T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

GEDİZLİ KABÛLÎ DÎVÂNI SÖZLÜĞÜ
[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

DICTIONARY OF GEDİZLİ KABÛLÎ'S DİVAN
[AN ALPHABETICAL-FUNCTIONAL DICTIONARY WITH CONCORDANCE]

DOKTORA TEZİ

HAZIRLAYAN
Fatma KOLA

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Beyhan KESİK

GİRESUN-2022

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 06/12/2022 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı doktora öğrencisi Fatma KOLA'nın *"Gedizli Kabûlî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]"* başlıklı tezini incelemiş olup aday 28/12/2022 tarihinde, saat 10:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	**Prof. Dr. Beyhan KESİK**	
Üye	**Prof. Dr. Bahir SELÇUK**	
Üye	**Prof. Dr. Özer ŞENÖDEYİCİ**	
Üye	**Doç. Dr. Hamza KOÇ**	
Üye	**Dr. Öğr. Üyesi Selim KARAKAŞ**	

ONAY

……/…../20...

Prof. Dr. Güven ÖZDEM

Enstitü Müdür V.

YEMİN METNİ

Doktora tezi olarak sunduğum *"Gedizli Kabûlî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]"* adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

28/12/2022

Fatma KOLA

ÖN SÖZ

Türk tarihi göz önüne alındığında XVI. asrın; sosyal, siyasal, sanatsal, ilmî ve edebî açıdan verimli bir yüzyıl olduğunu söylemek mümkündür. Klasik edebiyatın tam anlamıyla şekillendiği bu asırda Fuzûlî, Bakî, Zâtî, Hayâlî gibi usta şairler yetişmiş ve bu şairlerin sonraki nesillere bıraktığı ölümsüz eserleri ortaya çıkmıştır. Bu yüzyılın yetiştirdiği şairlerden biri de Gedizli Kabûlî'dir. Kabûlî, her ne kadar yukarıda zikredilen şairlerin gölgesinde kalmış olsa da gerek *Divân'*ının hacimli oluşu gerekse özgün bir üsluba sahip olması sebebiyle araştırılmaya ve incelenmeye değer bir şairdir. Ayrıca Kabûlî'nin o devirde kadılık mesleğini icra etmesi ve dönemin önemli devlet adamlarıyla yakın ilişkiler içinde olması, onun diplomatik açıdan da mühim bir şahsiyet olduğunu göstermektedir.

Prof. Dr. Mustafa ERDOĞAN tarafından çalışılan *Gedizli Kabûlî ve Dîvânı,* tenkitli ve transkripsiyonlu metin hâlinde 2008 yılında doktora tezi olarak sunulmuştur. Ardından eser, Gediz Belediyesi Kültür Yayınları tarafından 2013 senesinde yayımlanmıştır. Söz konusu çalışmaları esas aldığımız bu tezimizde *Gedizli Kabûlî Dîvânı*, TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü) projesi kapsamına dâhil edilmiş ve *Dîvân* elektronik sisteme aktarılmıştır. İlk olarak *Dîvân'*daki kelime kadrosu incelenmiş ve incelenen ifadeler "deyim, atasözü, kelâm-ı kibar, dua ifadesi" şeklinde tasnif edilmiştir. Sözcük ve sözcük gruplarının ek ve kök ayrımı yapılmış, sonrasında ise hem temel/gerçek hem de bağlamsal olarak anlamlandırılan ifadeler sisteme işlenmiştir. Son aşamada ise TEBDİZ'in altyapısına bağlı olarak bağlamlı dizin hâline gelen çalışma microsoft word sistemine aktarılmış ve gerekli düzenlemeler yapılarak çalışma tamamlanmıştır.

Gedizli Kabûlî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük] adlı doktora çalışması iki temel bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde *Dîvân'*da yer alan nazım şekilleri, şekil ve muhteva yönünden ilgili başlıklar altında incelenmiştir. Yine bu bölümde *Kabûlî Dîvânı'*nın dil ve yazım özellikleri ele alınmış ve *Dîvân*'da geçen "Tamlamalar, İkilemeler, Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler, Dua ve Beddua İfadeleri, Ayet ve Hadisler, Atasözleri, Özdeyişler ve Deyimler" tasnif edilerek ayrı başlıklar altında tetkik edilmiştir. İkinci ve son bölümde ise *Gedizli Kabûlî Dîvânı*'nın bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü yer almaktadır.

Çalışmanın amacı; 16. yüzyılda hem siyasi hem de edebî yönden önemli rol oynayan Kabûlî'nin şiir dünyasını anlamak, *Kabûlî Dîvânı'*nın sözvarlığını ortaya koymak, klasik edebiyat geleneği çerçevesinde yazılmış *Dîvân'*daki kelime ve kelime gruplarının belli bir bağlam içerisinde kazandığı yeni anlamları incelemek ve Türkçe sözlük çalışmalarına bir nebze de olsa katkıda bulunmaktır.

Çalışmamın her kademesinde sabır ve titizlikle tezimi inceleyen, edebî birikimi ve akademik tecrübeleriyle yoluma ışık tutan, ilmin sonsuz yolculuğunda kendisini rehber edindiğim ve öğrencisi olmaktan her zaman onur duyduğum kıymetli danışmanım Prof. Dr. Beyhan KESİK'e, tez izleme komitelerinde yer alarak çalışmama katkıda bulunan değerli hocalarım Doç. Dr. Hamza KOÇ ve Dr. Öğr. Üyesi Selim KARAKAŞ'a, çıkmaza girdiğim her aşamada -zaman ve mekân fark etmeksizin- telefonlarıma çıkan, elini her an omzumda hissettiğim kıymetli dostum Dr. Öğr. Üyesi Şermin BAKA TELLİ'ye, gerek kaynak edinmemde gerekse edebî yorumlarıyla maddî ve manevî desteğini esirgemeyen müstakbel meslektaşım ve manevî kardeşim doktora öğrencisi Özge KARAKOÇ KAYGUSUZ'a minnet ve şükranlarımı sunarım. Ayrıca başta Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK olmak üzere olağanüstü emek ve gayret sarf ederek TEBDİZ projesinin oluşmasına ve gelişmesine katkı sağlayan herkese sonsuz teşekkür eder ve çalışmamızın ilim dünyasına faydalı olmasını yürekten dilerim.

Fatma KOLA

Giresun, 2022

ÖZET

GEDİZLİ KABÛLÎ DÎVÂNI SÖZLÜĞÜ
[BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK]

Doktora-2022, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Kelime ve kelime gruplarının temel, mecaz ve bilhassa bağlamsal manalarını ortaya koyma esasına dayanan TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü) projesi, Türkçe kaleme alınan eserlerin anlam dünyasını keşfetmeyi amaçlamaktadır. Türk dilinin tarihsel sözlüğüne katkıda bulunmayı hedef edindiğimiz bu çalışmada, Anadolu coğrafyasında yetişen ve XVI. yüzyıl şairlerinden olan Gedizli Kabûlî'nin *Dîvân'*ı esas alınmıştır. Şairlik yönünün yanı sıra devlet erkânından biri olan Kabûlî'nin eserinde yer alan nazım şekilleri gerek biçim gerekse muhteva yönünden ele alınarak açıklanmıştır. Kabûlî'nin şiirlerindeki dil ve yazım özellikleri etraflıca incelenmiş ve *Dîvân'*da tespiti yapılan "Tamlamalar, İkilemeler, Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler, Dua ve Beddua İfadeleri, Ayet ve Hadisler, Atasözleri, Özdeyişler ve Deyimler" ayrı başlıklar altında verilerek anlatılmıştır. Ardından *Dîvân'*daki kelime kadrosu tetkik edilmiş, sonrasında ise sözcük ve sözcük grupları hem gerçek hem de bağlamsal açıdan dikkate alınarak anlamlandırılmıştır. Çalışmada klasik bir divanda yer alan kelime ve kelime gruplarının belirli bir bağlam içerisinde kazandığı yeni anlamlar ortaya konmuş ve Gedizli Kabûlî'nin sözvarlığı incelenerek şairin şiir dünyasının kapıları aralanmıştır.

Anaktar Sözcükler: Kabûlî, Dîvân, Bağlam, Dizin, Sözlük.

ABSTRACT

DICTIONARY OF GEDİZLİ KABÛLÎ'S DİVAN

[AN ALPHABETICAL-FUNCTIONAL DICTIONARY WITH CONCORDANCE]

Philosophy of Doctorate-2022,
Department of Turkish Language and Literature.

The TEBDIZ (Contextual Index and Functional Dictionary of Historical and Literary Texts) project, based on the basis of revealing the basic, metaphorical and, in particular, contextual meanings of words or groups of words, aims to explore the world of meaning of works written in Turkish. In this study, which we aim to contribute at least a little to the historical dictionary of the Turkish Language, the Divan of Gedizli Kabuli, an Anatolian-born poet from the XVI. century, was taken as a foundation. In addition to the poetic aspect, the verse forms contained in the work of Kabuli, one of the statesmen, have been explained by considering both the form and the content. The language and spelling characteristics of Kabuli's poems have been thoroughly examined and the “Phrases, Dilemmas, Prepositions, Conjunctions, Interjections, Prayer and Curse Expressions, Verses and Hadiths, Proverbs, Maxims and Idioms” identified in the Divan have been explained under separate headings. Then, the vocabulary staff in the Divan was examined, and then the words and groups of words were taken into account both from a real and contextual point of view and made sense of. In our study, the new meanings gained by the words and word groups in a classical divan in a certain context were revealed and the vocabulary of Gedizli Kabuli was examined and the doors of the poet's poetry world were opened.

Keywords: Kabuli, Divan, Context, Index, Dictionary.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **I**
ÖZET ..... **III**
ABSTRACT ..... **IV**
İÇİNDEKİLER ..... **V**
KISALTMALAR LİSTESİ ..... **VIII**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **IX**
GİRİŞ **1**
BİRİNCİ BÖLÜM **5**
1. KABÛLÎ DÎVÂNI'NIN İNCELENMESİ
1.1. KABÛLÎ DÎVÂNI'NDA YER ALAN NAZIM ŞEKİLLERİ **7**
1.1.1. Kasideler **7**
1.1.2. Musammatlar **21**
1.1.3. Gazeller **30**
1.1.4. Mesneviler **33**
1.1.5. Kıt'alar **41**
1.1.6. Rubailer **43**
1.1.7. Tuyuğlar **44**
1.1.8. Beyitler **44**
1.2. GEDİZLİ KABÛLÎ DÎVÂNI'NIN DİL VE YAZIM ÖZELLİKLERİ
1.2.1. TAMLAMALAR **53**
1.2.1.1. Türkçe Tamlamalar **54**
1.2.1.2. Farsça Tamlamalar **58**
1.2.1.3. Arapça Tamlamalar **59**
1.2.2. İKİLEMELER **60**
1.2.3. EDATLAR **63**
1.2.4. BAĞLAÇLAR **65**
1.2.5 ÜNLEMLER **68**
1.2.6. DUA ve BEDDUA İFADELERİ **72**
Dua İfadeleri **72**
Beddua İfadeleri **84**

1.2.7. AYET ve HADİSLER 86

Ayetler 86

Hadisler 90

1.2.8. ATASÖZLERİ ve ÖZLÜ SÖZLER 95

1.2.9. ÖZDEYİŞLER 108

1.2.10. DEYİMLER 110

İKİNCİ BÖLÜM 118

KABÛLÎ DÎVÂNI SÖZLÜĞÜ [BAĞLAMLI DİZİN ve İŞLEVSEL SÖZLÜK]…….118

SÖZLÜK KULLANMAKILAVUZU……118

A……124

B……371

C……727

Ç……815

D……864

E……..1139

F……..1305

G……1349

H……1606

I……...1838

İ……...1853

J……...2043

K……2044

L……..2357

M……2396

N……..2619

O……2773

Ö……2905

P……..2921

R……..2966

S……..3024

Ş……..3269

T……..3362
U……..3486
Ü……..3513
V……..3537
Y……..3604
Z……..3746
SONUÇ..... 3812
KAYNAKÇA 3817

KISALTMALAR LİSTESİ

A.B.D. : Ana Bilim Dalı
ABİÜ. : Abant İzzet Baysal Üniversitesi
a.g.e. : Adı geçen eser
AKM. : Atatürk Kültür Merkez
B. : Beyit
bkz. : Bakınız
C. : Cilt
Çev. : Çeviri
DİB. : Diyanet İşleri Başkanlığı
G. : Gazel
Haz. : Hazırlayan
İSAM : İslam Araştırmaları Merkezi
K. : Kaside
Kt. : Kıt'a
KTB. : Kültür ve Turizm Bakanlığı
MEB. : Milli Eğitim Bakanlığı
Mes. : Mesnevi
Muh. : Muhammes
s. : Sayfa
S. : Sayı
Şar. : Şarkı
Tar. : Tarih
TDK : Türk Dil Kurumu
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
TDVİA : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
TEBDİZ : Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü
Th. : Tahmis
Ty. : Tuyuğ
vb. : ve benzeri
vd. : ve diğerleri
Yay. : Yayınları

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Kasidelerle ilgili sayısal tespitler 7
Tablo 2: Musammatların nazım şekilleri ve sayıları 21
Tablo 3: Gazellerle ilgili sayısal tespitler 30
Tablo 4: Gazellerin harflere göre dağılımı 30
Tablo 5: Mesnevilerle ilgili sayısal tespitler 33
Tablo 6: *Dîvân'*da yer alan tarihlerin içeriği ve işaret edilen tarihleri 42
Tablo 7: *Dîvân'*da tespit edilen ikilemeler 62
Tablo 8: *Divân'*da tespit edilen deyimler 112

GİRİŞ

Doğal bir iletişim aracı olan ve ilk çağlardan günümüze kadar varlığını ve gelişimini sürdüren dil, birbiriyle sıkı bir şekilde işleyen düzen ve dizgeler bütünüdür. Sadece belli göstergelerle oluşturulamayan dil, farklı sözcüklerle bir araya geldiğinde bütünlük kazanır. Bir göstergenin birlikte bulunarak anlamını aydınlatan bütününe ise *"bağlam"* denilmektedir (Aksan, 2009: 21). Dilbilim çalışmalarına yapmış olduğu katkılarıyla bilinen Prof. Dr. Doğan AKSAN, cümlenin manası belirlenirken o cümlenin bir bütün olarak ele alınması gerektiğini vurgular. Çünkü cümle içerisinde yer alan tüm parçalar, birbirleriyle olan karşılıklı ilişkilerle bütünlük kazanır (Aksan, 2000: 202). Dolayısıyla bir sözcüğe anlam verilirken o sözcüğün bağlamını esas almak gerekir. Bağlama bakılmaksızın verilen anlam, çoğu zaman eksik veya hatalı olabilir. Bu tanım ve görüşlerden hareketle; verimli bir sözlük çalışması yapılabilmesi için evvela sözcüklerin bağlamla birlikte kazandığı manalarının belirlenmesi gerekmektedir.

Anlam ve bağlam ilgisi esas alınarak oluşturulan ve metin içerisinde anlam farklılıkları dikkate alınarak hazırlanan sözlüklere *"bağlamsal sözlük"* denilmektedir. Sözcüklerin bağlamıyla birlikte oluşturduğu alfabetik dizime ise *"bağlamsal dizin"* adı verilir (Vardar, 2007: 32). Bu alanda kaleme alınan çalışmalar, sözcüklerin anlam zenginliğini ve çeşitliliğini artırmasının yanı sıra cümle içerisinde yer alan öteki sözcüklerle karşılıklı ilgisini de ortaya koymaktadır.

Bağlamla ilgili sözlük ve dizin çalışmaları, dil ve edebiyat açısından önem arz etmekle birlikte bu çalışmaların oldukça zor ve ciddi emek isteyen bir uğraş olduğunu söylemek mümkündür. Zira bu alanda yapılan çalışmalarda, her sözcüğün tek tek ele alınarak etraflıca incelenmesi ve bağlam dâhilinde diğer sözcüklerle olan ilişkisinin tespit edilmesi esastır. Ayrıca sözcükler, aynı yazım ve imlaya sahip olsalar bile bağlamsal açıdan farklı manalar barındırabilir. Bu sebeple, eserlerde karşımıza çıkan sözcüklerin temel anlamlarının yanı sıra bağlamsal anlamlarının da belirlenmesi gerekmektedir. Örneğin; klasik metinlerde sıkça karşımıza çıkan *"laʿl"* sözcüğü, *'kırmızı renkli ve oldukça kıymetli bir taş'* manasını taşımaktadır. Klasik şairler, bu manadan hareketle *"laʿl"* sözcüğü ile *'sevgilinin dudağı'* arasında ilgi kurmuşlardır. Hatta şairler, çoğu zaman benzetme unsuruna yer vermeden sadece

"laʿl" ifadesini kullarak sevgilinin dudağını işaret etmişlerdir. Aşağıdaki beyitte *"laʿl"* sözcüğü gerçek anlamıyla verilmiş ve bu sözcük ile 'sevgilinin dudağı' mukayese edilmiştir. İkinci beyitte ise -sözcüğün gerçek anlamı dışında- doğrudan sevgilinin dudağı kastedilmiştir.

Hele ben *laʿl*i *leb-i dil-ber*e benzer diyemem
Hacer-i bed-güheri cevhere benzer diyemem (G. 243/1)

Tarz-ı suhanda *laʿl*ün lâl itdi ʿandelîbi
Tûtî katında gûyâ tûtî katında kuzgûn (G. 305/2)

Bağlamla ilgili çalışmalar, Batı'da *"concordance"* olarak adlandırılmış ve ilk olarak kutsal kitapların bağlamlı dizinlerinin yapılmasıyla başlamıştır. Daha sonra William Shakespeare gibi önemli edebî şahsiyetlerin eserleriyle devam etmiştir. Doğu edebiyatında *Hafız Dîvânı*'nın bağlamlı dizini oluşturulmuştur (Şenödeyici, 2011: 1). Türkiye'de ise bağlamlı dizin ve sözlük çalışmaları, öncelikle yüksek lisans ve doktora tezleri olarak hazırlanmıştır. Ülkemizde bu alanda yapılan ilk çalışmalar şunlardır: *Vasfî Divanı Gramer İndeksi*[1]*, Sarıca Kemal Divançesi'nin Gramatikal İndeksi*[2]*, Amrî Dîvânı'nın Gramer İndeksi*[3]*, Helâkî Divanı Gramer İndeksi*[4], vd.

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük alanında yapılan ilk çalışma, Prof. Dr. Cem DİLÇİN'in danışmanlığında yürütülen ve Furkan ÖZTÜRK tarafından hazırlanan *Bakî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]*[5] adlı doktora tez çalışmasıdır. Fakat bu çalışma, Cem DİLÇİN'in emekliliğinden dolayı Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'ın danışmanlığına devredilerek tamamlanmıştır. Hâlihazırda Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'ın idaresinde sürdürülen TEBDİZ

[1] Baranoğlu, Ş. (1991). **Vasfî Divanı Gramer İndeksi**. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

[2] Ulutaş, İsmail (1992). **Sarıca Kemal Divançesi'nin Gramatikal İndeksi**. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

[3] Aktuna, E. (1992). **Amrî Divanı Gramer İndeksi.** Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

[4] Sevimli, Y. (1992). **Helaki Divanı: Gramer İndeksi**. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

[5] Öztürk, F. (2007). **Bakî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük].** Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

projesi, dil ve edebiyat çalışmalarına önemli ölçüde katkı sağlaması sebebiyle yoğun ilgi görmüş ve bu alanda yapılan çalışmalar günden güne artarak devam etmiştir. Ulusal Tez Merkezinde bağlamlı/bağlamsal dizin ve işlevsel sözlük konusunda yazıldığı tespit edilen 135 adet yüksek lisans ve doktora tezi, bu yoğun ilgi ve gayretin bir göstergesidir. Ayrıca yazımı devam eden ve henüz tamamlanmayan tez çalışmaları da göz önüne alındığında TEBDİZ'in oldukça ilgi gören bir proje olduğu anlaşılmaktadır.

TEBDİZ projesi; Türkçe yazılmış eserlerde bir cümle veya ifade içerisinde yer alan sözcüklerin, birbirleriyle olan karşılıklı ilişkisine bakılarak bağlamsal manalarını ortaya koyma esasına dayanır. TEBDİZ projesi kapsamına dâhil edilen *"Gedizli Kabûlî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]"* adlı çalışma, 2008 yılında Prof. Dr. Mustafa ERDOĞAN tarafından çalışılan *"Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)"* adlı doktora tezi esas alınarak hazırlanmıştır. İlk olarak Prof. Dr. Mustafa ERDOĞAN'ın hazırladığı doktora tezi, TEBDİZ'in veri sistemine yüklenmiştir. Yükleme işleminin ardından manzumelerde yer alan her bir sözcük ve sözcük grubu, "deyim, atasözü, kelâm-ı kibar, dua ifadesi" şeklinde tasnif edilmiştir. Daha sonra ek ve kök ayrımı yapılmış ve sözcüğün sonuna getirilen ekler, Türk dilbilgisi gramerine göre ayrılmıştır. Sözcüğün herhangi bir ek almadan kök hâline anlam verilmiştir. Bu sebeple Arapça ve Farsça ifadelerde sözcüklerin son ekleri ayrılmış, ön ekleri ise sözcükten çıkarılmıştır. Ek ve kök ayrımından sonra sözcüğe temel ve bağlamsal anlam verilmiştir. Sözcüğün temel anlamı dışında kastedilen mecazi anlam *"II"* işaretiyle gösterilmiş ve gerekli açıklama bu işaretin ardından yapılmıştır (Bk. 'Sözlük Kullanma Kılavuzu' Bölümü). Sözcük ve sözcük gruplarına hem temel hem de bağlamsal anlam verilirken kaynakçada yer alan 'sözlük, ansiklopedi, tez, makale' gibi kaynaklardan yararlanılmıştır. Kaynakların yeterli olmadığı kısımlarda ise sözcüğün öteki sözcüklerle ilişkisine bakılmış ve tanıklara da danışılarak şahsi yorumlarla ilgili sözcük anlamlandırılmıştır. Elektronik ortamda yapılabilecek tüm işlemlerin ardından çalışma, word sistemine aktarılmıştır.

Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğün amacına uygun olarak hazırlanan *"Gedizli Kabûlî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]"* adlı doktora tez çalışması, iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde *Kabûlî Dîvânı*'nda bulunan; 1

dibace, 16 kaside, 1 terkîb-bent, 4 tercîb-bent, 1 muaşşer, 2 müsemmen, 5 müseddes, 2 tesdîs, 1 muhammes, 13 tahmîs, 3 murabba, 519 gazel, 16 mesnevi, 60 Kıt'a, 2 rubâi, 5 tuyuğ, 286 beyit olmak üzere toplamda 936 adet manzume, şekil ve muhteva yönünden ilgili başlıklar altında incelenmiştir. Ardından *Kabûlî Dîvânı'*nda dil ve yazım özellikleri üzerinde durulmuştur. *Dîvân'*da yer alan; 'Tamlamalar, İkilemeler, Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler, Dua ve Beddua İfadeleri, Ayet ve Hadisler, Atasözleri, Özdeyişler ve Deyimler' tespit edilmiş ve bunlar ayrı başlıklar hâlinde incelenerek açıklanmıştır. Son bölümde ise 'Sözlük Kullanma Kılavuzunun' ardından *Gedizli Kabûlî Dîvânı*'nın bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğüne yer verilmiştir.

"Gedizli Kabûlî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]" adlı çalışma; 'Giriş', 'Kabûlî Dîvânı'nın İncelenmesi', 'Kabûlî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)' ve 'Sonuç' bölümlerinin ardından tamamlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KABÛLÎ DÎVÂNI'NIN İNCELENMESİ

Kabûlî Dîvânı'nda ilk olarak şiirle ilgili görüşlerin yer aldığı dibaceye rastlanmaktadır. Allah'a hamd ve övgüyle başlayan dibacede şair, şiirle ilgili fikirlerini ortaya koymuştur. Kabûlî'ye göre söz; açık, anlaşılır, fesahat kusurlarından arınmış ve hikmetli olmalıdır. Ağızdan dökülen sözleri sedefe benzeten şair, nazım ile inci arasında ilgi kurmuştur. Söz ustası kişiler ve belagati tertip edenler, edebî sözleri iki açıdan ele almışlardır: Bunlar; şiir ve nesirdir.

"Ehl-i inşâ vü nazma rûşendür
İki vech üzredür kelâm-ı metîn

Biri mensûr çün Benâtü'n-naʿş
Biri manzûm nite kim Pervîn"

Şiir, iki kısma ayrılmaktadır. Biri övgü diğeri ise yergidir. Övgü; layık ve yaraşır sözlerden oluşmaktadır. Yergi ise kişinin olumsuz manada eleştirildiği azap veren sözlerdir.

…
"ve şiʿri dahı iki kısm itmişlerdür Birine medh ü birine zem dimişler Eger kemâl-i ʿışk u mahabbetden fâyız u lâyıh olmış kelimât ise ol medhdür Ve eger mâde-i şehvet ü gazabdan sâdır u mütebâdir olan kelâm ise ana zem diyü tesmiye itmişlerdür"
...

Kabûlî'ye göre şiir, nisan yağmuruna benzemektedir. Can semasından gönle düşen sözler, sedef gibi ağızlara döküldüğünde tertemiz bir inci gibidir. Ancak bu sözler, yılan gibi sivri dilli birinin ağzına geldiğinde ölümcül bir zehre dönüşebilir.

"Hemân söz katre-i nîsâna benzer
Olur cân asmânından çü nâzil

Sadef agzına düşse dür olur pâk
Dehân-ı mâra düşse zehr-i kâtil"

Dibacesinde doğup büyüdüğü memleketi Gediz'den söz eden Kabûlî, burada şiire merak saldığını ve kendisine şairlik ruhsatı verildiğini söylemektedir. Ancak -irfan sahipleri ve söz ustalarının beyanı üzerine- faziletli olmak, şair olmak için yeterli değildir. Hâl böyle olsa bile şiir şöhret bulmamaktadır. Çünkü şair olabilmek için evvela Allah'ın ihsanı ve doğuştan gelen şiir yazma kabiliyeti gerekmektedir. Kabûlî, bu istidadın doğum esnasında Allah tarafından kendisine bahşedildiğini şu sözlerle dile getirmektedir:

…

"Erbâb-ı kemâle maʿlûm ve ashâb-ı makâle mefhûmdur ki kesb-i fezâʾil ile kişi şâʿir olmaz Olursa dahı şiʿri zuhûra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i tabʿ âdeme lutf-ı Hak ve kuvvet-i nazmiyye feyz-i mutlakdur"

…

"Ammâ ʿinâyet-i Hak ve feyyâz-ı mutlak âvân-ı fıtratda ve zamân-ı hilkatde tabîʿatumda kuvvet-i şâʿiriyyeden bir zerre eser komış Ve kâbiliyyet-i nazmiyye ile sebak u siyâk-ı kelâmdan bâ-haber eylemiş"

Kabûlî'ye göre şiir, ilham yoluyla gönle intikal eden sözlerdir.

…

"Hâtıf-ı gaybdan ve zebân-ı lâ-raybdan gûş-ı hûşa bir âvâz-ı bülend ve sadâ-yı ercümend irişdi"

…

"Çünki hâtıf-ı gayb ve lâ-raybdan bu işâret vâkiʿ oldı"

Dibacenin girişinde kusursuz tek kitap olduğunu dile getiren şair, bir hata yaptığı veya kusurlu söz söylediği takdirde mazur görülmesini istemektedir.

…

"vâkiʿ olan galat u zeleli kalem-i lutfları ile ıslâh idüp ve ʿaybın gayb idüp hâ'-i hâtâyı ʿayn-ı ʿatâya tebdîl buyuralar"

Şiirini hayır ile yâd edenler için dualarda bulunan Kabûlî, Hazreti Muhammed'e övgü dolu sözlerin ardından dibacesini yine dualarla noktalamıştır.

…

"İdenler nâzımını hayr ile yâd
İki ʿâlemde olsun gussadan şâd"

…
“Be-revâneş deverân vird-i derun
Tamâm oldı dîbâce yâdgâr”

1.1. KABÛLÎ DÎVÂNI’NDA YER ALAN NAZIM ŞEKİLLERİ

Kabûlî Dîvânı, farklı nazım şekillerinden oluşmuş pek çok manzumenin yer aldığı hacimli bir divandır. *Dîvân’*da; 16 kaside, 1 terkîb-bent, 4 tercîb-bent, 1 muaşşer, 2 müsemmen, 5 müseddes, 2 tesdîs, 1 muhammes, 13 tahmîs, 3 murabba, 519 gazel, 16 mesnevi, 60 Kıt’a, 2 rubâi, 5 tuyuğ, 286 beyit olmak üzere toplamda 936 adet manzume bulunmaktadır. *Kabûlî Dîvânı’*nda yer alan nazım şekilleri, ilgili başlıklar altında incelenerek açıklanmıştır.

1.1.1. Kasideler

*Gedizli Kabûlî Dîvânı’*nda bulunan 16 kasidenin tamamı Türkçe yazılmıştır. Klasik bir kasidenin genel bölümleri; nesib veya teşbîb, girizgâh, medhiye, tegazzül, fahriye ve duadır. Fakat her kasidede bu bölümler bulunmayabilir. Kabûlî de bazı kasidelerinde bu bölümlere yer vermiş, bazılarında ise sadece esas bölüm olan methiyeyi yazmıştır. *Dîvân’*da yer alan 16 kasidenin 8 tanesinde klasik kaside bölümleri yoktur. Bu manzumelerde sadece ana bölüm olan methiye vardır. Yalnızca iki kasidesinde nesib bulunan şair, teşbîbe yer vermemiştir. Tegazzül bölümü ise sadece bir kasidede bulunmaktadır. 12 kasidede mahlas kullanan Kabûlî, geriye kalan 4 kasidesinde mahlas belirtmemiştir.

Kasideler genel itibariyle 33-99 beyit arasında değişirken bu tanıma uymayan kasidelerin de var olduğu bilinmektedir. Bunun örneğine *Kabûlî Dîvânı’*nda rastlanmaktadır. Şairin en kısa kasidesi 7, en uzun kasidesi ise 113 beyitten oluşmaktadır. Kasidelerle ilgili sayısal tespitler tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1: Kasidelerle ilgili sayısal tespitler

Kasidelerin Dili	Kaside Sayısı	Beyit Sayısı	Mısra Sayısı	En Uzun Kaside	En Kısa Kaside
Türkçe	16	550	1100	113	7

*Dîvân'*daki kasidelerin her biri ayrı başlıklar altında ele alınarak incelenmiştir. Kasidelerin şekil ve muhtevaları hakkında şunları söylemek mümkündür:

Kaside 1 (Kasîde Berây-ı ʿOsmân Paşa)

Vezir Osman Paşa'nın övüldüğü kaside, toplam 45 beyitten oluşmaktadır. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün vezniyle yazılmıştır. Manzumede nesib bölümüne yer vermeyen Kabûlî, şiire doğrudan methiye bölümüyle başlamıştır.

Elâ ey hazret-i paşa-yı ekrem yokdur akrânun
Vezîr-i aʿzamısın pâdşâh-ı Âl-i ʿOsmânun (K. 1/1)

Şaire göre Vezir Osman Paşa; doğu diyarını fetheden, Elbürz'e İslam sancağını diken, fermanı Doğu'dan Batı'ya ulaşan, şanı yüce, heybetli, lütufkâr ve adaletli bir şahsiyettir. Onun adaletiyle cihan halkı refaha kavuşmuştur. Halkın derin sevgi ve bağlılığını kazanan Osman Paşa'nın yolunda herkes canını seve seve vermeye hazırdır.

Yolunda herkesün ölmek dirilmek cânına minnet
Kimi benden kimi cân ile kulun kimi kurbânun (K. 1/21)

Manzumede uzun bir övgünün ardından fahriye kısmı gelmektedir. Dört beyitten oluşan fahriye bölümünden sonra şiir, girizgâh ile devam etmiş ve dua bölümüyle son bulmuştur.

Sadâkatle ʿadâletle sehâvetle şecâʿâtle
Anılsun haşre dek nâmun nite kim çâr-yârânun (K. 1/45)

Kaside 2 (Kasîde Berây-ı Sultân Murâd)

57 beyitten oluşan kaside, feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Nesib bölümüyle başlayan kasidenin ilk beytinde hazan mevsimi ile sultan arasında ilgi kurulmuştur. İkinci dizede şair, ağaç yapraklarını -çokluğu sebebiyle- askerlere benzetmiştir. Kabûlî, sonbahar şahının/hazan mevsiminin yeşil gül bahçesini gezdiğini söylerken ağaç yapraklarının da tıpkı askerler gibi şahın/sonbaharın huzurunda eğildiğini/döküldüğü ifade etmiştir.

ʿAzm-i gülgeşt-i çemen eyleyicek şâh-ı hazân
ʿAsker-i berg-i dırahtân önüne düşdi hemân (K. 2/1)

Nesib bölümünün ardından şair, 17. beyitte girizgâh yapmış ve şiire methiye bölümüyle devam etmiştir. Burada övülen kişi Sultan III. Murad'tır. Kabûlî, devrin padişahından övgüyle söz ederken onu belli hususiyetleri bakımından tarihî ve efsanevi şahsiyetlere benzetmiştir. Zira kasidede en dikkat çekici husus; çok sayıda tarihî ve efsanevi şahsiyet isimlerinin zikredilmesidir.

Şair, III. Murad'ın yiğitliğini, cesaretini ve yüce bir hükümdar oluşunu anlatırken bilhassa *Şehnâme* kahramanlarına değinmiş ve bu kahramanlar ile Sultan III. Murad arasında benzetme kurmuştur. Kasidede memduhla ilgi kurularak zikredilen *Şehnâme* kahramanları şunlardır: Cem/Cemşîd, Dârâ, Güstehem, İskender, Kahraman, Keyhüsrev/Hüsrev, Nerîmân, Nûşirevân, Rüstem.

Kahramân-kahr u Sikender-der ü Dârâ-dârât
Güstehem-heybet ü Hâtem-kef ü Hüsrev-erkân (K. 2/18)

Kabûlî, kimi yerde ise Sultan III. Murad'ı bu şahsiyetlerden üstün tutmuştur.

Rüstem ü Güstehemün bir adı kalmış yohsa
Kullarun var ki niçe Rüsteme virmezler amân (K. 2/35)

Sultan III. Murad ile benzetme kurulan diğer kişiler ise İslam coğrafyalarında sevgi ve hürmet duyulan mübarek zatlardır. Bunlar; evvela Hazreti Peygamber ve onun sahabileridir. Şaire göre Sultan III. Murad, Hazreti Muhammed gibi güzel ahlaklı ve yüce gönüllü biridir. Onun sadakati Hazreti Ebu-bekîr'e, adaleti Hazreti Ömer'e, edebi Hazreti Osman'a, heybeti ve cesareti ise Hazreti Ali'ye benzemektedir.

Mustafâ-hulk u Muhammed-dil ü Ahmed-sîret
Bûbekir-sıdk u ʿÖmer-ʿadl ü hayâda ʿOsmân (K. 2/22)

Bir diğer beyitte ise Sultan Murad, güzel ahlakı ile Hazreti Peygamberin torunu Hasan'a benzetilirken, adaletli oluşu sebebiyle de Mehdi'ye teşbih edilmiştir.

Savlet ü heybet ü iclâl ile mânend-i ʿAli
Hulk ile hemçü Hasan ʿadl ile Mehdî-i zamân (K. 2/23)

Hazreti Peygamber ve dört halifenin yanı sıra kasidede ismi zikredilen diğer kişiler Cafer-i Sâdık, Veysel Karânî' ve Hâtem-i Ta'i'dir. Sultan Murad, Cafer-i

Sâdık gibi sadakatli, Veysel Karânî gibi Kur'an dostu -dinin emri doğrultusunda yaşayan- biridir. Bir diğer beyitte ise Sultan Murad, cömertliği sebebiyle Hâtem-i Ta'i'ye benzetilmiştir.

Hazret-i Caʿfer-i Sâdık gibi sâdık-efʿâl
Hazret-i Veys-i Karen gibi muhibb-i Kur'ân (K. 2/24)

Bî-keremdür kefine nisbet ile Hâtem-i Tay
Devr-i ʿadlinde sitemger anılur Nûşirevân

Methiye bölümünden sonra kendinden söz etmeye başlayan şair, bir yandan kendini överken bir yandan da Sultan III. Murad'dan yardım istemektedir.

Tutdı lutfun etegin kesme ümîdüm elini
El benüm ey şeh-i ferhunde senündür dâmân (K. 2/46)

Bu bölümün ardından kaside dua kısmıyla tamamlanmıştır.

Hâsıl it mezraʿ-ı ʿâlemde murâdun tohmın
Hırmen-i ʿömrüni tagıtmaya bâd-ı hırmân (K. 2/57)

Kaside 3

Klasik kaside bölümleri ve muhteva göz önüne alındığında 3 numaralı kasidenin alışılagelmişin dışında bir manzume olduğunu söylemek mümkündür. 44 beyitten oluşan kasidenin başlığı bulunmamaktır. Mefʿûlü fâʿîlâtün mefʿûlü fâʿilâtün vezniyle yazılmıştır. Manzume, âmil ile âlim mukayesesi ile başlamaktadır. Burada bahsedilen âmil; Osmanlı devletinde vergi tahsildarlığından sorumlu memurdur. Kabûlî, şiirde âlimi üstün tutarken âmilden yakınmaktadır. Devrin padişahına seslenerek kasideye giriş yapan şair, adaletle yönetilen bir dönemde âlim bir şahıs yerine sorumsuz bir âmilin memuriyete getirilmesini eleştirmektedir.

Devr-i ʿadâletünde ey pâdşâh-ı ʿâdil
Lâyık mı hâkim olmak ʿâlim yirine ʿâmil (K. 3/1)

ʿÂlim ki iddiʿâsı şükrân-ı pâdşâhî
ʿÂmil ki iktizâsı hoşnûdi-i erâzil (K. 3/4)

ʿÂlim ki cidd ü cehdi defʿ-i mezâlim-i nâs
ʿÂmil ki cevr ü zulmi halk-ı cihâna şâmil (K. 3/5)

Âmil ve âlim mukayesesinin ardından padişaha tekrar seslenen şair: *"Vaziyeti açıklayamayan (kimse) sözün aslına vasıl olmaz"* diyerek kasideyi ne maksatla yazdığını anlatmaya başlamıştır.

El-kıssa pâdşâhum tafsîl-i hâle vâkıf
Olmayan olmaz aslâ künh-i kelâma vâsıl (K. 3/14)

Kasidenin devamında Kabûlî'nin kadılık yaptığı sırada iki vergi tahsildarı ile tartıştığı ve bunun neticesinde görevden alındığı anlaşılmaktadır. Şair, manzumede iki vergi tahsildarının usulsüzlük yaptıklarını ve halka zulmettiklerini vurgulamaktadır.

Kavm-i piyâdegânun mensûh olan ʿakârın
Gördüm yıkup gezerler zulm ile iki ʿâmil (K. 3/18)

Efʿîveş iki ʿâmil dünyâyı yakdı yıkdı
Birisi semm-i mühlik birisi zehr-i kâtil (K. 3/52)

Olayın aslını padişaha anlatmak ve tahsildarları şikâyet etmek maksadıyla söz konusu kasideyi yazan Kabûlî, zalim olarak nitelendirdiği iki tahsildarın cezalandırılarak öldürülmelerini istemektedir.

Katl eylemekdür anı tiryâk-i ʿadl-i şâhî
Katl olmayınca mûzî defʿ ola mı helâhil (K. 3/29)

Kasidenin son beyitlerinde ise Kabûlî; kadılık görevini layığıyla yerine getirdiğini, adaletli davrandığını, devlete ve halka hizmet ettiğini söyleyerek padişah tarafından ödüllendirilmesi gerektiği ifade etmiştir.

Mîrîye hıdmet itdüm şâyeste-i ʿâtâyam
Emvâle saʿyüm oldı ihsân olursa kâbil (K. 3/42)

Kaside, genel itibariyle ele alındığında Osmanlı döneminde bir kadı ile devlet görevlileri arasında yaşanan olayları yansıtması bakımından önem arz etmektedir.

Kaside 4 (Kasîde-i Hikâye)

113 beyitten oluşan manzume, *Dîvân*'da yer alan en uzun kasidedir. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Kasidede 1589 senesinde çıkan bir isyan detaylı olarak anlatılmaktadır. Kabûlî'nin -çok büyük bir ihtimalle- olaylara şahit olduğu ve akabinde böyle bir kaside yazdığı anlaşılmaktadır.

Didiler pâdşeh-i ʿâleme eyler mi hücûm
Kurk u rûbeh nazar-ı şîre ider mi ikdâm (K. 4/81)

Kasideye göre olay şöyledir:

3 Nisan 1589'da yeniçeriler, Rumeli Beylerbeyi'nin zulümleri ve yaşanılan iktisadi sıkıntılar sebebiyle isyan ederler. Görüşmelerin yapıldığı divanın basılması neticesinde hadise büyür. Uzun süren kavga ve görüşmeler sonucunda isyancılar istediklerini elde ederler. Olay sırasında beylerbeyi ve onun adamı olan defterdar öldürülür. Olayın ertesi sabahı padişah, aralarında veziriazamın da bulunduğu önemli devlet adamlarını görevden alır ve bu makamlara başkalarını tayin ettirir. Bu olayın günümüzdeki karşılığı, hükümete yönelik kazanılmış askerî bir darbe olarak düşünülebilir (Erdoğan, 2008: 181).

Manzumede yaşanılan çatışma birebir anlatıldıktan sonra devletin bekası ve selameti için dua edilmiştir.

Bu binânun umaruz ola esâsı muhkem
Vire bünyâdına miʿmâr-ı ezel istihkâm (K. 4/112)

Kabûlî, son derece önemli siyasal bir olayı detaylarıyla kaleme alarak tarihî bilgiler sunmuştur. Beylerbeyi ve defterdar gibi önemli makamlardaki devlet yetkililerinin ölümüyle sonuçlanan bir isyanın edebî bir metinde aktarılması kayda değer niteliktedir.

Kaside 5

37 beyitten oluşan kasidede başlık bulunmamaktadır. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün vezniyle yazılmıştır. Nesib bölümüne yer vermeyen Kabûlî, şiire doğrudan Ferhad Paşa'yı övdüğü methiyeyle başlamaktadır. Şaire göre Ferhad Paşa, cömert bir komutan ve Osmanlı Hanedanlığının eşsiz veziridir.

Elâ ey hazret-i serdâr-ı ekrem yokdur akrânun
Vezîr-i bî-nazîrisin güzîn-i âl-i ʿOsmânun (K. 5/1)

Manzumeye göre Ferhad Paşa; adaleti, cömertliği, yiğitliği ve cesaretiyle anılan, İran ve Turan beylerini dize getiren, düşmanı her daim hezimete uğratan, korkusuz bir cengâverdir. Ferhad Paşa'nın önemli icraatlerinden bahseden Kabûlî, onun Lori kalesini tamir ettirmesine de atıfta bulunmuştur. Kaside, bilhassa Osmanlı-Gürcü, Osmanlı-İran ve sünnî-şiî çatışmalarına değinmesi sebebiyle önem taşımaktadır.

Mücedded kalʿalarla yolların kesdün kızılbaşun
Kesildi bir birinden begleri Îrân u Turanuñ (K. 5/3)

Der-i Gürcî vü miftâh-ı ʿAcem destünde bî-pervâ
Şeh-i kişver-güşâsısın bugün Îrân u Turanun (K. 5/9)

Kaside, Ferhad Paşa'ya edilen dualarla son bulmuştur.

Özün devletle maʿmûr u muʿammer eylesün zâtun
Hudâ günden güne artursun iclâl ile ʿünvânun (K. 5/37)

Kaside 6 (Kasîde-i Diger)

Mustafa Bey'i konu edinen kaside, 45 beyitten oluşmaktadır. Mefâʿîlün feʿilâtün mefâʿîlün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Düğün tasviriyle başlayan kasidenin sûr-nâme/sûriyye türünde yazılmış olduğunu söylemek mümkündür. Beyte göre -sosyal statüler esas alındığında- en alt tabakadan üst makamlara kadar herkesin şahın düğününe davet edildiği anlaşılmaktadır.

Şeh-i diyâr-ı kerem yaʿni Mustafî Beg kim
Odur serîr-i sarây-ı saʿâdete server (K. 6/21)

Cemîʿ-i ʿâlem okundı bu sûr-ı şâhîye
Ne mîr kaldı ne bende ne şâh ne çâker (K. 6/12)

Kasidede dikkat çeken bir diğer husus ise düğün tasvirinin kozmolojik unsurlarla yapılmış olmasıdır.

Bu şeb ider diyü dâmâd-ı çarh ʿarż-ı cemâl
ʿArûs-ı zâl-i cihânun başına akçe saçar (K. 6/18)

Kaside dua bölümüyle son bulmaktadır.

Cihânda esb-i murâdun hemîşe sûr ile sür
Hasûd eyleye künc-i belâda mâtemler (K. 6/45)

Kaside 7

Başlığı bulunmayan kasidelerden biridir. Feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Kabûlî, manzumede nesib bölümüne yer vermemiş ve şiire doğrudan methiyeyle başlamıştır. Toplamda 44 beyitten oluşan kasidede memduhun ismi zikredilmemiştir. Ancak 16. ve 24. beyitlerden anlaşılacağı üzere kaside, şanı yüce bir ağayı övmek amacıyla kaleme alınmıştır.

Hâsıl ey hazret-i aga-yı der-i ʿadl-ârây
Söylemem söylemem illa ki güneşden zerrât (K. 7/16)

Sensin ey hazret-i aga-yı meyâdîn-i vegâ
Gark-ı iclâl ile mânend-i guyûs-ı gâyât (K. 7/24)

İsmi belirtilmeyen ağa hazretleri; temiz yaratılışlı, kıymetli, adaletli, heybetli, şanı yüce, mübarek ve şerefli bir zattır. Ağanın bilhassa cömertliğine vurgu yapan şair, onu *"şâh-ı kerem"* olarak nitelendirmektedir.

Sensin ol şâh-ı kerem ü zer ki hurşîd-misâl
ʿAyn-ı zerrâta vücûdundan irişür lemeʿât (K. 7/17)

Kaside 8 (Kasîde-i Diger)

Nesib bölümü bulunmayan kaside, methiye ile başlamaktadır. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün vezniyle yazılmıştır. Ferhad Paşa'dan övgüyle bahsedilen manzume, 20 beyitten oluşmaktadır.

Çıkup gün gibi magribden irişdi maşrıka nâmun
Kıyâmetler kopar şimden girü başında Aʿcâmun (K. 8/1)

Kasideye göre Ferhad Paşa; namı Doğu'dan Bayı'ya kadar her yere ulaşan, Acem diyarına korku salan, fetihler yaparak İslam sancağını diken, düşmanı her daim

hezimete uğratan, Ömer gibi heybetli, Ali gibi ahlaklı, adaletli, cömert ve yiğit bir paşadır.

ʿÖmer-heybet o ser-ʿasker ʿAli sîretlü serversin
Mukarrer keskin ersin düşmene gâlibdür ikdâmun (K. 8/8)

Manzume Ferhad Paşa'ya edilen dualarla son bulmaktadır.

Sürûr ile ola seyrün safâyıla geçe vaktün
Bahâr u ʿîd ola rûzun Berât u Kadr ola şâmun (K. 8/20)

Kaside 9 (Kasîde-i Ra'nâ)

Belirli kaside bölümleri bulunmayan manzumenin tamamı methiyeden oluşmaktadır. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün vezniyle yazılmıştır. Kaside, tasavvuf içerikli olması sebebiyle dikkat çekmektedir. Tamamı 37 beyit olan kasidenin her beyti; *"aşk olsun, selam olsun!"* gibi manalara gelen *"ışk olsun!"* ifadesiyle bitmektedir. Kasidede dervişlerin özelliklerinden bahsedilmiş, özü sözü doğru olarak nitelendirilen abdallar/erenler övülmüştür. Manzumeye göre dervişler; Allah yolunda varlığını terk eden, fâni dünya ile bağlarını koparan, belli bir tarikata intisab eden, nefis terbiyesi yapan, tüm kötülüklerden uzak, sözü kâmil ve özü doğru kimselerdir. Kabûlî, bu dervişleri *"köle şeklinde dünyayı gezen sultanlar"* olarak nitelendirmektedir.

Tecerrüd ihtiyâr itmiş nice tecrîdlik çekmiş
Fenâ fi'llâh olan abdâla abdâlâna ʿışk olsun (K. 9/3)

Bugün sâbâş u ahsen ana kim nahsend-i ʿâlemdür
Gedâ şeklinde dehri seyr iden sultâna ʿışk olsun (K. 9/7)

Şair, manzumesinde Hazreti Peygamberin ailesi Âl-i Abâ'dan da söz etmiş ve Ehl-i Beyt'i dost edinenlere selam göndermiştir.

Muhibb-i hânedân u bende-i Âl-i ʿAbâ yaʿni
Tevellâdan tesellâdan olan insâna ʿışk olsun (K. 9/4)

Kaside 10 (Kasîde-i Acîbe)

30 beyitten oluşan manzumede klasik kaside bölümleri bulunmamaktır. Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün vezniyle yazılmıştır. Muhteva olarak ışık dervişlerini konu edinen kaside; bir öncekinin akside alay, yergi, mizah ve nasihat içeriklidir. Dervişin özellikleri anlatılırken onlarla alay edilmiş, bazen de eleştiri yapılmıştır. Kabûlî'ye göre bu dervişler; yumurta gibi bembeyaz tenli, ablak suratlı, kel kafalı, kaz ağızlı, kocaman elleri olan, ahmak, suratsız, kavgacı ve boşboğaz kimselerdir.

Gögsi açılmış gümüş âyîne gibi berk urur
Cismi ak bir sînesi berrâk bir abbak dede (K. 10/3)

Tekye bekler kuş degül bir kaz avazlu ala gaz
Bir çakar ellü çakır bir pençesi çaylak dede (K. 10/16)

Kabûlî; bu dervişlerin sabah akşam dededen medet ummalarını, çırılçıplak dolaşmalarını, mahrem bölgelerini yapraklarla örtmelerini, vücutlarını yaralayarak pamuklarla kapatmalarını eleştirmiştir. Şair, bu tenkiti yaparken esasında onlarla alay etmektedir.

Nahl-i bâlâ-yı vücûdı bir kabâ dökmiş nihâl
Şâhsâr-ı cismine sarmış iki yaprak dede (K. 10/9)

Penbelerle dâg-ı cismin ser-be-ser zeyn eylemiş
Penbeye benzer ten-i zîbâsı bir ablak dede (K. 10/2)

Manzumede ayrıca *"İshak Dede"* adından söz edilmektedir. Kabûlî, dine tamamen aykırı yaşayan, kötü huylu ve yakışıksız dervişin yanında İshak Dede'yi bile âlemin en kutlu kişisi olarak görmektedir. Ancak ismi zikredilen İshak Dede'nin kim olduğu hususunda bir bilgi bulunmamaktadır. Bu isim *Dîvân'*da tek beyitte geçmektedir.

Bir ser-â-pâ nâ-münâsib ehl-i bidʿat bed-sirişt
Kutb-ı ʿâlemdür ana nisbet bizim İshak Dede (K. 10/13)

Kabûlî, alay ve yerginin ardından dervişin hangi vasıflara sahip olması gerektiğini anlatmıştır. Şaire göre derviş; dört halifenin himmetine layık ve Hazreti Peygamberin ashabına tabi olmalıdır.

Zü'l-fekâr u lâ-fetâdan dem ursun rûz u şeb
Çâr-yârun himmeti olmak gerek mülhak dede (K. 10/24)

Ey kişi gel yalınuz hubb-ı ʿAliden urma dem
Cümle ashâb-ı Resûle sen berâber bak dede (K. 10/25)

Kasidenin son beyitlerinde dervişe nasihatlerde bulunan şair, ona herkesin içinde kendini küçük düşürmemesi gerektiğini söylemiştir. Kabûlî, *'başkaları için kendini ateşe atma'* diyerek dervişe öğüt vermiş ve bu sözleri dikkate almasını istemiştir.

Dost diyüp kimisine kimine düşmen geçüp
Dost düşmen içre kendün eyleme alçak dede (K. 10/26)

Eyledün inhâ Kabûlî sana lâzım olanı
Sana da lâzım degül mi hak sözi tutmak dede (K. 10/30)

Kaside 11

19 beyitten oluşan kasidenin başlığı bulunmamaktadır. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün vezniyle yazılmıştır. Klasik kaside bölümlerinin yer almadığı manzume, aslında bir hicviyedir. Bu hiciv, Karaman erlerine yöneliktir. Şair, kasidede Karaman erlerinden söz etmiş ve onları tenkit etmiştir. Manzumede Karaman erleri -gerek fiziksel gerekse karakteristik açıdan- tarif edilmiştir. Kabûlî'ye göre bu erler; tombul, esmer, iri cüsseli, buruşuk yüzlü, suratsız, kırkını aşmış, kır saçlı ve kırma sakallı kişilerdir.

Yogun yumrı kara kürtül Karaman erlerin gördüm
Dürük yüzlü çürük sözlü dürûg-âverlerin gördüm (K. 11/1)

Kabûlî, Karaman erlerinin karakteristik özelliklerinden bahsederken onların; yalancı, kavgacı, Allah'tan ve Peygamber'den korkmayan, Hak'tan yüz çeviren,

haram yiyen, dinsiz, imansız, alçak, merhametsiz, arsız, utanmaz, rezil, küfürbaz ve ahlaksız kişiler olduklarını dile getirmiştir.

Hudâsından Resûlinden hicâb u havf u haşyet yok
Nice Hakdan dönerler dîni yok dûn erlerin gördüm (K. 11/17)

Karaman erleri ile ilgili sert eleştirilerde bulunan Kabûlî, bu kişilerden söz ederken bazı hayvan benzetmeleri de yapmıştır. Şaire göre bu kimseler; soyları eşekten gelen, köpek gibi hırlaşan, fil gibi cüsseli, katır nesilli, yabani canavarlardır.

Görünmez kaçışurlar âdeme âdem göründükce
Yabânî cânavarlar gibi tâgî harların gördüm (K. 11/11)

Baştan sona Karaman erlerinin tenkit edildiği kasidede mahlas bulunmamaktadır.

Kaside 12 (Hicv)

Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün vezniyle yazılmıştır. 8 beyitten oluşan manzume, bir önceki kaside gibi hicviyedir. Burada eleştirilen kişi, Şia mezhebine mensup bir tiptir. Bu kişi; kanuna ve şeriata uymayan, hakikati bırakıp batıla yönelen, kötülük ve hırsızlık yapan, ilim öğrenmemiş, cahil, yalancı, düzenbaz, avanak, utanmaz ve beceriksiz biridir.

Dâʾimâ hakkı koyup bâtıl tasavvur itmeden
Nesne taʿlîm eylemez taʿlîmden tedrîsden (K. 12/4)

Kabûlî'ye göre İsa peygamberden kıyamet gününe kadar böyle ifrit bir tip görülmeyecektir.

Gelmemişdür böyle bir ʿifrît-sîret har-sıfat
Devr-i Deccâla gelince tâ zamân-ı ʿÎsden (K. 12/7)

Kaside 13 (Hicv)

19 beyitten oluşan manzume, feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Hicviye olarak yazılmış üçüncü ve son kasidedir. Manzumede eleştirilen şahsın ismi zikredilmemiştir. Ancak metinden anlaşılacağı üzere eleştirilen şahsın Kabûlî hakkında ileri geri konuştuğu anlaşılmaktadır. Kendisi hakkında dedikodu yapıldığını öğrenen Kabûlî'nin tepkisi sert olmuştur. Şair, bu kişinin vücut hatlarıyla

alay etmiş, onun şahsına hakaretlerde bulunmuş ve hatta küfürler etmiştir. Kabûlî bu kişiyi; çilli ve lekeli yüzlü, asma burunlu, düğme dudaklı, suratından pislik akan, etrafa fitne fesat saçan, lanet edilesi bir tip olarak tarif etmiştir.

Zehr akar sem dökilür çehre-i murdârundan
Meger olur yidigün içüne zehr-i kâtil (K. 13/11)

Ayrıca söz konusu şahsın afyon çektiğini söyleyen Kabûlî, onun bağımlı olduğunu vurgulamış ve bu sebeple gözlerinin kıpkırmızı olduğunu dile getirmiştir.

Sana afyon yimeden herze yimek çok yegdür
Hele tizce durur idün gözün olmazdı kızıl (K. 13/9)

Kasidede dikkat çeken bir diğer husus ise Kabûlî'nin alışılagelmişin dışında benzetmeler yapmış olmasıdır. Dedikodu yapan şahsın ağzını eski bir tuvalete benzeten şair, onun her ağzını açtığında etrafa pis kokular yaydığını ifade etmiştir. Ayrıca bu şahsın ikiyüzlü olduğunu belirten Kabûlî, onun dönekliğini de araba tekerleğine benzetmektedir.

Var ise köhne halâdur deheni murdârun
Bûy-ı bed zâhir ola agzun açılsa bir mil (K. 13/2)

Yüzün ardun ʿaraba çarhı gibi nâ-maʿlûm
Kehle bâzârı yiründür yüri dingil dingil (K.13/4)

Manzumenin en çarpıcı kısımlarından biri ise kadılık makamında bulunan Kabûlî'nin söz konusu şahsı tehdit ettiği bölümdür. Şair, gıybet yapan şahsa çenesini tutması gerektiğini, aksi takdirde dilini kesmezse/susmazsa başının kesileceğini ima etmiştir.

Ser-i pür-nekbetün âhir bedenünden kesilür
Buldığı bokı ger yirse kesilmezse o dil (K. 13/17)

Kabûlî, bu şahsa *"gözün çıksın (kör olasın)!"* ve *"geberip gidesin!"* diyerek beddua etmiştir. Son beyitte ise bu kişiye haddini bilmesi gerektiğini söylemiş ve bir daha hiç kimse hakkında dedikodu yapmamasını tembihlemiştir.

Hâsılı çıksa gözün görmesen ʿâlemde bizi
Ya gebersen yüzüni görmesek ey kelb-i mudil (K. 13/18)

Bu nasîhat sana ʿâlemde yiter bir dahı
Kimse hakkında sakın bok yime var haddüni bil (K. 13/19)

Kaside 14 (Der-Medh-i Altun)

7 beyitten oluşan manzume, *Dîvân'*da yer alan en kısa kasidedir. Feʿilâtün mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Başlıktan da anlaşılacağı üzere manzumede övülen şey altındır. Kabûlî'nin insan dışında bir varlık için kaside yazması dikkat çekicidir. Şaire göre altın; özünde noksanlık olmayan, her yerde bulunmayan, kimya ilminde iyi olan, işinin ehli, kusursuz, iktidar sahibi, sarışın bir ağadır.

Yokdur aslâ özinde noksânı
Katı kâmil-ʿayârdur altun (K. 14/3)

Degme bir yirde şimdi bulınmaz
Hak bu kim yâdgârdur altun (K. 14/4)

Kaside 15 (Der-Sitâyiş)

Baştan sona methiye olan kaside, 12 beyitten oluşmaktadır. Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün vezniyle yazılmıştır. Kabûlî, manzumede Ferhad Paşa'dan övgüyle bahsetmiş ve onun; adaletine, yiğitliğine, cesaretine vurgu yapmıştır. Padişahın emriyle Doğu diyarına gönderilen Ferhad Paşa; burada maharetli bir usta gibi kaleler inşa etmiş, çelik gibi gücüyle dinsiz düşmanı bozguna uğratmıştır.

Cân-ı aʿdâ dest-i kahrından nice bulsun halâs
Pençe-i zûr-âver ü pûlâddur gönderdigün (K. 15/4)

Kalʿalar bünyâd idüp bünyâd-ı rafzı kalʿ idüp
Pîşegerdür gördügün üstâddur gönderdigün (K. 15/5)

Kaside 16 (Der-Sitâyiş-i Ferhâd Paşa)

13 beyitten oluşan kasidenin tamamı methiyedir. Mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün vezniyle yazılmıştır. Muhteva olarak bir önceki kasideye benzeyen manzumede Ferhad Paşa'dan söz edilmektedir. Kabûlî'ye göre Ferhad

Paşa; Doğu diyarını fethedip İslam sancağını diken, din düşmanlarını ortadan kaldıran, kâfirler topluluğunu bozguna uğratan, avcı gibi düşman avlayan, çelik gibi kuvvetli, adaletli ve kutlu bir şahsiyettir.

El elden üstdür çün üstün olsa nola ser-pençen
ʿAdûyı imtihâna pençe-i pûlâd gönderdigün (K. 16/8)

1.1.2. Musammatlar

Dîvân'da bulunan 32 musammatın tamamı Türkçedir. Musammatların nazım şekilleri ve sayıları tabloda belirtilmiştir:

Tablo 2: Musammatların nazım şekilleri ve sayıları

NAZIM ŞEKLİ	ADEDİ
Terkîb-bent	1
Tercî-bent	4
Muaşşer	1
Müsemmen	2
Müseddes	5
Tesdîs	2
Muhammes	1
Tahmîs	13
Murabba	3

Musammatlar, nazım şekillerine göre tasnif edilmiş ve ilgili başlıklar altında incelenmiştir:

Terkîb-bent (Mersiyye)

*Dîvân'*da 1 adet terkîb-bent bulunmaktadır. 5 bentten oluşan manzumenin bent sayıları değişiklik göstermektedir. '*Mersiyye'* başlığı taşıyan manzume, fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün vezniyle yazılmıştır. Başlıktan da anlaşılacağı üzere manzumede ölen birinin ardından duyulan acı ve üzüntü dile getirilmiştir. Ancak mersiye yazılan kişinin adı belirtilmemiştir. Bu şahsın kim olduğu konusunda net bir

bilgi bulunmazken, musammatın ilk bendinde bu kişinin vezir ve beylerbeyi gibi önemli makamlara gelmiş bir devlet adamı olduğu anlaşılmaktadır. Bu şahıs, masum olduğu hâlde iftiraya uğramış ve padişahın emriyle idam edilmiştir.

Neyledün ey çarh-ı zâlim neyledün kan eyledün
Bir vezîri yok yire hâk ile yeksân eyledün (Mus. 1/I-1)

Devlete irgürdün evvel mîr-i mîrân eyledün
Âl-i ʿOsmâna musâhib kıldun ihsân eyledün (Mus. 1/I-2)

Sonradan bilmem ne fikr itdün ne izʿân eyledün
Turmadun gâh iftirâ vü gâh bühtân eyledün (Mus. 1/I-3)

Söz konusu şahsın idamının ardından derin üzüntü duyan Kabûlî, çektiği acıyı ve hüznü şiirine de yansıtmıştır. Bu bağlamda Kabûlî'nin ölen şahsa yakın olduğu veya ona hürmet ve sevgi beslediği anlaşılmaktadır. Zira şaire göre bu kişi; şöhreti cihana yayılmış, zengin fakir ayırt etmeksizin herkese ihsanda bulunan, ihtiyaç sahiplerine devamlı yardım eden, samimi, kudretli ve azametli bir şahsiyettir. Onun ölümünün ardından bütün halk ağlayarak feryat etmiştir.

Bunca halkı agladup nâlân u giryân eyledün
Tagıdup ʿünvânını cemʿin perîşân eyledün (Mus. 1/I-5)

Manzumede devamlı felekten yakınan şair, bu ölümden feleği sorumlu tutmaktadır. Ona göre felek; kinle dolu düşman, zalim, güvenilmez ve acımasız bir cellattır.

Zâlim-i bî-dâd imişsin böyle bilmezdüm seni
Rahmi yok cellâd imişsin böyle bilmezdüm seni (Mus. 1/I-8)

Şair, musammatın son beyitlerinde Hazreti Peygamberin -kısa ve öz ifadeyle- "*Ölülerinizi hayırla yâd ediniz!"* manasına gelen hadisine atıfta bulunmuş ve merhum için dua edilmesini temenni etmiştir (Bkz. 'Hadisler' Bölümü).

Rûh-ı merhûma duʿâ kılsun bu nazmı okuyan
*Üzkürû emvâtüküm*den kıssayı alur alan (Mus. 1/V-3)

Tercî'-bend

*Dîvân'*da 4 adet tercî-bent bulunmaktadır. Bunlardan ilki 5 bentten oluşmaktadır. Her bentte 8 beyit bulunmaktadır. Feʿilâtün mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Manzumede ismi zikredilmeyen bir şahsın teşrifi üzerine duyulan sevinç anlatılmaktadır. Dolayısıyla manzumenin kudûmiyye olduğu söylenebilir. Kabûlî bu şahsın; bir sabah vakti güneş gibi doğup geldiğini ve kederli gönlünü şad ettiğini dile getirmektedir. Bu kişinin hasretle yolunu gözlediğini belirten şair, nihayet gurbet elde bu kişiye kavuştuğunu ve vuslat neticesinde yaşadığı sevinci coşkuyla anlatmaktadır.

Kanlu yaşlar gibi döküp nûrı
Seni gözlerdi dîdeler her dem (Mus. 2/II-7)

Ben garîbe diyâr-ı gurbetde
Rûşenâ geldün âşnâ geldün (Mus. 2/I-6)

*Dîvân'*da bulunan ikinci tercî-bent 4 bentten oluşmaktadır. Her bentte 7 mısra bulunmaktadır. Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün vezniyle yazılmıştır. Murâdî'nin beyitlerine beşer mısra eklenerek oluşturulmuştur. Son bentte Murâdî'nin ismi zikredilmektedir.

Çünki hem-demdür Murâdî ʿışk ile (Mus. 4/IV-1)

Manzumenin muhtevası beşeri aşktır. Gönül kitabını keşfedip kalbini açtığını dile getiren şair, aşka mazhar olmak için hesabı kitabı bıraktığını ve tüm varlığını ortaya koyduğunu ifade etmektedir. Aşkın cezbesine kapılan âşık, her şeyden ve herkesten vazgeçmiş, boş sözleri bir kenara bırakmış ve farklı bir ruh hâline bürünmüştür. *"Aşk içinde hoş (bir) talihim vardır"* diyen âşık, hâlinden gayet memnun olduğunu dile getirmektedir.

Kurʿa saldum dil kitâbın keşf idüp
Cân gözin açdum nikâbın keşf idüp
Mâhı bedr itdüm sehâbın keşf idüp
Cismi çâk itdüm hicâbın keşf idüp
Nokta dökdüm gam hisâbın keşf idüp
Levhe bakdum sîne bâbın keşf idüp
ʿIşk içinde yahşı fâlüm vardur (Mus. 4/I-7)

Üçüncü tercî-bent 5 bentten meydana gelmiş ve aruzun feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Manzume nasihat içeriklidir. Şair; basiret sahiplerine seslenmiş ve *"fukara hırkası"* olarak nitelendirdiği dervişlerin hakir görülmemesi gerektiğine vurgu yapmıştır. Şaire göre bu kimseler; değerleri uğruna canlarını feda eden, görünüşte köle hakikatte sultan olan, gariban ve kanaatkâr âşıklardır.

H∨âr bakman fukarâ fırkasınun hırkasına
Aldılar her biri bir tagı delüp arkasına (Mus. 10/I-3)

Dîvân'da yer alan son tercî-bent ise 9 bentten oluşmaktadır. Mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün vezniyle yazılan manzumede sosyal tenkit yapılmıştır. Osmanlı devlet yönetimiyle ilgili ciddi eleştirilerde bulunan Kabûlî, özellikle ilmiye sınıfındaki bozulmalara değinmiştir. Mansıb almak isteyenlere seslenen şair, artık tecrübeye ve yeterliğe bakılmadığını, sadece mala mülke göre rütbe verildiğini dile getirmektedir. Devir öyle bir devirdir ki artık zamanla veya karaktere göre mansıp alınmamaktadır. *"Ne kadar zenginsen o kadar rütben yükselir"* diyen Kabûlî, ilmiye sınıfındaki liyakatsizliğe dikkat çekmiş ve artık cahillere itibar edildiğini vurgulamıştır. Zaman; ilim irfan sahiplerine değil, alçaklara ve rezillere minnet etme zamanıdır. Manzume, devlet yönetimiyle ilgili en büyük sorunlardan biri olan liyakatsizliği ele alması bakımından dikkate değerdir.

ʿİlm ehlinün içinde olan inkisârı gör
Erbâb-ı cehle şimdi olan iʿtibârı gör
Mansıb gerekse bir kapuya sen de varıgör
Var sen de bir tarîk ile bir hat çıkarıgör
Zâtıyla kişi mansıb alurmış zamân ile
Şimdi ne zât ile alunur ne zamân ile (Mus. 14/II)

Muaşşer

*Dîvân'*da bir muaşşer bulunmaktadır. 5 bentten meydana gelen manzume, mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün vezniyle yazılmıştır. Övgü içerikli olan manzumede memduhun adı belirtilmemiştir. Ancak son bentte bu şahsın Kars Kalesi'ni tamir ettirdiği anlaşılmaktadır. Yine manzumede geçen *"Ey Hazret-i Paşa"* ifadesi göz önüne alındığında bu kişinin İran üzerine sefere çıkan ve Sultan III.

Murad'ın emriyle 1579'da Kars kalesini tamir ettiren Lala Mustafa Paşa olduğu söylenebilir (Erdoğan, 2008: 188).

Kılâʿ-ı Karsı yapdun anı çün muhkem hisâr itdün
Gelüp kalb-i Kabûlî gibi mülkünde karâr itdün (Mus. 3/V-4)

Kabûlî'ye göre bu şahıs; Doğu'dan güneş gibi doğarak İran diyarını dolaşmış, İskender gibi İran ve Turan ülkelerini gezmiş, buralarda din düşmanlarına karşı büyük savaşlar vermiş ve ülkeler fethetmiştir.

Gazâ-yı ekber itdün bî-mühâbâ koyalum anı
Sikender gibi seyrân eyledün Îrân u Turanı (Mus. 3/I-3)

Çeküp şarka livâ-yı nusreti mihr-i cihânâsâ
ʿAdû-yı dîne karşu râyet-i fethi kılup ber-pâ (Mus. 3/IV-1)

Müsemmen

*Kabûlî Dîvânı'*nda 2 müsemmen bulunmaktadır. İkisi de dörder bentten meydana gelen manzumelerin ilki; mefʿûlü fâʿilâtü mefâʿîlü fâʿilün vezniyle yazılmış, diğerinde ise feʿilâtün mefâʿilün feʿilün kalıbı kullanılmıştır.

İlk manzumenin konusu beşeri aşktır. İlk bentte her mısraın sonu *"elveda"* redifiyle bitmektedir. Manzumede ayrılık söz konusudur. Âşığa göre; ayrılık vakti gelip çatmıştır. Gurbete gideceğini vurgulayarak ayrılığın kederine boğulan âşık; servi gibi uzun boylu ve gül yüzlü sevgiliye veda etmektedir.

Fürkat irişdi vuslat-ı cânâna elvedâʿ
Ol serv-kadle seyr-i gülistâna elvedâʿ
Yârân-ı bâ-safâyile seyrâna elvedâʿ
Gurbet göründi ülfet-i cânâna elvedâʿ (Mus. 5/I-2)

Klasik edebiyat geleneğinde sevgilinin en belirgin özellikleri; umursamaz, acımasız ve merhametsiz oluşudur. Kabûlî de bu gelenek çerçevesinde şiirler kaleme almış ve -bilhassa gazellerinde- sevgilinin bu özelliklerine değinmiştir. Ancak söz konusu manzumede şair, sevgiliyle birlikte hoş vakit geçirdiklerini ve onun kendisine ihsanda bulunduğunu söylemektedir. Yine manzumede -gelenekten farklı olarak- sevgilinin 'vefalı ve merhametli' oluşundan söz edilmektedir. Sevdiklerinden

üzülerek ayrıldığını belirten âşık, onlara dua ederken kendisi için de dua istemektedir.

Çok şevk u hâlet itmiş idük dil-rübâyile
Teklîf iderdi toluları merhabâyile
Lutf u ʿatâ idi işi mihr ü vefâyile
Hayfâ bir özge derde sataşduk belâyile
Ayrılduk âh u vâh iderek âşnâyile
Sâg u esen kalup bizi ansun duʿâyile (Mus. 5/III-1-3)

*Divân'*daki ikinci müsemmenin ilk tercî-bend gibi kudûmiyye olduğunu söylemek mümkündür. Manzumede teşrif eden zatın ismi zikredilmemiştir. Şair; saray olarak nitelendirdiği gönlüne bir sultanın geldiğini ve bu sebeple gönlünün şad olduğunu dile getirmektedir. Onun gelişiyle hasta gönüller şifa, dertliler deva bulmuştur. Manzumede geçen *"yâd illerde âşnâ geldün"* dizesi göz önüne alındığında bu şahsın gurbetteyken Kabûlî'nin yanına gittiği anlaşılmaktadır.

Dîde-i kalbe rûşenâ geldün
Yâd illerde âşnâ geldün
Merhabâ merhabâ safâ geldün
Devlet ile yüzüm basa geldün (Mus. 6/I-3-4)

Müseddes

Dîvân'da 5 müseddes yer almaktadır. Müseddeslerden biri altı, diğeri ise yedi bentten oluşmuş, geriye kalan üçü ise beş bentten meydana gelmiştir. İlk iki müseddes fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün kalıbıyla yazılmıştır. Diğer manzumeler ise sırasıyla mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün (müseddes 3), feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün (müseddes 4) ve mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün mefâʿilün (müseddes 5) vezinleriyle yazılmıştır.

İlk manzumede Ferhad Paşa'dan söz edilmektedir. Kabûlî'ye göre Ferhâd Paşa; Doğu diyarında -bilhassa İran'da- fetihler ve yenilikler yapan, köle veya sultan fark etmeksizin herkesi kendine itaatkâr kılan, padişahın huzurunda bir sözü iki edilmeyen, Osmanlı Hanedanlığının şanı yüce serdarıdır. O; yüreği temiz, adaletli,

lütufkâr ve özü sözü doğru olması sebebiyle dört halifenin dostu; yiğitliği ve cesaretiyle dinsizlerin düşmanıdır.

Subh-ı sâdık gibi sâdıkdur özi akdur yüzi
Halk-ı ʿâlem üzre açıkdur güneş gibi gözi
Kuhl-ı erbâb-ı basîretdür ayagınun tozı
Hazret-i hünkâr önünde iki olmaz bir sözi
Ol ki ʿOsmânoglınun serdâr-ı ʿâlî-şânıdur
Emr anun fermân anun devrân anun devrânıdur (Mus. 7/III)

İkinci manzumede ayrılık söz konusudur. Burada bir devlet büyüğünden ayrılmanın verdiği üzüntü anlatılmaktadır. Ancak manzumede şahsın ismi zikredilmemiştir. Kabûlî, bu zatın ona sunduğu lütuf ve ihsanları ondan ayrı kalınca anlamıştır. Ayrılık acısını yoğun şekilde yaşayan Kabûlî, bu ayrılığın bir gün kendisini öldüreceğini dile getirmektedir.

İltifâtun dîdeden dûr olmayınca bilmedüm
Lutfunı hecrünle makhûr olmayınca bilmedüm
Nâr-ı ʿışkun sîne mahrûr olmayınca bilmedüm
Nûr-ı mihrün dîde bî-nûr olmayınca bilmedüm
Hıdmet-i hâk-i derün dûr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dîdârı makhûr olmayınca bilmedüm (Mus. 9/I)

Üçüncü ve dördüncü manzumede muhteva aşktır. İlkinde vuslat ve ayrılık konuları işlenmiştir. Diğerinde ise sevgilinin zulmünden dolayı âşığın feryadı dile getirilmektedir. Manzumelerin mütekerrir beyitleri şöyledir:

Budur devr-i zamânun ittifâkı
Olur her bir visâlün bir firâkı (Mus. 11)

Bunca feryâdum işitdün dimedün dâd ideyin
Sen ki dâd itmeyesin ben kime feryâd ideyin (Mus. 12)

Müseddes nazım şekliyle yazılan son manzume övgü içeriklidir. Manzumede övülen şahsın adı belirtilmese de bu kişinin vezir olduğu anlaşılmaktadır. Kabûlî, bir yandan vezirin vasıflarını yüceltirken bir yandan da ondan yardım dilemektedir.

Vezîr-i aʿzam u şâh-ı muʿazzam zât-ı ekremsin
Cenâb-ı Hazret-i Hakdan müʾeyyedsin mükerremsin
Hayât-ı ʿâleme ʿadlün sebebdür cân-ı ʿâlemsin
ʿAdâletde Anuşirvân u bezl itmekde Hâtemsin
Kulundur bu dil-i şeydâ eger dirsen benüm nemsin
Mahall-i merhametdür ber-murâd it anı sultânum (Mus. 13/IV)

Tesdîs

*Dîvân'*da 2 tesdîs bulunmaktadır. Her ikisi de 5 bentten meydana gelmiştir. İlki fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün; ikincisi ise mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün vezniyle yazılmıştır. İlk manzumede Necati Bey'in bir beyti tesdis edilmiştir. Şiirde ayrılık söz konusudur. Kabûlî, bir devlet büyüğünden ayrı kalmanın verdiği üzüntüyü anlatmaktadır. Ancak şiirde devlet adamının ismi zikredilmemiştir. Manzumenin mütekerrir beyti şöyledir:

Hâk-i pâyün tûtyâ-yı dîde-i hûnbâr imiş
Hamdü li'llâh kim görecek gözlerümüz var imiş (Mus. 8)

Diğer manzume ise '*Tesdîs-i Kabûlî'* başlığı taşımaktadır. Manzumenin konusu aşktır. Şiirde sevgiliden ayrı düşen âşığın çektiği ızdırap anlatılmaktadır. Sevgilinin hasretiyle ciğeri yanan âşık, onsuz ağlayıp feryad ettiğini ve dünyasının zindana benzediğini dile getirmiştir. Manzumenin mütekerrir beyti şöyledir:

Ciger biryân u göz giryân u dil nâlân olur sensüz
Muhassal başuma ʿâlem benüm zindân olur sensüz (Mus. 15)

Muhammes

Kabûlî'nin şiirleri arasında muhammes nazım şekliyle yazılmış 1 manzume bulunmaktadır. Fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün vezniyle yazılan şiirin konusu aşktır. Manzumede âşığın, sevgili uğruna her şeyi feda ettiği ve bu yolda canını bile vermekten kaçınmadığı vurgulanmıştır.

Devr elinden bir zamân çekdüm nice derd ü belâ
Câna cevr-i yâre sabr eyle diyü kıldum cefâ
Bir yana ʿışkun belâsı taʿn-ı aʿdâ bir yana

Bu felâketler ihânetler hakâretler bana
Hep senünçündür benüm yolında kurbân oldugum (Mus. 27)

Tahmîs

*Kabûlî Dîvânı'*nda 6 tanesi Murâdî, 2 tanesi Adlî, birer tanesi de Emrî, Amrî, Makâlî ve Celâl-zâde Sâlih olmak üzere 6 farklı şairin gazeline söylenmiş 13 tahmis bulunmaktadır. Ayrıca Kabûlî, 29 numaralı musammatta kendi şiirini de tahmis etmiştir. *"Tahmîs-i Hod"* başlığı taşıyan manzumede Kabûlî, son bentte kendi ismini iki kez zikretmiştir. Bir tanesi dışında (musammat 16) manzumelerin hepsi 5 bent hâlinde yazılmıştır. Tahmislerin 4'ü fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün, 3'ü fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün, 2'si mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün, 1'i mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ûlün, 1'i fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün, 1'i mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'îlü fâ'ilün, 1'i de mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün vezniyle yazılmıştır. Tahmislerde muhteva genel itibariyle aşktır. Manzumelerde sevgiliye duyulan aşk, özlem, felekten şikâyet, âşığın kederi ve ızdırabı gibi klasik konular işlenmiştir.

Murabba

*Kabûlî Dîvânı'*nda murabba nazım şekliyle söylenmiş 3 manzumeye rastlanmaktadır. İlk murabba 7, ikincisi 6, son murabba ise 4 bentten meydana gelmiştir. Murabbaların hepsi *"Şarkî"* başlığı taşımaktadır. Hece vezniyle yazılmış bu manzumeler, belli özellikleri bakımından halk şiirindeki koşmaya benzemektedir. Murabbaların ilki 8'li, diğer ikisi ise 11'li hece ölçüsüyle söylenmiştir. Sade bir Türkçeyle yazılan şiirler, aşk ve nasihat içeriklidir. İlk manzumede *"söz güherdir"* sözleriyle başlayan şair; dünya hayatının geçici olduğunu vurgulayarak kalpteki kötülüklerden vazgeçmeyi ve kibirlenmemeyi tembih etmiştir.

Ur tâc u tahtun terkini
Çıkar kalbünün çirkini
Günine göre kürkini
Geyegör gönül böyl'olur (Mus. 30/II)

1.1.3. Gazeller

*Kabûlî Dîvânı'n*da toplam 519 gazel bulunmaktadır. Bu gazellerin 502 tanesi Türkçe, geriye kalan 17 gazel ise Farsça kaleme alınmıştır. *Dîvân'*ın en hacimli bölümünü gazeller oluşturmaktadır. 519 gazelin 447 tanesi tam, 72 tanesi ise na-tamam gazeldir. Gazellerle ilgili sayısal tespitler tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3: Gazellerle ilgili sayısal tespitler

Gazel Sayısı	Türkçe Gazel	Farsça Gazel	Beyit Sayısı	Mısra Sayısı	Tam Gazel	Na-tamam Gazel
519	502	17	2603	5206	447	72

Gazeller, Arap alfabesi dikkate alınarak sıralanmıştır. Ancak na-tamam gazellerde alfabetik sıra gözetilmemiştir. *Kabûlî Dîvânı'*ndaki gazellerin harflere göre dağılımı şöyledir:

Tablo 4: Gazellerin harflere göre dağılımı

Elif (ا)	15	Dal (د)	13	Dat (ض)	2	Kef (ك)	29
Be (ب)	7	Zel (ذ)	1	Tı (ط)	1	Lam (ل)	15
Te (ت)	10	Ra (ر)	99	Zı (ظ)	1	Mim (م)	43
Se (ث)	3	Ze (ز)	38	Ayn (ع)	1	Nun (ن)	78
Cim (ج)	4	Sin (س)	1	Gayn (غ)	2	Vav (و)	3
Hâ (ح)	2	Şın (ش)	4	Fe (ف)	1	He (ه)	70
Hı (خ)	1	Sad (ص)	2	Kaf (ق)	11	Ye (ى)	59

*Kabûlî Dîvânı'*nda yer alan gazeller vezin açısından incelendiğinde şairin 19 farklı aruz kalıbını kullandığı görülmektedir. Gazellerde en fazla kullanılan vezin, fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün'dür. Bu vezin toplamda 107 gazelde uygulanmıştır. Bunu sırasıyla mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün mefâʿîlün (101 gazel) ve feʿilâtün feʿilâtün feʿilâtün feʿilün (87 gazel) kalıpları takip etmektedir.

*Dîvân'*daki gazeller muhteva bakımndan ele alındığında çeşitlilik olduğu görülmektedir. Kabûlî genel itibariyle; aşk, din ve tasavvuf, hikmet, nasihat, rintlik, methiye ve sosyal hayat gibi farklı konularda gazeller kaleme almıştır.

*Kabûlî Dîvânı'*nda muhteva olarak farklı konularda gazeller yazılmış olsa da aşk içerikli gazellerin fazlaca yer kapladığı görülmektedir. Kabûlî, bilhassa 274 ve 276 numaralı gazellerde aşkı kendi tasavvurlarıyla anlatmaya çalışmıştır. Şaire göre; yedi göğü ve felekleri döndüren, sema ehlini yeryüzüne gönderen, güneşi söndüren ve âşığı yakıp kavuran şey aşktır. Aşk; herkesin yüreğinde var olan, sultanı bile köleye çeviren, harap olmuş gönülleri imar eden, dünyayı (âşığa) viran eden ve gözyaşını sele çeviren bir cezbe hâlidir. Bir başka gazelde ise Kabûlî, aşk ile ilmî metinler arasında benzetme kurmuş ve aşkın bir nokta olduğunu dile getirmiştir. Şaire göre aşkın tek bir noktası bile yazılmaya başlandığında her yaprağı kitap olur. Bu bağlamda aşk; üzerine milyonlarca kitap yazılsa da hâlâ tam anlamıyla ifade edilemeyen bir duygu durumudur.

Bir noktadur Kabûli mütûn-ı fünûn-ı ʿışk
Tahrîr olursa her varakı bir kitâb ola (G. 384/7)

Kabûlî'nin aşk muhtevalı bazı gazellerinde göze çarpan bir diğer husus ise Eyyûb, Ali, Abdî, Hüseyin, İbrahim, Yûsuf Bali ve Mehemmed gibi erkek isimlerini sıkça zikretmesidir.

Egerçi oldı gönül mübtelâsı Eyyûbun
Sabır gerek katı çokdur belâsı Eyyûbun (G. 201/1)

Yagdırup ebr-i âhum İbrâhîm
Bagladı âb-ı râhum İbrâhîm (G. 236/1)

Kabûlî, konu itibariyle oldukça farklı gazeller kaleme almıştır. Şairin bilhassa *"kolonya, rüşvet, Recep ayı"* gibi konularda yazdığı gazeller dikkat çekicidir.

Ecsâda rûh rûha gıdâdur kolonya
Bi'llâh ehl-i derde devâdur kolonya (G. 11/1)

Rüşvetün şehdi sana şimdi şekerdür ammâ
Telh ider sonra senün ʿayşunı kalmaz lezzet (G. 27/3)

Kanı bir mâh-ı receb gibi dilâ şehr-i şerîf
Ehl-i İslâma anun hürmeti olmışdur ehem (G. 245/4)

Kabûlî'nin satranç terimlerini kullanarak şiir yazması, başka bir gazelde ise at konusunu ele alması hayli ilginçtir.

At esb-i murâdun ruh-ı cânâneye karşu
ʿÂlemde piyâde yürime merd isen atlan (G. 308/4)

At u katır hikâyetini ko Kabûliyâ
Dilden düşürme edʿiye-i ʿömr minnetin (G. 271/5)

Kabûlî, gazel ile ilgili terimleri kullanarak oldukça farklı bir tasvir ve muhteva yakalamıştır.

Kelâm-ı pâdşâhî her kelâmun pâdşâhıdur
Dil-i şâh-ı cihân ol pâdşâhun tahtgâhıdur

Oturmış iki mısraʿ iki başa kûy-ı paşadur
Gazeller ehl-i dîvân şâh beyti beyt-i şâhîdür

Bölük bölük ġazeller câ-be-câ bölük agasıdur
Sutûr-ı şiʿri bölük halkı her halkı sipâhîdür

Alay bayraklarıdur her elif her satr-ı bâlâda
Hurûf-ı nazmı ʿasker halk midâd-ı tûġ-ı şâhîdür

İki cânibde mısraʿlar selâma turdılar gûyâ
Gazeller ortası sultân-ı Rûmun şâh-râhıdur (G. 89)

Kabûlî'nin gazellerinde dikkat çeken bir diğer husus ise kendi şiirini övmesidir. Şair, özellikle *'fıtrat, yaratılış'* gibi sözcükleri *'şairlik kabiliyeti'* manasına gelecek şekilde kullanmıştır. Kabûlî, şairlik istidatında o kadar iddialıdır ki kimse onun şiirine nazire yazamaz. Çünkü hiçbir şair, Kabûlî'nin sözünün üzerine söz söyleyebilecek kudrette değildir.

Bu nazma nazîre diyemez kimse Kabûlî
Yârân-ı safâ söz konduramazlar sözüm üzre (G. 351/5)

Bir başka beyitte ise şair, sözlerini inci ve cevhere benzetmiş ve yaratılıştan gelen şairlik kabiliyetini okyanusa bile değişmeyeceğini ifade etmiştir.

Dilden dür ü gevher saçılur şimdi Kabûlî
Ben kâna degül tabʿumı ʿummâna değişmem (G. 235/7)

Kabûlî'nin yaptığı en çarpıcı teşbihlerden biri de kendi kalemini/şiirini Hazreti Alî'nin kılıcı Zülfikâr'a benzetmesidir.

Kabûli Düldül-i tabʿa ʿaceb süvâr olmış
Elinde hâmesini Zü'l-fekâra benzedeyin (G. 316/5)

Tüm bunların yanı sıra Kabûlî'nin gazellerinde 'deyim, atasözü, dua ve beddua ifadeleri, arkaik kelimeler' gibi farklı pek çok unsura rastlanmaktadır. (Bu unsurlar, *"Gedizli Kabûlî Dîvânı'nın Dil ve Yazım Özellikleri"* bölümünde ayrıntılı olarak açıklanmıştır).

1.1.4. Mesneviler

*Kabûlî Dîvânı'*nda 12 Türkçe, 2 Arapça, 1 Farsça ve 1 Türkçe-Arapça-Farsça olmak üzere toplam 16 mesnevi yer almaktadır. Mesnevilerle ilgili sayısal tespitler tabloda gösterilmiştir:

Tablo 5: Mesnevilerle ilgili sayısal tespitler

Mesnevi Sayısı	Türkçe	Farsça	Arapça	Mülemma	Beyit Sayısı	Mısra Sayısı	En Uzun Mesnevi	En Kısa Mesnevi
16	12	1	2	1	532	1064	84	2

Dîvân'da yer alan mesneviler, ilgili başlıklar altında incelenerek şekil ve muhteva yönünden açıklanmıştır:

Mesnevi 1 (Sâkî-nâme Fârsî)

Başlıktan da anlaşılacağı üzere mesnevi, Farsça kaleme alınmış bir sâkî-nâmedir. 84 beyitten oluşan manzume, feʿûlün feʿûlün feʿûlün feʿûl kalıbıyla yazılmıştır. Mesnevide sâkiye seslenen Kabûlî, fâni dünyadaki ömrün hızla geçip gittiğinden bahsetmiş ve bu zamanların yiyip, içip, eğlenerek geçirilmesi gerektiğini söylemiştir. Şair, manzumede eğlence meclisini anlatmış ve bu mecliste yer alan "çeng, rebap, mutrıb, ney" gibi unsurları sıklıkla tekrar etmiştir. Eser, Kabûlî'nin mesnevi nazım şekliyle şiir yazabilecek kadar Farsçaya hâkim olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

Muganni kucâyî ser-âgâz kun
Nehâr-ı nev âmed be-nev-sâz kun (Mes. 1/9)

Mesnevi 2 (Arz-ı Hâl)

60 beyitten oluşan mesnevi, aruzun feʿilâtün mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Kabûlî, padişaha hitaben kaleme aldığı mesnevisinde ilk olarak padişahtan övgüyle söz etmiş, ardından meramını dile getirmiştir. Kabûlî'nin arzusu, memleketi Gediz'e kadı olarak tayin edilmesidir. Şair, memleketine yürekten bağlı olduğunu ifade etmiş ve ardından "*Vatan sevgisi imandandır"* hadisine atıfta bulunmuştur (Bkz. 'Hadisler' Bölümü). Padişaha isteklerini bildiren Kabûlî, mesnevisini dualarla sonlandırmıştır.

Yaʿni şâhâ kazâ-i nefs-i Gedûs
Vatanumdur ki olmışam meʾnûs (Mes. 2/19)

Nice çıksun mahabbeti dilden
Cüz'-i îmân imiş çü hubb-ı vatan (Mes. 2/22)

Mesnevi 3

Feʿilâtün mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılan mesnevi, 26 beyitten oluşmaktadır. Bir önceki mesnevide olduğu gibi burada da padişaha seslenen Kabûlî, sıkıntıda olduğunu söyleyerek padişahtan yardım istemiştir. Kabûlî, himmete ve itibara layık iken sefil ve çaresiz kaldığını söylemiştir. Herkes padişahın lütfuna

mazhar olmuş, ancak Kabûlî bundan mahrum bırakılmıştır. Mesnevide tüm güzellikleri ve lütufları hak ettiğini söyleyen şair, padişahtan yardım istedikten sonra manzumeyi dualarla noktalamıştır.

Her kişi lutf ile ola mesrûr
Ben neden kahr ile olam makhûr (Mes. 3/10)

Mesnevi 4 (Arz-ı Hâl)

66 beyitten oluşan manzume, feʿilâtün mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Sadrazam İbrahim Paşa'ya sunulan mesnevinin girişinde uzun bir övgüden sonra maksat dile getirilmiştir. Kabûlî birkaç yıl mülazemetin ardından kadılık makamına getirildiğini, ancak bu görevde iki ay bile kalamadığını ifade etmiştir. Çünkü oraya bir başkası tayin edilmiştir. Kabûlî'nin bu kısacık zamanda aldığı maaşı bile masraflarına yetmemiştir. Bundan dolayı mağduriyetini dile getiren Kabûlî, gereğinin yapılması için Sadrazam İbrahim Paşa'dan yardım istemiştir.

İki üç yıl mülâzemetle meger
Ber-kazâ itmiş idüm ey server (Mes. 4/44)

İki ay anda olmadum hâkim
Birine dahı virmiş ol zâlim (Mes. 4/45)

Varması gelmesiyle ve'l-hâsıl
Harcuma yitmedi gelen hâsıl (Mes. 4/46)

Adaletli bir hükümdar döneminde usulsüzlük yapıldığını söyleyen şair, ilim irfan sahibi kişilerin işsiz kaldığını ve onların yerine cahillerin getirildiğini ifade etmiştir.

ʿUlemâ öldi yirini yirini
Cühelâ aldı anlarun yirini (Mes. 4/28)

Mesnevi 5

Toplamda 70 beyitten oluşan mesnevi, feʿilâtün mefâʿilün feʿilün kalıbıyla yazılmıştır. Mesnevi, beylerbeyine sunulmuş ancak manzumede bu zatın ismi

zikredilmemiştir. Metinde Kabûlî'nin kadılık görevindeyken bir çavuşla yaşadığı tartışma anlatılmaktadır. Şair, olayı tüm detaylarıyla beylerbeyine anlatmış ve çavuştan şikâyetçi olmuştur. Manzumeden anlaşılacağı üzere çavuş, Kabûlî'den minnet karşılığında işini halletmesini istemiş ve ödemesi gereken miktarı kabul etmemiştir. Kabûlî, çavuş için "eşek suretli, köpek, çenesi düşük, pis suratlı, paragöz…" gibi çirkin benzetmeler yapmış ve böyle ahlaksız kişilerin sonsuza kadar keder içinde kalmasını dilemiştir. Mesnevi, genel hatlarıyla ele alındığında bir mahkeme salonunda cereyan eden tartışma gözler önüne serilmektedir. Kabûlî, bu kavgayı hararetli bir şekilde anlattıktan sonra manzumesini dualarla bitirmiştir.

Didüm ey har-sıfat iki sûret
Akçesüz yazılamaz iki suret (Mes. 5/23)

Gazaba geldi didi ol kevden
Minnet ile anı yazarsın sen (Mes. 5/26)

Mesnevi 6 (Sûret-i Siccil Ve'n-Nakl)

*Dîvân'*da yer alan 6. kaside 27 beyitten meydana gelmiş ve feʿilâtün mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Mesnevi, diğerlerinden farklı olarak Türkçe, Farsça ve Arapça mısraların birlikte yer aldığı mülemma bir manzumedir. Kabûlî, mesneviyi ismi belirtilmeyen Amasya valisine hitaben yazmış ve Sivas'ta kadılık yaptığı sırada karşılatığı bir davayı valiye anlatmıştır. Mesnevinin giriş kısmında yazılma sebebi açıklanmıştır. Kadılık makamından bahseden Kabûlî, bu meslek erbabından *"insanların en adaletlisi, hükümleri düzenleyen kişi"* olarak söz etmektedir. Manzumeye göre bir mahkeme hazırlanmış ve dava görülmek üzere tanıklar getirilmiştir. Ayrıca şair, metinde Amasya valisinden övgüyle söz etmiş ve onu *"hükümlerin en sağlamı ve en faziletlisi"* sözleriyle nitelendirmiştir.

Aʿdel ü aʿlem-i vülât-ı enâm
Evsaku'l-hükm efdalü'l-hükkâm (Mes. 6/15)

Hâkimü'l-vakti fi-Amâsiyye
ʿAn-cemîʿi'l-belâ'i mahmiyye (Mes. 6/17)

Mesnevi 7 (Şikâyet-nâme)

41 beyitten oluşan mesnevi, mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün vezniyle yazılmıştır. Başlıktan da anlaşılacağı üzere mesnevi, şikâyet konuludur. Şair, Haymana Kadısı Osman adlı şahıstan bahsetmiş ve bu kişinin kanuna uymadığını ifade ederek padişaha şikâyette bulunmuştur. Manzumeye göre Haymana Kadısı Osman; mesleğini hakkıyla yerine getiremeyen, okumaktan ve yazmaktan aciz, yol yordam bilmeyen, boş konuşan, hadsiz ve kendini bilmez biridir. Kabûlî, işini doğru dürüst beceremeyen bu şahsa; *"hiç olmazsa git ve bir bilene danış!"* diyerek ciddi eleştirilerde bulunmuştur.

Dilünde yok mukarrer ʿilm ü dâniş
Yüri bir ehl-i ʿilme bâri danış (Mes. 7/13)

Mesneviden ve diğer manzumelerden anlaşıldığı üzere Kabûlî'nin Haymana Kadısı Osman ve onun gibi mesleğini layıkıyla yerine getiremeyen kişilere tahammül edemediği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Kabûlî'nin -kendi yorumlarından hareketle- işinde dikkatli ve titiz biri olduğunu söylemek mümkündür.

Mesnevi 8 (Arz-ı Hâl)

Beylerbeyi Mehmed Paşa için kaleme alınan mesnevi, 36 beyitten oluşmaktadır. Aruzun feʿilâtün mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Manzume, Hazreti Peygambere övgüyle başlamış ve övgü Beylerbeyi Mehmed Paşa ile devam etmiştir.

Manzumeye göre Beylerbeyi Mehmed Paşa; namı cihana yayılmış, seçkin padişahın yanında yer alan, dürüst, lütufkâr, şerefli ve bahtiyar bir kişidir. Kabûlî, bu methiyenin ardından beylerbeyine maksadını dile getirmiş ve -Trabluşşam eyaletine bağlı- Hama'ya kadı olarak kendisinin layık olduğunu söylemiştir. Ancak Hama, hâlihazırda Mehmed Paşa'nın himayesi altında olduğu için bu istek gerçekleşmemiştir. Bundan mahrum kalan Kabûlî, uygun bir yere tayin edilmek istemiş ve bu yüzden Beylerbeyi Mehmed Paşa'dan yardım talep etmiştir. Şair, maksadını dile getirdikten sonra manzumeyi dualarla noktalamıştır.

Nâmı ol matlabun kazâ-i Hamâ
Bize telhîs olınmış idi şehâ (Mes. 8/24)

Siz Hamâyı himâyet itmişsiz
Hâkimine ʿinâyet itmişsiz (Mes. 8/25)

Mesnevi 9 (Der-Medh-i Mahbûbe)

48 beyitten oluşan mesnevinin muhtevası aşktır. Mefâʿîlün mefâʿîlün feʿûlün kalıbıyla yazılmıştır. Kabûlî, manzumede sevgiliden övgüyle bahsetmiş ve onun güzellik unsurlarıyla çeşitli benzetmelere başvurmuştur. Şaire göre nazlı ve işveli sevgili; laʿl gibi kıpkırmızı ve taze meyve gibi tatlı dudaklara sahiptir. Yanakları kırmızı güle veya elmaya benzemektedir. Sevgilinin dudağı helva, yanağı şeker balyası, teni ise taze tatlı gibidir. Onun dişi; sedef incisi, kulağı ise denizkulağıdır. Beli kıldan ince olan sevgilinin cemali, cennet bahçesine benzemektedir. Bu cennet bahçesinin/cemalin Kevser Irmağı ise sevgilinin çene çukurudur. Sevgilinin parlak ve bembeyaz bedeni, gümüşten yapılmış bir servi ağacını andırmaktadır. Bu ağacın fidanları ise sevgilinin parlak kollarıdır.

Lebi halvâ yanagı teng-i şekker
Teni pâlûde-i ter gibi ditrer (Mes. 9/3)

Gümüşden servdür ol cism-i bî-mû
İki sîmîn-nihâl ol iki bâzû (Mes. 9/16)

Kabûlî, baştan sona sevgiliden ve onun güzellik unsurlarından bahsettiği mesnevisinde farklı benzetmelere başvurmuştur. Sevgilinin teninin soyulmuş yumurta gibi bembeyaz olduğunu söyleyen şair, onun kalem gibi ince parmaklı ve burma yürekli olduğunu dile getirmiştir. Gümüş gibi bembeyaz bileklere sahip olan sevgilinin kolunda altın bilezik bulunmaktadır.

Dehânı gonça agzı burnı hurde
Teni abbak soyulmışca yumurda (Mes. 9/43)

Kalem barmaklı vü burma yüreklü
Gümüş bileklü altun bileziklü (Mes. 9/44)

Mesnevi 10 (Der-Medh-i Besmele)

Kabûlî'nin dinî içerikli yazmış olduğu mesnevisinde besmele övülmektedir. 11 beyitten oluşan manzume feʿilâtün mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Şair, manzumeye besmeleyle başlamış ve onun yol gösterici olduğunu dile getirmiştir. Her işin önderi ve rehberi besmeledir. İzzet ve şeref besmeleyle kazanılır. Eksik işler besmeleyle tamamlanır. Ayrıca besmele, kişiyi kötülüklerden ve tehlikelerden korur. Besmelenin dertlilere deva ve hastalara şifa olduğunu söyleyen şair, bu sözü hiçbir zaman dilden düşürmemek gerektiğini vurgulamıştır.

İbtidâ kâra besmeleyle olur
ʿİzzet ol nahle besmeleyle olur (Mes. 10/3)

Dilden ayırma ismini anun
Bedenünden çıkınca tâ cânun (Mes. 10/7)

Mesnevi 11

9 beyitten meydana gelen mesnevi, fâʿilâtün fâʿilâtün fâʿilün vezniyle yazılmıştır. Bir önceki mesnevi gibi dinî içerikli olan manzumenin muhtevası da aynıdır. Şair, kullarına karşı cömert olan Allah'ın isminin besmeleyle zikredildiğini söylemektedir. Besmele; Rahman olan Allah'ın ayeti, bilinmezlik âleminin anahtarı, canı koruyan ve gönle huzur veren kelamdır.

B'ismi'llâhi'r-Rahmâni'r-Rahîm
Besmeledür ism-i Hudâ-yı kerîm (Mes. 11/1)

Besmele miftâh-ı der-i gaybdur
Fâtih-i gencîne-i lâ-reybdür (Mes. 11/2)

Mesnevi 12

2 beyitten oluşan mesnevi, Arapça kaleme alınan manzumelerden biridir. Mefʿûlü fâʿilâtün mefʿûlü fâʿilâtün vezniyle yazılmıştır. Beyitlerde Hazreti Peygamber'in *"Kim ehl-i beytime komşuysa bize de komşu olmuştur"* hadisine telmihte bulunulmuştur (Bkz. 'Hadisler' Bölümü).

Kâle'n-Nebiyyu kavlen sallû ʿaleyhi ve'l-âl
Li'llâhi derru kâʾil niʿme'l-emîru ve men kâl (Mes. 12/1)

İnne'l-İlâhe yemhû evzâre men ra'anî
Tûbâ limen ra'anî ev zâre men ra'anî (Mes. 12/2)

Mesnevi 13

Bir önceki manzume gibi 2 beyitten meydana gelen mesnevinin dili Arapçadır. Feʿilâtün mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Beyitlerde Arapça dua ifadelerine yer verilmiştir.

Neccinâ Rabbi min tedenninâ
Vekınâ min şürûri enfüsinâ (Mes. 13/1)

Sümme min seyyi'âtı a'mâlin
İnteşet min henâti ahvalin (Mes. 13/2)

Mesnevi 14 (Na't-ı Resûl)

9 beyitten oluşan mesnevi, feʿilâtün mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Başlıktan da anlaşılacağı üzere manzume bir naattır. Hazreti Muhammed'in peygamberlerin sonuncusu ve önderi olduğunu dile getiren Kabûlî, O'ndan; *"âlemin iftihar sebebi"* diyerek söz etmiştir. Ayrıca şair, Hazreti Peygamber'e salavat getirmenin ehemmiyetine de vurgu yapmıştır.

Muktedâ-yı şerîʿat-ı İslâm
Reh-nümâ-yı tarîk u fahr-ı enâm (Mes. 14/4)

Biri penc vakt içinde penc salât
Biri rûh-ı Resûl içün salavât (Mes. 14/6)

Mesnevi 15 (Mesnevî Berây-ı Akçe)

*Dîvân'*da yer alan en ilginç manzumelerden biri de Kabûlî'nin para üzerine yazmış olduğu mesnevidir. Toplamda 39 beyitten oluşan mesnevi, feʿilâtün

mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Kabûlî'ye göre para; her işi çözüme kavuşturan, kadın erkek herkesin ihtiyaç duyduğu, uğurlu bir araçtır. Sultan veya köle farketmeksizin herkes paraya ihtiyaç duymaktadır.

Birdür anun yanında şâh u gedâ
Herkesün ihtiyâcı vardur ana (Mes. 15/39)

Ayrıca para; insanoğlunun uğruna can verebilecek kadar tamah ettiği, ürkütücü ve kavgacı bir düşmandır.

Akçedür akçe cân içün virilen
Akçedür dem makâmına görilen (Mes. 15/14)

Mesnevi 16

*Dîvân'*daki son mesnevi, 2 beyitten oluşmuş ve feʿilâtün mefâʿilün feʿilün vezniyle yazılmıştır. Beyitlerde bir arz-ı hâlin girişinde yer alabilecek ifadeler mevcuttur.

Bârgâh-ı bülend-i bâlâya
Dergeh-i berter ü muʿallâya (Mes. 16/1)

ʿArz-ı dâʿî-i kemterîn-pâye
Refʿ-i bî-çâregî fürû-mâye (Mes. 16/2)

1.1.5. Kıt'alar

*Kabûlî Dîvânı'*nda kıt'a nazım şekliyle yazılmış toplam 60 manzume bulunmaktadır. Bunların 51 tanesi Türkçe, 8 tanesi Farsça, 1 tanesi de Arapça yazılmıştır. *Dîvân*'da yer alan kıt'alar arasında muhteva olarak en fazla ele alınan konu tarihlerdir.

Gedizli Kabûlî Dîvânı üzerine çalışma yapan Prof. Dr. Mustafa ERDOĞAN, *Dîvân*'da yer alan tarihleri tablo üzerinde şöyle göstermiştir: (Erdoğan, 2013: 99-100).

Tablo 6: *Dîvân'*da yer alan tarihlerin içeriği ve işaret edilen tarihleri

Manzume Numarası	**Ne İçin Düşürüldüğü**	**İşaret Ettiği Tarih**
Tarih 1	Murad Han'ın hediyesine	1574
Tarih 2	III. Murad'ın oğlu Şehzade Mehmed'in sünnetine	1582
Tarih 3	Anadolu beylerbeyinin Rumeli beylerbeyi olmasına	1577
Tarih 4	Siyavuş Paşa'nın veziriazam olmasına	1590-1591
Tarih 6	Annesinin vefatına	1581
Tarih 7	Bir paşanın Anadolu kazaskeri iken Rumeli kazaskeri olmasına	1580
Tarih 8	İbrahim Efendi diye birinin cami yaptırmasına	1587
Tarih 9	Abdülbaki adlı birinin iki çocuğunun doğmasına	1587
Tarih 10	Sadrazam İbrahim Paşa'nın padişahın kızkardeşiyle evlenmesine	1586
Tarih 11	Kazasker Monla Ahmed'in mescid yaptırmasına	1591-1592
Tarih 12	Gediz kadısının azline	1553
Tarih 13	Birinin Şam valiliğine tayinine	1581
Tarih 14	Kasır inşasına	1575-1576
Tarih 15	Bir paşanın hamam tamirine	-
Tarih 16	Bir hamam inşasına	1574-1575
Tarih 17	Birinin Üsküp kadılığına	1579
Tarih 18	Ferhad Paşa'nın Lori Kalesi'ni tamirine	1584
Tarih 20	Sultan II. Selim'in vefatına	1574
Tarih 21	Birinin devlette bir makama gelmesine	1557-1558

Tarih 22	Defterdarın Tumanis Kalesi'nde cami yaptırmasına	1584
Tarih 23	Beylerbeyinin düğününe	1572-1573
Tarih 24	Defterdarın kasır yaptırmasına	1574-1575
Tarih 25	Sultanın şeyhinin vefatına	1582

Şairin tarihlerden sonra en fazla üzerinde durduğu husus yardım isteğidir. *Dîvân'*da bu muhtevada kıt'a nazım şekliyle yazılmış 10 manzumeye rastlanmaktadır. Bunun yanı sıra şair, aşk üzerine 7 kıt'a kaleme almıştır. Yine Kabûlî, toplamda 12 farklı manzume olmak üzere 4 rintlik, 4 methiye ve 4 hiciv konulu şiir yazmıştır. İkişer tane muamma ve sosyal hayat üzerine manzume kaleme alan şair; birer tane de dua, nasihat, hamaset ve fahriye konularında kıt'a yazmıştır.

1.1.6. Rubailer

*Dîvân'*da yer alan iki rubai de Farsça kaleme alınmıştır. İkisi de *"Fârsî"* başlığı taşımaktadır. Her ikisi de ahreb kalıbıyla yazılmıştır. Manzumelerin vezni mefʿûlü mefâʿilün mefâʿilün fa'dır. İlk rubaide aşk konusu ele alınmıştır. Beyitte sevgiliye gönül verdiğini söyleyen âşık, onun ayağının toprağına kendini feda ettiğini dile getimektedir.

Hâk-i kademet geştem ü dil reft be-bâd
Dâdem be-tu dil her çi buved bâd âbâd (R. 1/1)

İkinci ve son rubaide ise hikmet konusu işlenmiştir. Beyitte kaza ve kader kavramları üzerinde duran şair, Allah'ın takdir ettiği kaderin değişmeyeceğini vurgulamıştır.

Çün nokta-i tedvîr zi-levh-i takdîr
Fermân-ı kader hükm-i kazâ hâric nîst (R. 2/2)

1.1.7. Tuyuğlar

*Kabûlî Dîvânı'*nda 5 tuyuğ yer almaktadır. Bunlardan 4 tanesi Türkçe, geriye kalan 1 manzume ise Farsçadır. Bu şiirde ismi zikredilmeyen bir şahıs övülmektedir. Şair, bu şahsın cömert ve güzel ahlaklı olduğuna değinmiştir.

Zât-ı nîkû-sîretet pür-cûd bâd
Her çi h∨âhî hâzır u mevcûd bâd (Ty. 1/1)

Methiye içerikli olan diğer tuyuğda Kabûlî'nin memleketi Gediz övülmektedir. Şaire göre Gediz; Germiyanoğlu Beyliğinin yüzü suyu kadar hürmetli, tüm şehirlerin süsü kadar güzeldir. Gediz'i gören herkes, bu şehri Kâbe'ye benzetmektedir.

Germiyânun âb-ı rûsıdur Gedûs
Her diyârun yüzi susıdur Gedûs (Ty. 2/1)

Kaʿbeye benzer diyü söyler gören
Kûy-ı iklîm-i nigûsıdur Gedûs (Ty. 2/2)

*Divan'*da yer alan diğer tuyuğlar ise dinî içeriklidir. Kabûlî, üçüncü ve dördüncü manzumelerde besmeleden söz etmiş, son tuyuğda ise hamdele konusunu ele almıştır.

Her suhanun evvelidür besmele
Her kelimâtun elidür besmele (Ty. 4/1)

Fâtih-i bâb-ı Hüdâdur hamdele
Müstecâb olmış duʿâdur hamdele (Ty. 5/1)

1.1.8. Beyitler

*Kabûlî Dîvânı'*nda 286 adet beyit bulunmaktadır. Bu beyitlerden 237 tanesi Türkçe, 10 tanesi Arapça, 34 tanesi ise Farsça kaleme alınmıştır. Ayrıca 4 tane Türkçe-Arapça ve 1 tane de Farsça-Türkçe yazılmış mülemma tarzında beyitler mevcuttur.

Beyitlerde en fazla ele alınan konu aşktır. Toplam 122 beyitte aşk konusunu işleyen şair, geriye kalan 28 beyitte hikmet, 26'sında hiciv, 25'inde din, 23'ünde methiye, 16'sında nasihat, 15'inde rintlik, 13'ünde sosyal yaşam, 10'unda fahriye ve 5'inde hamaset konularını ele almıştır.

1.2. GEDİZLİ KABÛLÎ DÎVÂNI'NIN DİL VE YAZIM ÖZELLİKLERİ

Kabûlî İbrahim Efendi XVI. yüzyılda, Anadolu sahasında yetişmiş bir divan şairidir. Türk edebiyatının klasik şeklini aldığı bu yüzyılda dil, Eski Anadolu Türkçesinin özelliklerinden -önemli ölçüde- sıyrılmıştır. Klasik şairler, -Arapça ve Farsçanın etkisiyle- şiirde farklı kelimeler, uzun tamlamalar, deyimler vb. ifadeler kullanarak dile yeni bir form katmışlardır.

Klasik edebiyat geleneğinin tesiriyle şiirler yazan Kabûlî, kimi yerde -yaşadığı döneme göre- sade bir üslup kullanmış, kimi yerde ise süslü ve sanatlı söyleyişlere yer vermiştir.

Kül olup cümle eczâmuz beden rîzân olur sensüz
İşüm her rûz u şeb feryâd ile efgân olur sensüz (Mus. 15/I-2)

Devr-i gerdûn ola ber-vefk-ı murâd-ı hâtır
Harekât-ı felek îsâr ide birr ü berekât (K. 7/41)

Türkçenin yanı sıra Arapça ve Farsça şiirler kaleme alan Kabûlî'nin üç edebiyatı da yakından takip ettiği görülmektedir. *Kabûlî Dîvânı'*nda 13 Arapça ve 63 Farsça olmak üzere toplamda 76 adet farklı dillerde yazılmış manzume bulunmaktadır. Bu şiirlerin edebî manada fazla kıymetinin olmadığı kanaatine varılsa da[6] Kabûlî'nin, bu dilleri şiir yazabilecek kadar iyi bildiği anlaşılmaktadır. Şair, özellikle Farsça *"Sâki-nâme"* başlıklı 84 beyitlik bir mesnevi kaleme alarak Fars üslubuna, gramerine ve edebiyatına vâkıf olduğunu ortaya koymuştur.

Çend rûzî ki der-în hâne-i gil mihmânî
Bâ-edeb bâş ki hâsiyyet-i mihmân edebest (B. 132) **[Farsça]**

Ecli nakli'l-kitâbi ve't-tahvîl
Baʿde harci'ş-şuhûdi ve't-taʿdîl (Mes. 10/2) **[Arapça]**

Kabûlî, kimi zaman Türkçe manzumelerinde Arapça ve Farsça ifadelere, mısralara, beyitlere ve söz öbeklerine yer vermiştir.

[6] Mustafa Erdoğan, "Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)", Doktora Tezi, **Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Ankara, 2008, s. 379.

Bir ʿArab şûhına bir bûse ʿatâ eyle didüm
Kâle huz min keremî kultü metâ kâle gadan (G. 317/4) **[Arapça]**

Nakd-i vaktün fakd u zâyiʿ kılma hoş gör hâlüni
Hâle bak *âmed şod*-ı mâzî vü istikbâli ko (G. 331/2) **[Farsça]**

Şair, ayrıca Farsça kaleme aldığı müfret beyitte Arapça *"estagfiru'llâhe'l-ʿazîm"* ifadesini kullanmıştır.

Ey ki gûyî gû me-râ *estagfiru'llâhe'l-ʿazîm*
Tevbe kerdem tevbe-râ *estagfiru'llâhe'l-ʿazîm* (B. 171)

Muhtelif dillerde şiirler yazan Kabûlî, Arapça ve Farsça ifadelere yer vermekle kalmamış, özellikle Arap harflerini şiirlerinde kullanarak kelime oyunu yapmıştır. Şair, sevgilinin boyundan söz ederken Arap alfabesinin ilk harfi olan 'elif (ا)'i benzetme unsuru olarak kullanmıştır. Sevgilinin uzun ve biçimli boyunu, -şekil itibariyle- 'elif (ا)'e benzeten Kabûlî, yine sevgilinin kaşları ile Arapça 'ye (ي)' harfi arasında ilgi kurmuştur.

Kaşun kemânına *yâ* kaddüne *elif* dirler
Görenler âyet-i hüsn ü cemâli harf be-harf (G. 181/2)

Sevgilinin kaşlarıyla benzetme kurulan diğer harfler ise 'ra (ر)' ve 'vav (و)' dır. Bu teşbih, kaşın -şekil itibariyle- 'ra (ر)' ve 'vav (و)' harflerine benzetilmesi sebebiyledir.

Çeşm-i pür-hışmun ile ol iki *râ*-yı garrâ
İki mestün iki destinde iki hançerdür (G. 68/3)

Görüp ebrû-yı garrâ bile sandum çeşm-i cânânı
Yazılmış bir sahîfe üzre iki *vâv*-ı reyhânî (B. 58)

Bir başka beyitte Kabûlî, 'lam (ل)' ile sevgilinin saçı arasında ilgi kurmuştur. Sevgilinin -şekil itibariyle- 'lam (ل)' harfine benzeyen saçları, âşıkların 'elif (ا)' gibi uzun boylarını bükmüş ve onların boyunu 'dal (د)'a çevirmiştir.

Lâm-ı zülfün gamıyla ey meh-rû
Bir *elif*-kad mi var ki *dâl* olmaz (G. 151/2)

Arap harfleriyle benzetme kurulan güzellik unsurlarından biri de dudaktır. Şair, sevgilinin küçük dudakları ile Arapça "mim (م)" harfi arasında bağ kurmuştur.

Mîm-i gül-fâm-ı femün kalmasun ey meh mübhem
Söyle ol mîm-i dü nîm ile tagılsun şübhem (G. 246/1)

Arap harflerini genellikle sevgilinin güzellik unsurlarından bahsederken kullanan Kabûlî, *"rüşvet"* konulu gazelinde de bu harflerden benzetme unsuru olarak yararlanmıştır. Rüşvet sözcüğünün Arapça yazılışındaki 'şın (ش)' harfi -şekil itibariyle- testereye benzetilmektedir. 'Ra (ر)' ise hançerdir. Dolayısıyla rüşvet sözcüğünde yer alan harfler bile tehlikeli ve hatta ölümcüldür. Bu sebeple rüşvetin şerrinden kaçınmayan kişi huzur bulmamaktadır.

*Şın*ı minşâr-ı cefâ *râ*sı ser-i hançerdür
Ol ki şerrinden anun kaçmaya bulmaz sıhhat (G. 27/6)

Kabûlî, Klasik Türk edebiyatı geleneğine bağlı olarak şiirler yazmış olsa da Eski Anadolu Türkçesinin tesirinden tam anlamıyla kurtulamamıştır. Örneğin; şiirlerde sıklıkla geçen *"kanı, kande/kanda"* sözcükleri, Eski Anadolu Türkçesi döneminde kullanılan kelimelerdir. *"Kande ve kanda"* sözcükleri ayrıca kelime sonlarında değişen -a/-e seslerine birer örnektir.

Bir siyeh-rû kâfir ile salınur ol serv-kad
Kande ise sâyeveş bir meh-likâ yanındadur (G. 62/3)

Leb-i cânânenün evsâfını yanlış okuma
Kanda bir ehline kim irişesin sor orada (G. 379/2)

*Kabûlî Dîvânı'*nda sözcük başında veya sonunda değişen diğer sesler şunlardır:

t-d değişimi

Gamunla dîde kanlar *dol*mayınca eşk sâf olmaz
Benüm serv-i revânum su bulanmayınca turılmaz (G. 154/1)

Sâkî ne *tur*ursın ele al câm-ı sabûhı
*Tol*sun seherî jâle ile nite ki lâle (G. 364/3)

Yaramazlar yamanlar bî-amânlar pür-gümânlardur
Cihânda nefʿi yok hırlar *dur*ur ben harların gördüm (K. 11/16)

h-k değişimi

Dil-i dânâda mukarrer ki velâyet vardur
*Yoh*sa âyât-ı vefâ herkese ilhâm olmaz (G. 136/4)

Hadeng-i âhumuz ilmez geçer bu tâk-ı mînâdan
Nazîri *yok* durur ey kaşı ya geçgindür aʿlâdan (B. 244)

g-k değişimi

Kara *topraq* ile birdür yolunda kelle-i aʿdâ
Reh-i mihnetde *toprak* başlarına kavm-i tersânun (K. 5/6)

Kabûlî iʿtidâl üzre gerekdür kârı dil-dârun
Cefâ vü cevri ʿuşşâḳa ne *çog* itsün ne az itsün (G. 300/5)

Çok dolaşma ey gönül zülf-i siyâh-ı dil-bere
Çok perîşânluk çekersin başuna gavgâ gelür (G. 59/2)

Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini şiirlerine yansıtan Kabûlî, bu dönemde kullanılan ekleri sözcük sonlarına getirmiştir. *Kabûlî Dîvânı*'nda -günümüz Türkçesinde kullanılan eklerin haricinde- yer alan ekler şunlardır:

-Al(I)dan

Kabûlî münfaʿildür dûr ol*aldan* âstânundan
Anun çekdügi dahı infisâli infiʿâlidür (G. 105/4)

Lebün zikri cânâ gel*elden* cenâna
Revân oldı tarf-ı cenândan lisâna (B. 117)

-gIl

ʿIşk ile bil*gil* Murâdî başa çıkmaz kimsene
Seng-i bîdâd ile kasr-ı ʿışkı yıkmaz kimsene (Mus 17/V-1)

-IcAk

Dilde himmet elde zer olmay*ıcak* er neylesün
Ser ki bî-devlet ola ol serde efser neylesün (B. 33)

-mAdIn

Urma dem vâʿiz cehennemden dehânun hayra aç
Agzuna bir gün gelüp urıl*madın* mühr-i sükût (G. 25/2)

Beni akrân arasında ser-efrâz eyle sultânum
Zamânı geç*medin* maʿhûdı ifrâz eyle sultânum (G. 226/1)

-UbAn

Luʿb ile ruhun al*uban* açmaz kodı ol şâh
Dahı ne oyunlar geçer ey dil sana katlan (G. 308/3)

Kullarumdur diy*üben* niʿmet ile besledügüm
Niʿmeti nikmete tebdîl idiyor bana müdâm (K. 4/84)

-UpdUr

Cihânun zehr-i kahrın nûş id*üpdür* sâgar-ı sahbâ
Felekden kâse kâse kan yut*updur* câm ile Cem hem (G. 256/3)

-vUz

Biz bu ebyât-ı mülemmaʿla Kabûlî umaruz
Ola*vuz* herkese ol şâha duʿâya dâʿî (G. 431/7)

Tîr-i bârân-ı belâ bagrımuza kâr itdi
Yâ gibi çekile*vüz* görmeye kimse tozumuz (G. 143/3)

Kabûlî, ayrıca –dur/dür bildirme eklerini çoklukla ‘durur’ şeklinde vermiştir.

Merd ol *durur* ki düşmen-i rûbâh-ı hîleye
ʿArz-ı mehâbet eyleye şîr-i kagân gibi (G. 391/3)

*Dîvân’*da göze çarpan bir diğer husus ise arkaik kelimelerin sıkça kullanılmış olmasıdır. Kabûlî, kullanımdan düşen arkaik sözcükleri ele almasının yanı sıra günümüzde -özellikle halk ağızlarında- hâlâ kullanılan *“ayruksı, eyü, eylük, anca”* gibi söyleyişlere de yer vermiştir.

*Kabûlî Dîvânı’*nda arkaik sözcüklerin yer aldığı bazı beyitler şunlardır:

Saçı kır sakalı kırmadur eşek aslı katır nesli
Kırarmış kırkın aşmış kırda *buy*mış harların gördüm (K. 11/2)

Hayâl-i çeşm-i mestün hâne-i dilde karâr itmez
*İgül*miş bir delü kanlu harâmîdür yatak yatmaz (G. 465/1)

Öyle bir lutf *issi* âlî-himmet-i tabʿ-ı latîf
Gelmemişdür arzda peydâ olalı hâk-i kesîf (Tar. 13/3)

Kabûlî, bazı sözcükleri bilinçli olarak halkın söyleyiş tarzına uygun şekilde kullanmış, bazen de vezin veya kafiyeye gereği sözcüğü halk dilindeki kullanımıyla vermiştir. Beyitte yer alan ve günümüzde hâlâ kullanılan atasözündeki *“ılan”* kelimesi Eski Anadolu Türkçesinde bulunan bir ifadedir. *“Yılan”* sözcüğünü halk söyleyişine uygun olarak yazan Kabûlî, Eski Anadolu Türkçesinin tesirinde kaldığını bir kez daha ortaya koymuştur.

Tîgini hande ile yâr kınından çıkarur
Mâ-hasal tatlu dil *ılan*ı ininden çıkarur (G. 478/1)

Bir diğer beyitte ise Kabûlî, *“soğuk”* kelimesinin Türk halk dilindeki söyleyişi olan *“sovuk”* ifadesine yer vermiştir.

Âfâkı ditredürse nola âh-ı serdümüz
Ol meh bize *sovuk*luk ider oldı dey gibi (G. 403/3)

Şair, beyitte *“sıcak”* sözcüğünü vezin gereği *“ısıcak”* şeklinde vermiş, böylece halk söyleyişine uygun bir ifade kullanmıştır. Beyitte yer alan *“ıssı”* ifadesi yine *“sıcak”* sözcüğüyle aynı anlamı taşımaktadır.

Issı yüzli *ısıcak* sözlü güzeldür gerçi mâh
Yüzi yirde meskenet ehli muhibbündür türâb (G. 15/2)

Kabûlî'nin -vezin dışında- kafiye gereği de sözcükleri değiştirdiği görülmektedir. Şair, *"ateş"* sözcüğünü kafiyeye uygun olarak halk dilindeki söyleyişiyle yazmıştır.

Bakmaz iken göze kaşa
Düşdün Kabûlî *ataş*a (Şar. 1/13)

Eski Anadolu Türkçesinde kullanılan ve *Kabûlî Dîvânı'*nda rastlanılan bir diğer ifade ise *"yort savul"*dur. *"Koş, çekil, uzaklaş!"*[7] gibi anlamlara gelen bu ifade, bilhassa Yunus Emre'nin şiirinde geçmesi sebebiyle hafızalara kazınmıştır.

Kul pâdişâhsuz olmaz pâdişâh kulsuz degül
Pâdişâhı kim bileydi kul itmese *yort savul* (G. 151/1)[8]

[Yunus Emre]

Niçe bir ey gönül bu *savul yort*
Sen de şehr-i ʿademde tut bir yurt (B. 227) **[Kabûlî]**

*Yunus Emre Dîvânı'*nda yer alan ve Kabûlî'nin şiirlerinde geçen diğer bir halk söyleyişi de *"yumuş/yumış"*dır. Eski Anadolu Türkçesine ait olan bu söylem, *"hizmet, iş, görev"*[9] gibi anlamlara gelmektedir.

Beni bunda viribiyen bilür ben ne işe geldüm
Karârum yok bu dünyâda giderem *yumış*a geldüm (G. 224/1)[10]

[Yunus Emre]

Egerçi yügrişür âb-ı sirişküm
Tıfıldur dahı yüz yumaz *yumuş*a (G. 377/4) **[Kabûlî]**

[7] Cem Dilçin, **Yeni Tarama Sözlüğü**, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2009, s. 194.

[8] Mustafa Tatçı, **Dîvân-ı Yûnus Emre**, Kültür Bakanlığı, Ankara, 2013, s. 120.

[9] Dilçin, (2009). **a.g.e.,** s. 264.

[10] Tatçı, (2013). **a.g.e**. s. 183.

Bu ifadelerin dışında *Kabûlî Dîvânı'*nda yer alan bazı halk söyleyişleri şunlardır: *Bagırdak (beşik bağı), bıldır (geçen yıl), görklü (güzel, gösterişli), göyünmek (yanmak), kavlak (tüysüz), yortmak (kaçmak), depinmek (tepinmek), deprenmek (hareket etmek), döymek (dayanmak), kimesne/kimsene (kimse), çolpa (beceriksiz, zavallı), eyitmek (demek, söylemek), bunar (pınar, çeşme), dürük (buruşuk yüzlü), egin (sırt), eylik/eylük (iyilik), ırılmak (uzaklaşmak), irgürmek (ulaştırmak), kaçan (ne zaman), kakımak (öfkelenmek), keşik (sıra, nöbet), koçuşmak (kucaklaşmak), kulaguz (kılavuz), oklagı (oklava), ögdül (ödül), ögürmek (bağırmak), şavış (çavuş), tapşurmak (teslim etmek), yanşak (boşboğaz, geveze)*[11] *... vd.*

*Kabûlî Dîvânı'*nda geçen dil ögeleri; "Tamlamalar", "İkilemeler", "Edatlar", "Bağlaçlar", "Ünlemler", "Dua ve Beddua İfadeleri", "Ayet ve Hadisler", "Atasözleri ve Özlü Sözler", "Özdeyişler" ve "Deyimler" gibi muhtelif başlıklar altında tasnif edilmiş ve ayrıntılı olarak örneklerle açıklanmıştır.

1.2.1. TAMLAMALAR

Tamlamalar, en az iki kelimeden meydana gelen ve farklı ilgilerle birbirlerini tamamlayan söz öbekleridir. "Tamlayan" ve "tamlanan" olmak üzere iki sözcükten oluşan bu söz grupları, Türk dil bilgisinde 'isim tamlaması' ve 'sıfat tamlaması' olmak üzere iki gruba ayrılır. Klasik şairler; ifadeyi güçlendirmek, dillerinin ve sanatlarının gücünü ortaya koymak gibi sebeplerle şiirlerinde tamlamaları sıkça kullanmışlardır. Bu şairlerden biri de Kabûlî'dir. Genellikle iki sözcükten oluşan tamlamaları kullanmayı tercih eden şair, ayrıca dört ve beş kelimeden oluşan uzun tamlamalara da şiirlerinde yer vermiştir.

Safâ-yı hâtır-ı ʿuşşâk-ı dil-remîde misin
Sürûr-ı sîne misin yohsa *nûr-ı dîde* misin (G. 303/1)

Nişân-ı şerîf-i ʿâlî-şân-ı hûbânî
Vü *tugrâ-yı ebrû-yı garrâ-yı gülsitân-ı cânânî* (B. 220)

Kabûlî, bazen de bütün beyti tamlamalardan oluşturmuştur.

[11] Cem Dilçin, **Yeni Tarama Sözlüğü**, TDK Yayınları, Ankara, 2009.

Maʿârif bârgâhının harîmi
ʿAdû-yı ehl-i ʿirfânun garîmi (G. 448/1)

Kabûlî'nin aynı beyit içerisinde farklı yapılardaki tamlamaları bir arada kullandığı da görülmektedir.

ʿAceb *pâkîze cevher*sin ki el-hak misl ü mânendün
Bulınmaz *tîşe-i fikret* ararsa *kânın imkânun* (K. 1/29)

*Sekiz yüz atlunun ardı*ndan *altmış merd* ile yitmiş
Bozup *alayı*nı birin birine katmış *aʿdânun* (K. 5/27)

*Dîvân'*da geçen tamlamalar; Türkçe, Arapça ve Farsça sözcüklerle kurulmuş, bazen de farklı dillerdeki sözcükler bir araya getirilerek tamlama oluşturulmuştur. Örneğin; beyitte yer alan *"Kalʿa-i Hayber"* ve *"feth-i bâb"* ifadeleri sadece Arapça sözcüklerden oluşan tamlamalardır. *"Kalb-i düşmen"* ise Arapça *"kalb"* ve Farsça *"düşmen"* kelimelerinin bir araya gelerek oluşturduğu bir tamlamadır.

Kalʿa-i Hayber gibi kalʿ eyle *kalb-i düşmen*i
Feth-i bâb olsun Kabûlî bendene cânum ʿAli (G. 418/6)

Bazı beyitlerde ise Kabûlî, farklı dillerdeki yapılarla oluşturulmuş tamlamaları birlikte ele almıştır. Örneğin; beyitte geçen *"rukʿa-i nakl"* Farsça, *"hüve'l-vâkiʿ"* ise Arapça yapıyla oluşturulmuş tamlamalardır.

Rukʿa-i nakl mâ-*hüve'l-vâkiʿ*
Hurriret fi'r-rebîʿ fi'r-râbiʿ (Mes. 6/23)

*Kabûlî Dîvânı'*nda tamlamalar; "Türkçe Tamlamalar", "Farsça Tamlamalar" ve "Arapça Tamlamalar" olmak üzere tasnif edilerek incelenmiştir:

1.2.1.1. Türkçe Tamlamalar

Türkçede "isim tamlaması" ve "sıfat tamlaması" olarak iki gruba ayrılan tamlamalar, kendi içlerinde de -belli gramer kurallarına göre- farklı sınıflara ayrılmaktadır.

Kabûlî, şiirlerinde isim ve sıfat tamlamalarını sıkça kullanmıştır. Şair, "tamlayan" ve "tamlanan" ögelerinden oluşan bu söz gruplarını, kimi zaman -sözcük

diziminde- sıralı olarak vermiş, bazen ise -vezin gereği- sözcüklerin yerlerini değiştirmiştir.

Nâlemüz çarha çıkar her gâhî
Yirde ḳalmaz *fuḳarānuñ āhı* (B. 210)

Çeşm-i fettânun yanında *sihri* bâtıl *Bâbilün*
Gamze-i mekkârene sehhâre benzer benzemez (G. 162/3)

İsim Tamlamaları

İsim tamlamaları; aralarında manaca ilgi bulunan, birbirlerini iyelik yönünden tamamlayan ve en az iki isimden oluşan kelime gruplarıdır. Bu tamlamalar, belli hususiyetleri bakımından kendi aralarında sınıflandırılır:

Belirtili İsim Tamlaması

Hem tamlayanın hem de tamlananın ek aldığı kelime grubudur. Belirtili isim tamlamaları; tamlayanın sonuna ilgi durum eki, tamlanan ismin sonuna ise üçüncü teklik şahıs iyelik eki getirilerek oluşturulur.

*Kabûlî Dîvânı'*nda belirtili isim tamlamalarına birçok beyitte rastlanmaktadır:

İkilik aradan gitdi memâlik birlige yitdi
Yiter bir *pâdşâhun sâyesi* iki cihân üzre (G. 373/4)

Cehennemdür *ʿadûnun sohbeti* katʿâ dili turmaz
Mahabbet ehline zîrâ ʿazâb iden zebânîdür (G. 53/5)

Yaşumı bir serv-i dil-cûya revân itdün diyü
*Âhumun zulmi*yle yıkdun üstüme ey yâr yar (G. 132/3)

Bazı beyitlerde ise şair, -vezin gereği- tamlayan ekini kullanmadan belirtili isim tamlaması oluşturmuştur.

*Kaşları mihrâbı*na herkes perestâr ol bütün
Sûret-i zîbâsına çok kişi tapdı ʿAbdinün (G. 193/2)

*Âhum yili*ne ey meh dirsem nola sarsardur
Derd ile bir âh itsem kasr-ı felegi sarsar (G. 77/2)

Belirtili isim tamlamalarında -vezin gereği- tamlayan ile tamlananın yerleri değişebilir.

Çıkup gün gibi magribden irişdi maşrıka nâmun
Kıyâmetler kopar şimden girü *başında Aʿcâmun* (K. 8/1)

Dilleri hûn olmasun mı *güllerün* gülşende kim
Bülbülâsâ *dilleri* medhün okur her *sûsenün* (G. 194/4)

Kabûlî, tamlayan isimden sonra *"sözü savı"* ikilemesini getirmiş ve tamlayanı bütünleyen iki farklı sözcük kullanmıştır.

Dost ardınca *ʿadûnun sözi savı* çog olur
Sohbet-i hâs idelüm gel dostum agyârı sav (G. 332/2)

Bir başka beyitte ise Kabûlî, *"eski eski"* ikilemesini kullanarak tamlananı iki sözcükle bütünleştirmiştir.

Nigâra ʿarz idelüm *eski eski derdümüz*i
Tarîk-ı ʿışka yine tâze tâze başlayalum (G. 253/5)

Ayrıca *Kabûlî Dîvânı*'nda Farsça tamlamalarla iç içe girmiş Türkçe tamlamaların da sıkça kullanıldığı görülmektedir.

Beni sûzân iden ʿışk âteşine sûz-ı sînemdür
Günehdür *ehl-i ʿisyânun yiri* nâr olmaga bâʿis (G. 29/2)

Gülzâr-ı ser-i zülfün ferrâşı geçer gönlüm
Yaʿni ki sabâ dahı hıdmet demidür şimdi (G. 437/4)

Belirtisiz İsim Tamlaması

Tamlayan ismin ek almadığı, yalnızca tamlananın üçüncü teklik şahıs eki aldığı isim tamlaması grubudur.

Kabûlî, bu tür tamlamalara şiirlerinde çokça yer vermiştir.

Kula ihsân u himmetdür *ʿadâlet şânı* sultânum
*Mürüvvet kânı*sın lutf u mürüvvet kanı sultânum (B. 137)

Gel ey bâg-ı vefâda *gül budâgı*
Sana *cân rişte*sidür *saç bâgı* (Mes. 9/22)

Zincirleme İsim Tamlaması

Birbirini tamamlayan birden fazla sözcüğün bir araya gelerek oluşturduğu tamlama grubudur. Kabûlî'nin şiirlerinde zincirleme isim tamlamalarının yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir.

Ey *vezâret sipihrinün mâhı*
V'ey *saʿâdet sarâyınun şâhı* (Mes. 4/20)

ʿUlemâ zümresinün zübdesi maḳbūl-i enām
Fudalâ fırkasınun kıdvesi ser-tâc-ı ricâl (Tar. 11/4)

Sıfat Tamlaması

Bir ismin önüne gelen ve o isimle ilgili rengi, şekli, adedi, durumu vs. hakkında bilgi veren sıfatların eklenmesiyle oluşur. Kabûlî, şiirlerinde sıfat tamlamalarından fazlaca istifade etmiştir.

Nedür ol *asma burun* …… yüz *dügme dudak*
Balta dil agac agız yolma sakal işleme kıl (K. 13/6)

Ayrıca şair, *"o, bu, şu, ol, şol, bir, her"* gibi belirtme ve işaret sıfatlarını kullanarak tamlama kurmuştur. Kabûlî, 12 numaralı gazelinin -son beyit hariç- tamamını "o" işaret sıfatıyla oluşan tamlamalardan oluşturmuştur.

O nezâket o letâfet o tarâvet o safâ
O zarâfet o fesâhat o belâgat o edâ (G. 12/1)

Tarîk-ı ʿışkı terk itmem Kabûlî kesseler başum
Hevâ-yı ʿışk serden gitmesün *bu yol*da ser gitsün (G. 319/5)

Deli oldı gönlüm ʿışkun elinden
Seyyâh olup *şu ʿâlem*i tolanur (Şar. 3/1)

ʿIşk ehlinün âlâm-ı cefâ ʿaynına gelmez
Şol üştür-i ser-mest gibi kim bâr ile oynar (G. 58/2)

1.2.1.2.Farsça Tamlamalar

Türkçedeki tamlama diziliminin aksine Farsça tamlamalarda önce tamlanan sonra tamlayan gelir. *Kabûlî Dîvânı'*nda Farsça terkiplerle oluşturulmuş tamlamalar bir hayli fazladır.

Merd ol durur ki *düşmen-i rûbâh-ı hîle*ye
ʿArz-ı mehâbet eyleye *şîr-i kagân* gibi (G. 391/3)

Evvel-i şehr-i harem âhir-i eyyâm-ı neşât
Sulehâ hayline ʿîd *ehl-i hevâ*ya mâtem (G. 245/3)

Şiirlerinde Farsça uzun tamlamalara sıklıkla yer veren Kabûlî, beyitte ilk mısraın tamamını Farsça tamlamadan oluşturmuştur.

Muhît-i mevc-hîz-i bî-kerân-ı kûh-ı kâfâsâ
Nice deryâ olur cûş eylesem eşk-i revânumdan (G. 269/4)

Şair, anlamı kuvvetlendirmek ve manaya vurgu yapmak için Farsça uzun tamlamaları tercih etmiştir. Örneğin; beyitlerde sevgilinin saçının uzunluğundan söz edilirken uzun bir tamlama kullanılmıştır.

Keş-â-keş-i gam-ı zencîr-i zülf-i dil-ber ile
Selâsil-i halakât-ı elem-keşîde misin (G. 303/4)

İzâfet-i Maktû ve İzâfet-i Maklûb

Farsça isim tamlamalarında tamlayan ile tamlananın; sıfat tamlamalarında ise isim ve sıfatın yerleri değiştirilerek ve aradan izafet kesresi kaldırılarak yapılan tamlamalara izâfet-i maklûb (ters çevrilmiş tamlama) denir. Tamlanan ile tamlayan arasındaki izâfet kesresi kaldırılarak yapılan tamlamalar ise izâfet-i maktû ya da kesik tamlama olarak adlandırılır (Baka Telli, 2021: 45). Kabûlî'nin şiirlerinde bu şekilde oluşturulmuş tamlamalar oldukça fazladır.

Dil alsa gördügün demde *dil-ârâ*da kemâl olsa
Murâdun anlasa ʿâlemde *dil-dâr* ehl-i hâl olsa (G. 368/1)

Ey gönül âvâresin *pür-yâre*sin *sad-pâre*sin
Derdi çok *dil-haste*sin dermânı yok bî-çâresin (G. 330/1)

Kabûlî, -bağlama unsurları dışında- beyitte yer alan her sözcükte bu kullanıma başvurmuştur.

Râst-tedbîr ü *nigû-kâr* u *pesendîde-hisâl*
Pâk-girdâr u *hasen-sûret*-i *sâhib-hasenât* (K. 7/27)

1.2.1.3. Arapça Tamlamalar

Tıpkı Farsçada olduğu gibi Arapça tamlamaların oluşumunda da önce tamlanan sonra tamlayan gelmektedir. Arapça gramere göre ilk kelime -yani tamlanan- 'muzaf', ikinci kelime ise 'muzafun iley' olarak adlandırılır. Arapça tamlamalar okunuşları itibariyle farklılık göstermektedir. Buna göre Arapça yapıyla oluşturulmuş bir tamlamada ikinci sözcüğün ilk harfi kameri harf ise 'lâm' okunur. Eğer ikinci sözcüğün -yani tamlayanın- ilk harfi şemsi ise harf şeddeli okunur. Örneğin; beyitte geçen "*naḳli'**l**-kitāb"* ifadesi kameri harfle oluşturulduğu için 'lâm' harfi getirilmiştir. İkinci dizedeki "*ḥarci'**ş**-şuhūd"* ise tamlayan sözcük şemsi harfle başladığı için şeddeli okunmuştur.

Ecli *nakli'l-kitâb*i ve't-tahvîl
Baʿde *harci'ş-şuhûd*i ve't-taʿdîl (Mes. 6/11)

Kabûlî, Arapça yapıyla oluşturulmuş tamlamalara da fazlaca yer vermiştir.

Kâle *ehlu'l-kitâb ve's-sunnet*
Meclisü'l-ʿilm ravzatu'l-cennet (B. 19)

Sâdıku'l-kavl kavî-kalb *kavîmü'l-idrâk*
Kâmilü'l-vaʿd vefî-ʿahd ü *fasîhü'l-kelimât* (K. 7/29)

Kabûlî, bu tamlamaları sadece Arapça kaleme aldığı şiirlerinde kullanmamıştır. Şairin Türkçe yazmış olduğu pek çok şiirinde de Arapça tamlamalara yer verdiği görülmektedir.

Diril ʿışk ile ol *saʿîdü'l-hayât*
Ölürsen olursın *şehîdü'l-memât* (G. 26/1)

Ne gelse diline söyler *ʿale'l-fevr*
Dahı yok çâre gördüm *âhirü'l-emr* (Mes. 7/11)

1.2.2. İKİLEMELER

İkileme; gramatikal olarak bir sözcüğün veya sözcük içerisindeki seslerin tekrarı olarak ifade edilir. Türkçede ikileme ise manayı güçlendirmek amacıyla kelimenin aynen tekrarlanması veya zıt ya da eş/yakın anlamlı sözcüklerin art arda kullanılması olarak tanımlanır (Hatipoğlu, 1971: s. 9).

İkilemelerin esas amacı anlamı kuvvetlendirmektir. Özellikle aynı sözcüğün tekrarıyla oluşan ikilemelerin temel görevi budur. Ancak bazı ikilemelerde sözcükler kendi anlamlarından sıyrılarak ifadeye farklı manalar katar. Manayı kuvvetlendirmenin yanı sıra ikilemelerin kattığı diğer anlamlar şu şekilde sıralanabilir: Abartma, çoğaltma, sıralama, açıklama, küçümseme, sonsuzluk, tahmin, her yer, devamlılık, kızgınlık, acıma, telaş/sabırsızlık, kesinlik, belirsizlik, birliktelik/bütünlük, alaycılık, yaklaşma, azaltma, üzüntü/pişmanlık, gizleme, şaşırma, bıkma, sahip olma, sahip olmama, uyarma, tezlik vb. (Çürük, 2016: 410).

*Kabûlî Dîvânı'*nda ikilemelerin yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Farklı manalarda pek çok ikilemeye yer veren şair, genellikle anlamı güçlendirmek için aynı sözcüğün tekrarıyla oluşan ikilemeleri kullanmıştır. Bunun yanı sıra Kabûlî, şiirlerinde muhtelif biçimlerle oluşan ikilemelere de bolca yer vermiştir:

Aynı sözcüğün tekrarıyla oluşan ikilemeler

Reh-i seyl-âb-ı gam pirâmen-i kûh-ı belâ mânend
Gamunla *yâre yâre pâre pâre çâk çâk*em ben (G. 327/3)

Ben tururken dahı nevbet mi deger bir ferde
Rûz-ı ferdâ sorılursa kişi *ferdâ ferdâ* (G. 485/2)

Zıt anlamlı sözcüklerin tekrarıyla oluşan ikilemeler

Ne gelürse *acı tatlu*
Yiyegör gönül böyl'olur (Şar. 1/2)

Lutfı çok cevri katı az gerek
Bilürüz dil-beri biz de *az çok* (G. 186/2)

Yakın anlamlı sözcüklerin tekrarıyla oluşan ikilemeler

Karâr u sabra şimdi yir bulunmaz *kış kıyâmet*dür
Zamân-ı ʿazl ise rûz-ı kıyâmetden ʿalâmetdür (Mus. 13/III-1)

Dost ardınca ʿadûnun *sözi savı* çog olur
Sohbet-i hâs idelüm gel dostum agyârı sav (G. 332/2)

İyelik eki ve isim durum ekleriyle oluşan ikilemeler

Tâs-ı felegi toptolu tiryâk sanursın
Efʿî gibi *başdan ayaga* içi tolu zehr (G. 66/4)

Sâgar u sahbâ gibi ol lebleri mey-gûn ile
ʿAyş u ʿişret eylesek *tudak tudaga el ele* (G. 339/2)

Sayılarla yapılmış ikilemeler

Güli ruhsâruna teşbîh idemem ey gonça
Bir iki berg gül-i ahmere benzer diyemem (G. 243/3)

İki üç yıl mülâzemetle meger
Ber-kazâ itmiş idüm ey server (Mes. 4/44)

Yansıma seslerden oluşan ikilemeler

Kabûlî, anlamı zenginleştirmek ve söyleyişe ahenk katmak amacıyla yansıma seslerden faydalanmış ve bu seslerin tekrarıyla oluşan ikilemelere şiirlerinde yer

vermiştir. Şair, özellikle 195 numaralı gazelinde yansıma seslerden oluşan ikilemeleri redif olarak kullanmış, böylece şiire ahenk ve söyleyiş güzelliği katmıştır.

Ey tıfl-ı sirişküm katı kalkırdun a *dın dın*
Halvâ-yı leb-i dil-beri gördün yine *din din*

Uydurmış usûle sözini sille-i üstâd
Andıkca defün dahı öter kulagı *çın çın*

Benzer geçinürken hat-ı yâre sinivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi *sin sin*

Sin sin sinilet seg gibi agyârı kapunda
Fen fen ulusun ol köpege at taşı *fın fın*

Rahm eyler idi yaşumuza yâr Kabûlî
Agyâr geçüp karşumuza gülmese *gin gin*

Tablo 7: *Dîvân'*da tespit edilen ikilemeler

Acı tatlu	Dın dın	Gül gül	Şerha şerha
Aglayu aglayu	Din din	Güm güm	Tak tak
Aheste aheste	Dingil dingil	Gûşe gûşe	Taraf taraf
Ayak ayak	Dirhem dirhem	Halka halka	Tas tas
Az çok	Dir dir	Har har	Taşa taşa
Başa baş	Diyü diyü	Har hur	Tâze tâze
Başdan ayaga	Döge döge	Hır hır	Tudak tudağa
Bend bend	Döne döne	İl gün	Tura tura
Bir bir	Dost düşman	İnil inil	Tün bütün
Bir iki	El ayak	Kâse kâse	Varak varak
Birer birer	El ele	Kat kat	Varı yogı
Boşa boşa	Eski eski	Kım kım	Yab yab

Bölük bölük	Eyü yatlu	Kış kıyamet	Yana yakıla
Bugün yarın	Ferdâ ferdâ	Kıya kıya	Yap yap
Coşa coşa	Fen fen	Koşa koşa	Yara yara
Çağ çağ	Fın fın	Merhabâ merhabâ	Yâre yâre
Çâk çâk	Firâdi firâdi	Öpüşe koçuşa	Yer yer
Çın çın	Furâda furâdâ	Pâre pâre	Yir yir
Dane dane	Geldi gitdi	Pîç pîç	Yirini yirini
Delik delik	Gele giçe	Sagı solı	Zer zer
Der der	Gelür gider	Salını bulanı	Başa baş
Derhem derhem	Gice gündüz	Sin sin	Anı bunu
Deste deste	Gin gin	Süre süre	Günden güne
Göz göz	Gel gel	Penç penç	Sözü savı

1.2.3. EDATLAR

Edatlar, tek başlarına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlara sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer bakımından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlenin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözlerdir (Korkmaz, 2019: s. 895). Edatların görevleri ise eklendikleri kelimeler ile cümle içindeki öteki sözler arasında kurdukları ilişkilerin niteliği ve gördükleri işler bakımından değişkenlik gösterir. Belirli bir temel görevi bulunan bir edat, kullanım biçimindeki işlev kaymasıyla daha farklı bir işlevi yerine getirebilir. Örneğin; esas itibarıyla "eşitlik, aynılık, benzerlik" görevi üstlendiği hâlde işlev dallanması yoluyla çabukluk, tarz ve zaman gösterme işlevi de yapabilmektedir (Korkmaz, 2019: akt. Telli, 2021).

Kabûlî Dîvânı'nda edatlar, şiirlerdeki anlamsal ilişkiden hareketle tasnif edilmiştir. Bu sınıflandırmaya göre;

'vasıta' ve 'beraberlik' manası katan edatlar *(birle, ile)*

ʿIşk *ile* âhir it Kabûli işi
Dahı âhir zamânda neylersin (G. 280/4)

Kendüyi ʿâlemlere ʿışkunla rüsvâ kıldugı
Gönlüni sevdâ-yı ʿışkun *birle* şeydâ kıldugu (Mus. 27/V-1)

‘denklik’ ve ‘benzerlik’ manası katan edatlar *(çü/çün, gibi, hem-çü/hem-çün, manend, nite ki/nitekim)*

Gel meclis-i hâs idelüm agyârı getürme
Gel gül *gibi* tenhâ olalum hârı getürme (G. 369/1)

Tîr ü tirkeşle bugün ser-keş geçinme ey fülân
Oklagı *mânend* atarsın yire bir gün oklıgı (G. 439/4)

‘olumsuzluk’ manası katan edatlar *(degül)*

Şemşîr-i pür-cilâ durur ebrû *degül*dür ol
Anun yüzinde cevheridür mû *degül*dür ol (B. 270)

‘miktar’ ilgisi kuran edatlar *(denlü, kadar)*

Yanında gevherün har-mühre *denlü* kadri yok birkaç
Har-ı murdâr-ı bed-girdâr u bed-gevherlerin gördüm (K. 11/12)

Kapunda hıdmet itmek kadre irişmek *kadar* vardur
Taʿayyün bulmak aʿyân içre mahzâ ʿayn-ı ʿizzetdür (G. 60/2)

‘zaman’ manası katan edatlar *(dek, degin, -den beri, tâ)*

Ezân-ı subha *dek* her gice nâle bana kalmışdur
Figânumdan olup bîdâr ʿâlem tana kalmışdur (G. 127/1)

Tâ-devr-i Hâtem*den berü* bu sûr sünnetdür diyü
Şâhâne tertîb eyleyüp bî-misl ü hemtâ eyledün (Tar. 2/11)

‘neden-sonuç’ ilgisi kuran edatlar *(çü/çün, diyü, içün, üzre)*

Şimdi hüner sakâmet ʿayb ancak istikâmet
Çün sende bu hüner yok pek saklaʿaybun ey dil (K. 3/32)

Gün yüzine o mehveşün nice toyınca bakalum
Gamzeleri kılıc çeküp bakma *diyü* yasâg ider (G. 461/2)

Kabûlî, ayrıca "gibi" edatı görevinde olan Farsça "-âne, -âsâ, manend, -vâr, -veş" eklerini kullanarak benzerlik ilgisi oluşturmuştur.

Kabûlî gâziyân-ı Rûm olan şîr*âne* deprensün
Hücûm u hamle kılsun gürg*âsâ* koc kapan üzre (G. 373/9)

Var ise habs-i ebed eylediler mücrim*vâr*
Ey Kabûlî gönül ol çâh-ı zekandan çıkmaz (G. 141/5)

Pervâne*veş* bî-bâl ü per sûzân olayın bir zamân
Bülbül gibi şâm u seher nâlân olayın bir zamân (G. 292/1)

*Dîvân'*da Farsça eklerin yanı sıra "misal, sıfat" gibi benzerlik ilgisi kuran Arapça ekler de kullanılmıştır.

Gelüp işigüne yüz sürmege müştâkdur ʿâlem
Tavâf eylerler anunçün *misâl*-i Kaʿbe her yanun (K. 1/20)

Almasun hâr-*sıfat* dest-i nedâmet yakanı
Gül gibi bezm-i mahabbetde girîbân-çâk ol (G. 217/2)

Kabûlî, bazı gazellerinde edatları redif olarak kullanmıştır. *Kabûlî Dîvânı'*nda redif olarak kullanılan edatlar şunlardır: *'degül' (G. 213), 'gibi' (G. 391, G. 392, G. 398, G. 403, G. 410), 'ile' (G. 361, G. 371), 'üzre' (G. 351, G. 373).*

1.2.4. BAĞLAÇLAR

Bağlaçlar; tek başına anlamları olmayan, ancak cümleleri veya kelimeleri gerek biçim gerekse mana bakımından birbirine bağlayan kelimelerdir. Bağlaçlar hakkında kapsamlı bilgiler veren Zeynep Korkmaz bu sözcük türleri ile ilgili olarak şunları söylemiştir: "Bağlaçlar, kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri, kimi zaman da paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yüklendikleri

işlevler ile bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer ögeleridir" (Korkmaz, 2003: 1091).

Şiirlerinde bağlaçları yoğun olarak kullanan Kabûlî, 'tonlama' ve 'vurgu' açısından şiire ahenk katmıştır.

*Kabûlî Dîvânı'*nda tespit edilen bağlaçlar şunlardır: *"amma, ancak, bile, da, de, dahı, çün, çünki, çünkim, eger, egerçi, gâh, gâh…gâh, gehî…gâh, geh…gâh, gâh…geh, gehî…gahî, geh…geh, geh…gehi, ger, gerek…gerek, hem, hem…hem, ile, ise, ki, kim, kimi…kimi, kimisi…kimi, lâkin, lîk, lîkin, meger, meger kim, ne…ne, şâyed, u, ü, ve, velî, velîk, velîkin, veyâ, vü, yâ, yâ…yâ, yâhud, yâ'ni, yoksa, zîrâ.*

Kabûlî, aynı tür ve görevdeki sözcükleri, kelime gruplarını ya da cümleleri birbirine bağlayan 've' bağlacını sıklıkla kullanmıştır. Bu bağlaç kimi yerde 'u/ü/vü' şeklinde okunmuş kimi yerde ise günümüz Türkçesinde olduğu gibi 've' şeklinde verilmiştir. Kabûlî, şiirlerinde sözcükleri birbirine bağlarken 've' bağlacını 'u/ü/vü' şeklinde yazmıştır. Şiir hakkındaki görüşlerini kaleme aldığı *Dibace'*sinde ise 've' bağlacını olduğu gibi vermiş ve bu bağlacı cümleleri birbirine bağlamak amacıyla kullanmıştır.

Dehân *u* kâkül *ü* ruhsâr *u* çeşmün arzûsıyla
Yürekde derd *ü* dilde ʿışk tende bâr *u* gözde nem (G. 443/3)

Melâlet gûşesinün ʿuzlet-güzîni *ve* melâlet kûçesinün mesned-nişîni
zümre-i ʿulemânun hâk-i pâsı *ve* ʿumde-i fuzalânun engüşt-nümâsı (Dibace)

*Dîvân'*da çokça geçen bağlaçlardan biri de 'ki/kim' bağlacıdır. Cümleler arasında kuvvetlendirme ve bağlama fonksiyonu üstlenen 'ki' bağlacı, ayrıca cümleye "neden-sonuç, açıklama, pekiştirme, şart, tahmin, duraksama ve şüphe" anlamları katmaktadır.

Merdüm odur *ki* kârı sehâ gönli hâk ola
Ol *kim* sehâ *ki* olmaya ol kimse hâk ola (B. 91)

Devr anundur *ki* cihân halkına müstagrakdur
Emr anundur *ki* ana cümle mutîʿ-i fermân (K. 2/17)

Kabûlî, ‘gerek…gerek, gâh…gâh, hem…hem, kimi…kimi, ne…ne, yâ…yâ’ gibi aynı sözcüğün tekrarıyla oluşan bağlaçlara sıklıkla yer vermiştir. Şairin duygu ve düşüncelerini mana bakımından destekleyen bağlaçlar, şiirin ritmine de katkı sağlamaktadır. Bu bağlaçlar, şiire “birliktelik, eşitlik, olumsuzluk, karşılaştırma” gibi anlamlar yüklemektedir.

‘gerek … gerek’ bağlacı

Kelimeleri, kelime gruplarını veya aynı görevdeki ögeleri “birleştirme, istenileni seçme, eşitlik” gibi manalar katarak birbirine bağlayan ‘gerek…gerek’ bağlacı, ifadeye ‘istenileni seçme’ ve ‘birliktelik’ anlamı vermektedir.

Kimse bu kehf-i fenâda hürmet itmez it kadar
Sen *gerek* râbiʿ *gerek* sâbiʿ *gerek*se sâmin ol (G. 222/2)

‘gâh … gâh’ bağlacı

Cümleleri ya da aynı görevdeki sözcükleri “kimi zaman” anlamıyla birbirine bağlayan ‘gâh…gâh’ bağlacı, şiirlerde de bu manada kullanılmıştır.

Görinür sahn-ı çemen *gâh* kızıl *gâh* yeşil
Reng alur bâg-ı cinândan buradan hayret alan (K. 2/12)

‘hem … hem’ bağlacı

‘Hem…hem’ bağlacı; aynı görevdeki sözcükleri “birlikte olma, eşitlik, veya karşıtlık” anlamlarıyla birbirine bağlamaktadır.

Cihân *hem* şâhid ü *hem* müddeʿî *hem* kâzı *hem* meşhûd
Ne sâbit oldı bildün mi Kabûlî bu daʿvâdan (G. 299/5)

‘kimi … kimi’ bağlacı

‘Kim’ soru zamirinden türeyerek oluşmuş ‘kimi…kimi’ bağlacı, beyitlerde “karşılaştırma” anlamı taşımaktadır.

Kimi şâhî vü *kimi* sultânî
Sürh altun u akçe ʿOsmânî (Mes. 15/24)

‘ne … ne’ bağlacı

‘Ne…ne’ bağlacı; cümleleri ya da aynı görevdeki sözcükleri “olumsuzluk” ve “yokluk” anlamı katarak birbirine bağlamaktadır.

Ne serde ʿakl u *ne* dilde mecâl-i nutk u beyân
Ne tende tâb u *ne* dilde karâr u sabr u şekîb (G. 18/7)

‘yâ … yâ’ bağlacı

“İki şeyden birini seçme, ayırt etme” anlamlarında kullanılan ‘yâ…yâ’ bağlacı, beyite bu manaları katmıştır.

Dil-rübâlar akçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara hod *yâ* filori *yâ* gurûş olmak gerek (G. 202/4)

*Dîvân’*da yer alan diğer bağlaçlar, günümüz Türkçesindeki görev ve kullanımlarıyla ele alınmıştır.

1.2.5 ÜNLEMLER

Tek başına tanımı bulunmayan ünlemler; “seslenmeleri, sevinç, acıma, korku, şaşkınlık” gibi her türlü ruh hâlini ifade eden kelime türüdür (Topaloğlu, 1989: 149). Ünlemler, ünlem grubu şeklinde de kullanılabilir. Ünlem grubu; bir ünlem ile isim unsurundan oluşan kelime grubudur.

Haydar Ediskun’a göre ünlem; bir heyecanın tesiriyle ağızdan çıkarak duyguları canlı bir şekilde anlatan kelimelerdir. Ünlemler genel olarak insanın beklenmedik bir durum karşısında konuşamaz hâle geldiği anda ağzından çıkan ses veya seslerdir (Ediskun, 2010: 322).

*Gedizli Kabûlî Dîvânı’*nda ünlemler sayıca azımsanmayacak kadar fazladır. Kabûlî’nin şiirlerinde en çok kullanılan ünlem *‘ey’*dir. Bir varlığa seslenme ünlemi olan ‘ey’ *Dîvân*’da 517 yerde geçmektedir. Şair, seslenme ünlemlerinden genellikle kendine seslenmek için yararlanmıştır. ‘Ey’ ile birlikte en fazla seslenilen diğer kelimeler ise *‘dil* ve *gönül’*dür.

Ey Kabûlî gönlümüz alçak durur gâyet bizüm
Bende-i ʿışk olduk iller gibi agalanmazuz (G. 144/5)

Ey dil ara yüri ol serv-i dil-ârâ seyrin
Eyle ol nahl-i cemâl-i çemen-ârâ seyrin (G. 284/1)

Alışmaz *ey gönül* ʿâşıkda ʿâr ile hevâ-yı yâr
Ya bârî ʿışk-ı yâri ihtiyâr eyle ya nâmûsı (G. 435/2)

Dîvân'da tespit edilen ünlemler şunlardır: "a, âh, aşk olsun/ışk olsun, bak, be, behey, berü gel, billâh, bire/bre, derdâ, dirig, dirigâ, e, elâ, el-aman, el-gıyas, ey, eyvâh, eyvallah, hafyâ, hasretâ, hâşâ, hayr ola, hey, hey dirig hey, heyhat, hu, k'ey, ko, meded, merhaba, sakın, sakın a, selâmet ola, vâ, vâh, vallahi, var, vay, v'ey, yâ, yitiş, yüri/yürü".

Seslenme

Ölümlük olanı korsın helâk eylersin agyârı
Behey zâlim nedür bu itdügün ana helâkem ben (G. 327/2)

Bire fitne *bire* şûh-ı ʿâlem
Bire kâtil *bire* bî-emn ü amân (G. 307/2)

Çok zamandur cânı biz cânâna ikrâr itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz kalur sana yâ deynümüz (G. 158/3)

Olsam belâ-yı ʿışkun ile mübtelâ Hüseyn
Eyler midün bu denlü cefâ bana *yâ* Hüseyn (G. 295/1)

Üzüntü, Çaresizlik, Hayıflanma, Hasret

Safha-i sakf-ı sipihre *âh* şâhum yazmaga
Tîr-i âhum hâme vü dûd-ı derûnum dûdedür (G. 84/4)

Ol şûh yıkdı gitdi gönül hânesin *dirîg*
Derdâ ki düşmenün de harâb olmasa evi (G. 423/2)

ʿAmel-i zâyiʿ imiş ʿilm ü maʿârif *eyvâh*
Şiʿr ü inşâyile alınmaz imiş mansıb u câh (G. 363/1)

Lutf u ʿatâ idi işi mihr ü vefâyile
Hayfâ bir özge derde sataşduk belâyile (Mus. 5/III-2)

Kabûlî, bazı beyitlerde üzüntü ve çaresizliği dile getirirken anlamı pekiştirmek ve çekilen acıya vurgu yapmak için ünlemleri bir arada kullanmıştır.

Ayrılduk *âh u vâh* iderek âşnâyile
Sâg u esen kalup bizi ansun duʿâyile (Mus. 5/III-3)

Bu hasrete yürek mi döyer *vây hasretâ*
Kim sabr ider bu fürkate *hayfâ vü fürkatâ* (Mus. 5/IV-3)

Yalvarma, Yardım, Niyaz

Kâtil-i bî-rahm elinden *el-amân*
Şâhid-i gazbân elinden *el-gıyâs* (G. 30/2)

Bî-meded kaldum gamunla bir meded kıl bendene
Hey *meded* öldüm yitiş gel şâh-ı hûbânum ʿAli (G. 418/5)

Emir, Tembih, İkaz

Dinle ey ʿârif-i esrâr-ı mezâyâ-yı kelâm
İşit ey râfiʿ-i astâr-ı habâyâ-yı merâm (K. 4/1)

Kimse hakkında nifâk itme *sakın* zemmi unut
Ya hemân *var yüri* boynun gibi irkenden üzil (K. 13/16)

Alasın destüne rez duhterini ey sâkî
Sakın a kimse yapışdırmayasın sakınasın (G. 272/3)

Selam gönderme, esenleme

Kabâ dökmiş cefâ görmiş vücûd eskitmiş el çekmiş
Libâs-ı ʿâriyetden ʿâr iden ʿüryâna ʿışk olsun (K. 9/2)

Merhabâ merhabâ safâ geldün
Devlet ile yüzüm basa geldün (Mus. 2/I-8)

Takup selâsil-i zülf-i dü-tânı gerdenüme
Melâmet eyledi dil-ber bizi *selâmet ola* (G. 5/2)

Yemin İfadesi

Cânâna didüm hüsn ile sen nûr-ı basarsın
Geldi didi *bi'llâhi* katı ehl-i nazarsın (B. 269)

Gâyet severin dilden sen şâhı Mehemmed Şâh
Va'llâhi Mehemmed Şâh *bi'llâhi* Mehemmed Şâh (G. 359/1)

Kabûlî, şiirlerinde çoğu kez sözcüklerin sonuna *'-â'* ekini getirmiş, böylece sözcüğe seslenme ünlemi görevi katmıştır. *Dîvân*'da örnek kullanımlar şunlardır: *Cânâ, dilâ, dilberâ, hidîvâ, Hudâvendâ, Hudâyâ, hungârâ, hüsrevâ, Kâdirâ, kâmkârâ, Kerîmâ, Perverdigârâ, Mesîhâ, Mutrıbâ, sâkiyâ, sânemâ, serverâ, sûfiyâ, şâhâ, şehâ, vâiza vb.*

Seg-i kûyun geçinmekden murâdum mahz-ı hıdmetdür
Anı akrân arasında riyâset anlama *cânâ* (G. 1/2)

Hudâvendâ hidîvâ hundgârâ
Kerîmâ Kâdirâ Perverdigârâ (B. 24)

Sensüz piyâle nûş ide her kim ki *sâkiyâ*
Kanı helâl ü itdügi ʿişret harâm ola (G. 3/7)

1.2.6. DUA ve BEDDUA İFADELERİ

Dua İfadeleri

Günlük hayatımızın bir parçası hâline gelen dua ifadeleri, şairler tarafından da sıklıkla kullanılmıştır. Klasik Türk edebiyatında muhtelif şiirlerde -bilhassa kasidelerde- din ve devlet adamlarına, dostlarına, sevgiliye vb. şahıslara dua ve temennilerde bulunulmuştur. Öyle ki; "*dua"* kasidenin temel bölümlerinden biri hâline gelmiştir.

Şiirlerinde dua ifadelerine fazlaca yer veren Kabûlî, sevdiği ve hürmet gösterdiği kişiler için iyi dileklerde bulunmuştur. Farklı dillerde şiirler kaleme alan şair, dua ifadelerini kimi yerde Arapça aslına uygun olarak vermiş kimi yerde ise Türkçe ve Farsça dua ifadelerinde bulunmuştur.

Kabûlî, duaların sonunda söylenen ve *"Allah kabul etsin!"*[12] manasına gelen *"âmin"* ifadesine de şiirlerinde yer vermiştir. Dileğinin gerçekleşmesini arzulayan şair, yapmış olduğu duaya herkesin *"âmin!"* demesini istemektedir.

Sen duʿâ kıl biz Kabûlî diyelüm <u>*âmîn*</u> ana
Umaruz kim daʿvete makrûn ola <u>*âmîn*</u>ümüz (G. 156/5)

Bu duʿâmuz kıla kabûle karîn
Diyelüm cümlemüz ana <u>*âmîn*</u> (Mes. 3/26)

*Gedizli Kabûlî Dîvânı'*nda en fazla kullanılan dua ifadesi '*Hamdü li'llâh'*dır. *"Allah'a hamd olsun!"*[13] anlamına gelen bu söz, muhtelif şiirlerde kullanılmasının yanı sıra tesdis nazım şekliyle yazılan şiirin tekrarlanan son iki dizesinde sıklıkla geçmektedir.

Hâk-i pâyüñ tûtyâ-yı dîde-i hûnbâr imiş
<u>*Hamdü li'llâh*</u> kim görecek gözlerümüz var imiş (Mus.8/I-II-III-IV-V)

Kabûlî, ayrıca '*Hamdü li'llâh'* ifadesini karşılayan *'Hamdele'* için bir dörtlük kaleme almıştır. Şaire göre hamdele; *'Allah'a ulaştıran kapı, kabul olunmuş dua, hamt sancağının bayrağı ve Allah'ın zatını öven söz'*dür.

[12] https://sozluk.gov.tr/ [Erişim Tarihi: 14.11.2022]

[13] http://www.lugatim.com/s/hamd%C3%BClillah [Erişim Tarihi: 29.10.2022]

Fâtih-i bâb-ı Hüdâdur *hamdele*
Müstecâb olmış duʿâdur *hamdele*
Şukka-i hamd-i livâdur *hamdele*
Mâdih-i zât-ı Hudâdur *hamdele* (Tuyuğ 5)

*Dîvân'*da sadece dua ifadelerinden oluşmuş manzumelere de rastlanmaktadır.

Neccinâ Rabbi min tedenninâ
Vekınâ min şürûri enfüsinâ (Mes. 13/1)

Sümme min seyyi'âtı a'mâlin
İnteşet min henâti ahvalin (Mes. 13/2)

*Kabûlî Dîvânı'*nda tespit edilen dua ifadeleri şunlardır:

Ahbâbunuz dâʿim duʿâda ola

"Dostlarınız daima duada bulunsun!"

Hâlisen muhlisen Kabûli gibi
Dâʿim ahbâbunuz duʿâda ola (Kt. 2/5)

(Allah) Aʿdâna zillet sana çok rifʿat vire

"(Allah) Düşmanlarına zillet, sana şeref (yücelik) versin!"

Herkesün Hakdan birer maksûdı var ammâ ki ben
İsterem *aʿdâna zillet sana çok rifʿat vire* (G. 354/5)

(Allah) Bana vuslat sana rifʿat cismüne sıhhat vire

"(Allah) Bana vuslat, sana şeref (ve) bedenine sağlık versin!"

Künc-i ʿuzletde budur Hakdan murâdum muttasıl
Bana vuslat sana rifʿat cismüne sıhhat vire (G. 354/6)

Ayagun basdugı yirlerde güller lâleler bitsün

"Ayak bastığın yerlerde güller, laleler çıksın!"

Ayagun basdugı yirlerde güller lâleler bitsün
Zemînün sürh-ser kanıyla reng-i rûyı âl olsun (G. 323/3)

Bâd-ı hırmân hırmen-i ʿömrüñi tagıtmaya

"Ümitsizlik rüzgârı ömür harmanını dağıtmasın! / Ömrün hayırlı ve bereketli geçsin, ümitsizlik sana uğramasın!"

Hâsıl it mezraʿ-ı ʿâlemde murâdun tohmın

Hırmen-i ʿömrüni tagıtmaya bâd-ı hırmân (K. 2/57)

Bâreka'llâh

"Allah mübarek etsin! / Hayırlı ve bereketli olsun!"

Bir iş it kim her işiden işüni

Bâreka'llâh çok yaşa diyeler (Kt. 16/1)

Bi-hamdi'llah ve'l-minneti

"Allah'a hamd ve minnet olsun!"

Kâbiliyyet-i nazmiyye ile sebak u siyâk-ı kelâmdan bâ-haber eylemiş

Bi-hamdi'llah ve'l-minneti (Dibace)

Bin yaşa

"Çok yaşa, binlerce yıl yaşa!"

Kâmyâb olup murâdâtunla sen tek *bin yaşa*

Derd-i hicrânunla ko ölsün Kabûlî derdmend (G. 41/5)

Bu duʿâya âmîn diyen kişi her belâ vü taʿabdan emîn ola

"Bu duaya âmin diyen kişi her bela ve sıkıntıdan emin olsun!"

Her belâ vü taʿabdan ola emîn (Dibace)

Cāy-ı ʿizzetde ber-karâr olsun

"İzzet yerinde devamlı kalsın, daima kıymetli ve şerefli olsun!"

Cây-ı ʿizzetde ber-karâr olsun

Dest-gîri ola Hudâ-yı cihan (Dibace)

Cihân turdukca tursun

"*Dünya durdukça durasın! / Allah sana uzun ömürler versin! / Dünya durana dek yaşayasın!"*

Kabûlî hazret-i aga-yı dergâh-ı Gazanfer-nâm
Cihân turdukca tursun Hızr u ʿÎsî gibi sâg olsun (G. 297/6)

Çok şükür olsun

"(Allah'a) Şükürler olsun!"

Dîde müstagrak idi hasret-i laʿlünle deme
Süreyüz merdümini *çok şükür olsun* bu deme (B. 102)

Çok yaşa

"Çok yaşa! / Ömrün uzun olsun!"

Bir iş it kim her işiden işüni
Bâreka'llâh *çok yaşa* diyeler (Kt. 16/1)

Devlet ile cihânda var olsun

"Devlet ile cihanda yaşasın! / Dünyada mutlu olsun!"

Medh-i paşada yazmaga nâme
Devlet ile cihânda var olsun (Dibace)

Devletün dâyim ʿizzetün kâyim olsun

"Devletin (mutluluğun) ve şerefin daim olsun!"

Devletün dâyim hemîşe kâyim olsun ʿizzetün
Sen ʿazîz-i ʿâlem ol aʿdâya düşsün h∨ārlık (G. 190/5)

Devletün rifʿatün ziyâde ola

"Devletin, yüceliğin çok fazla olsun"

Rûz u şeb mâh-ı nev gibi şâhum
Devletün rifʿatün ziyâde ola (Kt. 2/6)

Ey behr-i Hudâ lutf be-nümâ ez-kerem

"*Ey Allah'ım! Sonsuz kerem ve ihsan denizinden lütuf göster!"*

Lutf be-nümâ ez-kerem ey behr-i Hudâ

Tâ zinde şeved bâ-gam-ı ʿışket Yahyâ (B. 12)

Ey Hudâ-yı Vedûd bizi lutfundan âstânundan merdûd eyleme

"Ey kullarını çok seven Rabbim! Bizi kapından ve lütfundan esirgeme!"

Bizi lutfundan ey Hudâ-yı Vedûd

Âstânundan eyleme merdûd (Mes. 5/67)

Fâlün huceste kebkeb-i bahtun saʿîd ola

"Bahtın bereketli, talihin hayırlı olsun!"

Fâlün huceste kebkeb-i bahtun saʿîd ola

Gicen şeb-i Berât günün rûz-ı ʿîd ola (G. 8/1)

Gicen şeb-i berât günün rûz-ı ʿîd ola

"Gecen Berat Gecesi, günün (ise) bayram günü (gibi mübarek) olsun!"

Fâlün huceste kebkeb-i bahtun saʿîd ola

Gicen şeb-i Berât günün rûz-ı ʿîd ola (G. 8/1)

Gülbin-i bâg-ı vücûdun sebz ü hurrem ola

"Vücut bağının gülfidanı taze ve canlı olsun! / Canlı, zinde ve mutlu olasın!"

Gülbin-i bâg-ı vücûdun ola sebz ü hurrem

Gülşen-i bahtun ola tâze çü rûy-ı hûbân (K. 2/56)

Güler cemâlüñ solmasun

"Gülen yüzün solmasın! / Her daim neşeli olasın!"

Bâd-ı fenâdan güllerün pejmürde-ruhsâr olmasun

Gül gibi handân ol yüri *güler cemâlün solmasun* (G. 310/1)

Gülşen-i bahtun tâze ola

"Bahtının gül bahçesi taze olsun! / Bahtın açık olsun!"

Gülbin-i bâg-ı vücûdun ola sebz ü hurrem

Gülşen-i bahtun ola tâze çü rûy-ı hûbân (K. 2/56)

Günün günden ziyâde vü ʿömrün mezîd ola

"Günün günden artsın ve ömrün çoğalsın!"

Zevk u safâyıla güzerân ide her günün

Günden günün ziyâde vü ʿömrün mezîd ola (G. 8/3)

Hak destgîrün ola

"*Allah yardımcın olsun!"*

Destgîr ol bendene tâ *destgîrün ola Hak*

Pâyüm alup pâymâl itme efendi destüm al (G. 382/2)

Hak kâtibe rahmet ide

"Allah kâtibe (şiir yazan Kabûlî'ye) merhamet etsin!"

İki ʿâlemde olsun gussadan şâd

Dahı şol *kâtibe Hak ide rahmet* (Dibace)

Hamdü li'llâh

"Allah'a hamd olsun!"

Hâk-i pâyün tûtyâ-yı dîde-i hûnbâr imiş

Hamdü li'llâh kim görecek gözlerümüz var imiş (Mus. 8/I-II-III-IV-V)

Hâşe li'lleh

"Allah korusun!"

Kul benüm akçe benüm hutbe benüm sikke benüm

Hâşe li'lleh ki edeb terk idene ola rızâm (K. 4/33)

Haşre dek hâtırı mesrûr ola

"Kıyamete kadar gönlü hoş olsun! / Sonsuza kadar mutlu olsun!"

Der-i paşadan eyleme mehcûr

Haşre dek ola hâtırı mesrûr (Mes. 5/70)

Hâtırun gül gibi güşâde ola

"Kalbin gül gibi açılsın! / Gönlün ferah olsun!"

Ey şeh-i kâmkâr u kâr-güzâr

Gül gibi hâtırun güşâde ola (Kt. 2/1)

Hâtırun gussadan ırâg olsun

"Kalbin kederden uzak olsun!"

Gâh bâde gehî ʿarak-nûş ol

Hâtırun gussadan ırâg olsun (Kt. 5/1)

Hayy u Sübhân hâtemüni hayr ile hatm ide

"Allah (sözlerini) hayır ile tamamlasın!"

Ey gönül medh ü senâyile sözi hatm eyle

Hatm ide hâtemüni hayr ile Hayy u Sübhân (K. 2/53)

Hazret-i Bârî mizâc-ı pâküne sıhhat vire

"Allah sana sağlık versin!"

Hazret-i Bârî mizâc-ı pâküne sıhhat vire

Bend-i mihnetden rehâ idüp refâhiyyet vire (G. 354/1)

Her gicen Kadr u Berât u her günün bayrâm ola

"Her gecen Kadir ve Berat, her günün bayram (gibi mübarek) olsun!"

Menzilün mâh-ı sıyâmâsâ şeref-encâm ola

Her gicen Kadr u Berât u her günün bayrâm ola (G. 385/1)

Her günün zevk u safâyıla güzerân ide

"Her günün zevk ve sefa ile geçsin!"

Zevk u safâyıla güzerân ide her günün

Günden günün ziyâde vü ʿömrün mezîd ola (G. 8/3)

Hudâ günden güne iclâl ile ʿünvânun artursun

"Allah günden güne azametini ve şanını artırsın!"

Özün devletle maʿmûr u muʿammer eylesün zâtun

Hudâ günden güne artursun iclâl ile ʿünvânun (K. 5/37)

Hudâ zâtun her belâdan hıfz ide

"Allah seni tüm kötülüklerden korusun!"

Dirîg itme visâlün mübtelâdan

Hudâ hıfz ide zâtun her beladan (Mes. 9/32)

Hudâya çok şükür olsun

"Allah'a şükürler olsun!"

Lutfına yokdur bahâne misli gelmez ʿâleme

Çok şükür olsun Hudâya kim irişdük bu deme (Mus. 7/V-1)

Hudâ-yı cihân dest-gîri ola

"Cihanın yaratıcısı (Allah) yardımcısı olsun!"

Cây-ı ʿizzetde ber-karâr olsun

Dest-gîri ola Hudâ-yı cihan (Dibace)

Hudâ-yı kesîrü'l-mevâhib günâhum bagışlaya

"İhsanı bol olan Allah günahlarımı bağışlasın!"

Umaram ki *bagışlaya* bendesine

Günâhum Hudâ-yı kesîrü'l-mevâhib (G. 508/2)

İki ʿâlemde mesʿûd ola

"İki cihanda mesut olsun!"

Eyülerden Hudâ ola hoşnûd

İki ʿâlemde olalar mesʿûd (Mes. 5/62)

İlâhi âdem bî-kes ü bi-mesned olmasun

"Ey Allah'ım! (Hiçbir) İnsan, yurtsuz ve kimsesiz olmasın!"

Be-hakk-ı Ahmed-i muhtâr u âl-i ahyâreş

İlâhi bî-kes ü bî-mesned olmasun âdem (G. 254/10)

ʿİsmet-i Hudâ her dem gürîzgâhun ola

"Yüce Allah her zaman sığınılacak durağın olsun!"

Vücûd-ı pâk ü şerîfün masûn ola gamdan

Gürîzgâhun olaʿismet-i Hudâ her dem (G. 254/11)

Kabûlinün duʿâsın makbûl kıl

"(Ey Allah'ım) Kabûlî'nin duasını kabul eyle!"

Kıl duʿâsın Kabûlinün makbûl

Ki cenâbundan ol durur mes'ûl (Mes. 5/69)

Kadri günden güne ziyâd olsun

"Kıymeti günden güne artsın!"

Kadri günden güne ziyâd olsun

Revzen-i ʿizzeti güşâd olsun (Mes. 8/34)

Kalbün kavī vü câme-i cismün cedîd ola

"Kalbin güçlü ve bedenin genç olsun!"

Her gün başında Hazret-i Hızr-ı Nebî gibi

Kalbün kavî vü câme-i cismün cedîd ola (G. 8/2)

Kâmetün servi bâd-ı hazândan mahfûz ola

"Servi boyun hazan rüzgârından korunsun! / Allah seni tüm kötülüklerden korusun!"

Kâmetün servi ola bâd-ı hazândan mahfûz

Rûy-ı rengînün ola gül gibi dâʾim handân (K. 2/55)

Kurb-ı ʿizzetde pâydâr olsun

"İzzeti, şerefi daim olsun!"

Sadr-ı aʿlâda ber-karâr olsun

Kurb-ıʿizzetde pâydâr olsun (Mes. 8/35)

Nâmun haşre dek anılsun

"Adın kıyamete kadar anılsın!"

Sadâkatle ʿadâletle sehâvetle şecâʿâtle

Anılsun haşre dek nâmun nite kim çâr-yârânun (K. 1/45)

Nâzımını hayr ile yâd idenler iki ʿâlemde gussadan şâd olsun

"(Kabûlî'nin) Şiirini hayırla yâd edenler dünya ve ahirette kederden kurtularak mutlu olsun!"

İki ʿâlemde olsun gussadan şâd

Dahı şol kâtibe Hak ide rahmet (Dibace)

ʿÖmrüni var eylesün

"Var olsun, hep yaşasın!"

Feth ü nusretdür bu denlü kalʿalar kim vardur

ʿÖmrüni var eylesün ol kim anundur varlık (G. 190/2)

ʿÖzr ü taksîrümüz kabûl eyle

"(Ey Allah'ım!) Özür ve kusurlarımızı affeyle!"

Sâlik-i meslek-i Resûl eyle

ʿÖzr ü taksîrümüz kabûl eyle (Mes. 5/68)

Özün yamanlık görmesün

"Kötülük görmeyesin! / Zor zamanlar yaşamayasın!"

Yamanlık görmesün şâhâ *özün* pek yahşı deprendün

Tagıtdun hânümânın bâd-ı kahr ile Tatar Hânun (K. 1/5)

Pâdşâh-ı kâm-rân devletiyle dâyim olsun

"Bahtiyar padişah devletiyle daim olsun!"

Öldi aʿdâ gamla ol buldı hayât-ı câvidân

Devletiyle dâyim olsun pâdşâh-ı kâm-rân (Mus. 1/V-4)

Revzen-i ʿizzeti güşâd olsun

"Yücelik penceresi açık olsun! / İzzeti ve şerefi son bulmasın!"

Kadri günden güne ziyâd olsun

Revzen-i ʿizzeti güşâd olsun (Mes. 8/34)

Sadr-ı aʿlâda ber-karâr olsun

"Yüce makamda daim olsun!"

Sadr-ı aʿlâda ber-karâr olsun

Kurb-ı ʿizzetde pâydâr olsun (Mes. 8/35)

Sâg olsun

"Canı sağ olsun! / Sağlığı yerinde olsun!"

Kabûlî hazret-i aga-yı dergâh-ı Gazanfer-nâm

Cihân turdukca tursun Hızr u ʿÎsî gibi *sâg olsun* (G. 297/6)

Sallû ʿaleyhi ve'l-âl

"Allah'ın selamı onun üzerine olsun!"

Kâle'n-Nebiyyu kavlen *sallû ʿaleyhi ve'l-âl*

Li'llâhi derru kâʾil niʿme'l-emîru ve men kâl (Mes. 12/1)

Selâmet ola

"Selam olsun!"

Takup selâsil-i zülf-i dü-tânı gerdenüme

Melâmet eyledi dil-ber bizi *selâmet ola* (G. 5/2)

Seyrün sürûr ile ola

"Ömrün mutlulukla geçsin!"

Sürûr ile ola seyrün safâyıla geçe vaktün

Bahâr u ʿîd ola rûzun Berât u Kadr ola şâmun (K. 8/20)

Şâmun Berât u Kadr ola

"Gecen Berat ve Kadir (geceleri gibi mübarek) olsun!"

Sürûr ile ola seyrün safâyıla geçe vaktün
Bahâr u ʿîd ola rûzun Berât u Kadr ola şâmun (K. 8/20)

Şefâʿat yâ Resûla'llah

"*Ey Allah'ın Resulü! Şefaat (eyle)!*"
Murâdem ez-tu ey hatm-i risâlet
Şefâʿat yâ Resûla'llah şefâʿat (B. 27)

Turagı cennet ola

"Durağı cennet olsun! / Mekânı cennet olsun!"
Fetîl-i ʿışka mahallen makâm-ı râhat ola
Şehîd-i tîġ-i belâdur *turagı cennet ola* (G. 5/1)

Vaktün safâyıla geçe

"Ömrün sefa ile geçsin!"
Sürûr ile ola seyrün *safâyıla geçe vaktün*
Bahâr u ʿîd ola rûzun Berât u Kadr ola şâmun (K. 8/20)

Vücûd-ı pâk ü şerîfün gamdan masûn ola

"Şerefli ve temiz bedenin kederden korunsun!"
Vücûd-ı pâk ü şerîfün masûn ola gamdan
Gürîzgâhun ola ʿismet-i Hudâ her dem (G. 254/11)

Yâ İlâhî eyüyi yaramazdan emîn eyle

"Ey Allah'ım! İyi insanı faydasız kişiden koru!"
Yâ İlâhî bi-hakk-ı rûh-ı Emîn
Yaramazdan eyüyi eyle emîn (Mes. 5/64)

Yessera'llâhu mâ yeşâ

"Allah istediğini kolaylaştırsın!"
Ber-murâd eyle sen ili sana da
Yessera'llâhu mâ yeşâ diyeler (Kt. 16/2)

Yiri bâg-ı cinân olsun

"Yeri cennet bahçesi olsun! / Mekânı cennet olsun!"

Ol şehîd-i Hak durur *olsun yiri bâg-ı cinân*

Cennet-i Firdevs-i aʿlâdan yana olsun revân (Mus. 1/V-3)

Zaʿfın viren ḳudret vire

"Güçsüz hâle getiren kişi kuvvet versin!"

Gerçi kim ḳalmaz şikest olsa keşīde iḳtidār

Çāresi ṣabr itmedür *żaʿfın viren kudret vire* (G. 354/3)

Zamân turdugınca pâydâr ola

"Dünya duruncaya kadar daim olsun! / Sonsuza dek var olsun!"

Pâydâr ola turdugınca zamân

Bu duʿâya diyen kişi âmîn (Dibace)

Beddua İfadeleri

Beddua; Farsça *"fena, kötülük"*[14] manasındaki *"bed"* ile Arapça *"Allah'a yalvarma, niyaz"*[15] anlamına gelen *"dua"* kelimesinin bir araya gelmesiyle oluşmuş bir birleşik isimdir. Bu bağlamda beddua, *"kötü dilekte bulunma, inkisar, ilenç"*[16] gibi anlamlara gelmektedir.

*Kabûlî Dîvânı'*nda dua ifadelerinin yanı sıra beddua ifadelerine de rastlanmaktadır. Şair, sevmediği ve nefret duyduğu kimseler için beddualarda bulunmuştur. Kabûlî, şahsi sorun yaşadığı ve bu sorunu konu edindiği mesnevisinde kendisinden şikâyetçi olan çavuş için *"köpek, eşek, baykuş, dinsiz, imansız, akılsız"* gibi benzetmeler yapmış ve onun gibi işe yaramaz kimseler için beddua etmiştir.

Yaramaz baht-ı bed gibi bed ola

Elemi vü gamı müʾebbed ola (Mes. 5/61)

[14] Ferit Develioğlu, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat,** Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1993, s. 75.

[15] Develioğlu (1993), **a.g.e.,** s. 190.

[16] Develioğlu (1993), **a.g.e.,** s. 76.

Bir başka beyitte ise şair, kendisi hakkında ileri geri konuşan bir şahsı eleştirdikten sonra ona; *"geber!"* ve *"gözün çıksın!"* diyerek beddua etmiş ve bu kişinin ölmesini dilemiştir.

Hâsılı *çıksa gözün* görmesen ʿâlemde bizi
Ya *geber*sen yüzüni görmesek ey kelb-i mudil (K. 13/19)

Kabûlî'nin en fazla beddua ettiği kişiler düşmanlardır. Düşmanların ve isyancıların ölmesini dileyen şair, onların kellelerinin top gibi koparılmasını ve kanlarının akıtılmasını istemiştir.

Niçe ser-keşlerün işigünde
Kellesi gûyveş fütâde ola (Kt. 2/4)

Didiler var ise şâhâ bize ihsâna cevâz
Düşmenün başı kesilsün kim odur bahşiş-i tâm (K. 4/35)

Klasik Türk şiirinde "düşman" ifadesi çoklukla rakip için kullanılan bir benzetmedir. Kabûlî de şiirlerinde rakip ile düşman arasında ilgi kurmuş ve rakibin/düşmanın keder ateşiyle ağlayıp inlemesini dilemiştir.

Pür-ziyâ olup çerâg-ı devletün mânend-i şemʿ
Nâr-ı gamla gehʿadû nâlân u geh giryân ola (G. 4/3)

Bir başka beyitte ise şair, beddua ifadesi kullanmasa da "*rakibin cezası ölümdür"* diyerek onun katledilmesini istemiştir.

Katl itmedür cezâsı rakîbün ezâ degül
Agyâr-ı nâ-sezâya ne itsen sezâ degül (G. 213/1)

Dîvân'da düşmanlar için kullanılan beddua ifadelerinden biri de *"toprak başına!"*dır. Bu ifade; bir kimsenin yok olmasını, ölmesini ya da ölümden beter olmasını dilemektir.[17] Günümüzde hâlâ kullanılan bu söylem, beyitte din düşmanları için söylenmiştir.

Kara toprag ile birdür yolunda kelle-i aʿdâ
Reh-i mihnetde *toprak başlarına* kavm-i tersânun (K. 5/26)

[17] Ozan Yılmaz, "Toprak Başa, Baş Toprağa" Tarihî Bir Türk Kargışının Klasik Türk Şiiri'ne Yansımaları", **Millî Folklör,** 2014, S. 101, s. 171.

"Yezîd olsun!" ifadesi, Kabûlî'nin şiirlerinde dikkat çeken beddua ifadelerinden biridir. Emevilerin ikinci halifesi olarak bilinen Yezîd, İslam dünyasını yasa boğan Kerbela faciasından sorumlu kişidir. Bu sebeple Yezîd, bazı âlimler tarafından lanetlenmiştir. Kabûlî de şiirlerinde "*Yezîd olsun!"* ifadesini *"Beter olsun! Kahrolsun!"* manasına gelecek şekilde kullanmıştır. Şair, beyitte *"Hüseyn"* ve "*Yezîd"* ifadelerini bir arada vererek Kerbela Olayı'na da telmihte bulunmuştur.

Nâmı Hüseyn ü kendi hasen hüsni bir mezîd
Bir hûb gördüm *olsun* anı sevmeyen *Yezîd* (G. 40/1)

Metinde göze çarpan beddualardan biri de *"ayağı göl, başı pınar olsun!"* ifadesidir. *"Ne yaparsan yap! Ne hâlin varsa gör!"*[18] gibi anlamlara gelen bu ifade, beyitte *"gözyaşları sel olsun!"* anlamında kullanılmıştır. Aslında -beyti bütün olarak ele aldığımızda- şairin burada beddua etmediği görülmektedir. Şair, *"Bir göz daha ne kadar inci saçsın; ayağı göl, başı pınar olsun (gözyaşları içinde kalsın?)"* sözleriyle âşığın ağlamaktan isyan ettiğini vurgulamak istemiştir. Söylenilmek istenen mana farklı olsa da Kabûlî'nin ikinci dizenin tamamında beddua ifadesine yer vermesi dikkat çekicidir.

Niçe bir dīde dür nisār olsun
Ayağı göl başı buñar olsun (G. 311/1)

1.2.7. AYET ve HADİSLER

Ayetler

Ayet; lügat anlamı olarak *"delil, açık alamet, işaret, nişan"*[19] gibi anlamlara gelmektedir. Terim anlam olarak ise ayet, Kur'an'da yer alan her bir cümleyi ifade etmektedir. Şiirlerinde ayet ve hadislere sıklıkla yer veren Kabûlî'nin bu konuda oldukça hassas olduğu anlaşılmaktadır. Allah'ın kelâmı olan ayetlerin doğru okunması gerektiğine vurgu yapan şair, özellikle bu husus hakkında bir gazel kaleme almıştır (G. 399).

[18] Mehmet Şirin Kardaş, "Türk Halk Şiirinde Pınar Motifi", (Yüksek Lisans Tezi), **İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü**, Malatya, 2012, s. 47.
[19] Yavuz Yusuf Şevki-Abdurrahman Çetin, "Âyet". **TDV Yayınları İslam Ansiklopedisi**. İstanbul, (1991), C. 4. 242.

Kurʾânı yanlış okuma hıfz eyle âyeti
Ey hâce büzme agzunı bozma kırâʾati

Yirlü yirince güdemez üstâdı olmayan
Güçdür kırâʾat ganeminün riʿâyeti

Tahrîf idüp hurûfı çeküp bozma mahreci
Tagyîr-i asl …… ruvâtun ʿibâreti

İldür bu ilün önüne geçmiş kimesne yok
Uydurma halkı kendüne terk it imâmeti

Kavl-i esah ile ʿamel it ihtilâfı ko
Kurʾânun ihtilâfî degüldür rivâyeti

Bu hafs u bu kesîr diyü düşme kesrete
Nâfiʿ olan da sana bu anla hikâyeti

ʿAkla sıgar mı muʿciz-i nazm-ı kelâm-ı Hak
Bozmaz mı kavl-i ehl-i dirâyet dirâyeti

Cânı cenâb-ı hazrete irgür Kabûliyâ
ʿAynıyla yine issine tapşur emâneti

*Kabûlî Dîvânı'*nda ayetler birçok beyitte karşımıza çıkmaktadır. Kabûlî, şiirlerinde genellikle ayetlere iktibas yoluyla yer vermiş, bazen de "mealen iktibas" yaparak ayete telmihte bulunmuştur.

(Ayetlerin mealine yer verilirken Hasan Tahsin Feyizli'nin *Feyzü'l-Furkân (Açıklamalı Kur'ân-ı Kerîm Meali)* nden yararlanılmıştır).

*Dîvân'*da tespit edilen ayetler şunlardır:

ʿİzam-remîm[20]

Efsürde-hâtır eylemez ihyâ ider seni
Ol kim Kabûli Muhyi-i *ʿizam-remîm*dür (G. 51/6)

Kâlû Belâ[21]

Fâyide virmez kişiye sonra inkâr eylemek
Zâhidâ *kâlû belâ*da itdügün ikrârı gör (G. 50/4)

Lâ-ilâhe illa'llâh[22]

Diledün merd-i âgeh ol her gâh
ʿAlem-i *lâ-ilâhe illa'llâh* (B. 192)

Mâ-zâgın[23]

Ol rakîb-i zâga nâzırdur mükahhal gözleri
Var ise meşşâta anun kuhl-ı *mâ-zâgın* çeker (G. 129/3)

Rabbenâ enzil ʿaleynâ mâʾide[24]

Yokdur ilden zerre denlü ʿâʾide
Rabbenâ enzil ʿaleynâ mâʾide (B. 46)

Sen tururken yokdur ilden fâʾide
Rabbenâ enzil ʿaleynâ mâʾide (B. 47)

---

[20] "*Çürümüş kemikler*" anlamına gelen bu ifade *"(O) kendi yaratılışını unutarak bize misal getirmeye kalkıştı: 'Şu kemikleri hem de çürümüşken kim diriltecek?' dedi"* mealindeki ayetten iktibastır (Yasin 36/78).

[21] "*Ben sizin Rabbiniz değil miyim? (demişti). Onlar da, Evet (Rabbimizsin) şahit olduk dediler*" (Araf 7/172) ayetine telmih yapılmıştır.

[22] *"Allah'tan başka ilah yoktur"* (Saffat 37/35, Muhammed 47/19).

[23] Şiirlerde çoklukla *mâ-zâga'l-basar* şeklinde geçen ve *"(Peygamber'in) göz(ü gördüğünden) kaymadı ve aşmadı"* anlamına gelen ayetten iktibastır (Necm 53/17).

[24] *"Ey Rabbimiz! Bizim üzerimize (gökyüzünden) bir sofra indir!"* (Maide 5/114).

Rabbena'gfir zünûbenâ ve'rham[25]

Günehem bîş ü men kemem çi kunem

Rabbena'gfir zünûbenâ ve'rham (Dibace)

ve mâʿallemnâhu'ş-şiʿra ve mâ yenbagî leh[26]

fünûn-ı şiʿri mazmûnı *Ve mâ ʿallemnâhu'ş-şiʿra ve mâ yenbagî leh* ile merdûd-ı tabâyiʿ kılmış (Dibace)

Kabûlî, bazı şiirlerinde ayetlere olduğu gibi yer vermiş bazen de kullandığı ifadelerle ayete telmihte bulunmuştur. Örneğin; İslam dinine düşmanlığıyla bilinen Ebû Leheb için nüzul eden Tebbet Sûresi'nde: *"Ebû Leheb'in elleri kurusun. Hem o kahrolacak. Malı ve kazancı ona fayda vermedi. O, alevli bir ateşe girecektir. Odun hamalı karısı da boynunda bükülüp örülmüş bir ip olduğu halde ateşe girecektir"*[27] buyrulmaktadır. Kabûlî, beyitte bu ifadelere birebir yer vermemiş olsa da Tebbet Suresi'ne muhteva olarak iktibas yapmıştır.

*Misâl-i nâr-ı cehennem*dür *âteş*-i hasret

Yakardı Bû Lehebi tursa *haşre dek* bu leheb (G. 16/4)

Bir başka beyitte ise şair, *"Dānāya şebīh olur mı nā-dān"* diyerek "*Bilenlerle bilmeyenler hiç bir olur mu?"*[28] mealindeki ayete atıfta bulunmuştur.

Dânâya şebîh olur mı nâ-dân

Şâh ile gedâ berâber olmaz (G. 163/5)

Kabûlî, ayetlere yaptığı iktibasların yanı sıra şiirlerinde sure isimlerini de zikretmiştir. Tamamı Farsça olan gazelde redif olarak *"sûre-i hamd"* ifadesini kullanan Kabûlî, Fatiha Suresi'ni konu edinen bir şiir kaleme almıştır. Manzumede Kur'an'ın ilk suresi olan Fatiha'nın kimler için okuduğu dile getirilmiştir.

Evvel rızâ-yı Hak-râ hˇānîm *sûre-i hamd*

Hak-râ be-hamd-i Hak-râ hˇānîm *sûre-i hamd* (G. 38/1)

---

[25] "*Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla ve bize merhamet et!* (Al-i İmran 3/147).

[26] "*Biz ona şiir öğretmedik ve bu ona yakışmaz"* (Yasin 36/69).

[27] (Tebbet 111/1-5).

[28] (Zümer 39/9).

Sultân-ı enbiyâ-râ ervâh-ı etkıyâ-râ
Enfâs-ı evliyâ-râ hˇānîm *sûre-i hamd* (G. 38/2)

Kabûlî'nin şiirlerinde zikrettiği bir diğer sure ismi de Kevser'dir. Şair, cennette bulunduğuna inanılan Kevser şarabı ile sevgilinin dudağı arasında ilgi kurmuştur.

Gubâr-ı hatt-ı laʿlün gâyet ile hurde yazmışlar
Sanasın *sûre-i Kevser* durur bir dürde yazmışlar (G. 102/1)

Hadisler

Sözlükte *"söz, haber"*[29] gibi anlamlara gelen hadis, Hazreti Peygamber'in söz, fiil ve takrirlerinden oluşan, sünnetinin söz veya yazı ile ifade edilmiş şeklidir.

Hazreti Peygambere derin hürmet ve muhabbet besleyen Kabûlî, bu sevgiyi şiirlerine de yansıtmıştır. *Dîvân'*da dinî içerikli şiirler arasında en fazla naat türünün bulunması bu saygı ve muhabbetin bir göstergesidir. Kabûlî'ye göre Hazreti Muhammed; *"âlemin yaratılış sebebi, peygamberler meclisinin mumu, nebilerin önderi ve sonuncusu"*dur.

Ne Muhammed Muhammed-i ʿArabî
Hilkat-i âdemün odur sebebi (Mes. 8/4)

Ne Nebî şemʿ-i bezm-i cemʿ-i rüsül
Server-i enbiyâ vü seyyid-i kül (Mes. 8/6)

Muhammed-i ʿArabî kim netîce-i küldür
Cemîʿ-i ʿâlem anun bülbüli vü o güldür (B. 18)

Kabûlî, ayrıca Hazreti Muhammed'e salavat getirmenin önemini vurgulamak için *"tasliye"* redifli bir gazel kaleme almıştır (G. 476).

Vasf-ı şâh-ı enbiyâdur *tasliye*
Tâbiʿîne muktedâdur *tasliye*

[29] Mehmet Ümitli, **Diyanet-Yeterlik MBST Hazırlık Kılavuzu**, Bizim Büro Basımevi. Ankara, 2011, s. 538.

H̆ān-ı ihsâna salâdur *tasliye*
Rûh-ı insâna gıdâdur *tasliye*

Rûh-ı Resûle sıladur *tasliye*
Belki kavilde biledür *tasliye*

Hazreti peygambere sevgi ve bağlılığını her fırsatta dile getiren Kabûlî, şiirlerinde hadislere de sıklıkla yer vermiştir. *Kabûlî Dîvânı'*nda -gerek söz gerekse mana bakımından- pek çok hadise rastlanmaktadır. Şair, bazı beyitte hadisin tamamına yer vermiş, bazen de hadiste yer alan kelimeyi/kelimeleri kullanarak iktibas yapmıştır. Hadisleri çoklukla Arapça aslına uygun olarak veren Kabûlî, birkaç beyitte ise Türkçe ve Farsça ifadelerle hadislere telmihte bulunmuştur.

Kabûlî'nin şiirlerinde tespit edilen hadisler şunlardır:

Eksirû zikra hâdimi'l-lezzât[30]

Eksirū zikra hâdimi'l-lezzât
Cennibû ʿan mehâtiri'z-zellât (B. 155)

Eksirū zikra hâdimi'l-lezzât
V'ezkurû kesra hâdimi'z-zellât (B. 223)

El-fakru fahrî ve bihî eftâhiru[31]

Birdür libâs-ı fâhir ile ʿârife pelâs
Fakr ile eyle fahr ki lâ-be'se fi'l-libâs (G. 167/1)

[30] "*Tüm lezzetleri yıkan (acılaştıran) ölümü çokça hatırlayınız"*. (Enes bin Malik Radiyallahu Anh şöyle dedi: Rasulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurdu: *"Lezzetleri kaçıran ölümü çok hatırlayın! Hangi kul, geçim sıkıntısı çekerken eğer ölümü hatırlarsa, Allah da onun rızkını genişletir. Hangi kul da geçim bolluğu içindeyken eğer ölümü hatırlamazsa Allah da onun rızkını daraltır!)* [https://www.sahihhadisler.com/ Erişim Tarihi: 30.10.2022]

[31] "*Fakirliğim övüncümdür, onunla iftihar ederim"* hadisinden iktibastır (Ebû Hâmid el-Gazzâlî, **İhyâu Ulûmi'd-Dîn**, Beyrut, 1992, IV/287).

Hubb-ı vatan cüz'-i îmân imiş[32]

Nice çıksun mahabbeti dilden

Cüz'-i îmân imiş çü hubb-ı vatan (Mes. 2/22)

İnne mine'ş-şiʿri le-hikme[33]

İnne mine'ş-şiʿri le-hikme takrîr-i dil-pezîr ile makbûl-i kulûb-ı ehl-i hâl itdi (Dibace)

Levlâke levlâk le mâ halaktü'l eflâk[34]

Sarrâf-ı künûz-ı mâ ʿabednâk

Dürr-i sadef-i muhît-i *levlâk* (Dibace)

Kul iken ʿâleme sultân olayın dirsen eger

Bende-i sâye-nişîn-i ʿalem-i *levlâk* ol (G. 217/4)

Hitâb-ı hutbe-i *levlâk*e mazhar

Muhammeddür Muhammeddür mukarrer (G. 480/1)

Mâ abednâke hakka ibadetike Ya Ma'bûd[35]

ʿİbâdetde kusûrun var ise düş *mâ ʿabednâke*

ʿİbâdın ʿafv iden sultân-ı ʿâlî-şâna ʿışk olsun (K. 9/30)

Sarrâf-ı künûz-ı *mâ ʿabednâk*

Dürr-i sadef-i muhît-i levlâk (Dibace)

---

[32] "*Vatan Sevgisi İmandandır" (*Aclûnî, **Keşfü'l-Hafâ**, 1/345-346, Rivayet No: 1102). [Muteber hadis kaynaklarında bu hadisin zayıf veya mevzû olduğu kabul edilir].

[33] *"Şüphesiz ki şiirde hikmet vardır"* (İbn Asâkir Ebü'l-Kāsım Alî b. el-Hasen, **Târîḫu Medîneti Dımaşḳ**, thk. Muhibbuddîn Ebî Saʿîd, Beyrût: Dâru'l-Fiker, 1995, 12/413. [Bu ifade muteber hadis kaynakları arasında tespit edilememiştir].

[34] "*Ey habibim! Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım"* hadisinden iktibastır (İbnu'l Cevzi, **el-Mevduat** I.288, el Acluni, **Keşful Hafa** I.46).

[35] "*Yalnızca kendisine kulluk edilen Allah'ım! Sana hakkıyla kulluk edemedik"* hadisinden iktibastır (Albanî, Za'ifü'l-câmî', 4/1988) [Muteber hadis kaynakları arasında yer almayan bu söz, zayıf ve uydurma hadis olarak gösterilmiştir].

Mâ arafnâke hakka marifetike Ya Ma'rûf[36]

Fettâḥ-ı defîne-i fütüvvet

Keşşâf-ı rumûz-ı *mâ ʿarefnâk* (Dibace)

Vücûduñ *mâ ʿarefnâk* içre mahv it maʿrifet kesb it

Maʿârifden dem uran sâhib-i ʿirfâna ʿışk olsun (K. 9/29)

Meclisü'l-ʿilm ravzatu'l-cennet[37]

Kâle ehlu'l-kitâb ve's-sunnet

Meclisü'l-ʿilm ravzatu'l-cennet (B. 19)

Men 'aref[38]

Virmeye kûy-ı fenâda yile kendü nefsini

Men ʿaref sırrı tarîkinden güzer tuydunsa gel (Tahmis 2/10)

Men câre ehli beytî cüznâ fakad erânî[39]

Tûbâ limen raʾanî ev nâle men raʾanî

Men câre ehli beytî cüznâ fakad erânî (B. 48)

---

[36] *"Ya Rab! Seni zatına yakışır şekilde bilmedik"* hadisinden iktibastır (Mehmet Yılmaz, **Edebiyatımızda İslamî Kaynaklı Sözler,** Enderun Kitabevi, İstanbul, 1992, s. 117).

[37] "*İlim meclisi, cennet bahçesidir"* hadisinden iktibastır (Peygamber Efendimiz sallâllâhu aleyhi ve sellem ve ashabı bir sohbet meclisinde oturuyorlarken Efendimiz: "Cennet bahçelerine uğradığınız zaman istifade ediniz." buyurdular. Sahabeler: "Cennet bahçeleri nerelerdir, yâ Rasûlâllah?" diye sordular. Efendimiz: "Oralar, ilim meclisleridir." buyurarak cevap verdi (Tirmizî, Deavât, 82/3510). [Bazı kaynaklar bu sözün Hazreti Ali'ye ait olduğunu ileri sürmüşlerdir] (Bkz. Âdem Ceyhan, "Hz. Ali'ye Ait Bazı Güzel Sözlerin Mensur Bir Tercümesi: Tercemet-i Kelâm-ı Alî Radıya'llâhü [Anh]", **Osmanlı Araştırmaları Dergisi,** 2022, 16, s. 37-86).

[38] "*Kendini bilen Rabb'ini bilir"* hadisinden iktibastır (Yılmaz, 1992, **a.g.e.,** s. 122).

[39] *"Kim ehl-i beytime komşuysa bize de komşu olmuştur"* [Hazreti Peygamberin ehl-i beyt sevgisiyle ilgili birçok hadisi bulunmaktadır. Fakat bu ifade, muteber hadis kaynakları arasında tespit edilememiştir].

Nazratu'l-mâʾi tedfeʿu'l-gummet[40]

Kâle men kâne efdalu'l-ümmet

Nazratu'l-mâʾi tedfeʿu'l-gummet (B. 20)

Şefâʿat ez-şefîʿ-i müznibîn-i ümmet-i bî-tâb[41]

Şefâʿat ez-şefîʿ-i müznibîn-i ümmet-i bî-tâb

Kabûl ez-kâbilü't-tevb ez-Kabûlî tevbe ez-eznâb (B. 151)

*Şefîʿ-i ʿusât-ı ümem*dür Muhammed

Kabûlî senünle mukayyed degül mi (G. 424/5)

*Şefîʿ-i ʿusât-ı ümem*dür Kabûlî

Senünle mukayyed Muhammed degül mi (G. 425/5)

Ümm-i habâʾis[42]

Zer duhterini *ümm-i habâʾis* okur ey dil

Vâʿiz sözin işitmeyelüm karı getürme (B. 106)

Üzkürû emvâtüküm[43]

Rûh-ı merhûma duʿâ kılsun bu nazmı okuyan

*Üzkürû emvâtüküm*den kıssayı alur alan (Mus. 1/V-5)

Virene vü alana bâʿis olana laʿnet[44]

Ey dil il mâlıdur almalı degüldür rüşvet

Virene vü alana bâʿis olana laʿnet (G. 27/1)

---

[40] *Üç şey gözü parlatır: Akan suya bakmak, yeşilliğe bakmak ve güzel yüze bakmak* (Acluni, 1/373) [Kimi kaynaklarda sahih kimi kaynaklarda ise zayıf hadis olduğu ileri sürülmektedir].

[41] *"Şefaatim ümmetimden büyük günah sahibi kimseleredir"* hadisinden iktibastır (Ebu Davud, 4739).

[42] "*Kötülüklerin anası"* anlamına gelen bu ifadeyle Hazreti Peygamberin "*İçki bütün kötülüklerin anasıdır"* hadisine telmihte bulunulmuştur (Nesâî, "Eşribe" 44).

[43] "*Ölülerinizi yâd ediniz"* Hazreti peygamberin *"Ölülerinizi hayırla yâd ediniz"* sözüne telmihte bulunulmuştur (Buhari, Cenaiz: 85, Tirmizi, Cenaiz: 63).

[44] *"Verene, alana ve sebep olana lanet (olsun)!"* Hazreti Muhammed'in *"Allah'ın laneti, rüşvet alan ve verene olsun!"* sözlerini akıllara getirmektedir (İbni Mace 2313, Albânî Sahihu'l-Cami' 5114). "

Zü'l-fekâr u lâ-fetâ[45]

*Zü'l-fekâr u lâ-fetâ*dan dem ursun rûz u şeb
Çâr-yârun himmeti olmak gerek mülhak dede

1.2.8. ATASÖZLERİ ve ÖZLÜ SÖZLER

Atasözleri; uzun deneyimler sonucu geçmişten günümüze kadar uzanan ve halk tarafından benimsenerek kalıplaşan kısa ve özlü nasihatlerdir.

Kabûlî Dîvânı'nda atasözleri ve özlü sözler pek çok beyitte karşımıza çıkmaktadır. Şair, bazı beyitlerde bu kalıplaşmış ifadeleri Türkçe kullanımıyla verirken bazı şiirlerinde ise vezin gereği sözcüklerin yerini değiştirmiştir. Kabûlî, kimi yerde bu söyleyişlerdeki kelimeleri olduğu kullanmış, kimi beyitte ise yine vezin gereği sözcüklerle aynı anlamı karşılayan ifadelere yer vermiştir.

*Dîvân'*da tespit edilen atasözleri ve özlü sözler şunlardır:

Akan su kir tutmaz.

Sâf ol Kabûli sâf-dile mâlik olanı
Kimse mükedder idemez âb-ı revân gibi (G. 396/6)

Akıllı kişi cahilden incinmez.

Dil-i dânâya taʿn-ı merd-i câhilden elem gelmez
Mukarrer ʿâkil u dânâ olan nâ-dâna incinmez (G. 165/4)

Alçak kişi iyi olmaz.

Bî-gam olur mı kişi ʿayş ehli bî-gış olmaz
Bed-kîş olur mı kişi nâ-kes ʿanâ-keş olmaz (B. 107)

[45] "*Ali'den başka yiğit, Zülfikâr'dan başka kılıç yoktur"* hadisine işaret edilmektedir (**Hadikatii's-sü'edâ**, Haz.: Şeyma Güngör, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayını, Ankara, 1987, s. 97-98).

Alçak kişi mal ile doludur, cömert ise her durumda ikram eder.

El-leʾîmu melîun bi'l-mâli
Ve'l-kerîmu yukrimu fi'l-hâli (B. 195)

Âlim, kendi nefsini bilendir.

Âlim-i mutlak odur kim bile kendü nefsini
Pâk ide gerd-i kederden sile kendü nefsini (Mus. 17/II)

Âlim olan herkesin lafıyla amel etmez.

Bir hâs kemâl ehlinün ahvâline şâhum
ʿÂlim olan olmaz suhan-ı ʿâm ile ʿâmil (G. 216/4)

Allah diyen mahrum kalmaz.

Dil-bere bir bûse hakkumdur dehânundan didüm
Didi ʿâşık hak didün mahrûm kalmaz Hak diyen (G. 464/2)

Altının kıymetini sarraf bilir.

ʿArz-ı kâlâ-yı maʿârif kılma kadrün bilmeze
Kıymetün taʿyîn ider sarrâf olan gevher gibi (G. 432/2)

Arif için kusurunu bilmek ihsandır.

ʿÂrife ʿayn-ı ʿinâyetdür kusûrın anlamak
Ger kusûr-ı mâ-ʿabednâdan keder tuydunsa gel (G. 214/2)

Aşk hüması her başa konmaz.

Her başa hümâ-yı ʿışk konmaz
Her murg-ı hevâ hümâ-per olmaz (G. 163/2)

Arif olan anlar / Arife tarif gerekmez.

Feyz-i Hakdur ʿışk ana kesb eylemek lâzım degül
ʿÂrif olan fehm ider anı dimek lâzım degül (B. 94)

Atılan ok geri dönmez.

Âh alursın güzelüm ʿâşıka cevr eyleme çok
Girü dönmez sakın ey kâşı kemân atılan ok (G. 182/1)

Atılan taş (geri) yerine ulaşır.

Atdugun taş gelür yoluna ey merd-i tarîk
Dolaşur ayaguna döşedügün halka-i dâm (K. 4/65)

Başa ne yazıldıysa o gelir.

Ey gönül şimden girü feryâdı ko oldı olan
Her ne kim başa yazıldıysa gelen oldur hemân (Mus. 1/V-1)

Beyden gelen beydir.

Kapundan bir itün gelse bize agyârdan yegdür
Hele ol muʿteberdür gayrıdan begden gelen begdür (B. 79)

Bir makamın şerefi orada bulunandan gelir.

Rûyun görüp bî-kibr ü kîn îmâna geldi müşrikîn
Şerfü'l-mekânı bi'l-mekîn sırrın hüveydâ eyledün (Trh 2/3)

Bülbül, dikeninden dolayı güle incinmez.

Neden incinmek ey dil taʿne-i agyâr ile yâre
Cefâ-yı hâr ile bülbül gül-i handâna incinmez (G. 165/3)

Büyük konuşanın başına gelir.

Didüm ben dahı ana bu zamândur
Büyük söyleyenün başına ugrar (G. 447/3)

Cahilin kınamasından âlimin gönlüne elem gelmez.

Dil-i dânâya taʿn-ı merd-i câhilden elem gelmez
Mukarrer ʿâkil u dânâ olan nâ-dâna incinmez (G. 165/4)

Can bedenden çıkmadıkça insan murada eremez.

Cân terkin itmeyince irmez kişi murâda
Kâbil olur mı âşık talîk bi'l-muhâle (G. 501/2)

Cihan yansa içinde hasırı yok!

Bisât-hâne-i dehre ʿalâka eylemezüz
Cihân yanarsa içinde hasîrümüz yokdur (G. 69/3)

Çamur ve toprak ile deniz kirlenmez.

Gil ü türâb ile deryâ mükedder olmaz inen
Erâzilün sözine gönlümüz bulanı yürür (G. 115/3)

Çölün çerçöpü deveyi yavaşlatmaz.

Cefâ-yı taʿn-ı aʿdâdan gönül endûhnâk olmaz
Has u hâşâk-i sahrâ üştür-i ser-mesti agsatmaz (G. 465/3)

Deniz, kum ile kirlenmez.

Gussayla gönül melûl olur mı
Deryâ kum ile mükedder olmaz (G. 164/2)

Dünya bir handır.

Kimi konar göçer kimisi dahı gelmede
Nice kişiden arta kalur dünye bir ribât (G. 176/4)

Dünyada mutluluk daimî olmaz.

ʿAyş it dem-i fursat eldeyiken
Dirlik kişiye mukarrer olmaz (G. 164/4)

Dünyada önce ağaç, sonra meyve erişir.

Hatun geldi vefâ kılmak gerek şimden girü cânâ
İrür çün bâg-ı ʿâlemde şecer evvel semer âhir (G. 118/6)

Dünyada sonsuza dek mutlu olunmaz.

Saʿâdet şeh-süvârân-ı cihâna pâydâr olmaz
Semend-i ʿizzete her kim biner evvel iner âhir (G. 118/3)

Düşüncesiz insanda akıbet derdi olmaz.

Kârı pür-hikmet olur ʿâkıbet-endîş olanun
Merd-i bî-fikret olanda gam-ı encâm olmaz (G. 136/2)

El elden üstündür.

El elden üstdür çün üstün olsa nola ser-pençen
ʿAdûyı imtihâna pençe-i pûlâd gönderdün (K. 16/8)

Emek harcanmadan mutlu olunmaz.

Mahabbet ey gönül mihnetsüz olmaz
Saʿâdet âdeme himmetsüz olmaz (Mus 11/IV)

Eski dosttan yüz çevirmek vefasızlıktır.

Cemâlüñ ʿarza ḳıl gün gibi yüz döndürme ʿâşıḳdan
Kadîmî âşnâdan yüz çevirmek bî-vefâlıkdur (G. 65/4)

Eski düşmandan dost olmaz.

Fehm ider bu kelâmı düşmen ü dost
Eski düşmen kişiye olmaz dost (B. 139)

Ezelden beri doğru olan (kişi) eğrilmez.

Ey Kabûlî ezelî togrı olan egrilmez
Râstî safha-i ʿâlemde elif lâm olmaz (G. 136/5)

Fazla bereket hareket iledir / Nerede hareket, orda bereket!

Sâkin-i gûşe-i gam olma dilâ kıl harekât
Harekât iledür elbette vüfûr-ı berekât (G. 28/1)

Felek, iyiye iyi kötüye kötüdür.

Bizümle yahşı dirse yamân olur mı zamân
Zamâne yahşıya yahşı durur yamâna yaman (G. 489/1)

Fırsat ganimettir.

Zamân-ı ʿātıfet hengâm-ı nusret vakt-i fursatdur
Meded ihsân idün fevt olmasun fursat ganîmetdür (G. 61/1)

Gün doğmadan neler doğar.

Togmadın mihr-i cihântâb neler toga dahı
Hayliden yükli turur mâder-i pîr-i eyyam (K. 4/77)

Gününe göre kürk giymek gerek.

Mey bir âteşdür şitâ eyyâmıdur anun güni
Gey münâsibdür emîrâna gününe göre kürk (G. 207/2)

Her ağaçtan ok, her demirden kılıç olmaz.

Her agac tîr ü her tîg âhen olmaz
Demir merd olana pîrâhen olmaz (B. 65)

Her gecenin sonu bir sabaha varır.

Her şitânun sonı bir yaza çıkarmış giderek
Her şebün âhiri bir subha irer nîk-encâm (K. 4/95)

Her kavuşmanın bir ayrılığı olur.

Budur devr-i zamânuñ ittifâkı
Olur her bir visâlün bir firâkı (Mus 11/I)

Herkes ettiğini bulur.

Gelür seng-i nedâmet her kişinün yolına âhir
Gerek merd ü gerek zen itdügini bula gelmişdür (G. 110/5)

Her kışın sonu bir yaza çıkar.

Her şitânun sonı bir yaza çıkarmış giderek
Her şebün âhiri bir subha irer nîk-encâm (K. 4/95)

Her ormanda aslan olmaz.

Her sînede bebr-i ʿışk neyler
Her bîşede hod gazanfer olmaz (G. 163/4)

Her siyah taşta mücevher olmaz.

Her dilde hevâ-yı dil-ber olmaz
Her seng-i siyehde cevher olmaz (G. 460/1)

Her topraktan demir ve her demirden kılıç olmaz.

Olmaz ey şehryâr âhen tîg
Her türâb âhen ü her âhen tîg (G. 180/1)

İnsan kendi vatanından kolay kolay çıkmaz.

Bekledi kaldı gönül hânesini mihnet ü gâm
Degme bir hâlet ile kişi vatandan çıkmaz (G. 141/4)

İnsan olmak, iyilik yapmaktır.

Eylük eylen nâmunuz eylükle ansun her kişi
Eylük âdemlükdür âdemlük de eylükdür hemân (Kt. 10/1)

İnsana baki kalan yaptığı iyiliktir.

Devlet-i sad-sâle bir sâʿatce gelmez tiz geçer
İtdügi eylük durur her kişide bâkî kalan (Kt. 10/2)

(İnsanın) Döşediği tuzak ayağına dolaşır.

Atdugun taş gelür yoluna ey merd-i tarîk
Dolaşur ayaguna döşedügün halka-i dâm (K. 4/65)

İyi azmaz, asil hata etmez; faydasız (kişi) iyi yola gitmez.

Eyü azmaz asil hatâ itmez
Yaramaz eyü yolına gitmez (Ms. 5/61)

İyilik insanlıktır.

Eylük eylen nâmunuz eylükle ansun her kişi
Eylük âdemlükdür âdemlük de eylükdür hemân (Kt. 10/1)

İyinin kıymetini arif anlar.

Eyünün kıymetin ʿârif olan fehm eyler
Pîleden cevheri dikkatle seçen gam yimesün (G. 506/2)

Kâmil olan insan mala meyletmez, mala meyleden kişi ise kemale ermez.

Kalb-i kâmilde meyl-i mâl olmaz
Mâyil-i mâlde hiç kemâl olmaz (G. 151/1)

Kan eyle kanun eyleme!

Akıt gel kanumı kânûna taʿlîk itme ahvâlüm
Muhassal buna kânûn eyleme kan eyle sultânum (G. 223/7)

Kanı kanla ile yumazlar (kanı suyla yurlar).

Akıtma rûy-ı hˇān-âlûdum üzre eşk-i hûnînüm
Yumazlar kanı kan ile mürüvvet kanı sultânum (G. 232/4)

Efendi kanı kan ile yumazlar kanı ihsânun
Ciger hûn oldı hûn itmez sirişkin çeşm-i hûnbârun (G. 205/4)

Kara, temizlenmek ile beyaz olmaz.

Kulunam didügine aldanma
Gasl ile kara ag olur sanma (B. 138)

Karıncaya zevali (kendi) kanadıdır / Karıncanın zevali gelince kanatlanır.

Nazardan düşdi mûlendikce hâlün
Karıncaya kanadıdur zevâli (G. 442/4)

Kırık bardak (tekrar) bütün olmaz.

Fikr-i ʿilâc u dermân dil münkesirdür itmen
Câm-ı şikeste beste olmaz budur çü ʿillet (G. 21/2)

Dil münkesirdür itmen ana ʿilâc u dermân
Olmaz budur çü ʿillet câm-ı şikeste beste (G. 342/2)

Kısa ve özlü söz şüphesiz (daha) faydalıdır.

Vasfun mutavvel eylemedüm kıldum ihtisâr
Bir söz ki muhtasar ola lâ-büd müfîd ola (G. 8/7)

Kimse kimsenin hâlini bilmez.

Her kişi kendü kârına meşgûl
Ne bilür kimse kimsenün hâlin (Kt. 4/2)

Kimseden kimseye fayda yoktur.

Sen tururken yokdur ilden fâʾide
Rabbenâ enzil ʿaleynâ mâʾide (B. 47)

Kini olan kişinin dini olmaz.

Çeşm-i hûnh∨âra uyup eyleme ʿâşıklara kîn
Âdemün olmaz imiş kîni olıcak dîni (G. 434/3)

Kişiden geriye kalan iyi bir namdır.

Nâm-ı nîkûdur Kabûlî kişiden bâkî kalan
Sonı fânîdür tutalum şimdi olmışsın fülân (Mus 1/V)

Kişinin değeri ne kadar yüce ise gönlü de toprak gibi alçak olmalıdır.

Kadr-i merdüm ne denlü ʿâli ise
Gönli alçak gerek türâb gibi (G. 410/3)

Korkan (kişi) aslan yatağına varamaz.

Bir dil ki anda ʿışk ola ʿakl ugramaz ana
Varmaz Kabûli havf iden arslan yatağına (G. 357/5)

Kötü ahlak insanı değersizleştirir.

Bî-ragbet ider âdemi ahlâk-ı zemîme
Gılzet gibi hissetden ana ola zamîme (B. 145)

Kul, sultana incinmez.

Ne denlü cevr ü zulm itsen Kabûlî haz ider andan
Gedâ-yı dergehündür ol gedâ sultâna incinmez (G. 165/5)

Mazlumun / fukaranın ahı yerde kalmaz.

Nâlemüz çarha çıkar her gâhî
Yirde kalmaz fukarânun âhı (B. 210)

Mert kişiye demir gömlek gerekmez.

Her agac tîr ü her tîg âhen olmaz
Demir merd olana pîrâhen olmaz (B. 65)

Önce baba, sonra oğul anılır / Her evlat babasıyla anılır.

Kabûlî unudılmaz söylenür vaktiyle âsârun
Cihândur anılur bunda peder evvel püser âhir (G. 118/7)

Padişahlık tacı her başa kısmet olmaz.

Her kelle sezâ-yı efser olmaz
Her efsere ser müyesser olmaz (G. 163/1)

Para, baba ile oğlu (bile) birbirinden ayırır.

Atadan oglı ayırdan akçedür
Her kapuda yüz agardan akçedür (B. 230)

Para el kiridir.

Akçe bir el kiridür ey meftûn
Yüzüne kir getürme akçe içün (Mes. 15/29)

Parlak ay ile küçük yıldız bir olmaz.

Kim dir ki Karsı Marʿaşı birdür Ruhâyile
Kurs-ı meh-i münîr bir olmaz sühâyile (B. 142)

Saltanatın bekası sultana kalmaz.

Güzellik revnakı sultâna kalmaz
Bekâ-yı saltanat sultâna kalmaz (Mus. 25/II)

Sarhoş, sarhoşa gücenmez.

Ne denlü cevr iderse ol gözi mestâna incinmez
Gönül mestânedür mestâneye mestâne incinmez (G. 165/1)

Selde boğulan kişi yağmurdan korkmaz.

ʿIşk ile rüsvâ olan taʿn-ı ʿadûdan aglamaz
Gark-ı seyl-âb-ı belâ sanma ki bârândan kaçar (G. 47/2)

Siyah taş, laʿl taşına dönüşmez.

Ger cân be-dehed seng-i siyeh laʿl-i ne-gerded
Bâ tînet-i aslî çe kuned bed-güher üftâd (B. 203)

Söz cevherdir.

Dişüne dirler ise ʿıkd-ı dür-i ezherdür
Dil-i ʿuşşâkı şikest eyleme söz gevherdür (G. 68/1)

Su aktığı yere yine akar.

Akdugı vâdiye bir dahı akarmış yine su
Kondugı dala konarmış yine şeh-bâz-ı meram (K. 4/94)

Su bulanmayınca durulmaz.

Gamunla dîde kanlar dolmayınca eşk sâf olmaz
Benüm serv-i revânum su bulanmayınca turılmaz (G. 154/1)

Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.

Tîgini hande ile yâr kınından çıkarur
Mâ-hasal tatlu dil ılanı ininden çıkarur (G. 478/1)

Temelsiz yapı sağlam olmaz.

Hâne-i ten dûd-ı âhum olmasa tutmaz karâr
Üstüvâr olmaz sütûn olmayıcak sakf-ı büyüt (G. 25/4)

Takdir edilen kader değişmez.

Gam yir mi Kabûli rızk içün er
Takdîr olınan mugayyer olmaz (G. 163/7)

Takdir, tedbiri bozar.

Tedbîri bozar Kabûli takdîr
Meʾmûl olunan müyesser olmaz (G. 164/5)

Talih kuşu her başa konmaz.

Perr-i hümâ-yı devlet her başa sâye salmaz
Şeh-bâz-ı evc-i izzet her okuyana gelmez (B. 41)

Maʿrifet el mi virür merdüm-i fâriġ-bâle
Tâʾir-i evc-i saʿâdet mi konar her dala (G. 457/1)

Temiz su, kurbağanın laklak etmesiyle kirlenmez.

Vâʿizün laklakası ehl-i dile güç gelmez
Su mükedder mi olur laklaka-i kurbagadan (B. 126)

Vâʿizün kavli Kabûlî bizi tagyîr itmez
Âb-ı pâke ne zarar laklaka-i kurbagadan (G. 317/5)

Umut edilen her şey nasip olmaz.

Tedbîri bozar Kabûli takdîr
Meʾmûl olunan müyesser olmaz (G. 164/5)

Utanma ile ilim hâsıl olmaz.

Tahsîl-i kemâl itmege ʿâr eyleme ʿârif
Hâsıl olımaz hâsılı ʿâr ile maʿârif (B. 144)

Vaziyeti açıklayamayan (kimse) sözün aslına vasıl olmaz.

El-kıssa pâdşâhum tafsîl-i hâle vâkıf
Olmayan olmaz aslâ künh-i kelâma vasıl (K. 3/14)

Yerdeki yüze kimse basmaz.

Yirdeki yüzi kimesne basmaz diyü dil-ber
Basmaz ayagın yolına düşsem yüzüm üzre (G. 351/3)

Zevk ve mutluluk insana kalmaz.

Bahâr-ı hurremî devrâna kalmaz
Dem-i zevk u sürûr insâna kalmaz (Mus. 25/I)

1.2.9. ÖZDEYİŞLER

Bir duyguyu, ilkeyi veya düşünceyi kısa ve öz şekilde anlatan ifadelere *özdeyiş* denmektedir. Özdeyiş ile atasözü arasındaki en temel fark, genellikle özdeyişlerin kim tarafından söylendiğinin bilinmesidir.

Şiirlerinde farklı özdeyişlere yer veren Kabûlî'nin aynı zamanda hangi edebî ve tarihî şahsiyetlerden etkilendiği de anlaşılmaktadır.

Kabûlî Dîvânı'nda yer alan özdeyişler şunlardır:

Âşıklar ölmez

'Âşık öldi diyü sala virürler
Ölen hayvân durur '*âşıklar ölmez*[46] **[Yunus Emre]**

'*Âşıklıg ile anılan ölmez* zamânede
Mecnûnı gör ki zinde dahı nâmı hay gibi (G. 403/4) **[Kabûlî]**

Bir derdim var bin dermana değişmem

Muhabbet bağında bir gül açıldı
Bir derdim var bin dermana değişmem[47] **[Şah Hatâyî]**

Bîçâre gönül derdüne sen çâre ararsın
Çâren sana *ben derdümi bî-dermâna degişmem* (G. 235/3) **[Kabûlî]**

İlim bir noktadır

"İlim bir nokta idi, onu cahiller çoğalttı".[48] **[Hazreti Ali]**

---

[46] Tatçı, (2013). **a.g.e**. s. 89.

[47] Ahmet Keskin, "Hakk-Muhammed-Ali Dedim: Şah Hatâyî Şiirinde Estetik Bir Dinamik Olarak Niyaz ve Kaynakları", **Alevilik–Bektaşilik Araştırmaları Dergisi**, 2017, 15, 121-147.

[48] Mehmet Tabakoğlu-Şükrü Maden, "Nokta Metaforu ve Vahdet Üzerine Eklektik Bir Metin: Noktatü'l-Beyân Risalesi", **Dergiabant (AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi),** 2019, 7 (13), 61-93. (Bu söz kimi kaynaklarda Hazreti Ali'ye kimi kaynaklarda ise Hazreti Ebubekir'e isnat edilse de muteber kaynaklar arasında böyle bir bilgi bulunmamaktadır).

Keşf-i rumûz-ı ʿışka dehânun durur sebeb
Bir noktadur efendi belî *mebdeʾ-i ʿulûm* (G. 240/3) **[Kabûlî]**

Dağı iğne ucu ile kazmak, gönülden kibri çıkarmaktan daha kolaydır.

"Dağları iğne ile oyarak toz etmek, kalblerden kibri çıkarmaktan kolaydır".[49]

[Ebu Haşim Sûfî]

Kibri gönlümden çıkardum diyü lâf urma gezüp
Andan âsândur koparmak tagı igneyle kazup (B. 82) **[Kabûlî]**

Ok gibi doğru ol da yaydan kurtul!

"Ok gibi doğru ol da yaydan kurtul! Çünkü her doğru okun, yaydan fırlayacağına şüphe yok".[50] **[Mevlânâ]**

Ok gibi togrıysan ey dil ol kaşı *yadan çekil*
Yâ gibi her kişiye baş egme aʿdâdan çekil (G. 221/1) **[Kabûlî]**

Kabûlî, beyitte Hazreti Ömer'in meşhur sözüne zımnen değinmiş ve *'kurt, koyun, adalet'* gibi kelimeleri bir arada vererek bu söze telmihte bulunmuştur.

Allah'a yemin olsun ki Fırat kenarında bir kurt bir koyunu kapsa, korkarım kıyamet günü onun dahi hesabı Ömer'den sorulur![51]

[Hazreti Ömer]

*Kurd*a tâkat gezme eydün bir *koyun* postın geyüp
Ol *ʿadâlet* şimdi yokdur kim geze *mîş ile gürg* (G. 207/3) **[Kabûlî]**

---

[49] https://www.ehlisunnetbuyukleri.com/Islam-Tarihi-Ansiklopedisi/Detay/TASAVVUF/669 [Erişim Tarihi: 30.10.2022].

[50] Abdulbaki Gölpınarlı, **Mesnevi ve Şerhi**, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları, İstanbul, 1973, 1385-6.

[51] Şeyzerî, Ebü'n-Necîp Celâleddin, **Nehcü's-Sülûk fî Siyâseti'l-Mülûk**, (Çev: Nahîfî Mehmed Emin Efendi-Haz. Ensar Köse), Büyüyenay Yayınları, İstanbul, 2013, s. 292.

1.2.10. DEYİMLER

"Deyimler, asıl manalarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir. İki veya daha fazla kelimeden oluşmuş bir çeşit dil ifadesi olan bu sözler, duygularımızı ve düşüncelerimizi dikkat çekecek şekilde anlatan isim, zarf, sıfat, basit ve birleşik görünüşlü gramer unsurlarıdır" (Elçin, 2004: akt. Şakar, 2021: 12).

Kabûlî Dîvânı'nın en belirgin özelliklerinden biri de deyimlerin yoğun olarak kullanılmış olmasıdır. Bu bağlamda deyimler, Kabûlî'nin şiir üslubunu şekillendiren önemli unsurlardır. Şiirlerinde deyimlere sıkça yer veren şair, bu tür kalıplaşmış ifadelerin çok anlamlılığından da istifade etmiştir. Örneğin; *"boyun eğmek, buyruk altına girmek"* manasındaki *"baş eğmek"* ifadesi, beyitte hem gerçek hem de deyim anlamıyla birlikte kullanılmıştır.

Kimseye dünyâ içün <u>*baş eg*</u>meyen ʿâriflerün
<u>*Baş eg*</u>erler pâyına ayagına dünyâ gelür (G. 59/2)

Kabûlî, aynı beyit içerisinde farklı deyimleri bir arada vererek bu kalıplaşmış ifadelerden fazlasıyla yararlandığını ortaya koymuştur. Örneğin; beyitte *"dem vurmak*" ve *"ağzını hayra açmak"* ifadeleri aynı dizede yer alan iki farklı deyimdir.

<u>*Urma dem*</u> vâʿiz cehennemden <u>*dehânun hayra aç*</u>
Agzuna bir gün gelüp urılmadın mühr-i sükût (G. 25/2)

Bir başka beyitte ise şair, *"gözünü açmak", "gözü açık (olmak)"* ve "*yüz sürmek"* ifadelerini birlikte kullanmış ve üç farklı deyime bir arada yer vermiştir.

<u>*Gözün aç gözi açık*</u>lardan ol ey baht-ı hâb-âlûd
<u>*Yüzün sür*</u> ayagı topragına ol zât-ı dür-şânuñ (K. 1/16)

Deyimler, tıpkı atasözleri gibi kalıplaşmış ifadelerdir. Dolayısıyla -aynı manayı taşısa bile- deyimlerde yer alan sözcüklerin yerleri ve ekleri değiştirilemez. Ancak divan şairleri, çoğu zaman -vezin veya kafiye gereği- deyimi oluşturan sözcükleri ve bu sözcüklerin yerlerini değiştirmek mecburiyetinde kalmışlardır. Örneğin, günümüz Türkçesinde *"kulağına küpe etmek"* deyimindeki sözcükler, o dönemde kullanılan kelimelerle değiştirilmiş ve deyim "*gūşuña gūşvār itmek*" şeklinde verilmiştir. Ayrıca deyimdeki sözcüklerin dizilimi de -vezin gereği-

değiştirilmiştir. İkinci dizede ise *"kulak tutmak"* deyimi kullanılmış ve iki deyim arasında hem gerçek hem de deyim anlamı olarak bütünlük sağlanmıştır.

Gûşvâr it gûşuna dürr-i Necef gibi sözüm
Pendüm ısga eyle benden yana *tut kulak* dede (K. 10/22)

Bir diğer beyitte ise Kabûlî, *"iğne ile kuyu kazmak"* deyimini o dönemde kullanılan kelimeleri dikkate alarak *"sûzen ile çâh kazmag"* şeklinde vermiştir.

Mansıb alınmaz eyle yalvarmag ile
Mermere *sûzen ile kazmaga* kasd eyleme *çâh* (G. 363/3)

Şair, kimi yerde ise deyimlerin arasına farklı kelime veya kelime grupları getirmiştir. Örneğin; eski Türkiye Türkçesinde yer alan ve günümüzde *"ağzı sıkı"* ile aynı anlama gelen *"ağzı berk"* deyiminin arasına *'gâyet'* sözcüğü getirilerek anlam pekiştirilmiştir.

Gül gibi râz-ı dehânun sırrın açmaz kimseye
Agzı **gâyet** *berk*dür ey ruhları gül goncanun (G. 194/3)

Kabûlî, şiirlerinde sözcüklerin aslını ve dizilimini değiştirmenin yanı sıra günümüz Türkçesinde kullanılan deyimlere de olduğu gibi yer vemiştir.

*Kan agla*yup Ceyhûn gibi *âh eyle*yüp Mecnûn gibi
Şâm u seher gerdûn gibi gerdân olayın bir zamân (G. 292/4)

Tercüme yoluyla dilimize yerleşen deyimlerin kökenini bulmak her zaman mümkün değildir. Sözlüklerde yer almayan fakat yapı itibariyle deyim özelliği gösteren pek çok ifade mevcuttur. Bunlardan biri de "zehri yedi tastan geçmek"tir (Yıldız, 2018: 44). Klasik Türk şiirinde örneğine çok az rastlanan bu deyim *Kabûlî Dîvânı'*nda bir beyitte geçmektedir.

Yidi tasdan geçen agıdur efendi yidügün
ʿÂmil ol ʿilmün ile agı karayı fark et (G. 27/2)

*Kabûlî Dîvânı'*nda -deyim olarak ele alınmasa da- şairin benzetme unsurlarını kullanarak deyimlere atıfta bulunduğu görülmektedir. Örneğin; beyitte geçen *"kabâgu hâkle toldurmak"* ifadesi *"öldürmek, can almak"* anlamına gelen *"gözünü toprakla doldurmak/doyurmak"* deyimini hatıra getirmektedir.

Şarâb-ı nâb ile toldur kabâgı nûş idelüm
Zamâne *hâkle toldurmadın kabâgumuzı* (G. 414/4)

Bir başka beyitte ise şair, *"laʿline kufl urmış"* ifadesini kullanarak *"susturmak"* manasındaki *"ağzına kilit vurmak"* deyimine telmihte bulunmuştur.

Kufl urmış laʿline bize açılmaz
Dilde şerḥ olunmaz müşkilüm vardur (Şar. 2/4)

Tüm bu hususlar dikkate alınarak -başta Türk Dil Kurumu olmak üzere- deyimlerle ilgili muhtelif sözlükler taranmış ve *Gedizli Kabûlî Dîvânı*'nda yer alan deyimler tespit edilmeye çalışılmıştır. Tespiti yapılan deyimlerin *Dîvân*'da kaç kez zikredildiği tabloda belirtilmiştir:

Tablo 8: *Divân'*da tespit edilen deyimler

Ad eyle/it- (3)	Ad ko- (11)	Âfâkı tut- (1)
Agı karayı fark et- (1)	Agır gel- (1)	Agır ol- (1)
Agız açma- (1)	Agzı berk (2)	Agzı sulan- (1)
Agzı var dili yok (1)	Agzunı büz- (1)	Âh al- (1)
Âh it/eyle- (12)	Aklunı al- (3)	Akla danış- (1)
Akla sıgma- (1)	Aklunı başına cem eyle/it- (2)	Aklu başundan git- (1)
Aklunı dagıt- (2)	Âlem başına zindan ol- (5)	Âlem it- (2)
Alnı açık (1)	Alnu açık yüzi ag (1)	Altun kes- (1)
Aman bul- (1)	Aman virme- (4)	Aradan çık- (1)
Araya gir- (1)	Ataşa düş- (1)	Ateşe atıl- (1)
Ayag altında ol- (1)	Ayaga bit- (1)	Ayaga düş- (4)
Ayaga sal- (1)	Ayagına gel- (1)	Ayagına kara su in- (1)
Ayak bas- (1)	Ayak götür- (1)	Ayakda kal- (1)
Ayakta ko- (2)	Ayı gör bayramun eyle (1)	Aynına gel- (2)
Bâde vir- (1)	Bagrı kan ile tol- (1)	Bagrı kebâb ol- (1)
Bagrına kâr it (1)	Bagru hûn/kân ol- (3)	Bahtı kara (1)
Barmak getür- (1)	Baş aç- (1)	Baş agrıd- (1)

Baş egme- (6)	Baş kaldur- (1)	Baş ko- (1)
Baş oyna- (2)	Baş üzre (1)	Başa çık- (3)
Başa kak- (1)	Başı aşagı id- (1)	Başı hoş ol- (2)
Başın al- (1)	Başına (iş) al- (2)	Başına belâ it (1)
Başına od yan- (1)	Başında kıyamet kop- (1)	Başını hırkasına çek- (1)
Başlar üzre yirü ol- (1)	Başına yık- (1)	Başum yüzüm üzre (1)
Başu çarha ir- (1)	Baş üzre degirmen yürid- (1)	Başunı taşa ur- (1)
Beynü tırmala- (1)	Bil bagla- (2)	Bildügi yanılduguna yit- (1)
Bir avuç hâk ol- (1)	Bir ayag üzre bin ayag gel (1)	Bir pula alma- (1)
Bir pula degme- (2)	Bir selâma degme- (1)	Bir sözü iki olma- (1)
B*k yimek (2)	Boynı urıl- (1)	Boynuna kefen tak- (1)
Burnundan getür- (1)	Cân al- (4)	Cân bul- (1)
Cân fedâ eyle/it- (3)	Cân gel- (1)	Cân vir- (15)
Cânına cân kat- (1)	Cána kıy- (1)	Cânı çık- (3)
Cânı terk eyle/it- (3)	Cânı teslim eyle- (1)	Cânı yirine otur- (1)
Cânına minnet (3)	Cân bagışla- (1)	Cânı aguza gel- (1)
Cânuna geç- (2)	Cânu kılca kal- (1)	Cânu yirine gel- (1)
Cefâ gör- (1)	Cevâbı al- (1)	Ciger del- (1)
Cigeri kân ol- (1)	Çeşmü agar- (2)	Dâmânun al- (2)
Dâmânunı elden koma- (1)	Dâmeni elden bırakma- (1)	Dâmenün tut- (1)
Dâmenüne düş- (1)	Dâmenine yapış- (1)	Dâmenüne iliş- (1)
Defteri düril- (1)	Dehânun hayra aç- (1)	Deheni var dili yok (1)
Dem sür- (1)	Dem ur- (8)	Derde düş- (3)
Derde sataş- (1)	Derdüni deş- (1)	Devlet kapuya gel- (1)
Devran sür- (2)	Dil al- (6)	Dili açıl- (1)

Dil bagla- (1)	Dil uzad- (1)	Dil vir- (4)
Dilden düşürme- (1)	Dili turma- (1)	Dili tutul- (1)
Dili yak- (1)	Diline geleni söyle- (1)	Dillere destân ol- (1)
Ecel peymânesi (şerbeti) iç- (1)	El bir eyle- (1)	El çek- (13)
El eyle- (1)	Eli ir- (1)	El tut- (1)
El urma- (1)	El üzre tutul- (1)	El vir- (7)
El yu- (1)	Elde kal- (1)	Elden çık- (2)
Elden koma- (13)	Elden uçur- (1)	Ele al- (1)
Ele gel- (1)	Ele gir- (4)	Eli yufka (1)
El aç- (2)	Elin al- (2)	Elinden al- (1)
Elün gögsüne ko- (1)	Etegin tut- (1)	Fâide virme- (2)
Ferdâya sal- (2)	Feryâd eyle/id- (11)	Figân eyle/id- (3)
Fursat bul- (1)	Fursat kaçır- (1)	Gam çek- (3)
Gam yi- (17)	Gam yut- (1)	Gınâ gel- (1)
Gögüs geçür- (1)	Gögüs ger- (1)	Gönli ak- ()
Gönli alçak (2)	Gönül al- (6)	Gönli açıl- (1)
Gönlü düş- (3)	Gönülden çıkar- (1)	Gönül egle- (1)
Gönül bagla- (1)	Gönülde kal- (1)	Göz karard- (1)
Gözi karar- (1)	Göz kulag ol- (2)	Göz yumup açınca (1)
Gözden düş- (2)	Gözden kıskan- (1)	Gözi açık (3)
Gözi yabanda ol- (1)	Gözin ırma- (2)	Gözü açıl- (1)
Gözün aç- (13)	Gözine görinecek ol- (1)	Gözüne sok- (1)
Güç gel- (1)	Gûşa alma- (1)	Gûşuna guşvâr it- (1)
Haber al- (2)	Haddüni bil- (1)	Hâkile yeksân ol- (6)
Hâk ile yeksân eyle/id- (3)	Hâk ol- (4)	Halel gel- (3)

Harâb ol- (5)	Harâm ol- (3)	Harf at- (1)
Hatır âbâd eyle- (2)	Hatırdan çık- (1)	Hatırdan git- (2)
Hatır yık- (4)	Hatıru kal- (1)	Hayat vir- (1)
Hayır gelme- (1)	Helâk eyle/id/kıl (7)	Helâk ol- (1)
Herze yi- (3)	Hisâba gelme- (1)	Hükmü yürü- (1)
Islah id- (3)	Îmâna gel- (1)	İpligi bâzâra çık- (1)
İşi bit- (1)	İtdügini bul- (1)	Kadem bas- (4)
Kahır çek- (1)	Kalb yık- (2)	Kan agla- (10)
Kan eyle/it- (3)	Kan ol- (1)	Kan yut- (1)
Kanat bük- (1)	Kanına gir- (1)	Kan akıt- (5)
Kan dök- (2)	Kara baht (1)	Kara câhil (1)
Kara günlü (1)	Karalar gey- (1)	Keder vir- (3)
Kef geç- (1)	Kendün âteşe at- (1)	Kendüni göster- (2)
Kılıc çek- (1)	Kına yak- (1)	Kıran gir- (1)
Kırıp geçür- (1)	Kıssadan hisse al- (1)	Kıyam göster- (1)
Kıyâmet kop- (1)	Kıyâmete kal- (1)	Kıyâmet(ler) kopar- (3)
Kol kanat ol- (1)	Kol dolaş(gez)- (1)	Koltugına gir- (1)
Kökin güne ser- (1)	Kulaga koyma- (1)	Kulagı çın çın öt- (1)
Kulagın bur/bük- (1)	Kulak tut- (3)	Kurbân ol- (15)
Külâh geydür- (1)	Külün savur- (1)	Laf eyle- (1)
Laf ur- (2)	Mât it- (1)	Mât ol- (1)
Mâtem tut- (1)	Meydâna çık- (1)	Murâda ir- (6)
Mümkin ol- (7)	Nâr ile oyna- (1)	Nazardan düş- (4)
Ocagına düş- (1)	Ocagını söyündür- (1)	Ocagına su ko- (1)
Oda yan- (6)	Ortalık karış- (1)	Ortaya atıl- (1)

Ortaya çık- (4)	Oyun(lar) geç/oyna- (2)	Ödünü al/kopar- (1)
Ömür sür- (1)	Özin bil- (2)	Pâyine tolan- (2)
Pâyine düş- (3)	Pâyün al- (2)	Pâyuna gel- (1)
Perde çek- (1)	Perde it- (1)	Peydâ eyle/kıl- (5)
Râhat ol- (1)	Saç yol- (1)	Sefâ(lar) sür- (2)
Sağ olsun! (2)	Sagı sag- (1)	Secde id- (1)
Selâma tur- (1)	Semʿine çalın- (1)	Ser vir- (1)
Ser virüp sır virme- (1)	Taşlarla döğün- (5)	Sitâresi(yıldızı) barış- (1)
Sözini geçür- (1)	Sözün tut- (1)	Sözü geç- (1)
Sözünden dön- (1)	Sûzen ile çâh kaz- (1)	Şehâdet şerbeti iç- (1)
Şemşîr(tîg) çek- (2)	Şifâ bul- (1)	Şöhret bul- (3)
Taban(lar)ı kaldır- (1)	Tag üsti bâg ol- (1)	Taga düş- (1)
Taglara taşlara (1)	Taş üstine taş ko- (1)	Taş(lar)a tut- (1)
Tîg içür- (1)	Topraga düş- (1)	Ümîd kes- (3)
Üstine düş- (1)	Üstün ol- (1)	Vâdesi yit- (1)
Vebâli boynuna (1)	Vücûda gel- (1)	Vücûda getür- (1)
Yabana git- (2)	Yabana saç- (1)	Yakasın çât it- (2)
Yakasın al- (1)	Yalanı çık- (2)	Yanup yakıl- (5)
Yanuna kal- (1)	Yerde kal- (1)	Yile vir- (1)
Yir bul- (2)	Yirden göge (kadar) (1)	Yire çal- (1)
Yire yüz ur- (1)	Yirini al- (1)	Yir(ler)e çal- (1)
Yok yire (8)	Yol bul- (1)	Yol göster- (1)
Yol gözle- (1)	Yol ver- (2)	Yola gel- (1)
Yola gir- (1)	Yoldan azdur- (1)	Yoldan çıkar- (2)
Yola düş- (1)	Yol kes- (1)	Yolını bagla- (1)

Yolun gözed- (1)	Yolun bekle- (1)	Yurt tut- (1)
Yükin tut- (3)	Yüküni yukarı yıg- (1)	Yüregü yan- (2)
Yürek yarala- (1)	Yüz agard- (7)	Yüz çevir- (2)
Yüz döndür- (2)	Yüz sür- (27)	Yüz tut- (7)
Yüz vir- (1)	Yüze gel- (2)	Yüze gül- (2)
Yüze ur- (2)	Yüzi ak (1)	Yüzi kara (2)
Yüzi sovuk (1)	Yüzi yirde (1)	Yüzine bakma- (4)
Yüzüni basa gel- (11)	Yüzüne kir getür- (1)	Yüzüni ele al- (1)
Yüzüni görme- (2)	Zerre denlü/kadar (8)	Ziyân ol- (2)
Zehri yidi tastan geç- (1)		

İKİNCİ BÖLÜM

KABÛLÎ DÎVÂNI SÖZLÜĞÜ [BAĞLAMLI DİZİN ve İŞLEVSEL SÖZLÜK]

SÖZLÜK KULLANMA KILAVUZU

- *Gedizli Kabûlî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]* hazırlanırken Latin alfabesi esas alınmış ve buna dayalı sıralama metodu kullanılmıştır.

- Sözlükte kelime ve kelime grupları madde başı olarak verilmiş, ardından sırasıyla ek bilgisi, ifadelerin yer aldığı nazım şekli ve numarası, hangi mısrada bulunduğu ve kelime tipi gösterilmiştir. Bu sıralamanın ardından kelime ya da kelime gruplarının metin içerisinde kazandığı anlam belirtilmiştir. Son olarak ifadenin bulunduğu beyit ya da mısra verilmiştir.

  Örnek:

  naḳd-i dili:-*i*
  Gazel 58
  Mısra: **9**
  Kelime Tipi: -
  Gönül sermayesi. II Âşığın gönlü.

  Naḳd-i dili çaldurmayıgör ġamze-i yāre
  Oñar mı Ḳabūlī şu ki ʿayyār ile oynar

- Kelime veya kelime grupları; âyet, hadîs, dua ifadesi, deyim, atasözü vb. ise ‘kelime tipi’ kısmında belirtilmiştir.

  Örnek:

  cān virsem:-*se, -m*
  Gazel 13
  Mısra: **5**
  Kelime Tipi: **Deyim**
  Can vermek: Ölmek, yaşamını yitirmek.

  Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
  ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

- Madde yazımında özel adlar büyük harfle gösterilmiştir.

Örnek:

iḳlīm-i ʿAcem:
Müseddes 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Acem ülkesi, İran.

Ṣarṣar-ı ḳahrıyla Īrān illeri ber-bād olur
Ḥüsn-i tedbīriyle iḳlīm-i ʿAcem ābād olur

- Kelime ve kelime gruplarının temel anlamı dışında kastedilen mecazi anlam *"II"* işaretinden sonra verilmiştir. Sözcüğün ya da bağlamın daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli açıklamalara yer verilmiş ve bunlar parantez içerisinde gösterilmiştir.

Örnek:

āstānuñdan cüdā düşmek:*-mek*
Tesdis 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Kapısından ayrı düşmek. II Sevgiliden ayrı kalmak.

Āstānuñdan cüdā düşmek ʿaceb düşvār imiş
Fürḳat-ı ḫāk-i derüñ aḥbāba müşkil kār imiş

- Bağlamın yanı sıra ilk ifadede yer alan ve anlam olarak açıklanmaya ihtiyaç duyulan sözcükler *"II"* işaretinin ardından verilmiştir.

Örnek:

dürr-i Necef:
Kaside 10
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Necef incisi. II Necef: Kufe civarında yer alan Hazreti Ali'nin türbesinin bulunduğu şehir.

Gūşvār it gūşuña dürr-i Necef gibi sözüm
Pendüm ışġa eyle benden yaña ṭut ḳulaḳ dede

- "Atasözü, kelam-ı kibar, dua ifadesi" gibi kalıplaşmış ifadelerde ek ve kök ayrımı yapılmamıştır.

Örnek:

fuḳarānuñ āhı yirde ḳalmaz:
Beyit 210
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Mazlumun ahı yerde kalmaz: Zulmedilen insanın bedduası muhakkak yerini bulur.

Nālemüz çarḫa çıḳar her gāhī
Yirde ḳalmaz fuḳarānuñ āhı

- "Aşk olsun! Selam Olsun!" gibi belli kalıplarla oluşmuş ifadelerde ek ve kök ayrımı yapılmamıştır.

Örnek:

ʿışḳ olsun:
Kaside 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Tecerrüd iḫtiyār itmiş nice tecrīdlik çekmiş
Fenā fi'llāh olan abdāla abdālāna ʿışḳ olsun

- Manayı farklılaştıran yapım ekleri ile sıfat-fiil ekleri, anlam ve bağlam esas alınarak ayrılmamıştır.

Örnek 1:

pādşālıḳdur:-*dur*
Gazel 65
Mısra: **2**
Sultanlık, hükümdarlık, padişahlık.

Cihān ḫalḳına ʿarż-ı iḥtiyāc itmek gedālıḳdur
Ḳarār itmek ḳanāʿat gūşesinde pādşālıḳdur

Örnek 2:

bāʿiş-i ẕillet olan:
Gazel 265
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hor görülme sebebi olan, (kişiyi) hakir gören (kimse). II Sevgili.

Bāʿiş-i ẕillet olan ben ḫāke ʿizzet bulmasun
Ḥalüme raḥm itmeyen ʿālemde raḥmet bulmasun

- Etken, edilgen, dönüşlü ve işteş fiillerde anlam ve bağlam esas alınarak ek ve kök ayrımı yapılmamıştır.

Örnek:

daʿvīleri görilsün:-*sün*
Gazel 279
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Davası görülmek, iddia edilen bir davanın çözüme kavuşması için mahkemeye çıkarılmak.

Āyīne dil-ber ile daʿvī-i ḥüsn idermiş
Gelsün muḳābil olsun daʿvīleri görilsün

- Nispet eki olan ‘î’ anlam ve bağlam esas alınarak ayrılmamıştır.

Örnek:

şerʿīdür:-*dür*
Beyit 108
Mısra: **2**
Şeriat ile ilgili.

Bizümle baḥs-i ʿilm itmek aʿādī
Ne şerʿīdür ne ferʿīdür ne ʿādī

- Sözlükte "etmek, eylemek, olmak…" gibi yardımcı fiiller, genellikle anlam ilgisi kurdukları sözcüklerle birlikte ele alınıp anlamlandırılmıştır.

Örnek:

ḫāk olsa:-*sa*
Kaside 16
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Toprak olmak. II Ölmek.

Semend-i bād-ı pāy altında ḫāk olsa nola aʿdā
Ġubār-ı ḫāṭır-ı aḥbābı defʿe bād gönderdüñ

- Anlam ve bağlamın tam olarak ifade edilebilmesi için bazen birden fazla kelime birlikte alınmış bazen ise bir mısraın tamamı ele alınarak anlamlandırılma yapılmıştır.

Örnek:

faḳr u fenā kişverinüñ şāhıyuz:-*y, -uz*
Gazel 137
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Fakirlik ve yokluk ülkesinin padişahı. II Âşık.

Faḳr u fenā kişverinüñ şāhıyuz
Derd ü belā ʿaskerinüñ rāhıyuz

- Arapça ve Farsça tamlamalar ayrılmamış, kimi zaman Türkçe yardımcı fiillerle birlikte verilmiştir. Türkçe tamlamalar ise anlam ve bağlam esas alınarak bazen ayrı bazen de birlikte ele alınıp anlamlandırılmıştır.

Örnek:

rūz-ı viṣāle irse:-*se*
Gazel 300
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Vuslat gününe ermek, sevgiliye kavuşmak.

Nola rūz-ı viṣāle irse göñlüm niçe bir her şeb
Ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār ile fikr-i dırāz itsün

- Arapça ve Farsça sözcüklerde kelimenin kökü esas alınarak ön ekler silinmiş, son eklerde ise ek ve kök ayrımı yapılarak sözcüğe anlam verilmiştir.

Örnek:

belāhā:-*hā*
Gazel 9
Mısra: **7**
Dert, sıkıntı, musibet. II Aşk.

Ez-behr-i ḳāmetī *be-belā*hā fütādeem
Bālā-yi ḳāmet-i tu şud ārī belā-yi mā

- Sözcüklerin etimolojisi hakkında açıklamalara yer verilmemiştir.

- İşaret sıfatlarının ve zamirlerinin kime veya neye işaret ettiği belirtilmemiştir.

- Kelime ve kelime grupları anlamlandırılırken istifade edilen sözlükler/kaynaklar kaynakçada belirtilmiştir. Kaynakların yetersiz kaldığı durumlarda ise gerek bağlamdan yola çıkılarak gerekse tanıklara başvurularak şahsi yorumlar yapılmıştır.

A

a:

1. **a:**
Beyit 108
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bizümle baḫs-i ʿilm itmek a ʿādī
Ne şerʿīdür ne ferʿīdür ne ʿādī

2. **a:**
Gazel 48
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Āstānuñda ḳoma düşmen-i nādānı ḳov a
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

3. **a:**
Gazel 409
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Yaḳduñ a nār-ı ʿışḳ ile tenümi
Yıḳduñ a seng-i ġamla meskenümi

4. **a:**
Gazel 409
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Yaḳduñ a nār-ı ʿışḳ ile tenümi
Yıḳduñ a seng-i ġamla meskenümi

5. **a:**
Gazel 195
Mısra: **1**
"İşte" anlamına gelen ve dikkati çekmek için kullanılan ifade.

Ey ṭıfl-ı sirişküm ḳatı ḳalḳırduñ a dıñ dıñ
Ḥalvā-yı leb-i dil-beri gördüñ yine diñ diñ

6. **a:**
Gazel 295
Mısra: **10**
"İşte" anlamına gelen ve dikkati çekmek için kullanılan ifade.

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

7. **a:**
Gazel 307
Mısra: **11**
"İşte" anlamına gelen ve dikkati çekmek için kullanılan ifade.

A bre ʿaḳl alıcı yüze gülici
Bire göñüller idici tālān

8. **a:**
Tahmis 12
Mısra: **25**
"İşte" anlamına gelen ve dikkati çekmek için kullanılan ifade.

Ṣāliḥā ḥālüñ nolur bārī añ a şimden girü

āb:

1. **āb:**
Beyit 235
Mısra: **1**
Su, tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Bahār irişdi diyü āb gülşeni ṭolanur
Çemende her ṭarafa ḫayli ṣalınur bulanur

2. **āb:**
Gazel 15
Mısra: **1**
Su, tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb ʿāşıḳ ise nola āb

Ḳadri ʿālī göñli alçaḳ bir güzeldür āftāb

3. **āb:**
Gazel 182
Mısra: **6**
Su, tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Ṣūfi gitdi didiler seyr iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi ol ortada yoḳ

4. **āb:**
Gazel 250
Mısra: **9**
Su, tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Āb imiş ey Ḳabūli dāfiʿ-i tāb
Pend-i pīr-i muġānı gūş idelüm

5. **āb:**
Kaside 2
Mısra: **108**
Su, tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Nitekim devr ide dolāb-ı riyāż-ı eflāk
Nitekim sebzeler ol āb ile ola reyyān

6. **āb:**
Kıt'a 35
Mısra: **4**
Su, tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Çeḥār ḥarf ki bī-ū yekī yekī bāşed
Zi-āb fehm kun ey baḥr-i ḳulzüm zi-āḫir

7. **āb:**
Beyit 152
Mısra: **1**
Su, tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu. II Âşığın gözyaşları.

Āb gülzāra gelüp ʿārıżuñı yād eyler
Ṭaşlarla dögünüp nāle vü feryād eyler

8. **āb:**
Gazel 286
Mısra: **9**
Su, tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu. II Âşığın gözyaşları.

Ṭās-ı çeşmin ṭoldurup her dem Ḳabūlī āb ile
Cā-be-cā seyr eyleyüp dir ṭurmayup saḳḳā Ḥüseyn

9. **āb:**
Gazel 410
Mısra: **3**
Su, tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu. II Âşığın gözyaşları.

ʿÖmrüñ ise beḳāsı āb üzre
Ser ise pür-hevā ḥabāb gibi

10. **ābuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 472
Mısra: **2**
Su, tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu. II Âşığın gözyaşları.

Bāġa gel şimdi temāşā gül-i sīrābuñdur
Cūylar seyrini elden ḳoma seyr ābuñdur

11. **āb:**
Mesnevi 1
Mısra: **112**

Su, tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu. II Şarap.

Biyā sāḳi ān kerde-i enār
Ki ān nār der-āb dāred ḳarār

<u>āb ile āteşi:</u>

1. **āb ile āteşi:**-*i*
Gazel 250
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Su ile ateş. II Şarap.

Nūş-ı āb u tāb defʿ idelüm
Āb ile āteşi ḫamūş idelüm

<u>āb ile ḫāk:</u>

1. **āb ile ḫāk:**
Kıt'a 26
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Su ile toprak.

Aḥbāba imtizācı āb ile ḫāk mānend
Aʿdāya iḫtilāṭı çün nār u ḫāre-i ḫuşk

<u>āb ile ṭoldı:</u>

1. **āb ile ṭoldı:**-*dı*
Gazel 145
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Su ile dolmak. II Âşığın iki gözünün yaşlarla dolu olması, ağlaması.

İki gözümüñ gözeleri āb ile ṭoldı
Bāġ-ı çemen-i ġuṣṣada gūyā ki ṭolābuz

<u>āb u āteş:</u>

1. **āb u āteş:**
Gazel 33
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Su ve ateş.

Āb-gīne farḳ olunmaz bādeden
Āb u āteş olmaz iken mümteziç

<u>āb u baṭ u şaṭ:</u>

1. **āb u baṭ u şaṭ:**
Gazel 137
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Akarsu, göl ve nehir.

Ġūk-i tenüñ āb u baṭ u şaṭ degül
Baḥr-i maʿārifde yüzer māhiyüz

<u>āb u dānedür:</u>

1. **āb u dānedür:**-*dür*
Gazel 87
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Su ve damla. II Sevgilinin beni.

Cism-i żaʿīfe laʿl-i lebüñ ḳūt-ı rūḥdur
Mürġ-i revāna ḫāl-i ruḫuñ āb u dānedür

<u>āb u tābı:</u>

1. **āb u tābı:**-*ı*
Gazel 250
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Su ve ateş. II Şarap. II Aşk.

Āb u tābı derūnı germ itdi
Biz de āteş gibi ḫurūş idelüm

<u>āb u türābum:</u>

1. **āb u türābum:**-*um*
Kıt'a 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Su ve toprak. II Yaratılış, mizaç.

Mülāzımīne ḳarışdurma bendeñi zīrā
Ḳarışmaz āb u türābum gürūh-ı Etrāke

<u>ʿabā:</u>

1. **ʿabā:**
Gazel 360
Mısra: **3**
Yünden yapılmış giysi. II Fakirlik alameti olan hırka.

Biz ne ḳabā vü ne ʿabā isterüz

Tāc u külāh ehline tāc u külāh

ābād:

1. **ābād:**
Gazel 453
Mısra: **2**
İmar edilmiş, bayındır hâle gelmiş.

Tā be-ebed ābād-ı bünyād-ı tu bād ābād
Derbān-ı tu bād ābād tā yā ebed ābād

2. **ābād:**
Rübai 1
Mısra: **1**
Bayındır, imar. II Mutlu, neşeli.

Bünyād-ı ʿömür tā-ebed bād ābād
Ferrāş-ı ḥarīm-i ḥürmet bād ābād

3. **ābād:**
Rübai 1
Mısra: **2**
Bayındır, imar. II Mutlu, neşeli.

Bünyād-ı ʿömür tā-ebed bād ābād
Ferrāş-ı ḥarīm-i ḥürmet bād ābād

ābād bād:

1. **ābād bād:**
Gazel 453
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mamur olmak, bayındır hâle gelmek. II Mutlu olmak.

Tā be-ebed ābād-ı bünyād-ı tu bād ābād
Derbān-ı tu bād ābād tā yā ebed ābād

ābād eyle:

1. **ābād eyle:**
Gazel 228
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İmar etmek, bayındır duruma getirmek, yeniden inşa etmek. II Gönül yapmak: Kırılan gönlü tekrar kazanmak, gönül almak.

Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum
Ḥalīlāsā yine bir Kaʿbe bünyād eyle sulṭānum

ābād eyledi:

1. **ābād eyledi:**-*di*
Tarih 18
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İmar etmek, bayındır duruma getirmek, yeniden inşa etmek.

Pādşāh-ı ʿālem aġzından didüm tārīḫini
Cümle Lori ḳalʿasın Ferhād ābād eyledi

ābād eylemek:

1. **ābād eylemek:**-*mek*
Gazel 191
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İmar etmek, bayındır duruma getirmek, yeniden inşa etmek. II Gönül yapmak: Kırılan gönlü tekrar kazanmak, gönül almak.

Ey dīde ḳābil midür bir Kaʿbe bünyād eylemek
Zīver ü zerle der ü dīvārın ābād eylemek

ābād eyler:

1. **ābād eyler:**-*r*
Gazel 125
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İmar etmek, bayındır duruma getirmek, yeniden inşa etmek. II Gönül yapmak: Kırılan gönlü tekrar kazanmak, gönül almak.

Yārdur ḥāṣılı miʿmār-ı ḳulūb-ı aḥbāb
Geh yıḳar ḫāṭırumuz geh yine ābād eyler

ābād ideyin:

1. **ābād ideyin:**-*eyin*
Tahmis 9

Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İnşa etmek, yapmak, imar etmek. II Gönül inşa etmek: İnsanların gönlünü kazanmak, kalplerde güzel bir yer edinmek, insanlar tarafından sevilmek.

Yıḳılmış ḫāṭırum yā nice ābād ideyin bilmem
Kimüñ ayaġına yüzler sürüp dād ideyin bilmem

ābād itseñ:

1. **ābād itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 441
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İmar etmek, bayındır hâle getirmek. II Âşığın gönlünü yapmak, gönlünü hoş etmek, neşelendirmek.

Ḥarāb olmış yatur ḥabs-i ġamuñda ḫāne-i ḳalbüm
Yıḳılmış göñlümi sulṭānum ābād itseñ olmaz mı

ābād ḳılup:

1. **ābād ḳılup:**-*up*
Gazel 223
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İmar etmek, bayındır duruma getirmek, yeniden inşa etmek. II Gönül yapmak: Kırılan gönlü tekrar kazanmak, gönül almak.

Dil-i vīrānumı bennā-yı luṭfuñla ḳılup ābād
Binā-yı ḫāne-i ālāmı vīrān eyle sulṭānum

ābād olsun:

1. **ābād olsun:**-*sun*
Müseddes 4
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Bayındır olmak, imar olmak. II Mutlu olmak, neşelenmek.

Mürġ-ı dil olmadı ey ġonca elüñden āzād
Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlī nice olsun ābād

ābād olur:

1. **ābād olur:**-*ur*
Müseddes 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bayındır hâle gelmek, imar olmak, yıkılmamak, sürmek. II Mutlu olmak, refaha erişmek.

Ṣarṣar-ı ḳahrıyla Īrān illeri ber-bād olur
Ḥüsn-i tedbīriyle iḳlīm-i ʿAcem ābād olur

ābādān ola:

1. **ābādān ola:**-*a*
Gazel 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bayındır hâle gelmek. II Neşeli ve mutlu olmak.

Dest-i luṭfuñ ḫāṭır-ı vīrānum ābād eyledi
Ḥaşre dek şāhā sarāy-ı ḳadrüñ ābādān ola

2. **ābādān ola:**-*a*
Tarih 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bayındır hâle gelmek. II Devam etmek, sürmek.

Ey Ḳabūlī bu da bir tārīḫdür
Ḥaşre dek ḳadr ile ābādān ola

ābād-ı bünyād-ı tu:

1. **ābād-ı bünyād-ı tu:**
Gazel 453
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Senin binanın sağlamlığı. II Ömür.

Tā be-ebed ābād-ı bünyād-ı tu bād ābād
Derbān-ı tu bād ābād tā yā ebed ābād

ābāsā:

1. **ābāsā:**
Gazel 13
Mısra: **2**
Su gibi.

Döner cūy-ı sirişküm üzre başum āsyābāsā
Aḳar seyl-āb-ı eşküm āsyāb altında ābāsā

abbaḳ:

1. **abbaḳ:**
Mesnevi 9
Mısra: **86**
Bembeyaz.

Dehānı ġonça aġzı burnı ḫurde
Teni abbaḳ ṣoyulmışca yumurda

abbaḳ dede:

1. **abbaḳ dede:**
Kaside 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bembeyaz dede.

Gögsi açılmış gümüş āyīne gibi berḳ urur
Cismi aḳ bir sīnesi berrāḳ bir abbaḳ dede

ʿAbbāsuñ siyeh pūşı:

1. **ʿAbbāsuñ siyeh pūşı:**
Kaside 9
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Abbas'ın siyah örtüsü. II Hazreti Ali'nin Ümmü'l Banu'dan olan oğlu Abbas'ın soyu.

Ḫudā şīrüñ siyeh gūşı vü ʿAbbāsuñ siyeh pūşı
İki başdan muḥibb-i ḫānedān olana ʿışḳ olsun

abdāl:

1. **abdāl:**
Kaside 9
Mısra: **61**
Kalender, rind, derviş.

Nefis öldürme abdāl ol diril kesb-i ṣafā eyle
Ḥayātında merātib ḳaṭʿ iden aḳrāna ʿışḳ olsun

abdālān:

1. **abdālān:**
Kaside 9
Mısra: **27**
Abdallar, dervişler, erenler.

Erenler atalu oġulludur bizümle abdālān
Nefes oġlı olup söz ṣaḳlayan oġlāna ʿışḳ olsun

2. **abdālāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **6**
Abdallar, dervişler, erenler.

Tecerrüd iḫtiyār itmiş nice tecrīdlik çekmiş Fenā fi'llāh olan abdāla abdālāna ʿışḳ olsun

abdāl-ı çarḫ:

1. **abdāl-ı çarḫ:**
Kıt'a 29
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünya dervişleri.

Leyl ü nehār ṣanma döner mihr ü māhdur
Abdāl-ı çarḫ mühre-i dāġın degişdürür

abdāl-ı ʿışḳ:

1. **abdāl-ı ʿışḳ:**
Gazel 422
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk dervişi. II Âşık.

Mecnūn-ı pā-bürehne ki abdāl-ı ʿışḳ iken
Āhı duḫānı egnine şāl-ı siyāh idi

abdāl-ı Kerbelā:

1. **abdāl-ı Kerbelā:**
Gazel 295
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kerbela dervişleri.

Abdāl-ı Kerbelā gibi ser-pā bürehneyem
ʿĀşıḳ yoluñda böyle gerekmez mi yā Ḥüseyn

abdāl-ı pāk:

1. **abdāl-ı pāk:**
Gazel 87
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Temiz (yaradılışlı) derviş.

Abdāl-ı pāk ider kişiyi iḫtiyārsız
Dergāh-ı ʿışḳa gel bir ulu āstānedür

abdāl-ı pīr-i ʿışḳ olana:

1. **abdāl-ı pīr-i ʿışḳ olana:**-*a*
Gazel 394
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk pirinin abdalı olan (kimse). II Aşkı kendine rehber edinen ve o yolda yürüyen âşık.

Abdāl-ı pīr-i ʿışḳ olana cāme bārdur
Dervīş-i pāk odur ki ola bārdan berī

abdāl-ı ʿuryān:

1. **abdāl-ı ʿuryān:**
Gazel 169
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Soyunmuş derviş. II Dünyadan elinin ayağını çekerek bütün dünyevi unsurları bir kenara bırakan ve yalnızca Hakk'a yönelen derviş.

Bilmez libās-ı ten aña ʿāriyetī bir cāmedür
Şol kimseler kim ṣoyınup abdāl-ı ʿuryān olmamış

abdāluñ ḳolı:

1. **abdāluñ ḳolı:**
Gazel 393
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Abdalın kolu. II Âşığın vücudu.

Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür-dāġdur ḳolı
İle yoḳ iḫtiyācı elde vāfir aḳçesi pulı

ābdest ile namāzı şāhid-i ḥāl ḳılalum:

1. **ābdest ile namāzı şāhid-i ḥāl ḳılalum:**-*alum*
Gazel 473
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Abdest ile namazı şahit tutmak.

Ābdest ile namāzı ḳılalum şāhid-i ḥāl
Ramażan ayına ḳarşu idelüm istiḳbāl

ʿabd-i ḥalḳa-bendüñdür:

1. **ʿabd-i ḥalḳa-bendüñdür:**-*üñ, -dür*
Müseddes 5
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Birbirine bağlı kul. II Memduhun etrafında toplanan ve ona sevgi besleyen (kimse).

Ḳabūlī gibi ʿālem ḫalḳı ʿabd-i ḫalḳa-bendüñdür
Belī her kişi ḥālince giriftār-ı kemendüñdür

ʿabd-i kemterīne:

1. **ʿabd-i kemterīne:**
Kaside 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Değersiz kul.

Bu dāʿi-i kemīne bu ʿabd-i kemterīne
Kemter ki nice kemter kemter ġulām-ı muḳbil

ʿabd-i maḥṣūṣa:

1. **ʿabd-i maḥṣūṣa:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Özel, seçkin kul.

İcāzet yoḳ mı daḫı bezm-i ḫāṣa ʿabd-i maḥṣūṣa
Dil-i erbāb-ı devlet ḫod diyār-ı şarḳa ʿāzimdür

ʿabd-i muḫliṣ:

1. **ʿabd-i muḫliṣ:**
Mesnevi 6
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Samimi kul. II Kabûlî.

Müntehī īn ḳabāle-i şerʿī
ʿAbd-i muḫliş Ḳabūli-i dāʿī

ʿAbdinüñ ʿabdi olsam:

1. **ʿAbdinüñ ʿabdi olsam:**-*sa, -m*
Gazel 193
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Abdi'nin kulu olmak. II Sevgiliye köle olmak.

Cān u dilden nola olsam ben de ʿabdi ʿAbdinüñ
Şāh-bāz-ı çeşmi murġ-ı cānı ḳapdı ʿAbdinüñ

ʿAbdinüñ çeşm-i Tātārı:

1. **ʿabdinüñ çeşm-i Tātārı:**
Gazel 193
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Abdî'nin Tatar gözü. II Sevgilinin gözleri.

Ḫān u mān-ı ḫane-i cān u teni tālān içün
Çeşm-i Tātārı göñül mülkine çapdı ʿAbdinüñ

ʿAbdinüñ dest-i iḥsānı:

1. **ʿAbdinüñ dest-i iḥsānı:**
Gazel 193
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Abdî'nin lütufkâr eli. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Yıḳmadı göñlin ele aldı Ḳabūlī bendenüñ
Dest-i iḥsānı yine bir Kaʿbe yapdı ʿAbdinüñ

ʿAbdinüñ miʿmār-ı dest-i luṭfı:

1. **ʿAbdinüñ miʿmār-ı dest-i luṭfı:**
Gazel 193
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Abdî'nin imar eden elinin ihsanı. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Ḫāne-i ḳalbüm nice eyyāmdur vīrān idi
Luṭf idüp miʿmār-ı dest-i luṭfı yapdı ʿAbdinüñ

ʿAbdinüñ şūret-i zībāsına:

1. **ʿAbdinüñ şūret-i zībāsına:**-*n, -a*
Gazel 193
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Abdî'nin güzel yüzü. II Sevgilinin yüzü.

Ḳaşları mihrābına herkes perestār ol bütüñ
Şūret-i zībāsına çoḳ kişi ṭapdı ʿAbdinüñ

ʿabes:

1. **ʿabeş:**
Mesnevi 5
Mısra: **18**

Boş, anlamsız, gereksiz.

Şekl-i murdārı mürde-i kābūs
Kelimātı ʿabeş ṣıfātı ʿabūs

ʿabes ḥālet:

1. **ʿabeş ḥālet:**
Mesnevi 15
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Saçma durum.

Bu ʿabeş ḥālet ancaḳ ey ṭālib
Şāhi ʿOşmāniye olur ġālib

āb-gīne:

1. **āb-gīne:**
Gazel 33
Mısra: **7**
Billur kadeh, şişe.

Āb-gīne farḳ olunmaz bādeden
Āb u āteş olmaz iken mümteziç

āb-gīne-i seng-i ʿadū:

1. **āb-gīne-i seng-i ʿadū:**
Gazel 254
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşmanın (zayıf bir şekilde) taşa vurduğu kılıcı.

Çü āb-gīne-i seng-i ʿadū küteh be-zen

Be-reh-guẕār-ı ḥasūdān çü ẕerre kem ez-kem

ābi:

1. **ābiyüz:**-*y, -üz*
Beyit 30
Mısra: **1**
Su, suya ait olan. II Bir damla sudan yaratılan insan.

Ābiyüz ṣūfi fenā aṣlına bādī degülüz
Ḫākiyüz āteşi-i dīv-i ʿanāvī degülüz

āb-i āteş-mizāc:

1. **āb-i āteş-mizāc:**
Mesnevi 1
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Ateş mizaçlı su. II Şarap.

Biyā sāḳi ān āb-i āteş-mizāc
Ki yek-dem ne-dāred be-ġam imtizāc

āb-ı āteş-mizācı nūş idelüm:

1. **āb-ı āteş-mizācı nūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 250
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ateş gibi suyu içmek. II Şarap içmek.

Āb-ı āteş-mizācı nūş idelüm
Āb-veş āteş ile cūş idelüm

āb-ı dehenüñ:

1. **āb-ı dehenüñ:**-*üñ*
Gazel 235
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağız suyu. II Sevgilinin bal gibi akan ağzı.

Ḳand-i lebüñüñ leẕẕeti yoḳ teng-i şekerde
Āb-ı dehenüñ şerbet-i rummāna degişmem

āb-ı engūr:

1. **āb-ı engūr:**
Beyit 213
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzüm suyu. II Şarap.

Ḥālet-i bāde gibi neşʾesi gitmez sözümüñ
Āb-ı engūr ile tā kim başı ḫoşdur üzümüñ

āb-ı Furāt:

1. **āb-ı Furāt:**
Gazel 34
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Fırat Nehri'nin suyu.

Ḳaṭre-i āb-ı lebüñden düşse ey şīrīn-dehen
Ser-te-ser āb-ı Furāt olurdı deryā-yı ücāc

āb-ı ḫāküñde:

1. **āb-ı ḫāküñde:**-*üñ, -de*
Kaside 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Hakikat suyu. II Vezir Osman Paşa'nın fıtratı, yaratılışı.

ʿAdālet ẕāt-ı pāküñde saʿādet āb-ı ḫāküñde
Cebīn-i tābnāküñde ʿayāndur ṣunʿı Mevlānuñ

āb-ı ḥayāt:

1. **āb-ı ḥayāt:**
Kaside 7
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Hayat suyu, ölümsüzlük suyu, âb-ı hayat. II İskender-i Zülkarneyn'in büyük bir gayretle bulmaya çalıştığı ve hatta bunun için Zulumat Ülkesi'ne gittiği, ancak Hızır ile İlyas'ın bulup içtikleri, içen kişinin ölümsüz olacağına inanılan âb-ı hayat / âb-ı hayvan.

Reşeḥāt-ı keremüñ nite ki ebr-i nīsān
Ḫaşma zehr-āb içürür dostlara āb-ı ḥayāt

āb-ı ḥayāt u mül:

1. **āb-ı ḥayāt u mül:**
Gazel 415
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ölümsüzlük suyu ve şarap.

ʿAḳl-ı maʿāş u kül yekī
āb-ı ḥayāt u mül yekī
Bülbül ü ḫār u gül yekī
yār yekī suḫan yekī

<u>āb-ı ḥayāta:</u>

1. **āb-ı ḥayāta:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hayat suyu, ölümsüzlük suyu, âb-ı hayat. II İskender-i Zülkarneyn'in büyük bir gayretle bulmaya çalıştığı ve hatta bunun için Zulumat Ülkesi'ne gittiği, ancak Hızır ile İlyas'ın bulup içtikleri, içen kişinin ölümsüz olacağına inanılan âb-ı hayat / âb-ı hayvan.

Bādī naẓarda bāde āb-ı ḥayāta beñzer
Leẕẕetde her ḥabābı ḥabb-ı nebāta beñzer

<u>āb-ı ḥayātı:</u>

1. **āb-ı ḥayātı:**-*ı*
Gazel 325
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hayat suyu, ölümsüzlük suyu, âb-ı hayat. II İskender-i Zülkarneyn'in büyük bir gayretle bulmaya çalıştığı ve hatta bunun için Zulumat Ülkesi'ne gittiği, ancak Hızır ile İlyas'ın bulup içtikleri, içen kişinin ölümsüz olacağına inanılan âb-ı hayat / âb-ı hayvan.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

<u>āb-ı ḥayvān:</u>

1. **āb-ı ḥayvān:**
Diğer 2
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Hayat suyu, ölümsüzlük suyu, âb-ı hayat. II İskender-i Zülkarneyn'in büyük bir gayretle bulmaya çalıştığı ve hatta bunun için Zulumat Ülkesi'ne gittiği, ancak Hızır ile İlyas'ın bulup içtikleri, içen kişinin ölümsüz olacağına inanılan âb-ı hayat / âb-ı hayvan.

Ṭaşlarla döge döge sīnesin kān aġlasun
Ḳaralar geysün şebāsā āb-ı ḥayvān aġlasun

2. **āb-ı ḥayvān:**
Mesnevi 9
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hayat suyu, ölümsüzlük suyu, âb-ı hayat. II İskender-i Zülkarneyn'in büyük bir gayretle bulmaya çalıştığı ve hatta bunun için Zulumat Ülkesi'ne gittiği, ancak Hızır ile İlyas'ın bulup içtikleri, içen kişinin ölümsüz olacağına inanılan âb-ı hayat / âb-ı hayvan.

Zülāl-i pāk-i laʿli āb-ı ḥayvān
Dehān-ı ābdārı çeşme-i cān

<u>āb-i ḥikmet-nümā:</u>

1. **āb-i ḥikmet-nümā:**
Mesnevi 1
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Hikmet gösteren su. II Şarap.

Biyā sāḳi z'ān āb-i ḥikmet-nümā
Men-i ḫaste-dil-rā devā kun devā

<u>āb-i ḫurşīd-tāb:</u>

1. **āb-i ḫurşīd-tāb:**
Mesnevi 1
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -

Güneş gibi parlayan su. II Şarap.

Biyā sāḳi ān āb-i ḫurşīd-tāb
Ki bī-ṭāḳatān-rā dehed ferr ü tāb

āb-ı istiġfār:

1. **āb-ı istiġfār:**
Gazel 427
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tövbe suyu. II Temizlenmek, aynı hataya bir daha düşmemek üzere tövbe etmek.

Āb-ı istiġfār ile çirk-i günāh-ı cismi yu
Naḳş-ı ġayrı levḥ-i dilden tīġ-i irfān ile yuy

āb-ı kerīm:

1. **āb-ı kerīm:**
Gazel 237
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İkram edilen su. II Âşığın gözyaşı.

Ṣayd idüp murġ-ı vaṣl-ı cānānı
Dāmdur ḳaddüm āb-ı kerīm yem

2. **āb-ı kerīm:**
Gazel 237
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İkram edilen su. II Yağmur.

Yir yüzin itsün āb-ı kerīm yem
Benüm ey dil bu çeşm-i nemdür nem

āb-ı kevserden lezīz:

1. **āb-ı kevserden lezīz:**
Gazel 46
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Cennet'te bulunan) Kevser suyundan lezzetli. II Sevgilinin dudağının tadı.

Nola cān virse zülāl-i laʿlüñ içün teşneler
Anlara ol sidre-ḳad ol āb-ı kevserden lezīz

āb-ı luṭfından:

1. **āb-ı luṭfından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 2
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Lütuf suyu. II Lütuf, ihsan, cömertlik.

Nār-ı ḳahrından erir āb-ṣıfat seng-i siyāh
Āb-ı luṭfından olur ḫāk-i siyeh bāġ-ı cinān

āb-ı muṣaffādur:

1. **āb-ı muṣaffādur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Tertemiz su.

Baḥr-ı luṭfuñ neʿaceb āb-ı muṣaffādur kim
Anda taġyīr idemez faʾidesin māhiyyāt

āb-ı nīsān:

1. **āb-ı nīsān:**
Gazel 180
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nisan yağmuru.

ʿAnber-āmīz olur mı her kākül
Āb-ı nīsān mı yaġdurur her mīġ

āb-ı pāke laḳlaḳa-i kurbaġadan ne żarar:

1. **āb-ı pāke laḳlaḳa-i ḳurbaġadan ne żarar:**
Gazel 317
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Temiz su, kurbağanın laklak etmesiyle kirlenmez: Biri hakkında söylenen kötü sözler, o insanı gerçekte kötü yapmaz. Boş ve gereksiz sözlerin kimseye olumsuz bir etkisi olmaz.

Vāʿiẓüñ ḳavli Ḳabūlī bizi taġyīr itmez
Āb-ı pāke ne żarar laḳlaḳa-i ḳurbaġadan

āb-i pür-tāb-i āteş-ʿuluv:

1. **āb-i pür-tāb-i āteş-ʿuluv:**
Mesnevi 1
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Yüce ateşin kaynayan suyu. II Şarap.

Biyā sāḳi ey āteş-i germ-rev
Ki ān āb-i pür-tāb-i āteş-ʿuluv

āb-ı rāhum baġladı:

1. **āb-ı rāhum baġladı:**-*dı*
Gazel 236
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yol suyunu kapatmak. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Yaġdırup ebr-i āhum İbrāhīm
Baġladı āb-ı rāhum İbrāhīm

āb-ı revān:

1. **āb-ı revān:**
Gazel 392
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Akıp giden su, akarsu, nehir.

Ṣāf ol Ḳabūli ṣāf-dile mālik olanı
Kimse mükedder idemez āb-ı revān gibi

2. **āb-ı revān:**
Kaside 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Akıp giden su, akarsu, nehir.

Dür nisār itmede ṣaḥn-ı çemene her eşcār
Gülşene sīm aḳıdur her yañadan āb-ı revān

āb-ı rūyı:

1. **āb-ı rūyı:**-*ı*
Diğer 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün suyu.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

āb-ı rūy-ı yārdur:

1. **āb-ı rūy-ı yārdur:**- *dur*
Beyit 104
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin (güzel) yüzünün suyu. II. Sevgilinin güzel yüzü.

Revnaḳ-ı bāzār-ı ḫūbī zülf-i ʿanber-bārdur
Āb-rūyı mülk-i ḥüsne āb-ı rūy-ı yārdur

2. **āb-ı rūy-ı yārdur:**-*dur*
Beyit 104
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzünün suyu. II Sevgilinin güzel yüzü.

Revnaḳ-ı bāzār-ı ḫūbī zülf-i ʿanber-bārdur
Āb-rūyı mülk-i ḥüsne āb-ı rūy-ı yārdur

āb-ı sirişk:

1. **āb-ı sirişk:**
Gazel 360
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı suyu. II Âşığın gözyaşları.

Ṣor ṣor eger aġlar iseñ āġ olur
Āb-ı sirişk ile bu rūy-ı siyāh

āb-ı sirişküm:

1. **āb-ı sirişküm:**-*üm*
Gazel 377
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -

Gözyaşı suyu. II Âşığın gözyaşı.

Egerçi yügrişür āb-ı sirişküm
Ṭıfıldur daḫı yüz yumaz yumuşa

<u>ābı ṭoldurmış:</u>

1. **ābı ṭoldurmış:**-*mış*
Beyit 221
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Su doldurmak. II Sevgilinin kadehe şarap doldurması. II Âşığın gözlerinin yaşlarla dolması.

Döken cām-ı billūra rengīn şarābı
Eritmiş ʿaḳīḳi vü ṭoldurmış ābı

<u>āb-ı viṣāle:</u>

1. **āb-ı viṣāle:**-*e*
Gazel 295
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma suyu. II Sevgiliye kavuşma.

Āb-ı viṣāle ḳarşu Ḥüseyn ʿışḳına beni
Dil-teşne deşt-i miḥnet içinde ḳoma Ḥüseyn

<u>āb-i zerrīn-ḥabāb:</u>

1. **āb-i zerrīn-ḥabāb:**
Mesnevi 1
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Altın renkte kabarcıklı su. II Şarap.

Biyā sāḳi ān āb-i zerrīn-ḥabāb
Ki bā-ūst tāb u fer-i āftāb

<u>āb-ı zībāsın:</u>

1. **āb-ı zībāsın:**-*s, -ı, -n*
Tarih 15
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Güzel su.

Görüp luṭf-ı hevāsın āb-ı zībāsın didüm tārīḫ
Zihī ḥammām-ı zībā-āb u zī-germābe-i rūşen

<u>āb-ı zindegānīdür:</u>

1. **āb-ı zindegānīdür:**-*dür*
Gazel 53
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hayat suyu, ölümsüzlük suyu, âb-ı hayat. II İskender-i Zülkarneyn'in büyük bir gayretle bulmaya çalıştığı ve hatta bunun için Zulumat Ülkesi'ne gittiği, ancak Hızır ile İlyas'ın bulup içtikleri, içen kişinin ölümsüz olacağına inanılan âb-ı hayat / âb-ı hayvan.

Lebüñ ẕikr eyleyen ölmez şaçuñ fikr eyleyen yitmez
Ol āb-ı zindegānīdür bu ʿömr-i cāvidānīdür

<u>āb-ı zülāl:</u>

1. **āb-ı zülāl:**
Gazel 323
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tertemiz, berrak su.

Niçe demdür ser-i şemşīrüñe dil-teşnedür aʿdā
İçür tīġüñ yitişdür cānına āb-ı zülāl olsun

<u>āb-ı zülāl-i laʿlüñe ḳandur:</u>

1. **āb-ı zülāl-i laʿlüñe ḳandur:**
Gazel 418
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lal taşına benzeyen kıymetli ve kıpkırmızı dudağın tertemiz suyuna kandırmak. II Sevgilinin dudağının suyunu doyasıya içmek, sevgiliyi öpmek.

Teşneyem āb-ı zülāl-i laʿlüñe ḳandur beni
Sāḳi-i Kevşer olan ey çeşm-i mestānum ʿAli

<u>ablaḳ dede:</u>

1. **ablaḳ dede:**
Kaside 10
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Ablak suratlı, dolgun yüzlü dede.

Penbelerle dāġ-ı cismin ser-be-ser zeyn eylemiş
Penbeye beñzer ten-i zībāsı bir ablaḳ dede

āb-rūyı mülk-i ḥüsne:

1. **āb-rūyı mülk-i ḥüsne:**-*e*
Beyit 104
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzellik dükkânının şerefi. II Sevgilinin güzelliğinin şerefi.

Revnaḳ-ı bāzār-ı ḫūbī zülf-i ʿanber-bārdur
Āb-rūyı mülk-i ḥüsne āb-ı rūy-ı yārdur

āb-şıfat:

1. **āb-şıfat:**
Kaside 2
Mısra: **53**
Su gibi.

Nār-ı ḳahrından erir āb-ṣıfat seng-i siyāh
Āb-ı luṭfından olur ḫāk-i siyeh bāġ-ı cinān

āb-ṣıfat ṣafḥa-i dil:

1. **āb-ṣıfat ṣafḥa-i dil:**
Beyit 67
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül sayfasının temiz yüzü. II Gönül.

Ṣūfiyā āb-ṣıfat ṣafḥa-i dil ṣāf gerek
Kīn ü kibri ḳoyalum kişide inṣāf gerek

ābuñ ḥurmeti:

1. **ābuñ ḥurmeti:**
Beyit 267
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarabın hürmeti.

Ḥilliyyeti ḥilliyyetidür bāde-i nābuñ
Şerriyyeti şerriyyetidür ḥurmeti ābuñ

ʿabūs:

1. ʿ**abūs:**
Kaside 10
Mısra: **29**
Asık yüzlü (kimse).

Bir yüzi nā-şuste bir bergeşte-ṭāliʿ bir ʿabūs
Beriki yaḳası bayraḳ dāmeni ṣaḳṣaḳ dede

2. ʿ**abūs:**
Mesnevi 5
Mısra: **18**
Asık yüzlü (kimse).

Şekl-i murdārı mürde-i kābūs
Kelimātı ʿabeş ṣıfātı ʿabūs

āb-veş:

1. **āb-veş:**
Gazel 250
Mısra: **2**
Su gibi, su misali.

Āb-ı āteş-mizācı nūş idelüm
Āb-veş āteş ile cūş idelüm

Aʿcām oġlānıdur:

1. **Aʿcām oġlānıdur:**-*dur*
Kaside 8
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Acem oğlanı, İranlılar.

Ṭabancañ ḳorḳusundan vechi var ḳaldırsa ṭabanı
Ezelden sillesi oġlānıdur Aʿcām Ervāmuñ

Aʿcāmuñ başında:

1. **Aʿcāmuñ başında:**-*n*, -*da*
Kaside 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Acem diyarının başı, İranlılar.

Çıkup gün gibi maġribden irişdi maşrıḳa nāmuñ
Ḳıyāmetler ḳopar şimden girü başında Aʿcāmuñ

ʿaceb:

1. ʿ**aceb:**
Beyit 73
Mısra: **2**
Acaba.

Sînesin nāzikāne açdı nigār
Māhtābuñ ʿaceb güzelligi var

2. ʿ**aceb:**
Beyit 204
Mısra: **2**
Acaba.

Kāruñ hemīşe ʿāşıḳa cānā cefā mıdur
Dünyā-yı bī-vefā da ʿaceb bī-vefā mıdur

3. ʿ**aceb:**
Diğer 2
Mısra: **13**
Acaba.

Başın alınca ʿaceb saʿy-i firāvān eyledüñ
Neyledüñse eyledüñ bī-cism ü bī-cān eyledüñ

4. ʿ**aceb:**
Gazel 3
Mısra: **7**
Acaba.

Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

5. ʿ**aceb:**
Gazel 11
Mısra: **5**
Acaba.

Bī-çāregān-ı keyfe ʿaceb çāre-sāzdur
Emrāż-ı cāna ḫayli şifādur ḳolonya

6. ʿ**aceb:**
Gazel 79
Mısra: **7**
Acaba.

ʿAceb dūd-ı āh-ı derūnum saña hīç
Niçün itmez ey şūḫ-ı mekkār kār

7. ʿ**aceb:**
Gazel 94
Mısra: **10**
Acaba.

Ḳabūlī manṣıb almaḳ pādşāh-ı heft-kişverden
ʿAceb ümmīd ü yaḫşı ārzū özge temāşādur

8. ʿ**aceb:**
Gazel 135
Mısra: **3**
Acaba.

Derd-i firāḳ-ı yāre bilsem ʿaceb ne çāre
Cism-i hezār-pāre hicrān-ı yāra döymez

9. ʿ**aceb:**
Gazel 169
Mısra: **7**
Acaba.

Kim var güzellerden ʿaceb cevr eyleyüp ʿuşşāḳına
İtdikleri işe dönüp ṣoñra peşīmān olmamış

10. ʿ**aceb:**
Gazel 183
Mısra: **7**
Acaba.

Ey perī-rū dil-i dīvāne ʿaceb uṣlana mı
Gerdeninde ser-i zülfüñ gibi zencīr olıcaḳ

11. ʿ**aceb:**
Gazel 205
Mısra: **2**
Acaba.

Geçilmez mi günāhından daḫı bir ʿāṣıḳ-ı zāruñ
ʿAceb tevbeyle cürmi sāḳıṭ olmaz mı günehkāruñ

12. ʿ**aceb:**
Gazel 205
Mısra: **5**
Acaba.

ʿAceb vācib degül mi mümkin olduḳca tesellīsi
Ġarīb-i nā-murād-ı bī-dil ü bī-ḫvīş-i bī-yārüñ

13. ʿ**aceb:**
Gazel 314
Mısra: **8**
Acaba.

Ayaġı tozına yüz sürmek içün ol sehī-ḳaddüñ
ʿAceb üftāde olmış sāyeveş yollara düşmişsin

14. ʿ**aceb:**
Gazel 314
Mısra: **10**
Acaba.

Ḳabūlī kākül-i miskīn-i yāre māyil olmışsın
ʿAceb bī-hūde sevdāya ġarīb efkāra düşmişsin

15. ʿ**aceb:**
Gazel 316
Mısra: **9**
Acaba.

Ḳabūli Düldül-i ṭabʿa ʿaceb süvār olmış
Elinde ḫāmesini Ẕü'l-feḳāra beñzedeyin

16. ʿ**aceb:**
Gazel 352
Mısra: **2**
Acaba.

Gül ne nāzük yār idi yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi ḫumārı olmasa

17. ʿ**aceb:**
Gazel 388
Mısra: **4**
Acaba.

Nesin sevdüñ be ṣūfī bu cihānuñ
ʿAceb bilsem senüñ gönlüñ nesinde

18. ʿ**aceb:**
Gazel 417
Mısra: **3**
Acaba.

ʿAceb ḫūnī degül mi ey kemān-ebrū tir-i ġamzeñ
Dil-i şeydā gibi nice ġarībüñ ḳanına girdi

19. ʿ**aceb:**
Gazel 421
Mısra: **12**
Acaba.

Ḳabūlī lābe vü lāġ ile bir ġarrā ġazel itdüñ
ʿAceb raʿnā ġazel oldı ḳoyalum lābe vü lāġı

20. ʿ**aceb:**
Gazel 425
Mısra: **7**
Acaba.

ʿAceb pāk-cevher degül mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd Muḥammed degül mi

21. ʿ**aceb:**
Gazel 429
Mısra: **7**
Acaba.

Bāġ-ı ʿālemde ʿaceb kim der-kenār itdi diyü
Cūyveş ṭurmaz yaşum ol servi eyler cüst u cūy

22. ʿ**aceb:**
Gazel 485
Mısra: **1**
Acaba.

Der-i dil-berde ʿaceb derde ṣataşdum derdā
Düşdügüm derde bu der de döyemez bu der dā

23. ʿ**aceb:**
Kaside 1
Mısra: **57**
Acaba.

ʿAceb pākīze cevhersin ki el-ḥaḳ miṣl ü mānendüñ
Bulınmaz tīşe-i fikret ararsa kānın imkānuñ

24. ʿ**aceb:**
Kaside 5
Mısra: **56**
Acaba.

ʿAdūnuñ biñine besdür birimüz diyü at ṣalmış
ʿAceb Rüstemlik itmiş dirler oġlı Zāl Paşanuñ

25. ʿ**aceb:**
Kaside 10
Mısra: **2**
Acaba.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā ʿaceb parlaḳ dede

26. ʿ**aceb:**
Kaside 10
Mısra: **22**
Acaba.

Kendüsi bir nev-niyāz ammā yanında sāyevār
Bir ḳara abdālı var ammā ʿaceb ḳolaḳ dede

27. ʿ**aceb:**
Tahmis 5
Mısra: **11**
Acaba.

ʿAceb bilsem nedür çāre ḫalāṣa derd-i dünyādan
Belā vü derd ü ġam ayrılmadı bu ḳalb-i şeydādan

28. ʿ**aceb:**
Tarih 1
Mısra: **3**
Acaba.

ʿAceb ceddi gibi ṣāḥib-seḫā mı
Didüm tārīḫidür anuñ ʿaṭā-baḫş

29. ʿ**aceb:**
Tarih 3
Mısra: **8**
Acaba.

Emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında
ʿAceb kim ḳaldı kim gitdi bilür kim gitdi ol anı

30. ʿ**aceb:**
Gazel 17
Mısra: **1**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Naḳd-i cān ile göñül vuṣlat umarsın ne ʿaceb
Rāygān gevheri zī-ḳıymet umarsın ne ʿaceb

31. ʿ**aceb:**
Gazel 17
Mısra: **2**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Naḳd-i cān ile göñül vuṣlat umarsın ne ʿaceb
Rāygān gevheri zī-ḳıymet umarsın ne ʿaceb

32. ʿ**aceb:**
Gazel 17
Mısra: **4**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Berg-i gül-reng ruḫ-ı yāre müşābih mi olur
Ḫaşek-i ḫuşkde ḫāṣiyyet umarsın ne ʿaceb

33. ʿ**aceb:**
Gazel 17
Mısra: **6**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Ey göñül vāḳıf iken ḥāline şeyḫ-i şehrüñ
Yapışup dāmenine himmet umarsın ne ʿaceb

34. ʿ**aceb:**
Gazel 17
Mısra: **8**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Şey dimezsin bilürin lāşe-miṣāl aġyāra
Lāşeyiken yine şeyʾiyyet umarsın ne ʿaceb

35. ʿ**aceb:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Tāb u ṭāḳat ḳomadı tende Ḳabūlī teb-i ġam
Yine söz söylemege ṭāḳat umarsın ne ʿaceb

36. ʿ**aceb:**
Gazel 88
Mısra: **9**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Yine var bir ʿaceb ḥāl-i melāl-i miḥnet-āmīzi
Ḳabūlī bendeñi bendüñle bend it kim ġulāmuñdur

37. ʿ**acebdür:**-*dür*
Gazel 93
Mısra: **1**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

ʿAcebdür ḥāli ḫalḳ-ı ʿālemüñ aḥvāl bilmezler
İderler ṭaʿn ḥāl ehline aṣlā ḥāl bilmezler

38. ʿ**aceb:**
Gazel 290
Mısra: **4**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Dil-i sevdā-zededen çıḳmadı aṣlā bilmem
Ey ġam-ı kākül-i dil-ber ne ʿaceb sevdāsın

39. ʿ**aceb:**
Kaside 4
Mısra: **44**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Ḳul ḳula düşdi diyü ġulġule düşdi ḫalḳa
Ehl-i dīvāna ʿaceb zelzele virdi evhām

40. ʿ**acebdür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **101**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

41. ʿ**aceb:**
Kaside 7
Mısra: **27**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Baḥr-ı luṭfuñ ne ʿaceb āb-ı muṣaffādur kim
Anda taġyīr idemez fāʾidesin māhiyyāt

42. ʿ**acebdür:**-*dür*
Müseddes 4
Mısra: **10**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfatuñ maʿdelete ḳābil iken
Bu ʿacebdür ki özüñ pādşeh-i ʿādil iken

43. ʿ**acebdür:**-*dür*
Tahmis 10
Mısra: **23**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

ʿAcebdür cāna ḳalmaz pehlevānuñ
Yolında cān u baş oynar cüvānuñ

44. ʿ**aceb:**
Tesdis 1
Mısra: **1**
Acayip, tuhaf, şaşılacak şey.

Āstānuñdan cüdā düşmek ʿaceb düşvār imiş
Fürḳat-ı ḫāk-i derüñ aḥbāba müşkil kār imiş

<u>ʿaceb bir yirdür:</u>

1. ʿ**aceb bir yirdür:**-*dür*
Gazel 379
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Acayip bir yer. II Aşk meclisi.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada
Bir ʿaceb yirdür o kim mest ola mestūr orada

<u>ʿaceb degül:</u>

1. ʿ**aceb degül:**
Gazel 167
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Şaşılacak şey değil.

Zerd olsa derd-i yār ile çehrem ʿaceb degül
İksīr-i ʿışḳ-ı pāk ile altun olur nüḥās

ʿaceb mi:

1. ʿ**aceb mi:**
Beyit 209
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, şaşılır mı?

Erbāb-ı ʿışḳa itse ʿaceb mi vefā ʿAli
Luṭf u keremle yād olunur Murtażā ʿAli

2. ʿ**aceb mi:**
Beyit 284
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Ḳalmasa ʿaceb mi dilde ālām-ı ġumūm
Nār-ı ʿışḳuñla ṭutuşdum ḫalḳ içinde hem-çü mūm

3. ʿ**aceb mi:**
Gazel 367
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Nihān olsa ʿaceb mi sīnede genc-i ġam-ı ʿışḳuñ
Nihāyetsüz yatur gencīneler çoḳdur yer altında

4. ʿ**aceb mi:**
Gazel 76
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

ʿAceb mi şerḥe gelmezse bedenden açduġum şerḥa
Ḳabūlī şāriḥ-i vaḳtem mütūn eglencem olmışdur

5. ʿ**aceb mi:**
Gazel 103
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

ʿAceb mi ism-i şerīfüñ göñülde naḳş itsem
O ḥırzı ḥāmil olan cāna ol ḥamāʾil olur

6. ʿ**aceb mi:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

ʿAceb mi keştī-i dil baḥr-i ʿışḳa ġarḳ olsa
Ġamuñla zevraḳ-ı çeşmüm ḳatı şulanı yürür

7. ʿ**aceb mi:**
Gazel 116
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

ʿAceb mi mest-i ʿışḳ olan elinden ḳomasa vāʿiẓ
Anuñ peymānesi bezm-i ṣafādan ṭola gelmişdür

8. ʿ**aceb mi:**
Gazel 126
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Biçerse ḥāṣıl-ı ʿömri ʿaceb mi
Felek dihḳān u māh-ı nev oraḳdur

9. ʿ**aceb mi:**
Gazel 198
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

ʿAceb mi şevḳe gelsem ṭalʿat-ı zībāñı gördükce
Derūnum rūşen itdüñ āftāb-ı pür-żiyā geldüñ

10. ʿ**aceb mi:**
Gazel 269
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Söyünmez nār-ı ʿışḳuñ sīne-i āteş-feşānumdan
ʿAceb mi ger ʿalevler çıḳsa añdıḳca dehānumdan

11. ʿ**aceb mi:**
Gazel 384
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Çāk eylesem ʿaceb mi çeküp cāme-i teni
Ḫavfum budur ki çehre-i cāna ḥicāb ola

12. ʿ**aceb mi:**
Gazel 317
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Tīr-i dil-dūzı ciger delse ʿaceb mi çaġadaḳ
Yegdür ol māhveşüñ ḳaşı kemānı çaġadan

13. ʿ**aceb mi:**
Gazel 358
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

ʿAceb mi ḫūşe-çīn-i ḫ∨ānuñ ola zümre-i aḥbāb
Kemāl-i luṭf dilde kāse-i ḫ∨ān-ı niʿam elde

14. ʿ**aceb mi:**
Gazel 433
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Livā-yı fetḥi biz gün gibi çekdük ḳavm-i aʿdānuñ
ʿAceb mi ser-nigūn olsa meh-i nev gibi bayraġı

15. ʿ**aceb mi:**
Beyit 141
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Sulṭān-ı Rūma Tātār olsa ʿaceb mi ḫuddām
İslām Ḫān-ı Tātār bu pādşāh-ı ʿālem

16. ʿ**aceb mi:**
Gazel 475
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

ʿAceb mi semm-i ḳātil nūş iderse yine hażm eyler
ʿAdū-yı dīv-ṭabʿa degme bir nesne ġıdā olmaz

17. ʿ**aceb mi:**
Kaside 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Ḳılupdur ḍarb-ı gürzün kūh-ı Elbürzüñ vücūdın ḫāk
ʿAceb mi zaḫm-ı tīġuñ sīnesin çāk itse ṣaḥrānuñ

18. ʿ**aceb mi:**
Kaside 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

19. ʿ**aceb mi:**
Kaside 1
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

ʿAceb mi gevher-i naẓm ile gelsem ḳapuña şāhā
Cevāhirle varurlar ayaġı tozına şāhānuñ

20. ʿ**aceb mi:**
Kaside 2

Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Varaḳ iltür götürür şāh-ı ḫazāndan bāġa
Muttaṣıl peyk-i ṣabā olsa ʿaceb mi pūyān

21. ʿ**aceb mi:**
Kaside 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Ġazālar eyleyüp ḳanlar ṣaçar başlar keser begler
ʿAceb mi devr-i ʿadlüñde dili ṭutulsa aʿdānuñ

22. ʿ**aceb mi:**
Kaside 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Alınmazsañ ʿaceb mi ẕerre deñlü cünd-i aʿdādan
Gelür mi ẕerreler hīç ʿaynına ḫurşīd-i raḫşānuñ

ʿaceb midür:

1. ʿ**aceb midür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Lüʾlüʾ-i naẓma irse Ḳabūlī ʿaceb midür
Ġavvāṣ-ı ṭabʿ-ı pākine deryāyı boyladur

2. ʿ**aceb midür:**-*dür*
Gazel 295
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, buna şaşılır mı?

Ḫūbān-ı şehr ḳullaruñ olsa ʿaceb midür
Sensin diyār-ı ḥüsne bugün pādşā Ḥüseyn

ʿacebā:

1. ʿ**acebā:**
Gazel 517
Mısra: **3**
Acaba.

Bār-ı ʿışḳı ʿacebā niçe götirmiş Ferhād
Yatduġı yirde aġır gelmesün ol mecnūna

ʿAcem:

1. ʿ**Acemde:**-*de*
Gazel 79
Mısra: **3**
İran.

ʿArabda ʿAcemde bulunmaz naẓīrüñ
Cefākār u ġaddār u ʿayyār yār

ʿAcem dil-berleri:

1. ʿ**Acem dil-berleri:**
Gazel 258
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İran güzelleri.

Ḳıldı dil şehrin mekān birḳaç ʿAcem dil-berleri
ʿİşveger maḥbūbı çoḳ şehr-i Herātam yā Reyem

ʿAcem iḳlīminüñ yollarını:

1. ʿ**Acem iḳlīminüñ yollarını:**-*n, -ı*
Kaside 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İran diyarının yolları.

ʿAcem iḳlīminüñ yollarını taḫt-ı revān itdüñ
Revān olsa revādur kārvānı Rūma Şirvānuñ

ʿAcem mülki:

1. ʿ**Acem mülki:**
Gazel 323
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İran ülkesi.

Derūn-ı pādşāh-ı ʿālemāsā sen ṣafālar sür
Dil-i aʿdā ʿAcem mülki gibi pür-iḫtilāl olsun

ʿAcem mülkin gezüp:

1. **ʿAcem mülkin gezüp:**-*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İran diyarını gezmek.

ʿAcem mülkin gezüp pür-ẕevḳ u şevḳ u pür-ṣafā geldüñ
Diyār-ı şarḳdan ġarba güneş gibi ṭoġa geldüñ

ʿAcem mülkine:

1. **ʿAcem mülkine:**-*n, -e*
Kaside 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İran diyarı.

Bi-ḥamdi'llah ʿAcem mülkine ʿadl ü dād gönderdüñ
Diyār-ı Ḫüsrevi feṭḥ itmege Ferhād gönderdüñ

ʿacemī bir dil-bere:

1. **ʿacemī bir dil-bere:**-*e*
Gazel 199
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Toy bir güzel. II Sevgili.

Düşdi Ḳabūli bir ʿacemī dil-bere göñül
Söyleşmege o şūḫ ile bir tercemān gerek

acı:

1. **acımalı:**-*malı*
Beyit 277
Mısra: **2**
Acımak, başkasının hâline üzülmek.

Niçün sevmezsin ol ṣāḥib-cemāli
Saña bī-çāre ġāyet acımalı

2. **acısun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **50**
Acımak, başkasının hâline üzülmek.

Bir muṣībetdür bu kim ins aġlasun cān aġlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun deryā-yı ʿummān aġlasun

3. **acımalı:**-*malı*
Gazel 442
Mısra: **6**
Acımak, başkasının hâline üzülmek.

Niçün baḳmazsın ol ṣāḥib-cemāle
Dil-i bī-çāre saña acımalı

acı ṭatlu:

1. **acı ṭatlu:**
Şarkı 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Acı tatlı. II İyi veya kötü, her şey.

Ne gelürse acı ṭatlu
Yiyegör göñül böyl'olur

acılıḳlar nūş iden:

1. **acılıḳlar nūş iden:**
Gazel 313
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Acılar içen (kimse). II Acı çeken âşık.

Dürr-i dendānuñ ġamıyla acılıḳlar nūş iden
Gözleri yaşını deryā ḳılmasun ya neylesün

ʿāciz:

1. **ʿāciz:**
Diğer 1
Mısra: **77**
Aciz, güçsüz, zayıf.

Heme ʿālem be-vaṣf-ı tu ʿāciz
Heme ādem be-medḥ-i tu ebkem

ʿaciz ḳalursın:

1. **ʿaciz ḳalursın:**-*ur, -sın*
Gazel 325
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âciz kalmak, arzu edilmesine rağmen istenilen şeyi yapamamak.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez ṣorarlar

Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

ʿacūze-i bed-zindegānedür:

1. **ʿacūze-i bed-zindegānedür:**-*dür*
Gazel 87
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Yaşayan kötü ve çirkin kocakarı. II Dünya.

Dār-ı cihānda kimseyile dirlik eylemez
Dünya ki bir ʿacūze-i bed-zindegānedür

ʿacz iderler:

1. **ʿacz iderler:**-*er, -ler*
Mesnevi 5
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Aciz bırakmak.

Ne ḳabāḥat mi<u>s</u>āl-i berd-i ʿacūz
ʿAcz iderler zamāne ḫalḳı henūz

ʿacz ü taḳṣīr:

1. **ʿacz ü taḳṣīr:**
Gazel 24
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Acizlik ve kusur. II Kabûlî'nin kusuru, günahı.

Ḫudāyā pe<u>z</u>īrem be-ān ʿacz ü taḳṣīr
Buved ger Ḳabūl ez-ʿibādet ʿibādet

aç:

1. **açar:**-*ar*
Gazel 92
Mısra: **8**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarmak, açık hâle getirmek, açmak. II Kılıcı veya hançeri kınından çıkarmak.

Ol ʿaraḳnāk olmış ebrūsın mücellā itdi yār
Ṣanasın şemşīrgerdür ḫançer-i bürrān açar

2. **açar:**-*ar*
Gazel 92
Mısra: **2**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarmak, açık hâle getirmek, açmak. II Sevgilinin ağzını açması, konuşması.

Söyledikce leblerin ol ġonça-i ḫandān açar
Beñzer ol gevher-fürūşa ḥoḳḳa-i mercān açar

3. **açа:**-*a*
Gazel 175
Mısra: **9**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarmak, açık hâle getirmek, açmak. II Sevgilinin ağzını açması, konuşması.

Ey Ḳabūlī yār açа dārü'ş-şifā-yı leblerin
Her seḥer dārū-yı laʿlinden şifā bulur marīż

4. **açalum:**-*alum*
Gazel 261
Mısra: **2**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarmak, açık hâle getirmek, açmak. II Sevgilinin ağzını açması, konuşması.

O nāz iderse dilā biz niyāza başlayalum
O ġoncayı açalum keşf-i rāza başlayalum

5. **açа:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **40**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarmak, açık hâle getirmek, açmak. II Ağzını açmak, konuşmak.

Sensin ol dürr-i girān-māye ki aṣdāf-ı aġzın
Bulmaya mi<u>s</u>lini açа ḳapaya bi'd-defeʿāt

6. **açar:**-*ar*
Gazel 92
Mısra: **6**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarmak, açık hâle getirmek, açmak. II Sevgilinin gözlerini açması, âşığa bakması.

Her ṭarafdan gün yüzüñ seyr itmek içündür senüñ
Sīneme bir niçe revzenler ki ol peykān açar

7. **açduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 322
Mısra: **5**
Gönülde yara açmak.

Şerḥe gelmez şerḥalar açduḳ derūn-ı sīnede
Fenn-i ʿışḳ içre bizüz gūyā ki şerrāḥu'l-mütūn

8. **açar:**-*ar*
Gazel 92
Mısra: **1**
Goncanın açması. II Sevgilinin ağzını açması, konuşması.

Söyledikce leblerin ol ġonça-i ḫandān açar
Beñzer ol gevher-fürūşa ḥoḳḳa-i mercān açar

9. **açar:**-*ar*
Gazel 92
Mısra: **4**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarmak, açık hâle getirmek, açmak. II Gönül açmak, neşelendirmek, huzur vermek.

Feṯḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ herkese müşkil gelür
Dil anuñ cānā dilin bilür ki key āsān açar

10. **açalum:**-*alum*
Gazel 260
Mısra: **3**
Gülün açılması. II Sevgilinin ağzını açması, konuşması.

Varaḳ varaḳ açalum çemende o gülle
O ġonca-leble biraz rāza başlayalum

11. **açmaz:**-*maz*
Gazel 433
Mısra: **6**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarmak, açık hâle getirmek, açmak. II Açmaz: Satranç oyununda rakibe kesin yenilgiyi kabul ettiren hamle.

Kişi ʿālemde ruḫ göstermek olmaz ḫaṣmına fi'l-ḥāl
Ṣaḳın şāh üzre açmaz olmayınca sürme peydāġı

açıl:

1. **açılur:**-*ur*
Beyit 261
Mısra: **2**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek.

Baḳdum görince sīneñi öldüm sürūrdan
İki ḳanatlu bir ḳapu açılur nūrdan

2. **açılmaz:**-*maz*
Gazel 120
Mısra: **1**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan feṯḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

3. **açılsa:**-*sa*
Gazel 362
Mısra: **1**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek.

Bozulsa küpüñ mühri yine müller açılsa
Eyyām-ı bahār olsa ḳaranfüller açılsa

4. **açılsa:**-*sa*
Gazel 362
Mısra: **10**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek.

Sāḳī ṣıġanup destine cām alsa Ḳabūlī
Görsek keremin yine ol aḳ kollar açılsa

5. **açılmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 4
Mısra: **137**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek.

Dem ki ṣaçılmadı açılmadı kenz-i maḫfī
Çünki ḳan olmaya feth olmaz imiş ḳufl-ı merām

6. **açılur:**-*ur*
Gazel 210
Mısra: **8**
Çiçeklerin giderek gonca hâlinden çıkması ve ağaçların dallarında açması. II Sevgilinin zamanla gül gibi açılması.

Gül gibi ḥicāb üzre daḫı tāze cüvānı
Yap yap açılur ġonca-i dil-tengi Gedūsuñ

7. **açıla:**-*a*
Gazel 462
Mısra: **3**
Kapalı, kilitli, örtülü veya bağlı durumdan çıkarılmak, açık hâle getirilmek. II Sevgilinin gönlünü âşığa açması.

Açıla bir gün ola sīnesini aça nigār
Ṭururuḳ ṣāyed ola açıla bir ḳutlu ḳapu

8. **açılsa:**-*sa*
Gazel 362
Mısra: **6**
Çiçeklerin giderek gonca hâlinden çıkması ve ağaçların dallarında açması. II Sevgilinin saçlarını açması.

Bend-i girih-i zülfini çözse naẓar itsek
Bāġ-ı ruḫ-ı cānānede sünbüller açılsa

9. **açıldı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **13**
Çiçeklerin giderek gonca hâlinden çıkması ve ağaçların dallarında açması. II Yüzü gülmek, neşelenmek, mutlu olmak.

Açıldı gül gibi ḫandān u ḫurrem oldı cihān
Degüldür eski zamānlar bu ʿālem-i dīger

10. **açıldı:**-*dı*
Tarih 19
Mısra: **7**
Çiçeklerin giderek gonca hâlinden çıkması ve ağaçların dallarında açması. II Yüzü gülmek, neşelenmek, mutlu olmak.

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr ise bir ḫoş-nihāduñdur

11. **açılmazsañ:**-*maz, -sa, -ñ*
Tesdis 2
Mısra: **13**
Çiçeklerin giderek gonca hâlinden çıkması ve ağaçların dallarında açması. II Yüzü gülmek, neşelenmek, mutlu olmak.

Gelüp meclisde ey ġonca-dehen gülüp açılmazsañ
Beni maḥzūn idüp aġyār-ı bed-ḫūdan kesilmezseñ

12. **açılsun:**-*sun*
Gazel 279
Mısra: **4**
Gönlü açılmak, yüreği ferahlamak, neşelenmek.

Ḳo bezm-i dil-güşāyı ṣun cām-ı ġam-zedāyı
Mirʾāt-ı dil açılsun ġam defteri dürilsün

13. **açılsun:**-*sun*
Gazel 297
Mısra: **3**
Bahtın açılması, talihin güzel gitmesi.

Açılsun rūy-ı baḫtuñ ġonçaāsā şād u ḫandān ol
Muḫālif yiller ey gül bāġ-ı ḥüsnüñden ırāġ olsun

14. **açılur:**-*ur*
Gazel 330
Mısra: **5**
Çiçeklerin giderek gonca hâlinden çıkması ve ağaçların dallarında açması. II Açılmak, sırlarını söylemek.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

15. **açılma:**-*ma*
Gazel 168
Mısra: **7**
Açılmak, sırlarını söylemek.

Şaḫṣ-ı nā-dāna açılma açma rāzuñ herkese
Ey göñül pek ṣaḳla sırruñ sīnede mektūbveş

16. **açılup:**-*up*
Gazel 282
Mısra: **8**
Açılmak, sırlarını söylemek.

Fāş idersin sırruñ ilden ṣaḳlamazsın ġonçaveş
Açılup her ḫāra ey gül keşf-i rāz itmek neden

17. **açılup:**-*up*
Gazel 494
Mısra: **4**
Açılmak, sırlarını söylemek.

Nihān it kendüñi gencīne gibi künc-i ʿuzletde
Ne ḥācet açılup her merd-i nā-dāna ʿayān olmaḳ

18. **açılma:**-*ma*
Kıt'a 12
Mısra: **3**
Açılmak, sırlarını söylemek.

Açılma ġayr yanında niyāzı pinhān it
Ümīddür ki ḳabūl ideler şefāʿatüñi

19. **açılmaz:**-*maz*
Şarkı 2
Mısra: **7**
Açılmak, sırlarını söylemek.

Ḳufl urmış laʿline bize açılmaz
Dilde şerḥ olunmaz müşkilüm vardur

20. **açılsa:**-*sa*
Gazel 362
Mısra: **2**
Çiçeklerin giderek gonca hâlinden çıkması ve ağaçların dallarında açması.

Bozulsa küpüñ mühri yine müller açılsa
Eyyām-ı bahār olsa ḳaranfüller açılsa

açılmış bir gülüm:

1. **açılmış bir gülüm:**-*üm*
Şarkı 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Açılmış bir gül. II Sevgili.

Nola bülbül gibi feryād eylesem
Yeñile açılmış bir gülüm vardur

açılmış çoḳ güllerüñ:

1. **açılmış çoḳ güllerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 194
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Açılmış çok gül.

Çoḳ açılmış güllerüñ var gerçi ey bülbül senüñ
Yāre ʿarż itme anı

ḳoḳmaz gülin ol kimsenüñ

açılmış gülleri:

1. **açılmış gülleri:**-*i*
Gazel 147
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Açılmış güller. II Sevgilinin yanakları.

Kāseler destinde gül bir gül-sitāndur kāse-bāz
Ṣan açılmış gülleri bāġ-ı cināndur kāse-bāz

açmaz ḳodı:

1. **açmaz ḳodı:**-*dı*
Gazel 308
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Açılmaz hâle getirmek. II Sevgilinin âşığı tutsak etmesi.

Luʿb ile ruḫuñ aluban açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey dil saña ḳatlan

ad:

1. **adı:**-*ı*
Mesnevi 2
Mısra: **35**
Ad, isim.

Gerçi ḫalḳ içre adı ednādur
Baña nisbet velīkin aʿlādur

2. **adı:**-*ı*
Mesnevi 7
Mısra: **5**
Ad, isim.

Berāt-ı şāhi ile adı ḳāżı
Degül ammā ki emr-i şāha rāżı

3. **adı:**-*ı*
Terci-bend 2
Mısra: **23**
Ad, isim.

Sen de maḥrem ḳal ḳo adı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle ittiḥādı ʿışḳ ile

ād eyle:

1. **ād eyle:**
Gazel 228
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad eylemek:
Tanınmak, nam salmak.

Mürāʿāt-ı gürūh-ı ehl-i dildür bāʿiṣ-i şöhret
Añılsun ehl-i diller içre bir ād eyle sulṭānum

ad eyleme:

1. **ad eyleme:**-*me*
Gazel 221
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad eylemek:
Tanınmak, nam salmak.

Bāʿiṣ-i ʿışḳ u maḥabbetdür diyü ad eyleme
Çekme adın dil-berüñ tesḫīr-i esmādan çekil

ad eyler:

1. **ad eyler:**-*r*
Gazel 125
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nam almak, isimlendirilmek.

Görse aġyār ile bir yirde bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi bizi ad eyler

ad itsem:

1. **ad itsem:**-*se, -m*
Mesnevi 4
Mısra: **104**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad eylemek:
Tanınmak, nam salmak.

Ne ḳadar kim ḳażā murād itsem
Alurın diyü birin ad itsem

ad ḳomış:

1. **ad ḳomış:**-*mış*
Gazel 492
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**

Ad koymak: İsim vermek, adlandırmak.

Dest-i ḳudret iki yā çekmiş dü ebrū ḳomış ad
Bir muṭarrā tārdan zih baġlamış mū ḳomış ad

2. **ad ḳomış:**-*mış*
Gazel 492
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad koymak: İsim vermek, adlandırmak.

Dest-i ḳudret iki yā çekmiş dü ebrū ḳomış ad
Bir muṭarrā tārdan zih baġlamış mū ḳomış ad

3. **ad ḳomış:**-*mış*
Gazel 492
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad koymak: İsim vermek, adlandırmak.

Aḳ varaḳdan bir mücellā ṣıḳma yazmış ber dimiş
Noḳṭalar dökmiş o levḥe ḫāl-i hindū ḳomış ad

<u>ad koymış:</u>

1. **ad ḳoymış:** -*y*, -*mış*
Gazel 44
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad koymak: İsim vermek, adlandırmak.

Ol ki māha nūr u fer tevcīh idüp rū ḳoymış ad
Nūrdan bir nūn peydā ḳılmış ebrū ḳoymış ad

2. **ad ḳoymış:** -*y*, -*mış*
Gazel 44
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad koymak: İsim vermek, adlandırmak.

Ol ki māha nūr u fer tevcīh idüp rū ḳoymış ad
Nūrdan bir nūn peydā ḳılmış ebrū ḳoymış ad

3. **ad ḳoymış:**-*y*, -*mış*
Gazel 44
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad koymak: İsim vermek, adlandırmak.

Bir mücellā levḥa taṣvīr itmiş üstād-ı ezel
Rişteler taḥrīr idüp eṭrāfına mū ḳoymış ad

4. **ad ḳoymış:**-*y*, -*mış*
Gazel 44
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad koymak: İsim vermek, adlandırmak.

Bir müdevver laʿlden bir ḥoḳḳa düzmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

5. **ad ḳoymış:**-*y*, -*mış*
Gazel 44
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad koymak: İsim vermek, adlandırmak.

Gülşen-ārā-yı bahāristān-ı nüzhetgāh-ı üns
Bir dıraḫt ārāyiş itmiş ḳadd-i dil-cū ḳoymış ad

6. **ad ḳoymış:**-*y*, -*mış*
Gazel 44
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad koymak: İsim vermek, adlandırmak.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i nigāristān-ı ḳuds
Sāde bir peyker güşāyiş eylemiş rū ḳoymış ad

7. **ad ḳoymış:**-*y*, -*mış*
Gazel 44
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ad koymak: İsim vermek, adlandırmak.

Şemʿ-i kāfūrī fürūzān eylemiş gerden dimiş
Ḫalḳa-i dūd-ı siyāh-ı şemʿe gīsū ḳoymış ad

8. **ad ḳoymış:**-*y*, -*mış*
Gazel 44
Mısra: **14**

Kelime Tipi: **Deyim**
Ad koymak: İsim vermek, adlandırmak.

Noḳṭa deñlü nuṭfeyi nuṭḳa getürmiş ol Ḥakīm
Ḥikmeti gör kim Ḳabūlī-i suḫan-gū ḳoymış ad

<u>aʿdā:</u>

1. **aʿdā:**
Diğer 2
Mısra: **71**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Öldi aʿdā ġamla ol buldı ḥayāt-ı cāvidān
Devletiyle dāyim olsun pādşāh-ı kām-rān

2. **aʿdā:**
Gazel 157
Mısra: **4**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Getürdi ṣarṣar-ı ḳahr ile ḫaṣmuñ başına ḳışlar
Bizi gördükce dir dir ditrer aʿdā bād-ı serdüz biz

3. **aʿdāya:**-*y, -a*
Gazel 157
Mısra: **9**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Birer birer çıḳaruz ʿarṣa-i rezm içre aʿdāya
Ḳabūlī cevher-i ferdüz erenler ḥaḳḳı merdüz biz

4. **aʿdāya:**-*y, -a*
Gazel 190
Mısra: **10**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Devletüñ dāyim hemīşe ḳāyim olsun ʿizzetüñ
Sen ʿazīz-i ʿālem ol aʿdāya düşsün ḫ∨ārlıḳ

5. **aʿdā:**
Gazel 323
Mısra: **7**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Niçe demdür ser-i şemşīrüñe dil-teşnedür aʿdā
İçür tīġüñ yitişdür cānına āb-ı zülāl olsun

6. **aʿdā:**
Gazel 323
Mısra: **9**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Semend-i zer-kemend üzre süvār ol mūrveş aʿdā
Ayaġ altında ḫ∨ār u ḫāksār u pāymāl olsun

7. **aʿdā:**
Gazel 475
Mısra: **1**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Bize münkirdür aʿdā tābiʿ-i emr-i Ḫudā olmaz
Hemīşe fiʿl-i münker ḳılmadan ciddā cüdā olmaz

8. **aʿdā:**
Kaside 5
Mısra: **26**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Yapılsun ḳalʿa-i dīn ü yıḳılsun ḫāne-i bī-dīn
Ḳırılsun ṭurmasun aʿdā ḳurılsun ṭurma dīvānuñ

9. **aʿdādan:**-*dan*
Kaside 5
Mısra: **45**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Ḳılıc gibi ṣalarsañ nola yüz döndürmez aʿdādan
Muḳarrer keskin erdür mīr-i mīrānı Ḳaramanuñ

10. **aʿdānuñ:**-*nuñ*
Kaside 5
Mısra: **8**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Ġazālar eyleyüp ḳanlar ṣaçar başlar keser begler
ʿAceb mi devr-i ʿadlüñde dili ṭutulsa aʿdānuñ

11. **aʿdā:**
Kaside 8
Mısra: **25**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Gelür mi ḳarşuña aʿdā ṭurur mı ṭīrüñe ḳarşu
Olur mı tīşe-i Ferhāda ġālib tīġi Behrāmuñ

12. **aʿdā:**
Kaside 16
Mısra: **9**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Semend-i bād-ı pāy altında ḫāk olsa nola aʿdā
Ġubār-ı ḫāṭır-ı aḥbābı defʿe bād gönderdüñ

13. **aʿdāya:**-*y*, -*a*
Kıt'a 26
Mısra: **6**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Aḥbāba imtizācı āb ile ḫāk mānend
Aʿdāya iḫtilāṭı çün nār u ḫāre-i ḫuşk

14. **aʿdā:**
Müseddes 5
Mısra: **8**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar.

Refīḳuñ Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī yārüñ Sikenderdür
Ṣalarsañ tīġuñ aʿdā üzre manṣūr u muẓafferdür

15. **aʿdāyile:**-*y*, -*ile*
Gazel 54
Mısra: **7**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar. II Rakip.

Şimdilik aʿdāyile ʿālemdesüz ʿālem sizüñ
Ḥal-i ʿālem böyle ḳalmaz bu zamāndur dostlar

16. **aʿdāyile:**-*y*, -*ile*
Gazel 364
Mısra: **9**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar. II Rakip.

Terk eylesün aʿdāyile daʿvāyı Ḳabūlī
Biz cānib-i ḫaşmı idelüm Ḥaḳḳa ḥavāle

17. **aʿdādan:**-*dan*
Tahmis 7
Mısra: **4**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan

kimseler, hasımlar, düşmanlar. II Rakip.

Dil remīde ġayrdan dil-berle ārāmīdeyüz
Yārdan ḫursend ü aʿdādan melāmet-dīdeyüz

18. **aʿdāña:**-*ñ, -a*
Tahmis 10
Mısra: **6**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimseler, hasımlar, düşmanlar. II Rakip.

Beḳā-yı salṭanat sulṭāna ḳalmaz
Vefā ḳıl bendeñe aʿdāña raġmen

ādāb:

1. **ādāb:**
Tarih 21
Mısra: **3**
Edep, erkân, usul.

ʿİlm ile ādāb ile ʿirfān ile
Lāyıḳ itdi ʿizz u cāh u rifʿate

ādāb-ı bezmi:

1. **ādāb-ı bezmi:**-*i*
Gazel 171
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meclis adabı.

Göñül ādāb-ı bezmi kāse-i faġfūrdan görmiş
Mey-i nābuñ ṣafāsın sāġar-ı billūrdan görmiş

ādāb-ı bezmümüz görse:

1. **ādāb-ı bezmümüz görse:**-*se*
Gazel 237
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meclis adabını görmek.

Eger ādāb-ı bezmümüz görse
Olur idi ġulām-ı Aʿcem Cem

ādāb-ı ehl-i ʿirfānı gözle:

1. **ādāb-ı ehl-i ʿirfānı gözle:**
Gazel 410
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ariflerin edebini ve terbiyesini gözlemek, bu edep ve terbiye ile yaşamak.

Gözle ādāb-ı ehl-i ʿirfānı
Gezme her gūşede devāb gibi

aʿdādan çekil:

1. **aʿdādan çekil:**
Gazel 221
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Düşmanlardan çekilmek, düşmandan uzak durmak.

Oḳ gibi ṭoġrıysañ ey dil ol ḳaşı yadan çekil
Yā gibi her kişiye baş egme aʿdādan çekil

ʿadālet:

1. ʿ**adāletde:**-*de*
Diğer 1
Mısra: **45**
Adil olma. II Hz. Ömer'in adaletine telmihte bulunulmuştur.

ʿAdāletde ʿÖmer ʿOs̱mān-ı s̱ānī
ʿAli gibi cihānuñ pehlevānı

2. ʿ**adālet:**
Gazel 12
Mısra: **4**
Adil olma.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

3. ʿ**adālet:**
Gazel 247
Mısra: **1**
Adil olma.

ʿİnāyet demleri geldi ʿadālet eyle sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u ʿināyet eyle sulṭānum

4. ʿ**adālet:**
Gazel 247
Mısra: **12**
Adil olma.

Ḳapuñda her ḳuluñ manṣıbda maḥrūm itme ben zārı
Cihānı ʿadl ile ṭoldur ʿadālet eyle sulṭānum

5. ʿ**adālet:**
Gazel 381
Mısra: **10**
Adil olma.

Beyt-i şiʿrüm gibi olmazdı Ḳabūlī maʿmūr
Ṭolmasa beyt-i ʿömür gibi ʿadālet ol eve

6. ʿ**adālet:**
Kaside 1
Mısra: **19**
Adil olma.

ʿAdālet ẕāt-ı pāküñde saʿādet āb-ı ḫāküñde
Cebīn-i tābnāküñde ʿayāndur ṣunʿı Mevlānuñ

7. ʿ**adāletdür:**-*dür*
Mesnevi 8
Mısra: **56**
Adil olma.

Özüñüz mūcib-i şefāʿatdür
Size lāyıḳ olan ʿadāletdür

8. ʿ**adāletde:**-*de*
Müseddes 5
Mısra: **22**
Adil olma. II Nûşirevân'ın adaletine telmihte bulunulmuştur.

Ḥayāt-ı ʿāleme ʿadlüñ sebebdür cān-ı ʿālemsin
ʿAdāletde Anuşirvān u beẕl itmekde Ḥātemsin

9. ʿ**adāletle:**-*le*
Tarih 4
Mısra: **10**
Adil olma.

Zevāyā-yı ʿadlinde āsūde ḫalḳ
ʿAdāletle ḫalḳı ḳul itse ne var

10. ʿ**adālet:**
Gazel 207
Mısra: **6**
Adil olma. II Hazreti Ömer'in adaletine telmih yapılmıştır.

Ḳurda ṭāḳat gezme eydüñ bir ḳoyun postın geyüp
Ol ʿadālet şimdi yoḳdur kim geze mīş ile gürg

11. ʿ**adāletle:**-*le*
Kaside 1
Mısra: **89**
Adil olma. II Hazreti Ömer'in adaletine telmih yapılmıştır.

Ṣadāḳatle ʿadāletle seḫāvetle şecāʿātle
Añılsun ḥaşre dek nāmuñ nite kim çār-yārānuñ

<u>ʿadālet devridür:</u>

1. ʿ**adālet devridür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Adalet devri. II Vezir Osman Paşa'nın ülkeyi adaletle yönettiği devir.

ʿAdālet devridür devrüñ şecāʿat ʿaṣrıdur ʿaṣruñ
Saʿādet ṣadrıdur ṣadruñ şehi sensin bu devrānuñ

<u>ʿadālet şānı:</u>

1. ʿ**adālet şānı:**
Beyit 137
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Adil olmanın şanı, yüceliği.

Ḳula iḥsān u himmetdür ʿadālet şānı sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u mürüvvet ḳanı sulṭānum

<u>ʿadālet şemʿini şemʿ it:</u>

1. ʿ**adālet şemʿini şemʿ it:**
Mesnevi 7
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Adalet mumunu yakmak. II Adaletli olmak,

hakkı ve hukuku gözetmek.

Yüri var ʿaḳluñı başuña cemʿ it
ʿAdālet şemʿini başuña şemʿ it

ʿadālet-güzīn-i şeh-i dādger:

1. **ʿadālet-güzīn-i şeh-i dādger:**
Gazel 471
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Adaleti seçen şah. II Vezir.

ʿAdālet-güzīn-i şeh-i dādger
Saʿādet-ḳarīn-i ser-efrāz-ı ʿālem

aʿdāña zillet saña çoḳ rifʿat vire:

1. **aʿdāña zillet saña çoḳ rifʿat vire:**
Gazel 354
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"(Allah) Düşmanlarına zillet, sana şeref (yücelik) versin!" anlamına gelen dua ifadesi.

Herkesüñ Ḥaḳdan birer maḳṣūdı var ammā ki ben
İsterem aʿdāña zillet saña çoḳ rifʿat vire

aʿdānuñ alayını bozup:

1. **aʿdānuñ alayını bozup:**-*up*
Kaside 5
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Düşmanı bozguna uğratmak.

Sekiz yüz atlunuñ ardından altmış merd ile yitmiş
Bozup alayını birin birine ḳatmış aʿdānuñ

aʿdānuñ ʿilleti:

1. **aʿdānuñ ʿilleti:**
Diğer 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Düşmanların kötülüğü.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde aʿdānuñ meger kim ʿilleti

aʿdānuñ ḳanın revān iden:

1. **aʿdānuñ ḳanın revān iden:**
Kaside 1
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Düşmanın kanını akıtan (kimse).

Çıḳup her yirde kimdür yüz aġardan bād-ı ṣubḥāsā Şafaḳ gibi revān iden kim ola ḳanın aʿdānuñ

aʿdānuñ ḳavmi:

1. **aʿdānuñ ḳavmi:**
Tarih 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Düşman kavmi.

Sevinse cānı aḥbābuñ yirinse ḳavmi aʿdānuñ
Muʿayyen olsa hem kāmı müzeyyen ḳılsa dīvānı

ʿadāvete bāʿis olanlar:

1. **ʿadāvete bāʿis olanlar:**-*lar*
Gazel 349
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Düşmanlığa sebep olan (kimse). II Rakip.

İḥsān odur ki daʿvet idesin kemīneñi
Reşkinden öle bāʿis olanlar ʿadāvete

aʿdāya ḳarşu:

1. **aʿdāya ḳarşu:**
Diğer 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Düşmana karşı.

Ẓāhirā aʿdāya ḳarşu çekdi gerçi şiddeti
Maʿnide aña naṣīb oldı şehādet şerbeti

aʿdāya şemşīr şalup:

1. **aʿdāya şemşīr şalup:**-*up*
Muaşşer 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Düşmanlara kılıç salmak, düşmanı kılıçtan geçirip öldürmek.

Ṣalup şemşīr aʿdāya ḳılup
nā-būd nā-peydā
Ḫarāb idüp revānın
ḫānümānın eyleyüp
yaġmā

aʿdāya ṭoḳın:

1. **aʿdāya ṭoḳın:**
Gazel 392
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düşmanlara dokunmak.

Aʿdāya bād-ı dey gibi
ṭoḳın ki bir zamān
Ḳarşuñda ditreye ṭura
berg-i ḫazān gibi

aʿdā-yı bed-endīşüñ leşker-i bed-kīşi:

1. **aʿdā-yı bed-endīşüñ leşker-i bed-kīşi:**
Kaside 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Kötü niyetli düşmanın dinsiz askeri.

Ne şeyʾdür leşker-i bed-kīşi aʿdā-yı bed-endīşüñ
Ne miḳdār ola yā insān ḳatında ḳadri ḥayvānuñ

aʿdā-yı dīnüñ başın ṭoḳmaḳladuñ:

1. **aʿdā-yı dīnüñ başın ṭoḳmaḳladuñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Din düşmanlarının başını ezmek, düşmanı hezimete uğratmak.

Başın ṭoḳmaḳladuñ aʿdā-yı dīnüñ gürz-i himmetle
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların şemşīr-i ġayretle

aʿdāyı ġubār itdüñ:

1. **aʿdāyı ġubār itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Düşmanı toz toprak etmek, mağlup etmek.

Çıḳup şarḳ illerin yeller gibi geşt-i güẕār itdüñ
Semend-i bād-ı pāy altında aʿdāyı ġubār itdüñ

aʿdāyı güldürme:

1. **aʿdāyı güldürme:**-*me*
Gazel 356
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Düşmanı güldürmek. II Rakibi sevindirmek.

Düşer luṭuf düşer be bizi ḳahır ile öldürme
Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme bize aʿdāyı güldürme

ʿadd:

1. **ʿadd:**
Kaside 7
Mısra: **30**
Sayı, adet.

Diḳḳat olan ʿaded-i luṭfuña vāṣıl olamaz
Añlanılmaz beli ʿadd ile remāl-i sāʿāt

ʿadd iderin:

1. **ʿadd iderin:** *-er, -in*
Gazel 285
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Varsaymak, kabul etmek.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ṣafā ʿadd iderin
Cān fedā eylemegi cānuma minnet bilürin

2. **ʿadd iderin:***-er, -in*
Gazel 285
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Varsaymak, kabul etmek.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ṣafā ʿadd iderin

Cān fedā eylemegi
cānuma minnet bilürin

ʿadd iderse:

1. ʿ**add iderse:**-*er, -se*
Gazel 257
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Varsaymak, kabul etmek.

İtlerinden ʿadd iderse ol gözi ʿayyār yār
İşiginde buluram ben ʿāşıḳ-ı bed-ñām nām

ʿadd olınmaz:

1. ʿ**add olınmaz:**-*maz*
Kaside 7
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Kabul edilmek, dikkate alınmak, sayılmak.

ʿAdd olınmaz keremüñ ḳaṭre-i deryā mānend
Hīç mümkin midür iḥṣā-yı vücūd-ı ẕerrāt

ʿadd olunmazsa:

1. ʿ**add olunmazsa:**-*maz, -sa*
Gazel 288
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kabul edilmek, dikkate alınmak, sayılmak.

Ḳabūlī kime ḳul olsun kimüñ ḳapusına varsun
Kabūlüñ olmayup ger ʿadd olunmazsa ġulāmuñdan

ʿadd olunur:

1. ʿ**add olunur:**-*ur*
Kaside 1
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Sayılmak.

Kemāl-i luṭfuñuñ bir ẕerresi dillerle şerḥ olmaz
Nice ʿadd olunur ẕerrātı ḫurşīd-i dıraḫşānuñ

ʿaded:

1. ʿ**aded:**
Diğer 1
Mısra: **94**
Sayı, sınır.

Buña müntehīdür ʿuḳūl ittifāḳı
ʿAded müntehī ola bir ḳala bāḳī

ʿaded-i luṭfuña:

1. ʿ**aded-i luṭfuña:**-*uñ, -a*
Kaside 7
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Lütfunun sayısı.

Diḳḳat olan ʿaded-i luṭfuña vāṣıl olamaz
Añlanılmaz beli ʿadd ile remāl-i sāʿāt

aʿdel:

1. **aʿdel:**
Tarih 7
Mısra: **6**
Çok adil.

Gerçi evvelden daḫı ʿādil idüñ
Şimdi ammā daḫı aʿdel olduñ

aʿdel ü aʿlem-i vülāt-ı enām:

1. **aʿdel ü aʿlem-i vülāt-ı enām:**
Mesnevi 6
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Halkı muhafaza edenlerin en bilgini ve en adaletlisi. II Manzumede ismi belirtilmeyen Amasya valisi.

Aʿdel ü aʿlem-i vülāt-ı enām
Evṣaḳu'l-ḥükm efḍalü'l-ḥükkām

aʿdel-i ḫalḳ:

1. **aʿdel-i ḫalḳ:**
Mesnevi 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnsanların en adaletlisi. II Hâkim, kadı.

Ol durur ki iki muʿaddil-i nās

Aʿdel-i ḫalḳ nitekim ḳısṭās

aʿdel-i ḳużāt:

1. **aʿdel-i ḳużāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Adaletli kadılar.

Añma zamānuñı ṣaḳın ey aʿdel-i ḳużāt
Ẕātum ḳavī durur diyene olmaz iltifāt

ādem:

1. **ādem:**
Beyit 45
Mısra: **2**
İnsan, beşer, kişi.

Seyr-i feżāyile irişilmez feżāyile
Saʿy-i mesāʾ ile irür ādem mesāʾile

2. **ādem:**
Beyit 71
Mısra: **1**
İnsan, beşer, kişi.

Cihān ālāyişinden ṣanma ālāyişdedür ādem
Nice ālāyiş eyler çün bir alay işdedür ādem

3. **ādem:**
Beyit 71
Mısra: **2**
İnsan, beşer, kişi.

Cihān ālāyişinden ṣanma ālāyişdedür ādem
Nice ālāyiş eyler çün bir alay işdedür ādem

4. **ādemi:**-*i*
Beyit 84
Mısra: **2**
İnsan, beşer, kişi.

Göñlüm eyü lisān ile sen Ādemi ḳul ider lisānsın

5. **ādemde:**-*de*
Beyit 90
Mısra: **2**
İnsan, beşer, kişi.

Seḫāyile kişinüñ nīk-nāmı ṣāyiʿ olur
Seḫā ki olmaya ādemde ʿaksi vāḳiʿ olur

6. **ādemi:**-*i*
Beyit 97
Mısra: **1**
İnsan, beşer, kişi.

Öldürür ādemi derd ile sipihrüñ ḳahrı
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

7. **ādeme:**-*e*
Diğer 1
Mısra: **28**
İnsan, beşer, kişi.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

8. **ādem:**
Gazel 5
Mısra: **9**
İnsan, beşer, kişi.

Bihişt olursa da ṭurmaz güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı ḥubba minnet ola

9. **ādeme:**-*e*
Gazel 45
Mısra: **2**
İnsan, beşer, kişi.

Nedür ey ṣūfī maḳām-ı tevḥīd
Ḥāldür ādeme ṣanma taḳlīd

10. **ādemüz:**-*üz*
Gazel 47
Mısra: **8**
İnsan, beşer, kişi.

Uymazuz biz zāhide azdurmasun yoldan bizi
Ādemüz ādem olan iḍlāl-i şeyṭāndan ḳaçar

11. **ādem:**
Gazel 55
Mısra: **2**
İnsan, beşer, kişi.

Dem olur ādeme ḳan ağladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

12. **ādem:**
Gazel 55
Mısra: **10**
İnsan, beşer, kişi.

Göricek ʿāşıḳ-ı dīvāne ider insānı
Ol perī-çehre Ḳabūlī ne güzel ādem olur

13. **ādeme:**-*e*
Gazel 55
Mısra: **1**
İnsan, beşer, kişi.

Dem olur ādeme ḳan ağladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

14. **ādemi:**-*i*
Gazel 55
Mısra: **3**
İnsan, beşer, kişi.

Ḫüsrev-i ʿālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nūş eyler ise cürʿa-i cāmın Cem olur

15. **ādemi:**-*i*
Gazel 71
Mısra: **1**
İnsan, beşer, kişi.

Bu felek kim ādemi Yaʿḳūbveş nālān ider
Geh döner Yūsuf gibi Mışr ehline sulṭān ider

16. **ādem:**
Gazel 80
Mısra: **3**
İnsan, beşer, kişi.

Nice ṣıḥḥāt bulur ādem bu fenā dārında
ʿĀḳıbet cāmesini arḳaña virmez düreḳor

17. **ādeme:**-*e*
Gazel 98
Mısra: **7**
İnsan, beşer, kişi.

Ādeme naʿmāyı Ḥaḳ alay ile inʿām ider
Ey göñül bāḳī saña virdügi elāyı gör

18. **ādem:**
Gazel 121
Mısra: **2**
İnsan, beşer, kişi.

Ol şāh-ı ḥüsne diyemezüz ḥāl şöyledür
Ol dil-ber-i perī-ṣıfat ādem mi söyledür

19. **ādemde:**-*de*
Gazel 184
Mısra: **3**
İnsan, beşer, kişi.

Ḳor mı inṣāf eyleñüz ādemde hiç ṣabr u ḳarār
Nāziş-i aṣḥāb-ı ḥüsn ü nāliş-i erbāb-ı ʿışḳ

20. **ādemdür:**-*dür*
Gazel 265
Mısra: **10**
İnsan, beşer, kişi.

Ṣanma vaṣluñ ārzū ḳılmaz Ḳabūlī dem-be-dem
Ḥāżır ādemdür hemān ey ġonça furṣat bulmasun

21. **ādem:**
Gazel 313
Mısra: **7**
İnsan, beşer, kişi.

Sīm-ten maḥbūba meyl itmez mi ādem dünyede
Kişi meyl-i ḥubb-ı dünyā ḳılmasun ya neylesün

22. **ādem:**
Gazel 315
Mısra: **1**
İnsan, beşer, kişi.

Bir ādem ile dem süricek dem bulımazsın

Dem bulur iseñ dem geçer ādem bulımazsın

23. **ādem:**
Gazel 315
Mısra: **2**
İnsan, beşer, kişi.

Bir ādem ile dem süricek dem bulımazsın
Dem bulur iseñ dem geçer ādem bulımazsın

24. **ādemler:**-*ler*
Gazel 321
Mısra: **3**
İnsan, beşer, kişi.

Müjgān-ı tīġ-i tīz ile ādemler öldürür
Virmez esīr-i ʿışḳa o şāh-ı zemen zamān

25. **ādemi:**-*i*
Gazel 428
Mısra: **7**
İnsan, beşer, kişi.

Raḳībāsā hemīşe ādemi iḍlāl idi kārı
Ser-i iblīse ṭavḳ-ı laʿneti Bārī neden ṭakdı

26. **ādem:**
Gazel 436
Mısra: **5**
İnsan, beşer, kişi.

Ḳatı ḫışm ile baḳma ḳorḳarın ādem helāk eyler

Efendi çeşm-i maḫmūruñ ḳatı mestānedür şimdi

27. **ādem:**
Gazel 440
Mısra: **6**
İnsan, beşer, kişi.

Nesne taḥṣīl eylemez ʿālemde kemlikden kişi
Añduran eylikdür ādem ḳoma elden eyligi

28. **ādemi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **191**
İnsan, beşer, kişi.

Bir ḳarār üzre ḳomaz ādemi ṭolāb-ı felek
Ṭutar esfelde iken ʿālem-i bālāda maḳām

29. **ādeme:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **64**
İnsan, beşer, kişi.

Nola ger kesb-i ṣafā ḳılsa sözümden aḥbāb
Naġamāt ehli virür ādeme vecd ü ḥālāt

30. **ādem:**
Kaside 11
Mısra: **21**
İnsan, beşer, kişi.

Görünmez ḳaçışurlar ādeme ādem göründükce

Yabānī cānavarlar gibi ṭāġī ḫarların gördüm

31. **ādem:**
Kaside 11
Mısra: **29**
İnsan, beşer, kişi.

İsüz ādemsüz olan yirde ādem olmasa cāyiz
Nice insān ile üns eylemez fācirlerin gördüm

32. **ādeme:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **21**
İnsan, beşer, kişi.

Görünmez ḳaçışurlar ādeme ādem göründükce
Yabānī cānavarlar gibi ṭāġī ḫarların gördüm

33. **ādeme:**-*e*
Kaside 11
Mısra: **28**
İnsan, beşer, kişi.

Siyeh pürçeklü erkek başlu at gibi nice ürkek
Yaḳışmaz ādeme vaḥşet ider duḫterlerin gördüm

34. **ādemi:**-*i*
Kıt'a 33
Mısra: **2**
İnsan, beşer, kişi.

Diñle ey ḥażret-i ümīd-i nüzül
Añdırur ādemi dil-āverlik

35. **ādem:**
Mesnevi 2
Mısra: **27**
İnsan, beşer, kişi.

Ādem ü ekrem ü mükerrem içün
Naḳş-bend-i nigīn-i ḫātem içün

36. **ādemi:**-*i*
Mesnevi 2
Mısra: **76**
İnsan, beşer, kişi.

Ḥasret-i māder ü peder şāhum
Ādemi bī-ḳarār ider dāʾim

37. **ādemi:**-*i*
Mesnevi 5
Mısra: **9**
İnsan, beşer, kişi.

Geldi bir nekbet ādemi çavuş
ʿAyn-ı nekbet meşābe-i bayḳuş

38. **ādem:**
Mesnevi 15
Mısra: **30**
İnsan, beşer, kişi.

Sinde çoḳ erden eskidür aḳçe
Daḫı çoḳ ādem eskidür aḳçe

39. **ādem:**
Mesnevi 15
Mısra: **42**
İnsan, beşer, kişi.

Yüzin aġardur ādemüñ dirhem
Aḳçesüz yüz aġardamaz ādem

40. **ādemüñ:**-*üñ*
Mesnevi 15
Mısra: **41**
İnsan, beşer, kişi.

Yüzin aġardur ādemüñ dirhem
Aḳçesüz yüz aġardamaz ādem

41. **ādeme:**-*e*
Müseddes 1
Mısra: **28**
İnsan, beşer, kişi.

Ḫ∨ān-ı iḥsānına maẓhar düşdüñ ey dil ġam yeme
Pādşāh-ı Rūm gibi luṭfı çoḳdur ādeme

42. **ādem:**
Müseddes 3
Mısra: **15**
İnsan, beşer, kişi.

Viṣāl ümmīdin itmez ādem olmaz
Fe-emmā her zamān u her dem olmaz

43. **ādemde:**-*de*
Tahmis 3
Mısra: **13**
İnsan, beşer, kişi.

Kibr olmamaḳ gerek durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i ġamda ey göñül

44. **ādemler:**-*ler*
Tahmis 5
Mısra: **17**
İnsan, beşer, kişi.

Benümçün ḳanlar aġlarsa nola āh idüp ādemler
Nedür cevr ü cefā-yı dehrden bu çekdügüm ġamlar

45. **ādem:**
Terci-bend 1
Mısra: **22**
İnsan, beşer, kişi.

Ḥasret ü intiẓāra ḳatlanamaz
Elem-i dehre ḳatlanur ādem

<u>ādem cānıyuz:</u>

1. **ādem cānıyuz:**-*y*, -*uz*
Gazel 152
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -

İnsan canı, ruhu. II Sevgili.

Ben mürdesin iḥyā idüp dir ol ṭabīb-i cān u dil
Derd ehlinüñ dermānıyuz yaʿni ki ādem cānıyuz

ʿadem diyārına ʿazm eyleyen:

1. **ʿadem diyārına ʿazm eyleyen:**
Kaside 6
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Yokluk diyarına meyleden (kimse).

ʿAdem diyārına ʿazm eyleyen baña uysun
Bugün bu yolda benem pīşvā-yı ehl-i sefer

ʿadem iḳlīmine:

1. **ʿadem iḳlīmine:**-*n, -e*
Gazel 319
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yokluk ülkesi. II Ölüm.

Revān olsun ʿadem iḳlīmine ʿuṣṣāḳ-ı ser-gerdān
Hemān yap yap çekilsün vaḳtidür ehl-i sefer gitsün

ʿadem mülkinde:

1. **ʿadem mülkinde:**-*n, -de*
Gazel 78
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yokluk ülkesi. II Dünya, âlem.

Dilā ser-menzil-i ġamda ser-i ʿuṣṣāḳ bī-ḥaddür
Meger mülk-i vücūd ile ʿadem mülkinde ser-ḥaddür

ʿadem mülkine dek:

1. **ʿadem mülkine dek:**
Tahmis 7
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yokluk ülkesine kadar.

Aña ḳaldı kim dehānuñ yādına ey māh-rū
Başumuz alup ʿadem mülkine dek ʿazm ideyüz

ādem olan:

1. **ādem olan:**
Gazel 47
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnsan olan (kimse).

Uymazuz biz zāhide azdurmasun yoldan bizi
Ādemüz ādem olan iḍlāl-i şeyṭāndan ḳaçar

ādem olana:

1. **ādem olana:**-*a*
Gazel 391
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İnsan olan (kişi).

Bir post besdür ādem olana enārveş
Geyme libās-ı s̲ıḳleti ḳat ḳat ṣoġān gibi

ādemi dirüldür:

1. **ādemi dirüldür:**-*ür*
Gazel 461
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnsanı diriltmek, canlandırmak. II Neşelendirmek, cana can katmak.

Bāde dirüldür ādemi ḫaste olanı ṣaġ ider
Nūş idene ṣafā virür tenḳiye-i dimāġ ider

ādemlük eylükdür:

1. **ādemlük eylükdür:**
Kıt'a 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
İnsan olmak, iyilik yapmaktır: İnsan olan herkes iyilikte bulunmalıdır. İnsan olmanın yolu iyilik yapmaktan geçer.

Eylük eyleñ nāmuñuz eylükle añsun her kişi
Eylük ādemlükdür ādemlük de eylükdür hemān

ādemsüz olan isüz yirde:

1. **ādemsüz olan isüz yirde:**-*de*
Kaside 11
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
İnsanın bulunmadığı ıssız yer.

İsüz ādemsüz olan yirde
ādem olmasa cāyiz
Nice insān ile üns
eylemez fācirlerin gördüm

ādemüñ cānın tāzelendürür:

1. **ādemüñ cānın tāzelendürür:** -*ür*
Gazel 289
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnsanın canını tazelendirmek. II Ruhu yenilemek, hayat vermek.

Kerem it sāḳi ḳahve fincānın
Ādemüñ tāzelendürür cānın

ādemüñ kīni olıcaḳ dīni olmaz:

1. **ādemüñ kīni olıcaḳ dīni olmaz:**
Gazel 434
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Kini olan kişide din olmaz: Kalbinde kin ve nefret besleyen kişilerin dini olmaz. Hiçbir dinde kin ve nefretin yeri yoktur.

Çeşm-i ḫūnḫ∨āra uyup eyleme ʿāşıḳlara kīn
Ādemüñ olmaz imiş kīni olıcaḳ dīni

ʿādet:

1. ʿ**ādetdür:**-*dür*
Beyit 52
Mısra: **2**
Âdet edinmek, olağan ve alışılmış bir huy hâline getirmek.

Reh-i Mevlāda yetmiş yıl ʿömür sürmek saʿādetdür
Belī yetmiş ḳul āzād eylemek Mevlāyi ʿādetdür

2. ʿ**ādeti:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **27**
Âdet edinmek, olağan ve alışılmış bir huy hâline getirmek.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde aʿdānuñ meger kim ʿilleti

3. ʿ**ādetdür:**-*dür*
Gazel 73
Mısra: **10**
Âdet edinmek, olağan ve alışılmış bir huy hâline getirmek.

Bugün bir vaʿde itse saña anı yarına ṣalmaz
Ḳabūlī vaʿde-i ferdāya ṣalmaḳ gerçi ʿādetdür

4. ʿ**ādetdür:**-*dür*
Gazel 109
Mısra: **1**
Âdet edinmek, olağan ve alışılmış bir huy hâline getirmek.

Egerçi pādşehden ḳullara ʿīdiyye ʿādetdür
İki ḫilʿatle teşrīf itmek ammā ki saʿādetdür

5. ʿ**ādetüñ:**-*üñ*
Müsemmen 1
Mısra: **11**
Âdet edinmek, olağan ve alışılmış bir huy hâline getirmek.

İḥsān u luṭf idi baña her demde ʿādetüñ
Ḳaldı göñülde ẕevḳ u ṣafā vü maḥabbetüñ

ʿādet ola:

1. ʿ**ādet ola:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âdet olmak, huy olmak.

Cefā vü cevr ile ḳırdı geçürdi ḳullarını
Meger bu pādşeh-i ḫüsn olana ʿādet ola

ʿādet ü ʿāyīnümüz:

1. ʿ**ādet ü ʿāyīnümüz:**-*ümüz*
Gazel 156
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âdet ve usul.

Mürdeler iḥyā iderse nola Muḥyi'd-dīnümüz
Şerʿi taʿẓīm eylemekdür ʿādet ü ʿāyīnümüz

ʿādet-i muʿtādedür:

1. ʿ**ādet-i muʿtādedür:**-*dür*
Gazel 122
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Alışılmış huy. II Sevgilinin huyu.

Bī-vefālıḳ dil-rübāda ʿādet-i muʿtādedür
Terk-i muʿtād eylemek ḫalḳa ḫilāf-ı ʿādedür

ʿādet-i sūriyye:

1. ʿ**ādet-i sūriyye:**
Kaside 6
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Düğün geleneği.

Emīr-i çarḫ ṭoḳuz pāre aṭlas-ı zer-beft
Getürdi ʿādet-i sūriyye ḫıdmetüñe meger

ʿādet-i tu:

1. ʿ**ādet-i tu:**
Gazel 24
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Senin âdetin, huyun. II Sevgilinin özelliği.

Seḫa vü vefā vü ʿaṭā ʿādet-i tu
Se ʿādet ber-ān kes ki dāred saʿādet

ʿādī:

1. ʿ**ādī:**
Beyit 108
Mısra: **1**
Sıradan alelade kişi. II Zahit, sofu.

Bizümle baḥs-i ʿilm itmek a ʿādī
Ne şerʿīdür ne ferʿīdür ne ʿādī

2. ʿ**ādī:**
Beyit 108
Mısra: **2**
Mükemmel olmayan, sıradan, basit, alelade.

Bizümle baḥs-i ʿilm itmek a ʿādī
Ne şerʿīdür ne ferʿīdür ne ʿādī

adı çıḳardum:

1. **adı çıḳardum:**-*du, -m*
Terci-bend 2
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Adını çıkarmak, ismini yaymak, ün kazandırmak.

Ben çıḳardum çünki adı ʿışḳ ile
Şanmañuz şādem melālüm vardur

ʿādil:

1. ʿ**ādil:**
Gazel 263
Mısra: **12**
Adaletli, hakkaniyetli. II Merhametli sevgili.

Ḳabūlī ʿādeti ẓulm ü sitemdür saña dil-dāruñ
Sen ol sulṭān-ı ḥüsni ġāyet ile ʿādil añlarsın

2. ʿ**ādil:**
Tarih 7
Mısra: **5**
Adaletli olan (kimse), adil.

Gerçi evvelden daḫı ʿādil idüñ
Şimdi ammā daḫı aʿdel olduñ

ʿadil göster:

1. ʿ**adil göster:**
Gazel 228
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -

Adalet göstermek, hakkaniyetli davranmak.

Vekīl-i şehryār-ı ʿadl-güstersin ʿadil göster
Demidür dād-ḫ∨ān olanlara dād eyle sulṭānum

ʿadīli nādir:

1. ʿ**adīli nādir:**
Tarih 11
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Benzeri az bulunur (şey).

Yapdı bir mescid-i ʿālī ki ʿadīli nādir
Ḳıldı bir maʿbed-i zībā ki ʿadīmü'l-emṣāl

adım atmaz:

1. **adım atmaz:**-*maz*
Kaside 4
Mısra: **164**
Kelime Tipi: -
Yürümek, ilerlemek, adım atmak.

Dergehüm bāb-ı edebdür niçün utanmazlar
Ḥarem-i salṭanatumda adım atmaz hep kām

ʿadīmü'l-emṣāl:

1. ʿ**adīmü'l-emṣāl:**
Tarih 11
Mısra: **12**
Eşsiz, benzersiz.

Yapdı bir mescid-i ʿālī ki ʿadīli nādir
Ḳıldı bir maʿbed-i zībā ki ʿadīmü'l-emṣāl

adın yād itmemekdür:

1. **adın yād itmemekdür:**-*me, -mek, -dür*
Tahmis 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Adını yâd etmek, ismini anmak.

Herkes ʿarefnāk adın yād itmemekdür efḍali
Maʿrifet bābında olmaz her kişinüñ medḫali

ʿadl:

1. ʿ**adl:**
Kaside 1
Mısra: **62**
Adalet, adil olma.

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

2. ʿ**adl:**
Kaside 2
Mısra: **46**
Adalet, adil olma.

Ṣavlet ü heybet ü iclāl ile mānend-i ʿAli
Ḫulḳ ile hemçü Ḥasan ʿadl ile Mehdī-i zamān

3. ʿ**adlüñ:**-*üñ*
Müseddes 5
Mısra: **21**
Adalet, adil olma.

Ḥayāt-ı ʿāleme ʿadlüñ sebebdür cān-ı ʿālemsin
ʿAdāletde Anuşirvān u bez̲l itmekde Ḥātemsin

ʿadl ile vezn ideydüm:

1. ʿ**adl ile vezn ideydüm:**-*e, -y, -dü, -m*
Kaside 3
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Adalet ile ölçmek. II Adaletli olmak, haksızlık yapmamak.

ʿAdl ile vezn ideydüm mānend-i keff-i mīzān
Bir z̲erre olmayaydı bir cānibine māyil

ʿadl ü dād gönderdüñ:

1. ʿ**adl ü dād gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hak ve adalet göndermek. II Belli bir ülkenin adaletli bir şekilde yönetilmesini sağlamak.

Bi-ḥamdi'llah ʿAcem mülkine ʿadl ü dād gönderdüñ

Diyār-ı Ḫüsrevi feṯḥ itmege Ferhād gönderdüñ

ʿadl ü dāddur:

1. ʿ**adl ü dāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hak ve adalet.

Pādşāhum şarḳa ʿadl ü dāddur gönderdigüñ
Milket-i Keyḫüsreve Ferhāddur gönderdigüñ

ʿadl u iḥsān:

1. ʿ**adl u iḥsān:**
Tarih 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Adalet ve ihsan.

İşi ʿadl u iḥsān inṣāf dād
Olupdur vezīr-i ʿazīz-iʿtibār

ʿadl u dāda:

1. ʿ**adl u dāda:**-*a*
Gazel 507
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hak ve adalet.

Himmetüñ ʿadl u dāda sulṭānum
ʿÖmr ü devlet ziyāde sulṭānum

ʿadle māyil:

1. ʿ**adle māyil:**
Gazel 67
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Adalete meyleden, hakkaniyetli, adaletli (kimse). II Sevgili.

Vefā vü maʿdeletden yüz çevirmez merḥamet ehli
Benüm bir ʿadle māyil pādşāh-ı bī-ʿadīlüm var

ʿAdlī:

1. ʿ**Adlī:**
Tahmis 10
Mısra: **25**
16. yüzyılda yaşayan Adlî mahlaslı şair.

Ḳanı ʿAdlī gibi bir cāna ḳalmaz

ʿadl-i şāhī:

1. ʿ**adl-i şāhī:**
Kaside 3
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Padişahın adaleti.

Ḥāşā ki pādşāhuñ ẓulme ola rıżāsı
Ḥāşā ki ʿadl-i şāhī cevre ola muʿādil

ʿadlüñ eyyāmında:

1. ʿ**adlüñ eyyāmında:**-*n*, -*da*
Beyit 143
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Adalet günleri, adalet zamanı. II Adaletli bir yöneticinin lider olduğu zamanlar.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarṣa

ʿadū:

1. ʿ**adū:**
Gazel 4
Mısra: **6**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Pür-żiyā olup çerāġ-ı devletüñ mānend-i şemʿ
Nār-ı ġamla geh ʿadū nālān u geh giryān ola

2. ʿ**adūya:**-*y*, -*a*
Gazel 18
Mısra: **5**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

ʿAdūya tīġ-i ġazā gibi kendüñi göster
Nice zamān unudılma miṣāl-i seyf-i Ḫaṭīb

3. ʿ**adūya:**-*y, -a*
Gazel 43
Mısra: **8**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Beñzerse rūz-ı maḥşere ger rūz-ı ʿīd olur
Aḥbāba rūz-ı vaʿd u ʿadūya vaʿīd ʿīd

4. ʿ**adū:**
Gazel 54
Mısra: **9**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Āteş-i ʿışḳa düşmen didi dirmiş ʿadū
Diñlemeñ düşmen sözin düşmen yalāndur dostlar

5. ʿ**adū:**
Gazel 57
Mısra: **9**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Araya çirk-i küdūret ṣaldı gerçi kim ʿadū
Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler anı yār yur

6. ʿ**adū:**
Gazel 114
Mısra: **6**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Ḳadre de irse yanuñda ḳadri yoḳdur cāhilüñ
Kūh da olsa ʿadū yanuñda berg-i kāhdur

7. ʿ**adūya:**-*y, -a*
Gazel 259
Mısra: **4**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Yanuñda gerçi manṣıba yoḳdur liyāḳatüm
Bāri ʿadūya ḳarşu nola ben de yād olam

8. ʿ**adūdan:**-*dan*
Gazel 300
Mısra: **4**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Nihān itsün niyazdan ġayra zinhār açmasun rāzın
Raḳībinden ḥaẕer ḳılsun ʿadūdan iḥtirāz itsün

9. ʿ**adūdan:**-*dan*
Gazel 320
Mısra: **5**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Ārzū-yı şefḳat eylerse ʿadūdan itmesün
Sīne-i şeyṭāndan īmān umarsa ummasun

10. ʿ**adū:**
Gazel 368
Mısra: **3**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

ʿAdū kām almasa rām olmasa ʿālemde her güle
Aña sevmek sevilmek mā-ḥaṣal emr-i muḥāl olsa

11. ʿ**adū:**
Gazel 403
Mısra: **9**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Ṭurmaz Ḳabūli lāşe-i lā-şey' iken ʿadū
Her ḳanda baḳsañ ol görinür anda şey gibi

12. ʿ**adūdan:**-*dan*
Beyit 121
Mısra: **2**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Egerçi ḫayli müşkildür cihānda kişi kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ʿadūdan intiḳām almaḳ

13. ʿ**adūya:**-*y*, -*a*
Gazel 242
Mısra: **8**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Kesdüm boġazın Ehrimenüñ tīġ-i ḳahr ile
Sedd eyleyüp ʿadūya Sikenderlik eyledüm

14. ʿ**adū:**
Gazel 294
Mısra: **7**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Gidersin bu ḫayālāt-ı muḥālātı ʿadū dilden
Ki geçile beni sulṭānuma ben de geçem sizden

15. ʿ**adūyı:**-*y*, -*ı*
Gazel 392
Mısra: **1**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Başdum ʿadūyı himmet ile pehlevān gibi
Ḫaşmı ḳanadum altına aldum ṭoġan gibi

16. ʿ**adū:**
Kaside 6
Mısra: **79**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

ʿAdū ki kirpigine aşmaya bu ebyātı
Suṭūr-ı şiʿr-i terüm yer yer aña tīr çeker

17. ʿ**adū:**
Kaside 7
Mısra: **83**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Şevket-i ẕātuñı gördükce helāk ola ʿadū
Dāʿi-i devlet olanlar ḳılalar kesb-i ḥayāt

18. ʿ**adūyı:**-*y*, -*ı*
Kaside 8
Mısra: **32**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Gelüp meydānuña baş ḳomayınca ḳomaduñ elden
ʿAdūyı kendüñe rām itmeyince yoḳdur ārāmuñ

19. ʿ**adūyı:**-*y*, -*ı*
Kaside 16
Mısra: **16**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

El elden üstdür çün üstün olsa nola ser-pençeñ
ʿAdūyı imtiḥāna pençe-i pūlād gönderdüñ

20. ʿ**adū:**
Kıt'a 35
Mısra: **10**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Ez-ān mübeşşir-i īn nām geşt Rūḥu'llāh
Ki ū be-faẕl-ı füzūnest u der-ʿadū ḳāṣır

21. ʿ**adūya:**-*y, -a*
Müseddes 1
Mısra: **38**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Ḳaṣdı açmaḳdur diyār-ı şarḳı İskender gibi
Ẕātı ġālibdür ʿadūya Ḥażret-i Ḥayder gibi

22. ʿ**adū:**
Tarih 3
Mısra: **14**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Dil-āver-baḫş ḳullar başlamış merd ola ben daḫı
Görüp faḫr eylesem ḳahr olsa gördükçe ʿadū anı

23. ʿ**adū:**
Tarih 17
Mısra: **17**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

ʿAdū kīst Zeynī Ferrīn be-Behcet
Zi-nāmūs u ʿārī vü meslūb-ı üslūb

24. ʿ**adū:**
Gazel 47
Mısra: **9**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Zahit.

Ḫātem-i laʿl-i lebüñ ẕikr eylesem durmaz ʿadū
Dīv ṭurmaz ey perī mühr-i Süleymāndan ḳaçar

<u>ʿadū üzre cidalu ḳullaruñ gönder:</u>

1. ʿ**adū üzre cidalu ḳullaruñ gönder:**
Gazel 323
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Düşmanın üzerine asker göndermek.

Ḳılıçla şarḳa ʿasker çek ḳılıçla ḳavm-i aʿdāyı
Cidalu ḳullaruñ gönder ʿadū üzre cidāl olsun

<u>ʿadūdan dönmek:</u>

1. ʿ**adūdan dönmek:**-*mek*
Kaside 8
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Düşmandan dönmek, düşmandan kaçmak.

Alınmaz ehl-i İslām Erdebīlüñ nīr-i bedinden
ʿAdūdan dönmek olmaz Bāyezīdi olsa Bisṭāmuñ

<u>ʿadūdan dönmezüz:</u>

1. ʿ**adūdan dönmezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 157
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Düşmandan dönmek, düşmandan kaçmak.

ʿAdūdan dönmezüz merdān-ı meydān-ı neberdüz biz
Muḫannetden ḳaçar şanmañ bizi merd oġlı merdüz biz

<u>adumuzı yazalar:</u>

1. **adumuzı yazalar:**-*a, -lar*
Gazel 382
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ad yazmak, isimlendirmek, adlandırmak.

Bizi kim dirdi ki mecnūn olavuz
Yazalar adumuzı dīvāne

<u>aduñ añılsun:</u>

1. **aduñ añılsun:**-*sun*
Gazel 324
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Adı anılmak, adından söz edilmek, bahsedilmek.

Ṣūfiyā aduñ añılsun dir iseñ ʿanḳāveş
Maḥv-ı ṣırf itme ʿanā içre vücūduñ ḳāfın

ʿadūnuñ biñine:

1. ʿ**adūnuñ biñine:**-*n, -e*
Kaside 5
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Düşmanın bini, pek çok düşman.

ʿAdūnuñ biñine besdür birimüz diyü at ṣalmış
ʿAceb Rüstemlik itmiş dirler oġlı Zāl Paşanuñ

ʿadūnuñ şoḥbeti:

1. ʿ**adūnuñ şoḥbeti:**
Gazel 53
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Düşmanın sohbeti. II Zahidin sohbeti, konuşması.

Cehennemdür ʿadūnuñ ṣoḥbeti ḳaṭʿā dili ṭurmaz
Maḥabbet ehline zīrā ʿaẕāb iden zebānīdür

ʿadūnuñ sözi şavı:

1. ʿ**adūnuñ sözi şavı:**
Gazel 332
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düşmanın lafı sözü. II Rakibin sözü.

Dōst ardınca ʿadūnuñ sözi ṣavı çoġ olur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ idelüm gel dōstum aġyārı ṣav

ʿadūnuñ ṭaş ile başı:

1. ʿ**adūnuñ ṭaş ile başı:**
Kaside 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Düşmanın bedeni ve başı.

Yanuñda ṭaş ile başı ʿadūnuñ baş berāberdür
Elüñde tīşe-i Ferhāda beñzer tīġ-i bürrānuñ

ʿadūya aḳsa:

1. ʿ**adūya aḳsa:**-*sa*
Kaside 5
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Düşmana hücum etmek.

Aḳan olsa ʿadūya aḳsa deryālar gibi leşker
Ġarīḳ-i niʿmet olsa her biri pūrān-ı pīrānuñ

ʿadū-yı bed-gümānuñ mülkini:

1. ʿ**adū-yı bed-gümānuñ mülkini:**-*n, -i*
Gazel 373
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Şüpheci düşmanın varlığı. II Kötülük niyetli ve şüpheci düşmanın canı.

ʿAdū-yı bed-gümānuñ aldılar mülkini destinden
Yaḳīn irişdi ser-ʿasker daḫı ol bed-gümān üzre

ʿadū-yı dīne:

1. ʿ**adū-yı dīne:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Din düşmanı.

Çeküp şarḳa livā-yı nuṣreti mihr-i cihānāsā
ʿAdū-yı dīne ḳarşu rāyet-i fetḥi ḳılup ber-pā

2. ʿ**adū-yı dīne:**-*e*
Kaside 5
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Din düşmanı.

ʿAdū-yı dīne olmaz iltifātı ehl-i İslāmuñ
Ḳadīmī ḳışṣadur küffār ile cengi müselmānuñ

ʿadū-yı dīn-i pür-kīni:

1. ʿ**adū-yı dīn-i pür-kīni:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kinle dolu din düşmanı.

ʿAdū-yı dīn-i pür-kīni cihāndan defʿ ü refʿ içün Muḥibb-i āl-i Ṭāhā bende-i evlād gönderdüñ

ʿadū-yı dīv-ṭabʿa degme:

1. ʿ**adū-yı dīv-ṭabʿa degme:**-*me*
Gazel 475
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şeytan yaratılışlı düşmana dokunmak, ilişmek.

ʿAceb mi semm-i ḳātil nūş iderse yine haẕm eyler
ʿAdū-yı dīv-ṭabʿa degme bir nesne ġıdā olmaz

ʿadū-yı ḫāk-nihād:

1. ʿ**adū-yı ḫāk-nihād:**
Kıt'a 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Toprak yaradılışlı düşman.

Ḫākāsā ʿadū-yı ḫāk-nihād Āstānuñda ser-nihāde ola

ʿadū-yı ḫār:

1. ʿ**adū-yı ḫār:**
Gazel 223
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Diken (gibi olan) düşman. II Rakip.

ʿAdū-yı ḫār elinden ġonçaveş pür-ḫūn durur baġrum
Nesīm-i himmetüñle anı ḫandān eyle sulṭānum

2. ʿ**adū-yı ḫār:**
Gazel 49
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Diken (gibi) düşman. II Rakip.

Alınmazsa ʿadū-yı ḫār elinden dāmenüñ ey gül
Dil-i şūrīde bülbül gibi zār olmaḳ muḳarrerdür

ʿadū-yı köfte-ḫ∨ārı:

1. ʿ**adū-yı köfte-ḫ∨ārı:**-*ı*
Gazel 230
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Köftehor düşman. II Rakip.

ʿAdū-yı köfte-ḫ∨ārı şerḥa şerḥa eylesün tīġüñ
Vücūdın eyle şemşīrüñle ḳıyma ḳıyma sulṭānum

ʿadū-yı nā-müselmānı:

1. ʿ**adū-yı nā-müselmānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dinsiz düşman.

Revānından cüdā ḳılduñ ʿadū-yı nā-müselmānı
Unutdurduñ sipāh-ı düşmene Şīrāz u Şirvānı

ʿadū-yı nā-müselmānuñ:

1. ʿ**adū-yı nā-müselmānuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Dinsiz düşman.

Yanuñda ṣūreti yoḳdur ʿadū-yı nā-müselmānuñ
Zücāc-ı revnaḳın kesr itdi nāmuñ beyt-i eṣnāmuñ

ʿadū-yı seg-nihāduñ yalanı:

1. ʿ**adū-yı seg-nihāduñ yalanı:**
Gazel 404
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Köpek yaratılışlı düşmanın yalanı. II Köpeğe benzeyen rakibin yalanı.

Yoluñda terk-i ser ḳılmaz Ḳabūlī dirse kiẕb eyler
ʿAdū-yı seg-nihāduñ ḫoş çıḳar yalanı yalanı

āfāḳ:

1. **āfāḳ:**
Gazel 278
Mısra: **8**
Göğün yerle

birleşmiş gibi göründüğü kısımlar, göğün etrafı, ufuklar. II Dünya, âlem.

ʿIşḳdur rāz-ı nihān-ı ʿāşıḳı ifşā iden
ʿIşḳdur āfāḳ içre anı izhār eyleyen

2. **āfāḳa:**-*a*
Gazel 372
Mısra: **1**
Göğün yerle birleşmiş gibi göründüğü kısımlar, göğün etrafı, ufuklar. II Dünya, âlem.

Velvele ṣaldı ṣadā-yı suḫanum āfāḳa
Çıḳdı āvāze-i naẓmum felek-i nüh-ṭāḳa

3. **āfāḳa:**-*a*
Gazel 426
Mısra: **18**
Göğün yerle birleşmiş gibi göründüğü kısımlar, göğün etrafı, ufuklar. II Dünya, âlem.

Ḫüsrev-i ḫāverüñ oldı diyü il gün lemeʿāt
Münteşir eyledi āfāḳa bu rūşen ḫaberi

āfāḳı ditredürse:

1. **āfāḳı ditredürse:**-*ür, -se*
Gazel 403
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cihanı titretmek, dünyayı sallayacak derecede etkili olmak.

Āfāḳı ditredürse nola āh-ı serdümüz
Ol meh bize ṣovuḳluḳ ider oldı dey gibi

āfāḳı münevver ḳılan:

1. **āfāḳı münevver ḳılan:**
Terci-bend 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Afakı nurlandıran (şey).

Nevrlendikce rūy-ı berrāḳı
Ey münevver ḳılan bu āfāḳı

āfāḳı pür itdi:

1. **āfāḳı pür itdi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Her tarafı sarmak, çevrelemek.

Pür itdi kūs u neḳāre ṣadāsı āfāḳı
Ne ṣīt-i nevbet-i şāhī ne kūs-ı İskender

āfāḳı ṭutdı:

1. **āfāḳı ṭutdı:**-*dı*
Gazel 407
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ufku sarmak, tüm dünyaya yayılmak.

Ṣīt-ı naẓmuñ gibi ṭutdı keremüñ āfāḳı
Mesned-i ṣadr-ı saʿādetde olasın bāḳī

āfāḳı ṭutmışdı:

1. **āfāḳı ṭutmışdı:**-*mış, -dı*
Diğer 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ufku sarmak, her yere yayılmak.

Çoḳ kişiye devlet olmışdı zamān-ı devleti
Gün gibi āfāḳı ṭutmışdı şuʿa-ı şöhreti

āfāt-ı semāvīden:

1. **āfāt-ı semāvīden:**-*den*
Gazel 329
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İlahi musibetler, âfetler.

Rivāyet muḫtelifdür ey dil ammā diñle rāvīden
Ġamı bir āfetüñ evlādur āfāt-ı semāvīden

āferīn:

1. **āferīn:**
Gazel 84
Mısra: **5**
"Aferin, bravo,

tebrikler" anlamlarına gelen takdir ve beğenilme sözü.

Āferīn ol ʿāşıḳ-ı Mecnūn-ı miḥnet-zāra kim
Ġuṣṣadan āẕādedür ālāmdan āsūdedür

2. **āferīn:**
Gazel 341
Mısra: **6**
"Aferin, bravo, tebrikler" anlamlarına gelen takdir ve beğenilme sözü.

Sīne-ber-sīne olan cānān ile cān kesb ider
Āferīn ol cāna kim cān besleye cān üstine

3. **āferīn:**
Gazel 387
Mısra: **9**
"Aferin, bravo, tebrikler" anlamlarına gelen takdir ve beğenilme sözü.

Ḥaḳḳā Ḳabūlī ḳalb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hiç bir ehl-i şekīb aña beñzeye

āfet:

1. **āfet:**
Gazel 307
Mısra: **1**
Şiddetli bir güzelliğe sahip olan (kimse). II Sevgili.

Bire āfet bire fettān-ı cihān
Bire ẓālim bire āşūb-ı zamān

2. **āfetdür:**-*dür*
Gazel 363
Mısra: **7**
Bela, sıkıntı, musibet, felaket. II Para, güç, iktidar.

Zer ki bir kār-güẕār ehl-i kemāl āfetdür
Bitürür maşlaḥatuñ bī-meded-i mīr ü sipāh

āfet-i cān:

1. **āfet-i cān:**
Beyit 134
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Can felaketi. II Sevgilinin bakışı.

Gözüñdür āfet-i cān āfet-i cān
Ġamuñdan cism-i bī-cān oldı bī-cān

āfet-i cihān şude'i:

1. **āfet-i cihān şude'i:**-*i*
Gazel 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihan afeti olmak. II Sevgilinin afet gibi güzel olması.

Māh-ı men āfet-i cihān şude'i
Mihr ü zer ān meh zi-cān şude'i

āfet-i devrān:

1. **āfet-i devrān:**
Gazel 419
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünya güzeli. II Herkesi kendine hayran bırakan sevgili.

Döndürür kāse-ṣıfat nüh-ṭabaḳ-ı gerdūnı
Kāse bāzārına bir āfet-i devrān geldi

āfetüñ ġamı:

1. **āfetüñ ġamı:**
Gazel 329
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âfetin gamı. II Sevgilinin kederi.

Rivāyet muḫtelifdür ey dil ammā diñle rāvīden
Ġamı bir āfetüñ evlādur āfāt-ı semāvīden

āfitāb yañaḳlu:

1. **āfitāb yañaḳlu:**
Şarkı 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -

Güneş yanaklı. II Güneş gibi parlak yanaklı sevgili.

Yeşillere girmiş yār içlü ṭaşlu
Āfitāb yañaḳlu māh-ı nev ḳaşlu

āftāb:

1. **āftābdur:**-*dur*
Beyit 140
Mısra: **2**
Güneş, şems. II İslam Han Giray.

Tātār Ḫān ise bu şeh-i kāmyābdur
İslām Ḫān Girāy ise bu āftābdur

2. **āftābı:**-*ı*
Gazel 208
Mısra: **6**
Güneş, şems.

Ḫādim-i ḫāk-i der-i devlet-me'ābuñ olmaġa
Āftābı bende-i zerrīn-külāh itsem gerek

3. **āftāb:**
Gazel 384
Mısra: **6**
Güneş, şems.

ʿĀşıḳ ki anda ẕerre ḳadar sūz u tāb ola
Ḫāk-i vücūdı ẕerre ise āftāb ola

4. **āftāb:**
Gazel 410
Mısra: **2**
Güneş, şems.

Aġlar isem nola seḥāb gibi
Baḫtum açılmaz āftāb gibi

5. **āftāb:**
Mesnevi 1
Mısra: **137**
Güneş, şems.

Be-dih sāḳi ān cām çün āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-i nāb

6. **āftābem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **124**
Güneş, şems.

Be-dih sāḳi ān gevher-i şeb-çerāġ
Dehed z'āftābem fürūġeş ferāġ

7. **āftāb:**
Gazel 15
Mısra: **2**
Güneş, şems. II Şarap.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb ʿāşıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī göñli alçaḳ bir güzeldür āftāb

8. **āftābdur:**-*dur*
Gazel 97
Mısra: **2**
Güneş, şems. II Şarap.

Leylī ki şāh-ı burc-ı felek-iktisābdur
Mecnūn göziyle baḳar iseñ āftābdur

9. **āftāba:**-*a*
Gazel 429
Mısra: **4**
Güneş, şems. II Şarap.

Māh-peykerler ḥicābından yüzine baḳamaz
Olmadı ol āftāba kimse daḫı rū-be-rūy

10. **āftāb:**
Mesnevi 1
Mısra: **122**
Güneş, şems. II Şarap.

Be-men dih ki gerded misem zer-i nāb
Ki men ẕerreem z'ū şeved āftāb

āftābāsā:

1. **āftābāsā:**
Gazel 323
Mısra: **3**
Güneş gibi.

Ṭulūʿ itsün saʿādet maṭlaʿından āftābāsā
Zevāle irmesün mihr-i cemālüñ pür-kemāl olsun

2. **āftābāsā:**
Kaside 1
Mısra: **3**
Güneş gibi.

Diyār-ı şarḳa rūşen yollar açduñ āftābāsā
Revādur kārbānı işlese Şīrāz u Şirvānuñ

3. **āftābāsā:**
Kaside 10
Mısra: **9**
Güneş gibi.

Tāb virmiş āftābāsā ten-i billūrına
Bir ḥarāret issi ṣāḥib-sūz bir ışlaḳ dede

<u>āftābdan bir zerre istemek:</u>

1. **āftābdan bir ẕerre istemek:**-*mek*
Gazel 467
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güneşten bir zerre istemek.

Manṣıb recāsı pādşeh-i kāmyābdan
Bir ẕerre istemek gibidür āftābdan

<u>āftāb-ı ʿālemārādur:</u>

1. **āftāb-ı ʿālemārādur:**-*dur*
Gazel 94
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihanı, âlemi süsleyen güneş. II Sevgilinin cemali.

Cemāl-i pādşāhī āftāb-ı ʿālemārādur
Rıżā-yı ʿadl ü dādı ẓāhir ü bāṭında peydādur

<u>āftāb-ı evc-i kerem:</u>

1. **āftāb-ı evc-i kerem:**
Gazel 254
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Lütuf göğünün güneşi. II Sevgili.

Yüzüñi görmeyeli ẕerrevār düşkündür
Dil-i fütāde eyā āftāb-ı evc-i kerem

<u>āftāb-ı ʿışḳdan:</u>

1. **āftāb-ı ʿışḳdan:**-*dan*
Tahmis 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk güneşi. II Sevgili.

Āftāb-ı ʿışḳdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel
Şuʿle-i nār-ı meveddetden şerer ṭuyduñsa gel

<u>āftāb-ı keremsin:</u>

1. **āftāb-ı keremsin:**-*sin*
Gazel 337
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Lütuf güneşi. II Sevgili.

Sen āftāb-ı keremsin yanuñda ben ẕerre
Ṭarīḳ pertev-i ḫurşīd ü ẕerre de yoluñ a

<u>āftāb-ı keremüñ pertev şalsa:</u>

1. **āftāb-ı keremüñ pertev şalsa:**-*sa*
Kaside 2
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kerem güneşi ışık saçmak. II Lütfetmek, ihsanda bulunmak.

Āftāb-ı keremüñ üstüme pertev ṣalsa
Mihr ü ḫāver gibi her ẕerrem olurdı raḫşān

<u>āftāb-ı pür-żiyā:</u>

1. **āftāb-ı pür-żiyā:**
Gazel 198
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nurla dolu güneş. II Sevgili.

ʿAceb mi şevḳe gelsem ṭalʿat-ı zībāñı gördükce

Derūnum rūşen itdüñ
āftāb-ı pür-żiyā geldüñ

āftābı şaḳladuñ:

1. **āftābı şaḳladuñ:**-*du, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Güneşi saklamak. II Feleğin veziri öldürmesi.

Sāġarı niçün şikest itdüñ
ṣafāsın neyledüñ
Āftābı şaḳladuñ nūr u
żiyāsın neyledüñ

āftāb-ı ṭalʿatuñ:

1. **āftāb-ı ṭalʿatuñ:**-*uñ*
Gazel 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aydınlık yüzün güneşi. II Sevgilinin parlak yüzü.

Āftāb-ı ṭalʿatuñ günden
güne tābān ola
Kevkeb-i māhiyyetüñ
ḫurşīd-i nūr-efşān ola

āftāb-iştihār:

1. **āftāb-iştihār:**
Tarih 4
Mısra: **4**
Güneş gibi şöhretli (kimse). II Siyavuş Paşa.

Melek-ḫaşlet ü āsmān-irtifāʿ
Felek-rifʿat ü āftāb-iştihār

ʿafv ider:

1. ʿ**afv ider:**-*er*
Gazel 205
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Affetmek, bağışlamak.

Muḳarrer her ne cürm isnād iderse düşmen-i münkir
Ki ʿafv ider Ḫudā dirler günāhın ehl-i iḳrāruñ

ʿafv u kerem:

1. ʿ**afv u kerem:**
Gazel 294
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Affetme ve ihsan.

Biri birini müstelzim durur ʿālemde ʿafv u sehv
Ḳabūlīden gelen sehv ü ḫaṭā ʿafv u kerem sizden

ʿafv u sehv:

1. ʿ**afv u sehv:**
Gazel 294
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Af ve kusur, hata ve bağışlanma.

Biri birini müstelzim durur ʿālemde ʿafv u sehv
Ḳabūlīden gelen sehv ü ḫaṭā ʿafv u kerem sizden

afyon yimeden:

1. **afyon yimeden:**-*meden*
Kaside 13
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Afyon yemek, zehirli ve uyutucu bir madde olan afyon çekmek.

Saña afyon yimeden herze yimek çoḳ yegdür
Hele tizce durur idüñ gözüñ olmazdı ḳızıl

afyonı dükendikce:

1. **afyonı dükendikce:**-*dikce*
Kaside 13
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Afyonu tükenmek, afyonu bitmek.

Seni afyonı dükendikce boḳın yir dirler
Böyle naḳl itmiş eḥibbā ki ṣorarsañ nāḳil

aġ:

1. **aġ:**
Gazel 175
Mısra: **4**
Ak, beyaz. II Tuzak, ağ.

Dāne-i ḫāl-i ruḫuñla murġ-ı dil ṣayd itmege

Ḳara zülfüñ aġ imiş budur müsemmā bi’n-naḳīż

2. **aġ:**
Gazel 73
Mısra: **7**
Beyaz, ak.

Ṣaḳalı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi aġ u alnı açıḳdur
Degül mūy-ı sefīd ol lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür

3. **aġ:**
Kıt'a 5
Mısra: **4**
Beyaz, ak.

Ruḫuñuñ gülşen-i leṭāfetde
Ḳızılı ḳızıl aġı aġ olsun

4. **aġa:**-*a*
Gazel 393
Mısra: **8**
Ağmak, sarkmak. II Ulaşmak, erişmek.

Ḳul oġlı bir efendi gördüm ey dil ḳol ṭolaşurken
Umarum kim şeb-i vuṣlatda yanuma aġa ḳolı

āġ olur:

1. **āġ olur:**-*ur*
Gazel 360
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ak olmak, beyaz olmak. II Temizlenmek, günahlardan arınmak.

Ṣor ṣor eger aġlar iseñ āġ olur
Āb-ı sirişk ile bu rūy-ı siyāh

aġa:

1. **aġalar:**-*lar*
Gazel 297
Mısra: **5**
Ağa, bey, efendi.

Aġalar içre sen gül gibi gül gülzār-ı ʿālemde
Cemālüñ seyr iden ʿāriflere ṭaġ üsti bāġ olsun

2. **aġadan:**-*dan*
Gazel 317
Mısra: **1**
Ağa, bey, efendi.

Bir gedā himmeti yegdür baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre bizi daġdaġadan

3. **aġa:**
Kaside 4
Mısra: **93**
Ağa, bey, efendi.

Nice aġa iki ḳaplān-ı meyādīn-i veġā
Nice ḳaplān iki serdār-ı şecīʿ-i miḳdām

4. **aġaya:**-*y, -a*
Terci-bend 4
Mısra: **15**
Ağa, bey, efendi.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma anuñ da zamānı var

aġac aġız:

1. **aġac aġız:**
Kaside 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ağaç (gibi) ağız.

Nedür ol aşma burun …… yüz dügme dudaḳ
Balta dil aġac aġız yolma şaḳal işleme ḳıl

aġac ayaġıyla:

1. **aġac ayaġıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 267
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ağaç ayak. II Merdiven. II Güneş ışıkları.

Ayaḳ ayaḳ çıḳmaġa ṭāḳ-ı sipihre ol güneş
Aġac ayaġıyla ḳılmış āsmāna nerdübān

āgāh:

1. **āgāh:**
Mesnevi 10
Mısra: **9**

Uyanık, basiretli (kimse).

Pür-ḫaṭardur ṭarīḳuñ ey āgāh
Yārüñ olsun hemīşe b'ismi'llāh

<u>āgāh olmadı:</u>

1. **āgāh olmadı:**-*ma, -dı*
Tahmis 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Haberdar olmak, bilmek.

Bize cevr ü cefādan ol perī ḫālī degül her gāh
Belā vü derd ü miḥnetdür dilümden olmadı āgāh

<u>āgāh olmaduḳ:</u>

1. **āgāh olmaduḳ:**-*ma, -du, -ḳ*
Tahmis 12
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Haberdar olmak, bilmek.

Bir gün āgāh olmaduḳ dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye müncer olur bu mā-cerā

<u>āgāh-ı Meḥemmed:</u>

1. **āgāh-ı Meḥemmed:**
Gazel 37
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mehemmed'in sırlarına vâkıf olmak.

Āh eylemeden çāre bulınmaz saña zīrā
Yoḳ sende eyā ḫaste-dil āgāh-ı Meḥemmed

<u>aġalan:</u>

1. **aġalanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 144
Mısra: **10**
Ağalanmak, kibirlenmek, büyüklük taslamak.

Ey Ḳabūlī gönlümüz alçaḳ durur ġāyet bizüm
Bende-i ʿışḳ olduḳ iller gibi aġalanmazuz

2. **aġalanmaz:**-*maz*
Gazel 150
Mısra: **4**
Ağalanmak, kibirlenmek, büyüklük taslamak.

Gün gibi yüksek olan gönlini alçaḳ gözedür
Göklere ṭonı aġan kimseye aġalanmaz

<u>aġalar içre:</u>

1. **aġalar içre:**
Gazel 402
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağalar içinde, beyler arasında.

Şeh-i ʿālem-penāhuñ bende-i maḳbūl ü sırdāşı
Aġalar içre ġāyet ẕāt-ı ʿālīdür odabaşı

<u>aġalıḳ:</u>

1. **aġalıḳdur:**-*dur*
Gazel 65
Mısra: **6**
Ağalık, efendilik, beylik.

Mekānında oturmaḳ ʿārife bir güne beglikdür
Vücūdı ḳalʿasın ḥıfẓ eylemek başḳa aġalıḳdur

<u>aġar:</u>

1. **aġardı:**-*dı*
Gazel 181
Mısra: **8**
Ağarmak, beyazlaşmak, (saçına) aklar düşmek.

Zamān-ı seyr ü ṣafā geçdi başa ḳış ḳondı
Ḳırardı dīde-i mūlar aġardı nite ki berf

2. **aġarup:**-*up*
Gazel 344
Mısra: **7**
Ağarmak, beyazlaşmak, (saçına) aklar düşmek.

Mūlar aġarup göz ḳararup yaş ile ṭoldı

Ḳaldum yalıñuz bir fele bārān arasında

3. **aġardıkca:**-*dıkca*
Kaside 5
Mısra: **63**
Aġarmak, beyazlaşmak. II Yükselmek.

Aġardıkca der ü dīvār düşmen ḳararur ġamdan
Sevād-ı ḳalʿa-i Lorī yüzin aġardur insānuñ

aġarmış dīde:

1. **aġarmış dīde:**
Gazel 142
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aġarmış göz. II Âşığın gözü.

Aġarmış dīde yaşlandıḳca ḫayli ter-mizāc olmış
Alışmaz fürḳat-i yār ile bir dem imtizāc itmez

āġāz it:

1. **āġāz it:**
Tahmis 11
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Başlamak, belli bir işe girişmek.

Uçmaġa sūy-ı ʿarşa pervāz it
Ṭarf-ı murġān-ı ḳudse āġāz it

āgeh:

1. **āgeh:**
Mesnevi 1
Mısra: **15**
Uyanık olmak, sarhoş olmamak.

Me-bād āgeh ey mest-i ḫūnrīz-i bed
Sebū ber-ser-i mā zened beşkened

aġı karayı fark et:

1. **aġı ḳarayı farḳ et:**
Gazel 27
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akı karayı fark etmek: İyiyi kötüden ayırmak, yanlışı ve doğruyu ayırt edebilmek.

Yidi ṭasdan geçen aġıdur efendi yidügüñ
ʿĀmil ol ʿilmüñ ile aġı ḳarayı farḳ et

aġır:

1. **aġırumuz:**-*umuz*
Gazel 158
Mısra: **4**
Hafif karşıtı, ağır.

Bādenüñ raṭl-ı girānın sen tehī ẓann eyleme
Bize ögretme bize sen aġırumuz yeynümüz

Aġır daġı:

1. **Aġır daġı:**
Gazel 433
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağrı dağı, İran ve Ermenistan sınırlarına yakın olan, Türkiye'nin en yüksek dağı.

Çü geldi ʿasker-i Rūm aġrıġıyla çün Aġır daġı
Ḳırıldı baġraġıyla şāh-ı güm-rāhuñ baġırdāġı

aġır gelmesün:

1. **aġır gelmesün:**-*me, -sün*
Gazel 517
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağır gelmek, yapılması güç olmak. II Gücüne gitmek.

Bār-ı ʿışḳı ʿacebā niçe götirmiş Ferhād
Yatduġı yirde aġır gelmesün ol mecnūna

aġır ol:

1. **aġır ol:**
Gazel 350
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağır ol!: Ağırbaşlı, sabırlı ve ciddi ol! II Acele etme!

Çignerse her denī seni incinme ġam degül
Sen aġır ol Ḳabūli yoluñ bekle hem-çü kūh

ağız:

1. **ağzı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **85**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Dehānı ġonça aġzı burnı ḫurde
Teni abbaḳ ṣoyulmışca yumurda

2. **ağzında:**-*ı, -n, -da*
Mesnevi 9
Mısra: **15**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Dişi aġzında lü'lü-i ṣadefdür
Dür-i mengūşı ṣan dürr-i Necefdür

3. **ağzından:**-*ı, -n, -dan*
Tarih 18
Mısra: **7**
Ağız. II Padişahın ağzı, sözü.

Pādşāh-ı ʿālem aġzından didüm tārīḫini
Cümle Lori ḳalʿasın Ferhād ābād eyledi

ağız açmadı:

1. **ağız açmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 4
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağız açmamak: Konuşmamak, tek kelime etmemek, hiçbir şey söylememek.

Diñlenürdi sözi dāyim ser-i çavuşānuñ
Ol ammā ki aġız açmadı çün ehl-i ṣıyām

ağız ḫaberi:

1. **ağız ḫaberi:**
Gazel 408
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Ağızdan ağza dolaşarak yayılan haber.

Ḳand-i luṭfuñ umaraḳ aġıza geldi cānum
Ḳande gitsüñ buyuruñ bāri bir aġız ḫaberi

ağla:

1. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **49**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Bir muṣībetdür bu kim ins aġlasun cān aġlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun deryā-yı ʿummān aġlasun

2. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **49**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Bir muṣībetdür bu kim ins aġlasun cān aġlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun deryā-yı ʿummān aġlasun

3. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **50**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Bir muṣībetdür bu kim ins aġlasun cān aġlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun deryā-yı ʿummān aġlasun

4. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **51**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Ṭaġlar gögsin geçürsin ebr-i bārān aġlasun
Cūylar feryād idüp seyl-i firāvān aġlasun

5. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **52**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Ṭaġlar gögsin geçürsin ebr-i bārān aġlasun
Cūylar feryād idüp seyl-i firāvān aġlasun

6. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **54**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Ṭaşlarla döge döge sīnesin kān aġlasun
Ḳaralar geysün şebāsā āb-ı ḥayvān aġlasun

7. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **55**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Jāleler aḳsun yüzinden verd-i ḫandān aġlasun
Ḳaṭreler döksün gözinden bāġ u bostān aġlasun

8. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **56**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Jāleler aḳsun yüzinden verd-i ḫandān aġlasun
Ḳaṭreler döksün gözinden bāġ u bostān aġlasun

9. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **57**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Yana yana her gice şemʿ-i şebistān aġlasun
Meclise gelsün şürāḥī ṣubḥa dek ḳān aġlasun

10. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **59**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Şemle ṣarsun başına mihr-i dıraḫşān aġlasun
Döne döne üstine gerdūn-ı gerdān aġlasun

11. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **60**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Şemle ṣarsun başına mihr-i dıraḫşān aġlasun
Döne döne üstine gerdūn-ı gerdān aġlasun

12. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **61**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Ḳıṣṣa-i Yūsuf gibi añdıḳca iḫvān aġlasun
Aġlasun kan aġlasun bu çeşm-i giryān aġlasun

13. **ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **62**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Ḳıṣṣa-i Yūsuf gibi
añdıḳca iḫvān aġlasun
Aġlasun kan aġlasun bu
çeşm-i giryān aġlasun

14. **aġlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **62**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Ḳıṣṣa-i Yūsuf gibi
añdıḳca iḫvān aġlasun
Aġlasun kan aġlasun bu
çeşm-i giryān aġlasun

15. **aġlamadan:**-*ma(k)*, -*dan*
Gazel 48
Mısra: **2**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Görmese ʿāşıḳ olan dil-berini cānı çıḳar
Derd ile aġlamadan dīde-i giryānı çıḳar

16. **aġlayıgör:**-*y*, -*ı*, -*gör*
Gazel 98
Mısra: **12**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

17. **aġla:**
Gazel 124
Mısra: **9**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Geh derdüñ aġla ol şehe gāhī duʿālar it
Ṭurma Ḳabūli şükr ü şikāyet zamānıdur

18. **aġlamaḳ:**-*maḳ*
Gazel 173
Mısra: **9**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Ḳabūlī aġlamaḳ gülmek muḥaṣṣal
Biri saña birisi baña maḫṣūṣ

19. **aġlamaz:**-*maz*
Gazel 214
Mısra: **9**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

ʿĀrif-i tīr-i ḳażā ḥükm-i ḳaderden aġlamaz
Ey Ḳabūlī sen de ʿārifler ḳadar ṭuyduñsa gel

20. **aġlamaḳdur:**-*maḳ*, -*dur*
Gazel 248
Mısra: **5**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Aġlamaḳdur yiridür ebr-mi<u>s</u>āl
Eylese ʿālemi giryem ger yem

21. **aġlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 382
Mısra: **2**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Dil virüp şemʿ-i ruḫ-ı cānāna
Aġlayalum yine yana yana

22. **aġladuġum:**-*duġ*, -*um*
Kıt'a 1
Mısra: **7**

Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Benüm aġladuġum bu ʿālemde
Ḫāne maʿmūrlıḳ muʿammerlik

23. **aġlasam:**-*sa, -m*
Müseddes 2
Mısra: **16**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Ṭaşlarla sīneler dögsem nola cūlar gibi
Aġlasam gezsem sürünsem yürüsem ṣular gibi

24. **aġlar:**-*r*
Tahmis 8
Mısra: **22**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Bülbül-i dil Ḳabūliyā her bār
Ḫār elinden fiġān idüp aġlar

25. **aġlayup:**-*y, -up*
Tarih 13
Mısra: **11**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp
Ṣu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẓīf

26. **aġlasam:**-*sa, -m*
Tesdis 1
Mısra: **14**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Āteş-i ḥasretle yir yir nola sīnem daġlasam
Cūylar gibi gözüm yaşın aḳıtsam aġlasam

27. **aġlasam:**-*sa, -m*
Tesdis 1
Mısra: **16**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek. II Üzülmek, üzüntü çekmek, kederlenmek.

Serv gibi ḳāyim olsam ḫıdmete bil baġlasam
Pāyüñe düşsem yüzüm sürsem …… aġlasam

28. **aġlamaḳdan:**-*maḳ, -dan*
Gazel 141
Mısra: **3**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek.

Aġlamaḳdan ḳızarup dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle bir pāk güher ḫāk-i Yemenden çıḳmaz

29. **aġlayamaz:**-*y, -amaz*
Gazel 166
Mısra: **3**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek.

Utanur aġlayamaz söyleyemez dil-dāra
Dil-i maḥcūbı görüñ ḥālini iʿlām idemez

30. **aġlar:**-*r*
Gazel 360
Mısra: **11**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek.

Ṣor ṣor eger aġlar iseñ āġ olur
Āb-ı sirişk ile bu rūy-ı siyāh

31. **aġlarsañ:**-*r, -sa, -ñ*
Gazel 376

Mısra: **10**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek.

Ṭūfān-ı eşk-i çeşmüñ
ġarḳ-āb ider cihānı
Aġlarsañ ey Ḳabūlī leyl ü nehār böyle

32. **aġlar:**-*r*
Gazel 410
Mısra: **1**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek.

Aġlar isem nola seḥāb gibi
Baḫtum açılmaz āftāb gibi

33. **aġlar:**-*r*
Gazel 430
Mısra: **2**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle cihān sen gideli

34. **aġlamaḳdan:**-*maḳ, -dan*
Muhammes 1
Mısra: **23**
Acı, keder, pişmanlık veya sevinçten gözyaşı dökmek.

Aġlamaḳdan gözleri yaşını deryā ḳılduġı
Sūz-ı ʿışḳuñla Ḳabūlīnüñ yanup yaḳılduġı

aġlat:

1. **aġladup:**-*up*
Diğer 2
Mısra: **9**
Ağlatmak, ağlamasına sebep olmak. II Üzmek, canını yakmak, kederlendirmek.

Bunca ḫalḳı aġladup nālān u giryān eyledüñ
Ṭaġıdup ʿünvānını cemʿin perīşān eyledüñ

2. **aġlatmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Gazel 98
Mısra: **11**
Ağlatmak, ağlamasına sebep olmak. II Üzmek, canını yakmak, kederlendirmek.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

3. **aġlatma:**-*ma*
Gazel 135
Mısra: **5**
Ağlatmak, ağlamasına sebep olmak. II Üzmek, canını yakmak, kederlendirmek.

Aġlatma ben ġarībüñ şād olmasun raḳībüñ
Aġlatma ʿandelībüñ kim āh u zāra döymez

4. **aġlatma:**-*ma*
Gazel 135
Mısra: **6**
Ağlatmak, ağlamasına sebep olmak. II Üzmek, canını yakmak, kederlendirmek.

Aġlatma ben ġarībüñ şād olmasun raḳībüñ
Aġlatma ʿandelībüñ kim āh u zāra döymez

5. **aġladup:**-*up*
Gazel 296
Mısra: **10**
Ağlatmak, ağlamasına sebep olmak. II Üzmek, canını yakmak, kederlendirmek.

Yaşına baḳ Ḳabūliye raḥm it
Aġladup bir ġarībi neylersin

6. **aġlatmaġ:**-*maġ*
Gazel 364
Mısra: **7**
Ağlatmak, ağlamasına sebep olmak. II Üzmek, canını yakmak, kederlendirmek.

Tīġüñ beni aġlatmaġ ile yanuña geçdi

El üzre ṭutulsa nola saʿy eyledi māla

7. **ağlatdı:**-*dı*
Mesnevi 3
Mısra: **30**
Ağlatmak, ağlamasına sebep olmak. II Üzmek, canını yakmak, kederlendirmek.

Luṭfuña maẓhar olacaḳ ḳuldur
Yiter ağlatdı dehr anı güldür

ağlayı geleni:

1. **ağlayı geleni:**-*i*
Mesnevi 2
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Ağlayarak gelen (kimse). II Mutsuz, üzgün, dertli kişi.

Dest-i ġamdan ḫalāṣ eyle beni
Gülerek gönder ağlayı geleni

ağlayu ağlayu:

1. **ağlayu ağlayu:**
Gazel 179
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağlaya ağlaya, sürekli ağlayarak.

Bādeye olmış diyü menʿ ü yasaġ
Ağlayu ağlayu gözden çıḳdı bāġ

aġniyā:

1. **aġniyā:**
Gazel 62
Mısra: **14**
Zenginler.

Ben zer ü sīme Ḳabūlī iltifāt itmem faḳīr
Raġbet-i dīnār u dirhem aġniyā yanındadur

aġrıġ:

1. **aġrıġıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 433
Mısra: **1**
Ağrı, sızı, dert, keder, acı.

Çü geldi ʿasker-i Rūm aġrıġıyla çün Aġır dağı
Ḳırıldı baġraġıyla şāh-ı güm-rāhuñ baġırdāġı

āġūş iderseñ:

1. **āġūş iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Beyit 163
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kucaklamak, sarılmak.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

aġuz:

1. **aġuz:**
Gazel 148
Mısra: **10**
Ağız. II Gonca.

Fem-i yāre Ḳabūlī ġonca uymaz
Dehān-ı yāre beñzer mi ol aġuz

aġyār:

1. **aġyārdan:**-*dan*
Beyit 79
Mısra: **1**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür ġayrıdan begden gelen begdür

2. **aġyārı:**-*ı*
Beyit 256
Mısra: **2**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Rüsūm-ı ḥālin añma ḥadd-i ḥaddi anı cāmiʿdür
Dilā ʿuşşāḳı taʿrīf eyle kim aġyārı māniʿdür

3. **aġyāra:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **5**

Başkaları,
yabancılar. II Rakip.

Aġyāra ṭarīḳ-i ġam-ı
hecrüñden e̱ser yoḳ
Nādāna müyesser ola mı
rāh-ı Meḥemmed

4. **aġyār:**
Gazel 72
Mısra: **9**
Başkaları,
yabancılar. II Rakip.

Aġyār var iken saña rām
olmaz ol melek
Olmaz Ḳabūli nite ki
şeyṭān aradadur

5. **aġyārı:**-*ı*
Gazel 77
Mısra: **3**
Başkaları,
yabancılar. II Rakip.

Ḫālī ḳomaz ol yāri māniʿ
olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar
bizden didiler zer zer

6. **aġyāra:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **10**
Başkaları,
yabancılar. II Rakip.

ʿĀlem-i vaṣla Ḳabūlīnüñ
odur irmedügi
Kendü kām almadan
aġyāra varur ṭuyġuraḳor

7. **aġyār:**
Gazel 125
Mısra: **3**
Başkaları,
yabancılar. II Rakip.

Görse aġyār ile bir yirde
bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi
bizi ad eyler

8. **aġyārı:**-*ı*
Gazel 130
Mısra: **7**
Başkaları,
yabancılar. II Rakip.

Ḳoma aġyārı maḥalleñde
eyā ḫūr-likā
Ṭurmasun cennet-i
kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

9. **aġyār:**
Gazel 132
Mısra: **1**
Başkaları,
yabancılar. II Rakip.

Sen meh-i nā-mihrbāna
olalı aġyār yār
Oldı ʿālem gözüme ey
serv-i ḫoş-reftār tār

10. **aġyārı:**-*ı*
Gazel 154
Mısra: **10**
Başkaları,
yabancılar. II Rakip.

Nigāruñ rāh-ı kūyın
baġladı seyl-āb-ı eşk āḫir
Ḳabūlī geçmege aġyārı
şimden girü yol ḳalmaz

11. **aġyār:**
Gazel 158
Mısra: **9**
Başkaları,
yabancılar. II Rakip.

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile
yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle
var mā-beynümüz

12. **aġyāra:**-*a*
Gazel 172
Mısra: **4**
Başkaları,
yabancılar. II Rakip.

Ḫuṣūṣumuz size maḫṣūṣ
iken neden şāhum
Kemāl-i luṭfuñuz aġyāra
idesiz taḫṣīṣ

13. **aġyār:**
Gazel 195
Mısra: **10**
Başkaları,
yabancılar. II Rakip.

Raḥm eyler idi yaşumuza
yār Ḳabūlī
Aġyār geçüp ḳarşumuza
gülmese giñ giñ

14. **aġyārı:**-*ı*
Gazel 195
Mısra: **7**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fiñ fiñ

15. **aġyār:**
Gazel 197
Mısra: **3**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Kūyuñ içre başa baş aġyār ile ceng itmege
İşigüñ ṭaşı gibi kişi yarar olmaḳ gerek

16. **aġyār:**
Gazel 251
Mısra: **7**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

ʿĀleme fāş ider beni aġyār
Yār ile ʿālem itdügüm dirsem

17. **aġyārı:**-*ı*
Gazel 332
Mısra: **4**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Dōst ardınca ʿadūnuñ sözi ṣavı çoġ olur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ idelüm gel dōstum aġyārı ṣav

18. **aġyār:**
Gazel 343
Mısra: **7**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Ḥużūruñda aġyār lā-şeyʾ iken
Neden luṭf ola yine ol lāşeye

19. **aġyārı:**-*ı*
Gazel 352
Mısra: **4**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Ehl-i ʿışḳuñ boynına bir bārdur ṭaʿn-ı raḳīb
Ḳāyil idük cevrine aġyārı bāri olmasa

20. **aġyār:**
Gazel 361
Mısra: **9**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Aġyār ile Ḳabūli alışmaz mizācumuz
Olur mı kimse yaḫşı dirilmek yamān ile

21. **aġyārı:**-*ı*
Gazel 369
Mısra: **1**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Gel meclis-i ḫāṣ idelüm aġyārı getürme
Gel gül gibi tenhā olalum ḫārı getürme

22. **aġyār:**
Gazel 378
Mısra: **5**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Ben gel disem aġyār ile bezme otursın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

23. **aġyār:**
Gazel 437
Mısra: **4**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Aḥbāb ile seyr eyle eṭrāf-ı çemenzārı
Aġyār ile yār olma ġayret demidür şimdi

24. **aġyāra:**-*a*
Gazel 447
Mısra: **1**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Didi aġyāra seng-i kūy-ı dil-ber
Büyükdür her biri yanında şeş-ber

25. **aġyār:**
Gazel 481
Mısra: **4**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Dil-dāra kendü ḥālini tafṣīle başladı
Aġyār bizüm işümüzi mücmel eyledi

26. **aġyār:**
Gazel 209
Mısra: **5**
Başkaları, yabancılar. II Herkes.

Ḳalʿ oldı der-i ḳalʿa-i Ḫayber gibi aġyār
Ḳanlar ṣaçalı tīġ-i dem-efşānı ʿAlinüñ

27. **aġyārı:**-*ı*
Gazel 327
Mısra: **3**
Başkaları, yabancılar. II Herkes.

Ölümlük olanı ḳorsın helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu itdügüñ aña helākem ben

<u>aġyār idüp:</u>

1. **aġyār idüp:**-*üp*
Gazel 301
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Başkası hâline getirmek. II Rakip yapmak.

Şīve-i ʿışḳ u maḥabbetdür maḥabbet ehlinüñ
Yārini aġyār idüp aġyārını aʿdā ḳılan

<u>aġyāra iltifātı olan yārı:</u>

1. **aġyāra iltifātı olan yārı:**-*ı*
Gazel 512
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Başkalarına ilgi gösteren sevgili.

Yār ile ülfet eyleyen aġyārı sevmezin
Aġyāra iltifātı olan yārı sevmezin

<u>aġyāra naẓar ḳılmaġ:</u>

1. **aġyāra naẓar ḳılmaġ:**-*maġ*
Gazel 196
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Başkalarına yardım etmek, lütuf ve ihsanda bulunmak.

Aġyāra naẓar ḳılmaġ ile biz de Ḳabūlī
Keyvāna deger bir yüce eyvāna yitişdük

<u>aġyār-ı bed-hūdan kesilmezseñ:</u>

1. **aġyār-ı bed-ḫūdan kesilmezseñ:**-*mez, -se, -ñ*
Tesdis 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kötü huylu rakipten ayrılmak, rakiple irtibatı kesmek.

Gelüp meclisde ey ġonca-dehen gülüp açılmazsañ
Beni maḥzūn idüp aġyār-ı bed-ḫūdan kesilmezseñ

<u>aġyārı çoḳ dil-dārı:</u>

1. **aġyārı çoḳ dil-dārı:**-*ı*
Beyit 247
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rakibi çok sevgili.

Ferāġat ḳıl göñül aġyārı çoḳ dil-dārı neylersin
Dili pür-ḫārḫār ider gül-i pür-ḫārı neylersin

<u>aġyārı daʿvet itmesün:</u>

1. **aġyārı daʿvet itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 275
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Başkalarını davet etmek. II Sevgilinin rakibi çağırması.

Dil-ber istiʿcāl idüp aġyārı daʿvet itmesün
Ḫayrdur eglenmesi şerr işi teʾḫīr eylesün

aġyār-ı gül-ṭabʿa:

1. **aġyār-ı gül-ṭabʿa:**-*a*
Gazel 40
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şeytan yaratılışlı rakip.

Hiç yoḳdur ehl-i ʿışḳa yaḳīn olmadan baʿīd
Aġyār-ı gül-ṭabʿa ḳarīb olmadur baʿīd

aġyār-ı nā-sezāya:

1. **aġyār-ı nā-sezāya:**-*y, -a*
Gazel 213
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Hiçbir şeye) Layık olmayan rakip.

Ḳatl itmedür cezāsı raḳībüñ ezā degül
Aġyār-ı nā-sezāya ne itseñ sezā degül

aġyār-ı seg-nihādı:

1. **aġyār-ı seg-nihādı:**-*ı*
Gazel 456
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Köpek yaradılışlı rakip.

Yaḳışmaz oldı dārına dil-dāra uyalı
Aġyār-ı seg-nihādı kim dāra yāra yaraşur

aġyār-ı seg-ṭabīʿatı:

1. **aġyār-ı seg-ṭabīʿatı:**-*ı*
Gazel 121
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Köpek yaratılışlı rakip.

Vaḥşīlük eylemiş yine görünmez ol ġazāl
Aġyār-ı seg-ṭabīʿatı ardınca söyledür

aġyārı yār ile hem-dem kılup:

1. **aġyārı yār ile hem-dem ḳılup:**-*up*
Tahmis 9
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Rakibi sevgiliyle yakınlaştırmak.

Bizi maḥrūm idüp yār ile hem-dem ḳılup aġyārı
Bu dehr-i bī-vefāda hem-dem-i aġyār idüp yāri

aġyārını aʿdā kılan:

1. **aġyārını aʿdā ḳılan:**
Gazel 301
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rakibi düşman eden (şey).

Şīve-i ʿışḳ u maḥabbetdür maḥabbet ehlinüñ
Yārini aġyār idüp aġyārını aʿdā ḳılan

aġyārveş:

1. **aġyārveş:**
Gazel 197
Mısra: **9**
Başkaları gibi.

Raġbetüñ yoḳ çün Ḳabūlī bendeñe aġyārveş
İtlerüñ ġayrınca bārī iʿtibār olmaḳ gerek

aġzı berk olmayan:

1. **aġzı berk olmayan:**
Kaside 10
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzı sıkı olmayan (kimse).

Ġonça mānend aġzı berk olmayan olmaz hoş-nefes
ʿAndelībāsā dehānuñ olmasun yapraḳ dede

aġzı şulanur:

1. **aġzı şulanur:**-*ur*
Şarkı 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzı sulanmak: İmrenmek, beğenmek, gıpta etmek.

Gül yüzüñ vaṣfını yād eyledikce
Ġoncalar işidüp aġzı ṣulanur

aġzı var dili yoḳ:

1. **ağzı var dili yoḳ:**
Gazel 186
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzı var dili yok: Pek fazla konuşmayan, sessiz kimseler için kullanılan ifade.

Dil uzadur dehen-i dil-bere çoḳ
Aġzı var ġonça-i bāġuñ dili yoḳ

ağzına atıldı:

1. **ağzına atıldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Ağzına atılmak. II Saldırmak, hücum etmek.

Gürg-i ṣaḥrā-yı selāmet geçinürken miskīn
İki şīr aġzına atıldı nice olmaya rām

ağzına dil şoḳma:

1. **ağzına dil şoḳma:**-*ma*
Gazel 371
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağzına dil (kalem ucu) sokmak. II Bir kimseyi eleştirmek, yermek.

Dil ṣoḳma kimse aġzına çün ḫāme-i devāt
Olmaz muḳayyed ehl-i ḫıred ḫurdevāt ile

ağzuñ açılsa:

1. **ağzuñ açılsa:**-*sa*
Kaside 13
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ağzı açılmak, konuşmaya başlamak.

Var ise köhne ḫalādur deheni murdāruñ
Būy-ı bed ẓāhir ola aġzuñ açılsa bir mil

ağzuña mühr-i sükūt urılmadın:

1. **ağzuña mühr-i sükūt urılmadın:**-*ma, -dın*
Gazel 25
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ağzına sessizlik mührü vurulmak, bir kimsenin herhangi bir konu hakkında konuşmasını engellemek.

Urma dem vāʿiẓ cehennemden dehānuñ ḫayra aç
Aġzuña bir gün gelüp urılmadın mühr-i sükūt

ağzuñı büzme:

1. **ağzuñı büzme:**-*me*
Gazel 399
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağız büzmek / Ezip büzmek: Belli bir şeyi değiştirerek anlaşılmaz bir hâle getirmek.

Ḳurʾānı yañlış oḳuma ḥıfẓ eyle āyeti
Ey ḫᵛāce büzme aġzuñı bozma ḳırāʾati

āh:

1. **āhum:**-*um*
Gazel 135
Mısra: **9**
Hüzün ve keder içerisinde acıyla edilen feryat. II Âşığın ahı.

Cism-i nizār-ı zārum ber-bād ḳıldı āhum
Hīç nesne ey Ḳabūlī bu rūzgāra döymez

2. **āhuma:**-*um, -a*
Gazel 180
Mısra: **7**
Hüzün ve keder içerisinde acıyla edilen feryat. II Âşığın ahı.

Pestsin āhuma göre ey çarḫ
Yüküñi sen gerekse yuḳarı yıġ

3. **āh:**
Gazel 257
Mısra: **7**
Hüzün ve keder içerisinde acıyla edilen feryat. II Âşığın ahı.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaşıl sen idesin inʿām ʿām

4. **āhumuzı:**-*umuz, -ı*
Gazel 405
Mısra: **1**
Hüzün ve keder içerisinde acıyla edilen feryat. II Âşığın ahı.

Çıḳarma çarḫa cefāyile her gün āhumuzı
Hele nedür bilelüm biz de bir günāhumuzı

5. **āhum:**-*um*
Gazel 516
Mısra: **1**
Hüzün ve keder içerisinde acıyla edilen feryat. II Âşığın ahı.

Kāferem āhum gibi özge kemendüm var ise
Şol gözi āhūlara bir ġayrı bendüm var ise

6. **āh:**
Müseddes 4
Mısra: **2**
Hüzün ve keder içerisinde acıyla edilen feryat. II Âşığın ahı.

Ser-i kūyuñda varup niçeye dek dād ideyin
Ḫāk-i rāhuñ niçe bir āh ile ber-bād ideyin

7. **āh:**
Gazel 84
Mısra: **7**
Hüzün ve keder içerisinde acıyla edilen feryat.

Ṣafḥa-i saḳf-ı sipihre āh şāhum yazmaġa
Tīr-i āhum ḫāme vü dūd-ı derūnum dūdedür

8. **āh:**
Gazel 236
Mısra: **10**
Hüzün ve keder içerisinde acıyla edilen feryat.

ʿĀşıḳ-ı ṣādıkı Ḳabūli-i zār
Āh şāhum u māhum İbrāhīm

9. **āh:**
Mesnevi 5
Mısra: **91**
Hüzün ve keder içerisinde acıyla edilen feryat.

Āh elinden bu ḳavm-i bed-ḫˇāhuñ
Dād elinden bu cemʿ-i güm-rāhuñ

<u>āh alursın:</u>

1. **āh alursın:**-*ur, -sın*
Gazel 182
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah almak: Bir kimseden beddua almak.

Āh alursın güzelüm ʿāşıḳa cevr eyleme çoḳ
Girü dönmez ṣaḳın ey ḳāşı kemān atılan oḳ

<u>āh eyleme:</u>

1. **āh eyleme:**-*me*
Gazel 341
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Ey Ḳabūlī yāre ḳarşu her seḥer āh eyleme
Esmesün yāvuz yel ol serv-i ḫırāmān üstine

<u>āh eylemeden:</u>

1. **āh eylemeden:**-*meden*
Gazel 37
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Āh eylemeden çāre bulınmaz saña zīrā
Yoḳ sende eyā ḫaste-dil āgāh-ı Meḥemmed

<u>āh eyleyüp:</u>

1. **āh eyleyüp:**-*y, -üp*
Gazel 292

Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Ḳan aġlayup Ceyḥūn gibi
āh eyleyüp Mecnūn gibi
Şām u seḥer gerdūn gibi
gerdān olayın bir zamān

<u>āh idem:</u>

1. **āh idem:**-*em*
Gazel 132
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Yoḳ mecālüm āh idem
bilmem ne tedbīr eyleyem
Tīr-i ġamzeñ cāna itdi ey
gözi mekkār kār

<u>āh idüp:</u>

1. **āh idüp:** -*üp*
Tahmis 5
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Benümçün ḳanlar aġlarsa
nola āh idüp ādemler
Nedür cevr ü cefā-yı
dehrden bu çekdügüm
ġamlar

2. **āh idüp:**-*üp*
Tahmis 5
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Benümçün ḳanlar aġlarsa
nola āh idüp ādemler
Nedür cevr ü cefā-yı
dehrden bu çekdügüm
ġamlar

<u>āh itdügümce:</u>

1. **āh itdügümce:**-*düg, -üm, - ce*
Beyit 127
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Āh itdügümce çıḳdı ʿalev
cism-i zārdan
Yanup yaḳılmaġ oldı
işüm rūzgārdan

<u>āh itmeyem:</u>

1. **āh itmeyem:**-*me, -y, -em*
Gazel 263
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Nice āh itmeyem derd-i
dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūrīde
bāri sen dil añlarsın

<u>āh itmeyince:</u>

1. **āh itmeyince:**-*me, -y, -ince*
Gazel 416
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Virmedüñ āh itmeyince
būse-i laʿlüñ didüm
Ol lebi şīrīn olur mı
dūdsız ḥalvā didi

<u>āh itsem:</u>

1. **āh itsem:**-*se, -m*
Gazel 68
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Ṣarṣılur ḳaṣr-ı felek derd
ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm ey
naḫl-i cefā ṣarṣardur

2. **āh itsem:**-*se, -m*
Gazel 77
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Āhum yiline ey meh dirsem nola ṣarṣardur
Derd ile bir āh itsem ḳaṣr-ı felegi ṣarṣar

3. **āh itsem:**-*se, -m*
Gazel 208
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ah etmek: Acı ve ıstırapla iç çekmek, ilenmek, beddua etmek.

Bir gice kūy-ı nigāra ḳarşu āh itsem gerek
ʿĀlemi dūd-ı kebūd ile siyāh itsem gerek

āh u nālesi:

1. **āh u nālesi:**-*si*
Gazel 87
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ah ve inleyiş. II Âşığın ahı ve feryadı.

ʿĀşıḳ ki āh u nālesi sāz u terānedür
Pulları dāġ ḳolları çeng ü çeġānedür

āh u vāh iderek:

1. **āh u vāh iderek:**-*erek*
Müsemmen 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ağlamak, inlemek, feryat etmek.

Ayrılduḳ āh u vāh iderek āşnāyile
Ṣāġ u esen ḳalup bizi añsun duʿāyile

āh u zār:

1. **āh u zār:**
Tesdis 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ah etme ve inleme. II Âşığın ahı ve inleyişi.

Eger ḳorsañ beni künc-i belāda āh u zār ile
Dil-i nā-şādumuz daḫı ḳalursa inkisār ile

āh u zār eylerseñ:

1. **āh u zār eylerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 194
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İnlemek ve feryat etmek.

Her ne deñlü āh u zār eylerseñ ol gül ey hezār
Güş ḳılmaz şīvenüñ aṣlı nedür bu şīvenüñ

āh u zār itdüklerüm:

1. **āh u zār itdüklerüm:**-*dük, -ler, -üm*
Muhammes 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İnlemek ve feryat etmek.

Giryeden eşk-i revānum cūybār itdüklerüm
Her gice kūyuñ ṭolanup āh u zār itdüklerüm

āh u zāra:

1. **āh u zāra:**-*a*
Gazel 135
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ah etme ve inleme.

Aġlatma ben ġarībüñ şād olmasun raḳībüñ
Aġlatma ʿandelībüñ kim āh u zāra döymez

āh u zār-ı ʿāşıḳdan:

1. **āh u zār-ı ʿāşıḳdan:**-*dan*
Gazel 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Âşığın (sevgiliden dolayı) inleyip feryat etmesi, ah çekmesi.

Ġaraż būs u kenār itmekdür āh u zār-ı ʿāşıḳdan
Muṣarraḥdur bu maʿnālar kifāyet añlama cānā

aḥbāb:

1. **aḥbāb:**
Gazel 23
Mısra: **8**
Dostlar, tanıdıklar. II Âşıklar.

Ser-i kūyuñda öldür ehl-i ʿışḳı
Biraz aḥbāb bulsun istirāḥat

2. **aḥbāba:**-*a*
Gazel 43
Mısra: **8**
Dostlar, tanıdıklar.
II Âşıklar.

Beñzerse rūz-ı maḥşere ger rūz-ı ʿīd olur
Aḥbāba rūz-ı vaʿd u ʿadūya vaʿīd ʿīd

3. **aḥbāb:**
Gazel 66
Mısra: **9**
Dostlar, tanıdıklar.
II Âşıklar.

Yār ile bizi söyleşür aḥbāb Ḳabūlī
Aḫbār-ı maḥabbetle bugün ṭopṭoludur şehr

4. **aḥbāb:**
Gazel 437
Mısra: **3**
Dostlar, tanıdıklar.
II Âşıklar.

Aḥbāb ile seyr eyle eṭrāf-ı çemenzārı
Aġyār ile yār olma ġayret demidür şimdi

5. **aḥbāba:**-*a*
Tesdis 1
Mısra: **2**
Dostlar, tanıdıklar.
II Âşıklar.

Āstānuñdan cüdā düşmek ʿaceb düşvār imiş
Fürḳat-ı ḫāk-i derüñ aḥbāba müşkil kār imiş

6. **aḥbāb:**
Kaside 7
Mısra: **63**
Dostlar, tanıdıklar.

Nola ger kesb-i ṣafā ḳılsa sözümden aḥbāb
Naġamāt ehli virür ādeme vecd ü ḥālāt

7. **aḥbāba:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **19**
Dostlar, tanıdıklar.

Muḥibb-i merḥabādur sözleri aḥbāba eyva'llāh
Bu āyīni ḳoyan abdāla bu erkāna ʿışḳ olsun

8. **aḥbāba:**-*a*
Kıt'a 26
Mısra: **5**
Dostlar, tanıdıklar.

Aḥbāba imtizācı āb ile ḫāk mānend
Aʿdāya iḫtilāṭı çün nār u ḫāre-i ḫuşk

9. **aḥbābı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **18**
Dostlar, tanıdıklar.

İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ
Müşerref ḳılduñ aḥbābı saʿādetle ṣafā geldüñ

10. **aḥbāb:**
Tarih 9
Mısra: **11**
Dostlar, tanıdıklar.

Tārīḫini ṣorsalar dir ki ey aḥbāb
Ol nūr-ı dü dīdem bu sürūr-ı sīnem

11. **aḥbāb:**
Tarih 14
Mısra: **6**
Dostlar, tanıdıklar.

Ḳadr ü cāh ile içinde dāʾimā
Gül gibi aḥbāb ile ḫandān ola

<u>aḥbābı gördükce:</u>

1. **aḥbābı gördükce:**-*dükce*
Gazel 356
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ahbabı görmek. II Âşıkları görmek.

Nişān itme müjeñ oḳlarına gördükce aḥbābı
Muḳavves ḳaşlaruñ ʿuşşāḳa ḳarşu ḫışm idüp ḳurma

aḥbābuñ cānı:

1. **aḥbābuñ cānı:**
Tarih 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ahbabın canı. II Dostlar, arkadaşlar.

Sevinse cānı aḥbābuñ yirinse ḳavmi aʿdānuñ
Muʿayyen olsa hem kāmı müzeyyen ḳılsa dīvānı

aḥbābuñuz dāʿim duʿāda ola:

1. **aḥbābuñuz dāʿim duʿāda ola:**
Kıt'a 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Dostlarınız daima duada bulunsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḫālişen muḫlişen Ḳabūli gibi
Dāʿim aḥbābuñuz duʿāda ola

aḥbār-ı maḥabbetle:

1. **aḫbār-ı maḥabbetle:**-*le*
Gazel 66
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk haberleri, sevgi haberleri.

Yār ile bizi söyleşür aḥbāb Ḳabūlī
Aḫbār-ı maḥabbetle bugün ṭopṭoludur şehr

ʿahd:

1. ʿ**ahdüñ:**-*üñ*
Beyit 286
Mısra: **2**
Yemin, söz, ant. II Sevgilinin sözü, yemini.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

2. ʿ**ahd:**
Gazel 375
Mısra: **4**
Yemin, söz, ant. II Sevgilinin sözü, yemini.

Yār-ı dürūġ-vaʿde ḳılmaz ḳarār ʿahde
ʿAhd öyle yār öyle ḳavl ü ḳarār böyle

ahd:

1. **ahdi:**-*i*
Gazel 385
Mısra: **12**
Yemin, söz, vaat. II Sevgilinin sözü, yemini.

Behremend eyler muḥaṣṣıl nā-ümīd itmez seni
Bā-ḫuṣūṣ iḥsāna ahdi luṭfa vaʿdi tām ola

ʿahd itdi:

1. ʿ**ahd itdi:**-*di*
Beyit 286
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Söz vermek, yemin etmek.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

ʿahde ḳarār ḳılmaz:

1. ʿ**ahde ḳarār ḳılmaz:**-*maz*
Gazel 375
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sözünde durmak, verdiği sözü yerine getirmek, sözünü tutmak.

Yār-ı dürūġ-vaʿde ḳılmaz ḳarār ʿahde
ʿAhd öyle yār öyle ḳavl ü ḳarār böyle

ʿahdi bütün ḳavli yalan:

1. **ʿahdi bütün ḳavli yalan:**
Gazel 307
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ahdi bütün sözü yalan (kimse). II Yemin edip sözünde durmayan sevgili.

Ḳavl idersin de yine gelmezsin
Yüri hey ʿahdi bütün ḳavli yalan

ʿahdine ṭurmaz:

1. **ʿahdine ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 64
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yeminini tutmak, sözünde durmak.

Ṣūfi peymān eylemiş peymāne döndürmem diyü
Ḳorḳum oldur ʿahdine ṭurmaz yine bir gün döner

āhen:

1. **āhen:**
Gazel 180
Mısra: **1**
Demir.

Olmaz ey şehryār āhen tīġ
Her türāb āhen ü her āhen tīġ

2. **āhen:**
Gazel 455
Mısra: **3**
Demir.

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

3. **āhendür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **61**
Demir.

Ṭumanis-nām u kūh-endām gerdūn-saḳf āhendür
Bulunmaz böyle bir ḳalʿa aransa rubʿı dünyānuñ

4. **āhen:**
Kıt'a 23
Mısra: **4**
Demir.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

āheng-i ḥicāz:

1. **āheng-i ḥicāz:**
Gazel 300
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hicaz ahengi, hicaz makamı.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı dil-dāra çekilsün zümre-i ʿuşşāḳ
Dirilsün bī-nevālar muṭrıb āheng-i ḥicāz itsün

āhen-i āteş-zenān:

1. **āhen-i āteş-zenān:**
Gazel 332
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ateşten demir.

Āhen-i āteş-zenān ʿışḳuñdan āteş aḫz ider
Penbe-i cismüm göyündi ṭutuşup mānend-i ḳāv

āher:

1. **āḫer:**
Kaside 7
Mısra: **75**
Başka, diğer, gayrı.

Yoḳdur āḫer ġarażum ʿarż-ı duʿādan ġayrı
Ḫıdmetüm medḥ ü s̲enādur degül iẓhār-ı nikāt

āḫer yola z̲āhib olma:

1. **āḫer yola z̲āhib olma:**-*ma*
Gazel 508
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Başka yola girmek.

Ḳoyup ʿışḳı āḫer yola olma z̲āhib
Maḥabbet yolıdur eṣaḥḥ-ı mez̲āhib

āheste āheste:

1. **āheste āheste:**
Gazel 288
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yavaş yavaş, ağır bir biçimde.

Nihāl-i ḳadd-i şimşāduñ görüp serv-i çemen ṣandum
Libās-ı sebz ile āheste āheste ḫırāmuñdan

āh-ı āteşnākler:

1. **āh-ı āteşnākler:**-*ler*
Muhammes 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ateşli ah. II Âşığın ahı.

Ḫāṭır-ı ġamnāklerde āh-ı āteşnākler
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

āhı duḫānı:

1. **āhı duḫānı:**
Gazel 422
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âhı (ve) dumanı. II Âşığın ahı, feryadı.

Mecnūn-ı pā-bürehne ki abdāl-ı ʿışḳ iken
Āhı duḫānı egnine şāl-ı siyāh idi

āh-ı pür-dūdum:

1. **āh-ı pür-dūdum:**-*um*
Mesnevi 2
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Duman dolu ah. II Ah, feryat.

Çıḳmasun çarḫa āh-ı pür-dūdum
Bendeñe himmet eyle maḳṣūdum

āh-ı şebgīr:

1. **āh-ı şebgīr:**
Gazel 275
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gecenin ahı. II Âşığın gece vakti ettiği ahlar.

Rūz-ı vaṣlından cüdā olup şeb-i hecre düşen
Ṣubḥ-ı devlet irişince āh-ı şebgīr eylesün

āh-ı serdümüz:

1. **āh-ı serdümüz:**-*ümüz*
Gazel 403
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sert, etkili ah. II Âşığın ahı.

Āfāḳı ditredürse nola āh-ı serdümüz
Ol meh bize ṣovuḳluḳ ider oldı dey gibi

āh-ı sūzāndan ḳaçar:

1. **āh-ı sūzāndan ḳaçar:**-*ar*
Gazel 47
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yakıcı ahtan kaçmak. II Âşığın ahından kaçmak.

Yanuma gelmez raḳībüñ āh-ı sūzāndan ḳaçar
Müddeʿī meydāna girmez tīġ-i bürrāndan ḳaçar

āh-ı sūznāk itsün:

1. **āh-ı sūznāk itsün:**-*sün*
Tahmis 5
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yakıcı ah etmek, feryat ederek yürekleri yakmak.

Nice bir zehr-i ḳahr-ı hecr ile kendin helāk itsün
Kabūlī nice bir derd ile āh-ı sūznāk itsün

āḫir:

1. **āḫir:**
Beyit 26
Mısra: **1**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Bizi āḫir helāk ider bu firāḳ
Ke'l-firāḳi mehāliku'l-ʿuşşāḳ

2. **āḫir:**
Beyit 201
Mısra: **2**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Ṣubḥ-ı ümmid ki yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb
K'ū burden ey ki kār-ı şeb-i tār āḫir şud

3. **āḫir:**
Beyit 260
Mısra: **2**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Ne ḳadar olsa kişi ġulġule-endāz-ı cihān
Menzili āḫir olur meṣṭabe-i ḫāmūşān

4. **āḫir:**
Beyit 283
Mısra: **2**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Dil-i men bā-dil-i ān şūḫ-ı cihān yek-dil būd
Her yekī bād ger āḫir şude ḫāṭır mānde

5. **āḫir:**
Gazel 116
Mısra: **9**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Gelür seng-i nedāmet her kişinüñ yolına āḫir
Gerek merd ü gerek zen itdügini bula gelmişdür

6. **āḫir:**
Gazel 118
Mısra: **1**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Fenā bezmin gelüp her kim yazar evvel bozar āḫir
Ecel peymānesin her kim içer evvel göçer āḫir

7. **āḫir:**
Gazel 118
Mısra: **2**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Fenā bezmin gelüp her kim yazar evvel bozar āḫir
Ecel peymānesin her kim içer evvel göçer āḫir

8. **āḫir:**
Gazel 118
Mısra: **4**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Esās-ı devlet-i dünyā degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı ʿişreti her kim yapar evvel yıḳar āḫir

9. **āḫir:**
Gazel 118
Mısra: **6**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Saʿādet şeh-süvārān-ı cihāna pāydār olmaz
Semend-i ʿizzete her kim biner evvel iner āḫir

10. **āḫir:**
Gazel 118
Mısra: **8**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Zamān-ı ḥüsne maġrūr olma cānā bī-beḳādur bu
Gül-i bāġ-ı fenā gerçi güler evvel ṣolar āḫir

11. **āḫir:**
Gazel 118
Mısra: **10**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Yigitlük ʿāleminüñ işi bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham kim biter evvel yiter āḫir

12. **āḫir:**
Gazel 154
Mısra: **9**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Nigāruñ rāh-ı kūyın baġladı seyl-āb-ı eşk āḫir

Ḳabūlī geçmege aġyārı şimden girü yol ḳalmaz

13. **āḫir:**
Gazel 196
Mısra: **4**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Cūlar gibi gezdük yüridük berr ile baḥri
Āḫir giderek sāḥil-i ʿummāna yitişdük

14. **āḫir:**
Gazel 209
Mısra: **9**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Başdı başar-ı cāna cilā virmede āḫir
Ayaġı tozı kuḥl-ı Sıfāhānı ʿAlinüñ

15. **āḫir:**
Gazel 297
Mısra: **7**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Duʿa-yı devletüñ ẕikr eyleyen fikr itmesün āḫir
Ḳapuñ mesned ḳılan yād itmesün ġayra yasaġ olsun

16. **āḫir:**
Gazel 304
Mısra: **3**
Son olarak, nihayet, sonunda.

ʿIşḳdur şarşar-ı ḳahr ile āḫir
Āteş-i ḳandīl-i mihri söndüren

17. **āḫir:**
Gazel 318
Mısra: **5**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Her kişi tesellāsını senden alur āḫir
Her ṣūrete mirʾāt-ı mücellā sen imişsin

18. **āḫir:**
Gazel 325
Mısra: **9**
Son olarak, nihayet, sonunda.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez ṣorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

19. **āḫir:**
Gazel 332
Mısra: **9**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv
Ġaflet itme bir daḫı düşmez Ḳabūlī böyle av

20. **āḫir:**
Gazel 340
Mısra: **5**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Ḳatlüme ḳaṣd itdi āḫir efʿi-i Ḍaḥḥākveş
Ol iki gīsūy-ı müşgīn müy-ı ʿanber-bū yine

21. **āḫir:**
Gazel 344
Mısra: **3**
Son olarak, nihayet, sonunda.

ʿUşşāḳa cefā ġayra vefā eylemek āḫir
Bir ḳāʿidedür ḳaldı cüvānān arasında

22. **āḫir:**
Gazel 383
Mısra: **9**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Āḫir ḫarāb olur yıḳılur ḫāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūli ruḫ-ı yāri genc ola

23. **āḫir:**
Gazel 438
Mısra: **7**

Son olarak, nihayet, sonunda.

Zenaḫdānına düşdüñ yārüñ āḫir
Dilā boyuñca ḳazmışsın ḳuyuyı

24. **āḫir:**
Kaside 4
Mısra: **99**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Aldılar kellesini kelle geçerken āḫir
ʿĀḳıbet buldı tesellāyı ḫavāṣ ile ʿāvām

25. **āḫir:**
Kaside 13
Mısra: **33**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Ser-i pür-nekbetüñ āḫir bedenüñden kesilür
Buldıġı boḳı ger yirse kesilmezse o dil

26. **āḫir:**
Kıt'a 14
Mısra: **3**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Fürū reften-i ṣadr-ı mey-ḫane āḫir
Be-cārūb-ı rīş-i faḳīhān sepordīm

27. **āḫir:**
Kıt'a 35
Mısra: **4**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Çeḫār ḥarf ki bī-ū yekī yekī bāşed
Zi-āb fehm kun ey baḥr-i ḳulzüm zi-āḫir

28. **āḫirde:**-*de*
Kıt'a 36
Mısra: **3**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Sülṣ-i evvelin evvel āḫirüñ ol āḫirde
Cümleden āḫir iderseñ eger ey ehl-i fünūn

29. **āḫirine:**-*i, -n, -e*
Kıt'a 36
Mısra: **1**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Āḫirüñ evvelini āḫirine ḳıl taḥvīl
Evvelüñ āḫiri tā kim ola andan bīrūn

30. **āḫir:**
Mesnevi 1
Mısra: **167**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Ne-māned der-āḫir der-īn bezmgāh
Ne muṭrıb ne sāḳī ne peymāne-ḫˇāh

31. **āḫir:**
Mesnevi 5
Mısra: **53**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Ben daḫı ḳaḳıyup didüm āḫır
Müft olur mı bu ṣūret-i āḫer

32. **āḫir:**
Müseddes 2
Mısra: **10**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Gülşen iken külḫan oldı murġ-ı cānuñ meskeni
Ḥasretā derdā bu fürḳat öldürür āḫir beni

33. **āḫir:**
Tahmis 12
Mısra: **22**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Bir gün āgāh olmaduḳ dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye müncer olur bu mā-cerā

34. **āḫir:**
Tahmis 13
Mısra: **13**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Āḫir kişiye lāzım olan terk-i hevādur
Çıḳmaz ṣoñı dīvāneligüñ gördi hebādur

35. **āḫir:**
Tahmis 13
Mısra: **23**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Güm-rāh imiş āḫir giderek añladı yolı
Dergāh-ı Ḫudā himmetine yüz ṭutdı Kabūlī

36. **āḫir:**
Tarih 12
Mısra: **5**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Süre süre āḫir aña devletin depdürdiler
Baḫt-ı nā-hemvārı kuh ṣaḥrāya ṣaldı o segi

37. **āḫiret:**-*et*
Tuyuğ 1
Mısra: **4**
Son olarak, nihayet, sonunda.

Evvelet der-ṣıḥḥat u der-ʿāfiyet
Āḫiret der-ʿāḳıbet maḥmūd bād

38. **āḫir:**
Diğer 1
Mısra: **85**
Son, nihayet. II Cihanın sonu.

Evvel-i ʿālem zi-tu āḫir zi-tu
Ez-tu şud encām u hem ʿunvān hem

<u>āḫir iderseñ:</u>

1. **āḫir iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Kıt'a 36
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sonlandırmak, tamamlamak, bitirmek.

<u>S</u>ül<u>ṣ</u>-i evvelin evvel āḫirüñ ol āḫirde
Cümleden āḫir iderseñ eger ey ehl-i fünūn

<u>āḫir it:</u>

1. **āḫir it:**
Gazel 280
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sonlandırmak, tamamlamak, bitirmek.

ʿIşḳ ile āḫir it Ḳabūli işi
Daḫı āḫir zamānda neylersin

<u>āḫir oldı:</u>

1. **āḫir oldı:**-*dı*
Tahmis 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bitmek, sona ermek.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

<u>āḫir ü intihā:</u>

1. **āḫir ü intihā:**
Gazel 415
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Son ve nihayet.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

<u>āḫir zamānda:</u>

1. **āḫir zamānda:**-*da*
Gazel 280
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ahir zaman, kıyamete yakın zaman, fitne ve kargaşaların çoğalacağı dünya hayatının son günleri.

ʿIşḳ ile āḫir it Ḳabūli işi
Daḫı āḫir zamānda neylersin

āḫir-i encām:

1. **āḫir-i encām:**
Gazel 257
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Son, nihayet.

Ey Ḳabūlī destüñe cām-ı şarāb-ı āl al
Bezm-i fānīde çekersin āḫir-i encām cām

āḫir-i eyyām-ı neşāṭ:

1. **āḫir-i eyyām-ı neşāṭ:**
Gazel 245
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mutluluk günlerinin sonu.

Evvel-i şehr-i ḥarem āḫir-i eyyām-ı neşāṭ
Şuleḥā ḫayline ʿīd ehl-i hevāya mātem

āḫirü'l-emr:

1. **āḫirü'l-emr:**
Mesnevi 7
Mısra: **22**
Sonunda, nihayetinde.

Ne gelse diline söyler ʿale'l-fevr
Daḫı yoḳ çāre gördüm āḫirü'l-emr

āḫirüñ evvelini:

1. **āḫirüñ evvelini:**-*n, -i*
Kıt'a 36
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sonun başı.

Āḫirüñ evvelini āḫirine ḳıl taḥvīl
Evvelüñ āḫiri tā kim ola andan bīrūn

aḥkām:

1. **aḥkāmın:**-*ı, -n*
Mesnevi 5
Mısra: **109**
Hükümler, kanunlar, emirler.

Geh ḫilāf añladurlar aḥkāmın
Yire çalarlar anlaruñ nāmın

aḥkāmuñ ṭaġıt:

1. **aḥkāmuñ ṭaġıt:**
Kaside 8
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hükümler vermek, emirler yağdırmak.

Yine bir kez daḫı ḥaşr olalum neşr ile menşūruñ
Dirilsün yanuña ʿasker ṭaġıt eṭrāfa aḥkāmuñ

aḥkāmuñ yürür:

1. **aḥkāmuñ yürür:**-*r*
Kaside 1
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Hükmü yürümek.

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

aḫlāḳ-ı żemīme ādemi bī-raġbet ider:

1. **aḫlāḳ-ı żemīme ādemi bī-raġbet ider:**
Beyit 145
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Kötü ahlak insanı değersizleştirir: Bir kimsenin ahlakı kötüyse o kişi diğer insanlar tarafından kabul görmez. Ahlakı kötü olan kişiye kimse itibar etmez.

Bī-raġbet ider ādemi aḫlāḳ-ı żemīme
Ġılżet gibi ḫissetden aña ola żamīme

aḥmaḳ:

1. **aḥmaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **56**
Ahmak, budala, akılsız.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

Aḥmed:

1. **Aḥmed:**
Gazel 424
Mısra: **8**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Yirüñ pādşāhı gögüñ mihr ü māhı
İki ʿālemüñ faḫri Aḥmed degül mi

Aḥmed-sīret:

1. **Aḥmed-sīret:**
Kaside 2
Mısra: **43**
Ahmed gibi ahlaklı. II Ahlakı Hazreti Muhammed'e benzeyen 3. Murad.

Muṣṭafā-ḫulḳ u Muḥammed-dil ü Aḥmed-sīret
Būbekir-ṣıdḳ u ʿÖmer-ʿadl ü ḥayāda ʿOs̱mān

ahşām irişdi:

1. **aḫşām irişdi:**-*di*
Gazel 121
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Akşam olmak, akşam vaktinin gelmesi.

Vaḳt-i ʿaşırda gelmege ḳavl itdi gitdi yār
Aḫşām irişdi geldi ṣanur daḫı öyledür

2. **aḫşām irişdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **150**
Kelime Tipi: -
Akşam olmak, akşam vaktinin gelmesi.

Sebeb-i fitne nedür bilmedi dīvān ehli
Ol gün ol ḥālet ile geçdi irişdi aḫşām

aḫter:

1. **aḫter:**
Gazel 432
Mısra: **12**
Yıldız.

Ṭalʿat-ı mihr-i cemāl-i dil-rübā ise murād
İşiginden rūz u şeb ırma gözüñ aḫter gibi

aḫter-i neyyir:

1. **aḫter-i neyyir:**
Kaside 7
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Parlak yıldız. II Kasidenin sunulduğu kıymetli ağa.

Sensin ol aḫter-i neyyir ki żiyā ṣaldıkça
Ḫāne-i dilden iden gün gibi defʿ-i ẓulümāt

āhū:

1. **āhūlar:**-*lar*
Gazel 113
Mısra: **6**
Ceylan.

Vaṣf-ı ḫālüñ eylesem pür-ḫūn olur nāf-ı ġazāl
Gözlerüñ yād eylesem ṣaḥrāda āhūlar ṭurur

āhum yiline:

1. **āhum yiline:**-*n, -e*
Gazel 77
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ah yeli. II Âşığın ahı.

Āhum yiline ey meh dirsem nola ṣarṣardur
Derd ile bir āh itsem ḳaṣr-ı felegi ṣarṣar

āhumuñ ẓulmiyle:

1. **āhumuñ ẓulmiyle:**-*y, -le*
Gazel 132
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Ahının zulmü, eziyeti.

Yaşumı bir serv-i dil-cūya revān itdün diyü
Āhumuñ ẓulmiyle yıḳduñ üstüme ey yār yar

āhū-yı çeşm-i mestüñ:

1. **āhū-yı çeşm-i mestüñ:**-*üñ*
Gazel 112

Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözleri mest olmuş ahu. II Sevgili.

Müjgānuñ oḳlarıyla āhū-yı çeşm-i mestüñ
Ṣaḥrā-yı ḥüsn içinde oḳlu şikāra beñzer

aḥvāl:

1. **aḥvāl:**
Gazel 93
Mısra: **1**
Durumlar, vaziyetler, hâller.

ʿAcebdür ḥāli ḫalḳ-ı ʿālemüñ aḥvāl bilmezler
İderler ṭaʿn ḥāl ehline aṣlā ḥāl bilmezler

2. **aḥvālüm:**-*üm*
Gazel 223
Mısra: **13**
Durumlar, vaziyetler, hâller. II Âşığın hâlleri.

Aḳıt gel ḳanumı ḳānūna taʿlīḳ itme aḥvālüm
Muḥassal buña ḳānūn eyleme ḳan eyle sulṭānum

3. **aḥvālümüz:**-*ümüz*
Gazel 264
Mısra: **6**
Durumlar, vaziyetler, hâller. II Âşığın hâlleri.

Ḫāk-i rehüñi kuḥl iderüz dīde-i cāna
Maḫfī degül aḥvālümüz erbāb-ı naẓardan

aḥvāli bilür:

1. **aḥvāli bilür:**-*ür*
Kaside 4
Mısra: **204**
Kelime Tipi: -
Hâlini bilmek, durumdan haberdar olmak.

Almada virmede itmekde vü ḳılmakda ḳavī
Bilür aḥvāli ne lāzım aña ʿarż-ı iʿlām

aḥvāl-i ḳıṣṣa-i telḫīṣ:

1. **aḥvāl-i ḳıṣṣa-i telḫīṣ:**
Gazel 172
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Özet yazısının hâlleri. II Telhis: 13. yüzyılda yaşamış olan ve belagat ilminin üstatları arasında yer alan Kazvînî'nin Osmanlı medreselerinde yüzyıllar boyunca ders kitabı olarak okutulduğu, tam adı "Telḫîṣü'l-Miftâḥ" olan belagat kitabı.

Muṭavvel olmasun aḥvāl-i ḳıṣṣa-i Telḫīṣ
Muḥibb-i muḫlisüñ it bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ

aḥvālin bildürdi:

1. **aḥvālin bildürdi:**-*di*
Gazel 225
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hâllerini bildirmek, durumundan söz etmek.

Ḳabūlī ayağuñ ṭoprağına bildürdi aḥvālin
Murādı añlama taṣdīʿ ider tekrārı sulṭānum

aḥvālüme āgāh ol:

1. **aḥvālüme āgāh ol:**
Gazel 359
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hâllerinden haberdar olmak.

Yoluñda ġubār oldum aḥvālüme āgāh ol
Sensin bu güẕergāhuñ āgāhı Meḥemmed Şāh

aḥvec-i nās:

1. **aḥvec-i nās:**
Mesnevi 6
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
İnsanların ihtiyacı (olan şey).

Efḳar-ı ḫalḳ-ı Ḥaḳḳ u aḥvec-i nās
Ḥākimü'l-vaḳt-i ḫıṭṭa-i Sivās

ahz:

1. **aḫẕ:**
Gazel 27
Mısra: **9**
Almak, alış. II Rüşvet almak.

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫẕ ile ilden ammā
Bāʿiṣ-i tefriḳa olur saña ol cemʿiyyet

ahz ide:

1. **aḫẕ ide:**-*e*
Gazel 41
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Almak, alış.

Sükker-i laʿlüñe öyküdüm dir ise dadı yoḳ
Leẕẕeti şīrīn dehānuñdan meger aḫẕ ide ḳand

aḫẕ ider:

1. **aḫẕ ider:**-*er*
Mesnevi 2
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Almak, kabul etmek.

Bir ḳażādur ki her gelen ḥākim
Seksen aḳçeyle aḫẕ ider dāʾim

ʿāʾide:

1. **ʿāʾide:**
Beyit 46
Mısra: **1**
Hisse, pay.

Yoḳdur ilden ẕerre deñlü ʿāʾide
Rabbenā enzil ʿaleynā māʾide

aḳ:

1. **aḳ:**
Gazel 464
Mısra: **2**
Beyaz, ak.

Nūr-ı Ḥaḳdur dir ruḫ-ı zībā-yı yāre baḳ diyen
Ḳardan aḳ dir ten-i dil-dāra ḳara aḳ diyen

2. **aḳ:**
Kaside 10
Mısra: **6**
Beyaz, ak.

Gögsi açılmış gümüş āyīne gibi berḳ urur
Cismi aḳ bir sīnesi berrāḳ bir abbaḳ dede

3. **aḳar:**-*ar*
Gazel 13
Mısra: **2**
Sıvı bir maddenin belli bir yere doğru dökülmesi, akmak. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Döner cūy-ı sirişküm üzre başum āsyābāsā
Aḳar seyl-āb-ı eşküm āsyāb altında ābāsā

4. **aḳar:**-*ar*
Gazel 97
Mısra: **5**
Sıvı bir maddenin belli bir yere doğru dökülmesi, akmak. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Leylī ġamıyla yaşları bārān olup aḳar
Mecnūna āşyānesi gūyā seḥābdur

5. **aḳmazdı:**-*maz*, -*dı*
Gazel 352
Mısra: **9**
Sıvı bir maddenin belli bir yere doğru dökülmesi, akmak. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Mā-cerā-yı ʿışḳ ile aḳmazdı cūy-ı eşkümüz
Dil-berüñ bu ḳāʿide yanında cārī olmasa

6. **aḳa:**-*a*
Gazel 402
Mısra: **6**
Sıvı bir maddenin belli bir yere doğru dökülmesi, akmak. II

Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Bu sūr-ı pür-sürūr-ı pādşāhīde gülüp herkes
Revā mı ben ġarībüñ aḳa deryālar gibi yaşı

7. **aḳar:**-*ar*
Gazel 455
Mısra: **1**
Sıvı bir maddenin belli bir yere doğru dökülmesi, akmak. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Aḳar gözüm yaşı nitekim lücce-i Meric
Nīl-i sirişk-i dīdeden ayrıldı bir ḫalīc

8. **aḳar:**-*ar*
Tahmis 5
Mısra: **16**
Sıvı bir maddenin belli bir yere doğru dökülmesi, akmak. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

9. **aḳar:**-*ar*
Tesdis 2
Mısra: **26**
Sıvı bir maddenin belli bir yere doğru dökülmesi, akmak. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Firāḳuñla Ḳabūlī gibi ḳalup ḫ∨ār u zār oldum
Dem-ā-dem ṭurmaz aḳar eşk-i çeşm-i cūy-bār oldum

10. **aḳmaz:**-*maz*
Tahmis 12
Mısra: **15**
Sıvı bir maddenin belli bir yere doğru dökülmesi, akmak. II Gönlü akmak, meyletmek.

Şu gibi dil ṭıflı aḳmaz her yaña şimden girü
Ṭāyir-i ḳudsī-i rūḥ añdı tecerrüd ʿālemin

<u>ʿāḳ ile ʿāḳil:</u>

1. **ʿāḳ ile ʿāḳil:**
Gazel 216
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Asi ve akıllı.

Medḥ ile müsāvī ola mı ḳadḥ u mesāvī
Olmaz mütesāvī güzelüm ʿāḳ ile ʿāḳil

<u>aḳ kollar:</u>

1. **aḳ kollar:**
Gazel 362
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Beyaz kollar. II Sevgilinin beyaz kolları.

Sāḳī ṣıġanup destine cām alsa Ḳabūlī
Görsek keremin yine ol aḳ kollar açılsa

<u>aḳ menār:</u>

1. **aḳ menār:**
Gazel 311
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Beyaz minare. II Sevgilinin boyu.

Kākülüñ şām u leblerüñ ʿĪsī
Ḳāmetüñ anda aḳ menār olsun

<u>aḳ varaḳdan:</u>

1. **aḳ varaḳdan:**-*dan*
Gazel 492
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Beyaz sayfa. II Sevgilinin yüzü.

Aḳ varaḳdan bir mücellā şıḳma yazmış ber dimiş
Noḳṭalar dökmiş o levḥe ḫāl-i hindū ḳomış ad

<u>ʿakablarınca:</u>

1. ʿ**aḳablarınca:**
Diğer 1
Mısra: **32**

Ardınca, hemen ardından.

ḳuvvetüm olduḳça ve ṭāḳatüm yitdükçe ol ṭāʾife-i ʿiẕāmuñ ve zümre-i kirāmuñ raḥima'llahu emvātehüm
ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ ʿaḳablarınca üftān u ḫīzān pūyān u devān olup ʿunfuvān-ı

aḳan:

1. **aḳan:**
Kaside 5
Mısra: **27**
Akan, dökülen (şey). II Düşmanın üzerine hücum eden asker.

Aḳan olsa ʿadūya aḳsa deryālar gibi leşker
Ġarīḳ-i niʿmet olsa her biri pūrān-ı pīrānuñ

2. **aḳan:**
Tahmis 5
Mısra: **19**
Akan, dökülen (şey). II Kanlı gözyaşı.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür dīdeden ṣanma çıḳar nemler
Yüzüm zerdi benüm her demde hem-çün lāle āl oldı

aḳar şular:

1. **aḳar şular:**-*lar*
Şarkı 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Akarsu, ırmak, nehir.

Aḳar şular gibi ḳarār eylemez
Gezer gezer gelür sende dolanur

aḳçe:

1. **aḳçedür:**-*dür*
Beyit 230
Mısra: **2**
Para.

Atadan oġlı ayırdan aḳçedür
Her ḳapuda yüz aġardan aḳçedür

2. **aḳçeye:**-*y, -e*
Gazel 202
Mısra: **7**
Para.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

3. **aḳçe:**
Kaside 4
Mısra: **65**
Para.

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm
Ḫāṣe li'lleh ki edeb terk idene ola rıżām

4. **aḳçe:**
Kaside 4
Mısra: **106**
Para.

İsterüz anı ki oldur ser-i defterdārān
Aḳçe başına bir eyler bize cebr ü iḳdām

5. **aḳçeñ:**-*ñ*
Kaside 13
Mısra: **29**
Para.

Yimege içmege aḳçeñ yoġ ise bir niçe gün …… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

6. **aḳçe:**
Mesnevi 2
Mısra: **65**
Para.

Vaṭan ehlinden aḳçe alınmaz
Vaṭan ehline bunı vir dinmez

7. **aḳçe:**
Mesnevi 5
Mısra: **43**
Para.

Didi bu işde aḳçe añılmaz
Beglik olanda aḳçe pul olmaz

8. **aḳçe:**
Mesnevi 5
Mısra: **44**
Para.

Didi bu işde aḳçe añılmaz
Beglik olanda aḳçe pul olmaz

9. **aḳçesüz:**-*süz*
Mesnevi 5
Mısra: **46**
Para.

Didüm ey ḫar-ṣıfat iki ṣūret
Aḳçesüz yazılamaz iki ṣuret

10. **aḳçesüz:**-*süz*
Mesnevi 5
Mısra: **49**
Para.

Şöyle kim aḳçesüz ola bir an
Terk-i ṣūret virilmez ey nā-dān

11. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **1**
Para.

Aḳçedür aḳçe her işi bitüren
Sīm-sīmāları çeküp getüren

12. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **9**
Para.

Çıḳmasun aḳçe diyü içinden
Kīseyi boġdılar boġazından

13. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **15**
Para.

Aḳçe gibi uġurlu şey olmaz
Varduġı yirden ol tehī gelmez

14. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **17**
Para.

Aḳçe devletliler muṣāḥibidür
Aḳçenüñ ehli ʿār ṣāḥibidür

15. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **19**
Para.

Herkese aḳçe odun olmışdur
Aḳçe bil yāre giden olmışdur

16. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **20**
Para.

Herkese aḳçe odun olmışdur
Aḳçe bil yāre giden olmışdur

17. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **21**
Para.

Her ne isterse aḳçe anı bulur
Ol bulamaz ise kim anı bulur

18. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **24**
Para.

Aña nāẓır olan emīn olmaz
Aḳçe başına bir yemīn olmaz

19. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **26**
Para.

Ṭurma cemʿ eyle bī-şumār aḳçe
Dosta vü düşmene yarar aḳçe

20. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **27**
Para.

Aḳçedür aḳçe cān içün virilen
Aḳçedür dem maḳāmına görilen

21. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **29**
Para.

Sinde çoḳ erden eskidür aḳçe
Daḫı çoḳ ādem eskidür aḳçe

22. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **30**
Para.

Sinde çoḳ erden eskidür aḳçe
Daḫı çoḳ ādem eskidür aḳçe

23. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **31**
Para.

Düşmen-i pür-sitīzdür aḳçe
Gerçi kim bir ʿazīzdür aḳçe

24. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **32**
Para.

Düşmen-i pür-sitīzdür aḳçe
Gerçi kim bir ʿazīzdür aḳçe

25. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **35**
Para.

Gāh olur aḳçe ẕevḳe ṭālib olur
Ehlinüñ şerri ḫayra ġālib olur

26. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **49**
Para.

Ḫayliden görmez oldı aḳçe kese
Hīç düşer mi faḳīre aḳçe kese

27. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **50**
Para.

Ḫayliden görmez oldı aḳçe kese
Hīç düşer mi faḳīre aḳçe kese

28. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **51**
Para.

Nola ger olsa muʿteber aḳçe
Bozulan işleri yapar akçe

29. **akçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **52**
Para.

Nola ger olsa muʿteber aḳçe
Bozulan işleri yapar akçe

30. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **58**
Para.

Aḳçe bir el kiridür ey meftūn
Yüzüñe kir getürme aḳçe içün

31. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **67**
Para.

Aḳçe ʿaskerdür anlaruñ şāhı
Ya Firengī durur ya ḫod şāhī

32. **aḳçe:**
Mesnevi 15

Mısra: **73**
Para.

Ne kalur elde ne çürür akçe
Sözini ḍarbi geçürür akçe

33. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **74**
Para.

Ne kalur elde ne çürür aḳçe
Sözini ḍarbi geçürür aḳçe

34. **aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **75**
Para.

Bunca kef geçme aḳçe üzre dede
Ḳaraca aḳçe pek geçer kefede

35. **aḳçeden:**-*den*
Mesnevi 15
Mısra: **59**
Para.

Şimdi her kişi çekdi aḳçeden el
Çoḳ baḳarlardı aḳçeye evvel

36. **aḳçedür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **1**
Para.

Aḳçedür aḳçe her işi bitüren
Sīm-sīmāları çeküp getüren

37. **aḳçedür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **3**
Para.

Yüzin aġardan aḳçedür nāsuñ
Görme çirkin yüzini iflāsuñ

38. **aḳçedür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **13**
Para.

Aḳçedür ʿavrete ere yarayan
Aḳçedür ḫayra vü şerre yarayan

39. **aḳçedür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **14**
Para.

Aḳçedür ʿavrete ere yarayan
Aḳçedür ḫayra vü şerre yarayan

40. **aḳçedür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **27**
Para.

Aḳçedür aḳçe cān içün virilen
Aḳçedür dem maḳāmına görilen

41. **aḳçedür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **28**
Para.

Aḳçedür aḳçe cān içün virilen
Aḳçedür dem maḳāmına görilen

42. **aḳçenüñ:**-*nüñ*
Mesnevi 15
Mısra: **37**
Para.

Yüzi ṣovuḳdur aḳçenüñ ḫayli
Añadur herkesüñ yine meyli

43. **aḳçesüz:**-*süz*
Mesnevi 15
Mısra: **42**
Para.

Yüzin aġardur ādemüñ dirhem
Aḳçesüz yüz aġardamaz ādem

44. **aḳçeye:**-*y, -e*
Mesnevi 15
Mısra: **60**
Para.

Şimdi her kişi çekdi akçeden el
Çoḳ baḳarlardı akçeye evvel

45. **akçeyi:**-*y, -i*
Mesnevi 15
Mısra: **7**
Para.

Ḳışḳanur ḫ∨āce akçeyi gözden
Aña yegdür bir akçe biñ sözden

46. **akçeyi:**-*y, -i*
Mesnevi 15
Mısra: **11**
Para.

Akçeyi kim ki ḫayra ṣarf eyler
Birisi ol zamanda biñe geçer

47. **akçe:**
Gazel 32
Mısra: **3**
Para. II Şebnem, çiy.

Akçe ʿarż eylerse ey gül saña ezhār-ı bahār
Dīde-i ʿāşıḳ gibi al akçesin yabana ṣaç

akçe bir el kiridür:

1. **akçe bir el kiridür:**
Mesnevi 15
Mısra: **57**
Kelime Tipi:
Atasözü
Para dediğin el kiridir: Para, insanın elinde bulunan kir gibidir. İnsanın elindeki kir nasıl yıkandığında gidiyorsa para da elde kalmaz. Bu sebeple insan, paraya tamah etmemelidir.

Akçe bir el kiridür ey meftūn
Yüzüñe kir getürme akçe içün

2. **akçe bir el kiridür:**
Beyit 229
Mısra: **1**
Kelime Tipi:
Atasözü
Para el kiridir: Eldeki kirin yıkandığı zaman gittiği gibi para da geçicidir. Bu sebeple insanoğlu paraya tamah etmemelidir.

Akçe bir el kiridür alur iseñ pestüñden
Yine ṣabun-ı seḫāyile çıḳar destüñden

akçe hemyānıdur:

1. **akçe hemyānıdur:**-*dur*
Beyit 161
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Para kesesi.

Memleket ḥākimidür ehl-i velāyet şimdi
Akçe hemyānıdur enbān-ı kerāmet şimdi

akçe taşḥīḥi:

1. **akçe taşḥīḥi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Para tashihi.

Akçe taşḥīḥi diyü eyledi bir bidʿat-ı ḫāṣ
Bidʿat-ı ḫāṣ velīkin żararı ʿāleme ʿām

akçe ṭaşıdur:

1. **akçe ṭaşıdur:**-*dur*
Mesnevi 15
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Akçe taşı, para taşı.

Her ne isterse akçe ṭaşıdur
Altun aralarında yüz başıdur

akçe vü altun:

1. **akçe vü altun:**
Kıt'a 32
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Para ve altın.

Dünyāda ḫasīs akçe vü altun dimez irgür
Mālī vü ġanīyem diyü gerdūna baş egmez

akçe vü pul:

1. **aḳçe vü pul:**
Mesnevi 5
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Para ve pul.

Şöyle mi oldı kim cenābuñdan
Aḳçe vü pul umam cevābuñdan

aḳçelerin çalmaġ:

1. **aḳçelerin çalmaġ:**-*maġ*
Kıt'a 34
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Para çalmak.

Ṭalayup her kişiyi aḳçelerin çalmaġ içün
Aşaġı maḥkemede iki kimesne ḳoduñuz

aḳçelü cihāt:

1. **aḳçelü cihāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Paralı taraf. II Cihat: Vakıflarda görev yapan kişilere verilen maaş.

Virilmez aḳçesüz kişiye aḳçelü cihāt
Alduñ cevābı ister iseñ ger reh-i necāt

aḳçeñi vaḳf it:

1. **aḳçeñi vaḳf it:**
Kıt'a 30
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Parayı vakfetmek. II Gözyaşı dökmek.

Ey dīde kūy-ı yāre ilet sīm-i eşküñi
Gözüñ baḳarken aḳçeñi vaḳf it Medīneye

aḳçenüñ ehli:

1. **aḳçenüñ ehli:**
Mesnevi 15
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Paranın sahibi.

Aḳçe devletliler muṣāḥibidür
Aḳçenüñ ehli ʿār ṣāḥibidür

aḳçenüñ yüzini görmeden:

1. **aḳçenüñ yüzini görmeden:**-*meden*
Mesnevi 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Paranın yüzünü görmek.

Görmeden ṣaḳın aḳçenüñ yüzini
İstimāʿ itme kimsenüñ sözini

aḳçesi pulı:

1. **aḳçesi pulı:**
Gazel 393
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Parası pulu. II Âşığın gözyaşları.

Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür-dāġdur ḳolı
İle yoḳ iḥtiyācı elde vāfir aḳçesi pulı

aḳçesin al:

1. **aḳçesin al:**-*si, -n*
Gazel 32
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Akçesini almak. II Gözyaşını almak.

Aḳçe ʿarż eylerse ey gül saña ezhār-ı bahār
Dīde-i ʿāşıḳ gibi al aḳçesin yabana ṣaç

aḳçesüz kişiye:

1. **aḳçesüz kişiye:**-*y, -e*
Terci-bend 4
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Parasız kişi, fakir.

Virilmez aḳçesüz kişiye aḳçelü cihāt
Alduñ cevābı ister iseñ ger reh-i necāt

aḳdan ḳaradan:

1. **aḳdan ḳaradan:**
Gazel 298

Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aktan karadan. II Hiçbir şeyden.

Ruḫuñla kākülüñ ögmekden özge ey meh-rū
Senüñle yoḳ sözümüz artıḳ aḳdan ḳaradan

aḳdem:

1. **aḳdem:**
Gazel 237
Mısra: **14**
Daha evvel, önce.

Ey Ḳabūlī dem-i maḥabbetden
Urmadı kimse senden aḳdem dem

2. **aḳdem:**
Mesnevi 2
Mısra: **30**
Daha evvel, önce.

Yaʿni rūḥ-ı Resūl-i Ekrem içün
Cümle-i enbiyādan aḳdem içün

ākende idüp:

1. **ākende idüp:**-*üp*
Gazel 390
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dağıtmak, etrafa saçmak.

Görmiş ḫaṭ-ı dil-dārı niṣār eylemek ister
ʿAnberle gülābın idüp ākende benefşe

ʿāḳıbet:

1. ʿ**āḳıbet:**
Beyit 98
Mısra: **1**
Son, nihayet, netice.

ʿĀḳıbet ʿarṣa-i ʿālemde ider zār u zebūn
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

2. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 110
Mısra: **9**
Son, nihayet, netice.

ʿĀḳıbet gözle Ḳabūlī işüñ encāmına baḳ
Vāḳıf-ı ḥāl olıgör eyleme mā-fāta naẓar

3. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 385
Mısra: **6**
Son, nihayet, netice.

Nāmdār-ı ʿālem olduḳca sen ey Rüstem-vaḳar
Lenduhā-yı düşmen-i bed ʿāḳıbet bed-nām ola

4. ʿ**āḳıbet:**
Gazel 451
Mısra: **4**
Son, nihayet, netice.

Ne deñlü perveriş ḳılsañ tenaʿumla ten-i zārı
Ṣalursın ʿāḳıbet ḫāke anı ey nā-tüvān yir yir

5. ʿ**āḳıbet:**
Kaside 4
Mısra: **100**
Son, nihayet, netice.

Aldılar kellesini kelle geçerken āḫir
ʿĀḳıbet buldı tesellāyı ḫavāṣ ile ʿāvām

6. ʿ**āḳıbet:**
Tarih 12
Mısra: **7**
Son, nihayet, netice.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tārīḫ üzdi o ḫar kösdegi

7. ʿ**āḳıbet:**
Tuyuğ 1
Mısra: **4**
Son, nihayet, netice.

Evvelet der-ṣıḥḥat u der-ʿāfiyet
Āḫiret der-ʿāḳıbet maḥmūd bād

ʿāḳıbet cāmesini:

1. ʿ**āḳıbet cāmesini:**-*n, -i*
Gazel 80
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Akıbet elbisesi, son giysi. II İnsanın öldükten sonra giydirileceği tek ve son giysi, kefen.

Nice ṣıḥḥāt bulur ādem bu fenā dārında
ʿĀḳıbet cāmesini arḳaña virmez düreḳor

ʿāḳıbet-endīş olanuñ:

1. ʿ**āḳıbet-endīş olanuñ:**-*uñ*
Gazel 136
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sonunu düşünen kimse.

Kārı pür-ḥikmet olur
ʿāḳıbet-endīş olanuñ
Merd-i bī-fikret olanda
ġam-ı encām olmaz

aḳıd:

1. **aḳıdur:**-*ur*
Gazel 100
Mısra: **9**
Akıtmak, akmasını sağlamak, dökmek. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Aḳıdur silsile-i eşküm o fettān-ı cihān
Şāh-ı ʿışḳa iki zencīr ile bir şīr çeker

2. **aḳıdup:**-*up*
Gazel 286
Mısra: **1**
Akıtmak, akmasını sağlamak, dökmek. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Aḳıdup seyl-āb-ı eşküm eyledi deryā Ḥüseyn
Dökilen her ḳaṭre yire çaġurup dir yā Ḥüseyn

ʿaḳīḳ:

1. ʿ**aḳīḳe:**-*e*
Gazel 141
Mısra: **3**
Üzerine mühür kazılan, yüzük taşı ve tespih yapılan, bazı eşyalarda süsleme unsuru olarak kullanılan kırmızı renkli ve oldukça kıymetli süs taşı.

Aġlamaḳdan ḳızarup dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle bir pāk güher ḫāk-i Yemenden çıḳmaz

ʿaḳīḳe döndi:

1. ʿ**aḳīḳe döndi:**-*di*
Gazel 366
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Akike dönmek, akike benzemek.

Ḥasret-i laʿlüñ ile dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle reng olmadı ey ḫᵛāce Yemenden gelene

ʿakīki eritmiş:

1. ʿ**aḳīḳi eritmiş:**-*miş*
Beyit 221
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Akik taşını eritmek. II Âşığın gözlerinin kanlı yaşlarla dolması.

Döken cām-ı billūra rengīn şarābı
Eritmiş ʿaḳīḳi vü ṭoldurmış ābı

aḳīḳ-i müzāb:

1. **aḳīḳ-i müzāb:**
Beyit 32
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eritilmiş akik. II Âşığın kanlı gözyaşları.

Pür olmayınca aḳīḳ-i müzāb ile mīzāb
Derūn-ı teşne olur mı her āb ile sīrāb

ʿaḳīḳ-i yemen:

1. ʿ**aḳīḳ-i yemen:**
Gazel 321
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yemen akiki. II Akik: Üzerine mühür kazılan, yüzük taşı ve tespih yapılan, bazı eşyalarda süsleme unsuru olarak

kullanılan kırmızı renkli ve oldukça kıymetli süs taşı.

Laʿlüñ ḳatında oldı ʿaḳīḳ-i Yemen yamān
Ḳaddüñ yanında ola mı serv-i çemen çamān

2. ʿ**aḳīḳ-i yemen:**
Gazel 107
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Yemen akiki. II Sevgilinin dişleri. II Akik: Üzerine mühür kazılan, yüzük taşı ve tespih yapılan, bazı eşyalarda süsleme unsuru olarak kullanılan kırmızı renkli ve oldukça kıymetli süs taşı.

Dendān u leb degül görinen ol güherlerüñ
Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen birisi ne dür

ʿāḳil:

1. ʿ**āḳil:**
Gazel 302
Mısra: **8**
Akıllı, aklı başında olan (kimse). II Âşık olmayan kişi.

Cihānuñ ẕevḳini mecnūna ṣormañ
Cünūn aḥvālini ʿāḳil ne bilsün

2. ʿ**āḳil:**
Gazel 176
Mısra: **10**
Akıllı, aklı başında olan (kimse).

Gelmez Ḳabūli ḫalḳ-ı cihāndan saña vefā
Gel ʿāḳil iseñ idegör anlardan iḫtiyāṭ

3. ʿ**āḳil:**
Kaside 3
Mısra: **22**
Akıllı, aklı başında olan (kimse).

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

4. ʿ**āḳil:**
Kaside 3
Mısra: **22**
Akıllı, aklı başında olan (kimse).

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

5. ʿ**āḳil:**
Kaside 9
Mısra: **51**
Akıllı, aklı başında olan (kimse).

Ḫıredmend ol ḫıredle işle ʿāḳil her ne işlerseñ Reʾīs-i hūşmendān ol ḫıredmendāna ʿışḳ olsun

6. ʿ**āḳil:**
Müsemmen 2
Mısra: **18**
Akıllı, aklı başında olan (kimse).

Semm-i fürḳat helāhil ü ḳātil
Zehre çāre bulunmaz ey ʿāḳil

āḳil:

1. **āḳil:**
Gazel 383
Mısra: **7**
Akıllı, aklı başında olan (kimse). II Âşık olmayan kişi.

Āḳil ki degme ḳayd ile dil-beste olmaya
Lā-büd esīr-i silsile-i pür-şikenc ola

ʿākil olan:

1. ʿ**āḳil olan:**
Diğer 2
Mısra: **77**
Kelime Tipi: **-**
Aklı (başında) olan, akıllı (kimse).

Devlet-i dünyāya maġrūr olmasun ʿāḳil olan
Ey benüm ʿaks-i murādum üzre devr iden cihān

2. ʿ**āḳil olan:**
Gazel 166
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Aklı (başında) olan, akıllı (kimse).

ʿIşḳa gel uyma hevādur dise vāʿiẓ uyamam
ʿĀḳil olan dil-i dīvāneyi ilzām idemez

<u>ʿāḳil u dānā olan nā-dāna incinmez:</u>

1. ʿ**āḳil u dānā olan nā-dāna incinmez:**
Gazel 165
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Akıllı ve âlim olan (insan) cahilden incinmez: Cahilin boş sözlerinin hiçbir önemi yoktur. Bu sebeple aklı başında olan kişi, sözü değersiz olan cahilin dediklerini ciddiye almaz.

Dil-i dānāya ṭaʿn-ı merd-i cāhilden elem gelmez
Muḳarrer ʿāḳil u dānā olan nā-dāna incinmez

<u>ʿāḳili mecnūn iden:</u>

1. ʿ**āḳili mecnūn iden:**
Gazel 301
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Akıllıyı deli eden (şey). II Aşk.

Ḥālet-i ʿışḳ u ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār imiş
ʿĀḳili mecnūn iden mecnūnı pür-sevdā ḳılan

<u>ʿaḳīm:</u>

1. ʿ**aḳīme:**-*e*
Gazel 230
Mısra: **6**
Kısır, neticesiz. II Hiçbir şeyi olmayan âşık.

Mürüvvet dād-ı Ḥaḳdur herkes andan müstefīż olmaz
Kerem gelmez keremsüzden ʿaḳīme ḳıyma sulṭānum

<u>akın şalmada:</u>

1. **aḳın şalmada:**-*mada*
Gazel 90
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Akın etmek, toplu olarak saldırmak. II Âşığın çokça gözyaşı akıtması.

Leşker-i eşk ise aḳın şalmada
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

<u>akıt:</u>

1. **aḳıtmayalum:**-*ma, -y, -alum*
Beyit 263
Mısra: **1**
Akıtmak, akmasını sağlamak, dökmek. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Seyl-i eşki müdām aḳıtmayalum
Bir zamān aradan gecid virelüm

2. **aḳıtma:**-*ma*
Gazel 232
Mısra: **7**
Akıtmak, akmasını sağlamak, dökmek. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Aḳıtma rūy-ı ḫˇān-ālūdum üzre eşk-i ḫūnīnüm
Yumazlar ḳanı ḳan ile mürüvvet ḳanı sulṭānum

<u>ʿakl:</u>

1. ʿ**aḳl:**
Gazel 18
Mısra: **13**
Akıl, us. II Fikir, düşünce.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

2. ʿ**aḳl:**
Gazel 123
Mısra: **10**

Akıl, us. II Fikir, düşünce.

Ṣafāyıla geçer ʿömrüñ kemāl ehline raġbet ḳıl
Taṣavvur bu ṭarīḳa mühtedīdür ʿaḳl cāzimdür

3. ʿ**aḳl:**
Gazel 167
Mısra: **7**
Akıl, us. II Fikir, düşünce.

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür ṣanma ʿaḳl ile
Gel Nīle eşk-i çeşmümi itme ṣaḳın ḳıyās

ʿaḳl alıcı:

1. ʿ**aḳl alıcı:**-*ıcı*
Gazel 307
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını (başından) almak: Bir kimseyi düşünemeyecek duruma getirmek, aklını kaybettirmek.

A bre ʿaḳl alıcı yüze gülici
Bire göñüller idici tālān

ʿaḳl iricek mertebeden:

1. ʿ**aḳl iricek mertebeden:**-*den*
Kaside 7
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Akıl erecek mertebe, akla gelebilecek rütbe.

Ḥāṣılı ʿaḳl iricek mertebeden ber-terdür
Ẕātuñ ey ḥażret-i aġa-yı saʿādet-āyāt

ʿakl u idrāk idicek:

1. ʿ**akl u idrāk idicek:**-*icek*
Kaside 4
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Akıl ve idrak etmek.

ʿAkl u idrāk idicek mertebeden berterdür
Vāḳıʿā ḳābil-i taʿbīr degüldür bu menām

ʿakl uġramaz:

1. ʿ**aḳl uġramaz:**-*maz*
Gazel 357
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aklın uğraması, akıllı olmak, mantıklı davranmak.

Bir dil ki anda ʿışḳ ola ʿaḳl uġramaz aña
Varmaz Ḳabūli ḫavf iden arslan yatağına

ʿakla danışuruz:

1. ʿ**aḳla danışuruz:**-*ur, -uz*
Gazel 69
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akıl danışmak: Bir konu hakkında bir kimsenin görüşünü sormak, fikrini almak.

Ne ʿaḳla danışuruz biz ne dānişe uyaruz
Şeh-i memālik-i ʿışḳuz vezīrümüz yoḳdur

ʿaḳla şıġar:

1. ʿ**aḳla şıġar:**-*ar*
Gazel 399
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Akla sığmamak: Akla uygun gelmemek.

ʿAḳla şıġar mı muʿciz-i naẓm-ı kelām-ı Ḥaḳ
Bozmaz mı ḳavl-i ehl-i dirāyet dirāyeti

ʿaḳla ṭuyurma:

1. ʿ**aḳla ṭuyurma:**-*ma*
Gazel 369
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Akla getirmek, hatırlamak, aklına düşürmek, yâd etmek.

Ol gözleri mestüñ ḫaberin ʿaḳla ṭuyurma
Mestānelerüñ bezmine huşyārı getürme

ʿaklı başında olan:

1. ʿ**aḳlı başında olan:**
Gazel 161
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aklı başında olan, akıllı (kimse).

ʿAḳlı başında olan paşa dimez nā-dāna
Ḫıred ehli hüner-i vehm ile meslūb olmaz

ʿaḳl-ı esfel:

1. ʿ**aḳl-ı esfel:**
Kaside 7
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sefil akıl. II Düşüncesiz kimse, akılsız kişi.

Ne bilür mertebe-i şānuñı ʿaḳl-ı esfel
Süfelā añladuġından ötedür ʿulviyyāt

ʿaḳl-ı maʿāş u kül:

1. ʿ**aḳl-ı maʿāş u kül:**
Gazel 415
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İdrak edemeyen akıl ve her şeyi kavrayan akıl.

ʿAḳl-ı maʿāş u kül yekī āb-ı ḥayāt u mül yekī
Bülbül ü ḫār u gül yekī yār yekī suḫan yekī

ʿaḳlı perīşān olmayan kimse:

1. ʿ**aḳlı perīşān olmayan kimse:**
Gazel 139
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aklını dağıtmayan kişi.

Ġam-ı sevdāyile ʿaḳlı perīşān olmayan kimse
Hevā-yı kākül-i dil-dārı başına belā itmez

ʿaḳlı yoḳ:

1. ʿ**aḳlı yoḳ:**
Mesnevi 5
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Akılsız, ahmak (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Sögerek gitdi sūy-ı dīvāna ʿAḳlı yoḳ baġlamalu dīvāne

ʿaḳlı yoḳ dīvānedür:

1. ʿ**aḳlı yoḳ dīvānedür:**-*dür*
Gazel 436
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aklı olmayan deli, aklını yitirmiş kimse. II Âşığın deli divane olmuş gönlü.

Görüp leylī ṣaçuñ Mecnūn gibi ḳalmış taʿalluḳda
Dil-i şeydāyı görseñ ʿaḳlı yoḳ dīvānedür şimdi

ʿaklını başına cemʿ eylevüben:

1. ʿ**aḳlını başına cemʿ eyleyüben:**-*y, -üben*
Gazel 169
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını başına toplamak: Akılsızca davranışlarda bulunmaktan vazgeçmek, mantıklı davranmak.

ʿIşḳuñla kimdür ʿaḳlını cemʿ eyleyüben başına
Zülfüñ hevāsına düşüp ḫāṭır-perīşān olmamış

ʿaklum aldı:

1. ʿ**aḳlum aldı:**-*dı*
Gazel 154
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını (başından) almak: Bir kimseyi düşünemeyecek duruma getirmek, aklını kaybettirmek.

Mey-i laʿli nigāruñ ʿaḳlum aldı gözleri gönlüm
Alan alanuñ ancaḳ kimsenüñ hiç ḥaḳḳı ṣorılmaz

ʿaklum başumdan gitdi:

1. ʿ**aḳlum başumdan gitdi:**-*di*
Tesdis 2

Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklı başından gitmek: Mantıklı hareket edememek, aklını yitirmek.

Başumdan gitdi ʿaḳlum cümleten hep tār-mār oldum
Düşüp bir gūşede ḳaldum ten-i bī-iʿtibār oldum

ʿaḳlum ṭaġıtdı:

1. ʿ**aḳlum ṭaġıtdı:**-*dı*
Gazel 81
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını dağıtmak: Kafasını karıştırmak, belli bir konu üzerinde düşünmesini engellemek.

Sevdā-yı zülfüñ ṭaġıtdı ʿaḳlum ṭaġa düşerse gönlüm revādur
Dīvāne cāndur bī-ḫānümāndur ehl-i cünündur ṣāḥib-fünündur

ʿaḳlumı ṭaġıtmış:

1. ʿ**aḳlumı ṭaġıtmış:**-*mış*
Beyit 110
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını (dikkatini) dağıtmak: Kafasını karıştırmak, zihnini alt üst etmek, düşünmesini engellemek.

Beni dīvāne ḳılan kākül-i ḫoş-būdur bu
Bir perī ʿaḳlumı ṭaġıtmış idi odur bu

ʿaḳlumuz ala:

1. ʿ**aḳlumuz ala:**-*a*
Gazel 364
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını (başından) almak: Bir kimseyi düşünemeyecek duruma getirmek, aklını kaybettirmek.

Mestāne baḳışlarla beni eyledi meftūn
Kim dirdi senüñ ḳara gözüñ ʿaḳlumuz ala

ʿaḳluñı başuña cemʿ it:

1. ʿ**aḳluñı başuña cemʿ it:**
Mesnevi 7
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aklını başına toplamak: Akılsızca davranışlarda bulunmaktan vazgeçmek, mantıklı davranmak.

Yüri var ʿaḳluñı başuña cemʿ it
ʿAdālet şemʿini başuña şemʿ it

aḳrān:

1. **aḳrānumuz:**-*umuz*
Gazel 152
Mısra: **10**
Belli sebeplerden dolayı birbirlerine benzeyen kişiler. II Arkadaşlar, dostlar.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

2. **aḳrān:**
Gazel 226
Mısra: **1**
Belli sebeplerden dolayı birbirlerine benzeyen kişiler. II Âşıklar.

Beni aḳrān arasında ser-efrāz eyle sulṭānum
Zamānı geçmedin maʿhūdı ifrāz eyle sulṭānum

3. **aḳrān:**
Gazel 226
Mısra: **12**
Belli sebeplerden dolayı birbirlerine benzeyen kişiler. II Âşıklar.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre mümtāz eyle sulṭānum

4. **aḳrānuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 224
Mısra: **4**
Denk, benzer, eş.

Gün gibi naẕīrüñ yoḳ
dirsem ḳatı ẕāhirdür
Kim gördi kim işitdi
aḳrānuñı sulṭānum

5. **aḳrānuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **1**
Denk, benzer, eş.

Elā ey ḥażret-i paşa-yı
ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i aʿẓamısın pādşāh-ı
Āl-i ʿOs̱mānuñ

6. **aḳrānuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **1**
Denk, benzer, eş.

Elā ey ḥażret-i serdār-ı
ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i bī-naẕīrisin güzīn-
i āl-i ʿOs̱mānuñ

7. **aḳrānuñ:**-*uñ*
Mesnevi 8
Mısra: **36**
Denk, benzer, eş.

Ṭoġrusı pādşāh-ı devrānuñ
Ṭoġrusu buña yoḳdur aḳrānuñ

8. **aḳrānı:**-*ı*
Tarih 11
Mısra: **14**
Denk, benzer, eş.

Bir ʿamel itdi ki yolında
ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde
ki aḳrānı muḥāl

aḳrān arasında:

1. **aḳrān arasında:**-*n, -da*
Gazel 344
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Akran arası, arkadaşlar arası. II Şairler arasında.

Eşʿār u ġazel söyle hemān
ṭurma Ḳabūlī
Tek añdura gör nāmuñı
aḳrān arasında

2. **aḳrān arasında:**
Gazel 510
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Akran arası, arkadaşlar arası. II Âşıklar arasında.

Dimem aḳrān arasında
sözüm pest eyle sulṭānum
Gelince ol ḳuluñ luṭf ile
der-dest eyle sulṭānum

3. **aḳrān arasında:**-*n, -da*
Gazel 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Akran arası, arkadaşlar arası. II Âşıklar arasında.

Seg-i kūyuñ geçinmekden
murādum maḥż-ı ḫıdmetdür
Anı aḳrān arasında riyāset
añlama cānā

aḳṣā-yı merām:

1. **aḳṣā-yı merām:**
Kaside 4
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Arzuların son haddi, isteklerin en büyüğü.

Ne dilerlerse dirīġ
eylemeñ iḥsān eyleñ
Celb-i nefʿ eylemedür
anlara aḳṣā-yı merām

ʿaksen:

1. ʿ**aksen:**
Gazel 485
Mısra: **5**
Sözü tersine çevirmek.

Her ne vech ile oḳursañ
oḳu ṭarden ʿaksen
Dāġ-ber-dāġ u elem-ber-
elem ü dā-ber-dā

ʿaks-i māh-ı ʿārıżuñ:

1. ʿ**aks-i māh-ı ʿārıżuñ:**-*uñ*
Gazel 340
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Yanağının ay (gibi) yansıması. II Sevgilinin ay gibi parlak yanağı.

ʿAks-i māh-ı ʿārıżuñ düşdi sirişküm cūyına
Ey ḳamer-ṭalʿat daḫı şimdi düşürdüñ ṣuyına

ʿaks-i murādum üzre devr iden cihān:

1. ʿ**aks-i murādum üzre devr iden cihān:**
Diğer 2
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
(Kabûlî'nin) Muradının tam tersi üzre dönen cihan. II Kabûlî'nin muradına erememesi, arzusuna erişememesi.

Devlet-i dünyāya maġrūr olmasun ʿāḳil olan
Ey benüm ʿaks-i murādum üzre devr iden cihān

ʿaks-i ṭarduz:

1. ʿ**aks-i ṭarduz:**-*uz*
Gazel 157
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tersinin aksi, zıddı.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

ʿaks-i taṣaddur:

1. ʿ**aks-i taṣaddur:**-*dur*
Gazel 431
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aksinin önüne geçmek, tersi olmak.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣaddur me-kunīd
İntizāʿī mutaṣavver ne-şeved īḳāʿī

ʿaks-i taṣavvur:

1. ʿ**aks-i taṣavvur:**
Gazel 499
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aksini düşünmek.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣavvur me-kunīd
İntizāʿī be-taṣavvur ne-şeved īḳāʿī

ʿaksi vāḳiʿ olur:

1. ʿ**aksi vāḳiʿ olur:**-*ur*
Beyit 90
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aksi meydana gelmek, mevcut bir durumun tam tersinin olması.

Seḫāyile kişinüñ nīk-nāmı şāyiʿ olur
Seḫā ki olmaya ādemde ʿaksi vāḳiʿ olur

ʿaksine dāyir:

1. ʿ**aksine dāyir:**
Kaside 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aksine devreden (felek). II Yolunda gitmeyen talih.

Devr-i zamāne şimdi ʿaksine dāyir ancaḳ
Aʿlāda cāy-ı cāhil esfelde ḳadr-i kāmil

ʿaksine devvār:

1. ʿ**aksine devvār:**
Diğer 2
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Tersine dönen, devreden (felek).

Çarḫ-ı merdüm-ḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni
ʿAksine devvār imişsin böyle bilmezdüm seni

ʿaksine döndi:

1. ʿ**aksine döndi:**-*di*
Kaside 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Aksine dönmek, tersine hareket etmek. II Feleğin tersine dönmesi. II Talihin kötüye gitmesi.

Rifʿātde şimdi nādān ẕilletde ehl-i irfān

ʿAksine döndi çarḫ-ı dolāb ḳadr-i fāżıl

2. ʿ**aksine döndi:**-*di*
Mesnevi 4
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Aksine dönmek, tersine hareket etmek.

Emr-i ber-ʿaks iken ḥaḳīḳat-i ḥāl
ʿAksine döndi ḥāl oldı muḥāl

ʿaksine söyler:

1. ʿ**aksine söyler:**-*r*
Gazel 435
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tam tersini söylemek, zıddını iddia etmek.

Nihāl-i ḳaddüñe Ṭūbī diyen hep ʿaksine söyler
Ḳad-i bālāña nisbet cā'iz olur mı o maʿkūsı

akvāl ü beyān:

1. **aḳvāl ü beyān:**
Terci-bend 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sözler ve beyan.

Ḥāle tebdīl oldı aḳvāl ü beyān
Ehl-i ḥāl oldukca lāl oldı zebān

akvāl-i siḳāt:

1. **aḳvāl-i siḳāt:**
Kaside 7
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Güvenilir sözler.

Ḳavl-i vāʿiẓ gibi medḥüñ oḳusam diñlerler
İstimāʿ oluna gelmiş durur aḳvāl-i siḳāt

al:

1. **alur:**-*ur*
Beyit 229
Mısra: **1**
Almak, edinmek, elde etmek.

Akçe bir el kiridür alur iseñ pestüñden
Yine ṣabun-ı seḫāyile çıḳar destüñden

2. **almaġ:**-*maġ*
Gazel 34
Mısra: **9**
Almak, edinmek, elde etmek.

Tūtyā-yı ḫāk-i pāyin almaġ isterseñ eger
Yolları üstinde bekle ey Ḳabūlī gözüñ aç

3. **almayı:**-*ma, -y, -ı*
Gazel 98
Mısra: **4**
Almak, edinmek, elde etmek.

Būse-i sīb-i zeneḫdānın ki teklīf ide yār
İmtiḥān eyler seni ey dil ṣaḳın almayı gör

4. **alduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 125
Mısra: **9**
Almak, edinmek, elde etmek.

Ḫ∨ābda būsemi alduñ diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ yire bühtān eyler

5. **aluñ:**-*uñ*
Gazel 134
Mısra: **7**
Almak, edinmek, elde etmek.

Būse-i ruḫsār-ı ālin ʿarż ider aluñ diyü
Sāḳi-i gül-çehrenüñ biz āline aldanmazuz

6. **al:**
Gazel 182
Mısra: **4**
Almak, edinmek, elde etmek.

Var iken sürme-i ḫāk-i reh-i yār ey keḥḥāl
Nidelüm kuḥl-ı Ṣıfāhānı var al gözüñe ṣoḳ

7. **al:**
Gazel 262
Mısra: **3**
Almak, edinmek, elde etmek.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

8. **alıgör:**-*ı, -gör*
Gazel 331
Mısra: **1**
Almak, edinmek, elde etmek.

Gel şarābı alıgör ey ṣūfī reng ü āli ḳo
Ḳıṣṣa rengīn ḳıṣṣa dirsin daḫı ḥiṣṣe alı ḳo

9. **ala:**-*a*
Gazel 333
Mısra: **8**
Almak, edinmek, elde etmek.

Ehl-i ʿışḳ ālāyınuñ ālāy-ı ġamdur yidügi
Bu simāṭ-ı bezm-i ġamdur daḫı çoḳ ala yine

10. **almada:**-*mada*
Kaside 4
Mısra: **203**
Almak, edinmek, elde etmek.

Almada virmede itmekde vü ḳılmakda ḳavī
Bilür aḥvāli ne lāzım aña ʿarż-ı iʿlām

11. **alup:**-*up*
Kaside 9
Mısra: **46**
Almak, edinmek, elde etmek.

Fenā bāzārınuñ ḫ∨āhendesi dehrüñ ṭalebkārı
Fenā alup vücūd āvāresin satana ʿışḳ olsun

12. **alur:**-*ur*
Kaside 15
Mısra: **16**
Almak, edinmek, elde etmek.

Yir ḳomaz ṭuġyān-ı aʿdāya dem-i fāsid gibi
Şeh ṭamārından alur faṣṣāddur gönderdigüñ

13. **ala:**-*a*
Kıt'a 33
Mısra: **11**
Almak, edinmek, elde etmek.

Ya vire ya ala ya vaz gelesüz
Elüñüzde hele muḫayyerlik

14. **alurın:**-*ur, -ın*
Mesnevi 4
Mısra: **104**
Almak, edinmek, elde etmek.

Ne ḳadar kim ḳażā murād itsem
Alurın diyü birin ad itsem

15. **almaġa:**-*maġ, -a*
Tarih 10
Mısra: **6**
Almak, edinmek, elde etmek.

Pādşāh-ı kāmkāruñ duḫterinüñ aḫteri
Almaġa ḳıldı reh-i şerʿ-i şerīfe iḳtidā

16. **āl:**
Gazel 93
Mısra: **4**
Kırmızı, al.

Mey-i gül-fāma ṣūfī tevbenüñ ālin bilür ammā
Şarāb-ı āl içerler ehl-i diller āl bilmezler

17. **āl:**
Gazel 323
Mısra: **6**
Kırmızı, al.

Ayaġuñ başduġı yirlerde güller lāleler bitsün
Zemīnüñ sürḫ-ser ḳanıyla reng-i rūyı āl olsun

18. **al:**
Gazel 368
Mısra: **6**
Kırmızı, al.

Elüñe lāleāsā kāse alsañ gülle germ olsañ
Müdāmī al görsek gül gül olsañ elüñ al olsa

19. **āl:**
Tahmis 5
Mısra: **20**
Kırmızı, al.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür dīdeden ṣanma çıḳar nemler
Yüzüm zerdi benüm her demde hem-çün lāle āl oldı

20. **alsun:**-*sun*
Kıt'a 18
Mısra: **2**
Canını almak, öldürmek.

Beẕl iden cānını cānāne içün
Gelsün anı ecel alsun dimedi

21. **āl:**
Gazel 151
Mısra: **6**
Hile, düzen, aldatma.

Al olan gözi yaşıdur ancaḳ
Ṣūfiyā ehl-i dilde āl olmaz

22. **āl:**
Gazel 333
Mısra: **1**
Hile, düzen, aldatma.

Gönlüm aldı āl ile bir gözleri ala yine
Gözleri alalaruñ cānlar fedā alayına

23. **āl:**
Gazel 386
Mısra: **10**
Hile, düzen, aldatma.

Āl ṭūṭīdür dehānuñ şehd ü şekker leblerüñ
Āl ile söylet anı cānā ele al āyine

24. **āl:**
Gazel 486
Mısra: **1**
Hile, düzen, aldatma.

Dāʾimā ey ruḫları gül ehl-i ʿışḳa āl işüñ
Kimsede ṭāḳat ḳomaz nāz ile diller alışuñ

25. **āldür:**-*dür*
Gazel 511
Mısra: **2**
Hile, düzen, aldatma.

Gönlüm aldı ruḫlarınuñ alı Yūsuf Balinüñ
Āldür ʿuşşāḳa dāyim ḫāli Yūsuf Balinüñ

26. **āl:**
Mesnevi 9
Mısra: **25**
Hile, düzen, aldatma.

Dehānı āl ile diller alıcı
Sözi ʿuşşāḳı ferdāya ṣalıcı

27. **ala:**-*a*
Gazel 386
Mısra: **12**
Satın almak. II Can almak, öldürmek.

Dirhem ü dīnār ile girmez metāʿ-ı vaṣl ele
Tek Ḳabūlī naḳd-i cānum vireyin ala yine

28. **almaġ:**-*maġ*
Gazel 27
Mısra: **14**
Rüşvet almak.

Başa her dānesi bir seng-i cefādur şeynüñ
Ey Ḳabūlī anı almaġ ile bulma şöhret

29. **alur:**-*ur*
Gazel 318
Mısra: **5**
Teselli bulmak.

Her kişi tesellāsını senden alur āḫir
Her ṣūrete mirʾāt-ı mücellā sen imişsin

30. **ala:**-*a*
Gazel 333
Mısra: **10**
Gönül almak.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir gönlüñ alan bir daḫı ala yine

31. **aldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **146**
Ceza almak.

İrdi iş ġāyete hengāme ṭaġıldı maḥżā
Eyleyen buldı bulan aldı olan oldı tamām

32. **al:**
Gazel 32
Mısra: **8**
Eline almak, tutmak.

Yaşum içre bulmaġ isterseñ vücūdumdan nişān
Yir yüzinden bir avuç ṭopraġ al ʿummāna ṣaç

al bir vālādan ṭuvaḳdur:

1. **al bir vālādan ṭuvaḳdur:**-*dur*
Gazel 126
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kırmızı başörtüsünden bir duvak. II Güneşin etrafında beliren kızıllık.

ʿArūs-ı dehre gök zerrīn cibinlik
Şafaḳ bir al vālādan ṭuvaḳdur

āl idüp:

1. **āl idüp:**-*üp*
Gazel 134
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aldatmak, hile yapmak.

Āl idüp çoḳ şekle girdi gerçi ṣūret-bāz çarḫ
Biz anuñ eşkāl-i pür-işkāline aldanmazuz

al olan:

1. **al olan:**
Gazel 151
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kırmızı olan (şey). II Âşığın gözyaşı.

Al olan gözi yaşıdur ancaḳ
Ṣūfiyā ehl-i dilde āl olmaz

al olsa:

1. **al olsa:**-*sa*
Gazel 368
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Pembeleşmek, kızarmak.

Elüñe lāleāsā kāse alsañ gülle germ olsañ
Müdāmī al görsek gül gül olsañ elüñ al olsa

al ṭūṭīdür:

1. **al ṭūṭīdür:**-*dür*
Gazel 333
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kızıl papağan. II Sevgilinin ağzı.

Al ṭūṭīdür femüñ gūyā şekerdür leblerüñ
Anı seyr itmek dilerseñ destüñe al āyine

2. **āl ṭūṭīdür:**-*dür*
Gazel 386
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kızıl papağan. II Sevgilinin kırmızı ağzı.

Āl ṭūṭīdür dehānuñ şehd ü şekker leblerüñ
Āl ile söylet anı cānā ele al āyine

al üstine yeşil ḫāre:

1. **al üstine yeşil ḫāre:**
Gazel 456

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kırmızı (gonca) üzerine yeşil diken. II Goncaya benzeyen sevgilinin kırmızı üzerine giydiği yeşil elbise.

Al üstine geyerse yeşil ḫāre yaraşur
Her ne geyerse ġonça gibi yāre yaraşur

al vālā destmāl:

1. **al vālā destmāl:**
Gazel 482
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kırmızı kumaş bez.

Ḳanlu yaşum silmek ile oldı ey meh destüm al
Dest-i alüm oldı ṣan bir al vālā destmāl

aʿlā:

1. **aʿlādan:**-*dan*
Gazel 329
Mısra: **4**
Çok yüce (kimse).

Ferāġat eyle dehrüñ manṣıbından terk-i ʿizzet ḳıl
Ne aʿlādan ne ednādan recā ḳıl ne müsāvīden

2. **aʿlādur:**-*dur*
Mesnevi 2
Mısra: **36**
Çok yüce (kimse).

Gerçi ḫalḳ içre adı ednādur
Baña nisbet velīkin aʿlādur

3. **aʿlādur:**-*dur*
Mesnevi 4
Mısra: **53**
Çok yüce (kimse).

Ḳaldı esfelde ol ki aʿlādur
Çıḳdı aʿlāya ol ki ednādur

4. **aʿlāya:**-*y, -a*
Gazel 359
Mısra: **4**
Yüksek, çok yüce (kimse). II Muhammed Şah.

Naḫl-i ḳad-i bālāna şimşād şebīh olmaz
Aʿlāya ḳıyās itme kütāhı Meḥemmed Şāh

5. **aʿlādur:**-*dur*
Gazel 94
Mısra: **4**
En yüce (yer). II Sevgilinin kapısı, eşiği.

ʿUluvv-i ẕātın idrāk eylemekde ṭabʿ ḳāṣırdur
Der-i devlet-medārı çarḫ-ı bālā gibi aʿlādur

6. **aʿlāda:**-*da*
Kaside 3
Mısra: **16**
En yüce (yer). II Yüksek makam ve mevki.

Devr-i zamāne şimdi ʿaksine dāyir ancaḳ
Aʿlāda cāy-ı cāhil esfelde ḳadr-i kāmil

7. **aʿlāda:**-*da*
Kaside 3
Mısra: **20**
En yüce (yer). II Yüksek makam ve mevki.

Bī-raġbet ehl-i ibret nāmerde ḳadr ü raġbet
Esfelde ḳadr-i ʿālī aʿlāda cāy-ı sāfil

aʿlā direk dikdi:

1. **aʿlā direk dikdi:**-*di*
Gazel 428
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüksek direk dikmek. II Âşığın ahının feleğe ulaşması.

Duḫān-ı nār-ı āhum aña bir aʿlā direk dikdi
Çıḳup ḳavs-i ḳuzaḥ bir dāne jengārī seren ṭaḳdı

ala ġaz:

1. **ala ġaz:**
Kaside 10
Mısra: **31**

Kelime Tipi: -
Ala kaz. II Dede, şeyh.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

aʿlā vü muʿallā vü müreffaʿ:

1. **aʿlā vü muʿallā vü müreffaʿ:**
Kaside 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yüce, ulu ve üstün.

Ḳadrüñ aʿlā vü muʿallā vü müreffaʿ şānuñ
Bu ʿulüvv-i derecāt ehli o ṣāḥib-ṭabaḳāt

aʿlādan aʿlā eyledüñ:

1. **aʿlādan aʿlā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
En iyiden daha iyisini yapmak, muhteşem yapmak.

Cümle Muḥammed ümmeti icrā idüp bu sünneti
Ammā ki şāhum sen anı aʿlādan aʿlā eyledüñ

aʿlādan geçgindür:

1. **aʿlādan geçgindür:**-*dür*
Beyit 244
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünü geçmiş, göğü aşmış (şey). II Âşığın gökyüzünü aşan ahı.

Ḫadeng-i āhumuz ilmez geçer bu ṭāḳ-ı mīnādan
Naẓīri yoḳ durur ey ḳaşı ya geçgindür aʿlādan

ʿalāhāz̲ā:

1. ʿ**alāhāz̲ā:**
Diğer 1
Mısra: **30**
Buna göre.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir z̲erre e̲ser ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāz̲ā

ʿalāḳa eylemezüz:

1. ʿ**alāḳa eylemezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 69
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Alakadar olmak, ilgi göstermek.

Bisāṭ-ḫāne-i dehre ʿalāḳa eylemezüz
Cihān yanarsa içinde ḥaṣīrümüz yoḳdur

ʿalā-ḳavl-i Eyyūb:

1. ʿ**alā-ḳavl-i eyyūb:**
Tarih 17
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Eyyüb'ün sözü üzerine.

Duʿāhā-yı ḫayret merā geşte vācib
Çü ber-tu ʿaṭāyā ʿalā-ḳavl-i Eyyūb

ʿalā-mā-kān:

1. ʿ**alā-mā-kān:**
Mesnevi 6
Mısra: **36**
Arapça "olduğu gibi" anlamına gelen ifade.

Nāfiz̲ün s̲emme ḥükmuhu el'ān
Cā'izün ḳavluhu ʿalā-mā-kān

ālāmdan āsūdedür:

1. **ālāmdan āsūdedür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -

Kederlerden kurtulmuş, mutlu (kimse). II Âşık.

Āferīn ol ʿāşıḳ-ı Mecnūn-ı miḥnet-zāra kim
Ġuṣṣadan āẕādedür ālāmdan āsūdedür

ʿalāmet:

1. ʿ**alāmet:**
Gazel 228
Mısra: **2**
Belirti, işaret, iz, nişan.

Geçdi ṣaḥn-ı sīneden dil-ḫānesine şāh-ı ġam
Dāġlar yir yir ʿalāmet şerḥalar şeh-rāh-ı ġam

2. ʿ**alāmetdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **14**
Belirti, işaret, iz, nişan.

Ḳarār u ṣabra şimdi yir bulunmaz ḳış ḳıyāmetdür
Zamān-ı ʿazl ise rūz-ı ḳıyāmetden ʿalāmetdür

ʿalāmet-i ġulāmet:

1. ʿ**alāmet-i ġulāmet:**-*et*
Gazel 24
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Köleliğin alameti. II Sevgiliye köle olmanın alameti.

Nihādīm dāġ-ı ġulāmest ber-dil
Revā ki dāred ʿalāmet-i ġulāmet

ālām-ı belā:

1. **ālām-ı belā:**
Tahmis 13
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Belanın üzüntüleri.

Ālām-ı belā ilmiş idi ḳalb-i Kabūlī
Bilmezdi nedür cānib-i maḳṣūda vüṣūli

ālām-ı berd-i rāh:

1. **ālām-ı berd-i rāh:**
Gazel 293
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yolun soğuk elemleri. II Sevgilinin derdi, kederi.

Bād-ı serd-i āh ile ālām-ı berd-i rāh ile
Ser be-rāh efgende-pāy efşürde sen efsürde ben

ālām-ı cefā:

1. **ālām-ı cefā:**
Gazel 58
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cefa, elemler, kederler.

ʿIşḳ ehlinüñ ālām-ı cefā ʿaynına gelmez
Şol üştür-i ser-mest gibi kim bār ile oynar

ālām-ı firāḳ:

1. **ālām-ı firāḳ:**
Gazel 149
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılık dertleri, elemleri.

Ālām-ı firāḳ ol ḳadar almış ödümüz kim
Añduḳca Ḳabūlī daḫı ḳorḳu çekerüz biz

ālām-ı ġam-ı ʿışḳuñ:

1. **ālām-ı ġam-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 315
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk derdinin elemleri.

Ālām-ı ġam-ı ʿışḳuñ ile her kişi ġamnāk
Dehri arasañ sīne-i bī-ġam bulımazsın

ālām-ı ġumūm:

1. **ālām-ı ġumūm:**
Beyit 284
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dertlerin sıkıntısı, gam, keder.

Ḳalmasa ʿaceb mi dilde ālām-ı ġumūm
Nār-ı ʿışḳuñla ṭutuşdum ḫalḳ içinde hem-çü mūm

<u>ālām-ı ḥaṭuñ efgārı:</u>

1. **ālām-ı ḫaṭuñ efgārı:**
Gazel 386
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayva tüylerinin kederlerinin üzüntüsü.

Çıḳmaz ālām-ı ḫaṭuñ efgārı ġār-ı sīneden
Mūrdur girmiş yatur gūyā ki bir ālāy ine

<u>ālām-ı ʿışḳa:</u>

1. **ālām-ı ʿışḳa:**-*a*
Beyit 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın elemleri, acıları, dertleri, sıkıntıları.

Ālām-ı ʿışḳa ʿāşıḳ ṣabr itmedür münāsib
Ke’ṣ-ṣabri bi’l-meṣāʾib min aʿẓami’l-mevāhib

2. **ālām-ı ʿışḳa:**-*a*
Beyit 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın elemleri, dertleri, acıları.

Ālām-ı ʿışḳa ʿāşıḳ ṣabr itmedür münāsib
Ke’ṣ-ṣabri bi’l-meṣāʾib min aʿẓami’l-mevāhib

<u>aʿlāmuñ dikilsün:</u>

1. **aʿlāmuñ dikilsün:**-*sün*
Kaside 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bayrakların dikilmesi. II Belli bir yeri ele geçirmek, fethetmek.

Çekilsün rāyet-i fetḥ ü ẓafer yanuñca mihrāsā
Dikilsün küngür-i saḳf-ı firāz-ı çarḫa aʿlāmuñ

<u>alan:</u>

1. **alanlar:**-*lar*
Beyit 188
Mısra: **2**
Alan, elde eden (kimse).

Berāber gelmiş iken ḳapuña manşıb alanlarla
Alanlar gitdiler hep şimdi biz ḳalduḳ ḳalanlarla

2. **alan:**
Gazel 154
Mısra: **8**
Alan, elde eden (kimse).

Mey-i laʿli nigāruñ ʿaḳlum aldı gözleri göñlüm
Alan alanuñ ancaḳ kimsenüñ hiç ḥaḳḳı şorılmaz

3. **alanuñ:**-*uñ*
Gazel 154
Mısra: **8**
Alan, elde eden (kimse).

Mey-i laʿli nigāruñ ʿaḳlum aldı gözleri göñlüm
Alan alanuñ ancaḳ kimsenüñ hiç ḥaḳḳı şorılmaz

4. **alan:**
Mesnevi 7
Mısra: **52**
Alan, elde eden (kimse).

Senüñ evżāʿına düşen sükutdur
İden ḳılan alan viren hep odur

<u>alan alur:</u>

1. **alan alur:**
Diğer 2
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Bir şeyi (kıssadan hisseyi) dileyen kişinin alması dileyenin almaması.

Rūḥ-ı merḥūma duʿā ḳılsun bu naẓmı oḳuyan

Üẕkürū emvātükümden
ḳışṣayı alur alan

<u>ālān u tālān eyledüñ:</u>

1. **ālān u tālān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yağma etmek, yağmalamak.

Düşmen-i bed-ḫ∨āha uyduñ naḳż-ı peymān eyledüñ
Defter ü dīvānını ālān u tālān eyledüñ

<u>ālāt:</u>

1. **ālāt:**
Mesnevi 7
Mısra: **72**
Aletler, makineler. II Duygusuz ve merhametsiz insanlar.

Bilür mi ḳadr-i insānı cemādāt
Ne bilsün ḥālet-i üstādı ālāt

<u>alay:</u>

1. **alay:**
Gazel 333
Mısra: **6**
Topluluk, kalabalık. II Âşıklar topluluğu.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ṭarf-ı bāmuña
Saḳf-ı gerdūndan kebūterveş niçe alay ine

2. **ālāy:**
Gazel 386
Mısra: **6**
Topluluk, kalabalık. II Âşıklar topluluğu.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ey meh kūyuña
Süzilüp gökden kebūterveş niçe ālāy ine

3. **ālāy:**
Gazel 386
Mısra: **8**
Topluluk, kalabalık. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Çıḳmaz ālām-ı ḫaṭuñ efgārı ġār-ı sīneden
Mūrdur girmiş yatur gūyā ki bir ālāy ine

4. **alay:**
Gazel 98
Mısra: **7**
Oldukça fazla, bir hayli çok, aşırı.

Ādeme naʿmāyı Ḥaḳ alay ile inʿām ider
Ey göñül bāḳī saña virdügi elāyı gör

<u>alay bayraḳlarıdur:</u>

1. **alay bayraḳlarıdur:**-*dur*
Gazel 89
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tabur bayrakları. II Arap alfabesinde şekil itibariyle direğe benzeyen ve beyitte bayrak direği olarak tasavvur edilen elif (ا) harfi.

Alay bayraḳlarıdur her elif her saṭr-ı bālāda
Ḥurūf-ı naẓmı ʿasker ḫalḳ midād-ı tūġ-ı şāhīdür

<u>aʿlāya çıḳdı:</u>

1. **aʿlāya çıḳdı:**-*dı*
Mesnevi 4
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Yükseğe çıkmak. II Makam ve mevki olarak yükselmek, rütbe almak.

Ḳaldı esfelde ol ki aʿlādur
Çıḳdı aʿlāya ol ki ednādur

<u>ālāy-ı ġamdur:</u>

1. **ālāy-ı ġamdur:**-*dur*
Gazel 333
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Keder alayı. II Dertler, kederler.

Ehl-i ʿışḳ ālāyınuñ ālāy-ı ġamdur yidügi
Bu simāṭ-ı bezm-i ġamdur daḫı çoḳ ala yine

<u>alay-ı ʿışḳuñ:</u>

1. **alay-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 25
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın yüceliği. II Sevgilinin aşkı.

Olalı alay-ı ʿışḳuñ ḳalbe ḳuvvet cāna ḳūt
Geçinür olduḳ anuñla şimdi ḳūt-ı lā-yemūt

ʿalāyıḳdan geçüp:

1. **ʿalāyıḳdan geçüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Dünya bağlarından vazgeçmek, fâni dünyadan el ayak çekmek.

ʿAlāyıḳdan geçüp dest-i ʿavāyıḳdan ḫalāṣ olmış
Ḥamāluñ terk idüp tācın bıraḳmış ḫāna ʿışḳ olsun

ālāyiş:

1. **ālāyişdedür:**-*de, -dür*
Beyit 71
Mısra: **1**
Gösteriş, süs. II Dünyanın aldatıcı güzelliği.

Cihān ālāyişinden ṣanma ālāyişdedür ādem
Nice ālāyiş eyler çün bir alay işdedür ādem

ālāyiş eyler:

1. **ālāyiş eyler:**-*r*
Beyit 71
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gösterişte bulunmak.

Cihān ālāyişinden ṣanma ālāyişdedür ādem
Nice ālāyiş eyler çün bir alay işdedür ādem

ālāyiş-i ġamdan pāk ol:

1. **ālāyiş-i ġamdan pāk ol:**
Gazel 217
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Keder bulanıklığından temiz olmak. II Dertten ve kederden arınmak, mutlu olmak, huzur bulmak.

Derk-i esfelde ḳoma kendüñi pür-idrāk ol
Māsivā terkin ur ālāyiş-i ġamdan pāk ol

alçaḳ:

1. **alçaḳ:**
Gazel 150
Mısra: **3**
Yüksek olmayan, alçak. II Alçak gönüllü, yumuşak huylu (kimse).

Gün gibi yüksek olan göñlini alçaḳ gözedür
Göklere ṭonı aġan kimseye aġalanmaz

alçaḳ uçma:

1. **alçaḳ uçma:**-*ma*
Tahmis 8
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Alçak uçmak, havalanmamak.

Mürġ-i lāhūt ile hem-āvāz ol
Alçaḳ uçma bülend-pervāz ol

aldan:

1. **aldanma:**-*ma*
Beyit 138
Mısra: **1**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Ḳuluñam didügine aldanma
Ġasl ile ḳara aġ olur ṣanma

2. **aldanmaz:**-*maz*
Gazel 56
Mısra: **5**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Nev-ʿarūs-ı felegüñ ʿişvesine aldanmaz
Baḳmaz ārāyiş-i nisvāna göñül erdür er

3. **aldanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 134
Mısra: **1**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Biz bu bāzār-ı fenā dellālına aldanmazuz
Ḫ∨āce-i dünyā-yı dūnuñ mālına aldanmazuz

4. **aldanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 134
Mısra: **2**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Biz bu bāzār-ı fenā dellālına aldanmazuz
Ḫ∨āce-i dünyā-yı dūnuñ mālına aldanmazuz

5. **aldanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 134
Mısra: **4**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Reh-zen olmaz devlet-i dünyā bize ey bü'l-heves
Kāʾinātuñ ʿizzet ü iḳbālina aldanmazuz

6. **aldanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 134
Mısra: **6**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Āl idüp çoḳ şekle girdi gerçi ṣūret-bāz çarḫ
Biz anuñ eşkāl-i pür-işkāline aldanmazuz

7. **aldanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 134
Mısra: **8**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Būse-i ruḫsār-ı ālin ʿarż ider aluñ diyü
Sāḳi-i gül-çehrenüñ biz āline aldanmazuz

8. **aldanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 134
Mısra: **10**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Ey Ḳabūlī ḳavlini uydurmayınca fiʿline
Vāʿiẓ-i şehrüñ ḳurı aḳvāline aldanmazuz

9. **aldanma:**-*ma*
Gazel 340
Mısra: **4**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Bir ḳurı ġavġādur ancaḳ derd-i ser peydā olur
Bu fenā bāzārınuñ aldanma hāy u hūyına

10. **aldanma:**-*ma*
Gazel 346
Mısra: **6**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Māʾil olma sen ʿarūs-ı Zāl-i dehrüñ āline
Merd-i ʿālī-himmet ol aldanma zīb ü zīnete

11. **aldandı:**-*dı*
Gazel 365
Mısra: **10**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire dünyā içün ḫarc eyleme
Ey Ḳabūlī çoḳ kişi aldandı bu bāzārda

12. **aldanur:**-*ur*
Gazel 374
Mısra: **12**
Aldanmak, söylediğine inanmak, kanmak, hataya düşmek.

Naḳd-i cān ile Ḳabūlī ele girmez ġam-ı yār
Aldanur ṭıfl-ı dili ṣalma bu bāzārlıġa

ʿale-ardı:

1. ʿ**ale-arḍı:**
Tarih 16
Mısra: **5**
Yeryüzü üzerine.

Ḳad benā dāran ʿale-arḍı ḥamīmi arḍıhi
Kāne ḳable'l-ān muḥtācen li-taʿmīrin bihi

<u>ʿalef ü āb minnetin:</u>

1. ʿ**alef ü āb minnetin:**-*n*
Gazel 271
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saman ve su minneti.
II At yiyeceği ve içeceği için minnet etmek.

Yanında ekle şürbe mecāl olmasa şehā
İtdürmesün bize ʿalef ü āb minnetin

<u>ʿale'l-ʿacele:</u>

1. ʿ**ale'l-ʿacele:**
Mesnevi 5
Mısra: **33**
Çabucak, acele ile.

Ṣūreti yazılup ʿale'l-ʿacele
Ḫāk-i pāye revāne oldı bile

<u>ʿale'l-fevr:</u>

1. ʿ**ale'l-fevr:**
Mesnevi 7
Mısra: **21**
Fevri olarak, aniden, birdenbire.

Ne gelse diline söyler ʿale'l-fevr
Daḫı yoḳ çāre gördüm āḫirü'l-emr

<u>ʿale'l-ıṭlāḳ:</u>

1. ʿ**ale'l-ıṭlāḳ:**
Mesnevi 5
Mısra: **101**
Mutlaka, muhakkak.

Bunlar anlar durur ʿale'l-ıṭlāḳ
İşleri ẓulm ü kiẕb ü buġż u nifāḳ

<u>aʿlem:</u>

1. a**ʿlem:**
Diğer 1
Mısra: **76**
(Her şeyi) En iyi bilen (Allah).

Be-żamīr-i kesān tuyī dānā
Be-rumūz-i nihān tuyī aʿlem

2. a**ʿlem:**
Kaside 12
Mısra: **1**
En iyi bilen (kimse).

Düzd ü şirret bilmede aʿlem geçer iblīsden
Muttaṣıl ḫālī degül tezvīrden telbīsden

3. a**ʿlem:**
Mesnevi 7
Mısra: **82**
En iyi bilen (kimse).

Ayaġuñ tozına sulṭān-ı ʿālem
Ne ḥācet söylemek sulṭānum aʿlem

4. a**ʿlem:**
Tarih 13
Mısra: **8**
En iyi bilen (kimse).

Ḫod nihādında nihāde sīret-i peyġamberān
Hem-çü Yaʿḳūb aʿlem ü mānend-i Yūsuf-ı ʿafīf

<u>ālem:</u>

1. **ālem:**
Tarih 3
Mısra: **5**
Cihan, evren, kâinat.
II Herkes.

Vücūdı sāye-i Ḥaḳ sāyesinde ḫoş geçer ālem
Ki oldur cān-ı ʿālem
ʿālem ansuz neylesün cānı

<u>ʿālem:</u>

1. ʿ**alem:**
Gazel 62
Mısra: **9**
Bayrak, sancak.

Sen ʿalem gibi çekil ʿāşıḳ dirilsün yanuña
Çünki ʿasker dirligi mīr-i livā yanındadur

2. ʿ**alem:**
Gazel 412
Mısra: **2**
Bayrak, sancak.

Ḳoyup ser-ḥadd-i ġamda ḳulların sulṭānumuz gitdi
ʿAlem gibi çekildi nāz ile cānānumuz gitdi

3. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 15
Mısra: **9**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Pür-hevādur dīde-i ʿibretle baḳmaz ʿāleme
Göz yumup açınca olsa nola nā-peydā ḥabāb

4. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 50
Mısra: **11**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ölmeden ʿālemde ey Ṭūbāyı görmek isteyen
Ḳıl naẓar āyīne-i āb içre naḫl-i yāri gör

5. ʿ**ālem:**
Gazel 53
Mısra: **4**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

6. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 53
Mısra: **6**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ḳadem başmış benem evvel ḳademde vādi-i ʿışḳa
Nola dirlerse ʿālemde baña Mecnūn-ı s̱ānīdür

7. ʿ**ālem:**
Gazel 54
Mısra: **7**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Şimdilik aʿdāyile ʿālemdesüz ʿālem sizüñ
Ḥal-i ʿālem böyle ḳalmaz bu zamāndur dostlar

8. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 59
Mısra: **8**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Şu gibi ḥüsn ü cemāl-i bā-kemālin görmeyen
Nergisāsā ʿāleme aʿmā gider aʿmā gelür

9. ʿ**ālem:**
Gazel 65
Mısra: **10**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Kemāl ehli maʿārif ṣāḥibiyüm diyü lāf urmaḳ
Ḳabūlī ʿālem-ārālıḳ degül ʿālem aralıḳdur

10. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 95
Mısra: **1**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Gerçi kim ʿālemde çoḳ sulṭān-ı ʿālī-şān var
Ey şeh-i mülk-i melāḥat sende ammā şān var

11. ʿ**ālem:**
Gazel 98
Mısra: **9**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Bir baḳımda nice ʿālem gösterür mirʾāt ṣan
Aña baḳ āyīne-i İskender-i Dārāyı gör

12. ʿ**ālem:**
Gazel 105
Mısra: **10**

Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul degüldür ḫayli ḳābildür
Benüm sulṭānum iḥsāñ eyle ʿālem şimdi ḫālīdür

13. ʿ**ālem:**
Gazel 127
Mısra: **2**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Eẕān-ı ṣubḥa dek her gice nāle baña ḳalmışdur
Fiġānumdan olup bīdār ʿālem ṭaña ḳalmışdur

14. ʿ**ālem:**
Gazel 132
Mısra: **2**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Sen meh-i nā-mihrbāna olalı aġyār yār
Oldı ʿālem gözüme ey serv-i ḫoş-reftār tār

15. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 170
Mısra: **8**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Kaʿbe añılsa ʿāşıḳ kūy-ı ḥabībe varur
Böyle gerekdür işte ʿālemde ḥacca varış

16. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 190
Mısra: **6**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ṭurmayup ḳuṭb-ı murāduñ üzre devr eyler felek
Düşmen eylerse ne ġam ʿālemde nā-hemvārlıḳ

17. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 190
Mısra: **8**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Düşmenüñ maḳhūr u sen mesrūr u ʿasker pür-sürūr
Bundan özge nic'olur ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

18. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 191
Mısra: **3**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

ʿĀleme ḫvān-ı Ḥalīlāsā sımāṭın beẕl idüp
Ḥaşre dek nāmın añanlar ḫayr ile yād eylemek

19. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 208
Mısra: **2**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Bir gice kūy-ı nigāra ḳarşu āh itsem gerek
ʿĀlemi dūd-ı kebūd ile siyāh itsem gerek

20. ʿ**ālem:**
Gazel 212
Mısra: **2**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Şitāda ḳurb-ı āteş ṣaḥn-ı gülşende ṣafādan yeg
Yaḳınlıġında ʿālem var yüzi serd dil-rübādan yeg

21. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 217
Mısra: **7**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ḳul iken ʿāleme sulṭān olayın dirseñ eger
Bende-i sāye-nişīn-i ʿalem-i levlāk ol

22. ʿ**ālemi:**-*i*
Gazel 248
Mısra: **6**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Aġlamaḳdur yiridür ebr-miṣāl
Eylese ʿālemi giryem ger yem

23. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 256
Mısra: **7**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Maḥabbet ʿāşıḳı bir ʿāleme īṣāl ider k'anda
Feraḥ bir laḥẓa ārām idecek yir bulamaz ġam hem

24. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 265
Mısra: **2**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Bāʿiṣ-i ẕillet olan ben ḫāke ʿizzet bulmasun
Ḥalüme raḥm itmeyen ʿālemde raḥmet bulmasun

25. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 265
Mısra: **8**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ben dıraḫt-ı mīvedārum olduġum götürmeyen
Oñmasun hem bitmesün ʿālemde devlet bulmasun

26. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 266
Mısra: **4**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Miṣāl-i ʿār u nāmūs u edeb maḳbūl-i ʿālemsin
Hüner gibi ser-ā-pā ʿaybdan ʿālemde ʿārīsin

27. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 286
Mısra: **3**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ḳopmadı ʿālemde bir merd-i hüner illā ʿAli
Gelmedi dünyāya bir ḫulḳı ḥasen illā Ḥüseyn

28. ʿ**ālem:**
Gazel 288
Mısra: **7**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ṭulūʿ itdi şanur ʿālem ufuḳdan māh-ı tābānı
Görünse ey ḳamer-ṭalʿat cemālüñ ṭarf-ı bāmuñdan

29. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 291
Mısra: **1**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

30. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 294
Mısra: **9**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Biri birini müstelzim durur ʿālemde ʿafv u sehv
Ḳabūlīden gelen sehv ü ḫaṭā ʿafv u kerem sizden

31. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 308
Mısra: **8**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

At esb-i murāduñ ruḫ-ı cānāneye ḳarşu
ʿĀlemde piyāde yürime merd iseñ atlan

32. ʿ**ālem:**
Gazel 315
Mısra: **10**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

ʿĀlemde Ḳabūlī saña dil-ber mi bulunmaz
Dil-ber bulunursa nola ʿālem bulımazsın

33. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 315
Mısra: **9**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

ʿĀlemde Ḳabūlī saña dil-ber mi bulunmaz

Dil-ber bulunursa nola
ʿālem bulımazsın

34. ʿ**āleme:**-*e*
Gazel 353
Mısra: **1**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

ʿĀşıḳ odur ki ʿāleme
ḳaddi dü-tā gele
Bāġa benefşe gibi ʿaṣāsın
ṭuta gele

35. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 368
Mısra: **2**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Dil alsa gördügüñ demde
dil-ārāda kemāl olsa
Murāduñ añlasa ʿālemde
dil-dār ehl-i ḥāl olsa

36. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 368
Mısra: **3**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

ʿAdū kām almasa rām
olmasa ʿālemde her güle
Aña sevmek sevilmek
mā-ḥaṣal emr-i muḥāl
olsa

37. ʿ**ālem:**
Gazel 392
Mısra: **9**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

ʿĀlem özin bilen kişiye
üzün eylemez
Yaḫşıya yaḫşı dehr
yamāna yamān gibi

38. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 417
Mısra: **6**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ḳoyup ṭaʿnı idüp ʿuşşāḳa
meclisde eger ṣūfī
Mey-i gül-fām içeydi daḫı
ʿālemde ne ġam yirdi

39. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 421
Mısra: **5**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde
nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü
per ü bāli olur yaġı

40. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 433
Mısra: **5**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Kişi ʿālemde ruḫ
göstermek olmaz ḫaşmına
fi'l-ḥāl

Ṣaḳın şāh üzre açmaz
olmayınca sürme peydāġı

41. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 440
Mısra: **5**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Nesne taḥṣīl eylemez
ʿālemde kemlikden kişi
Añduran eylikdür ādem
ḳoma elden eyligi

42. ʿ**ālemde:**-*de*
Gazel 452
Mısra: **4**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Diller alur gözleri cānlar
bağışlar sözleri
Ḳulıyuz ḳurbānıyuz
ʿālemde şehr oğlānınuñ

43. ʿ**ālem:**
Kaside 1
Mısra: **87**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Nitekim geh zemistān ola
ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī
germ ola luṭfıyla
Mevlānuñ

44. ʿ**ālemi:**-*i*
Kaside 6

Mısra: **15**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Çoġ añdurur bize ol ʿālemi semīn-sittīn
Muḥaṣṣılı bu cihān oldı ʿālem-i diger

45. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **36**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Sensin ol mihr-i felek-ḳadr kim āṯarından
ʿĀleme feyż irişür ḳılsa tecellī ol ẕāt

46. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 13
Mısra: **35**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ḥāṣılı çıḳsa gözüñ görmeseñ ʿālemde bizi
Ya geberseñ yüzüñi görmesek ey kelb-i muḍil

47. ʿ**ālemde:**-*de*
Kaside 13
Mısra: **37**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Bu naṣīḥat saña ʿālemde yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın boḳ yime var ḥaddüñi bil

48. ʿ**ālemde:**-*de*
Kıt'a 1
Mısra: **7**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Benüm aġladuġum bu ʿālemde
Ḫāne maʿmūrlıḳ muʿammerlik

49. ʿ**ālemde:**-*de*
Kıt'a 33
Mısra: **19**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Hele ben bildügüm bu ʿālemde
Kām-baḫşende vü tüvängerlik

50. ʿ**āleme:**-*e*
Mesnevi 8
Mısra: **27**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ṭoldı gün gibi ʿāleme nāmuñ
Ḫāṣ u ʿāma yitişdi inʿāmuñ

51. ʿ**ālem:**
Müseddes 3
Mısra: **14**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Dem-i vuṣlat gibi bir hoş dem olmaz
Velī hicrānı birle ʿālem olmaz

52. ʿ**ālemde:**-*de*
Müseddes 4
Mısra: **20**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ben īcād itdüm
Nola ʿālemde añılsa bir eyü ad itdüm

53. ʿ**ālemde:**-*de*
Müseddes 5
Mısra: **27**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Saña da ḳalacak ʿālemde oldur öyle iẕʿān it
Güle baḳ herkese ḫulḳuñla dünyāyı gülistān it

54. ʿ**ālem:**
Şarkı 1
Mısra: **13**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ṣanma ʿālem serserīdür
Aç gözüñ ʿibret yeridür

55. ʿ**ālemde:**-*de*
Şarkı 1

Mısra: **10**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Ḥaḳ bir cānibe ṣalınca
ʿĀlemde murād alınca

56. ʿ**ālemde:**-*de*
Tahmis 8
Mısra: **5**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

ʿIşḳı ʿālemde dāstān eyle
Ḫār-ı ġamdan biraz iñildeşelüm

57. ʿ**ālem:**
Tarih 9
Mısra: **4**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Güldi o iki ġonça ile bu gülşen
Oldı ol iki mehle münevver ʿālem

58. ʿ**ālem:**
Terci-bend 1
Mısra: **18**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Görmeyelden güneş yüzüñ dīdem
Gözüme ḳara görinür ʿālem

59. ʿ**ālem:**
Tesdis 1
Mısra: **3**
Cihan, dünya, yeryüzü, evren, kâinat.

Çeşm-i cāna gün yüzüñ hecriyle ʿālem tar imiş
Pāyüñe yüz sürmege başumda devlet var imiş

60. ʿ**ālem:**
Gazel 289
Mısra: **9**
Cihan, evren, kâinat. II Herkes.

Mey-i ʿışḳuñla mest ise ʿālem
Ben senüñ leblerüñde ḥayrānın

61. ʿ**ālem:**
Gazel 373
Mısra: **5**
Cihan, evren, kâinat. II Herkes.

Teberrādan müberrā vü tevellā üzredür ʿālem
Gürūh-ı rāfiżīden ḥarf atar yoḳ sünniyān üzre

62. ʿ**ālem:**
Kaside 1
Mısra: **39**
Cihan, evren, kâinat. II Herkes.

Gelüp işigüñe yüz sürmege müştākdur ʿālem
Ţavāf eylerler anuñçün miṣāl-i Kaʿbe her yanuñ

63. ʿ**ālem:**
Kaside 3
Mısra: **49**
Cihan, evren, kâinat. II Herkes.

Vīrāne oldı ʿālem ḳapladı ʿālemi ġam
Ṣanmañ ki ḥāl-i ādem ıṣlāḥa ola ḳābil

64. ʿ**āleme:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **18**
Cihan, evren, kâinat. II Herkes.

Aḳçe taṣḥīḥi diyü eyledi bir bidʿat-ı ḫāṣ
Bidʿat-ı ḫāṣ velīkin żararı ʿāleme ʿām

65. ʿ**ālem:**
Tarih 3
Mısra: **6**
Cihan, evren, kâinat. II Herkes.

Vücūdı sāye-i Ḥaḳ sāyesinde ḫoş geçer ālem
Ki oldur cān-ı ʿālem ʿālem ansuz neylesün cānı

66. ʿ**ālem:**
Tarih 5
Mısra: **2**

Cihan, evren, kâinat. II Herkes.

Yine ey ḥażret-i paşa-yı ekrem
Ḳudūmüñle müşerref oldı ʿālem

67. ʿ**ālemdesüz:**-*de, -süz*
Gazel 54
Mısra: **7**
Eğlence, keyif.

Şimdilik aʿdāyile ʿālemdesüz ʿālem sizüñ
Ḥal-i ʿālem böyle ḳalmaz bu zamāndur dostlar

<u>ʿālem başuma zindān olur:</u>

1. ʿ**ālem başuma zindān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlem başına zindan olmak / Dünya gözüne zindan olmak: Büyük bir karamsarlık içinde olmak, mutsuz olmak.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

2. ʿ**ālem başuma zindān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlem başına zindan olmak / Dünya gözüne zindan olmak: Büyük bir karamsarlık içinde olmak, mutsuz olmak.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

3. ʿ**ālem başuma zindān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlem başına zindan olmak / Dünya gözüne zindan olmak: Büyük bir karamsarlık içinde olmak, mutsuz olmak.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

4. ʿ**ālem başuma zindān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlem başına zindan olmak / Dünya gözüne zindan olmak: Büyük bir karamsarlık içinde olmak, mutsuz olmak.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

5. ʿ**ālem başuma zindān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlem başına zindan olmak / Dünya gözüne zindan görünmek: Büyük bir karamsarlık içinde olmak, mutsuz olmak.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

<u>ʿalem dikerek:</u>

1. ʿ**alem dikerek:**-*erek*
Gazel 254
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bayrak dikmek, bayrak sopasını belli bir yere saplamak.

Güneş gibi niçe seyr-i menāzil eyleyerek
Neşāṭ ile dikerek kūh u ḳullelerde ʿalem

<u>ʿālem dimāġını:</u>

1. ʿ**ālem dimāġını:**-*n, -ı*
Tesdis 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âlemin burnu. II İnsanların burnu.

Bu ḫaber ʿālem dimāġını muʿaṭṭar eyledi

Nice ʿālim dīde-i cānı münevver eyledi

ʿālem ḥalḳı:

1. ʿ**ālem ḥalḳı:**
Müseddes 5
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Âlem halkı, tüm insanlar.

Ḳabūlī gibi ʿālem ḥalḳı
ʿabd-i ḥalḳa-bendüñdür
Belī her kişi ḥālince giriftār-ı kemendüñdür

ʿālem iden:

1. ʿ**ālem iden:**-*en*
Gazel 55
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlem etmek: Sazlı sözlü eğlenmek, gönül eğlendirmek.

Devlete vāṣıl olur vuṣlat-ı cānāna iren
Yār ile ʿālem iden pādşeh-i ʿālem olur

ʿālem itdügüm:

1. ʿ**ālem itdügüm:**-*düg, -üm*
Gazel 251
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Âlem etmek: Sazlı sözlü eğlenmek, gönül eğlendirmek.

ʿĀleme fāş ider beni aġyār
Yār ile ʿālem itdügüm dirsem

ʿālem yıḳılsa:

1. ʿ**ālem yıḳılsa:**-*sa*
Gazel 220
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünya yıkılsa (bile).

Seng-i bī-dād ile ger ʿālem yıḳılsa fi'l-meṣel
Ḫāne-i ʿışḳuñ dilā bir ṭaşına gelmez ḫalel

ʿālem-ārā:

1. ʿ**ālem-ārāyı:**-*y, -ı*
Tahmis 11
Mısra: **7**
Âlemi süsleyen (Allah).

ʿĀlem-ārāyı iste göñlüñde
Yār-ı zībāyı iste göñlüñde

ʿālem-ārālıḳ:

1. ʿ**ālem-ārālıḳ:**
Gazel 65
Mısra: **10**
Âlemi süslemek, cihanı süslemek.

Kemāl ehli maʿārif ṣāḥibiyüm diyü lāf urmaḳ
Ḳabūlī ʿālem-ārālıḳ degül ʿālem aralıḳdur

ʿāleme ʿayān oldı:

1. ʿ**āleme ʿayān oldı:**-*dı*
Gazel 430
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünyada bilinir olmak, herkes tarafından öğrenilmek.

Baġrumuz başlu iken dīdemüz oldı yaşlu
ʿĀleme rāz-ı nihān oldı ʿayān sen gideli

ʿāleme fāş ider:

1. ʿ**āleme fāş ider:**-*er*
Gazel 251
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âleme yaymak, herkese söylemek.

ʿĀleme fāş ider beni aġyār
Yār ile ʿālem itdügüm dirsem

ʿāleme misli gelmez:

1. ʿ**āleme mi<u>ş</u>li gelmez:**-*mez*
Müseddes 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Âlemde benzeri olmamak, eşsiz ve benzersiz olmak.

Luṭfına yoḳdur bahāne mi<u>ş</u>li gelmez ʿāleme
Çoḳ şükür olsun Ḫudāya kim irişdük bu deme

ʿāleme sulṭān olayın:

1. ʿ**āleme sulṭān olayın:**-*ayın*
Gazel 292
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âleme sultan olmak, padişah olmak.

Ḳāniʿ olup bīş ü keme başılmayup ceyş-i ġama
Ben de Ḳabūlī ʿāleme sulṭān olayın bir zamān

ʿāleme teblīġ-i aḥkām idüpdür:

1. ʿ**āleme teblīġ-i aḥkām idüpdür:**-*üp, -dür*
Gazel 480
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âleme hükümleri tebliğ eden (kimse). II Tüm insanlara İslam'ın emir ve yasaklarını bildiren Hazreti Muhammed.

İdüpdür ʿāleme teblīġ-i aḥkām
Peyemberdür peyemberdür peyember

ʿālemgīr:

1. ʿ**ālemgīr:**
Terci-bend 3
Mısra: **21**
Dünyaya yayılan (şey). II Âşıklar.

Pertev-i mihr gibi her birisi ʿālemgīr
Tāc-ı ḫurşīd ü felek anlara evreng ü serīr

ʿalem-i āftāb-ı zerrīn-ser:

1. ʿ**alem-i āftāb-ı zerrīn-ser:**
Kaside 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Altın başlı güneşin sancağı. II Güneş.

Sepīde-dem ʿalem-i āftāb-ı zerrīn-ser
Dikildi bām-ı sipihr üzre çün livā-yı ẓafer

ʿālem-i bālāda:

1. ʿ**ālem-i bālāda:**-*da*
Kaside 4
Mısra: **192**
Kelime Tipi: -
Yüce âlem. II Makam ve mevki olarak üst tabaka.

Bir ḳarār üzre ḳomaz ādemi ṭolāb-ı felek
Ṭutar esfelde iken ʿālem-i bālāda maḳām

ʿālem-i bālādan:

1. ʿ**ālem-i bālādan:**-*dan*
Gazel 246
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüce âlem. II Gaip âlemi.

Ḳad-i bālāları vaṣf eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bu ʿālem-i bālādan olupdur mülhem

ʿālem-i bālādan ṣadā irdi:

1. ʿ**ālem-i bālādan ṣadā irdi:**-*di*
Tarih 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüce âlemden ses gelmek, gaipten ses duymak.

Cemʿ olıcaḳ ol iki necm-i Hüdā bir araya
Semʿ-i cāna ʿālem-i bālādan irdi bir ṣadā

ʿālem-i bālā-yı nīkū-kārdan:

1. ʿ**ālem-i bālā-yı nīkū-kārdan:**-*dan*
Tarih 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İşleri güzel yüce âlem.

Bir seḥergeh ʿālem-i bālā-yı nīkū-kārdan
Münʿakis oldı ṣımāḫ-ı cāna bir ṣūr-ı laṭīf

ʿālem-i bāṭında yaturken:

1. ʿ**ālem-i bāṭında yaturken:**-*ur, -ken*
Kaside 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Gizli âlemde yatmak. II İç âleme dalmak.

Suʾāl itdüm yaturken ʿālem-i bāṭında bir pīre
Didüm ey reh-nümāsı sālikān-ı rāh-peymānuñ

ʿālem-i dīger:

1. ʿ**ālem-i dīger:**
Kaside 6
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Başka âlem.

Açıldı gül gibi ḫandān u ḫurrem oldı cihān
Degüldür eski zamānlar bu ʿālem-i dīger

2. ʿ**ālem-i diger:**
Kaside 6
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Başka âlem.

Çoġ añdurur bize ol ʿālemi semīn-sittīn
Muḥaṣṣılı bu cihān oldı ʿālem-i diger

ʿālem-i fānī:

1. ʿ**ālem-i fānī:**
Mesnevi 4
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Fâni dünya.

Ḥāṣılı gözleñ ehl-i ʿirfānı
Bī-vefādur bu ʿālem-i fānī

ʿālem-i fānīde:

1. ʿ**ālem-i fānīde:**-*de*
Gazel 28
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gelip geçici âlem, fâni dünya.

Ḫalḳdan luṭf u ḫaḳīḳat uman ebleh kim ola
Ḳanḳı gün bulduñ ola ʿālem-i fānīde sebāt

ʿālemi ġam kapladı:

1. ʿ**ālemi ġam ḳapladı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Âlemin gamla kaplanması, üzüntü ve kederin cihanı sarması. II Tüm insanların üzgün ve kederli oluşu.

Vīrāne oldı ʿālem ḳapladı ʿālemi ġam
Şanmañ ki ḥāl-i ādem ıṣlāḥa ola ḳābil

ʿālem-i ġayb-ı hüviyyetden:

1. ʿ**ālem-i ġayb-ı hüviyyetden:**-*den*
Gazel 214
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hakikatin bilinmez âlemi, gaip.

Ey göñül ʿilm-i ledünnīden ḫaber ṭuyduñsa gel
ʿĀlem-i ġayb-ı hüviyyetden eser ṭuyduñsa gel

ʿālem-i istiġrāḳa düşeli:

1. ʿ**ālem-i istiġrāḳa düşeli:**-*eli*
Gazel 372
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gark olma âlemi, boğulma yeri. II Aşkın insanı kendinden geçiren ve aklını başından alan cezbe hâli.

Baḥr-i ḥayretde daḫı muttaṣıl engin çekerüz
Düşeli keşti-i dil ʿālem-i istiġrāḳa

ʿālem-i ʿıṭlāḳa düşdi:

1. ʿ**ālem-i ʿıṭlāḳa düşdi:**-*di*
Tarih 20
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kurtuluş âlemine düşmek. II Vefat etmek, ölmek.

ʿĀlem-i ʿıṭlāḳa düşdi ḳayddan olup ḫalāṣ

Bildi kim olmaz fenā mülkinde kimse ser-firāz

ʿālem-i ʿıṭlāḳa irişdi:

1. ʿ**ālem-i ʿıṭlāḳa irişdi:**-*di*
Gazel 39
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kurtuluş âlemine erişmek. II Ölmek, can vermek.

Dil derdüñ ile ʿālem-i ʿıṭlāḳa irişdi
Ammā girih-i zülf-i siyāhuñla muḳayyed

ʿālem-i kesretde:

1. ʿ**ālem-i kesretde:**-*de*
Gazel 346
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çokluk âlemi, dünya.

Gūşe-i vaḥdet diyü ey dil çekilme vaḥdete
ʿĀlem-i kesretde vaḥdet gözle düşme kesrete

ʿālem-i kevn ü fesāduñ muḳteżāsın:

1. ʿ**ālem-i kevn ü fesāduñ muḳteżāsın:**-*n*
Diğer 2
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Kötülük ve fenalık dünyasının ihtiyaç duyulan kişisi. II Vezir.

Şāhbāzı ḳande uçurduñ yuvasın neyledüñ
ʿĀlem-i kevn ü fesāduñ muḳteżāsın neyledüñ

ʿalem-i lā-ilāhe illa'llāh:

1. ʿ**alem-i lā-ilāhe illa'llāh:**
Beyit 192
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Ayet**
Kelime-i tevhidin sancağı. II Kuran'da Saffat Suresinin 35. ayetinde ve Muhammed Suresinin 19. ayetinde geçen "Allah'tan başka ilah yoktur" anlamına gelen "Lâ-ilâhe illa'llâh" ayeti.

Diledüñ merd-i āgeh ol her gāh
ʿAlem-i lā-ilāhe illa'llāh

ʿalem-i nīlīden:

1. ʿ**alem-i nīlīden:**-*den*
Kaside 4
Mısra: **155**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü âlemi. II Gökyüzü, sema.

Ṣubḥ-dem ḫüsrev-i ḫāver ʿalem-i nīlīden
Ḳılmadın küngüre-i ṭāreme naṣb-ı iʿlām

ʿalem-i sebzini eline almış:

1. ʿ**alem-i sebzini eline almış:**-*mış*
Kaside 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yeşil âlemi eline almak. II Servi ağacının yeşil yaprakları dallarında toplaması.

Berg-i eşcārı dirüp yanına cemʿ eylemege
ʿAlem-i sebzini almış eline serv-i revān

ʿālem-i şevḳde vülūc idüben:

1. ʿ**ālem-i şevḳde vülūc idüben:**-*üben*
Tahmis 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Şevk âlemine girmek. II Aşka ulaşmak.

Süllem-i ʿışḳdan ḫurūc idüben
ʿĀlem-i şevḳde vülūc idüben

ʿālemi seyr it:

1. ʿ**ālemi seyr it:**
Kaside 10
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Âlemi seyretmek, gezip dolaşmak.

Pā-bürehne üştür-i ner gibi seyr it ʿālemi
Tekye-i ʿālemden irkenden götür ayaḳ dede

ʿālemi ṭolanmış:

1. ʿ**ālemi ṭolanmış:**-*mış*
Beyit 154
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âlemi dolaşmak, cihanı gezmek. II Güneşin âlemi dolaşması.

Ṭolanmış ʿālemi mihr-i felek her cāyı aramış
Cihān-ı bī-beḳāda bulmamış bir cāy-ı ārāmiş

ʿālemi ṭolanur:

1. ʿ**ālemi ṭolanur:**-*ur*
Şarkı 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âlemi dolaşmak, cihanı gezmek.

Deli oldı göñlüm ʿışḳuñ elinden
Seyyāḥ olup şu ʿālemi ṭolanur

ʿālem-i ʿulvīdeyüz:

1. ʿ**ālem-i ʿulvīdeyüz:**-*de, -y, -üz*
Tahmis 7
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Yüce âlem.

İrtifāʿ-ı ḳadrümüz var ʿālem-i ʿulvīdeyüz
Eyleyüp būs-ı dehān-ı teng-i yāri ārzū

ʿālem-i vaḥdetde:

1. ʿ**ālem-i vaḥdetde:**-*de*
Gazel 331
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Vahdet âlemi, birlik âlemi.

Ey Ḳabūlī ġayrıdan ḫālī ḳoyup dil ḫānesin
ʿĀlem-i vaḥdetde ol sevdā-yı ḥaṭṭ u ḫāli ḳo

ʿālem-i vaṣla:

1. ʿ**ālem-i vaṣla:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma âlemi, kavuşma yeri.

ʿĀlem-i vaṣla Ḳabūlīnüñ odur irmedügi
Kendü kām almadan aġyāra varur ṭuyġuraḳor

ʿālem-i vaṣl-ı nigār:

1. ʿ**ālem-i vaṣl-ı nigār:**
Gazel 252
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgiliye kavuşma âlemi. II Sevgiliye kavuşma, vuslata erme.

Ḳabūli ʿālem-i vaṣl-ı nigār ise maḳṣūd
Niyāz-ı yārüñi ḳo bī-niyāza başlayalum

ʿālemi yaḳar:

1. ʿ**ālemi yaḳar:**-*ar*
Gazel 183
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âlemi yakmak. II Aşkın kavurucu ateşiyle cihanı yakmak. II Âlemi yakacak kadar şiddetli bir aşka sahip olmak.

Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlīde ḥarāret küllī
Anı söyletme yaḳar ʿālemi taḳrīr olıcaḳ

ʿālemi yıḳdı:

1. ʿ**ālemi yıḳdı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Âlemi yıkmak, dünyayı mahvetmek. II Herkesi perişan etmek.

Ḫāne-i ḫalḳı ḫarāb eyledi ol ḫāne-ḫarāb
ʿĀlemi yıḳdı ḳula ḳalmadı cāy-ı ārām

ʿālemlere rüsvā ḳılduġı:

1. ʿ**ālemlere rüsvā ḳılduġı:**-*duġ, -ı*
Muhammes 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Âlemlere rezil etmek, herkese rezil rüsva etmek.

Kendüyi ʿālemlere
ʿışḳuñla rüsvā ḳılduġı
Gönlüni sevdā-yı ʿışḳuñ
birle şeydā ḳılduġu

ʿālemüñ ḥāli:

1. ʿ**ālemüñ ḥāli:**
Gazel 61
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âlemin durumu, dünyanın hâli.

Ḳabūlī ʿālemüñ ḥāli
yamandur kişiden ancaḳ
Ḳalan bir yaḫşı nām
añılanı bir dāne ḫaşletdür

ʿālemüñ ḫalḳını:

1. ʿ**ālemüñ ḫalḳını:**-*n, -ı*
Gazel 203
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, insanlar.

Kerem it luṭf u kerem
umma Ḳabūlī ilden
ʿĀlemüñ ḫalḳını sen ehl-i
kerem mi ṣanduñ

ʿālemüñ menfūrıdur:

1. ʿ**ālemüñ menfūrıdur:**-*dur*
Gazel 156
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlemin nefret edileni, insanlar tarafından sevilmeyen (kimse).

Cāh ile maġrūr olanlar
ʿālemüñ menfūrıdur
Cāhil-i maġrūradur Mevlā
bilür nefrīnümüz

ʿālemüñ sulṭānıdur:

1. ʿ**ālemüñ sulṭānıdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âlemin sultanı. II Ferhat Paşa.

Ḳul iken bir pādşāha
ʿālemüñ sulṭānıdur
Belki eñ kemter gedāsı bir
diyāruñ ḫānıdur

ʿālemüñ sulṭānıyuz:

1. ʿ**ālemüñ sulṭānıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 152
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cihan sultanı. II Aşk âleminin sultanı olan âşık.

Daʿvā-yı cāh u salṭanat
itme bizümle ḫüsrevā
Sen tāc u taḫtuñ ḳulısın
biz ʿālemüñ sulṭānıyuz

ʿale'n-nāsi:

1. ʿ**ale'n-nāsi:**
Tarih 16
Mısra: **4**
İnsanlar üzerine.

Caʿfer ḳad sāġe beyne'l-
ḫalḳ bi'ṣ-ṣıdḳi'l-metn
Fāḳa v'estevlī ʿale'n-nāsi
bi-tevḳīrin bihi

ʿale's-sevī oldum:

1. ʿ**ale's-sevī oldum:**-*du, -m*
Gazel 423
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aynı seviyede olmak, bir olmak.

Sevdüm görince bir
ṣanem ü şūḫ-ı Bursevī
Oldum ġubār-ı ḫak-i
rehiyle ʿale's-sevī

ālet:

1. **ālet:**
Gazel 298
Mısra: **4**
Alet, vasıta, araç gereç.

Ġarīḳ-ı lücce-i ḥüsn oldı
zevraḳ-ı çeşmüñ
Ḳaşuñ kenāra çıḳup ālet
oñarur ḳaradan

ālet-i ḥüsn ü bahā:

1. **ālet-i ḥüsn ü bahā:**
Kaside 10
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzellik ve zarafet

aracı. II Güzel ve zarif kimse.

Ālet-i ḥüsn ü bahā ḫāżır müheyyā mā-ḥażar
Māh-ı nev ḳaşlu ḳurıcaḳ ṣaçlu bir ḳavlaḳ dede

ʿalev çıḳdı:

1. ʿ**alev çıḳdı:**-*dı*
Beyit 127
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Alev çıkmak. II Acı içinde çekilen ahlar neticesinde (mecazi olarak) vücuttan alev çıkması.

Āh itdügümce çıḳdı ʿalev cism-i zārdan
Yanup yaḳılmaġ oldı işüm rūzgārdan

ʿaleyhi:

1. ʿ**aleyhi:**
Beyit 34
Mısra: **2**
O'nun üzerine, O'na. II Hazreti Muhamed'e.

Ḳāle men lā-nebiyyi min baʿdihi
Ṣalavātun ʿaleyhi min ʿindihi

ʿali:

1. ʿ**ālī:**
Gazel 15
Mısra: **2**
Yüce, ulu, şerefli.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb ʿāşıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī göñli alçaḳ bir güzeldür āftāb

2. ʿ**ālīdür:**-*dür*
Gazel 88
Mısra: **3**
Yüce, ulu, şerefli.

Sarāy-ı ḳadrüñüñ bünyādı muḥkem ḳadri ʿālīdür
Meh-i nev gūşe-i gerdūnda gūyā ṭarf-ı bāmuñdur

3. ʿ**ālī:**
Gazel 432
Mısra: **5**
Yüce, ulu, şerefli.

Mertebeñ ʿālī taṣavvur eyle ʿālī-himmet ol
Başlar üzre ola tā kim yirüñ efserler gibi

4. ʿ**ālīdür:**-*dür*
Kaside 7
Mısra: **17**
Yüce, ulu, şerefli.

Himmetüñ nola bülend olsa özüñ ʿālīdür
Bestedür rābıṭa-i himmete ḳullābe-i ẕat

5. ʿ**Ali:**
Diğer 1
Mısra: **46**
Dört büyük halifenin sonuncusu olan, Hz. Muhammed'in damadı ve aynı zamanda amcası Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali.

ʿAdāletde ʿÖmer ʿOs̱mān-ı s̱ānī
ʿAli gibi cihānuñ pehlevānı

6. ʿ**Alidür:**-*dür*
Gazel 286
Mısra: **5**
Dört büyük halifenin sonuncusu olan, Hz. Muhammed'in damadı ve aynı zamanda amcası Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali.

Sāḳi-i kevs̱er bihişt içre ʿAlidür pes velī
İkiden ḫālī degüldür yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

7. ʿ**Alī:**
Mesnevi 8
Mısra: **7**
Dört büyük halifenin sonuncusu olan, Hz. Muhammed'in damadı ve aynı zamanda amcası Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali.

Ne ʿAlī vü Ḥüseyn-i pāk-neseb
Ne neseb ced-be-ced ṣaḥīḥ ḥaseb

8. ʿ**Alidür:**-*dür*
Şarkı 2
Mısra: **23**
Dört büyük halifenin sonuncusu olan, Hz. Muhammed'in damadı ve aynı zamanda amcası Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali. II Sevgili.

ʿAlidür sevdigüm ben Ḳanberiyem
Deli göñlüm gibi Düldülüm vardur

9. ʿ**Ali:**
Beyit 209
Mısra: **1**
Ali (özel isim). II Sevgili.

Erbāb-ı ʿışḳa itse ʿaceb mi vefā ʿAli
Luṭf u keremle yād olunur Murtażā ʿAli

10. ʿ**Ali:**
Gazel 418
Mısra: **1**
Ali (özel isim). II Sevgili. II Hazreti Ali'ye telmih yapılmıştır.

Düldül-i nāza süvār olduḳca sulṭānum ʿAli
Bu türāb olanları çignetme gel ḫānum ʿAli

11. ʿ**Ali:**
Gazel 418
Mısra: **2**
Ali (özel isim). II Sevgili. II Hazreti Ali'ye telmih yapılmıştır.

Düldül-i nāza süvār olduḳca sulṭānum ʿAli
Bu türāb olanları çignetme gel ḫānum ʿAli

12. ʿ**Ali:**
Gazel 418
Mısra: **4**
Ali (özel isim). II Sevgili. II Hazreti Ali'ye telmih yapılmıştır.

Teşneyem āb-ı zülāl-i laʿlüñe ḳandur beni
Sāḳi-i Kevşer olan ey çeşm-i mestānum ʿAli

13. ʿ**Ali:**
Gazel 418
Mısra: **6**
Ali (özel isim). II Sevgili. II Hazreti Ali'ye telmih yapılmıştır.

Ẕü'l-feḳār-ı ġamze-i ḫūnrīz ile yoḳ yirlere
Ḥayder-i kerrār-ı çeşmüñ dökmesün ḳanum ʿAli

14. ʿ**Ali:**
Gazel 418
Mısra: **8**
Ali (özel isim). II Sevgili. II Hazreti Ali'ye telmih yapılmıştır.

Pençe-i ḳaplān-ı miḥnetden ḫalāṣ it bendeñi
Bir ʿAlīlük eyle ben bīmāra arslānum ʿAli

15. ʿ**Ali:**
Gazel 418
Mısra: **10**
Ali (özel isim). II Sevgili. II Hazreti Ali'ye telmih yapılmıştır.

Bī-meded ḳaldum ġamuñla bir meded ḳıl bendeñe
Hey meded öldüm yitiş gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

16. ʿ**Ali:**
Gazel 418
Mısra: **12**
Ali (özel isim). II Sevgili. II Hazreti Ali'ye telmih yapılmıştır.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ eyle ḳalb-i düşmeni
Fetḥ-i bāb olsun Ḳabūlī bendeñe cānum ʿAli

17. ʿ**Ali:**
Kaside 8
Mısra: **33**
Ali (özel isim).

ʿAli kim ḫıdmetüñde kātibüñdür lāmdur ḳaddi

Senüñ ʿayn-ı ʿadālet olduġuña dāldür lāmuñ

18. **ʿālī:**
Mesnevi 1
Mısra: **62**
Yüksek (ses).

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

āl-i Hayderüñ ḳurbānı:

1. **āl-i Hayderüñ ḳurbānı:**
Kaside 15
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
(Haydar-ı Kerrâr olarak anılan) Hazreti Ali'nin yolunda can veren kişi. II Ferhat Paşa.

Āl-i ʿOsmānuñ ḳulı ḳurbānı āl-i Ḥayderüñ
İki başdan bende-i evlāddur gönderdigüñ

ʿālī mekāndur:

1. **ʿālī mekāndur:**-*dur*
Tarih 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yüce mekân.

Bu bir ʿālī mekāndur cāmekānı ḳubbe-i gerdūn
Ḳabūlī iki rūşen cām aña mihr ü meh-i rūşen

āl-i ʿOsmāna muṣāḥib kılduñ:

1. **āl-i ʿOsmāna muṣāḥib ḳılduñ:**-*du, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Osmanlı Hanedanı'na dost etmek, yardımcı kılmak.

Devlete irgürdüñ evvel mīr-i mīrān eyledüñ
Āl-i ʿOsmāna muṣāḥib ḳılduñ iḥsān eyledüñ

āl-i ʿOsmānuñ güzīde ḳulı:

1. **āl-i ʿOsmānuñ güzīde ḳulı:**
Mesnevi 8
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Osmanlı Hanedanlığının seçkin kulu. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Āl-i ʿOsmānuñ ey güzīde ḳulı
Nice ḳavli ṣadīḳ u maḳbūli

āl-i ʿOsmānuñ intiḳāmın alur:

1. **āl-i ʿOsmānuñ intiḳāmın alur:**-*ur*
Kaside 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Osmanlı hanedanının intikamını almak.

Bu serḥadlerde hīç şimden girü lāzım degül kimse
Alur ʿOsmān-ı sānī intiḳāmın Āl-i ʿOsmānuñ

āl-i ʿOsmānuñ ḳulı:

1. **āl-i ʿosmānuñ ḳulı:**
Kaside 15
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yüce Osmanlı Hanedanının kulu. II Ferhat Paşa.

Āl-i ʿOsmānuñ ḳulı ḳurbānı āl-i Ḥayderüñ
İki başdan bende-i evlāddur gönderdigüñ

āl-i ʿOsmānuñ ṣādıḳu'l-ḳavli:

1. **āl-i ʿOsmānuñ ṣādıḳu'l-ḳavli:**
Mesnevi 8
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Osmanlı Hanedanlığının sözü güvenilir insanı. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Ṣādıḳu'l-ḳavli Āl-i ʿOsmānuñ
Müstaḳīmi cenāb-ı sulṭānuñ

āl-i ʿOsmānuñ vezīr-i bī-riyāsın:

1. **āl-i ʿOs̲mānuñ vezīr-i bī-riyāsın:**-*n*
Diğer 2
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Osmanlı Devletinin dürüst veziri.

Āl-i ʿOs̲mānuñ vezīr-i bī-riyāsın neyledüñ
Başa irgürdüñ mi ol devlet hümāsın neyledüñ

ʿAli sīretlü serversin:

1. **ʿali sīretlü serversin:**-*sin*
Kaside 8
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hazreti Ali'nin ahlakına sahip kumandan. II Ferhat Paşa.

ʿÖmer-heybet o ser-ʿasker
ʿAli sīretlü serversin
Muḳarrer keskin ersin düşmene ġālibdür iḳdāmuñ

ʿālī vü ḳaṣır-ı bī-ḳuṣūr:

1. **ʿālī vü ḳaṣır-ı bī-ḳuṣūr:**
Tarih 24
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüce ve kusursuz köşk.

Ey Ḳabūlī didiler tārīḫini
Bünye ʿālī vü ḳaṣır-ı bī-ḳuṣūr

ʿālī-cenāb:

1. **ʿālī-cenābdur:**-*dur*
Gazel 97
Mısra: **10**
Yüce yaradılışlı, haysiyetli, şeref sahibi (kimse). II Âşık/Kabûlî.

Leylī cenābına ḳatı mensūb geçinür
Mecnūn Ḳabūli ḫaylice ʿālī-cenābdur

ʿālī-cenāb olan güzelüñ ʿāşıḳı gönül:

1. **ʿālī-cenāb olan güzelüñ ʿāşıḳı gönül:**
Gazel 199
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüce yaradılışlı güzelin (sevgilinin) âşığı (olan) gönül. II Âşığın gönlü.

ʿĀlī-cenāb olan güzelüñ ʿāşıḳı gönül
Her ne ḳadar gedā ise de kām-rān gerek

ʿālī-himmet ol:

1. **ʿālī-himmet ol:**
Gazel 432
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Himmeti ve ihsanı bol olmak, lütufkâr olmak.

Mertebeñ ʿālī taṣavvur eyle ʿālī-himmet ol
Başlar üzre ola tā kim yirüñ efserler gibi

ālī-himmet-i ṭabʿ-ı laṭīf:

1. **ālī-himmet-i ṭabʿ-ı laṭīf:**
Tarih 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzel yaradılışlı, ihsanı çok olan (kimse).

Öyle bir luṭf issi ālī-himmet-i ṭabʿ-ı laṭīf
Gelmemişdür arżda peydā olalı ḫāk-i kesīf

ʿali-i deḳḳāḳı:

1. **ʿali-i deḳḳāḳı:**-*ı*
Gazel 407
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüce makama ulaşmış dilenci. II Sevgilinin yüce dergâhına ulaşan âşık.

Bāb-ı ʿadlüñe ḳadem baṣalı baṣduḳ şimdi
Daḳḳ-ı bāb eylemede bu ʿali-i deḳḳāḳı

ʿalīlük eyle:

1. **ʿalīlük eyle:**
Gazel 418

Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Yücelik etmek, şerefte bulunmak. II Hazreti Ali gibi davranmak.

Pençe-i ḳaplān-ı miḥnetden ḫalāṣ it bendeñi
Bir ʿAlīlük eyle ben bīmāra arslānum ʿAli

ʿālim:

1. ʿ**ālim:**
Kaside 3
Mısra: **2**
Âlim, bilgin.

Devr-i ʿadāletüñde ey pādşāh-ı ʿādil
Lāyıḳ mı ḥākim olmaḳ ʿālim yirine ʿāmil

2. ʿ**ālim:**
Kaside 3
Mısra: **3**
Âlim, bilgin.

ʿĀlim ki nice ʿālim vābeste-i ʿadālet
ʿĀmil ki nice ʿāmil şāyeste-i selāsil

3. ʿ**ālim:**
Kaside 3
Mısra: **3**
Âlim, bilgin.

ʿĀlim ki nice ʿālim vābeste-i ʿadālet
ʿĀmil ki nice ʿāmil şāyeste-i selāsil

4. ʿ**ālim:**
Kaside 3
Mısra: **5**
Âlim, bilgin.

ʿĀlim ki muḳteżā-yı āsūden-i reʿāyā
ʿĀmil ki müddeʿāsı āzürden-i ḳabāyil

5. ʿ**ālim:**
Kaside 3
Mısra: **7**
Âlim, bilgin.

ʿĀlim ki iddiʿāsı şükrān-ı pādşāhī
ʿĀmil ki iḳtiżāsı ḫoşnūdi-i erāzil

6. ʿ**ālim:**
Kaside 3
Mısra: **9**
Âlim, bilgin.

ʿĀlim ki cidd ü cehdi defʿ-i meẓālim-i nās
ʿĀmil ki cevr ü ẓulmi ḫalḳ-ı cihāna şāmil

7. ʿ**ālim:**
Kaside 3
Mısra: **12**
Âlim, bilgin.

ʿĀlimde ḫavf u ḫaşyet ʿāmilde şerr ü şirret
ʿĀlim devā-yı nāfiʿ ʿāmil belā-yı nāzil

8. ʿ**ālim:**
Kaside 3
Mısra: **13**
Âlim, bilgin.

ʿĀlim ki Ḥaḳ ḳatında s̱ābit bi-naṣṣ-ı ḳātıʿ
ʿĀmil ki Ḥaḳ ḳatında zāʾil çü-heybet-i ẓıl

9. ʿ**ālimde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **11**
Âlim, bilgin.

ʿĀlimde ḫavf u ḫaşyet ʿāmilde şerr ü şirret
ʿĀlim devā-yı nāfiʿ ʿāmil belā-yı nāzil

10. ʿ**ālimsin:**-*sin*
Mesnevi 4
Mısra: **114**
Âlim, bilgin.

Ḥāliyā defʿ-i ẓulme ḥākimsin
Ḥāl-i ehl-i kemāle ʿālimsin

11. ʿ**ālim:**
Tesdis 1
Mısra: **10**
Âlim, bilgin.

Bu ḫaber ʿālem dimāġını muʿaṭṭar eyledi

Nice ʿālim dīde-i cānı münevver eyledi

ʿālim olan suḫan-ı ʿām ile ʿāmil olmaz:

1. **ʿālim olan suḫan-ı ʿām ile ʿāmil olmaz:**
Gazel 216
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Âlim olan herkesin lafıyla amel etmez: Âlim insan, herkesin sözünü ciddiye alarak hareket etmez. Âlim kişi, yalnızca inandığı gibi yaşar ve ilmiyle amel eder.

Bir ḫāṣ kemāl ehlinüñ aḥvāline şāhum
ʿĀlim olan olmaz suḫan-ı ʿām ile ʿāmil

ʿālim-i faẕl u hüner:

1. **ʿālim-i faẕl u hüner:**
Kaside 2
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **-**
Hüner ve fazilet âlimi. II Kabûlî.

ʿĀlim-i faẕl u hüner nāẕım-ı dürr ü güher
Vāḳıf-ı remz-i ḥasen ʿārif-i sırr-ı Ḥassān

ʿālim-i muṭlaḳ kendü nefsini bile:

1. **ʿālim-i muṭlaḳ kendü nefsini bile:**
Tahmis 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Âlim, kendi nefsini bilendir: Gerçek ilim kendini bilmektir. Hakiki âlim ise kendi nefsini bilen insandır.

Lemʿa-i nūr-ı maḥabbetden eser ṭuyduñsa gel
ʿĀlim-i muṭlaḳ odur kim bile kendü nefsini

alın:

1. **alnuñ:**-*uñ*
Gazel 175
Mısra: **5**
Başın ön tarafı ve yüzün kaşlarla saç arasındaki üst kısmı. II Sevgilinin alnı.

Ḳaşlaruñdur māh-ı nev şeb ṣaçlaruñ alnuñ güneş
Kākülüñ ṭayf-ı leyāl ü ruḫlaruñ eyyām-ı bīż

2. **alınmaz:**-*maz*
Gazel 298
Mısra: **10**
Alınmak, gücenmek, darılmak.

Çatup ḳara ḳaşuñı ḫışm ile kemān itme
Ḳabūli bendeñ efendi alınmaz yayḳaradan

3. **alınurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 325
Mısra: **5**
Alınmak, elde edilmek.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

4. **alınmaz:**-*maz*
Gazel 363
Mısra: **2**
Alınmak, elde edilmek.

ʿAmel-i żāyiʿ imiş ʿilm ü maʿārif eyvāh
Şiʿr ü inşāyile alınmaz imiş manṣıb u cāh

5. **alınmış:**-*mış*
Kaside 7
Mısra: **22**
Alınmak, elde edilmek.

Yem-i pür-dür nem-i iḥsānuña nisbet bī-nefʿ
Nem-i deryā yem-i ḫaddüñden alınmış ḳaṭarāt

6. **alınmaz:**-*maz*
Kaside 8
Mısra: **11**

Alınmak, elde edilmek.

Alınmaz ehl-i İslām
Erdebīlüñ nīr-i bedinden
ʿAdūdan dönmek olmaz
Bāyezīdi olsa Bisṭāmuñ

7. **alınmaz:**-*maz*
Mesnevi 2
Mısra: **65**
Alınmak, elde edilmek.

Vaṭan ehlinden aḳçe alınmaz
Vaṭan ehline bunı vir dinmez

8. **alınmazsañ:**-*maz, -sa, -ñ*
Kaside 5
Mısra: **13**
Rahatsız olmak, endişe duymak. II Yenilmek, mağlup edilmek.

Alınmazsañ ʿaceb mi ẕerre deñlü cünd-i aʿdādan
Gelür mi ẕerreler hīç ʿaynına ḫurşīd-i raḫşānuñ

ʿAlinüñ ayaġı tozı:

1. ʿ**Alinüñ ayaġı tozı:**
Gazel 209
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ali'nin (sevgilinin) ayağının tozu.

Baṣdı baṣar-ı cāna cilā virmede āḫir
Ayaġı tozı kuḥl-ı Sıfāhānı ʿAlinüñ

ʿAlinüñ dīvānesiyüz:

1. ʿ**Alinüñ dīvānesiyüz:**-*y, -üz*
Gazel 209
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ali'nin divanesi. II Sevgiliye deli divane olan âşık.

Dīvānesiyüz bend olalı gerden-i cāna
Zencīr-i ser-i zülf-i perīşānı ʿAlinüñ

ʿAlinüñ iḥsānı:

1. ʿ**Alinüñ iḥsānı:**
Gazel 209
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ali'nin lütfu, ihsanı. II Sevgilinin lütfu.

Yolında fedā eyle dilā cānı ʿAlinüñ
Olmaz mı fedāyīlere iḥsānı ʿAlinüñ

ʿAlinüñ Kanber-i pūyānı:

1. ʿ**Alinüñ Kanber-i pūyānı:**
Gazel 209
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hazreti Ali'nin kölesi Kamber'in önünde koşan (kimse). II Âşık.

Şīrāne süvār olsa nola Düldül-i nāza
Öñünce benem Ḳanber-i pūyānı ʿAlinüñ

ʿAlinüñ ḳūyında:

1. ʿ**Alinüñ ḳūyında:**-*n, -da*
Gazel 209
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ali'nin mahallesi. II Sevgilinin mahallesi.

Ḳanlar aḳıdur ġamze-i kerrārı Ḳabūlī
Ḳūyında olursañ nola ḳurbānı ʿAlinüñ

ʿAlinüñ tīġ-i dem-efşānı:

1. ʿ**Alinüñ tīġ-i dem-efşānı:**
Gazel 209
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ali'nin kanlar saçan kılıcı. II Sevgilinin bakışı.

Ḳalʿ oldı der-i ḳalʿa-i Ḫayber gibi aġyār
Ḳanlar ṣaçalı tīġ-i dem-efşānı ʿAlinüñ

ʿAlinüñ yolında:

1. ʿ**Alinüñ yolında:**
Gazel 209

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ali'nin yoluna, Ali'nin uğruna. II Sevgili uğruna, sevgili için.

Yolında fedā eyle dilā cānı ʿAlinüñ
Olmaz mı fedāyīlere iḥsānı ʿAlinüñ

alış:

1. **alışmaz:**-*maz*
Beyit 74
Mısra: **2**
Alışmak, uyuşmak, anlaşmak.

İderken āteş ile āb imtizācı
Şarabla berşüñ alışmaz mizācı

2. **alışmaz:**-*maz*
Gazel 142
Mısra: **8**
Alışmak, uyuşmak, anlaşmak.

Aġarmış dīde yaşlandıḳca ḫayli ter-mizāc olmış
Alışmaz fürḳat-i yār ile bir dem imtizāc itmez

3. **alışduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 143
Mısra: **7**
Alışmak, uyuşmak, anlaşmak.

Ḥaremüñ ḫāki ile ol ḳadar alışduḳ kim
Külümüz göklere ṣavrulsa ṭaġılmaz cüzümüz

4. **alışmaz:**-*maz*
Gazel 361
Mısra: **9**
Alışmak, uyuşmak, anlaşmak.

Aġyār ile Ḳabūli alışmaz mizācumuz
Olur mı kimse yaḫşı dirilmek yamān ile

5. **alışmaz:**-*maz*
Gazel 435
Mısra: **3**
Alışmak, uyuşmak, anlaşmak.

Alışmaz ey göñül ʿāşıḳda ʿār ile hevā-yı yār
Ya bārī ʿışḳ-ı yāri iḫtiyār eyle ya nāmūsı

6. **alışuñ:**-*uñ*
Gazel 486
Mısra: **4**
Alışmak, uyuşmak, anlaşmak.

Bāde-i gül-reng ile āmīziş itsün leblerüñ
İmtizāc u şīr ü şekker gibi eyleñ alışuñ

alış viriş:

1. **alış viriş:**
Gazel 333
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Alışveriş, karşılıklı alım satım. II Sevgili ile âşık arasındaki gönül alışverişi.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir göñlüñ alan bir daḫı ala yine

ʿālī-şān:

1. ʿ**ālī-şāndan:**-*dan*
Gazel 385
Mısra: **13**
Şanı yüce (sevgili).

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

ʿAlī-sīret:

1. ʿ**Alī-sīret:**
Mesnevi 8
Mısra: **5**
Hazreti Ali ahlaklı (kimse).

V'ey ʿAlī-sīret ü Ḥasan-ṣūret
Muṣṭafā-ḫulḳ u Murtażā-ḫilḳat

ʿAliveş:

1. ʿ**Aliveş:**
Gazel 323

Mısra: **19**
(Hazreti) Ali gibi.

ʿAliveş añılup illerde vü dillerde evṣāfuñ
Oḳunsun şöyle kim ḳaṭʿā unudılmaḳ muḥāl olsun

Allāh:

1. **Allāh:**
Gazel 270
Mısra: **2**
Yaratıcı, Tanrı, İlah.

Şehā luṭfuñ olursa bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün olmasun Allāh içün olsun

2. **Allāhı:**-*ı*
Mesnevi 15
Mısra: **66**
Yaratıcı, Tanrı, İlah.

Sikke-ṣūret geçer velī şāhī
Sevme anı severseñ Allāhı

alnı açıḳdur:

1. **alnı açıḳdur:**-*dur*
Gazel 73
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alnı açık (olmak): Çekinecek veya utanılacak hiçbir ayıbı olmamak.

Şaḳalı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi aġ u alnı açıḳdur
Degül mūy-ı sefīd ol lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür

alnı ḳamer:

1. **alnı ḳamer:**
Gazel 514
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Alnı ay. II Ay gibi parlak bir alna sahip olan sevgili.

Cān ile göñül müşteridür sen meh-i bedre
Ey alnı ḳamer ruḫları gün gözleri Mirrīḫ

alnuñ açık yüzüñ aġ:

1. **alnuñ açıḳ yüzüñ aġ:**
Gazel 297
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alnı açık yüzü ak (olmak): Utanılacak bir ayıbı olmamak.

Ruḫuñ gül gibi nāzük alnuñ açıḳ yüzüñ aġ olsun
Güẕergāhuñ nesīm-i ṣubḥ gibi bāġ u rāġ olsun

alt:

1. **altında:**-*ı, -n, -da*
Beyit 214
Mısra: **1**
Bir şeyin yere bakan tarafı, üst karşıtı.

Altında esb-i tāzī destinde yavrı bāzī
Seyr ü ṣafāda gördüm ol şāh-ı ser-firāzı

2. **altında:**-*ı, -n, -da*
Muaşşer 1
Mısra: **42**
Bir şeyin yere bakan tarafı, üst karşıtı.

Çıḳup şarḳ illerin yeller gibi geşt-i güẕār itdüñ
Semend-i bād-ı pāy altında aʿdāyı ġubār itdüñ

3. **altında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 367
Mısra: **1**
Etkisi altında olma, maruz kalma.

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

4. **altında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 367
Mısra: **2**
Etkisi altında olma, maruz kalma.

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

5. **altında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 367
Mısra: **10**

Etkisi altında olma, maruz kalma.

Semend-i ṭabʿuma hem-ser geçer yoḳdur bu meydānda
Ḳabūlī raḫş-ı Düldüldür ṣanasın Ḥayder altında

altı yükle:

1. **altı yükle:**-*le*
Kaside 3
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Altı yük. II Altı yüz bin akçe.

Mīr-i livā olurmış beş altı yükle evvel
Ben altı yükle şimdi olmaḳ revā mı ʿāṭıl

altmış merd:

1. **altmış merd:**
Kaside 5
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Altmış yiğit.

Sekiz yüz atlunuñ ardından altmış merd ile yitmiş
Bozup alayını birin birine ḳatmış aʿdānuñ

altun:

1. **altun:**
Beyit 8
Mısra: **2**
Kıymetli bir maden, altın.

Aḳıdur ayaġına dünyāyı Kaʿbeveş kişide altun olıcaḳ

2. **altun:**
Gazel 411
Mısra: **5**
Kıymetli bir maden, altın.

Nice altun nice zer māha beñzer māhdan enver
Żiyāda māt ider her birisi mihr-i dıraḫşānı

3. **altun:**
Gazel 470
Mısra: **4**
Kıymetli bir maden, altın.

Zer gibi rūyumı zerd iden anuñ yoḳluġıdur
Manṣıb almaḳ ne idi olıcaḳ altun elde

4. **altun:**
Kaside 14
Mısra: **1**
Kıymetli bir maden, altın.

Ḫaylice sikkedārdur altun
Ḳatı ehl-i vaḳārdur altun

5. **altun:**
Kaside 14
Mısra: **2**
Kıymetli bir maden, altın.

Ḫaylice sikkedārdur altun
Ḳatı ehl-i vaḳārdur altun

6. **altun:**
Kaside 14
Mısra: **4**
Kıymetli bir maden, altın.

Ṣaruşın bir mücessem aġadur
Yaʿni kim veznedārdur altun

7. **altun:**
Kaside 14
Mısra: **6**
Kıymetli bir maden, altın.

Yoḳdur aṣlā özinde noḳṣānı
Ḳatı kāmil-ʿayārdur altun

8. **altun:**
Kaside 14
Mısra: **8**
Kıymetli bir maden, altın.

Degme bir yirde şimdi bulınmaz
Ḥaḳ bu kim yādgārdur altun

9. **altun:**
Kaside 14
Mısra: **10**
Kıymetli bir maden, altın.

ʿAmel-i kīmyāya mālikdür
Ṣāḥib-i iḳtidārdur altun

10. **altun:**
Kaside 14
Mısra: **11**
Kıymetli bir maden, altın.

Olmasa maṣlaḥat-güẕār altun
Böyle olmazdı sikkedār altun

11. **altun:**
Kaside 14
Mısra: **12**
Kıymetli bir maden, altın.

Olmasa maṣlaḥat-güẕār altun
Böyle olmazdı sikkedār altun

12. **altun:**
Kaside 14
Mısra: **14**
Kıymetli bir maden, altın.

Ḳarışur gerçi ehl-i İslāma
Gizlice ṣūrete ṭapar altun

13. **altun:**
Mesnevi 15
Mısra: **46**
Kıymetli bir maden, altın.

Her ne isterse aḳçe ṭaşıdur
Altun aralarında yüz başıdur

14. **altun:**
Gazel 167
Mısra: **6**
Kıymetli bir maden, altın. II Âşığın sararmış yüzü.

Zerd olsa derd-i yār ile çehrem ʿaceb degül
İksīr-i ʿışḳ-ı pāk ile altun olur nüḥās

15. **altunum:**-*um*
Gazel 491
Mısra: **1**
Kıymetli bir maden, altın. II Maddi varlık.

Kim virür baña ḳażā il ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

altun bileziklü:

1. **altun bileziklü:**
Mesnevi 9
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Altın bilezikli (kimse). II Bileğinde altın bilezikleri olan sevgili.

Ḳalem barmaḳlı vü burma yüreklü
Gümüş bileklü altun bileziklü

altun keser:

1. **altun keser:**-*er*
Kaside 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Altın kesmek: Zengin olmak, çok para kazanmak. II Çınar ağacının dallarının yapraklarla dolması, baharın gelmesi.

Eli yufḳaydı ḳatı şāḫ-ı çenāruñ evvel
Şimdi gör elleri altun keser ey ġonca-dehān

altun u aḳçe:

1. **altun u aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Altın ve akçe.

Kimi şāhī vü kimi sulṭānī
Sürḫ altun u aḳçe ʿOs̱mānī

altun üsküfle:

1. **altun üsküfle:**-*le*
Müseddes 5
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Altın başlık. II Üsküf: Yeniçeri piyadeleri tarafından giyilen bir çeşit başlık.

Saña ışmarladılar milket-i ʿOs̲mānı sulṭānum
Güneşdür altun üsküfle ḳapuñ derbānı sulṭānum

altunlı ṭabaḳ:

1. **altunlı ṭabaḳ:**
Kaside 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Altın tabak. II Yapraklar.

Her dıraḫtuñ eli üstinde bir altunlı ṭabaḳ
Ḳaṭre-i jāle degül ṭopṭolu dürr-i ġaltān

altunlu ḫalḫāl:

1. **altunlu ḫalḫāl:**
Mesnevi 9
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Altın halhal. II Âşığın sararmış bedeni.

Ḫam olmış cism-i zerdüm eyle pāmāl
Gerekmez mi saña altunlu ḫalḫāl

ālūde-dil:

1. **ālūde-dil:**
Mesnevi 1
Mısra: **89**
Kirli gönül. II Âşığın günahkâr gönlü.

Be-men dih ki ālūde-dil māndeem
Zi-ālūdegī bes ḫacel māndeem

ālūdegī:

1. **ālūdegī:**
Mesnevi 1
Mısra: **90**
Gark olmuş, boğulmuş (kimse).

Be-men dih ki ālūde-dil māndeem
Zi-ālūdegī bes ḫacel māndeem

ālūde-i ġubār-ı reh-i kūy-ı ʿışḳ olup:

1. **ālūde-i ġubār-ı reh-i kūy-ı ʿışḳ olup:**-*up*
Gazel 398
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk semtinin yolunun toprağına karışan olmak. II Aşk yoluna kendini adamak, bu yolda kendini feda etmek.

Ālūde-i ġubār-ı reh-i kūy-ı ʿışḳ olup
Seyr-i ġubār-ı ḫaṭṭ ile ḫayrān olam gibi

ālūde-i günāhuz:

1. **ālūde-i günāhuz:**-*uz*
Kaside 3
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Günaha karışmış, günahkâr (kimse).

Ser-tā-ḳadem egerçi ālūde-i günāhuz
Ammā bu yolda ḫāṭır olmışdı ḫayra māyil

ālüfte:

1. **ālüftelere:**-*ler, -e*
Gazel 437
Mısra: **6**
Müptela, düşkün, tutkun (kimse). II Âşık.

Gel ḳaçma eḥibbādan vaḥşīligi elden ḳo
Ālüftelere meyl it ülfet demidür şimdi

aʿlü'l-eʿālī:

1. **aʿlü'l-eʿālīdür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **1**
Yücelerin yücesi. II Sevgilinin mertebesi.

Maḳāmuñ ṣadr-ı ʿālī mertebeñ aʿlü'l-eʿālīdür
Edānī müstefīż olmaz ḳapuñda cāy-ı ʿālīdür

alun:

1. **alunur:**-*ur*
Terci-bend 4
Mısra: **6**

Alınmak, elde edilmek. II Makam ve mevki elde etmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

2. **alunur:**-*ur*
Terci-bend 4
Mısra: **12**
Alınmak, elde edilmek. II Makam ve mevki elde etmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

3. **alunur:**-*ur*
Terci-bend 4
Mısra: **18**
Alınmak, elde edilmek. II Makam ve mevki elde etmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

4. **alunur:**-*ur*
Terci-bend 4
Mısra: **24**
Alınmak, elde edilmek. II Makam ve mevki elde etmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

5. **alunur:**-*ur*
Terci-bend 4
Mısra: **30**
Alınmak, elde edilmek. II Makam ve mevki elde etmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

6. **alunur:**-*ur*
Terci-bend 4
Mısra: **36**
Alınmak, elde edilmek. II Makam ve mevki elde etmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

7. **alunur:**-*ur*
Terci-bend 4
Mısra: **42**
Alınmak, elde edilmek. II Makam ve mevki elde etmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

8. **alunur:**-*ur*
Terci-bend 4
Mısra: **48**
Alınmak, elde edilmek. II Makam ve mevki elde etmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

9. **alunur:**-*ur*
Terci-bend 4
Mısra: **54**
Alınmak, elde edilmek. II Makam ve mevki elde etmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

ʿām:

1. **ʿām:**
Gazel 257
Mısra: **8**
Halk, umum, herkes.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaṣıl sen idesin inʿām ʿām

2. **ʿām:**
Kaside 4
Mısra: **18**
Halk, umum, herkes.

Aḳçe taṣḥīḥi diyü eyledi bir bidʿat-ı ḫāṣ
Bidʿat-ı ḫāṣ velīkin żararı ʿāleme ʿām

3. **ʿām:**
Kaside 4
Mısra: **60**
Halk, umum, herkes.

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

<u>ʿām u şāmildür:</u>

1. **ʿām u şāmildür:**-*dür*
Gazel 358
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Herkes ve her şey.

Sen ol ẕāt-ı mükerremsin ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne evrāḳ-ı raḳam elde

2. **ʿām u şāmildür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Herkes ve her şey.

Sikender gibi ḥükmüñ Şām u şarḳa ʿām u şāmildür
Revāndur şarḳdan ġarba nefāẕ-ı emr ü fermānuñ

<u>aʿmā:</u>

1. **aʿmā:**
Gazel 59
Mısra: **8**
Gözleri görmeyen, kör, âmâ. II Görmemiş, cahil kimse.

Ṣu gibi ḥüsn ü cemāl-i bā-kemālin görmeyen
Nergisāsā ʿāleme aʿmā gider aʿmā gelür

2. **aʿmā:**
Gazel 59
Mısra: **8**
Gözleri görmeyen, kör, âmâ. II Görmemiş, cahil kimse.

Ṣu gibi ḥüsn ü cemāl-i bā-kemālin görmeyen
Nergisāsā ʿāleme aʿmā gider aʿmā gelür

<u>āmāde:</u>

1. **āmāde:**
Gazel 408
Mısra: **8**
Hazır, hazırlanmış.

Dilde ġam dīdede nem ḳanda ise ḥāżırumuz
Zād-ı rāh-ı sefer āmāde şehā mā-ḥażarı

<u>aʿmāl:</u>

1. **aʿmālin:**-*i, -n*
Gazel 48
Mısra: **5**
Yapılan işler, eylemler. II Zahidin yalan dolan işleri.

Bize gerçekden inandurdı bugün aʿmālin
Zāhidüñ yārın umarın nice yalanı çıḳar

2. **aʿmālini:**-*i, -n, -i*
Gazel 130
Mısra: **5**
Yapılan işler, eylemler. II Zahidin yalan dolan işleri.

Bize gerçek ṣatar aʿmālini şimdi ammā
Zāhidüñ bir gün olur kim nice yalanı çıḳar

3. **aʿmāle:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **78**
Yapılan işler, eylemler.

Elde evrāḳ-ı duʿā dilde duʿā-yı devlet
Ḫayr odur kim ola aʿmāle muḳārin niyyāt

<u>amān bul:</u>

1. **amān bul:**
Gazel 215
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aman bulmak: Kurtulmak.

Ġam u ālāmı yoḳ bir gūşe yoḳla

Ḫalāṣ olmaġa ġamdan bir amān bul

amān virme:

1. **amān virme:**
Gazel 392
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aman vermemek:
Göz açtırmamak, rahat bırakmamak, huzursuz etmek.

Furṣat düşerse yire getür ḫaṣmuñ arḳasın
Virme amān aña felek-i bī-amān gibi

amān virmez:

1. **amān virmez:**-*mez*
Gazel 54
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aman vermemek:
Rahat bırakmamak, nefes aldırmamak.

Fitne-i āḫir zamāndur ġamzesi virmez amān
Çeşmi ḳātil ḫışmı ġalib bī-amāndur dostlar

amān virmezler:

1. **amān virmezler:**-*mez, -ler*
Kaside 2
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aman vermemek:
Rahat bırakmamak, nefes aldırmamak.

Rüstem ü Güstehemüñ bir adı ḳalmış yoḫsa
Ḳullaruñ var ki niçe
Rüsteme virmezler amān

2. **amān virmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 70
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aman vermemek:
Rahat bırakmamak, nefes aldırmamak.

Ḫançer ü tīrüñ ile kimseye virmezler amān
Biri bir bād-ı cigerdür biri bir merd-i şerer

āmed:

1. **āmede:**-*e*
Gazel 188
Mısra: **2**
Gelmek, geliş.

Ey cān-ı men berāy-ı tu şud mübtelā-yı ʿışḳ
ʿIşḳ āmede berāy-ı men ü men berāy-ı ʿışḳ

2. **āmedem:**-*em*
Gazel 188
Mısra: **5**
Gelmek, geliş.

Men z'ān ʿışḳ āmedem ü ʿışḳ z'ān men
Bād-āverān u cān u dil ü ten Ḫudā-yı ʿışḳ

3. **āmede:**-*e*
Gazel 431
Mısra: **6**
Gelmek, geliş.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfateş mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl
Ḫāṣa der-fenn-i fürūʿ āmede çün evzāʿī

4. **āmed:**
Gazel 504
Mısra: **1**
Gelmek, geliş.

Āmed bahār u ṣaḥn-ı çemen pür-zi-lāle şud
Hengām-ı ʿayş āmed u devr-i piyāle şud

5. **āmed:**
Gazel 504
Mısra: **2**
Gelmek, geliş.

Āmed bahār u ṣaḥn-ı çemen pür-zi-lāle şud
Hengām-ı ʿayş āmed u devr-i piyāle şud

6. **āmed:**
Mesnevi 1
Mısra: **5**
Gelmek, geliş.

Dem-i ʿişret āmed zamān-i neşāṭ

Basīṭ-i zemīn-rā besī inbisāṭ

7. **āmed:**
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Gelmek, geliş.

Muġannī kucāyī ser-āġāz kun
Nehār-ı nev āmed be-nev-sāz kun

8. **āmedem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **125**
Gelmek, geliş.

Be-men dih ki bes tīre-baḫt āmedem
Zi-tāriki-i baḫt-i saḫt āmedem

9. **āmedem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **126**
Gelmek, geliş.

Be-men dih ki bes tīre-baḫt āmedem
Zi-tāriki-i baḫt-i saḫt āmedem

10. **āmed:**
Tarih 6
Mısra: **3**
Gelmek, geliş.

Tārīḫ āmed behr-i vey
Raḥmet be-cān-ı māderem

11. **āmed:**
Tarih 17
Mısra: **36**
Gelmek, geliş.

Çü dīdem tu-rā ḥurrem ez-yümn-i manṣıb
Feraḥ ġālib āmed be-dil ġuṣṣa maġlūb

<u>āmed şod-ı māżī vü istiḳbāli:</u>

1. **āmed şod-ı māżī vü istiḳbāli:**-*i*
Gazel 331
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gelmiş gitmiş mazi ve gelecek.

Naḳd-i vaḳtüñ faḳd u żāyiʿ ḳılma ḫoş gör ḥālüñi
Ḥāle baḳ āmed şod-ı māżī vü istiḳbāli ḳo

<u>ʿamel:</u>

1. ʿ**amel:**
Tahmis 12
Mısra: **9**
İş, fiil, davranış.

Biz fenā virdük senüñ olsun ʿamel ey müddeʿī
Ser-te-ser ġavġā-yı dehri al saña şimden girü

<u>ʿamel itdi:</u>

1. ʿ**amel itdi:**-*di*
Tarih 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Amel etmek, iş yapmak, gereğini yapmak.

Bir ʿamel itdi ki yolında ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde ki aḳrānı muḥāl

<u>ʿamel-i kīmyāya:</u>

1. ʿ**amel-i kīmyāya:**-*y*, -*a*
Kaside 14
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kimya işi, kimya ilmi.

ʿAmel-i kīmyāya mālikdür
Ṣāḥib-i iḳtidārdur altun

<u>ʿamel-i żāyiʿ:</u>

1. ʿ**amel-i żāyiʿ:**
Gazel 363
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ziyan olmuş amel, boşa gitmiş iş.

ʿAmel-i żāyiʿ imiş ʿilm ü maʿārif eyvāh
Şiʿr ü inşāyile alınmaz imiş manṣıb u cāh

<u>ʿāmil:</u>

1. ʿ**āmil:**
Kaside 3
Mısra: **2**
Amel eden, iş yapan

(kimse). II Vergi tahsiline memur kimse, mütevelli.

Devr-i ʿadāletüñde ey pādşāh-ı ʿādil
Lāyıḳ mı ḥākim olmaḳ ʿālim yirine ʿāmil

2. ʿ**āmil:**
Kaside 3
Mısra: **4**
Amel eden, iş yapan (kimse). II Vergi tahsiline memur kimse, mütevelli.

ʿĀlim ki nice ʿālim vābeste-i ʿadālet
ʿĀmil ki nice ʿāmil şāyeste-i selāsil

3. ʿ**āmil:**
Kaside 3
Mısra: **4**
Amel eden, iş yapan (kimse). II Vergi tahsiline memur kimse, mütevelli.

ʿĀlim ki nice ʿālim vābeste-i ʿadālet
ʿĀmil ki nice ʿāmil şāyeste-i selāsil

4. ʿ**āmil:**
Kaside 3
Mısra: **6**
Amel eden, iş yapan (kimse). II Vergi tahsiline memur kimse, mütevelli.

ʿĀlim ki muḳteżā-yı āsūden-i reʿāyā
ʿĀmil ki müddeʿāsı āzürden-i ḳabāyil

5. ʿ**āmil:**
Kaside 3
Mısra: **8**
Amel eden, iş yapan (kimse). II Vergi tahsiline memur kimse, mütevelli.

ʿĀlim ki iddiʿāsı şükrān-ı pādşāhī
ʿĀmil ki iḳtiżāsı ḫoşnūdi-i erāzil

6. ʿ**āmil:**
Kaside 3
Mısra: **10**
Amel eden, iş yapan (kimse). II Vergi tahsiline memur kimse, mütevelli.

ʿĀlim ki cidd ü cehdi defʿ-i meẓālim-i nās
ʿĀmil ki cevr ü ẓulmi ḫalḳ-ı cihāna şāmil

7. ʿ**āmil:**
Kaside 3
Mısra: **12**
Amel eden, iş yapan (kimse). II Vergi tahsiline memur kimse, mütevelli.

ʿĀlimde ḫavf u ḫaşyet ʿāmilde şerr ü şirret
ʿĀlim devā-yı nāfiʿ ʿāmil belā-yı nāzil

8. ʿ**āmil:**
Kaside 3
Mısra: **14**
Amel eden, iş yapan (kimse). II Vergi tahsiline memur kimse, mütevelli.

ʿĀlim ki Ḥaḳ ḳatında s̱ābit bi-naṣṣ-ı ḳātıʿ
ʿĀmil ki Ḥaḳ ḳatında zāʾil çü-heybet-i ẓıl

9. ʿ**āmilde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **11**
Amel eden, iş yapan (kimse). II Vergi tahsiline memur kimse, mütevelli.

ʿĀlimde ḫavf u ḫaşyet ʿāmilde şerr ü şirret
ʿĀlim devā-yı nāfiʿ ʿāmil belā-yı nāzil

<u>ʿāmil-i ḫayr olup:</u>

1. ʿ**āmil-i ḫayr olup:**-*up*
Mesnevi 6
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Hayırlı işler yapmak.

ʿĀmil-i ḫayr olup mi<u>s̱</u>āl olalar
Nā'il-i ecr-i bī-ḥesāb olalar

<u>ʿamīm:</u>

1. ʿ**amīmdür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **10**

Herkese mahsus, umuma ait.

Bir pādşehden umaruz iḥsānı kim anuñ
İnʿāmı pādşāh u gedāya ʿamīmdür

āmīn:

1. **āmīn:**
Gazel 156
Mısra: **9**
"Öyle olsun, Allah kabul etsin!" anlamlarına gelerek duaların arasında veya sonunda söylenen bir temenni sözü.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete maḳrūn ola āmīnümüz

2. **āmīnümüz:**-*ümüz*
Gazel 156
Mısra: **10**
"Öyle olsun, Allah kabul etsin!" anlamlarına gelerek duaların arasında veya sonunda söylenen bir temenni sözü.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete maḳrūn ola āmīnümüz

3. **āmīn:**
Mesnevi 3
Mısra: **52**
"Öyle olsun, Allah kabul etsin!" anlamlarına gelerek duaların arasında veya sonunda söylenen bir temenni sözü.

Bu duʿāmuz ḳıla ḳabūle ḳarīn
Diyelüm cümlemüz aña āmīn

4. **āmīn:**
Mesnevi 8
Mısra: **72**
"Öyle olsun, Allah kabul etsin!" anlamlarına gelerek duaların arasında veya sonunda söylenen bir temenni sözü.

Ey Ḳabūlī bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn
Diyelüm bu duʿā içün āmīn

āmīziş itsün:

1. **āmīziş itsün:**-*sün*
Gazel 486
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Uyuşmak, kaynaşmak.

Bāde-i gül-reng ile āmīziş itsün leblerüñ
İmtizāc u şīr ü şekker gibi eyleñ alışuñ

ammā:

1. **ammā:**
Beyit 121
Mısra: **2**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Egerçi ḫayli müşkildür cihānda kişi kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ʿadūdan intiḳām almaḳ

2. **ammā:**
Beyit 180
Mısra: **2**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Tīr-i ser-tīz-i müjeñ tīr ü teberden tīzdür
Tīzdür tīr ü teber ammā müjeñ tibtīzdür

3. **ammā:**
Diğer 1
Mısra: **26**
Fakat, lakin, ama, ancak.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekṣeri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḫālet-i ruḫṣat virildi Ammā

4. **ammā:**
Diğer 1
Mısra: **29**

Fakat, lakin, ama, ancak.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

5. **ammā:**

Diğer 1

Mısra: **60**

Fakat, lakin, ama, ancak.

Her belā vü taʿabdan ola emīn
Ammā bu nāmeye müṭālaʿa ḳılan erbāb-ı kemāl ü aṣḥāb-ı maḳālden recā-yı vāṣıḳ u ümīd-i ṣādıḳ oldur

6. **ammā:**

Gazel 6

Mısra: **5**

Fakat, lakin, ama, ancak.

Ehl-i niyāza nāz ide ammā ki az ide
Yaʿni vefāsı çoġ ola ʿāşıḳ-nüvāz ola

7. **ammā:**

Gazel 27

Mısra: **5**

Fakat, lakin, ama, ancak.

Rüşvetüñ şehdi saña şimdi şekerdür ammā
Telḫ ider ṣoñra senüñ ʿayşuñı ḳalmaz leẕẕet

8. **ammā:**

Gazel 27

Mısra: **9**

Fakat, lakin, ama, ancak.

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫẕ ile ilden ammā
Bāʿiṣ-i tefriḳa olur saña ol cemʿiyyet

9. **ammā:**

Gazel 39

Mısra: **8**

Fakat, lakin, ama, ancak.

Dil derdüñ ile ʿālem-i ʿıṭlāḳa irişdi
Ammā girih-i zülf-i siyāhuñla muḳayyed

10. **ammā:**

Gazel 46

Mısra: **4**

Fakat, lakin, ama, ancak.

Gerçi ġāyet telḫdür sāḳī şarāb-ı ḫoş-güvār
Oldı dil ṭıflına ammā şīr-i māderden leẕīẕ

11. **ammā:**

Gazel 56

Mısra: **7**

Fakat, lakin, ama, ancak.

Sürme-i ḫāk-i derüñ kuḥl-ı başardur ammā
İmtizāc itmediler dīde aña terdür ter

12. **ammā:**

Gazel 59

Mısra: **2**

Fakat, lakin, ama, ancak.

Gerçi kim kāşāneme çoḳ ḳāmet-i bālā gelür
Ol sehī-ḳad baña ammā cümleden aʿlā gelür

13. **ammā:**

Gazel 77

Mısra: **8**

Fakat, lakin, ama, ancak.

Elmās-ı dür-i eşküm gönlüñe eṣer itmez
Pālūde-i tersin sen ammā yüregüñ mermer

14. **ammā:**
Gazel 86
Mısra: **3**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ol ġonca-dehen gül gibi ḫandān olur ammā
Raġbetde gül anuñ gibi ḫandān olacaḳdur

15. **ammā:**
Gazel 93
Mısra: **3**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Mey-i gül-fāma ṣūfī tevbenüñ ālin bilür ammā
Ṣarāb-ı āl içerler ehl-i diller āl bilmezler

16. **ammā:**
Gazel 95
Mısra: **2**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Gerçi kim ʿālemde çoḳ sulṭān-ı ʿālī-şān var
Ey şeh-i mülk-i melāḥat sende ammā şān var

17. **ammā:**
Gazel 95
Mısra: **4**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Deyr-i ʿālemde yatan ḫūbān-ṣūret bī-ʿaded Ṭutalum anlar güzeldür sende ammā ān var

18. **ammā:**
Gazel 100
Mısra: **14**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Dīde aġardı bükāyile Ḳabūlī dil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā elemin pīr çeker

19. **ammā:**
Gazel 109
Mısra: **2**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Egerçi pādşehden ḳullara ʿīdiyye ʿādetdür
İki ḫilʿatle teşrīf itmek ammā ki saʿādetdür

20. **ammā:**
Gazel 116
Mısra: **2**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Belā ṣıdḳ ehline rūz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḫandān imiş peymāne ammā ṣola gelmişdür

21. **ammā:**
Gazel 116
Mısra: **5**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Şikār olmaz geçer ol şāhbāz-ı evc-i ḥüsn ammā
Niçe bāzūdan uçmışdur hezārān ḳola gelmişdür

22. **ammā:**
Gazel 129
Mısra: **10**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Üştür-i ser-mest olan çekmez Ḳabūlī çekdügin
Ẕerredür miḳdārda ammā ki ġam ṭaġın çeker

23. **ammā:**
Gazel 130
Mısra: **5**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Bize gerçek ṣatar aʿmālini şimdi ammā
Zāhidüñ bir gün olur kim nice yalanı çıḳar

24. **ammā:**
Gazel 148
Mısra: **8**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Atı öñünce birḳac gün sipihrüñ
Egerçi ṣaġaruz ammā ṣolaġuz

25. **ammā:**
Gazel 187
Mısra: **3**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ẕevḳümüz güşesidür gūşe-i laʿlüñ ammā
Şimdi ḫ∨ān-ı ġam-ı hecr oldı maʿāşum bu da ẕevḳ

26. **ammā:**
Gazel 196
Mısra: **7**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Dün ẕerre gibi ḫāk ile yeksān idük ammā
Rifʿatle bugün mihr-i dıraḫşāna yitişdük

27. **ammā:**
Gazel 198
Mısra: **7**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Bu ḫāristān-ı ʿālemde ḳatı dil-teng idük ammā
Yüzüñ gördük açılduḳ āşnāya rūşenā geldüñ

28. **ammā:**
Gazel 226
Mısra: **7**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Miṣāl-i Kaʿbe ṭayyār-ı ḥarīmüñ bī-cināb ammā
Ḥamām u zāġa baḳma meyl-i şeh-bāz eyle sulṭānum

29. **ammā:**
Gazel 235
Mısra: **3**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

30. **ammā:**
Gazel 239
Mısra: **5**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ḫubz-ı yeʾse daḫı biz ḳāʾilüz ammā şāhā
Kerem ü ʿāṭıfet-i luṭfı durur kān-ı kirām

31. **ammā:**
Gazel 243
Mısra: **9**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ṣararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

32. **ammā:**
Gazel 248
Mısra: **7**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Derdüme çāre bulunmaz ammā
Olur idi lebüñ emsem emsem

33. **ammā:**
Gazel 263
Mısra: **6**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Mecāzīdür diyü inkār idersin ʿışḳa ey ṣūfī
Kelām-ı ḥaḳdur ammā sözümüz sen bāṭıl añlarsın

34. **ammā:**
Gazel 279
Mısra: **7**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ḳan itdi ġamzeñ ammā taḥrīk iden lebüñdür
Bir yire cemʿ olunsun bir aradan ṣorılsun

35. **ammā:**
Gazel 329
Mısra: **1**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Rivāyet muḫtelifdür ey dil ammā diñle rāvīden

Ġamı bir āfetüñ evlādur āfāt-ı semāvīden

36. **ammā:**
Gazel 329
Mısra: **7**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Felek bezm-i cihānda çıḳmaz ammā devr uṣūlünden
Ḳabūlī būselikde gel ḳarār it geç rehāvīden

37. **ammā:**
Gazel 335
Mısra: **7**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ġurūr ile çıḳarsın cāha ammā
Bıraġursın velī kendüñi çāha

38. **ammā:**
Gazel 354
Mısra: **9**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Herkesüñ Ḥaḳdan birer maḳṣūdı var ammā ki ben
İsterem aʿdāña z̲illet saña çoḳ rifʿat vire

39. **ammā:**
Gazel 419
Mısra: **7**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Gün gibi ḥüsn ile meşhūr-ı cihāndur ammā
Kimse seyr idemedi cān gibi pinhān geldi

40. **ammā:**
Gazel 428
Mısra: **9**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ḳabūlī mā'il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

41. **ammā:**
Gazel 468
Mısra: **3**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Meh-i nev ḳaşuña beñzer geçinürmiş ammā
Nice beñzer aña bir ebter ü lāġar-çehre

42. **ammā:**
Kaside 3
Mısra: **34**
Fakat, lakin, ama, ancak.

İẖtār-ı iltizāma mā-lā yekādu yelzem
Ammā ki nā-revādur taḥs̲īl-i ġayr-ı ḥāṣıl

43. **ammā:**
Kaside 3
Mısra: **66**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ser-tā-ḳadem egerçi ālūde-i günāhuz
Ammā bu yolda ẖāṭır olmışdı ẖayra māyil

44. **ammā:**
Kaside 3
Mısra: **87**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ammā baña Ḳabūlī ḥırmāna bāʿi̱s̲ oldı
Maḥrūm olur olursa dānā bu semte dāẖil

45. **ammā:**
Kaside 4
Mısra: **54**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Diñlenürdi sözi dāyim ser-i çavuşānuñ
Ol ammā ki aġız açmadı çün ehl-i ṣıyām

46. **ammā:**
Kaside 4
Mısra: **141**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Nīk ü bed her ne ise oldı
vü bitdi ammā
Böyle ẓann itmez idi anı
şehenşāh-ı hümām

47. **ammā:**
Kaside 10
Mısra: **2**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir
güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā
ʿaceb parlaḳ dede

48. **ammā:**
Kaside 10
Mısra: **21**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Kendüsi bir nev-niyāz
ammā yanında sāyevār
Bir ḳara abdālı var ammā
ʿaceb ḳolaḳ dede

49. **ammā:**
Kaside 10
Mısra: **22**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Kendüsi bir nev-niyāz
ammā yanında sāyevār
Bir ḳara abdālı var ammā
ʿaceb ḳolaḳ dede

50. **ammā:**
Kaside 12
Mısra: **5**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Bilmezem müʾminligin
ammā benüm fehm
itdügüm
Yeg bilür kāfirligi
baṭrīḳden ḳıssīsden

51. **ammā:**
Kıt'a 3
Mısra: **1**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Şimdi naẓm erbābı çoḳ
ammā Ḳabūlī çoġınuñ
Rişte-i elfāẓınuñ
maʿnālarına rabṭı yoḳ

52. **ammā:**
Kıt'a 3
Mısra: **4**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Sözleri mūḥiş-edā fāḥiş
ġalaṭ her birinüñ
Bikr-i maʿnī beslenür
beytinde ammā żabṭı yoḳ

53. **ammā:**
Mesnevi 7
Mısra: **6**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Berāt-ı şāhi ile adı ḳāżı
Degül ammā ki emr-i şāha
rāżı

54. **ammā:**
Mesnevi 7
Mısra: **45**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Senüñ ammā günāhuñ
yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle
yā hu

55. **ammā:**
Mesnevi 7
Mısra: **67**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Kişiye himmet ammā
dād-ı Ḥaḳdur
Dil-i efsürdeden ḫāric
sebaḳdur

56. **ammā:**
Müseddes 5
Mısra: **17**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ḳuluñ üftādedür ammā
sezāvār-ı ʿināyetdür
Maḥall-i merḥametdür
ber-murād it anı sulṭānum

57. **ammā:**
Tarih 2

Mısra: **24**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Cümle Muḥammed ümmeti icrā idüp bu sünneti
Ammā ki şāhum sen anı aʿlādan aʿlā eyledüñ

58. **ammā:**
Tarih 7
Mısra: **6**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Gerçi evvelden daḫı ʿādil idüñ
Şimdi ammā daḫı aʿdel olduñ

ʿAmr:

1. ʿ**amr:**
Mesnevi 7
Mısra: **37**
Eski metinlerde erkeği temsil etmek için kullanılan isimlerden biri.

Gerek Bekr ü gerek Zeyd ü gerek ʿAmr
Kişi olmaḳ gerekdür tābiʿ-i emr

ʿAmri:

1. ʿ**amriyem:**-*y, -em*
Tahmis 8
Mısra: **25**
16. yüzyıl divan şairlerinden Amrî.

ʿAmriyem zār u nā-tüvān eyle

añ:

1. **ān:**
Beyit 11
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri.

Ān ki mühr-i leb-i cānān dāred
Şeref-i mühr-i Süleymān dāred

2. **ānest:**-*est*
Beyit 255
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Der-dest-i melāz-ı ġarībān nā-murādānest
Kesī ki zūr-ı tu ber-tāft nā-murād ānest

3. **ān:**
Gazel 24
Mısra: **11**
"O" işaret zamiri.

Ḫudāyā peẕīrem be-ān ʿacz ü taḳṣīr
Buved ger Ḳabūl ez-ʿibādet ʿibādet

4. **ān:**
Gazel 42
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Nīst her süfle harīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet
Merd ān bāşed ki dāned ḳıymet-i kālā-yı merd

5. **ān:**
Gazel 43
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Evvel berāy-ı rūze ber-ān germver buved
Eknūn hilāl-i rūze-ṣıfat şud saʿīd ʿīd

6. **ānest:**-*est*
Gazel 500
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Bişnev ez-bende-i tu behr-i Ḫudā ḳavl-i Resūl
Merdüm ānest k'zū tīz şeved kām ḥuṣūl

7. **ān:**
Kıt'a 35
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

Ez-ān mübeşşir-i īn nām geşt Rūḥu'llāh
Ki ū be-faẓl-ı füzūnest u der-ʿadū ḳāṣır

8. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **24**
"O" işaret zamiri.

Zi-sırr-i nühüfteş me-rā rāz gūy
Ez-ān naġmehā-yi ḫuşem bāz gūy

9. **ān:**
Gazel 7
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Māh-ı men āfet-i cihān şude'i
Mihr ü zer ān meh zi-cān şude'i

10. **ān:**
Gazel 42
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Nīst ān ḳavs-i ḳuzaḥ peyveste bā-çarḫ-ı berīn
Şuʿle-i āhem nümāyed gāh sürḫ u gāh zerd

11. **ān:**
Kıt'a 28
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Bā-hinduvāne guftem k'ey rūḥ-baḫş-ı ʿatşān
Ān yār-ı teşne-dil-rā ḫˇāhem zi-tu çeşīden

12. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **35**
"O" işaret sıfatı.

Be-yād āver ān sāḳi-i şūḫ u şeng
Ki laʿleş be-ṣulḥest ü çeşmeş be-ceng

13. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **57**
"O" işaret sıfatı.

Çe şāh ān şehenşāh-i gerdūn-ẓafer
Çe dervīş dervīş-i ṣāḥib-hüner

14. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **74**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ey āteş-i germ-rev
Ki ān āb-i pür-tāb-i āteş-ʿuluv

15. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **81**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān duḫter-i nīk-nām
Ki nā-maḥremān-rā ḥarāmeş ḥarām

16. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **87**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i tābende-rā
Ki ān sürḫ-rūyī dehed bende-rā

17. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **88**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i tābende-rā
Ki ān sürḫ-rūyī dehed bende-rā

18. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **95**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān āb-i zerrīn-ḥabāb
Ki bā-ūst tāb u fer-i āftāb

19. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **99**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i esfīd-pūş
Ki āred sefīd ü siyeh der-ḫurūş

20. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **103**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān āb-i āteş-mizāc
Ki yek-dem ne-dāred be-ġam imtizāc

21. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **106**
"O" işaret sıfatı.

Be-men dih ki bā-ū mizācem ḫoşest
Ḫoşest ān ki ṣāfī-dil-i bī-ġışest

22. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **107**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān yār-i kohne-mesār
Ki ān dīde nīk ü bed-i rūzgār

23. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **108**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān yār-i kohne-mesār
Ki ān dīde nīk ü bed-i rūzgār

24. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **111**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān kerde-i enār
Ki ān nār der-āb dāred ḳarār

25. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **112**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān kerde-i enār
Ki ān nār der-āb dāred ḳarār

26. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **115**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān āb-i ḫurşīd-tāb
Ki bī-ṭāḳatān-rā dehed ferr ü tāb

27. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **119**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān āteş-i āb-gūn
Ki ān kīmyā-fām u simyāb-gūn

28. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **120**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān āteş-i āb-gūn
Ki ān kīmyā-fām u simyāb-gūn

29. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **123**
"O" işaret sıfatı.

Be-dih sāḳi ān gevher-i şeb-çerāġ
Dehed z'āftābem fürūġeş ferāġ

30. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **127**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān keşti-i çün hilāl
Ki ān zevraḳ-i pür zi-āb-i zülāl

31. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **128**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān keşti-i çün hilāl
Ki ān zevraḳ-i pür zi-āb-i zülāl

32. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **133**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān ṭūṭi-i al-rā
Ki ān sīm-pervāz u zer-bāl-rā

33. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **134**
"O" işaret sıfatı.

Biyā sāḳi ān ṭūṭi-i al-rā
Ki ān sīm-pervāz u zer-bāl-rā

34. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **137**
"O" işaret sıfatı.

Be-dih sāḳi ān cām çün āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-i nāb

35. **ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **151**
"O" işaret sıfatı.

Ḫoşī ān dil-āgeh ki sāġar zened
Be-puşt-i dü pāyeş ḳadem der-zened

36. **be-ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **157**
"O" işaret sıfatı.

Be-ān bezm-i fānī naṣīḥat şinev
Biyā yek du sāġar be-nūş u be-rev

37. **ān:**
Tarih 17
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Tuyī ān emīr-i serīr-i maʿārif
Be-evṣāf-ı maḥmūde memdūḥ-ı mensūb

38. **ān:**
Tarih 17
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Tuyī ān kerīm-i cemīlü'l-ḫaṣāyil
Be-nezd-i cemāhīr-i aḥbāb-ı maḥbūb

39. **ān:**
Tarih 17
Mısra: **11**
"O" işaret sıfatı.

Tuyī ān ḫidīv-i serīr-i saʿādet
Be-dergāh-ı sulṭān-ı kevneyn mensūb

40. **ān:**
Tarih 17
Mısra: **21**
"O" işaret sıfatı.

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

41. **ān:**
Tarih 17
Mısra: **28**
"O" işaret sıfatı.

Şehā behr-i īs̱ār-ı pāyet dürerhāst
Zi-çeşm-i güher-rīz ān defʿ-i meskūb

42. **ānem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **53**
An, zaman.

Men ānem ki der-sīne nārem füzūd
Tevānī ki āteş nişānī be-ʿūd

43. **añmış:**-*mış*
Beyit 262
Mısra: **2**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Mübārek ḫāṭırında var ġubārı
Tamām añmış gibi ben ḫāksārı

44. **añdıḳca:**-*dıḳca*
Diğer 2
Mısra: **61**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Ḳıṣṣa-i Yūsuf gibi añdıḳca iḫvān aġlasun
Aġlasun kan aġlasun bu çeşm-i giryān aġlasun

45. **añar:**-*ar*
Gazel 48
Mısra: **4**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Ḳorḳar oldum ile vaṣf itmege yāri zīrā
Her kime añar isem ʿāşıḳ-ı nālānı çıḳar

46. **añduḳca:**-*duḳca*
Gazel 149
Mısra: **10**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Ālām-ı firāḳ ol ḳadar almış ödümüz kim
Añduḳca Ḳabūlī daḫı ḳorḳu çekerüz biz

47. **añdıḳca:**-*dıḳca*
Gazel 269
Mısra: **2**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Söyünmez nār-ı ʿışḳuñ sīne-i āteş-feşānumdan
ʿAceb mi ger ʿalevler çıḳsa añdıḳca dehānumdan

48. **añ:**
Gazel 295
Mısra: **10**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

49. **añardı:**-*ar, -dı*
Gazel 352
Mısra: **12**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Ey Ḳabūlī añdıran ʿışḳ ehlini efġānıdur
Kim añardı bülbüli efġān u zārı olmasa

50. **añmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 5
Mısra: **48**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

ʿAyāndur gün gibi āṯārını tafṣīle ḥācet yoḳ
Neden lāzım gelür iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

51. **añsun:**-*sun*
Müsemmen 1
Mısra: **22**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Ayrılduḳ āh u vāh iderek āşnāyile
Ṣāġ u esen ḳalup bizi añsun duʿāyile

52. **añdum:**-*du, -m*
Tahmis 10
Mısra: **17**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Maḥalli düşdi añdum ḥāl-i Bali
Ayıḳla olmadı vaṣl iḫtimāli

53. **añ:**
Tahmis 12
Mısra: **25**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Ṣāliḥā ḥālüñ nolur bārī añ a şimden girü

54. **añma:**-*ma*
Terci-bend 1
Mısra: **13**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Añma çekdiklerini ḫaste-dilüñ
Anı unutmaduñ aña geldüñ

55. **añma:**-*ma*
Terci-bend 4
Mısra: **16**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma anuñ da zamānı var

56. **añma:**-*ma*
Terci-bend 4
Mısra: **31**
Anmak, zikretmek, hatıra getirmek.

Añma zamānuñı ṣaḳın ey aʿdel-i ḳużāt
Ẕātum ḳavī durur diyene olmaz iltifāt

57. **ān:**
Gazel 95
Mısra: **4**
Güzellik, cazibe, alım. II Sevgilinin güzelliği, cazibesi.

Deyr-i ʿālemde yatan ḫūbān-ṣūret bī-ʿaded
Ṭutalum anlar güzeldür sende ammā ān var

58. **ānı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **67**
Güzellik, cazibe, alım. II Sevgilinin güzelliği, cazibesi.

Ġanīmet virdi Ḥaḳ saña bu ānı
Ġanīmet mālı gibi beẕl it anı

59. **ān:**
Beyit 36
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Mī-resed düşnām ez-ān lebhā dil-i nālān-rā
Laʿl-i dür-pāşeş güher-rīzī kuned mercān-rā

60. **ez-ān:**
Gazel 7
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Zerd şud ez-firāḳ rü'yet-i gül
Hem-çü berg-i ḫazān ez-ān şude'i

61. **ān:**
Gazel 24
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Seḫa vü vefā vü ʿaṭā ʿādet-i tu
Se ʿādet ber-ān kes ki dāred saʿādet

anaña ataña:

1. **anaña ataña:**
Gazel 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Annene (ve) babana. II Sevgilinin annesi ve babası uğruna.

Ümmehāt-ı veled-i ḫāk ü nüh ābā-yı felek
Cānuña başuña vü anaña ataña fedā

Anaṭolı Türkinüñ:

1. **anaṭolı türkinüñ:**-*nüñ*
Gazel 452
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Anadolu Türk'ü. II Sevgili.

Görme ey dil yüzlerin kişt-i belā dihḳānınuñ
Anaṭolı Türkinüñ Rūm ili aḥiryānınuñ

ʿanber:

1. ʿ**anberle:**-*le*
Gazel 390
Mısra: **8**
Amber kokusu. II Sevgilinin hoş kokusu.

Görmiş ḫaṭ-ı dil-dārı niṣār eylemek ister
ʿAnberle gülābın idüp ākende benefşe

2. ʿ**anber:**
Gazel 432
Mısra: **10**
Amber kokusu.

Būy-ı zülfüñle muʿaṭṭar ḳıl meşām-ı ʿālemi
Ṭīb-i ḫāṭırla seni ḫoş göreler ʿanber gibi

ʿanber-āmīz:

1. ʿ**anber-āmīz:**
Gazel 180
Mısra: **5**
Amber kokusu saçan.

ʿAnber-āmīz olur mı her kākül
Āb-ı nīsān mı yaġdurur her mīġ

ʿanberīne:

1. ʿ**anberīne:**
Mesnevi 9
Mısra: **46**
Kadınların misk ve amber gibi şeylerden yapıp boyunlarına taktıkları gerdanlık.

Gümüşden bir mücellā levḥ o sīne
İki gīsūlaruñdur ʿanberīne

anca:

1. **anca:**
Mesnevi 4
Mısra: **122**
O kadar, öyle.

Ḫānḳāh-ı cihānda leyl ü nehār
Çoḳ çerāġuñ anca yirde yanar

ancaḳ:

1. **ancaḳ:**
Beyit 75
Mısra: **1**
Sadece, yalnızca.

Dil ḫānesi bir köhnece ġam-ḫānecik ancaḳ
Seyl-āb-ı fenā uġraġı vīrānecik ancaḳ

2. **ancaḳ:**
Beyit 75
Mısra: **2**
Sadece, yalnızca.

Dil ḫānesi bir köhnece ġam-ḫānecik ancaḳ
Seyl-āb-ı fenā uġraġı vīrānecik ancaḳ

3. **ancaḳ:**
Gazel 23
Mısra: **4**
Sadece, yalnızca.

Kimi gül dir yüzüñe kimi lāle
Efendi muḫtelif ancaḳ rivāyet

4. **ancaḳ:**
Gazel 61
Mısra: **9**
Sadece, yalnızca.

Ḳabūlī ʿālemüñ ḥāli yamandur kişiden ancaḳ
Ḳalan bir yaḫşı nām añılanı bir dāne ḫaṣletdür

5. **ancaḳ:**
Gazel 108
Mısra: **10**
Sadece, yalnızca.

Ḳabūlī vaṣluñı dilden niyāz eylerse sulṭānum
Sen aña ḳalma ancaḳ ol dil-i dārına ḳalmışdur

6. **ancaḳ:**
Gazel 133
Mısra: **9**
Sadece, yalnızca.

Ḳabūlī gevher-i kān-ı maʿārif bī-revāc ancaḳ
Dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe kimse ḳulaḳ ṭutmaz

7. **ancaḳ:**
Gazel 151
Mısra: **5**
Sadece, yalnızca.

Al olan gözi yaşıdur ancaḳ
Ṣūfiyā ehl-i dilde āl olmaz

8. **ancaḳ:**
Gazel 153
Mısra: **5**
Sadece, yalnızca.

ʿUṣṣāḳ-ı ḫaste-dildür cevrüñ çekenler ancaḳ
Bār-ı cefāña kimse cānā taḥammül itmez

9. **ancaḳ:**
Gazel 154
Mısra: **8**
Sadece, yalnızca.

Mey-i laʿli nigāruñ
ʿaḳlum aldı gözleri gönlüm
Alan alanuñ ancaḳ
kimsenüñ hiç ḥaḳḳı ṣorılmaz

10. **ancaḳ:**
Gazel 167
Mısra: **9**
Sadece, yalnızca.

Tiryāḳ-ı laʿl-i yār olur ancaḳ ʿilāc aña
İçdi Ḳabūli zehrüñi ey çarḫ ṭās ṭās

11. **ancaḳ:**
Gazel 174
Mısra: **4**
Sadece, yalnızca.

İle luṭf idersin bize cevr ü nāz
Behey ẓālim ancaḳ baña mı ġaraż

12. **ancaḳ:**
Gazel 185
Mısra: **1**
Sadece, yalnızca.

Güli şermende ḳılan ʿārıż-ı zībāñ ancaḳ
Servi kūteh düşüren ḳāmet-i bālāñ ancaḳ

13. **ancaḳ:**
Gazel 185
Mısra: **2**
Sadece, yalnızca.

Güli şermende ḳılan ʿārıż-ı zībāñ ancaḳ
Servi kūteh düşüren ḳāmet-i bālāñ ancaḳ

14. **ancaḳ:**
Gazel 185
Mısra: **4**
Sadece, yalnızca.

Çaġladup seyl-i sirişkin aḳıdan yollaruña
Dīdeler ey boyı servüm ḳatı çaġlañ ancaḳ

15. **ancaḳ:**
Gazel 185
Mısra: **6**
Sadece, yalnızca.

Vaʿdemüz yitdi ṣalarsın daḫı ferdāya bizi
Öldüren ʿāşıḳı hep vaʿde-i ferdāñ ancaḳ

16. **ancaḳ:**
Gazel 185
Mısra: **8**
Sadece, yalnızca.

Kimi rūyuñ kimi būyuñ kimisi mūyuñ öger
Cümleden biri degül cümleden aʿlāñ ancaḳ

17. **ancaḳ:**
Gazel 185
Mısra: **10**
Sadece, yalnızca.

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer cümle müheyyāñ ancaḳ

18. **ancaḳ:**
Gazel 202
Mısra: **2**
Sadece, yalnızca.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen dil ḫamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ çeşm ü gūş olmaḳ gerek

19. **ancaḳ:**
Gazel 281
Mısra: **7**
Sadece, yalnızca.

Ölünce ḫayr ile yād eylemekdür ẕātuñı ancaḳ
Görünmez nesne ẓāhirde mesāʾilden resā'ilden

20. **ancaḳ:**
Gazel 299
Mısra: **1**
Sadece, yalnızca.

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

21. **ancaḳ:**
Gazel 340
Mısra: **3**
Sadece, yalnızca.

Bir ḳurı ġavġādur ancaḳ
derd-i ser peydā olur
Bu fenā bāzārınuñ
aldanma hāy u hūyına

22. **ancaḳ:**
Gazel 375
Mısra: **10**
Sadece, yalnızca.

Ṭutdı cihānı gerçi
feryāduñ ey Ḳabūlī
Bir sen degülsin ancaḳ
iñler hezār böyle

23. **ancaḳ:**
Kaside 3
Mısra: **15**
Sadece, yalnızca.

Devr-i zamāne şimdi
ʿaksine dāyir ancaḳ
Aʿlāda cāy-ı cāhil esfelde
ḳadr-i kāmil

24. **ancaḳ:**
Kaside 3
Mısra: **63**
Sadece, yalnızca.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb
ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ
pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

25. **ancaḳ:**
Kaside 3
Mısra: **67**
Sadece, yalnızca.

Lākin günāhum ancaḳ
mīrīye saʿyüm oldı
Bilmezlik ile sehven
olana tevbe ḳābil

26. **ancaḳ:**
Kaside 13
Mısra: **23**
Sadece, yalnızca.

Ṣūretüñ yine bugün
ḫaylice ……-reng ancaḳ
Yine ne herze yidüñ rengi
yüzüñde nāzil

27. **ancaḳ:**
Kıt'a 21
Mısra: **3**
Sadece, yalnızca.

Cihānda medḥ ü zemm
ehline ancaḳ
Bize birdür anuñ reddi
ḳabūli

28. **ancaḳ:**
Mesnevi 7
Mısra: **9**
Sadece, yalnızca.

Hevā-yı nefsi ancaḳ
muḳteżāsı
Żuhūr-ı Ḥaḳḳa hic yoḳdur
rıżāsı

29. **ancaḳ:**
Mesnevi 15
Mısra: **69**
Sadece, yalnızca.

Bu ʿabeş ḥālet ancaḳ ey
ṭālib
Şāhi ʿOs̱māniye olur ġālib

ʿan-cemīʿi'l-belā'i maḫmiyye:

1. **ʿan-cemīʿi'l-belā'i maḫmiyye:**
Mesnevi 6
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Bütün belalardan korunmuş olmak.

Ḥākimü'l-vaḳti fi-Amāsiyye
ʿAn-cemīʿi'l-belā'i maḫmiyye

ʿandelīb:

1. **ʿandelībüñ:**-*üñ*
Gazel 135
Mısra: **6**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş, bülbül. II Âşık, sevdalı, tutkun.

Aġlatma ben ġarībüñ şād
olmasun raḳībüñ
Aġlatma ʿandelībüñ kim
āh u zāra döymez

2. **ʿandelībi:**-*i*
Gazel 305
Mısra: **3**

Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş, bülbül. II Âşık, sevdalı, tutkun.

Ṭarz-ı suḫanda laʿlüñ lāl itdi ʿandelībi
Ṭūṭī ḳatında gūyā ṭūṭī ḳatında ḳuzġūn

ʿandelībāsā:

1. ʿ**andelībāsā:**
Gazel 194
Mısra: **9**
Bülbül gibi.

ʿAndelībāsā Ḳabūlī nice feryād itmesün
Ey gül-i raʿnā alınmaz ḫār elinden dāmenüñ

2. ʿ**andelībāsā:**
Kaside 10
Mısra: **40**
Bülbül gibi.

Ġonça mānend aġzı berk olmayan olmaz hoş-nefes
ʿAndelībāsā dehānuñ olmasun yapraḳ dede

ʿandelīb-i gülşen-i ʿışḳ u maḥabbetdür:

1. ʿ**andelīb-i gülşen-i ʿışḳ u maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 53
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ve aşkın gül bahçesinin bülbülü. II Âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī ʿandelīb-i gülşen-i ʿışḳ u maḥabbetdür
O bāġuñ ġoncası gül yüzlü bir yārüñ dehānıdur

ʿandelīb-i ṭabʿı gūyā ḳılmasun:

1. ʿ**andelīb-i ṭabʿı gūyā ḳılmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 313
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bülbül yaradılışlıyı konuşturmak. II Âşığı konuşturmak, söyletmek.

Seyr-i gülzār-ı maḥabbet eyleyen ey ġonca-leb
ʿAndelīb-i ṭabʿı gūyā ḳılmasun ya neylesün

ʿandelīb-i zār:

1. ʿ**andelīb-i zār:**
Gazel 82
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İnleyen, ağlayan bülbül. II Feryat eden âşık.

Feryādı gülden eyleme ey ʿandelīb-i zār
Āzār u zaḫm gülde degüldür dikendedür

añdır:

1. **añdırur:**-*ur*
Kıt'a 33
Mısra: **2**
Andırmak, hatırlatmak.

Diñle ey ḥażret-i ümīd-i nüzül
Añdırur ādemi dil-āverlik

añdur:

1. **añdura:**-*a*
Gazel 344
Mısra: **10**
Andırmak, hatırlatmak.

Eşʿār u ġazel söyle hemān ṭurma Ḳabūlī
Tek añdura gör nāmuñı aḳrān arasında

2. **añdurur:**-*ur*
Kaside 6
Mısra: **15**
Andırmak, hatırlatmak.

Çoġ añdurur bize ol ʿālemi semīn-sittīn
Muḥaṣṣılı bu cihān oldı ʿālem-i diger

añduran:

1. **añduran:**
Gazel 440
Mısra: **6**
(İnsanı) Andıran, hatırlatan, unutturmayan (şey).

Nesne taḥṣīl eylemez ʿālemde kemlikden kişi

Añduran eylikdür ādem
ḳoma elden eyligi

aʿni:

1. **aʿni:**
Diğer 1
Mısra: **22**
Yani.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet gūşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet kūçesinüñ mesned-nişīni
zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

anı bunı bilmem:

1. **anı bunı bilmem:**-*me, -m*
Kaside 3
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Onu bunu bilmemek, inandığı doğrudan başkasını kabul etmemek.

Yañlış ḫayālmiş o fikr-i muḫāl imiş bu
Bilmem ben anı bunı ey şehriyār-ı kāmil

añıl:

1. **añılmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 53
Mısra: **2**
Anılmak, hatırlanmak, yâd edilmek.

Ol ebrūlar berāt-ı ḫüsnüñüñ ṭuġrā-keşānıdur
Bu ʿünvān ile añılmaḳ begüm devlet nişānıdur

2. **añılsa:**-*sa*
Gazel 170
Mısra: **7**
Anılmak, hatırlanmak, yâd edilmek.

Kaʿbe añılsa ʿāşıḳ kūy-ı ḥabībe varur
Böyle gerekdür işte ʿālemde ḥacca varış

3. **añılurmış:**-*ur, -mış*
Gazel 198
Mısra: **9**
Anılmak, hatırlanmak, yâd edilmek.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ unutmaduñ aña geldüñ

4. **añılsun:**-*sun*
Gazel 228
Mısra: **12**
Anılmak, hatırlanmak, yâd edilmek.

Mürāʿāt-ı gürūh-ı ehl-i dildür bāʿiş-i şöhret
Añılsun ehl-i diller içre bir ād eyle sulṭānum

5. **añıla:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **98**
Anılmak, hatırlanmak, yâd edilmek.

Bā-ḫuṣūṣ ol ki ola fāris-i meydān-ı ʿAcem
Şāʿir-i nükte-şināsı añıla ʿörf-i ʿirfān

6. **añılur:**-*ur*
Kaside 2
Mısra: **60**
Anılmak, hatırlanmak, yâd edilmek.

Bī-keremdür kefine nisbet ile Ḥātem-i Ṭay
Devr-i ʿadlinde sitemger añılur Nūşirevān

7. **añılmaz:**-*maz*
Mesnevi 5
Mısra: **43**
Anılmak, hatırlanmak, yâd edilmek.

Didi bu işde aḳçe añılmaz
Beglik olanda aḳçe pul olmaz

8. **añılsa:**-*sa*
Müseddes 4
Mısra: **20**
Anılmak, hatırlanmak, yâd edilmek.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ben īcād itdüm

Nola ʿālemde añılsa bir eyü ad itdüm

9. **añılsa:**-*sa*
Tarih 15
Mısra: **7**
Anılmak, hatırlanmak, yâd edilmek.

Ribāṭ u mescid ü ḥammām añılsa ẕevḳ ider cānuñ
Bilürsin ḫayr bir olmaz oġuldur ol ḳalur senden

10. **añılmaz:**-*maz*
Terci-bend 4
Mısra: **13**
Anılmak, hatırlanmak, yâd edilmek.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

añılan:

1. **añılanı:**-*ı*
Gazel 61
Mısra: **10**
Anılan, yâd edilen, hatırlanan (şey).

Ḳabūlī ʿālemüñ ḥāli yamandur kişiden ancaḳ
Ḳalan bir yaḫşı nām añılanı bir dāne ḫaşletdür

añılmaz oldı:

1. **añılmaz oldı:**-*dı*
Gazel 252
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Anılmaz olmak, hatırlanmamak, unutulmak.

Añılmaz oldı bizüm eski derdümüz ḳaldı
Ġamı yeñileyelüm ʿışḳa tāze başlayalum

ʿanḳā:

1. ʿ**anḳāsın:**-*s, -ı, -n*
Gazel 290
Mısra: **10**
Simurg veya Zümrüdüanka olarak da bilinen efsanevi kuş. II Âşık.

Hem-cenāḥuñ olamaz kimse cihān içre senüñ
Ḳāf-ı ʿışḳ içre Ḳabūlī var ise ʿanḳāsın

ʿanḳā ḳatında:

1. ʿ**anḳā ḳatında:**
Kıt'a 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Anka katında.

Merd-i bülend-himmet ʿāşıḳ durur ki anuñ
Deryā ḳatında ḳaṭre ʿanḳā ḳatında güncişk

ʿanḳā-şıfat:

1. ʿ**anḳā-şıfat:**
Gazel 310
Mısra: **7**
Anka gibi.

Başuñ ḳanaduñ içre çek ʿanḳā-şıfat bir gūşede
Bāl u perüñ dirseñ eger şayyād-ı miḥnet yolmasun

ʿanḳāveş:

1. ʿ**anḳāveş:**
Gazel 324
Mısra: **5**
Anka gibi.

Ṣūfiyā aduñ añılsun dir iseñ ʿanḳāveş
Maḥv-ı ṣırf itme ʿanā içre vücūduñ ḳāfın

2. ʿ**anḳāveş:**
Gazel 348
Mısra: **7**
Anka gibi.

Ḳanat bük gūşe-i ḳāf-ı ḳanāʿat bekle ʿanḳāveş
Şikāruñ pāyuña gelsün dir iseñ lāneden çıḳma

añla:

1. **añladum:**-*du, -m*
Gazel 3
Mısra: **11**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Ben añladum ki sāḳi-i gül-çehresüz şarāb

ʿİşret deminde hem-çü riyāżet ḥarām ola

2. **añlamañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 102
Mısra: **5**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Yatan berf añlamañ gülzārda şeyh-i şitā gelmiş
Ḥarīm-i bāġa anı daʿvete bir yirde yazmışlar

3. **añladuñ:**-*du, -ñ*
Gazel 179
Mısra: **6**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Güldügüme baḳma yanar yüregüm
Añladuñ mı yā neye yanar çerāġ

4. **añlar:**-*r*
Gazel 181
Mısra: **6**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür maʿāni vü ʿışḳ
Ne ḥikmet oḳuyan añlar anı ne naḥv u ne ṣarf

5. **añla:**
Gazel 220
Mısra: **6**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola
Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

6. **añlamaz:**-*maz*
Gazel 263
Mısra: **7**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Nice āh itmeyem derd-i dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūrīde bāri sen dil añlarsın

7. **añlarsın:**-*r, -sın*
Gazel 263
Mısra: **8**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Nice āh itmeyem derd-i dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūrīde bāri sen dil añlarsın

8. **añlar:**-*r*
Gazel 302
Mısra: **11**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Sözüm ḥaḳdur velī il bāṭıl añlar
Nedür icrā-yı ḥaḳ bāṭıl ne bilsün

9. **añlasa:**-*sa*
Gazel 368
Mısra: **2**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Dil alsa gördügüñ demde dil-ārāda kemāl olsa
Murāduñ añlasa ʿālemde dil-dār ehl-i ḥāl olsa

10. **añla:**
Gazel 399
Mısra: **12**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Bu ḫafṣ u bu kes̲īr diyü düşme kes̲rete
Nāfiʿ olan da saña bu añla ḥikāyeti

11. **añlarsın:**-*r, -sın*
Gazel 404
Mısra: **6**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Ṣorutsun ṣūret-i bī-cāna ṣūret deyr-i ʿālemde
Ne ṣūret baġlar añlarsın ola īmānı ey Mānī

12. **añlar:**-*r*
Gazel 458
Mısra: **1**

Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Yoluñda neler çekdügüm añlar mısın ey şāh
Bir ben bilürüm çekdügümi bir de bir Allāh

13. **añlaya:**-*y, -a*
Gazel 473
Mısra: **4**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Nūn-ı şaʿbān ile rā-yı ramażānı farḳa
Ner gerek ehl-i hüner tā ki nedür añlaya ḥāl

14. **añlarsın:**-*r, -sın*
Kaside 5
Mısra: **43**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Ne añlarsın ola āyā muḳābil olmaḳ olur mı
Hünerber kūhsār-ı himmete rūbāh-ı yabanuñ

15. **añladuġından:**-*duġ, -ı, -n, -dan*
Kaside 7
Mısra: **12**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Ne bilür mertebe-i şānuñı ʿaḳl-ı esfel
Süfelā añladuġından ötedür ʿulviyyāt

16. **añlar:**-*r*
Kaside 7
Mısra: **69**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Ḳadrüñi ben bilürin cevheri ṣarrāf añlar
Ne bilür mertebe-i ẕātuñı ḥükkām-ı ḳużāt

17. **añlama:**-*ma*
Mesnevi 4
Mısra: **128**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Birine biñ virür cenābuña Ḥaḳ
İl söyündürdügin sen añlama yaḳ

18. **añlar:**-*r*
Mesnevi 7
Mısra: **3**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Özini ḳāżı-i Ḫaymana añlar
Özin bilmez sözin yabana söyler

19. **añladı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **21**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Bu Murāduñ rumūzın añladı şol
Keşf-i rāz itmedi gözetdi uṣūl

20. **añladı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **23**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Güm-rāh imiş āḫir giderek añladı yolı
Dergāh-ı Ḫudā himmetine yüz ṭutdı Kabūlī

21. **añlama:**-*ma*
Gazel 1
Mısra: **1**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Maḳālüm ḥasb-ı ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ʿarż-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā

22. **añlama:**-*ma*
Gazel 1
Mısra: **2**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Maḳālüm ḥasb-ı ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ʿarż-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā

23. **añlama:**-*ma*
Gazel 1
Mısra: **4**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Seg-i kūyuñ geçinmekden murādum maḥż-ı ḫıdmetdür
Anı aḳrān arasında riyāset añlama cānā

24. **añlama:**-*ma*
Gazel 1
Mısra: **6**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

25. **añlama:**-*ma*
Gazel 1
Mısra: **8**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ṣafā-yı vuṣlatuñ var iken eglenmek ḫayālüñle
Żarūretdendür anuñla ḳanāʿat añlama cānā

26. **añlama:**-*ma*
Gazel 1
Mısra: **10**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ġam-ı ʿışḳuñla fāriġ-bāl olup bir gūşede ḳalmak
Ṣafā kesb itdügümdendür ferāġat añlama cānā

27. **añlama:**-*ma*
Gazel 1
Mısra: **12**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ḳabūlī nā-murāduñ bir murādı yoḳ cenābuñdan
Maḥabbetdür murādı ġayrı ḥālet añlama cānā

28. **añlama:**-*ma*
Gazel 1
Mısra: **14**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ġaraż būs u kenār itmekdür āh u zār-ı ʿāşıḳdan
Muṣarraḥdur bu maʿnālar kifāyet añlama cānā

29. **añlama:**-*ma*
Gazel 180
Mısra: **10**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ḳulzüm-ı ʿışḳa kendüñi atma
Ey Ḳabūlī sen anı añlama ṣıġ

30. **añlaruz:**-*r, -uz*
Gazel 213
Mısra: **4**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Leẕẕetlidür bize elem-i ʿışḳ-ı dil-rübā
Bal añlaruz belāsını baluñ belā degül

31. **añlama:**-*ma*
Gazel 225
Mısra: **10**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ḳabūlī ayağuñ ṭoprağına bildürdi aḥvālin
Murādı añlama taṣdīʿ ider tekrārı sulṭānum

32. **añlarsın:**-*r, -sın*
Gazel 263
Mısra: **1**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ṣularsam eşkle yollaruñı bir işkil añlarsın
Semend-i nāzuñı eşgil disem eşmez gil añlarsın

33. **añlarsın:**-*r, -sın*
Gazel 263
Mısra: **2**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ṣularsam eşkle yollaruñı bir işkil añlarsın

Semend-i nāzuñı eşgil
disem eşmez gil añlarsın

34. **añlarsın:**-*r, -sın*
Gazel 263
Mısra: **4**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ceresāsā reh-i ʿışḳuñda
feryād itsem ey sāḳī
Fiġānum gūş ḳılmazsın
beni sen ḳanzil añlarsın

35. **añlarsın:**-*r, -sın*
Gazel 263
Mısra: **6**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Mecāzīdür diyü inkār
idersin ʿışḳa ey ṣūfī
Kelām-ı ḥaḳdur ammā
sözümüz sen bāṭıl añlarsın

36. **añlarsın:**-*r, -sın*
Gazel 263
Mısra: **10**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz
zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil
bizi sen mühmil añlarsın

37. **añlarsın:**-*r, -sın*
Gazel 263
Mısra: **12**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ḳabūlī ʿādeti ẓulm ü
sitemdür saña dil-dāruñ
Sen ol sulṭān-ı ḥüsni ġāyet
ile ʿādil añlarsın

38. **añlamañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 422
Mısra: **7**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Mecnūnı rāh-ı ʿışḳda
güm-rāh añlamañ
Her ḳanda gitse rehberi
ʿavn-ı İlāh idi

39. **añladuġuñ:**-*duġ, -uñ*
Tahmis 13
Mısra: **12**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Her ẕevḳ u ṣafānuñ ötesi
derd ü belādur
Sen renc ü ʿanā añladuġuñ
ẕevḳ u ṣafādur

añlad:

1. **añladurlar:**-*ur, -lar*
Mesnevi 5
Mısra: **109**
Anlatmak, izah etmek.

Geh ḫilāf añladurlar
aḥkāmın
Yire çalarlar anlaruñ
nāmın

añlan:

1. **añlanur:**-*ur*
Gazel 288
Mısra: **2**
Anlaşılmak, kavranmak, idrak edilmek.

Ḥayāt-ı tāze kesb itdüm
dem-i muʿciz-niẓāmuñdan
Mesīḥā muʿcizātı añlanur
rūḥ-ı kelāmuñdan

añlanıl:

1. **añlanılmaz:**-*maz*
Kaside 7
Mısra: **30**
Anlaşılmak, anlamak, idrak edilmek.

Diḳḳat olan ʿaded-i
luṭfuña vāṣıl olamaz
Añlanılmaz beli ʿadd ile
remāl-i sāʿāt

anlar:

1. **anlara:**-*a*
Gazel 46
Mısra: **8**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Nola cān virse ẕülāl-i
laʿlüñ içün teşneler
Anlara ol sidre-ḳad ol āb-ı
kevs̱erden leẕīẕ

2. **anlara:**-*a*
Gazel 60

Mısra: **6**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Ḥużūr itse yiridür ehl-i ḥācāt āstānuñda
İşigüñ ṭaşı başdan anlara bālīn-i rāḥatdur

3. **anlar:**
Gazel 64
Mısra: **10**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī leşker-i ġamla çıḳışmaḳ sehl idi
Çıḳsalar anlar da meydāna benüm gibi birer

4. **anlar:**
Gazel 70
Mısra: **14**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Leşker-i ġamla Ḳabūlī çıḳışurdum ben de
Çıḳsa anlar daḫı ortaya benüm gibi birer

5. **anlar:**
Gazel 93
Mısra: **6**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Kemāl ehli olanlar māʾil-i māl ü menāl olmaz
Miṣālin fikr ider anlar cihānuñ māl bilmezler

6. **anlar:**
Gazel 95
Mısra: **4**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Deyr-i ʿālemde yatan ḫūbān-ṣūret bī-ʿaded
Ṭutalum anlar güzeldür sende ammā ān var

7. **anlar:**
Gazel 152
Mısra: **10**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

8. **anlaruñ:**-*uñ*
Gazel 152
Mısra: **10**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

9. **anlardan:**-*dan*
Gazel 176
Mısra: **10**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Gelmez Ḳabūli ḫalḳ-ı cihāndan saña vefā
Gel ʿāḳil iseñ idegör anlardan iḫtiyāṭ

10. **anlara:**-*a*
Gazel 202
Mısra: **8**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

11. **anlaruñ:**-*uñ*
Gazel 213
Mısra: **6**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Sulṭān-ı ḥüsn olanlara ḳullar mı yoḳ degül
Şehlerdür anlaruñ ḳulı begler gedā degül

12. **anlara:**-*a*
Gazel 256
Mısra: **10**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Devā-yı derdmendān-ı maḥabbet özge dārūdur
Ḳabūlī anlara teʾsīr ḳılmaz degme emsem hem

13. **anlar:**
Gazel 371
Mısra: **6**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Ḥaẕẕ itdi bī-berātuñ alanlar menāṣıbın
Beñzer ki şimdi çıḳdılar anlar berāt ile

14. **anlara:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **62**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Ne dilerlerse dirīġ eylemeñ iḥsān eyleñ
Celb-i nefʿ eylemedür anlara aḳṣā-yı merām

15. **anlar:**
Kaside 9
Mısra: **23**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Işıḳlar özge ʿāşıḳlardur anlar ṭurfe cānlardur
Gürūh-ı ʿāşıḳāna bizden ol cānāna ʿışḳ olsun

16. **anları:**-*ı*
Kıt'a 34
Mısra: **3**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Ne ṣıfatlu kişiler dir iseñüz anları
Bir siyehce köpecik birisi bir ḳırca ṭoñuz

17. **anlaruñ:**-*uñ*
Mesnevi 4
Mısra: **56**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

ʿUlemā öldi yirini yirini
Cühelā aldı anlaruñ yirini

18. **anlar:**
Mesnevi 5
Mısra: **101**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Bunlar anlar durur ʿale'l-ıṭlāḳ
İşleri ẓulm ü kiẕb ü buġż u nifāḳ

19. **anlar:**
Mesnevi 5
Mısra: **107**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Alur Etrāküñ aḳçesin anlar
Geçer erbāb-ı ḥükme oyunlar

20. **anlar:**
Mesnevi 5
Mısra: **115**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Līk anlar ki ḳadri ʿālīdür Ṣāḥibü'l-ʿizzü ve'l-meʿālīdür

21. **anlara:**-*a*
Mesnevi 5
Mısra: **117**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Ne söz anlara zeyn-i dīvāndur
Ḫādimān-ı cenāb-ı sulṭāñdur

22. **anlarda:**-*da*
Mesnevi 5
Mısra: **105**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Żulmi gör ʿār neyler anlarda
Ki hüner bir olur erenlerde

23. **anlardan:**-*dan*
Mesnevi 5
Mısra: **103**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

El-firār el-firār anlardan
Ki firār ide ʿār anlardan

24. **anlardan:**-*dan*
Mesnevi 5
Mısra: **104**

"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

El-firār el-firār anlardan
Ki firār ide ʿār anlardan

25. **anlaruñ:**-*uñ*
Mesnevi 5
Mısra: **110**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Geh ḫilāf añladurlar aḥkāmın
Yire çalarlar anlaruñ nāmın

26. **anlaruñ:**-*uñ*
Mesnevi 15
Mısra: **67**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Aḳçe ʿaskerdür anlaruñ şāhı
Ya Firengī durur ya ḫod şāhī

27. **anları:**-*ı*
Tarih 9
Mısra: **8**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Ezhār-ı cinān gibi Ḳabūlī dā'im
Ḫandān ide anları Ḫudā-yı ekrem

28. **anlara:**-*a*
Terci-bend 3
Mısra: **15**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Merḥamet ehli oluñ anlara himmetle baḳuñ
Gözleñüz her birine dīde-i ʿibretle baḳuñ

29. **anlara:**-*a*
Terci-bend 3
Mısra: **22**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Pertev-i mihr gibi her birisi ʿālemgīr
Tāc-ı ḫurşīd ü felek anlara evreng ü serīr

30. **anlara:**-*a*
Terci-bend 3
Mısra: **25**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri.

Çeşm-i inṣāf ile anlara Kabūlī naẓar it
Ḳalbüñi gerd-i küdūretle ḳoma bī-keder it

anuñ yoḳluġıdur:

1. **anuñ yoḳluġıdur:**-*dur*
Gazel 470
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Onun (sevgilinin) yokluğu.

Zer gibi rūyumı zerd iden anuñ yoḳluġıdur
Manṣıb almaḳ ne idi olıcaḳ altun elde

anuñçün:

1. **anuñçündür:**-*dür*
Gazel 122
Mısra: **8**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Ey gül-i ter ḳāmetin teşbīh eyler ḳaddüñe
Serv anuñçündür ḫazāndan her zamān āzādedür

2. **anuñçün:**
Gazel 190
Mısra: **14**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Himmetüñle memleket gitdikce vüsʿat bulmada
Düşmenüñ gitmez anuñçün kellesinden dārlıḳ

3. **anuñçün:**
Kaside 1
Mısra: **40**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Gelüp işigüñe yüz sürmege müştākdur ʿālem
Ṭavāf eylerler anuñçün miṣāl-i Kaʿbe her yanuñ

4. **anuñçün:**
Kıt'a 21
Mısra: **2**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Seni düşmen Ḳabūlī redd iderse
Anuñçün ġam çeküp olma melūlī

5. **anuñçün:**
Mesnevi 9
Mısra: **10**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Gül-i bāġ-ı leṭāfetdür ʿiẕārı
Anuñçün yoḳ durur yanında ḫārı

6. **anuñçün:**
Tahmis 3
Mısra: **15**
Onun için, bu yüzden, bundan dolayı.

Cehd eylesün ki ḳalbi anuñçün türāb ola
Feṭḥ eyle derd-i nefsüñi Fettāḥa ṭut yüzüñ

Anuşirvān:

1. **anuşirvān:**
Müseddes 5
Mısra: **22**
Adaletiyle cihana ün salmış İran şahı Nuşirevan.

Ḥayāt-ı ʿāleme ʿadlüñ sebebdür cān-ı ʿālemsin
ʿAdāletde Anuşirvān u beẕl itmekde Ḥātemsin

ār:

1. **ār:**
Kıt'a 7
Mısra: **7**
Utanma duygusu, çekinme, mahcubiyet.

Der-ḥāl ḫāk būsīd ġalṭīd ār u guft
Ez-dūst yek işāret ez-mā be-ser devīden

ʿār:

1. **ʿārı:**-*ı*
Gazel 326
Mısra: **8**
Utanma duygusu, çekinme, mahcubiyet.

Zene meyl eylemezin ḫāṣılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne vaḳārı severin

2. **ʿār:**
Mesnevi 5
Mısra: **104**
Utanma duygusu, çekinme, mahcubiyet.

El-firār el-firār anlardan
Ki fırār ide ʿār anlardan

3. **ʿār:**
Mesnevi 5
Mısra: **105**
Utanma duygusu, çekinme, mahcubiyet.

Żulmi gör ʿār neyler anlarda
Ki hüner bir olur erenlerde

ʿār eyleme:

1. **ʿār eyleme:**-*me*
Beyit 144
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ar etmek, utanmak, yaptıklarından dolayı utanç duymak.

Taḥṣīl-i kemāl itmege ʿār eyleme ʿārif
Ḥāṣıl olımaz ḫāṣılı ʿār ile maʿārif

ʿār iderseñ:

1. **ʿār iderseñ:**-*er, -se, -n*
Tahmis 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ar etmek, utanmak, çekinmek.

Terk-i nāmūs itmeyince nāmdār olmaz ḫalāṣ
ʿĀr iderseñ idemezsin yāre ʿarż-ı iḫtişāṣ

2. ʿ**ār iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Tahmis 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ar etmek, utanmak, çekinmek.

Terk-i nāmūs itmeyince nāmdār olmaz ḫalāṣ
ʿĀr iderseñ idemezsin yāre ʿarż-ı iḫtişāṣ

<u>ʿār ile hevā-yı yār:</u>

1. ʿ**ār ile hevā-yı yār:**
Gazel 435
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin aşkı ile utanma duygusu.

Alışmaz ey gönül ʿāşıḳda ʿār ile hevā-yı yār
Ya bārī ʿışḳ-ı yāri iḫtiyār eyle ya nāmūsı

<u>ʿār ṣāḥibidür:</u>

1. ʿ**ār ṣāḥibidür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Utanma duygusu olan (kimse).

Aḳçe devletliler muṣāḥibidür
Aḳçenüñ ehli ʿār ṣāḥibidür

<u>ara:</u>

1. **aradum:**-*du, -m*
Gazel 182
Mısra: **6**
Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak.

Ṣūfi gitdi didiler seyr iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi ol ortada yoḳ

2. **ara:**
Gazel 280
Mısra: **3**
Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak.

Yūsuf-ı cānı Mıṣr-ı dilde ara
Hiç ʿazīzüm yabānda neylersin

3. **ara:**
Gazel 284
Mısra: **1**
Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak.

Ey dil ara yüri ol serv-i dil-ārā seyrin
Eyle ol naḫl-i cemāl-i çemen-ārā seyrin

4. **arasın:**-*sın*
Gazel 330
Mısra: **8**
Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak.

Renklü rū yoḳdur gül-i gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā gülzārı varsun arasın

5. **ararsa:**-*r, -sa*
Kaside 1
Mısra: **58**
Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak.

ʿAceb pākīze cevhersin ki el-ḥaḳ mi<u>ş</u>l ü mānendüñ
Bulınmaz tīşe-i fikret ararsa kānın imkānuñ

6. **ara:**
Gazel 162
Mısra: **4**
Ara sıra, bazen, kimi zaman.

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

7. **ara:**
Gazel 162
Mısra: **4**
Ara sıra, bazen, kimi zaman.

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

8. **ara:**
Gazel 218
Mısra: **8**

Ara sıra, bazen, kimi zaman.

Gitdi yiriyle ḳalmadı ārām u ṣabr-ı dil
Cānā inanmaz iseñ eger baña ara gel

9. **arasında:**-*sı, -n, -da*
Gazel 226
Mısra: **1**
İki şeyin ortası. II Bir kalabalığın ortası, insanların arası.

Beni aḳrān arasında ser-efrāz eyle sulṭānum
Zamānı geçmedin maʿhūdı ifrāz eyle sulṭānum

10. **aramuzdan:**-*muz, -dan*
Gazel 298
Mısra: **5**
İki şeyin ortası. II Âşık ile rakibin arası.

Raḳīb ile aramuzdan nizāʿı ḳaṭʿ eyle
Efendi tīġ getür düşmeni götür aradan

11. **aralarından:**-*lar, -ı, -n, -dan*
Gazel 386
Mısra: **2**
İki şeyin ortası. II Güzellerin arası.

Şāh-bāz-ı ṭabʿı ṣaldum ḫūblar ālāyına
Umarın aralarından bir şikār ala yine

12. **arada:**-*da*
Gazel 429
Mısra: **9**
İki şeyin ortası. II Ortak bir konuda anlaşmak, bir araya gelmek.

Ey Ḳabūlī arada ḳābil degüldür ittiḥād
Yār zīrā telḫ-gūy u kīne-cūy u tünd-ḫūy

13. **aramızda:**-*mız, -da*
Gazel 69
Mısra: **2**
Bir kalabalığın ortası, insanların arası. II Âşıklar topluluğunun arası.

Gedālaruz içimüzde emīrümüz yoḳdur
Ġanīlerüz aramızda faḳīrümüz yoḳdur

14. **aradadur:**-*da, -dur*
Gazel 72
Mısra: **10**
İki şeyin ortası. II Arada olmak.

Aġyār var iken saña rām olmaz ol melek
Olmaz Ḳabūli nite ki şeyṭān aradadur

15. **arada:**-*da*
Gazel 86
Mısra: **8**
İki şeyin ortası. II Arada olmak.

Yād-ı leb-i laʿlüñle dem ü laḥm geçermiş
Az ḳışşa degüldür arada ḳan olacaḳdur

16. **aradan:**-*dan*
Gazel 221
Mısra: **4**
İki şeyin ortası. II Sevgilinin saçlarının arası.

Tār-ı ʿanberbār-ı yāre ṭolaşan ber-dār olur
El çek aradan dilā zülf-i dil-ārādan çekil

17. **araya:**-*y, -a*
Gazel 380
Mısra: **1**
Ara, iç, orta.

Ṣad-pāre oldı sīne gider ṣaḳın araya
Ey ḳaşları kemānum oḳuñ atma paraya

18. **aralarında:**-*lar, -ı, -n, -da*
Mesnevi 15
Mısra: **46**
Ara, iç, orta.

Her ne isterse aḳçe ṭaşıdur
Altun aralarında yüz başıdur

19. **araya:**-*y, -a*
Mesnevi 5
Mısra: **30**
İki şeyin ortası. II İki kişinin arasındaki mesele.

ʿArż olunsun cenāb-ı aġaya
Muṭṭaliʿ ola tā bu araya

20. **arasında:**-*sı, -n, -da*
Gazel 106
Mısra: **3**
İki şeyin ortası. II Korku ve ümit arası.

Ḫavf ile ümmīd arasında nice cān virmeyem
Ġamzesi rezm eyledikce lebleri āzerm ider

ʿArab:

1. ʿ**Arabda:**-*da*
Gazel 79
Mısra: **3**
Arabistan.

ʿArabda ʿAcemde bulunmaz naẓīrüñ
Cefākār u ġaddār u ʿayyār yār

ʿArab şūḫına:

1. ʿ**Arab şūḫına:**-*n, -a*
Gazel 317
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Arap güzel. II Sevgili.

Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

ʿaraba çarḫı:

1. ʿ**araba çarḫı:**
Kaside 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Araba tekerleği.

Yüzüñ arduñ ʿaraba çarḫı gibi nā-maʿlūm
Kehle bāzārı yirüñdür yüri dingil dingil

aradan çıḳsun:

1. **aradan çıḳsun:**-*sun*
Kaside 4
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aradan çıkmak: Kendini bir sorunun veya davanın dışında tutmak.

Fitnedür istemezüz anı aradan çıḳsun
Müttefiḳdür bu kelām üzre cemīʿ-i ḫuddām

aradan gecid virelüm:

1. **aradan gecid virelüm:**-*elüm*
Beyit 263
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir süre ara vermek.

Seyl-i eşki müdām aḳıtmayalum
Bir zamān aradan gecid virelüm

aradan gitmez:

1. **aradan gitmez:**-*mez*
Kaside 4
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Aradan çekilip gitmek.

Līk maʿḳūle rıżā virmedi erbāb-ı hücūm
Didiler gitmezüz ol gitmez aradan mādām

aradan götür:

1. **aradan götür:**
Gazel 298
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aradan götürmek, ortadan kaldırmak, son vermek.

Raḳīb ile aramuzdan nizāʿı ḳaṭʿ eyle
Efendi tīġ getür düşmeni götür aradan

ʿarak:

1. ʿ**araḳla:**-*la*
Gazel 255

Mısra: **3**
Rakı.

ʿAraḳla bādeyi dün gice meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ andan beter buldum

ʿaraḳ idelüm:

1. ʿ**araḳ idelüm:**-*elüm*
Beyit 258
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap içmek.

Bizümle meclise gel muṭrıb ittifāḳ eyle
Ki biz ʿaraḳ idelüm sāzı sen ʿırāḳ eyle

ʿaraknāk olmış ebrūsın:

1. ʿ**araḳnāk olmış ebrūsın:**-*sı, -n*
Gazel 92
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Terli, ıslak kaş. II Sevgilinin parlak kaşı.

Ol ʿaraḳnāk olmış ebrūsın mücellā itdi yār
Ṣanasın şemşīrgerdür ḫançer-i bürrān açar

ʿarak-nūş ol:

1. ʿ**araḳ-nūş ol:**
Kıt'a 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İçki içmek.

Gāh bāde gehī ʿaraḳ-nūş ol
Ḫāṭıruñ ġuṣṣadan ırāġ olsun

ʿaraḳ-rīz:

1. ʿ**araḳ-rīz:**
Gazel 101
Mısra: **9**
Terleyen, ter döken (kimse).

Tāb-ı mülden ḳızarup nola ʿaraḳ-rīz olsañ
Derlemek bāde içerken ezelī ḫūyuñdur

aralarından çıkup:

1. **aralarından çıḳup:**-*up*
Kaside 5
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Aralarından çıkmak, belli bir yerden sıyrılıp gitmek.

Çıḳup aralarından atılup şīrāna heybetle
Muḳarrerdür ʿadūya ḥamlesi Rıḍvān Paşanuñ

aralık:

1. **aralıḳdur:**-*dur*
Gazel 65
Mısra: **10**
Ara, boşluk. II Dünya, âlem.
Kemāl ehli maʿārif ṣāḥibiyüm diyü lāf urmaḳ
Ḳabūlī ʿālem-ārālıḳ degül ʿālem aralıḳdur

ārām:

1. **ārām:**
Gazel 239
Mısra: **10**
Huzur, rahat.

Niyyet-i ʿazm-i sefer eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bir gūşede şimden girü yoḳdur ārām

2. **ārāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **32**
Huzur, rahat.

Gelüp meydānuña baş ḳomayınca ḳomaduñ elden
ʿAdūyı kendüñe rām itmeyince yoḳdur ārāmuñ

ārām eyleñ:

1. **ārām eyleñ:**-*ñ*
Kaside 4
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Dinlenmek, huzur bulmak, rahat etmek.

Līk nār-ı ġażab-ı dūdgeh-i sulṭānī
Neye varur göresin bir nefes eyleñ ārām

ārām idecek yir:

1. **ārām idecek yir:**
Gazel 256
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Huzur bulacak yer.

Maḥabbet ʿāşıḳı bir
ʿāleme īṣāl ider k'anda
Feraḥ bir laḥẓa ārām
idecek yir bulamaz ġam
hem

ārām idemez:

1. **ārām idemez:**-*emez*
Gazel 166
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dinlenmek, huzur bulmak, rahat etmek.

Gerçi ol sīm-teni kimse
dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil
ārām idemez

ārām iderse:

1. **ārām iderse:**-*er, -se*
Gazel 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Huzur vermek, rahatlatmak.

ʿĀşıḳ ki eşki dāne dü tā
ḳaddi dām ola
Ārām iderse murġ-ı viṣāl
aña rām ola

ārām virmeyüp:

1. **ārām virmeyüp:**-*me, -y, -üp*
Gazel 257
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Huzur vermek, dirlik vermek, mutlu etmek, rahat vermek.

Eyleyüp dil murġına
zülfin o sīm-endām dām
Dāne-i ḫāliyle itdi
virmeyüp ārām rām

ārāmgāh:

1. **ārāmgāhum:**-*um*
Gazel 13
Mısra: **4**
Durulacak, dinlenilecek yer. II Âşığın durağı.

Zemīni ser-be-ser geşt ü
güẓār itdüm ṣabā-mānend
Yine ārāmgāhum
āstānuñdur türābāsā

ārām-i cān-i menest:

1. **ārām-i cān-i menest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Benim canımın rahatı. II Âşığın rahatı, huzuru. II Şarap.

Be-men dih ki ārām-i cān-
i menest
Nevā-sāz-i murġ-i revān-i
menest

ārāmīde:

1. **ārāmīdeyüz:**-*y, -üz*
Tahmis 7
Mısra: **3**
Sakin kalmak, durgun olmak.

Dil remīde ġayrdan dil-
berle ārāmīdeyüz
Yārdan ḫursend ü aʿdādan
melāmet-dīdeyüz

aran:

1. **aransa:**-*sa*
Kaside 5
Mısra: **62**
Aranmak, araştırılmak, belli bir şeyin bulunması için çalışılmak.

Ṭumanis-nām u kūh-
endām gerdūn-saḳf
āhendür
Bulunmaz böyle bir ḳalʿa
aransa rubʿı dünyānuñ

ʿarʿar:

1. **ʿarʿar:**
Gazel 77
Mısra: **10**
Yabani servi ağacı, dikenli ardıç ağacı, dağ servisi.

Naḫl-i ḳadüñe nisbet
kūteh-ḳad iken şimşād

Serv-i ḳad-i bālāña hiç
beñzeye mi ʿarʿar

ʿarʿar ḳadüñ üftādesi:

1. **ʿarʿar ḳadüñ üftādesi:**
Beyit 43
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Servi boyun tutkunu. II Sevgilinin serviye benzeyen uzun ve ince boyuna tutkulu olan âşık.

Sünbül ṣaçuñ āşüftesi gül
ʿārıżuñ dīvānesi
Nergis gözüñ ālüftesi
ʿarʿar ḳadüñ üftādesi

ʿarʿar-ı ḳaddüñ ḥırāmı:

1. **ʿarʿar-ı ḳaddüñ ḫırāmı:**
Gazel 82
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Dağ servisinin boyunun salınışı. II Sevgilinin uzun boyuyla salınarak edalı bir şekilde yürüyüşü.

Serv-i çemende ʿarʿar-ı
ḳaddüñ ḫırāmı yoḳ
Var ise şīve-i revişüñ
nārvendedür

ārāste ḳılup:

1. **ārāste ḳılup:**-*up*
Diğer 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Süslemek, bezemek.

Ḥamd ü şükr ü sipās ol
Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki
efrād-ı ādemiyānı kemāl-i
fażlla ārāste ḳılup
zebān-ı faṣīḥü'l-
beyānlarından yenābiʿ-i
ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı
dehānlarından

araya girmesün:

1. **araya girmesün:**-*me, -sün*
Gazel 402
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Araya girmek: İki kişi arasındaki işe karışmak.

Şuʿāʿ-ı pertev-i ḫurşīd-i
ʿālem gibi olursa
Sarāy-ı ḫāṣa yol virme
araya girmesün nāşī

araya ṣaldı:

1. **araya ṣaldı:**-*dı*
Gazel 57
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Meydana salmak, ortaya atmak.

Araya çirk-i küdüret ṣaldı
gerçi kim ʿadū
Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler
anı yār yur

ārāyiş itmiş:

1. **ārāyiş itmiş:**-*miş*
Gazel 44
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Süslemek, güzelleştirmek.

Gülşen-ārā-yı bahāristān-ı
nüzhetgāh-ı üns
Bir dıraḫt ārāyiş itmiş
ḳadd-i dil-cū ḳoymış ad

ārāyiş-i nisvāna:

1. **ārāyiş-i nisvāna:**-*a*
Gazel 56
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Kadınların süsü, güzelliği.

Nev-ʿarūs-ı felegüñ
ʿişvesine aldanmaz
Baḳmaz ārāyiş-i nisvāna
göñül erdür er

ʿārdan ʿārī olanlardur:

1. **ʿārdan ʿārī olanlardur:**-*lar, -dur*
Gazel 401
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Utanma duygusundan arınan, temizlenen (kimse). II İnsanların kınamasını ve ayıplamasını umursamayarak utanma duygusunu bir kenara bırakan Melami kişi.

ʿĀrdan ʿārī olanlardur
bulanlar nām u neng

Nāmdār-ı ʿālem ol terk eyle nām u ʿāruñı

ardıhi:

1. **arḍıhi:**
Tarih 16
Mısra: **5**
Yere, yeryüzüne.

Ḳad benā dāran ʿale-arḍı ḥamīmi arḍıhi
Kāne ḳable'l-ān muḥtācen li-taʿmīrin bihi

ardınca:

1. **ardınca:**
Gazel 49
Mısra: **9**
Sonrasında, akabinde, peşinde.

Meded ardınca ol ey dil ḳaçırma furṣat eldeyken
Saña ol gözleri āhū şikār olmaḳ muḳarrerdür

2. **ardınca:**
Gazel 121
Mısra: **8**
Sonrasında, akabinde, peşinde.

Vaḥşīlük eylemiş yine görünmez ol ġazāl
Aġyār-ı seg-ṭabīʿatı ardınca söyledür

3. **ardınca:**
Gazel 129
Mısra: **8**
Sonrasında, akabinde, peşinde.

Rāyet-i sebz ile serdār oldı ezhār içre serv
Lāle ʿasker cemʿ idüp ardınca bayraġın çeker

4. **ardınca:**
Gazel 332
Mısra: **3**
Sonrasında, akabinde, peşinde.

Dōst ardınca ʿadūnuñ sözi ṣavı çoġ olur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ idelüm gel dōstum aġyārı ṣav

arduñca:

1. **arduñca:**
Gazel 412
Mısra: **8**
Sonrasında, akabinde, peşinde.

Miṣāl-i ḳāleb-ı fersūde künc-i ġamda biz ḳalduḳ
Firāḳa döymeyüp arduñca çıḳdı cānumuz gitdi

ʿarefnāk:

1. **ʿarefnāk:**
Tahmis 2
Mısra: **17**
"Rabb'im, Seni bilinmesi gereken ölçüde bilip tanıyamadık." hadisine iktibastır.

Herkes ʿarefnāk adın yād itmemekdür efḍali
Maʿrifet bābında olmaz her kişinüñ medḫali

arġac:

1. **arġac:**
Beyit 153
Mısra: **2**
Dokumacılıkta bezin enine atılan iplikleri, atkı.

Ḳapuñda raḳībüñ k'eli bir işe irişe
Arġac olur elbette ol irdügi erişe

ārī:

1. **ārī:**
Gazel 9
Mısra: **8**
Şüphesiz, elbette, muhakkak.

Ez-behr-i ḳāmetī be-belāhā fütādeem
Bālā-yi ḳāmet-i tu şud ārī belā-yi mā

2. **āri:**
Mesnevi 6
Mısra: **47**
Şüphesiz, elbette, muhakkak.

Sāniyest āri ez-şuhūr u dühūr
Neved u nüh-ṣad ez-sinīn ü şuhūr

ʿāri:

1. ʿ**ārīsin:**-*sin*
Gazel 266
Mısra: **4**
(Ayıp ve kusurlardan) Arınmış, tertemiz (kimse). II Sevgili.

Miṣāl-i ʿār u nāmūs u edeb maḳbūl-i ʿālemsin
Hüner gibi ser-ā-pā ʿaybdan ʿālemde ʿārīsin

2. ʿ**āridür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **19**
Arınmış, tertemiz (kimse).

Cism-i ʿüryānı libās-ı ʿāriyetden ʿāridür
Bir küdüretden muʿarrā pāk bir muṭlaḳ dede

ʿārif:

1. ʿ**ārif:**
Beyit 144
Mısra: **1**
Âlim, bilgin, irfan sahibi, seçkin kul.

Taḥṣīl-i kemāl itmege ʿār eyleme ʿārif
Ḥāṣıl olımaz ḥāṣılı ʿār ile maʿārif

2. ʿ**ārife:**-*e*
Gazel 63
Mısra: **2**
Âlim, bilgin, irfan sahibi, seçkin kul.

Ḥażīż-i ḫāk-i devlet evc-i rifʿatden baña yegdür
Ki zer-taḥt-ı süreyyādan ʿārife taḥt-ı serā yegdür

3. ʿ**ārife:**-*e*
Gazel 65
Mısra: **5**
Âlim, bilgin, irfan sahibi, seçkin kul.

Mekānında oturmaḳ ʿārife bir güne beglikdür
Vücūdı ḳalʿasın ḥıfẓ eylemek başḳa aġalıḳdur

4. ʿ**ārife:**-*e*
Gazel 167
Mısra: **1**
Âlim, bilgin, irfan sahibi, seçkin kul.

Birdür libās-ı fāḫir ile ʿārife pelās
Faḳr ile eyle faḫr ki lā-be'se fi'l-libās

5. ʿ**ārifler:**-*ler*
Gazel 214
Mısra: **10**
Âlim, bilgin, irfan sahibi, seçkin kul.

ʿĀrif-i tīr-i ḳażā ḥükm-i ḳaderden aġlamaz
Ey Ḳabūlī sen de ʿārifler ḳadar ṭuyduñsa gel

6. ʿ**ārif:**
Gazel 245
Mısra: **2**
Âlim, bilgin, irfan sahibi, seçkin kul.

Ferddür māh-ı receb kimseye olmaz maḥrem
Ḥarem-i ḥürmetine ʿārif iseñ olma aṣem

7. ʿ**ārif:**
Gazel 325
Mısra: **3**
Âlim, bilgin, irfan sahibi, seçkin kul.

Cām-ı ṣarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevser ṣarābı ġılmān elinden

8. ʿ**ārif:**
Gazel 379
Mısra: **7**
Âlim, bilgin, irfan sahibi, seçkin kul.

Urma dem sırr-ı ene'l-Ḥaḳdan eger ʿārif iseñ
Ḥaḳ bilür ḫayli ḳuṣūr eyledi Manṣūr orada

ʿārif olan:

1. ʿ**ārif olan:**
Gazel 287
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Arif olan, ilimli irfanlı (kimse).

Hażm ider ʿārif olan içse yidi deryāyı
Cürʿa-i cām-ı ṣafā hażm idene nūş olsun

ʿārif olan fehm ider:

1. ʿ**ārif olan fehm ider:**
Beyit 94
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Arif olan anlar / Arife tarif gerekmez: Üstü örtülü olarak söylenen bir söz, ancak anlayışı kuvvetli kimselerce anlaşılabilir. Arif olana bir şeyi izah etmek gerekmez. Zira o her şeyin farkına varabilecek bir kavrayışa sahiptir.

Feyż-i Ḥaḳdur ʿışḳ aña kesb eylemek lāzım degül
ʿĀrif olan fehm ider anı dimek lāzım degül

ʿārif ü dānā ola:

1. ʿ**ārif ü dānā ola:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Arif ve âlim olmak.

Vālih ü ḥayrān odur kim ʿārif ü dānā ola
Lücce-i baḥr-ı şuhūda ola müstaġraḳ dede

ʿārife ḳuṣūrın añlamaḳ ʿayn-ı ʿināyetdür:

1. ʿ**ārife ḳuṣūrın añlamaḳ ʿayn-ı ʿināyetdür:**
Gazel 214
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Arif için kusurunu bilmek ihsandır: Arif olan kusurlarının farkına varır ve bu hataları tekrar yapmamak için gayret sarf eder. Cahil ise yaptıklarında bir kusur görmez ve bu sebeple kendini her konuda haklı ve mükemmel görür. Oysa kusurlarının farkına varan kişi, derhâl hatasını düzeltir ve kâmil insan olma yolunda devam eder. Bu bağlamda kusurların farkında varmak, insana verilmiş en büyük lütuflardandır.

ʿĀrife ʿayn-ı ʿināyetdür ḳuṣūrın añlamaḳ
Ger ḳuṣūr-ı mā-ʿabednādan keder ṭuyduñsa gel

ʿārif-i aḥvāl:

1. ʿ**ārif-i aḥvāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Vaziyetleri bilen, durumlardan haberdar olan (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Cāmiʿ-i māl ü mecmaʿ-ı āmāl
Vāḳıf-ı ḥāl ü ʿārif-i aḥvāl

ʿārif-i cān:

1. ʿ**ārif-i cān:**
Gazel 396
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can arifi, can hususunda bilgili kişi.

ʿĀrif-i cān imiş bilen lebüñi
Cāna cān ḳatdı laʿlüñ anı ḳodı

ʿārif-i esrār-ı mezāyā-yı kelām:

1. ʿ**ārif-i esrār-ı mezāyā-yı kelām:**
Kaside 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sözün faziletindeki sırları bilen (kimse).

Diñle ey ʿārif-i esrār-ı mezāyā-yı kelām
İşit ey rāfiʿ-i astār-ı ḥabāyā-yı merām

ʿārif-i perhīzkār:

1. ʿ**ārif-i perhīzkār:**
Gazel 439
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

(Dünyayı) Yok sayan, ilgilenmeyen arif (kimse).

Niʿmet-i dünyāya baḳmaz ʿārif-i perhīzkār
Açlıġa tebdīl ider ehl-i ḳanāʿat toḳlıġı

<u>ʿārif-i sırr-ı ḫafī:</u>

1. ʿ**ārif-i sırr-ı ḫafī:**
Kaside 1
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Gizli sırların arifi.

Didi ey ʿārif-i sırr-ı ḫafī pūşīde yir yoḳdur
Şeb-i muẓlim żiyāsın setr ider mi māh-ı tābānuñ

<u>ʿārif-i sırr-ı Hassān:</u>

1. ʿ**ārif-i sırr-ı Hassān:**
Kaside 2
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Hasan'ın sırrını bilen (kimse). II Hassan bin Sabit kadar güzel şiirler yazan Kabûlî.

ʿĀlim-i faẓl u hüner nāẓım-ı dürr ü güher
Vāḳıf-ı remz-i ḥasen ʿārif-i sırr-ı Ḥassān

<u>ʿārif-i sırr-ı Hudā:</u>

1. ʿ**ārif-i sırr-ı Hudā:**
Gazel 71
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Allah'ın sırrına vakıf olan arif.

Ey Ḳabūlī ḳahr-ı Ḥaḳ müstelzim-i elṭāfdur
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bu nükteyi iẕʿān ider

2. ʿ**ārif-i sırr-ı Hudā:**
Gazel 249
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah'ın sırlarını bilen arif (kimse).

Bir mürüvvet kānı şāh-ı muḳtedāmuz var bizüm
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bir ketḫüdāmuz var bizüm

<u>ʿārif-i tīr-i ḳażā:</u>

1. ʿ**ārif-i tīr-i ḳażā:**
Gazel 214
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kaza okunun arifi. II Kadere razı olmuş arif.

ʿĀrif-i tīr-i ḳażā ḥükm-i ḳaderden aġlamaz
Ey Ḳabūlī sen de ʿārifler ḳadar ṭuyduñsa gel

<u>ʿāriflerüñ pāyına:</u>

1. ʿ**āriflerüñ pāyına:**-*n, -a*
Gazel 59
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ariflerin ayağı. II Ariflerin kendisi.

Kimseye dünyā içün baş egmeyen ʿāriflerüñ
Baş egerler pāyına ayaġına dünyā gelür

<u>ʿāriyetī bir cāmedür:</u>

1. ʿ**āriyetī bir cāmedür:**-*dür*
Gazel 169
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ödünç bir elbise. II Geri alınmak üzere verilen insan bedeni.

Bilmez libās-ı ten aña ʿāriyetī bir cāmedür
Şol kimseler kim ṣoyınup abdāl-ı ʿuryān olmamış

<u>ʿārıż:</u>

1. ʿ**ārıżuñı:**-*uñ, -ı*
Beyit 152
Mısra: **1**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Āb gülzāra gelüp ʿārıżuñı yād eyler
Ṭaşlarla dögünüp nāle vü feryād eyler

2. ʿ**ārıżuñ:**-*uñ*
Gazel 285
Mısra: **6**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Şolmasun ḥaşre degin ḫurrem ü ḫandān olsun
ʿĀrıżuñ tāze gül-i bāġ-ı leṭāfet bilürin

3. ʿ**ārıżı:**-*ı*
Gazel 505
Mısra: **3**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

ʿĀrıżı Kaʿbe yüzi ḳıble ser-i kūyı maḳām
Ḳāmet-i mevzūnı bir sīmīn direkdür nūrdan

ʿārıżī:

1. ʿ**ārıżīdür:**-*dür*
Gazel 110
Mısra: **2**
Kalıcı olmayan, gelip geçici.

ʿĀrıż-ı dil-bere baḳ eyleme mirʾāta naẓar
ʿĀrıżīdür anuñ ol gösterişi ẕāta naẓar

ʿārıż-ı dil-bere baḳ:

1. ʿ**ārıż-ı dil-bere baḳ:**-*e*
Gazel 110
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin yanağına bakmak.

ʿĀrıż-ı dil-bere baḳ eyleme mirʾāta naẓar
ʿĀrıżīdür anuñ ol gösterişi ẕāta naẓar

ʿārıż-ı gülgūn:

1. ʿ**ārıż-ı gülgūn:**
Gazel 95
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gül renkli yanak. II Sevgilinin gül yanağı.

ʿĀrıż-ı gülgūn ile sensin cihānuñ yügrügi
Gelmege Şepdīz-i ḫaṭṭuñ daḫı çoḳ ezmān var

ʿārıż-ı yār:

1. ʿ**ārıż-ı yār:**
Beyit 72
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilini yanağı.

Ḳamerī yaḳa içre ʿārıż-ı yār
Berḳ urur māh-ı nev gibi her bār

ʿārıż-ı yāre:

1. ʿ**ārıż-ı yāre:**-*e*
Gazel 243
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağı.

ʿĀrıż-ı yāre muḳābil ṭutamam mir'ātı
Anı āyīne-i İskendere beñzer diyemem

ʿārıż-ı yāre muʿārıż olmasa:

1. ʿ**ārıż-ı yāre muʿārıż olmasa:**-*ma, -sa*
Beyit 64
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağına muhalif olmak. II Gülün sevgilinin yanağına karşı durması, sevgilinin yanağıyla gülün benzerlik açısından birbirleriyle yarış hâlinde olması.

ʿĀrıż-ı yāre muʿārıż olmasa gülşende gül
Hīç olur mıydı muḳābil olıcaḳ şermende gül

ʿārıż-ı zībāñ:

1. ʿ**ārıż-ı zībāñ:**
Gazel 185
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel yanak. II Sevgilinin güzel yüzü, yanağı.

Güli şermende ḳılan ʿārıż-ı zībāñ ancaḳ
Servi kūteh düşüren ḳāmet-i bālāñ ancaḳ

ʿārıż-ı zībāña:

1. ʿ**ārıż-ı zībāña:**-*ñ, -a*
Gazel 127
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -

Güzel yanak. II Sevgilinin güzel yüzü.

Cemālüñ muṣḥafı ḥaḳḳı güzellik sende ḫatm oldı
Leṭāfetle ṭarāvet ʿārıż-ı zībāña ḳalmışdur

2. **ʿārıż-ı zībāña:**-*ñ, -a*
Gazel 173
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzel yanak. II Sevgilinin güzel yüzü.

Melāḥat ʿārıż-ı zībāña mensūb
Güzellik ṭalʿat-ı ġarrāña maḫṣūṣ

ʿārıżuñ vaṣf eylesem:

1. **ʿārıżuñ vaṣf eylesem:**-*se, -m*
Gazel 113
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yanağını anlatmak. II Sevgilinin yanağının güzelliğinden söz etmek.

ʿĀrıżuñ vaṣf eylesem gülzārda ṣular ṭurur
Ḳāmet-i dil-cūyuñ añsam bāġda cūlar ṭurur

arḳaña virmez:

1. **arḳaña virmez:**-*mez*
Gazel 80
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Arkaya bırakmak, başka bir zamana bırakmak, ertelemek.

Nice ṣıḥḥāt bulur ādem bu fenā dārında
ʿĀḳıbet cāmesini arḳaña virmez düreḳor

arḳasına aldılar:

1. **arḳasına aldılar:**-*dı, -lar*
Terci-bend 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sırtına almak, yüklenmek.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

2. **arḳasına aldılar:**-*dı, -lar*
Terci-bend 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sırtına almak, yüklenmek.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

3. **arḳasına aldılar:**-*dı, -lar*
Terci-bend 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Sırtına almak, yüklenmek.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

4. **arḳasına aldılar:**-*dı, -lar*
Terci-bend 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Sırtına almak, yüklenmek.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

5. **arḳasına aldılar:**-*dı, -lar*
Terci-bend 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Sırtına almak, yüklenmek.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

ʿarşa çıḳ:

1. **ʿarşa çıḳ:**
Tahmis 8
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Arşa çıkmak, göğe yükselmek.

ʿArşa çıḳ anda āşyān eyle
Ṣavt-ı nāleñ nidā-yı ḳuds olsun

ʿarşageh-i kūy-ı yārda:

1. ʿ**arşageh-i kūy-ı yārda:**-*da*
Gazel 398
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesinin meydanı.

Mānend-i gūy ʿarşageh-i kūy-ı yārda
Çevgān-ı zülf-i yār ile ġalṭān olam gibi

ʿarşa-i ʿālemde:

1. ʿ**arşa-i ʿālemde:**-*de*
Beyit 98
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünya meydanı. II Dünya, yeryüzü.

ʿĀḳıbet ʿarşa-i ʿālemde ider zār u zebūn
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

2. ʿ**arşa-i ʿālemde:**-*de*
Tarih 18
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cihan meydanı. II Dünya, âlem.

Ḥażret-i serdār-ı pür-ḳudret vezīr-i kām-rān
ʿArşa-i ʿālemde şimdi yine bir dād eyledi

ʿarşa-i dehrde:

1. ʿ**arşa-i dehrde:**-*de*
Kıt'a 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dünya arsası. II Dünya, cihan, âlem.

Göñül almaḳ durur mürüvvet ile
ʿArşa-i dehrde dil-āverlik

ʿarşa-i ʿışḳ:

1. ʿ**arşa-i ʿışḳ:**
Gazel 445
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk meydanı. II Aşk.

Sen degülsüñ yalıñuz terk iden ey dil serüñi
ʿArşa-i ʿışḳ durur bunda niçe baş yatur

ʿarşa-i maʿnāda:

1. ʿ**arşa-i maʿnāda:**-*da*
Gazel 429
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mana arsası. II Söz meydanı, şairlik.

ʿArşa-i maʿnāda raḫş-ı ṭabʿuma nisbet ḳıla
Bāġ-ı ʿālemde semend-i bād-ı pāy-ı deşt-pūy

ʿarşa-i mülk-i cihānı gözlerüz:

1. ʿ**arşa-i mülk-i cihānı gözlerüz:**-*r, -üz*
Beyit 282
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihan mülkünün arsasını gözlemek. II Dünyayı seyretmek.

Niçe demdür ʿarşa-i mülk-i cihānı gözlerüz
Nāmı çıḳmış bir dil-āver pehlevānı gözlerüz

ʿarşa-i naẓm:

1. ʿ**arşa-i naẓm:**
Beyit 160
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şiir meydanı, söz meydanı. II Şairlerin şiirlerini birbirleriyle yarıştırmaları.

Ḳabūli ʿarşa-i naẓm içre ehl-i diller ile
Semend-i ṭabʿumuzı ḳoşa ḳoşa biz ḳalduḳ

ʿarşa-i rezm:

1. ʿ**arşa-i rezm:**
Gazel 157
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Savaş meydanı.

Birer birer çıḳaruz ʿarşa-i rezm içre aʿdāya

Ḳabūlī cevher-i ferdüz erenler ḥaḳḳı merdüz biz

arslan:

1. **arslanlardur:**-*lar, -dur*
Terci-bend 3
Mısra: **8**
Aslan. II Yiğit, mert âşık.

Bunlaruñ her biri bir yirde nigehbānlardur
Mīşe-i faḳr u fenā bekçisi arslanlardur

2. **arslānum:**-*um*
Gazel 418
Mısra: **8**
Aslan. II Sevgili.

Pençe-i ḳaplān-ı miḥnetden ḫalāṣ it bendeñi
Bir ʿAlīlük eyle ben bīmāra arslānum ʿAli

art:

1. **artar:**-*ar*
Gazel 99
Mısra: **2**
Artmak, çoğalmak, fazlalaşmak.

Ey dil ʿiẕār-ı dil-bere baḳ gül zamānıdur
Artar fiġān u nāle-i bülbül zamānıdur

2. **artar:**-*ar*
Gazel 438
Mısra: **6**
Artmak, çoğalmak, fazlalaşmak.

ʿAraḳnāk olduġuñca tāb-ı mülden
Bahār-ı ḥüsnüñ artar āb-ı rūyı

arta ḳalur:

1. **arta ḳalur:**
Gazel 176
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Artakalmak, geriye kalmak.

Kimi ḳonar göçer kimisi daḫı gelmede
Nice kişiden arta ḳalur dünye bir ribāṭ

artık:

1. **artıḳ:**
Gazel 298
Mısra: **8**
Artık, bundan böyle, şimdiden sonra.

Ruḫuñla kākülüñ ögmekden özge ey meh-rū
Senüñle yoḳ sözümüz artıḳ aḳdan ḳaradan

artuk:

1. **artuḳ:**
Gazel 516
Mısra: **4**
Artık, bundan böyle, şimdiden sonra.

Pādişāhum başumı kes tīġuñ ile rāżıyam
Senden artuḳ dünyede maḥbūb efendüm var ise

artur:

1. **artursun:**-*sun*
Gazel 224
Mısra: **6**
Arttırmak, çoğaltmak, fazlalaştırmak.

Dergāh-ı İlāhīden me'mūl olan oldur
Günden güne artursun ʿünvānuñı sulṭānum

2. **arturduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 436
Mısra: **11**
Arttırmak, çoğaltmak, fazlalaştırmak.

Muṣannaʿdur kelāmuñ ṣanʿatı gitdükce arturduñ
Ḳabūlī beyt-i şiʿrüñ ḫayli üstādānedür şimdi

3. **arturursa:**-*ur, -sa*
Terci-bend 4
Mısra: **45**
Arttırmak, çoğaltmak, fazlalaştırmak.

Kim arturursa manṣıb anuñdur ziyād idüñ
Ṭurmañ ʿināds ḳoñ sözüme iʿtimād idüñ

ʿarūs-ı dehre:

1. ʿ**arūs-ı dehre:**-*e*
Gazel 126
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Feleğin gelini. II Felek, gökyüzü.

ʿArūs-ı dehre gök zerrīn cibinlik
Şafaḳ bir al vālādan ṭuvaḳdur

ʿarūs-ı dehri:

1. ʿ**arūs-ı dehri:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Cihanın gelini. II Cihan, âlem.

Yine bu arada dāmād-ı çarḫ şevḳe gelüp
ʿArūs-ı dehri felek ḳıldı pür-zer ü zīver

ʿarūs-ı erdebilin:

1. ʿ**arūs-ı Erdebilin:**-*i, -n-in*
Kaside 8
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Erdebil gelini. II Düşman.

ʿArūs-ı Erdebilin erde . bilsün Erdebil oġlı
Ḳaçırdı düşmeni ʿavret gibi mülkinden Īrānuñ

ʿarūs-ı milket-i aʿdāyı:

1. ʿ**arūs-ı milket-i aʿdāyı:**-*y, -ı*
Kaside 16
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Düşman ülkesinin gelini. II Düşman.

ʿArūs-ı milket-i aʿdāyı ḳılduñ taḫt-ı żabṭuñda
Der-āġūş itmege ol duḫteri dāmād gönderdüñ

ʿarūs-ı serve:

1. ʿ**arūs-ı serve:**-*e*
Gazel 421
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Servi gelini. II Geline benzeyen servi boylu sevgili.

ʿArūs-ı serve māyil olma gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider ol başı oynaġı

ʿarūs-ı sipihr:

1. ʿ**arūs-ı sipihr:**
Kaside 6
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü gelini. II Gökyüzü, sema.

Ne jāle belki ʿarūs-ı sipihr sūruñda
Sürür ile ḳapuña ʿarż ider nice gevher

ʿarūs-ı zāl-i cihānuñ başına aḳçe şaçar:

1. ʿ**arūs-ı zāl-i cihānuñ başına aḳçe şaçar:**-*ar*
Kaside 6
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
İhtiyar dünyanın gelininin başına para saçmak. II Gökyüzünde yıldızların ortaya çıkması.

Bu şeb ider diyü dāmād-ı çarḫ ʿarż-ı cemāl
ʿArūs-ı zāl-i cihānuñ başına aḳçe ṣaçar

ʿarūs-ı zāl-i dehrüñ āline:

1. ʿ**arūs-ı zāl-i dehrüñ āline:**-*n, -e*
Gazel 346
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İhtiyar dünyanın gösterişi. II Fâni dünyanın geçici görkemi, güzelliği.

Māʾil olma sen ʿarūs-ı Zāl-i dehrüñ āline
Merd-i ʿālī-himmet ol aldanma zīb ü zīnete

arż:

1. **arżā:**-*ā*
Diğer 2
Mısra: **18**
Yer, zemin. II Mezar.

Var idi erbāb-ı ḥācāta ʿuluvv-i himmeti
Kendüden bir şaḥṣı arżā itmek idi niyyeti

2. **arżda:**-*da*
Tarih 13
Mısra: **6**
Yer, zemin. II Dünya, yeryüzü.

Öyle bir luṭf issi ālī-himmet-i ṭabʿ-ı laṭīf
Gelmemişdür arżda peydā olalı ḫāk-i kesīf

ʿarż eyledi:

1. ʿ**arż eyledi:**-*di*
Gazel 254
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
Arz etmek, sunmak, takdim etmek.

Biraz cenābuña mā-fi'ż-żamīrin eyledi ʿarż
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şeh-i ʿālem

ʿarż eylerse:

1. ʿ**arż eylerse:**-*r, -se*
Gazel 32
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Arz etmek, sunmak, takdim etmek.

Aḳçe ʿarż eylerse ey gül saña ezhār-ı bahār
Dīde-i ʿāşıḳ gibi al aḳçesin yabana şaç

ʿarż ide:

1. ʿ**arż ide:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **121**
Kelime Tipi: **-**
Arz etmek, sunmak, takdim etmek.

İhtiyāc ehli saña ʿarż ide ḥāl-i bālin
Müstaḳıl sen ḳılasın ṭālibe tevzīʿ-i sihām

ʿarż ider:

1. ʿ**arż ider:**-*er*
Gazel 400
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Arz etmek, sunmak, takdim etmek.

Yār itin görseñ Ḳabūlī dāġını pür-ḫūn idüp
ʿArż ider bir nāñ ile bir pāre biryān pāresi

2. ʿ**arż ider:**-*er*
Kaside 6
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Arz etmek, sunmak, takdim etmek.

Ne jāle belki ʿarūs-ı sipihr sūruñda
Sürūr ile ḳapuña ʿarż ider nice gevher

3. ʿ**arż ider:**-*er*
Gazel 134
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Arz etmek, sunmak, takdim etmek.

Būse-i ruḫsār-ı ālin ʿarż ider aluñ diyü
Sāḳi-i gül-çehrenüñ biz āline aldanmazuz

ʿarż itmege:

1. ʿ**arż itmege:**-*meg, -e*
Gazel 143
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Arz etmek, sunmak, takdim etmek.

Dil-i pür-yāre şanavber gibi pür-pāre velī
Anı ʿarż itmege dil-dāra ṭayanmaz özümüz

ʿarż kıl:

1. ʿ**arż ḳıl:**
Kıt'a 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Arz etmek, sunmak, takdim etmek.

Var ey ġazel girye it öp elin pāyine düş

O şāh-ı muḥteşeme ʿarż ḳıl meẕelletüñi

ʿarż olunsun:

1. ʿ**arż olunsun:**-*sun*
Mesnevi 5
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Arz edilmek, sunulmak.

ʿArż olunsun cenāb-ı aġaya
Muṭṭaliʿ ola tā bu araya

ʿarż-ı cemāl eyle:

1. ʿ**arż-ı cemāl eyle:**
Gazel 218
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzelliğini göstermek. II Sevgilinin cemalini âşıklara göstermesi.

ʿArż-ı cemāl eyle dil-i ẕerrevāra gel
Ey māh gün yüzüñ görelüm āşkāra gel

ʿarż-ı cemāl ider:

1. ʿ**arż-ı cemāl ider:**-*er*
Kaside 6
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Güzelliğini göstermek.

Bu şeb ider diyü dāmād-ı çarḫ ʿarż-ı cemāl ʿArūs-ı zāl-i cihānuñ başına aḳçe ṣaçar

ʿarż-ı cemāl it:

1. ʿ**arż-ı cemāl it:**
Gazel 81
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzelliğini göstermek. II Sevgilinin kendi cemalini âşıklara göstermesi.

Dirler ki vardur bir gün cihānda her nā-murāda sūd u dügündür
Ey mihr-i burc-ı evc-i saʿādet ʿarż-ı cemāl it o gün bu gündür

ʿarż-ı cemāl itmek:

1. ʿ**arż-ı cemāl itmek:**-*mek*
Gazel 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzelliğini göstermek. II Sevgilinin kendi cemalini âşıklara göstermesi.

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

ʿarż-ı cemāl itmezsin:

1. ʿ**arż-ı cemāl itmezsin:**-*mez, -sin*
Gazel 130
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzelliğini göstermek. II Sevgilinin cemalini âşıklara göstermesi.

Sen niçün ḫaste-dile ʿarż-ı cemāl itmezsin
Ol seni görmese bir an ṭuramaz cānı çıḳar

ʿarż-ı dāʿī-i kemterīn-pāye:

1. ʿ**arż-ı dāʿī-i kemterīn-pāye:**
Mesnevi 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zavallı duacının arz etmesi.

ʿArż-ı dāʿī-i kemterīn-pāye
Refʿ-i bī-çāregī fürū-māye

ʿarż-ı dil-i şeydā:

1. ʿ**arż-ı dil-i şeydā:**
Gazel 123
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Deli gönlün isteği. II Âşığın arzu ettiği şey.

Ḳabūlī gibi vaṣluñ ārzū ḳılmaḳ ne ḥaddümdür
Ġaraż ʿarż-ı dil-i şeydā biraz sūz u güdāzumdur

ʿarż-ı duʿādan:

1. ʿ**arż-ı duʿādan:**-*dan*
Kaside 7
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Dua etmek.

Yoḳdur āḫer ġarażum
ʿarż-ı duʿādan ġayrı
Ḫıdmetüm medḥ ü ṣenādur degül iẓhār-ı nikāt

ʿarż-ı ḥāl:

1. ʿ**arż-ı ḥal:**
Mesnevi 8
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Hâlini bildirme, durumunu arz etme.

Bāb-ı aʿlāña ey şerīf-vücūd
ʿArż-ı ḥal ile gelmeden maḳṣūd

2. ʿ**arż-ı ḥāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Hâlini arz etme, durumunu bildirme.

ʿArż-ı ḥāl ile geldi dergehüñe
Nola ger sürse yüzini rehüñe

ʿarż-ı ḥāl eyle:

1. ʿ**arż-ı ḥāl eyle:**
Gazel 23
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hâlini bildirmek, durumunu izah etmek.

Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl eyle o yāre
Ne ḳorḳarsın helāk ide nihāyet

ʿarż-ı ḥāl eyleme:

1. ʿ**arż-ı ḥāl eyleme:**-*me*
Gazel 363
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hâlini arz etmek, durumunu bildirmek.

ʿArż-ı ḥāl eyleme devletlülere virme ṣudāʿ
Kimse söyletme dilekci ḳoma itme ikrāh

ʿarż-ı ḥāl itdüm:

1. ʿ**arż-ı ḥāl itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 238
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hâlini arz etmek, durumunu bildirmek. II Âşığın sevgiliye hâlinden söz etmesi.

Geh ebrūsın añup geh ġamzesin vaṣf eyledüm yārüñ
Ḳabūlī bu bahāneyle nigāra ʿarż-ı ḥāl itdüm

ʿarż-ı ḥāl itmege:

1. ʿ**arż-ı ḥāl itmege:**-*meg, -e*
Kıt'a 20
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hâlini arz etmek, durumunu bildirmek.

ʿArż-ı ḥāl itmege mecālüm yoḳ
Ḫāk-i pāy-i şerīfe sulṭānum

ʿarż-ı ḥāl itmek:

1. ʿ**arż-ı ḥāl itmek:**-*mek*
Gazel 90
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hâlini bildirmek, durumunu izah etmek.

ʿArż-ı ḥāl itmek şehā lāzım degül
ʿĀşıḳam ayruḳsı ḥālüm vardur

ʿarż-ı ḥāl-i bülbüli:

1. ʿ**arż-ı ḥāl-i bülbüli:**-*i*
Gazel 83
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bülbülün hâlini arz etmesi. II Âşığın/Kabûlî'nin hâlini anlatması, durumundan söz etmesi.

Ey Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl-i bülbüli iʿlām içün
Ġonca-i ter nā-şüküfte nāme-i pīçīdedür

ʿarż-ı ihlāṣdur:

1. ʿ**arż-ı iḫlāṣdur:**-*dur*
Kıt'a 33
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Samimiyet göstermek.

ʿArż-ı iḫlāṣdur ġaraż bundan
Yoḫsa lāzım degül suḫanverlik

ʿarż-ı ihtişāş idemezsin:

1. ʿ**arż-ı iḫtişāş idemezsin:**-*emez, -sin*
Tahmis 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İhtisasını sunmak.

Terk-i nāmūs itmeyince nāmdār olmaz ḫalāṣ
ʿĀr iderseñ idemezsin yāre ʿarż-ı iḫtişāṣ

ʿarż-ı iḫtiyāc itmez:

1. ʿ**arż-ı iḫtiyāc itmez:**-*mez*
Gazel 142
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İhtiyacını söylemek, açıklamak.

Göñül her gāh Ḥaḳdan ġayra ʿarż-ı iḫtiyāc itmez
O bir dergāh-ı ʿālīdür ki muḫtācını ac itmez

ʿarż-ı iʿlām:

1. ʿ**arż-ı iʿlām:**
Kaside 4
Mısra: **204**
Kelime Tipi: -
Açıklamak, sunmak, arz etmek.

Almada virmede itmekde vü ḳılmakda ḳavī
Bilür aḥvāli ne lāzım aña ʿarż-ı iʿlām

ʿarż-ı kālā-yı maʿārif ḳılma:

1. ʿ**arż-ı kālā-yı maʿārif ḳılma:**-*ma*
Gazel 432
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İrfan kumaşından istemek. II İlim ve irfan talep etmek.

ʿArż-ı kālā-yı maʿārif ḳılma ḳadrüñ bilmeze
Ḳıymetüñ taʿyīn ider ṣarrāf olan gevher gibi

ʿarż-ı maḥabbetdür:

1. ʿ**arż-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sohbet etmek isteme.

Maḳālüm ḥasb-ı ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ʿarż-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā

ʿarż-ı mehābet eyleye:

1. ʿ**arż-ı mehābet eyleye:**-*y, -e*
Gazel 391
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Saygınlık arz etmek, yüce ve heybetli bir kişi olmak.

Merd ol durur ki düşmen-i rūbāh-ı ḥīleye
ʿArż-ı mehābet eyleye şīr-i ḳaġān gibi

ʿarż-ı ʿubūdiyyet:

1. ʿ**arż-ı ʿubūdiyyet:**
Gazel 60
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kulluk göstermek.

Ḳabūlī ġayrı bir maḳṣūdumuz yoḳ şiʿr ü inşādan
Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıḍmetdür

2. ʿ**arż-ı ʿubūdiyyet:**
Gazel 230
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kulluk arzusu.

Ḳabūlī ḳapuña ʿarż-ı ʿubūdiyyet ider dāʾim

Naẓar ḳıl rāfiʿ-i raḳm-ı raḳīme ḳıyma sulṭānum

3. ʿ**arż-ı ʿubūdiyyet:**
Kaside 1
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Kulluk arzusu.

Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür
Ṣudūrından ġaraż yoḳdur vürūd-ı şiʿr ü inşānuñ

arż-ı ʿubūdiyyet:

1. **arż-ı ʿubūdiyyet:**
Gazel 109
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kulluk göstermek.

Ḳabūlī ġayrı ḥālet yoḳdur īrād-ı maʿārifden
Ġaraż arż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür

ārzū:

1. **ārzūyı:**-*y, -ı*
Tesdis 2
Mısra: **10**
Arzu, istek, dilek.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

ārzū eyler:

1. **ārzū eyler:**-*r*
Gazel 347
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Arzu etmek, istemek, dilemek.

Ayaġuña sürüp yüz pāy-būsuñ ārzū eyler
Gözüm yaşı yoluñda sāʾil oldı ḳurı gönderme

ārzū eylerdi:

1. **ārzū eylerdi:**-*r, -di*
Müsemmen 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Arzu etmek, istemek, dilemek.

Aña nice olam diyü vāṣıl Çoḳdan eylerdi ārzū seni dil

ārzū eyleyüp:

1. **ārzū eyleyüp:**-*y, -üp*
Tahmis 7
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Arzu etmek, istemek, dilemek.

İrtifāʿ-ı ḳadrümüz var ʿālem-i ʿulvīdeyüz
Eyleyüp būs-ı dehān-ı teng-i yāri ārzū

ʿ**arżuñ kesr iderin:**

1. ʿ**arżuñ kesr iderin:**-*er, -in*
Beyit 272
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Arzusunu kırmak, heves bırakmamak.

Sever misin diyü dil-ber cefā ṭaşıyla bir urdı
Didi kesr iderin ʿarżuñ didüm cebr eyleme cānā

ʿarżuñı tekmīl eyle:

1. ʿ**arżuñı tekmīl eyle:**
Beyit 205
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Arzusunu sona erdirmek, isteğini gerçekleştirmek.

Ṣadr-ı mey-ḫāneye gel ʿarżuñı tekmīl eyle
Kahve fincānını cām-ı meye tebdīl eyle

ārzū-yı dāne-i ḫālüñle:

1. **ārzū-yı dāne-i ḫālüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 333
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin yanağındaki) Ben tanesinin arzusu, hevesi.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ṭarf-ı bāmuña
Saḳf-ı gerdūndan kebūterveş niçe alay ine

2. **ārzū-yı dāne-i ḫālüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 386
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ben tanesinin arzusu. II Sevgilinin siyah beninin isteği, arzusu.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ey meh kūyuña
Süzilüp gökden kebūterveş niçe ālāy ine

ārzu-yı ʿişret-i dem-i ʿālem:

1. **ārzu-yı ʿişret-i dem-i ʿālem:**
Gazel 254
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Dünyanın kısa zamanlı eğlence arzusu.

Ne serde bellü hevā vü neşāṭ u ẕevḳ u sürūr
Ne dilde ārzu-yı ʿişret-i dem-i ʿālem

ārzū-yı şefḳat:

1. **ārzū-yı şefḳat:**
Gazel 320
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şefkat arzusu, merhamet.

Ārzū-yı şefḳat eylerse ʿadūdan itmesün
Sīne-i şeyṭāndan īmān umarsa ummasun

ʿaṣā:

1. ʿ**aṣāyile:**-*y, -ile*
Gazel 133
Mısra: **3**
Çok büyük kadeh.

ʿAṣāyile içürdi dime ṣūfī pīr-i mey-ḫāne
Elüñde iḫtiyāruñ başuña kimse çomaḳ ṭutmaz

āṣaf:

1. **āṣaf:**
Tarih 4
Mısra: **11**
Hz. Süleyman'ın veziri.

Tefekkürde Āṣaf tedebbürde rāy
Bu rāy ile kesb itdi ʿizz u veḳār

āṣaf-ı ṣafder:

1. **āṣaf-ı ṣafder:**
Tarih 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yiğit vezir. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Āṣaf-ı ṣafder vezīr-i dil-pezīr-i bī-naẓīr
Yaʿni İbrāhīm Paşa-yı saʿādet-intimā

āsān:

1. **āsān:**
Diğer 1
Mısra: **49**
Kolay, zahmetsizce.

Nice fetḥe ẓafer bulup ol āsān
Ḫuṣūṣā şehr-i Tebrīz ile Şirvān

āsār:

1. **āsāruñ:**-*uñ*
Gazel 118
Mısra: **13**
Eserler.

Ḳabūlī unudılmaz söylenür vaḳtiyle āsāruñ
Cihāndur añılur bunda peder evvel püser āḫir

2. **āsārını:**-*ı, -n, -ı*
Kaside 5
Mısra: **47**
Eserler.

ʿAyāndur gün gibi āsārını tafṣīle ḥācet yoḳ
Neden lāzım gelür iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

3. **āsāruñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **65**
Eserler.

Gerekdür bunca āṣāruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir ṣenāḫ∨ānuñ

4. **āṣarından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 7
Mısra: **35**
Eserler.

Sensin ol mihr-i felek-ḳadr kim āṣarından
ʿĀleme feyż irişür ḳılsa tecellī ol ẕāt

<u>āsār-ı ʿışḳ u mihr ü maḥabbet:</u>

1. **āṣār-ı ʿışḳ u mihr ü maḥabbet:**
Gazel 199
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgi, muhabbet ve aşk sırları.

Fāş eyle rāz-ı ʿışḳı nihān itme ey göñül
Āṣār-ı ʿışḳ u mihr ü maḥabbet ʿayān gerek

<u>āsāruñı īsār idersin:</u>

1. **āṣāruñı īṣār idersin:**-*er, -sin*
Gazel 401
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Aşkın) Eserlerini dökmek, saçmak. II Kabûlî'nin şiirlerini ortaya koyması.

Maẓhar-ı āṣār-ı ʿışḳ olduñ Ḳabūlī aç gözüñ
Gün gibi īṣār idersin vaḳtidür āṣāruñı

<u>ʿaṣāsın ṭuta gele:</u>

1. ʿ**aṣāsın ṭuta gele:**-*e*
Gazel 353
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Asasını tutarak gelmek. II Beli bükülmüş, yaşlanmış bir hâl almak.

ʿĀşıḳ odur ki ʿāleme ḳaddi dü-tā gele
Bāġa benefşe gibi ʿaṣāsın ṭuta gele

<u>aṣdāf-ı aġzın:</u>

1. **aṣdāf-ı aġzın:**
Kaside 7
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Ağzın sedefleri. II Ağanın sözleri.

Sensin ol dürr-i girān-māye ki aṣdāf-ı aġzın
Bulmaya mislini aça ḳapaya bi'd-defeʿāt

<u>aṣdāf-ı dehānlarından:</u>

1. **aṣdāf-ı dehānlarından:**-*lar, -ı, -n, -dan*
Diğer 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağızda bulunan sedefler. II Sedef gibi dökülen değerli sözler.

Ḥamd ü şükr ü sipās ol Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki efrād-ı ādemiyānı kemāl-i faẓlla ārāste ḳılup zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından yenābiʿ-i ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı dehānlarından

<u>aşem:</u>

1. **aşem:**
Gazel 245
Mısra: **2**
Süslü, zarif.

Ferddür māh-ı receb kimseye olmaz maḥrem
Ḥarem-i ḥürmetine ʿārif iseñ olma aşem

<u>aşfer çehre:</u>

1. **aşfer çehre:**
Gazel 468
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sarı yüz. II Âşığın hastalıktan sararmış solgun yüzü.

Meh-i nev lāġar u ḫurşīd ise aşfer çehre
Ḳanı bir ṣūret-i cānāneye beñzer çehre

<u>aṣḥāb:</u>

1. **aṣḥābı:**-*ı*
Tesdis 1

Mısra: **8**
Topluluk, cemiyet. II Âşıklar.

Şāh-ı ʿālem çün ḳarār emrin muḳarrer eyledi
Her sefer aṣḥābı esbābın muġayyer eyledi

aṣḥāb-ı başīret:

1. **aṣḥāb-ı başīret:**
Gazel 171
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Basiret sahipleri, ileri görüşlü kimseler, arifler.

Teʾemmül ṭarzın erbāb-ı suḫan ebkemden ögrenmiş
Teʾennī yolın aṣḥāb-ı başīret kūrdan görmiş

aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ:

1. **aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ:**-*uñ*
Diğer 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Belagat tertip edenler.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān İnne mine'ş-şiʿri le-ḥikme taḳrīr-i dil-peẕīr ile maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi
Erbāb-ı ṣınāʿat-kelāmuñ ve aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ kelām-ı muʿciz-niẓām ve maḳāl-i siḥr-intiẓāmını

aṣḥāb-ı dāniş:

1. **aṣḥāb-ı dāniş:**
Gazel 439
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bilgili kişiler, ilimli ve irfanlı kimseler.

Yeg sever aṣḥāb-ı dāniş varlıḳdan yoḳlıġı
Ekseriyā sevmez erbāb-ı tecerrüd çoḳlıġı

aṣḥāb-ı devletüñ:

1. **aṣḥāb-ı devletüñ:**-*üñ*
Gazel 271
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Devlet sahipleri, mutlu kimseler.

Atlandurur ayaḳda ḳomaz hem-ʿinān ider
Aṣḥāb-ı devletüñ naẓar eyleñ mürüvvetin

aṣḥāb-ı maḳālden:

1. **aṣḥāb-ı maḳālden:**-*den*
Diğer 1
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Söz sahipleri. II Sözden ve şiirden anlayan bilginler.

Her belā vü taʿabdan ola emīn
Ammā bu nāmeye müṭālaʿa ḳılan erbāb-ı kemāl ü aṣḥāb-ı maḳālden recā-yı vāṣıḳ u ümīd-i ṣādıḳ oldur

aṣḥāb-ı maḳāle:

1. **aṣḥāb-ı maḳāle:**-*e*
Diğer 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Söz sahipleri. II Sözden ve şiirden anlayan bilginler.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

aṣḥāb-ı menāṣıbdan:

1. **aṣḥāb-ı menāṣıbdan:**-*dan*
Gazel 459
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rütbeli kimseler, makam ve mevki sahibi kişiler.

Hele ḳatʿ-ı ʿalāḳa eyledük ḫalḳuñ kibārından

Ne aṣḥāb-ı menāṣıbdan ne erbāb-ı cihātuz biz

aṣḥāb-ı muḳtedā-rā:

1. **aṣḥāb-ı muḳtedā-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kendisine uyulanın (Hazreti Muhammed'in) arkadaşları.

Aṣḥāb-ı muḳtedā-rā dāmād-ı Muṣṭafā-rā
Evlād-ı Murtażā-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

aṣḥāb-ı resūle:

1. **aṣḥāb-ı resūle:**-*e*
Kaside 10
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Hazreti Muhammed'in ashabı.

Ey kişi gel yalıñuz ḥubb-ı ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen berāber baḳ dede

aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur:

1. **aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur:**-*dur*
Diğer 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nazmı süsleyen ve şiir yazan kimseler.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṯr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

āsīb-i ḫazānından:

1. **āsīb-i ḫazānından:**-*ı, -n, -dan*
Beyit 133
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hazan mevsiminin zararı. II Zamanın acımasızlığı.

Emīn olma bu dehrüñ tünd-bād-ı bī-amānından
Gül-i sīb-i bahārın ḳurtar āsīb-i ḫazānından

aṣıl:

1. **aṣıl:**
Gazel 220
Mısra: **6**
Asıl, esas, gerçek, hakiki.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola
Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

2. **aṣlı:**-*ı*
Mesnevi 5
Mısra: **36**
Asıl, esas, gerçek, hakiki.

Baʿdehu geldi meclis-i şerʿe
Aṣlı bilmez vuḳūfı yoḳ ferʿe

3. **aṣlı:**-*ı*
Mesnevi 6
Mısra: **24**
Asıl, esas, gerçek, hakiki.

Refʿ ü inhā olundı ṣıdḳ-ı maḳāl
Ne maḳāl aṣlı ile künhe me'āl

āsiyāb-ı çarḫ:

1. **āsiyāb-ı çarḫ:**
Gazel 516
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Feleğin değirmeni. II Zaman.

Āsiyāb-ı çarḫ ögütsün dāne-i ʿömrüm müdām
Ger benüm gendüm kadar kendümde kendüm var ise

ʿasker:

1. ʿ**asker:**
Gazel 89
Mısra: **8**
Orduda askerlik görevini yapan kimseler.

Alay bayraḳlarıdur her elif her saṭr-ı bālāda

Ḥurūf-ı naẓmı ʿasker ḫalḳ
midād-ı tūġ-ı şāhīdür

2. ʿ**asker:**
Gazel 190
Mısra: **7**
Orduda askerlik görevini yapan kimseler.

Düşmenüñ maḳhūr u sen
mesrūr u ʿasker pür-sürūr
Bundan özge nic'olur
ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

3. ʿ**askere:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **103**
Orduda askerlik görevini yapan kimseler.

Didiler gerçi ki bir ʿaskere
bir baş yiter
Līk bir başa daḫı eylerüz
iḳdām-ı tamām

4. ʿ**askere:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **180**
Orduda askerlik görevini yapan kimseler.

Ehl-i tedbīr ü tedārük
geçinenler görsün
At ṣalup ʿaskere ḳarşu
nicedür ʿaṭf-ı zimām

5. ʿ**asker:**
Kaside 8
Mısra: **18**
Orduda askerlik görevini yapan kimseler.

Yine bir kez daḫı ḥaşr
olalum neşr ile menşūruñ
Dirilsün yanuña ʿasker
ṭaġıt eṭrāfa aḥkāmuñ

6. ʿ**asker:**
Kaside 15
Mısra: **20**
Orduda askerlik görevini yapan kimseler.

Yir yüzinden defʿ içün
ḫāk-i vücūd-ı düşmeni
Serverā ʿasker degüldür
bāddur gönderdigüñ

7. ʿ**askere:**-*e*
Gazel 204
Mısra: **6**
Orduda askerlik görevini yapan kimseler. II Âşığın fazlaca akıttığı gözyaşları.

Revān olursa öñümce
nola sipāh-ı sirişk
Şeh-i diyār-ı ġamem ḫayli
ʿaskere mālik

8. ʿ**askerdür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **67**
Orduda askerlik görevini yapan kimseler. II Para.

Aḳçe ʿaskerdür anlaruñ
şāhı
Ya Firengī durur ya ḫod
şāhī

9. ʿ**asker:**
Gazel 129
Mısra: **8**
Orduda askerlik görevini yapan kimseler. II Âşıklar.

Rāyet-i sebz ile serdār
oldı ezhār içre serv
Lāle ʿasker cemʿ idüp
ardınca bayrağın çeker

<u>ʿasker çek:</u>

1. ʿ**asker çek:**
Gazel 323
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Asker göndermek, sevk etmek.

Ḳılıçla şarḳa ʿasker çek
ḳılıçla ḳavm-i aʿdāyı
Cidalu ḳullaruñ gönder
ʿadū üzre cidāl olsun

<u>ʿasker dirligi:</u>

1. ʿ**asker dirligi:**
Gazel 62
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Asker hayatı, asker yaşamı. II Âşıklar topluluğu.

Sen ʿalem gibi çekil ʿāşıḳ
dirilsün yanuña

Çünki ʿasker dirligi mīr-i livā yanındadur

ʿasker-i berg-i dıraḫtān:

1. ʿ**asker-i berg-i dıraḫtān:**
Kaside 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağaçların yaprağındaki askerler. II Ağaç yaprakları.

ʿAzm-i gülgeşt-i çemen eyleyicek şāh-ı ḫazān
ʿAsker-i berg-i dıraḫtān öñüne düşdi hemān

ʿasker-i ġam:

1. ʿ**asker-i ġam:**
Gazel 115
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gam asker, keder askeri. II Sevgilinin derdi, kederi.

Ḳabūlī ʿasker-i ġam itdi mülk-i cāna hücūm
Ki żabṭ-ı mülke ḳamu ʿaskerüñ olanı yürür

ʿasker-i islāma:

1. ʿ**asker-i islāma:**-*a*
Müseddes 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
İslam askeri.

ʿAsker-i İslāma ol kim iki kez serdār ola
Ẓannum oldur kim iki ʿālemde ber-ḫurdār ola

ʿasker-i miḥnet:

1. ʿ**asker-i miḥnet:**
Gazel 63
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eziyet askeri. II Eziyet, sıkıntı, dert.

Ġulüv itse ḥişār-ı ḳalbe nā-geh ʿasker-i miḥnet
Çıḳup burc-ı bedenden cān u dil dir kim Ḫudā yekdür

ʿasker-i rūm:

1. ʿ**asker-i rūm:**
Gazel 433
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rum askeri, Anadolu askeri.

Çü geldi ʿasker-i Rūm aġrıġıyla çün Aġır dağı
Ḳırıldı baġraġıyla şāh-ı güm-rāhuñ baġırdāġı

2. ʿ**asker-i rūm:**
Gazel 489
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rum askeri, Anadolu askeri. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Ḫaṭuñ ḫurūc ideli mülk-i cāna ḳaṣd itdi
Nite ki ʿasker-i Rūm oldılar Revāna revān

aṣl u nesl-i pāküñ:

1. **aṣl u nesl-i pāküñ:**-*üñ*
Mesnevi 2
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Tertemiz nesil ve soy.

Ced-be-ced aṣl u nesl-i pāküñ içün
Āteş ü bād u āb u ḫāküñ içün

aṣlā:

1. **aṣlā:**
Gazel 93
Mısra: **2**
Asla, hiçbir zaman.

ʿAcebdür ḥāli ḫalḳ-ı ʿālemüñ aḥvāl bilmezler
İderler ṭaʿn ḥāl ehline aṣlā ḥāl bilmezler

2. **aṣlā:**
Gazel 177
Mısra: **9**
Asla, hiçbir zaman.

Ḳabūli ḳoymadı aṣlā ḳulaġa sözlerini
Egerçi göge çıḳardı şikāyeti vāʿiẓ

3. **aṣlā:**
Gazel 183
Mısra: **3**
Asla, hiçbir zaman.

Çıḳmaz elden o durur baḥr-i leṭāfet aṣlā
Dest-i ʿāṣıḳda eger rişte-i taḳdīr olıcaḳ

4. **aṣlā:**
Gazel 200
Mısra: **10**
Asla, hiçbir zaman.

Ḳomaduñ ḫayliden başuñ işigi ṭaşına yārüñ
Ḳabūlī başuña aṣlā ṭoḳunmaz oldı dermānuñ

5. **aṣlā:**
Gazel 290
Mısra: **3**
Asla, hiçbir zaman.

Dil-i sevdā-zededen çıḳmadı aṣlā bilmem
Ey ġam-ı kākül-i dil-ber ne ʿaceb sevdāsın

6. **aṣlā:**
Kaside 3
Mısra: **28**
Asla, hiçbir zaman.

El-ḳıṣṣa pādşāhum tafṣīl-i ḥāle vāḳıf
Olmayan olmaz aṣlā künh-i kelāma vāṣıl

7. **aṣlā:**
Kaside 14
Mısra: **5**
Asla, hiçbir zaman.

Yoḳdur aṣlā özinde noḳṣānı
Ḳatı kāmil-ʿayārdur altun

8. **aṣlā:**
Tahmis 12
Mısra: **24**
Asla, hiçbir zaman.

ʿÖmrüñi ḳılduñ Ḳabūlī gibi yoḳ yire hebā
Geçdi ġafletle muḳayyed olmaduñ aṣlā aña

aṣlı eşek:

1. **aṣlı eşek:**
Kaside 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Eşek asıllı. II Eşek gibi adam.

Ṣaçı ḳır ṣaḳalı ḳırmadur eşek aṣlı ḳatır nesli
Ḳırarmış ḳırḳın aşmış ḳırda buymış ḫarların gördüm

aṣl-ı ʿilme:

1. **aṣl-ı ʿilme:**-*e*
Mesnevi 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
İlmin aslı.

Ne aṣl-ı ʿilme vāḳıfdur ne ferʿe
Ne ḳānūna uyar ḳavli ne şerʿe

aşma burun:

1. **aşma burun:**
Kaside 13
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Asma burun. II Asma gibi eğri burun.

Nedür ol aşma burun …… yüz dügme dudaḳ
Balta dil aġac aġız yolma şaḳal işleme ḳıl

āsmān:

1. **āsmāna:**-*a*
Gazel 267
Mısra: **4**
Gökyüzü, sema.

Ayaḳ ayaḳ çıḳmaġa ṭāḳ-ı sipihre ol güneş
Aġac ayaġıyla ḳılmış āsmāna nerdübān

2. **āsmāndan:**-*dan*
Gazel 267
Mısra: **10**
Gökyüzü, sema.

Destine mīzān alup ḫurşīd-veş ḳılsa güẕār
Ey Ḳabūlī farḳ olunmaz āsmāndan rīsmān

3. **āsmāna:**-*a*
Kaside 6
Mısra: **49**
Gökyüzü, sema.

Müsāvīdür işigüñ āsmāna rifʿatde
Ġubār-ı ḫāk-i rehüñ tāc-ı şāhīye hem-ser

<u>āsmān ehlin zemīne gönderen:</u>

1. **āsmān ehlin zemīne gönderen:**
Gazel 274
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Gökyüzü ehlini yeryüzüne gönderen (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur ṭolābe-i heft-āsmānı döndüren
ʿIşḳdur ʿışḳ āsmān ehlin zemīne gönderen

2. **āsmān ehlin zemīne gönderen:**
Gazel 304
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Gökyüzü ehlini yeryüzüne gönderen (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur ṭolab-ı çarḫı döndüren
Āsmān ehlin zemīne gönderen

<u>āsmānī:</u>

1. **āsmānī:**
Beyit 16
Mısra: **1**
Gök renginde, açık mavi. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Yüzüñ ḫurşīd işigüñ āsmānī
Ġam-ı ʿışḳet feżā-i āsmānī

2. **āsmānīler:**-*ler*
Tarih 23
Mısra: **9**
Gök renginde, açık mavi.

Dizildi āsmānīler zemīne
Öñünde bir şeh-i rūşen-żamīrüñ

<u>āsmān-ı āstānuñdan:</u>

1. **āsmān-ı āstānuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 255
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Eşiğin gökyüzü. II Sevgilinin yüce kapısı, dergâhı.

Gözin ırmaz kevākib āsmān-ı āstānuñdan
Bi-ḥamdi'llah felekde ben de bir ṣāḥib-naẓar buldum

<u>āsmānı āsyāba döndüren:</u>

1. **āsmānı āsyāba döndüren:**
Gazel 304
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Gökyüzünü su değirmeni gibi döndüren (şey). II Felekleri döndüren aşk.

ʿIşḳdur dāyim Ḳabūlī ṭurmayup
Āsmānı āsyāba döndüren

<u>āsmān-ı evc-i miḥnetden:</u>

1. **āsmān-ı evc-i miḥnetden:**-*den*
Gazel 228
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Sıkıntı göğünün en yüksek noktası. II Acının ve elemin en son noktası.

Sīneden dāġum nümāyān oldı ey dil nā-gehān
Āsmān-ı evc-i miḥnetden görindi māh-ı ġam

<u>āsmān-ı hünere:</u>

1. **āsmān-ı hünere:**-*e*
Kaside 2
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Hüner seması. II Hüner, marifet.

Gürzi meydān-ı şecāʿatde çü kūh-ı Elbürz
Āsmān-ı hünere ḫançer-i berḳ-i lemʿān

2. **āsmān-ı hünere:**-*e*
Kaside 2
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Hüner seması. II Hüner, marifet.

Āsmān-ı hünere mihr-i żiyā-güster iken
Ẕerreveş yirlere çalmaḳ beni lāyıḳ mı zamān

āsmān-irtifāʿ:

1. **āsmān-irtifāʿ:**
Tarih 4
Mısra: **3**
Yüce mertebede bulunan (kimse). II Siyavuş Paşa.

Melek-ḫaṣlet ü āsmān-irtifāʿ
Felek-rifʿat ü āftāb-iştihār

āsmān-raḫş u āftāb-dırahş:

1. **āsmān-raḫş u āftāb-dıraḫş:**
Beyit 206
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün parlak ve göz alıcı güneşi. II Sevgili.

Ḫüsrev-i kām-rān-ı devlet-baḫş
Āsmān-raḫş u āftāb-dıraḫş

ʿasr:

1. ʿ**aṣruñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **69**
Devir, zaman, çağ. II Vezir Osman Paşa'nın devri.

ʿAdālet devridür devrüñ şecāʿat ʿaṣrıdur ʿaṣruñ
Saʿādet ṣadrıdur ṣadruñ şehi sensin bu devrānuñ

2. ʿ**aṣrda:**-*da*
Kıt'a 1
Mısra: **4**
Devir, zaman, çağ.

Gelmedi bir senüñ gibi server
İde bu ʿaṣrda dil-āverlik

ʿaṣruñ hūbların:

1. ʿ**aṣruñ ḫūbların:**-*n*
Beyit 63
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zamanın güzelleri. II Yusuf kıssasında Züleyha'nın Yusuf'u göstermek amacıyla bir araya topladığı devrin kadınları.

Cümle cemʿ itmez idi ḫūbların bu ʿaṣruñ
Ḳuvvet-i ḳāhiresi olmasa şehd-i Mıṣruñ

ʿaṣruñ vaḥīdi:

1. ʿ**aṣruñ vaḥīdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Asrın tek örneği, devrin eşsiz ve benzersiz insanı.

Yir yoḳ faḳīre ʿilm ile ʿaṣruñ vaḥīdi ol
Dehrüñ gerek Cüneydi gerek Bāyezīdi ol

āstān:

1. **āstānuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 13
Mısra: **4**
Kapı, eşik, dergâh. II Sevgilinin kapısı.

Zemīni ser-be-ser geşt ü güẕār itdüm ṣabā-mānend
Yine ārāmgāhum āstānuñdur türābāsā

2. **āstānuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 48
Mısra: **7**
Kapı, eşik, dergâh. II Sevgilinin kapısı.

Āstānuñda ḳoma düşmen-i nādānı ḳov a
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

3. **āstānuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 60
Mısra: **5**
Kapı, eşik, dergâh. II Sevgilinin kapısı.

Ḥużūr itse yiridür ehl-i ḥācāt āstānuñda
İşigüñ ṭaşı başdan anlara bālīn-i rāḥatdur

4. **āstānuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 105
Mısra: **13**
Kapı, eşik, dergâh. II Sevgilinin kapısı.

Ḳabūlī münfaʿildür dür olaldan āstānuñdan
Anuñ çekdügi daḫı infiṣāli infiʿālidür

5. **āstānuñ:**-*uñ*
Gazel 110
Mısra: **6**
Kapı, eşik, dergâh. II Sevgilinin kapısı.

Pestdür saḳf-ı semā dergeh-i bālāña göre
Āstānuñ yücedür ṭāḳ-ı semāvāta naẓar

6. **āstāna:**-*a*
Gazel 200
Mısra: **5**
Kapı, eşik, dergâh. II Sevgilinin kapısı.

Yine bir āstāna intisāb itdüm ki mihrāsā
Kemend atup irişmez ṭāḳına eyvānı keyvānuñ

7. **āstānuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 223
Mısra: **17**
Kapı, eşik, dergâh. II Sevgilinin kapısı.

Ḳabūlī bende-i fermān-berüñdür āstānuñda
Kerem ḳıl bende-i fermāna iḥsān eyle sulṭānum

8. **āstānuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 281
Mısra: **9**
Kapı, eşik, dergâh. II Sevgilinin kapısı.

Ḳabūlī ḳābil-i ḫıdmet ḳuluñdur āstānuñda
Mürüvvet eyle iḥsānuñ dirīġ itme ḳavābilden

9. **āstānuñ:**-*uñ*
Gazel 285
Mısra: **9**
Kapı, eşik, dergâh. II Sevgilinin kapısı.

Āstānuñ bıraġup ġayra varup yalvarmam
Şimdiden ṣoñra ḳapuñ mesned-i ʿizzet bilürin

10. **āstānuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 2
Mısra: **93**
Kapı, eşik, dergâh. II 3. Murad'ın kapısı, eşiği.

Āstānuñda ḳabūl eyle Ḳabūlī ḳuluñı
Bende-i muḳbil iken tā ola maḳbūl-i cihān

11. **āstānuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 16
Mısra: **25**
Kapı, eşik, dergâh. II Ferhat Paşa'nın eşiği.

Dil-i maḥzūnı nola şādan olsa āstānuñda
Ḳatı nā-şād idi ḳalb-i Ḳabūlī şād gönderdüñ

12. **āstānı:**-*ı*
Mesnevi 4
Mısra: **36**
Kapı, eşik, dergâh. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın makamı.

Dergehi cāy-ı ehl-i cāh u celāl
Āstānı melāẕ-ı ehl-i kemāl

13. **āstānuñda:**-*uñ, -da*
Kıt'a 2
Mısra: **6**
Kapı, eşik, dergâh. II Padişahın makamı, dergâhı.

Ḫākāsā ʿadū-yı ḫāk-nihād Āstānuñda ser-nihāde ola

14. **āstānuñda:**-*uñ, -da*
Mesnevi 2
Mısra: **22**
Kapı, eşik, dergâh. II Padişahın makamı, dergâhı.

Var kemāl-i kerem çü şānuñda
Bir murādum var āstānuñda

<u>āstān-ı der-i dil-berde:</u>

1. **āstān-ı der-i dil-berde:**-*de*
Gazel 445
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin kapısının eşiği.

Ḳorḳarın ḫaste-dili bir gün iderler pinhān
Āstān-ı der-i dil-berde ḳatı fāş yatur

<u>āstān-ı devlete:</u>

1. **āstān-ı devlete:**-*e*
Gazel 398
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısı. II Mutluluk kapısı. II Sevgilinin makamı.

Bir bārgāh-ı ʿizzete mensūb olup yine
Bir āstān-ı devlete derbān olam gibi

<u>āstān-ı devletüñde:</u>

1. **āstān-ı devletüñde:**-*üñ, -de*
Kıt'a 25
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısı. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

<u>āstān-ı devletüñden:</u>

1. **āstān-ı devletüñden:**-*üñ, -den*
Müseddes 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısı. II Sevgilinin eşiği.

Āstān-ı devletüñden ẕerre-veş düşdüm cüdā
Gird-bād-ı ġamla ser-gerdān u zār olsam nola

<u>āstān-ı dil-rübānuñ segleri:</u>

1. **āstān-ı dil-rübānuñ segleri:**
Beyit 60
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin kapısının köpekleri. II Sevgilinin kapısından bir an bile eksik olmayan rakip.

Eksük olmaz āstān-ı dil-rübānuñ segleri
Ol perī cemʿ eylemiş yanına bizden yegleri

<u>āstān-ı ḫarem-i dil-berüñ efgendesiyüz:</u>

1. **āstān-ı ḫarem-i dil-berüñ efgendesiyüz:**-*y, -üz*
Gazel 140
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin evinin kapısındaki çaresiz (kimse). II Âşık.

Āstān-ı ḫarem-i dil-berüñ efgendesiyüz
Ol işigüñ ḳulıyuz ol ḳapunuñ bendesiyüz

<u>āstān-ı şāhdan kesilmez:</u>

1. **āstān-ı şāhdan kesilmez:**-*mez*
Kaside 12
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Padişahın kapısından ayrılmak.

Başını kessen kesilmez āstān-ı şāhdan
Ḥaḳḳı bilmez ḫaẓẓı yoḳ tesbīḥden taḳdīsden

<u>āstānuñ eski dervīşi:</u>

1. **āstānuñ eski dervīşi:**
Kaside 9
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -

Dergâhın eski dervişi.

Ṭarīḳuñ iḫtiyārı āstānuñ eski dervīşi
Ezelden ḫıdmet-i meydān iden merdāna ʿışḳ olsun

āstāñuñ ḫıdmetin:

1. **āstāñuñ ḫıdmetin:**-*n*
Müseddes 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Eşiğinin hizmeti.

Gör Kabūlī bendeñüñ şāhā özine himmetin
Devlet-i dünyāya virmez āstāñuñ ḫıdmetin

āstānuñ ḳullarındandur:

1. **āstānuñ ḳullarındandur:**-*n, -dan, -dur*
Gazel 232
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dergâhın kulları. II Sevgilinin dergâhında köle olan âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī āstānuñ ḳullarındandur ʿināyet ḳıl
Düşürmezler naẓardan bende-i fermānı sulṭānum

āstānuñ muḫlişi:

1. **āstānuñ muḫlişi:**
Gazel 114
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kapının muhlisi. II Sevgilinin kapısında bekleyen samimi âşık/Kabûlî.

Lāyıḳ-ı himmet ġarībüñdür Ḳabūlī-i faḳīr
Āstānuñ muḫlişi bir bende-i dergāhdur

āstānuñdan cüdā düşmek:

1. **āstānuñdan cüdā düşmek:**-*mek*
Tesdis 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Kapısından ayrı düşmek. II Sevgiliden ayrı kalmak.

Āstānuñdan cüdā düşmek ʿaceb düşvār imiş
Fürḳat-ı ḫāk-i derüñ aḥbāba müşkil kār imiş

āsūde ḥalḳ:

1. **āsūde ḥalḳ:**
Tarih 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutlu halk.

Zevāyā-yı ʿadlinde āsūde ḫalḳ
ʿAdāletle ḫalḳı ḳul itse ne var

āsūde-ḥāl:

1. **āsūde-ḥāl:**
Gazel 323
Mısra: **22**
Huzurlu, mutlu hâl.

Muʿanber tellerüñ ẓıll-i hümā-yı evc-i ʿizzetdür
Ḳabūlī ẓıll-i ʿadlüñde biraz āsūde-ḥāl olsun

āsūde-ḥāl olmaḳ:

1. **āsūde-ḥāl olmaḳ:**-*maḳ*
Tahmis 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Huzurlu olmak, mutlu olmak, neşelenmek.

Dil-i bī-tāḳate āsūde-ḥāl olmaḳ muḥāl oldı
Reh-i ʿışḳ u maḥabbetde vücūdum pāy-māl oldı

aşaġı maḥkemede:

1. **aşaġı maḥkemede:**-*de*
Kıt'a 34
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşağı mahkeme, kadının huzuru.

Ṭalayup her kişiyi aḳçelerin çalmaġ içün
Aşaġı maḥkemede iki kimesne ḳoduñuz

ʿāşıḳ:

1. ʿ**āşıḳ:**
Beyit 22

Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Ālām-ı ʿışḳa ʿāşıḳ ṣabr itmedür münāsib
Ke’ṣ-ṣabri bi’l-meṣāʾib min aʿẓami’l-mevāhib

2. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Beyit 204
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Kāruñ hemīşe ʿāşıḳa cānā cefā mıdur
Dünyā-yı bī-vefā da ʿaceb bī-vefā mıdur

3. ʿ**āşıḳ:**
Beyit 212
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳ odur ki ʿışḳ odına yana yaḳıla
Ḳaddin ḫadeng-i nāle vü efġāna yā ḳıla

4. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Beyit 216
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Dil-ber nice būseyle ider ʿāşıḳı iḥyā
Bir būse ucından ölüyor bu dil-i şeydā

5. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 3
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳ ki eşki dāne dü tā ḳaddi dām ola
Ārām iderse murġ-ı viṣāl aña rām ola

6. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 15
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb ʿāşıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī göñli alçaḳ bir güzeldür āftāb

7. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 26
Mısra: **3**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Begüm ʿāşıḳ oldur ki olur anuñ
Yanında berāber ḥayāt u memāt

8. ʿ**āşıḳlar:**-*lar*
Gazel 41
Mısra: **6**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp ʿāşıḳlar üstine semend

9. ʿ**āşıḳlaruñ:**-*lar*, -*uñ*
Gazel 41
Mısra: **7**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Baḫt-ı bedden ey perī ʿāşıḳlaruñ oldı ḫalāṣ
Sen saʿādet taḫtgāhında olaldan ercmend

10. ʿ**āşıḳī:**
Gazel 42
Mısra: **5**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳī bā-düşmenān bī-kār ḫūbānest kār
Merd bāyed tā nümāyed ḫvīş-rā rūz-ı neberd

11. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 57
Mısra: **3**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Kendüden bī-zār olup çoḳ zūr iderse ʿāşıḳa
Niçe bir çeksün yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-zār zūr

12. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 62
Mısra: **9**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Sen ʿalem gibi çekil ʿāşıḳ dirilsün yanuña
Çünki ʿasker dirligi mīr-i livā yanındadur

13. ʿ**āşıḳdan:**-*dan*
Gazel 65
Mısra: **7**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Cemālüñ ʿarża ḳıl gün gibi yüz döndürme ʿāşıḳdan
Ḳadīmī āşnādan yüz çevirmek bī-vefālıḳdur

14. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 66
Mısra: **3**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Ḫavf ile recā üzre gerekdür kişi ʿāşıḳ
Yā maẓhar-ı āyīne-i elṭāf ola yā ḳahr

15. ʿ**āşıḳı:**-*ı*
Gazel 70
Mısra: **11**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳı pāy-ı semendüñle iñen çignetme
Şeh-süvārum aña ḥayf eyleme cevr itme yiter

16. ʿ**āşıḳlar:**-*lar*
Gazel 74
Mısra: **3**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Nedür o kūy u o dil-ber nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül nedür o bülbüller

17. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 85
Mısra: **7**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Kim ile kūy-ı ʿışḳda ʿāşıḳ mı sır gider
Ol ṭıfl-ı şīvekār ḳatı şūḫ-ı şengdür

18. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 87
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳ ki āh u nālesi sāz u terānedür
Pulları dāġ ḳolları çeng ü çeġānedür

19. ʿ**āşıḳam:**-*am*
Gazel 90
Mısra: **12**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿArż-ı ḥāl itmek şehā lāzım degül
ʿĀşıḳam ayruḳsı ḥālüm vardur

20. ʿ**āşıḳın:**-*ı, -n*
Gazel 98
Mısra: **11**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

21. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 117
Mısra: **4**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Her bārı götürür diyü ʿuşşāḳa cevr ider
Dil-dāruñ işi ʿāşıḳa her bār böyledür

22. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 135
Mısra: **8**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Nār-ı ġam-ı maḥabbet kār itdi cāna ġāyet

Ey şāh-ı bī-ʿināyet ʿāşıḳ
bu kāra döymez

23. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 169
Mısra: **15**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Dil virdügine dil-bere ʿāşıḳ Ḳabūlī daḫl ider
Ṣūfī-i nā-puḫte meger ʿömründe oġlān olmamış

24. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 170
Mısra: **7**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Kaʿbe añılsa ʿāşıḳ kūy-ı ḥabībe varur
Böyle gerekdür işte ʿālemde ḥacca varış

25. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 182
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Āh alursın güzelüm ʿāşıḳa cevr eyleme çoḳ
Girü dönmez ṣaḳın ey ḳāşı kemān atılan oḳ

26. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 192
Mısra: **3**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Yār-ı bed-ḫū gerekmez ey ʿāşıḳ
Nāzük ü şūḫ u şeh-levend gerek

27. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 199
Mısra: **3**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳ odur miyānuña ṣarf ide varını
ʿĀşıḳlaruñ nesi var ise der-miyān gerek

28. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 199
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek
Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan bī-nişān gerek

29. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 211
Mısra: **5**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Güzelde nāz u nezāket gerek velī ʿāşıḳ
Ġarīb ü ġam-zede vü zār u müstemend gerek

30. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 217
Mısra: **6**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Sālik-i rāh-ı Ḫudā ḫavf u ḫaṭardan beridür
Berü gel sen de dilā ʿāşıḳ iseñ bī-bāk ol

31. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 291
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

32. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 295
Mısra: **8**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Abdāl-ı Kerbelā gibi ser-pā bürehneyem
ʿĀşıḳ yoluñda böyle gerekmez mi yā Ḥüseyn

33. ʿ**āşıḳlar:**-*lar*
Gazel 300
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Niyāz itdükce ʿāşıḳlar
güzeller ṭurma nāz itsün
Güzeller nāza başladıkca
ʿāşıḳlar niyāz itsün

34. ʿ**āşıḳlar:**-*lar*
Gazel 300
Mısra: **2**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Niyāz itdükce ʿāşıḳlar
güzeller ṭurma nāz itsün
Güzeller nāza başladıkca
ʿāşıḳlar niyāz itsün

35. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 338
Mısra: **6**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Muḳīm-i kūy-ı yār olmaḳ
dilerseñ küşte-i ʿışḳ ol
Bihişt isterseñ ey ʿāşıḳ
şehādet iḫtiyār eyle

36. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 353
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳ odur ki ʿāleme
ḳaddi dü-tā gele
Bāġa benefşe gibi ʿaṣāsın
ṭuta gele

37. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 374
Mısra: **10**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Didüm ey meh bize bir
būse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu
ṭamaʿkārlıġa

38. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 384
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳ odur ki dīdeleri ṭolu
āb ola
Bāġ-ı belāda ḳadd-i dü-
tāsı ṭolāb ola

39. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 384
Mısra: **5**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳ ki anda ẕerre ḳadar
sūz u tāb ola
Ḫāk-i vücūdı ẕerre ise
āftāb ola

40. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 406
Mısra: **4**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Dīdār-ı yār kim hücüb-i
mā-verādadur
ʿĀşıḳ revā mıdur ki ṭuta
mā-verāsını

41. ʿ**āşıḳa:**-*a*
Gazel 416
Mısra: **3**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳa cevr ü ʿitāb u
şīveden ḫālī degül
Didüm ey dil-ber nedür
bu nāz u istiġnā didi

42. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 417
Mısra: **7**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Ruḫ-ı dil-ber gibi ḥāżır
mücellādur gel ey ʿāşıḳ
Ġubār-ı ḫaṭṭını añma
gider ḳalbe keder virdi

43. ʿ**āşıḳlara:**-*lar*, *-a*
Gazel 434
Mısra: **5**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Çeşm-i ḫūnḫ∨āra uyup
eyleme ʿāşıḳlara kīn
Ādemüñ olmaz imiş kīni
olıcaḳ dīni

44. ʿ**āşıḳda:**-*da*
Gazel 435
Mısra: **3**

Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Alışmaz ey gönül ʿāşıḳda ʿār ile hevā-yı yār
Ya bārī ʿışḳ-ı yāri iḫtiyār eyle ya nāmūsı

45. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 447
Mısra: **3**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Ṣaḳın ol dil-bere ʿāşıḳ geçinme
Ezüp başuñ ider ḫāke ber-ā-ber

46. ʿ**āşıḳ:**
Gazel 464
Mısra: **4**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Dil-bere bir būse ḥaḳḳumdur dehānuñdan didüm
Didi ʿāşıḳ ḥaḳ didüñ maḥrūm ḳalmaz Ḥaḳ diyen

47. ʿ**āşıḳın:**-*ı, -n*
Gazel 478
Mısra: **3**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Yārdan ʿāşıḳın ol ḫaṭṭ-ı siyeh ol ebrū
Hey ne kāfir durur insānı dininden çıḳarur

48. ʿ**āşıḳam:**-*am*
Gazel 515
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳam öpsem baña lāyıḳ durur cānān elin
Bende kim ẕü'l-ḳadr ola lā-büd öper sulṭān elin

49. ʿ**āşıḳ:**
Kaside 9
Mısra: **63**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Teberrā ehlinüñ tīġ ü teberdür lāyıḳı ʿāşıḳ
Ḳılıcın ṣaġına vü ṣolına ṣalana ʿışḳ olsun

50. ʿ**āşıḳlardur:**-*lar, -dur*
Kaside 9
Mısra: **23**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Işıḳlar özge ʿāşıḳlardur anlar ṭurfe cānlardur
Gürūh-ı ʿāşıḳāna bizden ol cānāna ʿışḳ olsun

51. ʿ**āşıḳ:**
Kıt'a 26
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Merd-i bülend-himmet ʿāşıḳ durur ki anuñ
Deryā ḳatında ḳaṭre ʿanḳā ḳatında güncişk

52. ʿ**āşıḳ:**
Tahmis 3
Mısra: **1**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol serāb ola

53. ʿ**āşıḳ:**
Tahmis 3
Mısra: **4**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Ḳalbinde ḥālet olmaya pür-inḳılāb ola
ʿĀşıḳ mı dirsin aña ki bī-sūz u tāb ola

54. ʿ**āşıḳ:**
Tahmis 3
Mısra: **5**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

ʿĀşıḳ odur ki ḥarḳ ile baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ olur līk maʿni yoḳ

55. ʿ**āşıḳ:**
Tahmis 11
Mısra: **19**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Çünki ʿāşıḳ degülsin ey Emrī
Söyle kūy-ı fülānda neylersin

<u>āşıḳ:</u>

1. **āşıḳ:**
Gazel 501
Mısra: **4**
Çok seven, sevgiliye bağlı, tutkun.

Cān terkin itmeyince irmez kişi murāda
Ḳābil olur mı āşıḳ talīḳ bi'l-muḥāle

<u>ʿāşıḳ olalı:</u>

1. ʿ**āşıḳ olalı:**-*alı*
Gazel 76
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşık olmak, aşk ile bağlanmak, tutkuyla sevmek.

Leb-i şīrīnüñe Ferhād gibi olalı ʿāşıḳ
Temāşāgāh-ı kūh-ı Bī-sütūn eglencem olmışdur

<u>ʿāşıḳ olan:</u>

1. ʿ**āşıḳ olan:**
Gazel 40
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âşık olan, (sevgiliye) tutkun kimse.

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

2. ʿ**āşıḳ olan:**
Gazel 48
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşık olan, (sevgiliye) tutkun kimse.

Görmese ʿāşıḳ olan dil-berini cānı çıḳar
Derd ile aġlamadan dīde-i giryānı çıḳar

3. ʿ**āşıḳ olan:**
Gazel 70
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Âşık olan, (sevgiliye) tutkun kimse.

Baḳamaz hergiz anuñ yüzine ol sīm-beden
Rūyını zerd idüben ʿāşıḳ olan eylese zer

4. ʿ**āşıḳ olan:**
Gazel 192
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Âşık olan, (sevgiliye) tutkun kimse.

Ṭurma yalvar Ḳabūli dil-dāra
ʿĀşıḳ olan niyāzmend gerek

5. ʿ**āşıḳ olan:**
Gazel 199
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âşık olan, (sevgiliye) tutkun kimse.

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek
Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan bī-nişān gerek

6. ʿ**āşıḳ olan:**
Gazel 435
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşık olan (kimse).

Yine taḥṣīl ider ʿāşıḳ olan oḳur mı ḳāmūsı
Rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre degül bir ḥarf ḳamusı

<u>ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ:</u>

1. ʿ**āşıḳ olan dil-ḫastenüñ:**-*nüñ*
Gazel 421
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Âşık olan hasta gönül.

Saña ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ hep baġrı yanıḳdur
Derūn-ı lāle gibi yoḳ durur içinde bir ṣaġı

ʿāşıḳ oldum:

1. ʿ**āşıḳ oldum:**-*du, -m*
Beyit 17
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşık olmak, aşka tutulmak, yoğun sevgiye kapılmak, bağlanmak.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

ʿāşık olmadan:

1. ʿ**āşıḳ olmadan:**-*ma(k), -dan*
Gazel 158
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşık olmak: Aşka tutulmak, yoğun sevgiye kapılmak, bağlanmak.

Saña ʿāşıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿẕūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

2. ʿ**āşıḳ olmadan:**-*ma(k), -dan*
Gazel 158
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşık olmak, aşka tutulmak, yoğun sevgiye kapılmak, bağlanmak.

Saña ʿāşıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿẕūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

ʿāşıḳ olmaḳ:

1. ʿ**āşıḳ olmaḳ:**-*maḳ*
Beyit 21
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşık olmak, aşka tutulmak, yoğun sevgiye kapılmak, bağlanmak.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe
ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

ʿāşık olur:

1. ʿ**āşıḳ olur:**-*ur*
Gazel 291
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşık olmak, aşka tutulmak, yoğun sevgiye kapılmak, bağlanmak.

Dīdār-ı yāre baḳmaġa ʿāşıḳ olur mı hiç
Ey dil ġunūde baḫtuñ uyanıḳ görür misin

ʿāşıka cevr ü nāz itmek:

1. ʿ**āşıḳa cevr ü nāz itmek:**-*mek*
Gazel 282
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
.

Düşmene taḥṣīṣ idüp mihr ü vefāyı ʿāşıḳa
Cevr ü nāz itmek neden anı da az itmek neden

ʿāşıḳ-ı āşüfte-dilden:

1. ʿ**āşıḳ-ı āşüfte-dilden:**-*den*
Gazel 57
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Deli gibi tutkun, âşık gönül.

ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dilden olıcaḳ dil-dār dūr
Gözine gülzār-ı ʿālem görinür çün ḫār ḫūr

ʿāşıḳ-ı bed-ñām:

1. ʿ**āşıḳ-ı bed-ñām:**
Gazel 257
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kötü namlı âşık.

İtlerinden ʿadd iderse ol gözi ʿayyār yār
İşiginde buluram ben ʿāşıḳ-ı bed-ñām nām

ʿāşıḳı bend-i ġama çekmekdedür:

1. ʿ**āşıḳı bend-i ġama çekmekdedür:**-*mek, -de,*

-dür

Gazel 184
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Âşığı keder bağına çekmek. II Âşığı kederlendirmek, dert sahibi yapmak.

Ḫalḳa-i zencīr-i zülf-i yāre ḳomaz iḫtiyāc
ʿĀşıḳı bend-i ġama çekmekdedür ḳullāb-ı ʿışḳ

ʿāşıḳ-ı bī-bākler:

1. ʿ**āşıḳ-ı bī-bākler:**-*ler*
Muhammes 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Korkusuz âşık, cesur âşık.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Vādi-i rāh-ı belāda ʿāşıḳ-ı bī-bākler

ʿāşıḳ-ı bī-bāklerde:

1. ʿ**āşıḳ-ı bī-bāklerde:**-*ler, -de*
Muhammes 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Korkusuz âşık, cesur âşık.

ʿĀşıḳ-ı bī-bāklerde sīne-i ṣad-çākler
Sīne-i ṣad-çāklerde ḫāṭır-ı ġamnākler

ʿāşıḳ-ı bī-zār:

1. ʿ**āşıḳ-ı bī-zār:**
Gazel 57
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Usanmış, bıkmış âşık.

Kendüden bī-zār olup çoḳ zūr iderse ʿāşıḳa
Niçe bir çeksün yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-zār zūr

ʿāşıḳ-ı dīdār olanlara kendüyi pedīdār eyleyen:

1. ʿ**āşıḳ-ı dīdār olanlara kendüyi pedīdār eyleyen:**
Gazel 278
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye âşık olanlara kendini gösteren, belli eden (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur mirʾāt-ı ḥüsn içre Ḳabūlī kendüyi
ʿĀşıḳ-ı dīdār olanlara pedīdār eyleyen

ʿāşıḳ-ı dīvāne:

1. ʿ**āşıḳ-ı dīvāne:**
Gazel 55
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Divane âşık.

Göricek ʿāşıḳ-ı dīvāne ider insānı
Ol perī-çehre Ḳabūlī ne güzel ādem olur

ʿāşıḳ-ı Mecnūn-ı miḥnet-zāra:

1. ʿ**āşıḳ-ı Mecnūn-ı miḥnet-zāra:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sıkıntıya düşen Mecnun (gibi) âşık.

Āferīn ol ʿāşıḳ-ı Mecnūn-ı miḥnet-zāra kim
Ġuṣṣadan āẕādedür ālāmdan āsūdedür

ʿāşıḳ-ı mest:

1. ʿ**āşıḳ-ı mest:**
Gazel 289
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sarhoş âşık.

Ḳanı bir ġonça gibi ʿāşıḳ-ı mest
Çeke çāk eyleye girībānın

ʿāşıḳ-ı mest-i şumā:

1. ʿ**āşıḳ-ı mest-i şumā:**
Beyit 208
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sarhoş olmuş, kendinden geçmiş âşık.

Ey menem der-bezm-i ʿālem ʿāşıḳ-ı mest-i şumā

Defter-i der-dest-i mā bi’llāh der-dest-i şumā

ʿāşıḳ-ı nālān:

1. ʿ**āşıḳ-ı nālān:**
Gazel 95
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İnleyen, feryat eden âşık.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir ʿāşıḳ-ı nālān var

ʿāşıḳ-ı nālān olam:

1. ʿ**āşıḳ-ı nālān olam:**-*am*
Gazel 398
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnleyen, feryat eden âşık olmak.

Bir nev-cüvāna ʿāşıḳ-ı nālān olam gibi
Bir pādşāha bende-i fermān olam gibi

ʿāşıḳ-ı nālānı:

1. ʿ**āşıḳ-ı nālānı:**-*ı*
Gazel 48
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnleyen, feryat eden âşık.

Ḳorḳar oldum ile vaṣf itmege yāri zīrā
Her kime añar isem ʿāşıḳ-ı nālānı çıḳar

ʿāşıḳ-ı nevmīd:

1. ʿ**āşıḳ-ı nevmīd:**
Tahmis 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ümitsiz âşık.

Sırr-ı ʿışḳa çü maẓhar oldı pedīd
Nā-bedīd idi ʿāşıḳ-ı nevmīd

ʿāşıḳı öldüren:

1. ʿ**āşıḳı öldüren:**
Gazel 185
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âşığı öldüren (şey).

Vaʿdemüz yitdi ṣalarsın daḫı ferdāya bizi
Öldüren ʿāşıḳı hep vaʿde-i ferdāñ ancaḳ

ʿāşıḳ-ı ṣādıḳı:

1. ʿ**āşıḳ-ı ṣādıḳı:**-*ı*
Gazel 236
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sadık âşık, sevgiliye yürekten bağlı olan âşık.

ʿĀşıḳ-ı ṣādıḳı Ḳabūli-i zār
Āh şāhum u māhum İbrāhīm

ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana:

1. ʿ**āşıḳ-ı ser-bāz olana:**-*a*
Gazel 262
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cesur, korkusuz âşık olan (kimse).

Didüm ey şeh naẓar it ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana
Didi cān-bāz olımazsın daḫı sen oynarsın

ʿāşıḳ-ı ser-geştenüñ ḥāli:

1. ʿ**āşıḳ-ı ser-geştenüñ ḥāli:**
Gazel 147
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Başı dönmüş, sersem âşığın hâli.

Dest-i ġamdan döne döne kāse-i serden geçer
ʿĀşıḳ-ı ser-geştenüñ ḥāli yamāndur kāse-bāz

ʿāşıḳ-ı şeydāyı:

1. ʿ**āşıḳ-ı şeydāyı:**-*y*, -*ı*
Gazel 301
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Deli divane âşık.

Ey Ḳabūlī nāziş-i ḥüsn ü niyāz-ı ʿışḳ imiş
ʿĀşıḳ-ı şeydāyı geh pinhān u geh peydā ḳılan

2. ʿ**āşıḳ-ı şeydāyı:**-*y, -ı*
Gazel 328
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Deli divane âşık.

Ḫayliden cānā Ḳabūlī bendeñ āşüfteñ imiş
Ṣorarak ol ʿāşıḳ-ı şeydāyı bildüm nidügin

ʿāşıḳı sūz-ı ḥarāretle yaḳup göyündüren:

1. ʿ**āşıḳı sūz-ı ḥarāretle yaḳup göyündüren:**
Gazel 274
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Âşığı yakıcı ateşle yakıp kavuran (şey). II Aşk.

Sūziş-i nār-ı belā-yı tābnāk-i ʿışḳdur
ʿĀşıḳı sūz-ı ḥarāretle yaḳup göyündüren

ʿāşıḳ-ı zār:

1. ʿ**āşıḳ-ı zār:**
Beyit 279
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnleyen, ağlayan âşık.

Görmege ol periyi daʿvet idersin her bār
Gözüñe görinecek var senüñ ey ʿāşıḳ-ı zār

ʿāşıḳ-ı zāruñ:

1. ʿ**āşıḳ-ı zāruñ:**-*uñ*
Gazel 205
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnleyen, ağlayan âşık.

Geçilmez mi günāhından daḫı bir ʿāşıḳ-ı zāruñ
ʿAceb tevbeyle cürmi sāḳıṭ olmaz mı günehkāruñ

ʿāşıḳın ḳatl eylemekden:

1. ʿ**āşıḳın ḳatl eylemekden:**-*mek, -den*
Gazel 515
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Âşığını katletmek, öldürmek.

Destine ḥınnā urılmış ṣanmañuz ol nāzenīn
ʿĀşıḳın ḳatl eylemekden eylemişdür ḳan elin

ʿāşıḳlar arasında:

1. ʿ**āşıḳlar arasında:**-*n, -da*
Gazel 369
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âşıkların arası.

Vaṣf itme bize ḫançer-i dil-dārı Ḳabūlī
ʿĀşıḳlar arasında dil-āzārı getürme

ʿāşıḳlara ḳıyan dil-ber:

1. ʿ**āşıḳlara ḳıyan dil-ber:**
Gazel 75
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Âşıklara kıyan sevgili.

Ehl-i ʿışḳa ḳıya ḳıya baḳıcı
Bire ʿāşıḳlara ḳıyan dil-ber

ʿāşıḳlaruñ gözi yaşı:

1. ʿ**āşıḳlaruñ gözi yaşı:**
Gazel 328
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşıkların gözyaşı.

Bir yire gelmiş gözi yaşı biraz ʿāşıḳlaruñ
Mebdeʾ-i māhiyyet-i deryāyı bildüm nidügin

ʿāşıḳlaruñ nesi var ise:

1. ʿ**āşıḳlaruñ nesi var ise:**
Gazel 199
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Âşıkların neyi varsa, âşıkların sahip oldukları her şey.

ʿĀşıḳ odur miyānuña ṣarf ide varını
ʿĀşıḳlaruñ nesi var ise der-miyān gerek

ʿāşıklaruñ şubḥını şām eyleyen:

1. ʿ**āşıḳlaruñ şubḥını şām eyleyen:**
Gazel 301
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Âşıkların gündüzünü gece eden (şey). II Aşk.

Ẓulmet-i hecr ü ümīd-i vaṣl imiş ʿāşıḳlaruñ
Ṣubḥını şām eyleyen imrūzını ferdā ḳılan

ʿāşıklıġ ile añılan ölmez:

1. ʿ**āşıḳlıġ ile añılan ölmez:**
Gazel 403
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Yunus Emre'nin: "Ölen hayvan imiş, âşıklar ölmez." sözlerini akıllara getiren ve yalnızca bedenin öleceğini, âşık olan ruhların ise daima gönüllerde ve hafızalarda kalacağını belirten ifade.

ʿĀşıḳlıġ ile añılan ölmez zamānede
Mecnūnı gör ki zinde daḫı nāmı ḫay gibi

ʿāşık-nüvāz ola:

1. ʿ**āşıḳ-nüvāz ola:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âşıkları iyi eden kimse olmak.

Ehl-i niyāza nāz ide ammā ki az ide
Yaʿni vefāsı çoġ ola ʿāşıḳ-nüvāz ola

ʿāşıḳuñ günahkārlıġa iḳrārı:

1. ʿ**āşıḳuñ günahkārlıġa iḳrārı:**
Gazel 374
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşığın günahkârlığı kabullenişi. II Âşığın âşka meyli.

Vār iken ʿāşıḳuñ iḳrārı günahkārlıġa
Yārine dir mi ḳabūl eyle beni yārlıġa

ʿāşıḳuñ ḳalbinde:

1. ʿ**āşıḳuñ ḳalbinde:**-*n, -de*
Beyit 185
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşığın kalbi, gönlü.

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẓāhirā bir ḫārdur
Hiç degül ol ʿāşıḳuñ ḳalbinde cevher vardur

ʿāşıḳuñ kūyuñda:

1. ʿ**āşıḳuñ kūyuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 197
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşığın mahallesi, semti.

ʿĀşıḳuñ kūyuñda cānā bī-şumār olmaḳ gerek
Gülşenüñde bülbülüñ ey gül hezār olmaḳ gerek

aşınmaduḳ ne diş ne tırnak ḳaldı:

1. **aşınmaduḳ ne diş ne ṭırnaḳ ḳaldı:**-*dı*
Gazel 388
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşınmadık dişi ve tırnağı kalmamak, dişinin tırnağına takmak, çok büyük sıkıntılara ve güçlüklere katlanmak, tahammül etmek.

Ne diş ḳaldı aşınmaduḳ ne ṭırnaḳ
Ne sümde ḳūta ḳuvvet var ne sinde

āşkār itdüñ:

1. **āşkār itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -

Aşikâr etmek, ortaya çıkarmak.

Hücūm-ı şāhbāz-ı tīġ ile ḫaşmı şikār itdüñ
Şuʿāʿ-ı āftābāsā hünerler āşkār itdüñ

<u>āşkāra:</u>

1. **āşkāra:**
Gazel 218
Mısra: **2**
Açık olmak, belli etmek, meydana çıkmak.

ʿArż-ı cemāl eyle dil-i z̲errevāra gel
Ey māh gün yüzüñ görelüm āşkāra gel

2. **āşkāra:**
Gazel 219
Mısra: **2**
Açık olmak, belli etmek, meydana çıkmak.

Göster cemālüñi bu dil-i bī-ḳarāra gel
Gel ey perī seni görelüm āşkāra gel

<u>āşnā:</u>

1. **āşnādan:**-*dan*
Gazel 122
Mısra: **3**
Aşina, bilindik, tanıdık, dost.

Āşnādan el çeküp yād ile yār olmaḳ neden
Bizi de yād eyle gāhī çünki meylüñ yādadur

2. **āşnā:**
Gazel 244
Mısra: **3**
Aşina, bilindik, tanıdık, dost.

Āşnā kun bā-yem-i ʿışḳet me-rā
Hem-çü ġavvā<u>s</u>ān-ı ʿummān-ı ḳıdem

3. **āşnā:**
Gazel 353
Mısra: **10**
Aşina, bilindik, tanıdık, dost.

Gelmez Ḳabūli ḫāneñe bir kez senüñ nigār
Devlet yiterdi ḫāneñe bir āşnā gele

4. **āşnā:**
Mesnevi 1
Mısra: **129**
Aşina, bilindik, tanıdık, dost.

Be-men dih ki bā-ū şevem āşnā
Zi-dil teşnegīhā rehāned me-rā

5. **āşnā:**
Muaşşer 1
Mısra: **16**
Aşina, bilindik, tanıdık, dost.

Cünūd-ı Āl-i ʿO<u>s</u>māna delīl ü reh-nümā geldüñ
Ḳulūb-ı āşnāyı rūşen itdüñ āşnā geldüñ

6. **āşnāyile:**-*y, -ile*
Müsemmen 1
Mısra: **21**
Aşina, bilindik, tanıdık, dost.

Ayrılduḳ āh u vāh iderek āşnāyile
Ṣāġ u esen ḳalup bizi añsun duʿāyile

7. **āşnā:**
Müsemmen 2
Mısra: **6**
Aşina, bilindik, tanıdık, dost.

Dīde-i ḳalbe rūşenā geldüñ
Yād illerde āşnā geldüñ

8. **āşnā:**
Terci-bend 1
Mısra: **12**
Aşina, bilindik, tanıdık, dost.

Ben ġarībe diyār-ı ġurbetde

Rūşenā geldüñ āşnā geldüñ

āşnā kun:

1. **āşnā kun:**
Diğer 1
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Tanıdık olmak, aşina olmak, bilmek.

Āşnā kun bā-yem-i ʿışḳet me-rā
Hemçü ġavvāṣān-ı ʿummān-ı ḳıdem

āşnāya açılduḳ:

1. **āşnāya açılduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 198
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tanıdık, bilindik kimselere açılmak, eşe dosta karışmak. II Neşelenmek, hayata karışmak, mutlu olmak.

Bu ḫāristān-ı ʿālemde ḳatı dil-teng idük ammā
Yüzüñ gördük açılduḳ āşnāya rūşenā geldüñ

ʿaşrāt:

1. ʿ**aşrāt:**
Kaside 7
Mısra: **50**
Asırlar.

Biñde bir bulmaya ẕātuñ gibi naḳḳād-ı felek

Eylemiş nāmuñ iḥāṭa ʿaşrāt ile miʿāt

āşūb olmaz:

1. **āşūb olmaz:**-*maz*
Gazel 161
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kavga olmak, kargaşa çıkmak.

Cāna kār itdi müjeñ oḳları ḥadden aşup
Ey ḳaşı yā fuḳarā ḳavmine āşūb olmaz

āşūb-ı cān:

1. **āşūb-ı cān:**
Mesnevi 9
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Can afeti. II Sevgilinin gözü.

Gözi āşūb-ı cān u fitne-i dil
Özi fenn-i cefāda ẕāt-ı kāmil

āşūb-ı zamān:

1. **āşūb-ı zamān:**
Gazel 307
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Devrin kavgacısı, kavga çıkartanı. II Sevgili.

Bire āfet bire fettān-ı cihān

Bire ẓālim bire āşūb-ı zamān

āşüfte:

1. **āşüfte:**
Gazel 293
Mısra: **1**
Avare, dağılmış, perişan. II Gönül.

Devr elinden ey göñül āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

2. **āşüfteñ:**-*ñ*
Gazel 328
Mısra: **9**
Avare, dağılmış, perişan. II Âşık/Kabûlî.

Ḫayliden cānā Ḳabūlī bendeñ āşüfteñ imiş
Ṣoraraḳ ol ʿāşıḳ-ı şeydāyı bildüm nidügin

āşüfte ola:

1. **āşüfte ola:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Deli divane olmak.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte ola ḫalḳ-ı cihān

āşüfte-derūn:

1. **āşüfte-derūn:**
Gazel 104
Mısra: **3**
Perişan, dağılmış gönül.

Fikr-i sevdā-yı ḫaṭuñla ḳalem āşüfte-derūn
Ṣabır evrāḳını ḳılmazdı perīşān defter

<u>āşüfte-ḥāl ü zār u perīşān olam:</u>

1. **āşüfte-ḥāl ü zār u perīşān olam:**-*am*
Gazel 398
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dağılmış bir hâlde, inleyen ve perişan olmak.

Ser-geşte-i hevā-yı ser-i zülf-i yār olup
Āşüfte-ḥāl ü zār u perīşān olam gibi

<u>āsyāb altında:</u>

1. **āsyāb altında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Su değirmeninin altı. II Gökyüzünün altı, dünya.

Döner cūy-ı sirişküm üzre başum āsyābāsā
Aḳar seyl-āb-ı eşküm āsyāb altında ābāsā

<u>āsyābāsā:</u>

1. **āsyābāsā:**
Gazel 13
Mısra: **1**
Su değirmeni gibi.

Döner cūy-ı sirişküm üzre başum āsyābāsā
Aḳar seyl-āb-ı eşküm āsyāb altında ābāsā

<u>āşyān eyle:</u>

1. **āşyān eyle:**
Tahmis 8
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Yuva yapmak. II Belli bir mertebede kalmak.

ʿArşa çıḳ anda āşyān eyle Ṣavt-ı nāleñ nidā-yı ḳuds olsun

<u>āşyāne:</u>

1. **āşyānesi:**-*s, -i*
Gazel 97
Mısra: **6**
Kuş yuvası, ev. II Aşkı sebebiyle çöllere düşen Mecnun'un kafasına kuşların yaptığı yuva.

Leylī ġamıyla yaşları bārān olup aḳar
Mecnūna āşyānesi gūyā seḥābdur

<u>āşyāne-i ġamda:</u>

1. **āşyāne-i ġamda:**-*da*
Kaside 6
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Keder yuvası. II Gam, keder, dert.

Şikeste beste yatup āşyāne-i ġamda
Oḳur bu şiʿr-i teri ḥasb-i ḥāl idüp ez-ber

<u>āşyān-ı ʿarşa pervāz eyledi:</u>

1. **āşyān-ı ʿarşa pervāz eyledi:**-*di*
Tarih 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü yuvasına uçmak. II Ruhu göğe yükselmek, ölmek.

Murġ-ı cānı ḥażret-i Sulṭān Selīm'üñ nā-gehān
Āşyān-ı ʿarşa pervāz eyledi çün şāhbāz

<u>āşyān-ı būm:</u>

1. **āşyān-ı būm:**
Gazel 240
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Baykuş yuvası. II Dünya.

Meyl eyleme nişīmen-i dünyāya ey göñül

Olmaz ḳarārgāh-ı hümā āşyān-ı būm

āşyān-ı murġ:

1. **āşyān-ı murġ:**
Gazel 422
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kuş yuvası.

Mecnūn başında şanma dilā āşyān-ı murġ
Ol pādşāh-ı ʿışḳa yüce bārgāh idi

āşyānından ḳaçurduñ:

1. **āşyānından ḳaçurduñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Yuvasından kaçırmak. II Düşmanı evinden yurdundan uzaklaştırmak.

Uçurduñ düşmen-i zāġuñ ḥużūrın bī-ḳarār itdüñ
Ḳaçurduñ āşyānından yuvasın tārumār itdüñ

āşyānından uçurduñ:

1. **āşyānından uçurduñ:**-*du, -ñ*
Kaside 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yuvasından uçurmak. II Can almak, öldürmek.

Āşyānından uçurduñ murġ-ı rūḥ-ı düşmeni
Bāz-pervāzī degül ṣayyāddur gönderdigüñ

āşyān-sāz:

1. **āşyān-sāz:**
Tahmis 8
Mısra: **11**
Yuva kuran, mesken edinen (kimse).

Evc-i aʿlāda āşyān-sāz ol
Nesr-i ṭāyirle lāne-perdāz ol

āşyān-sāz-ı ʿālem-i bālā:

1. **āşyān-sāz-ı ʿālem-i bālā:**
Beyit 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüce âlemin yuva kurucusu, âlemin hazırlayıcısı. II Allah.

Āşyān-sāz-ı ʿālem-i bālā
Lāne-perdāz-ı saḳf-ı evc-i semā

at:

1. **at:**
Gazel 308
Mısra: **7**
Atmak, fırlatmak. II Bırakmak, vazgeçmek.

At esb-i murāduñ ruḫ-ı cānāneye ḳarşu
ʿĀlemde piyāde yürime merd iseñ atlan

2. **atar:**-*ar*
Gazel 139
Mısra: **6**
Atmak, fırlatmak. II Ok atmak. II Sevgilinin yay gibi kaşlarını gererek âşığa bakış atması.

Ḫadeng-endāz-ı ġamzeñ ey kemān-ebrū dil-i zāra
Atar tīr-i cefāyı biñde birisi ḫaṭā itmez

3. **at:**
Kaside 11
Mısra: **27**
Yük çekme, taşıma gibi hizmetlerde kullanılan hayvan, beygir.

Siyeh pürçeklü erkek başlu at gibi nice ürkek
Yaḳışmaz ādeme vaḥşet ider duḫterlerin gördüm

4. **at:**
Beyit 21
Mısra: **2**
Atmak, bırakmak.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe
ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

5. **atı:**-*ı*
Beyit 103
Mısra: **1**
Ad, isim.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma cāna baḳ cānāna baḳ

at minnetin:

1. **at minnetin:**-*n*
Gazel 271
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
At minneti. II Sevgilinin âşığa lütfetmesinin ardından âşığın ona minnet ve teşekkür etmesi.

Ṣalsun piyāde ḳullarına esb-i himmetin
Ṣāḥib-saʿādete idelüm at minnetin

at ṣalmış:

1. **at ṣalmış:**-*mış*
Kaside 5
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
At salmak, atla hücum etmek, saldırmak.

ʿAdūnuñ biñine besdür birimüz diyü at ṣalmış
ʿAceb Rüstemlik itmiş dirler oġlı Zāl Paşanuñ

at ṣalsa:

1. **at ṣalsa:**-*sa*
Gazel 341
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
At sürmek. II Bir şeyin üzerine doğru gitmek.

Ayaġı altında ḫāk olanları pāmāl ider
Nāz ile at ṣalsa ʿuşşāḳ-ı perīşān üstine

at ṣalup:

1. **at ṣalup:**-*up*
Kaside 4
Mısra: **180**
Kelime Tipi: -
At salmak, atla hücum etmek, saldırmak.

Ehl-i tedbīr ü tedārük geçinenler görsün
At ṣalup ʿaskere ḳarşu nicedür ʿaṭf-ı zimām

at u ḳaṭır ḥikāyetini:

1. **at u ḳaṭır ḥikāyetini:**-*n, -i*
Gazel 271
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
At ve katır hikâyesi.

At u ḳaṭır ḥikāyetini ḳo Ḳabūliyā
Dilden düşürme edʿiye-i ʿömr minnetin

ʿaṭā:

1. ʿ**aṭā:**
Gazel 12
Mısra: **4**
Lütuf, ihsan, yardım.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

2. ʿ**aṭā:**
Gazel 337
Mısra: **2**
Lütuf, ihsan, yardım.

Reh-i vefāda vücūdın ġubār iden yoluña
Ḳanı vefā vü mürüvvet ḳanı ʿaṭā ḳuluña

3. ʿ**aṭā:**
Tarih 17
Mısra: **25**
Lütuf, ihsan, yardım.

Kerem ber-tu lāzım ʿaṭā ber-tu vācib
Ki mī-dānī ḳader ġarībān maḥcūb

4. ʿ**aṭāyā:**-*y, -ā*
Tarih 17
Mısra: **32**
Lütuf, ihsan, yardım.

Duʿāhā-yı ḫayret merā geşte vācib
Çü ber-tu ʿaṭāyā ʿalā-ḳavl-i Eyyūb

ata:

1. **atası:**-*s, -ı*
Gazel 433
Mısra: **13**
Ata, baba, dede.

Şular ḳoydı atası ocaġına
Erdebīl oġlı
Aña olmış olacaḳ ol
söyündürdi ol ocaġı

2. **atamdan:**-*m, -dan*
Tarih 3
Mısra: **11**
Ata, baba, dede.

Atamdan tā dedemden
ḳalmış eski iḫtiyār olsa
Getürsem ḳılsam anı
milket-i Rūmuñ nigehbānı

ata bakma:

1. **ata baḳma:**-*ma*
Beyit 103
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Adına bakmak, ismine göre hareket etmek.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş
yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma
cāna baḳ cānāna baḳ

ʿaṭā eyle:

1. ʿ**aṭā eyle:**
Gazel 317
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İhsan etmek, lütfetmek.

Bir ʿArab şūḫına bir būse
ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī
ḳultü metā ḳāle ġadan

ʿaṭā ḳılmış:

1. ʿ**aṭā ḳılmış:**-*mış*
Kaside 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Bağışlamak, cömertçe davranmak.

Varaḳ-ı jāle degüldür
görinen gülşende
Sīm ü zerdür ki ʿaṭā
ḳılmış anı bāġa ḫazān

ʿaṭā vü luṭfuñı:

1. ʿ**aṭā vü luṭfuñı:**-*uñ, -ı*
Kıt'a 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İhsan ve lütuf. II Sevgilinin lütfu ve ihsanı.

ʿAṭā vü luṭfuñı dil
müstaḳıl umarsa nola
Çıḳardı rāyet-i luṭfuñ
bürūc-ı eflāke

ʿaṭā-bahş:

1. ʿ**aṭā-baḫş:**
Tarih 1
Mısra: **4**
Lütufta bulunan, cömertlik eden (kimse). II Lütfu ve ihsanı bol olan Sultan Murad Han.

ʿAceb ceddi gibi ṣāḥib-seḫā mı
Didüm tārīḫidür anuñ
ʿaṭā-baḫş

ʿaṭādan ḳaçma:

1. ʿ**aṭādan ḳaçma:**-*ma*
Gazel 370
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yardımdan kaçmak, yardım etmek istememek.

Nuḳūd-ı himmeti erbāb-ı istiḥḳāḳa ṣarf eyle
ʿAṭādan ḳaçma bir ḳaç himmeti kūtāhdan ḳorḳma

atadan oğlı ayırdan akçedür:

1. **atadan oğlı ayırdan aḳçedür:**
Beyit 230
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Baba ile oğlu ayıran şey paradır: Para o kadar tehlikeli bir şeydir ki bu uğurda baba ile evlat bile birbirine düşebilir. Tamahkâr olan insanoğlu para uğruna evladından veya babasından vazgeçer. Bu sebeple paraya tamah etmemek gerekir.

Atadan oġlı ayırdan aḳçedür
Her ḳapuda yüz aġardan aḳçedür

atalu oġulludur:

1. **atalu oġulludur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Babalı oğullu.

Erenler atalu oġulludur bizümle abdālān
Nefes oġlı olup söz ṣaḳlayan oġlāna ʿışḳ olsun

ataşa düşdüñ:

1. **ataşa düşdüñ:**-*dü, -ñ*
Şarkı 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşe düşmek: Büyük bir acı yaşamak, yüreği yanmak.

Baḳmaz iken göze ḳaşa
Düşdüñ Ḳabūlī ataşa

atduġuñ ṭaş yoluña gelür:

1. **atduġuñ ṭaş yoluña gelür:**
Kaside 4
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
(İnsanın) Attığı taş (geri) yerine ulaşır: Yapılan kötülük insana geri döner. Kötülük her zaman sahibini bulur.

Atduġuñ ṭaş gelür yoluña ey merd-i ṭarīḳ
Dolaşur ayaġuña döşedügüñ ḫalḳa-i dām

āteş:

1. **āteşdür:**-*dür*
Gazel 207
Mısra: **3**
Yanıcı maddelerin tutuşmasıyla beliren sıcaklık, od. II Şarap.

Mey bir āteşdür şitā eyyāmıdur anuñ güni
Gey münāsibdür emīrāna günine göre kürk

2. **āteş:**
Gazel 212
Mısra: **8**
Yanıcı maddelerin tutuşmasıyla beliren sıcaklık, od.

Yalıñ yüzlüler ile şehr ü bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu āteş meh-likādan yeg

3. **āteş:**
Gazel 250
Mısra: **6**
Yanıcı maddelerin tutuşmasıyla beliren sıcaklık, od.

Āb u tābı derūnı germ itdi
Biz de āteş gibi ḫurūş idelüm

4. **āteş:**
Gazel 348
Mısra: **2**
Yanıcı maddelerin tutuşmasıyla beliren sıcaklık, od.

Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

5. **āteş:**
Gazel 223
Mısra: **6**
Yanıcı maddelerin tutuşmasıyla beliren sıcaklık, od. II Dert, keder, üzüntü, ızdırap.

Şirār-ı nār-ı ḥırmān ile yanup ḫirmen-i ṣabrum
Mekānum āteş olmasun gülistān eyle sulṭānum

6. **āteş:**
Mesnevi 1
Mısra: **54**
Yanıcı maddelerin tutuşmasıyla beliren sıcaklık, od. II Dert, keder, üzüntü, ızdırap.

Men ānem ki der-sīne nārem füzūd
Tevānī ki āteş nişānī be-ʿūd

āteş içre atıldum:

1. **āteş içre atıldum:**-*du, -m*
Gazel 242
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşe atılmak: Çok zor ve tehlikeli bir durumun içine itilmek.

Sürdüm semendi ḳarşu semend erlik eyledüm
Atıldum āteş içre semenderlik eyledüm

āteş ile āb imtizācı:

1. **āteş ile āb imtizācı:**
Beyit 74
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Ateş ile suyun bir araya gelmesi. II Sevgili ile âşığın birlikte olması.

İderken āteş ile āb imtizācı
Şarabla berşüñ alışmaz mizācı

āteş ile cūş idelüm:

1. **āteş ile cūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 250
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Ateş ile coşmak. II Şarabın verdiği coşkuyla hareket etmek. II Aşkın ızdırabıyla galeyana gelmek.

Āb-ı āteş-mizācı nūş idelüm
Āb-veş āteş ile cūş idelüm

āteş ü āb:

1. **āteş ü āb:**
Gazel 250
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Su ve ateş. II Şarap. II Aşk.

Āteş ü āb sāḳi-i ezelī
Ne ki ṣundıysa anı nūş idelüm

āteş ü āb u mā:

1. **āteş ü āb u mā:**
Gazel 415
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Ateş ve su.

Āteş ü āb u mā yekī ḫāk-i men ü hevā yekī
Ū vü şomā vü mā yekī yār yekī suḫan yekī

āteş ü bād u āb u ḫāküñ:

1. **āteş ü bād u āb u ḫāküñ:**-*üñ*
Mesnevi 2
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Ateş, hava, su ve toprak.

Ced-be-ced aṣl u nesl-i pāküñ içün
Āteş ü bād u āb u ḫāküñ içün

āteşe yanmaḳ:

1. **āteşe yanmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 10
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **-**
Yanmak, tutuşmak. II Çok acı çekmek, perişan olmak.

Meẕhebine Şīʿanuñ sen iştiġāl itmek neden
Ġayr içün saña düşer mi āteşe yanmaḳ dede

āteş-figen-i ḫāne-i ṣabr-ı dilem:

1. **āteş-figen-i ḫāne-i ṣabr-ı dilem:**-*em*
Beyit 178
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Gönlün sabır hanesine ateşler salan (şey). II Âşığın gönlünü yakan, âşığa eziyet veren sevgili.

Āteş-figen-i ḫāne-i ṣabr-ı dilem īnest
Ber-bād-dih-i ḫırmen-i bī-ḥāṣılem īnest

āteş-i āb-gūn:

1. **āteş-i āb-gūn:**
Mesnevi 1
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **-**

Su renginde ateş. II Şarap.

Biyā sāḳi ān āteş-i āb-gūn
Ki ān kīmyā-fām u simyāb-gūn

<u>āteş-i āhum:</u>

1. **āteş-i āhum:**-*um*
Gazel 179
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ah ateşi. II Âşığın/Kabûlî'nin ahı.

Ey Ḳabūlī düşmeni ḳatl itmege
Āteş-i āhum yiter yalıñ yaraġ

<u>āteş-i āhumdan:</u>

1. **āteş-i āhumdan:**-*um, -dan*
Gazel 128
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ah ateşi. II Âşığın ahı.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger
Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

<u>āteş-i ġam ile yanalum:</u>

1. **āteş-i ġam ile yanalum:**-*alum*
Gazel 253
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gam ateşi ile yanmak. II Keder içinde olmak, ızdırap çekmek.

Biz āteş-i ġam ile yanalum o yaḳılsun
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

<u>āteş-i ġamda ḳo:</u>

1. **āteş-i ġamda ḳo:**
Gazel 414
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Keder ateşinde bırakmak. II Izdırap içinde bırakmak.

Ḳabūlī āteş-i ġamda ḳo ḥaşre dek yansun
Ḫudā cihānda söyündürmesün çerāġumuzı

<u>āteş-i ġamla:</u>

1. **āteş-i ġamla:**-*la*
Mesnevi 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gam ateşi. II Gam, keder, acı.

Āteş-i ġamla dil kebāb oldı
ʿAzl ile ḥālümüz ḫarāb oldı

<u>āteş-i germ-ābe-i ʿışḳa atılduḳ:</u>

1. **āteş-i germ-ābe-i ʿışḳa atılduḳ:**-*du, -ḳ*
Beyit 66
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşkın yakıcı suyunun ateşine atılmak. II Aşka düşmek, âşık olmak.

ʿIşḳ bir germ-ābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Āteş-i germ-ābe-i ʿışḳa atılduḳ tün bütün

<u>āteş-i germiyyeti:</u>

1. **āteş-i germiyyeti:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Hararetle yanan ateş.

Yoġ idi sāyirde anuñ şevketi gör ḥikmeti
Çoḳ çerāġ uyarmış idi āteş-i germiyyeti

<u>āteş-i germ-rev:</u>

1. **āteş-i germ-rev:**
Mesnevi 1
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Yakıcı ateş. II Şarap.

Biyā sāḳi ey āteş-i germ-rev
Ki ān āb-i pür-tāb-i āteş-ʿuluv

<u>āteş-i ḥasret:</u>

1. **āteş-i ḥasret:**
Gazel 70
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hasret ateşi, özlem ateşi. II Sevgiliye duyulan özlem.

Āteş-i ḥasret ile yandı ṭutuşdı yüregüm
Kim gelürse yanuma şimdi benüm o da yanar

2. **āteş-i ḥasret:**
Gazel 16
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hasret ateşi. II Sevgiliye duyulan özlem, hasret.

Miṣāl-i nār-ı cehennemdür āteş-i ḥasret
Yaḳardı Bū Lehebi ṭursa ḥaşre dek bu leheb

<u>āteş-i ḥasreti:</u>

1. **āteş-i ḥasreti:**-*i*
Mesnevi 2
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Hasret ateşi. II Özlem, hasret.

Varmaġa ḳudret ise yoḳ elde
Āteş-i ḥasreti yanar dilde

<u>āteş-i ḥasretle:</u>

1. **āteş-i ḥasretle:**-*le*
Tesdis 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hasret ateşi. II Sevgiliye duyulan özlem, hasret.

Āteş-i ḥasretle yir yir nola sīnem daġlasam
Cūylar gibi gözüm yaşın aḳıtsam aġlasam

<u>āteş-i hicrāna yandurma:</u>

1. **āteş-i hicrāna yandurma:**-*ma*
Gazel 39
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayrılık ateşiyle yakmak. II Sevgiliden ayrı kalmanın ızdırabıyla acı çekmek.

Ben zār u günehkāra şefāʿat demi geldi
Yandurma beni āteş-i hicrāna muḫalled

<u>āteş-i ʿışḳ içre cānı atduḳ:</u>

1. **āteş-i ʿışḳ içre cānı atduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 322
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşine kendini atmak. II Aşkın ızdırabını bile bile âşık olmak.

Sīne bir germābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Cānı atduḳ āteş-i ʿışḳ içre gitdi tün bütün

<u>āteş-i ʿışḳa:</u>

1. **āteş-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 272
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi. II Aşkın ızdırabı, kederi.

İʿtimād eyleyeni sözine zāhid şınasın
Āteş-i ʿışḳa göre nār-ı caḥīme şınasın

<u>āteş-i ʿışḳa düşen:</u>

1. **āteş-i ʿışḳa düşen:**
Gazel 312
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşine düşen (kimse). II Âşık.

Ḫānḳāh-ı ʿālem içre āteş-i ʿışḳa düşen
Ṣoyınup ʿuryān ü biryān olmasun ya neylesün

<u>āteş-i ʿışḳa düşmen:</u>

1. **āteş-i ʿışḳa düşmen:**-*me, -n*
Gazel 54
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşine düşmek. II Âşık olmak.

Āteş-i ʿışḳa düşmen didi dirmiş ʿadū
Diñlemeñ düşmen sözin düşmen yalāndur dostlar

āteş-i ḳandīl-i mihri söndüren:

1. **āteş-i ḳandīl-i mihri söndüren:**
Gazel 304
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü kandilinin ateşini söndüren (şey). II Güneşi söndürmeye gücü yeten âşk.

ʿIşḳdur ṣarṣar-ı ḳahr ile āḫir
Āteş-i ḳandīl-i mihri söndüren

āteş-i ḳandīl-i ṭāḳ-ı ṭāremi söyündüren:

1. **āteş-i ḳandīl-i ṭāḳ-ı ṭāremi söyündüren:**-*i*
Gazel 274
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü kubbesinin kemerinin ateşini (güneşi) söndüren (şey). II Aşk.

Ṣarṣar-ı ḳahr ile sermā-yı hevā-yı ʿışḳdur
Āteş-i ḳandīl-i ṭāḳ-ı ṭāremi söyündüren

āteş-i Nemrūd-ı ʿışḳ-ı dil-bere cān at:

1. **āteş-i Nemrūd-ı ʿışḳ-ı dil-bere cān at:**
Tahmis 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Gönül alan aşkın Nemrut ateşine can atmak. II Aşkın acısını ve ızdırabını bile bile âşık olmak.

Āteş-i Nemrūd-ı ʿışḳ-ı dil-bere cān at müdām
Eyleye gülzār-ı İbrāhīmveş tā nāruñı

āteşi-i dīv-i ʿanāvī:

1. **āteşi-i dīv-i ʿanāvī:**
Beyit 30
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Ateşten yaratılan) Şeytanın ateşi.

Ābiyüz ṣūfi fenā aṣlına bādī degülüz
Ḫākiyüz āteşi-i dīv-i ʿanāvī degülüz

ʿatf:

1. ʿ**atf:**
Gazel 332
Mısra: **6**
Atıf, isnat, yönelim. II Bağ.

Vāv-ı zülfüñ ʿaṭf ider saña żamīr-i ʿāṣıḳı
İrtibāṭ olmaz bilürsin ʿatf içün olmazsa vāv

ʿatf ider:

1. ʿ**aṭf ider:**-*er*
Gazel 332
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Atfetmek, yöneltmek, isnat etmek. II Bağlamak.

Vāv-ı zülfüñ ʿaṭf ider saña żamīr-i ʿāṣıḳı
İrtibāṭ olmaz bilürsin ʿatf içün olmazsa vāv

ʿatf-ı zimām:

1. ʿ**aṭf-ı zimām:**
Kaside 4
Mısra: **180**
Kelime Tipi: -
Yular bağlamak. II Hükmetmek.

Ehl-i tedbīr ü tedārük geçinenler görsün
At ṣalup ʿaskere ḳarşu nicedür ʿaṭf-ı zimām

atıl:

1. **atılup:**-*up*
Kaside 5
Mısra: **41**
Atılmak.

Çıḳup aralarından atılup şīrāna heybetle
Muḳarrerdür ʿadūya ḥamlesi Rıḍvān Paşanuñ

ʿātıl olmaḳ:

1. ʿ**āṭıl olmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 3
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Boş kalmak, faydasız bir hâlde olmak.

Mīr-i livā olurmış beş altı yükle evvel
Ben altı yükle şimdi olmaḳ revā mı ʿāṭıl

atılan oḳ girü dönmez:

1. **atılan oḳ girü dönmez:**
Gazel 182
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Atılan ok geri dönmez: Ağızdan çıkan bir sözü veya yapılan bir eylemi geri almak mümkün değildir. II Sevgilinin yay kaşlarını gererek âşığın gönlüne fırlattığı oku (bakışı) geri çıkarmak imkânsızdır.

Āh alursın güzelüm ʿāşıḳa cevr eyleme çoḳ
Girü dönmez şaḳın ey ḳāşı kemān atılan oḳ

atlan:

1. **atlan:**
Gazel 308
Mısra: **8**
Atlı olmak, at binmek. II Cesur olmak.

At esb-i murāduñ ruḫ-ı cānāneye ḳarşu
ʿĀlemde piyāde yürime merd iseñ atlan

atlandur:

1. **atlandurur:**-*ur*
Gazel 271
Mısra: **3**
Atlandırmak, at bindirmek. II Lütuf ve ihsanda bulunmak.

Atlandurur ayaḳda ḳomaz hem-ʿinān ider
Aṣḥāb-ı devletüñ naẓar eyleñ mürüvvetin

aṭlas-ı zer-beft:

1. **aṭlas-ı zer-beft:**
Kaside 6
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Sırma ile dokunmuş altın işlemeli kumaş. II Maddi ve manevi zenginlik.

Emīr-i çarḫ ṭoḳuz pāre aṭlas-ı zer-beft
Getürdi ʿādet-i sūriyye ḫıdmetüñe meger

av:

1. **av:**
Gazel 332
Mısra: **10**
Av hayvanı. II Sevgili.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv
Ġaflet itme bir daḫı düşmez Ḳabūlī böyle av

ʿavām:

1. ʿ**avāma:**-*a*
Gazel 227
Mısra: **8**
Halk, umum, herkes.

Ġam degül ḳılmasañ ḫavāṣa naẓar
İltifātuñ ʿavāma sulṭānum

aʿvāmuñ mihr ü māhı:

1. **aʿvāmuñ mihr ü māhı:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Herkesin güneşi ve ayı.

Felek devr eyledikce ḳuṭb-ı ʿālem sābit olduḳca
Ṭulūʿ itdikce ṭolunduḳca mihr ü māhı aʿvāmuñ

āvān-ı fıṭratda:

1. **āvān-ı fıṭratda:**-*da*
Diğer 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Yaradılış anı.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i

Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

āvāre:

1. **āvāresin:**-*sin*
   Gazel 330
   Mısra: **1**
   Avare, başıboş gezen, aylak (kimse). II Âşığın gönlü.

Ey göñül āvāresin pür-yāresin ṣad-pāresin
Derdi çoḳ dil-ḫastesin dermānı yoḳ bī-çāresin

2. **āvāresin:**-*sin*
   Gazel 330
   Mısra: **6**
   Avare, başıboş gezen, aylak (kimse). II Âşığın gönlü.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

ʿavʿav-ı kelb-i kūyuñ:

1. **ʿavʿav-ı kelb-i kūyuñ:**-*uñ*
   Gazel 187
   Mısra: **7**
   Kelime Tipi: -
   Mahalle köpeklerinin havlaması. II Sevgilinin mahallesinde bulunan ve köpeğe benzeyen rakibin konuşması.

Ṭaʿn u teşnīʿ-i ʿadū ʿavʿav-ı kelb-i kūyuñ
Kūyuña varmaġa ey māh beni eyledi ʿavḳ

āvāze-i ḳālū belāya:

1. **āvāze-i ḳālū belāya:**-*y, -a*
   Gazel 286
   Mısra: **8**
   Kelime Tipi: -
   Kâlû belâ'nın sesi. II Kâlû belâ: Dünya yaratılmadan evvel bütün ruhların bir arada toplandığı ve Allah'ın "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sorusuna ruhların "Elbette" dedikleri yaratılış günü.

Teşne-leb kerb-i belā-yı Kerbelāda cān viren
Dimedi āvāze-i ḳālū belāya lā Ḥüseyn

āvāze-i naẓmum:

1. **āvāze-i naẓmum:**-*um*
   Gazel 372
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Şiirin sesi. II Şiirin ünü, şöhreti.

Velvele ṣaldı ṣadā-yı suḫanum āfāḳa
Çıḳdı āvāze-i naẓmum felek-i nüh-ṭāḳa

āvāz-ı bülend:

1. **āvāz-ı bülend:**
   Diğer 1
   Mısra: **38**
   Kelime Tipi: -
   Yüksek ses. II İlham.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

āvāz-ı hāy u hūy:

1. **āvāz-ı hāy u hūy:**
   Gazel 188
   Mısra: **3**
   Kelime Tipi: -
   Hay ve hu sesleri.

Ber-ḫvāst çün zi-cān u dil āvāz-ı hāy u hūy
Pür şud cihān zi-zemzeme-i hūy u hāy-ı ʿışḳ

āver:

1. **āvered:**-*ed*
   Mesnevi 1
   Mısra: **63**
   Getirmek.

Dil-i teng-dārem be-cūş āvered
Zi-dil nārhā-yı ġamem be-gseled

2. **āvered:**-*ed*
Mesnevi 1
Mısra: **80**
Getirmek.

Be-men dih ki dīkem be-cūş āvered
Çü-murġ-i seḥer der-ḫurūş āvered

3. **āverem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **131**
Getirmek.

Dil ez-baḥr-i ġam der-kenār āverem
Biyāver baṭ-i mey ki ġavṭa-ḫorem

4. **āver:**
Mesnevi 1
Mısra: **61**
Getirmek.

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

ʿavḳ eyledi:

1. ʿ**avḳ eyledi:**-*di*
Gazel 187
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Alıkoymak, engellemek.

Ṭaʿn u teşnīʿ-i ʿadū
ʿavʿav-ı kelb-i kūyuñ
Kūyuña varmaġa ey māh beni eyledi ʿavḳ

ʿavḳ ider:

1. ʿ**avḳ ider:**-*er*
Gazel 20
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Alıkoymak.

ʿAvḳ ider kūyuña varduḳca Ḳabūlīyi ḳomaz
Seg-i bī-dīn o raḳībüñ geçinür nādān it

avla:

1. **avladı:**-*dı*
Gazel 332
Mısra: **9**
Avlamak, tuzağa düşürmek. II Âşığın sevgili elde etmesi.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv
Ġaflet itme bir daḫı düşmez Ḳabūlī böyle av

2. **avladı:**-*dı*
Gazel 332
Mısra: **9**
Avlamak, tuzağa düşürmek. II Âşığın sevgili elde etmesi.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv
Ġaflet itme bir daḫı düşmez Ḳabūlī böyle av

ʿavn-i bārī:

1. ʿ**avn-i bārī:**
Gazel 190
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
(Her şeyi takdir ettiği şekilde yaratarak varlığa çıkaran) Allah'ın lütfu, yardımı.

ʿÖmr ü devlet ber-ḳarār u ḳadr ü ʿizzet pāydār
Devlet el virdükce ḳılsun ʿavn-i Bārī yārlıḳ

ʿavn-ı İlāh:

1. ʿ**avn-ı ilāh:**
Gazel 422
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.

Mecnūnı rāh-ı ʿışḳda güm-rāh añlamañ
Her ḳanda gitse rehberi ʿavn-ı İlāh idi

ʿavret:

1. ʿ**avret:**
Kaside 5
Mısra: **35**
Kadın, zevce.

Er olsa ṭursa ḳarı oġlı ʿavret gibi ḳaçmasa

Temāşā eylese iḳdāmını
merdān-ı meydānuñ

2. ʿ**avret:**
Kaside 8
Mısra: **24**
Kadın, zevce.

ʿArūs-ı Erdebilin erde .
bilsün Erdebil oġlı
Ḳaçırdı düşmeni ʿavret
gibi mülkinden Īrānuñ

3. ʿ**avret:**
Mesnevi 15
Mısra: **56**
Kadın, zevce.

Bu ne ḥālet durur ki bī-
minnet
Er ider ʿavreti eri ʿavret

4. ʿ**avreti:**-*i*
Mesnevi 15
Mısra: **56**
Kadın, zevce.

Bu ne ḥālet durur ki bī-
minnet
Er ider ʿavreti eri ʿavret

ʿavrete ere yarayan:

1. ʿ**avrete ere yarayan:**
Mesnevi 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kadına (ve) erkeğe yarayan (şey).

Aḳçedür ʿavrete ere
yarayan
Aḳçedür ḫayra vü şerre
yarayan

ay:

1. **aydur:**-*dur*
Gazel 123
Mısra: **2**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgilinin yüzü.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ
bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb
olmadı dil dāḫı
mülāzımdur

2. **āy:**
Beyit 39
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī
be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu
tevbe tu ber-āyed

3. **ay:**
Kaside 4
Mısra: **7**
Yılın on iki bölümünün her birine verilen ad, ay.

Sādis-i ʿışr u cemāẕ ay
nuḫust yaʿni eḥad

Evvel ikindiye dek ḫayli
ġulüv itdi ġulām

āyā:

1. **āyā:**
Kaside 5
Mısra: **43**
"Acaba" anlamına gelen ve şaşkınlık bildiren söz.

Ne añlarsın ola āyā
muḳābil olmaḳ olur mı
Hünerber kūhsār-ı
himmete rūbāh-ı yabanuñ

2. **āyā:**
Kıt'a 27
Mısra: **7**
"Acaba" anlamına gelen ve şaşkınlık bildiren söz.

İşigüñde āyā sirişküm gibi
Neden düşdi gözden
bıraḳmaḳ beni

3. **āyā:**
Tarih 10
Mısra: **9**
"Acaba" anlamına gelen ve şaşkınlık bildiren söz.

Ben didüm āyā nedür bu
cemʿa bāʿiş bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i
saʿdeyndür tārīḫ aña

4. **āyā:**
Tarih 23
Mısra: **13**
"Acaba" anlamına gelen ve şaşkınlık bildiren söz.

Didüm āyā nedür zīr-i felekde
Sebeb cemʿine bu cemm-i ġafīrüñ

ayaġ:

1. **ayaġı:**-*ı*
Gazel 279
Mısra: **1**
Yürüme organı, ayak. II Kadeh.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

2. **ayaġuña:**-*uñ, -a*
Gazel 327
Mısra: **2**
Yürüme organı, ayak. II Sevgilinin ayağı.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

3. **ayaġuña:**-*uñ, -a*
Gazel 347
Mısra: **7**
Yürüme organı, ayak. II Sevgilinin ayağı.

Ayaġuña sürüp yüz pāy-būsuñ ārzū eyler
Gözüm yaşı yoluñda sāʾil oldı ḳurı gönderme

4. **ayaġına:**-*ı, -n, -a*
Şarkı 3
Mısra: **7**
Yürüme organı, ayak. II Sevgilinin ayağı.

Ayaġına yüzüm sürmedüm diyü
Gözüm yaşı seller gibi bulanur

5. **ayaġına:**-*ı, -n, -a*
Tahmis 9
Mısra: **8**
Yürüme organı, ayak.

Yıḳılmış ḫāṭırum yā nice ābād ideyin bilmem
Kimüñ ayaġına yüzler sürüp dād ideyin bilmem

ayaġ altı:

1. **ayaġ altı:**
Gazel 255
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Ayakaltı, pek çok kişinin gelip geçtiği yer, ortalık.

Ayaġ altı degül mey-ḫāne gibi uġramaz kimse
Ḳanāʿat gūşesidür nāmı bir ḫālīce yer buldum

ayaġ altında:

1. **ayaġ altında:**-*n, -da*
Gazel 323
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Pek çok kişinin gelip geçtiği yer, ortalık. II Ayaklar altında olmak, değersiz olmak, kıymeti bulunmamak.

Semend-i zer-kemend üzre süvār ol mūrveş aʿdā
Ayaġ altında ḫ∨ār u ḫāksār u pāymāl olsun

ayaġ üzre gelüp:

1. **ayaġ üzre gelüp:**-*üp*
Gazel 348
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Ayaküstü uğramak, kısa süreliğine gelmek.

Ayaġ üzre gelüp meclis-be-meclis gezme ey sāḳī
Yirüñ ḫum gibi bekle gūşe-i meyḫāneden çıḳma

ayaġa bitdi:

1. **ayaġa bitdi:**-*di*
Mesnevi 4
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağa bitmek: Ayağa kalkmak, ayaküstünde

durmak. II Önem kazanmak.

Ḳaldı ayaḳda cümle ehl-i kemāl
Ayaġa bitdi zümre-i cühhāl

ayaġa düş:

1. **ayaġa düş:**
Gazel 99
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağa düşmek: Kıymetini kaybetmek, değersiz olmak. II Kadehe dökülmek.

Gerden-firāz olma ṣürāḥī gibi dilā
Mey gibi düş ayaġa tenezzül zamānıdur

ayaġa şaldı:

1. **ayaġa şaldı:**-*dı*
Gazel 403
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağa salmak / Ayağa düşürmek: Küçük düşürmek, değersiz bir hâle getirmek, kıymet bırakmamak. II Şaraba alıştırmak.

Bezm-i belāda iñler isem nola ney gibi
Devrān ayaġa şaldı beni dürd-i mey gibi

ayaġı altında ḫāk olanları:

1. **ayaġı altında ḫāk olanları:**-*lar, -ı*
Gazel 341
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Ayağı altında toprak olan (kimse). II Sevgilinin ayağı altında ezilen, perişan olan âşık.

Ayaġı altında ḫāk olanları pāmāl ider
Nāz ile at ṣalsa ʿuṣṣāḳ-ı perīşān üstine

ayaġı devr itdür:

1. **ayaġı devr itdür:**
Gazel 393
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Kadeh çevirmek. II Boş şarap kadehini dolu kadehle değiştirmek.

Elüñ boş olmasun ṣūfī hemān ayaġı devr itdür
Getür sāġar dibi olsun yiter lāzım degül ṭolı

ayaġı göl başı buñar olsun:

1. **ayaġı göl başı buñar olsun:**
Gazel 311
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Ayağın göl, başın pınar (veya deniz) olsun: "Gözyaşları içinde kalasın" anlamına gelen beddua ifadesi. II Âşığın sürekli akıttığı gözyaşları neticesinde etrafın suyla kaplanması.

Niçe bir dīde dür niṣār olsun
Ayaġı göl başı buñar olsun

ayaġı gülzār-ı cāna aḳar:

1. **ayaġı gülzār-ı cāna aḳar:**-*ar*
Gazel 112
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Kaynağı canın gül bahçesine akmak. II Ayağı sevgiliye doğru gitmek, sevgiliye meyletmek.

Gülzār-ı cāna aḳar şām u seḥer ayaġı
Ġam-ḫāne ey Ḳabūlī başlu buñara beñzer

ayaġı ṭopraġıdur:

1. **ayaġı ṭopraġıdur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
Ayağının toprağı. II 3. Murad'ın ayağının toprağı.

İşigi ṭaşı durur mesned-i erbāb-ı kemāl
Ayaġı ṭopraġıdur sürme-i ʿayn-ı aʿyān

ayaġın degişdürür:

1. **ayaġın degişdürür:**-*ür*
Kıt'a 29
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kadeh değiştirmek. II Sarhoşluk sebebiyle ayağı birbirine dolaşmak.

Sāḳi-i bezm bāde yirine ayaḳ ṣunar
Mestāne olmış āfet ayaġın degişdürür

ayaġın yolına başmaz:

1. **ayaġın yolına başmaz:**-*maz*
Gazel 351
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının yoluna basmak.

Yirdeki yüzi kimesne başmaz diyü dil-ber
Başmaz ayaġın yolına düşsem yüzüm üzre

ayaġına düş:

1. **ayaġına düş:**
Gazel 132
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına düşmek: Birinin ayaklarına kapanıp çokça yalvarmak.

Vāṣıl-ı bezm-i viṣāl-i yār olam dirseñ eger
Ey Ḳabūlī düş ayaġına yüri yalvar var

ayaġına düşe:

1. **ayaġına düşe:** -*e*
Gazel 357
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına düşmek: Birinin ayaklarına kapanıp çokça yalvarmak.

Bir būse vir diyü düşe gördüm ayaġına
Bir ḫoş gelür mi göre dilinden ṭudaġına

ayaġına düşüp:

1. **ayaġına düşüp:**-*üp*
Gazel 238
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına düşmek: Birinin ayaklarına kapanıp çokça yalvarmak.

Bugün yārüñ düşüp ayaġına çoḳ rūy-māl itdüm
Tażarruʿlar ḳılup ḳan aġlamaḳdan rūyum āl itdüm

ayaġına gelür:

1. **ayaġına gelür:**-*ür*
Gazel 59
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına gelmek: Zahmet çekilmeden elde edilmek.

Kimseye dünyā içün baş egmeyen ʿāriflerüñ
Baş egerler pāyına ayaġına dünyā gelür

ayaġına ḳara ṣu indi:

1. **ayaġına ḳara ṣu indi:**-*di*
Gazel 357
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayaklarına kara su inmek: Çok yorulmak, dermansız kalmak, gücünü yitirmek. II Şarabın bekletilerek yıllanması.

Kāseyle ḳahveler içilür şimdi sāḳiyā
Mey ṭura ṭura ḳara ṣu indi ayaġına

ayaġınuñ ṭoprağını:

1. **ayaġınuñ ṭoprağını:**-*n, -ı*
Gazel 68
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının toprağı.

Çekdiler ayaġınuñ ṭoprağını kuḥlāsā
Dīdeler anuñ içün biri birine terdür

ayaġınuñ tozı:

1. **ayaġınuñ tozı:**
Müseddes 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
(Ferhat Paşa'nın) Ayağının tozu.

Kuḥl-ı erbāb-ı başīretdür ayaġınuñ tozı
Ḥażret-i ḫünkār öñünde iki olmaz bir sözi

ayaġumuzı almaġa:

1. **ayaġumuzı almaġa:**-*mağ, -a*
Gazel 414
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayağını almak, engellemek. II Köpeğe benzeyen rakibin, âşığın ayağını ısırmaya çalışması. II Rakibin, âşığın kadehini elinden almak istemesi.

Gelür gider ṭolanur bezmi bir ḳadeh mey içün
Raḳīb-i seg yir arar almaġa ayaġumuzı

ayaġuñ altına baḳ:

1. **ayaġuñ altına baḳ:**
Gazel 103
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının altına bakması.

Ayaġuñ altına baḳ cūy-ı eşküme naẓar it
Nihāl-i serv-i çemen cūybāra māʾil olur

ayaġuñ başduġı yirlerde güller lāleler bitsün:

1. **ayaġuñ başduġı yirlerde güller lāleler bitsün:**
Gazel 323
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ayak bastığın yerlerde güller, laleler çıksın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ayaġuñ başduġı yirlerde güller lāleler bitsün
Zemīnüñ sürḫ-ser ḳanıyla reng-i rūyı āl olsun

ayaġuñ ṭoldur:

1. **ayaġuñ ṭoldur:**
Gazel 339
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehini doldurmak.

Mevsim-i güldür Ḳabūlī ġonçaveş ḳaldurma baş
Lāleveş ṭoldur mey-i ālüñ ayaġuñ al ele

ayaġuñ ṭopraġına:

1. **ayaġuñ ṭopraġına:**-*n, -a*
Kaside 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Ayağın toprağı. II Vezir Osman Paşa'nın ayak bastığı toprak.

Semādan ayaġuñ ṭopraġına yüz sürmek istermiş
Gelimez keşretinden yollar üzre berf ü bārānuñ

2. **ayaġuñ ṭopraġına:**-*n, -a*
Gazel 225
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının toprağı.

Ḳabūlī ayaġuñ ṭopraġına bildürdi aḥvālin
Murādı añlama taṣdīʿ ider tekrārı sulṭānum

ayaġuñ tozına:

1. **ayaġuñ tozına:**-*n, -a*
Gazel 235
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının tozu.

Sürmeyle açıldı ayaġuñ tozına çeşmüm
Ḫāk-i ḳademüñ kuḥl-ı Şıfāhāna degişmem

2. **ayaġuñ tozına:**-*n, -a*
Gazel 321
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Ayağının tozu.

Dürler nis̲ār ider ayaġuñ tozına gözüm
Geldükce sen pür olsa nola encümen cümān

3. **ayaġuñ tozına:**-*n, -a*
Tesdis 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının tozu.

Yüzüm gözüm ayaġuñ tozına her bār sürmezsem
Cihānda ey perī-ṣūret seni bir ān görmezsem

4. **ayaġuñ tozına:**-*n, -a*
Mesnevi 7
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) Ayağının tozu.

Ayaġuñ tozına sulṭān-ı ʿālem
Ne ḥācet söylemek sulṭānum aʿlem

5. **ayaġuñ tozına:**-*n, -a*
Mesnevi 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Beylerbeyinin) Ayağının tozu.

Gördügüm ḳıṣṣayı ʿayān ideyin
Ayaġuñ tozına beyān ideyin

ayaġuñ tozını:

1. **ayaġuñ tozını:**-*n, -ı*
Gazel 285
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının tozu.

Cevher-i ḫāk-i derüñ māye-i devlet bilürin
Ayaġuñ tozını iksīr-i saʿādet bilürin

ayaġuña gelüp:

1. **ayaġuña gelüp:**-*üp*
Kaside 1
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Ayağına gelmek, yanına gelmek.

Şeh-i kişver-güşāsın vaḳtidür şimden girü bir bir
Gelüp ayaġuña yüz sürseler mīrānı Īrānuñ

ayaḳ:

1. **ayaḳ:**
Gazel 3
Mısra: **8**
Şarap kadehi.

Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

2. **ayaḳda:**-*da*
Gazel 3
Mısra: **8**
Şarap kadehi.

Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

3. **ayaḳ:**
Gazel 64
Mısra: **2**
Şarap kadehi.

Sāḳi-i bezm-i ṣafā ʿışḳ ehline sāġar ṣunar
Payumuz virmez bize gelse ḳadeḥ ayaḳ ṭolar

4. **ayaḳ:**
Gazel 291
Mısra: **5**
Şarap kadehi.

Ṭolu ḳabaḳ ḳucaḳda ayaḳ elde pür-ʿaraḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

ayak ayak:

1. **ayaḳ ayaḳ:**
Gazel 267
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayak ayak. II Adım atarak.

Ayaḳ ayaḳ çıḳmaġa ṭāḳ-ı sipihre ol güneş
Aġac ayaġıyla ḳılmış āsmāna nerdübān

ayak başdururlar:

1. **ayaḳ başdururlar:** *-ur, -lar*
Gazel 433
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak basmak: Belli bir yere varmak, gelmek.

Ayaḳ mı başdururlar zümre-i aʿdāya bir daḫı
Meger kim başmaya ʿOs̱māniyānuñ atı oynaġı

ayak ditrer:

1. **ayaḳ ditrer:***-r*
Tahmis 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Ayağı titremek, gücü olmamak, takatini yitirmek.

Ṭutmaz el ditrer ayaḳ geldi fenā şimden girü
Cām-ı ʿişretden çekildüm ben dilā şimden girü

ayaḳ götür:

1. **ayaḳ götür:**
Kaside 10
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak götürmek: İlerlemek, çekip gitmek.

Pā-bürehne üştür-i ner gibi seyr it ʿālemi
Tekye-i ʿālemden irkenden götür ayaḳ dede

ayak şarḳıdur:

1. **ayaḳ şarḳıdur:***-ur*
Gazel 341
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Ayak sarkıtmak, ayağını sallamak. II Sevgilinin saçının yüzüne doğru sarkması.

Zülfüñ ayaḳ şarḳıdur ol ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim şala Ḳurʾān üstine

ayak seyrin:

1. **ayaḳ seyrin:***-n*
Gazel 417
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Ayak seyretme, gezip dolaşma.

Ḳoma elden Ḳabūlī serv-ḳadlerle ayaḳ seyrin
Bahār irdi yine cūlar gibi şeydā dil el virdi

ayaḳ şunar:

1. **ayaḳ şunar:***-ar*
Kıt'a 29
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Kadeh sunmak, içki vermek.

Sāḳi-i bezm bāde yirine ayaḳ şunar
Mestāne olmış āfet ayaġın degişdürür

ayaḳ şundı:

1. **ayaḳ şundı:***-dı*
Gazel 515
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Kadeh sunmak, içki vermek. II Âşık etmek.

Bir ayaḳ şundı Ḳabūlī baña sāḳī-i fenā
Çekmege ḳatlanmadı çekdi yiter devrān elin

ayaḳda:

1. **ayaḳda:***-da*
Terci-bend 4
Mısra: **39**
Ayaklar altında.

Bī-kes ayaḳda kāhile himmet zamānıdur
Baḳmaz kimesne sākite cürʾet zamānıdur

ayaḳda ḳaldı:

1. **ayaḳda ḳaldı:***-dı*
Mesnevi 4
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayakta kalmak: Oturacak yer bulamamak. II Önemini yitirmek.

Ḳaldı ayaḳda cümle ehl-i kemāl

Ayaġa bitdi zümre-i cühhāl

ayaḳda ḳomaz:

1. **ayaḳda ḳomaz:**-*maz*
Gazel 271
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayakta koymak: Zavallı hâle getirmek, mağdur etmek.

Atlandurur ayaḳda ḳomaz hem-ʿinān ider
Aṣḥāb-ı devletüñ naẓar eyleñ mürüvvetin

ayaḳda ḳoyan:

1. **ayaḳda ḳoyan:**
Gazel 131
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayakta koymak: Zavallı hâle getirmek, mağdur etmek.

Zerd iden rūyumuzı zer gibi zer yoḳlıġıdur
Bizi ayaḳda ḳoyan elde güher yoḳlıġıdur

ayaḳda yatdı:

1. **ayaḳda yatdı:**-*dı*
Gazel 335
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Ayakta durmak. II Gözyaşının akması.

Sirişküm leşkeri ayaḳda yatdı
Dirīġā iltifātuñ yoḳ sipāha

ʿayān:

1. ʿ**ayān:**
Gazel 75
Mısra: **16**
Açık, ayan beyan, aşikâr.

Her ne māha nihān ise mihrüm
Gün gibi saña hep ʿayān dil-ber

2. ʿ**ayān:**
Gazel 199
Mısra: **6**
Açık, ayan beyan, aşikâr.

Fāş eyle rāz-ı ʿışḳı nihān itme ey göñül
Āṯār-ı ʿışḳ u mihr ü maḥabbet ʿayān gerek

3. ʿ**ayāndur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **20**
Açık, ayan beyan, aşikâr.

ʿAdālet ẕāt-ı pāküñde saʿādet āb-ı ḫāküñde
Cebīn-i tābnāküñde ʿayāndur ṣunʿı Mevlānuñ

4. ʿ**ayāndur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **47**
Açık, ayan beyan, aşikâr.

ʿAyāndur gün gibi āṯārını tafṣīle ḥācet yoḳ
Neden lāzım gelür iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

aʿyān içre taʿayyün bulmaḳ:

1. **aʿyān içre taʿayyün bulmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 60
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Önde gelenler arasında görünmek.

Ḳapuñda ḫıdmet itmek ḳadre irişmek ḳadar vardur
Taʿayyün bulmaḳ aʿyān içre maḥżā ʿayn-ı ʿizzetdür

ʿayān ideyin:

1. ʿ**ayān ideyin:**-*eyin*
Mesnevi 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Açıklamak, ortaya koymak.

Gördügüm ḳıṣṣayı ʿayān ideyin
Ayaġuñ tozına beyān ideyin

ʿayān iken beyān itmek:

1. ʿ**ayān iken beyān itmek:**-*mek*
Gazel 232
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayanı beyan etmek, belli olan bir şeyi tekrar dile getirmek.

Ḫafī yir yoḳ sözinden bellüdür erbāb-ı istiḥḳāḳ
ʿAyān iken beyān itmek ne lāzım anı sulṭānum

ʿayān oldı:

1. ʿ**ayān oldı:**-*dı*
Diğer 2
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Nā-gehānī bir belādur nā-gehān oldı ʿayān
Çāresi şükr eylemekdür Ḫaḳḳa peydā vü nihān

ʿayānen:

1. ʿ**ayānen:**
Gazel 309
Mısra: **8**
Ayan beyan, açıkça.

Ḳaçan ḳaddi ben ḫāke sāye ṣala
ʿAyānen görinür zemīn ü zamān

ʿayānı ḳodı:

1. ʿ**ayānı ḳodı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Belli etmemek, saklamak.

Ḫāzin-i ʿışḳ olan beyānı ḳodı
Ṣaḳladı sırrını ʿayānı ḳodı

2. ʿ**ayānı ḳodı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Belli etmemek, saklamak.

Bedeni ḳalʿasın vülūc idüben
Bes nihān eyledi ʿayānı ḳodı

āyāt-ı vefā:

1. **āyāt-ı vefā:**
Gazel 136
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bağlılık ve sadakat ayetleri, delilleri.

Dil-i dānāda muḳarrer ki velāyet vardur
Yoḫsa āyāt-ı vefā herkese ilhām olmaz

ʿayb:

1. ʿ**aybumuz:**-*umuz*
Gazel 158
Mısra: **7**
Utanılacak şey, ayıp, kusur, hata.

Saña ʿāṣıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿẕūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

2. ʿ**aybdan:**-*dan*
Gazel 266
Mısra: **4**
Utanılacak şey, ayıp, kusur, hata.

Miṣāl-i ʿār u nāmūs u edeb maḳbūl-i ʿālemsin
Hüner gibi ser-ā-pā ʿaybdan ʿālemde ʿārīsin

3. ʿ**aybın:**-*ı, -n*
Gazel 356
Mısra: **10**
Utanılacak şey, ayıp, kusur, hata.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

4. ʿ**ayb:**
Kaside 3
Mısra: **63**
Utanılacak şey, ayıp, kusur, hata.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet

Çün sende bu hüner yoḳ
pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

5. ʿ**ayb:**
Kaside 11
Mısra: **7**
Utanılacak şey, ayıp, kusur, hata.

Mürüvvet yanlarında ʿayb
u iḥsān u kerem kemlik
Yaramazlıḳ yararlıḳdur
diyen bedterlerin gördüm

ʿaybın ġayb idüp:

1. ʿ**aybın ġayb idüp:**-*üp*
Diğer 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Ayıbı yok etme, kusuru giderme.

ki vāḳiʿ olan ġalaṭ u zeleli
ḳalem-i luṭfları ile ıṣlāḥ
idüp ve ʿaybın ġayb idüp
ḫā'-i ḫāṭāyı ʿayn-ı ʿaṭāya
tebdīl
buyuralar

ʿaybuñ ṣaḳla:

1. ʿ**aybuñ ṣaḳla:**
Kaside 3
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Ayıbını saklamak, hatalarını gizlemek.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb
ancaḳ istiḳāmet

Çün sende bu hüner yoḳ
pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

ʿaybuñı iḥvāna iẓhār itme:

1. ʿ**aybuñı iḫvāna iẓhār itme:**- *me*
Gazel 222
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayıbını dostlara göstermek, kusurlarını açığa vurmak.

İstiḳāmet ʿayn-ı ʿayb oldı
saḳāmetdür hüner
ʿAybuñı iḫvāna iẓhār itme
merd-i ḫāzin ol

āyed:

1. **āyed:**
Beyit 114
Mısra: **2**
Gelmek, geliş.

Ġanī ẕāteş ez-medḥ ü
taʿrīf-i mā
Çe faẓl āyed u-rā zi-
tavṣīf-i mā

2. **āyed:**
Diğer 1
Mısra: **96**
Gelmek, geliş.

Neyāmed zi-men vaṣf-ı
ẕāt-ı Ḫudā
Kiyem men ki āyed zi-
destem ṣenā

3. **āyed:**
Diğer 1
Mısra: **98**
Gelmek, geliş.

Ġanī ẕāteş ez-midḥat-ı
yāve-rā
Çe faẓl āyed ez-midḥat-ı
mā-verā

4. **āyed:**
Gazel 493
Mısra: **2**
Gelmek, geliş.

Ne-yāyed zi-men vaṣf-ı
ẕāt-ı Ḫudā
K'ayem men ki āyed zi-
destem ṣenā

5. **āyed:**
Gazel 493
Mısra: **4**
Gelmek, geliş.

Ġanī ẕāteş ez-midḥat-ı
mā-verā
Çi faẓl āyed ez-midḥat-ı
mā-verā

āyende:

1. **āyende:**
Gazel 75
Mısra: **5**
Gelen (şey veya kimse).

Geçer eyyām-ı ḥüsnüñ
āyende
Böyle ḳalmaz ṣaḳın
zamān dil-ber

āyeti ḥıfz eyle:

1. **āyeti ḥıfẕ eyle:**
Gazel 399
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayeti korumak, Kuran ayetini bozmadan okumak, aslına sadık kalmak.

Ḳurʾānı yañlış oḳuma ḥıfẕ eyle āyeti
Ey ḫ∨āce büzme aġzuñı bozma ḳırāʾati

āyet-i ḥüsn ü cemāli görenler:

1. **āyet-i ḥüsn ü cemāli görenler:**- *ler*
Gazel 181
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüzünün ve güzelliğinin ayetini gören (kimse). II Sevgilinin cemalini görenler.

Ḳaşuñ kemānına yā ḳaddüñe elif dirler
Görenler āyet-i ḥüsn ü cemāli ḥarf be-ḥarf

āyet-i iḳlīm-i cān:

1. **āyet-i iḳlīm-i cān:**
Mesnevi 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül ülkesinin delili. II Gönlü açan, ferahlatan şey.

Besmeledür āyet-i iḳlīm-i cān
Besmeledür āyet-i Raḥmāniyān

āyet-i mihr ü vefāyı oḳuma:

1. **āyet-i mihr ü vefāyı oḳuma:**-*ma*
Gazel 379
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vefa ve merhamet ayetini okumak. II Sevgilinin âşığa acıması, merhamet etmesi.

Fenn-i cevr ü sitemi ġāyetine irgürdüñ
Āyet-i mihr ü vefāyı oḳuma ṭur orada

āyet-i Raḥmāniyān:

1. **āyet-i Raḥmāniyān:**
Mesnevi 11
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Rahman olan Allah'ın ayeti.

Besmeledür āyet-i iḳlīm-i cān
Besmeledür āyet-i Raḥmāniyān

ayı gör bayrāmuñ eyle:

1. **ayı gör bayrāmuñ eyle:**
Gazel 98
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayı gör, bayram eyle: Hicri takvime göre Ay, hilal şeklini aldığı vakit oruç tutulmaya başlanır. Ramazan ayı süresince gökyüzünde bulunan Ay, (dolunay, yarım ay gibi) farklı şekillere girer. Ramazan ayı bitiminde ise Ay, tekrar hilal hâline gelir ve bu hilal göründüğü vakit oruç bırakılır. Bu bağlamda hilalin görünmesi, bayram gününün geldiğini de işaret etmektedir. II Âşığın sevgilinin hilal kaşlarını görmesinden dolayı bayram gününün geldiğini düşünmesi.

Vaṣl umarsañ yārdan ol ġurre-i ġarrāyı gör
Kim dimişler ey göñül bayrāmuñ eyle ayı gör

ayık:

1. **ayıḳ:**
Gazel 291
Mısra: **6**
Aklı başında olan, bilinci yerinde olan (kimse).

Ṭolu ḳabaḳ ḳucaḳda ayaḳ elde pür-ʿaraḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

2. **ayıḳla:**-*la*
Tahmis 10
Mısra: **18**
Aklı başında olan, bilinci yerinde olan (kimse).

Maḥalli düşdi añdum ḥāl-i Bali
Ayıḳla olmadı vaṣl iḥtimāli

<u>āyīn:</u>

1. **āyīnümüz:**-*ümüz*
Gazel 157
Mısra: **6**
Âdet, kanun, töre, usul.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

2. **āyīne:**-*e*
Gazel 517
Mısra: **6**
Âdet, kanun, töre, usul.

Yārüñ āyīni yüzi ayını göstermek ise
Degül āyīne anı görmek içün āyīne

<u>āyīne:</u>

1. **āyīne:**
Gazel 112
Mısra: **2**
Ayna.

Evvel naẓarda mirʾāt ruḫsār-ı yāra beñzer
Āyīne bir baḳımda rūy-ı nigāra beñzer

2. **āyīne:**
Gazel 279
Mısra: **9**
Ayna.

Āyīne dil-ber ile daʿvī-i ḥüsn idermiş
Gelsün muḳābil olsun daʿvīleri görilsün

3. **āyīne:**
Gazel 517
Mısra: **6**
Ayna.

Yārüñ āyīni yüzi ayını göstermek ise
Degül āyīne anı görmek içün āyīne

4. **āyīne:**
Kıt'a 2
Mısra: **4**
Ayna.

Pāk olup jeng-i ġuṣṣadan ḳalbüñ
Hem-çü āyīne ṣāf u sāde ola

5. **āyīne:**
Gazel 26
Mısra: **6**
Ayna. II Âlem, cihan.

Ḳamu ẕātuñ ʿaksi durur münʿakis
Bu āyīne içre görinen ṣıfāt

6. **āyīnemüz:**-*müz*
Gazel 122
Mısra: **5**
Ayna. II Âşığın gönlü.

Pākdür āyīnemüz jeng-i nuḳūş-ı ġayrdan
Sīne-i sīmīn-i dil-ber gibi ṣāf u sādedür

<u>āyīne-i āb:</u>

1. **āyīne-i āb:**
Gazel 50
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Su aynası, suyun parlak ve berrak yüzeyi.

Ölmeden ʿālemde ey Ṭūbāyı görmek isteyen
Ḳıl naẓar āyīne-i āb içre naḫl-i yāri gör

<u>āyīne-i gītī-nümāmuz:</u>

1. **āyīne-i gītī-nümāmuz:**-*muz*
Gazel 249
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cihanı gösteren ayna (Büyük İskender'in hocası Aristo tarafından

yaptırıldığına inanılan ve cihanı gösteren tılsımlı ayna).

Nola ger İskender-i vaḳt olsañ ey Cem-iḳtidār
Cāmveş āyīne-i gītī-nümāmuz var bizüm

āyīne-i idrāke:

1. **āyīne-i idrāke:**-*e*
Gazel 347
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İdrak aynası. II Gönül.

Ṣafā mirʾātıdur ḫāṭır keder virme mücellā ṭut
Küdūret gerdini āyīne-i idrāke ḳondurma

āyīne-i İskendere:

1. **āyīne-i İskendere:**-*e*
Gazel 243
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Büyük İskender'in aynası (Büyük İskender'in hocası Aristo tarafından yaptırıldığına inanılan ve cihanı gösteren tılsımlı ayna).

ʿĀrıż-ı yāre muḳābil ṭutamam mir'ātı
Anı āyīne-i İskendere beñzer diyemem

āyīne-i İskender-i Dārāyı gör:

1. **āyīne-i İskender-i Dārāyı gör:**-*y, -ı*
Gazel 98
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Büyük İskender'in aynasını görmek. II Cihanı seyretmek, âlemi izlemek. II Âyine-i İskender: Büyük İskender'in hocası Aristo tarafından yaptırıldığına inanılan ve cihanı gösteren tılsımlı ayna.

Bir baḳımda nice ʿālem gösterür mirʾāt ṣan
Aña baḳ āyīne-i İskender-i Dārāyı gör

āyine-i ḳalbe:

1. **āyine-i ḳalbe:**-*e*
Gazel 28
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kalp aynası, gönül aynası. II Kalp, gönül.

Ṣayḳal ur āyine-i ḳalbe ḲabūlÎ ṣāf ol
Ṭalʿat-ı dost nümāyān olamaz küll-i cihāt

āyīne-i ṭabʿ-ı ṣafā-āyīnümüz:

1. **āyīne-i ṭabʿ-ı ṣafā-āyīnümüz:**-*ümüz*
Beyit 42
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tertemiz yaradılış aynası. II Kişinin yaradılışından bu yana tertemiz olan, kötülük beslemeyen gönlü.

Pākdür gerd-i kederden sīne-i bī-kīnemüz
Ṣāfdur āyīne-i ṭabʿ-ı ṣafā-āyīnümüz

āyīni ḳoyan abdāla:

1. **āyīni ḳoyan abdāla:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Ayin yapan derviş.

Muḥibb-i merḥabādur sözleri aḥbāba eyva'llāh
Bu āyīni ḳoyan abdāla bu erkāna ʿışḳ olsun

āyīn-i şāhī:

1. **āyīn-i şāhī:**
Gazel 411
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Padişahlık töreni.

Maḥall-i tāc-ı ʿizzetsin sezāvār-ı saʿādetsin
Müsellemdür saña āyīn-i şāhī ṭavr-ı ʿOs̱mānī

ayır:

1. **ayırmaz:**-*maz*
Gazel 294
Mısra: **4**
Bir arada ya da yan yana olan şeyleri

birbirinden uzaklaştırmak.

Ser-i dāmānuñı dest-i taʿalluḳ şöyle ṭutmışdur
Ayırmaz degme bir nesne meger tīġ-i ʿadem sizden

ʿaynı:

1. ʿ**aynıyla:**-*y, -la*
Gazel 28
Mısra: **12**
Olduğu gibi, birebir, aynı şekilde.

Ne saʿādet durur ey dil Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña ʿaynıyla tecellī ḳıla ẕāt

2. ʿ**aynıyla:**-*y, -la*
Gazel 50
Mısra: **6**
Olduğu gibi, birebir, aynı şekilde.

Nūr-ı aʿẓam rūy-ı dil-berdür inanmazsañ faḳīh
Bunı ʿaynıyla yazar var Maṭlaʿü'l-Envārı gör

ʿayn-ı ʿadālet olduġuña:

1. ʿ**ayn-ı ʿadālet olduġuña:**-*duġ, -uñ, -a*
Kaside 8
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Adaletin kendisi olmak. II Adaletli olmak, hakkı ve hukuku gözeterek davranmak.

ʿAli kim ḫıdmetüñde kātibüñdür lāmdur ḳaddi
Senüñ ʿayn-ı ʿadālet olduġuña dāldür lāmuñ

ʿayn-ı āfetdür:

1. ʿ**ayn-ı āfetdür:**-*dür*
Gazel 60
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Afetin kendisi, felaket.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

ʿayn-ı ʿayb:

1. ʿ**ayn-ı ʿayb:**
Gazel 222
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayıbın kendisi, kusur.

İstiḳāmet ʿayn-ı ʿayb oldı saḳāmetdür hüner
ʿAybuñı iḫvāna iẓhār itme merd-i ḫāzin ol

ʿayn-ı farżest:

1. ʿ**ayn-ı farżest:**-*est*
Beyit 264
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Farzın kendisi. II Farz-ı ayn: İslam dinine göre tüm Müslümanların yapmakla mükellef olduğu farzlar.

Nūr-ı maḥżest rü'yet-i rūyet
ʿAyn-ı farżest ḫıdmet-i kūyet

ʿayn-ı ʿilm:

1. ʿ**ayn-ı ʿilm:**
Tahmis 6
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İlmin kendisi.

ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur
Gitdi ḫāṭırdan nuḳūş-ı īn ü ān

2. ʿ**ayn-ı ʿilm:**
Terci-bend 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İlmin kendisi.

Ehl-i ʿışḳa maẓhar olmaḳ ḳaṣdına
ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur

ʿayn-ı ʿināyet:

1. ʿ**ayn-ı ʿināyet:**
Gazel 406
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İhsanın kendisi. II Sevgilinin lütfu.

ʿAyn-ı ʿināyet ile naẓar ḳıl Ḳabūlīye
Gözden bıraḳma şāh-ı cihānuñ gedāsını

2. ʿ**ayn-ı ʿināyet:**
Gazel 277
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İhsanın kendisi.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

3. ʿ**ayn-ı ʿināyet:**
Mesnevi 2
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Lütuf gözü. II Lütfun kendisi, ihsan.

Eyle ʿayn-ı ʿināyet ile nigāh
Muntaẓır emrüñe çü manṣıb u cāh

ʿayn-ı ʿināyetdür:

1. ʿ**ayn-ı ʿināyetdür:**-*dür*
Gazel 109
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İhsanın kendisi. II Sevgilinin lütfu.

Dil-i üftāde iġmāzuñ kemāl-i iltifāt añlar
Deminde ḫışm-ı çeşmüñ ḳullara ʿayn-ı ʿināyetdür

ʿayn-ı ʿizzetdür:

1. ʿ**ayn-ı ʿizzetdür:**-*dür*
Gazel 60
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şerefin kendisi, izzet, itibar.

Ḳapuñda ḫıdmet itmek ḳadre irişmek ḳadar vardur
Taʿayyün bulmaḳ aʿyān içre maḫżā ʿayn-ı ʿizzetdür

ʿayn-ı leṭāfet:

1. ʿ**ayn-ı leṭāfet:**
Beyit 187
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin kendisi, kaynağı.

Virür ġazelde leṭāfet ḫalāvet-i elfāẓ
Degül mi ʿayn-ı leṭāfet selāset-i elfāẓ

ʿayn-ı māl:

1. ʿ**ayn-ı māl:**
Gazel 90
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Malın aslı, servetin kendisi.

Kāmile ger ʿayn-ı māl ise kemāl
Mālik-i mālem kemālüm vardur

ʿayn-ı nekbet:

1. ʿ**ayn-ı nekbet:**
Mesnevi 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Rezilliğin kendisi. II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Geldi bir nekbet ādemi çavuş
ʿAyn-ı nekbet meşābe-i bayḳuş

ʿayn-ı şavābdur:

1. ʿ**ayn-ı şavābdur:**-*dur*
Gazel 97
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Doğruluğun kendisi.

Leylī içün ḳo dīdesi ḳan aġlasun müdām
Mecnūn-ı pür-ḫatāya ki ʿayn-ı ṣavābdur

ʿayn-ı şecāʿatdür:

1. ʿ**ayn-ı şecāʿatdür:**-*dür*
Gazel 73
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yiğitliğin kendisi, cesaretlik. II Hüseyin Ağa.

Ḥüseyn Aġa-yı ʿālī-menzilet kim pür-mehābetdür
Miṣāl-i şīr-i ner ser-tā-ḳadem ʿayn-ı şecāʿatdür

ʿayn-ı vefādur:

1. ʿ**ayn-ı vefādur:**-*dur*
Gazel 201
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Vefanın kendisi, merhametin aslı.

Vefā murād idinürseñ olunca çek cevrin
Ḳabūli ʿayn-ı vefādur cefāsı Eyyūbuñ

ʿayn-ı zerrāta:

1. ʿ**ayn-ı ẕerrāta:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Zerrelerin kendisi. II Her şey veya herkes.

Sensin ol şāh-ı kerem ü zer ki ḫurşīd-miṯāl
ʿAyn-ı ẕerrāta vücūduñdan irişür lemeʿāt

ʿaynına gelmez:

1. ʿ**aynına gelmez:**-*mez*
Gazel 55
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynına gelmemek: İtibar etmek, değer vermek.

Dem olur ādeme ḳan ağladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

2. ʿ**aynına gelmez:**-*mez*
Gazel 58
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Aynına gelmemek: İtibar etmek, değer vermek.

ʿIşḳ ehlinüñ ālām-ı cefā ʿaynına gelmez
Şol üştür-i ser-mest gibi kim bār ile oynar

ʿaynında āb ola:

1. ʿ**aynında āb ola:**-*a*
Tahmis 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözünde yaş olmak, ağlamak.

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol serāb ola

ʿaynumdaki yaşum:

1. ʿ**aynumdaki yaşum:**-*um*
Gazel 292
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gözdeki yaş. II Âşığın gözyaşı.

Bağrumdaki başum gibi ʿaynumdaki yaşum gibi
Çeşm-i güher-pāşum gibi giryān olayın bir zamān

ayrıl:

1. **ayrıldı:**-*dı*
Gazel 455
Mısra: **2**
Ayrılmak, kopmak, uzaklaşmak.

Aḳar gözüm yaşı nitekim lücce-i Meric
Nīl-i sirişk-i dīdeden ayrıldı bir ḫalīc

2. **ayrılduḳ:**-*du, -ḳ*
Müsemmen 1
Mısra: **21**
Ayrılmak, kopmak, uzaklaşmak.

Ayrılduḳ āh u vāh iderek āşnāyile
Ṣāġ u esen ḳalup bizi añsun duʿāyile

3. **ayrılmadı:**-*ma, -dı*
Tahmis 5
Mısra: **12**
Ayrılmak, kopmak, uzaklaşmak.

ʿAceb bilsem nedür çāre ḫalāṣa derd-i dünyādan
Belā vü derd ü ġam ayrılmadı bu ḳalb-i şeydādan

ayru:

1. **ayru:**
Gazel 170

Mısra: **4**
Ayrı.

Küsdükce gerçi dil-ber efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsme ki ayru barış

ayruḳsı:

1. **ayruḳsı:**
Gazel 90
Mısra: **12**
Ayrı, bambaşka, farklı, değişik.

ʿArż-ı ḥāl itmek şehā lāzım degül
ʿĀşıḳam ayruḳsı ḥālüm vardur

ʿayş ehli:

1. ʿ**ayş ehli:**
Beyit 107
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zevk, sefa, keyif ve eğlence ehli.

Bī-ġam olur mı kişi ʿayş ehli bī-ġış olmaz
Bed-kīş olur mı kişi nā-kes ʿanā-keş olmaz

ʿayş ehline:

1. ʿ**ayş ehline:**-*n, -e*
Gazel 119
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zevk, sefa, keyif ve eğlence ehli.

Meyüñ bir ḳaṭresi ʿayş ehline biñ cāndan yegdür
Tehī peymāne ḳahveyle ṭolu fincāndan yegdür

ʿayş it:

1. ʿ**ayş it:**
Gazel 164
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yeyip içmek, eğlenmek, keyif sürmek.

ʿAyş it dem-i furṣat eldeyiken
Dirlik kişiye muḳarrer olmaz

ʿayş u ʿişret eylesek:

1. ʿ**ayş u ʿişret eylesek:**-*se, -k*
Gazel 339
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keyif ve eğlence yapmak.

Sāġar u ṣahbā gibi ol lebleri mey-gūn ile
ʿAyş u ʿişret eylesek ṭudaḳ ṭudaġa el ele

ʿayş u ʿişretüñ:

1. ʿ**ayş u ʿişretüñ:**-*üñ*
Müsemmen 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeme içme, eğlenme, zevk ve sefa sürme.

Dīvāne göñlüm egler idi fikr-i vuṣlatuñ
Cāna ḥayāt virür idi ʿayş u ʿişretüñ

ʿayşa nūşa:

1. ʿ**ayşa nūşa:**
Gazel 389
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeme ve içme. II Zevk ve sefa, eğlence.

Bahār irdi icāzet ʿayşa nūşa
Otursun ġonca-lebler gūşe gūşe

ʿayş-i nihān-i mihān:

1. ʿ**ayş-i nihān-i mihān:**
Mesnevi 1
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
Büyüklerin gizli zevk ve sefası.

Çünīnest kār-i żamīr-āgehān
Çünīnest ʿayş-i nihān-i mihān

ʿayşuñı telḫ ider:

1. ʿ**ayşuñı telḫ ider:**-*er*
Gazel 27
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yemeğini acılaştırmak. II Hayatı zehir etmek, yaşamı kötüleştirmek.

Rüşvetüñ şehdi saña
şimdi şekerdür ammā
Telḫ ider ṣoñra senüñ
ʿayşuñı ḳalmaz leẕẕet

ayuñ on dördine:

1. **ayuñ on dördine:**-*n, -e*
Mesnevi 9
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Ayın on dördü. II Ayın en parlak ve belirgin olduğu dolunay vakti.

Ayuñ on dördine beñzer cemālüñ
Yitişmiş gibi aña sinn ü sālüñ

ʿayyār:

1. ʿ**ayyār:**
Gazel 58
Mısra: **10**
Aldatıcı, hilekâr, düzenbaz. II Sevgilinin edalı ve işveli bakışı.

Naḳd-i dili çaldurmayıgör ġamze-i yāre
Oñar mı Ḳabūlī şu ki ʿayyār ile oynar

ʿayyār-i mā:

1. ʿ**ayyār-i mā:**
Gazel 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aldatıcımız, hilekârımız. II Sevgili.

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
ʿAyyār-i mā sitemger-i mā bī-vefā-yi mā

az:

1. **az:**
Gazel 86
Mısra: **8**
Miktarı fazla olmayan (şey).

Yād-ı leb-i laʿlüñle dem ü laḥm geçermiş
Az ḳışşa degüldür arada ḳan olacaḳdur

2. **az:**
Gazel 182
Mısra: **9**
Miktarı fazla olmayan (şey).

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az gerek ḫūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım olanı az u çoḳ

3. **az:**
Gazel 186
Mısra: **3**
Miktarı fazla olmayan (şey).

Luṭfı çoḳ cevri ḳatı az gerek
Bilürüz dil-beri biz de az çok

4. **az:**
Gazel 300
Mısra: **10**
Miktarı fazla olmayan (şey).

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

5. **az:**
Kaside 4
Mısra: **210**
Miktarı fazla olmayan (şey).

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḥāṣılı az devleti ey merd-i tamām

6. **az:**
Mesnevi 2
Mısra: **61**
Miktarı fazla olmayan (şey).

Az eger çoḳ düşünce maḥṣūlüm
Her ne ḥāṣıl olursa maḳbūlüm

7. **azarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 236
Mısra: **7**
Azmak, yoldan çıkmak, sapıtmak.

Kaʿbe yıḳma didükce azarsın

Saña bu mı günāhum İbrāhīm

8. **azarduñ:**-*ar, -du, -ñ*
Gazel 487
Mısra: **4**
Aşırıya gitmek.

Ḥalīlüm aña şimdi çoḳ nedāmetler çeker misin
Cefāyı azar azar it didükce baña azarduñ

az çok:

1. **az çok:**
Gazel 186
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Az çok; biraz.

Luṭfı çoḳ cevri ḳatı az gerek
Bilürüz dil-beri biz de az çok

az eyle:

1. **az eyle:**
Gazel 226
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Fazla yapmamak, az etmek.

Vefādur ẓillet-i pāküñ recāsı çāre ġamnāküñ
Eger cevr iḥtimāli var ise az eyle sulṭānum

az ide:

1. **az ide:**-*e*
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fazla yapmamak, az etmek.

Ehl-i niyāza nāz ide ammā ki az ide
Yaʿni vefāsı çoġ ola ʿāşıḳ-nüvāz ola

2. **az ide:**-*e*
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fazla yapmamak, az etmek.

Ehl-i niyāza nāz ide ammā ki az ide
Yaʿni vefāsı çoġ ola ʿāşıḳ-nüvāz ola

az iş:

1. **az iş:**
Gazel 72
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Az (yapılan) iş.

Mest-i şarāb-ı ʿışḳ olana vāʿiẓüñ bugün
Az iş degüldür itdügi ḥadden ziyādedür

az işi çoġ itme:

1. **az işi çoġ itme:**-*me*
Beyit 44
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Az işi çok etmek, arttırmak, çoğaltmak.

Zülfüñ girihlerin çözüp arturma nāzişi
Nāz olma ceyş-i fitene çoġ itme az işi

az itmek:

1. **az itmek:**-*mek*
Gazel 282
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fazla yapmamak, az etmek.

Düşmene taḥşīş idüp mihr ü vefāyı ʿāşıḳa
Cevr ü nāz itmek neden anı da az itmek neden

az u çok:

1. **az u çoḳ:**
Gazel 182
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Az ve çok.

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az gerek ḫūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım olanı az u çoḳ

aʿżā:

1. **aʿżāda:**-*da*
Mesnevi 9
Mısra: **42**
Uzuv.

Biri birine her ʿużvı münāsib
Bu deñlü olur aʿżāda tenāsüb

ʿazāb-ı ʿālim:

1. ʿa̲zāb-ı ʿālim:
Kaside 3
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Âlimin azabı.

Biri vebāl-i ādem biri vebā-yı ʿālem
Biri ʿaz̲āb-ı ʿālim biri cefā-yı kāmil

āzād eylemek:

1. **āzād eylemek:**-*mek*
Beyit 52
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Azat etmek, kurtarmak, serbest bırakmak, salıvermek, özgürlüğüne kavuşturmak.

Reh-i Mevlāda yetmiş yıl ʿömür sürmek saʿādetdür
Belī yetmiş ḳul āzād eylemek Mevlāyi ʿādetdür

āzād eyler:

1. **āzād eyler:**-*r*
Gazel 125
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Azat etmek, kurtarmak, serbest bırakmak, salıvermek, özgürlüğüne kavuşturmak.

Ḳafes-i ʿışḳa ḳoyup dāne virüp ḫālinden
Murġ-ı cānı niçe āzād eyler

āzād olmadı:

1. **āzād olmadı:**-*ma, -dı*
Müseddes 4
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Serbest kalmak, kurtulmak. II Aşkın elinden kurtulmak.

Mürġ-ı dil olmadı ey ġonca elüñden āzād
Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlī nice olsun ābād

āzāde:

1. **āzādedür:**-*dür*
Gazel 122
Mısra: **8**
Azat edilmiş, bağlarından kurtulmuş, özgür, serbest.

Ey gül-i ter ḳāmetin teşbīh eyler ḳaddüñe
Serv anuñçündür ḫazāndan her zamān āzādedür

āzār:

1. **āzārda:**-*da*
Gazel 365
Mısra: **6**
Azarlama, paylama, incitme.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

āzār itmesün:

1. **āzār itmesün:**-*me, -sün*
Kıt'a 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kırmak, incitmek, üzmek.

Ey bülbül-i gūyā-yı gülistān-ı ḫilāfet
Gül ruḫlaruña ḫār-ı cefā itmesün āzār

āzār u zahm:

1. **āzār u zaḫm:**
Gazel 82
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Azarlama ve yara.

Feryādı gülden eyleme ey ʿandelīb-i zār
Āzār u zaḫm gülde degüldür dikendedür

āzār-ı ḫārı:

1. **āzār-ı ḫārı:**-*ı*
Beyit 274
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Gülün) Can yakıcı,

incitici dikeni. II Sevgilinin zulmü, eziyeti.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

āzer şalsun:

1. **āzer şalsun:**-*sun*
Gazel 373
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ateş salmak. II Saldırmak.

Ziyān olmaz çekerseñ tīġüñi Tebrīziyān üzre
Şuʿa-i tīġüñ āzer ṣalsun Āzerbaycan üzre

Âzerbaycan:

1. **Âzerbaycan:**
Gazel 373
Mısra: **2**
Doğu Avrupa ile Batı Asya'nın kesişim noktasında bulunan Kafkas ülkesi.

Ziyān olmaz çekerseñ tīġüñi Tebrīziyān üzre
Şuʿa-i tīġüñ āzer ṣalsun Āzerbaycan üzre

āzerm ider:

1. **āzerm ider:**-*er*
Gazel 106
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Utanmak, hayâ etmek, mahcup olmak.

Ḫavf ile ümmīd arasında nice cān virmeyem
Ġamzesi rezm eyledikce lebleri āzerm ider

azıġ:

1. **azıġ:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Azık, yiyecek. II Ahiret hazırlığı, yapılan ibadetler, sevaplar.

Sen evvel azıġı gönder ḳonaġuña gitsün
Ḳabūli çekmeyesin azıġ içün anda taʿab

2. **azıġı:**-*ı*
Gazel 16
Mısra: **9**
Azık, yiyecek. II Ahiret hazırlığı, yapılan ibadetler, sevaplar.

Sen evvel azıġı gönder ḳonaġuña gitsün
Ḳabūli çekmeyesin azıġ içün anda taʿab

ʿāzim:

1. **ʿāzimdür:**-*dür*
Gazel 123
Mısra: **12**
Büyük, yüce, ulu.

İcāzet yoḳ mı daḫı bezm-i ḫāṣa ʿabd-i maḥṣūṣa Dil-i erbāb-ı devlet ḫod diyār-ı şarḳa ʿāzimdür

2. **ʿāzimdür:**-*dür*
Gazel 123
Mısra: **4**
Çok fazla, oldukça.

Ḳurılmaz mı daḫı bezm-i şarāb u meclis-i ʿişret Göñülden kārbān-ı derd ü ġam çıḳmaġa ʿāzimdür

azına çoğına:

1. **azına çoğına:**
Mesnevi 2
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Azına çoğuna, her şeye.

Ḳılmazuz varına yoğına naẓar
İtmezüz azına çoğına naẓar

ʿazīz:

1. **ʿazīzüm:**-*üm*
Gazel 130
Mısra: **2**
Saygın, muhterem, hürmetli (kimse). II Sevgili.

Ḳaldı çāh-ı zeḳanuñda dil-i nālānı çıḳar
Gel ʿazīzüm var ol üftāde-i zindānı çıḳar

2. ʿ**azīzüm:**-*üm*
Gazel 208
Mısra: **8**
Saygın, muhterem, hürmetli (kimse). II Sevgili.

Yūsuf-ı cānuñ zenaḫdānuñ ġamıyla yirini
Ḳaʿr-ı çāh iken ʿazīzüm ʿizz ü cāh itsem gerek

3. ʿ**azīzüm:**-*üm*
Gazel 280
Mısra: **4**
Saygın, muhterem, hürmetli (kimse).

Yūsuf-ı cānı Mıṣr-ı dilde ara
Hiç ʿazīzüm yabānda neylersin

4. ʿ**azīzdür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **32**
Saygın, muhterem, hürmetli (şey).

Düşmen-i pür-sitīzdür aḳçe
Gerçi kim bir ʿazīzdür aḳçe

ʿazīz ol:

1. ʿ**azīz ol:**
Gazel 259
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kıymetli olmak, değerli olmak.

Manṣıb gibi ʿazīz ol eyā ṣāh-ı nīk-baḫt
Lāyıḳ mı ben ḳapuñda ḥazīnü'l-fuʾād olam

ʿazīz olmaġa saʿy eyler:

1. ʿ**azīz olmaġa saʿy eyler:**-*r*
Kaside 2
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Kıymetli olmaya çalışmak.

Kīmyā gibi ʿazīz olmaġa saʿy eyler iken
Yol mıdur ḫāk-i reh-i derd ile olmaḳ yeksān

ʿazīz-i ʿālem:

1. ʿ**azīz-i ʿālem:**
Gazel 190
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âlemin en yücesi, en değerlisi.

Devletüñ dāyim hemīşe ḳāyim olsun ʿizzetüñ
Sen ʿazīz-i ʿālem ol aʿdāya düşsün ḫ∨ārlıḳ

ʿazīz-i dil:

1. ʿ**azīz-i dil:**
Gazel 204
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül azizi. II Hazreti Yusuf zamanında Mısır'da maliye bakanlığına verilen isim.

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

ʿazīz-i pür-şevḳ:

1. ʿ**azīz-i pür-şevḳ:**
Gazel 187
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Neşe dolu (bir) aziz.

Pīr-i ʿuşşāḳ-ı ḫıred-mend ʿazīz-i pür-şevḳ
Şehr-i ʿışḳ içre beni sūḳ-ı ġama eyledi sevḳ

ʿazl:

1. ʿ**azline:**-*i, -n, -e*
Kaside 4
Mısra: **35**
Görevden alınma.

Ḥāṣılı şāhum anuñ ʿazline rāżī degülüz
İsterüz kim idesin ḫāk-i vücūdın iʿdām

2. ʿ**azl:**
Mesnevi 3
Mısra: **18**
Görevden alınma.

Āteş-i ġamla dil kebāb oldı

ʿAzl ile ḥālümüz ḫarāb oldı

ʿazl-i cāhdan:

1. ʿ**azl-i cāhdan:**-*dan*
Gazel 370
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Makamdan uzaklaştırmak, işten çıkarmak.

Vücūdı iʿtibārī olana çoḳ iʿtibār itme
Sürūr-ı naṣba ġırre olma ʿazl-i cāhdan ḳorḳma

ʿazm eyle:

1. ʿ**azm eyle:**
Gazel 437
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Azmetmek, gayret etmek, çabalamak. II Yola çıkmak.

Cūlar gibi çıḳ tenhā vādīlere ʿazm eyle
Ḫār u ḫasa ḳarışma ʿuzlet demidür şimdi

ʿazm itmek:

1. ʿ**azm itmek:**-*mek*
Gazel 216
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Azmetmek, gayret etmek, çabalamak. II Yola çıkmak.

Yoḳ zād-ı reh-i vādi-i ġam yoḫsa Ḳabūlī
ʿAzm itmek olurdı elem-i rāḥ ile rāḥil

ʿazm ü cezm eyle:

1. ʿ**azm ü cezm eyle:**
Gazel 388
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Niyetlenmek, istemek.

Naẓar ḳıl semm-i sūzenden cihāna
Ne Hinde ʿazm ü cezm eyle ne Sinde

ʿazm-i gülgeşt-i būstān eyle:

1. ʿ**azm-i gülgeşt-i būstān eyle:**
Tahmis 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bağın gül bahçesinde gezinmek.

ʿAzm-i gülgeşt-i būstān eyle
Gül gibi kendüñi ʿayān eyle

ʿazm-i gülgeşt-i çemen eyleyicek:

1. ʿ**azm-i gülgeşt-i çemen eyleyicek:** *-y, -icek*
Kaside 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeşil gül bahçesini gezmek.

ʿAzm-i gülgeşt-i çemen eyleyicek şāh-ı ḫazān
ʿAsker-i berg-i dıraḫtān öñüne düşdi hemān

ʿazm-i ʿışḳı ḳo:

1. ʿ**azm-i ʿışḳı ḳo:**
Gazel 91
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk gayretini bırakmak. II Aşkı bir kenara bırakmak, aşktan vazgeçmek.

Ḳo ʿazm-i ʿışḳı dilā sende dest ü pā yoḳdur
Çü dest ü pāsı olan anda deste deste yatur

ʿazm-i rūm idüp:

1. ʿ**azm-i rūm idüp:**-*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Rum diyarına varmak, Anadolu'ya gelmek.

Dönüp gün gibi ʿazm-i Rūm idüp devletle ʿizzetle
Gelüp ṣıḥḥatle teşrīf eyledüñ şehri saʿādetle

ʿazm-i ṣaḥrā-yı lā-mekān eyle:

1. ʿ**azm-i şaḥrā-yı lā-mekān eyle:**
Tahmis 8
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Mekânsız çölü gezmek. II Âlemi dolaşmak.

Cilvegāhuñ feżā-yı ḳuds olsun
ʿAzm-i şaḥrā-yı lā-mekān eyle

ʿazm-i sefer ḳıldıkça:

1. ʿ**azm-i sefer ḳıldıkça:**-*dıkça*
Gazel 268
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yolculuğa çıkmak.

Seḥer ʿazm-i sefer ḳıldıkça şāhā ṭīb-i ḫāṭırla
Nesīm-i ṣubḥ gibi her ḳonaġuñ bāġ u rāġ olsun

āzürde:

1. **āzürde:**
Gazel 293
Mısra: **1**
İncitilmiş, gönlü kırılmış, gücenmiş (kimse). II Âşık.

Devr elinden ey göñül āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

āzürde-ḥāl oldı:

1. **āzürde-ḥāl oldı:**-*dı*
Tahmis 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İncinmek, kırılmak. II Gönlü incinmek, kederlenmek.

Cefā vü cevri çekmekde göñül āzürde-ḥāl oldı
Beden bī-tāb u tāḳat ten żaʿīf ü bī-mecāl oldı

āzürden-i ḳabāyil:

1. **āzürden-i ḳabāyil:**
Kaside 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kabilelerin ızdırabı, halkın acısı.

ʿĀlim ki muḳteżā-yı āsūden-i reʿāyā
ʿĀmil ki müddeʿāsı āzürden-i ḳabāyil

ʿazze ve cel:

1. ʿ**azze ve cel:**
Gazel 446
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aziz ve şanı yüce Allah.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i ezel ʿazze ve cel
Çekmedi ṣūret-i pāküñ gibi bir ḫūb cemāl

B

bā:

1. **bā:**
Beyit 203
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamlarına gelen edat "ile".

Ger cān be-dehed seng-i siyeh laʿl-i ne-gerded
Bā ṭīnet-i aṣlī çe kuned bed-güher üftād

bāb-ı ʿadlüñe:

1. **bāb-ı ʿadlüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 407
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Adalet kapısı. II Sevgilinin hakkı ve hukuku gözetmesi, sevgilinin adaleti.

Bāb-ı ʿadlüñe ḳadem başalı başduḳ şimdi
Daḳḳ-ı bāb eylemede bu ʿali-i deḳḳāḳı

bāb-ı āḫerden:

1. **bāb-ı āḫerden:** -*den*
Beyit 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Diğer kapılar, başka kapılar.

Çün edeb erbābına meftūḥdur ebvāb-ı Rab

Bāb-ı āḫerden ümīdin kessün erbāb-ı Rab

bāb-ı aʿlāña:

1. **bāb-ı aʿlāña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 8
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Yüce kapı. II Osmanlı Devletinin idare merkezi. II Beylerbeyi Mehmet Paşa'nın yüce makamı.

Bāb-ı aʿlāña ey şerīf-vücūd
ʿArż-ı ḥal ile gelmeden maḳṣūd

bāb-ı devlet:

1. **bāb-ı devlet:**
Kaside 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısı. II Vezir Osman Paşa'nın makamı.

Ḳapusı bāb-ı devlet işigi bālīn-i rāḥatdur
Cüdā düşme ḥużūrından ḥużūr itsün biraz cānuñ

bāb-ı edebdür:

1. **bāb-ı edebdür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **163**
Kelime Tipi: -
Edep kapısı. II Edep, terbiye yeri.

Dergehüm bāb-ı edebdür niçün utanmazlar
Ḥarem-i salṭanatumda adım atmaz hep kām

bāb-ı ḥarem:

1. **bāb-ı ḥarem:**
Gazel 22
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Harem kapısı. II Sevgilinin makamı, eşiği.

Bāb-ı ḥarem şerīk-i maḫṣūṣ-ı ʿizz u rifʿat
Meydān-ı āstānuñ vāsiʿ-i feżā-yı devlet

bāb-ı inṣāf u ʿadāletde:

1. **bāb-ı inṣāf u ʿadāletde:**-*de*
Müseddes 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Adalet ve insaf kapısı. II Sevgilinin adaleti ve insafı.

Bendeñe cevr ü cefā eylememek ḳābil iken
Bāb-ı inṣāf u ʿadāletde özüñ kāmil iken

bāb-ı ʿışḳ açılmaz:

1. **bāb-ı ʿışḳ açılmaz:**-*maz*
Gazel 184
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk kapısı açılmak. II Aşkı elde edebilmek, aşka ulaşmak.

Ḫāne-i ʿālemde her şaḫṣa açılmaz bāb-ı ʿışḳ
Rūşen itmez mā-ḥaṣal her ḫāneyi mehtāb-ı ʿışḳ

bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber:

1. **bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber:**
Gazel 432
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hayber Kalesi'nin kapısı. II Hazreti Ali'nin Hayber Savaşı esnasında bir kale kapısını yerinden sökerek kalkan gibi kullandığına telmihte bulunulmuştur.

Düşmeni ḳalʿ eyle bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber gibi
Ey göñül keskin gereksin Ḥażret-i Ḥayder gibi

bāb-ı luṭfuñ:

1. **bāb-ı luṭfuñ:**-*uñ*
Mesnevi 4
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Lütuf kapısı. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın lütfu, ihsanı.

İḥtiyāc ehline bilā-noḳṣān
Bāb-ı luṭfuñ güşādedür her ān

bāb-ı niyāza:

1. **bāb-ı niyāza:**-*a*
Gazel 92
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dua kapısı. II Dua etmek.

Sen duʿa itseñ Ḳabūlī vaṣl-ı yāre baş açup
Yüz ṭutup bāb-ı niyāza ellerin yārān açar

bāb-ı saʿādet-baḫşına:

1. **bāb-ı saʿādet-baḫşına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutluluk bahşeden kapı. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Yol bulur yüz sürmege bāb-ı saʿādet-baḫşına
Devlet anuñ kim Ḳabūlī ḫāk ile yeksān ola

bāb-ı saʿādet-baḫşuñ:

1. **bāb-ı saʿādet-baḫşuñ:**-*uñ*
Gazel 277
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutluluk bahşeden kapı. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Yiridür bekler isem bāb-ı saʿādet-baḫşuñ
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ devlet ü ʿizzet bilürin

bāb-ı saʿādet-baḫşuña:

1. **bāb-ı saʿādet-baḫşuña:**-*uñ, -a*
Gazel 266
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutluluk bahşeden kapı. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Nice bāb-ı saʿādet-baḫşuña yüz sürmesünler kim
Ḳabūlī gibi nice bendegānuñ iftiḫārısın

bāb-ı serāyet:

1. **bāb-ı serāyet:**
Beyit 173
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Geçiş kapısı.

Güşāde bāb-ı serāyet be-sırr-ı āyet-i ʿışḳ
Be-murġ-ı naġme-serāyet resed sirāyet-i ʿışḳ

bāb-ı vefādan:

1. **bāb-ı vefādan:**-*dan*
Gazel 395
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Vefa kapısı. II Sevgilinin âşığa olan vefası, merhameti.

Gerçi o şeh itmişdi cefā fennini tekmīl
Gāhīce hele bāb-ı vefādan da oḳurdı

Bābilüñ sihri:

1. **Bābilüñ sihri:**
Gazel 162
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Babil'in sihri. II Sihir ve büyüyle uğraşan Harut ve Marut adlı iki meleğin cezalandırılarak bir kuyuya hapsedildiği Babil şehri.

Çeşm-i fettānuñ yanında sihri bāṭıl Bābilüñ
Ġamze-i mekkāreñe seḥḥāre beñzer beñzemez

bāc:

1. **bāc:**
Gazel 490
Mısra: **4**
Vergi. II Âşığın aşk uğruna bir şeyler feda etmesi.

Yükini ṭutdı nāz ile dil-ber
Reh-nişīnān-ı ʿışḳa bāc gerek

bā-cāh-ı meḥemmed:

1. **bā-cāh-ı meḥemmed:**
Gazel 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mehemmed'in makamı.

Çün oldı göñül bende-i dergāh-ı Meḥemmed
Ḥaḳdan dilerüz vaṣlını bā-cāh-ı Meḥemmed

<u>bā-çarh-ı berīn:</u>

1. **bā-çarḫ-ı berīn:**
Gazel 42
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüksek felek, gökyüzü, sema.

Nīst ān ḳavs-i ḳuzaḥ peyveste bā-çarḫ-ı berīn
Şuʿle-i āhem nümāyed gāh sürḫ u gāh zerd

<u>bācın alsun:</u>

1. **bācın alsun:**-*sun*
Gazel 373
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vergi almak.

Yükin ṭutsun bulursa bācın alsun düşmen-i bed-ḫ∨āh
Çekilsün şarḳ u ġarbuñ kārbānı kārbān üzre

<u>bād:</u>

1. **bād:**
Beyit 283
Mısra: **2**
Olur, olsun.

Dil-i men bā-dil-i ān şūḫ-ı cihān yek-dil būd
Her yekī bād ger āḫir şude ḫāṭır mānde

2. **bād:**
Rübai 1
Mısra: **1**
Olur, olsun.

Bünyād-ı ʿömür tā-ebed bād ābād
Ferrāş-ı ḥarīm-i ḥürmet bād ābād

3. **bād:**
Rübai 1
Mısra: **2**
Olur, olsun.

Bünyād-ı ʿömür tā-ebed bād ābād
Ferrāş-ı ḥarīm-i ḥürmet bād ābād

4. **bād:**
Tuyuğ 1
Mısra: **1**
Olur, olsun.

Ẕāt-ı nīkū-sīretet pür-cūd bād
Her çi ḫ∨āhī ḥāżır u mevcūd bād

5. **bād:**
Tuyuğ 1
Mısra: **2**
Olur, olsun.

Ẕāt-ı nīkū-sīretet pür-cūd bād
Her çi ḫ∨āhī ḥāżır u mevcūd bād

6. **bād:**
Tuyuğ 1
Mısra: **4**
Olur, olsun.

Evvelet der-ṣıḥḥat u der-ʿāfıyet
Āḫiret der-ʿāḳıbet maḥmūd bād

7. **bāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **20**
Rüzgâr, yel. II
Rüzgâr gibi hızlı ve çevik olan Ferhat Paşa.

Yir yüzinden defʿ içün ḫāk-i vücūd-ı düşmeni
Serverā ʿasker degüldür bāddur gönderdigüñ

8. **bād:**
Kaside 16
Mısra: **10**
Rüzgâr, yel. II
Rüzgâr gibi hızlı ve çevik olan Ferhat Paşa.

Semend-i bād-ı pāy altında ḫāk olsa nola aʿdā
Ġubār-ı ḫāṭır-ı aḥbābı defʿe bād gönderdüñ

9. **bād:**
Rübai 1

Mısra: **3**
Rüzgâr, yel.

Ḫāk-i ḳademet geştem ü dil reft be-bād
Dādem be-tu dil her çi buved bād ābād

bādā:

1. **bādā:**
Tarih 17
Mısra: **33**
Olur, olsun.

Şeb-i ḳadr bādā şeb ü ʿīd rūzest
Mehet sāl ü sālet ilā-yevm-i maḥsūb

bāda virür:

1. **bāda virür:**-*ür*
Gazel 397
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yele vermek:
Savurmak, boş yere harcamak.

Yār olmayıcaḳ bezmde ey muṭrib ü sāḳī
Cām-ı ʿaraḳı bāda virür nāy-ı ʿIrāḳī

bād-āverān u cān u dil ü ten:

1. **bād-āverān u cān u dil ü ten:**
Gazel 188
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Canı, gönlü ve bedeni hareketlendiren (şey).

Men z'ān ʿışḳ āmedem ü ʿışḳ z'ān men
Bād-āverān u cān u dil ü ten Ḫudā-yı ʿışḳ

bād-bān-ı keremüñ:

1. **bād-bān-ı keremüñ:**-*üñ*
Kaside 7
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **-**
Lütuf yelkeni. II Lütuf, ihsan, kerem.

Bād-bān-ı keremüñ kime hevā-dār olsa
Keşti-i Nūḥ-ı necī gibi olur ehl-i necāt

baʿde:

1. **baʿde:**
Mesnevi 6
Mısra: **22**
Sonra.

Ecli naḳli'l-kitābi ve't-taḥvīl
Baʿde ḥarci'ş-şuhūdi ve't-taʿdīl

2. **baʿde:**
Mesnevi 6
Mısra: **49**
Sonra.

Baʿde taḥrīri mā-hüve't-taḥḳīḳ
Dādemeş dest-i şāhidān tevfīḳ

3. **baʿde:**
Tarih 16
Mısra: **7**
Sonra.

Baʿde itmāmi'l-binā' ḳultu tārīḫen lehu
Ḳad benā li'llāhi ḫammāmen li-taṭhīrin bihi

bāde:

1. **bāde:**
Beyit 38
Mısra: **2**
Şarap, içki, mey.

Sāḳiyā dāred mizācem çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih dīger me-şev rānem mizāc

2. **bādeden:**-*den*
Gazel 33
Mısra: **7**
Şarap, içki, mey.

Āb-gīne farḳ olunmaz bādeden
Āb u āteş olmaz iken mümteziç

3. **bāde:**
Gazel 101
Mısra: **10**
Şarap, içki, mey.

Tāb-ı mülden ḳızarup
nola ʿaraḳ-rīz olsañ
Derlemek bāde içerken
ezelī ḫūyuñdur

4. **bāde:**
Gazel 111
Mısra: **1**
Şarap, içki, mey.

Bādī naẓarda bāde āb-ı
ḥayāta beñzer
Leẕẕetde her ḥabābı ḥabb-
ı nebāta beñzer

5. **bādeyi:**-*y, -i*
Gazel 174
Mısra: **5**
Şarap, içki, mey.

Ḳadeḥ medḥ ü bādeyi
ẕemm itmeden
Ẓarāfet mi ṣūfī riyā mı
ġaraż

6. **bādeye:**-*y, -e*
Gazel 179
Mısra: **1**
Şarap, içki, mey.

Bādeye olmış diyü menʿ ü
yasaġ
Aġlayu aġlayu gözden
çıḳdı bāġ

7. **bāde:**
Gazel 189
Mısra: **3**
Şarap, içki, mey.

Ḳalmadı bāde yatur evgār
olup maḫmūrlar
Sāḳiyā mey-ḫānenüñ
tenhālıġı var cān yoḳ

8. **bādeyi:**-*y, -i*
Gazel 255
Mısra: **3**
Şarap, içki, mey.

ʿAraḳla bādeyi dün gice
meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın
birinüñ andan beter
buldum

9. **bāde:**
Gazel 461
Mısra: **1**
Şarap, içki, mey.

Bāde dirüldür ādemi ḫaste
olanı ṣaġ ider
Nūş idene ṣafā virür
tenḳiye-i dimāġ ider

10. **bāde:**
Kıt'a 5
Mısra: **1**
Şarap, içki, mey.

Gāh bāde gehī ʿaraḳ-nūş
ol
Ḫāṭıruñ ġuṣṣadan ırāġ
olsun

11. **bāde:**
Kıt'a 29
Mısra: **3**
Şarap, içki, mey.

Sāḳi-i bezm bāde yirine
ayaḳ ṣunar
Mestāne olmış āfet ayaġın
degişdürür

bāde görüp:

1. **bāde görüp:**-*üp*
Gazel 326
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarap içmek.

Gice dil-dār ile tenhāca
biraz bāde görüp
Ey Ḳabūlī seḥerī defʿ-i
ḫumārı severin

baʿdehu:

1. **baʿdehu:**
Mesnevi 5
Mısra: **35**
"Ondan sonra, daha sonra" anlamlarında zarf.

Baʿdehu geldi meclis-i
şerʿe
Aşlı bilmez vuḳūfı yoḳ
ferʿe

bāde-i cām-ı muṣaffādan:

1. **bāde-i cām-ı muṣaffādan:**-*dan*
Gazel 249
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -

Tertemiz kadehin şarabı.

Gūşe-i mey-ḫaneden ẕevḳ alsaḳ ey sāḳī nola
Bāde-i cām-ı muṣaffādan ṣafāmuz var bizüm

bāde-i engūrdan:

1. **bāde-i engūrdan:**-*dan*
Gazel 171
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Üzüm şarabı.

Ḳızarmış gül gül itmiş ruḫların gülzār-ı ḥüsn içre
Meger bir pāre āfet bāde-i engūrdan görmiş

bāde-i gül-reng:

1. **bāde-i gül-reng:**
Gazel 486
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap.

Bāde-i gül-reng ile āmīziş itsün leblerüñ
İmtizāc u şīr ü şekker gibi eyleñ alışuñ

bāde-i nābuñ:

1. **bāde-i nābuñ:**-*uñ*
Beyit 267
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saf, halis şarap.

Ḥilliyyeti ḥilliyyetidür bāde-i nābuñ
Şerriyyeti şerriyyetidür ḥurmeti ābuñ

bāde-i nābuñ ayaġın alan:

1. **bāde-i nābuñ ayaġın alan:**
Beyit 168
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tertemiz şarap kadehini alan (kimse). II Âşık.

Öldürüben ayaġın alan bāde-i nābuñ
Ol ḳahve didükleri yüzi ḳara diñilse

bāde-i nābuñ ṣāfın gören:

1. **bāde-i nābuñ ṣāfın gören:**
Gazel 324
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Halis şarabın saflığını gören (kimse).

Vāʿiẓā gören öger bāde-i nābuñ ṣāfın
Söyleye gördüñ ise işidelüm evṣāfın

bāde-i yar:

1. **bāde-i yar:**
Gazel 108
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin şarabı.

Cüdā olalı bir yıldur göñülden ġam daḫı gitmez
Baḳıyye sāġarumda bāde-i yar yine ḳalmışdur

bādem açılsa:

1. **bādem açılsa:**-*sa*
Beyit 186
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Badem çiçeğinin açılması. II Sevgilinin gözlerini açması.

Ol ġonça gözin açsa göñülden ġam açılsa
Eyyām-ı bahār olsa yine bādem açılsa

bādenüñ raṭl-ı girānın:

1. **bādenüñ raṭl-ı girānın:**-*n*
Gazel 158
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ağzına kadar dolu olan şarap kadehi.

Bādenüñ raṭl-ı girānın sen tehī ẕann eyleme
Bize ögretme bize sen aġırumuz yeynümüz

bādenüñ yāḳut-ı nābın görmek:

1. **bādenüñ yāḳut-ı nābın görmek:**-*mek*
Gazel 129
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Saf şarabı görmek. II Aşka ulaşmak.

Luṭf ile yāḳut-ı nābın görmek olur bādenüñ
Rind olan ṣanʿatla cāmuñ gözinüñ yaġın çeker

bāde-nūş:

1. **bāde-nūş:**
Gazel 133
Mısra: **2**
Şarap içen (kimse).

Yatur pīr-i muġān evgār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz
Şu deñlü bāde-nūş olmış ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz

bāde-perest:

1. **bāde-perest:**
Gazel 382
Mısra: **3**
İçkiyi taparcasına seven, şarap düşkünü (kimse). II Aşka tutkun âşık.

Yalıñuz biz degülüz bāde-perest
Bir nice kimse şerīküz ḳana

bādī:

1. **bādī:**
Gazel 111
Mısra: **1**
Ah rüzgârı.

Bādī naẓarda bāde āb-ı ḥayāta beñzer
Leẕẕetde her ḥabābı ḥabb-ı nebāta beñzer

bād-ı āhum:

1. **bād-ı āhum:**-*um*
Gazel 68
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ah rüzgârı. II Âşığın ahı, feryadı.

Ṣarṣılur ḳaṣr-ı felek derd ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm ey naḫl-i cefā ṣarṣardur

bād-ı bürūdetle:

1. **bād-ı bürūdetle:**-*le*
Gazel 347
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Soğuk rüzgâr. II Sevgilinin âşığa soğuk ve mesafeli davranması, onu umursamaması.

Dil-i sūzānumı cānā ḥarāretle göyündürme
Murādum şemʿini bād-ı bürūdetle söyündürme

bād-ı cigerdür:

1. **bād-ı cigerdür:**-*dür*
Gazel 70
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ciğer rüzgârı. II Âşığın ciğerlerinden çıkan ah.

Ḫançer ü tīrüñ ile kimseye virmezler amān
Biri bir bād-ı cigerdür biri bir merd-i şerer

bād-ı dey:

1. **bād-ı dey:**
Gazel 392
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kış rüzgârı, kış mevsimi esen rüzgâr.

Aʿdāya bād-ı dey gibi ṭoḳın ki bir zamān
Ḳarşuñda ditreye ṭura berg-i ḫazān gibi

bād-ı fenā:

1. **bād-ı fenā:**
Gazel 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yokluk rüzgârı. II Ölüm.

Güllerüñ bād-ı fenā pejmürde-ruḫsār itmeye
Rūy-ı baḫtuñ gülşen-i cennet gibi tābān ola

bād-ı fenādan:

1. **bād-ı fenādan:**-*dan*
Gazel 310
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Yokluk rüzgârı. II Ölüm.

Bād-ı fenādan güllerüñ pejmürde-ruḫsār olmasun
Gül gibi ḫandān ol yüri güler cemālüñ ṣolmasun

bād-ı firāḳ esdi:

1. **bād-ı firāḳ esdi:**-*di*
Terci-bend 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Ayrılık rüzgârı esmek. II Sevgiliden ayrı kalmak.

Esdi ṣaḥrā-yı dilde bād-ı firāḳ
Tārmār oldı ṣabrum evrāḳı

bād-ı ġudūr:

1. **bād-ı ġudūr:**
Beyit 248
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vefasızlık rüzgârı. II Gadre uğramak.

Rāh-ı miḥnetde sen ey dil bir avuc ḫāk olasın
Yol mıdur bād-ı ġudūr ile ṭarabnāk olasın

baʿd-i ḥamd-i Hudā:

1. **baʿd-i ḥamd-i Hudā:**
Mesnevi 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'a hamdetme sebebi.

Baʿd-i ḥamd-i Ḫudā ṣalāt-ı Nebī
Māh-ı Mekkī Muḥammed-i ʿArabī

2. **baʿd-i ḥamd-i Hudā:**
Mesnevi 10
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Allah'a hamt rüzgârı. II Allah'a hamdetme.

Baʿd-i ḥamd-i Ḫudā ṣalāt-ı Nebī
Çār-yār-ı Muḥammed-i ʿArabī

bād-ı ḥasret:

1. **bād-ı ḥasret:**
Gazel 409
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hasret rüzgârı. II Sevgiliye duyulan özlem, hasret.

Ḥāṣıl olmadı mezraʿ-ı ömrüm
Bād-ı ḥasret ṭaġıtdı ḫirmenümi

bād-ı ḥırmān ḫırmen-i ʿömrüñi ṭaġıtmaya:

1. **bād-ı ḥırmān ḫırmen-i ʿömrüñi ṭaġıtmaya:**
Kaside 2
Mısra: **114**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ümitsizlik rüzgârı ömür harmanını dağıtmasın!" yani "ömrün hayırlı ve bereketli geçsin, ümitsizlik sana uğramasın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḥāṣıl it mezraʿ-ı ʿālemde murāduñ toḫmın
Ḫırmen-i ʿömrüñi ṭaġıtmaya bād-ı ḥırmān

bād-ı ḳahr:

1. **bād-ı ḳahr:**
Kaside 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kahredici rüzgâr. II Eziyet, zulüm.

Yamanlıḳ görmesün şāhā özüñ pek yaḫşı deprendüñ
Ṭaġıtduñ ḫānümānın bād-ı ḳahr ile Tatar Ḫānuñ

bād-ı luṭfuñla:

1. **bād-ı luṭfuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 228
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütuf rüzgârı. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Ṭaġılsun sīneden gerd-i küdüret bād-ı luṭfuñla
Ġubār-ı ḫirmen-i endūhı ber-bād eyle sulṭānum

bād-ı mehābetle:

1. **bād-ı mehābetle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Azamet rüzgârı. II Heybet, azamet.

Ṭaġıtduñ her birin bir gūşeye bād-ı mehābetle
Ser-i aʿdāyı yeksān eyledüñ ḫāk-i meẕelletle

bād-ı muḫālifden:

1. **bād-ı muḫālifden:**-*den*
Gazel 268
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ters (esen) rüzgâr. II Talihsizlik.

Semenāsā vücūduñ nāzük ü yüzüñ çerāġ olsun
Nihāl-i ḳāmetüñ bād-ı muḫālifden ırāġ olsun

bādī ol:

1. **bādī ol:**
Terci-bend 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Sebep olmak.

Ṣal eṣāṣ-ı iʿtiḳādı ʿışḳ ile
Ol Ḳabūlī şevḳe bādī ʿışḳ ile

bād-ı ṣabā:

1. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 310
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgârı.

Zülf-i nigāra kendüñi beñzetme bāġ içre diyü
Sünbül ile bād-ı ṣabā ṭurmaz ider ṣaç yolmasun

2. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 378
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin gül kokusunu alıp dağıtan) Sabah rüzgârı.

Utanduġı yiter güle ol ġonça-dehenden
Ey bād-ı ṣabā sen de varup yüzine urma

3. **bād-ı ṣabā:**
Gazel 414
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgârı.

Hevā-yı zülfüñ ile misk olalı bād-ı ṣabā
Muʿaṭṭar eyledi būy-ı vefā dimāġumuzı

bād-ı serd-i āh:

1. **bād-ı serd-i āh:**
Gazel 293
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ahın sert rüzgârı. II Âşığın ahı.

Bād-ı serd-i āh ile ālām-ı berd-i rāh ile
Ser be-rāh efgende-pāy efşürde sen efsürde ben

bād-ı serdüz:

1. **bād-ı serdüz:**-*üz*
Gazel 157
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sert rüzgâr. II Güçlü ve sert kişi.

Getürdi ṣarṣar-ı ḳahr ile ḫaşmuñ başına ḳışlar
Bizi gördükce dir dir ditrer aʿdā bād-ı serdüz biz

bād-ı ṣubḥāsā:

1. **bād-ı ṣubḥāsā:**
Kaside 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Sabah yeli gibi.

Çıḳup her yirde kimdür yüz aġardan bād-ı ṣubḥāsā
Şafaḳ gibi revān iden kim ola ḳanın aʿdānuñ

baʿdihi:

1. **baʿdihi:**
Beyit 34
Mısra: **1**
Ondan sonra, daha sonra.

Ḳāle men lā-nebiyyi min baʿdihi
Ṣalavātun ʿaleyhi min ʿindihi

bādi-i ketb-i nāme-i şerʿī:

1. **bādi-i ketb-i nāme-i şerʿī:**
Mesnevi 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kanun kitabının yazılma sebebi.

Bāʿiṣ-i raḳm-ı ruḳʿa-i naḳlī
Bādi-i ketb-i nāme-i şerʿī

bā-dil-i ān şūh-ı cihān:

1. **bā-dil-i ān şūḫ-ı cihān:**
Beyit 283
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyalar güzelinin gönlü ile. II Sevgilinin yüreğiyle.

Dil-i men bā-dil-i ān şūḫ-ı cihān yek-dil būd
Her yekī bād ger āḫir şude ḫāṭır mānde

bādiye-peymā:

1. **bādiye-peymāña:**-*ñ, -a*
Gazel 2
Mısra: **16**
Çölde gezip dolaşan (kimse).

Esb-i çābük-reviş-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī cānā
Eblaḳ u ….. bādiye-peymāña fedā

bāġ:

1. **bāġda:**-*da*
Gazel 113
Mısra: **2**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

ʿĀrıżuñ vaṣf eylesem gülzārda ṣular ṭurur
Ḳāmet-i dil-cūyuñ añsam bāġda cūlar ṭurur

2. **bāġ:**
Gazel 310
Mısra: **3**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

Zülf-i nigāra kendüñi beñzetme bāġ içre diyü
Sünbül ile bād-ı ṣabā ṭurmaz ider ṣaç yolmasun

3. **bāġa:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **5**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

Döşeye bir yeşil altunlı ser-ā-ser bāġa
Çeke eṭrāfına zer mınṭıḳa-i sīm-efşān

4. **bāġa:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **11**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

Varaḳ iltür götürür şāh-ı ḫazāndan bāġa
Muttaṣıl peyk-i ṣabā olsa ʿaceb mi pūyān

5. **bāġa:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **28**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

Varaḳ-ı jāle degüldür görinen gülşende
Sīm ü zerdür ki ʿaṭā ḳılmış anı bāġa ḫazān

6. **bāġ:**
Mesnevi 1
Mısra: **12**
Bağ, bahçe, yeşillik yer.

Biyāyīd ġam-rā zi-dil ber kenīm
Naẓar hem-çü nergis be-bāġ efkenīm

7. **bāġa:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **2**
Bağ, bahçe, yeşillik yer. II Dünya, âlem.

ʿĀşıḳ odur ki ʿāleme ḳaddi dü-tā gele

Bāġa benefşe gibi ʿaṣāsın ṭuta gele

8. **bāġ:**
Gazel 179
Mısra: **2**
Üzüm bahçesi. II Kırmızı şarap. II Kanlı gözyaşı.

Bādeye olmış diyü menʿ ü yasaġ
Aġlayu aġlayu gözden çıḳdı bāġ

bāġ u bostān:

1. **bāġ u bostān:**
Diğer 2
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Bağ ve bostan, bahçe ve tarla.

Jāleler aḳsun yüzinden verd-i ḫandān aġlasun
Ḳaṭreler döksün gözinden bāġ u bostān aġlasun

bāġ u rāġ:

1. **bāġ u rāġ:**
Gazel 268
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bahçe ve çimenlik.

Seḥer ʿazm-i sefer ḳıldıkça şāhā ṭīb-i ḫāṭırla
Nesīm-i ṣubḥ gibi her ḳonaġuñ bāġ u rāġ olsun

2. **bāġ u rāġ:**
Gazel 297
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bahçe ve çimenlik.

Ruḫuñ gül gibi nāzük alnuñ açıḳ yüzüñ aġ olsun
Güẕergāhuñ nesīm-i ṣubḥ gibi bāġ u rāġ olsun

baġa:

1. **baġadan:**-*dan*
Gazel 317
Mısra: **6**
Kurbağa.

Keşf içün ṣūfi keşef gibi ḥicāb ile yürür
Başını ḫırḳasına çekmegi görmiş baġadan

bāġa gel:

1. **bāġa gel:**
Gazel 472
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahçeye gelmek.

Bāġa gel şimdi temāşā gül-i sīrābuñdur
Cūylar seyrini elden ḳoma seyr ābuñdur

2. **bāġa gel:**
Gazel 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bağa gelmek, bahçeye varmak.

Bāġa gel başuña yoḳ çāre der-i dil-berden
Yüri bīçāre göñül derdüñe bir dermān it

bā-ġam-ı ʿışḳet:

1. **bā-ġam-ı ʿışḳet:**-*et*
Beyit 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşkın gamıyla, kederiyle.

Luṭf be-nümā ez-kerem ey behr-i Ḫudā
Tā zinde şeved bā-ġam-ı ʿışḳet Yaḥyā

bāġçe-i kūyuñdur:

1. **bāġçe-i kūyuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 101
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mahallenin bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Egleyen göñlümüzi seyr-i gülistānuñdur
Baġlayan murġ-ı dili bāġçe-i kūyuñdur

bāġ-ı ʿālemde:

1. **bāġ-ı ʿālemde:**-*de*
Gazel 429
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlem bağı, cihan

bahçesi. II Dünya, yeryüzü.

Bāġ-ı ʿālemde ʿaceb kim der-kenār itdi diyü
Cūyveş ṭurmaz yaşum ol servi eyler cüst u cūy

2. **bāġ-ı ʿālemde:**-*de*
Gazel 429
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âlem bahçesi. II Dünya, âlem.

ʿArşa-i maʿnāda raḫş-ı ṭabʿuma nisbet ḳıla
Bāġ-ı ʿālemde semend-i bād-ı pāy-ı deşt-pūy

<u>bāġ-ı ʿālemde evvel şecer āḫir semer irür:</u>

1. **bāġ-ı ʿālemde evvel şecer āḫir semer irür:**
Gazel 118
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Âlem bahçesinde önce ağaç, sonra meyve erişir. II Dünyada önce ağaç, sonra meyve erişir: Cihanda her şeyin bir vakti ve zamanı vardır.

Ḫaṭuñ geldi vefā ḳılmaḳ gerek şimden girü cānā
İrür çün bāġ-ı ʿālemde şecer evvel semer āḫir

<u>bāġ-ı belāda:</u>

1. **bāġ-ı belāda:**-*da*
Gazel 384
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bela bağı, dert bahçesi. II Dünya, âlem.

ʿĀşıḳ odur ki dīdeleri ṭolu āb ola
Bāġ-ı belāda ḳadd-i dü-tāsı ṭolāb ola

<u>bāġ-ı bihişt:</u>

1. **bāġ-ı bihişt:**
Gazel 376
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.

Ṣaḥn-ı ṣafā-yı gülşen bāġ-ı bihişt olurdı
Ḳalaydı bir ḳarāra faṣl-ı bahār böyle

<u>bāġ-ı çemen-i ġuşşada:</u>

1. **bāġ-ı çemen-i ġuşşada:**-*da*
Gazel 145
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keder çimenliğinin bahçesi. II Dert ve keder.

İki gözümüñ gözeleri āb ile ṭoldı
Bāġ-ı çemen-i ġuşşada gūyā ki ṭolābuz

<u>bāġ-ı cihānda:</u>

1. **bāġ-ı cihānda:**-*da*
Gazel 512
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cihan bahçesi. II Dünya, âlem, yeryüzü.

Vardur güle maḥabbetümüz ḫayliden velī
Bāġ-ı cihānda bir gül içün ḫārı sevmezin

2. **bāġ-ı cihānda:**-*da*
Gazel 516
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cihan bahçesi. II Dünya, âlem, yeryüzü.

Dem-be-dem aḳsun yaşum bāġ-ı cihānda çaġ çaġ
Serv-i ḳaddüñ gibi bir serv-i revānum var ise

<u>bāġ-ı cinān:</u>

1. **bāġ-ı cinān:**
Kaside 2
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.

Nār-ı ḳahrından erir āb-ṣıfat seng-i siyāh
Āb-ı luṭfından olur ḫāk-i siyeh bāġ-ı cinān

<u>bāġ-ı cinândan reng alur:</u>

1. **bāġ-ı cinândan reng alur:**-*ur*
Kaside 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesinden renk almak, cennetin renklerine bürünmek.

Görinür ṣaḥn-ı çemen gāh ḳızıl gāh yeşil
Reng alur bāġ-ı cinândan buradan ḥayret alan

bāġ-ı cinândur:

1. **bāġ-ı cinândur:**-*dur*
Gazel 147
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi. II Sevgilinin yüzü.

Kāseler destinde gül bir gül-sitāndur kāse-bāz
Ṣan açılmış gülleri bāġ-ı cinândur kāse-bāz

bāġ-ı dehr:

1. **bāġ-ı dehr:**
Tesdis 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesi. II Dünya, yeryüzü, âlem.

Ḳaṣdı bu ḳalb-i ḥazīnüñ bir murāda irmedür
Bāġ-ı dehr içre murādı üzre güller dirmedür

bāġ-ı heves-i ḥażret-i ʿAbdü'l-bāḳī:

1. **bāġ-ı heves-i ḥażret-i ʿAbdü'l-bāḳī:**
Tarih 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Abdulbaki hazretlerinin heves bahçesi. II Abdulbaki adlı zatın arzusu, hevesi.

Bāġ-ı heves-i ḥażret-i ʿAbdü'l-bāḳī
İki gül-i nev-ḥīẓ ile oldı ḥurrem

bāġ-ı ḥüsnini seyr eyle:

1. **bāġ-ı ḥüsnini seyr eyle:**
Gazel 99
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik bağını seyretmek. II Sevgilinin güzelliğini izlemek.

El çekme şāneveş ser-i zülf-i nigārdan
Seyr eyle bāġ-ı ḥüsnini sünbül zamānıdur

bāġ-ı ḥüsnüñden:

1. **bāġ-ı ḥüsnüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 297
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesi. II Sevgilinin güzelliği.

Açılsun rūy-ı baḫtuñ ġonçaāsā şād u ḫandān ol
Muḫālif yiller ey gül bāġ-ı ḥüsnüñden ırāġ olsun

bāġ-ı irem:

1. **bāġ-ı irem:**
Tarih 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İrem bağı, cennet.

Çün māder -i men mürde şud
Cāyeş buved bāġ-ı İrem

bāġ-ı ruḫ-ı cānānede:

1. **bāġ-ı ruḫ-ı cānānede:**-*de*
Gazel 362
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağının bahçesi. II Sevgilinin yanağı.

Bend-i girih-i zülfini çözse naẓar itsek
Bāġ-ı ruḫ-ı cānānede sünbüller açılsa

bāġ-ı ruḫuñda:

1. **bāġ-ı ruḫuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 36
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yanağın bahçesi. II Sevgilinin yanağı.

Görince ġabġabuñ ḫālüñle cānā
Didüm bāġ-ı ruḫuñda miski tuffāḥ

bāġ-ı rūyı:

1. **bāġ-ı rūyı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Yüzünün bahçesi. II Sevgilinin yüzü.

Gülistān-ı vefādur bāġ-ı rūyı
Boyı şimşād-ı bustān-ı nigūyī

bāġ-ı vefāda:

1. **bāġ-ı vefāda:**-*da*
Mesnevi 9
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Vefa bahçesi. II Sevgilinin âşığa vefası.

Gel ey bāġ-ı vefāda gül budāġı
Saña cān rişte sidür ṣaç bāġı

bāġ-ı vücūd içre:

1. **bāġ-ı vücūd içre:**
Gazel 446
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vücut bahçesi içinde. II İnsanların bedenleri arasında.

Dikmedi bāġ-ı vücūd içre ḳadüñ gibi nihāl
Çemen-ārā-yı gülistān-ı cihān celle celāl

bağla:

1. **bağlar:**-*r*
Gazel 120
Mısra: **11**
Bağlamak, kapatmak. II Gözünü bağlamak: (Büyü yaparak) Düşünemez ve doğruyu bulamaz hâle getirmek.

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün bağlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḥaḳḳı niçün örter

2. **bağlar:**-*r*
Gazel 306
Mısra: **1**
Bağlanmak, tutulmak. II Gönül bağlamak: Severek bağlanmak, yürekten sevmek, âşık olmak.

Böyle güç yirde binā bağlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

3. **bağlamışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 36
Mısra: **7**
Bağlamak, kapatmak. II Sevgiliye giden yolların kapalı olması.

Der-i cānānı gördüm bağlamışlar
Ne vaḳtin bilmezem fetḥ ide Fettāḥ

bağlamalu dīvāne:

1. **bağlamalu dīvāne:**
Mesnevi 5
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Tehlikeli olduğu için zincirle bağlanması gereken deli. II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Sögerek gitdi sūy-ı dīvāna
ʿAḳlı yoḳ bağlamalu dīvāne

bağlan:

1. **bağlandı:**-*dı*
Gazel 120
Mısra: **13**
Bağlanmak, tutulmak. II Gönül bağlamak: Severek bağlanmak, yürekten sevmek, âşık olmak.

Ḳabūlīnüñ dili bağlandı ḳaldı tār-ı zülfüñde
Efendi gel ʿināyet ḳıl anı zencīrden ḳurtar

bağrağ:

1. **bağrağıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 433

Mısra: **2**
Oba. II Padişahın obası.

Çü geldi ʿasker-i Rūm aġrığıyla çün Aġır daġı
Ḳırıldı baġraġıyla şāh-ı güm-rāhuñ baġırdāġı

<u>baġrı ḳan ile ṭolar:</u>

1. **baġrı ḳan ile ṭolar:**-*ar*
Kaside 7
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağrı kan ile dolmak: Izdırap çekmek, canı yanmak, çok üzülmek.

Şöyle ki medḥüñe āġāz ide murġ-ı ḳalemüm
Düşmenüñ baġrı ṭolar ḳan ile mānend-i devāt

<u>baġrı kebāb ola:</u>

1. **baġrı kebāb ola:**-*a*
Tahmis 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağrı kebap olmak: Yüreği yanmak, ızdırap çekmek.

ʿĀşıḳ odur ki ḥarḳ ile baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ olur līk maʿni yoḳ

<u>baġrı yanıḳdur:</u>

1. **baġrı yanıḳdur:**-*dur*
Gazel 421
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Bağrı yanık, çok acı çekmiş, ızdırap duymuş, kederli (âşık).

Saña ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ hep baġrı yanıḳdur
Derūn-ı lāle gibi yoḳ durur içinde bir ṣaġı

<u>baġrımuza kār itdi:</u>

1. **baġrımuza kār itdi:**-*di*
Gazel 143
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağra (cana) kâr etmek: Çok etkilemek, tesir etmek.

Tīr-i bārān-ı belā baġrımuza kār itdi
Yā gibi çekilevüz görmeye kimse tozumuz

<u>baġrum ḫūn oldı:</u>

1. **baġrum ḫūn oldı:**-*dı*
Gazel 132
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağrı kan olmak: Çok acı çekmek, ızdırap duymak.

Nāfeveş ḫūn oldı baġrum luṭf it ey vaḥşī ġazāl
Bir yaña cevr itme sen de çarḫ-ı nā-hemvārvār

<u>baġrum ḳan olur:</u>

1. **baġrum ḳan olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağrı kan olmak: Çok ıstırap çekmek, yüreği paramparça olmak.

Gel ey dil-ber ġam-ı hücrüñle baġrum ḳan olur sensüz
Dutuşur nār-ı ḥasretle göñül sūzān olur sensüz

<u>baġrum pür-ḫūn:</u>

1. **baġrum pür-ḫūn:**
Gazel 223
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bağrı kan (ile dolmak): Izdırap çekmek, canı yanmak, çok üzülmek.

ʿAdū-yı ḫār elinden ġonçaveş pür-ḫūn durur baġrum
Nesīm-i himmetüñle anı ḫandān eyle sulṭānum

<u>baġrumdaki başum:</u>

1. **baġrumdaki başum:**-*um*
Gazel 292
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Gönüldeki yara. II Âşığın gönül yarası.

Bağrumdaki başum gibi
ʿaynumdaki yaşum gibi
Çeşm-i güher-pāşum gibi
giryān olayın bir zamān

bağrumuz başlu dīdemüz yaşlu oldı:

1. **bağrumuz başlu dīdemüz yaşlu oldı:**-*dı*
Gazel 430
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bağrı başlı (ve) gözü yaşlı olmak, kimseye derdini açmadan bağrına taş basıp sessizce acı çekmek ve gözleri yaşla dolu olmak.

Bağrumuz başlu iken dīdemüz oldı yaşlu
ʿĀleme rāz-ı nihān oldı ʿayān sen gideli

bāġuñ bülbül-i nālānı:

1. **bāġuñ bülbül-i nālānı:**
Gazel 231
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Güzellik) Bahçesinin inleyen bülbülü. II Âşığın gönlü.

Leṭāfet bāġınuñ sensin gül-i ḫandānı sulṭānum
O bāġuñ murġ-ı dildür bülbül-i nālānı sulṭānum

bāġuñ ġoncası:

1. **bāġuñ ġoncası:**
Gazel 53
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bahçesinin (henüz açmamış) goncası. II Sevgilinin ağzı.

Ḳabūlī ʿandelīb-i gülşen-i ʿışḳ u maḥabbetdür
O bāġuñ ġoncası gül yüzlü bir yārüñ dehānıdur

bağy eyledi:

1. **bağy eyledi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Haddini aşmak, taşkınlık çıkarmak, isyan etmek.

Gördi cünbişleri bağy eyledi ṭuġyān-ı fesād
Diñlenilmez kelimāt-ı ümerā vü ḥükkām

bahā itmez:

1. **bahā itmez:**-*mez*
Gazel 139
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Değerli olmak, kıymet kazanmak.

Metāʿ-ı ḥüsnüñüñ şimdi revācı var iken ṭurma
Ṣaḳın ey ḫ∨āce-i Mıṣr-ı bahā ṣoñra bahā itmez

bā-haber eylemiş:

1. **bā-ḫaber eylemiş:**-*miş*
Diğer 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Haberdar etmek.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

bahāne:

1. **bahāne:**
Beyit 3
Mısra: **2**
Vesile, sebep.

Tīġ-i ġam-ı maḥabbet ile yāre yāreyem
Şāyed ki bu bahāne ile yāre yarayam

2. **bahānedür:**-*dür*
Gazel 87
Mısra: **12**
Vesile, sebep.

Dil-ber bahāne oldı cihān bilmege seni
ʿIşḳuñ Ḳabūli şimdi cihāna bahānedür

3. **bahāneyle:**-*y, -le*
Gazel 238
Mısra: **10**
Vesile, sebep.

Geh ebrūsın añup geh ġamzesin vaṣf eyledüm yārüñ
Ḳabūlī bu bahāneyle nigāra ʿarż-ı ḥāl itdüm

4. **bahāne:**
Kaside 3
Mısra: **85**
Vesile, sebep.

İḥsāna bir bahāne lāzım durur şehāna
İl bu bahāneyile oldı murāda vāṣıl

5. **bahāneyile:**-*y, -ile*
Kaside 3
Mısra: **86**
Vesile, sebep.

İḥsāna bir bahāne lāzım durur şehāna
İl bu bahāneyile oldı murāda vāṣıl

6. **bahāneyle:**-*y, -le*
Kaside 5
Mısra: **68**
Vesile, sebep.

Bahāne oldı izüñ tozına yüz sürmege şiʿrüm
Bahāneyle olur dirler ḳula iḥsānı sulṭānuñ

7. **bahāne:**
Mesnevi 2
Mısra: **116**
Vesile, sebep.

Gelmişem luṭfuñı recā iderek
Şehlerüñ luṭfına bahāne gerek

8. **bahānedür:**-*dür*
Mesnevi 2
Mısra: **114**
Vesile, sebep.

Ey şeh-i kāmkār-ı Cem-miḳdār
Luṭfuña bir bahānedür eşʿār

9. **bahāne:**
Müseddes 1
Mısra: **25**
Vesile, sebep.

Luṭfına yoḳdur bahāne miṣli gelmez ʿāleme
Çoḳ şükür olsun Ḫudāya kim irişdük bu deme

bahāne oldı:

1. **bahāne oldı:**-*dı*
Gazel 87
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bahane olmak, sebep olmak.

Dil-ber bahāne oldı cihān bilmege seni
ʿIşḳuñ Ḳabūli şimdi cihāna bahānedür

2. **bahāne oldı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Bahane olmak, sebep olmak.

Bahāne oldı izüñ tozına yüz sürmege şiʿrüm
Bahāneyle olur dirler ḳula iḥsānı sulṭānuñ

bahār:

1. **bahār:**
Gazel 504
Mısra: **1**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Āmed bahār u ṣaḥn-ı çemen pür-zi-lāle şud
Hengām-ı ʿayş āmed u devr-i piyāle şud

2. **bahārem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **9**
Bahar mevsimi, ilkbahar.

Resīd ez-bahārem nüvīd-i nebīd

Bisāṭ-i neşāṭeş çemen der-keşīd

bahār irdi:

1. **bahār irdi:**-*di*
Gazel 53
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Baharın gelmesi.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

2. **bahār irdi:**-*di*
Gazel 389
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Baharın gelmesi.

Bahār irdi icāzet ʿayşa nūşa
Otursun ġonca-lebler gūşe gūşe

3. **bahār irdi:**-*di*
Gazel 417
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Baharın gelmesi.

Ḳoma elden Ḳabūlī serv-ḳadlerle ayaḳ seyrin
Bahār irdi yine cūlar gibi şeydā dil el virdi

bahār irişdi:

1. **bahār irişdi:**-*di*
Beyit 235
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Baharın gelmesi.

Bahār irişdi diyü āb gülşeni ṭolanur
Çemende her ṭarafa ḫayli ṣalınur bulanur

2. **bahār irişdi:**-*di*
Gazel 99
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Baharın gelmesi.

Ḫāl-i ruḫuñ ġamıyla tenüm tāze dāġdur
Cānā bahār irişdi ḳaranfül zamānıdur

3. **bahār irişdi:**-*di*
Gazel 115
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Baharın gelmesi.

Bahār irişdi şular ṣalını bulanı yürür
Kenār-ı bāġa çıḳup gülşeni ṭolanı yürür

4. **bahār irişdi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Baharın gelmesi.

Zamānı geçdi anuñ devri döndi ol devrüñ
Cihān yine yeñilendi bahār irişdi meger

bahār oldı:

1. **bahār oldı:**-*dı*
Gazel 420
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bahar olması, bahar mevsiminin gelmesi.

Dāġlar tende bī-şumār oldı
Seyr-i gülzāra gel bahār oldı

bahār olsun:

1. **bahār olsun:**-*sun*
Gazel 311
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bahar olması, bahar mevsiminin gelmesi.

Şimdi seyr-i kenārı neylersin
Ḳatlan ey serv-ḳad bahār olsun

bahāra ḳarşu aḳan cūybāra:

1. **bahāra ḳarşu aḳan cūybāra:**-*a*
Gazel 316
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Baharda akan ırmak.

Gül-i ʿiẕārına ḳarşu revān olan yaşum

Bahāra ḳarşu aḳan
cūybāra beñzedeyin

bahār-ı ʿārıżın:

1. **bahār-ı ʿārıżın:**-*ı, -n*
Gazel 316
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yanağın baharı. II Sevgilinin yanağı.

Görince zülf-i nigārı cünūnum arturdı
Bahār-ı ʿārıżın evvel-bahāra beñzedeyin

bahār-ı hurremī:

1. **bahār-ı hurremī:**
Tahmis 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutluluk veren bahar.

Bahār-ı hurremī devrāna ḳalmaz
Dem-i ẕevḳ u sürūr insāna ḳalmaz

bahār-ı ḥüsnüñ āb-ı rūyı:

1. **bahār-ı ḥüsnüñ āb-ı rūyı:**
Gazel 438
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzellik baharının yüzünün suyu. II Sevgilinin güzel yüzünün teri.

ʿAraḳnāk olduġuñca tāb-ı mülden
Bahār-ı ḥüsnüñ artar āb-ı rūyı

Bahāristān-ı cāmī:

1. **Bahāristān-ı cāmī:**
Beyit 170
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Câmî'nin Bahâristân adlı eseri, Molla Câmî'nin Sa'dî'nin eseri Gülistân'ı örnek alarak yazdığı, üslup açısından benzerlik gösteren fakat muhteva açısından farklı olan ahlaki ve edebî nitelikte eser.

Egerçi bī-bedeldür Şeyḫ Saʿdīnüñ Gülistānı
Bahāristān-ı Cāmī mündericdür ṣad Gülistānı

baḥr oldı:

1. **baḥr oldı:**
Gazel 284
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Deniz olmak, denize benzemek. II Âşığın sürekli akan gözyaşlarının çokluğu sebebiyle denize benzemesi.

Gözlerüm yaşı ġam-ı hecrüñ ile baḥr oldı
Ẕevraḳ-ı dīdeme gel itmege deryā seyrin

2. **baḥr oldı:**-*dı*
Gazel 284
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Deniz olmak, denize benzemek. II Âşığın sürekli akan gözyaşlarının çokluğu sebebiyle denize benzemesi.

Gözlerüm yaşı ġam-ı hecrüñ ile baḥr oldı
Ẕevraḳ-ı dīdeme gel itmege deryā seyrin

3. **baḥr oldı:**-*dı*
Tahmis 12
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Deniz olmak, denize benzemek.

Nehr iken baḥr oldı göñlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb
Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı göñül mānend-i āb

4. **baḥr oldı:**-*dı*
Gazel 305
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Deniz olmak, denize benzemek.

Baḥr oldı gitdügince seyl-āb-ı çeşm-i pür-ḫūn
Deryā ḳatında gūyā deryā ḳatında Ceyḫūn

5. **baḥr oldı:**-*dı*
Gazel 311

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Deniz olmak, denize benzemek.

Nehr iken bī-ḳarār idi gönlüm
Şimdi baḥr oldı ber-ḳarār olsun

baḥr u ber pādşehi:

1. **baḥr u ber pādşehi:**
Kaside 4
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Deniz ve yeryüzü padişahı.

Baḥr u ber pādşehi iki degüldür birdür
Nice biñ ʿaskeri bu sözde iden istiḫdām

baḥr-dilā:

1. **baḥr-dilā:**
Kaside 2
Mısra: **71**
Ey deniz (gibi geniş) gönüllü! II 3. Murad.

Ḫüsrevā dādgerā baḥr-dilā ebr-kefā
Ey kerem kānı seḫā
maʿdeni baḥr-ı iḥsān

baḥr-i aʿẓam:

1. **baḥr-i aʿẓam:**
Tahmis 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Büyük deniz, okyanus.

Mevc urup ger baḥr-i aʿẓam gümlese güm güm hemān
Ġarḳ-ı ṭūfān-ı ḥavādiṯ olsa ger ḫalḳ-ı cihān

baḥr-i firākuñda:

1. **baḥr-i firākuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 130
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ayrılık denizi. II Ayrılık, hicran.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

baḥr-i firākuñda ḳoma:

1. **baḥr-i firākuñda ḳoma:**-*ma*
Gazel 48
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılık denizinde bırakmak. II Sevgilinin âşığı/Kabûlî'yi terk etmesi, ondan ayrılması.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

baḥr-i ġama ġarḳ olmasun:

1. **baḥr-i ġama ġarḳ olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 310
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Keder denizinde boğulmak. II Dert için olmak, kederli olmak.

Ten zevraḳın baḥr-i ġama ġarḳ olmasun dirseñ eger
Çirkāb-ı ḥırṣ ile dilā fülk-i vücūduñ ṭolmasun

baḥr-i ḥayretde:

1. **baḥr-i ḥayretde:**-*de*
Gazel 372
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hayret denizi, insanı şaşkına çeviren deniz. II İnsanın aklını başından alan ve onu şaşkına çeviren aşk.

Baḥr-i ḥayretde daḫı muttaṣıl engin çekerüz
Düşeli keşti-i dil ʿālem-i istiġrāḳa

baḥr-ı iḥsān:

1. **baḥr-ı iḥsān:**
Kaside 2
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
İhsan denizi. II Lütfu ve ihsanı geniş olan 3. Murad.

Ḫüsrevā dādgerā baḥr-dilā ebr-kefā

Ey kerem kānı seḫā
maʿdeni baḥr-ı iḥsān

baḥr-i ʿışḳa ġarḳ olsa:

1. **baḥr-i ʿışḳa ġarḳ olsa:**-*sa*
Gazel 115
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk denizine batmak. II Âşık olmak.

ʿAceb mi keştī-i dil baḥr-i ʿışḳa ġarḳ olsa
Ġamuñla zevraḳ-ı çeşmüm ḳatı şulanı yürür

baḥr-i ḳulzüm:

1. **baḥr-i ḳulzüm:**
Diğer 2
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Kızıldeniz. II Kanlı gözyaşları.

Bir muṣībetdür bu kim ins aġlasun cān aġlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun deryā-yı ʿummān aġlasun

2. **baḥr-i ḳulzüm:**
Kıt'a 35
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kızıldeniz.

Çeḥār ḥarf ki bī-ū yekī yekī bāşed
Zi-āb fehm kun ey baḥr-i ḳulzüm zi-āḫir

baḥr-i leṭāfet:

1. **baḥr-i leṭāfet:**
Gazel 183
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzellik denizi. II Muhteşem bir güzelliğe sahip olan sevgili.

Çıḳmaz elden o durur baḥr-i leṭāfet aṣlā
Dest-i ʿāṣıḳda eger rişte-i taḳdīr olıcaḳ

baḥr-ı luṭfuñ:

1. **baḥr-ı luṭfuñ:**-*uñ*
Kaside 7
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Lütuf denizi. II Lütuf, kerem, ihsan.

Baḥr-ı luṭfuñ ne ʿaceb āb-ı muṣaffādur kim
Anda taġyīr idemez fāʾidesin māhiyyāt

baḥr-i maʿārifde yüzer māhiyüz:

1. **baḥr-i maʿārifde yüzer māhiyüz:**- *y, -üz*
Gazel 137
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Marifet denizinde yüzen balık. II İlim âlemine girmiş kişi.

Ġūk-i tenüñ āb u baṭ u şaṭ degül
Baḥr-i maʿārifde yüzer māhiyüz

baḥr-ı miḥenden geçelüm:

1. **baḥr-ı miḥenden geçelüm:**-*elüm*
Gazel 241
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı denizinden geçmek. II Dertleri aşmak, sıkıntılardan kurtulmak.

Ey Ḳabūlī çıḳalum biz de kenār-ı ʿayşa
Zevraḳ-ı zerḳ ile gel baḥr-ı miḥenden geçelüm

baḥr-ı sefīd:

1. **baḥr-ı sefīd:**
Kıt'a 9
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Akdeniz. II Sevgilinin gözleri.

Birisi Ḳaradeñizdür birisi Baḥr-ı Sefīd
Sefīne-i ġazelüm oldı mecmaʿu'l-baḥreyn

baḥr-i ʿummān:

1. **baḥr-i ʿummān:**
Kaside 2
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Umman denizi, büyük deniz, okyanus.

Ṣadef-i dürr-i maʿārif geçinürken göñlüm
Gözlerüm yaşı revā mı ola baḥr-i ʿummān

baḥs:

1. **baḥs:**
Gazel 31
Mısra: **8**
Konu, mevzu, bahis.

Meydān-ı keş-ā-keşde daḫı nüsḫa-i zülfüñ
Çıḳmadı beyāża ḫaṭ-ı rūyuñ gibi bir baḥs

baḥş eyledi:

1. **baḫş eyledi:**-*di*
Gazel 394
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bahşetmek, sunmak, lütfetmek.

Aldı görünce göñlümi bir ḫūb Ḥayderī
Ṣabr u ḳarārum eyledi baḫş Ḳalenderī

baḥs-i ʿilm itmek:

1. **baḥs-i ʿilm itmek:**-*mek*
Beyit 108
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlimden söz etmek, ilimle ilgili konulardan bahsetmek.

Bizümle baḥs-i ʿilm itmek a ʿādī
Ne şerʿīdür ne ferʿīdür ne ʿādī

baḥs-i maḥabbet içre:

1. **baḥs-i maḥabbet içre:**
Gazel 384
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk bahsi içinde.

Kāmil olur mı ʿışḳı anuñ kim şehā anuñ
Baḥs-i maḥabbet içre suʾāl ü cevāb ola

bahşiş-i tām:

1. **baḫşiş-i tām:**
Kaside 4
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Tam bahşiş. II Düşmanın kellesi.

Didiler var ise şāhā bize iḥsāna cevāz
Düşmenüñ başı kesilsün kim odur baḫşiş-i tām

baḫt:

1. **baḫtum:**-*um*
Gazel 81
Mısra: **10**
Şans, talih, baht, kısmet. II Âşığın/Kabûlî'nin bahtı, talihi.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzündur baḫtum nigündur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebündur

baht u ṭāliʿ:

1. **baḫt u ṭāliʿ:**
Terci-bend 1
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Baht ve talih.

Baḫt u ṭāliʿ yine müsāʿid olup
Bāz-ı dil murġ-ı vaṣluñ itdi şikār

baḫt-ı adlīye ʿadāvet eyleyen tāliʿ:

1. **baḫt-ı adlīye ʿadāvet eyleyen tāliʿ:**
Tahmis 9
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Adlî'nin bahtına düşmanlık eden talih.

Yüri ey baḫt-ı Adlīye ʿadāvet eyleyen tāliʿ

baḫt-ı bed:

1. **baḫt-ı bed:**
Mesnevi 5
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Kötü talih.

Yaramaz baḫt-ı bed gibi bed ola
Elemi vü ġamı müʾebbed ola

baht-ı bedden halāş oldı:

1. **baḫt-ı bedden ḫalāş oldı:**-*dı*
Gazel 41
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kötü talihten kurtulmak.

Baḫt-ı bedden ey perī ʿāşıḳlaruñ oldı ḫalāş
Sen saʿādet taḫtgāhında olaldan ercmend

baht-ı h∨āb-ālūd:

1. **baḫt-ı ḫ∨āb-ālūd:**
Kaside 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Uykuya dalmış baht. II Uyanık olmayan kişi.

Gözüñ aç gözi açıḳlardan ol ey baḫt-ı ḫ∨āb-ālūd
Yüzüñ sür ayaġı ṭoprağına ol ẕāt-ı dür-şānuñ

baḫtı ḳara nāyib:

1. **baḫtı ḳara nāyib:**
Beyit 218
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahtı kötü, talihsiz vekil.

Ẓulm ile yaḳdı şehri bir baḫtı ḳara nāyib
Nāyib nicesi nāyib nāyil be-her nevāyib

baht-ı nā-fercām:

1. **baḫt-ı nā-fercām:**
Beyit 54
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Faydasız talih, kötü baht. II Âşığın kötü bahtı, talihi.

Cānib-i cānāna māʾil cān-ı bī-ārām ise
Çarḫ-ı kec-reftāra tābiʿ baḫt-ı nā-fercām ise

baḫt-ı nā-hemvārı:

1. **baḫt-ı nā-hemvārı:**-*ı*
Tarih 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Düzgün olmayan talih, kötü talih.

Süre süre āḫir aña devletin depdürdiler
Baḫt-ı nā-hemvārı kuh şaḫrāya şaldı o segi

baḫt-i siyāhem:

1. **baḫt-i siyāhem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Kara baht, kötü talih.

Be-men dih ki geştem besī ber-ümīd
Şeved tā ki baḫt-i siyāhem sefīd

baht-ı siyāhumla:

1. **baḫt-ı siyāhumla:**-*um, -la*
Kaside 2
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kara baht, kötü talih.

Ben ki pā-māl-i cefā ḫāki gibi tīre-dilem
Tīredür baḫt-ı siyāhumla şebāsā devrān

baḫtum açılmaz:

1. **baḫtum açılmaz:**-*maz*
Gazel 410
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bahtı açılmak, talihi dönmek.

Aġlar isem nola seḥāb gibi
Baḫtum açılmaz āftāb gibi

bā-ḫuşūş:

1. **bā-ḫuşūş:**
Gazel 385
Mısra: **12**
Hususuyla, bilhassa, özellikle.

Behremend eyler muḥaṣṣıl nā-ümīd itmez seni
Bā-ḫuşūş iḥsāna ahdi luṭfa vaʿdi tām ola

2. **bā-ḫuṣūṣ:**
Kaside 2
Mısra: **97**
Hususuyla, bilhassa, özellikle.

Bā-ḫuṣūṣ ol ki ola fāris-i meydān-ı ʿAcem
Şāʿir-i nükte-şinās añıla ʿörf-i ʿirfān

3. **bā-ḫuṣūṣ:**
Kıt'a 33
Mısra: **7**
Hususuyla, bilhassa, özellikle.

Bā-ḫuṣūṣ iḫtişāşı fi'l-cümle
Göstere ẓāhirā muḳarrerlik

4. **bā-ḫuṣūṣ:**
Mesnevi 2
Mısra: **77**
Hususuyla, bilhassa, özellikle.

Bā-ḫuṣūṣ ol peder ki ola müsin
Sefer aḥvāli olmaya mümkin

baʿīd:

1. **baʿīd:**
Gazel 40
Mısra: **7**
Uzak, ayrı.

Hiç yoḳdur ehl-i ʿışḳa yaḳīn olmadan baʿīd
Aġyār-ı gül-ṭabʿa ḳarīb olmadur baʿīd

2. **baʿīd:**
Gazel 40
Mısra: **8**
Uzak, ayrı.

Hiç yoḳdur ehl-i ʿışḳa yaḳīn olmadan baʿīd
Aġyār-ı gül-ṭabʿa ḳarīb olmadur baʿīd

3. **baʿīd:**
Gazel 43
Mısra: **4**
Uzak, ayrı.

Ḫvāhed ki mī-resed beşeref-ḫāne-i viṣāl
Serʿü'l-ʿinān-ı naḥv cenābek baʿīd ʿīd

baʿīd oldı:

1. **baʿīd oldı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Uzak olmak.

Varını virdi yāre oldı saʿīd
Geçdi cān u cihāndan oldı baʿīd

baʿīd olmaz:

1. **baʿīd olmaz:**-*maz*
Gazel 43
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Uzak olmak, uzaklaşmak.

Sen māh-rūdan olmaz ise ger baʿīd ʿīd
Bulur ḫuceste-ṭāliʿ ü baḫt-ı saʿīd ʿīd

baʿīd olur:

1. **baʿīd olur:**-*ur*
Gazel 45
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uzak olmak, uzaklaşmak.

Ehl-i Ḥaḳ ol kim ola Ḥaḳdan dūr
Ḳurb-ı Ḥaḳ gerçi olur ḫalḳa baʿīd

bāʿis:

1. **bāʿiş:**
Gazel 29
Mısra: **2**
Sebep, vesile.

Suḫandur ol iki lebler güherbār olmaġa bāʿiş
Suḫandur iki ʿālem yoġ iken var olmaġa bāʿiş

2. **bāʿiş:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Sebep, vesile.

Beni sūzān iden ʿışḳ āteşine sūz-ı sīnemdür

Günehdür ehl-i ʿişyānuñ
yiri nār olmaġa bāʿiş

3. **bāʿiş:**
Gazel 29
Mısra: **6**
Sebep, vesile.

Yüzin gördükde cānā cān
virürken üstine herkes
Nedendür ḫançerüñ böyle
dil-āzār olmaġa bāʿiş

4. **bāʿiş:**
Gazel 29
Mısra: **8**
Sebep, vesile.

Dili gīsū-yı yāre bend
iden rāz-ı maḥabbetdür
Ene'l-Ḥaḳ sırrıdur
Manṣūra ber-dār olmaġa
bāʿiş

5. **bāʿiş:**
Tarih 10
Mısra: **9**
Sebep, vesile.

Ben didüm āyā nedür bu
cemʿa bāʿiş bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i
saʿdeyndür tārīḫ aña

bāʿis ola:

1. **bāʿiş ola:**-*a*
Mesnevi 5
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Sebep olmak, vesile olmak.

Ṭoğrunuñ reddine ola
bāʿiş
K'ola bir böyle ḫādişe
ḥādiş

bāʿis olan:

1. **bāʿiş olan:**
Tarih 23
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Sebep olan, neden olan (şey).

Bu zīb ü zīnete bu ẕevḳ u
şevḳe
Nedür bāʿiş olan bilsem
faḳīrüñ

bāʿis oldı:

1. **bāʿiş oldı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Sebep olmak, vesile olmak.

Ammā baña Ḳabūlī
ḫırmāna bāʿiş oldı
Maḥrūm olur olursa dānā
bu semte dāḫil

bāʿis olmaġa:

1. **bāʿiş olmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sebep olmak, vesile olmak.

Suḫandur ol iki lebler
güherbār olmaġa bāʿiş
Suḫandur iki ʿālem yoġ
iken var olmaġa bāʿiş

2. **bāʿiş olmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 29
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sebep olmak, vesile olmak.

Ḳabūlīveş ġamuñdan
herkesüñ ḳalbinde bir
hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ
derdi hem-vār olmaġa
bāʿiş

bāʿis-i devlet:

1. **bāʿiş-i devlet:**
Gazel 407
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mutluluk bahsi. II Mutluluk, saadet.

Müsteḥaḳ olmayan
iḥsānuña maẓhar düşmez
Bāʿiş-i devlet olur herkese
istiḥḳāḳı

bāʿis-i fitne:

1. **bāʿiş-i fitne:**
Kaside 4
Mısra: **88**

Kelime Tipi: -
Fitne sebebi.

Żarar-ı maḥż olıcaḳ defʿ-i żarar evlādur
Bāʿiṣ-i fitne ise defʿine olsun bu ḫiṭām

bāʿis-i ʿışḳ u maḥabbetdür:

1. **bāʿiṣ-i ʿışḳ u maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 221
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ve aşk sebebi.

Bāʿiṣ-i ʿışḳ u maḥabbetdür diyü ad eyleme
Çekme adın dil-berüñ tesḫīr-i esmādan çekil

bāʿis-i nehy-i nehy:

1. **bāʿiṣ-i nehy-i nehy:**
Kıt'a 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yasağın konulma sebebi.

Pīş-i münhī-i şerīʿat menhīst
Bāʿiṣ-i nehy-i nehy īnest īn

bāʿis-i raḳm-ı ruḳʿa-i naklī:

1. **bāʿiṣ-i raḳm-ı ruḳʿa-i naḳlī:**
Mesnevi 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nakledilen arzuhâllerin sebebi.

Bāʿiṣ-i raḳm-ı ruḳʿa-i naḳlī
Bādi-i ketb-i nāme-i şerʿī

bāʿis-i şevḳ:

1. **bāʿiṣ-i şevḳ:**
Gazel 31
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zevk sebebi.

Laʿlüñ gibi bir bāʿiṣ-i şevḳ olmadı peydā
Peydā-yı ʿademden iki ʿālem olalı baʿṣ

bāʿis-i şöhret:

1. **bāʿiṣ-i şöhret:**
Gazel 228
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şöhretin sebebi, şanın sebebi.

Mürāʿāt-ı gürūh-ı ehl-i dildür bāʿiṣ-i şöhret
Añılsun ehl-i diller içre bir ād eyle sulṭānum

bāʿis-i tefriḳa:

1. **bāʿiṣ-i tefriḳa:**
Gazel 27
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayrılma sebebi.

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫz ile ilden ammā
Bāʿiṣ-i tefriḳa olur saña ol cemʿiyyet

bāʿis-i zillet olan:

1. **bāʿiṣ-i zillet olan:**
Gazel 265
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hor görülme sebebi olan, (kişiyi) hakir gören (kimse). II Sevgili.

Bāʿiṣ-i zillet olan ben ḫāke ʿizzet bulmasun
Ḥalüme raḥm itmeyen ʿālemde raḥmet bulmasun

bak:

1. **baḳ:**
Beyit 103
Mısra: **1**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma cāna baḳ cānāna baḳ

2. **baḳ:**
Beyit 103
Mısra: **2**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma cāna baḳ cānāna baḳ

3. **baḳ:**
Beyit 103
Mısra: **2**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma cāna baḳ cānāna baḳ

4. **baḳımda:**-*ım, -da*
Beyit 162
Mısra: **1**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Bir baḳımda ḥālüñe vāḳıf olur dil-ber senüñ
Yāre bir bir anı taḳrīr eylemek lāzım degül

5. **baḳdum:**-*du, -m*
Beyit 261
Mısra: **1**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Baḳdum görince sīneñi öldüm sürūrdan
İki ḳanatlu bir ḳapu açılur nūrdan

6. **bāk:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

7. **baḳamaz:**-*amaz*
Gazel 70
Mısra: **7**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Baḳamaz hergiz anuñ yüzine ol sīm-beden
Rūyını zerd idüben ʿāşıḳ olan eylese zer

8. **baḳmaduġı:**-*ma, -duġ, -ı*
Gazel 78
Mısra: **10**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ne deñlü cevr iderse dil-berüñ yine Ḳabūlīsin
Yüziyle baḳmaduġı eylüki yüzine ṣuretdür

9. **baḳ:**
Gazel 98
Mısra: **10**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Bir baḳımda nice ʿālem gösterür mirʾāt ṣan
Aña baḳ āyīne-i İskender-i Dārāyı gör

10. **baḳımda:**-*ım, -da*
Gazel 98
Mısra: **9**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Bir baḳımda nice ʿālem gösterür mirʾāt ṣan
Aña baḳ āyīne-i İskender-i Dārāyı gör

11. **baḳ:**
Gazel 110
Mısra: **8**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ḳāmetüñ bār-ı ʿibādetle iki ḳat eyle
Ẓāhir ü bāṭına baḳ eyleme bir ḳata naẓar

12. **baḳdı:**-*dı*
Gazel 121
Mısra: **6**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

13. **baḳmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 123
Mısra: **1**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb olmadı dil dāḫı mülāzımdur

14. **baḳmaz:**-*maz*
Gazel 138
Mısra: **5**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Rūy-ı raʿnā-yı yāre kim baḳmaz
Seyr-i bāġ u bahārı kim sevmez

15. **baḳsa:**-*sa*
Gazel 258
Mısra: **6**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Gözlerüm yaşı cihānı ṭutdı deryālar gibi
Cūy-ı eşküm ḳanda baḳsa görinür ol yāre yem

16. **baḳma:**-*ma*
Gazel 335
Mısra: **9**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ḳabūlī ḳuluña ḫışm ile baḳma
Efendi ḳıymaḳ olmaz bī-günāha

17. **baḳa:**-*a*
Gazel 372
Mısra: **4**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ẓannum oldur ki temāşā içün anı yir yir
Her melek ṭāḳ-ı felekden çıḳa bir bir baḳa

18. **baḳma:**-*ma*
Gazel 436
Mısra: **5**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ḳatı ḫışm ile baḳma ḳorḳarın ādem helāk eyler
Efendi çeşm-i maḫmūruñ ḳatı mestānedür şimdi

19. **baḳsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 436
Mısra: **10**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Naẓīri gelmemişdür dāne-i fülfül gibi Rūma
ʿİẕārı üzre baḳsañ ḫāline bir dānedür şimdi

20. **baḳmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 442
Mısra: **5**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Niçün baḳmazsın ol ṣāḥib-cemāle
Dil-i bī-çāre saña acımalı

21. **baḳma:**-*ma*
Gazel 461
Mısra: **4**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Gün yüzine o mehveşüñ nice ṭoyınca baḳalum
Ġamzeleri ḳılıc çeküp baḳma diyü yasāġ ider

22. **baḳar:**-*ar*
Kaside 4
Mısra: **210**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḫāṣılı az devleti ey merd-i tamām

23. **baḳarken:**-*ar, -ken*
Kıt'a 30
Mısra: **2**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ey dīde kūy-ı yāre ilet sīm-i eşküñi

Gözüñ baḳarken aḳçeñi
vaḳf it Medīneye

24. **baḳmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Tahmis 1
Mısra: **2**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Rāḥat olmazsın dilā tā
görmeyince yārüñi
Baḳmayınca aña teskīn
idemezsin nāruñı

25. **baḳuñ:**-*uñ*
Terci-bend 3
Mısra: **13**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

ʿİzzet isterseñüz ol
fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var
ise ġayretle baḳuñ

26. **baḳuñ:**-*uñ*
Terci-bend 3
Mısra: **14**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

ʿİzzet isterseñüz ol
fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var
ise ġayretle baḳuñ

27. **baḳuñ:**-*uñ*
Terci-bend 3
Mısra: **15**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Merḥamet ehli oluñ anlara
himmetle baḳuñ
Gözleñüz her birine dīde-i
ʿibretle baḳuñ

28. **baḳ:**
Beyit 111
Mısra: **2**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II "Bak, fark et!" anlamlarına gelen bir ünlem.

Ḫaṭdur kitāb-ı ḥüsnüñe
ṣāyeste-i ḫiṭāb
Gelsün nizāʿ iden
güzelüm işte baḳ kitāb

29. **baḳ:**
Gazel 110
Mısra: **9**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II "Bak, fark et!" anlamlarına gelen bir ünlem.

ʿĀḳıbet gözle Ḳabūlī işüñ
encāmına baḳ
Vāḳıf-ı ḥāl olıgör eyleme
mā-fāta naẓar

30. **baḳ:**
Gazel 296
Mısra: **9**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II "Bak, fark et!" anlamlarına gelen bir ünlem.

Yaşına baḳ Ḳabūliye
raḥm it
Aġladup bir ġarībi
neylersin

31. **baḳ:**
Gazel 331
Mısra: **4**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II "Bak, fark et!" anlamlarına gelen bir ünlem.

Naḳd-i vaḳtüñ faḳd u
żāyiʿ ḳılma ḫoş gör ḥālüñi
Ḥāle baḳ āmed ṣod-ı māżī
vü istiḳbāli ḳo

32. **baḳ:**
Gazel 331
Mısra: **6**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II "Bak, fark et!" anlamlarına gelen bir ünlem.

Ḳalma şekk ü reyb ile
ṣunʿ-ı Ḫudāya nāẓır ol
İḫtilāf-ı heyʾet-i eşkāle
baḳ işkāli ḳo

33. **baḳ:**
Gazel 277
Mısra: **11**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II Belli bir şekilde davranmak.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

34. **baḳ:**
Mesnevi 5
Mısra: **74**
Korkusuz, çekinmez (kimse).

Bunda çoḳ herzeler yiye nā-ḥaḳ
Yine bizden şikāyet ide be-baḳ

35. **baḳımda:**-*ım, -da*
Gazel 111
Mısra: **4**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II Bir bakıma, bir açıdan.

Rindān-ı mey-pereste meydür enīs-i ḫātır
Cām ise bir baḳımda bir ḫoşca ẕāta beñzer

36. **baḳımda:**-*ım, -da*
Gazel 112
Mısra: **2**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II Bir bakıma, bir açıdan.

Evvel naẓarda mirʾāt ruḫsār-ı yāra beñzer
Āyīne bir baḳımda rūy-ı nigāra beñzer

37. **baḳmaz:**-*maz*
Gazel 56
Mısra: **6**
İlgilenmek, itibar etmek, ciddiye almak.

Nev-ʿarūs-ı felegüñ ʿişvesine aldanmaz
Baḳmaz ārāyiş-i nisvāna göñül erdür er

38. **baḳmazlar:**-*maz, -lar*
Gazel 156
Mısra: **4**
İlgilenmek, itibar etmek, ciddiye almak.

Her ne dirse vāʿiẓüñ ḥaḳdur sözi ḥaḳ söylemiş
Cāhil-i ḫod-bīne baḳmazlar bizüm ḥaḳ-bīnümüz

39. **baḳup:**-*up*
Gazel 161
Mısra: **3**
İlgilenmek, itibar etmek, ciddiye almak.

Raġbet-i nāsa baḳup ġırre olan ehl-i ġurūr
Ḫᵛāce rāġıb da olursa işi merġūb olmaz

40. **baḳma:**-*ma*
Gazel 179
Mısra: **5**
İlgilenmek, itibar etmek, ciddiye almak.

Güldügüme baḳma yanar yüregüm
Añladuñ mı yā neye yanar çerāġ

41. **baḳmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 272
Mısra: **3**
İlgilenmek, itibar etmek, ciddiye almak.

Cānib-i Ḥaḳḳa naẓar ḳıl diyene baḳmazsın
Bir gün ola ki iki cānibüñe baḳınasın

42. **baḳ:**
Kaside 10
Mısra: **50**
İlgilenmek, itibar etmek, ciddiye almak.

Ey kişi gel yalıñuz ḥubb-ı ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen berāber baḳ dede

43. **baḳarlardı:**-*ar, -lar, -dı*
Mesnevi 15
Mısra: **60**
İlgilenmek, itibar etmek, ciddiye almak.

Şimdi her kişi çekdi aḳçeden el
Çoḳ baḳarlardı aḳçeye evvel

44. **baḳmaz:**-*maz*
Terci-bend 4
Mısra: **3**
İlgilenmek, itibar etmek, ciddiye almak.

Baḳmaz kemāle şimdi kişi māladur naẕar
Vāfirce māla ḳādir iseñ her işüñ biter

45. **baḳmaz:**-*maz*
Terci-bend 4
Mısra: **40**
İlgilenmek, itibar etmek, ciddiye almak.

Bī-kes ayaḳda kāhile himmet zamānıdur
Baḳmaz kimesne sākite cürʾet zamānıdur

bākī:

1. **bāḳī:**
Gazel 98
Mısra: **8**
Sonsuz, ebedî, kalıcı.

Ādeme naʿmāyı Ḥaḳ alay ile inʿām ider
Ey göñül bāḳī saña virdügi elāyı gör

2. **bāḳīdür:**-*dür*
Gazel 171
Mısra: **11**
Sonsuz, ebedî, kalıcı.

Dil-i mecrūḥa bāḳīdür ten-i dil-ber dimiş gerçek
Beden ʿilmin eṭibbā taḫta-i semmūrdan görmiş

3. **bāḳi:**
Gazel 416
Mısra: **7**
Sonsuz, ebedî, kalıcı.

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

4. **bāḳī:**
Kaside 3
Mısra: **43**
Sonsuz, ebedî, kalıcı.

Yoḳ ẕimmetümde bāḳī illā ki ḥaḳḳ-ı ḫıẕmet
ʿUhdemde ġayrı ḥaḳ yoḳ ṭālib ola muḥaṣṣıl

5. **bāḳīdür:**-*dür*
Mesnevi 2
Mısra: **42**
Sonsuz, ebedî, kalıcı.

Ḥabl-ı ḥubbı dile mülāḳīdür
Daḫı serde hevāsı bāḳīdür

6. **bākī:**
Müseddes 3
Mısra: **4**
Sonsuz, ebedî, kalıcı.

Yiter çekdüñ belā-yı iştiyāḳı
Gel ey bī-çāre ṣoḥbet yine bākī

7. **bāḳī:**
Terci-bend 1
Mısra: **44**
Sonsuz, ebedî, kalıcı.

Līk naḫl-i maḥabbatüñ şeb ü rūz
Devletüñ gibi sīnede bāḳī

bāḳi fermān:

1. **bāḳi fermān:**
Mesnevi 2
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Sonsuz ferman.

Bāḳi fermān cenāb-ı şāhuñdur
Emr şāh-ı cihān-penāhuñdur

bākī ḳala:

1. **bāḳī ḳala:**-*a*
Diğer 1
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Sonsuz olmak, ebedî olmak.

Buña müntehīdür ʿuḳūl ittifāḳı
ʿAded müntehī ola bir ḳala bāḳī

bākī ola:

1. **bāḳī ola:**-*a*
Gazel 397
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sonsuz olmak, ebedî olmak.

Sīneñde yaḳı yaḳmaġ ile ey dil-i mecrūḥ
Pehlū-yı nigār ola mı dirsin saña bāḳī

bāḳī olasın:

1. **bāḳī olasın:**-*a, -sın*
Gazel 407
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sonsuz olmak, ebedî olmak.

Ṣīt-ı naẓmuñ gibi ṭutdı keremüñ āfāḳı
Mesned-i ṣadr-ı saʿādetde olasın bāḳī

bāḳī oluñ:

1. **bāḳī oluñ:**-*uñ*
Gazel 407
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sonsuz olmak, ebedî olmak.

İntiẓār ile Ḳabūlī ölüyor sulṭānum
Ṣadr-ı ʿizzetde saʿādetle oluñ siz bāḳī

bakıcı:

1. **baḳıcı:**
Gazel 75
Mısra: **13**
Bakan (kimse). II Sevgili.

Ehl-i ʿışḳa ḳıya ḳıya baḳıcı
Bire ʿāşıḳlara ḳıyan dil-ber

bāḳi-i ʿömrüñ geçür:

1. **bāḳi-i ʿömrüñ geçür:**-*ür*
Gazel 397
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ebedî ömrün geçmesi, hayatın geçmesi.

Bir tāze cüvān ile geçür bāḳi-i ʿömrüñ
Cehd eyle Ḳabūlī süresin devlet-i bāḳī

baḳın:

1. **baḳınasın:**-*a, -sın*
Gazel 272
Mısra: **4**
Bakınmak, göz gezdirmek. II Yönelmek.

Cānib-i Ḥaḳḳa naẓar ḳıl diyene baḳmazsın
Bir gün ola ki iki cānibüñe baḳınasın

bakıyye:

1. **baḳıyye:**
Gazel 108
Mısra: **8**
Artan, geriye kalan (şey).

Cüdā olalı bir yıldur göñülden ġam daḫı gitmez
Baḳıyye sāġarumda bāde-i yar yine ḳalmışdur

2. **baḳıyye:**
Gazel 219
Mısra: **7**
Artan, geriye kalan (şey).

Sāḳī baḳıyye var mı mey-i erġavānidan
Bir çāre eyle var ise defʿ-i ḫumāra gel

bāl:

1. **bāl:**
Kaside 6
Mısra: **56**
Kol.

Hümā-yı ṭabʿum uçarken hevā-yı medḥüñde
Ṭoḳındı seng-i ḥavādiṣ ne bāl ḳaldı ne per

2. **bal:**
Gazel 213
Mısra: **4**
Arının yaptığı ve doğada bozulmayan tatlı yiyecek.

Leẕẕetlidür bize elem-i ʿışḳ-ı dil-rübā

Bal añlaruz belāsını baluñ belā degül

bāl açup:

1. **bāl açup:**-*up*
Gazel 241
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kanat açmak, uçmak.

Evce pervāz idelüm ṭurma gel ey murġ-ı revān
Bāl açup çenber-i gerdūn-ı kühenden geçelüm

2. **bāl açup:**-*up*
Gazel 267
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kanat açmak, kanatlanmak.

Kākülin perr-i hümā gibi perīşān eylemiş
Bāl açup perrān olur mānend-i murġ-ı āsmān

bāl ü peri sūzān olmamış:

1. **bāl ü peri sūzān olmamış:**-*ma, -mış*
Gazel 169
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kolu ve kanadı yanmak. II Aşkın ızdırabıyla acı çekmek.

Bir dil mi ḳaldı ey perī pervāneveş bāl ü peri
Şemʿ-i cemālüñ şevḳıne ʿışḳuñla sūzān olmamış

bāl u perüñ:

1. **bāl u perüñ:**-*üñ*
Gazel 310
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kol ve kanat. II Anka'ya benzeyen âşığın kolu kanadı.

Başuñ ḳanaduñ içre çek ʿanḳā-ṣıfat bir gūşede
Bāl u perüñ dirseñ eger ṣayyād-ı miḥnet yolmasun

bālālan:

1. **bālālanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 144
Mısra: **8**
Kibirlenmek, büyüklenmek.

Rifʿat ile gün gibi çarḫa irerse başumuz
Ḫāk ile yeksān olup evc üzre bālālanmazuz

2. **bālālanmaz:**-*maz*
Gazel 150
Mısra: **6**
Kibirlenmek, büyüklenmek.

Naḫl-i pür-mīve olan ḳāmet-i dil-dār gibi

Ḳad-i bālā-yı ṣanavber gibi bālālanmaz

bālā-yi ḳāmet-i tu:

1. **bālā-yi ḳāmet-i tu:**
Gazel 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Senin (sevgilinin) boyunun uzunluğu.

Ez-behr-i ḳāmetī be-belāhā fütādeem
Bālā-yi ḳāmet-i tu ṣud ārī belā-yi mā

balçıḳlu ḳonaġuñ:

1. **balçıḳlu ḳonaġuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Balçıklı konak. II Köhne, harabe yapı.

Ḳonılmazdı ṭaşı ṭaş üstine balçıḳlu ḳonaġuñ
İçinde miṣli yoḳ bir ḳalʿa bünyād eyledüñ anuñ

balıḳ fırtınası ṭutdı:

1. **balıḳ fırtınası ṭutdı:**-*dı*
Gazel 503
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Balık fırtınasına tutulmak. II Aşka tutulmak, âşık olmak.

Ḳaşlaruñ cūşa getürdi dil-i deryā-nefesi

Bezm-i ʿışḳ içre bizi ṭutdı balıḳ fırtınası

balıḳcıl tellü:

1. **balıḳcıl tellü:**
Mesnevi 9
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Balıkçıl kuşu (gibi) kanatlı. II Süslü ve güzel sevgili.

Tülek şāhin baḳışlu kebk-reftār
Balıḳcıl tellü iki dillü dil-dār

bālīn-i rāḥatdur:

1. **bālīn-i rāḥatdur:**-*dur*
Gazel 60
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Rahat yastık. II Sevgilinin eşiğinin taşı.

Ḥużūr itse yiridür ehl-i ḥācāt āstānuñda
İşigüñ ṭaşı başdan anlara bālīn-i rāḥatdur

2. **bālīn-i rāḥatdur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Rahat yastık. II Vezir Osman Paşa'nın huzur veren eşiği.

Ḳapusı bāb-ı devlet işigi bālīn-i rāḥatdur

Cüdā düşme ḥużūrından ḥużūr itsün biraz cānuñ

bāliş-i zer-kāruñdan:

1. **bāliş-i zer-kāruñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 381
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Altın işlemeli yastık. II Refah içinde yaşayan kişinin (sevgilinin) yatağı.

Baş ḳaldursañ eger bāliş-i zer-kāruñdan
Gün gibi ṭāliʿ olur nūr-ı hidāyet ol eve

balta dil:

1. **balta dil:**
Kaside 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Balta (gibi) dil.

Nedür ol aşma burun …… yüz dügme dudaḳ
Balta dil aġac aġız yolma şaḳal işleme ḳıl

baluñ belāsını:

1. **baluñ belāsını:**-*n, -ı*
Gazel 213
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Balın belası. II Sevgilinin cefası, eziyeti.

Leẕẕetlidür bize elem-i ʿışḳ-ı dil-rübā
Bal añlaruz belāsını baluñ belā degül

bām-ı ḳaṣr-ı çarḫdan:

1. **bām-ı ḳaṣr-ı çarḫdan:**-*dan*
Gazel 322
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Felek sarayının çatısı. II Gökyüzü.

Āşkār olan felekde ṣanmañuz ḳavs-i ḳuzaḥ
Bām-ı ḳaṣr-ı çarḫdan gūyā yıḳılmış bir sütūn

bām-ı ḳaṣr-ı kisrāya:

1. **bām-ı ḳaṣr-ı kisrāya:**-*y, -a*
Gazel 94
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kisra Sarayının çatısı. II "Padişahlar padişahı" anlamına gelen Kisra, İran hükümdarlarına verilen bir unvandır. Ayrıca İran'da bu isimle bir de saray bulunmaktadır. Kisra Sarayı, adaletiyle meşhur Nuşirevân'ın hükmettiği saraydır.

Dikildi rāyet-i iḳdāmı bām-ı Ḳaṣr-ı Kisrāya
Ser-i mīrān-ı Īrān aña nisbet seng-i ḫārādur

bām-ı sipihr:

1. **bām-ı sipihr:**
Kaside 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Gökyüzü çatısı. II Gökyüzü, sema.

Sepīde-dem ʿalem-i āftāb-ı zerrīn-ser
Dikildi bām-ı sipihr üzre çün livā-yı ẓafer

baña vuṣlat saña rifʿat cismüñe ṣıḥḥat vire:

1. **baña vuṣlat saña rifʿat cismüñe ṣıḥḥat vire:**
Gazel 354
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"(Allah) Bana sevgiliye kavuşmayı, sana şeref (ve yücelik), bedenine sağlık versin!" anlamına gelen dua ifadesi.

Künc-i ʿuzletde budur Ḥaḳdan murādum muttaṣıl
Baña vuṣlat saña rifʿat cismüñe ṣıḥḥat vire

bāng-i ṣadā-yı nevbet-i kūs:

1. **bāng-i ṣadā-yı nevbet-i kūs:**
Beyit 157
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Kuşların saraylarda çalınan askeri mızıka gibi çıkardıkları dehşetli ses.

Pür iken eṭʿime ile güş-ı Keykāvūs
Çalındı semʿine bāng-i ṣadā-yı nevbet-i kūs

bāni-i şerʿ-i faḫr-ı insānsın:

1. **bāni-i şerʿ-i faḫr-ı insānsın:**-*sın*
Mesnevi 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
İnsanların iftihar ettiği hukuku (adaleti) sağlayan (kimse). II Devrin adaletli padişahı.

Sāni-i ḥaşr-i Āl-i ʿOsmānsın
Bāni-i şerʿ-i faḫr-ı insānsın

bār:

1. **güherbār:**
Gazel 29
Mısra: **1**
İnci döken, inci saçan. II Söz incileri döken dudak.

Suḫandur ol iki lebler güherbār olmaġa bāʿis
Suḫandur iki ʿālem yoġ iken var olmaġa bāʿis

2. **bār:**
Gazel 58
Mısra: **4**
Ağırlık, yük. II Dert, keder, eziyet, cefa.

ʿIşḳ ehlinüñ ālām-ı cefā ʿaynına gelmez
Şol üştür-i ser-mest gibi kim bār ile oynar

3. **bārdur:**-*dur*
Gazel 352
Mısra: **3**
Ağırlık, yük. II Dert, keder, eziyet, cefa.

Ehl-i ʿışḳuñ boynına bir bārdur ṭaʿn-ı raḳīb
Ḳāyil idük cevrine aġyārı bāri olmasa

4. **bārdur:**-*dur*
Gazel 394
Mısra: **7**
Ağırlık, yük. II Dert, keder, eziyet, cefa.

Abdāl-ı pīr-i ʿışḳ olana cāme bārdur
Dervīş-i pāk odur ki ola bārdan berī

5. **bār:**
Gazel 443
Mısra: **6**
Ağırlık, yük. II Dert, keder, eziyet, cefa.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

bārān:

1. **bārān:**
Gazel 450
Mısra: **6**
Yağmur.

Gözleyüp mihr-i ruḫuñ ḥasret ile şām u seḥer
Ḳaṭre-i eşkümi bārān u müjem ebr itme

bārān arasında:

1. **bārān arasında:**-*n, -da*
Gazel 344
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yağmur arası, yağmurun ortası. II Gözyaşları arasında kalmak, ağlamak.

Mūlar aġarup göz ḳararup yaş ile ṭoldı
Ḳaldum yalıñuz bir fele bārān arasında

bārān-ı belā:

1. **bārān-ı belā:**
Gazel 433
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bela yağmuru. II Yağmur gibi çok olan belalar, dertler.

Nice cān ḳurtarur tīr-i kemān dest-i ʿaskerden
Ḳızılbaş üzre bārān-ı belā gibi yaġar yaġı

bārān-ı nīsānuñ ḳaṭresi:

1. **bārān-ı nīsānuñ ḳaṭresi:**
Kaside 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Nisan yağmurunun damlası.

Beyān-ı vaṣfa gelmez vaṣf-ı ẕāt-ı mekremet-baḫşuñ
Belī gelmez ḥisāba ḳaṭresi bārān-ı nīsānuñ

bārān-ı vefā yaġdur:

1. **bārān-ı vefā yaġdur:**
Gazel 351
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Vefa yağmuru yağdırmak. II Sevgilinin âşığa vefa ve merhamet göstermesi.

Ben ḫāke nem-i luṭfuñ ile neşv ü nemā vir
Bārān-ı vefā yaġdur efendi yüzüm üzre

bārān-zede:

1. **bārān-zede:**
Kaside 10
Mısra: **27**
Yağmura uğramış (kimse). II Nasipsiz kişi.

Şaḫṣ-ı ṣāḥib-ʿarbede bir nā-sezā bārān-zede
Bir kilimi ṣuda ter-dāmān bir ışlaḳ dede

bārdan berī ola:

1. **bārdan berī ola:**-*a*
Gazel 394
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yükten kurtulmuş olmak. II Dertten ve kederden kurtulmak.

Abdāl-ı pīr-i ʿışḳ olana cāme bārdur
Dervīş-i pāk odur ki ola bārdan berī

bāreka'llāh:

1. **bāreka'llāh:**
Kıt'a 16
Mısra: **2**
"Allah mübarek eylesin, hayırlı olsun" anlamına gelen beğeni ve övgü ifadesi.

Bir iş it kim her işiden işüñi
Bāreka'llāh çoḳ yaşa diyeler

bārgāh-ı bülend-i bālāya:

1. **bārgāh-ı bülend-i bālāya:**-*y, -a*
Mesnevi 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüce divan, ulu mertebe.

Bārgāh-ı bülend-i bālāya
Dergeh-i berter ü muʿallāya

bārgāh-ı bülend-i sulṭāna:

1. **bārgāh-ı bülend-i sulṭāna:**-*a*
Gazel 96
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Padişahın yüce divanı.

Bārgāh-ı bülend-i sulṭāna
Ḫayli müddetdür istinādum var

bārgāh-ı ʿışḳadur:

1. **bārgāh-ı ʿışḳadur:**-*a, -dur*
Gazel 90
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk makamı, aşk huzuru. II Aşk.

İnḳıyādum bārgāh-ı ʿışḳadur
Emrine biñ imtişālüm vardur

bārgāh-ı ʿizzete:

1. **bārgāh-ı ʿizzete:**-*e*
Gazel 398
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüce, şerefli makam. II Sevgilinin huzuru, makamı.

Bir bārgāh-ı ʿizzete mensūb olup yine
Bir āstān-ı devlete derbān olam gibi

bārī:

1. **bāri:**
Beyit 273
Mısra: **2**
Hiç olmazsa, en azından.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

2. **bārī:**
Gazel 197
Mısra: **10**
Hiç olmazsa, en azından.

Raġbetüñ yoḳ çün Ḳabūlī bendeñe aġyārveş
İtlerüñ ġayrınca bārī iʿtibār olmaḳ gerek

3. **bāri:**
Gazel 202
Mısra: **4**
Hiç olmazsa, en azından.

Bir pula degmez metāʿ-ı maʿrifet şimdi kişi
Bāri ya ṣatmaḳ gerek yāḫud fürūş olmaḳ gerek

4. **bāri:**
Gazel 225
Mısra: **2**
Hiç olmazsa, en azından.

Ṣadāḳat üzre ḫıdmet eyleyen ḳulları sulṭānum
Müdām olmaz ise gāhīce ḳullan bāri sulṭānum

5. **bārī:**
Gazel 232
Mısra: **6**
Hiç olmazsa, en azından.

Ṭarīḳuñ cevr ü ḳahrı üştür-i mesti zebūn eyler
Bize çekdürme bārī ġayret-i aḳrānı sulṭānum

6. **bāri:**
Gazel 259
Mısra: **4**
Hiç olmazsa, en azından.

Yanuñda gerçi manṣıba yoḳdur liyāḳatüm
Bāri ʿadūya ḳarşu nola ben de yād olam

7. **bāri:**
Gazel 263
Mısra: **8**
Hiç olmazsa, en azından.

Nice āh itmeyem derd-i dilümden añlamaz ol gül

Hele ey bülbül-i şūrīde
bāri sen dil añlarsın

8. **bāri:**
Gazel 352
Mısra: **4**
Hiç olmazsa, en azından.

Ehl-i ʿışḳuñ boynına bir
bārdur ṭaʿn-ı raḳīb
Ḳāyil idük cevrine aġyārı
bāri olmasa

9. **bāri:**
Gazel 377
Mısra: **10**
Hiç olmazsa, en azından.

Ḳabūlī yārdan ayrılmaḳ
olmaz
Olursa bāri öpüşe koçuşa

10. **bāri:**
Gazel 408
Mısra: **4**
Hiç olmazsa, en azından.

Ḳand-i luṭfuñ umaraḳ
aġıza geldi cānum
Ḳande gitsüñ buyuruñ
bāri bir aġız ḫaberi

11. **bārī:**
Gazel 428
Mısra: **8**
Hiç olmazsa, en azından.

Raḳībāsā hemīşe ādemi
iḍlāl idi kārı
Ser-i iblīse ṭavḳ-ı laʿneti
Bārī neden ṭakdı

12. **bārī:**
Gazel 435
Mısra: **4**
Hiç olmazsa, en azından.

Alışmaz ey gönül ʿāşıḳda
ʿār ile hevā-yı yār
Ya bārī ʿışḳ-ı yāri iḫtiyār
eyle ya nāmūsı

13. **bāri:**
Gazel 441
Mısra: **8**
Hiç olmazsa, en azından.

Vefā ummaḳ cihān-ı bī-
vefādan kār-ı müşkildür
Dil-i zārı cefāya bāri
muʿtād itseñ olmaz mı

14. **bāri:**
Gazel 479
Mısra: **2**
Hiç olmazsa, en azından.

İñleden bülbül gibi ol
ruḫları güldür beni
Ey felek sen bāri giryān
eyleme güldür beni

15. **bāri:**
Gazel 514
Mısra: **2**
Hiç olmazsa, en azından.

Her dāġ-ı ġamuñ ḫod ser-i
ʿāşıḳda birer mīḫ
Sen bāri gelüp bir
yañadan eyleme tevbīḫ

16. **bārīden:**-*den*
Kaside 7
Mısra: **85**
Hiç olmazsa, en azından.

Nitekim ḫalḳ ricā üzre ola
Bārīden
Nitekim ḍayir ola ḫalḳa
ḫayāt ile memāt

17. **bāri:**
Mesnevi 7
Mısra: **26**
Hiç olmazsa, en azından.

Dilüñde yoḳ muḳarrer
ʿilm ü dāniş
Yüri bir ehl-i ʿilme bāri
danış

18. **bārī:**
Tahmis 12
Mısra: **25**
Hiç olmazsa, en azından.

Ṣāliḥā ḥālüñ nolur bārī añ a şimden girü

bār-ı belāñı çekerin:

1. **bār-ı belāñı çekerin:**-*er, -in*
Gazel 351
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bela yükünü çekmek. II Sevgilinin cefasını çekmek, eziyetine tahammül etmek.

Yoluñda ölünce çekerin bār-ı belāñı
Çökdüm şütür-i ner gibi iki dizüm üzre

bār-ı belāyı çekerüz:

1. **bār-ı belāyı çekerüz:**-*er, -üz*
Gazel 117
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bela yükünü çekmek. II Sıkıntı çekmek.

Bār-ı belāyı biz çekerüz kār böyledür
Īmān ezelden öyledür iḳrār böyledür

bār-ı cefāña taḥammül itmez:

1. **bār-ı cefāña taḥammül itmez:**-*mez*
Gazel 153
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eziyet yüküne tahammül etmek. II Sevgilinin cefasına katlanmak, eziyetine tahammül etmek.

ʿUşşāḳ-ı ḫaste-dildür cevrüñ çekenler ancaḳ
Bār-ı cefāña kimse cānā taḥammül itmez

bār-ı ġamuñ altında:

1. **bār-ı ġamuñ altında:** -*n, -da*
Gazel 77
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gam yükünün altı. II Çok fazla dert ve keder.

Ḳapuñda raḳīb-i ḫar ṭurmaz depinür der der
Bār-ı ġamuñ altında ṣan ṭurma ṣolur ḫar ḫar

bār-ı ʿibādetle:

1. **bār-ı ʿibādetle:**-*le*
Gazel 110
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İbadet yükü.

Ḳāmetüñ bār-ı ʿibādetle iki ḳat eyle
Ẓāhir ü bāṭına baḳ eyleme bir ḳata naẓar

bār-ı ʿışḳı götirmiş:

1. **bār-ı ʿışḳı götirmiş:**-*miş*
Gazel 517
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk yükünü taşımak. II Ferhat'ın aşkı için dağları delerek yük taşıması.

Bār-ı ʿışḳı ʿacebā niçe götirmiş Ferhād
Yatduġı yirde aġır gelmesün ol mecnūna

bār-ı minnetin çekerüz:

1. **bār-ı minnetin çekerüz:**-*er, -üz*
Gazel 271
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Minnet yükünü çekmek. II Minnet duymak.

Bir orta yaşluca kühen aḫūruñ aşuġı
Olursa ḥaşre dek çekerüz bār-ı minnetin

bārigāh:

1. **bārigāhı:**-*ı*
Beyit 273
Mısra: **1**
İzin alınmadan girilmesi imkânsız olan yüce makam, hükümdar çadırı. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

barış:

1. **barış:**
Gazel 170
Mısra: **4**
Barışmak, küslüğe son vermek.

Küsdükce gerçi dil-ber efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsme ki ayru barış

2. **barışa:**-*a*
Gazel 330
Mısra: **3**
Barışmak, küslüğe son vermek.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

barmaḳ getürdi:

1. **barmaḳ getürdi:**-*di*
Gazel 312
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Parmak kaldırmak: Kelime-i şehadet getirme esnasında şehadet parmağını yukarı kaldırmak. II İman etmek.

Nūr-ı ruḫsāruñ gören barmaḳ getürdi şemʿvār
Zāhid-i münkir müselmān olmasun ya neylesün

baş:

1. **başına:**-*ın, -a*
Kaside 4
Mısra: **106**
Üzeri, üst.

İsterüz anı ki oldur ser-i defterdārān
Aḳçe başına bir eyler bize cebr ü iḳdām

2. **bāş:**
Beyit 132
Mısra: **2**
(Edepli) Olmak.

Çend rūzī ki der-īn ḫāne-i gil mihmānī
Bā-edeb bāş ki ḥāṣiyyet-i mihmān edebest

3. **başında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 8
Mısra: **3**
Baş, kafa, ser. II Yanı başında olmak.

Her gün başında Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī gibi
Ḳalbüñ ḳavī vü cāme-i cismüñ cedīd ola

4. **başuña:**-*uñ, -a*
Gazel 20
Mısra: **5**
Baş, kafa, ser. II Âşığın kendisi.

Bāġa gel başuña yoḳ çāre der-i dil-berden
Yüri bīçāre göñül derdüñe bir dermān it

5. **başuña:**-*uñ, -a*
Gazel 200
Mısra: **10**
Baş, kafa, ser. II Âşığın kendisi.

Ḳomaduñ ḫayliden başuñ işigi ṭaşına yārüñ
Ḳabūlī başuña aṣlā ṭoḳunmaz oldı dermānuñ

6. **başumda:**-*um, -da*
Tesdis 1
Mısra: **4**
Baş, kafa, ser. II Âşığın kendisi.

Çeşm-i cāna gün yüzüñ hecriyle ʿālem tar imiş
Pāyüñe yüz sürmege başumda devlet var imiş

7. **başa:**-*a*
Gazel 27
Mısra: **13**
Baş, kafa, ser. II Kişinin kendisi.

Başa her dānesi bir seng-i cefādur şeynüñ
Ey Ḳabūlī anı almaġ ile bulma şöhret

8. **başuña:**-*uñ, -a*
Gazel 80
Mısra: **6**
Baş, kafa, ser. II Kişinin kendisi.

Şāhlıḳ ister iseñ bir iki gün çarḫ seni
Geçürür taḫta külāhın başuña geydüreḳor

9. **başumuza:**-*umuz, -a*
Gazel 216
Mısra: **6**
Baş, kafa, ser. II Kişinin kendisi.

Ger sāye ṣala üstümüze ṭāyir-i devlet
Ol daḫı olur başumuza nāz ile nāzil

10. **başuma:**-*um, -a*
Kaside 4
Mısra: **170**
Baş, kafa, ser. II Kişinin kendisi.

Buñ deminde bulunurlar diyü ẓan eyledügüm
Virdiler başuma buñlar getürüp cāna melām

11. **başuña:**-*uñ, -a*
Mesnevi 7
Mısra: **54**
Baş, kafa, ser. II Kişinin kendisi.

Yüri var ʿaḳluñı başuña cemʿ it
ʿAdālet şemʿini başuña şemʿ it

12. **başum:**-*um*
Beyit 109
Mısra: **2**
Baş, kafa, ser. II Âşığın başı.

Ey zülāl-i laʿli āb-ı selsebīl
Yoluña başum fedā cānum sebīl

13. **başum:**-*um*
Gazel 13
Mısra: **1**
Baş, kafa, ser. II Âşığın başı.

Döner cūy-ı sirişküm üzre başum āsyābāsā
Aḳar seyl-āb-ı eşküm āsyāb altında ābāsā

14. **baş:**
Gazel 18
Mısra: **7**
Baş, kafa, ser. II Âşığın başı.

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

15. **başum:**-*um*
Gazel 53
Mısra: **7**
Baş, kafa, ser. II Âşığın başı.

Muḳarnes ḳubbesi başum muḳavves ṭāḳası ḳaşum
Beden ḳaṣr-ı belādur üstüḫ∨ānlar nerdübānıdur

16. **başum:**-*um*
Gazel 67
Mısra: **4**
Baş, kafa, ser. II Âşığın başı.

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi boynum var kefīlüm var

17. **başa:**-*a*
Gazel 513
Mısra: **2**
Baş, kafa, ser. II Âşığın başı.

Tīrüñ iḳdām idicek sīne-i sūzāna geçer
Nīzeñüñ minneti ḫod başa degül cāna geçer

18. **başdur:**-*dur*
Beyit 101
Mısra: **1**
Zirve, tepe. II Önde gelmek, başı çekmek.

Ḳaddüñe öykünenlere gülşende başdur
Serv ü çemen efendi ḳatı nā-tırāşdur

19. **başup:**-*up*
Gazel 120
Mısra: **12**
Bürümek, kaplamak.

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün baġlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḥaḳḳı niçün örter

20. **başı:**-*ı*
Gazel 373
Mısra: **13**
Baş, kafa, ser. II Düşmanın başı, kafası.

Cidār üzre görünsün ṭōbveş ṭāvus gibi başı
Cüdā ḳıl kellesin ṭīġ ile ḫaşmuñ dik sinān üzre

21. **başduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 407
Mısra: **7**
Ayak basmak, ulaşmak, erişmek.

Bāb-ı ʿadlüñe ḳadem başalı başduḳ şimdi
Daḳḳ-ı bāb eylemede bu ʿali-i deḳḳāḳı

22. **başmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 433
Mısra: **12**
Ayak basmak, ulaşmak, erişmek.

Ayaḳ mı başdururlar zümre-i aʿdāya bir daḫı
Meger kim başmaya ʿOs̱māniyānuñ atı oynaġı

23. **başuña:**-*uñ, -a*
Gazel 2
Mısra: **3**
Baş, kafa, ser. II Sevgilinin başı.

Zer-i ḫurşīd-i felek pāşide başuña ne dür
Ṭabla-i ḳurs-ı ḳamer ṭalʿat-ı zībāña fedā

24. **başuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 416
Mısra: **2**
Baş, kafa, ser. II Sevgilinin başı.

Ḳadd-i ṭūbāñı görüp dil servden ṭūbā didi
Kākülüñ başuñda gördi bu daḫı aʿlā didi

25. **baş:**
Gazel 445
Mısra: **4**
Kişi, insan, adam. II Âşıklar.

Sen degülsüñ yalıñuz terk iden ey dil serüñi
ʿArṣa-i ʿışḳ durur bunda niçe baş yatur

26. **başuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 411
Mısra: **1**
Baş, kafa, ser. II Paşanın başı.

Tenüñde ḫilʿat-i şāhī başuñda tāc-ı ḫāḳānī
Mübārek ola şāhum egnüñe teşrīf-i sulṭānī

27. **başına:**-*ı, -n, -a*
Mesnevi 15
Mısra: **24**
Üzeri, üst.

Aña nāẓır olan emīn olmaz
Aḳçe başına bir yemīn olmaz

28. **başarsañ:**-*ar, -sa, -ñ*
Tesdis 2
Mısra: **15**
Basmak, ayaklar altına almak. II Eziyet etmek.

Başarsañ dīde vü dāmān-ı iḥsānuñla silmezseñ
Eger bir bendeñe cānā vaṣluñ vaʿde ḳılmazsañ

29. **baş:**
Kaside 4
Mısra: **103**
Önder, lider (kimse).

Didiler gerçi ki bir ʿaskere bir baş yiter

Līk bir başa daḫı eylerüz iḳdām-ı tamām

30. **başa:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **104**
Önder, lider (kimse).

Didiler gerçi ki bir ʿaskere bir baş yiter
Līk bir başa daḫı eylerüz iḳdām-ı tamām

31. **başdum:**-*du, -m*
Gazel 392
Mısra: **1**
Basmak, ayaklar altına almak, çiğnemek. II Perişan etmek.

Başdum ʿadūyı himmet ile pehlevān gibi
Ḫaşmı ḳanadum altına aldum ṭoġan gibi

32. **başdur:**-*dur*
Beyit 100
Mısra: **1**
Baş, uç.

Dāġ-ı ġamuñ cigerde olan zaḫma başdur
Derd ü belā didükleri andan tırāşdur

33. **bāşed:**-*ed*
Mesnevi 1
Mısra: **43**
Olmak.

Be-ġam naḳd-i ʿömret ne-bāşed telef
Gehī def be-kef zen gehī kef be-def

baş açup:

1. **baş açup:**-*up*
Gazel 92
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş açmak: Belli bir işi yapmak için büyük bir istekle koşmak.

Sen duʿa itseñ Ḳabūlī vaṣl-ı yāre baş açup
Yüz ṭutup bāb-ı niyāza ellerin yārān açar

baş aġrıdur:

1. **baş aġrıdur:**-*ur*
Terci-bend 4
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş ağrıtmak: Gereksiz yere konuşup usandırmak, can sıkmak.

Baş aġrıdur kelāmuñ eger bī-meʾāl iseñ
Gel sen de böyle mālik-i māl ü menāl iseñ

baş berāberdür:

1. **baş berāberdür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Birlikte, baş başa, beraber.

Yanuñda ṭaş ile başı ʿadūnuñ baṣ berāberdür
Elüñde tīşe-i Ferhāda beñzer tīġ-i bürrānuñ

baş egerler:

1. **baş egerler:**-*er, -ler*
Gazel 59
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş eğmek: Buyruk altına girmek, itaat etmek.

Kimseye dünyā içün baş egmeyen ʿāriflerüñ
Baş egerler pāyına ayaġına dünyā gelür

baş egme:

1. **baş egme:**-*me*
Gazel 221
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş eğmek: Buyruk altına girmek, boyun eğmek.

Oḳ gibi ṭoġrıysañ ey dil ol ḳaşı yadan çekil
Yā gibi her kişiye baş egme aʿdādan çekil

baş egmeyen:

1. **baş egmeyen:**-*me, -y, -en*
Gazel 59
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş eğmek: Buyruk altına girmek, itaat etmek.

II Dünyaya için birilerinin boyunduruğu altına girmek.

Kimseye dünyā içün baş egmeyen ʿāriflerüñ
Baş egerler pāyına ayaġına dünyā gelür

baş egmez:

1. **baş egmez:**-*mez*
Gazel 119
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş eğmek: Buyruk altına girmek, itaat etmek.

Tevekkül ṣaḥibi ey dil baş egmez şāh-ı devrāna
Gedā ehl-i ḳanāʿat olsa ol sulṭāndan yegdür

2. **baş egmez:**-*mez*
Kıt'a 32
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş eğmek: Buyruk altına girmek, itaat etmek.

Dünyāda ḫasīs aḳçe vü altun dimez irgür
Mālī vü ġanīyem diyü gerdūna baş egmez

baş egmezüz:

1. **baş egmezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 335
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş eğmek: Boyun eğmek, buyruk altına girmek.

Gerekmez tāc-ı şāhī şāha tācı
Belī baş egmezüz degme külāha

baş ḳaldurma:

1. **baş ḳaldurma:**-*ma*
Gazel 339
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş kaldırmak: Ayaklanmak, harekete geçmek.

Mevsim-i güldür Ḳabūlī ġonçaveş ḳaldurma baş
Lāleveş ṭoldur mey-i ālüñ ayaġuñ al ele

baş ḳaldursañ:

1. **baş ḳaldursañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 381
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Başkaldırmak, başını kaldırıp bakmak.

Baş ḳaldursañ eger bāliş-i zer-kāruñdan
Gün gibi ṭāliʿ olur nūr-ı hidāyet ol eve

baş ḳomayınca:

1. **baş ḳomayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Kaside 8
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş koymak: Belli bir şey uğruna ölümü dahi göze almak, kendini adamak.

Gelüp meydānuña baş ḳomayınca ḳomaduñ elden
ʿAdūyı kendüñe rām itmeyince yoḳdur ārāmuñ

baʿs olalı:

1. **baʿs olalı:**-*alı*
Gazel 31
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dirilmek, canlanmak, yaratılmak.

Laʿlüñ gibi bir bāʿiṣ-i şevḳ olmadı peydā
Peydā-yı ʿademden iki ʿālem olalı baʿs

baş olur:

1. **baş olur:**-*ur*
Gazel 334
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Baş olmak, lider olmak, önderlik etmek.

Bilmedüñ ḫayf metāʿ-ı dili yaġmālatduñ
Baş olur o yıḳıcı bir bölük evbaşlara

bāş oynadum:

1. **bāş oynadum:**-*du, -m*
Gazel 267
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş oynamak: Canını feda etmek, hayatını ortaya koymak.

Oynadum bir ḫūb cān-bāzuñ yolında bāş u cān
ʿIşḳ-bāzān-ı maḥabbet didiler bes pehlevān

baş oynadursa:

1. **baş oynadursa:**-*ur, -sa*
Gazel 147
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş oynatmak: Başını ortaya koymak, hayatını tehlikeye atmaktan çekinmemek, canını feda etmek.

Ey Ḳabūlī kāse oynatmaḳ hünerverlik degül
Yār içün baş oynadursa pehlevāndur kāse-bāz

baş u cān terkin urur:

1. **baş u cān terkin urur:**-*ur*
Kaside 2
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **-**
Canından vazgeçmek, hayatını ortaya koymak.

Bir ḳuluñdur ki bir ağız söz ile yoluñda
Baş u cān terkin urur aña nedür kevn ü mekān

baş u kıç:

1. **baş u ḳıç:**
Gazel 33
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Baş ve kıç.

Zevraḳ-ı meyden yüküñi şöyle ṭut
Tā belürsüz ola cānā baş u ḳıç

baş üzre:

1. **baş üzre:**
Gazel 224
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş üstüne!: "Peki efendim, emredersiniz!" gibi anlamlara gelen ve bir buyruğun yerine getirileceğini ifade etmek için kullanılan söz.

Baş üzre degül emrüñ cān üzre ḳılupdur cāy
Ulı ṭutarın andan fermānuñı sulṭānum

başa baş:

1. **başa baş:**
Gazel 197
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Eşit derecede. II Baş başa, beraber, birlikte.
Kūyuñ içre başa baş aġyār ile ceng itmege
İşigüñ ṭaşı gibi kişi yarar olmaḳ gerek

başa çıkan:

1. **başa çıḳan:**-*an*
Gazel 150
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başa çıkmak: Belli bir şeye gücü yetmek, baş edebilmek.

Kām ile başa çıḳan kāmile başalanmaz
Cāh ile ġırre olup cāhile ġarrālanmaz

başa çıkdı:

1. **başa çıḳdı:**-*dı*
Gazel 361
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başa çıkmak: Belli bir şeye gücü yetmek, baş edebilmek.

Kim başa çıḳdı bu felek-i bī-amān ile
Ḳābil midür muḳābele pīl-i demān ile

başa çıkmaz:

1. **başa çıḳmaz:**-*maz*
Tahmis 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başa çıkmak: Belli

bir şeye gücü yetmek, baş edebilmek.

ʿIşḳ ile bilgil Murādī başa çıḳmaz kimsene
Seng-i bīdād ile ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz kimsene

başa irgürdüñ:

1. **başa irgürdüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Başa çıkarmak, bir işi bitirmek, sona erdirmek, başarmak. II Öldürmek.

Āl-i ʿOsmānuñ vezīr-i bī-riyāsın neyledüñ
Başa irgürdüñ mi ol devlet hümāsın neyledüñ

başa kaḳa:

1. **başa ḳaḳa:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başa kakmak: Yapılan iyiliği yüze vurmak.

İsterüz başa ḳaḳa başını defterdāruñ
Lāzım olmayanı eylerdi bizimçün ilzām

başa kış ḳondı:

1. **başa ḳış ḳondı:**-*dı*
Gazel 181
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Başına kış konmak. II Yaşlanmak.

Zamān-ı seyr ü ṣafā geçdi başa ḳış ḳondı
Ḳırardı dīde-i mūlar aġardı nite ki berf

başa ḳıyar:

1. **başa ḳıyar:**-*ar*
Terci-bend 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Başa kıymak, canı feda etmek.

Yār içün başa ḳıyar cāna ḳıyar cānlardur
Ṣuretā gerçi gedā maʿnide sulṭānlardur

bā-ṣafā-yı dūst:

1. **bā-ṣafā-yı dūst:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dostun mutluluğu. II Sevgilinin sefası.

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

başalan:

1. **başalanmaz:**-*maz*
Gazel 150
Mısra: **1**
Paşalanmak, ağalanmak, büyüklenmek.

Kām ile başa çıḳan kāmile başalanmaz
Cāh ile ġırre olup cāhile ġarrālanmaz

başar-ı cāna başdı:

1. **başar-ı cāna başdı:**-*a-dı*
Gazel 209
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Can gözüne basmak. II Gözünü bürümek.

Başdı başar-ı cāna cilā virmede āḫir
Ayaġı tozı kuḥl-ı Sıfāhānı ʿAlinüñ

başdan:

1. **başdan:**
Gazel 60
Mısra: **6**
En başından, önceden beri.

Ḥużūr itse yiridür ehl-i ḥācāt āstānuñda
İşigüñ ṭaşı başdan anlara bālīn-i rāḥatdur

başdan ayaġā:

1. **başdan ayaġa:**
Gazel 66
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Baştan ayağa,

baştan aşağı, tamamen, büsbütün.

Ṭās-ı felegi ṭopṭolu tiryāk sanursın
Efʿī gibi başdan ayaġa içi ṭolu zehr

2. **başdan ayaġā:**
Tahmis 7
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Baştan ayağa, baştan aşağı, tamamen, büsbütün.

Rūy-ı yāre baḳmaġa başdan ayaġā dīdeyüz

başdur:

1. **başduran:**-*an*
Beyit 234
Mısra: **2**
Bastırmak, kaplamak.

Bizi gözden düşüren ehl-i naẓar yoḳlıġıdur
Başduran ḫākümüz erbāb-ı başar yoḳlıġıdur

bāşed:

1. **bāşed:**
Kıt'a 35
Mısra: **3**
Olur.

Çeḥār ḥarf ki bī-ū yekī yekī bāşed
Zi-āb fehm kun ey baḥr-i ḳulzüm zi-āḫir

2. **bāşed:**
Mesnevi 1
Mısra: **30**
Olur.

Me-nih muṭrib ez-çeng ü nāy u rebāb
Ki bāşed muḥarrik be-cām-i şarāb

3. **bāşed:**
Gazel 42
Mısra: **8**
Olmak.

Nīst her süfle harīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet
Merd ān bāşed ki dāned ḳıymet-i kālā-yı merd

4. **bāşed:**
Gazel 258
Mısra: **2**
Olmak.

Zaḫm-ı tīġ-i hecr-i dil-berle ser-ā-ser yāreyem
Gerçi yāre yāreyem bāşed ki yāre yarayam

5. **bāşed:**
Mesnevi 1
Mısra: **138**
Olsun.

Be-dih sāḳi ān cām çün āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-i nāb

bāşed ki:

1. **bāşed ki:**
Gazel 353
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ola ki, olur ki.

Mirʾāt-ı rūy-ı dil-bere çoḳ baḳma ey göñül
Bāşed ki göre gözi raḳībüñ çıḳa gele

bā-ser-i çūb:

1. **bā-ser-i çūb:**
Tarih 17
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Sopanın başı.

Giriftem be-ṣad nāle dāmān-ı luṭuf
Me-rān çün seg-i der merā bā-ser-i çūb

başı aşağı idüp:

1. **başı aşağı idüp:**-*üp*
Gazel 177
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş aşağı etmek: Tersine çevirmek.

Başı aşağı idüp ḳalur idi Ṭūbā ger
Añaydı luṭf ile sen serv-kāmeti vāʿiẓ

başı ḫoş olsun:

1. **başı ḫoş olsun:**-*sun*
Gazel 287
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başı hoş (olmak): Çok fazla içki içmek, sarhoş olmak.

Tek bizümle başı rez duḫterinüñ ḫoş olsun
Ḫum-ı mey-ḫāne bugünden girü hep boş olsun

başı ḫoşdur:

1. **başı ḫoşdur:**-*dur*
Beyit 213
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başı hoş (olmak): Çok fazla içki içmek, sarhoş olmak.

Ḥālet-i bāde gibi neşʾesi gitmez sözümüñ
Āb-ı engūr ile tā kim başı ḫoşdur üzümüñ

2. **başı ḫoşdur:**-*dur*
Beyit 213
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Başı hoş (olmak): Çok fazla içki içmek, sarhoş olmak.

Ḥālet-i bāde gibi neşʾesi gitmez sözümüñ
Āb-ı engūr ile tā kim başı ḫoşdur üzümüñ

başı oynaġı gider:

1. **başı oynaġı gider:**-*er*
Gazel 421
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Başı oynayarak gitmek, uçarı biz vaziyette umursamaz bir tavırla gitmek.

ʿArūs-ı serve māyil olma gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider ol başı oynaġı

başın alınca:

1. **başın alınca:**-*ınca*
Diğer 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Öldürmek, canını almak.

Başın alınca ʿaceb saʿy-i firāvān eyledüñ
Neyledüñse eyledüñ bī-cism ü bī-cān eyledüñ

başına almış:

1. **başına almış:**-*mış*
Gazel 169
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başına (iş) almak: Yok yere bir sürü sıkıntıyla meşgul olmak.

Şāh-ı cihān oldum diyen yoḳ yire daʿvā itmesün Almış cihān ġavġāların başına sulṭān olmamış

başına belā itmez:

1. **başına belā itmez:**-*mez*
Gazel 139
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başına bela etmek: Kendine sorun çıkarmak.

Ġam-ı sevdāyile ʿaḳlı perīşān olmayan kimse
Hevā-yı kākül-i dil-dārı başına belā itmez

başına devlet güneşi toġa:

1. **başına devlet güneşi ṭoġa:**-*a*
Gazel 100
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Başına devlet (talih) güneşi doğmak: Bahtı, kısmeti açılmak, şansı yaver gitmek, talihi dönmek.

Ḫaste-dil başına devlet güneşi ṭoġa diyü
Giceler ṣubḥa degin nāle-i şebgīr çeker

başında devlet olmayana:

1. **başında devlet olmayana:**-*a*
Tarih 15
Mısra: **12**

Kelime Tipi: -
Başında devlet olmayan (kimse).

Ḫudā bu luṭfı virmez herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında devlet olmayana hiç bu fen

başında od yanar:

1. **başında od yanar:**-*ar*
Gazel 367
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başında ateş yanmak: Çok acı çekmek, ızdırap duymak. II Osmanlı döneminde sıkıntısı olan bir kişinin derdini sultana anlatabilmek için kendi başında ateş yakması.

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

başında rūz-ı ḳıyāmet ḳopuyor:

1. **başında rūz-ı ḳıyāmet ḳopuyor:**-*u, -yor*
Gazel 39
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başında kıyamet kopmak: Kargaşa çıkmak, ortalık karışmak.

Hecrüñle başında ḳopuyor rūz-ı ḳıyāmet
Şefḳat güni irişdi Ḳabūlīye Meḥemmed

başını ḥırḳasına çekmegi:

1. **başını ḥırḳasına çekmegi:**-*meg, -i*
Gazel 317
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başını hırkasına çekmek: İnsanlarla irtibatı kesmek, çevreyle ilgilenmemek. II Başı öne eğmek.

Keşf içün ṣūfi keşef gibi ḥicāb ile yürür
Başını ḥırḳasına çekmegi görmiş baġadan

başını kesdiler:

1. **başını kesdiler:**-*di, -ler*
Kaside 4
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Başını kesmek, kellesini koparark öldürmek.

Kesdiler başını anuñ daḫı defʿ oldı nizāʿ
Aldılar kelleleri ortada ḳaldı ecsām

başını kessen:

1. **başını kessen:**-*se, -n*
Kaside 12
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Başını kesmek, kellesini koparark öldürmek.

Başını kessen kesilmez āstān-ı şāhdan
Ḥaḳḳı bilmez ḥaẓẓı yoḳ tesbīḥden taḳdīsden

basīṭ-i ḫāk-i zemīn:

1. **basīṭ-i ḫāk-i zemīn:**
Gazel 176
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü toprağının genişliği.

Basṭ itdi ṣaḥn-ı bāġa çemen bir yeşil bisāṭ
İtdi basīṭ-i ḫāk-i zemīn kesb-i inbisāṭ

bāsıṭ-ı ḳāyime-i taḫt-geh-i heft cihān:

1. **bāsıṭ-ı ḳāyime-i taḫt-geh-i heft cihān:**
Kaside 7
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Yedi cihan sarayının emirlerini veren (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa.

Żābıṭ-ı ḳāʿide-i bārgeh-i pādşehī
Bāsıṭ-ı ḳāyime-i taḫt-geh-i heft cihān

basīṭ-i zemīn-rā:

1. **basīṭ-i zemīn-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zeminin örtüsü. II Yeryüzü, dünya.

Dem-i ʿişret āmed zamān-i neşāṭ
Basīṭ-i zemīn-rā besī inbisāṭ

başḳa:

1. **başḳa:**
Gazel 65
Mısra: **6**
Başka, diğer, farklı.

Mekānında oturmaḳ ʿārife bir güne beglikdür
Vücūdı ḳalʿasın ḥıfẓ eylemek başḳa aġalıḳdur

2. **başḳa:**
Gazel 66
Mısra: **2**
Başka, diğer, farklı.

Biz şimdi aña virmeyelüm naḳd-i dili mehr
Egirdigini başḳa ḳosun pīre-zen-i dehr

3. **başḳa:**
Gazel 155
Mısra: **8**
Başka, diğer, farklı.

Biz bir bölük ḳasāveti yoḳ sāde-dillerüz
Erbāb-ı cāha beñzemezüz başḳa milletüz

4. **başḳa:**
Gazel 203
Mısra: **6**
Başka, diğer, farklı.

Ey göñül ṭālibi çoḳdur o nihāl-i nāzuñ
Mīve-i vaṣlını sen başḳa direm mi ṣanduñ

5. **başḳa:**
Mesnevi 7
Mısra: **32**
Başka, diğer, farklı.

Ḳażānuñ ʿādet ü ādābı vardur
Bu ḳavmüñ başḳa bir elḳābı vardur

başḳa başına:

1. **başḳa başına:**
Gazel 34
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kendi başına, tek başına, bir başına.

Mülk-i Rūm içinde başḳa başına sulṭāndur
Ṭañ degül alursa ḫālüñ Çīn ü Māçīnden ḫarāc

2. **başḳa başına:**
Gazel 427
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kendi başına, tek başına, bir başına.

Ṭañ mı pest olsa naẓarda serv-i bālā-yı çemen
Ḳadd-i yāre uymadı başḳa başına çekdi boy

başḳa başuma:

1. **başḳa başuma:**
Gazel 242
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kendi başına, tek başına, bir başına.

Nevbet Ḳabūli mülk-i suḫanda baña dönüp
Ben daḫı başḳa başuma mihterlik eyledüm

başḳa bilimez illere uymaz dilümüz:

1. **başḳa bilimez illere uymaz dilümüz:**-*ümüz*
Gazel 466
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Başka bir şey bilmeyen ve hiç kimseye uymayan dil. II Âşığın "aşk"tan başka bir şey söylemediği dili ve aşkla yanan gönlü.

Bilmez dilümüz kimse bizüm bir bilümüz var
Başḳa bilimez illere uymaz dilümüz var

başla:

1. **başlayalum:**-*y*, -*alum*
Beyit 251
Mısra: **2**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

Gel bugün ayıralum dil-beri aġyārından
Cevr-i aġyāra ise başlayalum yarından

2. **başlasam:**-*sa*, -*m*
Gazel 128
Mısra: **10**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

Ey Ḳabūlī nice taḳrīr ideyin sūz-ı dili
Başlasam söylemege anı hemān oda yanar

3. **başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 252
Mısra: **8**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

Görüp nevāmuzı ol şāh nāza başlar ise
Maḳām idüp ser-i kūyın ḥicāza başlayalum

4. **başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 253
Mısra: **4**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

Ḥaḳīḳat ile bilinmez dilā ḥaḳīḳat-ı ʿışḳ
Mecāza ḫˇāce-i ʿışḳ ol mücāza başlayalum

5. **başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 253
Mısra: **6**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı ḥabībe revān oluñ ʿuşşāḳ
Hemān sizüñle hevā-yı ḥicāza başlayalum

6. **başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 253
Mısra: **12**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġamı yaza yaza başlayalum

7. **başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 260
Mısra: **6**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

Hevā-yı ʿışḳ-ı mecāzī ḥaḳīḳate yoldur
Ḥaḳīḳate irişince mecāza başlayalum

8. **başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 261
Mısra: **6**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

Ḥaḳīḳat ehli degülsün ṭarīḳ el virmez
Senüñle gel berü ey dil mecāza başlayalum

9. **başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 261
Mısra: **8**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

Yine ele alalum eski eski ʿādetümüz
Hevā-yı ʿışḳa gelüñ tāze tāze başlayalum

10. **başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 261
Mısra: **10**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġam-ı ʿışḳı tāze başlayalum

11. **başladı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **14**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

Pādşāh aña naẓar eyleyeli ve'l-ḥāṣıl
Başladı ẓulm-i ṣarīḥ eylemege ol bed-nām

12. **başlamış:**-*mış*
Tarih 3
Mısra: **13**
Başlamak, bir işi yapmak için harekete geçmek, girişmek.

Dil-āver-baḫş ḳullar başlamış merd ola ben daḫı
Görüp faḫr eylesem ḳahr olsa gördükçe ʿadū anı

başlar keser:

1. **başlar keser:**-*er*
Kaside 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Baş kesmek, kafa keserek öldürmek.

Ġazālar eyleyüp ḳanlar ṣaçar başlar keser begler
ʿAceb mi devr-i ʿadlüñde dili ṭutulsa aʿdānuñ

başlar üzre yirüñ ola:

1. **başlar üzre yirüñ ola:**-*a*
Gazel 432
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Baş üstünde yeri olmak: Büyük bir sevgi ve hürmetle karşılanıp ağırlanmak, saygınlığından ötürü her daim sevilip hürmet edilmek.

Mertebeñ ʿālī taṣavvur eyle ʿālī-himmet ol
Başlar üzre ola tā kim yirüñ efserler gibi

başlarına yıḳalum:

1. **başlarına yıḳalum:**-*alum*
Kaside 8
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başına yıkmak: Yerle bir etmek, harap etmek.

Yıḳalum başlarına ṭaşların taḫt-ı Ṭahmāsuñ
Yaḳalum gözlerine ḳarşu görin Ḥaydar ü Sāmuñ

başlu buñara:

1. **başlu buñara:**-*a*
Gazel 112
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Başlı pınar.

Gülzār-ı cāna aḳar şām u seḥer ayaġı
Ġam-ḫāne ey Ḳabūlī başlu buñara beñzer

basṭ-ı eyādī-i nefāz-ı ibrām:

1. **basṭ-ı eyādī-i nefāẕ-ı ibrām:**
Kaside 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
İbram ellerini açma. II Usandıracak kadar ısrar etme.

Neye müncer oluyor ḥükm-i ḳażā-yı mübrem
Nicedür basṭ-ı eyādī-i nefāẕ-ı ibrām

başum kesseler:

1. **başum kesseler:**-*se, -ler*
Gazel 319
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Başını kesmek, kellesini almak, öldürmek.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı terk itmem Ḳabūlī kesseler başum
Hevā-yı ʿışḳ serden gitmesün bu yolda ser gitsün

başum yüzüm üzre:

1. **başum yüzüm üzre:**
Gazel 351
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başım yüzüm

(gözüm) üstüne: Emirleri samimiyet ve içtenlikle yapmayı kabul edenlerin kullandıkları ifade.

Ḫāk-i ḳademüñ ḫıẕmeti başum yüzüm üzre
İzüñ tozınuñ minneti iki gözüm üzre

<u>başumuz alup ʿazm ideyüz:</u>

1. **başumuz alup ʿazm ideyüz:**-*e, -y, -üz*
Tahmis 7
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **-**
Başını alıp gitmek, izin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek.

Aña ḳaldı kim dehānuñ yādına ey māh-rū
Başumuz alup ʿadem mülkine dek ʿazm ideyüz

<u>başumuz çarḫa irerse:</u>

1. **başumuz çarḫa irerse:**-*er, -se*
Gazel 144
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başı çarha (göğe) ermek: Arzu edilen şeye ulaşıp büyük bir sevinç yaşamak.

Rifʿat ile gün gibi çarḫa irerse başumuz
Ḫāk ile yeksān olup evc üzre bālālanmazuz

<u>başuñ ezüp:</u>

1. **başuñ ezüp:**-*üp*
Gazel 447
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Başını ezmek, öldürmek. II Zulmetmek, eziyet etmek.

Ṣaḳın ol dil-bere ʿāṣıḳ geçinme
Ezüp başuñ ider ḫāke ber-ā-ber

<u>başuñ ḳanaduñ içre çek:</u>

1. **başuñ ḳanaduñ içre çek:**
Gazel 310
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Başını kanadını içeri çekmek. II Sessizce bir köşeye çekilmek, kendi başına kalmak.

Başuñ ḳanaduñ içre çek ʿanḳā-ṣıfat bir gūşede
Bāl u perüñ dirseñ eger ṣayyād-ı miḥnet yolmasun

<u>başuñ üzre degirmen yüridürse:</u>

1. **başuñ üzre degirmen yüridürse:**-*ür, -se*
Gazel 347
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başında değirmen çevirmek: Çok fazla ses ve gürültü yaparak ürkütmek, tedirgin etmek.

Başuñ üzre degirmen yüridürse çenber-i gerdūn
Sözüñden dönme zinhār itdügüñ peymāna döndürme

<u>başuña ġavġā gelür:</u>

1. **başuña ġavġā gelür:**-*ür*
Gazel 59
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Başına kavga gelmek, kavgaya karışmak, kargaşanın içine girmek.

Çoḳ dolaşma ey göñül zülf-i siyāh-ı dil-bere
Çoḳ perīşānluḳ çekersin başuña ġavġā gelür

<u>başuñı ṭaşına ur:</u>

1. **başuñı ṭaşına ur:**
Beyit 136
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başını taşa vurmak: Bir davranıştan dolayı üzülüp dövünmek, pişmanlık duyup kahrolmak. II Âşığın sevgilinin eşiğine başını vurması.

Menzilüñ dirseñ ola ṭāḳ-ı sipihr-i nüh-ṭāḳ
Başuñı yārüñ işigi ṭaşına ur ṭaḳ ṭaḳ

<u>baṭ-i mey:</u>

1. **baṭ-i mey:**
Mesnevi 1
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Dil ez-baḥr-i ġam der-kenār āverem
Biyāver baṭ-i mey ki ġavṭa-ḫorem

<u>bāṭıl:</u>

1. **bāṭıl:**
Gazel 162
Mısra: **5**
Gerçek olmayan, yalan, yanlış.

Çeşm-i fettānuñ yanında sihri bāṭıl Bābilüñ
Ġamze-i mekkāreñe seḥḥāre beñzer beñzemez

2. **bāṭıl:**
Gazel 263
Mısra: **6**
Gerçek olmayan, yalan, yanlış.

Mecāzīdür diyü inkār idersin ʿışḳa ey ṣūfī
Kelām-ı ḥaḳdur ammā sözümüz sen bāṭıl añlarsın

3. **bāṭıl:**
Gazel 302
Mısra: **11**
Gerçek olmayan, yalan, yanlış.

Sözüm ḥaḳdur velī il bāṭıl añlar
Nedür icrā-yı ḥaḳ bāṭıl ne bilsün

4. **bāṭıl:**
Gazel 302
Mısra: **12**
Gerçek olmayan, yalan, yanlış.

Sözüm ḥaḳdur velī il bāṭıl añlar
Nedür icrā-yı ḥaḳ bāṭıl ne bilsün

5. **bāṭıl:**
Kaside 3
Mısra: **26**
Gerçek olmayan, yalan, yanlış.

Müşkil budur ki ẓālim maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola ḥavāle bāṭıl

6. **bāṭıl:**
Kaside 12
Mısra: **7**
Gerçek olmayan, yalan, yanlış.

Dāʾimā ḥaḳḳı ḳoyup bāṭıl taṣavvur itmeden
Nesne taʿlīm eylemez taʿlīmden tedrīsden

7. **bāṭıl:**
Mesnevi 5
Mısra: **60**
Yalancı, düzenbaz (kimse). II Sahtekâr ve yalancı çavuş.

Bir yüzi ḳara ḳara cāhil imiş
Ḥaḳḳı bāṭıl idici bāṭıl imiş

<u>bāṭılı ḥaḳ añlayasın:</u>

1. **bāṭılı ḥaḳ añlayasın:**-*y, -a, -sın*
Kaside 4
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Batılı gerçek sanmak, yanlışı doğru bilmek.

Ḥaḳḳı nā-ḥaḳ bilesin bāṭılı ḥaḳ añlayasın
İdesüñ keff idicek yirlere irḫā-yı licām

<u>baṭrīḳ:</u>

1. **baṭrīḳden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **6**
Bazı Doğu ve Ortodoks kiliselerinin başkanı, patrik.

Bilmezem müʾminligin ammā benüm fehm itdügüm
Yeg bilür kāfirligi baṭrīḳden ḳıssīsden

baṭt-ı şarāb:

1. **baṭt-ı şarāb:**
Beyit 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Ġam-ı cefā-yı ḫat-āverd
k'an be-bord ez-yād
Baṭt-ı şarāb u ḫaṭ-ı sebze
vü Ṣaṭṭ-ı Baġdād

bāy:

1. **bāyed:**-*ed*
Gazel 42
Mısra: **6**
Gerekmek, lazım olmak.

ʿĀşıḳī bā-düşmenān bī-kār ḫūbānest kār
Merd bāyed tā nümāyed ḫvīş-rā rūz-ı neberd

2. **bāyed:**-*ed*
Mesnevi 1
Mısra: **84**
Gerekmek, lazım olmak.

Be-men dih be-men ki menem şūhereş
Zi-şūher ne-bāyed cüdā duḫtereş

bāy u gedāya:

1. **bāy u gedāya:**-*y, -a*
Diğer 2
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Zengin ve fakir. II Herkes.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde aʿdānuñ meger kim ʿilleti

bā-yem-i ʿışḳet:

1. **bā-yem-i ʿışḳet:**-*et*
Diğer 1
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Aşk denizi. II İlahi aşk.

Āşnā kun bā-yem-i ʿışḳet me-rā
Hemçü ġavvāṣān-ı ʿummān-ı ḳıdem

2. **bā-yem-i ʿışḳet:**-*et*
Gazel 244
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk denizi. II Aşk.

Āşnā kun bā-yem-i ʿışḳet me-rā
Hem-çü ġavvāṣān-ı ʿummān-ı ḳıdem

Bāyezīd:

1. **Bāyezīdi:**-*i*
Terci-bend 4
Mısra: **28**
İlk dönem mutasavvıflarından Bayezid-i Bistamî.

Yir yoḳ faḳīre ʿilm ile ʿaṣruñ vaḥīdi ol
Dehrüñ gerek Cüneydi gerek Bāyezīdi ol

Bāyezīdi bisṭāmuñ:

1. **Bāyezīdi bisṭāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İlk dönem mutasavvıflarından Bayezid-i Bistamî.

Alınmaz ehl-i İslām Erdebīlüñ nīr-i bedinden
ʿAdūdan dönmek olmaz Bāyezīdi olsa Bisṭāmuñ

bayrağın çeker:

1. **bayrağın çeker:**-*er*
Gazel 129
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bayrak çekmek, bayrağı bir ipe veya direğe asarak sallandırmak.

Rāyet-i sebz ile serdār oldı ezhār içre serv
Lāle ʿasker cemʿ idüp ardınca bayrağın çeker

bayraḳ:

1. **bayraḳ:**
Kaside 10
Mısra: **30**
Bayrak gibi kalkmış (dağınık yaka).

Bir yüzi nā-şuste bir bergeşte-ṭāliʿ bir ʿabūs
Beriki yaḳası bayraḳ dāmeni ṣaḳṣaḳ dede

bāz:

1. **bāzuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 337
Mısra: **6**
Doğan kuşu. II Âşık.

Hümā-yı vuṣlata ṣal şāhbāz-ı himmetüñi
Getür şikārla bāzuñı …… yatur ḳoluña

2. **bāz:**
Gazel 7
Mısra: **10**
Tekrar, yeniden, bir daha.

Nāleet-rā dilā füzūn kerdī
Bāz dil-dāde-i fülān şude'i

3. **bāz:**
Kaside 9
Mısra: **41**
Tekrar, yeniden, bir daha.

Girüp bāzār-ı ʿışḳa nāzükāne bāz geşt idüp
Niṣāb-ı māl-i dünyādan naṣīb alana ʿışḳ olsun

4. **bāz:**
Mesnevi 1
Mısra: **24**
Tekrar, yeniden, bir daha.

Zi-sırr-i nühüfteş me-rā rāz gūy
Ez-ān naġmehā-yi ḫuşem bāz gūy

bāzār:

1. **bāzār:**
Gazel 117
Mısra: **8**
Çarşı, pazar yeri. II Alışveriş.

Vir naḳd-i cān-ı pāki metāʿ-ı maḥabbete
Dükkān-ı şehr-i ʿışḳda bāzār böyledür

2. **bāzār:**
Kıt'a 33
Mısra: **13**
Çarşı, pazar yeri. II Alışveriş.

Sizüñ ile nice olur bāzār
Sizi bī-zār ḳıldı bī-zerlik

3. **bāzārda:**-*da*
Gazel 365
Mısra: **10**
Çarşı, pazar yeri. II Dünya.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire dünyā içün ḫarc eyleme
Ey Ḳabūlī çoḳ kişi aldandı bu bāzārda

bāzāra düşmişsin:

1. **bāzāra düşmişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 314
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Pazara düşmek. II Aşk pazarına girmek. II Âşık olmak.

Ḫarīdār-ı metāʿ-ı vaṣl olup naḳd-i revān ile
Ḫayāl-i bī-meʾāle sūdı yoḳ bāzāra düşmişsin

bāzār-ı fenā dellālına:

1. **bāzār-ı fenā dellālına:**-*n, -a*
Gazel 134
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yokluk pazarının habercisi. II Gelip geçici, fâni dünya hayatı.

Biz bu bāzār-ı fenā dellālına aldanmazuz
Ḫ∨āce-i dünyā-yı dūnuñ mālına aldanmazuz

bāzār-ı ʿışḳa girüp:

1. **bāzār-ı ʿışḳa girüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Aşk pazarına girmek. II Âşık olmak.

Girüp bāzār-ı ʿışḳa nāzükāne bāz geşt idüp

Nişāb-ı māl-i dünyādan naṣīb alana ʿışḳ olsun

bāzār-ı ʿışḳı:

1. **bāzār-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 106
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk pazarı. II Aşk.

Her ne deñlü serd ise dil-ber temennā nerm ider
İttiḥād-ı maʿnevī bāzār-ı ʿışḳı germ ider

bāzārlıġa şalma:

1. **bāzārlıġa şalma:**-*ma*
Gazel 374
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Pazarlığa salmak, pazarlık etmeye göndermek.

Naḳd-i cān ile Ḳabūlī ele girmez ġam-ı yār
Aldanur ṭıfl-ı dili şalma bu bāzārlıġa

bāzāruñı fevt itme:

1. **bāzāruñı fevt itme:**-*me*
Gazel 401
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Aşk) Pazarını kaçırmak. II Aşığın canı karşılığında sevgiliye kavuşmayı satın alabileceği pazarlığı kaçırmak.

Naḳd-i cān ṣarf it metāʿ-ı vuṣlat-ı cānān içün
Rāġıb ol fevt itme germ-ā-germ iken bāzāruñı

bāzende:

1. **bāzendeler:**-*ler*
Tarih 2
Mısra: **11**
Oynayan, raks eden (kimse).

Güyendeler sāzendeler perrendeler bāzendeler
Meydānda raḳṣ idüp döner dünyāyı şeydā eyledüñ

bāz-ı dil:

1. **bāz-ı dil:**
Terci-bend 1
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Gönül doğanı. II Âşığın gönlü.

Baḫt u ṭāliʿ yine müsāʿid olup
Bāz-ı dil murġ-ı vaṣluñ itdi şikār

bāz-ı hümāyūn-cenāḥdur:

1. **bāz-ı hümāyūn-cenāḥdur:**-*dur*
Gazel 85
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Doğan kuşunun uğurlu kanadı. II Felek.

Çarḫ-ı felek ki bāz-ı hümāyūn-cenāḥdur
Yanında mihr ü māh iki zer mühre-rengdür

baʿżı kelāmum:

1. **baʿżı kelāmum:**-*um*
Kaside 6
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Bazı kelam, birtakım söz.

Çü ṭıfl-ı yek-şebedür işbu zāde-i ṭabʿum
İçinde baʿżı kelāmum bu maʿniyi oḫşar

bāz-ı şayyād-ı şikārī:

1. **bāz-ı şayyād-ı şikārī:**
Kaside 4
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Avını avlayan doğan. II Yiğit, mert, cesur kişi.

Bāz-ı şayyād-ı şikārī geçinürken anı
İki şeh-bāz şikār eyledi mānend-i ḥamām

bāz-pervāzī:

1. **bāz-pervāzī:**
Kaside 15
Mısra: **14**

Uçan kuş. II Zayıf, güçsüz kimse.

Āşyānından uçurduñ murġ-ı rūḥ-ı düşmeni
Bāz-pervāzī degül ṣayyāddur gönderdigüñ

bāzūdan uçmışdur:

1. **bāzūdan uçmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 116
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Koldan uçmak. II Sevgilinin çekip gitmesi.

Şikār olmaz geçer ol şāhbāz-ı evc-i ḥüsn ammā
Niçe bāzūdan uçmışdur hezārān ḳola gelmişdür

bāzū-yı żaʿfda:

1. **bāzū-yı żaʿfda:**-*da*
Beyit 130
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zayıflığın gücü.

Żaʿfa yüz ṭutdı ḳuvvet-i bāzū
Şimdi bāzū-yı żaʿfda ḳuvvet

be:

1. **be:**
Gazel 356
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Düşer luṭuf düşer be bizi ḳahır ile öldürme
Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme bize aʿdāyı güldürme

2. **be:**
Gazel 388
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Nesin sevdüñ be ṣūfī bu cihānuñ
ʿAceb bilsem senüñ gönlüñ nesinde

bebr-i hünerversin:

1. **bebr-i hünerversin:** -*sin*
Kaside 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Hünerli, maharetli kaplan. II Kaplan gibi güçlü ve maharetli Vezir Osman Paşa.

Her biri ḥamle-āver şīr-i ner bebr-i hünerversin
Neye ḳādir olur yanuñda rubāhı beyābānuñ

bebr-i ʿışḳ:

1. **bebr-i ʿışḳ:**
Gazel 163
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk kaplanı. II Aşk.

Her sīnede bebr-i ʿışḳ neyler
Her bīşede ḫod ġażanfer olmaz

bed:

1. **bed:**
Mesnevi 7
Mısra: **17**
Fena, çirkin, kötü.

Zebānına gelen nīk ü eger bed
Ḳabūl olmaḳ gerek bī-menʿ ü bī-red

bed aʿmālüñdür:

1. **bed aʿmālüñdür:**-*üñ, -dür*
Kaside 13
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kötü işler.

Seni bu şekle ḳoyan kendü bed aʿmālüñdür
Laʿneti kendüñe ḳıl kimseden alma işkil

bed ola:

1. **bed ola:**-*a*
Mesnevi 5
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Kötü durumda olmak.

Yaramaz baḫt-ı bed gibi bed ola

Elemi vü ġamı müʾebbed ola

bed ü nīk:

1. **bed ü nīk:**
Mesnevi 7
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Kötü ve iyi.

Eyü yatlu bed ü nīk ü kem ü bīş
Ḳapuña ʿarża ḳıldum nūş eger nīş

beden:

1. **beden:**
Gazel 53
Mısra: **8**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Muḳarnes ḳubbesi başum muḳavves ṭāḳası ḳaşum
Beden ḳaṣr-ı belādur üstüḫ∨ānlar nerdübānıdur

2. **bedende:**-*de*
Gazel 365
Mısra: **6**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

3. **beden:**
Tahmis 5
Mısra: **2**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Cefā vü cevri çekmekde göñül āzürde-ḥāl oldı
Beden bī-tāb u tāḳat ten żaʿīf ü bī-mecāl oldı

4. **beden:**
Tahmis 12
Mısra: **2**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

5. **beden:**
Tesdis 2
Mısra: **3**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Kül olup cümle eczāmuz beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād ile efġān olur sensüz

beden ʿilmin:

1. **beden ʿilmin:**-*n*
Gazel 171
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Vücut ilmi, beden bilgisi.

Dil-i mecrūḥa bāḳīdür ten-i dil-ber dimiş gerçek
Beden ʿilmin eṭibbā taḫta-i semmūrdan görmiş

bedenden açduġum şerḥa:

1. **bedenden açduġum şerḥa:**
Gazel 76
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bedende açılan yara. II Âşığın bedenindeki yaralar.

ʿAceb mi şerḥe gelmezse bedenden açduġum şerḥa
Ḳabūlī şāriḥ-i vaḳtem mütūn eglencem olmışdur

bed-endīş olıcaḳ insān:

1. **bed-endīş olıcaḳ insān:**
Beyit 89
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kötü niyetli olan insan.

Ḳabūl-i terbiyet ḳılmaz bed-endīş olıcaḳ insān
Ne deñlü ḳalb ü ʿaks itseñ yine nādāndur nādān

bedeni ḳalʿasın vülūc idüben:

1. **bedeni ḳalʿasın vülūc idüben:**-*üben*
Tahmis 4

Mısra: **19**
Kelime Tipi: **-**
Beden kalesine girmek. II Gönle girmek.

Bedeni ḳalʿasın vülūc idüben
Bes nihān eyledi ʿayānı ḳodı

bedenüñden cānuñ çıḳınca:

1. **bedenüñden cānuñ çıḳınca:**-*ınca*
Mesnevi 10
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Bedenden can çıkmak, ruhu bedenden ayrılmak, ölmek.

Dilden ayırma ismini anuñ
Bedenüñden çıḳınca tā cānuñ

bed-gevher:

1. **bed-gevherüñ:**-*üñ*
Gazel 265
Mısra: **5**
Kötü cevher. II Yaratılışı kötü olan, huyu kötü kimse.

Ḳıymet-i gevher nedür fehm itmeyen bed-gevherüñ
Raġbet-i ḫar-mühre deñlü ḳadr ü ḥürmet bulmasun

bed-güher:

1. **bed-güher:**
Beyit 203
Mısra: **2**
Kötü cevher. II Yaratılışı kötü olan, huyu kötü kimse.

Ger cān be-dehed seng-i siyeh laʿl-i ne-gerded
Bā ṭīnet-i aṣlī çe kuned bed-güher üftād

bed-güher çoḳlıġıdur:

1. **bed-güher çoḳlıġıdur:**-*dur*
Gazel 131
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Kötü huylu, karaktersiz kimselerin çokluğu.

Bed-güher çoḳlıġıdur ehli naẓardan düşüren
Cevheri żāyiʿ iden ehl-i naẓar yoḳlıġıdur

bed-gümān:

1. **bed-gümān:**
Gazel 373
Mısra: **16**
Şüphe eden, şüpheci. II Düşman.

ʿAdū-yı bed-gümānuñ aldılar mülkini destinden
Yaḳīn irişdi ser-ʿasker daḫı ol bed-gümān üzre

bedīd olıcaḳ:

1. **bedīd olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 40
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Görünmek, ortaya çıkmak, peyda olmak.

Sen gün gibi bedīd olıcaḳ māh-rūlaruñ
Her birisi nücūm gibi ola nā-bedīd

bed-kīş:

1. **bed-kīş:**
Beyit 107
Mısra: **2**
Kötü dinli, acımasız, çirkin mezhepli (kimse).

Bī-ġam olur mı kişi ʿayş ehli bī-ġış olmaz
Bed-kīş olur mı kişi nā-kes ʿanā-keş olmaz

2. **bed-kīş:**
Mesnevi 4
Mısra: **34**
Kötü dinli, acımasız, çirkin mezhepli (kimse).

Server-i nīk-ḫʿāh u ḫayr-endīş
Bezmine dāḫil olamaz bed-kīş

bed-nām:

1. **bed-nām:**
Kaside 4
Mısra: **10**

Kötü namlı, kötü şöhretli (kimse).

İttifāḳ ile hücūm eylediler dīvāna
Didiler Rūm ili begler begisi ol bed-nām

2. **bed-nām:**
Kaside 4
Mısra: **14**
Kötü namlı, kötü şöhretli (kimse).

Pādşāh aña naẓar eyleyeli ve'l-ḥāṣıl
Başladı ẓulm-i ṣarīḥ eylemege ol bed-nām

bed-nām ola:

1. **bed-nām ola:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Namı kötü olmak, kötü adla anılmak.

Nāmdār-ı ʿālem olduḳca sen ey Rüstem-vaḳar
Lenduhā-yı düşmen-i bed ʿāḳıbet bed-nām ola

bed-nām olıcaḳ yire düşme:

1. **bed-nām olıcaḳ yire düşme:**-*me*
Kaside 4
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Kötü şöhretli yere düşmek, kötü şekilde anılmak.

İstiḳāmet erisin saña saḳāmet düşmez
Düşme bed-nām olıcaḳ yire berāy-ı irġām

bed-nām olmaz:

1. **bed-nām olmaz:**-*maz*
Gazel 136
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Namı kötü olmak, kötü adla anılmak.

Nīk-nām olsa cihānda kişi bed-nām olmaz
Ezelī puḫte olanda ṭamaʿ-ı ḫām olmaz

bedr:

1. **bedrümüz:**-*ümüz*
Tahmis 7
Mısra: **11**
Dolunay. II Işık.

Biz sipihr-i ʿilm ü faẓluz maʿrifetdür bedrümüz
Feyż alan gelsün beri bir ferde yoḳdur ġadrümüz

2. **bedr:**
Terci-bend 2
Mısra: **3**
Dolunay.

Māhı bedr itdüm seḥābın keşf idüp
Cismi çāk itdüm ḥicābın keşf idüp

bedre vü kīse:

1. **bedre vü kīse:**
Kaside 4
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Kova ve kese.

Bedre vü kīse ile çıḳdı miyāna zer ü sīm
Ḳıldılar seng-i meder birine ferş-i aḳdām

bedr-i tamām:

1. **bedr-i tamām:**
Gazel 62
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmış Ay, dolunay. II Sevgili.

Dürr-i mengūşuñ bināgūşuñda ey bedr-i tamām
Māh-ı ʿālem-tāba beñzer kim sühā yanındadur

bed-sirişt:

1. **bed-sirişt:**
Kaside 10
Mısra: **25**
Kötü huylu (kimse).

Bir ser-ā-pā nā-münāsib ehl-i bidʿat bed-sirişt
Ḳuṭb-ı ʿālemdür aña nisbet bizim İsḥaḳ Dede

beg:

1. **begden:**-*den*
Gazel 317
Mısra: **1**
Bey, efendi.

Bir gedā himmeti yegdür
baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre
bizi daġdaġadan

2. **begler:**-*ler*
Kaside 5
Mısra: **7**
Bey, efendi.

Ġazālar eyleyüp ḳanlar
ṣaçar başlar keser begler
ʿAceb mi devr-i ʿadlüñde
dili ṭutulsa aʿdānuñ

3. **begi:**-*i*
Tarih 12
Mısra: **2**
Bey, efendi.

Bir deli Aydın ḥımārına
virilmişdi Gedūs
Ḥiddetinden hīç farḳ
itmezdi paşayı begi

4. **begüm:**-*üm*
Gazel 26
Mısra: **3**
Beyim, efendim. II Sevgili.

Begüm ʿāşıḳ oldur ki olur
anuñ
Yanında berāber ḥayāt u
memāt

5. **begüm:**-*üm*
Gazel 53
Mısra: **2**
Beyim, efendim. II Sevgili.

Ol ebrūlar berāt-ı
ḥüsnüñüñ ṭuġrā-keşānıdur
Bu ʿünvān ile añılmaḳ
begüm devlet nişānıdur

6. **begden:**-*den*
Gazel 212
Mısra: **10**
Beyim, efendim. II Sevgili.

Ḳabūlī mevsimindedür
ṣafāsı daḫı gülzāruñ
Ocaḳ başı hele bildüm
baña begden paşadan yeg

7. **begler:**-*ler*
Gazel 213
Mısra: **6**
Beyim, efendim. II Sevgili.

Sulṭān-ı ḥüsn olanlara
ḳullar mı yoḳ degül
Şehlerdür anlaruñ ḳulı
begler gedā degül

8. **begüm:**-*üm*
Gazel 403
Mısra: **3**
Beyim, efendim. II Sevgili.

Sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ geçer
her gedā begüm
Her dāġı kellesinde ṭurur
tāc-ı key gibi

9. **begüm:**-*üm*
Kaside 6
Mısra: **66**
Beyim, efendim. II Sevgili.

Pesend-i yār ola mı ṭaʿne-i
ʿadūyıla bir
Muḥāldür begüm olmaz
müsāvi nefʿle żar

<u>beg oġlı beg olanlar:</u>

1. **beg oġlı beg olanlar:**-*lar*
Kaside 11
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Bey oğlu bey olan (kimse).

Gedükī-aṣl olanuñ
bellüdür yiri gedük
ḳalmaz
Beg oġlı beg olanlar yir
bulur ben yirlerin gördüm

<u>begden gelen begdür:</u>

1. **begden gelen begdür:**
Beyit 79
Mısra: **2**
Kelime Tipi:
Atasözü
Beyden gelen bey sayılır: Efendiden, şahtan gelen her şey onun gibi

(kıymetli ve muteber)dir. Sevilen, hatırı sayılan birinin isteklerini, sözlerini, taleplerini başkalarına ileten kişilere hatırlı kişi gelmiş gibi saygı ve hürmet gösterilmelidir.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür ġayrıdan begden gelen begdür

begendir:

1. **begendirmek:**-*mek*
Mesnevi 5
Mısra: **112**
Beğendirmek, bir şeyin hoş gözükmesini sağlamak.

İşleri ḫayrı şerre döndürmek
Şer işi ẓulm ile begendirmek

begler begisi:

1. **begler begisi:**-*s*, -*i*
Kaside 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Beylerbeyi, Osmanlı Devleti'nde bir eyaletin yönetiminden sorumlu kişi.

İttifāḳ ile hücūm eylediler dīvāna
Didiler Rūm ili begler begisi ol bed-nām

beglik olanda:

1. **beglik olanda:**-*da*
Mesnevi 5
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Bey olan, efendi (kimse).

Didi bu işde aḳçe añılmaz
Beglik olanda aḳçe pul olmaz

behey:

1. **behey:**
Gazel 174
Mısra: **4**
"Hey, ey!" gibi anlamlara gelerek çoklukla öfke, kızgınlık ve azarlama belirten seslenme ünlemi.

İle luṭf idersin bize cevr ü nāz
Behey ẓālim ancaḳ baña mı ġaraż

2. **behey:**
Gazel 327
Mısra: **4**
"Hey, ey!" gibi anlamlara gelerek çoklukla öfke, kızgınlık ve azarlama belirten seslenme ünlemi.

Ölümlük olanı ḳorsın helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu itdügüñ aña helākem ben

Behmen:

1. **Behmen:**
Kaside 6
Mısra: **46**
Behmen, İran hükümdarlarından İsfendiyâr'ın oğlu Erdşîr'in lakabı.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

Behrām-ı Gūderz-iḥtiram:

1. **Behrām-ı Gūderz-iḥtiram:**
Gazel 234
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hürmetli Gûderz'in Behrâm'ı. II Sevgili.

Zāl-i Kiyūmerş-iḥtişām
Kāvus-ı Kisrā-iḥtirām
Behrām-ı Gūderz-iḥtiram
Fīrūz-ı Efrīdūn-ʿalem

Behrāmuñ tīġi:

1. **Behrāmuñ tīġi:**
Kaside 8
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
(İran hükümdarı) Behram'ın kılıcı.

Gelür mi ḳarşuña aʿdā ṭurur mı ṭīrüñe ḳarşu

Olur mı tīşe-i Ferhāda ġālib tīġi Behrāmuñ

behre-i ʿışḳ:

1. **behre-i ʿışḳ:**
Gazel 296
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk hissesi. II Aşk nasibi.

Dād-ı Ḥaḳdur kişiye behre-i ʿışḳ
Zāhidüñ yoḳ naṣībi neylersin

behremend eyle:

1. **behremend eyle:**
Gazel 370
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hissedar etmek, pay vermek.

Ḳabūlī müstemendüñ behremend eyle ṭarīḳinden
Ṭarīḳ ehline yol vir merdüm-i bī-rāhdan ḳorḳma

behremend eyler:

1. **behremend eyler:**-*r*
Gazel 385
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hissedar etmek, pay vermek.

Behremend eyler muḥaṣṣıl nā-ümīd itmez seni
Bā-ḫuṣūṣ iḥsāna ahdi luṭfa vaʿdi tām ola

behrever ḳıl:

1. **behrever ḳıl:**
Mesnevi 2
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Hissedar kılmak, nasiplendirmek.

Ḫüsrev-i kişver-i ʿaṭāsın sen
Behrever ḳıl beni ṭarīḳümden

behr-i defʿeş:

1. **behr-i defʿeş:**-*eş*
Gazel 355
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Defedip uzaklaştırmak.

Ġam-ı cāngāh-rā mī-ḫˇāstem k'ez-dil kunem bīrūn
Dirīġā behr-i defʿeş her çe mī-kerdem füzūn geşte

behr-i Hudā:

1. **behr-i Hudā:**
Gazel 500
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah rızası için, Allah için.

Bişnev ez-bende-i tu behr-i Ḫudā ḳavl-i Resūl
Merdüm ānest k'zū tīz şeved kām ḥuṣūl

behr-i īsār-ı pāyet:

1. **behr-i īs̱ār-ı pāyet:**-*et*
Tarih 17
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Ayağına saçılan deniz.

Şehā behr-i īs̱ār-ı pāyet dürerhāst
Zi-çeşm-i güher-rīz ān defʿ-i meskūb

behr-i vey:

1. **behr-i vey:**
Tarih 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Onun için.

Tārīḫ āmed behr-i vey Raḥmet be-cān-ı māderem

be-ḫūn-i kebūter:

1. **be-ḫūn-i kebūter:**
Mesnevi 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Güvecin kanı. II Şarap.

Be-mey-ḫˇāre sāḳī be-gerdān kūs
Be-ḫūn-i kebūter çü çeşm-i ḫorūs

bekā:

1. **beḳā:**
Mesnevi 1
Mısra: **163**
Devamlılık, süreklilik.

Ne-dāred beḳā vü ne-māned be-kes
Medāreş ber-āb u medāreş heves

2. **beḳā:**
Müseddes 3
Mısra: **28**
Devamlılık, süreklilik.

Velī ḫālī degül cevr ü cefādan
Beḳā umma viṣāl-i dil-rübādan

beḳā görmiş:

1. **beḳā görmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Ölümsüzlüğe erişmek.

Liḳā görmiş beḳā görmiş fenā çekmiş ṣafā sürmiş
Vücūd ifnā iden dervīşe dervīşāna ʿışḳ olsun

beḳā-yı salṭanat sulṭāna ḳalmaz:

1. **beḳā-yı salṭanat sulṭāna ḳalmaz:**
Tahmis 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Saltanatın bekası sultana kalmaz: Fâni dünyada hiçbir şey kalıcı değildir. Bu sebeple hiçbir saltanat sonsuza kadar sürmez.

Beḳā-yı salṭanat sulṭāna ḳalmaz
Vefā ḳıl bendeñe aʿdāña raġmen

bekle:

1. **beklerse:**-*r, -se*
Gazel 233
Mısra: **5**
Beklenti içinde olmak, ümit etmek, ummak.

Merdāne gelüp göñlüñ beklerse nola göñlüm
Nā-merde maḥal görme meydānuñı sulṭānum

2. **bekler:**-*r*
Kaside 11
Mısra: **12**
Beklenti içinde olmak, ümit etmek, ummak.

Ṣaçı ḳır yüzleri gördüm vaḳār u ʿārdan ʿārī
Gedik bekler keşik gözler nice nökerlerin gördüm

3. **bekledi:**-*di*
Gazel 141
Mısra: **7**
Beklemek, durmak, bir yere ayrılmamak.

Bekledi ḳaldı göñül ḫānesini miḥnet ü ġām
Degme bir ḥālet ile kişi vaṭandan çıḳmaz

4. **bekler:**-*r*
Gazel 277
Mısra: **9**
Beklemek, durmak, bir yere ayrılmamak.

Yiridür bekler isem bāb-ı saʿādet-baḫşuñ
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ devlet ü ʿizzet bilürin

5. **bekle:**
Gazel 345
Mısra: **7**
Beklemek, durmak, bir yere ayrılmamak.

Muḳīm-i kūy-ı yār ol bekle yerüñdür didüm saña
Niçün olmazsın ey dīvāne dil ben didügüm yerde

6. **bekle:**
Gazel 348
Mısra: **7**
Beklemek, durmak, bir yere ayrılmamak.

Ḳanat bük gūşe-i ḳāf-ı ḳanāʿat bekleʿanḳāveş
Şikāruñ pāyuña gelsün dir iseñ lāneden çıḳma

7. **bekler:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **31**
Beklemek, durmak, bir yere ayrılmamak.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

8. **beklersüñüz:**-*r, -süñüz*
Mesnevi 15
Mısra: **71**
Beklemek, durmak, bir yere ayrılmamak.

Niye beklersüñüz bu dergāhı
Niye yatur ḥazīnede şāhī

Bekr:

1. **Bekr:**
Mesnevi 7
Mısra: **37**
Eski metinlerde erkeği temsil etmek için kullanılan isimlerden biri.

Gerek Bekr ü gerek Zeyd ü gerek ʿAmr
Kişi olmaḳ gerekdür tābiʿ-i emr

belā:

1. **belāhā:**-*hā*
Gazel 9
Mısra: **7**
Dert, sıkıntı, musibet. II Aşk.

Ez-behr-i ḳāmetī be-belāhā fütādeem
Bālā-yi ḳāmet-i tu şud ārī belā-yi mā

2. **belā:**
Gazel 116
Mısra: **1**
Dert, sıkıntı, musibet. II Aşk.

Belā ṣıdḳ ehline rūz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḫandān imiş peymāne ammā ṣola gelmişdür

3. **belāyile:**-*y, -ile*
Müsemmen 1
Mısra: **20**
Dert, sıkıntı, musibet. II Aşk.

Luṭf u ʿaṭā idi işi mihr ü vefāyile
Ḥayfā bir özge derde ṣataşduḳ belāyile

4. **belāya:**-*y, -a*
Gazel 201
Mısra: **7**
Dert, sıkıntı, musibet. II Tüm ruhların bir araya toplandığı elest meclisinde Allah'ın: "Ben sizi Rabbiniz değil miyim?" sorusu üzerine tüm ruhların "Bela!" dedikleri, Arapça "Elbette!" anlamına gelen ifade.

Ne emr iderse muṭīʿüz belāya lā dimezüz
Ḳażāya çünki rıżā muḳteżāsı Eyyūbuñ

5. **belā:**
Beyit 177
Mısra: **2**
Dert, sıkıntı, musibet.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet
Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

6. **belā:**
Gazel 24
Mısra: **2**
Dert, sıkıntı, musibet.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet
Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

7. **belādan:**-*dan*
Gazel 108
Mısra: **2**
Dert, sıkıntı, musibet.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

8. **belā:**
Gazel 213
Mısra: **4**
Dert, sıkıntı, musibet.

Leẕẕetlidür bize elem-i ʿışḳ-ı dil-rübā
Bal añlaruz belāsını baluñ belā degül

9. **belā:**
Gazel 303
Mısra: **6**
Dert, sıkıntı, musibet.

Ḫayāl-i efʿi-i zülf-i nigār ile her şeb
Belā güzīde misin mār-ı ġam-gezīde misin

10. **belā:**
Kaside 4
Mısra: **102**
Dert, sıkıntı, musibet.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

11. **belāyımış:**-*y, -ı, -mış*
Kaside 6
Mısra: **59**
Dert, sıkıntı, musibet.

Kenār-ı ẕevḳ u ṣafāya belāyımış maʿber
Ṣafā murād idinen çoḳ belālara uġrar

12. **belā:**
Mesnevi 7
Mısra: **45**
Dert, sıkıntı, musibet.

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

belā burcında:

1. **belā burcında:**-*n, -da*
Gazel 178
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bela burcu. II Dert, bela, sıkıntı, musibet.

Ḫusūf-ālūd idüp māh-ı ümīdüm kevkeb-i baḫtum
Belā burcında her şeb pür-nüḫūset eyleyen ṭāliʿ

belā deryāsına düşdükce:

1. **belā deryāsına düşdükce:**-*dükce*
Tahmis 9
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Bela denizine düşmek. II Belanın içine düşmek, felaketlerle karşılaşmak.

Belā deryāsına düşdükce bir dem ḳılmayup yārī
Ġarīḳ-i lücce-i ġam eyleyüp bu cān-ı bīmārı

belā vü derd:

1. **belā vü derd:**
Müsemmen 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bela ve dert.

Ten ḫāke düşdi mürde-ṣıfat cāna elvedāʿ
Ḳaldum belā vü derd ile dermāna elvedāʿ

belā vü derd ü ġam:

1. **belā vü derd ü ġam:**
Tahmis 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bela, dert ve gam.

ʿAceb bilsem nedür çāre ḫalāṣa derd-i dünyādan
Belā vü derd ü ġam ayrılmadı bu ḳalb-i şeydādan

belā vü derd ü miḥnetdür:

1. **belā vü derd ü miḥnetdür:**-*dür*
Tahmis 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bela, dert ve sıkıntı.

Bize cevr ü cefādan ol perī ḫālī degül her gāh
Belā vü derd ü miḥnetdür dilümden olmadı āgāh

belā vü ġuṣṣañ:

1. **belā vü ġuṣṣañ:**-*ñ*
Gazel 443
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı ve keder.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

belā vü ẕillet ü nekbet:

1. **belā vü ẕillet ü nekbet:**
Kıt'a 31
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bela, zillet ve felaket.

Yaʿni belā vü ẕillet ü nekbet edebsizüñ
Olsun kemāl ü ʿilm ü ḥayā vü edeb sizüñ

belāġat:

1. **belāġat:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Etkili ve yerinde söz söyleme.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

2. **belāġat:**
Gazel 24
Mısra: **8**
Etkili ve yerinde söz söyleme.

Resūlī ki der-vaḳt-i daʿvet be-İslām
Be-her kes serīr-i belāġat belāġat

belāġat ögdülin alurdı:

1. **belāġat ögdülin alurdı:** -*dı*
Gazel 189
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Belagat ödülünü almak. II Etkili ve kusursuz söz söyleyerek adını duyurmak.

Raḫş-ı tabʿum çoḳdan alurdı belāġat ögdülin
Terk-tāza neyleyem bir füsḥat-i meydān yoḳ

belālara uġrar:

1. **belālara uġrar:**-*r*
Kaside 6
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Belalara uğramak, sıkıntı yaşamak.

Kenār-ı ẕevḳ u ṣafāya belāyımış maʿber
Ṣafā murād idinen çoḳ belālara uġrar

belā-resīde:

1. **belā-resīde:**
Gazel 303
Mısra: **10**
Belayla olgunlaşmış (kimse).

Keş-ā-keş-i şebekāt-ı selāsil-i ġam ile
Belā-resīde cefā-dīde ġam-keşīde misin

belā-yı buʿd-ı ḥabīb:

1. **belā-yı buʿd-ı ḥabīb:**
Gazel 18
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin varlığının belası.

Iraḳ yakın dimez ihlāk ider dil ü cānı
Belā-yı buʿd-ı ḥabīb ü cefā-yı ḳurb-ı raḳīb

belā-yı iflāsa:

1. **belā-yı iflāsa:**-*a*
Mesnevi 15

Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
İflasın belası.

Göricek bir ġınā gelür nāsa
Bire birdür belā-yı iflāsa

belā-yı ʿışḳ:

1. **belā-yı ʿışḳ:**
Gazel 18
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk belası.

Belā-yı ʿışḳ ile bir ḥālete irüşdüm kim
Taʿaccüb eyler inanmaz sözüme merd-i lebīb

belā-yı ʿışḳun:

1. **belā-yı ʿışḳun:**-*un*
Gazel 295
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk belası.

Olsam belā-yı ʿışḳun ile mübtelā Ḥüseyn
Eyler midüñ bu deñlü cefā baña yā Ḥüseyn

belā-yı iştiyāḳı çekdüñ:

1. **belā-yı iştiyāḳı çekdüñ:**-*dü, -ñ*
Müseddes 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasret belası çekmek.

Yiter çekdüñ belā-yı iştiyāḳı
Gel ey bī-çāre ṣoḥbet yine bākī

belā-yi mā:

1. **belā-yi mā:**
Gazel 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bizim belamız. II Âşıkların belası.

Ez-behr-i ḳāmetī be-belāhā fütādeem
Bālā-yi ḳāmet-i tu şud ārī belā-yi mā

belā-yı nāzil:

1. **belā-yı nāzil:**
Kaside 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sıkıntının belası.

ʿĀlimde ḫavf u ḫaşyet ʿāmilde şerr ü şirret
ʿĀlim devā-yı nāfiʿ ʿāmil belā-yı nāzil

2. **belā-yı nāzil:**
Mesnevi 5
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Sıkıntının belası. II Belalı, sıkıntılı çavuş.

Muttaṣıl şūr u şerre māyil imiş
Ḳanda gitse belā-yı nāzil imiş

belī:

1. **beli:**
Tahmis 7
Mısra: **7**
İnsan bedeninde göğüsle karın arasındaki dar bölüm.

Ġonçaveş müstaḥkem itdük bend-i ġayretle beli
Dimezüz bir ferde dest ü dāmenin ṭutup belī

2. **belī:**
Beyit 52
Mısra: **2**
"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.

Reh-i Mevlāda yetmiş yıl ʿömür sürmek saʿādetdür
Belī yetmiş ḳul āzād eylemek Mevlāyi ʿādetdür

3. **belī:**
Gazel 240
Mısra: **6**
"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.

Keşf-i rumūz-ı ʿışḳa dehānuñ durur sebeb
Bir noḳṭadur efendi belī mebdeʾ-i ʿulūm

4. **belī:**
Gazel 281
Mısra: **6**
"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.

İşüñ faż̈l u hüner kāruñ keremdür ḫalḳa sulṭānum
Belī ṣādır olan luṭf u keremdür merd-i ʿāḳildan

5. **belī:**
Gazel 335
Mısra: **4**
"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.

Gerekmez tāc-ı şāhī şāha tācı
Belī baş egmezüz degme külāha

6. **belī:**
Gazel 404
Mısra: **10**
"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.

Seg-i kūyuñdan ayrılmazlar ey meh zümre-i ʿuşşāḳ
Belī her ḳanda olsa gözledür yārānı yārānı

7. **belī:**
Kaside 1
Mısra: **78**
"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.

Beyān-ı vaṣfa gelmez vaṣf-ı ẕāt-ı mekremet-baḫşuñ
Belī gelmez ḥisāba ḳaṭresi bārān-ı nīsānuñ

8. **belī:**
Kaside 6
Mısra: **20**
"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.

Ne sūr belki sürūr-ı ṣafā-yı ʿizzet idi
Belī saʿādete kim vāṣıl ise ʿömre sürer

9. **beli:**
Kaside 7
Mısra: **30**
"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.

Diḳḳat olan ʿaded-i luṭfuña vāṣıl olamaz
Añlanılmaz beli ʿadd ile remāl-i sāʿāt

10. **belī:**
Müseddes 5
Mısra: **34**
"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.

Ḳabūlī gibi ʿālem ḫalḳı ʿabd-i ḫalḳa-bendüñdür
Belī her kişi ḥālince giriftār-ı kemendüñdür

11. **belī:**
Tahmis 7
Mısra: **8**
"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.

Ġonçaveş müstaḥkem itdük bend-i ġayretle beli
Dimezüz bir ferde dest ü dāmenin ṭutup belī

12. **belī:**
Tahmis 10
Mısra: **12**
"Öyle değil mi!" anlamına gelen tasdik etme manasında bir söz, evet.

Göñül vīrānedür hicrānuñ özler
Belī genc-i ġam-ı pinhānuñ özler

belik:

1. **belik:**
Gazel 483
Mısra: **2**
Okları koymak için kullanılan kap, sadak.

Ṭīr-i müjeñle sīnemüz oldı delik delik
Cismüm ser-ā-ser oḳ yiridür nitekim belik

belki:

1. **belki:**
Beyit 190
Mısra: **2**
Bir ihtimal, muhtemel.

Ḫār u ḫasdur naẕīr-i merd-i eḫas
Ḫardan daḫı belki sensin eḫas

2. **belki:**
Gazel 256
Mısra: **2**
Bir ihtimal, muhtemel.

Ġarīḳ-ı ʿışḳdur emvāc-ı yem ẕerrāt-ı ʿālem hem
Degül ẕerrāt-ı ʿālem belki ẕürriyyāt-ı ādem hem

3. **belki:**
Gazel 476
Mısra: **6**
Bir ihtimal, muhtemel.

Rūḥ-ı Resūle ṣıladur taṣliye
Belki ḳavilde biledür taṣliye

4. **belki:**
Kaside 4
Mısra: **173**
Bir ihtimal, muhtemel.

Belki Ḳānūna baḳup buña şifā yazmaya şeyḫ
Nehy-i münker diyü bil münkir ola buña imām

5. **belki:**
Kaside 6
Mısra: **19**
Bir ihtimal, muhtemel.

Ne sūr belki sürūr-ı ṣafā-yı ʿizzet idi
Belī saʿādete kim vāṣıl ise ʿömre sürer

6. **belki:**
Kaside 6
Mısra: **31**
Bir ihtimal, muhtemel.

Ne jāle belki ʿarūs-ı sipihr sūruñda
Sürūr ile ḳapuña ʿarż ider nice gevher

7. **belki:**
Mesnevi 2
Mısra: **91**
Bir ihtimal, muhtemel.

Ne ṣıla belki ḥac s̲evābı ola
Niçe ḥac niçe ḥac s̲evābı ola

8. **belki:**
Müseddes 1
Mısra: **4**
Bir ihtimal, muhtemel.

Ḳul iken bir pādşāha ʿālemüñ sulṭānıdur
Belki eñ kemter gedāsı bir diyāruñ ḫānıdur

9. **belki:**
Müsemmen 2
Mısra: **28**
Bir ihtimal, muhtemel.

Vuṣlatuñdur dil-i ḥazīne devā
Ne devā belki ḫaste cāna şifā

bellü:

1. **bellüdür:**-*dür*
Gazel 232
Mısra: **3**
Belli, açık, aşikâr.

Ḫafī yir yoḳ sözinden bellüdür erbāb-ı istiḫḳāḳ

ʿAyān iken beyān itmek ne lāzım anı sulṭānum

2. **bellü:**
Gazel 254
Mısra: **15**
Belli, açık, aşikâr.

Ne serde bellü hevā vü neşāṭ u ẕevḳ u sürūr
Ne dilde ārzu-yı ʿişret-i dem-i ʿālem

3. **bellüdür:**-*dür*
Kaside 11
Mısra: **35**
Belli, açık, aşikâr.

Gedükī-aṣl olanuñ bellüdür yiri gedük ḳalmaz
Beg oġlı beg olanlar yir bulur ben yirlerin gördüm

belür:

1. **belürmez:**-*mez*
Beyit 171
Mısra: **1**
Belirmek, belli olmak, ortaya çıkmak, meydana gelmek.

Ruḫuñ yanında belürmez şuʿāʿı ḫurşīdüñ
Güneş yanında olur mı şuʿāʿı Nāhīdüñ

belürsüz ola:

1. **belürsüz ola:**-*a*
Gazel 33
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Belli olmamak, ayırt edilmemek.

Zevraḳ-ı meyden yüküñi şöyle ṭut
Tā belürsüz ola cānā baş u ḳıç

bem:

1. **bem:**
Mesnevi 1
Mısra: **62**
Tambur gibi sazların en kalın sesi.

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

be-maḳām-ı Maḥmūd:

1. **be-maḳām-ı Maḥmūd:**
Gazel 498
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Makam-ı Mahmud, Allah'ın yüce makamı.

Kes ne-yāyed be-maḳām-ı Maḥmūd
Cüz kesī k'āmede ḫayru'l-mevcūd

2. **be-maḳām-ı Maḥmūd:**
Diğer 1
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Makam-ı Mahmud, yüce makam.

Nīst ḳāʾim be-maḳām-ı Maḥmūd
Cüz kesī k'āmede ḫayru'l-mevcūd

be-medḥ-i tu:

1. **be-medḥ-i tu:**
Diğer 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Seni (Allah'ı) övmek için.

Heme ʿālem be-vaṣf-ı tu ʿāciz
Heme ādem be-medḥ-i tu ebkem

be-memzūc:

1. **be-memzūc:**
Beyit 38
Mısra: **1**
Karışmış.

Sāḳiyā dāred mizācem çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih dīger me-şev rānem mizāc

be-murġ-ı naġme-serāyet:

1. **be-murġ-ı naġme-serāyet:**
Beyit 173

Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Kuş ezgilerinin geçişi.

Güşāde bāb-ı serāyet be-sırr-ı āyet-i ʿışḳ
Be-murġ-ı naġme-serāyet resed sirāyet-i ʿışḳ

ben:

1. **baña:**-*a*
Beyit 17
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

2. **benüm:**-*üm*
Beyit 62
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Göñül neyler benüm ʿömrüm göñül bir ġayrı maʿşūḳı
Senüñ derdüñdür ol bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı

3. **ben:**
Beyit 85
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

4. **ben:**
Beyit 85
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

5. **ben:**
Beyit 86
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

6. **ben:**
Beyit 86
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

7. **ben:**
Beyit 93
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ġam-ı cānān ile ben nāle ḳılsam ḳalb olur nālān
Nola nālān olursa dil dil-i nādān olur nādān

8. **benden:**-*den*
Beyit 99
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte saña benden bir ḳulac

9. **beni:**-*i*
Beyit 110
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni dīvāne ḳılan kākül-i ḫoş-būdur bu
Bir perī ʿaḳlumı ṭaġıtmış idi odur bu

10. **baña:**-*a*
Beyit 143
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa

Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarṣa

11. **ben:**
Beyit 232
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

12. **beni:**-*i*
Beyit 232
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

13. **beni:**-*i*
Beyit 232
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

14. **ben:**
Beyit 241
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

ʿUşşāḳ ḳullaruñdur sensin o ḳavme sulṭān
Raḥm eyle ben faḳīre sulṭān-ı derdmendān

15. **beni:**-*i*
Beyit 242
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Rüsvā-yı cihān itdi ʿışḳuñ beni her fenden
Fāş oldı ile rāzum ne ṣaḳlayayın senden

16. **ben:**
Beyit 253
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Refʿ iderseñ ben ġubārı ḫākdān-ı ḫākden
Gün gibi ser-menzilüm aʿlā olur eflākden

17. **ben:**
Beyit 262
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Mübārek ḫāṭırında var ġubārı
Tamām añmış gibi ben ḫāksārı

18. **baña:**-*a*
Beyit 275
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yüzüme baḳmasa dil-ber göñül kesb-i ṣafā eyler
Baña ol iltifāt-ı şāh-ı ālī-şāndan yegdür

19. **ben:**
Beyit 278
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sīme beñzer diyemem cism-i semen-sīmāña
Ṭutalum ben dimişin beñzeye mi sīm aña

20. **ben:**
Beyit 286
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

21. **benüm:**-*üm*
Diğer 2
Mısra: **78**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Devlet-i dünyāya maġrūr olmasun ʿāḳil olan
Ey benüm ʿaks-i murādum üzre devr iden cihān

22. **ben:**
Gazel 3
Mısra: **11**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben añladum ki sāḳi-i gül-çehresüz şarāb
ʿİşret deminde hem-çü riyāżet ḥarām ola

23. **beni:**-*i*
Gazel 20
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde ser-i bevvābān it

24. **benden:**-*den*
Gazel 25
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kürsi-i vaʿẓa çıḳup ḫalḳa naṣīḥat eyleme
Ṭut sözüm vāʿiẓ benüm benden saña budur ögüt

25. **benüm:**-*üm*
Gazel 25
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kürsi-i vaʿẓa çıḳup ḫalḳa naṣīḥat eyleme
Ṭut sözüm vāʿiẓ benüm benden saña budur ögüt

26. **baña:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ṣorma ey dil baña devr-i felek-i ġaddārı
Kendünüñ ġāyeti var cevrine yoḳdur ġāyāt

27. **beni:**-*i*
Gazel 29
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni sūzān iden ʿışḳ āteşine sūz-ı sīnemdür
Günehdür ehl-i ʿiṣyānuñ yiri nār olmaġa bāʿis

28. **benden:**-*den*
Gazel 34
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte saña benden bir ḳulaç

29. **beni:**-*i*
Gazel 37
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bīçāre Ḳabūlī beni sevmez dir imişsin
Düşmen sözidür diñleme bi'llāh Meḥemmed

30. **ben:**
Gazel 39
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben zār u günehkāra şefāʿat demi geldi
Yandurma beni āteş-i hicrāna muḫalled

31. **beni:**-*i*
Gazel 39
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben zār u günehkāra şefāʿat demi geldi
Yandurma beni āteş-i hicrāna muḫalled

32. **beni:**-*i*
Gazel 39
Mısra: **6**

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nār-ı ġam-ı hicrāna günāhumca yanayın
Tek eyle beni cennet-i kūyuñda müʾebbed

33. **baña:**-*a*
Gazel 40
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

34. **baña:**-*a*
Gazel 53
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳadem başmış benem evvel ḳademde vādi-i ʿışḳa
Nola dirlerse ʿālemde baña Mecnūn-ı s̱ānīdür

35. **benem:**-*em*
Gazel 53
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳadem başmış benem evvel ḳademde vādi-i ʿışḳa
Nola dirlerse ʿālemde baña Mecnūn-ı s̱ānīdür

36. **baña:**-*a*
Gazel 59
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gerçi kim kāşāneme çoḳ ḳāmet-i bālā gelür
Ol sehī-ḳad baña ammā cümleden aʿlā gelür

37. **baña:**-*a*
Gazel 59
Mısra: **12**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Laʿl-i cān-baḫşuñdur iḥyā eyleyen dil mürdesin
Ol baña rūḥ-ı mücerred muʿciz-i ʿĪsā gelür

38. **ben:**
Gazel 61
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nola refʿ eyleseñ mānend-i z̲erre ḫāk-i z̲illetden
Reh-i kūyuñda ol ben ḫāke yirden göge minnetdür

39. **beni:**-*i*
Gazel 61
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni öldürdi ġayret ġayrı terk et bendeñi gözet
Maḥall-i merḥamet vaḳt-i ḥamiyyet cāy-ı ʿizzetdür

40. **ben:**
Gazel 62
Mısra: **13**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben zer ü sīme Ḳabūlī iltifāt itmem faḳīr
Raġbet-i dīnār u dirhem aġniyā yanındadur

41. **baña:**-*a*
Gazel 63
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḥażīż-i ḫāk-i devlet evc-i rifʿatden baña yegdür
Ki zer-taḫt-ı s̱üreyyādan ʿārife taḫt-ı s̱erā yegdür

42. **beni:**-*i*
Gazel 64
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḥm-ı tīġüñ sīnede

Sen hemān ey dil beni
ṣulḥ idegör ol da biter

43. **benüm:**-*üm*
Gazel 64
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī leşker-i ġamla
çıḳışmaḳ sehl idi
Çıḳsalar anlar da
meydāna benüm gibi birer

44. **beni:**-*i*
Gazel 67
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-
fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi
boynum var kefīlüm var

45. **benüm:**-*üm*
Gazel 67
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Vefā vü maʿdeletden yüz
çevirmez merḥamet ehli
Benüm bir ʿadle māyil
pādşāh-ı bī-ʿadīlüm var

46. **benüm:**-*üm*
Gazel 68
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şarşılur ḳaṣr-ı felek derd
ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm ey
naḫl-i cefā ṣarṣardur

47. **ben:**
Gazel 70
Mısra: **13**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Leşker-i ġamla Ḳabūlī
çıḳışurdum ben de
Çıḳsa anlar daḫı ortaya
benüm gibi birer

48. **beni:**-*i*
Gazel 70
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sīnede bitmedi gerçi
ḳılıcuñ yāreleri
Ṣulḥ iderseñ beni bir būse
ile ol da biter

49. **benüm:**-*üm*
Gazel 70
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āteş-i ḥasret ile yandı
ṭutuşdı yüregüm
Kim gelürse yanuma
şimdi benüm o da yanar

50. **benüm:**-*üm*
Gazel 70
Mısra: **14**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Leşker-i ġamla Ḳabūlī
çıḳışurdum ben de
Çıḳsa anlar daḫı ortaya
benüm gibi birer

51. **beni:**-*i*
Gazel 75
Mısra: **12**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳāmetüm ʿışḳ ile ḫamīde
ḳılan
Beni pīr eyleyen cüvān
dil-ber

52. **ben:**
Gazel 81
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden
özge ben derdmendüñ
dermānı zīrā
Derdüm füzündur baḫtum
nigündur żaʿfum ḳavīdür
ṭāliʿ zebündur

53. **bendedür:**-*de, -dür*
Gazel 82
Mısra: **1**

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yoḳdur günāh o ġamzesi ḫūnīde bendedür
Şāhum ṣuç öldürende degüldür ölendedür

54. **benüm:**-*üm*
Gazel 85
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dār-ı cihānı başuma teng eyleyen benüm
Bir ṣūḫ-ı pīrehen-i teng ü cāme-i tengdür

55. **beni:**-*i*
Gazel 100
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni gördükce müjeñ ey ḳaşı yā tīr çeker
Ḫışm idüp ġamzelerüñ üstüme şemşīr çeker

56. **benüm:**-*üm*
Gazel 105
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul degüldür ḫayli ḳābildür
Benüm sulṭānum iḥsāñ eyle ʿālem şimdi ḫālīdür

57. **ben:**
Gazel 111
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Fikr-i ġam-ı maḥabbet öldürdi ehl-i ʿışḳı
Ben bildügüm efendi bir mühlikāta beñzer

58. **ben:**
Gazel 113
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nāle-i sūz-ı dilüm ḫāmūş ider bülbülleri
Ben fiġāna başlasam murġān-ı ḫoş-gūlar ṭurur

59. **beni:**-*i*
Gazel 113
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gel tebessüm ḳıl beni giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol ġonça-leb güler ṭurur

60. **baña:**-*a*
Gazel 119
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cefā eylerse dil-ber baña ġāyet ḥaẕ ider cānum
Anuñ cevri cihānuñ itdügi iḥsāndan yegdür

61. **ben:**
Gazel 123
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

62. **ben:**
Gazel 123
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

63. **baña:**-*a*
Gazel 127
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Eẕān-ı ṣubḥa dek her gice nāle baña ḳalmışdur
Fiġānumdan olup bīdār ʿālem ṭaña ḳalmışdur

64. **baña:**-*a*
Gazel 132
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Her ḳaçan seyr-i gülistān eylesem sensüz baña
Ġonçalar peykān olur ey ruḫları gül-nār nār

65. **ben:**
Gazel 135
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Aġlatma ben ġarībüñ şād olmasun raḳībüñ
Aġlatma ʿandelībüñ kim āh u zāra döymez

66. **beni:**-*i*
Gazel 151
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni öldürse yāre nesne dimeñ
Ḳātil-i ʿāşıḳa suʾāl olmaz

67. **ben:**
Gazel 152
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben mürdesin iḥyā idüp dir ol ṭabīb-i cān u dil
Derd ehlinüñ dermānıyuz yaʿni ki ādem cānıyuz

68. **benüm:**-*üm*
Gazel 154
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ġamuñla dīde ḳanlar dolmayınca eşk ṣāf olmaz
Benüm serv-i revānum ṣu bulanmayınca ṭurılmaz

69. **beni:**-*i*
Gazel 161
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni öldürdi bir üslūbı levendāne güzel
Ey Ḳabūlī daḫı bir böylece üslūb olmaz

70. **beni:**-*i*
Gazel 165
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

71. **baña:**-*a*
Gazel 173
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Tebessüm ġonça-i ḫoş-būña lāyıḳ
Ġamuñla nāle ḳılmaḳ baña maḫṣūṣ

72. **baña:**-*a*
Gazel 173
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī aġlamaḳ gülmek muḥaṣṣal
Biri saña birisi baña maḫṣūṣ

73. **baña:**-*a*
Gazel 174
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İle luṭf idersin bize cevr ü nāz
Behey ẓālim ancaḳ baña mı ġaraż

74. **ben:**
Gazel 178
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Güneş gibi felekde menzil-i rifʿat umarken

ben
Mekānum ẕerreveş ḫāk-i meẕellet eyleyen ṭāliʿ

75. **beni:**-*i*
Gazel 187
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Pīr-i ʿuşşāḳ-ı ḫıred-mend ʿazīz-i pür-şevḳ
Şehr-i ʿışḳ içre beni sūḳ-ı ġama eyledi sevḳ

76. **beni:**-*i*
Gazel 187
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ṭaʿn u teşnīʿ-i ʿadū ʿavʿav-ı kelb-i kūyuñ
Kūyuña varmaġa ey māh beni eyledi ʿavḳ

77. **baña:**-*a*
Gazel 189
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

78. **ben:**
Gazel 192
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dām-ı zülf-i nigāra bend olana
Ben de bildüm ki ḳayd u bend gerek

79. **ben:**
Gazel 193
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cān u dilden nola olsam ben de ʿabdi ʿAbdinüñ
Şāh-bāz-ı çeşmi murġ-ı cānı ḳapdı ʿAbdinüñ

80. **benüm:**-*üm*
Gazel 200
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Benüm efkār-ı zülfüñden murādum kesb-i cemʿiyyet
Senüñ ḫāṭır perīşān eylemekdür ey perī şānuñ

81. **benem:**-*em*
Gazel 209
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şīrāne süvār olsa nola Düldül-i nāza
Öñünce benem Ḳanber-i pūyānı ʿAlinüñ

82. **baña:**-*a*
Gazel 212
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī mevsimindedür ṣafāsı daḫı gülzāruñ
Ocaḳ başı hele bildüm baña begden paşadan yeg

83. **baña:**-*a*
Gazel 213
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Her ne olursa luṭfuñ efendi baña gerek
İḥsānı mā-verāya iderseñ revā degül

84. **baña:**-*a*
Gazel 218
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gitdi yiriyle ḳalmadı ārām u ṣabr-ı dil
Cānā inanmaz iseñ eger baña ara gel

85. **beni:**-*i*
Gazel 226
Mısra: **1**

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni aḳrān arasında ser-efrāz eyle sulṭānum
Zamānı geçmedin maʿhūdı ifrāz eyle sulṭānum

86. **beni:**-*i*
Gazel 230
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cüdā idüp beni senden seri tenden cüdā ḳılma
ʿİnāyet eyle luṭfuñla ḳaḳıma ḳıyma sulṭānum

87. **baña:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

88. **ben:**
Gazel 235
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

89. **ben:**
Gazel 235
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bīçāre göñül derdüñe sen çāre ararsın
Çāreñ saña ben derdümi bī-dermāna degişmem

90. **ben:**
Gazel 235
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Tāc ile ḳabāyı küleh ü şāla degişdüm
Bu kisveti ben ḫilʿat-i sulṭāna degişmem

91. **ben:**
Gazel 235
Mısra: **14**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dilden dür ü gevher şaçılur şimdi Ḳabūlī
Ben kāna degül ṭabʿumı ʿummāna degişmem

92. **benüm:**-*üm*
Gazel 237
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yir yüzin itsün āb-ı kerīm yem
Benüm ey dil bu çeşm-i nemdür nem

93. **ben:**
Gazel 239
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kāmkārā nice bir derd ü ġam-ı nā-kāmī
Niçeler kām ala lāyıḳ mı ḳalam ben nā-kām

94. **beni:**-*i*
Gazel 239
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Penc mah ki iki mektūb-ı şefāʿatle bizi
Yedi bu derdi beni çāre gör ey şāh-ı hümām

95. **baña:**-*a*
Gazel 242
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nevbet Ḳabūli mülk-i suḫanda baña dönüp
Ben daḫı başḳa başuma mihterlik eyledüm

96. **ben:**
Gazel 242
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nevbet Ḳabūli mülk-i suḫanda baña dönüp
Ben daḫı başḳa başuma mihterlik eyledüm

97. **ben:**
Gazel 243
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hele ben laʿli leb-i dil-bere beñzer diyemem
Ḥacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem

98. **ben:**
Gazel 243
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ṣararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

99. **benüm:**-*üm*
Gazel 245
Mısra: **12**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gitdi eyyām-ı tenaʿum bu tażarruʿ günidür
Ey Ḳabūlī sözümi diñle benüm var epsem

100. **ben:**
Gazel 247
Mısra: **11**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳapuñda her ḳuluñ manṣıbda maḥrūm itme ben zārı
Cihānı ʿadl ile ṭoldur ʿadālet eyle sulṭānum

101. **beni:**-*i*
Gazel 247
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni mektūb-ı cān-baḫşuñla iḥyā idecek demdür
Ḥayāt-ı tāze virsün ḫāke himmet eyle sulṭānum

102. **benem:**-*em*
Gazel 251
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Benem ol ser-tırāş ber-ser hem
Ḫaṭ-ı yārüñ kökin güne sersem

103. **beni:**-*i*
Gazel 251
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀleme fāş ider beni aġyār
Yār ile ʿālem itdügüm dirsem

104. **benem:**-*em*
Gazel 254
Mısra: **17**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gil-i ḫaṭāda benem esb-i pāy-ı laġzīde
Bürīde-pāy ḳalursam dirīġ ü ḥasret ü ġam

105. **ben:**
Gazel 255
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gözin ırmaz kevākib āsmān-ı āstānuñdan
Bi-ḥamdi'llah felekde ben de bir ṣāḥib-naẓar buldum

106. **ben:**
Gazel 255
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi kim semtiyle ḳullanduḳ

Dimiş dünyā sarāyında daḫı ben şimdi er buldum

107. **ben:**
Gazel 257
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İtlerinden ʿadd iderse ol gözi ʿayyār yār
İşiginde buluram ben ʿāşıḳ-ı bed-ñām nām

108. **ben:**
Gazel 257
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaşıl sen idesin inʿām ʿām

109. **beni:**-*i*
Gazel 257
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İtmedi bir kez beni ol ḳāmeti şimşād şād
Anuñ içün itdi ḳaddüm miḥnet ü ālām lām

110. **ben:**
Gazel 259
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yanuñda gerçi manṣıba yoḳdur liyāḳatüm
Bāri ʿadūya ḳarşu nola ben de yād olam

111. **ben:**
Gazel 259
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Manṣıb gibi ʿazīz ol eyā şāh-ı nīk-baḫt
Lāyıḳ mı ben ḳapuñda ḫazīnü'l-fuʾād olam

112. **ben:**
Gazel 259
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sulṭānum işigüñde ṭururken revā mıdur
Her kişi ber-murād ola ben nā-murād olam

113. **beni:**-*i*
Gazel 263
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ceresāsā reh-i ʿışḳuñda feryād itsem ey sāḳī
Fiġānum gūş ḳılmazsın beni sen ḳanzil añlarsın

114. **ben:**
Gazel 265
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bāʿiş-i ẕillet olan ben ḫāke ʿizzet bulmasun
Ḥalüme raḥm itmeyen ʿālemde raḥmet bulmasun

115. **ben:**
Gazel 265
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben dıraḫt-ı mīvedārum olduġum götürmeyen
Oñmasun hem bitmesün ʿālemde devlet bulmasun

116. **baña:**-*a*
Gazel 269
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Derūn-ı dilde ṣaḳlarsam nola sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ
Muʿazzezdür baña derd ü ġamuñ öz kendü cānumdan

117. **baña:**-*a*
Gazel 275
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Vaż‘ idüp dil-ber baña hīç iltifāt itmez geçer
Aña söyleñ luṭf idüp vaż‘ını taġyīr eylesün

118. **beni:**-*i*
Gazel 275
Mısra: **11**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Pīr iken ‘ışḳuñ yine tāze cüvān itdi beni
Nev-cüvānum göreyin Mevlā seni pīr eylesün

119. **ben:**
Gazel 277
Mısra: **11**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ‘ayn-ı ‘ināyet bilürin

120. **ben:**
Gazel 277
Mısra: **12**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ‘ayn-ı ‘ināyet bilürin

121. **benüm:**-*üm*
Gazel 281
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dirīġ itme benüm sulṭānum iḥsān eyle iḥsānuñ
Kerem ehli olan luṭfın dirīġ eyler mi sā’ilden

122. **ben:**
Gazel 283
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

123. **ben:**
Gazel 283
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫūblar başı imiş çünki Ḳabūlī ol şāh
Ben daḫı ḫūblaruñ başına ḳurbān olayın

124. **beni:**-*i*
Gazel 283
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gözi öldürdi ḳaşı naḳşı helāk itdi beni
Ḳaşına naḳşına naḳḳāşına ḳurbān olayın

125. **ben:**
Gazel 289
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Mey-i ‘ışḳuñla mest ise ‘ālem
Ben senüñ leblerüñde ḥayrānın

126. **baña:**-*a*
Gazel 290
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gülşenüñ neyleyelüm serv ü gül-i raʿnāsın
Baña sen cümleden ey ruḫları gül raʿnāsın

127. **benüm:**-*üm*
Gazel 291
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

‘Ālemde bir benüm gibi ‘āşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

128. **ben:**
Gazel 292
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳāniʿ olup bīş ü keme başılmayup ceyş-i ġama
Ben de Ḳabūlī ʿāleme sulṭān olayın bir zamān

129. **ben:**
Gazel 293
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Devr elinden ey göñül āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

130. **ben:**
Gazel 293
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Devr elinden ey göñül āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

131. **ben:**
Gazel 293
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zīr-i seng-i āsyāb-ı tengnā-yı çarḫda
Dāne-i gendüm gibi ser-ḫurde sen ġam-ḫurde ben

132. **ben:**
Gazel 293
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bād-ı serd-i āh ile ālām-ı berd-i rāh ile
Ser be-rāh efgende-pāy efşürde sen efsürde ben

133. **ben:**
Gazel 293
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gird-bādāsā ser-i kūy-ı belā-yı ʿışḳda
Ḫār-ı gerd-ālūde sen ḫāşāk-i bād-āverde ben

134. **ben:**
Gazel 293
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

135. **ben:**
Gazel 294
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gidersin bu ḫayālāt-ı muḥālātı ʿadū dilden
Ki geçile beni sulṭānuma ben de geçem sizden

136. **beni:**-*i*
Gazel 294
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gidersin bu ḫayālāt-ı muḥālātı ʿadū dilden
Ki geçile beni sulṭānuma ben de geçem sizden

137. **baña:**-*a*
Gazel 295
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Olsam belā-yı ʿışḳun ile mübtelā Ḥüseyn
Eyler midüñ bu deñlü cefā baña yā Ḥüseyn

138. **beni:**-*i*
Gazel 295
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āb-ı viṣāle ḳarşu Ḥüseyn ʿışḳına beni
Dil-teşne deşt-i miḥnet içinde ḳoma Ḥüseyn

139. **ben:**
Gazel 308
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gel naṭʿ-ı maḥabbetde şehā bir sen ü bir ben
Şaṭranc oyunın oynayalum māt ola düşmen

140. **ben:**
Gazel 309
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳaçan ḳaddi ben ḫāke sāye ṣala
ʿAyānen görinür zemīn ü zamān

141. **ben:**
Gazel 316
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Rübūde ḳıldı dil-i nā-tüvānı bir demde
Ṣaçuñ ben ejder-i merdüm-şikāra beñzedeyin

142. **baña:**-*a*
Gazel 317
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir gedā himmeti yegdür baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre bizi dağdaġadan

143. **ben:**
Gazel 326
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Māʾilin ḳāmeti bālāları seyr eylemege
Ṭoġrusı bu ki ben ol ḳaddi çenārı severin

144. **ben:**
Gazel 326
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zene meyl eylemezin ḫāṣılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u neʿārı ne vaḳārı severin

145. **ben:**
Gazel 327
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

146. **ben:**
Gazel 327
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

147. **ben:**
Gazel 327
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ölümlük olanı ḳorsın helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu itdügüñ aña helākem ben

148. **ben:**
Gazel 327
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Reh-i seyl-āb-ı ġam pirāmen-i kūh-ı belā mānend
Ġamuñla yāre yāre pāre pāre çāk çākem ben

149. **ben:**
Gazel 327
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ṣafādan luṭfdan ḫālī degüldür mīve-i naẓmum
Riyāż-ı bāğ-ı ʿirfān içre tā kim aña tākem ben

150. **ben:**
Gazel 327
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kemend-i ġuṣṣā vü ġamdan iki ʿālemde āzādem
Ḳabūlī bende-i fermān-ı pīr-i ʿışḳ-ı pākem ben

151. **baña:**-*a*
Gazel 329
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Pelās-ı şāl-ı ṣad-pāre baña ṣad bāre bihterdür
Serengīden durengīden firengīden duḥāvīden

152. **ben:**
Gazel 337
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sen āftāb-ı keremsin yanuñda ben ẕerre
Ṭarīḳ pertev-i ḫurşīd ü ẕerre de yoluñ a

153. **ben:**
Gazel 345
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Muḳīm-i kūy-ı yār ol bekle yerüñdür didüm saña
Niçün olmazsın ey dīvāne dil ben didügüm yerde

154. **ben:**
Gazel 351
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ḫāke nem-i luṭfuñ ile neşv ü nemā vir
Bārān-ı vefā yaġdur efendi yüzüm üzre

155. **ben:**
Gazel 354
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Herkesüñ Ḥaḳdan birer maḳṣūdı var ammā ki ben
İsterem aʿdāña ẕillet saña çoḳ rifʿat vire

156. **ben:**
Gazel 357
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Rez duḫterini cānı gibi ḥıfẓ ider fuçı
Meydānda ben anı ṭolu gördüm ḳuşaġına

157. **beni:**-*i*
Gazel 364
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Mestāne baḳışlarla beni eyledi meftūn
Kim dirdi senüñ ḳara gözüñ ʿaḳlumuz ala

158. **beni:**-*i*
Gazel 364
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Tīġüñ beni aġlatmaġ ile yanuña geçdi
El üzre ṭutulsa nola saʿy eyledi māla

159. **baña:**-*a*
Gazel 372
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī baña meyl eylemez ol yār dime

Ḫūblar ġāyet ile māyil olur ʿuṣṣāḳa

160. **beni:**-*i*
Gazel 374
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Vār iken ʿāṣıḳuñ iḳrārı günahkārlıġa
Yārine dir mi ḳabūl eyle beni yārlıġa

161. **ben:**
Gazel 375
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

162. **ben:**
Gazel 378
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben gel disem aġyār ile bezme otursın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

163. **ben:**
Gazel 378
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben gel disem aġyār ile bezme otursın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

164. **beni:**-*i*
Gazel 393
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni bülbül gibi gūyā ider gülzār-ı ʿālemde
Ḳabūlī gül-ruḫān-ı gülşen-ābād-ı Gelibolı

165. **beni:**-*i*
Gazel 394
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Uġratdı Kerbelā-yı belāya bürehne-pā
Deşt-i ġama düşürdi beni ḳıldı serserī

166. **beni:**-*i*
Gazel 394
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ol şūḫ müntehā-ḳad ü küçük-dehāndur
Terk itdüren cihānda beni efser ü seri

167. **ben:**
Gazel 402
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bu sūr-ı pür-sürūr-ı pādşāhīde gülüp herkes
Revā mı ben ġarībüñ aḳa deryālar gibi yaşı

168. **beni:**-*i*
Gazel 403
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bezm-i belāda iñler isem nola ney gibi
Devrān ayaġa şaldı beni dürd-i mey gibi

169. **ben:**
Gazel 408
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kīmyādur ger olursa naẓaruñ ben ḫāke
Ḫāki altun ider erbāb-ı kemālüñ naẓarı

170. **beni:**-*i*
Gazel 409
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Alduñ elden o māh ile mihri
Beni mi gördüñ ey felek beni mi

171. **beni:**-*i*
Gazel 409
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Alduñ elden o māh ile mihri
Beni mi gördüñ ey felek beni mi

172. **beni:**-*i*
Gazel 409
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳıldı bülbül gibi beni nālān
Diñlemez mi o ġonça şīvenümi

173. **ben:**
Gazel 418
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Pençe-i ḳaplān-ı miḥnetden ḫalāṣ it bendeñi
Bir ʿAlīlük eyle ben bīmāra arslānum ʿAli

174. **beni:**-*i*
Gazel 418
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Teşneyem āb-ı zülāl-i laʿlüñe ḳandur beni
Sāḳi-i Kevs̱er olan ey çeşm-i mestānum ʿAli

175. **beni:**-*i*
Gazel 430
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle cihān sen gideli

176. **beni:**-*i*
Gazel 430
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle cihān sen gideli

177. **ben:**
Gazel 441
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir aġız kāġıd ile ben ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt ile şād itseñ olmaz mı

178. **benüm:**-*üm*
Gazel 442
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Virem ḳollaruña bend-i ḥamāyıl
Benüm boynuma var ise vebāli

179. **ben:**
Gazel 447
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Didüm ben daḫı aña bu zamāndur
Büyük söyleyenüñ başına ugrar

180. **beni:**-*i*
Gazel 449
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çignesin ḫāk-i rehüñ gibi beni düşmen ü dost
Tek yüzüñ görmege bir daḫı yine yol olsun

181. **beni:**-*i*
Gazel 472
Mısra: **3**

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni öldürmek ile ġamzeñe ḳan girmez imiş
Dem-i bismilde olan nerd ise ḳaṣṣābuñdur

182. **beni:**-*i*
Gazel 479
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İñleden bülbül gibi ol ruḫları güldür beni
Ey felek sen bāri giryān eyleme güldür beni

183. **beni:**-*i*
Gazel 479
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İñleden bülbül gibi ol ruḫları güldür beni
Ey felek sen bāri giryān eyleme güldür beni

184. **beni:**-*i*
Gazel 479
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Mübtelāsın öldürür bir şūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ ey perī öldür beni

185. **beni:**-*i*
Gazel 479
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Būse-i laʿlüñ temennāsındadur cānā göñül
Saña böyle bī-te'emmül söyleden müldür beni

186. **ben:**
Gazel 485
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ṭururken daḫı nevbet mi deger bir ferde
Rūz-ı ferdā ṣorılursa kişi ferdā ferdā

187. **baña:**-*a*
Gazel 487
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ṣararsa ey güneş zer gibi ġamdan çehre-i zerdüñ
Bilürdüñ çekdügüm derdi baña fi'l-cümle beñzerdüñ

188. **baña:**-*a*
Gazel 487
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḥalīlüm aña şimdi çoḳ nedāmetler çeker misin
Cefāyı azar azar it didükce baña azarduñ

189. **baña:**-*a*
Gazel 491
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kim virür baña ḳażā il ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

190. **ben:**
Gazel 501
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bilmem nedür günāhum ben zār u bī-mecāle
Ġamzeñ olur ḥavāle zülfüñ ider iṭāle

191. **beni:**-*i*
Gazel 510
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dil-i pür-ıżṭırābumdan ḫumār-ı miḫneti defʿ it
Ṣarāb-ı iltifātuñla beni mest eyle sulṭānum

192. **baña:**-*a*
Gazel 515
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀşıḳam öpsem baña
lāyıḳ durur cānān elin
Bende kim ẕü'l-ḳadr ola
lā-büd öper sulṭān elin

193. **baña:**-*a*
Gazel 515
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir ayaḳ şundı Ḳabūlī
baña sāḳī-i fenā
Çekmege ḳatlanmadı
çekdi yiter devrān elin

194. **benüm:**-*üm*
Gazel 516
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āsiyāb-ı çarḫ ögütsün
dāne-i ʿömrüm müdām
Ger benüm gendüm kadar
kendümde kendüm var ise

195. **ben:**
Kaside 2
Mısra: **75**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ki pā-māl-i cefā ḫāki
gibi tīre-dilem
Tīredür baḫt-ı siyāhumla
şebāsā devrān

196. **beni:**-*i*
Kaside 2
Mısra: **84**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āsmān-ı hünere mihr-i
żiyā-güster iken
Ẕerreveş yirlere çalmaḳ
beni lāyıḳ mı zamān

197. **benüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **92**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ţutdı luṭfuñ etegin kesme
ümīdüm elini
El benüm ey şeh-i
ferḫunde senüñdür dāmān

198. **baña:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **87**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ammā baña Ḳabūlī
ḫırmāna bāʿiş oldı
Maḥrūm olur olursa dānā
bu semte dāḫil

199. **ben:**
Kaside 3
Mısra: **74**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Mīr-i livā olurmış beş altı
yükle evvel
Ben altı yükle şimdi
olmaḳ revā mı ʿāṭıl

200. **ben:**
Kaside 3
Mısra: **82**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yañlış ḫayālmiş o fikr-i
muḫāl imiş bu
Bilmem ben anı bunı ey
şehriyār-ı kāmil

201. **bendeñ:**-*deñ*
Kaside 3
Mısra: **75**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bendeñ ḳıyās iderdüm
kim māla ṭoġruluḳla
Bir ḫıdmet eyleyeydüm
kim ḫalḳ olaydı ḳāyil

202. **baña:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **168**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳullarumdur diyüben
niʿmet ile besledügüm
Niʿmeti niḳmete tebdīl
idiyor baña müdām

203. **beni:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **181**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Kim ki rencīde iderse beni etbāʿumdan
Şemme-i ġonca-i luṭfum idemez istişmām

204. **beni:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **183**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Beni görmez ḥarem-i ḫāṣuma nā-maḥremdür
Kim olur dīde-i nā-maḥreme dīdār ḥarām

205. **benüm:**-*üm*
Kaside 4
Mısra: **65**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm
Ḫāşe li'lleh ki edeb terk idene ola rıżām

206. **benüm:**-*üm*
Kaside 4
Mısra: **65**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm
Ḫāşe li'lleh ki edeb terk idene ola rıżām

207. **benüm:**-*üm*
Kaside 4
Mısra: **65**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm
Ḫāşe li'lleh ki edeb terk idene ola rıżām

208. **benüm:**-*üm*
Kaside 4
Mısra: **65**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm
Ḫāşe li'lleh ki edeb terk idene ola rıżām

209. **baña:**-*a*
Kaside 6
Mısra: **61**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

ʿAdem diyārına ʿazm eyleyen baña uysun
Bugün bu yolda benem pīşvā-yı ehl-i sefer

210. **benem:**-*em*
Kaside 6
Mısra: **62**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

ʿAdem diyārına ʿazm eyleyen baña uysun
Bugün bu yolda benem pīşvā-yı ehl-i sefer

211. **ben:**
Kaside 7
Mısra: **69**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳadrüñi ben bilürin cevheri ṣarrāf añlar
Ne bilür mertebe-i ẕātuñı ḥükkām-ı ḳużāt

212. **ben:**
Kaside 10
Mısra: **56**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

213. **benden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **44**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gūşvār it gūşuña dürr-i Necef gibi sözüm

Pendüm ışġa eyle benden yaña ṭut ḳulaḳ dede

214. **benden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **45**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gel naṣīḥat diñle benden ögüt al şāyed saña
Bir gün ola lāzım ola bu kelām-ı ḥaḳ dede

215. **ben:**
Kaside 11
Mısra: **14**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳatıḳ aşlu yanıḳ başlu çaṭıḳ ḳaşlu çıtaḳlardur
Ḫayır gelmez gidilerden hele ben şerlerin gördüm

216. **ben:**
Kaside 11
Mısra: **32**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

217. **ben:**
Kaside 11
Mısra: **36**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gedükī-aṣl olanuñ bellüdür yiri gedük ḳalmaz
Beg oġlı beg olanlar yir bulur ben yirlerin gördüm

218. **benüm:**-*üm*
Kaside 12
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bilmezem müʾminligin ammā benüm fehm itdügüm
Yeg bilür kāfirligi baṭrīḳden ḳıssīsden

219. **benüm:**-*üm*
Kıt'a 1
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Benüm aġladuġum bu ʿālemde
Ḫāne maʿmūrlıḳ muʿammerlik

220. **benüm:**-*üm*
Kıt'a 1
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

221. **ben:**
Kıt'a 4
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Şādmān il ṣafā-yı vaṣluñ ile
Ben ġamuñla ġarīb ü pāmālin

222. **ben:**
Kıt'a 8
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Mülāzemet degül ey şeh ġubār-ı dergāhuñ
Dür-i külāh-ı saʿādet durur bu ben ḫāke

223. **benüm:**-*üm*
Kıt'a 13
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

224. **ben:**
Kıt'a 24
Mısra: **1**

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ne ġamlar yutduġum laʿlüñ ġamıyla ölicek
Ṣaġ olanlar göreler cānā yüregüm yaralar

225. **ben:**
Kıt'a 25
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

226. **ben:**
Kıt'a 25
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

227. **baña:**-*a*
Kıt'a 27
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bunı vird idüp dir Ḳabūlī faḳīr
Baña senden olur meded yā Ġanī

228. **beni:**-*i*
Kıt'a 27
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İşigüñde āyā sirişküm gibi
Neden düşdi gözden bıraḳmaḳ beni

229. **ben:**
Kıt'a 33
Mısra: **19**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hele ben bildügüm bu ʿālemde
Kām-baḫşende vü tüvängerlik

230. **benüm:**-*üm*
Kıt'a 33
Mısra: **21**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

231. **baña:**-*a*
Mesnevi 2
Mısra: **36**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gerçi ḫalḳ içre adı ednādur
Baña nisbet velīkin aʿlādur

232. **baña:**-*a*
Mesnevi 2
Mısra: **60**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Vaṭanum oldığı cihetden aña
Ṭālibem anı himmet eyle baña

233. **ben:**
Mesnevi 2
Mısra: **54**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Luṭf-ı Ḥaḳ ḳalbine hidāyet ide
Anı ben ḳulına ʿināyet ide

234. **ben:**
Mesnevi 2
Mısra: **56**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İki yıldan ziyādedür şāhā
Der-i devletde ben ḳuluñ ḫālā

235. **ben:**
Mesnevi 2
Mısra: **107**

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Demidür ben ḳuluñı şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

236. **beni:**-*i*
Mesnevi 2
Mısra: **102**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İsterem senden ey şeh-i maʿṣūm
Beni luṭfuñdan eyleme maḥrūm

237. **beni:**-*i*
Mesnevi 2
Mısra: **109**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dest-i ġamdan ḫalāṣ eyle beni
Gülerek gönder aġlayı geleni

238. **beni:**-*i*
Mesnevi 2
Mısra: **112**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫüsrev-i kişver-i ʿaṭāsın sen
Behrever ḳıl beni ṭarīḳümden

239. **ben:**
Mesnevi 3
Mısra: **20**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Her kişi luṭf ile ola mesrūr
Ben neden ḳahr ile olam maḳhūr

240. **benem:**-*em*
Mesnevi 3
Mısra: **22**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Devr-i ʿadlüñde herkesüñ ḫāli
İntiẓām üzredür benem ḫālī

241. **baña:**-*a*
Mesnevi 4
Mısra: **102**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳanḳı maṭlab ki ṭālib olsam aña
Virilür ye’s baña şāhāne

242. **ben:**
Mesnevi 4
Mısra: **77**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gelse nā-geh ḳapuña ben maẓlūm
Anı ḫāṣā ki idesin maḥrūm

243. **ben:**
Mesnevi 4
Mısra: **131**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben de meddāḥ-ı ẕāt-ı pāküñ olam
Bende-i pāk ü sīne-çāküñ olam

244. **beni:**-*i*
Mesnevi 4
Mısra: **108**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dir dimez itdürür ne ise murād
Anı mesrūr ider beni nā-şād

245. **ben:**
Mesnevi 5
Mısra: **53**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben daḫı ḳaḳıyup didüm āḫir
Müft olur mı bu ṣūret-i āḫer

246. **ben:**
Mesnevi 5
Mısra: **81**

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ki bir müstaḳīm bendeñ olam
Sāye-veş zār u ser-figendeñ olam

247. **beni:**-*i*
Mesnevi 5
Mısra: **86**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nīze gibi yoluñda ṭoġru olam
Beni oḳ gibi ṣanma uġru olam

248. **benden:**-*den*
Mesnevi 7
Mısra: **70**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Sebaḳdaş olmayan bilmez bu fenden
Gerekse ṭoġru söz gūş eyle benden

249. **baña:**-*a*
Mesnevi 9
Mısra: **62**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Güzeller içre bir heybetlü begsin
Baña sen cümlesinden daḫı yegsin

250. **baña:**-*a*
Muhammes 1
Mısra: **19**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bu felāketler ihānetler ḥaḳāretler baña
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

251. **benüm:**-*üm*
Muhammes 1
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Vādi-i rāh-ı belāda ʿāşıḳ-ı bī-bākler

252. **benüm:**-*üm*
Muhammes 1
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḫāṭır-ı ġamnāklerde āh-ı āteşnākler
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

253. **benüm:**-*üm*
Muhammes 1
Mısra: **15**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Devr elinden bir zamān çekdüm nice derd ü belā

254. **benüm:**-*üm*
Muhammes 1
Mısra: **20**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bu felāketler ihānetler ḥaḳāretler baña
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

255. **benüm:**-*üm*
Muhammes 1
Mısra: **25**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

256. **beni:**-*i*
Müseddes 1
Mısra: **32**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çār-yāruñ dōstı erbāb-ı rafżuñ düşmeni
Ḥażret-i serdār-ı ekremdür beni diñleñ beni

257. **beni:**-*i*
Müseddes 1
Mısra: **32**

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Çār-yāruñ dōstı erbāb-ı rafżuñ düşmeni
Ḥażret-i serdār-ı ekremdür beni diñleñ beni

258. **beni:**-*i*
Müseddes 2
Mısra: **10**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gülşen iken külḫan oldı murġ-ı cānuñ meskeni
Ḥasretā derdā bu fürḳat öldürür āḫir beni

259. **ben:**
Müseddes 4
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

260. **ben:**
Müseddes 4
Mısra: **12**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

261. **ben:**
Müseddes 4
Mısra: **18**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

262. **ben:**
Müseddes 4
Mısra: **19**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ben īcād itdüm
Nola ʿālemde añılsa bir eyü ad itdüm

263. **ben:**
Müseddes 4
Mısra: **24**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

264. **ben:**
Müseddes 4
Mısra: **30**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

265. **benüm:**-*üm*
Müseddes 5
Mısra: **23**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳuluñdur bu dil-i şeydā eger dirseñ benüm nemsin
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

266. **baña:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **11**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İḥsān u luṭf idi baña her demde ʿādetüñ
Ḳaldı göñülde ẕevḳ u ṣafā vü maḥabbetüñ

267. **baña:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **28**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dāl oldı derd-i hecr ile ḳaddüm Ḳabūliyā
Vādī-i hecre düşmege bu dāldür baña

268. **baña:**-*a*
Şarkı 2
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Baña raḥm eylemez ol ruḫı ālüm
Şimden girü bilmem nic'olur ḥālüm

269. **ben:**
Şarkı 2
Mısra: **21**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

İşiginde ben de bir çākeriyem
Ḳabūlīyem yārüñ ġamdan beriyem

270. **ben:**
Şarkı 2
Mısra: **23**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

ʿAlidür sevdigüm ben Ḳanberiyem
Deli göñlüm gibi Düldülüm vardur

271. **benüm:**-*üm*
Şarkı 2
Mısra: **19**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dimedüñ bir kerre şimdi benüm de Yolumda cān virür bir ḳulum vardur

272. **benüm:**-*üm*
Tahmis 5
Mısra: **20**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür dīdeden ṣanma çıḳar nemler
Yüzüm zerdi benüm her demde hem-çün lāle āl oldı

273. **benümçün:**-*üm, -çün*
Tahmis 5
Mısra: **17**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Benümçün ḳanlar aġlarsa nola āh idüp ādemler
Nedür cevr ü cefā-yı dehrden bu çekdügüm ġamlar

274. **beni:**-*i*
Tahmis 8
Mısra: **24**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Bir gülüñ ʿışḳı ile leyl ü nehār
Yā İlāhī beni de bülbülvār

275. **beni:**-*i*
Tahmis 9
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Vücūdum pāy-māl-i rāh-ı miḥnet eyleyen tāliʿ
Cihān içre beni dāyim melāmet eyleyen tāliʿ

276. **beni:**-*i*
Tahmis 9
Mısra: **20**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ṣalup girdāb-ı baḥr-ı fürḳate fülk-i dil-i zārı
Beni zīr-i felekde pür-felāket eyleyen tāliʿ

277. **baña:**-*a*
Tahmis 10
Mısra: **8**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dime meylüm añadur saña raġmen
Baña raḥm eylemezsin aña raġmen

278. **baña:**-*a*
Tahmis 10
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Raḳībe luṭf idersin baña raġmen

Ṣaḳın itdüklerüñ sen cāna ḳalmaz

279. **baña:**-*a*
Tahmis 12
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nideyin el virdügin dünyā baña şimden girü
Ben cihān sevdālarından çekdüm el ey müddeʿī

280. **baña:**-*a*
Tahmis 12
Mısra: **20**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Pāk-bāzān-ı ḥaḳīḳat içre buldı hem-demin
Cīfe-i dünyā ġamı düşmez baña şimden girü

281. **ben:**
Tahmis 12
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ṭutmaz el ditrer ayaḳ geldi fenā şimden girü
Cām-ı ʿişretden çekildüm ben dilā şimden girü

282. **ben:**
Tahmis 12
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Nideyin el virdügin dünyā baña şimden girü
Ben cihān sevdālarından çekdüm el ey müddeʿī

283. **ben:**
Tarih 2
Mısra: **25**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben de Ḳabūlī seyr idüp bu sünnetüñ tārīḫini
Didüm Muḥammed sünnetin bi'llāh icrā eyledüñ

284. **ben:**
Tarih 3
Mısra: **13**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dil-āver-baḫş ḳullar başlamış merd ola ben daḫı
Görüp faḫr eylesem ḳahr olsa gördükçe ʿadū anı

285. **ben:**
Tarih 4
Mısra: **19**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī didüm ben de tārīḫini
Vezīr-i kebīr-i şeh-i dād-gār

286. **ben:**
Tarih 10
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben didüm āyā nedür bu cemʿa bāʿiş bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i saʿdeyndür tārīḫ aña

287. **ben:**
Tarih 11
Mısra: **17**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben didüm mescide tārīḫ hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve ḫayru'l-aʿmāl

288. **ben:**
Tarih 20
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī gūş idüp ben de didüm tārīḫini
Cānı teslīm eyledi Sulṭān Selīm-i pāk-bāz

289. **ben:**
Terci-bend 1
Mısra: **11**

"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben ġarībe diyār-ı ġurbetde
Rūşenā geldüñ āşnā geldüñ

290. **ben:**
Terci-bend 2
Mısra: **27**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ben çıḳardum çünki adı ʿışḳ ile
Şanmañuz şādem melālüm vardur

291. **benden:**-*den*
Terci-bend 4
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey manṣıb isteyen berü gel benden al ḫaber
Merd-i ḫabīr olan kişiye bir ḫaber yiter

292. **ben:**
Tesdis 2
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

293. **beni:**-*i*
Tesdis 2
Mısra: **7**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Eger ḳorsañ beni künc-i belāda āh u zār ile
Dil-i nā-şādumuz daḫı ḳalursa inkisār ile

294. **beni:**-*i*
Tesdis 2
Mısra: **14**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Gelüp meclisde ey ġonca-dehen gülüp açılmazsañ
Beni maḥzūn idüp aġyār-ı bed-ḫūdan kesilmezseñ

295. **benüm:**-*üm*
Tesdis 2
Mısra: **6**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

296. **benüm:**-*üm*
Tesdis 2
Mısra: **12**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

297. **benüm:**-*üm*
Tesdis 2
Mısra: **18**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

298. **benüm:**-*üm*
Tesdis 2
Mısra: **24**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

299. **benüm:**-*üm*
Tesdis 2
Mısra: **30**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

benā:

1. **benā:**
Tarih 16
Mısra: **5**
Bina etti, yaptı.

Ḳad benā dāran ʿale-arḍı
ḥamīmi arḍıhi
Kāne ḳable'l-ān muḥtācen
li-taʿmīrin bihi

2. **benā:**
Tarih 16
Mısra: **8**
Bina etti, yaptı.

Baʿde itmāmi'l-binā'
ḳultu tārīḫen lehu
Ḳad benā li'llāhi
ḫammāmen li-taṭhīrin bihi

be-nām-ı İbrāhīm:

1. **be-nām-ı İbrāhīm:**
Mesnevi 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
İbrahim adlı (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ey semiyy-i nebiyy-i
Ḥayy u Ḳadīm
V'ey müsemmī be-nām-ı
İbrāhīm

benātü'n-naʿş:

1. **benātü'n-naʿş:**
Diğer 1
Mısra: **12**
Küçük Ayı ve Büyük Ayı adı verilen takımyıldızı.

İki vech üzredür kelām-ı metīn
Biri menşūr çün Benātü'n-naʿş

bend:

1. **bend:**
Mesnevi 1
Mısra: **68**
Bağlama, bağlanma.

Be-zen tār-i şeş-ḫāne ez-heft-bend
Dil-i bī-ḳarārem be-yek zār bend

2. **bendüñle:***-üñ, -le*
Gazel 88
Mısra: **10**
Bağ, zincir. II Kölelerin ellerine ve ayaklarına bağlanan zincir.

Yine var bir ʿaceb ḥāl-i melāl-i miḥnet-āmīzi
Ḳabūlī bendeñi bendüñle bend it kim ġulāmuñdur

3. **bend:**
Gazel 192
Mısra: **6**
Bağ, zincir. II Delilerin ellerine ve ayaklarına bağlanan zincir.

Bizi vāʿiẓ naṣīḥate ṭutma
Pend ṭutmaz deliye bend gerek

4. **bend:**
Gazel 211
Mısra: **4**
Bağ, zincir. II Delilerin ellerine ve ayaklarına bağlanan zincir.

Kemende çek dili pend ü naṣīḥate çekme
Efendi pend gerekmez delüye bend gerek

bend bend:

1. **bend bend:**
Beyit 231
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Bölük bölük, parça parça.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nāmum bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

2. **bend bend:**
Gazel 41
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Bölük bölük, parça parça.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nālem bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

bend iden:

1. **bend iden:**
Gazel 29
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bağlayan, tutsak eden (şey).

Dili gīsū-yı yāre bend iden rāz-ı maḥabbetdür
Ene'l-Ḥaḳ sırrıdur Manṣūra ber-dār olmaġa bāʿis

bend it:

1. **bend it:**
Gazel 88
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bağlamak, zincirlemek. II Esir etmek, hükmü altına almak, tutsak etmek.

Yine var bir ʿaceb ḥāl-i melāl-i miḥnet-āmīzi
Ḳabūlī bendeñi bendüñle bend it kim ġulāmuñdur

bend olalı:

1. **bend olalı:**-*alı*
Gazel 209
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bağlanmak. II Tutulmak, âşık olmak.

Dīvānesiyüz bend olalı gerden-i cāna
Zencīr-i ser-i zülf-i perīşānı ʿAlinüñ

bende:

1. **bendeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 23
Mısra: **5**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Gerekdür bendeñe sulṭānum iḥsān
Raʿiyyet olana lāzım riʿāyet

2. **bendeñi:**-*ñ, -i*
Gazel 61
Mısra: **7**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Beni öldürdi ġayret ġayrı terk et bendeñi gözet
Maḥall-i merḥamet vaḳt-i ḥamiyyet cāy-ı ʿizzetdür

3. **bendeyem:**-*y, -em*
Gazel 85
Mısra: **5**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Bir Rūmili dil-āverine bendeyem k'anuñ
Zaḫm-ı külüngi kellede perr-i külengdür

4. **bendedür:**-*dür*
Gazel 87
Mısra: **10**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Rencīde ḳılma anı ḳadem-rence ḳıl şehā
Cān saña bendedür dil ise bende-ḫānedür

5. **bendeñ:**-*ñ*
Gazel 103
Mısra: **5**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Ḳażāya ḳalḳan idüp bendeñ oḳ gibi gönder
Ḫadeng-i himmete ey ḳaşı yā ne ḥāyil olur

6. **bende:**
Gazel 123
Mısra: **6**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Bugün yarın vezīr-i kāmrān olsañ gerek şāhā
Ḳapuñda dürişen bendeñ gibi bir bende lāzımdur

7. **bendeñ:**-*ñ*
Gazel 127
Mısra: **9**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Şehā ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür ġayrdan bendeñ

Hemān luṭf-ı Ḥaḳ ile bu
Ḳabūlī saña ḳalmışdur

8. **bendeñle:**-*ñ, -le*
Gazel 170
Mısra: **4**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Küsdükce gerçi dil-ber
efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi
küsme ki ayru barış

9. **bendeñi:**-*ñ, -i*
Gazel 223
Mısra: **15**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Ḳapuñda bendeñi
düşmānla yeksān itme
iḥsān it
Reh-i kūyuñda tek ḫāk ile
yeksān eyle sulṭānum

10. **bendeñ:**-*ñ*
Gazel 247
Mısra: **3**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Dil ü cān ile bendeñ
olayın luṭfuñla şād eyle
Delīl-i rāh-ı ʿizzet ol
hidāyet eyle sulṭānum

11. **bendeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 270
Mısra: **1**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Şehā luṭfuñ olursa
bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün
olmasun Allāh içün olsun

12. **bendeñi:**-*ñ, -i*
Gazel 285
Mısra: **7**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

İşigüñde ḳuluñam bendeñi
yap sulṭānum
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ
ʿizzet ü rifʿat bilürin

13. **bendeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 418
Mısra: **9**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Bī-meded ḳaldum
ġamuñla bir meded ḳıl
bendeñe
Hey meded öldüm yitiş
gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

14. **bendeñi:**-*ñ, -i*
Gazel 418
Mısra: **7**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Pençe-i ḳaplān-ı
miḥnetden ḫalāṣ it
bendeñi
Bir ʿAlīlük eyle ben
bīmāra arslānum ʿAli

15. **bendeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 482
Mısra: **3**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Destgīr ol bendeñe tā
destgīrüñ ola Ḥaḳ
Pāyüm alup pāymāl itme
efendi destüm al

16. **bende:**
Gazel 515
Mısra: **2**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

ʿĀşıḳam öpsem baña
lāyıḳ durur cānān elin
Bende kim ẕü'l-ḳadr ola
lā-büd öper sulṭān elin

17. **bendeñi:**-*ñ, -i*
Kıt'a 8
Mısra: **5**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Mülāzımīne ḳarışdurma
bendeñi zīrā
Ḳarışmaz āb u türābum
gürūh-ı Etrāke

18. **bende-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **88**

Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i tābende-rā
Ki ān sürḫ-rūyī dehed bende-rā

19. **bendeñe:**-*ñ, -e*
Müseddes 4
Mısra: **7**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Bendeñe cevr ü cefā eylememek ḳābil iken
Bāb-ı inṣāf u ʿadāletde özüñ kāmil iken

20. **bendeñe:**-*ñ, -e*
Tahmis 10
Mısra: **6**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Beḳā-yı salṭanat sulṭāna ḳalmaz
Vefā ḳıl bendeñe aʿdāña raġmen

21. **bendeñe:**-*ñ, -e*
Tesdis 2
Mısra: **16**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Baṣarsañ dīde vü dāmān-ı iḥsānuñla silmezseñ
Eger bir bendeñe cānā vaṣluñ vaʿde ḳılmazsañ

22. **bendeñ:**-*ñ*
Gazel 226
Mısra: **11**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre mümtāz eyle sulṭānum

23. **bendesine:**-*s, -i, -n, -e*
Gazel 508
Mısra: **3**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık/Kabûlî.

Umaram ki bağışlaya bendesine
Günāhum Ḫudā-yı keşīrü'l-mevāhib

24. **bendeñ:**-*ñ*
Kıt'a 25
Mısra: **2**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık/Kabûlî.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

25. **bendeñi:**-*ñ, -i*
Mesnevi 3
Mısra: **23**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık/Kabûlî.

Vaḳtidür bendeñi de şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

26. **bendeñ:**-*ñ*
Kaside 1
Mısra: **42**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Yoluñda herkesüñ ölmek dirilmek cānına minnet
Kimi bendeñ kimi cān ile ḳuluñ kimi ḳurbānuñ

27. **bendeñi:**-*ñ, -i*
Kaside 2
Mısra: **80**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Çoḳ çerāġuñ var işigüñde yiter şemʿ-ṣıfat
Yaḳma nār-ı ġama yaḳ bendeñi de meşʿalesān

28. **bende:**
Kaside 6
Mısra: **24**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

29. **bendeñe:**-*ñ, -e*
Mesnevi 2
Mısra: **34**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Çıḳmasun çarḫa āh-ı pür-dūdum
Bendeñe himmet eyle maḳṣūdum

30. **bendeñe:**-*ñ, -e*
Mesnevi 8
Mısra: **29**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Bendeñe daḫı himmetüñ olsun
Dāʿi-i ʿömr ü devletüñ olsun

31. **bendeye:**-*y, -e*
Mesnevi 8
Mısra: **52**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Sizden ol ehl-i ḥükme bu iḥsān
Bendeye oldı mūcib-i ḥırmān

32. **bende:**
Şarkı 1
Mısra: **17**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Eger şāh u eger bende
Gider ḳarār itmez bunda

bende āzād eylemek:

1. **bende āzād eylemek:**-*mek*
Gazel 191
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Köle azat etmek.

Ḳayd-ı miḥnetden nice mücrimleri ʿıṭlāḳ idüp
Bend-i z̲illetden hezārān bende āzād eylemek

bende benefşe:

1. **bende benefşe:**
Gazel 390
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Köle menekşe, esir olmuş menekşe. II Sevgilinin saçı.

Ezhāra olup peyk-i şitābende benefşe
Düşında yatur şāha geçer bende benefşe

bendegānuñ iftiḫārısın:

1. **bendegānuñ iftiḫārısın:**-*sın*
Gazel 266
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kulların iftiharı. II Âşıkların kul olmakla övündükleri sevgili.

Nice bāb-ı saʿādet-baḫşuña yüz sürmesünler kim
Ḳabūlī gibi nice bendegānuñ iftiḫārısın

bende-ḫāne:

1. **bende-ḫānedür:**-*dür*
Gazel 87
Mısra: **10**
Köle evi. II Âşığın gönlü.

Rencīde ḳılma anı ḳadem-rence ḳıl şehā
Cān saña bendedür dil ise bende-ḫānedür

bende-i āl-i ʿabā:

1. **bende-i āl-i ʿabā:**
Kaside 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hazreti peygamberin ailesinin kölesi.

Muḥibb-i ḫānedān u bende-i Āl-i ʿAbā yaʿni
Tevellādan tesellādan olan insāna ʿışḳ olsun

bende-i āl-i Muḥammed Muṣṭafā:

1. **bende-i āl-i Muḥammed Muṣṭafā:**
Beyit 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhammed

Mustafâ'nın ailesinin kölesi.

Mühr-bend-i mühr-i ḫatm-i enbiyā
Bende-i āl-i Muḥammed Muṣṭafā

bende-i Bihzāddur:

1. **bende-i Bihzāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Behzad'ın kölesi. II Ferhat Paşa'ya köle olan Kabûlî.

Dergeh-i ser-ʿaskere gönder Ḳabūlī bendeñi
Diyeler bir bende-i Bihzāddur gönderdigüñ

bende-i dergāhdur:

1. **bende-i dergāhdur:**-*dur*
Gazel 114
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dergâhın kölesi. II Sevgilinin kapısında köle olan âşık/Kabûlî.

Lāyıḳ-ı himmet ġarībüñdür Ḳabūlī-i faḳīr
Āstānuñ muḫliṣi bir bende-i dergāhdur

bende-i dergāh-ı ġam:

1. **bende-i dergāh-ı ġam:**
Gazel 228
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Keder dergâhının kölesi. II Gam ve keder içinde olan âşık.

Şāh-ı iḳlīm-i belāyam ḫüsrev-i mülk-i ʿanā
Çāker-i sulṭān-ı ʿışḳam bende-i dergāh-ı ġam

bende-i dergāh-ı İlāhuz:

1. **bende-i dergāh-ı İlāhuz:**-*uz*
Gazel 360
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İlahi dergâhın kölesi. II Allah yolunda her türlü fermana boyun eğen köle.

Biz ne emīrüz ne vezīrüz ne şāh
Bende-i dergāh-ı İlāhuz İlāh

bende-i dergāh-ı Meḥemmed:

1. **bende-i dergāh-ı Meḥemmed:**
Gazel 37
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mehemmed'in dergâhının kölesi. II Gönül.

Çün oldı göñül bende-i dergāh-ı Meḥemmed
Ḥaḳdan dilerüz vaṣlını bā-cāh-ı Meḥemmed

bende-i efgendeīm:

1. **bende-i efgendeīm:**-*īm*
Gazel 244
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zavallı köle. II Çaresiz ve zavallı Kabûlî.

Mā Ḳabūlī bende-i efgendeīm
Üst sulṭān-ı şehān-ı muḥteşem

bende-i efgende'īm:

1. **bende-i efgende'īm:**-*īm*
Diğer 1
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Zavallı köle. II Çaresiz ve zavallı Kabûlî.

Mā Ḳabūlī bende-i efgende'īm
Dest-i sulṭān-ı şehān-ı muhteşem

bende-i ehl-i iḫtişāṣ:

1. **bende-i ehl-i iḫtişāṣ:**
Mesnevi 8
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
İlim ehlinin kölesi.

Dāḫil-i zümre-i ḫavāṣ olalum

Bende-i ehl-i iḫtiṣāṣ olalum

bende-i evlād:

1. **bende-i evlād:**
Kaside 16
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Soydan gelenlerin kölesi. II Hazreti peygamberin nesline köle olan kişi.

ʿAdū-yı dīn-i pür-kīni cihāndan defʿ ü refʿ içün
Muḥibb-i āl-i Ṭāhā bende-i evlād gönderdüñ

bende-i evlāddur:

1. **bende-i evlāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Soydan gelenlerin kölesi. II Hazreti peygamberin soyundan gelenlere köle olan Ferhat Paşa.

Āl-i ʿOs̱mānuñ ḳulı ḳurbānı āl-i Ḥayderüñ
İki başdan bende-i evlāddur gönderdigüñ

bende-i fermān:

1. **bende-i fermān:**
Gazel 104
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Emir kulu. II Âşık.

Ḫātemüñ mühr-i ḳabūl urmaz idi cebhesine
Olmasa emirüñe bende-i fermān defter

bende-i fermān olam:

1. **bende-i fermān olam:**-*am*
Gazel 398
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Emir kulu olmak.

Bir nev-cüvāna ʿāşıḳ-ı nālān olam gibi
Bir pādşāha bende-i fermān olam gibi

bende-i fermān olup:

1. **bende-i fermān olup:**-*up*
Tesdis 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Emir kulu olmak.

Varup yoluñda ey sīmīn-semen yüz yire urmazsam
Kemīne bende-i fermān olup ḳapuñda ṭurmazsam

bende-i fermāna:

1. **bende-i fermāna:**-*a*
Gazel 223
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Emir kulu. II Âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī bende-i fermān-berüñdür āstānuñda
Kerem ḳıl bende-i fermāna iḥsān eyle sulṭānum

bende-i fermān-berüñdür:

1. **bende-i fermān-berüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 223
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Emri yerine getiren köle. II Âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī bende-i fermān-berüñdür āstānuñda
Kerem ḳıl bende-i fermāna iḥsān eyle sulṭānum

bende-i fermānı:

1. **bende-i fermānı:**-*ı*
Gazel 232
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Emir kulu. II Âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī āstānuñ ḳullarındandur ʿināyet ḳıl
Düşürmezler naẓardan bende-i fermānı sulṭānum

bende-i fermān-ı pīr-i ʿışḳ-ı pākem:

1. **bende-i fermān-ı pīr-i ʿışḳ-ı pākem:**-*em*
Gazel 327

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Halis aşk pirinin fermanının kölesi. II Sevgilinin emrine amade olan âşık.

Kemend-i ġuṣṣā vü ġamdan iki ʿālemde āzādem
Ḳabūlī bende-i fermān-ı pīr-i ʿışḳ-ı pākem ben

bende-i fermān-pezīr:

1. **bende-i fermān-pezīr:**
Gazel 208
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Emir ve buyruklara boyun eğen köle. II Âşığın gönlü.

İşigüñde bende-i fermān-pezīr idüp dili
Bir gedā-yı kemter iken pādşāh itsem gerek

bende-i fermānumuzdur:

1. **bende-i fermānumuzdur:**-*umuz, -dur*
Gazel 146
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Emir kulu. II Âşık.

Bend-i miḥnetden Ḳabūlī bendesin āzād ider
Bende-i fermānumuzdur dirse ger sulṭānumuz

bende-i ʿışḳ:

1. **bende-i ʿışḳ:**
Gazel 144
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk kölesi. II Âşık.

Ey Ḳabūlī göñlümüz alçaḳ durur ġāyet bizüm
Bende-i ʿışḳ olduḳ iller gibi aġalanmazuz

bende-i küstāhdur:

1. **bende-i küstāḫdur:**-*dur*
Gazel 440
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Küstah köle. II Hadsizce davranan âşık.

Būse isterse Ḳabūlī ġam degül eksüklidür
Bende-i küstāḫdur çoḳdur anuñ eksükligi

bende-i maḳbūl:

1. **bende-i maḳbūl:**
Diğer 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hükümdar tarafından beğenilen, kabul görülmüş köle.

Ḥażret-i Yūsuf gibi mebġūż-ı iḫvān eyledüñ
Bende-i maḳbūl iken maġżūb-ı sulṭān eyledüñ

bende-i muḳbil:

1. **bende-i muḳbil:**
Kaside 2
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Mübarek köle. II Kabûlî.

Āstānuñda ḳabūl eyle Ḳabūlī ḳuluñı
Bende-i muḳbil iken tā ola maḳbūl-i cihān

bende-i muḳbil-i sulṭān-ı refīʿü'd-derecāt:

1. **bende-i muḳbil-i sulṭān-ı refīʿü'd-derecāt:**
Kaside 7
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
İtibarı yüce sultanın kutlu kölesi. II Kasidenin sunulduğu ağa.

Saña dirler saña taḥşīş iderler sensin
Bende-i muḳbil-i sulṭān-ı refīʿü'd-derecāt

bende-i nā-şāḍ olanlar:

1. **bende-i nā-şāḍ olanlar:**-*lar*
Müseddes 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutsuz köle olan (kimse).

Bende-i nā-şāḍ olanlar devletinde şād olur

Emrine mīr ü gedā hep tābiʿ ü münḳād olur

bende-i pāk ü sīne-çāküñ:

1. **bende-i pāk ü sīne-çāküñ:**-*üñ*
Mesnevi 4
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Yüreği yaralı ve temiz köle. II Kabûlî.

Ben de meddāḥ-ı ẕāt-ı pāküñ olam
Bende-i pāk ü sīne-çāküñ olam

bende-i sāye-nişīn-i ʿalem-i levlāk:

1. **bende-i sāye-nişīn-i ʿalem-i levlāk:**-*i*
Gazel 217
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Hadis**
Levlâk âleminin gölgesinde oturan köle. II "Lev-lâke lev-lâk le mâ halaktü'l eflâk" yani " Ey habibim! Sen olmasaydın felekleri (kâinatı) yaratmazdım."hadis-i şerifine telmihte bulunan ifade.

Ḳul iken ʿāleme sulṭān olayın dirseñ eger
Bende-i sāye-nişīn-i ʿalem-i levlāk ol

bende-i zerrīn-külāh:

1. **bende-i zerrīn-külāh:**
Gazel 208
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Altın taçlı köle.

Ḫādim-i ḫāk-i der-i devlet-me'ābuñ olmaġa
Āftābı bende-i zerrīn-külāh itsem gerek

benden yaña:

1. **benden yaña:**
Gazel 200
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"Bana doğru, benim bulunduğum tarafa" anlamlarına gelen ifade.

Ṭoḳunmaḳ ḳaṣdın itse ḫavf iderdüm tīr-i müjgānuñ
Yüreklendüm yine benden yaña gelmekle peykānuñ

bendeñüñ özine:

1. **bendeñüñ özine:**-*n, -e*
Müseddes 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Kölenin kendisi.

Gör Kabūlī bendeñüñ şāhā özine himmetin
Devlet-i dünyāya virmez āstāñuñ ḫıdmetin

bendesin āzād ider:

1. **bendesin āzād ider:**-*er*
Gazel 146
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kölesini azat etmek. II Âşığı esaretten kurtarmak.

Bend-i miḥnetden Ḳabūlī bendesin āzād ider
Bende-i fermānumuzdur dirse ger sulṭānumuz

bend-i belā vü ġam:

1. **bend-i belā vü ġam:**
Gazel 91
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Keder ve bela bağı. II Dert ve bela.

Ṭolandı pāyuma bend-i belā vü ġam nā-geh
Nitekim mücrim ü maḥbūs pāy-beste yatur

bend-i belādan āzād ideyin:

1. **bend-i belādan āzād ideyin:**-*eyin*
Tahmis 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bela bağından azat etmek. II Beladan kurtarmak, derdini gidermek.

Felekden herkese kārum şikāyet eyleyen tāliʿ
Dili bend-i belādan nice āzād ideyin bilmem

bend-i ġama:

1. **bend-i ġama:**-*a*
Gazel 124
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gam bağı. II Gam, keder.

Bend-i ġama bıraḳma ḫalāṣ eyle muḫlişi
Ḫāliṣ-dil ol ḫulūṣ-ı ṭaviyyet zamānıdur

bend-i ġām-gerdīdedür:

1. **bend-i ġām-gerdīdedür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Keder bağı, dert bağı. II Sevgilinin saçı.

Fikr-i zülfüñle dil-i dīvāne künc-i ʿışḳda
Bend-i zencīr-i belādur bend-i ġām-gerdīdedür

bend-i ġayretle:

1. **bend-i ġayretle:**-*le*
Tahmis 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gayret bağı. II Gayret, çaba, azim.

Ġonçaveş müstaḥkem itdük bend-i ġayretle beli
Dimezüz bir ferde dest ü dāmenin ṭutup belī

bend-i girih-i zülfini:

1. **bend-i girih-i zülfini:** -*i, -n, -i*
Gazel 362
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Saçın düğümünün bağı. II Sevgilinin dağınık saçları.

Bend-i girih-i zülfini çözse naẓar itsek
Bāġ-ı ruḫ-ı cānānede sünbüller açılsa

bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ it:

1. **bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ it:**
Gazel 172
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Keder bağından kurtarmak. II Dertten kurtarmak, sıkıntıyı gidermek.

Muṭavvel olmasun aḥvāl-i ḳıṣṣa-i Telḫīṣ
Muḥibb-i muḫlisüñ it bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ

2. **bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ it:**
Gazel 172
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Keder bağından kurtarmak. II Dertten kurtarmak, sıkıntıyı gidermek.

Ḳabūlī bendeñi ġamdan ḫalāṣa himmet ḳıl
Muḥibb-i muḫlisüñ it bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ

bend-i ḥamāyıl:

1. **bend-i ḥamāyıl:**
Gazel 442
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Boyna asılan muskanın bağı.

Virem ḳollaruña bend-i ḥamāyıl
Benüm boynuma var ise vebāli

bend-i miḥnetden:

1. **bend-i miḥnetden:**-*den*
Gazel 146
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Keder bağı. II Dert, keder, sıkıntı.

Bend-i miḥnetden Ḳabūlī bendesin āzād ider
Bende-i fermānumuzdur dirse ger sulṭānumuz

bend-i miḥnetden rehā idüp refāhiyyet vire:

1. **bend-i miḥnetden rehā idüp refāhiyyet vire:**

Gazel 354
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"(Allah) Sıkıntılardan kurtarıp (sana) ferahlık versin!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḥażret-i Bārī mizāc-ı pāküñe ṣıḥḥat vire
Bend-i miḥnetden rehā idüp refāhiyyet vire

bend-i zencīr-i belādan:

1. **bend-i zencīr-i belādan:**-*dan*
Gazel 262
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Bela zincirinin bağı. II Belalarla dolu dünyanın bağı.

Ḳayd-ı dünyāyile pā-beste Ḳabūlī herkes
Bend-i zencīr-i belādan seni kim ḳurtarsın

bend-i zencīr-i belādan ḳurtarsın:

1. **bend-i zencīr-i belādan ḳurtarsın:**-*sın*
Gazel 262
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Bela zincirinin bağından kurtarmak. II Belalarla dolu dünyanın hevesinden kurtulmak, dünyadan el ayak çekmek.

Ḳayd-ı dünyāyile pā-beste Ḳabūlī herkes
Bend-i zencīr-i belādan seni kim ḳurtarsın

bend-i zencīr-i belādur:

1. **bend-i zencīr-i belādur:**-*dur*
Gazel 83
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Bela zincirinin bağı. II Sevgilinin saçı.

Fikr-i zülfüñle dil-i dīvāne künc-i ʿışḳda
Bend-i zencīr-i belādur bend-i ġām-gerdīdedür

bend-i zilletden:

1. **bend-i z̲illetden:**-*den*
Gazel 191
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Zillet bağı. II Zillet, hor görülme.

Ḳayd-ı miḥnetden nice mücrimleri ʿıṭlāḳ idüp
Bend-i z̲illetden hezārān bende āzād eylemek

benefşe:

1. **benefşe:**
Gazel 195
Mısra: **6**
Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek; menekşe.

Beñzer geçinürken ḫaṭ-ı yāre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ

2. **benefşe:**
Gazel 353
Mısra: **2**
Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek; menekşe.

ʿĀşıḳ odur ki ʿāleme ḳaddi dü-tā gele
Bāġa benefşe gibi ʿaṣāsın ṭuta gele

3. **benefşe:**
Gazel 390
Mısra: **1**
Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek; menekşe.

Ezhāra olup peyk-i şitābende benefşe
Düşında yatur şāha geçer bende benefşe

4. **benefşe:**
Gazel 390
Mısra: **4**
Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek; menekşe. II Sevgili.

Çevgānın alup destine oynamaġa çıḳmış
Ṭurur bir iki ṭop ile meydānda benefşe

5. **benefşe:**
Gazel 390
Mısra: **6**
Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek; menekşe. II Sevgili.

Üftāde geçermiş ḫaṭuña boynı urılsun
Rīş-i çemene ḳıldı biraz ḫande benefşe

6. **benefşe:**
Gazel 390
Mısra: **8**
Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek; menekşe. II Sevgili.

Görmiş ḫaṭ-ı dil-dārı niṣār eylemek ister
ʿAnberle gülābın idüp ākende benefşe

7. **benefşe:**
Gazel 390
Mısra: **10**
Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek; menekşe. II Sevgili.

Almaz ḫaṭ-ı yāre göre bir pula Ḳabūlī
Kendüyi ile ṣatmasun iñen de benefşe

benefşezār:

1. **benefşezār:**
Gazel 420
Mısra: **8**
Menekşe bahçesi.

Zaḫm-ı seng-i cefān ile gögerüp
Ṣaḥn-ı sīnem benefşezār oldı

be-nezd-i cemāhīr-i aḥbāb-ı maḥbūb:

1. **be-nezd-i cemāhīr-i aḥbāb-ı maḥbūb:**
Tarih 17
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevilen dostların topluluğunun nezdi.

Tuyī ān kerīm-i cemīlü'l-ḫaṣāyil
Be-nezd-i cemāhīr-i aḥbāb-ı maḥbūb

beñiz:

1. **beñzimüz:**-*imüz*
Gazel 140
Mısra: **7**
Yüz rengi. II Âşığın yüzünün rengi.

Beñzimüz sāza döner ney gibi nālān olsaḳ
Bezm-i derd ü elemüñ var ise sāzendesiyüz

bennā-yı luṭfuñla:

1. **bennā-yı luṭfuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 223
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütuf mimarı. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Dil-i vīrānumı bennā-yı luṭfuñla ḳılup ābād
Binā-yı ḫāne-i ālāmı vīrān eyle sulṭānum

be-nuṣūṣ-ı āyāt:

1. **be-nuṣūṣ-ı āyāt:**
Kaside 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Delillerin doğruluğu.

Ey ġażanfer-fer ü ferruḫ-ruḫ u Dārā-dārāt
Şeref-i ẕāt-ı tu müṣbet be-nuṣūṣ-ı āyāt

beñze:

1. **beñzer:**-*r*
Beyit 215
Mısra: **2**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ṭaʿn-ı raḳīble dil-i ʿuşşāḳ-ı ġam-zede
Beñzer o cāma kim ola seng-i sitem-zede

2. **beñzer:**-*r*
Beyit 278
Mısra: **1**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Sīme beñzer diyemem cism-i semen-sīmāña
Ṭutalum ben dimişin beñzeye mi sīm aña

3. **beñzeye:**-*y*, -*e*
Beyit 278
Mısra: **2**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Sīme beñzer diyemem cism-i semen-sīmāña
Ṭutalum ben dimişin beñzeye mi sīm aña

4. **beñzer:**-*r*
Diğer 1
Mısra: **17**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Hemān söz ḳaṭre-i nīsāna beñzer
Olur cān āsmānından çü nāzil

5. **beñzemez:**-*mez*
Gazel 32
Mısra: **10**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ey Ḳabūlī dem urur Ḍaḥḥāk-ı mārīden nigār
Beñzemez mi iki dūşında iki s̲uʿbāna ṣaç

6. **beñzer:**-*r*
Gazel 35
Mısra: **5**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Nice beñzer dehānuña gonça
Bir midür lāl ile lisān-ı faṣīḥ

7. **beñzeye:**-*y*, -*e*
Gazel 40
Mısra: **3**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

8. **beñzerse:**-*r*, -*se*
Gazel 43
Mısra: **7**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Beñzerse rūz-ı maḥşere ger rūz-ı ʿīd olur
Aḥbāba rūz-ı vaʿd u ʿadūya vaʿīd ʿīd

9. **beñzer:**-*r*
Gazel 62
Mısra: **12**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Dürr-i mengūşuñ bināgūşuñda ey bedr-i tamām
Māh-ı ʿālem-tāba beñzer kim sühā yanındadur

10. **beñzeye:**-*y*, -*e*
Gazel 77
Mısra: **10**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Naḫl-i ḳadüñe nisbet kūteh-ḳad iken şimşād
Serv-i ḳad-i bālāña hiç beñzeye mi ʿarʿar

11. **beñzer:**-*r*
Gazel 91
Mısra: **3**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ten-i żaʿīf şu berg-i giyāha beñzer kim
Feżāda ḥasret-i āb ile nīm-deste yatur

12. **beñzer:**-*r*
Gazel 92
Mısra: **2**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Söyledikce leblerin ol ġonça-i ḫandān açar
Beñzer ol gevher-fürūşa ḥoḳḳa-i mercān açar

13. **beñzer:**-*r*
Gazel 111
Mısra: **1**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Bādī naẓarda bāde āb-ı ḥayāta beñzer
Leẕẕetde her ḥabābı ḥabb-ı nebāta beñzer

14. **beñzer:**-*r*
Gazel 111
Mısra: **2**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Bādī naẓarda bāde āb-ı ḥayāta beñzer
Leẕẕetde her ḥabābı ḥabb-ı nebāta beñzer

15. **beñzer:**-*r*
Gazel 111
Mısra: **4**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Rindān-ı mey-pereste meydür enīs-i ḫāṭır
Cām ise bir baḳımda bir ḫoşca ẕāta beñzer

16. **beñzer:**-*r*
Gazel 111
Mısra: **6**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Fikr-i ġam-ı maḥabbet öldürdi ehl-i ʿışḳı
Ben bildügüm efendi bir mühlikāta beñzer

17. **beñzer:**-*r*
Gazel 111
Mısra: **8**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

ʿUşşāḳa göz ucıyla eyler nigāhı gāhī
İġmāż-ı ʿaynı yārüñ yek iltifāta beñzer

18. **beñzer:**-*r*
Gazel 111
Mısra: **10**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Dil ḫānesin Ḳabūlī yıḳdı ḫarāba virdi
Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm cūy-ı Furāta beñzer

19. **beñzer:**-*r*
Gazel 112
Mısra: **1**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Evvel naẓarda mirʾāt ruḫsār-ı yāra beñzer
Āyīne bir baḳımda rūy-ı nigāra beñzer

20. **beñzer:**-*r*
Gazel 112
Mısra: **2**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Evvel naẓarda mirʾāt ruḫsār-ı yāra beñzer
Āyīne bir baḳımda rūy-ı nigāra beñzer

21. **beñzer:**-*r*
Gazel 112
Mısra: **4**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ey naḫl-i sāye-perver sīnemde ḍarb-ı destüñ
Ḫāk üzre sāye ṣalmış berg-i çenāra beñzer

22. **beñzer:**-*r*
Gazel 112
Mısra: **6**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ey ḳaşı yā ḫadengüñ zaḫmıyla ḫaste göñlüm
Kuhsār-ı miḥnet içre oḳlu şikāra beñzer

23. **beñzer:**-*r*
Gazel 112
Mısra: **8**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Müjgānuñ oḳlarıyla āhū-yı çeşm-i mestüñ
Ṣaḥrā-yı ḥüsn içinde oḳlu şikāra beñzer

24. **beñzer:**-*r*
Gazel 112
Mısra: **10**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Gülzār-ı cāna aḳar şām u seḥer ayaġı
Ġam-ḫāne ey Ḳabūlī başlu buñara beñzer

25. **beñzer:**-*r*
Gazel 120
Mısra: **4**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Raḳībüñ ṣubḥa dek ḫāneñ ṭolanur hiç yataḳ yatmaz
Kilāb-ı kūyuña beñzer soḳaḳdan soḳaġa yortar

26. **beñzer:**-*r*
Gazel 148
Mısra: **10**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Fem-i yāre Ḳabūlī ġonca uymaz
Dehān-ı yāre beñzer mi ol aġuz

27. **beñzemezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 155
Mısra: **8**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Biz bir bölük ḳasāveti yoḳ sāde-dillerüz
Erbāb-ı cāha beñzemezüz başḳa milletüz

28. **beñzemez:**-*mez*
Gazel 162
Mısra: **1**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ māra beñzer beñzemez
Tārumār olduḳca mār ol tāra beñzer beñzemez

29. **beñzemez:**-*mez*
Gazel 162
Mısra: **2**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ māra beñzer beñzemez
Tārumār olduḳca mār ol tāra beñzer beñzemez

30. **beñzemez:**-*mez*
Gazel 162
Mısra: **4**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

31. **beñzemez:**-*mez*
Gazel 162
Mısra: **6**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Çeşm-i fettānuñ yanında sihri bāṭıl Bābilüñ
Ġamze-i mekkāreñe seḥḥāre beñzer beñzemez

32. **beñzemez:**-*mez*
Gazel 162
Mısra: **8**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Tīşe-i elmās-ı eşküm nola teʾsīr itmese
Ḫāṭır-ı dil-dāra seng-i ḫāra beñzer beñzemez

33. **beñzemez:**-*mez*
Gazel 162
Mısra: **10**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Nāḫun-ı ġam çāk çāk itdi Ḳabūlī sīnemüz
Ḫırḳa-i ṣad-pāre cism-i zāra beñzer beñzemez

34. **beñzer:**-*r*
Gazel 162
Mısra: **1**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ māra beñzer beñzemez
Tārumār olduḳca mār ol tāra beñzer beñzemez

35. **beñzer:**-*r*
Gazel 162
Mısra: **2**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ māra beñzer beñzemez
Tārumār olduḳca mār ol tāra beñzer beñzemez

36. **beñzer:**-*r*
Gazel 162
Mısra: **3**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

37. **beñzer:**-*r*
Gazel 162
Mısra: **4**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

38. **beñzer:**-*r*
Gazel 162
Mısra: **4**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

39. **beñzer:**-*r*
Gazel 162
Mısra: **6**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Çeşm-i fettānuñ yanında sihri bāṭıl Bābilüñ
Ġamze-i mekkāreñe seḥḥāre beñzer beñzemez

40. **beñzer:**-*r*
Gazel 162
Mısra: **8**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Tīşe-i elmās-ı eşküm nola teʾsīr itmese
Ḫāṭır-ı dil-dāra seng-i ḫāra beñzer beñzemez

41. **beñzer:**-*r*
Gazel 162
Mısra: **10**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Nāḫun-ı ġam çāk çāk itdi Ḳabūlī sīnemüz
Ḫırḳa-i ṣad-pāre cism-i zāra beñzer beñzemez

42. **beñzer:**-*r*
Gazel 195
Mısra: **5**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Beñzer geçinürken ḫaṭ-ı yāre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ

43. **beñzer:**-*r*
Gazel 243
Mısra: **1**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Hele ben laʿli leb-i dil-bere beñzer diyemem
Ḥacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem

44. **beñzer:**-*r*
Gazel 243
Mısra: **2**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Hele ben laʿli leb-i dil-bere beñzer diyemem
Ḥacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem

45. **beñzer:**-*r*
Gazel 243
Mısra: **4**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Mūmdur ḫāṭır-ı yāre göre seng-i ḫārā
Dil-i bī-merḥametin mermere beñzer diyemem

46. **beñzer:**-*r*
Gazel 243
Mısra: **6**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Güli ruḫsāruña teşbīh idemem ey ġonça
Bir iki berg gül-i aḥmere beñzer diyemem

47. **beñzer:**-*r*
Gazel 243
Mısra: **8**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

ʿĀrıż-ı yāre muḳābil ṭutamam mir’ātı
Anı āyīne-i İskendere beñzer diyemem

48. **beñzer:**-*r*
Gazel 243
Mısra: **10**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ṣararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

49. **beñzer:**-*r*
Gazel 371
Mısra: **6**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ḥaẕẕ itdi bī-berātuñ alanlar menāṣıbın
Beñzer ki şimdi çıḳdılar anlar berāt ile

50. **beñzer:**-*r*
Gazel 380
Mısra: **3**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ḳadd-i bülend-i dil-bere beñzer diyü diyü
Vāfir ṭolaşdı ṭurdı mü’ezzin menāreye

51. **beñzemez:**-*mez*
Gazel 387
Mısra: **5**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Naḫl-i ruṭab ki lezzet-i bāl aña beñzemez
Ḫāṣā ki naḫl-i ḳāmet-i bālāña beñzeye

52. **beñzeye:**-*y*, -*e*
Gazel 387
Mısra: **1**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Sünbül nedür ki zülf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye

53. **beñzeye:**-*y*, -*e*
Gazel 387
Mısra: **2**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Sünbül nedür ki zülf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye

54. **beñzeye:**-*y*, -*e*
Gazel 387
Mısra: **4**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Meh kim bu deñlü zīnet ü zīb aña fer virür
Ḳābil midür ki ṭalʿat-ı zībāña beñzeye

55. **beñzeye:**-*y*, -*e*
Gazel 387
Mısra: **6**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Naḫl-i ruṭab ki leẕẕet-i bāl aña beñzemez
Ḫāşā ki naḫl-i ḳāmet-i bālāña beñzeye

56. **beñzeye:**-*y*, -*e*
Gazel 387
Mısra: **8**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Sīmāña beñzeyemez iken ḳurṣ-ı āftāb
Lāyıḳ mıdur ki külçe-i sīm aña beñzeye

57. **beñzeye:**-*y*, -*e*
Gazel 387
Mısra: **10**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ḥaḳḳā Ḳabūlī ḳalb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hiç bir ehl-i şekīb aña beñzeye

58. **beñzeyemez:**-*y*, -*emez*
Gazel 387
Mısra: **7**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Sīmāña beñzeyemez iken ḳurṣ-ı āftāb
Lāyıḳ mıdur ki külçe-i sīm aña beñzeye

59. **beñzer:**-*r*
Gazel 389
Mısra: **9**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Zen-i dünyā ṭolu bir cāma beñzer
Naẓar ḳılma Ḳabūlī boşa boşa

60. **beñzer:**-*r*
Gazel 467
Mısra: **4**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Şāh-ı ḳader-tüvāna ḳażā ʿarżı fi'l-meṣel
Bir ḳaṭre iltimāsına beñzer seḥābdan

61. **beñzer:**-*r*
Gazel 468
Mısra: **4**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Meh-i nev ḳaşuña beñzer geçinürmiş ammā
Nice beñzer aña bir ebter ü lāġar-çehre

62. **beñzer:**-*r*
Gazel 484
Mısra: **3**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ġam-ı gīsūñ o sāle beñzer kim
Ḥāṣılı ḫarcına tedāḫül ider

63. **beñzerdüñ:**-*r*, -*dü*, -*ñ*
Gazel 487
Mısra: **2**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ṣararsa ey güneş zer gibi ġamdan çehre-i zerdüñ
Bilürdüñ çekdügüm derdi baña fi'l-cümle beñzerdüñ

64. **beñzer:**-*r*
Kaside 5
Mısra: **10**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Yanuñda ṭaş ile başı ʿadūnuñ baṣ berāberdür
Elüñde tīşe-i Ferhāda beñzer tīġ-i bürrānuñ

65. **beñzer:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **4**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Penbelerle dāġ-ı cismin ser-be-ser zeyn eylemiş
Penbeye beñzer ten-i zībāsı bir ablaḳ dede

66. **beñzer:**-*r*
Kaside 10
Mısra: **8**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Tekye-i ʿışḳ içre ṣoyunmış bıraḳmış cāmesin
Bir ṣoyulmış beyżaya beñzer güzel ṣuplaḳ dede

67. **beñzer:**-*r*
Mesnevi 5
Mısra: **64**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ḳara kāfir ki dirler ol ḫar imiş
Yüzi ḳış aḫşamına beñzer imiş

68. **beñzer:**-*r*
Mesnevi 9
Mısra: **3**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Mükerrer sükkere beñzer ṭudaġı
Ḳızarmış gül ya elmadur yañaġı

69. **beñzer:**-*r*
Mesnevi 9
Mısra: **23**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Cemāli gülşen-i firdevse beñzer
Zenaḫdānı çuḳur-ı ḥavż-ı kevs̱er

70. **beñzer:**-*r*
Mesnevi 9
Mısra: **30**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ṭoḳınmamış felekden dest-i asīb
İki ṭurunca beñzer ol iki sīb

71. **beñzer:**-*r*
Mesnevi 9
Mısra: **58**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ḳınalu elde ol engüşt-i aṣfer
Şafaḳ içre hilāl-i māha beñzer

72. **beñzer:**-*r*
Mesnevi 9
Mısra: **59**

Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Ayuñ on dördine beñzer cemālüñ
Yitişmiş gibi aña sinn ü sālüñ

73. **beñzer:**-*r*
Tuyuğ 2
Mısra: **3**
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Kaʿbeye beñzer diyü söyler gören
Kūy-ı iḳlīm-i nigūsıdur Gedūs

<u>beñzed:</u>

1. **beñzedemez:**-*emez*
Gazel 35
Mısra: **3**
Benzetmek, iki şey arasında ortak yönler bulmak.

Rūyuña kimse māhı beñzedemez
Nāḳışa diyemez miṣāl-i ṣaḥīḥ

2. **beñzedeyin:**-*eyin*
Gazel 316
Mısra: **1**
Benzetmek, iki şey arasında ortak yönler bulmak.

Ne tār-ı ṭurra-i dil-dārı māra beñzedeyin
Ne ḫalḳa-i siyeh-i mārı sāra beñzedeyin

3. **beñzedeyin:**-*eyin*
Gazel 316
Mısra: **2**
Benzetmek, iki şey arasında ortak yönler bulmak.

Ne tār-ı ṭurra-i dil-dārı māra beñzedeyin
Ne ḫalḳa-i siyeh-i mārı sāra beñzedeyin

4. **beñzedeyin:**-*eyin*
Gazel 316
Mısra: **4**
Benzetmek, iki şey arasında ortak yönler bulmak.

Görince zülf-i nigārı cünūnum arturdı
Bahār-ı ʿārıżın evvel-bahāra beñzedeyin

5. **beñzedeyin:**-*eyin*
Gazel 316
Mısra: **6**
Benzetmek, iki şey arasında ortak yönler bulmak.

Gül-i ʿiẕārına ḳarşu revān olan yaşum
Bahāra ḳarşu aḳan cūybāra beñzedeyin

6. **beñzedeyin:**-*eyin*
Gazel 316
Mısra: **8**
Benzetmek, iki şey arasında ortak yönler bulmak.

Rübūde ḳıldı dil-i nā-tüvānı bir demde
Ṣaçuñ ben ejder-i merdüm-şikāra beñzedeyin

7. **beñzedeyin:**-*eyin*
Gazel 316
Mısra: **10**
Benzetmek, iki şey arasında ortak yönler bulmak.

Ḳabūli Düldül-i ṭabʿa ʿaceb süvār olmış
Elinde ḫāmesini Ẕü'l-feḳāra beñzedeyin

<u>beñzet:</u>

1. **beñzetmiş:**-*miş*
Gazel 246
Mısra: **5**
Benzetmek, iki şey arasında ortak yönler bulmak.

Sīm beñzetmiş özin cism-i semen-sīmāña
Ṣatdurur anuñ içün kendüyi dirhem dirhem

<u>beñzüñ şararsa:</u>

1. **beñzüñ şararsa:**-*sa*
Gazel 220
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Benzi sararmak, yüzünün rengi solmak.

Zer gibi beñzüñ şararsa her ne deñlü zāhidā
Ẕerre deñlü nesne taḥṣīl idemezsin bī-ʿamel

be-puşt-i dü pāyeş:

1. **be-puşt-i dü pāyeş:**-*eş*
Mesnevi 1
Mısra: **152**
Kelime Tipi: **-**
İki ayağın altı.

Ḫoşī ān dil-āgeh ki sāġar zened
Be-puşt-i dü pāyeş ḳadem der-zened

ber:

1. **berde:**-*de*
Gazel 488
Mısra: **4**
Kara toprak, yeryüzü.

Ey dil maḳām-ı ḳāf-ı ḳanāʿat murād ise
Var mā-verā-yı baḥri ara berde ḳalmadı

2. **ber:**
Gazel 492
Mısra: **3**
Göğüs, sine. II Sevgilinin sinesi.

Aḳ varaḳdan bir mücellā ṣıḳma yazmış ber dimiş
Noḳṭalar dökmiş o levḥe ḫāl-i hindū ḳomış ad

3. **ber:**
Mesnevi 1
Mısra: **11**
Üzere, üzerine.

Biyāyīd ġam-rā zi-dil ber kenīm
Naẓar hem-çü nergis be-bāġ efkenīm

ber-āb:

1. **ber-āb:**
Mesnevi 1
Mısra: **162**
Su üzerine, suyun üstüne.

Ki īn kuhne-bünyād bī-üstüvār
Ki īn ṭāḳ ber-āb kerde ḳarār

2. **ber-āb:**
Mesnevi 1
Mısra: **164**
Su üzerine, suyun üstüne.

Ne-dāred beḳā vü ne-māned be-kes
Medāreş ber-āb u medāreş heves

berāber:

1. **berāber:**
Gazel 26
Mısra: **4**
Birlikte, beraber.

Begüm ʿāşıḳ oldur ki olur anuñ
Yanında berāber ḥayāt u memāt

2. **berāber:**
Gazel 175
Mısra: **8**
Birlikte, beraber.

Sen güneş fevḳ-ı süreyyāda olasın zīr-i ḫāk
Evce olur mı berāber mertebeyle her ḫażīż

3. **berāber:**
Kaside 10
Mısra: **50**
Birlikte, beraber.

Ey kişi gel yalıñuz ḥubb-ı ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen berāber baḳ dede

4. **berāberdür:**-*dür*
Mesnevi 7
Mısra: **12**
Birlikte, beraber.

Yanında nehy-i münker emr-i maʿrūf

Berāberdür hemān bir emre mevḳūf

berāber gelmiş:

1. **berāber gelmiş:**-*miş*
Beyit 188
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Birlikte gelmek. II Eşit derecede olmak.

Berāber gelmiş iken ḳapuña manşıb alanlarla
Alanlar gitdiler hep şimdi biz ḳalduḳ ḳalanlarla

berāber olaydı:

1. **berāber olaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 3
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Beraber olmak, birlikte bulunmak.

Bir elde māl-i mīrī bir keffede reʿāyā
Olaydı bes berāber bī ḥabbe-i meṣāḳil

berāber olmaz:

1. **berāber olmaz:**-*maz*
Gazel 163
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Beraber olmak, birlikte bulunmak.

Dānāya şebīh olur mı nādān
Şāh ile gedā berāber olmaz

berāber olur:

1. **berāber olur:**-*ur*
Gazel 172
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Beraber olmak, birlikte bulunmak.

Ḳaçan berāber olur merd-i ḫāṣ ile eşḫāṣ
Neden olınmaya ḳapuñda nīk ü bed teşḫīṣ

be-raḫt-i ġam u ġuṣṣa:

1. **be-raḫt-i ġam u ġuṣṣa:**
Mesnevi 1
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Gam ve keder eşyası. II Gam, keder, dert.

Be-men dih ki ber-nār-i ābī zened
Be-raḫt-i ġam u ġuṣṣa nār efgened

be-raḳş āver:

1. **be-raḳş āver:**
Mesnevi 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Raksa getirmek, eğlendirmek. II Mutlu etmek, neşelendirmek.

Be-raḳş āver īn ḳaṣr-i gerdende-rā
Be-hem ber-zen īn deyr-i pāyende-rā

ber-āmed:

1. **ber-āmed:**
Tarih 17
Mısra: **15**
Üzerine gelen, -e doğru gelen.

Ber-āmed be-düstūr-ı şeh hem-çü destār
Be-destet redd-i ʿadū-yı dil-āşūb

berāt:

1. **berātdur:**-*dur*
Beyit 57
Mısra: **2**
Buyruk, ferman.

Siyāh ḳaşlar ile ol beyāż pīşānī
Berātdur ki çekilmiş nişān-ı sulṭānī

2. **berāt:**
Gazel 371
Mısra: **6**
Ruhsat, müsaade, izin.

Ḥaẕẕ itdi bī-berātuñ alanlar menāṣıbın
Beñzer ki şimdi çıḳdılar anlar berāt ile

berāt-ı ḥüsnüñüñ ṭuġrā-keşānıdur:

1. **berāt-ı ḥüsnüñüñ ṭuġrā-keşānıdur:**-*dur*
Gazel 53
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzellik fermanının tuğrası. II Sevgilinin kaşı.

Ol ebrūlar berāt-ı ḥüsnüñüñ ṭuġrā-keşānıdur
Bu ʿünvān ile añılmaḳ begüm devlet nişānıdur

berāt-ı şāhi:

1. **berāt-ı şāhi:**
Mesnevi 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Padişahın fermanı.

Berāt-ı şāhi ile adı ḳāżı
Degül ammā ki emr-i şāha rāżı

ber-āyed:

1. **ber-āyed:**
Beyit 39
Mısra: **2**
Gelmek.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

berāy-ı irġām:

1. **berāy-ı irġām:**
Kaside 4
Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Aşağılanmak için, hor görülmek için.

İstiḳāmet erisin saña saḳāmet düşmez
Düşme bed-nām olıcaḳ yire berāy-ı irġām

berāy-ı ʿışḳ:

1. **berāy-ı ʿışḳ:**
Gazel 188
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk için.

Ey cān-ı men berāy-ı tu şud mübtelā-yı ʿışḳ
ʿIşḳ āmede berāy-ı men ü men berāy-ı ʿışḳ

berāy-ı men:

1. **berāy-ı men:**
Gazel 188
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Benim için.

Ey cān-ı men berāy-ı tu şud mübtelā-yı ʿışḳ
ʿIşḳ āmede berāy-ı men ü men berāy-ı ʿışḳ

berāy-ı rūze:

1. **berāy-ı rūze:**-*e*
Gazel 43
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ramazan sebebiyle.

Evvel berāy-ı rūze ber-ān germver buved
Eknūn hilāl-i rūze-ṣıfat şud saʿīd ʿīd

berāy-ı tu:

1. **berāy-ı tu:**
Gazel 188
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Senin için.

Ey cān-ı men berāy-ı tu şud mübtelā-yı ʿışḳ
ʿIşḳ āmede berāy-ı men ü men berāy-ı ʿışḳ

2. **berāy-ı tu:**
Tarih 17
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Senin için.

Be-ṣad şevḳ u ḥālet berāy-ı tu tārīḫ
Be-guftem şudī ḥākim-i şehr-i Üsküb

ber-bād:

1. **ber-bād:**
Gazel 453
Mısra: **4**
Bozuk, perişan, harap.

Hemvāre ten-i ḫāki şud der-ḳademet ber-bād
Ber-bād şudem her çi der-rāh-ı tu bād ābād

ber-bād ideyin:

1. **ber-bād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Berbat etmek, kötü duruma getirmek, harap etmek.

Ser-i kūyuñda varup niçeye dek dād ideyin
Ḫāk-i rāhuñ niçe bir āh ile ber-bād ideyin

ber-bād itdüm:

1. **ber-bād itdüm:**-*dü, -m*
Müseddes 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Berbat etmek, kötü duruma getirmek, harap etmek.

Ṣarṣar-ı āhum ile kūyuñı ber-bād itdüm
Giceler ṣubḥa degin nāle vü feryād itdüm

ber-bād ḳıldı:

1. **ber-bād ḳıldı:**-*dı*
Gazel 135
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Berbat etmek, kötü duruma getirmek, harap etmek.

Cism-i nizār-ı zārum ber-bād ḳıldı āhum
Hīç nesne ey Ḳabūlī bu rūzgāra döymez

ber-bād olur:

1. **ber-bād olur:**-*ur*
Müseddes 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Berbat olmak, perişan olmak, zarar görmek.

Ṣarṣar-ı ḳahrıyla Īrān illeri ber-bād olur
Ḥüsn-i tedbīriyle iḳlīm-i ʿAcem ābād olur

ber-bād-dih-i ḥırmen-i bī-ḥāṣılem:

1. **ber-bād-dih-i ḥırmen-i bī-ḥāṣılem:**-*em*
Beyit 178
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Verimsiz harmanı rüzgâra veren (şey). II Âşığın gönlünü çer çöp eden sevgili.

Āteş-figen-i ḫāne-i ṣabr-ı dilem īnest
Ber-bād-dih-i ḥırmen-i bī-ḥāṣılem īnest

berber:

1. **berber:**
Gazel 77
Mısra: **12**
Saç ve sakal keserek berberlik mesleğini icra eden (kimse). II Gönlü temizleyen, arındıran sevgili.

Ġıll u ġışı pāk itdi mirʾāt-ı Ḳabūlīden
Bir dil-ber-i sīmīn-ber bir sīm-beden berber

ber-dār iderlerse:

1. **ber-dār iderlerse:**-*er, -ler, -se*
Gazel 144
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Asmak, idam etmek. II Âşığın darağacına benzeyen sevgilinin saçlarında asılı kalması. II Âşığın sevgilinin saçları uğruna can vermesi.

Dār-ı zülfeyne eger ber-dār iderlerse bizi
Manṣıb-ı cāh ile Dārā gibi dārālanmazuz

ber-dār it:

1. **ber-dār it:**
Gazel 400
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İdam etmek, darağacında sallandırmak, asmak. II Âşığın, darağacına benzeyen sevgilinin saçlarına bağlanması ve bu uğurda canını feda etmesi.

Tār-ı zülfüñle ṣaçuñ dārına ber-dār it dili

Çoḳ mıdur cānā aña bir pāre urġān pāresi

ber-dār olacaḳdur:

1. **ber-dār olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Gazel 210
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Asılmak, idam edilmek. II Mutluluktan ayakları yerden kesilmek.

Biñlerce ṣafā kesb ider öpdükce dehānuñ
Ber-dār olacaḳdur hele āvengi Gedūsuñ

2. **ber-dār olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Mesnevi 9
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Asılmak, idam edilmek. II Âşığın sevgilinin saçlarında kendini asması. II Âşığın sevgilinin saçı uğruna canını feda etmesi.

Siyeh gīsūlaruñ ṣalḳım ṣaçaḳdur
Göñüller aña ber-dār olacaḳdur

ber-dār olmaġa:

1. **ber-dār olmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 29
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Asılmak, idam edilmek. II Âşığın -mecazi olarak- sevgilinin saçında kendini asması. II Hallâc-ı Mansûr'un idam edilmesine telmihte bulunulmuştur.

Dili gīsū-yı yāre bend iden rāz-ı maḥabbetdür
Ene'l-Ḥaḳ sırrıdur Manṣūra ber-dār olmaġa bāʿiṣ

ber-dār olur:

1. **ber-dār olur:**-*ur*
Gazel 221
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Asılmak, idam edilmek. II Âşığın sevgilinin saçlarında kendini asması. II Âşığın sevgilinin saçı uğruna canını feda etmesi.

Tār-ı ʿanberbār-ı yāre ṭolaşan ber-dār olur
El çek aradan dilā zülf-i dil-ārādan çekil

ber-deşt ü ber-der:

1. **ber-deşt ü ber-der:**
Mesnevi 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Çölde ve kapıda.

Çü gul ḫayme ber-deşt ü ber-der zenīm
Be-her gūşe çün lāle sāġar zenīm

berd-i selām:

1. **berd-i selām:**
Tahmis 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Selametin serinliği. II Hazreti İbrahim ateşe atıldığında ateşin serin ve selametli oluşuna telmihte bulunulmuştur.

Ṭoldı enfās-ı reyāḥīn-i maḥabbetle meşām
Sīnede sūz u ḥarāretdür dilā berd-i selām

ber-dil-i bīmārem:

1. **ber-dil-i bīmārem:**-*em*
Gazel 500
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasta gönül.

Dāġ-ber-dāġ zi īn ber-dil-i bīmārem z'ānk
Ber-varaḳhā-yı murādem ne-revī mühr-i ḳabūl

be-reh-guzār-ı ḥasūdān:

1. **be-reh-guẕār-ı ḥasūdān:**
Gazel 254
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Haset kimselerin yolu.

Çü āb-gīne-i seng-i ʿadū küteh be-zen
Be-reh-guẕār-ı ḥasūdān çü ẕerre kem ez-kem

be-revān:

1. **be-revāneş:**-*eş*
Diğer 1
Mısra: **118**
(Hazreti Muhammed'in) Ruhu için.

Zi-dil ü cān Ḳabūlī şeb ü rūz
Be-revāneş deverān vird-i derūn

berf:

1. **berf:**
Gazel 181
Mısra: **8**
Kar.

Zamān-ı seyr ü ṣafā geçdi başa ḳış ḳondı
Ḳırardı dīde-i mūlar aġardı nite ki berf

berf ü bārānuñ kesretinden gelimez:

1. **berf ü bārānuñ keşretinden gelimez:**-*imez*
Kaside 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Kar ve yağmurun çokluğundan (dolayı) gelememek.

Semādan ayaġuñ ṭopraġına yüz sürmek istermiş
Gelimez keşretinden yollar üzre berf ü bārānuñ

ber-farḳ-ı ser:

1. **ber-farḳ-ı ser:**
Gazel 188
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Baş üstüne, başın üzerine.

Dāred Ḳabūli tāc-ı hümāyūn-ı ʿāşıḳī
Ber-farḳ-ı ser çü-sāye fikendeş hümā-yı ʿışḳ

berg ü bārı:

1. **berg ü bārı:**-*ı*
Gazel 61
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sermaye ve kazanç.

Vücūd-ı cūd-baḫtuñdur nihāl-i gülşen-i cennet
Kim anuñ berg ü bārı luṭf iḥsān u mürüvvetdür

bergeşte-ṭāliʿ:

1. **bergeşte-ṭāliʿ:**
Kaside 10
Mısra: **29**
Talihi ters dönmüş, bahtsız (kimse).

Bir yüzi nā-şuste bir bergeşte-ṭāliʿ bir ʿabūs

Beriki yaḳası bayraḳ dāmeni ṣaḳṣaḳ dede

berg-i çenār:

1. **berg-i çenār:**
Gazel 275
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çınar yaprağı.

Destine öykünmege ḳādir midür berg-i çenār
Pençe-i mercān ile biñ kerre el bir eylesün

berg-i eşcārı dirüp:

1. **berg-i eşcārı dirüp:**-*üp*
Kaside 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ağaçların yaprağını büyütmek.

Berg-i eşcārı dirüp yanına cemʿ eylemege
ʿAlem-i sebzini almış eline serv-i revān

berg-i giyāha:

1. **berg-i giyāha:**-*a*
Gazel 91
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ot yaprağı.

Ten-i żaʿīf şu berg-i giyāha beñzer kim
Feżāda ḥasret-i āb ile nīm-deste yatur

berg-i giyāham:

1. **berg-i giyāham:**
Gazel 118
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ot yaprağı.

Yigitlük ʿāleminüñ işi bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham kim biter evvel yiter āḫir

berg-i gül-reng:

1. **berg-i gül-reng:**
Gazel 17
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül renkli yaprak.

Berg-i gül-reng ruḫ-ı yāre müşābih mi olur
Ḫaşek-i ḫuşkde ḫāṣiyyet umarsın ne ʿaceb

berg-i ḫazān:

1. **berg-i ḫazān:**
Gazel 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sonbahar yaprağı, hazan yaprağı.

Zerd şud ez-firāḳ rü'yet-i gül
Hem-çü berg-i ḫazān ez-ān şude'i

2. **berg-i ḫazān:**
Gazel 392
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hazan yaprağı.

Aʿdāya bād-ı dey gibi ṭoḳın ki bir zamān
Ḳarşuñda ditreye ṭura berg-i ḫazān gibi

3. **berg-i ḫazān:**
Beyit 243
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sonbaharda düşen sararmış yaprak, hazan yaprağı. II Âşığın sararmış yüzü.

Ṣarılık düşdi ruḫ-ı zerdüme çün berg-i ḫazān
Demidür dīdelerümden dökilürse yire ḳan

berg-i kāhdur:

1. **berg-i kāhdur:**-*dur*
Gazel 114
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zayıf ve solgun yaprak.

Ḳadre de irse yanuñda ḳadri yoḳdur cāhilüñ
Kūh da olsa ʿadū yanuñda berg-i kāhdur

berg-i nevādur:

1. **berg-i nevādur:**-*dur*
Gazel 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nasip yaprağı. II Nasip, kısmet.

Ḳumrī-i cāna ḳahve vü ḫabāb u dānedür
Murġ-ı revāna berg-i nevādur ḳolonya

berg-i semen:

1. **berg-i semen:**
Gazel 434
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yasemin yaprağı.

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

Berhemen:

1. **Berhemen:**
Gazel 321
Mısra: **6**
Putperest.

Bir dil alınca laʿl-i lebüñ biñ füsūn ider
Biñden birine vāḳıf anuñ Berhemen hemān

ber-hurdārlık:

1. **ber-ḫurdārlıḳ:**
Gazel 190
Mısra: **8**
Muradına ermek, isteğine kavuşmak.

Düşmenüñ maḳhūr u sen mesrūr u ʿasker pür-sürūr

Bundan özge nic’olur
ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

ber-huṭūr eyledi:

1. **ber-ḫuṭūr eyledi:**-*di*
Diğer 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Hatırlamak, akla getirmek.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫātır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

ber-h∨āce-i ʿālem:

1. **ber-ḫ∨āce-i ʿālem:**
Kaside 7
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Âlemin hocası. II Son peygamber Hazreti Muhammed.

Çün ḫulūṣ ile duʿāyıdı ġaraż ḫatm oldı
İrdi söz ġayete ber-ḫ∨āce-i ʿālem ṣalavāt

ber-h∨āst:

1. **ber-ḫ∨āst:**
Gazel 188
Mısra: **3**

İstemek, dilemek, arzu etmek.

Ber-ḫ∨āst çün zi-cān u dil āvāz-ı hāy u hūy
Pür şud cihān zi-zemzeme-i hūy u hāy-ı ʿışḳ

ber-i dil-ber:

1. **ber-i dil-ber:**
Gazel 444
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin iyisi.

Dil-ber-i dil ber-i dil-ber olsa
Ber-i dil-ber ber-i dil-ber olsa

2. **ber-i dil-ber:**
Gazel 444
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin iyisi.

Dil-ber-i dil ber-i dil-ber olsa
Ber-i dil-ber ber-i dil-ber olsa

beri gelsün:

1. **beri gelsün:**-*sün*
Tahmis 7
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
"Beri gel, bu tarafa gel, yaklaş!" anlamlarına gelen seslenme sözü.

Biz sipihr-i ʿilm ü fażluz maʿrifetdür bedrümüz
Feyż alan gelsün beri bir ferde yoḳdur ġadrümüz

beriki yaḳası:

1. **beriki yaḳası:**-*s, -ı*
Kaside 10
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Diğer yaka, başka taraf, öbür yüz.

Bir yüzi nā-şuste bir bergeşte-ṭāliʿ bir ʿabūs
Beriki yaḳası bayraḳ dāmeni ṣaḳṣaḳ dede

berk:

1. **berkdür:**-*dür*
Gazel 194
Mısra: **6**
Sağlam, katı, sert, sıkı.

Gül gibi rāz-ı dehānuñ sırrın açmaz kimseye
Aġzı ġāyet berkdür ey ruḫları gül ġoncanuñ

berḳ urur:

1. **berḳ urur:**-*ur*
Beyit 72
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şimşek çakması. II Gökyüzünün aydınlanması. II Sevgilinin yüzünü

göstermesiyle dört bir yanın aydınlanması.

Ḳamerī yaḳa içre ʿārıż-ı yār
Berḳ urur māh-ı nev gibi her bār

2. **berḳ urur:**-*ur*
Şarkı 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şimşek gibi çakmak. II Parlamak, aydınlanmak.

Berḳ urur ruḫları günden seçilmez
Ṭolular eldedür sāġar içilmez

3. **berḳ urur:**-*ur*
Kaside 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şimşek gibi çakmak. II Parlamak, aydınlanmak.

Gögsi açılmış gümüş āyīne gibi berḳ urur
Cismi aḳ bir sīnesi berrāḳ bir abbaḳ dede

ber-ḳarār:

1. **ber-ḳarār:**
Gazel 190
Mısra: **15**
Kararlı ve devamlı olmak, sürmek.

ʿÖmr ü devlet ber-ḳarār u ḳadr ü ʿizzet pāydār
Devlet el virdükce ḳılsun ʿavn-i Bārī yārlıḳ

2. **ber-ḳarār:**
Kaside 4
Mısra: **218**
Kararlı ve devamlı olmak, sürmek.

Ḳāʿide yirlü yirinde nitekim rükn-i rekīn
Ber-ḳarār esfel ü aʿlā ne nizāʿ u ne ḫıṣām

ber-ḳarār olsun:

1. **ber-ḳarār olsun:**-*sun*
Gazel 311
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kararlı ve devamlı olmak, sürmek.

Nehr iken bī-ḳarār idi göñlüm
Şimdi baḥr oldı ber-ḳarār olsun

berḳāsā:

1. **berḳāsā:**
Kaside 1
Mısra: **45**
Şimşek gibi.

Çeken kimdür diyār-ı şarḳa berḳāsā ẓafer tīġın
Kimüñ destindedür miftāḥı ḳufl-ı mülk-i Īrānuñ

ber-ḳażā itmiş:

1. **ber-ḳażā itmiş:**-*miş*
Mesnevi 4
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Kadılık yapmak.

İki üç yıl mülāzemetle meger
Ber-ḳażā itmiş idüm ey server

berḳ-i tīġle:

1. **berḳ-i tīġle:**-*le*
Gazel 385
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kılıcın şimşeği. II Keskin kılıç.

Gün gibi feṭḥ eyledikce şarḳı berḳ-i tīġle
Düşmen-i dīnüñ ġamām-ı ġamla şarḳı şām ola

ber-medḫāl:

1. **ber-medḫāl:**
Tarih 11
Mısra: **16**
Girilen yer için.

Gördi bu cāy-ı ṣafā-baḫşı didi hātıf-ı ġayb
Buña birḳaç eyü tārīḫ gerek ber-medḫāl

ber-men-i bī-dil:

1. **ber-men-i bī-dil:**
Gazel 504

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönlünü kaptırmış (âşık).

Dil naḳd-i cān-ı ḫod be-tu teslīm kerdeest
Çeşmet çerā ki ber-men-i bī-dil ḥavāle şud

ber-murād:

1. **ber-murāduñdur:**-*uñ, -dur*
Tarih 19
Mısra: **6**
İsteğine kavuşan (kimse).

Münāsib demleridür ḳadr u rifʿat demleri geldi
Zamān-ı nā-murādān gitdi devrān ber-murāduñdur

ber-murād eyle:

1. **ber-murād eyle:**
Mesnevi 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
İsteğine kavuşturmak, arzusuna eriştirmek.

Vaḳtidür bendeñi de şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

2. **ber-murād eyle:**
Mesnevi 2
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
İsteğine kavuşturmak, arzusuna eriştirmek.

Demidür ben ḳuluñı şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

3. **ber-murād eyle:**
Kıt'a 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna ulaştırmak.

Ber-murād eyle sen ili saña da
Yessera'llāhu mā yeşā diyeler

ber-murād eylemek:

1. **ber-murād eylemek:**-*mek*
Kıt'a 13
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna ulaştırmak.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

2. **ber-murād eylemek:**-*mek*
Kıt'a 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna ulaştırmak.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

3. **ber-murād eylemek:**-*mek*
Kıt'a 33
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Murada erdirmek, isteğine kavuşturmak.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

ber-murād it:

1. **ber-murād it:**
Müseddes 5
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna ulaştırmak.

Dil-i bī-çārenüñ luṭf eyle bir derdine dermān it
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

2. **ber-murād it:**
Müseddes 5
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna ulaştırmak.

Ḳuluñdur bu dil-i şeydā
eger dirseñ benüm nemsin
Maḥall-i merḥametdür
ber-murād it anı sulṭānum

3. **ber-murād it:**
Müseddes 5
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna ulaştırmak.

Ḳuluñdur eski bendeñdür
ġarībüñ derdmendüñdür
Maḥall-i merḥametdür
ber-murād it anı sulṭānum

4. **ber-murād it:**
Müseddes 5
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna ulaştırmak.

Ḳuluñ üftādedür ammā
sezāvār-ı ʿināyetdür
Maḥall-i merḥametdür
ber-murād it anı sulṭānum

5. **ber-murād it:**
Müseddes 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna ulaştırmak.

Ḳuluñdur ol ḳapunuñ
bende-i fermānı sulṭānum
Maḥall-i merḥametdür
ber-murād it anı sulṭānum

6. **ber-murād it:**
Müseddes 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna ulaştırmak.

Ḳapuñda bu ḳuluñ da bī-
ġaraż bir ṭoġrı çākerdür
Maḥall-i merḥametdür
ber-murād it anı sulṭānum

7. **ber-murād it:**
Gazel 75
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, isteğini elde ettirmek, arzusuna ulaştırmak.

Ber-murād it Ḳabūli-i zārı
Eyle vaṣluñla kām-rān
dil-ber

ber-murād itmek:

1. **ber-murād itmek:**-*mek*
Müseddes 5
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna ulaştırmak.

Dem-i luṭf u zamān-ı
ʿāṭıfet vaḳt-i ʿadāletdür
Bulup bir nā-murādı ber-
murād itmek saʿādetdür

2. **ber-murād itmek:**-*mek*
Gazel 191
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, arzusuna ulaştırmak.

Ber-murād itmek durur
yaʿni Ḳabūlī bendeñi
Kaʿbe ḥaḳḳı Kaʿbe
yapmaḳdur anı şād
eylemek

ber-murād ola:

1. **ber-murād ola:**-*a*
Gazel 259
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Murada ermek, isteğine kavuşmak.

Sulṭānum işigüñde
ṭururken revā mıdur
Her kişi ber-murād ola
ben nā-murād olam

ber-murād olam:

1. **ber-murād olam:**-*am*
Gazel 259
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Murada ermek, isteğine kavuşmak.

Devr-i ʿadāletüñde
umardum ki şād olam
Sāyir ḳapuñ ġulāmı gibi
ber-murād olam

ber-murād olsun:

1. **ber-murād olsun:**-*sun*
Gazel 247
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Murada ermek, isteğine kavuşmak.

Ġulām-ı āstānuñ devletüñde ber-murād olsun
Ṣafā kesb eylesün ġamdan ḥimāyet eyle sulṭānum

ber-nār-i ābī:

1. **ber-nār-i ābī:**
Mesnevi 1
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Su renginde ateş. II Şarap.

Be-men dih ki ber-nār-i ābī zened
Be-raḫt-i ġam u ġuṣṣa nār efgened

ber-ne-yāyed:

1. **ber-ne-yāyed:**
Beyit 39
Mısra: **1**
Gelmek.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

berr ile baḥri:

1. **berr ile baḥri:**-*i*
Gazel 196
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kara ile deniz.

Cūlar gibi gezdük yüridük berr ile baḥri
Āḫir giderek sāḥil-i ʿummāna yitişdük

berrāḳ:

1. **berrāḳ:**
Kaside 10
Mısra: **6**
Parlak, aydınlık.

Gögsi açılmış gümüş āyīne gibi berḳ urur
Cismi aḳ bir sīnesi berrāḳ bir abbaḳ dede

berrāş:

1. **berrāşlara:**-*lar, -a*
Gazel 334
Mısra: **10**
Afyon içen kimse. II Âşıklar.

ʿIşḳı ẕikr itme Ḳabūlī ġam-ı dünyā yiyene
Neşve-i bādeyi ʿarż eyleme berrāşlara

ber-ruh:

1. **ber-ruḫ:**
Kıt'a 7
Mısra: **3**
Yanağın üzeri, yüz.

Dil hemçü-ḳaṭre-i ḫūn ber-ruḫ devīd u guft
Ez-tust yek işāret ez-men be-ser derīden

ber-sebīl-i menāhic-i muʿtād:

1. **ber-sebīl-i menāhic-i muʿtād:**
Mesnevi 6
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Alışılmış yol üzere olan (kimse). II Doğru yolda ilerleyen insan.

Ber-sebīl-i menāhic-i muʿtād
Müddeʿī eyledikce istişhād

ber-ser:

1. **ber-ser:**
Gazel 251
Mısra: **1**
Baş üzerinde, başında (duran kimse).

Benem ol ser-tırāş ber-ser hem
Ḫaṭ-ı yārüñ kökin güne sersem

ber-ser-i ān:

1. **ber-ser-i ān:**
Beyit 177
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Onun başında.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet

Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

2. **ber-ser-i ān:**
Gazel 24
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Onun başı.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet
Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

ber-ser-i mā:

1. **ber-ser-i mā:**
Mesnevi 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Bizim başımız.

Me-bād āgeh ey mest-i ḫūnrīz-i bed
Sebū ber-ser-i mā zened beşkened

ber-tāft:

1. **ber-tāft:**
Beyit 255
Mısra: **2**
Bükülen, bükülmüş.

Der-dest-i melāz-ı ġarībān nā-murādānest
Kesī ki zūr-ı tu ber-tāft nā-murād ānest

ber-ter:

1. **ber-ter:**
Gazel 281
Mısra: **2**
Daha yüce, daha iyi.

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ʿāmilden

2. **ber-terdür:**-*dür*
Kaside 7
Mısra: **15**
Daha yüce, daha iyi.

Ḥāṣılı ʿaḳl iricek mertebeden ber-terdür
Ẕātuñ ey ḥażret-i aġa-yı saʿādet-āyāt

berter:

1. **berterdür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **83**
Üstün, daha iyi.

ʿAkl u idrāk idicek mertebeden berterdür
Vāḳıʿā ḳābil-i taʿbīr degüldür bu menām

berü gel:

1. **berü gel:**
Gazel 217
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"Beri gel, bu tarafa gel, yaklaş!" anlamlarına gelen seslenme sözü.

Sālik-i rāh-ı Ḫudā ḫavf u ḫaṭardan beridür
Berü gel sen de dilā ʿāşıḳ iseñ bī-bāk ol

2. **berü gel:**
Gazel 220
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
"Beri gel, bu tarafa gel, yaklaş!" anlamlarına gelen seslenme sözü.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

3. **berü gel:**
Gazel 261
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"Beri gel, bu tarafa gel, yaklaş!" anlamlarına gelen seslenme sözü.

Ḥaḳīḳat ehli degülsün ṭarīḳ el virmez
Senüñle gel berü ey dil mecāza başlayalum

4. **berü gel:**
Gazel 421
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"Beri gel, bu tarafa gel, yaklaş!" anlamlarına gelen seslenme sözü.

Nola ḳolında götürürse şāḫ-ı gül beş on dāġı

Berü gel sāʿid-i dil-berde daḫı vardur ondaġı

5. **berü gel:**
Terci-bend 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
"Beri gel, bu tarafa gel, yaklaş!" anlamlarına gelen seslenme sözü.

Gel berü hoş müşerref it ey ḥūr
Ḫānemüz tā ki ola ḫuld-ı berīn

6. **berü gel:**
Terci-bend 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
"Beri gel, bu tarafa gel, yaklaş!" anlamlarına gelen seslenme sözü.

Ey manṣıb isteyen berü gel benden al ḫaber
Merd-i ḫabīr olan kişiye bir ḫaber yiter

be-rumūz-i nihān:

1. **be-rumūz-i nihān:**
Diğer 1
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Gizli işaretleri, gaibi (bilen Allah).

Be-żamīr-i kesān tuyī dānā
Be-rumūz-i nihān tuyī aʿlem

ber-varaḳhā-yı murādem:

1. **ber-varaḳhā-yı murādem:**-*em*
Gazel 500
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İstek sayfaları. II Arzu, istek.

Dāġ-ber-dāġ zi īn ber-dil-i bīmārem z'ānk
Ber-varaḳhā-yı murādem ne-revī mühr-i ḳabūl

ber-vefḳ-ı murād-ı hāṭır:

1. **ber-vefḳ-ı murād-ı ḫāṭır:**
Kaside 7
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Gönüldeki arzuları gerçekleştirme.

Devr-i gerdūn ola ber-vefḳ-ı murād-ı ḫāṭır
Ḥarekāt-ı felek īṣār ide birr ü berekāt

bes:

1. **besest:**-*est*
Gazel 9
Mısra: **5**
Yeterli, kâfi.

Be-her cilā-yi çeşm-i remed dīde-rā besest
Kerdī zi-ḫāk-i pāy-i şumā tūtyā-yi mā

2. **besest:**-*est*
Gazel 10
Mısra: **7**
Yeterli, kâfi.

Şāhā zi-behr-i rūşeni-i dīdehā besest
Ḫāk-i cenāb-i dergeh-i tu tūtyā-yi mā

3. **besest:**-*est*
Gazel 10
Mısra: **9**
Yeterli, kâfi.

Īn iʿtibār-i ḫüsrevīm der-cihān besest
Gūyī eger Ḳabūli-i bī-dil gedā-yi mā

4. **bes:**
Gazel 21
Mısra: **7**
Yeterli, kâfi.

Bes gūşe-i ferāġat bīmār-ı ḫaste-ḥāle
Rindān-ı mey-pereste ṣadr-ı ṣafā vü ʿişret

5. **bes:**
Gazel 342
Mısra: **7**
Yeterli, kâfi.

Bīmār-ı ḫaste-ḥāle bes gūşe-i ferāġat
Ṣadr-ı ṣafā vü ʿişret rindān-ı mey-pereste

6. **besdür:**-*dür*
Gazel 391
Mısra: **3**
Yeterli, kâfi.

Bir post besdür ādem olana enārveş
Geyme libās-ı sıḳleti ḳat ḳat ṣoġān gibi

7. **besdür:**-*dür*
Gazel 438
Mısra: **1**
Yeterli, kâfi.

Bize besdür nigāruñ būy-ı mūyı
Sen ey misk ortadan götür ḳoḳuyı

8. **bes:**
Kaside 3
Mısra: **78**
Yeterli, kâfi.

Bir elde māl-i mīrī bir keffede reʿāyā
Olaydı bes berāber bī ḥabbe-i meṣāḳil

9. **besdür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **55**
Yeterli, kâfi.

ʿAdūnuñ biñine besdür birimüz diyü at ṣalmış
ʿAceb Rüstemlik itmiş dirler oġlı Zāl Paşanuñ

10. **bes:**
Mesnevi 1
Mısra: **90**
Yeterli, kâfi.

Be-men dih ki ālūde-dil māndeem
Zi-ālūdegī bes ḫacel māndeem

11. **besdür:**-*dür*
Terci-bend 3
Mısra: **28**
Yeterli, kâfi.

Pāk olup ṣu gibi gel mā-i menīden güẕer it
Saña besdür bu naṣīḥat sözüñi muḫtaṣar it

12. **bes:**
Gazel 267
Mısra: **2**
Artık, şimdi, bundan sonra.

Oynadum bir ḫūb cān-bāzuñ yolında bāş u cān
ʿIşḳ-bāzān-ı maḥabbet didiler bes pehlevān

13. **bes:**
Mesnevi 1
Mısra: **125**
Artık, şimdi, bundan sonra.

Be-men dih ki bes tīre-baḫt āmedem
Zi-tāriki-i baḫt-i saḫt āmedem

14. **bes:**
Tahmis 4
Mısra: **20**
Artık, şimdi, bundan sonra.

Bedeni ḳalʿasın vülūc idüben
Bes nihān eyledi ʿayānı ḳodı

beş altı yükle:

1. **beş altı yükle:**-*le*
Kaside 3
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Beş altı yük.

Mīr-i livā olurmış beş altı yükle evvel
Ben altı yükle şimdi olmaḳ revā mı ʿāṭıl

beş on dāġı:

1. **beş on dāġı:**-*ı*
Gazel 421
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Beş on yara. II Âşığın yaraları.

Nola ḳolında götürürse şāḫ-ı gül beş on dāġı
Berü gel sāʿid-i dil-berde daḫı vardur ondaġı

besbellü:

1. **besbellüsin:**-*sin*
Beyit 50
Mısra: **2**
Besbelli, apaçık, açıkça.

Seferdür ehl-i riyānuñ maḳām-ı maʿrūfı
Ḫar-ı saḳar gibi besbellüsin sen ey ṣūfī

be-semʿ-i ḳabūl:

1. **be-semʿ-i ḳabūl:**
Mesnevi 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Kabul kulağı. II Can kulağı ile, dikkatlice (dinlemek).

Biyā ey naḳış-bend-i ṣāḥib-uṣūl
Suḫan bi'şnevī ger be-semʿ-i ḳabūl

be-senā-yı tu:

1. **be-senā-yı tu:**
Diğer 1
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Seni (Yüce Allah'ı) övmek için.

Be-senā-yı tu ḳāsırend zebān
Ente aʿlem ve şāneke aʿẓam

be-şeref-hāne-i vişāl:

1. **be-şeref-ḫāne-i vişāl:**
Gazel 43
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın şerefli evine ulaşma. II Sevgiliye kavuşma.

Ḫvāhed ki mī-resed be-şeref-ḫāne-i vişāl
Serʿü'l-ʿinān-ı naḥv cenābek baʿīd ʿīd

be-şevḳ-ı tu beste:

1. **be-şevḳ-ı tu beste:**
Beyit 35
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sana (sevgiliye) tutkuyla bağlanmış.

Şikeste dil zi-ġamet cān be-şevḳ-ı tu beste
Ḥikāyetī be-tu kerdem şikeste vü beste

besī:

1. **besī:**
Mesnevi 1
Mısra: **101**
Çok, pek fazla.

Be-men dih ki geştem besī ber-ümīd
Şeved tā ki baḫt-i siyāhem sefīd

2. **besī:**
Kıt'a 14
Mısra: **2**
Yeterli, kâfi.

Ḳabūlī zi-dest-i faḳīhān egerçi
Zi-yek bāde ḫorden besī ṭaʿne ḫordīm

3. **besī:**
Mesnevi 1
Mısra: **6**
Yeterli, kâfi.

Dem-i ʿişret āmed zamān-i neşāṭ
Basīṭ-i zemīn-rā besī inbisāṭ

besirek:

1. **besirek:**
Gazel 56
Mısra: **4**
Besili ve tüylü erkek deve. II Gönül.

Ẕāl-i dünyāya göñül bağlamadı üştür-i dil
Māʾil-i māye degüldür besirek nerdür ner

be-sırr-ı āyet-i ʿışḳ:

1. **be-sırr-ı āyet-i ʿışḳ:**
Beyit 173
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın delillerinin sırrı.

Güşāde bāb-ı serāyet be-sırr-ı āyet-i ʿışḳ

Be-murġ-ı naġme-serāyet resed sirāyet-i ʿışḳ

beşken:

1. **beşkened:**-*ed*
Mesnevi 1
Mısra: **16**
Kırılmak.

Me-bād āgeh ey mest-i ḫūnrīz-i bed
Sebū ber-ser-i mā zened beşkened

besle:

1. **besleme:**-*me*
Gazel 86
Mısra: **1**
Beslemek, yetiştirmek, büyütmek.

Ten besleme k'ol ḫāk ile yeksān olacaḳdur
Ol ḫāneyi terk eyle ki vīrān olacaḳdur

2. **besledügüm:**-*düg, -üm*
Kaside 4
Mısra: **167**
Beslemek, yetiştirmek, büyütmek.

Ḳullarumdur diyüben niʿmet ile besledügüm
Niʿmeti niḳmete tebdīl idiyor bana müdām

beslen:

1. **beslenür:**-*ür*
Kıt'a 3
Mısra: **4**
Beslenmek, bir düşünceden istifade etmek.

Sözleri mūḥiş-edā fāḥiş ġalaṭ her birinüñ
Bikr-i maʿnī beslenür beytinde ammā żabṭı yoḳ

besmele:

1. **besmeleyle:**-*y, -le*
Mesnevi 10
Mısra: **5**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

İbtidā kāra besmeleyle olur
ʿİzzet ol naḫle besmeleyle olur

2. **besmeleyle:**-*y, -le*
Mesnevi 10
Mısra: **6**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

İbtidā kāra besmeleyle olur
ʿİzzet ol naḫle besmeleyle olur

3. **besmele:**
Mesnevi 11
Mısra: **3**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Besmele miftāḥ-ı der-i ġaybdur
Fātiḥ-i gencīne-i lā-reybdür

4. **besmele:**
Mesnevi 11
Mısra: **17**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Besmeledür besmeledür besmele
Ravża-i rıḍvānda yiter besmele

5. **besmele:**
Mesnevi 11
Mısra: **18**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Besmeledür besmeledür besmele
Ravża-i rıḍvānda yiter besmele

6. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **2**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

B'ismi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm
Besmeledür ism-i Ḫudā-yı kerīm

7. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **5**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Besmeledür āyet-i iḳlīm-i cān
Besmeledür āyet-i Raḥmāniyān

8. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **6**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Besmeledür āyet-i iḳlīm-i cān
Besmeledür āyet-i Raḥmāniyān

9. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **7**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Besmeledür serv-i çemenzār-ı ḳuds
Besmeledür besmele-i bāġ-ı üns

10. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **8**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Besmeledür serv-i çemenzār-ı ḳuds
Besmeledür besmele-i bāġ-ı üns

11. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **9**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Besmeledür sünbül-i bustān-ı rūḥ
Besmeledür gülbün-i bāġ-ı fütūḥ

12. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **10**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Besmeledür sünbül-i bustān-ı rūḥ
Besmeledür gülbün-i bāġ-ı fütūḥ

13. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **11**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Besmeledür nāḳışı kāmil ḳılan
Besmeledür bismili bismil ḳılan

14. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **12**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen

"Bismillahirrahmanirrahi m" ifadesi.

Besmeledür nāḳışı kāmil ḳılan
Besmeledür bismili bismil ḳılan

15. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **15**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahi m" ifadesi.

Besmeledür tesmiye-i ism-i ẕāt
Cāmiʿ-i müstecmiʿ-i cemʿ-i ṣıfāt

16. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **17**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahi m" ifadesi.

Besmeledür besmeledür besmele
Ravża-i rıḍvānda yiter besmele

17. **besmeledür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **17**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahi m" ifadesi.

Besmeledür besmeledür besmele
Ravża-i rıḍvānda yiter besmele

18. **besmele:**
Tuyuğ 3
Mısra: **1**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahi m" ifadesi.

Ṣaḥn-ı gülzār-ı revāndur besmele
Serv-i bustān-ı cināndur besmele

19. **besmele:**
Tuyuğ 3
Mısra: **2**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahi m" ifadesi.

Ṣaḥn-ı gülzār-ı revāndur besmele
Serv-i bustān-ı cināndur besmele

20. **besmele:**
Tuyuğ 3
Mısra: **3**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahi m" ifadesi.

Bildinüz mi nice şāndur besmele
Nice ẕī-şāndan nişāndur besmele

21. **besmele:**
Tuyuğ 3
Mısra: **4**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahi m" ifadesi.

Bildinüz mi nice şāndur besmele
Nice ẕī-şāndan nişāndur besmele

22. **besmele:**
Tuyuğ 4
Mısra: **1**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahi m" ifadesi.

Her suḫanuñ evvelidür besmele
Her kelimātuñ elidür besmele

23. **besmele:**
Tuyuğ 4
Mısra: **2**

"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Her suḫanuñ evvelidür besmele
Her kelimātuñ elidür besmele

24. **besmele:**
Tuyuğ 4
Mısra: **4**
"Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla" anlamına gelen "Bismillahirrahmanirrahim" ifadesi.

Fātiḥ-i gencīne-i lā-reybdür
Ḳufl-ı kelāmuñ dilidür besmele

besmele-i bāġ-ı üns:

1. **besmele-i bāġ-ı üns:**
Mesnevi 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dostluk bahçesinin ilk sözü. II Besmele.

Besmeledür serv-i çemenzār-ı ḳuds
Besmeledür besmele-i bāġ-ı üns

beste-i luṭf:

1. **beste-i luṭf:**
Gazel 223
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Lütuf bağı. II Sevgilinin lütfuna bağlanma.

Göñül dīvānedür dīvāna ṣalma beste-i luṭf it
Ḳatı dermāndevüz nā-çāre dermān eyle sulṭānum

beste-i ser-rişte-i luṭf:

1. **beste-i ser-rişte-i luṭf:**
Gazel 146
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütuf ipinin bağı. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Beste-i ser-rişte-i luṭf ile sulṭānum meded
Būzġuş ḳılcan ucından ḳılca ḳaldı cānumuz

be-tebyīn-i aḥvāl:

1. **be-tebyīn-i aḥvāl:**
Tarih 17
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Ahvalin açıklanması, vaziyetin anlatılması.

Ḳabūlī çe ḥācet be-tebyīn-i aḥvāl
Şude ḥāl-i bālet be-aṣḥāb-ı maṣḥūb

beter:

1. **beter:**
Gazel 255
Mısra: **4**
Kötü, çok fena. II Daha beter.

ʿAraḳla bādeyi dün gice meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ andan beter buldum

be-vaṣf-ı tu:

1. **be-vaṣf-ı tu:**
Diğer 1
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Senin (Allah'ın) vasfını (anlatmak).

Heme ʿālem be-vaṣf-ı tu ʿāciz
Heme ādem be-medḥ-i tu ebkem

bevvābānuñ żābiṭi:

1. **bevvābānuñ żābiṭi:**
Kaside 4
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Kapıcıların zabiti.

Kethüdā beg kim odur żābiṭi bevvābānuñ
Ol daḫı nāẓır idi kim neye vara encām

beyābānuñ rubāhı:

1. **beyābānuñ rubāhı:**
Kaside 1

Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Çöl tilkisi. II Kurnaz düşman.

Her biri ḥamle-āver şīr-i ner bebr-i hünerversin
Neye ḳādir olur yanuñda rubāhı beyābānuñ

be-yād āver:

1. **be-yād āver:**
Mesnevi 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Hatıra getirmek, hatırlamak.

Be-yād āver ān sāḳi-i şūḫ u şeng
Ki laʿleş be-ṣulḥest ü çeşmeş be-ceng

beyān:

1. **beyāna:**-*a*
Gazel 172
Mısra: **7**
Anlatma, açıklama, izah etme.

Ṣıfāt-ı ẕāt-ı şerīfüñ beyāna ḥācet yoḳ
Vücūd-ı ẓāhirüñ olmaz ẓuhūrına tanṣīṣ

2. **beyāna:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **17**
Anlatma, açıklama, izah etme.

ʿAyāndur gün gibi şānuñ beyāna anı ḥācet yoḳ
Ne lāzım heybet ü iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

3. **beyāna:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **65**
Anlatma, açıklama, izah etme.

Gerekdür bunca āsāruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir senāḫ∨ānuñ

beyān eyle:

1. **beyān eyle:**
Tahmis 8
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Beyan etmek, açıklamak, izah etmek.

Ḳaçma bizden senüñle dilleşelüm
Niyedür nālişüñ beyān eyle

beyān ideyin:

1. **beyān ideyin:**-*eyin*
Mesnevi 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Açıklamak, bildirmek.

Gördügüm ḳıṣṣayı ʿayān ideyin
Ayaġuñ tozına beyān ideyin

beyāna al:

1. **beyāna al:**
Tahmis 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Beyan etmek, açıklamak.

Eşʿār-ı ābdārını dürc-i dehāna al
Naẓm-ı şeh-i cihānı Kabūlī beyāna al

beyānı ḳodı:

1. **beyānı ḳodı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Beyanı bırakmak.

Ḫāzin-i ʿışḳ olan beyānı ḳodı
Ṣaḳladı sırrını ʿayānı ḳodı

beyān-ı vasfa gelmez:

1. **beyān-ı vasfa gelmez:**-*mez*
Kaside 1
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Vasıfları anlatılmak.

Beyān-ı vasfa gelmez vasf-ı ẕāt-ı mekremet-baḫşuñ
Belī gelmez ḥisāba ḳaṭresi bārān-ı nīsānuñ

beyāża çıkmadı:

1. **beyāża çıḳmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 31
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Beyaza çıkmak (çekmek), müsvedde olan bir yazıyı temiz bir kâğıda çekerek son hâlini vermek. II Açık ve görünür olmak.

Meydān-ı keş-ā-keşde daḫı nüsḫa-i zülfüñ
Çıḳmadı beyāża ḫaṭ-ı rūyuñ gibi bir baḫs

beydaġ:

1. **beydaġın:**-*ı, -n*
Gazel 80
Mısra: **2**
Satrançta piyade denilen, günümüzde ise adı piyon olarak bilinen taş.

Saña nerrād-ı felek ḫīle bisāṭın ḳuraḳor
Naṭʿasın geçmedin ol beydaġın evvel süreḳor

be-yek naġmeem:

1. **be-yek naġmeem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Bir ses. II Âşığın tek sözü.

Men-i bī-nevā-rā nevā-sāz bāş
Be-yek naġmeem yār u dem-sāz bāş

beyhūde hevādan:

1. **beyhūde hevādan:**-*dan*
Tahmis 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Boş heves. II Aşk.

Uslandı göñül derd ü belā istemez oldı
Beyhūde hevādan dili uṣlanmaya dirdüm

beyne'l-halk:

1. **beyne'l-ḫalḳ:**
Tarih 16
Mısra: **3**
Halk arasında.

Caʿfer ḳad sāġe beyne'l-ḫalḳ bi'ṣ-ṣıdḳi'l-metn
Fāḳa v'estevlī ʿale'n-nāsi bi-tevḳīrin bihi

beynümüz ṭırmalarsın:

1. **beynümüz ṭırmalarsın:**-*r, -sın*
Gazel 158
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Beynini tırmalamak: Rahatsız edici bir tonda çok fazla konuşarak karşısındakini rahatsız etmek.

Vāʿiẓā yoḳ yire niçün ṭırmalarsın beynümüz
Eskidendür zāhid-i zerrāḳ ile mā-beynümüz

beyt:

1. **beyt:**
Diğer 1
Mısra: **99**
İki mısradan meydana gelen nazım birimi, beyit.

Beyt
Seyyāḥ-ı diyār-ı mülk-i lāhūt

2. **beytinde:**-*i, -n, -de*
Kıt'a 3
Mısra: **4**
İki mısradan meydana gelen nazım birimi, beyit.

Sözleri mūḥiş-edā fāḥiş ġalaṭ her birinüñ
Bikr-i maʿnī beslenür beytinde ammā żabṭı yoḳ

beyt-i eṣnāmuñ:

1. **beyt-i eṣnāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Putlar evi. II Kâfirlerin yurdu.

Yanuñda ṣūreti yoḳdur ʿadū-yı nā-müselmānuñ

Zücāc-ı revnaḳın kesr itdi nāmuñ beyt-i eṣnāmuñ

beyt-i ʿömür:

1. **beyt-i ʿömür:**
Gazel 381
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ömür evi. II Ömür, hayat.

Beyt-i şiʿrüm gibi olmazdı Ḳabūlī maʿmūr
Ṭolmasa beyt-i ʿömür gibi ʿadālet ol eve

beyt-i şāhīdür:

1. **beyt-i şāhīdür:**-*dür*
Gazel 89
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Padişah beyti. II Sultan, padişah.

Oturmış iki mısraʿ iki başa kūy-ı paşadur
Ġazeller ehl-i dīvān şāh beyti beyt-i şāhīdür

beyt-i şiʿrüm:

1. **beyt-i şiʿrüm:**-*üm*
Gazel 381
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şiir evi. II Kabûlî'nin şiiri.

Beyt-i şiʿrüm gibi olmazdı Ḳabūlī maʿmūr
Ṭolmasa beyt-i ʿömür gibi ʿadālet ol eve

beyt-i şiʿrüñ:

1. **beyt-i şiʿrüñ:**-*üñ*
Gazel 436
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şiirde bulunan beyitler. II Kabûlî'nin şiiri.

Muṣannaʿdur kelāmuñ ṣanʿatı gitdükce arturduñ
Ḳabūlī beyt-i şiʿrüñ ḫayli üstādānedür şimdi

beyża-i beyżā:

1. **beyża-i beyżā:**
Gazel 284
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Beyaz yumurta. II Ay.

Ṣaḳlayup mühre-i mihri felek-i şuʿbede-bāz
İtdürür ḫalḳa niçe beyża-i beyżā seyrin

be-żamīr-i kesān:

1. **be-żamīr-i kesān:**
Diğer 1
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
İnsanların içini, gönlünü (bilen Allah).

Be-żamīr-i kesān tuyī dānā
Be-rumūz-i nihān tuyī aʿlem

bezim:

1. **bezimde:**-*de*
Kaside 6
Mısra: **8**
İçki, eğlence meclisi.

Felek semāʿ ile raḳṣa girerdi şevḳinden
Bezimde sāza ser-āġāz ideydi Zühre eger

bezl eyleñ:

1. **beẕl eyleñ:**-*ñ*
Gazel 419
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cömertçe harcamak, esirgemeden sarf etmek.

Ne ṭurursuz yolına naḳd-i revān beẕl eyleñ
Mālik-i Mıṣr-ı vefā Yūsuf-ı Kenʿān geldi

bezl idüp:

1. **beẕl idüp:**-*üp*
Gazel 191
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cömertçe harcamak, esirgemeden sarf etmek.

ʿĀleme ḫ∨ān-ı Ḥalīlāsā sımāṭın beẕl idüp
Ḥaşre dek nāmın añanlar ḫayr ile yād eylemek

bezl it:

1. **beẕl it:**
Mesnevi 9
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Cömertçe harcamak, esirgemeden sarf etmek.

Ġanīmet virdi Ḥaḳ saña bu ānı
Ġanīmet mālı gibi beẕl it anı

bezl itmekde:

1. **beẕl itmekde:**-*mekde, -*
Müseddes 5
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Cömertçe harcamak, esirgemeden sarf etmek.

Ḥayāt-ı ʿāleme ʿadlüñ sebebdür cān-ı ʿālemsin
ʿAdāletde Anuşirvān u beẕl itmekde Ḥātemsin

bezl-i iḥsān eyleseñ:

1. **beẕl-i iḥsān eyleseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 358
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütuf saçmak, bolca ihsanda bulunmak.

Revādur beẕl-i iḥsān eyleseñ erbāb-ı ʿirfāna
Ser-i dāmān-ı iḥsān u girībān-ı kerem elde

bezm:

1. **bezmüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 88
Mısra: **6**
İçki, eğlence meclisi.

Sımāṭ-ı bezm-i ʿişretdür bisāṭ-ı çarḫ yanuñda
Döner bezmüñde mihr ü māh zerrīn iki cāmuñdur

2. **bezme:**-*e*
Gazel 106
Mısra: **5**
İçki, eğlence meclisi.

Bezme geldikce mey-i ḥamrā ḥicāb ile gelür
Laʿl-i dil-berden dem urmış gibi andan şerm ider

3. **bezmümüzden:**-*ümüz, -den*
Gazel 356
Mısra: **3**
İçki, eğlence meclisi.

Ṭurursın bezmümüzden ġayr ile varup otururs ın
Bize cevr eyleyüp ṭurma ile luṭf idüp oturma

4. **bezme:**-*e*
Gazel 378
Mısra: **5**
İçki, eğlence meclisi.

Ben gel disem aġyār ile bezme otursın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

5. **bezmde:**-*de*
Gazel 397
Mısra: **1**
İçki, eğlence meclisi.

Yār olmayıcaḳ bezmde ey muṭrib ü sāḳī
Cām-ı ʿaraḳı bāda virür nāy-ı ʿIrāḳī

6. **bezme:**-*e*
Kaside 6
Mısra: **10**
İçki, eğlence meclisi.

Nücūm-ı çarḫ-ı felek nuḳl-i bezm-i ʿişret idi
Hilāl idi o gice bezme sīmden sāġar

bezme varamaz:

1. **bezme varamaz:**-*amaz*
Gazel 379
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meclise gitmek. II Aşk meclisine girmek.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada
Bir ʿaceb yirdür o kim mest ola mestūr orada

bezmgāh:

1. **bezmgāh:**
Mesnevi 1
Mısra: **167**
Dostlar toplantısı, içki meclisi.

Ne-māned der-āḫir der-īn bezmgāh
Ne muṭrıb ne sāḳī ne peymāne-ḫˇāh

bezm-i beḳāda:

1. **bezm-i beḳāda:**-*da*
Gazel 325
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ebedî meclis. II Cennet.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir miʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevs̱er şarābı ġılmān elinden

bezm-i belāda:

1. **bezm-i belāda:**-*da*
Gazel 403
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bela meclisi, dert meclisi. II Dert, bela, elem.

Bezm-i belāda iñler isem nola ney gibi
Devrān ayaġa ṣaldı beni dürd-i mey gibi

bezm-i cānı:

1. **bezm-i cānı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Can meclisi. II Âşığın canı.

İki gīsūlar ol şemʿüñ duḫānı
Muʿaṭṭar ḳılsa nola bezm-i cānı

bezm-i cihānda:

1. **bezm-i cihānda:**-*da*
Gazel 329
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlem meclisi. II Dünya.

Felek bezm-i cihānda çıḳmaz ammā devr uṣūlünden
Ḳabūlī būselikde gel ḳarār it geç rehāvīden

bezm-i derd ü elemüñ sāzendesiyüz:

1. **bezm-i derd ü elemüñ sāzendesiyüz:** -*y*, -*üz*
Gazel 140
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dert ve keder meclisinin çalgıcısı. II Dertli ve kederli âşık.

Beñzimüz sāza döner ney gibi nālān olsaḳ
Bezm-i derd ü elemüñ var ise sāzendesiyüz

bezm-i dil-güşāyı:

1. **bezm-i dil-güşāyı:**-*y*, -*ı*
Gazel 279
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül açıcı meclis. II Eğlence meclisi.

Ḳo bezm-i dil-güşāyı ṣun cām-ı ġam-zedāyı
Mirʾāt-ı dil açılsun ġam defteri dürilsün

bezm-i fānī:

1. **bezm-i fānī:**
Mesnevi 1
Mısra: **157**
Kelime Tipi: -
Geçici meclis. II Dünya, cihan.

Be-ān bezm-i fānī naṣīḥat şinev
Biyā yek du sāġar be-nūş u be-rev

bezm-i fānīde:

1. **bezm-i fānīde:**-*de*
Gazel 257
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Fena meclisi. II Gelip geçici dünya.

Ey Ḳabūlī destüñe cām-ı şarāb-ı āl al
Bezm-i fānīde çekersin āḫir-i encām cām

bezm-i firāḳ:

1. **bezm-i firāḳ:**
Müseddes 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ayrılık meclisi. II Hicran, ayrılık.

Niçe bir bezm-i firāḳ içre terennüm ideyin
Niçe bir sūz u ḥarāretle tekellüm ideyin

bezm-i ḫāṣa:

1. **bezm-i ḫāṣa:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Seçkinler meclisi.

İcāzet yoḳ mı daḫı bezm-i ḫāṣa ʿabd-i maḥṣūṣa
Dil-i erbāb-ı devlet ḫod diyār-ı şarḳa ʿāzimdür

2. **bezm-i ḫāṣa:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Özel meclis. II Âşıklar meclisi.

Bir bezm-i ḫāṣa maḥrem-i rāz olagör k'anuñ
Sāḳīsi Cem terānegeri Şeyḫ-i Cām ola

bezm-i ʿışḳ:

1. **bezm-i ʿışḳ:**
Gazel 503
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk meclisi. II Aşk.

Ḳaşlaruñ cūşa getürdi dil-i deryā-nefesi
Bezm-i ʿışḳ içre bizi ṭutdı balıḳ fırtınası

bezm-i ʿişretde:

1. **bezm-i ʿişretde:**-*de*
Gazel 328
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İçki meclisi. II Aşk meclisi.

Bir bölük baġrı delük ʿāşıḳlaruñ efġānıdur
Bezm-i ʿişretde ṣadā-yı nāyı bildüm nidügin

bezm-i maḥabbetde:

1. **bezm-i maḥabbetde:**-*de*
Gazel 217
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhabbet meclisi.

Almasun ḫār-ṣıfat dest-i nedāmet yaḳañı
Gül gibi bezm-i maḥabbetde girībān-çāk ol

bezm-i meye:

1. **bezm-i meye:**-*e*
Gazel 463
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İçki meclisi.

Ṣafā bezm-i meye mülḥaḳ degüldür
Sözüm ḥaḳdur velī mül haḳ degüldür

bezm-i mihnetde:

1. **bezm-i mihnetde:**-*de*
Gazel 312
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eziyet meclisi. II Dünya.

Bezm-i mihnetde Ḳabūlīnüñ ṣarardı çehresi
Ney gibi hecrüñle nālān olmasun ya neylesün

bezm-i ṣafādan:

1. **bezm-i ṣafādan:**-*dan*
Gazel 116
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zevk, sefa meclisi, mutluluk meclisi.

ʿAceb mi mest-i ʿışḳ olan elinden ḳomasa vāʿiẓ
Anuñ peymānesi bezm-i ṣafādan ṭola gelmişdür

bezm-i şarāb:

1. **bezm-i şarāb:**
Gazel 123

Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap meclisi, eğlence meclisi.

Ḳurılmaz mı daḫı bezm-i şarāb u meclis-i ʿişret
Göñülden kārbān-ı derd ü ġam çıḳmaġa ʿāzimdür

bezmi ṭolanur:

1. **bezmi ṭolanur:**-*ur*
Gazel 414
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meclisi dolaşmak.

Gelür gider ṭolanur bezmi bir ḳadeh mey içün
Raḳīb-i seg yir arar almaġa ayaġumuzı

bezm-i viṣāl-i yāre dāhil olmadur:

1. **bezm-i viṣāl-i yāre dāḫil olmadur:**-*ma, -dur*
Gazel 108
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma meclisine dâhil olmak. II Sevgiliye kavuşmak.

Dilā bezm-i viṣāl-i yāre dāḫil olmadur ḳaṣdum
Tamām oldı bu cānib anuñ iḳrārına ḳalmışdur

bezmine dāhil olamaz:

1. **bezmine dāḫil olamaz:**-*amaz*
Mesnevi 4
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Meclise dahil olmak. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın meclisinde bulunmak.

Server-i nīk-ḫʷāh u ḫayr-endīş
Bezmine dāḫil olamaz bed-kīş

bezmümüz germ eyleyen:

1. **bezmümüz germ eyleyen:**
Gazel 106
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meclisi ısıtan, yakan (şey). II Âşıklar meclisini yakan sevgilinin dudağı.

Neşʾe-i cām-ı lebüñdür bezmümüz germ eyleyen
Ṣanma ʿışḳ ehli ümīd-i ābnāki germ ider

bī ḥabbe-i mesāḳil:

1. **bī ḥabbe-i meṣāḳil:**
Kaside 3
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Bir gram ağırlık (kadar). II Gram kadar fark olmayacak şekilde.

Bir elde māl-i mīrī bir keffede reʿāyā
Olaydı bes berāber bī ḥabbe-i meṣāḳil

bī-ʿaded:

1. **bī-ʿaded:**
Gazel 95
Mısra: **3**
Sayılamayacak kadar çok, sınırsız, sonsuz, hesapsız.

Deyr-i ʿālemde yatan ḫūbān-ṣūret bī-ʿaded
Ṭutalum anlar güzeldür sende ammā ān var

2. **bī-ʿaded:**
Mesnevi 3
Mısra: **46**
Sayılamayacak kadar çok, sınırsız, sonsuz, hesapsız.

Ḥażret-i Ḥaḳḳa çoḳ niyāz itsün
Bī-ʿaded sūz u çoḳ güdāz itsün

3. **bī-ʿaded:**
Mesnevi 3
Mısra: **48**
Sayılamayacak kadar çok, sınırsız, sonsuz, hesapsız.

Cānib-i ḥażrete duʿā ḳılsun
Çoḳ duʿā bī-ʿaded senā ḳılsun

bī-amān:

1. **bī-amāndur:**-*dur*
Gazel 54
Mısra: **4**
Aman vermeyen, gaddar, acımasız, merhametsiz (kimse). II Sevgili.

Fitne-i āḫir zamāndur ġamzesi virmez amān
Çeşmi ḳātil ḫışmı ġalib bī-amāndur dostlar

2. **bī-amānlar:**-*lar*
Kaside 11
Mısra: **31**
Aman vermeyen, gaddar, acımasız, merhametsiz (kimse).

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

bī-ʿamel:

1. **bī-ʿamel:**
Gazel 220
Mısra: **8**
Amelsiz, çalışmadan, gayret etmeden.

Zer gibi beñzüñ ṣararsa her ne deñlü zāhidā
Ẕerre deñlü nesne taḥṣīl idemezsin bī-ʿamel

bī-bāk ol:

1. **bī-bāk ol:**
Gazel 217
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Korkusuz olmak, cesur ve gözü pek olmak.

Sālik-i rāh-ı Ḫudā ḫavf u ḫaṭardan beridür
Berü gel sen de dilā ʿāşıḳ iseñ bī-bāk ol

bī-bāk ü bī-pervā:

1. **bī-bāk ü bī-pervā:**
Muaşşer 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Korkusuz ve pervasız.

Bozup cemʿiyyetin alayın itdüñ bī-ser ü bī-pā
Güneş gibi çıkup bir gūşeden bī-bāk ü bī-pervā

bī-bāl ü per:

1. **bī-bāl ü per:**
Gazel 292
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kolsuz ve kanatsız.

Pervāneveş bī-bāl ü per sūzān olayın bir zamān
Bülbül gibi şām u seḥer nālān olayın bir zamān

bī-bedel:

1. **bī-bedeldür:**-*dür*
Beyit 170
Mısra: **1**
Eşi ve benzeri olmayan, eşsiz, bir tek.

Egerçi bī-bedeldür Şeyḫ Saʿdīnüñ Gülistānı
Bahāristān-ı Cāmī mündericdür ṣad Gülistānı

bī-bedel cānāna:

1. **bī-bedel cānāna:**-*a*
Gazel 200
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eşsiz güzel. II Sevgili.

Yine bir bī-bedel cānāna virdüm naḳd-i cānı kim
Metāʿ-ı ḫüsni cānānuñ anuñ destinde cān anuñ

bī-bekā:

1. **bī-beḳādur:**-*dur*
Gazel 118
Mısra: **7**
Ebedî olmayan, gelip geçici, fâni. II Güzellik.

Zamān-ı ḫüsne maġrūr olma cānā bī-beḳādur bu
Gül-i bāġ-ı fenā gerçi güler evvel ṣolar āḫir

bī-cān oldı:

1. **bī-cān oldı:**-*dı*
Beyit 134
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cansız olmak, ölmek,

can vermek. II Bitkin ve hâlsiz olmak.

Gözüñdür āfet-i cān āfet-i cān
Ġamuñdan cism-i bī-cān oldı bī-cān

bī-çāre:

1. **bī-çāre:**
Beyit 277
Mısra: **2**
Çaresiz, zavallı, garip, düşkün. II Âşık.

Niçün sevmezsin ol ṣāḥib-cemāli
Saña bī-çāre ġāyet acımalı

2. **bī-çāreler:**-*ler*
Gazel 273
Mısra: **1**
Çaresiz, zavallı, garip, düşkün. II Âşık.

Şād oluñ bī-çāreler nāz ile cānāndur gelen
Müjdeler ey mürdeler cānān degül cāndur gelen

3. **bī-çāre:**
Mesnevi 1
Mısra: **22**
Çaresiz, zavallı, garip, düşkün. II Âşık.

Biyā ey be-rīşem zen-i naġme-sāz
Tu bī-çāre sāzem be-dest ār sāz

4. **bī-çāre:**
Müseddes 3
Mısra: **4**
Çaresiz, zavallı, garip, düşkün. II Âşık.

Yiter çekdüñ belā-yı iştiyāḳı
Gel ey bī-çāre ṣoḥbet yine bākī

5. **bī-çāreye:**-*y*, -*e*
Gazel 86
Mısra: **10**
Çaresiz, zavallı, garip, düşkün. II Âşık/Kabûlî.

Gördükce Ḳabūlīye ʿitāb eyler imiş yār
Bildüm ki o bī-çāreye iḥsān olacaḳdur

6. **bī-çāreñem:**-*ñ*, -*em*
Kıt'a 25
Mısra: **3**
Çaresiz, zavallı, garip, düşkün. II Âşık/Kabûlî.

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

bīçāre gönül:

1. **bīçāre gönül:**
Gazel 20
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çaresiz gönül. II Âşığın gönlü.

Bāġa gel başuña yoḳ çāre der-i dil-berden
Yüri bīçāre göñül derdüñe bir dermān it

2. **bīçāre göñül:**
Gazel 235
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çaresiz gönül. II Âşığın gönlü.

Bīçāre göñül derdüñe sen çāre ararsın
Çāreñ saña ben derdümi bī-dermāna degişmem

bīçāre Kabūlī:

1. **bīçāre Kabūlī:**
Gazel 37
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çaresiz Kabûlî.

Bīçāre Ḳabūlī beni sevmez dir imişsin
Düşmen sözidür diñleme bi'llāh Meḥemmed

bī-çāre Kabūlīyi:

1. **bī-çāre Kabūlīyi:**-*y*, -*i*
Gazel 248
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çaresiz Kabûlî.

Ḳıldı bī-çāre Ḳabūlīyi helāk
Hecr-i yāre bu mıdur sem dirsem

bī-çāregān-ı keyfe çāre-sāzdur:

1. **bī-çāregān-ı keyfe çāre-sāzdur:**-*dur*
Gazel 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çaresizlerin arzusuna çare bulan (şey). II Kolonya.

Bī-çāregān-ı keyfe ʿaceb çāre-sāzdur
Emrāż-ı cāna ḫayli şifādur ḳolonya

bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı:

1. **bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı:**
Beyit 62
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çaresizin ilacı. II Hasta ve çaresiz âşığın ilacı. II Tiryak-ı faruk: "Tiryak-ı kebir, tiryak-ı ekber" adlarıyla da bilinen ve pek çok hastalığın tedavisinde kullanılan bir ilaç.

Göñül neyler benüm ʿömrüm göñül bir ġayrı maʿşūḳı
Senüñ derdüñdür ol bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı

bī-cināb:

1. **bī-cināb:**
Gazel 226
Mısra: **7**
Damgasız. II Cinab: Hayvanlara vurulan damga.

Miṣāl-i Kaʿbe ṭayyār-ı ḥarīmüñ bī-cināb ammā
Ḥamām u zāġa baḳma meyl-i şeh-bāz eyle sulṭānum

bī-cism ü bī-cān eyledüñ:

1. **bī-cism ü bī-cān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bedensiz ve cansız hâle getirmek, öldürmek.

Başın alınca ʿaceb saʿy-i firāvān eyledüñ
Neyledüñse eyledüñ bī-cism ü bī-cān eyledüñ

bī-dār:

1. **bī-dārlıḳ:**-*lıḳ*
Gazel 190
Mısra: **2**
Uyanık, uykusuz. II Bahtın açık olması.

Ẕāt-ı ʿālī-şānuña lāyıḳ durur serdārlıḳ
Ṭāliʿ-i mesʿūduña mensūbdur bī-dārlıḳ

bīdār ola:

1. **bīdār ola:**-*a*
Beyit 92
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uyanık olmak, uykusuz olmak.

ʿIşḳ ile meʾnūs olan meʾyūs olur mı yārdan
Dīde kim bīdār ola dūr olmaz ol dīdārdan

bīdār olup:

1. **bīdār olup:**-*up*
Gazel 127
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uyanık olmak, uykusuz olmak.

Eẕān-ı ṣubḥa dek her gice nāle baña ḳalmışdur
Fiġānumdan olup bīdār ʿālem ṭaña ḳalmışdur

bī-derde añma:

1. **bī-derde añma:**-*ma*
Beyit 69
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dertsiz insana anlatmak.

Bī-derde añma ḥālini pür-derd olanlaruñ
Nā-merde söyleme hünerin bī-hünerlerüñ

bī-derde devā ḳılma:

1. **bī-derde devā ḳılma:**-*ma*
Gazel 233
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dertsize deva bulmak. II Sevgilinin derdi olmayan rakibe lütufta bulunması.

Bī-derde devā ḳılma bī-māra şifāsāz ol
Bī-çārelere beẕl it dermānuñı sulṭānum

bī-devlet ola:

1. **bī-devlet ola:**-*a*
Beyit 33
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Talihsiz olma, şanssız olma.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

bī-dil ü bī-ḫıred ü bīmāruz:

1. **bī-dil ü bī-ḫıred ü bīmāruz:**-*uz*
Beyit 266
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönülsüz, akılsız ve hasta (âşık).

Bī-dil ü bī-ḫıred ü bīmāruz
Cevrüñe ṣabr idelüm neyleyelüm nā-çāruz

bī-dīn:

1. **bī-dīne:**-*e*
Gazel 517
Mısra: **2**
Dinsiz, imansız (kimse). II Rakip.

Zülf-i şeb-rengini şarḳıtma ruḫ-ı rengīne
Ṣaḳın īmānum iñen virme yüz ol bī-dīne

bī-edeb:

1. **bī-edeb:**
Kaside 4
Mısra: **166**
Edepsiz, utanmaz (kimse).

Edeb ü şerm ü ḥayā üzre ḳurılmışdur taḥt
Bī-ḥayā bī-edeb anı idemez istiḫdām

bī-emn ü amān:

1. **bī-emn ü amān:**
Gazel 307
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Korkusuz ve amansız (kimse). II Sevgili.

Bire fitne bire şūḫ-ı ʿālem
Bire ḳātil bire bī-emn ü amān

bī-faẓl u bī-feżāyil:

1. **bī-faẓl u bī-feżāyil:**
Kaside 3
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
İhsansız ve faziletsiz.

Yüz elli yükde ḳalmış mensūḫa elli beş yük
Daḫı ziyāde idüp bī-faẓl u bī-feżāyil

bī-ġam:

1. **bī-ġam:**
Beyit 107
Mısra: **1**
Dertsiz, kedersiz, kaygısız (kimse).

Bī-ġam olur mı kişi ʿayş ehli bī-ġış olmaz
Bed-kīş olur mı kişi nā-kes ʿanā-keş olmaz

bī-ġaraż:

1. **bī-ġaraż:**
Müseddes 5
Mısra: **11**
Art niyetsiz.

Ḳapuñda bu ḳuluñ da bī-ġaraż bir ṭoġrı çākerdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

bī-ġış olmaz:

1. **bī-ġış olmaz:**-*maz*
Beyit 107
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hilesiz olmak, dürüst bir kimse olmak.

Bī-ġam olur mı kişi ʿayş ehli bī-ġış olmaz
Bed-kīş olur mı kişi nā-kes ʿanā-keş olmaz

bī-gümān:

1. **bī-gümān:**
Gazel 234
Mısra: **9**
Şüphesiz, kuşkusuz.

Oldı Ḳabūlī bī-gümān vaṣṣāfuñ ey şāh-ı cihān
Yād itse nāmuñ tāze cān kesb eyler eṣnāf-ı ümem

bī-günāh:

1. **bī-günāha:**-*a*
Gazel 335
Mısra: **10**
Günahsız, suçsuz. II Âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī ḳuluña ḫışm ile baḳma
Efendi ḳıymaḳ olmaz bī-günāha

bī-ḥad:

1. **bī-ḥaddür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **1**
Sınırsız, sonsuz, uçsuz bucaksız.

Dilā ser-menzil-i ġamda ser-i ʿuṣṣāḳ bī-ḥaddür
Meger mülk-i vücūd ile ʿadem mülkinde ser-ḥaddür

bī-ḥadd ü bī-pāyān:

1. **bī-ḥadd ü bī-pāyān:**
Beyit 250
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sınırsız ve sonsuz.

Niṣār eyler ṣenā dürlerini bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey sulṭān-ı ʿālī-şān

2. **bī-ḥadd ü bī-pāyān:**
Gazel 231
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sınırsız ve sonsuz.

Niṣār eyler ṣenā gevherlerin bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿ ḳılupdur anı sulṭānum

bī-hānumāna hānuz diyen:

1. **bī-ḫānumāna ḫānuz diyen:**
Kaside 5
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Yurtsuzlara (biz) hükümdarız diyen (kimse).

Çıḳup ḫānuz diyen bī-ḫānumāna bildürürlerdi
Ne şekl olmışdur İskender elinde tācı Dārānuñ

bī-ḫānümān:

1. **bī-ḫānümāndur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **8**
Evsiz, yersiz, yurtsuz (âşık).

Sevdā-yı zülfüñ ṭaġıtdı ʿaḳlum ṭaġa düşerse gönlüm revādur
Dīvāne cāndur bī-ḫānümāndur ehl-i cünündur ṣāḥib-fünündur

bī-ḥisāb ola:

1. **bī-ḥisāb ola:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hesapsız olmak, sayılamayacak kadar çok olmak.

ʿIşḳ ehli ol durur ki ġam u derd ü miḥneti
Naḳd-i metāʿ-ı ḫ∨āce gibi bī-ḥisāb ola

bī-ḥayā:

1. **bī-ḥayā:**
Kaside 4
Mısra: **166**

Utanmaz, edepsiz (kimse).

Edeb ü şerm ü ḥayā üzre ḳurılmışdur taḥt
Bī-ḥayā bī-edeb anı idemez istiḫdām

bī-hūde:

1. **bī-hūde:**
Gazel 15
Mısra: **16**
Boş yere, boşuna.

Ḥaşr-i ecsāda Ḳabūlī münkir olmaz ehl-i dīn
Uyuyanlar uyanur bī-hūde yatmaz ehl-i ḫ∨āb

2. **bī-hūde:**
Gazel 306
Mısra: **5**
Boş yere, boşuna.

Her yire bī-hūde pervāz eylemez şeh-bāz olan
Böyle yirlerde şikār alur mı ṣayyād olmayan

bī-hūde sevdāya ġarīb:

1. **bī-hūde sevdāya ġarīb:**
Gazel 314
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Beyhude sevdaya batmış (kimse). II Karşılıksız aşka düşmüş âşık.

Ḳabūlī kākül-i miskīn-i yāre māyil olmışsın
ʿAceb bī-hūde sevdāya ġarīb efkāra düşmişsin

bī-hünerlerüñ hünerin:

1. **bī-hünerlerüñ hünerin:**- *n*
Beyit 69
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Marifetsizlerin hüneri.

Bī-derde añma ḥālini pür-derd olanlaruñ
Nā-merde söyleme hünerin bī-hünerlerüñ

bī-huẕūr:

1. **bī-ḫuẕūr:**
Gazel 81
Mısra: **6**
Huzursuz, rahatsız. II Âşığın canı.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫuẕūr u dil bī-sükūndur

bī-iḫtiyār:

1. **bī-iḫtiyār:**
Müsemmen 1
Mısra: **13**
Elinde olmayarak, istemsizce.

Bī-iḫtiyār irişdi bu ġamgīne ḥasretüñ
Nā-çāra geldi defʿine yoḳ çāre fürḳatüñ

bī-ʿillet ü delāyil:

1. **bī-ʿillet ü delāyil:**
Kaside 3
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Sağlam ve deliller.

Mülküñ ḥimāyetiyçün mālüñ ṣıyānetiyçün
Ḫalḳuñ riʿāyetiyçün bī-ʿillet ü delāyil

bī-ʿivaż:

1. **bī-ʿivażdur:**-*dur*
Gazel 231
Mısra: **5**
Karşılıksız, bedelsiz.

Kemāl ehline çün kim bī-ʿivażdur luṭf u iḥsānuñ
Ne lāzım vāḳıf itmek luṭfuña nā-dānı sulṭānum

bī-kār:

1. **bī-kār:**
Gazel 42
Mısra: **5**
İşsiz, boş.

ʿĀşıḳī bā-düşmenān bī-kār ḫūbānest kār
Merd bāyed tā nümāyed ḫvīş-rā rūz-ı neberd

bī-ḳarār:

1. **bī-ḳarār:**
Gazel 311
Mısra: **3**
Kararsız, yerinde duramayan, süreklilik göstermeyen (şey). II Âşığın gönlü.

Nehr iken bī-ḳarār idi göñlüm
Şimdi baḥr oldı ber-ḳarār olsun

2. **bī-ḳarār:**
Gazel 365
Mısra: **5**
Kararsız, yerinde duramayan, süreklilik göstermeyen (şey). II Âşığın gönlü.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

bī-ḳarār eyleyeli:

1. **bī-ḳarār eyleyeli:**-*y*, -*eli*
Gazel 326
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kararsız etmek. II Huzur vermemek.

Bī-ḳarār eyleyeli ḳara ṣaçuñ sevdāsı
Bir ḳarāra ṭuramam geşt ü güẕārı severin

bī-ḳarār ider:

1. **bī-ḳarār ider:**-*er*
Mesnevi 2
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kararsız etmek. II Huzur vermemek.

Ḥasret-i māder ü peder şāhum
Ādemi bī-ḳarār ider dāʾim

bī-ḳarār itdüñ:

1. **bī-ḳarār itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Kararsız etmek. II Huzur vermemek.

Uçurduñ düşmen-i zāġuñ ḥużūrın bī-ḳarār itdüñ
Ḳaçurduñ āşyānından yuvasın tārumār itdüñ

bī-ḳarār olmaḳ:

1. **bī-ḳarār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 49
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kararsız olmak. II Yerinde duramamak.

Ġam-ı zülfüñle dil zār u nizār olmaḳ muḳarrerdür
Hevā-yı kākülüñle bī-ḳarār olmaḳ muḳarrerdür

bī-ḳayd ola:

1. **bī-ḳayd ola:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kayıtsız kalmak, aldırmamak.

Ḥāṣılı dervīş aña dirler ki ol bī-ḳayd ola
Yoḫsa dervīş-i ṣafā-keş olamaz muṭlaḳ dede

bī-keder:

1. **bī-keder:**
Terci-bend 3
Mısra: **26**
Üzüntüsüz, kedersiz.

Çeşm-i inṣāf ile anlara Kabūlī naẓar it
Ḳalbüñi gerd-i küdūretle ḳoma bī-keder it

bī-kerān eyle:

1. **bī-kerān eyle:**
Tahmis 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sınırsız yapmak, çok etmek.

Naʿra-i ʿışḳı bī-kerān eyle
Ḳoma bülbül ḳoma fiġān eyle

bī-kerem:

1. **bī-keremdür:**-*dür*
Kaside 2
Mısra: **59**
Lütuf göstermeyen, cimri.

Bī-keremdür kefine nisbet ile Ḥātem-i Ṭay
Devr-i ʿadlinde sitemger añılur Nūşirevān

bī-kes:

1. **bī-kes:**
Terci-bend 4
Mısra: **39**
Kimsesiz, zavallı, yalnız, çaresiz.

Bī-kes ayaḳda kāhile himmet zamānıdur
Baḳmaz kimesne sākite cürʾet zamānıdur

bī-kes ü harābe-nişīn:

1. **bī-kes ü ḫarābe-nişīn:**
Gazel 254
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Harabede oturan ve kimsesiz. II Âşık.

Ġarīb ü bī-meded ü bī-kes ü ḫarābe-nişīn
Muḳayyed-i resen-i ġam esīr-i derd ü elem

bī-kibr ü kīn:

1. **bī-kibr ü kīn:**
Tarih 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kibirsiz ve kin beslemeyen (kimse).

Rūyuñ görüp bī-kibr ü kīn īmāna geldi müşrikīn

Şerfü'l-mekānı bi'l-mekīn sırrın hüveydā eyledüñ

bī-ḳuşūr-ı cümle:

1. **bī-ḳuşūr-ı cümle:**
Kaside 6
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Tamamen kusursuz.

Bülend hem-çü felek bī-ḳuşūr-ı cümle ḳuşūr
Güşāde manẓaralar hem-çü rūy-ı meh-manẓar

bıldır:

1. **bıldır:**
Beyit 232
Mısra: **1**
Geçen sene.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

bıldırdan beri:

1. **bıldırdan beri:**
Beyit 232
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Geçen seneden bu zamana kadar.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

Bir dil alınca laʿl-i lebüñ biñ füsūn ider
Biñden birine vāḳıf anuñ Berhemen hemān

bīm:

1. **bīm:**
Beyit 129
Mısra: **1**
Korku.

Göründükce düşmen alur cānı bīm
Liḳāʾu'l-leʾīmu ʿaẕābun elīm

bī-maʿnī:

1. **bī-maʿnī:**
Kıt'a 6
Mısra: **6**
Manasız, anlamsız.

Guftem īn ṣūret-i sicil guft
Heft ṣūret velīk bī-maʿnī

bīmār:

1. **bīmāra:**-*a*
Gazel 418
Mısra: **8**
Hasta, dertli (âşık).

Pençe-i ḳaplān-ı miḥnetden ḫalāṣ it bendeñi
Bir ʿAlīlük eyle ben bīmāra arslānum ʿAli

bīmār u nā-çār:

1. **bīmār u nā-çār:**
Gazel 81
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hasta ve çaresiz.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

bī-māra şifāsāz ol:

1. **bī-māra şifāsāz ol:**
Gazel 233
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hastaya şifa olmak. II Sevgilinin hasta âşığa şifa vermesi.

Bī-derde devā ḳılma bī-māra şifāsāz ol
Bī-çārelere beẕl it dermānuñı sulṭānum

bīmār-ı ḫaste-ḥāle:

1. **bīmār-ı ḫaste-ḥāle:**-*e*
Gazel 342
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Perişan hasta. II Âşık.

Bīmār-ı ḫaste-ḥāle bes gūşe-i ferāġat
Ṣadr-ı ṣafā vü ʿişret rindān-ı mey-pereste

2. **bīmār-ı ḫaste-ḥāle:**-*e*
Gazel 21
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Perişan hasta. II Âşık.

Bes gūşe-i ferāġat bīmār-ı ḫaste-ḥāle
Rindān-ı mey-pereste ṣadr-ı ṣafā vü ʿişret

bī-meʾāl:

1. **bī-meʾāl:**
Terci-bend 4
Mısra: **51**
Manasız, anlamsız.

Baş aġrıdur kelāmuñ eger bī-meʾāl iseñ
Gel sen de böyle mālik-i māl ü menāl iseñ

bī-meded ḳaldum:

1. **bī-meded ḳaldum:**-*du, -m*
Gazel 418
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çaresiz kalmak.

Bī-meded ḳaldum ġamuñla bir meded ḳıl bendeñe
Hey meded öldüm yitiş gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

bī-meded-i mīr ü sipāh:

1. **bī-meded-i mīr ü sipāh:**
Gazel 363
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Komutana ve askere ihtiyaç duymama. II Belli bir işi kimseye ihtiyaç duymadan halletmek.

Zer ki bir kār-güẕār ehl-i kemāl āfetdür
Bitürür maṣlaḥatuñ bī-meded-i mīr ü sipāh

bī-menʿ ü bī-red:

1. **bī-menʿ ü bī-red:**
Mesnevi 7
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mâni olmadan ve reddedilmeden.

Zebānına gelen nīk ü eger bed
Ḳabūl olmaḳ gerek bī-menʿ ü bī-red

bīm-i ḳahruñ:

1. **bīm-i ḳahruñ:**-*uñ*
Gazel 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Kahrının korkusu.

Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

bī-minnet:

1. **bī-minnet:**
Mesnevi 15
Mısra: **55**
Minnet etmeden, yardımsız.

Bu ne ḥālet durur ki bī-minnet
Er ider ʿavreti eri ʿavret

bī-misāl oldı:

1. **bī-misāl oldı:**-*dı*
Beyit 231
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eşsiz, benzersiz olmak.

Bī-misāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nāmum bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

2. **bī-misāl oldı:**-*dı*
Gazel 41
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eşsiz olmak, benzeri bulunmamak.

Bī-misāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nālem bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

bī-misl ü hemtā eyledüñ:

1. **bī-misl ü hemtā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Eşsiz ve benzersiz yapmak.

Tā-devr-i Ḥātemden berü bu sür sünnetdür diyü
Şāhāne tertīb eyleyüp bī-misl ü hemtā eyledüñ

bī-müḥābā:

1. **bī-müḥābā:**
Kaside 5
Mısra: **40**
Korkusuzca, cesurca.

Kilābāsā çıkup bir gūşeden düşmen görinürse
Gelürse bī-müḥābā yollarına rāh-peymānuñ

2. **bī-müḥābā:**
Muaşşer 1
Mısra: **5**
Korkusuzca, cesurca.

Ġazā-yı ekber itdüñ bī-müḥābā ḳoyalum anı
Sikender gibi seyrān eyledüñ Īrān u Turanı

bī-mürüvvet:

1. **bī-mürüvvetden:**-*den*
Gazel 320
Mısra: **1**
İnsafsız, merhametsiz (sevgili).

Bī-mürüvvetden kişi iḥsān umarsa ummasun
Her bulutdan ḳaṭre-i nīsān umarsa ummasun

bī-naẓīr ü bī-misāl:

1. **bī-naẓīr ü bī-misāl:**
Gazel 323
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Eşsiz ve benzersiz.

Vezīr-i bī-naẓīrisin güzīn-i Āl-i ʿOsmānuñ
Güneş gibi vücūduñ bī-naẓīr ü bī-misāl olsun

bī-naẓīr-i gürūh-ı düstūrān:

1. **bī-naẓīr-i gürūh-ı düstūrān:**
Mesnevi 4
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Vezirler topluluğunun eşsizi (benzersizi). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ey naẓar-kerde-i şeh-i devrān
Bī-naẓīr-i gürūh-ı düstūrān

bī-nefʿ:

1. **bī-nefʿ:**
Kaside 7
Mısra: **21**
Faydasız, boşuna.

Yem-i pür-dür nem-i iḥsānuña nisbet bī-nefʿ
Nem-i deryā yem-i ḥaddüñden alınmış ḳaṭarāt

bī-nevā:

1. **bī-nevālar:**-*lar*
Gazel 300
Mısra: **6**
Sessiz sedasız, zavallı, nasipsiz (kimse). II Âşık.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı dil-dāra çekilsün zümre-i ʿuşşāḳ
Dirilsün bī-nevālar muṭrıb āheng-i ḥicāz itsün

1. **bīnī:**
Gazel 434
Mısra: **8**
Burun. II Sevgilinin burnu.

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

bī-nişān:

1. **bī-nişān:**
Gazel 199
Mısra: **2**
Belirsiz, belli olmayan (kimse).

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek
Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan bī-nişān gerek

bī-niyāza başlayalum:

1. **bī-niyāza başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 252
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Niyaz etmemeye başlamak, yalvarmamak.

Ḳabūli ʿālem-i vaṣl-ı nigār ise maḳṣūd
Niyāz-ı yārüñi ḳo bī-niyāza başlayalum

bī-niyāza niyāz ḳıl:

1. **bī-niyāza niyāz ḳıl:**
Gazel 346
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hiçbir şeye ihtiyacı olmayan Allah'a yalvarmak.

Ser-firāz olmaḳ dilerseñ bī-niyāza ḳıl niyāz
ʿİzzet isterseñ yüri yüz ṭut cenāb-ı ʿizzete

bi'n-naḳīż:

1. **bi'n-naḳīż:**
Gazel 175
Mısra: **4**
Zıtlık, terslik.

Dāne-i ḫāl-i ruḫuñla murġ-ı dil ṣayd itmege
Ḳara zülfüñ aġ imiş budur müsemmā bi'n-naḳīż

1. **bī-nūr olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Işıksız olmak. II Kör olmak.

Nār-ı ʿışḳuñ sīne maḥrūr olmayınca bilmedüm
Nūr-ı mihrüñ dīde bī-nūr olmayınca bilmedüm

bī-nūr-ı hidāyet eyleyen ṭāliʿ:

1. **bī-nūr-ı hidāyet eyleyen ṭāliʿ:**
Gazel 178
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kurtuluş yolunu ışıksız eden talih. II Kurtuluş yolu bırakmayan talih.

Dökildükçe zemīne kevkeb-i eşki Ḳabūlīnüñ
Şeb-i miḥnetde bī-nūr-ı hidāyet eyleyen ṭāliʿ

bī-pervā:

1. **bī-pervā:**
Kaside 5
Mısra: **17**
Pervasız, gözüpek, korkusuz, çekinmez.

Der-i Gürcī vü miftāḥ-ı ʿAcem destüñde bī-pervā
Şeh-i kişver-güşāsısın bugün Īrān u Turanuñ

bıraġ:

1. **bıraġup:**-*up*
Gazel 285
Mısra: **9**
Bırakmak, koymak, terk etmek.

Āstānuñ bıraġup ġayra varup yalvarmam
Şimdiden ṣoñra ḳapuñ mesned-i ʿizzet bilürin

bī-raġbet:

1. **bī-raġbet:**
Kaside 3
Mısra: **19**
Kabul görmeyen, değersiz (kimse).

Bī-raġbet ehl-i ibret nāmerde ḳadr ü raġbet
Esfelde ḳadr-i ʿālī aʿlāda cāy-ı sāfil

bıraḳ:

1. **bıraḳma:**-*ma*
Gazel 124
Mısra: **3**
Bırakmak, koymak, terk etmek.

Bend-i ġama bıraḳma ḫalāṣ eyle muḫlişi
Ḫāliṣ-dil ol ḫulūṣ-ı ṭaviyyet zamānıdur

2. **bıraḳdı:**-*dı*
Gazel 440
Mısra: **1**
Bırakmak, koymak, terk etmek.

Rişte-i naẓmum bıraḳdı içine ḫalḳuñ igi
Görelüm bāzāra çıḳsun her kişinüñ ipligi

3. **bıraḳmış:**-*mış*
Kaside 10
Mısra: **7**
Bırakmak, koymak, terk etmek.

Tekye-i ʿışḳ içre ṣoyunmış bıraḳmış cāmesin
Bir ṣoyulmış beyżaya beñzer güzel ṣuplaḳ dede

4. **bıraḳmaḳ:**-*maḳ*
Kıt'a 27
Mısra: **8**
Bırakmak, koymak, terk etmek.

İşigüñde āyā sirişküm gibi
Neden düşdi gözden bıraḳmaḳ beni

bī-revāc:

1. **bī-revāc:**
Gazel 133
Mısra: **9**
İtibarsız, değersiz.

Ḳabūlī gevher-i kān-ı maʿārif bī-revāc ancaḳ
Dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe kimse ḳulaḳ ṭutmaz

bī-riyā gūşesidür:

1. **bī-riyā gūşesidür:**-*dür*
Gazel 382
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Riya olmayan yer. II Meyhane.

Uydurur ẓāhirini bāṭınına Bī-riyā gūşesidür mey-ḫāne

bī-riyā olmayanda:

1. **bī-riyā olmayanda:**-*da*
Gazel 151
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Riyasız, iki yüzlü olmayan (kimse).

Ṣorma ḥālin Ḳabūli zühhāduñ
Bī-riyā olmayanda ḥāl olmaz

bīrūn:

1. **bīrūn:**-*em*
Gazel 355
Mısra: **7**
Dış, dışarı.

Ġam-ı cāngāh-rā mī-ḫˇāstem kʾez-dil kunem bīrūn
Dirīġā behr-i defʿeş her çe mī-kerdem füzūn geşte

2. **bīrūn:**
Kaside 3
Mısra: **46**
Dış, dışarı.

Yine ol iki ẓālim ol ḳulzüm-i meẓālim
Bīrūn iken ṣadedden olmaḳ revā mı dāḫil

bīrūn ola:

1. **bīrūn ola:**-*a*
Kıt'a 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hariç olmak.

Āḫirüñ evvelini āḫirine ḳıl taḥvīl
Evvelüñ āḫiri tā kim ola andan bīrūn

bī-saʿy-i tu:

1. **bī-saʿy-i tu:**
Kıt'a 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Senin gayretin, senin çaban.

Vey guft dīde dil-rā ki hem-demem beher dil
Bī-saʿy-i tu ne-ḫ∨āhem dīdār-ı yār dīden

bī-sebāt:

1. **bī-şebāt:**
Gazel 365
Mısra: **3**
Değişken, kararsız. II Geçici, fâni.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-şebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

bī-ser ü bī-pā itdüñ:

1. **bī-ser ü bī-pā itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Başsız ve ayaksız bırakmak.

Bozup cemʿiyyetin alayın itdüñ bī-ser ü bī-pā
Güneş gibi çıkup bir gūşeden bī-bāk ü bī-pervā

bī-sükūn:

1. **bī-sükūndur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **6**
Hareketli, yerinde duramayan. II Âşığın huzursuz gönlü.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

bī-sütūn:

1. **bī-sütūn:**
Gazel 322
Mısra: **4**
Ferhat'ın Şirin'e kavuşmak için gayretle kazdığı dağ. II Âşığın sevgiliye kavuşmasına engel olan şey. II Dert, bela, gam, keder.

Bu sipihr-i bī-sütūnuñ biz de bir Ferhāduyuz
Her belā Ferhādına eksük degül bir Bī-sütūn

bī-sūz u tāb ola:

1. **bī-sūz u tāb ola:**-*a*
Tahmis 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dertsiz ve güçsüz olmak.

Ḳalbinde ḥālet olmaya pür-inḳılāb ola
ʿĀşıḳ mı dirsin aña ki bī-sūz u tāb ola

bī-şumār akçe:

1. **bī-şumār akçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Sayısız akçe, çok para.

Ṭurma cemʿ eyle bī-şumār akçe
Dosta vü düşmene yarar akçe

bī-şumār oldı:

1. **bī-şumār oldı:**-*dı*
Gazel 420

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sınırsız sayıda olmak, çok fazla olmak.

Dāġlar tende bī-şumār oldı
Seyr-i gülzāra gel bahār oldı

bī-şumār olmaḳ:

1. **bī-şumār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 197
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sınırsız sayıda olmak, çok fazla olmak.

ʿĀşıḳuñ kūyuñda cānā bī-şumār olmaḳ gerek
Gülşenüñde bülbülüñ ey gül hezār olmaḳ gerek

bī-taʿab:

1. **bī-taʿab:**
Tarih 2
Mısra: **9**
Sıkıntısız, zahmetsiz.

Cemʿ olmış erbāb-ı ṭarab cevlān iderler bī-taʿab
Her şaḫṣı mıḳdārınca hep ḫāṭır-tesellā eyledüñ

bī-tāb u tāḳat:

1. **bī-tāb u tāḳat:**
Tahmis 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güçsüz ve bitap.

Cefā vü cevri çekmekde göñül āzürde-ḥāl oldı
Beden bī-tāb u tāḳat ten żaʿīf ü bī-mecāl oldı

bī-ṭāḳatān:

1. **bī-ṭāḳatān-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **116**
Güçsüzler.

Biyā sāḳi ān āb-i ḫurşīd-tāb
Ki bī-ṭāḳatān-rā dehed ferr ü tāb

bī-te'emmül söyleden:

1. **bī-te'emmül söyleden:**
Gazel 479
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Düşünmeden söyleten (şey). II Âşığı düşünmeden konuşturan şey.

Būse-i laʿlüñ temennāsındadur cānā göñül
Saña böyle bī-te'emmül söyleden müldür beni

bī-üstüvār:

1. **bī-üstüvār:**
Mesnevi 1
Mısra: **161**
Temelsiz, dayanıksız (yapı). II Dünya.

Ki īn kuhne-bünyād bī-üstüvār
Ki īn ṭāḳ ber-āb kerde ḳarār

bī-vefā:

1. **bī-vefā:**
Beyit 204
Mısra: **2**
Vefasız, acımasız, merhametten yoksun.

Kāruñ hemīşe ʿāşıḳa cānā cefā mıdur
Dünyā-yı bī-vefā da ʿaceb bī-vefā mıdur

2. **bī-vefādan:**-*dan*
Müseddes 3
Mısra: **26**
Vefasız, acımasız, merhametten yoksun. II Vefasız sevgili.

Ḳabūlī vuṣlat isterdüñ Ḫudādan
Naṣīb itdi anı bir bī-vefādan

3. **bī-vefādur:**-*dur*
Mesnevi 4
Mısra: **68**
Vefasız, acımasız, merhametten yoksun. II Fâni dünya.

Ḥāṣılı gözleñ ehl-i ʿirfānı
Bī-vefādur bu ʿālem-i fānī

bī-vefā cānān:

1. **bī-vefā cānān:**
Gazel 515
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vefasız sevgili.

Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin

bī-vefādan iḥsān umarsa:

1. **bī-vefādan iḥsān umarsa:**-*ar, -sa*
Beyit 53
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vefasız (sevgili)den ihsan beklemek.

Bī-vefādan ehl-i derd iḥsān umarsa ummasun
Loḳma-i Loḳmāndan dermān umarsa ummasun

bī-vefālıḳ:

1. **bī-vefālıḳ:**
Gazel 122
Mısra: **1**
Vefasızlık, merhametsizlik.

Bī-vefālıḳ dil-rübāda ʿādet-i muʿtādedür
Terk-i muʿtād eylemek ḫalḳa ḫilāf-ı ʿādedür

bī-vefā-yi mā:

1. **bī-vefā-yi mā:**
Gazel 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vefasız, merhametsiz (sevgilimiz).

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
ʿAyyār-i mā sitemger-i mā bī-vefā-yi mā

bī-yār u āşnā:

1. **bī-yār u āşnā:**
Müsemmen 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Dost ve tanıdık olmadan.

Gitdüm diyār-ı ġurbete bī-yār u āşnā
Düşdüm ṭarīḳ-ı miḥnete bī-zār u bī-nevā

bī-zār ḳıldı:

1. **bī-zār ḳıldı:**-*dı*
Kıt'a 33
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bıktırmak, usandırmak.

Sizüñ ile nice olur bāzār
Sizi bī-zār ḳıldı bī-zerlik

bī-zār olup:

1. **bī-zār olup:**-*up*
Gazel 57
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Usanmak, bıkmak, bezmek.

Kendüden bī-zār olup çoḳ zūr iderse ʿāşıḳa
Niçe bir çeksün yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-zār zūr

bī-zār u bī-nevā:

1. **bī-zār u bī-nevā:**
Müsemmen 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Hâlsiz ve sessiz sedasız.

Gitdüm diyār-ı ġurbete bī-yār u āşnā
Düşdüm ṭarīḳ-ı miḥnete bī-zār u bī-nevā

bī-zerlik:

1. **bī-zerlik:**
Kıt'a 33
Mısra: **14**
Parasızlık.

Sizüñ ile nice olur bāzār
Sizi bī-zār ḳıldı bī-zerlik

biç:

1. **biçerse:**-*er, -se*
Gazel 126
Mısra: **5**

Biçmek, şekil vererek kesmek. II Ömür biçmek.

Biçerse ḥāṣıl-ı ʿömri ʿaceb mi
Felek dihḳān u māh-ı nev oraḳdur

2. **biç:**
Gazel 33
Mısra: **4**
Elbise biçmek, dikilecek bir kumaşı belli bir modele ve ölçüye uygun olarak kesmek. II Rakip için ayrılık elbisesi biçilmesi. II Sevgili ile rakibin tamamen ayrılması.

Ḳāmet-i aġyāra bir yitmez ḳabā
Anı ey ḫayyāṭ-ı hicrān iki biç

bidʿat-ı fāsidesi:

1. **bidʿat-ı fāsidesi:**-*s*, -*i*
Kaside 4
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Yanlış bidat.

Bidʿat-ı fāsidesi ḳābil-i ıṣlāḥ degül
Niyyet-i kāsidesi nā-sezed u nā-fercām

bidʿat-ı ḫāṣ:

1. **bidʿat-ı ḫāṣ:**
Kaside 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hususi iş, sonradan ortaya atılan âdet.

Aḳçe taṣḥīḥi diyü eyledi bir bidʿat-ı ḫāṣ
Bidʿat-ı ḫāṣ velīkin żararı ʿāleme ʿām

bidʿat-ı ḫāṣ eyledi:

1. **bidʿat-ı ḫāṣ eyledi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hususi iş çıkarmak, sonradan âdet çıkarmak.

Aḳçe taṣḥīḥi diyü eyledi bir bidʿat-ı ḫāṣ
Bidʿat-ı ḫāṣ velīkin żararı ʿāleme ʿām

bi'd-defeʿāt:

1. **bi'd-defeʿāt:**
Kaside 7
Mısra: **40**
Defalarca, pek çok kez.

Sensin ol dürr-i girān-māye ki aṣdāf-ı aġzın
Bulmaya mişlini aça ḳapaya bi'd-defeʿāt

bi-ġayr-ı taʿab:

1. **bi-ġayr-ı taʿab:**
Mesnevi 4
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Sıkıntısız, zahmetsiz.

Ḳāṭıʿ-ı ʿırḳ-ı müfsidān-ı ʿArab
Muṣliḥ-i memleket bi-ġayr-ı taʿab

bi-ġayr-ı vuḳūf:

1. **bi-ġayr-ı vuḳūf:**
Mesnevi 2
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Başka bir şeye vâkıf olma.

Herkesüñ maṭlabı bi-ġayr-ı vuḳūf
Şāhdan bir işārete mevḳūf

bih:

1. **bih:**
Gazel 18
Mısra: **1**
Ayva.

Ne bih müşābih olur ġabġab-ı ḥabībe ne sīb
Zihī leṭāfet-i ġabġab zihī ḥabīb-i nesīb

bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn:

1. **bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn:**
Mesnevi 8
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Hazreti Muhammed'in hakkı için.

Ey Ḳabūlī bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn
Diyelüm bu duʿā içün āmīn

2. **bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn:**
Mesnevi 5
Mısra: **127**
Kelime Tipi: **-**
Hazreti Muhammed'in hakkı için.

Yā İlāhī bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn
Yaramazdan eyüyi eyle emīn

bi-ḥamdi'llah:

1. **bi-ḥamdi'llah:**
Gazel 255
Mısra: **6**
Allah'a şükürler olsun!

Gözin ırmaz kevākib āsmān-ı āstānuñdan
Bi-ḥamdi'llah felekde ben de bir ṣāḥib-naẓar buldum

2. **bi-ḥamdi'llah:**
Gazel 413
Mısra: **1**
Allah'a şükürler olsun!

Bi-ḥamdi'llah yine ol şāh-ı ʿālī-şānumuz geldi
Saʿādetle saʿādet-ḫānesine ḫānumuz geldi

3. **bi-ḥamdi'llah:**
Gazel 413
Mısra: **6**
Allah'a şükürler olsun!

Niçe eyyām idi ki mübtelā-yı derd-i hecr idük
Bi-ḥamdi'llah devā-yı derdümüz dermānumuz geldi

4. **bi-ḥamdi'llah:**
Kaside 16
Mısra: **1**
Allah'a şükürler olsun!

Bi-ḥamdi'llah ʿAcem mülkine ʿadl ü dād gönderdüñ
Diyār-ı Ḫüsrevi feṯḥ itmege Ferhād gönderdüñ

5. **bi-ḥamdi'llāh:**
Mesnevi 10
Mısra: **20**
Allah'a şükürler olsun!

Bize hādī olalı ism-i İlāh
Vāṣıl-ı ḥażretüz bi-ḥamdi'llāh

6. **bi-ḥamdi'llah:**
Tarih 4
Mısra: **1**
Allah'a şükürler olsun!

Bi-ḥamdi'llah ol māh-ı burc-ı şeref
O tābende necm-i sipihr-iḳtidār

bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti:

1. **bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti:**
Diğer 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"*Allah'a hamd ve minnet olsun!"*

ṣuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i ṣāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

biḥār-ı bī-kerān:

1. **biḥār-ı bī-kerān:**
Tahmis 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Ucu bucağı olmayan deniz, okyanus.

Ṭolsa emvāc-ı ẕevāhirden zemīn ü āsmān

Cūşa gelse ḳatresi olur
biḥār-ı bī-kerān

bihi:

1. **bihi:**
Tarih 16
Mısra: **2**
Onunla.

Ṣāḥibu'l-ḫayrāt ve'l-iḥsān sulṭānu'l-cuyūş
Ḳad tevelle'l-arḍa v'estevlā bi-tedbīrin bihi

2. **bihi:**
Tarih 16
Mısra: **4**
Onunla.

Caʿfer ḳad sāġe beyne'l-ḫalḳ bi'ṣ-ṣıdḳi'l-metn
Fāḳa v'estevlī ʿale'n-nāsi bi-tevḳīrin bihi

3. **bihi:**
Tarih 16
Mısra: **8**
Onunla.

Baʿde itmāmi'l-binā' ḳultu tārīḫen lehu
Ḳad benā li'llāhi ḫammāmen li-taṯhīrin bihi

bihişt:

1. **bihişt:**
Gazel 5
Mısra: **9**
Allah'ın günahlardan sakınıp ihlaslı amel işleyen kullarına vadettiği mükâfat yeri, cennet.

Bihişt olursa da ṭurmaz güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı ḥubba minnet ola

2. **bihişt:**
Gazel 286
Mısra: **5**
Allah'ın günahlardan sakınıp ihlaslı amel işleyen kullarına vadettiği mükâfat yeri, cennet.

Sāḳi-i kevs̱er bihişt içre ʿAlidür pes velī
İkiden ḫālī degüldür yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

3. **bihişt:**
Gazel 338
Mısra: **6**
Allah'ın günahlardan sakınıp ihlaslı amel işleyen kullarına vadettiği mükâfat yeri, cennet.

Muḳīm-i kūy-ı yār olmaḳ dilerseñ küşte-i ʿışḳ ol
Bihişt isterseñ ey ʿāşıḳ şehādet iḫtiyār eyle

bihter:

1. **bihterdür:**-*dür*
Gazel 329
Mısra: **5**
Daha iyi, daha güzel.

Pelās-ı şāl-ı ṣad-pāre baña ṣad bāre bihterdür
Serengīden durengīden firengīden duḥāvīden

bikr-i maʿnī:

1. **bikr-i maʿnī:**
Kıt'a 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Söylenmemiş söz, yeni anlam.

Sözleri mūḥiş-edā fāḥiş ġalaṭ her birinüñ
Bikr-i maʿnī beslenür beytinde ammā żabṭı yoḳ

bil:

1. **bilüp:**-*üp*
Gazel 104
Mısra: **5**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Rükn-i aʿẓam bilüp itmezdi ḳapuñ menzilgāh
Ḥüsn-i ādāb ile gözetlemes'erkān defter

2. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 159
Mısra: **1**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

3. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 159
Mısra: **2**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

4. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 159
Mısra: **4**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Ekrem-i ehl-i kerem eşrefisüz insānuñ
Ẕātuñuz zīnet-i faẓl ile müzeyyen bilürüz

5. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 159
Mısra: **6**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

6. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 159
Mısra: **8**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Seg-i kūyuñ gibi ḳapuñda mekān it bize gel
Sözümüz geçse nola kendümüz evden bilürüz

7. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 159
Mısra: **10**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü aḥsen bilürüz

8. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 277
Mısra: **1**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

İşigüñ ṭaşını sermāye-i devlet bilürin
Ḥaremüñ ḫākini pīrāye-i ʿizzet bilürin

9. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 277
Mısra: **2**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

İşigüñ ṭaşını sermāye-i devlet bilürin
Ḥaremüñ ḫākini pīrāye-i ʿizzet bilürin

10. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 277
Mısra: **4**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Dehen-i naḳdüñi ṣarrāf-ı nuḳūd-ı devrān
Tabʿ-ı vaḳḳāduñı fihrist-i firāset bilürin

11. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 277
Mısra: **6**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Ḳapuña yüz süreli nola teraḳḳī bulsam
İşigüñ ṭaşını mirḳāt-ı riyāset bilürin

12. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 277
Mısra: **8**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ṣafā kesb iderin
Cān fedā eylemegi cānuma minnet bilürin

13. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 277
Mısra: **10**

Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Yiridür bekler isem bāb-ı saʿādet-baḫşuñ
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ devlet ü ʿizzet bilürin

14. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 277
Mısra: **12**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

15. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 277
Mısra: **14**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Luṭf u iḥsān u kerem eyle Ḳabūlī ḳuluña
Her ne eylerseñ anı gerçi ʿināyet bilürin

16. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 285
Mısra: **1**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Cevher-i ḫāk-i derüñ māye-i devlet bilürin
Ayaġuñ tozını iksīr-i saʿādet bilürin

17. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 285
Mısra: **2**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Cevher-i ḫāk-i derüñ māye-i devlet bilürin
Ayaġuñ tozını iksīr-i saʿādet bilürin

18. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 285
Mısra: **4**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Dāldür mertebe-i rifʿate bu ḥüsn ü cemāl
Şeref-i menzilüñi ṣadr-ı vezāret bilürin

19. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 285
Mısra: **6**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Ṣolmasun ḥaşre degin ḫurrem ü ḫandān olsun
ʿĀrıżuñ tāze gül-i bāġ-ı leṭāfet bilürin

20. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 285
Mısra: **8**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

İşigüñde ḳuluñam bendeñi yap sulṭānum
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ ʿizzet ü rifʿat bilürin

21. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 285
Mısra: **10**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Āstānuñ bıraġup ġayra varup yalvarmam
Şimdiden ṣoñra ḳapuñ mesned-i ʿizzet bilürin

22. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 285
Mısra: **12**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ṣafā ʿadd iderin
Cān fedā eylemegi cānuma minnet bilürin

23. **bilür:**-*ür*
Gazel 414
Mısra: **2**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Sipihr-i sīnede kim seyr iderse dāġumuzı
Fürūġ-ı şems ü ḳamerden bilür ferāġumuzı

24. **bil:**
Gazel 437
Mısra: **12**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Yār ile Ḳabūlī dil ẕevḳ eyleyicek demdür
Fevt itme ġanīmet bil furṣat demidür şimdi

25. **bilesin:**-*e, -sin*
Kaside 4
Mısra: **125**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Ḥaḳḳı nā-ḥaḳ bilesin bāṭılı ḥaḳ añlayasın
İdesüñ keff idicek yirlere irḫā-yı licām

26. **bilsün:**-*sün*
Kaside 8
Mısra: **23**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

ʿArūs-ı Erdebilin erde . bilsün Erdebil oġlı
Ḳaçırdı düşmeni ʿavret gibi mülkinden Īrānuñ

27. **bilse:**-*se*
Tarih 3
Mısra: **17**
Öyle olarak kabul etmek, farz etmek.

Ṭarīḳuñ eskisi olsa içerden ṭaşradan bilse
Yine ḫāricden olmasa gözetse rāh-ı erkānı

28. **bildüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 45
Mısra: **5**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Ehl-i Ḥaḳ olma nedür bildüñ mi
Ḥaḳḳa yaḳīn yürüme çün teşdīd

29. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 86
Mısra: **10**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Gördükce Ḳabūlīye ʿitāb eyler imiş yār
Bildüm ki o bī-çāreye iḥsān olacaḳdur

30. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 192
Mısra: **10**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Dām-ı zülf-i nigāra bend olana
Ben de bildüm ki ḳayd u bend gerek

31. **bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 212
Mısra: **10**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Ḳabūlī mevsimindedür ṣafāsı daḫı gülzāruñ
Ocaḳ başı hele bildüm baña begden paşadan yeg

32. **bilsek:**-*se, -k*
Gazel 262
Mısra: **4**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

33. **bildüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 299
Mısra: **10**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne s̱ābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

34. **bil:**
Kaside 4
Mısra: **174**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Belki Ḳānūna baḳup buña şifā yazmaya şeyḫ
Nehy-i münker diyü bil münkir ola buña imām

35. **bilmez:**-*mez*
Mesnevi 7
Mısra: **69**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Sebaḳdaş olmayan bilmez bu fenden
Gerekse ṭoġru söz gūş eyle benden

36. **bilmezdi:**-*mez, -di*
Beyit 232
Mısra: **1**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

37. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Beyit 239
Mısra: **2**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

38. **bilmem:**-*me, -m*
Diğer 2
Mısra: **5**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ṣoñradan bilmem ne fikr itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü gāh bühtān eyledüñ

39. **bilmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Diğer 2
Mısra: **15**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ẓālim-i bī-dād imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ cellād imişsin böyle bilmezdüm seni

40. **bilmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Diğer 2
Mısra: **16**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ẓālim-i bī-dād imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ cellād imişsin böyle bilmezdüm seni

41. **bilmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Diğer 2
Mısra: **33**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Cevri çoḳ ġaddār imişsin böyle bilmezdüm seni
Mihri yoḳ ʿayyār imişsin böyle bilmezdüm seni

42. **bilmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Diğer 2
Mısra: **34**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Cevri çoḳ ġaddār imişsin böyle bilmezdüm seni
Mihri yoḳ ʿayyār imişsin böyle bilmezdüm seni

43. **bilmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Diğer 2
Mısra: **47**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Düşmen-i pür-kīn imişsin böyle bilmezdüm seni
Ḫaşm-ı bī-temkīn imişsin böyle bilmezdüm seni

44. **bilmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Diğer 2
Mısra: **48**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Düşmen-i pür-kīn imişsin böyle bilmezdüm seni
Ḫaşm-ı bī-temkīn imişsin böyle bilmezdüm seni

45. **bilmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Diğer 2

Mısra: **63**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Żulmi çoḳ mekkār imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni

46. **bilmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Diğer 2
Mısra: **64**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Żulmi çoḳ mekkār imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni

47. **bilmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Diğer 2
Mısra: **79**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Çarḫ-ı merdüm-ḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni
ʿAksine devvār imişsin böyle bilmezdüm seni

48. **bilmezdüm:**-*mez, -dü, -m*
Diğer 2
Mısra: **80**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Çarḫ-ı merdüm-ḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni
ʿAksine devvār imişsin böyle bilmezdüm seni

49. **bilseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 15
Mısra: **14**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ṭaşlarla dögünürsün sīneler çāk eyleyüp
Ey göñül bilseñ neden cūlar gibi bu ıżṭırāb

50. **bilürin:**-*ür, -in*
Gazel 17
Mısra: **7**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Şey dimezsin bilürin lāşe-miṣāl aġyāra
Lāşeyiken yine şeyʾiyyet umarsın neʿaceb

51. **bilürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 25
Mısra: **6**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḳaşlaruñʿaksini çeşm-i pür-neme ṣal ṭurma hiç
Ṣusuz olıcaḳ neye varur bilürsin ḥāl-i ḥūt

52. **bilmeyüp:**-*me, -y, -üp*
Gazel 30
Mısra: **7**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bilmeyüp yañlış yazar eşʿārumuz
Kātib-i nādān elinden el-ġıyāṣ

53. **bilürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 34
Mısra: **6**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Eyleme seng-i ġamuñla şīşe-i ḳalbüm şikest
Çün dürüst olmaz bilürsin kim şikest ola zücāc

54. **bilmezem:**-*mez, -em*
Gazel 36
Mısra: **8**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Der-i cānānı gördüm baġlamışlar
Ne vaḳtin bilmezem fetḥ ide Fettāḥ

55. **bilmez:**-*mez*
Gazel 58
Mısra: **2**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Dil ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i yār ile oynar
Bilmez żararın ṭıfl durur mār ile oynar

56. **bilmege:**-*meg, -e*
Gazel 87
Mısra: **11**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Dil-ber bahāne oldı cihān bilmege seni
ʿIşḳuñ Ḳabūli şimdi cihāna bahānedür

57. **bilür:**-*ür*
Gazel 92
Mısra: **4**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Feṯḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ herkese müşkil gelür
Dil anuñ cānā dilin bilür ki key āsān açar

58. **bilmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 93
Mısra: **1**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

ʿAcebdür ḥāli ḫalḳ-ı ʿālemüñ aḥvāl bilmezler
İderler ṭaʿn ḥāl ehline aṣlā ḥāl bilmezler

59. **bilmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 93
Mısra: **2**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

ʿAcebdür ḥāli ḫalḳ-ı ʿālemüñ aḥvāl bilmezler
İderler ṭaʿn ḥāl ehline aṣlā ḥāl bilmezler

60. **bilmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 93
Mısra: **4**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Mey-i gül-fāma ṣūfī tevbenüñ ālin bilür ammā
Şarāb-ı āl içerler ehl-i diller āl bilmezler

61. **bilmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 93
Mısra: **6**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Kemāl ehli olanlar māʾil-i māl ü menāl olmaz
Miṣālin fikr ider anlar cihānuñ māl bilmezler

62. **bilmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 93
Mısra: **8**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i ḥāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliṣ gibi ḳāl oldılar hiç ḳāl bilmezler

63. **bilür:**-*ür*
Gazel 93
Mısra: **3**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Mey-i gül-fāma ṣūfī tevbenüñ ālin bilür ammā
Şarāb-ı āl içerler ehl-i diller āl bilmezler

64. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 107
Mısra: **8**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz birisi nedür

65. **bildügüm:**-*düg, -üm*
Gazel 111
Mısra: **6**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Fikr-i ġam-ı maḥabbet öldürdi ehl-i ʿışḳı
Ben bildügüm efendi bir mühlikāta beñzer

66. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 132
Mısra: **9**

Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Yoḳ mecālüm āh idem bilmem ne tedbīr eyleyem
Tīr-i ġamzeñ cāna itdi ey gözi mekkār kār

67. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 135
Mısra: **3**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Derd-i firāḳ-ı yāre bilsem ʿaceb ne çāre
Cism-i hezār-pāre hicrān-ı yāra döymez

68. **bilmez:**-*mez*
Gazel 153
Mısra: **9**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Zencīr-i zülf-i yāre baġlandı daḫı bilmez
Dīvānedür Ḳabūlī anı taʿaḳḳul itmez

69. **bilmezsin:**-*mez, -sin*
Gazel 154
Mısra: **5**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Eyü olmadı ḳaldı zaḫm-ı tīġuñ tende bilmezsin
Eger böyle ḳalursa bilmiş ol soñı eyü olmaz

70. **bilür:**-*ür*
Gazel 156
Mısra: **8**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Cāh ile maġrūr olanlar ʿālemüñ menfūrıdur
Cāhil-i maġrūradur Mevlā bilür nefrīnümüz

71. **bilsek:**-*se, -k*
Gazel 158
Mısra: **6**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Çoḳ zamandur cānı biz cānāna iḳrār itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz ḳalur saña yā deynümüz

72. **bilmez:**-*mez*
Gazel 169
Mısra: **11**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bilmez libās-ı ten aña ʿāriyetī bir cāmedür
Şol kimseler kim ṣoyınup abdāl-ı ʿuryān olmamış

73. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 186
Mısra: **4**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Luṭfı çoḳ cevri ḳatı az gerek
Bilürüz dil-beri biz de az çok

74. **bildüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 198
Mısra: **10**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ unutmaduñ aña geldüñ

75. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 207
Mısra: **2**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Olsa Türküñ raġbeti mānend-i engüşt-i sütürg
Terki evlādur ḥabīṣüñ gerçi bilmem terk-i Türk

76. **bilürsüz:**-*ür, -süz*
Gazel 232
Mısra: **2**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Kemāl īcāb iderse ehline iḥsānı sulṭānum
Kemāl ile bilürsüz bu dil-i nālānı sulṭānum

77. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 264
Mısra: **8**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

78. **bilmezem:**-*mez, -em*
Gazel 282
Mısra: **9**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Yād-ı zülf-i yār ile her şeb Ḳabūlī bilmezem
Böyle bir endīşe-i dūr u dırāz itmek neden

79. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 290
Mısra: **3**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Dil-i sevdā-zededen çıḳmadı aṣlā bilmem
Ey ġam-ı kākül-i dil-ber ne ʿaceb sevdāsın

80. **bilür:**-*ür*
Gazel 303
Mısra: **3**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bilür misin daḫı ṣaḥrā-yı ġamda ey dil-i zār
Ḳadem-füşürde vü ḫār-ı belā ḫalīde misin

81. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 324
Mısra: **10**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Kendü inṣāfına ḳalursa vefā ḳılmaz o yār
Biz Ḳabūlī bilürüz ḫūblaruñ enṣāfın

82. **bilür:**-*ür*
Gazel 330
Mısra: **6**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

83. **bilürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 332
Mısra: **6**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Vāv-ı zülfüñ ʿaṭf ider saña żamīr-i ʿāṣıḳı
İrtibāṭ olmaz bilürsin ʿatf içün olmazsa vāv

84. **bilmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 334
Mısra: **3**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bilmedüñ ḫayf metāʿ-ı dili yaġmālatduñ
Baş olur o yıḳıcı bir bölük evbaşlara

85. **bilürsin:**-*ür, -sin*
Gazel 345
Mısra: **12**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḳazıtma defter-i ḫüsnüñde ṭursun ḫaṭṭ-ı ruḫsāruñ
Bilürsin iʿtibār olmaz eger ḫakk olsa defterde

86. **bildügümüz:**-*düg, -ümüz*
Gazel 378
Mısra: **7**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdur ezelden
Ey ruḫları gül anı bize ḳatı uçurma

87. **bilsem:**-*se, -m*
Gazel 388
Mısra: **4**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Nesin sevdüñ be ṣūfī bu cihānuñ

ʿAceb bilsem senüñ
gönlüñ nesinde

88. **bilür:**-*ür*
Gazel 404
Mısra: **1**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Dilā setr eyle yārüñ çün
bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-
berdür ol vīrānı vir anı

89. **bilelüm:**-*elüm*
Gazel 405
Mısra: **2**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Çıḳarma çarḫa cefāyile
her gün āhumuzı
Hele nedür bilelüm biz de
bir günāhumuzı

90. **bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 405
Mısra: **10**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Recāyı ḳaṭʿ idelüm rūz-ı
vaṣl-ı dil-berden
Ḳabūli biz bilürüz ṭāliʿ-i
siyāhumuzı

91. **bilmezem:**-*mez, -em*
Gazel 434
Mısra: **8**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Gül midür lāle mi yā
berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ
mı nedür ol bīnī

92. **bilmez:**-*mez*
Gazel 466
Mısra: **1**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bilmez dilümüz kimse
bizüm bir bilümüz var
Başḳa bilimez illere
uymaz dilümüz var

93. **bilmez:**-*mez*
Gazel 469
Mısra: **2**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Cefā vü cevri bize döne
döne itdi felek
Bizüm ne çekdügümüz
bilmez ol nesine gerek

94. **bilsek:**-*se, -k*
Gazel 484
Mısra: **1**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Yār bilsek niye tesāhül
ider
Niye bilmezlenür tecāhül
ider

95. **bilmem:**-*me, -m*
Gazel 501
Mısra: **1**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bilmem nedür günāhum
ben zār u bī-mecāle
Ġamzeñ olur ḥavāle
zülfüñ ider iṭāle

96. **bildüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 1
Mısra: **29**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Didi ol cevher-i pākīze
bildüñ mi gözüm nūrı
Ġubār-ı maḳdemidür
Ḥażret-i ʿOs̱mān Paşanuñ

97. **bildügi:**-*düg, -i*
Kaside 4
Mısra: **201**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Eskiden bildügi işitdügi
ḳānūn-ı ḳadīm
Ezelī diñledügi söyledügi
ḳavl ü kelām

98. **bilmedi:**-*me, -di*
Kaside 4
Mısra: **149**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Sebeb-i fitne nedür bilmedi dīvān ehli
Ol gün ol ḥālet ile geçdi irişdi aḫşām

99. **bilmede:**-*mede*
Kaside 12
Mısra: **1**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Düzd ü şirret bilmede aʿlem geçer iblīsden
Muttaṣıl ḫālī degül tezvīrden telbīsden

100. **bilmez:**-*mez*
Kaside 12
Mısra: **10**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Başını kessen kesilmez āstān-ı şāhdan
Ḥaḳḳı bilmez ḥaẕẕı yoḳ tesbīḥden taḳdīsden

101. **bilsek:**-*se, -k*
Kaside 13
Mısra: **9**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Şekl-i murdāruña da nāmuñ uyar mı bilsek
Şeklüñe göre ise nām-ı ḳabīḥüñ müşkil

102. **bildügüm:**-*düg, -üm*
Kıt'a 33
Mısra: **19**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Hele ben bildügüm bu ʿālemde
Kām-baḫşende vü tüvängerlik

103. **bilesiz:**-*e, -siz*
Mesnevi 4
Mısra: **59**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bilesiz herkesüñ maḳādīrini
Bize de virmemek neden birini

104. **bilmez:**-*mez*
Mesnevi 5
Mısra: **36**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Baʿdehu geldi meclis-i şerʿe
Aṣlı bilmez vuḳūfı yoḳ ferʿe

105. **bilürsin:**-*ür, -sin*
Mesnevi 7
Mısra: **56**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Yaman olma özüñi yaḫşı tanı
Bilürsin yaḫşılar sevmez yamanı

106. **bil:**
Mesnevi 15
Mısra: **20**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Herkese aḳçe odun olmışdur
Aḳçe bil yāre giden olmışdur

107. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*
Müseddes 2
Mısra: **1**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

İltifātuñ dīdeden dūr olmayınca bilmedüm
Luṭfuñı hecrüñle maḳhūr olmayınca bilmedüm

108. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*
Müseddes 2
Mısra: **2**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

İltifātuñ dīdeden dūr olmayınca bilmedüm
Luṭfuñı hecrüñle maḳhūr olmayınca bilmedüm

109. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*

Müseddes 2

Mısra: **3**

Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Nār-ı ʿışḳuñ sīne maḥrūr olmayınca bilmedüm
Nūr-ı mihrüñ dīde bī-nūr olmayınca bilmedüm

110. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*

Müseddes 2

Mısra: **4**

Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Nār-ı ʿışḳuñ sīne maḥrūr olmayınca bilmedüm
Nūr-ı mihrüñ dīde bī-nūr olmayınca bilmedüm

111. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*

Müseddes 2

Mısra: **5**

Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

112. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*

Müseddes 2

Mısra: **6**

Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

113. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*

Müseddes 2

Mısra: **11**

Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

114. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*

Müseddes 2

Mısra: **12**

Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

115. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*

Müseddes 2

Mısra: **17**

Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

116. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*

Müseddes 2

Mısra: **18**

Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

117. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*

Müseddes 2

Mısra: **23**

Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

118. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*

Müseddes 2

Mısra: **24**

Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

119. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*
Müseddes 2
Mısra: **29**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

120. **bilmedüm:**-*me, -dü, -m*
Müseddes 2
Mısra: **30**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

121. **bilmezin:**-*mez, -in*
Müseddes 4
Mısra: **27**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bilmezin kime şikāyet ideyin senden dād
Senüñ ey ẓālim-i bī-dād elüñden feryād

122. **bilmem:**-*me, -m*
Şarkı 2
Mısra: **10**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Baña raḥm eylemez ol ruḫı ālüm
Şimden girü bilmem nic'olur ḥālüm

123. **bilürler:**-*ür, -ler*
Şarkı 3
Mısra: **14**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Güzeller ʿışḳına ḳaldurdı ṭolı
Pek güzel bilürler erkānı yolı

124. **bilürüm:**-*ür, -üm*
Tahmis 1
Mısra: **5**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bilürüm gördükde anı terk idersin varuñı
İster iseñ bulmaġā vaṣl-ı ḥabībi cān ile

125. **bilsem:**-*se, -m*
Tahmis 5
Mısra: **11**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

ʿAceb bilsem nedür çāre ḫalāṣa derd-i dünyādan
Belā vü derd ü ġam ayrılmadı bu ḳalb-i şeydādan

126. **bilmem:**-*me, -m*
Tahmis 9
Mısra: **6**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Felekden herkese kārum şikāyet eyleyen tāliʿ
Dili bend-i belādan nice āzād ideyin bilmem

127. **bilmem:**-*me, -m*
Tahmis 9
Mısra: **7**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Yıḳılmış ḫāṭırum yā nice ābād ideyin bilmem
Kimüñ ayaġına yüzler sürüp dād ideyin bilmem

128. **bilmem:**-*me, -m*
Tahmis 9
Mısra: **8**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Yıḳılmış ḫāṭırum yā nice ābād ideyin bilmem
Kimüñ ayaġına yüzler sürüp dād ideyin bilmem

129. **bilmem:**-*me, -m*
Tahmis 9
Mısra: **9**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Sitārem yoḳ felekden kime feryād ideyin

bilmem
Yüri ey ḫāṭırum dāyim
ḳasāvet eyleyen tāliʿ

130. **bilmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Tahmis 12
Mısra: **22**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bir gün āgāh olmaduḳ
dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye
müncer olur bu mā-cerā

131. **bilmezdi:**-*mez, -di*
Tahmis 13
Mısra: **22**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ālām-ı belā ilmiş idi ḳalb-i Kabūlī
Bilmezdi nedür cānib-i maḳṣūda vüṣūli

132. **bilür:**-*ür*
Tarih 3
Mısra: **8**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında
ʿAceb kim ḳaldı kim gitdi bilür kim gitdi ol anı

133. **bilürsin:**-*ür, -sin*
Tarih 15
Mısra: **8**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Ribāṭ u mescid ü ḥammām añılsa ẕevḳ ider cānuñ
Bilürsin ḫayr bir olmaz oġuldur ol ḳalur senden

134. **bildi:**-*di*
Tarih 20
Mısra: **4**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

ʿĀlem-i ʿıṭlāḳa düşdi ḳayddan olup ḫalāṣ
Bildi kim olmaz fenā mülkinde kimse ser-firāz

135. **bilmez:**-*mez*
Tarih 23
Mısra: **21**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Didi bilmez misin tārīḫidür bu
Feraḥ buldı cihān sürıyla mīrüñ

136. **bilsem:**-*se, -m*
Tarih 23
Mısra: **18**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bu zīb ü zīnete bu ẕevḳ u şevḳe
Nedür bāʿiṣ olan bilsem faḳīrüñ

137. **bildinüz:**-*di, -nüz*
Tuyuğ 3
Mısra: **3**
Bilmek, bilgi sahibi olmak, haberdar olmak.

Bildinüz mi nice şāndur besmele
Nice ẕī-şāndan nişāndur besmele

138. **bilgil:**-*gil*
Tahmis 2
Mısra: **21**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

ʿIşḳ ile bilgil Murādī başa çıḳmaz kimsene
Seng-i bīdād ile ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz kimsene

<u>bil bağla:</u>

1. **bil bağla:**
Gazel 168
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bel bağlamak: Ümitle bağlanmak, inanmak, güvenmek, dayanmak.

Ḫiddet idüp ortaya atılma ey dil ṭūbveş
Ḫıdmete bil bağla ṭur bir gūşede cārūbveş

bil bağlasam:

1. **bil bağlasam:**-*sa, -m*
Tesdis 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bel bağlamak: Ümitle bağlanmak, inanmak, güvenmek, dayanmak.

Serv gibi ḳāyim olsam ḫıdmete bil bağlasam
Pāyüñe düşsem yüzüm sürsem …… ağlasam

bilā-iştibāh:

1. **bilā-iştibāh:**
Tarih 4
Mısra: **5**
Şüphesiz.

Saʿādetlü yaʿni bilā-iştibāh
Siyāvūş Paşa-yı saṭvet-şiʿār

bilā-noḳṣān:

1. **bilā-noḳṣān:**
Mesnevi 4
Mısra: **73**
Noksansız, eksiksiz.

İḥtiyāc ehline bilā-noḳṣān
Bāb-ı luṭfuñ güşādedür her ān

bildügüme yañılduġum yitmedi:

1. **bildügüme yañılduġum yitmedi:**-*me, -di*
Müseddes 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bildiği yanıldığına yetmemek: Her şeyi bildiğini söyleyen ancak hiçbir şey bilmeyenler için kullanılan ifade.

Yañılup bilmezlik ile bir ḫaṭā ḳıldum şehā
Bildügüme yitmedi yañılduġum vā fürḳatā

bildür:

1. **bildür:**
Beyit 232
Mısra: **2**
Bildirmek, anlatmak.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

2. **bildürürlerdi:**-*ür, -ler, -di*
Kaside 5
Mısra: **31**
Bildirmek, anlatmak.

Çıḳup ḫānuz diyen bī-ḫānumāna bildürürlerdi
Ne şekl olmışdur İskender elinde tācı Dārānuñ

bile:

1. **bile:**
Mesnevi 5
Mısra: **34**
"Hatta, hem de, üstelik" anlamına gelen ve çekimli fiilden sonra gelip manayı kuvvetlendiren ifade.

Ṣūreti yazılup ʿale'l-ʿacele
Ḫāk-i pāye revāne oldı bile

2. **bile:**
Gazel 324
Mısra: **8**
"ile, birlikte" anlamında bağlaç.

Zülfüñ añılsa içinde biledür nāfe-i çīn
Var ise dest-i taṣarruf bile kesmiş nāfın

3. **bile:**
Beyit 58
Mısra: **1**
"dahi, da/de" bağlacı.

Görüp ebrū-yı ġarrā bile ṣandum çeşm-i cānānı
Yazılmış bir ṣaḥīfe üzre iki vāv-ı reyḥānī

4. **bile:**
Gazel 128
Mısra: **3**
"dahi, da/de" bağlacı.

Yandı dil ḫānesi yanında bile ṣabr u ḳarār
Nār düşdükce metāʿ ile dükān oda yanar

5. **bile:**
Gazel 182
Mısra: **7**
"dahi, da/de" bağlacı.

Bizüm ile bile gitse gerek idi seyre
Uymadı zāhid-i ḫar-ṭabʿ bize anı ḳoduḳ

6. **bile:**
Gazel 215
Mısra: **3**
"dahi, da/de" bağlacı.

Bile ṣalınmaġa ṣu gibi ey dil
Ṭolan gülzārı bir serv-i revān bul

7. **biledür:**-*dür*
Gazel 476
Mısra: **6**
"dahi, da/de" bağlacı.

Rūḥ-ı Resūle ṣıladur taṣliye
Belki ḳavilde biledür taṣliye

8. **bile:**
Gazel 517
Mısra: **10**
"dahi, da/de" bağlacı.

Bir duʿā eyledi derd ile Ḳabūlī bu gice
Ellerin ṭutdı bile Rūḥ-ı Emīn āmīne

9. **bile:**
Mesnevi 8
Mısra: **40**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ṭoldı nāmuñ cihāna eylik ile
Biz de olsaḳ nola içinde bile

bilet:

1. **biledür:**-*ür*
Gazel 324
Mısra: **7**
Biletmek, bir aletin keskinliğini artırmak, sivriltmek.

Zülfüñ añılsa içinde biledür nāfe-i çīn
Var ise dest-i taṣarruf bile kesmiş nāfın

bi'l-ḥaddi'l-ḥadīd:

1. **bi'l-ḥaddi'l-ḥadīd:**
Beyit 197
Mısra: **1**
Demir ile.

Cilduhu meclūd bi'l-ḥaddi'l-ḥadīd
Ve eyādīhi maġlūletun bi'l-ḥadīd

bi'l-ḥadīd:

1. **bi'l-ḥadīd:**
Beyit 197
Mısra: **2**
Demir ile.

Cilduhu meclūd bi'l-ḥaddi'l-ḥadīd
Ve eyādīhi maġlūletun bi'l-ḥadīd

bilin:

1. **bilinmez:**-*mez*
Gazel 126
Mısra: **10**
Bilinmek, anlaşılmak, öğrenilmek.

Ḳabūlī nāẓır olma şeş cihāta
Bilinmez dār-ı dünyā ḳaç bucaḳdur

2. **bilinmez:**-*mez*
Gazel 253
Mısra: **3**
Bilinmek, anlaşılmak, öğrenilmek.

Ḥaḳīḳat ile bilinmez dilā ḥaḳīḳat-ı ʿışḳ
Mecāza ḫˇāce-i ʿışḳ ol mücāza başlayalum

bi'llah:

1. **bi’llāh:**
Beyit 208
Mısra: **2**
Allah'a yemin olsun!

Ey menem der-bezm-i ʿālem ʿāşıḳ-ı mest-i şumā
Defter-i der-dest-i mā bi’llāh der-dest-i şumā

2. **bi’llāh:**
Gazel 11
Mısra: **2**
Allah'a yemin olsun!

Ecsāda rūḥ rūḥa ġıdādur ḳolonya
Bi’llāh ehl-i derde devādur ḳolonya

3. **bi’llāh:**
Gazel 37
Mısra: **10**
Allah'a yemin olsun!

Bīçāre Ḳabūlī beni sevmez dir imişsin
Düşmen sözidür diñleme bi’llāh Meḥemmed

4. **bi’llāh:**
Gazel 124
Mısra: **6**
Allah'a yemin olsun!

Ġayretsiz ehl-i ġayreti raġbetsiz eyledi
Bi’llāh ġayret ehline raġbet zamānıdur

5. **bi’llah:**
Tahmis 5
Mısra: **6**
Allah'a yemin olsun!

Enīs ü mūnis ü hem-rāh-ı dil ġamla melāl oldı
Nice dil olmasun ḥayrān u zār eydüñ bize bi’llah

6. **bi’llāh:**
Tarih 2
Mısra: **26**
Allah'a yemin olsun!

Ben de Ḳabūlī seyr idüp bu sünnetüñ tārīḫini
Didüm Muḥammed sünnetin bi’llāh icrā eyledüñ

bi’llāhi:

1. **bi’llāhi:**
Beyit 269
Mısra: **2**
Allah'a yemin olsun!

Cānāna didüm ḥüsn ile sen nūr-ı başarsın
Geldi didi bi’llāhi ḳatı ehl-i naẓarsın

2. **bi’llāhi:**
Gazel 332
Mısra: **2**
Allah'a yemin olsun!

Ruḫlaruñ nerd-i melāḥatda dimiş ḫurşīde dāv
Ey ḳamer ṭās-ı felekden tāvsın bi’llāhi tāv

billūr:

1. **billūrdan:**-*dan*
Gazel 505
Mısra: **1**
Kristal, şeffaf cam.

Sāʿid-i sīmīn-i sāḳī ṣāfdur billūrdan
Gerden-i pākīzesi pākīzedür kāfūrdan

bi’l-medlūl:

1. **bi’l-medlūl:**
Mesnevi 6
Mısra: **40**
Delilin gereğince, ispata bakarak.

Hest ez-luṭf ṭıbbaḳān-ı meʾmūl
Yaʿmelūne’l-kitābe bi’l-medlūl

bilmez mi:

1. **bilmez mi:**
Gazel 393
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bilmiyor mu, bilmez mi? II Elbette bilir.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı ṣūfī vażʿ-ı nā-maʿḳūldür dirmiş
O nā-maʿḳūl söyler ehl-i dil bilmez mi maʿḳūli

bilmezlen:

1. **bilmezlenüp:**-*üp*
Gazel 310
Mısra: **10**
Bilmezden gelmek. II Umursamamak.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī bilmezlenüp ol olmasun

2. **bilmezlenür:**-*ür*
Gazel 484
Mısra: **2**
Bilmezden gelmek. II Umursamamak.

Yār bilsek niye tesāhül ider
Niye bilmezlenür tecāhül ider

bilmezlik:

1. **bilmezlik:**
Gazel 349
Mısra: **7**
Bilmezlik, cehalet.

Bilmezlik uġradur kişiyi hey dirīġ hey
Vādī-i rāh-ı ġuṣṣada seyl-i nedāmete

2. **bilmezlik:**
Müseddes 2
Mısra: **21**
Bilmezlik, cehalet.

Yañılup bilmezlik ile bir ḫaṭā ḳıldum şehā
Bildügüme yitmedi yañılduġum vā fürḳatā

bilmezlik ile sehven olana:

1. **bilmezlik ile sehven olana:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Bilmeden günah işleyen (kimse).

Lākin günāhum ancaḳ mīrīye saʿyüm oldı
Bilmezlik ile sehven olana tevbe ḳābil

bilmiş ol:

1. **bilmiş ol:**
Gazel 154
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İyi bil, haberin olsun!

Eyü olmadı ḳaldı zaḫm-ı tīġuñ tende bilmezsin
Eger böyle ḳalursa bilmiş ol soñı eyü olmaz

bilü:

1. **bilümüz:**-*müz*
Gazel 466
Mısra: **1**
Bilgi, ilim, irfan. II Aşk.

Bilmez dilümüz kimse bizüm bir bilümüz var
Başḳa bilimez illere uymaz dilümüz var

bilün:

1. **bilünür:**-*ür*
Gazel 167
Mısra: **7**
Bilinmek, anlaşılmak, öğrenilmek.

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür şanma ʿaḳl ile
Gel Nīle eşk-i çeşmümi itme şaḳın ḳıyās

bin:

1. **biñin:**-*in*
Gazel 184
Mısra: **6**
Bin sayısı. II Binlerce, çok fazla, epey.

Yüz çevirmez gūsfendāsā ölümden her biri
Günde ʿuşşāḳuñ biñin ḳurbān ider ḳaṣṣāb-ı ʿışḳ

2. **biñlerce:**-*ler, -ce*
Gazel 210
Mısra: **3**
Bin sayısı. II Binlerce, çok fazla, epey.

Biñlerce şafā kesb ider öpdükce dehānuñ
Ber-dār olacaḳdur hele āvengi Gedūsuñ

3. **biñ:**
Gazel 321
Mısra: **5**
Bin sayısı. II Binlerce, çok fazla, epey.

Bir dil alınca laʿl-i lebüñ biñ füsūn ider
Biñden birine vāḳıf anuñ Berhemen hemān

5. **bin:**
Mesnevi 9
Mısra: **54**
Binmek, belli bir şeyin üzerine çıkmak.

Ṣu gibi ṭarf-ı bāġa ol revāne
Gümüş naʿleyne bin gez nāzikāne

biñ ʿaskeri:

1. **biñ ʿaskeri:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Bin asker, ordu.

Baḥr u ber pādşehi iki degüldür birdür
Nice biñ ʿaskeri bu sözde iden istiḫdām

biñ cāndan:

1. **biñ cāndan:**-*dan*
Gazel 119
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bin can.

Meyüñ bir ḳaṭresi ʿayş ehline biñ cāndan yegdür
Tehī peymāne ḳahveyle ṭolu fincāndan yegdür

biñ cehd:

1. **biñ cehd:**
Tarih 22
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Binbir çaba, gayret.

Yine defterdār efendi müstaḳil
Yapdı biñ cehd ile bir cāy-ı laṭīf

biñ görinür:

1. **biñ görinür:**-*ür*
Mesnevi 15
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Bin görünmek, çok gözükmek.

Kimi görürse kimisi sevinür
Yüzi bir yirde olsa biñ görinür

biñ imtiṣālüm:

1. **biñ imtiṣālüm:**-*üm*
Gazel 90
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bin kere itaat etmek, boyun eğmek.

İnḳıyādum bārgāh-ı ʿışḳadur
Emrine biñ imtiṣālüm vardur

biñ kerre:

1. **biñ kerre:**
Gazel 275
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bin kere, bin defa. II Çok kez.

Destine öykünmege ḳādir midür berg-i çenār
Pençe-i mercān ile biñ kerre el bir eylesün

biñ laʿl:

1. **biñ laʿl:**
Terci-bend 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Bin (tane) lal taşı. II Âşığın durmaksızın akıttığı kanlı gözyaşları.

Dīdeden pāyüñe niṣār idelüm
Nice biñ laʿl ü nice dürr-i semīn

biñ maḳālüm:

1. **biñ maḳālüm:**-*üm*
Tahmis 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bin söz.

Ḥarf-i yekde biñ maḳālüm vardur

Cān gözin açdum niḳābın keşf idüp

biñ sözden:

1. **biñ sözden:**-*den*
Mesnevi 15
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bin söz, bin kelam.

Ḳışḳanur ḫvāce aḳçeyi gözden
Aña yegdür bir aḳçe biñ sözden

biñ yaşa:

1. **biñ yaşa:**
Gazel 41
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Çok yaşa, binlerce yıl yaşa!" anlamlarına gelen dua ifadesi.

Kāmyāb olup murādātuñla sen tek biñ yaşa
Derd-i hicrānuñla ḳo ölsün Ḳabūlī derdmend

biñ zār u zilletle:

1. **biñ zār u zilletle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Bin kaygı ve zillet.

Hücūm idüp hünerber ner gibi şīrāna ṣavletle
Ḳaçurduñ rūbehāsā düşmeni biñ zār u zilletle

binā:

1. **binā:**
Gazel 306
Mısra: **1**
Bina, yapı. II Gönül.

Böyle güç yirde binā baġlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

bināʾen:

1. **bināʾen:**
Diğer 1
Mısra: **30**
... den dolayı, ... den ötürü.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fiṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir z̲erre es̲er ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāz̲ā

bināgūş:

1. **bināgūşuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 62
Mısra: **11**
(Sevgilinin) Kulak memesi.

Dürr-i mengūşuñ bināgūşuñda ey bedr-i tamām
Māh-ı ʿālem-tāba beñzer kim sühā yanındadur

bī-nāliş-i erāmil:

1. **bī-nāliş-i erāmil:**
Kaside 3
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Muhtaç kadınları üzmeme.

Cemʿā bu deñlü mālı taḥsīle ʿāzim iken
Bī-renciş-i ḫalāyıḳ bī-nāliş-i erāmil

binānuñ esāsı:

1. **binānuñ esāsı:**
Kaside 4
Mısra: **223**
Kelime Tipi: -
Binanın temeli. II Nişancı Yusuf Paşa'nın makamı.

Bu binānuñ umaruz ola esāsı muḥkem
Vire bünyādına miʿmār-ı ezel istiḥkām

bi-naṣṣ-ı ḳātıʿ:

1. **bi-naṣṣ-ı ḳātıʿ:**
Kaside 3
Mısra: **13**

Kelime Tipi: -
Kesinlikle, şüphesiz.

ʿĀlim ki Ḥaḳ ḳatında
s̲ābit bi-naṣṣ-ı ḳātıʿ
ʿĀmil ki Ḥaḳ ḳatında zāʾil
çü-heybet-i ẕıl

binā-yı ḫāne-i ālāmı vīrān eyle:

1. **binā-yı ḫāne-i ālāmı vīrān eyle:**
Gazel 223
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Elemler evinin binasını yıkmak. II Âşığın kederli gönlünü yıkmak, üzmek.

Dil-i vīrānumı bennā-yı luṭfuñla ḳılup ābād
Binā-yı ḫāne-i ālāmı vīrān eyle sulṭānum

binā-yı ḳalbi yıḳar:

1. **binā-yı ḳalbi yıḳar:**-*ar*
Terci-bend 1
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Kalp binasını yıkmak. II Gönül yıkmak, kalp kırmak, üzmek.

Luṭfuñ olmazsa ey kerem kānı
Dest-i hecrüñ binā-yı ḳalbi yıḳar

binā-yı nüh-ṭāḳı:

1. **binā-yı nüh-ṭāḳı:**-*ı*
Terci-bend 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Dokuz kat göğün binası. II Gökyüzü, felek.

Elem-i hecrüñ ile çift olalı
Yaḳa yazdum binā-yı nüh-ṭāḳı

biñde bir:

1. **biñde bir:**
Kaside 7
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Binde bir, çok az.

Biñde bir bulmaya ẕātuñ gibi naḳḳād-ı felek
Eylemiş nāmuñ iḥāṭa ʿaṣrāt ile miʿāt

biñde birisi:

1. **biñde birisi:**-*i, -s, -i*
Gazel 139
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nadir, az bulunan, seyrek.

Ḫadeng-endāz-ı ġamzeñ ey kemān-ebrū dil-i zāra
Atar tīr-i cefāyı biñde birisi ḫaṭā itmez

biñden biridür:

1. **biñden biridür:**-*dür*
Gazel 311
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Binde bir, çok az.

Maẓhar-ı luṭfı biñden biridür
Serv ü gül ʿāşıḳı hezār olsun

biñden birine:

1. **biñden birine:**-*n, -e*
Gazel 321
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Binde biri, çok az.

bir:

1. **bir:**
Beyit 233
Mısra: **2**
"Bir" sayı sıfatı.

Muvāfıḳ Ḥaḳḳa eṭvārı muṭābıḳ şerʿa evżāʿı
Ḳanı bir merd-i Ḥaḳ mānend-i ʿAbdu'llāh evżāʿı

2. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **103**
"Bir" sayı sıfatı.

Didiler gerçi ki bir ʿaskere bir baş yiter
Līk bir başa daḫı eylerüz iḳdām-ı tamām

3. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **103**
"Bir" sayı sıfatı.

Didiler gerçi ki bir ʿaskere bir baş yiter
Līk bir başa daḫı eylerüz iḳdām-ı tamām

4. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **104**
"Bir" sayı sıfatı.

Didiler gerçi ki bir ʿaskere bir baş yiter
Līk bir başa daḫı eylerüz iḳdām-ı tamām

5. **birdür:**-*dür*
Beyit 142
Mısra: **1**
Aynı, benzer, eş, denk.

Kim dir ki Ḳarṣı Marʿaşı birdür Ruhāyile
Ḳurṣ-ı meh-i münīr bir olmaz sühāyile

6. **bir:**
Gazel 35
Mısra: **6**
Aynı, benzer, eş, denk.

Nice beñzer dehānuña gonça
Bir midür lāl ile lisān-ı faṣīḥ

7. **bir:**
Gazel 167
Mısra: **4**
Aynı, benzer, eş, denk.

Medḥ eyleyüp menāṣıbı ẕemm itme faḳrı kim
Şāh u gedāyı bir gözedür merd-i ḥaḳ-şinās

8. **birdür:**-*dür*
Gazel 167
Mısra: **1**
Aynı, benzer, eş, denk.

Birdür libās-ı fāḫir ile ʿārife pelās
Faḳr ile eyle faḫr ki lā-be'se fi'l-libās

9. **bir:**
Gazel 216
Mısra: **1**
Aynı, benzer, eş, denk.

Nā-kāmlıġı bir göreli kām ile kāmil
Başladı ġurūr eylemege cāh ile cāhil

10. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **33**
Aynı, benzer, eş, denk.

Bir gerek ehl-i taṣarruf ki daḫı nice zamān
Bozmaya ḳāʾideyi bu felek-i bī-ārām

11. **birdür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **11**
Aynı, benzer, eş, denk.

Ḳara ṭopraġ ile birdür yoluñda kelle-i aʿdā
Reh-i miḥnetde ṭopraḳ başlarına ḳavm-i tersānuñ

12. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **64**
Aynı, benzer, eş, denk.

Raḳīb ü ʿāşıḳı bir görmeye ḥabīb oldur
Efendiyā bir olur mı cihānda ḫayrla şer

13. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **65**
Aynı, benzer, eş, denk.

Pesend-i yār ola mı ṭaʿne-i ʿadūyıla bir
Muḥāldür begüm olmaz müsāvi nefʿle żar

14. **birdür:**-*dür*
Kaside 12
Mısra: **15**
Aynı, benzer, eş, denk.

Çünki ey dil ol ḫaruñ yanında birdür medḥ ü ẕem
Şiʿrüñi ḫālī ḳoma taḫmīsden tesdīsden

15. **birdür:**-*dür*
Kıt'a 21
Mısra: **4**
Aynı, benzer, eş, denk.

Cihānda medḥ ü zemm ehline ancaḳ
Bize birdür anuñ reddi ḳabūli

16. **birdür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **77**
Aynı, benzer, eş, denk.

Birdür anuñ yanında şāh u gedā
Herkesüñ iḥtiyācı vardur aña

17. **bir:**
Tarih 15
Mısra: **8**
Aynı, benzer, eş, denk.

Ribāṭ u mescid ü ḥammām añılsa ẕevḳ ider cānuñ
Bilürsin ḫayr bir olmaz oġuldur ol ḳalur senden

18. **bir:**
Beyit 272
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz zamir.

Sever misin diyü dil-ber cefā ṭaşıyla bir urdı
Didi kesr iderin ʿarżuñ didüm cebr eyleme cānā

19. **bir:**
Gazel 293
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz zamir.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

20. **bir:**
Gazel 293
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz zamir.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

21. **bir:**
Gazel 308
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz zamir.

Gel naṭʿ-ı maḥabbetde şehā bir sen ü bir ben
Şaṭranc oyunın oynayalum māt ola düşmen

22. **bir:**
Gazel 308
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz zamir.

Gel naṭʿ-ı maḥabbetde şehā bir sen ü bir ben
Şaṭranc oyunın oynayalum māt ola düşmen

23. **birine:**-*i, -n, -e*
Mesnevi 8
Mısra: **54**
"Bir" belgisiz zamir.

Çünki ol ḥaḳdan oldıñuz mānīʿ
Bize de birine oluñ şāfīʿ

24. **bir:**
Diğer 1
Mısra: **94**
Bir sayısı, bir tane, tek.

Buña müntehīdür ʿuḳūl ittifāḳı
ʿAded müntehī ola bir ḳala bāḳī

25. **bir:**
Gazel 375
Mısra: **10**
Bir sayısı, bir tane, tek.

Ṭutdı cihānı gerçi feryāduñ ey Ḳabūlī
Bir sen degülsin ancaḳ iñler hezār böyle

26. **bir:**
Gazel 376
Mısra: **1**
Bir sayısı, bir tane, tek.

Bir sen degülsin ey dil giryān u zār böyle
Her-cāyi yār elinden her bir diyār böyle

27. **birdür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **31**
Bir sayısı, bir tane, tek.

Baḥr u ber pādşehi iki degüldür birdür
Nice biñ ʿaskeri bu sözde iden istiḫdām

28. **bir:**
Beyit 62
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Göñül neyler benüm ʿömrüm göñül bir ġayrı maʿşūḳı
Senüñ derdüñdür ol bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı

29. **bir:**
Beyit 66
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

ʿIşḳ bir germ-ābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Āteş-i germ-ābe-i ʿışḳa atılduḳ tün bütün

30. **bir:**
Beyit 77
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳıbāb-ı nüh felek seyl-āb-ı çeşm-i eşkbār üzre
Ṭoḳuz dāne degirmendür döner bir cūybār üzre

31. **bir:**
Beyit 79
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür ġayrıdan begden gelen begdür

32. **bir:**
Beyit 110
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Beni dīvāne ḳılan kākül-i ḫoş-būdur bu
Bir perī ʿaḳlumı ṭaġıtmış idi odur bu

33. **bir:**
Beyit 131
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yeñiler ḥaḳḳına bir ḥaṭṭ-ı hümāyūn çıḳmış
Eskiler söylemesünler yeñi ḳanūn çıḳmış

34. **bir:**
Beyit 148
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Key luṭf idi geysek bir ḳaftānuñı sulṭānum
Boyuñca geyüp ṭurın iḥsānuñı sulṭānum

35. **bir:**
Beyit 149
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Keşti-i ẓevḳ u ṣafā çek ġuṣṣayı deryāya ṣal
Bir semen-būyı kenār it cāmı ṭoldur boşın al

36. **bir:**
Beyit 154
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ṭolanmış ʿālemi mihr-i felek her cāyı aramış
Cihān-ı bī-beḳāda bulmamış bir cāy-ı ārāmiş

37. **bir:**
Beyit 162
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir baḳımda ḥālüñe vāḳıf olur dil-ber senüñ
Yāre bir bir anı taḳrīr eylemek lāzım degül

38. **bir:**-*dur*
Beyit 185
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẓāhirā bir ḫārdur
Hiç degül olʿāşıḳuñ ḳalbinde cevher vardur

39. **bir:**
Beyit 189
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir sīne var mı tīr-i ġama menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i ḳażā nāzil olmaduḳ

40. **bir:**
Beyit 189
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir sīne var mı tīr-i ġama menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i ḳażā nāzil olmaduḳ

41. **bir:**
Beyit 202
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yūsuf gibi o yāri vezn eyleyince dīde
Cism-i laṭīf-i güldür bir ḳaṭre-i çekīde

42. **bir:**
Beyit 218
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ẓulm ile yaḳdı şehri bir baḫtı ḳara nāyib
Nāyib nicesi nāyib nāyil be-her nevāyib

43. **bir:**
Beyit 227
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Niçe bir ey göñül bu ṣavul yort
Sen de şehr-i ʿademde ṭut bir yurt

44. **bir:**
Beyit 236
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ser-i aḥbāba ḫāk-i āstānuñ tāc-ı ʿizzetdür
Güle baḳmaḳ kemāl ehline bir şāhāne ḫilʿatdur

45. **bir:**
Beyit 237
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Cihān cāy-ı tefekkür bu felek bir dār-ı ḥayretdür
Es̲ās̲-ı ʿömrini herkes ṣanur māl-ı ġanīmetdür

46. **bir:**
Beyit 238
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

47. **bir:**
Beyit 238
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

48. **bir:**
Beyit 259
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bizi bir server ṭarīḳ-ı ʿışḳa irşād eyledi
Ḫāṭır-ı nā-şādumuz bir gerçek er şād eyledi

49. **bir:**
Beyit 259
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bizi bir server ṭarīḳ-ı ʿışḳa irşād eyledi
Ḫāṭır-ı nā-şādumuz bir gerçek er şād eyledi

50. **bir:**
Beyit 280
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sekiz altuna mālik olsa kişi
Bir vezīrüñ olurdı pīş-keşi

51. **bir:**
Beyit 281
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sekiz altuna mālik olsa hem-çün Mālik-i Dīnar
Dil-i dānā iderdi bir vezīrüñ yolına īs̱ār

52. **bir:**
Diğer 1
Mısra: **29**
"Bir" belgisiz sıfat.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

53. **bir:**
Diğer 1
Mısra: **38**
"Bir" belgisiz sıfat.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

54. **bir:**
Diğer 2
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Neyledüñ ey çarḫ-ı ẓālim neyledüñ ḳan eyledüñ
Bir vezīri yoḳ yire ḫāk ile yeksān eyledüñ

55. **bir:**
Diğer 2
Mısra: **18**
"Bir" belgisiz sıfat.

Var idi erbāb-ı ḥācāta ʿuluvv-i himmeti
Kendüden bir şaḥṣı arżā itmek idi niyyeti

56. **bir:**
Diğer 2
Mısra: **49**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir muṣībetdür bu kim ins aġlasun cān aġlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun deryā-yı ʿummān aġlasun

57. **bir:**
Gazel 1
Mısra: **11**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳabūlī nā-murāduñ bir murādı yoḳ cenābuñdan
Maḥabbetdür murādı ġayrı ḥālet añlama cānā

58. **bir:**
Gazel 3
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bezm-i ḫāṣa maḥrem-i rāz olagör k'anuñ
Sāḳīsi Cem terānegeri Şeyḫ-i Cām ola

59. **bir:**
Gazel 3
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

60. **bir:**
Gazel 3
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ḫūba düşdi göñül ḫüsrev-i zamānedür
Ḳaṣr-ı vefāda devlet ile müstedām ola

61. **bir:**
Gazel 15
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb ʿāşıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī göñli alçaḳ bir güzeldür āftāb

62. **bir:**
Gazel 18
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

63. **bir:**
Gazel 18
Mısra: **11**
"Bir" belgisiz sıfat.

Belā-yı ʿışḳ ile bir ḥālete irüşdüm kim
Taʿaccüb eyler inanmaz sözüme merd-i lebīb

64. **bir:**
Gazel 20
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde ser-i bevvābān it

65. **bir:**
Gazel 20
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bāġa gel başuña yoḳ çāre der-i dil-berden
Yüri bīçāre göñül derdüñe bir dermān it

66. **bir:**
Gazel 27
Mısra: **13**
"Bir" belgisiz sıfat.

Başa her dānesi bir seng-i cefādur şeynüñ
Ey Ḳabūlī anı almaġ ile bulma şöhret

67. **bir:**
Gazel 29
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳabūlīveş ġamuñdan herkesüñ ḳalbinde bir hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ derdi hem-vār olmaġa bāʿiṣ

68. **bir:**
Gazel 31
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Laʿlüñ gibi bir bāʿiṣ-i şevḳ olmadı peydā
Peydā-yı ʿademden iki ʿālem olalı baʿṣ

69. **bir:**
Gazel 31
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Meydān-ı keş-ā-keşde daḫı nüsḫa-i zülfüñ
Çıḳmadı beyāża ḫaṭ-ı rūyuñ gibi bir baḥṣ

70. **bir:**
Gazel 40
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

71. **bir:**
Gazel 40
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

72. **bir:**
Gazel 40
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

73. **bir:**
Gazel 44
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir mücellā levḥa taṣvīr itmiş üstād-ı ezel
Rişteler taḥrīr idüp eṭrāfına mū ḳoymış ad

74. **bir:**
Gazel 44
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir müdevver laʿlden bir ḥoḳḳa düzmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

75. **bir:**
Gazel 44
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir müdevver laʿlden bir ḥoḳḳa düzmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

76. **bir:**
Gazel 44
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Gülşen-ārā-yı bahāristān-ı nüzhetgāh-ı üns
Bir dıraḫt ārāyiş itmiş ḳadd-i dil-cū ḳoymış ad

77. **bir:**
Gazel 50
Mısra: **13**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey ṭabīb-i cān u dil var ise bir çāreñ yitiş
Künc-i miḥnetde yatur gel bu dil-i bīmārı gör

78. **bir:**
Gazel 51
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir pādşehden umaruz iḥsānı kim anuñ
İnʿāmı pādşāh u gedāya ʿamīmdür

79. **bir:**
Gazel 53
Mısra: **14**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳabūlī ʿandelīb-i gülşen-i ʿışḳ u maḥabbetdür
O bāġuñ ġoncası gül yüzlü bir yārüñ dehānıdur

80. **bir:**
Gazel 54
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sevdigüm bir mihri yoḳ nā-mihrbāndur dostlar
Dostına düşmen baḳışlu nev-cüvāndur dostlar

81. **bir:**
Gazel 54
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ṣaçı leylāya dil virdük anuñ mecnūnıyuz
Rāzumuz dillerde şimdi dāstāndur dostlar

82. **bir:**
Gazel 60
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

83. **bir:**
Gazel 61
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳabūlī ʿālemüñ ḥāli yamandur kişiden ancaḳ
Ḳalan bir yaḫşı nām añılanı bir dāne ḫaşletdür

84. **bir:**
Gazel 62
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

85. **bir:**
Gazel 62
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir siyeh-rū kāfir ile ṣalınur ol serv-ḳad
Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

86. **bir:**
Gazel 62
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir siyeh-rū kāfir ile ṣalınur ol serv-ḳad
Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

87. **bir:**
Gazel 63
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sarāy-ı ʿālem-i fānīde herkes bir maḥal gözler
Niçe şāh-ı muʿaẓẓamdan yirinde bir gedā yegdür

88. **bir:**
Gazel 63
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sarāy-ı ʿālem-i fānīde herkes bir maḥal gözler
Niçe şāh-ı muʿaẓẓamdan yirinde bir gedā yegdür

89. **bir:**
Gazel 63
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫayālāta düşüp çıḳma
Ḳabūlī sımṭ-ı maʿnīden
Bu bir ṭarz-ı ḥasendür ḥāşılı nāzük edā yegdür

90. **bir:**
Gazel 67
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Vefā vü maʿdeletden yüz çevirmez merḥamet ehli
Benüm bir ʿadle māyil pādşāh-ı bī-ʿadīlüm var

91. **bir:**
Gazel 67
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ne bir māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından ferāġum var
Ne bir ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına saʿy-i cemīlüm var

92. **bir:**
Gazel 67
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ne bir māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından ferāġum var
Ne bir ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına saʿy-i cemīlüm var

93. **bir:**
Gazel 68
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ṣarṣılur ḳaṣr-ı felek derd ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm ey naḫl-i cefā ṣarṣardur

94. **bir:**
Gazel 70
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫançer ü tīrüñ ile kimseye virmezler amān
Biri bir bād-ı cigerdür biri bir merd-i şerer

95. **bir:**
Gazel 70
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫançer ü tīrüñ ile kimseye virmezler amān
Biri bir bād-ı cigerdür biri bir merd-i şerer

96. **bir:**
Gazel 70
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sīnede bitmedi gerçi ḳılıcuñ yāreleri
Ṣulḥ iderseñ beni bir būse ile ol da biter

97. **bir:**
Gazel 72
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sīneñde ṣūfi ẕerre ḳadar ġıll u ġış ḳomaz
Bir ṣāf-meşreb ister iseñ cām-ı bādedür

98. **bir:**
Gazel 73
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bugün bir vaʿde itse saña anı yarına ṣalmaz
Ḳabūlī vaʿde-i ferdāya ṣalmaḳ gerçi ʿādetdür

99. **bir:**
Gazel 77
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Āhum yiline ey meh dirsem nola ṣarṣardur
Derd ile bir āh itsem ḳaṣr-ı felegi ṣarṣar

100. **bir:**
Gazel 77
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ġıll u ġışı pāk itdi mirʾāt-ı Ḳabūlīden
Bir dil-ber-i sīmīn-ber bir sīm-beden berber

101. **bir:**
Gazel 77
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ġıll u ġışı pāk itdi mirʾāt-ı Ḳabūlīden
Bir dil-ber-i sīmīn-ber bir sīm-beden berber

102. **bir:**
Gazel 79
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bu gülşende bir gül ġamıyla Ḳabūlī
Dil ü sīne pür-ḥār u pür-ḫārḫār

103. **bir:**-*i*
Gazel 85
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dār-ı cihānı başuma teng eyleyen benüm
Bir şūḫ-ı pīrehen-i teng ü cāme-i tengdür

104. **bir:**
Gazel 85
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir Rūmili dil-āverine bendeyem k'anuñ
Zaḫm-ı külüngi kellede perr-i külengdür

105. **bir:**
Gazel 87
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dār-ı cihānda kimseyile dirlik eylemez
Dünya ki bir ʿacūze-i bed-zindegānedür

106. **bir:**
Gazel 87
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Abdāl-ı pāk ider kişiyi iḫtiyārsız
Dergāh-ı ʿışḳa gel bir ulu āstānedür

107. **bir:**
Gazel 88
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yine var bir ʿaceb ḥāl-i melāl-i miḥnet-āmīzi
Ḳabūlī bendeñi bendüñle bend it kim ġulāmuñdur

108. **bir:**
Gazel 94
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sımāṭ-ı ḫ∨ān-ı iḥsānı çekilmiş şarḳa vü ġarba
Naʿīm-i sofra-i inʿāmı bir Tatari yaġmadur

109. **bir:**
Gazel 95
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir ʿāşıḳ-ı nālān var

110. **bir:**
Gazel 96
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Nola ger nā-murād-ı ʿālem isem
İki ʿālemde bir murādum var

111. **bir:**
Gazel 97
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Leylīnüñ iki ruḫlarına bir ġazel dimiş
Mecnūnuñ anda her sözi kim bir kitābdur

112. **bir:**
Gazel 97
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Leylīnüñ iki ruḫlarına bir ġazel dimiş
Mecnūnuñ anda her sözi kim bir kitābdur

113. **bir:**
Gazel 98
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir nihāl-i nāzüküñ şāḫında bir güldür hemān
Sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāyı gör

114. **bir:**
Gazel 98
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir nihāl-i nāzüküñ şāḫında bir güldür hemān
Sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāyı gör

115. **bir:**
Gazel 98
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir baḳımda nice ʿālem gösterür mirʾāt ṣan
Aña baḳ āyīne-i İskender-i Dārāyı gör

116. **bir:**
Gazel 98
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

117. **bir:**
Gazel 100
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Aḳıdur silsile-i eşküm o fettān-ı cihān
Şāh-ı ʿışḳa iki zencīr ile bir şīr çeker

118. **bir:**
Gazel 102
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar
Ṣanasın sūre-i Kevs̱er durur bir dürde yazmışlar

119. **bir:**
Gazel 102
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yatan berf añlamañ gülzārda şeyh-i şitā gelmiş
Ḥarīm-i bāġa anı daʿvete bir yirde yazmışlar

120. **bir:**
Gazel 105
Mısra: **11**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳażā-yı nefs-i Kütāhiyye bir cāhildedür şimdi
Ḥamiyyetden vefādan kendü ḫālī kendü vālīdür

121. **bir:**
Gazel 108
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Varup bir ḫāne bünyād eyledüm şehr-i ʿadem içre
Tamām oldı hemān saḳfıyla dīvārına ḳalmışdur

122. **bir:**
Gazel 111
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Rindān-ı mey-pereste meydür enīs-i ḫāṭır
Cām ise bir baḳımda bir ḫoşca z̤āta beñzer

123. **bir:**
Gazel 111
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Fikr-i ġam-ı maḥabbet öldürdi ehl-i ʿışḳı
Ben bildügüm efendi bir mühlikāta beñzer

124. **bir:**
Gazel 112
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Evvel naẓarda mirʾāt ruḫsār-ı yāra beñzer
Āyīne bir baḳımda rūy-ı nigāra beñzer

125. **bir:**
Gazel 114
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Lāyıḳ-ı himmet ġarībüñdür Ḳabūlī-i faḳīr
Āstānuñ muḫlişi bir bende-i dergāhdur

126. **bir:**
Gazel 120
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan feṯḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

127. **bir:**
Gazel 123
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb olmadı dil dāḫı mülāzımdur

128. **bir:**
Gazel 123
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bugün yarın vezīr-i kāmrān olsañ gerek şāhā
Ḳapuñda dürişen bendeñ gibi bir bende lāzımdur

129. **bir:**
Gazel 125
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Görse aġyār ile bir yirde bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi bizi ad eyler

130. **bir:**
Gazel 128
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger
Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

131. **bir:**
Gazel 129
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳadd-i dil-ber zülf-i ʿanber-bārınuñ baġın çeker
Mülk-i ḥüsnüñ bir dil-āverdür ki sancāġın çeker

132. **bir:**
Gazel 132
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yaşumı bir serv-i dil-cūya revān itdün diyü
Āhumuñ ẓulmiyle yıḳduñ üstüme ey yār yar

133. **bir:**
Gazel 132
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Nāfeveş ḫūn oldı baġrum luṭf it ey vaḥşī ġazāl
Bir yaña cevr itme sen de çarḫ-ı nā-hemvārvār

134. **bir:**
Gazel 133
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

135. **bir:**
Gazel 139
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez
Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

136. **bir:**
Gazel 139
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳabūlī şunda bir merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür
Vefā ummaz o senden kimseden hergiz recā itmez

137. **bir:**
Gazel 141
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Aġlamaḳdan ḳızarup dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle bir pāk güher ḫāk-i Yemenden çıḳmaz

138. **bir:**
Gazel 142
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Göñül her gāh Ḥaḳdan ġayra ʿarż-ı iḫtiyāc itmez
O bir dergāh-ı ʿālīdür ki muḫtācını ac itmez

139. **bir:**
Gazel 147
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Kāseler destinde gül bir gül-sitāndur kāse-bāz
Ṣan açılmış gülleri bāġ-ı cināndur kāse-bāz

140. **bir:**
Gazel 147
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Tāze güllerdür elinde şāḫlarla kāseler
Seyr-i gülşendür gelür bir yār-i cāndur kāse-bāz

141. **bir:**
Gazel 147
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Kāseler şevḳ ile nice dönmesünler üstine
Bir nihāl-i serv-ḳad nāzük-miyāndur kāse-bāz

142. **bir:**
Gazel 151
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Lām-ı zülfüñ ġamıyla ey meh-rū
Bir elif-ḳad mi var ki dāl olmaz

143. **bir:**
Gazel 152
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Biz bir şeh-i pür-şevketüñ dārende-i fermānıyuz
Dergāhınuñ derbānıyuz cārū-keş-i meydānıyuz

144. **bir:**
Gazel 159
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü aḥsen bilürüz

145. **bir:**
Gazel 161
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Beni öldürdi bir üslūbı levendāne güzel
Ey Ḳabūlī daḫı bir böylece üslūb olmaz

146. **bir:**
Gazel 169
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

147. **bir:**
Gazel 169
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

148. **bir:**
Gazel 169
Mısra: **13**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir dil mi ḳaldı ey perī pervāneveş bāl ü peri
Şemʿ-i cemālüñ şevḳıne ʿışḳuñla sūzān olmamış

149. **bir:**
Gazel 171
Mısra: **13**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳabūlī bir Ḥişārī nev-cüvāna mübtelā olmış
Meger māh-ı cemālin mā-verā-yı sūrdan görmiş

150. **bir:**
Gazel 176
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Basṭ itdi ṣaḥn-ı bāġa çemen bir yeşil bisāṭ
İtdi basīṭ-i ḫāk-i zemīn kesb-i inbisāṭ

151. **bir:**
Gazel 182
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dehen-i teng-i dil-āvīzüñe hiç öyküne mi
Ġonca-i gülşen ise bir deheni var dili yoḳ

152. **bir:**
Gazel 189
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

153. **bir:**
Gazel 189
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Raḫş-ı tabʿum çoḳdan alurdı belāġat ögdülin
Terk-tāza neyleyem bir füsḥat-i meydān yoḳ

154. **bir:**
Gazel 189
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir bir ṣaḥīḥ-iẕʿān yoḳ

155. **bir:**
Gazel 191
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey dīde ḳābil midür bir Kaʿbe bünyād eylemek
Zīver ü zerle der ü dīvārın ābād eylemek

156. **bir:**
Gazel 193
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yıḳmadı göñlin ele aldı Ḳabūlī bendenüñ
Dest-i iḥsānı yine bir Kaʿbe yapdı ʿAbdinüñ

157. **bir:**
Gazel 199
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Düşdi Ḳabūli bir ʿacemī dil-bere göñül
Söyleşmege o ṣūḫ ile bir tercemān gerek

158. **bir:**
Gazel 200
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yine bir āstāna intisāb itdüm ki mihrāsā
Kemend atup irişmez ṭāḳına eyvānı keyvānuñ

159. **bir:**
Gazel 200
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yine bir bī-bedel cānāna virdüm naḳd-i cānı kim
Metāʿ-ı ḥüsni cānānuñ anuñ destinde cān anuñ

160. **bir:**
Gazel 204
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

161. **bir:**
Gazel 204
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ġamuñla sīnede bir tāze dāġdan ġayrı
Ḫudā bilür degülem füls-i aḥmere mālik

162. **bir:**
Gazel 205
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Geçilmez mi günāhından daḫı bir ʿāşıḳ-ı zāruñ
ʿAceb tevbeyle cürmi sāḳıṭ olmaz mı günehkāruñ

163. **bir:**
Gazel 206
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ruḫuñdur bir gül-i sīrāb-ı tāze
Dehānuñ ġonça-i ḥamrā-yı nāzük

164. **bir:**
Gazel 206
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Miyān-ı nāzüküñ mūdur dimişler
Bulunmaz böyle bir maʿnā-yı nāzük

165. **bir:**
Gazel 207

Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Mey bir āteşdür şitā eyyāmıdur anuñ güni
Gey münāsibdür emīrāna günine göre kürk

166. **bir:**
Gazel 208
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

İşigüñde bende-i fermān-peẕīr idüp dili
Bir gedā-yı kemter iken pādşāh itsem gerek

167. **bir:**
Gazel 210
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Her cānibi bir yüce naẓargāh Ḳabūlī
Her gūşesi bir pādşeh evrengi Gedūsuñ

168. **bir:**
Gazel 210
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Her cānibi bir yüce naẓargāh Ḳabūlī
Her gūşesi bir pādşeh evrengi Gedūsuñ

169. **bir:**
Gazel 211
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bülend-ḳad bize bir şūḫ-ı şeh-levend gerek
Ya himmeti kişinüñ kendüye bülend gerek

170. **bir:**
Gazel 213
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ẕerrāt-ı kāyināt u ẓuhūrāt-ı mümkināt
Bir şeyʾ mi var Ḳabūli ki emr-i Ḫudā degül

171. **bir:**
Gazel 215
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Göñül bir nev-cüvān bul tāze cān bul
Revānuñ tāzelensün bir cüvān bul

172. **bir:**
Gazel 215
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Göñül bir nev-cüvān bul tāze cān bul
Revānuñ tāzelensün bir cüvān bul

173. **bir:**
Gazel 215
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bile ṣalınmaġa ṣu gibi ey dil
Ṭolan gülzārı bir serv-i revān bul

174. **bir:**
Gazel 215
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ġam u ālāmı yoḳ bir gūşe yoḳla
Ḫalāṣ olmaġa ġamdan bir amān bul

175. **bir:**
Gazel 215
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Göñül bir yār-ı ʿālī-şāna meyl it
Özüñ ʿālī gözet bir pāre şān bul

176. **bir:**
Gazel 215
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Baṣar ġam ʿaskerin bir ayaġ üzre
Ḳabūlī mey gibi bir pehlevān bul

177. **bir:**
Gazel 216

Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ḫāṣ kemāl ehlinüñ aḥvāline şāhum
ʿĀlim olan olmaz suḫan-ı ʿām ile ʿāmil

178. **bir:**
Gazel 219
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sāḳī baḳıyye var mı mey-i erġavānidan
Bir çāre eyle var ise defʿ-i ḫumāra gel

179. **bir:**
Gazel 220
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Añılur nāmuñ maḥall-i merḥametde nā-maḥal
Nā-maḥal bir derde düşdüñ ey göñül dirler maḥal

180. **bir:**
Gazel 220
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Seng-i bī-dād ile ger ʿālem yıḳılsa fi'l-meṣel
Ḫāne-i ʿışḳuñ dilā bir ṭaşına gelmez ḫalel

181. **bir:**
Gazel 228
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum
Ḥalīlāsā yine bir Kaʿbe bünyād eyle sulṭānum

182. **bir:**
Gazel 228
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Mürāʿāt-ı gürūh-ı ehl-i dildür bāʿiṣ-i şöhret
Añılsun ehl-i diller içre bir ād eyle sulṭānum

183. **bir:**
Gazel 238
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Hilāl ebrūlaruñ yādına bir ġarrā ġazāl itdüm
Ḥarāmī gözlerüñ yādına ḫod siḥr-i ḥelāl itdüm

184. **bir:**
Gazel 239
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

ʿİzz ü cāh ile ṭuyılmaz güẕerān-ı eyyām
Gel faḳīre ṣor anuñ her güni bir māh-ı tamām

185. **bir:**
Gazel 241
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Cānuma geçmiş idi gerçi oḳuñ peykānı
Anı bir būseye ṣulḥ ile geçenden geçelüm

186. **bir:**
Gazel 245
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳanı bir māh-ı receb gibi dilā şehr-i şerīf
Ehl-i İslāma anuñ ḥürmeti olmışdur ehem

187. **bir:**
Gazel 249
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir mürüvvet kānı şāh-ı muḳtedāmuz var bizüm
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bir ketḫüdāmuz var bizüm

188. **bir:**
Gazel 249
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir mürüvvet kānı şāh-ı muḳtedāmuz var bizüm
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bir ketḫüdāmuz var bizüm

189. **bir:**
Gazel 255
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Naẕar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eṣer buldum
Nice ṣād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

190. **bir:**
Gazel 255
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Naẕar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eṣer buldum
Nice ṣād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

191. **bir:**
Gazel 255
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Gözin ırmaz kevākib āsmān-ı āstānuñdan
Bi-ḥamdi'llah felekde ben de bir ṣāḥib-naẕar buldum

192. **bir:**
Gazel 255
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ayaġ altı degül mey-ḫāne gibi uġramaz kimse
Ḳanāʿat güşesidür nāmı bir ḫālīce yer buldum

193. **bir:**
Gazel 256
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Maḥabbet ʿāşıḳı bir ʿāleme īṣāl ider k'anda
Feraḥ bir laḥẓa ārām idecek yir bulamaz ġam hem

194. **bir:**
Gazel 258
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir dür-i yektā ġamıyla ṭaşlar ile dögünüp
Sīnesin ḳıldı Ḳabūlī yāra yāra yāre yem

195. **bir:**
Gazel 263
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ṣularsam eşkle yollaruñı bir işkil añlarsın
Semend-i nāzuñı eşgil disem eşmez gil añlarsın

196. **bir:**
Gazel 271
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir orta yaşluca kühen aḫūruñ aşuġı
Olursa ḥaşre dek çekerüz bār-ı minnetin

197. **bir:**
Gazel 273
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Şiʿr ü inşāda Ḳabūlīnüñ öñüne kim gelür
Vādi-i naẓm içre bir seyl-i firāvāndur gelen

198. **bir:**
Gazel 275
Mısra: **14**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey Ḳabūlī evvelā tīrini göndersün dile
Gelsün ol dil-dār içün göñlüñde bir yir eylesün

199. **bir:**
Gazel 279
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳan itdi ġamzeñ ammā taḥrīk iden lebüñdür
Bir yire cemʿ olunsun bir aradan ṣorılsun

200. **bir:**
Gazel 282
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yād-ı zülf-i yār ile her şeb
Ḳabūlī bilmezem
Böyle bir endīşe-i dūr u dırāz itmek neden

201. **bir:**
Gazel 283
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

202. **bir:**
Gazel 286
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳopmadı ʿālemde bir merd-i hüner illā ʿAli
Gelmedi dünyāya bir ḫulḳı ḥasen illā Ḥüseyn

203. **bir:**
Gazel 286
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳopmadı ʿālemde bir merd-i hüner illā ʿAli
Gelmedi dünyāya bir ḫulḳı ḥasen illā Ḥüseyn

204. **bir:**
Gazel 289
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳanı bir ġonça gibi ʿāşıḳ-ı mest
Çeke çāk eyleye girībānın

205. **bir:**
Gazel 289
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳanı bir mey ḳabaġı gibi ḥarīf
Zīr-i zānūya ala dāmānın

206. **bir:**
Gazel 291
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

207. **bir:**
Gazel 291
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ṭolu ḳabaḳ ḳucaḳda ayaḳ elde pür-ʿaraḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

208. **bir:**
Gazel 293
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

209. **bir:**
Gazel 294
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫaṭā-nāme bir elde kelle-i bī-maġz bir elde
Seri teslīm bizden ḥāṣılı seyf ü ḳalem sizden

210. **bir:**
Gazel 294
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫaṭā-nāme bir elde kelle-i bī-maġz bir elde
Seri teslīm bizden ḥāṣılı seyf ü ḳalem sizden

211. **bir:**
Gazel 296
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yaşına baḳ Ḳabūliye raḥm it
Aġladup bir ġarībi neylersin

212. **bir:**
Gazel 305
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem kim

Leylī ḳatında gūyā Leylī ḳatında Mecnūn

213. **bir:**
Gazel 315
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ādem ile dem süricek dem bulımazsın
Dem bulur iseñ dem geçer ādem bulımazsın

214. **bir:**
Gazel 315
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Nola işidenler diseler sellemehu'llah
Şiʿrüm gibi bir naẓm-ı müsellem bulımazsın

215. **bir:**
Gazel 317
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir gedā himmeti yegdür baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre bizi daġdaġadan

216. **bir:**
Gazel 317
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm

Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

217. **bir:**
Gazel 317
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

218. **bir:**
Gazel 320
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

219. **bir:**
Gazel 320
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

220. **bir:**
Gazel 321
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir dil alınca laʿl-i lebüñ biñ füsūn ider

Biñden birine vāḳıf anuñ Berhemen hemān

221. **bir:**
Gazel 322
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sīne bir germābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Cānı atduḳ āteş-i ʿışḳ içre gitdi tün bütün

222. **bir:**
Gazel 322
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bu sipihr-i bī-sütūnuñ biz de bir Ferhāduyuz
Her belā Ferhādına eksük degül bir Bī-sütūn

223. **bir:**
Gazel 322
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bu sipihr-i bī-sütūnuñ biz de bir Ferhāduyuz
Her belā Ferhādına eksük degül bir Bī-sütūn

224. **bir:**
Gazel 325
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi

dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

225. **bir:**
Gazel 325
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

226. **bir:**
Gazel 327
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

227. **bir:**
Gazel 329
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Rivāyet muḫtelifdür ey dil ammā diñle rāvīden
Ġamı bir āfetüñ evlādur āfāt-ı semāvīden

228. **bir:**
Gazel 333
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Göñlüm aldı āl ile bir gözleri ala yine
Gözleri alalaruñ cānlar fedā alayına

229. **bir:**
Gazel 333
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir göñlüñ alan bir daḫı ala yine

230. **bir:**
Gazel 336
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḥācı Bektāş-ı Velī dergehine yüz sürdük
Bir gedā ḳābil imiş varmaġa sulṭān evine

231. **bir:**
Gazel 340
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ḳurı ġavġādur ancaḳ derd-i ser peydā olur
Bu fenā bāzārınuñ aldanma hāy u hūyına

232. **bir:**
Gazel 344
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

ʿUşşāḳa cefā ġayra vefā eylemek āḫir
Bir ḳāʿidedür ḳaldı cüvānān arasında

233. **bir:**-*le*
Gazel 344
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Mūlar aġarup göz ḳararup yaş ile ṭoldı
Ḳaldum yalıñuz bir fele bārān arasında

234. **bir:**
Gazel 352
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ehl-i ʿışḳuñ boynına bir bārdur ṭaʿn-ı raḳīb
Ḳāyil idük cevrine aġyārı bāri olmasa

235. **bir:**
Gazel 353
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Gelmez Ḳabūli ḫāneñe bir kez senüñ nigār
Devlet yiterdi ḫāneñe bir āşnā gele

236. **bir:**
Gazel 357
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir būse vir diyü düşe gördüm ayaġına
Bir ḫoş gelür mi göre dilinden ṭudaġına

237. **bir:**
Gazel 357
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir dil ki anda ʿışḳ ola
ʿaḳl uġramaz aña
Varmaz Ḳabūli ḫavf iden arslan yataġına

238. **bir:**
Gazel 361
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

239. **bir:**
Gazel 363
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Zer ki bir kār-güẕār ehl-i kemāl āfetdür
Bitürür maṣlaḥatuñ bī-meded-i mīr ü sipāh

240. **bir:**
Gazel 363
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Manṣıbuñ bir yolı vardur gel o yoldan varılur
Varma yolsuzluḳ idüp dest-i tehī ey güm-rāh

241. **bir:**
Gazel 371
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir manṣıb-ı şerīf idi kūyuñ gedālıġı
Tevcīh olındı ol bize ḳayd-ı ḥayāt ile

242. **bir:**
Gazel 373
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

İkilik aradan gitdi memālik birlige yitdi
Yiter bir pādşāhuñ sāyesi iki cihān üzre

243. **bir:**
Gazel 374
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dehenüñden umaruz kim ḳıla bir būse naṣīb
Ol ki yoḳdan getürüpdür bizi bu varlıġa

244. **bir:**
Gazel 374
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Didüm ey meh bize bir būse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

245. **bir:**
Gazel 376
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir cevher idi göñlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

246. **bir:**
Gazel 376
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir cevher idi göñlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

247. **bir:**
Gazel 376
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir cevher idi göñlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

248. **bir:**
Gazel 376
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir cevher idi gönlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

249. **bir:**
Gazel 379
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Leb-i cānānenüñ evṣāfını yañlış oḳuma
Ḳanda bir ehline kim irişesin ṣor orada

250. **bir:**
Gazel 381
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sen ki bir ḫāneye bir kerre güẕār eyleyesin
Devlet iḳbāl ide tā-rūz-ı ḳıyāmet ol eve

251. **bir:**
Gazel 383
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ṣaġ ola bir kişi de ele sāġar almaya
Her ne içerse içine renc ü firenc ola

252. **bir:**
Gazel 384
Mısra: **13**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir noḳtadur Ḳabūli mütūn-ı fünūn-ı ʿışḳ
Taḥrīr olursa her varaḳı bir kitāb ola

253. **bir:**
Gazel 386
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Çıḳmaz ālām-ı ḫaṭuñ efgārı ġār-ı sīneden
Mūrdur girmiş yatur gūyā ki bir ālāy ine

254. **bir:**
Gazel 387
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḥaḳḳā Ḳabūlī ḳalb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hiç bir ehl-i şekīb aña beñzeye

255. **bir:**
Gazel 391
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir post besdür ādem olana enārveş
Geyme libās-ı sıḳleti ḳat ḳat ṣoġān gibi

256. **bir:**
Gazel 395
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Destinden uçursaydı ger ol kebk-i ḫırāmān
Bir naḳışla şeh-bāz-ı dili yine oḳurdı

257. **bir:**
Gazel 397
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Mey bir leb-i şīrīn ile nūş olmadıġıyçün
Ẕevḳ ehline ḫoş gelmedi telḫ itdi meẕāḳı

258. **bir:**
Gazel 397
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir tāze cüvān ile geçür bāḳi-i ʿömrüñ
Cehd eyle Ḳabūlī süresin devlet-i bāḳī

259. **bir:**
Gazel 398
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir nev-cüvāna ʿāşıḳ-ı nālān olam gibi
Bir pādşāha bende-i fermān olam gibi

260. **bir:**
Gazel 398
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir nev-cüvāna ʿāşıḳ-ı nālān olam gibi
Bir pādşāha bende-i fermān olam gibi

261. **bir:**
Gazel 398
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bārgāh-ı ʿizzete mensūb olup yine
Bir āstān-ı devlete derbān olam gibi

262. **bir:**
Gazel 398
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir bārgāh-ı ʿizzete mensūb olup yine
Bir āstān-ı devlete derbān olam gibi

263. **bir:**
Gazel 405
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Çıḳarma çarḫa cefāyile her gün āhumuzı
Hele nedür bilelüm biz de bir günāhumuzı

264. **bir:**
Gazel 408
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫākden refʿe mecāl olmadı bu ḫāk-i deri
Ẓāhir olmadı nesīm-i himemüñ bir eṣeri

265. **bir:**
Gazel 408
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳand-i luṭfuñ umaraḳ aġıza geldi cānum
Ḳande gitsüñ buyuruñ bāri bir aġız ḫaberi

266. **bir:**
Gazel 418
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Pençe-i ḳaplān-ı miḥnetden ḫalāṣ it bendeñi
Bir ʿAlīlük eyle ben bīmāra arslānum ʿAli

267. **bir:**
Gazel 418
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bī-meded ḳaldum ġamuñla bir meded ḳıl bendeñe
Hey meded öldüm yitiş gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

268. **bir:**
Gazel 419
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Şād oluñ şehrüñüze bir şeh-i ḫūbān geldi
Müjde ey mürde-dilān cismüñüze cān geldi

269. **bir:**
Gazel 419
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Döndürür kāse-ṣıfat nüh-ṭabaḳ-ı gerdūnı
Kāse bāzārına bir āfet-i devrān geldi

270. **bir:**
Gazel 419
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Seyr iden gün yüzini zerre-ṣıfat raḳṣ eyler
Yine raḳḳāṣ-ı cihān bir gözi fettān geldi

271. **bir:**
Gazel 421
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Saña ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ hep baġrı yanıḳdur

Derūn-ı lāle gibi yoḳ
durur içinde bir ṣaġı

272. **bir:**
Gazel 421
Mısra: **11**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳabūlī lābe vü lāġ ile bir
ġarrā ġazel itdüñ
ʿAceb raʿnā ġazel oldı
ḳoyalum lābe vü lāġı

273. **bir:**
Gazel 423
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Sevdüm görince bir
ṣanem ü ṣūḫ-ı Bursevī
Oldum ġubār-ı ḫak-i
rehiyle ʿale's-sevī

274. **bir:**
Gazel 426
Mısra: **11**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir anuñ gibi şeh-i tīġ-
keşān olmayıcaḳ
Kimse teskīn idemez
fitne-i devr-i ḳameri

275. **bir:**
Gazel 428
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Duḫān-ı nār-ı āhum aña
bir aʿlā direk dikdi

Çıḳup ḳavs-i ḳuzaḥ bir
dāne jengārī seren ṭaḳdı

276. **bir:**
Gazel 428
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Duḫān-ı nār-ı āhum aña
bir aʿlā direk dikdi
Çıḳup ḳavs-i ḳuzaḥ bir
dāne jengārī seren ṭaḳdı

277. **bir:**
Gazel 434
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yine bir ṭarz-ı ḥasen buldı
Ḳabūl'aḥsente
Ḥüsn-i naẓmın gören
elbette ider taḥsīni

278. **bir:**
Gazel 435
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yine taḥṣīl ider ʿāṣıḳ olan
oḳur mı ḳāmūsı
Rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre
degül bir ḥarf ḳamusı

279. **bir:**
Gazel 441
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Efendi şunda bir kemter
ġulāmum var diyü bir gün

Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile
yād itseñ olmaz mı

280. **bir:**
Gazel 446
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i
ezel ʿazze ve cel
Çekmedi ṣūret-i pāküñ
gibi bir ḫūb cemāl

281. **bir:**
Gazel 455
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Aḳar gözüm yaşı nitekim
lücce-i Meric
Nīl-i sirişk-i dīdeden
ayrıldı bir ḫalīc

282. **bir:**
Gazel 462
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir selām ile niçün
ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de
elüñ gögsüñe ḳo

283. **bir:**
Gazel 466
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bilmez dilümüz kimse
bizüm bir bilümüz var

Başḳa bilimez illere
uymaz dilümüz var

284. **bir:**
Gazel 468
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Meh-i nev lāġar u ḫurşīd
ise aşfer çehre
Ḳanı bir ṣūret-i cānāneye
beñzer çehre

285. **bir:**
Gazel 468
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Meh-i nev ḳaşuña beñzer
geçinürmiş ammā
Nice beñzer aña bir ebter
ü lāġar-çehre

286. **bir:**
Gazel 475
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

ʿAceb mi semm-i ḳātil
nūş iderse yine hażm
eyler
ʿAdū-yı dīv-ṭabʿa degme
bir nesne ġıdā olmaz

287. **bir:**
Gazel 482
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳanlu yaşum silmek ile
oldı ey meh destüm al
Dest-i alüm oldı ṣan bir al
vālā destmāl

288. **bir:**
Gazel 485
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ben ṭururken daḫı nevbet
mi deger bir ferde
Rūz-ı ferdā ṣorılursa kişi
ferdā ferdā

289. **bir:**
Gazel 488
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yir yoḳ hevā-yı serde
hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu
derde ḳalmadı

290. **bir:**
Gazel 490
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bize ne câme vü ne tāc
gerek
Aña bir ehl-i iḥtiyāc gerek

291. **bir:**
Gazel 491
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Kim virür baña ḳażā il
ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı
hümāyūnum yoḳ

292. **bir:**
Gazel 492
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Aḳ varaḳdan bir mücellā
ṣıḳma yazmış ber dimiş
Noḳṭalar dökmiş o levḥe
ḫāl-i hindū ḳomış ad

293. **bir:**
Gazel 496
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Meyüñ keyfiyyetin bir
merd-i ʿārifden suʾāl eyle
Kemāl ehlini bulduḳca
maʿārifden suʾāl eyle

294. **bir:**
Gazel 505
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

ʿĀrıżı Kaʿbe yüzi ḳıble
ser-i kūyı maḳām
Ḳāmet-i mevzūnı bir
sīmīn direkdür nūrdan

295. **bir:**
Gazel 511
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ṭatlu dillü bir lebi şīrīn
şeker-güftārdur
Leblerinüñ nola aḳsa balı
Yūsuf Balinüñ

296. **bir:**
Gazel 515
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ayaḳ ṣundı Ḳabūlī
baña sāḳī-i fenā
Çekmege ḳatlanmadı
çekdi yiter devrān elin

297. **bir:**
Gazel 516
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dem-be-dem aḳsun
yaşum bāġ-ı cihānda çaġ
çaġ
Serv-i ḳaddüñ gibi bir
serv-i revānum var ise

298. **bir:**
Gazel 517
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir duʿā eyledi derd ile
Ḳabūlī bu gice
Ellerin ṭutdı bile Rūḥ-ı
Emīn āmīne

299. **bir:**
Kaside 1
Mısra: **43**
"Bir" belgisiz sıfat.

Suʾāl itdüm yaturken
ʿālem-i bāṭında bir pīre
Didüm ey reh-nümāsı
sālikān-ı rāh-peymānuñ

300. **bir:**
Kaside 2
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Döşeye bir yeşil altunlı
ser-ā-ser bāġa
Çeke eṭrāfına zer mınṭıḳa-
i sīm-efşān

301. **bir:**
Kaside 2
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Her nihālüñ ki düşer
sāyesi ṣaḥn-ı çemene
Bir yeşil sāye nihāli düşer
ol meclise ṣan

302. **bir:**
Kaside 2
Mısra: **15**
"Bir" belgisiz sıfat.

Her dıraḫtuñ eli üstinde
bir altunlı ṭabaḳ
Ḳaṭre-i jāle degül ṭopṭolu
dürr-i ġaltān

303. **bir:**
Kaside 2
Mısra: **30**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ṣaḥn-ı gülşende dökilür
ṣaçılursa yiridür
Düşdi bir derde ki düşde
daḫı görmez insān

304. **bir:**
Kaside 2
Mısra: **31**
"Bir" belgisiz sıfat.

Böyle bir devre ḳadem
basmaya bu devr içre
Çoḳ zamān devr ide bu
devri bulınca devrān

305. **bir:**
Kaside 2
Mısra: **67**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳanı ẕātuñ gibi bir
ḫüsrev-i ʿālī-dil kim
Ola her teşne zülāl-i
kereminden reyyān

306. **bir:**
Kaside 2
Mısra: **69**
"Bir" belgisiz sıfat.

Rüstem ü Güstehemüñ bir
adı ḳalmış yoḫsa
Ḳullaruñ var ki niçe
Rüsteme virmezler amān

307. **bir:**
Kaside 2

Mısra: **95**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ḳuluñdur ki bir aġız söz ile yoluñda
Baş u cān terkin urur aña nedür kevn ü mekān

308. **bir:**
Kaside 2
Mısra: **101**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳanı anuñ gibi bir merd-i s̲enā-güster kim
Midḥat ü maḥmidet-i z̲ātuñ ide vird-i zebān

309. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **31**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yaʿnī ḳuluñ Ḳabūlī bir yirde ḳāżi iken
Fāriġ olup ḳażādan oldı ḳapuña vāṣıl

310. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **76**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bendeñ ḳıyās iderdüm kim māla ṭoġruluḳla
Bir ḫıdmet eyleyeydüm kim ḫalḳ olaydı ḳāyil

311. **bir:**
Kaside 3

Mısra: **77**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir elde māl-i mīrī bir keffede reʿāyā
Olaydı bes berāber bī ḥabbe-i me s̲āḳil

312. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **77**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir elde māl-i mīrī bir keffede reʿāyā
Olaydı bes berāber bī ḥabbe-i me s̲āḳil

313. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **80**
"Bir" belgisiz sıfat.

ʿAdl ile vezn ideydüm mānend-i keff-i mīzān
Bir z̲erre olmayaydı bir cānibine māyil

314. **bir:**
Kaside 3
Mısra: **85**
"Bir" belgisiz sıfat.

İḥsāna bir bahāne lāzım durur şehāna
İl bu bahāneyile oldı murāda vāṣıl

315. **bir:**
Kaside 4

Mısra: **17**
"Bir" belgisiz sıfat.

Aḳçe taṣḥīḥi diyü eyledi bir bidʿat-ı ḫāṣ
Bidʿat-ı ḫāṣ velīkin żararı ʿāleme ʿām

316. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **63**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ḳapu ḳullarıdur ḳaṭʿ-ı nizāʿ itsünler
Olmasunlar ile ḳarşu biri birine ḫuṣām

317. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **102**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

318. **bir:**
Kaside 4
Mısra: **222**
"Bir" belgisiz sıfat.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

319. **bir:**
Kaside 5

Mısra: **51**
"Bir" belgisiz sıfat.

İşitdük yine bir merdāne beg merdānelik itmiş
Ṭaġıtmış düşmenüñ alayını ʿavnıyla Mevlānuñ

320. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **62**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ṭumanis-nām u kūh-endām gerdūn-saḳf āhendür
Bulunmaz böyle bir ḳalʿa aransa rubʿı dünyānuñ

321. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **65**
"Bir" belgisiz sıfat.

Gerekdür bunca āṣāruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir ṣenāḫ∨ānuñ

322. **bir:**
Kaside 5
Mısra: **66**
"Bir" belgisiz sıfat.

Gerekdür bunca āṣāruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir ṣenāḫ∨ānuñ

323. **bir:**
Kaside 6
Mısra: **72**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dü güne oḳına dirdüm bu naẓm-ı hem-vārum
Bir oḳuyıcı bulınmadı ey suḫan-güster

324. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **29**
"Bir" belgisiz sıfat.

Düşüp bir ocaġa teslīm olan aḥbāba yüz taḥsīn
Maḥabbetden ḥarāret kesb iden sūzāna ʿışḳ olsun

325. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **35**
"Bir" belgisiz sıfat.

Cihān bir tekyedür şām u seḥer gelmekde ḳurbānı
Çıḳup bir gūşeden her dem gelen ḳurbāna ʿışḳ olsun

326. **bir:**
Kaside 9
Mısra: **43**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bulup bir nev-cüvānı post-ber-dūş idene ehlā
Gürūh-ı ḫuftegān u post-ı dervīşāna ʿışḳ olsun

327. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā ʿaceb parlaḳ dede

328. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā ʿaceb parlaḳ dede

329. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Penbelerle dāġ-ı cismin ser-be-ser zeyn eylemiş
Penbeye beñzer ten-i zībāsı bir ablaḳ dede

330. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Gögsi açılmış gümüş āyīne gibi berḳ urur
Cismi aḳ bir sīnesi berrāḳ bir abbaḳ dede

331. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Gögsi açılmış gümüş āyīne gibi berḳ urur
Cismi aḳ bir sīnesi berrāḳ bir abbaḳ dede

332. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Tekye-i ʿışḳ içre ṣoyunmış bıraḳmış cāmesin
Bir ṣoyulmış beyżaya beñzer güzel ṣuplaḳ dede

333. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Tāb virmiş āftābāsā ten-i billūrına
Bir ḥarāret issi ṣāḥib-sūz bir ışlaḳ dede

334. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Tāb virmiş āftābāsā ten-i billūrına
Bir ḥarāret issi ṣāḥib-sūz bir ışlaḳ dede

335. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ālet-i ḥüsn ü bahā ḫāżır müheyyā mā-ḥażar
Māh-ı nev ḳaşlu ḳurıcaḳ ṣaçlu bir ḳavlaḳ dede

336. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **13**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf
Ṣu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

337. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **14**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf
Ṣu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

338. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **15**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ġonca-i bāġ-ı ṭarāvet bir güzel gökcek ışıḳ
Bülbül-i gülzār-ı nāz u şīve bir şaḳraḳ dede

339. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **16**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ġonca-i bāġ-ı ṭarāvet bir güzel gökcek ışıḳ
Bülbül-i gülzār-ı nāz u şīve bir şaḳraḳ dede

340. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **17**
"Bir" belgisiz sıfat.

Naḫl-i bālā-yı vücūdı bir ḳabā dökmiş nihāl
Şāḫsār-ı cismine ṣarmış iki yapraḳ dede

341. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **20**
"Bir" belgisiz sıfat.

Cism-i ʿüryānı libās-ı ʿāriyetden ʿāridür
Bir küdüretden muʿarrā pāk bir muṭlaḳ dede

342. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **21**
"Bir" belgisiz sıfat.

Kendüsi bir nev-niyāz ammā yanında sāyevār

Bir ḳara abdālı var ammā
ʿaceb ḳolaḳ dede

343. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **22**
"Bir" belgisiz sıfat.

Kendüsi bir nev-niyāz
ammā yanında sāyevār
Bir ḳara abdālı var ammā
ʿaceb ḳolaḳ dede

344. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **23**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir yoluḳ nā-sāz meşreb
bir mücerred nā-tırāş
Bir yonılmadıḳ dıraḫt-āṣār
bir taşlaḳ dede

345. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **23**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir yoluḳ nā-sāz meşreb
bir mücerred nā-tırāş
Bir yonılmadıḳ dıraḫt-āṣār
bir taşlaḳ dede

346. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **24**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir yoluḳ nā-sāz meşreb
bir mücerred nā-tırāş

Bir yonılmadıḳ dıraḫt-āṣār
bir taşlaḳ dede

347. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **24**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir yoluḳ nā-sāz meşreb
bir mücerred nā-tırāş
Bir yonılmadıḳ dıraḫt-āṣār
bir taşlaḳ dede

348. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **25**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ser-ā-pā nā-münāsib
ehl-i bidʿat bed-sirişt
Ḳuṭb-ı ʿālemdür aña
nisbet bizim İsḥaḳ Dede

349. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **27**
"Bir" belgisiz sıfat.

Şaḫṣ-ı ṣāḥib-ʿarbede bir
nā-sezā bārān-zede
Bir kilimi ṣuda ter-dāmān
bir ışlaḳ dede

350. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **28**
"Bir" belgisiz sıfat.

Şaḫṣ-ı ṣāḥib-ʿarbede bir
nā-sezā bārān-zede

Bir kilimi ṣuda ter-dāmān
bir ışlaḳ dede

351. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **28**
"Bir" belgisiz sıfat.

Şaḫṣ-ı ṣāḥib-ʿarbede bir
nā-sezā bārān-zede
Bir kilimi ṣuda ter-dāmān
bir ışlaḳ dede

352. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **29**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir yüzi nā-şuste bir
bergeşte-ṭāliʿ bir ʿabūs
Beriki yaḳası bayraḳ
dāmeni ṣaḳṣaḳ dede

353. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **29**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir yüzi nā-şuste bir
bergeşte-ṭāliʿ bir ʿabūs
Beriki yaḳası bayraḳ
dāmeni ṣaḳṣaḳ dede

354. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **29**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir yüzi nā-şuste bir
bergeşte-ṭāliʿ bir ʿabūs

Beriki yaḳası bayraḳ dāmeni ṣaḳṣaḳ dede

355. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **31**
"Bir" belgisiz sıfat.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

356. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **32**
"Bir" belgisiz sıfat.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

357. **bir:**
Kaside 10
Mısra: **32**
"Bir" belgisiz sıfat.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

358. **bir:**
Kaside 12
Mısra: **13**
"Bir" belgisiz sıfat.

Gelmemişdür böyle bir ʿifrīt-sīret ḫar-ṣıfat
Devr-i Deccāla gelince tā zamān-ı ʿĪsden

359. **bir:**
Kaside 13
Mısra: **14**
"Bir" belgisiz sıfat.

Elüñe āyine al çehre-i nā-pāküñe baḳ
İşte bir boḳdan adamsın özüñi şöylece bil

360. **bir:**
Kaside 15
Mısra: **24**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dergeh-i ser-ʿaskere gönder Ḳabūlī bendeñi
Diyeler bir bende-i Bihzāddur gönderdigüñ

361. **bir:**
Kaside 16
Mısra: **18**
"Bir" belgisiz sıfat.

Elinden rāfıżīnüñ almaġa mülk-i Melikşāhı
Şeh-i ferḫunde-fer bir merd-i Ferruḫ-zād gönderdüñ

362. **bir:**
Kıt'a 1
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Gelmedi bir senüñ gibi server
İde bu ʿaṣrda dil-āverlik

363. **bir:**
Kıt'a 1
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yavuz erlik durur ekābire bu
Eyleye bir ġarībe yāverlik

364. **bir:**
Kıt'a 1
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

365. **bir:**
Kıt'a 13
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

366. **bir:**
Kıt'a 16
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir iş it kim her işiden işüñi

Bāreka’llāh çoḳ yaşa diyeler

367. **bir:**
Kıt'a 22
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

368. **bir:**
Kıt'a 23
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Müsteviyyü’l-ḥacm ger ṭoḳuz …… çün bir kişi
Vezn ide biri birine muḫtelif bulur ʿuḳūl

369. **bir:**
Kıt'a 25
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

370. **bir:**
Kıt'a 25
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

371. **bir:**
Kıt'a 25
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

372. **bir:**
Kıt'a 33
Mısra: **21**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

373. **bir:**
Kıt'a 36
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüşān üzre saña bir eyü tīmār olsun

374. **bir:**
Kıt'a 36
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüşān üzre saña bir eyü tīmār olsun

375. **bir:**
Mesnevi 2
Mısra: **22**
"Bir" belgisiz sıfat.

Var kemāl-i kerem çü şānuñda
Bir murādum var āstānuñda

376. **bir:**
Mesnevi 2
Mısra: **45**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ḳażādur ki her gelen ḥākim
Seksen aḳçeyle aḫẕ ider dāʾim

377. **bir:**
Mesnevi 2
Mısra: **68**
"Bir" belgisiz sıfat.

Serverā bu ḳażāyı leyl ü nehār
Ṭalebe bir ḳavī sebeb daḫı var

378. **bir:**
Mesnevi 2
Mısra: **71**
"Bir" belgisiz sıfat.

Daḫı bir kesb ü ġayrı kārum yoḳ
Vaṣlına aña iḳtidārum yoḳ

379. **bir:**
Mesnevi 2
Mısra: **106**
"Bir" belgisiz sıfat.

Herkesüñ maṭlabı bi-ġayr-ı vuḳūf
Şāhdan bir işārete mevḳūf

380. **bir:**
Mesnevi 2
Mısra: **114**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey şeh-i kāmkār-ı Cem-miḳdār
Luṭfuña bir bahānedür eşʿār

381. **bir:**
Mesnevi 4
Mısra: **46**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bu ne ḥālet durur ki bu demde
Olmayan işler ola bir demde

382. **bir:**
Mesnevi 4
Mısra: **64**
"Bir" belgisiz sıfat.

Siz de erbāb-ı faẓla ḥālince

Bir naẓar ḳılsañuz kemālince

383. **bir:**
Mesnevi 4
Mısra: **106**
"Bir" belgisiz sıfat.

Nice yirden muʿīni ḥāżır olur
Üstüne bir ḳapucı ẓāhir olur

384. **bir:**
Mesnevi 4
Mısra: **119**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir faḳīrem ʿināyet eyleyesin
Umaram kim şefāʿat eyleyesin

385. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir mufaṣṣal ḥikāyet eyleyeyin
Bir mükemmel şikāyet eyleyeyin

386. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir mufaṣṣal ḥikāyet eyleyeyin

Bir mükemmel şikāyet eyleyeyin

387. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir seḥer meclis-i şerīʿatde
Otururken ḳażā-yı ḳudretde

388. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Geldi bir nekbet ādemi çavuş
ʿAyn-ı nekbet meş̲ābe-i bayḳuş

389. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **11**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir zebānı uzun zebāni-şekil
Seg gibi gördügin murādı ekil

390. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **38**
"Bir" belgisiz sıfat.

Didi olan sicillüñ ey ḥākim
Bize bir ṣūreti daḫı lāzım

391. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **57**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir tehevvür idici ẓālim imiş
Bir nifāḳ ehli pür-meẓālim imiş

392. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **58**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir tehevvür idici ẓālim imiş
Bir nifāḳ ehli pür-meẓālim imiş

393. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **59**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir yüzi ḳara ḳara cāhil imiş
Ḥaḳḳı bāṭıl idici bāṭıl imiş

394. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **61**
"Bir" belgisiz sıfat.

İt gibi bir kerīh-manẓar imiş
Ṭāliʿi gibi naḫs-ı ekber imiş

395. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **80**
"Bir" belgisiz sıfat.

Emr iderken çü ḥażret-i paşa
Bir ḳulı böyle ide mi ḥāşā

396. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **81**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ben ki bir müstaḳīm bendeñ olam
Sāye-veş zār u ser-figendeñ olam

397. **bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **90**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ṭoğrunuñ reddine ola bāʿiṣ
K'ola bir böyle ḫādiṣe ḥādiṣ

398. **bir:**
Mesnevi 6
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḥāżırān oldılar şehādet içün
Yaʿni bir mü'mine iʿānet içün

399. **bir:**
Mesnevi 7
Mısra: **19**
"Bir" belgisiz sıfat.

Görinür bir şaḳī vü bir tebehkār
Yanında ṭoġrı yoḳ herkes günehkār

400. **bir:**
Mesnevi 7
Mısra: **19**
"Bir" belgisiz sıfat.

Görinür bir şaḳī vü bir tebehkār
Yanında ṭoġrı yoḳ herkes günehkār

401. **bir:**
Mesnevi 7
Mısra: **26**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dilüñde yoḳ muḳarrer ʿilm ü dāniş
Yüri bir ehl-i ʿilme bāri danış

402. **bir:**
Mesnevi 7
Mısra: **32**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳażānuñ ʿādet ü ādābı vardur

Bu ḳavmüñ başḳa bir elḳābı vardur

403. **bir:**
Mesnevi 7
Mısra: **33**
"Bir" belgisiz sıfat.

Şerīʿat ehlinüñ bir yolı vardur
Sözüñ maʿḳūli vü maḳbūli vardur

404. **bir:**
Mesnevi 7
Mısra: **46**
"Bir" belgisiz sıfat.

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

405. **bir:**
Mesnevi 8
Mısra: **45**
"Bir" belgisiz sıfat.

Cemʿ olup bir yire yesār u yemīn
Bize bir maṭlab itdiler taʿyīn

406. **bir:**
Mesnevi 8
Mısra: **46**
"Bir" belgisiz sıfat.

Cemʿ olup bir yire yesār u yemīn
Bize bir maṭlab itdiler taʿyīn

407. **bir:**
Mesnevi 8
Mısra: **64**
"Bir" belgisiz sıfat.

Diyelüm ey Müheymin ü Müteʿāl
Böyle bir server-i sütüde-ḫiṣāl

408. **bir:**
Mesnevi 9
Mısra: **34**
"Bir" belgisiz sıfat.

Görinür gerdeni çün şemʿ-i kāfūr
ʿİẕār-ı tābnāk ol şemʿe bir nūr

409. **bir:**
Mesnevi 15
Mısra: **24**
"Bir" belgisiz sıfat.

Aña nāẓır olan emīn olmaz
Aḳçe başına bir yemīn olmaz

410. **bir:**
Mesnevi 15
Mısra: **32**
"Bir" belgisiz sıfat.

Düşmen-i pür-sitīzdür aḳçe

Gerçi kim bir ʿazīzdür aḳçe

411. **bir:**
Mesnevi 15
Mısra: **44**
"Bir" belgisiz sıfat.

Kimi görürse kimisi sevinür
Yüzi bir yirde olsa biñ görinür

412. **bir:**
Mesnevi 15
Mısra: **53**
"Bir" belgisiz sıfat.

Göricek bir ġınā gelür nāsa
Bire birdür belā-yı iflāsa

413. **bir:**
Muaşşer 1
Mısra: **23**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ṭaġıtduñ her birin bir gūşeye bād-ı mehābetle
Ser-i aʿdāyı yeksān eyledüñ ḫāk-i meẕelletle

414. **bir:**
Muaşşer 1
Mısra: **36**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bozup cemʿiyyetin alayın itdüñ bī-ser ü bī-pā

Güneş gibi çıkup bir gūşeden bī-bāk ü bī-pervā

415. **bir:**
Müseddes 1
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳul iken bir pādşāha ʿālemüñ sulṭānıdur
Belki eñ kemter gedāsı bir diyāruñ ḫānıdur

416. **bir:**
Müseddes 1
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳul iken bir pādşāha ʿālemüñ sulṭānıdur
Belki eñ kemter gedāsı bir diyāruñ ḫānıdur

417. **bir:**
Müseddes 2
Mısra: **21**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yañılup bilmezlik ile bir ḫaṭā ḳıldum şehā
Bildügüme yitmedi yañılduġum vā fürḳatā

418. **bir:**
Müseddes 3
Mısra: **13**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dem-i vuṣlat gibi bir hoş dem olmaz
Velī hicrānı birle ʿālem olmaz

419. **bir:**
Müseddes 3
Mısra: **26**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳabūlī vuṣlat isterdüñ Ḫudādan
Naṣīb itdi anı bir bī-vefādan

420. **bir:**
Müseddes 4
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ser-i kūyuñda varup niçeye dek dād ideyin
Ḫāk-i rāhuñ niçe bir āh ile ber-bād ideyin

421. **bir:**
Müseddes 4
Mısra: **20**
"Bir" belgisiz sıfat.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ben īcād itdüm
Nola ʿālemde añılsa bir eyü ad itdüm

422. **bir:**
Müseddes 5
Mısra: **11**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳapuñda bu ḳuluñ da bī-ġaraż bir ṭoġrı çākerdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

423. **bir:**
Müseddes 5
Mısra: **16**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dem-i luṭf u zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿadāletdür
Bulup bir nā-murādı ber-murād itmek saʿādetdür

424. **bir:**
Müseddes 5
Mısra: **29**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dil-i bī-çārenüñ luṭf eyle bir derdine dermān it
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

425. **bir:**
Şarkı 1
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḥaḳ bir cānibe şalınca ʿĀlemde murād alınca

426. **bir:**
Şarkı 2
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Deli göñlüm anuñ ile eglesem
Yine bir şaçları sünbülüm vardur

427. **bir:**
Şarkı 2
Mısra: **20**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dimedüñ bir kerre şimdi benüm de
Yolumda cān virür bir ḳulum vardur

428. **bir:**
Şarkı 2
Mısra: **21**
"Bir" belgisiz sıfat.

İşiginde ben de bir çākeriyem
Ḳabūlīyem yārüñ ġamdan beriyem

429. **bir:**
Tahmis 2
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey göñül cānān ilinden bir ḫaber ṭuyduñsa gel
Cānib-i cānāneye ḥüsn-i naẓar ṭuyduñsa gel

430. **bir:**
Tahmis 3
Mısra: **25**
"Bir" belgisiz sıfat.

Her ḥarfini yazarsañ eger bir kitāb ola

431. **bir:**
Tahmis 7
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ġonçaveş müstaḥkem itdük bend-i ġayretle beli
Dimezüz bir ferde dest ü dāmenin ṭutup belī

432. **bir:**
Tahmis 7
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Biz sipihr-i ʿilm ü fażluz maʿrifetdür bedrümüz
Feyż alan gelsün beri bir ferde yoḳdur ġadrümüz

433. **bir:**
Tahmis 7
Mısra: **22**
"Bir" belgisiz sıfat.

Lāleveş göñlüm açılmaz seyr-i bāġ u rāġ ile
Ey Ḳabūlī bir perī yaḳdı vücūdum lāġ ile

434. **bir:**
Tahmis 8
Mısra: **23**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir gülüñ ʿışḳı ile leyl ü nehār
Yā İlāhī beni de bülbülvār

435. **bir:**
Tahmis 10
Mısra: **16**
"Bir" belgisiz sıfat.

Göñül ʿışḳuñda hiç vīrāne ḳalmaz
Gice bir gūşede cānāne ḫālī

436. **bir:**
Tahmis 10
Mısra: **25**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳanı ʿAdlī gibi bir cāna ḳalmaz

437. **bir:**
Tarih 2
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey pādşāh-ı pür-kerem v'ey ḫüsrev-i vālā-himem
Ḫalḳ-ı cihān görmiş degül bir sūr peydā eyledüñ

438. **bir:**
Tarih 3
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Buyurmış bir seḫer ser-ḫalḳa-i erbāb-ı dīvāna
Çaġur bir kūşeye cemʿ eyle ser cümle vezīrānı

439. **bir:**
Tarih 3

Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Buyurmış bir seḫer ser-
ḫalḳa-i erbāb-ı dīvāna
Çaġur bir kūşeye cemʿ
eyle ser cümle vezīrānı

440. **bir:**
Tarih 3
Mısra: **29**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳabūlī nā-murāduñ yaʿni
bir eksüklü bī-çāreñ
Didi tārīḫüñ olduñ Rūm
ilinüñ mīr-i mīrānı

441. **bir:**
Tarih 8
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫulūṣ-ı niyyet ile yapdı
bir güzel cāmiʿ
Nihāyete irişüp oldı bir
maḳām-ı ʿaẕīm

442. **bir:**
Tarih 10
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

ʿİzzet ü iclāl ü ḳadr ü
rifʿat ü iḳbāl ile
Ḳıldı bir sūr-ı ṣafā-baḫşa
şürūʿ u ibtidā

443. **bir:**
Tarih 10

Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Cemʿ olıcaḳ ol iki necm-i
Hüdā bir araya
Semʿ-i cāna ʿālem-i
bālādan irdi bir ṣadā

444. **bir:**
Tarih 11
Mısra: **11**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yapdı bir mescid-i ʿālī ki
ʿadīli nādir
Ḳıldı bir maʿbed-i zībā ki
ʿadīmü'l-emṣāl

445. **bir:**
Tarih 11
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yapdı bir mescid-i ʿālī ki
ʿadīli nādir
Ḳıldı bir maʿbed-i zībā ki
ʿadīmü'l-emṣāl

446. **bir:**
Tarih 11
Mısra: **13**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ʿamel itdi ki yolında
ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde
ki aḳrānı muḥāl

447. **bir:**
Tarih 11

Mısra: **14**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir ʿamel itdi ki yolında
ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde
ki aḳrānı muḥāl

448. **bir:**
Tarih 12
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir deli Aydın ḥımārına
virilmişdi Gedūs
Ḥiddetinden hīç farḳ
itmezdi paşayı begi

449. **bir:**
Tarih 13
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir seḥergeh ʿālem-i bālā-
yı nīkū-kārdan
Münʿakis oldı ṣımāḫ-ı
cāna bir ṣūr-ı laṭīf

450. **bir:**
Tarih 13
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir seḥergeh ʿālem-i bālā-
yı nīkū-kārdan
Münʿakis oldı ṣımāḫ-ı
cāna bir ṣūr-ı laṭīf

451. **bir:**
Tarih 13

Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ol ṣadā-yı rūḥ-baḫş-ı ġam-zedāyı diñledüm
Dir ḳażā-yı Şāmı teşrīf itdi bir şān-ı şerīf

452. **bir:**
Tarih 13
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Öyle bir luṭf issi ālī-himmet-i ṭabʿ-ı laṭīf
Gelmemişdür arżda peydā olalı ḫāk-i kesīf

453. **bir:**
Tarih 14
Mısra: **3**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir müferriḥ ḳaṣr peydā eyledi
Çarḫ-ı bünyād-ı felek bünyān ola

454. **bir:**
Tarih 14
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Māhveş ḳadr u şeref taḥṣīl ider
Kim ki anda bir gice mihmān ola

455. **bir:**
Tarih 14
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey Ḳabūlī bu da bir tārīḫdür
Ḥaşre dek ḳadr ile ābādān ola

456. **bir:**
Tarih 15
Mısra: **13**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bu bir ʿālī mekāndur cāmekānı ḳubbe-i gerdūn
Ḳabūlī iki rūşen cām aña mihr ü meh-i rūşen

457. **bir:**
Tarih 18
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḥażret-i serdār-ı pür-ḳudret vezīr-i kām-rān
ʿArṣa-i ʿālemde şimdi yine bir dād eyledi

458. **bir:**
Tarih 19
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bugün tāc u ʿalem bir pādşāh-ı pāk-zāduñdur
Serīr-i salṭanat bir ḫüsrev-i ʿālī-nijāduñdur

459. **bir:**
Tarih 19
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bugün tāc u ʿalem bir pādşāh-ı pāk-zāduñdur
Serīr-i salṭanat bir ḫüsrev-i ʿālī-nijāduñdur

460. **bir:**
Tarih 19
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Vücūd-ı gevher-i pāki niẓām-ı mülk-i ʿālemdür
Cihān bir şehryār-ı kāmkār u kām-dāduñdur

461. **bir:**
Tarih 19
Mısra: **8**
"Bir" belgisiz sıfat.

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr ise bir ḫoş-nihāduñdur

462. **bir:**
Tarih 20
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir maḳāma irdi kim şāh u gedā pīr ü cüvān
Anda yeksāndur ne fikr-i manṣıb u ʿömr-i dırāz

463. **bir:**
Tarih 22

Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yine defterdār efendi müstaḳil
Yapdı biñ cehd ile bir cāy-ı laṭīf

464. **bir:**
Tarih 22
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳalʿa-i nefs-i Tumanisde yine
Eyledi bir cāmiʿ-i pāk ü naẓīf

465. **bir:**
Tarih 22
Mısra: **5**
"Bir" belgisiz sıfat.

Düşdi bir tārīḫ o cāmiʿ ḥaḳḳına
Vezne lākin olmadı yār u ḥarīf

466. **bir:**
Tarih 23
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Meger bir şeb muʿanber sāyebānı
Ḳurıldı ḫüsrev-i gerdūn-ı mīrüñ

467. **bir:**
Tarih 23
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Dizildi āsmānīler zemīne
Öñünde bir şeh-i rūşen-żamīrüñ

468. **bir:**
Tarih 23
Mısra: **20**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳabūlī gūş-ı hūşa irdi nā-geh
Ṣadā-yı pāki bir ṣāḥib-żamīrüñ

469. **bir:**
Tarih 24
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Yine defterdār efendi ḥażreti
Devlet ile yapdı bir dār-ı sürūr

470. **bir:**
Tarih 25
Mısra: **1**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bir müsāfir didi sulṭān-ı cihānuñ şeyḫi
Cānib-i āḫirete gitdi maḳāmın buldı

471. **bir:**
Tarih 25
Mısra: **4**
"Bir" belgisiz sıfat.

Mevti tārīḫi nedür diyü suʾāl itmiş idi
Didi bir ehl-i raḳam şeyh-i yahūdi öldi

472. **bir:**
Terci-bend 3
Mısra: **6**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

473. **bir:**
Terci-bend 3
Mısra: **7**
"Bir" belgisiz sıfat.

Bunlaruñ her biri bir yirde nigehbānlardur
Mīşe-i faḳr u fenā bekçisi arslanlardur

474. **bir:**
Terci-bend 3
Mısra: **12**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

475. **bir:**
Terci-bend 3

Mısra: **18**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

476. **bir:**
Terci-bend 3
Mısra: **24**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

477. **bir:**
Terci-bend 3
Mısra: **30**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

478. **bir:**
Terci-bend 4
Mısra: **2**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ey manṣıb isteyen berü gel benden al ḫaber
Merd-i ḫabīr olan kişiye bir ḫaber yiter

479. **bir:**
Terci-bend 4
Mısra: **9**
"Bir" belgisiz sıfat.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

480. **bir:**
Terci-bend 4
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

481. **bir:**
Terci-bend 4
Mısra: **10**
"Bir" belgisiz sıfat.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

482. **bir:**
Terci-bend 4
Mısra: **15**
"Bir" belgisiz sıfat.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma anuñ da zamānı var

483. **bir:**
Terci-bend 4
Mısra: **43**
"Bir" belgisiz sıfat.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya istinād idüñ
Birisin ortaya çıḳaruñ ya mezād idüñ

484. **bir:**
Tesdis 1
Mısra: **19**
"Bir" belgisiz sıfat.

Ḳaṣdı bu ḳalb-i ḥazīnüñ bir murāda irmedür
Bāġ-ı dehr içre murādı üzre güller dirmedür

485. **bir:**
Tesdis 2
Mısra: **16**
"Bir" belgisiz sıfat.

Baṣarsañ dīde vü dāmān-ı iḥsānuñla silmezseñ
Eger bir bendeñe cānā vaṣluñ vaʿde ḳılmazsañ

bir ağız kāġıd:

1. **bir ağız kāġıd:**
Gazel 441
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bir ağız kâğıt. II Sevgilinin ağzından yazılmış bir mektup.

Bir ağız kāġıd ile ben ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt ile şād itseñ olmaz mı

bir ağız söz:

1. **bir ağız söz:**
Kaside 2
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Bir ağız söz, bir tek kelime.

Bir ḳuluñdur ki bir ağız söz ile yoluñda
Baş u cān terkin urur aña nedür kevn ü mekān

bir akçe:

1. **bir aḳçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir akçe.

Ḳışḳanur ḫ∨āce aḳçeyi gözden
Aña yegdür bir aḳçe biñ sözden

bir alay işdedür:

1. **bir alay işdedür:**-*de, -dür*
Beyit 71
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir sürü iş. II İnsanın geçici ve boş işlerle uğraşması.

Cihān ālāyişinden şanma ālāyişdedür ādem
Nice ālāyiş eyler çün bir alay işdedür ādem

bir ān:

1. **bir an:**
Gazel 130
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir an, çok kısa bir süre.

Sen niçün ḫaste-dile ʿarż-ı cemāl itmezsin
Ol seni görmese bir an ṭuramaz cānı çıḳar

2. **bir ān:**
Tesdis 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Bir an, çok kısa bir süre.

Yüzüm gözüm ayaġuñ tozına her bār sürmezsem
Cihānda ey perī-ṣūret seni bir ān görmezsem

3. **bir an:**
Mesnevi 5
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Çok kısa süre.

Şöyle kim aḳçesüz ola bir an
Terk-i ṣūret virilmez ey nā-dān

bir aradan:

1. **bir aradan:**-*n*
Gazel 279
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hep birlikte, toplu bir hâlde.

Ḳan itdi ġamzeñ ammā taḥrīk iden lebüñdür
Bir yire cemʿ olunsun bir aradan ṣorılsun

bir araya cemʿ olıcaḳ:

1. **bir araya cemʿ olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Tarih 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir araya toplanmak.

Cemʿ olıcaḳ ol iki necm-i Hüdā bir araya
Semʿ-i cāna ʿālem-i bālādan irdi bir ṣadā

bir avuc ḫāk olasın:

1. **bir avuc ḫāk olasın:**-*a, -sın*
Beyit 248
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir avuç toprak olmak: Ölmek, defnedilip toprağa karışmak.

Rāh-ı miḥnetde sen ey dil bir avuc ḫāk olasın
Yol mıdur bād-ı ġudūr ile ṭarabnāk olasın

bir avuç toprağ:

1. **bir avuç ṭopraġ:**
Gazel 32
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir avuç toprak.

Yaşum içre bulmaġ isterseñ vücūdumdan nişān
Yir yüzinden bir avuç ṭopraġ al ʿummāna ṣaç

bir avuc ṭopraḳ:

1. **bir avuc ṭopraḳ:**
Beyit 146
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bir avuç toprak. II İnsanın yaradılış maddesi.

Bir avuc ṭopraḳ kemāl-i ṣunʿ ile insān olur
Saʿy ile bir ḳaṭre ṣu deryā-yı bī-pāyān olur

bir ayaġ üzre başar:

1. **bir ayaġ üzre başar:**-*ar*
Gazel 215
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Tek ayaküstünde durmak. II Her türlü emre hazır bir şekilde beklemek.

Başar ġam ʿaskerin bir ayaġ üzre
Ḳabūlī mey gibi bir pehlevān bul

bir ayaġ üzre biñ ayaġ gelürse:

1. **bir ayaġ üzre biñ ayaġ gelürse:**-*ür, -se*
Gazel 179
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir ayaküstüne bin ayak gelmek / Binbir ayak bir ayaküstüne: Herkesin ayakta olduğu ve adım atacak yerin olmadığı yoğun kalabalık.

Añasın nūş itdügüñ ayaḳları
Bir ayaġ üzre gelürse biñ ayaġ

bir ben bilürüm çekdügümi bir de bir Allāh:

1. **bir ben bilürüm çekdügümi bir de bir Allāh:**
Gazel 458
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"Neler çektiğimi bir ben, bir de Allah bilir!" anlamına gelen ve çekilen onca sıkıntının hiç kimse tarafından bilinmediğini belirten söz.

Yoluñda neler çekdügüm añlar mısın ey şāh
Bir ben bilürüm çekdügümi bir de bir Allāh

bir bir:

1. **bir bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Tek tek, birer birer.

Bir bir iḳrār iderse şenʿatini
Elüme eyle yaz da ṣūretini

2. **bir bir:**
Kaside 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Tek tek, birer birer.

Şeh-i kişver-güşāsın vaḳtidür şimden girü bir bir
Gelüp ayaġuña yüz sürseler mīrānı Īrānuñ

3. **bir bir:**
Gazel 372
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tek tek, birer birer.

Ẓannum oldur ki temāşā içün anı yir yir
Her melek ṭāḳ-ı felekden çıḳa bir bir baḳa

4. **bir bir:**
Gazel 444
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tek tek, birer birer.

Ser-güẕeştüm aña bir bir dir idüm
Meded ol dil-ber-i berber olsa

5. **bir bir:**
Mesnevi 5
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Tek tek, birer birer.

İmtiṣālen li-emriki'l-ʿālī
Ṣorılup bir bir oġlanuñ ḥāli

6. **bir bir:**
Beyit 162
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tek tek, birer birer.

Bir baḳımda ḥālüñe vāḳıf olur dil-ber senüñ
Yāre bir bir anı taḳrīr eylemek lāzım degül

bir biri içre ṭoḳuz dāne muṣannaʿ ṭopdur:

1. **bir biri içre ṭoḳuz dāne muṣannaʿ ṭopdur:**-*dur*
Gazel 15
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Birbiri içinde dokuz tane süslü top. II Birbiri içine geçmiş gökyüzünde bulunan dokuz felek.

Bir biri içre ṭoḳuz dāne muṣannaʿ ṭopdur
Çeşm-i ʿibretle baḳarsañ işbu çarḫ-ı nüh-ḳıbāb

bir birimize:

1. **bir birimize:**-*e*
Tahmis 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Birlikte, beraber.

Bir birimize derdümüz deşelüm
Girih-i ġuṣṣa-i dili şeşelüm

bir birinden kesildi:

1. **bir birinden kesildi:**-*di*
Kaside 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Birbirinden kesilmek. II Ayrılmak, irtibatı koparmak.

Mücedded ḳalʿalarla yolların kesdüñ ḳızılbaşuñ
Kesildi bir birinden begleri Īrān u Turanuñ

bir bölük:

1. **bir bölük:**
Mesnevi 8
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Bir bölük, bir kısım.

Ol durur kim cemīʿ-i ḳāẕīler
Bir bölük ḥaḳḳ-ı şerʿe rāẕīler

bir bölük baġrı delük ʿāşıklaruñ efġānıdur:

1. **bir bölük baġrı delük ʿāşıḳlaruñ efġānıdur:**-*dur*
Gazel 328
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bir grup bağrı delinmiş âşıkları feryatları. II Aşk derdine tutulmuş âşıkların feryadı.

Bir bölük baġrı delük ʿāşıḳlaruñ efġānıdur
Bezm-i ʿişretde ṣadā-yı nāyı bildüm nidügin

bir bölük ḳasāveti yoḳ sāde-dillerüz:

1. **bir bölük ḳasāveti yoḳ sāde-dillerüz:**-*ler, -üz*
Gazel 155
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir grup kederi olmayan temiz gönüllüler. II Âşıklar.

Biz bir bölük ḳasāveti yoḳ sāde-dillerüz
Erbāb-ı cāha beñzemezüz başḳa milletüz

bir buçuḳ yıl:

1. **bir buçuḳ yıl:**
Mesnevi 4

Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Bir buçuk sene.

Bir buçuḳ yıl durur ki maʿzūlem
Pādşāha duʿāya meşġūlem

<u>bir būriyā:</u>

1. **bir būriyā:**
Gazel 63
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir (tane) hasır.

Serīr-i ḳaṣr-ı zer-ṭāḳa döşenmiş naṭʿ-ı şāhīdür
Gedā-yı kūyuñ olan ʿāşıḳa bir būriyā yegdür

<u>bir būse ucından:</u>

1. **bir būse ucından:**-*n, -dan*
Beyit 216
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir öpücük ucu. II Sevgilinin küçük bir öpücüğü.

Dil-ber nice būseyle ider ʿāşıḳı iḥyā
Bir būse ucından ölüyor bu dil-i şeydā

<u>bir cānibe çekil:</u>

1. **bir cānibe çekil:**
Gazel 338
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bir köşeye çekilmek, kimseyle irtibat kurmadan bir köşeye geçerek dünya ile alakayı kesmek.

Çekil bir cānibe ṣu gibi geşt-i deşt ü kuhsār it
Ḳarışma her ḫas u ḫāşāke ṣafvet iḫtiyār eyle

<u>bir cāy-ı ārāmiş:</u>

1. **bir cāy-ı ārāmiş:**
Beyit 154
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Huzurlu, rahat bir yer.

Ṭolanmış ʿālemi mihr-i felek her cāyı aramış
Cihān-ı bī-beḳāda bulmamış bir cāy-ı ārāmiş

<u>bir dahı:</u>

1. **bir daḫı:**
Gazel 180
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bir daha, tekrar, bundan sonra.

Görmedük gitdi bir daḫı yāri
Ḥasret ü ḥasret ü dirīġ ü dirīġ

2. **bir daḫı:**
Gazel 449
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir daha, tekrar, bundan sonra.

Çignesin ḫāk-i rehüñ gibi beni düşmen ü dost
Tek yüzüñ görmege bir daḫı yine yol olsun

3. **bir daḫı:**
Gazel 332
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bir daha, tekrar, bundan sonra.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv
Ġaflet itme bir daḫı düşmez Ḳabūlī böyle av

4. **bir daḫı:**
Gazel 333
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bir daha, tekrar, bundan sonra.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir gönlüñ alan bir daḫı ala yine

5. **bir daḫı:**
Kaside 4
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Bir daha, tekrar, bundan sonra.

Bulınur dirhem ü dīnār bu furṣat düşmez

Şöyle kim fevt ola girmez ele bir daḫı bu kām

6. **bir daḫı:**
Gazel 413
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir daha, tekrar, bir kez daha.

Revān olmışdı gerçi rūḥ gibi ey dil-i mürde
Yine bir daḫı ḥaşr olduḳ yirine cānumuz geldi

7. **bir daḫı:**
Gazel 433
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bir daha, tekrar, bundan sonra.

Ayaḳ mı baṣdururlar zümre-i aʿdāya bir daḫı
Meger kim baṣmaya ʿOs̱māniyānuñ atı oynaġı

8. **bir daḫı:**
Kaside 13
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Bir daha, tekrar, bundan sonra.

Bu naṣīḥat saña ʿālemde yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın boḳ yime var ḥaddüñi bil

9. **bir daḫı:**
Kaside 7
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Bir daha, tekrar, bundan sonra.

Sensin ol gevher-i pākīze ki ḥakkāk-i ḳadīm
Getüre mis̱lini bir daḫı vücūda heyhāt

10. **bir daḫı:**
Kaside 9
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Bir daha, tekrar, bundan sonra.

Giden bir daḫı gelmez her ḳonan göçmekdedür dāyim
Ḳonan tüccāra şeyʾu'llāh gelen mihmāna ʿışḳ olsun

bir dāne ḫaṣletdür:

1. **bir dāne ḫaṣletdür:**-*dür*
Gazel 61
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bir tane huy.

Ḳabūlī ʿālemüñ ḥāli yamandur kişiden ancaḳ
Ḳalan bir yaḫşı nām añılanı bir dāne ḫaşletdür

bir dānedür:

1. **bir dānedür:**-*dür*
Gazel 436
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eşi ve benzeri olmayan, bir, tek. II Sevgilinin yüzündeki beni.

Naẓīri gelmemişdür dāne-i fülfül gibi Rūma
ʿİẕārı üzre baḳsañ ḫāline bir dānedür şimdi

bir dem:

1. **bir dem:**
Gazel 142
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir an, çok kısa bir süre.

Aġarmış dīde yaşlandıḳca ḫayli ter-mizāc olmış
Alışmaz fürḳat-i yār ile bir dem imtizāc itmez

2. **bir dem:**
Tahmis 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bir an, çok kısa bir süre.

Çıḳarsa her gice evc-i sipihre yiridür nālem
Ḫalāṣ olmaḳ içün ġamdan cihānda bulmadum bir dem

3. **bir dem:**
Tahmis 9

Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Bir an, çok kısa bir süre.

Belā deryāsına düşdükce bir dem ḳılmayup yārī
Ġarīḳ-i lücce-i ġam eyleyüp bu cān-ı bīmārı

bir demde:

1. **bir demde:**-*de*
Gazel 316
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir an, çok kısa bir süre.

Rübūde ḳıldı dil-i nā-tüvānı bir demde
Ṣaçuñ ben ejder-i merdüm-şikāra beñzedeyin

bir diyāra çekil:

1. **bir diyāra çekil:**
Gazel 124
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir diyara çekilmek, insanlarla irtibatı keserek bir kenara çekilmek ve hiçbir işe karışmadan yaşamak.

Ṣu gibi bir diyāra çekil iḫtilāṭı ḳo
Çıḳma miyān-ı kesrete ʿuzlet zamānıdur

bir elüñ gölgecigin:

1. **bir elüñ gölgecigin:**-*n*
Gazel 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir elin gölgesi kadar, çok az miktarda.

Ṣu çenāra didi sāyeñde senüñ ḫoş geçeyin
Bize luṭf it bir elüñ gölgecigin iḥsān it

bir emre mevḳūf:

1. **bir emre mevḳūf:**
Mesnevi 7
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bir emre bağlı (şey).

Yanında nehy-i münker emr-i maʿrūf
Berāberdür hemān bir emre mevḳūf

bir eyler:

1. **bir eyler:**-*r*
Kaside 4
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Eşit saymak, denk tutmak.

İsterüz anı ki oldur ser-i defterdārān
Aḳçe başına bir eyler bize cebr ü iḳdām

bir gice:

1. **bir gice:**
Gazel 208
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bir gece.

Bir gice kūy-ı nigāra ḳarşu āh itsem gerek
ʿĀlemi dūd-ı kebūd ile siyāh itsem gerek

bir görmeye:

1. **bir görmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 6
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Bir görmek, eşit görmek.

Raḳīb ü ʿāşıḳı bir görmeye ḥabīb oldur
Efendiyā bir olur mı cihānda ḫayrla şer

bir gül içün hārı sevmezin:

1. **bir gül içün ḫārı sevmezin:**-*mez, -in*
Gazel 512
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir gül için dikeni sevmek. II Sevgili uğruna rakibe katlanmak.

Vardur güle maḥabbetümüz ḫayliden velī
Bāġ-ı cihānda bir gül içün ḫārı sevmezin

bir gün:

1. **bir gün:**
Gazel 25
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Urma dem vāʿiẓ cehennemden dehānuñ ḫayra aç
Aġzuña bir gün gelüp urılmadın mühr-i sükūt

2. **bir gün:**
Gazel 49
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Ümīd-i pāy-būsuñla
Ḳabūlī pāyuña düşmiş
Reh-i ʿışḳ içre bir gün
ḫāksār olmaḳ muḳarrerdür

3. **bir gün:**
Gazel 57
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Muttaṣıl kārın ḳoyup yār ile bizi gözledür
Göreyin kim ola bir gün düşmen-i bī-kār kūr

4. **bir gün:**
Gazel 64
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Ṣūfi peymān eylemiş peymāne döndürmem diyü
Ḳorḳum oldur ʿahdine ṭurmaz yine bir gün döner

5. **bir gün:**
Gazel 81
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Dirler ki vardur bir gün cihānda her nā-murāda sūd u dügündür
Ey mihr-i burc-ı evc-i saʿādet ʿarż-ı cemāl it o gün bu gündür

6. **bir gün:**
Gazel 353
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Yıllar durur ki ol peri bu yaña gelmedi
Bir gün ola mı yañıla bizden yaña gele

7. **bir gün:**
Gazel 439
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Götürür ḳoltuġuña girüp seni bir gün veyā
Geydigüñ …… yoḳdur dime ḳoltuḳlıġı

8. **bir gün:**
Gazel 445
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Ḳorḳarın ḫaste-dili bir gün iderler pinhān
Āstān-ı der-i dil-berde ḳatı fāş yatur

9. **bir gün:**
Gazel 462
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Açıla bir gün ola sīnesini aça nigār
Ṭururuḳ şāyed ola açıla bir ḳutlu ḳapu

10. **bir gün:**
Gazel 513
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Çoḳ dolaşdı ḳatı dīvāne göñül kākülüñe
Ḳorḳarın boġazı bir gün urġāna geçer

11. **bir gün:**
Gazel 439
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Tīr ü tirkeşle bugün ser-keş geçinme ey fülān
Oḳlaġı mānend atarsın yire bir gün oḳlıġı

12. **bir gün:**
Gazel 441
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

13. **bir gün:**
Gazel 6
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Bir gün Ḳabūlī vāṣıl-ı cānān ider seni
Sulṭān-ı bī-niyāza ki dilden niyāz ola

14. **bir gün:**
Gazel 262
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Ḫançer-i dil-beri gördükce ḳatı ḳorḳarsın
Bir gün ey ḫaste ṣaḳın ḳorḳduġuña uġrarsın

15. **bir gün:**
Gazel 272
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Cānib-i Ḥaḳḳa naẓar ḳıl diyene baḳmazsın
Bir gün ola ki iki cānibüñe baḳınasın

16. **bir gün:**
Tahmis 5
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Umar bir gün o Mevlādan diye rūz-ı viṣāl oldı

17. **bir gün:**
Tahmis 12
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Bir gün (bile). II Hiçbir zaman.

Bir gün āgāh olmaduḳ dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye müncer olur bu mā-cerā

18. **bir gün:**
Kaside 10
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Gel naṣīḥat diñle benden ögüt al şāyed saña
Bir gün ola lāzım ola bu kelām-ı ḥaḳ dede

bir gün olur:

1. **bir gün olur:**
Gazel 130
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"Gün gelir, bir zaman olur" gibi anlamlara gelen söz dizisi.

Bize gerçek ṣatar aʿmālini şimdi ammā
Zāhidüñ bir gün olur kim nice yalanı çıḳar

bir güne beglikdür:

1. **bir güne beglikdür:**
Gazel 65
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Bir günlük beylik, beyliktir: "Hoşa giden bir vaziyet, kısa sürse de

güzeldir." anlamına gelen söz.

Mekānında oturmaḳ ʿārife bir güne beglikdür
Vücūdı ḳalʿasın ḥıfẓ eylemek başḳa aġalıḳdur

bir gūşede:

1. **bir gūşede:**-*de*
Gazel 239
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bir köşe, bir yer.

Niyyet-i ʿazm-i sefer eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bir gūşede şimden girü yoḳdur ārām

2. **bir gūşede:**-*de*
Gazel 310
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir köşe, bir yer.

Başuñ ḳanaduñ içre çek ʿanḳā-ṣıfat bir gūşede
Bāl u perüñ dirseñ eger ṣayyād-ı miḥnet yolmasun

bir gūşede ḳaldum:

1. **bir gūşede ḳaldum:**-*du, -m*
Tesdis 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Bir köşede kalmak, yalnız kalmak.

Başumdan gitdi ʿaḳlum cümleten hep tār-mār oldum
Düşüp bir gūşede ḳaldum ten-i bī-iʿtibār oldum

bir gūşede ḳalmak:

1. **bir gūşede ḳalmak:**-*mak*
Gazel 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bir köşede kalmak, bir kenara çekilip yalnız kalmak.

Ġam-ı ʿışḳuñla fāriġ-bāl olup bir gūşede ḳalmak
Ṣafā kesb itdügümdendür ferāġat añlama cānā

bir gūşede ṭur:

1. **bir gūşede ṭur:**
Gazel 168
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir köşede durmak, kimsenin işine karışmadan sakince yaşamak.

Ḥiddet idüp ortaya atılma ey dil ṭūbveş
Ḫıdmete bil bağla ṭur bir gūşede cārūbveş

bir gūşeden çıkup:

1. **bir gūşeden çıkup:**-*up*
Kaside 5
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Bir köşeden çıkmak, bir yerden çıkıp gelmek.

Kilābāsā çıkup bir gūşeden düşmen görinürse
Gelürse bī-müḥābā yollarına rāh-peymānuñ

bir gūşeden çıḳup gelen ḳurbāna:

1. **bir gūşeden çıḳup gelen ḳurbāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Bir köşeden çıkıp gelen kurban. II Dünyaya gelen insan.

Cihān bir tekyedür şām u seḥer gelmekde ḳurbānı
Çıḳup bir gūşeden her dem gelen ḳurbāna ʿışḳ olsun

bir ḫoş gelür:

1. **bir ḫoş gelür:**-*ür*
Gazel 357
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir hoş olmak, hoşa gitmek, beğenilmek.

Bir būse vir diyü düşe gördüm ayaġına
Bir ḫoş gelür mi göre dilinden ṭudaġına

bir ḥūb Haydarī:

1. **bir ḫūb Hayderī:**
Gazel 394
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bir güzel Haydarî. II Haydarî: Hazreti Ali'ye bağlı, ona mensup olan kimse. II Sevgili.

Aldı görünce göñlümi bir ḫūb Ḥayderī
Ṣabr u ḳarārum eyledi baḫş Ḳalenderī

bir iki berg:

1. **bir iki berg:**
Gazel 243
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bir iki yaprak, birkaç yaprak.

Güli ruḫsāruña teşbīh idemem ey ġonça
Bir iki berg gül-i aḥmere beñzer diyemem

bir iki gün:

1. **bir iki gün:**
Gazel 80
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Birkaç gün. II Çok kısa bir süre.

Ṣāhlıḳ ister iseñ bir iki gün çarḫ seni
Geçürür taḫta külāhın başuña geydüreḳor

2. **bir iki gün:**
Gazel 307
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Birkaç gün. II Çok kısa bir süre.

Gül gibi bir iki gün yüze gülüp
Bire dil bülbülin iden nālān

3. **bir iki gün:**
Gazel 516
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Birkaç gün. II Çok kısa bir süre.

Ol efendim ḳapusına varmadum bir iki gün
Dimiş ölmişdür Ḳabūlī derdmendüm var ise

4. **bir iki gün:**
Mesnevi 4
Mısra: **124**
Kelime Tipi: -
Birkaç gün. II Çok kısa bir süre.

Birinüñ destüme idüp yaḳasın
Bir iki gün çerāġ idüp yaḳasın

bir iki günlüge:

1. **bir iki günlüge:**-*e*
Gazel 483
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bir iki günlük, birkaç günlük. II Fâni dünya.

Neyler otāġ-ı zer kişi bir iki günlüge
Yitmez mi sāyebān-ı felek saña gölgelik

bir iki ḥoḳḳa ṭolu niçe gevhere:

1. **bir iki ḥoḳḳa ṭolu niçe gevhere:**-*e*
Gazel 204
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Birkaç kutu dolusu bir sürü cevher, inci. II Âşığın iki göz dolusu inciye benzeyen gözyaşları.

Bu sūdı ḳanda görür olsa ḫ∨āce-i dīde
Bir iki ḥoḳḳa ṭolu niçe gevhere mālik

bir iki ṭop:

1. **bir iki ṭop:**
Gazel 390
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir iki top. II Birkaç âşık.

Çevgānın alup destine oynamaġa çıḳmış
Ṭurur bir iki ṭop ile meydānda benefşe

bir iki yıl evvel:

1. **bir iki yıl evvel:**
Mesnevi 4
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Bir iki yıl önce.

Ḳıṣṣa bu kim bir iki yıl evvel
Ne nizāʿ u ferāġ ceng ü cedel

bir işe irişe:

1. **bir işe irişe:**-*e*
Beyit 153
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bir işe erişmek, bir işi yapabilmek.

Ḳapuñda raḳībüñ k'eli bir işe irişe
Arġac olur elbette ol irdügi erişe

bir ism ile her dilde müsemmā:

1. **bir ism ile her dilde müsemmā:**
Gazel 318
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bir isim ile her gönülde adlanmış. II Allah.

Saña çaġırur derd ile heftād u dü millet
Bir ism ile her dilde müsemmā sen imişsin

bir ḳabā:

1. **bir ḳabā:**
Gazel 33
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bir elbise, bir kıyafet. II Ayrılık.

Ḳāmet-i aġyāra bir yitmez ḳabā
Anı ey ḫayyāṭ-ı hicrān iki biç

bir ḳaç himmeti kūtāhdan:

1. **bir ḳaç himmeti kūtāhdan:**-*dan*
Gazel 370
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bir kaç yardım, biraz himmet.

Nuḳūd-ı himmeti erbāb-ı istiḥḳāḳa ṣarf eyle
ʿAṭādan ḳaçma bir ḳaç himmeti kūtāhdan ḳorḳma

bir ḳadeḥ bāde:

1. **bir ḳadeḥ bāde:**
Gazel 336
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir kadeh şarap.

Bir ḳadeḥ bāde içün kāfir evinden çıḳmaz
Daʿvete varmaz iken ṣūfi müselmān evine

bir kadeh mey:

1. **bir ḳadeh mey:**
Gazel 414
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bir kadeh şarap.

Gelür gider ṭolanur bezmi bir ḳadeh mey içün
Raḳīb-i seg yir arar almaġa ayaġumuzı

bir ḳarār üzre ḳomaz:

1. **bir ḳarār üzre ḳomaz:**-*maz*
Kaside 4
Mısra: **191**
Kelime Tipi: -
Bir kararda bırakmak.

Bir ḳarār üzre ḳomaz ādemi ṭolāb-ı felek
Ṭutar esfelde iken ʿālem-i bālāda maḳām

bir ḳarāra ḳalaydı:

1. **bir ḳarāra ḳalaydı:**-*a, -y, -dı*
Gazel 376
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir karar vermek, kararlı olmak.

Ṣaḥn-ı ṣafā-yı gülşen bāġ-ı bihişt olurdı
Ḳalaydı bir ḳarāra faṣl-ı bahār böyle

bir ḳarāra ṭuramam:

1. **bir ḳarāra ṭuramam:**-*a, -ma, -m*
Gazel 326
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir kararda durmak, yerinde durmak.

Bī-ḳarār eyleyeli ḳara ṣaçuñ sevdāsı
Bir ḳarāra ṭuramam geşt ü güẕārı severin

bir ḳarāra ṭurmayan:

1. **bir ḳarāra ṭurmayan:**
Gazel 274
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yerinde durmayan, bir kararda olmayan (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur dāyim Ḳabūlī bir ḳarāra ṭurmayan
Ḫayme-i heft-āsmānı āsyāba döndüren

bir ḳata:

1. **bir ḳata:**-*a*
Gazel 110
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir kat, bir misil. II Bir kez, bir defa.

Ḳāmetüñ bār-ı ʿibādetle iki ḳat eyle
Ẓāhir ü bāṭına baḳ eyleme bir ḳata naẓar

bir ḳaṭre iḥsān eyleseñ:

1. **bir ḳaṭre iḥsān eyleseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 402
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bir parça ihsan etmek, biraz olsun lütfetmek.

Nola bir ḳaṭre iḥsān eyleseñ deryā-yı cüduñdan
Vücūduñdur çü evc-i himmetüñ ebr-i güher-pāşı

bir ḳaṭre şu:

1. **bir ḳaṭre şu:**
Beyit 146
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir damla su.

Bir avuc ṭopraḳ kemāl-i ṣunʿ ile insān olur
Saʿy ile bir ḳaṭre ṣu deryā-yı bī-pāyān olur

bir ḳaṭreyi deryā-yı ʿummān eyleyen:

1. **bir ḳaṭreyi deryā-yı ʿummān eyleyen:**
Gazel 276
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bir damlayı okyanusa çeviren (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur yaşuñ Ḳabūlī baḥr-ı bī-pāyān iden
ʿIşḳdur bir ḳaṭreyi deryā-yı ʿummān eyleyen

bir kerre:

1. **bir kerre:**
Gazel 340
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir kez, bir defa.

Çehre-i rūyīn-i ʿāşıḳ ṣāf olurdı zer gibi
Sīne-i sīmīnüñi bir kerre sürseñ rūyına

2. **bir kerre:**
Gazel 381
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir kere, bir kez, bir defa.

Sen ki bir ḫāneye bir kerre güẕār eyleyesin
Devlet iḳbāl ide tā-rūz-ı ḳıyāmet ol eve

3. **bir kerre:**
Gazel 435
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bir kere, bir kez, bir defa.

Nice yıllar güẕergāhında ḫāk olduḳlarum yārüñ
Müyesser ola dirdüm olmadı bir kerre pā-būsı

4. **bir kerre:**
Şarkı 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Bir kere, bir kez, bir defa.

Dimedüñ bir kerre şimdi benüm de
Yolumda cān virür bir ḳulum vardur

bir kez:

1. **bir kez:**
Gazel 257
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bir kez (bile). II Hiçbir zaman.

İtmedi bir kez beni ol ḳāmeti şimşād şād
Anuñ içün itdi ḳaddüm miḥnet ü ālām lām

2. **bir kez:**
Gazel 287
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir kez (bile). II Hiçbir zaman.

Ḫaste-dil şerbet-i laʿlüñle ḫoş olsun mı didüm
Dimedüñ iki gözüm bir kez aña ḫoş olsun

3. **bir kez:**
Gazel 333
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bir kez, bir defa.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Şanma kim bir gönlüñ alan bir daḫı ala yine

4. **bir kez:**
Gazel 353
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bir kez, bir defa.

Gelmez Ḳabūli ḫāneñe bir kez senüñ nigār
Devlet yiterdi ḫāneñe bir āşnā gele

bir kez daḫı:

1. **bir kez daḫı:**
Kaside 8
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Bir kez daha.

Yine bir kez daḫı ḥaşr olalum neşr ile menşūruñ
Dirilsün yanuña ʿasker ṭaġıt eṭrāfa aḥkāmuñ

bir ḳırca ṭoñuz:

1. **bir ḳırca ṭoñuz:**
Kıt'a 34
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir kırca domuz.

Ne ṣıfatlu kişiler dir iseñüz anları
Bir siyehce köpecik birisi bir ḳırca ṭoñuz

bir köhnece ġam-ḫānecik:

1. **bir köhnece ġam-ḫānecik:**
Beyit 75
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eskimiş, yıkılmaya yüz tutmuş bir gam evi. II Âşığın gönlü.

Dil ḫānesi bir köhnece ġam-ḫānecik ancaḳ
Seyl-āb-ı fenā uġraġı vīrānecik ancaḳ

bir ḳoyun postın geyüp ḳurda ṭāḳat gezme eydüñ:

1. **bir ḳoyun postın geyüp ḳurda ṭāḳat gezme eydüñ:**
Gazel 207
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Hazreti Ömer'in: "Allah'a yemin olsun ki, Fırat kenarında bir kurt bir koyunu kapsa korkarım kıyamet günü onun dahi hesabı Ömer'den sorulur!" sözlerini akıllara getiren ifadeler.

Ḳurda ṭāḳat gezme eydüñ bir ḳoyun postın geyüp

Ol ʿadālet şimdi yoḳdur kim geze mīş ile gürg

bir kūçegüñ ġamın:

1. **bir kūçegüñ ġamın:**-*n*
Gazel 394
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bir küçüğün gamı, kederi. II Sevgilinin derdi, kederi.

Bir kūçegüñ Ḳabūli ġamın ḳıldı iḫtiyār
Himmet zamānıdur aña ey Rūm erenleri

bir ḳulaç:

1. **bir ḳulac:**
Beyit 99
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir kulaç.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte saña benden bir ḳulac

2. **bir ḳulaç:**
Gazel 34
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir kulaç.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte saña benden bir ḳulaç

bir miḳdār ḳudret:

1. **bir miḳdār ḳudret:**
Diğer 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Bir miktar kuvvet, biraz güç.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekṣeri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḥālet-i ruḫṣat virildi Ammā

bir mil:

1. **bir mil:**
Kaside 13
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir mil (kadar).

Var ise köhne ḫalādur deheni murdāruñ
Būy-ı bed ẓāhir ola aġzuñ açılsa bir mil

bir nāñ ile bir pāre biryān pāresi:

1. **bir nāñ ile bir pāre biryān pāresi:**
Gazel 400
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bir ekmek ile bir miktar et parçası. II Köpeğin önünde bulunan ekmek ve et parçası. II Âşığın canından geriye kalan parçalar.

Yār itin görseñ Ḳabūlī dāġını pür-ḫūn idüp
ʿArż ider bir nāñ ile bir pāre biryān pāresi

bir nefes:

1. **bir nefes:**
Gazel 178
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bir nefes, bir soluk (bile). II Bir an, çok kısa bir süre.

Cihānda bir nefes şād itmeyüp bu cān-ı ġamnāki
Dil-i nā-şādumı dāyim ḳasāvet eyleyen ṭāliʿ

2. **bir nefes:**
Kaside 4
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Bir nefes, bir soluk (bile). II Bir an, çok kısa bir süre.

Līk nār-ı ġażab-ı dūdgeh-i sulṭānī
Neye varur göresin bir nefes eyleñ ārām

bir nice etrāki:

1. **bir nice etrāki:**-*i*
Mesnevi 5

Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Birkaç Türk.

Bir nice kendü gibi Etrāki
Getürüp şerʿe gör o nā-pāki

bir nice gün:

1. **bir nice gün:**
Kaside 4
Mısra: **178**
Kelime Tipi: -
Bir kaç gün.

Vüzerā çünki bu ḥāletde sükūt eylediler
Bir nice gün de ḫużūr eylesün ol ḳavm-i kirām

2. **bir niçe gün:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Birçok gün, pek çok zaman.

Yimege içmege aḳçeñ yoġ ise bir niçe gün …… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

bir nice kimse:

1. **bir nice kimse:**
Gazel 382
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Birçok kişi. II Bir sürü âşık.

Yalıñuz biz degülüz bāde-perest
Bir nice kimse şerīküz ḳana

bir niçe revzenler:

1. **bir niçe revzenler:**-*ler*
Gazel 92
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Birçok pencere, bir sürü pencere. II Âşığın gönlü.

Her ṭarafdan gün yüzüñ seyr itmek içündür senüñ
Sīneme bir niçe revzenler ki ol peykān açar

bir olan:

1. **bir olan:**
Mesnevi 5
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Beraber olan, birlikte olan (kimse).

Zer ü sīmüñ vücūdı vü ʿademi
Bir olan böyle nā-sezā ide mi

bir olur:

1. **bir olur:**-*ur*
Mesnevi 5
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Bir olmak, beraber olmak.

Żulmi görʿār neyler anlarda
Ki hüner bir olur erenlerde

bir özge derde şataşduk:

1. **bir özge derde şataşduḳ:**-*du, -ḳ*
Müsemmen 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Bir başka derde düşmek. II Aşk derdine düşmek, âşık olmak.

Luṭf u ʿaṭā idi işi mihr ü vefāyile
Ḥayfā bir özge derde şataşduḳ belāyile

bir pāre:

1. **bir pāre:**
Gazel 317
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir parça (bile olsa), birazcık.

Bir gedā himmeti yegdür baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre bizi daġdaġadan

2. **bir pāre:**
Gazel 400
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir parça (bile olsa), birazcık.

Tār-ı zülfüñle ṣaçuñ dārına ber-dār it dili
Çoḳ mıdur cānā aña bir pāre urġān pāresi

3. **bir pāre:**
Muaşşer 1
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Bir parça (bile olsa), birazcık.

Şeref ol mülke kim anda ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre otura yirine cānı

4. **bir pāre:**
Gazel 215
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir parça, biraz.

Göñül bir yār-ı ʿālī-şāna meyl it
Özüñ ʿālī gözet bir pāre şān bul

bir pāre āfet:

1. **bir pāre āfet:**
Gazel 171
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir parça güzellik. II Sevgilinin güzelliği.

Ḳızarmış gül gül itmiş ruḫların gülzār-ı ḥüsn içre
Meger bir pāre āfet bāde-i engūrdan görmiş

bir pula almaz:

1. **bir pula almaz:**-*maz*
Gazel 390
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
En ucuz fiyata dahi almamak, değersiz bulmak.

Almaz ḫaṭ-ı yāre göre bir pula Ḳabūlī
Kendüyi ile ṣatmasun iñen de benefşe

bir pula degmez:

1. **bir pula degmez:**-*mez*
Gazel 202
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hiçbir değeri olmayan, kıymetsiz bir pul dahi etmeyen şeyler için kullanılan ifade.

Bir pula degmez metāʿ-ı maʿrifet şimdi kişi
Bāri ya ṣatmaḳ gerek yāḫud fürūş olmaḳ gerek

2. **bir pula degmez:**-*mez*
Kıt'a 32
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir pula değmemek, hiçbir değeri olmamak.

Ḫarca gelicek şöyle ṣıḳar pençe-i ḥırṣı
Żāyiʿ iderin malı diyü bir pula degmez

bir sāʿatce:

1. **bir sāʿatce:**
Kıt'a 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bir saat kadar.

Devlet-i ṣad-sāle bir sāʿatce gelmez tiz geçer
İtdügi eylük durur her kişide bāḳī ḳalan

bir ṣaḥīfe üzre:

1. **bir ṣaḥīfe üzre:**
Beyit 58
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir sayfa üstüne. II Sevgilinin yüzü üzerine.

Görüp ebrū-yı ġarrā bile ṣandum çeşm-i cānānı
Yazılmış bir ṣaḥīfe üzre iki vāv-ı reyḥānī

bir selāma degmedük:

1. **bir selāma degmedük:**-*dü, -k*
Gazel 227
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir selama değmemek: Selam vermeye bile layık olmamak.

Ḳılmaduñ iki cānibe naẓarı
Degmedük bir selāma sulṭānum

bir şikār ala:

1. **bir şikār ala:**-*a*
Gazel 386
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir av yakalamak. II Âşığın sevgiliyi elde etmesi.

Şāh-bāz-ı ṭabʿı ṣaldum ḫūblar ālāyına
Umarın aralarından bir şikār ala yine

bir siyehce köpecik:

1. **bir siyehce köpecik:**
Kıt'a 34
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir siyahça köpek.

Ne ṣıfatlu kişiler dir iseñüz anları
Bir siyehce köpecik birisi bir ḳırca ṭoñuz

bir söz ki muḫtasar ola lā-büd müfīd ola:

1. **bir söz ki muḫtasar ola lā-büd müfīd ola:**
Gazel 8
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Bir söz kısa ve öz olursa şüphesiz (daha) faydalı olur: Kısa ve öz sözler uzun kelama kıyasla daha faydalı ve akılda kalıcıdır.

Vaṣfuñ muṭavvel eylemedüm ḳıldum iḫtisār
Bir söz ki muḫtasar ola lā-büd müfīd ola

bir sözi iki olmaz:

1. **bir sözi iki olmaz:**-*maz*
Müseddes 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir sözü iki olmamak: Lafı ikiletilmemek, buyruğu hemen yerine getirilmek.

Kuḥl-ı erbāb-ı baṣīretdür ayaġınuñ tozı
Ḥażret-i ḫünkār öñünde iki olmaz bir sözi

bir ucı hünkārlıġa çıkar:

1. **bir ucı ḫünkārlıġa çıḳar:**-*ar*
Gazel 374
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir ucu hünkârlığa çıkmak, padişahlıkla bir ilgisi bulunmak.

Sīm-i eşküm dökilür yār ṣafā kesb eyler
Ḳanda māl olsa çıḳar bir ucı ḫünkārlıġa

bir yaña:

1. **bir yaña:**
Muhammes 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Bir yana, bir tarafa.

Cāna cevr-i yāre ṣabr eyle diyü ḳıldum cefā
Bir yaña ʿışḳuñ belāsı ṭaʿn-ı aʿdā bir yaña

bir yañadan gelüp:

1. **bir yañadan gelüp:**-*üp*
Gazel 514
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir yandan gelmek, bir taraftan gelmek.

Her dāġ-ı ġamuñ ḫod ser-i ʿāşıḳda birer mīḫ
Sen bāri gelüp bir yañadan eyleme tevbīḫ

bir yıldur:

1. **bir yıldur:**
Gazel 108
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir yıldır, bir seneden beri.

Cüdā olalı bir yıldur göñülden ġam daḫı gitmez
Baḳıyye sāġarumda bāde-i yar yine ḳalmışdur

bir yire gelmiş:

1. **bir yire gelmiş:**-*miş*
Gazel 328
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -

Bir yere gelmek, toplanmak, birikmek.

Bir yire gelmiş gözi yaşı biraz ʿāşıḳlaruñ
Mebdeʾ-i māhiyyet-i deryāyı bildüm nidügin

bir zamān:

1. **bir zaman:**
Gazel 120
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bir zaman, bir vakit.

Ḳomaz kim bir zaman ola cihānuñ fitnesi nāyim
O meh-rū ḫ∨āba varduḳca yanında ḫançeri dürter

2. **bir zamān:**
Gazel 71
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bir zaman, bir vakit.

Ġālib iken bir zamān nā-merde maġlūb itdürür
Pādşāh iken esīr-i gūşe-i zindān ider

3. **bir zamān:**
Beyit 263
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir zaman, bir vakit.

Seyl-i eşki müdām aḳıtmayalum
Bir zamān aradan gecid virelüm

4. **bir zamān:**
Gazel 292
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bir zaman, bir vakit.

Pervāneveş bī-bāl ü per sūzān olayın bir zamān
Bülbül gibi şām u seḥer nālān olayın bir zamān

5. **bir zamān:**
Gazel 292
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir zaman, bir vakit.

Pervāneveş bī-bāl ü per sūzān olayın bir zamān
Bülbül gibi şām u seḥer nālān olayın bir zamān

6. **bir zamān:**
Gazel 292
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir zaman, bir vakit.

Baġrumdaki başum gibi ʿaynumdaki yaşum gibi
Çeşm-i güher-pāşum gibi giryān olayın bir zamān

7. **bir zamān:**
Gazel 292
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bir zaman, bir vakit.

Şeb-tā-seḥer efkār ile fikr-i ġam-ı dil-dār ile
Esrār-ı ʿışḳ-ı yār ile ḫayrān olayın bir zamān

8. **bir zamān:**
Gazel 292
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bir zaman, bir vakit.

Ḳan aġlayup Ceyḫūn gibi āh eyleyüp Mecnūn gibi
Şām u seḥer gerdūn gibi gerdān olayın bir zamān

9. **bir zamān:**
Gazel 292
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bir zaman, bir vakit.

Ḳāniʿ olup bīş ü keme başılmayup ceyş-i ġama
Ben de Ḳabūlī ʿāleme sulṭān olayın bir zamān

10. **bir zamān:**
Gazel 392
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bir zaman, bir vakit.

Aʿdāya bād-ı dey gibi ṭoḳın ki bir zamān
Ḳarşuñda ditreye ṭura berg-i ḫazān gibi

11. **bir zamān:**
Muhammes 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Bir zaman, bir vakit.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Devr elinden bir zamān çekdüm nice derd ü belā

bir żamīrüñ iki yire ircāʿı:

1. **bir żamīrüñ iki yire ircāʿı:**-*ı*
Gazel 431
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bir kalbin iki yere dönmesi. II Bir kişinin iki farklı şeyi sevmesi, her ikisine de gönül vermesi.

Saña dil baġlayalı ḳalmadı meylüm ġayra
Bir żamīrüñ nic'olur iki yire ircāʿı

bir ẕerre:

1. **bir ẕerre:**
Gazel 214
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zerre kadar, ufacık, çok az miktarda.

Ẕerreveş raḳḳāṣ-ı bezm-i şevḳ-ḥāletsin yine
Mihr-i ʿışḳ-ı yārdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel

2. **bir ẕerre:**
Kaside 3
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Zerre kadar, birazcık.

ʿAdl ile vezn ideydüm mānend-i keff-i mīzān
Bir ẕerre olmayaydı bir cānibine māyil

3. **bir ẕerre:**
Kıt'a 26
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zerre kadar, ufacık, çok az miktarda.

Tāb-ı ruḫına nisbet bir ẕerre pertev-i mihr
Ḫoş-būy-ı mūy-ı rūyı yanında şemmedür müşk

4. **bir ẕerre:**
Tahmis 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bir zerre, birazcık, zerre kadar.

Āftāb-ı ʿışḳdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel
Şuʿle-i nār-ı meveddetden şerer ṭuyduñsa gel

bir ẕerresine:

1. **bir ẕerresine:**-*s*, -*i*, -*n*, -*e*
Tahmis 4
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Bir zerre, ufacık bir parça. II Aşkın bir zerresi.

Gel Ḳabūlī bu remzi eyle ḳabūl
Kim ki bir ẕerresine buldı vüṣūl

biraz:

1. **biraz:**
Gazel 23
Mısra: **8**
Az miktarda, az da olsa.

Ser-i kūyuñda öldür ehl-i ʿışḳı
Biraz aḥbāb bulsun istirāḥat

2. **biraz:**
Gazel 123
Mısra: **14**
Az miktarda, az da olsa.

Ḳabūlī gibi vaṣluñ ārzū ḳılmaḳ ne ḥaddümdür
Ġaraż ʿarż-ı dil-i şeydā biraz sūz u güdāzumdur

3. **biraz:**
Gazel 252
Mısra: **4**
Az miktarda, az da olsa.

Hevāyile niçe bir sūz u sāza uyduralum
Biraz da ḫalḳa uyalum namāza başlayalum

4. **biraz:**
Gazel 253
Mısra: **8**
Az miktarda, az da olsa.

Biz āteş-i ġam ile yanalum o yaḳılsun
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

5. **biraz:**
Gazel 254
Mısra: **25**
Az miktarda, az da olsa.

Biraz cenābuña mā-fi'ż-żamīrin eyledi ʿarż
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şeh-i ʿālem

6. **biraz:**
Gazel 260
Mısra: **4**
Az miktarda, az da olsa.

Varaḳ varaḳ açalum çemende o gülle
O ġonca-leble biraz rāza başlayalum

7. **biraz:**
Gazel 261
Mısra: **4**
Az miktarda, az da olsa.

Hevā-yı ʿışḳa uyup nār-ı şevḳ ile yanalum
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

8. **biraz:**
Gazel 279
Mısra: **6**
Az miktarda, az da olsa.

Dürd-i mey-i muṣaffā ḳıldı dili mükedder
Virme şarābı sāḳī ṣabr it biraz ṭurılsun

9. **biraz:**
Gazel 323
Mısra: **22**
Az miktarda, az da olsa.

Muʿanber tellerüñ ẓıll-i hümā-yı evc-i ʿizzetdür
Ḳabūlī ẓıll-i ʿadlüñde biraz āsūde-ḥāl olsun

10. **biraz:**
Gazel 324
Mısra: **3**
Az miktarda, az da olsa.

Muṭrıbā sen de biraz söylene virsen görelüm
Niçe bir diñleyelüm bülbül-i bāġuñ lāfın

11. **biraz:**
Gazel 326
Mısra: **9**
Az miktarda, az da olsa.

Gice dil-dār ile tenhāca biraz bāde görüp
Ey Ḳabūlī seḥerī defʿ-i ḫumārı severin

12. **biraz:**
Gazel 328
Mısra: **7**
Az miktarda, az da olsa.

Bir yire gelmiş gözi yaşı biraz ʿāşıḳlaruñ
Mebdeʾ-i māhiyyet-i deryāyı bildüm nidügin

13. **biraz:**
Gazel 390
Mısra: **6**
Az miktarda, az da olsa.

Üftāde geçermiş ḫaṭuña boynı urılsun
Rīş-i çemene ḳıldı biraz ḫande benefşe

14. **biraz:**
Gazel 400
Mısra: **4**

Az miktarda, az da olsa.

Māh-ı nev ṣanmañ ufuḳda egilürken pīr-i çarḫ
Dāmenine düşdi ḳoynından biraz nān pāresi

15. **biraz:**
Kaside 1
Mısra: **36**
Az miktarda, az da olsa.

Ḳapusı bāb-ı devlet işigi bālīn-i rāḥatdur
Cüdā düşme ḥużūrından ḥużūr itsün biraz cānuñ

16. **biraz:**
Kaside 10
Mısra: **58**
Az miktarda, az da olsa.

Ol teberrā üzredür bunlar tevellā itmede
Bir bölük Mevlāsın unutmış biraz nā-ḥaḳ dede

17. **biraz:**
Tahmis 8
Mısra: **6**
Az miktarda, az da olsa.

ʿIşḳı ʿālemde dāstān eyle
Ḫār-ı ġamdan biraz iñildeşelüm

18. **biraz:**
Tahmis 13
Mısra: **2**
Az miktarda, az da olsa.

Cūlar gibi dil geşt-i feżā istemez oldı
Ṭurıldı biraz mihr ü vefā istemez oldı

birbiri:

1. **birbirine:**-*n, -e*
Mesnevi 5
Mısra: **99**
Birbiri ile, karşılıklı olarak.

Żaleme birbirine ḳarṭaşdur
Sözleri buña Yemenī ṭaşdur

birbiri üzre yıġıldı:

1. **birbiri üzre yıġıldı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Birbiri üzerine yığılmak, çok fazla olmak.

Cihāzına felek anuñ sarāy-ı ḳadrinde
Yıġıldı birbiri üzre müzeyyen ü ḫoşter

birden:

1. **birden:**
Kaside 4
Mısra: **195**
Aniden, ansızın.

Birden üçler arasından yidiler gerçi velī
Geldi üçler yidiler yirine kār oldı tamām

bire:

1. **bire:**
Gazel 75
Mısra: **14**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Ehl-i ʿışḳa ḳıya ḳıya baḳıcı
Bire ʿāşıḳlara ḳıyan dil-ber

2. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire āfet bire fettān-ı cihān
Bire ẓālim bire āşūb-ı zamān

3. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire āfet bire fettān-ı cihān
Bire ẓālim bire āşūb-ı zamān

4. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire āfet bire fettān-ı cihān
Bire ẓālim bire āşūb-ı zamān

5. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire āfet bire fettān-ı cihān
Bire ẓālim bire āşūb-ı zamān

6. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire fitne bire şūḫ-ı ʿālem
Bire ḳātil bire bī-emn ü amān

7. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire fitne bire şūḫ-ı ʿālem
Bire ḳātil bire bī-emn ü amān

8. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire fitne bire şūḫ-ı ʿālem
Bire ḳātil bire bī-emn ü amān

9. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire fitne bire şūḫ-ı ʿālem
Bire ḳātil bire bī-emn ü amān

10. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire bülbül gibi şūḫ u şen gül
Bire Düldül gibi çesbān-ı cihān

11. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire bülbül gibi şūḫ u şen gül
Bire Düldül gibi çesbān-ı cihān

12. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Gül gibi bir iki gün yüze gülüp
Bire dil bülbülin iden nālān

13. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire gül-rū bire çeşmi nergis
Bire müşk ü bire ṣaçı reyḥān

14. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire gül-rū bire çeşmi nergis
Bire müşk ü bire ṣaçı reyḥān

15. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire gül-rū bire çeşmi nergis
Bire müşk ü bire ṣaçı reyḥān

16. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire gül-rū bire çeşmi nergis
Bire müşk ü bire ṣaçı reyḥān

17. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **12**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

A bre ʿaḳl alıcı yüze gülici
Bire göñüller idici tālān

18. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **15**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire bu ḫaste Ḳabūlīye ṭabīb
Bire her derde ʿilāc u dermān

19. **bire:**
Gazel 307
Mısra: **16**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bire bu ḫaste Ḳabūlīye ṭabīb
Bire her derde ʿilāc u dermān

20. **bire:**
Gazel 421
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Görüp ṣalınduġın servüñ feżāda didi ḳadd-i yār
Bize öykünmek istersin bire yabanuñ alçaġı

bire birdür:

1. **bire birdür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Birebir, beraber.

Göricek bir ġınā gelür nāsa
Bire birdür belā-yı iflāsa

bī-renciş-i ḫalāyıḳ:

1. **bī-renciş-i ḫalāyıḳ:**
Kaside 3
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Halkı incitmeme.

Cemʿā bu deñlü mālı taḥsīle ʿāzim iken
Bī-renciş-i ḫalāyıḳ bī-nāliş-i erāmil

birer:

1. **birer:**
Beyit 285
Mısra: **1**
Birer birer, tek tek.

Gülüñ her bergine bülbül döker gözden birer jāle
Yine yüz āl idüp ḳondurur anı daldan dala

2. **birer:**
Gazel 64
Mısra: **10**
Birer birer, tek tek.

Ey Ḳabūlī leşker-i ġamla çıḳışmaḳ sehl idi
Çıḳsalar anlar da meydāna benüm gibi birer

3. **birer:**
Gazel 70
Mısra: **14**
Birer birer, tek tek.

Leşker-i ġamla Ḳabūlī çıḳışurdum ben de
Çıḳsa anlar daḫı ortaya benüm gibi birer

4. **birer:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Birer birer, tek tek.

Her nesnenüñ birer sebebi var Ḳabūliyā
Bu kārgāh içinde ne kim var böyledür

5. **birer:**
Gazel 354
Mısra: **9**
Birer birer, tek tek.

Herkesüñ Ḥaḳdan birer maḳṣūdı var ammā ki ben
İsterem aʿdāña ẕillet saña çoḳ rifʿat vire

6. **birer:**
Gazel 514
Mısra: **1**
Birer birer, tek tek.

Her dāġ-ı ġamuñ ḫod ser-i ʿāşıḳda birer mīḫ
Sen bāri gelüp bir yañadan eyleme tevbīḫ

birer birer:

1. **birer birer:**
Gazel 157
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Birer birer, tek tek.

Birer birer çıḳaruz ʿarṣa-i rezm içre aʿdāya
Ḳabūlī cevher-i ferdüz erenler ḥaḳḳı merdüz biz

birer büse dilenür:

1. **birer büse dilenür:**-*ür*
Şarkı 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
(Güzellerden) Birer öpücük istemek.

Faḳīr oldı şimdi ḳuluñ Ḳabūlī
Güzellerden birer büse dilenür

biri:

1. **biri:**
Diğer 1
Mısra: **7**
"Biri" belgisiz zamir.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṣr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

2. **biri:**
Diğer 1
Mısra: **7**
"Biri" belgisiz zamir.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṣr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

3. **biri:**
Diğer 1
Mısra: **12**
"Biri" belgisiz zamir.

İki vech üzredür kelām-ı metīn
Biri menṣūr çün Benātü'n-naʿş

4. **biri:**
Diğer 1
Mısra: **13**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

5. **birine:**-*n, -e*
Diğer 1
Mısra: **14**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

6. **birine:**-*n, -e*
Diğer 1

Mısra: **14**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

7. **biri:**
Gazel 2
Mısra: **10**
"Biri" belgisiz zamir.

Tevsen-i dehr ü kebīş-i felek ü kebş-i zemīn
Biri ḳoç başuña biri ten-i zībāña fedā

8. **biri:**
Gazel 2
Mısra: **10**
"Biri" belgisiz zamir.

Tevsen-i dehr ü kebīş-i felek ü kebş-i zemīn
Biri ḳoç başuña biri ten-i zībāña fedā

9. **biri:**
Gazel 70
Mısra: **4**
"Biri" belgisiz zamir.

Ḫançer ü tīrüñ ile kimseye virmezler amān
Biri bir bād-ı cigerdür biri bir merd-i şerer

10. **biri:**
Gazel 70
Mısra: **4**
"Biri" belgisiz zamir.

Ḫançer ü tīrüñ ile kimseye virmezler amān
Biri bir bād-ı cigerdür biri bir merd-i şerer

11. **biri:**
Gazel 107
Mısra: **4**
"Biri" belgisiz zamir.

Senden murādum ikidür iki gözüm iki
Birisi būs-ı laʿl-i lebüñ biri sīnedür

12. **biri:**
Gazel 107
Mısra: **6**
"Biri" belgisiz zamir.

Dendān u leb degül görinen ol güherlerüñ
Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen birisi ne dür

13. **biri:**
Gazel 139
Mısra: **2**
"Biri" belgisiz zamir.

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez

Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

14. **biri:**
Gazel 173
Mısra: **10**
"Biri" belgisiz zamir.

Ḳabūlī aġlamaḳ gülmek muḥaṣṣal
Biri saña birisi baña maḫṣūṣ

15. **birinüñ:**-*nüñ*
Gazel 255
Mısra: **4**
"Biri" belgisiz zamir.

ʿAraḳla bādeyi dün gice meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ andan beter buldum

16. **birinüñ:**-*nüñ*
Gazel 255
Mısra: **4**
"Biri" belgisiz zamir.

ʿAraḳla bādeyi dün gice meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ andan beter buldum

17. **biri:**
Gazel 294
Mısra: **9**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri birini müstelzim durur ʿālemde ʿafv u sehv
Ḳabūlīden gelen sehv ü ḫaṭā ʿafv u kerem sizden

18. **birini:**-*n, -i*
Gazel 294
Mısra: **9**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri birini müstelzim durur ʿālemde ʿafv u sehv
Ḳabūlīden gelen sehv ü ḫaṭā ʿafv u kerem sizden

19. **biri:**
Gazel 443
Mısra: **4**
"Biri" belgisiz zamir.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

20. **biri:**
Gazel 443
Mısra: **4**
"Biri" belgisiz zamir.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

21. **biri:**
Gazel 443
Mısra: **4**
"Biri" belgisiz zamir.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

22. **biri:**
Gazel 443
Mısra: **4**
"Biri" belgisiz zamir.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

23. **biri:**
Kaside 3
Mısra: **53**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri mużırr u biri mūzī vü nice mūzī
Mażmūn-ı külli mūzī şānında emr-i nāzil

24. **biri:**
Kaside 3
Mısra: **53**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri mużırr u biri mūzī vü nice mūzī
Mażmūn-ı külli mūzī şānında emr-i nāzil

25. **biri:**
Kaside 3
Mısra: **61**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri vebāl-i ādem biri vebā-yı ʿālem
Biri ʿaẕāb-ı ʿālim biri cefā-yı kāmil

26. **biri:**
Kaside 3
Mısra: **61**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri vebāl-i ādem biri vebā-yı ʿālem
Biri ʿaẕāb-ı ʿālim biri cefā-yı kāmil

27. **biri:**
Kaside 3
Mısra: **62**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri vebāl-i ādem biri vebā-yı ʿālem
Biri ʿaẕāb-ı ʿālim biri cefā-yı kāmil

28. **biri:**
Kaside 3
Mısra: **62**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri vebāl-i ādem biri vebā-yı ʿālem
Biri ʿaẕāb-ı ʿālim biri cefā-yı kāmil

29. **birisi:**-*si*
Kaside 3
Mısra: **52**
"Biri" belgisiz zamir.

Efʿīveş iki ʿāmil dünyāyı yaḳdı yıḳdı
Birisi semm-i mühlik birisi zehr-i ḳātil

30. **birisi:**-*si*
Kaside 3
Mısra: **52**
"Biri" belgisiz zamir.

Efʿīveş iki ʿāmil dünyāyı yaḳdı yıḳdı
Birisi semm-i mühlik birisi zehr-i ḳātil

31. **birisi:**-*si*
Kaside 3
Mısra: **60**
"Biri" belgisiz zamir.

Yirden biter cihāna düşdi iki maṣiyyet
Birisi ẓulm-i maḥż u birisi küfr-i ḥāyil

32. **birisi:**-*si*
Kaside 3
Mısra: **60**
"Biri" belgisiz zamir.

Yirden biter cihāna düşdi iki maṣiyyet
Birisi ẓulm-i maḥż u birisi küfr-i ḥāyil

33. **biri:**
Kaside 4
Mısra: **57**
"Biri" belgisiz zamir.

İntiẓār üzre iken herkes ol esnāda biri
Ḫıdmet-i pādşeh-i ʿāleme irgürdi peyām

34. **biri:**
Kaside 4
Mısra: **209**
"Biri" belgisiz zamir.

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḥāṣılı az devleti ey merd-i tamām

35. **birine:**-*n, -e*
Kaside 4
Mısra: **136**
"Biri" belgisiz zamir.

Bedre vü kīse ile çıḳdı miyāna zer ü sīm
Ḳıldılar seng-i meder birine ferş-i aḳdām

36. **birine:**-*n, -e*
Kaside 4
Mısra: **209**
"Biri" belgisiz zamir.

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḥāṣılı az devleti ey merd-i tamām

37. **birimüz:**-*müz*
Kaside 5
Mısra: **55**
"Biri" belgisiz zamir.

ʿAdūnuñ biñine besdür birimüz diyü at ṣalmış
ʿAceb Rüstemlik itmiş dirler oġlı Zāl Paşanuñ

38. **biri:**
Kaside 6
Mısra: **44**
"Biri" belgisiz zamir.

Semendi ḫink-i sipihr ü rikābdārı felek
Rikābınuñ biri mihr ü biri meh-i enver

39. **biri:**
Kaside 6
Mısra: **44**
"Biri" belgisiz zamir.

Semendi ḫink-i sipihr ü rikābdārı felek
Rikābınuñ biri mihr ü biri meh-i enver

40. **biri:**
Kıt'a 9
Mısra: **2**
"Biri" belgisiz zamir.

Ḫaṭ-ı siyāh ile pürdür ṣaḥīfehā-yı beyāż
Biri birisine gūyā ḳarışdılar iki ʿayn

41. **birisi:**-*si*
Kıt'a 9
Mısra: **3**
"Biri" belgisiz zamir.

Birisi Ḳaradeñizdür birisi
Baḥr-ı Sefīd
Sefīne-i ġazelüm oldı
mecmaʿu'l-baḥreyn

42. **birisi:**-*si*
Kıt'a 9
Mısra: **3**
"Biri" belgisiz zamir.

Birisi Ḳaradeñizdür birisi
Baḥr-ı Sefīd
Sefīne-i ġazelüm oldı
mecmaʿu'l-baḥreyn

43. **birisine:**-*si, -n, -e*
Kıt'a 9
Mısra: **2**
"Biri" belgisiz zamir.

Ḫaṭ-ı siyāh ile pürdür
ṣaḥīfehā-yı beyāż
Biri birisine gūyā
ḳarışdılar iki ʿayn

44. **birisi:**-*si*
Kıt'a 34
Mısra: **4**
"Biri" belgisiz zamir.

Ne ṣıfatlu kişiler dir
iseñüz anları
Bir siyehce köpecik birisi
bir ḳırca ṭoñuz

45. **birin:**-*n*
Mesnevi 4
Mısra: **104**
"Biri" belgisiz zamir.

Ne ḳadar kim ḳażā murād
itsem
Alurın diyü birin ad itsem

46. **birine:**-*n, -e*
Mesnevi 4
Mısra: **90**
"Biri" belgisiz zamir.

İki ay anda olmadum
ḥākim
Birine daḫı virmiş ol
ẓālim

47. **birini:**-*n, -i*
Mesnevi 4
Mısra: **60**
"Biri" belgisiz zamir.

Bilesiz herkesüñ
maḳādīrini
Bize de virmemek neden
birini

48. **birinüñ:**-*nüñ*
Mesnevi 4
Mısra: **123**
"Biri" belgisiz zamir.

Birinüñ destüme idüp
yaḳasın
Bir iki gün çerāġ idüp
yaḳasın

49. **biri:**
Mesnevi 5
Mısra: **40**
"Biri" belgisiz zamir.

Birin Etrāke virelüm anuñ
Biri ḳalsun yanında
paşanuñ

50. **birin:**-*n*
Mesnevi 5
Mısra: **39**
"Biri" belgisiz zamir.

Birin Etrāke virelüm anuñ
Biri ḳalsun yanında
paşanuñ

51. **biri:**
Mesnevi 14
Mısra: **11**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri penc vaḳt içinde penc
ṣalāt
Biri rūḥ-ı Resūl içün
ṣalavāt

52. **biri:**
Mesnevi 14
Mısra: **12**
"Biri" belgisiz zamir.

Biri penc vaḳt içinde penc
ṣalāt
Biri rūḥ-ı Resūl içün
ṣalavāt

biri biri üstüne:

1. **biri biri üstüne:**-*ü, -n, -e*
Gazel 179
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Birbiri üstüne, art arda.

Sīnede iki dudaġuñ şevḳine
Biri biri üstüne yaḳdum dü dāġ

biri birin düzen bir ḳaç uzun leşkerlerin:

1. **biri birin düzen bir ḳaç uzun leşkerlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Birbirini dizen birkaç uzun asker.

Ḳurılmış bir düzendür vü düzen hep birlik ü birdür
Biri birin düzen bir ḳaç uzun leşkerlerin gördüm

biri birine:

1. **biri birine:**
Gazel 68
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Birbirine, biri diğerine.

Çekdiler ayaġınuñ ṭopraġını kuḥlāsā
Dīdeler anuñ içün biri birine terdür

2. **biri birine:**
Kıt'a 23
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Birbirine, biri diğerine.

Müsteviyyü'l-ḥacm ger ṭoḳuz …… çün bir kişi
Vezn ide biri birine muḫtelif bulur ʿuḳūl

3. **biri birine:**
Kaside 4
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Birbirine, biri diğerine.

Bir ḳapu ḳullarıdur ḳaṭʿ-ı nizāʿ itsünler
Olmasunlar ile ḳarşu biri birine ḫuṣām

4. **biri birine:**
Kaside 4
Mısra: **220**
Kelime Tipi: -
Birbirine, biri diğerine.

Her biri ehl-i rıżā yirlü yirinde ṣākir
Biri birine ṣafā üzre ḫavāṣ ile ʿavām

5. **biri birine:**
Mesnevi 9
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Birbirine, biri diğerine.

İki şāhin ol iki çeşm-i bī-bāk
Oturur biri birine ḫışımnāk

6. **biri birine:**
Mesnevi 9
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Birbirine, biri diğerine.

Biri birine her ʿużvı münāsib
Bu deñlü olur aʿżāda tenāsüb

biri biriyle hırlar:

1. **biri biriyle ḫırlar:**-*r*
Kaside 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Birbirine hırlamak. II Kavga etmek, çekişmek.

Biri biriyle ḫırlar seg gibi ḫır ḫır çekişmekde
Sözi küfr ü ḫaṭā birḳaç küfür-gūy erlerin gördüm

biri biriyle iki riştedür:

1. **biri biriyle iki riştedür:**-*dür*
Gazel 115
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -

Birbiriyle iki iplik. II Sevgilinin iki tutam saçına dolanmış âşık.

Ṭolansa rişte-i tār-ı zülüf-i yāre nola
Biri biriyle iki rištedür ulanı yürür

birin birine ḳatmış:

1. **birin birine ḳatmış:**-*mış*
Kaside 5
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Birbirine katmak. II Düşmanları dağıtıp birbirine katmak.

Sekiz yüz atlunuñ ardından altmış merd ile yitmiş
Bozup alayını birin birine ḳatmış aʿdānuñ

bī-rind:

1. **bī-rind:**
Tarih 17
Mısra: **21**
Rint olmayan (kimse).

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

birine biñ virür:

1. **birine biñ virür:**-*ür*
Mesnevi 4
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Birine bin vermek, bereketini artırmak.

Birine biñ virür cenābuña Ḥaḳ
İl söyündürdügin sen añlama yaḳ

birisi:

1. **birisi:**
Gazel 2
Mısra: **14**
"Birisi" belgisiz zamir.

Sünbül ü lāle ki zülf ü ruḫuñ āşüftesidür
Birisi dāyeñe vü birisi lalaña fedā

2. **birisi:**
Gazel 2
Mısra: **14**
"Birisi" belgisiz zamir.

Sünbül ü lāle ki zülf ü ruḫuñ āşüftesidür
Birisi dāyeñe vü birisi lalaña fedā

3. **birisi:**
Gazel 107
Mısra: **2**
"Birisi" belgisiz zamir.

Ḳasduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de fedā yoluña birisi nedür

4. **birisi:**
Gazel 107
Mısra: **4**
"Birisi" belgisiz zamir.

Senden murādum ikidür iki gözüm iki
Birisi būs-ı laʿl-i lebüñ biri sīnedür

5. **birisi:**
Gazel 107
Mısra: **6**
"Birisi" belgisiz zamir.

Dendān u leb degül görinen ol güherlerüñ
Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen birisi ne dür

6. **birisi:**
Gazel 107
Mısra: **8**
"Birisi" belgisiz zamir.

Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz birisi nedür

7. **birisi:**
Gazel 107
Mısra: **10**

"Birisi" belgisiz zamir.

Hecr ü viṣāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā birisi nedür

8. **birisin:**-*n*
Gazel 107
Mısra: **8**
"Birisi" belgisiz zamir.

Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz birisi nedür

9. **birisini:**-*n, -i*
Gazel 107
Mısra: **10**
"Birisi" belgisiz zamir.

Hecr ü viṣāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā birisi nedür

10. **birisi:**
Gazel 173
Mısra: **10**
"Birisi" belgisiz zamir.

Ḳabūlī aġlamaḳ gülmek muḥaṣṣal
Biri saña birisi baña maḫṣūṣ

11. **birisi:**
Gazel 212
Mısra: **8**
"Birisi" belgisiz zamir.

Yalıñ yüzlüler ile şehr ü bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu āteş meh-likādan yeg

12. **birisin:**-*n*
Terci-bend 4
Mısra: **44**
"Birisi" belgisiz zamir.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya istinād idüñ
Birisin ortaya çıḳaruñ ya mezād idüñ

birisi biñe geçer:

1. **birisi biñe geçer:**-*er*
Mesnevi 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Biri bin olmak, artmak, çoğalmak.

Aḳçeyi kim ki ḫayra ṣarf eyler
Birisi ol zamanda biñe geçer

birḳaç:

1. **birḳaç:**
Gazel 139
Mısra: **2**
Birkaç tane, bir iki tane.

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez
Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

2. **birḳaç:**
Gazel 258
Mısra: **7**
Birkaç tane, bir iki tane.

Ḳıldı dil şehrin mekān birḳaç ʿAcem dil-berleri
ʿİşveger maḥbūbı çoḳ şehr-i Herātam yā Reyem

3. **birḳaç:**
Gazel 428
Mısra: **10**
Birkaç tane, bir iki tane.

Ḳabūlī mā'il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

4. **birḳaç:**
Kaside 11
Mısra: **23**
Birkaç tane, bir iki tane.

Yanında gevherüñ ḫar-mühre deñlü ḳadri yoḳ birḳaç
Ḥar-ı murdār-ı bed-girdār u bed-gevherlerin gördüm

5. **birḳaç:**
Tahmis 7
Mısra: **1**
Birkaç tane, bir iki tane.

Biz melāmet-dīde birḳaç deşt-i ġam-gerdīdeyüz
Kākül-i ḫam-der-ḫam-ı dil-ber gibi pīçīdeyüz

birḳaç eyü tārīḫ:

1. **birḳaç eyü tārīḫ:**
Tarih 11
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Birkaç iyi tarih.

Gördi bu cāy-ı ṣafā-baḫşı didi hātıf-ı ġayb
Buña birḳaç eyü tārīḫ gerek ber-medḫāl

birḳac gün:

1. **birḳac gün:**
Gazel 148
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Birkaç gün.

Atı öñünce birḳac gün sipihrüñ
Egerçi ṣaġaruz ammā ṣolaġuz

birle:

1. **birle:**
Muhammes 1
Mısra: **22**
"Birlikte, beraber" anlamında edat.

Kendüyi ʿālemlere ʿışḳuñla rüsvā ḳılduġı
Gönlüni sevdā-yı ʿışḳuñ birle şeydā ḳılduġu

2. **birle:**
Müseddes 3
Mısra: **14**
"Birlikte, beraber" anlamında edat.

Dem-i vuṣlat gibi bir hoş dem olmaz
Velī hicrānı birle ʿālem olmaz

birlik:

1. **birligüz:**-*üz*
Gazel 152
Mısra: **9**
"Birlikte, beraber" anlamında edat.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

2. **birlige:**-*e*
Gazel 373
Mısra: **7**
"Birlikte, beraber" anlamında edat.

İkilik aradan gitdi memālik birlige yitdi
Yiter bir pādşāhuñ sāyesi iki cihān üzre

birlik ü birdür:

1. **birlik ü birdür:**-*dür*
Kaside 11
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Birlik ve beraberlik.

Ḳurılmış bir düzendür vü düzen hep birlik ü birdür
Biri birin düzen bir ḳaç uzun leşkerlerin gördüm

birr ü berekāt:

1. **birr ü berekāt:**
Kaside 7
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
İyilik ve bereket.

Devr-i gerdūn ola ber-vefḳ-ı murād-ı ḫātır
Ḥarekāt-ı felek īṣār ide birr ü berekāt

biryān:

1. **biryān:**
Tesdis 2
Mısra: **5**
Kebap. II Âşığın aşk ateşiyle yanmış ciğeri.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

2. **biryān:**
Tesdis 2
Mısra: **11**
Kebap. II Âşığın aşk ateşiyle yanmış ciğeri.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

3. **biryān:**
Tesdis 2
Mısra: **17**
Kebap. II Âşığın aşk ateşiyle yanmış ciğeri.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

4. **biryān:**
Tesdis 2
Mısra: **23**
Kebap. II Âşığın aşk ateşiyle yanmış ciğeri.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

5. **biryān:**
Tesdis 2
Mısra: **29**
Kebap. II Âşığın aşk ateşiyle yanmış ciğeri.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

biryāna döner:

1. **biryāna döner:**-*er*
Gazel 52
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Biryan kebabına dönmek.

Nār-ı ḥasretle küle döndi ten-i pür-sūzum
Yana yana dil-i ṣad-pāre de biryāna döner

bīş ez-bīş:

1. **bīş ez-bīş:**
Diğer 1
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Çoktan çok, çok fazla, aşırı.

Cürmhā-yı Ḳabūlī bīş ez-bīş
Pīş-i luṭf-ı tu līk kem ez-kem

bīş ü keme:

1. **bīş ü keme:**-*e*
Gazel 292
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çok ve az.

Ḳāniʿ olup bīş ü keme başılmayup ceyş-i ġama
Ben de Ḳabūlī ʿāleme sulṭān olayın bir zamān

bī-saʿādet eyleyen ṭāliʿ:

1. **bī-saʿādet eyleyen ṭāliʿ:**
Gazel 178
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutsuz eden talih.

Yüri hey ḳara baḫtum bī-saʿādet eyleyen ṭāliʿ
Murādum āftābın pür-kesāfet eyleyen ṭāliʿ

bisāṭ-hāne-i dehre:

1. **bisāṭ-ḫāne-i dehre:**-*e*
Gazel 69
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünyanın halı dokunan evi. II Dünya, cihan.

Bisāṭ-ḫāne-i dehre ʿalāḳa eylemezüz
Cihān yanarsa içinde ḥaşīrümüz yoḳdur

bisāṭ-ı çarḫ:

1. **bisāṭ-ı çarḫ:**
Gazel 88
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Feleğin (gökyüzünün) halısı, döşemesi. II Gökyüzü, felek.

Sımāṭ-ı bezm-i ʿişretdür bisāṭ-ı çarḫ yanuñda
Döner bezmüñde mihr ü māh zerrīn iki cāmuñdur

bisāṭ-i neşāṭeş:

1. **bisāṭ-i neşāṭeş:**-*eş*
Mesnevi 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mutluluk örtüsü. II Sevinç, neşe.

Resīd ez-bahārem nüvīd-i nebīd
Bisāṭ-i neşāṭeş çemen der-keşīd

bisāṭ-ı raḥmi dürme:

1. **bisāṭ-ı raḥmi dürme:**-*me*
Gazel 356
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Merhamet halısını dürmek. II Merhamet göstermemek, acımamak.

Düşer luṭuf düşer be bizi ḳahır ile öldürme
Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme bize aʿdāyı güldürme

bisāṭ-ı zerkeşi:

1. **bisāṭ-ı zerkeşi:**-*i*
Tarih 23
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Altın halı.

Bisāṭ-ı zerkeşi zerrīn ḥavāşī
Döşendi ṣaṭḥına zerrīn serīrüñ

bismili bismil ḳılan:

1. **bismili bismil ḳılan:**
Mesnevi 11
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kurbanı kesen (şey).

Besmeledür nāḳışı kāmil ḳılan
Besmeledür bismili bismil ḳılan

b'ismi'llāh:

1. **b'ismi'llāh:**
Mesnevi 10
Mısra: **1**
"Allah'ın adıyla" anlamına gelen Arapça "Bismillâhirrahmânirrahim" ifadesinin kısaltılmış hâli.

Diyelüm ibtidāda b'ismi'llāh
Oldur ehl-i sülūke hādi-i rāh

2. **b'ismi'llāh:**
Mesnevi 10
Mısra: **3**
"Allah'ın adıyla" anlamına gelen Arapça "Bismillâhirrahmânirrahim" ifadesinin kısaltılmış hâli.

Pīşvādur her işde b'ismi'llāh
Rehber isterseñ işte b'ismi'llāh

3. **b'ismi'llāh:**
Mesnevi 10
Mısra: **4**
"Allah'ın adıyla" anlamına gelen Arapça "Bismillâhirrahmânirrahim" ifadesinin kısaltılmış hâli.

Pīşvādur her işde b'ismi'llāh
Rehber isterseñ işte b'ismi'llāh

4. **b'ismi'llāh:**
Mesnevi 10
Mısra: **10**
"Allah'ın adıyla" anlamına gelen Arapça "Bismillâhirrahmânirrahim" ifadesinin kısaltılmış hâli.

Pür-ḫaṭardur ṭarīḳuñ ey āgāh
Yārüñ olsun hemīşe b'ismi'llāh

B’ismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm:

1. **b’ismi’llāhi’r-raḥmāni’r-raḥīm:**
Mesnevi 11
Mısra: **1**
Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

B’ismi’llāhi’r-Raḥmāni’r-Raḥīm
Besmeledür ism-i Ḫudā-yı kerīm

bişnev:

1. **bişnev:**
Gazel 500
Mısra: **1**
Dinle, işit!

Bişnev ez-bende-i tu behr-i Ḫudā ḳavl-i Resūl
Merdüm ānest k’zū tīz şeved kām ḥuṣūl

bi’şnevī:

1. **bi’şnevī:**
Mesnevi 1
Mısra: **42**
Dinle, dikkate al!

Biyā ey naḳış-bend-i ṣāḥib-uṣūl
Suḫan bi’şnevī ger be-semʿ-i ḳabūl

bi’ṣ-ṣıdḳi’l-metn:

1. **bi’ṣ-ṣıdḳi’l-metn:**
Tarih 16
Mısra: **3**
Doğruluk ve metanetle.

Caʿfer ḳad sāġe beyne’l-ḫalḳ bi’ṣ-ṣıdḳi’l-metn
Fāḳa v’estevlī ʿale’n-nāsi bi-tevḳīrin bihi

bister ü bāline:

1. **bister ü bāline:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Yatak ve döşek.

Çeşm-i ḫışm ile ḳılup bister ü bāline naẓar
Eyleyüp heybet ile ṣaġa vü ṣolına ḫırām

bisyār:

1. **bisyār:**
Mesnevi 1
Mısra: **166**
Çok fazla, epey.

Ki īn Türk-i ḫūn-rīz ü zişt-i dürüşt
Ki bisyār perver ü bisyār küşt

2. **bisyār:**
Mesnevi 1
Mısra: **166**
Çok fazla, epey.

Ki īn Türk-i ḫūn-rīz ü zişt-i dürüşt
Ki bisyār perver ü bisyār küşt

bit:

1. **biter:**-*er*
Gazel 64
Mısra: **8**
Büyümek, ortaya çıkmak.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḫm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni ṣulḥ idegör ol da biter

2. **bitmedi:**-*me, -di*
Gazel 64
Mısra: **7**
Büyümek, ortaya çıkmak.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḫm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni ṣulḥ idegör ol da biter

3. **biter:**-*er*
Gazel 70
Mısra: **6**
Büyümek, ortaya çıkmak.

Sīnede bitmedi gerçi ḳılıcuñ yāreleri
Ṣulḥ iderseñ beni bir būse ile ol da biter

4. **bitmedi:**-*me, -di*
Gazel 70
Mısra: **5**
Büyümek, ortaya çıkmak.

Sīnede bitmedi gerçi
ḳılıcuñ yāreleri
Ṣulḥ iderseñ beni bir būse
ile ol da biter

5. **biter:**-*er*
Gazel 118
Mısra: **10**
Büyümek, ortaya çıkmak.

Yigitlük ʿāleminüñ işi
bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham
kim biter evvel yiter āḫir

6. **bitmesün:**-*me, -sün*
Gazel 265
Mısra: **8**
Büyümek, ortaya çıkmak.

Ben dıraḫt-ı mīvedārum
olduġum götürmeyen
Oñmasun hem bitmesün
ʿālemde devlet bulmasun

7. **bitmedi:**-*me, -di*
Gazel 405
Mısra: **8**
Büyümek, ortaya çıkmak.

Ġam-ı vefāyile neşv ü
nemā bula dir idük
Ne çāre bitmedi farż
idelüm giyāhumuzı

8. **biter:**-*er*
Terci-bend 4
Mısra: **4**
Büyümek, ortaya çıkmak.

Baḳmaz kemāle şimdi kişi
māladur naẓar
Vāfirce māla ḳādir iseñ
her işüñ biter

bi-tevḳīrin:

1. **bi-tevḳīrin:**
Tarih 16
Mısra: **4**
Saygı gösterme, yüceltme, ağırlama.

Caʿfer ḳad sāġe beyne'l-
ḫalḳ bi'ṣ-ṣıdḳi'l-metn
Fāḳa v'estevlī ʿale'n-nāsi
bi-tevḳīrin bihi

bi't-temām:

1. **bi't-temām:**
Tarih 13
Mısra: **13**
Tamamıyla, noksansız.

Ol ṣadānuñ istimāʿ itdüm
me'ālin bi't-temām
Ey Ḳabūlī ḳalbden eṣḳāl-i
ġam oldı ḫafīf

bitür:

1. **bitürür:**-*ür*
Gazel 210
Mısra: **2**
Yetiştirmek, çıkartmak.

Yāḳūt-ı revāndur mey-i
gül-rengi Gedūsuñ
Ḫārā gibi gevher bitürür
sengi Gedūsuñ

biyā:

1. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **21**
Gel!

Biyā ey be-rīşem zen-i
naġme-sāz
Tu bī-çāre sāzem be-dest
ār sāz

2. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **41**
Gel!

Biyā ey naḳış-bend-i
ṣāḥib-uṣūl
Suḫan bi'şnevī ger be-
semʿ-i ḳabūl

3. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **45**
Gel!

Biyā ey nevā-sāz-i şeş-
nāyzen
Biyā ey nevā-sāz-i bisyār-
fen

4. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **46**
Gel!

Biyā ey nevā-sāz-i şeş-nāyzen
Biyā ey nevā-sāz-i bisyār-fen

5. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **49**
Gel!

Biyā ey ṭarab-sāz-ı berbaṭ-nüvāz
Ki mā ʿūd-sūzīm ü tu ʿūd-sāz

6. **biyā:**-*ed*
Mesnevi 1
Mısra: **65**
Gel!

Biyā muṭrıb ey yār-i āgeh zi-rāh
Me-zen rāh-i mā vü me-şev ġadr-ḫ∨āh

7. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **69**
Gel!

Biyā ey nüvāzende-i nāy-ı nāy
Be-ḫˇān ey sürāyende-i ḫoş-nevāy

8. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **73**
Gel!

Biyā sāḳi ey āteş-i germ-rev
Ki ān āb-i pür-tāb-i āteş-ʿuluv

9. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **81**
Gel!

Biyā sāḳi ān duḫter-i nīk-nām
Ki nā-maḥremān-rā ḥarāmeş ḥarām

10. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **87**
Gel!

Biyā sāḳi ān sürḫ-i tābende-rā
Ki ān sürḫ-rūyī dehed bende-rā

11. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **91**
Gel!

Biyā sāḳi z'ān āb-i ḥikmet-nümā
Men-i ḫaste-dil-rā devā kun devā

12. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **95**
Gel!

Biyā sāḳi ān āb-i zerrīn-ḥabāb
Ki bā-ūst tāb u fer-i āftāb

13. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **99**
Gel!

Biyā sāḳi ān sürḫ-i esfīd-pūş
Ki āred sefīd ü siyeh der-ḫurūş

14. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **103**
Gel!

Biyā sāḳi ān āb-i āteş-mizāc
Ki yek-dem ne-dāred be-ġam imtizāc

15. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **107**
Gel!

Biyā sāḳi ān yār-i kohne-mesār
Ki ān dīde nīk ü bed-i rūzgār

16. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **111**
Gel!

Biyā sāḳi ān kerde-i enār
Ki ān nār der-āb dāred ḳarār

17. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **115**
Gel!

Biyā sāḳi ān āb-i ḫurşīd-tāb
Ki bī-ṭāḳatān-rā dehed ferr ü tāb

18. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **119**
Gel!

Biyā sāḳi ān āteş-i āb-gūn
Ki ān kīmyā-fām u simyāb-gūn

19. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **127**
Gel!

Biyā sāḳi ān keşti-i çün hilāl
Ki ān zevraḳ-i pür zi-āb-i zülāl

20. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **133**
Gel!

Biyā sāḳi ān ṭūṭi-i al-rā
Ki ān sīm-pervāz u zer-bāl-rā

21. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **143**
Gel!

Biyā ey dil-i bī-fer ü bī-feraḥ
Tuyī yār-i hem-meşreb ü hem-ḳadeḥ

22. **biyā:**
Mesnevi 1
Mısra: **158**
Gel!

Be-ān bezm-i fānī naṣīḥat şinev
Biyā yek du sāġar be-nūş u be-rev

biyār u biyār:

1. **biyār u biyār:**
Mesnevi 1
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Getir ve getir.

Be-men dih ki bī-ū ne-dārem ḳarār
Biyār u biyār u me-ār u me-ār

biyāver:

1. **biyāver:**
Mesnevi 1
Mısra: **132**
Getir!

Dil ez-baḥr-i ġam der-kenār āverem
Biyāver baṭ-i mey ki ġavṭa-ḫorem

biyāyīd:

1. **biyāyīd:**
Mesnevi 1
Mısra: **11**
Geliniz!

Biyāyīd ġam-rā zi-dil ber kenīm
Naẓar hem-çü nergis be-bāġ efkenīm

biz:

1. **bizi:**-*i*
Beyit 26
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizi āḫir helāk ider bu firāḳ
Ke'l-firāḳi mehāliku'l-ʿuşşāḳ

2. **bizden:**-*den*
Beyit 60
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Eksük olmaz āstān-ı dil-rübānuñ segleri

Ol perī cemʿ eylemiş
yanına bizden yegleri

3. **bize:**-*e*
Beyit 79
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse
bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür
ġayrıdan begden gelen
begdür

4. **biz:**
Beyit 95
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ġalibüz himmet iderse
dost düşmen üstine
Düşmezüz biz güc ile ey
dost düşmen üstine

5. **bizi:**-*i*
Beyit 96
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Dirler hemīşe ehl-i dile
ḳahrı dehr ider
Öldürdi ġuṣṣa bizi felek
kime ḳahr ider

6. **bizümle:**-*üm, -le*
Beyit 108
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizümle baḥs-i ʿilm itmek
a ʿādī
Ne şerʿīdür ne ferʿīdür ne
ʿādī

7. **biz:**
Beyit 160
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳabūli ʿarṣa-i naẓm içre
ehl-i diller ile
Semend-i ṭabʿumuzı ḳoşa
ḳoşa biz ḳalduḳ

8. **bize:**-*e*
Beyit 181
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Nīze-i ġamze-i ser-tīz
bize tīr ü teber
Tīr-i ser-tīz ü teber tīz
teber tīz teber

9. **biz:**
Beyit 188
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Berāber gelmiş iken
ḳapuña manṣıb alanlarla
Alanlar gitdiler hep şimdi
biz ḳalduḳ ḳalanlarla

10. **bize:**-*e*
Beyit 226
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳıṣṣa-i vāḳıʿa-i şāhid-i
pīr-i Kenʿān
Bize düş gibi gelür didüm
inanmaz yārān

11. **bizi:**-*i*
Beyit 234
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizi gözden düşüren ehl-i
naẓar yoḳlıġıdur
Başduran ḫākümüz erbāb-
ı başar yoḳlıġıdur

12. **biz:**
Beyit 258
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizümle meclise gel
muṭrıb ittifāḳ eyle
Ki biz ʿaraḳ idelüm sāzı
sen ʿırāḳ eyle

13. **bizümle:**-*üm, -le*
Beyit 258
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizümle meclise gel muṭrıb ittifāḳ eyle
Ki biz ʿaraḳ idelüm sāzı sen ʿırāḳ eyle

14. **bizi:**-*i*
Beyit 259
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizi bir server ṭarīḳ-ı ʿışḳa irşād eyledi
Ḫāṭır-ı nā-şādumuz bir gerçek er şād eyledi

15. **biz:**
Beyit 273
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

16. **bize:**-*e*
Diğer 1
Mısra: **26**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekṣeri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḥālet-i ruḫṣat virildi Ammā

17. **bizde:**-*de*
Gazel 1
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

18. **bize:**-*e*
Gazel 1
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

19. **bizi:**-*i*
Gazel 5
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṭaḳup selāsil-i zülf-i dü-tāñı gerdenüme
Melāmet eyledi dil-ber bizi selāmet ola

20. **bize:**-*e*
Gazel 14
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḥālet mi virürdi bize mey-ḫānede her küb
Tiryāk mey-i nāb ile bulmasa terekküb

21. **bize:**-*e*
Gazel 20
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṣu çenāra didi sāyeñde senüñ ḫoş geçeyin
Bize luṭf it bir elüñ gölgecigin iḥsān it

22. **biz:**
Gazel 43
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Gördi ki biz mülāzım-ı ʿayşuz Ḳabūliyā
Eyyām-ı ʿayş u ʿişreti oldı ṣaʿīd ʿīd

23. **biz:**
Gazel 47
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Uymazuz biz zāhide azdurmasun yoldan bizi
Ādemüz ādem olan iḍlāl-i şeyṭāndan ḳaçar

24. **bizi:**-*i*
Gazel 47
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Uymazuz biz zāhide azdurmasun yoldan bizi
Ādemüz ādem olan iḍlāl-i şeyṭāndan ḳaçar

25. **bize:**-*e*
Gazel 48
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize gerçekden inandurdı bugün aʿmālin
Zāhidüñ yārın umarın nice yalanı çıḳar

26. **bize:**-*e*
Gazel 64
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Sāḳi-i bezm-i ṣafā ʿışḳ ehline sāġar ṣunar
Payumuz virmez bize gelse ḳadeḥ ayaḳ ṭolar

27. **biz:**
Gazel 66
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz şimdi aña virmeyelüm naḳd-i dili mehr
Egirdigini başḳa ḳosun pīre-zen-i dehr

28. **biz:**
Gazel 69
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ne ʿaḳla danışuruz biz ne dānişe uyaruz
Şeh-i memālik-i ʿışḳuz vezīrümüz yoḳdur

29. **bize:**-*e*
Gazel 69
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize ne nuṣh-ı muʿallim gerek ne pend-i peder
Gürūhumuzda naṣīḥat-peẕīrümüz yoḳdur

30. **bize:**-*e*
Gazel 75
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

İle luṭf u mürüvvetüñ mebẕūl
Bize mi bu cefā hemān dil-ber

31. **bizden:**-*den*
Gazel 77
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḫālī ḳomaz ol yāri māniʿ olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar bizden didiler zer zer

32. **bizi:**-*i*
Gazel 101
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Dili dīvāne ḳılan silsile-i müyuñdur
Bizi mecnūn iden ol zülf-i semen-būyuñdur

33. **bizi:**-*i*
Gazel 102
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ölümlüdür diyü efvāh-ı ʿālemden işitmişler
Güzeller defter-i ʿuşşāḳa bizi mürde yazmışlar

34. **bizi:**-*i*
Gazel 102
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Senüñ yoluñda ölmekden ḳaçar diyü münāfiḳlar

Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi öldürde yazmışlar

35. **bizi:**-*i*
Gazel 106
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Zer gibi ḳāl eyleyen nār-ı maḥabbetdür bizi
Ḳara ṭoprağı Ḳabūlī her ʿamel cevher m'ider

36. **biz:**
Gazel 107
Mısra: **8**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz birisi nedür

37. **biz:**
Gazel 117
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bār-ı belāyı biz çekerüz kār böyledür
Īmān ezelden öyledür iḳrār böyledür

38. **biz:**
Gazel 120
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan feṯḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

39. **bizi:**-*i*
Gazel 122
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Āşnādan el çeküp yād ile yār olmaḳ neden
Bizi de yād eyle gāhī çünki meylüñ yādadur

40. **bize:**-*e*
Gazel 123
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb olmadı dil dāḫı mülāzımdur

41. **bizden:**-*den*
Gazel 124
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizden cenāb-ı ḥażrete minnet zamānıdur
Sizden kemāl-i luṭf u mürüvvet zamānıdur

42. **bizi:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

43. **bizi:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Görse aġyār ile bir yirde bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi bizi ad eyler

44. **bizi:**-*i*
Gazel 125
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Görse aġyār ile bir yirde bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi bizi ad eyler

45. **bize:**-*e*
Gazel 130
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize gerçek ṣatar aʿmālini
şimdi ammā
Zāhidüñ bir gün olur kim
nice yalanı çıḳar

46. **bizi:**-*i*
Gazel 131
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Zerd iden rūyumuzı zer
gibi zer yoḳlıġıdur
Bizi ayaḳda ḳoyan elde
güher yoḳlıġıdur

47. **biz:**
Gazel 134
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz bu bāzār-ı fenā
dellālına aldanmazuz
Ḫvāce-i dünyā-yı dūnuñ
mālına aldanmazuz

48. **biz:**
Gazel 134
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Āl idüp çoḳ şekle girdi
gerçi ṣūret-bāz çarḫ
Biz anuñ eşkāl-i pür-
işkāline aldanmazuz

49. **biz:**
Gazel 134
Mısra: **8**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Būse-i ruḫsār-ı ālin ʿarż
ider aluñ diyü
Sāḳi-i gül-çehrenüñ biz
āline aldanmazuz

50. **bize:**-*e*
Gazel 134
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Reh-zen olmaz devlet-i
dünyā bize ey bü'l-heves
Kāʾinātuñ ʿizzet ü
iḳbālina aldanmazuz

51. **biz:**
Gazel 137
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz de Ḳabūlī ḳuloġlı
ḳulıyuz
Şāh-ı ġamuñ bende-i
dergāhıyuz

52. **bizi:**-*i*
Gazel 140
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Söyleden bizi Ḳabūlī o
leb-i sükkerdür
Ruḫ-ı āyīnesinüñ ṭūṭi-i
güyendesiyüz

53. **bizüm:**-*üm*
Gazel 143
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Yeridür ḫāk-i der-i dil-
bere sürsek yüzümüz
Bizüm ey dil o ḳapuda
açılupdur gözümüz

54. **bizi:**-*i*
Gazel 144
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Dār-ı zülfeyne eger ber-
dār iderlerse bizi
Manṣıb-ı cāh ile Dārā gibi
dārālanmazuz

55. **bizüm:**-*üm*
Gazel 144
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī gönlümüz
alçaḳ durur ġāyet bizüm
Bende-i ʿışḳ olduḳ iller
gibi aġalanmazuz

56. **biz:**
Gazel 145
Mısra: **1**

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Her şeb şerer-i āteş-i āh ile şehā biz
Yaḳmaġa dil-i düşmen-i şeyṭānı şihābuz

57. **biz:**
Gazel 148
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Çemende yāre olmaġa ḳulaġuz
Gül ü nergis dimiş biz göz ḳulaġuz

58. **biz:**
Gazel 148
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Cihānda sürʿat üzre geçmek içün
Felek menzil atıdur biz ulaġuz

59. **bizi:**-*i*
Gazel 148
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṭolanduḳca bizi pā-māl ider çarḫ
Ṭolanduḳ pāyine ṭut kim ṭolaġuz

60. **biz:**
Gazel 149
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Gülşende ṭurup bülbül ile hū çekerüz biz
Mestānelerüz naʿra-i yā hū çekerüz biz

61. **biz:**
Gazel 149
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Gülşende ṭurup bülbül ile hū çekerüz biz
Mestānelerüz naʿra-i yā hū çekerüz biz

62. **biz:**
Gazel 149
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṣūfī ġam ile ġuṣṣalanur ṣanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne ḳayġu çekerüz biz

63. **biz:**
Gazel 149
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Dip düplü ṣular süprüdürüz ḫār-ı müjeyle
Yeller gibi yollaruña cārū çekerüz biz

64. **biz:**
Gazel 149
Mısra: **8**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḫūn-āb-ı ciger aḳıduruz dīde-i terden
Kūyuñda iki kūze ile ṣu çekerüz biz

65. **biz:**
Gazel 149
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ālām-ı firāḳ ol ḳadar almış ödümüz kim
Añduḳca Ḳabūlī daḫı ḳorḳu çekerüz biz

66. **bizi:**-*i*
Gazel 149
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṣūfī ġam ile ġuṣṣalanur ṣanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne ḳayġu çekerüz biz

67. **biz:**
Gazel 152
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz bir şeh-i pür-şevketüñ dārende-i fermānıyuz
Dergāhınuñ derbānıyuz cārū-keş-i meydānıyuz

68. **biz:**
Gazel 152
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Daʿvā-yı cāh u salṭanat itme bizümle ḫüsrevā
Sen tāc u taḫtuñ ḳulısın biz ʿālemüñ sulṭānıyuz

69. **biz:**
Gazel 152
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

70. **biz:**
Gazel 152
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

71. **bize:**-*e*
Gazel 152
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Maʿmūre-i ʿālemde hiç lāzım degül mesken bize
Künc-i belānuñ sākini genc-i ġamuñ vīrānıyuz

72. **bizüm:**-*üm*
Gazel 152
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

73. **bizümle:**-*üm, -le*
Gazel 152
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Daʿvā-yı cāh u salṭanat itme bizümle ḫüsrevā
Sen tāc u taḫtuñ ḳulısın biz ʿālemüñ sulṭānıyuz

74. **biz:**
Gazel 155
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz hırran-ı Kaʿbe-i revān-ı maḥabbetüz
Biz hem-ʿinān-ı şāh-süvārān-ı himmetüz

75. **biz:**
Gazel 155
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz hırran-ı Kaʿbe-i revān-ı maḥabbetüz
Biz hem-ʿinān-ı şāh-süvārān-ı himmetüz

76. **biz:**
Gazel 155
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Fehm eylemez kelāmumuz ehl-i dil olmayan
Biz hem-zebān-ı bülbül-i bāġ-ı belāġatüz

77. **biz:**
Gazel 155
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz keşf-i rāz eylemezüz perdederlere
Biz perdedār-ı perde-nişīnān-ı ʿişmetüz

78. **biz:**
Gazel 155
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz keşf-i rāz eylemezüz perdederlere
Biz perdedār-ı perde-nişīnān-ı ʿişmetüz

79. **biz:**
Gazel 155
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz bir bölük ḳasāveti yoḳ sāde-dillerüz
Erbāb-ı cāha beñzemezüz başḳa milletüz

80. **biz:**
Gazel 155
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ey Ḳabūli ġam yimezüz rūzgārdan
Merdūd-ı ḫalḳ isek nola maḳbūl-i ḥażretüz

81. **biz:**
Gazel 156
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete maḳrūn ola āmīnümüz

82. **bizüm:**-*üm*
Gazel 156
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Her ne dirse vāʿiẓüñ ḥaḳdur sözi ḥaḳ söylemiş
Cāhil-i ḫod-bīne baḳmazlar bizüm ḥaḳ-bīnümüz

83. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

ʿAdūdan dönmezüz merdān-ı meydān-ı neberdüz biz
Muḫannetden ḳaçar şanmañ bizi merd oġlı merdüz biz

84. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

ʿAdūdan dönmezüz merdān-ı meydān-ı neberdüz biz
Muḫannetden ḳaçar şanmañ bizi merd oġlı merdüz biz

85. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Getürdi ṣarṣar-ı ḳahr ile ḫaṣmuñ başına ḳışlar
Bizi gördükce dir dir ditrer aʿdā bād-ı serdüz biz

86. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

87. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

88. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ol ẕātuz ki ẕerrāt-ı vücūdı iʿtibārīdür
Türāb içre türābuz yā ġubār içinde gerdüz biz

89. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **8**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ol ẕātuz ki ẕerrāt-ı vücūdı iʿtibārīdür
Türāb içre türābuz yā ġubār içinde gerdüz biz

90. **biz:**
Gazel 157
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Birer birer çıḳaruz ʿarṣa-i rezm içre aʿdāya
Ḳabūlī cevher-i ferdüz erenler ḥaḳḳı merdüz biz

91. **bizde:**-*de*
Gazel 157
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

92. **bizi:**-*i*
Gazel 157
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

ʿAdūdan dönmezüz merdān-ı meydān-ı neberdüz biz
Muḫannetden ḳaçar ṣanmañ bizi merd oġlı merdüz biz

93. **bizi:**-*i*
Gazel 157
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Getürdi ṣarṣar-ı ḳahr ile ḫaṣmuñ başına ḳışlar
Bizi gördükce dir dir ditrer aʿdā bād-ı serdüz biz

94. **bizüm:**-*üm*
Gazel 157
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

95. **biz:**
Gazel 158
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Çoḳ zamandur cānı biz cānāna iḳrār itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz ḳalur saña yā deynümüz

96. **bize:**-*e*
Gazel 158
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bādenüñ raṭl-ı girānın sen tehī ẓann eyleme
Bize ögretme bize sen aġırumuz yeynümüz

97. **bize:**-*e*
Gazel 158
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bādenüñ raṭl-ı girānın sen tehī ẓann eyleme
Bize ögretme bize sen aġırumuz yeynümüz

98. **bizüm:**-*üm*
Gazel 158
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Saña ʿāşıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿẕūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

99. **biz:**
Gazel 159
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

100. **biz:**
Gazel 159
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü aḥsen bilürüz

101. **bize:**-*e*
Gazel 159
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

102. **bize:**-*e*
Gazel 159
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

103. **bize:**-*e*
Gazel 159
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Seg-i kūyuñ gibi ḳapuñda mekān it bize gel
Sözümüz geçse nola kendümüz evden bilürüz

104. **bize:**-*e*
Gazel 159
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü aḥsen bilürüz

105. **biz:**
Gazel 160
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ne gedāyuz ne gedā-meşrebüz
Şāh-ı ḳavī-baḫt u ḳavī-kevkebüz

106. **biz:**
Gazel 160
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ne mürīdüz ne meşāyıḫdanuz
Rāst-revüz Muʿtaşımī-meẕhebüz

107. **bize:**-*e*
Gazel 174
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Vefā itmemekden cefā mı ġaraż
Bize yoḫsa maḥżā eẕā mı ġaraż

108. **bize:**-*e*
Gazel 174
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

İle luṭf idersin bize cevr ü nāz
Behey ẓālim ancaḳ baña mı ġaraż

109. **biz:**
Gazel 182
Mısra: **10**

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az gerek ḫūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım olanı az u çoḳ

110. **biz:**
Gazel 182
Mısra: **14**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Söylenür geldi diyü nāme-i ḫaṭṭı yārüñ
Ey Ḳabūlī yüzine biz anı çoḳdan oḳuduḳ

111. **bize:**-*e*
Gazel 182
Mısra: **8**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizüm ile bile gitse gerek idi seyre
Uymadı zāhid-i ḫar-ṭabʿ bize anı ḳoduḳ

112. **bizüm:**-*üm*
Gazel 182
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizüm ile bile gitse gerek idi seyre
Uymadı zāhid-i ḫar-ṭabʿ bize anı ḳoduḳ

113. **bizi:**-*i*
Gazel 185
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Vaʿdemüz yitdi ṣalarsın daḫı ferdāya bizi
Öldüren ʿāṣıḳı hep vaʿde-i ferdāñ ancaḳ

114. **biz:**
Gazel 186
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Luṭfı çoḳ cevri ḳatı az gerek
Bilürüz dil-beri biz de az çok

115. **biz:**
Gazel 186
Mısra: **8**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Geliyor nāme-i ḫaṭṭuñ didiler
Biz anı dil-bere çoḳdan oḳuduḳ

116. **bize:**-*e*
Gazel 186
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Yārüñ aġzıyla ṣaçın añmış idük
İncinürmiş bize o yoḳ bu yoḳ

117. **bize:**-*e*
Gazel 192
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize o serv-i ser-bülend gerek
Kişinüñ himmeti bülend gerek

118. **bizi:**-*i*
Gazel 192
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizi vāʿiẓ naṣīḥate ṭutma
Pend ṭutmaz deliye bend gerek

119. **biz:**
Gazel 196
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Aġyāra naẓar ḳılmaġ ile biz de Ḳabūlī
Keyvāna deger bir yüce eyvāna yitişdük

120. **biz:**
Gazel 198

Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Nola refʿ eyleseñ biz ẕerreñi ḫāk-i meẕelletden
Ṭoġup burc-ı saʿādetden güneş gibi çıḳa geldüñ

121. **biz:**
Gazel 201
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Cefā vü cevrine biz daḫı rāżıyuz şimdi
Olursa mihr ü vefāya rıżāsı Eyyūbuñ

122. **biz:**
Gazel 204
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳabūli biz ikisinden de şimdi maḥrūmuz
Kimisi sīm ü zere kimi dil-bere mālik

123. **biz:**
Gazel 205
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳabūlī maʿrifet bī-menfaʿatdür ādeme dirler
Hele biz hīç nefʿin görmedük ebyāt u eşʿāruñ

124. **bize:**-*e*
Gazel 211
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bülend-ḳad bize bir şūḫ-ı şeh-levend gerek
Ya himmeti kişinüñ kendüye bülend gerek

125. **bize:**-*e*
Gazel 213
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Leẕẕetlidür bize elem-i ʿışḳ-ı dil-rübā
Bal añlaruz belāsını baluñ belā degül

126. **biz:**
Gazel 227
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṭurdı ḳaddüñ ḳıyāma sulṭānum
Biz de uyduḳ imāma sulṭānum

127. **bize:**-*e*
Gazel 232
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṭarīḳuñ cevr ü ḳahrı üştür-i mesti zebūn eyler
Bize çekdürme bārī ġayret-i aḳrānı sulṭānum

128. **biz:**
Gazel 239
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḫubz-ı yeʾse daḫı biz ḳāʾilüz ammā şāhā
Kerem ü ʿāṭıfet-i luṭfı durur kān-ı kirām

129. **bizi:**-*i*
Gazel 239
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Penc mah ki iki mektūb-ı şefāʿatle bizi
Yedi bu derdi beni çāre gör ey şāh-ı hümām

130. **biz:**
Gazel 241
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī çıḳalum biz de kenār-ı ʿayşa
Zevraḳ-ı zerḳ ile gel baḥr-ı miḥenden geçelüm

131. **bizüm:**-*üm*
Gazel 249
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bir mürüvvet kānı şāh-ı muḳtedāmuz var bizüm
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bir ketḫüdāmuz var bizüm

132. **bizüm:**-*üm*
Gazel 249
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bir mürüvvet kānı şāh-ı muḳtedāmuz var bizüm
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bir ketḫüdāmuz var bizüm

133. **bizüm:**-*üm*
Gazel 249
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Nola ger İskender-i vaḳt olsañ ey Cem-iḳtidār
Cāmveş āyīne-i gītī-nümāmuz var bizüm

134. **bizüm:**-*üm*
Gazel 249
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Gūşe-i mey-ḫaneden ẕevḳ alsaḳ ey sāḳī nola
Bāde-i cām-ı muṣaffādan ṣafāmuz var bizüm

135. **bizüm:**-*üm*
Gazel 249
Mısra: **8**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Her kişi ḫˇān-ı maʿārifden naṣībin aḫẕ ider
Cümleten erbāb-ı ʿirfāna ṣalāmuz var bizüm

136. **bizüm:**-*üm*
Gazel 249
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṭarzumuz ṭarz-ı Ḥasendür naẓm ile bulduḳ kemāl
Ey Ḳabūlī gül gibi nāzük-edāmuz var bizüm

137. **biz:**
Gazel 250
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Āb u tābı derūnı germ itdi Biz de āteş gibi ḫurūş idelüm

138. **biz:**
Gazel 252
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

139. **biz:**
Gazel 252
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

140. **bizüm:**-*üm*
Gazel 252
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Añılmaz oldı bizüm eski derdümüz ḳaldı
Ġamı yeñileyelüm ʿışḳa tāze başlayalum

141. **biz:**
Gazel 253
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

O nāz iderse eger biz niyāza başlayalum
Żamīrümüz açalum keşf-i rāza başlayalum

142. **biz:**
Gazel 253
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz āteş-i ġam ile yanalum o yaḳılsun
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

143. **bizi:**-*i*
Gazel 254
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Nesīm-i ṣubḥ gibi ṣāġ esen ṣafā geldüñ
Ṣafā-yı ḫātır ile eyledüñ bizi ḫurrem

144. **biz:**
Gazel 260
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

145. **biz:**
Gazel 260
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

146. **biz:**
Gazel 260
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳabūlī ġayrı müdārāya çāremüz yoḳdur
O nāza hemān biz niyāza başlayalum

147. **biz:**
Gazel 261
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

O nāz iderse dilā biz niyāza başlayalum
O ġoncayı açalum keşf-i rāza başlayalum

148. **biz:**
Gazel 263
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

149. **bizi:**-*i*
Gazel 263
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

150. **biz:**
Gazel 264
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Kūyuñda geçersem yiridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm il geçdügi yerden

151. **biz:**
Gazel 268
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳabūlī biz ölürsek ġam degül künc-i melāmetde
O şāh-ı Ḫıżr-himmet tek hemān dünyāda ṣāġ olsun

152. **bize:**-*e*
Gazel 271
Mısra: **8**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Yanında ekle şürbe mecāl olmasa şehā

İtdürmesün bize ʿalef ü āb minnetin

153. **bizden:**-*den*
Gazel 284
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī ḳaçup ol gözleri āhū bizden
Düşmen-i segle revā mı ide ṣaḥrā seyrin

154. **bizümle:**-*üm, -le*
Gazel 287
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Tek bizümle başı rez duḫterinüñ ḫoş olsun
Ḫum-ı mey-ḫāne bugünden girü hep boş olsun

155. **bize:**-*e*
Gazel 291
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ġayra vefā cefā-yı sezāvār olup bize
Anı Ḳabūli bendeñe lāyıḳ görür misin

156. **bizden:**-*den*
Gazel 294
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḫaṭā itdüm recā-yı ʿafv u iḥsān eylerem sizden
Gel ey sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ kem bizden kerem sizden

157. **bizden:**-*den*
Gazel 294
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḫaṭā-nāme bir elde kelle-i bī-maġz bir elde
Seri teslīm bizden ḥāṣılı seyf ü ḳalem sizden

158. **bizi:**-*i*
Gazel 308
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Leclāc ise de lec iderüz naṭʿ-ı cihānda
Nādāna Ḳabūlī yeñilür ṣanma bizi sen

159. **bizi:**-*i*
Gazel 317
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bir gedā himmeti yegdür baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre bizi dağdaġadan

160. **bizi:**-*i*
Gazel 317
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Vāʿiẓüñ ḳavli Ḳabūlī bizi taġyīr itmez
Āb-ı pāke ne żarar laḳlaḳa-i ḳurbaġadan

161. **biz:**
Gazel 322
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bu sipihr-i bī-sütūnuñ biz de bir Ferhāduyuz
Her belā Ferhādına eksük degül bir Bī-sütūn

162. **bizüz:**-*üz*
Gazel 322
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Şerḥe gelmez şerḥalar açduḳ derūn-ı sīnede
Fenn-i ʿışḳ içre bizüz gūyā ki şerrāḥu'l-mütūn

163. **biz:**
Gazel 324
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Kendü inṣāfına ḳalursa
vefā ḳılmaz o yār
Biz Ḳabūlī bilürüz
ḫūblaruñ enṣāfın

164. **bizi:**-*i*
Gazel 334
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ġayra meyl itdi ḳoyup
ḳahpe zen-i dehr bizi
İʿtimād olmaz imiş dostlar
oynaşlara

165. **bize:**-*e*
Gazel 356
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Düşer luṭuf düşer be bizi
ḳahır ile öldürme
Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme
bize aʿdāyı güldürme

166. **bize:**-*e*
Gazel 356
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṭurursın bezmümüzden
ġayr ile varup otururs ın
Bize cevr eyleyüp ṭurma
ile luṭf idüp oturma

167. **bizi:**-*i*
Gazel 356
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Düşer luṭuf düşer be bizi
ḳahır ile öldürme
Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme
bize aʿdāyı güldürme

168. **biz:**
Gazel 357
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz mehterān-ı pīşrev-i
ʿışḳa uyalum
Vāʿiẓ de ṭablını çala
ṭursun ṣolaġına

169. **biz:**
Gazel 360
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ne emīrüz ne vezīrüz
ne şāh
Bende-i dergāh-ı İlāhuz
İlāh

170. **biz:**
Gazel 360
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz ne ḳabā vü ne ʿabā
isterüz
Tāc u külāh ehline tāc u
külāh

171. **biz:**
Gazel 364
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Terk eylesün aʿdāyile
daʿvāyı Ḳabūlī
Biz cānib-i ḫaṣmı idelüm
Ḥaḳḳa ḥavāle

172. **bize:**-*e*
Gazel 369
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Vaṣf itme bize ḫançer-i
dil-dārı Ḳabūlī
ʿĀşıḳlar arasında dil-āzārı
getürme

173. **bize:**-*e*
Gazel 371
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bir manṣıb-ı şerīf idi
kūyuñ gedālıġı
Tevcīh olındı ol bize
ḳayd-ı ḥayāt ile

174. **bize:**-*e*
Gazel 374
Mısra: **9**

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Didüm ey meh bize bir būse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

175. **bizi:**-*i*
Gazel 374
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Dehenüñden umaruz kim ḳıla bir būse naṣīb
Ol ki yoḳdan getürüpdür bizi bu varlıġa

176. **bize:**-*e*
Gazel 378
Mısra: **8**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdur ezelden
Ey ruḫları gül anı bize ḳatı uçurma

177. **biz:**
Gazel 382
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Yalıñuz biz degülüz bāde-perest
Bir nice kimse şerīküz ḳana

178. **bizi:**-*i*
Gazel 382
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizi kim dirdi ki mecnūn olavuz
Yazalar adumuzı dīvāne

179. **bize:**-*e*
Gazel 403
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Āfāḳı ditredürse nola āh-ı serdümüz
Ol meh bize ṣovuḳluḳ ider oldı dey gibi

180. **biz:**
Gazel 405
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Çıḳarma çarḫa cefāyile her gün āhumuzı
Hele nedür bilelüm biz de bir günāhumuzı

181. **biz:**
Gazel 405
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Recāyı ḳaṭʿ idelüm rūz-ı vaṣl-ı dil-berden
Ḳabūli biz bilürüz ṭāliʿ-i siyāhumuzı

182. **biz:**
Gazel 412
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Miṣāl-i ḳāleb-ı fersūde künc-i ġamda biz ḳalduḳ
Firāḳa döymeyüp arduñca çıḳdı cānumuz gitdi

183. **bizüm:**-*üm*
Gazel 412
Mısra: **5**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizüm ʿünvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

184. **bizüm:**-*üm*
Gazel 412
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizüm ʿünvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

185. **bize:**-*e*
Gazel 421
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Görüp ṣalındugın servüñ feżāda didi ḳadd-i yār
Bize öykünmek istersin bire yabanuñ alçaġı

186. **biz:**
Gazel 431
Mısra: **13**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz bu ebyāt-ı mülemmaʿla Ḳabūlī umaruz
Olavuz herkese ol şāha duʿāya dāʿī

187. **biz:**
Gazel 433
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Livā-yı fetḥi biz gün gibi çekdük ḳavm-i aʿdānuñ
ʿAceb mi ser-nigūn olsa meh-i nev gibi bayrağı

188. **bize:**-*e*
Gazel 438
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize besdür nigāruñ būy-ı mūyı
Sen ey misk ortadan götür ḳoḳuyı

189. **bizi:**-*i*
Gazel 450
Mısra: **3**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

İntiẓār ile nizār itme bizi öldürme
Sīne ṣandūḳasını mürde dile ḳabr itme

190. **biz:**
Gazel 459
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Mücellādur göñül mirʾātı meclā-yı ṣıfātuz biz
Küdüretden muṣaffāyuz tecellīgāh-ı ẕātuz biz

191. **biz:**
Gazel 459
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Mücellādur göñül mirʾātı meclā-yı ṣıfātuz biz
Küdüretden muṣaffāyuz tecellīgāh-ı ẕātuz biz

192. **biz:**
Gazel 459
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Hele ḳatʿ-ı ʿalāḳa eyledük ḫalḳuñ kibārından
Ne aṣḥāb-ı menāṣıbdan ne erbāb-ı cihātuz biz

193. **bize:**-*e*
Gazel 462
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bir selām ile niçün ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de elüñ gögsüñe ḳo

194. **bizüm:**-*üm*
Gazel 466
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bilmez dilümüz kimse bizüm bir bilümüz var
Başḳa bilimez illere uymaz dilümüz var

195. **bize:**-*e*
Gazel 469
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Cefā vü cevri bize döne döne itdi felek

Bizüm ne çekdügümüz
bilmez ol nesine gerek

196. **bizüm:**-*üm*
Gazel 469
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Cefā vü cevri bize döne döne itdi felek
Bizüm ne çekdügümüz
bilmez ol nesine gerek

197. **bize:**-*e*
Gazel 475
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize münkirdür aʿdā
tābiʿ-i emr-i Ḫudā olmaz
Hemīşe fiʿl-i münker
ḳılmadan ciddā cüdā
olmaz

198. **bizüm:**-*üm*
Gazel 481
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Dil-dāra kendü ḥālini
tafṣīle başladı
Aġyār bizüm işümüzi
mücmel eyledi

199. **bizümle:**-*üm, -le*
Gazel 489
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizümle yaḫşı dirse
yamān olur mı zamān
Zamāne yaḫşıya yaḫşı
durur yamāna yamān

200. **bize:**-*e*
Gazel 490
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize ne cāme vü ne tāc
gerek
Aña bir ehl-i iḥtiyāc gerek

201. **biz:**
Gazel 497
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Kūyuñda geçersem
yeridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm
il geçdigi yerden

202. **bizi:**-*i*
Gazel 503
Mısra: **2**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳaşlaruñ cūşa getürdi dil-i deryā-nefesi
Bezm-i ʿışḳ içre bizi ṭutdı balıḳ fırtınası

203. **bizi:**-*i*
Gazel 503
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bağladı yollarumuz
pīşrev-i muṭrıb-ı ʿışḳ
Girüde ḳodı bizi
naġmesinüñ bāz u pesi

204. **bizden:**-*den*
Gazel 515
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin

205. **biz:**
Kaside 4
Mısra: **110**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her dem kārı
Biz de tebdīl idelüm anı ki kār ola tamām

206. **bize:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **69**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Didiler var ise şāhā bize iḥsāna cevāz
Düşmenüñ başı kesilsün kim odur baḫşiş-i tām

207. **bize:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **72**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

İntiḳām almaġadur ḳaṣdumuz andan maḥżā
Ġayrı bir nesne gerekmez bize ey şāh-ı benām

208. **bize:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **106**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

İsterüz anı ki oldur ser-i defterdārān
Aḳçe başına bir eyler bize cebr ü iḳdām

209. **bize:**-*e*
Kaside 6
Mısra: **15**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Çoġ añdurur bize ol ʿālemi semīn-sittīn
Muḥaṣṣılı bu cihān oldı ʿālem-i diger

210. **bizden:**-*den*
Kaside 9
Mısra: **24**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Işıḳlar özge ʿāşıḳlardur anlar ṭurfe cānlardur
Gürūh-ı ʿāşıḳāna bizden ol cānāna ʿışḳ olsun

211. **bizümle:**-*üm, -le*
Kaside 9
Mısra: **27**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Erenler atalu oġulludur bizümle abdālān
Nefes oġlı olup söz ṣaḳlayan oġlāna ʿışḳ olsun

212. **bizi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā ʿaceb parlaḳ dede

213. **bizim:**-*im*
Kaside 10
Mısra: **26**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bir ser-ā-pā nā-münāsib ehl-i bidʿat bed-sirişt
Ḳuṭb-ı ʿālemdür aña nisbet bizim İsḥaḳ Dede

214. **bizi:**-*i*
Kaside 13
Mısra: **35**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḥāṣılı çıḳsa gözüñ görmeseñ ʿālemde bizi
Ya geberseñ yüzüñi görmesek ey kelb-i muḍil

215. **bize:**-*e*
Kıt'a 21
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Cihānda medḥ ü zemm ehline ancaḳ
Bize birdür anuñ reddi ḳabūli

216. **biz:**
Kıt'a 33
Mısra: **10**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Müft ü meccāna olmaz ise eger
İdelüm biz de nuḳre-āverlik

217. **bize:**-*e*
Mesnevi 4
Mısra: **60**

"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bilesiz herkesüñ maḳādīrini
Bize de virmemek neden birini

218. **bize:**-*e*
Mesnevi 4
Mısra: **109**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Böyle ḳalursa bize yir ḳalmaz
ʿİlmi ḫod kimse manḳıra almaz

219. **bize:**-*e*
Mesnevi 4
Mısra: **111**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize olan cezā be-ḥaḳḳ-ı Ḫudā
Kimseye olmamış durur ciddā

220. **bizden:**-*den*
Mesnevi 5
Mısra: **74**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bunda çoḳ herzeler yiye nā-ḥaḳ
Yine bizden şikāyet ide be-baḳ

221. **bize:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **38**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Didi olan sicillüñ ey ḥākim
Bize bir ṣūreti daḫı lāzım

222. **bize:**-*e*
Mesnevi 7
Mısra: **40**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Naẓar ḳılduḳda fermān-ı muṭāʿa
Bize lāzım olan semʿan ve ṭāʿa

223. **biz:**
Mesnevi 8
Mısra: **40**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ṭoldı nāmuñ cihāna eylik ile
Biz de olsaḳ nola içinde bile

224. **biz:**
Mesnevi 8
Mısra: **57**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz de rūşen çerāġuñuz olalum
Ḫūşe-çīnān-ı bāġuñuz olalum

225. **bize:**-*e*
Mesnevi 8
Mısra: **46**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Cemʿ olup bir yire yesār u yemīn
Bize bir maṭlab itdiler taʿyīn

226. **bize:**-*e*
Mesnevi 8
Mısra: **48**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Nāmı ol maṭlabuñ ḳażā-i Ḥamā
Bize telḫīṣ olınmış idi şehā

227. **bize:**-*e*
Mesnevi 8
Mısra: **54**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Çünki ol ḥaḳdan oldıñuz mānīʿ
Bize de birine oluñ şāfīʿ

228. **bize:**-*e*
Mesnevi 9

Mısra: **71**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Elüñden būse iḥsān it bize sen
Elüñle virdügüñdür saña ḳalan

229. **bizi:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **70**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Taṣadduḳ eyle laʿlüñ şerbetinden
Ḳonaḳla bizi ḥüsnüñ niʿmetinden

230. **bize:**-*e*
Mesnevi 10
Mısra: **19**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize hādī olalı ism-i İlāh
Vāṣıl-ı ḥażretüz bi-ḥamdi'llāh

231. **bizi:**-*i*
Müsemmen 1
Mısra: **22**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ayrılduḳ āh u vāh iderek āşnāyile
Ṣāġ u esen ḳalup bizi añsun duʿāyile

232. **bize:**-*e*
Şarkı 2
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳufl urmış laʿline bize açılmaz
Dilde şerḥ olunmaz müşkilüm vardur

233. **bize:**-*e*
Tahmis 5
Mısra: **6**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Enīs ü mūnis ü hem-rāh-ı dil ġamla melāl oldı
Nice dil olmasun ḥayrān u zār eydüñ bize bi'llah

234. **bize:**-*e*
Tahmis 5
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bize cevr ü cefādan ol perī ḫālī degül her gāh
Belā vü derd ü miḥnetdür dilümden olmadı āgāh

235. **biz:**
Tahmis 7
Mısra: **1**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz melāmet-dīde birḳaç deşt-i ġam-gerdīdeyüz
Kākül-i ḫam-der-ḫam-ı dil-ber gibi pīçīdeyüz

236. **biz:**
Tahmis 7
Mısra: **11**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz sipihr-i ʿilm ü faẕluz maʿrifetdür bedrümüz
Feyż alan gelsün beri bir ferde yoḳdur ġadrümüz

237. **biz:**
Tahmis 7
Mısra: **24**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Göz göz itdi cismümi dāġ-ı cefā urmaġ ile
Biz ki naḳş olduḳ Makālī ḫalḳa ḫalḳa dāġ ile

238. **bizden:**-*den*
Tahmis 8
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Ḳaçma bizden senüñle dilleşelüm
Niyedür nālişüñ beyān eyle

239. **bizi:**-*i*
Tahmis 9
Mısra: **23**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizi maḥrūm idüp yār ile hem-dem ḳılup aġyārı
Bu dehr-i bī-vefāda hem-dem-i aġyār idüp yāri

240. **biz:**
Tahmis 12
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biz fenā virdük senüñ olsun ʿamel ey müddeʿī
Ser-te-ser ġavġā-yı dehri al saña şimden girü

241. **bizi:**-*i*
Terci-bend 1
Mısra: **51**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Bizi şād eyledüñ ḳudūmuñla
Ḳomaduñ fürḳatüñle cānı ḥazīn

242. **bizi:**-*i*
Terci-bend 1
Mısra: **54**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Eyledüñ hecri vuṣlata tebdīl
İtmedüñ hecr ile bizi ġamgīn

bizden yaña:

1. **bizden yaña:**
Gazel 353
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bizim tarafa, bize doğru. II Âşıkların bulunduğu tarafa.

Yıllar durur ki ol peri bu yaña gelmedi
Bir gün ola mı yañıla bizden yaña gele

bize şorı ḥisāb olmaz diyen:

1. **bize şorı ḥisāb olmaz diyen:**
Gazel 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bize soru (ve) hesap sorulmaz diyen (kimse).

Dār-ı ʿuḳbāda bize şorı ḥisāb olmaz diyen
Eylemişdür var ise dünyāda cürm-i bī-ḥisāb

bizimçün:

1. **bizimçün:**
Kaside 4
Mısra: **108**
Bizim için.

İsterüz başa ḳaḳa başını defterdāruñ
Lāzım olmayanı eylerdi bizimçün ilzām

boġ:

1. **boġmaḳ:**-*maḳ*
Mesnevi 9
Mısra: **52**
Boğmak, bir canlıyı nefes almasını engelleyerek öldürmek.

Getür zülf-i kemendüñ boynuma ṭaḳ
Murād ise eger ʿuṣṣāḳı boġmaḳ

boġazı urġāna geçer:

1. **boġazı urġāna geçer:**-*er*
Gazel 513
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Boğazı urgana geçmek. II Âşığın sevgilinin saçlarında kendini asması. II Sevgilinin saçları uğruna âşığın kendi canından vazgeçmesi.

Çoḳ dolaşdı ḳatı dīvāne göñül kākülüñe
Ḳorḳarın boġazı bir gün urġāna geçer

boḳ yime:

1. **boḳ yime:**-*me*
Kaside 13
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Argo,**

Deyim
*B*k yemek: Yakışıksız iş yapmak.*

Bu naṣīḥat saña ʿālemde yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın boḳ yime var ḥaddüñi bil

boḳdan adamsın:

1. **boḳdan adamsın:**-*sın*
Kaside 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Argo**
*B*ktan adam, b*k gibi adam. II Kabûlî'nin ardından ileri geri konuşan kişi.*

Elüñe āyine al çehre-i nā-pāküñe baḳ
İşte bir boḳdan adamsın özüñi şöylece bil

boḳın yir:

1. **boḳın yir:**-*r*
Kaside 13
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Argo, Deyim**
*B*k yemek: Yakışıksız iş yapmak.*

Seni afyonı dükendikce boḳın yir dirler
Böyle naḳl itmiş eḥibbā ki ṣorarsañ nāḳil

bord:

1. **be-bord:**
Beyit 37
Mısra: **1**
Götürmek. II Hatırdan götürmek, unutturmak.

Ġam-ı cefā-yı ḫat-āverd k'an be-bord ez-yād
Baṭt-ı şarāb u ḫaṭ-ı sebze vü Ṣaṭṭ-ı Baġdād

bostān-ı ādābuñ şāḫsār-ı berg ü bārısın:

1. **bostān-ı ādābuñ şāḫsār-ı berg ü bārısın:** -*sın*
Gazel 266
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Edep bahçesinin meyve ve sebze ağacı. II Sevgili.

Dıraḫtistān-ı bāġ-ı ʿizzetüñ bostān-ı ādābuñ
Nihāl-i mīvedārı şāḫsār-ı berg ü bārısın

bostān-ı irem:

1. **bostān-ı irem:**
Gazel 203
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İrem bağı, cennet bahçesi.

Ey gönül ḳāmet-i Ṭūbāya irem mi ṣanduñ
Gülşen-i ʿālemi bostān-ı İrem mi ṣanduñ

bostānı seyr iderek:

1. **bostānı seyr iderek:**-*erek*
Gazel 182
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bostanı seyretmek. II Güzellere bakmak.

Ṣūfi gitdi didiler seyr iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi ol ortada yoḳ

boş olsun:

1. **boş olsun:**-*sun*
Gazel 287
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Boş olmak, içinde herhangi bir şey olmamak. II Sarhoş olmak.

Tek bizümle başı rez duḫterinüñ ḫoş olsun
Ḫum-ı mey-ḫāne bugünden girü hep boş olsun

boşa boşa:

1. **boşa boşa:**
Gazel 389
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Boşu boşuna, gereksiz yere.

Zen-i dünyā ṭolu bir cāma beñzer
Naẓar ḳılma Ḳabūlī boşa boşa

boy:

1. **boyı:**-*ı*
Gazel 361
Mısra: **8**
Boy, endam. II Sevgilinin boyu.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

2. **boyı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **80**
Boy, endam. II Sevgilinin boyu.

Gülistān-ı vefādur bāġ-ı rūyı
Boyı şimşād-ı bustān-ı nigūyī

boy çekdi:

1. **boy çekdi:**-*di*
Gazel 427
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Boyu çekmek, kısalmak.

Ṭañ mı pest olsa naẓarda serv-i bālā-yı çemen
Ḳadd-i yāre uymadı başḳa başına çekdi boy

boyı servüm:

1. **boyı servüm:**-*üm*
Gazel 33
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Boyu servi ağacı gibi olan (sevgili).

Ey boyı servüm ṭutınca dāmenüñ
Çıḳdı çeşminden Ḳabūlīnüñ Meriç

2. **boyı servüm:**-*üm*
Gazel 185
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Servi boylu (sevgili).

Çaġladup seyl-i sirişkin aḳıdan yollaruña
Dīdeler ey boyı servüm ḳatı çaġlañ ancaḳ

boyı servüñ pāyına:

1. **boyı servüñ pāyına:**-*n, -a*
Gazel 197
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Servi boylunun (sevgilinin) ayağı.

Ol boyı servüñ dilā pāyına yüzler sürmege
Rāh-ı ʿışḳ içre vücūduñ ḫāksār olmaḳ gerek

boynı urılsun:

1. **boynı urılsun:**-*ıl, -sun*
Gazel 390
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boynunu vurmak: Başını keserek öldürmek.

Üftāde geçermiş ḫaṭuña boynı urılsun
Rīş-i çemene ḳıldı biraz ḫande benefşe

boynuña kefen ṭakdı:

1. **boynuña kefen ṭakdı:**-*dı*
Gazel 428
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Boynuna kefen takmak: Can almak, öldürmek.

Aġardı ḫaṭṭuñ ey dil kesreti terk eyle vaḥdet ḳıl
Gözüñ aç boynuña dest-i ecel geldi kefen ṭakdı

boyun:

1. **boynum:**-*um*
Gazel 67
Mısra: **4**
Vücudun omuz ile kafa arasında kalan kısmı, boyun. II Âşığın sevgili uğruna feda ettiği boynu.

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi boynum var kefīlüm var

2. **boynuñ:**-*uñ*
Kaside 13
Mısra: **32**
Vücudun omuz ile kafa arasında kalan kısmı, boyun.

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri boynuñ gibi irkenden üzil

boyuñca:

1. **boyuñca:**
Beyit 148
Mısra: **2**
Boyuna uygun olarak. II Baştan ayağı, tamamen.

Key luṭf idi geysek bir ḳaftānuñı sulṭānum
Boyuñca geyüp ṭurın iḥsānuñı sulṭānum

boyuñca ḳuyuyı ḳazmışsın:

1. **boyuñca ḳuyuyı ḳazmışsın:**-*mış, -sın*
Gazel 438
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Boyu kadar kuyu kazmak. II Sevgilinin kuyuya benzeyen çene çukurunun âşığın boyuyla aynı seviyede olması, sevgilinin çene çukurunun derin olması ve âşığın buradan çıkamaması. II Âşığın sevgilinin çene çukuruna tutulması ve sürekli onu düşünmesi.

Zenaḫdānına düşdüñ yārüñ āḫir
Dilā boyuñca ḳazmışsın ḳuyuyı

boz:

1. **bozar:**-*ar*
Gazel 118
Mısra: **1**
İyi ve düzenli bir duruma son vermek, değiştirip kötüleştirmek, ifsat etmek, ihlal etmek, talan etmek.

Fenā bezmin gelüp her kim yazar evvel bozar āḫir
Ecel peymānesin her kim içer evvel göçer āḫir

2. **bozmaz:**-*maz*
Gazel 399
Mısra: **14**
İyi ve düzenli bir duruma son vermek, değiştirip kötüleştirmek, ifsat etmek, ihlal etmek, talan etmek.

ʿAḳla ṣıġar mı muʿciz-i naẓm-ı kelām-ı Ḥaḳ
Bozmaz mı ḳavl-i ehl-i dirāyet dirāyeti

bozıl:

1. **bozılmaz:**-*maz*
Gazel 202
Mısra: **7**
Bozulmak, işe yaramaz hâle gelmek. II Paranın bozulması. II Sevgilinin âşığa karşı fikrini değiştirmesi.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

bozul:

1. **bozulsa:**-*sa*
Gazel 362
Mısra: **1**
Bozulmak. II Kilidi açılmak, mührü bozulmak.

Bozulsa küpüñ mühri yine müller açılsa
Eyyām-ı bahār olsa ḳaranfüller açılsa

bozulan işleri yapar:

1. **bozulan işleri yapar:**-*ar*
Mesnevi 15
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Bozulan işleri yapmak, işleri düzeltmek.

Nola ger olsa muʿteber aḳçe
Bozulan işleri yapar akçe

bölük aġasıdur:

1. **bölük ağasıdur:**-*dur*
Gazel 89
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bölük ağası. II Gazel.

Bölük bölük ġazeller cā-be-cā bölük aġasıdur
Suṭūr-ı şiʿri bölük ḫalḳı her ḫalḳı sipāhīdür

bölük bölük:

1. **bölük bölük:**
Gazel 89
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bölünmüş gruplar hâlinde, parça parça.

Bölük bölük ġazeller cā-be-cā bölük aġasıdur
Suṭūr-ı şiʿri bölük ḫalḳı her ḫalḳı sipāhīdür

bölük ḫalḳı:

1. **bölük ḫalḳı:**
Gazel 89
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bölünmüş halk, bölük, kısım.

Bölük bölük ġazeller cā-be-cā bölük aġasıdur
Suṭūr-ı şiʿri bölük ḫalḳı her ḫalḳı sipāhīdür

bölün:

1. **bölünmeden:**-*meden*
Mesnevi 4
Mısra: **96**
Bölünmek, parçalanmak, ayrılmak.

Eski derd üzre yeñisi geldi
Köhne vü nev bölünmeden ḳaldı

böyle:

1. **böyle:**
Diğer 2
Mısra: **15**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ẓālim-i bī-dād imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ cellād imişsin böyle bilmezdüm seni

2. **böyle:**
Diğer 2
Mısra: **16**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ẓālim-i bī-dād imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ cellād imişsin böyle bilmezdüm seni

3. **böyle:**
Diğer 2
Mısra: **33**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Cevri çoḳ ġaddār imişsin böyle bilmezdüm seni
Mihri yoḳ ʿayyār imişsin böyle bilmezdüm seni

4. **böyle:**
Diğer 2
Mısra: **34**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Cevri çoḳ ġaddār imişsin böyle bilmezdüm seni
Mihri yoḳ ʿayyār imişsin böyle bilmezdüm seni

5. **böyle:**
Diğer 2
Mısra: **47**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Düşmen-i pür-kīn imişsin böyle bilmezdüm seni
Ḫaşm-ı bī-temkīn imişsin böyle bilmezdüm seni

6. **böyle:**
Diğer 2
Mısra: **48**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu

şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Düşmen-i pür-kīn imişsin böyle bilmezdüm seni
Ḫaşm-ı bī-temkīn imişsin böyle bilmezdüm seni

7. **böyle:**
Diğer 2
Mısra: **63**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Żulmi çoḳ mekkār imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni

8. **böyle:**
Diğer 2
Mısra: **64**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Żulmi çoḳ mekkār imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni

9. **böyle:**
Diğer 2
Mısra: **79**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Çarḫ-ı merdüm-ḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni
ʿAksine devvār imişsin böyle bilmezdüm seni

10. **böyle:**
Diğer 2
Mısra: **80**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Çarḫ-ı merdüm-ḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni
ʿAksine devvār imişsin böyle bilmezdüm seni

11. **böyle:**
Gazel 29
Mısra: **6**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Yüzin gördükde cānā cān virürken üstine herkes
Nedendür ḫançerüñ böyle dil-āzār olmaġa bāʿiş

12. **böyle:**
Gazel 54
Mısra: **8**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Şimdilik aʿdāyile ʿālemdesüz ʿālem sizüñ
Ḥal-i ʿālem böyle ḳalmaz bu zamāndur dostlar

13. **böyle:**
Gazel 75
Mısra: **6**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Geçer eyyām-ı ḥüsnüñ āyende
Böyle ḳalmaz ṣaḳın zamān dil-ber

14. **böyle:**
Gazel 104
Mısra: **2**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Şeref-i nāmuñ ile bulmasa ʿünvān defter
Böyle taḥṣīl idemezdi şeref ü şān defter

15. **böyledür:**-*dür*
Gazel 117
Mısra: **1**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Bār-ı belāyı biz çekerüz kār böyledür
Īmān ezelden öyledür iḳrār böyledür

16. **böyledür:**-*dür*
Gazel 117
Mısra: **2**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Bār-ı belāyı biz çekerüz kār böyledür
Īmān ezelden öyledür iḳrār böyledür

17. **böyledür:**-*dür*
Gazel 117
Mısra: **4**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Her bārı götürür diyü ʿuşşāḳa cevr ider
Dil-dāruñ işi ʿāşıḳa her bār böyledür

18. **böyledür:**-*dür*
Gazel 117
Mısra: **6**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Yaḳdı ümīd-i vuṣlat ile nār-ı ġam dili
Şevḳ-ı cinān u ḳāʿide-i nār böyledür

19. **böyledür:**-*dür*
Gazel 117
Mısra: **8**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Vir naḳd-i cān-ı pāki metāʿ-ı maḥabbete
Dükkān-ı şehr-i ʿışḳda bāzār böyledür

20. **böyledür:**-*dür*
Gazel 117
Mısra: **10**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Her nesnenüñ birer sebebi var Ḳabūliyā
Bu kārgāh içinde ne kim var böyledür

21. **böyle:**
Gazel 121
Mısra: **5**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

22. **böyledür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **6**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

23. **böyle:**
Gazel 138
Mısra: **8**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Dilde yaḳdum maḥabbeti nārın
Böyle nārin nigārı kim sevmez

24. **böyle:**
Gazel 141
Mısra: **4**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Aġlamaḳdan ḳızarup dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle bir pāk güher ḫāk-i Yemenden çıḳmaz

25. **böyle:**
Gazel 154
Mısra: **6**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Eyü olmadı ḳaldı zaḫm-ı tīġuñ tende bilmezsin
Eger böyle ḳalursa bilmiş ol soñı eyü olmaz

26. **böyle:**
Gazel 170
Mısra: **8**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Kaʿbe añılsa ʿāşıḳ kūy-ı ḥabībe varur
Böyle gerekdür işte ʿālemde ḥacca varış

27. **böyle:**
Gazel 175
Mısra: **2**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Geh ḫażīżi evc ider gāhī felek evci ḫażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

28. **böyle:**
Gazel 206
Mısra: **8**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Miyān-ı nāzüküñ mūdur dimişler
Bulunmaz böyle bir maʿnā-yı nāzük

29. **böyle:**
Gazel 282
Mısra: **10**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Yād-ı zülf-i yār ile her şeb Ḳabūlī bilmezem
Böyle bir endīşe-i dūr u dırāz itmek neden

30. **böyle:**
Gazel 291
Mısra: **6**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ṭolu ḳabaḳ ḳucaḳda ayaḳ elde pür-ʿaraḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

31. **böyle:**
Gazel 295
Mısra: **8**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Abdāl-ı Kerbelā gibi ser-pā bürehneyem
ʿĀşıḳ yoluñda böyle gerekmez mi yā Ḥüseyn

32. **böyle:**
Gazel 306
Mısra: **1**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Böyle güç yirde binā baġlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

33. **böyle:**
Gazel 306
Mısra: **6**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Her yire bī-hūde pervāz eylemez şeh-bāz olan
Böyle yirlerde şikār alur mı ṣayyād olmayan

34. **böyle:**
Gazel 332
Mısra: **10**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu

şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv
Ġaflet itme bir daḫı düşmez Ḳabūlī böyle av

35. **böyle:**
Gazel 366
Mısra: **8**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ḥasret-i laʿlüñ ile dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle reng olmadı ey ḫ∨āce Yemenden gelene

36. **böyle:**
Gazel 375
Mısra: **1**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ḫār-ı ġamuñla ey gül dil murġı zār böyle
Her yirde ḫār elinden her murġ-zār böyle

37. **böyle:**
Gazel 375
Mısra: **2**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ḫār-ı ġamuñla ey gül dil murġı zār böyle
Her yirde ḫār elinden her murġ-zār böyle

38. **böyle:**
Gazel 375
Mısra: **4**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Yār-ı dürūġ-vaʿde ḳılmaz ḳarār ʿahde
ʿAhd öyle yār öyle ḳavl ü ḳarār böyle

39. **böyle:**
Gazel 375
Mısra: **6**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Kār itdi cism-i zāra nār-ı maḥabbet-i yār
Cism-i nizār böyle yār öyle kār böyle

40. **böyle:**
Gazel 375
Mısra: **6**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Kār itdi cism-i zāra nār-ı maḥabbet-i yār
Cism-i nizār böyle yār öyle kār böyle

41. **böyle:**
Gazel 375
Mısra: **8**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

42. **böyle:**
Gazel 375
Mısra: **8**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

43. **böyle:**
Gazel 375
Mısra: **10**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ṭutdı cihānı gerçi feryāduñ ey Ḳabūlī
Bir sen degülsin ancaḳ iñler hezār böyle

44. **böyle:**
Gazel 376
Mısra: **1**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Bir sen degülsin ey dil giryān u zār böyle
Her-cāyi yār elinden her bir diyār böyle

45. **böyle:**
Gazel 376
Mısra: **2**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Bir sen degülsin ey dil giryān u zār böyle
Her-cāyi yār elinden her bir diyār böyle

46. **böyle:**
Gazel 376
Mısra: **4**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

47. **böyle:**
Gazel 376
Mısra: **4**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

48. **böyle:**
Gazel 376
Mısra: **6**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Bir cevher idi göñlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

49. **böyle:**
Gazel 376
Mısra: **8**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ṣaḥn-ı ṣafā-yı gülşen bāġ-ı bihişt olurdı
Ḳalaydı bir ḳarāra faṣl-ı bahār böyle

50. **böyle:**
Gazel 376
Mısra: **10**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ṭūfān-ı eşk-i çeşmüñ ġarḳ-āb ider cihānı
Aġlarsañ ey Ḳabūlī leyl ü nehār böyle

51. **böyle:**
Gazel 385
Mısra: **13**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

52. **böyle:**
Gazel 385
Mısra: **14**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

53. **böyle:**
Gazel 435
Mısra: **10**
Bunun gibi olan,

buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ya şehler nāmına dimek gerek eşʿār yā dil-ber
Ḳabūlī böyle işʿār eyledi Firdevsi-i Ṭūsī

54. **böyledür:**-*dür*
Gazel 439
Mısra: **10**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Her ne virse girü burnuñdan getürür rūzgār
Ey Ḳabūlī Zāl-i dehrüñ böyledür ḳonuḳlıġı

55. **böyle:**
Gazel 479
Mısra: **6**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Būse-i laʿlüñ temennāsındadur cānā göñül
Saña böyle bī-te'emmül söyleden müldür beni

56. **böyle:**
Kaside 2
Mısra: **31**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Böyle bir devre ḳadem basmaya bu devr içre
Çoḳ zamān devr ide bu devri bulınca devrān

57. **böyle:**
Kaside 4
Mısra: **24**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ḳarışup māle vü ʿummāle ḳarışdurdı ḳulı
Ortalıḳ çoḳ ḳarışur böyle geçerse eyyām

58. **böyle:**
Kaside 4
Mısra: **85**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Emr-i Ḥaḳ böyle imiş ḥaḳḳını icrā eyleñ
Gitsün ol çünki o gitmekle gelür ḫalḳa niẓām

59. **böyle:**
Kaside 4
Mısra: **142**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Nīk ü bed her ne ise oldı vü bitdi ammā
Böyle ẓann itmez idi anı şehenşāh-ı hümām

60. **böyledür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **118**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ḫvār olur fāsid olan ḫāyib olur ḫāyin olan
Böyledür ḥükm-i Ḫudāvend ü ʿAlīm ü ʿAllām

61. **böyledür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **140**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Çoḳ mıdur bunca fütūḥāta bu deñli teʾsīr
Böyledür resm-i ṭılısmāt-ı vücūd-ı ressām

62. **böyle:**
Kaside 5
Mısra: **62**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu

şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ṭumanis-nām u kūh-endām gerdūn-saḳf āhendür
Bulunmaz böyle bir ḳalʿa aransa rubʿı dünyānuñ

63. **böyle:**
Kaside 11
Mısra: **20**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Yidürürler içürürler ḳonuġı mālını yirler
Ḫudādan ġam yimezler böyle nāḳış yirlerin gördüm

64. **böyle:**
Kaside 12
Mısra: **13**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Gelmemişdür böyle bir ʿifrīt-sīret ḫar-ṣıfat
Devr-i Deccāla gelince tā zamān-ı ʿĪsden

65. **böyle:**
Kaside 13
Mısra: **20**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Seni afyonı dükendikce boḳın yir dirler
Böyle naḳl itmiş eḥibbā ki ṣorarsañ nāḳil

66. **böyle:**
Kaside 14
Mısra: **12**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Olmasa maṣlaḥat-güẕār altun
Böyle olmazdı sikkedār altun

67. **böyle:**
Mesnevi 4
Mısra: **109**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Böyle ḳalursa bize yir ḳalmaz
ʿİlmi ḫod kimse manḳıra almaz

68. **böyle:**
Mesnevi 5
Mısra: **78**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Zer ü sīmüñ vücūdı vü ʿademi
Bir olan böyle nā-sezā ide mi

69. **böyle:**
Mesnevi 5
Mısra: **80**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Emr iderken çü ḥażret-i paşa
Bir ḳulı böyle ide mi ḥāşā

70. **böyle:**
Mesnevi 5
Mısra: **90**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ṭoğrunuñ reddine ola bāʿiṣ
K'ola bir böyle ḫādiṣe ḥādiṣ

71. **böyledür:**-*dür*
Mesnevi 5
Mısra: **114**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Başıdur her biri felāsifenüñ

Böyledür ʿādeti bu ṭāyifenüñ

72. **böyle:**
Mesnevi 6
Mısra: **13**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Böyle gördük bu ḳıṣṣa vāḳiʿdür
Ḥaḳ budur şerʿ ḥaḳḳa tābiʿdür

73. **böyle:**
Mesnevi 8
Mısra: **15**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Ol ki hem-nāmı böyle serverdür
Luṭfı anuñla da müyesserdür

74. **böyle:**
Mesnevi 8
Mısra: **64**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Diyelüm ey Müheymin ü Müteʿāl
Böyle bir server-i sütūde-ḫiṣāl

75. **böyle:**
Terci-bend 4
Mısra: **52**
Bunun gibi olan, buna benzer, bu türlü, bu şekilde, bu tarzda ve sıfatta bulunan.

Baş aġrıdur kelāmuñ eger bī-meʾāl iseñ
Gel sen de böyle mālik-i māl ü menāl iseñ

böyle bir maḥal:

1. **böyle bir maḥal:**
Gazel 359
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Böyle bir yer. II Muhammed Şah'ın huzuru, makamı.

Düşdükce Ḳabūlīyi luṭf eyle götür yirden
Bir böyle maḥal düşmez her gāhi Meḥemmed Şāh

böylece bir üslūb:

1. **böylece bir üslūb:**
Gazel 161
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Böyle bir tarz. II Sevgilinin tarzı, üslubu. II Kabûlî'nin şiir üslubu.

Beni öldürdi bir üslūbı levendāne güzel
Ey Ḳabūlī daḫı bir böylece üslūb olmaz

böyl'ol:

1. **böyl'olur:**-*ur*
Şarkı 1
Mısra: **2**
Böyle olmak, bu şekilde olmak.

Söz güherdür eyü yatlu
Diyegör göñül böyl'olur

2. **böyl'olur:**-*ur*
Şarkı 1
Mısra: **4**
Böyle olmak, bu şekilde olmak.

Ne gelürse acı ṭatlu
Yiyegör göñül böyl'olur

3. **böyl'olur:**-*ur*
Şarkı 1
Mısra: **8**
Böyle olmak, bu şekilde olmak.

Günine göre kürkini
Geyegör göñül böyl'olur

4. **böyl'olur:**-*ur*
Şarkı 1
Mısra: **12**
Böyle olmak, bu şekilde olmak.

Naṣībüñ saña gelince
Küyegör göñül böyl'olur

5. **böyl'olur:**-*ur*
Şarkı 1
Mısra: **16**
Böyle olmak, bu şekilde olmak.

Her şey' Ḥaḳḳuñ maẓharıdur
Ṭuyagör göñül böyl'olur

6. **böyl'olur:**-*ur*
Şarkı 1
Mısra: **20**
Böyle olmak, bu şekilde olmak.

Öñüñce gidene sen de
Uyagör göñül böyl'olur

7. **böyl'olur:**-*ur*
Şarkı 1
Mısra: **24**
Böyle olmak, bu şekilde olmak.

Pīrler naẓarına postuñ
Yayagör göñül böyl'olur

8. **böyl'olur:**-*ur*
Şarkı 1
Mısra: **28**
Böyle olmak, bu şekilde olmak.

Dost yolunda cān u başa
Ḳıyagör göñül böyl'olur

bre:

1. **bre:**
Gazel 307
Mısra: **11**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

A bre ʿaḳl alıcı yüze gülici
Bire göñüller idici tālān

bu:

1. **bu:**
Beyit 3
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Tīġ-i ġam-ı maḥabbet ile yāre yāreyem
Ṣāyed ki bu bahāne ile yāre yarayam

2. **bu:**
Beyit 26
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Bizi āḫir helāk ider bu firāḳ
Ke'l-firāḳi mehāliku'l-ʿuṣṣāḳ

3. **bu:**
Beyit 63
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Cümle cemʿ itmez idi ḫūbların bu ʿaṣruñ
Ḳuvvet-i ḳāhiresi olmasa ṣehd-i Mıṣruñ

4. **bu:**
Beyit 102
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Dīde müstaġraḳ idi ḥasret-i laʿlüñle deme
Süreyüz merdümini çoḳ şükür olsun bu deme

5. **bu:**
Beyit 125
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Uṣūl-i ʿışḳı ıṣlāḥ itmez īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ıṣlāḥ

6. **bu:**
Beyit 133
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Emīn olma bu dehrüñ tünd-bād-ı bī-amānından
Gül-i sīb-i bahārın ḳurtar āsīb-i ḫazānından

7. **bu:**
Beyit 139
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Fehm ider bu kelāmı düşmen ü dost
Eski düşmen kişiye olmaz dost

8. **bu:**
Beyit 140
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Tātār Ḫān ise bu şeh-i kāmyābdur
İslām Ḫān Girāy ise bu āftābdur

9. **bu:**
Beyit 140
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Tātār Ḫān ise bu şeh-i kāmyābdur
İslām Ḫān Girāy ise bu āftābdur

10. **bu:**
Beyit 141
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Sulṭān-ı Rūma Tātār olsa ʿaceb mi ḫuddām
İslām Ḫān-ı Tātār bu pādşāh-ı ʿālem

11. **bu:**
Beyit 216
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Dil-ber nice būseyle ider ʿāşıḳı iḥyā
Bir būse ucından ölüyor bu dil-i şeydā

12. **bu:**
Beyit 237
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Cihān cāy-ı tefekkür bu felek bir dār-ı ḥayretdür
Eṣāṣ-ı ʿömrini herkes ṣanur māl-ı ġanīmetdür

13. **bu:**
Beyit 244
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫadeng-i āhumuz ilmez geçer bu ṭāḳ-ı mīnādan
Naẓīri yoḳ durur ey ḳaşı ya geçgindür aʿlādan

14. **bu:**
Beyit 273
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

15. **bu:**
Diğer 1
Mısra: **21**
"Bu" işaret sıfatı.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet güşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet küçesinüñ mesned-nişīni zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

16. **bu:**
Diğer 1
Mısra: **36**
"Bu" işaret sıfatı.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

17. **bu:**
Diğer 1
Mısra: **40**
"Bu" işaret sıfatı.

Elā ey nükte-pervāz-ı suḫanver
Bu nām olsa o nāme ile perver

18. **bu:**
Diğer 1
Mısra: **51**
"Bu" işaret sıfatı.

Çünki hātıf-ı ġayb ve lā-raybdan bu işāret vāḳiʿ oldı ol şevḳden ẕerrevār raḳṣa girüp
Şevḳle destüme alup ḫāme

19. **bu:**
Diğer 1
Mısra: **60**
"Bu" işaret sıfatı.

Her belā vü taʿabdan ola emīn
Ammā bu nāmeye müṭālaʿa ḳılan erbāb-ı kemāl ü aṣḥāb-ı maḳālden recā-yı vāṣıḳ u ümīd-i ṣādıḳ oldur

20. **bu:**
Diğer 2
Mısra: **32**
"Bu" işaret sıfatı.

Öldi gitdi ḥāṣılı ḳomadı elden ġayreti
Görmedük işitmedük bu ana dek bu ḥāleti

21. **bu:**
Diğer 2
Mısra: **35**
"Bu" işaret sıfatı.

Ey felek bu meclisüñ sāz u nevāsın neyledüñ
Ṣoḥbeti bozduñ şarāb-ı dil-güşāsın neyledüñ

22. **bu:**
Diğer 2
Mısra: **62**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳıṣṣa-i Yūsuf gibi añdıḳca iḫvān aġlasun
Aġlasun kan aġlasun bu çeşm-i giryān aġlasun

23. **bu:**
Diğer 2
Mısra: **73**
"Bu" işaret sıfatı.

Rūḥ-ı merḥūma duʿā ḳılsun bu naẓmı oḳuyan
Üẕkürū emvātükümden ḳıṣṣayı alur alan

24. **bu:**
Gazel 1
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

Ġaraż būs u kenār itmekdür āh u zār-ı ʿāşıḳdan
Muṣarraḥdur bu maʿnālar kifāyet añlama cānā

25. **bu:**
Gazel 5
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Cefā vü cevr ile ḳırdı geçürdi ḳullarını
Meger bu pādşeh-i ḥüsn olana ʿādet ola

26. **bu:**
Gazel 15
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

Ṭaşlarla dögünürsün sīneler çāk eyleyüp
Ey göñül bilseñ neden cūlar gibi bu ıżṭırāb

27. **bu:**
Gazel 16
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Efendi zümre-i ʿuşşāḳ ḳullaruñdur hep
Velī bu şarṭ ile kim lā-yubāʿ u lā-yūheb

28. **bu:**
Gazel 16
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Miṯāl-i nār-ı cehennemdür āteş-i ḥasret
Yaḳardı Bū Lehebi ṭursa ḥaşre dek bu leheb

29. **bu:**
Gazel 18
Mısra: **16**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳabūli derdüñe dermānı yārdan iste
Marīż-i ʿışḳa devā yazmamış bu fende ṭabīb

30. **bu:**
Gazel 22

Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Aç gözüñi Ḳabūlī devlet ḳapuya geldi
Gel bu ḳapuda sen de eyle duʿā-yı devlet

31. **bu:**
Gazel 26
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳamu ẕātuñ ʿaksi durur münʿakis
Bu āyīne içre görinen ṣıfāt

32. **bu:**
Gazel 26
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Dem-ā-dem üç oġul getürmekdedür
Nüh ābāyile çün bu çār ümmehāt

33. **bu:**
Gazel 29
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳabūlīveş ġamuñdan herkesüñ ḳalbinde bir hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ derdi hem-vār olmaġa bāʿiṣ

34. **bu:**
Gazel 36
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Uṣūl-i ʿışḳı ıṣlāḥ itmez īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ıṣlāḥ

35. **bu:**
Gazel 50
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

Ey ṭabīb-i cān u dil var ise bir çāreñ yitiş
Künc-i miḥnetde yatur gel bu dil-i bīmārı gör

36. **bu:**
Gazel 51
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

Her ne cefā olursa revādur Ḳabūliye
Yitmez mi bu günāh aña kim müstaḳīmdür

37. **bu:**
Gazel 52
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Gel bu şeb būseye ʿahd eyledügüñ döndürme
O daḫı dün gice meclisdeki peymāna döner

38. **bu:**
Gazel 53
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Ol ebrūlar berāt-ı ḥüsnüñüñ ṭuġrā-keşānıdur
Bu ʿünvān ile añılmaḳ begüm devlet nişānıdur

39. **bu:**
Gazel 53
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Lebüñ ẕikr eyleyen ölmez ṣaçuñ fikr eyleyen yitmez
Ol āb-ı zindegānīdür bu ʿömr-i cāvidānīdür

40. **bu:**
Gazel 54
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Şimdilik aʿdāyile ʿālemdesüz ʿālem sizüñ
Ḥal-i ʿālem böyle ḳalmaz bu zamāndur dostlar

41. **bu:**
Gazel 63
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫayālāta düşüp çıḳma Ḳabūlī sımṭ-ı maʿnīden
Bu bir ṭarz-ı ḥasendür ḥāṣılı nāzük edā yegdür

42. **bu:**
Gazel 71
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu felek kim ādemi
Yaʿḳūbveş nālān ider
Geh döner Yūsuf gibi
Mıṣr ehline sulṭān ider

43. **bu:**
Gazel 71
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Ey Ḳabūlī ḳahr-ı Ḥaḳ müstelzim-i elṭāfdur
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bu nükteyi iẕʿān ider

44. **bu:**
Gazel 74
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Nedür o kūy u o dil-ber nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül nedür o bülbüller

45. **bu:**
Gazel 74
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Nedür bu medḥ ü sitāyiş Ḳabūli her sözüñi
Semend-i ṭabʿa nedür çaḳ bu deñlü ögdüller

46. **bu:**
Gazel 75
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

İle luṭf u mürüvvetüñ mebẕūl
Bize mi bu cefā hemān dil-ber

47. **bu:**
Gazel 76
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Ṣaçuñ fikriyle zencīr-i cünūn eglencem olmışdur
Bu sevdāyile eṣnāf-ı fünūn eglencem olmışdur

48. **bu:**
Gazel 76
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Ṣafā-yı lezzet-i laʿl-i lebüñ gitmez dehānumdan
Bu şevḳ ile şarāb-ı laʿlgūn eglencem olmışdur

49. **bu:**
Gazel 79
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu gülşende bir gül ġamıyla Ḳabūlī
Dil ü sīne pür-ḫār u pür-ḫārḫār

50. **bu:**
Gazel 80
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Nice ṣıḥḥāt bulur ādem bu fenā dārında
ʿĀḳıbet cāmesini arḳaña virmez düreḳor

51. **bu:**
Gazel 108
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Dilā bezm-i viṣāl-i yāre dāḫil olmadur ḳaṣdum
Tamām oldı bu cānib anuñ iḳrārına ḳalmışdur

52. **bu:**
Gazel 117
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Her nesnenüñ birer sebebi var Ḳabūliyā
Bu kārgāh içinde ne kim var böyledür

53. **bu:**
Gazel 120
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu gülşende dilā niçe gül ü nergis türāb olur
Felekdür bu nice merdüñ yüzin gözin yire sürter

54. **bu:**
Gazel 120
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu gülşende dilā niçe gül ü nergis türāb olur
Felekdür bu nice merdüñ yüzin gözin yire sürter

55. **bu:**
Gazel 123
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Ṣafāyıla geçer ʿömrüñ kemāl ehline raġbet ḳıl
Taṣavvur bu ṭarīḳa mühtedīdür ʿaḳl cāzimdür

56. **bu:**
Gazel 127
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Şehā ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür ġayrdan bendeñ
Hemān luṭf-ı Ḥaḳ ile bu Ḳabūlī saña ḳalmışdur

57. **bu:**
Gazel 134
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Biz bu bāzār-ı fenā dellālına aldanmazuz
Ḫ∨āce-i dünyā-yı dūnuñ mālına aldanmazuz

58. **bu:**
Gazel 135
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Nār-ı ġam-ı maḥabbet kār itdi cāna ġāyet
Ey şāh-ı bī-ʿināyet ʿāşıḳ bu kāra döymez

59. **bu:**
Gazel 135
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Cism-i nizār-ı zārum ber-bād ḳıldı āhum
Hīç nesne ey Ḳabūlī bu rūzgāra döymez

60. **budur:**-*dur*
Gazel 158
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Saña ʿāşıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿẕūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

61. **bu:**
Gazel 159
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

62. **bu:**
Gazel 163
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu dār-ı fenāda kāşif-i rāz
Manṣūr ise de muẓaffer olmaz

63. **bu:**
Gazel 170
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Depretdüñ esb-i nāzı ḳopdı bu dil yirinden
Ey şeh-süvārum olmaz bundan eyü ḳoparış

64. **bundan:**-*n, -dan*
Gazel 170
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Depretdüñ esb-i nāzı ḳopdı bu dil yirinden
Ey şeh-süvārum olmaz bundan eyü ḳoparış

65. **budur:**-*dur*
Gazel 175
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Dāne-i ḫāl-i ruḫuñla murġ-ı dil ṣayd itmege

Ḳara zülfüñ aġ imiş budur müsemmā bi’n-naḳīż

66. **bu:**
Gazel 178
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Cihānda bir nefes şād itmeyüp bu cān-ı ġamnāki
Dil-i nā-şādumı dāyim ḳasāvet eyleyen ṭāliʿ

67. **bu:**
Gazel 186
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Dehen-i dil-bere var dime dilā
Bu sözi söyleme var yoḳ bu yoḳ

68. **bu:**
Gazel 194
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Her ne deñlü āh u zār eylerseñ ol gül ey hezār
Gūş ḳılmaz şīvenüñ aṣlı nedür bu şīvenüñ

69. **bu:**
Gazel 198
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ḫāristān-ı ʿālemde ḳatı dil-teng idük ammā
Yüzüñ gördük açılduḳ āşnāya rūşenā geldüñ

70. **budur:**-*dur*
Gazel 199
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek
Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan bī-nişān gerek

71. **bu:**
Gazel 204
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu sūdı ḳanda görür olsa ḫᵛāce-i dīde
Bir iki ḥoḳḳa ṭolu niçe gevhere mālik

72. **bu:**
Gazel 212
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Yalıñ yüzlüler ile şehr ü bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu āteş meh-likādan yeg

73. **bu:**
Gazel 218
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Mülk-i fenā didükleri cāy-ı firārdur
Ey ḫᵛāce görmek ister iseñ bu diyāra gel

74. **bu:**
Gazel 219
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Göster cemālüñi bu dil-i bī-ḳarāra gel
Gel ey perī seni görelüm āşkāra gel

75. **bu:**
Gazel 219
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Terk it fenāyı dār-ı beḳādur ḳarārgāh
Gel cāy-ı rāḥat ister iseñ bu diyāra gel

76. **budur:**-*dur*
Gazel 220
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola
Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

77. **bu:**
Gazel 222
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar

Sen gerek rābiʿ gerek
sābiʿ gerekse s̲āmin ol

78. **buña:**-*ñ, -a*
Gazel 223
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

Aḳıt gel ḳanumı ḳānūna
taʿlīḳ itme aḥvālüm
Muḥassal buña ḳānūn
eyleme ḳan eyle sulṭānum

79. **bu:**
Gazel 227
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Nāme göndermedüñ
yazup ḳuluña
Hiç düşer mi bu nāma
sulṭānum

80. **bu:**
Gazel 232
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Kemāl īcāb iderse ehline
iḥsānı sulṭānum
Kemāl ile bilürsüz bu dil-i
nālānı sulṭānum

81. **budur:**-*dur*
Gazel 233
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Her şām u seḥer Ḥaḳdan
budur ṭalebüm çoḳdan

Şām u seḥer artursuñ
ʿunvānuñı sulṭānum

82. **bu:**
Gazel 235
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Tāc ile ḳabāyı küleh ü
şāla degişdüm
Bu kisveti ben ḫilʿat-i
sulṭāna degişmem

83. **bu:**
Gazel 236
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Kaʿbe yıḳma didükce
azarsın
Saña bu mı günāhum
İbrāhīm

84. **bu:**
Gazel 237
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Yir yüzin itsün āb-ı kerīm
yem
Benüm ey dil bu çeşm-i
nemdür nem

85. **bu:**
Gazel 238
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Geh ebrūsın añup geh
ġamzesin vaṣf eyledüm

yārüñ
Ḳabūlī bu bahāneyle
nigāra ʿarż-ı ḥāl itdüm

86. **bu:**
Gazel 239
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Penc mah ki iki mektūb-ı
şefāʿatle bizi
Yedi bu derdi beni çāre
gör ey şāh-ı hümām

87. **bu:**
Gazel 245
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Gitdi eyyām-ı tenaʿum bu
tażarruʿ günidür
Ey Ḳabūlī sözümi diñle
benüm var epsem

88. **bu:**
Gazel 246
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳad-i bālāları vaṣf eyle
Ḳabūlī ṭurma
Saña bu ʿālem-i bālādan
olupdur mülhem

89. **bu:**
Gazel 248
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳıldı bī-çāre Ḳabūlīyi helāk
Hecr-i yāre bu mıdur sem dirsem

90. **bu:**
Gazel 254
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Göñülde şevḳ-ı viṣālüñ dilümde bu mıṣraʿ
Ḳadimte ḫayra ḳudūmin veci'te ḫayra ḳadem

91. **bu:**
Gazel 280
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Yārsuz bu cihānda neylersin
Ḥūrisi yoḳ cinānda neylersin

92. **bu:**
Gazel 283
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

93. **bu:**
Gazel 283
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

94. **bu:**
Gazel 285
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Dāldür mertebe-i rifʿate bu ḥüsn ü cemāl
Şeref-i menzilüñi ṣadr-ı vezāret bilürin

95. **bu:**
Gazel 294
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Gidersin bu ḫayālāt-ı muḥālātı ʿadū dilden
Ki geçile beni sulṭānuma ben de geçem sizden

96. **bu:**
Gazel 299
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

97. **bu:**
Gazel 299
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre eksilmez bu deryādan

98. **bu:**
Gazel 299
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Ser-ā-pā merd-i dānā ictihādından ḫaṭā itmez
Bu rāzı keşf iden zār oluben çıḳdı ser ü pādan

99. **bu:**
Gazel 299
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Niçe bir nāḳil-i aḫbār olup iḫbār ider vāʿiẓ
Ḫaber ġayra ḫaber virmez ḫabīr olan bu maʿnādan

100. **bu:**
Gazel 299
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne sābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

101. **bundan:**-*n, -dan*
Gazel 299
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu
muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

102. **bu:**
Gazel 307
Mısra: **15**
"Bu" işaret sıfatı.

Bire bu ḫaste Ḳabūlīye ṭabīb
Bire her derde ʿilāc u dermān

103. **bu:**
Gazel 319
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı terk itmem Ḳabūlī kesseler başum
Hevā-yı ʿışḳ serden gitmesün bu yolda ser gitsün

104. **bu:**
Gazel 322
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu sipihr-i bī-sütūnuñ biz de bir Ferhāduyuz
Her belā Ferhādına eksük degül bir Bī-sütūn

105. **bu:**
Gazel 326
Mısra: **6**
"Bu" işaret sıfatı.

Māʾilin ḳāmeti bālāları seyr eylemege
Ṭoġrusı bu ki ben ol ḳaddi çenārı severin

106. **bu:**
Gazel 327
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Ölümlük olanı ḳorsın helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu itdügüñ aña helākem ben

107. **bu:**
Gazel 333
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Ehl-i ʿışḳ ālāyınuñ ālāy-ı ġamdur yidügi
Bu simāṭ-ı bezm-i ġamdur daḫı çoḳ ala yine

108. **bu:**
Gazel 340
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir ḳurı ġavġādur ancaḳ derd-i ser peydā olur
Bu fenā bāzārınuñ aldanma hāy u hūyına

109. **bu:**
Gazel 349
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḥaşr olmaz isek ey yüzi gül bezm-i ……
Mā-beynümüzde ḳala bu ḥasret ḳıyāmete

110. **bu:**
Gazel 350
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

111. **bu:**
Gazel 350
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

112. **bu:**
Gazel 351
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu naẓma naẓīre diyemez kimse Ḳabūlī

Yārān-ı ṣafā söz ḳonduramazlar sözüm üzre

113. **bu:**
Gazel 352
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Mā-cerā-yı ʿışḳ ile aḳmazdı cūy-ı eşkümüz
Dil-berüñ bu ḳāʿide yanında cārī olmasa

114. **budur:**-*dur*
Gazel 354
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Künc-i ʿuzletde budur
Ḥaḳdan murādum muttaṣıl
Baña vuṣlat saña rifʿat cismüñe ṣıḥḥat vire

115. **bu:**
Gazel 359
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Yoluñda ġubār oldum aḥvālüme āgāh ol
Sensin bu güẕergāhuñ āgāhı Meḥemmed Şāh

116. **bu:**
Gazel 360
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Yol ṣorana bunda ṣorutma ḳatı
Hep ṣorulur anda bu cürm ü günāh

117. **bu:**
Gazel 360
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Ṣor ṣor eger aġlar iseñ āġ olur
Āb-ı sirişk ile bu rūy-ı siyāh

118. **bu:**
Gazel 360
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Geç bu hevādan yola gel ey göñül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

119. **bu:**
Gazel 360
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

Geç bu hevādan yola gel ey göñül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

120. **bu:**
Gazel 360
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

Geç bu hevādan yola gel ey göñül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

121. **bunda:**-*n, -da*
Gazel 360
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Bunda ne işlerseñ olur hep hebā
Ḥaḳḳ içün olmayıcaḳ olur tebāh

122. **bunda:**-*n, -da*
Gazel 360
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Yol ṣorana bunda ṣorutma ḳatı
Hep ṣorulur anda bu cürm ü günāh

123. **bu:**
Gazel 361
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Kim başa çıḳdı bu felek-i bī-amān ile
Ḳābil midür muḳābele pīl-i demān ile

124. **bu:**
Gazel 365
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire
dünyā içün ḫarc eyleme
Ey Ḳabūlī çoḳ kişi
aldandı bu bāzārda

125. **bu:**
Gazel 367
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Semend-i ṭabʿuma hem-
ser geçer yoḳdur bu
meydānda
Ḳabūlī raḫş-ı Düldüldür
şanasın Ḥayder altında

126. **bu:**
Gazel 374
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Dehenüñden umaruz kim
ḳıla bir būse naṣīb
Ol ki yoḳdan getürüpdür
bizi bu varlıġa

127. **bu:**
Gazel 374
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Didüm ey meh bize bir
būse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāṣıḳ ne virürler bu
ṭamaʿkārlıġa

128. **bu:**
Gazel 374
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Naḳd-i cān ile Ḳabūlī ele
girmez ġam-ı yār
Aldanur ṭıfl-ı dili şalma
bu bāzārlıġa

129. **bu:**
Gazel 380
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Sen māh ile barışmadı
diyü sitāremüz
Sögdüm bu gice ṣubḥa
dek ey meh sitāreye

130. **bu:**
Gazel 388
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Nesin sevdüñ be ṣūfī bu
cihānuñ
ʿAceb bilsem senüñ
göñlüñ nesinde

131. **bu:**-*dür*
Gazel 399
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

İldür bu ilüñ öñüne
geçmiş kimesne yoḳ
Uydurma ḫalḳı kendüñe
terk it imāmeti

132. **bu:**
Gazel 399
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ḫafṣ u bu kes̲īr diyü
düşme kes̲rete
Nāfiʿ olan da saña bu añla
ḥikāyeti

133. **bu:**
Gazel 399
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ḫafṣ u bu kes̲īr diyü
düşme kes̲rete
Nāfiʿ olan da saña bu añla
ḥikāyeti

134. **bu:**
Gazel 402
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu sūr-ı pür-sürūr-ı
pādşāhīde gülüp herkes
Revā mı ben ġarībüñ aḳa
deryālar gibi yaşı

135. **bu:**
Gazel 407
Mısra: **8**
"Bu" işaret sıfatı.

Bāb-ı ʿadlüñe ḳadem
başalı başduḳ şimdi
Daḳḳ-ı bāb eylemede bu
ʿali-i deḳḳāḳı

136. **bu:**
Gazel 408

Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫākden refʿe mecāl
olmadı bu ḫāk-i deri
Ẓāhir olmadı nesīm-i
himemüñ bir eṣeri

137. **bu:**
Gazel 416
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿĀşıḳa cevr ü ʿitāb u
şīveden ḫālī degül
Didüm ey dil-ber nedür
bu nāz u istiġnā didi

138. **bu:**
Gazel 418
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Düldül-i nāza süvār
olduḳca sulṭānum ʿAli
Bu türāb olanları
çignetme gel ḫānum ʿAli

139. **bu:**
Gazel 426
Mısra: **18**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫüsrev-i ḫāverüñ oldı
diyü il gün lemeʿāt
Münteşir eyledi āfāḳa bu
rūşen ḫaberi

140. **bu:**
Gazel 431
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Biz bu ebyāt-ı
mülemmaʿla Ḳabūlī
umaruz
Olavuz herkese ol şāha
duʿāya dāʿī

141. **bu:**
Gazel 441
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir aġız kāġıd ile ben
ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt
ile şād itseñ olmaz mı

142. **bunda:***-n, -da*
Gazel 445
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Sen degülsüñ yalıñuz terk
iden ey dil serüñi
ʿArṣa-i ʿışḳ durur bunda
niçe baş yatur

143. **bu:**
Gazel 447
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Didüm ben daḫı aña bu
zamāndur
Büyük söyleyenüñ başına
ugrar

144. **bu:**
Gazel 466
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Vāʿiẓ ili menʿ eyler iken
içine düşdi
Bu şübheyi ḥall idemedük
müşkülümüz var

145. **bu:**
Gazel 485
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Der-i dil-berde ʿaceb
derde ṣataşdum derdā
Düşdügüm derde bu der
de döyemez bu der dā

146. **bu:**
Gazel 485
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Der-i dil-berde ʿaceb
derde ṣataşdum derdā
Düşdügüm derde bu der
de döyemez bu der dā

147. **bu:**
Gazel 488
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Yir yoḳ hevā-yı serde
hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu
derde ḳalmadı

148. **bu:**
Gazel 488
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Yir yoḳ hevā-yı serde
hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu
derde ḳalmadı

149. **bu:**
Gazel 517
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir duʿā eyledi derd ile
Ḳabūlī bu gice
Ellerin ṭutdı bile Rūḥ-ı
Emīn āmīne

150. **bu:**
Kaside 1
Mısra: **55**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu serḥadlerde hīç
şimden girü lāzım degül
kimse
Alur ʿOs̱mān-ı s̱ānī
intiḳāmın Āl-i ʿOs̱mānuñ

151. **bu:**
Kaside 1
Mısra: **70**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿAdālet devridür devrüñ
şecāʿat ʿas̱rıdur ʿas̱ruñ
Saʿādet ṣadrıdur ṣadruñ
şehi sensin bu devrānuñ

152. **bu:**
Kaside 2
Mısra: **26**
"Bu" işaret sıfatı.

Ṣāhid-i bāġ gehi sebz ü
gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte
ola ḫalḳ-ı cihān

153. **bu:**
Kaside 2
Mısra: **31**
"Bu" işaret sıfatı.

Böyle bir devre ḳadem
basmaya bu devr içre
Çoḳ zamān devr ide bu
devri bulınca devrān

154. **bu:**
Kaside 2
Mısra: **32**
"Bu" işaret sıfatı.

Böyle bir devre ḳadem
basmaya bu devr içre
Çoḳ zamān devr ide bu
devri bulınca devrān

155. **bu:**
Kaside 3
Mısra: **24**
"Bu" işaret sıfatı.

Ehl-i kemāle z̲illet müşkil
degül mi ġāyet
Bu ʿuḳde ḥall olunmaz
ḳalursa ḫayli müşkil

156. **bu:**
Kaside 3
Mısra: **29**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu dāʿi-i kemīne bu ʿabd-
i kemterīne
Kemter ki nice kemter
kemter ġulām-ı muḳbil

157. **bu:**
Kaside 3
Mısra: **29**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu dāʿi-i kemīne bu ʿabd-
i kemterīne
Kemter ki nice kemter
kemter ġulām-ı muḳbil

158. **bu:**
Kaside 3
Mısra: **64**
"Bu" işaret sıfatı.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb
ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ
pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

159. **bu:**
Kaside 3
Mısra: **66**
"Bu" işaret sıfatı.

Ser-tā-ḳadem egerçi
ālūde-i günāhuz
Ammā bu yolda ḫāṭır
olmışdı ḫayra māyil

160. **bu:**
Kaside 3
Mısra: **86**
"Bu" işaret sıfatı.

İḥsāna bir bahāne lāzım durur şehāna
İl bu bahāneyile oldı murāda vāṣıl

161. **bu:**
Kaside 3
Mısra: **88**
"Bu" işaret sıfatı.

Ammā baña Ḳabūlī ḥırmāna bāʿiṣ oldı
Maḥrūm olur olursa dānā bu semte dāḫil

162. **budur:**-*dur*
Kaside 3
Mısra: **25**
"Bu" işaret sıfatı.

Müşkil budur ki ẓālim maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola ḥavāle bāṭıl

163. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **28**
"Bu" işaret sıfatı.

Fitnedür istemezüz anı aradan çıḳsun
Müttefiḳdür bu kelām üzre cemīʿ-i ḫuddām

164. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **32**
"Bu" işaret sıfatı.

Baḥr u ber pādşehi iki degüldür birdür
Nice biñ ʿaskeri bu sözde iden istiḫdām

165. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **34**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir gerek ehl-i taṣarruf ki daḫı nice zamān
Bozmaya ḳāʾideyi bu felek-i bī-ārām

166. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **73**
"Bu" işaret sıfatı.

Bulınur dirhem ü dīnār bu furṣat düşmez
Şöyle kim fevt ola girmez ele bir daḫı bu kām

167. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **74**
"Bu" işaret sıfatı.

Bulınur dirhem ü dīnār bu furṣat düşmez
Şöyle kim fevt ola girmez ele bir daḫı bu kām

168. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **82**
"Bu" işaret sıfatı.

Didi tedbīr-i enām ile bu taġyīr olmaz
Ḥükm-i taḳdīr-i Ḫudā gibi bu naḳż-ı ibrām

169. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **84**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿAkl u idrāk idicek mertebeden berterdür
Vāḳıʿā ḳābil-i taʿbīr degüldür bu menām

170. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **88**
"Bu" işaret sıfatı.

Żarar-ı maḥż olıcaḳ defʿ-i żarar evlādur
Bāʿiṣ-i fitne ise defʿine olsun bu ḫiṭām

171. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **89**
"Bu" işaret sıfatı.

Pādşehden ki bu fermāna icāzet oldı
Vüzerā semʿine irişdi gelüp bu peyġām

172. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **90**
"Bu" işaret sıfatı.

Pādşehden ki bu fermāna icāzet oldı
Vüzerā semʿine irişdi gelüp bu peyġām

173. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **101**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

174. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **119**
"Bu" işaret sıfatı.

Vāḳıʿā saña bu devlet ne saʿādetdür kim
Ḳıla Ḥaḳ dergehüñi maḳsim-i erzāḳ-ı enām

175. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **176**
"Bu" işaret sıfatı.

Sen ki dīnüñ diregisin ṭayanurlarsa saña
Ḫalḳa bu söz yiter ey şeyḫ-i şeyiḫü'l-İslām

176. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **177**
"Bu" işaret sıfatı.

Vüzerā çünki bu ḥāletde sükūt eylediler
Bir nice gün de ḫużūr eylesün ol ḳavm-i kirām

177. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **221**
"Bu" işaret sıfatı.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

178. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **223**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu binānuñ umaruz ola esāsı muḥkem
Vire bünyādına miʿmār-ı ezel istiḥkām

179. **bu:**
Kaside 5
Mısra: **16**
"Bu" işaret sıfatı.

Miyān-ı ḫāk ü ḫūn içre ḳo devr itsün ser-i düşmān
Bu devr üzre urılmışdur bināsı çünki devrānuñ

180. **bu:**
Kaside 5
Mısra: **38**
"Bu" işaret sıfatı.

Yüz aġartdum ṣanurdı ḳaraya atdı ḳara günlü
Daḫı bu çekdigi yüzi ḳarasıdur ḳara ḫānuñ

181. **bu:**
Kaside 5
Mısra: **69**
"Bu" işaret sıfatı.

Duʿāyile olursa iḫtitāmı nola bu naẓmuñ
Çün oldur ʿuhdesine lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

182. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

Açıldı gül gibi ḫandān u ḫurrem oldı cihān
Degüldür eski zamānlar bu ʿālem-i dīger

183. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **16**
"Bu" işaret sıfatı.

Çoġ añdurur bize ol ʿālemi semīn-sittīn
Muḥaṣṣılı bu cihān oldı ʿālem-i diger

184. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **23**
"Bu" işaret sıfatı.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

185. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **35**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu şeb ider diyü dāmād-ı çarḫ ʿarż-ı cemāl
ʿArūs-ı zāl-i cihānuñ başına aḳçe ṣaçar

186. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **45**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

187. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **58**
"Bu" işaret sıfatı.

Şikeste beste yatup āşyāne-i ġamda
Oḳur bu şiʿr-i teri ḥasb-i ḥāl idüp ez-ber

188. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **62**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿAdem diyārına ʿazm eyleyen baña uysun
Bugün bu yolda benem pīşvā-yı ehl-i sefer

189. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **70**
"Bu" işaret sıfatı.

Çü ṭıfl-ı yek-şebedür işbu zāde-i ṭabʿum
İçinde baʿżı kelāmum bu maʿniyi oḫṣar

190. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **71**
"Bu" işaret sıfatı.

Dü güne oḳına dirdüm bu naẓm-ı hem-vārum
Bir oḳuyıcı bulınmadı ey suḫan-güster

191. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **76**
"Bu" işaret sıfatı.

Cefā-yı ḫār yirüm ġonca gibi teng itdi
Bu tengnā-yı cihānda neler ẓuhūr eyler

192. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **79**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿAdū ki kirpigine aṣmaya bu ebyātı
Suṭūr-ı şiʿr-i terüm yer yer aña tīr çeker

193. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **83**
"Bu" işaret sıfatı.

Ferāġat it bu hevādan dilā ṣaded ḳaldı
Duʿā-yı şāha şürūʿ eyle ġayra itme naẓar

194. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **85**
"Bu" işaret sıfatı.

Niteki mihr ü ḳamer rūz u şeb bu ḥāletle
Müdīr-i çarḫ-ı felekler maʿiyyet ile döner

195. **bu:**
Kaside 7
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳadrüñ aʿlā vü muʿallā vü müreffaʿ şānuñ

Bu ʿulüvv-i derecāt ehli o ṣāḥib-ṭabaḳāt

196. **bu:**
Kaside 9
Mısra: **20**
"Bu" işaret sıfatı.

Muḥibb-i merḥabādur sözleri aḥbāba eyva'llāh
Bu āyīni ḳoyan abdāla bu erkāna ʿışḳ olsun

197. **bu:**
Kaside 9
Mısra: **20**
"Bu" işaret sıfatı.

Muḥibb-i merḥabādur sözleri aḥbāba eyva'llāh
Bu āyīni ḳoyan abdāla bu erkāna ʿışḳ olsun

198. **bu:**
Kaside 10
Mısra: **46**
"Bu" işaret sıfatı.

Gel naṣīḥat diñle benden ögüt al ṣāyed saña
Bir gün ola lāzım ola bu kelām-ı ḥaḳ dede

199. **bu:**
Kaside 10
Mısra: **56**
"Bu" işaret sıfatı.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

200. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **30**
"Bu" işaret sıfatı.

Yimege içmege aḳçeñ yoġ ise bir niçe gün
…… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

201. **bu:**
Kaside 13
Mısra: **37**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu naṣīḥat saña ʿālemde yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın boḳ yime var ḥaddüñi bil

202. **bu:**
Kıt'a 1
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Gelmedi bir senüñ gibi server
İde bu ʿaṣrda dil-āverlik

203. **bu:**
Kıt'a 1
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Yavuz erlik durur ekābire bu
Eyleye bir ġarībe yāverlik

204. **bu:**
Kıt'a 1
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Benüm aġladuġum bu ʿālemde
Ḫāne maʿmūrlıḳ muʿammerlik

205. **bu:**
Kıt'a 8
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Mülāzemet degül ey şeh ġubār-ı dergāhuñ
Dür-i külāh-ı saʿādet durur bu ben ḫāke

206. **bu:**
Kıt'a 13
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Līk bu ṭumṭurāḳa lāyıḳ olan
Eylügüñdür faḳīre yāverlik

207. **bu:**
Kıt'a 18
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Vārını yārına teslīm itdi
Bu günüm yarına ḳalsun dimedi

208. **bu:**
Kıt'a 22
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

209. **bu:**
Kıt'a 22
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Der-i āḫerden ümmīdin kesüp ḳaṭʿ-ı recā itdi
Ḳapuñdan umar iḥsānı
Ḳabūlī bu ḳapulıdur

210. **bu:**
Kıt'a 33
Mısra: **19**
"Bu" işaret sıfatı.

Hele ben bildügüm bu ʿālemde
Kām-baḫşende vü tüvāngerlik

211. **bu:**
Mesnevi 2
Mısra: **67**
"Bu" işaret sıfatı.

Serverā bu ḳażāyı leyl ü nehār
Ṭalebe bir ḳavī sebeb daḫı var

212. **bu:**
Mesnevi 3
Mısra: **51**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu duʿāmuz ḳıla ḳabūle ḳarīn
Diyelüm cümlemüz aña āmīn

213. **bu:**
Mesnevi 4
Mısra: **45**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ne ḥālet durur ki bu demde
Olmayan işler ola bir demde

214. **bu:**
Mesnevi 4
Mısra: **58**
"Bu" işaret sıfatı.

Siz ki bu deñlü ḳadr ü şevket ile
Bu ḳadar ḳudret ü bu himmet ile

215. **bu:**
Mesnevi 4
Mısra: **68**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḥāṣılı gözleñ ehl-i ʿirfānı
Bī-vefādur bu ʿālem-i fānī

216. **bu:**
Mesnevi 5
Mısra: **25**
"Bu" işaret sıfatı.

Didi teftīş idüñ bu oġlānı
Mümkin olduḳca söyledüñ anı

217. **bu:**
Mesnevi 5
Mısra: **30**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿArż olunsun cenāb-ı aġaya
Muṭṭaliʿ ola tā bu araya

218. **bu:**
Mesnevi 5
Mısra: **43**
"Bu" işaret sıfatı.

Didi bu işde aḳçe añılmaz
Beglik olanda aḳçe pul olmaz

219. **bu:**
Mesnevi 5
Mısra: **54**
"Bu" işaret sıfatı.

Ben daḫı ḳaḳıyup didüm āḫir
Müft olur mı bu ṣūret-i āḫer

220. **bu:**
Mesnevi 5

Mısra: **91**
"Bu" işaret sıfatı.

Āh elinden bu ḳavm-i bed-ḫˇāhuñ
Dād elinden bu cemʿ-i güm-rāhuñ

221. **bu:**
Mesnevi 5
Mısra: **92**
"Bu" işaret sıfatı.

Āh elinden bu ḳavm-i bed-ḫˇāhuñ
Dād elinden bu cemʿ-i güm-rāhuñ

222. **bu:**
Mesnevi 5
Mısra: **114**
"Bu" işaret sıfatı.

Başıdur her biri felāsifenüñ
Böyledür ʿādeti bu ṭāyifenüñ

223. **bu:**
Mesnevi 6
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Didiler şāhidüz bu iş ḥaḳdur
Ṣādıḳuz ṣıdḳumuz muḥaḳḳaḳdur

224. **bu:**
Mesnevi 6
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Böyle gördük bu ḳıṣṣa vāḳiʿdür
Ḥaḳ budur şerʿ ḥaḳḳa tābiʿdür

225. **bu:**
Mesnevi 7
Mısra: **32**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳażānuñ ʿādet ü ādābı vardur
Bu ḳavmüñ başḳa bir elḳābı vardur

226. **bu:**
Mesnevi 7
Mısra: **35**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu yolda şehlerüñ ḳānūnı vardur
Şehenşāh emrinüñ mażmūnı vardur

227. **bu:**
Mesnevi 7
Mısra: **47**
"Bu" işaret sıfatı.

Günāhuñ bu yiri saña virendür
Seni işbu diyāra gönderendür

228. **bu:**
Mesnevi 7
Mısra: **59**
"Bu" işaret sıfatı.

Senüñ bu fende iẕʿānuñ gerekdür
Kemāl ü ʿilm ü ʿirfānuñ gerekdür

229. **bu:**
Mesnevi 7
Mısra: **69**
"Bu" işaret sıfatı.

Sebaḳdaş olmayan bilmez bu fenden
Gerekse ṭoġru söz gūş eyle benden

230. **bu:**
Mesnevi 8
Mısra: **51**
"Bu" işaret sıfatı.

Sizden ol ehl-i ḥükme bu iḥsān
Bendeye oldı mūcib-i ḥırmān

231. **bu:**
Mesnevi 8
Mısra: **72**
"Bu" işaret sıfatı.

Ey Ḳabūlī bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn
Diyelüm bu duʿā içün āmīn

232. **bu:**
Mesnevi 9

Mısra: **67**
"Bu" işaret sıfatı.

Ġanīmet virdi Ḥaḳ saña bu ānı
Ġanīmet mālı gibi beẕl it anı

233. **bu:**
Mesnevi 15
Mısra: **69**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ʿabeṣ ḥālet ancaḳ ey ṭālib
Şāhi ʿOṣmāniye olur ġālib

234. **bu:**
Mesnevi 15
Mısra: **71**
"Bu" işaret sıfatı.

Niye beklersüñüz bu dergāhı
Niye yatur ḫazīnede şāhī

235. **bu:**
Muhammes 1
Mısra: **19**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu felāketler ihānetler ḫaḳāretler baña
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

236. **bu:**
Müseddes 1
Mısra: **26**
"Bu" işaret sıfatı.

Luṭfına yoḳdur bahāne miṣli gelmez ʿāleme
Çoḳ şükür olsun Ḫudāya kim irişdük bu deme

237. **bu:**
Müseddes 2
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Gülşen iken külḫan oldı murġ-ı cānuñ meskeni
Ḥasretā derdā bu fürḳat öldürür āḫir beni

238. **bu:**
Müseddes 3
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu sözde kimsenüñ yoḳdur ḫilāfı
Degüldür mesʾele ḫod iḫtilāfī

239. **bu:**
Müseddes 5
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳapuñda bu ḳuluñ da bī-ġaraż bir ṭoġrı çākerdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

240. **bu:**
Müseddes 5
Mısra: **23**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳuluñdur bu dil-i şeydā eger dirseñ benüm nemsin
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

241. **bu:**
Müsemmen 1
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Bī-iḫtiyār irişdi bu ġamgīne ḥasretüñ
Nā-çāra geldi defʿine yoḳ çāre fürḳatüñ

242. **bu:**
Müsemmen 1
Mısra: **28**
"Bu" işaret sıfatı.

Dāl oldı derd-i hecr ile ḳaddüm Ḳabūliyā
Vādī-i hecre düşmege bu dāldür baña

243. **bu:**
Müsemmen 1
Mısra: **29**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

244. **bu:**
Müsemmen 1
Mısra: **30**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

245. **bu:**
Tahmis 4
Mısra: **21**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu Murāduñ rumūzın añladı şol
Keşf-i rāz itmedi gözetdi uṣūl

246. **bu:**
Tahmis 4
Mısra: **23**
"Bu" işaret sıfatı.

Gel Ḳabūlī bu remzi eyle ḳabūl
Kim ki bir ẕerresine buldı vüṣūl

247. **bu:**
Tahmis 4
Mısra: **25**
"Bu" işaret sıfatı.

Terk-i dünyā idüp bu cānı ḳodı

248. **bu:**
Tahmis 5
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫayāl-i ḫ∨āba döndi rūz-ı vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh
Ne kim gördiyse bu dīde aña cümle ḫayāl oldı

249. **bu:**
Tahmis 5
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

ʿAceb bilsem nedür çāre ḫalāṣa derd-i dünyādan
Belā vü derd ü ġam ayrılmadı bu ḳalb-i şeydādan

250. **bu:**
Tahmis 5
Mısra: **15**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

251. **bu:**
Tahmis 5
Mısra: **16**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

252. **bu:**
Tahmis 5
Mısra: **18**
"Bu" işaret sıfatı.

Benümçün ḳanlar aġlarsa nola āh idüp ādemler
Nedür cevr ü cefā-yı dehrden bu çekdügüm ġamlar

253. **bu:**
Tahmis 9
Mısra: **18**
"Bu" işaret sıfatı.

Belā deryāsına düşdükce bir dem ḳılmayup yārī
Ġarīḳ-i lücce-i ġam eyleyüp bu cān-ı bīmārı

254. **bu:**
Tahmis 9
Mısra: **22**
"Bu" işaret sıfatı.

Cüdā idüp ser-i kūy-ı dil-ārādan dil-i zārı
Ḳabūlī gibi giryān eyleyüp bu çeşm-i ḫūnbārı

255. **bu:**
Tahmis 9
Mısra: **24**
"Bu" işaret sıfatı.

Bizi maḥrūm idüp yār ile hem-dem ḳılup aġyārı
Bu dehr-i bī-vefāda hem-dem-i aġyār idüp yāri

256. **bu:**
Tahmis 11
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Ġonçasız gülsitānda neylersin
Yārsuz bu cihānda neylersin

257. **bu:**
Tahmis 11
Mısra: **15**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu türāb āşiyānda neylersin
Rāh-ı ʿışḳ içre dilsin ey Emrī

258. **bu:**
Tahmis 12
Mısra: **22**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir gün āgāh olmaduḳ dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye müncer olur bu mā-cerā

259. **bu:**
Tarih 2
Mısra: **15**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

260. **bu:**
Tarih 2
Mısra: **15**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

261. **bu:**
Tarih 2
Mısra: **15**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

262. **bu:**
Tarih 2
Mısra: **15**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

263. **bu:**
Tarih 2
Mısra: **21**
"Bu" işaret sıfatı.

Tā-devr-i Ḥātemden berü bu sūr sünnetdür diyü
Şāhāne tertīb eyleyüp bī-miṣl ü hemtā eyledüñ

264. **bu:**
Tarih 2
Mısra: **23**
"Bu" işaret sıfatı.

Cümle Muḥammed ümmeti icrā idüp bu sünneti
Ammā ki şāhum sen anı aʿlādan aʿlā eyledüñ

265. **bu:**
Tarih 2
Mısra: **25**
"Bu" işaret sıfatı.

Ben de Ḳabūlī seyr idüp bu sünnetüñ tārīḫini
Didüm Muḥammed sünnetin bi'llāh icrā eyledüñ

266. **bu:**
Tarih 3
Mısra: **27**
"Bu" işaret sıfatı.

Görüp bu raġbeti bu himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u bu tertīb ü ʿünvānı

267. **bu:**
Tarih 3
Mısra: **27**
"Bu" işaret sıfatı.

Görüp bu raġbeti bu
himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u
bu tertīb ü ʿünvānı

268. **bu:**
Tarih 3
Mısra: **27**
"Bu" işaret sıfatı.

Görüp bu raġbeti bu
himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u
bu tertīb ü ʿünvānı

269. **bu:**
Tarih 3
Mısra: **28**
"Bu" işaret sıfatı.

Görüp bu raġbeti bu
himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u
bu tertīb ü ʿünvānı

270. **bu:**
Tarih 3
Mısra: **28**
"Bu" işaret sıfatı.

Görüp bu raġbeti bu
himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u
bu tertīb ü ʿünvānı

271. **bu:**
Tarih 4
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Tefekkürde Āṣaf tedebbürde rāy
Bu rāy ile kesb itdi ʿizz u veḳār

272. **bu:**
Tarih 9
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Güldi o iki ġonça ile bu gülşen
Oldı ol iki mehle münevver ʿālem

273. **bu:**
Tarih 9
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Tārīḫini ṣorsalar dir ki ey aḥbāb
Ol nūr-ı dü dīdem bu sürūr-ı sīnem

274. **bu:**
Tarih 10
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Ben didüm āyā nedür bu cemʿa bāʿiş bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i saʿdeyndür tārīḫ aña

275. **bu:**
Tarih 11
Mısra: **15**
"Bu" işaret sıfatı.

Gördi bu cāy-ı ṣafā-baḫşı didi hātıf-ı ġayb
Buña birḳaç eyü tārīḫ gerek ber-medḫāl

276. **buña:**-*ñ, -a*
Tarih 11
Mısra: **16**
"Bu" işaret sıfatı.

Gördi bu cāy-ı ṣafā-baḫşı didi hātıf-ı ġayb
Buña birḳaç eyü tārīḫ gerek ber-medḫāl

277. **bu:**
Tarih 12
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Kendü gibi ḫarları cemʿ itdügine yanına
Ol ṣanurdı bu diyārı ola merkeb egregi

278. **bu:**
Tarih 15
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫudā bu luṭfı virmez herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında devlet olmayana hiç bu fen

279. **bu:**
Tarih 15
Mısra: **11**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫudā bu luṭfı virmez herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında devlet olmayana hiç bu fen

280. **bu:**
Tarih 15
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḫudā bu luṭfı virmez herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında devlet olmayana hiç bu fen

281. **bu:**
Tarih 15
Mısra: **13**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu bir ʿālī mekāndur cāmekānı ḳubbe-i gerdūn
Ḳabūlī iki rūşen cām aña mihr ü meh-i rūşen

282. **bu:**
Tarih 19
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu devr içre Ḳabūlī bundan özge olmaya tārīḫ
Selīmüñ geçdi eyyāmı zamān Sulṭān Murāduñdur

283. **bu:**
Tarih 21
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Sen ki çün bu şān-ı ʿālī-şān ile
Ḥaḳ naṣīb itdi irişdüñ ʿizzete

284. **budur:**-*dur*
Tarih 22
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Ey Ḳabūlī budur ol tārīḫ-i ḫūb
Cāmiʿ-i şerīf ü mecmaʿ-ı laṭīf

285. **bu:**
Tarih 23
Mısra: **14**
"Bu" işaret sıfatı.

Didüm āyā nedür zīr-i felekde
Sebeb cemʿine bu cemm-i ġafīrüñ

286. **bu:**
Tarih 23
Mısra: **15**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu saṭvet bu ṣalābet bunca şevket
Kemāl-i luṭfıdur Ḥayy u Ḳadīrüñ

287. **bu:**
Tarih 23
Mısra: **15**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu saṭvet bu ṣalābet bunca şevket
Kemāl-i luṭfıdur Ḥayy u Ḳadīrüñ

288. **bu:**
Tarih 23
Mısra: **17**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu zīb ü zīnete bu ẕevḳ u şevḳe
Nedür bāʿiṯ olan bilsem faḳīrüñ

289. **bu:**
Tarih 23
Mısra: **17**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu zīb ü zīnete bu ẕevḳ u şevḳe
Nedür bāʿiṯ olan bilsem faḳīrüñ

290. **bu:**
Tarih 23
Mısra: **21**
"Bu" işaret sıfatı.

Didi bilmez misin tārīḫidür bu
Feraḥ buldı cihān sūrıyla mīrüñ

291. **bu:**
Tarih 24
Mısra: **7**
"Bu" işaret sıfatı.

Çün tamām oldı bu ḳaṣr-ı dil-güşā
Cemʿ olup kerrūbiyān-ı sebʿ-i sūr

292. **bu:**
Terci-bend 1
Mısra: **34**
"Bu" işaret sıfatı.

Nevrlendikce rūy-ı berrāḳı
Ey münevver ḳılan bu āfāḳı

293. **bu:**
Terci-bend 3
Mısra: **28**
"Bu" işaret sıfatı.

Pāk olup ṣu gibi gel mā-i menīden güẕer it
Saña besdür bu naṣīḥat sözüñi muḫtaṣar it

294. **bu:**
Tesdis 1
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Bu ḫaber ʿālem dimāġını muʿaṭṭar eyledi
Nice ʿālim dīde-i cānı münevver eyledi

295. **bu:**
Tesdis 1
Mısra: **19**
"Bu" işaret sıfatı.

Ḳaṣdı bu ḳalb-i ḥazīnüñ bir murāda irmedür
Bāġ-ı dehr içre murādı üzre güller dirmedür

296. **bu:**
Tesdis 2
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

297. **bu:**
Tesdis 2
Mısra: **10**
"Bu" işaret sıfatı.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

298. **budur:**-*dur*
Beyit 87
Mısra: **2**
"Bu" işaret zamiri.

Ey muʿīd oġlı ey ḳaṣīr bodur
Saña didüklerüm cevāb budur

299. **bu:**
Beyit 110
Mısra: **1**
"Bu" işaret zamiri.

Beni dīvāne ḳılan kākül-i ḫoş-būdur bu
Bir perī ʿaḳlumı ṭaġıtmış idi odur bu

300. **bu:**
Beyit 110
Mısra: **2**
"Bu" işaret zamiri.

Beni dīvāne ḳılan kākül-i ḫoş-būdur bu
Bir perī ʿaḳlumı ṭaġıtmış idi odur bu

301. **budur:**-*dur*
Beyit 116
Mısra: **2**
"Bu" işaret zamiri.

Cān ḳandı cāna būse-i cānān didükleri
Laʿl-i leb-i nigāra budur cān didükleri

302. **bu:**
Beyit 227
Mısra: **1**
"Bu" işaret zamiri.

Niçe bir ey göñül bu ṣavul yort
Sen de şehr-i ʿademde ṭut bir yurt

303. **bunlarda:**-*n, -lar, -da*
Beyit 240
Mısra: **2**
"Bu" işaret zamiri.

Meyl eyleme dünyāya ḥaẕer ḳıl dişilerden
Bunlarda vefā olmaz edeb de kişilerden

304. **buña:**-*ñ, -a*
Diğer 1
Mısra: **93**
"Bu" işaret zamiri.

Buña müntehīdür ʿuḳūl ittifāḳı
ʿAded müntehī ola bir ḳala bāḳī

305. **bu:**
Diğer 2
Mısra: **49**
"Bu" işaret zamiri.

Bir muṣībetdür bu kim ins aġlasun cān aġlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun deryā-yı ʿummān aġlasun

306. **budur:**-*dur*
Gazel 3
Mısra: **15**
"Bu" işaret zamiri.

Dil-berler ile vaʿdesi budur Ḳabūlinüñ
Kim mīr-i meclis olur ise ol ġulām ola

307. **bunda:**-*n, -da*
Gazel 19
Mısra: **9**
"Bu" işaret zamiri.

Cihān dār-ı belādur bunda kimse ṣāḍmān olmaz
Ḳabūlī ġam getürme ḫātıra göñlüñi ḫurrem ṭut

308. **budur:**-*dur*
Gazel 21
Mısra: **4**
"Bu" işaret zamiri.

Fikr-i ʿilāc u dermān dil münkesirdür itmeñ
Cām-ı şikeste beste olmaz budur çü ʿillet

309. **budur:**-*dur*
Gazel 25
Mısra: **10**
"Bu" işaret zamiri.

Kürsi-i vaʿẓa çıḳup ḫalḳa naṣīḥat eyleme
Ṭut sözüm vāʿiẓ benüm benden saña budur ögüt

310. **bunı:**-*n, -ı*
Gazel 50
Mısra: **6**
"Bu" işaret zamiri.

Nūr-ı aʿẓam rūy-ı dil-berdür inanmazsañ faḳīh
Bunı ʿaynıyla yazar var Maṭlaʿü'l-Envārı gör

311. **bu:**
Gazel 62
Mısra: **2**
"Bu" işaret zamiri.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʿī devlet ḳażā yanındadur

312. **bu:**
Gazel 118
Mısra: **7**
"Bu" işaret zamiri.

Zamān-ı ḫüsne maġrūr olma cānā bī-beḳādur bu
Gül-i bāġ-ı fenā gerçi güler evvel ṣolar āḫir

313. **bunda:**-*n, -da*
Gazel 118
Mısra: **14**
"Bu" işaret zamiri.

Ḳabūlī unudılmaz söylenür vaḳtiyle āsāruñ
Cihāndur añılur bunda peder evvel püser āḫir

314. **bu:**
Gazel 186

Mısra: **6**
"Bu" işaret zamiri.

Dehen-i dil-bere var dime dilā
Bu sözi söyleme var yoḳ bu yoḳ

315. **bu:**
Gazel 187
Mısra: **4**
"Bu" işaret zamiri.

Ẕevḳümüz gūşesidür gūşe-i laʿlüñ ammā
Şimdi ḫ∨ān-ı ġam-ı hecr oldı maʿāşum bu da ẕevḳ

316. **bu:**
Gazel 190
Mısra: **12**
"Bu" işaret zamiri.

Ḳalʿa-i devlet yed-i luṭfuñla buldı iḫtitām
Ḥaḳ bu kim yanuñda kimse idemez miʿmārlıḳ

317. **bunda:**-*n, -da*
Gazel 297
Mısra: **9**
"Bu" işaret zamiri.

Çerāġı bunda çoḳ uyarı gör tā mülk-i bāḳīde
Öñüñce nūr-ı elṭāf-ı Ḫudā rūşen çerāġ olsun

318. **budur:**-*dur*
Gazel 342
Mısra: **4**
"Bu" işaret zamiri.

Dil münkesirdür itmeñ aña ʿilāc u dermān
Olmaz budur çü ʿillet cām-ı şikeste beste

319. **budur:**-*dur*
Gazel 384
Mısra: **8**
"Bu" işaret zamiri.

Çāk eylesem ʿaceb mi çeküp câme-i teni
Ḫavfum budur ki çehre-i câna ḥicāb ola

320. **bunda:**-*n, -da*
Gazel 388
Mısra: **10**
"Bu" işaret zamiri.

Ḳabūlī fāriġ ol ṭūl-i emelden
Saña ne bunda rāḥat var ne sinde

321. **bu:**
Gazel 399
Mısra: **12**
"Bu" işaret zamiri.

Bu ḫafṣ u bu keṣīr diyü düşme keṣrete
Nāfiʿ olan da saña bu añla ḥikāyeti

322. **bu:**
Kaside 3
Mısra: **81**
"Bu" işaret zamiri.

Yañlış ḫayālmiş o fikr-i muḥāl imiş bu
Bilmem ben anı bunı ey şehriyār-ı kāmil

323. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **81**
"Bu" işaret zamiri.

Didi tedbīr-i enām ile bu taġyīr olmaz
Ḥükm-i taḳdīr-i Ḫudā gibi bu naḳż-ı ibrām

324. **bu:**
Kaside 4
Mısra: **101**
"Bu" işaret zamiri.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

325. **buña:**-*ñ, -a*
Kaside 4
Mısra: **171**
"Bu" işaret zamiri.

Buña kim ṣabr ider ey ḫ∨āce-i ṣāḥib-idrāk
Buña kim ḳatlanur ey müfti-i pākīze-kelām

326. **buña:**-*ñ, -a*
Kaside 4

Mısra: **172**
"Bu" işaret zamiri.

Buña kim ṣabr ider ey ḫ∨āce-i ṣāḥib-idrāk
Buña kim ḳatlanur ey müfti-i pākīze-kelām

327. **buña:**-*ñ, -a*
Kaside 4
Mısra: **173**
"Bu" işaret zamiri.

Belki Ḳānūna baḳup buña şifā yazmaya şeyḫ
Nehy-i münker diyü bil münkir ola buña imām

328. **buña:**-*ñ, -a*
Kaside 4
Mısra: **174**
"Bu" işaret zamiri.

Belki Ḳānūna baḳup buña şifā yazmaya şeyḫ
Nehy-i münker diyü bil münkir ola buña imām

329. **bunı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **67**
"Bu" işaret zamiri.

Ḳul bunı işidicek pādşeh-i devrāndan
Edeb ü reʾfet ile eylediler feṭḥ-i kelām

330. **buñlar:**-*ñ, -lar*
Kaside 4

Mısra: **170**
"Bu" işaret zamiri.

Buñ deminde bulunurlar diyü ẓan eyledügüm
Virdiler başuma buñlar getürüp cāna melām

331. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **21**
"Bu" işaret zamiri.

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

332. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **21**
"Bu" işaret zamiri.

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

333. **bu:**
Kaside 6
Mısra: **21**
"Bu" işaret zamiri.

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

334. **bu:**
Kaside 9

Mısra: **73**
"Bu" işaret zamiri.

Ḳabūlī bu ne dirsin şekl-i dervīşāna girmişsin
Sözüñe aldanan saña inanan cāna ʿışḳ olsun

335. **bunlar:**-*n, -lar*
Kaside 10
Mısra: **57**
"Bu" işaret zamiri.

Ol teberrā üzredür bunlar tevellā itmede
Bir bölük Mevlāsın unutmış biraz nā-ḥaḳ dede

336. **bu:**
Kaside 14
Mısra: **8**
"Bu" işaret zamiri.

Degme bir yirde şimdi bulınmaz
Ḥaḳ bu kim yādgārdur altun

337. **bunı:**-*n, -ı*
Kıt'a 27
Mısra: **9**
"Bu" işaret zamiri.

Bunı vird idüp dir Ḳabūlī faḳīr
Baña senden olur meded yā Ġanī

338. **bundan:**-*n, -dan*
Kıt'a 33

Mısra: **17**
"Bu" işaret zamiri.

ʿArż-ı iḫlāṣdur ġaraż bundan
Yoḫsa lāzım degül suḫanverlik

339. **bunı:**-*n, -ı*
Mesnevi 2
Mısra: **66**
"Bu" işaret zamiri.

Vaṭan ehlinden aḳçe alınmaz
Vaṭan ehline bunı vir dinmez

340. **bu:**
Mesnevi 4
Mısra: **45**
"Bu" işaret zamiri.

Bu ne ḥālet durur ki bu demde
Olmayan işler ola bir demde

341. **bu:**
Mesnevi 4
Mısra: **85**
"Bu" işaret zamiri.

Ḳıṣṣa bu kim bir iki yıl evvel
Ne nizāʿ u ferāġ ceng ü cedel

342. **buña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 5
Mısra: **100**
"Bu" işaret zamiri.

Żaleme birbirine ḳarṭaşdur
Sözleri buña Yemenī ṭaşdur

343. **bunda:**-*n, -da*
Mesnevi 5
Mısra: **73**
"Bu" işaret zamiri.

Bunda çoḳ herzeler yiye nā-ḥaḳ
Yine bizden şikāyet ide be-baḳ

344. **bunlar:**-*n, -lar*
Mesnevi 5
Mısra: **95**
"Bu" işaret zamiri.

Bunlar īmān u mü'mini bilmez
Ehl-i īmāna merḥamet ḳılmaz

345. **bunlar:**-*n, -lar*
Mesnevi 5
Mısra: **101**
"Bu" işaret zamiri.

Bunlar anlar durur ʿale'l-ıṭlāḳ
İşleri ẓulm ü kiẕb ü buġż u nifāḳ

346. **bunlaruñ:**-*n, -lar, -uñ*
Mesnevi 5
Mısra: **93**
"Bu" işaret zamiri.

Bunlaruñ nāmına dinür şavış
Bunlaruñ kārı ḥīle vü teşvīş

347. **bunlaruñ:**-*n, -lar, -uñ*
Mesnevi 5
Mısra: **94**
"Bu" işaret zamiri.

Bunlaruñ nāmına dinür şavış
Bunlaruñ kārı ḥīle vü teşvīş

348. **bunlaruñ:**-*n, -lar, -uñ*
Mesnevi 5
Mısra: **97**
"Bu" işaret zamiri.

Bunlaruñ cell ü ḥürmeti yoḳdur
Ḫalḳ arasında ḥürmeti yoḳdur

349. **budur:**-*dur*
Mesnevi 6
Mısra: **14**
"Bu" işaret zamiri.

Böyle gördük bu ḳıṣṣa vāḳiʿdür
Ḥaḳ budur şerʿ ḥaḳḳa tābiʿdür

350. **bu:**
Mesnevi 7
Mısra: **45**
"Bu" işaret zamiri.

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

351. **buña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 8
Mısra: **36**
"Bu" işaret zamiri.

Ṭoġrusı pādşāh-ı devrānuñ
Ṭoġrusu buña yoḳdur aḳrānuñ

352. **bu:**
Mesnevi 15
Mısra: **55**
"Bu" işaret zamiri.

Bu ne ḥālet durur ki bī-minnet
Er ider ʿavreti eri ʿavret

353. **budur:**-*dur*
Müseddes 3
Mısra: **5**
"Bu" işaret zamiri.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

354. **budur:**-*dur*
Müseddes 3
Mısra: **11**
"Bu" işaret zamiri.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

355. **budur:**-*dur*
Müseddes 3
Mısra: **17**
"Bu" işaret zamiri.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

356. **budur:**-*dur*
Müseddes 3
Mısra: **23**
"Bu" işaret zamiri.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

357. **budur:**-*dur*
Müseddes 3
Mısra: **29**
"Bu" işaret zamiri.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

358. **bu:**
Müseddes 4
Mısra: **10**
"Bu" işaret zamiri.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfatuñ maʿdelete ḳābil iken
Bu ʿacebdür ki özüñ pādşeh-i ʿādil iken

359. **bunda:**-*n, -da*
Şarkı 1
Mısra: **18**
"Bu" işaret zamiri.

Eger şāh u eger bende
Gider ḳarār itmez bunda

360. **bunda:**-*n, -da*
Tarih 12
Mısra: **7**
"Bu" işaret zamiri.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tārīḫ üzdi o ḫar kösdegi

361. **bu:**
Tarih 14
Mısra: **9**
"Bu" işaret zamiri.

Ey Ḳabūlī bu da bir tārīḫdür
Ḥaşre dek ḳadr ile ābādān ola

362. **buña:**-*ñ, -a*
Terci-bend 1

Mısra: **68**
"Bu" işaret zamiri.

Nice yıldur ġam-ı firāḳuñda
Nice döysün buña Kabūlī zār

363. **bunlaruñ:**-*n, -lar, -uñ*
Terci-bend 3
Mısra: **7**
"Bu" işaret zamiri.

Bunlaruñ her biri bir yirde nigehbānlardur
Mīşe-i faḳr u fenā bekçisi arslanlardur

364. **būdur:**-*dur*
Mesnevi 9
Mısra: **20**
Koku. II Sevgilinin beni.

Miyānı ince mūdan ince mūdur
Görenler ḫālini dirmiş ki būdur

bu ana dek:

1. **bu ana dek:**
Diğer 2
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Bu zamana dek, bu vakte kadar.

Öldi gitdi ḥāṣılı ḳomadı elden ġayreti
Görmedük işitmedük bu ana dek bu ḥāleti

bu arada:

1. **bu arada:**
Kaside 6
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Bu sırada, bu esnada.

Yine bu arada dāmād-ı çarḫ şevḳe gelüp
ʿArūs-ı dehri felek ḳıldı pür-zer ü zīver

bu daḫı aʿlā:

1. **bu daḫı aʿlā:**
Gazel 416
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bu daha güzel, bu daha iyi!

Ḳadd-i ṭūbāñı görüp dil servden ṭūbā didi
Kākülüñ başuñda gördi bu daḫı aʿlā didi

bu deñli:

1. **bu deñli:**
Kaside 4
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (çok).

Çoḳ mıdur bunca fütūḥāta bu deñli teʾsīr
Böyledür resm-i ṭılısmāt-ı vücūd-ı ressām

bu deñlü:

1. **bu deñlü:**
Gazel 74
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (çok).

Nedür bu medḥ ü sitāyiş Ḳabūli her sözüñi
Semend-i ṭabʿa nedür çaḳ bu deñlü ögdüller

2. **bu deñlü:**
Kaside 3
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (çok).

Cemʿā bu deñlü mālı taḥsīle ʿāzim iken
Bī-renciş-i ḫalāyıḳ bī-nāliş-i erāmil

3. **bu deñlü:**
Mesnevi 9
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (çok).

Biri birine her ʿużvı münāsib
Bu deñlü olur aʿżāda tenāsüb

4. **bu deñlü:**
Gazel 190
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (çok).

Fetḥ ü nuṣretdür bu deñlü ḳalʿalar kim vardur
ʿÖmrüñi var eylesün ol kim anuñdur varlıḳ

5. **bu deñlü:**
Gazel 295
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (çok).

Olsam belā-yı ʿışḳun ile mübtelā Ḥüseyn
Eyler midüñ bu deñlü cefā baña yā Ḥüseyn

6. **bu deñlü:**
Gazel 387
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (çok).

Meh kim bu deñlü zīnet ü zīb aña fer virür
Ḳābil midür ki ṭalʿat-ı zībāña beñzeye

7. **bu deñlü:**
Mesnevi 4
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (çok).

Siz ki bu deñlü ḳadr ü şevket ile
Bu ḳadar ḳudret ü bu himmet ile

bu duʿāya āmīn diyen kişi her belā vü taʿabdan emīn ola:

1. **bu duʿāya āmīn diyen kişi her belā vü taʿabdan emīn ola:**
Diğer 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Bu duaya âmin diyen kişi her bela ve sıkıntıdan emin olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Her belā vü taʿabdan ola emīn
Ammā bu nāmeye müṭālaʿa ḳılan erbāb-ı kemāl ü aṣḥāb-ı maḳālden recā-yı vāṣıḳ u ümīd-i ṣādıḳ oldur

bu gün:

1. **bu gün:**
Gazel 517
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan gün.

Virmege bülbül-i dāmāda bu gün gülşende
Nev-ʿarūs-ı güli başladı ṣabā tezyīne

bu ḳadar:

1. **bu ḳadar:**
Gazel 12
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (çok).

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaşşuḳ o taʿalluḳ o hevā

2. **bu ḳadar:**
Gazel 378
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (çok).

Yār içün imiş hep bu ḳadar ṭurma oturma
Şimden girü ey serv-i çemen ṭurma oturma

3. **bu ḳadar:**
Mesnevi 4
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (çok).

Siz ki bu deñlü ḳadr ü şevket ile
Bu ḳadar ḳudret ü bu himmet ile

Bū Lehebi:

1. **Bū Lehebi:**-*i*
Gazel 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Ayet**
Hazreti Muhammed'in amcası olan Ebû Leheb, İslamiyete ve Müslümanlara düşmanlığıyla

bilinmektedir. Ebû Leheb'e ithafen nüzul eden Tebbet Sûresi'nde: "Ebû Leheb'in elleri kurusun. Hem o kahrolacak. Malı ve kazancı ona fayda vermedi. O, alevli bir ateşe girecektir. Odun hamalı karısı da boynunda bükülüp örülmüş bir ip olduğu halde ateşe girecektir." buyrulmaktadır. Beyitte bu ifadelere birebir yer verilmese de muhteva olarak bu sureye iktibas yapılmıştır (Tebbet 111/1-5).

Miṣāl-i nār-ı cehennemdür āteş-i ḥasret
Yaḳardı Bū Lehebi ṭursa ḥaşre dek bu leheb

bu revişle:

1. **bu revişle:**
Kaside 4
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Bu gidişle, böyle giderse.

Pādşāh itmez anuñ eyledügi evżāʿı
Bu revişle ḳılamaz ol ḥarem-i şehde ḫırām

bu yaña:

1. **bu yaña:**
Gazel 353
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Bu yana, bu tarafa. II Yıllardan bu yana, yıllardan beri.

Yıllar durur ki ol peri bu yaña gelmedi
Bir gün ola mı yañıla bizden yaña gele

Būbekir-ṣıdḳ:

1. **Būbekir-ṣıdḳ:**
Kaside 2
Mısra: **44**
Ebu Bekir gibi sadakatli. II Hazreti Ebu Bekir gibi dürüst olan 3. Murad.

Muṣṭafā-ḫulḳ u Muḥammed-dil ü Aḥmed-sīret
Būbekir-ṣıdḳ u ʿÖmer-ʿadl ü ḥayāda ʿOṣmān

Būbekr:

1. **Būbekre:**-*e*
Diğer 1
Mısra: **48**
İslam dininin ilk halifesi olan ve Hazreti Muhammed'e sadakati sebebiyle "Sıddık" olarak anılan Hazreti Ebu Bekir.

Ki yaʿni ḥażret-i ʿOṣmān Paşa
Ṣadāḳatde olup Būbekre hem-tā

bucaḳ:

1. **bucaḳdur:**-*dur*
Gazel 126
Mısra: **10**
Yer, köşe, kenar.

Ḳabūlī nāẓır olma şeş cihāta
Bilinmez dār-ı dünyā ḳaç bucaḳdur

bugün:

1. **bugün:**
Beyit 251
Mısra: **1**
İçinde bulunulan gün.

Gel bugün ayıralum dil-beri aġyārından
Cevr-i aġyāra ise başlayalum yarından

2. **bugün:**
Gazel 48
Mısra: **5**
İçinde bulunulan gün.

Bize gerçekden inandurdı bugün aʿmālin
Zāhidüñ yārın umarın nice yalanı çıḳar

3. **bugün:**
Gazel 66
Mısra: **10**
İçinde bulunulan gün.

Yār ile bizi söyleşür
aḫbāb Ḳabūlī
Aḫbār-ı maḥabbetle
bugün ṭopṭoludur şehr

4. **bugün:**
Gazel 73
Mısra: **9**
İçinde bulunulan gün.

Bugün bir vaʿde itse saña
anı yarına ṣalmaz
Ḳabūlī vaʿde-i ferdāya
ṣalmaḳ gerçi ʿādetdür

5. **bugün:**
Gazel 108
Mısra: **1**
İçinde bulunulan gün.

Ne ġam yir ol bugün kim
ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi
kim yarına ḳalmışdur

6. **bugün:**
Gazel 238
Mısra: **1**
İçinde bulunulan gün.

Bugün yārüñ düşüp
ayaġına çoḳ rūy-māl itdüm
Tażarruʿlar ḳılup ḳan
aġlamaḳdan rūyum āl itdüm

7. **bugün:**
Kaside 13
Mısra: **23**
İçinde bulunulan gün.

Ṣūretüñ yine bugün
ḫaylice ……-reng ancaḳ
Yine ne herze yidüñ rengi
yüzüñde nāzil

8. **bugün:**
Gazel 72
Mısra: **5**
İçinde bulunulan gün. II Bu devir, bu zaman.

Mest-i şarāb-ı ʿışḳ olana
vāʿiẓüñ bugün
Az iş degüldür itdügi
ḥadden ziyādedür

9. **bugün:**
Gazel 259
Mısra: **10**
İçinde bulunulan gün. II Bu devir, bu zaman.

Medḥ idemez Ḳabūli gibi
kimse ẕātuñı
Erbāb-ı naẓm içinde
bugün üstād olam

10. **bugün:**
Gazel 295
Mısra: **4**
İçinde bulunulan gün. II Bu devir, bu zaman.

Ḫūbān-ı şehr ḳullaruñ
olsa ʿaceb midür
Sensin diyār-ı ḥüsne
bugün pādşā Ḥüseyn

11. **bugün:**
Gazel 439
Mısra: **7**
İçinde bulunulan gün. II Bu devir, bu zaman.

Tīr ü tirkeşle bugün ser-
keş geçinme ey fülān
Oḳlaġı mānend atarsın
yire bir gün oḳlıġı

12. **bugün:**
Kaside 5
Mısra: **18**
İçinde bulunulan gün. II Bu devir, bu zaman.

Der-i Gürcī vü miftāḥ-ı
ʿAcem destüñde bī-pervā
Şeh-i kişver-güşāsısın
bugün Īrān u Turanuñ

13. **bugün:**
Kaside 6
Mısra: **62**
İçinde bulunulan gün. II Bu devir, bu zaman.

ʿAdem diyārına ʿazm
eyleyen baña uysun
Bugün bu yolda benem
pīşvā-yı ehl-i sefer

14. **bugün:**
Kaside 9
Mısra: **13**
İçinde bulunulan gün. II Bu devir, bu zaman.

Bugün sābāş u aḥsen aña kim naḫsend-i ʿālemdür
Gedā şeklinde dehri seyr iden sulṭāna ʿışḳ olsun

15. **bugün:**
Gazel 196
Mısra: **8**
İçinde bulunulan gün. II Şimdi, artık, bundan böyle.

Dün ẕerre gibi ḫāk ile yeksān idük ammā
Rifʿatle bugün mihr-i dıraḫşāna yitişdük

16. **bugün:**
Gazel 225
Mısra: **4**
İçinde bulunulan gün. II Şimdi, artık, bundan böyle.

Der-i devlet-medāruñda nola ser ḳorsa kāmiller
Kemāl erbābınuñ sensin bugün serdārı sulṭānum

17. **bugün:**
Gazel 411
Mısra: **8**
İçinde bulunulan gün. II Şimdi, artık, bundan böyle.

Ne ḳaftān ḫilʿat-i devlet ne ḫilʿat ḥulle-i cennet
Ẓuhūr itdi bugün şānuñda nūr-ı fażl-ı Sübḥānī

18. **bugün:**
Müseddes 5
Mısra: **2**
İçinde bulunulan gün. II Şimdi, artık, bundan böyle.

Cihānuñ şimdi sensin şāh-ı ʿālī-şānı sulṭānum
Bugün devrān senüñdür süregör devrānı sulṭānum

19. **bugün:**
Tarih 19
Mısra: **1**
İçinde bulunulan gün. II Şimdi, artık, bundan böyle.

Bugün tāc u ʿalem bir pādşāh-ı pāk-zāduñdur
Serīr-i salṭanat bir ḫüsrev-i ʿālī-nijāduñdur

bugün yarın:

1. **bugün yarın:**
Gazel 123
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çok yakın bir zamanda.

Bugün yarın vezīr-i kāmrān olsañ gerek şāhā
Ḳapuñda dürişen bendeñ gibi bir bende lāzımdur

bugünden girü:

1. **bugünden girü:**
Gazel 287
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bugünden sonra, bundan böyle.

Tek bizümle başı rez duḫterinüñ ḫoş olsun
Ḫum-ı mey-ḫāne bugünden girü hep boş olsun

bul:

1. **bulmaġ:**-*maġ*
Gazel 32
Mısra: **7**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Yaşum içre bulmaġ isterseñ vücūdumdan nişān
Yir yüzinden bir avuç ṭopraġ al ʿummāna şaç

2. **bulur:**-*ur*
Gazel 43
Mısra: **2**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Sen māh-rūdan olmaz ise ger baʿīd ʿīd

Bulur ḫuceste-ṭāliʿ ü baḫt-ı saʿīd ʿīd

3. **bulursam:**-*ur, -sa, -m*
Gazel 67
Mısra: **2**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Ruḫuñ şevḳiyle yanmış nice dāġ-ı pür-fetīlüm var
Bulursam Kaʿbe-i kūyuñ nola rūşen delīlüm var

4. **bul:**
Gazel 215
Mısra: **1**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Göñül bir nev-cüvān bul tāze cān bul
Revānuñ tāzelensün bir cüvān bul

5. **bul:**
Gazel 215
Mısra: **2**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Göñül bir nev-cüvān bul tāze cān bul
Revānuñ tāzelensün bir cüvān bul

6. **bul:**
Gazel 215
Mısra: **4**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Bile ṣalınmaġa ṣu gibi ey dil
Ṭolan gülzārı bir serv-i revān bul

7. **bul:**
Gazel 215
Mısra: **10**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Bulınca ser-te-ser geşt it cihānı
Bütün dünyā deger bir yār-ı cān bul

8. **bul:**
Gazel 215
Mısra: **12**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Baṣar ġam ʿaskerin bir ayaġ üzre
Ḳabūlī mey gibi bir pehlevān bul

9. **bulınca:**-*ınca*
Gazel 215
Mısra: **9**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Bulınca ser-te-ser geşt it cihānı
Bütün dünyā deger bir yār-ı cān bul

10. **buldum:**-*du, -m*
Gazel 255
Mısra: **6**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Gözin ırmaz kevākib āsmān-ı āstānuñdan
Bi-ḥamdi'llah felekde ben de bir ṣāḥib-naẓar buldum

11. **buldum:**-*du, -m*
Gazel 255
Mısra: **8**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Ayaġ altı degül mey-ḫāne gibi uġramaz kimse
Ḳanāʿat güşesidür nāmı bir ḫālīce yer buldum

12. **buldum:**-*du, -m*
Gazel 255
Mısra: **10**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında daḫı ben şimdi er buldum

13. **bulamaz:**-*amaz*
Gazel 256
Mısra: **8**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Maḥabbet ʿāşıḳı bir
ʿāleme īṣāl ider k’anda
Feraḥ bir laḥẓa ārām
idecek yir bulamaz ġam
hem

14. **bulımazsın:**-*ımaz, -sın*
Gazel 315
Mısra: **2**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Bir ādem ile dem süricek
dem bulımazsın
Dem bulur iseñ dem geçer
ādem bulımazsın

15. **bulımazsın:**-*ımaz, -sın*
Gazel 315
Mısra: **4**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Ālām-ı ġam-ı ʿışḳuñ ile
her kişi ġamnāk
Dehri arasañ sīne-i bī-
ġam bulımazsın

16. **bulımazsın:**-*ımaz, -sın*
Gazel 315
Mısra: **6**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Zaḥm-ı eser-i ʿışḳa hele
ey dil-i mecrūḥ
Laʿl-i leb-i dil-ber gibi
merhem bulımazsın

17. **bulımazsın:**-*ımaz, -sın*
Gazel 315
Mısra: **8**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Nola işidenler diseler
sellemehu’llah
Şiʿrüm gibi bir naẓm-ı
müsellem bulımazsın

18. **bulımazsın:**-*ımaz, -sın*
Gazel 315
Mısra: **10**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

ʿĀlemde Ḳabūlī saña dil-
ber mi bulunmaz
Dil-ber bulunursa nola
ʿālem bulımazsın

19. **bulursa:**-*ur, -sa*
Gazel 373
Mısra: **9**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Yükin ṭutsun bulursa
bācın alsun düşmen-i bed-
ḫ∨āh
Çekilsün şarḳ u ġarbuñ
kārbānı kārbān üzre

20. **bulmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 7
Mısra: **40**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Sensin ol dürr-i girān-
māye ki aṣdāf-ı aġzın
Bulmaya mişlini açа
ḳapaya bi’d-defeʿāt

21. **bulmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 7
Mısra: **49**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Biñde bir bulmaya ẕātuñ
gibi naḳḳād-ı felek
Eylemiş nāmuñ iḥāṭa
ʿaşrāt ile miʿāt

22. **bulup:**-*up*
Kaside 9
Mısra: **43**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Bulup bir nev-cüvānı
post-ber-dūş idene ehlā
Gürūh-ı ḫuftegān u post-ı
dervīşāna ʿışḳ olsun

23. **bulup:**-*up*
Kıt'a 1
Mısra: **9**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Bir benüm gibi nā-murādı
bulup
Ber-murād eylemek durur
erlik

24. **bulup:**-*up*
Kıt'a 13
Mısra: **7**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

25. **bulup:**-*up*
Kıt'a 33
Mısra: **21**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

26. **bulamaz:**-*amaz*
Mesnevi 15
Mısra: **22**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Her ne isterse aḳçe anı bulur
Ol bulamaz ise kim anı bulur

27. **bulur:**-*ur*
Mesnevi 15
Mısra: **21**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Her ne isterse aḳçe anı bulur
Ol bulamaz ise kim anı bulur

28. **bulur:**-*ur*
Mesnevi 15
Mısra: **22**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Her ne isterse aḳçe anı bulur
Ol bulamaz ise kim anı bulur

29. **bulup:**-*up*
Müseddes 5
Mısra: **16**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Dem-i luṭf u zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿadāletdür
Bulup bir nā-murādı ber-murād itmek saʿādetdür

30. **bulmaġā:**-*maġ, -ā*
Tahmis 1
Mısra: **6**
Bulmak, aranılan bir şeye ulaşmak.

Bilürüm gördükde anı terk idersin varuñı
İster iseñ bulmaġā vaṣl-ı ḥabībi cān ile

31. **bulur:**-*ur*
Kıt'a 23
Mısra: **2**
... gibi görmek, öyle olduğunu düşünmek.

Müsteviyyü'l-ḥacm ger ṭoḳuz …… çün bir kişi
Vezn ide biri birine muḫtelif bulur ʿuḳūl

32. **buldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **146**
Ettiğini bulmak, yapılan kötülüğün cezasını görmek.

İrdi iş ġāyete hengāme ṭaġıldı maḥżā
Eyleyen buldı bulan aldı olan oldı tamām

33. **buldum:**-*du, -m*
Gazel 255
Mısra: **1**
Bulmak, rastlantı sonucu bir şeye ulaşmak.

Naẓar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eşer buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

34. **buldum:**-*du, -m*
Gazel 255
Mısra: **2**
Bulmak, rastlantı sonucu bir şeye ulaşmak.

Naẓar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eṣer buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

35. **buldum:**-*du, -m*
Gazel 255
Mısra: **4**
Belli bir durumla karşılaşmak.

ʿAraḳla bādeyi dün gice meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ andan beter buldum

36. **bulımazsın:**-*ımaz, -sın*
Gazel 315
Mısra: **1**
Vakit bulmak.

Bir ādem ile dem süricek dem bulımazsın
Dem bulur iseñ dem geçer ādem bulımazsın

37. **bulmadum:**-*ma, -du, -m*
Tahmis 9
Mısra: **12**
Vakit bulmak.

Çıḳarsa her gice evc-i sipihre yiridür nālem
Ḫalāṣ olmaḳ içün ġamdan cihānda bulmadum bir dem

bulan:

1. **bulan:**
Kaside 4
Mısra: **146**
Ettiğini bulan (kimse).

İrdi iş ġāyete hengāme ṭaġıldı maḥżā
Eyleyen buldı bulan aldı olan oldı tamām

2. **bulanur:**-*ur*
Beyit 235
Mısra: **2**
Bulanmak, berraklığını ve duruluğunu yitirmek.

Bahār irişdi diyü āb gülşeni ṭolanur
Çemende her ṭarafa ḫayli şalınur bulanur

3. **bulanur:**-*ur*
Şarkı 3
Mısra: **8**
Bulanmak, berraklığını ve duruluğunu yitirmek.

Ayaġına yüzüm sürmedüm diyü
Gözüm yaşı seller gibi bulanur

buldığı boḳı yirse:

1. **buldığı boḳı yirse:**-*r, -se*
Kaside 13
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Argo**
*Bulduğu b*ku yemek. II Uygunsuz iş yapmak.*

Ser-i pür-nekbetüñ āḫir bedenüñden kesilür
Buldığı boḳı ger yirse kesilmezse o dil

bulduġuñ mühmeli:

1. **bulduġuñ mühmeli:**-*i*
Kaside 13
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Bulduğun pis (şey).

Gerçi it dirligidür dirligüñ ey kelb-i ʿaḳūr
Bulduġuñ mühmeli ekl eyle ḫırıldaşma ırıl

buldur:

1. **buldurup:**-*up*
Kaside 4
Mısra: **152**
Buldurmak, ulaştırmak, eriştirmek.

Meger ol gice şehenşāh-ı ʿUṭārid-fıṭnat
Buldurup kārgeh-i fikrine minvāl-i niẓām

bulın:

1. **bulınmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 6

Mısra: **72**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dü güne oḳına dirdüm bu naẓm-ı hem-vārum
Bir oḳuyıcı bulınmadı ey suḫan-güster

2. **bulınmaz:**-*maz*
Tarih 3
Mısra: **20**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dimişler pādşāh-ı kām-rānuñ tā murādınca
Bulınmaz ser-te-ser yoḳlansa ger iḳlīm-i ʿOs̱mānī

3. **bulınmaz:**-*maz*
Kaside 1
Mısra: **58**
Bulunmak, temin edilmek.

ʿAceb pākīze cevhersin ki el-ḥaḳ mis̱l ü mānendüñ
Bulınmaz tīşe-i fikret ararsa kānın imkānuñ

4. **bulınur:**-*ur*
Kaside 4
Mısra: **73**
Bulunmak, temin edilmek.

Bulınur dirhem ü dīnār bu furṣat düşmez
Şöyle kim fevt ola girmez ele bir daḫı bu kām

5. **bulınmaz:**-*maz*
Kaside 7
Mısra: **6**
Bulunmak, temin edilmek.

Rütbet-i z̲ātuñı taʿyīn idemez vehm-i ḳıyās
Vezn ü taḳdīr ü ʿayār ile bulınmaz derecāt

6. **bulınmaz:**-*maz*
Kaside 14
Mısra: **7**
Bulunmak, temin edilmek.

Degme bir yirde şimdi bulınmaz
Ḥaḳ bu kim yādgārdur altun

<u>bulun:</u>

1. **bulundı:**-*dı*
Gazel 74
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Nedür o gerden-i sīmīn ü ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile o fülfüller

2. **bulunmaz:**-*maz*
Gazel 79
Mısra: **3**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

ʿArabda ʿAcemde bulunmaz naẓīrüñ
Cefākār u ġaddār u ʿayyār yār

3. **bulunmaz:**-*maz*
Gazel 206
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Miyān-ı nāzüküñ mūdur dimişler
Bulunmaz böyle bir maʿnā-yı nāzük

4. **bulunurlar:**-*ur, -lar*
Kaside 4
Mısra: **169**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Buñ deminde bulunurlar diyü ẓan eyledügüm
Virdiler başuma buñlar getürüp cāna melām

5. **bulunmaz:**-*maz*
Kaside 5
Mısra: **62**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ṭumanis-nām u kūh-endām gerdūn-saḳf āhendür

Bulunmaz böyle bir ḳalʿa aransa rubʿı dünyānuñ

6. **bulunmaz:**-*maz*
Müseddes 5
Mısra: **13**
Bulunmak, temin edilmek.

Ḳarār u ṣabra şimdi yir bulunmaz ḳış ḳıyāmetdür
Zamān-ı ʿazl ise rūz-ı ḳıyāmetden ʿalāmetdür

7. **bulunmaz:**-*maz*
Gazel 315
Mısra: **9**
Bulunmak, rastlanmak.

ʿĀlemde Ḳabūlī saña dil-ber mi bulunmaz
Dil-ber bulunursa nola ʿālem bulımazsın

8. **bulunursa:**-*ur, -sa*
Gazel 315
Mısra: **10**
Bulunmak, rastlanmak.

ʿĀlemde Ḳabūlī saña dil-ber mi bulunmaz
Dil-ber bulunursa nola ʿālem bulımazsın

bulur mı:

1. **bulur mı:**
Beyit 88
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bulur mu? II Bulmaz.

Mehüñ żiyāsını örter ʿiẕāruñuñ nūrı
Bulur mı cām-ı zücāyī ṣafā-yı billūrı

būmuñ āşyānından uçurduñ:

1. **būmuñ āşyānından uçurduñ:**-*du, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Baykuş yuvasından uçurmak. II Düşmanın gönlünden çıkarmak.

Ḥużūr-ı rūḥın ol būmuñ uçurduñ āşyānından
Şikār-ı ṣayd içün ol cānibe ṣayyād gönderdüñ

buñ deminde:

1. **buñ deminde:**-*n, -de*
Kaside 4
Mısra: **169**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı zamanı, darlık vakti.

Buñ deminde bulunurlar diyü ẓan eyledügüm
Virdiler başuma buñlar getürüp cāna melām

buñal:

1. **buñalup:**-*up*
Tarih 12
Mısra: **7**
Bunalmak, sıkılmak, sıkıntıya düşmek.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tārīḫ üzdi o ḫar kösdegi

bunca:

1. **bunca:**
Kaside 4
Mısra: **139**
Bu denli, bu kadar çok.

Çoḳ mıdur bunca fütūḥāta bu deñli teʾsīr
Böyledür resm-i ṭılısmāt-ı vücūd-ı ressām

2. **bunca:**
Kaside 5
Mısra: **65**
Bu denli, bu kadar çok.

Gerekdür bunca āsāruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir senāḫ∨ānuñ

3. **bunca:**
Mesnevi 15
Mısra: **75**
Bu denli, bu kadar çok.

Bunca kef geçme aḳçe üzre dede
Ḳaraca aḳçe pek geçer kefede

4. **bunca:**
Tarih 23
Mısra: **15**
Bu denli, bu kadar çok.

Bu saṭvet bu ṣalābet bunca şevket
Kemāl-i luṭfıdur Ḥayy u Ḳadīrüñ

bunca feryādum:

1. **bunca feryādum:**-*um*
Müseddes 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bu kadar çok feryat.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

2. **bunca feryādum:**-*um*
Müseddes 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bu kadar çok feryat.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

3. **bunca feryādum:**-*um*
Müseddes 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Bu kadar çok feryat.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

4. **bunca feryādum:**-*um*
Müseddes 4
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Bu kadar çok feryat.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

5. **bunca feryādum:**-*um*
Müseddes 4
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Bu kadar çok feryat.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

bunca ḫalḳı:

1. **bunca ḫalḳı:**-*ı*
Diğer 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bu kadar (fazla) insan, çok fazla kişi.

Bunca ḫalḳı aġladup nālān u giryān eyledüñ
Ṭaġıdup ʿünvānını cemʿin perīşān eyledüñ

bunca ḫalḳuñ melceʾ-i bāy u gedāsın:

1. **bunca ḫalḳuñ melceʾ-i bāy u gedāsın:**-*n*
Diğer 2
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Bunca halkın, fakirin ve zenginin sığınağı. II Her kesimden insana kol kanat geren, onları koruyan vezir.

Meclisi çünkim ṭaġıtduñ müzd-i āsın neyledüñ
Bunca ḫalḳuñ melceʾ-i bāy u gedāsın neyledüñ

bundan özge:

1. **bundan özge:**
Gazel 190
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bundan başka.

Düşmenüñ maḳhūr u sen mesrūr u ʿasker pür-sürūr
Bundan özge nic'olur ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

2. **bundan özge:**
Tarih 19
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bundan başka.

Bu devr içre Ḳabūlī bundan özge olmaya tārīḫ Selīmüñ geçdi eyyāmı zamān Sulṭān Murāduñdur

buradan ḥayret alan:

1. **buradan ḥayret alan:**
Kaside 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Buradan ibret alan (kimse).

Görinür ṣaḥn-ı çemen gāh ḳızıl gāh yeşil
Reng alur bāġ-ı cināndan buradan ḥayret alan

burc-ı bedenden çıḳup:

1. **burc-ı bedenden çıḳup:** *-up*
Gazel 63
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Beden kalesinden çıkmak. II Ruhun ve gönlün bedenden ayrılması, insanın ölmesi.

Ġulüv itse ḥişār-ı ḳalbe nā-geh ʿasker-i miḥnet
Çıḳup burc-ı bedenden cān u dil dir kim Ḫudā yekdür

burc-ı felege çıḳdı:

1. **burc-ı felege çıḳdı:** *-dı*
Gazel 426
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Felek kalesine çıkmak. II Göklere çıkmak, erişmek.

Şāh-ı zerrīn-ʿalem ü ḳalʿa-i cām-ı seḥerī
Çıḳdı burc-ı felege dikdi livā-yı ẓaferi

burc-ı saʿādetden:

1. **burc-ı saʿādetden:** *-den*
Gazel 198
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mutluluk burcu. II Mutluluk, saadet.

Nola refʿ eyleseñ biz ẕerreñi ḫāk-i meẕelletden
Ṭoġup burc-ı saʿādetden güneş gibi çıḳa geldüñ

burc-ı semāvāt-ı ġamuñ aḫteri:

1. **burc-ı semāvāt-ı ġamuñ aḫteri:**
Gazel 137
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dert göğündeki burcun yıldızı. II Dertli ve kederli âşık.

Burc-ı semāvāt-ı ġamuñ aḫteri
Evc-i sipihr-i elemüñ māhıyuz

burc-ı sipihre sancāġı dikdi:

1. **burc-ı sipihre sancāġı dikdi:** *-di*
Gazel 433
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü kalesine sancak dikmek. II Doğu diyarının fethedilmesinden sonra güneşin doğuyu aydınlatması.

Diyār-ı şarḳı feṭḥ itdük diyü iʿlām içün ḫalḳa
Seḥer çıḳdı güneş burc-ı sipihre dikdi sancāġı

burden:

1. **burden:**
Beyit 201
Mısra: **2**
Götürmek.

Ṣubḥ-ı ümmid ki yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb
K'ū burden ey ki kār-ı şeb-i tār āḫir şud

burma yüreklü:

1. **burma yüreklü:**
Mesnevi 9
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Burma yürekli (sevgili).

Ḳalem barmaḳlı vü burma yüreklü
Gümüş bileklü altun bileziklü

burmalı:

1. **burmalı:**
Şarkı 2
Mısra: **16**
Bükülmüş, kıvrılmış (şey).

Türrāc yürüyüşli şahin baḳışlu
Cıġalu burmalı mū-belüm vardur

burnuñdan getürür:

1. **burnuñdan getürür:**-*ür*
Gazel 439
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Burnundan getirmek: Yaptığına yapacağına pişman etmek.

Her ne virse girü burnuñdan getürür rūzgār
Ey Ḳabūlī Zāl-i dehrüñ böyledür ḳonuḳlıġı

burun:

1. **burnı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **85**
Alınla üst dudak arasında bulunan, çıkıntılı, iki delikli koklama ve solunum organı, burun. II Sevgilinin burnu.

Dehānı ġonça aġzı burnı ḫurde
Teni abbaḳ ṣoyulmışca yumurda

būs:

1. **būsīd:**-*īd*
Kıt'a 7
Mısra: **7**
Öpmek.

Der-ḥāl ḫāk būsīd ġalṭīd ār u guft
Ez-dūst yek işāret ez-mā be-ser devīden

būs u kenār itmekdür:

1. **būs u kenār itmekdür:**-*mek, -dür*
Gazel 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliyi) Öpmek ve kucaklamak.

Ġaraż būs u kenār itmekdür āh u zār-ı ʿāşıḳdan
Muṣarraḥdur bu maʿnālar kifāyet añlama cānā

büse:

1. **büseyle:**-*y, -le*
Beyit 216
Mısra: **1**
Öpme, öpücük. II Sevgilinin öpücüğü.

Dil-ber nice büseyle ider ʿāşıḳı iḥyā
Bir büse ucından ölüyor bu dil-i şeydā

2. **büse:**
Gazel 70
Mısra: **6**
Öpme, öpücük. II Sevgilinin öpücüğü.

Sīnede bitmedi gerçi ḳılıcuñ yāreleri
Ṣulḥ iderseñ beni bir büse ile ol da biter

3. **büsemi:**-*m, -i*
Gazel 125
Mısra: **9**
Öpme, öpücük. II Sevgilinin öpücüğü.

Ḫvābda büsemi alduñ diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ yire bühtān eyler

4. **büseye:**-*y, -e*
Gazel 241
Mısra: **6**
Öpme, öpücük. II Sevgilinin öpücüğü.

Cānuma geçmiş idi gerçi oḳuñ peykānı
Anı bir büseye ṣulḥ ile geçenden geçelüm

5. **büse:**
Gazel 317
Mısra: **7**
Öpme, öpücük. II Sevgilinin öpücüğü.

Bir ʿArab şūḫına bir büse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

6. **büse:**
Gazel 374
Mısra: **3**
Öpme, öpücük. II Sevgilinin öpücüğü.

Dehenüñden umaruz kim ḳıla bir büse naṣīb
Ol ki yoḳdan getürüpdür bizi bu varlıġa

7. **büse:**
Gazel 374
Mısra: **9**
Öpme, öpücük. II Sevgilinin öpücüğü.

Didüm ey meh bize bir büse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

8. **büse:**
Gazel 440
Mısra: **9**
Öpme, öpücük. II Sevgilinin öpücüğü.

Büse isterse Ḳabūlī ġam degül eksüklidür
Bende-i küstāḫdur çoḳdur anuñ eksükligi

9. **büse:**
Mesnevi 9
Mısra: **71**
Öpme, öpücük. II Sevgilinin öpücüğü.

Elüñden büse iḥsān it bize sen
Elüñle virdügüñdür saña ḳalan

büse kenār:

1. **büse kenār:**
Gazel 344
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Dudağının kenarı.

Dil-dāra didüm büse kenār ola mı ḳābil
Didi ne tekellüf aña yārān arasında

büse vir:

1. **büse vir:**
Gazel 357
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Öpücük vermek, öpmek.

Bir büse vir diyü düşe gördüm ayaġına
Bir ḫoş gelür mi göre dilinden ṭudaġına

büse-i cānān:

1. **büse-i cānān:**
Beyit 116
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin öpücüğü.

Cān ḳandı cāna büse-i cānān didükleri
Laʿl-i leb-i nigāra budur cān didükleri

büse-i lāʿl-i yāre:

1. **büse-i lāʿl-i yāre:**-*e*
Gazel 138
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin lal taşına benzeyen kırmızı dudağının öpücüğü.

Büse-i lāʿl-i yāre cān virürüz
Mīve-i ābdārı kim sevmez

büse-i laʿlüñ temennāsındadur:

1. **büse-i laʿlüñ temennāsındadur:**-*n, -da, -dur*
Gazel 479
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Lalin öpücüğünün arzusu. II Sevgilinin lal taşı gibi değerli ve

kıpkırmızı dudağının öpücüğünü arzulama.

Būse-i laʿlüñ temennāsındadur cānā gönül
Saña böyle bī-te'emmül söyleden müldür beni

<u>būse-i laʿlüñ virmedüñ:</u>

1. **būse-i laʿlüñ virmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 416
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kırmızı ve değerli lal taşına benzeyen dudağın öpücük vermesi. II Sevgilinin lal taşına benzeyen kıymetli ve kıpkırmızı dudağıyla âşığı öpmesi.

Virmedüñ āh itmeyince būse-i laʿlüñ didüm
Ol lebi şīrīn olur mı dūdsız ḥalvā didi

<u>būse-i ruḫsār-ı ālin:</u>

1. **būse-i ruḫsār-ı ālin:**-*in*
Gazel 134
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kırmızı yanağın busesi.

Būse-i ruḫsār-ı ālin ʿarż ider aluñ diyü
Sāḳi-i gül-çehrenüñ biz āline aldanmazuz

<u>būse-i sīb-i zenehdānın:</u>

1. **būse-i sīb-i zeneḫdānın:**-*ı, -n*
Gazel 98
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Elmaya benzeyen çenesini öpmek.

Būse-i sīb-i zeneḫdānın ki teklīf ide yār
İmtiḥān eyler seni ey dil şaḳın almayı gör

<u>būselik:</u>

1. **būselikde:**-*de*
Gazel 329
Mısra: **8**
Öpme, öpücük. II Klasik Türk musikisinde bir makam.

Felek bezm-i cihānda çıḳmaz ammā devr uṣūlünden
Ḳabūlī būselikde gel ḳarār it geç rehāvīden

<u>būseye ʿahd eyledügüñ:</u>

1. **būseye ʿahd eyledügüñ:**-*düg, -üñ*
Gazel 52
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliyi) Öpmeye yemin etmek.

Gel bu şeb būseye ʿahd eyledügüñ döndürme
O daḫı dün gice meclisdeki peymāna döner

<u>būs-ı dehān-ı teng-i yāri:</u>

1. **būs-ı dehān-ı teng-i yāri:**-*i*
Tahmis 7
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin küçük ağzını öpme.

İrtifāʿ-ı ḳadrümüz var ʿālem-i ʿulvīdeyüz
Eyleyüp būs-ı dehān-ı teng-i yāri ārzū

<u>būs-ı laʿl-i lebüñ:</u>

1. **būs-ı laʿl-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 107
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Lal taşına benzeyen (kırmızı) dudağını öpmek.

Senden murādum ikidür iki gözüm iki
Birisi būs-ı laʿl-i lebüñ biri sīnedür

<u>būstān-ı ḳadrüñde:</u>

1. **būstān-ı ḳadrüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 469
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kıymet bahçesi. II Değer, kıymet, itibar.

Efendi mihrle meh būstān-ı ḳadrüñde
Yitişmedi daḫı nā-puḫte iki ḫām kelek

būy:

1. **būyuñ:**-*uñ*
Gazel 185
Mısra: **7**
Koku. II Sevgilinin hoş kokusu.

Kimi rūyuñ kimi būyuñ kimisi mūyuñ öger
Cümleden biri degül cümleden aʿlāñ ancaḳ

būy-ı bed:

1. **būy-ı bed:**
Kaside 13
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kötü koku.

Var ise köhne ḫalādur deheni murdāruñ
Būy-ı bed ẓāhir ola aġzuñ açılsa bir mil

būy-ı vefā:

1. **būy-ı vefā:**
Gazel 414
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vefa kokusu. II Sevgilinin kokusu.

Hevā-yı zülfüñ ile misk olalı bād-ı ṣabā
Muʿaṭṭar eyledi būy-ı vefā dimāġumuzı

būy-ı zülfüñle:

1. **būy-ı zülfüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 432
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçının kokusu.

Būy-ı zülfüñle muʿaṭṭar ḳıl meşām-ı ʿālemi
Ṭīb-i ḫāṭırla seni ḫoş göreler ʿanber gibi

buyur:

1. **buyuruñ:**-*uñ*
Gazel 408
Mısra: **4**
Demek, söylemek.

Ḳand-i luṭfuñ umaraḳ ağıza geldi cānum
Ḳande gitsüñ buyuruñ bāri bir ağız ḫaberi

2. **buyurmış:**-*mış*
Tarih 3
Mısra: **9**
Demek, söylemek.

Buyurmış bir seḫer ser-ḫalḳa-i erbāb-ı dīvāna
Çaġur bir kūşeye cemʿ eyle ser cümle vezīrānı

3. **buyurmışlar:**-*mış, -lar*
Tarih 3
Mısra: **23**
Demek, söylemek.

Buyurmışlar ki maḳṣūdum daḫı oldur aña virdüm
Diyār-ı mülk-i Rūmı ḳılsun icrā emr ü fermānı

būzġuş:

1. **būzġuş:**
Gazel 146
Mısra: **4**
Kütahya sancağında bulunan Yörük oymaklarından biri. II Sevgili.

Beste-i ser-rişte-i luṭf ile sulṭānum meded
Būzġuş ḳılcan ucından ḳılca ḳaldı cānumuz

bühtān:

1. **bühtāna:**-*a*
Gazel 165
Mısra: **4**
Yalan, iftira, asılsız söz.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

2. **bühtān:**
Mesnevi 7
Mısra: **13**
Yalan, iftira, asılsız söz.

Oḳumaḳ yazmaḳ ol
miskīne bühtān
Siyāsetdür yanında ḥükm-
i sulṭān

bühtān eyledüñ:

1. **bühtān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Masum bir insanı suçlamak, iftira etmek.

Ṣoñradan bilmem ne fikr
itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü
gāh bühtān eyledüñ

bühtān eyler:

1. **bühtān eyler:**-*r*
Gazel 125
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Masum bir insanı suçlamak, iftira etmek.

Ḫ∨ābda būsemi alduñ
diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ
yire bühtān eyler

bükā:

1. **bükāyile:**-*y, -ile*
Gazel 100
Mısra: **13**
Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Dīde aġardı bükāyile
Ḳabūlī dil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā
elemin pīr çeker

bükül:

1. **büküldüm:**-*dü, -m*
Gazel 76
Mısra: **3**
Eğilmek, bükülmek, iki büklüm olmak.

Büküldüm ḥasret-i ebrūñ
ile Ẕü'n-nūn-ı vaḳt oldum
Dilümde anuñ içün ḥarf-i
nūn eglencem olmışdur

bülbül:

1. **bülbüli:**-*i*
Beyit 18
Mısra: **2**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş. II Âşık, sevdalı, tutkun.

Muḥammed-i ʿArabī kim
netīce-i küldür
Cemīʿ-i ʿālem anuñ
bülbüli vü o güldür

2. **bülbül:**
Beyit 285
Mısra: **1**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş. II Âşık, sevdalı, tutkun.

Gülüñ her bergine bülbül
döker gözden birer jāle
Yine yüz āl idüp ḳondurur
anı daldan dala

3. **bülbüller:**-*ler*
Gazel 74
Mısra: **4**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş. II Âşık, sevdalı, tutkun.

Nedür o kūy u o dil-ber
nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül
nedür o bülbüller

4. **bülbülüñ:**-*üñ*
Gazel 95
Mısra: **9**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş. II Âşık, sevdalı, tutkun.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī
gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir
ʿāşıḳ-ı nālān var

5. **bülbüli:**-*i*
Gazel 352
Mısra: **12**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş. II Âşık, sevdalı, tutkun.

Ey Ḳabūlī añdıran ʿışḳ
ehlini efġānıdur
Kim añardı bülbüli efġān
u zārı olmasa

6. **bülbül:**
Tahmis 8
Mısra: **4**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş. II Âşık, sevdalı, tutkun.

Naʿra-i ʿışḳı bī-kerān eyle
Ḳoma bülbül ḳoma fiġān eyle

7. **bülbül:**
Gazel 49
Mısra: **4**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş.

Alınmazsa ʿadū-yı ḫār elinden dāmenüñ ey gül
Dil-i şūrīde bülbül gibi zār olmaḳ muḳarrerdür

8. **bülbül:**
Gazel 52
Mısra: **5**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş.

Nāz ile gelse sürūd eylese bülbül gibi yār
Şevḳden meclisimüz ḫalḳa-i rindāna döner

9. **bülbül:**
Gazel 149
Mısra: **1**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş.

Gülşende ṭurup bülbül ile hū çekerüz biz
Mestānelerüz naʿra-i yā hū çekerüz biz

10. **bülbül:**
Gazel 194
Mısra: **1**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş.

Çoḳ açılmış güllerüñ var gerçi ey bülbül senüñ
Yāre ʿarż itme anı ḳoḳmaz gülin ol kimsenüñ

11. **bülbül:**
Gazel 292
Mısra: **2**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş.

Pervāneveş bī-bāl ü per sūzān olayın bir zamān
Bülbül gibi şām u seḥer nālān olayın bir zamān

12. **bülbül:**
Gazel 307
Mısra: **5**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş.

Bire bülbül gibi şūḫ u şen gül
Bire Düldül gibi çesbān-ı cihān

13. **bülbül:**
Gazel 378
Mısra: **7**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş.

Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdur ezelden
Ey ruḫları gül anı bize ḳatı uçurma

14. **bülbül:**
Gazel 393
Mısra: **9**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş.

Beni bülbül gibi gūyā ider gülzār-ı ʿālemde
Ḳabūlī gül-ruḫān-ı gülşen-ābād-ı Gelibolı

15. **bülbül:**
Gazel 409
Mısra: **7**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş.

Ḳıldı bülbül gibi beni nālān
Diñlemez mi o ġonça şīvenümi

16. **bülbül:**
Şarkı 2
Mısra: **1**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş.

Nola bülbül gibi feryād eylesem

Yeñile açılmış bir gülüm vardur

17. **bülbül:**
Tarih 2
Mısra: **8**
Güzel ve naif sesiyle bilinen bir kuş.

Herkes ṣafāda mül gibi her şey ṭonanmış gül gibi
Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi feryādın ışġā eyledüñ

bülbül cefā-yı ḫār ile gül-i ḫandāna incinmez:

1. **bülbül cefā-yı ḫār ile gül-i ḫandāna incinmez:**
Gazel 165
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Bülbül, dikeninden dolayı güle incinmez: İnsan, sevdiğinin kusurlarını görmezden gelir ve onu hatalarıyla sever. Bu yüzden sevilen kişi ne yapmış olursa olsun ona gönül koyulmaz.

Neden incinmek ey dil ṭaʿne-i aġyār ile yāre
Cefā-yı ḫār ile bülbül gül-i ḫandāna incinmez

bülbül ü ḫār u gül:

1. **bülbül ü ḫār u gül:**
Gazel 415
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bülbül, diken ve gül.

ʿAḳl-ı maʿāş u kül yekī
āb-ı ḥayāt u mül yekī
Bülbül ü ḫār u gül yekī
yār yekī suḫan yekī

bülbül-i bāġuñ lāfın:

1. **bülbül-i bāġuñ lāfın:**-*n*
Gazel 324
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bahçe bülbülünün sözü. II Âşığın sözleri.

Muṭrıbā sen de biraz söylene virsen görelüm
Niçe bir diñleyelüm bülbül-i bāġuñ lāfın

bülbül-i dāmāda:

1. **bülbül-i dāmāda:**-*a*
Gazel 517
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Damat olmuş bülbül. II Âşık.

Virmege bülbül-i dāmāda bu gün gülşende
Nev-ʿarūs-ı güli başladı ṣabā tezyīne

bülbül-i dil:

1. **bülbül-i dil:**
Tahmis 8
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Gönül bülbülü. II Âşığın gönlü.

Bülbül-i dil Ḳabūliyā her bār
Ḫār elinden fiġān idüp aġlar

bülbül-i gülzār-ı nāz u şīve:

1. **bülbül-i gülzār-ı nāz u şīve:**
Kaside 10
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cilve ve naz bahçesinin bülbülü. II Dede, şeyh.

Ġonca-i bāġ-ı ṭarāvet bir güzel gökcek ışıḳ
Bülbül-i gülzār-ı nāz u şīve bir şaḳraḳ dede

bülbül-i gūyā-yı gülistān-ı ḫilāfet:

1. **bülbül-i gūyā-yı gülistān-ı ḫilāfet:**
Kıt'a 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hilafet gül bahçesinin konuşan bülbülü. II Halife.

Ey bülbül-i gūyā-yı gülistān-ı ḫilāfet
Gül ruḫlaruña ḫār-ı cefā itmesün āzār

bülbül-i gūyā-yı ḫoş-nevā:

1. **bülbül-i gūyā-yı ḫoş-nevā:**
Beyit 123
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel sesiyle öten bülbül. II Âşık.

Çemende bülbül-i gūyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

2. **bülbül-i gūyā-yı ḫoş-nevā:**
Gazel 18
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzel sesiyle öten bülbül. II Âşık.

Çemende bülbül-i gūyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

bülbül-i senā-ḫ∨ānuñ:

1. **bülbül-i senā-ḫ∨ānuñ:**-*uñ*
Kaside 6
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Övgüler söyleyen bülbül. II Padişaha övgüler yağdıran Kabûlî.

Ḳabūli gibi ḳanı bülbül-i senā-ḫ∨ānuñ
Hezārvār dili ṭūṭi-i şeker-perver

bülbül-i şūrīde:

1. **bülbül-i şūrīde:**
Gazel 263
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tutkun, âşık bülbül. II Âşık.

Nice āh itmeyem derd-i dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūrīde bāri sen dil añlarsın

bülbül-i tabʿ-ı Kabūlī:

1. **bülbül-i tabʿ-ı Kabūlī:**
Tesdis 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin yaratılış bülbülü. II Kabûlî'nin doğuştan gelen şairlik yeteneği.

Şevḳ-i gülzār-ı iẕāruñdur dili gülşen ḳılan
Bülbül-i tabʿ-ı Kabūlī meskenin meʾmen ḳılan

bülbül-i zāra:

1. **bülbül-i zāra:**-*a*
Gazel 84
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İnleyen bülbül. II Ağlayan, inleyen, feryat eden âşık.

Bülbül-i zāra Ḳabūlī cānib-i gülden gelür
Ġonca-i pīçīde-i gül nāme-i negşūdedür

bülbülleri hāmūş ider:

1. **bülbülleri ḫāmūş ider:**-*er*
Gazel 113
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bülbülleri susturmak.

Nāle-i sūz-ı dilüm ḫāmūş ider bülbülleri
Ben fiġāna başlasam murġān-ı ḫoş-gūlar ṭurur

bülbülüñ āvāzından:

1. **bülbülüñ āvāzından:**-*n, -dan*
Gazel 454
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bülbülün avazı. II Âşığın sesi.

Eyünüñ raġbeti yoḳ ḫalḳ-ı cihān ḳatında
Ḫoş gelür ṣavt-ı zaġan bülbülüñ āvāzından

bülbülüñ gülşenüñde:

1. **bülbülüñ gülşenüñde:**-*ñ, -de*
Gazel 197
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bülbülün gül

bahçesi. II Âşığın bulunduğu yer.

ʿĀşıḳuñ kūyuñda cānā bī-şumār olmaḳ gerek
Gülşenüñde bülbülüñ ey gül hezār olmaḳ gerek

bülbülvār:

1. **bülbülvār:**
Tahmis 8
Mısra: **24**
Bülbül gibi.

Bir gülüñ ʿışḳı ile leyl ü nehār
Yā İlāhī beni de bülbülvār

büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın:

1. **büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın:***-y, -ın*
Diğer 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Belagat ve fesahat tekkesinin değersiz kölesi. II Belagat ve fesahate uygun şiirler yazan usta şairlerin çırağı.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

bülend:

1. **bülend:**
Gazel 192
Mısra: **2**
Uzun, yüksek. II Çok fazla.

Bize o serv-i ser-bülend gerek
Kişinüñ himmeti bülend gerek

2. **bülend:**
Gazel 211
Mısra: **2**
Uzun, yüksek. II Çok fazla.

Bülend-ḳad bize bir şūḫ-ı şeh-levend gerek
Ya himmeti kişinüñ kendüye bülend gerek

3. **bülend:**
Beyit 231
Mısra: **1**
Yüksek, uzun. II Âşığın yüce namı.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nāmum bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

4. **bülend:**
Gazel 41
Mısra: **1**
Yüksek, uzun. II Âşığın uzunca çektiği feryat.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nālem bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

5. **bülend:**
Kaside 6
Mısra: **51**
Uzun, yüksek.

Bülend hem-çü felek bī-ḳuṣūr-ı cümle ḳuṣūr
Güşāde manẓaralar hem-çü rūy-ı meh-manẓar

bülend ḳıl:

1. **bülend ḳıl:**
Gazel 353
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yükseltmek, büyütmek. II Yüceltmek, fazlaca methetmek.

Evṣāf-ı hüsnin ol mehüñ ey dil bülend ḳıl
Şāyed o şāhbāz-ı ḥüsün oḳuya gele

bülend olsa:

1. **bülend olsa:***-sa*
Kaside 7
Mısra: **17**

Kelime Tipi: -
Yüce olmak.

Himmetüñ nola bülend olsa özüñ ʿālīdür
Bestedür rābıṭa-i himmete ḳullābe-i ẕat

bülend-ḳad:

1. **bülend-ḳad:**
Gazel 211
Mısra: **1**
Yüksek boylu (kimse). II Uzun boylu sevgili.

Bülend-ḳad bize bir şūḫ-ı şeh-levend gerek
Ya himmeti kişinüñ kendüye bülend gerek

bülend-pervāz:

1. **bülend-pervāz:**
Tahmis 8
Mısra: **14**
Yüksekte uçan.

Mürġ-i lāhūt ile hem-āvāz ol
Alçaḳ uçma bülend-pervāz ol

bü'l-fużūl:

1. **bü'l-fużūlī:**
Gazel 38
Mısra: **19**
Fuzuli konuşan, çok konuşan, geveze (kimse). II Kabûlî.

Meddāḥi-i Resūlī ez-mā ne bü'l-fużūlī
Ez-cān u dil Ḳabūlī ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

bü'l-heves:

1. **bü'l-heves:**
Gazel 134
Mısra: **3**
Arzularına yenik düşerek aklına gelen her şeyi yapmak isteyen, maymun iştahlı (kimse).

Reh-zen olmaz devlet-i dünyā bize ey bü'l-heves
Kāʾinātuñ ʿizzet ü iḳbālina aldanmazuz

bün:

1. **bün:**
Tarih 10
Mısra: **9**
Esas, temel.

Ben didüm āyā nedür bu cemʿa bāʿis bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i saʿdeyndür tārīḫ aña

bünyād:

1. **bünyādına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 4
Mısra: **224**
Yapı, bina. II Felek, devran.

Bu binānuñ umaruz ola esāsı muḥkem
Vire bünyādına miʿmār-ı ezel istiḥkām

bünyād eyledi:

1. **bünyād eyledi:**-*di*
Tarih 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İnşa etmek, bina yapmak.

Ḳalʿa-i rafżı yıḳup bünyād-ı küfri ḳalʿ idüp
Yirine çün kim Ḳabūlī yiñi bünyād eyledi

bünyād eyledüñ:

1. **bünyād eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 5
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
İnşa etmek, bina yapmak.

Ḳonılmazdı ṭaşı ṭaş üstine balçıḳlu ḳonaġuñ
İçinde miṣli yoḳ bir ḳalʿa bünyād eyledüñ anuñ

bünyād ider:

1. **bünyād ider:**-*er*
Gazel 306
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnşa etmek, bina etmek.

Böyle güç yirde binā bağlar mı üstād olmayan

Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

bünyād-ı küfri ḳalʿ idüp:

1. **bünyād-ı küfri ḳalʿ idüp:**-*üp*
Tarih 18
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kâfirin kalesini yok etmek.

Ḳalʿa-i rafżı yıḳup bünyād-ı küfri ḳalʿ idüp
Yirine çün kim Ḳabūlī yiñi bünyād eyledi

bünyād-ı ʿömür:

1. **bünyād-ı ʿömür:**
Rübai 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ömür binası. II Ömür, hayat.

Bünyād-ı ʿömür tā-ebed bād ābād
Ferrāş-ı ḥarīm-i ḥürmet bād ābād

bünyād-ı rafżı ḳalʿ idüp:

1. **bünyād-ı rafżı ḳalʿ idüp:**-*üp*
Kaside 15
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dinsizlerin kalesini yıkmak.

Ḳalʿalar bünyād idüp bünyād-ı rafżı ḳalʿ idüp
Pīşegerdür gördügüñ üstāddur gönderdigüñ

Bünyāmin:

1. **Bünyāmin:**
Gazel 222
Mısra: **2**
Hazreti Yûsuf'un kardeşi Bünyamin.

Mışra gelme yañılursañ sākin olma żāmin ol
ʿİzzet itmezler gerek Yūsuf gerek Bünyāmin ol

bünyān:

1. **bünyān:**
Tarih 14
Mısra: **4**
Yapı, bina.

Bir müferriḥ ḳaṣr peydā eyledi
Çarḫ-ı bünyād-ı felek bünyān ola

bünye:

1. **bünye:**
Tarih 24
Mısra: **10**
Durum, tarz.

Ey Ḳabūlī didiler tārīḫini Bünye ʿālī vü ḳaṣır-ı bī-ḳuṣūr

bürehne:

1. **bürehneyem:**-*y, -em*
Gazel 295
Mısra: **7**
Çıplak, yalın.

Abdāl-ı Kerbelā gibi ser-pā bürehneyem
ʿĀşıḳ yoluñda böyle gerekmez mi yā Ḥüseyn

bürehne-pā:

1. **bürehne-pā:**
Gazel 394
Mısra: **3**
Yalın ayak.

Uġratdı Kerbelā-yı belāya bürehne-pā
Deşt-i ġama düşürdi beni ḳıldı serserī

bürīde-pāy:

1. **bürīde-pāy:**
Gazel 254
Mısra: **18**
Ayağı kesik.

Gil-i ḫaṭāda benem esb-i pāy-ı laġzīde
Bürīde-pāy ḳalursam dirīġ ü ḥasret ü ġam

bürūc-ı eflāke çıkardı:

1. **bürūc-ı eflāke çıḳardı:**-*dı*
Kıt'a 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Feleklerin burcuna

çıkarmak. II Zirveye çıkarmak.

ʿAṭā vü luṭfuñı dil müstaḳıl umarsa nola
Çıḳardı rāyet-i luṭfuñ bürūc-ı eflāke

bütin başmış:

1. **bütin başmış:**-*mış*
Kaside 9
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Putu ayaklar altına almak. II Küfrü terk etmek, Hak yoluna girmek.

Çelīpāsın şımış zünnāresin kesmiş bütin başmış
Ḥacın kesr eylemiş rindān-ı pāk-īmāna ʿışḳ olsun

bütüñ:

1. **bütüñ:**
Gazel 193
Mısra: **3**
Bütün, hepsi, tamamı. II Herkes.

Ḳaşları mihrābına herkes perestār ol bütüñ
Ṣūret-i zībāsına çoḳ kişi ṭapdı ʿAbdinüñ

bütün bir dīvāndan:

1. **bütün bir dīvāndan:**-*dan*
Gazel 119
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bütün bir divan. II Divan: Bir şairin şiirlerini harf sırasına uygun olarak ve kafiyelerine göre topladığı mecmua.

Ḳabūlī iki sözle yāre maḳṣūdum edā itdüm
Maḥallinde iki söz bir bütün dīvāndan yegdür

bütün dünyā:

1. **bütün dünyā:**
Beyit 121
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünyada bulunan her şey. II Tüm insanlar.

Egerçi ḫayli müşkildür cihānda kişi kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ʿadūdan intiḳām almaḳ

bütün dünyā deger bir yār-ı cān:

1. **bütün dünyā deger bir yār-ı cān:**
Gazel 215
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünyalara değer bir can dostu, dünyalar kadar kıymetli bir sevgili.

Bulınca ser-te-ser geşt it cihānı
Bütün dünyā deger bir yār-ı cān bul

bütün mi:

1. **bütün mi:**
Beyit 286
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bütün mü? Sağlam mı?

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

büyü:

1. **büyüdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **45**
Büyümek, artmak.

Menʿ ü iskāta mecāl olmadı ġavġā büyüdi
Vüzerā eylediler defʿine ḫayli iḳdām

büyük:

1. **büyükdür:**-*dür*
Gazel 447
Mısra: **2**
Büyük, yüce.

Didi aġyāra seng-i kūy-ı dil-ber
Büyükdür her biri yanında şeş-ber

büyük söyleyenüñ başına ugrar:

1. **büyük söyleyenüñ başına ugrar:**
Gazel 447
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Büyük konuşanın başına gelir: Bir olayı kınayıp büyük laf edenler aynı olayı muhakkak yaşayacaklardır.

Didüm ben daḫı aña bu zamāndur
Büyük söyleyenüñ başına ugrar

büzürg olduḳca:

1. **büzürg olduḳca:**-*duḳca*
Gazel 207
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Büyük olmak. II Yüce ve kutsal olmak.

Ḫurd-ı ḫaşḫāş it büzürg olduḳca Türküñ kellesin
Ey Ḳabūlī ḳavlüme ḳāyil durur ḫurd u büzürg

C

cā:

1. **cā:**
Kıt'a 28
Mısra: **3**
Yer, mahal.

Der-ḥāl hinduvāne ez-cā revīd u guftā
Ez-tust yek işāret ez-mā be-ser devīden

cā-be-cā:

1. **cā-be-cā:**
Gazel 469
Mısra: **3**
Yer yer.

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

2. **cā-be-cā:**
Kaside 2
Mısra: **10**
Yer yer.

Yā ki pervāz ile ferş-i zümürrüd görinür
Cā-be-cā ṭarf-ı çemende görinen āb-ı revān

3. **cā-be-cā:**
Gazel 89
Mısra: **5**
Yer yer. II Bazen, kimi zaman, ara sıra.

Bölük bölük ġazeller cā-be-cā bölük aġasıdur
Suṭūr-ı şiʿri bölük ḫalḳı her ḫalḳı sipāhīdür

4. **cā-be-cā:**
Gazel 286
Mısra: **10**
Yer yer. II Bazen, kimi zaman, ara sıra.

Ṭās-ı çeşmin ṭoldurup her dem Ḳabūlī āb ile
Cā-be-cā seyr eyleyüp dir ṭurmayup saḳḳā Ḥüseyn

Caʿfer:

1. **Caʿfer:**
Tarih 16
Mısra: **3**
Cafer (özel isim).

Caʿfer ḳad sāġe beyne'l-ḫalḳ bi'ṣ-ṣıdḳi'l-metn
Fāḳa v'estevlī ʿale'n-nāsi bi-tevḳīrin bihi

cāh:

1. **cāh:**
Beyit 222
Mısra: **2**
Makam, mevki, itibar.

Kām ile maġrūr olup ṭaʿn itmezüz kāmillere
Cāh ile mesrūr olup ḳarışmazuz cāhillere

2. **cāh:**
Gazel 216
Mısra: **2**
Makam, mevki, itibar.

Nā-kāmlıġı bir göreli kām ile kāmil
Başladı ġurūr eylemege cāh ile cāhil

3. **çāha:**-*a*
Gazel 335
Mısra: **8**
Kuyu, çukur.

Ġurūr ile çıḳarsın cāha ammā
Bıraġursın velī kendüñi çāha

cāh ile ġırre olup:

1. **cāh ile ġırre olup:**-*up*
Gazel 150
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki ile gururlanmak, kibirlenmek.

Kām ile başa çıḳan kāmile başalanmaz
Cāh ile ġırre olup cāhile ġarrālanmaz

cāh ile maġrūr olanlar:

1. **cāh ile maġrūr olanlar:**-*lar*
Gazel 156
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki ile gururlanan, kibirlenen (kimse).

Cāh ile maġrūr olanlar ʿālemüñ menfūrıdur
Cāhil-i maġrūradur Mevlā bilür nefrīnümüz

cāh ile maġrūr olup:

1. **cāh ile maġrūr olup:**-*up*
Gazel 144
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki ile gururlanmak, kibirlenmek.

Cāh ile maġrūr olup nā-dāna dānālanmazuz
Cāhile ehl-i kemālüz diyü monlālanmazuz

cāh u celāli:

1. **cāḥ u celāli:**-*i*
Gazel 51
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Makam ve yücelik.

Ṣāḥib-kemāle ẕilleti ʿizzet durur velī
Cāḥ u celāli cāḥile çāh-ı caḥīmdür

cāha çıḳarsın:

1. **cāha çıḳarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 335
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Makama çıkmak, yüksek bir konuma gelmek.

Ġurūr ile çıḳarsın cāha ammā
Bıraġursın velī kendüñi çāha

cāḥil:

1. **cāhillere:**-*ler, -e*
Beyit 222
Mısra: **2**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Kām ile maġrūr olup ṭaʿn itmezüz kāmillere
Cāh ile mesrūr olup ḳarışmazuz cāhillere

2. **cāḥile:**-*e*
Gazel 51
Mısra: **8**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Ṣāḥib-kemāle ẕilleti ʿizzet durur velī
Cāḥ u celāli cāḥile çāh-ı caḥīmdür

3. **cāhile:**-*e*
Gazel 144
Mısra: **2**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Cāh ile maġrūr olup nā-dāna dānālanmazuz
Cāhile ehl-i kemālüz diyü monlālanmazuz

4. **cāhile:**-*e*
Gazel 150
Mısra: **2**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Kām ile başa çıḳan kāmile başalanmaz
Cāh ile ġırre olup cāhile ġarrālanmaz

5. **cāhil:**
Gazel 216
Mısra: **2**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Nā-kāmlıġı bir göreli kām ile kāmil
Başladı ġurūr eylemege cāh ile cāhil

6. **cāhildedür:**-*de, -dür*
Gazel 105
Mısra: **11**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse). II Genç, tecrübesiz, acemi.

Ḳażā-yı nefs-i Kütāhiyye bir cāhildedür şimdi
Ḥamiyyetden vefādan kendü ḫālī kendü vālīdür

cāhil-i ḫod-bīne:

1. **cāhil-i ḫod-bīne:**-*e*
Gazel 156
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kendini düşünen, bencil ve cahil (kimse).

Her ne dirse vāʿiẓüñ ḥaḳdur sözi ḥaḳ söylemiş
Cāhil-i ḫod-bīne baḳmazlar bizüm ḥaḳ-bīnümüz

cāhil-i maġrūradur:

1. **cāhil-i maġrūradur:**-*a, -dur*
Gazel 156
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gururlanan cahil (kimse).

Cāh ile maġrūr olanlar ʿālemüñ menfūrıdur
Cāhil-i maġrūradur Mevlā bilür nefrīnümüz

cāhilüñ gönlin büyüden:

1. **cāhilüñ gönlin büyüden:**
Gazel 56
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cahilin gönlünü büyüten, onu kibirlendiren (şey).

Cāhilüñ ḫar gibi gönlin büyüden zerdür zer
Zer ile faḫr idinüp ġırre olan ḫardur ḫar

cāhilüñ ḳadri:

1. **cāhilüñ ḳadri:**
Gazel 114
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cahilin değeri, kıymeti. II Rakibin değeri, kıymeti.

Ḳadre de irse yanuñda ḳadri yoḳdur cāhilüñ
Kūh da olsa ʿadū yanuñda berg-i kāhdur

cā'iz:

1. **cā'iz:**
Gazel 435
Mısra: **8**
Gerek dinî gerekse yasal yönden uygulanmasında herhangi bir sakınca olmayan (şey).

Nihāl-i ḳaddüñe Ṭūbī diyen hep ʿaksine söyler
Ḳad-i bālāña nisbet cā'iz olur mı o maʿkūsı

2. **cā'izün:**-*ün*
Mesnevi 6
Mısra: **36**
Gerek dinî gerekse yasal yönden uygulanmasında herhangi bir sakınca olmayan (şey).

Nāfiẕün s̱emme ḥükmuhu el'ān
Cā'izün ḳavluhu ʿalā-mā-kān

cām:

1. **cāmın:**-*ın*
Beyit 211
Mısra: **2**

İçki bardağı, kadeh, piyale.

Hemān yap yap ögürmekdür ẓarāfet
Şarābuñ içesin cāmın ṭolusın

2. **cāma:**-*a*
Beyit 215
Mısra: **2**
İçki bardağı, kadeh, piyale.

Ṭaʿn-ı raḳīble dil-i ʿuşşāḳ-ı ġam-zede
Beñzer o cāma kim ola seng-i sitem-zede

3. **cām:**
Gazel 111
Mısra: **4**
İçki bardağı, kadeh, piyale.

Rindān-ı mey-pereste meydür enīs-i ḫāṭır
Cām ise bir baḳımda bir ḫoşca ẕāta beñzer

4. **cām:**
Gazel 256
Mısra: **6**
İçki bardağı, kadeh, piyale.

Cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür sāġar-ı ṣaḥbā
Felekden kāse kāse ḳan yutupdur cām ile Cem hem

5. **cāmuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 288
Mısra: **6**
İçki bardağı, kadeh, piyale.

Dilā rūşen olurdı tār-ı ġamdan ḫāne-i ḳalbüñ
Şuʿāʿ-ı āftāb-ı bāde pertev salsa cāmuñdan

6. **cāma:**-*a*
Gazel 343
Mısra: **1**
İçki bardağı, kadeh, piyale.

Gözüm cāma döndi sirişküm meye
Firāḳuñla nālem ne beñzer neye

7. **cām:**
Gazel 19
Mısra: **2**
İçki bardağı, kadeh, piyale. II Şarap.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

8. **cām:**
Mesnevi 1
Mısra: **71**
İçki bardağı, kadeh, piyale. II Şarap.

Ki tā sāḳiyem cām çün gul dehed
Me-rā mül dehed bī-te'emmül dehed

9. **cām:**
Mesnevi 1
Mısra: **137**
İçki bardağı, kadeh, piyale. II Şarap.

Be-dih sāḳi ān cām çün āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-i nāb

10. **cām:**
Mesnevi 1
Mısra: **153**
İçki bardağı, kadeh, piyale. II Şarap.

Tu hem cām ez-kef menih hem-çü Cem
Be-mey defʿ-i ġam kun be-mey defʿ-i ġam

<u>cām çekersin:</u>

1. **cām çekersin:**-*er, -sin*
Gazel 257
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kadeh çekmek. II Şarap içmek.

Ey Ḳabūlī destüñe cām-ı şarāb-ı āl al
Bezm-i fānīde çekersin āḫir-i encām cām

cāme:

1. **cāmeñ:**-*ñ*
Beyit 59
Mısra: **2**
Elbise, giysi. II Sevgilinin elbisesi.

Cismüñ iḥāṭa ideli pīrāhenüñ pīrāmeni
Cāmeñ yaḳasın çāk idüp elden bıraḳdı dāmeni

2. **cāme:**
Gazel 394
Mısra: **7**
Elbise, giysi. II Âşığın elbisesi.

Abdāl-ı pīr-i ʿışḳ olana cāme bārdur
Dervīş-i pāk odur ki ola bārdan berī

3. **cāme:**
Gazel 490
Mısra: **1**
Elbise, giysi. II Maddi varlık.

Bize ne cāme vü ne tāc gerek
Aña bir ehl-i iḥtiyāc gerek

4. **cāmesin:**-*s, -i, -n*
Kaside 10
Mısra: **7**
Elbise, giysi. II Beden.

Tekye-i ʿışḳ içre şoyunmış bıraḳmış cāmesin
Bir şoyulmış beyżaya beñzer güzel şuplaḳ dede

cāme-i tengdür:

1. **cāme-i tengdür:**-*dür*
Gazel 85
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dar elbise. II Sevgilinin âşığa verdiği dert, keder.

Dār-ı cihānı başuma teng eyleyen benüm
Bir şūḫ-ı pīrehen-i teng ü cāme-i tengdür

cāme-i teni çeküp çāk eylesem:

1. **cāme-i teni çeküp çāk eylesem:**-*se, -m*
Gazel 384
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vücut elbisesini çekip yırtmak. II Kendini kaybederek yakasını yırtıp parçalamak.

Çāk eylesem ʿaceb mi çeküp cāme-i teni
Ḫavfum budur ki çehre-i cāna ḥicāb ola

cāmekān:

1. **cāmekānı:**-*ı*
Tarih 15
Mısra: **13**
Camla çevrili yer. II Hamamlarda bulunan soyunma yeri.

Bu bir ʿālī mekāndur cāmekānı ḳubbe-i gerdūn
Ḳabūlī iki rūşen cām aña mihr ü meh-i rūşen

cāmesin dügmelerken:

1. **cāmesin dügmelerken:**-*r, -ken*
Gazel 440
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Elbisesini düğmelemek.

Ellerin gördüm nigāruñ dügmelerken cāmesin
Görinür el-ḥaḳ gümüş barmaḳlarından iligi

cāmiʿ:

1. **cāmiʿdür:**-*dür*
Beyit 256
Mısra: **1**
Derleyen, toparlayan, bir araya getiren (kimse).

Rüsūm-ı ḥālin añma ḥadd-i ḫaddi anı cāmiʿdür
Dilā ʿuşşāḳı taʿrīf eyle kim aġyārı māniʿdür

cām-ı ʿarakı:

1. **cām-ı ʿaraḳı:**-*ı*
Gazel 397

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Rakı kadehi.

Yār olmayıcaḳ bezmde ey muṭrib ü sāḳī
Cām-ı ʿaraḳı bāda virür nāy-ı ʿIrāḳī

cām-ı bādedür:

1. **cām-ı bādedür:**-*dür*
Gazel 72
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Sīneñde ṣūfi ẕerre ḳadar ġıll u ġış ḳomaz
Bir ṣāf-meşreb ister iseñ cām-ı bādedür

cām-ı bāde-i ḥamrāyı:

1. **cām-ı bāde-i ḥamrāyı:**-*y, -ı*
Gazel 98
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kırmızı şarap kadehi.

Bir nihāl-i nāzüküñ ṣāḥında bir güldür hemān
Sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāyı gör

cām-ı billūra:

1. **cām-ı billūra:**-*a*
Beyit 221
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Billur kadeh.

Döken cām-ı billūra rengīn şarābı
Eritmiş ʿaḳīḳi vü ṭoldurmış ābı

cām-ı ġam-zedāyı:

1. **cām-ı ġam-zedāyı:**-*y, -ı*
Gazel 279
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kederi defeden kadeh. II Şarap.

Ḳo bezm-i dil-güşāyı ṣun cām-ı ġam-zedāyı
Mirʾāt-ı dil açılsun ġam defteri dürilsün

cāmiʿ ḥaḳḳına:

1. **cāmiʿ ḥaḳḳına:**
Tarih 22
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cami için.

Düşdi bir tārīḫ o cāmiʿ ḥaḳḳına
Vezne lākin olmadı yār u ḥarīf

cām-ı ʿişretden çekildüm:

1. **cām-ı ʿişretden çekildüm:**-*dü, -m*
Tahmis 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İşretten çekilmek, zevki ve sefayı bırakmak.

Ṭutmaz el ditrer ayaḳ geldi fenā şimden girü
Cām-ı ʿişretden çekildüm ben dilā şimden girü

cām-ı mey-i ṣāf:

1. **cām-ı mey-i ṣāf:**
Gazel 160
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Saf şarap kadehi.

Ẕevḳ u ṣafādan berīyüz gerçi kim
Cām-ı mey-i ṣāf ile leb-bā-lebüz

cām-ı muravvaḳ içre ṭolmış bādedür:

1. **cām-ı muravvaḳ içre ṭolmış bādedür:**-*dür*
Gazel 122
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Duru kadeh içindeki (kırmızı) şarap.

Ey Ḳabūlī eşk-i ḫūnīnüm dem-ā-dem dīdede
Ṣanasın cām-ı muravvaḳ içre ṭolmış bādedür

cām-ı ṣabūḥı ele al:

1. **cām-ı ṣabūḥı ele al:**
Gazel 364
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Sabah içilen şarap kadehini ele almak. II Şarap içmek. II Âşık olmak.

Sāḳī ne ṭurursın ele al cām-ı ṣabūḥı
Ṭolsun seherī jāle ile nite ki lāle

cām-ı şarābı:

1. **cām-ı şarābı:**-*ı*
Gazel 325
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevs̱er şarābı ġılmān elinden

cām-ı şarāb-ı āl:

1. **cām-ı şarāb-ı āl:**
Gazel 257
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kırmızı şarap kadehi.

Ey Ḳabūlī destüñe cām-ı şarāb-ı āl al
Bezm-i fānīde çekersin āḫir-i encām cām

cām-ı şikeste beste olmaz:

1. **cām-ı şikeste beste olmaz:**
Gazel 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Kırık bardak (tekrar) bütün olmaz: Ne kadar uğraşılsa da bir şey kırıldıktan sonra bir araya gelmez. Kırılan, bozulan bir şey tekrar eskisi gibi olmaz.

Fikr-i ʿilāc u dermān dil münkesirdür itmeñ
Cām-ı şikeste beste olmaz budur çü ʿillet

2. **cām-ı şikeste beste olmaz:**
Gazel 342
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Kırılmış cam (tekrar) bütün olmaz: Ne kadar uğraşılsa da bir şey kırıldıktan sonra bir araya gelmez. Kırılan, bozulan bir şey tekrar eskisi gibi olmaz.

Dil münkesirdür itmeñ aña ʿilāc u dermān
Olmaz budur çü ʿillet cām-ı şikeste beste

cāmı ṭoldur boşın al:

1. **cāmı ṭoldur boşın al:**
Beyit 149
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Günümüzde "doluyu boşalt, boşu doldur" ya da "doldur boşalt" gibi ifadelerle kullanılan ve "yeni bir kadeh şarap doldur, boş kadehi al" anlamına gelen meyhane sözü.

Keşti-i ẕevḳ u ṣafā çek ġuṣṣayı deryāya ṣal
Bir semen-būyı kenār it cāmı ṭoldur boşın al

cām-ı zücāyī:

1. **cām-ı zücāyī:**
Beyit 88
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cam kadeh. II Şarap.

Mehüñ żiyāsını örter ʿiẕāruñuñ nūrı
Bulur mı cām-ı zücāyī ṣafā-yı billūrı

cāmiʿ-i ʿilm ü edeb:

1. **cāmiʿ-i ʿilm ü edeb:**
Tarih 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Edebi ve ilmi (kendinde) toplayan (kimse). II İlim ve edep sahibi Kazasker Monla Ahmed.

Tābiʿ-i ḥükm ü ḥikem menbaʿ u yenbūʿ-ı ʿulūm
Cāmiʿ-i ʿilm ü edeb

mecmaʿ-ı mecmūʿ-ı kemāl

cāmiʿ-i māl:

1. **cāmiʿ-i māl:**
Mesnevi 4
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Malı derleyen, toparlayan (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Cāmiʿ-i māl ü mecmaʿ-ı āmāl
Vāḳıf-ı ḥāl ü ʿārif-i aḥvāl

cāmiʿ-i müstecmiʿ-i cemʿ-i ṣıfāt:

1. **cāmiʿ-i müstecmiʿ-i cemʿ-i ṣıfāt:**
Mesnevi 11
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Tüm sıfatları bir araya getiren (şey).

Besmeledür tesmiye-i ism-i ẕāt
Cāmiʿ-i müstecmiʿ-i cemʿ-i ṣıfāt

cāmiʿ-i pāk ü naẓīf:

1. **cāmiʿ-i pāk ü naẓīf:**
Tarih 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Pak ve temiz cami.

Ḳalʿa-i nefs-i Tumanisde yine
Eyledi bir cāmiʿ-i pāk ü naẓīf

cāmiʿ-i şerīf:

1. **cāmiʿ-i şerīf:**
Tarih 22
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şerefli, mübarek cami.

Ey Ḳabūlī budur ol tārīḫ-i ḫūb
Cāmiʿ-i şerīf ü mecmaʿ-ı laṭīf

cāmuñ gözinüñ yaġın çeker:

1. **cāmuñ gözinüñ yaġın çeker:***-er*
Gazel 129
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kadehin gözünün yağını çekmek. II Şarap içmek. II Âşık olmak.

Luṭf ile yāḳut-ı nābın görmek olur bādenüñ
Rind olan ṣanʿatla cāmuñ gözinüñ yaġın çeker

cāmveş:

1. **cāmveş:**
Gazel 249
Mısra: **4**
Kadeh gibi.

Nola ger İskender-i vaḳt olsañ ey Cem-iḳtidār
Cāmveş āyīne-i gītī-nümāmuz var bizüm

cān:

1. **cān:**
Beyit 116
Mısra: **2**
Can, beden, ruh. II Hayat, yaşam.

Cān ḳandı cāna būse-i cānān didükleri
Laʿl-i leb-i nigāra budur cān didükleri

2. **cān:**
Gazel 189
Mısra: **4**
Can, beden, ruh. II Hayat, yaşam.

Ḳalmadı bāde yatur evgār olup maḫmūrlar
Sāḳiyā mey-ḫānenüñ tenhālıġı var cān yoḳ

3. **cān:**
Gazel 235
Mısra: **3**
Can, beden, ruh. II Hayat, yaşam.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

4. **cān:**
Gazel 235

Mısra: **4**
Can, beden, ruh. II
Hayat, yaşam.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

5. **cānum:**-*um*
Beyit 109
Mısra: **2**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Ey zülāl-i laʿli āb-ı selsebīl
Yoluña başum fedā cānum sebīl

6. **cān:**
Beyit 116
Mısra: **1**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Cān ḳandı cāna būse-i cānān didükleri
Laʿl-i leb-i nigāra budur cān didükleri

7. **cāna:**-*a*
Beyit 124
Mısra: **1**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Ṣaçuñ hevāsı lebüñ ẕikri virdi cāna ḥayāt
Ṣaçuñ mümedd-i ḥayāt u lebüñ müferriḥ-i ẕāt

8. **cāna:**-*a*
Gazel 25
Mısra: **1**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Olalı alay-ı ʿışḳuñ ḳalbe ḳuvvet cāna ḳūt
Geçinür olduḳ anuñla şimdi ḳūt-ı lā-yemūt

9. **cān:**
Gazel 62
Mısra: **4**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Cān fedā itmek gerek cānāna vāṣıl olmaġā
Tekye-i ʿışḳ u maḥabbet cān fedā yanındadur

10. **cān:**
Gazel 81
Mısra: **6**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

11. **cānı:**-*ı*
Gazel 82
Mısra: **14**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Sensüz Ḳabūli mürde vü ḳalbi füsürdedür
ʿIşḳuñla zindedür nite kim cānı tendedür

12. **cān:**
Gazel 87
Mısra: **10**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Rencīde ḳılma anı ḳadem-rence ḳıl şehā
Cān saña bendedür dil ise bende-ḫānedür

13. **cānum:**-*um*
Gazel 119
Mısra: **5**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Cefā eylerse dil-ber baña ġāyet ḥaẓ ider cānum
Anuñ cevri cihānuñ itdügi iḥsāndan yegdür

14. **cān:**
Gazel 200
Mısra: **8**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Yine bir bī-bedel cānāna virdüm naḳd-i cānı kim
Metāʿ-ı ḥüsni cānānuñ anuñ destinde cān anuñ

15. **cāna:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **4**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

16. **cāndan:**-*dan*
Gazel 241
Mısra: **2**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Cūyāsā kemer-i cisr-i bedenden geçelüm
Cāndan el yuyalum ḳāleb-ı tenden geçelüm

17. **cān:**
Gazel 262
Mısra: **3**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

18. **cān:**
Gazel 267
Mısra: **1**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Oynadum bir ḫūb cān-bāzuñ yolında bāş u cān
ʿIşḳ-bāzān-ı maḥabbet didiler bes pehlevān

19. **cānumdan:**-*um, -dan*
Gazel 269
Mısra: **4**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Derūn-ı dilde ṣaḳlarsam nola sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ
Muʿazzezdür baña derd ü ġamuñ öz kendü cānumdan

20. **cān:**
Gazel 325
Mısra: **5**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

21. **cāna:**-*a*
Gazel 325
Mısra: **1**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

22. **cānlar:**-*lar*
Gazel 333
Mısra: **2**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Gönlüm aldı āl ile bir gözleri ala yine
Gözleri alalaruñ cānlar fedā alayına

23. **cān:**
Gazel 341
Mısra: **6**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Sīne-ber-sīne olan cānān ile cān kesb ider
Āferīn ol cāna kim cān besleye cān üstine

24. **cānuñ:**-*uñ*
Gazel 356
Mısra: **6**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Gözüñe tūtyādur çoḳdan ey dil ḫāk-i pāy-i yār
Ele girdikde cānuñ var ise yüzüñ gözüñ sürme

25. **cān:**
Gazel 359
Mısra: **5**

Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Cān emrüñe fermān-ber dil her sözüñe tābiʿ
Mülk-i dile ḫān itdüm sen şāhı Meḥemmed Şāh

26. **cāna:**-*a*
Gazel 364
Mısra: **1**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Tīrüñ ne revādur k'idesin cāna ḥavāle
Ṣanur mısın itdüklerüñi yanuña ḳala

27. **cānuñ:**-*uñ*
Gazel 410
Mısra: **11**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Aç gözüñ ey göñül uyar cānuñ
Ḳalma ġaflet içinde ḫ∨āb gibi

28. **cānum:**-*um*
Gazel 418
Mısra: **12**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ eyle ḳalb-i düşmeni
Fetḥ-i bāb olsun Ḳabūlī bendeñe cānum ʿAli

29. **cān:**
Gazel 443
Mısra: **2**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Olaldan zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere hem-dem
Ciger pür-ḫūn u dil pür-derd ü göz pür-āb cān pür-ġam

30. **cāna:**-*a*
Muhammes 1
Mısra: **17**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Cāna cevr-i yāre ṣabr eyle diyü ḳıldum cefā
Bir yaña ʿışḳuñ belāsı ṭaʿn-ı aʿdā bir yaña

31. **cāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **5**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Ten ḫāke düşdi mürde-ṣıfat cāna elvedāʿ
Ḳaldum belā vü derd ile dermāna elvedāʿ

32. **cānumda:**-*um, -da*
Şarkı 2
Mısra: **17**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Maḥabbetüñ gizlü durur cānumda
Yoluñda ölmek saʿādet yanumda

33. **cānuñ:**-*uñ*
Tahmis 10
Mısra: **22**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Ġam-ı zülfiyle ol şūḫ-ı cihānuñ
Ḳabūlī rīsmān yaz oldı cānuñ

34. **cāna:**-*a*
Terci-bend 1
Mısra: **39**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Ḥasretüñ cāna zehr-i ḳātil idi
Vuṣlatuñ anuñ oldı tiryāḳı

35. **cānda:**-*da*
Terci-bend 1
Mısra: **65**
Can, beden, ruh. II
Âşığın canı.

Yoġ idi dilde ṣabr u cānda ḳarār
Feraḥ u şādi tenden itdi firār

36. **cānlardur:**-*lar, -dur*
Terci-bend 3

Mısra: **9**
Can, beden, ruh. II Âşığın canı.

Yār içün başa ḳıyar cāna ḳıyar cānlardur
Ṣuretā gerçi gedā maʿnide sulṭānlardur

37. **cāna:**-*a*
Beyit 103
Mısra: **2**
Can, beden, ruh. II Sevgili.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma cāna baḳ cānāna baḳ

38. **cāndur:**-*dur*
Gazel 273
Mısra: **2**
Can, beden, ruh. II Sevgili.

Şād oluñ bī-çāreler nāz ile cānāndur gelen
Müjdeler ey mürdeler cānān degül cāndur gelen

39. **cāna:**-*a*
Gazel 341
Mısra: **6**
Can, beden, ruh. II Sevgili.

Sīne-ber-sīne olan cānān ile cān kesb ider
Āferīn ol cāna kim cān besleye cān üstine

40. **cāna:**-*a*
Tahmis 10
Mısra: **10**
Can, beden, ruh. II Sevgili.

Raḳībe luṭf idersin baña raġmen
Ṣaḳın itdüklerüñ sen cāna ḳalmaz

41. **cān:**
Diğer 2
Mısra: **49**
Can, beden, ruh.

Bir muṣībetdür bu kim ins aġlasun cān aġlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun deryā-yı ʿummān aġlasun

42. **cān:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Can, beden, ruh.

Māh-ı men āfet-i cihān şude'i
Mihr ü zer ān meh zi-cān şude'i

43. **cāna:**-*a*
Gazel 71
Mısra: **3**
Can, beden, ruh.

Çekdürür geh cāna ebnā-yı zamānuñ cevrini
Gāh olur iḫvān içinde fāyıḳ-ı aḳrān ider

44. **cānına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 323
Mısra: **8**
Can, beden, ruh.

Niçe demdür ser-i şemşīrüñe dil-teşnedür aʿdā
İçür tīġüñ yitişdür cānına āb-ı zülāl olsun

45. **cānuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **36**
Can, beden, ruh.

Ḳapusı bāb-ı devlet işigi bālīn-i rāḥatdur
Cüdā düşme ḥużūrından ḥużūr itsün biraz cānuñ

46. **cān:**
Kıt'a 23
Mısra: **4**
Can, beden, ruh.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

47. **cāna:**-*a*
Muaşşer 1
Mısra: **19**
Can, beden, ruh.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

48. **cānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **29**
Can, beden, ruh.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

49. **cān:**
Muhammes 1
Mısra: **4**
Can, beden, ruh.

Rāh-ı ġamda ḫākveş ḫāṭır-perīşān olduġum
Tekye-i ʿışḳa varup cān ile ʿüryān olduġum

50. **cān:**
Tahmis 1
Mısra: **6**
Can, beden, ruh.

Bilürüm gördükde anı terk idersin varuñı
İster iseñ bulmaġā vaṣl-ı ḥabībi cān ile

51. **cāna:**-*a*
Tahmis 10
Mısra: **25**
Can, beden, ruh.

Ḳanı ʿAdlī gibi bir cāna ḳalmaz

52. **cānı:**-*ı*
Tarih 3
Mısra: **6**
Can, beden, ruh.

Vücūdı sāye-i Ḥaḳ sāyesinde ḫoş geçer ālem
Ki oldur cān-ı ʿālem
ʿālem ansuz neylesün cānı

53. **cāna:**-*a*
Beyit 116
Mısra: **1**
Can, beden, ruh. II Sevgilinin dudağı.

Cān ḳandı cāna būse-i cānān didükleri
Laʿl-i leb-i nigāra budur cān didükleri

<u>cān almaġa:</u>

1. **cān almaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 309
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can almak: Öldürmek.

Müjeñ tīr-i ġamzeñle cān almaġa
Gözüñdür ḳaşuñdur kemīn ü kemān

<u>cān āsmānından nāzil olur:</u>

1. **cān āsmānından nāzil olur:**-*ur*
Diğer 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Can semasından nazil olmak. II Sözün insan ruhundan ortaya çıkması.

Hemān söz ḳaṭre-i nīsāna beñzer
Olur cān āsmānından çü nāzil

<u>cān besleye:</u>

1. **cān besleye:**-*y, -e*
Gazel 341
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can beslemek, bir başkasının beslenmesini sağlamak. II Sevgilinin âşığa sarılması, ona iyi gelmesi.

Sīne-ber-sīne olan cānān ile cān kesb ider
Āferīn ol cāna kim cān besleye cān üstine

<u>cān buldı:</u>

1. **cān buldı:**-*dı*
Gazel 284
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can bulmak: Canlanmak, dirilmek, hayat bulmak.

Mürdeler ẕikr-i leb-i dil-ber ile cān buldı

Ḫalḳa-i ẕikre gelüñ
itmege iḥyā seyrin

cān evine:

1. **cān evine:**-*n, -e*
Gazel 336
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Can evi. II Âşığın canı.

Gönder ey ḳaşları yā
oḳlaruñı cān evine
Ne tekellüf çeker ol
gelmege yārān evine

cān fedā eylemegi:

1. **cān fedā eylemegi:**-*meg, -i*
Gazel 277
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canını feda etmek: Belli bir şey uğruna ölümü göze almak, canından vazgeçmek.

Terk-i ser ḳılmaġı
yoluñda ṣafā kesb iderin
Cān fedā eylemegi
cānuma minnet bilürin

2. **cān fedā eylemegi:**-*meg, -i*
Gazel 285
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canını feda etmek: Belli bir şey uğruna ölümü göze almak, canından vazgeçmek.

Terk-i ser ḳılmaġı
yoluñda ṣafā ʿadd iderin
Cān fedā eylemegi
cānuma minnet bilürin

cān fedā itmek:

1. **cān fedā itmek:**-*mek*
Gazel 62
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canını feda etmek: Belli bir şey uğruna ölümü göze almak, canından vazgeçmek.

Cān fedā itmek gerek
cānāna vāṣıl olmaġā
Tekye-i ʿışḳ u maḥabbet
cān fedā yanındadur

cān geldi:

1. **cān geldi:**-*di*
Gazel 419
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can gelmek: Canlanmak, yeniden hayat bulmak, güçlenmek.

Şād oluñ şehrüñüze bir
şeh-i ḫūbān geldi
Müjde ey mürde-dilān
cismüñüze cān geldi

cān gibi:

1. **cān gibi:**
Gazel 419
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ruh gibi (varlığını belli etmeden).

Gün gibi ḥüsn ile meşhūr-ı cihāndur ammā
Kimse seyr idemedi cān gibi pinhān geldi

cān gözin açdum:

1. **cān gözin açdum:**-*du, -m*
Tahmis 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül gözünü açmak, basiretli olmak.

Ḥarf-i yekde biñ maḳālüm vardur
Cān gözin açdum niḳābın keşf idüp

2. **cān gözin açdum:**-*du, -m*
Terci-bend 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Can gözünü açmak. II Gönlünü açmak.

Ḳurʿa şaldum dil kitābın keşf idüp
Cān gözin açdum niḳābın keşf idüp

cān içün virilen:

1. **cān içün virilen:**
Mesnevi 15

Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Can için verilen (şey).

Aḳçedür aḳçe cān içün virilen
Aḳçedür dem maḳāmına görilen

cān ile dilden:

1. **cān ile dilden:**-*den*
Gazel 107
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül. II Âşığın canı ve gönlü.

Ḳaṣdı Ḳabūli ol ḳıya baḳışlu āfetüñ
Cān ile dilden ikisinüñ birisinedür

cān ile göñül:

1. **cān ile göñül:**
Gazel 514
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can ile gönül. II Âşığın canı ve gönlü.

Cān ile göñül müşteridür sen meh-i bedre
Ey alnı ḳamer ruḫları gün gözleri Mirrīḫ

cān ile ḳuluñ:

1. **cān ile ḳuluñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Dost ve kul.

Yoluñda herkesüñ ölmek dirilmek cānına minnet
Kimi bendeñ kimi cān ile ḳuluñ kimi ḳurbānuñ

cān ile serden geçersem:

1. **cān ile serden geçersem:**- *er, -se, -m*
Gazel 264
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Canından vazgeçmek, ölümü göze almak.

Kūyuñda geçersem yiridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm il geçdügi yerden

2. **cān ile serden geçersem:**-*er, -se, -m*
Gazel 497
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Can ile baştan geçmek, canından vazgeçmek, ölümü göze almak.

Kūyuñda geçersem yeridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm il geçdigi yerden

cān kesb ider:

1. **cān kesb ider:**-*er*
Gazel 341
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can kazanmak, hayat bulmak.

Sīne-ber-sīne olan cānān ile cān kesb ider
Āferīn ol cāna kim cān besleye cān üstine

cān ḳurtarur:

1. **cān ḳurtarur:**-*ur*
Gazel 433
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can kurtarmak, bir kimseyi tehlikeli bir durumdan sağ salim çıkarmak, birinin hayatını kurtarmak.

Nice cān ḳurtarur tīr-i kemān dest-i ʿaskerden
Ḳızılbaş üzre bārān-ı belā gibi yaġar yaġı

cān leb-resīdegān-rā:

1. **cān leb-resīdegān-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Canı dudağına gelmiş kişiler. II Can çekişenler, ölüm döşeğinde olanlar.

Ġurbet-guzīdegān-rā zaḥmet-keşīdegān-rā

Cān leb-resīdegān-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

cān pāresi:

1. **cān pāresi:**
Gazel 400
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Can parçası. II Sevgilinin bakışı.

Ol ḳaşı yānuñ yürekde ḳaldı peykān pāresi
Nice peykān pāresi dil vuṣlası cān pāresi

cān riştesidür:

1. **cān riştesidür:**-*dür*
Mesnevi 9
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Can ipliği. II Âşığın canı.

Gel ey bāġ-ı vefāda gül budāġı
Saña cān riştesidür ṣaç bāġı

cān serīrine:

1. **cān serīrine:**-*n, -e*
Müsemmen 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül tahtı. II Âşığın canı.

Dil sarāyına pādşā geldüñ
Cān serīrine mīrzā geldüñ

cān terkin itmeyince kişi murāda irmez:

1. **cān terkin itmeyince kişi murāda irmez:**
Gazel 501
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Can bedenden çıkmadıkça insan murada eremez: İnsana dünyada rahat yoktur. Bu sebeple insan ancak öldükten sonra murada erer.

Cān terkin itmeyince irmez kişi murāda
Ḳābil olur mı āşıḳ talīḳ bi'l-muḥāle

cān u baş oynar:

1. **cān u baş oynar:**-*r*
Tahmis 10
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Candan ve baştan geçmek, hayatını ortaya koymak, ölümü göze almak.

ʿAcebdür cāna ḳalmaz pehlevānuñ
Yolında cān u baş oynar cüvānuñ

cān u başa kıyagör:

1. **cān u başa ḳıyagör:**-*a, -gör*
Şarkı 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Cana ve başa kıymak, candan vazgeçmek, kendini feda etmek.

Dost yolunda cān u başa
Ḳıyagör göñül böyl'olur

cān u cihāndan geçdi:

1. **cān u cihāndan geçdi:**-*di*
Tahmis 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Maddi ve manevi her şeyden vazgeçmek.

Varını virdi yāre oldı saʿīd
Geçdi cān u cihāndan oldı baʿīd

cān u dil:

1. **cān u dil:**
Gazel 63
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül.

Ġulüv itse ḥişār-ı ḳalbe nā-geh ʿasker-i miḥnet
Çıḳup burc-ı bedenden cān u dil dir kim Ḫudā yekdür

cān u dil ü beden:

1. **cān u dil ü beden:**
Gazel 415
Mısra: **12**

Kelime Tipi: -
Can, gönül ve beden.

Zinde vü mürde-ten yekī pīrehen ü kefen yekī
Cān u dil ü beden yekī yār yekī suḫan yekī

cān u dil üstine:

1. **cān u dil üstine:** *-n, -e*
Gazel 186
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül üstüne. II Âşığın canı ve gönlü üzerine.

Almaġa ḳurʿa ṣalup ġamzelerüñ
Cān u dil üstine bıraḳdılar oḳ

cān u dilde yer eyler:

1. **cān u dilde yer eyler:** *-r*
Kaside 6
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Can ve gönülde yer etmek. II Gönle tesir etmek, hatırda kalmak.

Şu daḫli kim iden ehl-i dil ola güftārı
Ḫadeng-i yār gibi cān u dilde eyler yer

cān u dilden:

1. **cān u dilden:** *-den*
Gazel 228
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül. II Candan ve gönülden, yürekten, tüm samimiyetle.

Ẕevḳ ü ṣādīden Ḳabūlī yoḳ gibi nām u nişān
Cān u dilden mā-ḥaṣal eksük degül her gāh ġam

2. **cān u dilden:** *-den*
Gazel 193
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül. II Candan ve gönülden, yürekten, tüm samimiyetle.

Cān u dilden nola olsam ben de ʿabdi ʿAbdinüñ
Şāh-bāz-ı çeşmi murġ-ı cānı ḳapdı ʿAbdinüñ

3. **cān u dilden:** *-den*
Gazel 90
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül. II Candan ve gönülden, yürekten, tüm samimiyetle.

Ey Ḳabūlī medḥ-i şāh-ı ʿāleme
Cān u dilden işti yāḳum vardur

cān u dilüñ birisinedür:

1. **cān u dilüñ birisinedür:** *- n, -e, -dür*
Gazel 107
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Can ve gönülden biri. II Âşığın can veya gönlünden bir tanesi.

Ḳasduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de fedā yoluña birisi nedür

cān u dilüñ ḥırzı:

1. **cān u dilüñ ḥırzı:**
Mesnevi 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Can ve gönlün korunması. II Güvende olma, endişe duymama.

Cān u dilüñ ḥırzı içün ehl-i bīm
Evveli vü āḫiri dir mā vü bīm

cān u teni:

1. **cān u teni:** *-i*
Müseddes 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can ve beden.

Gün yüzüñden çün cüdā ḳıldı felek cān u teni
Dīde-i cāna şeb-i tār itdi rūz-ı rūşeni

cān üzre cāy kılupdur:

1. **cān üzre cāy ḳılupdur:**-*up, -dur*
Gazel 224
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Can içinde yer vermek, gönlünde yeri olmak.

Baş üzre degül emrüñ cān üzre ḳılupdur cāy
Ulı ṭutarın andan fermānuñı sulṭānum

cān vir:

1. **cān vir:**
Gazel 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

cān vire:

1. **cān vire:**-*e*
Gazel 204
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

cān viren:

1. **cān viren:**-*en*
Gazel 286
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

Teşne-leb kerb-i belā-yı Kerbelāda cān viren
Dimedi āvāze-i ḳālū belāya lā Ḥüseyn

cān virmeyem:

1. **cān virmeyem:**-*me, -y, -em*
Gazel 106
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ḫavf ile ümmīd arasında nice cān virmeyem
Ġamzesi rezm eyledikce lebleri āzerm ider

2. **cān virmeyem:**-*me, -y, -em*
Gazel 106
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

Ḫavf ile ümmīd arasında nice cān virmeyem
Ġamzesi rezm eyledikce lebleri āzerm ider

cān virmeyenüñ:

1. **cān virmeyenüñ:**-*me, -y, -e, -nüñ*
Gazel 150
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

Çeşm-i Tātārına yārüñ dil ü cān virmeyenüñ
Mülk-i Tātār gibi ḫānesi yaġmālanmaz

cān virse:

1. **cān virse:**-*se*
Gazel 46
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

Nola cān virse ẕülāl-i laʿlüñ içün teşneler
Anlara ol sidre-ḳad ol āb-ı kevs̱erden leẕīẕ

cān virsem:

1. **cān virsem:**-*se, -m*
Gazel 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

cān virür:

1. **cān virür:**-*ür*
Şarkı 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

Dimedüñ bir kerre şimdi benüm de
Yolumda cān virür bir ḳulum vardur

2. **cān virür:**-*ür*
Gazel 153
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

Cānā marīż-i derd-i ʿışḳuñ taʿallül itmez
Cān isteseñ yoluñda virür teʾemmül itmez

cān virürken:

1. **cān virürken:**-*ür, -ken*
Gazel 29
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

Yüzin gördükde cānā cān virürken üstine herkes
Nedendür ḫançerüñ böyle dil-āzār olmaġa bāʿiş

cān virürüz:

1. **cān virürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 322
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

Ey Ḳabūlī yār ile ḥaşr olmaġa cān virürüz
İnne ehle'l-ḥaseni ervāḥun naḥnu'l-meyyitūn

2. **cān virürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 138
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Būse-i lāʿl-i yāre cān virürüz
Mīve-i ābdārı kim sevmez

cānā:

1. **cānā:**
Beyit 117
Mısra: **1**
Ey can! II Ey sevgili!

Lebüñ ẕikri cānā gelelden cenāna
Revān oldı ṭarf-ı cenāndan lisāna

2. **cānā:**
Beyit 204
Mısra: **1**
Ey can! II Ey sevgili!

Kāruñ hemīşe ʿāşıḳa cānā cefā mıdur
Dünyā-yı bī-vefā da ʿaceb bī-vefā mıdur

3. **cānā:**
Beyit 272
Mısra: **2**
Ey can! II Ey sevgili!

Sever misin diyü dil-ber cefā ṭaşıyla bir urdı
Didi kesr iderin ʿarżuñ didüm cebr eyleme cānā

4. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **1**
Ey can! II Ey sevgili!

Maḳālüm ḥasb-ı ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ʿarż-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā

5. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **2**
Ey can! II Ey sevgili!

Maḳālüm ḥasb-ı ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ʿarż-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā

6. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **4**
Ey can! II Ey sevgili!

Seg-i kūyuñ geçinmekden murādum maḥż-ı

ḫıdmetdür
Anı aḳrān arasında riyāset añlama cānā

7. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **6**
Ey can! II Ey sevgili!

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

8. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **8**
Ey can! II Ey sevgili!

Ṣafā-yı vuṣlatuñ var iken eglenmek ḫayālüñle
Żarūretdendür anuñla ḳanāʿat añlama cānā

9. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **10**
Ey can! II Ey sevgili!

Ġam-ı ʿışḳuñla fāriġ-bāl olup bir gūşede ḳalmak
Ṣafā kesb itdügümdendür ferāġat añlama cānā

10. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **12**
Ey can! II Ey sevgili!

Ḳabūlī nā-murāduñ bir murādı yoḳ cenābuñdan
Maḥabbetdür murādı ġayrı ḥālet añlama cānā

11. **cānā:**
Gazel 1
Mısra: **14**
Ey can! II Ey sevgili!

Ġaraż būs u kenār itmekdür āh u zār-ı ʿāşıḳdan
Muṣarraḥdur bu maʿnālar kifāyet añlama cānā

12. **cānā:**
Gazel 2
Mısra: **15**
Ey can! II Ey sevgili!

Esb-i çābük-reviş-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī cānā
Eblaḳ u ….. bādiye-peymāña fedā

13. **cānā:**
Gazel 29
Mısra: **5**
Ey can! II Ey sevgili!

Yüzin gördükde cānā cān virürken üstine herkes
Nedendür ḫançerüñ böyle dil-āzār olmaġa bāʿiṣ

14. **cānā:**
Gazel 33
Mısra: **6**
Ey can! II Ey sevgili!

Zevraḳ-ı meyden yüküñi şöyle ṭut
Tā belürsüz ola cānā baş u ḳıç

15. **cānā:**
Gazel 36
Mısra: **5**
Ey can! II Ey sevgili!

Görince ġabġabuñ ḫālüñle cānā
Didüm bāġ-ı ruḫuñda miski tuffāḥ

16. **cānā:**
Gazel 92
Mısra: **4**
Ey can! II Ey sevgili!

Feṭḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ herkese müşkil gelür
Dil anuñ cānā dilin bilür ki key āsān açar

17. **cānā:**
Gazel 99
Mısra: **6**
Ey can! II Ey sevgili!

Ḫāl-i ruḫuñ ġamıyla tenüm tāze dāġdur
Cānā bahār irişdi ḳaranfül zamānıdur

18. **cānā:**
Gazel 118

Mısra: **7**
Ey can! II Ey sevgili!

Zamān-ı ḥüsne maġrūr
olma cānā bī-beḳādur bu
Gül-i bāġ-ı fenā gerçi
güler evvel ṣolar āḫir

19. **cānā:**
Gazel 118
Mısra: **11**
Ey can! II Ey sevgili!

Ḫaṭuñ geldi vefā ḳılmaḳ
gerek şimden girü cānā
İrür çün bāġ-ı ʿālemde
şecer evvel s̱emer āḫir

20. **cānā:**
Gazel 153
Mısra: **1**
Ey can! II Ey sevgili!

Cānā marīż-i derd-i ʿışḳuñ
taʿallül itmez
Cān isteseñ yoluñda virür
teʾemmül itmez

21. **cānā:**
Gazel 153
Mısra: **6**
Ey can! II Ey sevgili!

ʿUşşāḳ-ı ḫaste-dildür
cevrüñ çekenler ancaḳ
Bār-ı cefāña kimse cānā
taḥammül itmez

22. **cānā:**
Gazel 182
Mısra: **10**
Ey can! II Ey sevgili!

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az
gerek ḫūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım
olanı az u çoḳ

23. **cānā:**
Gazel 197
Mısra: **1**
Ey can! II Ey sevgili!

ʿĀşıḳuñ kūyuñda cānā bī-
şumār olmaḳ gerek
Gülşenüñde bülbülüñ ey
gül hezār olmaḳ gerek

24. **cānā:**
Gazel 218
Mısra: **8**
Ey can! II Ey sevgili!

Gitdi yiriyle ḳalmadı
ārām u ṣabr-ı dil
Cānā inanmaz iseñ eger
baña ara gel

25. **cānā:**
Gazel 328
Mısra: **9**
Ey can! II Ey sevgili!

Ḫayliden cānā Ḳabūlī
bendeñ āşüfteñ imiş
Ṣorarak ol ʿāşıḳ-ı şeydāyı
bildüm nidügin

26. **cānā:**
Gazel 347
Mısra: **1**
Ey can! II Ey sevgili!

Dil-i sūzānumı cānā
ḥarāretle göyündürme
Murādum şemʿini bād-ı
bürūdetle söyündürme

27. **cānā:**
Gazel 386
Mısra: **10**
Ey can! II Ey sevgili!

Āl ṭūṭīdür dehānuñ şehd ü
şekker leblerüñ
Āl ile söylet anı cānā ele
al āyine

28. **cānā:**
Gazel 400
Mısra: **8**
Ey can! II Ey sevgili!

Tār-ı zülfüñle ṣaçuñ
dārına ber-dār it dili
Çoḳ mıdur cānā aña bir
pāre urġān pāresi

29. **cānā:**
Gazel 441
Mısra: **5**
Ey can! II Ey sevgili!

Esīr-i bend-i hicrānem
senüñ cānā vuḳūfuñ yoḳ
Ḳuluñı ḳayd-ı bend-i
ġamdan āzād itseñ olmaz
mı

30. **cānā:**
Gazel 463
Mısra: **3**
Ey can! II Ey sevgili!

Muḳayyeddür göñül zülfüñle cānā
Saña maḥṣūṣdur muṭlaḳ degüldür

31. **cānā:**
Gazel 479
Mısra: **5**
Ey can! II Ey sevgili!

Būse-i laʿlüñ temennāsındadur cānā göñül
Saña böyle bī-te'emmül söyleden müldür beni

32. **cānā:**
Kıt'a 24
Mısra: **2**
Ey can! II Ey sevgili!

Ben ne ġamlar yutduġum laʿlüñ ġamıyla ölicek
Ṣaġ olanlar göreler cānā yüregüm yaralar

33. **cānā:**
Tesdis 2
Mısra: **16**
Ey can! II Ey sevgili!

Baṣarsañ dīde vü dāmān-ı iḥsānuñla silmezseñ
Eger bir bendeñe cānā vaṣluñ vaʿde ḳılmazsañ

cāna cān ḳatdı:

1. **cāna cān ḳatdı:**-*dı*
Gazel 396
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cana can katmak: Mutlu etmek, yaşama sevincini artırmak.

ʿĀrif-i cān imiş bilen lebüñi
Cāna cān ḳatdı laʿlüñ anı ḳodı

cāna geçer:

1. **cāna geçer:**-*er*
Gazel 513
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cana geçmek. II Sevgilinin öldürücü bakışlarının âşığın canına tesir etmesi.

Tīrüñ iḳdām idicek sīne-i sūzāna geçer
Nīzeñüñ minneti ḫod başa degül cāna geçer

cāna ḥayāt virür:

1. **cāna ḥayāt virür:**-*ür*
Müsemmen 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cana hayat vermek. II Yaşama sevinci vermek, neşelendirmek.

Dīvāne göñlüm egler idi fikr-i vuṣlatuñ
Cāna ḥayāt virür idi ʿayş u ʿişretüñ

cāna ḳalmaz:

1. **cāna ḳalmaz:**-*maz*
Tahmis 10
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Can feda etmekten kaçınmamak.

ʿAcebdür cāna ḳalmaz pehlevānuñ
Yolında cān u baş oynar cüvānuñ

cāna kār itdi:

1. **cāna kār itdi:**-*di*
Gazel 23
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cana kâr etmek: Derinden etkilemek.

Maḥabbet cāna kār itdi be-ġayet
ʿİnāyet eyle sulṭānum ʿināyet

2. **cāna kār itdi:**-*di*
Gazel 132
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cana kâr etmek: Derinden etkilemek.

Yoḳ mecālüm āh idem bilmem ne tedbīr eyleyem
Tīr-i ġamzeñ cāna itdi ey gözi mekkār kār

3. **cāna kār itdi:**-*di*
Gazel 135
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Cana kâr etmek: Derinden etkilemek.

Nār-ı ġam-ı maḥabbet kār itdi cāna ġāyet
Ey şāh-ı bī-ʿināyet ʿāşıḳ bu kāra döymez

4. **cāna kār itdi:**-*di*
Gazel 161
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Cana kâr etmek: Derinden etkilemek.

Cāna kār itdi müjeñ oḳları ḥadden aşup
Ey ḳaşı yā fuḳarā ḳavmine āşūb olmaz

cāna ḳıyar:

1. **cāna ḳıyar:**-*ar*
Terci-bend 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cana kıymak: Öldürmek.

Yār içün başa ḳıyar cāna ḳıyar cānlardur
Ṣuretā gerçi gedā maʿnide sulṭānlardur

cāna melām getürüp:

1. **cāna melām getürüp:**-*üp*
Kaside 4
Mısra: **170**
Kelime Tipi: **-**
Kişiyi rezil etmek.

Buñ deminde bulunurlar diyü ẓan eyledügüm
Virdiler başuma buñlar getürüp cāna melām

cānān:

1. **cānāna:**-*a*
Beyit 103
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma cāna baḳ cānāna baḳ

2. **cānāna:**-*a*
Beyit 269
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Cānāna didüm ḥüsn ile sen nūr-ı başarsın
Geldi didi bi'llāhi ḳatı ehl-i naẓarsın

3. **cānān:**
Gazel 273
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Ṣād oluñ bī-çāreler nāz ile cānāndur gelen
Müjdeler ey mürdeler cānān degül cāndur gelen

4. **cānāndur:**-*dur*
Gazel 273
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Ṣād oluñ bī-çāreler nāz ile cānāndur gelen
Müjdeler ey mürdeler cānān degül cāndur gelen

5. **cānānumuz:**-*umuz*
Gazel 412
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Ḳoyup ser-ḥadd-i ġamda ḳulların sulṭānumuz gitdi
ʿAlem gibi çekildi nāz ile cānānumuz gitdi

6. **cānānumuz:**-*umuz*
Gazel 413
Mısra: **10**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Ġamı şādīye tebdīl it Ḳabūlī miḥneti ẕevḳe
Sürūr eyyāmıdur cānānumuz yārānumuz geldi

7. **cānān:**
Gazel 515
Mısra: **8**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Ḥüsn ile mümtāz-ı ʿālemsin sen ey Yūsuf-cemāl
Kimse miṣlüñ göremez geşt eylese cānān elin

8. **cānāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **24**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Işıḳlar özge ʿāşıḳlardur anlar ṭurfe cānlardur
Gürūh-ı ʿāşıḳāna bizden ol cānāna ʿışḳ olsun

9. **cānāne:**-*e*
Kıt'a 18
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Beẓl iden cānını cānāne içün
Gelsün anı ecel alsun dimedi

10. **cānānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **19**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

11. **cānāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **7**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

12. **cānāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **15**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

13. **cānāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **23**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

14. **cānāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **31**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

15. **cānāne:**-*e*
Tahmis 10
Mısra: **16**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Göñül ʿışḳuñda hiç vīrāne ḳalmaz
Gice bir gūşede cānāne ḫālī

cānān elin öpsem:

1. **cānān elin öpsem:**-*se, -m*
Gazel 515
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin elini öpmek.

ʿĀşıḳam öpsem baña lāyıḳ durur cānān elin
Bende kim ẕü'l-ḳadr ola lā-büd öper sulṭān elin

cānān elinden:

1. **cānān elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 325

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin eli.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

cānān ilinden:

1. **cānān ilinden:**-*n, -den*
Tahmis 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin şehri.

Ey göñül cānān ilinden bir ḫaber ṭuyduñsa gel
Cānib-i cānāneye ḥüsn-i naẓar ṭuyduñsa gel

cānāna vāṣıl olmaġā:

1. **cānāna vāṣıl olmaġā:**-*maġ, -ā*
Gazel 62
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmak.

Cān fedā itmek gerek cānāna vāṣıl olmaġā
Tekye-i ʿışḳ u maḥabbet cān fedā yanındadur

cānānuñ metāʿ-ı ḥüsni:

1. **cānānuñ metāʿ-ı ḥüsni:**
Gazel 200
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzellik sermayesi. II Sevgilinin güzelliği.

Yine bir bī-bedel cānāna virdüm naḳd-i cānı kim
Metāʿ-ı ḥüsni cānānuñ anuñ destinde cān anuñ

cān-bāz:

1. **cān-bāz:**
Gazel 262
Mısra: **6**
Canıyla oynayan (kimse), cambaz. II Âşık.

Didüm ey şeh naẓar it ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana
Didi cān-bāz olımazsın daḫı sen oynarsın

cān-fezā:

1. **cān-fezādur:**-*dur*
Mesnevi 4
Mısra: **84**
Cana hayat veren, gönlü mutlu eden (şey).

Gerçi taṣdīʿ ider ḥikāyātı Cān-fezādur velī maḳālātı

cān-ı aʿdā:

1. **cān-ı aʿdā:**
Kaside 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Düşmanın canı.

Cān-ı aʿdā dest-i ḳahrından nice bulsun ḫalāṣ
Pençe-i zūr-āver ü pūlāddur gönderdigüñ

cān-ı ʿālem:

1. **cān-ı ʿālem:**
Tarih 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âlemin canı. II Sultan 3. Murad Han.

Vücūdı sāye-i Ḥaḳ sāyesinde ḫoş geçer ālem
Ki oldur cān-ı ʿālem ʿālem ansuz neylesün cānı

cān-ı ʿālemsin:

1. **cān-ı ʿālemsin:**-*sin*
Müseddes 5
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Âlemin canı. II Vezir.

Ḥayāt-ı ʿāleme ʿadlüñ sebebdür cān-ı ʿālemsin
ʿAdāletde Anuşirvān u beẕl itmekde Ḥātemsin

cānı alur:

1. **cānı alur:**-*ur*
Beyit 129
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can almak, öldürmek, katletmek, hayatına son vermek.

Göründükce düşmen alur cānı bīm
Liḳāʾu’l-leʾīmu ʿaẕābun elīm

cānı alurdı:

1. **cānı alurdı:**-*ur, -dı*
Terci-bend 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can almak: Öldürmek.

Çoḳdan alurdı cānı semm-i firāḳ
Aña tiryāḳ-ı vaṣluñ olmasa em

cān-ı bī-ārām:

1. **cān-ı bī-ārām:**
Beyit 54
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rahatsız, huzursuz beden. II Âşığın bedeni.

Cānib-i cānāna māʾil cān-ı bī-ārām ise
Çarḫ-ı kec-reftāra tābiʿ baḫt-ı nā-fercām ise

cān-ı bīmāra:

1. **cān-ı bīmāra:**-*a*
Gazel 246
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hasta can. II Âşığın canı.

Şerbet-i āb-ı dehānuñ dil-i mecrūḥa şifā
Cān-ı bīmāra zülāl-i leb-i laʿlüñ emsem

cān-ı bīmārı:

1. **cān-ı bīmārı:**-*ı*
Tahmis 9
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hasta can. II Âşığın canı.

Belā deryāsına düşdükce bir dem ḳılmayup yārī
Ġarīḳ-i lücce-i ġam eyleyüp bu cān-ı bīmārı

cān-ı bīmāruña:

1. **cān-ı bīmāruña:**-*uñ, -a*
Mesnevi 10
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hasta can. II Hasta gönül.

İsm-i Ḥaḳḳ ile ḳıṣṣa-perdāz ol
Cān-ı bīmāruña şifā-sāz ol

cānı cānāna iḳrār itmişüz:

1. **cānı cānāna iḳrār itmişüz:**-*miş, -üz*
Gazel 158
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Canı sevgili uğruna ikrar etmek.

Çoḳ zamandur cānı biz cānāna iḳrār itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz ḳalur saña yā deynümüz

cānı cenāb-ı ḥażrete irgür:

1. **cānı cenāb-ı ḥażrete irgür:**
Gazel 399
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Canı Allah'a ulaştırmak. II Yüce Allah'a kavuşmak, ölmek.

Cānı cenāb-ı ḥażrete irgür Ḳabūliyā
ʿAynıyla yine issine ṭapşur emāneti

cān-ı cihān:

1. **cān-ı cihān:**
Kaside 2
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Âlemin canı. II 3. Murad.

Mālik-i mülk-i ʿArab şāh-ı ʿAcem Ḫüsrev-i Rūm Server-i cinn-i Ḥabeş ḫān-ı Yemen cān-ı cihān

cānı çıḳar:

1. **cānı çıḳar:**-*ar*
Gazel 48
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**

Canı çıkmak: Ölmek, can vermek.

Görmese ʿāşıḳ olan dil-berini cānı çıḳar
Derd ile aġlamadan dīde-i giryānı çıḳar

2. **cānı çıḳar:**-*ar*
Gazel 130
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canı çıkmak: Ölmek, can vermek.

Sen niçün ḫaste-dile ʿarż-ı cemāl itmezsin
Ol seni görmese bir an ṭuramaz cānı çıḳar

cānı fedā eyle:

1. **cānı fedā eyle:**
Gazel 209
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Canını feda etmek, bir kimse uğruna ölümü göze almak.

Yolında fedā eyle dilā cānı ʿAlinüñ
Olmaz mı fedāyīlere iḥsānı ʿAlinüñ

cān-ı ġamnāki:

1. **cān-ı ġamnāki:**-*i*
Gazel 178
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Dertli, kederli beden.

Cihānda bir nefes şād itmeyüp bu cān-ı ġamnāki
Dil-i nā-şādumı dāyim ḳasāvet eyleyen ṭālıʿ

cānı gibi ḥıfẓ ider:

1. **cānı gibi ḥıfẓ ider:**-*er*
Gazel 357
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Canı gibi korumak, sağlam bir şekilde muhafaza etmek.

Rez duḫterini cānı gibi ḥıfẓ ider fuçı
Meydānda ben anı ṭolu gördüm ḳuşaġına

cānı ḥazīn ḳomaduñ:

1. **cānı ḥazīn ḳomaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Canı hazin bırakmak, üzüntü içinde bırakıp gitmek.

Bizi şād eyledüñ ḳudūmuñla
Ḳomaduñ fürḳatüñle cānı ḥazīn

cān-ı ḥazīn ü ḥaste:

1. **cān-ı ḥazīn ü ḥaste:**
Gazel 342
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Hasta ve hüzünlü can. II Âşığın canı.

İtmez ümīd-i ṣıḥḥat cān-ı ḥazīn ü ḥaste
Ten pāymāl-i miḥnet dil ḥaste ser şikeste

cān-ı ḥazīn ü ḥaste itmez:

1. **cān-ı ḥazīn ü ḥaste itmez:**-*mez*
Gazel 21
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Hasta ve hüzünlü hâle getirmek.

Cān-ı ḥazīn ü ḥaste itmez ümīd-i ṣıḥḥat
Dil ḥaste ser şikeste ten pāy-māl-i miḥnet

cānı ḳodı:

1. **cānı ḳodı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
Canını bir kenara bırakmak, kendini feda etmek, canından geçmek, ölümü göze almak.

Terk-i dünyā idüp bu cānı ḳodı

cān-ı maḥzūnı şen ḳılan:

1. **cān-ı maḥzūnı şen ḳılan:**
Tesdis 1

Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü gönlü neşelendiren (şey).

Cān-ı maḥzūnı ṣafā-yı vuṣlatuñdur şen ḳılan
Sürme-i ḫāk-i derüñdür gözlerin rūşen ḳılan

cān-ı men:

1. **cān-ı men:**
Gazel 188
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Benim canım.

Ey cān-ı men berāy-ı tu ṣud mübtelā-yı ʿışḳ
ʿIşḳ āmede berāy-ı men ü men berāy-ı ʿışḳ

cān-ı müştāḳı:

1. **cān-ı müştāḳı:**-*ı*
Terci-bend 1
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Hasret çeken gönül. II Âşığın gönlü.

Ḥamdü li'llāh ṣafāyile geldüñ
Ḳomaduñ ġamla cān-ı müştāḳı

cānı nisār idüp:

1. **cānı nis̲ār idüp:**-*üp*
Terci-bend 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Can saçmak. II Can vermek, ölmek.

Maḳdemüñde nis̲ār idüp cānı
Olalum tā hücūm-ı ġamdan emīn

cānı terk eyle:

1. **cānı terk eyle:**
Tahmis 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canı terk etmek, kendini feda etmek, canından geçmek, ölümü göze almak.

Çünki sırr-ı ʿışḳı fāş itdüñ dil-i nālān ile
Cānı terk eyle yüri Manṣūrveş dik dāruñı

cānı terk eyledi:

1. **cānı terk eyledi:**-*di*
Tahmis 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canı terk etmek, kendini feda etmek, canından geçmek, ölümü göze almak.

Cānı terk eyledi cihānı ḳodı
Minber-i himmete ʿurūc idüben

cānı terk itdi:

1. **cānı terk itdi:**-*di*
Gazel 396
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canı terk etmek, kendini feda etmek, canından geçmek, ölümü göze almak.

Geçdi serden yoluñda ʿışḳ ehli
Cānı terk itdi ḫānümānı ḳodı

cānı teslīm eyledi:

1. **cānı teslīm eyledi:**-*di*
Tarih 20
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canı teslim etmek, ölmek.

Ey Ḳabūlī güş idüp ben de didüm tārīḫini
Cānı teslīm eyledi Sulṭān Selīm-i pāk-bāz

cānı yirine otura:

1. **cānı yirine otura:**-*a*
Muaşşer 1
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canı yerine oturmak: İçi rahat etmek, huzura ermek.

Şeref ol mülke kim anda ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre otura yirine cānı

cānib:

1. **cānib:**
Diğer 2
Mısra: **22**
Yan, taraf, yön, cihet.

Şuʿledār olmışdı ḫalḳa kevkeb-i māhiyyeti
Cümle ʿālem ḫalḳınuñ ol cānib idi niyyeti

2. **cānib:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Yan, taraf, yön, cihet.

Ḫaṭ-ı Yeʾcüc-i ruḫsārına ḫaddi sīm-tirkeşdür
Daḫı ol kec ḫurūc eyler o cānib şimdi münseddür

3. **cānib:**
Gazel 108
Mısra: **6**
Yan, taraf, yön, cihet.

Dilā bezm-i viṣāl-i yāre dāḫil olmadur ḳaṣdum
Tamām oldı bu cānib anuñ iḳrārına ḳalmışdur

4. **cānibe:**-*e*
Gazel 381
Mısra: **2**
Yan, taraf, yön, cihet.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

5. **cānibine:**-*i, -n, -e*
Kaside 3
Mısra: **80**
Yan, taraf, yön, cihet.

ʿAdl ile vezn ideydüm mānend-i keff-i mīzān
Bir ẕerre olmayaydı bir cānibine māyil

6. **cānibe:**-*e*
Kaside 16
Mısra: **22**
Yan, taraf, yön, cihet.

Ḥużūr-ı rūḥın ol būmuñ uçurduñ āşyānından
Şikār-ı ṣayd içün ol cānibe ṣayyād gönderdüñ

7. **cānibi:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **84**
Yan, taraf, yön, cihet.

Lebi perverde vü laʿli müferriḥ
Dehānı cānibi ḳand-i müreccih

8. **cānibe:**-*e*
Şarkı 1
Mısra: **9**
Yan, taraf, yön, cihet.

Ḥaḳ bir cānibe ṣalınca
ʿĀlemde murād alınca

cānib-i āḫirete gitdi:

1. **cānib-i āḫirete gitdi:**-*di*
Tarih 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ahirete gitmek, ölmek.

Bir müsāfir didi sulṭān-ı cihānuñ şeyḫi
Cānib-i āḫirete gitdi maḳāmın buldı

cānib-i cānāna māʾil:

1. **cānib-i cānāna māʾil:**--*a*
Beyit 54
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin bulunduğu yöne meyleden, sevgiliyi arzulayan (âşık).

Cānib-i cānāna māʾil cān-ı bī-ārām ise
Çarḫ-ı kec-reftāra tābiʿ baḫt-ı nā-fercām ise

cānib-i cānāneye:

1. **cānib-i cānāneye:**-*y, -e*
Tahmis 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin bulunduğu yer.

Ey göñül cānān ilinden bir ḫaber ṭuyduñsa gel
Cānib-i cānāneye ḥüsn-i naẓar ṭuyduñsa gel

cānib-i gülden:

1. **cānib-i gülden:**-*den*
Gazel 84
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gülün tarafı. II Sevgilinin bulunduğu yön.

Bülbül-i zāra Ḳabūlī cānib-i gülden gelür
Ġonca-i pīçīde-i gül nāme-i negşūdedür

cānib-i Ḥaḳdan:

1. **cānib-i Ḥaḳdan:**-*dan*
Gazel 381
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Allah tarafından.

Şeref-i ḫāk-i ḳademüñle müşerref oldı
Cānib-i Ḥaḳdan olur luṭf u ʿināyet ol eve

2. **cānib-i Ḥaḳdan:**-*dan*
Kaside 4
Mısra: **206**
Kelime Tipi: -
Allah tarafından.

Eylemezdi anı sulṭān-ı cihān ṣadr-nişīn
Cānib-i Ḥaḳdan eger olmasa aña ilhām

cānib-i Haḳḳa:

1. **cānib-i Haḳḳa:**-*a*
Mesnevi 3
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Allah tarafı, Hak yolu.

Cānib-i Ḥaḳḳa ḳalb-i ḥāżır ile
Elin açsun ṣafā-yı ḫāṭır ile

cānib-i ḥaḳḳa naẓar ḳıl diyene:

1. **cānib-i ḥaḳḳa naẓar ḳıl diyene:**-*e*
Gazel 272
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
"Allah'a yönel" diyen (kimse).

Cānib-i Ḥaḳḳa naẓar ḳıl diyene baḳmazsın
Bir gün ola ki iki cānibüñe baḳınasın

cānib-i ḫaşmı:

1. **cānib-i ḫaşmı:**-*ı*
Gazel 364
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düşman tarafı, düşmanlar. II Rakip.

Terk eylesün aʿdāyile daʿvāyı Ḳabūlī
Biz cānib-i ḫaşmı idelüm Ḥaḳḳa ḥavāle

2. **cānib-i ḫaşmı:**-*ı*
Gazel 67
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Düşman tarafı. II Düşmanlar, hasımlar.

Ḳabūlī cānib-i ḫaşmı ḥavāle eyledüm Ḥaḳḳa
Ne pervā müddeʿīden çün Ḫudā gibi vekīlüm var

cānib-i ḥażrete duʿā ḳılsun:

1. **cānib-i ḥażrete duʿā ḳılsun:**-*sun*
Mesnevi 3
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'a dua etmek.

Cānib-i ḥażrete duʿā ḳılsun
Çoḳ duʿā bī-ʿaded s̲enā ḳılsun

cānib-i kāfire:

1. **cānib-i kāfire:**-*e*
Gazel 96
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Kâfirin tarafı.

Mülḥid ü kāfir iledür cengüm
Cānib-i kāfire cihādum var

cānib-i maḳṣūda vüṣūli:

1. **cānib-i maḳṣūda vüṣūli:**-*i*
Tahmis 13
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Arzu edilen şeye kavuşma.

Ālām-ı belā ilmiş idi ḳalb-i Kabūlī
Bilmezdi nedür cānib-i maḳṣūda vüṣūli

cānib-i şehr-i ʿademe çekilüp:

1. **cānib-i şehr-i ʿademe çekilüp:**-*üp*
Gazel 430
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yokluk şehrinin bulunduğu yöne çekilmek. II Âşığın herkesten kendini soyutlayarak yalnızlık köşesine çekilmesi, bir başına kalması.

Çekilüp şām u seḥer cānib-i şehr-i ʿademe
Ḳarbān-ı dil ü cān oldı revān sen gideli

cānın viren:

1. **cānın viren:**-*en*
Gazel 289
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Diriltmek, canlanmasına sebep olmak.

Ḳalb-i ʿāşıḳda ṣaḳlamış mührüñ
Ḳāleb-ı ādeme viren cānın

cānına minnet:

1. **cānına minnet:**
Kaside 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canına minnet (olmak): Lütuf olarak görmek, memnuniyetle karşılamak.

Yoluñda herkesüñ ölmek dirilmek cānına minnet
Kimi bendeñ kimi cān ile ḳuluñ kimi ḳurbānuñ

cānını beẕl iden:

1. **cānını beẕl iden:**
Kıt'a 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Canını veren (kimse).

Beẕl iden cānını cānāne içün
Gelsün anı ecel alsun dimedi

cā-nişīn-i habīb-i ekremsin:

1. **cā-nişīn-i habīb-i ekremsin:**-*sin*
Mesnevi 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hazreti Peygamberin vekili. II Dönemin halifesi, padişahı.

Sāye-i Ẕü'l-celāl-i ʿālemsin
Cā-nişīn-i habīb-i ekremsin

cā-nişīn-i maḳām-ı sulṭānī:

1. **cā-nişīn-i maḳām-ı sulṭānī:**
Mesnevi 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Padişah makamına oturabilen (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Cā-nişīn-i maḳām-ı sulṭānī
Şevket-efzā-yı ṭavr-ı ʿOs̱mānī

cā-nişīn-i Resūl-i Ekremsin:

1. **cā-nişīn-i Resūl-i Ekremsin:**-*sin*
Mesnevi 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hazreti Peygamberin

vekili. II Dönemin halifesi, padişahı.

Sāye-i Ẕü'l-celāl-i ʿālemsin
Cā-nişīn-i Resūl-i Ekremsin

2. **cā-nişīn-i resūl-i ekremsin:**-*sin*
Mesnevi 2
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Hazreti Peygamberin vekili. II Dönemin halifesi, padişahı.

Sāye-i Ẕü'l-celāl-i ʿālemsin
Cā-nişīn-i Resūl-i Ekremsin

cānlar bağışlar:

1. **cānlar bağışlar:**-*r*
Gazel 452
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canlar bağışlamak, can vermek. II Neşelendirmek, hayat vermek.

Diller alur gözleri cānlar bağışlar sözleri
Ḳulıyuz ḳurbānıyuz ʿālemde şehr oğlānınuñ

cānlar vireyin:

1. **cānlar vireyin:**-*eyin*
Gazel 283
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Can vermek: Ölmek, hayatını kaybetmek.

Şehrinüñ evlerinüñ yolına cānlar vireyin
Kūyınuñ ṭoprağına ṭaşına ḳurbān olayın

cānum ağıza geldi:

1. **cānum ağıza geldi:**-*di*
Gazel 408
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canı ağzına gelmek: Tehlikeli bir durum karşısında ölecekmiş gibi korkmak.

Ḳand-i luṭfuñ umaraḳ ağıza geldi cānum
Ḳande gitsüñ buyuruñ bāri bir ağız ḫaberi

cānuma geçdi:

1. **cānuma geçdi:**-*di*
Gazel 458
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canına geçmek: Çok etkilemek.

Ey ḳaşları yā cevrüñ oḳı cānuma geçdi
Her gāh cefā eyleme ḫālümden ol āgāh

cānuma geçmiş:

1. **cānuma geçmiş:**-*miş*
Gazel 241
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canına geçmek: Çok etkilemek.

Cānuma geçmiş idi gerçi oḳuñ peykānı
Anı bir būseye ṣulḥ ile geçenden geçelüm

cānuma minnet:

1. **cānuma minnet:**
Gazel 277
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cana minnet (bilmek): Lütuf olarak görmek, memnuniyetle karşılamak.

Terk-i ser ḳılmağı yoluñda ṣafā kesb iderin
Cān fedā eylemegi cānuma minnet bilürin

2. **cānuma minnet:**
Gazel 285
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cana minnet (bilmek): Lütuf olarak görmek, memnuniyetle karşılamak.

Terk-i ser ḳılmağı yoluñda ṣafā ʿadd iderin
Cān fedā eylemegi cānuma minnet bilürin

cānumuz çıḳdı:

1. **cānumuz çıḳdı:**-*dı*
Gazel 412
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canı çıkmak: Ölmek, can vermek.

Miṣāl-i ḳāleb-ı fersūde
künc-i ġamda biz ḳalduḳ
Firāḳa döymeyüp arduñca
çıḳdı cānumuz gitdi

cānumuz ḳılca ḳaldı:

1. **cānumuz ḳılca ḳaldı:**-*dı*
Gazel 146
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canı kılca (kıl kadar) kalmak: Aşırı derecede zayıflamak, hâlsiz düşmek, canlılığını yitirmek.

Beste-i ser-rişte-i luṭf ile sulṭānum meded
Būzġuş ḳılcan ucından ḳılca ḳaldı cānumuz

cānumuz yirine geldi:

1. **cānumuz yirine geldi:**-*di*
Gazel 413
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Canı yerine gelmek: Sağlığını ve gücünü tekrar kazanmak.

Revān olmışdı gerçi rūḥ gibi ey dil-i mürde
Yine bir daḫı ḥaşr olduḳ yirine cānumuz geldi

cānuñ zevḳ ider:

1. **cānuñ zevḳ ider:**-*er*
Tarih 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Zevk almak, keyiflenmek.

Ribāṭ u mescid ü ḥammām añılsa zevḳ ider cānuñ
Bilürsin ḫayr bir olmaz oġuldur ol ḳalur senden

cānuña başuña:

1. **cānuña başuña:**
Gazel 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Canına (ve) başına. II Sevgilinin uğruna.

Ümmehāt-ı veled-i ḫāk ü nüh ābā-yı felek
Cānuña başuña vü anaña ataña fedā

cārī olmasa:

1. **cārī olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 352
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Akmak, devam etmek, sürmek. II Âşığın sürekli gözyaşı dökmesi.

Mā-cerā-yı ʿışḳ ile aḳmazdı cūy-ı eşkümüz
Dil-berüñ bu ḳāʿide yanında cārī olmasa

cārū çekerüz:

1. **cārū çekerüz:**-*er, -üz*
Gazel 149
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Süpürge çekmek, süpürmek. II Âşığın kirpikleriyle sevgilinin yollarını süpürmesi, sevgilinin yollarına yüzüstü kapanması.

Dip düplü şular süprüdürüz ḫār-ı müjeyle
Yeller gibi yollaruña cārū çekerüz biz

cārūbveş:

1. **cārūbveş:**-*veş*
Gazel 168
Mısra: **2**
Süpürge gibi.

Ḫiddet idüp ortaya atılma ey dil ṭūbveş
Ḫıdmete bil baġla ṭur bir gūşede cārūbveş

cārū-keş-i meydānıyuz:

1. **cārū-keş-i meydānıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 152
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Meydanını süpüren

(kimse). II Sevgilinin bulunduğu yeri temizlemekle görevli olan âşık.

Biz bir şeh-i pür-şevketüñ dārende-i fermānıyuz
Dergāhınuñ derbānıyuz cārū-keş-i meydānıyuz

cāy:

1. **cāyeş:**-*eş*
Tarih 6
Mısra: **2**
Yer, mahal.

Çün māder -i men mürde şud
Cāyeş buved bāġ-ı İrem

cāy bulunmaz:

1. **cāy bulunmaz:**-*un, -maz*
Gazel 379
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yer bulmak, ikamet edecek yer elde etmek, oturacak yer bulmak.

Ey Ḳabūlī saña mescidde bulunmaz ise cāy
Yüri var mey-kede ṣadrına geç otur orada

cāy-gīr:

1. **cāy-gīr:**
Gazel 100
Mısra: **11**
Yer tutan, yerleşen (kimse veya şey).

Cāy-gīr olmasa dilde nola ḥarf-i tedbīr
Dest-i taḳdīr aña ḫāme-i taġyīr çeker

cāy-ı ʿālīdür:

1. **cāy-ı ʿālīdür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüksek yer. II Yüce, ulu makam.

Maḳāmuñ ṣadr-ı ʿālī mertebeñ aʿlü'l-eʿālīdür
Edānī müstefīż olmaz ḳapuñda cāy-ı ʿālīdür

cāy-ı ārām:

1. **cāy-ı ārām:**
Kaside 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Huzurlu yer.

Ḫāne-i ḥalḳı ḫarāb eyledi ol ḫāne-ḫarāb
ʿĀlemi yıḳdı ḳula ḳalmadı cāy-ı ārām

cāy-ı ārāmiş bulmamış:

1. **cāy-ı ārāmiş bulmamış:**-*ma, -mış*
Beyit 154
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Huzurlu yer bulmak. II Güneşin kâinatta huzurlu bir yer bulamaması ve bu sebeple sürekli yer değiştirmesi.

Ṭolanmış ʿālemi mihr-i felek her cāyı aramış
Cihān-ı bī-beḳāda bulmamış bir cāy-ı ārāmiş

cāy-ı cāhil:

1. **cāy-ı cāhil:**
Kaside 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cahil yeri.

Devr-i zamāne şimdi ʿaksine dāyir ancaḳ
Aʿlāda cāy-ı cāhil esfelde ḳadr-i kāmil

cāy-ı ehl-i cāh u celāl:

1. **cāy-ı ehl-i cāh u celāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki sahiplerinin yeri. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın meclisi.

Dergehi cāy-ı ehl-i cāh u celāl
Āstānı melāẕ-ı ehl-i kemāl

cāy-ı firārdur:

1. **cāy-ı firārdur:**-*dur*
Gazel 218

Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kaçış yeri. II Dünya.

Mülk-i fenā didükleri cāy-ı firārdur
Ey ḫᵛāce görmek ister iseñ bu diyāra gel

cāy-ı ġamet:

1. **cāy-ı ġamet:**-*et*
Gazel 499
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gam yeri, keder yeri. II Âşığın dertli ve kederli gönlü.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣavvur me-kunīd
İntizāʿī be-taṣavvur ne-şeved īḳāʿī

2. **cāy-ı ġamet:**-*et*
Gazel 431
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gam yeri, keder yeri. II Gönül.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣaddur me-kunīd
İntizāʿī mutaṣavver ne-şeved īḳāʿī

cāy-ı ʿizzetde ber-ḳarār olsun:

1. **cāy-ı ʿizzetde ber-ḳarār olsun:**
Diğer 1
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"İzzet yerinde devamlı kalsın, daima kıymetli ve şerefli olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Cāy-ı ʿizzetde ber-ḳarār olsun
Dest-gīri ola Ḫudā-yı cihān

cāy-ı ʿizzetdür:

1. **cāy-ı ʿizzetdür:**-*dür*
Gazel 61
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şeref yeri.

Beni öldürdi ġayret ġayrı terk et bendeñi gözet
Maḥall-i merḥamet vaḳt-i ḥamiyyet cāy-ı ʿizzetdür

cāy-ı laṭīf:

1. **cāy-ı laṭīf:**
Tarih 22
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzel yer.

Yine defterdār efendi müstaḳil
Yapdı biñ cehd ile bir cāy-ı laṭīf

cāy-ı rāḥat:

1. **cāy-ı rāḥat:**
Gazel 219
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Rahat yer.

Terk it fenāyı dār-ı beḳādur ḳarārgāh
Gel cāy-ı rāḥat ister iseñ bu diyāra gel

cāy-ı şafā-baḫşı:

1. **cāy-ı şafā-baḫşı:**-*ı*
Tarih 11
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Huzur veren yer.

Gördi bu cāy-ı ṣafā-baḫşı didi hātıf-ı ġayb
Buña birḳaç eyü tārīḫ gerek ber-medḫāl

cāy-ı sāfil:

1. **cāy-ı sāfil:**
Kaside 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Alçak yer.

Bī-raġbet ehl-i ibret nāmerde ḳadr ü raġbet
Esfelde ḳadr-i ʿālī aʿlāda cāy-ı sāfil

cāy-ı taʿaccüb:

1. **cāy-ı taʿaccüb:**
Gazel 14
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Şaşılacak yer, hayret edilecek şey.

Sulṭānlıġ iken mertebesi Yūsuf-ı Mışruñ
Cübb-i ġama düşdigi ḳatı cāy-ı taʿaccüb

cāy-ı taẕarruʿda:

1. **cāy-ı taẕarruʿda:**-*da*
Kaside 4
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Yalvarıp yakarma yeri.

Ki iki kimse içün şāha hücūm eyleyeler
İdeler cāy-ı taẕarruʿda ġulüvv ü ibrām

cāy-ı tefekkür:

1. **cāy-ı tefekkür:**
Beyit 237
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tefekkür etme yeri, düşünme yeri. II Dünya, cihan.

Cihān cāy-ı tefekkür bu felek bir dār-ı ḥayretdür
Esās-ı ʿömrini herkes ṣanur māl-ı ġanīmetdür

cāy-i teġāfül:

1. **cāy-i teġāfül:**
Mesnevi 1
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Gaflet yeri. II Dünya, cihan.

Çe cāy-i teġāfül ki īn mīzbān
Keşed tīġ-i ḳahr u keşed mīhmān

cāyiz:

1. **cāyiz:**
Beyit 122
Mısra: **2**
Gerek dinî gerekse yasal yönden uygulanmasında herhangi bir sakınca olmayan (şey).

Mükerrer añmaġ ile leblerüñ olur maʿlūm
Efendi cāyiz olur mı iʿāde-i maʿdūm

2. **cāyiz:**
Gazel 431
Mısra: **7**
Gerek dinî gerekse yasal yönden uygulanmasında herhangi bir sakınca olmayan (şey).

Dīgerī-rā be-tu cāyiz ne-buved hīç ḳıyās
Ki ʿulūm-ı heme der-şān-ı şumā icmāʿī

3. **cāyiz:**
Kaside 11
Mısra: **29**
Gerek dinî gerekse yasal yönden uygulanmasında herhangi bir sakınca olmayan (şey).

İsüz ādemsüz olan yirde ādem olmasa cāyiz
Nice insān ile üns eylemez fācirlerin gördüm

cāzim:

1. **cāzimdür:**-*dür*
Gazel 123
Mısra: **10**
Kesin karar veren (kimse). II Anlayan, kavrayan, idrak eden kimse.

Ṣafāyıla geçer ʿömrüñ kemāl ehline raġbet ḳıl
Taṣavvur bu ṭarīḳa mühtedīdür ʿaḳl cāzimdür

cebel-i Tūr:

1. **cebel-i Tūr:**
Gazel 28
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sinâ yarımadasında bulunan, Hz. Mûsâ'nın Allah'la konuştuğu ve Cenâb-ı Hakk'ın tecellisiyle yerle bir olan kutsal dağ, Tûr Dağı.

Ne saʿādet durur ey dil Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña ʿaynıyla tecellī ḳıla z̲āt

cebhe:

1. **cebhesine:**-*si, -n, -e*
Gazel 104
Mısra: **9**
Cephe, taraf, yön, cihet.

Ḫātemüñ mühr-i ḳabūl urmaz idi cebhesine
Olmasa emirüñe bende-i fermān defter

cebīn-i tābnāküñde:

1. **cebīn-i tābnāküñde:**-*üñ, -de*
Kaside 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Parlak alın. II Vezir Osman Paşa'nın parlak alnı.

ʿAdālet ẕāt-ı pāküñde saʿādet āb-ı ḫāküñde
Cebīn-i tābnāküñde ʿayāndur ṣunʿı Mevlānuñ

cebr eyleme:

1. **cebr eyleme:**-*me*
Beyit 272
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zorlamak, güçlük çıkarmak.

Sever misin diyü dil-ber cefā ṭaşıyla bir urdı
Didi kesr iderin ʿarżuñ didüm cebr eyleme cānā

cebr iderseñ:

1. **cebr iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Gazel 450
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zorlamak, güçlük çıkarmak.

Cebr iderseñ nola dil şīşesini kesr itme
Lā ise saña kesir eyledügüñ cebr itme

cebr itme:

1. **cebr itme:**-*me*
Gazel 450
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zorlamak, güçlük çıkarmak.

Cebr iderseñ nola dil şīşesini kesr itme
Lā ise saña kesir eyledügüñ cebr itme

cebr ü iḳdām:

1. **cebr ü iḳdām:**
Kaside 4
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Zorlama ve çalışma.

İsterüz anı ki oldur ser-i defterdārān
Aḳçe başına bir eyler bize cebr ü iḳdām

ced-be-ced:

1. **ced-be-ced:**
Mesnevi 2
Mısra: **31**
Nesiller boyunca, soyca, sülâlece.

Ced-be-ced aṣl u nesl-i pāküñ içün
Āteş ü bād u āb u ḫāküñ içün

2. **ced-be-ced:**
Mesnevi 8
Mısra: **8**
Nesiller boyunca, soyca, sülâlece.

Ne ʿAlī vü Ḥüseyn-i pāk-neseb
Ne neseb ced-be-ced ṣaḥīḥ ḥaseb

cedd:

1. **ceddi:**-*i*
Tarih 1
Mısra: **3**
Ata, soy.

ʿAceb ceddi gibi ṣāḥib-seḫā mı
Didüm tārīḫidür anuñ ʿaṭā-baḫş

cedel ḳılmam:

1. **cedel ḳılmam:**-*ma, -m*
Tahmis 12
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tartışmak, münakaşa etmek, çekişmek.

Daʿvi-i bī-vech idüp ḳılmam cedel ey müddeʿī
Daʿviye maʿnī gerek lecc itme gel ey müddeʿī

cefā:

1. **cefā:**
Beyit 204
Mısra: **1**
Eziyet, eza, sıkıntı.

Kāruñ hemīşe ʿāşıḳa cānā cefā mıdur
Dünyā-yı bī-vefā da ʿaceb bī-vefā mıdur

2. **cefādur:**-*dur*
Beyit 273
Mısra: **2**
Eziyet, eza, sıkıntı.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

3. **cefā:**
Gazel 75
Mısra: **4**
Eziyet, eza, sıkıntı.

İle luṭf u mürüvvetüñ mebẕūl
Bize mi bu cefā hemān dil-ber

4. **cefā:**
Gazel 174
Mısra: **1**
Eziyet, eza, sıkıntı.

Vefā itmemekden cefā mı ġaraż
Bize yoḫsa maḥżā eẕā mı ġaraż

5. **cefā:**
Gazel 344
Mısra: **3**
Eziyet, eza, sıkıntı.

ʿUşşāḳa cefā ġayra vefā eylemek āḫir
Bir ḳāʿidedür ḳaldı cüvānān arasında

6. **cefāyile:**-*y, -ile*
Gazel 405
Mısra: **1**
Eziyet, eza, sıkıntı.

Çıḳarma çarḫa cefāyile her gün āhumuzı
Hele nedür bilelüm biz de bir günāhumuzı

cefā eyleme:

1. **cefā eyleme:**-*me*
Gazel 458
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Ey ḳaşları yā cevrüñ oḳı cānuma geçdi
Her gāh cefā eyleme ḥālümden ol āgāh

cefā eyler:

1. **cefā eyler:**-*r*
Gazel 295
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Olsam belā-yı ʿışḳun ile mübtelā Ḥüseyn
Eyler midüñ bu deñlü cefā baña yā Ḥüseyn

cefā eylerse:

1. **cefā eylerse:**-*r, -se*
Gazel 119
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Cefā eylerse dil-ber baña ġāyet ḥaẕ ider cānum
Anuñ cevri cihānuñ itdügi iḥsāndan yegdür

cefā fennini:

1. **cefā fennini:** -*n, -i*
Gazel 395
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cefa marifeti, eziyet marifeti. II Sevgilinin âşığa eziyet etme konusundaki hüneri.

Gerçi o şeh itmişdi cefā fennini tekmīl
Gāhīce hele bāb-ı vefādan da oḳurdı

cefā görmiş:

1. **cefā görmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cefa görmek, eziyet çekmek.

Ḳabā dökmiş cefā görmiş vücūd eskitmiş el çekmiş
Libās-ı ʿāriyetden ʿār iden ʿüryāna ʿışḳ olsun

cefā ḳıldum:

1. **cefā ḳıldum:**-*du, -m*
Muhammes 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Cāna cevr-i yāre ṣabr eyle diyü ḳıldum cefā
Bir yaña ʿışḳuñ belāsı ṭaʿn-ı aʿdā bir yaña

cefā ṭaşıyla urdı:

1. **cefā ṭaşıyla urdı:**-*dı*
Beyit 272
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eziyet taşıyla vurmak. II Sevgilinin âşığa eziyet etmesi, zulmetmesi.

Sever misin diyü dil-ber cefā ṭaşıyla bir urdı
Didi kesr iderin ʿarżuñ didüm cebr eyleme cānā

cefā tīri gelür:

1. **cefā tīri gelür:**-*ür*
Gazel 366
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cefa okunun gelmesi. II Sevgilinin âşığa eziyet etmesi.

Geh cefā tīri gelür gāh melāmet sengi
Rāżıyuz her ne gelürse girü andan gelene

cefā vü cevr:

1. **cefā vü cevr:**
Gazel 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eziyet ve sıkıntı. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Cefā vü cevr ile ḳırdı geçürdi ḳullarını
Meger bu pādşeh-i ḥüsn olana ʿādet ola

cefā vü cevri:

1. **cefā vü cevri:**-*i*
Gazel 300
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eziyet ve sıkıntı.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

cefā vü cevri çekmekde:

1. **cefā vü cevri çekmekde:**-*mekde*
Tahmis 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cefa ve eziyet çekmek.

Cefā vü cevri çekmekde göñül āzürde-ḥāl oldı
Beden bī-tāb u tāḳat ten żaʿīf ü bī-mecāl oldı

cefā vü cevri itdi:

1. **cefā vü cevri itdi:**-*di*
Gazel 469
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cefa ve eziyet etmek.

Cefā vü cevri bize döne döne itdi felek
Bizüm ne çekdügümüz bilmez ol nesine gerek

cefā vü cevrine:

1. **cefā vü cevrine:**-*i, -n, -e*
Gazel 201
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eziyet ve sıkıntı.

Cefā vü cevrine biz daḫı rāżıyuz şimdi
Olursa mihr ü vefāya rıżāsı Eyyūbuñ

cefā-dīde:

1. **cefā-dīde:**
Gazel 303
Mısra: **10**
Cefa gören (kimse).

Keş-ā-keş-i şebekāt-ı selāsil-i ġam ile
Belā-resīde cefā-dīde ġam-keşīde misin

cefākār u ġaddār u ʿayyār yār:

1. **cefākār u ġaddār u ʿayyār yār:**
Gazel 79
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eziyet eden, acımasız ve hilekâr sevgili.

ʿArabda ʿAcemde bulunmaz naẓīrüñ
Cefākār u ġaddār u ʿayyār yār

cefāya muʿtād itseñ:

1. **cefāya muʿtād itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 441
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eziyet ederek zulme alıştırmak.

Vefā ummaḳ cihān-ı bī-vefādan kār-ı müşkildür
Dil-i zārı cefāya bāri muʿtād itseñ olmaz mı

cefāyı azar azar it:

1. **cefāyı azar azar it:**
Gazel 487
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cefayı azar azar etmek, fazla zulmetmemek.

Ḥalīlüm aña şimdi çoḳ nedāmetler çeker misin
Cefāyı azar azar it didükce baña azarduñ

cefā-yı ḫār:

1. **cefā-yı ḫār:**
Kaside 6
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Dikenin cefası. II Cefa, eziyet.

Cefā-yı ḫār yirüm ġonca gibi teng itdi
Bu tengnā-yı cihānda neler ẓuhūr eyler

cefā-yı kāmil:

1. **cefā-yı kāmil:**
Kaside 3
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Kâmilin cefası.

Biri vebāl-i ādem biri vebā-yı ʿālem
Biri ʿaẕāb-ı ʿālim biri cefā-yı kāmil

cefā-yı ḳurb-ı raḳīb:

1. **cefā-yı ḳurb-ı raḳīb:**
Gazel 18
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Rakibin (sevgiliye) yakınlığının derdi.

Iraḳ yakın dimez ihlāk ider dil ü cānı
Belā-yı buʿd-ı ḥabīb ü cefā-yı ḳurb-ı raḳīb

cefā-yı sezāvār olup:

1. **cefā-yı sezāvār olup:**-*up*
Gazel 291
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Âşığa) Eziyeti uygun görme.

Ġayra vefā cefā-yı sezāvār olup bize
Anı Ḳabūli bendeñe lāyıḳ görür misin

cefā-yı ṭaʿn-ı aʿdādan:

1. **cefā-yı ṭaʿn-ı aʿdādan:**-*dan*
Gazel 465
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düşmanların ayıplamasının eziyeti. II Düşmanın/rakibin âşığı ayıplayıp hor görerek ona eziyet etmesi.

Cefā-yı ṭaʿn-ı aʿdādan
göñül endūhnāk olmaz
Ḫas u ḫāşāk-i şaḥrā üştür-
i ser-mesti aġsatmaz

cefā-yı vāżıḥdur:

1. **cefā-yı vāżıḥdur:**-*dur*
Gazel 35
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Açıkça eziyet, cefa. II Sevgilinin aşkı.

Sırr-ı ʿışḳuñ cefā-yı vāżıḥdur
Olmayınca Ḳabūliyā taṣrīḥ

cehd:

1. **cehd:**
Gazel 164
Mısra: **6**
Gayret, uğraş, çaba.

Saʿy ile ṣafā bulur mı ṣūfī
Cehd ile gedā tüvānger olmaz

cehd eyle:

1. **cehd eyle:**
Gazel 397
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, uğraşmak, gayret etmek, çabalamak.

Bir tāze cüvān ile geçür bāḳi-i ʿömrüñ
Cehd eyle Ḳabūlī süresin devlet-i bāḳī

cehd eylesün:

1. **cehd eylesün:**-*sün*
Tahmis 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, uğraşmak, gayret etmek, çabalamak.

Cehd eylesün ki ḳalbi anuñçün türāb ola
Feṯḥ eyle derd-i nefsüñi
Fettāḥa ṭut yüzüñ

cehennem:

1. **cehennemden:**-*den*
Gazel 25
Mısra: **3**
Birçok inanca göre günahkârların gideceği azap yeri.

Urma dem vāʿiẓ cehennemden dehānuñ ḫayra aç
Aġzuña bir gün gelüp urılmadın mühr-i sükūt

2. **cehennemdür:**-*dür*
Gazel 53
Mısra: **9**
Birçok inanca göre günahkârların gideceği azap yeri.

Cehennemdür ʿadūnuñ ṣoḥbeti ḳaṭʿā dili ṭurmaz
Maḥabbet ehline zīrā ʿaẕāb iden zebānīdür

celb-i nefʿ eylemedür:

1. **celb-i nefʿ eylemedür:**-*me, -dür*
Kaside 4
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Yararı kendine çekmek.

Ne dilerlerse dirīġ eylemeñ iḥsān eyleñ
Celb-i nefʿ eylemedür anlara aḳṣā-yı merām

cell ü ḥürmeti:

1. **cell ü ḥürmeti:**-*i*
Mesnevi 5
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
İzzet ve şeref.

Bunlaruñ cell ü ḥürmeti yoḳdur
Ḫalḳ arasında ḥürmeti yoḳdur

celle celāl:

1. **celle celāl:**
Gazel 446
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce olan Allah.

Dikmedi bāġ-ı vücūd içre ḳadüñ gibi nihāl
Çemen-ārā-yı gülistān-ı cihān celle celāl

cemʿ:

1. **cemʿin:**-*in*
Diğer 2
Mısra: **10**
Hepsi, tamamı, bütünü.

Bunca ḫalḳı aġladup nālān u giryān eyledüñ
Ṭaġıdup ʿünvānını cemʿin perīşān eyledüñ

Cem:

1. **Cem:**
Gazel 3
Mısra: **4**
Cem, şarabın mucidi olarak kabul edilen efsanevi bir İran kahramanıdır. Klasik şiirde genellikle cihanın dört tarafının görüldüğü, içerisinde hikmetli yazıların bulunduğu olağanüstü kadehi "Câm-ı Cem" ile birlikte anılır.

Bir bezm-i ḫāṣa maḥrem-i rāz olagör k'anuñ
Sāḳīsi Cem terānegeri Şeyḫ-i Cām ola

2. **Cem:**
Gazel 19
Mısra: **2**
Cem, şarabın mucidi olarak kabul edilen efsanevi bir İran kahramanıdır. Klasik şiirde genellikle cihanın dört tarafının görüldüğü, içerisinde hikmetli yazıların bulunduğu olağanüstü kadehi "Câm-ı Cem" ile birlikte anılır.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

3. **Cem:**
Gazel 55
Mısra: **4**
Cem, şarabın mucidi olarak kabul edilen efsanevi bir İran kahramanıdır. Klasik şiirde genellikle cihanın dört tarafının görüldüğü, içerisinde hikmetli yazıların bulunduğu olağanüstü kadehi "Câm-ı Cem" ile birlikte anılır.

Ḫüsrev-i ʿālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nūş eyler ise cürʿa-i cāmın Cem olur

4. **Cem:**
Gazel 237
Mısra: **10**
Cem, şarabın mucidi olarak kabul edilen efsanevi bir İran kahramanıdır. Klasik şiirde genellikle cihanın dört tarafının görüldüğü, içerisinde hikmetli yazıların bulunduğu olağanüstü kadehi "Câm-ı Cem" ile birlikte anılır.

Eger ādāb-ı bezmümüz görse
Olur idi ġulām-ı Aʿcem Cem

5. **Cem:**
Gazel 256
Mısra: **6**
Cem, şarabın mucidi olarak kabul edilen efsanevi bir İran kahramanıdır. Klasik şiirde genellikle cihanın dört tarafının görüldüğü, içerisinde hikmetli yazıların bulunduğu olağanüstü kadehi "Câm-ı Cem" ile birlikte anılır.

Cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür sāġar-ı ṣaḥbā
Felekden kāse kāse ḳan yutupdur cām ile Cem hem

6. **Cem:**
Kaside 6
Mısra: **45**
Cem, şarabın mucidi olarak kabul edilen efsanevi bir İran kahramanıdır. Klasik şiirde genellikle cihanın dört tarafının görüldüğü, içerisinde hikmetli yazıların bulunduğu olağanüstü kadehi "Câm-ı Cem" ile birlikte anılır.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne

Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

7. **Cem:**
Mesnevi 1
Mısra: **153**
Cem, şarabın mucidi olarak kabul edilen efsanevi bir İran kahramanıdır. Klasik şiirde genellikle cihanın dört tarafının görüldüğü, içerisinde hikmetli yazıların bulunduğu olağanüstü kadehi "Câm-ı Cem" ile birlikte anılır.

Tu hem cām ez-kef menih hem-çü Cem
Be-mey defʿ-i ġam kun be-mey defʿ-i ġam

cemʿ eyle:

1. **cemʿ eyle:**
Tarih 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Toplamak, birleştirmek, bir araya getirmek.

Buyurmış bir seḫer ser-ḫalḳa-i erbāb-ı dīvāna
Çaġur bir kūşeye cemʿ eyle ser cümle vezīrānı

2. **cemʿ eyle:**
Mesnevi 15
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Toplamak, birleştirmek, bir araya getirmek.

Ṭurma cemʿ eyle bī-şumār aḳçe
Dosta vü düşmene yarar aḳçe

cemʿ eylemege:

1. **cemʿ eylemege:**-*me g, -e*
Kaside 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Toplamak, birleştirmek, bir araya getirmek.

Berg-i eşcārı dirüp yanına cemʿ eylemege
ʿAlem-i sebzini almış eline serv-i revān

cemʿ eylemiş:

1. **cemʿ eylemiş:**-*miş*
Beyit 60
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Toplamak, birleştirmek, bir araya getirmek.

Eksük olmaz āstān-ı dil-rübānuñ segleri
Ol perī cemʿ eylemiş yanına bizden yegleri

cemʿ eyleyüp:

1. **cemʿ eyleyüp:**-*y, -üp*
Tarih 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Toplamak, birleştirmek, bir araya getirmek.

Cemʿ eyleyüp her milleti defʿ eyleyüp her ʿilleti
Seyr eyleyüp her ḥirfeti özge temāşā eyledüñ

cemʿ idüp:

1. **cemʿ idüp:**-*üp*
Gazel 129
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Toplamak, birleştirmek, bir araya getirmek.

Rāyet-i sebz ile serdār oldı ezhār içre serv
Lāle ʿasker cemʿ idüp ardınca bayrağın çeker

cemʿ itmez:

1. **cemʿ itmez:**-*mez*
Beyit 63
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Toplamak, birleştirmek, bir araya getirmek.

Cümle cemʿ itmez idi ḫūbların bu ʿaṣruñ
Ḳuvvet-i ḳāhiresi olmasa şehd-i Mıṣruñ

cemʿ ola:

1. **cemʿ ola:**-*a*
Gazel 336
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Toplanmak, bir araya getirilmek.

Ṭolıdur ḳalb-i Ḳabūlīde ġam u derd ü belā
Ne ṣafādur kişinüñ cemʿ ola iḫvān evine

cemʿ olmış:

1. **cemʿ olmış:**-*mış*
Tarih 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Toplanmak, bir araya gelmek.

Cemʿ olmış erbāb-ı ṭarab cevlān iderler bī-taʿab
Her şaḫṣı mıḳdārınca hep ḫāṭır-tesellā eyledüñ

cemʿ olunsun:

1. **cemʿ olunsun:**-*un, -sun*
Gazel 279
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Toplanmak, bir araya getirilmek.

Ḳan itdi ġamzeñ ammā taḥrīk iden lebüñdür
Bir yire cemʿ olunsun bir aradan ṣorılsun

cemʿ olup:

1. **cemʿ olup:**-*up*
Tarih 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cem olmak, toplanmak, bir araya gelmek.

Ḳabūlī cemʿ olup erbāb-ı ʿirfān
Didiler Ḫān Murād-ı āsmān-raḫş

2. **cemʿ olup:**-*up*
Tarih 24
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Toplanmak, bir araya gelmek.

Çün tamām oldı bu ḳaṣr-ı dil-güşā
Cemʿ olup kerrūbiyān-ı sebʿ-i sūr

3. **cemʿ olup:**-*up*
Mesnevi 8
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Toplanmak, bir araya gelmek.

Cemʿ olup bir yire yesār u yemīn
Bize bir maṭlab itdiler taʿyīn

cemʿā:

1. **cemʿā:**
Kaside 3
Mısra: **41**
Bir arada, beraber.

Cemʿā bu deñlü mālı taḥsīle ʿāzim iken
Bī-renciş-i ḫalāyıḳ bī-nāliş-i erāmil

2. **cemʿa:**
Tarih 10
Mısra: **9**
Bir arada, beraber.

Ben didüm āyā nedür bu cemʿa bāʿiş bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i saʿdeyndür tārīḫ aña

cemādāt:

1. **cemādāt:**
Mesnevi 7
Mısra: **71**
Cansız varlıklar. II Duygusuz ve merhametsiz insanlar.

Bilür mi ḳadr-i insānı cemādāt
Ne bilsün ḥālet-i üstādı ālāt

cemāl:

1. **cemāl:**
Tahmis 4
Mısra: **8**
Güzel yüz.

Perde keşf oldı hep ṭuyuldı meʾāl

Ṣadr-ı bātında kāmil idi cemāl

2. **cemāli:**-*i*
Beyit 276
Mısra: **1**
Allah'ın bahşedici sıfatlarının tamamı ve bu sıfatlarının gereği olarak güzellik ve rahmetle tecellisi.

Ne bilsün ṭālib-i dünyā cemāli
Ṭutalum var imiş dünyā cemāli

3. **cemālüñ:**-*üñ*
Gazel 60
Mısra: **2**
Güzel yüz. II Sevgilinin yüzü.

Der-i devlet-meʾābuñ maṭlaʿ-ı nūr-ı hidāyetdür
Cemālüñ neyyir-i aʿẓam yüzüñ görmek saʿādetdür

4. **cemāli:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **23**
Güzel yüz. II Sevgilinin yüzü.

Cemāli gülşen-i firdevse beñzer
Zenaḫdānı çuḳur-ı ḥavż-ı kevs̱er

5. **cemālüñ:**-*üñ*
Mesnevi 9
Mısra: **59**
Güzel yüz. II Sevgilinin yüzü.

Ayuñ on dördine beñzer cemālüñ
Yitişmiş gibi aña sinn ü sālüñ

cemāl-i bā-kemāl-i ḥażret-i aġaya nāẓır ol:

1. **cemāl-i bā-kemāl-i ḥażret-i aġaya nāẓır ol:**
Gazel 402
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Efendi hazretlerinin mükemmel cemaline bakmak. II Odabaşının muhteşem güzelliğine bakmak.

Cemāl-i bā-kemāl-i ḥażret-i aġaya nāẓır ol
Ḳabūlī görmek isterseñ kemāl-i sunʿ-ı naḳḳāşı

cemāl-i bā-kemāl-i Zü'l-celāl-i bī-zevāl:

1. **cemāl-i bā-kemāl-i Zü'l-celāl-i bī-zevāl:**
Gazel 270
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sonsuz celal (ve) kusursuz güzellik (sahibi), Allah.

Cemāl-i bā-kemāl-i Zü'l-celāl-i bī-zevāl içün Delīl-i rāh içün yaʿni Habību'llāh içün olsun

cemāl-i dil-rübā:

1. **cemāl-i dil-rübā:**
Gazel 416
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin güzelliği.

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

cemāli ḳıblesine:

1. **cemāli ḳıblesine:**-*n, -e*
Gazel 260
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Cemalinin kıblesi. II Sevgilinin bulunduğu ve kıble olarak düşünüldüğü yön.

Cemāli ḳıblesine ḳarşu idelüm secde
Ṣafāyile gice gündüz namāza başlayalum

cemāl-i pādşāhī:

1. **cemāl-i pādşāhī:**
Gazel 94
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Padişah cemali. II Sevgilinin yüzü, cemali.

Cemāl-i pādşāhī āftāb-ı ʿālemārādur
Rıżā-yı ʿadl ü dādı ẓāhir ü bāṭında peydādur

cemāli şemʿine:

1. **cemāli şemʿine:**-*n, -e*
Gazel 436
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzün mumu. II Sevgilinin mum gibi parlak yüzü.

Cemāli şemʿine pervāneāsā çünki şevḳuñ yoḳ
Göñül yanup yaḳılmaḳda murāduñ yā nedür şimdi

cemāl-i yāre:

1. **cemāl-i yāre:**-*e*
Gazel 416
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüz güzelliği.

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

cemālüñ ʿarża ḳıl:

1. **cemālüñ ʿarża ḳıl:**
Gazel 65
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cemalini arz etmek, göstermek. II Sevgilinin cemalini âşıklara göstermesi.

Cemālüñ ʿarża ḳıl gün gibi yüz döndürme ʿāşıḳdan
Ḳadīmī āşnādan yüz çevirmek bī-vefālıḳdur

cemālüñ mihrin:

1. **cemālüñ mihrin:**-*n*
Gazel 347
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzellik güneşi. II Sevgilinin güzelliği.

Ḳabūlīnüñ gözine şeb gibi tārīk olur dünyā
Cemālüñ mihrin ey meh-rū gözinden gel ṭolundurma

cemālüñ muṣḥafı ḥaḳḳı:

1. **cemālüñ muṣḥafı ḥaḳḳı:**
Gazel 127
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüz sayfasının hakkı. II Sevgilinin yüzünün hakkı.

Cemālüñ muṣḥafı ḥaḳḳı güzellik sende ḫatm oldı
Leṭāfetle ṭarāvet ʿārıż-ı zībāña ḳalmışdur

cemālüñ nūrını göster:

1. **cemālüñ nūrını göster:**
Gazel 57
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzelliğinin nurunu göstermek. II Sevgilinin güzelliğini göstermesi.

Kūyuña varanlara göster cemālüñ nūrını
Kim görürler Kaʿbede ey ruḫları gül-nār nūr

cemālüñ seyr iden ʿāriflere:

1. **cemālüñ seyr iden ʿāriflere:**-*e*
Gazel 297
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Güzelliğini seyreden kişiler.

Aġalar içre sen gül gibi gül gülzār-ı ʿālemde
Cemālüñ seyr iden ʿāriflere ṭaġ üsti bāġ olsun

cemālüñi göster:

1. **cemālüñi göster:**
Gazel 219
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzünü göstermesi.

Göster cemālüñi bu dil-i bī-ḳarāra gel
Gel ey perī seni görelüm āşkāra gel

cemāz:

1. **cemāẕ:**
Kaside 4
Mısra: **7**
Bazı Arabî aylardaki tamlamalarda kullanılan ilk kelime.

Sādis-i ʿışr u cemāẕ ay nuḫust yaʿni eḥad
Evvel ikindiye dek ḫayli ġulüv itdi ġulām

cemʿi:

1. **cemʿi:**
Gazel 27
Mısra: **9**
Cemaat, topluluk, cemiyet.

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫẕ ile ilden ammā
Bāʿiṣ-i tefriḳa olur saña ol cemʿiyyet

cemʿ-i ʿAcem:

1. **cemʿ-i ʿAcem:**
Beyit 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Acem topluluğu.

Mī-kuned cemʿ-i ʿAcem menʿ-i naġam
Cemʿ-i īn ḥayl-i baḫīlest naʿam

cemʿ-i ʿadūnuñ cānlarına:

1. **cemʿ-i ʿadūnuñ cānlarına:**-*n, -a*
Kaside 8
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Düşman topluluğunun canı.

Geçer cemʿ-i ʿadūnuñ cānlarına tīġ-i dil-dūzuñ
Alur ʿOṣmāniyānuñ intiḳāmın tīġ-i ḳamḳāmuñ

cemʿ-i evhām-ı ḫavāṭırdan:

1. **cemʿ-i evhām-ı ḫavāṭırdan:**-*dan*
Gazel 214
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fikirlerin kuşkusunun toplanması. II Şüphelenme, kuşku duyma, endişelenme.

Saʿy-ı bī-nefʿ eyleme ey dil ḫavāṭır defʿine
Cemʿ-i evhām-ı ḫavāṭırdan ḫaṭar ṭuyduñsa gel

cemʿ-i güm-rāhuñ:

1. **cemʿ-i güm-rāhuñ:**-*uñ*
Mesnevi 5
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Yolunu şaşırmış kimseler.

Āh elinden bu ḳavm-i bed-ḫˇāhuñ
Dād elinden bu cemʿ-i güm-rāhuñ

cemʿ-i īn:

1. **cemʿ-i īn:**
Beyit 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bu topluluk. II Acem topluluğu.

Mī-kuned cemʿ-i ʿAcem menʿ-i naġam
Cemʿ-i īn ḥayl-i baḫīlest naʿam

cemʿ-i mücāhidīn-rā:

1. **cemʿ-i mücāhidīn-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mücahitler topluluğu.

Cumhūr-ı evvelīn-rā mecmūʿ-ı āḫirīn-rā
Cemʿ-i mücāhidīn-rā ḫˇānīm sūre-i ḥamd

Cem-i vaḳt:

1. **Cem-i vaḳt:**
Kaside 2
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Devrin Cem'i. II 3. Murad.

Rüstem-i dehr ü Nerīmān-ı zamān u Cem-i vaḳt

Kisri-i ʿālem ü
Keyḫüsrev-i iḳlīm-sitān

cemīʿ-i ʿālem:

1. **cemīʿ-i ʿālem:**
Beyit 18
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âlemin hepsi, tamamı.

Muḥammed-i ʿArabī kim netīce-i küldür
Cemīʿ-i ʿālem anuñ bülbüli vü o güldür

2. **cemīʿ-i ʿālem:**
Kaside 6
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Âlemin hepsi, tamamı. II Herkes.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

cemīʿ-i ḫuddām:

1. **cemīʿ-i ḫuddām:**
Kaside 4
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Görevlilerin tamamı.

Fitnedür istemezüz anı aradan çıḳsun
Müttefiḳdür bu kelām üzre cemīʿ-i ḫuddām

cemīʿ-i ḳāżīler:

1. **cemīʿ-i ḳāżīler:**-*ler*
Mesnevi 8
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Şeriatla hükmeden hâkimlerin hepsi. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Ol durur kim cemīʿ-i ḳāżīler
Bir bölük ḥaḳḳ-ı şerʿe rāżīler

Cem-iḳtidār:

1. **Cem-iḳtidār:**
Gazel 249
Mısra: **3**
Cem gibi güçlü, iktidar sahibi (kimse).

Nola ger İskender-i vaḳt olsañ ey Cem-iḳtidār
Cāmveş āyīne-i gītī-nümāmuz var bizüm

cemīle:

1. **cemīledür:**-*dür*
Beyit 175
Mısra: **1**
Güzel, hoş, latif.

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

cemʿiyyet:

1. **cemʿiyyet:**
Gazel 27
Mısra: **10**
Cemaat, topluluk, cemiyet.

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫz ile ilden ammā
Bāʿiṣ-i tefriḳa olur saña ol cemʿiyyet

cemʿiyyetin alayın bozup:

1. **cemʿiyyetin alayın bozup:**-*up*
Muaşşer 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Cemiyet topluluğunu bozmak.

Bozup cemʿiyyetin alayın itdüñ bī-ser ü bī-pā
Güneş gibi çıkup bir gūşeden bī-bāk ü bī-pervā

cemʿiyyetüñ şoñı:

1. **cemʿiyyetüñ şoñı:**
Gazel 391
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cemiyetin sonu. II Âşıkların sonu.

Ḫardal ḳadar bulınmaya ḫāk-i vücūdumuz
Cemʿiyyetüñ Ḳabūli şoñı ṭarṭaġan gibi

cemm-i ġafīrüñ cemʿine:

1. **cemm-i ġafīrüñ cemʿine:**-*n, -e*
Tarih 23
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kalabalık insan topluluğu.

Didüm āyā nedür zīr-i felekde
Sebeb cemʿine bu cemm-i ġafīrüñ

Cemşīd-i Keyḫüsrev-ḫaşem:

1. **Cemşīd-i Keyḫüsrev-ḫaşem:**-*em*
Gazel 234
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keyhüsrev haşmetli Cemşid. II Sevgili.

Ey ḫüsrev-i Cemşīd-i Cem Cemşīd-i Keyḫüsrev-ḫaşem
Dārā-yı İskender-şiyem İskender-i Rüstem-şiyem

Cem-sütūh:

1. **Cem-sütūh:**
Gazel 350
Mısra: **4**
Cem yüzlü, yüzü Cem'e benzeyen (kimse). II Sevgili.

Sensin şeh-i mehīb-i Siyāvūş-ı baḫş-ı raḫş
Dārā-diyār u Güstehem-ādāb u Cem-sütūh

cenāb:

1. **cenābına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 97
Mısra: **9**
Taraf, yön, cihet. II İtibar, değer, kıymet.

Leylī cenābına ḳatı mensūb geçinür
Mecnūn Ḳabūli ḫaylice ʿālī-cenābdur

2. **cenābuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 358
Mısra: **3**
Taraf, yön, cihet. II İtibar, değer, kıymet.

Recā-yı luṭf iderse vaḳtidür herkes cenābuñdan
Emīr-i muḥteremsin ceyb-i dīnār u direm elde

3. **cenābuña:**-*uñ, -a*
Mesnevi 4
Mısra: **127**
Taraf, yön, cihet. II İtibar, değer, kıymet.

Birine biñ virür cenābuña Ḥaḳ
İl söyündürdügin sen añlama yaḳ

4. **cenābuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 1
Mısra: **11**
Taraf, yön, cihet.

Ḳabūlī nā-murāduñ bir murādı yoḳ cenābuñdan
Maḥabbetdür murādı ġayrı ḥālet añlama cānā

5. **cenābuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 231
Mısra: **7**
Taraf, yön, cihet.

Cüdā düşdi cenābuñdan diyenler kiẕb-i maḥż eyler
Ki zīrā diñlenilmez düşmenüñ yalanı sulṭānum

6. **cenābuña:**-*uñ, -a*
Gazel 254
Mısra: **25**
Taraf, yön, cihet.

Biraz cenābuña mā-fi'ż-żamīrin eyledi ʿarż
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şeh-i ʿālem

7. **cenābuñdan:**-*uñ, -dan*
Mesnevi 5
Mısra: **75**
Taraf, yön, cihet.

Şöyle mi oldı kim cenābuñdan
Aḳçe vü pul umam cevābuñdan

8. **cenābuñdan:**-*uñ, -dan*
Mesnevi 5

Mısra: **138**
Taraf, yön, cihet.

Ḳıl duʿāsın Ḳabūlinüñ maḳbūl
Ki cenābuñdan ol durur mes’ūl

cenāb-ı aġaya:

1. **cenāb-ı aġaya:**-*y, -a*
Mesnevi 5
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Ağa hazretleri.

ʿArż olunsun cenāb-ı aġaya
Muṭṭaliʿ ola tā bu araya

cenāb-ı ḫān Murād:

1. **cenāb-ı ḫān Murād:**
Tarih 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Murad Han Hazretleri. II Sultan 3. Murad Han.

Şeh-i ṣāḥib-kerem sulṭān-ı ʿādil şāh-ı deryā-dil
Cenāb-ı Ḫān Murād ol nesl-i pāk-i Āl-i ʿOs̱mānī

cenāb-ı ḥażrete:

1. **cenāb-ı ḥażrete:**-*e*
Gazel 124
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Efendi hazretleri, padişah.

Bizden cenāb-ı ḥażrete minnet zamānıdur
Sizden kemāl-i luṭf u mürüvvet zamānıdur

cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan:

1. **cenāb-ı ḥażret-i Ḥaḳdan:**-*dan*
Müseddes 5
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Cenab-ı Hak, Yüce Allah.

Vezīr-i aʿẓam u şāh-ı muʿaẓẓam z̲āt-ı ekremsin
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan müʾeyyedsin mükerremsin

cenāb-ı ʿizzete:

1. **cenāb-ı ʿizzete:**-*e*
Gazel 346
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüce makam. II Allah.

Ser-firāz olmaḳ dilerseñ bī-niyāza ḳıl niyāz
ʿİzzet isterseñ yüri yüz ṭut cenāb-ı ʿizzete

cenāb-ı kibriyāya ṭoġru varan rāh:

1. **cenāb-ı kibriyāya ṭoġru varan rāh:**
Gazel 270
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'a doğru giden yol, Hak yolu.

Dil-i güm-rāha yolıyla ʿināyet mümkin olmazsa
Cenāb-ı Kibriyāya ṭoġru varan rāh içün olsun

cenāb-ı pādşāh-ı kāmyāb u kām-rānumdan:

1. **cenāb-ı pādşāh-ı kāmyāb u kām-rānumdan:**-*um, -dan*
Gazel 269
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mutlu ve bahtiyar padişahın makamı. II Sevgilinin huzuru, eşiği.

Ḳabūlī nā-murād isem nola ḳaṭʿ-ı recā itmem
Cenāb-ı pādşāh-ı kāmyāb u kām-rānumdan

cenāb-ı şāhuñdur:

1. **cenāb-ı şāhuñdur:**-*uñ, -dur*
Mesnevi 2
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Padişah hazretleri.

Bāḳi fermān cenāb-ı şāhuñdur
Emr şāh-ı cihān-penāhuñdur

cenāb-ı sulṭānuñ müstaḳīmi:

1. **cenāb-ı sulṭānuñ müstaḳīmi:**
Mesnevi 8
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Sultan hazretlerinin dürüst kimsesi. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Ṣādıḳu'l-ḳavli Āl-i ʿOs̲mānuñ
Müstaḳīmi cenāb-ı sulṭānuñ

cenāna gelelden:

1. **cenāna gelelden:**-*el(i), -den*
Beyit 117
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönle gelmek. II Akla düşmek, hatırlanmak.

Lebüñ z̲ikri cānā gelelden cenāna
Revān oldı ṭarf-ı cenāndan lisāna

ceng eyler:

1. **ceng eyler:**-*r*
Kıt'a 17
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cenk etmek, savaşmak.

Ceng eyler iseñ düşmen-i bed-ḫ∨āh ile ey dil
Gürbüzlük idüp üstine ḳıl gürzi ḥavāle

ceng itdikce:

1. **ceng itdikce:**-*dikce*
Kaside 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Cenk etmek, savaşmak.

Ḳızıl başlar çıḳar zaḫm-ı ḫadengüñden derūnında
Ḳızılbaşlar çıḳarsa rezme ceng itdikce merdānuñ

ceng itmege:

1. **ceng itmege:**-*meg, -e*
Gazel 426
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cenk etmek, savaşmak, mücadele etmek.

Rezm z̲errān-ı nücūm üzre hücūm eyleyicek
Ṭaġılup her biri ceng itmege ḳalmadı feri

2. **ceng itmege:**-*meg, -e*
Gazel 197
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cenk etmek, savaşmak, mücadele etmek.

Kūyuñ içre başa baş aġyār ile ceng itmege
İşigüñ ṭaşı gibi kişi yarar olmaḳ gerek

ceng ü cedel:

1. **ceng ü cedel:**
Mesnevi 4
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Kavga ve dövüş.

Ḳıṣṣa bu kim bir iki yıl evvel
Ne nizāʿ u ferāġ ceng ü cedel

ceng ü cidāl:

1. **ceng ü cidāl:**
Kaside 4
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kavga ve savaş.

Ṣandılar ceng ü cidāl ile ḳıyāmet ḳopdı
Her kişi fikrete vardı nitekim rūz-ı ḳıyām

ceng-i ḥarbīler dögülsün:

1. **ceng-i ḥarbīler dögülsün:**- *sün*
Kaside 5
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Savaş müzikleri çalınmak.

Dikilsün nīzeye başlar
dökilsün yirlere ḳanlar
Dögülsün ceng-i ḥarbīler
görülsün cengi merdānuñ

cennet:

1. **cennetde:**-*de*
Gazel 144
Mısra: **6**
Allah'ın günahlardan sakınıp ihlaslı amel işleyen kullarına vadettiği mükâfat yeri.

Serv-ḳaddi sāyesinde ḫoş geçersek her zamān
Sāye-i ṭūbāyile cennetde ġarrālanmazuz

cennet-i kūyuñda:

1. **cennet-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 48
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cennet gibi olan yer. II Sevgilinin mahallesi, kapısı.

Āstānuñda ḳoma düşmen-i nādānı ḳov a
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

2. **cennet-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 130
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cennet gibi olan yer. II Sevgilinin mahallesi, kapısı.

Ḳoma aġyārı maḥalleñde eyā ḫūr-likā
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

3. **cennet-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 39
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cennet gibi olan yer. II Sevgilinin bulunduğu mahal.

Nār-ı ġam-ı hicrāna günāhumca yanayın
Tek eyle beni cennet-i kūyuñda müʾebbed

cennetüñ nihāyeti:

1. **cennetüñ nihāyeti:**
Gazel 177
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cennetin sonu, akıbeti.

Ḥadīs-i dūzaḫ ile kāʾinātı ṭoldurduñ
Ya cennetüñ neye varur nihāyeti vāʿiẓ

cennibū ʿan meḫāṭiri'z-zellāt:

1. **cennibū ʿan meḫāṭiri'z-zellāt:**
Beyit 155
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"Hataların tehlikesinden kendinizi koruyunuz!" anlamına gelen Arapça ifade.

Ekşirū zikra hādimi'l-leẕẕāt
Cennibū ʿan meḫāṭiri'z-zellāt

ceresāsā:

1. **ceresāsā:**
Gazel 263
Mısra: **3**
Çıngırak gibi.

Ceresāsā reh-i ʿışḳuñda feryād itsem ey sāḳī
Fiġānum gūş ḳılmazsın beni sen ḳanzil añlarsın

cevāb:

1. **cevāb:**
Beyit 87
Mısra: **2**
Bir soru karşısında yapılan açıklama, yanıt.

Ey muʿīd oġlı ey ḳaṣīr bodur
Saña didüklerüm cevāb budur

2. **cevāb:**
Gazel 146
Mısra: **7**

Bir soru karşısında yapılan açıklama, yanıt.

Derdine şāfî cevāb ister dil-i dermāndemüz
İşigüñ dārü'ş-şifāsından olur dermānumuz

3. **cevābuñdan:**-*uñ, -dan*
Mesnevi 5
Mısra: **76**
Bir soru karşısında yapılan açıklama, yanıt.

Şöyle mi oldı kim cenābuñdan
Aḳçe vü pul umam cevābuñdan

cevābı alduñ:

1. **cevābı alduñ:**-*du, -ñ*
Terci-bend 4
Mısra: **34**
Kelime Tipi: **Deyim**
Cevabı almak.

Virilmez aḳçesüz kişiye aḳçelü cihāt
Alduñ cevābı ister iseñ ger reh-i necāt

cevāhir:

1. **cevāhir:**
Beyit 219
Mısra: **1**
Cevherler. II Kıymetli sözler.

Dilinde cevāhir elinde cevāhir
Sözi cevher-i maḥż özi maḥż-ı cevher

2. **cevāhir:**
Gazel 377
Mısra: **2**
Cevherler. II Kıymetli sözler.

Ḳulaḳ ṭutma kelām-ı ehl-i hūşa
Cevāhir de olursa alma gūşa

3. **cevāhir:**
Beyit 219
Mısra: **1**
Mücevherler, kıymetli taşlar veya eşyalar.

Dilinde cevāhir elinde cevāhir
Sözi cevher-i maḥż özi maḥż-ı cevher

4. **cevāhirle:**-*le*
Kaside 1
Mısra: **84**
Mücevherler, kıymetli taşlar veya eşyalar.

ʿAceb mi gevher-i naẓm ile gelsem ḳapuña şāhā
Cevāhirle varurlar ayaġı tozına şāhānuñ

5. **cevāhiri:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **27**
Mücevherler, kıymetli taşlar veya eşyalar.

Nice cevāhiri dürc-i felekde derc itmiş
Getürdi sūruña şāh-ı sipihr-i zer-efser

cevāhir-i girān-māyemi:

1. **cevāhir-i girān-māyemi:**-*m, -i*
Diğer 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Değerli cevherler. II Kabûlî'nin şiirleri.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

cevāz:

1. **cevāz:**
Kaside 4
Mısra: **69**
Bahşişler.

Didiler var ise şāhā bize iḥsāna cevāz
Düşmenüñ başı kesilsün kim odur baḫşiş-i tām

cevher:

1. **cevheridür:**-*i, -dür*
Beyit 270
Mısra: **2**
Elmas gibi değerli bir taş, mücevher. II Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Şemşīr-i pür-cilā durur ebrū degüldür ol
Anuñ yüzinde cevheridür mū degüldür ol

2. **cevher:**
Gazel 85
Mısra: **1**
Elmas gibi değerli bir taş, mücevher.

Cevher didükleri ki mey-i laʿl-rengdür
Maḳbūl-i ehl-i ṭabʿ u pesend-i Firengdür

3. **cevher:**
Gazel 106
Mısra: **10**
Elmas gibi değerli bir taş, mücevher.

Zer gibi ḳāl eyleyen nār-ı maḥabbetdür bizi
Ḳara ṭopraġı Ḳabūlī her ʿamel cevher m'ider

4. **cevhere:**-*e*
Gazel 243
Mısra: **2**
Elmas gibi değerli bir taş, mücevher.

Hele ben laʿli leb-i dil-bere beñzer diyemem
Ḥacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem

5. **cevheri:**-*i*
Kaside 7
Mısra: **69**
Elmas gibi değerli bir taş, mücevher.

Ḳadrüñi ben bilürin cevheri ṣarrāf añlar
Ne bilür mertebe-i z̲ātuñı ḥükkām-ı ḳużāt

6. **cevher:**
Gazel 376
Mısra: **5**
Elmas gibi değerli bir taş, mücevher. II Âşığın gönlü.

Bir cevher idi göñlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

7. **cevher:**
Gazel 425
Mısra: **7**
Elmas gibi değerli bir taş, mücevher. II Hazreti Muhammed.

ʿAceb pāk-cevher degül mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd Muḥammed degül mi

8. **cevher:**
Beyit 185
Mısra: **2**
Elmas gibi değerli bir taş, mücevher. II Aşk.

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẓāhirā bir ḫārdur
Hiç degül ol ʿāşıḳuñ ḳalbinde cevher vardur

cevher-i ferdüz:

1. **cevher-i ferdüz:**-*üz*
Gazel 157
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tek, eşsiz cevher. II Yaratılmışların özü.

Birer birer çıḳaruz ʿarṣa-i rezm içre aʿdāya
Ḳabūlī cevher-i ferdüz erenler ḥaḳḳı merdüz biz

cevher-i hāk-i derüñ:

1. **cevher-i ḫāk-i derüñ:**-*üñ*
Gazel 285
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kapıdaki toprağının cevheri. II Sevgilinin kapısının toprağı.

Cevher-i ḫāk-i derüñ māye-i devlet bilürin

Ayaġuñ tozını iksīr-i saʿādet bilürin

cevher-i kān:

1. **cevher-i kān:**
Mesnevi 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Madenin cevheri. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ey vekīl-i şehen-şeh-i ʿādil
Cevher-i kān u ṭabʿ-ı deryā-dil

cevher-i maḫż:

1. **cevher-i maḫż:**
Beyit 219
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saf, halis cevher. II Sevgilinin sözü.

Dilinde cevāhir elinde cevāhir
Sözi cevher-i maḫż özi maḫż-ı cevher

cevher-i pākīze:

1. **cevher-i pākīze:**
Kaside 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Temiz cevher. II Vezir Osman Paşa'nın gözlerinin sürmesi.

Didi ol cevher-i pākīze bildüñ mi gözüm nūrı
Ġubār-ı maḳdemidür Ḥażret-i ʿOs̱mān Paşanuñ

cevher-i pākīze-i ẕātuñ:

1. **cevher-i pākīze-i ẕātuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Zatının temiz yaratılışı. II Temiz yaradılışlı Vezir Osman Paşa.

Be-ġāyet muʿteberdür cevher-i pākīze-i ẕātuñ
Muraṣṣaʿ cevherī ḫançer gibi yanında sulṭānuñ

cevher-i rūḥ:

1. **cevher-i rūḥ:**
Gazel 141
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ruhun cevheri. II Ruhun özü.

Cevher-i rūḥ ki tā dürc-i bedenden çıḳmaz
Leẕẕet-i ḳand-i lebüñ z̤ikri dehenden çıḳmaz

cevheri żāyiʿ iden:

1. **cevheri żāyiʿ iden:**
Gazel 131
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Değerli mücevheri ziyan eden, boş yere harcayan (şey).

Bed-güher çoḳlıġıdur ehli naẓardan düşüren
Cevheri żāyiʿ iden ehl-i naẓar yoḳlıġıdur

cevlān iderler:

1. **cevlān iderler:**-*er, -ler*
Tarih 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dolaşmak, gezinmek.

Cemʿ olmış erbāb-ı ṭarab cevlān iderler bī-taʿab
Her şaḫṣı mıḳdārınca hep ḫāṭır-tesellā eyledüñ

cevr:

1. **cevrüñe:**-*üñ, -e*
Beyit 266
Mısra: **2**
Cefa, elem, eziyet, eza.

Bī-dil ü bī-ḫıred ü bīmāruz
Cevrüñe ṣabr idelüm neyleyelüm nā-çāruz

2. **cevrine:**-*i, -n, -e*
Gazel 28
Mısra: **8**
Cefa, elem, eziyet, eza.

Ṣorma ey dil baña devr-i felek-i ġaddārı
Kendünüñ ġāyeti var cevrine yoḳdur ġāyāt

3. **cevri:**-*i*
Gazel 119
Mısra: **6**
Cefa, elem, eziyet, eza.

Cefā eylerse dil-ber baña ġāyet ḥaẕ ider cānum
Anuñ cevri cihānuñ itdügi iḥsāndan yegdür

4. **cevri:**-*i*
Gazel 182
Mısra: **9**
Cefa, elem, eziyet, eza.

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az gerek ḫūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım olanı az u çoḳ

5. **cevri:**-*i*
Gazel 186
Mısra: **3**
Cefa, elem, eziyet, eza.

Luṭfı çoḳ cevri ḳatı az gerek
Bilürüz dil-beri biz de az çok

6. **cevrine:**-*i, -n, -e*
Gazel 352
Mısra: **4**
Cefa, elem, eziyet, eza.

Ehl-i ʿışḳuñ boynına bir bārdur ṭaʿn-ı raḳīb
Ḳāyil idük cevrine aġyārı bāri olmasa

7. **cevre:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **48**
Cefa, elem, eziyet, eza.

Ḥāşā ki pādşāhuñ ẓulme ola rıżāsı
Ḥāşā ki ʿadl-i şāhī cevre ola muʿādil

cevr eyleme:

1. **cevr eyleme:**-*me*
Gazel 182
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Āh alursın güzelüm ʿāşıḳa cevr eyleme çoḳ
Girü dönmez ṣaḳın ey ḳāşı kemān atılan oḳ

cevr eyler:

1. **cevr eyler:**-*r*
Gazel 86
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Şimdi saña cevr eyler ise ġam yime dil-dār
Ṣabr eyle dilā ṣoñra peşīmān olacaḳdur

cevr eyleyüp:

1. **cevr eyleyüp:**-*y, -üp*
Gazel 169
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Kim var güzellerden ʿaceb cevr eyleyüp ʿuşşāḳına
İtdikleri işe dönüp ṣoñra peşīmān olmamış

2. **cevr eyleyüp:**-*y, -üp*
Gazel 356
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Ṭurursın bezmümüzden ġayr ile varup otururs ın
Bize cevr eyleyüp ṭurma ile luṭf idüp oturma

cevr ider:

1. **cevr ider:**-*er*
Gazel 117
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Her bārı götürür diyü ʿuşşāḳa cevr ider
Dil-dāruñ işi ʿāşıḳa her bār böyledür

cevr iderek:

1. **cevr iderek:**-*erek*
Gazel 295
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

cevr iderse:

1. **cevr iderse:**-*er, -se*
Gazel 78
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Ne deñlü cevr iderse dil-berüñ yine Ḳabūlīsin
Yüziyle baḳmaduġı eylüki yüzine ṣuretdür

2. **cevr iderse:**-*er, -se*
Gazel 165
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Ne deñlü cevr iderse ol gözi mestāna incinmez
Göñül mestānedür mestāneye mestāne incinmez

cevr iḥtimāli:

1. **cevr iḥtimāli:**
Gazel 226
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cefa etme ihtimali. II Sevgilinin âşığa zulmetme ihtimali, eziyet etme olasılığı.

Vefādur ẓillet-i pāküñ recāsı çāre ġamnāküñ
Eger cevr iḥtimāli var ise az eyle sulṭānum

cevr itme:

1. **cevr itme:**-*me*
Gazel 70
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

ʿĀşıḳı pāy-ı semendüñle iñen çignetme
Şeh-süvārum aña ḥayf eyleme cevr itme yiter

2. **cevr itme:**-*me*
Gazel 132
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Nāfeveş ḫūn oldı baġrum luṭf it ey vaḥşī ġazāl
Bir yaña cevr itme sen de çarḫ-ı nā-hemvārvār

cevr ü cefā eylememek:

1. **cevr ü cefā eylememek:**-*me, -mek*
Müseddes 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cefa ve eziyet etmek.

Bendeñe cevr ü cefā eylememek ḳābil iken
Bāb-ı inṣāf u ʿadāletde özüñ kāmil iken

cevr ü cefā idüp:

1. **cevr ü cefā idüp:**-*üp*
Gazel 378
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eziyet ve cefa etmek.

Ben gel disem aġyār ile bezme otursın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

cevr ü cefā itse:

1. **cevr ü cefā itse:**-*se*
Gazel 326
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zulüm ve eziyet etmek.

Ne ḳadar cevr ü cefā itse o yārı severin
İḫtiyārī degül ol lāle-ʿiẕārı severin

cevr ü cefā oḳlarına yādur:

1. **cevr ü cefā oḳlarına yādur:**-*dur*
Gazel 416
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cefa ve eziyet oklarının yayı. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı ve öldürücü bakışlarının yaya benzeyen gergin kaşı.

Ḳaşlaruñ cevr ü cefā oḳlarına yādur didüm
Ey Ḳabūlī yādumuz daḫı ne dirsin yā didi

cevr ü cefādan:

1. **cevr ü cefādan:**-*dan*
Müseddes 3
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Cefa ve eziyet. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Velī ḫālī degül cevr ü cefādan
Beḳā umma viṣāl-i dil-rübādan

2. **cevr ü cefādan:**-*dan*
Tahmis 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cefa ve eziyet.

Bize cevr ü cefādan ol perī ḫālī degül her gāh
Belā vü derd ü miḥnetdür dilümden olmadı āgāh

cevr ü cefānuñ yiri:

1. **cevr ü cefānuñ yiri:**
Gazel 408
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eziyet ve cefanın yeri, zamanı.

Yiridür mihr ü vefā eyle Ḳabūlī ḳuluña
Yiri var pādşehüm cevr ü cefānuñ da yiri

cevr ü cefā-yı dehrden:

1. **cevr ü cefā-yı dehrden:**-*den*
Tahmis 5
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Dünyanın cefası ve eziyeti.

Benümçün ḳanlar aġlarsa nola āh idüp ādemler
Nedür cevr ü cefā-yı dehrden bu çekdügüm ġamlar

cevr ü ʿitāb u şīveden ḫālī:

1. **cevr ü ʿitāb u şīveden ḫālī:**
Gazel 416
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cefa, eziyet ve işveden daha iyi.

ʿĀşıḳa cevr ü ʿitāb u şīveden ḫālī degül
Didüm ey dil-ber nedür bu nāz u istiġnā didi

cevr ü nāz:

1. **cevr ü nāz:**
Gazel 174
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eziyet ve naz. II Sevgilinin zulmü ve nazı.

İle luṭf idersin bize cevr ü nāz
Behey ẓālim ancaḳ baña mı ġaraż

cevr ü ẓulm itseñ:

1. **cevr ü ẓulm itseñ:**-*se*, -*ñ*
Gazel 165
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zulüm ve eziyet etmek.

Ne deñlü cevr ü ẓulm itseñ Ḳabūlī ḥaẓ ider andan
Gedā-yı dergehüñdür ol gedā sulṭāna incinmez

cevr ü ẓulmi:

1. **cevr ü ẓulmi:**-*i*
Kaside 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cefa ve zulüm.

ʿĀlim ki cidd ü cehdi defʿ-i meẓālim-i nās
ʿĀmil ki cevr ü ẓulmi ḫalḳ-ı cihāna şāmil

cevr-i aġyāra:

1. **cevr-i aġyāra:**-*a*
Beyit 251
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Rakibin eziyeti, cefası.

Gel bugün ayıralum dil-beri aġyārından
Cevr-i aġyāra ise başlayalum yarından

cevr-i aḥbāb u āfet ü şerlik:

1. **cevr-i aḥbāb u āfet ü şerlik:**
Kıt'a 33
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Dostun cefası, felaketi ve kötülüğü.

Ḫayrı te'ḫīrden muḳarrerdür
Cevr-i aḥbāb u āfet ü şerlik

cevr-i bī-pāyānuñ:

1. **cevr-i bī-pāyānuñ:**-*uñ*
Tahmis 10
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sonsuz eziyet. II Sevgilinin âşığa eziyeti, cefası.

Fenādur cevr-i bī-pāyānuñ özler
Yıḳılmış ḫāṭırum iḥsānuñ özler

cevri çoḳ ġaddār:

1. **cevri çoḳ ġaddār:**
Diğer 2
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Çok fazla eziyet eden, gaddar (kimse). II Felek.

Cevri çoḳ ġaddār imişsin böyle bilmezdüm seni
Mihri yoḳ ʿayyār imişsin böyle bilmezdüm seni

cevr-i devr-fersādan:

1. **cevr-i devr-fersādan:**-*dan*
Tahmis 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Feleğin cefası.

Devāsuz derde düşdüm olmadı dermān eṭibbādan
Ḫalāṣ olmak naṣīb olmadı cevr-i devr-fersādan

cevri eyle:

1. **cevri eyle:**-*r*
Gazel 230
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zulmetmek, eziyet etmek.

Gedā-yı dergehüñ olan muḳīme ḳıyma sulṭānum
Saḳīme eyle cevri müstaḳīme ḳıyma sulṭānum

cevr-i gerdūna:

1. **cevr-i gerdūna:** -*a*
Beyit 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Feleğin zulmü, eziyeti.

Cevr-i gerdūna taḥammül baḥsin itsem ṭaġ ile
Ḳorḳusından ẓannum oldur ki yirinden ṭāġıla

cevr-i yāre:

1. **cevr-i yāre:**-*e*
Muhammes 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin cefası.

Cāna cevr-i yāre ṣabr eyle diyü ḳıldum cefā
Bir yaña ʿışḳuñ belāsı ṭaʿn-ı aʿdā bir yaña

cevrin çek:

1. **cevrin çek:**
Gazel 201
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -

Eziyet çekmek, zulme katlanmak.

Vefā murād idinürseñ olunca çek cevrin
Ḳabūli ʿayn-ı vefādur cefāsı Eyyūbuñ

cevrüñ çekenler:

1. **cevrüñ çekenler:**-*ler*
Gazel 153
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cefa çeken (kimse). II Sevgilinin kederiyle yaşayan âşık.

ʿUşşāḳ-ı ḫaste-dildür cevrüñ çekenler ancaḳ
Bār-ı cefāña kimse cānā taḥammül itmez

cevrüñ oḳı:

1. **cevrüñ oḳı:**
Gazel 458
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eziyet oku. II Sevgilinin âşığa eziyet veren bakışları.

Ey ḳaşları yā cevrüñ oḳı cānuma geçdi
Her gāh cefā eyleme ḥālümden ol āgāh

cevşen:

1. **cevşen:**
Gazel 224
Mısra: **10**

Bazı dinî kaynaklara göre kötülüklerden ve belalardan koruduğuna inanılan, genellikle bir kağıt üzerine yazılarak üçgen bir şekilde muhafaza edilip boyna asılan dua metni.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

2. **cevşen:**
Gazel 233
Mısra: **12**
Bazı dinî kaynaklara göre kötülüklerden ve belalardan koruduğuna inanılan, genellikle bir kağıt üzerine yazılarak üçgen bir şekilde muhafaza edilip boyna asılan dua metni.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

ceyb-i dīnār u direm:

1. **ceyb-i dīnār u direm:**
Gazel 358
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dinar ve dirhem kesesi. II Güç, iktidar.

Recā-yı luṭf iderse vaḳtidür herkes cenābuñdan
Emīr-i muḥteremsin ceyb-i dīnār u direm elde

Ceyḥūn:

1. **Ceyḫūn:**
Gazel 292
Mısra: **7**
Asya'nın en büyük nehirlerinden biri olan Ceyhun nehri.

Ḳan aġlayup Ceyḫūn gibi āh eyleyüp Mecnūn gibi
Şām u seḥer gerdūn gibi gerdān olayın bir zamān

2. **Ceyḫūn:**
Gazel 305
Mısra: **2**
Asya'nın en büyük nehirlerinden biri olan Ceyhun nehri. II Âşığın gözyaşları.

Baḥr oldı gitdügince seyl-āb-ı çeşm-i pür-ḫūn
Deryā ḳatında gūyā deryā ḳatında Ceyḫūn

ceyş-i Anaṭolıya ḥākim:

1. **ceyş-i Anaṭolıya ḥākim:**
Tarih 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Anadolu askerine hâkim (olan kimse), ordunun başındaki kişi.

Ceyş-i Anaṭolıya ḥākim iken
Rūmiyān üzre müvekkil olduñ

ceyş-i fitene:

1. **ceyş-i fitene:**-*e*
Beyit 44
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fitne arayan ordu, asker. II Âşıklar.

Zülfüñ girihlerin çözüp arturma nāzişi
Nāz olma ceyş-i fitene çoġ itme az işi

ceyş-i ġama başılmayup:

1. **ceyş-i ġama başılmayup:**-*ma, -y, -up*
Gazel 292
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gam ordusuna basılmak. II Birçok belanın üst üste gelmesi, çok dertli olmak.

Ḳāniʿ olup bīş ü keme başılmayup ceyş-i ġama
Ben de Ḳabūlī ʿāleme sulṭān olayın bir zamān

ceyş-i ġamuñ ayaġı altında:

1. **ceyş-i ġamuñ ayaġı altında:**-*n, -da*
Beyit 246
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gam ordusunun ayaklarının altı. II Dertli ve kederli olma.

Dilā ceyş-i ġamuñ ayaġı altında neylersin sen
Nümūne ehl-i ʿışḳuñ çekdigi derde yitersin sen

cezā:

1. **cezā:**
Mesnevi 4
Mısra: **111**
Ceza, hüküm, karşılık.

Bize olan cezā be-ḥaḳḳ-ı Ḫudā
Kimseye olmamış durur ciddā

cıġa:

1. **cıġalu:**-*lu*
Şarkı 2
Mısra: **16**
Horoz, turna, ördek vb. hayvanların kuyruklarında bulunan uzun ve süslü tüy.

Türrāc yürüyüşli şahin baḳışlu
Cıġalu burmalı mū-belüm vardur

cibillī:

1. **cibillīdür:**-*dür*
Gazel 225
Mısra: **5**
Yaradılıştan beri olan, doğuştan.

Cibillīdür hüner Cibrīleden Cibrīle el virmez
Degüldür istiḳāmet her kişinüñ kārı sulṭānum

Cibrīl:

1. **Cibrīle:**-*e*
Gazel 225
Mısra: **5**
Allah ile peygamberler arasında vahiy ulaştırmakla mükellef olan dört büyük melekten biri, Cebrail.

Cibillīdür hüner Cibrīleden Cibrīle el virmez
Degüldür istiḳāmet her kişinüñ kārı sulṭānum

Cibrīle:

1. **Cibrīleden:**-*den*
Gazel 225
Mısra: **5**
Allah ile peygamberler arasında vahiy ulaştırmakla mükellef olan dört büyük melekten biri, Cebrail.

Cibillīdür hüner Cibrīleden Cibrīle el virmez
Degüldür istiḳāmet her kişinüñ kārı sulṭānum

cidāl:

1. **cidālüm:**-*üm*
Gazel 90
Mısra: **2**
Savaş, mücadele, kavga.

Dāġ-ı sürḫ u eşk-i ālüm vardur
Sürḫ-serlerle cidālüm vardur

2. **cidāl:**
Gazel 323
Mısra: **16**
Savaş, mücadele, kavga.

Ḳılıçla şarḳa ʿasker çek
ḳılıçla ḳavm-i aʿdāyı
Cidalu ḳullaruñ gönder
ʿadū üzre cidāl olsun

cidāla başlarsa:

1. **cidāla başlarsa:**-*r*, -*sa*
Kıt'a 17
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Savaşa başlamak.

Çıḳ rezme ḳılıcla ten-i bed-ḫ∨āhı ḳılıcla
Başlarsa cidāla ser-i aʿdāyı cüdāla

cidār:

1. **cidār:**
Gazel 373
Mısra: **13**
Duvar.

Cidār üzre görünsün ṭōbveş ṭāvus gibi başı
Cüdā ḳıl kellesin ṭīġ ile ḫaşmuñ dik sinān üzre

cidārān-ı eḳālīm-i selātīn-i zamān:

1. **cidārān-ı eḳālīm-i selātīn-i zamān:**
Kaside 2
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Devrin sultanlarının ülkelerinin duvarları.

Tācdārān-ı selef ḳadrine nisbet gūyā
Tā cidārān-ı eḳālīm-i selātīn-i zamān

cidd:

1. **ciddā:**-*ā*
Gazel 475
Mısra: **2**
Çalışma, gayret etme.

Bize münkirdür aʿdā tābiʿ-i emr-i Ḫudā olmaz
Hemīşe fiʿl-i münker ḳılmadan ciddā cüdā olmaz

cidd ü cehdi:

1. **cidd ü cehdi:**-*i*
Kaside 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çaba ve gayret.

ʿĀlim ki cidd ü cehdi defʿ-i meẓālim-i nās
ʿĀmil ki cevr ü ẓulmi ḫalḳ-ı cihāna şāmil

ciddā:

1. **ciddā:**
Mesnevi 4
Mısra: **112**
Cidden, sahiden, hakikaten.

Bize olan cezā be-ḥaḳḳ-ı Ḫudā
Kimseye olmamış durur ciddā

cīfe:

1. **cīfeler:**-*ler*
Mesnevi 5
Mısra: **20**
Leş. II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Şeb-i muẓlim gibi yüzi ḳaradur
Şükr aña kim ne cīfeler yaradur

cīfe-i dünyā:

1. **cīfe-i dünyā:**
Tahmis 12
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dünya leşi. II Pisliklerle ve kötülüklerle dolu dünya.

Pāk-bāzān-ı ḥaḳīḳat içre buldı hem-demin
Cīfe-i dünyā ġamı düşmez baña şimden girü

ciger:

1. **ciger:**
Gazel 205
Mısra: **8**
Karaciğerlerle akciğerin ortak adı. II Âşığın ciğeri, yüreği.

Efendi ḳanı ḳan ile yumazlar ḳanı iḥsānuñ
Ciger ḫūn oldı ḫūn itmez sirişkin çeşm-i ḫūnbāruñ

2. **ciger:**
Gazel 443
Mısra: **2**
Karaciğerlerle akciğerin ortak adı. II Âşığın ciğeri, yüreği.

Olaldan zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere hem-dem
Ciger pür-ḫūn u dil pür-derd ü göz pür-āb cān pür-ġam

3. **ciger:**
Tesdis 2
Mısra: **5**
Karaciğerlerle akciğerin ortak adı. II Âşığın ciğeri, yüreği.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

4. **ciger:**
Tesdis 2
Mısra: **11**
Karaciğerlerle akciğerin ortak adı. II Âşığın ciğeri, yüreği.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

5. **ciger:**
Tesdis 2
Mısra: **17**
Karaciğerlerle akciğerin ortak adı. II Âşığın ciğeri, yüreği.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

6. **ciger:**
Tesdis 2
Mısra: **23**
Karaciğerlerle akciğerin ortak adı. II Âşığın ciğeri, yüreği.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

7. **ciger:**
Tesdis 2
Mısra: **29**
Karaciğerlerle akciğerin ortak adı. II Âşığın ciğeri, yüreği.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

ciger delse:

1. **ciger delse:**-*se*
Gazel 317
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ciğer delmek: Canına işlemek, derinden etkilemek.

Tīr-i dil-dūzı ciger delse ʿaceb mi çaġadaḳ
Yegdür ol māhveşüñ ḳaşı kemānı çaġadan

ciger ḳan olmasun:

1. **ciger ḳan olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 312
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ciğeri kan olmak: Çok üzülmek, ızdırap çekmek.

Tīġ-i ġamzeñle ciger ḳan olmasun ya neylesün
Ḳaşlaruñ yayına ḳurbān olmasun ya neylesün

cigerde olan zaḥma:

1. **cigerde olan zaḫma:**-*a*
Beyit 100
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ciğerde bulunan yara. II Âşığın gönül yarası.

Dāġ-ı ġamuñ cigerde olan zaḫma başdur
Derd ü belā didükleri andan tırāşdur

cihād:

1. **cihādum:**-*um*
Gazel 96
Mısra: **6**
Savaş, muharebe. II Kavga, mücadele.

Mülḥid ü kāfir iledür cengüm
Cānib-i kāfire cihādum var

cihān:

1. **cihānda:**-*da*
Beyit 121
Mısra: **1**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Egerçi ḫayli müşkildür cihānda kişi kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ʿadūdan intiḳām almaḳ

2. **cihān:**
Beyit 237
Mısra: **1**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihān cāy-ı tefekkür bu felek bir dār-ı ḥayretdür
Eṣāṣ-ı ʿömrini herkes ṣanur māl-ı ġanīmetdür

3. **cihān:**
Gazel 10
Mısra: **9**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Īn iʿtibār-i ḫüsrevīm der-cihān besest
Gūyī eger Ḳabūli-i bī-dil gedā-yi mā

4. **cihānda:**-*da*
Gazel 18
Mısra: **8**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

5. **cihān:**
Gazel 19
Mısra: **9**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihān dār-ı belādur bunda kimse ṣāḍmān olmaz
Ḳabūlī ġam getürme ḫāṭıra göñlüñi ḫurrem ṭut

6. **cihānda:**-*da*
Gazel 40
Mısra: **4**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

7. **cihānda:**-*da*
Gazel 50
Mısra: **10**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Rūy-ı zerdüm eşk-i sürḫüm buldı yanuñda revāc
Ḫoş muḳarrerdür cihānda dirhem ü dīnārı gör

8. **cihānda:**-*da*
Gazel 69
Mısra: **10**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Ẓuhūr itmek olurdı miṣāl-i Fāryābī
Velī Ḳabūlī cihānda ẓahīrümüz yoḳdur

9. **cihānda:**-*da*
Gazel 79

Mısra: **1**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihānda nice kār-ı düşvār var
Ḳanı ġam gibi kār-ı düşvārvār

10. **cihānda:**-*da*
Gazel 81
Mısra: **1**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Dirler ki vardur bir gün cihānda her nā-murāda sūd u dügündür
Ey mihr-i burc-ı evc-i saʿādet ʿarż-ı cemāl it o gün bu gündür

11. **cihāna:**-*a*
Gazel 87
Mısra: **12**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Dil-ber bahāne oldı cihān bilmege seni
ʿIşḳuñ Ḳabūli şimdi cihāna bahānedür

12. **cihāndur:**-*dur*
Gazel 118
Mısra: **14**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Ḳabūlī unudılmaz söylenür vaḳtiyle āsāruñ
Cihāndur añılur bunda peder evvel püser āḫir

13. **cihān:**
Gazel 128
Mısra: **2**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Sūzişümden ṭutuşur ḫāne-i cān oda yanar
Şerer-i āteş-i āhumla cihān oda yanar

14. **cihānda:**-*da*
Gazel 136
Mısra: **1**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Nīk-nām olsa cihānda kişi bed-nām olmaz
Ezelī puḫte olanda ṭamaʿ-ı ḫām olmaz

15. **cihānda:**-*da*
Gazel 148
Mısra: **3**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihānda sürʿat üzre geçmek içün
Felek menzil atıdur biz ulaġuz

16. **cihānda:**-*da*
Gazel 174
Mısra: **8**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Semāʿ-ı ney ile mey-i ṣāfı çek
Cihānda semāʿ u ṣafā mı ġaraż

17. **cihānda:**-*da*
Gazel 178
Mısra: **11**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihānda bir nefes şād itmeyüp bu cān-ı ġamnāki
Dil-i nā-şādumı dāyim ḳasāvet eyleyen ṭāliʿ

18. **cihān:**
Gazel 188
Mısra: **4**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Ber-ḫ∨āst çün zi-cān u dil āvāz-ı hāy u hūy
Pür şud cihān zi-zemzeme-i hūy u hāy-ı ʿışḳ

19. **cihāndan:**-*dan*
Gazel 191
Mısra: **5**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Ẓulmet-i ẓulmi güneş gibi cihāndan refʿ idüp
Şehriyār-ı mülk-i ʿadl ü dād olup dād eylemek

20. **cihānda:**-*da*
Gazel 280
Mısra: **1**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Yārsuz bu cihānda neylersin
Ḥūrisi yoḳ cinānda neylersin

21. **cihān:**
Gazel 290
Mısra: **9**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Hem-cenāḥuñ olamaz kimse cihān içre senüñ
Ḳāf-ı ʿışḳ içre Ḳabūlī var ise ʿanḳāsın

22. **cihān:**
Gazel 299
Mısra: **3**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre eksilmez bu deryādan

23. **cihān:**
Gazel 299
Mısra: **9**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne s̱ābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

24. **cihānda:**-*da*
Gazel 394
Mısra: **6**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Ol şūḫ müntehā-ḳad ü küçük-dehāndur
Terk itdüren cihānda beni efser ü seri

25. **cihānda:**-*da*
Gazel 414
Mısra: **10**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Ḳabūlī āteş-i ġamda ḳo ḥaşre dek yansun
Ḫudā cihānda söyündürmesün çerāġumuzı

26. **cihān:**
Kaside 6
Mısra: **12**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Zamānı geçdi anuñ devri döndi ol devrüñ
Cihān yine yeñilendi bahār irişdi meger

27. **cihān:**
Kaside 6
Mısra: **13**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Açıldı gül gibi ḫandān u ḫurrem oldı cihān
Degüldür eski zamānlar bu ʿālem-i dīger

28. **cihān:**
Kaside 6
Mısra: **16**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Çoġ añdurur bize ol ʿālemi semīn-sittīn
Muḥaṣṣılı bu cihān oldı ʿālem-i diger

29. **cihānda:**-*da*
Kaside 6
Mısra: **64**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Raḳīb ü ʿāşıḳı bir görmeye ḥabīb oldur
Efendiyā bir olur mı cihānda ḫayrla şer

30. **cihānda:**-*da*
Kaside 6
Mısra: **89**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihānda esb-i murāduñ hemīşe sūr ile sür

Ḥasūd eyleye künc-i belāda mātemler

31. **cihānda:**-*da*
Kaside 8
Mısra: **27**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihānda ʿuhdesinden kim gelürse ḫıdmet anuñdur
Kemāl-i luṭfuña maẓhar egerçi cümle ḫuddāmuñ

32. **cihān:**
Kaside 9
Mısra: **35**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihān bir tekyedür şām u seḥer gelmekde ḳurbānı
Çıḳup bir güşeden her dem gelen ḳurbāna ʿışḳ olsun

33. **cihānda:**-*da*
Kaside 11
Mısra: **32**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

34. **cihāndan:**-*dan*
Kaside 16
Mısra: **11**
Dünya, âlem, yeryüzü.

ʿAdū-yı dīn-i pür-kīni cihāndan defʿ ü refʿ içün
Muḥibb-i āl-i Ṭāhā bende-i evlād gönderdüñ

35. **cihānda:**-*da*
Kıt'a 21
Mısra: **3**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihānda medḥ ü zemm ehline ancaḳ
Bize birdür anuñ reddi ḳabūli

36. **cihān:**
Mesnevi 1
Mısra: **4**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Elā ey cüvānān-i şīrīn-lebān
Çü eyyām-ı ḫūbī ne-yāyed cihān

37. **cihān:**
Mesnevi 1
Mısra: **7**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihān pür-ṭarāvet çü ruḫsār-i yār
Çemen sebz ü ḫurrem çü ḫaṭṭ-i nigār

38. **cihān:**
Mesnevi 1
Mısra: **33**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Cihān ey muġannī ne-dāred direng
Me-nih çeng-rā ger tevānī zi-çeng

39. **cihāna:**-*a*
Mesnevi 8
Mısra: **39**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Ṭoldı nāmuñ cihāna eylik ile
Biz de olsaḳ nola içinde bile

40. **cihānda:**-*da*
Tahmis 3
Mısra: **14**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Kibr olmamaḳ gerek durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i ġamda ey göñül

41. **cihān:**
Tahmis 9
Mısra: **4**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Vücūdum pāy-māl-i rāh-ı miḥnet eyleyen tāliʿ
Cihān içre beni dāyim melāmet eyleyen tāliʿ

42. **cihānda:**-*da*
Tahmis 9
Mısra: **12**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Çıḳarsa her gice evc-i sipihre yiridür nālem
Ḫalāṣ olmaḳ içün ġamdan cihānda bulmadum bir dem

43. **cihānda:**-*da*
Tahmis 11
Mısra: **4**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Ġonçasız gülsitānda neylersin
Yārsuz bu cihānda neylersin

44. **cihānda:**-*da*
Tarih 15
Mısra: **6**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Sen ol şāh-ı kerīm-i mā'il-i ḫayrāt u ʿuḳbāsın
Cihānda ḫayır idersin ḫayır öz kendü mālüñden

45. **cihān:**
Tarih 19
Mısra: **4**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Vücūd-ı gevher-i pāki niẓām-ı mülk-i ʿālemdür
Cihān bir şehryār-ı kāmkār u kām-dāduñdur

46. **cihān:**
Tarih 23
Mısra: **22**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Didi bilmez misin tārīḫidür bu
Feraḥ buldı cihān sūrıyla mīrüñ

47. **cihānda:**-*da*
Tesdis 2
Mısra: **22**
Dünya, âlem, yeryüzü.

Yüzüm gözüm ayaġuñ tozına her bār sürmezsem
Cihānda ey perī-ṣūret seni bir ān görmezsem

48. **cihān:**
Gazel 87
Mısra: **11**
Dünya, âlem, yeryüzü. II Herkes, tüm insanlar.

Dil-ber bahāne oldı cihān bilmege seni
ʿIşḳuñ Ḳabūli şimdi cihāna bahānedür

cihān ālāyişinden:

1. **cihān ālāyişinden:** -*n, -den*
Beyit 71
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gösterişi, cihanın süsü.

Cihān ālāyişinden şanma ālāyişdedür ādem
Nice ālāyiş eyler çün bir alay işdedür ādem

cihān ġavġāların:

1. **cihān ġavġāların:**-*n*
Gazel 169
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hayat kavgası, dünyanın (boş) kargaşası, hayat mücadelesi.

Şāh-ı cihān oldum diyen yoḳ yire daʿvā itmesün
Almış cihān ġavġāların başına sulṭān olmamış

cihān ḫalḳı:

1. **cihān ḫalḳı:**
Kaside 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, herkes.

Şeb-i ẓulmetde ḳalmış
gibi ḳalmışdı cihān ḫalḳı
Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿadlüñle
açıldı çeşmi dünyānuñ

2. **cihān ḫalḳı:**
Tarih 19
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, herkes.

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi
güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr
ise bir ḫoş-nihāduñdur

3. **cihān ḫalḳı:**
Kaside 4
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, herkes.

İştirāk üzre ṣanur anı
gören yanuñda
Müstaḳıl ol ki cihān ḫalḳı
ola emrüñe rām

4. **cihān ḫalḳı:**
Kaside 4
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, herkes.

Uyusın sāye-i ʿadlüñde
uyandurma anı
Zīr-i sāyeñde cihān ḫalḳı
daḫı ola niyām

cihān ḫalḳın temāşā eyleyen mīrāna:

1. **cihān ḫalḳın temāşā eyleyen mīrāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Cihan halkını izleyen mirler. II Dervişler, erenler.

Gedā şeklinde rindāne
oturmış tekye küncinde
Cihān ḫalḳın temāşā
eyleyen mīrāna ʿışḳ olsun

cihān ḫalḳına:

1. **cihān ḫalḳına:**-*n, -a*
Kaside 2
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, herkes.

Devr anuñdur ki cihān
ḫalḳına müstaġraḳdur
Emr anuñdur ki aña cümle
muṭīʿ-i fermān

cihān ḫalḳına ʿarż-ı iḥtiyāc itmek:

1. **cihān ḫalḳına ʿarż-ı iḥtiyāc itmek:**-*mek*
Gazel 65
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnsanlara ihtiyacını söylemek.

Cihān ḫalḳına ʿarż-ı
iḥtiyāc itmek gedālıḳdur
Ḳarār itmek ḳanāʿat
gūşesinde pādşālıḳdur

cihān sevdālarından:

1. **cihān sevdālarından:**-*n, -dan*
Tahmis 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cihan sevdaları, dünya sevgisi.

Nideyin el virdügin dünyā
baña şimden girü
Ben cihān sevdālarından
çekdüm el ey müddeʿī

cihān ṭurduḳca ṭursun:

1. **cihān ṭurduḳca ṭursun:**
Gazel 297
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"*Dünya durdukça durasın, Allah sana uzun ömürler versin, dünya durana dek yaşayasın!" gibi anlamlara gelen dua ifadesi.*

Ḳabūlī ḥażret-i aġa-yı
dergāh-ı Ġażanfer-nām
Cihān ṭurduḳca ṭursun
Ḫıżr u ʿĪsī gibi ṣāġ olsun

cihān yanarsa içinde ḫaşīrümüz yoḳdur:

1. **cihān yanarsa içinde ḫaşīrümüz yoḳdur:**
Gazel 69
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kelam-**

ı Kibar

Cihan yansa içinde hasırı yok: Dünyaya dair endişe duymayan ve bu âlemi önemsemeyen kimseler için kullanılan söz.

Bisāṭ-ḫāne-i dehre ʿalāḳa eylemezüz
Cihān yanarsa içinde ḥaşīrümüz yoḳdur

cihāna düşdi:

1. **cihāna düşdi:**-*di*
Kaside 3
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Cihana düşmek, dünyaya gelmek, ortaya çıkmak.

Yirden biter cihāna düşdi iki maṣiyyet
Birisi ẓulm-i maḥż u birisi küfr-i ḥāyil

cihāna sāye şalan:

1. **cihāna sāye şalan:**
Müseddes 5
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Cihana gölge veren, âlemi ferahlatan (şey).

Cihāna sāye ṣalan naẖl-i ḳadd-i ser-bülendüñdür
Zemīne pāye-i devlet ise pāy-ı semendüñdür

cihānı ʿadl ile ṭoldur:

1. **cihānı ʿadl ile ṭoldur:**
Gazel 247
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Cihanı adalet ile doldurmak, dünyada adaleti sağlamak.

Ḳapuñda her ḳuluñ manṣıbda maḥrūm itme ben zārı
Cihānı ʿadl ile ṭoldur ʿadālet eyle sulṭānum

cihān-ı bī-beḳāda:

1. **cihān-ı bī-beḳāda:**-*da*
Beyit 154
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sonsuz âlem, kâinat.

Ṭolanmış ʿālemi mihr-i felek her cāyı aramış
Cihān-ı bī-beḳāda bulmamış bir cāy-ı ārāmiş

cihān-ı bī-vefādan:

1. **cihān-ı bī-vefādan:**-*dan*
Gazel 441
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vefasız dünya.

Vefā ummaḳ cihān-ı bī-vefādan kār-ı müşkildür
Dil-i zārı cefāya bāri muʿtād itseñ olmaz mı

cihānı ġarḳ-āb ider:

1. **cihānı ġarḳ-āb ider:**-*er*
Gazel 376
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyayı suya boğmak. II Âşığın sürekli döktüğü gözyaşlarının tufana benzemesi ve herkesin bu su içinde boğulması.

Ṭūfān-ı eşk-i çeşmüñ ġarḳ-āb ider cihānı
Aġlarsañ ey Ḳabūlī leyl ü nehār böyle

cihānı geşt it:

1. **cihānı geşt it:**
Gazel 215
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cihanı gezmek, âlemi dolaşmak.

Bulınca ser-te-ser geşt it cihānı
Bütün dünyā deger bir yār-ı cān bul

cihānı güẕer ḳılsañ:

1. **cihānı güẕer ḳılsañ:**-*sa, -ñ*
Beyit 147
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyayı gezmek, dolaşmak.

Ṣabā gibi güẕer ḳılsañ cihānı ser-te-ser şimdi

Bulınmaz ẕerre miḳdārı
ḥaḳīḳatden eṣer şimdi

cihānı ḳodı:

1. **cihānı ḳodı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Dünyadan vazgeçmek.

Cānı terk eyledi cihānı ḳodı
Minber-i himmete ʿurūc idüben

cihānı pā-bürehne geşt iden rindāna:

1. **cihānı pā-bürehne geşt iden rindāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihanı yalın ayak gezen rintler. II Malı mülkü terk edip dünyadan el ay çekerek yaşayan dervişler.

Cihānı pā-bürehne geşt iden rindāna ʿışḳ olsun
Ṣafā-meşreb fenā-meẕheb olan yārāna ʿışḳ olsun

cihānı şevḳe getürdi:

1. **cihānı şevḳe getürdi:**-*di*
Gazel 177
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cihanı şevke getirmek. II Yaratılan her şeyi canlandırmak, galeyana getirmek.

Cihānı şevḳe getürdi semāʿa girdi felek
Mey-i lebüñden idince rivāyeti vāʿiẓ

cihānı seyr itdürür:

1. **cihānı seyr itdürür:** -*ür*
Gazel 305
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cihanı gezdirmek, dünyayı dolaştırmak.

Yaşum Ḳabūli ṭurmaz seyr itdürür cihānı
Gerdūn ḳatında gūyā gerdūn ḳatında ṭāḫūn

cihānı taḳsīm idüñ:

1. **cihānı taḳsīm idüñ:**-*üñ*
Kıt'a 31
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihanı taksim etmek, dünyayı paylaştırmak.

Taḳsīm idüñ cihānı gelüñ ey faḳīrler
Dünyāyı ḳoñ ġanīlerüñ olsun ṭaleb sizüñ

cihānı ṭutdı:

1. **cihānı ṭutdı:**-*dı*
Gazel 258
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cihanı tutmak, dört bir yana yayılmak.

Gözlerüm yaşı cihānı ṭutdı deryālar gibi
Cūy-ı eşküm ḳanda baḳsa görinür ol yāre yem

cihānuñ beḳāsı:

1. **cihānuñ beḳāsı:**
Beyit 225
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âlemin sonsuzluğu.

Cihānuñ yoḳ ḳabāsında beḳāsı
Muḳarrerdür fenāsında fenāsı

cihānuñ cānıdur:

1. **cihānuñ cānıdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihanın canı. II Ferhat Paşa.

Ḥażret-i Ferhād Paşa kim cihānuñ cānıdur
Pādşāh-ı ehl-i İslāmuñ ḳulı ḳurbānıdur

cihānuñ fitnesi:

1. **cihānuñ fitnesi:**
Gazel 120
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Dünyanın fitnesi.

Ḳomaz kim bir zaman ola cihānuñ fitnesi nāyim
O meh-rū ḫ∨āba varduḳca yanında ḫançeri dürter

cihānuñ itdügi iḥsāndan:

1. **cihānuñ itdügi iḥsāndan:**-*dan*
Gazel 119
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dünyanın verdiği lütuf, ihsan.

Cefā eylerse dil-ber baña ġāyet ḥaẕ ider cānum
Anuñ cevri cihānuñ itdügi iḥsāndan yegdür

cihānuñ misālin fikr ider:

1. **cihānuñ misālin fikr ider:**-*er*
Gazel 93
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cihanı düşünmek, âlemi tefekkür etmek.

Kemāl ehli olanlar māʾil-i māl ü menāl olmaz
Misālin fikr ider anlar cihānuñ māl bilmezler

cihānuñ nesinde:

1. **cihānuñ nesinde:**-*n, -de*
Gazel 388
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cihanın nesi, dünyanın neyi?

Nesin sevdüñ be ṣūfī bu cihānuñ
ʿAceb bilsem senüñ göñlüñ nesinde

cihānuñ pehlevānı:

1. **cihānuñ pehlevānı:**
Diğer 1
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Cihanın pehlivanı. II Âlemin güçlü ve kuvvetlisi Osman Paşa.

ʿAdāletde ʿÖmer ʿOsmān-ı sānī
ʿAli gibi cihānuñ pehlevānı

cihānuñ şāh-ı ʿālī-şānı:

1. **cihānuñ şāh-ı ʿālī-şānı:**
Müseddes 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihanın şanı yüce sultanı.

Cihānuñ şimdi sensin şāh-ı ʿālī-şānı sulṭānum
Bugün devrān senüñdür süregör devrānı sulṭānum

cihānuñ yügrügi:

1. **cihānuñ yügrügi:**
Gazel 95
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cihanın hızlı giden atı. II Sevgili.

ʿĀrıż-ı gülgūn ile sensin cihānuñ yügrügi
Gelmege Şepdīz-i ḫaṭṭuñ daḫı çoḳ ezmān var

cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür:

1. **cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür:**-*üp, -dür*
Gazel 256
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cihan kahrının zehrini içmek. II Dünyanın sıkıntısını çekmek.

Cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür sāġar-ı ṣaḥbā
Felekden kāse kāse ḳan yutupdur cām ile Cem hem

cihānuñ zevḳini:

1. **cihānuñ zevḳini:**-*n, -i*
Gazel 302
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünyanın zevki, sefası.

Cihānuñ ẕevḳini mecnūna ṣormañ
Cünūn aḥvālini ʿāḳil ne bilsün

cihāz:

1. **cihāzına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 6
Mısra: **37**
Çeyiz.

Cihāzına felek anuñ sarāy-ı ḳadrinde
Yıġıldı birbiri üzre müzeyyen ü ḫoşter

cihet:

1. **cihetden:**-*den*
Mesnevi 2
Mısra: **59**
Taraf, yön.

Vaṭanum oldıġı cihetden aña
Ṭālibem anı himmet eyle baña

cilā:

1. **cilāsın:**-*sı, -n*
Diğer 2
Mısra: **39**
Parlaklık, parlama, parıltı. II Vezir.

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol devlet hümāsın neyledüñ

cilā virmede:

1. **cilā virmede:**-*mede*
Gazel 209
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cila vermek, aydınlatmak, parlatmak. II Gözünü nurlandırmak, aydınlatmak.

Baṣdı baṣar-ı cāna cilā virmede āḫir
Ayaġı tozı kuḥl-ı Sıfāhānı ʿAlinüñ

cilā-yi çeşm-i remed:

1. **cilā-yi çeşm-i remed:**
Gazel 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hastalıklı gözün parlaması. II Âşığın gözünün iyileşmesi.

Be-her cilā-yi çeşm-i remed dīde-rā besest
Kerdī zi-ḫāk-i pāy-i şumā tūtyā-yi mā

cild-i yek-rā der-īn:

1. **cild-i yek-rā der-īn:**
Beyit 191
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Onun ("Heşt Bihişt" eserinin) tek bir cildi içinde.

Cild-i yek-rā der-īn resāyil heşt
Pür-ṣafāyīst hem-çü heşt bihişt

cilduhu:

1. **cilduhu:**
Beyit 197
Mısra: **1**
Onun cildi, derisi.

Cilduhu meclūd bi'l-ḥaddi'l-ḥadīd
Ve eyādīhi maġlūletun bi'l-ḥadīd

cilvegāh:

1. **cilvegāhuñ:**-*uñ*
Tahmis 8
Mısra: **19**
Görünme yeri, tecelli etme yeri.

Cilvegāhuñ feżā-yı ḳuds olsun
ʿAzm-i ṣaḥrā-yı lā-mekān eyle

cilve-ger:

1. **cilve-ger:**
Gazel 147
Mısra: **8**
Cilveli, işveli, nazlı (sevgili).

Raḳṣa girse nāz ile kākül perīşān eyleyüp
Cilve-ger gūyā ki ṭāvūs-ı cinändur kāse-bāz

cinānı ḳodı:

1. **cinānı ḳodı:**-*dı*
Gazel 396
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Cenneti bırakmak, cennetten vazgeçmek.

Seyr iden kūyuñı cinānı ḳodı
Seni gören iki cihānı ḳodı

cism:

1. **cismüm:**-*üm*
Beyit 231
Mısra: **2**
Vücut, beden, gövde. II Âşığın bedeni.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nāmum bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

2. **cismüm:**-*üm*
Gazel 41
Mısra: **2**
Vücut, beden, gövde. II Âşığın bedeni.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nālem bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

3. **cism:**
Gazel 365
Mısra: **6**
Vücut, beden, gövde. II Âşığın bedeni.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

4. **cismüñüze:**-*üñ, -üz, -e*
Gazel 419
Mısra: **2**
Vücut, beden, gövde. II Âşığın bedeni.

Şād oluñ şehrüñüze bir şeh-i ḫūbān geldi
Müjde ey mürde-dilān cismüñüze cān geldi

5. **cismüm:**-*üm*
Gazel 483
Mısra: **2**
Vücut, beden, gövde. II Âşığın bedeni.

Ṭīr-i müjeñle sīnemüz oldı delik delik
Cismüm ser-ā-ser oḳ yiridür nitekim belik

6. **cismi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **6**
Vücut, beden, gövde. II Dedenin vücudu, bedeni.

Gögsi açılmış gümüş āyīne gibi berḳ urur
Cismi aḳ bir sīnesi berrāḳ bir abbaḳ dede

cism-i bī-cān:

1. **cism-i bī-cān:**
Beyit 134
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cansız beden. II Âşığın bedeni.

Gözüñdür āfet-i cān āfet-i cān
Ġamuñdan cism-i bī-cān oldı bī-cān

cism-i bī-mū:

1. **cism-i bī-mū:**
Mesnevi 9
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Tüysüz beden. II Sevgilinin tüysüz ve bembeyaz bedeni.

Gümüşden servdür ol cism-i bī-mū
İki sīmīn-nihāl ol iki bāzū

cismi çāk itdüm:

1. **cismi çāk itdüm:**-*dü, -m*
Tahmis 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bedeni yırtmak. II Varlığını ortaya koymak.

Cismi çāk itdüm ḥicābın keşf idüp
Levḥa baḳdum sīne bābın keşf idüp

2. **cismi çāk itdüm:**-*dü, -m*
Terci-bend 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Bedeni yırtmak. II Varlığını ortaya koymak.

Māhı bedr itdüm seḥābın keşf idüp
Cismi çāk itdüm ḥicābın keşf idüp

cism-i figāre:

1. **cism-i figāre:**-*e*
Gazel 81
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yaralı vücut. II Âşığın yaralı bedeni.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre
Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzündur

cism-i hezār-pāre:

1. **cism-i hezār-pāre:**
Gazel 135
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bin parça olmuş beden. II Âşığın paramparça olmuş bedeni.

Derd-i firāḳ-ı yāre bilsem ʿaceb ne çāre
Cism-i hezār-pāre hicrān-ı yāra döymez

cismi ḳabā-yı ʿāriyetden ʿārī ḳılmaḳ:

1. **cismi ḳabā-yı ʿāriyetden ʿārī ḳılmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 65
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bedendeki emanet elbiseyi çıkarmak. II Dünyanın fâni lezzetlerinden sıyrılmak.

Ḳabā-yı ʿāriyetden cismi ʿārī ḳılmaḳ erlikdür
Libās-ı aṭlas u dībāya aldanmaḳ ḳabalıḳdur

cism-i laṭīf-i güldür:

1. **cism-i laṭīf-i güldür:**-*dür*
Beyit 202
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hoş bir güle benzeyen beden. II Sevgilinin bedeni.

Yūsuf gibi o yāri vezn eyleyince dīde
Cism-i laṭīf-i güldür bir ḳaṭre-i çekīde

cism-i nā-pāki:

1. **cism-i nā-pāki:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Kirli beden, pis vücut.

Ḥarām ile vücūdı fīle dönmiş cism-i nā-pāki Derūnı pür-ḫabāṯet nice ten-perverlerin gördüm

cism-i nizār:

1. **cism-i nizār:**
Beyit 182
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zayıf, aciz beden. II Âşığın bedeni.

Zār u zūr ile nice zār olmasun cism-i nizār
Zordur her rūzgār u rūzgār u rūzgār

2. **cism-i nizār:**
Gazel 375
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zayıf, aciz beden. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Kār itdi cism-i zāra nār-ı maḥabbet-i yār
Cism-i nizār böyle yār öyle kār böyle

cism-i nizārı:

1. **cism-i nizārı:**-*ı*
Gazel 325
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zayıf, aciz beden. II Âşığın bedeni.

Cism-i nizārı kūyuñ kilābı ṣad-pāre ḳılsa dil nāle ḳılmaz

Ṣāḥib-saʿādet erbāb-ı ḥācet itmez şikāyet derbān elinden

cism-i nizār-ı zārum:

1. **cism-i nizār-ı zārum:**-*um*
Gazel 135
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İnleyen aciz beden. II Âşığın/Kabûlî'nin bedeni.

Cism-i nizār-ı zārum ber-bād ḳıldı āhum
Hīç nesne ey Ḳabūlī bu rūzgāra döymez

cism-i pākin görmek isterseñ:

1. **cism-i pākin görmek isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 427
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tertemiz vücudu görmek istemek. II Sevgilinin tertemiz ve bembeyaz vücudunu görmeyi arzulamak.

Cism-i pākin görmek isterseñ ṣoyup ḥammāma ḳoy
Olmaz ol sīmīn-beden gibi efendi pāk-ṣoy

cism-i semen-sīmāña:

1. **cism-i semen-sīmāña:** -*ñ, -a*
Beyit 278
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel ve hoş kokulu, gümüşe benzeyen beden. II Sevgilinin bedeni.

Sīme beñzer diyemem cism-i semen-sīmāña
Ṭutalum ben dimişin beñzeye mi sīm aña

2. **cism-i semen-sīmāña:**-*ñ, -a*
Gazel 246
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzel ve hoş kokulu, gümüşe benzeyen beden. II Sevgilinin bedeni.

Sīm beñzetmiş özin cism-i semen-sīmāña
Ṣatdurur anuñ içün kendüyi dirhem dirhem

cism-i ʿüryānı:

1. **cism-i ʿüryānı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Çıplak vücut.

Cism-i ʿüryānı libās-ı ʿāriyetden ʿāridür
Bir küdūretden muʿarrā pāk bir muṭlaḳ dede

cism-i żaʿīfe:

1. **cism-i żaʿīfe:**-*e*
Gazel 87
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zayıf beden, aciz ve güçsüz vücut. II Âşığın bedeni.

Cism-i żaʿīfe laʿl-i lebüñ ḳūt-ı rūḥdur
Mürġ-i revāna ḫāl-i ruḫuñ āb u dānedür

cism-i zāra:

1. **cism-i zāra:**-*a*
Gazel 162
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ağlayıp inleyen beden. II Âşığın gam ve keder dolu vücudu.

Nāḫun-ı ġam çāk çāk itdi Ḳabūlī sīnemüz
Ḫırḳa-i ṣad-pāre cism-i zāra beñzer beñzemez

2. **cism-i zāra:**-*a*
Gazel 375
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ağlayıp inleyen beden. II Âşığın gam ve keder dolu vücudu.

Kār itdi cism-i zāra nār-ı maḥabbet-i yār
Cism-i nizār böyle yār öyle kār böyle

cism-i zārdan:

1. **cism-i zārdan:**-*dan*
Beyit 127
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlayıp inleyen beden. II Âşığın gam ve keder dolu vücudu.

Āh itdügümce çıḳdı ʿalev cism-i zārdan
Yanup yaḳılmaġ oldı işüm rūzgārdan

cism-i zerdüm:

1. **cism-i zerdüm:**
Mesnevi 9
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Sararmış beden. II Âşığın aciz bedeni.

Ḫam olmış cism-i zerdüm eyle pāmāl
Gerekmez mi saña altunlu ḫalḫāl

cismine cān gelmedi:

1. **cismine cān gelmedi:**-*me, -di*
Gazel 430
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bedenine can gelmek. II Gücü yerine gelmek, yeniden hayat bulmak, yaşama sevinciyle dolmak.

Gūşe-i ġamda Ḳabūlī ten-i bī-rūḥ oldı
Gelmedi gitdi daḫı cismine cān sen gideli

cismümi göz göz itdi:

1. **cismümi göz göz itdi:**-*di*
Tahmis 7
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Bedenini delik deşik etmek. II Vücutta yara açmak.

Göz göz itdi cismümi dāġ-ı cefā urmaġ ile
Biz ki naḳş olduḳ Makālī ḫalḳa ḫalḳa dāġ ile

cismüñ iḥāṭa ideli:

1. **cismüñ iḥāṭa ideli:**-*eli*
Beyit 59
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Bedenini çevrelemek, sarmak.

Cismüñ iḥāṭa ideli pīrāhenüñ pīrāmeni
Cāmeñ yaḳasın çāk idüp elden bıraḳdı dāmeni

cismüñ şalma:

1. **cismüñ şalma:**-*ma*
Tahmis 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kendini salmak, bırakmak.

Şalma cismüñ rāh-ı ʿışḳ içre ḫaṭar ṭuyduñsa gel
Mā ʿarefnādan ḫabīr olmaz nebī vü ger velī

cismüñe öyküneli:

1. **cismüñe öyküneli:**-*eli*
Gazel 248
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Bedenine benzemeye çalışmak.

Cismüñe öyküneli külçe-i sīm
Ṣatdurur kendüyi dirhem dirhem

coşa coşa aḳar:

1. **coşa coşa aḳar:**-*ar*
Gazel 389
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Coşa coşa akmak, coşmak. II Sürekli gözyaşı döküp ağlamak.

Gelür seyl-āb-ı eşküm ṭaşa ṭaşa
Aḳar cūy-ı sirişküm coşa coşa

cūd u seḫā vü luṭfuñ:

1. **cūd u seḫā vü luṭfuñ:**-*uñ*
Gazel 22
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cömertlik, iyilik ve ihsan. II Sevgilinin lütfu.

Cūd u seḫā vü luṭfuñ nūr-ı sipihr-i ʿizzet

Sen mihr-i pür-żiyāsın
ḳapuñ semā-yı devlet

<u>cūd-baḫş-ı baḥr-i pür-gevher:</u>

1. **cūd-baḫş-ı baḥr-i pür-gevher:**
Tarih 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cevher dolu denizin cömertliği. II Paşanın cömertliği.

Kef-i gevher-feşānuñ cūd-baḫş-ı baḥr-i pür-gevher
Ḳad-i ʿarʿar-ḫırāmuñ ser-şikest-i gülbin-i gülşen

<u>cū</u>

1. **cūlar:**-*lar*
Gazel 15
Mısra: **14**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak.

Ṭaşlarla dögünürsün sīneler çāk eyleyüp
Ey göñül bilseñ neden cūlar gibi bu iżṭırāb

2. **cūlar:**-*lar*
Gazel 113
Mısra: **2**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak.

ʿĀrıżuñ vaṣf eylesem gülzārda ṣular ṭurur
Ḳāmet-i dil-cūyuñ añsam bāġda cūlar ṭurur

3. **cūlar:**-*lar*
Gazel 196
Mısra: **3**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak.

Cūlar gibi gezdük yüridük berr ile baḥri
Āḫir giderek sāḥil-i ʿummāna yitişdük

4. **cūlar:**-*lar*
Gazel 417
Mısra: **10**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak.

Ḳoma elden Ḳabūlī serv-ḳadlerle ayaḳ seyrin
Bahār irdi yine cūlar gibi şeydā dil el virdi

5. **cūlar:**-*lar*
Gazel 437
Mısra: **9**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak.

Cūlar gibi çıḳ tenhā vādīlere ʿazm eyle
Ḫār u ḫasa ḳarışma ʿuzlet demidür şimdi

6. **cūlar:**-*lar*
Müseddes 2
Mısra: **15**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak.

Ṭaşlarla sīneler dögsem nola cūlar gibi
Aġlasam gezsem sürünsem yürüsem ṣular gibi

7. **cūlar:**-*lar*
Tahmis 13
Mısra: **1**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak.

Cūlar gibi dil geşt-i feżā istemez oldı
Ṭurıldı biraz mihr ü vefā istemez oldı

<u>cūları şaldılar:</u>

1. **cūları şaldılar:**-*dı, -lar*
Kaside 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Irmakları salmak, nehirleri akıtmak.

Şaldılar her ṭarafa cūları çāvūş-ṣıfat
Vara tā ṣaḥn-ı çemen-zārı ḳıla pāk-revān

<u>cumhūr-ı evvelīn-rā:</u>

1. **cumhūr-ı evvelīn-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İlk topluluklar, ilk insanlar.

Cumhūr-ı evvelīn-rā mecmūʿ-ı āḫirīn-rā
Cemʿ-i mücāhidīn-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

cūş:

1. **cūş:**
Mesnevi 1
Mısra: **63**
Coşma, harekete geçme, galeyana gelme.

Dil-i teng-dārem be-cūş āvered
Zi-dil nārhā-yı ġamem be-gseled

cūş eylesem:

1. **cūş eylesem:**-*se, -m*
Gazel 269
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Coşmak, hareketlenmek, galeyana gelmek.

Muḥīṭ-i mevc-ḫīz-i bī-kerān-ı kūh-ı ḳāfāsā
Nice deryā olur cūş eylesem eşk-i revānumdan

cūş idüp:

1. **cūş idüp:**-*üp*
Mesnevi 5
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Coşmak, hareketlenmek, galeyana gelmek.

Şīve vü nāz ile tekebbür ile
Ḫar gibi cūş idüp tehevvür ile

cūşa gel:

1. **cūşa gel:**
Gazel 287
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Coşmak, heyecanlanmak, galeyana gelmek.

Cūşa gel cūy-ı sirişküñ yüze gelsün yir yir
Ey göñül yir yüzinüñ cūları pür-cūş olsun

cūşa gelse:

1. **cūşa gelse:**-*se*
Tahmis 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Coşmak, heyecanlanmak, galeyana gelmek.

Ṭolsa emvāc-ı ẓevāhirden zemīn ü āsmān Cūşa gelse ḳatresi olur biḥār-ı bī-kerān

cūşa gelüp:

1. **cūşa gelüp:**-*üp*
Gazel 72
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Coşmak, heyecanlanmak, galeyana gelmek.

Meclisde ṣūfi cūşa gelüp dest-i şevḳ ile
Ṣad çāk-i ḫırḳa eyledügi ḫarḳ-ı ʿādedür

cūşān:

1. **cūşān:**
Mesnevi 1
Mısra: **48**
Coşturmak, harekete geçirmek.

Be-cünbān be-rīşīm şeş-ḫāne-rā
Be-cūşān zevāyā-yi şeşgāne-rā

2. **cūşān:**
Mesnevi 1
Mısra: **56**
Coşturmak, harekete geçirmek.

Muġannī be-der kun zi-dil-rīş-rā
Be-cūşān dil-i şāh u dervīş-rā

cūy:

1. **cūylar:**-*lar*
Diğer 2
Mısra: **52**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak.

Ṭaġlar gögsin geçürsin ebr-i bārān aġlasun
Cūylar feryād idüp seyl-i firāvān aġlasun

2. **cūylar:**-*lar*
Tesdis 1
Mısra: **14**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak.

Āteş-i ḥasretle yir yir nola sīnem daġlasam
Cūylar gibi gözüm yaşın aḳıtsam aġlasam

cūyāsā:

1. **cūyāsā:**
Gazel 49
Mısra: **7**
Nehir gibi, ırmak gibi.

Revān it seyl-i eşküñ cūyāsā ṭarf-ı gülzāra
Dilā ol serv-ḳāmet der-kenār olmaḳ muḳarrerdür

2. **cūyāsā:**
Gazel 241
Mısra: **1**
Nehir gibi, ırmak gibi.

Cūyāsā kemer-i cisr-i bedenden geçelüm
Cāndan el yuyalum ḳāleb-ı tenden geçelüm

cūybār:

1. **cūybār:**
Gazel 197
Mısra: **8**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak.

Ol sehī-ḳaddi kenār itmek dilerseñ ey göñül
Yolına eşk-i revānuñ cūybār olmaḳ gerek

2. **cūybāra:**-*a*
Gazel 103
Mısra: **8**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak. II Âşığın durmaksızın akan gözyaşları.

Ayaġuñ altına baḳ cūy-ı eşküme naẓar it
Nihāl-i serv-i çemen cūybāra māʾil olur

cūybār itdüklerüm:

1. **cūybār itdüklerüm:**-*dük, -ler, -üm*
Muhammes 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Irmağa çevirmek. II Âşığın durmaksızın akan gözyaşlarının ırmağa dönüşmesi.

Giryeden eşk-i revānum cūybār itdüklerüm
Her gice kūyuñ ṭolanup āh u zār itdüklerüm

cūybār üzre döner:

1. **cūybār üzre döner:**-*er*
Beyit 77
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Irmak üzerinde dönmek. II Feleğin âşıkların gözyaşları üzerinde dönmesi.

Ḳıbāb-ı nüh felek seyl-āb-ı çeşm-i eşkbār üzre
Ṭoḳuz dāne degirmendür döner bir cūybār üzre

cūy-ı eşküm:

1. **cūy-ı eşküm:**-*üm*
Gazel 258
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı ırmağı. II Âşığın ırmak gibi durmaksızın akan gözyaşları.

Gözlerüm yaşı cihānı ṭutdı deryālar gibi
Cūy-ı eşküm ḳanda baḳsa görinür ol yāre yem

cūy-ı eşküme:

1. **cūy-ı eşküme:**-*üm, -e*
Gazel 103
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı ırmağı. II Âşığın ırmak gibi durmaksızın akan gözyaşları.

Ayaġuñ altına baḳ cūy-ı eşküme naẓar it
Nihāl-i serv-i çemen cūybāra māʾil olur

cūy-ı eşkümüz:

1. **cūy-ı eşkümüz:**-*ümüz*
Gazel 352
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı ırmağı. II Âşığın çokça akıttığı gözyaşları.

Mā-cerā-yı ʿışḳ ile aḳmazdı cūy-ı eşkümüz
Dil-berüñ bu ḳāʿide yanında cārī olmasa

cūy-ı Furāta:

1. **cūy-ı Furāta:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Fırat nehri.

Dil ḫānesin Ḳabūlī yıḳdı ḫarāba virdi
Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm cūy-ı Furāta beñzer

cūy-ı ḳażāyāy-ı ḳażā-rā:

1. **cūy-ı ḳażāyāy-ı ḳażā-rā:**-*rā*
Gazel 431
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kaza olaylarının akışı. II Allah'ın ezelden yazmış olduğu kaderin meydana gelmesi.

Ḥākim-i ḥaḳ şineved maḥkeme-i ibdāʿī
Tā ki şud cūy-ı ḳażāyāy-ı ḳażā-rā dāʿī

cūy-ı seyl-āb-ı ʿanādur:

1. **cūy-ı seyl-āb-ı ʿanādur:**-*dur*
Gazel 146
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı selinin ırmağı. II Âşığın ırmak gibi durmaksızın akan gözyaşları.

Ebr-i bārān-ı belādur dīde-i giryānumuz
Cūy-ı seyl-āb-ı ʿanādur eşk-i bī-pāyānumuz

cūy-ı sirişküm:

1. **cūy-ı sirişküm:**-*üm*
Gazel 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı ırmağı. II Âşığın durmaksızın akan gözyaşları.

Döner cūy-ı sirişküm üzre başum āsyābāsā
Aḳar seyl-āb-ı eşküm āsyāb altında ābāsā

2. **cūy-ı sirişküm:**-*üm*
Gazel 389
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı ırmağı. II Âşığın ırmak gibi akan gözyaşları.

Gelür seyl-āb-ı eşküm ṭaşa ṭaşa
Aḳar cūy-ı sirişküm coşa coşa

cūy-ı sirişküñ:

1. **cūy-ı sirişküñ:**-*üñ*
Gazel 287
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı ırmağı. II Âşığın durmaksızın akan ve ırmağa benzeyen gözyaşları.

Cūşa gel cūy-ı sirişküñ yüze gelsün yir yir
Ey göñül yir yüzinüñ cūları pür-cūş olsun

cūylar seyrini:

1. **cūylar seyrini:**-*n, -i*
Gazel 472
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Irmağın seyri. II Âşığın gözyaşlarını izleme.

Bāġa gel şimdi temāşā gül-i sīrābuñdur
Cüylar seyrini elden ḳoma seyr ābuñdur

cüyveş:

1. **cüyveş:**
Gazel 429
Mısra: **8**
Irmak gibi.

Bāġ-ı ʿālemde ʿaceb kim der-kenār itdi diyü
Cüyveş ṭurmaz yaşum ol servi eyler cüst u cüy

cübb-i ġama düşdigi:

1. **cübb-i ġama düşdigi:**-*dig, -i*
Gazel 14
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gam kuyusuna düşmek. II Derdin ve kederin içine atılmak. II Hazreti Yusuf'a telmihte bulunulmuştur.

Sulṭānlıġ iken mertebesi Yūsuf-ı Mışruñ
Cübb-i ġama düşdigi ḳatı cāy-ı taʿaccüb

cüdā:

1. **cüdā:**
Mesnevi 1
Mısra: **84**
(Şaraptan) Ayrı kalma, ayrı düşme.

Be-men dih be-men ki menem şūhereş
Zi-şūher ne-bāyed cüdā duḫtereş

cüdā düşdi:

1. **cüdā düşdi:**-*di*
Gazel 231
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrı düşmek, uzak kalmak, ayrılmak.

Cüdā düşdi cenābuñdan diyenler kiẕb-i maḥż eyler
Ki zīrā diñlenilmez düşmenüñ yalanı sulṭānum

cüdā düşdüm:

1. **cüdā düşdüm:**-*dü, -m*
Müseddes 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek.

Āstān-ı devletüñden ẕerre-veş düşdüm cüdā
Gird-bād-ı ġamla ser-gerdān u zār olsam nola

cüdā idüp:

1. **cüdā idüp:**-*üp*
Gazel 230
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayırmak, ayrı kalmak.

Cüdā idüp beni senden seri tenden cüdā ḳılma
ʿİnāyet eyle luṭfuñla ḳaḳıma ḳıyma sulṭānum

2. **cüdā idüp:**-*üp*
Tahmis 9
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ayırmak, ayrı kalmak.

Cüdā idüp ser-i kūy-ı dil-ārādan dil-i zārı
Ḳabūlī gibi giryān eyleyüp bu çeşm-i ḫūnbārı

cüdā olalı:

1. **cüdā olalı:**-*alı*
Gazel 108
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliden) Ayrı düşmek, uzak kalmak.

Cüdā olalı bir yıldur göñülden ġam daḫı gitmez
Baḳıyye sāġarumda bāde-i yar yine ḳalmışdur

cüdā olmaz:

1. **cüdā olmaz:**-*maz*
Gazel 339
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrı düşmek, uzak kalmak.

Rişte-i ten tār-ı pīrāhenden olmaz hiç cüdā
Yer ḳumaşıdur ki gūyā uymış anda tel tele

2. **cüdā olmaz:**-*maz*
Gazel 475
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayrı düşmek, uzak kalmak.

Bize münkirdür aʿdā tābiʿ-i emr-i Ḫudā olmaz
Hemīşe fiʿl-i münker ḳılmadan ciddā cüdā olmaz

cüdā olup:

1. **cüdā olup:**-*up*
Gazel 275
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrı kalmak, ayrılmak.

Rūz-ı vaṣlından cüdā olup şeb-i hecre düşen
Ṣubḥ-ı devlet irişince āh-ı şebgīr eylesün

cühelā:

1. **cühelā:**
Mesnevi 4
Mısra: **56**
Cahiller.

ʿUlemā öldi yirini yirini
Cühelā aldı anlaruñ yirini

cümān:

1. **cümān:**
Gazel 321
Mısra: **8**
İri inci. II Âşığın gözyaşları.

Dürler niṣār ider ayaġuñ tozına gözüm
Geldükce sen pür olsa nola encümen cümān

cümle:

1. **cümle:**
Beyit 63
Mısra: **1**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Cümle cemʿ itmez idi ḫūbların bu ʿaṣruñ
Ḳuvvet-i ḳāhiresi olmasa şehd-i Mıṣruñ

2. **cümle:**
Diğer 1
Mısra: **91**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Furādā furādā añar cümle nāmuñ
Ṣayılsa zebānında her ḫāṣ u ʿāmuñ

3. **cümle:**
Gazel 105
Mısra: **4**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Kemāl ehli kemālin vaṣf iderler ehl-i dil ẕātuñ
Ṣıfāt-ı ẕātuñ olmaḳ cümle maḳbūl-i ahālīdür

4. **cümle:**
Gazel 185
Mısra: **10**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer cümle müheyyāñ ancaḳ

5. **cümle:**
Kaside 2
Mısra: **34**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Devr anuñdur ki cihān ḫalḳına müstaġraḳdur
Emr anuñdur ki aña cümle muṭīʿ-i fermān

6. **cümle:**
Kaside 8
Mısra: **28**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Cihānda ʿuhdesinden kim gelürse ḫıdmet anuñdur
Kemāl-i luṭfuña maẓhar egerçi cümle ḫuddāmuñ

7. **cümle:**
Kaside 10
Mısra: **50**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Ey kişi gel yalıñuz ḥubb-ı ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen berāber baḳ dede

8. **cümleden:**-*den*
Kıt'a 36
Mısra: **4**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Sülṣ-i evvelin evvel āḫirüñ ol āḫirde
Cümleden āḫir iderseñ eger ey ehl-i fünūn

9. **cümlemüz:**-*müz*
Mesnevi 3
Mısra: **52**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Bu duʿāmuz ḳıla ḳabūle ḳarīn
Diyelüm cümlemüz aña āmīn

10. **cümle:**
Mesnevi 4
Mısra: **49**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Ḳaldı ayaḳda cümle ehl-i kemāl
Ayaġa bitdi zümre-i cühhāl

11. **cümlesinden:**-*si*, -*n*, -*den*
Mesnevi 9
Mısra: **62**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Güzeller içre bir heybetlü begsin
Baña sen cümlesinden daḫı yegsin

12. **cümle:**
Muhammes 1
Mısra: **12**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Ṣabr idüp her derde ʿışḳuñ iḫtiyār itdüklerüm
Yoluña nem var ise cümle nisār itdüklerüm

13. **cümle:**
Tahmis 5
Mısra: **10**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Ḫayāl-i ḫ∨āba döndi rūz-ı vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh
Ne kim gördiyse bu dīde aña cümle ḫayāl oldı

14. **cümle:**
Tarih 2
Mısra: **23**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Cümle Muḥammed ümmeti icrā idüp bu sünneti
Ammā ki şāhum sen anı aʿlādan aʿlā eyledüñ

15. **cümle:**
Tarih 3
Mısra: **10**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Buyurmış bir seḫer ser-ḫalḳa-i erbāb-ı dīvāna
Çaġur bir kūşeye cemʿ eyle ser cümle vezīrānı

16. **cümle:**
Tarih 18
Mısra: **8**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Pādşāh-ı ʿālem aġzından didüm tārīḫini
Cümle Lori ḳalʿasın Ferhād ābād eyledi

17. **cümle:**
Tesdis 2
Mısra: **3**
Bütün, herkes, hepsi, tamamı.

Kül olup cümle eczāmuz
beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād
ile efġān olur sensüz

cümle ʿālem ḥalḳınuñ niyyeti:

1. **cümle ʿālem ḥalḳınuñ niyyeti:**
Diğer 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **-**
Bütün âlem halkının niyeti, tüm insanların gayesi.

Şuʿledār olmışdı ḥalḳa
kevkeb-i māhiyyeti
Cümle ʿālem ḥalḳınuñ ol
cānib idi niyyeti

cümle cihān:

1. **cümle cihān:**
Gazel 430
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Bütün dünya. II Herkes ve her şey.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı
revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle
cihān sen gideli

cümle insānı:

1. **cümle insānı:**-*ı*
Beyit 112
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Tüm insanlar, yaratılan herkes.

Ḫudā ḫāk-i siyehden ḫalḳ
idüpdür cümle insānı
Kemāl-i künh-i ẕātıyla ne
bilsün ins ü cin anı

cümle mevālī:

1. **cümle mevālī:**
Gazel 318
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Bütün efendiler, köleler. II Herkes.

Çākerlerüñüñ kemteridür
cümle mevālī
Ḳullara vü mevlālara
Mevlā sen imişsin

cümleden:

1. **cümleden:**
Tarih 7
Mısra: **2**
Tamamen, bütünüyle. II Her beraber, hep birlikte.

Naẓar-ı pādşāh-ı ʿālem ile
Cümleden ekrem ü efḍal
olduñ

cümleden aʿlā:

1. **cümleden aʿlā:**
Diğer 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **-**
Herkesten ve her şeyden daha iyi, daha üstün (olmak).

Cümleden aʿlā idi tūġ u
livā vü şevketi
Pādşāh-ı dehr ile var idi
ġāyet ülfeti

cümleden aʿlā gelür:

1. **cümleden aʿlā gelür:**-*ür*
Gazel 59
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Cümleden âlâ gelmek, herkesten daha iyi ve daha güzel olmak.

Gerçi kim kāşāneme çoḳ
ḳāmet-i bālā gelür
Ol sehī-ḳad baña ammā
cümleden aʿlā gelür

cümleden aʿlāñ:

1. **cümleden aʿlāñ:**-*ñ*
Gazel 185
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Cümleden âlâ, herkesten daha iyi.

Kimi rūyuñ kimi būyuñ
kimisi mūyuñ öger
Cümleden biri degül
cümleden aʿlāñ ancaḳ

cümleden biri:

1. **cümleden biri:**
Gazel 185
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Herkesten biri, herhangi biri.

Kimi rūyuñ kimi būyuñ kimisi mūyuñ öger
Cümleden biri degül cümleden aʿlāñ ancaḳ

cümleden raʿnāsın:

1. **cümleden raʿnāsın:**-*sın*
Gazel 290
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her şeyden güzel. II Sevgili.

Gülşenüñ neyleyelüm serv ü gül-i raʿnāsın
Baña sen cümleden ey ruḫları gül raʿnāsın

cümle-i ʿālem:

1. **cümle-i ʿālem:**
Kaside 2
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Bütün âlem, herkes.

Sen ki ḫurşīd-i cihān gibi żiyā-güstersin
Pertev-i luṭfuñ ile cümle-i ʿālem tābān

cümle-i enbiyādan:

1. **cümle-i enbiyādan:**-*dan*
Mesnevi 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Nebilerin hepsi, peygamberlerin tamamı.

Yaʿni rūḥ-ı Resūl-i Ekrem içün
Cümle-i enbiyādan aḳdem içün

cümlenüñ ḥāli:

1. **cümlenüñ ḥāli:**
Mesnevi 5
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Herkesin hâli, vaziyeti.

Nīk ü bed itme ḳullaruñ maḥrūm
Cümlenüñ ḥāli ḫod saña maʿlūm

cümleten:

1. **cümleten:**
Gazel 249
Mısra: **8**
Tamamen, bütünüyle. II Her beraber, hep birlikte.

Her kişi ḫˇān-ı maʿārifden naṣībin aḫẕ ider
Cümleten erbāb-ı ʿirfāna ṣalāmuz var bizüm

2. **cümleten:**
Tesdis 2
Mısra: **27**
Tamamen, bütünüyle.

Başumdan gitdi ʿaḳlum cümleten hep tār-mār oldum
Düşüp bir gūşede ḳaldum ten-i bī-iʿtibār oldum

cünbān:

1. **cünbān:**
Mesnevi 1
Mısra: **47**
Sarsmak, hareket ettirmek.

Be-cünbān be-rīşīm şeş-ḫāne-rā
Be-cūşān zevāyā-yi şeşgāne-rā

cünbiş:

1. **cünbişleri:**-*ler, -i*
Kaside 4
Mısra: **77**
Hareket, coşku. II Hile, düzen.

Gördi cünbişleri baġy eyledi ṭuġyān-ı fesād
Diñlenilmez kelimāt-ı ümerā vü ḥükkām

cünbişler ider:

1. **cünbişler ider:**-*er*
Gazel 37
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Salınmak, hareket etmek.

Çoḳ ḳāmet-i bālāları pest itdi naẓarda

Cünbişler ider ḳāmet-i kūtāh-ı Meḥemmed

cünd-i aʿdādan:

1. **cünd-i aʿdādan:**-*dan*
Kaside 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşman askerleri.

Alınmazsañ ʿaceb mi ẕerre deñlü cünd-i aʿdādan
Gelür mi ẕerreler hīç ʿaynına ḫurşīd-i raḫşānuñ

Cüneyd:

1. **Cüneydi:**-*i*
Terci-bend 4
Mısra: **28**
Tasavvuf ekollerinden Cüneydiyye'nin öncüsü ve ilk dönem mutasavvıflarından olan Cüneyd-i Bağdadi.

Yir yoḳ faḳīre ʿilm ile ʿaṣruñ vaḥīdi ol
Dehrüñ gerek Cüneydi gerek Bāyezīdi ol

cünūd-ı Âl-i ʿOsmāna:

1. **cünūd-ı Âl-i ʿOs̱māna:**-*a*
Muaşşer 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Osmanlı hanedanının askeri.

Cünūd-ı Āl-i ʿOs̱māna delīl ü reh-nümā geldüñ
Ḳulūb-ı āşnāyı rūşen itdüñ āşnā geldüñ

cünūn aḥvālini:

1. **cünūn aḥvālini:**-*n, -i*
Gazel 302
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Delilerin hâlleri. II Âşıkların hâlleri.

Cihānuñ ẕevḳini mecnūna ṣormañ
Cünūn aḥvālini ʿāḳil ne bilsün

cünūnum arturdı:

1. **cünūnum arturdı:**-*dı*
Gazel 316
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Deliliği artırmak, çıldırtmak.

Görince zülf-i nigārı cünūnum arturdı
Bahār-ı ʿārıżın evvel-bahāra beñzedeyin

cürʿa-i cām-ı şafā:

1. **cürʿa-i cām-ı şafā:**
Gazel 287
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mutluluk kadehinin damlası. II Şarabın bir yudumu.

Hażm ider ʿārif olan içse yidi deryāyı
Cürʿa-i cām-ı ṣafā hażm idene nūş olsun

cürʿa-i cām-ı ṣafāyı:

1. **cürʿa-i cām-ı ṣafāyı:**-*y, -ı*
Gazel 32
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutluluk kadehinin damlası. II Şarap. II Aşk.

Cürʿa-i cām-ı ṣafāyı sāḳiyā meydāna ṣaç
Lālezār olsun feżā ḫāk-i zemīne dāne ṣaç

cürʿa-i cāmın:

1. **cürʿa-i cāmın:**-*ın*
Gazel 55
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kadehin damlası. II Şarabın damlası.

Ḫüsrev-i ʿālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nūş eyler ise cürʿa-i cāmın Cem olur

cürʾet zamānıdur:

1. **cürʾet zamānıdur:**-*dur*
Terci-bend 4
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Cesaret zamanı.

Bī-kes ayaḳda kāhile himmet zamānıdur
Baḳmaz kimesne sākite cürʾet zamānıdur

cürʾeti ġālib olan:

1. **cürʾeti ġālib olan:**
Gazel 161
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cesareti galip olan (kimse), yiğitlik olarak üstün olan kişi.

Cürʾeti ġālib olan ḫaṣmına maġlūb olmaz
Merd-i maḳbūl olanuñ devleti maḳlūb olmaz

cürm:

1. **cürm:**
Gazel 205
Mısra: **3**
Günah, suç, kabahat.

Muḳarrer her ne cürm isnād iderse düşmen-i münkir
Ki ʿafv ider Ḫudā dirler günāhın ehl-i iḳrāruñ

cürm olurmış:

1. **cürm olurmış:**-*ur, -mış*
Kaside 3
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Günah olmak.

Ṭāʿat ki sāʿatinde olmaya cürm olurmış
Metrūk olur ḳalurmış mābeyn-i ḥaḳḳ u bāṭıl

cürm ü günāh:

1. **cürm ü günāh:**
Gazel 360
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Suç ve günah.

Yol ṣorana bunda ṣorutma ḳatı
Hep ṣorulur anda bu cürm ü günāh

cürm ü günāhuñ:

1. **cürm ü günāhuñ:**-*uñ*
Mesnevi 7
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Suç ve günah.

Yanuñda ḥükmi yoḳ mı ḥükm-i şāhuñ
Neden yoḳlanmaya cürm ü günāhuñ

cürmhā-yı Kabūlī:

1. **cürmhā-yı Kabūlī:**
Diğer 1
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin günahları.

Cürmhā-yı Ḳabūlī bīş ez-bīş
Pīş-i luṭf-ı tu līk kem ez-kem

cürm-i ʿaẓīmdür:

1. **cürm-i ʿaẓīmdür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Büyük günah, büyük hata.

Maḳbūl olan zamānede ṣaḥṣ-ı saḳīmdür
Ṭoġruya istiḳāmeti cürm-i ʿaẓīmdür

cürm-i bī-ḥisāb eylemişdür:

1. **cürm-i bī-ḥisāb eylemişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 15
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sayısız günah işlemek.

Dār-ı ʿuḳbāda bize ṣorı ḥisāb olmaz diyen
Eylemişdür var ise dünyāda cürm-i bī-ḥisāb

cüst u cūy eyler:

1. **cüst u cūy eyler:**-*r*
Gazel 429
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Araştırmak ve sormak.

Bāġ-ı ʿālemde ʿaceb kim der-kenār itdi diyü

Cūyveş ṭurmaz yaşum ol servi eyler cüst u cūy

cüvān:

1. **cüvān:**
Gazel 215
Mısra: **2**
Genç, taze (sevgili).

Göñül bir nev-cüvān bul tāze cān bul
Revānuñ tāzelensün bir cüvān bul

2. **cüvānuñ:**-*uñ*
Tahmis 10
Mısra: **24**
Genç, taze (delikanlı). II Âşık.

ʿAcebdür cāna ḳalmaz pehlevānuñ
Yolında cān u baş oynar cüvānuñ

cüvānān arasında:

1. **cüvānān arasında:**-*n, -da*
Gazel 344
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gençler arası. II Âşık ile rakip arası.

ʿUşşāḳa cefā ġayra vefā eylemek āḫir
Bir ḳāʿidedür ḳaldı cüvānān arasında

cüvānān-i şīrīn-lebān:

1. **cüvānān-i şīrīn-lebān:**
Mesnevi 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şirin dudaklı gençler. II Sevgili.

Elā ey cüvānān-i şīrīn-lebān
Çü eyyām-ı ḫūbī ne-yāyed cihān

cüvān-ı kāsebāz:

1. **cüvān-ı kāsebāz:**
Gazel 412
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kâseleri tuttuğu değnekle oynatarak maharetini sergileyen genç. II İçki meclisinde elinde şarap kadehlerini taşıyan ve âşıklara sunan sevgili.

Ḳabūlī ḳaldı Kāşī kāse gibi zār u ser-gerdān
Cüvān-ı kāsebāz u şāhid-i Kāşānumuz gitdi

cüz:

1. **cüz:**
Diğer 1
Mısra: **112**
-den/-dan başka.

Nīst ḳāʾim be-maḳām-ı Maḥmūd
Cüz kesī k'āmede ḫayru'l-mevcūd

2. **cüz:**
Gazel 498
Mısra: **2**
-den/-dan başka.

Kes ne-yāyed be-maḳām-ı Maḥmūd
Cüz kesī k'āmede ḫayru'l-mevcūd

3. **cüzümüz:**-*ümüz*
Gazel 143
Mısra: **8**
Bir arpanın yüzde biri, ufak parça. II Âşığın canından geriye kalan parçalar.

Ḥaremüñ ḫāki ile ol ḳadar alışduḳ kim
Külümüz göklere ṣavrulsa ṭağılmaz cüzümüz

cüz-günehkārī:

1. **cüz-günehkārī:**
Gazel 244
Mısra: **7**
Günahkârlıktan başka.

Nīst kārem cüz-günehkārī dirīġ
Pīş-i tu der-keffe-i mīzān nehem

Ç

çaġ:

1. **çaġlar:**-*lar*
Tahmis 12
Mısra: **14**
Dönem, vakit, devir, zaman.

Nehr iken baḥr oldı
göñlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb
Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı
göñül mānend-i āb

çaġ çaġ:

1. **çaġ çaġ:**
Gazel 516
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çağıl çağıl, çağlayarak.

Dem-be-dem aḳsun
yaşum bāġ-ı cihānda çaġ
çaġ
Serv-i ḳaddüñ gibi bir
serv-i revānum var ise

çaġa:

1. **çaġadan:**-*dan*
Gazel 317
Mısra: **4**
İnce kum.

Tīr-i dil-dūzı ciger delse
ʿaceb mi çaġadaḳ
Yegdür ol māhveşüñ ḳaşı
kemānı çaġadan

çaġadaḳ:

1. **çaġadaḳ:**
Gazel 317
Mısra: **3**
Birdenbire, aniden.

Tīr-i dil-dūzı ciger delse
ʿaceb mi çaġadaḳ
Yegdür ol māhveşüñ ḳaşı
kemānı çaġadan

çaġır:

1. **çaġırur:**-*ur*
Gazel 318
Mısra: **9**
Çağırmak, seslenmek, zikretmek. II Allah'a yalvarmak.

Saña çaġırur derd ile
heftād u dü millet
Bir ism ile her dilde
müsemmā sen imişsin

çaġla:

1. **çaġlañ:**-*ñ*
Gazel 185
Mısra: **4**
Çağlayan, coşkulu bir şekilde akan su. II Âşığın gözyaşları.

Çaġladup seyl-i sirişkin
aḳıdan yollaruña
Dīdeler ey boyı servüm
ḳatı çaġlañ ancaḳ

2. **çaġlardı:**-*r, -dı*
Tahmis 12
Mısra: **14**
Çağlamak, coşkulu bir şekilde akmak. II Ömrün su gibi akması.

Nehr iken baḥr oldı
göñlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb
Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı
göñül mānend-i āb

çaġlat:

1. **çaġladup:**-*up*
Gazel 185
Mısra: **3**
Coşkulu bir şekilde akıtmak. II Çok fazla gözyaşı dökmek.

Çaġladup seyl-i sirişkin
aḳıdan yollaruña
Dīdeler ey boyı servüm
ḳatı çaġlañ ancaḳ

çaġur:

1. **çaġurup:**-*up*
Gazel 286
Mısra: **2**
Çağırmak, davet etmek. II Söylemek, zikretmek.

Aḳıdup seyl-āb-ı eşküm
eyledi deryā Ḥüseyn
Dökilen her ḳaṭre yire
çaġurup dir yā Ḥüseyn

2. **çaġur:**
Tarih 3
Mısra: **10**
Çağırmak, davet etmek.

Buyurmış bir seḫer ser-
ḫalḳa-i erbāb-ı dīvāna

Çaġur bir kūşeye cemʿ
eyle ser cümle vezīrānı

<u>çāh-ı caḥīmdür:</u>

1. **çāh-ı caḥīmdür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cehennem çukuru.

Ṣāḥib-kemāle ẕilleti ʿizzet durur velī
Cāḥ u celāli cāḥile çāh-ı caḥīmdür

<u>çāh-ı zeḳandan çıḳmaz:</u>

1. **çāh-ı ẕeḳandan çıḳmaz:**-*dan-maz*
Gazel 141
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çene çukurundan çıkmak. II Sevgilinin çene çukurunda hapsolan âşığın buradan çıkamaması. II Sevgiliye yürekten bağlanan âşığın ondan kopamaması.

Var ise ḥabs-i ebed eylediler mücrimvār
Ey Ḳabūlī göñül ol çāh-ı ẕeḳandan çıḳmaz

<u>çāh-ı zeḳanuñda:</u>

1. **çāh-ı zeḳanuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 130
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Çene çukuru.

Ḳaldı çāh-ı zeḳanuñda dil-i nālānı çıḳar
Gel ʿazīzüm var ol üftāde-i zindānı çıḳar

<u>çaḳ:</u>

1. **çaḳ:**
Gazel 74
Mısra: **10**
Hatta, tastamam.

Nedür bu medḥ ü sitāyiş Ḳabūli her sözüñi
Semend-i ṭabʿa nedür çaḳ bu deñlü ögdüller

<u>çāk çākem:</u>

1. **çāk çākem:**-*em*
Gazel 327
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çak çak (olmak), yırtılmak, lime lime olmak, parçalanmak.

Reh-i seyl-āb-ı ġam pirāmen-i kūh-ı belā mānend
Ġamuñla yāre yāre pāre pāre çāk çākem ben

<u>çaḳar ellü çaḳır:</u>

1. **çaḳar ellü çaḳır:**
Kaside 10
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Elleri kocaman olan çakır kişi.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

<u>çāker:</u>

1. **çākeriyem:**-*i, -y, -em*
Şarkı 2
Mısra: **21**
Kul, köle. II Âşık.

İşiginde ben de bir çākeriyem
Ḳabūlīyem yārüñ ġamdan beriyem

2. **çāker:**
Kaside 6
Mısra: **24**
Kul, köle.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

<u>çāker u pādşā:</u>

1. **çāker u pādşā:**
Gazel 415
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Köle ve padişah.

Mīr ü şeh ü gedā yekī çāker u pādşā yekī
Memleket ü livā yekī yār yekī suḫan yekī

çāker-i sulṭān-ı ʿışḳam:

1. **çāker-i sulṭān-ı ʿışḳam:**-*am*
Gazel 228
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk sultanının kölesi. II Sevgilinin kölesi olan âşık.

Şāh-ı iḳlīm-i belāyam ḫüsrev-i mülk-i ʿanā
Çāker-i sulṭān-ı ʿışḳam bende-i dergāh-ı ġam

çākerlerüñüñ kemteridür:

1. **çākerlerüñüñ kemteridür:**-*dür*
Gazel 318
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Allah'ın) Kullarının değersizi.

Çākerlerüñüñ kemteridür cümle mevālī
Ḳullara vü mevlālara Mevlā sen imişsin

çāk-i ḥırḳa eyledügi:

1. **çāk-i ḫırḳa eyledügi:**-*düg, -i*
Gazel 72
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hırkasını yırtmak. II Galeyana gelerek elbisesini yırtmak parçalamak.

Meclisde ṣūfi cūşa gelüp dest-i şevḳ ile
Ṣad çāk-i ḫırḳa eyledügi ḫarḳ-ı ʿādedür

çal:

1. **çal:**
Gazel 240
Mısra: **4**
Kesici bir aleti sallamak. II Elle vurmak, çalmak.

Olsun naḳāreveş reh-i ʿışḳuñda iki şaḳ
Şemşīr-i ġamla çal serümi yoluña ḳodum

çalçala:

1. **çalçala:**
Gazel 339
Mısra: **6**
(Def) Çalmak. II Âşığın def gibi olmuş yarasını deşmek.

Çenber itdi ḫalḳa-i cismüm ġamuñ mānend-i def
Ḫalḳa-i dāġ-ı tenüm çenberde gūyā çalçala

çaldur:

1. **çaldurmayıgör:**-*ma, -y, -ı, -gör*
Gazel 58
Mısra: **9**
Çaldırmak, malını başkasına kaptırmak. II Âşığın gönül hırsızı olan sevgiliye gönlünü kaptırması.

Naḳd-i dili çaldurmayıgör ġamze-i yāre
Oñar mı Ḳabūlī şu ki ʿayyār ile oynar

çalış:

1. **çalışur:**-*ur*
Gazel 166
Mısra: **10**
Çalışmak, gayret etmek, uğraşmak, çabalamak.

Ṭurmayup vaṣf ider ey ġonça Ḳabūlī zülfüñ
Niçe yıllardur aña çalışur itmām idemez

çamān:

1. **çamān:**
Gazel 321
Mısra: **2**
Kötü, fena, berbat.

Laʿlüñ ḳatında oldı ʿaḳīḳ-i Yemen yamān
Ḳaddüñ yanında ola mı serv-i çemen çamān

çār çubadur:

1. **çār çubadur:**-*dur*
Beyit 224
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dört çubuk. II Âşığın kemikleri.

Çeşmüm feżā-yı ġamda ḳurılmış bir obadur
Pehlū-yı üstüḫ∨ānum aña çār çubadur

<u>çār ümmehāt:</u>

1. **çār ümmehāt:**
Gazel 26
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Dört anne. II Dört ana unsur olan ve "Anâsır-ı erbaa" olarak da bilinen toprak, su, hava ve ateş.

Dem-ā-dem üç oġul getürmekdedür
Nüh ābāyile çün bu çār ümmehāt

<u>çāre:</u>

1. **çāresi:**-*si*
Diğer 2
Mısra: **68**
Çare, ilaç, deva, derman.

Nā-gehānī bir belādur nā-gehān oldı ʿayān
Çāresi şükr eylemekdür Ḥaḳḳa peydā vü nihān

2. **çāre:**
Gazel 20
Mısra: **5**
Çare, ilaç, deva, derman.

Bāġa gel başuña yoḳ çāre der-i dil-berden
Yüri bīçāre göñül derdüñe bir dermān it

3. **çāreñ:**-*ñ*
Gazel 50
Mısra: **13**
Çare, ilaç, deva, derman.

Ey ṭabīb-i cān u dil var ise bir çāreñ yitiş
Künc-i miḥnetde yatur gel bu dil-i bīmārı gör

4. **çāre:**
Gazel 226
Mısra: **9**
Çare, ilaç, deva, derman.

Vefādur ẓillet-i pāküñ recāsı çāre ġamnāküñ
Eger cevr iḥtimāli var ise az eyle sulṭānum

5. **çāreñ:**-*ñ*
Gazel 235
Mısra: **6**
Çare, ilaç, deva, derman.

Bīçāre göñül derdüñe sen çāre ararsın
Çāreñ saña ben derdümi bī-dermāna degişmem

6. **çāremüz:**-*müz*
Gazel 260
Mısra: **9**
Çare, ilaç, deva, derman.

Ḳabūlī ġayrı müdārāya çāremüz yoḳdur
O nāza hemān biz niyāza başlayalum

7. **çāresi:**-*s, -i*
Gazel 354
Mısra: **6**
Çare, ilaç, deva, derman.

Gerçi kim ḳalmaz şikest olsa keşīde iḳtidār
Çāresi ṣabr itmedür żaʿfın viren ḳudret vire

8. **çāre:**
Gazel 376
Mısra: **3**
Çare, ilaç, deva, derman.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

9. **çāre:**
Gazel 376
Mısra: **4**
Çare, ilaç, deva, derman.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa

Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

10. **çāre:**
Mesnevi 7
Mısra: **22**
Çare, ilaç, deva, derman.

Ne gelse diline söyler ʿale'l-fevr
Daḫı yoḳ çāre gördüm āḫirü'l-emr

11. **çāre:**
Müsemmen 1
Mısra: **14**
Çare, ilaç, deva, derman.

Bī-iḫtiyār irişdi bu ġamgīne ḥasretüñ
Nā-çāra geldi defʿine yoḳ çāre fürḳatüñ

12. **çāre:**
Tahmis 5
Mısra: **11**
Çare, ilaç, deva, derman.

ʿAceb bilsem nedür çāre ḫalāṣa derd-i dünyādan
Belā vü derd ü ġam ayrılmadı bu ḳalb-i şeydādan

<u>çāre bul:</u>

1. **çāre bul:**
Gazel 189
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çare bulmak, derdine deva bulmak, sıkıntıyı çözmek.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

<u>çāre bulınmaz:</u>

1. **çāre bulınmaz:**-*maz*
Gazel 37
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çare bulmak, çözüm yolu bulmak, çaresizliği yenmek, sorunu çözmek.

Āh eylemeden çāre bulınmaz saña zīrā
Yoḳ sende eyā ḫaste-dil āgāh-ı Meḥemmed

<u>çāre bulunmaz:</u>

1. **çāre bulunmaz:**-*un*, -*maz*
Müsemmen 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Çare bulmak, çözüm yolu bulmak, çaresizliği yenmek, sorunu çözmek.

Semm-i fürḳat helāhil ü ḳātil
Zehre çāre bulunmaz ey ʿāḳil

<u>çāre eyle:</u>

1. **çāre eyle:**
Gazel 219
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Derdine) Çare bulmak, sıkıntıyı çözmek, çaresizliği yenmek.

Sāḳī baḳıyye var mı mey-i erġavānidan
Bir çāre eyle var ise defʿ-i ḫumāra gel

<u>çāre gör:</u>

1. **çāre gör:**
Gazel 239
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Derdine) Çare bulmak, sıkıntıyı çözmek, çaresizliği yenmek.

Penc mah ki iki mektūb-ı şefāʿatle bizi
Yedi bu derdi beni çāre gör ey şāh-ı hümām

<u>çāre ḳalmadı:</u>

1. **çāre ḳalmadı:**-*ma*, -*dı*
Gazel 81
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çaresi olmamak, çıkar yol bulamamak, çaresiz kalmak.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre

Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzündur

<u>çāresiz ḳodı:</u>

1. **çāresiz ḳodı:**-*dı*
Mesnevi 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çaresiz bırakmak.

Penc sāl oldı ey şeh-i devrān
Çāresiz ḳodı pençe-i ḫırmān

<u>çāreye meded eyle:</u>

1. **çāreye meded eyle:**-*y, -e*
Gazel 380
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Derde derman olmak, çaresize yardım etmek.

Derd-i firāḳa çāre hemān vaṣl-ı yār imiş
Sen de Ḳabūli ṭurma meded eyle çāreye

<u>çarḫ:</u>

1. **çarḫ:**
Gazel 80
Mısra: **5**
Gökyüzü, sema, dünya, âlem, devran. II Gökyüzünde bulunan yıldızların insan hayatı üzerinde yaptığı etki, talih, baht, nasip, kısmet.

Şāhlıḳ ister iseñ bir iki gün çarḫ seni
Geçürür taḫta külāhın başuña geydüreḳor

2. **çarḫ:**
Gazel 167
Mısra: **10**
Gökyüzü, sema, dünya, âlem, devran. II Gökyüzünde bulunan yıldızların insan hayatı üzerinde yaptığı etki, talih, baht, nasip, kısmet.

Tiryāḳ-ı laʿl-i yār olur ancaḳ ʿilāc aña
İçdi Ḳabūli zehrüñi ey çarḫ ṭās ṭās

3. **çarḫ:**
Gazel 365
Mısra: **4**
Gökyüzü, sema, dünya, âlem, devran. II Gökyüzünde bulunan yıldızların insan hayatı üzerinde yaptığı etki, talih, baht, nasip, kısmet.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-s̲ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

4. **çarḫ:**
Gazel 148
Mısra: **5**
Gökyüzü, sema, dünya, âlem, devran. II Felek.

Ṭolanduḳca bizi pā-māl ider çarḫ
Ṭolanduḳ pāyine ṭut kim ṭolaġuz

5. **çarḫ:**
Gazel 180
Mısra: **7**
Gökyüzü, sema, dünya, âlem, devran. II Felek.

Pestsin āhuma göre ey çarḫ
Yüküñi sen gerekse yuḳarı yıġ

6. **çarḫ:**
Gazel 9
Mısra: **9**
Gökyüzü, sema.

Ṭarf-i külāh-i ḫüsrevīm mī-resed be-çarḫ
Gūyī eger Ḳabūli-i şeydā gedā-yi mā

<u>çarḫa çıkar:</u>

1. **çarḫa çıḳar:**-*ar*
Beyit 210
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gökyüzüne kadar çıkmak, yükselmek.

Nālemüz çarḫa çıḳar her gāhī

Yirde ḳalmaz fuḳarānuñ āhı

<u>çarḥa çıḳarma:</u>

1. **çarḫa çıḳarma:**-*ma*
Gazel 405
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Göğe çıkarmak, yükseltmek.

Çıḳarma çarḫa cefāyile her gün āhumuzı
Hele nedür bilelüm biz de bir günāhumuzı

<u>çarḥa çıḳmasun:</u>

1. **çarḫa çıḳmasun:**-*ma, -sun*
Mesnevi 2
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Göğe çıkmak, yükselmek.

Çıḳmasun çarḫa āh-ı pür-dūdum
Bendeñe himmet eyle maḳṣūdum

<u>çarḫ-ı bālā:</u>

1. **çarḫ-ı bālā:**
Gazel 94
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüksek felek, gökyüzü.

ʿUluvv-i ẕātın idrāk eylemekde ṭabʿ ḳāṣırdur
Der-i devlet-medārı çarḫ-ı bālā gibi aʿlādur

<u>çarḫ-ı bünyād-ı felek:</u>

1. **çarḫ-ı bünyād-ı felek:**
Tarih 14
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Felek binasının çarkı. II Felek.

Bir müferriḥ ḳaṣr peydā eyledi
Çarḫ-ı bünyād-ı felek bünyān ola

<u>çarḫ-ı dolāb:</u>

1. **çarḫ-ı dolāb:**
Kaside 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Feleğin çarkı. II Talih, baht.

Rifʿātde şimdi nādān ẕilletde ehl-i irfān
ʿAksine döndi çarḫ-ı dolāb ḳadr-i fāżıl

<u>çarḫ-ı felek:</u>

1. **çarḫ-ı felek:**
Gazel 85
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Feleğin çarkı. II Felek, gökyüzünde bulunan yıldızların insan hayatı üzerinde yaptığı etki, talih, baht, nasip, kısmet.

Çarḫ-ı felek ki bāz-ı hümāyūn-cenāḥdur
Yanında mihr ü māh iki zer mühre-rengdür

<u>çarḫ-ı kec-reftāra tābiʿ:</u>

1. **çarḫ-ı kec-reftāra tābiʿ:**
Beyit 54
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ters yöne dönen feleğe tabi olmuş (şey). II Âşığın bahtının kötü olması, işlerinin hep ters gitmesi, talihsiz olması.

Cānib-i cānāna māʾil cān-ı bī-ārām ise
Çarḫ-ı kec-reftāra tābiʿ baḫt-ı nā-fercām ise

<u>çarḫ-ı merdüm-ḫᵛār:</u>

1. **çarḫ-ı merdüm-ḫᵛār:**
Diğer 2
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
İnsan yiyen çark. II Felek.

Çarḫ-ı merdüm-ḫᵛār imişsin böyle bilmezdüm seni
ʿAksine devvār imişsin böyle bilmezdüm seni

<u>çarḫ-ı nā-hemvārvār:</u>

1. **çarḫ-ı nā-hemvārvār:**
Gazel 132
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Kötü (acımasız) felek gibi.

Nāfeveş ḫūn oldı baġrum luṭf it ey vaḥşī ġazāl
Bir yaña cevr itme sen de çarḫ-ı nā-hemvārvār

çarḫ-ı nüh-ḳıbāb:

1. **çarḫ-ı nüh-ḳıbāb:**
Gazel 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dokuz kubbeli felek.

Bir biri içre ṭoḳuz dāne muṣannaʿ ṭopdur
Çeşm-i ʿibretle baḳarsañ işbu çarḫ-ı nüh-ḳıbāb

çarḥ-ı ẓālim:

1. **çarḫ-ı ẓālim:**
Diğer 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zalim felek. II Kötü talih, baht.

Neyledüñ ey çarḫ-ı ẓālim neyledüñ ḳan eyledüñ
Bir vezīri yoḳ yire ḫāk ile yeksān eyledüñ

çār-yārān:

1. **çār-yārānuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **90**
Dört sevgili. II Dört büyük halife olan "Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali".

Ṣadāḳatle ʿadāletle seḫāvetle şecāʿātle
Añılsun ḥaşre dek nāmuñ nite kim çār-yārānuñ

çār-yār-ı Muḥammed-i ʿArabī:

1. **çār-yār-ı Muḥammed-i ʿArabī:**
Mesnevi 10
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Arap milletine mensup olan Muhammed'in dört dostu. II Dört halife olan Hz. Ebûbekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali.

Baʿd-i ḥamd-i Ḫudā ṣalāt-ı Nebī
Çār-yār-ı Muḥammed-i ʿArabī

çār-yāruñ dōstı:

1. **çār-yāruñ dōstı:**
Müseddes 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Dört halifenin dostu. II Ferhat Paşa.

Çār-yāruñ dōstı erbāb-ı rafżuñ düşmeni
Ḥażret-i serdār-ı ekremdür beni diñleñ beni

çār-yāruñ himmeti:

1. **çār-yāruñ himmeti:**
Müseddes 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Dört halifenin yardımı.

Çār-yāruñ himmeti furṣat deminde yār ola
İḥtiyāc ehline yoḳ gelmez dilinden var ola

2. **çār-yāruñ himmeti:**
Kaside 10
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Dört halifenin himmeti.

Ẕü'l-feḳār u lā-fetādan dem ururs un rūz u şeb
Çār-yāruñ himmeti olmaḳ gerek mülḥaḳ dede

çatıḳ ḳaşlu çıtaḳlardur:

1. **çatıḳ ḳaşlu çıtaḳlardur:**-*lar, -dur*
Kaside 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Çatık kaşlı kavgacı (kimse).

Ḳatıḳ aşlu yanıḳ başlu çatıḳ ḳaşlu çıtaḳlardur
Ḫayır gelmez gidilerden hele ben şerlerin gördüm

çavuş:

1. **çavuş:**
Mesnevi 5
Mısra: **9**
Çavuş, bekçi, hizmetkâr.

Geldi bir nekbet ādemi çavuş
ʿAyn-ı nekbet meşābe-i bayḳuş

<u>çāvūş-ṣıfat:</u>

1. **çāvūş-ṣıfat:**
Kaside 2
Mısra: **3**
Kumandan sıfatlı, kumandan gibi olan (kimse).

Ṣaldılar her ṭarafa cūları çāvūş-ṣıfat
Vara tā ṣaḥn-ı çemen-zārı ḳıla pāk-revān

<u>çaylaḳ:</u>

1. **çaylaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **32**
Uzun kanatlı ve çengel gagalı yırtıcı bir kuş türü.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

<u>çe:</u>

1. **çe:**
Beyit 13
Mısra: **2**
Ne, nasıl?

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

2. **çe:**
Beyit 13
Mısra: **2**
Ne, nasıl?

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

3. **çe:**
Beyit 13
Mısra: **2**
Ne, nasıl?

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

4. **çe:**
Beyit 114
Mısra: **2**
Ne, nasıl?

Ġanī ẕāteş ez-medḥ ü taʿrīf-i mā
Çe faẓl āyed u-rā zi-tavṣīf-i mā

5. **çe:**
Beyit 156
Mısra: **2**
Ne, nasıl?

Teber ü nīze tīz ü tīret nīz
Īn çe sitīzgāne īn çe sitīz

6. **çe:**
Beyit 156
Mısra: **2**
Ne, nasıl?

Teber ü nīze tīz ü tīret nīz
Īn çe sitīzgāne īn çe sitīz

7. **çe:**
Beyit 203
Mısra: **2**
Ne, nasıl?

Ger cān be-dehed seng-i siyeh laʿl-i ne-gerded
Bā ṭīnet-i aṣlī çe kuned bed-güher üftād

8. **çe:**
Diğer 1
Mısra: **98**
Ne, nasıl?

Ġanī ẕāteş ez-midḥat-ı yāve-rā
Çe faẓl āyed ez-midḥat-ı mā-verā

9. **çe:**
Mesnevi 1
Mısra: **147**
Ne, nasıl?

Çe cāy-i teġāfül ki īn mīzbān
Keşed tīġ-i ḳahr u keşed mīhmān

10. **çe:**
Tarih 17
Mısra: **7**
Ne, nasıl?

Çe nisbet be-ʿilm-i tu evhām herkes
Çi ḥaddest pīş-i tu her şaḫṣ maʿyūb

11. **çe:**
Tarih 17
Mısra: **29**
Ne, nasıl?

Ḳabūlī çe ḥācet be-tebyīn-i aḥvāl
Şude ḥāl-i bālet be-aşḥāb-ı maşḥūb

12. **çe:**
Mesnevi 1
Mısra: **57**
"Ya, yahut, veya" anlamlarına gelen bağlaç.

Çe şāh ān şehenşāh-i gerdūn-ẓafer
Çe dervīş dervīş-i ṣāḥib-hüner

13. **çe:**
Mesnevi 1
Mısra: **58**
"Ya, yahut, veya" anlamlarına gelen bağlaç.

Çe şāh ān şehenşāh-i gerdūn-ẓafer
Çe dervīş dervīş-i ṣāḥib-hüner

14. **çe:**
Mesnevi 1
Mısra: **62**
"Ya, yahut, veya" anlamlarına gelen bağlaç.

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

15. **çe:**
Mesnevi 1
Mısra: **62**
"Ya, yahut, veya" anlamlarına gelen bağlaç.

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

16. **çe:**
Mesnevi 1
Mısra: **62**
"Ya, yahut, veya" anlamlarına gelen bağlaç.

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

17. **çe:**
Mesnevi 1
Mısra: **62**
"Ya, yahut, veya" anlamlarına gelen bağlaç.

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

<u>çe ġam:</u>

1. **çe ġam:**
Gazel 188
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gam değil!

Der-pūte-i belā çe ġam ez-tāb-ı nār-ı ġam
Ḫākem çü zer-i nāb kuned kīmyā-yı ʿışḳ

<u>çehār ḥarf:</u>

1. **çehār ḥarf:**
Kıt'a 35
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dört harf. II Dört söz.

Çehār ḥarf buved nām-ı ser-efrāzī
Ki ū zi-küll-i merātib be-faḳr şud ḳāṣır

2. **çeḥār ḥarf:**
Kıt'a 35
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Dört harf. II Dört söz.

Çeḥār ḥarf ki bī-ū yekī yekī bāşed
Zi-āb fehm kun ey baḥr-i ḳulzüm zi-āḫir

çehre:

1. **çehrem:**-*m*
Gazel 167
Mısra: **5**
Yüz, suret, çehre, sima. II Âşığın yüzü.

Zerd olsa derd-i yār ile çehrem ʿaceb degül
İksīr-i ʿışḳ-ı pāk ile altun olur nüḥās

2. **çehresi:**-*s, -i*
Mesnevi 5
Mısra: **13**
Yüz, suret, çehre, sima. II Çavuşun yüzü.

Dāldür çehresi ḳabāḥatine
Her ḫabāset düşer ḳıyāfetine

çehre-i ādāb-ı ādemden:

1. **çehre-i ādāb-ı ādemden:**-*den*
Gazel 365
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İnsanın edeplerinin yüzü. II Edep, terbiye.

Götürilmiş çehre-i ādāb-ı ādemden ḥicāb
Rūy-ı merdüm mā-verā-yı perde-i pindārda

çehre-i āmāl:

1. **çehre-i āmāl:**
Tahmis 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Emellerin çehresi. II İstekler, arzular.

Perdedār idi çehre-i āmāl
Anı terk eyledi nihānı ḳodı

çehre-i cāna:

1. **çehre-i cāna:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Can yüzü. II Sevgilinin yüzü.

Çāk eylesem ʿaceb mi çeküp cāme-i teni
Ḫavfum budur ki çehre-i cāna ḥicāb ola

çehre-i çil:

1. **çehre-i çil:**
Kaside 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çilli yüz.

Nedür ol şekl-i münaḳḳaş nedür ol çehre-i çil
Nedür ol egri …… keşgül-i gil

çehre-i murdāruñdan:

1. **çehre-i murdāruñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 13
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Pis surat, kirli yüz.

Zehr aḳar sem dökilür çehre-i murdāruñdan
Meger olur yidigüñ içüñe zehr-i ḳātil

çehre-i nā-pāküñe baḳ:

1. **çehre-i nā-pāküñe baḳ:**
Kaside 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kirli yüzüne bakmak.

Elüñe āyine al çehre-i nā-pāküñe baḳ
İşte bir boḳdan adamsın özüñi şöylece bil

çehre-i rūyīn-i ʿāşıḳ:

1. **çehre-i rūyīn-i ʿāşıḳ:**
Gazel 340
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşığın yüzünün çehresi.

Çehre-i rūyīn-i ʿāşıḳ ṣāf olurdı zer gibi

Sīne-i sīmīnüñi bir kerre sürseñ rūyına

çehre-i zerdüm:

1. **çehre-i zerdüm:**-*üm*
Gazel 243
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sararmış, solgun yüz. II Âşığın/Kabûlî'nin sararmış yüzü.

Ṣararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

çehre-i zerdüñ:

1. **çehre-i zerdüñ:**-*üñ*
Gazel 487
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sararmış, solgun yüz. II Sevgilinin yüzü.

Ṣararsa ey güneş zer gibi ġamdan çehre-i zerdüñ
Bilürdüñ çekdügüm derdi baña fi'l-cümle beñzerdüñ

çehre-i zībāña:

1. **çehre-i zībāña:**-*ñ, -a*
Gazel 495
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel yüz. II Sevgilinin yüzü.

Leṭāfet çehre-i zībāña mensūb

Saʿādet ġurre-i ġarrāña mensūb

çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i ezel:

1. **çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i ezel:**
Gazel 446
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ezelden beri resimlerin yüzlerini süsleyen. II Dünyanın yaratılışından bu yana tüm suretleri yaratan Allah.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i ezel ʿazze ve cel
Çekmedi ṣūret-i pāküñ gibi bir ḫūb cemāl

çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i nigāristān-ı ḳuds:

1. **çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i nigāristān-ı ḳuds:**
Gazel 44
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mukaddes resimlerle süslü yerin yüzünü çizen. II Allah.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i nigāristān-ı ḳuds
Sāde bir peyker güşāyiş eylemiş rū ḳoymış ad

çek:

1. **çekdüm:**-*dü, -m*
Beyit 232
Mısra: **2**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

2. **çeker:**-*er*
Gazel 100
Mısra: **14**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Dīde aġardı bükāyile Ḳabūlī dil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā elemin pīr çeker

3. **çekdügi:**-*dügi*
Gazel 105
Mısra: **14**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Ḳabūlī münfaʿildür dūr olaldan āstānuñdan
Anuñ çekdügi daḫı infiṣāli infiʿālidür

4. **çek:**
Gazel 116
Mısra: **11**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Ne cevri var ise yārüñ Ḳabūlī çek efendüñdür

Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

5. **çekdügin:**-*düg, -in*
Gazel 129
Mısra: **9**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Üştür-i ser-mest olan çekmez Ḳabūlī çekdügin
Ẕerredür miḳdārda ammā ki ġam ṭaġın çeker

6. **çeker:**-*er*
Gazel 129
Mısra: **10**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Üştür-i ser-mest olan çekmez Ḳabūlī çekdügin
Ẕerredür miḳdārda ammā ki ġam ṭaġın çeker

7. **çekmez:**-*mez*
Gazel 129
Mısra: **9**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Üştür-i ser-mest olan çekmez Ḳabūlī çekdügin
Ẕerredür miḳdārda ammā ki ġam ṭaġın çeker

8. **çekerüz:**-*er, -üz*
Gazel 372
Mısra: **5**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Baḥr-i ḥayretde daḫı muttaṣıl engin çekerüz
Düşeli keşti-i dil ʿālem-i istiġrāḳa

9. **çekdügüm:**-*düg, -üm*
Gazel 458
Mısra: **1**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Yoluñda neler çekdügüm añlar mısın ey şāh
Bir ben bilürüm çekdügümi bir de bir Allāh

10. **çekdügümüz:**-*düg, -ümüz*
Gazel 469
Mısra: **2**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Cefā vü cevri bize döne döne itdi felek
Bizüm ne çekdügümüz bilmez ol nesine gerek

11. **çekdigi:**-*dig, -i*
Kaside 5
Mısra: **38**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Yüz aġartdum ṣanurdı ḳaraya atdı ḳara günlü
Daḫı bu çekdigi yüzi ḳarasıdur ḳara ḫānuñ

12. **çekdügümi:**-*düg, -üm, -i*
Terci-bend 1
Mısra: **9**
Tahammül etmek, sıkıntı çekmek, katlanmak.

Pister-i ġamda ṣorma çekdügümi
Çünki dil-ḫasteñi ṣora geldüñ

13. **çeker:**-*er*
Gazel 129
Mısra: **1**
Çekmek, herhangi bir şeyi bulunduğu yerden kendine doğru getirmek.

Ḳadd-i dil-ber zülf-i ʿanber-bārınuñ baġın çeker
Mülk-i ḥüsnüñ bir dil-āverdür ki sancāġın çeker

14. **çeke:**-*e*
Gazel 289
Mısra: **4**
Çekmek, açmak, kaldırmak.

Ḳanı bir ġonça gibi ʿāşıḳ-ı mest
Çeke çāk eyleye girībānın

15. **çeküp:**-*üp*
Gazel 362
Mısra: **7**
Yaralamak, yara izi açmak.

Şevḳ ile çeküp sīnemüze şerḥalar açsaḳ
Şehr-i ġama varınca yeñi yollar açılsa

16. **çekmiş:**-*miş*
Gazel 492
Mısra: **1**
Yay çekmek. II Allah'ın sevgilinin kaşlarını yay şeklinde yaratması.

Dest-i ḳudret iki yā çekmiş dü ebrū ḳomış ad
Bir muṭarrā tārdan zih bağlamış mū ḳomış ad

17. **çeker:**-*er*
Gazel 100
Mısra: **12**
Yazmak, kaderini çizmek.

Cāy-gīr olmasa dilde nola ḥarf-i tedbīr
Dest-i taḳdīr aña ḫāme-i taġyīr çeker

18. **çekdiler:**-*di, -ler*
Gazel 68
Mısra: **3**
(Sürme) Çekmek.

Çekdiler ayaġınuñ ṭopraġını kuḥlāsā
Dīdeler anuñ içün biri birine terdür

19. **çeker:**-*er*
Gazel 100
Mısra: **10**
Bağlamak, tutsak etmek.

Aḳıdur silsile-i eşküm o fettān-ı cihān
Şāh-ı ʿışḳa iki zencīr ile bir şīr çeker

20. **çekelüm:**-*elüm*
Gazel 241
Mısra: **7**
Çekmek, herhangi bir şeyi bulunduğu yerden kendine doğru getirmek. II Gönlü kendine çekmek, kendini sevdirmek.

Dār-ı zülfinden o māhuñ dili yab yab çekelüm
Ḫalḳa-i kākül-i pür-müşg-i Ḫotenden geçelüm

21. **çekmedi:**-*me, -di*
Gazel 446
Mısra: **4**
Çizmek, resmetmek. II Yaratmak.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i ezel ʿazze ve cel
Çekmedi ṣūret-i pāküñ gibi bir ḫūb cemāl

<u>çekdügüm ālāmı bildürdüm:</u>

1. **çekdügüm ālāmı bildürdüm:**-*dü, -m*
Gazel 179
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Çekilen dertleri bildirmek.

Çekdügüm ālāmı bildürdüm saña
Mā ʿalā-ehli'l-belā ille'l-belāġ

<u>çekdügüm derdi bilürdüñ:</u>

1. **çekdügüm derdi bilürdüñ:**-*ür, -dü, -ñ*
Gazel 487
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çektiğim derdi bilmek.

Ṣararsa ey güneş zer gibi ġamdan çehre-i zerdüñ
Bilürdüñ çekdügüm derdi baña fi'l-cümle beñzerdüñ

<u>çekdügüm ġamlar:</u>

1. **çekdügüm ġamlar:**
Tahmis 5
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Çektiğim keder, dert.

Benümçün ḳanlar aġlarsa nola āh idüp ādemler
Nedür cevr ü cefā-yı

dehrden bu çekdügüm ġamlar

2. **çekdügüm ġamlar:**-*lar*
Tahmis 5
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Çektiğim dert, keder.

Benümçün ḳanlar aġlarsa nola āh idüp ādemler
Nedür cevr ü cefā-yı dehrden bu çekdügüm ġamlar

çekdür:

1. **çekdürür:**-*ür*
Gazel 71
Mısra: **3**
Eziyet çektirmek, zulmetmek.

Çekdürür geh cāna ebnā-yı zamānuñ cevrini
Gāh olur iḫvān içinde fāyıḳ-ı aḳrān ider

çekil:

1. **çekilsün:**-*sün*
Gazel 319
Mısra: **6**
(Kılıç) Çekilmek II Savaş açmak.

Revān olsun ʿadem iḳlīmine ʿuṣṣāḳ-ı ser-gerdān
Hemān yap yap çekilsün vaḳtidür ehl-i sefer gitsün

2. **çekilsün:**-*sün*
Gazel 373
Mısra: **10**
Çekilmek, olduğu yerden uzaklaşmak. II Her yöne yayılmak.

Yükin ṭutsun bulursa bācın alsun düşmen-i bed-ḫ∨āh
Çekilsün şarḳ u ġarbuñ kārbānı kārbān üzre

3. **çekildi:**-*di*
Gazel 412
Mısra: **2**
Bayrağın göndere çekilmesi. II Çekilmek, olduğu yerden uzaklaşmak.

Ḳoyup ser-ḥadd-i ġamda ḳulların sulṭānumuz gitdi
ʿAlem gibi çekildi nāz ile cānānumuz gitdi

4. **çekilmiş:**-*miş*
Beyit 57
Mısra: **2**
Hançer, kılıç gibi savaş aletlerini kullanmak için ele almak, kılıç çekmek. II Sevgilinin siyah kaşlarını çatması.

Siyāh ḳaşlar ile ol beyāż pīşānī
Berātdur ki çekilmiş nişān-ı sulṭānī

5. **çekil:**
Gazel 62
Mısra: **9**
Çekilmek, olduğu yerden uzaklaşmak. II Aradan çekilmek.

Sen ʿalem gibi çekil ʿāşıḳ dirilsün yanuña
Çünki ʿasker dirligi mīr-i livā yanındadur

çekişdür:

1. **çekişdürdüm:**-*dü, -m*
Gazel 255
Mısra: **3**
Çekiştirmek, iki şeyi birbirine düşürmek.

ʿAraḳla bādeyi dün gice meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ andan beter buldum

çekmege ḳatlanmadı:

1. **çekmege ḳatlanmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 515
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sıkıntı) Çekmeye katlanmak.

Bir ayaḳ şundı Ḳabūlī baña sāḳī-i fenā
Çekmege ḳatlanmadı çekdi yiter devrān elin

çeküp ṭururın:

1. **çeküp ṭururın:**-*ur, -ın*
Gazel 409
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sıkıntı) Çekip durmak, sürekli dert içinde olmak.

Ey Ḳabūlī neler çeküp ṭururın
Dest-i ġamdan alınca dāmenümi

<u>çelīpāsın şımış:</u>

1. **çelīpāsın şımış:**-*mış*
Kaside 9
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Haçı kırmak. II Küfrü terk etmek, Hak yoluna girmek.

Çelīpāsın şımış zünnāresin kesmiş bütin başmış
Ḥacın kesr eylemiş rindān-ı pāk-īmāna ʿışḳ olsun

<u>çemen:</u>

1. **çemende:**-*de*
Beyit 235
Mısra: **2**
Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Bahār irişdi diyü āb gülşeni ṭolanur
Çemende her ṭarafa ḫayli ṣalınur bulanur

2. **çemende:**-*de*
Gazel 78
Mısra: **3**
Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḥüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

3. **çemen:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Ḫaṭ-ı ḫadd ü rūyuñ ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u gülzār zār

4. **çemende:**-*de*
Gazel 79
Mısra: **5**
Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Ḫaṭ-ı ḫadd ü rūyuñ ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u gülzār zār

5. **çemen:**
Gazel 82
Mısra: **11**
Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Ḫaṭṭı çemen ʿiẕārı semen ḫaddi yāsemen
Ṣaḥn-ı çemende ḳāmeti serv-i çemendedür

6. **çemen:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Çemen gülzāra dil lāle dudaḳdur
Gül ü nergis aña gözdür ḳulaḳdur

7. **çemende:**-*de*
Gazel 148
Mısra: **1**
Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Çemende yāre olmaġa ḳulaġuz
Gül ü nergis dimiş biz göz ḳulaġuz

8. **çemen:**
Gazel 176
Mısra: **1**
Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Basṭ itdi ṣaḥn-ı bāġa çemen bir yeşil bisāṭ
İtdi basīṭ-i ḫāk-i zemīn kesb-i inbisāṭ

9. **çemende:**-*de*
Gazel 260
Mısra: **3**

Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Varaḳ varaḳ açalum çemende o gülle
O ġonca-leble biraz rāza başlayalum

10. **çemen:**
Mesnevi 1
Mısra: **8**
Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Cihān pür-ṭarāvet çü ruḫsār-i yār
Çemen sebz ü ḫurrem çü ḫaṭṭ-i nigār

11. **çemen:**
Mesnevi 1
Mısra: **10**
Çimen, yeşillik yer, bahçe.

Resīd ez-bahārem nüvīd-i nebīd
Bisāṭ-i neşāṭeş çemen der-keşīd

12. **çemende:**-*de*
Beyit 123
Mısra: **1**
Çimen, yeşillik yer, bahçe. II Yeryüzü, dünya.

Çemende bülbül-i güyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

13. **çemende:**-*de*
Gazel 18
Mısra: **3**
Çimen, yeşillik yer, bahçe. II Yeryüzü, dünya.

Çemende bülbül-i güyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

<u>çemen-ārā-yı gülistān-ı cihān:</u>

1. **çemen-ārā-yı gülistān-ı cihān:**
Gazel 446
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünya bahçesinin yeşilliğini süsleyen. II Cihanı yaratan ve süsleyen Allah.

Dikmedi bāġ-ı vücūd içre ḳadüñ gibi nihāl
Çemen-ārā-yı gülistān-ı cihān celle celāl

<u>çemenüñ ʿarʿar u şimşādı:</u>

1. **çemenüñ ʿarʿar u şimşādı:**
Gazel 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Çimenin servisi ve şimşir ağacı.

Çemenüñ ʿarʿar u şimşādı ḳadüñ āzādı
Gülşenüñ gülleri ruḫsāre-i zībāña fedā

<u>çenār:</u>

1. **çenāra:**-*a*
Gazel 20
Mısra: **3**
Çınar ağacı. II Sevgili.

Ṣu çenāra didi sāyeñde senüñ ḫoş geçeyin
Bize luṭf it bir elüñ gölgecigin iḥsān it

2. **çenār:**
Gazel 78
Mısra: **3**
Çınar ağacı.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḫüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

3. **çenār:**
Gazel 481
Mısra: **1**
Çınar ağacı. II Âşık.

Gördi çenār dāmeni serve el eyledi
Ḳol ṣaldı şāḫ-ı ṣanavber gel eyledi

<u>çenber:</u>

1. **çenberde:**-*de*
Gazel 339
Mısra: **6**

Kandillerin asıldığı yuvarlak şekildeki halka.

Çenber itdi ḫalḳa-i cismüm ġamuñ mānend-i def
Ḫalḳa-i dāġ-ı tenüm çenberde gūyā çalçala

çenber itdi:

1. **çenber itdi:**-*di*
Gazel 339
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çember hâline getirmek, daire oluşturmak.

Çenber itdi ḫalḳa-i cismüm ġamuñ mānend-i def
Ḫalḳa-i dāġ-ı tenüm çenberde gūyā çalçala

çenber-i gerdūn:

1. **çenber-i gerdūn:**
Gazel 347
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dönen, devreden çember. II Felek.

Başuñ üzre degirmen yüridürse çenber-i gerdūn
Sözüñden dönme zinhār itdügüñ peymāna döndürme

çenber-i gerdūn-ı kühenden geçelüm:

1. **çenber-i gerdūn-ı kühenden geçelüm:**-*elüm*
Gazel 241
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Feleğin çemberinden geçmek, dünyanın her türlü hâlini görüp yaşamış olmak, tecrübe kazanmış olmak. II Ölüp gitmek, can vermek.

Evce pervāz idelüm ṭurma gel ey murġ-ı revān
Bāl açup çenber-i gerdūn-ı kühenden geçelüm

çend:

1. **çend:**
Kıt'a 7
Mısra: **6**
Ne kadar?

Çevgān-ı zülf-i ān meh vey guft gūy-ı ser-rā
K'ey dil rübūde-i men tā çend ser-keşīden

2. **çend:**
Mesnevi 1
Mısra: **25**
Birkaç, biraz.

Muġannī demī çend der-nāy-i dem
Ḫaber dih me-rā ez-dem-i zīr ü bem

çend rūzī:

1. **çend rūzī:**
Beyit 132
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Birkaç gün.

Çend rūzī ki der-īn ḫāne-i gil mihmānī
Bā-edeb bāş ki ḥāṣiyyet-i mihmān edebest

ceng:

1. **cengdür:**-*dür*
Gazel 85
Mısra: **14**
Savaş, muharebe. II Kavga, mücadele.

Ṣulḥ olmadı Ḳabūli ile kūyuñ itleri
Her gice tā ṣabāḥa degin ṭurma cengdür

2. **cengüm:**-*üm*
Gazel 96
Mısra: **5**
Savaş, muharebe. II Kavga, mücadele.

Mülḥid ü kāfir iledür cengüm
Cānib-i kāfire cihādum var

3. **be-ceng:**
Mesnevi 1
Mısra: **36**
Savaş, muharebe. II Kavga, mücadele.

Be-yād āver ān sāḳi-i şūḫ u şeng
Ki laʿleş be-şulḥest ü çeşmeş be-ceng

4. **çeng-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **34**
Türk musikisinde kullanılan bir çeşit çalgı.

Cihān ey muġannī ne-dāred direng
Me-nih çeng-rā ger tevānī zi-çeng

5. **zi-çeng:**
Mesnevi 1
Mısra: **34**
Türk musikisinde kullanılan bir çeşit çalgı.

Cihān ey muġannī ne-dāred direng
Me-nih çeng-rā ger tevānī zi-çeng

<u>çeng ü çeġānedür:</u>

1. **çeng ü çeġānedür:**-*dür*
Gazel 87
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kanuna benzeyen ve dik tutularak çalınan bir tür saz çeşidi. II Âşığın kolları.

ʿĀşıḳ ki āh u nālesi sāz u terānedür
Pulları dāġ ḳolları çeng ü çeġānedür

<u>çengāl-i şāhīn-i firāk-ı yāre düşmişsin:</u>

1. **çengāl-i şāhīn-i firāḳ-ı yāre düşmişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 314
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayrılığının şahin pençesine düşmek. II Sevgiliden ayrı kalmak.

Dilā çengāl-i şāhīn-i firāḳ-ı yāre düşmişsin
Kebūter gibi kūy-ı yārdan āvāre düşmişsin

<u>çep:</u>

1. **çepüz:**-*üz*
Gazel 160
Mısra: **10**
Ters, zıt.

Diñle Ḳabūlī sözümüz rāstdur
Zāhid-i nā-rāst-rev ile çepüz

<u>çera:</u>

1. **çerā:**
Gazel 504
Mısra: **4**
Neden?

Dil naḳd-i cān-ı ḫod be-tu teslīm kerdeest
Çeşmet çerā ki ber-men-i bī-dil ḥavāle şud

<u>çerāġ:</u>

1. **çerāġ:**
Diğer 2
Mısra: **26**
Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren eşya.

Yoġ idi sāyirde anuñ şevketi gör ḥikmeti
Çoḳ çerāġ uyarmış idi āteş-i germiyyeti

2. **çerāġuñ:**-*uñ*
Gazel 228
Mısra: **14**
Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren eşya.

Uyar şemʿ-i murādın tābdār eyle Ḳabūlīnüñ
Çerāġuñ olsun ol nā-şādı gel şād eyle sulṭānum

3. **çerāġ:**
Gazel 268
Mısra: **1**
Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren eşya.

Semenāsā vücūduñ nāzük ü yüzüñ çerāġ olsun
Nihāl-i ḳāmetüñ bād-ı muḫālifden ırāġ olsun

4. **çerāġı:**-*ı*
Gazel 297
Mısra: **9**
Yağ kandili ve

genellikle mum, meşale gibi ışık veren eşya.

Çerāġı bunda çoḳ uyarı gör tā mülk-i bāḳīde
Öñüñce nūr-ı elṭāf-ı Ḫudā rūşen çerāġ olsun

5. **çerāġ:**
Mesnevi 4
Mısra: **124**
Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren eşya.

Birinüñ destüme idüp yaḳasın
Bir iki gün çerāġ idüp yaḳasın

6. **çerāġ:**
Gazel 179
Mısra: **6**
Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren eşya. II Gönül.

Güldügüme baḳma yanar yüregüm
Añladuñ mı yā neye yanar çerāġ

7. **çerāġuñ:**-*uñ*
Kaside 2
Mısra: **79**
Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren eşya. II Kul, köle.

Çoḳ çerāġuñ var işigüñde yiter şemʿ-ṣıfat
Yaḳma nār-ı ġama yaḳ bendeñi de meşʿalesān

8. **çerāġuñ:**-*uñ*
Mesnevi 4
Mısra: **122**
Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren eşya. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın lütfu.

Ḫānḳāh-ı cihānda leyl ü nehār
Çoḳ çerāġuñ anca yirde yanar

<u>çerāġ uyarıgör:</u>

1. **çerāġ uyarıgör:**-*ı, -gör*
Müseddes 5
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Işık yakmak, mum yakmak.

Zimām-ı raḫş-ı furṣat elde iken ṭurma iḥsān it
Çerāġ uyarıgör kendü elüñle yaḳ fürūzān it

<u>çerāġ-ı bāġ-ı ümmīdüm:</u>

1. **çerāġ-ı bāġ-ı ümmīdüm:**-*üm*
Gazel 223
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ümit bağının kandili. II Sevgilinin ümidi.

ʿİnāyet idecek demlerdür iḥsān eyle sulṭānum
Çerāġ-ı bāġ-ı ümmīdüm fürūzān eyle sulṭānum

<u>çerāġ-ı devletüñ:</u>

1. **çerāġ-ı devletüñ:**-*üñ*
Gazel 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Devlet kandili. II Sevgilinin saadeti, mutluluğu.

Pür-żiyā olup çerāġ-ı devletüñ mānend-i şemʿ
Nār-ı ġamla geh ʿadū nālān u geh giryān ola

<u>çerāġ-ı ḫāṣ:</u>

1. **çerāġ-ı ḫāṣ:**
Mesnevi 4
Mısra: **125**
Kelime Tipi: -
Özel kandil. II Seçkin kişi.

Umaruz kim çerāġ-ı ḫāṣ idesin
Dāḫil-i zümre-i ḫavāṣ idesin

<u>çerāġ-ı mihr ü ḳamer:</u>

1. **çerāġ-ı mihr ü ḳamer:**
Kaside 6
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Güneş ve ay kandili. II Ay ve güneş.

Fürūġ-ı şemʿ-i murāduñ hemīşe tābende
Çerāġ-ı mihr ü ḳamer ferr ü nūrı senden umar

<u>çerāġ-ı rūşen:</u>

1. **çerāġ-ı rūşen:**
Kaside 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aydınlık veren kandil, mum.

Nice zamān idi hengām-ı ṣubḥa dek her şeb
Çerāġ-ı rūşen idi meclis-i sipihre ḳamer

<u>çerāġumuzı söyündürmesün:</u>

1. **çerāġumuzı söyündürmesün:**-*me, -sün*
Gazel 414
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kandilini söndürmek. II Acısını dindirmek, sıkıntıyı gidermek.

Ḳabūlī āteş-i ġamda ḳo ḥaşre dek yansun
Ḫudā cihānda söyündürmesün çerāġumuzı

<u>çeş:</u>

1. **çeşīden:**-*ī, -den*
Kıt'a 28
Mısra: **2**
Tatmak.

Bā-hinduvāne guftem k'ey rūḥ-baḫş-ı ʿaṭşān
Ān yār-ı teşne-dil-rā ḫˇāhem zi-tu çeşīden

<u>çesbān-ı cihān:</u>

1. **çesbān-ı cihān:**
Gazel 307
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dünyanın yakışanı, layığı. II Sevgili.

Bire bülbül gibi şūḫ u şen gül
Bire Düldül gibi çesbān-ı cihān

<u>çeşm:</u>

1. **çeşmüm:**-*üm*
Beyit 224
Mısra: **1**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Çeşmüm feżā-yı ġamda ḳurılmış bir obadur
Pehlū-yı üstüḫ∨ānum aña çār çubadur

2. **çeşmet:**-*et*
Gazel 504
Mısra: **4**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Dil naḳd-i cān-ı ḫod be-tu teslīm kerdeest
Çeşmet çerā ki ber-men-i bī-dil ḥavāle şud

3. **çeşmümden:**-*üm, -den*
Tahmis 5
Mısra: **16**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

4. **çeşmi:**-*i*
Gazel 54
Mısra: **4**
Görme organı, göz. II Sevgilinin gözü.

Fitne-i āḫir zamāndur ġamzesi virmez amān
Çeşmi ḳātil ḫışmı ġalib bī-amāndur dostlar

5. **çeşmeş:**-*eş*
Mesnevi 1
Mısra: **36**
Görme organı, göz. II Sevgilinin gözü.

Be-yād āver ān sāḳi-i şūḫ u şeng
Ki laʿleş be-şulḥest ü çeşmeş be-ceng

<u>çeşm ü güş olmaḳ:</u>

1. **çeşm ü güş olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 202
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Göz kulak olmak. II Nergis çiçeğinin şekil itibariyle göze, gülün ise kulağa benzetilmesi.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen dil ḫamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ çeşm ü güş olmaḳ gerek

çeşme:

1. **çeşmelerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 80
Mısra: **8**
Su kaynağı, pınar. II Çeşme gibi akan gözyaşları.

Eşküm ābına ḳarışmañ ṣaḳınuñ ṣoñra diyü
Dīdeler çeşmelerüñ şimdi ḳulaġın buraḳor

çeşme cilā virmek:

1. **çeşme cilā virmek:**-*mek*
Kaside 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Göze cila vermek, aydınlatmak. II Gözünü nurlandırmak, aydınlatmak.

Uyanmış gibi ḫ∨ābından cilā virmek diler çeşme
Elinde mīldür gördüm seher ḫurşīd-i raḫşānuñ

çeşme-i cān:

1. **çeşme-i cān:**
Mesnevi 9
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Can çeşmesi. II Sevgilinin âşığa hayat veren dudağı.

Zülāl-i pāk-i laʿli āb-ı ḥayvān
Dehān-ı ābdārı çeşme-i cān

çeşme-i kevser:

1. **çeşme-i kevser:**
Kaside 6
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
(Cennette olduğuna inanılan) Kevser pınarı.

Riyāż-ı medḥüñ ile naẓm-ı ābdār mıdur
Meʾāl-i ravża-i firdevs ü çeşme-i kevser

çeşm-i āhū nigārı:

1. **çeşm-i āhū nigārı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ceyhan gözlü güzel. II Sevgili.

Çeşm-i āhū nigārı kim sevmez
Ṣayda ḳābil şikārı kim sevmez

çeşm-i baḫtuñ:

1. **çeşm-i baḫtuñ:**-*uñ*
Gazel 50
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Talih gözü, şans gözü. II Baht, talih.

Devlet-i dīdāra vāṣıl olmaḳ isterseñ eger
Çeşm-i baḫtuñ ḫ∨āb-ı ġafletden dilā uyarıgör

çeşm-i cāna:

1. **çeşm-i cāna:**-*a*
Gazel 109
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Can gözü. II Âşığın gözü.

Türāb-ı āstānuñ tūtyā-yı dīde-i bīniş
Ġubār-ı bārgāhuñ çeşm-i cāna kuḥl-ı minnetdür

2. **çeşm-i cāna:**-*a*
Tesdis 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül gözü. II Âşığın gönlü.

Çeşm-i cāna gün yüzüñ hecriyle ʿālem tar imiş
Pāyüñe yüz sürmege başumda devlet var imiş

çeşm-i cānānı:

1. **çeşm-i cānānı:**-*ı*
Beyit 58
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gözü.

Görüp ebrū-yı ġarrā bile ṣandum çeşm-i cānānı
Yazılmış bir ṣaḥîfe üzre iki vāv-ı reyḥānī

çeşm-i cihān:

1. **çeşm-i cihān:**
Tarih 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Âlemin gözü.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

çeşm-i fettānuñ:

1. **çeşm-i fettānuñ:**-*uñ*
Gazel 162
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fitne çıkartan göz. II Sevgilinin fitne saçan ve kargaşa çıkartan gözleri.

Çeşm-i fettānuñ yanında sihri bāṭıl Bābilüñ
Ġamze-i mekkāreñe seḥḥāre beñzer beñzemez

çeşm-i fürs-gūy:

1. **çeşm-i fürs-gūy:**
Gazel 429
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Farsça konuşanların bakışı. II Acem kızları gibi güzel gözlü sevgili.

Ey şeh-i tāzī-zebān-ı Türk ü çeşm-i Fürs-gūy
Ṣavlecān-ı ġamla sergerdān durur mānend-i gūy

çeşm-i giryān:

1. **çeşm-i giryān:**
Diğer 2
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Gözyaşları dökerek ağlayan göz.

Ḳıṣṣa-i Yūsuf gibi añdıḳca iḫvān aġlasun
Aġlasun kan aġlasun bu çeşm-i giryān aġlasun

çeşm-i güher-pāşum:

1. **çeşm-i güher-pāşum:**-*um*
Gazel 292
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnci saçan göz. II Âşığın inci gibi gözyaşları döken gözleri.

Baġrumdaki başum gibi ʿaynumdaki yaşum gibi
Çeşm-i güher-pāşum gibi giryān olayın bir zamān

çeşm-i ḫışm:

1. **çeşm-i ḫışm:**
Kaside 4
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Öfkeli göz. II Kızgın ve öfkeli tavır.

Çeşm-i ḫışm ile ḳılup bister ü bāline naẓar
Eyleyüp heybet ile ṣaġa vü ṣolına ḫırām

çeşm-i ḫorūs:

1. **çeşm-i ḫorūs:**
Mesnevi 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Horoz gözü.

Be-mey-ḫˇāre sāḳī be-gerdān kūs
Be-ḫūn-i kebūter çü çeşm-i ḫorūs

çeşm-i ḫūnbārı:

1. **çeşm-i ḫūnbārı:**-*ı*
Tahmis 9
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Kan ağlayan göz. II Âşığın/Kabûlî'nin kanlı gözyaşı.

Cüdā idüp ser-i kūy-ı dil-ārādan dil-i zārı
Ḳabūlī gibi giryān

eyleyüp bu çeşm-i ḫūnbārı

<u>çeşm-i ḫūnbāruñ sirişkin:</u>

1. **çeşm-i ḫūnbāruñ sirişkin:**-*n*
Gazel 205
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kan dolu gözün (akıttığı) gözyaşı. II Âşığın kanlı gözyaşları.

Efendi ḳanı ḳan ile yumazlar ḳanı iḥsānuñ
Ciger ḫūn oldı ḫūn itmez sirişkin çeşm-i ḫūnbāruñ

<u>çeşm-i ḫūnh∨āra uyup:</u>

1. **çeşm-i ḫūnḫ∨āra uyup:**-*a-up*
Gazel 434
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kan dökücü gözlere uymak. II Sevgilinin fitne saçanlara uyması, onların isteğine göre hareket etmesi.

Çeşm-i ḫūnḫ∨āra uyup eyleme ʿāşıḳlara kīn
Ādemüñ olmaz imiş kīni olıcaḳ dīni

<u>çeşm-i ʿibretle baḳarsañ:</u>

1. **çeşm-i ʿibretle baḳarsañ:**-*ar, -sa, -ñ*
Gazel 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İbret gözüyle bakmak, basiret gözüyle bakmak.

Bir biri içre ṭoḳuz dāne muṣannaʿ ṭopdur
Çeşm-i ʿibretle baḳarsañ işbu çarḫ-ı nüh-ḳıbāb

<u>çeşm-i inṣāf:</u>

1. **çeşm-i inṣāf:**
Terci-bend 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Merhametli göz. II İnsaf, merhamet.

Çeşm-i inṣāf ile anlara
Kabūlī naẓar it
Ḳalbüñi gerd-i küdüretle ḳoma bī-keder it

<u>çeşm-i maḫmūruñ:</u>

1. **çeşm-i maḫmūruñ:**-*uñ*
Gazel 436
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmiş, sarhoş göz. II Sevgilinin baygın bakışları.

Ḳatı ḫışm ile baḳma ḳorḳarın ādem helāk eyler
Efendi çeşm-i maḫmūruñ ḳatı mestānedür şimdi

<u>çeşm-i mestānum:</u>

1. **çeşm-i mestānum:**-*um*
Gazel 418
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sarhoş göz, kendinden geçmiş ve baygın bakan göz.

Teşneyem āb-ı zülāl-i laʿlüñe ḳandur beni
Sāḳi-i Kevşer olan ey çeşm-i mestānum ʿAli

<u>çeşm-i nemdür:</u>

1. **çeşm-i nemdür:**-*dür*
Gazel 237
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nemli göz. II Âşığın yaşlı gözleri.

Yir yüzin itsün āb-ı kerīm yem
Benüm ey dil bu çeşm-i nemdür nem

<u>çeşmi nergis:</u>

1. **çeşmi nergis:**
Gazel 307
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözü nergis (gibi olan sevgili).

Bire gül-rū bire çeşmi nergis
Bire müşk ü bire ṣaçı reyḥān

<u>çeşm-i pür-ḫışmuñ:</u>

1. **çeşm-i pür-ḫışmuñ:**-*uñ*
Gazel 68
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Öfke dolu göz. II Sevgilinin gözü.

Çeşm-i pür-ḫışmuñ ile ol iki rā-yı ġarrā
İki mestüñ iki destinde iki ḫançerdür

çeşm-i pür-neme şal:

1. **çeşm-i pür-neme şal:**
Gazel 25
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yaşlarla dolu göze göndermek. II Âşığa bakmak.

Ḳaşlaruñ ʿaksini çeşm-i pür-neme şal ṭurma hiç
Ṣusuz olıcaḳ neye varur bilürsin ḥāl-i ḥūt

çeşm-i tatarı:

1. **çeşm-i tatarı:**-*ı*
Gazel 419
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Tatar göz. II Sevgilinin gözü.

Çeşm-i Tatarı Ḳabūlī dili tālān itdi
Ḫānmān terk idelüm ḫānemüze ḫān geldi

çeşmüm açıldı:

1. **çeşmüm açıldı:**-*dı*
Gazel 235
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gözü açılmak, görmeye başlamak.

Sürmeyle açıldı ayaġuñ tozına çeşmüm
Ḫāk-i ḳademüñ kuḥl-ı Ṣıfāhāna degişmem

çeşmüm aġardı:

1. **çeşmüm aġardı:**-*dı*
Gazel 168
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göz ağarması: Göze perde çekilmesi, gözün görmez olması. II Çok fazla ağlamaktan gözlerin kör olması.

Yūsuf-ı maḳṣūdla vuṣlat müyesser olmadı
Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş

2. **çeşmüm aġardı:**-*dı*
Gazel 228
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göz ağarması: Göze perde çekilmesi, gözün görmez olması. II Çok fazla ağlamaktan gözlerin kör olması.

Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş
Yūsuf-ı cān oldı var ise esīr-i çāh-ı ġam

çeşmüñ siyāh itmek:

1. **çeşmüñ siyāh itmek:**-*mek*
Gazel 179
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözleri siyah etmek. II Sevgilinin sürme çekerek gözlerini siyaha boyaması.

Kuḥl ile çeşmüñ siyāh itmek neden
İttiḥād eyler mi şeh-bāz ile zāġ

çevgān-ı zülf-i ān meh:

1. **çevgān-ı zülf-i ān meh:**
Kıt'a 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
O ayın zülfünün çevganı. II O ay yüzlü sevgilinin saçının çevganı.

Çevgān-ı zülf-i ān meh vey guft gūy-ı ser-rā
K'ey dil rübūde-i men tā çend ser-keşīden

çevgān-ı zülf-i yār:

1. **çevgān-ı zülf-i yār:**
Gazel 398
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının çevganı. II Sevgilinin ucu

eğri değneğe benzeyen saçlarının kıvrımlı uçları.

Mānend-i gūy ʿarṣageh-i kūy-ı yārda
Çevgān-ı zülf-i yār ile ġalṭān olam gibi

<u>çevgānın destine alup:</u>

1. **çevgānın destine alup:**-*up*
Gazel 390
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çevganı eline almak, çevgan oyunu esnasında topu tutarak almak için kullanılan ucu eğri değneği tutmak. II Sevgilinin kıvrımlı saçlarını tutması.

Çevgānın alup destine oynamaġa çıḳmış
Ṭurur bir iki ṭop ile meydānda benefşe

<u>çık:</u>

1. **çıḳmış:**-*mış*
Beyit 131
Mısra: **1**
Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Yeñiler ḥaḳḳına bir ḥaṭṭ-ı hümāyūn çıḳmış
Eskiler söylemesünler yeñi ḳanūn çıḳmış

2. **çıḳmış:**-*mış*
Beyit 131
Mısra: **2**
Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Yeñiler ḥaḳḳına bir ḥaṭṭ-ı hümāyūn çıḳmış
Eskiler söylemesünler yeñi ḳanūn çıḳmış

3. **çıḳdı:**-*dı*
Gazel 33
Mısra: **10**
Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Ey boyı servüm ṭutınca dāmenüñ
Çıḳdı çeşminden Ḳabūlīnüñ Meriç

4. **çıḳaruz:**-*ar*, -*uz*
Gazel 157
Mısra: **9**
Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Birer birer çıḳaruz ʿarṣa-i rezm içre aʿdāya
Ḳabūlī cevher-i ferdüz erenler ḥaḳḳı merdüz biz

5. **çıḳmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 341
Mısra: **4**
Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Ẓāhir olmış ḥaṭṭ-ı nev laʿl-i lebüñden ey perī
Mūrlar çıḳmaḳ neden taḫt-ı Süleymān üstine

6. **çıḳup:**-*up*
Gazel 428
Mısra: **4**
Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Duḫān-ı nār-ı āhum aña bir aʿlā direk dikdi
Çıḳup ḳavs-i ḳuzaḥ bir dāne jengārī seren ṭaḳdı

7. **çıḳdı:**-*dı*
Gazel 433
Mısra: **8**
Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Diyār-ı şarḳı fetḥ itdük diyü iʿlām içün ḫalḳa
Seḥer çıḳdı güneş burc-ı sipihre dikdi sancāġı

8. **çıḳup:**-*up*
Kaside 1
Mısra: **51**
Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Çıḳup her yirde kimdür yüz aġardan bād-ı ṣubḥāsā
Şafaḳ gibi revān iden kim ola ḳanın aʿdānuñ

9. **çıḳup:**-*up*
Kaside 5
Mısra: **31**

Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Çıḳup ḫānuz diyen bī-ḫānumāna bildürürlerdi
Ne şekl olmışdur İskender elinde tācı Dārānuñ

10. **çıkup:**-*up*
Kaside 8
Mısra: **1**
Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Çıkup gün gibi maġribden irişdi maşrıḳa nāmuñ
Ḳıyāmetler ḳopar şimden girü başında Aʿcāmuñ

11. **çıkup:**-*up*
Muaşşer 1
Mısra: **36**
Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Bozup cemʿiyyetin alayın itdüñ bī-ser ü bī-pā
Güneş gibi çıkup bir gūşeden bī-bāk ü bī-pervā

12. **çıḳmaz:**-*maz*
Tahmis 13
Mısra: **14**
Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Āḫir kişiye lāzım olan terk-i hevādur
Çıḳmaz ṣoñı dīvāneligüñ gördi hebādur

13. **çıḳma:**-*ma*
Gazel 348
Mısra: **10**
Bulunulan vaziyetten çıkmak, değişmek.

Ḳabūlī pādşāh olmaḳ dilerseñ terk-i cāh eyle
Ferāġat şālına gir vażʿ-ı dervīşāneden çıḳma

14. **çıḳar:**-*ar*
Kaside 1
Mısra: **15**
Çıkmak, kopmak. II Başı bedeninden ayrılmak.

Ḳızıl başlar çıḳar zaḫm-ı ḫadengüñden derūnında
Ḳızılbaşlar çıḳarsa rezme ceng itdikce merdānuñ

15. **çıḳar:**-*ar*
Gazel 48
Mısra: **2**
(Yerinden) Çıkmak.

Görmese ʿāşıḳ olan dil-berini cānı çıḳar
Derd ile aġlamadan dīde-i giryānı çıḳar

16. **çıḳar:**-*ar*
Gazel 48
Mısra: **4**
Tanıdık biri çıkmak.

Ḳorḳar oldum ile vaṣf itmege yāri zīrā
Her kime añar isem ʿāşıḳ-ı nālānı çıḳar

17. **çıḳar:**-*ar*
Gazel 130
Mısra: **6**
Yalanı çıkmak, bir kimsenin yalan söylediği anlaşılmak.

Bize gerçek ṣatar aʿmālini şimdi ammā
Zāhidüñ bir gün olur kim nice yalanı çıḳar

18. **çıḳma:**-*ma*
Gazel 124
Mısra: **8**
Bulunulan yerden dışarı çıkmak.

Ṣu gibi bir diyāra çekil iḫtilāṭı ḳo
Çıḳma miyān-ı keşrete ʿuzlet zamānıdur

19. **çıḳma:**-*ma*
Gazel 348
Mısra: **1**
Bulunulan yerden dışarı çıkmak.

Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

20. **çıḳma:**-*ma*
Gazel 348
Mısra: **2**
Bulunulan yerden dışarı çıkmak.

Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

21. **çıḳma:**-*ma*
Gazel 348
Mısra: **4**
Bulunulan yerden dışarı çıkmak.

Ayaġ üzre gelüp meclis-be-meclis gezme ey sāḳī
Yirüñ ḫum gibi bekle gūşe-i meyḫāneden çıḳma

22. **çıḳdılar:**-*dı, -lar*
Gazel 371
Mısra: **6**
Bulunulan yerden dışarı çıkmak.

Ḥaẕẕ itdi bī-berātuñ alanlar menāṣıbın
Beñzer ki şimdi çıḳdılar anlar berāt ile

23. **çıḳar:**-*ar*
Tahmis 5
Mısra: **19**
Bulunulan yerden dışarı çıkmak.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür dīdeden ṣanma çıḳar nemler
Yüzüm zerdi benüm her demde hem-çün lāle āl oldı

24. **çıḳma:**-*ma*
Gazel 348
Mısra: **6**
Bulunulan yerden dışarı çıkmak. II Gönülden çıkmak, unutulmak.

Dil-i vīrānı gel tenhā ḳoma dūr olma ḫāṭırdan
Sen ey ġam gizlü bir gencīnesin vīrāneden çıḳma

çıḳa geldüñ:

1. **çıḳa geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 198
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çıkagelmek, ortaya çıkmak, buyurmak.

Nola refʿ eyleseñ biz ẕerreñi ḫāk-i meẕelletden
Ṭoġup burc-ı saʿādetden güneş gibi çıḳa geldüñ

çıḳa gele:

1. **çıḳa gele:**-*e*
Gazel 353
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çıkagelmek, ortaya çıkmak, buyurmak.

Mirʾāt-ı rūy-ı dil-bere çoḳ baḳma ey göñül
Bāşed ki göre gözi raḳībüñ çıḳa gele

çıkar:

1. **çıḳarıgör:**-*ı, -gör*
Terci-bend 4
Mısra: **10**
Çıkarmak, ortaya çıkarmak.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

2. **çıḳar:**
Gazel 48
Mısra: **8**
Çıkarmak, göndermek, defetmek.

Āstānuñda ḳoma düşmen-i nādānı ḳov a
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

3. **çıḳar:**
Gazel 130
Mısra: **8**
Çıkarmak, göndermek, defetmek.

Ḳoma aġyārı maḥalleñde eyā ḫūr-likā
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

4. **çıḳar:**
Gazel 130
Mısra: **1**
Bir kimseyi mahsur kaldığı yerden çıkarmak, kurtarmak, azat etmek.

Ḳaldı çāh-ı zeḳanuñda dil-i nālānı çıḳar
Gel ʿazīzüm var ol üftāde-i zindānı çıḳar

5. **çıḳar:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Bir kimseyi mahsur kaldığı yerden çıkarmak, kurtarmak, azat etmek.

Ḳaldı çāh-ı zeḳanuñda dil-i nālānı çıḳar
Gel ʿazīzüm var ol üftāde-i zindānı çıḳar

<u>çi:</u>

1. **çi:**
Diğer 1
Mısra: **71**
Ne?

Günehem bīş ü men kemem çi kunem
Rabbena'ġfir ẕünūbenā ve'rḥam

2. **çi:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Ne?

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

3. **çi:**
Gazel 493
Mısra: **4**
Ne?

Ġanī ẕāteş ez-midḥat-ı mā-verā
Çi faẕl āyed ez-midḥat-ı mā-verā

4. **çi:**
Tarih 17
Mısra: **8**
Ne?

Çe nisbet be-ʿilm-i tu evhām herkes
Çi ḥaddest pīş-i tu her şaḫṣ maʿyūb

<u>çift olalı:</u>

1. **çift olalı:**-*alı*
Terci-bend 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Çift olmak, birleşmek.

Elem-i hecrüñ ile çift olalı
Yaḳa yazdum binā-yı nüh-ṭāḳı

<u>çigne:</u>

1. **çignerse:**-*r, -se*
Gazel 350
Mısra: **9**
Çiğnemek, ayaklar altına almak. II Hor görmek, aşağılamak.

Çignerse her denī seni incinme ġam degül
Sen aġır ol Ḳabūli yoluñ bekle hem-çü kūh

2. **çignesin:**-*sin*
Gazel 449
Mısra: **3**
Çiğnemek, ayaklar altına almak. II Hor görmek, aşağılamak.

Çignesin ḫāk-i rehüñ gibi beni düşmen ü dost
Tek yüzüñ görmege bir daḫı yine yol olsun

<u>çignet:</u>

1. **çignetme:**-*me*
Gazel 70
Mısra: **11**
Çiğnetmek, ezdirmek. II Hor görmek, aşağılamak.

ʿĀşıḳı pāy-ı semendüñle iñen çignetme
Şeh-süvārum aña ḥayf eyleme cevr itme yiter

2. **çignetme:**-*me*
Gazel 418
Mısra: **2**
Çiğnetmek,

ezdirmek. II Hor görmek, aşağılamak.

Düldül-i nāza süvār olduḳca sulṭānum ʿAli
Bu türāb olanları çignetme gel ḫānum ʿAli

Çīn ü Māçīnden:

1. **Çīn ü Māçīnden:**-*den*
Gazel 34
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çin ve Maçin.

Mülk-i Rūm içinde başḳa başına sulṭāndur
Ṭañ degül alursa ḫālüñ Çīn ü Māçīnden ḫarāc

çīne:

1. **çīneye:**-*y, -e*
Kıt'a 30
Mısra: **4**
Kuş yemi.

Gitmez hevā-yı dāne-i ḫālüñ derūndan
Ey serv-ḳad çü māyil olur murġ çīneye

çīn-i zülfüñ:

1. **çīn-i zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 83
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saçın kıvrımı. II Sevgilinin kıvrımlı saçları.

Çīn-i zülfüñ kim siyeh-püşīdedür pāşīdedür
Sünbül-i pīçīdedür kim şebnem ile çīdedür

çīn-i zülfüñ ḫaberin şorma:

1. **çīn-i zülfüñ ḫaberin şorma:**-*ma*
Gazel 366
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Kıvrımlı saçlarını sormak.

Ḫaṭ-ı müşgīnüñ adın añma ḫaṭābīn olana
Çīn-i zülfüñ ḫaberin şorma Ḫotenden gelene

çirkāb-ı ḥırṣ:

1. **çirkāb-ı ḥırṣ:**
Gazel 310
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hırsın pis suyu. II Hırs.

Ten zevraḳın baḥr-i ġama ġarḳ olmasun dirseñ eger
Çirkāb-ı ḥırṣ ile dilā fülk-i vücūduñ ṭolmasun

çirk-i günāh-ı cismi yu:

1. **çirk-i günāh-ı cismi yu:**
Gazel 427
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Beden günahının pisliğini yıkamak. II Tövbe ederek günahlardan kurtulmak ve manevi olarak temizlenmek.

Āb-ı istiġfār ile çirk-i günāh-ı cismi yu
Naḳş-ı ġayrı levḥ-i dilden tīġ-i irfān ile yuy

çirk-i küdūret:

1. **çirk-i küdūret:**
Gazel 57
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bulanıklık kiri. II Gam, keder.

Araya çirk-i küdūret ṣaldı gerçi kim ʿadū
Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler anı yār yur

çīz:

1. **çīzī:**-*ī*
Rübai 2
Mısra: **1**
Şey, nesne, herhangi bir şey.

Çīzī zed ü pergār-ı ḳażā ḫāric nīst
V'ez dāyire-i cism ḳażā ḫāric nīst

çoġ:

1. **çoġ:**
Gazel 183
Mısra: **5**

Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ḥüsn-ṣūret çoġ olur deyr-i cihānda ṣanemā
Rūḥ-baḫş olsa ʿiẕāruñ gibi taṣvīr olıcaḳ

2. **çoġ:**
Gazel 300
Mısra: **10**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuṣṣāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

3. **çoġ:**
Kaside 6
Mısra: **15**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çoġ añdurur bize ol ʿālemi semīn-sittīn
Muḥaṣṣılı bu cihān oldı ʿālem-i diger

çoġ ola:

1. **çoġ ola:**-*a*
Gazel 220
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çok olmak, fazla olmak.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

çoġ olur:

1. **çoġ olur:**-*ur*
Gazel 332
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çok olmak, fazla olmak.

Dōst ardınca ʿadūnuñ sözi ṣavı çoġ olur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ idelüm gel dōstum aġyārı ṣav

çoġınuñ rişte-i elfāẓınuñ maʿnālarına:

1. **çoġınuñ rişte-i elfāẓınuñ maʿnālarına:**-*n, -a*
Kıt'a 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çoğunun sözler ipliğinin manaları. II Çoğu şairin şiirlerindeki sözlerinin anlamları.

Şimdi naẓm erbābı çoḳ ammā Ḳabūlī çoġınuñ
Rişte-i elfāẓınuñ maʿnālarına rabṭı yoḳ

çoḳ:

1. **çoḳ:**
Beyit 49
Mısra: **1**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Zehr-i ḳahr-ı ġam mizācum bozdı çekdüm çoḳ taʿab
Miʿdesin bozar görüp olursa da miʿdeli kerb

2. **çoḳ:**
Beyit 268
Mısra: **1**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ḳabūlī sāḥil-i deryāda çoḳ sefīne yatur
Derūn-ı dilde ġam-ı yārdan ḥazīnem var

3. **çoḳ:**
Diğer 2
Mısra: **19**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çoḳ kişiye devlet olmışdı zamān-ı devleti
Gün gibi āfāḳı ṭutmışdı şuʿa-ı şöhreti

4. **çoḳ:**
Diğer 2
Mısra: **26**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Yoġ idi sāyirde anuñ şevketi gör ḥikmeti
Çoḳ çerāġ uyarmış idi āteş-i germiyyeti

5. **çoḳ:**
Gazel 15
Mısra: **8**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ḥiddete gelse köpüklense ḳızarsa vechi var
Çoḳ ṣıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur ey sāḳī şarāb

6. **çoḳ:**
Gazel 37
Mısra: **3**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çoḳ ḳāmet-i bālāları pest itdi naẓarda
Cünbişler ider ḳāmet-i kūtāh-ı Meḥemmed

7. **çoḳ:**
Gazel 57
Mısra: **3**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Kendüden bī-zār olup çoḳ zūr iderse ʿāşıḳa
Niçe bir çeksün yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-zār zūr

8. **çoḳ:**
Gazel 59
Mısra: **1**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Gerçi kim kāşāneme çoḳ ḳāmet-i bālā gelür
Ol sehī-ḳad baña ammā cümleden aʿlā gelür

9. **çoḳ:**
Gazel 59
Mısra: **3**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çoḳ dolaşma ey göñül zülf-i siyāh-ı dil-bere
Çoḳ perīşānluḳ çekersin başuña ġavġā gelür

10. **çoḳ:**
Gazel 59
Mısra: **4**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çoḳ dolaşma ey göñül zülf-i siyāh-ı dil-bere
Çoḳ perīşānluḳ çekersin başuña ġavġā gelür

11. **çoḳ:**
Gazel 95
Mısra: **1**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Gerçi kim ʿālemde çoḳ sulṭān-ı ʿālī-şān var
Ey şeh-i mülk-i melāḥat sende ammā şān var

12. **çoḳ:**
Gazel 95
Mısra: **8**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

ʿĀrıż-ı gülgūn ile sensin cihānuñ yügrügi
Gelmege Şepdīz-i ḫaṭṭuñ daḫı çoḳ ezmān var

13. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 95
Mısra: **9**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir ʿāşıḳ-ı nālān var

14. **çoḳ:**
Gazel 134
Mısra: **5**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Āl idüp çoḳ şekle girdi gerçi ṣūret-bāz çarḫ
Biz anuñ eşkāl-i pür-işkāline aldanmazuz

15. **çoḳ:**
Gazel 182
Mısra: **1**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Āh alursın güzelüm ʿāşıḳa cevr eyleme çoḳ
Girü dönmez ṣaḳın ey ḳāşı kemān atılan oḳ

16. **çoḳ:**
Gazel 182
Mısra: **9**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az gerek ḫūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım olanı az u çoḳ

17. **çoḳ:**
Gazel 186
Mısra: **1**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Dil uzadur dehen-i dil-bere çoḳ
Aġzı var ġonça-i bāġuñ dili yoḳ

18. **çoḳ:**
Gazel 186
Mısra: **3**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Luṭfı çoḳ cevri ḳatı az gerek
Bilürüz dil-beri biz de az çok

19. **çoḳ:**
Gazel 193
Mısra: **4**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ḳaşları mihrābına herkes perestār ol bütüñ
Ṣūret-i zībāsına çoḳ kişi ṭapdı ʿAbdinüñ

20. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 201
Mısra: **2**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Egerçi oldı göñül mübtelāsı Eyyūbuñ
Ṣabır gerek ḳatı çoḳdur belāsı Eyyūbuñ

21. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 203
Mısra: **5**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ey göñül ṭālibi çoḳdur o nihāl-i nāzuñ
Mīve-i vaṣlını sen başḳa direm mi ṣanduñ

22. **çoḳ:**
Gazel 238
Mısra: **1**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Bugün yārüñ düşüp ayaġına çoḳ rūy-māl itdüm
Tażarruʿlar ḳılup ḳan aġlamaḳdan rūyum āl itdüm

23. **çoḳ:**
Gazel 291
Mısra: **7**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çoḳ baḳma ḥāl-i ẓāhire gel ehl-i ḥāl iseñ
Ḥāl-i derūnı ḳāle muvāfıḳ görür misin

24. **çoḳ:**
Gazel 297
Mısra: **9**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çerāġı bunda çoḳ uyarı gör tā mülk-i bāḳīde
Öñüñce nūr-ı elṭāf-ı Ḫudā rūşen çerāġ olsun

25. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 319
Mısra: **3**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

26. **çoḳ:**
Gazel 353
Mısra: **3**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Mirʾāt-ı rūy-ı dil-bere çoḳ
baḳma ey göñül
Bāşed ki göre gözi
raḳībüñ çıḳa gele

27. **çoḳ:**
Gazel 365
Mısra: **10**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire
dünyā içün ḫarc eyleme
Ey Ḳabūlī çoḳ kişi
aldandı bu bāzārda

28. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 367
Mısra: **8**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Nihān olsa ʿaceb mi
sīnede genc-i ġam-ı
ʿışḳuñ
Nihāyetsüz yatur
gencīneler çoḳdur yer
altında

29. **çoḳ:**
Gazel 370
Mısra: **7**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Vücūdı iʿtibārī olana çoḳ
iʿtibār itme
Sürūr-ı naşba ġırre olma
ʿazl-i cāhdan ḳorḳma

30. **çoḳdur:**-*dur*
Gazel 440
Mısra: **10**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Būse isterse Ḳabūlī ġam
degül eksüklidür
Bende-i küstāḫdur çoḳdur
anuñ eksükligi

31. **çoḳ:**
Gazel 487
Mısra: **3**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ḥalīlüm aña şimdi çoḳ
nedāmetler çeker misin
Cefāyı azar azar it
didükce baña azarduñ

32. **çoḳ:**
Gazel 513
Mısra: **3**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çoḳ dolaşdı ḳatı dīvāne
göñül kākülüñe
Ḳorḳarın boġazı bir gün
urġāna geçer

33. **çoḳ:**
Kaside 2
Mısra: **79**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çoḳ çerāġuñ var işigüñde
yiter şemʿ-ışfat
Yaḳma nār-ı ġama yaḳ
bendeñi de meşʿalesān

34. **çoḳ:**
Kaside 4
Mısra: **24**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ḳarışup māle vü ʿummāle
ḳarışdurdı ḳulı
Ortalıḳ çoḳ ḳarışur böyle
geçerse eyyām

35. **çoḳ:**
Kaside 4
Mısra: **139**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çoḳ mıdur bunca fütūḥāta
bu deñli teʾsīr
Böyledür resm-i ṭılısmāt-ı
vücūd-ı ressām

36. **çoḳ:**
Kaside 6
Mısra: **60**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Kenār-ı ẕevḳ u ṣafāya
belāyımış maʿber
Ṣafā murād idinen çoḳ
belālara uġrar

37. **çoḳ:**
Kaside 11
Mısra: **38**

Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Yiri anuñ gedük ḳaldı ki dāyim bilmeyüp vaż'ın
Gedük da'vāsın idüp dünyenüñ çoḳ dırların gördüm

38. **çoḳ:**
Kaside 13
Mısra: **17**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Saña afyon yimeden herze yimek çoḳ yegdür
Hele tizce durur idüñ gözüñ olmazdı ḳızıl

39. **çoḳ:**
Kıt'a 3
Mısra: **1**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Şimdi naẓm erbābı çoḳ ammā Ḳabūlī çoġınuñ
Rişte-i elfāẓınuñ ma'nālarına rabṭı yoḳ

40. **çoḳ:**
Kıt'a 25
Mısra: **4**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

41. **çoḳ:**
Mesnevi 2
Mısra: **61**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Az eger çoḳ düşünce maḥṣūlüm
Her ne ḥāṣıl olursa maḳbūlüm

42. **çoḳ:**
Mesnevi 3
Mısra: **45**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ḥażret-i Ḥaḳḳa çoḳ niyāz itsün
Bī-'aded sūz u çoḳ güdāz itsün

43. **çoḳ:**
Mesnevi 3
Mısra: **46**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ḥażret-i Ḥaḳḳa çoḳ niyāz itsün
Bī-'aded sūz u çoḳ güdāz itsün

44. **çoḳ:**
Mesnevi 3
Mısra: **48**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Cānib-i ḥażrete du'ā ḳılsun
Çoḳ du'ā bī-'aded s̲enā ḳılsun

45. **çoḳ:**
Mesnevi 4
Mısra: **72**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Gevher-i kān-ı luṭf u iḥsānsın
Luṭf u iḥsānı çoḳ güzel cānsın

46. **çoḳ:**
Mesnevi 4
Mısra: **122**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ḫānḳāh-ı cihānda leyl ü nehār
Çoḳ çerāġuñ anca yirde yanar

47. **çoḳ:**
Mesnevi 5
Mısra: **73**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Bunda çoḳ herzeler yiye nā-ḥaḳ
Yine bizden şikāyet ide be-baḳ

48. **çoḳ:**
Mesnevi 15
Mısra: **60**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Şimdi her kişi çekdi aḳçeden el
Çoḳ baḳarlardı aḳçeye evvel

49. **çoḳdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **28**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ḫvān-ı iḥsānına maẓhar düşdüñ ey dil ġam yeme
Pādşāh-ı Rūm gibi luṭfı çoḳdur ādeme

50. **çoḳ:**
Müsemmen 1
Mısra: **17**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çoḳ şevḳ u ḥālet itmiş idük dil-rübāyile
Teklīf iderdi ṭoluları merḥabāyile

51. **çoḳ:**
Tahmis 1
Mısra: **22**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Ey Murādī gel ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ dem-be-dem
Ṣaḳla sırruñ keşf-i rāz itme çekersin çoḳ nedem

52. **çoḳ:**
Tahmis 3
Mısra: **6**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

ʿĀşıḳ odur ki ḥarḳ ile baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ olur līk maʿni yoḳ

53. **çoḳ:**
Tahmis 13
Mısra: **9**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Çoḳ derd ü belā isteye uşlanmaya dirdüm
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

54. **çoḳ:**
Tarih 2
Mısra: **18**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Kimin nüvāzişler ḳılup kimin murāda irgürüp
Kimine dirlikler virüp çoḳ kişi iḥyā eyledüñ

55. **çoḳ:**
Tarih 18
Mısra: **4**
Pek çok, bir hayli, epey, fazla.

Raġmına erbāb-ı rafżuñ körligine kāfirüñ
Ḳalʿalar bünyād idüp çoḳ işler īcād eyledi

<u>çoḳ erden eskidür:</u>

1. **çoḳ erden eskidür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Çoğu kişiden eski (şey).

Sinde çoḳ erden eskidür aḳçe
Daḫı çoḳ ādem eskidür aḳçe

<u>çok mıdur:</u>

1. **çoḳ mıdur:**-*dur*
Gazel 400
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çok mu, fazla mı? II Az bile.

Tār-ı zülfüñle ṣaçuñ dārına ber-dār it dili
Çoḳ mıdur cānā aña bir pāre urġān pāresi

<u>çok şükür olsun:</u>

1. **çoḳ şükür olsun:**
Beyit 102
Mısra: **2**

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

"(Allah'a) Şükürler olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Dīde müstaġraḳ idi ḥasret-i laʿlüñle deme
Süreyüz merdümini çoḳ şükür olsun bu deme

<u>çoḳ yaşa:</u>

1. **çoḳ yaşa:**
Kıt'a 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

"Çok yaşa, ömrün uzun olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Bir iş it kim her işiden işüñi
Bāreka'llāh çoḳ yaşa diyeler

<u>çoḳ zamān:</u>

1. **çoḳ zamān:**
Kaside 2
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Uzun zamandan beri. II Çoğunlukla, çoğu kez.

Böyle bir devre ḳadem basmaya bu devr içre
Çoḳ zamān devr ide bu devri bulınca devrān

<u>çoḳ zamandur:</u>

1. **çoḳ zamandur:**
Gazel 158
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Uzun zamandan beri.

Çoḳ zamandur cānı biz cānāna iḳrār itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz ḳalur saña yā deynümüz

<u>çoḳdan:</u>

1. **çoḳdan:**
Gazel 182
Mısra: **14**
Çok zaman önce.

Söylenür geldi diyü nāme-i ḫaṭṭı yārüñ
Ey Ḳabūlī yüzine biz anı çoḳdan oḳuduḳ

2. **çoḳdan:**
Gazel 186
Mısra: **8**
Çok zaman önce.

Geliyor nāme-i ḫaṭṭuñ didiler
Biz anı dil-bere çoḳdan oḳuduḳ

3. **çoḳdan:**
Gazel 189
Mısra: **7**
Çok zaman önce.

Raḫş-ı tabʿum çoḳdan alurdı belāġat ögdülin
Terk-tāza neyleyem bir füsḥat-i meydān yoḳ

4. **çoḳdan:**
Terci-bend 1
Mısra: **19**
Çok zaman önce.

Çoḳdan alurdı cānı semm-i firāḳ
Aña tiryāḳ-ı vaṣluñ olmasa em

5. **çoḳdan:**
Gazel 233
Mısra: **7**
Çok zaman önce. II Uzun zamandan beri, epeydir.

Her şām u seḥer Ḥaḳdan budur ṭalebüm çoḳdan
Şām u seḥer artursuñ ʿunvānuñı sulṭānum

6. **çoḳdan:**
Gazel 356
Mısra: **5**
Çok zaman önce. II Uzun zamandan beri, epeydir.

Gözüñe tūtyādur çoḳdan ey dil ḫāk-i pāy-i yār
Ele girdikde cānuñ var ise yüzüñ gözüñ sürme

7. **çoḳdan:**
Müsemmen 2
Mısra: **22**
Çok zaman önce. II

Uzun zamandan beri, epeydir.

Aña nice olam diyü vāṣıl
Çoḳdan eylerdi ārzū seni dil

<u>çoḳlıġ:</u>

1. **çoḳlıġı:**-*ı*
Gazel 439
Mısra: **2**
Çokluk.

Yeg sever aṣḥāb-ı dāniş varlıḳdan yoḳlıġı
Ekseriyā sevmez erbāb-ı tecerrüd çoḳlıġı

<u>çolpa:</u>

1. **çolpadur:**-*dur*
Kaside 12
Mısra: **12**
Avanak, bön, beceriksiz (kimse).

Emr-i şāhīye ḳalem ḳatmaḳ yanında emr-i sehl
Çolpadur ḫavf eylemez teşhīrden tencīsden

<u>çöz:</u>

1. **çöz:**
Gazel 19
Mısra: **8**
Dağınık ya da dolaşık bir şeyi açmak. II Sevgilinin örülmüş ya da toplu saçını açması.

Ġam-ı zülf-i siyāh-ı yār ile öldüm şeb-i ġamda
Çöz ey ebr-i siyeh gīsūlaruñ üstüme mātem ṭut

2. **çözse:**-*se*
Gazel 362
Mısra: **5**
Dağınık ya da dolaşık bir şeyi açmak. II Sevgilinin örülmüş ya da toplu saçını açması.

Bend-i girih-i zülfini çözse naẓar itsek
Bāġ-ı ruḫ-ı cānānede sünbüller açılsa

<u>çuḳur-ı ḥavż-ı kevser:</u>

1. **çuḳur-ı ḥavż-ı kevser:**
Mesnevi 9
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
(Cennetteki) Kevser havzasının çukuru. II Sevgilinin çene çukuru.

Cemāli gülşen-i firdevse beñzer
Zenaḫdānı çuḳur-ı ḥavż-ı kevser

<u>çü:</u>

1. **çü:**
Diğer 1
Mısra: **18**
Çünkü.

Hemān söz ḳaṭre-i nīsāna beñzer
Olur cān āsmānından çü nāzil

2. **çü:**
Gazel 21
Mısra: **4**
Çünkü.

Fikr-i ʿilāc u dermān dil münkesirdür itmeñ
Cām-ı şikeste beste olmaz budur çü ʿillet

3. **çü:**
Gazel 342
Mısra: **4**
Çünkü.

Dil münkesirdür itmeñ aña ʿilāc u dermān
Olmaz budur çü ʿillet cām-ı şikeste beste

4. **çü:**
Gazel 402
Mısra: **4**
Çünkü.

Nola bir ḳaṭre iḥsān eyleseñ deryā-yı cūduñdan
Vücūduñdur çü evc-i himmetüñ ebr-i güher-pāşı

5. **çü:**
Kaside 6

Mısra: **69**
Çünkü.

Çü ṭıfl-ı yek-şebedür işbu zāde-i ṭabʿum
İçinde baʿżı kelāmum bu maʿniyi oḫşar

6. **çü:**
Kıt'a 30
Mısra: **4**
Çünkü.

Gitmez hevā-yı dāne-i ḫālüñ derūndan
Ey serv-ḳad çü māyil olur murġ çīneye

7. **çü:**
Mesnevi 2
Mısra: **21**
Çünkü.

Var kemāl-i kerem çü şānuñda
Bir murādum var āstānuñda

8. **çü:**
Mesnevi 2
Mısra: **44**
Çünkü.

Nice çıḳsun maḥabbeti dilden
Cüz'-i īmān imiş çü ḥubb-ı vaṭan

9. **çü:**
Mesnevi 2

Mısra: **104**
Çünkü.

Eyle ʿayn-ı ʿināyet ile nigāh
Muntaẓır emrüñe çü manṣıb u cāh

10. **çü:**
Diğer 1
Mısra: **82**
"gibi" edatı.

Der-reh-i ʿışḳet dilem enbāz-ı ġam
Dīde der-gencī çü hemyān-ı direm

11. **çü:**
Gazel 188
Mısra: **8**
"gibi" edatı.

Der-pūte-i belā çe ġam ez-tāb-ı nār-ı ġam
Ḫākem çü zer-i nāb kuned kīmyā-yı ʿışḳ

12. **çü:**
Kaside 2
Mısra: **51**
"gibi" edatı.

Gürzi meydān-ı şecāʿatde çü kūh-ı Elbürz
Āsmān-ı hünere ḫançer-i berḳ-i lemʿān

13. **çü:**
Kaside 2

Mısra: **56**
"gibi" edatı.

Gösterür rūy-ı vefā zümre-i aṣḥāba velī
Görinür dīde-i aʿdāya çü şīr-i ġurrān

14. **çü:**
Kaside 2
Mısra: **112**
"gibi" edatı.

Gülbin-i bāġ-ı vücūduñ ola sebz ü ḫurrem
Gülşen-i baḫtuñ ola tāze çü rūy-ı ḫūbān

15. **çü:**
Mesnevi 1
Mısra: **7**
"gibi" edatı.

Cihān pür-ṭarāvet çü ruḫsār-i yār
Çemen sebz ü ḫurrem çü ḫaṭṭ-i nigār

16. **çü:**
Mesnevi 1
Mısra: **8**
"gibi" edatı.

Cihān pür-ṭarāvet çü ruḫsār-i yār
Çemen sebz ü ḫurrem çü ḫaṭṭ-i nigār

17. **çü:**-*īm*
Mesnevi 1

Mısra: **13**
"gibi" edatı.

Çü gul ḫayme ber-deşt ü ber-der zenīm
Be-her güşe çün lāle sāġar zenīm

18. **çü:**
Mesnevi 1
Mısra: **78**
"gibi" edatı.

Be-mey-ḫˇāre sāḳī be-gerdān kūs
Be-ḫūn-i kebūter çü çeşm-i ḫorūs

19. **çü:**
Tarih 17
Mısra: **22**
"gibi" edatı.

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

20. **çü:**
Diğer 1
Mısra: **90**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Ḫudāyā senüñ faẕluña yoḳ nihāyet
Bulunmaz çü iḥsānuña ḥadd ü ġāyet

21. **çü:**
Gazel 91
Mısra: **8**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Ḳo ʿazm-i ʿışḳı dilā sende dest ü pā yoḳdur
Çü dest ü pāsı olan anda deste deste yatur

22. **çü:**
Gazel 254
Mısra: **13**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çü āb-gīne-i seng-i ʿadū küteh be-zen
Be-reh-guẕār-ı ḥasūdān çü ẕerre kem ez-kem

23. **çü:**
Gazel 254
Mısra: **14**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çü āb-gīne-i seng-i ʿadū küteh be-zen
Be-reh-guẕār-ı ḥasūdān çü ẕerre kem ez-kem

24. **çü:**
Gazel 337
Mısra: **9**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Semend-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī çü aldı meydānı
Demidür ögdüli vir müsteḥaḳdur ögdülüñe

25. **çü:**
Gazel 412
Mısra: **6**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Bizüm ʿünvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

26. **çü:**
Gazel 433
Mısra: **1**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çü geldi ʿasker-i Rūm aġrığıyla çün Aġır dağı
Ḳırıldı baġraġıyla şāh-ı güm-rāhuñ baġırdāġı

27. **çü:**
Mesnevi 1
Mısra: **4**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Elā ey cüvānān-i şīrīn-lebān
Çü eyyām-ı ḫūbī ne-yāyed cihān

28. **çü:**
Mesnevi 5
Mısra: **79**

-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Emr iderken çü ḥażret-i paşa
Bir ḳulı böyle ide mi ḥāşā

29. **çü:**
Tahmis 4
Mısra: **11**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Sırr-ı ʿışḳa çü maẓhar oldı pedīd
Nā-bedīd idi ʿāşıḳ-ı nevmīd

30. **çü:**
Tarih 15
Mısra: **10**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Ḫuṣūṣā ol Ḫudā-yı pāk ḥammām-ı feraḥ-baḫşuñ
İçin ṭışın çü taʿmīr eyleyüp açduñ nice revzen

31. **çü:**
Tarih 17
Mısra: **32**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Duʿāhā-yı ḫayret merā geşte vācib
Çü ber-tu ʿaṭāyā ʿalā-ḳavl-i Eyyūb

32. **çü:**
Tarih 17
Mısra: **35**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çü dīdem tu-rā ḥurrem ez-yümn-i manṣıb
Feraḥ ġālib āmed be-dil ġuṣṣa maġlūb

<u>çü-hemyān-ı direm:</u>

1. **çü-hemyān-ı direm:**
Gazel 244
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dirhem kesesi. II Âşığın gözyaşları.

Der-reh-i ʿışḳet dilem enbān-ı ġam
Dīde der-genc çü-hemyān-ı direm

<u>çü-heybet-i ẓıl:</u>

1. **çü-heybet-i ẓıl:**
Kaside 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Korkunç siyah gölge gibi.

ʿĀlim ki Ḥaḳ ḳatında sābit bi-naṣṣ-ı ḳātıʿ
ʿĀmil ki Ḥaḳ ḳatında zāʾil çü-heybet-i ẓıl

<u>çü-murġ-i seḥer:</u>

1. **çü-murġ-i seḥer:**
Mesnevi 1
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Seher kuşu gibi.

Be-men dih ki dīkem be-cūş āvered
Çü-murġ-i seḥer der-ḫurūş āvered

<u>çü-sāye:</u>

1. **çü-sāye:**
Gazel 188
Mısra: **10**
Gölge gibi.

Dāred Ḳabūli tāc-ı hümāyūn-ı ʿāşıḳī
Ber-farḳ-ı ser çü-sāye fikendeş hümā-yı ʿışḳ

<u>çün:</u>

1. **çün:**
Beyit 31
Mısra: **1**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çün edeb erbābına meftūḥdur ebvāb-ı Rab
Bāb-ı āḫerden ümīdin kessün erbāb-ı Rab

2. **çün:**
Beyit 38
Mısra: **1**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Sāḳiyā dāred mizācem
çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih
dīger me-şev rānem mizāc

3. **çün:**
Gazel 37
Mısra: **1**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çün oldı göñül bende-i dergāh-ı Meḥemmed
Ḥaḳdan dilerüz vaṣlını bā-cāh-ı Meḥemmed

4. **çün:**
Gazel 139
Mısra: **1**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez
Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

5. **çün:**
Gazel 188
Mısra: **3**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Ber-ḫ∨āst çün zi-cān u dil āvāz-ı hāy u hūy
Pür şud cihān zi-zemzeme-i hūy u hāy-ı ʿışḳ

6. **çün:**
Gazel 283
Mısra: **3**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

7. **çün:**
Gazel 355
Mısra: **2**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Serī dārem zi-bār-ı cevr-i dūnān ser-nigūn geşte
Dilī dārem zi-ṭaʿn-ı nā-kesān çün lāle ḫūn geşte

8. **çun:**
Gazel 355
Mısra: **6**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

9. **çün:**
Gazel 433
Mısra: **1**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çü geldi ʿasker-i Rūm aġrığıyla çün Aġır dağı
Ḳırıldı baġraġıyla şāh-ı güm-rāhuñ baġırdāġı

10. **çün:**
Kaside 3
Mısra: **64**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

11. **çün:**
Kaside 4
Mısra: **54**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Diñlenürdi sözi dāyim ser-i çavuşānuñ
Ol ammā ki aġız açmadı çün ehl-i ṣıyām

12. **çün:**
Kaside 6
Mısra: **2**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Sepīde-dem ʿalem-i āftāb-ı zerrīn-ser
Dikildi bām-ı sipihr üzre çün livā-yı ẓafer

13. **çün:**
Kaside 7
Mısra: **87**

-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çün ḫulūṣ ile duʿāyıdı ġaraż ḫatm oldı
İrdi söz ġayete ber-ḫ∨āce-i ʿālem ṣalavāt

14. **çün:**
Kaside 16
Mısra: **15**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

El elden üstdür çün üstün olsa nola ser-pençeñ
ʿAdūyı imtiḥāna pençe-i pūlād gönderdüñ

15. **çün:**
Kıt'a 6
Mısra: **2**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Dīdem imrūz ṣad nüvīsī-rā
Çün hilāl ez-kemāl müstaġnī

16. **çün:**
Mesnevi 1
Mısra: **71**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Ki tā sāḳiyem cām çün gul dehed
Me-rā mül dehed bī-te'emmül dehed

17. **çün:**
Müseddes 2
Mısra: **7**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Gün yüzüñden çün cüdā ḳıldı felek cān u teni
Dīde-i cāna şeb-i tār itdi rūz-ı rūşeni

18. **çün:**
Rübai 2
Mısra: **3**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çün noḳṭa-i tedvīr zi-levḥ-i taḳdīr
Fermān-ı ḳader ḥükm-i ḳażā ḫāric nīst

19. **çün:**
Tahmis 12
Mısra: **1**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

20. **çün:**
Tarih 6
Mısra: **1**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çün māder -i men mürde şud
Cāyeş buved bāġ-ı İrem

21. **çün:**
Tarih 20
Mısra: **2**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Murġ-ı cānı ḥażret-i Sulṭān Selīm'üñ nā-gehān
Āşyān-ı ʿarşa pervāz eyledi çün şāhbāz

22. **çün:**
Tarih 21
Mısra: **7**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Sen ki çün bu şān-ı ʿālī-şān ile
Ḥaḳ naṣīb itdi irişdüñ ʿizzete

23. **çün:**
Tarih 24
Mısra: **7**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Çün tamām oldı bu ḳaṣr-ı dil-güşā
Cemʿ olup kerrūbiyān-ı sebʿ-i sūr

24. **çün:**
Terci-bend 2

Mısra: **15**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Ḳīl ü ḳalden çün güẕer ḳıldı lisān
Gitdi ḫāṭırdan nuḳūş-ı īn ü ān

25. **çün:**
Tesdis 1
Mısra: **7**
-dığı için, nedeniyle, sebebiyle.

Şāh-ı ʿālem çün ḳarār emrin muḳarrer eyledi
Her sefer aṣḥābı esbābın muġayyer eyledi

26. **çün:**
Beyit 71
Mısra: **2**
Çünkü.

Cihān ālāyişinden ṣanma ālāyişdedür ādem
Nice ālāyiş eyler çün bir alay işdedür ādem

27. **çün:**
Beyit 243
Mısra: **1**
Çünkü.

Ṣarılık düşdi ruḫ-ı zerdüme çün berg-i ḫazān
Demidür dīdelerümden dökilürse yire ḳan

28. **çün:**
Diğer 1
Mısra: **12**
Çünkü.

İki vech üzredür kelām-ı metīn
Biri menṣūr çün
Benātü'n-naʿş

29. **çün:**
Gazel 26
Mısra: **8**
Çünkü.

Dem-ā-dem üç oġul getürmekdedür
Nüh ābāyile çün bu çār ümmehāt

30. **çün:**
Gazel 34
Mısra: **6**
Çünkü.

Eyleme seng-i ġamuñla şīşe-i ḳalbüm şikest
Çün dürüst olmaz bilürsin kim şikest ola zücāc

31. **çün:**
Gazel 45
Mısra: **6**
Çünkü.

Ehl-i Ḥaḳ olma nedür bildüñ mi
Ḥaḳḳa yaḳīn yürüme çün teşdīd

32. **çün:**
Gazel 67
Mısra: **10**
Çünkü.

Ḳabūlī cānib-i ḫaşmı ḥavāle eyledüm Ḥaḳḳa
Ne pervā müddeʿīden çün Ḫudā gibi vekīlüm var

33. **çün:**
Gazel 118
Mısra: **12**
Çünkü.

Ḫaṭuñ geldi vefā ḳılmaḳ gerek şimden girü cānā
İrür çün bāġ-ı ʿālemde şecer evvel ṣemer āḫir

34. **çün:**
Gazel 197
Mısra: **9**
Çünkü.

Raġbetüñ yoḳ çün Ḳabūlī bendeñe aġyārveş
İtlerüñ ġayrınca bārī iʿtibār olmaḳ gerek

35. **çün:**
Gazel 220
Mısra: **10**
Çünkü.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

36. **çün:**
Gazel 371
Mısra: **7**
Çünkü.

Dil ṣoḳma kimse aġzına çün ḫāme-i devāt
Olmaz muḳayyed ehl-i ḫıred ḫurdevāt ile

37. **çün:**
Gazel 404
Mısra: **1**
Çünkü.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

38. **çün:**
Kaside 5
Mısra: **70**
Çünkü.

Duʿāyile olursa iḫtitāmı nola bu naẓmuñ
Çün oldur ʿuhdesine lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

39. **çün:**
Kıt'a 23
Mısra: **1**
Çünkü.

Müsteviyyü'l-ḥacm ger ṭoḳuz …… çün bir kişi
Vezn ide biri birine muḫtelif bulur ʿuḳūl

40. **çün:**
Kıt'a 26
Mısra: **6**
Çünkü.

Aḥbāba imtizācı āb ile ḫāk mānend
Aʿdāya iḫtilāṭı çün nār u ḫāre-i ḫuşk

41. **çün:**
Mesnevi 4
Mısra: **130**
Çünkü.

Her biri hādi-i sebīlüñ olur
Rūz-ı maḥşerde çün delīlüñ olur

42. **çün:**
Mesnevi 9
Mısra: **33**
Çünkü.

Görinür gerdeni çün şemʿ-i kāfūr
ʿİẕār-ı tābnāk ol şemʿe bir nūr

43. **çün:**
Muaşşer 1
Mısra: **47**
Çünkü.

Ḳılāʿ-ı Ḳarşı yapduñ anı çün muḥkem ḥiṣār itdüñ
Gelüp ḳalb-i Ḳabūlī gibi mülküñde ḳarār itdüñ

44. **çün:**
Tahmis 6
Mısra: **19**
Çünkü.

Ḳāl u ḳīlden çün güẕer ḳıldı lisān
Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur

45. **çün:**
Tarih 15
Mısra: **2**
Çünkü.

Elā ey ḥażret-i paşa-yı mülk-i Āl-i ʿOs̱mānī
Dil-i pāküñ durur çün ḫāver-i neyyir ü rūşen

46. **çün:**
Gazel 57
Mısra: **2**
"gibi" edatı.

ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dilden olıcaḳ dil-dār dūr
Gözine gülzār-ı ʿālem görinür çün ḫār ḫūr

47. **çün:**
Gazel 431
Mısra: **6**
"gibi" edatı.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfateş mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl
Ḫāṣa der-fenn-i fürūʿ āmede çün evzāʿī

48. **çün:**
Mesnevi 1
Mısra: **14**
"gibi" edatı.

Çü gul ḫayme ber-deşt ü ber-der zenīm
Be-her gūşe çün lāle sāġar zenīm

49. **çün:**
Mesnevi 1
Mısra: **137**
"gibi" edatı.

Be-dih sāḳi ān cām çün āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-i nāb

50. **çün:**
Tarih 17
Mısra: **24**
"gibi" edatı.

Giriftem be-ṣad nāle dāmān-ı luṭuf
Me-rān çün seg-i der merā bā-ser-i çūb

<u>çün kim:</u>

1. **çün kim:**
Gazel 231
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çünkü.

Kemāl ehline çün kim bī-ʿivażdur luṭf u iḥsānuñ
Ne lāzım vāḳıf itmek luṭfuña nā-dānı sulṭānum

2. **çün kim:**
Tarih 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çünkü.

Ḳalʿa-i rafżı yıḳup bünyād-ı küfri ḳalʿ idüp
Yirine çün kim Ḳabūlī yiñi bünyād eyledi

<u>çünān:</u>

1. **çünān:**
Gazel 355
Mısra: **9**
Şöyle, şunun gibi.

Çünān efzūn şud eşkem ey Ḳabūlī hemçü-nehr-i Nīl
Zi-mevceş evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā Nīlgūn geşte

<u>çünīn:</u>

1. **çünīnem:**-*em*
Gazel 7
Mısra: **4**
Böyle, bunun gibi.

Ez-ġameş nā-tüvān şudī ey dil
Men çünīnem tu hem-çünān şude'i

<u>çünīnest:</u>

1. **çünīnest:**
Mesnevi 1
Mısra: **159**
Böyledir !

Çünīnest kār-i żamīr-āgehān
Çünīnest ʿayş-i nihān-i mihān

2. **çünīnest:**
Mesnevi 1
Mısra: **160**
Böyledir !

Çünīnest kār-i żamīr-āgehān
Çünīnest ʿayş-i nihān-i mihān

<u>çünki:</u>

1. **çünki:**
Beyit 115
Mısra: **1**
Çünkü.

Luṭf olur çünki luṭf-ı tām olsun
Ġaraż iḥsān ise tamām olsun

2. **çünki:**
Diğer 1
Mısra: **51**
Çünkü.

Çünki hātıf-ı ġayb ve lā-raybdan bu işāret vāḳiʿ oldı ol şevḳden ẕerrevār raḳṣa girüp
Şevḳle destüme alup ḫāme

3. **çünkim:**-*m*
Diğer 2
Mısra: **41**
Çünkü.

Meclisi çünkim ṭaġıtduñ
müzd-i āsın neyledüñ
Bunca ḫalḳuñ melceʾ-i
bāy u gedāsın neyledüñ

4. **çünki:**
Gazel 62
Mısra: **10**
Çünkü.

Sen ʿalem gibi çekil ʿāşıḳ
dirilsün yanuña
Çünki ʿasker dirligi mīr-i
livā yanındadur

5. **çünki:**
Gazel 98
Mısra: **11**
Çünkü.

Çünki güldürmez o yār
aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir
gūşede aġlayıgör

6. **çünki:**
Gazel 122
Mısra: **4**
Çünkü.

Āşnādan el çeküp yād ile
yār olmaḳ neden
Bizi de yād eyle gāhī
çünki meylüñ yādadur

7. **çünki:**
Gazel 201
Mısra: **8**
Çünkü.

Ne emr iderse muṭīʿüz
belāya lā dimezüz
Ḳażāya çünki rıżā
muḳteżāsı Eyyūbuñ

8. **çünki:**
Gazel 283
Mısra: **9**
Çünkü.

Ḫūblar başı imiş çünki
Ḳabūlī ol şāh
Ben daḫı ḫūblaruñ başına
ḳurbān olayın

9. **çünki:**
Gazel 346
Mısra: **4**
Çünkü.

Rifʿat isterseñ türāb-ı rāh-
ı kūy-ı ẕillet ol
Çünki ẕilletdür sebeb
iḳbāl ü ʿizz ü devlete

10. **çünki:**
Gazel 436
Mısra: **7**
Çünkü.

Cemāli şemʿine
pervāneāsā çünki şevḳuñ
yoḳ
Göñül yanup yaḳılmaḳda
murāduñ yā nedür şimdi

11. **çünki:**
Kaside 4
Mısra: **86**
Çünkü.

Emr-i Ḥaḳ böyle imiş
ḥaḳḳını icrā eyleñ
Gitsün ol çünki o
gitmekle gelür ḫalḳa
niẓām

12. **çünki:**
Kaside 4
Mısra: **138**
Çünkü.

Dem ki ṣaçılmadı
açılmadı kenz-i maḫfī
Çünki ḳan olmaya feṭḥ
olmaz imiş ḳufl-ı merām

13. **çünki:**
Kaside 4
Mısra: **177**
Çünkü.

Vüzerā çünki bu ḥāletde
sükūt eylediler
Bir nice gün de ḫużūr
eylesün ol ḳavm-i kirām

14. **çünki:**
Kaside 4
Mısra: **225**
Çünkü.

Çünki kār āḫirine irdi
Ḳabūlī sen de

İḫtişār eyle uzatma sözi
ḳıl ḫatm-i kelām

15. **çünki:**
Kaside 5
Mısra: **16**
Çünkü.

Miyān-ı ḫāk ü ḫūn içre ḳo devr itsün ser-i düşmān
Bu devr üzre urılmışdur bināsı çünki devrānuñ

16. **çünki:**
Kaside 12
Mısra: **15**
Çünkü.

Çünki ey dil ol ḫaruñ yanında birdür medḥ ü ẕem
Şiʿrüñi ḫālī ḳoma taḫmīsden tesdīsden

17. **çünki:**
Mesnevi 8
Mısra: **53**
Çünkü.

Çünki ol ḥaḳdan oldıñuz māniʿ
Bize de birine oluñ şāfiʿ

18. **çünki:**
Tahmis 1
Mısra: **9**
Çünkü.

Çünki sırr-ı ʿışḳı fāş itdüñ dil-i nālān ile
Cānı terk eyle yüri
Manṣūrveş dik dāruñı

19. **çünki:**
Tahmis 6
Mısra: **24**
Çünkü.

Maḥrem it sırr-ı fuʾādı ʿışḳ ile
Çünki hem-demdür
Murādī ʿışḳ ile

20. **çünki:**
Tahmis 11
Mısra: **19**
Çünkü.

Çünki ʿāşıḳ degülsin ey Emrī
Söyle kūy-ı fülānda neylersin

21. **çünki:**
Tarih 8
Mısra: **5**
Çünkü.

Yitişdi çünki tamāma
Ḳabūli tārīḫin
Didüm maḥall-i ʿibādet maḳām-ı İbrāhīm

22. **çünki:**
Terci-bend 1
Mısra: **10**
Çünkü.

Pister-i ġamda şorma çekdügümi
Çünki dil-ḫasteñi şora geldüñ

23. **çünki:**
Terci-bend 2
Mısra: **22**
Çünkü.

Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur
Çünki hem-demdür
Murādī ʿışḳ ile

24. **çünki:**
Terci-bend 2
Mısra: **27**
Çünkü.

Ben çıḳardum çünki adı ʿışḳ ile
Şanmañuz şādem melālüm vardur

<u>çürü:</u>

1. **çürür:**-*r*
Mesnevi 15
Mısra: **73**
Çürümek, bozulmak.

Ne kalur elde ne çürür aḳçe
Sözini ḍarbi geçürür aḳçe

<u>çürük sözlü dürūġ-āverlerin:</u>

1. **çürük sözlü dürūġ-āverlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Çürük sözlü yalancı (kimse).

Yoġun yumrı ḳara kürtül
Ḳaraman erlerin gördüm
Dürük yüzlü çürük sözlü
dürūġ-āverlerin gördüm

D

da:

1. **da:**
Beyit 49
Mısra: **2**
"*da/de" bağlacı.*

Zehr-i ḳahr-ı ġam mizācum bozdı çekdüm çoḳ taʿab
Miʿdesin bozar görüp olursa da miʿdeli kerb

2. **da:**
Beyit 165
Mısra: **2**
"*da/de" bağlacı.*

Gözlerin furṣat düşünce vaṣl-ı yāre evmezin
Engel oġlum da olursa sevmez oġlı sevmezin

3. **da:**
Beyit 175
Mısra: **2**
"*da/de" bağlacı.*

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

4. **da:**
Beyit 183
Mısra: **2**
"*da/de" bağlacı.*

Kūhken kendü geçerken rūzgār-ı zūrkār
Aña da zūr itdi kār-ı rūzgār-ı zūrkār

5. **da:**
Beyit 204
Mısra: **2**
"*da/de" bağlacı.*

Kāruñ hemīşe ʿāṣıḳa cānā cefā mıdur
Dünyā-yı bī-vefā da ʿaceb bī-vefā mıdur

6. **da:**
Gazel 5
Mısra: **9**
"*da/de" bağlacı.*

Bihişt olursa da ṭurmaz güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı ḥubba minnet ola

7. **da:**
Gazel 64
Mısra: **8**
"*da/de" bağlacı.*

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḥm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni ṣulḥ idegör ol da biter

8. **da:**
Gazel 64
Mısra: **10**
"*da/de" bağlacı.*

Ey Ḳabūlī leşker-i ġamla çıḳışmaḳ sehl idi
Çıḳsalar anlar da meydāna benüm gibi birer

9. **da:**
Gazel 70
Mısra: **6**
"*da/de" bağlacı.*

Sīnede bitmedi gerçi ḳılıcuñ yāreleri
Ṣulḥ iderseñ beni bir būse ile ol da biter

10. **da:**
Gazel 70
Mısra: **10**
"*da/de" bağlacı.*

Āteş-i ḥasret ile yandı ṭutuşdı yüregüm
Kim gelürse yanuma şimdi benüm o da yanar

11. **da:**
Gazel 114
Mısra: **6**
"*da/de" bağlacı.*

Ḳadre de irse yanuñda
ḳadri yoḳdur cāhilüñ
Kūh da olsa ʿadū yanuñda
berg-i kāhdur

12. **da:**
Gazel 161
Mısra: **4**
"*da/de" bağlacı.*

Raġbet-i nāsa baḳup ġırre
olan ehl-i ġurūr
Ḫ∨āce rāġıb da olursa işi
merġūb olmaz

13. **da:**
Gazel 187
Mısra: **4**
"*da/de" bağlacı.*

Ẕevḳümüz gūşesidür
gūşe-i laʿlüñ ammā
Şimdi ḫ∨ān-ı ġam-ı hecr
oldı maʿāşum bu da ẕevḳ

14. **da:**
Gazel 222
Mısra: **6**
"*da/de" bağlacı.*

Dürr-i meknūn olsañ
eşḫāṣ iʿtibār itmez saña
Fażluñı irgür kemāle
kāmil ol da kāmin ol

15. **da:**
Gazel 252
Mısra: **4**
"*da/de" bağlacı.*

Hevāyile niçe bir sūz u
sāza uyduralum
Biraz da ḫalḳa uyalum
namāza başlayalum

16. **da:**
Gazel 253
Mısra: **8**
"*da/de" bağlacı.*

Biz āteş-i ġam ile
yanalum o yaḳılsun
Biraz da muṭrıb ile söz ü
sāza başlayalum

17. **da:**
Gazel 261
Mısra: **4**
"*da/de" bağlacı.*

Hevā-yı ʿışḳa uyup nār-ı
şevḳ ile yanalum
Biraz da muṭrıb ile söz ü
sāza başlayalum

18. **da:**
Gazel 282
Mısra: **6**
"*da/de" bağlacı.*

Düşmene taḥṣīṣ idüp mihr
ü vefāyı ʿāşıḳa
Cevr ü nāz itmek neden
anı da az itmek neden

19. **da:**
Gazel 395
Mısra: **4**
"*da/de" bağlacı.*

Gerçi o şeh itmişdi cefā
fennini tekmīl
Gāhīce hele bāb-ı vefādan
da oḳurdı

20. **da:**
Gazel 399
Mısra: **12**
"*da/de" bağlacı.*

Bu ḫafṣ u bu keşīr diyü
düşme keşrete
Nāfiʿ olan da saña bu añla
ḥikāyeti

21. **da:**
Gazel 408
Mısra: **10**
"*da/de" bağlacı.*

Yiridür mihr ü vefā eyle
Ḳabūlī ḳuluña
Yiri var pādşehüm cevr ü
cefānuñ da yiri

22. **da:**
Gazel 427
Mısra: **9**
"*da/de" bağlacı.*

Ḥażret-i ʿĪsā da olsañ
yaramazsın düşmene
Ey Ḳabūlī sūzen-i zerle
gerekse gözin oy

23. **dā:**
Gazel 485
Mısra: **2**
"*da/de" bağlacı.*

Der-i dil-berde ʿaceb
derde ṣataşdum derdā
Düşdügüm derde bu der
de döyemez bu der dā

24. **da:**
Kaside 10
Mısra: **60**
"*da/de" bağlacı.*

Eyledüñ inhā Ḳabūlī saña
lāzım olanı
Saña da lāzım degül mi
ḥaḳ sözi ṭutmaḳ dede

25. **da:**
Kaside 13
Mısra: **9**
"*da/de" bağlacı.*

Şekl-i murdāruña da
nāmuñ uyar mı bilsek
Şeklüñe göre ise nām-ı
ḳabīḥüñ müşkil

26. **da:**
Kıt'a 16
Mısra: **3**
"*da/de" bağlacı.*

Ber-murād eyle sen ili
saña da
Yessera'llāhu mā yeşā
diyeler

27. **da:**
Mesnevi 5
Mısra: **28**
"*da/de" bağlacı.*

Bir bir iḳrār iderse
şenʿatini
Elüme eyle yaz da ṣūretini

28. **da:**
Mesnevi 8
Mısra: **16**
"*da/de" bağlacı.*

Ol ki hem-nāmı böyle
serverdür
Luṭfı anuñla da
müyesserdür

29. **da:**
Mesnevi 9
Mısra: **27**
"*da/de" bağlacı.*

Dehānı gibi dendānı da
ḫurde
Ḫafī yir ḳalmadı ṭoyuldı
ḫurde

30. **da:**
Muaşşer 1
Mısra: **50**
"*da/de" bağlacı.*

Şeref ol mülke kim anda
ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre
otura yirine cānı

31. **da:**
Müseddes 5
Mısra: **11**
"*da/de" bağlacı.*

Ḳapuñda bu ḳuluñ da bī-
ġaraż bir ṭoġrı çākerdür
Maḥall-i merḥametdür
ber-murād it anı sulṭānum

32. **da:**
Müseddes 5
Mısra: **27**
"*da/de" bağlacı.*

Saña da ḳalacak ʿālemde
oldur öyle iẕʿān it
Güle baḳ herkese
ḫulḳuñla dünyāyı gülistān
it

33. **da:**
Tarih 14
Mısra: **9**
"*da/de" bağlacı.*

Ey Ḳabūlī bu da bir
tārīḫdür
Ḥaşre dek ḳadr ile ābādān
ola

34. **da:**
Terci-bend 4
Mısra: **16**
"*da/de" bağlacı.*

Devlet anuñ ki bir aġaya
iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma
anuñ da zamānı var

dā-ber-dā:

1. **dā-ber-dā:**
Gazel 485

Mısra: **6**
Dert üstüne dert.

Her ne vech ile oḳursañ oḳu ṭarden ʿaksen
Dāġ-ber-dāġ u elem-ber-elem ü dā-ber-dā

dād:

1. **dadı:**-*ı*
Gazel 41
Mısra: **3**
Tat, lezzet.

Sükker-i laʿlüñe öyküdüm dir ise dadı yoḳ
Leẕẕeti şīrīn dehānuñdan meger aḫẕ ide ḳand

2. **dād:**
Gazel 257
Mısra: **7**
İyilik, lütuf, yardım.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaṣıl sen idesin inʿām ʿām

3. **dād:**
Gazel 257
Mısra: **7**
İyilik, lütuf, yardım.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaṣıl sen idesin inʿām ʿām

4. **dād:**
Müseddes 4
Mısra: **27**
İyilik, lütuf, yardım.

Bilmezin kime şikāyet ideyin senden dād
Senüñ ey ẓālim-i bī-dād elüñden feryād

5. **dād:**
Tarih 4
Mısra: **15**
İyilik, lütuf, yardım.

İşi ʿadl u iḥsān inṣāf dād
Olupdur vezīr-i ʿazīz-iʿtibār

6. **dādem:**-*em*
Rübai 1
Mısra: **4**
(Gönül) Vermek, âşık olmak.

Ḫāk-i ḳademet geştem ü dil reft be-bād
Dādem be-tu dil her çi buved bād ābād

7. **dād:**
Mesnevi 5
Mısra: **92**
Sızlanma, şikâyet, feryat.

Āh elinden bu ḳavm-i bed-ḫˇāhuñ
Dād elinden bu cemʿ-i güm-rāhuñ

8. **dād:**
Kaside 1
Mısra: **62**
Adalet, hakkaniyet.

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

dād eyle:

1. **dād eyle:**
Gazel 228
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Adaletli davranmak.
II İyilik etmek, lütufta bulunmak.

Vekīl-i şehryār-ı ʿadl-güstersin ʿadil göster
Demidür dād-ḫ∨ān olanlara dād eyle sulṭānum

dād eyledi:

1. **dād eyledi:**-*di*
Tarih 18
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Ḥażret-i serdār-ı pür-ḳudret vezīr-i kām-rān
ʿArṣa-i ʿālemde şimdi yine bir dād eyledi

dād eylemek:

1. **dād eylemek:**-*mek*
Gazel 191
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Adaletli davranmak.

Ẓulmet-i ẓulmi güneş gibi cihāndan refʿ idüp
Şehriyār-ı mülk-i ʿadl ü dād olup dād eylemek

dād ideyin:

1. **dād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Ser-i kūyuñda varup niçeye dek dād ideyin
Ḫāk-i rāhuñ niçe bir āh ile ber-bād ideyin

2. **dād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

3. **dād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

4. **dād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

5. **dād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

6. **dād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

7. **dād ideyin:**-*eyin*
Tahmis 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Yıḳılmış ḫāṭırum yā nice ābād ideyin bilmem
Kimüñ ayaġına yüzler sürüp dād ideyin bilmem

dād itmeyesin:

1. **dād itmeyesin:**-*me, -y, -e, -sin*
Müseddes 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

2. **dād itmeyesin:**-*me, -y, -e, -sin*
Müseddes 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

3. **dād itmeyesin:**-*me, -y, -e, -sin*
Müseddes 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

4. **dād itmeyesin:**-*me, -y, -e, -sin*
Müseddes 4
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

5. **dād itmeyesin:**-*me, -y, -e, -sin*
Müseddes 4
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

dāde:

1. **dādemeş:**-*m, -eş*
Mesnevi 6
Mısra: **50**
Vermek.

Baʿde taḥrīri mā-hüve't-taḥḳīḳ
Dādemeş dest-i şāhidān tevfīḳ

dādgār-ı gürūh-ı maẓlūmān:

1. **dādgār-ı gürūh-ı maẓlūmān:**
Mesnevi 4
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Mazlumlar güruhunun adaletlisi. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Dādgār-ı gürūh-ı maẓlūmān
Māḥi-i ẓulm ü ḥāmi-i īmān

dādgerā:

1. **dādgerā:**
Kaside 2
Mısra: **71**
Ey adaletli (padişah)! II 3. Murad.

Ḫüsrevā dādgerā baḥr-dilā ebr-kefā
Ey kerem kānı seḫā maʿdeni baḥr-ı iḥsān

dād-ḫvān olanlara:

1. **dād-ḫvān olanlara:**-*lar, -a*
Gazel 228
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Adalet isteyen (kimse). II Âşık.

Vekīl-i şehryār-ı ʿadl-güstersin ʿadil göster
Demidür dād-ḫvān olanlara dād eyle sulṭānum

dād-ı Haḳdur:

1. **dād-ı Haḳdur:**-*dur*
Gazel 230
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Allah'ın adaleti.

Mürüvvet dād-ı Ḥaḳdur herkes andan müstefīż olmaz
Kerem gelmez keremsüzden ʿaḳīme ḳıyma sulṭānum

2. **dād-ı Haḳdur:**-*dur*
Gazel 296
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Allah'ın adaleti. II Allah'ın kullarına verdiği nasip.

Dād-ı Ḥaḳdur kişiye behre-i ʿışḳ
Zāhidüñ yoḳ naṣībi neylersin

3. **dād-ı Ḥaḳdur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Allah'ın adaleti.

Kişiye himmet ammā dād-ı Ḥaḳdur
Dil-i efsürdeden ḫāric sebaḳdur

dād-ı Hudādur:

1. **dād-ı Hudādur:**-*dur*
Tarih 15
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah'ın adaleti.

Ḫudā bu luṭfı virmez herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında devlet olmayana hiç bu fen

dāfiʿ-i tāb:

1. **dāfiʿ-i tāb:**
Gazel 250
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ateşi defeden (şey).

Āb imiş ey Ḳabūli dāfiʿ-i tāb
Pend-i pīr-i muġānı gūş idelüm

dāġ:

1. **dāġ:**
Gazel 87
Mısra: **2**
Yara. II Âşığın gönül yarası.

ʿĀşıḳ ki āh u nālesi sāz u terānedür
Pulları dāġ ḳolları çeng ü çeġānedür

2. **dāġlar:**-*lar*
Gazel 228
Mısra: **2**
Yara. II Âşığın gönül yarası.

Geçdi ṣaḥn-ı sīneden dil-ḫānesine şāh-ı ġam
Dāġlar yir yir ʿalāmet şerḥalar şeh-rāh-ı ġam

3. **dāġum:**-*um*
Gazel 228
Mısra: **3**
Yara. II Âşığın gönül yarası.

Sīneden dāġum nümāyān oldı ey dil nā-gehān
Āsmān-ı evc-i miḥnetden görindi māh-ı ġam

4. **dāġumuzı:**-*umuz, -ı*
Gazel 414
Mısra: **1**
Yara. II Âşığın gönül yarası.

Sipihr-i sīnede kim seyr iderse dāġumuzı
Fürūġ-ı şems ü ḳamerden bilür ferāġumuzı

5. **dāġlar:**-*lar*
Gazel 420
Mısra: **1**
Yara. II Âşığın gönül yarası.

Dāġlar tende bī-şumār oldı
Seyr-i gülzāra gel bahār oldı

6. **dāġlarla:**-*lar, -la*
Gazel 434
Mısra: **3**
Yara. II Âşığın gönül yarası.

Dāġlarla nola zeyn olsa sarāy-ı sīnem
Tāze güllerle olur ḫānelerüñ tezyīni

dāġ ursa:

1. **dāġ ursa:**-*sa*
Gazel 362
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yaralamak, yara açmak.

Dāġ ursa ṣafā-yı mey ile sīneye dil-ber
Gülzār-ı maḥabbetde güzel güller açılsa

dāġ-ber-dāġ:

1. **dāġ-ber-dāġ:**
Gazel 485
Mısra: **6**

Yara üstüne yara, yaralarla dolu.

Her ne vech ile oḳursañ oḳu ṭarden ʿaksen
Dāġ-ber-dāġ u elem-ber-elem ü dā-ber-dā

2. **dāġ-ber-dāġ:**
Gazel 500
Mısra: **3**
Yara üstüne yara, yaralarla dolu.

Dāġ-ber-dāġ zi īn ber-dil-i bīmārem z'ānk
Ber-varaḳhā-yı murādem ne-revī mühr-i ḳabūl

daġdaġa:

1. **daġdaġadan:**-*dan*
Gazel 317
Mısra: **2**
Kargaşa, gürültü.

Bir gedā himmeti yegdür baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre bizi daġdaġadan

dāġ-ı cefā urmaġ:

1. **dāġ-ı cefā urmaġ:**-*maġ*
Tahmis 7
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Cefa yarası vurmak. II Eziyet etmek.

Göz göz itdi cismümi dāġ-ı cefā urmaġ ile
Biz ki naḳş olduḳ Makālī ḫalḳa ḫalḳa dāġ ile

dāġ-ı cismin zeyn eylemiş:

1. **dāġ-ı cismin zeyn eylemiş:**-*miş*
Kaside 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Vücut yaralarını süsleyerek kapatmak.

Penbelerle dāġ-ı cismin ser-be-ser zeyn eylemiş
Penbeye beñzer ten-i zībāsı bir ablaḳ dede

dāġ-ı dīrīne-i dilde:

1. **dāġ-ı dīrīne-i dilde:** -*de*
Beyit 164
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eski gönül yarası. II Âşığın gönlünde iz bırakan aşk yarası.

Zaḫm-ı fürḳat elemin eyledi mātem tāze
Dāġ-ı dīrīne-i dilde o daḫı tamtāze

dāġ-ı ġamuñ:

1. **dāġ-ı ġamuñ:** -*uñ*
Beyit 100
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dert yarası. II Gönüldeki aşk yarası.
Dāġ-ı ġamuñ cigerde olan zaḫma başdur
Derd ü belā didükleri andan tırāşdur

dāġ-ı ġulāmest:

1. **dāġ-ı ġulāmest:**-*est*
Gazel 24
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kölelik yarası. II Âşığın sevgiliye köle olması.

Nihādīm dāġ-ı ġulāmest ber-dil
Revā ki dāred ʿalāmet-i ġulāmet

dāġ-ı ḫūn-feşān:

1. **dāġ-ı ḫūn-feşān:**
Gazel 451
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kan saçan yara. II Âşığın aşk sebebiyle çektiği acı, aşk yarası.

Degüldür şerḥalarla tende dāġ-ı ḫūn-feşān yir yir
Şeh-i ġam geçmege yolında ḳalmışdur nişān yir yir

dāġ-ı pür-fetīlüm:

1. **dāġ-ı pür-fetīlüm:**-*üm*
Gazel 67
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fitillerle dolu yara.

II Âşığın vücudunda oluşan yaralar. II Fitil: Tedavi amacıyla özellikle derin yaraların üzerine konulan steril gazlı bez şeridi.

Ruḫuñ şevḳiyle yanmış nice dāġ-ı pür-fetīlüm var
Bulursam Kaʿbe-i kūyuñ nola rūşen delīlüm var

dāġ-ı sīneden:

1. **dāġ-ı sīneden:**-*den*
Gazel 171
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül yarası. II Âşığın gönlündeki aşk yarası.

Yürek teʾsīr-i nār-ı ʿışḳı dāġ-ı sīneden ṭuymış
Ḫavāṣ-ı āteş-i Sīnāyı Mūsī Ṭūrdan görmiş

dāġ-ı siyāh:

1. **dāġ-ı siyāh:**
Gazel 74
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Siyah yara. II Sevgilinin siyah beni.

Nedür o sīne-i sīmīnüñ üzre dāġ-ı siyāh
Nedür o yāsemen üzre yatan ḳaranfüller

dāġ-ı sürḫ:

1. **dāġ-ı sürḫ:**
Gazel 90
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kanlı yara. II Âşığın yarası.

Dāġ-ı sürḫ u eşk-i ālüm vardur
Sürḫ-serlerle cidālüm vardur

dāġını pür-ḫūn idüp:

1. **dāġını pür-ḫūn idüp:**-*üp*
Gazel 400
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yarayı kanatmak, yarayı deşmek. II Üzüntüyü hatırlatmak, yarasını tazelemek.

Yār itin görseñ Ḳabūlī dāġını pür-ḫūn idüp
ʿArż ider bir nāñ ile bir pāre biryān pāresi

Daḥḥāk-ı mārīden:

1. **Daḥḥāk-ı mārīden:**-*den*
Gazel 32
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dahhâk'ın yılanı, İran hükümdarı Dahhâk'ın omuzlarında taşıdığı iki yılan.

Ey Ḳabūlī dem urur Ḍaḥḥāk-ı mārīden nigār
Beñzemez mi iki dūşında iki suʿbāna ṣaç

Daḥḥāk-i Nūşirvān-kerem:

1. **Daḥḥāk-i Nūşirvān-kerem:**
Gazel 234
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nuşirevân gibi cömert olan Dahhâk. II Sevgili.

Ṭahmūrs-ı ʿifrīt-bend
Şāmūr-ı Ṭahmūrs-kemend
İsfendiyār-ı nāmver
Ḍaḥḥāk-i Nūşirvān-kerem

dahı:

1. **daḫı:**
Beyit 55
Mısra: **2**
Henüz, daha.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

2. **daḫı:**
Gazel 210
Mısra: **7**
Henüz, daha.

Gül gibi ḥicāb üzre daḫı tāze cüvānı
Yap yap açılur ġonca-i dil-tengi Gedūsuñ

3. **daḫı:**
Gazel 293
Mısra: **9**
Henüz, daha.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

4. **daḫı:**
Gazel 340
Mısra: **2**
Henüz, daha.

ʿAks-i māh-ı ʿārıżuñ düşdi sirişküm cūyına
Ey ḳamer-ṭalʿat daḫı şimdi düşürdüñ ṣuyına

5. **daḫı:**
Gazel 377
Mısra: **8**
Henüz, daha.

Egerçi yügrişür āb-ı sirişküm
Ṭıfıldur daḫı yüz yumaz yumuşa

6. **daḫı:**
Gazel 469
Mısra: **6**
Henüz, daha.

Efendi mihrle meh būstān-ı ḳadrüñde
Yitişmedi daḫı nā-puḫte iki ḫām kelek

7. **daḫı:**
Kaside 4
Mısra: **153**
Henüz, daha.

Ṭoġmadın mihr-i cihāntāb neler ṭoġa daḫı
Ḫayliden yükli ṭurur māder-i pīr-i eyyām

8. **daḫı:**
Gazel 14
Mısra: **6**
Hâlâ, daha.

Sevmezdi taḳarrüb ḳılanı saña raḳībüñ
Maḳṣūdına irdi niyedür daḫı teraḳḳub

9. **daḫı:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Hâlâ, daha.

Ḫaṭ-ı Yeʾcüc-i ruḫsārına ḫaddi sīm-tirkeşdür
Daḫı ol kec ḫurūc eyler o cānib şimdi münseddür

10. **daḫı:**
Gazel 95
Mısra: **8**
Hâlâ, daha.

ʿĀrıż-ı gülgūn ile sensin cihānuñ yügrügi
Gelmege Şepdīz-i ḫaṭṭuñ daḫı çoḳ ezmān var

11. **daḫı:**
Gazel 121
Mısra: **4**
Hâlâ, daha.

Vaḳt-i ʿaṣırda gelmege ḳavl itdi gitdi yār
Aḫşām irişdi geldi ṣanur daḫı öyledür

12. **daḫı:**
Gazel 123
Mısra: **3**
Hâlâ, daha.

Ḳurılmaz mı daḫı bezm-i şarāb u meclis-i ʿişret
Göñülden kārbān-ı derd ü ġam çıḳmaġa ʿāzimdür

13. **daḫı:**
Gazel 123
Mısra: **11**
Hâlâ, daha.

İcāzet yoḳ mı daḫı bezm-i ḫāṣa ʿabd-i maḥṣūṣa
Dil-i erbāb-ı devlet ḫod diyār-ı şarḳa ʿāzimdür

14. **daḫı:**
Gazel 149
Mısra: **10**
Hâlâ, daha.

Ālām-ı firāḳ ol ḳadar almış ödümüz kim
Añduḳca Ḳabūlī daḫı ḳorḳu çekerüz biz

15. **daḫı:**
Gazel 176
Mısra: **7**
Hâlâ, daha.

Kimi ḳonar göçer kimisi daḫı gelmede
Nice kişiden arta ḳalur dünye bir ribāṭ

16. **daḫı:**
Gazel 195
Mısra: **4**
Hâlâ, daha.

Uydurmış uṣūle sözini sille-i üstād
Añdıḳca defüñ daḫı öter ḳulaġı çıñ çıñ

17. **daḫı:**
Gazel 205
Mısra: **1**
Hâlâ, daha.

Geçilmez mi günāhından daḫı bir ʿāṣıḳ-ı zāruñ
ʿAceb tevbeyle cürmi sāḳıṭ olmaz mı günehkāruñ

18. **daḫı:**
Gazel 403
Mısra: **8**
Hâlâ, daha.

ʿĀṣıḳlıġ ile añılan ölmez zamānede
Mecnūnı gör ki zinde daḫı nāmı ḥay gibi

19. **daḫı:**
Gazel 416
Mısra: **12**
Hâlâ, daha.

Ḳaşlaruñ cevr ü cefā oḳlarına yādur didüm
Ey Ḳabūlī yādumuz daḫı ne dirsin yā didi

20. **daḫı:**
Gazel 421
Mısra: **2**
Hâlâ, daha.

Nola ḳolında götürürse şāḫ-ı gül beş on dāġı
Berü gel sāʿid-i dil-berde daḫı vardur ondaġı

21. **daḫı:**
Gazel 429
Mısra: **4**
Hâlâ, daha.

Māh-peykerler ḥicābından yüzine baḳamaz
Olmadı ol āftāba kimse daḫı rū-be-rūy

22. **daḫı:**
Kaside 4
Mısra: **101**
Hâlâ, daha.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

23. **daḫı:**
Kaside 5
Mısra: **38**
Hâlâ, daha.

Yüz aġartdum ṣanurdı ḳaraya atdı ḳara günlü
Daḫı bu çekdigi yüzi ḳarasıdur ḳara ḫānuñ

24. **daḫı:**
Mesnevi 2
Mısra: **42**
Hâlâ, daha.

Ḥabl-ı ḥubbı dile mülāḳīdür
Daḫı serde hevāsı bāḳīdür

25. **daḫı:**
Mesnevi 2
Mısra: **71**
Hâlâ, daha.

Daḫı bir kesb ü ġayrı kārum yoḳ
Vaṣlına aña iḳtidārum yoḳ

26. **daḫı:**
Gazel 153
Mısra: **9**
Daha, bundan sonra.

Zencīr-i zülf-i yāre baġlandı daḫı bilmez
Dīvānedür Ḳabūlī anı taʿaḳḳul itmez

27. **daḫı:**
Gazel 161
Mısra: **10**
Daha, bundan sonra.

Beni öldürdi bir üslūbı levendāne güzel
Ey Ḳabūlī daḫı bir böylece üslūb olmaz

28. **daḫı:**
Gazel 185
Mısra: **5**
Daha, bundan sonra.

Vaʿdemüz yitdi ṣalarsın daḫı ferdāya bizi
Öldüren ʿāşıḳı hep vaʿde-i ferdāñ ancaḳ

29. **daḫı:**
Gazel 243
Mısra: **10**
Daha, bundan sonra.

Ṣararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

30. **daḫı:**
Gazel 262
Mısra: **6**
Daha, bundan sonra.

Didüm ey şeh naẓar it ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana
Didi cān-bāz olımazsın daḫı sen oynarsın

31. **daḫı:**
Gazel 280
Mısra: **8**
Daha, bundan sonra.

ʿIşḳ ile āḫir it Ḳabūli işi
Daḫı āḫir zamānda neylersin

32. **daḫı:**
Gazel 417
Mısra: **6**
Daha, bundan sonra.

Ḳoyup ṭaʿnı idüp ʿuşşāḳa meclisde eger ṣūfī
Mey-i gül-fām içeydi daḫı ʿālemde ne ġam yirdi

33. **daḫı:**
Gazel 430
Mısra: **12**
Daha, bundan sonra.

Gūşe-i ġamda Ḳabūlī ten-i bī-rūḥ oldı
Gelmedi gitdi daḫı cismine cān sen gideli

34. **daḫı:**
Gazel 485
Mısra: **3**
Daha, bundan sonra.

Ben ṭururken daḫı nevbet mi deger bir ferde
Rūz-ı ferdā ṣorılursa kişi ferdā ferdā

35. **daḫı:**
Kaside 3
Mısra: **40**
Daha, bundan sonra.

Yüz elli yükde ḳalmış mensūḫa elli beş yük
Daḫı ziyāde idüp bī-faẓl u bī-feżāyil

36. **daḫı:**
Kaside 4
Mısra: **33**
Daha, bundan sonra.

Bir gerek ehl-i taṣarruf ki daḫı nice zamān
Bozmaya ḳāʾideyi bu felek-i bī-ārām

37. **daḫı:**
Kaside 4
Mısra: **113**
Daha, bundan sonra.

Kesdiler başını anuñ daḫı defʿ oldı nizāʿ
Aldılar kelleleri ortada ḳaldı ecsām

38. **daḫı:**
Kaside 4
Mısra: **209**
Daha, bundan sonra.

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḥāṣılı az devleti ey merd-i tamām

39. **daḫı:**
Mesnevi 7
Mısra: **22**
Daha, bundan sonra.

Ne gelse diline söyler ʿale'l-fevr
Daḫı yoḳ çāre gördüm āḫirü'l-emr

40. **daḫı:**
Diğer 1
Mısra: **66**
Üstelik, daha, ilaveten.

İki ʿālemde olsun ġuṣṣadan şād
Daḫı şol kātibe Ḥaḳ ide raḥmet

41. **daḫı:**
Gazel 308
Mısra: **6**
Üstelik, daha, ilaveten.

Luʿb ile ruḫuñ aluban açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey dil saña ḳatlan

42. **daḫı:**
Mesnevi 2
Mısra: **68**
Üstelik, daha, ilaveten.

Serverā bu ḳażāyı leyl ü nehār Ṭalebe bir ḳavī sebeb daḫı var

43. **daḫı:**
Mesnevi 4
Mısra: **90**
Üstelik, daha, ilaveten.

İki ay anda olmadum ḥākim
Birine daḫı virmiş ol ẓālim

44. **daḫı:**
Kaside 4
Mısra: **111**
Daha fazla.

Defʿ idüñ defʿi anuñ daḫı levāzımdandur
Ẓulmi defʿ eyleyelüm tā ki ola defʿ-i ẓalām

45. **daḫı:**
Mesnevi 9
Mısra: **62**
Daha fazla.

Güzeller içre bir heybetlü begsin
Baña sen cümlesinden daḫı yegsin

46. **daḫı:**
Gazel 374
Mısra: **9**
Daha, bir daha.

Didüm ey meh bize bir būse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

47. **daḫı:**
Kaside 4
Mısra: **102**
Daha, bir daha.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

48. **daḫı:**
Kaside 4
Mısra: **104**
Daha, bir daha.

Didiler gerçi ki bir ʿaskere bir baş yiter
Līk bir başa daḫı eylerüz iḳdām-ı tamām

49. **daḫı:**
Mesnevi 5
Mısra: **38**
Daha, bir daha.

Didi olan sicillüñ ey ḥākim
Bize bir ṣūreti daḫı lāzım

50. **daḫı:**
Beyit 164
Mısra: **2**
"dahi, da/de" bağlacı.

Zaḫm-ı fürḳat elemin eyledi mātem tāze
Dāġ-ı dīrīne-i dilde o daḫı tamtāze

51. **daḫı:**
Beyit 190
Mısra: **2**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ḫār u ḫasdur naẕīr-i merd-i eḫas
Ḫardan daḫı belki sensin eḫas

52. **daḫı:**
Diğer 1
Mısra: **14**
"dahi, da/de" bağlacı.

Biri manẕūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

53. **daḫı:**
Diğer 1
Mısra: **26**
"dahi, da/de" bağlacı.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekṣeri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḥālet-i ruḫṣat virildi Ammā

54. **daḫı:**
Diğer 1
Mısra: **27**
"dahi, da/de" bağlacı.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẕuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẕmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

55. **daḫı:**
Diğer 1
Mısra: **28**
"dahi, da/de" bağlacı.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẕuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẕmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

56. **daḫı:**
Gazel 31
Mısra: **7**
"dahi, da/de" bağlacı.

Meydān-ı keş-ā-keşde daḫı nüsḫa-i zülfüñ Çıḳmadı beyāża ḫaṭ-ı rūyuñ gibi bir baḫs

57. **daḫı:**
Gazel 52
Mısra: **4**
"dahi, da/de" bağlacı.

Gel bu şeb būseye ʿahd eyledügüñ döndürme O daḫı dün gice meclisdeki peymāna döner

58. **daḫı:**
Gazel 70
Mısra: **14**
"dahi, da/de" bağlacı.

Leşker-i ġamla Ḳabūlī çıḳışurdum ben de Çıḳsa anlar daḫı ortaya benüm gibi birer

59. **daḫı:**
Gazel 105
Mısra: **14**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ḳabūlī münfaʿildür dūr olaldan āstānuñdan
Anuñ çekdügi daḫı infiṣāli infiʿālidür

60. **daḫı:**
Gazel 107
Mısra: **8**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz birisi nedür

61. **daḫı:**
Gazel 108
Mısra: **7**
"dahi, da/de" bağlacı.

Cüdā olalı bir yıldur göñülden ġam daḫı gitmez
Baḳıyye sāġarumda bāde-i yar yine ḳalmışdur

62. **dāḫı:**
Gazel 123
Mısra: **2**
"dahi, da/de" bağlacı.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb olmadı dil dāḫı mülāzımdur

63. **daḫı:**
Gazel 201
Mısra: **3**
"dahi, da/de" bağlacı.

Cefā vü cevrine biz daḫı rāżıyuz şimdi
Olursa mihr ü vefāya rıżāsı Eyyūbuñ

64. **daḫı:**
Gazel 212
Mısra: **9**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ḳabūlī mevsimindedür ṣafāsı daḫı gülzāruñ
Ocaḳ başı hele bildüm baña begden paşadan yeg

65. **daḫı:**
Gazel 216
Mısra: **6**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ger sāye ṣala üstümüze ṭāyir-i devlet
Ol daḫı olur başumuza nāz ile nāzil

66. **daḫı:**
Gazel 239
Mısra: **5**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ḫubz-ı yeʾse daḫı biz ḳāʾilüz ammā şāhā
Kerem ü ʿāṭıfet-i luṭfı durur kān-ı kirām

67. **daḫı:**
Gazel 242
Mısra: **10**
"dahi, da/de" bağlacı.

Nevbet Ḳabūli mülk-i suḫanda baña dönüp
Ben daḫı başḳa başuma mihterlik eyledüm

68. **daḫı:**
Gazel 255
Mısra: **10**
"dahi, da/de" bağlacı.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında daḫı ben şimdi er buldum

69. **daḫı:**
Gazel 283
Mısra: **10**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ḫūblar başı imiş çünki Ḳabūlī ol şāh
Ben daḫı ḫūblaruñ başına ḳurbān olayın

70. **daḫı:**
Gazel 303
Mısra: **3**

"dahi, da/de" bağlacı.

Bilür misin daḫı ṣaḥrā-yı ġamda ey dil-i zār
Ḳadem-füşürde vü ḫār-ı belā ḫalīde misin

71. **daḫı:**
Gazel 331
Mısra: **2**
"dahi, da/de" bağlacı.

Gel şarābı alıgör ey ṣūfī reng ü āli ḳo
Ḳıṣṣa rengīn ḳıṣṣa dirsin daḫı ḥiṣṣe alı ḳo

72. **daḫı:**
Gazel 372
Mısra: **5**
"dahi, da/de" bağlacı.

Baḥr-i ḥayretde daḫı muttaṣıl engin çekerüz
Düşeli keşti-i dil ʿālem-i istiġrāḳa

73. **daḫı:**
Gazel 373
Mısra: **16**
"dahi, da/de" bağlacı.

ʿAdū-yı bed-gümānuñ aldılar mülkini destinden
Yaḳīn irişdi ser-ʿasker daḫı ol bed-gümān üzre

74. **daḫı:**
Gazel 427
Mısra: **4**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ol teẕerv-i ḫoş-ḫırāmuñ şimdi ey şeh-bāz-ı dil
Ṣaydınuñ eyyāmıdur zīrā raḳībi daḫı ṭoy

75. **daḫı:**
Gazel 437
Mısra: **8**
"dahi, da/de" bağlacı.

Gülzār-ı ser-i zülfüñ ferrāşı geçer göñlüm
Yaʿni ki ṣabā daḫı ḫıdmet demidür şimdi

76. **daḫı:**
Gazel 447
Mısra: **5**
"dahi, da/de" bağlacı.

Didüm ben daḫı aña bu zamāndur
Büyük söyleyenüñ başına ugrar

77. **daḫı:**
Kaside 2
Mısra: **30**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ṣaḥn-ı gülşende dökilür ṣaçılursa yiridür
Düşdi bir derde ki düşde daḫı görmez insān

78. **daḫı:**
Kaside 4
Mısra: **40**
"dahi, da/de" bağlacı.

Uyusın sāye-i ʿadlüñde uyandurma anı
Zīr-i sāyeñde cihān ḫalḳı daḫı ola niyām

79. **daḫı:**
Kaside 4
Mısra: **52**
"dahi, da/de" bağlacı.

Kethüdā beg kim odur żābiṭi bevvābānuñ
Ol daḫı nāẕır idi kim neye vara encām

80. **daḫı:**
Kaside 5
Mısra: **58**
"dahi, da/de" bağlacı.

Senüñ devrüñde olmış olmamışdur devr-i evvelde
Nicesi daḫı geldi gitdi serdār-ı ṣaf-ārānuñ

81. **daḫı:**
Mesnevi 2
Mısra: **86**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ḳadr-i pīrānı gözlemek yoldur
Şehlere daḫı ḳalacaḳ oldur

82. **daḫı:**
Mesnevi 5
Mısra: **53**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ben daḫı ḳaḳıyup didüm āḫir
Müft olur mı bu ṣūret-i āḫer

83. **daḫı:**
Mesnevi 8
Mısra: **29**
"dahi, da/de" bağlacı.

Bendeñe daḫı himmetüñ olsun
Dāʿi-i ʿömr ü devletüñ olsun

84. **daḫı:**
Tarih 3
Mısra: **13**
"dahi, da/de" bağlacı.

Dil-āver-baḫş ḳullar başlamış merd ola ben daḫı
Görüp faḫr eylesem ḳahr olsa gördükçe ʿadū anı

85. **daḫı:**
Tarih 3
Mısra: **23**
"dahi, da/de" bağlacı.

Buyurmışlar ki maḳṣūdum daḫı oldur aña virdüm
Diyār-ı mülk-i Rūmı ḳılsun icrā emr ü fermānı

86. **daḫı:**
Tarih 7
Mısra: **5**
"dahi, da/de" bağlacı.

Gerçi evvelden daḫı ʿādil idüñ
Şimdi ammā daḫı aʿdel olduñ

87. **daḫı:**
Tarih 7
Mısra: **6**
"dahi, da/de" bağlacı.

Gerçi evvelden daḫı ʿādil idüñ
Şimdi ammā daḫı aʿdel olduñ

88. **daḫı:**
Tarih 11
Mısra: **18**
"dahi, da/de" bağlacı.

Ben didüm mescide tārīḫ hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve ḫayru'l-aʿmāl

89. **daḫı:**
Tesdis 2
Mısra: **8**
"dahi, da/de" bağlacı.

Eger ḳorsañ beni künc-i belāda āh u zār ile
Dil-i nā-şādumuz daḫı ḳalursa inkisār ile

<u>dahı çok:</u>

1. **daḫı çoḳ:**
Gazel 333
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Daha çok, daha fazla.

Ehl-i ʿışḳ ālāyınuñ ālāy-ı ġamdur yidügi
Bu simāṭ-ı bezm-i ġamdur daḫı çoḳ ala yine

2. **daḫı çoḳ:**
Mesnevi 15
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **-**
Daha çok, daha fazla.

Sinde çoḳ erden eskidür aḳçe
Daḫı çoḳ ādem eskidür aḳçe

dāḫil:

1. **dāḫil:**
Gazel 302
Mısra: **6**
Dâhil olan, belli bir topluluğun içinde bulunan (kimse).

Rumūz-ı ʿışḳı şorma ehl-i zühde
Degüldür meclise dāḫil ne bilsün

2. **dāḫil:**
Kaside 3
Mısra: **46**
Dâhil olan, belli bir topluluğun içinde bulunan (kimse).

Yine ol iki ẓālim ol ḳulzüm-i meẓālim
Bīrūn iken ṣadedden olmaḳ revā mı dāḫil

dāḫil olursa:

1. **dāḫil olursa:**-*ur, -sa*
Kaside 3
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Dahil olmak, katılmak.

Ammā baña Ḳabūlī ḥırmāna bāʿiş oldı
Maḥrūm olur olursa dānā bu semte dāḫil

dāḫil-i zümre-i havāṣ:

1. **dāḫil-i zümre-i ḫavāṣ:**
Mesnevi 4
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Seçkinler topluluğuna dâhil (olmuş kimse).

Umaruz kim çerāġ-ı ḫāṣ idesin
Dāḫil-i zümre-i ḫavāṣ idesin

2. **dāḫil-i zümre-i ḫavāṣ:**
Mesnevi 8
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Avam topluluğuna dâhil (olmuş kimse).

Dāḫil-i zümre-i ḫavāṣ olalum
Bende-i ehl-i iḫtiṣāṣ olalum

dahl ider:

1. **daḫl ider:**-*er*
Gazel 169
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Tesir etmek, etkilemek.

Dil virdügine dil-bere ʿāṣıḳ Ḳabūlī daḫl ider
Ṣūfī-i nā-puḫte meger ʿömründe oġlān olmamış

dahli iden:

1. **daḫli iden:**
Kaside 6
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
(Şiire) İtiraz eden (kimse).

Şu daḫli kim iden ehl-i dil ola güftārı
Ḫadeng-i yār gibi cān u dilde eyler yer

daḫl-i nā-pesendīde:

1. **daḫl-i nā-pesendīde:**
Kaside 6
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Beğenilmemiş tesir, olumsuz etki.

Ḥasūd iderse eger daḫl-i nā-pesendīde
Ṣuṭūr-ı naẓmum üşüp üstine çeker ḫançer

dāʿī:

1. **dāʿī:**
Gazel 431
Mısra: **2**
Devamlı, her zaman.

Ḥākim-i ḥaḳ şineved maḥkeme-i ibdāʿī
Tā ki şud cūy-ı ḳażāyāy-ı ḳażā-rā dāʿī

dāʿī olavuz:

1. **dāʿī olavuz:**-*a, -vuz*
Gazel 431
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Duacı olmak, dua etmek.

Biz bu ebyāt-ı mülemmaʿla Ḳabūlī umaruz
Olavuz herkese ol şāha duʿāya dāʿī

dāʿi-i devlet olanlar:

1. **dāʿi-i devlet olanlar:**-*lar*
Kaside 7
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Devlete duacı olan (kimse).

Şevket-i ẕātuñı gördükce helāk olaʿadū
Dāʿi-i devlet olanlar ḳılalar kesb-i ḥayāt

dāʿi-i devletüñ:

1. **dāʿi-i devletüñ:**-*üñ*
Gazel 101
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun duacısı. II Sevgilinin makamının duacısı.

Kim durur dirseñ işigüñde Ḳabūlī-i faḳīr
Dāʿi-i devletüñ ol eski duʿā-gūyuñdur

2. **dāʿi-i devletüñ:**-*üñ*
Mesnevi 4
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Devletin duacısı, devlet için dua eden (kimse). II Kabûlî.

Dāʿi-i devletüñ Ḳabūli-i zār
Ol żaʿīf ü ẕelīl ü zār u nizār

3. **dāʿi-i devletüñ:**-*üñ*
Mesnevi 3
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Devletin duacısı, devlet için dua eden (kimse). II Kabûlî.

Pādşāhum ḳuluñ Ḳabūli-i zār
Dāʿi-i devletüñ durur her bār

dāʿi-i kemīne:

1. **dāʿi-i kemīne:**
Kaside 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Zavallı duacı.

Bu dāʿi-i kemīne bu ʿabd-i kemterīne
Kemter ki nice kemter kemter ġulām-ı muḳbil

dāʿi-i muḫliṣ:

1. **dāʿi-i muḫliṣ:**
Tarih 21
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İhlaslı bir şekilde dua eden (kimse).

Dāʿi-i muḫliṣ didi tārīḫini ʿİlmle geldüñ sarāy-ı devlete

dāʿi-i ʿömr:

1. **dāʿi-i ʿömr:**
Mesnevi 8
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Ömrünün duacısı.

Bendeñe daḫı himmetüñ olsun
Dāʿi-i ʿömr ü devletüñ olsun

dā'im:

1. **dā'im:**
Beyit 273
Mısra: **2**
Her zaman, devamlı, sürekli.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

2. **dā'im:**
Mesnevi 2
Mısra: **47**

Her zaman, devamlı, sürekli.

Seksen aḳçe ki dā'im māyesidür
Mā-taḳaddümden elli pāyesidür

3. **dā'im:**
Tarih 9
Mısra: **7**
Her zaman, devamlı, sürekli.

Ezhār-ı cinān gibi Ḳabūlī dā'im
Ḫandān ide anları Ḫudā-yı ekrem

dāʾim:

1. **dāʾim:**
Gazel 230
Mısra: **9**
Daima, her zaman, sürekli.

Ḳabūlī ḳapuña ʿarż-ı ʿubūdiyyet ider dāʾim
Naẓar ḳıl rāfiʿ-i raḳm-ı raḳīme ḳıyma sulṭānum

2. **dāʾim:**
Mesnevi 2
Mısra: **46**
Daima, her zaman, sürekli.

Bir ḳażādur ki her gelen ḥākim
Seksen aḳçeyle aḫẕ ider dāʾim

3. **dāʾim:**
Mesnevi 2
Mısra: **76**
Daima, her zaman, sürekli.

Ḥasret-i māder ü peder şāhum
Ādemi bī-ḳarār ider dāʾim

dāʾimā:

1. **dāʾimā:**
Beyit 199
Mısra: **2**
Daima, her zaman, sürekli.

Sāḳiyā virdi müdām ehl-i dilüñ medḥ-i ḳadeḥ
Dāʾimā ehl-i riyā itse ne ġam ḳadḥ-i ḳadeḥ

2. **dāʾimā:**
Gazel 486
Mısra: **1**
Daima, her zaman, sürekli.

Dāʾimā ey ruḫları gül ehl-i ʿışḳa āl işüñ
Kimsede ṭāḳat ḳomaz nāz ile diller alışuñ

3. **dāʾimā:**
Kaside 12
Mısra: **7**
Daima, her zaman, sürekli.

Dāʾimā ḥaḳḳı ḳoyup bāṭıl taṣavvur itmeden
Nesne taʿlīm eylemez taʿlīmden tedrīsden

4. **dāʾimā:**
Tarih 14
Mısra: **5**
Daima, her zaman, sürekli.

Ḳadr ü cāh ile içinde dāʾimā
Gül gibi aḥbāb ile ḫandān ola

dâ'imâ:

1. **dā'imā:**
Mesnevi 2
Mısra: **94**
Her zaman, devamlı, sürekli.

İt murādın Ḳabūlinüñ maḳbūl
Dā'imā Ḥaḳ murāduñ ide ḳabūl

daḳḳ-ı bāb eylemede:

1. **daḳḳ-ı bāb eylemede:**-*mede*
Gazel 407
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Kapısını çalmak.

Bāb-ı ʿadlüñe ḳadem başalı başduḳ şimdi

Daḳḳ-ı bāb eylemede bu
ʿali-i deḳḳāḳı

dāl:

1. **dāldür:**-*dür*
Gazel 285
Mısra: **3**
Arap alfabesinde bulunan "dal (د)" harfi. II Delil, kanıt.

Dāldür mertebe-i rifʿate
bu ḥüsn ü cemāl
Şeref-i menzilüñi ṣadr-ı
vezāret bilürin

2. **dāldür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **34**
Arap alfabesinde bulunan "dal (د)" harfi. II Delil, kanıt.

ʿAli kim ḫıdmetüñde
kātibüñdür lāmdur ḳaddi
Senüñ ʿayn-ı ʿadālet
olduġuña dāldür lāmuñ

3. **dāl:**
Gazel 151
Mısra: **4**
Arap alfabesinde bulunan "dal (د)" harfi. II Âşığın şekil itibariyle "elif (ا)" harfine benzeyen boyunun eğilerek "dal (د)" harfine dönmesi. II Sevgilinin gamı ve kederi yüzünden âşığın belinin bükülmesi.

Lām-ı zülfüñ ġamıyla ey
meh-rū
Bir elif-ḳad mi var ki dāl
olmaz

4. **dāldür:**-*dür*
Mesnevi 5
Mısra: **13**
Delil, kanıt.

Dāldür çehresi ḳabāḥatine
Her ḫabāṯet düşer
ḳıyāfetine

5. **dāldür:**-*dür*
Müsemmen 1
Mısra: **28**
Delil, kanıt.

Dāl oldı derd-i hecr ile
ḳaddüm Ḳabūliyā
Vādī-i hecre düşmege bu
dāldür baña

dāl oldı:

1. **dāl oldı:**-*dı*
Tahmis 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Dal harfi (د) gibi olmak. II Beli bükülmek, iki büklüm olmak.

Bu fürḳat yāyını
çekmekle ḳaddüm hem-çü
dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar
damlar durur her dem-be-
dem demler

dāl olmış:

1. **dāl olmış:**-*mış*
Gazel 245
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dal harfi (د) gibi olmak. II İbadet etmek için eğilmek.

Ehl-i ṭāʿāte ʿibādāta
meger dāl olmış
Naẓar it māh-ı neve
ḳāmetini ḳılmış ḫam

dāl olsun:

1. **dāl olsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Dal harfi (د) gibi olmak. II İki büklüm olmak.

Sikender gibi ḫayr ile
añılsun ḥaşre dek nāmuñ
Elifler nīzeler şemşīr-i
aʿdāya …… dāl olsun

ḍalālet ehline:

1. **ḍalālet ehline:**-*n, -e*
Gazel 191
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dalalet ehli, doğru yoldan sapmış kimseler.

Rāh-ı Mevlāda ḍalālet
ehline yol gösterüp
Nice güm-rāhı ṭarīḳ-ı
Ḥaḳḳa irşād eylemek

daldan dala ḳondurur:

1. **daldan dala ḳondurur:**-*ur*
Beyit 285
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Daldan dala kondurmak. II Bülbülün/âşığın daldan dala konması.

Gülüñ her bergine bülbül döker gözden birer jāle
Yine yüz āl idüp ḳondurur anı daldan dala

dām:

1. **dām:**
Gazel 3
Mısra: **1**
Tuzak, ağ, kapan, hile.

ʿĀşıḳ ki eşki dāne dü tā ḳaddi dām ola
Ārām iderse murġ-ı viṣāl aña rām ola

2. **dām:**
Gazel 19
Mısra: **6**
Tuzak, ağ, kapan, hile.

Ṭutulsun dāmuma dirseñ dilā murġ-ı viṣāl-i yār
Ḳad-i ḫam-geşteñi dām u sirişküñ dānesin yem ṭut

3. **dāmdur:**-*dur*
Gazel 237
Mısra: **12**
Tuzak, ağ, kapan, hile.

Ṣayd idüp murġ-ı vaṣl-ı cānānı
Dāmdur ḳaddüm āb-ı kerīm yem

4. **dām:**
Beyit 6
Mısra: **1**
Tuzak, ağ, kapan, hile. II Aşk.

Serde hevā dilde heves elde dām
Ehl-i dile derd ile dirlik ḥarām

dām eyleyüp:

1. **dām eyleyüp:**-*y*, -*üp*
Gazel 257
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tuzak kurmak, belli bir şeyi yakalamak ve ele geçirmek amacıyla düzenek hazırlamak. II Sevgilinin saçlarıyla âşığa tuzak kurup onu yakalaması. II Sevgilinin saçlarıyla âşığı etkilemesi, onu kendine bağlaması.

Eyleyüp dil murġına zülfin o sīm-endām dām
Dāne-i ḫāliyle itdi virmeyüp ārām rām

dāma düşdi:

1. **dāma düşdi:**-*di*
Gazel 332
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tuzağa düşmek, yakalamak üzere kurulan bir durumun içine düşmek, yakalanmak. II Sülüne benzeyen sevgilinin tuzağa düşmesi. II Sevgilinin elde edilmesi.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv
Ġaflet itme bir daḫı düşmez Ḳabūlī böyle av

dāmād:

1. **dāmād:**
Kaside 16
Mısra: **20**
Damat, güvey. II Ferhat Paşa.

ʿArūs-ı milket-i aʿdāyı ḳılduñ taḫt-ı żabṭuñda
Der-āġūş itmege ol duḫteri dāmād gönderdüñ

dāmād-ı çarḫ:

1. **dāmād-ı çarḫ:**
Kaside 6
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Feleğin damadı. II Güneş.

Yine bu arada dāmād-ı çarḫ şevḳe gelüp
ʿArūs-ı dehri felek ḳıldı pür-zer ü zīver

2. **dāmād-ı çarḫ:**
Kaside 6
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Feleğin damadı. II Güneş.

Bu şeb ider diyü dāmād-ı çarḫ ʿarż-ı cemāl
ʿArūs-ı zāl-i cihānuñ başına aḳçe ṣaçar

dāmād-ı ḫāṣ-ı sulṭānī:

1. **dāmād-ı ḫāṣ-ı sulṭānī:**
Mesnevi 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sultanın seçkin damadı. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Yaʿni dāmād-ı ḫāṣ-ı sulṭānī
Ser-firāz-ı ḥavāṣ-ı sulṭānī

dāmād-ı Muṣṭafā-rā:

1. **dāmād-ı Muṣṭafā-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Mustafa'nın damadı. II Hazreti Muhammed Mustafa'nın damadı Hazreti Ali.

Aṣḥāb-ı muḳtedā-rā
dāmād-ı Muṣṭafā-rā
Evlād-ı Murtażā-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

dāmān:

1. **dāmān:**
Kaside 2
Mısra: **92**
Etek. II Lütuf, ihsan, kerem.

Ṭutdı luṭfuñ etegin kesme ümīdüm elini
El benüm ey şeh-i ferḫunde senüñdür dāmān

2. **dāmānuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 224
Mısra: **1**
Etek. II Sevgili.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

3. **dāmānuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 233
Mısra: **1**
Etek. II Sevgili.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

dāmāne ilmeye:

1. **dāmāne ilmeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 382
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteğine ilişmek. II Varmak, ulaşmak, gelmek.

Gül gibi virme girībānı ile
İlmeye ḫār-ı belā dāmāne

dāmān-ı luṭuf:

1. **dāmān-ı luṭuf:**
Tarih 17
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Lütuf eteği. II Lütuf, ihsan.

Giriftem be-ṣad nāle dāmān-ı luṭuf
Me-rān çün seg-i der merā bā-ser-i çūb

dāmānın ala:

1. **dāmānın ala:**-*a*
Gazel 289
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteğini almak (veya çekmek): Bir işi yapmayı bırakmak, sürekli yapılan bir eylemi terk etmek.

Ḳanı bir mey ḳabaġı gibi ḥarīf
Zīr-i zānūya ala dāmānın

dāmānına seng alup:

1. **dāmānına seng alup:**-*up*
Gazel 210
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Eteğine taş doldurmak.

Dāmānına seng alup iki cānibe ṭurmış
Seyl-āb-ı bahār ile gibi cengi Gedūsuñ

dāmānuñı elden ḳomam:

1. **dāmānuñı elden ḳomam:**-*m*
Gazel 224
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteğini elden bırakmamak: Belli bir şeyle sürekli uğraşmaya devam etmek.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

dāmen:

1. **dāmeni:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **30**
Etek.

Bir yüzi nā-şuste bir bergeşte-ṭāliʿ bir ʿabūs
Beriki yaḳası bayraḳ dāmeni ṣaḳṣaḳ dede

2. **dāmenüñ:**-*üñ*
Gazel 49
Mısra: **3**
Etek. II Sevgili.

Alınmazsa ʿadū-yı ḫār elinden dāmenüñ ey gül
Dil-i şūrīde bülbül gibi zār olmaḳ muḳarrerdür

3. **dāmeni:**-*i*
Gazel 481
Mısra: **1**
Etek. II Sevgili.

Gördi çenār dāmeni serve el eyledi
Ḳol ṣaldı şāḫ-ı ṣanavber gel eyledi

dāmen-çīde:

1. **dāmen-çīdeyüz:**-*y, -üz*
Tahmis 7
Mısra: **10**
Etek toplayan (kimse). || Dünyadaki manevi pisliklerin bulaşmamasına dikkat ederek yaşayan, dünyevi şeylerden elini eteğini çeken kimse.

Ḥāṣılı çekdük girībān-ı taʿalluḳdan eli
Serv gibi gülşen-i ʿuzletde dāmen-çīdeyüz

dāmeni elden bıraḳdı:

1. **dāmeni elden bıraḳdı:**-*dı*
Beyit 59
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteğini elden bırakmamak: Belli bir şeyle sürekli uğraşmaya devam etmek.

Cismüñ iḥāṭa ideli pīrāhenüñ pīrāmeni
Cāmeñ yaḳasın çāk idüp elden bıraḳdı dāmeni

dāmen-i ʿişmetüñe:

1. **dāmen-i ʿişmetüñe:**-*üñ,-e*
Kaside 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Namus eteği. II İffet, namus, temiz gönül.

Dāmen-i ʿişmetüñe irmez eyādiyy-i ʿuḳūl
İremez ẕeyl-i serā-perdeye her süfliyyāt

dāmenine düşdi:

1. **dāmenine düşdi:**-*di*
Gazel 400
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteğine düşmek. II Payına düşmek, nasip olmak.

Māh-ı nev ṣanmañ ufuḳda egilürken pīr-i çarḫ
Dāmenine düşdi ḳoynından biraz nān pāresi

dāmenine yapışup:

1. **dāmenine yapışup:**-*up*
Gazel 17
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteğine yapışmak, bir kimseden yardım dilemek için eteğine yapışarak ona yalvarmak.

Ey göñül vāḳıf iken ḥāline şeyḫ-i şehrüñ
Yapışup dāmenine himmet umarsın ne ʿaceb

dāmenümi alınca:

1. **dāmenümi alınca:**-*ınca*
Gazel 409
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteğini almak (veya çekmek): Bir işi yapmayı bırakmak, sürekli yapılan bir eylemi terk etmek.

Ey Ḳabūlī neler çeküp ṭururın
Dest-i ġamdan alınca dāmenümi

dāmenüñ ṭutınca:

1. **dāmenüñ ṭutınca:**-*ınca*
Gazel 33
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Etek tutmak: Bir kimsenin peşinden gitmek, onu takip etmek.

Ey boyı servüm ṭutınca dāmenüñ
Çıḳdı çeşminden Ḳabūlīnüñ Meriç

dām-ı zülf-i nigāra bend olana:

1. **dām-ı zülf-i nigāra bend olana:**-*a*
Gazel 192
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
(Resim gibi güzel) Sevgilinin saçının tuzağına bağlanan (kimse). II Âşık.

Dām-ı zülf-i nigāra bend olana
Ben de bildüm ki ḳayd u bend gerek

damla:

1. **damlar:**-*r*
Tahmis 5
Mısra: **16**
Damlamak, dökülmek. II Gözyaşının akması.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

dāmuma ṭutulsun:

1. **dāmuma ṭutulsun:**-*sun*
Gazel 19
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Tuzağa yakalanmak. II Vuslat kuşunun âşığın tuzağına yakalanması. II Âşığın vuslata ermesi, sevgiliye kavuşması.

Ṭutulsun dāmuma dirseñ dilā murġ-ı viṣāl-i yār
Ḳad-i ḫam-geşteñi dām u sirişküñ dānesin yem ṭut

dān:

1. **dāned:**-*ed*
Gazel 42
Mısra: **8**
Bilmek, haberdar olmak.

Nīst her süfle harīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet
Merd ān bāşed ki dāned ḳıymet-i kālā-yı merd

2. **dānem:**-*em*
Gazel 355
Mısra: **5**
Bilmek, haberdar olmak.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

3. **dān:**
Gazel 415
Mısra: **17**

Bilmek, haberdar olmak.

Guft Ḳabūli dān yekī mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

4. **dān:**
Gazel 415
Mısra: **17**
Bilmek, haberdar olmak.

Guft Ḳabūli dān yekī mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

dānā:

1. **dānāya:**-*y, -a*
Gazel 163
Mısra: **9**
Âlim, bilgili (kimse).

Dānāya şebīh olur mı nādān
Şāh ile gedā berāber olmaz

2. **dānā:**
Kaside 3
Mısra: **88**
Âlim, bilgili (kimse).

Ammā baña Ḳabūlī ḫırmāna bāʿiş oldı
Maḥrūm olur olursa dānā bu semte dāḫil

3. **dānā:**
Mesnevi 5
Mısra: **130**
Âlim, bilgili (kimse).

Ḥaşre dek yā İlāhi görme revā
Ḥaşerāt ile ḥaşr ola dānā

4. **dānā:**
Tarih 17
Mısra: **22**
Âlim, bilgili (kimse).

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

5. **dānā:**
Diğer 1
Mısra: **75**
Âlim, bilgili (kimse). II Allah.

Be-żamīr-i kesān tuyī dānā
Be-rumūz-i nihān tuyī aʿlem

dānālan:

1. **dānālanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 144
Mısra: **1**
Bilgili olmak. II Bilgiçlik taslamak.

Cāh ile maġrūr olup nādāna dānālanmazuz
Cāhile ehl-i kemālüz diyü monlālanmazuz

dāne:

1. **dāne:**
Gazel 428
Mısra: **4**
Tane, adet.

Duḫān-ı nār-ı āhum aña bir aʿlā direk dikdi
Çıḳup ḳavs-i ḳuzaḥ bir dāne jengārī seren ṭaḳdı

2. **dāne:**
Gazel 125
Mısra: **7**
Tane, adet. II Buğday, arpa gibi ürünleri oluşturan çok ufak yiyecek.

Ḳafes-i ʿışḳa ḳoyup dāne virüp ḫālinden
Murġ-ı cānı niçe āzād eyler

3. **dāne:**
Gazel 3
Mısra: **1**
Tane, adet. II Av esnasında tuzak için kullanılan yem.

ʿĀşıḳ ki eşki dāne dü tā ḳaddi dām ola
Ārām iderse murġ-ı viṣāl aña rām ola

dāne birinci:

1. **dāne birinci:**-*i*
Beyit 169
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Pirinç tanesi.

Nice teşbīh ider ehl-i başīret
Dür-i dendānuña dāne birinci

dāne dāne:

1. **dāne dāne:**
Gazel 52
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tane tane, tek tek, damla damla.

Dāne dāne dür-i eşküm dökilür ḳana döner
Ḫalḳa-i rişte-i ten sübḥa-i mercāna döner

2. **dāne dāne:**
Gazel 258
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tane tane, tek tek, damla damla.

Dāne dāne eşk ṣanma gözlerümden dökilen
Ṣayd içün dökdüm reh-i murġ-ı viṣāl-i yāre yem

dāne ṣaç:

1. **dāne ṣaç:**
Gazel 32
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Damla saçmak. II Şarap damlası serpmek. II Aşk saçmak, aşk dağıtmak.

Cürʿa-i cām-ı ṣafāyı sāḳiyā meydāna ṣaç
Lālezār olsun feżā ḫāk-i zemīne dāne ṣaç

dāne-çīn-i ḫirmen-i iḥsānuñ:

1. **dāne-çīn-i ḫirmen-i iḥsānuñ:**-*uñ*
Gazel 226
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İhsan harmanının tane toplayanı. II Sevgilinin lütfundan bir nebze olsun nasiplenmek isteyen âşık.

Murādum dāne-çīn-i ḫirmen-i iḥsānuñ olmaḳdur
Ḥarīmüñde göñül murġın nevā-sāz eyle sulṭānum

dāne-i fülfül:

1. **dāne-i fülfül:**
Gazel 436
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Karabiber tanesi. II Sevgilinin yüzünde bulunan ben.

Naẓīri gelmemişdür dāne-i fülfül gibi Rūma
ʿİẕārı üzre baḳsañ ḫāline bir dānedür şimdi

dāne-i gendüm:

1. **dāne-i gendüm:**
Gazel 293
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Buğday tanesi.

Zīr-i seng-i āsyāb-ı tengnā-yı çarḫda
Dāne-i gendüm gibi ser-ḫurde sen ġam-ḫurde ben

dāne-i ḫāl-i ruḫuñla:

1. **dāne-i ḫāl-i ruḫuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 175
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yanaktaki ben tanesi. II Sevgilinin yanağında bulunan ben.

Dāne-i ḫāl-i ruḫuñla murġ-ı dil ṣayd itmege
Ḳara zülfüñ aġ imiş budur müsemmā bi'n-naḳīż

dāne-i ḫāliyle:

1. **dāne-i ḫāliyle:**-*i, -y, -le*
Gazel 257
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ben tanesi. II Sevgilinin yüzünde bulunan siyah ben.

Eyleyüp dil murġına zülfin o sīm-endām dām
Dāne-i ḫāliyle itdi virmeyüp ārām rām

dāne-i ʿömrüm ögütsün:

1. **dāne-i ʿömrüm ögütsün:**-*sün*
Gazel 516
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ömür tanesini öğütmek. II Ömrünü bitirmek, hayatını yavaş yavaş sona erdirmek.

Āsiyāb-ı çarḫ ögütsün dāne-i ʿömrüm müdām
Ger benüm gendüm kadar kendümde kendüm var ise

dānī:

1. **dānī:**
Tarih 17
Mısra: **26**
Bilmek, haberdar olmak.

Kerem ber-tu lāzım ʿaṭā ber-tu vācib
Ki mī-dānī ḳader ġarībān maḥcūb

danış:

1. **dānişe:**-*e*
Gazel 69
Mısra: **3**
Birkaç kişinin bir araya gelerek önemli bir konuyu görüşmesi.

Ne ʿaḳla danışuruz biz ne dānişe uyaruz
Şeh-i memālik-i ʿışḳuz vezīrümüz yoḳdur

2. **danış:**
Mesnevi 7
Mısra: **26**
Danışmak, belli bir konu hakkında fikir sormak.

Dilüñde yoḳ muḳarrer ʿilm ü dāniş
Yüri bir ehl-i ʿilme bāri danış

dāniş-āmūz-ı bāb-ı dīn ü düvel:

1. **dāniş-āmūz-ı bāb-ı dīn ü düvel:**
Mesnevi 4
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Din ve devletler kapısında ilim öğreten (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Kār-perdāz-ı cemʿi-i mülk ü milel
Dāniş-āmūz-ı bāb-ı dīn ü düvel

dāniş-i ʿirfānı:

1. **dāniş-i ʿirfānı:**-*ı*
Gazel 136
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüce, ulvi bilgi.

Degme kes dāniş-i ʿirfānı şikār eyleyemez
Murġ-ı vaḥşī durur ol her kişiye rām olmaz

dār:

1. **dāra:**-*a*
Gazel 456
Mısra: **4**
Ev, yurt, hane.

Yaḳışmaz oldı dārına dil-dāra uyalı
Aġyār-ı seg-nihādı kim dāra yāra yaraşur

2. **dārına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 456
Mısra: **3**
Ev, yurt, hane.

Yaḳışmaz oldı dārına dil-dāra uyalı
Aġyār-ı seg-nihādı kim dāra yāra yaraşur

3. **dārem:**-*em*
Beyit 2
Mısra: **1**
Sahip olmak.

Ne men tenhā ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden dārem
Heme dārend der-ān taṣavvurhā ki men dārem

4. **dārem:**-*em*
Beyit 2

Mısra: **2**
Sahip olmak.

Ne men tenhā ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden dārem
Heme dārend der-ān taṣavvurhā ki men dārem

5. **dārem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **97**
Sahip olmak.

Be-men dih ki bī-ū ne-dārem ḳarār
Biyār u biyār u me-ār u me-ār

Dārā:

1. **Dārā:**
Gazel 144
Mısra: **4**
Şehnâme'de adı geçen ve art arda yaptığı savaşlarda İskender'e yenilerek Kirman'a kaçan ve sonunda hizmetkârları tarafından öldürülen efsanevi İran kahramanı. II İdam mahkumlarını asmak için kurulan direk.

Dār-ı zülfeyne eger ber-dār iderlerse bizi
Manṣıb-ı cāh ile Dārā gibi dārālanmazuz

Dārā-dārāt:

1. **Dārā-dārāt:**
Kaside 2
Mısra: **35**
Dârâ gibi azametli (kimse). II 3. Murad.

Ḳahramān-ḳahr u Sikender-der ü Dārā-dārāt
Güstehem-heybet ü Ḫātem-kef ü Ḫüsrev-erkān

2. **Dārā-dārāt:**
Kaside 7
Mısra: **1**
Dârâ gibi azametli (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa hazretleri.

Ey ġażanfer-fer ü ferruḫ-ruḫ u Dārā-dārāt
Şeref-i z̲āt-ı tu müs̲bet be-nuṣūṣ-ı āyāt

Dārā-diyār:

1. **Dārā-diyār:**
Gazel 350
Mısra: **4**
Memleketin Dârâ'sı. II Sevgili.

Sensin şeh-i mehīb-i Siyāvūş-ı baḫş-ı raḫş
Dārā-diyār u Güstehem-ādāb u Cem-sütūh

dārālan:

1. **dārālanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 144
Mısra: **4**
İdam mahkumlarını asmak için kurulan direkte asılmak. II Sevgilinin saçında asılı kalmak. II Sevgilinin saçları uğruna can vermek.

Dār-ı zülfeyne eger ber-dār iderlerse bizi
Manṣıb-ı cāh ile Dārā gibi dārālanmazuz

dāran:

1. **dāran:**
Tarih 16
Mısra: **5**
Zararlı.

Ḳad benā dāran ʿale-arḍı ḥamīmi arḍihi
Kāne ḳable'l-ān muḥtācen li-taʿmīrin bihi

Dārānuñ dārātı:

1. **Dārānuñ dārātı:**
Kaside 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Dârâ'nın heybeti.

Ḳatı şāhānedür tertībüñ ey İskender-i devrān
Yanuñda z̲erre miḳdārı degül dārātı Dārānuñ

Dārānuñ tācı:

1. **Dārānuñ tācı:**
Kaside 5

Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Dârâ'nın tacı.

Çıḳup ḫānuz diyen bī-ḫānumāna bildürürlerdi
Ne şekl olmışdur İskender elinde tācı Dārānuñ

Dārā-yı İskender-şiyem:

1. **Dārā-yı İskender-şiyem:**-*y, -em*
Gazel 234
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İskender huylu Dârâ. II Sevgili.

Ey ḫüsrev-i Cemşīd-i Cem Cemşīd-i Keyḫüsrev-ḥaşem
Dārā-yı İskender-şiyem İskender-i Rüstem-şiyem

ḍarb:

1. **ḍarbi:**-*i*
Mesnevi 15
Mısra: **74**
Vurma, darp etme. II Para basma.

Ne kalur elde ne çürür aḳçe
Sözini ḍarbi geçürür aḳçe

ḍarb-ı destüñ:

1. **ḍarb-ı destüñ:**-*üñ*
Gazel 112
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Elin darbesi. II Sevgilinin darbesi.

Ey naḫl-i sāye-perver sīnemde ḍarb-ı destüñ
Ḫāk üzre sāye ṣalmış berg-i çenāra beñzer

ḍarb-ı gürzün:

1. **ḍarb-ı gürzün:**-*ün*
Kaside 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gürz darbesi. II Vezir Osman Paşa'nın gürzünün darbesi.

Ḳılupdur ḍarb-ı gürzün kūh-ı Elbürzüñ vücūdın ḫāk
ʿAceb mi zaḫm-ı tīġuñ sīnesin çāk itse ṣaḥrānuñ

dār-ı beḳādur:

1. **dār-ı beḳādur:**-*dur*
Gazel 219
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ebedî yurt. II Ahiret.

Terk it fenāyı dār-ı beḳādur ḳarārgāh
Gel cāy-ı rāḥat ister iseñ bu diyāra gel

dār-ı belādur:

1. **dār-ı belādur:**-*dur*
Gazel 19
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bela evi, dert evi. II Dünya, cihan.

Cihān dār-ı belādur bunda kimse şāḍmān olmaz
Ḳabūlī ġam getürme ḫāṭıra göñlüñi ḫurrem ṭut

dār-ı cihānda:

1. **dār-ı cihānda:**-*da*
Gazel 87
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünya evi, cihan yurdu. II Dünya, âlem.

Dār-ı cihānda kimseyile dirlik eylemez
Dünya ki bir ʿacūze-i bed-zindegānedür

dār-ı cihānı başuma teng eyleyen:

1. **dār-ı cihānı başuma teng eyleyen:** -*y, -en*
Gazel 85
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyayı başına dar etmek: Bir kimseyi içinden çıkılamayacak kadar zor bir duruma sokmak, gün yüzü göstermemek, huzursuz etmek.

Dār-ı cihānı başuma teng eyleyen benüm
Bir şūḫ-ı pīrehen-i teng ü cāme-i tengdür

dār-ı dünyā:

1. **dār-ı dünyā:**
Gazel 126
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünya evi. II Dünya, cihan, âlem.

Ḳabūlī nāẓır olma şeş cihāta
Bilinmez dār-ı dünyā ḳaç bucaḳdur

dār-ı fenāda:

1. **dār-ı fenāda:**-*da*
Gazel 163
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yokluk evi, fâni yurt. II Gelip geçici dünya hayatı.

Bu dār-ı fenāda kāşif-i rāz
Manṣūr ise de muẓaffer olmaz

dār-ı ġurbetde:

1. **dār-ı ġurbetde:**-*de*
Muhammes 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gurbet yurdu.

Künc-i mihnetde ḥazīn ü zār u giryān olduġum
Dār-ı ġurbetde ġarīb ü ġamla nālān olduġum

dār-ı ḥayretdür:

1. **dār-ı ḥayretdür:**-*dür*
Beyit 237
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şaşılacak, hayret edilecek yer. II Dünya, cihan, âlem.

Cihān cāy-ı tefekkür bu felek bir dār-ı ḥayretdür
Eṣāṣ-ı ʿömrini herkes ṣanur māl-ı ġanīmetdür

dār-ı sürūr:

1. **dār-ı sürūr:**
Tarih 24
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutluluk evi. II Defterdarın yaptırdığı köşk.

Yine defterdār efendi ḥażreti
Devlet ile yapdı bir dār-ı sürūr

dār-ı ʿuḳbāda:

1. **dār-ı ʿuḳbāda:**-*da*
Gazel 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ahiret yurdu.

Dār-ı ʿuḳbāda bize ṣorı ḥisāb olmaz diyen
Eylemişdür var ise dünyāda cürm-i bī-ḥisāb

dār-ı zülfeyne:

1. **dār-ı zülfeyne:**-*e*
Gazel 144
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İki yana dökülen saçların idam ipi. II Sevgilinin saçları.

Dār-ı zülfeyne eger ber-dār iderlerse bizi
Manṣıb-ı cāh ile Dārā gibi dārālanmazuz

dār-ı zülfinden:

1. **dār-ı zülfinden:**-*i*, -*n*, -*den*
Gazel 241
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saçın darağacı. II Sevgilinin âşığı idam ederek sallandırdığı darağacına benzeyen saçları.

Dār-ı zülfinden o māhuñ dili yab yab çekelüm
Ḫalḳa-i kākül-i pür-müşg-i Ḫotenden geçelüm

dārlıḳ:

1. **dārlıḳ:**
Gazel 190
Mısra: **14**
Darlık, sıkıntı.

Himmetüñle memleket gitdikce vüsʿat bulmada
Düşmenüñ gitmez anuñçün kellesinden dārlıḳ

dārū:

1. **dārūdur:**-*dur*
Gazel 256
Mısra: **9**
İlaç, çare, deva.

Devā-yı derdmendān-ı maḥabbet özge dārūdur
Ḳabūlī anlara teʾsīr ḳılmaz degme emsem hem

dāruñı dik:

1. **dāruñı dik:**
Tahmis 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Darağacını dikmek, idam edilmek.

Çünki sırr-ı ʿışḳı fāş itdüñ dil-i nālān ile
Cānı terk eyle yüri Manṣūrveş dik dāruñı

dārü'ş-şifā-yı leblerin:

1. **dārü'ş-şifā-yı leblerin:**-*ler, -i, -n*
Gazel 175
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dudağın şifa veren hastanesi. II Sevgilinin hasta âşıklara şifa veren dudakları.

Ey Ḳabūlī yār aça dārü'ş-şifā-yı leblerin
Her seḥer dārū-yı laʿlinden şifā bulur marīż

dārū-yı laʿlinden:

1. **dārū-yı laʿlinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 175
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Lal dudağın ilacı. II Sevgilinin âşığa şifa veren lal gibi kırmızı dudağı.

Ey Ḳabūlī yār aça dārü'ş-şifā-yı leblerin
Her seḥer dārū-yı laʿlinden şifā bulur marīż

dāstān eyle:

1. **dāstān eyle:**
Tahmis 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Destan etmek. II Aşkını dillere destan yapmak.

ʿIşḳı ʿālemde dāstān eyle
Ḫār-ı ġamdan biraz iñildeşelüm

dāv:

1. **dāv:**
Gazel 332
Mısra: **1**
Tavla, satranç gibi oyunlarda sıra.

Ruḫlaruñ nerd-i melāḥatda dimiş ḫurşīde dāv
Ey ḳamer ṭās-ı felekden tāvsın bi'llāhi tāv

daʿvā:

1. **daʿvādan:**-*dan*
Gazel 299
Mısra: **10**
Dava, iddia. II Cihan, dünya.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne s̱ābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

2. **daʿvāyı:**-*y, -ı*
Gazel 364
Mısra: **9**
Dava, iddia. II Aşk davası.

Terk eylesün aʿdāyile daʿvāyı Ḳabūlī
Biz cānib-i ḫaşmı idelüm Ḥaḳḳa ḥavāle

daʿvā itmesün:

1. **daʿvā itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 169
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İddia etmek, bir iddiayı öne sürmek, sözünde direnmek.

Şāh-ı cihān oldum diyen yoḳ yire daʿvā itmesün
Almış cihān ġavġāların başına sulṭān olmamış

daʿvāsın faṣl idemez:

1. **daʿvāsın faṣl idemez:**-*emez*
Gazel 290
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Davasını görmek, davayı çözmek. II Aşkı anlamak.

Yār ile daʿvi-i ʿışḳ eyleme sen yoḳ ey dil
Ḳāḍi-i ʿaḳl anuñ faṣl idemez daʿvāsın

daʿvāt-ı Kabūlī:

1. **daʿvāt-ı Kabūlī:**
Gazel 233
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin duaları.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

2. **daʿvāt-ı Kabūlī:**
Gazel 224
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin duaları.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

daʿvā-yı cāh u salṭanat itme:

1. **daʿvā-yı cāh u salṭanat itme:**-*me*
Gazel 152
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Saltanat ve makam iddiasında bulunmak.

Daʿvā-yı cāh u salṭanat itme bizümle ḫüsrevā
Sen tāc u taḫtuñ ḳulısın biz ʿālemüñ sulṭānıyuz

daʿvā-yı ʿışḳ:

1. **daʿvā-yı ʿışḳ:**
Tahmis 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk davası. II Aşk.

ʿĀşıḳ odur ki ḥarḳ ile baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ olur līk maʿni yoḳ

daʿvet:

1. **daʿvete:**-*e*
Gazel 102
Mısra: **6**
Davet, çağırma, çağrı.

Yatan berf añlamañ gülzārda şeyh-i şitā gelmiş
Ḥarīm-i bāġa anı daʿvete bir yirde yazmışlar

2. **daʿvete:**-*e*
Gazel 156
Mısra: **10**
Davet, çağırma, çağrı.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete maḳrūn ola āmīnümüz

daʿvet idersin:

1. **daʿvet idersin:**-*er, -sin*
Beyit 279
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Davet etmek, çağırmak, gelmesini istemek.

Görmege ol periyi daʿvet idersin her bār
Gözüñe görinecek var senüñ ey ʿāşıḳ-ı zār

daʿvet idesin:

1. **daʿvet idesin:**-*e, -sin*
Gazel 349
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Davet etmek, çağırmak, gelmesini istemek.

İḥsān odur ki daʿvet idesin kemīneñi
Reşkinden öle bāʿiş olanlar ʿadāvete

daʿvete varmaz:

1. **daʿvete varmaz:**-*maz*
Gazel 336
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Davete gitmek, çağrıldığı yere gitmek, davete icabet etmek.

Bir ḳadeḥ bāde içün kāfir evinden çıḳmaz
Daʿvete varmaz iken ṣūfi müselmān evine

daʿvi:

1. **daʿvisin:**-*si, -n*
Gazel 78
Mısra: **4**
Tartışma, dava, iddia.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḥüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

2. **daʿvī:**
Gazel 199
Mısra: **2**
Tartışma, dava, iddia.

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek
Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan bī-nişān gerek

3. **daʿvīye:**-*y, -e*
Gazel 199
Mısra: **1**
Tartışma, dava, iddia.

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek
Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan bī-nişān gerek

4. **daʿvī:**
Tahmis 3
Mısra: **8**
Tartışma, dava, iddia.

İṣbāta gelse ṣūret-i ẓāhirde daʿvi yoḳ
Daʿvī olur mı şāhid-i vāḥidle ġayrı yoḳ

5. **daʿviye:**-*y, -e*
Tahmis 12
Mısra: **8**
Tartışma, dava, iddia.

Daʿvi-i bī-vech idüp ḳılmam cedel ey müddeʿī
Daʿviye maʿnī gerek lecc itme gel ey müddeʿī

6. **daʿvi:**
Beyit 125
Mısra: **2**
Tartışma, dava, iddia. II Aşk.

Uṣūl-i ʿışḳı ıṣlāḥ itmez īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ıṣlāḥ

7. **daʿvi:**
Gazel 36
Mısra: **2**
Tartışma, dava, iddia. II Aşk.

Uṣūl-i ʿışḳı ıṣlāḥ itmez īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ıṣlāḥ

8. **daʿvi:**
Tahmis 3
Mısra: **7**
Tartışma, dava, iddia. II Aşk.

İṣbāta gelse ṣūret-i ẓāhirde daʿvi yoḳ
Daʿvī olur mı şāhid-i vāḥidle ġayrı yoḳ

daʿvi-i bī-vech idüp:

1. **daʿvi-i bī-vech idüp:**-*üp*
Tahmis 12
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sebepsiz dava etmek.

Daʿvi-i bī-vech idüp ḳılmam cedel ey müddeʿī
Daʿviye maʿnī gerek lecc itme gel ey müddeʿī

daʿvi-i ḥüsn eyler:

1. **daʿvi-i ḥüsn eyler:**-*r*
Gazel 78
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Güzellik iddiasında bulunmak.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḥüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

daʿvī-i ḥüsn idermiş:

1. **daʿvī-i ḥüsn idermiş:**-*er, -miş*
Gazel 279
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzellik iddiasında bulunmak.

Āyīne dil-ber ile daʿvī-i ḥüsn idermiş
Gelsün muḳābil olsun daʿvīleri görilsün

daʿvi-i ḥüsn ü leṭāfet eylemiş:

1. **daʿvi-i ḥüsn ü leṭāfet eylemiş:**-*miş*
Gazel 49
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Letafet ve güzellik davasında bulunmak.

Feżāda daʿvi-i ḥüsn ü leṭāfet eylemiş lāle
Yanuñda ey yüzi gül şermsār olmaḳ muḳarrerdür

daʿvi-i ʿışḳ eyleme:

1. **daʿvi-i ʿışḳ eyleme:**-*me*
Gazel 290
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk davasında bulunmak.

Yār ile daʿvi-i ʿışḳ eyleme sen yoḳ ey dil
Ḳāḍi-i ʿaḳl anuñ faṣl idemez daʿvāsın

daʿvīleri görilsün:

1. **daʿvīleri görilsün:**-*sün*
Gazel 279
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Davası görülmek, iddia edilen bir davanın çözüme kavuşması için mahkemeye çıkarılmak.

Āyīne dil-ber ile daʿvī-i ḥüsn idermiş
Gelsün muḳābil olsun daʿvīleri görilsün

Dāvūdi zırıhlardur:

1. **Dāvūdi zırıhlardur:**-*lar, -dur*
Gazel 224
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Davut peygamberin demiri eriterek yaptığı sağlam zırh. II Kabûlî'nin sevgiliyi kötülüklerden koruyan duaları.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

2. **dāvūdi zırıhlardur:**-*lar, -dur*
Gazel 233
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Davut peygamberin demiri eriterek yaptığı sağlam zırh. II Kabûlî'nin sevgiliyi kötülüklerden koruyan duaları.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

dāye:

1. **dāyeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 2
Mısra: **14**
Dadı, bakıcı. II Sevgilinin bakıcısı.

Sünbül ü lāle ki zülf ü ruḫuñ āşüftesidür
Birisi dāyeñe vü birisi lalaña fedā

dāyim:

1. **dāyim:**
Gazel 178
Mısra: **12**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

Cihānda bir nefes şād itmeyüp bu cān-ı ġamnāki

Dil-i nā-şādumı dāyim ḳasāvet eyleyen ṭāliʿ

2. **dāyim:**
Gazel 233
Mısra: **10**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

Evṣāf-ı hümāyūnuñ meddāḥı geçer şiʿrüm
Beklerse nola dāyim dīvānuñı sulṭānum

3. **dāyim:**
Gazel 274
Mısra: **9**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

ʿIşḳdur dāyim Ḳabūlī bir ḳarāra ṭurmayan
Ḫayme-i heft-āsmānı āsyāba döndüren

4. **dāyim:**
Gazel 304
Mısra: **9**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

ʿIşḳdur dāyim Ḳabūlī ṭurmayup
Āsmānı āsyāba döndüren

5. **dāyim:**
Gazel 349
Mısra: **2**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

İrmek dilerseñ evvel ü āḫir saʿādete
Dāyim müdāvim ol yüri ṭurma seʿādete

6. **dāyim:**
Gazel 411
Mısra: **11**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

Ḳabūlī ḥażret-i paşayiçün dāyim duʿā oldur
Ḳabūl-i ḳalb-i sulṭān eylesün dāyim Ḫudā anı

7. **dāyim:**
Gazel 411
Mısra: **12**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

Ḳabūlī ḥażret-i paşayiçün dāyim duʿā oldur
Ḳabūl-i ḳalb-i sulṭān eylesün dāyim Ḫudā anı

8. **dāyim:**
Gazel 511
Mısra: **2**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

Göñlüm aldı ruḫlarınuñ alı Yūsuf Balinüñ
Āldür ʿuşşāḳa dāyim ḫāli Yūsuf Balinüñ

9. **dāyim:**
Kaside 4
Mısra: **53**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

Diñlenürdi sözi dāyim ser-i çavuşānuñ
Ol ammā ki aġız açmadı çün ehl-i ṣıyām

10. **dāyim:**
Kaside 9
Mısra: **37**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

Giden bir daḫı gelmez her ḳonan göçmekdedür dāyim
Ḳonan tüccāra şeyʾu'llāh gelen mihmāna ʿışḳ olsun

11. **dāyim:**
Kaside 11
Mısra: **37**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

Yiri anuñ gedük ḳaldı ki dāyim bilmeyüp vaż'ın
Gedük daʿvāsın idüp dünyenüñ çoḳ dırların gördüm

12. **dāyim:**
Müseddes 1
Mısra: **40**

Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

Pür-mehābetdür vücūd-ı pāki şīr-i ner gibi
Sen duʿāya ḳāyim ol dāyim Ḳabūlī er gibi

13. **dāyim:**
Tahmis 9
Mısra: **4**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

Vücūdum pāy-māl-i rāh-ı miḥnet eyleyen tāliʿ
Cihān içre beni dāyim melāmet eyleyen tāliʿ

14. **dāyim:**
Tahmis 9
Mısra: **10**
Devamlı, sürekli, durmaksızın, daim.

Sitārem yoḳ felekden kime feryād ideyin bilmem
Yüri ey ḫāṭırum dāyim ḳasāvet eyleyen tāliʿ

dāyim olam:

1. **dāyim olam:**-*am*
Mesnevi 5
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Daim olmak, kalıcı olmak.

Ṣıdḳ ile işigüñde ḳāyim olam
Gice gündüz duʿāda dāyim olam

dāyimā:

1. **dāyimā:**
Tahmis 1
Mısra: **16**
Daima, her zaman, sürekli.

İster iseñ vuṣlatı terk eyle nām u ʿāruñı
Oldı ḥāsından ḥabībüñ dāyimā şen ṣubḥ u şām

ḍayir ola:

1. **ḍayir ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Dönmek, devretmek.

Nitekim ḫalḳ ricā üzre ola Bārīden
Nitekim ḍayir ola ḫalḳa ḥayāt ile memāt

dāyire-i cism:

1. **dāyire-i cism:**
Rübai 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cisim dairesi. II Beden, vücut.

Çīzī zed ü pergār-ı ḳażā ḫāric nīst
V'ez dāyire-i cism ḳażā ḫāric nīst

de:

1. **de:**
Beyit 97
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Öldürür ādemi derd ile sipihrüñ ḳahrı
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

2. **de:**
Beyit 98
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

ʿĀḳıbet ʿarṣa-i ʿālemde ider zār u zebūn
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

3. **de:**
Beyit 227
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Niçe bir ey göñül bu ṣavul yort
Sen de şehr-i ʿademde ṭut bir yurt

4. **de:**
Beyit 240
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Meyl eyleme dünyāya ḫaẕer ḳıl dişilerden

Bunlarda vefā olmaz edeb de kişilerden

5. **de:**
Gazel 22
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Aç gözüñi Ḳabūlī devlet ḳapuya geldi
Gel bu ḳapuda sen de eyle duʿā-yı devlet

6. **de:**
Gazel 51
Mısra: **6**
"de/da" bağlacı.

Ḥürmet ḥarāma raġbet ü ʿizzet ḥarāmiye
Ṣabr u ḳanāʿat ehline de Ḥaḳ Kerīmdür

7. **de:**
Gazel 52
Mısra: **8**
"de/da" bağlacı.

Nār-ı ḥasretle küle döndi ten-i pür-sūzum
Yana yana dil-i ṣad-pāre de biryāna döner

8. **de:**
Gazel 53
Mısra: **3**
"de/da" bağlacı.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

9. **de:**
Gazel 70
Mısra: **13**
"de/da" bağlacı.

Leşker-i ġamla Ḳabūlī çıḳışurdum ben de
Çıḳsa anlar daḫı ortaya benüm gibi birer

10. **de:**
Gazel 98
Mısra: **12**
"de/da" bağlacı.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāṣıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

11. **de:**
Gazel 107
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Ḳasduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de fedā yoluña birisi nedür

12. **de:**
Gazel 114
Mısra: **5**
"de/da" bağlacı.

Ḳadre de irse yanuñda ḳadri yoḳdur cāhilüñ
Kūh da olsa ʿadū yanuñda berg-i kāhdur

13. **de:**
Gazel 120
Mısra: **9**
"de/da" bağlacı.

Naẓardan düşmiş iken yine raġbet bulmaġa ser de
Reh-i kūyında dil-dāruñ ayaġı altına sürter

14. **de:**
Gazel 122
Mısra: **4**
"de/da" bağlacı.

Āşnādan el çeküp yād ile yār olmaḳ neden
Bizi de yād eyle gāhī çünki meylüñ yādadur

15. **de:**
Gazel 132
Mısra: **8**
"de/da" bağlacı.

Nāfeveş ḫūn oldı baġrum luṭf it ey vaḥşī ġazāl
Bir yaña cevr itme sen de çarḫ-ı nā-hemvārvār

16. **de:**
Gazel 137

Mısra: **9**
"de/da" bağlacı.

Biz de Ḳabūlī ḳuloġlı ḳulıyuz
Şāh-ı ġamuñ bende-i dergāhıyuz

17. **de:**
Gazel 163
Mısra: **12**
"de/da" bağlacı.

Bu dār-ı fenāda kāşif-i rāz
Manṣūr ise de muẓaffer olmaz

18. **de:**
Gazel 166
Mısra: **8**
"de/da" bağlacı.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

19. **de:**
Gazel 182
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az gerek ḫūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım olanı az u çoḳ

20. **de:**
Gazel 186

Mısra: **4**
"de/da" bağlacı.

Luṭfı çoḳ cevri ḳatı az gerek
Bilürüz dil-beri biz de az çok

21. **de:**
Gazel 192
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Dām-ı zülf-i nigāra bend olana
Ben de bildüm ki ḳayd u bend gerek

22. **de:**
Gazel 193
Mısra: **1**
"de/da" bağlacı.

Cān u dilden nola olsam ben de ʿabdi ʿAbdinüñ
Şāh-bāz-ı çeşmi murġ-ı cānı ḳapdı ʿAbdinüñ

23. **de:**
Gazel 196
Mısra: **9**
"de/da" bağlacı.

Aġyāra naẓar ḳılmaġ ile biz de Ḳabūlī
Keyvāna deger bir yüce eyvāna yitişdük

24. **de:**
Gazel 199

Mısra: **8**
"de/da" bağlacı.

ʿĀlī-cenāb olan güzelüñ ʿāşıḳı göñül
Her ne ḳadar gedā ise de kām-rān gerek

25. **de:**
Gazel 204
Mısra: **9**
"de/da" bağlacı.

Ḳabūli biz ikisinden de şimdi maḥrūmuz
Kimisi sīm ü zere kimi dil-bere mālik

26. **de:**
Gazel 214
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

ʿĀrif-i tīr-i ḳażā ḥükm-i ḳaderden aġlamaz
Ey Ḳabūlī sen de ʿārifler ḳadar ṭuyduñsa gel

27. **de:**
Gazel 217
Mısra: **6**
"de/da" bağlacı.

Sālik-i rāh-ı Ḫudā ḫavf u ḫaṭardan beridür
Berü gel sen de dilā ʿāşıḳ iseñ bī-bāk ol

28. **de:**
Gazel 226

Mısra: **12**
"de/da" bağlacı.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre mümtāz eyle sulṭānum

29. **de:**
Gazel 227
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Ṭurdı ḳaddüñ ḳıyāma sulṭānum
Biz de uyduḳ imāma sulṭānum

30. **de:**
Gazel 241
Mısra: **9**
"de/da" bağlacı.

Ey Ḳabūlī çıḳalum biz de kenār-ı ʿayşa
Zevraḳ-ı zerḳ ile gel baḥr-ı miḥenden geçelüm

31. **de:**
Gazel 250
Mısra: **6**
"de/da" bağlacı.

Āb u tābı derūnı germ itdi
Biz de āteş gibi ḫurūş idelüm

32. **de:**
Gazel 255

Mısra: **6**
"de/da" bağlacı.

Gözin ırmaz kevākib āsmān-ı āstānuñdan
Bi-ḥamdi'llah felekde ben de bir ṣāḥib-naẓar buldum

33. **de:**
Gazel 259
Mısra: **4**
"de/da" bağlacı.

Yanuñda gerçi manṣıba yoḳdur liyāḳatüm
Bāri ʿadūya ḳarşu nola ben de yād olam

34. **de:**
Gazel 264
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Kūyuñda geçersem yiridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm il geçdügi yerden

35. **de:**
Gazel 292
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Ḳāniʿ olup bīş ü keme başılmayup ceyş-i ġama
Ben de Ḳabūlī ʿāleme sulṭān olayın bir zamān

36. **de:**
Gazel 293

Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

37. **de:**
Gazel 294
Mısra: **8**
"de/da" bağlacı.

Gidersin bu ḫayālāt-ı muḥālātı ʿadū dilden
Ki geçile beni sulṭānuma ben de geçem sizden

38. **de:**
Gazel 307
Mısra: **13**
"de/da" bağlacı.

Ḳavl idersin de yine gelmezsin
Yüri hey ʿahdi bütün ḳavli yalan

39. **de:**
Gazel 308
Mısra: **9**
"de/da" bağlacı.

Leclāc ise de lec iderüz naṭʿ-ı cihānda
Nādāna Ḳabūlī yeñilür ṣanma bizi sen

40. **de:**
Gazel 322

Mısra: **3**
"de/da" bağlacı.

Bu sipihr-i bī-sütūnuñ biz de bir Ferhāduyuz
Her belā Ferhādına eksük degül bir Bī-sütūn

41. **de:**
Gazel 324
Mısra: **3**
"de/da" bağlacı.

Muṭrıbā sen de biraz söylene virsen görelüm
Niçe bir diñleyelüm bülbül-i bāġuñ lāfın

42. **de:**
Gazel 337
Mısra: **8**
"de/da" bağlacı.

Sen āftāb-ı keremsin yanuñda ben ẕerre
Ṭarīḳ pertev-i ḫurşīd ü ẕerre de yoluñ a

43. **de:**
Gazel 356
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

44. **de:**
Gazel 357

Mısra: **6**
"de/da" bağlacı.

Biz mehterān-ı pīşrev-i ʿışḳa uyalum
Vāʿiẓ de ṭablını çala ṭursun ṣolaġına

45. **de:**
Gazel 377
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Ḳulaḳ ṭutma kelām-ı ehl-i hūşa
Cevāhir de olursa alma gūşa

46. **de:**
Gazel 378
Mısra: **4**
"de/da" bağlacı.

Utanduġı yiter güle ol ġonça-dehenden
Ey bād-ı ṣabā sen de varup yüzine urma

47. **de:**
Gazel 380
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Derd-i firāḳa çāre hemān vaṣl-ı yār imiş
Sen de Ḳabūli ṭurma meded eyle çāreye

48. **de:**
Gazel 383

Mısra: **3**
"de/da" bağlacı.

Ṣaġ ola bir kişi de ele sāġar almaya
Her ne içerse içine renc ü firenc ola

49. **de:**
Gazel 390
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Almaz ḫaṭ-ı yāre göre bir pula Ḳabūlī
Kendüyi ile ṣatmasun iñen de benefşe

50. **de:**
Gazel 405
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Çıḳarma çarḫa cefāyile her gün āhumuzı
Hele nedür bilelüm biz de bir günāhumuzı

51. **de:**
Gazel 412
Mısra: **6**
"de/da" bağlacı.

Bizüm ʿünvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

52. **de:**
Gazel 423

Mısra: **4**
"de/da" bağlacı.

Ol şūḫ yıḳdı gitdi göñül ḫānesin dirīġ
Derdā ki düşmenüñ de ḫarāb olmasa evi

53. **de:**
Gazel 455
Mısra: **3**
"de/da" bağlacı.

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

54. **de:**
Gazel 462
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Bir selām ile niçün ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de elüñ gögsüñe ḳo

55. **de:**
Gazel 485
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Der-i dil-berde ʿaceb derde ṣataşdum derdā
Düşdügüm derde bu der de döyemez bu der dā

56. **der:**-*r*
Gazel 485
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Der-i dil-berde ʿaceb derde ṣataşdum derdā
Düşdügüm derde bu der de döyemez bu der dā

57. **de:**
Gazel 497
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Kūyuñda geçersem yeridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm il geçdigi yerden

58. **de:**
Kaside 2
Mısra: **80**
"de/da" bağlacı.

Çoḳ çerāġuñ var işigüñde yiter şemʿ-ṣıfat
Yaḳma nār-ı ġama yaḳ bendeñi de meşʿalesān

59. **de:**
Kaside 4
Mısra: **110**
"de/da" bağlacı.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her dem kārı
Biz de tebdīl idelüm anı ki kār ola tamām

60. **de:**
Kaside 4
Mısra: **178**
"de/da" bağlacı.

Vüzerā çünki bu ḥāletde sükūt eylediler
Bir nice gün de ḫużūr eylesün ol ḳavm-i kirām

61. **de:**
Kaside 4
Mısra: **225**
"de/da" bağlacı.

Çünki kār āḫirine irdi Ḳabūlī sen de
İḫtişār eyle uzatma sözi ḳıl ḫatm-i kelām

62. **de:**
Kıt'a 10
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Eylük eyleñ nāmuñuz eylükle añsun her kişi
Eylük ādemlükdür ādemlük de eylükdür hemān

63. **de:**
Kıt'a 25
Mısra: **1**
"de/da" bağlacı.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

64. **de:**
Kıt'a 25
Mısra: **3**
"de/da" bağlacı.

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

65. **de:**
Kıt'a 33
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Müft ü meccāna olmaz ise eger
İdelüm biz de nuḳre-āverlik

66. **de:**
Mesnevi 3
Mısra: **23**
"de/da" bağlacı.

Vaḳtidür bendeñi de şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

67. **de:**
Mesnevi 4
Mısra: **60**
"de/da" bağlacı.

Bilesiz herkesüñ maḳādīrini
Bize de virmemek neden birini

68. **de:**
Mesnevi 4
Mısra: **63**
"de/da" bağlacı.

Siz de erbāb-ı faẕla ḥālince
Bir naẓar ḳılsañuz kemālince

69. **de:**
Mesnevi 4
Mısra: **66**
"de/da" bağlacı.

Ehl-i ʿirfānı gözlemek yoldur
Size de ṣoñra ḳalacaḳ oldur

70. **de:**
Mesnevi 4
Mısra: **131**
"de/da" bağlacı.

Ben de meddāḥ-ı ẕāt-ı pāküñ olam
Bende-i pāk ü sīne-çāküñ olam

71. **de:**
Mesnevi 8
Mısra: **40**
"de/da" bağlacı.

Ṭoldı nāmuñ cihāna eylik ile
Biz de olsaḳ nola içinde bile

72. **de:**
Mesnevi 8
Mısra: **54**
"de/da" bağlacı.

Çünki ol ḥaḳdan oldıñuz mānīʿ
Bize de birine oluñ şāfīʿ

73. **de:**
Mesnevi 8
Mısra: **57**
"de/da" bağlacı.

Biz de rūşen çerāġuñuz olalum
Ḫūşe-çīnān-ı bāġuñuz olalum

74. **de:**
Şarkı 1
Mısra: **19**
"de/da" bağlacı.

Öñüñce gidene sen de
Uyagör göñül böyl'olur

75. **de:**
Şarkı 2
Mısra: **19**
"de/da" bağlacı.

Dimedüñ bir kerre şimdi benüm de
Yolumda cān virür bir ḳulum vardur

76. **de:**
Şarkı 2

Mısra: **21**
"de/da" bağlacı.

İşiginde ben de bir çākeriyem
Ḳabūlīyem yārüñ ġamdan beriyem

77. **de:**
Tahmis 8
Mısra: **24**
"de/da" bağlacı.

Bir gülüñ ʿışḳı ile leyl ü nehār
Yā İlāhī beni de bülbülvār

78. **de:**
Tarih 2
Mısra: **25**
"de/da" bağlacı.

Ben de Ḳabūlī seyr idüp bu sünnetüñ tārīḫini
Didüm Muḥammed sünnetin bi'llāh icrā eyledüñ

79. **de:**
Tarih 4
Mısra: **19**
"de/da" bağlacı.

Ḳabūlī didüm ben de tārīḫini
Vezīr-i kebīr-i şeh-i dād-gār

80. **de:**
Tarih 20
Mısra: **9**
"de/da" bağlacı.

Ey Ḳabūlī güş idüp ben de didüm tārīḫini
Cānı teslīm eyledi Sulṭān Selīm-i pāk-bāz

81. **de:**
Terci-bend 1
Mısra: **77**
"de/da" bağlacı.

Tār iken ḫānemüz de buldı żiyā
Mihr-i ruḫsāruñ ile leyl ü nehār

82. **de:**
Terci-bend 2
Mısra: **23**
"de/da" bağlacı.

Sen de maḥrem ḳal ḳo adı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle ittiḥādı ʿışḳ ile

83. **de:**
Terci-bend 4
Mısra: **9**
"de/da" bağlacı.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

84. **de:**
Terci-bend 4
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

85. **de:**
Terci-bend 4
Mısra: **52**
"de/da" bağlacı.

Baş aġrıdur kelāmuñ eger bī-meʾāl iseñ
Gel sen de böyle mālik-i māl ü menāl iseñ

debīr-i felek:

1. **debīr-i felek:**
Kaside 6
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Felek kâtibi. II Merkür, Utarit.

Seḥer ṣaḥīfe-i ʿālem pür oldı jāle ile
Meger debīr-i felek itdi ḫāṣılın defter

dede:

1. **dede:**
Mesnevi 15
Mısra: **75**
Hitap kelimesi. II Derviş.

Bunca kef geçme aḳçe üzre dede

Ḳaraca aḳçe pek geçer kefede

2. **dedemden:**-*m, -den*
Tarih 3
Mısra: **11**
Dede, ata.

Atamdan tā dedemden ḳalmış eski iḫtiyār olsa
Getürsem ḳılsam anı milket-i Rūmuñ nigehbānı

3. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **2**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā ʿaceb parlaḳ dede

4. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **10**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Tāb virmiş āftābāsā ten-i billūrına
Bir ḥarāret issi ṣāḥib-sūz bir ışlaḳ dede

5. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **18**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Naḫl-i bālā-yı vücūdı bir ḳabā dökmiş nihāl
Ṣāḫsār-ı cismine ṣarmış iki yapraḳ dede

6. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **22**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Kendüsi bir nev-niyāz ammā yanında sāyevār
Bir ḳara abdālı var ammā ʿaceb ḳolaḳ dede

7. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **24**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Bir yoluḳ nā-sāz meşreb bir mücerred nā-tırāş
Bir yonılmadıḳ dıraḫt-āsār bir taşlaḳ dede

8. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **28**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Ṣaḫṣ-ı ṣāḥib-ʿarbede bir nā-sezā bārān-zede
Bir kilimi ṣuda ter-dāmān bir ışlaḳ dede

9. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **30**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Bir yüzi nā-şuste bir bergeşte-ṭāliʿ bir ʿabūs
Beriki yaḳası bayraḳ dāmeni ṣaḳṣaḳ dede

10. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **32**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

11. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **34**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Ḥāṣılı dervīş aña dirler ki ol bī-ḳayd ola
Yoḫsa dervīş-i ṣafā-keş olamaz muṭlaḳ dede

12. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **36**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Vālih ü ḥayrān odur kim
ʿārif ü dānā ola
Lücce-i baḥr-ı şuhūda ola
müstaġraḳ dede

13. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **38**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Ṭınmayup ṭura dehānına
urup mühr-i sükūt
Ḳışşa-ḫ∨ānāsā gerekmez
kim ola yañşaḳ dede

14. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **40**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Ġonça mānend aġzı berk
olmayan olmaz hoş-nefes
ʿAndelībāsā dehānuñ
olmasun yapraḳ dede

15. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **42**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Pā-bürehne üştür-i ner
gibi seyr it ʿālemi
Tekye-i ʿālemden
irkenden götür ayaḳ dede

16. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **44**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Gūşvār it gūşuña dürr-i
Necef gibi sözüm
Pendüm ışġa eyle benden
yaña ṭut ḳulaḳ dede

17. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **46**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Gel naṣīḥat diñle benden
ögüt al şāyed saña
Bir gün ola lāzım ola bu
kelām-ı ḥaḳ dede

18. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **48**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Ẕü'l-feḳār u lā-fetādan
dem ursun rūz u şeb
Çār-yāruñ himmeti olmaḳ
gerek mülḥaḳ dede

19. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **50**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Ey kişi gel yalıñuz ḥubb-ı
ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen
berāber baḳ dede

20. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **52**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Dost diyüp kimisine
kimine düşmen geçüp
Dost düşmen içre kendüñ
eyleme alçaḳ dede

21. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **54**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Meẕhebine Şīʿanuñ sen
iştiġāl itmek neden
Ġayr içün saña düşer mi
āteşe yanmaḳ dede

22. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **55**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

23. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **56**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

24. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **58**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Ol teberrā üzredür bunlar tevellā itmede
Bir bölük Mevlāsın unutmış biraz nā-ḥaḳ dede

25. **dede:**
Kaside 10
Mısra: **60**
Tarikatlarda şeyh adayı durumunda bulunan dervişlere verilen ad.

Eyledüñ inhā Ḳabūlī saña lāzım olanı
Saña da lāzım degül mi ḥaḳ sözi ṭutmaḳ dede

def:

1. **be-def:**
Mesnevi 1
Mısra: **44**
Parmakla vurularak çalınan, bir tarafına ince bir deri gerilmiş ve etrafına birkaç çift zil konmuş, yuvarlak bir kasnaktan oluşan müzik aleti.

Be-ġam naḳd-i ʿömret ne-bāşed telef
Gehī def be-kef zen gehī kef be-def

2. **def:**
Mesnevi 1
Mısra: **44**
Parmakla vurularak çalınan, bir tarafına ince bir deri gerilmiş ve etrafına birkaç çift zil konmuş, yuvarlak bir kasnaktan oluşan müzik aleti.

Be-ġam naḳd-i ʿömret ne-bāşed telef
Gehī def be-kef zen gehī kef be-def

defʿ:

1. **defʿi:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **111**
Defetme, kovma, başından savma.

Defʿ idüñ defʿi anuñ daḫı levāzımdandur
Ẓulmi defʿ eyleyelüm tā ki ola defʿ-i ẓalām

2. **defʿine:**-*i, -n, -e*
Kaside 4
Mısra: **46**
Defetme, kovma, başından savma.

Menʿ ü iskāta mecāl olmadı ġavġā büyüdi
Vüzerā eylediler defʿine ḫayli iḳdām

3. **defʿine:**-*i, -n, -e*
Kaside 4
Mısra: **88**
Defetme, kovma, başından savma.

Żarar-ı maḥż olıcaḳ defʿ-i żarar evlādur
Bāʿiṣ-i fitne ise defʿine olsun bu ḫiṭām

4. **defʿ:**
Kaside 15
Mısra: **19**
Defetme, kovma, başından savma.

Yir yüzinden defʿ içün
ḫāk-i vücūd-ı düşmeni
Serverā ʿasker degüldür
bāddur gönderdigüñ

5. **defʿe:**-*e*
Kaside 16
Mısra: **10**
Defetme, kovma, başından savma.

Semend-i bād-ı pāy altında ḫāk olsa nola aʿdā
Ġubār-ı ḫāṭır-ı aḥbābı defʿe bād gönderdüñ

6. **defʿine:**-*i, -n, -e*
Müsemmen 1
Mısra: **14**
Defetme, kovma, başından savma.

Bī-iḫtiyār irişdi bu ġamgīne ḥasretüñ
Nā-çāra geldi defʿine yoḳ çāre fürḳatüñ

defʿ eyleyüp:

1. **defʿ eyleyüp:**-*y, -üp*
Tarih 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Defetmek, kovmak.

Cemʿ eyleyüp her milleti defʿ eyleyüp her ʿilleti
Seyr eyleyüp her ḥirfeti özge temāşā eyledüñ

defʿ idelüm:

1. **defʿ idelüm:**-*elüm*
Gazel 250
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Defetmek, kovmak.

Nūş-ı āb u tāb defʿ idelüm
Āb ile āteşi ḫamūş idelüm

defʿ idüñ:

1. **defʿ idüñ:**-*üñ*
Kaside 4
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Defetmek, kovmak.

Defʿ idüñ defʿi anuñ daḫı levāzımdandur
Ẓulmi defʿ eyleyelüm tā ki ola defʿ-i ẓalām

defʿ it:

1. **defʿ it:**
Gazel 510
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Defetmek, kovmak.

Dil-i pür-ıżṭırābumdan ḫumār-ı miḥneti defʿ it
Şarāb-ı iltifātuñla beni mest eyle sulṭānum

defʿ ola:

1. **defʿ ola:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Defedilmek, gönderilmek, son verilmek.

Ḳatl eylemekdür anı tiryāk-i ʿadl-i şāhī
Ḳatl olmayınca mūzī defʿ ola mı helāhil

2. **defʿ ola:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Defedilmek, gönderilmek, son verilmek.

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

defʿ oldı:

1. **defʿ oldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Defedilmek, gönderilmek, son verilmek.

Kesdiler başını anuñ daḫı defʿ oldı nizāʿ
Aldılar kelleleri ortada ḳaldı ecsām

def ü ney:

1. **def ü ney:**
Kıt'a 15
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Def ve ney.

Nūş-ı mey yā def ü ney pey-der-pey
Ḫoş buved nezd-i ḫıredmend-i güzīn

defʿ ü refʿ:

1. **defʿ ü refʿ:**
Kaside 16
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Defetme ve ortadan kaldırma.

ʿAdū-yı dīn-i pür-kīni cihāndan defʿ ü refʿ içün
Muḥibb-i āl-i Ṭāhā bende-i evlād gönderdüñ

defʿ ü refʿ idemedi:

1. **defʿ ü refʿ idemedi:**-*e, -me, -di*
Kaside 4
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Defetme ve ortadan kaldırma.

Her kişi yaḳmış idi odları yalıñlandı
Defʿ ü refʿ idemedi anı vezīr-i ʿiẓām

defʿ-i ālām-ı mülk ü millet:

1. **defʿ-i ālām-ı mülk ü millet:**
Mesnevi 3
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Devlet ve milletin sıkıntılarını gidermek.

Ḳahr-ı aʿdā-yı dīn ü devlet içün
Defʿ-i ālām-ı mülk ü millet içün

defʿ-i ġam:

1. **defʿ-i ġam:**
Mesnevi 1
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Gamı defetme, kederi yok etme.

Tu hem cām ez-kef menih hem-çü Cem
Be-mey defʿ-i ġam kun be-mey defʿ-i ġam

defʿ-i ḥālāt-ı iḥtimāl eyleñ:

1. **defʿ-i ḥālāt-ı iḥtimāl eyleñ:**-*ñ*
Mesnevi 6
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Muhtemel durumları uzaklaştırmak, ihtimallere yer vermemek.

Lāzım olanları su’āl eyleñ
Defʿ-i ḥālāt-ı iḥtimāl eyleñ

defʿ-i ḫumāra:

1. **defʿ-i ḫumāra:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonra gelen sersemlik ve baş ağrısından kurtulma.

Sāḳī baḳıyye var mı mey-i erġavānidan
Bir çāre eyle var ise defʿ-i ḫumāra gel

defʿ-i ḫumārı:

1. **defʿ-i ḫumārı:**-*ı*
Gazel 326
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İçkiden sonra gelen sersemlik ve baş ağrısından kurtulma.

Gice dil-dār ile tenhāca biraz bāde görüp
Ey Ḳabūlī seḥerī defʿ-i ḫumārı severin

defʿ-i meskūb:

1. **defʿ-i meskūb:**
Tarih 17
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Delikli inci (?).

Şehā behr-i īs̱ār-ı pāyet dürerhāst
Zi-çeşm-i güher-rīz ān defʿ-i meskūb

defʿ-i meẓālim-i nās:

1. **defʿ-i meẓālim-i nās:**
Kaside 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İnsanları zulümlerden uzaklaştırma.

ʿĀlim ki cidd ü cehdi
defʿ-i meẓālim-i nās
ʿĀmil ki cevr ü ẓulmi
ḫalḳ-ı cihāna şāmil

defʿ-i ẓalām ola:

1. **defʿ-i ẓalām ola:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Zulmü defetmek.

Defʿ idüñ defʿi anuñ daḫı levāzımdandur
Ẓulmi defʿ eyleyelüm tā ki ola defʿ-i ẓalām

defʿ-i żarar:

1. **defʿ-i żarar:**
Kaside 4
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Zararı ortadan kaldırma.

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

2. **defʿ-i żarar:**
Kaside 4
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Zararı ortadan kaldırma.

Żarar-ı maḥż olıcaḳ defʿ-i żarar evlādur
Bāʿiṯ-i fitne ise defʿine olsun bu ḫıṭām

defʿ-i zehr-i eziyyet:

1. **defʿ-i zehr-i eziyyet:**
Kaside 3
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Eziyet zehrini defetmek. II Zulme son vermek.

Refʿ-i mużırr u defʿ-i zehr-i eziyyet içün
Tiryāḳ-ı ʿadl-i sulṭān olmayıcaḳ ne ḥāṣıl

defʿ-i ẓulme:

1. **defʿ-i ẓulme:**-*e*
Mesnevi 4
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Zulmü kaldırmak, adaletsizliği yok etmek.

Ḥāliyā defʿ-i ẓulme ḥākimsin
Ḥāl-i ehl-i kemāle ʿālimsin

defʿ-i ẓulümāt:

1. **defʿ-i ẓulümāt:**
Kaside 7
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Karanlığı def etmek. II Kederi ve sıkıntıyı ortadan kaldırmak.

Sensin ol aḫter-i neyyir ki żiyā ṣaldıkça
Ḫāne-i dilden iden gün gibi defʿ-i ẓulümāt

defter:

1. **defter:**
Gazel 104
Mısra: **1**
Birbirine tutturulmuş kâğıtlardan meydana gelen sayfalar bütünü.

Şeref-i nāmuñ ile bulmasa ʿünvān defter
Böyle taḥṣīl idemezdi şeref ü şān defter

2. **defter:**
Gazel 104
Mısra: **2**
Birbirine tutturulmuş kâğıtlardan meydana gelen sayfalar bütünü.

Şeref-i nāmuñ ile bulmasa ʿünvān defter
Böyle taḥṣīl idemezdi şeref ü şān defter

3. **defter:**
Gazel 104
Mısra: **4**
Birbirine tutturulmuş kâğıtlardan meydana gelen sayfalar bütünü.

Fikr-i sevdā-yı ḫaṭuñla
ḳalem āşüfte-derūn
Ṣabır evrāḳını ḳılmazdı
perīşān defter

4. **defter:**
Gazel 104
Mısra: **6**
Birbirine tutturulmuş kâğıtlardan meydana gelen sayfalar bütünü.

Rükn-i aʿẓam bilüp
itmezdi ḳapuñ menzilgāh
Ḥüsn-i ādāb ile
gözetlemes'erkān defter

5. **defter:**
Gazel 104
Mısra: **8**
Birbirine tutturulmuş kâğıtlardan meydana gelen sayfalar bütünü.

Ṣafḥa-i sīnesi pürdür
raḳam-ı luṭfuñ ile
Eylemez mekremetüñ
yazmada noḳṣān defter

6. **defter:**
Gazel 104
Mısra: **10**
Birbirine tutturulmuş kâğıtlardan meydana gelen sayfalar bütünü.

Ḫātemüñ mühr-i ḳabūl
urmaz idi cebhesine
Olmasa emirüñe bende-i
fermān defter

7. **defter:**
Gazel 104
Mısra: **12**
Birbirine tutturulmuş kâğıtlardan meydana gelen sayfalar bütünü.

Nola ger ṭabʿ-ı Ḳabūlī
gibi tezyīn itse
Ẕāt-ı pāküñ şerefine nice
dīvān defter

8. **defterde:**-*de*
Gazel 345
Mısra: **12**
Birbirine tutturulmuş kâğıtlardan meydana gelen sayfalar bütünü.

Ḳazıtma defter-i
ḥüsnüñde ṭursun ḫaṭṭ-ı
ruḫsāruñ
Bilürsin iʿtibār olmaz eger
ḥakk olsa defterde

defter itdi:

1. **defter itdi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Yazmak. II Toplamak, bir araya getirmek.

Seḥer ṣaḥīfe-i ʿālem pür
oldı jāle ile
Meger debīr-i felek itdi
ḥāṣılın defter

defter ü dīvānını:

1. **defter ü dīvānını:**-*ın, -ı*
Diğer 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Defter ve kitap.

Düşmen-i bed-ḫ∨āha
uyduñ naḳż-ı peymān
eyledüñ
Defter ü dīvānını ālān u
tālān eyledüñ

defterdār:

1. **defterdār:**
Kaside 4
Mısra: **133**
Osmanlı Devletinde mali işlerden sorumlu yüksek memur.

Ḳābıż-ı māl imiş üstinde
anuñ defterdār
Çıḳdı māl ortaya anuñ
olıcaḳ ḳāmeti lām

defterdār efendi:

1. **defterdār efendi:**
Tarih 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Defterdar efendi, dönemin defterdarı.

Yine defterdār efendi
müstaḳil
Yapdı biñ cehd ile bir
cāy-ı laṭīf

Defterdār Efendi Ḥażreti:

1. **Defterdār Efendi Hażreti:**
Tarih 24
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Defterdar efendi hazretleri.

Yine defterdār efendi ḥażreti
Devlet ile yapdı bir dār-ı sürūr

defterdārlıḳ:

1. **defterdārlıḳ:**
Gazel 190
Mısra: **18**
Osmanlı Devletinde mali işlerden sorumlu memurun makamı.

Lāyıḳ-ı himmet ġulāmuñdur Ḳabūlī-i ḥaḳīr
Vaḳtidür iḥsān olursa aña defterdārlıḳ

defterdāruñ başını:

1. **defterdāruñ başını:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Defterdarın başı.

İsterüz başa ḳaḳa başını defterdāruñ
Lāzım olmayanı eylerdi bizimçün ilzām

defter-i aʿmāle:

1. **defter-i aʿmāle:**-*e*
Gazel 331
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Amel defteri, İslam inancına göre kulların günahlarının ve sevaplarının tek tek yazıldığı defter.

Yoḳ mı fikr-i āḫiret ey ḫ∨āce-i bī-ʿāfiyet
Defter-i aʿmāle nāẓır ol ḥisāb-ı māli ḳo

defter-i der-dest-i mā:

1. **defter-i der-dest-i mā:**
Beyit 208
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Elimizdeki defter.

Ey menem der-bezm-i ʿālem ʿāşıḳ-ı mest-i şumā
Defter-i der-dest-i mā bi'llāh der-dest-i şumā

defteri dürilsün:

1. **defteri dürilsün:**-*sün*
Gazel 279
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Defteri dürülmek: Son verilmek.

Ḳo bezm-i dil-güşāyı şun cām-ı ġam-zedāyı
Mirʾāt-ı dil açılsun ġam defteri dürilsün

defter-i ḥüsnüñde:

1. **defter-i ḥüsnüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 345
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzellik defteri. II Sevgilinin güzelliği.

Ḳazıtma defter-i ḥüsnüñde ṭursun ḫaṭṭ-ı ruḫsāruñ
Bilürsin iʿtibār olmaz eger ḥakk olsa defterde

defter-i luṭf u şafāyı dürer:

1. **defter-i luṭf u şafāyı dürer:**-*er*
Gazel 64
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sefa ve lütuf defterini dürmek.

İntiẓām-ı ʿıḳd-ı dendān-ı dürer-bāruñ görüp
Defter-i luṭf u ṣafāyı lüʾlüʾ-i lālā dürer

defter-i luṭf u şafāyı lüʾlüʾ-i lālā:

1. **defter-i luṭf u şafāyı lüʾlüʾ-i lālā:**
Gazel 64
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Parıldayan incinin zevki ve lütuf defteri. II Sevgilinin parıldayan dişleriyle gülümseyerek âşığa lütufta bulunması.

İntiẓām-ı ʿıḳd-ı dendān-ı dürer-bāruñ görüp
Defter-i luṭf u ṣafāyı lüʾlüʾ-i lālā dürer

defter-i ʿuşşāḳa:

1. **defter-i ʿuşşāḳa:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Âşıklar defteri. II Âşıklar arası.

Ölümlüdür diyü efvāh-ı ʿālemden işitmişler
Güzeller defter-i ʿuşşāḳa bizi mürde yazmışlar

defüñ añdıḳca:

1. **defüñ añdıḳca:**-*dıḳca*
Gazel 195
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Defi anmak, yâd etmek. II Def: Pullu ve zilli bir çembere gerilerek deriden yapılan vurmalı bir çalgı.

Uydurmış uṣūle sözini sille-i üstād
Añdıḳca defüñ daḫı öter ḳulaġı çıñ çıñ

deg:

1. **degdi:**-*di*
Gazel 400
Mısra: **6**
Değmek, düşmek.

ʿĪd-i aḍḥā-yı viṣālüñde fedā ḳıldum seri
Hep maḥalleñ itlerine degdi ḳurbān pāresi

2. **deger:**-*er*
Gazel 485
Mısra: **3**
Değmek, düşmek.

Ben ṭururken daḫı nevbet mi deger bir ferde
Rūz-ı ferdā ṣorılursa kişi ferdā ferdā

3. **degme:**-*me*
Gazel 256
Mısra: **10**
Değmek, dokunmak, temas etmek.

Devā-yı derdmendān-ı maḥabbet özge dārūdur
Ḳabūlī anlara teʾsīr ḳılmaz degme emsem hem

4. **degmez:**-*mez*
Kaside 4
Mısra: **209**
Değmek, dokunmak, temas etmek.

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḥāṣılı az devleti ey merd-i tamām

5. **deger:**-*er*
Beyit 121
Mısra: **2**
Bedel olmak, karşılık gelmek, kıymetinde ve karşılığında olmak.

Egerçi ḫayli müşkildür cihānda kişi kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ʿadūdan intiḳām almaḳ

degiş:

1. **degişdüm:**-*dü, -m*
Gazel 235
Mısra: **9**
Belli bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Tāc ile ḳabāyı küleh ü şāla degişdüm
Bu kisveti ben ḫilʿat-i sulṭāna degişmem

2. **degişmem:**-*me, -m*
Gazel 235
Mısra: **1**
Belli bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Dürc-i dehenüñ ḥoḳḳa-i mercāna degişmem
Yāḳūt-ı lebüñ laʿl-i Bedaḫşāna degişmem

3. **degişmem:**-*me, -m*
Gazel 235
Mısra: **2**
Belli bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Dürc-i dehenüñ ḥoḳḳa-i mercāna degişmem
Yāḳūt-ı lebüñ laʿl-i Bedaḫşāna degişmem

4. **degişmem:**-*me, -m*
Gazel 235
Mısra: **4**
Belli bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

5. **degişmem:**-*me, -m*
Gazel 235
Mısra: **8**
Belli bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Ḳand-i lebüñüñ lez̲z̲eti yoḳ teng-i şekerde
Āb-ı dehenüñ şerbet-i rummāna degişmem

6. **degişmem:**-*me, -m*
Gazel 235
Mısra: **10**
Belli bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Tāc ile ḳabāyı küleh ü şāla degişdüm
Bu kisveti ben ḫilʿat-i sulṭāna degişmem

7. **degişmem:**-*me, -m*
Gazel 235
Mısra: **12**
Belli bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Sürmeyle açıldı ayaġuñ tozına çeşmüm
Ḫāk-i ḳademüñ kuḥl-ı Ṣıfāhāna degişmem

8. **degişmem:**-*me, -m*
Gazel 235
Mısra: **14**
Belli bir şeyi başka bir şeye tercih etmek.

Dilden dür ü gevher ṣaçılur şimdi Ḳabūlī
Ben kāna degül ṭabʿumı ʿummāna degişmem

degişdür:

1. **degişdürür:**-*ür*
Kıt'a 29
Mısra: **2**
Değiştirmek, belli bir şey yerine bir başka şey koymak.

Leyl ü nehār şanma döner mihr ü māhdur
Abdāl-ı çarḫ mühre-i dāġın degişdürür

degme bir ḥālet ile kişi vaṭandan çıḳmaz:

1. **degme bir ḥālet ile kişi vaṭandan çıḳmaz:**
Gazel 141
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
İnsan kendi vatanından kolay kolay çıkmaz: Her insanın memleketi kendisi için farklıdır. Bu yüzden hiç kimse kolay kolay vatanından ayrılamaz.

Bekledi ḳaldı göñül ḫānesini miḥnet ü ġām
Degme bir ḥālet ile kişi vaṭandan çıḳmaz

degme bir nesne:

1. **degme bir nesne:**
Gazel 294
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sıradan bir şey, alelade herhangi bir şey. II Hiçbir şey.

Ser-i dāmānuñı dest-i taʿalluḳ şöyle ṭutmışdur
Ayırmaz degme bir nesne meger tīġ-i ʿadem sizden

degme bir yirde:

1. **degme bir yirde:**-*de*
Kaside 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sıradan bir yer.

Degme bir yirde şimdi bulınmaz
Ḥaḳ bu kim yādgārdur altun

degme derd:

1. **degme derd:**
Gazel 141
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Olur olmaz dert.

Ġāyib oldı dile batdıḳça ḫadeng-i ġamzeñ
Degme derd ile düşen ṭaşra düdenden çıḳmaz

2. **degme derd:**
Tahmis 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Olur olmaz dert.

Eyle deryā kendüñi gel ḳaṭreliḳden ol ḫalāṣ
Degme derd ile küdūret bağlama ey merd-i ḫāṣ

degme ḳayd:

1. **degme ḳayd:**
Gazel 383
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sıradan, alelade zincir, bağ. II Sevgilinin âşıkları kendine bağlayan saçı.

Āḳil ki degme ḳayd ile dil-beste olmaya
Lā-büd esīr-i silsile-i pür-şikenc ola

degme kes:

1. **degme kes:**
Gazel 136
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sıradan, alelade kimseler.

Degme kes dāniş-i ʿirfānı şikār eyleyemez
Murġ-ı vaḥşī durur ol her kişiye rām olmaz

degme külāha:

1. **degme külāha:**-*a*
Gazel 335
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sıradan, basit külah. II Padişah tacı.

Gerekmez tāc-ı şāhī şāha tācı
Belī baş egmezüz degme külāha

degül:

1. **degül:**
Beyit 17
Mısra: **1**
Değil.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

2. **degül:**
Beyit 17
Mısra: **2**
Değil.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

3. **degüldür:**-*dür*
Beyit 21
Mısra: **2**
Değil.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe
ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

4. **degülüz:**-*üz*
Beyit 30
Mısra: **1**
Değil.

Ābiyüz ṣūfi fenā aṣlına bādī degülüz
Ḫākiyüz āteşi-i dīv-i ʿanāvī degülüz

5. **degülüz:**-*üz*
Beyit 30
Mısra: **2**
Değil.

Ābiyüz ṣūfi fenā aṣlına bādī degülüz
Ḫākiyüz āteşi-i dīv-i ʿanāvī degülüz

6. **degül:**
Beyit 55
Mısra: **1**
Değil.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

7. **degül:**
Beyit 55
Mısra: **2**
Değil.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

8. **degül:**
Beyit 81
Mısra: **2**
Değil.

Ruḫuñ iḥāṭa ḳılan müşg-nāb mıdur
Degül ya il yüzine çekdigüñ ḥicāb mıdur

9. **degülin:**-*in*
Beyit 118
Mısra: **1**
Değil.

Müzde-sālān gibi nādān degülin
Sāl-ḫordān-ı ḫıredmendānuz

10. **degül:**
Beyit 185
Mısra: **2**
Değil.

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẕāhirā bir ḫārdur
Hiç degül ol ʿāṣıḳuñ ḳalbinde cevher vardur

11. **degül:**
Beyit 187
Mısra: **2**
Değil.

Virür ġazelde leṭāfet ḫalāvet-i elfāẕ
Degül mi ʿayn-ı leṭāfet selāset-i elfāẕ

12. **degüldür:**-*dür*
Beyit 270
Mısra: **1**
Değil.

Şemşīr-i pür-cilā durur ebrū degüldür ol
Anuñ yüzinde cevheridür mū degüldür ol

13. **degüldür:**-*dür*
Beyit 270
Mısra: **2**
Değil.

Şemşīr-i pür-cilā durur ebrū degüldür ol
Anuñ yüzinde cevheridür mū degüldür ol

14. **degül:**
Gazel 21
Mısra: **6**
Değil.

Ḫalḳ ile nola ervaḥ kesb-i ʿalāḳa itse
Nāẕır degül mi peste ḫurşīd-i evc-i rifʿat

15. **degüldür:**-*dür*
Gazel 27
Mısra: **1**
Değil.

Ey dil il mālıdur almalı degüldür rüşvet
Virene vü alana bāʿis olana laʿnet

16. **degül:**
Gazel 34
Mısra: **8**
Değil.

Mülk-i Rūm içinde başḳa başına sulṭāndur
Ṭañ degül alursa ḫālüñ Çīn ü Māçīnden ḫarāc

17. **degül:**
Gazel 56
Mısra: **10**
Değil.

Güşe-i mey-kedeyi ḳoyma Ḳabūlī elden
Ḳoyacaḳ güşe degül ẕevḳ idecek yerdür yer

18. **degüldür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **4**
Değil.

Ẕāl-i dünyāya göñül
baġlamadı üştür-i dil
Māʾil-i māye degüldür
besirek nerdür ner

19. **degül:**
Gazel 65
Mısra: **10**
Değil.

Kemāl ehli maʿārif
ṣāḥibiyüm diyü lāf urmaḳ
Ḳabūlī ʿālem-ārālıḳ degül
ʿālem aralıḳdur

20. **degüldür:**-*dür*
Gazel 72
Mısra: **6**
Değil.

Mest-i şarāb-ı ʿışḳ olana
vāʿiẓüñ bugün
Az iş degüldür itdügi
ḥadden ziyādedür

21. **degül:**
Gazel 73
Mısra: **8**
Değil.

Ṣaḳalı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi aġ
u alnı açıḳdur
Degül müy-ı sefīd ol
lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür

22. **degüldür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **2**
Değil.

Yoḳdur günāh o ġamzesi
ḫūnīde bendedür
Şāhum ṣuç öldürende
degüldür ölendedür

23. **degüldür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **8**
Değil.

Feryādı gülden eyleme ey
ʿandelīb-i zār
Āzār u zaḫm gülde
degüldür dikendedür

24. **degüldür:**-*dür*
Gazel 86
Mısra: **8**
Değil.

Yād-ı leb-i laʿlüñle dem ü
laḥm geçermiş
Az ḳışṣa degüldür arada
ḳan olacaḳdur

25. **degüldür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **9**
Değil.

Ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul
degüldür ḫayli ḳābildür
Benüm sulṭānum iḥsāñ
eyle ʿālem şimdi ḫālīdür

26. **degül:**
Gazel 107
Mısra: **5**
Değil.

Dendān u leb degül
görinen ol güherlerüñ
Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen
birisi ne dür

27. **degüldür:**-*dür*
Gazel 118
Mısra: **3**
Değil.

Esās-ı devlet-i dünyā
degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı ʿişreti her kim
yapar evvel yıḳar āḫir

28. **degüldür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **11**
Değil.

Gözüñ sāḥir degüldür yā
niçün baġlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā
başup ḥaḳḳı niçün örter

29. **degüldür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **12**
Değil.

Gözüñ sāḥir degüldür yā
niçün baġlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā
başup ḥaḳḳı niçün örter

30. **degül:**
Gazel 137
Mısra: **7**
Değil.

Ġūk-i tenüñ āb u baṭ u şaṭ degül
Baḥr-i maʿārifde yüzer māhiyüz

31. **degül:**
Gazel 147
Mısra: **13**
Değil.

Ey Ḳabūlī kāse oynatmaḳ hünerverlik degül
Yār içün baş oynadursa pehlevāndur kāse-bāz

32. **degül:**
Gazel 184
Mısra: **9**
Değil.

Sīneden ġam dīdeden nem dem-be-dem eksük degül
Ey Ḳabūlī ḥāżır u āmādedür esbāb-ı ʿışḳ

33. **degül:**
Gazel 185
Mısra: **8**
Değil.

Kimi rūyuñ kimi būyuñ kimisi mūyuñ öger
Cümleden biri degül cümleden aʿlāñ ancaḳ

34. **degül:**
Gazel 204
Mısra: **2**
Değil.

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

35. **degülem:**-*em*
Gazel 204
Mısra: **4**
Değil.

Ġamuñla sīnede bir tāze dāġdan ġayrı
Ḫudā bilür degülem füls-i aḥmere mālik

36. **degül:**
Gazel 205
Mısra: **5**
Değil.

ʿAceb vācib degül mi mümkin olduḳca tesellīsi
Ġarīb-i nā-murād-ı bī-dil ü bī-ḫvīş-i bī-yārüñ

37. **degül:**
Gazel 213
Mısra: **1**
Değil.

Ḳatl itmedür cezāsı raḳībüñ ezā degül
Aġyār-ı nā-sezāya ne itseñ sezā degül

38. **degül:**
Gazel 213
Mısra: **2**
Değil.

Ḳatl itmedür cezāsı raḳībüñ ezā degül
Aġyār-ı nā-sezāya ne itseñ sezā degül

39. **degül:**
Gazel 213
Mısra: **4**
Değil.

Leẕẕetlidür bize elem-i ʿışḳ-ı dil-rübā
Bal añlaruz belāsını baluñ belā degül

40. **degül:**
Gazel 213
Mısra: **5**
Değil.

Sulṭān-ı ḥüsn olanlara ḳullar mı yoḳ degül
Şehlerdür anlaruñ ḳulı begler gedā degül

41. **degül:**
Gazel 213
Mısra: **6**
Değil.

Sulṭān-ı ḥüsn olanlara ḳullar mı yoḳ degül
Şehlerdür anlaruñ ḳulı begler gedā degül

42. **degül:**
Gazel 213
Mısra: **8**
Değil.

Her ne olursa luṭfuñ efendi baña gerek
İḥsānı mā-verāya iderseñ revā degül

43. **degül:**
Gazel 213
Mısra: **10**
Değil.

Ẕerrāt-ı kāyināt u ẓuhūrāt-ı mümkināt
Bir şeyʾ mi var Ḳabūli ki emr-i Ḫudā degül

44. **degül:**
Gazel 224
Mısra: **7**
Değil.

Baş üzre degül emrüñ cān üzre ḳılupdur cāy
Ulı ṭutarın andan fermānuñı sulṭānum

45. **degüldür:**-*dür*
Gazel 225
Mısra: **6**
Değil.

Cibillīdür hüner Cibrīleden Cibrīle el virmez
Degüldür istiḳāmet her kişinüñ kārı sulṭānum

46. **degül:**
Gazel 228
Mısra: **10**
Değil.

Ẕevḳ ü şādīden Ḳabūlī yoḳ gibi nām u nişān
Cān u dilden mā-ḥaṣal eksük degül her gāh ġam

47. **degül:**
Gazel 235
Mısra: **14**
Değil.

Dilden dür ü gevher saçılur şimdi Ḳabūlī
Ben kāna degül ṭabʿumı ʿummāna degişmem

48. **degül:**
Gazel 255
Mısra: **7**
Değil.

Ayaġ altı degül mey-ḫāne gibi uġramaz kimse
Ḳanāʿat güşesidür nāmı bir ḫālīce yer buldum

49. **degül:**
Gazel 256
Mısra: **2**
Değil.

Ġarīḳ-ı ʿışḳdur emvāc-ı yem ẕerrāt-ı ʿālem hem
Degül ẕerrāt-ı ʿālem belki ẕürriyyāt-ı ādem hem

50. **degülsün:**-*sün*
Gazel 261
Mısra: **5**
Değil.

Ḥaḳīḳat ehli degülsün ṭarīḳ el virmez
Senüñle gel berü ey dil mecāza başlayalum

51. **degül:**
Gazel 264
Mısra: **6**
Değil.

Ḫāk-i rehüñi kuḥl iderüz dīde-i cāna
Maḫfī degül aḥvālümüz erbāb-ı naẓardan

52. **degül:**
Gazel 273
Mısra: **2**
Değil.

Şād oluñ bī-çāreler nāz ile cānāndur gelen
Müjdeler ey mürdeler cānān degül cāndur gelen

53. **degüldür:**-*dür*
Gazel 295
Mısra: **10**
Değil.

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

54. **degüldür:**-*dür*
Gazel 302

Mısra: **6**
Değil.

Rumūz-ı ʿışḳı şorma ehl-i zühde
Degüldür meclise dāḫil ne bilsün

55. **degül:**
Gazel 310
Mısra: **9**
Değil.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī bilmezlenüp ol olmasun

56. **degül:**
Gazel 322
Mısra: **4**
Değil.

Bu sipihr-i bī-sütūnuñ biz de bir Ferhāduyuz
Her belā Ferhādına eksük degül bir Bī-sütūn

57. **degül:**
Gazel 326
Mısra: **2**
Değil.

Ne ḳadar cevr ü cefā itse o yārı severin
İḫtiyārī degül ol lāle-ʿiẕārı severin

58. **degülin:**-*in*
Gazel 326
Mısra: **7**
Değil.

Zene meyl eylemezin ḥāşılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne vaḳārı severin

59. **degüldür:**-*dür*
Gazel 327
Mısra: **7**
Değil.

Ṣafādan luṭfdan ḫālī degüldür mīve-i naẓmum
Riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān içre tā kim aña tākem ben

60. **degül:**
Gazel 361
Mısra: **7**
Değil.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

61. **degülsin:**-*sin*
Gazel 375
Mısra: **10**
Değil.

Ṭutdı cihānı gerçi feryāduñ ey Ḳabūlī
Bir sen degülsin ancaḳ iñler hezār böyle

62. **degülsin:**-*sin*
Gazel 376
Mısra: **1**
Değil.

Bir sen degülsin ey dil giryān u zār böyle
Her-cāyi yār elinden her bir diyār böyle

63. **degülüz:**-*üz*
Gazel 382
Mısra: **3**
Değil.

Yalıñuz biz degülüz bāde-perest
Bir nice kimse şerīküz ḳana

64. **degüldür:**-*dür*
Gazel 399
Mısra: **10**
Değil.

Ḳavl-i eṣaḥ ile ʿamel it iḫtilāfı ḳo
Ḳurʾānuñ iḫtilāfī degüldür rivāyeti

65. **degül:**
Gazel 416
Mısra: **3**
Değil.

ʿĀşıḳa cevr ü ʿitāb u şīveden ḫālī degül
Didüm ey dil-ber nedür bu nāz u istiġnā didi

66. **degül:**
Gazel 424

Mısra: **2**
Değil.

Muḥammed resūl-i ser-āmed degül mi
O serverde ol sır müşāhed degül mi

67. **degül:**
Gazel 424
Mısra: **4**
Değil.

Hevā nārını maʿṣiyet tābını
Muḥammed mücemmid
Muḥammed degül mi

68. **degül:**
Gazel 424
Mısra: **6**
Değil.

Yolında fedā eylemek baş u cānı
Ḥayāt-ı ebed ʿömr-i sermed degül mi

69. **degül:**
Gazel 424
Mısra: **8**
Değil.

Yirüñ pādşāhı gögüñ mihr ü māhı
İki ʿālemüñ faḫri Aḥmed degül mi

70. **degül:**
Gazel 424
Mısra: **10**
Değil.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Muḥammed
Ḳabūlī senüñle muḳayyed degül mi

71. **degül:**
Gazel 425
Mısra: **1**
Değil.

Emīr-i ser-āmed Muḥammed degül mi
Şeh-i mülk-i sermed Muḥammed degül mi

72. **degül:**
Gazel 425
Mısra: **2**
Değil.

Emīr-i ser-āmed Muḥammed degül mi
Şeh-i mülk-i sermed Muḥammed degül mi

73. **degül:**
Gazel 425
Mısra: **4**
Değil.

Me-kun fetḥ u nesḥ me-kun refʿ u defʿ
Kitāb-ı mücevved Muḥammed degül mi

74. **degül:**
Gazel 425
Mısra: **6**
Değil.

İmām-ı rüsül pīşvā-yı sübüldür
Resūl-i muḳalled Muḥammed degül mi

75. **degül:**
Gazel 425
Mısra: **7**
Değil.

ʿAceb pāk-cevher degül mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd Muḥammed degül mi

76. **degül:**
Gazel 425
Mısra: **8**
Değil.

ʿAceb pāk-cevher degül mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd Muḥammed degül mi

77. **degül:**
Gazel 425
Mısra: **10**
Değil.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Ḳabūlī
Senüñle muḳayyed Muḥammed degül mi

78. **degüldür:**-*dür*
Gazel 428

Mısra: **9**
Değil.

Ḳabūlī mā’il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

79. **degüldür:**-*dür*
Gazel 429
Mısra: **9**
Değil.

Ey Ḳabūlī arada ḳābil degüldür ittiḥād
Yār zīrā telḫ-gūy u kīne-cūy u tünd-ḫūy

80. **degüldür:**-*dür*
Gazel 434
Mısra: **1**
Değil.

Kāse düşürme degüldür o mehüñ āyīni
Dil-ber-i ḳahve-fürūşuñ ḳanı fincān-ı çīni

81. **degül:**
Gazel 435
Mısra: **2**
Değil.

Yine taḥṣīl ider ʿāşıḳ olan oḳur mı ḳāmūsı
Rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre degül bir ḥarf ḳamusı

82. **degül:**
Gazel 442
Mısra: **2**
Değil.

Siyeh beñlerle yārüñ rūy-ı āli
Leṭāfetden degül her biri ḫālī

83. **degülsüñ:**-*süñ*
Gazel 445
Mısra: **3**
Değil.

Sen degülsüñ yalıñuz terk iden ey dil serüñi
ʿArṣa-i ʿışḳ durur bunda niçe baş yatur

84. **degüldür:**-*dür*
Gazel 451
Mısra: **1**
Değil.

Degüldür şerḥalarla tende dāġ-ı ḫūn-feşān yir yir
Şeh-i ġam geçmege yolında ḳalmışdur nişān yir yir

85. **degüldür:**-*dür*
Gazel 463
Mısra: **1**
Değil.

Ṣafā bezm-i meye mülḥaḳ degüldür
Sözüm ḥaḳdur velī mül haḳ degüldür

86. **degüldür:**-*dür*
Gazel 463
Mısra: **2**
Değil.

Ṣafā bezm-i meye mülḥaḳ degüldür
Sözüm ḥaḳdur velī mül haḳ degüldür

87. **degüldür:**-*dür*
Gazel 463
Mısra: **4**
Değil.

Muḳayyeddür göñül zülfüñle cānā
Saña maḥṣūṣdur muṭlaḳ degüldür

88. **degüldür:**-*dür*
Gazel 469
Mısra: **3**
Değil.

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

89. **degülseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 479
Mısra: **4**
Değil.

Mübtelāsın öldürür bir şūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ ey perī öldür beni

90. **degül:**
Gazel 513
Mısra: **2**
Değil.

Tīrüñ iḳdām idicek sīne-i sūzāna geçer
Nīzeñüñ minneti ḫod başa degül cāna geçer

91. **degül:**
Gazel 517
Mısra: **6**
Değil.

Yārüñ āyīni yüzi ayını göstermek ise
Degül āyīne anı görmek içün āyīne

92. **degül:**
Kaside 2
Mısra: **16**
Değil.

Her dıraḫtuñ eli üstinde bir altunlı ṭabaḳ
Ḳaṭre-i jāle degül ṭopṭolu dürr-i ġaltān

93. **degüldür:**-*dür*
Kaside 2
Mısra: **27**
Değil.

Varaḳ-ı jāle degüldür görinen gülşende
Sīm ü zerdür ki ʿaṭā ḳılmış anı bāġa ḫazān

94. **degüldür:**-*dür*
Kaside 3
Mısra: **21**
Değil.

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

95. **degüldür:**-*dür*
Kaside 3
Mısra: **72**
Değil.

Ḳaldum tehī ʿamelden māl ise çıḳdı elden
Şarṭ-ı kerem degüldür meşrūṭum ola zāyil

96. **degül:**
Kaside 4
Mısra: **16**
Değil.

Sikke ıṣlāḥı diyü ḫalḳı düşürdi eleme
Niyyeti ḫayra degül işleri īzā-yı enām

97. **degül:**
Kaside 4
Mısra: **19**
Değil.

Bidʿat-ı fāsidesi ḳābil-i ıṣlāḥ degül
Niyyet-i kāsidesi nā-sezed u nā-fercām

98. **degüldür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **31**
Değil.

Baḥr u ber pādşehi iki degüldür birdür
Nice biñ ʿaskeri bu sözde iden istiḫdām

99. **degüldür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **84**
Değil.

ʿAkl u idrāk idicek mertebeden berterdür
Vāḳıʿā ḳābil-i taʿbīr degüldür bu menām

100. **degülüz:**-*üz*
Kaside 4
Mısra: **35**
Değil.

Ḥāṣılı şāhum anuñ ʿazline rāżī degülüz
İsterüz kim idesin ḫāk-i vücūdın iʿdām

101. **degül:**
Kaside 5
Mısra: **50**
Değil.

Ġażab vaḳtinde ḳatında ser-i aʿdā-yı bī-ḳudret
Degül ḳarınca miḳdārınca yanında Süleymānuñ

102. **degüldür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **14**
Değil.

Açıldı gül gibi ḫandān u ḫurrem oldı cihān
Degüldür eski zamānlar bu ʿālem-i dīger

103. **degül:**
Kaside 7
Mısra: **76**
Değil.

Yoḳdur āḫer ġarażum ʿarż-ı duʿādan ġayrı
Ḫıdmetüm medḥ ü ṣenādur degül iẓhār-ı nikāt

104. **degüldür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **65**
Değil.

Anuñ kim istivāsı egridür kāmil degüldür ol
Sözi kāmil özi ṭoġru mükemmel cāna ʿışḳ olsun

105. **degül:**
Kaside 10
Mısra: **31**
Değil.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

106. **degül:**
Kaside 10
Mısra: **60**
Değil.

Eyledüñ inhā Ḳabūlī saña lāzım olanı
Saña da lāzım degül mi ḥaḳ sözi ṭutmaḳ dede

107. **degül:**
Kaside 12
Mısra: **2**
Değil.

Düzd ü şirret bilmede aʿlem geçer iblīsden
Muttaṣıl ḫālī degül tezvīrden telbīsden

108. **degül:**
Kaside 15
Mısra: **14**
Değil.

Āşyānından uçurduñ murġ-ı rūḥ-ı düşmeni
Bāz-pervāzī degül ṣayyāddur gönderdigüñ

109. **degüldür:**-*dür*
Kaside 15
Mısra: **20**
Değil.

Yir yüzinden defʿ içün ḫāk-i vücūd-ı düşmeni
Serverā ʿasker degüldür bāddur gönderdigüñ

110. **degül:**
Kıt'a 8
Mısra: **1**
Değil.

Mülāzemet degül ey şeh ġubār-ı dergāhuñ
Dür-i külāh-ı saʿādet durur bu ben ḫāke

111. **degül:**
Mesnevi 2
Mısra: **20**
Değil.

Faż̇l-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

112. **degül:**
Mesnevi 4
Mısra: **76**
Değil.

Faż̇l-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

113. **degül:**
Mesnevi 5
Mısra: **48**
Değil.

Ol ki paşa içündür ol maʿḳūl
Ser fedā yolına degül maḥṣūl

114. **degül:**
Mesnevi 7
Mısra: **6**
Değil.

Berāt-ı şāhi ile adı ḳāżı
Degül ammā ki emr-i şāha rāżı

115. **degüldür:**-*dür*
Mesnevi 7
Mısra: **74**
Değil.

Ne fehm itsün elifden merd-i cāhil
Degüldür istivā-yı ḫaṭṭı kāmil

116. **degül:**
Müseddes 3
Mısra: **27**
Değil.

Velī ḫālī degül cevr ü cefādan
Beḳā umma viṣāl-i dil-rübādan

117. **degüldür:**-*dür*
Müseddes 3
Mısra: **10**
Değil.

Bu sözde kimsenüñ yoḳdur ḫilāfı
Degüldür mesʾele ḫod iḫtilāfī

118. **degül:**
Tahmis 3
Mısra: **1**
Değil.

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol serāb ola

119. **degül:**
Tahmis 5
Mısra: **7**
Değil.

Bize cevr ü cefādan ol perī ḫālī degül her gāh
Belā vü derd ü miḥnetdür dilümden olmadı āgāh

120. **degülsin:**-*sin*
Tahmis 11
Mısra: **19**
Değil.

Çünki ʿāşıḳ degülsin ey Emrī
Söyle kūy-ı fülānda neylersin

121. **degül:**
Tarih 2
Mısra: **2**
Değil.

Ey pādşāh-ı pür-kerem v'ey ḫüsrev-i vālā-himem
Ḫalḳ-ı cihān görmiş degül bir sūr peydā eyledüñ

122. **degül:**
Tarih 2
Mısra: **16**
Değil.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

<u>degül mi:</u>

1. **degül mi:**
Gazel 417
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Değil mi?

ʿAceb ḫūnī degül mi ey kemān-ebrū tir-i ġamzeñ
Dil-i şeydā gibi nice ġarībüñ ḳanına girdi

2. **degül mi:**
Gazel 424
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Değil mi?

Muḥammed resūl-i ser-āmed degül mi
O serverde ol sır müşāhed degül mi

3. **degül mi:**
Gazel 342
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Değil mi?

Kesb-i ʿalāḳa itse Ḥaḳḳ ile nola ervāḥ
Ḫurşīd-i evc-i rifʿat nāẓır degül mi peste

4. **degül mi:**
Kaside 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Değil mi?

Ehl-i kemāle ẕillet müşkil degül mi ġāyet
Bu ʿuḳde ḥall olunmaz ḳalursa ḫayli müşkil

5. **degül mi:**
Mesnevi 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Değil mi?

Melāḥat baḥri içinde kemāhī
Degül mi iki ḳaşı iki māhī

deh:

1. **dehest:**-*est*
Kıt'a 35
Mısra: **5**
On sayısı.

Egerçi nīme-i evvel dehest der-maʿni
Ki ū murabbaʿ nıṣf-ı şeşest hem vāfir

2. **mī-dehed:**-*ed*
Kıt'a 6
Mısra: **4**
Vermek.

Men nüvīsed sicill-i ṣūret-i ān
Mī-dehed ṭālibīn-rā yaʿni

dehān:

1. **dehānuña:**-*uñ, -a*
Gazel 35
Mısra: **5**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Nice beñzer dehānuña gonça
Bir midür lāl ile lisān-ı faṣīḥ

2. **dehānuñ:**-*uñ*
Gazel 36
Mısra: **3**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Dehānuñ ḳufl-ı ṣandūḳ-ı maḥabbet
Zebānuñdur aña zerrīn miftāḥ

3. **dehānuñ:**-*uñ*
Gazel 206
Mısra: **6**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Ruḫuñdur bir gül-i sīrāb-ı tāze
Dehānuñ ġonça-i ḥamrā-yı nāzük

4. **dehānuñ:**-*uñ*
Gazel 210
Mısra: **3**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Biñlerce ṣafā kesb ider öpdükce dehānuñ
Ber-dār olacaḳdur hele āvengi Gedūsuñ

5. **dehānuñ:**-*uñ*
Gazel 240
Mısra: **5**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Keşf-i rumūz-ı ʿışḳa dehānuñ durur sebeb
Bir noḳṭadur efendi belī mebdeʾ-i ʿulūm

6. **dehānuñ:**-*uñ*
Gazel 386
Mısra: **9**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Āl ṭūṭīdür dehānuñ şehd ü şekker leblerüñ
Āl ile söylet anı cānā ele al āyine

7. **dehānı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **25**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Dehānı āl ile diller alıcı
Sözi ʿuşşāḳı ferdāya ṣalıcı

8. **dehānı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **27**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Dehānı gibi dendānı da ḫurde
Ḫafī yir ḳalmadı ṭoyuldı ḫurde

9. **dehānı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **84**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Lebi perverde vü laʿli müferriḥ
Dehānı cānibi ḳand-i müreccih

10. **dehānı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **85**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Dehānı ġonça aġzı burnı ḫurde
Teni abbaḳ ṣoyulmışca yumurda

11. **dehānumdan:**-*um, -dan*
Gazel 76
Mısra: **5**
Ağız. II Aşığın ağzı.

Ṣafā-yı leẕẕet-i laʿl-i lebüñ gitmez dehānumdan
Bu şevḳ ile şarāb-ı laʿlgūn eglencem olmışdur

12. **dehānuñ:**-*uñ*
Kaside 10
Mısra: **40**
Ağız. II Dedenin ağzı.

Ġonça mānend aġzı berk olmayan olmaz hoş-nefes
ʿAndelībāsā dehānuñ olmasun yapraḳ dede

dehān u kākül:

1. **dehān u kākül:**
Gazel 443
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ağız ve perçem. II Sevgilinin ağzı ve saçı.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

dehān-ı ābdārı:

1. **dehān-ı ābdārı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Güzel ağız. II Sevgilinin ağzı.

Zülāl-i pāk-i laʿli āb-ı ḥayvān
Dehān-ı ābdārı çeşme-i cān

dehān-ı dil-bere:

1. **dehān-ı dil-bere:**-*e*
Gazel 361
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin ağzı.

Kimse dehān-ı dil-bere mevcūddur dimez
Maʿdūm olan vücūda gelür mi gümān ile

dehān-ı māra düşse:

1. **dehān-ı māra düşse:**-*se*
Diğer 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yılanın ağzına düşmek. II Kötü niyetli birinin diline düşmek.

Ṣadef aġzına düşse dür olur pāk
Dehān-ı māra düşse zehr-i ḳātil

dehān-ı nükte-beyānuñ:

1. **dehān-ı nükte-beyānuñ:** -*uñ*
Beyit 113
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Nükteler söyleyen ağız. II Sevgilinin ağzı.

Dehān-ı nükte-beyānuñ muʿabbir-i birdür
Kelām-ı remz-i nihānuñ müfessir-i sırdur

dehān-ı yāre:

1. **dehān-ı yāre:**-*e*
Gazel 148
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ağzı.

Fem-i yāre Ḳabūlī ġonca uymaz
Dehān-ı yāre beñzer mi ol aġuz

dehānına mühr-i sükūt urup:

1. **dehānına mühr-i sükūt urup:**-*up*
Kaside 10
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Ağzına sessizlik mührü vurmak. II Susturulmak.

Ṭınmayup ṭura dehānına urup mühr-i sükūt
Ḳıṣṣa-ḫ∨ānāsā gerekmez kim ola yañṣaḳ dede

dehānından herzeler saçılup:

1. **dehānından herzeler ṣaçılup:**-*up*
Mesnevi 5
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Ağzından saçma sapan sözler çıkmak, gereksiz konuşmak.

Ḫışm ile ṣıçrayup mekānından
Herzeler ṣaçılup dehānından

dehānumdan ʿalevler çıḳsa:

1. **dehānumdan ʿalevler çıḳsa:**-*sa*
Gazel 269
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağzından alevler çıkmak. II Âşığın yürekleri yakacak şekilde feryat etmesi.

Söyünmez nār-ı ʿışḳuñ sīne-i āteş-feşānumdan
ʿAceb mi ger ʿalevler çıḳsa añdıḳca dehānumdan

dehānuñ ḫayra aç:

1. **dehānuñ ḫayra aç:**
Gazel 25
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzını hayra aç!: Kötü ihtimallerden bahsedildiğinde "Tanrı korusun!" anlamında kullanılan ifade.

Urma dem vāʿiẓ cehennemden dehānuñ ḫayra aç
Aġzuña bir gün gelüp urılmadın mühr-i sükūt

dehānuñ yādına:

1. **dehānuñ yādına:**-*n, -a*
Tahmis 7
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ağzının yâdı.

Aña ḳaldı kim dehānuñ yādına ey māh-rū
Başumuz alup ʿadem mülkine dek ʿazm ideyüz

dehānuñdan bir būse:

1. **dehānuñdan bir būse:**
Gazel 464
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ağızdan bir öpücük. II Sevgilinin öpücüğü.

Dil-bere bir būse ḥaḳḳumdur dehānuñdan didüm
Didi ʿāşıḳ ḥaḳ didüñ maḥrūm ḳalmaz Ḥaḳ diyen

dehen:

1. **dehenüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 374
Mısra: **3**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Dehenüñden umaruz kim ḳıla bir būse naṣīb
Ol ki yoḳdan getürüpdür bizi bu varlıġa

dehen açup:

1. **dehen açup:**-*up*
Tarih 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ağız açmak, konuşmak.

Ol ġonçalaruñ bülbül-i ḫoş-edāsı
Şevḳ u ṭarab ile dehen açup her dem

dehen-beste:

1. **dehen-beste:**
Gazel 275
Mısra: **1**
Ağzı bağlanmış, konuşmayan (kimse). II Hiç konuşmayan sevgili.

Ol dehen-beste dil olmaġa ne tedbīr eylesün
Varsun ol dīvāneye zülfini zencīr eylesün

dehenden çıḳmaz:

1. **dehenden çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 141
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağızdan çıkmak. II Âşığın sevgiliyi anmaktan vazgeçmemesi.

Cevher-i rūḥ ki tā dürc-i bedenden çıḳmaz
Leẕẕet-i ḳand-i lebüñ ẕikri dehenden çıḳmaz

dehen-i dil-bere:

1. **dehen-i dil-bere:**-*e*
Gazel 186
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin ağzı.

Dil uzadur dehen-i dil-bere çoḳ
Aġzı var ġonça-i bāġuñ dili yoḳ

2. **dehen-i dil-bere:**-*e*
Gazel 186
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin ağzı.

Dehen-i dil-bere var dime dilā
Bu sözi söyleme var yoḳ bu yoḳ

dehen-i naḳdüñi:

1. **dehen-i naḳdüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 277
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kıymetli ağız. II Sevgilinin ağzı.

Dehen-i naḳdüñi ṣarrāf-ı nuḳūd-ı devrān
Tabʿ-ı vaḳḳāduñı fihrist-i firāset bilürin

dehen-i teng-i dil-āvīzüñe:

1. **dehen-i teng-i dil-āvīzüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 182
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönlü cezbeden dar ağız. II Sevgilinin cezbedici küçük ağzı.

Dehen-i teng-i dil-āvīzüñe hiç öyküne mi
Ġonca-i gülşen ise bir deheni var dili yoḳ

deheni var dili yoḳ:

1. **deheni var dili yoḳ:**
Gazel 182
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzı var dili yok: Pek fazla konuşmayan, sessiz kimseler için kullanılan ifade.

Dehen-i teng-i dil-āvīzüñe hiç öyküne mi
Ġonca-i gülşen ise bir deheni var dili yoḳ

dehen-i yār:

1. **dehen-i yār:**
Gazel 237
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Sevgilinin ağzı.

Dehen-i yār ḥarf-i mübhemdür
Zāyil olmadı anda şübhem hem

dehr:

1. **dehr:**
Gazel 392
Mısra: **10**
Dünya, cihan, âlem. II Felek.

ʿĀlem özin bilen kişiye üzün eylemez
Yaḫşıya yaḫşı dehr yamāna yamān gibi

2. **dehr:**
Mesnevi 3
Mısra: **30**
Dünya, cihan, âlem. II Felek.

Luṭfuña maẓhar olacaḳ ḳuldur
Yiter aġlatdı dehr anı güldür

3. **dehrüñ:**-*üñ*
Terci-bend 4
Mısra: **28**
Dünya, cihan, âlem.

Yir yoḳ faḳīre ʿilm ile ʿaṣruñ vaḥīdi ol
Dehrüñ gerek Cüneydi gerek Bāyezīdi ol

dehri arasañ:

1. **dehri arasañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 315
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyayı aramak. II Dünyayı dolaşmak, gezmek.

Ālām-ı ġam-ı ʿışḳuñ ile her kişi ġamnāk
Dehri arasañ sīne-i bī-ġam bulımazsın

dehr-i bī-vefāda:

1. **dehr-i bī-vefāda:**-*da*
Tahmis 9
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Vefasız dünya.

Bizi maḥrūm idüp yār ile hem-dem ḳılup aġyārı
Bu dehr-i bī-vefāda hem-dem-i aġyār idüp yāri

dehrüñ manşıbından ferāġat eyle:

1. **dehrüñ manşıbından ferāġat eyle:**
Gazel 329
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünya makamından feragat etmek, dünyadan el ayak çekmek.

Ferāġat eyle dehrüñ manşıbından terk-i ʿizzet ḳıl
Ne aʿlādan ne ednādan recā ḳıl ne müsāvīden

dehrüñ ṭalebkārı:

1. **dehrüñ ṭalebkārı:**
Kaside 9
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Dünyayı talep eden (kimse).

Fenā bāzārınuñ ḫ∨āhendesi dehrüñ ṭalebkārı
Fenā alup vücūd āvāresin satana ʿışḳ olsun

dehrüñ tünd-bād-ı bī-amānından:

1. **dehrüñ tünd-bād-ı bī-amānından:** -*n, -dan*
Beyit 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyanın sert ve acımasız rüzgârı. II Dünyanın acımasızca geçen zamanı.

Emīn olma bu dehrüñ tünd-bād-ı bī-amānından
Gül-i sīb-i bahārın ḳurtar āsīb-i ḫazānından

delālāt-ı rüsūm-ı aḥkām:

1. **delālāt-ı rüsūm-ı aḥkām:**
Kaside 4
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Hükümlerin resimlerinin delilleri. II Hükümler.

Sāl-i uʿcūbe-i heft ü neved ü nühṣadda
Yine irişdi delālāt-ı rüsūm-ı aḥkām

deli:

1. **deliye:**-*y, -e*
Gazel 192
Mısra: **6**
Aşkın tesiriyle kendinden geçmiş deli, mecnun, meczup. II Âşık.

Bizi vāʿiẓ naṣīḥate ṭutma
Pend ṭutmaz deliye bend gerek

deli Aydın ḥımārına:

1. **deli Aydın ḥımārına:** -*n, -a*
Tarih 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Deli Aydın eşeği. II Dönemin Gediz kadısı.

Bir deli Aydın ḥımārına
virilmişdi Gedūs
Ḥiddetinden hīç farḳ
itmezdi paşayı begi

2. **deli Aydın ḥımārına:** -*n, -a*
Tarih 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Deli Aydın eşeği. II Dönemin Gediz kadısı.

Bir deli Aydın ḥımārına
virilmişdi Gedūs
Ḥiddetinden hīç farḳ
itmezdi paşayı begi

deli gönlüm:

1. **deli gönlüm:**-*üm*
Şarkı 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Deli gönül. II Âşığın divane gönlü.

Deli gönlüm anuñ ile eglesem
Yine bir ṣaçları sünbülüm vardur

2. **deli gönlüm:**-*üm*
Şarkı 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Deli gönül. II Âşığın divane gönlü.

ʿAlidür sevdigüm ben Ḳanberiyem
Deli gönlüm gibi Düldülüm vardur

deli oldı:

1. **deli oldı:**-*dı*
Şarkı 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Deli olmak, aklını yitirmek.

Deli oldı gönlüm ʿışḳuñ elinden
Seyyāḥ olup şu ʿālemi ṭolanur

delīl:

1. **delīlüñ:**-*üñ*
Mesnevi 4
Mısra: **130**
Yol gösterici, kılavuz, rehber.

Her biri hādi-i sebīlüñ olur
Rūz-ı maḥşerde çün delīlüñ olur

delīl ü reh-nümā:

1. **delīl ü reh-nümā:**
Muaşşer 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Yol gösterici ve rehber.

Cünūd-ı Āl-i ʿOs̱māna delīl ü reh-nümā geldüñ
Ḳulūb-ı āşnāyı rūşen itdüñ āşnā geldüñ

delīl-i ehl-i sübül:

1. **delīl-i ehl-i sübül:**
Mesnevi 14
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yol ehlinin ispatı. II Hazreti Muhammed.

Ne Nebī şāh-ı enbiyā vü rüsül
Ne Muḥammed delīl-i ehl-i sübül

delīl-i rāh:

1. **delīl-i rāh:**
Gazel 270
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yol rehberi, kılavuz. II Hazreti Muhammed.

Cemāl-i bā-kemāl-i Zü'l-celāl-i bī-zevāl içün
Delīl-i rāh içün yaʿni Habību'llāh içün olsun

delīl-i rāh-ı devletsin:

1. **delīl-i rāh-ı devletsin:**-*sin*
Gazel 228
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mutluluk yolunun delili. II Sevgili.

Delīl-i rāh-ı devletsin nümūdār-ı saʿādetsin
Mürīd-i muḫliṣüñ ol yola irşād eyle sulṭānum

delīl-i rāh-ı ʿizzet ol:

1. **delīl-i rāh-ı ʿizzet ol:**
Gazel 247
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İzzet yolunun delili olmak. II Cömert ve izzetli olmak.

Dil ü cān ile bendeñ olayın luṭfuñla şād eyle
Delīl-i rāh-ı ʿizzet ol hidāyet eyle sulṭānum

dellāl:

1. **dellāl:**
Gazel 245
Mısra: **3**
Yüksek sesle bağıran (kimse), tellal.

Lāl olur vāḳıf olan sırrına dellāl olmaz
Kim ki ketm eyleye kemmiyyetin oldur ebkem

delü:

1. **delüye:**-*y, -e*
Gazel 211
Mısra: **4**
Aşkın tesiriyle kendinden geçmiş deli, mecnun, meczup. II Âşık.

Kemende çek dili pend ü naṣīḥate çekme
Efendi pend gerekmez delüye bend gerek

dem:

1. **demidür:**-*i, -dür*
Beyit 243
Mısra: **2**
Zaman, vakit, an.

Ṣarılık düşdi ruḫ-ı zerdüme çün berg-i ḫazān
Demidür dīdelerümden dökilürse yire ḳan

2. **dem:**
Gazel 55
Mısra: **1**
Zaman, vakit, an.

Dem olur ādeme ḳan aġladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

3. **dem:**
Gazel 55
Mısra: **2**
Zaman, vakit, an.

Dem olur ādeme ḳan aġladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

4. **demidür:**-*i, -dür*
Gazel 228
Mısra: **6**
Zaman, vakit, an.

Vekīl-i şehryār-ı ʿadl-güstersin ʿadil göster
Demidür dād-ḫ∨ān olanlara dād eyle sulṭānum

5. **dem:**
Gazel 315
Mısra: **1**
Zaman, vakit, an.

Bir ādem ile dem süricek dem bulımazsın
Dem bulur iseñ dem geçer ādem bulımazsın

6. **demidür:**-*i, -dür*
Gazel 337
Mısra: **10**
Zaman, vakit, an.

Semend-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī çü aldı meydānı
Demidür ögdüli vir müsteḥaḳdur ögdülüñe

7. **dem:**
Kaside 2
Mısra: **64**
Zaman, vakit, an.

Kerem-i keff-i güherbārın işitdi yatdı
Dem idi ḫayli köpürür ḳabarırdı ʿummān

8. **dem:**
Kaside 4
Mısra: **221**
Zaman, vakit, an.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

9. **demī:**
Mesnevi 1
Mısra: **25**
Zaman, vakit, an.

Muġannī demī çend der-nāy-i dem
Ḫaber dih me-rā ez-dem-i zīr ü bem

10. **demidür:**-*i, -dür*
Mesnevi 2
Mısra: **107**
Zaman, vakit, an.

Demidür ben ḳuluñı şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

11. **demde:**-*de*
Mesnevi 4
Mısra: **46**
Zaman, vakit, an.

Bu ne ḥālet durur ki bu demde
Olmayan işler ola bir demde

12. **dem:**
Mesnevi 15
Mısra: **28**
Zaman, vakit, an.

Aḳçedür aḳçe cān içün virilen
Aḳçedür dem maḳāmına görilen

13. **demler:**-*ler*
Tahmis 5
Mısra: **16**
Zaman, vakit, an.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

14. **deminde:**-*i, -n, -de*
Gazel 109
Mısra: **6**
Zaman, vakit, an. II
Sevgilinin huzurunda, makamında.

Dil-i üftāde iġmāzuñ kemāl-i iltifāt añlar
Deminde ḫışm-ı çeşmüñ ḳullara ʿayn-ı ʿināyetdür

15. **deminde:**-*i, -n, -de*
Gazel 225
Mısra: **8**
Zaman, vakit, an. II
Sevgilinin huzurunda, makamında.

Kemāl iẓhār ider her kimde olsa gül gibi kendin
Ẓuhūr eyler deminde herkesüñ āṣārı sulṭānum

16. **dem:**
Kaside 4
Mısra: **137**
Zaman, vakit, an. II
Devir, dönem.

Dem ki ṣaçılmadı açılmadı kenz-i maḫfī

Çünki ḳan olmaya feṯḥ
olmaz imiş ḳufl-ı merām

17. **demde:**-*de*
Mesnevi 4
Mısra: **45**
Zaman, vakit, an. II Devir, dönem.

Bu ne ḥālet durur ki bu demde
Olmayan işler ola bir demde

dem bulur:

1. **dem bulur:**-*ur*
Gazel 315
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vakit bulmak. II Hayat bulmak.

Bir ādem ile dem süricek dem bulımazsın
Dem bulur iseñ dem geçer ādem bulımazsın

dem geçer:

1. **dem geçer:**-*er*
Gazel 315
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın geçmesi. II Ömrün geçmesi.

Bir ādem ile dem süricek dem bulımazsın
Dem bulur iseñ dem geçer ādem bulımazsın

dem süricek:

1. **dem süricek:**-*icek*
Gazel 315
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dem sürmek: Keyifli zaman geçirmek.

Bir ādem ile dem süricek dem bulımazsın
Dem bulur iseñ dem geçer ādem bulımazsın

dem ü laḥm:

1. **dem ü laḥm:**
Gazel 86
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap ve kırmızı et. II Âşığın gözyaşı ve bedeni.

Yād-ı leb-i laʿlüñle dem ü laḥm geçermiş
Az ḳışṣa degüldür arada ḳan olacaḳdur

dem uran:

1. **dem uran:**-*an*
Kaside 9
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dem vurmak: Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Vücūduñ mā ʿarefnāk içre mahv it maʿrifet kesb it
Maʿārifden dem uran ṣāḥib-i ʿirfāna ʿışḳ olsun

dem urma:

1. **dem urma:**-*ma*
Kaside 10
Mısra: **49**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dem vurmak: Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Ey kişi gel yalıñuz ḥubb-ı ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen berāber baḳ dede

2. **dem urma:**-*ma*
Gazel 25
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dem vurmak: Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Urma dem vāʿiẓ cehennemden dehānuñ ḫayra aç
Aġzuña bir gün gelüp urılmadın mühr-i sükūt

3. **dem urma:**-*ma*
Gazel 379
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dem vurmak: Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Urma dem sırr-ı ene'l-Ḥaḳdan eger ʿārif iseñ
Ḥaḳ bilür ḫayli ḳuṣūr eyledi Manṣūr orada

dem urmadı:

1. **dem urmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 237
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dem vurmak: Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Ey Ḳabūlī dem-i maḥabbetden
Urmadı kimse senden aḳdem dem

dem urmış:

1. **dem urmış:**-*mış*
Gazel 106
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dem vurmak: Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Bezme geldikce mey-i ḥamrā ḥicāb ile gelür
Laʿl-i dil-berden dem urmış gibi andan şerm ider

dem urur:

1. **dem urur:**-*ur*
Gazel 32
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dem vurmak: Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Ey Ḳabūlī dem urur Ḍaḥḥāk-ı mārīden nigār
Beñzemez mi iki dūşında iki s̱uʿbāna ṣaç

dem ursun:

1. **dem ursun:**-*ur, -sun*
Kaside 10
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dem vurmak: Bir şeyden söz etmek, konu açmak.

Ẕü'l-feḳār u lā-fetādan dem ursun rūz u şeb
Çār-yāruñ himmeti olmaḳ gerek mülḥaḳ dede

dem-ā-dem:

1. **dem-ā-dem:**
Gazel 26
Mısra: **7**
Daima, her an.

Dem-ā-dem üç oġul getürmekdedür
Nüh ābāyile çün bu çār ümmehāt

2. **dem-ā-dem:**
Gazel 122
Mısra: **9**
Daima, her an.

Ey Ḳabūlī eşk-i ḫūnīnüm dem-ā-dem dīdede
Ṣanasın cām-ı muravvaḳ içre ṭolmış bādedür

3. **dem-ā-dem:**
Tesdis 2
Mısra: **26**
Daima, her an.

Firāḳuñla Ḳabūlī gibi ḳalup ḫ∨ār u zār oldum
Dem-ā-dem ṭurmaz aḳar eşk-i çeşm-i cūy-bār oldum

dem-be-dem:

1. **dem-be-dem:**
Beyit 198
Mısra: **1**
Daima, her an.

Ḳanlar aġlar dem-be-dem hecrüñle itmez imtizāc
Dīde-i ġam-dīdem oldı gitdügince ter mizāc

2. **dem-be-dem:**
Gazel 184
Mısra: **9**
Daima, her an.

Sīneden ġam dīdeden nem dem-be-dem eksük degül
Ey Ḳabūlī ḥāżır u āmādedür esbāb-ı ʿışḳ

3. **dem-be-dem:**
Gazel 265
Mısra: **9**
Daima, her an.

Ṣanma vaṣluñ ārzū ḳılmaz Ḳabūlī dem-be-dem
Ḥāżır ādemdür hemān ey ġonça furṣat bulmasun

4. **dem-be-dem:**
Gazel 516
Mısra: **5**
Daima, her an.

Dem-be-dem aḳsun yaşum bāġ-ı cihānda çaġ çaġ
Serv-i ḳaddüñ gibi bir serv-i revānum var ise

5. **dem-be-dem:**
Tahmis 1
Mısra: **21**
Daima, her an.

Ey Murādī gel ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ dem-be-dem
Ṣaḳla sırruñ keşf-i rāz itme çekersin çoḳ nedem

6. **dem-be-dem:**
Tahmis 5
Mısra: **16**
Daima, her an.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

deme irişdük:

1. **deme irişdük:***-dü, -k*
Müseddes 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Belli bir zamana erişmek.

Luṭfına yoḳdur bahāne mis̲li gelmez ʿāleme
Çoḳ şükür olsun Ḫudāya kim irişdük bu deme

deme müstaġraḳ:

1. **deme müstaġraḳ:**
Beyit 102
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kan içinde boğulmuş (olmak). II Kanlı gözyaşı dökmek, ağlamak.

Dīde müstaġraḳ idi ḥasret-i laʿlüñle deme
Süreyüz merdümini çoḳ şükür olsun bu deme

deme süreyüz:

1. **deme süreyüz:***-e, -yüz*
Beyit 102
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kana bulamak. II Kanlı gözyaşı dökmek.

Dīde müstaġraḳ idi ḥasret-i laʿlüñle deme
Süreyüz merdümini çoḳ şükür olsun bu deme

dem-i bismilde olan:

1. **dem-i bismilde olan:***-de*
Gazel 472
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Boğazlanan hayvanın kanında bulunan (şey). II Âşığı katletmek, öldürmek.

Beni öldürmek ile ġamzeñe ḳan girmez imiş
Dem-i bismilde olan nerd ise ḳaṣṣābuñdur

dem-i fāsid:

1. **dem-i fāsid:**
Kaside 16
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Bozulmuş zaman.

Dem-i fāsid gibi ṭuġyān iderdi yılda bir gāhī
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların faṣṣād gönderdüñ

2. **dem-i fāsid:**
Kaside 15
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Bozulmuş zaman.

Yir ḳomaz ṭuġyān-ı aʿdāya dem-i fāsid gibi
Şeh ṭamārından alur faṣṣāddur gönderdigüñ

dem-i furṣat eldeyiken:

1. **dem-i furṣat eldeyiken:***-y, -i, -ken*
Gazel 164
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -

Fırsat zamanının elde olması, uygun zamanın gelmesi.

ʿAyş it dem-i furṣat eldeyiken
Dirlik kişiye muḳarrer olmaz

dem-i himmet:

1. **dem-i himmet:**
Gazel 109
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yardım zamanı.

Riʿāyet idecek demler irişdi ehl-i ʿirfāna
Dem-i himmet zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿināyetdür

dem-i ʿişret:

1. **dem-i ʿişret:**
Mesnevi 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eğlence vakti.

Dem-i ʿişret āmed zamān-i neşāṭ
Basīṭ-i zemīn-rā besī inbisāṭ

dem-i luṭf:

1. **dem-i luṭf:**
Müseddes 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Lütuf vakti, ihsan zamanı.

Dem-i luṭf u zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿadāletdür
Bulup bir nā-murādı ber-murād itmek saʿādetdür

dem-i maḥabbetden:

1. **dem-i maḥabbetden:**-*den*
Gazel 237
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Muhabbet vakti, aşk zamanı.

Ey Ḳabūlī dem-i maḥabbetden
Urmadı kimse senden aḳdem dem

dem-i medḥüñde:

1. **dem-i medḥüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 7
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Övgü zamanı.

Kāmkārā dem-i medḥüñde ḥarīr-i ḫāmem
Pür-ṣafādur nitekim murġ-ı müseccaʿ-naġamāt

dem-i muʿciz-niẓāmuñdan:

1. **dem-i muʿciz-niẓāmuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 288
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Düzeni eşsiz nefes. II Hazreti İsa'nın ölüleri dirilten nefesi. II Sevgilinin âşığa hayat veren nefesi.

Ḥayāt-ı tāze kesb itdüm dem-i muʿciz-niẓāmuñdan
Mesīḥā muʿcizātı añlanur rūḥ-ı kelāmuñdan

dem-i vaṣl-ı dil-ārā:

1. **dem-i vaṣl-ı dil-ārā:**
Gazel 368
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönlü süsleyen sevgiliye kavuşma zamanı.

Ḳabūlī māh-rūlarda viṣāle vaʿde olmasa
Dem-i vaṣl-ı dil-ārā her dem ü her māh u sāl olsa

dem-i vaṣluñla:

1. **dem-i vaṣluñla:**-*uñ, -la*
Müsemmen 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşma zamanı.

Ḳıldı rūḥ-ı Ḳabūli kesb-i ṣafā
Dem-i vaṣluñla eyledüñ iḥyā

dem-i vuṣlat:

1. **dem-i vuṣlat:**
Müseddes 3

Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşma anı.

Dem-i vuṣlat gibi bir hoş dem olmaz
Velī hicrānı birle ʿālem olmaz

2. **dem-i vuṣlat:**
Müseddes 3
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşma anı.

Naʿīm-i ʿāḳıbet zaḥmetsüz olmaz
Dem-i vuṣlat ġam-ı fürḳatsüz olmaz

dem-i zevḳ u sürūr insāna ḳalmaz:

1. **dem-i ẕevḳ u sürūr insāna ḳalmaz:**
Tahmis 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Zevk ve mutluluk insana kalmaz: Fâni dünyada her şey gelip geçicidir. Bu bağlamda insanın sonsuza dek mutlu olması mümkün değildir.

Bahār-ı hurremī devrāna ḳalmaz
Dem-i ẕevḳ u sürūr insāna ḳalmaz

deminde yitişmez:

1. **deminde yitişmez:**-*mez*
Gazel 391
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zamanında yetişmek, tam vaktinde gelmek.

Nemdür gözüm yaşı yire geçsün neme yarar
Feryāduma deminde yitişmez fiġān gibi

demler irişdi:

1. **demler irişdi:**-*di*
Gazel 109
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zamanın gelmesi.

Riʿāyet idecek demler irişdi ehl-i ʿirfāna
Dem-i himmet zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿināyetdür

dem-sāz it:

1. **dem-sāz it:**
Tahmis 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Dost edinmek, arkadaş yapmak.

Nāle ḳıldıḳca nesiri dem-sāz it
Ey göñül murġı evce pervāz it

demür ḥiṣār oldı:

1. **demür ḥiṣār oldı:**-*dı*
Gazel 420
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Demir kale olmak, demirden bir hisar hâline gelmek. II Sevgilinin oka benzeyen bakışlarını âşığın kalbine fırlatması sonucu âşığın gönlünde ok temreninin/yaraların demirden bir kale hâline gelmesi, gönülde devasa bir yara yığını oluşması.

Dilde peykānı ol ḳaşı yānuñ
Ey Ḳabūlī demür ḥiṣār oldı

Demürḳapu:

1. **Demürḳapu:**
Kaside 1
Mısra: **7**
Demir kapı. II Azerbaycan'da "Demirkapı" adında bir şehir.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

dendān:

1. **dendānı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **27**

Diş. II Sevgilinin dişleri.

Dehānı gibi dendānı da ḫurde
Ḫafī yir ḳalmadı ṭoyuldı ḫurde

dendān u leb:

1. **dendān u leb:**
Gazel 107
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Diş ve dudak. II Sevgilinin dişi ve dudağı.

Dendān u leb degül görinen ol güherlerüñ
Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen birisi ne dür

dendānı çıkar:

1. **dendānı çıḳar:**-*ar*
Gazel 130
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dişi çıkmak, dişi kırılmak. II Belli bir durumu başaramamak.

Anı mihmān-ı ġamuñ olana iḥsān eyle
Ḫ∨ān-ı vaṣluñ yiyemez her kişi dendānı çıḳar

dendān-ı raḳīb-i sege uġratma:

1. **dendān-ı raḳīb-i sege uġratma:**-*ma*
Gazel 395
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Köpek rakibin dişlerine uğratmak. II Sevgiliyi köpeğe benzeyen rakibin dişlerine bırakmak, sevgiliyi rakibe kaptırmak.

Yabanda ḳoma ḳoynuña al körpe ḳuzıdur
Dendān-ı raḳīb-i sege uġratma o ḳurdı

deng:

1. **deng:**
Kaside 4
Mısra: **115**
Hayran, şaşkın.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

denī dünyede:

1. **denī dünyede:**-*de*
Gazel 343
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Alçak dünya. II Değersiz, hakir dünya.

Ḳabūlī denī dünyede ol durur kim
Elem çeke dünyā içün ġam yiye

deñiz ḳulaġıdur:

1. **deñiz ḳulaġıdur:**-*dur*
Mesnevi 9
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Denizkulağı, kulak şeklinde bir deniz yumuşakçası.

Dür ü gevherle pürdür şol u şaġı
Deñiz ḳulaġıdur gūyā ḳulaġı

deñiz mālikleridür:

1. **deñiz mālikleridür:**-*dür*
Mesnevi 9
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Denizlerin sahibi. II Sevgilinin gözleri.

Deñiz mālikleridür iki gözler
Şikār özler iki eṭrāfı gözler

deñlü:

1. **deñlü:**
Gazel 265
Mısra: **6**
"Ölçüsünde, derecesinde" anlamlarına gelen "kadar" edatı.

Ḳıymet-i gevher nedür fehm itmeyen bed-gevherüñ
Raġbet-i ḫar-mühre deñlü ḳadr ü ḥürmet bulmasun

2. **deñlü:**
Kaside 11
Mısra: **23**
"Ölçüsünde, derecesinde" anlamlarına gelen "kadar" edatı.

Yanında gevherüñ ḫar-mühre deñlü ḳadri yoḳ birḳaç
Ḫar-ı murdār-ı bed-girdār u bed-gevherlerin gördüm

depin:

1. **depinür:**-*ür*
Gazel 77
Mısra: **1**
Tepinmek, yerinde duramamak, gürültü etmek.

Ḳapuñda raḳīb-i ḫar ṭurmaz depinür der der
Bār-ı ġamuñ altında ṣan ṭurma ṣolur ḫar ḫar

depren:

1. **deprensün:**-*sün*
Gazel 373
Mısra: **17**
Deprenmek, kımıldamak, harekete geçmek.

Ḳabūlī ġāziyān-ı Rūm olan şīrāne deprensün
Hücūm u ḥamle ḳılsun gürgāsā ḳoc ḳapan üzre

2. **deprenüp:**-*üp*
Kaside 4
Mısra: **158**
Deprenmek, kımıldamak, harekete geçmek.

Ḳadr ü iclāl ile şāhenşeh-i gerdūn-ı cenāb
Deprenüp ḫābgehinden nitekim şīr-i künām

3. **deprendüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 1
Mısra: **9**
Gayret etmek, çaba göstermek.

Yamanlıḳ görmesün şāhā özüñ pek yaḫşı deprendüñ
Ṭaġıtduñ ḫānümānın bād-ı ḳahr ile Tatar Ḫānuñ

der:

1. **derīden:**-*ī, -den*
Kıt'a 7
Mısra: **4**
Yırtmak, parçalamak.

Dil hemçü-ḳaṭre-i ḫūn ber-ruḫ devīd u guft
Ez-tust yek işāret ez-men be-ser derīden

2. **der:**
Gazel 485
Mısra: **2**
Kapı. II Yer, mahal.

Der-i dil-berde ʿaceb derde ṣataşdum derdā
Düşdügüm derde bu der de döyemez bu der dā

der der:

1. **der der:**
Gazel 77
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kapı kapı.

Ḳapuñda raḳīb-i ḫar ṭurmaz depinür der der
Bār-ı ġamuñ altında ṣan ṭurma ṣolur ḫar ḫar

der ü dīvār:

1. **der ü dīvār:**
Kaside 5
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Kapı ve duvar.

Aġardıkca der ü dīvār düşmen ḳararur ġamdan
Sevād-ı ḳalʿa-i Lorī yüzin aġardur insānuñ

der ü dīvārın:

1. **der ü dīvārın:**-*ı, -n*
Gazel 191
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kapı ve duvar.

Ey dīde ḳābil midür bir Kaʿbe bünyād eylemek
Zīver ü zerle der ü dīvārın ābād eylemek

der-āġūş itmege:

1. **der-āġūş itmege:**-*meg, -e*
Kaside 16
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Sarılmak, kucaklamak.

ʿArūs-ı milket-i aʿdāyı ḳılduñ taḫt-ı żabṭuñda
Der-āġūş itmege ol duḫteri dāmād gönderdüñ

der-ān:

1. **der-ān:**
Beyit 2
Mısra: **2**
O anda, derhâl, hemen.

Ne men tenhā ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden dārem
Heme dārend der-ān taṣavvurhā ki men dārem

derbān:

1. **derbān:**
Gazel 325
Mısra: **8**
Kapıcı, bekçi. II Âşık.

Cism-i nizārı kūyuñ kilābı ṣad-pāre ḳılsa dil nāle ḳılmaz
Ṣāḥib-saʿādet erbāb-ı ḥācet itmez şikāyet derbān elinden

derbān olam:

1. **derbān olam:**-*am*
Gazel 398
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kapıcı olmak, kapıcılık yapmak.

Bir bārgāh-ı ʿizzete mensūb olup yine
Bir āstān-ı devlete derbān olam gibi

derbān-ı tu:

1. **derbān-ı tu:**
Gazel 453
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Senin kapıcın, sevgilinin kapıcısı.

Tā be-ebed ābād-ı bünyād-ı tu bād ābād
Derbān-ı tu bād ābād tā yā ebed ābād

derbend-i ʿışḳ:

1. **derbend-i ʿışḳ:**
Gazel 319
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk geçidi. II Aşk.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

der-bezm-i ʿālem:

1. **der-bezm-i ʿālem:**
Beyit 208
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âlem meclisi. II Dünya.

Ey menem der-bezm-i ʿālem ʿāşıḳ-ı mest-i şumā
Defter-i der-dest-i mā bi'llāh der-dest-i şumā

derc ider:

1. **derc ider:**-*er*
Beyit 174
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Toplamak, bir araya getirmek.

Dürc-i ḳalbinde şu kim dürr-i maʿānī derc ider
Dür dişüñ vaṣfında söylerse yirine ḫarc ider

derc itmiş:

1. **derc itmiş:**-*miş*
Kaside 6
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Toplamak, bir araya getirmek.

Nice cevāhiri dürc-i felekde derc itmiş
Getürdi sūruña şāh-ı sipihr-i zer-efser

derd:

1. **derd:**
Beyit 6
Mısra: **2**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Serde hevā dilde heves elde dām
Ehl-i dile derd ile dirlik ḥarām

2. **derdüñdür:**-*üñ, -dür*
Beyit 62
Mısra: **2**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Göñül neyler benüm ʿömrüm göñül bir ġayrı maʿşūḳı
Senüñ derdüñdür ol bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı

3. **derd:**
Beyit 97
Mısra: **1**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Öldürür ādemi derd ile sipihrüñ ḳahrı
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

4. **derdüñ:**-*üñ*
Gazel 39
Mısra: **7**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Dil derdüñ ile ʿālem-i ʿıṭlāḳa irişdi
Ammā girih-i zülf-i siyāhuñla muḳayyed

5. **derd:**
Gazel 42
Mısra: **10**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

6. **derd-rā:**-*rā*
Gazel 42
Mısra: **10**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

7. **derd:**
Gazel 48
Mısra: **2**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Görmese ʿāşıḳ olan dil-berini cānı çıḳar
Derd ile aġlamadan dīde-i giryānı çıḳar

8. **derd:**
Gazel 68
Mısra: **7**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Ṣarṣılur ḳaṣr-ı felek derd ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm ey naḫl-i cefā ṣarṣardur

9. **derd:**
Gazel 77
Mısra: **6**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Āhum yiline ey meh dirsem nola ṣarṣardur
Derd ile bir āh itsem ḳaṣr-ı felegi ṣarṣar

10. **derdüm:**-*üm*
Gazel 81
Mısra: **10**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzündur baḫtum nigündur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebündur

11. **derdüñ:**-*üñ*
Gazel 124
Mısra: **9**

Dert, keder, acı, üzüntü.

Geh derdüñ aġla ol şehe gāhī duʿālar it
Ṭurma Ḳabūli şükr ü şikāyet zamānıdur

12. **derdine:**-*i, -n, -e*
Gazel 146
Mısra: **7**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Derdine şāfī cevāb ister dil-i dermāndemüz
İşigüñ dārü'ş-şifāsından olur dermānumuz

13. **derddür:**-*dür*
Gazel 301
Mısra: **2**
Dert, keder, acı, üzüntü.

ʿIşḳdur derd ehlini āşüfte vü şeydā ḳılan
Derddür ʿışḳ ehlini nā-būd u nā-peydā ḳılan

14. **derdüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 313
Mısra: **1**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Ḳaddini derdüñle dil yā ḳılmasun ya neylesün
Nār-ı ʿışḳuñla yanup yaḳılmasun ya neylesün

15. **derd:**
Gazel 318
Mısra: **9**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Saña çaġırur derd ile heftād u dü millet
Bir ism ile her dilde müsemmā sen imişsin

16. **derd:**
Gazel 376
Mısra: **4**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

17. **derd:**
Gazel 443
Mısra: **6**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

18. **derde:**-*e*
Gazel 488
Mısra: **2**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Yir yoḳ hevā-yı serde hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu derde ḳalmadı

19. **derde:**-*e*
Gazel 488
Mısra: **2**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Yir yoḳ hevā-yı serde hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu derde ḳalmadı

20. **derd:**
Gazel 517
Mısra: **9**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Bir duʿā eyledi derd ile Ḳabūlī bu gice
Ellerin ṭutdı bile Rūḥ-ı Emīn āmīne

21. **derd:**
Tahmis 5
Mısra: **24**
Dert, keder, acı, üzüntü.

Nice bir zehr-i ḳahr-ı hecr ile kendin helāk itsün
Kabūlī nice bir derd ile āh-ı sūznāk itsün

derd ehlini āşüfte vü şeydā kılan:

1. **derd ehlini āşüfte vü şeydā ḳılan:**
Gazel 301
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dertlileri avare ve divane eden (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur derd ehlini āşüfte vü şeydā ḳılan
Derddür ʿışḳ ehlini nā-būd u nā-peydā ḳılan

derd ehlinüñ dermānıyuz:

1. **derd ehlinüñ dermānıyuz:***-y, -uz*
Gazel 152
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dertlilerin dermanı.

Ben mürdesin iḥyā idüp dir ol ṭabīb-i cān u dil
Derd ehlinüñ dermānıyuz yaʿni ki ādem cānıyuz

derd ü belā:

1. **derd ü belā:**
Tahmis 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Beyhūde hevādan dili uşlanmaya dirdüm

2. **derd ü belā:**
Tahmis 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela.

Çoḳ derd ü belā isteye uşlanmaya dirdüm
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

3. **derd ü belā:**
Tahmis 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela.

Çoḳ derd ü belā isteye uşlanmaya dirdüm
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

4. **derd ü belā:**
Tahmis 13
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Şimden girü dil ehl-i ṣafā semtine düşdi

5. **derd ü belā:**
Tahmis 13
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela.

El çekdi fenādan ʿuḳalā semtine düşdi
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

6. **derd ü belā:**
Tahmis 13
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

7. **derd ü belā:**
Beyit 100
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela.

Dāġ-ı ġamuñ cigerde olan zaḫma başdur
Derd ü belā didükleri andan tırāşdur

derd ü belā ʿaskerinüñ rāhıyuz:

1. **derd ü belā ʿaskerinüñ rāhıyuz:***-y, -uz*
Gazel 137
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela askerinin yolu. II Dertli ve kederli âşık.

Faḳr u fenā kişverinüñ şāhıyuz
Derd ü belā ʿaskerinüñ rāhıyuz

derd ü belā çekdüm:

1. **derd ü belā çekdüm:**-*dü, -m*
Muhammes 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela çekmek.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Devr elinden bir zamān çekdüm nice derd ü belā

derd ü belādur:

1. **derd ü belādur:**-*dur*
Tahmis 13
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela.

Her ẕevḳ u ṣafānuñ ötesi derd ü belādur
Sen renc ü ʿanā añladuġuñ ẕevḳ u ṣafādur

derd ü ġam çekme:

1. **derd ü ġam çekme:**-*me*
Tahmis 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Dert ve gam çekmek.

Kāşif-i esrār olan başmaz reh-i ʿışḳa ḳadem
Maḥrem-i ʿışḳ ol Ḳabūlī gibi çekme derd ü ġam

derd ü ġamdur:

1. **derd ü ġamdur:**-*dur*
Kıt'a 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dert ve keder.

Zümre-i ehl-i ṭabʿa şām u seḥer
Derd ü ġamdur vażīfe sulṭānum

derd ü ġam-ı nā-kāmī:

1. **derd ü ġam-ı nā-kāmī:**
Gazel 239
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Murada erememe, keder ve dert.

Kāmkārā nice bir derd ü ġam-ı nā-kāmī
Niçeler kām ala lāyıḳ mı ḳalam ben nā-kām

derd ü ġamuñ:

1. **derd ü ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 269
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dert ve keder.

Derūn-ı dilde ṣaḳlarsam nola sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ
Muʿazzezdür baña derd ü ġamuñ öz kendü cānumdan

derdā:

1. **derdā:**
Gazel 423
Mısra: **4**
Eyvah, yazık, vah!

Ol şūḫ yıḳdı gitdi göñül ḫānesin dirīġ
Derdā ki düşmenüñ de ḫarāb olmasa evi

2. **derdā:**
Gazel 485
Mısra: **1**
Eyvah, yazık, vah!

Der-i dil-berde ʿaceb derde ṣataşdum derdā
Düşdügüm derde bu der de döyemez bu der dā

3. **derdā:**
Müseddes 2
Mısra: **10**
Eyvah, yazık, vah!

Gülşen iken külḫan oldı murġ-ı cānuñ meskeni
Ḥasretā derdā bu fürḳat öldürür āḫir beni

derde düşdi:

1. **derde düşdi:**-*di*
Kaside 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde düşmek: Dert sahibi olmak, kederlenmek, üzülmek.

Ṣaḥn-ı gülşende dökilür saçılursa yiridür

Düşdi bir derde ki düşde daḫı görmez insān

derde düşdüm:

1. **derde düşdüm:**-*dü, -m*
Tahmis 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde düşmek: Dert sahibi olmak, kederlenmek, üzülmek.

Devāsuz derde düşdüm olmadı dermān eṭibbādan
Ḫalāṣ olmak naṣīb olmadı cevr-i devr-fersādan

derde düşdüñ:

1. **derde düşdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 220
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde düşmek: Dert sahibi olmak, kederlenmek, üzülmek.

Añılur nāmuñ maḥall-i merḥametde nā-maḥal
Nā-maḥal bir derde düşdüñ ey göñül dirler maḥal

derde şataşdum:

1. **derde şataşdum:**-*du, -m*
Gazel 485
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Derde uğramak, kederlenmek.

Der-i dil-berde ʿaceb derde ṣataşdum derdā
Düşdügüm derde bu der de döyemez bu der dā

der-dest eyle:

1. **der-dest eyle:**
Gazel 510
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Elinden tutmak, yardım etmek.

Dimem aḳrān arasında sözüm pest eyle sulṭānum
Gelince ol ḳuluñ luṭf ile der-dest eyle sulṭānum

der-dest-i melāz-ı ġarībān:

1. **der-dest-i melāz-ı ġarībān:**
Beyit 255
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gariplerin sığınağı.

Der-dest-i melāz-ı ġarībān nā-murādānest
Kesī ki zūr-ı tu ber-tāft nā-murād ānest

der-dest-i şumā:

1. **der-dest-i şumā:**
Beyit 208
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sizin elinizde.

Ey menem der-bezm-i ʿālem ʿāşıḳ-ı mest-i şumā
Defter-i der-dest-i mā bi'llāh der-dest-i şumā

derd-i bī-dermāna:

1. **derd-i bī-dermāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Dermansız dert.

Fenā ehline derd-i bī-devā dermān-ı muṭlaḳdur
Devāsı yoḳ belāya derd-i bī-dermāna ʿışḳ olsun

derd-i bī-devā:

1. **derd-i bī-devā:**
Kaside 9
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Dermansız dert.

Fenā ehline derd-i bī-devā dermān-ı muṭlaḳdur
Devāsı yoḳ belāya derd-i bī-dermāna ʿışḳ olsun

derdi çoḳ dil-ḫastesin:

1. **derdi çoḳ dil-ḫastesin:**-*sin*
Gazel 330
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Derdi çok (olan) hasta gönül. II Âşığın gönlü.

Ey gönül āvāresin pür-yāresin ṣad-pāresin
Derdi çoḳ dil-ḫastesin dermānı yoḳ bī-çāresin

derd-i dermānde:

1. **derd-i dermānde:**
Mesnevi 1
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Çaresiz dert.

Devā-yi dil-i derdmendān meyest
Be-her derd-i dermānde dermān meyest

derd-i derūn:

1. **derd-i derūn:**
Gazel 355
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gönül derdi.

Ṭabībā pīş-ez-īn güm kun me-gū fikr-i devā-yı dil
Men-i dil-ḫaste-rā derd-i derūn ez-ḥad füzūn geşte

derd-i derūnuñ taḳrīr idince:

1. **derd-i derūnuñ taḳrīr idince:**-*ince*
Gazel 325
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül derdini anlatmak.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez ṣorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

derd-i dil:

1. **derd-i dil:**
Gazel 81
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül derdi.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre
Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzūndur

derd-i dil-i mecrūhumı:

1. **derd-i dil-i mecrūhumı:**-*um, -ı*
Gazel 430
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yaralı gönlün derdi. II Âşığın aşk sebebiyle çektiği dert, keder.

Ḫalḳa derd-i dil-i mecrūhumı taḳrīr idemez Ġam-ı hecrüñle zebūn oldı zebān sen gideli

derd-i dilümden:

1. **derd-i dilümden:**-*üm, -den*
Gazel 263
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gönül derdi.

Nice āh itmeyem derd-i dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūrīde bāri sen dil añlarsın

derd-i dünyādan:

1. **derd-i dünyādan:**-*dan*
Tahmis 5
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dünya derdi.

ʿAceb bilsem nedür çāre ḫalāṣa derd-i dünyādan
Belā vü derd ü ġam ayrılmadı bu ḳalb-i şeydādan

derd-i firāḳa çāre:

1. **derd-i firāḳa çāre:**
Gazel 380
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdinin çaresi, ayrılığın çaresi.

Derd-i firāḳa çāre hemān vaṣl-ı yār imiş
Sen de Ḳabūli ṭurma meded eyle çāreye

derd-i firāḳ-ı yāre:

1. **derd-i firāḳ-ı yāre:**-*e*
Gazel 135
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayrılığının derdi.

Derd-i firāḳ-ı yāre bilsem ʿaceb ne çāre
Cism-i hezār-pāre hicrān-ı yāra döymez

derd-i fürḳatden:

1. **derd-i fürḳatden:**-*den*
Gazel 201
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdi.

Ḫalāṣ ider dil-i bīmārı derd-i fürḳatden
Olursa laʿl-i lebinden devāsı Eyyūbuñ

derd-i hecr:

1. **derd-i hecr:**
Müsemmen 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdi.

Dāl oldı derd-i hecr ile ḳaddüm Ḳabūliyā
Vādī-i hecre düşmege bu dāldür baña

derd-i hicrānuñla:

1. **derd-i hicrānuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 41
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdi.

Kāmyāb olup murādātuñla sen tek biñ yaşa
Derd-i hicrānuñla ḳo ölsün Ḳabūlī derdmend

derd-i iftirāḳı çeker:

1. **derd-i iftirāḳı çeker:**-*er*
Müseddes 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdi çekmek.

Viṣāl-i dil-bere olan mülāḳī
Çeker elbette derd-i iftirāḳı

derd-i ʿışḳa:

1. **derd-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 376
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşkın derdi, kederi.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

derd-i ʿışḳ-ı dil-rübā:

1. **derd-i ʿışḳ-ı dil-rübā:**
Gazel 352
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin aşkının derdi.

Beñzini nice ṣarardurdı maḥabbet ehlinüñ
Derd-i ʿışḳ-ı dil-rübā ʿuṣṣāḳa ṭārī olmasa

derd-i nefsüñi:

1. **derd-i nefsüñi:**-*üñ, -i*
Tahmis 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Nefis derdi, insanın kendi derdi ve kederi.

Cehd eylesün ki ḳalbi anuñçün türāb ola
Fetḥ eyle derd-i nefsüñi Fettāḥa ṭut yüzüñ

derd-i ser:

1. **derd-i ser:**
Gazel 340
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kafa derdi. II Baş ağrısı, dert, bela.

Bir ḳurı ġavġādur ancaḳ derd-i ser peydā olur
Bu fenā bāzārınuñ aldanma hāy u hūyına

derd-i yār:

1. **derd-i yār:**
Gazel 167
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin derdi.

Zerd olsa derd-i yār ile çehrem ʿaceb degül

İksīr-i ʿışḳ-ı pāk ile altun olur nüḥās

derdi yedi:

1. **derdi yedi:**-*di*
Gazel 239
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Derdin insanı mahvetmesi.

Penc mah ki iki mektūb-ı şefāʿatle bizi
Yedi bu derdi beni çāre gör ey şāh-ı hümām

derdin virenden umaruz:

1. **derdin virenden umaruz:**-*ar, -uz*
Gazel 406
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Derdi verenden ummak, çareyi yine derdi veren kişiden beklemek.

Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān
Derdin virenden umaruz anuñ devāsını

derdmend:

1. **derdmendüñdür:**-*üñ, -dür*
Beyit 207
Mısra: **2**
Dertli, kederli (kimse). II Âşık.

Esīrüñdür dil-i şeydā ġarībüñ müstemendüñdür
Kemend-i ġamdan āzād it ḳuluñdur derdmendüñdür

2. **derdmendüñdür:**-*üñ, -dür*
Müseddes 5
Mısra: **35**
Dertli, kederli (kimse). II Âşık.

Ḳuluñdur eski bendeñdür ġarībüñ derdmendüñdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

derdmendüñ dermānı:

1. **derdmendüñ dermānı:**
Gazel 81
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dertlinin dermanı.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzūndur baḫtum nigūndur ża ʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebūndur

derdmendüñ gönli:

1. **derdmendüñ gönli:**
Gazel 202
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dertli kişinin gönlü. II Âşığın/Kabûlî'nin gönlü.

Vuṣlat ümmīdin ider senden Ḳabūlī ḫaste-dil
Sevdügüm ol derdmendüñ gönli ḫōş olmaḳ gerek

derdnāk:

1. **derdnākem:**-*em*
Gazel 327
Mısra: **1**
Dertli, kederli (kimse). II Âşık.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

derdüme çāre bulunmaz:

1. **derdüme çāre bulunmaz:**-*maz*
Gazel 248
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Derdine çare bulunmak.

Derdüme çāre bulunmaz ammā
Olur idi lebüñ emsem emsem

derdümi bī-dermāna degişmem:

1. **derdümi bī-dermāna degişmem:**
Gazel 235
Mısra: **6**

Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**

Hatâyî'nin: "Bir derdim var bin dermana değişmem" sözlerini akıllara getiren ifade.

Bīçāre göñül derdüñe sen çāre ararsın
Çāreñ saña ben derdümi bī-dermāna degişmem

derdümüz deşelüm:

1. **derdümüz deşelüm:**-*elüm*
Tahmis 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dert deşmek: Derdi ve kederi hatırlayıp tekrar üzülmek.

Bir birimize derdümüz deşelüm
Girih-i ġuṣṣa-i dili şeşelüm

derdüñe çāre ararsın:

1. **derdüñe çāre ararsın:**-*r, -sın*
Gazel 235
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Derdine çare aramak.

Bīçāre göñül derdüñe sen çāre ararsın
Çāreñ saña ben derdümi bī-dermāna degişmem

derdüñe dermān it:

1. **derdüñe dermān it:**
Gazel 20
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Derdine derman bulmak, sıkıntıyı çözmek, çaresizliği yenmek.

Bāġa gel başuña yoḳ çāre der-i dil-berden
Yüri bīçāre göñül derdüñe bir dermān it

derdüñe dermānı iste:

1. **derdüñe dermānı iste:**
Gazel 18
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Derdine derman istemek.

Ḳabūli derdüñe dermānı yārdan iste
Marīż-i ʿışḳa devā yazmamış bu fende ṭabīb

derecāt:

1. **derecāt:**
Kaside 7
Mısra: **6**
Kademeler, rütbeler, mertebeler.

Rütbet-i ẕātuñı taʿyīn idemez vehm-i ḳıyās
Vezn ü taḳdīr ü ʿayār ile bulınmaz derecāt

derem:

1. **derem:**
Gazel 203
Mısra: **8**
Akçe, para.

Ehl-i ʿışḳuñ saña ʿarż eyledügi göz yaşıdur
Andan ey sīm-beden anı derem mi ṣanduñ

der-fenn-i fürūʿ:

1. **der-fenn-i fürūʿ:**
Gazel 431
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Füru ilmi. II Kendisinden sonra gelen kimseler.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfateş mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl
Ḫāṣa der-fenn-i fürūʿ āmede çün evzāʿī

dergāh:

1. **dergāhdan:**-*dan*
Gazel 270
Mısra: **9**
Dergâh, makam, huzur.

Ḳabūlīnüñ edā ḳıl ḥācetin dergāhdan sürme
Münācāt ehlinüñ yüz sürdügi dergāh içün olsun

2. **dergāhı:**-*ı*
Mesnevi 15

Mısra: **71**
Dergâh, makam, huzur.

Niye beklersüñüz bu dergāhı
Niye yatur ḥazīnede şāhī

dergāh-ı ʿālīdür:

1. **dergāh-ı ʿālīdür:**-*dür*
Gazel 142
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüce dergâh. II Allah'ın makamı.

Göñül her gāh Ḥaḳdan ġayra ʿarż-ı iḥtiyāc itmez
O bir dergāh-ı ʿālīdür ki muḥtācını ac itmez

dergāh-ı Hudā himmetine:

1. **dergāh-ı Hudā himmetine:**-*n, -e*
Tahmis 13
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Hak dergâhının himmeti.

Güm-rāh imiş āḫir giderek añladı yolı
Dergāh-ı Ḫudā himmetine yüz ṭutdı Kabūlī

dergāh-ı ilāhīden me'mūl olan:

1. **dergāh-ı ilāhīden me'mūl olan:**
Gazel 224
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İlahi dergâhdan ümit edilen (şey).

Dergāh-ı İlāhīden me'mūl olan oldur
Günden güne artursun ʿünvānuñı sulṭānum

dergāh-ı ʿışḳa gel:

1. **dergāh-ı ʿışḳa gel:**
Gazel 87
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk dergâhına gelmek. II Âşık olmak.

Abdāl-ı pāk ider kişiyi iḫtiyārsız
Dergāh-ı ʿışḳa gel bir ulu āstānedür

dergāhınuñ derbānıyuz:

1. **dergāhınuñ derbānıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 152
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dergâhın kapıcısı. II Sevgilinin kapısında köle olan âşık.

Biz bir şeh-i pür-şevketüñ dārende-i fermānıyuz
Dergāhınuñ derbānıyuz cārū-keş-i meydānıyuz

dergeh:

1. **dergehüm:**-*üm*
Kaside 4
Mısra: **163**
Dergâh, makam, huzur.

Dergehüm bāb-ı edebdür niçün utanmazlar
Ḥarem-i salṭanatumda adım atmaz hep kām

2. **dergehüñi:**-*üñ, -i*
Kaside 4
Mısra: **120**
Dergâh, makam, huzur.

Vāḳıʿā saña bu devlet ne saʿādetdür kim
Ḳıla Ḥaḳ dergehüñi maḳsim-i erzāḳ-ı enām

3. **dergehi:**-*i*
Mesnevi 4
Mısra: **35**
Dergâh, makam, huzur.

Dergehi cāy-ı ehl-i cāh u celāl
Āstānı melāẕ-ı ehl-i kemāl

dergeh-ārā-yı sarāy-ı şeh-i ferḫunde-şıfāt:

1. **dergeh-ārā-yı sarāy-ı şeh-i ferḫunde-şıfāt:**
Kaside 7
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Kutlu padişahın

sarayını süsleyen (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa.

Kār-ı fermā-yı mühimmāt umūr-ı ḥāṣān
Dergeh-ārā-yı sarāy-ı şeh-i ferḫunde-ṣıfāt

dergeh-i bālāña:

1. **dergeh-i bālāña:**-*ñ, -a*
Gazel 110
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüksek, yüce dergâh. II Sevgilinin makamı.

Pestdür saḳf-ı semā dergeh-i bālāña göre
Āstānuñ yücedür ṭāḳ-ı semāvāta naẓar

dergeh-i berter ü muʿallāya:

1. **dergeh-i berter ü muʿallāya:**-*y, -a*
Mesnevi 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüce ve ulu dergâh.

Bārgāh-ı bülend-i bālāya
Dergeh-i berter ü muʿallāya

dergeh-i bī-niyāza cebhe sürüp:

1. **dergeh-i bī-niyāza cebhe sürüp:**-*üp*
Müsemmen 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Niyazsız dergâha yüz sürmek, dergâha intisap etmek.

Gūşe-i ḳūy-ı ġamda nāle ḳılup
Dergeh-i bī-niyāza cebhe sürüp

dergeh-i devlet-meʾābuñ ḫākine:

1. **dergeh-i devlet-meʾābuñ ḫākine:**-*n, -e*
Kıt'a 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devlet dergâhının toprağı. II Sevgilinin kapısının toprağı.

Dergeh-i devlet-meʾābuñ ḫākine yüzler sürüp
Ḫāk-i pāyüñden teraḳḳīler recā ḳılsam nola

dergeh-i Hażret-i Monlāya:

1. **dergeh-i ḥażret-i monlāya:**-*y, -a*
Gazel 217
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hazreti Monla'nın dergâhı.

Kuḥl-ı erbāb-ı naẓar ile ḲAbūlī girdüñ
Dergeh-i ḥażret-i Monlāya yüzüñ sür ḫāk ol

dergeh-i ser-ʿaskere:

1. **dergeh-i ser-ʿaskere:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Başkomutanın dergâhı. II Ferhat Paşa'nın makamı.

Dergeh-i ser-ʿaskere gönder ḲAbūlī bendeñi
Diyeler bir bende-i Bihzāddur gönderdigüñ

dergehüñe geldi:

1. **dergehüñe geldi:**-*di*
Mesnevi 4
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Dergâhına gelmek. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın huzuruna gelmek.

ʿArż-ı ḥāl ile geldi dergehüñe
Nola ger sürse yüzini rehüñe

der-ḥāl:

1. **der-ḥāl:**
Kıt'a 7
Mısra: **7**
Hemen, o anda, şimdi.

Der-ḥāl ḫāk būsīd ġalṭīd ār u guft

Ez-dūst yek işāret ez-mā be-ser devīden

2. **der-ḥāl:**
Kıt'a 28
Mısra: **3**
Hemen, o anda, şimdi.

Der-ḥāl hinduvāne ez-cā revīd u guftā
Ez-tust yek işāret ez-mā be-ser devīden

der-i āḫerden:

1. **der-i āḫerden:**-*den*
Kıt'a 22
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Başka kapı. II Başka biri.

Der-i āḫerden ümmīdin kesüp ḳaṭʿ-ı recā itdi
Ḳapuñdan umar iḥsānı Ḳabūlī bu ḳapulıdur

der-i aʿlāsı:

1. **der-i aʿlāsı:**-*s, -ı*
Mesnevi 4
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Yüce kapı. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın makamı.

Der-i aʿlāsı melce-i żuʿafā Żāʿifu'llāhi ecruhu żuʿafā

der-i cānānı gördüm:

1. **der-i cānānı gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 36
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kapısını görmek.

Der-i cānānı gördüm bağlamışlar
Ne vaḳtin bilmezem fetḥ ide Fettāḥ

der-i devletde:

1. **der-i devletde:**-*de*
Mesnevi 2
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısı. II Devlete bağlı kurum ve kuruluşlar.

İki yıldan ziyādedür şāhā Der-i devletde ben ḳuluñ ḥālā

der-i devlet-meʾābumda durur:

1. **der-i devlet-meʾābumda durur:**-*ur*
Kaside 8
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısında durmak, devlet makamından ayrılmamak.

Der-i devlet-meʾābumda Ḳabūlī kim durur dirseñ
Ġarīḳ-i niʿmetüñ müstaġraḳ-ı deryā-yı inʿāmuñ

derhem derhem:

1. **derhem derhem:**
Gazel 246
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Karmakarışık.

Mūy-ı pīçīde-ṣıfat nola olursam pür-tāb
Zülf-i ḫam-der-ḫamuñ itdi dili derhem derhem

2. **derhem derhem:**
Gazel 248
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Karmakarışık.

Kākül-i pür-şiken-i ḫam-der-ḫam
Göñlümi eyledi derhem derhem

der-her zamān u her dem:

1. **der-her zamān u her dem:**
Gazel 38
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her yerde, her zaman ve her an.

Ez-şarḳ u ġarb-ı ʿālem z'-Ādem be-devr-i ḫātem
Der-her zamān u her dem ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

der-i devlet-meʾābuñ:

1. **der-i devlet-meʾābuñ:**-*uñ*
Gazel 60
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devlet kapısı, hükümdarın kapısı, mutluluk kapısı. II Sevgilinin kapısı.

Der-i devlet-meʾābuñ maṭlaʿ-ı nūr-ı hidāyetdür
Cemālüñ neyyir-i aʿẓam yüzüñ görmek saʿādetdür

der-i devlet-meʾābuñdur:

1. **der-i devlet-meʾābuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 226
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hükümdarın (sevgilinin) kapısı. II Saadete ulaştıran mutluluk kapısı.

Der-i devlet-meʾābuñdur muʿazzez eyleyen ḫalḳı
Ḥaḳīr-i dergehüñ olana iʿzāz eyle sulṭānum

der-i devlet-medārı:

1. **der-i devlet-medārı:**-*ı*
Gazel 94
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hükümdarın kapısı. II Sevgilinin kapısı, makamı.

ʿUluvv-i ẕātın idrāk eylemekde ṭabʿ ḳāṣırdur
Der-i devlet-medārı çarḫ-ı bālā gibi aʿlādur

der-i devlet-medāruñda:

1. **der-i devlet-medāruñda:**-*uñ, -da*
Gazel 225
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hükümdarın (sevgilinin) kapısı. II Saadete ulaştıran mutluluk kapısı.

Der-i devlet-medāruñda nola ser ḳorsa kāmiller
Kemāl erbābınuñ sensin bugün serdārı sulṭānum

der-i dil-berde:

1. **der-i dil-berde:**-*de*
Gazel 485
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin kapısı.

Der-i dil-berde ʿaceb derde ṣataşdum derdā
Düşdügüm derde bu der de döyemez bu der dā

der-i dil-berden:

1. **der-i dil-berden:**-*den*
Gazel 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kapısı. II Sevgili.

Bāġa gel başuña yoḳ çāre der-i dil-berden
Yüri bīçāre göñül derdüñe bir dermān it

der-i Gürcī:

1. **der-i Gürcī:**
Kaside 5
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gürcistan'ın kapısı. II Gürcistan'ın hâkimiyeti.

Der-i Gürcī vü miftāḥ-ı ʿAcem destüñde bī-pervā
Şeh-i kişver-güşāsısın bugün Īrān u Turanuñ

der-i ḳalʿa-i Hayber:

1. **der-i ḳalʿa-i Hayber:**
Gazel 209
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hayber kalesinin kapısı. II Hayber Savaşı esnasında Hazreti Ali'nin kalkanının yere düşmesi sonucu bir kale kapısını yerinden söktüğü ve onu kalkan gibi kullandığı bilinmektedir. (Ahmed Cevdet Paşa, Muallim Mâhir İz, "Peygamber Efendimiz", [Haz. M. Ertuğrul DÜZDAĞ]

Erkam matbaası, İstanbul, 2008, s.213.).

Ḳalʿ oldı der-i ḳalʿa-i Ḥayber gibi aġyār
Ḳanlar ṣaçalı tīġ-i dem-efşānı ʿAlinüñ

der-i ḳaṣr-ı bülend-i āsmān-ḳadrüñ:

1. **der-i ḳaṣr-ı bülend-i āsmān-ḳadrüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Kıymeti göğe çıkan yüce sarayın kapısı. II Vezir Osman Paşa'nın yüce makamı.

Muʿallādur der-i ḳaṣr-ı bülend-i āsmān-ḳadrüñ
İrişmez kenger-i eyvānına eyvānı keyvānuñ

der-i paşadan mehcūr eyleme:

1. **der-i paşadan mehcūr eyleme:**-*me*
Mesnevi 5
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Paşanın kapısından ayrılmak, paşa hazretlerinden uzaklaşmak.

Der-i paşadan eyleme mehcūr
Ḥaşre dek ola ḫātırı mesrūr

der-īn:

1. **der-īn:**
Beyit 132
Mısra: **1**
İçinde.

Çend rūzī ki der-īn ḫāne-i gil mihmānī
Bā-edeb bāş ki ḥāṣiyyet-i mihmān edebest

2. **der-īn:**
Mesnevi 1
Mısra: **167**
İçinde.

Ne-māned der-āḫir der-īn bezmgāh
Ne muṭrıb ne sāḳī ne peymāne-ḫˇāh

der-ḳademet ber-bād şud:

1. **der-ḳademet ber-bād şud:**
Gazel 453
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayaklar altında berbat olmak, ayaklar altında ezilmek, ziyan olmak.

Hemvāre ten-i ḫāki şud der-ḳademet ber-bād
Ber-bād şudem her çi der-rāh-ı tu bād ābād

der-keffe-i mīzān:

1. **der-keffe-i mīzān:**
Gazel 244
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Terazinin kefesi. II Mahşer günü sevapların ve günahların tartılması için kurulacağına inanılan terazi.

Nīst kārem cüz-günehkārī dirīġ
Pīş-i tu der-keffe-i mīzān nehem

der-kenār:

1. **der-kenār:**
Mesnevi 1
Mısra: **131**
Kenarda, kıyıda.

Dil ez-baḥr-i ġam der-kenār āverem
Biyāver baṭ-i mey ki ġavṭa-ḫorem

der-kenār itdi:

1. **der-kenār itdi:**-*di*
Gazel 429
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yanında olmak, birlikte olmak.

Bāġ-ı ʿālemde ʿaceb kim der-kenār itdi diyü
Cüyveş ṭurmaz yaşum ol servi eyler cüst u cüy

der-kenār olmak:

1. **der-kenār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 49
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kenarda olmak, görünürde olmak. II Âşığın sevgilinin yanında olması.

Revān it seyl-i eşküñ cūyāsā ṭarf-ı gülzāra
Dilā ol serv-ḳāmet der-kenār olmaḳ muḳarrerdür

derk-i esfelde:

1. **derk-i esfelde:**-*de*
Gazel 217
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
En aşağı, en dip nokta. II Günahkârların ulaşabileceği en alçak yer.

Derk-i esfelde ḳoma kendüñi pür-idrāk ol
Māsivā terkin ur ālāyiş-i ġamdan pāk ol

der-künc-i derd:

1. **der-künc-i derd:**
Gazel 42
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dert köşesi. II Dert, keder, sıkıntı.

Ey menem ez-bād-ı ḥasret der-hevā der-künc-i derd
Şeb-nişīn-i künc-i miḥnet rūz-gerd-i gird kerd

derle:

1. **derlemek:**-*mek*
Gazel 101
Mısra: **10**
Terlemek, ter dökmek.

Tāb-ı mülden ḳızarup nola ʿaraḳ-rīz olsañ
Derlemek bāde içerken ezelī ḫūyuñdur

dermān:

1. **dermān:**
Gazel 81
Mısra: **4**
Deva, ilaç, çare.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre
Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzūndur

2. **dermānumuz:**-*umuz*
Gazel 146
Mısra: **8**
Deva, ilaç, çare.

Derdine şāfī cevāb ister dil-i dermāndemüz
İşigüñ dārü'ş-şifāsından olur dermānumuz

3. **dermāñ:**
Gazel 189
Mısra: **6**
Deva, ilaç, çare.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

4. **dermānuñ:**-*uñ*
Gazel 200
Mısra: **10**
Deva, ilaç, çare.

Ḳomaduñ ḫayliden başuñ işigi ṭaşına yārüñ
Ḳabūlī başuña aṣlā ṭoḳunmaz oldı dermānuñ

5. **dermān:**
Gazel 406
Mısra: **5**
Deva, ilaç, çare.

Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān
Derdin virenden umaruz anuñ devāsını

6. **dermānumuz:**-*umuz*
Gazel 413
Mısra: **6**
Deva, ilaç, çare.

Niçe eyyām idi ki mübtelā-yı derd-i hecr idük
Bi-ḥamdi'llah devā-yı derdümüz dermānumuz geldi

7. **dermān:**
Mesnevi 1

Mısra: **94**
Deva, ilaç, çare.

Devā-yi dil-i derdmendān meyest
Be-her derd-i dermānde dermān meyest

8. **dermāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **6**
Deva, ilaç, çare.

Ten ḫāke düşdi mürde-ṣıfat cāna elvedāʿ
Ḳaldum belā vü derd ile dermāna elvedāʿ

9. **dermān:**
Tahmis 5
Mısra: **13**
Deva, ilaç, çare.

Devāsuz derde düşdüm olmadı dermān eṭibbādan
Ḫalāṣ olmak naṣīb olmadı cevr-i devr-fersādan

dermān eyle:

1. **dermān eyle:**
Gazel 223
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Derman eylemek, iyileştirmek.

Göñül dīvānedür dīvāna ṣalma beste-i luṭf it
Ḳatı dermāndevüz nā-çāre dermān eyle sulṭānum

dermān it:

1. **dermān it:**
Müseddes 5
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Derman eylemek, iyileştirmek.

Dil-i bī-çārenüñ luṭf eyle bir derdine dermān it
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

dermānde:

1. **dermāndevüz:**-*vüz*
Gazel 223
Mısra: **12**
Aciz, biçare, zavallı (âşık).

Göñül dīvānedür dīvāna ṣalma beste-i luṭf it
Ḳatı dermāndevüz nā-çāre dermān eyle sulṭānum

dermān-ı muṭlaḳdur:

1. **dermān-ı muṭlaḳdur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Mutlak derman, şifa, çare.

Fenā ehline derd-i bī-devā dermān-ı muṭlaḳdur
Devāsı yoḳ belāya derd-i bī-dermāna ʿışḳ olsun

dermānı yoḳ bī-çāresin:

1. **dermānı yoḳ bī-çāresin:**-*sin*
Gazel 330
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dermanı olmayan çaresiz (kimse). II Âşığın gönlü.

Ey göñül āvāresin pür-yāresin ṣad-pāresin
Derdi çoḳ dil-ḫastesin dermānı yoḳ bī-çāresin

dermānuñı bī-çārelere bezl it:

1. **dermānuñı bī-çārelere beẕl it:**
Gazel 233
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dermanı çaresizlere vermek. II Sevgilinin çaresiz ve zavallı âşıklara şifa vermesi, onları iyileştirmesi.

Bī-derde devā ḳılma bī-māra şifāsāz ol
Bī-çārelere beẕl it dermānuñı sulṭānum

der-miyān:

1. **der-miyāndur:**-*dur*
Gazel 54
Mısra: **12**
Ortada olmak, meydanda olmak.

Varumı ḳıldum hebā yārüñ miyānı yolına
Yolına nem var ise hep der-miyāndur dostlar

2. **der-miyān:**
Gazel 199
Mısra: **4**
Ortada olmak, meydanda olmak.

ʿĀşıḳ odur miyānuña ṣarf ide varını
ʿĀşıḳlaruñ nesi var ise der-miyān gerek

der-miyān ḳıldı:

1. **der-miyān ḳıldı:**-*dı*
Gazel 75
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ortada olmak, meydanda olmak.

Ḳoçmaḳ içün miyānuñı ʿuṣṣāḳ
Varını ḳıldı der-miyān dil-ber

der-nāy-i dem:

1. **der-nāy-i dem:**
Mesnevi 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Nefes neyi, yanık sesli ve kamıştan yapılmış üflemeli bir çalgı.

Muġannī demī çend der-nāy-i dem
Ḫaber dih me-rā ez-dem-i zīr ü bem

der-pāy-ı tu:

1. **der-pāy-ı tu:**
Beyit 179
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Senin ayağın. II Sevgilinin ayağı.

Ey sifāl-i ser-i kūyet ser-i bī-devlet-i māst
Ḫāk der-pāy-ı tu geşten şeref-i ḫıdmet-i māst

der-pūte-i belā:

1. **der-pūte-i belā:**
Gazel 188
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bela potası. II Dertli ve kederli kişi.

Der-pūte-i belā çe ġam ez-tāb-ı nār-ı ġam
Ḫākem çü zer-i nāb kuned kīmyā-yı ʿışḳ

der-rāh-ı tu:

1. **der-rāh-ı tu:**
Gazel 453
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Senin (sevgilinin) yolunda. II Sevgili uğruna, sevgili için.

Hemvāre ten-i ḫāki şud der-ḳademet ber-bād
Ber-bād şudem her çi der-rāh-ı tu bād ābād

der-reh-i ʿışḳet:

1. **der-reh-i ʿışḳet:**-*et*
Diğer 1
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu. II Aşk.

Der-reh-i ʿışḳet dilem enbāz-ı ġam
Dīde der-gencī çü hemyān-ı direm

2. **der-reh-i ʿışḳet:**-*et*
Gazel 244
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu. II Aşk.

Der-reh-i ʿışḳet dilem enbān-ı ġam
Dīde der-genc çü-hemyān-ı direm

der-şān-ı şumā:

1. **der-şān-ı şumā:**
Gazel 431
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sizin şanınızda. II Hazreti Muhammed'in şanında.

Dīgerī-rā be-tu cāyiz ne-buved hīç ḳıyās
Ki ʿulūm-ı heme der-şān-ı şumā icmāʿī

der-ṣıḥḥat u der-ʿāfiyet:

1. **der-ṣıḥḥat u der-ʿāfiyet:**
Tuyuğ 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sağlık ve afiyet.

Evvelet der-ṣıḥḥat u der-ʿāfiyet
Āḫiret der-ʿāḳıbet maḥmūd bād

derūndan gitmez:

1. **derūndan gitmez:**-*mez*
Kıt'a 30
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönülden gitmek, hatırdan çıkmak.

Gitmez hevā-yı dāne-i ḫālüñ derūndan
Ey serv-ḳad çü māyil olur murġ çīneye

derūn-ı dilde:

1. **derūn-ı dilde:**-*de*
Gazel 269
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlün içi, derinliği. II Âşığın gönlünün içi.

Derūn-ı dilde ṣaḳlarsam nola sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ
Muʿazzezdür baña derd ü ġamuñ öz kendü cānumdan

2. **derūn-ı dilde:**-*de*
Beyit 268
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlün içi, derinliği. II Âşığın gönlü.

Ḳabūlī sāḥil-i deryāda çoḳ sefīne yatur
Derūn-ı dilde ġam-ı yārdan ḥazīnem var

derūnı germ itdi:

1. **derūnı germ itdi:**-*di*
Gazel 250
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlü yakmak. II Âşığın gönlüne acı vermek.

Āb u tābı derūnı germ itdi
Biz de āteş gibi ḫurūş idelüm

derūn-ı lāle:

1. **derūn-ı lāle:**
Gazel 421
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Kırmızı renkli) Lalenin içi.

Saña ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ hep baġrı yanıḳdur
Derūn-ı lāle gibi yoḳ durur içinde bir ṣağı

derūn-ı pādşāh-ı ʿālemāsā:

1. **derūn-ı pādşāh-ı ʿālemāsā:**
Gazel 323
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının gönlü gibi.

Derūn-ı pādşāh-ı ʿālemāsā sen ṣafālar sür
Dil-i aʿdā ʿAcem mülki gibi pür-iḫtilāl olsun

derūnı pür-ḫabāset ten-perverlerin:

1. **derūnı pür-ḫabāset ten-perverlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gönlünü kötülükle besleyen (kimse).

Ḥarām ile vücūdı fīle dönmiş cism-i nā-pāki
Derūnı pür-ḫabāset nice ten-perverlerin gördüm

derūn-ı sīnede:

1. **derūn-ı sīnede:**-*de*
Gazel 322
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül içi. II Âşığın gönlü.

Şerḥe gelmez şerḥalar açduḳ derūn-ı sīnede
Fenn-i ʿışḳ içre bizüz gūyā ki şerrāḥu'l-mütūn

derūn-ı sīne-i veḳḳāḍı:

1. **derūn-ı sīne-i veḳḳāḍı:**-*ı*
Gazel 73
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Parlak gönlünün içi. II Hüseyin Ağa'nın kalbi.

Dil-i naḳḳāḍı ṣarrāf-ı nuḳūd-ı cevher-i ʿirfān
Derūn-ı sīne-i veḳḳāḍı fihrist-i firāsetdür

derūn-ı teşne:

1. **derūn-ı teşne:**
Beyit 32
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Susamış gönül. II Âşığın sevgiliyi arzulayan gönlü.

Pür olmayınca aḳīḳ-i müzāb ile mīzāb
Derūn-ı teşne olur mı her āb ile sīrāb

derūnum rūşen itdüñ:

1. **derūnum rūşen itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 198
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönlü aydınlatmak. II Âşığın gönlünü hoş etmek, onu mutlu etmek.

ʿAceb mi şevḳe gelsem ṭalʿat-ı zībāñı gördükce
Derūnum rūşen itdüñ āftāb-ı pür-żiyā geldüñ

der-vaḳt-i daʿvet:

1. **der-vaḳt-i daʿvet:**
Gazel 24
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Davet vakti.

Resūlī ki der-vaḳt-i daʿvet be-İslām
Be-her kes serīr-i belāġat belāġat

dervīş:

1. **dervīş:**
Gazel 100
Mısra: **14**
Derviş, kalender, alçak gönüllü (kimse). II Âşık.

Dīde aġardı bükāyile Ḳabūlī dil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā elemin pīr çeker

2. **dervīş:**
Gazel 336
Mısra: **6**
Derviş, kalender, alçak gönüllü (kimse). II Âşık.

Ṭurma kūşişde göñül sīne-i pür-dāġ içre
Ḳodılar ḫıdmete dervīş durur nān evine

3. **dervīş:**
Kaside 9
Mısra: **39**
Derviş, kalender, alçak gönüllü (kimse).

Kelāmum nuṭḳ-ı Ḥaḳdur diyü çıḳma perdeden dervīş
Söz añlayan maʿānī gözleyen ʿirfāna ʿışḳ olsun

4. **dervīş:**
Kaside 9
Mısra: **47**
Derviş, kalender, alçak gönüllü (kimse).

Eşik bekler keşik gözler kişi olmaḳ gerek dervīş
Erenler dergehin der-ḫ∨āst iden derbāna ʿışḳ olsun

5. **dervīş:**
Kaside 9
Mısra: **53**
Derviş, kalender, alçak gönüllü (kimse).

Vücūdın dāġ ile ser-tā-ḳadem zeyn eylemiş dervīş
Ser-ā-pā nūr-ı maḥż olan binā-yı cāna ʿışḳ olsun

6. **dervīş:**
Kaside 10
Mısra: **33**
Derviş, kalender, alçak gönüllü (kimse).

Ḥāṣılı dervīş aña dirler ki ol bī-ḳayd ola
Yoḫsa dervīş-i ṣafā-keş olamaz muṭlaḳ dede

7. **dervīş:**
Mesnevi 1
Mısra: **58**
Derviş, kalender, alçak gönüllü (kimse).

Çe şāh ān şehenşāh-i gerdūn-ẓafer
Çe dervīş dervīş-i ṣāḥib-hüner

dervīşān:

1. **dervīşāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **10**
Dervişler, abdallar.

Liḳā görmiş beḳā görmiş fenā çekmiş ṣafā sürmiş
Vücūd ifnā iden dervīşe dervīşāna ʿışḳ olsun

dervīşāne:

1. **dervīşāne:**
Gazel 382
Mısra: **18**
Derviş gibi, dervişe yakışır biçimde.

Ey Ḳabūlī naẓar itmiş saña pīr
Kelimātuñ ḳatı dervīşāne

dervīşānuñ dil-i dānāsı:

1. **dervīşānuñ dil-i dānāsı:**
Kaside 9
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Dervişlerin âlim gönlü.

Dil-i dānāsı dervīşānuñ enbān-ı kerāmetdür
Kerāmet naḳdine mālik olan enbāna ʿışḳ olsun

dervīş-i meczūb:

1. **dervīş-i meczūb:**
Tarih 17
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Meczup derviş.

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i meczūb

dervīş-i pāk:

1. **dervīş-i pāk:**
Gazel 394
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Halis derviş. II Temiz, saf âşık.

Abdāl-ı pīr-i ʿışḳ olana cāme bārdur
Dervīş-i pāk odur ki ola bārdan berī

dervīş-i ṣafā-keş:

1. **dervīş-i ṣafā-keş:**
Kaside 10
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Sefa süren derviş.

Ḥāṣılı dervīş aña dirler ki ol bī-ḳayd ola
Yoḫsa dervīş-i ṣafā-keş olamaz muṭlaḳ dede

dervīş-i ṣāḥib-hüner:

1. **dervīş-i ṣāḥib-hüner:**
Mesnevi 1
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Hüner sahibi derviş.

Çe şāh ān şehenşāh-i gerdūn-ẓafer
Çe dervīş dervīş-i ṣāḥib-hüner

deryā:

1. **deryā:**
Beyit 21
Mısra: **2**
Deniz.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe
ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

2. **deryālar:**-*lar*
Beyit 105
Mısra: **1**
Deniz.

Sūziş-i nār-ı derūnum ṭuysa deryālar ḳurur
Naʿra-i āh u fiġānum işiden ṣular ṭurur

3. **deryā:**
Gazel 49
Mısra: **6**
Deniz.

Ġam-ı ruḫsār-ı dil-berle düşersem vādi-i hecre
Gözüm yaşıyla deryā lālezār olmaḳ muḳarrerdür

4. **deryālar:**-*lar*
Gazel 258
Mısra: **5**
Deniz.

Gözlerüm yaşı cihānı ṭutdı deryālar gibi
Cūy-ı eşküm ḳanda baḳsa görinür ol yāre yem

5. **deryā:**
Gazel 269
Mısra: **8**
Deniz.

Muḥīṭ-i mevc-ḫīz-i bī-kerān-ı kūh-ı ḳāfāsā
Nice deryā olur cūş eylesem eşk-i revānumdan

6. **deryā:**
Gazel 305
Mısra: **2**
Deniz.

Baḥr oldı gitdügince seyl-āb-ı çeşm-i pür-ḫūn
Deryā ḳatında gūyā deryā ḳatında Ceyḫūn

7. **deryā:**
Gazel 305
Mısra: **2**
Deniz.

Baḥr oldı gitdügince seyl-āb-ı çeşm-i pür-ḫūn
Deryā ḳatında gūyā deryā ḳatında Ceyḫūn

8. **deryālar:**-*lar*
Gazel 402
Mısra: **6**
Deniz.

Bu sūr-ı pür-sürūr-ı pādşāhīde gülüp herkes
Revā mı ben ġarībüñ aḳa deryālar gibi yaşı

9. **deryālar:**-*lar*
Kaside 5
Mısra: **27**
Deniz.

Aḳan olsa ʿadūya aḳsa deryālar gibi leşker
Ġarīḳ-i niʿmet olsa her biri pūrān-ı pīrānuñ

10. **deryādan:**-*dan*
Gazel 299
Mısra: **4**
Deniz. II Cihan, dünya, âlem.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre eksilmez bu deryādan

deryā eyledi:

1. **deryā eyledi:**-*di*
Gazel 286
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Derya etmek, denize çevirmek.

Aḳıdup seyl-āb-ı eşküm eyledi deryā Ḥüseyn
Dökilen her ḳaṭre yire çaġurup dir yā Ḥüseyn

deryā ḳatında:

1. **deryā ḳatında:**
Kıt'a 26
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Derya katında.

Merd-i bülend-himmet ʿāşıḳ durur ki anuñ
Deryā ḳatında ḳaṭre ʿanḳā ḳatında güncişk

deryā ḳılmasun:

1. **deryā ḳılmasun:**-*ma, -sun*

Gazel 313
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Derya etmek, denize çevirmek.

Dürr-i dendānuñ ġamıyla acılıḳlar nūş iden
Gözleri yaşını deryā ḳılmasun ya neylesün

deryā ḳum ile mükedder olmaz:

1. **deryā ḳum ile mükedder olmaz:**
Gazel 164
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Deniz, kum ile kirlenmez: Gönül, uçsuz bucaksız bir deryadır. Bu deryada ne kadar dert ve gam olursa olsun mühim değildir. Çünkü gönül, dert ve kederle hüzünlenmez.

Ġuṣṣayla göñül melūl olur mı
Deryā ḳum ile mükedder olmaz

deryā seyrin itmege:

1. **deryā seyrin itmege:**-*meg, -e*
Gazel 284
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Denizi seyretmek. II Âşığın çok fazla ağlamaktan denize dönen gözyaşlarını izlemek .

Gözlerüm yaşı ġam-ı hecrüñ ile baḥr oldı
Ẕevraḳ-ı dīdeme gel itmege deryā seyrin

deryā-yı bī-pāyān:

1. **deryā-yı bī-pāyān:**
Beyit 146
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uçsuz bucaksız deniz.

Bir avuc ṭopraḳ kemāl-i ṣunʿ ile insān olur
Saʿy ile bir ḳaṭre ṣu deryā-yı bī-pāyān olur

deryāyı boyladur:

1. **deryāyı boyladur:**-*ur*
Gazel 121
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Denizi boylatmak, denize daldırmak. II Şiir dünyasına ulaştırmak.

Lüʾlüʾ-i naẓma irse Ḳabūlī ʿaceb midür
Ġavvāṣ-ı ṭabʿ-ı pākine deryāyı boyladur

deryā-yı cūduñdan:

1. **deryā-yı cūduñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 402
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cömertlik denizi. II Odabaşının cömertliği, ihsanı.

Nola bir ḳaṭre iḥsān eyleseñ deryā-yı cūduñdan
Vücūduñdur çü evc-i himmetüñ ebr-i güher-pāşı

deryā-yı ücāc:

1. **deryā-yı ücāc:**
Gazel 34
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Acı deniz, acı suyla dolu olan deniz.

Ḳaṭre-i āb-ı lebüñden düşse ey şīrīn-dehen
Ser-te-ser āb-ı Furāt olurdı deryā-yı ücāc

deryā-yı ʿummān:

1. **deryā-yı ʿummān:**
Diğer 2
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Uçsuz bucaksız deniz, okyanus.

Bir muṣībetdür bu kim ins ağlasun cān ağlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun deryā-yı ʿummān ağlasun

dest:

1. **destinde:**-*i, -n, -de*
Beyit 214
Mısra: **1**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Sevgilinin eli.

Altında esb-i tāzī destinde yavrı bāzī
Seyr ü ṣafāda gördüm ol ṣāh-ı ser-firāzı

2. **destinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 147
Mısra: **1**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Sevgilinin eli.

Kāseler destinde gül bir gül-sitāndur kāse-bāz
Ṣan açılmış gülleri bāġ-ı cināndur kāse-bāz

3. **destüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 254
Mısra: **23**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elde olmak, mevcut olmak.

Tezerv-i kebk-i ḫırāmuñ hemīşe destüñde
Muvāfaḳat ide her dem nite ki murġ-ı ḫarem

4. **destinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 256
Mısra: **4**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Neye feryād ider güş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

5. **destüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 272
Mısra: **8**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Ey göñül sūr-ı saʿādet saña ol gündür kim
Destüñe ḫūn-ı ʿadūdan ḳınalar yaḳınasın

6. **dest:**
Mesnevi 1
Mısra: **22**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Biyā ey be-rīşem zen-i naġme-sāz
Tu bī-çāre sāzem be-dest ār sāz

7. **dest:**
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Muġannī be-dest ār mıżrāb-rā
Be-dest ār dilhā-yi aḥbāb-rā

8. **dest:**
Mesnevi 1
Mısra: **38**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Muġannī be-dest ār mıżrāb-rā
Be-dest ār dilhā-yi aḥbāb-rā

9. **dest:**
Mesnevi 1
Mısra: **60**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Muġannī be-zen tār-i ṭanbūr-rā
Be-dest ār u be-nvāz sanṭūr-rā

10. **dest:**
Mesnevi 1
Mısra: **20**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Serīʿest devrān ne-dāred direng
Me-keş dest yek dem zi-gīsūy-ı çeng

11. **destüme:**-*üm, -e*
Mesnevi 4
Mısra: **123**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Birinüñ destüme idüp yaḳasın
Bir iki gün çerāġ idüp yaḳasın

12. **destinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 200
Mısra: **8**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Bir şeyi elde tutmak, yetkisi altında olmak.

Yine bir bī-bedel cānāna virdüm naḳd-i cānı kim
Metāʿ-ı ḥüsni cānānuñ anuñ destinde cān anuñ

13. **destindedür:**-*i, -n, -de, -dür*
Kaside 1
Mısra: **46**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Bir şeyi elde tutmak, yetkisi altında olmak.

Çeken kimdür diyār-ı şarḳa berḳāsā ẓafer tīġın
Kimüñ destindedür miftāḥı ḳufl-ı mülk-i Īrānuñ

14. **destüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 5
Mısra: **17**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Bir şeyi elde tutmak, yetkisi altında olmak.

Der-i Gürcī vü miftāḥ-ı ʿAcem destüñde bī-pervā
Şeh-i kişver-güşāsısın bugün Īrān u Turanuñ

15. **destem:**-*em*
Diğer 1
Mısra: **96**
Elde bulunmak, sahip olmak.

Neyāmed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḫudā
Kiyem men ki āyed zi-destem s̱enā

16. **destümdedür:**-*üm, -de, -dür*
Gazel 231
Mısra: **4**
Elde bulunmak, sahip olmak.

Çekilmem işigüñden ẕeyl-i iḥsānuñdan el çekmem
Ḳabā-yı luṭfuñuñ destümdedür dāmānı sulṭānum

17. **destet:**-*et*
Tarih 17
Mısra: **16**
Elde bulunmak, sahip olmak.

Ber-āmed be-düstūr-ı şeh hem-çü destār
Be-destet redd-i ʿadū-yı dil-āşūb

18. **destem:**-*em*
Gazel 493
Mısra: **2**
Kastedilen kişinin kendisi.

Ne-yāyed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḫudā
K’ayem men ki āyed zi-destem s̱enā

dest ü dāmenin ṭutup:

1. **dest ü dāmenin ṭutup:**-*up*
Tahmis 7
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Elini ve eteğini tutmak, belli bir kişiye tutunmak.

Ġonçaveş müstaḥkem itdük bend-i ġayretle beli
Dimezüz bir ferde dest ü dāmenin ṭutup belī

dest ü pā:

1. **dest ü pā:**
Gazel 91
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
El ve ayak.

Ḳo ʿazm-i ʿışḳı dilā sende dest ü pā yoḳdur
Çü dest ü pāsı olan anda deste deste yatur

dest ü pāsı olan:

1. **dest ü pāsı olan:**
Gazel 91
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eli ve ayağı olan (insan). II Âşık.

Ḳo ʿazm-i ʿışḳı dilā sende dest ü pā yoḳdur
Çü dest ü pāsı olan anda deste deste yatur

deste:

1. **nīm-deste:**
Gazel 91
Mısra: **4**
Yarım tutam.

Ten-i żaʿīf şu berg-i giyāha beñzer kim
Feżāda ḥasret-i āb ile nīm-deste yatur

deste deste:

1. **deste deste:**
Gazel 91
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Demet demet. II Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ḳo ʿazm-i ʿışḳı dilā sende dest ü pā yoḳdur
Çü dest ü pāsı olan anda deste deste yatur

destgīr:

1. **destgīr:**
Gazel 21
Mısra: **9**
Düşenin elinden tutan, yardım eden (kimse).

Düşdükce destgīr ol üftādedür Ḳabūlī
Ey ṭāliʿ-i ḫuceste ey kevkeb-i saʿādet

2. **destgīr:**
Gazel 342
Mısra: **9**
Düşenin elinden tutan, yardım eden (kimse).

Üftādedür Ḳabūlī düşdükce destgīr ol
Ey kevkeb-i saʿādet v’ey ṭāliʿ-i ḫuceste

destgīr ol:

1. **destgīr ol:**
Gazel 482
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düşenin elinden tutmak, yardım etmek.

Destgīr ol bendeñe tā destgīrüñ ola Ḥaḳ
Pāyüm alup pāymāl itme efendi destüm al

dest-i alüm:

1. **dest-i alüm:**-*üm*
Gazel 482
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kırmızı el. II Âşığın kanlı gözyaşlarını sildiği eli.

Ḳanlu yaşum silmek ile oldı ey meh destüm al

Dest-i alüm oldı ṣan bir al vālā destmāl

dest-i asīb:

1. **dest-i asīb:**
Mesnevi 9
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Felaket eli. II Bela, felaket.

Ṭoḳınmamış felekden dest-i asīb
İki ṭurunca beñzer ol iki sīb

dest-i ʿāşıḳda:

1. **dest-i ʿāşıḳda:**-*da*
Gazel 183
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Âşığın eli.

Çıḳmaz elden o durur baḥr-i leṭāfet aṣlā
Dest-i ʿāşıḳda eger rişte-i taḳdīr olıcaḳ

dest-i ʿaskerden:

1. **dest-i ʿaskerden:**-*den*
Gazel 433
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Asker eli. II Düşman askerleri.

Nice cān ḳurtarur tīr-i kemān dest-i ʿaskerden
Ḳızılbaş üzre bārān-ı belā gibi yaġar yaġı

dest-i ʿavāyıḳdan ḫalāṣ olmış:

1. **dest-i ʿavāyıḳdan ḫalāṣ olmış:**-*mış*
Kaside 9
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Engellerin elinden kurtulmak. II Dünya bağlarından kurtulmak, fâni dünyanın geçici heveslerini terk etmek.

ʿAlāyıḳdan geçüp dest-i ʿavāyıḳdan ḫalāṣ olmış
Ḥamāluñ terk idüp tācın bıraḳmış ḫāna ʿışḳ olsun

dest-i cūdından:

1. **dest-i cūdından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 2
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Cömertlik eli. II 3. Murad'ın ihsanı, keremi.

Dest-i cūdından umar şimdi seḫā vü keremi
Yirde kān-ı güherī gökde sehāb-ı bārān

dest-i debīr-i taḳdīr:

1. **dest-i debīr-i taḳdīr:**
Beyit 184
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kader katibinin eli. II. Ezelden yazılmış olan kader.

Evvel ʿilimde yazmış dest-i debīr-i taḳdīr
Ḫaṭṭ-ı firāş-ı Yūsuf olmaz naṣīb-i Ḳıṭfīr

dest-i ecel geldi:

1. **dest-i ecel geldi:**-*di*
Gazel 428
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ecel elinin gelmesi. II Ölüm vaktinin gelmesi.

Aġardı ḫaṭṭuñ ey dil keşreti terk eyle vaḥdet ḳıl
Gözüñ aç boynuña dest-i ecel geldi kefen ṭakdı

deşt-i ġama düşürdi:

1. **deşt-i ġama düşürdi:**-*di*
Gazel 394
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gam çölüne düşürmek. II Dert ve bela sahibi yapmak, kederlendirmek.

Uġratdı Kerbelā-yı belāya bürehne-pā
Deşt-i ġama düşürdi beni ḳıldı serserī

dest-i ġamdan:

1. **dest-i ġamdan:**-*dan*
Gazel 409
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -

Keder eli. II Aşkın derdi, kederi.

Ey Ḳabūlī neler çeküp ṭururın
Dest-i ġamdan alınca dāmenümi

2. **dest-i ġamdan:**-*dan*
Gazel 147
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Keder eli. II Dert, keder, bela.

Dest-i ġamdan döne döne kāse-i serden geçer
ʿĀşıḳ-ı ser-geştenüñ ḥāli yamāndur kāse-bāz

dest-i ġamdan ḫalāṣ eyle:

1. **dest-i ġamdan ḫalāṣ eyle:**
Mesnevi 2
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Gam elinden kurtarmak. II Dertten kurtarmak, sıkıntısını gidermek.

Dest-i ġamdan ḫalāṣ eyle beni
Gülerek gönder aġlayı geleni

deşt-i ġam-gerdīde:

1. **deşt-i ġam-gerdīde:**
Gazel 83
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gam çölü, dert çölü. II Aşkın derdi, kederi.

Leyli-i zülfüñ ġamıyla ḫāṭır-ı nā-şādumuz
Deşt-i ġam-gerdīde Mecnūn-ı belā-verzīdedür

deşt-i ġam-gerdīdeyüz:

1. **deşt-i ġam-gerdīdeyüz:**-*y, -üz*
Tahmis 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gam çölü, dert çölü. II Dert, keder, gam.

Biz melāmet-dīde birḳaç deşt-i ġam-gerdīdeyüz
Kākül-i ḫam-der-ḫam-ı dil-ber gibi pīçīdeyüz

dest-i ġayra ṭapşurdı:

1. **dest-i ġayra ṭapşurdı:**-*dı*
Gazel 404
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Başkalarının eline kalmak.

Zimām-ı iḫtiyārı şimdi dest-i ġayra ṭapşurdı
ʿİnān-ı himmeti eylerdi irḫā ḳanı Ḫāḳānī

dest-i ḫayāl:

1. **dest-i ḫayāl:**
Kaside 7
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hayalin eli. II Hayal, düşünce.

Ḳadrüñ andan yücedür kim irişe dest-i ḫayāl
Ẕātuñ andan ötedür k'anı muḥīṭ ola ṣıfāt

dest-i hecrüñ:

1. **dest-i hecrüñ:**-*üñ*
Terci-bend 1
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Ayrılık eli. II Sevgiliden ayrı kalma.

Luṭfuñ olmazsa ey kerem kānı
Dest-i hecrüñ binā-yı ḳalbi yıḳar

desti ḳabaḳ ṭutmaz:

1. **desti ḳabaḳ ṭutmaz:**-*maz*
Gazel 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eli kadeh tutmak.

Yatur pīr-i muġān evgār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz
Şu deñlü bāde-nūş olmış ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz

dest-i ḳahrından:

1. **dest-i ḳahrından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kahır eli. II Kahır, azap, cefa.

Cān-ı aʿdā dest-i ḳahrından nice bulsun ḫalāṣ
Pençe-i zūr-āver ü pūlāddur gönderdigüñ

dest-i ḳudret:

1. **dest-i ḳudret:**
Gazel 492
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kudret eli. II Her şeye kadir olan Allah.

Dest-i ḳudret iki yā çekmiş dü ebrū ḳomış ad
Bir muṭarrā tārdan zih bağlamış mū ḳomış ad

dest-i luṭfuñ:

1. **dest-i luṭfuñ:**-*uñ*
Gazel 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yardım eli, cömertlik eli. II Sevgilinin ihsanı.

Dest-i luṭfuñ ḫāṭır-ı vīrānum ābād eyledi
Ḥaşre dek şāhā sarāy-ı ḳadrüñ ābādān ola

dest-i luṭfuñla:

1. **dest-i luṭfuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 146
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lütuf eli. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Dil ḫarāba müşrif olmışdur müşerref ḳıl anı
Dest-i luṭfuñla yapılsun ḫāṭır-ı vīrānumuz

deşt-i miḥnet:

1. **deşt-i miḥnet:**
Gazel 295
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı çölü. II Dert, keder, eziyet, cefa.

Āb-ı viṣāle ḳarşu Ḥüseyn ʿışḳına beni
Dil-teşne deşt-i miḥnet içinde ḳoma Ḥüseyn

dest-i nedāmet:

1. **dest-i nedāmet:**
Gazel 217
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Pişmanlık eli. II Pişmanlık.

Almasun ḫār-ṣıfat dest-i nedāmet yaḳañı
Gül gibi bezm-i maḥabbetde girībān-çāk ol

dest-i şāhidān:

1. **dest-i şāhidān:**
Mesnevi 6
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Şahidin eli.

Baʿde taḥrīri mā-hüve't-taḥḳīḳ
Dādemeş dest-i şāhidān tevfīḳ

dest-i şevḳ:

1. **dest-i şevḳ:**
Gazel 72
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şevk eli. II Zevk ve şevk ile içki içen el.

Meclisde ṣūfi cūşa gelüp dest-i şevḳ ile
Ṣad çāk-i ḫırḳa eyledügi ḫarḳ-ı ʿādedür

dest-i sulṭān-ı şehān-ı muhteşem:

1. **dest-i sulṭān-ı şehān-ı muhteşem:**
Diğer 1
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Muhteşem padişahlar sultanının eli. II Allah'ın kudreti, azameti.

Mā Ḳabūlī bende-i efgende'īm
Dest-i sulṭān-ı şehān-ı muhteşem

dest-i taʿalluḳ:

1. **dest-i taʿalluḳ:**
Gazel 294
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünya bağının eli. II Dünya hırsı.

Ser-i dāmānuñı dest-i taʿalluḳ şöyle ṭutmışdur
Ayırmaz degme bir nesne meger tīġ-i ʿadem sizden

dest-i taḳdīr:

1. **dest-i taḳdīr:**
Gazel 100
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Takdir eli. II Allah'ın her bir insan için ezelden tayin ettiği kader.

Cāy-gīr olmasa dilde nola ḫarf-i tedbīr
Dest-i taḳdīr aña ḫāme-i taġyīr çeker

dest-i taṣarruf:

1. **dest-i taṣarruf:**
Gazel 324
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tutumluluk eli. II Allah'ın iradesi.

Zülfüñ añılsa içinde biledür nāfe-i çīn
Var ise dest-i taṣarruf bile kesmiş nāfın

dest-i tehī varma:

1. **dest-i tehī varma:**-*ma*
Gazel 363
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eli boş gitmek, hiçbir şey götürmemek, elinde bir şey bulunmamak.

Manṣıbuñ bir yolı vardur gel o yoldan varılur
Varma yolsuzluḳ idüp dest-i tehī ey güm-rāh

dest-i ümīdi kesmezem:

1. **dest-i ümīdi kesmezem:**-*mez, -em*
Gazel 515
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Umut elini kesmek. II Umudunu yitirmek, ümitsizliğe kapılmak.

Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin

destinden aldılar:

1. **destinden aldılar:**-*dı, -lar*
Gazel 373
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Elinden almak, bir kimsenin sahip olduğu herhangi bir şeyi ondan almak, bir şeyden mahrum etmek.

ʿAdū-yı bed-gümānuñ aldılar mülkini destinden
Yaḳīn irişdi ser-ʿasker daḫı ol bed-gümān üzre

destinden uçursaydı:

1. **destinden uçursaydı:**-*sa, -y, -dı*
Gazel 395
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Elinden uçurmak, kaçırmak. II Keklik kuşunu kaçırmak. II Sevgiliyi elden kaçırmak.

Destinden uçursaydı ger ol kebk-i ḫırāmān
Bir naḳışla şeh-bāz-ı dili yine oḳurdı

destine cām alsa:

1. **destine cām alsa:**-*sa*
Gazel 362
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eline kadeh almak, şarap kadehi tutmak.

Sāḳī ṣıġanup destine cām alsa Ḳabūlī
Görsek keremin yine ol aḳ kollar açılsa

destine ḫınnā urılmış:

1. **destine ḫınnā urılmış:**-*mış*
Gazel 515
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Eline kına vurulmak, eline kına yakmak.

Destine ḥınnā urılmış
ṣanmañuz ol nāzenīn
ʿĀşıḳın ḳatl eylemekden
eylemişdür ḳan elin

destine mīzān alup:

1. **destine mīzān alup:**-*up*
Gazel 267
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eline terazi almak. II Güneşin terazi burcuna girmesi.

Destine mīzān alup
ḫurşīd-veş ḳılsa güẕār
Ey Ḳabūlī farḳ olunmaz
āsmāndan rīsmān

destine öykünmege:

1. **destine öykünmege:**-*meg, -e*
Gazel 275
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Eline benzemeye çalışmak.

Destine öykünmege ḳādir
midür berg-i çenār
Pençe-i mercān ile biñ
kerre el bir eylesün

dest-res:

1. **dest-res:**
Diğer 1
Mısra: **26**
Eli ulaşan, erişen (kimse).

kemāl ü maʿrifete rāġıb
olup ḫalḳun ekṣeri fünūn-ı
şiʿr ü inşāya heves itmek
ile şāʿir-i māhir olup zeyl-
i
himmetlerine dest-res
naṣb olmaġ ile bize daḫı
bir miḳdār ḳudret ve şiʿr
söylemege ḥālet-i ruḫṣat
virildi Ammā

destüm al:

1. **destüm al:**
Gazel 482
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Elini almak, elinden tutmak. II Himmet etmek, yardımda bulunmak.

Destgīr ol bendeñe tā
destgīrüñ ola Ḥaḳ
Pāyüm alup pāymāl itme
efendi destüm al

destüm al oldı:

1. **destüm al oldı:**-*dı*
Gazel 482
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eli kırmızı olmak. II Kanlı gözyaşlarını silen âşığın eline kan bulaştırması.

Ḳanlu yaşum silmek ile
oldı ey meh destüm al
Dest-i alüm oldı ṣan bir al
vālā destmāl

destüme ḫāme alup:

1. **destüme ḫāme alup:**-*up*
Diğer 1
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Eline kalem almak. II Şiir yazmak.

Çünki hātıf-ı ġayb ve lā-
raybdan bu işāret vāḳiʿ
oldı ol şevḳden ẕerrevār
raḳṣa girüp
Şevḳle destüme alup
ḫāme

destüñden çıkar:

1. **destüñden çıḳar:**-*ar*
Beyit 229
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Elinden çıkmak, giderilmek, yok edilmek.

Akçe bir el kiridür alur
iseñ pestüñden
Yine ṣabun-ı seḫāyile
çıḳar destüñden

destüñe al:

1. **destüñe al:**
Gazel 257
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eline almak, tutmak, elinde bulundurmak.

Ey Ḳabūlī destüñe cām-ı şarāb-ı āl al
Bezm-i fānīde çekersin āḫir-i encām cām

destüñe alasın:

1. **destüñe alasın:**-*a, -sın*
Gazel 272
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eline almak, tutmak, elinde bulundurmak.

Alasın destüñe rez duḫterini ey sāḳī
Ṣaḳın a kimse yapışdırmayasın ṣaḳınasın

destüñe āyine al:

1. **destüñe āyine al:**
Gazel 333
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eline ayna almak.

Al ṭūṭīdür femüñ gūyā şekerdür leblerüñ
Anı seyr itmek dilerseñ destüñe al āyine

destūr:

1. **destūr:**
Gazel 379
Mısra: **1**
Müsaade, izin.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada
Bir ʿaceb yirdür o kim mest ola mestūr orada

devīd:

1. **devīd:**
Kıt'a 7
Mısra: **3**
Koşmak.

Dil hemçü-ḳaṭre-i ḫūn ber-ruḫ devīd u guft
Ez-tust yek işāret ez-men be-ser derīden

2. **devīden:**
Kıt'a 7
Mısra: **8**
Koşmak.

Der-ḥāl ḫāk būsīd ġalṭīd ār u guft
Ez-dūst yek işāret ez-mā be-ser devīden

3. **devīden:**-*ī, -den*
Kıt'a 28
Mısra: **4**
Koşmak.

Der-ḥāl hinduvāne ez-cā revīd u guftā
Ez-tust yek işāret ez-mā be-ser devīden

devā:

1. **devāyı:**-*y, -ı*
Gazel 102
Mısra: **8**
İlaç, çare, derman.

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekşer devāyı merde yazmışlar

2. **devāsını:**-*sı, -n, -ı*
Gazel 406
Mısra: **6**
İlaç, çare, derman.

Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān
Derdin virenden umaruz anuñ devāsını

3. **devāyise:**-*y, -i, -se*
Gazel 488
Mısra: **2**
İlaç, çare, derman.

Yir yoḳ hevā-yı serde hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu derde ḳalmadı

4. **devā:**
Mesnevi 1
Mısra: **92**
İlaç, çare, derman.

Biyā sāḳi z'ān āb-i ḥikmet-nümā
Men-i ḫaste-dil-rā devā kun devā

5. **devā:**
Mesnevi 1
Mısra: **92**
İlaç, çare, derman.

Biyā sāḳi z'ān āb-i ḥikmet-nümā

Men-i ḫaste-dil-rā devā kun devā

6. **devā:**
Müsemmen 2
Mısra: **3**
İlaç, çare, derman.

Ḫaste-dil derdine devā geldüñ
Mübtelā cānlara şifā geldüñ

7. **devā:**
Müsemmen 2
Mısra: **27**
İlaç, çare, derman.

Vuṣlatuñdur dil-i ḥazīne devā
Ne devā belki ḫaste cāna şifā

8. **devā:**
Müsemmen 2
Mısra: **28**
İlaç, çare, derman.

Vuṣlatuñdur dil-i ḥazīne devā
Ne devā belki ḫaste cāna şifā

devāb:

1. **devāb:**
Gazel 410
Mısra: **10**
Yük ve binek hayvanları.

Gözle ādāb-ı ehl-i ʿirfānı
Gezme her gūşede devāb gibi

devāsı yoḳ belāya:

1. **devāsı yoḳ belāya:***-y, -a*
Kaside 9
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Çaresi olmayan dert.

Fenā ehline derd-i bī-devā dermān-ı muṭlaḳdur
Devāsı yoḳ belāya derd-i bī-dermāna ʿışḳ olsun

devāsuz:

1. **devāsuz:**
Tahmis 5
Mısra: **13**
Dermansız, çaresiz.

Devāsuz derde düşdüm olmadı dermān eṭibbādan
Ḫalāṣ olmak naṣīb olmadı cevr-i devr-fersādan

devā-yı derdmendān-ı maḥabbet:

1. **devā-yı derdmendān-ı maḥabbet:**
Gazel 256
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk derdi çekenlerin devası. II Âşıkların çaresi.

Devā-yı derdmendān-ı maḥabbet özge dārūdur

Ḳabūlī anlara teʾsīr ḳılmaz degme emsem hem

devā-yı derdümüz:

1. **devā-yı derdümüz:***-ümüz*
Gazel 413
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Derdin çaresi. II Sevgili.

Niçe eyyām idi ki mübtelā-yı derd-i hecr idük
Bi-ḥamdi'llah devā-yı derdümüz dermānumuz geldi

devā-yi dil-i derdmendān:

1. **devā-yi dil-i derdmendān:**
Mesnevi 1
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Dertli gönüllerin devası. II Şarap.

Devā-yi dil-i derdmendān meyest
Be-her derd-i dermānde dermān meyest

devā-yı nāfiʿ:

1. **devā-yı nāfiʿ:**
Kaside 3
Mısra: **12**

Kelime Tipi: -
Hayırlı deva, çare.

ʿĀlimde ḫavf u ḫaşyet ʿāmilde şerr ü şirret
ʿĀlim devā-yı nāfiʿ ʿāmil belā-yı nāzil

deverān:

1. **deverān:**
Diğer 1
Mısra: **118**
Dönmek, dolaşmak.

Zi-dil ü cān Ḳabūlī şeb ü rūz
Be-revāneş deverān vird-i derūn

devir:

1. **devrüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **69**
Devir, zaman, çağ. II Vezir Osman Paşa'nın devri.

ʿAdālet devridür devrüñ şecāʿat ʿaṣrıdur ʿaṣruñ
Saʿādet ṣadrıdur ṣadruñ şehi sensin bu devrānuñ

devlet:

1. **devlet:**
Gazel 190
Mısra: **16**
Devlet, saltanat. II Şans, talih, baht, kısmet.

ʿÖmr ü devlet ber-ḳarār u ḳadr ü ʿizzet pāydār
Devlet el virdükce ḳılsun ʿavn-i Bārī yārlıḳ

2. **devlete:**-*e*
Gazel 1
Mısra: **6**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

3. **devlet:**
Gazel 3
Mısra: **10**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Bir ḫūba düşdi göñül ḫüsrev-i zamānedür
Ḳaṣr-ı vefāda devlet ile müstedām ola

4. **devlet:**
Gazel 4
Mısra: **10**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Yol bulur yüz sürmege bāb-ı saʿādet-baḫşına
Devlet anuñ kim Ḳabūlī ḫāk ile yeksān ola

5. **devlet:**
Gazel 62
Mısra: **1**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

6. **devlet:**
Gazel 62
Mısra: **2**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

7. **devletüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 247
Mısra: **7**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Ġulām-ı āstānuñ devletüñde ber-murād olsun
Ṣafā kesb eylesün ġamdan ḥimāyet eyle sulṭānum

8. **devlet:**
Gazel 272
Mısra: **9**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Devlet oldur ki Ḳabūlī yanuña ḫūblaruñ
Şāh düstūrı yirine birisin ṭaḳınasın

9. **devlet:**
Gazel 353
Mısra: **10**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Gelmez Ḳabūli ḫāneñe bir kez senüñ nigār
Devlet yiterdi ḫāneñe bir āşnā gele

10. **devlet:**
Gazel 381
Mısra: **2**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

11. **devlet:**
Kaside 4
Mısra: **119**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Vāḳıʿā saña bu devlet ne saʿādetdür kim
Ḳıla Ḥaḳ dergehüñi maḳsim-i erzāḳ-ı enām

12. **devleti:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **210**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḥāṣılı az devleti ey merd-i tamām

13. **devletle:**-*le*
Kaside 5
Mısra: **73**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Özüñ devletle maʿmūr u muʿammer eylesün ẕātuñ
Ḫudā günden güne artursun iclāl ile ʿünvānuñ

14. **devlet:**
Kaside 6
Mısra: **21**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

15. **devletüñ:**-*üñ*
Mesnevi 8
Mısra: **30**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Bendeñe daḫı himmetüñ olsun
Dāʿi-i ʿömr ü devletüñ olsun

16. **devlet:**
Muaşşer 1
Mısra: **30**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

17. **devletle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **8**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Saʿādetle yine ḫālī ḳomayup ḳalb-i vīrānı
Gelüp devletle teşrīf eyledüñ taḫt-ı dil ü cānı

18. **devletle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **27**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Dönüp gün gibi ʿazm-i Rūm idüp devletle ʿizzetle
Gelüp ṣıḥḥatle teşrīf eyledüñ şehri saʿādetle

19. **devletle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **40**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Şeref ol millete kim ola anuñ mīr-i mīrānı

Gele devletle teşrīf ide
ḫālī ḳomaya anı

20. **devletinde:**-*i, -n, -de*
Müseddes 1
Mısra: **9**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Bende-i nā-şāḍ olanlar
devletinde şād olur
Emrine mīr ü gedā hep
tābiʿ ü münḳād olur

21. **devlet:**
Müsemmen 2
Mısra: **8**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Merḥabā merḥabā ṣafā
geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa
geldüñ

22. **devlet:**
Müsemmen 2
Mısra: **16**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Merḥabā merḥabā ṣafā
geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa
geldüñ

23. **devlet:**
Müsemmen 2
Mısra: **24**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Merḥabā merḥabā ṣafā
geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa
geldüñ

24. **devlet:**
Müsemmen 2
Mısra: **32**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Merḥabā merḥabā ṣafā
geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa
geldüñ

25. **devlet:**
Terci-bend 1
Mısra: **16**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Merḥabā merḥabā ṣafā
geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa
geldüñ

26. **devlet:**
Terci-bend 1
Mısra: **32**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Merḥabā merḥabā ṣafā
geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa
geldüñ

27. **devlet:**
Terci-bend 1
Mısra: **48**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Merḥabā merḥabā ṣafā
geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa
geldüñ

28. **devlet:**
Terci-bend 1
Mısra: **64**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Merḥabā merḥabā ṣafā
geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa
geldüñ

29. **devlet:**
Terci-bend 1
Mısra: **80**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Merḥabā merḥabā ṣafā
geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa
geldüñ

30. **devlet:**
Terci-bend 4
Mısra: **15**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma anuñ da zamānı var

31. **devlet:**
Tesdis 1
Mısra: **4**
Devlet, saltanat, makam, şan. II Mutluluk.

Çeşm-i cāna gün yüzüñ hecriyle ʿālem tar imiş
Pāyüñe yüz sürmege başumda devlet var imiş

32. **devletüñ:**-*üñ*
Mesnevi 3
Mısra: **40**
Devlet, saltanat, makam, şan.

Sābit ü ber-ḳarār olmaġ içün
Devletüñ pāydār olmaġ içün

33. **devlet:**
Tarih 24
Mısra: **2**
Devlet, saltanat, makam, şan.

Yine defterdār efendi ḥażreti
Devlet ile yapdı bir dār-ı sürūr

34. **devletüñ:**-*üñ*
Terci-bend 1
Mısra: **44**
Devlet, saltanat, makam, şan.

Līk naḫl-i maḥabbatüñ şeb ü rūz
Devletüñ gibi sīnede bāḳī

devlet bulmasun:

1. **devlet bulmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 265
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mutluluğa kavuşmak, huzur bulmak.

Ben dıraḫt-ı mīvedārum olduġum götürmeyen
Oñmasun hem bitmesün ʿālemde devlet bulmasun

devlet hümāsın:

1. **devlet hümāsın:**-*n*
Diğer 2
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Devlet kuşu, talih kuşu. II Vezir.

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol devlet hümāsın neyledüñ

2. **devlet hümāsın:**-*n*
Diğer 2
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Devlet kuşu, talih kuşu. II Vezir.

Āl-i ʿOsmānuñ vezīr-i bī-riyāsın neyledüñ
Başa irgürdüñ mi ol devlet hümāsın neyledüñ

devlet iḳbāl ide:

1. **devlet iḳbāl ide:**-*e*
Gazel 381
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mutluluğa ulaşmak. II Bahtı açılmak, talihi güzel olmak.

Sen ki bir ḫāneye bir kerre güẕār eyleyesin
Devlet iḳbāl ide tā-rūz-ı ḳıyāmet ol eve

devlet ile cihānda var olsun:

1. **devlet ile cihānda var olsun:**
Diğer 1
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Devlet ile cihanda yaşasın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Medḥ-i paşada yazmaġa nāme
Devlet ile cihānda var olsun

devlet kapuya geldi:

1. **devlet ḳapuya geldi:**-*di*
Gazel 22
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
"Şans kapıya geldi, şans kapıyı çaldı" gibi anlamlara gelen ve büyük bir şans yakalayarak kötü talihin son bulduğunu ifade etmek için kullanılan söz dizisi.

Aç gözüñi Ḳabūlī devlet ḳapuya geldi
Gel bu ḳapuda sen de eyle duʿā-yı devlet

devlet nişānıdur:

1. **devlet nişānıdur:**-*dur*
Gazel 53
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Yaptıkları önemli işlerden ve başarılardan dolayı kişiyi onurlandırmak için devlet tarafından verilen madalya, şeref madalyası.

Ol ebrūlar berāt-ı ḥüsnüñüñ ṭuġrā-keşānıdur
Bu ʿünvān ile añılmaḳ begüm devlet nişānıdur

devlet olmışdı:

1. **devlet olmışdı:**-*mış, -dı*
Diğer 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **-**
Mutlu etmek, saadete kavuşturmak, zenginleştirmek.

Çoḳ kişiye devlet olmışdı zamān-ı devleti
Gün gibi āfāḳı ṭutmışdı şuʿa-ı şöhreti

devlet ü iḳbāl:

1. **devlet ü iḳbāl:**
Gazel 365
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Mutluluk ve talih.

Devlet ü iḳbāl ise günden güne idbārda
Tāliʿ ise nā-müsāʿid ʿömr ise reftārda

devlet ü ʿizzet:

1. **devlet ü ʿizzet:**
Gazel 277
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Mutluluk ve şeref.

Yiridür bekler isem bāb-ı saʿādet-baḫşuñ
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ devlet ü ʿizzet bilürin

devlete irgürdüñ:

1. **devlete irgürdüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Devlete eriştirmek, saltanat kazandırmak. II Mutluluğa ulaştırmak.

Devlete irgürdüñ evvel mīr-i mīrān eyledüñ
Āl-i ʿOs̱māna muṣāḥib ḳılduñ iḥsān eyledüñ

devlete irişmek:

1. **devlete irişmek:**-*mek*
Gazel 170
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Devlete erişmek, mutluluğa ulaşmak. II Sevgiliye kavuşmak.

Öldür diyü o şāha ḳılmaḳ neden sifāriş
Ol devlete irişmek ey dil hezār fāriş

devlete vāṣıl olur:

1. **devlete vāṣıl olur:**-*ur*
Gazel 55
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Mutluluğa kavuşmak, saadete erişmek.

Devlete vāṣıl olur vuṣlat-ı cānāna iren
Yār ile ʿālem iden pādşeh-i ʿālem olur

devlete vüṣūl bulmaz:

1. **devlete vüṣūl bulmaz:**-*maz*
Gazel 346
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Mutluluğa kavuşmak.

Merd-i bī-himmet Ḳabūlī devlete bulmaz vüṣūl
Minneti elden ḳoma sulṭān-ı ʿālī-himmete

devlet-i bāḳī:

1. **devlet-i bāḳī:**
Gazel 397
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sonsuz mutluluk.

Bir tāze cüvān ile geçür bāḳi-i ʿömrüñ
Cehd eyle Ḳabūlī süresin devlet-i bāḳī

devlet-i dīdāra irmedüm:

1. **devlet-i dīdāra irmedüm:**-*me, -dü, -m*
Şarkı 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzlü sevgilinin mutluluğuna erişmek.

Yāri murād üzre görmedüm diyü
Devlet-i dīdāra irmedüm diyü

devlet-i dīdāra vāṣıl olmaḳ:

1. **devlet-i dīdāra vāṣıl olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 50
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgiliyi görmenin sevincine ulaşmak.

Devlet-i dīdāra vāṣıl olmaḳ isterseñ eger
Çeşm-i baḫtuñ ḫ∨āb-ı ġafletden dilā uyarıgör

devlet-i dīdārı:

1. **devlet-i dīdārı:**-*ı*
Müseddes 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin makamı.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

2. **devlet-i dīdārı:**-*ı*
Müseddes 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin makamı.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

3. **devlet-i dīdārı:**-*ı*
Müseddes 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin makamı.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

4. **devlet-i dīdārı:**-*ı*
Müseddes 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin makamı.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

5. **devlet-i dīdārı:**-*ı*
Müseddes 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin makamı.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

devlet-i dünyā:

1. **devlet-i dünyā:**
Gazel 134
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünya saadeti.

Reh-zen olmaz devlet-i dünyā bize ey bü'l-heves
Kāʾinātuñ ʿizzet ü iḳbālina aldanmazuz

devlet-i dünyāya:

1. **devlet-i dünyāya:**-*y, -a*
Diğer 2
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Dünya saadeti, dünyanın (aldatıcı) mutluluğu.

Devlet-i dünyāya maġrūr olmasun ʿāḳil olan
Ey benüm ʿaks-i murādum üzre devr iden cihān

2. **devlet-i dünyāya:**-*y, -a*
Müseddes 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Dünya devleti. II Dünya, âlem.

Gör Kabūlī bendeñüñ şāhā özine himmetin
Devlet-i dünyāya virmez āstāñuñ ḫıdmetin

devlet-i şad-sāle:

1. **devlet-i şad-sāle:**
Kıt'a 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüz yıllık devlet. II Asırlık mutluluk.

Devlet-i şad-sāle bir sāʿatce gelmez tiz geçer
İtdügi eylük durur her kişide bāḳī ḳalan

devletin depdürdiler:

1. **devletin depdürdiler:**-*di, -ler*
Tarih 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Devleti tekmelemek. II Devlete bağlı bir makamı meşgul ederek zarar vermek, kötü yönetmek.

Süre süre āḫir aña devletin depdürdiler
Baḫt-ı nā-hemvārı kuh şaḫrāya şaldı o segi

devletin yitürdi:

1. **devletin yitürdi:**-*di*
Müseddes 2
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Mutluluğunu yitirmek.

Līk dūr oldı işigüñden yitürdi devletin
Ḫāk-i pāyüñ cevherinüñ şimdi bildi ḳıymetin

devletliler muṣāḥibidür:

1. **devletliler muṣāḥibidür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Devletli kişilerin arkadaşı. II Para.

Aḳçe devletliler muṣāḥibidür
Aḳçenüñ ehli ʿār ṣāḥibidür

devletlü:

1. **devletlülere:**-*ler, -e*
Gazel 363
Mısra: **3**
Makam ve mevki sahibi, rütbeli (kimse).

ʿArż-ı ḥāl eyleme devletlülere virme ṣudāʿ
Kimse söyletme dilekci ḳoma itme ikrāh

devletüñ dāyim ʿizzetüñ kāyim olsun:

1. **devletüñ dāyim ʿizzetüñ ḳāyim olsun:**
Gazel 190
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Devletin (mutluluğun) ve şerefin daim olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Devletüñ dāyim hemīşe ḳāyim olsun ʿizzetüñ
Sen ʿazīz-i ʿālem ol aʿdāya düşsün ḫ∨ārlıḳ

devletüñ rifʿatüñ ziyāde ola:

1. **devletüñ rifʿatüñ ziyāde ola:**
Kıt'a 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Devletin yüceliğin çok fazla olsun!"

anlamına gelen dua ifadesi.

Rūz u şeb māh-ı nev gibi şāhum
Devletüñ rifʿatüñ ziyāde ola

devr:

1. **devr:**
Gazel 293
Mısra: **1**
Dünya, âlem. II Felek.

Devr elinden ey göñül āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

2. **devr:**
Gazel 365
Mısra: **3**
Dünya, âlem. II Felek.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-s̱ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

3. **devr:**
Kaside 5
Mısra: **16**
Dünya, âlem. II Felek.

Miyān-ı ḫāk ü ḫūn içre ḳo devr itsün ser-i düşmān
Bu devr üzre urılmışdur bināsı çünki devrānuñ

4. **devr:**
Muhammes 1
Mısra: **16**
Dünya, âlem. II Felek.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Devr elinden bir zamān çekdüm nice derd ü belā

5. **devr:**
Tahmis 6
Mısra: **1**
Dünya, âlem. II Felek.

Devr elinden infiʿālüm vardur
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

6. **devr:**
Kaside 2
Mısra: **31**
Devir, zaman, çağ. II 3. Murad devri.

Böyle bir devre ḳadem basmaya bu devr içre
Çoḳ zamān devr ide bu devri bulınca devrān

7. **devr:**
Kaside 2
Mısra: **33**
Devir, zaman, çağ. II 3. Murad devri.

Devr anuñdur ki cihān ḫalḳına müstaġraḳdur
Emr anuñdur ki aña cümle muṭīʿ-i fermān

8. **devrüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 5
Mısra: **57**
Devir, zaman, çağ.

Senüñ devrüñde olmış olmamışdur devr-i evvelde
Nicesi daḫı geldi gitdi serdār-ı ṣaf-ārānuñ

9. **devr:**
Tarih 19
Mısra: **8**
Devir, zaman, çağ.

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr ise bir ḫoş-nihāduñdur

10. **devr:**
Tarih 19
Mısra: **9**
Dünya, âlem.

Bu devr içre Ḳabūlī bundan özge olmaya tārīḫ
Selīmüñ geçdi eyyāmı zamān Sulṭān Murāduñdur

devr eyledikce:

1. **devr eyledikce:**-*dikce*
Kaside 8
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Dönmek, dolaşmak.

Felek devr eyledikce ḳuṭb-ı ʿālem s̲ābit olduḳca
Ṭulūʿ itdikce ṭolunduḳca mihr ü māhı aʿvāmuñ

devr ide:

1. **devr ide:**-*e*
Kaside 2
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Devretmek, dönmek. II Feleğin dönmesi.

Böyle bir devre ḳadem basmaya bu devr içre
Çoḳ zamān devr ide bu devri bulınca devrān

2. **devr ide:**-*e*
Kaside 2
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Devretmek, dönmek, dolaşmak.

Nitekim devr ide dolāb-ı riyāż-ı eflāk
Nitekim sebzeler ol āb ile ola reyyān

devr ider:

1. **devr ider:**-*er*
Beyit 56
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devretmek, dönmek, dolaşmak.

Devr ider ḫaṭ mı ruḫuñ yā devr-i mehde hāledür
Yā miyān-ı sebzezār içre açılmış lāledür

devr itmez:

1. **devr itmez:**-*mez*
Gazel 52
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Devretmek, dönmek, dolaşmak.

Ey Ḳabūlī ḳadeh-i māh niçün devr itmez
Kāse-i çarḫ-ı felek üstümüze yā ne döner

devr itsün:

1. **devr itsün:**-*sün*
Kaside 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Devretmek, dönüp dolaşmak.

Miyān-ı ḫāk ü ḫūn içre ḳo devr itsün ser-i düşmān
Bu devr üzre urılmışdur bināsı çünki devrānuñ

devr uṣūlünden çıkmaz:

1. **devr uṣūlünden çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 329
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Devretme usulünden çıkmak, dönmeyi bırakmak.

Felek bezm-i cihānda çıḳmaz ammā devr uṣūlünden
Ḳabūlī būselikde gel ḳarār it geç rehāvīden

devrān:

1. **devrān:**
Gazel 403
Mısra: **2**
Dünya, âlem. II Felek.

Bezm-i belāda iñler isem nola ney gibi
Devrān ayaġa ṣaldı beni dürd-i mey gibi

2. **devrān:**
Gazel 515
Mısra: **10**
Dünya, âlem. II Felek.

Bir ayaḳ ṣundı Ḳabūlī baña sāḳī-i fenā
Çekmege ḳatlanmadı çekdi yiter devrān elin

3. **devrān:**
Kaside 2
Mısra: **32**
Dünya, âlem. II Felek.

Böyle bir devre ḳadem basmaya bu devr içre
Çoḳ zamān devr ide bu devri bulınca devrān

4. **devrān:**
Kaside 2
Mısra: **76**
Dünya, âlem.

Ben ki pā-māl-i cefā ḫāki gibi tīre-dilem
Tīredür baḫt-ı siyāhumla şebāsā devrān

5. **devrān:**
Mesnevi 1
Mısra: **19**
Dünya, âlem.

Serīʿest devrān ne-dāred direng
Me-keş dest yek dem zi-gīsūy-ı çeng

6. **devrān:**
Müseddes 1
Mısra: **6**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

7. **devrān:**
Müseddes 1
Mısra: **12**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

8. **devrān:**
Müseddes 1
Mısra: **18**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

9. **devrān:**
Müseddes 1
Mısra: **24**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

10. **devrān:**
Müseddes 1
Mısra: **30**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

11. **devrān:**
Müseddes 1
Mısra: **36**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

12. **devrān:**
Müseddes 1
Mısra: **42**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

13. **devrānıdur:**-*ı, -dur*
Müseddes 1
Mısra: **6**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

14. **devrānıdur:**-*ı, -dur*
Müseddes 1
Mısra: **12**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

15. **devrānıdur:**-*ı, -dur*
Müseddes 1
Mısra: **18**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

16. **devrānıdur:**-*ı, -dur*
Müseddes 1
Mısra: **24**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

17. **devrānıdur:**-*ı, -dur*
Müseddes 1
Mısra: **30**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

18. **devrānıdur:**-*ı, -dur*
Müseddes 1
Mısra: **36**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

19. **devrānıdur:**-*ı, -dur*
Müseddes 1
Mısra: **42**
Dünya, âlem.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

20. **devrān:**
Müseddes 5
Mısra: **2**
Dünya, âlem.

Cihānuñ şimdi sensin şāh-
ı ʿālī-şānı sulṭānum
Bugün devrān senüñdür
süregör devrānı sulṭānum

21. **devrān:**
Tarih 19
Mısra: **6**
Dünya, âlem.

Münāsib demleridür ḳadr
u rifʿat demleri geldi
Zamān-ı nā-murādān gitdi
devrān ber-murāduñdur

devrāna ḳalmaz:

1. **devrāna ḳalmaz:**-*maz*
Tahmis 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devrana kalmak, dünyada ebediyen var olmak.

Bahār-ı hurremī devrāna
ḳalmaz
Dem-i z̲evḳ u sürūr insāna
ḳalmaz

devrānı süregör:

1. **devrānı süregör:**-*e, -gör*
Müseddes 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Devran sürmek: Keyif sürmek, tadını çıkarmak, neşelenmek.

Cihānuñ şimdi sensin şāh-
ı ʿālī-şānı sulṭānum
Bugün devrān senüñdür
süregör devrānı sulṭānum

devrānın sürmemişdür:

1. **devrānın sürmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Gazel 289
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Devran sürmek: Keyif sürmek, hayatın tadını çıkarmak.

Sāġar-ı bādenüñ Ḳabūli
gibi
Sürmemişdür kimesne
devrānın

devrānuñ bināsı:

1. **devrānuñ bināsı:**
Kaside 5
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Devranın binası. II Felek, âlem, devran.

Miyān-ı ḫāk ü ḫūn içre ḳo
devr itsün ser-i düşmān
Bu devr üzre urılmışdur
bināsı çünki devrānuñ

devrānuñ şehi:

1. **devrānuñ şehi:**
Kaside 1
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Devrin şahı. II Vezir Osman Paşa.

ʿAdālet devridür devrüñ
şecāʿat ʿaṣrıdur ʿaṣruñ
Saʿādet ṣadrıdur ṣadruñ
şehi sensin bu devrānuñ

devre ḳadem basmaya:

1. **devre ḳadem basmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 2
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Devre kadem basmak. II Sultan 3. Murad döneminde yaşamak.

Böyle bir devre ḳadem
basmaya bu devr içre
Çoḳ zamān devr ide bu
devri bulınca devrān

devr-i ʿadāletüñde:

1. **devr-i ʿadāletüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 259
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Adalet zamanı.

Devr-i ʿadāletüñde
umardum ki şād olam
Sāyir ḳapuñ ġulāmı gibi
ber-murād olam

2. **devr-i ʿadāletüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Adalet devri, adaletle yönetilen dönem.

Devr-i ʿadāletüñde ey
pādşāh-ı ʿādil
Lāyıḳ mı ḥākim olmaḳ
ʿālim yirine ʿāmil

devr-i ʿadlinde:

1. **devr-i ʿadlinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 2
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Adalet devri. II 3. Murad'ın ülkeyi adaletle yönettiği devir.

Bī-keremdür kefine nisbet
ile Ḥātem-i Ṭay
Devr-i ʿadlinde sitemger
añılur Nūşirevān

2. **devr-i ʿadlinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 2
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Adalet devri. II 3. Murad'ın ülkeyi adaletle yönettiği devir.

Bī-keremdür kefine nisbet
ile Ḥātem-i Ṭay
Devr-i ʿadlinde sitemger
añılur Nūşirevān

devr-i ʿadlüñde:

1. **devr-i ʿadlüñde:**-*üñ, -de*
Mesnevi 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Adaletli devir.

Devr-i ʿadlüñde herkesüñ
ḥāli
İntiẓām üzredür benem
ḫālī

2. **devr-i ʿadlüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 507
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Adaletli devir.

Devr-i ʿadlüñde her kişide
sürūr
Şimdi herkes ṣafāda
sulṭānum

3. **devr-i ʿadlüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Adalet devri.

Ġazālar eyleyüp ḳanlar
ṣaçar başlar keser begler
ʿAceb mi devr-i ʿadlüñde
dili ṭutulsa aʿdānuñ

devri bulınca:

1. **devri bulınca:**-*ınca*
Kaside 2
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Devri bulmak, belli bir döneme ulaşmak. II 3. Murad devrine erişmek.

Böyle bir devre ḳadem basmaya bu devr içre
Çoḳ zamān devr ide bu devri bulınca devrān

devr-i Deccāla:

1. **devr-i Deccāla:**-*a*
Kaside 12
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Deccal'in devri. II Deccal: Kıyamet alametlerinden biri olarak bilinen ve kıyamete yakın zamanda insanları kandırmak, halkı azdırmak için ortaya çıkacağı düşünülen kötü ve yalancı varlık.

Gelmemişdür böyle bir ʿifrīt-sīret ḫar-ṣıfat
Devr-i Deccāla gelince tā zamān-ı ʿĪsden

devr-i evvelde:

1. **devr-i evvelde:**-*de*
Kaside 5
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
İlk zamanlar.

Senüñ devrüñde olmış olmamışdur devr-i evvelde
Nicesi daḫı geldi gitdi serdār-ı ṣaf-ārānuñ

devr-i felek-i ġaddārı:

1. **devr-i felek-i ġaddārı:**-*ı*
Gazel 28
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Acımasız feleğin dönmesi. II Acımasızca geçen dünya hayatı.

Ṣorma ey dil baña devr-i felek-i ġaddārı
Kendünüñ ġāyeti var cevrine yoḳdur ġāyāt

devr-i gerdūn:

1. **devr-i gerdūn:**
Kaside 7
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Feleğin devri. II Felek, talih, baht.

Devr-i gerdūn ola ber-vefḳ-ı murād-ı ḫāṭır
Ḥarekāt-ı felek īs̱ār ide birr ü berekāt

devr-i mehde:

1. **devr-i mehde:**-*de*
Beyit 56
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayın devretmesi, dönüşü.

Devr ider ḫaṭ mı ruḫuñ yā devr-i mehde hāledür
Yā miyān-ı sebzezār içre açılmış lāledür

devr-i piyāle:

1. **devr-i piyāle:**
Gazel 504
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kadeh devri, şarap dönemi.

Āmed bahār u ṣaḥn-ı çemen pür-zi-lāle şud
Hengām-ı ʿayş āmed u devr-i piyāle şud

devr-i zamāne:

1. **devr-i zamāne:**
Kaside 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Zamanın devri. II Feleğin döngüsü.

Devr-i zamāne şimdi ʿaksine dāyir ancaḳ
Aʿlāda cāy-ı cāhil esfelde ḳadr-i kāmil

devr-i zamānuñ ittifāḳı:

1. **devr-i zamānuñ ittifāḳı:**
Müseddes 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -

Devrin buluşması. II Sevgili ile âşığın buluşması.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

2. **devr-i zamānuñ ittifāḳı:**
Müseddes 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Devrin buluşması. II Sevgili ile âşığın buluşması.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

3. **devr-i zamānuñ ittifāḳı:**
Müseddes 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Devrin buluşması. II Sevgili ile âşığın buluşması.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

4. **devr-i zamānuñ ittifāḳı:**
Müseddes 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Devrin buluşması. II Sevgili ile âşığın buluşması.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

5. **devr-i zamānuñ ittifāḳı:**
Müseddes 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Devrin buluşması. II Sevgili ile âşığın buluşması.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

devrüñ devri döndi:

1. **devrüñ devri döndi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Devrin zamanı geçmek.

Zamānı geçdi anuñ devri döndi ol devrüñ
Cihān yine yeñilendi bahār irişdi meger

dey:

1. **dey:**
Gazel 403
Mısra: **6**
Kış mevsimi.

Āfāḳı ditredürse nola āh-ı serdümüz
Ol meh bize ṣovuḳluḳ ider oldı dey gibi

deyn:

1. **deynümüz:**-*ümüz*
Gazel 158
Mısra: **6**
Geri verilmek üzere alınan para veya herhangi bir şey, borç. II Can borcu.

Çoḳ zamandur cānı biz cānāna iḳrār itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz ḳalur saña yā deynümüz

2. **deyn:**
Tarih 20
Mısra: **7**
Geri verilmek üzere alınan para veya herhangi bir şey, borç. II Can borcu.

Naḳd-i cānı deyn idi Ḥaḳḳa anı ḳabż itmege
Ḳābıż-ı ervāḥa emr itdi Ḫudā-yı bī-niyāz

deyr-i ʿālemde:

1. **deyr-i ʿālemde:**-*de*
Gazel 404

Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünya kilisesi. II Dünya, âlem, cihan.

Ṣorutsun ṣūret-i bī-cāna ṣūret deyr-i ʿālemde
Ne ṣūret baġlar añlarsın ola īmānı ey Mānī

deyr-i ʿālemde yatan ḫūbān-ṣūret:

1. **deyr-i ʿālemde yatan ḫūbān-ṣūret:**-*de*
Gazel 95
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünya kilisesinde bulunan güzeller. II Dünyadaki güzeller.

Deyr-i ʿālemde yatan ḫūbān-ṣūret bī-ʿaded
Ṭutalum anlar güzeldür sende ammā ān var

deyr-i cihānda:

1. **deyr-i cihānda:**-*da*
Gazel 183
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünya kilisesi. II Dünya, âlem, cihan.

Ḥüsn-ṣūret çoġ olur deyr-i cihānda ṣanemā
Rūḥ-baḫş olsa ʿiẕāruñ gibi taṣvīr olıcaḳ

deyr-i kuhen:

1. **deyr-i kuhen:**
Mesnevi 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Eski manastır. II Eski zaman.

Be-pīş ār u be-nevāz u taḥrīk kun
Rehem tār-i ġamhāyi deyr-i kuhen

deyr-i pāyende-rā:

1. **deyr-i pāyende-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Köhne kilise. II Âşıkların gönlü.

Be-raḳṣ āver īn ḳaṣr-i gerdende-rā
Be-hem ber-zen īn deyr-i pāyende-rā

dır:

1. **dırların:**-*lar, -ı, -n*
Kaside 11
Mısra: **38**
Boş söz, gereksiz konuşma.

Yiri anuñ gedük ḳaldı ki dāyim bilmeyüp vażʿın
Gedük daʿvāsın idüp dünyenüñ çoḳ dırların gördüm

dıraḫt:

1. **dıraḫt:**
Gazel 44
Mısra: **8**
Ağaç. II Sevgilinin boyu.

Gülşen-ārā-yı bahāristān-ı nüzhetgāh-ı üns
Bir dıraḫt ārāyiş itmiş ḳadd-i dil-cū ḳoymış ad

dıraḫt-ı mīvedārum:

1. **dıraḫt-ı mīvedārum:**-*um*
Gazel 265
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meyvesi bol ağaç. II Faydalı insan.

Ben dıraḫt-ı mīvedārum olduġum götürmeyen
Oñmasun hem bitmesün ʿālemde devlet bulmasun

dıraḫtistān-ı bāġ-ı ʿizzetüñ nihāl-i mīvedārı:

1. **dıraḫtistān-ı bāġ-ı ʿizzetüñ nihāl-i mīvedārı:**
Gazel 266
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şeref bahçesindeki ağaçlığın meyve veren fidanı. II Sevgili.

Dıraḫtistān-ı bāġ-ı ʿizzetüñ bostān-ı ādābuñ
Nihāl-i mīvedārı şāḫsār-ı berg ü bārısın

di:

1. **dirdi:**-*r, -di*
Beyit 17
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

2. **didi:**-*di*
Beyit 55
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

3. **didüm:**-*dü, -m*
Beyit 55
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

4. **didüklerüm:**-*dük, -ler, -üm*
Beyit 87
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ey muʿīd oġlı ey ḳaṣīr bodur
Saña didüklerüm cevāb budur

5. **dimek:**-*mek*
Beyit 94
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Feyż-i Ḥaḳdur ʿışḳ aña kesb eylemek lāzım degül
ʿĀrif olan fehm ider anı dimek lāzım degül

6. **dirler:**-*r, -ler*
Beyit 96
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dirler hemīşe ehl-i dile ḳahrı dehr ider
Öldürdi ġuṣṣa bizi felek kime ḳahr ider

7. **didükleri:**-*dük, -ler, -i*
Beyit 100
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dāġ-ı ġamuñ cigerde olan zaḫma başdur
Derd ü belā didükleri andan tırāşdur

8. **didükleri:**-*dük, -ler, -i*
Beyit 116
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Cān ḳandı cāna būse-i cānān didükleri
Laʿl-i leb-i nigāra budur cān didükleri

9. **didükleri:**-*dük, -ler, -i*
Beyit 116
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Cān ḳandı cāna būse-i cānān didükleri
Laʿl-i leb-i nigāra budur cān didükleri

10. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Beyit 136
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Menzilüñ dirseñ ola ṭāḳ-ı sipihr-i nüh-ṭāḳ
Başuñı yārüñ işigi ṭaşına ur ṭaḳ ṭaḳ

11. **didügine:**-*düg, -in, -e*
Beyit 138
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳuluñam didügine aldanma
Ġasl ile ḳara aġ olur ṣanma

12. **dir:**-*r*
Beyit 142
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Kim dir ki Ḳarṣı Marʿaşı birdür Ruhāyile
Ḳurṣ-ı meh-i münīr bir olmaz sühāyile

13. **didükleri:**-*dük, -ler, -i*
Beyit 168
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Öldürüben ayaġın alan bāde-i nābuñ
Ol ḳahve didükleri yüzi ḳara diñilse

14. **didüm:**-*dü, -m*
Beyit 226
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳıṣṣa-i vāḳıʿa-i şāhid-i pīr-i Kenʿān
Bize düş gibi gelür didüm inanmaz yārān

15. **diyeyin:**-*y, -eyin*
Beyit 245
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Leṭāfet-i ḫaṭ-ı ruḫsār-ı yār mı diyeyin
Ṭarāvet-i çemen-i lāle-zār mı diyeyin

16. **diyeyin:**-*y, -eyin*
Beyit 245
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Leṭāfet-i ḫaṭ-ı ruḫsār-ı yār mı diyeyin
Ṭarāvet-i çemen-i lāle-zār mı diyeyin

17. **didi:**-*di*
Beyit 249
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Oldı o ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle gözüñ giryān
Kim didi saña ey dil ʿışḳ āteşine gir yan

18. **didüklerince:**-*dük, -ler, -ince*
Beyit 254
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ey göñül meddāḥ-ı şekker-bār-ı laʿl-i yārsın
Yār-ı şīrīn-kār sen didüklerince varsın

19. **didi:**-*di*
Beyit 269
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Cānāna didüm ḥüsn ile sen nūr-ı başarsın
Geldi didi bi’llāhi ḳatı ehl-i naẓarsın

20. **didüm:**-*dü, -m*
Beyit 269
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Cānāna didüm ḥüsn ile sen nūr-ı başarsın
Geldi didi bi’llāhi ḳatı ehl-i naẓarsın

21. **didi:**-*di*
Beyit 272
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Sever misin diyü dil-ber cefā ṭaşıyla bir urdı
Didi kesr iderin ʿarżuñ didüm cebr eyleme cānā

22. **didüm:**-*dü, -m*
Beyit 272
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Sever misin diyü dil-ber cefā ṭaşıyla bir urdı
Didi kesr iderin ʿarżuñ didüm cebr eyleme cānā

23. **dimişin:**-*miş, -in*
Beyit 278
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Sīme beñzer diyemem cism-i semen-sīmāña
Ṭutalum ben dimişin beñzeye mi sīm aña

24. **diyemem:**-*y, -e, -me, -m*
Beyit 278
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Sīme beñzer diyemem cism-i semen-sīmāña
Ṭutalum ben dimişin beñzeye mi sīm aña

25. **didi:**-*di*
Beyit 286
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

26. **didüm:**-*dü, -m*
Beyit 286
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

27. **dimişler:**-*miş, -ler*
Diğer 1
Mısra: **14**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

28. **diyücek:**-*y, -ücek*
Diğer 1
Mısra: **37**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

29. **dir:**-*r*
Gazel 14
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Lübb-i şuʿarāsın dir isem nola Ḳabūlī
Dir naẓm-ı şekerrīzüñe her kişi lüb-i lüb

30. **dir:**-*r*
Gazel 14
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Lübb-i şuʿarāsın dir isem nola Ḳabūlī
Dir naẓm-ı şekerrīzüñe her kişi lüb-i lüb

31. **dimezsin:**-*mez, -sin*
Gazel 17
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Şey dimezsin bilürin lāşe-miṣāl aġyāra
Lāşeyiken yine şeyʾiyyet umarsın ne ʿaceb

32. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 19
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ṭutulsun dāmuma dirseñ dilā murġ-ı viṣāl-i yār
Ḳad-i ḫam-geşteñi dām u sirişküñ dānesin yem ṭut

33. **didi:**-*di*
Gazel 20
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Şu çenāra didi sāyeñde senüñ ḫoş geçeyin
Bize luṭf it bir elüñ gölgecigin iḥsān it

34. **dir:**-*r*
Gazel 23
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Kimi gül dir yüzüñe kimi lāle
Efendi muḫtelif ancaḳ rivāyet

35. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 32
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Milket-i ʿışḳ içre ḥükmüñ yürüsün dirseñ şehā Rīg-i ṣaḥrā-yı ġamı ṭuġrā-yı ʿālī-şāna ṣaç

36. **diyemez:**-*y, -e, -mez*
Gazel 35
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Rūyuña kimse māhı beñzedemez
Nāḳışa diyemez miṣ̲āl-i ṣaḥīḥ

37. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 36
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Görince ġabġabuñ ḫālüñle cānā
Didüm bāġ-ı ruḫuñda miski tuffāḥ

38. **dir:**-*r*
Gazel 37
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bīçāre Ḳabūlī beni sevmez dir imişsin
Düşmen sözidür diñleme bi'llāh Meḥemmed

39. **didiler:**-*di, -ler*
Gazel 39
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Pertev ṣalalı ruḫlaruñuñ nūrı Meḥemmed
Gören didiler salli ʿalā nūrı Meḥemmed

40. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 40
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

41. **dir:**-*r*
Gazel 41
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Sükker-i laʿlüñe öyküṅdüm dir ise dadı yoḳ
Leẕẕeti şīrīn dehānuñdan meger aḫẕ ide ḳand

42. **dimiş:**-*miş*
Gazel 44
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bir müdevver laʿlden bir ḫoḳḳa düzmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

43. **dimiş:**-*miş*
Gazel 44
Mısra: **11**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Şemʿ-i kāfūrī fürūzān eylemiş gerden dimiş
Ḫalḳa-i dūd-ı siyāh-ı şemʿe gīsū ḳoymış ad

44. **didükce:**-*dükce*
Gazel 53
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

45. **dirdüñ:**-*r, -dü, -ñ*
Gazel 53
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

46. **dirlerse:**-*r, -ler, -se*
Gazel 53
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳadem başmış benem evvel ḳademde vādi-i ʿışḳa
Nola dirlerse ʿālemde baña Mecnūn-ı sānīdür

47. **didi:**-*di*
Gazel 54
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Āteş-i ʿışḳa düşmen didi dirmiş ʿadū
Diñlemeñ düşmen sözin düşmen yalāndur dostlar

48. **dimek:**-*mek*
Gazel 54
Mısra: **13**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Nāmeden nāmın Ḳabūlī dimek olmaz dil-berüñ
Diyesüz ibrām iderlerse fülāndur dostlar

49. **dirmiş:**-*r, -miş*
Gazel 54
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Āteş-i ʿışḳa düşmen didi dirmiş ʿadū
Diñlemeñ düşmen sözin düşmen yalāndur dostlar

50. **diyesüz:**-*y, -e, -süz*
Gazel 54
Mısra: **14**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Nāmeden nāmın Ḳabūlī dimek olmaz dil-berüñ
Diyesüz ibrām iderlerse fülāndur dostlar

51. **dir:**-*r*
Gazel 63
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ġulüv itse ḥışār-ı ḳalbe nā-geh ʿasker-i miḥnet
Çıḳup burc-ı bedenden cān u dil dir kim Ḫudā yekdür

52. **dirken:**-*r, -ken*
Gazel 66
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Sulṭān-ı kerem sā'ili nehr eyleme dirken
Lāyıḳ mı saña sāʾil-i eşküm idesin nehr

53. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 67
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-
fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi
boynum var kefīlüm var

54. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 68
Mısra: **1**
Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade etmek.

Dişüñe dirler ise ʿıḳd-ı
dür-i ezherdür
Dil-i ʿuşşākı şikest
eyleme söz gevherdür

55. **didiler:**-*di, -ler*
Gazel 77
Mısra: **4**
Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade etmek.

Ḫālī ḳomaz ol yāri māniʿ
olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar
bizden didiler zer zer

56. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 77
Mısra: **4**
Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade etmek.

Ḫālī ḳomaz ol yāri māniʿ
olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar
bizden didiler zer zer

57. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Gazel 77
Mısra: **5**
Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade etmek.

Āhum yiline ey meh
dirsem nola ṣarṣardur
Derd ile bir āh itsem ḳaṣr-
ı felegi ṣarṣar

58. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 81
Mısra: **1**
Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade etmek.

Dirler ki vardur bir gün
cihānda her nā-murāda
sūd u dügündür
Ey mihr-i burc-ı evc-i
saʿādet ʿarż-ı cemāl it o
gün bu gündür

59. **didükleri:**-*dük, -ler, -i*
Gazel 85
Mısra: **1**
Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade etmek.

Cevher didükleri ki mey-i
laʿl-rengdür
Maḳbūl-i ehl-i ṭabʿ u
pesend-i Firengdür

60. **dimişler:**-*miş, -ler*
Gazel 98
Mısra: **2**
Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade etmek.

Vaṣl umarsañ yārdan ol
ġurre-i ġarrāyı gör
Kim dimişler ey göñül
bayrāmuñ eyle ayı gör

61. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 101
Mısra: **11**
Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade etmek.

Kim durur dirseñ işigüñde
Ḳabūlī-i faḳīr
Dāʿi-i devletüñ ol eski
duʿā-gūyuñdur

62. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 107
Mısra: **9**
Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade etmek.

Hecr ü viṣāl dirler iki
nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā
birisi nedür

63. **diseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 113
Mısra: **9**
Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade etmek.

Gel tebessüm ḳıl beni
giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol
ġonça-leb güler ṭurur

64. **didi:**-*di*
Gazel 121
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

65. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 121
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

66. **diyemezüz:**-*y, -emez, -üz*
Gazel 121
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ol şāh-ı ḥüsne diyemezüz ḥāl şöyledür
Ol dil-ber-i perī-ṣıfat ādem mi söyledür

67. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 132
Mısra: **11**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Vāṣıl-ı bezm-i viṣāl-i yār olam dirseñ eger
Ey Ḳabūlī düş ayaġına yüri yalvar var

68. **dime:**-*me*
Gazel 133
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

ʿAṣāyile içürdi dime ṣūfī pīr-i mey-ḫāne
Elüñde iḫtiyāruñ başuña kimse çomaḳ ṭutmaz

69. **dime:**-*me*
Gazel 133
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Semend-i ḫāṭırum ʿışḳa ṭutıldı dime ey zāhid
Ḫar-ı nā-pāydār u nā-pesendi ḫod ulaḳ ṭutmaz

70. **dirse:**-*r, -se*
Gazel 146
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bend-i miḥnetden Ḳabūlī bendesin āzād ider
Bende-i fermānumuzdur dirse ger sulṭānumuz

71. **dimiş:**-*miş*
Gazel 148
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Çemende yāre olmaġa ḳulaġuz
Gül ü nergis dimiş biz göz ḳulaġuz

72. **dir:**-*r*
Gazel 150
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

73. **diyüp:**-*y, -üp*
Gazel 150
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

74. **dimeñ:**-*me, -ñ*
Gazel 151
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Beni öldürse yāre nesne dimeñ
Ḳātil-i ʿāşıḳa suʾāl olmaz

75. **dir:**-*r*
Gazel 152
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ben mürdesin iḥyā idüp dir ol ṭabīb-i cān u dil
Derd ehlinüñ dermānıyuz yaʿni ki ādem cānıyuz

76. **dirse:**-*r, -se*
Gazel 156
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Her ne dirse vāʿiẓüñ ḥaḳdur sözi ḥaḳ söylemiş
Cāhil-i ḫod-bīne baḳmazlar bizüm ḥaḳ-bīnümüz

77. **diyelüm:**-*y, -elüm*
Gazel 156
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete maḳrūn ola āmīnümüz

78. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 159
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü aḥsen bilürüz

79. **dimez:**-*mez*
Gazel 161
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

ʿAḳlı başında olan paşa dimez nā-dāna
Ḫired ehli hüner-i vehm ile meslūb olmaz

80. **dimiş:**-*miş*
Gazel 165
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

81. **dir:**-*r*
Gazel 166
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

82. **dise:**-*se*
Gazel 166
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

ʿIşḳa gel uyma hevādur dise vāʿiẓ uyamam
ʿĀḳil olan dil-i dīvāneyi ilzām idemez

83. **dimiş:**-*miş*
Gazel 171
Mısra: **11**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dil-i mecrūḥa bāḳīdür ten-i dil-ber dimiş gerçek
Beden ʿilmin eṭibbā taḫta-i semmūrdan görmiş

84. **didükce:**-*dükce*
Gazel 174
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Vefā ḳıl didükce ġaraż eyledüñ
Ḳabūlī ḳuluña revā mı ġaraż

85. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 181
Mısra: **3**

Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳaşuñ kemānına yā ḳaddüñe elif dirler
Görenler āyet-i ḥüsn ü cemāli ḥarf be-ḥarf

86. **didiler:**-*di, -ler*
Gazel 182
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ṣūfī gitdi didiler seyr iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi ol ortada yoḳ

87. **didiler:**-*di, -ler*
Gazel 186
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Geliyor nāme-i ḫaṭṭuñ didiler
Biz anı dil-bere çoḳdan oḳuduḳ

88. **dime:**-*me*
Gazel 186
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dehen-i dil-bere var dime dilā
Bu sözi söyleme var yoḳ bu yoḳ

89. **dime:**-*me*
Gazel 189
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

90. **dimezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 201
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ne emr iderse muṭīʿüz belāya lā dimezüz
Ḳażāya çünki rıżā muḳteżāsı Eyyūbuñ

91. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 205
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Muḳarrer her ne cürm isnād iderse düşmen-i münkir
Ki ʿafv ider Ḫudā dirler günāhın ehl-i iḳrāruñ

92. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 205
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳabūlī maʿrifet bī-menfaʿatdür ādeme dirler
Hele biz hīç nefʿin görmedük ebyāt u eşʿāruñ

93. **dimişler:**-*miş, -ler*
Gazel 206
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Miyān-ı nāzüküñ mūdur dimişler
Bulunmaz böyle bir maʿnā-yı nāzük

94. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 217
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳul iken ʿāleme sulṭān olayın dirseñ eger
Bende-i sāye-nişīn-i ʿalem-i levlāk ol

95. **didükleri:**-*dük, -ler, -i*
Gazel 218
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Mülk-i fenā didükleri cāy-ı firārdur
Ey ḫ∨āce görmek ister iseñ bu diyāra gel

96. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 220
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Añılur nāmuñ maḥall-i merḥametde nā-maḥal
Nā-maḥal bir derde düşdüñ ey göñül dirler maḥal

97. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Gazel 224
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Gün gibi naẓīrüñ yoḳ dirsem ḳatı ẓāhirdür
Kim gördi kim işitdi aḳrānuñı sulṭānum

98. **dir:**-*r*
Gazel 235
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

99. **dir:**-*r*
Gazel 235
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

100. **didükce:**-*dükce*
Gazel 236
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Kaʿbe yıḳma didükce azarsın
Saña bu mı günāhum İbrāhīm

101. **diyemem:**-*y, -e, -me, -m*
Gazel 243
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Hele ben laʿli leb-i dil-bere beñzer diyemem
Ḥacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem

102. **diyemem:**-*y, -e, -me, -m*
Gazel 243
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Hele ben laʿli leb-i dil-bere beñzer diyemem
Ḥacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem

103. **diyemem:**-*y, -e, -me, -m*
Gazel 243
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Mūmdur ḫāṭır-ı yāre göre seng-i ḫārā
Dil-i bī-merḥametin mermere beñzer diyemem

104. **diyemem:**-*y, -e, -me, -m*
Gazel 243
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Güli ruḫsāruña teşbīh idemem ey ġonça
Bir iki berg gül-i aḥmere beñzer diyemem

105. **diyemem:**-*y, -e, -me, -m*
Gazel 243
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

ʿĀrıż-ı yāre muḳābil ṭutamam mir’ātı
Anı āyīne-i İskendere beñzer diyemem

106. **diyemem:**-*y, -e, -me, -m*
Gazel 243
Mısra: **10**

Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ṣararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

107. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Gazel 248
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳıldı bī-çāre Ḳabūlīyi helāk
Hecr-i yāre bu mıdur sem dirsem

108. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Gazel 251
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Gülşen-i ḥüsn içinde ol servüñ
Olmadın vaṣlı mīvesin dirsem

109. **dirsem:**-*r, -se, -m*
Gazel 251
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

ʿĀleme fāş ider beni aġyār
Yār ile ʿālem itdügüm dirsem

110. **dimiş:**-*miş*
Gazel 255
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında daḫı ben şimdi er buldum

111. **didi:**-*di*
Gazel 262
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm ey şeh naẓar it ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana
Didi cān-bāz olımazsın daḫı sen oynarsın

112. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 262
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm ey şeh naẓar it ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana
Didi cān-bāz olımazsın daḫı sen oynarsın

113. **disem:**-*se, -m*
Gazel 263
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ṣularsam eşkle yollaruñı bir işkil añlarsın
Semend-i nāzuñı eşgil disem eşmez gil añlarsın

114. **diye:**-*y, -e*
Gazel 264
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ol ḥūr-ı perī-zād u melek-ṣūrete baḳup
Hiç kimse Ḳabūlī diye mi nevʿ-i beşerden

115. **didiler:**-*di, -ler*
Gazel 267
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Oynadum bir ḫūb cān-bāzuñ yolında bāş u cān
ʿIşḳ-bāzān-ı maḥabbet didiler bes pehlevān

116. **dimedi:**-*me, -di*
Gazel 286
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Teşne-leb kerb-i belā-yı Kerbelāda cān viren
Dimedi āvāze-i ḳālū belāya lā Ḥüseyn

117. **dir:**-*r*
Gazel 286
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Aḳıdup seyl-āb-ı eşküm eyledi deryā Ḥüseyn
Dökilen her ḳaṭre yire çaġurup dir yā Ḥüseyn

118. **dir:**-*r*
Gazel 286
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ṭās-ı çeşmin ṭoldurup her dem Ḳabūlī āb ile
Cā-be-cā seyr eyleyüp dir ṭurmayup saḳḳā Ḥüseyn

119. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 287
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḫaste-dil şerbet-i laʿlüñle ḫoş olsun mı didüm
Dimedüñ iki gözüm bir kez aña ḫoş olsun

120. **dimedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 287
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḫaste-dil şerbet-i laʿlüñle ḫoş olsun mı didüm
Dimedüñ iki gözüm bir kez aña ḫoş olsun

121. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 293
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

122. **didi:**-*di*
Gazel 310
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī bilmezlenüp ol olmasun

123. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 310
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ten zevraḳın baḥr-i ġama ġarḳ olmasun dirseñ eger
Çirkāb-ı ḥırṣ ile dilā fülk-i vücūduñ ṭolmasun

124. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 310
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Başuñ ḳanaduñ içre çek ʿanḳā-ṣıfat bir gūşede
Bāl u perüñ dirseñ eger ṣayyād-ı miḥnet yolmasun

125. **diseler:**-*se, -ler*
Gazel 315
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Nola işidenler diseler sellemehu’llah
Şiʿrüm gibi bir naẓm-ı müsellem bulımazsın

126. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 317
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

127. **dir:**-*r*
Gazel 324
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ṣūfiyā aduñ añılsun dir iseñ ʿanḳāveş

Maḥv-ı ṣırf itme ʿanā içre vücūduñ ḳāfın

128. **dirsin:**-*r, -sin*
Gazel 331
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Gel şarābı alıgör ey ṣūfī reng ü āli ḳo
Ḳıṣṣa rengīn ḳıṣṣa dirsin daḫı ḥiṣṣe alı ḳo

129. **dimiş:**-*miş*
Gazel 332
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ruḫlaruñ nerd-i melāḥatda dimiş ḫurşīde dāv
Ey ḳamer ṭās-ı felekden tāvsın bi'llāhi tāv

130. **didi:**-*di*
Gazel 344
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dil-dāra didüm būse kenār ola mı ḳābil
Didi ne tekellüf aña yārān arasında

131. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 344
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dil-dāra didüm būse kenār ola mı ḳābil
Didi ne tekellüf aña yārān arasında

132. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 345
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Muḳīm-i kūy-ı yār ol bekle yerüñdür didüm saña
Niçün olmazsın ey dīvāne dil ben didügüm yerde

133. **dir:**-*r*
Gazel 348
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳanat bük gūşe-i ḳāf-ı ḳanāʿat bekle ʿanḳāveş
Şikāruñ pāyuña gelsün dir iseñ lāneden çıḳma

134. **diyemez:**-*y, -emez*
Gazel 351
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bu naẓma naẓīre diyemez kimse Ḳabūlī
Yārān-ı ṣafā söz ḳonduramazlar sözüm üzre

135. **dimez:**-*mez*
Gazel 361
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Kimse dehān-ı dil-bere mevcūddur dimez
Maʿdūm olan vücūda gelür mi gümān ile

136. **dirdi:**-*r, -di*
Gazel 364
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Mestāne baḳışlarla beni eyledi meftūn
Kim dirdi senüñ ḳara gözüñ ʿaḳlumuz ala

137. **dime:**-*me*
Gazel 372
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ey Ḳabūlī baña meyl eylemez ol yār dime
Ḫūblar ġāyet ile māyil olur ʿuṣṣāḳa

138. **didi:**-*di*
Gazel 374
Mısra: **10**

Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm ey meh bize bir büse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

139. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 374
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm ey meh bize bir büse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

140. **dir:**-*r*
Gazel 374
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Vār iken ʿāşıḳuñ iḳrārı günahkārlıġa
Yārine dir mi ḳabūl eyle beni yārlıġa

141. **didügüñ:**-*düg, -üñ*
Gazel 378
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdur ezelden
Ey ruḫları gül anı bize ḳatı uçurma

142. **disem:**-*se, -m*
Gazel 378
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ben gel disem aġyār ile bezme otursın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

143. **dir:**-*r*
Gazel 380
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Pür-yāre ḳıldı yüregümüz yara yara yār
Kim dir dili ki yara ile yāre yaraya

144. **dimedük:**-*me, -dü, -k*
Gazel 382
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Yüregüm yaraladı yār yine
Dimedük hecr-i ġamı yārāna

145. **dirdi:**-*r, -di*
Gazel 382
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bizi kim dirdi ki mecnūn olavuz
Yazalar adumuzı dīvāne

146. **dirmiş:**-*r, -miş*
Gazel 393
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı ṣūfī vażʿ-ı nā-maʿḳūldür dirmiş
O nā-maʿḳūl söyler ehl-i dil bilmez mi maʿḳūli

147. **dirsin:**-*r, -sin*
Gazel 397
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Sīneñde yaḳı yaḳmaġ ile ey dil-i mecrūḥ
Pehlū-yı nigār ola mı dirsin saña bāḳī

148. **dirse:**-*r, -se*
Gazel 404
Mısra: **11**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Yoluñda terk-i ser ḳılmaz Ḳabūlī dirse kiẕb eyler
ʿAdū-yı seg-nihāduñ ḫoş çıḳar yalanı yalanı

149. **dir:**-*r*
Gazel 405

Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ġam-ı vefāyile neşv ü nemā bula dir idük
Ne çāre bitmedi farż idelüm giyāhumuzı

150. **didi:**-*di*
Gazel 416
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳadd-i ṭūbāñı görüp dil servden ṭūbā didi
Kākülüñ başuñda gördi bu daḫı aʿlā didi

151. **didi:**-*di*
Gazel 416
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳadd-i ṭūbāñı görüp dil servden ṭūbā didi
Kākülüñ başuñda gördi bu daḫı aʿlā didi

152. **didi:**-*di*
Gazel 416
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

ʿĀşıḳa cevr ü ʿitāb u şīveden ḫālī degül
Didüm ey dil-ber nedür bu nāz u istiġnā didi

153. **didi:**-*di*
Gazel 416
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Virmedüñ āh itmeyince būse-i laʿlüñ didüm
Ol lebi şīrīn olur mı dūdsız ḥalvā didi

154. **didi:**-*di*
Gazel 416
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

155. **didi:**-*di*
Gazel 416
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

156. **didi:**-*di*
Gazel 416
Mısra: **12**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳaşlaruñ cevr ü cefā oḳlarına yādur didüm
Ey Ḳabūlī yādumuz daḫı ne dirsin yā didi

157. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 416
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

ʿĀşıḳa cevr ü ʿitāb u şīveden ḫālī degül
Didüm ey dil-ber nedür bu nāz u istiġnā didi

158. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 416
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Virmedüñ āh itmeyince būse-i laʿlüñ didüm
Ol lebi şīrīn olur mı dūdsız ḥalvā didi

159. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 416
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

160. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 416
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

161. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 416
Mısra: **11**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳaşlaruñ cevr ü cefā oḳlarına yādur didüm
Ey Ḳabūlī yādumuz daḫı ne dirsin yā didi

162. **dimez:**-*mez*
Gazel 416
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

163. **dirsin:**-*r, -sin*
Gazel 416
Mısra: **12**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳaşlaruñ cevr ü cefā oḳlarına yādur didüm
Ey Ḳabūlī yādumuz daḫı ne dirsin yā didi

164. **dirdi:**-*r, -di*
Gazel 417
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

O gül şeftālū-yı laʿl-i lebine irmez el dirdi
Dirīġ ol naḫl-i ḥüsnüñ mīve-i laʿlini el dirdi

165. **dirdi:**-*r, -di*
Gazel 417
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

O gül şeftālū-yı laʿl-i lebine irmez el dirdi
Dirīġ ol naḫl-i ḥüsnüñ mīve-i laʿlini el dirdi

166. **didi:**-*di*
Gazel 421
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Görüp ṣalınduġın servüñ feżāda didi ḳadd-i yār
Bize öykünmek istersin bire yabanuñ alçaġı

167. **dirler:**-*r, -ler*
Gazel 421
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

ʿArūs-ı serve māyil olma gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider ol başı oynaġı

168. **dimek:**-*mek*
Gazel 435
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ya şehler nāmına dimek gerek eşʿār yā dil-ber
Ḳabūlī böyle işʿār eyledi Firdevsi-i Ṭūsī

169. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Gazel 435
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Nice yıllar güẕergāhında ḫāk olduḳlarum yārüñ
Müyesser ola dirdüm olmadı bir kerre pā-būsı

170. **dimeñ:**-*me, -ñ*
Gazel 438
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dimeñ yiñi güzel sevmiş Ḳabūlī
Ol anuñ ḫod ezelden eski ḫūyı

171. **dime:**-*me*
Gazel 439
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Götürür ḳoltuġuña girüp seni bir gün veyā
Geydigüñ …… yoḳdur dime ḳoltuḳlıġı

172. **dir:**-*r*
Gazel 444
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ser-güẕeştüm aña bir bir dir idüm
Meded ol dil-ber-i berber olsa

173. **didi:**-*di*
Gazel 447
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didi aġyāra seng-i kūy-ı dil-ber
Büyükdür her biri yanında şeş-ber

174. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 447
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm ben daḫı aña bu zamāndur
Büyük söyleyenüñ başına ugrar

175. **didi:**-*di*
Gazel 464
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dil-bere bir būse ḥaḳḳumdur dehānuñdan didüm
Didi ʿāşıḳ ḥaḳ didüñ maḥrūm ḳalmaz Ḥaḳ diyen

176. **didüm:**-*dü, -m*
Gazel 464
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dil-bere bir būse ḥaḳḳumdur dehānuñdan didüm
Didi ʿāşıḳ ḥaḳ didüñ maḥrūm ḳalmaz Ḥaḳ diyen

177. **didüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 464
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dil-bere bir būse ḥaḳḳumdur dehānuñdan didüm
Didi ʿāşıḳ ḥaḳ didüñ maḥrūm ḳalmaz Ḥaḳ diyen

178. **dir:**-*r*
Gazel 464
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Nūr-ı Ḥaḳdur dir ruḫ-ı zībā-yı yāre baḳ diyen
Ḳardan aḳ dir ten-i dil-dāra ḳara aḳ diyen

179. **dir:**-*r*
Gazel 464
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Nūr-ı Ḥaḳdur dir ruḫ-ı zībā-yı yāre baḳ diyen
Ḳardan aḳ dir ten-i dil-dāra ḳara aḳ diyen

180. **didükce:**-*dükce*
Gazel 487
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḥalīlüm aña şimdi çoḳ nedāmetler çeker misin
Cefāyı azar azar it didükce baña azarduñ

181. **dirse:**-*r, -se*
Gazel 489
Mısra: **1**

Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bizümle yaḫşı dirse yamān olur mı zamān
Zamāne yaḫşıya yaḫşı durur yamāna yamān

182. **dimiş:**-*miş*
Gazel 492
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Aḳ varaḳdan bir mücellā ṣıḳma yazmış ber dimiş
Noḳṭalar dökmiş o levḥe ḫāl-i hindū ḳomış ad

183. **dimiş:**-*miş*
Gazel 516
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ol efendim ḳapusına varmadum bir iki gün
Dimiş ölmişdür Ḳabūlī derdmendüm var ise

184. **didi:**-*di*
Kaside 1
Mısra: **29**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didi ol cevher-i pākīze bildüñ mi gözüm nūrı
Ġubār-ı maḳdemidür Ḥażret-i ʿOs̱mān Paşanuñ

185. **didi:**-*di*
Kaside 1
Mısra: **47**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didi ey ʿārif-i sırr-ı ḫafī pūşīde yir yoḳdur
Şeb-i muẓlim żiyāsın setr ider mi māh-ı tābānuñ

186. **didüm:**-*dü, -m*
Kaside 1
Mısra: **27**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm kuḥl-ı cilā-perdāz-ı çeşmüñ niçe gevherdür
Kim oldur tūtyā-yı çeşm-i ʿālem-bīni insānuñ

187. **didüm:**-*dü, -m*
Kaside 1
Mısra: **44**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Suʾāl itdüm yaturken ʿālem-i bāṭında bir pīre
Didüm ey reh-nümāsı sālikān-ı rāh-peymānuñ

188. **diyeyin:**-*y, -eyin*
Kaside 2
Mısra: **82**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Gördügüm ẓulmi beyān eyleyeyin ḫıdmetüñe
Felek-i ẓālim elinden diyeyin girye-künān

189. **didi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **59**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

190. **didi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **81**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didi tedbīr-i enām ile bu taġyīr olmaz
Ḥükm-i taḳdīr-i Ḫudā gibi bu naḳż-ı ibrām

191. **didiler:**-*di, -ler*
Kaside 4
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

İttifāḳ ile hücūm eylediler dīvāna
Didiler Rūm ili begler begisi ol bed-nām

192. **didiler:**-*di, -ler*
Kaside 4
Mısra: **50**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Līk maʿḳūle rıżā virmedi erbāb-ı hücūm
Didiler gitmezüz ol gitmez aradan mādām

193. **didiler:**-*di, -ler*
Kaside 4
Mısra: **69**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didiler var ise şāhā bize iḥsāna cevāz
Düşmenüñ başı kesilsün kim odur baḫşiş-i tām

194. **didiler:**-*di, -ler*
Kaside 4
Mısra: **103**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didiler gerçi ki bir ʿaskere bir baş yiter
Līk bir başa daḫı eylerüz iḳdām-ı tamām

195. **didiler:**-*di, -ler*
Kaside 4
Mısra: **161**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didiler pādşeh-i ʿāleme eyler mi hücūm
Kurk u rūbeh naẓar-ı şīre ider mi iḳdām

196. **dirlerse:**-*r, -ler, -se*
Kaside 4
Mısra: **80**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḫayra varmaz şoñı gitdükce ẓuhūr itmeye şer
Ḫayr u şer her ne ki dirlerse iderler nā-kām

197. **diyüben:**-*y, -üben*
Kaside 4
Mısra: **167**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳullarumdur diyüben niʿmet ile besledügüm
Niʿmeti niḳmete tebdīl idiyor baña müdām

198. **dirler:**-*r, -ler*
Kaside 5
Mısra: **56**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

ʿAdūnuñ biñine besdür birimüz diyü at ṣalmış
ʿAceb Rüstemlik itmiş dirler oġlı Zāl Paşanuñ

199. **dirler:**-*r, -ler*
Kaside 5
Mısra: **68**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bahāne oldı izüñ tozına yüz sürmege şiʿrüm
Bahāneyle olur dirler ḳula iḥsānı sulṭānuñ

200. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Kaside 6
Mısra: **71**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dü güne oḳına dirdüm bu naẓm-ı hem-vārum
Bir oḳuyıcı bulınmadı ey suḫan-güster

201. **dirler:**-*r, -ler*
Kaside 7
Mısra: **59**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Saña dirler saña taḥṣīṣ iderler sensin
Bende-i muḳbil-i sulṭān-ı refīʿü'd-derecāt

202. **diseñ:**-*se, -ñ*
Kaside 7
Mısra: **68**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳāṣıruz gerçi ki medḥüñde velī sulṭānum
Terk-i cān eyle diseñ eylemezüz taḳṣīrāt

203. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Kaside 8
Mısra: **29**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Der-i devlet-meʾābumda
Ḳabūlī kim durur dirseñ
Ġarīḳ-i niʿmetüñ müstaġraḳ-ı deryā-yı inʿāmuñ

204. **dirsin:**-*r, -sin*
Kaside 9
Mısra: **73**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳabūlī bu ne dirsin şekl-i dervīşāna girmişsin
Sözüñe aldanan saña inanan cāna ʿışḳ olsun

205. **dirler:**-*r, -ler*
Kaside 10
Mısra: **33**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḥāṣılı dervīş aña dirler ki ol bī-ḳayd ola
Yoḫsa dervīş-i ṣafā-keş olamaz muṭlaḳ dede

206. **diyüp:**-*y, -üp*
Kaside 10
Mısra: **51**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dost diyüp kimisine kimine düşmen geçüp
Dost düşmen içre kendüñ eyleme alçaḳ dede

207. **diyüp:**-*y, -üp*
Kaside 10
Mısra: **55**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

208. **dirler:**-*r, -ler*
Kaside 13
Mısra: **19**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Seni afyonı dükendikce boḳın yir dirler
Böyle naḳl itmiş eḥibbā ki ṣorarsañ nāḳil

209. **diyeler:**-*y, -e, -ler*
Kaside 15
Mısra: **24**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dergeh-i ser-ʿaskere gönder Ḳabūlī bendeñi
Diyeler bir bende-i Bihzāddur gönderdigüñ

210. **diyeler:**-*y, -e, -ler*
Kıt'a 16
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bir iş it kim her işiden işüñi
Bāreka'llāh çoḳ yaşa diyeler

211. **diyeler:**-*y, -e, -ler*
Kıt'a 16
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ber-murād eyle sen ili saña da
Yessera'llāhu mā yeşā diyeler

212. **dimedi:**-*me, -di*
Kıt'a 18
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Beẕl iden cānını cānāne içün
Gelsün anı ecel alsun dimedi

213. **dimedi:**-*me, -di*
Kıt'a 18
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Vārını yārına teslīm itdi
Bu günüm yarına ḳalsun dimedi

214. **dimezem:**-*mez, -em*
Kıt'a 25
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

215. **dir:**-*r*
Kıt'a 27
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bunı vird idüp dir Ḳabūlī faḳīr
Baña senden olur meded yā Ġanī

216. **dimez:**-*mez*
Kıt'a 32
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dünyāda ḫasīs aḳçe vü altun dimez irgür
Mālī vü ġanīyem diyü gerdūna baş egmez

217. **dir:**-*r*
Kıt'a 34
Mısra: **3**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ne ṣıfatlu kişiler dir iseñüz anları
Bir siyehce köpecik birisi bir ḳırca ṭoñuz

218. **diyelüm:**-*y, -elüm*
Mesnevi 3
Mısra: **52**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bu duʿāmuz ḳıla ḳabūle ḳarīn
Diyelüm cümlemüz aña āmīn

219. **didi:**-*di*
Mesnevi 5
Mısra: **25**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didi teftīş idüñ bu oġlānı
Mümkin olduḳca söyledüñ anı

220. **didi:**-*di*
Mesnevi 5
Mısra: **37**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didi olan sicillüñ ey ḥākim
Bize bir ṣūreti daḫı lāzım

221. **didi:**-*di*
Mesnevi 5
Mısra: **43**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didi bu işde aḳçe añılmaz
Beglik olanda aḳçe pul olmaz

222. **didi:**-*di*
Mesnevi 5
Mısra: **51**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ġażaba geldi didi ol kevden
Minnet ile anı yazarsın sen

223. **didüm:**-*dü, -m*
Mesnevi 5
Mısra: **41**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm ey pīr her sözüñ maʿḳūl
Ḥāṣıl olur efendiye maḥṣūl

224. **didüm:**-*dü, -m*
Mesnevi 5
Mısra: **45**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm ey ḫar-ṣıfat iki ṣūret

Aḳçesüz yazılamaz iki ṣuret

225. **didüm:**-*dü, -m*
Mesnevi 5
Mısra: **53**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ben daḫı ḳaḳıyup didüm āḫir
Müft olur mı bu ṣüret-i āḫer

226. **dirler:**-*r, -ler*
Mesnevi 5
Mısra: **63**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳara kāfir ki dirler ol ḫar imiş
Yüzi ḳış aḫşamına beñzer imiş

227. **didiler:**-*di, -ler*
Mesnevi 6
Mısra: **11**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didiler şāhidüz bu iş ḥaḳdur
Ṣādıḳuz ṣıdḳumuz muḥaḳḳaḳdur

228. **didüm:**-*dü, -m*
Mesnevi 7
Mısra: **23**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm ey ḳāżı-i ḥaḳ-nā-şināsā
Senüñle mümkin olmadı muvāsā

229. **diyeyin:**-*y, -eyin*
Mesnevi 7
Mısra: **46**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

230. **diyelüm:**-*y, -elüm*
Mesnevi 8
Mısra: **63**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Diyelüm ey Müheymin ü Müteʿāl
Böyle bir server-i sütüde-ḫiṣāl

231. **diyelüm:**-*y, -elüm*
Mesnevi 8
Mısra: **72**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ey Ḳabūlī bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn
Diyelüm bu duʿā içün āmīn

232. **dirmiş:**-*r, -miş*
Mesnevi 9
Mısra: **20**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Miyānı ince mūdan ince mūdur
Görenler ḫālini dirmiş ki būdur

233. **diyelüm:**-*y, -elüm*
Mesnevi 10
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Diyelüm ibtidāda b'ismi'llāh
Oldur ehl-i sülūke hādi-i rāh

234. **dir:**-*r*
Mesnevi 11
Mısra: **14**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Cān u dilüñ ḥırzı içün ehl-i bīm
Evveli vü āḫiri dir mā vü bīm

235. **dir:**-*r*
Mesnevi 14
Mısra: **16**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ol ṣalātı ki ḥażret-i Raḥmān
Virmiş ola aña ne dir insān

236. **dimedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Müseddes 4
Mısra: **5**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

237. **dimedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Müseddes 4
Mısra: **11**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

238. **dimedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Müseddes 4
Mısra: **15**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dimedüñ nālem işitdükde teraḥḥum ideyin
Seni ḳoyup varayın kime taẓallum ideyin

239. **dimedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Müseddes 4
Mısra: **17**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

240. **dimedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Müseddes 4
Mısra: **23**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

241. **dimedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Müseddes 4
Mısra: **29**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

242. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Müseddes 5
Mısra: **23**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳuluñdur bu dil-i şeydā eger dirseñ benüm nemsin
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

243. **diyecek:**-*y, -ecek*
Müseddes 5
Mısra: **10**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḥużūr-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan murādātuñ müyesserdür
Ne isterseñ ḳapumdan iste virdüm diyecek yerdür

244. **didi:**-*di*
Müsemmen 2
Mısra: **14**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dil-i şeydā ziyāde ḫurrem olup
Didi dil-dārı ṣıḥḥat ile görüp

245. **diyegör:**-*y, -e, -gör*
Şarkı 1
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Söz güherdür eyü yatlu
Diyegör göñül böyl'olur

246. **dimedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Şarkı 2
Mısra: **19**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dimedüñ bir kerre şimdi benüm de
Yolumda cān virür bir ḳulum vardur

247. **dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Tahmis 3
Mısra: **17**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Keşf-i ḥaḳāyıḳa irişem dirseñ aç gözüñ
Kesr it zücāc-ı ḳalbüñi gösterme kendözüñ

248. **dirsin:**-*r, -sin*
Tahmis 3
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳalbinde ḥālet olmaya pür-inḳılāb ola
ʿĀşıḳ mı dirsin aña ki bī-sūz u tāb ola

249. **dimezüz:**-*mez, -üz*
Tahmis 7
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ġonçaveş müstaḥkem itdük bend-i ġayretle beli
Dimezüz bir ferde dest ü dāmenin ṭutup belī

250. **dime:**-*me*
Tahmis 10
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dime meylüm añadur saña raġmen
Baña raḥm eylemezsin aña raġmen

251. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Tahmis 13
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Beyhūde hevādan dili uşlanmaya dirdüm

252. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Tahmis 13
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Rüsvā-yı cihān ola vü utanmaya dirdüm
Gitdükce ḫarāb ola ṣoñın ṣanmaya dirdüm

253. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Tahmis 13
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Rüsvā-yı cihān ola vü utanmaya dirdüm
Gitdükce ḫarāb ola ṣoñın ṣanmaya dirdüm

254. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Tahmis 13
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Çoḳ derd ü belā isteye uşlanmaya dirdüm
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

255. **didiler:**-*di, -ler*
Tarih 1
Mısra: **2**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳabūlī cemʿ olup erbāb-ı ʿirfān
Didiler Ḫān Murād-ı āsmān-raḫş

256. **didüm:**-*dü, -m*
Tarih 1
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

ʿAceb ceddi gibi ṣāḥib-seḫā mı

Didüm tārīḫidür anuñ
ʿaṭā-baḫş

257. **didüm:**-*dü, -m*
Tarih 2
Mısra: **26**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ben de Ḳabūlī seyr idüp bu sünnetüñ tārīḫini
Didüm Muḥammed sünnetin bi'llāh icrā eyledüñ

258. **didi:**-*di*
Tarih 3
Mısra: **30**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳabūlī nā-murāduñ yaʿni bir eksüklü bī-çāreñ
Didi tārīḫüñ olduñ Rūm ilinüñ mīr-i mīrānı

259. **dimişler:**-*miş, -ler*
Tarih 3
Mısra: **19**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dimişler pādşāh-ı kām-rānuñ tā murādınca
Bulınmaz ser-te-ser yoḳlansa ger iḳlīm-i ʿOs̲mānī

260. **didüm:**-*dü, -m*
Tarih 4
Mısra: **19**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳabūlī didüm ben de tārīḫini
Vezīr-i kebīr-i şeh-i dād-gār

261. **didi:**-*di*
Tarih 5
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḳudūmüñden ḫaber alup Ḳabūlī
Didi tārīḫin anuñ ḫayr-ı maḳdem

262. **didi:**-*di*
Tarih 7
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

İşidüp didi Ḳabūlī tārīḫ
Ṣadr-ı s̲ānī idüñ evvel olduñ

263. **didüm:**-*dü, -m*
Tarih 8
Mısra: **6**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Yitişdi çünki tamāma Ḳabūli tārīḫin

Didüm maḥall-i ʿibādet maḳām-ı İbrāhīm

264. **dir:**-*r*
Tarih 9
Mısra: **11**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Tārīḫini ṣorsalar dir ki ey aḥbāb
Ol nūr-ı dü dīdem bu sürūr-ı sīnem

265. **didüm:**-*dü, -m*
Tarih 10
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ben didüm āyā nedür bu cemʿa bāʿi̲s bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i saʿdeyndür tārīḫ aña

266. **didüm:**-*dü, -m*
Tarih 10
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ben didüm āyā nedür bu cemʿa bāʿi̲s bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i saʿdeyndür tārīḫ aña

267. **didi:**-*di*
Tarih 11
Mısra: **15**

Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Gördi bu cāy-ı ṣafā-baḫşı didi hātıf-ı ġayb
Buña birḳaç eyü tārīḫ gerek ber-medḫāl

268. **didi:**-*di*
Tarih 11
Mısra: **18**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ben didüm mescide tārīḫ hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve ḫayru'l-aʿmāl

269. **didüm:**-*dü, -m*
Tarih 11
Mısra: **17**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ben didüm mescide tārīḫ hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve ḫayru'l-aʿmāl

270. **didi:**-*di*
Tarih 13
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ol şeh-i mülk-i saʿādet kim olam dirdüm didi
Sen ġulām-ı āstānı oldıġuñ ẕāt-ı münīf

271. **didi:**-*di*
Tarih 13
Mısra: **15**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Hātıf-ı ġayba su'āl itdüm vuḳūʿından didi
Oldı tārīḫin ṣorarsañ vāli-i Şām-ı şerīf

272. **dir:**-*r*
Tarih 13
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ol ṣadā-yı rūḥ-baḫş-ı ġam-zedāyı diñledüm
Dir ḳażā-yı Şāmı teşrīf itdi bir şān-ı şerīf

273. **dirdüm:**-*r, -dü, -m*
Tarih 13
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ol şeh-i mülk-i saʿādet kim olam dirdüm didi
Sen ġulām-ı āstānı oldıġuñ ẕāt-ı münīf

274. **didüm:**-*dü, -m*
Tarih 15
Mısra: **15**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Görüp luṭf-ı hevāsın āb-ı zībāsın didüm tārīḫ
Zihī ḥammām-ı zībā-āb u zī-germābe-i rūşen

275. **didüm:**-*dü, -m*
Tarih 18
Mısra: **7**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Pādşāh-ı ʿālem aġzından didüm tārīḫini
Cümle Lori ḳalʿasın Ferhād ābād eyledi

276. **didüm:**-*dü, -m*
Tarih 20
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ey Ḳabūlī gūş idüp ben de didüm tārīḫini
Cānı teslīm eyledi Sulṭān Selīm-i pāk-bāz

277. **didi:**-*di*
Tarih 21
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Dāʿi-i muḫliṣ didi tārīḫini ʿİlmle geldüñ sarāy-ı devlete

278. **didi:**-*di*
Tarih 23

Mısra: **21**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didi bilmez misin tārīḫidür bu
Feraḥ buldı cihān sürıyla mīrüñ

279. **didüm:**-*dü, -m*
Tarih 23
Mısra: **13**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Didüm āyā nedür zīr-i felekde
Sebeb cemʿine bu cemm-i ġafīrüñ

280. **didiler:**-*di, -ler*
Tarih 24
Mısra: **9**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Ey Ḳabūlī didiler tārīḫini
Bünye ʿālī vü ḳaṣır-ı bī-ḳuṣūr

281. **didi:**-*di*
Tarih 25
Mısra: **1**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Bir müsāfir didi sulṭān-ı cihānuñ şeyḫi
Cānib-i āḫirete gitdi maḳāmın buldı

282. **didi:**-*di*
Tarih 25
Mısra: **4**
Demek, söylemek, dile getirmek, ifade etmek.

Mevti tārīḫi nedür diyü suʾāl itmiş idi
Didi bir ehl-i raḳam şeyh-i yahūdi öldi

dib:

1. **dibi:**-*i*
Gazel 393
Mısra: **6**
Belli bir şeyin en altı kısmı. II Kadehin dibinde bulunan az miktarda şarap.

Elüñ boş olmasun ṣūfī hemān ayaġı devr itdür
Getür sāġar dibi olsun yiter lāzım degül ṭolı

dībāce:

1. **dībāce:**
Diğer 1
Mısra: **119**
Ön söz, giriş.

Tamām oldı dībāce yādgār

dīdār:

1. **dīdārdan:**-*dan*
Beyit 92
Mısra: **2**
Yüz, surat, çehre. II Sevgilinin yüzü.

ʿIşḳ ile meʾnūs olan meʾyūs olur mı yārdan
Dīde kim bīdār ola dūr olmaz ol dīdārdan

2. **dīdāra:**-*a*
Gazel 321
Mısra: **9**
Yüz, surat, çehre. II Sevgilinin yüzü.

Naḳd-i revān-ı cenneti dīdāra ṣatıcaḳ
Olur Ḳabūli meblaġ-ı ḳadr-i semen ṣemān

dīdār-ı dil-dāra:

1. **dīdār-ı dil-dāra:**-*a*
Beyit 257
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzü.

Kime kim dīdār-ı dil-dāra naẓar lāzım gelür
Ṣu gibi şām u seḥer seyr ü sefer lāzım gelür

dīdār-ı yār:

1. **dīdār-ı yār:**
Gazel 406
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzü.

Dīdār-ı yār kim hücūb-i mā-verādadur

ʿĀşıḳ revā mıdur ki ṭuta mā-verāsını

2. **dīdār-ı yār:**
Kıt'a 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Sevgilinin yüzü.

Vey guft dīde dil-rā ki hem-demem beher dil
Bī-saʿy-i tu ne-ḫ∨āhem dīdār-ı yār dīden

dīdār-ı yāre baḳmaġa:

1. **dīdār-ı yāre baḳmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 291
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Sevgilinin yüzüne bakmak.

Dīdār-ı yāre baḳmaġa ʿāşıḳ olur mı hiç
Ey dil ġunūde baḫtuñ uyanıḳ görür misin

dīde:

1. **dīde:**
Beyit 92
Mısra: **2**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

ʿIşḳ ile meʾnūs olan meʾyūs olur mı yārdan
Dīde kim bīdār ola dūr olmaz ol dīdārdan

2. **dīde:**
Beyit 102
Mısra: **1**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Dīde müstaġraḳ idi ḥasret-i laʿlüñle deme
Süreyüz merdümini çoḳ şükür olsun bu deme

3. **dīde:**
Beyit 202
Mısra: **1**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Yūsuf gibi o yāri vezn eyleyince dīde
Cism-i laṭīf-i güldür bir ḳaṭre-i çekīde

4. **dīde:**
Diğer 1
Mısra: **82**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Der-reh-i ʿışḳet dilem enbāz-ı ġam
Dīde der-gencī çü hemyān-ı direm

5. **dīdeler:**-*ler*
Gazel 47
Mısra: **5**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Zāhidā yābis-mizācuñ sözlerinden dīdeler Yiridür yaş aḳıdursa ḳurı bühtāndan ḳaçar

6. **dīde:**
Gazel 56
Mısra: **8**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Sürme-i ḫāk-i derüñ kuḥl-ı başardur ammā
İmtizāc itmediler dīde aña terdür ter

7. **dīdeler:**-*ler*
Gazel 68
Mısra: **4**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Çekdiler ayaġınuñ ṭopraġını kuḥlāsā
Dīdeler anuñ içün biri birine terdür

8. **dīdeler:**-*ler*
Gazel 80
Mısra: **8**
Görme organı, göz. II Âşığın gözü.

Eşküm ābına ḳarışmañ ṣaḳınuñ ṣoñra diyü
Dīdeler çeşmelerüñ şimdi ḳulaġın buraḳor

9. **dīdesi:**-*s, -i*
Gazel 97
Mısra: **3**

Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Leylī içün ḳo dīdesi ḳan aġlasun müdām
Mecnūn-ı pür-ḫatāya ki ʿayn-ı ṣavābdur

10. **dīdede:**-*de*
Gazel 122
Mısra: **9**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ey Ḳabūlī eşk-i ḫūnīnüm dem-ā-dem dīdede
Ṣanasın cām-ı muravvaḳ içre ṭolmış bādedür

11. **dīde:**
Gazel 141
Mısra: **3**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Aġlamaḳdan ḳızarup dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle bir pāk güher ḫāk-i Yemenden çıḳmaz

12. **dīde:**
Gazel 154
Mısra: **1**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ġamuñla dīde ḳanlar dolmayınca eşk ṣāf olmaz
Benüm serv-i revānum ṣu bulanmayınca ṭurılmaz

13. **dīdeden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **9**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Sīneden ġam dīdeden nem dem-be-dem eksük degül
Ey Ḳabūlī ḥāżır u āmādedür esbāb-ı ʿışḳ

14. **dīdeler:**-*ler*
Gazel 185
Mısra: **4**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Çaġladup seyl-i sirişkin aḳıdan yollaruña
Dīdeler ey boyı servüm ḳatı çaġlañ ancaḳ

15. **dīde:**
Gazel 191
Mısra: **1**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ey dīde ḳābil midür bir Kaʿbe bünyād eylemek
Zīver ü zerle der ü dīvārın ābād eylemek

16. **dīde:**
Gazel 244
Mısra: **2**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Der-reh-i ʿışḳet dilem enbān-ı ġam
Dīde der-genc çü-hemyān-ı direm

17. **dīde:**
Gazel 311
Mısra: **1**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Niçe bir dīde dür nis̲ār olsun
Ayaġı göl başı buñar olsun

18. **dīde:**
Gazel 366
Mısra: **7**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ḥasret-i laʿlüñ ile dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle reng olmadı ey ḫᵛāce Yemenden gelene

19. **dīdede:**-*de*
Gazel 408
Mısra: **7**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Dilde ġam dīdede nem ḳanda ise ḥāżırumuz
Zād-ı rāh-ı sefer āmāde şehā mā-ḥażarı

20. **dīdeden:**-*den*
Gazel 430
Mısra: **1**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle cihān sen gideli

21. **dīdem:**-*m*
Kıt'a 6
Mısra: **1**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Dīdem imrūz ṣad nüvīsī-rā
Çün hilāl ez-kemāl müstaġnī

22. **dīde:**
Kıt'a 30
Mısra: **1**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ey dīde kūy-ı yāre ilet sīm-i eşküñi
Gözüñ baḳarken aḳçeñi vaḳf it Medīneye

23. **dīde:**
Müseddes 2
Mısra: **4**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Nār-ı ʿışḳuñ sīne maḥrūr olmayınca bilmedüm
Nūr-ı mihrüñ dīde bī-nūr olmayınca bilmedüm

24. **dīde:**
Tahmis 5
Mısra: **10**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ḫayāl-i ḫ∨āba döndi rūz-ı vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh
Ne kim gördiyse bu dīde aña cümle ḫayāl oldı

25. **dīdeden:**-*den*
Tahmis 5
Mısra: **19**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür dīdeden ṣanma çıḳar nemler
Yüzüm zerdi benüm her demde hem-çün lāle āl oldı

26. **dīde:**
Terci-bend 1
Mısra: **27**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Rūz u şeb dīde yollaruñ gözedür
Olsa nergis gibi nola pür-nem

27. **dīdeden:**-*den*
Terci-bend 1
Mısra: **55**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Dīdeden pāyüñe nis̲ār idelüm
Nice biñ laʿl ü nice dürr-i s̲emīn

28. **dīdeler:**-*ler*
Terci-bend 1
Mısra: **30**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ḳanlu yaşlar gibi döküp nūrı
Seni gözlerdi dīdeler her dem

29. **dīdem:**-*m*
Terci-bend 1
Mısra: **17**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Görmeyelden güneş yüzüñ dīdem
Gözüme ḳara görinür ʿālem

30. **dīde-rā:**-*rā*
Gazel 9
Mısra: **5**
Görme organı, göz.
II Sevgilinin gözü.

Be-her cilā-yi çeşm-i remed dīde-rā besest

Kerdī zi-ḫāk-i pāy-i şumā tūtyā-yi mā

31. **dīde:**
Kıt'a 7
Mısra: **1**
Görmek.

Vey guft dīde dil-rā ki hem-demem beher dil
Bī-saʿy-i tu ne-ḫ∨āhem dīdār-ı yār dīden

32. **dīde:**
Mesnevi 1
Mısra: **108**
Görmek.

Biyā sāḳi ān yār-i kohne-mesār
Ki ān dīde nīk ü bed-i rūzgār

33. **dīdem:**-*m*
Tarih 17
Mısra: **35**
Görmek.

Çü dīdem tu-rā ḥurrem ez-yümn-i manṣıb
Feraḥ ġālib āmed be-dil ġuṣṣa maġlūb

34. **dīdeyüz:**-*y, -üz*
Tahmis 7
Mısra: **25**
Görme organı, göz. II Âşığın vücudundaki göz göz olmuş yaralar.

Rūy-ı yāre baḳmaġa başdan ayaġā dīdeyüz

dīde aġardı:

1. **dīde aġardı:**-*dı*
Gazel 100
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Göz ağarması, göze perde çekilmesi, gözün görmez olması. II Âşığın/Kabûlî'nin ağlamaktan gözlerinin kör olması.

Dīde aġardı bükāyile Ḳabūlī dil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā elemin pīr çeker

dīde vü dāmān-ı ihsānuñla:

1. **dīde vü dāmān-ı iḥsānuñla:**-*uñ, -la*
Tesdis 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İhsan eteği ve lütuf gözü. II Sevgilinin lütfu ve ihsanı.

Başarsañ dīde vü dāmān-ı iḥsānuñla silmezseñ
Eger bir bendeñe cānā vaṣluñ vaʿde ḳılmazsañ

dīdeden dūr olmayınca:

1. **dīdeden dūr olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözden uzak olmak.

İltifātuñ dīdeden dūr olmayınca bilmedüm
Luṭfuñı hecrüñle maḳhūr olmayınca bilmedüm

dīde-i aʿdāya görinür:

1. **dīde-i aʿdāya görinür:**-*ür*
Kaside 2
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Düşmanların gözüne görünmek.

Gösterür rūy-ı vefā zümre-i aṣḥāba velī
Görinür dīde-i aʿdāya çü şīr-i ġurrān

dīde-i ʿāşıḳ:

1. **dīde-i ʿāşıḳ:**
Gazel 32
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Âşığın gözü.

Aḳçe ʿarż eylerse ey gül saña ezhār-ı bahār
Dīde-i ʿāşıḳ gibi al aḳçesin yabana ṣaç

dīde-i cān:

1. **dīde-i cān:**
Terci-bend 1
Mısra: **71**

Kelime Tipi: -
Can gözü. II Gönül.

Dīde-i cān ile seni gözedüp
Göz ḳulaġ idi saña ḫalḳ-ı diyār

dīde-i cān buldı:

1. **dīde-i cān buldı:**-*dı*
Kaside 2
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Can gözünü bulmak. II Gönül gözüyle görmeye başlamak.

Mūcib-i şükr ü sipās oldı şikāyet şāhā
Sürme-i ḫāk-i rehüñ buldı meger dīde-i cān

dīde-i cāna:

1. **dīde-i cāna:**-*a*
Gazel 264
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can gözü. II Âşığın gözleri.

Ḫāk-i rehüñi kuḥl iderüz dīde-i cāna
Maḫfī degül aḥvālümüz erbāb-ı naẓardan

2. **dīde-i cāna:**-*a*
Müseddes 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül gözü.

Gün yüzüñden çün cüdā ḳıldı felek cān u teni
Dīde-i cāna şeb-i tār itdi rūz-ı rūşeni

3. **dīde-i cāna:**-*a*
Terci-bend 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Can gözü. II Can, gönül.

Şām-ı fürḳatde tīre-dil ḳomaduñ
Dīde-i cāna rūşenā geldüñ

dīde-i cānı:

1. **dīde-i cānı:**-*ı*
Tesdis 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Can gözü. II Gönül.

Bu ḫaber ʿālem dimāġını muʿaṭṭar eyledi
Nice ʿālim dīde-i cānı münevver eyledi

dīde-i cānumuz aydın idüp:

1. **dīde-i cānumuz aydın idüp:**-*üp*
Terci-bend 1
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Can gözünü aydın etmek. II Gönlü ferahlatmak, neşelendirmek, mutlu etmek.

Dīde-i cānumuz idüp aydın
Dūr olanlar göründi aña yaḳīn

dīde-i ġam-dīdem:

1. **dīde-i ġam-dīdem:**-*m*
Beyit 198
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kederli göz. II Âşığın gözü.

Ḳanlar aġlar dem-be-dem hecrüñle itmez imtizāc
Dīde-i ġam-dīdem oldı gitdügince ter mizāc

dīde-i giryānı:

1. **dīde-i giryānı:**-*ı*
Gazel 48
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağlayan göz. II Âşığın gözü.

Görmese ʿāşıḳ olan dil-berini cānı çıḳar
Derd ile aġlamadan dīde-i giryānı çıḳar

dīde-i giryānumuz:

1. **dīde-i giryānumuz:**-*umuz*
Gazel 146
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlayan göz. II Âşığın durmaksızın ağlayan gözleri.

Ebr-i bārān-ı belādur
dīde-i giryānumuz
Cūy-ı seyl-āb-ı ʿanādur
eşk-i bī-pāyānumuz

dīde-i ʿibretle baḳmaz:

1. **dīde-i ʿibretle baḳmaz:**-*maz*
Gazel 15
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İbret gözüyle bakmak, basiret sahibi olmak.

Pür-hevādur dīde-i ʿibretle baḳmaz ʿāleme
Göz yumup açınca olsa nola nā-peydā ḥabāb

dīde-i ʿibretle baḳuñ:

1. **dīde-i ʿibretle baḳuñ:**-*uñ*
Terci-bend 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
İbret gözüyle bakmak, hakikati görebilmek.

Merḥamet ehli oluñ anlara himmetle baḳuñ
Gözleñüz her birine dīde-i ʿibretle baḳuñ

dīde-i ḳalbe:

1. **dīde-i ḳalbe:**-*e*
Müsemmen 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül gözü. II Âşığın gönlü.

Dīde-i ḳalbe rūşenā geldüñ
Yād illerde āşnā geldüñ

dīde-i mūlar:

1. **dīde-i mūlar:**-*lar*
Gazel 181
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gözdeki kıllar, kirpikler.

Zamān-ı seyr ü ṣafā geçdi başa ḳış ḳondı
Ḳırardı dīde-i mūlar aġardı nite ki berf

dīde-i nā-maḥreme dīdār:

1. **dīde-i nā-maḥreme dīdār:**
Kaside 4
Mısra: **184**
Kelime Tipi: -
Namahremin gözüne bakmak.

Beni görmez ḥarem-i ḫāṣuma nā-maḥremdür
Kim olur dīde-i nā-maḥreme dīdār ḥarām

dīde-i terde:

1. **dīde-i terde:**-*de*
Gazel 345
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Islak, yaşlı göz. II Âşığın yaşlı gözleri.

Temāşā eyledüm ṭufān-ı Nūḥı dīde-i terde
Muḥīṭ-i eşküme nisbet yedi deryā ḳalur yerde

dīde-i terden:

1. **dīde-i terden:**-*den*
Gazel 149
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Islak, yaşlı göz. II Âşığın yaşlı gözleri.

Ḫūn-āb-ı ciger aḳıduruz dīde-i terden
Kūyuñda iki küze ile ṣu çekerüz biz

dīde-i yaʿḳūbveş:

1. **dīde-i yaʿḳūbveş:**
Gazel 168
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Yakub'un gözü gibi.

Yūsuf-ı maḳṣūdla vuṣlat müyesser olmadı
Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş

2. **dīde-i yaʿḳūbveş:**
Gazel 228
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Yakub'un gözü gibi.

Giryeden aġardı çeşmüm
dīde-i Yaʿḳūbveş
Yūsuf-ı cān oldı var ise
esīr-i çāh-ı ġam

dīdeleri āb ṭolu ola:

1. **dīdeleri āb ṭolu ola:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözleri suyla dolu olmak. II Sürekli gözyaşı dökmek, ağlamak.

ʿĀşıḳ odur ki dīdeleri ṭolu āb ola
Bāġ-ı belāda ḳadd-i dütāsı ṭolāb ola

dīdelerümden ḳan dökilürse:

1. **dīdelerümden ḳan dökilürse:**-*ür, -se*
Beyit 243
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözlerinden kanlar akmak, kanlı gözyaşı dökmek.

Ṣarılık düşdi ruḫ-ı zerdüme çün berg-i ḫazān
Demidür dīdelerümden dökilürse yire ḳan

dīden:

1. **dīden:**
Kıt'a 7
Mısra: **2**
Görmek.

Vey guft dīde dil-rā ki hem-demem beher dil
Bī-saʿy-i tu ne-ḫ∨āhem dīdār-ı yār dīden

didügüm yerde:

1. **didügüm yerde:**-*de*
Gazel 345
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dediğim yer, söylenilen yer. II Sevgilinin mahallesi.

Muḳīm-i kūy-ı yār ol bekle yerüñdür didüm saña
Niçün olmazsın ey dīvāne dil ben didügüm yerde

dīger:

1. **dīger:**
Beyit 38
Mısra: **2**
Diğer, başka, öteki, öbür.

Sāḳiyā dāred mizācem çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih dīger me-şev rānem mizāc

2. **dīger:**
Beyit 38
Mısra: **2**
Diğer, başka, öteki, öbür.

Sāḳiyā dāred mizācem çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih dīger me-şev rānem mizāc

3. **dīger:**
Gazel 355
Mısra: **6**
Diğer, başka, öteki, öbür.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

dīgerī:

1. **dīgerī-rā:**-*rā*
Gazel 431
Mısra: **7**
Diğer kişi, başkaları.

Dīgerī-rā be-tu cāyiz ne-buved hīç ḳıyās
Ki ʿulūm-ı heme der-şān-ı şumā icmāʿī

dih:

1. **dih:**
Beyit 38
Mısra: **2**
Vermek, sunmak.

Sāḳiyā dāred mizācem çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih dīger me-şev rānem mizāc

2. **dih:**
Beyit 38

Mısra: **2**
Vermek, sunmak.

Sāḳiyā dāred mizācem
çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih
dīger me-şev rānem mizāc

3. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **123**
Vermek, sunmak.

Be-dih sāḳi ān gevher-i
şeb-çerāġ
Dehed z'āftābem fürūġeş
ferāġ

4. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **137**
Vermek, sunmak.

Be-dih sāḳi ān cām çün
āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-
i nāb

5. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **75**
Vermek, sunmak.

Be-men dih be-hengām-i
faṣl-i rebīʿ
Ki ber-reftenest īn zamān-
i serīʿ

6. **dih:**
Mesnevi 1

Mısra: **79**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki dīkem be-
cūş āvered
Çü-murġ-i seḥer der-
ḫurūş āvered

7. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **83**
Vermek, sunmak.

Be-men dih be-men ki
menem şūhereş
Zi-şūher ne-bāyed cüdā
duḫtereş

8. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **89**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki ālūde-dil
māndeem
Zi-ālūdegī bes ḫacel
māndeem

9. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **97**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki bī-ū ne-
dārem ḳarār
Biyār u biyār u me-ār u
me-ār

10. **dih:**
Mesnevi 1

Mısra: **101**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki geştem
besī ber-ümīd
Şeved tā ki baḫt-i siyāhem
sefīd

11. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **105**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki bā-ū
mizācem ḫoşest
Ḫoşest ān ki ṣāfī-dil-i bī-
ġışest

12. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **109**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki dīrīne yār-i
menest
Be-deyr-i kuhen ġam-
güsār-i menest

13. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **113**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki ber-nār-i
ābī zened
Be-raḫt-i ġam u ġuṣṣa nār
efgened

14. **dih:**
Mesnevi 1

Mısra: **117**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki tāb u tevānem ne-mānd
Tevān-i dil-i nā-tevānem ne-mānd

15. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **121**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki gerded misem zer-i nāb
Ki men ẕerreem z'ū şeved āftāb

16. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **125**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki bes tīre-baḫt āmedem
Zi-tāriki-i baḫt-i saḫt āmedem

17. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **129**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki bā-ū şevem āşnā
Zi-dil teşnegīhā rehāned me-rā

18. **dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **135**
Vermek, sunmak.

Be-men dih ki ārām-i cān-i menest
Nevā-sāz-i murġ-i revān-i menest

dihḳān:

1. **dihḳān:**
Gazel 126
Mısra: **6**
Çiftçi. II Ömür biçen felek.

Biçerse ḥāṣıl-ı ʿömri ʿaceb mi
Felek dihḳān u māh-ı nev oraḳdur

dīk:

1. **dīkem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **79**
Horoz (?).

Be-men dih ki dīkem be-cūş āvered
Çü-murġ-i seḥer der-ḫurūş āvered

diken:

1. **dikendedür:**-*de, -dür*
Gazel 82
Mısra: **8**
Bazı bitkilerin dal veya yaprak gibi kısımlarında bulunan ucu sivri ve batıcı çıkıntılar. II Sevgilinin derdi, kederi.

Feryādı gülden eyleme ey ʿandelīb-i zār
Āzār u zaḫm gülde degüldür dikendedür

dikil:

1. **dikildi:**-*di*
Gazel 94
Mısra: **7**
Dikilmek, ayakta durmak. II Sancağın dikilmesi.

Dikildi rāyet-i iḳdāmı bām-ı Ḳaṣr-ı Kisrāya
Ser-i mīrān-ı Īrān aña nisbet seng-i ḫārādur

2. **dikildi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **2**
Dikilmek, ayakta durmak. II Sancağın dikilmesi.

Sepīde-dem ʿalem-i āftāb-ı zerrīn-ser
Dikildi bām-ı sipihr üzre çün livā-yı ẓafer

dikḳat olan:

1. **diḳḳat olan:**
Kaside 7
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Çaba sarf eden, uğraşan (kimse).

Diḳḳat olan ʿaded-i luṭfuña vāṣıl olamaz

Añlanılmaz beli ʿadd ile remāl-i sāʿāt

dil:

1. **dilinde:**-*i, -n, -de*
Beyit 219
Mısra: **1**
Konuşmayı sağlayan insan vücudunun en güçlü kası. II Sevgilinin dili.

Dilinde cevāhir elinde cevāhir
Sözi cevher-i maḥż özi maḥż-ı cevher

2. **dil:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Konuşmayı sağlayan insan vücudunun en güçlü kası. II Sevgilinin dili.

Çemen gülzāra dil lāle dudaḳdur
Gül ü nergis aña gözdür ḳulaḳdur

3. **dili:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **74**
Konuşmayı sağlayan insan vücudunun en güçlü kası. II Sevgilinin dili.

Ḳabūli gibi ḳanı bülbül-i ş̲enā-ḫ∨ānuñ
Hezārvār dili ṭūṭi-i şeker-perver

4. **dilin:**-*i, -n*
Gazel 92
Mısra: **4**
Kilidin içinde bulunan dilcik. II Anahtar.

Feṯḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ herkese müşkil gelür
Dil anuñ cānā dilin bilür ki key āsān açar

5. **dilümde:**-*üm, -de*
Gazel 254
Mısra: **7**
Dil, zeban. II Âşığın dili, konuşması.

Göñülde şevḳ-ı viṣālüñ dilümde bu mıṣraʿ
Ḳadimte ḫayra ḳudūmin veci'te ḫayra ḳadem

6. **dilden:**-*den*
Gazel 108
Mısra: **9**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Gönülden, yürekten, tüm samimiyetle.

Ḳabūlī vaṣluñı dilden niyāz eylerse sulṭānum
Sen aña ḳalma ancaḳ ol dil-i dārına ḳalmışdur

7. **dilden:**-*den*
Gazel 359
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Gönülden, yürekten, tüm samimiyetle.

Ġāyet severin dilden sen şāhı Meḥemmed Şāh
Va'llāhi Meḥemmed Şāh bi'llāhi Meḥemmed Şāh

8. **dilem:**-*em*
Gazel 431
Mısra: **9**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Hazreti Muhammed'in özlemiyle dolu olan gönül.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣaddur me-kunīd
İntizāʿī mutaṣavver ne-şeved īḳāʿī

9. **dillerle:**-*ler, -le*
Kaside 1
Mısra: **73**
Konuşmayı sağlayan insan vücudunun en güçlü kası.

Kemāl-i luṭfuñuñ bir z̲erresi dillerle şerḥ olmaz
Nice ʿadd olunur z̲errātı ḫurşīd-i dıraḫşānuñ

10. **dil:**
Kaside 13
Mısra: **34**
Tat alma organı, dil.

Ser-i pür-nekbetüñ āḫir bedenüñden kesilür

Buldığı boḳı ger yirse kesilmezse o dil

11. **dilsin:**-*sin*
Tahmis 11
Mısra: **17**
Tat alma organı, dil.

Rāz açmakda dilsin ey Emrī
Yā Ḳabūlī ne bilsin ey Emrī

12. **dilüñde:**-*üñ, -de*
Mesnevi 7
Mısra: **25**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Haymana kadısı Osman Bey'in gönlü.

Dilüñde yoḳ muḳarrer ʿilm ü dāniş
Yüri bir ehl-i ʿilme bāri danış

13. **dilde:**-*de*
Beyit 33
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

14. **dil:**
Beyit 61
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Düşmen-i nā-merde kendüñ göster ey dil er gibi
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

15. **dil:**
Beyit 248
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Rāh-ı miḥnetde sen ey dil bir avuc ḫāk olasın
Yol mıdur bād-ı ġudūr ile ṭarabnāk olasın

16. **dilde:**-*de*
Gazel 19
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

17. **dil:**
Gazel 27
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ey dil il mālıdur almalı degüldür rüşvet
Virene vü alana bāʿiṣ olana laʿnet

18. **dil:**
Gazel 118
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Esās-ı devlet-i dünyā degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı ʿişreti her kim yapar evvel yıḳar āḫir

19. **dil:**
Gazel 150
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Çeşm-i Tātārına yārüñ dil ü cān virmeyenüñ
Mülk-i Tātār gibi ḫānesi yaġmālanmaz

20. **dil:**
Gazel 168
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ḥiddet idüp ortaya atılma ey dil ṭūbveş
Ḫıdmete bil bağla ṭur bir gūşede cārūbveş

21. **dil:**
Gazel 214
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Saʿy-ı bī-nefʿ eyleme ey dil ḫavāṭır defʿine
Cemʿ-i evhām-ı ḫavāṭırdan ḫaṭar ṭuyduñsa gel

22. **dil:**
Gazel 428
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Aġardı ḫaṭṭuñ ey dil keşreti terk eyle vaḥdet ḳıl
Gözüñ aç boynuña dest-i ecel geldi kefen ṭakdı

23. **dil:**
Kaside 3
Mısra: **21**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

24. **dil:**
Kaside 3
Mısra: **64**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

25. **dilde:**-*de*
Kaside 4
Mısra: **101**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

26. **dilde:**-*de*
Kaside 7
Mısra: **77**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Elde evrāḳ-ı duʿā dilde duʿā-yı devlet
Ḫayr odur kim ola aʿmāle muḳārin niyyāt

27. **dil:**
Kaside 12
Mısra: **15**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Çünki ey dil ol ḫaruñ yanında birdür medḥ ü ẕem
Şiʿrüñi ḫālī ḳoma taḫmīsden tesdīsden

28. **dil:**
Kıt'a 17
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ceng eyler iseñ düşmen-i bed-ḫᵛāh ile ey dil
Gürbüzlük idüp üstine ḳıl gürzi ḥavāle

29. **dile:**-*e*
Mesnevi 2
Mısra: **41**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ḥabl-ı ḥubbı dile mülāḳīdür
Daḫı serde hevāsı bāḳīdür

30. **dil:**
Müseddes 1
Mısra: **27**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ḫᵛān-ı iḥsānına maẓhar düşdüñ ey dil ġam yeme
Pādşāh-ı Rūm gibi luṭfı çoḳdur ādeme

31. **dil:**
Tarih 17
Mısra: **36**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Çü dīdem tu-rā ḥurrem ez-yümn-i manṣıb
Feraḥ ġālib āmed be-dil ġuṣṣa maġlūb

32. **dilde:**-*de*
Beyit 6

Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Serde hevā dilde heves elde dām
Ehl-i dile derd ile dirlik ḥarām

33. **dil:**
Beyit 21
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe
ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

34. **dil:**
Beyit 80
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ġam-ı gīsūy-ı şeb-reng-i nigār ey dil naṣībüñdür
Dün ü gün iste fevt-i furṣat itme dün ġarībüñdür

35. **dil:**
Beyit 93
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ġam-ı cānān ile ben nāle ḳılsam ḳalb olur nālān
Nola nālān olursa dil dil-i nādān olur nādān

36. **dil:**
Beyit 99
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte saña benden bir ḳulac

37. **dil:**
Beyit 106
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Zer duḫterini ümm-i ḫabāʾiṣ oḳur ey dil
Vāʿiẓ sözin işitmeyelüm ḳarı getürme

38. **dil:**
Beyit 163
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

39. **dil:**
Beyit 232
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

40. **dili:**-*i*
Beyit 247
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ferāġat ḳıl göñül aġyārı çoḳ dil-dārı neylersin
Dili pür-ḫārḫār ider gül-i pür-ḫārı neylersin

41. **dil:**
Beyit 249
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Oldı o ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle gözüñ giryān
Kim didi saña ey dil ʿışḳ āteşine gir yan

42. **dilde:**-*de*
Beyit 284
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḳalmasa ʿaceb mi dilde ālām-ı ġumūm
Nār-ı ʿışḳuñla ṭutuşdum ḫalḳ içinde hem-çü mūm

43. **dilem:**-*em*
Diğer 1
Mısra: **81**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Der-reh-i ʿışḳet dilem enbāz-ı ġam
Dīde der-gencī çü hemyān-ı direm

44. **dil:**
Gazel 3
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Maḥv-ı vücūd iderse eger yana yana dil
Meclisde şemʿ-i bezm aña ḳāyim-makām ola

45. **dil:**
Gazel 7
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ez-ġameş nā-tüvān şudī ey dil
Men çünīnem tu hem-çünān şude'i

46. **dilde:**-*de*
Gazel 18
Mısra: **13**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

47. **dilde:**-*de*
Gazel 18
Mısra: **14**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

48. **dil:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Cān-ı ḥazīn ü ḫaste itmez ümīd-i ṣıḥḥat
Dil ḫaste ser şikeste ten pāy-māl-i miḥnet

49. **dil:**
Gazel 21
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Fikr-i ʿilāc u dermān dil münkesirdür itmeñ
Cām-ı şikeste beste olmaz budur çü ʿillet

50. **ber-dil:**
Gazel 24
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Nihādīm dāġ-ı ġulāmest ber-dil
Revā ki dāred ʿalāmet-i ġulāmet

51. **dil:**
Gazel 28
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ṣorma ey dil baña devr-i felek-i ġaddārı
Kendünüñ ġāyeti var cevrine yoḳdur ġāyāt

52. **dil:**
Gazel 28
Mısra: **11**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ne saʿādet durur ey dil Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña ʿaynıyla tecellī ḳıla ẕāt

53. **dili:**-*i*
Gazel 29
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dili gīsū-yı yāre bend iden rāz-ı maḥabbetdür

Ene’l-Ḥaḳ sırrıdur
Manṣūra ber-dār olmaġa
bāʿis

54. **dil:**
Gazel 34
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Zülf-i dil-berden elüñ çek
ṣaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte
saña benden bir ḳulaç

55. **dil:**
Gazel 39
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dil derdüñ ile ʿālem-i
ʿıṭlāḳa irişdi
Ammā girih-i zülf-i
siyāhuñla muḳayyed

56. **dil:**
Gazel 49
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ġam-ı zülfüñle dil zār u
nizār olmaḳ muḳarrerdür
Hevā-yı kākülüñle bī-
ḳarār olmaḳ muḳarrerdür

57. **dil:**
Gazel 49
Mısra: **9**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Meded ardınca ol ey dil
ḳaçırma furṣat eldeyken
Saña ol gözleri āhū şikār
olmaḳ muḳarrerdür

58. **dil:**
Gazel 55
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dem olur ādeme ḳan
aġladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına
gelmez dem olur ādem
olur

59. **dil:**
Gazel 58
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dil ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i
yār ile oynar
Bilmez żararın ṭıfl durur
mār ile oynar

60. **dil:**
Gazel 58
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Zār oyınıdur şuʿbede-i
nerd-i maḥabbet
Sābāş aña kim anı dil zār
ile oynar

61. **dil:**
Gazel 64
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Bitmedi ḳaldı egerçi
zaḫm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni
ṣulḥ idegör ol da biter

62. **dil:**
Gazel 72
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḫāṭır ṣafā-yı cām-ı mey-i
dil-güşādadur
Nūş eyledikce anuñ içün
dil güşādedür

63. **dilümde:***-üm, -de*
Gazel 76
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Büküldüm ḥasret-i ebrūñ
ile Ẕü’n-nūn-ı vaḳt oldum
Dilümde anuñ içün ḥarf-i
nūn eglencem olmışdur

64. **dil:**
Gazel 81
Mısra: **3**

Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre
Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzūndur

65. **dil:**
Gazel 81
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

66. **dil:**
Gazel 87
Mısra: **10**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Rencīde ḳılma anı ḳadem-rence ḳıl şehā
Cān saña bendedür dil ise bende-ḫānedür

67. **dil:**
Gazel 92
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Feṯḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ herkese müşkil gelür
Dil anuñ cānā dilin bilür ki key āsān açar

68. **dil:**
Gazel 95
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Secde-i şükr itmek ey dil farż vācibdür saña
İmtināʿ itmez nigāruñ vaṣlına imkān var

69. **dil:**
Gazel 98
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Būse-i sīb-i zeneḫdānın ki teklīf ide yār
İmtiḥān eyler seni ey dil ṣaḳın almayı gör

70. **dil:**
Gazel 99
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey dil ʿiẕār-ı dil-bere baḳ gül zamānıdur
Artar fiġān u nāle-i bülbül zamānıdur

71. **dil:**
Gazel 100
Mısra: **13**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dīde aġardı bükāyile Ḳabūlī dil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā elemin pīr çeker

72. **dilde:**-*de*
Gazel 100
Mısra: **11**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Cāy-gīr olmasa dilde nola ḥarf-i tedbīr
Dest-i taḳdīr aña ḫāme-i taġyīr çeker

73. **dil:**
Gazel 119
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Tevekkül ṣaḥibi ey dil baş egmez şāh-ı devrāna
Gedā ehl-i ḳanāʿat olsa ol sulṭāndan yegdür

74. **dil:**
Gazel 123
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ bize her gāh lāzımdur

Bir aydur kim naṣīb olmadı dil dāḫı mülāzımdur

75. **dil:**
Gazel 135
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Gel gel ġamuñla öldüm dil intiẓāra döymez
Hecr ateşine yaḳma ʿuşşāḳ nāra döymez

76. **dilde:**-*de*
Gazel 138
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dilde yaḳdum maḥabbeti nārın
Böyle nārin nigārı kim sevmez

77. **dil:**
Gazel 142
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Vefā vü merḥamet ḳıl diyü ibrām itme dil-dāra
Ölümlü ḫasteye ey dil ṭabīb olan ʿilāc itmez

78. **dil:**
Gazel 143
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Yeridür ḫāk-i der-i dil-bere sürsek yüzümüz
Bizüm ey dil o ḳapuda açılupdur gözümüz

79. **dil:**
Gazel 146
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dil ḫarāba müşrif olmışdur müşerref ḳıl anı
Dest-i luṭfuñla yapılsun ḫāṭır-ı vīrānumuz

80. **dil:**
Gazel 153
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Başmaz ḳadem yoluñda ḫāk eyleseñ vücūduñ
Ey şehsüvār ey dil sākin tenezzül itmez

81. **dil:**
Gazel 165
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Neden incinmek ey dil ṭaʿne-i aġyār ile yāre
Cefā-yı ḫār ile bülbül gül-i ḫandāna incinmez

82. **dil:**
Gazel 166
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Gerçi ol sīm-teni kimse dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil ārām idemez

83. **dil:**
Gazel 166
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

84. **dil:**
Gazel 169
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

85. **dil:**
Gazel 169
Mısra: **13**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Bir dil mi ḳaldı ey perī
pervāneveş bāl ü peri
Şemʿ-i cemālüñ şevḳıne
ʿışḳuñla sūzān olmamış

86. **dil:**
Gazel 170
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Öldür diyü o şāha ḳılmaḳ neden sifāriş
Ol devlete irişmek ey dil hezār fāriş

87. **dil:**
Gazel 170
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey dil kilāb-ı kūy-ı dil-berle ülfet eyle
Tenhā yilüp yopurma yārān içine ḳarış

88. **dil:**
Gazel 170
Mısra: **9**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Depretdüñ esb-i nāzı ḳopdı bu dil yirinden
Ey şeh-süvārum olmaz bundan eyü ḳoparış

89. **dil:**
Gazel 176
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Leylī ṣaçını göreli mecnūna döndi dil
Yoḳdur sözünde anuñ içün hergiz irtibāṭ

90. **dilde:**-*de*
Gazel 183
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dilde peykānuña yir ḳalmaya mı tīr olıcaḳ
Kimse ḥāyil mi olur iki göñül bir olıcaḳ

91. **dil:**
Gazel 202
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen dil ḫamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ çeşm ü gūş olmaḳ gerek

92. **dili:**-*i*
Gazel 208
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

İşigüñde bende-i fermān-peẕīr idüp dili
Bir gedā-yı kemter iken pādşāh itsem gerek

93. **dil:**
Gazel 215
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Bile ṣalınmaġa ṣu gibi ey dil
Ṭolan gülzārı bir serv-i revān bul

94. **dil:**
Gazel 221
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Oḳ gibi ṭoġrıysañ ey dil ol ḳaşı yadan çekil
Yā gibi her kişiye baş egme aʿdādan çekil

95. **dil:**
Gazel 228
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Sīneden dāġum nümāyān oldı ey dil nā-gehān
Āsmān-ı evc-i miḥnetden görindi māh-ı ġam

96. **dil:**
Gazel 237
Mısra: **2**

Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Yir yüzin itsün āb-ı kerīm yem
Benüm ey dil bu çeşm-i nemdür nem

97. **dilde:**-*de*
Gazel 237
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Żaʿf-ı ten eżʿaf u mużāʿafdur
Olalı dilde ḥarf-i müdġam ġam

98. **dilem:**-*em*
Gazel 244
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Der-reh-i ʿışḳet dilem enbān-ı ġam
Dīde der-genc çü-hemyān-ı direm

99. **dili:**-*i*
Gazel 246
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Mūy-ı pīçīde-ṣıfat nola olursam pür-tāb
Zülf-i ḫam-der-ḫamuñ itdi dili derhem derhem

100. **dilde:**-*de*
Gazel 254
Mısra: **16**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ne serde bellü hevā vü neşāṭ u ẕevḳ u sürūr
Ne dilde ārzu-yı ʿişret-i dem-i ʿālem

101. **dil:**
Gazel 261
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḥaḳīḳat ehli degülsün ṭarīḳ el virmez
Senüñle gel berü ey dil mecāza başlayalum

102. **dil:**
Gazel 263
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Nice āh itmeyem derd-i dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūrīde bāri sen dil añlarsın

103. **dil:**
Gazel 264
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Tīrüñ atılup ḫāne-i cāna giremezdi
Dil vardur eyā ḳāşı kemān aña içerden

104. **dil:**
Gazel 284
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey dil ara yüri ol serv-i dil-ārā seyrin
Eyle ol naḫl-i cemāl-i çemen-ārā seyrin

105. **dil:**
Gazel 290
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Yār ile daʿvi-i ʿışḳ eyleme sen yoḳ ey dil
Ḳāḍi-i ʿaḳl anuñ faṣl idemez daʿvāsın

106. **dil:**
Gazel 291
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dīdār-ı yāre baḳmaġa ʿāşıḳ olur mı hiç
Ey dil ġunūde baḫtuñ uyanıḳ görür misin

107. **dil:**
Gazel 308
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Luʿb ile ruḫuñ aluban açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey dil saña ḳatlan

108. **dil:**
Gazel 313
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḳaddini derdüñle dil yā ḳılmasun ya neylesün
Nār-ı ʿışḳuñla yanup yaḳılmasun ya neylesün

109. **dil:**
Gazel 319
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

110. **dil:**
Gazel 319
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫāṭıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫāṭırdan çıḳar gitsün

111. **dil:**
Gazel 325
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

112. **dil:**
Gazel 325
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

113. **dil:**
Gazel 325
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Cism-i nizārı kūyuñ kilābı ṣad-pāre ḳılsa dil nāle ḳılmaz
Ṣāḥib-saʿādet erbāb-ı ḥācet itmez şikāyet derbān elinden

114. **dil:**
Gazel 329
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Rivāyet muḫtelifdür ey dil ammā diñle rāvīden
Ġamı bir āfetüñ evlādur āfāt-ı semāvīden

115. **dil:**
Gazel 338
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Gel ey dil gūşe-i kūy-ı ferāġat iḫtiyār eyle
Muḳīm-i künc-i ʿuzlet ol ḳanāʿat iḫtiyār eyle

116. **dil:**
Gazel 338
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Maḳāmuñ ḫāk-i ẕillet eyle ey dil ʿizzet isterseñ
Selāmetḫ∨āh iseñ evvel melāmet iḫtiyār eyle

117. **dil:**
Gazel 342

Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

İtmez ümīd-i ṣıḥḥat cān-ı ḥazīn ü ḥaste
Ten pāymāl-i miḥnet dil ḫaste ser şikeste

118. **dil:**
Gazel 342
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dil münkesirdür itmeñ aña ʿilāc u dermān
Olmaz budur çü ʿillet cām-ı şikeste beste

119. **dil:**
Gazel 346
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Gūşe-i vaḥdet diyü ey dil çekilme vaḥdete
ʿĀlem-i keṯretde vaḥdet gözle düşme keṯrete

120. **dil:**
Gazel 352
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

İḫtiyārıyla maḥabbetden ferāġ eylerdi dil
Giderek ʿışḳ u maḥabbet ıżṭırārī olmasa

121. **dil:**
Gazel 353
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Evṣāf-ı hüsnin ol mehüñ ey dil bülend ḳıl
Şāyed o şāhbāz-ı ḥüsün oḳuya gele

122. **dil:**
Gazel 355
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

123. **dilī:**-*ī*
Gazel 355
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Serī dārem zi-bār-ı cevr-i dünān ser-nigūn geşte
Dilī dārem zi-ṭaʿn-ı nā-kesān çün lāle ḫūn geşte

124. **dil:**
Gazel 356
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Gözüñe tūtyādur çoḳdan ey dil ḫāk-i pāy-i yār
Ele girdikde cānuñ var ise yüzüñ gözüñ sürme

125. **dil:**
Gazel 357
Mısra: **9**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Bir dil ki anda ʿışḳ ola ʿaḳl uġramaz aña
Varmaz Ḳabūli ḫavf iden arslan yataġına

126. **dilde:**-*de*
Gazel 358
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ṣadāḳat defteri dilde livā-yı zer-ʿalem elde
Sinān-ı fetḥ u remḥ-i nuṣret ü seyf ü ḳalem elde

127. **dilde:**-*de*
Gazel 358
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

ʿAceb mi ḫūşe-çīn-i ḫ∨ānuñ ola zümre-i aḥbāb
Kemāl-i luṭf dilde kāse-i ḫ∨ān-ı niʿam elde

128. **dil:**
Gazel 359
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Cān emrüñe fermān-ber dil her sözüñe tābiʿ
Mülk-i dile ḫān itdüm sen şāhı Meḥemmed Şāh

129. **dil:**
Gazel 361
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

130. **dil:**
Gazel 367
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

131. **dil:**
Gazel 369
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dünyā ġamını añma kemāl ehline ey dil
Pākān-ı ṣafā öñüne murdārı getürme

132. **dil:**
Gazel 376
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Bir sen degülsin ey dil giryān u zār böyle
Her-cāyi yār elinden her bir diyār böyle

133. **dili:**-*i*
Gazel 380
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Pür-yāre ḳıldı yüregümüz yara yara yār
Kim dir dili ki yara ile yāre yaraya

134. **dil:**
Gazel 393
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḳul oġlı bir efendi gördüm ey dil ḳol ṭolaşurken
Umarum kim şeb-i vuṣlatda yanuma aġa ḳolı

135. **dil:**
Gazel 397
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḫāk-i tene ḳılmadı vefā Nīl-i mizācuñ
Dil mihr-i ruḫuñ şevḳi ile düşdi serāḳī

136. **dili:**-*i*
Gazel 400
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Tār-ı zülfüñle ṣaçuñ dārına ber-dār it dili
Çoḳ mıdur cānā aña bir pāre urġān pāresi

137. **dilde:**-*de*
Gazel 408
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dilde ġam dīdede nem ḳanda ise ḥāżırumuz
Zād-ı rāh-ı sefer āmāde şehā mā-ḥażarı

138. **dil:**
Gazel 416
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḳadd-i ṭūbāñı görüp dil servden ṭūbā didi
Kākülüñ başuñda gördi bu daḫı aʿlā didi

139. **dilde:**-*de*
Gazel 420
Mısra: **11**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dilde peykānı ol ḳaşı yānuñ
Ey Ḳabūlī demür ḥişār oldı

140. **dil:**
Gazel 437
Mısra: **11**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Yār ile Ḳabūlī dil ẕevḳ eyleyicek demdür
Fevt itme ġanīmet bil furṣat demidür şimdi

141. **dil:**
Gazel 443
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Olaldan zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere hem-dem
Ciger pür-ḫūn u dil pür-derd ü göz pür-āb cān pür-ġam

142. **dilde:**-*de*
Gazel 443
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

143. **dil:**
Gazel 445
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Sen degülsüñ yalıñuz terk iden ey dil serüñi
ʿArṣa-i ʿışḳ durur bunda niçe baş yatur

144. **dil:**
Gazel 452
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Görme ey dil yüzlerin kişt-i belā dihḳānınuñ
Anaṭolı Türkinüñ Rūm ili aḥiryānınuñ

145. **dilümüz:**-*ümüz*
Gazel 466
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Bilmez dilümüz kimse bizüm bir bilümüz var
Başḳa bilimez illere uymaz dilümüz var

146. **dil:**
Gazel 488
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey dil maḳām-ı ḳāf-ı ḳanāʿat murād ise
Var mā-verā-yı baḥri ara berde ḳalmadı

147. **dil:**
Gazel 497
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Tīrüñ atılup girse nola ḫāne-i cāna
Ey ḳaşı kemānum aña dil vardur içerden

148. **dilem:**-*em*
Gazel 499
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣavvur me-kunīd
İntizāʿī be-taṣavvur ne-şeved īḳāʿī

149. **dil:**
Gazel 504
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dil naḳd-i cān-ı ḫod be-tu teslīm kerdeest

Çeşmet çerā ki ber-men-i
bī-dil ḥavāle şud

150. **dil:**
Kıt'a 7
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Vey guft dīde dil-rā ki
hem-demem beher dil
Bī-saʿy-i tu ne-ḫ∨āhem
dīdār-ı yār dīden

151. **dil:**
Kıt'a 7
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dil hemçü-ḳaṭre-i ḫūn
ber-ruḫ devīd u guft
Ez-tust yek işāret ez-men
be-ser derīden

152. **dil:**
Kıt'a 7
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Çevgān-ı zülf-i ān meh
vey guft gūy-ı ser-rā
K'ey dil rübūde-i men tā
çend ser-keşīden

153. **dil-rā:**-*rā*
Kıt'a 7
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Vey guft dīde dil-rā ki
hem-demem beher dil
Bī-saʿy-i tu ne-ḫ∨āhem
dīdār-ı yār dīden

154. **dil:**
Kıt'a 8
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

ʿAṭā vü luṭfuñı dil
müstaḳıl umarsa nola
Çıḳardı rāyet-i luṭfuñ
bürūc-ı eflāke

155. **dil:**
Mesnevi 1
Mısra: **131**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dil ez-baḥr-i ġam der-
kenār āverem
Biyāver baṭ-i mey ki
ġavṭa-ḫorem

156. **dilem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **61**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Berā-rāz dilem ġam ber-
āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe
bem

157. **zi-dil:**
Mesnevi 1
Mısra: **11**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Biyāyīd ġam-rā zi-dil ber
kenīm
Naẓar hem-çü nergis be-
bāġ efkenīm

158. **zi-dil:**
Mesnevi 1
Mısra: **64**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dil-i teng-dārem be-cūş
āvered
Zi-dil nārhā-yı ġamem be-
gseled

159. **zi-dil:**
Mesnevi 1
Mısra: **130**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Be-men dih ki bā-ū şevem
āşnā
Zi-dil teşnegīhā rehāned
me-rā

160. **zi-dil:**
Mesnevi 1
Mısra: **150**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Me-yār īn siyeh-kāse-i tīre-dil
Zi-dil nūr-i şevḳem kuned mużmaḥil

161. **dilde:**-*de*
Mesnevi 2
Mısra: **74**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Varmaġa ḳudret ise yoḳ elde
Āteş-i ḥasreti yanar dilde

162. **dil:**
Mesnevi 3
Mısra: **17**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Āteş-i ġamla dil kebāb oldı
ʿAzl ile ḥālümüz ḫarāb oldı

163. **dil:**
Müsemmen 2
Mısra: **22**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Aña nice olam diyü vāṣıl
Çoḳdan eylerdi ārzū seni dil

164. **dil:**
Rübai 1
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḫāk-i ḳademet geştem ü dil reft be-bād
Dādem be-tu dil her çi buved bād ābād

165. **dil:**
Rübai 1
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḫāk-i ḳademet geştem ü dil reft be-bād
Dādem be-tu dil her çi buved bād ābād

166. **dilde:**-*de*
Şarkı 2
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḳufl urmış laʿline bize açılmaz
Dilde şerḥ olunmaz müşkilüm vardur

167. **dil:**
Tahmis 5
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Enīs ü mūnis ü hem-rāh-ı dil ġamla melāl oldı
Nice dil olmasun ḥayrān u zār eydüñ bize bi'llah

168. **dilümden:**-*üm, -den*
Tahmis 5
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Bize cevr ü cefādan ol perī ḫālī degül her gāh
Belā vü derd ü miḥnetdür dilümden olmadı āgāh

169. **dil:**
Tahmis 7
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dil remīde ġayrdan dil-berle ārāmīdeyüz
Yārdan ḫursend ü aʿdādan melāmet-dīdeyüz

170. **dili:**-*i*
Tahmis 9
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Felekden herkese kārum şikāyet eyleyen tāliʿ
Dili bend-i belādan nice āzād ideyin bilmem

171. **dilsin:**-*sin*
Tahmis 11
Mısra: **16**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Bu türāb āşiyānda neylersin
Rāh-ı ʿışḳ içre dilsin ey Emrī

172. **dil:**
Tahmis 13
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Cūlar gibi dil geşt-i feżā istemez oldı
Ṭurıldı biraz mihr ü vefā istemez oldı

173. **dil:**
Tahmis 13
Mısra: **16**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Şimden girü dil ehl-i ṣafā semtine düşdi

174. **dili:**-*i*
Tahmis 13
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Beyhūde hevādan dili uşlanmaya dirdüm

175. **dilde:**-*de*
Terci-bend 1
Mısra: **65**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Yoġ idi dilde ṣabr u cānda ḳarār
Feraḥ u şādi tenden itdi firār

176. **dil:**
Tesdis 2
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

177. **dil:**
Tesdis 2
Mısra: **11**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

178. **dil:**
Tesdis 2
Mısra: **17**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

179. **dil:**
Tesdis 2
Mısra: **23**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

180. **dil:**
Tesdis 2
Mısra: **29**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

dil açılmadı:

1. **dil açılmadı:**-*ma*, -*dı*
Kıt'a 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü açılmak: Ferahlamak.

Açılmadı dil ġonça gibi ḫ∨āb-ı ʿademden
Enfās-ı nesīm-i kerem ile anı uyar

dil alınca:

1. **dil alınca:**-*ınca*
Gazel 321
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak: Âşık etmek, kendine bağlamak.

Bir dil alınca laʿl-i lebüñ biñ füsūn ider
Biñden birine vāḳıf anuñ Berhemen hemān

dil alsa:

1. **dil alsa:**-*sa*
Gazel 368
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak: Âşık etmek, kendine bağlamak.

Dil alsa gördügüñ demde dil-ārāda kemāl olsa
Murāduñ añlasa ʿālemde dil-dār ehl-i ḥāl olsa

dil bağlayalı:

1. **dil bağlayalı:**-*y, -alı*
Gazel 431
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül bağlamak: İçten, severek bağlanmak.

Saña dil bağlayalı ḳalmadı meylüm ġayra
Bir żamīrüñ nic'olur iki yire ircāʿı

dil bilmeyen bī-dil:

1. **dil bilmeyen bī-dil:**
Gazel 302
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dil bilmeyen gönülsüz. II Aşkı anlamayan duygusuz kişi.

Zebān-ı ʿışḳı bilmez ehl-i ẓāhir
Anı dil bilmeyen bī-dil ne bilsün

dil bülbülin nālān iden:

1. **dil bülbülin nālān iden:**
Gazel 307
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül bülbülünü inleten (şey). II Âşığın yüreğine acı veren sevgili.

Gül gibi bir iki gün yüze gülüp
Bire dil bülbülin iden nālān

dil ḥamūş olmaḳ:

1. **dil ḥamūş olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 202
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sessiz olmak.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen dil ḥamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ çeşm ü gūş olmaḳ gerek

dil hānesi:

1. **dil ḫānesi:**
Beyit 75
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül evi. II Âşığın haneye benzeyen virane gönlü.

Dil ḫānesi bir köhnece ġam-ḫānecik ancaḳ
Seyl-āb-ı fenā uġrağı vīrānecik ancaḳ

2. **dil ḫānesi:**
Gazel 128
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül hanesi. II Âşığın gönlü.

Yandı dil ḫānesi yanında bile ṣabr u ḳarār
Nār düşdükce metāʿ ile dükān oda yanar

dil hānesin ġayrıdan ḥālī koyup:

1. **dil ḫānesin ġayrıdan ḫālī ḳoyup:**-*n-up-y, -up*
Gazel 331
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül hanesini başkalarından uzak tutmak. II Allah'tan başka her şeyi gönülden çıkarmak, masivayı terk etmek.

Ey Ḳabūlī ġayrıdan ḫālī ḳoyup dil ḫānesin

ʿĀlem-i vaḥdetde ol sevdā-yı ḫaṭṭ u ḫāli ḳo

dil ḫānesin yıḳdı:

1. **dil ḫānesin yıḳdı:**-*dı*
Gazel 111
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül hanesini yıkmak. II Gönül yıkmak: Bir kimseyi çok üzecek ve kıracak bir davranışta bulunmak, gönül kırmak, gücendirmek. II Sevgilinin âşığın gönlünü yıkması, onu üzmesi.

Dil ḫānesin Ḳabūlī yıḳdı ḫarāba virdi
Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm cūy-ı Furāta beñzer

dil kişverin aldı:

1. **dil kişverin aldı:**-*dı*
Terci-bend 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Gönül ülkesini almak. II Gönle tesir etmek.

Ḫāne-i cāna şāh-ı ġam ḳonalı
Aldı dil kişverin sipāh-ı elem

dil kitābın:

1. **dil kitābın:**-*n*
Terci-bend 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül kitabı. II Âşığın gönlü.

Ḳurʿa ṣaldum dil kitābın keşf idüp
Cān gözin açdum niḳābın keşf idüp

dil kitābın keşf idüp:

1. **dil kitābın keşf idüp:**-*üp*
Tahmis 6
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül kitabını açmak. II Gönlünü açmak, âşık olmak.

Ḳurʿa ṣaldum dil kitābın keşf idüp
ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur

dil mürdesin:

1. **dil mürdesin:**-*n*
Gazel 313
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ölü gönül. II Âşığın gönlü.

Ol Mesīḥā-leb Ḳabūlī göricek dil mürdesin
Laʿl-i cān-baḫşıyla iḥyā ḳılmasun ya neylesün

dil mürdesin iḥyā eyleyen:

1. **dil mürdesin iḥyā eyleyen:**-*n*
Gazel 59
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ölü gönlü canlandıran (şey). II Duygusuz gönüllere aşkla hayat veren sevgilinin dudağı.

Laʿl-i cān-baḫşuñdur iḥyā eyleyen dil mürdesin
Ol baña rūḥ-ı mücerred muʿciz-i ʿĪsā gelür

dil murġı:

1. **dil murġı:**
Gazel 375
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Ḫār-ı ġamuñla ey gül dil murġı zār böyle
Her yirde ḫār elinden her murġ-zār böyle

dil murġın:

1. **dil murġın:**-*n*
Gazel 223
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Gül-i bostān-ı ʿiffet ġonça-i gülzār-ı ʿizzetsin
Gülistānuñda dil murġın s̲enāḫ∨ān eyle sulṭānum

dil murġına:

1. **dil murġına:**-*n, -a*
Gazel 257
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Eyleyüp dil murġına zülfin o sīm-endām dām
Dāne-i ḫāliyle itdi virmeyüp ārām rām

dil olmaġa tedbīr eylesün:

1. **dil olmaġa tedbīr eylesün:**-*sün*
Gazel 275
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dile gelmek, konuşmak.

Ol dehen-beste dil olmaġa ne tedbīr eylesün
Varsun ol dīvāneye zülfini zencīr eylesün

dil sarāyına:

1. **dil sarāyına:**-*n, -a*
Müsemmen 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül sarayı. II Âşığın gönlü.

Dil sarāyına pādşā geldüñ
Cān serīrine mīrzā geldüñ

dil şehrin mekān ḳıldı:

1. **dil şehrin mekān ḳıldı:**-*dı*
Gazel 258
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül şehrini mekân edinmek. II Gönülde yer edinmek, sevilmek.

Ḳıldı dil şehrin mekān birḳaç ʿAcem dil-berleri
ʿİşveger maḥbūbı çoḳ şehr-i Herātam yā Reyem

dil şīşesini kesr itme:

1. **dil şīşesini kesr itme:**-*me*
Gazel 450
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül şişesini kırmak. II Âşığın gönlünü kırmak, gücendirmek.

Cebr iderseñ nola dil şīşesini kesr itme
Lā ise saña kesir eyledügüñ cebr itme

dil ṭıflı:

1. **dil ṭıflı:**
Tahmis 12
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gönül çocuğu. II Gönül.

Ṣu gibi dil ṭıflı aḳmaz her yaña şimden girü
Ṭāyir-i ḳudsī-i rūḥ añdı tecerrüd ʿālemin

dil ṭıflına:

1. **dil ṭıflına:**-*n, -a*
Gazel 46
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül çocuğu. II Âşık.

Gerçi ġāyet telḫdür sāḳī şarāb-ı ḫoş-güvār
Oldı dil ṭıflına ammā şīr-i māderden leẕīẕ

dil ü cān:

1. **dil ü cān:**
Gazel 247
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül ve can. II Candan ve gönülden, yürekten, tüm samimiyetle.

Dil ü cān ile bendeñ olayın luṭfuñla şād eyle
Delīl-i rāh-ı ʿizzet ol hidāyet eyle sulṭānum

2. **dil ü cān:**
Gazel 337
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül ve can. II Âşığın gönlü ve canı.

İki yanuñda ṭurur ḳullaruñ gibi dil ü cān

Saʿādet ile naẓar eyle ṣaġuña ṣoluña

dil ü cānı:

1. **dil ü cānı:**-*ı*
Gazel 18
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Gönül ve can. II Âşığın gönlü ve canı.

Iraḳ yakın dimez ihlāk ider dil ü cānı
Belā-yı buʿd-ı ḥabīb ü cefā-yı ḳurb-ı raḳīb

dil ü sīne:

1. **dil ü sīne:**
Gazel 79
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Gönül ve sine. II Âşığın gönlü ve sinesi.

Bu gülşende bir gül ġamıyla Ḳabūlī
Dil ü sīne pür-ḥār u pür-ḫārḫār

dil uzadur:

1. **dil uzadur:**-*ur*
Gazel 186
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dil uzatmak: Bir kimse veya bir şey için kötü sözler sarf etmek, kötülemek.

Dil uzadur dehen-i dil-bere çoḳ
Aġzı var ġonça-i bāġuñ dili yoḳ

dil virdügine:

1. **dil virdügine:**-*düg, -i, -n, -e*
Gazel 169
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek: Sevmek, âşık olmak.

Dil virdügine dil-bere ʿāşıḳ Ḳabūlī daḫl ider
Ṣūfī-i nā-puḫte meger ʿömründe oġlān olmamış

dil virdük:

1. **dil virdük:**-*dük*
Gazel 54
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek: Sevmek, âşık olmak.

Bir ṣaçı leylāya dil virdük anuñ mecnūnıyuz
Rāzumuz dillerde şimdi dāstāndur dostlar

dil virelden:

1. **dil virelden:**-*el(i), -den*
Gazel 328
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek: Sevmek, âşık olmak.

Dil virelden zülfüñe Leylāyı bildüm nidügin
Ḳaysı Mecnūn eyleyen sevdāyı bildüm nidügin

dil virüp:

1. **dil virüp:**-*üp*
Gazel 382
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül vermek: Sevmek, âşık olmak.

Dil virüp şemʿ-i ruḫ-ı cānāna
Aġlayalum yine yana yana

dil vuṣlası:

1. **dil vuṣlası:**-*sı*
Gazel 400
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Gönül yaması. II Âşığın gönlünde tesiri bulunan sevgilinin bakışı.

Ol ḳaşı yānuñ yürekde ḳaldı peykān pāresi
Nice peykān pāresi dil vuṣlası cān pāresi

dilā:

1. **dilā:**
Beyit 246
Mısra: **1**
Ey gönül!

Dilā ceyş-i ġamuñ ayaġı altında neylersin sen

Nümūne ehl-i ʿışḳuñ çekdigi derde yitersin sen

2. **dilā:**
Beyit 256
Mısra: **2**
Ey gönül!

Rüsūm-ı ḥālin añma ḥadd-i ḥaddi anı cāmiʿdür
Dilā ʿuşşāḳı taʿrīf eyle kim aġyārı māniʿdür

3. **dilā:**
Gazel 7
Mısra: **9**
Ey gönül!

Nāleet-rā dilā füzūn kerdī
Bāz dil-dāde-i fülān şude'i

4. **dilā:**
Gazel 19
Mısra: **5**
Ey gönül!

Ṭutulsun dāmuma dirseñ dilā murġ-ı viṣāl-i yār
Ḳad-i ḫam-geşteñi dām u sirişküñ dānesin yem ṭut

5. **dilā:**
Gazel 28
Mısra: **1**
Ey gönül!

Sākin-i güşe-i ġam olma dilā ḳıl ḥarekāt

Ḥarekāt iledür elbette vüfūr-ı berekāt

6. **dilā:**
Gazel 28
Mısra: **10**
Ey gönül!

Fiʿl-i bed merd-i nigū-kārdan olmaz ṣādır
Ẕāt pāk olsa dilā pāk olur elbette ṣıfāt

7. **dilā:**
Gazel 49
Mısra: **8**
Ey gönül!

Revān it seyl-i eşküñ cūyāsā ṭarf-ı gülzāra
Dilā ol serv-ḳāmet der-kenār olmaḳ muḳarrerdür

8. **dilā:**
Gazel 50
Mısra: **4**
Ey gönül!

Devlet-i dīdāra vāṣıl olmaḳ isterseñ eger
Çeşm-i baḫtuñ ḫᵛāb-ı ġafletden dilā uyarıgör

9. **dilā:**
Gazel 62
Mısra: **7**
Ey gönül!

Feṭḥ-i bāb olsun dilā öldür raḳīb-i kāfiri

Lā-cerem feṭḥ ü ẓafer tīġ ü ġazā yanındadur

10. **dilā:**
Gazel 63
Mısra: **5**
Ey gönül!

Dilā taḳdīr-i Rabbānīye hiç taġyīr-i vaż' itme
Hemān ḥükm-i ḳażāya mümkin olduḳça rıżā yegdür

11. **dilā:**
Gazel 78
Mısra: **1**
Ey gönül!

Dilā ser-menzil-i ġamda ser-i ʿuşşāḳ bī-ḥaddür
Meger mülk-i vücūd ile ʿadem mülkinde ser-ḥaddür

12. **dilā:**
Gazel 86
Mısra: **6**
Ey gönül!

Şimdi saña cevr eyler ise ġam yime dil-dār
Ṣabr eyle dilā ṣoñra peşīmān olacaḳdur

13. **dilā:**
Gazel 91
Mısra: **7**
Ey gönül!

Ḳo ʿazm-i ʿışḳı dilā sende dest ü pā yoḳdur
Çü dest ü pāsı olan anda deste deste yatur

14. **dilā:**
Gazel 99
Mısra: **7**
Ey gönül!

Gerden-firāz olma ṣürāḥī gibi dilā
Mey gibi düş ayaġa tenezzül zamānıdur

15. **dilā:**
Gazel 108
Mısra: **5**
Ey gönül!

Dilā bezm-i viṣāl-i yāre dāḫil olmadur ḳaṣdum
Tamām oldı bu cānib anuñ iḳrārına ḳalmışdur

16. **dilā:**
Gazel 120
Mısra: **7**
Ey gönül!

Bu gülşende dilā niçe gül ü nergis türāb olur
Felekdür bu nice merdüñ yüzin gözin yire sürter

17. **dilā:**
Gazel 154
Mısra: **3**
Ey gönül!

Dilā ol sāḳi-i māh-ı münīr-i ḥāre-sālüñ
Hilāl-i sāġar-ı mey varmayınca destine ṭolmaz

18. **dilā:**
Gazel 176
Mısra: **3**
Ey gönül!

Ölüp gidince çıḳma dilā kūy-ı yārdan
Varup segān-ı dil-ber ile eyle iḫtilāṭ

19. **dilā:**
Gazel 186
Mısra: **5**
Ey gönül!

Dehen-i dil-bere var dime dilā
Bu sözi söyleme var yoḳ bu yoḳ

20. **dilā:**
Gazel 197
Mısra: **5**
Ey gönül!

Ol boyı servüñ dilā pāyına yüzler sürmege
Rāh-ı ʿışḳ içre vücūduñ ḫāksār olmaḳ gerek

21. **dilā:**
Gazel 209
Mısra: **1**
Ey gönül!

Yolında fedā eyle dilā cānı ʿAlinüñ
Olmaz mı fedāyīlere iḥsānı ʿAlinüñ

22. **dilā:**
Gazel 217
Mısra: **6**
Ey gönül!

Sālik-i rāh-ı Ḫudā ḫavf u ḫaṭardan beridür
Berü gel sen de dilā ʿāşıḳ iseñ bī-bāk ol

23. **dilā:**
Gazel 220
Mısra: **4**
Ey gönül!

Seng-i bī-dād ile ger ʿālem yıḳılsa fi'l-meṣel
Ḫāne-i ʿışḳuñ dilā bir ṭaşına gelmez ḫalel

24. **dilā:**
Gazel 221
Mısra: **4**
Ey gönül!

Tār-ı ʿanberbār-ı yāre ṭolaşan ber-dār olur
El çek aradan dilā zülf-i dil-ārādan çekil

25. **dilā:**
Gazel 245

Mısra: **7**
Ey gönül!

Ḳanı bir māh-ı receb gibi dilā şehr-i şerīf
Ehl-i İslāma anuñ ḥürmeti olmışdur ehem

26. **dilā:**
Gazel 253
Mısra: **3**
Ey gönül!

Ḥaḳīḳat ile bilinmez dilā ḥaḳīḳat-ı ʿışḳ
Mecāza ḫˇāce-i ʿışḳ ol mücāza başlayalum

27. **dilā:**
Gazel 261
Mısra: **1**
Ey gönül!

O nāz iderse dilā biz niyāza başlayalum
O ġoncayı açalum keşf-i rāza başlayalum

28. **dilā:**
Gazel 281
Mısra: **1**
Ey gönül!

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ʿāmilden

29. **dilā:**
Gazel 288

Mısra: **5**
Ey gönül!

Dilā rūşen olurdı tār-ı ġamdan ḫāne-i ḳalbüñ
Şuʿāʿ-ı āftāb-ı bāde pertev salsa cāmuñdan

30. **dilā:**
Gazel 310
Mısra: **6**
Ey gönül!

Ten zevraḳın baḥr-i ġama ġarḳ olmasun dirseñ eger
Çirkāb-ı ḥırṣ ile dilā fülk-i vücūduñ ṭolmasun

31. **dilā:**
Gazel 314
Mısra: **1**
Ey gönül!

Dilā çengāl-i şāhīn-i firāḳ-ı yāre düşmişsin
Kebūter gibi kūy-ı yārdan āvāre düşmişsin

32. **dilā:**
Gazel 368
Mısra: **8**
Ey gönül!

Kemāl-i ʿilm ile maʿlūm-ı ʿālem olsañ el-ḥāṣıl
Dilā ehl-i kemāl olsañ kelāmuñda meʾāl olsa

33. **dilā:**
Gazel 374

Mısra: **6**
Ey gönül!

Ḫalḳa-i ṭurra-i dil-dāra ṭolaşma zinhār
İḫtirāz eyle güẕār itme dilā mārlıġa

34. **dilā:**
Gazel 388
Mısra: **1**
Ey gönül!

Dilā ol sevdigüñ dil-ber ne sinde
Güzellik tāzelik terlik nesinde

35. **dilā:**
Gazel 404
Mısra: **1**
Ey gönül!

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

36. **dilā:**
Gazel 422
Mısra: **3**
Ey gönül!

Mecnūn başında şanma dilā āşyān-ı murġ
Ol pādşāh-ı ʿışḳa yüce bārgāh idi

37. **dilā:**
Gazel 438

Mısra: **8**
Ey gönül!

Zenaḫdānına düşdüñ yārüñ āḫir
Dilā boyuñca ḳazmışsın ḳuyuyı

38. **dilā:**
Kaside 6
Mısra: **83**
Ey gönül!

Ferāġat it bu hevādan dilā ṣaded ḳaldı
Duʿā-yı şāha şürūʿ eyle ġayra itme naẓar

39. **dilā:**
Tahmis 1
Mısra: **1**
Ey gönül!

Rāḥat olmazsın dilā tā görmeyince yārüñi
Baḳmayınca aña teskīn idemezsin nāruñı

40. **dilā:**
Tahmis 1
Mısra: **18**
Ey gönül!

Ṭoldı enfās-ı reyāḥīn-i maḥabbetle meşām
Sīnede sūz u ḥarāretdür dilā berd-i selām

41. **dilā:**
Tahmis 12
Mısra: **4**
Ey gönül!

Ṭutmaz el ditrer ayaḳ geldi fenā şimden girü
Cām-ı ʿişretden çekildüm ben dilā şimden girü

dil-āgeh:

1. **dil-āgeh:**
Mesnevi 1
Mısra: **151**
Gönlü uyanık (kimse). II Âşık.

Ḫoşī ān dil-āgeh ki sāġar zened
Be-puşt-i dü pāyeş ḳadem der-zened

dil-ārā:

1. **dil-ārāda:**-*da*
Gazel 368
Mısra: **1**
Gönlü süsleyen güzel. II Sevgili.

Dil alsa gördügüñ demde dil-ārāda kemāl olsa
Murāduñ añlasa ʿālemde dil-dār ehl-i ḥāl olsa

dil-ārām:

1. **dil-ārām:**
Gazel 166
Mısra: **1**
Gönle huzur veren (sevgili).

Gerçi ol sīm-teni kimse dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil ārām idemez

dil-āver:

1. **dil-āverdür:**-*dür*
Gazel 129
Mısra: **2**
Yürekli, cesur, yiğit. II Gönül alan sevgili.

Ḳadd-i dil-ber zülf-i ʿanber-bārınuñ baġın çeker
Mülk-i ḥüsnüñ bir dil-āverdür ki sancāġın çeker

dil-āver-baḫş ḳullar:

1. **dil-āver-baḫş ḳullar:**-*lar*
Tarih 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cesur kul, yürekli kul.

Dil-āver-baḫş ḳullar başlamış merd ola ben daḫı
Görüp faḫr eylesem ḳahr olsa gördükçe ʿadū anı

dil-āver-i mā:

1. **dil-āver-i mā:**
Gazel 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül alanımız. II Sevgili.

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
ʿAyyār-i mā sitemger-i mā bī-vefā-yi mā

2. **dil-āver-i mā:**
Gazel 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül alanımız. II Sevgili.

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
Sulṭān-ı mā efendi-i mā pādşā-yi mā

dil-āverlik:

1. **dil-āverlik:**
Kıt'a 13
Mısra: **6**
Yiğitlik, kahramanlık.

Göñül almaḳ durur mürüvvet ile
ʿArṣa-i dehrde dil-āverlik

2. **dil-āverlik:**
Kıt'a 33
Mısra: **2**
Yiğitlik, kahramanlık.

Diñle ey ḥażret-i ümīd-i nüzül
Añdırur ādemi dil-āverlik

dil-āverlik ide:

1. **dil-āverlik ide:**-*e*
Kıt'a 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yiğitlik göstermek.

Gelmedi bir senüñ gibi server
İde bu ʿaṣrda dil-āverlik

dil-āzār:

1. **dil-āzārı:**-*ı*
Gazel 369
Mısra: **10**
Gönül incitici, kalp kırıcı (kimse). II Sevgili.

Vaṣf itme bize ḫançer-i dil-dārı Ḳabūlī
ʿĀşıḳlar arasında dil-āzārı getürme

dil-āzār olmaġa:

1. **dil-āzār olmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 29
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül incitici olmak, kalp kırıcı olmak.

Yüzin gördükde cānā cān virürken üstine herkes
Nedendür ḫançerüñ böyle dil-āzār olmaġa bāʿiṣ

dil-ber:

1. **dil-ber:**
Beyit 55
Mısra: **2**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

2. **dil-ber:**
Beyit 162
Mısra: **1**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Bir baḳımda ḥālüñe vāḳıf olur dil-ber senüñ
Yāre bir bir anı taḳrīr eylemek lāzım degül

3. **dil-bere:**-*e*
Beyit 167
Mısra: **1**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm dil-bere teʾsīr itmez
Ne ḳadar ḳıymet ider dāniyesi mürvaridüñ

4. **dil-ber:**
Beyit 216
Mısra: **1**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Dil-ber nice būseyle ider ʿāşıḳı iḥyā
Bir būse ucından ölüyor bu dil-i şeydā

5. **dil-ber:**
Beyit 272
Mısra: **1**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Sever misin diyü dil-ber cefā ṭaşıyla bir urdı
Didi kesr iderin ʿarżuñ didüm cebr eyleme cānā

6. **dil-ber:**
Beyit 275
Mısra: **1**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Yüzüme baḳmasa dil-ber göñül kesb-i ṣafā eyler
Baña ol iltifāt-ı şāh-ı ālī-şāndan yegdür

7. **dil-berler:**-*ler*
Gazel 3
Mısra: **15**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Dil-berler ile vaʿdesi budur Ḳabūlinüñ
Kim mīr-i meclis olur ise ol ġulām ola

8. **dil-ber:**
Gazel 5
Mısra: **4**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Ṭaḳup selāsil-i zülf-i dü-tāñı gerdenüme
Melāmet eyledi dil-ber bizi selāmet ola

9. **dil-ber:**
Gazel 6
Mısra: **3**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Dil-ber odur ki serv gibi ser-keş olmaya
Mānend-i āb māyil-i her pāk-bāz ola

10. **dil-ber:**
Gazel 6
Mısra: **8**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Hüşyār olur mı ḥaşre dek erbāb-ı encümen
Sāḳī-i bezm dil-ber ola sūz u sāz ola

11. **dil-berüñ:**-*üñ*
Gazel 54
Mısra: **13**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Nāmeden nāmın Ḳabūlī dimek olmaz dil-berüñ
Diyesüz ibrām iderlerse fülāndur dostlar

12. **dil-berden:**-*den*
Gazel 59
Mısra: **10**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Ẕerrece mihr ü vefā gelmez güzellerden görüñ
Giderek ʿuşşāḳdan dil-berden istiġnā gelür

13. **dil-ber:**
Gazel 74
Mısra: **3**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Nedür o kūy u o dil-ber nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül nedür o bülbüller

14. **dil-ber:**
Gazel 75
Mısra: **2**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Özi yaḫşı sözi yaman dil-ber
Gözi Tātār-ı bī-amān dil-ber

15. **dil-ber:**
Gazel 75
Mısra: **4**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

İle luṭf u mürüvvetüñ mebẕūl

Bize mi bu cefā hemān dil-ber

16. **dil-ber:**
Gazel 75
Mısra: **6**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Geçer eyyām-ı ḥüsnüñ āyende
Böyle ḳalmaz ṣaḳın zamān dil-ber

17. **dil-ber:**
Gazel 75
Mısra: **8**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Ḳoçmaḳ içün miyānuñı ʿuşşāḳ
Varını ḳıldı der-miyān dil-ber

18. **dil-ber:**
Gazel 75
Mısra: **10**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Ḫāne-i ḳalbi ġam ḫarāb itdi
Tārmār oldı ḫānmān dil-ber

19. **dil-ber:**
Gazel 75
Mısra: **16**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Her ne māha nihān ise mihrüm
Gün gibi saña hep ʿayān dil-ber

20. **dil-ber:**
Gazel 75
Mısra: **18**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Ber-murād it Ḳabūli-i zārı
Eyle vaṣluñla kām-rān dil-ber

21. **dil-berüñ:**-*üñ*
Gazel 78
Mısra: **9**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Ne deñlü cevr iderse dil-berüñ yine Ḳabūlīsin
Yüziyle baḳmaduġı eylüki yüzine ṣuretdür

22. **dil-ber:**
Gazel 87
Mısra: **11**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Dil-ber bahāne oldı cihān bilmege seni
ʿIşḳuñ Ḳabūli şimdi cihāna bahānedür

23. **dil-ber:**
Gazel 106
Mısra: **1**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Her ne deñlü serd ise dil-ber temennā nerm ider
İttiḥād-ı maʿnevī bāzār-ı ʿışḳı germ ider

24. **dil-ber:**
Gazel 119
Mısra: **5**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Cefā eylerse dil-ber baña ġāyet ḥaẕ ider cānum
Anuñ cevri cihānuñ itdügi iḥsāndan yegdür

25. **dil-ber:**
Gazel 165
Mısra: **3**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

26. **dil-bere:**-*e*
Gazel 169
Mısra: **15**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Dil virdügine dil-bere ʿāşıḳ Ḳabūlī daḫl ider

Ṣūfī-i nā-puḫte meger ʿömründe oġlān olmamış

27. **dil-ber:**
Gazel 170
Mısra: **3**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Küsdükce gerçi dil-ber efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsme ki ayru barış

28. **dil-ber:**
Gazel 171
Mısra: **5**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Göñül yazmaġı ḫaṭṭından taʿallüm eylemiş dil-ber
Zihī kāmil ki semt-i ṣanʿatı muzdūrdan görmiş

29. **dil-bere:**-*e*
Gazel 186
Mısra: **8**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Geliyor nāme-i ḫaṭṭuñ didiler
Biz anı dil-bere çoḳdan oḳuduḳ

30. **dil-beri:**-*i*
Gazel 186
Mısra: **4**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Luṭfı çoḳ cevri ḳatı az gerek
Bilürüz dil-beri biz de az çok

31. **dil-bere:**-*e*
Gazel 204
Mısra: **10**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Ḳabūli biz ikisinden de şimdi maḥrūmuz
Kimisi sīm ü zere kimi dil-bere mālik

32. **dil-ber:**
Gazel 275
Mısra: **3**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Dil-ber istiʿcāl idüp aġyārı daʿvet itmesün
Ḫayrdur eglenmesi şerr işi teʾḫīr eylesün

33. **dil-ber:**
Gazel 275
Mısra: **7**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Vażʿ idüp dil-ber baña hīç iltifāt itmez geçer
Aña söyleñ luṭf idüp vażʿını taġyīr eylesün

34. **dil-ber:**
Gazel 279
Mısra: **9**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Āyīne dil-ber ile daʿvī-i ḥüsn idermiş
Gelsün muḳābil olsun daʿvīleri görilsün

35. **dil-ber:**
Gazel 283
Mısra: **3**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

36. **dil-ber:**
Gazel 315
Mısra: **9**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

ʿĀlemde Ḳabūlī saña dil-ber mi bulunmaz
Dil-ber bulunursa nola ʿālem bulımazsın

37. **dil-ber:**
Gazel 315
Mısra: **10**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

ʿĀlemde Ḳabūlī saña dil-ber mi bulunmaz
Dil-ber bulunursa nola ʿālem bulımazsın

38. **dil-ber:**
Gazel 351
Mısra: **5**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Yirdeki yüzi kimesne başmaz diyü dil-ber
Başmaz ayaġın yolına düşsem yüzüm üzre

39. **dil-berüñ:**-*üñ*
Gazel 352
Mısra: **10**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Mā-cerā-yı ʿışḳ ile aḳmazdı cūy-ı eşkümüz
Dil-berüñ bu ḳāʿide yanında cārī olmasa

40. **dil-ber:**
Gazel 362
Mısra: **3**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Dāġ ursa ṣafā-yı mey ile sīneye dil-ber
Gülzār-ı maḥabbetde güzel güller açılsa

41. **dil-berdür:**-*dür*
Gazel 404
Mısra: **2**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

42. **dil-ber:**
Gazel 416
Mısra: **4**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

ʿĀşıḳa cevr ü ʿitāb u şīveden ḫālī degül
Didüm ey dil-ber nedür bu nāz u istiġnā didi

43. **dil-ber:**
Gazel 435
Mısra: **9**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Ya şehler nāmına dimek gerek eşʿār yā dil-ber
Ḳabūlī böyle işʿār eyledi
Firdevsi-i Ṭūsī

44. **dil-bere:**-*e*
Gazel 447
Mısra: **3**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Ṣaḳın ol dil-bere ʿāşıḳ geçinme
Ezüp başuñ ider ḫāke ber-ā-ber

45. **dil-bere:**-*e*
Gazel 464
Mısra: **3**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Dil-bere bir būse ḥaḳḳumdur dehānuñdan didüm
Didi ʿāşıḳ ḥaḳ didüñ maḥrūm ḳalmaz Ḥaḳ diyen

46. **dil-ber:**
Gazel 490
Mısra: **3**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Yükini ṭutdı nāz ile dil-ber
Reh-nişīnān-ı ʿışḳa bāc gerek

47. **dil-berle:**-*le*
Tahmis 7
Mısra: **3**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Dil remīde ġayrdan dil-berle ārāmīdeyüz
Yārdan ḫursend ü aʿdādan melāmet-dīdeyüz

48. **dil-ber:**
Tesdis 2
Mısra: **1**
Gönlü kendine çeken güzel. II Sevgili.

Gel ey dil-ber ġam-ı hücrüñle baġrum ḳan olur sensüz
Dutuşur nār-ı ḥasretle göñül sūzān olur sensüz

dil-ber ü mübtelā:

1. **dil-ber ü mübtelā:**
Gazel 415
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgili ve âşık.

Dil-dih ü dil-rübā yekī dil-ber ü mübtelā yekī
Şāhid ü müddeʿī yekī yār yekī suḫan yekī

dil-berā:

1. **dil-berā:**
Tesdis 2
Mısra: **10**
Ey gönlü cezbeden sevgili!

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

dil-beri aġyārından ayıralum:

1. **dil-beri aġyārından ayıralum:**-*alum-i-ı, -n, -dan*
Beyit 251
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliyi rakipten ayırmak.

Gel bugün ayıralum dil-beri aġyārından
Cevr-i aġyāra ise başlayalum yarından

dil-ber-i berber olsa:

1. **dil-ber-i berber olsa:**-*sa*
Gazel 444
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin berber gibi olması. II Âşığın berbere gidip dertlerini ve başından geçen maceralarını anlatması gibi sevgiliye de yaşadıklarını anlatmak istemesi.

Ser-güẕeştüm aña bir bir dir idüm
Meded ol dil-ber-i berber olsa

dil-beri çoḳ diyārı:

1. **dil-beri çoḳ diyārı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Güzeli çok olan diyar. II Rum diyarı, Anadolu.

Māyilüz ey Ḳabūlī Rūm iline
Dil-beri çoḳ diyārı kim sevmez

dil-ber-i dil:

1. **dil-ber-i dil:**
Gazel 444
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlün sevgilisi.

Dil-ber-i dil ber-i dil-ber olsa
Ber-i dil-ber ber-i dil-ber olsa

dil-ber-i kahve-fürūşuñ:

1. **dil-ber-i ḳahve-fürūşuñ:**-*uñ*
Gazel 434
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kahve satan sevgili.

Kāse düşürme degüldür o mehüñ āyīni
Dil-ber-i ḳahve-fürūşuñ ḳanı fincān-ı çīni

dil-ber-i perī-şıfat:

1. **dil-ber-i perī-şıfat:**
Gazel 121
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Peri yüzlü sevgili.

Ol şāh-ı ḥüsne diyemezüz ḥāl şöyledür
Ol dil-ber-i perī-ṣıfat ādem mi söyledür

dil-ber-i sīmīn-ber:

1. **dil-ber-i sīmīn-ber:**
Gazel 77
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gümüş gerdanlı güzel. II Gümüş gibi parlak ve beyaz boyunlu sevgili.

Ġıll u ġışı pāk itdi mirʾāt-ı Ḳabūlīden
Bir dil-ber-i sīmīn-ber bir sīm-beden berber

dil-ber-i şīvekārı:

1. **dil-ber-i şīvekārı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İşveli, cilveli güzel. II Sevgili.

Dil-ber-i şīvekārı kim sevmez
Naḫl-i pür-berg ü bārı kim sevmez

dil-berini görmese:

1. **dil-berini görmese:**-*me, -se*
Gazel 48
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgiliyi görmek.

Görmese ʿāşıḳ olan dil-berini cānı çıḳar
Derd ile aġlamadan dīde-i giryānı çıḳar

dil-berlerüñ evbāşına:

1. **dil-berlerüñ evbāşına:**-*n, -a*
Gazel 283
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgililer topluluğu (uğruna).

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

dil-berüñ adın çekme:

1. **dil-berüñ adın çekme:**-*me*
Gazel 221
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ismini çekmek. II Sevgilinin adını anmak, ismini zikretmek.

Bāʿiṣ-i ʿışḳ u maḥabbetdür diyü ad eyleme
Çekme adın dil-berüñ tesḫīr-i esmādan çekil

dil-berüñ işleri:

1. **dil-berüñ işleri:**
Gazel 35
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin işleri.

Dil-berüñ işleri muʿammādur
Sözleri hep işāret ü telmīḥ

dil-berüñ laʿl ü lebi:

1. **dil-berüñ laʿl ü lebi:**
Gazel 46
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin lal taşına benzeyen dudağı.

Ṭūṭi-i ṭabʿum Ḳabūlī nice gūyā olmasun
Dil-berüñ laʿl ü lebi ḳand-i mükerrerden leẕīẕ

dil-beste olmaya:

1. **dil-beste olmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 383
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül bağlamak, severek bağlanmak, tutulmak, âşık olmak.

Āḳil ki degme ḳayd ile dil-beste olmaya
Lā-büd esīr-i silsile-i pür-şikenc ola

dil-dāde-i fülān:

1. **dil-dāde-i fülān:**
Gazel 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Bir kimseye gönül vermek.

Nāleet-rā dilā füzūn kerdī
Bāz dil-dāde-i fülān şude'i

dil-dār:

1. **dil-dār:**
Beyit 163
Mısra: **1**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

2. **dil-dār:**
Gazel 57
Mısra: **1**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dilden olıcaḳ dil-dār dūr
Gözine gülzār-ı ʿālem görinür çün ḫār ḫūr

3. **dil-dār:**
Gazel 86
Mısra: **5**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Şimdi saña cevr eyler ise ġam yime dil-dār
Ṣabr eyle dilā ṣoñra peşīmān olacaḳdur

4. **dil-dārına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 108
Mısra: **1**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

5. **dil-dāra:**-*a*
Gazel 142
Mısra: **5**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Vefā vü merḥamet ḳıl diyü ibrām itme dil-dāra
Ölümlü ḫasteye ey dil ṭabīb olan ʿilāc itmez

6. **dil-dāra:**-*a*
Gazel 143
Mısra: **4**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Dil-i pür-yāre ṣanavber gibi pür-pāre velī
Anı ʿarż itmege dil-dāra ṭayanmaz özümüz

7. **dil-dāra:**-*a*
Gazel 166
Mısra: **3**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Utanur aġlayamaz söyleyemez dil-dāra
Dil-i maḥcūbı görüñ ḥālini iʿlām idemez

8. **dil-dāra:**-*a*
Gazel 166
Mısra: **7**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

9. **dil-dāra:**-*a*
Gazel 192
Mısra: **13**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Ṭurma yalvar Ḳabūli dil-dāra
ʿĀşıḳ olan niyāzmend gerek

10. **dil-dār:**
Gazel 275
Mısra: **14**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Ey Ḳabūlī evvelā tīrini göndersün dile
Gelsün ol dil-dār içün göñlüñde bir yir eylesün

11. **dil-dār:**
Gazel 326
Mısra: **9**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Gice dil-dār ile tenhāca biraz bāde görüp
Ey Ḳabūlī seḥerī defʿ-i ḫumārı severin

12. **dil-dāra:**-*a*
Gazel 330
Mısra: **10**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Müttehemdür kākül-i dil-ber göñül almaġ ile
Söyle dil-dāra Ḳabūlī anı yusun ṭarasın

13. **dil-dāra:**-*a*
Gazel 344
Mısra: **5**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Dil-dāra didüm būse kenār ola mı ḳābil
Didi ne tekellüf aña yārān arasında

14. **dil-dār:**
Gazel 368
Mısra: **2**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Dil alsa gördügüñ demde dil-ārāda kemāl olsa
Murāduñ añlasa ʿālemde dil-dār ehl-i ḥāl olsa

15. **dil-dāra:**-*a*
Gazel 456
Mısra: **3**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Yaḳışmaz oldı dārına dil-dāra uyalı
Aġyār-ı seg-nihādı kim dāra yāra yaraşur

16. **dil-dāra:**-*a*
Gazel 481
Mısra: **3**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Dil-dāra kendü ḥālini tafṣīle başladı Aġyār bizüm işümüzi mücmel eyledi

17. **dil-dārı:**-*ı*
Müsemmen 2
Mısra: **14**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Dil-i şeydā ziyāde ḫurrem olup
Didi dil-dārı ṣıḥḥat ile görüp

18. **dil-dāruñı:**-*uñ, -ı*
Tahmis 1
Mısra: **3**
Gönül alan, gönlü kendisine çeken güzel. II Sevgili.

Ṣabr u ārām idemezsin görmeseñ dil-dāruñı
Varuñı terk itmeyince göremezsin yārüñi

dil-dār-i mā:

1. **dil-dār-i mā:**
Gazel 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çekenimiz. II Sevgili.

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
ʿAyyār-i mā sitemger-i mā bī-vefā-yi mā

2. **dil-dār-i mā:**
Gazel 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çekenimiz. II Sevgili.

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
Sulṭān-ı mā efendi-i mā pādşā-yi mā

dil-dāruñ ʿādeti:

1. **dil-dāruñ ʿādeti:**
Gazel 263
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin huyu, âdeti.

Ḳabūlī ʿādeti ẓulm ü sitemdür saña dil-dāruñ
Sen ol sulṭān-ı ḥüsni ġāyet ile ʿādil añlarsın

dil-dāruñ ayaġı altına sürter:

1. **dil-dāruñ ayaġı altına sürter:**-*er*
Gazel 120
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin ayağı altında sürtmek. II Ayakaltında dolaşmak: Bir işe yaramadığı hâlde ortalıkta dolaşmak.

Naẓardan düşmiş iken yine raġbet bulmaġa ser de
Reh-i kūyında dil-dāruñ ayaġı altına sürter

dil-dāruñ işi:

1. **dil-dāruñ işi:**
Gazel 117
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin işi.

Her bārı götürür diyü ʿuşşāḳa cevr ider
Dil-dāruñ işi ʿāşıḳa her bār böyledür

dil-dāruñ kārı:

1. **dil-dāruñ kārı:**
Gazel 300
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin işi.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

dilde keder ḳomaz:

1. **dilde keder ḳomaz:**-*maz*
Gazel 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönülde keder bırakmamak.

Dilde keder ḳomaz giderür gerdi sīneden
Mir'āt-ı ṭabʿ-ı pāke ṣafādur ḳolonya

dilden ayırma:

1. **dilden ayırma:**-*ma*
Mesnevi 10
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Dilden düşürmemek, sürekli tekrar etmek.

Dilden ayırma ismini anuñ
Bedenüñden çıḳınca tā cānuñ

dilden ayrılmadı:

1. **dilden ayrılmadı:**-*ma, -dı*
Mesnevi 2
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Gönülden ayrılmak, unutulmak, hatırdan çıkmak.

Çıḳmadı sīneden ṣafā-yı vaṭan
Dilden ayrılmadı hevā-yı vaṭan

dilden çıḳsun:

1. **dilden çıḳsun:**-*sun*
Mesnevi 2
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Gönülden çıkmak, unutulmak.

Nice çıḳsun maḥabbeti dilden
Cüz’-i īmān imiş çü ḥubb-ı vaṭan

dilden dür ü gevher saçılur:

1. **dilden dür ü gevher ṣaçılur:**-*ur*
Gazel 235
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Dilden inci ve cevher saçılmak. II Kabûlî'nin kıymetli şiirler okuması.

Dilden dür ü gevher ṣaçılur şimdi Ḳabūlī
Ben kāna degül ṭabʿumı ʿummāna degişmem

dilden düşürme:

1. **dilden düşürme:**-*me*
Gazel 271
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dilden düşürmemek: Belli bir şeyden sürekli olarak söz etmek, her an ondan bahsetmek.

At u ḳaṭır ḥikāyetini ḳo Ḳabūliyā
Dilden düşürme edʿiye-i ʿömr minnetin

dil-dih ü dil-rübā:

1. **dil-dih ü dil-rübā:**
Gazel 415
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül bağlayan ve gönül veren.

Dil-dih ü dil-rübā yekī dil-ber ü mübtelā yekī
Şāhid ü müddeʿī yekī yār yekī suḫan yekī

dile:

1. **diledüñ:**-*dü, -ñ*
Beyit 192
Mısra: **1**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

Diledüñ merd-i āgeh ol her gāh
ʿAlem-i lā-ilāhe illa’llāh

2. **dilerüz:**-*r, -üz*
Gazel 37
Mısra: **2**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

Çün oldı göñül bende-i dergāh-ı Meḥemmed
Ḥaḳdan dilerüz vaṣlını bā-cāh-ı Meḥemmed

3. **dilerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 50
Mısra: **1**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

Kaʿbeye varmaḳ dilerseñ kūy-ı yāre varıgör
Nūr görmek ister iseñ anda rūy-ı yāri gör

4. **dilerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 197
Mısra: **7**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

Ol sehī-ḳaddi kenār itmek dilerseñ ey göñül
Yolına eşk-i revānuñ cūybār olmaḳ gerek

5. **dilerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 333
Mısra: **4**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

Al ṭūṭīdür femüñ gūyā şekerdür leblerüñ
Anı seyr itmek dilerseñ destüñe al āyine

6. **dilerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 338
Mısra: **5**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

Muḳīm-i kūy-ı yār olmaḳ dilerseñ küşte-i ʿışḳ ol
Bihişt isterseñ ey ʿāşıḳ şehādet iḫtiyār eyle

7. **dilerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 346
Mısra: **7**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

Ser-firāz olmaḳ dilerseñ
bī-niyāza ḳıl niyāz
ʿİzzet isterseñ yüri yüz ṭut
cenāb-ı ʿizzete

8. **dilerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 348
Mısra: **9**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

Ḳabūlī pādşāh olmaḳ
dilerseñ terk-i cāh eyle
Ferāġat şālına gir vażʿ-ı
dervīşāneden çıḳma

9. **dilerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 349
Mısra: **1**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

İrmek dilerseñ evvel ü
āḫir saʿādete
Dāyim müdāvim ol yüri
ṭurma seʿādete

10. **diler:**-*r*
Kaside 1
Mısra: **25**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

Uyanmış gibi ḫ∨ābından
cilā virmek diler çeşme
Elinde mīldür gördüm
seher ḫurşīd-i raḫşānuñ

11. **dilerlerse:**-*r, -ler, -se*
Kaside 4
Mısra: **61**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

Ne dilerlerse dirīġ
eylemeñ iḥsān eyleñ
Celb-i nefʿ eylemedür
anlara aḳṣā-yı merām

12. **dilerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Tahmis 1
Mısra: **21**
Dilemek, istemek, arzu etmek.

Ey Murādī gel ḫalāṣ
olmaḳ dilerseñ dem-be-dem
Ṣaḳla sırruñ keşf-i rāz
itme çekersin çoḳ nedem

dile batdıḳça:

1. **dile batdıḳça:**-*dıḳça*
Gazel 141
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönle batmak. II Sevgilinin yan bakışının âşığın gönlüne tesir etmesi.

Ġāyib oldı dile batdıḳça
ḫadeng-i ġamzeñ
Degme derd ile düşen
ṭaşra düdenden çıḳmaz

dilekci ḳoma:

1. **dilekci ḳoma:**-*ma*
Gazel 363
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Belli bir şeyi arzu eden kimse olmak.

ʿArż-ı ḥāl eyleme
devletlülere virme ṣudāʿ
Kimse söyletme dilekci
ḳoma itme ikrāh

dil-ḫānesine geçdi:

1. **dil-ḫānesine geçdi:**-*di*
Gazel 228
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül evine geçmek. II Gönle girmek, yürekte yer edinmek.

Geçdi ṣaḥn-ı sīneden dil-
ḫānesine şāh-ı ġam
Dāġlar yir yir ʿalāmet
şerḥalar şeh-rāh-ı ġam

dil-ḫaste:

1. **dil-ḫasteler:**-*ler*
Gazel 235
Mısra: **3**
Hasta gönüllü (kimse). II Âşık.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña
dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı
cāna degişmem

2. **dil-ḫasteñi:**-*ñ, -i*
Terci-bend 1

Mısra: **10**
Hasta gönüllü (kimse). II Âşık.

Pister-i ġamda ṣorma çekdügümi
Çünki dil-ḫasteñi ṣora geldüñ

dilhā-yi aḥbāb-rā:

1. **dilhā-yi aḥbāb-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Dostların gönülleri. II Âşıkların gönlü.

Muġannī be-dest ār mıżrāb-rā
Be-dest ār dilhā-yi aḥbāb-rā

dil-i aʿdā:

1. **dil-i aʿdā:**
Gazel 323
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Düşmanların gönlü.

Derūn-ı pādşāh-ı ʿālemāsā sen ṣafālar sür
Dil-i aʿdā ʿAcem mülki gibi pür-iḫtilāl olsun

dil-i aḥbāba:

1. **dil-i aḥbāba:**-*a*
Gazel 319
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dostların gönlü. II Âşıkların gönlü.

Gider gerd-i ḫaṭuñ gird-i ʿiẕāruñdan keder gitsün
Keder virme dil-i aḥbāba ol gerdi gider gitsün

dil-i bī-çāre:

1. **dil-i bī-çāre:**
Gazel 442
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çaresiz gönül, zavallı gönül. II Âşığın gönlü.

Niçün baḳmazsın ol ṣāḥib-cemāle
Dil-i bī-çāre saña acımalı

dil-i bī-çārenüñ derdine:

1. **dil-i bī-çārenüñ derdine:**-*n, -e*
Müseddes 5
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Çaresiz gönlün derdi.

Dil-i bī-çārenüñ luṭf eyle bir derdine dermān it
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

dil-i bī-fer ü bī-feraḥ:

1. **dil-i bī-fer ü bī-feraḥ:**
Mesnevi 1
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Huzursuz ve takatsiz gönül. II Âşığın gönlü.

Biyā ey dil-i bī-fer ü bī-feraḥ
Tuyī yār-i hem-meşreb ü hem-ḳadeḥ

dil-i bī-ḳarāra gel:

1. **dil-i bī-ḳarāra gel:**
Gazel 219
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kararsız gönle gelmek. II Âşığın gönlüne girmek.

Göster cemālüñi bu dil-i bī-ḳarāra gel
Gel ey perī seni görelüm āşkāra gel

dil-i bī-ḳarārem:

1. **dil-i bī-ḳarārem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kararsız gönül. II Âşığın gönlü.

Be-zen tār-i şeş-ḫāne ez-heft-bend
Dil-i bī-ḳarārem be-yek zār bend

dil-i bīmārı:

1. **dil-i bīmārı:**-*ı*
Gazel 50
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -

Hasta gönül. II Âşığın hasta gönlü.

Ey ṭabīb-i cān u dil var ise bir çāreñ yitiş
Künc-i miḥnetde yatur gel bu dil-i bīmārı gör

2. **dil-i bīmārı:**-*ı*
Gazel 201
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hasta gönül. II Âşığın hasta gönlü.

Ḫalāṣ ider dil-i bīmārı derd-i fürḳatden
Olursa laʿl-i lebinden devāsı Eyyūbuñ

dil-i bī-merḥametin:

1. **dil-i bī-merḥametin:**-*i, -n*
Gazel 243
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Merhametsiz gönül. II Sevgilinin acımasız kalbi, merhametsiz gönlü.

Mūmdur ḫāṭır-ı yāre göre seng-i ḫārā
Dil-i bī-merḥametin mermere beñzer diyemem

dil-i bī-tāḳate:

1. **dil-i bī-tāḳate:**-*e*
Tahmis 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Takatsiz gönül. II Âşığın gönlü.

Dil-i bī-tāḳate āsūde-ḥāl olmaḳ muḥāl oldı
Reh-i ʿışḳ u maḥabbetde vücūdum pāy-māl oldı

dil-i dānā:

1. **dil-i dānā:**
Beyit 281
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Arif gönül. II Bilge kişi, arif.

Sekiz altuna mālik olsa hem-çün Mālik-i Dīnar
Dil-i dānā iderdi bir vezīrüñ yolına īs̱ār

dil-i dānāda:

1. **dil-i dānāda:**-*da*
Gazel 136
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bilge gönül. II Bilge kişi, arif.

Dil-i dānāda muḳarrer ki velāyet vardur
Yoḫsa āyāt-ı vefā herkese ilhām olmaz

dil-i dānāya ṭaʿn-ı merd-i cāhilden elem gelmez:

1. **dil-i dānāya ṭaʿn-ı merd-i cāhilden elem gelmez:**
Gazel 165
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Cahilin kınamasından âlimin gönlüne elem gelmez: Cahilin boş sözlerinin hiçbir ehemmiyeti yoktur. Aklı başında olan kişi, cahilin sözlerini ciddiye almaz. Bu bağlamda âlim insan, cahilin ayıplamasından dolayı üzüntü duymaz.

Dil-i dānāya ṭaʿn-ı merd-i cāhilden elem gelmez
Muḳarrer ʿāḳil u dānā olan nā-dāna incinmez

dil-i dārına:

1. **dil-i dārına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 108
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül evi, gönül yurdu. II Âşığın gönlü.

Ḳabūlī vaṣluñı dilden niyāz eylerse sulṭānum
Sen aña ḳalma ancaḳ ol dil-i dārına ḳalmışdur

dil-i dermāndemüz:

1. **dil-i dermāndemüz:**-*müz*
Gazel 146
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dermansız, çaresiz

gönül. II Âşığın çaresiz gönlü.

Derdine şāfī cevāb ister dil-i dermāndemüz
İşigüñ dārü'ş-şifāsından olur dermānumuz

dil-i deryā-nefesi cūşa getürdi:

1. **dil-i deryā-nefesi cūşa getürdi:**-*di*
Gazel 503
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Derya gibi olan gönlü coşturmak. II Âşığın gönlünü coşturmak, heyecanlandırmak.

Ḳaşlaruñ cūşa getürdi dil-i deryā-nefesi
Bezm-i ʿışḳ içre bizi ṭutdı balıḳ fırtınası

dil-i dīvāne:

1. **dil-i dīvāne:**
Gazel 83
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Deli divane gönül. II Âşığın gönlü.

Fikr-i zülfüñle dil-i dīvāne künc-i ʿışḳda
Bend-i zencīr-i belādur bend-i ġām-gerdīdedür

2. **dil-i dīvāne:**
Gazel 100
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Deli divane gönül. II Âşığın gönlü.

Dil-i dīvāne esīrüñdür esirge şāhum
Niçe yıldur ġam-ı gīsüñ ile zencīr çeker

3. **dil-i dīvāne:**
Gazel 183
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Deli divane gönül. II Âşığın gönlü.

Ey perī-rū dil-i dīvāne ʿaceb uşlana mı
Gerdeninde ser-i zülfüñ gibi zencīr olıcaḳ

dili dīvāne ḳılan:

1. **dili dīvāne ḳılan:**
Gazel 101
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü divane eden (şey).

Dili dīvāne ḳılan silsile-i mūyuñdur
Bizi mecnūn iden ol zülf-i semen-būyuñdur

dil-i dīvāneyi ilzām idemez:

1. **dil-i dīvāneyi ilzām idemez:**-*emez*
Gazel 166
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Deli gönlü susturmak. II Gönle söz geçirmek, duygularına engel olmak.

ʿIşḳa gel uyma hevādur dise vāʿiẓ uyamam
ʿĀḳil olan dil-i dīvāneyi ilzām idemez

dil-i düşmen-i şeyṭānı:

1. **dil-i düşmen-i şeyṭānı:**-*ı*
Gazel 145
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şeytanın düşman gönlü. II Rakibin gönlü.

Her şeb şerer-i āteş-i āh ile şehā biz
Yaḳmaġa dil-i düşmen-i şeyṭānı şihābuz

dil-i efsürdeden:

1. **dil-i efsürdeden:**-*den*
Mesnevi 7
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Duygusuz gönül. II Duygusuz, merhametsiz insan.

Kişiye himmet ammā dād-ı Ḥaḳdur
Dil-i efsürdeden ḫāric sebaḳdur

dil-i erbāb-ı devlet:

1. **dil-i erbāb-ı devlet:**
Gazel 123
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Devlet erbabının gönlü.

İcāzet yoḳ mı daḫı bezm-i ḫāṣa ʿabd-i maḥṣūṣa
Dil-i erbāb-ı devlet ḫod diyār-ı şarḳa ʿāzimdür

dil-i fütāde:

1. **dil-i fütāde:**
Gazel 254
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zavallı gönül. II Âşığın gönlü.

Yüzüñi görmeyeli ẕerrevār düşkündür
Dil-i fütāde eyā āftāb-ı evc-i kerem

dili gülşen ḳılan:

1. **dili gülşen ḳılan:**
Tesdis 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Gönlü gül bahçesi yapan (şey). II Âşığın gönlünü neşelendiren şey.

Şevḳ-i gülzār-ı iẕāruñdur dili gülşen ḳılan
Bülbül-i tabʿ-ı Kabūlī meskenin meʾmen ḳılan

dil-i güm-rāha:

1. **dil-i güm-rāha:**-*a*
Gazel 270
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Doğru yoldan sapmış gönül.

Dil-i güm-rāha yolıyla ʿināyet mümkin olmazsa
Cenāb-ı Kibriyāya ṭoġru varan rāh içün olsun

2. **dil-i güm-rāha:**-*a*
Terci-bend 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yolunu şaşırmış gönül.

Pīşvā-yı ṭarīḳ-ı ʿışḳ gibi
Dil-i güm-rāha reh-nümā geldüñ

dil-i ḫaste:

1. **dil-i ḫaste:**
Gazel 189
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hasta gönül. II Âşığın gönlü.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

dil-i ḫazīne:

1. **dil-i ḫazīne:**
Müsemmen 2
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Gönül hazinesi. II Âşığın gönlü.

Vuṣlatuñdur dil-i ḫazīne devā
Ne devā belki ḫaste cāna şifā

dil-i ḫūn-geşte-rā:

1. **dil-i ḫūn-geşte-rā:**-*rā*
Gazel 355
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kanla dolu gönül. II Âşığın kanlı gönlü.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

dili kemende çek:

1. **dili kemende çek:**
Gazel 211
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlü kemende çekmek. II İnsanı aşka getirmek, gönlü aşka getirmek.

Kemende çek dili pend ü naṣīḥate çekme
Efendi pend gerekmez delüye bend gerek

dili kirpiye döndürdi:

1. **dili kirpiye döndürdi:**-*di*
Gazel 440
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlü kirpiye döndürmek. II Âşığın gönlünü kirpik gibi zayıf ve aciz bir hâle getirmek.

Kirpiye döndürdi zaḫm-ı tīr-i ġamzeyle dili
Ol ḳaşı yānuñ birer gizlenmiş oḳdur kirpigi

dil-i maḥcūbı:

1. **dil-i maḥcūbı:**-*ı*
Gazel 166
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Utangaç gönül. II Âşığın mahcup olmuş gönlü.

Utanur aġlayamaz söyleyemez dil-dāra
Dil-i maḥcūbı görüñ ḥālini iʿlām idemez

dil-i maḥzūnı:

1. **dil-i maḥzūnı:**-*ı*
Kaside 16
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü gönül. II Kabûlî'nin kederli gönlü.

Dil-i maḥzūnı nola şādan olsa āstānuñda
Ḳatı nā-şād idi ḳalb-i Ḳabūlī şād gönderdüñ

dil-i mecrūḥ:

1. **dil-i mecrūḥ:**
Gazel 315
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yaralı gönül. II Âşığın gönlü.

Zaḫm-ı eser-i ʿışḳa hele ey dil-i mecrūḥ
Laʿl-i leb-i dil-ber gibi merhem bulımazsın

2. **dil-i mecrūḥ:**
Gazel 397
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yaralı gönül. II Âşığın gönlü.

Sīneñde yaḳı yaḳmaġ ile ey dil-i mecrūḥ
Pehlū-yı nigār ola mı dirsin saña bāḳī

dil-i mecrūḥa:

1. **dil-i mecrūḥa:**-*a*
Gazel 171
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yaralı gönül. II Âşığın gönlü.

Dil-i mecrūḥa bāḳīdür ten-i dil-ber dimiş gerçek
Beden ʿilmin eṭibbā taḫta-i semmūrdan görmiş

2. **dil-i mecrūḥa:**-*a*
Gazel 246
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yaralı gönül. II Âşığın gönlü.

Şerbet-i āb-ı dehānuñ dil-i mecrūḥa şifā
Cān-ı bīmāra zülāl-i leb-i laʿlüñ emsem

dil-i men:

1. **dil-i men:**
Beyit 283
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Benim gönlüm. II Âşığın gönlü.

Dil-i men bā-dil-i ān şūḫ-ı cihān yek-dil būd
Her yekī bād ger āḫir şude ḫātır mānde

dili mükedder ḳıldı:

1. **dili mükedder ḳıldı:**-*dı*
Gazel 279
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlü bulanık hâle getirmek. II Gönlü kirletmek, gönülde iz bırakmak, insanı kötüleştirmek.

Dürd-i mey-i muṣaffā ḳıldı dili mükedder
Virme şarābı sāḳī ṣabr it biraz ṭurılsun

dil-i mürde:

1. **dil-i mürde:**
Gazel 413
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ölmüş gönül. II Âşığın gönlü.

Revān olmışdı gerçi rūḥ gibi ey dil-i mürde
Yine bir daḫı ḥaşr olduḳ yirine cānumuz geldi

dil-i nādān:

1. **dil-i nādān:**
Beyit 93
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hiçbir şeyden anlamayan cahil gönül. II Âşığın gönlü.

Ġam-ı cānān ile ben nāle ḳılsam ḳalb olur nālān
Nola nālān olursa dil dil-i nādān olur nādān

dil-i naḳḳāḍı:

1. **dil-i naḳḳāḍı:**-*ı*
Gazel 73
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Temiz gönül. II Hüseyin Ağa'nın güzel kalbi.

Dil-i naḳḳāḍı ṣarrāf-ı nuḳūd-ı cevher-i ʿirfān
Derūn-ı sīne-i veḳḳāḍı fihrist-i firāsetdür

dil-i nālān:

1. **dil-i nālān:**
Tahmis 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İnleyen gönül, feryat eden gönül. II Âşığın gönlü.

Çünki sırr-ı ʿışḳı fāş itdüñ dil-i nālān ile
Cānı terk eyle yüri Manṣūrveş dik dāruñı

dil-i nālānı:

1. **dil-i nālānı:**-*ı*
Gazel 130
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnleyen, feryat eden gönül. II Âşığın gönlü.

Ḳaldı çāh-ı zeḳanuñda dil-i nālānı çıḳar
Gel ʿazīzüm var ol üftāde-i zindānı çıḳar

2. **dil-i nālānı:**-*ı*
Gazel 232
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnleyen, feryat eden gönül. II Âşığın gönlü.

Kemāl īcāb iderse ehline iḥsānı sulṭānum
Kemāl ile bilürsüz bu dil-i nālānı sulṭānum

dil-i nālān-rā:

1. **dil-i nālān-rā:**-*rā*
Beyit 36
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnleyen, ağlayan gönül. II Âşığın gönlü.

Mī-resed düşnām ez-ān lebhā dil-i nālān-rā
Laʿl-i dür-pāşeş güher-rīzī kuned mercān-rā

dil-i nā-şādumı:

1. **dil-i nā-şādumı:**-*um, -ı*
Gazel 441
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutsuz gönül, dertli gönül. II Âşığın dertli gönlü.

Bir aġız kāġıd ile ben ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt ile şād itseñ olmaz mı

dil-i nā-şādumı ḳasāvet eyleyen ṭāliʿ:

1. **dil-i nā-şādumı ḳasāvet eyleyen ṭāliʿ:**
Gazel 178
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mutsuz gönlü kederli eden talih.

Cihānda bir nefes şād itmeyüp bu cān-ı ġamnāki

Dil-i nā-şādumı dāyim
ḳasāvet eyleyen ṭāliʿ

dil-i nā-şādumı şād eyledikce:

1. **dil-i nā-şādumı şād eyledikce:**-*dikce*
Şarkı 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Mutsuz gönlünü neşelendirmek.

Dil-i nā-şādumı şād eyledikce
Yüzüñ añup güli ad eyledikce

dil-i nā-şādumuz:

1. **dil-i nā-şādumuz:**-*umuz*
Tesdis 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mutsuz gönül, dertli gönül. II Âşığın dertli gönlü.

Eger ḳorsañ beni künc-i belāda āh u zār ile
Dil-i nā-şādumuz daḫı ḳalursa inkisār ile

dil-i nā-tüvānı rübūde ḳıldı:

1. **dil-i nā-tüvānı rübūde ḳıldı:**-*dı*
Gazel 316
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zayıf gönlü etkilemek. II Âşığın gönlüne tesir etmek.

Rübūde ḳıldı dil-i nā-tüvānı bir demde
Şaçuñ ben ejder-i merdüm-şikāra beñzedeyin

dil-i pāküñ:

1. **dil-i pāküñ:**-*üñ*
Tarih 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Temiz gönül. II Paşa hazretlerinin gönlü.

Elā ey ḥażret-i paşa-yı mülk-i Āl-i ʿOs̱mānī
Dil-i pāküñ durur çün ḫāver-i neyyir ü rūşen

dil-i pür-derd ü āha:

1. **dil-i pür-derd ü āha:**-*a*
Gazel 335
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ah ve dert dolu gönül. II Âşığın gönlü.

Feraḥ gelmez dil-i pür-derd ü āha
Gedā girmez sarāy-ı pādşāha

dil-i pür-iştiyāḳumuñ:

1. **dil-i pür-iştiyāḳumuñ:**-*um, -uñ*
Gazel 82
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Arzu dolu gönül. II Âşığın gönlü.

Sensüz ḳarārı yoḳ dil-i pür-iştiyāḳumuñ
Gözi yabanda ise nola göñli sendedür

dil-i pür-ıżṭırābumdan:

1. **dil-i pür-ıżṭırābumdan:**-*um, -dan*
Gazel 510
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Izdırap dolu gönül. II Âşığın dertli ve kederli gönlü.

Dil-i pür-ıżṭırābumdan ḫumār-ı miḥneti defʿ it
Şarāb-ı iltifātuñla beni mest eyle sulṭānum

dil-i pür-yāre:

1. **dil-i pür-yāre:**
Gazel 143
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yara dolu gönül. II Âşığın yaralı gönlü.

Dil-i pür-yāre ṣanavber gibi pür-pāre velī
Anı ʿarż itmege dil-dāra ṭayanmaz özümüz

dil-i şad-pāre:

1. **dil-i şad-pāre:**
Gazel 52
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüz parçaya bölünmüş gönül. II Âşığın gönlü.

Nār-ı ḥasretle küle döndi ten-i pür-sūzum
Yana yana dil-i ṣad-pāre de biryāna döner

dil-i şāh u dervīş-rā:

1. **dil-i şāh u dervīş-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Derviş ve şahın gönlü. II Herkesin gönlü.

Muġannī be-der kun zi-dil-rīş-rā
Be-cūşān dil-i şāh u dervīş-rā

dil-i şāh-ı cihān:

1. **dil-i şāh-ı cihān:**
Gazel 89
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının gönlü.

Kelām-ı pādşāhī her kelāmuñ pādşāhıdur
Dil-i şāh-ı cihān ol pādşāhuñ taḫtgāhıdur

dil-i sevdā-zededen çıkmadı:

1. **dil-i sevdā-zededen çıḳmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 290
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevdalı gönülden çıkmak. II Âşığın gönlünden çıkmak, unutulmak.

Dil-i sevdā-zededen çıḳmadı aṣlā bilmem
Ey ġam-ı kākül-i dil-ber neʿaceb sevdāsın

dil-i şeydā:

1. **dil-i şeydā:**
Beyit 207
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Deli divane gönül. II Âşığın gönlü.

Esīrüñdür dil-i şeydā ġarībüñ müstemendüñdür
Kemend-i ġamdan āzād it ḳuluñdur derdmendüñdür

2. **dil-i şeydā:**
Beyit 216
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Deli divane gönül. II Âşığın gönlü.

Dil-ber nice būseyle ider ʿāşıḳı iḥyā
Bir būse ucından ölüyor bu dil-i şeydā

3. **dil-i şeydā:**
Müseddes 5
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Deli divane gönül.

Ḳuluñdur bu dil-i şeydā eger dirseñ benüm nemsin
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

4. **dil-i şeydā:**
Müsemmen 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Deli divane gönül.

Dil-i şeydā ziyāde ḫurrem olup
Didi dil-dārı ṣıḥḥat ile görüp

5. **dil-i şeydā:**
Gazel 417
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Deli divane gönül. II Âşığın gönlü.

ʿAceb ḫūnī degül mi ey kemān-ebrū tir-i ġamzeñ
Dil-i şeydā gibi nice ġarībüñ ḳanına girdi

dil-i şeydāyı görseñ:

1. **dil-i şeydāyı görseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 436
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çılgın gönlü görmek. II Âşığın deli divan olmuş gönlünü görmek.

Görüp leylī şaçuñ
Mecnūn gibi ḳalmış
taʿalluḳda
Dil-i şeydāyı görseñ ʿaḳlı yoḳ dīvānedür şimdi

dil-i şūrīde:

1. **dil-i şūrīde:**
Gazel 49
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zavallı, perişan gönül. II Âşığın gönlü.

Alınmazsa ʿadū-yı ḫār elinden dāmenüñ ey gül
Dil-i şūrīde bülbül gibi zār olmaḳ muḳarrerdür

2. **dil-i şūrīde:**
Gazel 293
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zavallı, perişan gönül. II Âşığın/Kabûlî'nin gönlü.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

dil-i sūzānumı:

1. **dil-i sūzānumı:**-*um, -ı*
Gazel 347
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yanan gönül. II Âşığın gönlü.

Dil-i sūzānumı cānā ḥarāretle göyündürme
Murādum şemʿini bād-ı bürūdetle söyündürme

dil-i sūzānumuñ teʾsīri:

1. **dil-i sūzānumuñ teʾsīri:**
Gazel 269
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yakıcı gönlün tesiri. II Aşkın tesiri.

Muḳarrerdür dil-i sūzānumuñ gün gibi teʾsīri
Ḥarāret kesb ider her kim güẕār eylerse yanumdan

dili tālān itdi:

1. **dili tālān itdi:**-*di*
Gazel 419
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönlü talan etmek, gönül yıkmak, perişan etmek.

Çeşm-i Tatarı Ḳabūlī dili tālān itdi
Ḫānmān terk idelüm ḫānemüze ḫān geldi

dil-i teng-dārem:

1. **dil-i teng-dārem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Daralmış dönül. II Âşığın gönlü.

Dil-i teng-dārem be-cūş āvered
Zi-dil nārhā-yı ġamem be-gseled

dili ṭurmaz:

1. **dili ṭurmaz:**
Gazel 53
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dili durmamak: Sürekli konuşmak, hiç susmamak.

Cehennemdür ʿadūnuñ ṣoḥbeti ḳaṭʿā dili ṭurmaz
Maḥabbet ehline zīrā ʿaẕāb iden zebānīdür

dili ṭutulsa:

1. **dili ṭutulsa:**-*sa*
Kaside 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dili tutulmak: Korku, sevinç veya şaşkınlık gibi sebeplerle birdenbire konuşamaz hâle gelmek.

Ġazālar eyleyüp ḳanlar ṣaçar başlar keser begler
ʿAceb mi devr-i ʿadlüñde dili ṭutulsa aʿdānuñ

dil-i üftāde:

1. **dil-i üftāde:**
Gazel 109
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âşık, tutkun gönül. II Âşığın gönlü.

Dil-i üftāde iġmāzuñ kemāl-i iltifāt añlar
Deminde ḫışm-ı çeşmüñ ḳullara ʿayn-ı ʿināyetdür

dil-i ʿuşşākı:

1. **dil-i ʿuşşākı:**-*ı*
Gazel 68
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âşıkların gönlü.

Dişüñe dirler ise ʿıḳd-ı dür-i ezherdür
Dil-i ʿuşşākı şikest eyleme söz gevherdür

dil-i ʿuşşāḳ-ı ġam-zede:

1. **dil-i ʿuşşāḳ-ı ġam-zede:**
Beyit 215
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gamlı, dertli âşıkların gönlü.

Ṭaʿn-ı raḳīble dil-i ʿuşşāḳ-ı ġam-zede
Beñzer o cāma kim ola seng-i sitem-zede

dil-i vīrānı:

1. **dil-i vīrānı:**-*ı*
Gazel 348
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Virane gönül. II Âşığın harap olmuş gönlü.

Dil-i vīrānı gel tenhā ḳoma dūr olma ḫāṭırdan
Sen ey ġam gizlü bir gencīnesin vīrāneden çıḳma

dil-i vīrānumı:

1. **dil-i vīrānumı:**-*um, -ı*
Gazel 223
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Virane gönül. II Âşığın harap olmuş gönlü.

Dil-i vīrānumı bennā-yı luṭfuñla ḳılup ābād
Binā-yı ḫāne-i ālāmı vīrān eyle sulṭānum

2. **dil-i vīrānumı:**-*um, -ı*
Gazel 228
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Virane gönül. II Âşığın harap olmuş gönlü.

Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum
Ḥalīlāsā yine bir Kaʿbe bünyād eyle sulṭānum

dili yaḳdı:

1. **dili yaḳdı:**-*dı*
Gazel 117
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü yakmak: Acı vermek, can yakmak. II Âşığın gönlünü yakmak, ona acı çektirmek.

Yaḳdı ümīd-i vuṣlat ile nār-ı ġam dili
Şevḳ-ı cinān u ḳāʿide-i nār böyledür

dil-i zār:

1. **dil-i zār:**
Gazel 303
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen gönül. II Âşığın gönlü.

Bilür misin daḫı ṣaḥrā-yı ġamda ey dil-i zār
Ḳadem-füşürde vü ḫār-ı belā ḫalīde misin

dil-i zāra:

1. **dil-i zāra:**-*a*
Gazel 139
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen gönül. II Âşığın gönlü.

Ḫadeng-endāz-ı ġamzeñ
ey kemān-ebrū dil-i zāra
Atar tīr-i cefāyı biñde
birisi ḫaṭā itmez

dil-i zārı:

1. **dil-i zārı:**-*ı*
Gazel 441
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen gönül. II Âşığın gönlü.

Vefā ummaḳ cihān-ı bī-vefādan kār-ı müşkildür
Dil-i zārı cefāya bāri muʿtād itseñ olmaz mı

2. **dil-i zārı:**-*ı*
Tahmis 9
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen gönül. II Âşığın gönlü.

Cüdā idüp ser-i kūy-ı dil-ārādan dil-i zārı
Ḳabūlī gibi giryān eyleyüp bu çeşm-i ḫūnbārı

dil-i ẕerrevāra gel:

1. **dil-i ẕerrevāra gel:**
Gazel 218
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zerre kadar küçük gönle gelmek. II Âşığın gönlüne girmek.

ʿArż-ı cemāl eyle dil-i ẕerrevāra gel
Ey māh gün yüzüñ görelüm āşkāra gel

dilinden ṭudağına:

1. **dilinden ṭudağına:**
Gazel 357
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dilinden dudağına (kadar).

Bir būse vir diyü düşe gördüm ayağına
Bir ḫoş gelür mi göre dilinden ṭudağına

dilinden yoḳ gelmez:

1. **dilinden yoḳ gelmez:**-*mez*
Müseddes 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Yok cevabını vermemek.

Çār-yāruñ himmeti furṣat deminde yār ola
İḥtiyāc ehline yoḳ gelmez dilinden var ola

diline ne gelse söyle:

1. **diline gelse:**-*se*
Mesnevi 7
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ağzına geleni söylemek: Akla gelen her şeyi söylemek, düşünmeden konuşmak.

Ne gelse diline söyler ʿale'l-fevr
Daḫı yoḳ çāre gördüm āḫirü'l-emr

diller alan:

1. **diller alan:**-*an*
Gazel 101
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak: Kendine bağlamak, âşık etmek.

Cūy iden yaşumuzı nārven-i ḳaddüñdür
Nāz ile diller alan ḳāmet-i dil-cūyuñdur

diller alıcı:

1. **diller alıcı:**-*ıcı*
Mesnevi 9
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak: Kendine bağlamak, âşık etmek.

Dehānı āl ile diller alıcı
Sözi ʿuşşāḳı ferdāya ṣalıcı

diller alışuñ:

1. **diller alışuñ:**-*ış, -uñ*
Gazel 486
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak:

Kendine bağlamak, âşık etmek.

Dāʾimā ey ruḫları gül ehl-i ʿışḳa āl işüñ
Kimsede ṭāḳat ḳomaz nāz ile diller alışuñ

diller alur:

1. **diller alur:**-*ur*
Gazel 452
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönüller almak: Gönülleri hoş etmek.

Diller alur gözleri cānlar bağışlar sözleri
Ḳulıyuz ḳurbānıyuz ʿālemde şehr oğlānınuñ

dillerde dāstāndur:

1. **dillerde dāstāndur:**-*dur*
Gazel 54
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dillere destan (olmak): Herkes tarafından konuşulur olmak, dilden dile anlatılarak destanlaşmak.

Bir ṣaçı leylāya dil virdük anuñ mecnūnıyuz
Rāzumuz dillerde şimdi dāstāndur dostlar

dilleş:

1. **dilleşdi:**-*di*
Tahmis 4
Mısra: **4**
Dilleşmek, söyleşmek.

Maḫzen-i dilde sırr-ı cānı ḳodı
Kendü dilleşdi hem-zebānı ḳodı

2. **dilleşelüm:**-*elüm*
Tahmis 8
Mısra: **9**
Dilleşmek, söyleşmek.

Ḳaçma bizden senüñle dilleşelüm
Niyedür nālişüñ beyān eyle

dil-rīş:

1. **dil-rīş-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **55**
Yüreği yaralı (kimse). II Âşık.

Muġannī be-der kun zi-dil-rīş-rā
Be-cūşān dil-i şāh u dervīş-rā

dil-rübā:

1. **dil-rübā:**
Gazel 62
Mısra: **1**
Gönül kapan, gönül alan (sevgili).
Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

2. **dil-rübāda:**-*da*
Gazel 122
Mısra: **1**
Gönül kapan, gönül alan (sevgili).

Bī-vefālıḳ dil-rübāda ʿādet-i muʿtādedür
Terk-i muʿtād eylemek ḫalḳa ḫilāf-ı ʿādedür

3. **dil-rübālar:**-*lar*
Gazel 202
Mısra: **7**
Gönül kapan, gönül alan (sevgili).

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

4. **dil-rübāyile:**-*y*, -*ile*
Müsemmen 1
Mısra: **17**
Gönül kapan, gönül alan (sevgili).

Çoḳ şevḳ u ḥālet itmiş idük dil-rübāyile
Teklīf iderdi ṭoluları merḥabāyile

dil-rübā-yi mā:

1. **dil-rübā-yi mā:**
Gazel 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül hırsızımız. II Sevgili.

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
Sulṭān-ı mā efendi-i mā pādşā-yi mā

2. **dil-rübā-yi mā:**
Gazel 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül hırsızımız. II Sevgili.

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
ʿAyyār-i mā sitemger-i mā bī-vefā-yi mā

dil-teng:

1. **dil-teng:**
Gazel 198
Mısra: **7**
Gönlü kederli, muzdarip (kimse). II Âşık.

Bu ḫāristān-ı ʿālemde ḳatı dil-teng idük ammā
Yüzüñ gördük açılduḳ āşnāya rūşenā geldüñ

dil-teşne:

1. **dil-teşne:**
Gazel 295
Mısra: **6**
Bağrı yanmış, gönlü susamış (kimse). II Âşık.

Āb-ı viṣāle ḳarşu Ḥüseyn ʿışḳına beni
Dil-teşne deşt-i miḥnet içinde ḳoma Ḥüseyn

2. **dil-teşnedür:**-*dür*
Gazel 323
Mısra: **7**
Bağrı yanmış, gönlü susamış (kimse).

Niçe demdür ser-i şemşīrüñe dil-teşnedür aʿdā
İçür tīġüñ yitişdür cānına āb-ı zülāl olsun

3. **dil-teşne:**
Gazel 325
Mısra: **2**
Bağrı yanmış, gönlü susamış (kimse).

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

dimāġ:

1. **dimāġumuzı:**-*umuz, -ı*
Gazel 414
Mısra: **6**
Burun. II Sevgilinin kokusunu alan âşığın burnu.

Hevā-yı zülfüñ ile misk olalı bād-ı ṣabā
Muʿaṭṭar eyledi būy-ı vefā dimāġumuzı

din:

1. **dinürse:**-*ür, -se*
Gazel 126
Mısra: **4**
Denilmek, söylenmek, anlatılmak.

Oḳuñla sīne pürdür ey ḳaşı yā
Nola tirkeş dinürse mā-ṣadaḳdur

2. **dinmez:**-*mez*
Mesnevi 2
Mısra: **66**
Denilmek, söylenmek, anlatılmak.

Vaṭan ehlinden aḳçe alınmaz
Vaṭan ehline bunı vir dinmez

3. **dinür:**-*ür*
Mesnevi 5
Mısra: **93**
Denilmek, söylenmek, anlatılmak.

Bunlaruñ nāmına dinür şavış
Bunlaruñ kārı ḥīle vü teşvīş

diñ diñ:

1. **dıñ dıñ:**
Gazel 195
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
"Dın dın" yansıma sesi.

Ey ṭıfl-ı sirişküm ḳatı ḳalḳırduñ a dıñ dıñ
Ḥalvā-yı leb-i dil-beri gördüñ yine diñ diñ

2. **diñ diñ:**
Gazel 195
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"Din din" yansıma sesi.

Ey ṭıfl-ı sirişküm ḳatı ḳalḳırduñ a dıñ dıñ
Ḥalvā-yı leb-i dil-beri gördüñ yine diñ diñ

dīne söger:

1. **dīne söger:**-*er*
Kaside 11
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dine sövmek, küfre girmek.

Ḫudādan ḫaşyet itmez merḥamet ḳılmaz müselmāna
Bir alay dīni yoḳ dīne söger kāferlerin gördüm

dingil dingil:

1. **dingil dingil:**
Kaside 13
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dingil dingil, aptal aptal. II Dingil: Tekerleklerin merkezinde bulunan ve taşıtın altına yerleştirilmiş olan mil.

Yüzüñ arduñ ʿaraba çarḫı gibi nā-maʿlūm
Kehle bāzārı yirüñdür yüri dingil dingil

dīni yoḳ bir alay kāferlerin:

1. **dīni yoḳ bir alay kāferlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dinsiz bir grup kâfir.

Ḫudādan ḫaşyet itmez merḥamet ḳılmaz müselmāna
Bir alay dīni yoḳ dīne söger kāferlerin gördüm

dīni yoḳ dūn erlerin:

1. **dīni yoḳ dūn erlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Dinsiz (ve) alçak kişi.

Ḫudāsından Resūlinden ḥicāb u ḫavf u ḥaşyet yoḳ
Nice Ḥakdan dönerler dīni yoḳ dūn erlerin gördüm

dinil:

1. **diñilse:**-*se*
Beyit 168
Mısra: **2**
Denilmek, söylenmek, anlatılmak.

Öldürüben ayaġın alan bāde-i nābuñ
Ol ḳahve didükleri yüzi ḳara diñilse

2. **dinildi:**-*di*
Tarih 12
Mısra: **8**
Denilmek, söylenmek, anlatılmak.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tāriḫ üzdi o ḫar kösdegi

diñle:

1. **diñledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 256
Mısra: **4**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek.

Neye feryād ider gūş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

2. **diñleyelüm:**-*y, -elüm*
Gazel 324
Mısra: **4**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek.

Muṭrıbā sen de biraz söylene virsen görelüm
Niçe bir diñleyelüm bülbül-i bāġuñ lāfın

3. **diñle:**
Gazel 329
Mısra: **1**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek.

Rivāyet muḫtelifdür ey dil ammā diñle rāvīden
Ġamı bir āfetüñ evlādur āfāt-ı semāvīden

4. **diñlemez:**-*mez*
Gazel 409
Mısra: **8**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek.

Ḳıldı bülbül gibi beni nālān
Diñlemez mi o ġonça şīvenümi

5. **diñledügi:**-*düg, -i*
Kaside 4
Mısra: **202**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek.

Eskiden bildügi işitdügi ḳānūn-ı ḳadīm
Ezelī diñledügi söyledügi ḳavl ü kelām

6. **diñlerler:**-*r, -ler*
Kaside 7
Mısra: **73**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek.

Ḳavl-i vāʿiẓ gibi medḥüñ oḳusam diñlerler
İstimāʿ oluna gelmiş durur aḳvāl-i s̱iḳāt

7. **diñleme:**-*me*
Gazel 37
Mısra: **10**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Bīçāre Ḳabūlī beni sevmez dir imişsin
Düşmen sözidür diñleme bi'llāh Meḥemmed

8. **diñlemeñ:**-*me, -ñ*
Gazel 54
Mısra: **10**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Āteş-i ʿışḳa düşmen didi dirmiş ʿadū
Diñlemeñ düşmen sözin düşmen yalāndur dostlar

9. **diñle:**
Gazel 160
Mısra: **9**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Diñle Ḳabūlī sözümüz rāstdur
Zāhid-i nā-rāst-rev ile çepüz

10. **diñlenilmez:**-*n, -il, -mez*
Gazel 231
Mısra: **8**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Cüdā düşdi cenābuñdan diyenler kiẕb-i maḥż eyler
Ki zīrā diñlenilmez düşmenüñ yalanı sulṭānum

11. **diñle:**
Kaside 4
Mısra: **1**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Diñle ey ʿārif-i esrār-ı mezāyā-yı kelām
İşit ey rāfiʿ-i astār-ı ḫabāyā-yı merām

12. **diñle:**
Kıt'a 33
Mısra: **1**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Diñle ey ḥażret-i ümīd-i nüzül
Añdırur ādemi dil-āverlik

13. **diñle:**
Mesnevi 2
Mısra: **95**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
Gūş it ey pādşāh-ı kişver-i dīn

14. **diñle:**
Mesnevi 3
Mısra: **1**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
İşit ey şehryār-ı kişver-i dīn

15. **diñle:**
Mesnevi 5
Mısra: **1**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Diñle ey mīr-i zümre-i mīrān
Yaʿni paşa-yı pādşā-ʿünvān

16. **diñle:**
Mesnevi 7
Mısra: **46**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

17. **diñlemezsin:**-*mez, -sin*
Mesnevi 7
Mısra: **28**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Hiç sen gerçi kim söz añlamazsın
Ney ü çeng olmayınca diñlemezsin

18. **diñleñ:**-*ñ*
Müseddes 1
Mısra: **32**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Çār-yāruñ dōstı erbāb-ı rafżuñ düşmeni
Ḥażret-i serdār-ı ekremdür beni diñleñ beni

19. **diñlemez:**-*mez*
Şarkı 2
Mısra: **11**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Diñlemez ḥayfumuz ol ḳanlu ẓālim
Şimdi ʿışḳ ehline pek ẓulüm vardur

20. **diñle:**
Tahmis 3
Mısra: **21**
Dinlemek, duymak, işitmek, kulak vermek. II Önemsemek, dikkate almak.

Diñle Murādi sözlerini gūş-ı cāna al
Dürr-i kelām-ı pākini semʿ-i revāna al

<u>diñlen:</u>

1. **diñlenürdi:**-*ür, -di*
Kaside 4
Mısra: **53**
Sözü dinlenme, her dediği yapılma.

Diñlenürdi sözi dāyim ser-i çavuşānuñ
Ol ammā ki aġız açmadı çün ehl-i ṣıyām

diñlenil:

1. **diñlenilmez:**-*mez*
Kaside 4
Mısra: **78**
Sözü dinlenilmek, her dediği yapılmak.

Gördi cünbişleri baġy eyledi ṭuġyān-ı fesād
Diñlenilmez kelimāt-ı ümerā vü ḥükkām

dīnüñ diregisin:

1. **dīnüñ diregisin:**-*sin*
Kaside 4
Mısra: **175**
Kelime Tipi: -
Dinin direği, dinin temeli. II Şeyhülislam.

Sen ki dīnüñ diregisin ṭayanurlarsa saña
Ḫalḳa bu söz yiter ey şeyḫ-i şeyiḫü'l-İslām

dip düplü şular:

1. **dip düplü şular:**-*lar*
Gazel 149
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Derin dipli sular. II Âşığın gözyaşları.

Dip düplü ṣular süprüdürüz ḫār-ı müjeyle
Yeller gibi yollaruña cārū çekerüz biz

dir dimez:

1. **dir dimez:**
Mesnevi 4
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Hemen, o sırada.

Dir dimez itdürür ne ise murād
Anı mesrūr ider beni nā-şād

dir dir ditrer:

1. **dir dir ditrer:**-*r*
Gazel 157
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tir tir titremek, çok üşümek. II Korkudan titremek.

Getürdi ṣarṣar-ı ḳahr ile ḫaṣmuñ başına ḳışlar
Bizi gördükce dir dir ditrer aʿdā bād-ı serdüz biz

dirāyet:

1. **dirāyeti:**-*i*
Gazel 399
Mısra: **14**
Kavrayışı güçlü olma, anlayış.

ʿAḳla ṣıġar mı muʿciz-i naẓm-ı kelām-ı Ḫaḳ
Bozmaz mı ḳavl-i ehl-i dirāyet dirāyeti

direm:

1. **direm:**
Gazel 203
Mısra: **6**
Dirhem. II Azıcık, bir parça.

Ey göñül ṭālibi çoḳdur o nihāl-i nāzuñ
Mīve-i vaṣlını sen başḳa direm mi ṣanduñ

direm ṭutmazlar:

1. **direm ṭutmazlar:**-*maz, -lar*
Kaside 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Dirhem tutmak, para tutmak. II Elinde para tutamamak, cömert olmak.

Kef-i erbāb-ı kerem gibi direm ṭutmazlar
Bezl iderler yolına her kim iderse güẕerān

direng:

1. **direng:**
Mesnevi 1
Mısra: **19**
Durma, sebat etme.

Serīʿest devrān ne-dāred direng

Me-keş dest yek dem zi-gīsūy-ı çeng

2. **direng:**
Mesnevi 1
Mısra: **33**
Durma, sebat etme.

Cihān ey muġannī ne-dāred direng
Me-nih çeng-rā ger tevānī zi-çeng

dirhem:

1. **dirhem:**
Mesnevi 15
Mısra: **41**
Dirhem, para.

Yüzin aġardur ādemüñ dirhem
Aḳçesüz yüz aġardamaz ādem

dirhem dirhem:

1. **dirhem dirhem:**
Gazel 246
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Azar azar.

Sīm beñzetmiş özin cism-i semen-sīmāña
Ṣatdurur anuñ içün kendüyi dirhem dirhem

2. **dirhem dirhem:**
Gazel 248
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Azar azar.

Cismüñe öyküneli külçe-i sīm
Ṣatdurur kendüyi dirhem dirhem

dirhem ü dīnār:

1. **dirhem ü dīnār:**
Gazel 386
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Para birimleri olan) Dirhem ve dinar, para ve pul.

Dirhem ü dīnār ile girmez metāʿ-ı vaṣl ele
Tek Ḳabūlī naḳd-i cānum vireyin ala yine

2. **dirhem ü dīnār:**
Kaside 4
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Para ve pul.

Bulınur dirhem ü dīnār bu furṣat düşmez
Şöyle kim fevt ola girmez ele bir daḫı bu kām

dirhem ü dīnārı:

1. **dirhem ü dīnārı:**-*ı*
Gazel 50
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Para birimleri olan) Dirhem ve dinar. II Âşığın gözyaşları ve solgun yüzü.

Rūy-ı zerdüm eşk-i sürḫüm buldı yanuñda revāc
Ḫoş muḳarrerdür cihānda dirhem ü dīnārı gör

dirīġ:

1. **dirīġ:**
Gazel 244
Mısra: **7**
Eyvah! Çok yazık!

Nīst kārem cüz-günehkārī dirīġ
Pīş-i tu der-keffe-i mīzān nehem

2. **dirīġ:**
Gazel 423
Mısra: **3**
Eyvah! Çok yazık!

Ol şūḫ yıḳdı gitdi göñül ḫānesin dirīġ
Derdā ki düşmenüñ de ḫarāb olmasa evi

dirīġ eylemeñ:

1. **dirīġ eylemeñ:**-*me, -ñ*
Kaside 4
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Yazık etmek, zarar vermek, yok yere ziyana uğratmak.

Ne dilerlerse dirīġ eylemeñ iḥsān eyleñ

Celb-i nefʿ eylemedür anlara aḳṣā-yı merām

dirīġ eyler:

1. **dirīġ eyler:**-*r*
Gazel 281
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yazık etmek, zarar vermek, yok yere ziyana uğratmak.

Dirīġ itme benüm sulṭānum iḥsān eyle iḥsānuñ
Kerem ehli olan luṭfın dirīġ eyler mi sāʾilden

dirīġ itme:

1. **dirīġ itme:**-*me*
Gazel 281
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yazık etmek, zarar vermek, yok yere ziyana uğratmak.

Dirīġ itme benüm sulṭānum iḥsān eyle iḥsānuñ
Kerem ehli olan luṭfın dirīġ eyler mi sāʾilden

2. **dirīġ itme:**-*me*
Gazel 281
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yazık etmek, zarar vermek, yok yere ziyana uğratmak.

Ḳabūlī ḳābil-i ḫıdmet ḳuluñdur āstānuñda
Mürüvvet eyle iḥsānuñ dirīġ itme ḳavābilden

3. **dirīġ itme:**-*me*
Mesnevi 9
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Esirgemek, sakınmak.

Dirīġ itme viṣālüñ mübtelādan
Ḫudā ḥıfẓ ide ẕātuñ her belādan

dirīġ ol:

1. **dirīġ ol:**
Gazel 417
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Esirgemek, sakınmak.

O gül şeftālū-yı laʿl-i lebine irmez el dirdi
Dirīġ ol naḫl-i ḥüsnüñ mīve-i laʿlini el dirdi

dirīġ ü dirīġ:

1. **dirīġ ü dirīġ:**
Gazel 180
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yazık ve yazık. II Bir kimseye veya bir şeye çok yazık olduğunu ifade etmek için kullanılan sözler; yazık ki ne yazık.

Görmedük gitdi bir daḫı yāri
Ḥasret ü ḥasret ü dirīġ ü dirīġ

dirīġ ü ḥasret ü ġam:

1. **dirīġ ü ḥasret ü ġam:**
Gazel 254
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yazık, hasret ve keder.

Gil-i ḫaṭāda benem esb-i pāy-ı laġzīde
Bürīde-pāy ḳalursam dirīġ ü ḥasret ü ġam

dirīġā:

1. **dirīġā:**
Gazel 28
Mısra: **6**
Eyvah! Çok yazık!

Sen kimi medḥ ider iseñ ol anı ḳadḥ eyler
Seyyiʾāt oldı dirīġā ṣorılursa ḥasenāt

2. **dirīġā:**
Gazel 335
Mısra: **6**
Eyvah! Çok yazık!

Sirişküm leşkeri ayaḳda yatdı
Dirīġā iltifātuñ yoḳ sipāha

3. **dirīġā:**
Gazel 355
Mısra: **8**
Eyvah! Çok yazık!

Ġam-ı cāngāh-rā mī-ḫˇāstem k'ez-dil kunem bīrūn
Dirīġā behr-i defʿeş her çe mī-kerdem füzūn geşte

diril:

1. **dirilsün:**-*sün*
Gazel 62
Mısra: **9**
Dirilmek, canlanmak. II Var olmak, meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Sen ʿalem gibi çekil ʿāşıḳ dirilsün yanuña
Çünki ʿasker dirligi mīr-i livā yanındadur

2. **diril:**
Gazel 26
Mısra: **1**
Dirilmek, canlanmak. II Kendine gelmek, yeniden neşelenmek.

Diril ʿışḳ ile ol saʿīdü'l-ḥayāt
Ölürseñ olursın şehīdü'l-memāt

3. **dirilsün:**-*sün*
Gazel 300
Mısra: **6**
Dirilmek, canlanmak. II Kendine gelmek, yeniden neşelenmek.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı dil-dāra çekilsün zümre-i ʿuşşāḳ
Dirilsün bī-nevālar muṭrıb āheng-i ḥicāz itsün

4. **diril:**
Kaside 9
Mısra: **61**
Dirilmek, canlanmak. II Kendine gelmek, yeniden neşelenmek.

Nefis öldürme abdāl ol diril kesb-i ṣafā eyle
Ḥayātında merātib ḳatʿ iden aḳrāna ʿışḳ olsun

5. **diril:**
Kaside 13
Mısra: **30**
Dirilmek, canlanmak.

Yimege içmege aḳçeñ yoġ ise bir niçe gün
…… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

6. **dirilsün:**-*sün*
Kaside 8
Mısra: **18**
Dirilmek, canlanmak. II Harekete geçmek.

Yine bir kez daḫı ḥaşr olalum neşr ile menşūruñ
Dirilsün yanuña ʿasker ṭaġıt eṭrāfa aḥkāmuñ

dīrīne:

1. **dīrīne:**
Mesnevi 1
Mısra: **109**
Eski, kadim.

Be-men dih ki dīrīne yār-i menest
Be-deyr-i kuhen ġam-güsār-i menest

dirlig:

1. **dirligüñ:**-*üñ*
Kaside 13
Mısra: **27**
Hayat, yaşayış, geçinme.

Gerçi it dirligidür dirligüñ ey kelb-i ʿaḳūr
Bulduġuñ mühmeli ekl eyle ḫırıldaşma ırıl

dirlik:

1. **dirlik:**
Beyit 6
Mısra: **2**
Hayat, yaşayış, geçinme.

Serde hevā dilde heves elde dām
Ehl-i dile derd ile dirlik ḥarām

dirlik eylemez:

1. **dirlik eylemez:**-*mez*
Gazel 87
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İyi geçinmek, uyum içinde yaşamak.

Dār-ı cihānda kimseyile dirlik eylemez
Dünya ki bir ʿacūze-i bed-zindegānedür

dirlik kişiye muḳarrer olmaz:

1. **dirlik kişiye muḳarrer olmaz:**
Gazel 164
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Dünyada mutluluk daimî olmaz: Dünya hayatı gelip geçici bir oyalanma yerinden ibarettir. Bu bağlamda kendisi dahi fâni olan cihanda mutluluk da daimî olmaz.

ʿAyş it dem-i furṣat eldeyiken
Dirlik kişiye muḳarrer olmaz

dirlikler virüp:

1. **dirlikler virüp:**-*üp*
Tarih 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Dirlik vermek, huzur vermek, mutlu etmek.

Kimin nüvāzişler ḳılup kimin murāda irgürüp
Kimine dirlikler virüp çoḳ kişi iḥyā eyledüñ

diş:

1. **dişüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 68
Mısra: **1**
Çene kemiklerinin üzerinde dizili, ısırmaya ve çiğnemeye yarayan organ. II Sevgilinin dişi.

Dişüñe dirler ise ʿıḳd-ı dür-i ezherdür
Dil-i ʿuşşākı şikest eyleme söz gevherdür

2. **dişi:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **15**
Çene kemiklerinin üzerinde dizili, ısırmaya ve çiğnemeye yarayan organ. II Sevgilinin dişi.

Dişi aġzında lü'lü-i ṣadefdür
Dür-i mengūşı ṣan dürr-i Necefdür

dişilerden ḥazer ḳıl:

1. **dişilerden ḥaẕer ḳıl:**
Beyit 240
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kadınlardan uzak durmak. II Sevgiliye karşı temkinli olmak, dikkatli davranmak.

Meyl eyleme dünyāya ḥaẕer ḳıl dişilerden
Bunlarda vefā olmaz edeb de kişilerden

ditre:

1. **ditrer:**-*r*
Mesnevi 9
Mısra: **6**
Titremek. II Ürkmek.

Lebi ḥalvā yañaġı teng-i şekker
Teni pālūde-i ter gibi ditrer

dīv:

1. **dīv:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Dev, şeytan. II Hazreti Süleyman'ın mührünü çaldırdığı dev. II Zahit.

Ḫātem-i laʿl-i lebüñ ẕikr eylesem durmaz ʿadū
Dīv ṭurmaz ey perī mühr-i Süleymāndan ḳaçar

dīvān:

1. **dīvān:**
Gazel 104
Mısra: **12**
Bir şairin şiirlerini

harf sırasına uygun olarak ve kafiyelerine göre topladığı mecmua.

Nola ger ṭabʿ-ı Ḳabūlī gibi tezyīn itse
Ẕāt-ı pāküñ şerefine nice dīvān defter

2. **dīvāna:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **9**
Büyük meclis, yüce divan.

İttifāḳ ile hücūm eylediler dīvāna
Didiler Rūm ili begler begisi ol bed-nām

3. **dīvānuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **26**
Büyük meclis, yüce divan.

Yapılsun ḳalʿa-i dīn ü yıḳılsun ḫāne-i bī-dīn
Ḳırılsun ṭurmasun aʿdā ḳurılsun ṭurma dīvānuñ

4. **dīvānı:**-*ı*
Tarih 3
Mısra: **16**
Büyük meclis, yüce divan.

Sevinse cānı aḥbābuñ yirinse ḳavmi aʿdānuñ
Muʿayyen olsa hem kāmı müzeyyen ḳılsa dīvānı

dīvān ehli:

1. **dīvān ehli:**
Kaside 4
Mısra: **149**
Kelime Tipi: -
Divan ehli, padişahın yüce divanında bulunan kimseler.

Sebeb-i fitne nedür bilmedi dīvān ehli
Ol gün ol ḥālet ile geçdi irişdi aḫşām

dīvān iderlerdi:

1. **dīvān iderlerdi:**-*er, -ler, -di*
Gazel 412
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Divan kurmak, meclis oluşturmak. II Âşıkların sevgilinin kapısında toplanması, sevgilinin eşiğinde pek çok âşığın bulunması. II Âşıkların sevgili uğruna yazılmış şiirlerden oluşan bir divan hazırlamaları.

Nice dīvāneler dīvān iderlerdi işiginde
Bozup dīvānın ol dīvān-ı ʿālī-şānumuz gitdi

dīvāna şalma:

1. **dīvāna şalma:**-*ma*
Gazel 223
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Deliliğe salmak, bırakmak.

Göñül dīvānedür dīvāna şalma beste-i luṭf it
Ḳatı dermāndevüz nā-çāre dermān eyle sulṭānum

dīvāne:

1. **dīvānedür:**-*dür*
Beyit 166
Mısra: **2**
Aşkın tesiriyle kendinden geçmiş deli, mecnun, meczup. II Âşık.

Mecnūn-ı deşt ü şaḥne-i vīrānedür gelen
Ṭıflān-ı şehr müjde ki dīvānedür gelen

2. **dīvāneye:**-*y, -e*
Gazel 275
Mısra: **2**
Aşkın tesiriyle kendinden geçmiş deli, mecnun, meczup. II Âşık.

Ol dehen-beste dil olmaġa ne tedbīr eylesün
Varsun ol dīvāneye zülfini zencīr eylesün

3. **dīvāne:**
Gazel 382
Mısra: **6**
Aşkın tesiriyle kendinden geçmiş deli, mecnun, meczup. II Âşık.

Bizi kim dirdi ki mecnūn olavuz
Yazalar adumuzı dīvāne

4. **dīvāneler:**-*ler*
Gazel 412
Mısra: **3**
Aşkın tesiriyle kendinden geçmiş deli, mecnun, meczup. II Âşık.

Nice dīvāneler dīvān iderlerdi işiginde
Bozup dīvānın ol dīvān-ı ʿālī-şānumuz gitdi

5. **dīvānedür:**-*dür*
Gazel 223
Mısra: **11**
Aşkın tesiriyle kendinden geçmiş deli, mecnun, meczup. II Âşığın deli divane gönlü.

Göñül dīvānedür dīvāna ṣalma beste-i luṭf it
Ḳatı dermāndevüz nā-çāre dermān eyle sulṭānum

6. **dīvānedür:**-*dür*
Gazel 153
Mısra: **10**
Aşkın tesiriyle kendinden geçmiş deli, mecnun, meczup. II Âşık/Kabûlî.

Zencīr-i zülf-i yāre baġlandı daḫı bilmez
Dīvānedür Ḳabūlī anı taʿaḳḳul itmez

dīvāne cāndur:

1. **dīvāne cāndur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Delirmiş beden. II Deli divane olmuş âşık.

Sevdā-yı zülfüñ ṭaġıtdı ʿaḳlum ṭaġa düşerse göñlüm revādur
Dīvāne cāndur bī-ḫānümāndur ehl-i cünündur ṣāḥib-fünündur

dīvāne dil:

1. **dīvāne dil:**
Gazel 345
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Deli gönül. II Âşığın gönlü.

Muḳīm-i kūy-ı yār ol bekle yerüñdür didüm saña
Niçün olmazsın ey dīvāne dil ben didügüm yerde

dīvāne göñlüm:

1. **dīvāne göñlüm:**-*üm*
Müsemmen 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Deliye dönmüş gönül. II Aşığın kalbi.

Dīvāne göñlüm egler idi fikr-i vuṣlatuñ
Cāna ḥayāt virür idi ʿayş u ʿişretüñ

dīvāne göñül:

1. **dīvāne göñül:**
Gazel 513
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Deli gönül. II Âşığın gönlü.

Çoḳ dolaşdı ḳatı dīvāne göñül kākülüñe
Ḳorḳarın boġazı bir gün urġāna geçer

dīvāne ḳılan:

1. **dīvāne ḳılan:**
Beyit 110
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Delirten, (âşığın) aklını kaybetmesine sebep olan (şey).

Beni dīvāne ḳılan kākül-i ḫoş-būdur bu
Bir perī ʿaḳlumı ṭaġıtmış idi odur bu

dīvāneligüñ şoñı:

1. **dīvāneligüñ şoñı:**
Tahmis 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Deliliğin sonu.

Āḫir kişiye lāzım olan terk-i hevādur

Çıḳmaz ṣoñı dīvāneligüñ gördi hebādur

dīvāne-ṣıfat:

1. **dīvāne-ṣıfat:**
Tahmis 13
Mısra: **4**
Deli görünüşlü, divane gibi.

Zencīr-i ser-i zülf-i dü-tā istemez oldı
Dīvāne-ṣıfat ṣīt u ṣadā istemez oldı

dīvān-ı ʿālī-şānumuz:

1. **dīvān-ı ʿālī-şānumuz:**-*umuz*
Gazel 412
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce divan. II Şerefli ve izzetli bir makama sahip olan sevgili.

Nice dīvāneler dīvān iderlerdi işiginde
Bozup dīvānın ol dīvān-ı ʿālī-şānumuz gitdi

dīvān-ı ḳaviyyü'l-erkān:

1. **dīvān-ı ḳaviyyü'l-erkān:**
Diğer 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
(Şairliği/kalemi) Kuvvetli kişilerin divanı.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan güş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

dīvānın bozup gitdi:

1. **dīvānın bozup gitdi:**-*di*
Gazel 412
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Divanı bozup gitmek, meclisi dağıtarak gitmek.

Nice dīvāneler dīvān iderlerdi işiginde
Bozup dīvānın ol dīvān-ı ʿālī-şānumuz gitdi

dīvānuñı beklerse:

1. **dīvānuñı beklerse:**-*r, -se*
Gazel 233
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Divanını beklemek. II Sevgilinin huzurunda bulunmak, yüce dergâhından ayrılmamak.

Evṣāf-ı hümāyūnuñ meddāḥı geçer şiʿrüm
Beklerse nola dāyim dīvānuñı sulṭānum

dīvār:

1. **dīvārına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 108
Mısra: **4**
Duvar.

Varup bir ḫāne bünyād eyledüm şehr-i ʿadem içre
Tamām oldı hemān saḳfıyla dīvārına ḳalmışdur

dīv-i ʿabīd:

1. **dīv-i ʿabīd:**
Gazel 45
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İbadet eden şeytan. II Şeytanın Hazreti Âdem'e secde etmediği olaydan önce ibadetle meşgul olan ve Allah'a kulluk eden bir varlık olması.

Ehl-i Ḥaḳ ẓāhir ü bāṭın Ḥaḳdan
Girü dönmez nitekim dīv-i ʿabīd

dīv-sīmā:

1. **dīv-sīmānuñ:**-*nuñ*
Kaside 5
Mısra: **34**
Dev yüzlü (kimse).

Gürūh-ı ḫāricīdendür ḫarācın almaġa saʿy it
Yüzine baḳma Simon-ı laʿīnüñ dīv-sīmānuñ

dīvār:

1. **diyāra:**-*a*
Gazel 218
Mısra: **6**
Diyar, ülke, memleket, yurt.

Mülk-i fenā didükleri cāy-ı firārdur
Ey ḫ∨āce görmek ister iseñ bu diyāra gel

2. **diyāra:**-*a*
Gazel 219
Mısra: **6**
Diyar, ülke, memleket, yurt.

Terk it fenāyı dār-ı beḳādur ḳarārgāh
Gel cāy-ı rāḥat ister iseñ bu diyāra gel

3. **diyāra:**-*a*
Mesnevi 7
Mısra: **48**
Diyar, ülke, memleket, yurt.

Günāhuñ bu yiri saña virendür
Seni işbu diyāra gönderendür

4. **diyāra:**-*a*
Muaşşer 1
Mısra: **10**
Diyar, ülke, memleket, yurt.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

5. **diyārı:**-*ı*
Tarih 12
Mısra: **4**
Diyar, ülke, memleket, yurt. II Gediz.

Kendü gibi ḫarları cemʿ itdügine yanına
Ol ṣanurdı bu diyārı ola merkeb egregi

<u>diyār-ı ġurbetde:</u>

1. **diyār-ı ġurbetde:**-*de*
Terci-bend 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gurbet diyarı, yabancı memleket.

Ben ġarībe diyār-ı ġurbetde
Rūşenā geldüñ āşnā geldüñ

<u>diyār-ı ġurbete gitdüm:</u>

1. **diyār-ı ġurbete gitdüm:**-*dü, -m*
Müsemmen 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gurbete gitmek, memleketten ayrılmak.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

2. **diyār-ı ġurbete gitdüm:**-*dü, -m*
Müsemmen 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Gurbete gitmek, memleketten ayrılmak.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

3. **diyār-ı ġurbete gitdüm:**-*dü, -m*
Müsemmen 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gurbete gitmek, memleketten ayrılmak.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

4. **diyār-ı ġurbete gitdüm:**-*dü, -m*
Müsemmen 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Gurbete gitmek, memleketten ayrılmak.

Gitdüm diyār-ı ġurbete bī-yār u āşnā
Düşdüm ṭarīḳ-ı miḥnete bī-zār u bī-nevā

5. **diyār-ı ġurbete gitdüm:**-*dü, -m*
Müsemmen 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Gurbete gitmek, memleketten ayrılmak.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

diyār-ı ḫüsne:

1. **diyār-ı ḫüsne:**-*e*
Gazel 295
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesi. II Güzellerin bulunduğu yer.

Ḫūbān-ı şehr ḳullaruñ olsa ʿaceb midür
Sensin diyār-ı ḫüsne bugün pādşā Ḥüseyn

diyār-ı ḫüsrevi fetḥ itmege:

1. **diyār-ı ḫüsrevi fetḥ itmege:**-*meg, -e*
Kaside 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hüsrev'in diyarını fethetmek. II İran diyarını fethetmek.

Bi-ḥamdi'llah ʿAcem mülkine ʿadl ü dād gönderdüñ
Diyār-ı Ḫüsrevi fetḥ itmege Ferhād gönderdüñ

diyār-ı mülk-i Rūmı:

1. **diyār-ı mülk-i Rūmı:**-*ı*
Tarih 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Rum ülkesinin diyarı, Anadolu.

Buyurmışlar ki maḳṣūdum daḫı oldur aña virdüm
Diyār-ı mülk-i Rūmı ḳılsun icrā emr ü fermānı

diyār-ı şarḳa:

1. **diyār-ı şarḳa:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Doğu diyarı.

İcāzet yoḳ mı daḫı bezm-i ḫāṣa ʿabd-i maḥṣūṣa
Dil-i erbāb-ı devlet ḫod diyār-ı şarḳa ʿāzimdür

diyār-ı şarḳa rūşen yollar açduñ:

1. **diyār-ı şarḳa rūşen yollar açduñ:**-*du, -ñ*
Kaside 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Doğu diyarına aydınlık yollar açmak. II Doğu diyarını fethetmek.

Diyār-ı şarḳa rūşen yollar açduñ āftābāsā
Revādur kārbānı işlese Şīrāz u Şirvānuñ

diyār-ı şarḳdan ġarba:

1. **diyār-ı şarḳdan ġarba:**
Muaşşer 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Doğu diyarından batıya (kadar).

ʿAcem mülkin gezüp pür-ẕevḳ u şevḳ u pür-ṣafā geldüñ
Diyār-ı şarḳdan ġarba güneş gibi ṭoġa geldüñ

diyār-ı şarḳı açmaḳdur:

1. **diyār-ı şarḳı açmaḳdur:**-*maḳ, -dur*
Müseddes 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Doğu diyarını fethetmek.

Ḳaṣdı açmaḳdur diyār-ı şarḳı İskender gibi
Ẕātı ġālibdür ʿadūya Ḥażret-i Ḥayder gibi

diyār-ı şarḳı fetḥ itdük:

1. **diyār-ı şarḳı fetḥ itdük:**-*dü, -k-ı*
Gazel 433
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Doğu diyarını fethetmek.

Diyār-ı şarḳı fetḥ itdük diyü iʿlām içün ḫalḳa
Seḥer çıḳdı güneş burc-ı sipihre dikdi sancāġı

<u>diyāruñ eñ kemter gedāsı:</u>

1. **diyāruñ eñ kemter gedāsı:**
Müseddes 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Memleketin en değersiz kölesi.

Ḳul iken bir pādşāha ʿālemüñ sulṭānıdur
Belki eñ kemter gedāsı bir diyāruñ ḫānıdur

<u>diye:</u>

1. **diye:**
Tahmis 5
Mısra: **25**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Umar bir gün o Mevlādan diye rūz-ı viṣāl oldı

<u>diyen:</u>

1. **diyen:**
Gazel 107
Mısra: **7**
Diyen, söyleyen (kimse).

Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz birisi nedür

2. **diyen:**
Gazel 114
Mısra: **7**
Diyen, söyleyen (kimse).

Ẕātuñı rifʿatde mihr-i dehre hem-serdür diyen
Rütbe-i ḳadrüñ ne bilsün himmeti kūtāhdur

3. **diyenler:**-*ler*
Gazel 231
Mısra: **7**
Diyen, söyleyen (kimse).

Cüdā düşdi cenābuñdan diyenler kiẕb-i maḥż eyler
Ki zīrā diñlenilmez düşmenüñ yalanı sulṭānum

4. **diyen:**
Gazel 320
Mısra: **9**
Diyen, söyleyen (kimse).

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

5. **diyen:**
Gazel 464
Mısra: **2**
Diyen, söyleyen (kimse).

Nūr-ı Ḥaḳdur dir ruḫ-ı zībā-yı yāre baḳ diyen
Ḳardan aḳ dir ten-i dil-dāra ḳara aḳ diyen

<u>diyü:</u>

1. **diyü:**
Beyit 82
Mısra: **1**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Kibri göñlümden çıḳardum diyü lāf urma gezüp
Andan āsāndur ḳoparmaḳ ṭaġı igneyle ḳazup

2. **diyü:**
Beyit 235
Mısra: **1**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Bahār irişdi diyü āb gülşeni ṭolanur
Çemende her ṭarafa ḫayli şalınur bulanur

3. **diyü:**
Beyit 272
Mısra: **1**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Sever misin diyü dil-ber cefā ṭaşıyla bir urdı

Didi kesr iderin ʿarżuñ
didüm cebr eyleme cānā

4. **diyü:**
Diğer 1
Mısra: **16**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

fāyiż u lāyıḥ olmış
kelimāt ise ol medḥdür Ve
eger māde-i şehvet ü
ġażabdan ṣādır u
mütebādir olan kelām
ise aña ẕem diyü tesmiye
itmişlerdür

5. **diyü:**
Gazel 13
Mısra: **9**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Ḳabūlī ḫalvet-i ḫāṣa
icāzet olmaya diyü
Ḥicāb ile verā-yı bābdan
ḳaldum ḥicābāsā

6. **diyü:**
Gazel 64
Mısra: **3**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Ṣūfi peymān eylemiş
peymāne döndürmem
diyü
Ḳorḳum oldur ʿahdine
ṭurmaz yine bir gün döner

7. **diyü:**
Gazel 65
Mısra: **9**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Kemāl ehli maʿārif
ṣāḥibiyüm diyü lāf urmaḳ
Ḳabūlī ʿālem-ārālıḳ degül
ʿālem aralıḳdur

8. **diyü:**
Gazel 80
Mısra: **7**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Eşküm ābına ḳarışmañ
ṣaḳınuñ ṣoñra diyü
Dīdeler çeşmelerüñ şimdi
ḳulaġın buraḳor

9. **diyü:**
Gazel 100
Mısra: **5**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Ḫaste-dil başına devlet
güneşi ṭoġa diyü
Giceler ṣubḥa degin nāle-i
şebgīr çeker

10. **diyü:**
Gazel 102
Mısra: **3**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Ölümlüdür diyü efvāh-ı
ʿālemden işitmişler

Güzeller defter-i ʿuşşāḳa
bizi mürde yazmışlar

11. **diyü:**
Gazel 102
Mısra: **9**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Senüñ yoluñda ölmekden
ḳaçar diyü münāfıḳlar
Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi
öldürde yazmışlar

12. **diyü:**
Gazel 117
Mısra: **3**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Her bārı götürür diyü
ʿuşşāḳa cevr ider
Dil-dāruñ işi ʿāşıḳa her
bār böyledür

13. **diyü:**
Gazel 125
Mısra: **9**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Ḫ∨ābda būsemi alduñ
diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ
yire bühtān eyler

14. **diyü:**
Gazel 132
Mısra: **5**

Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Yaşumı bir serv-i dil-cūya revān itdün diyü
Āhumuñ ẓulmiyle yıḳduñ üstüme ey yār yar

15. **diyü:**
Gazel 134
Mısra: **7**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Būse-i ruḫsār-ı ālin ʿarż ider aluñ diyü
Sāḳi-i gül-çehrenüñ biz āline aldanmazuz

16. **diyü:**
Gazel 142
Mısra: **5**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Vefā vü merḥamet ḳıl diyü ibrām itme dil-dāra
Ölümlü ḫasteye ey dil ṭabīb olan ʿilāc itmez

17. **diyü:**
Gazel 144
Mısra: **2**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Cāh ile maġrūr olup nā-dāna dānālanmazuz
Cāhile ehl-i kemālüz diyü monlālanmazuz

18. **diyü:**
Gazel 158
Mısra: **9**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle var mā-beynümüz

19. **diyü:**
Gazel 170
Mısra: **1**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Öldür diyü o şāha ḳılmaḳ neden sifāriş
Ol devlete irişmek ey dil hezār fāriş

20. **diyü:**
Gazel 179
Mısra: **1**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Bādeye olmış diyü menʿ ü yasaġ
Aġlayu aġlayu gözden çıḳdı bāġ

21. **diyü:**
Gazel 182
Mısra: **13**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Söylenür geldi diyü nāme-i ḫaṭṭı yārüñ
Ey Ḳabūlī yüzine biz anı çoḳdan oḳuduḳ

22. **diyü:**
Gazel 221
Mısra: **7**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Bāʿiṣ-i ʿışḳ u maḥabbetdür diyü ad eyleme
Çekme adın dil-berüñ teshīr-i esmādan çekil

23. **diyü:**
Gazel 221
Mısra: **9**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Şu gibi pākīzedür ṭabʿum diyü lāf eyleme
Ey Ḳabūlī ṣāf-meşreb ol men ü mādan çekil

24. **diyü:**
Gazel 240
Mısra: **2**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Māh-ı münīre gice üşüp leşker-i nücūm
Öykünme rūy-ı yāre diyü itdiler hücūm

25. **diyü:**
Gazel 263
Mısra: **5**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Mecāzīdür diyü inkār idersin ʿışḳa ey ṣūfī
Kelām-ı ḥaḳdur ammā sözümüz sen bāṭıl añlarsın

26. **diyü:**
Gazel 310
Mısra: **3**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Zülf-i nigāra kendüñi beñzetme bāġ içre diyü
Sünbül ile bād-ı ṣabā ṭurmaz ider ṣaç yolmasun

27. **diyü:**
Gazel 319
Mısra: **7**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫāṭıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫāṭırdan çıḳar gitsün

28. **diyü:**
Gazel 325
Mısra: **9**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez ṣorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

29. **diyü:**
Gazel 346
Mısra: **1**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Gūşe-i vaḥdet diyü ey dil çekilme vaḥdete
ʿĀlem-i keṯretde vaḥdet gözle düşme keṯrete

30. **diyü:**
Gazel 351
Mısra: **5**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Yirdeki yüzi kimesne başmaz diyü dil-ber
Başmaz ayaġın yolına düşsem yüzüm üzre

31. **diyü:**
Gazel 357
Mısra: **1**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Bir būse vir diyü düşe gördüm ayaġına
Bir ḫoş gelür mi göre dilinden ṭudaġına

32. **diyü:**
Gazel 380
Mısra: **7**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Sen māh ile barışmadı diyü sitāremüz
Sögdüm bu gice ṣubḥa dek ey meh sitāreye

33. **diyü:**
Gazel 399
Mısra: **11**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Bu ḫafṣ u bu keṯīr diyü düşme keṯrete
Nāfiʿ olan da saña bu añla ḥikāyeti

34. **diyü:**
Gazel 426
Mısra: **17**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Ḫüsrev-i ḫāverüñ oldı diyü il gün lemeʿāt
Münteşir eyledi āfāḳa bu rūşen ḫaberi

35. **diyü:**
Gazel 429
Mısra: **7**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Bāġ-ı ʿālemde ʿaceb kim der-kenār itdi diyü

Cūyveş ṭurmaz yaşum ol servi eyler cüst u cūy

36. **diyü:**
Gazel 433
Mısra: **7**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Diyār-ı şarḳı fetḥ itdük diyü iʿlām içün ḫalḳa
Seḥer çıḳdı güneş burc-ı sipihre dikdi sancāġı

37. **diyü:**
Gazel 441
Mısra: **9**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

38. **diyü:**
Gazel 461
Mısra: **4**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Gün yüzine o mehveşüñ nice ṭoyınca baḳalum
Ġamzeleri ḳılıc çeküp baḳma diyü yasāġ ider

39. **diyü:**
Kaside 4
Mısra: **15**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Sikke ışlāḥı diyü ḫalḳı düşürdi eleme
Niyyeti ḫayra degül işleri īzā-yı enām

40. **diyü:**
Kaside 4
Mısra: **17**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Aḳçe taṣḥīḥi diyü eyledi bir bidʿat-ı ḫāṣ
Bidʿat-ı ḫāṣ velīkin żararı ʿāleme ʿām

41. **diyü:**
Kaside 4
Mısra: **43**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Ḳul ḳula düşdi diyü ġulġule düşdi ḫalḳa
Ehl-i dīvāna ʿaceb zelzele virdi evhām

42. **diyü:**
Kaside 4
Mısra: **169**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Buñ deminde bulunurlar diyü ẓan eyledügüm
Virdiler başuma buñlar getürüp cāna melām

43. **diyü:**
Kaside 4
Mısra: **174**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Belki Ḳānūna baḳup buña şifā yazmaya şeyḫ
Nehy-i münker diyü bil münkir ola buña imām

44. **diyü:**
Kaside 5
Mısra: **55**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

ʿAdūnuñ biñine besdür birimüz diyü at ṣalmış
ʿAceb Rüstemlik itmiş dirler oġlı Zāl Paşanuñ

45. **diyü:**
Kaside 6
Mısra: **35**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Bu şeb ider diyü dāmād-ı çarḫ ʿarż-ı cemāl
ʿArūs-ı zāl-i cihānuñ başına aḳçe ṣaçar

46. **diyü:**
Kaside 9
Mısra: **39**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Kelāmum nuṭḳ-ı Ḥaḳdur diyü çıḳma perdeden dervīş
Söz añlayan maʿānī gözleyen ʿirfāna ʿışḳ olsun

47. **diyü:**
Kıt'a 32
Mısra: **2**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Dünyāda ḫasīs aḳçe vü altun dimez irgür
Mālī vü ġanīyem diyü gerdūna baş egmez

48. **diyü:**
Kıt'a 32
Mısra: **4**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Ḫarca gelicek şöyle ṣıḳar pençe-i ḥırṣı
Żāyiʿ iderin malı diyü bir pula degmez

49. **diyü:**
Mesnevi 4
Mısra: **104**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Ne ḳadar kim ḳażā murād itsem
Alurın diyü birin ad itsem

50. **diyü:**
Mesnevi 15
Mısra: **9**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Çıḳmasun aḳçe diyü içinden
Kīseyi boġdılar boġazından

51. **diyü:**
Muhammes 1
Mısra: **17**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Cāna cevr-i yāre ṣabr eyle diyü ḳıldum cefā
Bir yaña ʿışḳuñ belāsı ṭaʿn-ı aʿdā bir yaña

52. **diyü:**
Müsemmen 2
Mısra: **21**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Aña nice olam diyü vāṣıl
Çoḳdan eylerdi ārzū seni dil

53. **diyü:**
Şarkı 3
Mısra: **5**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Yāri murād üzre görmedüm diyü
Devlet-i dīdāra irmedüm diyü

54. **diyü:**
Şarkı 3
Mısra: **6**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Yāri murād üzre görmedüm diyü
Devlet-i dīdāra irmedüm diyü

55. **diyü:**
Şarkı 3
Mısra: **7**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Ayaġına yüzüm sürmedüm diyü
Gözüm yaşı seller gibi bulanur

56. **diyü:**
Tarih 2
Mısra: **21**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Tā-devr-i Ḥātemden berü bu sūr sünnetdür diyü
Şāhāne tertīb eyleyüp bī-misl ü hemtā eyledüñ

57. **diyü:**
Tarih 25
Mısra: **3**

Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Mevti tārīḫi nedür diyü suʾāl itmiş idi
Didi bir ehl-i raḳam şeyh-i yahūdi öldi

58. **diyü:**
Tuyuğ 2
Mısra: **3**
Sebebiyle, nedeniyle, diye.

Kaʿbeye beñzer diyü söyler gören
Kūy-ı iḳlīm-i nigūsıdur Gedūs

diyü diyü:

1. **diyü diyü:**
Gazel 380
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Diye diye, diyerek, söyleyerek.

Ḳadd-i bülend-i dil-bere beñzer diyü diyü
Vāfir ṭolaşdı ṭurdı mü'eẕẕin menāreye

diz:

1. **dizmiş:**-*miş*
Gazel 44
Mısra: **6**
Dizmek, düzenlemek, hazırlamak.

Bir müdevver laʿlden bir ḥoḳḳa düzmiş fem dimiş Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

dizil:

1. **dizildi:**-*di*
Tarih 23
Mısra: **9**
Dizilmek, belli bir düzene göre sıralanmak.

Dizildi āsmānīler zemīne Öñünde bir şeh-i rūşen-żamīrüñ

dol:

1. **dolmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Gazel 154
Mısra: **1**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak. II Gözleri kanlı yaşla dolmak.

Ġamuñla dīde ḳanlar dolmayınca eşk ṣāf olmaz
Benüm serv-i revānum ṣu bulanmayınca ṭurılmaz

dolab-ı felek:

1. **dolab-ı felek:**
Gazel 31
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Feleğin çarkı. II Dünya, âlem.

Dolab-ı felek ḳutb-ı murād üzre dönerse
Himmetde Ḳabūlī saña māyil mi olur ġavs

dolāb-ı riyāż-ı eflāk:

1. **dolāb-ı riyāż-ı eflāk:**
Kaside 2
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **-**
Felekler bahçesinin çarkı. II Felek, devran.

Nitekim devr ide dolāb-ı riyāż-ı eflāk
Nitekim sebzeler ol āb ile ola reyyān

dolan:

1. **dolanur:**-*ur*
Şarkı 3
Mısra: **4**
Dolanmak, belli bir şeyin veya kişinin etrafında dolaşmak.

Aḳar ṣular gibi ḳarār eylemez
Gezer gezer gelür sende dolanur

dolaş:

1. **dolaşma:**-*ma*
Gazel 59
Mısra: **3**
Dolaşmak, gezmek, gezinmek, etrafında dönmek. II Âşığın sevgilinin saçlarına dolanması, onun saçlarına tutulması.

Çoḳ dolaşma ey göñül zülf-i siyāh-ı dil-bere

Çoḳ perīşānluḳ çekersin
başuña ġavġā gelür

dost:

1. **dost:**
Beyit 95
Mısra: **1**
Dost, arkadaş, ahbap.

Ġalibüz himmet iderse dost düşmen üstine
Düşmezüz biz güc ile ey dost düşmen üstine

2. **dost:**
Beyit 95
Mısra: **2**
Dost, arkadaş, ahbap.

Ġalibüz himmet iderse dost düşmen üstine
Düşmezüz biz güc ile ey dost düşmen üstine

3. **dostlar:**-*lar*
Gazel 54
Mısra: **1**
Dost, arkadaş, ahbap.

Sevdigüm bir mihri yoḳ nā-mihrbāndur dostlar
Dostına düşmen baḳışlu nev-cüvāndur dostlar

4. **dostlar:**-*lar*
Gazel 54
Mısra: **2**
Dost, arkadaş, ahbap.

Sevdigüm bir mihri yoḳ nā-mihrbāndur dostlar
Dostına düşmen baḳışlu nev-cüvāndur dostlar

5. **dostlar:**-*lar*
Gazel 54
Mısra: **4**
Dost, arkadaş, ahbap.

Fitne-i āḫir zamāndur ġamzesi virmez amān
Çeşmi ḳātil ḫışmı ġalib bī-amāndur dostlar

6. **dostlar:**-*lar*
Gazel 54
Mısra: **6**
Dost, arkadaş, ahbap.

Bir ṣaçı leylāya dil virdük anuñ mecnūnıyuz
Rāzumuz dillerde şimdi dāstāndur dostlar

7. **dostlar:**-*lar*
Gazel 54
Mısra: **8**
Dost, arkadaş, ahbap.

Şimdilik aʿdāyile ʿālemdesüz ʿālem sizüñ
Ḥal-i ʿālem böyle ḳalmaz bu zamāndur dostlar

8. **dostlar:**-*lar*
Gazel 54
Mısra: **10**
Dost, arkadaş, ahbap.

Āteş-i ʿışḳa düşmen didi dirmiş ʿadū
Diñlemeñ düşmen sözin düşmen yalāndur dostlar

9. **dostlar:**-*lar*
Gazel 54
Mısra: **12**
Dost, arkadaş, ahbap.

Varumı ḳıldum hebā yārüñ miyānı yolına
Yolına nem var ise hep der-miyāndur dostlar

10. **dostlar:**-*lar*
Gazel 54
Mısra: **14**
Dost, arkadaş, ahbap.

Nāmeden nāmın Ḳabūlī dimek olmaz dil-berüñ
Diyesüz ibrām iderlerse fülāndur dostlar

11. **dostlar:**-*lar*
Gazel 334
Mısra: **6**
Dost, arkadaş, ahbap.

Ġayra meyl itdi ḳoyup
ḳahpe zen-i dehr bizi
İʿtimād olmaz imiş dostlar
oynaşlara

12. **dostlara:**-*lar, -a*
Kaside 7
Mısra: **20**
Dost, arkadaş, ahbap.

Reşeḥāt-ı keremüñ nite ki ebr-i nīsān
Ḫaşma zehr-āb içürür dostlara āb-ı ḥayāt

13. **dost:**
Kaside 10
Mısra: **51**
Dost, arkadaş, ahbap.

Dost diyüp kimisine kimine düşmen geçüp
Dost düşmen içre kendüñ eyleme alçaḳ dede

14. **dōstuñ:**-*uñ*
Mesnevi 3
Mısra: **25**
Dost, arkadaş, ahbap.

Dōstuñ düşmenüñ yiye ḫ∨ānuñ
Niye maḥrūm olur s̲enā-ḫ∨ānuñ

15. **dōstum:**-*um*
Gazel 158
Mısra: **8**
Dost, arkadaş, ahbap. II Sevgili.

Saña ʿāşıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿz̲ūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

16. **dōst:**
Gazel 332
Mısra: **3**
Dost, arkadaş, ahbap. II Sevgili.

Dōst ardınca ʿadūnuñ sözi ṣavı çoġ olur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ idelüm gel dōstum aġyārı ṣav

17. **dōstum:**-*um*
Gazel 332
Mısra: **4**
Dost, arkadaş, ahbap. II Sevgili.

Dōst ardınca ʿadūnuñ sözi ṣavı çoġ olur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ idelüm gel dōstum aġyārı ṣav

18. **dost:**
Şarkı 1
Mısra: **27**
Dost, arkadaş, ahbap. II Sevgili.

Dost yolunda cān u başa
Ḳıyagör gönül böyl'olur

19. **dostına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 54
Mısra: **2**
Dost, arkadaş, ahbap. II Âşık.

Sevdigüm bir mihri yoḳ nā-mihrbāndur dostlar
Dostına düşmen baḳışlu nev-cüvāndur dostlar

dost düşmen içre:

1. **dost düşmen içre:**
Kaside 10
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Dost düşman içinde, herkesin arasında.

Dost diyüp kimisine kimine düşmen geçüp
Dost düşmen içre kendüñ eyleme alçaḳ dede

dost düşmen reşkine:

1. **dost düşmen reşkine:**-*n, -e*
Gazel 276
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dost düşman kıskançlığı.

ʿIşḳdur rāh-ı vefāda dost düşmen reşkine
Yūsufı ḳul idüp İsmāʿīli ḳurbān eyleyen

dosta vü düşmene yarar:

1. **dosta vü düşmene yarar:**-*r*
Mesnevi 15
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **-**
Dosta ve düşmana yaramak.

Ṭurma cemʿ eyle bī-şumār aḳçe
Dosta vü düşmene yarar aḳçe

dök:

1. **döker:**-*er*
Beyit 285
Mısra: **1**
(Gözyaşı) Dökmek. II Ağlamak.

Gülüñ her bergine bülbül döker gözden birer jāle
Yine yüz āl idüp ḳondurur anı daldan dala

2. **dökdüm:**-*dü, -m*
Gazel 258
Mısra: **4**
(Gözyaşı) Dökmek. II Ağlamak.

Dāne dāne eşk ṣanma gözlerümden dökilen
Ṣayd içün dökdüm reh-i murġ-ı viṣāl-i yāre yem

3. **döküp:**-*üp*
Terci-bend 1
Mısra: **29**
(Gözyaşı) Dökmek. II Ağlamak.

Ḳanlu yaşlar gibi döküp nūrı
Seni gözlerdi dīdeler her dem

4. **dökmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **3**
Dökmek, biçim vermek.

Ḳabā dökmiş cefā görmiş vücūd eskitmiş el çekmiş
Libās-ı ʿāriyetden ʿār iden ʿüryāna ʿışḳ olsun

5. **dökmiş:**-*miş*
Kaside 10
Mısra: **17**
Dökmek, biçim vermek.

Naḫl-i bālā-yı vücūdı bir ḳabā dökmiş nihāl
Ṣāḫsār-ı cismine ṣarmış iki yapraḳ dede

dökil:

1. **dökilür:**-*ür*
Gazel 52
Mısra: **1**
(Gözyaşı) Dökmek. II Ağlamak.

Dāne dāne dür-i eşküm dökilür ḳana döner
Ḫalḳa-i rişte-i ten sübḥa-i mercāna döner

2. **dökilür:**-*ür*
Kaside 2
Mısra: **29**
Dökülmek, düşmek.

Ṣaḥn-ı gülşende dökilür ṣaçılursa yiridür
Düşdi bir derde ki düşde daḫı görmez insān

dön:

1. **döner:**-*er*
Gazel 120
Mısra: **2**
Dönmek, dolaşmak, devretmek, kendi etrafında tur atmak. II Bir işi sürekli yapmak.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan feṭḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

2. **döner:**-*er*
Gazel 140
Mısra: **7**
Dönmek, değişmek, başka bir hâle gelmek. II Benzemek.

Beñzimüz sāza döner ney gibi nālān olsaḳ
Bezm-i derd ü elemüñ var ise sāzendesiyüz

3. **döndi:**-*di*
Gazel 141
Mısra: **3**
Dönmek, değişmek,

başka bir hâle gelmek. II Benzemek.

Aġlamaḳdan ḳızarup dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle bir pāk güher ḫāk-i Yemenden çıḳmaz

4. **döndi:**-*di*
Gazel 176
Mısra: **5**
Dönmek, değişmek, başka bir hâle gelmek. II Benzemek.

Leylī ṣaçını göreli mecnūna döndi dil
Yoḳdur sözünde anuñ içün hergiz irtibāṭ

5. **döndi:**-*di*
Gazel 343
Mısra: **1**
Dönmek, değişmek, başka bir hâle gelmek. II Benzemek.

Gözüm cāma döndi sirişküm meye
Firāḳuñla nālem ne beñzer neye

6. **dönmeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 455
Mısra: **3**
Dönmek, değişmek, başka bir hâle gelmek. II Benzemek.

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

7. **döndi:**-*di*
Tahmis 5
Mısra: **9**
Dönmek, değişmek, başka bir hâle gelmek. II Benzemek.

Ḫayāl-i ḫ∨āba döndi rūz-ı vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh
Ne kim gördiyse bu dīde aña cümle ḫayāl oldı

8. **döner:**-*er*
Gazel 13
Mısra: **1**
Dönmek, dolaşmak, devretmek, kendi etrafında tur atmak. II Âşığın baş dönmesi.

Döner cūy-ı sirişküm üzre başum āsyābāsā
Aḳar seyl-āb-ı eşküm āsyāb altında ābāsā

9. **dönmesünler:**-*me, -sün, -ler*
Gazel 147
Mısra: **5**
Dönmek, dolaşmak, devretmek, kendi etrafında tur atmak. II Şarap kadehlerinin mecliste sevgilinin elinde dolaşması.

Kāseler şevḳ ile nice dönmesünler üstine
Bir nihāl-i serv-ḳad nāzük-miyāndur kāse-bāz

10. **döner:**-*er*
Gazel 88
Mısra: **6**
Dönmek, dolaşmak, devretmek, kendi etrafında tur atmak.

Sımāṭ-ı bezm-i ʿişretdür bisāṭ-ı çarḫ yanuñda
Döner bezmüñde mihr ü māh zerrīn iki cāmuñdur

11. **dönüp:**-*üp*
Gazel 242
Mısra: **9**
Dönmek, dolaşmak, devretmek, kendi etrafında tur atmak.

Nevbet Ḳabūli mülk-i suḫanda baña dönüp
Ben daḫı başḳa başuma mihterlik eyledüm

12. **döner:**-*er*
Kıt'a 29
Mısra: **1**
Dönmek, dolaşmak, devretmek, kendi etrafında tur atmak.

Leyl ü nehār ṣanma döner mihr ü māhdur
Abdāl-ı çarḫ mühre-i dāġın degişdürür

13. **döner:**-*er*
Tarih 2
Mısra: **12**
Dönmek, dolaşmak, devretmek, kendi etrafında tur atmak. II Dönerek dans etmek.

Gūyendeler sāzendeler perrendeler bāzendeler
Meydānda raḳṣ idüp döner dünyāyı şeydā eyledüñ

14. **döner:**-*er*
Kaside 6
Mısra: **86**
Dönmek, dolaşmak, devretmek, kendi etrafında tur atmak. II Gökyüzünde bulunan dokuz feleğin kendi etrafında dönmesi.

Niteki mihr ü ḳamer rūz u şeb bu ḥāletle
Müdīr-i çarḫ-ı felekler maʿiyyet ile döner

15. **döner:**-*er*
Gazel 52
Mısra: **10**
Dönmek, dolaşmak, devretmek, kendi etrafında tur atmak. II Talihin dönmesi, bahtın ve kısmetin açılması.

Ey Ḳabūlī ḳadeh-i māh niçün devr itmez
Kāse-i çarḫ-ı felek üstümüze yā ne döner

16. **döner:**-*er*
Gazel 71
Mısra: **2**
Dönmek, dolaşmak, devretmek, kendi etrafında tur atmak. II Talihin dönmesi, bahtın ve kısmetin açılması.

Bu felek kim ādemi
Yaʿḳūbveş nālān ider
Geh döner Yūsuf gibi
Mışr ehline sulṭān ider

17. **döndi:**-*di*
Gazel 121
Mısra: **6**
Bir söz söylemek üzere yüzünü dönmek.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

18. **dönüp:**-*üp*
Gazel 169
Mısra: **8**
Yapılan bir işe dönüp tekrar bakmak.

Kim var güzellerden ʿaceb cevr eyleyüp ʿuşşāḳına
İtdikleri işe dönüp şoñra peşīmān olmamış

19. **dönmezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 366
Mısra: **2**
Vazgeçmek, dönmek, caymak.

Ṭutaruz sīnemüz ol tīr-i figenden gelene
Dönmezüz her ne ise ṭurmuşuz andan gelene

20. **döner:**-*er*
Gazel 491
Mısra: **3**
Belli bir şey etrafında hareket etmek.

Manṣıb üstine muʿallaḳ döner oldı yārān
Nice şādılıḳ idem ṭāliʿ-i meymūnum yoḳ

21. **dönüp:**-*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **27**
Dönmek, ayrılan yere tekrar gelmek.

Dönüp gün gibi ʿazm-i Rūm idüp devletle ʿizzetle
Gelüp ṣıḥḥatle teşrīf eyledüñ şehri saʿādetle

22. **dönüp:**-*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **37**
Dönmek, ayrılan yere tekrar gelmek.

Ṣıyup ḫaşmı dönüp ḳaṭʿ-ı menāzil eyleyüp şāhā
Ḳadem başduñ saʿādet mülkine ey ḥażret-i paşa

23. **döner:**-*er*
Gazel 64
Mısra: **4**
Yemininden dönmek.

Ṣūfi peymān eylemiş peymāne döndürmem diyü
Ḳorḳum oldur ʿahdine ṭurmaz yine bir gün döner

döndür:

1. **döndürme:**-*me*
Gazel 52
Mısra: **3**
Döndürmek, geri çevirmek, vazgeçmek. II Yemininden dönmek.

Gel bu şeb būseye ʿahd eyledügüñ döndürme
O daḫı dün gice meclisdeki peymāna döner

2. **döndürme:**-*me*
Gazel 347
Mısra: **6**
Yemininden dönmek.

Başuñ üzre degirmen yüridürse çenber-i gerdūn
Sözüñden dönme zinhār itdügüñ peymāna döndürme

döne döne:

1. **döne döne:**
Diğer 2
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Dönerek, dolaşarak.

Şemle ṣarsun başına mihr-i dıraḫşān aġlasun
Döne döne üstine gerdūn-ı gerdān aġlasun

2. **döne döne:**
Gazel 145
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dönerek, dolaşarak.

Nār-ı ġam ile döne döne ʿışḳ ocaġında
Ḳan aġlaruz efġān iderüz ṭut ki kebābuz

3. **döne döne:**
Gazel 147
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dönerek, dolaşarak.

Dest-i ġamdan döne döne kāse-i serden geçer
ʿĀşıḳ-ı ser-geştenüñ ḥāli yamāndur kāse-bāz

4. **döne döne:**
Gazel 469
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Döne döne, dönerek. II Durmaksızın, sürekli.

Cefā vü cevri bize döne döne itdi felek
Bizüm ne çekdügümüz bilmez ol nesine gerek

döne döne aḳan ṭolāb:

1. **döne döne aḳan ṭolāb:**
Gazel 410
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Döne döne akan su değirmeni.

Ṭolu āb eyle Ḳabulī gözüñ
Döne döne aḳan ṭolāb gibi

döşe:

1. **döşeye:**-*y*, -*e*
Kaside 2
Mısra: **5**
Döşemek, sermek, yaymak.

Döşeye bir yeşil altunlı ser-ā-ser bāġa
Çeke eṭrāfına zer mınṭıḳa-i sīm-efşān

döşedügüñ ḫalḳa-i dām ayaġuña dolaşur:

1. **döşedügüñ ḫalḳa-i dām ayaġuña dolaşur:**-*ur*
Kaside 4
Mısra: **130**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
(İnsanın) Döşediği tuzak ayağına dolaşır: İnsan, başkası için hazırladığı tuzağa kendisi

düşer. Bir başkası için hazırlanan kötülük, insanın kendi başına gelir.

Atduġuñ ṭaş gelür yoluña ey merd-i ṭarīḳ
Dolaşur ayaġuña döşedügüñ ḫalḳa-i dām

<u>döşen:</u>

1. **döşenmiş:**-*miş*
Gazel 63
Mısra: **3**
Döşenmek, serilmek, hazırlanmak.

Serīr-i ḳaṣr-ı zer-ṭāḳa döşenmiş naṭʿ-ı şāhīdür
Gedā-yı kūyuñ olan ʿāşıḳa bir būriyā yegdür

2. **döşendi:**-*di*
Tarih 23
Mısra: **4**
Döşenmek, serilmek, hazırlanmak.

Bisāṭ-ı zerkeşi zerrīn ḫavāşī
Döşendi şaṭḫına zerrīn serīrüñ

<u>döy:</u>

1. **döymez:**-*mez*
Gazel 135
Mısra: **1**
Dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Gel gel ġamuñla öldüm dil intiẓāra döymez
Hecr ateşine yaḳma ʿuşşāḳ nāra döymez

2. **döymez:**-*mez*
Gazel 135
Mısra: **2**
Dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Gel gel ġamuñla öldüm dil intiẓāra döymez
Hecr ateşine yaḳma ʿuşşāḳ nāra döymez

3. **döymez:**-*mez*
Gazel 135
Mısra: **4**
Dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Derd-i firāḳ-ı yāre bilsem ʿaceb ne çāre
Cism-i hezār-pāre hicrān-ı yāra döymez

4. **döymez:**-*mez*
Gazel 135
Mısra: **6**
Dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Ağlatma ben ġarībüñ şād olmasun raḳībüñ
Ağlatma ʿandelībüñ kim āh u zāra döymez

5. **döymez:**-*mez*
Gazel 135
Mısra: **8**
Dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Nār-ı ġam-ı maḥabbet kār itdi cāna ġāyet
Ey şāh-ı bī-ʿināyet ʿāşıḳ bu kāra döymez

6. **döymez:**-*mez*
Gazel 135
Mısra: **10**
Dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Cism-i nizār-ı zārum ber-bād ḳıldı āhum
Hīç nesne ey Ḳabūlī bu rūzgāra döymez

7. **döymeyüp:**-*me, -y, -üp*
Gazel 412
Mısra: **8**
Dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Miṣāl-i ḳāleb-ı fersūde künc-i ġamda biz ḳalduḳ
Firāḳa döymeyüp arduñca çıḳdı cānumuz gitdi

8. **döyer:**-*er*
Müsemmen 1
Mısra: **29**

Dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

9. **döysün:**-*sün*
Terci-bend 1
Mısra: **68**
Dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Nice yıldur ġam-ı firāḳuñda
Nice döysün buña Kabūlī zār

duʿā:

1. **duʿāya:**-*y, -a*
Gazel 431
Mısra: **14**
Bir arzunun gerçekleşmesi için Allah'a yalvarıp yakarma.

Biz bu ebyāt-ı mülemmaʿla Ḳabūlī umaruz
Olavuz herkese ol şāha duʿāya dāʿī

2. **duʿādur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **86**
Bir arzunun gerçekleşmesi için Allah'a yalvarıp yakarma.

Duʿāyile s̲enāyile nola ḫatm-i kelām itsem
Duʿādur ʿuhdesine lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

3. **duʿāyile:**-*y, -ile*
Kaside 1
Mısra: **85**
Bir arzunun gerçekleşmesi için Allah'a yalvarıp yakarma.

Duʿāyile s̲enāyile nola ḫatm-i kelām itsem
Duʿādur ʿuhdesine lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

4. **duʿāyile:**-*y, -ile*
Kaside 5
Mısra: **69**
Bir arzunun gerçekleşmesi için Allah'a yalvarıp yakarma.

Duʿāyile olursa iḫtitāmı nola bu naẓmuñ
Çün oldur ʿuhdesine lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

5. **duʿāyıdı:**-*y, -ıdı*
Kaside 7
Mısra: **87**
Bir arzunun gerçekleşmesi için Allah'a yalvarıp yakarma.

Çün ḫulūṣ ile duʿāyıdı ġaraż ḫatm oldı
İrdi söz ġayete ber-ḫ∨āce-i ʿālem ṣalavāt

6. **duʿā:**
Mesnevi 3
Mısra: **48**
Bir arzunun gerçekleşmesi için Allah'a yalvarıp yakarma.

Cānib-i ḥażrete duʿā ḳılsun
Çoḳ duʿā bī-ʿaded s̲enā ḳılsun

7. **duʿāmuz:**-*muz*
Mesnevi 3
Mısra: **51**
Bir arzunun gerçekleşmesi için Allah'a yalvarıp yakarma.

Bu duʿāmuz ḳıla ḳabūle ḳarīn
Diyelüm cümlemüz aña āmīn

8. **duʿāya:**-*y, -a*
Mesnevi 4
Mısra: **100**
Bir arzunun gerçekleşmesi için Allah'a yalvarıp yakarma.

Bir buçuḳ yıl durur ki maʿzūlem
Pādşāha duʿāya meşġūlem

9. **duʿāda:**-*da*
Mesnevi 5
Mısra: **84**
Bir arzunun gerçekleşmesi için Allah'a yalvarıp yakarma.

Ṣıdḳ ile işigüñde ḳāyim olam
Gice gündüz duʿāda dāyim olam

10. **duʿā:**
Mesnevi 8
Mısra: **72**
Bir arzunun gerçekleşmesi için Allah'a yalvarıp yakarma.

Ey Ḳabūlī bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn
Diyelüm bu duʿā içün āmīn

11. **duʿāyile:**-*y, -ile*
Müsemmen 1
Mısra: **22**
Bir arzunun gerçekleşmesi için Allah'a yalvarıp yakarma.

Ayrılduḳ āh u vāh iderek āşnāyile
Ṣāġ u esen ḳalup bizi añsun duʿāyile

duʿā eyle:

1. **duʿā eyle:**
Kaside 7
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Dua etmek, Allah'a yalvarıp yakarmak.

Gel duʿā eyle Ḳabūlī saña oldur maʿḳūl
Umaruz k'anı ḳabūl ide ḳabūlü'd-derecāt

duʿā eyledi:

1. **duʿā eyledi:**-*di*
Gazel 517
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dua etmek, Allah'a yalvarıp yakarmak.

Bir duʿā eyledi derd ile Ḳabūlī bu gice
Ellerin ṭutdı bile Rūḥ-ı Emīn āmīne

duʿā iderdük:

1. **duʿā iderdük:**-*er, -dü, -k*
Beyit 159
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dua etmek, Allah'a yalvarıp yakarmak.

Ölince duʿā iderdük el-ḥaḳ
ʿUṣṣāḳ olıcaḳ Gedūsa mülḥaḳ

duʿa itseñ:

1. **duʿa itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 92
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dua etmek, Allah'a yalvarıp yakarmak.

Sen duʿa itseñ Ḳabūlī vaṣl-ı yāre baş açup
Yüz ṭutup bāb-ı niyāza ellerin yārān açar

duʿā ḳıl:

1. **duʿā ḳıl:**
Gazel 156
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dua etmek, Allah'a yalvarıp yakarmak.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete maḳrūn ola āmīnümüz

duʿā ḳılsun:

1. **duʿā ḳılsun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Dua etmek, Allah'a yalvarıp yakarmak.

Rūḥ-ı merḥūma duʿā ḳılsun bu naẓmı oḳuyan
Üẕkürū emvātükümden ḳıṣṣayı alur alan

duʿā oldur:

1. **duʿā oldur:**-*dur*
Gazel 411
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -

Dua etmek, Allah'a yalvarıp yakarmak.

Ḳabūlī ḥażret-i paşayiçün dāyim duʿā oldur
Ḳabūl-i ḳalb-i sulṭān eylesün dāyim Ḫudā anı

duʿāgūy:

1. **duʿāgūyuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **65**
Dua eden, dua okuyan (kimse).

Gerekdür bunca āsāruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir senāḫ∨ānuñ

duʿāhā-yı ḫayret:

1. **duʿāhā-yı ḫayret:**-*et*
Tarih 17
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Hayır duaları.

Duʿāhā-yı ḫayret merā geşte vācib
Çü ber-tu ʿaṭāyā ʿalā-ḳavl-i Eyyūb

duʿālar eyleyelüm:

1. **duʿālar eyleyelüm:**-*y*, -*elüm*
Mesnevi 8
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Dua etmek, Allah'a yalvarıp yakarmak.

Ḫāk-i pāye senālar eyleyelüm
Tā ölünce duʿālar eyleyelüm

duʿālar it:

1. **duʿālar it:**
Gazel 124
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dualar etmek, Allah'a yalvarıp yakarmak.

Geh derdüñ aġla ol şehe gāhī duʿālar it
Ṭurma Ḳabūli şükr ü şikāyet zamānıdur

duʿānuñ ḳabūl olacaġını kıl:

1. **duʿānuñ ḳabūl olacaġını ḳıl:**
Beyit 158
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kabul olunacak dua etmek, gerçekleşmesi mümkün olan dualar etmek.

Alıgör himmetin pīr-i muġānuñ
Ḳabūl olacaġını ḳıl duʿānuñ

duʿāsı alınacaḳ:

1. **duʿāsı alınacaḳ:**
Mesnevi 2
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Duası alınacak (kimse).

Pīrlerdür duʿāsı alınacaḳ
Pīrlerdür riʿāyet olınacaḳ

duʿāya ḳāyim ol:

1. **duʿāya ḳāyim ol:**
Müseddes 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Duaya sarılmak, dua etmek.

Pür-mehābetdür vücūd-ı pāki şīr-i ner gibi
Sen duʿāya ḳāyim ol dāyim Ḳabūlī er gibi

duʿā-yı devlet:

1. **duʿā-yı devlet:**
Gazel 22
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Devletin bekası için edilen dua, devlet duası. II Mutluluk duası, şükür duası.

Aç gözüñi Ḳabūlī devlet ḳapuya geldi
Gel bu ḳapuda sen de eyle duʿā-yı devlet

2. **duʿā-yı devlet:**
Kaside 7
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -

Devlet duası, saltanat için dua etme.

Elde evrāḳ-ı duʿā dilde duʿā-yı devlet
Ḫayr odur kim ola aʿmāle muḳārin niyyāt

<u>duʿa-yı devletüñ ẕikr eyleyen:</u>

1. **duʿa-yı devletüñ ẕikr eyleyen:**
Gazel 297
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mutluluğunun duasını eden, mutluluğa kavuşmayı arzulayan (kimse).

Duʿa-yı devletüñ ẕikr eyleyen fikr itmesün āḫir
Ḳapuñ mesned ḳılan yād itmesün ġayra yasaġ olsun

<u>duʿā-yı pīrānı:</u>

1. **duʿā-yı pīrānı:**-*ı*
Mesnevi 2
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Yaşlıların duası.

Ḳoma elden duʿā-yı pīrānı
Gözle şāhum rıżā-yı pīrānı

<u>duʿā-yı şāha şürūʿ eyle:</u>

1. **duʿā-yı şāha şürūʿ eyle:**
Kaside 6
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Padişahın duasına başlamak.

Ferāġat it bu hevādan dilā ṣaded ḳaldı
Duʿā-yı şāha şürūʿ eyle ġayra itme naẓar

<u>dudaḳ:</u>

1. **dudaḳdur:**-*dur*
Gazel 126
Mısra: **1**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Çemen gülzāra dil lāle dudaḳdur
Gül ü nergis aña gözdür ḳulaḳdur

<u>dūde:</u>

1. **dūdedür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **8**
Duman. II Mürekkep yapılan çıra isi.

Ṣafḥa-i saḳf-ı sipihre āh şāhum yazmaġa
Tīr-i āhum ḫāme vü dūd-ı derūnum dūdedür

<u>dūde-i şemʿa-i çerāġ-ı Nebī:</u>

1. **dūde-i şemʿa-i çerāġ-ı Nebī:**
Mesnevi 8
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Peygamberlik kandilinin fitilin dumanı. II Son peygamber Hazreti Muhammed.

Dūde-i şemʿa-i çerāġ-ı Nebī
Ḫāne-sūz-ı çerāġ-ı Bū Lehebī

<u>düdenden düşen:</u>

1. **düdenden düşen:**-*den*
Gazel 141
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kuyudan düşen (şey). II Gönle giren aşk.

Ġāyib oldı dile batdıḳça ḫadeng-i ġamzeñ
Degme derd ile düşen ṭaşra düdenden çıḳmaz

<u>dūd-ı āh:</u>

1. **dūd-ı āh:**
Gazel 422
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ahın dumanı. II Âşığın ahı.

Mecnūn ki aña tūġ u ʿalem dūd-ı āh idi
Mülk-i cüñūna pādşeh-i ġam-sipāh idi

<u>dūd-ı āh-ı derūnum:</u>

1. **dūd-ı āh-ı derūnum:**-*um*

Gazel 79
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül ahının dumanı. II Âşığın ahı.

ʿAceb dūd-ı āh-ı derūnum saña hīç
Niçün itmez ey şūḫ-ı mekkār kār

dūd-ı āh-ı siyāhum:

1. **dūd-ı āh-ı siyāhum:**-*um*
Gazel 236
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Siyah ahın dumanı. II Âşığın ahı, feryadı.

Kaʿbe-i kūyuñı ḳuşatmışdur
Dūd-ı āh-ı siyāhum İbrāhīm

dūd-ı āhum:

1. **dūd-ı āhum:**-*um*
Gazel 25
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ahın dumanı. II Âşığın ahı.

Ḫāne-i ten dūd-ı āhum olmasa ṭutmaz ḳarār
Üstüvār olmaz sütūn olmayıcaḳ saḳf-ı büyūt

dūd-ı derūnum:

1. **dūd-ı derūnum:**-*um*
Gazel 84
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül dumanı. II Âşığın ahı.

Ṣafḥa-i saḳf-ı sipihre āh şāhum yazmaġa
Tīr-i āhum ḫāme vü dūd-ı derūnum dūdedür

dūd-ı kebūd:

1. **dūd-ı kebūd:**
Gazel 208
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lacivert duman. II Âşığın ahı.

Bir gice kūy-ı nigāra ḳarşu āh itsem gerek
ʿĀlemi dūd-ı kebūd ile siyāh itsem gerek

dūdsız ḥalvā:

1. **dūdsız ḥalvā:**
Gazel 416
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dumansız helva. II Feryat edilmeden verilen şeker, sevgilinin dudağı.

Virmedüñ āh itmeyince būse-i laʿlüñ didüm
Ol lebi şīrīn olur mı dūdsız ḥalvā didi

duḫān-ı nār-ı āhum:

1. **duḫān-ı nār-ı āhum:**-*um*
Gazel 428
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ah ateşinini dumanı. II Âşığın ahı, feryadı.

Duḫān-ı nār-ı āhum aña bir aʿlā direk dikdi
Çıḳup ḳavs-i ḳuzaḥ bir dāne jengārī seren ṭaḳdı

duḥāvī:

1. **duḥāvīden:**-*den*
Gazel 329
Mısra: **6**
Oldukça kıymeti bulunan kadife kumaşı.

Pelās-ı şāl-ı ṣad-pāre baña ṣad bāre bihterdür
Serengīden durengīden firengīden duḥāvīden

duḫter:

1. **duḫteri:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **20**
Kız. II Düşman.

ʿArūs-ı milket-i aʿdāyı ḳılduñ taḫt-ı żabṭuñda
Der-āġūş itmege ol duḫteri dāmād gönderdüñ

2. **duḫterlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **28**
Kız.

Siyeh pürçeklü erkek başlu at gibi nice ürkek
Yaḳışmaz ādeme vaḥşet ider duḫterlerin gördüm

3. **duḫtereş:**-*eş*
Mesnevi 1
Mısra: **84**
Kız. II Şarap.

Be-men dih be-men ki menem şühereş
Zi-şüher ne-bāyed cüdā duḫtereş

duḫter-i nīk-nām:

1. **duḫter-i nīk-nām:**
Mesnevi 1
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
İyi şöhretli kız. II Şarap.

Biyā sāḳi ān duḫter-i nīk-nām
Ki nā-maḥremān-rā ḥarāmeş ḥarām

dur

1. **durur:**-*ur*
Kaside 11
Mısra: **32**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak. II Bir eylemi durmaksızın yapmak.

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

2. **durur:**-*ur*
Gazel 336
Mısra: **6**
Beklemek.

Ṭurma kūşişde göñül sīne-i pür-dāġ içre
Ḳodılar ḫıdmete dervīş durur nān evine

3. **durur:**-*ur*
Kaside 13
Mısra: **18**
Beklemek.

Saña afyon yimeden herze yimek çoḳ yegdür
Hele tizce durur idüñ gözüñ olmazdı ḳızıl

durengī:

1. **durengīden:**-*den*
Gazel 329
Mısra: **6**
İki renkli (elbise).

Pelās-ı şāl-ı ṣad-pāre baña ṣad bāre bihterdür
Serengīden durengīden firengīden duḥāvīden

durur:

1. **durur:**
Beyit 244
Mısra: **2**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ḫadeng-i āhumuz ilmez geçer bu ṭāḳ-ı mīnādan
Naẓīri yoḳ durur ey ḳaşı ya geçgindür aʿlādan

2. **durur:**
Beyit 270
Mısra: **1**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Şemşīr-i pür-cilā durur ebrū degüldür ol
Anuñ yüzinde cevheridür mū degüldür ol

3. **durur:**
Diğer 2
Mısra: **69**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ol şehīd-i Ḥaḳ durur olsun yiri bāġ-ı cinān
Cennet-i firdevs-i aʿlādan yaña olsun revān

4. **durur:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır,

-dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

5. **durur:**
Gazel 26
Mısra: **5**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ḳamu ẕātuñ ʿaksi durur münʿakis
Bu āyīne içre görinen ṣıfāt

6. **durur:**
Gazel 28
Mısra: **11**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ne saʿādet durur ey dil Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña ʿaynıyla tecellī ḳıla ẕāt

7. **durur:**
Gazel 35
Mısra: **7**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Hep kināyet durur hikāyet-i ʿışḳ
Mücmel eylersin eyleseñ taṣrīḥ

8. **durur:**
Gazel 51
Mısra: **7**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ṣāḥib-kemāle ẕilleti ʿizzet durur velī
Cāḥ u celāli cāḥile çāh-ı caḥīmdür

9. **durur:**
Gazel 58
Mısra: **2**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Dil ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i yār ile oynar
Bilmez żararın ṭıfl durur mār ile oynar

10. **durur:**
Gazel 101
Mısra: **11**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Kim durur dirseñ işigüñde Ḳabūlī-i faḳīr
Dāʿi-i devletüñ ol eski duʿā-gūyuñdur

11. **durur:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar
Ṣanasın sūre-i Kevs̱er durur bir dürde yazmışlar

12. **durur:**
Gazel 136
Mısra: **6**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Degme kes dāniş-i ʿirfānı şikār eyleyemez
Murġ-ı vaḥşī durur ol her kişiye rām olmaz

13. **durur:**
Gazel 144
Mısra: **9**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ey Ḳabūlī gönlümüz alçaḳ durur ġāyet bizüm
Bende-i ʿışḳ olduḳ iller gibi aġalanmazuz

14. **durur:**
Gazel 175
Mısra: **2**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Geh ḫażīżi evc ider gāhī felek evci ḫażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

15. **durur:**
Gazel 183
Mısra: **3**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Çıḳmaz elden o durur baḥr-i leṭāfet aṣlā
Dest-i ʿāṣıḳda eger rişte-i taḳdīr olıcaḳ

16. **durur:**
Gazel 190
Mısra: **1**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ẕāt-ı ʿālī-şānuña lāyıḳ durur serdārlıḳ
Ṭāliʿ-i mesʿūduña mensūbdur bī-dārlıḳ

17. **durur:**
Gazel 191
Mısra: **13**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ber-murād itmek durur yaʿni Ḳabūlī bendeñi
Kaʿbe ḥaḳḳı Kaʿbe yapmaḳdur anı şād eylemek

18. **durur:**
Gazel 207
Mısra: **10**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ḫurd-ı ḫaşḫāş it büzürg olduḳca Türküñ kellesin
Ey Ḳabūlī ḳavlüme ḳāyil durur ḫurd u büzürg

19. **durur:**
Gazel 223
Mısra: **7**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

ʿAdū-yı ḫār elinden ġonçaveş pür-ḫūn durur baġrum
Nesīm-i himmetüñle anı ḫandān eyle sulṭānum

20. **durur:**
Gazel 239
Mısra: **6**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ḫubz-ı yeʾse daḫı biz ḳāʾilüz ammā şāhā
Kerem ü ʿāṭıfet-i luṭfı durur kān-ı kirām

21. **durur:**
Gazel 240
Mısra: **5**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Keşf-i rumūz-ı ʿışḳa dehānuñ durur sebeb
Bir noḳṭadur efendi belī mebdeʾ-i ʿulūm

22. **durur:**
Gazel 294
Mısra: **9**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Biri birini müstelzim durur ʿālemde ʿafv u sehv
Ḳabūlīden gelen sehv ü ḫaṭā ʿafv u kerem sizden

23. **durur:**
Gazel 343

Mısra: **3**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ḳabā-yı keyānī durur tāc-ı ʿışḳ
Şehā ṣanma anı ki ger kes geye

24. **durur:**
Gazel 343
Mısra: **9**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ḳabūlī denī dünyede ol durur kim
Elem çeke dünyā içün ġam yiye

25. **durur:**
Gazel 354
Mısra: **13**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ey Ḳabūlī tehniye-nāme durur varsun hele
Yā ḳabūl olmaya yā redd ola yā ṣūret vire

26. **durur:**
Gazel 384
Mısra: **3**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

ʿIşḳ ehli ol durur ki ġam u derd ü miḥneti
Naḳd-i metāʿ-ı ḫ∨āce gibi bī-ḥisāb ola

27. **durur:**
Gazel 391
Mısra: **5**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Merd ol durur ki düşmen-i rūbāh-ı ḥīleye
ʿArż-ı mehābet eyleye şīr-i ḳaġān gibi

28. **durur:**
Gazel 421
Mısra: **4**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Saña ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ hep baġrı yanıḳdur
Derūn-ı lāle gibi yoḳ durur içinde bir ṣaġı

29. **durur:**
Gazel 429
Mısra: **2**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ey şeh-i tāzī-zebān-ı Türk ü çeşm-i Fürs-gūy
Ṣavlecān-ı ġamla sergerdān durur mānend-i gūy

30. **durur:**
Gazel 445
Mısra: **4**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Sen degülsüñ yalıñuz terk iden ey dil serüñi
ʿArṣa-i ʿışḳ durur bunda niçe baş yatur

31. **durur:**
Gazel 478
Mısra: **4**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Yārdan ʿāşıḳın ol ḫaṭṭ-ı siyeh ol ebrū
Hey ne kāfir durur insānı dininden çıḳarur

32. **durur:**
Gazel 494
Mısra: **1**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır,

-dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Esīr-i tāc u taḫt olmaḳ
durur şāh-ı cihān olmaḳ
Gedālıḳdur gedālıḳ
pādşāh-ı kām-rān olmaḳ

33. **durur:**
Gazel 515
Mısra: **1**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

ʿĀşıḳam öpsem baña
lāyıḳ durur cānān elin
Bende kim ẕü'l-ḳadr ola
lā-büd öper sulṭān elin

34. **durur:**
Kaside 2
Mısra: **57**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

İşigi ṭaşı durur mesned-i erbāb-ı kemāl
Ayaġı ṭopraġıdur sürme-i ʿayn-ı aʿyān

35. **durur:**
Kaside 3
Mısra: **85**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

İḥsāna bir bahāne lāzım durur şehāna
İl bu bahāneyile oldı murāda vāṣıl

36. **durur:**
Kaside 7
Mısra: **74**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ḳavl-i vāʿiẓ gibi medḥüñ oḳusam diñlerler
İstimāʿ oluna gelmiş durur aḳvāl-i siḳāt

37. **durur:**
Kıt'a 1
Mısra: **5**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Yavuz erlik durur ekābire bu
Eyleye bir ġarībe yāverlik

38. **durur:**
Kıt'a 1
Mısra: **10**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

39. **durur:**
Kıt'a 8
Mısra: **2**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Mülāzemet degül ey şeh ġubār-ı dergāhuñ
Dür-i külāh-ı saʿādet durur bu ben ḫāke

40. **durur:**
Kıt'a 13
Mısra: **5**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Göñül almaḳ durur mürüvvet ile
ʿArṣa-i dehrde dil-āverlik

41. **durur:**
Kıt'a 13
Mısra: **8**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

42. **durur:**
Kıt'a 26
Mısra: **1**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Merd-i bülend-himmet ʿāşıḳ durur ki anuñ
Deryā ḳatında ḳaṭre ʿanḳā ḳatında güncişk

43. **durur:**
Kıt'a 33
Mısra: **22**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

44. **durur:**
Mesnevi 2
Mısra: **20**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Fażl-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

45. **durur:**
Mesnevi 3
Mısra: **28**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Pādşāhum ḳuluñ Ḳabūli-i zār
Dāʿi-i devletüñ durur her bār

46. **durur:**
Mesnevi 4
Mısra: **45**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Bu ne ḥālet durur ki bu demde
Olmayan işler ola bir demde

47. **durur:**
Mesnevi 4
Mısra: **76**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Fażl-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

48. **durur:**
Mesnevi 4
Mısra: **98**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

İnfiṣālüm zamānı sulṭānum
Yoḳ durur ṣorulursa noḳṣānum

49. **durur:**
Mesnevi 4
Mısra: **99**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Bir buçuḳ yıl durur ki maʿzūlem
Pādşāha duʿāya meşġūlem

50. **durur:**
Mesnevi 4
Mısra: **112**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Bize olan cezā be-ḥaḳḳ-ı Ḫudā
Kimseye olmamış durur ciddā

51. **durur:**
Mesnevi 5
Mısra: **101**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır,

-dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Bunlar anlar durur ʿale'l-ıṭlāḳ
İşleri ẓulm ü kiẕb ü buġż u nifāḳ

52. **durur:**
Mesnevi 5
Mısra: **138**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ḳıl duʿāsın Ḳabūlinüñ maḳbūl
Ki cenābuñdan ol durur mes'ūl

53. **durur:**
Mesnevi 6
Mısra: **3**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ol durur ki iki muʿaddil-i nās
Aʿdel-i ḫalḳ nitekim ḳıṣṭās

54. **durur:**
Mesnevi 6
Mısra: **16**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Nehc-i Ḥaḳ üzredür şehādetümüz
Ẕerrece yoḳ durur ʿināyetümüz

55. **durur:**
Mesnevi 8
Mısra: **43**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Ol durur kim cemīʿ-i ḳāżīler
Bir bölük ḥaḳḳ-ı şerʿe rāżīler

56. **durur:**
Mesnevi 9
Mısra: **10**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Gül-i bāġ-ı leṭāfetdür ʿiẕārı
Anuñçün yoḳ durur yanında ḫārı

57. **durur:**
Mesnevi 15
Mısra: **55**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Bu ne ḥālet durur ki bī-minnet
Er ider ʿavreti eri ʿavret

58. **durur:**
Mesnevi 15
Mısra: **68**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Aḳçe ʿaskerdür anlaruñ şāhı
Ya Firengī durur ya ḫod şāhī

59. **durur:**
Müseddes 1
Mısra: **33**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Yoḳ durur şān-ı şerīfinde anuñ kibr u menī
Tīġ-i ḫūnḫ∨ārına ḳarşu ṭuramaz şāh-ı denī

60. **durur:**
Şarkı 2
Mısra: **17**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Maḥabbetüñ gizlü durur cānumda

Yoluñda ölmek saʿādet yanumda

61. **durur:**
Tahmis 3
Mısra: **13**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Kibr olmamaḳ gerek durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i ġamda ey göñül

62. **durur:**
Tahmis 5
Mısra: **16**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

63. **durur:**
Tarih 15
Mısra: **2**
Kelimedeki kalın-ince uyumuna göre "-dır, -dir, -dur, -dür" şeklinde okunan bildirme eki.

Elā ey ḥażret-i paşa-yı mülk-i Āl-i ʿOs̱mānī
Dil-i pāküñ durur çün ḫāver-i neyyir ü rūşen

dutuş:

1. **dutuşur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **2**
Tutuşmak, yanmak. II Gönlü yanmak, acı çekmek.

Gel ey dil-ber ġam-ı hücrüñle baġrum ḳan olur sensüz
Dutuşur nār-ı ḥasretle göñül sūzān olur sensüz

dü dāġ:

1. **dü dāġ:**
Gazel 179
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İki yara. II Âşığın sevgilinin iki dudağı için yaktığı iki yara.

Sīnede iki dudaġuñ şevḳine
Biri biri üstüne yaḳdum dü dāġ

dü ebrū:

1. **dü ebrū:**
Gazel 492
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İki kaş. II Sevgilini kaşları.

Dest-i ḳudret iki yā çekmiş dü ebrū ḳomış ad
Bir muṭarrā tārdan zih baġlamış mū ḳomış ad

dü ṣad pāre:

1. **dü ṣad pāre:**
Gazel 262
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İki yüz parça. II Yüzlerce parça.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

dü tā ḳaddi:

1. **dü tā ḳaddi:**-*i*
Gazel 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İki büklüm boy. II Âşığın bükülmüş boyu.

ʿĀşıḳ ki eşki dāne dü tā ḳaddi dām ola
Ārām iderse murġ-ı viṣāl aña rām ola

dügme dudaḳ:

1. **dügme dudaḳ:**
Kaside 13
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Düğme (gibi) dudak.

Nedür ol aşma burun …… yüz dügme dudaḳ

Balta dil aġac aġız yolma
ṣaḳal işleme ḳıl

dükkān-ı şehr-i ʿışḳda:

1. **dükkān-ı şehr-i ʿışḳda:**-*da*
Gazel 117
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk şehrinin dükkânı. II Aşk.

Vir naḳd-i cān-ı pāki metāʿ-ı maḥabbete
Dükkān-ı şehr-i ʿışḳda bāzār böyledür

düldül:

1. **düldül:**
Gazel 307
Mısra: **6**
At. II Düldül: Hazreti Ali'nin atının ismi.

Bire bülbül gibi şūḫ u şen gül
Bire Düldül gibi çesbān-ı cihān

2. **düldülüm:**-*üm*
Şarkı 2
Mısra: **24**
Hazreti Ali'nin atının ismi. II Âşığın gönlü.

ʿAlidür sevdigüm ben Ḳanberiyem
Deli gönlüm gibi Düldülüm vardur

düldül-i nāza:

1. **düldül-i nāza:**-*a*
Gazel 209
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Naz atı. II Sevgilinin nazı. II Düldül: Hazreti Ali'nin atının ismi.

Şīrāne süvār olsa nola Düldül-i nāza
Öñünce benem Ḳanber-i pūyānı ʿAlinüñ

düldül-i nāza süvār oldukca:

1. **düldül-i nāza süvār olduḳca:**-*a-duḳca*
Gazel 418
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz atına binmek. II Naz yapmak, nazlanmak. II Düldül: Hazreti Ali'nin atının ismi.

Düldül-i nāza süvār olduḳca sulṭānum ʿAli
Bu türāb olanları çignetme gel ḫānum ʿAli

düldül-i ṭabʿa:

1. **düldül-i ṭabʿa:**-*a*
Gazel 316
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yaratılış atı. II Şairin doğuştan gelen şiir yazma yeteneği. II Düldül: Hazreti Ali'nin atının ismi.

Ḳabūli Düldül-i ṭabʿa ʿaceb süvār olmış
Elinde ḫāmesini Ẕü'l-feḳāra beñzedeyin

dümen ṭaḳdı:

1. **dümen ṭaḳdı:**-*dı*
Gazel 428
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dümen takmak.

Meh-i nev keşti-i deryā-yı gerdūna dümen ṭaḳdı
Şuʿāʿ-ı āftāb eṭrāfına zerrīn resen ṭaḳdı

dün:

1. **dün:**
Beyit 80
Mısra: **2**
Gece, tün, şeb.

Ġam-ı gīsūy-ı şeb-reng-i nigār ey dil naṣībüñdür
Dün ü gün iste fevt-i furṣat itme dün ġarībüñdür

2. **dün:**
Gazel 196
Mısra: **7**
Önceki gün. II Kısa zaman önce, daha düne kadar.

Dün ẕerre gibi ḫāk ile yeksān idük ammā

Rifʿatle bugün mihr-i dıraḫşāna yitişdük

3. **dün:**
Tahmis 12
Mısra: **21**
Önceki gün. II Kısa zaman önce, daha düne kadar.

Bir gün āgāh olmaduḳ dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye müncer olur bu mā-cerā

dün gice:

1. **dün gice:**
Gazel 52
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dün gece, bir önceki gece.

Gel bu şeb būseye ʿahd eyledügüñ döndürme
O daḫı dün gice meclisdeki peymāna döner

2. **dün gice:**
Gazel 255
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dün gece, bir önceki gece.

ʿAraḳla bādeyi dün gice meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ andan beter buldum

dün ü gün:

1. **dün ü gün:**
Beyit 80
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dün ve bugün. II Gece ve gündüz, sürekli, her zaman.

Ġam-ı gīsūy-ı şeb-reng-i nigār ey dil naṣībüñdür
Dün ü gün iste fevt-i furṣat itme dün ġarībüñdür

dünyā:

1. **dünyāda:**-*da*
Gazel 15
Mısra: **6**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Dār-ı ʿuḳbāda bize ṣorı ḥisāb olmaz diyen
Eylemişdür var ise dünyāda cürm-i bī-ḥisāb

2. **dünyā:**
Gazel 59
Mısra: **5**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Kimseye dünyā içün baş egmeyen ʿāriflerüñ
Baş egerler pāyına ayaġına dünyā gelür

3. **dünyā:**
Gazel 59
Mısra: **6**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Kimseye dünyā içün baş egmeyen ʿāriflerüñ
Baş egerler pāyına ayaġına dünyā gelür

4. **dünya:**
Gazel 87
Mısra: **6**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Dār-ı cihānda kimseyile dirlik eylemez
Dünya ki bir ʿacūze-i bed-zindegānedür

5. **dünyāda:**-*da*
Gazel 268
Mısra: **10**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Ḳabūlī biz ölürsek ġam degül künc-i melāmetde
O şāh-ı Ḫıżr-himmet tek hemān dünyāda ṣāġ olsun

6. **dünyā:**
Gazel 343
Mısra: **10**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Ḳabūlī denī dünyede ol durur kim

Elem çeke dünyā içün
ġam yiye

7. **dünyā:**
Gazel 347
Mısra: **9**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Ḳabūlīnüñ gözine şeb gibi
tārīk olur dünyā
Cemālüñ mihrin ey meh-
rū gözinden gel
ṭolundurma

8. **dünyā:**
Gazel 365
Mısra: **9**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire
dünyā içün ḫarc eyleme
Ey Ḳabūlī çoḳ kişi
aldandı bu bāzārda

9. **dünyāda:**-*da*
Kıt'a 32
Mısra: **1**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Dünyāda ḫasīs aḳçe vü
altun dimez irgür
Mālī vü ġanīyem diyü
gerdūna baş egmez

10. **dünyā:**
Tahmis 12
Mısra: **5**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Nideyin el virdügin dünyā
baña şimden girü
Ben cihān sevdālarından
çekdüm el ey müddeʿī

11. **dünyā:**
Tahmis 12
Mısra: **17**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Evc-i aʿlāya ʿurūc itdi
yimez dünyā ġamın
Ṭāyirān-ı ʿālem-i lāhūt
ḳıldı maḥremin

dünyā cemāli:

1. **dünyā cemāli:**
Beyit 276
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünyanın güzelliği.

Ne bilsün ṭālib-i dünyā
cemāli
Ṭutalum var imiş dünyā
cemāli

dünyā ġamını añma:

1. **dünyā ġamını añma:**-*ma*
Gazel 369
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünyanın derdinden, kederinden söz etmek.

Dünyā ġamını añma
kemāl ehline ey dil
Pākān-ı ṣafā öñüne
murdārı getürme

dünyā sarāyında:

1. **dünyā sarāyında:**-*n, -da*
Gazel 255
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünya sarayı. II Dünya, âlem.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi
kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında
daḫı ben şimdi er buldum

dünyānuñ çeşmi açıldı:

1. **dünyānuñ çeşmi açıldı:**-*dı*
Kaside 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gözü açılmak. II Dünyadaki herkesin mutluluğa kavuşması, refaha ermesi.

Şeb-i ẓulmetde ḳalmış
gibi ḳalmışdı cihān ḫalḳı
Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿadlüñle
açıldı çeşmi dünyānuñ

dünyānuñ rubʿı:

1. **dünyānuñ rubʿı:**
Kaside 5
Mısra: **62**

Kelime Tipi: -
Dünyanın dörtte biri.

Ṭumanis-nām u kūh-endām gerdūn-saḳf āhendür
Bulunmaz böyle bir ḳalʿa aransa rubʿı dünyānuñ

dünyāya gelmedi:

1. **dünyāya gelmedi:**-*me, -di*
Gazel 286
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyaya gelmek, doğmak, var olmak.

Ḳopmadı ʿālemde bir merd-i hüner illā ʿAli
Gelmedi dünyāya bir ḫulḳı ḥasen illā Ḥüseyn

dünyāya meyl eyleme:

1. **dünyāya meyl eyleme:**-*me*
Beyit 240
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyaya meyletmek.

Meyl eyleme dünyāya ḥaẕer ḳıl dişilerden
Bunlarda vefā olmaz edeb de kişilerden

dünyāyı ayaġına aḳıdur:

1. **dünyāyı ayaġına aḳıdur:**-*ur*
Beyit 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyayı ayağına akıtmak, dünyayı ayaklarının altına sermek, her türlü isteğini yerine getirmek.

Aḳıdur ayaġına dünyāyı Kaʿbeveş kişide altun olıcaḳ

dünyā-yı bī-vefā:

1. **dünyā-yı bī-vefā:**
Beyit 204
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vefasız, acımasız dünya.

Kāruñ hemīşe ʿāşıḳa cānā cefā mıdur
Dünyā-yı bī-vefā da ʿaceb bī-vefā mıdur

dünyāyı gülistān it:

1. **dünyāyı gülistān it:**
Müseddes 5
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Dünyayı gül bahçesine çevirmek, dünyayı güzelleştirmek.

Saña da ḳalacak ʿālemde oldur öyle iẕʿān it
Güle baḳ herkese ḫulḳuñla dünyāyı gülistān it

dünyāyı ḳoñ:

1. **dünyāyı ḳoñ:**-*ñ*
Kıt'a 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünyayı bir kenara bırakmak, her şeyden vazgeçmek.

Taḳsīm idüñ cihānı gelüñ ey faḳīrler
Dünyāyı ḳoñ ġanīlerüñ olsun ṭaleb sizüñ

dünyāyı şeydā eyledüñ:

1. **dünyāyı şeydā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dünyayı deliye çevirmek. II Herkesi çılgına çevirmek.

Güyendeler sāzendeler perrendeler bāzendeler
Meydānda raḳṣ idüp döner dünyāyı şeydā eyledüñ

dünyāyı yaḳdı yıḳdı:

1. **dünyāyı yaḳdı yıḳdı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Dünyayı yakıp yıkmak, mahvetmek. II Dünyayı yaşanmaz hâle getirmek.

Efʿīveş iki ʿāmil dünyāyı yaḳdı yıḳdı

Birisi semm-i mühlik
birisi zehr-i ḳātil

dünye:

1. **dünyede:**-*de*
Gazel 313
Mısra: **7**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Sīm-ten maḥbūba meyl itmez mi ādem dünyede
Kişi meyl-i ḥubb-ı dünyā ḳılmasun ya neylesün

2. **dünyede:**-*de*
Gazel 516
Mısra: **4**
Dünya, cihan, âlem, yeryüzü.

Pādişāhum başumı kes tīġuñ ile rāżıyam
Senden artuḳ dünyede maḥbūb efendüm var ise

dünye bir ribāṭ:

1. **dünye bir ribāṭ:**
Gazel 176
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Dünya bir handır: Dünya hayatı, daimî olmayan gelip geçici bir yerdir. Bu sebeple dünyaya bel bağlamamak gerekir.

Kimi ḳonar göçer kimisi daḫı gelmede
Nice kişiden arta ḳalur dünye bir ribāṭ

dür:

1. **dür:**
Gazel 2
Mısra: **3**
İnci.

Zer-i ḫurşīd-i felek pāşide başuña ne dür
Ṭabla-i ḳurs-ı ḳamer ṭalʿat-ı zībāña fedā

2. **dür:**
Kaside 2
Mısra: **19**
İnci.

Dür nisār itmede ṣaḥn-ı çemene her eşcār
Gülşene sīm aḳıdur her yañadan āb-ı revān

4. **dür:**
Gazel 311
Mısra: **1**
İnci. II Âşığın gözyaşları.

Niçe bir dīde dür nis̱ār olsun
Ayaġı göl başı buñar olsun

5. **dürler:**-*ler*
Gazel 321
Mısra: **7**
İnci. II Âşığın gözyaşları.

Dürler nis̱ār ider ayaġuñ tozına gözüm
Geldükce sen pür olsa nola encümen cümān

6. **dür:**
Diğer 1
Mısra: **19**
İnci. II Söz.

Ṣadef aġzına düşse dür olur pāk
Dehān-ı māra düşse zehr-i ḳātil

7. **düreḳor:**-*e, -ḳo, -r*
Gazel 80
Mısra: **4**
Dürmek, bükmek, katlamak. II Öldürmek, yaşamına son vermek.

Nice ṣıḥḥāt bulur ādem bu fenā dārında
ʿĀḳıbet cāmesini arḳaña virmez düreḳor

8. **dür:**
Gazel 107
Mısra: **6**
İnci. II Sevgilinin dişleri.

Dendān u leb degül görinen ol güherlerüñ
Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen birisi ne dür

dür dişüñ vaṣfında:

1. **dür dişüñ vaṣfında:**-*ı, -n, -da-n, -da-üñ*
Beyit 174
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnci (gibi) dişin özelliği. II Sevgilinin dişlerinin vasfı.

Dürc-i ḳalbinde şu kim dürr-i maʿānī derc ider
Dür dişüñ vaṣfında söylerse yirine ḫarc ider

dür olaldan:

1. **dür olaldan:**-*al(ı), -dan*
Gazel 105
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Uzak olmak, ayrı kalmak.

Ḳabūlī münfaʿildür dür olaldan āstānuñdan
Anuñ çekdügi daḫı infiṣāli infiʿālidür

dür olanlar:

1. **dür olanlar:**-*lar*
Terci-bend 1
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Uzak olan (kimse).

Dīde-i cānumuz idüp aydın
Dür olanlar göründi aña yaḳīn

dür olıcaḳ:

1. **dür olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 57
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Uzak olmak, ayrı kalmak.

ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dilden olıcaḳ dil-dār dür
Gözine gülzār-ı ʿālem görinür çün ḫār ḫūr

dür olmayınca:

1. **dür olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Uzak olmak, ayrı kalmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dür olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

2. **dür olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Uzak olmak, ayrı kalmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dür olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

3. **dür olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Uzak olmak, ayrı kalmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dür olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

4. **dür olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Uzak olmak, ayrı kalmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dür olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

5. **dür olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Uzak olmak, ayrı kalmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dür olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

dür olmaz:

1. **dūr olmaz:**-*maz*
Beyit 92
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uzak olmak, ayrı kalmak.

ʿIşḳ ile meʾnūs olan meʾyūs olur mı yārdan
Dīde kim bīdār ola dūr olmaz ol dīdārdan

dür ü gevherle:

1. **dür ü gevherle:**-*le*
Mesnevi 9
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İnci ve mücevher.

Dür ü gevherle pürdür ṣol u ṣaġı
Deñiz ḳulaġıdur gūyā ḳulaġı

dür ü mercān arasında:

1. **dür ü mercān arasında:**-*n, -da*
Gazel 344
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnci ve mercan arası.

Nādān olımaz meclis-i ʿirfān arasında
Ḫar-mühre ṣıġar mı dür ü mercān arasında

dürc-i bedenden çıḳmaz:

1. **dürc-i bedenden çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 141
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Beden kutusundan çıkmak. II Vücuttan çıkmak.

Cevher-i rūḥ ki tā dürc-i bedenden çıḳmaz
Leẕẕet-i ḳand-i lebüñ ẕikri dehenden çıḳmaz

dürc-i dehāna al:

1. **dürc-i dehāna al:**
Tahmis 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Ağız kutusuna almak. II Söylemek, konuşmak.

Eşʿār-ı ābdārını dürc-i dehāna al
Naẓm-ı şeh-i cihānı Kabūlī beyāna al

dürc-i dehenüñ:

1. **dürc-i dehenüñ:**-*üñ*
Gazel 235
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağız kutusu. II Sevgilinin kutu gibi küçük ağzı.

Dürc-i dehenüñ ḥoḳḳa-i mercāna degişmem
Yāḳūt-ı lebüñ laʿl-i Bedaḫşāna degişmem

dürc-i felekde:

1. **dürc-i felekde:**-*de*
Kaside 6
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Felek hokkası. II Felek, devran.

Nice cevāhiri dürc-i felekde derc itmiş
Getürdi sūruña şāh-ı sipihr-i zer-efser

dürc-i ḳalbinde:

1. **dürc-i ḳalbinde:**-*i, -n, -de*
Beyit 174
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kalp kutusu, gönül kutusu. II Âşığın gönlü.

Dürc-i ḳalbinde şu kim dürr-i maʿānī derc ider
Dür dişüñ vaṣfında söylerse yirine ḫarc ider

dürde:

1. **dürde:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Tortu.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar
Ṣanasın sūre-i Kevs̱er durur bir dürde yazmışlar

dürd-i mey:

1. **dürd-i mey:**
Gazel 403

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap tortusu.

Bezm-i belāda iñler isem nola ney gibi
Devrān ayaġa ṣaldı beni dürd-i mey gibi

dürd-i mey-i muṣaffā:

1. **dürd-i mey-i muṣaffā:**
Gazel 279
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tertemiz şarabın tortusu.

Dürd-i mey-i muṣaffā ḳıldı dili mükedder
Virme şarābı sāḳī ṣabr it biraz ṭurılsun

dürd-i nāb:

1. **dürd-i nāb:**
Mesnevi 1
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
Saf tortu. II Şarap tortusu.

Be-dih sāḳi ān cām çün āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-i nāb

dürer:

1. **dürerhāst:**-*hā,-(e)st*
Tarih 17
Mısra: **27**
İnci.

Şehā behr-i īs̱ār-ı pāyet dürerhāst
Zi-çeşm-i güher-rīz ān defʿ-i meskūb

dürer-i manẓūmuñ:

1. **dürer-i manẓūmuñ:**-*uñ*
Diğer 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Şiir incileri. II Şiir.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

dür-i dendānuña:

1. **dür-i dendānuña:**-*uñ, -a*
Beyit 169
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnci (gibi) diş. II Sevgilinin dişi.

Nice teşbīh ider ehl-i baṣīret
Dür-i dendānuña dāne birinci

dür-i eṣdāf-ı baḥr-i iḥsānsın:

1. **dür-i eṣdāf-ı baḥr-i iḥsānsın:**-*sın*
Mesnevi 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Lütuf denizindeki sedeflerin incisi. II Lütufkâr ve cömert padişah.

Dür-i eṣdāf-ı baḥr-i iḥsānsın
Dürretü't-tāc-ı tācdārānsın

dür-i eşküm:

1. **dür-i eşküm:**-*üm*
Gazel 52
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı incisi. II Âşığın inci gibi tane tane döktüğü gözyaşları.

Dāne dāne dür-i eşküm dökilür ḳana döner
Ḫalḳa-i rişte-i ten sübḥa-i mercāna döner

dür-i külāh-ı saʿādet:

1. **dür-i külāh-ı saʿādet:**
Kıt'a 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saadet tacının incisi. II Mutluluk, sevinç.

Mülāzemet degül ey şeh ġubār-ı dergāhuñ
Dür-i külāh-ı saʿādet durur bu ben ḫāke

dür-i mengūşı:

1. **dür-i mengūşı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Küpenin incisi. II Sevgilinin küpesindeki inci.

Dişi aġzında lü'lü-i şadefdür
Dür-i mengūşı şan dürr-i Necefdür

dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe:

1. **dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe:**-*üñ, -e*
Gazel 133
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tertemiz sözün şiir incisi. II Kabûlî'nin şiiri.

Ḳabūlī gevher-i kān-ı maʿārif bī-revāc ancaḳ
Dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe kimse ḳulaḳ ṭutmaz

dür-i naẓmuñ etrāfa ṭaġıldı:

1. **dür-i naẓmuñ eṭrāfa ṭaġıldı:**-*dı*
Gazel 181
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şiir incisi etrafa dağılmak. II Kabûlî'nin şiirlerinin dört bir yana dağılması, herkes tarafından bilinmesi.

Ḳabūliyā dür-i naẓmuñ ṭaġıldı eṭrāfa
Temevvüc eyledi ṭabʿuñ miṣāl-i baḥr-ı şigerf

dür-i pāki kenār itmege:

1. **dür-i pāki kenār itmege:**-*meg, -e*
Gazel 20
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tertemiz inciyi kucaklamak. II Sevgiliyi kucaklamak.

Ol dür-i pāki kenār itmege ger māyil iseñ
Nem-i eşküñ ġam-ı hecr ile yem ü ʿummān it

dür-i yektā ġamıyla:

1. **dür-i yektā ġamıyla:**-*y, -la*
Gazel 258
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eşsiz incinin kederi. II Eşsiz ve benzersiz sevgilinin derdi, kederi.

Bir dür-i yektā ġamıyla ṭaşlar ile dögünüp
Sīnesin ḳıldı Ḳabūlī yāra yāra yāre yem

dürişen bendeñ:

1. **dürişen bendeñ:**-*ñ*
Gazel 123
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gayret eden, çaba sarf eden köle. II Âşık.

Bugün yarın vezīr-i kāmrān olsañ gerek şāhā
Ḳapuñda dürişen bendeñ gibi bir bende lāzımdur

düriyy-i muḍıyy-i heft eflāk:

1. **düriyy-i muḍıyy-i heft eflāk:**
Diğer 1
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Yedi göğün ihsan incisi. II Âlemlere lütuf olarak gönderilen Hazreti Muhammed.

Düriyy-i muḍıyy-i heft eflāk
Naʿt

dürlü ḥāletler:

1. **dürlü ḥāletler:**-*ler*
Mesnevi 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Türlü hâller, çeşitli durumlar.

Ḳıyām itse ḳıyāmetler ḳoparur

Otursa dürlü ḥāletler ḳoparur

dürr ü gevher:

1. **dürr ü gevher:**
Kaside 2
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
İnci ve cevher.

Dürr ü gevher gibi naẓm eyleye vaṣf-ı z̲ātuñ
Güherāsā ola tā mürsele-i güş-ı kesān

dürr ü güher yoḳlıġıdur:

1. **dürr ü güher yoḳlıġıdur:**-*dur*
Gazel 131
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnci ve mücevher yokluğu.

Kāmilüñ ḳılletidür ke̲sret-i nā-dāna sebeb
Raġbet-i seng ü meder dürr ü güher yoḳlıġıdur

dürrāc budlu:

1. **dürrāc budlu:**
Mesnevi 9
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Turaç kuşu gibi kalçalı (sevgili).

Tezerv-endāmlu dürrāc budlu
Yeñi gelmiş gelin sözlü ḳız odlu

dürretü't-tāc-ı tācdārānsın:

1. **dürretü't-tāc-ı tācdārānsın:**-*sın*
Mesnevi 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Taç sahiplerinin inci taşlısı. II Padişahların incisi, şahlar şahı.

Dür-i eṣdāf-ı baḥr-i iḥsānsın
Dürretü't-tāc-ı tācdārānsın

dürr-i dendānuñ ġamıyla:

1. **dürr-i dendānuñ ġamıyla:**-*y, -la*
Gazel 313
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Diş incisinin kederi. II Sevgilinin inciye benzeyen dişlerinin derdi.

Dürr-i dendānuñ ġamıyla acılıḳlar nūş iden
Gözleri yaşını deryā ḳılmasun ya neylesün

dürr-i ġaltān:

1. **dürr-i ġaltān:**
Kaside 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Yuvarlak inci. II Çiy damlası.

Her dıraḫtuñ eli üstinde bir altunlı ṭabaḳ
Ḳaṭre-i jāle degül ṭopṭolu dürr-i ġaltān

dürr-i girān-māye:

1. **dürr-i girān-māye:**
Kaside 7
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Kıymetli inci. II Kasidenin sunulduğu kıymetli ağa.

Sensin ol dürr-i girān-māye ki aṣdāf-ı aġzın
Bulmaya mi̲slini açа ḳapaya bi'd-defeʿāt

dürr-i kelām-ı pākini:

1. **dürr-i kelām-ı pākini:**-*i, -n, -i*
Tahmis 3
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Temiz söz incisi. II Murâdî'nin sözleri.

Diñle Murādi sözlerini güş-ı cāna al
Dürr-i kelām-ı pākini semʿ-i revāna al

dürr-i maʿānī:

1. **dürr-i maʿānī:**
Beyit 174
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Mana incisi, söz incisi. II Söz, mana.

Dürc-i ḳalbinde şu kim dürr-i maʿānī derc ider
Dür dişüñ vaṣfında söylerse yirine ḫarc ider

dürr-i meknūn:

1. **dürr-i meknūn:**
Gazel 222
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Saklı inci. II Henüz keşfedilmemiş inci kadar değerli.

Dürr-i meknūn olsañ eşḫāṣ iʿtibār itmez saña
Fażluñı irgür kemāle kāmil ol da kāmin ol

dürr-i mengūşuñ:

1. **dürr-i mengūşuñ:**
Gazel 62
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İnci küpe.

Dürr-i mengūşuñ bināgūşuñda ey bedr-i tamām
Māh-ı ʿālem-tāba beñzer kim sühā yanındadur

dürr-i murāda irgürür:

1. **dürr-i murāda irgürür:**-*ür*
Gazel 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Arzu incisine kavuşturmak. II Sevgiliye kavuşturmak.

Seni dürr-i murāda irgürür ey ṭālib-i vuṣlat
Hemān elden ḳoma ser-rişte-i maḳṣūdı muḥkem ṭut

dürr-i necef:

1. **dürr-i necef:**
Kaside 10
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Necef incisi. II Necef: Kufe civarında yer alan Hazreti Ali'nin türbesinin bulunduğu şehir.

Gūşvār it gūşuña dürr-i Necef gibi sözüm
Pendüm ışġa eyle benden yaña ṭut ḳulaḳ dede

dürr-i necefdür:

1. **dürr-i necefdür:**-*dür*
Mesnevi 9
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Necef (denizinin meşhur) incisi.

Dişi aġzında lü'lü-i ṣadefdür
Dür-i mengūşı ṣan dürr-i Necefdür

dürr-i ṣadef-i muḫīt-i levlāk:

1. **dürr-i ṣadef-i muḫīt-i levlāk:**
Diğer 1
Mısra: **108**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Levlâk" okyanusunun sedef incisi. II Levlâk: "Levlâke levlâk le-mâ halaktu'l-eflâk" hadisinden iktibas yapılan ve "(Resulüm!) Sen olmasaydın kâinatı yaratmazdım." anlamına gelen hadis-i şerif.

Ṣarrāf-ı künūz-ı mā ʿabednāk
Dürr-i ṣadef-i muḫīt-i levlāk

dürr-i semīn:

1. **dürr-i semīn:**
Terci-bend 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
İri ve kıymetli inci. II Âşığın akıttığı gözyaşları.

Dīdeden pāyüñe nisār idelüm
Nice biñ laʿl ü nice dürr-i semīn

dürri-i burc-ı şeref:

1. **dürri-i burc-ı şeref:**
Kaside 7
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -

Şeref burcunun incisi. II Kasidenin sunulduğu şerefli ağa.

Sensin ey dürri-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik ider ḫalḳa hüdāt

dürt:

1. **dürter:**-*er*
Gazel 120
Mısra: **6**
Dürtmek, dokundurmak, itelemek. II Akla gelmek, hatırlanmak.

Ḳomaz kim bir zaman ola cihānuñ fitnesi nāyim
O meh-rū ḫ∨āba varduḳca yanında ḫançeri dürter

dürūd-ı nā-maʿdūd:

1. **dürūd-ı nā-maʿdūd:**
Diğer 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sayısız, hesapsız övgü.

leʾālī-i naẓmı nümāyān u reyyān ḳıldı Dürūd-ı nā-maʿdūd ol muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma ki fünūn-ı şiʿri mażmūnı Ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh ile merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış

dürük yüzlü:

1. **dürük yüzlü:**
Kaside 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Buruşuk yüzlü, suratsız (kimse).

Yoġun yumrı ḳara kürtül Ḳaraman erlerin gördüm Dürük yüzlü çürük sözlü dürūġ-āverlerin gördüm

dürüst:

1. **dürüst:**
Beyit 286
Mısra: **2**
Doğruluktan ayrılmayan, özü sözü bir, mert, doğru.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

dürüst olmaz:

1. **dürüst olmaz:**-*maz*
Gazel 34
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Doğru ve düzgün olmak.

Eyleme seng-i ġamuñla şīşe-i ḳalbüm şikest Çün dürüst olmaz bilürsin kim şikest ola zücāc

düş:

1. **düşdükce:**-*dükce*
Gazel 128
Mısra: **4**
Ansızın yukarıdan aşağıya inmek.

Yandı dil ḫānesi yanında bile ṣabr u ḳarār Nār düşdükce metāʿ ile dükān oda yanar

2. **düşse:**-*se*
Gazel 128
Mısra: **5**
Ansızın yukarıdan aşağıya inmek.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

3. **düşer:**-*er*
Gazel 356
Mısra: **1**
Payına düşmek. II Nasip olmak.

Düşer luṭuf düşer be bizi ḳahır ile öldürme Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme bize aʿdāyı güldürme

4. **düşer:**-*er*
Gazel 356
Mısra: **1**
Payına düşmek. II Nasip olmak.

Düşer luṭuf düşer be bizi ḳahır ile öldürme

Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme bize aʿdāyı güldürme

5. **düşmez:**-*mez*
Gazel 359
Mısra: **10**
Payına düşmek. II Nasip olmak.

Düşdükce Ḳabūlīyi luṭf eyle götür yirden
Bir böyle maḥal düşmez her gāhi Meḥemmed Şāh

6. **düşmez:**-*mez*
Gazel 376
Mısra: **6**
Payına düşmek. II Nasip olmak.

Bir cevher idi göñlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

7. **düşünce:**-*ünce*
Mesnevi 2
Mısra: **61**
Payına düşmek. II Nasip olmak.

Az eger çoḳ düşünce maḥṣūlüm
Her ne ḥāṣıl olursa maḳbūlüm

8. **düşer:**-*er*
Mesnevi 15
Mısra: **50**
Payına düşmek. II Nasip olmak.

Ḫayliden görmez oldı aḳçe kese
Hīç düşer mi faḳīre aḳçe kese

9. **düşında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 390
Mısra: **2**
Düş, rüya, uyku.

Ezhāra olup peyk-i şitābende benefşe
Düşında yatur şāha geçer bende benefşe

10. **düşdükce:**-*dükce*
Gazel 21
Mısra: **9**
Kötü bir durumun içine girmek, maddi ve manevi olarak bir şeyler kaybetmek.

Düşdükce destgīr ol üftādedür Ḳabūlī
Ey ṭāliʿ-i ḫuceste ey kevkeb-i saʿādet

11. **düşdükce:**-*dükce*
Gazel 342
Mısra: **9**
Kötü bir durumun içine girmek, maddi ve manevi olarak bir şeyler kaybetmek.

Üftādedür Ḳabūlī düşdükce destgīr ol
Ey kevkeb-i saʿādet v'ey ṭāliʿ-i ḫuceste

12. **düşdükce:**-*dükce*
Gazel 359
Mısra: **9**
Kötü bir durumun içine girmek, maddi ve manevi olarak bir şeyler kaybetmek.

Düşdükce Ḳabūlīyi luṭf eyle götür yirden
Bir böyle maḥal düşmez her gāhi Meḥemmed Şāh

13. **düşüp:**-*üp*
Tesdis 2
Mısra: **28**
Kötü bir durumun içine girmek, maddi ve manevi olarak bir şeyler kaybetmek.

Başumdan gitdi ʿaḳlum cümleten hep tār-mār oldum
Düşüp bir gūşede ḳaldum ten-i bī-iʿtibār oldum

14. **düşmez:**-*mez*
Gazel 332
Mısra: **10**
Tuzağa düşmek. II Sülüne benzeyen sevgilinin tuzağa düşmesi. II Sevgilinin elde edilmesi.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv

Ġaflet itme bir daḫı
düşmez Ḳabūlī böyle av

15. **düşsün:**-*sün*
Gazel 190
Mısra: **10**
Payına düşmek.

Devletüñ dāyim hemīşe
ḳāyim olsun ʿizzetüñ
Sen ʿazīz-i ʿālem ol
aʿdāya düşsün ẖ∨ārlıḳ

16. **düşmez:**-*mez*
Kaside 4
Mısra: **127**
Payına düşmek.

İstiḳāmet erisin saña
saḳāmet düşmez
Düşme bed-nām olıcaḳ
yire berāy-ı irġām

17. **düşer:**-*er*
Kaside 10
Mısra: **54**
Payına düşmek.

Meẕhebine Şīʿanuñ sen
iştiġāl itmek neden
Ġayr içün saña düşer mi
āteşe yanmaḳ dede

18. **düşmez:**-*mez*
Tahmis 12
Mısra: **20**
Payına düşmek.

Pāk-bāzān-ı ḥaḳīḳat içre
buldı hem-demin
Cīfe-i dünyā ġamı düşmez
baña şimden girü

19. **düş:**
Kaside 9
Mısra: **59**
Başvurmak, intisap etmek, sığınmak.

ʿİbādetde ḳuṣūruñ var ise
düş mā ʿabednāke
ʿİbādın ʿafv iden sulṭān-ı
ʿālī-şāna ʿışḳ olsun

20. **düşse:**-*se*
Gazel 34
Mısra: **3**
Dilinden düşmek, söz söylemek.

Ḳaṭre-i āb-ı lebüñden
düşse ey şīrīn-dehen
Ser-te-ser āb-ı Furāt
olurdı deryā-yı ücāc

21. **düşmez:**-*mez*
Gazel 222
Mısra: **10**
Laf düşmek, kendisine söz verilmek.

Ḳīl ü ḳāle ẕāhib olma
müfti-i māżī gibi
Olur olmaz söz saña
düşmez Ḳabūlī sākin ol

22. **düşdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **43**
Telaşa düşmek, telaşlanmak.

Ḳul ḳula düşdi diyü
ġulġule düşdi ḫalḳa
Ehl-i dīvāna ʿaceb zelzele
virdi evhām

düş gibi gelür:

1. **düş gibi gelür:**-*ür*
Beyit 226
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hayal gibi gelmek, gerçek olduğuna inanamamak.

Ḳıṣṣa-i vāḳıʿa-i şāhid-i
pīr-i Kenʿān
Bize düş gibi gelür didüm
inanmaz yārān

düşde görmez:

1. **düşde görmez:**-*mez*
Kaside 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Düşte görmek, hayal etmek.

Ṣaḥn-ı gülşende dökilür
ṣaçılursa yiridür
Düşdi bir derde ki düşde
daḫı görmez insān

düşdügüm derde döyemez:

1. **düşdügüm derde döyemez:**-*emez*
Gazel 485

Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Düştüğüm derde dayanmak, tahammül etmek.

Der-i dil-berde ʿaceb derde ṣataşdum derdā
Düşdügüm derde bu der de döyemez bu der dā

düşkün:

1. **düşkündür:**-*dür*
Gazel 254
Mısra: **9**
Düşkün, zavallı, çaresiz (âşık).

Yüzüñi görmeyeli ẕerrevār düşkündür
Dil-i fütāde eyā āftāb-ı evc-i kerem

düşmān:

1. **düşmānla:**-*la*
Gazel 223
Mısra: **15**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Ḳapuñda bendeñi düşmānla yeksān itme iḥsān it
Reh-i kūyuñda tek ḫāk ile yeksān eyle sulṭānum

düşmānuñ dostuñ fark eyle:

1. **düşmānuñ dostuñ farḳ eyle:**
Şarkı 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **-**
Düşmanını (ve) dostunu ayırt etmek.

Farḳ eyle düşmānuñ dostuñ
Eyleme kendüñi üstün

düşmen:

1. **düşmen:**
Beyit 129
Mısra: **1**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Göründükce düşmen alur cānı bīm
Liḳāʾu'l-leʾīmu ʿaẕābun elīm

2. **düşmenüñ:**-*üñ*
Gazel 190
Mısra: **7**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Düşmenüñ maḳhūr u sen mesrūr u ʿasker pür-sürūr
Bundan özge nic'olur ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

3. **düşmene:**-*e*
Gazel 432
Mısra: **13**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Düşmene ḳarşu Ḳabūlī gibi gögsüñ ger yüri
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

4. **düşmeni:**-*i*
Gazel 432
Mısra: **1**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Düşmeni ḳalʿ eyle bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber gibi
Ey göñül keskin gereksin Ḥażret-i Ḥayder gibi

5. **düşmen:**
Gazel 455
Mısra: **3**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

6. **düşmen:**
Kaside 5
Mısra: **39**
İyi duygular

beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Kilābāsā çıkup bir gūşeden düşmen görinürse
Gelürse bī-müḥābā yollarına rāh-peymānuñ

7. **düşmen:**
Kaside 5
Mısra: **63**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Aġardıkca der ü dīvār düşmen ḳararur ġamdan
Sevād-ı ḳalʿa-i Lorī yüzin aġardur insānuñ

8. **düşmenüñ:**-*üñ*
Kaside 7
Mısra: **66**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Şöyle ki medḥüñe āġāz ide murġ-ı ḳalemüm
Düşmenüñ baġrı ṭolar ḳan ile mānend-i devāt

9. **düşmene:**-*e*
Kaside 8
Mısra: **16**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

ʿÖmer-heybet o ser-ʿasker ʿAli sīretlü serversin
Muḳarrer keskin ersin düşmene ġālibdür iḳdāmuñ

10. **düşmen:**
Kaside 10
Mısra: **51**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Dost diyüp kimisine kimine düşmen geçüp
Dost düşmen içre kendüñ eyleme alçaḳ dede

11. **düşmen:**
Kıt'a 21
Mısra: **1**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Seni düşmen Ḳabūlī redd iderse
Anuñçün ġam çeküp olma melūlī

12. **düşmenüñ:**-*üñ*
Mesnevi 3
Mısra: **25**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Dōstuñ düşmenüñ yiye ḫ∨ānuñ
Niye maḥrūm olur s̱enā-ḫ∨ānuñ

13. **düşmenān:**-*ān*
Gazel 42
Mısra: **5**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

ʿĀşıḳī bā-düşmenān bī-kār ḫūbānest kār
Merd bāyed tā nümāyed ḫvīş-rā rūz-ı neberd

14. **düşmen:**
Gazel 42
Mısra: **9**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

15. **düşmen:**
Gazel 54
Mısra: **10**
İyi duygular beslemeyen, kötülük

etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Āteş-i ʿışḳa düşmen didi dirmiş ʿadū
Diñlemeñ düşmen sözin düşmen yalāndur dostlar

16. **düşmeni:**-*i*
Gazel 298
Mısra: **6**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Raḳīb ile aramuzdan nizāʿı ḳaṭʿ eyle
Efendi tīġ getür düşmeni götür aradan

17. **düşmen:**
Gazel 308
Mısra: **2**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım. II Rakip.

Gel naṭʿ-ı maḥabbetde şehā bir sen ü bir ben
Şaṭranc oyunın oynayalum māt ola düşmen

düşmen bakışlu nev-cüvāndur:

1. **düşmen baḳışlu nev-cüvāndur:**-*dur*
Gazel 54
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Düşman bakışlı genç güzel. II Âşığa öfkeli şekilde bakan sevgili.

Sevdigüm bir mihri yoḳ nā-mihrbāndur dostlar
Dostına düşmen baḳışlu nev-cüvāndur dostlar

düşmen eylerse:

1. **düşmen eylerse:**-*r, -se*
Gazel 190
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Düşman etmek, insanları birbirine düşürmek.

Ṭurmayup ḳuṭb-ı murāduñ üzre devr eyler felek
Düşmen eylerse ne ġam ʿālemde nā-hemvārlıḳ

düşmen sözidür:

1. **düşmen sözidür:**-*dür*
Gazel 37
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düşman sözü, kötü niyetli düşmanın ortaya attığı fitne çıkartan söz.

Bīçāre Ḳabūlī beni sevmez dir imişsin
Düşmen sözidür diñleme bi'llāh Meḥemmed

düşmen sözin:

1. **düşmen sözin:**-*n*
Gazel 54
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düşman sözü. II Rakibin sözü.

Āteş-i ʿışḳa düşmen didi dirmiş ʿadū
Diñlemeñ düşmen sözin düşmen yalāndur dostlar

düşmen ü dost:

1. **düşmen ü dost:**
Beyit 139
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Düşman ve dost. II Herkes.

Fehm ider bu kelāmı düşmen ü dost
Eski düşmen kişiye olmaz dost

2. **düşmen ü dost:**
Gazel 449
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düşman ve dost. II Herkes.

Çignesin ḫāk-i rehüñ gibi beni düşmen ü dost
Tek yüzüñ görmege bir daḫı yine yol olsun

düşmen üstine:

1. **düşmen üstine:**-*i, -n, -e*
Beyit 95
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Düşmana karşı.

Ġalibüz himmet iderse dost düşmen üstine
Düşmezüz biz güc ile ey dost düşmen üstine

düşmen üstine düşmezüz:

1. **düşmen üstine düşmezüz:**-*mez, -üz*
Beyit 95
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Düşman üstüne düşmek, düşmana saldırmak.

Ġalibüz himmet iderse dost düşmen üstine
Düşmezüz biz güc ile ey dost düşmen üstine

düşmene mihr ü vefāyı taḥşīş idüp:

1. **düşmene mihr ü vefāyı taḥşīş idüp:**-*üp*
Gazel 282
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düşmana merhamet ve vefa göstermek. II Rakibe vefalı davranmak.

Düşmene taḥşīş idüp mihr ü vefāyı ʿāşıḳa
Cevr ü nāz itmek neden anı da az itmek neden

düşmene yaramazsın:

1. **düşmene yaramazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 427
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Düşmana yaramak. II Rakiple uyuşmak, anlaşmak.

Ḥażret-i ʿĪsā da olsañ yaramazsın düşmene
Ey Ḳabūlī sūzen-i zerle gerekse gözin oy

düşmen-i bed-ḫˇāhdan:

1. **düşmen-i bed-ḫˇāhdan:**-*dan*
Gazel 370
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kötülük isteyen düşman.

Sözüñ üstine söz yoḳ düşmen-i bed-ḫˇāhdan ḳorḳma
Ṭarīḳuñ ḳurdı sensin ḥīle-i rūbāhdan ḳorḳma

düşmen-i bed-ḫ∨āh:

1. **düşmen-i bed-ḫ∨āh:**
Gazel 373
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kötülük isteyen düşman.
Yükin ṭutsun bulursa bācın alsun düşmen-i bed-ḫ∨āh
Çekilsün şarḳ u ġarbuñ kārbānı kārbān üzre

2. **düşmen-i bed-ḫ∨āh:**
Kıt'a 17
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kötü niyetli düşman.

Ceng eyler iseñ düşmen-i bed-ḫ∨āh ile ey dil
Gürbüzlük idüp üstine ḳıl gürzi ḥavāle

düşmen-i bed-ḫ∨āha uyduñ:

1. **düşmen-i bed-ḫ∨āha uyduñ:**-*du, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kötü niyetli düşmana uymak.

Düşmen-i bed-ḫ∨āha uyduñ naḳż-ı peymān eyledüñ
Defter ü dīvānını ālān u tālān eyledüñ

düşmen-i bī-kār:

1. **düşmen-i bī-kār:**
Gazel 57
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İşsiz düşman. II Rakip.

Muttaṣıl kārın ḳoyup yār ile bizi gözledür
Göreyin kim ola bir gün düşmen-i bī-kār kūr

<u>düşmen-i cānuñ esās-ı bī-beḳāsı:</u>

1. **düşmen-i cānuñ esās-ı bī-beḳāsı:**
Kaside 5
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Can düşmanın geçici esası.

Yapıldıkca müşeyyed ḳalʿalar serḥadd-i İslāma
Yıḳıldıkca esās-ı bī-beḳāsı düşmen-i cānuñ

<u>düşmen-i dīnüñ ʿadūsı:</u>

1. **düşmen-i dīnüñ ʿadūsı:**
Kaside 15
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Din düşmanının düşmanı. II Dinsizlerin düşmanı Ferhat Paşa.

Düşmen-i dīnüñ ʿadūsı mülḥidīnüñ düşmeni
Tābiʿīne tābiʿ ü münḳāddur gönderdigüñ

<u>düşmen-i dīnüñ şarḳı:</u>

1. **düşmen-i dīnüñ şarḳı:**
Gazel 385
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Din düşmanının doğusu.

Gün gibi feṭḥ eyledikce şarḳı berḳ-i tīġle
Düşmen-i dīnüñ ġamām-ı ġamla şarḳı şām ola

<u>düşmeni ḳaçırdı:</u>

1. **düşmeni ḳaçırdı:**-*dı*
Kaside 8
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Düşmanı kaçırmak. II Düşmanı mağlup etmek, yenmek.

ʿArūs-ı Erdebilin erdem bilsün Erdebil oġlı
Ḳaçırdı düşmeni ʿavret gibi mülkinden Īrānuñ

<u>düşmen-i ḳalb-i hirāsānı kaçırdı:</u>

1. **düşmen-i ḳalb-i hirāsānı ḳaçırdı:**-*dı*
Kaside 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Korkak yürekli düşmanı kaçırmak.

Ḳaçırdı düşmen-i ḳalb-i hirāsānı Ḫorāsānuñ
İrişdi semʿine var ise nāmeñ şāh beg nāmuñ

<u>düşmeni ḳatl itmege:</u>

1. **düşmeni ḳatl itmege:**-*meg, -e*
Gazel 179
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşmanı katletmek, öldürmek.

Ey Ḳabūlī düşmeni ḳatl itmege
Āteş-i āhum yiter yalıñ yaraġ

<u>düşmen-i münkir:</u>

1. **düşmen-i münkir:**
Gazel 205
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İnkâr eden düşman.

Muḳarrer her ne cürm isnād iderse düşmen-i münkir
Ki ʿafv ider Ḫudā dirler günāhın ehl-i iḳrāruñ

<u>düşmen-i nādānı:</u>

1. **düşmen-i nādānı:**-*ı*
Gazel 48
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Akılsız, cahil düşman. II Rakip.

Āstānuñda ḳoma düşmen-i nādānı ḳov a
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

<u>düşmen-i nā-merde:</u>

1. **düşmen-i nā-merde:**-*e*
Beyit 61

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mert olmayan, alçak düşman.

Düşmen-i nā-merde kendüñ göster ey dil er gibi
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

düşmen-i pür-kīn:

1. **düşmen-i pür-kīn:**
Diğer 2
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Kinle dolu düşman. II Felek.

Düşmen-i pür-kīn imişsin böyle bilmezdüm seni
Ḫaşm-ı bī-temkīn imişsin böyle bilmezdüm seni

düşmen-i pür-sitīzdür:

1. **düşmen-i pür-sitīzdür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kavgacı düşman.

Düşmen-i pür-sitīzdür aḳçe
Gerçi kim bir ʿazīzdür aḳçe

düşmen-i rūbāh-ı ḥīleye:

1. **düşmen-i rūbāh-ı ḥīleye:**-*y, -e*
Gazel 391
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tilki gibi hile yapan kurnaz düşman.

Merd ol durur ki düşmen-i rūbāh-ı ḥīleye
ʿArż-ı mehābet eyleye şīr-i ḳaġān gibi

düşmen-i segle:

1. **düşmen-i segle:**-*le*
Gazel 284
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Köpek düşman. II Rakip.

Ey Ḳabūlī ḳaçup ol gözleri āhū bizden
Düşmen-i segle revā mı ide ṣaḥrā seyrin

2. **düşmen-i segle:**-*le*
Gazel 284
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Köpek düşman. II Rakip.

Ey Ḳabūlī ḳaçup ol gözleri āhū bizden
Düşmen-i segle revā mı ide ṣaḥrā seyrin

düşmen-i zāġuñ ḫużūrın uçurduñ:

1. **düşmen-i zāġuñ ḫużūrın uçurduñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Karga gibi düşmanın huzurunu kaçırmak.

Uçurduñ düşmen-i zāġuñ ḫużūrın bī-ḳarār itdüñ
Ḳaçurduñ āşyānından yuvasın tārumār itdüñ

düşmenüñ alayını ṭağıtmış:

1. **düşmenüñ alayını ṭağıtmış:**-*mış*
Kaside 5
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Düşmanın tamamını dağıtmak, düşmanın hepsini bozguna uğratmak.

İşitdük yine bir merdāne beg merdānelik itmiş
Ṭağıtmış düşmenüñ alayını ʿavnıyla Mevlānuñ

düşmenüñ başı kesilsün:

1. **düşmenüñ başı kesilsün:**-*sün*
Kaside 4
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Düşmanın başı kesilmek, öldürülmek.

Didiler var ise şāhā bize iḥsāna cevāz
Düşmenüñ başı kesilsün kim odur baḫşiş-i tām

düşmenüñ evi:

1. **düşmenüñ evi:**
Gazel 423
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Düşmanın evi. II Rakibin gönlü.

Ol şūḫ yıḳdı gitdi göñül ḫānesin dirīġ
Derdā ki düşmenüñ de ḫarāb olmasa evi

düşmenüñ kellesinden:

1. **düşmenüñ kellesinden:**-*n, -den*
Gazel 190
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Düşmanın başı. II Düşmanın kendisi.

Himmetüñle memleket gitdikce vüsʿat bulmada
Düşmenüñ gitmez anuñçün kellesinden dārlıḳ

düşmenüñ ortada görindigi:

1. **düşmenüñ ortada görindigi:**
Gazel 131
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Düşmanın ortada görünmesi, çekinmeden ortalıkta dolaşması.

Merd görinmeyeli görinür oldı nā-merd
Düşmenüñ ortada görindigi er yoḳlıġıdur

düşmenüñ yalanı:

1. **düşmenüñ yalanı:**
Gazel 231
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Düşmanın yalanı. II Rakibin yalanı.

Cüdā düşdi cenābuñdan diyenler kiẕb-i maḥż eyler
Ki zīrā diñlenilmez düşmenüñ yalanı sulṭānum

düşnām:

1. **düşnām:**
Beyit 36
Mısra: **1**
Sövmek, azarlamak, hakaret etmek.

Mī-resed düşnām ez-ān lebhā dil-i nālān-rā
Laʿl-i dür-pāşeş güher-rīzī kuned mercān-rā

düstūr-ı aʿẓam olup:

1. **düstūr-ı aʿẓam olup:**-*up*
Tarih 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Azametli vezir olmak.

Şeh-i Rūma düstūr-ı aʿẓam olup
Ser-i ṣadr-ı ʿizzetde ḳıldı ḳarār

düşvār:

1. **düşvār:**
Kaside 3
Mısra: **26**
Güç, müşkül, zor.

Müşkil budur ki ẓālim maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola ḥavāle bāṭıl

2. **düşvār:**
Tesdis 1
Mısra: **1**
Güç, müşkül, zor.

Āstānuñdan cüdā düşmek ʿaceb düşvār imiş
Fürḳat-ı ḫāk-i derüñ aḥbāba müşkil kār imiş

dü-tā:

1. **dü-tādur:**-*dur*
Gazel 318
Mısra: **11**
İki kat, iki büklüm. II Boyu (veya beli) iki büklüm olmak.

Ḳapuñda yatan ḳullaruñuñ ḳaddi dü-tādur
Sulṭān-ı serā-perde-i yektā sen imişsin

2. **dü-tā:**
Gazel 353
Mısra: **1**
İki kat, iki büklüm. II Boyu (veya beli) iki büklüm olmak.

ʿĀşıḳ odur ki ʿāleme ḳaddi dü-tā gele
Bāġa benefşe gibi ʿaṣāsın ṭuta gele

dütün:

1. **dütüni:**-*i*
Gazel 212
Mısra: **5**
Tütün, duman.

Yüzi gül dütüni sünbül ṣadāsı naġme-i bülbül
Ṣafā eyler göñül ġāyet esen bād-ı ṣabādan yeg

düz:

1. **düzmiş:**-*miş*
Gazel 44
Mısra: **5**
Dizmek, düzenlemek, hazırlamak.

Bir müdevver laʿlden bir ḥoḳḳa düzmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

2. **düzdi:**-*di*
Gazel 428
Mısra: **10**
Dizmek, düzenlemek, hazırlamak.

Ḳabūlī mā'il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

düzd ü şirret:

1. **düzd ü şirret:**
Kaside 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hırsızlık ve kötülük.

Düzd ü şirret bilmede aʿlem geçer iblīsden
Muttaṣıl ḫālī degül tezvīrden telbīsden

düzen:

1. **düzen:**
Gazel 428
Mısra: **10**
Tertip, düzen, intizam.

Ḳabūlī mā'il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

2. **düzen:**
Kaside 11
Mısra: **25**
Tertip, düzen, intizam.

Ḳurılmış bir düzendür vü düzen hep birlik ü birdür
Biri birin düzen bir ḳaç uzun leşkerlerin gördüm

E

e:

1. **e:**
Gazel 421
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü per ü bāli olur yaġı

eʿālī:

1. **eʿālī:**
Gazel 105
Mısra: **8**
En yüksek, en yüce yer. II Sevgilinin kapısı.

Mevālī ḫıdmet-i ḫāk-i derüñle müfteḫirlerdür
Eʿālī faḫr ider anuñla kim mevlī'l-mevālīdür

ebed:

1. **ebed:**
Gazel 453
Mısra: **2**
Sonsuza kadar, ebediyen.

Tā be-ebed ābād-ı bünyād-ı tu bād ābād
Derbān-ı tu bād ābād tā yā ebed ābād

ebkem:

1. **ebkem:**
Diğer 1
Mısra: **78**
Konuşamayan, dilsiz (kimse).

Heme ʿālem be-vaṣf-ı tu ʿāciz
Heme ādem be-medḥ-i tu ebkem

2. **ebkemden:**-*den*
Gazel 171
Mısra: **3**
Konuşamayan, dilsiz (kimse).

Teʾemmül ṭarzın erbāb-ı suḫan ebkemden ögrenmiş
Teʾennī yolın aṣḥāb-ı baṣīret kūrdan görmiş

3. **ebkem:**
Gazel 245
Mısra: **4**
Konuşamayan, dilsiz (kimse).

Lāl olur vāḳıf olan sırrına dellāl olmaz
Kim ki ketm eyleye kemmiyyetin oldur ebkem

eblak:

1. **eblaḳ:**
Gazel 2
Mısra: **16**
Karışık renkli, alaca.

Esb-i çābük-reviş-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī cānā
Eblaḳ u ….. bādiye-peymāña fedā

ebnā-yı zamānuñ cevrini:

1. **ebnā-yı zamānuñ cevrini:**-*n, -i*
Gazel 71
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zamanın çocuklarının cefası, eziyeti. II Dünyanın sıkıntısı, cefası.

Çekdürür geh cāna ebnā-yı zamānuñ cevrini
Gāh olur iḫvān içinde fāyıḳ-ı aḳrān ider

ebr:

1. **ebr:**
Gazel 450
Mısra: **6**
Yağmurun yağmasına vesile olan bulut.

Gözleyüp mihr-i ruḫuñ ḥasret ile şām u seḥer
Ḳaṭre-i eşkümi bārān u müjem ebr itme

ebr-i āhum yaġdırup:

1. **ebr-i āhum yaġdırup:** -*up*
Gazel 236
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ah bulutunu yağdırmak. II Ah etmek, feryat etmek.

Yaġdırup ebr-i āhum İbrāhīm
Baġladı āb-ı rāhum İbrāhīm

ebr-i bārān:

1. **ebr-i bārān:**
Diğer 2
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Yağmur bulutu.

Ṭaġlar gögsin geçürsin ebr-i bārān aġlasun
Cūylar feryād idüp seyl-i fırāvān aġlasun

ebr-i bārān-ı belādur:

1. **ebr-i bārān-ı belādur:**-*dur*
Gazel 146
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bela yağmurunun bulutu. II Dert, keder, bela.

Ebr-i bārān-ı belādur dīde-i giryānumuz
Cūy-ı seyl-āb-ı ʿanādur eşk-i bī-pāyānumuz

ebr-i nīsān:

1. **ebr-i nīsān:**
Kaside 7

Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Nisan bulutu. II Nisan yağmuru.

Reşeḥāt-ı keremüñ nite ki ebr-i nīsān
Ḫaşma zehr-āb içürür dostlara āb-ı ḥayāt

ebr-i nīsān-ı fikret:

1. **ebr-i nīsān-ı fikret:**
Diğer 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Fikrin nisan yağmuru. II Fikir, hayal, düş.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

ebr-i siyeh gīsūlaruñ:

1. **ebr-i siyeh gīsūlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 19
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saçların kara bulutu. II Sevgilinin siyah saçları.

Ġam-ı zülf-i siyāh-ı yār ile öldüm şeb-i ġamda
Çöz ey ebr-i siyeh gīsūlaruñ üstüme mātem ṭut

ebr-i zülfüñ:

1. **ebr-i zülfüñ:**-*ün*
Gazel 262
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saç bulutu. II Sevgilinin kara buluta benzeyen ve yüzünü kapatan siyah saçları.

Perde itme meh-i ruḫsāruña ebr-i zülfüñ
Gün gibi ẓāhir iken Ḥaḳḳı niçün örtersin

2. **ebr-i zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 262
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saç bulutu. II Sevgilinin kara buluta benzeyen ve parlak yüzünü kapatan saçları.

Perde itme meh-i ruḫsāruña ebr-i zülfüñ
Gün gibi ẓāhir iken Ḥaḳḳı niçün örtersin

ebr-kefā:

1. **ebr-kefā:**
Kaside 2
Mısra: **71**
Ey bulut gibi cömert (kimse). II 3. Murad.

Ḫüsrevā dādgerā baḥr-dilā ebr-kefā
Ey kerem kānı seḫā maʿdeni baḥr-ı iḥsān

ebr-misāl:

1. **ebr-miṣāl:**
Gazel 248
Mısra: **5**
Bulut gibi.

Aġlamaḳdur yiridür ebr-miṣāl
Eylese ʿālemi giryem ger yem

ebrū:

1. **ebrū:**
Beyit 270
Mısra: **1**
Kaş. II Sevgilinin kaşı.

Şemşīr-i pür-cilā durur ebrū degüldür ol
Anuñ yüzinde cevheridür mū degüldür ol

2. **ebrū:**
Gazel 44
Mısra: **2**
Kaş. II Sevgilinin kaşı.

Ol ki māha nūr u fer tevcīh idüp rū ḳoymış ad
Nūrdan bir nūn peydā ḳılmış ebrū ḳoymış ad

3. **ebrūlar:**-*lar*
Gazel 53
Mısra: **1**
Kaş. II Sevgilinin kaşı.

Ol ebrūlar berāt-ı ḥüsnüñüñ ṭuġrā-keşānıdur
Bu ʿünvān ile añılmaḳ begüm devlet nişānıdur

4. **ebrū:**
Gazel 478
Mısra: **3**
Kaş. II Sevgilinin kaşı.

Yārdan ʿāşıḳın ol ḫaṭṭ-ı siyeh ol ebrū
Hey ne kāfir durur insānı dininden çıḳarur

ebrū-yı ġarrā:

1. **ebrū-yı ġarrā:**
Beyit 58
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Parlak, güzel ve gösterişli kaş. II Sevgilinin kaşı.

Görüp ebrū-yı ġarrā bile ṣandum çeşm-i cānānı
Yazılmış bir ṣaḥīfe üzre iki vāv-ı reyḥānī

ebter ü lāġar-çehre:

1. **ebter ü lāġar-çehre:**
Gazel 468
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yarım ve cılız yüz. II Hilal.

Meh-i nev ḳaşuña beñzer geçinürmiş ammā
Nice beñzer aña bir ebter ü lāġar-çehre

ebvāb-ı rab:

1. **ebvāb-ı rab:**
Beyit 31
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın (rahmet) kapıları.

Çün edeb erbābına meftūḥdur ebvāb-ı Rab
Bāb-ı āḫerden ümīdin kessün erbāb-ı Rab

ebyāt:

1. **ebyātı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **79**
Beyitler. II Şiir.

ʿAdū ki kirpigine aşmaya bu ebyātı
Suṭūr-ı şiʿr-i terüm yer yer aña tīr çeker

ebyāt u eşʿāruñ nefʿin görmedük:

1. **ebyāt u eşʿāruñ nefʿin görmedük:**-*me, -dü, -k*
Gazel 205
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Beyitlerin ve şiirlerin faydasını görmek. II Kabûlî'nin yazdığı şiirlerden bir fayda görmemesi.

Ḳabūlī maʿrifet bī-menfaʿatdür ādeme dirler
Hele biz hīç nefʿin görmedük ebyāt u eşʿāruñ

ebyāt-ı mülemma:

1. **ebyāt-ı mülemma:**
Gazel 431
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mülemma beyitler.

Biz bu ebyāt-ı mülemmaʿla Ḳabūlī umaruz
Olavuz herkese ol şāha duʿāya dāʿī

ecel:

1. **ecel:**
Gazel 158
Mısra: **6**
Ecel, hayatın sonu, ölüm.

Çoḳ zamandur cānı biz cānāna iḳrār itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz ḳalur saña yā deynümüz

2. **ecel:**
Gazel 220
Mısra: **6**

Ecel, hayatın sonu, ölüm.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola
Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

3. **ecel:**
Kıt'a 18
Mısra: **2**
Ecel, hayatın sonu, ölüm.

Beẕl iden cānını cānāne içün
Gelsün anı ecel alsun dimedi

ecel peymānesin içer:

1. **ecel peymānesin içer:**-*er*
Gazel 118
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ecel (kadehi) şerbeti içmek: Ölmek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Fenā bezmin gelüp her kim yazar evvel bozar āḫir
Ecel peymānesin her kim içer evvel göçer āḫir

ecil:

1. **ecli:**-*i*
Mesnevi 6
Mısra: **21**
Arapça "sebep" anlamına gelen ifade.

Ecli naḳli'l-kitābi ve't-taḥvīl
Baʿde ḥarci'ş-şuhūdi ve't-taʿdīl

ecsāda rūḥ:

1. **ecsāda rūḥ:**
Gazel 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ölmüş bedenlere hayat veren (şey). II Kolonya.

Ecsāda rūḥ rūḥa ġıdādur ḳolonya
Bi'llāh ehl-i derde devādur ḳolonya

ecsām:

1. **ecsām:**
Kaside 4
Mısra: **114**
Cisimler, vücutlar, bedenler.

Kesdiler başını anuñ daḫı defʿ oldı nizāʿ
Aldılar kelleleri ortada ḳaldı ecsām

eczā:

1. **eczāmuz:**-*muz*
Tesdis 2
Mısra: **3**
Parçalar, kısımlar. II Âşığın bedenindeki parçalar.

Kül olup cümle eczāmuz beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād ile efġān olur sensüz

edā:

1. **edā:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Naz, cilve. II Tarz, üslup, söyleyiş.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

edānī:

1. **edānī:**
Gazel 105
Mısra: **2**
Alçak, aşağılık kimseler.

Maḳāmuñ ṣadr-ı ʿālī mertebeñ aʿlü'l-eʿālīdür
Edānī müstefīż olmaz ḳapuñda cāy-ı ʿālīdür

edāniye minnet zamānıdur:

1. **edāniye minnet zamānıdur:**-*dur*
Terci-bend 4
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -

Alçaklara minnet etme devri.

Şimdi zamān edāniye minnet zamānıdur
Çıḳdı erāzil ortaya ẕillet zamānıdur

edeb:

1. **bā-edeb:**
Beyit 132
Mısra: **2**
Söz ve davranışlardaki ölçülülük, her hususta haddini bilip sınırı aşmama, terbiye, nezaket, zarafet.

Çend rūzī ki der-īn ḫāne-i gil mihmānī
Bā-edeb bāş ki ḥāṣiyyet-i mihmān edebest

2. **edebest:**-*est*
Beyit 132
Mısra: **2**
Söz ve davranışlardaki ölçülülük, her hususta haddini bilip sınırı aşmama, terbiye, nezaket, zarafet.

Çend rūzī ki der-īn ḫāne-i gil mihmānī
Bā-edeb bāş ki ḥāṣiyyet-i mihmān edebest

3. **edeb:**
Beyit 240
Mısra: **2**
Söz ve davranışlardaki ölçülülük, her hususta haddini bilip sınırı aşmama, terbiye, nezaket, zarafet.

Meyl eyleme dünyāya ḥaẕer ḳıl dişilerden
Bunlarda vefā olmaz edeb de kişilerden

4. **edebden:**-*den*
Mesnevi 7
Mısra: **30**
Söz ve davranışlardaki ölçülülük, her hususta haddini bilip sınırı aşmama, terbiye, nezaket, zarafet.

Kişi rāh-ı saḳīme gitmek olmaz
Edebden ḫāric evżāʿ itmek olmaz

edeb erbābına:

1. **edeb erbābına:**-*n, -a*
Beyit 31
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Edepli ve terbiyeli kimseler.

Çün edeb erbābına meftūḥdur ebvāb-ı Rab
Bāb-ı āḫerden ümīdin kessün erbāb-ı Rab

edeb terk idene:

1. **edeb terk idene:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Edebi terk eden, edepsizce davranan (kimse).

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm
Ḫāşe li'lleh ki edeb terk idene ola rıżām

edeb ü reʾfet:

1. **edeb ü reʾfet:**
Kaside 4
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Edep ve terbiye.

Ḳul bunı işidicek pādşeh-i devrāndan
Edeb ü reʾfet ile eylediler feṭḥ-i kelām

edeb ü şerm ü ḥayā:

1. **edeb ü şerm ü ḥayā:**
Kaside 4
Mısra: **165**
Kelime Tipi: -
Edep, utanç ve hayâ.

Edeb ü şerm ü ḥayā üzre ḳurılmışdur taḫt
Bī-ḥayā bī-edeb anı idemez istiḫdām

edebsiz:

1. **edebsizüñ:**-*üñ*
Kıt'a 31
Mısra: **3**
Adaptan yoksun,

edepsiz, terbiyesiz (kimse).

Yaʿni belā vü ẕillet ü nekbet edebsizüñ
Olsun kemāl ü ʿilm ü ḥayā vü edeb sizüñ

edīb:

1. **edīb:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Edepli, terbiyeli (kimse).

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

edʿiye-i ʿömr minnetin:

1. **edʿiye-i ʿömr minnetin:**-*n*
Gazel 271
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ömür duasının minneti.

At u ḳaṭır ḥikāyetini ḳo Ḳabūliyā
Dilden düşürme edʿiye-i ʿömr minnetin

ednā:

1. **ednādan:**-*dan*
Gazel 329
Mısra: **4**
(Rütbe olarak) Aşağı, alçak (kimse).

Ferāġat eyle dehrüñ manṣıbından terk-i ʿizzet ḳıl
Ne aʿlādan ne ednādan recā ḳıl ne müsāvīden

2. **ednādur:**-*dur*
Mesnevi 2
Mısra: **35**
(Rütbe olarak) Aşağı, alçak (kimse).

Gerçi ḫalḳ içre adı ednādur
Baña nisbet velīkin aʿlādur

3. **ednādur:**-*dur*
Mesnevi 4
Mısra: **54**
(Rütbe olarak) Aşağı, alçak (kimse).

Ḳaldı esfelde ol ki aʿlādur
Çıḳdı aʿlāya ol ki ednādur

efḍal:

1. **efḍali:**-*i*
Tahmis 2
Mısra: **17**
Daha faziletli, çok üstün.

Herkes ʿarefnāk adın yād itmemekdür efḍali
Maʿrifet bābında olmaz her kişinüñ medḫali

efḍalü'l-ḥükkām:

1. **efḍalü'l-ḥükkām:**
Mesnevi 6
Mısra: **30**
Hükümlerin en faziletlisi. II Manzumede ismi belirtilmeyen Amasya valisinin hükmü.

Aʿdel ü aʿlem-i vülāt-ı enām
Evṣaḳu'l-ḥükm efḍalü'l-ḥükkām

efḍalu'l-ümmet:

1. **efḍalu'l-ümmet:**
Beyit 20
Mısra: **1**
Ümmetin en faziletlisi. II Hazreti Muhammed.

Ḳāle men kāne efḍalu'l-ümmet
Naẓratu'l-māʾi tedfeʿu'l-ġummet

efendi:

1. **efendi:**
Gazel 1
Mısra: **5**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

2. **efendi:**
Gazel 16

Mısra: **1**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Efendi zümre-i ʿuşşāḳ ḳullaruñdur hep
Velī bu şarṭ ile kim lā-yubāʿ u lā-yūheb

3. **efendi:**
Gazel 111
Mısra: **6**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Fikr-i ġam-ı maḥabbet öldürdi ehl-i ʿışḳı
Ben bildügüm efendi bir mühlikāta beñzer

4. **efendi:**
Gazel 120
Mısra: **14**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Ḳabūlīnüñ dili bağlandı ḳaldı tār-ı zülfüñde
Efendi gel ʿināyet ḳıl anı zencīrden ḳurtar

5. **efendi:**
Gazel 170
Mısra: **4**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Küsdükce gerçi dil-ber efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsme ki ayru barış

6. **efendi:**
Gazel 213
Mısra: **7**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Her ne olursa luṭfuñ efendi baña gerek
İḥsānı mā-verāya iderseñ revā degül

7. **efendi:**
Gazel 295
Mısra: **9**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

8. **efendi:**
Gazel 298
Mısra: **6**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Raḳīb ile aramuzdan nizāʿı ḳaṭʿ eyle
Efendi tīġ getür düşmeni götür aradan

9. **efendi:**
Gazel 298
Mısra: **10**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Çatup ḳara ḳaşuñı ḫışm ile kemān itme
Ḳabūli bendeñ efendi alınmaz yayḳaradan

10. **efendi:**
Gazel 335
Mısra: **10**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Ḳabūlī ḳuluña ḫışm ile baḳma
Efendi ḳıymaḳ olmaz bī-günāha

11. **efendi:**
Gazel 351
Mısra: **4**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Ben ḫāke nem-i luṭfuñ ile neşv ü nemā vir
Bārān-ı vefā yaġdur efendi yüzüm üzre

12. **efendi:**
Gazel 436
Mısra: **6**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Ḳatı ḫışm ile baḳma ḳorḳarın ādem helāk eyler
Efendi çeşm-i maḫmūruñ ḳatı mestānedür şimdi

13. **efendi:**
Gazel 441
Mısra: **9**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

14. **efendi:**
Gazel 469
Mısra: **5**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Efendi mihrle meh būstān-ı ḳadrüñde
Yitişmedi daḫı nā-puḫte iki ḫām kelek

15. **efendi:**
Gazel 482
Mısra: **4**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Destgīr ol bendeñe tā destgīrüñ ola Ḥaḳ
Pāyüm alup pāymāl itme efendi destüm al

16. **efendi:**
Gazel 495
Mısra: **5**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Efendi mīve-i bāġ-ı melāḥat
Nihāl-i ḳāmet-i bālāña mensūb

17. **efendi:**
Tarih 14
Mısra: **1**
Efendi, sahip.

Ṣāḥib-i ʿizzet efendi ḥāżreti
Sākin-i cennet gibi şādān ola

18. **efendi:**
Beyit 101
Mısra: **2**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Ḳaddüñe öykünenlere gülşende başdur
Serv ü çemen efendi ḳatı nā-tırāşdur

19. **efendi:**
Beyit 122
Mısra: **2**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Mükerrer añmaġ ile leblerüñ olur maʿlūm
Efendi cāyiz olur mı iʿāde-i maʿdūm

20. **efendi:**
Gazel 23
Mısra: **4**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Kimi gül dir yüzüñe kimi lāle
Efendi muḫtelif ancaḳ rivāyet

21. **efendi:**
Gazel 27
Mısra: **3**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Yidi ṭasdan geçen aġıdur efendi yidügüñ
ʿĀmil ol ʿilmüñ ile aġı ḳarayı farḳ et

22. **efendi:**
Gazel 165
Mısra: **4**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

23. **efendi:**
Gazel 205
Mısra: **7**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Efendi ḳanı ḳan ile yumazlar ḳanı iḥsānuñ
Ciger ḫūn oldı ḫūn itmez sirişkin çeşm-i ḫūnbāruñ

24. **efendi:**
Gazel 211
Mısra: **4**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Kemende çek dili pend ü naṣīḥate çekme
Efendi pend gerekmez delüye bend gerek

25. **efendi:**
Gazel 240
Mısra: **6**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Keşf-i rumūz-ı ʿışḳa dehānuñ durur sebeb
Bir noḳṭadur efendi belī mebdeʾ-i ʿulūm

26. **efendi:**
Gazel 349
Mısra: **4**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Luṭf u seḫā vü maʿdeletüñ var ise eger
Evvel-ḳademde irdüñ efendi saʿādete

27. **efendi:**
Gazel 361
Mısra: **4**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Şimdi egerçi şūḥ nedīm-i zamānesin
Ḳatlan efendi nādim olursın zamān ile

28. **efendi:**
Gazel 427
Mısra: **2**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Cism-i pākin görmek isterseñ ṣoyup ḥammāma ḳoy
Olmaz ol sīmīn-beden gibi efendi pāk-ṣoy

29. **efendiye:***-y, -e*
Mesnevi 5
Mısra: **42**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Didüm ey pīr her sözüñ maʿḳūl
Ḥāṣıl olur efendiye maḥṣūl

30. **efendi:**
Terci-bend 4
Mısra: **19**
Sözü geçen kimseler için kullanılan bir hitap sözü.

Evvel zamān efendi zamān-ı amān imiş
Fi'l-cümle ʿilme mālik olanlar fülān imiş

efendi-i mā:

1. **efendi-i mā:**
Gazel 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Efendimiz. II Sevgili.

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
Sulṭān-ı mā efendi-i mā pādşā-yi mā

efendim ḳapusına varmadum:

1. **efendim ḳapusına varmadum:***-ma, -du, -m*
Gazel 516
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kapısına varmak, sevgiliye gitmek.

Ol efendim ḳapusına varmadum bir iki gün
Dimiş ölmişdür Ḳabūlī derdmendüm var ise

efendiyā:

1. **efendiyā:**
Kaside 6

Mısra: **64**
Ey efendi!

Raḳīb ü ʿāşıḳı bir görmeye ḥabīb oldur
Efendiyā bir olur mı cihānda ḫayrla şer

efendü:

1. **efendüñdür:**-*ñ, -dür*
Gazel 116
Mısra: **11**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Ne cevri var ise yārüñ Ḳabūlī çek efendüñdür
Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

2. **efendüm:**-*m*
Gazel 516
Mısra: **4**
Efendi, sahip. II Sevgili.

Pādişāhum başumı kes tīġuñ ile rāżıyam
Senden artuḳ dünyede maḥbūb efendüm var ise

efġān:

1. **efġānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 352
Mısra: **11**
Figanlar, feryatlar. II Âşığın ettiği feryatlar.

Ey Ḳabūlī añdıran ʿışḳ ehlini efġānıdur
Kim añardı bülbüli efġān u zārı olmasa

2. **efġān:**
Tesdis 2
Mısra: **4**
Figanlar, feryatlar. II Âşığın ettiği feryatlar.

Kül olup cümle eczāmuz beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād ile efġān olur sensüz

efġān iderüz:

1. **efġān iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 145
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Feryat figan etmek, inlemek, sızlanmak.

Nār-ı ġam ile döne döne ʿışḳ ocaġında
Ḳan aġlaruz efġān iderüz ṭut ki kebābuz

efġān u zārı:

1. **efġān u zārı:**-*ı*
Gazel 352
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Feryat ve inleyiş.

Ey Ḳabūlī añdıran ʿışḳ ehlini efġānıdur
Kim añardı bülbüli efġān u zārı olmasa

efgende-pāy:

1. **efgende-pāy:**
Gazel 293
Mısra: **6**
Ayağa düşmüş, zavallı, değersiz (kimse). II Âşık.

Bād-ı serd-i āh ile ālām-ı berd-i rāh ile
Ser be-rāh efgende-pāy efşürde sen efsürde ben

efḫam-ı vüzerā:

1. **efḫam-ı vüzerā:**
Mesnevi 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin en şereflisi. II İbrahim Paşa.

Ekmel-i ḫalḳ u ekrem-i üdebā
Eşref-i ḫalḳ u efḫam-ı vüzerā

efʿī:

1. **efʿī:**
Gazel 66
Mısra: **8**
(Zehirle dolu) Engerek yılanı.

Ṭās-ı felegi ṭopṭolu tiryāk sanursın
Efʿī gibi başdan ayaġa içi ṭolu zehr

efʿi-i ḍaḥḥākveş:

1. **efʿi-i ḍaḥḥākveş:**
Gazel 340

Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dahhâk'ın yılanı gibi.

Ḳatlüme ḳaṣd itdi āḫir
efʿi-i Ḍaḥḥākveş
Ol iki gīsūy-ı müşgīn
mūy-ı ʿanber-bū yine

efʿīveş:

1. **efʿīveş:**
Kaside 3
Mısra: **51**
Engerek yılanı gibi.

Efʿīveş iki ʿāmil dünyāyı yaḳdı yıḳdı
Birisi semm-i mühlik birisi zehr-i ḳātil

efkār:

1. **efkār:**
Gazel 292
Mısra: **5**
Fikirler, düşünceler. II Sıkıntı, üzüntü, dert.

Şeb-tā-seḥer efkār ile fikr-i ġam-ı dil-dār ile
Esrār-ı ʿışḳ-ı yār ile ḫayrān olayın bir zamān

efkāra düşmişsin:

1. **efkāra düşmişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 314
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Efkâra düşmek: Düşüncelere dalmak, efkârlanmak.

Ḳabūlī kākül-i miskīn-i yāre māyil olmışsın
ʿAceb bī-hūde sevdāya ġarīb efkāra düşmişsin

efḳar-ı ʿabīd:

1. **efḳar-ı ʿabīd:**
Gazel 40
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düşünceli, efkârlı bir kul. II Âşık/Kabûlî.

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

efḳar-ı halḳ-ı ḥakk:

1. **efḳar-ı ḫalḳ-ı ḥaḳḳ:**
Mesnevi 6
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Halkın fikirleri, insanların düşünceleri.

Efḳar-ı ḫalḳ-ı Ḥaḳḳ u aḥvec-i nās
Ḥākimü'l-vaḳt-i ḫıṭṭa-i Sivās

efkār-ı zülfüñden:

1. **efkār-ı zülfüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 200
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Saçın düşüncesi. II Sevgilinin saçlarının düşüncesi.

Benüm efkār-ı zülfüñden murādum kesb-i cemʿiyyet
Senüñ ḫāṭır perīşān eylemekdür ey perī şānuñ

efken:

1. **efkenīm:**-*īm*
Mesnevi 1
Mısra: **12**
Atmak, fırlatmak. II Göz atmak, bakmak.

Biyāyīd ġam-rā zi-dil ber kenīm
Naẓar hem-çü nergis be-bāġ efkenīm

eflākden aʿlā olur:

1. **eflākden aʿlā olur:**-*ur*
Beyit 253
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Feleklerden daha yüksek olmak. II Sevinçten yere göğe sığamamak, başı göğe ermek.

Refʿ iderseñ ben ġubārı ḫākdān-ı ḫākden
Gün gibi ser-menzilüm aʿlā olur eflākden

eflāke çıḳup:

1. **eflāke çıḳup:**-*up*
Gazel 339

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Feleklere çıkmak, gökyüzüne yükselmek.

Naʿra-i āhum çıḳup eflāke ṣaldı velvele
Ḫavfdan düşdi zemīn ü āsmāna zelzele

eflāki ḫāk üzre dīvār eyleyen:

1. **eflāki ḫāk üzre dīvār eyleyen:**
Gazel 278
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Felekleri toprak üzerinde duvar eden (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur ḫāki miyān-ı ābda teskīn iden
ʿIşḳdur eflāki hem ḫāk üzre dīvār eyleyen

efrād-ı aʿdāyı:

1. **efrād-ı aʿdāyı:**-*y, -ı*
Kaside 16
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşman fertleri.

Mühimmāt-ı fenāya ṣarf içün efrād-ı aʿdāyı
Vüfūr-ı ʿāṭıfetden maṣraf u īrād gönderdüñ

efrād-ı ādemiyānı:

1. **efrād-ı ādemiyānı:**-*ı*
Diğer 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnsanların her biri.

Ḥamd ü şükr ü sipās ol Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki efrād-ı ādemiyānı kemāl-i fażlla ārāste ḳılup zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından yenābiʿ-i ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı dehānlarından

efrād-ı ʿālemden:

1. **efrād-ı ʿālemden:**-*den*
Gazel 345
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Âlemdeki kişiler, insanlar.

Niyāzum Ḥaḳḳadur müstaġniyin efrād-ı ʿālemden
Ḳabūlī iḥtiyācum yoḳ Ḫudādan ġayrı bir ferde

2. **efrād-ı ʿālemden:**-*den*
Gazel 345
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Âlemdeki kişiler, insanlar.

Niyāzum Ḥaḳḳadur müstaġniyin efrād-ı ʿālemden
Ḳabūlī iḥtiyācum yoḳ Ḫudādan ġayrı bir ferde

Efrāsiyāb-ı Cem-ḥadem:

1. **Efrāsiyāb-ı Cem-ḫadem:**-*em*
Gazel 234
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hizmetkârı Cem olan Efrâsiyâb. II Sevgili.

Hūşeng-i Sührāb-übbehet Hūşeng-iḳtidār
Sām-ı siyāmek-mekremet Efrāsiyāb-ı Cem-ḫadem

efser:

1. **efser:**
Beyit 33
Mısra: **2**
Padişah tacı. II Hükümdarlık.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

2. **efserde:**-*de*
Gazel 345
Mısra: **6**
Padişah tacı. II Hükümdarlık.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

3. **efser:**
Gazel 367

Mısra: **2**
Padişah tacı. II Hükümdarlık.

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

4. **efserler:**-*ler*
Gazel 432
Mısra: **6**
Padişah tacı. II Hükümdarlık.

Mertebeñ ʿālī taṣavvur eyle ʿālī-himmet ol
Başlar üzre ola tā kim yirüñ efserler gibi

efser ü seri terk itdüren:

1. **efser ü seri terk itdüren:**
Gazel 394
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Tacı ve başı terk ettiren (şey). II Dünyanın görkemli saltanatını terk ettiren, âşığın canından vazgeçmesine sebep olan şey.

Ol şūḫ müntehā-ḳad ü küçük-dehāndur
Terk itdüren cihānda beni efser ü seri

efşürde:

1. **efşürde:**
Gazel 293
Mısra: **6**
Sıkılmış (şey). II Gönül.

Bād-ı serd-i āh ile ālām-ı berd-i rāh ile
Ser be-rāh efgende-pāy efşürde sen efsürde ben

2. **efsürde:**
Gazel 293
Mısra: **6**
Donuk, hissiz, duygusuz (kimse). II Âşık.

Bād-ı serd-i āh ile ālām-ı berd-i rāh ile
Ser be-rāh efgende-pāy efşürde sen efsürde ben

efsürde-hāṭır:

1. **efsürde-ḫāṭır:**
Gazel 51
Mısra: **11**
Duygusuz gönül.

Efsürde-ḫāṭır eylemez iḥyā ider seni
Ol kim Ḳabūli Muḥyi-i ʿaẓm-i remīmdür

efvāh-ı ʿālemden:

1. **efvāh-ı ʿālemden:**-*den*
Gazel 102
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Âlemin ağzı. II İnsanların ağzı, dili.

Ölümlüdür diyü efvāh-ı ʿālemden işitmişler
Güzeller defter-i ʿuşşāḳa bizi mürde yazmışlar

efzūn:

1. **efzūn:**
Gazel 224
Mısra: **2**
Çok fazla, ziyade.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

2. **efzūn:**
Gazel 233
Mısra: **2**
Çok fazla, ziyade.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

3. **efzūn:**
Gazel 355
Mısra: **9**
Çok fazla, ziyade.

Çünān efzūn şud eşkem ey Ḳabūlī hemçü-nehr-i Nīl
Zi-mevceş evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā Nīlgūn geşte

efzūn olur:

1. **efzūn olur:**-*ur*
Gazel 170
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Artmak, çoğalmak, fazlalaşmak.

Küsdükce gerçi dil-ber efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsme ki ayru barış

eger:

1. **eger:**
Mesnevi 7
Mısra: **80**
"veya, yahut, ya da" anlamına gelen ifade.

Eyü yatlu bed ü nīk ü kem ü bīş
Ḳapuña ʿarża ḳıldum nūş eger nīş

2. **eger:**
Beyit 150
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

İki ʿālemde eger ister iseñ ḳadr u revāc
Yügrüge bin yüzüñi al ele yüzsüzden ḳaç

3. **eger:**
Diğer 1
Mısra: **14**
Eğer, şayet.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

4. **eger:**
Diğer 1
Mısra: **15**
Eğer, şayet.

fāyiż u lāyiḥ olmış kelimāt ise ol medḥdür Ve eger māde-i şehvet ü ġażabdan ṣādır u mütebādir olan kelām ise aña ẕem diyü tesmiye itmişlerdür

5. **eger:**
Gazel 3
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Maḥv-ı vücūd iderse eger yana yana dil
Meclisde şemʿ-i bezm aña ḳāyim-makām ola

6. **eger:**
Gazel 9
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Ṭarf-i külāh-i ḫüsrevīm mī-resed be-çarḫ
Gūyī eger Ḳabūli-i şeydā gedā-yi mā

7. **eger:**
Gazel 10
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Īn iʿtibār-i ḫüsrevīm der-cihān besest
Gūyī eger Ḳabūli-i bī-dil gedā-yi mā

8. **eger:**
Gazel 34
Mısra: **9**
Eğer, şayet.

Tūtyā-yı ḫāk-i pāyin almaġ isterseñ eger
Yolları üstinde bekle ey Ḳabūlī gözüñ aç

9. **eger:**
Gazel 50
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Devlet-i dīdāra vāṣıl olmaḳ isterseñ eger
Çeşm-i baḫtuñ ḫ∨āb-ı ġafletden dilā uyarıgör

10. **eger:**
Gazel 55
Mısra: **7**
Eğer, şayet.

Şerbet-i vaṣluñ irişmezse eger ḫaste-dile
Ey ṭabīb-i dil ü cān laʿl-i lebüñ emsem olur

11. **eger:**
Gazel 91
Mısra: **9**
Eğer, şayet.

Ḳabūlinüñ eger aḥvālini ṣorarlar ise
Ḳavī-güsiste vü dil-ḫaste ser-şikeste yatur

12. **eger:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger
Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

13. **eger:**
Gazel 132
Mısra: **11**
Eğer, şayet.

Vāṣıl-ı bezm-i viṣāl-i yār olam dirseñ eger
Ey Ḳabūlī düş ayaġına yüri yalvar var

14. **eger:**
Gazel 144
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Dār-ı zülfeyne eger ber-dār iderlerse bizi
Manṣıb-ı cāh ile Dārā gibi dārālanmazuz

15. **eger:**
Gazel 154
Mısra: **6**
Eğer, şayet.

Eyü olmadı ḳaldı zaḫm-ı tīġuñ tende bilmezsin
Eger böyle ḳalursa bilmiş ol soñı eyü olmaz

16. **eger:**
Gazel 166
Mısra: **7**
Eğer, şayet.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

17. **eger:**
Gazel 183
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Çıḳmaz elden o durur baḫr-i leṭāfet aṣlā
Dest-i ʿāṣıḳda eger rişte-i taḳdīr olıcaḳ

18. **eger:**
Gazel 217
Mısra: **7**
Eğer, şayet.

Ḳul iken ʿāleme sulṭān olayın dirseñ eger
Bende-i sāye-nişīn-i ʿalem-i levlāk ol

19. **eger:**
Gazel 218
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Gitdi yiriyle ḳalmadı ārām u ṣabr-ı dil
Cānā inanmaz iseñ eger baña ara gel

20. **eger:**
Gazel 226
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Vefādur ẓillet-i pāküñ recāsı çāre ġamnāküñ
Eger cevr iḥtimāli var ise az eyle sulṭānum

21. **eger:**
Gazel 237
Mısra: **9**
Eğer, şayet.

Eger ādāb-ı bezmümüz görse
Olur idi ġulām-ı Aʿcem Cem

22. **eger:**
Gazel 253
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

O nāz iderse eger biz niyāza başlayalum
Żamīrümüz açalum keşf-i rāza başlayalum

23. **eger:**
Gazel 310
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Ten zevraḳın baḥr-i ġama ġarḳ olmasun dirseñ eger
Çirkāb-ı ḥırṣ ile dilā fülk-i vücūduñ ṭolmasun

24. **eger:**
Gazel 310
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Başuñ ḳanaduñ içre çek
ʿanḳā-ṣıfat bir gūşede
Bāl u perüñ dirseñ eger
ṣayyād-ı miḥnet yolmasun

25. **eger:**
Gazel 330
Mısra: **6**
Eğer, şayet.

Açmasun ol ġoncaya
rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol
gül bilür āvāresin

26. **eger:**
Gazel 345
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Ruḫuñ etrāfına ḫaṭṭ-ı
muʿanber perde çekmezdi
Eger ḥüsn-i ruḫuñ olmasa
sulṭān-ı serā-perde

27. **eger:**
Gazel 345
Mısra: **12**
Eğer, şayet.

Ḳazıtma defter-i
ḥüsnüñde ṭursun ḫaṭṭ-ı
ruḫsāruñ
Bilürsin iʿtibār olmaz eger
ḥakk olsa defterde

28. **eger:**
Gazel 349
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Luṭf u seḫā vü maʿdeletüñ
var ise eger
Evvel-ḳademde irdüñ
efendi saʿādete

29. **eger:**
Gazel 360
Mısra: **11**
Eğer, şayet.

Ṣor ṣor eger ağlar iseñ āġ
olur
Āb-ı sirişk ile bu rūy-ı
siyāh

30. **eger:**
Gazel 379
Mısra: **7**
Eğer, şayet.

Urma dem sırr-ı ene'l-
Ḥaḳdan eger ʿārif iseñ
Ḥaḳ bilür ḫayli ḳuṣūr
eyledi Manṣūr orada

31. **eger:**
Gazel 381
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Baş ḳaldursañ eger bāliş-i
zer-kāruñdan
Gün gibi ṭāliʿ olur nūr-ı
hidāyet ol eve

32. **eger:**
Gazel 411
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Eger maḳbūl-i ḥażret
olmasañ gelmezdi
ḫünkāruñ
İki biñ beş yüz altunı iki
altunlı ḳaftānı

33. **eger:**
Gazel 417
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Ḳoyup ṭaʿnı idüp ʿuşşāḳa
meclisde eger ṣūfī
Mey-i gül-fām içeydi daḫı
ʿālemde ne ġam yirdi

34. **eger:**
Gazel 496
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Ne ṣarf itdi ṭarīḳ-ı Ḥaḳda
ṣūfī nice yıllardur

Eger söz vārid olursa meṣārifden suʾāl eyle

35. **eger:**
Kaside 4
Mısra: **206**
Eğer, şayet.

Eylemezdi anı sulṭān-ı cihān ṣadr-nişīn
Cānib-i Ḥaḳdan eger olmasa aña ilhām

36. **eger:**
Kaside 6
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Felek semāʿ ile raḳṣa girerdi şevḳinden
Bezimde sāza ser-āġāz ideydi Zühre eger

37. **eger:**
Kaside 6
Mısra: **77**
Eğer, şayet.

Ḥasūd iderse eger daḫl-i nā-pesendīde
Ṣuṭūr-ı naẓmum üşüp üstine çeker ḫançer

38. **eger:**
Kıt'a 33
Mısra: **9**
Eğer, şayet.

Müft ü meccāna olmaz ise eger
İdelüm biz de nuḳre-āverlik

39. **eger:**
Kıt'a 36
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Sülṣ-i evvelin evvel āḫirüñ ol āḫirde
Cümleden āḫir iderseñ eger ey ehl-i fünūn

40. **eger:**
Mesnevi 1
Mısra: **138**
Eğer, şayet.

Be-dih sāḳi ān cām çün āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-i nāb

41. **eger:**
Mesnevi 2
Mısra: **61**
Eğer, şayet.

Az eger çoḳ düşünce maḥṣūlüm
Her ne ḥāṣıl olursa maḳbūlüm

42. **eger:**
Mesnevi 7
Mısra: **17**
Eğer, şayet.

Zebānına gelen nīk ü eger bed
Ḳabūl olmaḳ gerek bī-menʿ ü bī-red

43. **eger:**
Mesnevi 9
Mısra: **52**
Eğer, şayet.

Getür zülf-i kemendüñ boynuma ṭaḳ
Murād ise eger ʿuşşāḳı boġmaḳ

44. **eger:**
Müseddes 5
Mısra: **23**
Eğer, şayet.

Ḳuluñdur bu dil-i şeydā eger dirseñ benüm nemsin
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

45. **eger:**
Şarkı 1
Mısra: **17**
Eğer, şayet.

Eger şāh u eger bende
Gider ḳarār itmez bunda

46. **eger:**
Şarkı 1
Mısra: **17**
Eğer, şayet.

Eger şāh u eger bende
Gider ḳarār itmez bunda

47. **eger:**
Tahmis 3
Mısra: **25**
Eğer, şayet.

Her ḥarfini yazarsañ eger bir kitāb ola

48. **eger:**
Tahmis 10
Mısra: **19**
Eğer, şayet.

Eger mest olsa ḳābildi viṣāli
Ne çāre ol güzel mestāne ḳalmaz

49. **eger:**
Terci-bend 4
Mısra: **51**
Eğer, şayet.

Baş aġrıdur kelāmuñ eger bī-meʾāl iseñ
Gel sen de böyle mālik-i māl ü menāl iseñ

50. **eger:**
Tesdis 2
Mısra: **7**
Eğer, şayet.

Eger ḳorsañ beni künc-i belāda āh u zār ile
Dil-i nā-şādumuz daḫı ḳalursa inkisār ile

51. **eger:**
Tesdis 2
Mısra: **16**
Eğer, şayet.

Baṣarsañ dīde vü dāmān-ı iḥsānuñla silmezseñ
Eger bir bendeñe cānā vaṣluñ vaʿde ḳılmazsañ

egerçi:

1. **egerçi:**
Beyit 121
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Egerçi ḫayli müşkildür cihānda kişi kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ʿadūdan intiḳām almaḳ

2. **egerçi:**
Beyit 170
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Egerçi bī-bedeldür Şeyḫ Saʿdīnüñ Gülistānı
Bahāristān-ı Cāmī mündericdür ṣad Gülistānı

3. **egerçi:**
Beyit 175
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

4. **egerçi:**
Gazel 64
Mısra: **7**
Eğer, şayet.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḫm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni ṣulḥ idegör ol da biter

5. **egerçi:**
Gazel 107
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Ḳasduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de fedā yoluña birisi nedür

6. **egerçi:**
Gazel 109
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Egerçi pādşehden ḳullara ʿīdiyye ʿādetdür
İki ḫilʿatle teşrīf itmek ammā ki saʿādetdür

7. **egerçi:**
Gazel 148
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Atı öñünce birḳac gün sipihrüñ
Egerçi ṣaġaruz ammā ṣolaġuz

8. **egerçi:**
Gazel 177
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Ḳabūli ḳoymadı aṣlā ḳulaġa sözlerini
Egerçi göge çıḳardı şikāyeti vāʿiẓ

9. **egerçi:**
Gazel 201
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Egerçi oldı göñül mübtelāsı Eyyūbuñ
Ṣabır gerek ḳatı çoḳdur belāsı Eyyūbuñ

10. **egerçi:**
Gazel 298
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Görünmez oldı egerçi vücūdumuz yaradan
Muḳayyed olmayalum ḳaydumuz görür Yaradan

11. **egerçi:**
Gazel 361
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Şimdi egerçi şūḥ nedīm-i zamānesin
Ḳatlan efendi nādim olursın zamān ile

12. **egerçi:**
Gazel 377
Mısra: **7**
Eğer, şayet.

Egerçi yügrişür āb-ı sirişküm
Ṭıfıldur daḫı yüz yumaz yumuşa

13. **egerçi:**
Kaside 3
Mısra: **65**
Eğer, şayet.

Ser-tā-ḳadem egerçi ālūde-i günāhuz
Ammā bu yolda ḫāṭır olmışdı ḫayra māyil

14. **egerçi:**
Kaside 8
Mısra: **28**
Eğer, şayet.

Cihānda ʿuhdesinden kim gelürse ḫıdmet anuñdur
Kemāl-i luṭfuña maẓhar egerçi cümle ḫuddāmuñ

15. **egerçi:**
Kıt'a 14
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Ḳabūlī zi-dest-i faḳīhān egerçi
Zi-yek bāde ḫorden besī ṭaʿne ḫordīm

16. **egerçi:**
Kıt'a 35
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Egerçi nīme-i evvel dehest der-maʿni
Ki ū murabbaʿ nıṣf-ı şeşest hem vāfir

17. **egerçi:**
Mesnevi 5
Mısra: **55**
Eğer, şayet.

Żāhir egerçi sikke-ṣūretsin
Fehm-i maʿnīde pür-ḫamāḳatsin

egil:

1. **egilürken:***-ür, -ken*
Gazel 400
Mısra: **3**
Eğilmek.

Māh-ı nev ṣanmañ ufuḳda egilürken pīr-i çarḫ
Dāmenine düşdi ḳoynından biraz nān pāresi

egin:

1. **egnine:***-i, -n, -e*
Gazel 422
Mısra: **6**
Sırt. II Âşığın sırtı.

Mecnūn-ı pā-bürehne ki abdāl-ı ʿışḳ iken

Āhı duḫānı egnine şāl-ı siyāh idi

2. **egnüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 411
Mısra: **2**
Sırt. II Paşanın sırtı.

Tenüñde ḫilʿat-i şāhī başuñda tāc-ı ḫāḳānī
Mübārek ola şāhum egnüñe teşrīf-i sulṭānī

egirdigini ḳosun:

1. **egirdigini ḳosun:**-*sun*
Gazel 66
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Topladığını bırakmak, vazgeçmek.

Biz şimdi aña virmeyelüm naḳd-i dili mehr
Egirdigini başḳa ḳosun pīre-zen-i dehr

egle:

1. **eglesem:**-*se, -m*
Şarkı 2
Mısra: **3**
Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

Deli göñlüm anuñ ile eglesem
Yine bir ṣaçları sünbülüm vardur

eglen:

1. **eglenmesi:**-*me, -si*
Gazel 275
Mısra: **4**
Hoşça vakit geçirmek.

Dil-ber istiʿcāl idüp aġyārı daʿvet itmesün
Ḫayrdur eglenmesi şerr işi teʾḫīr eylesün

eglence:

1. **eglencem:**-*m*
Gazel 76
Mısra: **1**
Eğlence, gönül eğlendiren, neşeli vakit geçirten iş.

Ṣaçuñ fikriyle zencīr-i cünün eglencem olmışdur
Bu sevdāyile eṣnāf-ı fünün eglencem olmışdur

2. **eglencem:**-*m*
Gazel 76
Mısra: **2**
Eğlence, gönül eğlendiren, neşeli vakit geçirten iş.

Ṣaçuñ fikriyle zencīr-i cünün eglencem olmışdur
Bu sevdāyile eṣnāf-ı fünün eglencem olmışdur

3. **eglencem:**-*m*
Gazel 76
Mısra: **4**
Eğlence, gönül eğlendiren, neşeli vakit geçirten iş.

Büküldüm ḥasret-i ebrūñ ile Ẕü'n-nūn-ı vaḳt oldum
Dilümde anuñ içün ḥarf-i nūn eglencem olmışdur

4. **eglencem:**-*m*
Gazel 76
Mısra: **6**
Eğlence, gönül eğlendiren, neşeli vakit geçirten iş.

Ṣafā-yı lezzet-i laʿl-i lebüñ gitmez dehānumdan
Bu şevḳ ile şarāb-ı laʿlgūn eglencem olmışdur

5. **eglencem:**-*m*
Gazel 76
Mısra: **8**
Eğlence, gönül eğlendiren, neşeli vakit geçirten iş.

Leb-i şīrīnüñe Ferhād gibi olalı ʿāşıḳ
Temāşāgāh-ı kūh-ı Bī-sütūn eglencem olmışdur

6. **eglencem:**-*m*
Gazel 76
Mısra: **10**
Eğlence, gönül eğlendiren, neşeli vakit geçirten iş.

ʿAceb mi şerḥe gelmezse bedenden açduġum şerḥa

Ḳabūlī şāriḥ-i vaḳtem
mütūn eglencem olmışdur

egri:

1. **egridür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **65**
Eğri, bükülmüş.

Anuñ kim istivāsı egridür
kāmil degüldür ol
Sözi kāmil özi ṭoġru
mükemmel cāna ʿışḳ
olsun

2. **egri:**
Kaside 13
Mısra: **2**
Eğri, bükülmüş.

Nedür ol şekl-i münaḳḳaş
nedür ol çehre-i çil
Nedür ol egri
…… keşgül-i
gil

3. **egri:**
Mesnevi 5
Mısra: **87**
Eğri, bükülmüş. II Yalancı, sahtekâr, düzenbaz kimse.

Egri ol uġrıdur ki hem-çü
kemān
Herkesüñ ḳoltuġına gire
hemān

eḥad:

1. **eḥad:**
Kaside 4
Mısra: **7**
Tek, bir.

Sādis-i ʿışr u cemāẕ ay
nuḫust yaʿni eḥad
Evvel ikindiye dek ḫayli
ġulüv itdi ġulām

eḥas:

1. **eḫas:**
Beyit 190
Mısra: **2**
Seçkin ve özel kişiler.

Ḫār u ḫasdur naẕīr-i
merd-i eḫas
Ḫardan daḫı belki sensin
eḫas

ehem olmışdur:

1. **ehem olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 245
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Önemli olmak, mühim olmak.

Ḳanı bir māh-ı receb gibi
dilā şehr-i şerīf
Ehl-i İslāma anuñ ḥürmeti
olmışdur ehem

eḥibbā:

1. **eḥibbādan:**-*dan*
Gazel 96
Mısra: **7**
Dostlar, tanıdıklar, arkadaşlar.

ʿUzlet itsem nola
eḥibbādan
ʿIşḳ-ı yār ile ittiḥādum var

2. **eḥibbā:**
Kaside 13
Mısra: **20**
Dostlar, tanıdıklar, arkadaşlar.

Seni afyonı dükendikce
boḳın yir dirler
Böyle naḳl itmiş eḥibbā ki
ṣorarsañ nāḳil

3. **eḥibbādan:**-*dan*
Gazel 437
Mısra: **5**
Dostlar, tanıdıklar, arkadaşlar. II Âşıklar.

Gel ḳaçma eḥibbādan
vaḥşīligi elden ḳo
Ālüftelere meyl it ülfet
demidür şimdi

ehibbānuñ kerīm ibnü'l-kerīmi:

1. **ehibbānuñ kerīm ibnü'l-kerīmi:**
Gazel 448
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dostların kerim oğlu kerimi, dostların en cömerdi.

Ehibbānuñ kerīm ibnü'l-kerīmi
Eviddānuñ raḥīm ibnü'r-raḥīmi

ehil:

1. **ehli:**-*i*
Gazel 131
Mısra: **5**
Halk, ahali, insanlar.

Bed-güher çoḳlıġıdur ehli naẓardan düşüren
Cevheri żāyiʿ iden ehl-i naẓar yoḳlıġıdur

2. **ehli:**-*i*
Kaside 7
Mısra: **10**
Halk, ahali, insanlar.

Ḳadrüñ aʿlā vü muʿallā vü müreffaʿ şānuñ
Bu ʿulüvv-i derecāt ehli o ṣāḥib-ṭabaḳāt

3. **ehle:**-*e*
Kıt'a 33
Mısra: **4**
Halk, ahali, insanlar.

Maʿrifet ehlinüñ murādātın
Görivirmekdür ehle yāverlik

ehlā:

1. **ehlā:**
Kaside 9
Mısra: **43**
Merhaba, selam olsun!

Bulup bir nev-cüvānı post-ber-dūş idene ehlā
Gürūh-ı ḫuftegān u post-ı dervīşāna ʿışḳ olsun

ehle'l-ḥaseni:

1. **ehle'l-ḥaseni:**
Gazel 322
Mısra: **10**
İyilik eden, güzellikte bulunan kimseler.

Ey Ḳabūlī yār ile ḥaşr olmaġa cān virürüz
İnne ehle'l-ḥaseni ervāḥun naḥnu'l-meyyitūn

ehl-i ʿaḳl olan:

1. **ehl-i ʿaḳl olan:**
Gazel 142
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Akıl sahibi olan, aklı başında olan (kimse).

Güzeller olmayan yirde ġazeller söylemez şāʿir
Ḳabūlī ehl-i ʿaḳl olan metāʿın bī-revāc itmez

ehl-i başīret:

1. **ehl-i başīret:**
Beyit 169
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kalp gözü açık olan kişiler, arifler.

Nice teşbīh ider ehl-i başīret
Dür-i dendānuña dāne birinci

2. **ehl-i başīret:**
Terci-bend 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kalp gözü açık olan kişiler, arifler.

Gelüñ ey ehl-i başīret sözüm idrāk eyleñ
Ḫāk iken menzilüñüz ẕirve-i eflāk eyleñ

ehl-i bidʿat:

1. **ehl-i bidʿat:**
Kaside 10
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Kur'an-ı Kerim'in ve Hazreti Peygamberin sünnetine tabi olmayıp hak yoldan ayrılan kimseler.

Bir ser-ā-pā nā-münāsib ehl-i bidʿat bed-sirişt
Ḳuṭb-ı ʿālemdür aña nisbet bizim İsḥaḳ Dede

ehl-i bīm:

1. **ehl-i bīm:**
Mesnevi 11
Mısra: **13**

Kelime Tipi: -
Korku ehli, korkan, ürken (kimse).

Cān u dilüñ ḥırzı içün ehl-i bīm
Evveli vü āḫiri dir mā vü bīm

ehl-i cünündur:

1. **ehl-i cünündur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aklını yitirmiş, delirmiş kimseler. II Âşıklar.

Sevdā-yı zülfüñ ṭaġıtdı ʿaḳlum ṭaġa düşerse gönlüm revādur
Dīvāne cāndur bī-ḫānümāndur ehl-i cünündur ṣāḥib-fünündur

ehl-i derd:

1. **ehl-i derd:**
Beyit 53
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dert sahipleri. II Âşıklar.

Bī-vefādan ehl-i derd iḥsān umarsa ummasun
Loḳma-i Loḳmāndan dermān umarsa ummasun

ehl-i derde devā:

1. **ehl-i derde devā:**
Mesnevi 10
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Dertlilere deva olan (şey). II Besmele.

Ehl-i derde devā marīże şifā
İsm-i Ḥaḳdur be-ḥaḳḳ-ı ism-i Ḫudā

ehl-i derde devādur:

1. **ehl-i derde devādur:**-*dur*
Gazel 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dertlilere deva olan (şey). II Kolonya.

Ecsāda rūḥ rūḥa ġıdādur ḳolonya
Bi'llāh ehl-i derde devādur ḳolonya

ehl-i dil:

1. **ehl-i dil:**
Gazel 105
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Kemāl ehli kemālin vaṣf iderler ehl-i dil ẕātuñ
Ṣıfāt-ı ẕātuñ olmaḳ cümle maḳbūl-i ahālīdür

2. **ehl-i dil:**
Gazel 393
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı ṣūfī vażʿ-ı nā-maʿḳūldür dirmiş
O nā-maʿḳūl söyler ehl-i dil bilmez mi maʿḳūli

3. **ehl-i dil:**
Kaside 6
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Şairler.

Şu daḫli kim iden ehl-i dil ola güftārı
Ḫadeng-i yār gibi cān u dilde eyler yer

ehl-i dil arasına kendüñ soḳma:

1. **ehl-i dil arasına kendüñ şoḳma:**-*ma*
Kaside 13
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Âşıkların arasına girmek.

Geri ṭur ehl-i dil arasına şoḳma kendüñ
Şekl-i murdār ulular bezmine olmaz dāḫil

ehl-i dil olmayan:

1. **ehl-i dil olmayan:**
Gazel 155
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli olmayan (kimse). II Âşık olmayan kişi.

Fehm eylemez kelāmumuz ehl-i dil olmayan
Biz hem-zebān-ı bülbül-i bāġ-ı belāġatüz

ehl-i dilde:

1. **ehl-i dilde:**-*de*
Gazel 151
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Al olan gözi yaşıdur ancaḳ
Ṣūfiyā ehl-i dilde āl olmaz

ehl-i dilden:

1. **ehl-i dilden:**-*den*
Gazel 282
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Herkese mihr ü vefā ʿuṣṣāḳa nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden

ehl-i dile:

1. **ehl-i dile:**-*e*
Beyit 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Serde hevā dilde heves elde dām
Ehl-i dile derd ile dirlik ḥarām

2. **ehl-i dile:**-*e*
Beyit 96
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Dirler hemīşe ehl-i dile ḳahrı dehr ider
Öldürdi ġuṣṣa bizi felek kime ḳahr ider

3. **ehl-i dile:**-*e*
Beyit 126
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Vāʿiẓüñ laḳlaḳası ehl-i dile güç gelmez
Şu mükedder mi olur laḳlaḳa-i ḳurbaġadan

ehl-i dili:

1. **ehl-i dili:**-*i*
Kıt'a 33
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Terbiyet eylemekdür ehl-i dili
Şimdi serdār öñünde serverlik

ehl-i diller:

1. **ehl-i diller:**-*ler*
Beyit 160
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Ḳabūli ʿarṣa-i naẓm içre ehl-i diller ile
Semend-i ṭabʿumuzı ḳoşa ḳoşa biz ḳalduḳ

2. **ehl-i diller:**-*ler*
Gazel 93
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Mey-i gül-fāma ṣūfī tevbenüñ ālin bilür ammā
Şarāb-ı āl içerler ehl-i diller āl bilmezler

3. **ehl-i diller:**-*ler*
Gazel 228
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Mürāʿāt-ı gürūh-ı ehl-i dildür bāʿiṣ-i şöhret
Añılsun ehl-i diller içre bir ād eyle sulṭānum

ehl-i dilüñ:

1. **ehl-i dilüñ:**-*üñ*
Beyit 199
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Sāḳiyā virdi müdām ehl-i dilüñ medḥ-i ḳadeḥ
Dāʾimā ehl-i riyā itse ne ġam ḳadḥ-i ḳadeḥ

ehl-i dilüñ ḫavfı:

1. **ehl-i dilüñ ḫavfı:**
Gazel 264
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin korkusu, âşıkların endişesi.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

2. **ehl-i dilüñ ḫavfı:**
Beyit 239
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin korkusu. II Âşıkların korkusu, endişesi.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

ehl-i dīn:

1. **ehl-i dīn:**
Gazel 15
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Din ehli. II Müslümanlar.

Ḥaşr-i ecsāda Ḳabūlī münkir olmaz ehl-i dīn
Uyuyanlar uyanur bī-hūde yatmaz ehl-i ḫ∨āb

ehl-i dīvān:

1. **ehl-i dīvān:**
Gazel 89
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Divan sahipleri, makam ve mevki bakımından saygın kimseler.

Oturmış iki mısraʿ iki başa kūy-ı paşadur
Ġazeller ehl-i dīvān şāh beyti beyt-i şāhīdür

ehl-i dīvāna:

1. **ehl-i dīvāna:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Divan sahipleri, padişahın yüce meclisinde bulunan mevki sahibi kimseler.

Ḳul ḳula düşdi diyü ġulġule düşdi ḫalḳa
Ehl-i dīvāna ʿaceb zelzele virdi evhām

ehl-i dīvānī:

1. **ehl-i dīvānī:**
Mesnevi 15
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Divan ehli, divan sahibi.

Ṭutdı şāhīyi ehl-i dīvānī
Gitdi görünmez oldı ʿOsmānī

ehl-i dünyādan çekil:

1. **ehl-i dünyādan çekil:**
Gazel 221
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dünya ehlinden çekilmek, insanlardan uzaklaşmak.

Zer gibi kāmil-ʿayār ol nāḳış olma vezne gel
Çekme ḳahrın her denīnüñ ehl-i dünyādan çekil

ehl-i fünūn:

1. **ehl-i fünūn:**
Kıt'a 36
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
İlim ehli.

Sülş-i evvelin evvel
āḫirüñ ol āḫirde
Cümleden āḫir iderseñ
eger ey ehl-i fünūn

ehl-i ġayreti:

1. **ehl-i ġayreti:**-*i*
Gazel 124
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gayret ehli, çaba sarf eden kimseler.

Ġayretsiz ehl-i ġayreti
raġbetsiz eyledi
Bi'llāh ġayret ehline
raġbet zamānıdur

ehl-i ġınānuñ ferīdi:

1. **ehl-i ġınānuñ ferīdi:**-*üñiuñn*
Terci-bend 4
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Zenginlerin eşsizi.

Türküñ ġalīẓi Kürd-i
kerīhüñ yezīdi ol
Tek mālik olsun ehl-i
ġınānuñ ferīdi ol

ehl-i ġurūr:

1. **ehl-i ġurūr:**
Gazel 161
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gururlu ve kibirli kimseler.

Raġbet-i nāsa baḳup ġırre
olan ehl-i ġurūr
Ḫ∨āce rāġıb da olursa işi
merġūb olmaz

ehl-i ḥācāt:

1. **ehl-i ḥācāt:**
Gazel 60
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İhtiyaç sahipleri. II Âşıklar.

Ḥużūr itse yiridür ehl-i
ḥācāt āstānuñda
İşigüñ ṭaşı başdan anlara
bālīn-i rāḥatdur

ehl-i Ḥaḳ:

1. **ehl-i Ḥaḳ:**
Gazel 45
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hak ehli, Allah dostları.

Ehl-i Ḥaḳ ẓāhir ü bāṭın
Ḥaḳdan
Girü dönmez nitekim dīv-
i ʿabīd

ehl-i Ḥaḳ ol:

1. **ehl-i Ḥaḳ ol:**
Gazel 45
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hak ehli olmak, Allah dostu olmak.

Ehl-i Ḥaḳ ol kim ola
Ḥaḳdan dūr
Ḳurb-ı Ḥaḳ gerçi olur
ḫalḳa baʿīd

ehl-i Ḥaḳ olma:

1. **ehl-i Ḥaḳ olma:**-*ma*
Gazel 45
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hak ehli olma, Allah dostu olma.

Ehl-i Ḥaḳ olma nedür
bildüñ mi
Ḥaḳḳa yaḳīn yürüme çün
teşdīd

ehl-i Ḥaḳdur:

1. **ehl-i Ḥaḳdur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Allah dostları.

Nefis öldürmeyen dervīşe
sābās ehl-i Ḥaḳdur ol
Ölüp ölmezden evvel nūr
olan pīrāna ʿışḳ olsun

ehl-i ḥāl:

1. **ehl-i ḥāl:**
Gazel 93
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hâl ehli, gönül ehli.

II Ârifler, dervişler, âşıklar.

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i ḥāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliṣ gibi ḳāl oldılar hiç ḳāl bilmezler

2. **ehl-i ḥāl:**
Gazel 291
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli. II Âşıklar.

Çoḳ baḳma ḥāl-i ẓāhire gel ehl-i ḥāl iseñ
Ḥāl-i derūnı ḳāle muvāfıḳ görür misin

3. **ehl-i ḥāl:**
Terci-bend 4
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli.

Gūş it Ḳabūli ḳavlini ṣāḥib-kemāl iseñ
ʿİlm adın añma kimseye gel ehl-i ḥāl iseñ

ehl-i ḥāl oldukca:

1. **ehl-i ḥāl olduḳca:**-*duḳca*
Tahmis 6
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli olmak.

Ġayrı ḥālet ṭuydı şimdi gūş-ı cān
Ehl-i ḥāl olduḳca lāl oldı zebān

2. **ehl-i ḥāl oldukca:**-*dukca*
Terci-bend 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli olmak.

Ḥāle tebdīl oldı aḳvāl ü beyān
Ehl-i ḥāl oldukca lāl oldı zebān

ehl-i ḥāl olsa:

1. **ehl-i ḥāl olsa:**-*sa*
Gazel 368
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli olmak. II Hâlden anlamak.

Dil alsa gördügüñ demde dil-ārāda kemāl olsa
Murāduñ añlasa ʿālemde dil-dār ehl-i ḥāl olsa

ehl-i hevāya:

1. **ehl-i hevāya:**-*y, -a*
Gazel 245
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Heves ehli, nefsin arzu ve isteklerine uyarak hovarda bir hayat süren kimseler.

Evvel-i şehr-i ḥarem āḫir-i eyyām-ı neşāṭ
Ṣuleḥā ḫayline ʿīd ehl-i hevāya mātem

ehl-i ḫıred:

1. **ehl-i ḫıred:**
Gazel 371
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Akıl sahibi, akıllı kişi.

Dil ṣoḳma kimse aġzına çün ḫāme-i devāt
Olmaz muḳayyed ehl-i ḫıred ḫurdevāt ile

ehl-i ḫükme:

1. **ehl-i ḫükme:**-*e*
Mesnevi 8
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Yöneticiler, idareciler.

Sizden ol ehl-i ḥükme bu iḥsān
Bendeye oldı mūcib-i ḥırmān

ehl-i hüner:

1. **ehl-i hüner:**
Gazel 473
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hüner sahipleri, marifetli kimseler.

Nūn-ı şaʿbān ile rā-yı ramażānı farḳa

Ner gerek ehl-i hüner tā ki nedür añlaya ḥāl

2. **ehl-i hüner:**
Gazel 455
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hüner sahipleri, yetenekli kimseler.

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

ehl-i ḫ∨āb:

1. **ehl-i ḫ∨āb:**
Gazel 15
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Uyku ehli, uyuyanlar. II Ölmüş kimseler.

Ḥaşr-i ecsāda Ḳabūlī münkir olmaz ehl-i dīn
Uyuyanlar uyanur bī-hūde yatmaz ehl-i ḫ∨āb

ehl-i ibret:

1. **ehl-i ibret:**
Kaside 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
İbret ehli, belli bir olaydan ders alan kimseler.

Bī-raġbet ehl-i ibret nāmerde ḳadr ü raġbet Esfelde ḳadr-i ʿālī aʿlāda cāy-ı sāfil

ehl-i iḥtiyāc:

1. **ehl-i iḥtiyāc:**
Gazel 490
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İhtiyaç sahibi, muhtaç kimseler.

Bize ne câme vü ne tāc gerek
Aña bir ehl-i iḥtiyāc gerek

ehl-i iḳrāruñ günāhın:

1. **ehl-i iḳrāruñ günāhın:**-*n*
Gazel 205
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Karar verenlerin günahı. II Tövbe edenlerin günahı.

Muḳarrer her ne cürm isnād iderse düşmen-i münkir
Ki ʿafv ider Ḫudā dirler günāhın ehl-i iḳrāruñ

ehl-i ʿilme:

1. **ehl-i ʿilme:**-*e*
Mesnevi 7
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
İlim ehli, âlimler, bilginler.

Dilüñde yoḳ muḳarrer ʿilm ü dāniş
Yüri bir ehl-i ʿilme bāri danış

ehl-i īmān olana:

1. **ehl-i īmān olana:**-*a*
Mesnevi 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İmanlı olan (kimse).

Farż u vācibdür ey güzīn-i s̲iḳāt
Ehl-i īmān olana iki ṣalāt

ehl-i īmāna:

1. **ehl-i īmāna:**-*a*
Mesnevi 5
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İman edenler, müminler, Müslümanlar.

Bunlar īmān u mü'mini bilmez
Ehl-i īmāna merḥamet ḳılmaz

ehl-i inşā vü naẓma:

1. **ehl-i inşā vü naẓma:**-*a*
Diğer 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şiir ve düzyazı yazanlar.

Ḳıṭʿa
Ehl-i inşā vü naẓma rūşendür

ehl-i irfān:

1. **ehl-i irfān:**
Kaside 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İrfan sahipleri, arifler.

Rifʿātde şimdi nādān
ẕilletde ehl-i irfān
ʿAksine döndi çarḫ-ı
dolāb ḳadr-i fāżıl

ehl-i ʿirfāna:

1. **ehl-i ʿirfāna:**-*a*
Gazel 109
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İrfan ehli, arifler.

Riʿāyet idecek demler
irişdi ehl-i ʿirfāna
Dem-i himmet zamān-ı
ʿāṭıfet vaḳt-i ʿināyetdür

2. **ehl-i ʿirfāna:**-*a*
Mesnevi 4
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
İrfan sahipleri, arifler, bilginler.

İşidüp luṭfuñ ehl-i ʿirfāna
Geldüm işigüñe ġarībāne

ehl-i ʿirfāna pāye olmadı:

1. **ehl-i ʿirfāna pāye olmadı:**-*ma, -dı*
Mesnevi 4
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Ariflerin mertebesinde olmak.

Ehl-i ʿirfāna olmadı pāye
Pāyumuz aldı hep fürū-māye

ehl-i ʿirfānı gözlemek:

1. **ehl-i ʿirfānı gözlemek:**-*mek*
Mesnevi 4
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
İrfan sahiplerini gözlemek. II Ariflerin yolundan gitmek.

Ehl-i ʿirfānı gözlemek yoldur
Size de ṣoñra ḳalacaḳ oldur

ehl-i ʿirfānı gözleñ:

1. **ehl-i ʿirfānı gözleñ:**-*ñ*
Mesnevi 4
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
İrfan sahiplerini gözlemek. II Ariflerin yolundan gitmek.

Ḥāṣılı gözleñ ehl-i ʿirfānı
Bī-vefādur bu ʿālem-i fānī

ehl-i ʿirfānuñ ʿadū-yı ġarīmi:

1. **ehl-i ʿirfānuñ ʿadū-yı ġarīmi:**
Gazel 448
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İrfan sahiplerinin düşmanının rakibi.

Maʿārif bārgāhınuñ ḥarīmi
ʿAdū-yı ehl-i ʿirfānuñ ġarīmi

ehl-i ʿirfānuñ ʿuhdesine lāzım olan:

1. **ehl-i ʿirfānuñ ʿuhdesine lāzım olan:**
Kaside 1
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
İrfan sahiplerine lazım olan (şey).

Duʿāyile s̲enāyile nola
ḫatm-i kelām itsem
Duʿādur ʿuhdesine lāzım
olan ehl-i ʿirfānuñ

2. **ehl-i ʿirfānuñ ʿuhdesine lāzım olan:**
Kaside 5
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
İrfan sahiplerine lazım olan (şey).

Duʿāyile olursa iḫtitāmı
nola bu naẓmuñ
Çün oldur ʿuhdesine
lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

ehl-i ʿışḳ ālāyınuñ yidügi:

1. **ehl-i ʿışḳ ālāyınuñ yidügi:**
Gazel 333
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşıklar topluluğunun yediği (şey).

Ehl-i ʿışḳ ālāyınuñ ālāy-ı ġamdur yidügi
Bu simāṭ-ı bezm-i ġamdur daḫı çoḳ ala yine

ehl-i ʿışḳ olanuñ misli ʿaynı:

1. **ehl-i ʿışḳ olanuñ misli ʿaynı:**
Tahmis 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk ehlinin benzeri, aynısı.

Maʿnīde ehl-i ʿışḳ olanuñ misli ʿaynı yoḳ
Maʿnī odur ki ḳalmaya tāb anda tāb ola

ehl-i ʿışḳa:

1. **ehl-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 75
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Ehl-i ʿışḳa ḳıya ḳıya baḳıcı
Bire ʿāşıḳlara ḳıyan dil-ber

2. **ehl-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 486
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Dāʾimā ey ruḫları gül ehl-i ʿışḳa āl işüñ
Kimsede ṭāḳat ḳomaz nāz ile diller alışuñ

3. **ehl-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 40
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Hiç yoḳdur ehl-i ʿışḳa yaḳīn olmadan baʿīd
Aġyār-ı gül-ṭabʿa ḳarīb olmadur baʿīd

4. **ehl-i ʿışḳa:**-*a*
Tahmis 6
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Ehl-i ʿışḳa manẓar olmaḳ ḳaṣdına
Luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmak ḳaṣdına

ehl-i ʿışḳa maẓhar olmaḳ:

1. **ehl-i ʿışḳa maẓhar olmaḳ:**-*maḳ*
Terci-bend 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk ehline mazhar olmak, âşıklar arasına katılmak.

Ehl-i ʿışḳa maẓhar olmaḳ ḳaṣdına
ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur

ehl-i ʿışḳdan:

1. **ehl-i ʿışḳdan:**-*dan*
Gazel 406
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Olur mı iḳtiżā-yı hevā ehl-i ʿışḳdan
Tebdīl ider rıżā-yı ḥabībe hevāsını

ehl-i ʿışḳı:

1. **ehl-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 23
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Ser-i kūyuñda öldür ehl-i ʿışḳı
Biraz aḥbāb bulsun istirāḥat

2. **ehl-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 111

Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Fikr-i ġam-ı maḥabbet öldürdi ehl-i ʿışḳı
Ben bildügüm efendi bir mühlikāta beñzer

ehl-i ʿışḳı cānından bīzār eyleyen:

1. **ehl-i ʿışḳı cānından bīzār eyleyen:**
Gazel 278
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âşıkları canından bezdiren (şey). II Canından bezdirmek: Bıktırmak, ölümü göze alacak kadar sıkıntıya sokmak.

ʿIşḳdur ʿuşşāḳdan maʿşūḳa istiġnā viren
ʿIşḳdur cānından ehl-i ʿışḳı bīzār eyleyen

ehl-i ʿışḳuñ ʿarż eyledügi:

1. **ehl-i ʿışḳuñ ʿarż eyledügi:**
Gazel 203
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk ehlinin arz ettiği şey, âşıkların (sevgiliye) sundukları (şey).

Ehl-i ʿışḳuñ saña ʿarż eyledügi göz yaşıdur
Andan ey sīm-beden anı derem mi ṣanduñ

ehl-i ʿışḳuñ boynına:

1. **ehl-i ʿışḳuñ boynına:**-*n, -a*
Gazel 352
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk ehlinin boynu, âşıkların boynu.

Ehl-i ʿışḳuñ boynına bir bārdur ṭaʿn-ı raḳīb
Ḳāyil idük cevrine aġyārı bāri olmasa

ehl-i ʿışḳuñ çekdigi derde:

1. **ehl-i ʿışḳuñ çekdigi derde:**-*e*
Beyit 246
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ehlinin çektiği dert.

Dilā ceyş-i ġamuñ ayaġı altında neylersin sen
Nümūne ehl-i ʿışḳuñ çekdigi derde yitersin sen

ehl-i ʿışḳuñ derdi:

1. **ehl-i ʿışḳuñ derdi:**
Gazel 29
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âşıkların derdi.

Ḳabūlīveş ġamuñdan herkesüñ ḳalbinde bir hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ derdi hem-vār olmaġa bāʿiş

ehl-i İslām:

1. **ehl-i İslām:**
Kaside 8
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İslam ehli, Müslümanlar.

Alınmaz ehl-i İslām
Erdebīlüñ nīr-i bedinden
ʿAdūdan dönmek olmaz
Bāyezīdi olsa Bisṭāmuñ

ehl-i İslāma:

1. **ehl-i İslāma:**-*a*
Gazel 245
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İslam ehli, Müslümanlar.

Ḳanı bir māh-ı receb gibi dilā şehr-i şerīf
Ehl-i İslāma anuñ ḥürmeti olmışdur ehem

ehl-i İslāma ḳarışur:

1. **ehl-i islāma ḳarışur:**-*ur*
Kaside 14
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İslam ehline

karışmak, Müslümanlar arasına girmek.

Ḳarışur gerçi ehl-i İslāma
Gizlice ṣūrete ṭapar altun

ehl-i İslāmuñ iltifātı:

1. **ehl-i İslāmuñ iltifātı:**
Kaside 5
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
İslam ehlinin iltifatı, Müslümanların ilgisi.

ʿAdū-yı dīne olmaz iltifātı ehl-i İslāmuñ
Ḳadīmī ḳıṣṣadur küffār ile cengi müselmānuñ

ehl-i İslāmuñ öñlerine düş:

1. **ehl-i İslāmuñ öñlerine düş:**
Kaside 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İslam ehlinin önüne düşmek, Müslümanlar arasında olmak.

Resūl-i kibriyānuñ muʿcizātına tevessül ḳıl
Livā-yı sebz ile düş öñlerine ehl-i İslāmuñ

ehl-i ʿişyānuñ yiri:

1. **ehl-i ʿişyānuñ yiri:**
Gazel 29
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İsyan edenlerin yeri.

Beni sūzān iden ʿışḳ āteşine sūz-ı sīnemdür
Günehdür ehl-i ʿişyānuñ yiri nār olmaġa bāʿiṣ

ehl-i ḳanāʿat:

1. **ehl-i ḳanāʿat:**
Gazel 119
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kanaat ehli, yetinmeyi bilen (kimse).

Tevekkül ṣaḥibi ey dil baş egmez şāh-ı devrāna
Gedā ehl-i ḳanāʿat olsa ol sulṭāndan yegdür

2. **ehl-i ḳanāʿat:**
Gazel 439
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kanaat ehli, yetinmeyi bilen (kimse).

Niʿmet-i dünyāya baḳmaz ʿārif-i perhīzkār
Açlıġa tebdīl ider ehl-i ḳanāʿat toḳlıġı

ehl-i kemāl:

1. **ehl-i kemāl:**
Gazel 363
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir işten anlayan, işin ehli olan kimse.

Zer ki bir kār-güẕār ehl-i kemāl āfetdür
Bitürür maṣlaḥatuñ bī-meded-i mīr ü sipāh

2. **ehl-i kemāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
İlim sahibi, arifler.

Ḳaldı ayaḳda cümle ehl-i kemāl
Ayaġa bitdi zümre-i cühhāl

ehl-i kemāl olsañ:

1. **ehl-i kemāl olsañ:***-sa, -ñ*
Gazel 368
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kâmil insan olmak, faziletli bir kişi olmak.

Kemāl-i ʿilm ile maʿlūm-ı ʿālem olsañ el-ḥāṣıl
Dilā ehl-i kemāl olsañ kelāmuñda meʾāl olsa

ehl-i kemāle:

1. **ehl-i kemāle:***-e*
Kaside 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Bir işten anlayan, işin ehli olan kimse.

Ehl-i kemāle ẕillet müşkil degül mi ġāyet

Bu ʿuḳde ḥall olunmaz ḳalursa ḫayli müşkil

2. **ehl-i kemāle:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
İlim sahipleri, arifler.

Sensin ol kevkeb-i saʿd-ı felek-i ʿizz u şeref
Nūrıdur ehl-i kemāle sebeb-i teşrīfāt

ehl-i kemālüz:

1. **ehl-i kemālüz:**-*üz*
Gazel 144
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İlim sahibi, arifler.

Cāh ile maġrūr olup nā-dāna dānālanmazuz
Cāhile ehl-i kemālüz diyü monlālanmazuz

ehl-i kerem:

1. **ehl-i kerem:**
Gazel 203
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İkram sahibi, cömert kişiler.

Kerem it luṭf u kerem umma Ḳabūlī ilden
ʿĀlemüñ ḫalḳını sen ehl-i kerem mi ṣanduñ

ehl-i naẓar yoḳlıġıdur:

1. **ehl-i naẓar yoḳlıġıdur:**-*dur*
Beyit 234
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazar ehlinin yokluğu, görüş sahiplerinin olmayışı.

Bizi gözden düşüren ehl-i naẓar yoḳlıġıdur
Başduran ḫākümüz erbāb-ı baṣar yoḳlıġıdur

2. **ehl-i naẓar yoḳlıġıdur:**-*dur*
Gazel 131
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nazar ehlinin yokluğu. II Basiretli kimselerin olmayışı.

Bed-güher çoḳlıġıdur ehli naẓardan düşüren
Cevheri żāyiʿ iden ehl-i naẓar yoḳlıġıdur

ehl-i naẓarsın:

1. **ehl-i naẓarsın:**-*sın*
Beyit 269
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Görüş sahibi. II Âşık.

Cānāna didüm ḥüsn ile sen nūr-ı baṣarsın
Geldi didi bi'llāhi ḳatı ehl-i naẓarsın

ehl-i necāt olur:

1. **ehl-i necāt olur:**-*ur*
Kaside 7
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kurtuluş ehlinden olmak, kurtulmak.

Bād-bān-ı keremüñ kime hevā-dār olsa
Keşti-i Nūḥ-ı necī gibi olur ehl-i necāt

ehl-i neşāṭuñ:

1. **ehl-i neşāṭuñ:**-*uñ*
Tarih 19
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mutluluk ehli.

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr ise bir ḫoş-nihāduñdur

ehl-i niyāza:

1. **ehl-i niyāza:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Niyaz ehli, dua edenler. II Âşıklar.

Ehl-i niyāza nāz ide ammā ki az ide
Yaʿni vefāsı çoġ ola ʿāşıḳ-nüvāz ola

ehl-i rafżuñ semʿine:

1. **ehl-i rafżuñ semʿine:-***n, -e*
Kaside 15
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Dinsizlerin kulağı.

Ġāziyān-ı pür-cihāduñ naʿrasından ṭobveş
Ehl-i rafżuñ semʿine feryāddur gönderdigüñ

ehl-i raḳam:

1. **ehl-i raḳam:**
Tarih 25
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yazı ehli, yazarlar.

Mevti tārīḫi nedür diyü suʾāl itmiş idi
Didi bir ehl-i raḳam şeyh-i yahūdi öldi

ehl-i riyā:

1. **ehl-i riyā:**
Beyit 199
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki yüzlüler, riyakârlar. II Sofular, zahitler.

Sāḳiyā virdi müdām ehl-i dilüñ medḥ-i ḳadeḥ
Dāʾimā ehl-i riyā itse ne ġam ḳadḥ-i ḳadeḥ

ehl-i riyānuñ maḳām-ı maʿrūfı:

1. **ehl-i riyānuñ maḳām-ı maʿrūfı:**
Beyit 50
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Riyakârların (sofuların) bilindikleri yer.

Seferdür ehl-i riyānuñ maḳām-ı maʿrūfı
Ḫar-ı saḳar gibi besbellüsin sen ey ṣūfī

ehl-i rıżā:

1. **ehl-i rıżā:**
Kaside 4
Mısra: **219**
Kelime Tipi: -
Rıza ehli, razı olanlar.

Her biri ehl-i rıżā yirlü yirinde şākir
Biri birine ṣafā üzre ḫavāṣ ile ʿavām

ehl-i ṣadruñ edīb ü maʿḳūli:

1. **ehl-i ṣadruñ edīb ü maʿḳūli:**
Mesnevi 4
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Makam ehlinin edeplisi ve makulü. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ehl-i ṣadruñ edīb ü maʿḳūli
Pādşāhuñ ṣadīḳ u maḳbūli

ehl-i ṣafā:

1. **ehl-i ṣafā:**
Gazel 110
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zevk, sefa ehli. II Sevgililer.

Baḳmasa yüzümüze vechi var ol rūḥ-ı revān
Eylemez ehl-i ṣafā ṣūret-i emvāta naẓar

ehl-i ṣafā semtine düşdi:

1. **ehl-i ṣafā semtine düşdi:***-di*
Tahmis 13
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sefa düşkünlerinin semtine girmek. II Zevk ve sefa sürmeye başlamak.

Uṣlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Şimden girü dil ehl-i ṣafā semtine düşdi

ehl-i sefer:

1. **ehl-i sefer:**
Gazel 319
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Savaş ehli, savaşçılar. II Âşıklar.

Revān olsun ʿadem iḳlīmine ʿuṣṣāḳ-ı ser-gerdān

Hemān yap yap çekilsün vaḳtidür ehl-i sefer gitsün

ehl-i şekīb:

1. **ehl-i şekīb:**
Gazel 387
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sabırlı kişiler, tahammülü çok olan kimseler.

Ḥaḳḳā Ḳabūlī ḳalb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hiç bir ehl-i şekīb aña beñzeye

ehl-i sırra rehber olmaḳ:

1. **ehl-i sırra rehber olmaḳ:**-*maḳ*
Terci-bend 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sır ehline rehber olmak.

Ṭālibīne yāver olmaḳ ḳaṣdına
Ehl-i sırra rehber olmaḳ ḳaṣdına

ehl-i ṣıyām:

1. **ehl-i ṣıyām:**
Kaside 4
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Oruç tutan (kimse).

Diñlenürdi sözi dāyim ser-i çavuşānuñ
Ol ammā ki aġız açmadı çün ehl-i ṣıyām

ehl-i sülūke:

1. **ehl-i sülūke:**-*e*
Mesnevi 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir tarikata girmiş olanlar, salikler.

Diyelüm ibtidāda b'ismi'llāh
Oldur ehl-i sülūke hādi-i rāh

ehl-i sūz olmayanda:

1. **ehl-i sūz olmayanda:**-*da*
Gazel 396
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ateş ehli olmayan (kimse). II Aşk acısıyla yanmayan, acı çekmeyen kişi.

Ehl-i sūz olmayanda ʿışḳ olmaz
ʿIşḳ olan nār-ı imtiḥānı ḳodı

ehl-i ṭāʿāte:

1. **ehl-i ṭāʿāte:**-*e*
Gazel 245
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İbadet ehli, ibadet eden Müslümanlar.

Ehl-i ṭāʿāte ʿibādāta meger dāl olmış
Naẓar it māh-ı neve ḳāmetini ḳılmış ḫam

ehl-i taṣarruf:

1. **ehl-i taṣarruf:**
Kaside 4
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Tasarruf ehli.

Bir gerek ehl-i taṣarruf ki daḫı nice zamān
Bozmaya ḳāʾideyi bu felek-i bī-ārām

ehl-i tedbīr ü tedārük geçinenler:

1. **ehl-i tedbīr ü tedārük geçinenler:**-*ler*
Kaside 4
Mısra: **179**
Kelime Tipi: -
Tedbirli ve hazırlıklı olduğunu iddia eden (kimse).

Ehl-i tedbīr ü tedārük geçinenler görsün
At ṣalup ʿaskere ḳarşu nicedür ʿaṭf-ı zimām

ehl-i temāşā:

1. **ehl-i temāşā:**
Gazel 318
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Temaşa eden, seyreden kimse. II Allah.

Her dilde yatan rāzlara hem-sır imişsin
Her dīdede ḫod ehl-i temāşā sen imişsin

ehl-i vaḳārdur:

1. **ehl-i vaḳārdur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vakarlı, ağır başlı kimse.

Ḫaylice sikkedārdur altun
Ḳatı ehl-i vaḳārdur altun

ehl-i velāyet:

1. **ehl-i velāyet:**
Beyit 161
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hüküm verme yetkisi bulunan kişiler.

Memleket ḥākimidür ehl-i velāyet şimdi
Aḳçe hemyānıdur enbān-ı kerāmet şimdi

ehl-i ẓāhir:

1. **ehl-i ẓāhir:**
Gazel 302
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dış görünüşe bakan kimseler.

Zebān-ı ʿışḳı bilmez ehl-i ẓāhir
Anı dil bilmeyen bī-dil ne bilsün

ehl-i zühde:

1. **ehl-i zühde:**-*e*
Gazel 302
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Züht ehli, zahitler.

Rumūz-ı ʿışḳı ṣorma ehl-i zühde
Degüldür meclise dāḫil ne bilsün

ehline irişesin:

1. **ehline irişesin:**-*e, -sin*
Gazel 379
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ehil bir kişiyi bulmak, anlayan birine ulaşmak.

Leb-i cānānenüñ evṣāfını yañlış oḳuma
Ḳanda bir ehline kim irişesin ṣor orada

ehlinüñ şerri:

1. **ehlinüñ şerri:**
Mesnevi 15
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
(Paraya) Sahip olanın şerri.

Gāh olur aḳçe ẕevḳe ṭālib olur
Ehlinüñ şerri ḫayra ġālib olur

ehlu'l-kitāb ve's-sunnet:

1. **ehlu'l-kitāb ve's-sunnet:**
Beyit 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sünnet ve kitap ehli, İslam dinine mensup olan Müslümanlar.

Ḳāle ehlu'l-kitāb ve's-sunnet
Meclisü'l-ʿilm ravżatu'l-cennet

Ehrimenüñ boġazın:

1. **Ehrimenüñ boġazın:**-*n*
Gazel 242
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Şeytan gibi korkutucu bir varlık olan) Ehrimen'in boğazı. II Düşmanın boğazı.

Kesdüm boġazın Ehrimenüñ tīġ-i ḳahr ile
Sedd eyleyüp ʿadūya Sikenderlik eyledüm

ejder-i merdüm-şikāra:

1. **ejder-i merdüm-şikāra:**-*a*
Gazel 316
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
İnsan öldüren ejder.

Rübūde ḳıldı dil-i nā-tüvānı bir demde
Şaçuñ ben ejder-i merdüm-şikāra beñzedeyin

ekābir:

1. **ekābire:**-*e*
Kıt'a 1
Mısra: **5**
Büyükler, ileri gelenler.

Yavuz erlik durur ekābire bu
Eyleye bir ġarībe yāverlik

ekl:

1. **ekle:**-*e*
Gazel 271
Mısra: **7**
Yiyecek, gıda, besin.

Yanında ekle şürbe mecāl olmasa şehā
İtdürmesün bize ʿalef ü āb minnetin

ekl eyle:

1. **ekl eyle:**
Kaside 13
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Yemek, yutmak.

Gerçi it dirligidür dirligüñ ey kelb-i ʿaḳūr
Bulduġuñ mühmeli ekl eyle ḫırıldaşma ırıl

ekmel olduñ:

1. **ekmel olduñ:**-*du, -ñ*
Tarih 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mükemmel olmak, kusursuz olmak.

Maẓhar-ı yümn-i ʿināyet olalı
Kāmil-i dehr iken ekmel olduñ

ekmel-i ḫalḳ:

1. **ekmel-i ḫalḳ:**
Mesnevi 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
İnsanların mükemmeli. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ekmel-i ḫalḳ u ekrem-i üdebā
Eşref-i ḫalḳ u efḫam-ı vüzerā

eknūn:

1. **eknūn:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Şimdi.

Evvel berāy-ı rūze ber-ān germver buved
Eknūn hilāl-i rūze-ṣıfat şud saʿīd ʿīd

ekrem:

1. **ekrem:**
Mesnevi 2
Mısra: **27**
Daha cömert, daha üstün (kimse).

Ādem ü ekrem ü mükerrem içün
Naḳş-bend-i nigīn-i ḫātem içün

ekrem ü efḍal olduñ:

1. **ekrem ü efḍal olduñ:**-*du, -ñ*
Tarih 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cömert ve faziletli olmak.

Naẓar-ı pādşāh-ı ʿālem ile
Cümleden ekrem ü efḍal olduñ

ekrem-i ehl-i kerem:

1. **ekrem-i ehl-i kerem:**
Gazel 159
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ehlinin en değerlisi. II Lütufkâr ve cömert sevgili.

Ekrem-i ehl-i kerem eşrefisüz insānuñ
Ẕātuñuz zīnet-i faẓl ile müzeyyen bilürüz

ekrem-i ekremān-ı ḫalḳ-ı cihān:

1. **ekrem-i ekremān-ı ḫalḳ-ı cihān:**
Mesnevi 4
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Cihan halkının cömertlerinden en değerlisi. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ekrem-i ekremān-ı ḫalḳ-ı cihān
Lāyıḳ-ı ṣadr u fāyıḳ-ı aḳrān

ekrem-i üdebā:

1. **ekrem-i üdebā:**
Mesnevi 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ediplerin en değerlisi. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ekmel-i ḫalḳ u ekrem-i üdebā
Eşref-i ḫalḳ u efḫam-ı vüzerā

ekser:

1. **ekṣer:**
Gazel 102
Mısra: **8**
Çoğu zaman, genellikle, çoklukla.

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekṣer devāyı merde yazmışlar

ekseriyā:

1. **ekṣeriyā:**
Gazel 439
Mısra: **2**
Çoğunlukla, ekseriyetle, çoğu kez.

Yeg sever aṣḥāb-ı dāniş varlıḳdan yoḳlıġı
Ekṣeriyā sevmez erbāb-ı tecerrüd çoḳlıġı

eksil:

1. **eksilmez:**-*mez*
Gazel 299
Mısra: **4**
Eksilmek, noksan olmak.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre eksilmez bu deryādan

eksirū zikra hādimi'l-lezzāt:

1. **ekṣirū ẕikra hādimi'l-leẕẕāt:**
Beyit 223
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Hadis**
Hazreti peygamberin: "Tüm lezzetleri yıkan (acılaştıran) ölümü çokça hatırlayınız (Tirmizî, Zühd: 4)" anlamına gelen hadis-i şerifi.

Ekṣirū ẕikra hādimi'l-leẕẕāt
V'eẕkurū keṣra ḫādimi'ẕ-ẕellāt

2. **ekṣirū ẕikra hādimi'l-leẕẕāt:**
Beyit 155
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Hadis**
Hazreti peygamberin: "Tüm lezzetleri yıkan (acılaştıran) ölümü çokça hatırlayınız (Tirmizî, Zühd: 4)" anlamına gelen hadis-i şerifi.

Ekṣirū ẕikra hādimi'l-leẕẕāt
Cennibū ʿan meḫāṭiri'ẕ-ẕellāt

eksügin tamāma ṭut:

1. **eksügin tamāma ṭut:**
Gazel 227
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eksiği tamamlamak, noksanlıkları gidermek.

Gerçi eksüklidür Ḳabūli ḳuluñ
Eksügin ṭut tamāma sulṭānum

eksük:

1. **eksük:**
Gazel 184
Mısra: **9**
Eksik, tam olmayan, noksan.

Sīneden ġam dīdeden nem dem-be-dem eksük degül
Ey Ḳabūlī ḥāżır u āmādedür esbāb-ı ʿışḳ

2. **eksüklidür:**-*li, -dür*
Gazel 227
Mısra: **9**
Eksik, tam olmayan, noksan.

Gerçi eksüklidür Ḳabūli ḳuluñ
Eksügin ṭut tamāma sulṭānum

3. **eksük:**
Gazel 228
Mısra: **10**
Eksik, tam olmayan, noksan.

Ẕevḳ ü ṣādīden Ḳabūlī yoḳ gibi nām u nişān
Cān u dilden mā-ḥaṣal eksük degül her gāh ġam

4. **eksük:**
Gazel 322
Mısra: **4**
Eksik, tam olmayan, noksan.

Bu sipihr-i bī-sütūnuñ biz de bir Ferhāduyuz
Her belā Ferhādına eksük degül bir Bī-sütūn

5. **eksüklidür:**-*li, -dür*
Gazel 440
Mısra: **9**
Eksik, tam olmayan, noksan.

Būse isterse Ḳabūlī ġam degül eksüklidür
Bende-i küstāḫdur çoḳdur anuñ eksükligi

eksük olmaz:

1. **eksük olmaz:**-*maz*
Beyit 60
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eksik olmak, bulunmamak.

Eksük olmaz āstān-ı dil-rübānuñ segleri
Ol perī cemʿ eylemiş yanına bizden yegleri

eksüklig:

1. **eksükligi:**-*i*
Gazel 440
Mısra: **10**
Eksiklik, kusur, hata.

Būse isterse Ḳabūlī ġam degül eksüklidür
Bende-i küstāḫdur çoḳdur anuñ eksükligi

eksüklü bī-çāreñ:

1. **eksüklü bī-çāreñ:**-*ñ*
Tarih 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Kusurlu zavallı, yetersiz biçare. II Kabûlî.

Ḳabūlī nā-murāduñ yaʿni bir eksüklü bī-çāreñ
Didi tārīḫüñ olduñ Rūm ilinüñ mīr-i mīrānı

el:

1. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 30
Mısra: **1**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Raḥmi yoḳ cānān elinden el-ġıyāṣ
Ẓulmi çoḳ sulṭān elinden el-ġıyāṣ

2. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 30
Mısra: **2**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Raḥmi yoḳ cānān elinden el-ġıyāṣ
Ẓulmi çoḳ sulṭān elinden el-ġıyāṣ

3. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 30
Mısra: **3**
"-den dolayı,

yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Ḳātil-i bī-raḥm elinden el-amān
Şāhid-i ġazbān elinden el-ġıyāṣ

4. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 30
Mısra: **4**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Ḳātil-i bī-raḥm elinden el-amān
Şāhid-i ġazbān elinden el-ġıyāṣ

5. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 30
Mısra: **6**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Ġayr elinden nūş ider peymāneyi
Yār-ı bī-peymān elinden el-ġıyāṣ

6. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 30
Mısra: **8**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Bilmeyüp yañlış yazar eşʿārumuz
Kātib-i nādān elinden el-ġıyāṣ

7. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 30
Mısra: **10**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Ṭoġrı oḳutmaz Ḳabūlī şiʿrümüz
Ṭabʿı kec yārān elinden el-ġıyāṣ

8. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 223
Mısra: **7**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

ʿAdū-yı ḫār elinden ġonçaveş pür-ḫūn durur baġrum
Nesīm-i himmetüñle anı ḫandān eyle sulṭānum

9. **elüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 257
Mısra: **7**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaşıl sen idesin inʿām ʿām

10. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 293
Mısra: **1**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Devr elinden ey göñül āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

11. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 325
Mısra: **6**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

12. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 325
Mısra: **8**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Cism-i nizārı kūyuñ kilābı ṣad-pāre ḳılsa dil nāle ḳılmaz
Ṣāḥib-saʿādet erbāb-ı ḥācet itmez şikāyet derbān elinden

13. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 325
Mısra: **10**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez ṣorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

14. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 375
Mısra: **2**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Ḫār-ı ġamuñla ey gül dil murġı zār böyle
Her yirde ḫār elinden her murġ-zār böyle

15. **elinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 376
Mısra: **2**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Bir sen degülsin ey dil giryān u zār böyle
Her-cāyi yār elinden her bir diyār böyle

16. **elinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 2
Mısra: **82**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Gördügüm ẓulmi beyān eyleyeyin ḫıdmetüñe
Felek-i ẓālim elinden diyeyin girye-künān

17. **elinden:**-*i, -n, -den*
Mesnevi 5
Mısra: **91**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Āh elinden bu ḳavm-i bed-ḫˇāhuñ
Dād elinden bu cemʿ-i güm-rāhuñ

18. **elinden:**-*i, -n, -den*
Mesnevi 5
Mısra: **92**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Āh elinden bu ḳavm-i bed-ḫˇāhuñ
Dād elinden bu cemʿ-i güm-rāhuñ

19. **elinden:**-*i, -n, -den*
Mesnevi 7
Mısra: **1**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Şikāyet ḫüsrevā ʿOs̱mān elinden
Ferāġāt eylemez ʿOs̱mānelinden

20. **elinden:**-*i, -n, -den*
Muhammes 1
Mısra: **16**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Devr elinden bir zamān çekdüm nice derd ü belā

21. **elüñden:**-*üñ, -den*
Müseddes 4
Mısra: **25**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Mürġ-ı dil olmadı ey ġonca elüñden āzād
Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlī nice olsun ābād

22. **elüñden:**-*üñ, -den*
Müseddes 4
Mısra: **28**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Bilmezin kime şikāyet ideyin senden dād
Senüñ ey ẓālim-i bī-dād elüñden feryād

23. **elinden:**-*i, -n, -den*
Şarkı 3
Mısra: **1**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Deli oldı göñlüm ʿışḳuñ elinden
Seyyāḥ olup şu ʿālemi ṭolanur

24. **elinden:**-*i, -n, -den*
Tahmis 5
Mısra: **21**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Murādī nice bir hicrān elinden yaḳa çāk itsün
Mekānın gūşe-i fürḳat ṭuraġın zīr-i ḫāk itsün

25. **elinden:**-*i, -n, -den*
Tahmis 6
Mısra: **1**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Devr elinden infiʿālüm vardur
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

26. **elinden:**-*i, -n, -den*
Tahmis 8
Mısra: **22**
"-den dolayı, yüzünden, sebebiyle" gibi anlamlara gelen ifade.

Bülbül-i dil Ḳabūliyā her bār
Ḫār elinden fiġān idüp aġlar

27. **el:**
Beyit 143
Mısra: **2**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarşa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarşa

28. **el:**
Gazel 417
Mısra: **2**
Yabancılar, başkaları, herkes.

O gül şeftālū-yı laʿl-i lebine irmez el dirdi
Dirīġ ol naḫl-i ḥüsnüñ mīve-i laʿlini el dirdi

29. **elinde:**-*i, -n, -de*
Beyit 219
Mısra: **1**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Sevgilinin eli.

Dilinde cevāhir elinde cevāhir
Sözi cevher-i maḥż özi maḥż-ı cevher

30. **elde:**-*de*
Gazel 3
Mısra: **8**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Sevgilinin eli.

Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

31. **elinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 147
Mısra: **3**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Sevgilinin eli.

Tāze güllerdür elinde şāḫlarla kāseler
Seyr-i gülşendür gelür bir yār-i cāndur kāse-bāz

32. **elüñ:**-*üñ*
Gazel 368
Mısra: **6**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve

tutmaya yarayan organ, el. II Sevgilinin eli.

Elüñe lāleāsā kāse alsañ gülle germ olsañ
Müdāmī al görsek gül gül olsañ elüñ al olsa

33. **elüñden:**-*üñ, -den*
Mesnevi 9
Mısra: **71**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Sevgilinin eli.

Elüñden būse iḥsān it bize sen
Elüñle virdügüñdür saña ḳalan

34. **elde:**-*de*
Gazel 138
Mısra: **15**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Âşığın eli.

Severüz elde sāġarı sāḳī
Ele gelmiş şikārı kim sevmez

35. **elde:**-*de*
Gazel 149
Mısra: **4**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Âşığın eli.

Ṣūfī ġam ile ġuṣṣalanur ṣanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne ḳayġu çekerüz biz

36. **elde:**-*de*
Gazel 291
Mısra: **5**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Âşığın eli.

Ṭolu ḳabaḳ ḳucaḳda ayaḳ elde pür-ʿaraḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

37. **elde:**-*de*
Gazel 294
Mısra: **5**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Âşığın eli.

Ḫaṭā-nāme bir elde kelle-i bī-maġz bir elde
Seri teslīm bizden ḥāṣılı seyf ü ḳalem sizden

38. **elde:**-*de*
Gazel 294
Mısra: **5**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Âşığın eli.

Ḫaṭā-nāme bir elde kelle-i bī-maġz bir elde
Seri teslīm bizden ḥāṣılı seyf ü ḳalem sizden

39. **eldedür:**-*de, -dür*
Şarkı 2
Mısra: **6**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Âşığın eli.

Berḳ urur ruḫları günden seçilmez
Ṭolular eldedür sāġar içilmez

40. **elden:**-*den*
Gazel 224
Mısra: **2**
Kastedilen kişinin kendisi. II Sevgilinin elinden, sevgiliden.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

41. **elden:**-*den*
Gazel 233
Mısra: **2**
Kastedilen kişinin kendisi. II Sevgilinin elinden, sevgiliden.

Ölünce ḳomam elden
dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden
iḥsānuñı sulṭānum

42. **elinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 316
Mısra: **10**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Kabûlî'nin şiirler yazan eli.

Ḳabūli Düldül-i ṭabʿa
ʿaceb süvār olmış
Elinde ḫāmesini Ẕü'l-feḳāra beñzedeyin

43. **elleri:**-*ler, -i*
Kaside 2
Mısra: **22**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Çınarın dalları.

Eli yufḳaydı ḳatı şāḫ-ı çenāruñ evvel
Şimdi gör elleri altun keser ey ġonca-dehān

44. **el:**
Kaside 2
Mısra: **92**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Umut, ümit, beklenti.

Ṭutdı luṭfuñ etegin kesme ümīdüm elini
El benüm ey şeh-i ferḫunde senüñdür dāmān

45. **elüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 19
Mısra: **2**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

46. **elüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 133
Mısra: **4**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

ʿAṣāyile içürdi dime ṣūfī pīr-i mey-ḫāne
Elüñde iḫtiyāruñ başuña kimse çomaḳ ṭutmaz

47. **elüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 5
Mısra: **10**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Yanuñda ṭaş ile başı ʿadūnuñ baş berāberdür
Elüñde tīşe-i Ferhāda beñzer tīġ-i bürrānuñ

48. **elüme:**-*üm, -e*
Mesnevi 5
Mısra: **28**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Bir bir iḳrār iderse şenʿatini
Elüme eyle yaz da ṣūretini

49. **elüñle:**-*üñ, -le*
Mesnevi 9
Mısra: **72**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Elüñden būse iḥsān it bize sen
Elüñle virdügüñdür saña ḳalan

50. **elüñle:**-*üñ, -le*
Müseddes 5
Mısra: **26**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar

uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el.

Zimām-ı raḫş-ı furṣat elde iken ṭurma iḥsān it
Çerāġ uyarıgör kendü elüñle yaḳ fürūzān it

51. **elde:**-*de*
Beyit 33
Mısra: **1**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elinde olmak, sahip olmak.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

52. **elde:**-*de*
Gazel 131
Mısra: **2**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elinde olmak, sahip olmak.

Zerd iden rūyumuzı zer gibi zer yoḳlıġıdur
Bizi ayaḳda ḳoyan elde güher yoḳlıġıdur

53. **elde:**-*de*
Gazel 358
Mısra: **1**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elinde olmak, sahip olmak.

Ṣadāḳat defteri dilde livā-yı zer-ʿalem elde
Sinān-ı fetḥ u remḥ-i nuṣret ü seyf ü ḳalem elde

54. **elde:**-*de*
Gazel 358
Mısra: **2**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elinde olmak, sahip olmak.

Ṣadāḳat defteri dilde livā-yı zer-ʿalem elde
Sinān-ı fetḥ u remḥ-i nuṣret ü seyf ü ḳalem elde

55. **elde:**-*de*
Gazel 358
Mısra: **4**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elinde olmak, sahip olmak.

Recā-yı luṭf iderse vaḳtidür herkes cenābuñdan Emīr-i muḥteremsin ceyb-i dīnār u direm elde

56. **elde:**-*de*
Gazel 358
Mısra: **6**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elinde olmak, sahip olmak.

Sen ol ẕāt-ı mükerremsin ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne evrāḳ-ı raḳam elde

57. **elde:**-*de*
Gazel 358
Mısra: **8**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elinde olmak, sahip olmak.

ʿAceb mi ḫūşe-çīn-i ḫ∨ānuñ ola zümre-i aḥbāb
Kemāl-i luṭf dilde kāse-i ḫ∨ān-ı niʿam elde

58. **elde:**-*de*
Gazel 391
Mısra: **2**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ,

el. II Elinde olmak, sahip olmak.

Elden düşürme sāġarı pīr-i muġān gibi
Şāhum şikāruñ elde gerekdür ṭoġān gibi

59. **elde:**-*de*
Gazel 393
Mısra: **2**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elinde olmak, sahip olmak.

Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür-dāġdur ḳolı
İle yoḳ iḫtiyācı elde vāfir aḳçesi pulı

60. **elde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **77**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elinde olmak, sahip olmak.

Bir elde māl-i mīrī bir keffede reʿāyā
Olaydı bes berāber bī ḥabbe-i meṣāḳil

61. **elinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 5
Mısra: **32**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elinde olmak, sahip olmak.

Çıḳup ḫānuz diyen bī-ḫānumāna bildürürlerdi
Ne şekl olmışdur İskender elinde tācı Dārānuñ

62. **elde:**-*de*
Kaside 7
Mısra: **77**
Bilekten başlayarak parmak uçlarına kadar uzanan, iş yapmaya ve tutmaya yarayan organ, el. II Elinde olmak, sahip olmak.

Elde evrāḳ-ı duʿā dilde duʿā-yı devlet
Ḫayr odur kim ola aʿmāle muḳārin niyyāt

63. **elde:**-*de*
Beyit 6
Mısra: **1**
Elde olmak, sahip olmak.

Serde hevā dilde heves elde dām
Ehl-i dile derd ile dirlik ḥarām

64. **elde:**-*de*
Gazel 358
Mısra: **10**
Elde olmak, sahip olmak.

Revādur beẕl-i iḥsān eyleseñ erbāb-ı ʿirfāna
Ser-i dāmān-ı iḥsān u girībān-ı kerem elde

65. **elde:**-*de*
Gazel 470
Mısra: **1**
Elde olmak, sahip olmak.

Manṣıba olmayıcaḳ şerʿ ile ḳānūn elde
Fāʾide virmez imiş ḫaṭṭ-ı hümāyūn elde

66. **elde:**-*de*
Gazel 470
Mısra: **2**
Elde olmak, sahip olmak.

Manṣıba olmayıcaḳ şerʿ ile ḳānūn elde
Fāʾide virmez imiş ḫaṭṭ-ı hümāyūn elde

67. **elde:**-*de*
Gazel 491
Mısra: **2**
Elde olmak, sahip olmak.

Kim virür baña ḳażā il ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

68. **elüñüzde:**-*üñüz, -de*
Kıt'a 33
Mısra: **12**
Elde olmak, sahip olmak.

Ya vire ya ala ya vaz gelesüz
Elüñüzde hele muḫayyerlik

69. **elde:**-*de*
Mesnevi 2
Mısra: **73**
Elde olmak, sahip olmak.

Varmaġa ḳudret ise yoḳ elde
Āteş-i ḥasreti yanar dilde

70. **elde:**-*de*
Müseddes 5
Mısra: **25**
Elde olmak, sahip olmak.

Zimām-ı raḫş-ı furṣat elde iken ṭurma iḥsān it
Çerāġ uyarıgör kendü elüñle yaḳ fürūzān it

el ayak:

1. **el ayaḳ:**
Gazel 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
El (ve) ayak.
Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

el bir eylesün:

1. **el bir eylesün:**-*sün*
Gazel 275
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
El birliği etmek:
Birlikte hareket etmek, dayanışmak, el ele vermek.

Destine öykünmege ḳādir midür berg-i çenār
Pençe-i mercān ile biñ kerre el bir eylesün

el çek:

1. **el çek:**
Gazel 221
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek:
Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

Tār-ı ʿanberbār-ı yāre ṭolaşan ber-dār olur
El çek aradan dilā zülf-i dil-ārādan çekil

el çekdi:

1. **el çekdi:**-*di*
Tahmis 13
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek:
Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

El çekdi fenādan ʿuḳalā semtine düşdi
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

2. **el çekdi:**-*di*
Mesnevi 15
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek:
Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

Şimdi her kişi çekdi aḳçeden el
Çoḳ baḳarlardı aḳçeye evvel

el çekdüm:

1. **el çekdüm:**-*dü, -m*
Tahmis 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek:
Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

Nideyin el virdügin dünyā baña şimden girü
Ben cihān sevdālarından çekdüm el ey müddeʿī

el çekme:

1. **el çekme:**-*me*
Gazel 99
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek:
Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

El çekme şāneveş ser-i zülf-i nigārdan
Seyr eyle bāġ-ı ḥüsnini sünbül zamānıdur

el çekmem:

1. **el çekmem:**-*me, -m*
Gazel 231
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek:
Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

Çekilmem işigüñden ẕeyl-i iḥsānuñdan el çekmem
Ḳabā-yı luṭfuñuñ destümdedür dāmānı sulṭānum

el çekmiş:

1. **el çekmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek:
Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

Ḳabā dökmiş cefā görmiş vücūd eskitmiş el çekmiş Libās-ı ʿāriyetden ʿār iden ʿüryāna ʿışḳ olsun

el çeküp:

1. **el çeküp:**-*üp*
Gazel 122
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek:
Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

Āşnādan el çeküp yād ile yār olmaḳ neden
Bizi de yād eyle gāhī çünki meylüñ yādadur

el ditrer ayaḳ ṭutmaz:

1. **el ditrer ayaḳ ṭutmaz:**-*maz*
Gazel 133
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Eli titremek (ve) ayağı tutmamak, bir işi göremez duruma gelmek, eli ayağı tutmamak.

Yatur pīr-i muġān evgār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz
Şu deñlü bāde-nūş olmış ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz

el elden üstdür:

1. **el elden üstdür:**
Kaside 16
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Atasözü**
El elden üstündür: Herkes bilgi ve beceri açısından aynı seviyede değildir. İnsan, kendinden daha yetenekli ve üstün birilerinin olabileceğini bilmelidir.

El elden üstdür çün üstün olsa nola ser-pençeñ
ʿAdūyı imtiḥāna pençe-i pūlād gönderdüñ

el ele:

1. **el ele:**
Gazel 339
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
El ele.

Sāġar u ṣahbā gibi ol lebleri mey-gūn ile
ʿAyş u ʿişret eylesek ṭudaḳ ṭudaġa el ele

el eyledi:

1. **el eyledi:**-*di*
Gazel 481
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
El etmek: Birini el işaretiyle çağırmak.

Gördi çenār dāmeni serve el eyledi
Ḳol ṣaldı şāḫ-ı ṣanavber gel eyledi

el irmez:

1. **el irmez:**-*mez*
Gazel 417
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli ermek:
Yapabilmek, ulaşabilmek, erişebilmek.

O gül şeftālū-yı laʿl-i lebine irmez el dirdi
Dirīġ ol naḫl-i ḥüsnüñ mīve-i laʿlini el dirdi

el ṭutmaz:

1. **el ṭutmaz:**-*maz*
Tahmis 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli tutmamak:
Gücünü kaybetmek, takati kalmamak.

Ṭutmaz el ditrer ayaḳ geldi fenā şimden girü
Cām-ı ʿişretden çekildüm ben dilā şimden girü

el urma:

1. **el urma:**
Gazel 389
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
El vurmamak: Bir işi yapmaya yanaşmamak.

El urma ḫalḳa-i tesbīḥe ṣūfī
Ne ḥālet-baḫş olur ser-ḫoşa ḫūşe

el üzre ṭutulsa:

1. **el üzre ṭutulsa:**-*sa*
Gazel 364
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
El üstünde tutmak:
Çok fazla saygı ve hürmet göstermek, kıymet vermek.

Tīġüñ beni aġlatmaġ ile yanuña geçdi
El üzre ṭutulsa nola saʿy eyledi māla

el virdi:

1. **el virdi:**-*di*
Gazel 417
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
El vermek: Yardım etmek, izin vermek, bir işin gerçekleşmesi için fırsat vermek.

Ḳoma elden Ḳabūlī serv-ḳadlerle ayaḳ seyrin
Bahār irdi yine cūlar gibi şeydā dil el virdi

el virdügin:

1. **el virdügin:**-*düg, -i, -n*
Tahmis 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
El vermek: Yardım etmek, izin vermek, bir işin gerçekleşmesi için fırsat vermek.

Nideyin el virdügin dünyā baña şimden girü
Ben cihān sevdālarından çekdüm el ey müddeʿī

el virdükce:

1. **el virdükce:**-*dükce*
Gazel 190
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
El vermek: Yardım etmek, izin vermek, bir işin gerçekleşmesi için fırsat vermek.

ʿÖmr ü devlet ber-ḳarār u ḳadr ü ʿizzet pāydār
Devlet el virdükce ḳılsun ʿavn-i Bārī yārlıḳ

el vire:

1. **el vire:**-*e*
Gazel 515
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
El vermek: Yardım etmek, izin vermek, bir işin gerçekleşmesi için fırsat vermek.

Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin

el virmez:

1. **el virmez:**-*mez*
Gazel 261
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
El vermek: Yardım etmek, izin vermek, bir işin gerçekleşmesi için fırsat vermek.

Ḥaḳīḳat ehli degülsün ṭarīḳ el virmez
Senüñle gel berü ey dil mecāza başlayalum

2. **el virmez:**-*mez*
Gazel 225
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
El vermek: Yardım etmek, izin vermek, bir işin gerçekleşmesi için fırsat vermek.

Cibillīdür hüner Cibrīleden Cibrīle el virmez
Degüldür istiḳāmet her kişinüñ kārı sulṭānum

el virür:

1. **el virür:**-*ür*
Gazel 457
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
El vermek: Yardım etmek, izin vermek, bir işin gerçekleşmesi için fırsat vermek.

Maʿrifet el mi virür merdüm-i fāriġ-bāle
Ṭāʾir-i evc-i saʿādet mi ḳonar her dala

el yuyalum:

1. **el yuyalum:**-*y, -alum*
Gazel 241
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
El yıkamak: Belli bir şeyden vazgeçmek, alakayı kesmek.

Cūyāsā kemer-i cisr-i bedenden geçelüm
Cāndan el yuyalum ḳāleb-ı tenden geçelüm

elā:

1. **elā:**
Diğer 1
Mısra: **39**
Başlangıç ve tembih edatı. II Bak, bilmiş ol!

Elā ey nükte-pervāz-ı suḫanver
Bu nām olsa o nāme ile perver

2. **elā:**
Kaside 1
Mısra: **1**
Başlangıç ve tembih edatı. II Bak, bilmiş ol!

Elā ey ḥażret-i paşa-yı ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i aʿẓamısın pādşāh-ı Āl-i ʿOs̱mānuñ

3. **elā:**
Kaside 5
Mısra: **1**
Başlangıç ve tembih edatı. II Bak, bilmiş ol!

Elā ey ḥażret-i serdār-ı ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i bī-naẓīrisin güzīn-i āl-i ʿOs̱mānuñ

4. **elā:**
Mesnevi 1
Mısra: **1**
Başlangıç ve tembih edatı. II Bak, bilmiş ol!

Elā ey ḥarīfān-i hem-meşrebān
Güẕer mī-kuned ʿömr sürʿat-kunān

5. **elā:**
Mesnevi 1
Mısra: **3**
Başlangıç ve tembih edatı. II Bak, bilmiş ol!

Elā ey cüvānān-i şīrīn-lebān
Çü eyyām-ı ḫūbī ne-yāyed cihān

6. **elā:**
Mesnevi 9
Mısra: **1**
Başlangıç ve tembih edatı. II Bak, bilmiş ol!

Elā ey naḫl-i bāġ-ı nāz u şīve
Leb-i laʿli yitişmiş tāze mīve

7. **elā:**
Tarih 15
Mısra: **1**

Başlangıç ve tembih edatı. II Bak, bilmiş ol!

Elā ey ḥażret-i paşa-yı mülk-i Āl-i ʿOs̲mānī
Dil-i pāküñ durur çün ḫāver-i neyyir ü rūşen

el-ʿacel:

1. **el-ʿacel:**
Gazel 509
Mısra: **4**
Acele, hemen, çabucak.

Gelmedin ḫaṭṭuñ viṣāle vaʿde ḳılduñ gelmedüñ
El-ʿacel ey ḳad-ḳıyāmet el-ʿacel ḳable'l-ecel

2. **el-ʿacel:**
Gazel 509
Mısra: **4**
Acele, hemen, çabucak.

Gelmedin ḫaṭṭuñ viṣāle vaʿde ḳılduñ gelmedüñ
El-ʿacel ey ḳad-ḳıyāmet el-ʿacel ḳable'l-ecel

el-amān:

1. **el-amān:**
Gazel 30
Mısra: **3**
Medet, aman, imdat!

Ḳātil-i bī-raḥm elinden el-amān
Şāhid-i ġazbān elinden el-ġıyās̲

el'ān:

1. **el'ān:**
Mesnevi 6
Mısra: **35**
Şimdi, şu anda.

Nāfiẕün s̲emme ḥükmuhu el'ān
Cā'izün ḳavluhu ʿalā-mā-kān

elbette:

1. **elbette:**
Beyit 153
Mısra: **2**
Şüphesiz, elbette, muhakkak.

Ḳapuñda raḳībüñ k'eli bir işe irişe
Arġac olur elbette ol irdügi erişe

2. **elbette:**
Gazel 28
Mısra: **2**
Şüphesiz, elbette, muhakkak.

Sākin-i gūşe-i ġam olma dilā ḳıl ḥarekāt
Ḥarekāt iledür elbette vüfūr-ı berekāt

3. **elbette:**
Gazel 28
Mısra: **10**
Şüphesiz, elbette, muhakkak.

Fiʿl-i bed merd-i nigū-kārdan olmaz ṣādır
Ẕāt pāk olsa dilā pāk olur elbette ṣıfāt

4. **elbette:**
Gazel 434
Mısra: **10**
Şüphesiz, elbette, muhakkak.

Yine bir ṭarz-ı ḥasen buldı Ḳabūl'aḥsente
Ḥüsn-i naẓmın gören elbette ider taḥsīni

5. **elbette:**
Müseddes 3
Mısra: **2**
Şüphesiz, elbette, muhakkak.

Viṣāl-i dil-bere olan mülāḳī
Çeker elbette derd-i iftirāḳı

elde kalur:

1. **elde kalur:**-*ur*
Mesnevi 15
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elde kalmak: Geriye kalmak.

Ne kalur elde ne çürür aḳçe
Sözini ḍarbi geçürür aḳçe

elde olıcaḳ:

1. **elde olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 470
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Elde olmak, elinde bulunmak. II Sahip olmak.

Zer gibi rūyumı zerd iden anuñ yoḳluġıdur
Manṣıb almaḳ ne idi olıcaḳ altun elde

elde ṭurmaz:

1. **elde ṭurmaz:**-*maz*
Kaside 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Elde durmak, hareket etmeden yerinde durabilmek.

Şikār almaġa çıḳmış elde ṭurmaz şāhbāzāsā
Ser-i aʿdāda perrān olmaḳ ister tīġ-i bürrānuñ

elden alduñ:

1. **elden alduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 409
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Elinden almak, bir kimseyi belli bir şeyden mahrum bırakmak.

Alduñ elden o māh ile mihri
Beni mi gördüñ ey felek beni mi

elden çıḳdı:

1. **elden çıḳdı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden çıkmak: Kaybedilmek, yitirilmek.

Ḳaldum tehī ʿamelden māl ise çıḳdı elden
Şarṭ-ı kerem degüldür meşrūṭum ola zāyil

elden çıḳmaz:

1. **elden çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 183
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden çıkmak, kaybedilmek, yitirmek.

Çıḳmaz elden o durur baḥr-i leṭāfet aṣlā
Dest-i ʿāṣıḳda eger rişte-i taḳdīr olıcaḳ

elden ḳoma:

1. **elden ḳoma:**-*ma*
Gazel 417
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek, vazgeçmemek.

Ḳoma elden Ḳabūlī serv-ḳadlerle ayaḳ seyrin
Bahār irdi yine cūlar gibi şeydā dil el virdi

2. **elden ḳoma:**-*ma*
Gazel 472
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek, vazgeçmemek.

Bāġa gel şimdi temāşā gül-i sīrābuñdur
Cūylar seyrini elden ḳoma seyr ābuñdur

3. **elden ḳoma:**-*ma*
Mesnevi 2
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek, vazgeçmemek.

Ḳoma elden duʿā-yı pīrānı
Gözle şāhum rıżā-yı pīrānı

4. **elden ḳoma:**-*ma*
Gazel 19
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek, vazgeçmemek.

Seni dürr-i murāda irgürür ey ṭālib-i vuṣlat
Hemān elden ḳoma ser-

rişte-i maḳṣūdı muḥkem ṭut

5. **elden ḳoma:**-*ma*
Gazel 346
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek, vazgeçmemek.

Merd-i bī-himmet Ḳabūlī devlete bulmaz vüṣūl
Minneti elden ḳoma sulṭān-ı ʿālī-himmete

6. **elden ḳoma:**-*ma*
Gazel 440
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek, vazgeçmemek.

Nesne taḥṣīl eylemez ʿālemde kemlikden kişi
Añduran eylikdür ādem ḳoma elden eyligi

elden ḳomadı:

1. **elden ḳomadı:**-*ma, -dı*
Diğer 2
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek, vazgeçmemek.

Öldi gitdi ḥāṣılı ḳomadı elden ġayreti
Görmedük işitmedük bu ana dek bu ḥāleti

elden ḳomaduñ:

1. **elden ḳomaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Kaside 8
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek, vazgeçmemek.

Gelüp meydānuña baş ḳomayınca ḳomaduñ elden
ʿAdūyı kendüñe rām itmeyince yoḳdur ārāmuñ

elden ḳomam:

1. **elden ḳomam:**-*ma, -m*
Gazel 224
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek, vazgeçmemek.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

2. **elden ḳomam:**-*ma, -m*
Gazel 233
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek, vazgeçmemek.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

elden ḳomaz:

1. **elden ḳomaz:**-*maz*
Tahmis 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek, vazgeçmemek.

Ululuḳ isteyen iki ʿālemde ey göñül
Elden ḳomaz tevāżuʿı her demde ey göñül

elden ḳoyma:

1. **elden ḳoyma:**-*y, -ma*
Gazel 56
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek.

Gūşe-i mey-kedeyi ḳoyma Ḳabūlī elden
Ḳoyacaḳ gūşe degül ẕevḳ idecek yerdür yer

elden uçurduñ:

1. **elden uçurduñ:**-*du, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden uçurmak: Kaçırmak. II Ölen bir kimsenin ruhunun kuş gibi uçup gitmesi.

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol devlet hümāsın neyledüñ

ele al:

1. **ele al:**
Gazel 339
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Eline almak, tutmak.

Mevsim-i güldür Ḳabūlī ġonçaveş ḳaldurma baş
Lāleveş ṭoldur mey-i ālüñ ayaġuñ al ele

ele alalum:

1. **ele alalum:**-*alum*
Gazel 261
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele almak: Bir şey üzerinde çalışmak, incelemek, araştırmak.

Yine ele alalum eski eski ʿādetümüz
Hevā-yı ʿışḳa gelüñ tāze tāze başlayalum

ele alsañ:

1. **ele alsañ:**-*sa, -ñ*
Kaside 1
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
Ele almak, elde tutmak. II Gönül almak, sevmek.

Ele alsañ nola şeh-bāz-ı dest-āmūzdur göñlüm
Anuñla hem-per olmaz murġ-ı pervāzīsi yabanuñ

ele āyine al:

1. **ele āyine al:**
Gazel 386
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Ele ayna almak. II Papağanın konuşması için kafesinin içine ayna konulması gibi sevgiliyi de konuşturmak için ayna kullanmak.

Āl ṭūṭīdür dehānuñ şehd ü şekker leblerüñ
Āl ile söylet anı cānā ele al āyine

ele gelmiş:

1. **ele gelmiş:**-*miş*
Gazel 138
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele gelmek: Tutabilmek.

Severüz elde sāġarı sāḳī Ele gelmiş şikārı kim sevmez

ele girdikde:

1. **ele girdikde:**-*dikde*
Gazel 356
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele girmek / Ele geçmek: Elde etmek, edinmek, ulaşmak, erişmek.

Gözüñe tūtyādur çoḳdan ey dil ḫāk-i pāy-i yār
Ele girdikde cānuñ var ise yüzüñ gözüñ sürme

ele girmez:

1. **ele girmez:**-*mez*
Gazel 374
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele girmek / Ele geçmek: Elde etmek, edinmek, ulaşmak, erişmek.

Naḳd-i cān ile Ḳabūlī ele girmez ġam-ı yār
Aldanur ṭıfl-ı dili ṣalma bu bāzārlıġa

2. **ele girmez:**-*mez*
Gazel 386

Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele girmek / Ele geçmek: Elde etmek, edinmek, ulaşmak, erişmek.

Dirhem ü dīnār ile girmez metāʿ-ı vaṣl ele
Tek Ḳabūlī naḳd-i cānum vireyin ala yine

3. **ele girmez:**-*mez*
Kaside 4
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ele girmek / Ele geçmek: Elde etmek, edinmek, ulaşmak, erişmek.

Bulınur dirhem ü dīnār bu furṣat düşmez
Şöyle kim fevt ola girmez ele bir daḫı bu kām

ele sāġar almaya:

1. **ele sāġar almaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 383
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eline kadeh almak. II Şarap içmek. II Âşık olmak.

Ṣaġ ola bir kişi de ele sāġar almaya
Her ne içerse içine renc ü firenc ola

elem:

1. **elemin:**-*i, -n*
Beyit 164
Mısra: **1**
Dert, keder, acı, sıkıntı, gam.

Zaḫm-ı fürḳat elemin eyledi mātem tāze
Dāġ-ı dīrīne-i dilde o daḫı tamtāze

2. **elemin:**-*i, -n*
Gazel 100
Mısra: **14**
Dert, keder, acı, sıkıntı, gam.

Dīde aġardı bükāyile Ḳabūlī dil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā elemin pīr çeker

elem çeke:

1. **elem çeke:**-*e*
Gazel 343
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Elem çekmek, dert çekmek, üzülmek, sıkıntı içinde olmak, kederlenmek.

Ḳabūlī denī dünyede ol durur kim
Elem çeke dünyā içün ġam yiye

elem-ber-elem:

1. **elem-ber-elem:**
Gazel 485
Mısra: **6**
Keder üstüne keder.

Her ne vech ile oḳursañ oḳu ṭarden ʿaksen
Dāġ-ber-dāġ u elem-ber-elem ü dā-ber-dā

elem-i dehre:

1. **elem-i dehre:**-*e*
Terci-bend 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Dünyanın kederi.

Ḥasret ü intiẓāra ḳatlanamaz
Elem-i dehre ḳatlanur ādem

elem-i hecrüñ:

1. **elem-i hecrüñ:**-*üñ*
Terci-bend 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın kederi.

Elem-i hecrüñ ile çift olalı
Yaḳa yazdum binā-yı nüh-ṭāḳı

elem-i ʿışḳ-ı dil-rübā:

1. **elem-i ʿışḳ-ı dil-rübā:**
Gazel 213
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin aşkının kederi.

Leẕẕetlidür bize elem-i ʿışḳ-ı dil-rübā
Bal añlaruz belāsını baluñ belā degül

elem-i rāḥ:

1. **elem-i rāḥ:**
Gazel 216
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yolun derdi, kederi.

Yoḳ zād-ı reh-i vādi-i ġam yoḫsa Ḳabūlī
ʿAzm itmek olurdı elem-i rāḥ ile rāḥil

elemi vü ġamı:

1. **elemi vü ġamı:**-*ı*
Mesnevi 5
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Elem ve keder.

Yaramaz baḫt-ı bed gibi bed ola
Elemi vü ġamı müʾebbed ola

el-firār:

1. **el-firār:**
Mesnevi 5
Mısra: **103**
Kaçmak, kaçış. II Kaç, kurtul!

El-firār el-firār anlardan
Ki firār ide ʿār anlardan

2. **el-firār:**
Mesnevi 5
Mısra: **103**
Kaçmak, kaçış. II Kaç, kurtul!

El-firār el-firār anlardan
Ki firār ide ʿār anlardan

el-ġıyās:

1. **el-ġıyās:**
Gazel 30
Mısra: **1**
Medet, aman!

Raḥmi yoḳ cānān elinden el-ġıyās
Ẓulmi çoḳ sulṭān elinden el-ġıyās

2. **el-ġıyās:**
Gazel 30
Mısra: **2**
Medet, aman!

Raḥmi yoḳ cānān elinden el-ġıyās
Ẓulmi çoḳ sulṭān elinden el-ġıyās

3. **el-ġıyās:**
Gazel 30
Mısra: **4**
Medet, aman!

Ḳātil-i bī-raḥm elinden el-amān
Şāhid-i ġazbān elinden el-ġıyās

4. **el-ġıyās:**
Gazel 30
Mısra: **6**
Medet, aman!

Ġayr elinden nūş ider peymāneyi
Yār-ı bī-peymān elinden el-ġıyās

5. **el-ġıyās:**
Gazel 30
Mısra: **8**
Medet, aman!

Bilmeyüp yañlış yazar eşʿārumuz
Kātib-i nādān elinden el-ġıyās

6. **el-ġıyās:**
Gazel 30
Mısra: **10**
Medet, aman!

Ṭoġrı oḳutmaz Ḳabūlī şiʿrümüz
Ṭabʿı kec yārān elinden el-ġıyās

el-ḥaḳ:

1. **el-ḥaḳ:**
Beyit 159
Mısra: **1**
"Hak ve gerçek olan budur!" anlamına gelen ifade.

Ölince duʿā iderdük el-ḥaḳ

ʿUşşāḳ olıcaḳ Gedūsa mülḥaḳ

2. **el-ḥaḳ:**
Gazel 127
Mısra: **4**
"Hak ve gerçek olan budur!" anlamına gelen ifade.

……
……
…
Güzellik ḥażret-i Yūsufdan el-ḥaḳ saña ḳalmışdur

3. **el-ḥaḳ:**
Gazel 440
Mısra: **8**
"Hak ve gerçek olan budur!" anlamına gelen ifade.

Ellerin gördüm nigāruñ dügmelerken cāmesin
Görinür el-ḥaḳ gümüş barmaḳlarından iligi

4. **el-ḥaḳ:**
Kaside 1
Mısra: **57**
"Hak ve gerçek olan budur!" anlamına gelen ifade.

ʿAceb pākīze cevhersin ki el-ḥaḳ miṣl ü mānendüñ
Bulınmaz tīşe-i fikret ararsa kānın imkānuñ

el-ḥāṣıl:

1. **el-ḥāṣıl:**
Gazel 368
Mısra: **7**
Kısacası, nihayet, sonuç olarak.

Kemāl-i ʿilm ile maʿlūm-ı ʿālem olsañ el-ḥāṣıl
Dilā ehl-i kemāl olsañ kelāmuñda meʾāl olsa

2. **el-ḥāṣıl:**
Mesnevi 6
Mısra: **43**
Kısacası, nihayet, sonuç olarak.

Umaruz her birinden el-ḥāṣıl
Raḥmet-i Ḥaḳḳa olalar vāṣıl

eli çekdük:

1. **eli çekdük:**-*dü, -k*
Tahmis 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek: Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

Ḥāṣılı çekdük girībān-ı taʿalluḳdan eli
Serv gibi gülşen-i ʿuzletde dāmen-çīdeyüz

eli yufḳaydı:

1. **eli yufḳaydı:**-*y, -dı*
Kaside 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli yufka: Fakir, muhtaç, eli dar (kimse). II Dallarında yaprak olmayan çınar ağacı.

Eli yufḳaydı ḳatı şāḫ-ı çenāruñ evvel
Şimdi gör elleri altun keser ey ġonca-dehān

elif:

1. **elif:**
Gazel 181
Mısra: **3**
Arap alfabesinde bulunan "elif (ا)" harfi. II Şekil itibariyle Arapça "elif (ا)" harfine benzeyen uzun ve düzgün boy, sevgilinin boyu.

Ḳaşuñ kemānına yā ḳaddüñe elif dirler
Görenler āyet-i ḥüsn ü cemāli ḥarf be-ḥarf

2. **elifler:**-*ler*
Gazel 323
Mısra: **18**
Arap alfabesinde bulunan "elif (ا)" harfi. II Yara.

Sikender gibi ḫayr ile añılsun ḥaşre dek nāmuñ
Elifler nīzeler şemşīr-i aʿdāya …… dāl olsun

3. **elif:**
Gazel 136
Mısra: **10**
Arap alfabesinde bulunan "elif (ا)" harfi. II Elif gibi dosdoğru olan kişi.

Ey Ḳabūlī ezelī ṭoġrı olan egrilmez
Rāstī ṣafḥa-i ʿālemde elif lām olmaz

4. **elifden:**-*den*
Mesnevi 7
Mısra: **73**
Arap alfabesinde bulunan "elif (ا)" harfi. II İlim, irfan.

Ne fehm itsün elifden merd-i cāhil
Degüldür istivā-yı ḫaṭṭı kāmil

elif-ḳad:

1. **elif-ḳad:**
Gazel 151
Mısra: **4**
Elif boy. II Şekil itibariyle Arapça "elif (ا)" harfine benzeyen âşıkların boyu.

Lām-ı zülfüñ ġamıyla ey meh-rū
Bir elif-ḳad mi var ki dāl olmaz

elin açsun:

1. **elin açsun:**-*sun*
Mesnevi 3
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
El açmak: Dua etmek.

Cānib-i Ḥaḳḳa ḳalb-i ḥāżır ile
Elin açsun ṣafā-yı ḫāṭır ile

elin al:

1. **elin al:**
Gazel 48
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elini almak / Elinden tutmak: Zor durumdaki bir kimseye yardım etmek, destek olmak.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

2. **elin al:**
Gazel 130
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elini almak / Elinden tutmak: Zor durumdaki bir kimseye yardım etmek, destek olmak.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

elin çekdi:

1. **elin çekdi:**-*di*
Gazel 515
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek: Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin

2. **elin çekdi:**-*di*
Gazel 515
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek: Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

Bir ayaḳ ṣundı Ḳabūlī baña sāḳī-i fenā
Çekmege ḳatlanmadı çekdi yiter devrān elin

elin ḳan eylemişdür:

1. **elin ḳan eylemişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 515
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Elini kana bulamak, bir canlıyı öldürmek.

Destine ḥınnā urılmış ṣanmañuz ol nāzenīn
ʿĀşıḳın ḳatl eylemekden eylemişdür ḳan elin

elin mislüñ göremez:

1. **elin miṣlüñ göremez:**-*emez*
Gazel 515
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Elinin benzerini görmek.

Ḥüsn ile mümtāz-ı ʿālemsin sen ey Yūsuf-cemāl
Kimse miṣlüñ göremez geşt eylese cānān elin

elin öp:

1. **elin öp:**
Kıt'a 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saygı göstermek amacıyla bir kimsenin elini öpmek.

Var ey ġazel girye it öp elin pāyine düş
O şāh-ı muḫteşeme ʿarż ḳıl meẕelletüñi

elinden alınmazsa:

1. **elinden alınmazsa:**-*maz, -sa*
Gazel 49
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Elinden alınmak. II Kurtarılmak.

Alınmazsa ʿadū-yı ḫār elinden dāmenüñ ey gül
Dil-i şūrīde bülbül gibi zār olmaḳ muḳarrerdür

elinden ḳomasa:

1. **elinden ḳomasa:**-*ma, -sa*
Gazel 116
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elden bırakmamak: Bir şeyle sürekli ilgilenmek, elden düşürmemek. II Şarap kadehini elden bırakmamak.

ʿAceb mi mest-i ʿışḳ olan elinden ḳomasa vāʿiẓ
Anuñ peymānesi bezm-i ṣafādan ṭola gelmişdür

eline alsa:

1. **eline alsa:**-*sa*
Gazel 68
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ele almak, bir işe kalkışmak, girişmek.

Eline ḫāk-i siyeh alsa Ḳabūlī zer olur
Var ise mālik-i iksīr-i ġam-ı zergerdür

el-ḳıṣṣa:

1. **el-ḳıṣṣa:**
Gazel 42
Mısra: **10**
Kısacası, nihayet, sonuç olarak.
Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

2. **el-ḳıṣṣa:**
Gazel 156
Mısra: **6**
Kısacası, nihayet, sonuç olarak.

Kimseye kīn itmezüz ḫalḳa tekebbürlenmezüz
Kibr ü kīn ehlinedür el-ḳıṣṣa ḳibr ü kīnümüz

3. **el-ḳıṣṣa:**
Kaside 3
Mısra: **27**
Kısacası, nihayet, sonuç olarak.

El-ḳıṣṣa pādşāhum tafṣīl-i ḥāle vāḳıf
Olmayan olmaz aṣlā künh-i kelāma vāṣıl

el-leʾīmu bi'l-māli melīun ve'l-kerīmu fi'l-ḥāli yukrimu:

1. **el-leʾīmu bi'l-māli melīun ve'l-kerīmu fi'l-ḥāli yukrimu:**
Beyit 195
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Alçak kişi mal ile doludur, cömert ise her durumda ikram eder:

Cimri ve haset insan paylaşmayı bilmez. Mal ve zenginlikle dolu olmasına rağmen kimseye ihsanda bulunmaz. Cömert kişi ise her zaman ve her durumda insanlara lütuf ve ikramda bulunur.

El-leʾīmu melīun bi'l-māli
Ve'l-kerīmu yukrimu fi'l-ḥāli

ellerin açar:

1. **ellerin açar:**-*ar*
Gazel 92
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
El açmak: Dua etmek.

Sen duʿa itseñ Ḳabūlī vaṣl-ı yāre baş açup
Yüz ṭutup bāb-ı niyāza ellerin yārān açar

ellerin āmīne ṭutdı:

1. **ellerin āmīne ṭutdı:**-*dı*
Gazel 517
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âmin demek için ellerini kaldırmak, duaya iştirak etmek.

Bir duʿā eyledi derd ile Ḳabūlī bu gice
Ellerin ṭutdı bile Rūḥ-ı Emīn āmīne

ellerinden alam:

1. **ellerinden alam:**-*am*
Terci-bend 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elinden almak: Belli bir şeyden mahrum bırakmak.

Umarum ferḥat-ı ḳudūmuñ ile
Milket-i cānı ellerinden alam

elma:

1. **elmadur:**-*dur*
Mesnevi 9
Mısra: **4**
Kırmızıdan yeşile kadar farklı renklerde bulunan, parlak ve sert kabuklu bir meyve.

Mükerrer sükkere beñzer ṭudağı
Ḳızarmış gül ya elmadur yañağı

elmās-ı dür-i eşküm:

1. **elmās-ı dür-i eşküm:**-*üm*
Gazel 77
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı incisinin elması. II Âşığın gözyaşı.

Elmās-ı dür-i eşküm göñlüñe eşer itmez
Pālūde-i tersin sen ammā yüregüñ mermer

elṭāf:

1. **elṭāfa:**-*a*
Beyit 271
Mısra: **2**
Lütuflar, iyilikler, ihsanlar.

Ḳādir olan etbāʿına elṭāf-ı ʿamīme
Elṭāfa niçün ḳılmaya iḥsānı żamīme

elṭāf-ı ʿamīme:

1. **elṭāf-ı ʿamīme:**
Beyit 271
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Pek çok iyilik, lütuf, ihsan.

Ḳādir olan etbāʿına elṭāf-ı ʿamīme
Elṭāfa niçün ḳılmaya iḥsānı żamīme

elüñ boş olmasun:

1. **elüñ boş olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 393
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eli boş olmak, elinde bir şey bulunmamak.

Elüñ boş olmasun ṣūfī hemān ayaġı devr itdür
Getür sāġar dibi olsun yiter lāzım degül ṭolı

elüñ çek:

1. **elüñ çek:**
Gazel 34
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek: Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek.

Zülf-i dil-berden elüñ çek şaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte saña benden bir ḳulaç

2. **elüñ çek:**
Beyit 99
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
El çekmek: Yapmakta olduğu işi artık yapmamak, vazgeçmek, bırakmak, terk etmek. II Âşığın sevgilinin saçlarından elini çekmesi.

Zülf-i dil-berden elüñ çek şaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte saña benden bir ḳulac

elüñ gögsüñe ḳo:

1. **elüñ gögsüñe ḳo:**
Gazel 462
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Elini vicdanına koymak: Hak ve hukuku gözeterek adaletli bir şekilde davranmak.

Bir selām ile niçün ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de elüñ gögsüñe ḳo

elüñe alsañ:

1. **elüñe alsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 368
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Eline almak, elinde tutmak.

Elüñe lāleāsā kāse alsañ gülle germ olsañ
Müdāmī al görsek gül gül olsañ elüñ al olsa

elüñe āyine al:

1. **elüñe āyine al:**
Kaside 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Eline ayna almak.

Elüñe āyine al çehre-i nā-pāküñe baḳ
İşte bir boḳdan adamsın özüñi şöylece bil

elvāḥ:

1. **elvāḥ:**
Gazel 36
Mısra: **10**
Yazı veya resim yapılan tablolar, levhalar.

ʿUṭārid vaṣf-ı ḥüsnin yazmaġ içün
Ḳabūlī mihr ile meh olur elvāḥ

elvedāʿ:

1. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **1**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Fürḳat irişdi vuṣlat-ı cānāna elvedāʿ
Ol serv-ḳadle seyr-i gülistāna elvedāʿ

2. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **2**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Fürḳat irişdi vuṣlat-ı cānāna elvedāʿ
Ol serv-ḳadle seyr-i gülistāna elvedāʿ

3. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **3**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a

emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Yārān-ı bā-ṣafāyile seyrāna elvedāʿ
Ġurbet göründi ülfet-i cānāna elvedāʿ

4. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **4**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Yārān-ı bā-ṣafāyile seyrāna elvedāʿ
Ġurbet göründi ülfet-i cānāna elvedāʿ

5. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **5**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Ten ḫāke düşdi mürde-ṣıfat cāna elvedāʿ
Ḳaldum belā vü derd ile dermāna elvedāʿ

6. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **6**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Ten ḫāke düşdi mürde-ṣıfat cāna elvedāʿ
Ḳaldum belā vü derd ile dermāna elvedāʿ

7. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **7**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

8. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **8**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

9. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **15**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

10. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **16**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

11. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **23**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

12. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **24**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

13. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **31**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

14. **elvedāʿ:**
Müsemmen 1
Mısra: **32**
Bir daha karşılaşmamak üzere ayrılırken "Allah'a emanet ol, hoşçakal!" anlamlarında kullanılan söz.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

em:

1. **em:**
Terci-bend 1
Mısra: **20**
İlaç, çare.

Çoḳdan alurdı cānı semm-i firāḳ
Aña tiryāḳ-ı vaṣluñ olmasa em

2. **emsem:**-*se, -m*
Gazel 55
Mısra: **8**
(Sevgiliyi) Öpmek.

Şerbet-i vaṣluñ irişmezse eger ḫaste-dile
Ey ṭabīb-i dil ü cān laʿl-i lebüñ emsem olur

3. **emsem:**-*se, -m*
Gazel 246
Mısra: **8**
(Sevgiliyi) Öpmek.

Şerbet-i āb-ı dehānuñ dil-i mecrūḥa şifā
Cān-ı bīmāra zülāl-i leb-i laʿlüñ emsem

4. **emsem:**-*se, -m*
Gazel 248
Mısra: **8**
(Sevgiliyi) Öpmek.

Derdüme çāre bulunmaz ammā
Olur idi lebüñ emsem emsem

5. **emsem:**-*se, -m*
Gazel 248
Mısra: **8**
(Sevgiliyi) Öpmek.

Derdüme çāre bulunmaz ammā
Olur idi lebüñ emsem emsem

6. **emsem:**-*se, -m*
Gazel 256
Mısra: **10**
(Sevgiliyi) Öpmek.

Devā-yı derdmendān-ı maḥabbet özge dārūdur
Ḳabūlī anlara teʾsīr ḳılmaz degme emsem hem

emāneti ʿaynıyla issine tapşur:

1. **emāneti ʿaynıyla issine ṭapşur:**
Gazel 399
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Emaneti aynı şekilde

sahibine ulaştırmak. II Emanet olarak görülen canı, asıl sahibi olan Allah'a günahsız bir şekilde teslim etmek.

Cānı cenāb-ı ḥażrete irgür Ḳabūliyā
ʿAynıyla yine issine ṭapşur emāneti

emdür:

1. **emdür:**
Gazel 189
Mısra: **5**
Emdirmek, öptürmek. II İlaç, çare.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında:

1. **emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında:**-*n, -da*
Tarih 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüce hükümdarın kıdemli kapısı.

Emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında
ʿAceb kim ḳaldı kim gitdi bilür kim gitdi ol anı

emel:

1. **emel:**
Kıt'a 23
Mısra: **3**
Umut, arzu.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

emīn olalum:

1. **emīn olalum:**-*alum*
Terci-bend 1
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Emin olmak, güvende olmak.

Maḳdemüñde niṣār idüp cānı
Olalum tā hücūm-ı ġamdan emīn

emīn olma:

1. **emīn olma:**-*ma*
Beyit 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Emin olmak, inanmak, güvenmek.

Emīn olma bu dehrüñ tünd-bād-ı bī-amānından
Gül-i sīb-i bahārın ḳurtar āsīb-i ḫazānından

emīn olmaz:

1. **emīn olmaz:**-*maz*
Mesnevi 15
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Emin olmak, güvende olmak.

Aña nāẓır olan emīn olmaz
Aḳçe başına bir yemīn olmaz

emīn-i ehl-i amān:

1. **emīn-i ehl-i amān:**
Kaside 2
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Korkanların emini. II 3. Murad.

Sāye-i nūr-ı Ḫudā rāyet-i hemrāh-ı Hüdā
Ṣāḥib-i mülk-i Süleymān emīn-i ehl-i amān

emīn-i nigīn-i şehenşāh-ı aʿẓam:

1. **emīn-i nigīn-i şehenşāh-ı aʿẓam:**
Gazel 471
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Azametli şahlar şahı mührün emini. II Vezir.

Vezīr-i muʿaẓẓam müşīr-i mufaḫḫam
Emīn-i nigīn-i şehenşāh-ı aʿẓam

emīr:

1. **emīr:**
Gazel 20

Mısra: **1**
Emir, önder, reis.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde ser-i bevvābān it

2. **emīrümüz:**-*ümüz*
Gazel 69
Mısra: **1**
Emir, önder, reis.

Gedālaruz içimüzde emīrümüz yoḳdur
Ġanīlerüz aramızda faḳīrümüz yoḳdur

3. **emīrüz:**-*üz*
Gazel 360
Mısra: **1**
Emir, önder, reis.

Biz ne emīrüz ne vezīrüz ne şāh
Bende-i dergāh-ı İlāhuz İlāh

4. **emirüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 104
Mısra: **10**
Emir, önder, reis. II Sevgili.

Ḫātemüñ mühr-i ḳabūl urmaz idi cebhesine
Olmasa emirüñe bende-i fermān defter

5. **emīr:**
Terci-bend 3
Mısra: **20**
Emir, önder, reis. II Âşık.

Ẓāhirā kendülerin eylediler ḫ∨ār u ḫaḳīr
Maʿnide her biridür mülk-i ḳanāʿatde emīr

emīrān:

1. **emīrāna:**-*a*
Gazel 207
Mısra: **4**
Emirler, beyler.

Mey bir āteşdür şitā eyyāmıdur anuñ güni
Gey münāsibdür emīrāna günine göre kürk

emīr-i çarḫ:

1. **emīr-i çarḫ:**
Kaside 6
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Feleğin hükümdarı. II Sultan, padişah.

Emīr-i çarḫ ṭoḳuz pāre aṭlas-ı zer-beft
Getürdi ʿādet-i sūriyye ḫıdmetüñe meger

emīr-i muḫteremsin:

1. **emīr-i muḫteremsin:**-*sin*
Gazel 358
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hürmetli komutan, saygıdeğer lider.

Recā-yı luṭf iderse vaḳtidür herkes cenābuñdan
Emīr-i muḫteremsin ceyb-i dīnār u direm elde

emīr-i mülk-i seḫāvet:

1. **emīr-i mülk-i seḫāvet:**
Kaside 6
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ülkesinin hükümdarı. II Lütufkâr ve cömert padişah.

Ḫidīv-i baḫt u saʿādet yegāne-i ʿālem
Emīr-i mülk-i seḫāvet şeh-i bülend-aḫter

emīr-i ser-āmed:

1. **emīr-i ser-āmed:**
Gazel 425
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
En başta bulunan lider. II Peygamberlerin lideri Hazreti Muhammed.

Emīr-i ser-āmed Muḥammed degül mi
Şeh-i mülk-i sermed Muḥammed degül mi

emīr-i serīr-i maʿārif:

1. **emīr-i serīr-i maʿārif:**
Tarih 17
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
İlim tahtının emiri.

Tuyī ān emīr-i serīr-i maʿārif
Be-evṣāf-ı maḥmūde memdūḥ-ı mensūb

emr:

1. **emrümüzde:**-*ümüz, -de*
Beyit 40
Mısra: **2**
Emir, buyruk, ferman.

Şeh-i sarāy-ı serīr ü sürūr-ı sırr-ı dilüz
Muʿāvin istemezüz emrümüzde müstaḳılüz

2. **emrine:**-*i, -n, -e*
Gazel 90
Mısra: **8**
Emir, buyruk, ferman.

İnḳıyādum bārgāh-ı ʿışḳadur
Emrine biñ imtiṣālüm vardur

3. **emrüñ:**-*üñ*
Gazel 224
Mısra: **7**
Emir, buyruk, ferman.

Baş üzre degül emrüñ cān üzre ḳılupdur cāy
Ulı ṭutarın andan fermānuñı sulṭānum

4. **emr:**
Kaside 2
Mısra: **34**
Emir, buyruk, ferman.

Devr anuñdur ki cihān ḫalḳına müstaġraḳdur
Emr anuñdur ki aña cümle muṭīʿ-i fermān

5. **emr:**
Kaside 4
Mısra: **185**
Emir, buyruk, ferman.

Emr anuñdur ki Ḫudāvend-i ulu'l-emr odur
Ḥükm anuñdur ki odur ḥākim-i ḥükkām-ı mehām

6. **emr:**
Mesnevi 2
Mısra: **118**
Emir, buyruk, ferman.

Bāḳi fermān cenāb-ı şāhuñdur
Emr şāh-ı cihān-penāhuñdur

7. **emr:**
Müseddes 1
Mısra: **6**
Emir, buyruk, ferman.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

8. **emr:**
Müseddes 1
Mısra: **12**
Emir, buyruk, ferman.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

9. **emr:**
Müseddes 1
Mısra: **18**
Emir, buyruk, ferman.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

10. **emr:**
Müseddes 1
Mısra: **24**
Emir, buyruk, ferman.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur

Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

11. **emr:**
Müseddes 1
Mısra: **30**
Emir, buyruk, ferman.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

12. **emr:**
Müseddes 1
Mısra: **36**
Emir, buyruk, ferman.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

13. **emr:**
Müseddes 1
Mısra: **42**
Emir, buyruk, ferman.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

14. **emrine:**-*i, -n, -e*
Müseddes 1
Mısra: **10**
Emir, buyruk, ferman.

Bende-i nā-şāḍ olanlar devletinde şād olur
Emrine mīr ü gedā hep tābiʿ ü münḳād olur

emr iderken:

1. **emr iderken:**-*er, -ken*
Mesnevi 5
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Emretmek, emir vermek, buyurmak.

Emr iderken çü ḥażret-i paşa
Bir ḳulı böyle ide mi ḥāşā

emr iderse:

1. **emr iderse:**-*er, -se*
Gazel 201
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Emretmek, emir vermek, buyurmak.

Ne emr iderse muṭīʿüz belāya lā dimezüz
Ḳażāya çünki rıżā muḳteżāsı Eyyūbuñ

emr itdi:

1. **emr itdi:**-*di*
Tarih 20
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Emretmek, emir vermek, buyurmak.

Naḳd-i cānı deyn idi Ḥaḳḳa anı ḳabż itmege
Ḳābıż-ı ervāḥa emr itdi Ḫudā-yı bī-niyāz

emr ü fermāna:

1. **emr ü fermāna:**-*a*
Gazel 96
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Emir ve buyruk. II Padişahın emri ve buyruğu.

Ḳavl-i sulṭāna iʿtimādum var
Emr ü fermāna inḳıyādum var

emr ü fermānı icrā ḳılsun:

1. **emr ü fermānı icrā ḳılsun:**-*sun*
Tarih 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Emir ve fermanı icra etmek, emir vermek, ferman buyurmak.

Buyurmışlar ki maḳṣūdum daḫı oldur aña virdüm
Diyār-ı mülk-i Rūmı ḳılsun icrā emr ü fermānı

emr ü nehy-i Ḫudā:

1. **emr ü nehy-i Ḫudā:**
Mesnevi 6
Mısra: **19**

Kelime Tipi: -
Allah'ın emri ve yasağı.

Emr ü nehy-i Ḫudā vü ḳavl-i Resūl
Ḳā'ilüz her ne ise şarṭ-ı ḳabūl

emrāż-ı cāna şifādur:

1. **emrāż-ı cāna şifādur:**-*dur*
Gazel 11
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İnsan hastalıklarına şifa olan (şey). II Kolonya.

Bī-çāregān-ı keyfe ʿaceb çāre-sāzdur
Emrāż-ı cāna ḫayli şifādur ḳolonya

Emrī:

1. **Emrī:**
Tahmis 11
Mısra: **16**
Edirne'de doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bu türāb āşiyānda neylersin
Rāh-ı ʿışḳ içre dilsin ey Emrī

2. **Emrī:**
Tahmis 11
Mısra: **17**
Edirne'de doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Rāz açmakda dilsin ey Emrī
Yā Ḳabūlī ne bilsin ey Emrī

3. **Emrī:**
Tahmis 11
Mısra: **18**
Edirne'de doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Rāz açmakda dilsin ey Emrī
Yā Ḳabūlī ne bilsin ey Emrī

4. **Emrī:**
Tahmis 11
Mısra: **19**
Edirne'de doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Çünki ʿāşıḳ degülsin ey Emrī
Söyle kūy-ı fülānda neylersin

emr-i ber-ʿaks:

1. **emr-i ber-ʿaks:**
Mesnevi 4
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Aksi emir, tersine iş yapma.

Emr-i ber-ʿaks iken ḥaḳīḳat-i ḥāl
ʿAksine döndi ḥāl oldı muḥāl

emr-i ġarīb:

1. **emr-i ġarīb:**
Beyit 123
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Garip, tuhaf buyruk.

Çemende bülbül-i gūyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

2. **emr-i ġarīb:**
Gazel 18
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Garip, tuhaf buyruk.

Çemende bülbül-i gūyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

emr-i Ḥaḳ:

1. **emr-i Ḥaḳ:**
Kaside 4
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Allah'ın emri.

Emr-i Ḥaḳ böyle imiş ḥaḳḳını icrā eyleñ
Gitsün ol çünki o gitmekle gelür ḫalḳa niẓām

emr-i Hudā:

1. **emr-i Ḫudā:**
Gazel 213
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Allah'ın emri, buyruğu.

Ẕerrāt-ı kāyināt u ẓuhūrāt-ı mümkināt
Bir şeyʾ mi var Ḳabūli ki emr-i Ḫudā degül

emr-i maʿrūf:

1. **emr-i maʿrūf:**
Mesnevi 7
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Doğru ve adil olan (şey).

Yanında nehy-i münker emr-i maʿrūf
Berāberdür hemān bir emre mevḳūf

emr-i muʿayyen:

1. **emr-i muʿayyen:**
Gazel 159
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Belli emir, ferman.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

emr-i muḫāl olsa:

1. **emr-i muḫāl olsa:**-*sa*
Gazel 368
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gerçekleşmesi imkânsız emir olmak, mümkün olmamak.

ʿAdū kām almasa rām olmasa ʿālemde her güle
Aña sevmek sevilmek mā-ḥaṣal emr-i muḥāl olsa

emr-i nāzil:

1. **emr-i nāzil:**
Kaside 3
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Nüzul eden emir, ferman.

Biri mużırr u biri mūzī vü nice mūzī
Mażmūn-ı külli mūzī şānında emr-i nāzil

emr-i şāha:

1. **emr-i şāha:**-*a*
Mesnevi 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Padişahın emri.

Berāt-ı şāhi ile adı ḳāżı
Degül ammā ki emr-i şāha rāżı

emr-i şāhīye:

1. **emr-i şāhīye:**-*y, -e*
Kaside 12
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Padişahın emri.

Emr-i şāhīye ḳalem ḳatmaḳ yanında emr-i sehl
Çolpadur ḫavf eylemez teşhīrden tencīsden

emr-i sehl:

1. **emr-i sehl:**
Kaside 12
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kolay emir.

Emr-i şāhīye ḳalem ḳatmaḳ yanında emr-i sehl
Çolpadur ḫavf eylemez teşhīrden tencīsden

emrüñe fermān-ber:

1. **emrüñe fermān-ber:**
Gazel 359
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Emre uyan, emre itaat eden (kimse). II Âşığın canı.

Cān emrüñe fermān-ber dil her sözüñe tābiʿ
Mülk-i dile ḫān itdüm sen şāhı Meḥemmed Şāh

emrüñe muntaẓır:

1. **emrüñe muntaẓır:**
Mesnevi 2
Mısra: **104**

Kelime Tipi: -
(Padişahın) Emrine hazır.

Eyle ʿayn-ı ʿināyet ile nigāh
Muntaẓır emrüñe çü manṣıb u cāh

emrüñe rām ola:

1. **emrüñe rām ola:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Emrine boyun eğmek, itaat etmek.

İştirāk üzre ṣanur anı gören yanuñda
Müstaḳıl ol ki cihān ḫalḳı ola emrüñe rām

emvāc-ı yem:

1. **emvāc-ı yem:**
Gazel 256
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Deniz dalgaları. II Aşk denizinin dalgaları. II Aşkın derdi, sıkıntısı.

Ġarīḳ-ı ʿışḳdur emvāc-ı yem ẕerrāt-ı ʿālem hem
Degül ẕerrāt-ı ʿālem belki ẕürriyyāt-ı ādem hem

emvāc-ı ẕevāhirden:

1. **emvāc-ı ẕevāhirden:**-*den*
Tahmis 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Dışardaki dalgalar.

Ṭolsa emvāc-ı ẕevāhirden zemīn ü āsmān
Cūşa gelse ḳatresi olur biḥār-ı bī-kerān

emvāl:

1. **emvāle:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **84**
Mallar, mülkler.

Mīrīye ḫıdmet itdüm şāyeste-i ʿāṭāyam
Emvāle saʿyüm oldı iḥsān olursa ḳābil

enārveş:

1. **enārveş:**
Gazel 391
Mısra: **3**
Nar gibi.

Bir post besdür ādem olana enārveş
Geyme libās-ı sıḳleti ḳat ḳat ṣoġān gibi

enbān-ı ġam:

1. **enbān-ı ġam:**
Gazel 244
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keder çantası. II Âşığın dertli ve kederli gönlü.

Der-reh-i ʿışḳet dilem enbān-ı ġam
Dīde der-genc çü-hemyān-ı direm

enbān-ı kerāmet:

1. **enbān-ı kerāmet:**
Beyit 161
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cömertlik, iyilik ve lütuf çantası.

Memleket ḥākimidür ehl-i velāyet şimdi
Aḳçe hemyānıdur enbān-ı kerāmet şimdi

enbān-ı kerāmetdür:

1. **enbān-ı kerāmetdür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Keramet heybesi. II Keramet, ihsan, lütuf.

Dil-i dānāsı dervīşānuñ enbān-ı kerāmetdür
Kerāmet naḳdine mālik olan enbāna ʿışḳ olsun

enbāz-ı ġam:

1. **enbāz-ı ġam:**
Diğer 1
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Gamın eşi, kederin aynısı. II Âşığın dertli, kederli gönlü.

Der-reh-i ʿışḳet dilem enbāz-ı ġam
Dīde der-gencī çü hemyān-ı direm

encām:

1. **encāmest:**-*est*
Beyit 194
Mısra: **2**
Son, nihayet, akıbet.

Kerem-i kerīm germ-i leʾīm
Mükerremest kerem ki merg encāmest

2. **encāmest:**-*est*
Beyit 228
Mısra: **1**
Son, nihayet, akıbet.

Mekrīst kerem ki merg encāmest
Mekrīst meger ki merg nāmest

3. **encām:**
Diğer 1
Mısra: **86**
Son, nihayet, akıbet.

Evvel-i ʿālem zi-tu āḫir zi-tu
Ez-tu şud encām u hem ʿunvān hem

4. **encām:**
Kaside 4
Mısra: **52**
Son, nihayet, akıbet.

Kethüdā beg kim odur żābiṭi bevvābānuñ
Ol daḫı nāẓır idi kim neye vara encām

encüm:

1. **encüm:**
Gazel 469
Mısra: **3**
Yıldızlar.

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

2. **encümi:**-*i*
Gazel 483
Mısra: **6**
Yıldızlar.

Yapduḳda ḳaṣr-ı ḥüsnüñü üstād-ı Lem-yezel
Ḳılmış ṭaşını mihr ile meh encümi helik

3. **encüm:**
Tahmis 9
Mısra: **14**
Yıldızlar.

Düşer ḫāke s̲üreyyā-yı sirişküm nitekim şebnem
Düşen rūy-ı zemīne her gice encüm gibi her dem

encümen:

1. **encümen:**
Gazel 321
Mısra: **8**
Meclis, cemiyet, topluluk. II Âşıklar topluluğu.

Dürler ni s̲ār ider ayaġuñ tozına gözüm
Geldükce sen pür olsa nola encümen cümān

encüm-şıfat:

1. **encüm-şıfat:**
Gazel 8
Mısra: **12**
Yıldız unvanlı. II Yıldız gibi çok olan.

Sen gün gibi ṭulūʿ idicek kerr ü ferr ile
Encüm-şıfat gürūh-ı ʿadū nā-bedīd ola

endīşe-i dūr u dırāz:

1. **endīşe-i dūr u dırāz:**
Gazel 282
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Uzak ve uzun düşünce.

Yād-ı zülf-i yār ile her şeb
Ḳabūlī bilmezem
Böyle bir endīşe-i dūr u dırāz itmek neden

endūhnāk olmaz:

1. **endūhnāk olmaz:**-*maz*
Gazel 465

Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü olmak, üzülmek, tasalanmak.

Cefā-yı ṭaʿn-ı aʿdādan göñül endūhnāk olmaz
Ḫas u ḫāşāk-i şaḥrā üştür-i ser-mesti aġsatmaz

Ene'l-Haḳ sırrıdur:

1. **Ene'l-Haḳ sırrıdur:**-*dur*
Gazel 29
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ene'l-Hak sırrı. II Ene'l-Hak: Allah'ın yeryüzüne tecelli etmesiyle kâinattaki her bir varlığın tek bir şey olarak düşünüldüğü "vahdet-i vücut" düşüncesi ile söylenmiş bir ifadedir. Ünlü mutasavvıf Hallâc-ı Mansûr tarafından söylenen bu söz, mahiyeti tam olarak idrak edilemediği için o dönemde yanlış anlaşılmalara sebep olmuştur. Bu söz üzerine Hallâc-ı Mansûr zındıklıkla suçlanmış ve ardından idam edilmiştir.

Dili gīsū-yı yāre bend iden rāz-ı maḥabbetdür
Ene'l-Ḥaḳ sırrıdur Manṣūra ber-dār olmaġa bāʿis

enfās-ı evliyā-rā:

1. **enfās-ı evliyā-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Velilerin nefesleri.

Sulṭān-ı enbiyā-rā ervāḥ-ı etḳıyā-rā
Enfās-ı evliyā-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

enfās-ı nesīm-i kerem:

1. **enfās-ı nesīm-i kerem:**
Kıt'a 19
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütuf rüzgârının nefesleri. II Lütuf, ihsan, kerem.

Açılmadı dil ġonça gibi ḫ∨āb-ı ʿademden
Enfās-ı nesīm-i kerem ile anı uyar

enfās-ı reyāḥīn-i maḥabbetle:

1. **enfās-ı reyāḥīn-i maḥabbetle:**-*le*
Tahmis 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Muhabbet reyhanlarının nefesleri. II Muhabbet, sevgi, aşk.

Ṭoldı enfās-ı reyāḥīn-i maḥabbetle meşām
Sīnede sūz u ḥarāretdür dilā berd-i selām

enfās-ı Rūḥu'llāhdur:

1. **enfās-ı Rūḥu'llāhdur:**-*dur*
Gazel 114
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hazreti İsa'nın (ölülere can veren) nefesi. II Sevgilinin âşığa hayat veren sözleri.

Nuṭḳ-ı pāküñ her nefes maḳbūl-i ṭabʿ-ı şāhdur
Rūḥ-baḫş olsa nola enfās-ı Rūḥu'llāhdur

engel olursa:

1. **engel olursa:**-*ur, -sa*
Beyit 165
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Engel olmak, bir işin gerçekleşmesini önlemek, engellemek.

Gözlerin furṣat düşünce vaṣl-ı yāre evmezin
Engel oġlum da olursa sevmez oġlı sevmezin

engin:

1. **engin:**
Gazel 372
Mısra: **5**
Denizin karadan açıklara kadar uzanan ve ucu bucağı görünmeyen

kısmı. II Uçsuz bucaksız, sonsuz.

Baḥr-i ḥayretde daḫı muttaṣıl engin çekerüz
Düşeli keşti-i dil ʿālem-i istiġrāḳa

engüşt-i aşfer:

1. **engüşt-i aşfer:**
Mesnevi 9
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Sarı parmak. II Sevgilinin kınalı parmakları.

Ḳınalu elde ol engüşt-i aşfer
Şafaḳ içre hilāl-i māha beñzer

engüşti irişmez:

1. **engüşti irişmez:**-*mez*
Gazel 373
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Parmağı erişmek, ulaşmak, vasıl olmak.

Kenār-ı bām-ı ḳaṣr-ı ḳadrüñe irişmez engüşti
Meh-i nev pāye-ber-pāye çıḳarsa nerdübān üzre

enīs ü mūnis ü hem-rāh-ı dil:

1. **enīs ü mūnis ü hem-rāh-ı dil:**
Tahmis 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül yoldaşı, dostu ve arkadaşı.

Enīs ü mūnis ü hem-rāh-ı dil ġamla melāl oldı
Nice dil olmasun ḥayrān u zār eydüñ bize bi'llah

enīs-i ḫāṭır:

1. **enīs-i ḫāṭır:**
Gazel 111
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül dostu. II Sevgili.

Rindān-ı mey-pereste meydür enīs-i ḫāṭır
Cām ise bir baḳımda bir ḫoşca ẕāta beñzer

epsem:

1. **epsem:**
Gazel 245
Mısra: **12**
Dilsiz, konuşamayan, suskun (kimse).

Gitdi eyyām-ı tenaʿum bu taẕarruʿ günidür
Ey Ḳabūlī sözümi diñle benüm var epsem

er:

1. **er:**
Beyit 33
Mısra: **1**
Erkek, kişi, adam.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

2. **er:**
Gazel 163
Mısra: **13**
Erkek, kişi, adam.

Ġam yir mi Ḳabūli rızḳ içün er
Taḳdīr olınan muġayyer olmaz

3. **er:**
Kaside 4
Mısra: **210**
Erkek, kişi, adam.

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḥāṣılı az devleti ey merd-i tamām

4. **er:**
Mesnevi 15
Mısra: **56**
Erkek, kişi, adam.

Bu ne ḥālet durur ki bī-minnet
Er ider ʿavreti eri ʿavret

5. **eri:**-*i*
Mesnevi 15
Mısra: **56**
Erkek, kişi, adam.

Bu ne ḥālet durur ki bī-minnet
Er ider ʿavreti eri ʿavret

6. **er:**
Beyit 120
Mısra: **1**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Er midür ol ki ġamla zen gibi ṣaġı ṣaġa
Mānend-i ebr-i bārān sen ṣağı ṣolı ṣula

7. **er:**
Gazel 56
Mısra: **6**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Nev-ʿarūs-ı felegüñ ʿişvesine aldanmaz
Baḳmaz ārāyiş-i nisvāna göñül erdür er

8. **erdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **6**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Nev-ʿarūs-ı felegüñ ʿişvesine aldanmaz
Baḳmaz ārāyiş-i nisvāna göñül erdür er

9. **er:**
Gazel 255
Mısra: **10**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında daḫı ben şimdi er buldum

10. **erde:**-*de*
Gazel 345
Mısra: **6**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

11. **erde:**-*de*
Gazel 392
Mısra: **7**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Heybet gerekdür erde ki her yerde göstere
Rūbāh-ı ḫaşma kendüyi şīr-i jiyān gibi

12. **er:**
Gazel 455
Mısra: **3**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

13. **er:**
Kaside 5
Mısra: **35**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Er olsa ṭursa ḳarı oġlı ʿavret gibi ḳaçmasa
Temāşā eylese iḳdāmını merdān-ı meydānuñ

14. **er:**
Müseddes 1
Mısra: **40**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Pür-mehābetdür vücūd-ı pāki şīr-i ner gibi
Sen duʿāya ḳāyim ol dāyim Ḳabūlī er gibi

15. **erde:**-*de*
Kaside 8
Mısra: **23**
Erkek, kişi, adam. II Koca.

ʿArūs-ı Erdebilin erde . bilsün Erdebil oġlı
Ḳaçırdı düşmeni ʿavret gibi mülkinden Īrānuñ

er gibi:

1. **er gibi:**
Beyit 61
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Erkek gibi, erkeğe

yakışır bir şekilde. II Korkusuzca, mertçe, yüreklice.

Düşmen-i nā-merde kendüñ göster ey dil er gibi
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

er yoḳlıġıdur:

1. **er yoḳlıġıdur:**-*dur*
Gazel 131
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Er yokluğu, yiğit ve mert kişilerin olmayışı.

Merd görinmeyeli görinür oldı nā-merd
Düşmenüñ ortada görindigi er yoḳlıġıdur

erāzil:

1. **erāzil:**
Terci-bend 4
Mısra: **38**
Rezil kişiler, aşağılık kimseler.

Şimdi zamān edāniye minnet zamānıdur
Çıḳdı erāzil ortaya ẕillet zamānıdur

erāzilüñ sözine bulanı:

1. **erāzilüñ sözine bulanı:**-*ı*
Gazel 115
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Alçakların sözüne bulanmak. II Rakibin çirkin sözlerine maruz kalmak.

Gil ü türāb ile deryā mükedder olmaz iñen
Erāzilüñ sözine göñlümüz bulanı yürür

erbāb:

1. **erbābı:**-*ı*
Diğer 1
Mısra: **7**
Bir işten anlayan, marifetli, becerikli (kimse).

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṯr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

erbāb-ı başar yoḳlıġıdur:

1. **erbāb-ı başar yoḳlıġıdur:**-*dur*
Beyit 234
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Basiret ehlinin yokluğu.

Bizi gözden düşüren ehl-i naẓar yoḳlıġıdur
Başduran ḫākümüz erbāb-ı başar yoḳlıġıdur

erbāb-ı cāha:

1. **erbāb-ı cāha:**-*a*
Gazel 155
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Makam, mevki sahipleri.

Biz bir bölük ḳasāveti yoḳ sāde-dillerüz
Erbāb-ı cāha beñzemezüz başḳa milletüz

erbāb-ı cehle olan iʿtibārı:

1. **erbāb-ı cehle olan iʿtibārı:**-*ı*
Terci-bend 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cahillere olan itibar.

ʿİlm ehlinüñ içinde olan inkisārı gör
Erbāb-ı cehle şimdi olan iʿtibārı gör

erbāb-ı cihātuz:

1. **erbāb-ı cihātuz:**-*uz*
Gazel 459
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Taraf sahipleri, belli bir yönü tutan kimseler.

Hele ḳatʿ-ı ʿalāḳa eyledük ḫalḳuñ kibārından
Ne aṣḥāb-ı menāṣıbdan ne erbāb-ı cihātuz biz

erbāb-ı encümen:

1. **erbāb-ı encümen:**
Gazel 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meclis erbabı. II Âşık.

Hüşyār olur mı ḥaşre dek erbāb-ı encümen
Sāḳī-i bezm dil-ber ola sūz u sāz ola

erbāb-ı faẕla:

1. **erbāb-ı faẕla:**-*a*
Mesnevi 4
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Fazilet sahipleri, ilim ve irfan sahibi kişiler.

Siz de erbāb-ı faẕla ḥālince
Bir naẕar ḳılsañuz kemālince

erbāb-ı ġama:

1. **erbāb-ı ġama:**-*a*
Beyit 239
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dert sahipleri. II Âşıklar.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

2. **erbāb-ı ġama:**-*a*
Gazel 264
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dert sahipleri. II Âşıklar.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

erbāb-ı ḥācāta:

1. **erbāb-ı ḥācāta:**-*a*
Diğer 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İhtiyaç sahipleri, muhtaç kimseler.

Var idi erbāb-ı ḥācāta ʿuluvv-i himmeti
Kendüden bir şaḥṣı arżā itmek idi niyyeti

erbāb-ı ḥācet:

1. **erbāb-ı ḥācet:**
Gazel 325
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İhtiyaç sahipleri. II Âşıklar.

Cism-i nizārı kūyuñ kilābı ṣad-pāre ḳılsa dil nāle ḳılmaz
Ṣāḥib-saʿādet erbāb-ı ḥācet itmez şikāyet derbān elinden

erbāb-ı hücūm:

1. **erbāb-ı hücūm:**
Kaside 4
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Hücum ehli, saldırganlar.

Līk maʿḳūle rıżā virmedi erbāb-ı hücūm
Didiler gitmezüz ol gitmez aradan mādām

erbāb-ı ḥükme:

1. **erbāb-ı ḥükme:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Hüküm erbabı, yöneticiler.

Alur Etrāküñ aḳçesin anlar
Geçer erbāb-ı ḥükme oyunlar

erbāb-ı ʿirfān:

1. **erbāb-ı ʿirfān:**
Tarih 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İrfan erbabı, ilim ve irfan sahipleri, âlimler.

Ḳabūlī cemʿ olup erbāb-ı ʿirfān
Didiler Ḫān Murād-ı āsmān-raḫş

erbāb-ı ʿirfāna:

1. **erbāb-ı ʿirfāna:**-*a*
Gazel 249
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İrfan sahibi kimseler, ilim ve irfan sahipleri.

Her kişi ḫ̬ān-ı maʿārifden naṣībin aḫ̬z ider
Cümleten erbāb-ı ʿirfāna ṣalāmuz var bizüm

2. **erbāb-ı ʿirfāna:**-*a*
Gazel 358
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İrfan sahibi kimseler, ilim ve irfan sahipleri.

Revādur beẕl-i iḥsān eyleseñ erbāb-ı ʿirfāna
Ser-i dāmān-ı iḥsān u girībān-ı kerem elde

erbāb-ı ʿışḳa:

1. **erbāb-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk sahipleri, âşıklar.

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekṣer devāyı merde yazmışlar

erbāb-ı ʿışḳa vefā itse:

1. **erbāb-ı ʿışḳa vefā itse:**-*se*
Beyit 209
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşıklara sadakat göstermek.

Erbāb-ı ʿışḳa itse ʿaceb mi vefā ʿAli
Luṭf u keremle yād olunur Murtażā ʿAli

erbāb-ı ʿışḳuñ:

1. **erbāb-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Mesnevi 9
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Aşk sahipleri, âşıklar.

Gel ey gülzār-ı ḥüsnüñ ʿandelībi
Sözi erbāb-ı ʿışḳuñ
……

erbāb-ı istiḫḳāḳ:

1. **erbāb-ı istiḫḳāḳ:**
Gazel 232
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hak sahipleri.

Ḫafī yir yoḳ sözinden bellüdür erbāb-ı istiḫḳāḳ
ʿAyān iken beyān itmek ne lāzım anı sulṭānum

erbāb-ı istiḫḳāḳa:

1. **erbāb-ı istiḫḳāḳa:**-*a*
Gazel 370
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hak sahipleri.

Nuḳūd-ı himmeti erbāb-ı istiḫḳāḳa ṣarf eyle
ʿAṭādan ḳaçma bir ḳaç himmeti kūtāhdan ḳorḳma

erbāb-ı kemāl:

1. **erbāb-ı kemāl:**
Diğer 1
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Fazilet sahipleri, olgun kişiler. II Sözden ve şiirden anlayan bilginler.

Her belā vü taʿabdan ola emīn
Ammā bu nāmeye müṭālaʿa ḳılan erbāb-ı kemāl ü aṣḥāb-ı maḳālden recā-yı vāṣıḳ u ümīd-i ṣādıḳ oldur

erbāb-ı kemāle:

1. **erbāb-ı kemāle:**-*e*
Diğer 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Fazilet sahipleri, olgun kişiler. II Sözden ve şiirden anlayan bilginler.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz
Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i

naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

erbāb-ı kemālüñ naẓarı:

1. **erbāb-ı kemālüñ naẓarı:**
Gazel 408
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kemal ehlinin bakışı. II Sevgilinin bakışı.

Kīmyādur ger olursa naẓaruñ ben ḫāke
Ḫāki altun ider erbāb-ı kemālüñ naẓarı

erbāb-ı naẓardan:

1. **erbāb-ı naẓardan:**-*dan*
Gazel 264
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bakış sahipleri.

Ḫāk-i rehüñi kuḥl iderüz dīde-i cāna
Maḫfī degül aḥvālümüz erbāb-ı naẓardan

erbāb-ı naẓm:

1. **erbāb-ı naẓm:**
Gazel 259
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şiir erbabı, şairler.

Medḥ idemez Ḳabūli gibi kimse ẕātuñı
Erbāb-ı naẓm içinde bugün üstād olam

erbāb-ı rab:

1. **erbāb-ı rab:**
Beyit 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah inancına sahip olanlar.

Çün edeb erbābına meftūḥdur ebvāb-ı Rab
Bāb-ı āḫerden ümīdin kessün erbāb-ı Rab

erbāb-ı rafżuñ:

1. **erbāb-ı rafżuñ:**-*uñ*
Tarih 18
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dinsizler erbabı.

Raġmına erbāb-ı rafżuñ körligine kāfirüñ
Ḳalʿalar bünyād idüp çoḳ işler īcād eyledi

erbāb-ı rafżuñ düşmeni:

1. **erbāb-ı rafżuñ düşmeni:**
Müseddes 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Dinsizlerin düşmanı. II Ferhat Paşa.

Çār-yāruñ dōstı erbāb-ı rafżuñ düşmeni
Ḥażret-i serdār-ı ekremdür beni diñleñ beni

erbāb-ı şınāʿat-kelāmuñ:

1. **erbāb-ı şınāʿat-kelāmuñ:**-*uñ*
Diğer 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Söz ustası kişiler. II Şairler.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān İnne mine’ş-şiʿri le-ḥikme
taḳrīr-i dil-peẕīr ile maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi
Erbāb-ı şınāʿat-kelāmuñ ve aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ kelām-ı muʿciz-niẓām ve maḳāl-i siḥr-intiẓāmını

erbāb-ı suhan:

1. **erbāb-ı suḫan:**
Gazel 171
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Söz erbabı.

Teʾemmül ṭarzın erbāb-ı suḫan ebkemden ögrenmiş
Teʾennī yolın aṣḥāb-ı baṣīret kūrdan görmiş

erbāb-ı ṭarab:

1. **erbāb-ı ṭarab:**
Tarih 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -

Eğlence erbabı, mutlu ve sevinçli kimseler.

Cemʿ olmış erbāb-ı ṭarab
cevlān iderler bī-taʿab
Her şaḫṣı mıḳdārınca hep
ḫātır-tesellā eyledüñ

erbāb-ı tecerrüd:

1. **erbāb-ı tecerrüd:**
Gazel 439
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünyadan ilgi ve alakayı kesenler, dünyadan kendini soyutlayan kişier.

Yeg sever aṣḥāb-ı dāniş varlıḳdan yoḳlıġı
Ekşeriyā sevmez erbāb-ı tecerrüd çoḳlıġı

ercmend olaldan:

1. **ercmend olaldan:**-*al(ı), -dan*
Gazel 41
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhterem olmak, şerefli ve itibarlı olmak.

Baḫt-ı bedden ey perī ʿāṣıḳlaruñ oldı ḫalāṣ
Sen saʿādet taḫtgāhında olaldan ercmend

Erdebil oġlı:

1. **Erdebīl oġlı:**
Gazel 433
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Erdebil oğlu, Kuzey İran'da bulunan ve bir Azeri şehri olan Erdebilli kimse. II Şah İsmail.

Şular ḳoydı atası ocaġına Erdebīl oġlı
Aña olmış olacaḳ ol söyündürdi ol ocaġı

2. **Erdebil oġlı:**
Kaside 8
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Erdebil oğlu, Kuzey İran'da bulunan ve bir Azeri şehri olan Erdebilli kimse. II Şah İsmail.

ʿArūs-ı Erdebilin erde bilsün Erdebil oġlı
Ḳaçırdı düşmeni ʿavret gibi mülkinden Īrānuñ

Erdebīlüñ nīr-i bedinden:

1. **Erdebīlüñ nīr-i bedinden:**-*n, -den*
Kaside 8
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Erdebil'in başlangıç noktası. II Erdebil: Kuzey İran'da bulunan bir Azeri şehri.

Alınmaz ehl-i İslām Erdebīlüñ nīr-i bedinden
ʿAdūdan dönmek olmaz Bāyezīdi olsa Bisṭāmuñ

eren:

1. **erenler:**-*ler*
Kaside 9
Mısra: **17**
Veli, ermiş (kimse).

Müberrādur erenler ġıll u ġışdan ẓāhir ü bāṭın
Erenler ẓāhir ü bāṭın ṣafādārāna ʿışḳ olsun

2. **erenler:**-*ler*
Kaside 9
Mısra: **18**
Veli, ermiş (kimse).

Müberrādur erenler ġıll u ġışdan ẓāhir ü bāṭın
Erenler ẓāhir ü bāṭın ṣafādārāna ʿışḳ olsun

3. **erenler:**-*ler*
Kaside 9
Mısra: **27**
Veli, ermiş (kimse).

Erenler atalu oġulludur bizümle abdālān
Nefes oġlı olup söz ṣaḳlayan oġlāna ʿışḳ olsun

4. **erenlerden:**-*ler, -den*
Kaside 10
Mısra: **13**
Veli, ermiş (kimse).

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf

Şu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

5. **erenlerde:**-*ler, -de*
Mesnevi 5
Mısra: **106**
Veli, ermiş (kimse).

Żulmi gör ʿār neyler anlarda
Ki hüner bir olur erenlerde

erenler dergehin der-ḫ∨āst iden derbāna:

1. **erenler dergehin der-ḫ∨āst iden derbāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Erenler dergâhını isteyen kapıcı. II Erenler dergâhında beklemeyi arzu eden derviş.

Eşik bekler keşik gözler kişi olmaḳ gerek dervīş
Erenler dergehin der-ḫ∨āst iden derbāna ʿışḳ olsun

erenler ḥaḳḳı:

1. **erenler ḥaḳḳı:**
Gazel 157
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Erenlerin hakkı (için), erenler hürmetine.

Birer birer çıḳaruz ʿarṣa-i rezm içre aʿdāya
Ḳabūlī cevher-i ferdüz erenler ḥaḳḳı merdüz biz

eri:

1. **erir:**-*r*
Kaside 2
Mısra: **53**
Erimek, katı bir maddenin sıvı hâle gelmesi.

Nār-ı ḳahrından erir āb-ṣıfat seng-i siyāh
Āb-ı luṭfından olur ḫāk-i siyeh bāġ-ı cinān

eriş:

1. **erişe:**-*e*
Beyit 153
Mısra: **2**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

Ḳapuñda raḳībüñ k'eli bir işe irişe
Arġac olur elbette ol irdügi erişe

erit:

1. **eritdüm:**-*dü, -m*
Gazel 238
Mısra: **6**
Eritmek, katı bir cismi sıvı hâle getirmek. II Yok etmek, tüketmek.

Niçe mevzūn u rengīn olmasun zer gibi eşʿārum
Eritdüm pūte-i miḥnetde naḳd-i ḳalbi ḳāl itdüm

erḳām-ı ḥisāb:

1. **erḳām-ı ḥisāb:**
Gazel 358
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hesap rakamları, sayılar.

Sen ol ẕāt-ı mükerremsin ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne evrāḳ-ı raḳam elde

erkān:

1. **erkāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **20**
Adap, usul, yol, yöntem.

Muḥibb-i merḥabādur sözleri aḥbāba eyva'llāh
Bu āyīni ḳoyan abdāla bu erkāna ʿışḳ olsun

2. **erkānı:**-*ı*
Şarkı 3
Mısra: **14**
Adap, usul, yol, yöntem.

Güzeller ʿışḳına ḳaldurdı ṭolı
Pek güzel bilürler erkānı yolı

erkek başlu:

1. **erkek başlu:**
Kaside 11
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Erkek başlı, erkeğe benzeyen (kimse).

Siyeh pürçeklü erkek başlu at gibi nice ürkek
Yaḳışmaz ādeme vaḥşet ider duḫterlerin gördüm

erlik:

1. **erlikdür:**-*dür*
Gazel 65
Mısra: **3**
Erkeklik. II Yiğitlik, mertlik.

Ḳabā-yı ʿāriyetden cismi ʿārī ḳılmaḳ erlikdür
Libās-ı aṭlas u dībāya aldanmaḳ ḳabalıḳdur

2. **erlik:**
Gazel 242
Mısra: **1**
Erkeklik. II Yiğitlik, mertlik.

Sürdüm semendi ḳarşu semend erlik eyledüm
Atıldum āteş içre semenderlik eyledüm

3. **erlik:**
Kıt'a 1
Mısra: **5**
Erkeklik. II Yiğitlik, mertlik.

Yavuz erlik durur ekābire bu
Eyleye bir ġarībe yāverlik

4. **erlik:**
Kıt'a 1
Mısra: **10**
Erkeklik. II Yiğitlik, mertlik.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

5. **erlik:**
Kıt'a 13
Mısra: **8**
Erkeklik. II Yiğitlik, mertlik.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

6. **erlik:**
Kıt'a 33
Mısra: **22**
Erkeklik. II Yiğitlik, mertlik.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

ervaḥ:

1. **ervaḥ:**
Gazel 21
Mısra: **5**
Ruhlar, canlar.

Ḥalḳ ile nola ervaḥ kesb-i ʿalāḳa itse
Nāẓır degül mi peste ḫurşīd-i evc-i rifʿat

2. **ervāḥ:**
Gazel 342
Mısra: **5**
Ruhlar, canlar.

Kesb-i ʿalāḳa itse Ḥaḳḳ ile nola ervāḥ
Ḫurşīd-i evc-i rifʿat nāẓır degül mi peste

ervāḥ-ı etḳıyā-rā:

1. **ervāḥ-ı etḳıyā-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Takva sahibi Müslümanların ruhları.

Sulṭān-ı enbiyā-rā ervāḥ-ı etḳıyā-rā
Enfās-ı evliyā-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

ervāmuñ sillesi:

1. **ervāmuñ sillesi:**
Kaside 8
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -

Rumların tokadı. II Ferhat Paşa'nın gücü, kudreti.

Ṭabancañ ḳorḳusundan vechi var ḳaldırsa ṭabanı
Ezelden sillesi oġlānıdur Aʿcām Ervāmuñ

erzīden-i liḳā-rā:

1. **erzīden-i liḳā-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
(Hakkın) Cemalini görmek.

Erzīden-i liḳā-rā maḳbūli-i duʿā-rā
Ḫoşnūdi-i Ḫudā-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

erzīz:

1. **erzīz:**
Kıt'a 23
Mısra: **3**
Kalay.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

eş:

1. **eşmez:**-*mez*
Gazel 263
Mısra: **2**
Koşturmak. II Naz atını koşturmak. II Nazlanmak.

Ṣularsam eşkle yollaruñı bir işkil añlarsın
Semend-i nāzuñı eşgil disem eşmez gil añlarsın

eṣaḥḥ-ı mezāhib:

1. **eṣaḥḥ-ı meẕāhib:**
Gazel 508
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yolların en doğrusu. II Aşk.

Ḳoyup ʿışḳı āḫer yola olma ẕāhib
Maḥabbet yolıdur eṣaḥḥ-ı meẕāhib

eşʿār:

1. **eşʿār:**
Gazel 338
Mısra: **9**
Şiirler, nazımlar.

Müfīd olmadı eşʿār ile işʿār-ı murādātuñ
Ḳabūlī şiʿri ḳo bir ġayrı ḥālet iḫtiyār eyle

2. **eşʿār:**
Gazel 435
Mısra: **9**
Şiirler, nazımlar.

Ya şehler nāmına dimek gerek eşʿār yā dil-ber
Ḳabūlī böyle işʿār eyledi Firdevsi-i Ṭūsī

3. **eşʿārumuz:**-*umuz*
Gazel 30
Mısra: **7**
Şiirler, nazımlar. II Kabûlî'nin şiirleri.

Bilmeyüp yañlış yazar eşʿārumuz
Kātib-i nādān elinden el-ġıyāṣ

4. **eşʿārum:**-*um*
Gazel 238
Mısra: **5**
Şiirler, nazımlar. II Kabûlî'nin şiirleri.

Niçe mevzūn u rengīn olmasun zer gibi eşʿārum
Eritdüm pūte-i miḥnetde naḳd-i ḳalbi ḳāl itdüm

5. **eşʿār:**
Mesnevi 2
Mısra: **114**
Şiirler, nazımlar. II Kabûlî'nin şiirleri.

Ey şeh-i kāmkār-ı Cem-miḳdār
Luṭfuña bir bahānedür eşʿār

eşʿār u ġazel söyle:

1. **eşʿār u ġazel söyle:**
Gazel 344
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şiirler ve gazel(ler) söylemek.

Eşʿār u ġazel söyle hemān ṭurma Ḳabūlī
Tek añdura gör nāmuñı aḳrān arasında

eşʿār-ı ābdārını:

1. **eşʿār-ı ābdārını:**-*ı, -n, -ı*
Tahmis 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Güzel şiirler.

Eşʿār-ı ābdārını dürc-i dehāna al
Naẓm-ı şeh-i cihānı Kabūlī beyāna al

eşʿār-ı pür-işʿārı:

1. **eşʿār-ı pür-işʿārı:**-*ı*
Gazel 50
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Lütuflarla dolu şiirler. II Kabûlî'nin şiirleri.

Ḫüsrevā ḥāl-i Ḳabūlīden şuʿūruñ var ise
Ḫak-i pāye yüz süren eşʿār-ı pür-işʿārı gör

esās-ı devlet-i dünyā:

1. **esās-ı devlet-i dünyā:**
Gazel 118
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünya devletinin esası. II Dünya, âlem.

Esās-ı devlet-i dünyā degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı ʿişreti her kim yapar evvel yıḳar āḫir

esās-ı dīni:

1. **esās-ı dīni:**-*i*
Kaside 16
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dinin esası, temeli.

Yıḳup bünyādını rafżuñ yirine kāḫ-ı ilḥāduñ
Esās-ı dīni peydā ḳılmaġa üstād gönderdüñ

esās-ı ʿışḳa:

1. **esās-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 78
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşkın esası, temeli. II Aşk.

Şehā seng-i cefāyile ne deñlü ḫāṭırum yıḳsañ
Ḫalel gelmez esās-ı ʿışḳa zīrā ḳatı müşteddür

eşāş-ı iʿtiḳādı:

1. **eşāş-ı iʿtiḳādı:**-*ı*
Terci-bend 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
İtikadın esası.

Ṣal eṣāṣ-ı iʿtiḳādı ʿışḳ ile
Ol Ḳabūlī şevḳe bādī ʿışḳ ile

esās-ı ʿömrini:

1. **eṣāṣ-ı ʿömrini:**-*i, -n, -i*
Beyit 237
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaşamın esası, hayatın temeli. II Ömür, hayat.

Cihān cāy-ı tefekkür bu felek bir dār-ı ḥayretdür
Eṣāṣ-ı ʿömrini herkes ṣanur māl-ı ġanīmetdür

esās-ı vücūduñ yaḳan:

1. **esās-ı vücūduñ yaḳan:**
Gazel 309
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vücudu yakan (şey). II Âşığa acı veren şey.

Ḳabūlī esās-ı vücūduñ yaḳan
Ġamuñdur ġamuñdur nihān u ʿayān

esbāb:

1. **esbābın:**-*ı, -n*
Tesdis 1
Mısra: **8**
Sebepler, vesileler.

Şāh-ı ʿālem çün ḳarār emrin muḳarrer eyledi
Her sefer aṣḥābı esbābın muġayyer eyledi

esbāb-ı ʿışḳ:

1. **esbāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 184
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkın sebepleri. II Aşkın ihtiyaç duyulan gereçleri.

Sīneden ġam dīdeden nem dem-be-dem eksük degül
Ey Ḳabūlī ḥāżır u āmādedür esbāb-ı ʿışḳ

esbāb-ı neşāṭı:

1. **esbāb-ı neşāṭı:**-*ı*
Gazel 189
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutluluk sebepleri. II Şarap, kadeh gibi eğlence meclisinde bulunan araç ve gereçler.

Ṣoḥbetüñde sāḳiyā ol yār-ı ʿālī-şān yoḳ
Ḳaldur esbāb-ı neşāṭı meclisüñde şān yoḳ

esbāb-ı sefer:

1. **esbāb-ı sefer:**
Gazel 185
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yolculuk gereçleri. II Ahiret yolculuğu için gerekli olan şeyler.

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer cümle müheyyāñ ancaḳ

esb-i çābük-reviş-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī:

1. **esb-i çābük-reviş-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī:**
Gazel 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin yaradılıştan gelen hızlı ve çevik atı. II Kabûlî'nin yaradılıştan gelen şairlik yeteneği.

Esb-i çābük-reviş-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī cānā
Eblaḳ u ….. bādiye-peymāña fedā

esb-i devlet:

1. **esb-i devlet:**
Gazel 385
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saltanat atı, hükümdarlık atı. II Sevgilinin hakimiyeti, hükmetmesi.

Şeh-süvār-ı ʿarṣagāh-ı ʿadl ü dād olduḳca sen
Raḫş-ı himmet zīr-i rān u esb-i devlet rām ola

esb-i himmetin şalsun:

1. **esb-i himmetin şalsun:**-*sun*
Gazel 271
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yardım atını göndermek. II Lütfetmek, ihsanda bulunmak.

Ṣalsun piyāde ḳullarına esb-i himmetin
Ṣāḥib-saʿādete idelüm at minnetin

esb-i murāduñ:

1. **esb-i murāduñ:**-*uñ*
Gazel 308
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Murat atı, dilek atı. II Âşığın arzusu, isteği.

At esb-i murāduñ ruḫ-ı cānāneye ḳarşu
ʿĀlemde piyāde yürime merd iseñ atlan

esb-i murāduñ sür:

1. **esb-i murāduñ sür:**
Kaside 6
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Murat atını sürmek. II Murada ermek, arzu edilene kavuşmak.

Cihānda esb-i murāduñ hemīşe sūr ile sür
Ḥasūd eyleye künc-i belāda mātemler

esb-i nāza:

1. **esb-i nāza:**-*a*
Gazel 389
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Naz atı. II Sevgilinin nazı, cilvesi.

Güzeller esb-i nāza nāzükāne
Süvār olup gelürler ḳoşa ḳoşa

esb-i nāzı depretdüñ:

1. **esb-i nāzı depretdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 170
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Naz atını harekete geçirmek. II Nazlanmak.

Depretdüñ esb-i nāzı ḳopdı bu dil yirinden
Ey şeh-süvārum olmaz bundan eyü ḳoparış

esb-i pāy-ı laġzīde:

1. **esb-i pāy-ı laġzīde:**
Gazel 254
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Ayağı kaymış at. II Âşık.

Gil-i ḫaṭāda benem esb-i pāy-ı laġzīde
Bürīde-pāy ḳalursam dirīġ ü ḥasret ü ġam

esb-i ṭabʿuñ:

1. **esb-i ṭabʿuñ:**-*uñ*
Gazel 170
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yaratılış atı. II Doğuştan gelen şiir yazma yeteneği, şairlik.

Yügrüklik ile aldı meydānı esb-i ṭabʿuñ
Şimden girü Ḳabūlī naẓm ehliyile yarış

esb-i tāzī:

1. **esb-i tāzī:**
Beyit 214
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Arap atı.

Altında esb-i tāzī destinde yavrı bāzī
Seyr ü ṣafāda gördüm ol şāh-ı ser-firāzı

esen bād-ı ṣabādan:

1. **esen bād-ı ṣabādan:**-*dan*
Gazel 212
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Esen sabah rüzgârı.

Yüzi gül dütüni sünbül ṣadāsı naġme-i bülbül
Ṣafā eyler göñül ġāyet esen bād-ı ṣabādan yeg

eser:

1. **eser:**
Diğer 1
Mısra: **29**
İşaret, belirti, alamet, iz.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eser ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

2. **eser:**
Gazel 37
Mısra: **5**
İşaret, belirti, alamet, iz.

Aġyāra ṭarīḳ-i ġam-ı hecrüñden eser yoḳ
Nādāna müyesser ola mı rāh-ı Meḥemmed

3. **eser:**
Gazel 255
Mısra: **1**
İşaret, belirti, alamet, iz.

Naẓar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eser buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

4. **eṣer:**
Tahmis 2
Mısra: **5**
İşaret, belirti, alamet, iz.

Lemʿa-i nūr-ı maḥabbetden eṣer ṭuyduñsa gel
ʿĀlim-i muṭlaḳ odur kim bile kendü nefsini

eser ṭuyduñsa:

1. **eṣer ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Gazel 214
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eser duymak, işaret almak.

Ey göñül ʿilm-i ledünnīden ḫaber ṭuyduñsa gel
ʿĀlem-i ġayb-ı hüviyyetden eṣer ṭuyduñsa gel

esfel:

1. **esfelde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **16**
Alçak yer. II Makam ve mevki olarak alt tabaka.

Devr-i zamāne şimdi ʿaksine dāyir ancaḳ
Aʿlāda cāy-ı cāhil esfelde ḳadr-i kāmil

2. **esfelde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **20**
Alçak yer. II Makam ve mevki olarak alt tabaka.

Bī-raġbet ehl-i ibret nāmerde ḳadr ü raġbet
Esfelde ḳadr-i ʿālī aʿlāda cāy-ı sāfil

3. **esfelde:**-*de*
Kaside 4
Mısra: **192**
Alçak yer. II Makam ve mevki olarak alt tabaka.

Bir ḳarār üzre ḳomaz ādemi ṭolāb-ı felek
Ṭutar esfelde iken ʿālem-i bālāda maḳām

esfel ü aʿlā:

1. **esfel ü aʿlā:**
Kaside 4
Mısra: **218**
Kelime Tipi: -
En alçak ve en yüce.

Ḳāʿide yirlü yirinde nitekim rükn-i rekīn
Ber-ḳarār esfel ü aʿlā ne nizāʿ u ne ḫışām

esfelde ḳaldı:

1. **esfelde ḳaldı:**-*dı*
Mesnevi 4
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Aşağıda kalmak. II Makam ve mevki olarak alt tabakada yer almak.

Ḳaldı esfelde ol ki aʿlādur
Çıḳdı aʿlāya ol ki ednādur

eşḫāṣ:

1. **eşḫāṣ:**
Gazel 222
Mısra: **5**
Şahıslar, kişiler, insanlar.

Dürr-i meknūn olsañ eşḫāṣ iʿtibār itmez saña
Fażluñı irgür kemāle kāmil ol da kāmin ol

eşik bekler keşik gözler kişi:

1. **eşik bekler keşik gözler kişi:**
Kaside 9
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Eşik bekleyen (ve) sıra gözleyen kişi. II Dergâhın eşiğini bekleyen ve sırasını gözleyen derviş.

Eşik bekler keşik gözler kişi olmaḳ gerek dervīş
Erenler dergehin der-ḫ∨āst iden derbāna ʿışḳ olsun

esīr:

1. **esīrüñdür:**-*üñ, -dür*
Beyit 207
Mısra: **1**
Tutsak olarak alınan köle veya cariye. II Âşık.

Esīrüñdür dil-i şeydā ġarībüñ müstemendüñdür
Kemend-i ġamdan āzād it ḳuluñdur derdmendüñdür

2. **esīrüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 100
Mısra: **3**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşığın gönlü.

Dil-i dīvāne esīrüñdür esirge şāhum
Niçe yıldur ġam-ı gīsūñ ile zencīr çeker

esirge:

1. **esirge:**
Gazel 100
Mısra: **3**
Esirgemek, korumak, himaye etmek.

Dil-i dīvāne esīrüñdür esirge şāhum
Niçe yıldur ġam-ı gīsūñ ile zencīr çeker

esīr-i bādevüz:

1. **esīr-i bādevüz:**-*vüz*
Beyit 70
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İçkiye bağımlı, şarap tutkunu (kimse). II Aşkın sarhoşluğu içerisinde olan âşık.

Lāʾubālī-meşrebüz naḳş-ı ṣuverden sādevüz
Ġuṣṣadan āzādeyüz zīrā esīr-i bādevüz

esīr-i bend-i hicrānem:

1. **esīr-i bend-i hicrānem:**-*em*
Gazel 441
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık zincirinin esiri. II Ayrılığa mahkûm olmuş âşık.

Esīr-i bend-i hicrānem senüñ cānā vuḳūfuñ yoḳ
Ḳuluñı ḳayd-ı bend-i ġamdan āzād itseñ olmaz mı

esīr-i çāh-ı ġam:

1. **esīr-i çāh-ı ġam:**
Gazel 228
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gam kuyusunun esiri. II Keder içine düşmüş âşık. II Hazreti Yusuf'a telmih yapılmıştır.

Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş
Yūsuf-ı cān oldı var ise esīr-i çāh-ı ġam

esīr-i derd ü elem:

1. **esīr-i derd ü elem:**
Gazel 254
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Elem ve derdin esiri. II Dertli ve kederli âşık.

Ġarīb ü bī-meded ü bī-kes ü ḫarābe-nişīn
Muḳayyed-i resen-i ġam esīr-i derd ü elem

esīr-i gūşe-i zindān:

1. **esīr-i gūşe-i zindān:**
Gazel 71
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zindan köşesinin esiri. II Hazreti Yûsuf'a telmih yapılmıştır.

Ġālib iken bir zamān nā-merde maġlūb itdürür
Pādşāh iken esīr-i gūşe-i zindān ider

esīr-i ʿışḳa zamān virmez:

1. **esīr-i ʿışḳa zamān virmez:**- *mez*
Gazel 321
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk esirine zaman vermek. II Âşığa zaman vermek, süre tanımak.

Müjgān-ı tīġ-i tīz ile ādemler öldürür

Virmez esīr-i ʿışḳa o şāh-ı zemen zamān

esīr-i silsile-i pür-şikenc:

1. **esīr-i silsile-i pür-şikenc:**
Gazel 383
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıvrımlarla dolu birbirine bağlanmış silsilenin esiri. II Sevgilinin kıvrımlı saçlarına esir olan, sevgilinin saçlarına tutulan âşık.

Āḳil ki degme ḳayd ile dil-beste olmaya
Lā-büd esīr-i silsile-i pür-şikenc ola

esīr-i tāc u taht olmaḳ:

1. **esīr-i tāc u taḫt olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 494
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tacın ve tahtın esiri olmak. II Dünyanın boş ve geçici saltanatına aldanmak.

Esīr-i tāc u taḫt olmaḳ durur şāh-ı cihān olmaḳ
Gedālıḳdur gedālıḳ pādşāh-ı kām-rān olmaḳ

eşk:

1. **eşki:**-*i*
Gazel 3
Mısra: **1**
(Âşığın) Gözyaşı.

ʿĀşıḳ ki eşki dāne dü tā ḳaddi dām ola
Ārām iderse murġ-ı viṣāl aña rām ola

2. **eşk:**
Gazel 154
Mısra: **1**
(Âşığın) Gözyaşı.

Ġamuñla dīde ḳanlar dolmayınca eşk ṣāf olmaz
Benüm serv-i revānum ṣu bulanmayınca ṭurılmaz

3. **eşk:**
Gazel 258
Mısra: **3**
(Âşığın) Gözyaşı.

Dāne dāne eşk ṣanma gözlerümden dökilen
Ṣayd içün dökdüm reh-i murġ-ı viṣāl-i yāre yem

4. **eşkle:**-*le*
Gazel 263
Mısra: **1**
(Âşığın) Gözyaşı.

Ṣularsam eşkle yollaruñı bir işkil añlarsın
Semend-i nāzuñı eşgil disem eşmez gil añlarsın

5. **eşkem:**-*em*
Gazel 355
Mısra: **9**
(Âşığın) Gözyaşı.

Çünān efzūn şud eşkem ey Ḳabūlī hemçü-nehr-i Nīl
Zi-mevceş evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā Nīlgūn geşte

6. **eşk:**
Tahmis 9
Mısra: **16**
(Âşığın) Gözyaşı.

Gözümüñ yaşı kānın ḫāk-i ẕillet eyleyen tāliʿ
Yaşum eşk içre ṣalup zevraḳ-ı cism-i pür-efgārı

eşkāl-i ġam:

1. **eşḳāl-i ġam:**
Tarih 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kederin şekilleri. II Keder, gam.

Ol ṣadānuñ istimāʿ itdüm me'ālin bi't-temām
Ey Ḳabūlī ḳalbden eşḳāl-i ġam oldı ḫafīf

eşkāl-i pür-işkāline:

1. **eşkāl-i pür-işkāline:**-*i, -n, -e*
Gazel 134
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -

Güçlükle dolu şekiller. II Dünyanın çeşitli zorlukları.

Āl idüp çoḳ şekle girdi gerçi ṣūret-bāz çarḫ
Biz anuñ eşkāl-i pür-işkāline aldanmazuz

eski:

1. **eskiler:**-*ler*
Beyit 131
Mısra: **2**
Yaşlı, ihtiyar (insanlar). II Eski âşıklar.

Yeñiler ḥaḳḳına bir ḥaṭṭ-ı hümāyūn çıḳmış
Eskiler söylemesünler yeñi ḳanūn çıḳmış

2. **eskidür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **30**
Eski olan, önceden beri olan (şey).

Sinde çoḳ erden eskidür aḳçe
Daḫı çoḳ ādem eskidür aḳçe

3. **eskisi:**-*si*
Tarih 3
Mısra: **17**
Eski olan, önceden beri olan (şey).

Ṭarīḳuñ eskisi olsa içerden ṭaşradan bilse
Yine ḫāricden olmasa gözetse rāh-ı erkānı

eşk-i āhumla:

1. **eşk-i āhumla:**-*um, -la*
Gazel 187
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ahın gözyaşı. II Âşığın ahı ve gözyaşı.

Ol ḳadar ḥasret ile girye vü āh itdüm kim
Eşk-i āhumla Ḳabūlī ṭolıdur taḥt ile fevḳ

eşk-i ālüm:

1. **eşk-i ālüm:**-*üm*
Gazel 90
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Kanlı gözyaşı.

Dāġ-ı sürḫ u eşk-i ālüm vardur
Sürḫ-serlerle cidālüm vardur

eski bendeñdür:

1. **eski bendeñdür:**-*ñ, -dür*
Müseddes 5
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Eski köle, uzun zamandan beri köle olan kimse.

Ḳuluñdur eski bendeñdür ġarībüñ derdmendüñdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

eşk-i bī-pāyānumuz:

1. **eşk-i bī-pāyānumuz:**-*umuz*
Gazel 146
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sayısız gözyaşı. II Âşığın durmaksızın akan gözyaşları.

Ebr-i bārān-ı belādur dīde-i giryānumuz
Cūy-ı seyl-āb-ı ʿanādur eşk-i bī-pāyānumuz

eşk-i çeşm-i cūy-bār:

1. **eşk-i çeşm-i cūy-bār:**
Tesdis 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Irmak gibi akan gözyaşı. II Âşığın durmaksızın akan gözyaşları.

Firāḳuñla Ḳabūlī gibi ḳalup ḫ∨ār u zār oldum
Dem-ā-dem ṭurmaz aḳar eşk-i çeşm-i cūy-bār oldum

eşk-i çeşmümi:

1. **eşk-i çeşmümi:**-*üm, -i*
Gazel 167
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı.

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür ṣanma ʿaḳl ile
Gel Nīle eşk-i çeşmümi itme ṣaḳın ḳıyās

eski derd üzre yeñisi geldi:

1. **eski derd üzre yeñisi geldi:**-*di*
Mesnevi 4
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Eski dert üstüne yenisi gelmek, dert üstüne dert gelmek.

Eski derd üzre yeñisi geldi
Köhne vü nev bölünmeden ḳaldı

eski derdümüz:

1. **eski derdümüz:**-*ümüz*
Gazel 252
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eski dert. II Aşk derdi.

Añılmaz oldı bizüm eski derdümüz ḳaldı
Ġamı yeñileyelüm ʿışḳa tāze başlayalum

eski duʿā-gūyuñdur:

1. **eski duʿā-gūyuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 101
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Eski duacı. II Sevgiliye eskiden beri dua eden âşık/Kabûlî.

Kim durur dirseñ işigüñde Ḳabūlī-i faḳīr
Dāʿi-i devletüñ ol eski duʿā-gūyuñdur

eski düşmen kişiye dost olmaz:

1. **eski düşmen kişiye dost olmaz:**
Beyit 139
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Eski düşman dost olmaz: Eskiden beri sürüp gelmiş olan düşmanlık dostluğa dönüşmez. Görünüşteki dostluk, özünde düşmanlık taşıdığı için tehlikelidir.

Fehm ider bu kelāmı düşmen ü dost
Eski düşmen kişiye olmaz dost

eski eski ʿādetümüz:

1. **eski eski ʿādetümüz:**-*ümüz*
Gazel 261
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eski âdet. II Aşk.

Yine ele alalum eski eski ʿādetümüz
Hevā-yı ʿışḳa gelüñ tāze tāze başlayalum

eski eski derdümüzi:

1. **eski eski derdümüzi:**-*ümüz*
Gazel 253
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çok eski dert. II Aşk derdi.

Nigāra ʿarż idelüm eski eski derdümüzi
Ṭarīḳ-ı ʿışḳa yine tāze tāze başlayalum

eşk-i ḫūnīnüm:

1. **eşk-i ḫūnīnüm:**-*üm*
Gazel 122
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kanlı gözyaşı. II Âşığın kanla karışık gözyaşları.

Ey Ḳabūlī eşk-i ḫūnīnüm dem-ā-dem dīdede
Ṣanasın cām-ı muravvaḳ içre ṭolmış bādedür

2. **eşk-i ḫūnīnüm:**-*üm*
Gazel 232
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kanlı gözyaşı. II Âşığın kanla karışık gözyaşları.

Aḳıtma rūy-ı ḫˇān-ālūdum üzre eşk-i ḫūnīnüm
Yumazlar ḳanı ḳan ile mürüvvet ḳanı sulṭānum

eski hūyı:

1. **eski ḫūyı:**-*ı*
Gazel 438
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eski huy.

Dimeñ yiñi güzel sevmiş Ḳabūlī
Ol anuñ ḫod ezelden eski ḫūyı

eski ihtiyār:

1. **eski iḫtiyār:**
Tarih 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Eski ihtiyar, çok yaşlı kimse.

Atamdan tā dedemden ḳalmış eski iḫtiyār olsa
Getürsem ḳılsam anı milket-i Rūmuñ nigehbānı

eşk-i revānum:

1. **eşk-i revānum:**-*um*
Muhammes 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Akan gözyaşı.

Giryeden eşk-i revānum cüybār itdüklerüm
Her gice kūyuñ ṭolanup āh u zār itdüklerüm

eşk-i revānumdan:

1. **eşk-i revānumdan:**-*um, -dan*
Gazel 269
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Akıp giden gözyaşı.

Muḥīṭ-i mevc-ḫīz-i bī-kerān-ı kūh-ı ḳāfāsā
Nice deryā olur cūş eylesem eşk-i revānumdan

eşk-i revānuñ yolına:

1. **eşk-i revānuñ yolına:**-*n, -a*
Gazel 197
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Akıp giden gözyaşının yolu. II Sevgiliye giden yollar.

Ol sehī-ḳaddi kenār itmek dilerseñ ey göñül
Yolına eşk-i revānuñ cüybār olmaḳ gerek

eşk-i sürḫüm:

1. **eşk-i sürḫüm:**-*üm*
Gazel 50
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kırmızı gözyaşı. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Rūy-ı zerdüm eşk-i sürḫüm buldı yanuñda revāc
Ḫoş muḳarrerdür cihānda dirhem ü dīnārı gör

eski zamānlar:

1. **eski zamānlar:**-*lar*
Kaside 6
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Eski zaman, eski devir.

Açıldı gül gibi ḫandān u ḫurrem oldı cihān
Degüldür eski zamānlar bu ʿālem-i dīger

eskiden:

1. **eskidendür:**-*dür*
Gazel 158
Mısra: **2**
Eski zamanlarda, çok önceden, geçmişte.

Vāʿiẓā yoḳ yire niçün ṭırmalarsın beynümüz
Eskidendür zāhid-i zerrāḳ ile mā-beynümüz

2. **eskiden:**
Kaside 4
Mısra: **201**
Eski zamanlarda, çok önceden, geçmişte.

Eskiden bildügi işitdügi ḳānūn-ı ḳadīm

Ezelī diñledügi söyledügi ḳavl ü kelām

eskit:

1. **eskitmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **3**
Eskitmek, yıpratmak.

Ḳabā dökmiş cefā görmiş vücūd eskitmiş el çekmiş
Libās-ı ʿāriyetden ʿār iden ʿüryāna ʿışḳ olsun

eşküm ābına ḳarışmañ:

1. **eşküm ābına ḳarışmañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 80
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Gözyaşı suyuna karışmak. II Çokça ağlamak, gözyaşı dökmek.

Eşküm ābına ḳarışmañ ṣaḳınuñ ṣoñra diyü
Dīdeler çeşmelerüñ şimdi ḳulaġın buraḳor

esmā:

1. **esmādan:**-*dan*
Gazel 299
Mısra: **2**
İsimler, adlar. II Allah'ın kâinata yansıttığı ve her nesnede gizlediği Esma'ül Hüsna'sı.

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

esnā:

1. **eṣnāda:**-*da*
Kaside 4
Mısra: **57**
Vakit, zaman.

İntiẓār üzre iken herkes ol eṣnāda biri
Ḫıdmet-i pādşeh-i ʿāleme irgürdi peyām

eṣnāf-ı fünūn:

1. **eṣnāf-ı fünūn:**
Gazel 76
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
İlimler sınıfı. II Aşk.

Ṣaçuñ fikriyle zencīr-i cünūn eglencem olmışdur
Bu sevdāyile eṣnāf-ı fünūn eglencem olmışdur

eṣnāf-ı ümem:

1. **eṣnāf-ı ümem:**
Gazel 234
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Ümmetin sınıfları. II Halkın her tabakası, herkes.

Oldı Ḳabūlī bī-gümān vaṣṣāfuñ ey şāh-ı cihān
Yād itse nāmuñ tāze cān kesb eyler eṣnāf-ı ümem

esrār:

1. **esrārı:**-*ı*
Gazel 369
Mısra: **8**
Hint kenevirinden yapılan keyif verici ve uyuşturucu bir madde. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Fikr-i leb-i laʿlüñ idene ḫaṭṭuñı añma
Mey-ḫ∨ārelerüñ yanına esrārı getürme

esrār-ı ʿışḳ-ı yār:

1. **esrār-ı ʿışḳ-ı yār:**
Gazel 292
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Sevgilinin aşkının sırları.

Şeb-tā-seḥer efkār ile fikr-i ġam-ı dil-dār ile
Esrār-ı ʿışḳ-ı yār ile ḫayrān olayın bir zamān

esrāruñı keşf eyleme:

1. **esrāruñı keşf eyleme:**-*me*
Tahmis 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **-**
Sırları açmak. II Aşk sırrını söylemek.

Key ṣaḳın nā-maḥreme keşf eyleme esrāruñı

eşref ü aḥsen:

1. **eşref ü aḥsen:**
Gazel 159
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
En şerefli ve en güzel (kimse). II Sevgili.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü aḥsen bilürüz

eşref-i ḫalḳ:

1. **eşref-i ḫalḳ:**
Mesnevi 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **-**
İnsanların en şereflisi. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ekmel-i ḫalḳ u ekrem-i üdebā
Eşref-i ḫalḳ u efḫam-ı vüzerā

estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm:

1. **estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm:**
Beyit 172
Mısra: **1**
"Yüce Allah'tan af dilerim" anlamına gelen Arapça ifade.

Ey ki gūyī gū me-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm
Tevbe kerdem tevbe-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm

2. **estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm:**
Beyit 172
Mısra: **2**
"Yüce Allah'tan af dilerim" anlamına gelen Arapça ifade.

Ey ki gūyī gū me-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm
Tevbe kerdem tevbe-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm

etbāʿ:

1. **etbāʿına:**-*ı, -n, -a*
Beyit 271
Mısra: **1**
Tabi olanlar, hizmetkârlar.

Ḳādir olan etbāʿına elṭāf-ı ʿamīme
Elṭāfa niçün ḳılmaya iḥsānı żamīme

2. **etbāʿumdan:**-*um, -dan*
Kaside 4
Mısra: **181**
Tabi olanlar, hizmetkârlar.

Kim ki rencīde iderse beni etbāʿumdan
Şemme-i ġonca-i luṭfum idemez istişmām

etegin ţutdı:

1. **etegin ţutdı:**-*dı*
Kaside 2
Mısra: **91**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eteğini tutmak: Peşine düşmek, yardım istemek, medet ummak.

Ţutdı luṭfuñ etegin kesme ümīdüm elini
El benüm ey şeh-i ferḫunde senüñdür dāmān

eṭibbā:

1. **eṭibbā:**
Gazel 171
Mısra: **12**
Tabipler, hekimler, doktorlar.

Dil-i mecrūḥa bāḳīdür ten-i dil-ber dimiş gerçek
Beden ʿilmin eṭibbā taḫta-i semmūrdan görmiş

2. **eṭibbādan:**-*dan*
Tahmis 5
Mısra: **13**
Tabipler, hekimler, doktorlar.

Devāsuz derde düşdüm olmadı dermān eṭibbādan
Ḫalāṣ olmak naṣīb olmadı cevr-i devr-fersādan

eţʿime:

1. **eṭʿime:**
Beyit 157
Mısra: **1**
Yemekler.

Pür iken eṭʿime ile gūş-ı Keykāvūs
Çalındı semʿine bāng-i ṣadā-yı nevbet-i kūs

<u>eṭrāf:</u>

1. **eṭrāfına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 44
Mısra: **4**
Etraf, çevre, civar.

Bir mücellā levḥa taṣvīr itmiş üstād-ı ezel
Rişteler taḥrīr idüp eṭrāfına mū ḳoymış ad

2. **eṭrāfına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 100
Mısra: **8**
Etraf, çevre, civar.

Ḥāşiye yazdı ḫaṭuñ metn-i kitāb-ı ḥüsne
Ḳıl ḳalemle ṣaçuñ eṭrāfına taḥrīr çeker

3. **eṭrāfına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 428
Mısra: **2**
Etraf, çevre, civar.

Meh-i nev keşti-i deryā-yı gerdūna dümen ṭaḳdı
Şuʿāʿ-ı āftāb eṭrāfına zerrīn resen ṭaḳdı

4. **eṭrāfa:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **18**
Etraf, çevre, civar.

Yine bir kez daḫı ḥaşr olalum neşr ile menşūruñ
Dirilsün yanuña ʿasker ṭaġıt eṭrāfa aḥkāmuñ

<u>eṭrāf-ı çemenzārı:</u>

1. **eṭrāf-ı çemenzārı:**-*ı*
Gazel 437
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çimenliğin etrafı. II Sevgilinin bulunduğu bahçe.

Aḥbāb ile seyr eyle eṭrāf-ı çemenzārı
Aġyār ile yār olma ġayret demidür şimdi

<u>etrāfına zer çeke:</u>

1. **eṭrāfına zer çeke:**-*e*
Kaside 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Etrafında altın sermek. II Sonbahar yapraklarını dökmek.

Döşeye bir yeşil altunlı ser-ā-ser bāġa
Çeke eṭrāfına zer mınṭıḳa-i sīm-efşān

<u>etrāk:</u>

1. **etrāke:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **39**
Türkler.

Birin Etrāke virelüm anuñ
Biri ḳalsun yanında paşanuñ

<u>etrāküñ aḳçesin alur:</u>

1. **etrāküñ aḳçesin alur:**-*ur*
Mesnevi 5
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Türklerin parasını almak. II İnsanları dolandırmak, hırsızlık yapmak.

Alur Etrāküñ aḳçesin anlar
Geçer erbāb-ı ḥükme oyunlar

<u>eṭvārı Ḥaḳḳa muvāfıḳ:</u>

1. **eṭvārı Ḥaḳḳa muvāfıḳ:**
Beyit 233
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tavırları Allah'ın emirlerine uygun, Allah'ın emir ve yasaklarına uyarak yaşayan (kimse). II ʿAbdu'llāh evżāʿı.

Muvāfıḳ Ḥaḳḳa eṭvārı muṭābıḳ şerʿa evżāʿı
Ḳanı bir merd-i Ḥaḳ mānend-i ʿAbdu'llāh evżāʿı

ev:

1. **evden:**-*den*
Gazel 159
Mısra: **8**
Hane, ev, bark, mesken.

Seg-i kūyuñ gibi ḳapuñda mekān it bize gel
Sözümüz geçse nola kendümüz evden bilürüz

2. **ev:**
Beyit 196
Mısra: **2**
Veya, ya da.

Kelāmuhu muʿavvecu kelāmun
Meʾāluhu emelu ev elemun

3. **eve:**-*e*
Gazel 381
Mısra: **1**
Hane, ev, bark, mesken. II Âşığın gönlü.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

4. **eve:**-*e*
Gazel 381
Mısra: **2**
Hane, ev, bark, mesken. II Âşığın gönlü.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

5. **eve:**-*e*
Gazel 381
Mısra: **4**
Hane, ev, bark, mesken. II Âşığın gönlü.

Baş ḳaldursañ eger bāliş-i zer-kāruñdan
Gün gibi ṭāliʿ olur nūr-ı hidāyet ol eve

6. **eve:**-*e*
Gazel 381
Mısra: **6**
Hane, ev, bark, mesken. II Âşığın gönlü.

Şeref-i ḫāk-i ḳademüñle müşerref oldı
Cānib-i Ḥaḳdan olur luṭf u ʿināyet ol eve

7. **eve:**-*e*
Gazel 381
Mısra: **8**
Hane, ev, bark, mesken. II Âşığın gönlü.

Sen ki bir ḫāneye bir kerre güẕār eyleyesin
Devlet iḳbāl ide tā-rūz-ı ḳıyāmet ol eve

8. **eve:**-*e*
Gazel 381
Mısra: **10**
Hane, ev, bark, mesken. II Âşığın gönlü.

Beyt-i şiʿrüm gibi olmazdı Ḳabūlī maʿmūr
Ṭolmasa beyt-i ʿömür gibi ʿadālet ol eve

evc:

1. **evc:**
Gazel 144
Mısra: **8**
Göğün en üst noktası. II Zirve, doruk.

Rifʿat ile gün gibi çarḫa irerse başumuz
Ḫāk ile yeksān olup evc üzre bālālanmazuz

2. **evc:**
Gazel 175
Mısra: **1**
Göğün en üst noktası. II Zirve, doruk.

Geh ḫażīżi evc ider gāhī felek evci ḫażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

3. **evce:**-*e*
Gazel 175
Mısra: **8**
Göğün en üst noktası. II Zirve, doruk.

Sen güneş fevḳ-ı s̲üreyyāda olasın zīr-i ḫāk
Evce olur mı berāber mertebeyle her ḫażīż

4. **evci:**-*i*
Gazel 175
Mısra: **1**
Göğün en üst noktası. II Zirve, doruk.

Geh ḫażīżi evc ider gāhī felek evci ḫażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

evce pervāz idelüm:

1. **evce pervāz idelüm:**-*elüm*
Gazel 241
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Göğe kanatlanmak, uçmak. II Ölmek.

Evce pervāz idelüm ṭurma gel ey murġ-ı revān
Bāl açup çenber-i gerdūn-ı kühenden geçelüm

evce pervāz it:

1. **evce pervāz it:**
Tahmis 11
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Göğe kanatlanmak, uçmak. II Ruhunu teslim etmek, ölmek.

Nāle ḳıldıḳca nesiri demsāz it
Ey göñül murġı evce pervāz it

evc-i aʿlāda:

1. **evc-i aʿlāda:**-*da*
Tahmis 8
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
En yüce zirve, göğün en üst noktası. II Yüksek mertebe.

Evc-i aʿlāda āşyān-sāz ol
Nesr-i ṭāyirle lāne-perdāz ol

evc-i aʿlādur:

1. **evc-i aʿlādur:**-*dur*
Tahmis 7
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
En yüce zirve, göğün en üst noktası.

Evc-i aʿlādur hilāl-i rūze gibi ṣadrumuz
Süfle-tabʿ olanlar idrāk idemezler ḳadrümüz

evc-i aʿlāya ʿurūc itdi:

1. **evc-i aʿlāya ʿurūc itdi:**-*di*
Tahmis 12
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yüce noktaya çıkmak. II Ruhu göğe yükselmek, ölmek.

Evc-i aʿlāya ʿurūc itdi yimez dünyā ġamın
Ṭāyirān-ı ʿālem-i lāhūt ḳıldı maḥremin

evc-i himmetüñ ebr-i güher-pāşı:

1. **evc-i himmetüñ ebr-i güher-pāşı:**
Gazel 402
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütuf göğünün inci saçan bulutu. II Herkese lütuf ve ihsanda bulunan odabaşı.

Nola bir ḳaṭre iḥsān eyleseñ deryā-yı cūduñdan
Vücūduñdur çü evc-i himmetüñ ebr-i güher-pāşı

evc-i rifʿatden:

1. **evc-i rifʿatden:**-*den*
Gazel 63
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüce nokta. II Göğün en üst noktası.

Ḥażīż-i ḫāk-i devlet evc-i rifʿatden baña yegdür
Ki zer-taḥt-ı s̲üreyyādan ʿārife taḥt-ı s̲erā yegdür

evc-i sipihre çıḳarsa:

1. **evc-i sipihre çıḳarsa:**-*ar, -sa*

Tahmis 9
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Göğün zirvesine çıkmak. II Feryadı göğe yükselmek.

Çıḳarsa her gice evc-i sipihre yiridür nālem
Ḫalāṣ olmaḳ içün ġamdan cihānda bulmadum bir dem

evc-i sipihr-i elemüñ māhıyuz:

1. **evc-i sipihr-i elemüñ māhıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 137
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keder göğünün en tepesinde bulunan Ay. II Dert ve kederi en üst seviyede yaşayan âşık.

Burc-ı semāvāt-ı ġamuñ aḫteri
Evc-i sipihr-i elemüñ māhıyuz

evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā:

1. **evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā:**
Gazel 355
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Altın kemerli gökyüzünün zirvesi. II Gökyüzü, sema.

Çünān efzūn şud eşkem ey Ḳabūlī hemçü-nehr-i Nīl
Zi-mevceş evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā Nīlgūn geşte

evgār olup:

1. **evgār olup:**-*up*
Gazel 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Yatur pīr-i muġān evgār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz
Şu deñlü bāde-nūş olmış ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz

2. **evgār olup:**-*up*
Gazel 189
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Ḳalmadı bāde yatur evgār olup maḫmūrlar
Sāḳiyā mey-ḫānenüñ tenhālıġı var cān yoḳ

evhām:

1. **evhām:**
Kaside 4
Mısra: **44**
Vehimler, şüpheler, korkular.

Ḳul ḳula düşdi diyü ġulġule düşdi ḫalḳa
Ehl-i dīvāna ʿaceb zelzele virdi evhām

2. **evhām:**
Tarih 17
Mısra: **7**
Vehimler, şüpheler, korkular.

Çe nisbet be-ʿilm-i tu evhām herkes
Çi ḥaddest pīş-i tu her şaḫṣ maʿyūb

evhām ḳapladı:

1. **evhām ḳapladı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Evham kaplamak, endişe sarmak, korku duymak.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

eviddānuñ raḥīm ibnü'r-raḥīmi:

1. **eviddānuñ raḥīm ibnü'r-raḥīmi:**
Gazel 448
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dostların en merhametlisi.

Ehibbānuñ kerīm ibnü'l-kerīmi
Eviddānuñ raḥīm ibnü'r-raḥīmi

evinden çıḳmaz:

1. **evinden çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 336
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Evinden çıkmak, evden dışarı çıkmak.

Bir ḳadeḥ bāde içün kāfir evinden çıḳmaz
Daʿvete varmaz iken ṣūfi müselmān evine

evlā:

1. **evlādur:**-*dur*
Gazel 207
Mısra: **2**
Daha iyi, daha üstün, yeğ.

Olsa Türküñ raġbeti mānend-i engüşt-i sütürg
Terki evlādur ḥabīṣüñ gerçi bilmem terk-i Türk

2. **evlādur:**-*dur*
Gazel 329
Mısra: **2**
Daha iyi, daha üstün, yeğ.

Rivāyet muḫtelifdür ey dil ammā diñle rāvīden
Ġamı bir āfetüñ evlādur āfāt-ı semāvīden

3. **evlādur:**-*dur*
Kaside 4
Mısra: **87**
Daha iyi, daha üstün, yeğ.

Żarar-ı maḥż olıcaḳ defʿ-i żarar evlādur
Bāʿiṣ-i fitne ise defʿine olsun bu ḫiṭām

evlād-ı murtażā-rā:

1. **evlād-ı murtażā-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Murtaza'nın (Hazreti Ali'nin) çocukları.

Aṣḥāb-ı muḳtedā-rā dāmād-ı Muṣṭafā-rā
Evlād-ı Murtażā-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

evrāḳ-ı duʿā:

1. **evrāḳ-ı duʿā:**
Kaside 7
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Dua yaprakları. II Dualar.

Elde evrāḳ-ı duʿā dilde duʿā-yı devlet
Ḫayr odur kim ola aʿmāle muḳārin niyyāt

evrāḳ-ı raḳam:

1. **evrāḳ-ı raḳam:**
Gazel 358
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Rakam yaprakları, takvim.

Sen ol ẕāt-ı mükerremsin ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne evrāḳ-ı raḳam elde

evreng ü serīr:

1. **evreng ü serīr:**
Terci-bend 3
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Taht ve padişah koltuğu.

Pertev-i mihr gibi her birisi ʿālemgīr
Tāc-ı ḫurşīd ü felek anlara evreng ü serīr

evṣāf:

1. **evṣāfuñ:**-*uñ*
Gazel 318
Mısra: **17**
Vasıflar, özellikler, nitelikler, sıfatlar. II Allah'ın vasıfları, sıfatları.

Her dilde Ḳabūlī gibi evṣāfuñ iderler
Her elsinede ḳāʾil-i gūyā sen imişsin

2. **evṣāfın:**-*ı, -n*
Gazel 324
Mısra: **2**
Vasıflar, özellikler,

nitelikler, sıfatlar. II Şarabın özellikleri.

Vāʿiẓā gören öger bāde-i nābuñ ṣāfın
Söyleye gördüñ ise işidelüm evṣāfın

evṣāf-ı hümāyūnuñ meddāḥı:

1. **evṣāf-ı hümāyūnuñ meddāḥı:**
Gazel 233
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mübarek vasıfları öven kimse. II Sevgilinin vasıflarını öven ve yücelten âşık.

Evṣāf-ı hümāyūnuñ meddāḥı geçer şiʿrüm
Beklerse nola dāyim dīvānuñı sulṭānum

evṣāfuñ añılup:

1. **evṣāfuñ añılup:**-*up*
Gazel 323
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Vasıfları anılmak, bahsedilmek.

ʿAliveş añılup illerde vü dillerde evṣāfuñ
Oḳunsun şöyle kim ḳaṭʿā unudılmaḳ muḥāl olsun

evṣaḳu'l-ḥükm:

1. **evṣaḳu'l-ḥükm:**
Mesnevi 6
Mısra: **30**
Hükmün en sağlamı. II Manzumede ismi belirtilmeyen Amasya valisinin hükmü.

Aʿdel ü aʿlem-i vülāt-ı enām
Evṣaḳu'l-ḥükm efḍalü'l-ḥükkām

evtād:

1. **evtāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **4**
Allah tarafından âlemi manevî olarak idare etmekle görevlendirilmiş olan veliler.

Ḳuṭb-ı ʿālemsin otur sen merkezüñde sābit ol
Ḥıfẓ içün her gūşeye evtāddur gönderdigüñ

evtār-ı kemānçe:

1. **evtār-ı kemānçe:**
Kaside 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kemençe telleri.

Ḳırayın ʿırḳuñı evtār-ı kemānçe mānend
Ṣıḳlıġuñ diñdireyin iñledeyin iñil iñil

evvel:

1. **evvel:**
Diğer 2
Mısra: **3**
İlk olarak, önce.

Devlete irgürdüñ evvel mīr-i mīrān eyledüñ
Āl-i ʿOs̱māna muṣāḥib ḳılduñ iḥsān eyledüñ

2. **evvel:**
Gazel 16
Mısra: **9**
İlk olarak, önce.

Sen evvel azıġı gönder ḳonaġuña gitsün
Ḳabūli çekmeyesin azıġ içün anda taʿab

3. **evvel:**
Gazel 38
Mısra: **1**
İlk olarak, önce.

Evvel rıżā-yı Ḥaḳ-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd
Ḥaḳ-rā be-ḥamd-i Ḥaḳ-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

4. **evvel:**
Gazel 43
Mısra: **5**
İlk olarak, önce.

Evvel berāy-ı rūze ber-ān germver buved
Eknūn hilāl-i rūze-ṣıfat şud saʿīd ʿīd

5. **evvel:**
Gazel 53
Mısra: **5**
İlk olarak, önce.

Ḳadem başmış benem evvel ḳademde vādi-i ʿışḳa
Nola dirlerse ʿālemde baña Mecnūn-ı s̱ānīdür

6. **evvel:**
Gazel 80
Mısra: **2**
İlk olarak, önce.

Saña nerrād-ı felek ḥīle bisāṭın ḳuraḳor
Naṭʿasın geçmedin ol beydaġın evvel süreḳor

7. **evvel:**
Gazel 112
Mısra: **1**
İlk olarak, önce.

Evvel naẓarda mirʾāt ruḫsār-ı yāra beñzer
Āyīne bir baḳımda rūy-ı nigāra beñzer

8. **evvel:**
Gazel 118
Mısra: **1**
İlk olarak, önce.

Fenā bezmin gelüp her kim yazar evvel bozar āḫir
Ecel peymānesin her kim içer evvel göçer āḫir

9. **evvel:**
Gazel 118
Mısra: **2**
İlk olarak, önce.

Fenā bezmin gelüp her kim yazar evvel bozar āḫir
Ecel peymānesin her kim içer evvel göçer āḫir

10. **evvel:**
Gazel 118
Mısra: **4**
İlk olarak, önce.

Esās-ı devlet-i dünyā degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı ʿişreti her kim yapar evvel yıḳar āḫir

11. **evvel:**
Gazel 118
Mısra: **6**
İlk olarak, önce.

Saʿādet şeh-süvārān-ı cihāna pāydār olmaz
Semend-i ʿizzete her kim biner evvel iner āḫir

12. **evvel:**
Gazel 118
Mısra: **8**
İlk olarak, önce.

Zamān-ı ḥüsne maġrūr olma cānā bī-beḳādur bu
Gül-i bāġ-ı fenā gerçi güler evvel ṣolar āḫir

13. **evvel:**
Gazel 118
Mısra: **10**
İlk olarak, önce.

Yigitlük ʿāleminüñ işi bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham kim biter evvel yiter āḫir

14. **evvel:**
Gazel 325
Mısra: **5**
İlk olarak, önce.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

15. **evvel:**
Gazel 338
Mısra: **8**
İlk olarak, önce.

Maḳāmuñ ḫāk-i ẕillet eyle ey dil ʿizzet isterseñ
Selāmeṯ∨āh iseñ evvel melāmet iḫtiyār eyle

16. **evvel:**
Gazel 436
Mısra: **2**
İlk olarak, önce.

Sarāy-ı dil ezel maʿmūr
idi vīrānedür şimdi
Sürūr-ābād idi evvel
muṣībet-ḫānedür şimdi

17. **evvel:**
Kaside 2
Mısra: **21**
İlk olarak, önce.

Eli yufḳaydı ḳatı şāḫ-ı çenāruñ evvel
Şimdi gör elleri altun keser ey ġonca-dehān

18. **evvel:**
Kaside 3
Mısra: **73**
İlk olarak, önce.

Mīr-i livā olurmış beş altı yükle evvel
Ben altı yükle şimdi olmaḳ revā mı ʿāṭıl

19. **evvel:**
Kaside 4
Mısra: **8**
İlk olarak, önce.

Sādis-i ʿışr u cemāz̲ ay nuḫust yaʿni eḥad
Evvel ikindiye dek ḫayli ġulüv itdi ġulām

20. **evvel:**
Kıt'a 36
Mısra: **3**
İlk olarak, önce.

S̲ülṣ̲-i evvelin evvel āḫirüñ ol āḫirde
Cümleden āḫir iderseñ eger ey ehl-i fünūn

21. **evvel:**
Mesnevi 15
Mısra: **60**
İlk olarak, önce.

Şimdi her kişi çekdi aḳçeden el
Çoḳ baḳarlardı aḳçeye evvel

22. **evvel:**
Tarih 7
Mısra: **10**
İlk olarak, önce.

İşidüp didi Ḳabūlī tārīḫ
Ṣadr-ı s̲ānī idüñ evvel olduñ

23. **evvelden:**-*den*
Tarih 7
Mısra: **5**
İlk olarak, önce.

Gerçi evvelden daḫı ʿādil idüñ
Şimdi ammā daḫı aʿdel olduñ

24. **evvelet:**-*et*
Tuyuğ 1
Mısra: **3**
İlk olarak, önce.

Evvelet der-ṣıḥḥat u der-ʿāfiyet
Āḫiret der-ʿāḳıbet maḥmūd bād

evvel ʿilimde:

1. **evvel ʿilimde:**-*de*
Beyit 184
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlk önce yazılmış olan ilim. II Allah'ın ezelden yazmış olduğu kader.

Evvel ʿilimde yazmış dest-i debīr-i taḳdīr
Ḫaṭṭ-ı firāş-ı Yūsuf olmaz naṣīb-i Ḳıṭfīr

evvel peder āhir püser añılur:

1. **evvel peder āḫir püser añılur:**
Gazel 118
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Önce baba, sonra oğul anılır: Her evlat babasıyla anılır. Herkes soyuyla tanınır. (Osmanlı toplum hayatı göz önüne alındığında o dönemde yaşayan herkesin babasıyla birlikte anıldığı görülmektedir "Ahmet oğlu Mehmet" gibi). II Kabûlî'nin ardından şiirlerinin anılması.

Ḳabūlī unudılmaz söylenür vaḳtiyle āsāruñ
Cihāndur añılur bunda peder evvel püser āḫir

evvel ü āhir:

1. **evvel ü āḫir:**
Gazel 349
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Evvel ve ahir, ilk ve son.

İrmek dilerseñ evvel ü āḫir saʿādete
Dāyim müdāvim ol yüri ṭurma seʿādete

evvel ü ibtidā:

1. **evvel ü ibtidā:**
Gazel 415
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Baş ve başlangıç.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

evvel zamān:

1. **evvel zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Eski zaman.

Evvel zamān efendi zamān-ı amān imiş
Fi'l-cümle ʿilme mālik olanlar fülān imiş

evvelā:

1. **evvelā:**
Gazel 16
Mısra: **4**
İlk olarak, öncelikle.

Ṭarīḳ-i ʿışḳa gel ey ṣūfi eyleme inkār
Mahabbet ehline uymaḳdur evvelā meẕheb

2. **evvelā:**
Gazel 275
Mısra: **13**
İlk olarak, öncelikle.

Ey Ḳabūlī evvelā tīrini göndersün dile
Gelsün ol dil-dār içün göñlüñde bir yir eylesün

evvel-bahār:

1. **evvel-bahāra:**-*a*
Gazel 316
Mısra: **4**
İlkbahar.

Görince zülf-i nigārı cünūnum arturdı
Bahār-ı ʿārıżın evvel-bahāra beñzedeyin

evvel-i ʿālem:

1. **evvel-i ʿālem:**
Diğer 1
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Âlemin evveli, kâinatın başlangıcı.

Evvel-i ʿālem zi-tu āḫir zi-tu
Ez-tu şud encām u hem ʿunvān hem

evvel-i faṣl-ı bahārda:

1. **evvel-i faṣl-ı bahārda:**-*da*
Gazel 253
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bahar faslının başlangıcı.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġamı yaza yaza başlayalum

2. **evvel-i faṣl-ı bahārda:**-*da*
Gazel 261
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bahar faslının başlangıcı.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġam-ı ʿışḳı tāze başlayalum

3. **evvel-i faṣl-ı bahārda:**-*da*
Gazel 261
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -

Bahar mevsiminin başlangıcı.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġam-ı ʿışḳı tāze başlayalum

evvel-i şehr-i ḥarem:

1. **evvel-i şehr-i ḥarem:**
Gazel 245
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Harem şehrinin evveli.

Evvel-i şehr-i ḥarem āḫir-i eyyām-ı neşāṭ
Şuleḥā ḫayline ʿīd ehl-i hevāya mātem

evveli vü āḫiri:

1. **evveli vü āḫiri:**
Mesnevi 11
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Önce ve sonra.

Cān u dilüñ ḥırzı içün ehl-i bīm
Evveli vü āḫiri dir mā vü bīm

evvel-ḳadem:

1. **evvel-ḳademde:**-*de*
Gazel 349
Mısra: **4**
İlk adım. II İlk seferde, hemen.

Luṭf u seḫā vü maʿdeletüñ var ise eger
Evvel-ḳademde irdüñ efendi saʿādete

evvelüñ āḫiri:

1. **evvelüñ āḫiri:**
Kıt'a 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Evvelin sonu.

Āḫirüñ evvelini āḫirine ḳıl taḥvīl
Evvelüñ āḫiri tā kim ola andan bīrūn

evżāʿ:

1. **evzāʿī:**-*ī*
Gazel 431
Mısra: **6**
Durumlar, vaziyetler, hâller.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfateş mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl
Ḫāṣa der-fenn-i fürūʿ āmede çün evzāʿī

2. **evżāʿ:**
Mesnevi 7
Mısra: **30**
Durumlar, vaziyetler, hâller.

Kişi rāh-ı saḳīme gitmek olmaz
Edebden ḫāric evżāʿ itmek olmaz

evżāʿı şerʿa muṭābıḳ:

1. **evżāʿı şerʿa muṭābıḳ:**
Beyit 233
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vaziyetleri şeriata uygun, Allah'ın emirleri doğrultusunda yaşayan (kimse). II ʿAbdu'llāh evżāʿı.

Muvāfıḳ Ḥaḳḳa eṭvārı muṭābıḳ şerʿa evżāʿı
Ḳanı bir merd-i Ḥaḳ mānend-i ʿAbdu'llāh evżāʿı

evżāʿına düşen:

1. **evżāʿına düşen:**
Mesnevi 7
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Vazifene düşen, yapman gereken (şey).

Senüñ evżāʿına düşen sükutdur
İden ḳılan alan viren hep odur

ey:

1. **ey:**
Beyit 21
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe

ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

2. **ey:**
Beyit 27
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Murādem ez-tu ey ḫatm-i risālet
Şefāʿat yā Resūla'llah şefāʿat

3. **ey:**
Beyit 50
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Seferdür ehl-i riyānuñ maḳām-ı maʿrūfı
Ḫar-ı saḳar gibi besbellüsin sen ey ṣūfī

4. **ey:**
Beyit 61
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Düşmen-i nā-merde kendüñ göster ey dil er gibi
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

5. **ey:**
Beyit 78
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gördükce helāk eyler ʿuşşāḳı miyān-bendüñ
Ey genc-i nihānver nüh ejder mi ḳuşanursuñ

6. **ey:**
Beyit 80
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ġam-ı gīsūy-ı şeb-reng-i nigār ey dil naṣībüñdür
Dün ü gün iste fevt-i furṣat itme dün ġarībüñdür

7. **ey:**
Beyit 83
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm ṣanma ki ırmaġ olmaz
Ey murāda iresi ṭaşdı sirişküm Arası

8. **ey:**
Beyit 85
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

9. **ey:**
Beyit 86
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

10. **ey:**
Beyit 87
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey muʿīd oġlı ey ḳaṣīr bodur
Saña didüklerüm cevāb budur

11. **ey:**
Beyit 87
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey muʿīd oġlı ey ḳaṣīr bodur
Saña didüklerüm cevāb budur

12. **ey:**
Beyit 95
Mısra: **2**

Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ġalibüz himmet iderse dost düşmen üstine
Düşmezüz biz güc ile ey dost düşmen üstine

13. **ey:**
Beyit 99
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte saña benden bir ḳulac

14. **ey:**
Beyit 106
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Zer duḫterini ümm-i ḫabāʾiṣ oḳur ey dil
Vāʿiẓ sözin işitmeyelüm ḳarı getürme

15. **ey:**
Beyit 109
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey zülāl-i laʿli āb-ı selsebīl
Yoluña başum fedā cānum sebīl

16. **ey:**
Beyit 163
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

17. **ey:**
Beyit 172
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey ki gūyī gū me-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm
Tevbe kerdem tevbe-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm

18. **ey:**
Beyit 179
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey sifāl-i ser-i kūyet ser-i bī-devlet-i māst
Ḫāk der-pāy-ı tu geşten şeref-i ḫıdmet-i māst

19. **ey:**
Beyit 201
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṣubḥ-ı ümmid ki yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb
K'ū burden ey ki kār-ı şeb-i tār āḫir şud

20. **ey:**
Beyit 208
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey menem der-bezm-i ʿālem ʿāşıḳ-ı mest-i şumā
Defter-i der-dest-i mā bi'llāh der-dest-i şumā

21. **ey:**
Beyit 227
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Niçe bir ey göñül bu ṣavul yort
Sen de şehr-i ʿademde ṭut bir yurt

22. **ey:**
Beyit 232
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

23. **ey:**
Beyit 244
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḫadeng-i āhumuz ilmez geçer bu ṭāḳ-ı mīnādan
Naẓīri yoḳ durur ey ḳaşı ya geçgindür aʿlādan

24. **ey:**
Beyit 248
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Rāh-ı miḥnetde sen ey dil bir avuc ḫāk olasın
Yol mıdur bād-ı ġudūr ile ṭarabnāk olasın

25. **ey:**
Beyit 249
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Oldı o ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle gözüñ giryān
Kim didi saña ey dil ʿışḳ āteşine gir yan

26. **ey:**
Beyit 250
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Nis̲ār eyler s̲enā dürlerini bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey sulṭān-ı ʿālī-şān

27. **ey:**
Beyit 254
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey göñül meddāḥ-ı şekker-bār-ı laʿl-i yārsın
Yār-ı şīrīn-kār sen didüklerince varsın

28. **ey:**
Beyit 279
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Görmege ol periyi daʿvet idersin her bār
Gözüñe görinecek var senüñ ey ʿāşıḳ-ı zār

29. **ey:**
Diğer 1
Mısra: **39**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Elā ey nükte-pervāz-ı suḫanver
Bu nām olsa o nāme ile perver

30. **ey:**
Diğer 2
Mısra: **35**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey felek bu meclisüñ sāz u nevāsın neyledüñ
Ṣoḥbeti bozduñ şarāb-ı dil-güşāsın neyledüñ

31. **ey:**
Diğer 2
Mısra: **65**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey göñül şimden girü feryādı ḳo oldı olan
Her ne kim başa yazıldıysa gelen oldur hemān

32. **ey:**
Diğer 2
Mısra: **78**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Devlet-i dünyāya maġrūr olmasun ʿāḳil olan
Ey benüm ʿaks-i murādum üzre devr iden cihān

33. **ey:**
Gazel 7
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ez-ġameş nā-tüvān şudī ey dil

Men çünīnem tu hem-çünān şude'i

34. **ey:**
Gazel 7
Mısra: **11**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Tu şudī ey Ḳabūlī hem-çü giyāh
Der-reheş zār u nā-tüvān şude'i

35. **ey:**
Gazel 15
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḥiddete gelse köpüklense ḳızarsa vechi var
Çoḳ ṣıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur ey sāḳī şarāb

36. **ey:**
Gazel 15
Mısra: **14**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṭaşlarla dögünürsün sīneler çāk eyleyüp
Ey göñül bilseñ neden cūlar gibi bu ıżṭırāb

37. **ey:**
Gazel 16
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṭarīḳ-i ʿışḳa gel ey ṣūfi eyleme inkār
Mahabbet ehline uymaḳdur evvelā meẕheb

38. **ey:**
Gazel 17
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey göñül vāḳıf iken ḥāline şeyḫ-i şehrüñ
Yapışup dāmenine himmet umarsın neʿaceb

39. **ey:**
Gazel 19
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Seni dürr-i murāda irgürür ey ṭālib-i vuṣlat
Hemān elden ḳoma serişte-i maḳṣūdı muḥkem ṭut

40. **ey:**
Gazel 19
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ġam-ı zülf-i siyāh-ı yār ile öldüm şeb-i ġamda
Çöz ey ebr-i siyeh gīsūlaruñ üstüme mātem ṭut

41. **ey:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Düşdükce destgīr ol üftādedür Ḳabūlī
Ey ṭāliʿ-i ḫuceste ey kevkeb-i saʿādet

42. **ey:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Düşdükce destgīr ol üftādedür Ḳabūlī
Ey ṭāliʿ-i ḫuceste ey kevkeb-i saʿādet

43. **ey:**
Gazel 27
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey dil il mālıdur almalı degüldür rüşvet
Virene vü alana bāʿis olana laʿnet

44. **ey:**
Gazel 27
Mısra: **14**

Bir varlığa seslenme ünlemi.

Başa her dānesi bir seng-i cefādur şeynüñ
Ey Ḳabūlī anı almaġ ile bulma şöhret

45. **ey:**
Gazel 28
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Şorma ey dil baña devr-i felek-i ġaddārı
Kendünüñ ġāyeti var cevrine yoḳdur ġāyāt

46. **ey:**
Gazel 28
Mısra: **11**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ne saʿādet durur ey dil Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña ʿaynıyla tecellī ḳıla ẕāt

47. **ey:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey ḫāriṣ-i māl itme şaḳın vāriṣ içün ḥarṣ
Hūşenge naṣīb olmadı mīrāṣ-ı Kiyūmerṣ

48. **ey:**
Gazel 32
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Aḳçe ʿarż eylerse ey gül saña ezhār-ı bahār
Dīde-i ʿāşıḳ gibi al aḳçesin yabana şaç

49. **ey:**
Gazel 32
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī dem urur Ḍaḥḥāk-ı mārīden nigār
Beñzemez mi iki dūşında iki ṣuʿbāna şaç

50. **ey:**
Gazel 33
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳāmet-i aġyāra bir yitmez ḳabā
Anı ey ḫayyāṭ-ı hicrān iki biç

51. **ey:**
Gazel 33
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey boyı servüm ṭutınca dāmenüñ
Çıḳdı çeşminden Ḳabūlīnüñ Meriç

52. **ey:**
Gazel 34
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Zülf-i dil-berden elüñ çek şaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte saña benden bir ḳulaç

53. **ey:**
Gazel 34
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳaṭre-i āb-ı lebüñden düşse ey şīrīn-dehen
Ser-te-ser āb-ı Furāt olurdı deryā-yı ücāc

54. **ey:**
Gazel 34
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Tūtyā-yı ḫāk-i pāyin almaġ isterseñ eger
Yolları üstinde bekle ey Ḳabūlī gözüñ aç

55. **ey:**
Gazel 40
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

56. **ey:**
Gazel 41
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Baḫt-ı bedden ey perī ʿāşıḳlaruñ oldı ḫalāṣ
Sen saʿādet taḫtgāhında olaldan ercmend

57. **ey:**
Gazel 42
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey menem ez-bād-ı ḥasret der-hevā der-künc-i derd
Şeb-nişīn-i künc-i miḥnet rūz-gerd-i gird kerd

58. **ey:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

59. **ey:**
Gazel 45
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Nedür ey ṣūfī maḳām-ı tevḥīd
Ḫāldür ādeme ṣanma taḳlīd

60. **ey:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḫātem-i laʿl-i lebüñ ẕikr eylesem durmaz ʿadū
Dīv ṭurmaz ey perī mühr-i Süleymāndan ḳaçar

61. **ey:**
Gazel 48
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

62. **ey:**
Gazel 49
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Alınmazsa ʿadū-yı ḫār elinden dāmenüñ ey gül
Dil-i şūrīde bülbül gibi zār olmaḳ muḳarrerdür

63. **ey:**
Gazel 49
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Meded ardınca ol ey dil ḳaçırma furṣat eldeyken
Saña ol gözleri āhū şikār olmaḳ muḳarrerdür

64. **ey:**
Gazel 49
Mısra: **12**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Feżāda daʿvi-i ḥüsn ü leṭāfet eylemiş lāle
Yanuñda ey yüzi gül şermsār olmaḳ muḳarrerdür

65. **ey:**
Gazel 50
Mısra: **11**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ölmeden ʿālemde ey Ṭūbāyı görmek isteyen
Ḳıl naẓar āyīne-i āb içre naḫl-i yāri gör

66. **ey:**
Gazel 50
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey ṭabīb-i cān u dil var ise bir çāreñ yitiş
Künc-i miḥnetde yatur gel bu dil-i bīmārı gör

67. **ey:**
Gazel 51
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Zaḫm-ı ten-i figāra ne çāre oñılmaġa
Ey oñmaduḳ ṭabīb oñılursa ḥakīmdür

68. **ey:**
Gazel 52
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī ḳadeh-i māh niçün devr itmez
Kāse-i çarḫ-ı felek üstümüze yā ne döner

69. **ey:**
Gazel 55
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Dem olur ādeme ḳan aġladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

70. **ey:**
Gazel 55
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Şerbet-i vaṣluñ irişmezse eger ḫaste-dile
Ey ṭabīb-i dil ü cān laʿl-i lebüñ emsem olur

71. **ey:**
Gazel 57
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Kūyuña varanlara göster cemālüñ nūrını
Kim görürler Kaʿbede ey ruḫları gül-nār nūr

72. **ey:**
Gazel 57
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Araya çirk-i küdūret ṣaldı gerçi kim ʿadū
Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler anı yār yur

73. **ey:**
Gazel 59
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Çoḳ dolaşma ey göñül zülf-i siyāh-ı dil-bere
Çoḳ perīşānluḳ çekersin başuña ġavġā gelür

74. **ey:**
Gazel 59
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

75. **ey:**
Gazel 62
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

76. **ey:**
Gazel 62
Mısra: **11**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Dürr-i mengūşuñ bināgūşuñda ey bedr-i

tamām
Māh-ı ʿālem-tāba beñzer kim sühā yanındadur

77. **ey:**
Gazel 64
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḫm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni ṣulḥ idegör ol da biter

78. **ey:**
Gazel 64
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī leşker-i ġamla çıḳışmaḳ sehl idi
Çıḳsalar anlar da meydāna benüm gibi birer

79. **ey:**
Gazel 68
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṣarṣılur ḳaṣr-ı felek derd ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm ey naḫl-i cefā ṣarṣardur

80. **ey:**
Gazel 71
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī ḳahr-ı Ḥaḳ müstelzim-i elṭāfdur
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bu nükteyi iẕʿān ider

81. **ey:**
Gazel 77
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Āhum yiline ey meh dirsem nola ṣarṣardur
Derd ile bir āh itsem ḳaṣr-ı felegi ṣarṣar

82. **ey:**
Gazel 79
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

ʿAceb dūd-ı āh-ı derūnum saña hīç
Niçün itmez ey şūḫ-ı mekkār kār

83. **ey:**
Gazel 81
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Dirler ki vardur bir gün cihānda her nā-murāda sūd u dügündür
Ey mihr-i burc-ı evc-i saʿādet ʿarż-ı cemāl it o gün bu gündür

84. **ey:**
Gazel 82
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Feryādı gülden eyleme ey ʿandelīb-i zār
Āzār u zaḫm gülde degüldür dikendedür

85. **ey:**
Gazel 83
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl-i bülbüli iʿlām içün
Ġonca-i ter nā-şüküfte nāme-i pīçīdedür

86. **ey:**
Gazel 90
Mısra: **15**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī medḥ-i şāh-ı ʿāleme
Cān u dilden iştiyāḳum vardur

87. **ey:**
Gazel 95
Mısra: **2**

Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gerçi kim ʿālemde çoḳ sulṭān-ı ʿālī-şān var
Ey şeh-i mülk-i melāḥat sende ammā şān var

88. **ey:**
Gazel 95
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Secde-i şükr itmek ey dil farż vācibdür saña
İmtināʿ itmez nigāruñ vaṣlına imkān var

89. **ey:**
Gazel 95
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir ʿāşıḳ-ı nālān var

90. **ey:**
Gazel 96
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī gedā-yı şāh olalı
Ḫalḳ arasında yaḫşı adum var

91. **ey:**
Gazel 98
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Vaṣl umarsañ yārdan ol ġurre-i ġarrāyı gör
Kim dimişler ey göñül bayrāmuñ eyle ayı gör

92. **ey:**
Gazel 98
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Būse-i sīb-i zeneḫdānın ki teklīf ide yār
İmtiḥān eyler seni ey dil ṣaḳın almayı gör

93. **ey:**
Gazel 98
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ādeme naʿmāyı Ḥaḳ alay ile inʿām ider
Ey göñül bāḳī saña virdügi elāyı gör

94. **ey:**
Gazel 98
Mısra: **12**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

95. **ey:**
Gazel 99
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey dil ʿiẕār-ı dil-bere baḳ gül zamānıdur
Artar fiġān u nāle-i bülbül zamānıdur

96. **ey:**
Gazel 100
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Beni gördükce müjeñ ey ḳaşı yā tīr çeker
Ḫışm idüp ġamzelerüñ üstüme şemşīr çeker

97. **ey:**
Gazel 103
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳażāya ḳalḳan idüp bendeñ oḳ gibi gönder
Ḫadeng-i himmete ey ḳaşı yā ne ḥāyil olur

98. **ey:**
Gazel 107
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz birisi nedür

99. **ey:**
Gazel 112
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey naḫl-i sāye-perver sīnemde ḍarb-ı destüñ
Ḫāk üzre sāye ṣalmış berg-i çenāra beñzer

100. **ey:**
Gazel 112
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey ḳaşı yā ḫadengüñ zaḫmıyla ḫaste gönlüm
Kuhsār-ı miḥnet içre oḳlu şikāra beñzer

101. **ey:**
Gazel 112
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gülzār-ı cāna aḳar şām u seḥer ayaġı
Ġam-ḫāne ey Ḳabūlī başlu buñara beñzer

102. **ey:**
Gazel 113
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gel tebessüm ḳıl beni giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol ġonça-leb güler ṭurur

103. **ey:**
Gazel 118
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Esās-ı devlet-i dünyā degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı ʿişreti her kim yapar evvel yıḳar āḫir

104. **ey:**
Gazel 119
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Tevekkül ṣaḥibi ey dil baş egmez şāh-ı devrāna
Gedā ehl-i ḳanāʿat olsa ol sulṭāndan yegdür

105. **ey:**
Gazel 122
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey gül-i ter ḳāmetin teşbīh eyler ḳaddüñe
Serv anuñçündür ḫazāndan her zamān āzādedür

106. **ey:**
Gazel 122
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī eşk-i ḫūnīnüm dem-ā-dem dīdede
Ṣanasın cām-ı muravvaḳ içre ṭolmış bādedür

107. **ey:**
Gazel 125
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḫvābda būsemi alduñ diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ yire bühtān eyler

108. **ey:**
Gazel 126
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Oḳuñla sīne pürdür ey ḳaşı yā
Nola tirkeş dinürse mā-ṣadaḳdur

109. **ey:**
Gazel 128
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī nice taḳrīr ideyin sūz-ı dili
Başlasam söylemege anı hemān oda yanar

110. **ey:**
Gazel 130
Mısra: **12**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

111. **ey:**
Gazel 132
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Sen meh-i nā-mihrbāna olalı aġyār yār
Oldı ʿālem gözüme ey serv-i ḫoş-reftār tār

112. **ey:**
Gazel 132
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Her ḳaçan seyr-i gülistān eylesem sensüz baña
Ġonçalar peykān olur ey ruḫları gül-nār nār

113. **ey:**
Gazel 132
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yaşumı bir serv-i dil-cūya revān itdün diyü
Āhumuñ ẓulmiyle yıḳduñ üstüme ey yār yar

114. **ey:**
Gazel 132
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Nāfeveş ḫūn oldı baġrum luṭf it ey vaḥşī ġazāl
Bir yaña cevr itme sen de çarḫ-ı nā-hemvārvār

115. **ey:**
Gazel 132
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yoḳ mecālüm āh idem bilmem ne tedbīr eyleyem
Tīr-i ġamzeñ cāna itdi ey gözi mekkār kār

116. **ey:**
Gazel 132
Mısra: **12**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Vāṣıl-ı bezm-i viṣāl-i yār olam dirseñ eger
Ey Ḳabūlī düş ayaġına yüri yalvar var

117. **ey:**
Gazel 220
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola
Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

118. **ey:**
Gazel 220
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

119. **ey:**
Gazel 221
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Oḳ gibi ṭoġrıysañ ey dil ol ḳaşı yadan çekil

Yā gibi her kişiye baş egme aʿdādan çekil

120. **ey:**
Gazel 221
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Şu gibi pākīzedür ṭabʿum diyü lāf eyleme
Ey Ḳabūlī ṣāf-meşreb ol men ü mādan çekil

121. **ey:**
Gazel 228
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Sīneden dāġum nümāyān oldı ey dil nā-gehān
Āsmān-ı evc-i miḥnetden görindi māh-ı ġam

122. **ey:**
Gazel 234
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey ḫüsrev-i Cemşīd-i Cem Cemşīd-i Keyḫüsrev-ḥaşem
Dārā-yı İskender-şiyem İskender-i Rüstem-şiyem

123. **ey:**
Gazel 234
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Oldı Ḳabūlī bī-gümān vaṣṣāfuñ ey şāh-ı cihān
Yād itse nāmuñ tāze cān kesb eyler eṣnāf-ı ümem

124. **ey:**
Gazel 236
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gice gündüz teveccühüm sañadur
Ey yüzi ḳıblegāhum İbrāhīm

125. **ey:**
Gazel 237
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yir yüzin itsün āb-ı kerīm yem
Benüm ey dil bu çeşm-i nemdür nem

126. **ey:**
Gazel 237
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī dem-i maḥabbetden
Urmadı kimse senden aḳdem dem

127. **ey:**
Gazel 239
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Penc mah ki iki mektūb-ı şefāʿatle bizi
Yedi bu derdi beni çāre gör ey şāh-ı hümām

128. **ey:**
Gazel 240
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Meyl eyleme nişīmen-i dünyāya ey göñül
Olmaz ḳarārgāh-ı hümā āşyān-ı būm

129. **ey:**
Gazel 241
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Evce pervāz idelüm ṭurma gel ey murġ-ı revān
Bāl açup çenber-i gerdūn-ı kühenden geçelüm

130. **ey:**
Gazel 241
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī çıḳalum biz de kenār-ı ʿayşa
Zevraḳ-ı zerḳ ile gel baḥr-ı miḥenden geçelüm

131. **ey:**
Gazel 243
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Güli ruḫsāruña teşbīh idemem ey ġonça
Bir iki berg gül-i aḥmere beñzer diyemem

132. **ey:**
Gazel 244
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey vücūd-ı ḫāme vü nāme zi-tu
İḫtitām-ı ān tuyī ʿunvān hem

133. **ey:**
Gazel 245
Mısra: **12**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gitdi eyyām-ı tenaʿum bu tażarruʿ günidür
Ey Ḳabūlī sözümi diñle benüm var epsem

134. **ey:**
Gazel 246
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Mīm-i gül-fām-ı femüñ ḳalmasun ey meh mübhem
Söyle ol mīm-i dü nīm ile ṭaġılsun şübhem

135. **ey:**
Gazel 249
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Nola ger İskender-i vaḳt olsañ ey Cem-iḳtidār
Cāmveş āyīne-i gītī-nümāmuz var bizüm

136. **ey:**
Gazel 249
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gūşe-i mey-ḫaneden ẕevḳ alsaḳ ey sāḳī nola
Bāde-i cām-ı muṣaffādan ṣafāmuz var bizüm

137. **ey:**
Gazel 249
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṭarzumuz ṭarz-ı Ḥasendür naẓm ile bulduḳ kemāl
Ey Ḳabūlī gül gibi nāzük-edāmuz var bizüm

138. **ey:**
Gazel 250
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Āb imiş ey Ḳabūli dāfiʿ-i tāb
Pend-i pīr-i muġānı gūş idelüm

139. **ey:**
Gazel 251
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

İrişürmiş murāda vāṣıl olan
Ey Ḳabūlī o günlere irsem

140. **ey:**
Gazel 254
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey vücūdı vü cūdıyla müreccaʿ-ı ʿālem
Ḫuṣūṣ-ı ẕāt-ı şerīfi maḳarr-ı luṭf u kerem

141. **ey:**
Gazel 254

Mısra: **26**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biraz cenābuña mā-fi'ż-żamīrin eyledi ʿarż
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şeh-i ʿālem

142. **ey:**
Gazel 257
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaşıl sen idesin inʿām ʿām

143. **ey:**
Gazel 257
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī destüñe cām-ı şarāb-ı āl al
Bezm-i fānīde çekersin āḫir-i encām cām

144. **ey:**
Gazel 261
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḥaḳīḳat ehli degülsün ṭarīḳ el virmez
Senüñle gel berü ey dil mecāza başlayalum

145. **ey:**
Gazel 262
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḫançer-i dil-beri gördükce ḳatı ḳorḳarsın
Bir gün ey ḫaste ṣaḳın ḳorḳduġuña uġrarsın

146. **ey:**
Gazel 262
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

147. **ey:**
Gazel 262
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Didüm ey şeh naẓar it ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana
Didi cān-bāz olımazsın daḫı sen oynarsın

148. **ey:**
Gazel 263
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ceresāsā reh-i ʿışḳuñda feryād itsem ey sāḳī
Fiġānum gūş ḳılmazsın beni sen ḳanzil añlarsın

149. **ey:**
Gazel 263
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Mecāzīdür diyü inkār idersin ʿışḳa ey ṣūfī
Kelām-ı ḥaḳdur ammā sözümüz sen bāṭıl añlarsın

150. **ey:**
Gazel 263
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Nice āh itmeyem derd-i dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūrīde bāri sen dil añlarsın

151. **ey:**
Gazel 263
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

152. **ey:**
Gazel 265
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṣanma vaṣluñ ārzū ḳılmaz Ḳabūlī dem-be-dem
Ḥāżır ādemdür hemān ey ġonça furṣat bulmasun

153. **ey:**
Gazel 267
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Destine mīzān alup ḫurşīd-veş ḳılsa güẕār
Ey Ḳabūlī farḳ olunmaz āsmāndan rīsmān

154. **ey:**
Gazel 268
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Varup gün gibi ey meh indigüñ menzilde her aḫşam
Ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ üstüñe zerrīn otaġ olsun

155. **ey:**
Gazel 272
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Alasın destüñe rez duḫterini ey sāḳī
Ṣaḳın a kimse yapışdırmayasın ṣaḳınasın

156. **ey:**
Gazel 272
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey göñül sūr-ı saʿādet saña ol gündür kim
Destüñe ḫūn-ı ʿadūdan ḳınalar yaḳınasın

157. **ey:**
Gazel 273
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṣād oluñ bī-çāreler nāz ile cānāndur gelen
Müjdeler ey mürdeler cānān degül cāndur gelen

158. **ey:**
Gazel 273
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Aç gözüñ şimden girü ġam çekme ey Yaʿḳūb-dil
Mālik-i Mıṣr-ı melāḥat şāh-ı Kenʿāndur gelen

159. **ey:**
Gazel 275
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī evvelā tīrini göndersün dile
Gelsün ol dil-dār içün göñlüñde bir yir eylesün

160. **ey:**
Gazel 282
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Fāş idersin sırruñ ilden ṣaḳlamazsın ġonçaveş
Açılup her ḫāra ey gül keşf-i rāz itmek neden

161. **ey:**
Gazel 284
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey dil ara yüri ol serv-i dil-ārā seyrin
Eyle ol naḫl-i cemāl-i çemen-ārā seyrin

162. **ey:**
Gazel 284
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī ḳaçup ol gözleri āhū bizden

Düşmen-i segle revā mı ide ṣaḥrā seyrin

163. **ey:**-*üp*
Gazel 296
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Pāyuña düşmiş ey gözi āhū
Yildürüp seg raḳībi neylersin

164. **ey:**
Gazel 355
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Çünān efzūn şud eşkem ey Ḳabūlī hemçü-nehr-i Nīl
Zi-mevceş evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā Nīlgūn geşte

165. **ey:**
Gazel 413
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Revān olmışdı gerçi rūḥ gibi ey dil-i mürde
Yine bir daḫı ḥaşr olduḳ yirine cānumuz geldi

166. **ey:**
Gazel 416
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

ʿĀşıḳa cevr ü ʿitāb u şīveden ḫālī degül
Didüm ey dil-ber nedür bu nāz u istiġnā didi

167. **ey:**
Gazel 416
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

168. **ey:**
Gazel 416
Mısra: **12**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳaşlaruñ cevr ü cefā oḳlarına yādur didüm
Ey Ḳabūlī yādumuz daḫı ne dirsin yā didi

169. **ey:**
Gazel 417
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

ʿAceb ḫūnī degül mi ey kemān-ebrū tir-i ġamzeñ
Dil-i şeydā gibi nice ġarībüñ ḳanına girdi

170. **ey:**
Gazel 417
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ruḫ-ı dil-ber gibi ḥāżır mücellādur gel ey ʿāşıḳ
Ġubār-ı ḫaṭṭını añma gider ḳalbe keder virdi

171. **ey:**
Gazel 418
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Teşneyem āb-ı zülāl-i laʿlüñe ḳandur beni
Sāḳi-i Kevs̱er olan ey çeşm-i mestānum ʿAli

172. **ey:**
Gazel 419
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Şād oluñ şehrüñüze bir şeh-i ḫūbān geldi
Müjde ey mürde-dilān cismüñüze cān geldi

173. **ey:**
Gazel 420
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Şimdi kānūn-ı sīnede ey meh
Fürḳatüñ āteşi yanar oldı

174. **ey:**
Gazel 420
Mısra: **12**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Dilde peykānı ol ḳaşı yānuñ
Ey Ḳabūlī demür ḥişār oldı

175. **ey:**
Gazel 421
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü per ü bāli olur yaġı

176. **ey:**
Gazel 421
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

ʿArūs-ı serve māyil olma gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider ol başı oynaġı

177. **ey:**
Gazel 427
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ol teẕerv-i ḫoş-ḫırāmuñ şimdi ey şeh-bāz-ı dil
Ṣaydınuñ eyyāmıdur zīrā raḳībi daḫı ṭoy

178. **ey:**
Gazel 427
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḥażret-i ʿĪsā da olsañ yaramazsın düşmene
Ey Ḳabūlī sūzen-i zerle gerekse gözin oy

179. **ey:**
Gazel 428
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Aġardı ḫaṭṭuñ ey dil keşreti terk eyle vaḥdet ḳıl
Gözüñ aç boynuña dest-i ecel geldi kefen ṭakdı

180. **ey:**
Gazel 428
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳabūlī mā'il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

181. **ey:**
Gazel 429
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey şeh-i tāzī-zebān-ı Türk ü çeşm-i Fürs-gūy
Ṣavlecān-ı ġamla sergerdān durur mānend-i gūy

182. **ey:**
Gazel 429
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī arada ḳābil degüldür ittiḥād
Yār zīrā telḫ-gūy u kīne-cūy u tünd-ḫūy

183. **ey:**
Gazel 432
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Düşmeni ḳalʿ eyle bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber gibi
Ey göñül keskin gereksin Ḥażret-i Ḥayder gibi

184. **ey:**
Gazel 435
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Alışmaz ey göñül ʿāşıḳda ʿār ile hevā-yı yār
Ya bārī ʿışḳ-ı yāri iḫtiyār eyle ya nāmūsı

185. **ey:**
Gazel 438
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bize besdür nigāruñ būy-ı mūyı
Sen ey misk ortadan götür ḳoḳuyı

186. **ey:**-*le*
Gazel 439
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Tīr ü tirkeşle bugün serkeş geçinme ey fülān
Oḳlaġı mānend atarsın yire bir gün oḳlığı

187. **ey:**
Gazel 439
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Her ne virse girü burnuñdan getürür rūzgār
Ey Ḳabūlī Zāl-i dehrüñ böyledür ḳonuḳlığı

188. **ey:**
Gazel 443
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

189. **ey:**
Gazel 445
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ser-i kūyuñda raḳīb-i seg-i ḳallāş yatur
Meded ey gözleri āhū sesi kes ṭaş yatur

190. **ey:**
Gazel 445
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Sen degülsüñ yalıñuz terk iden ey dil serüñi
ʿArṣa-i ʿışḳ durur bunda niçe baş yatur

191. **ey:**
Gazel 451
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ne deñlü perveriş ḳılsañ tenaʿumla ten-i zārı
Ṣalursın ʿāḳıbet ḫāke anı ey nā-tüvān yir yir

192. **ey:**
Gazel 452
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Görme ey dil yüzlerin kişt-i belā dihḳānınuñ
Anaṭolı Türkinüñ Rūm ili aḥiryānınuñ

193. **ey:**
Gazel 458
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yoluñda neler çekdügüm añlar mısın ey şāh
Bir ben bilürüm çekdügümi bir de bir Allāh

194. **ey:**
Gazel 458
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey ḳaşları yā cevrüñ oḳı cānuma geçdi
Her gāh cefā eyleme ḥālümden ol āgāh

195. **ey:**
Gazel 469
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

196. **ey:**
Gazel 477
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey sipihr-i keremüñ mihr gibi meşhūrı
Ẕāt-ı pāküñden umar mihr-i münevver nūrı

197. **ey:**
Gazel 479
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

İñleden bülbül gibi ol ruḫları güldür beni
Ey felek sen bāri giryān eyleme güldür beni

198. **ey:**
Gazel 479
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Mübtelāsın öldürür bir şūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ ey perī öldür beni

199. **ey:**
Gazel 482
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳanlu yaşum silmek ile oldı ey meh destüm al
Dest-i alüm oldı ṣan bir al vālā destmāl

200. **ey:**
Gazel 486
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Dāʾimā ey ruḫları gül ehl-i ʿışḳa āl işüñ
Kimsede ṭāḳat ḳomaz nāz ile diller alışuñ

201. **ey:**
Gazel 487
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṣararsa ey güneş zer gibi ġamdan çehre-i zerdüñ
Bilürdüñ çekdügüm derdi baña fi'l-cümle beñzerdüñ

202. **ey:**
Gazel 488
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey dil maḳām-ı ḳāf-ı ḳanāʿat murād ise
Var mā-verā-yı baḥri ara berde ḳalmadı

203. **ey:**
Gazel 497
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Tīrüñ atılup girse nola ḫāne-i cāna
Ey ḳaşı kemānum aña dil vardur içerden

204. **ey:**
Gazel 509
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gelmedin ḫaṭṭuñ viṣāle vaʿde ḳılduñ gelmedüñ
El-ʿacel ey ḳad-ḳıyāmet el-ʿacel ḳable'l-ecel

205. **ey:**
Gazel 514
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Cān ile göñül müşteridür sen meh-i bedre
Ey alnı ḳamer ruḫları gün gözleri Mirrīḫ

206. **ey:**
Gazel 515
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḥüsn ile mümtāz-ı ʿālemsin sen ey Yūsuf-cemāl
Kimse miṣlüñ göremez geşt eylese cānān elin

207. **ey:**
Kaside 1
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Elā ey ḥażret-i paşa-yı ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i aʿẓamısın pādşāh-ı Āl-i ʿOṯmānuñ

208. **ey:**
Kaside 1
Mısra: **21**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳatı şāhānedür tertībüñ ey İskender-i devrān
Yanuñda ẕerre miḳdārı degül dārātı Dārānuñ

209. **ey:**
Kaside 1
Mısra: **31**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gözüñ aç gözi açıḳlardan ol ey baḫt-ı ḫᵛāb-ālūd
Yüzüñ sür ayaġı ṭopraġına ol ẕāt-ı dür-şānuñ

210. **ey:**
Kaside 1
Mısra: **44**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Suʾāl itdüm yaturken ʿālem-i bāṭında bir pīre
Didüm ey reh-nümāsı sālikān-ı rāh-peymānuñ

211. **ey:**
Kaside 1
Mısra: **47**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Didi ey ʿārif-i sırr-ı ḫafī pūşīde yir yoḳdur
Şeb-i muẓlim żiyāsın setr ider mi māh-ı tābānuñ

212. **ey:**
Kaside 1
Mısra: **82**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Senā gevherlerin dizmiş niṣār itmek murād eyler
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şāh-ı kerem anuñ

213. **ey:**
Kaside 2
Mısra: **22**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Eli yufḳaydı ḳatı şāḫ-ı çenāruñ evvel
Şimdi gör elleri altun keser ey ġonca-dehān

214. **ey:**
Kaside 2
Mısra: **72**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḫüsrevā dādgerā baḥr-dilā ebr-kefā
Ey kerem kānı seḫā maʿdeni baḥr-ı iḥsān

215. **ey:**
Kaside 2
Mısra: **92**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṭutdı luṭfuñ etegin kesme ümīdüm elini
El benüm ey şeh-i ferḫunde senüñdür dāmān

216. **ey:**
Kaside 2
Mısra: **105**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey göñül medḥ ü senāyile sözi ḫatm eyle

Ḫatm ide ḫātemüñi ḫayr ile Ḥayy u Sübḥān

217. **ey:**
Kaside 3
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Devr-i ʿadāletüñde ey pādşāh-ı ʿādil
Lāyıḳ mı ḥākim olmaḳ ʿālim yirine ʿāmil

218. **ey:**
Kaside 3
Mısra: **21**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

219. **ey:**
Kaside 3
Mısra: **64**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

220. **ey:**
Kaside 3
Mısra: **82**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yañlış ḫayālmiş o fikr-i muḥāl imiş bu
Bilmem ben anı bunı ey şehriyār-ı kāmil

221. **ey:**
Kaside 4
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Diñle ey ʿārif-i esrār-ı mezāyā-yı kelām
İşit ey rāfiʿ-i astār-ı ḫabāyā-yı merām

222. **ey:**
Kaside 4
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Diñle ey ʿārif-i esrār-ı mezāyā-yı kelām
İşit ey rāfiʿ-i astār-ı ḫabāyā-yı merām

223. **ey:**
Kaside 4
Mısra: **72**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

İntiḳām almaġadur ḳaṣdumuz andan maḥżā
Ġayrı bir nesne gerekmez bize ey şāh-ı benām

224. **ey:**
Kaside 4
Mısra: **129**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Atduġuñ ṭaş gelür yoluña ey merd-i ṭarīḳ
Dolaşur ayaġuña döşedügüñ ḫalḳa-i dām

225. **ey:**
Kaside 4
Mısra: **171**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Buña kim ṣabr ider ey ḫ∨āce-i ṣāḥib-idrāk
Buña kim ḳatlanur ey müfti-i pākīze-kelām

226. **ey:**
Kaside 4
Mısra: **172**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Buña kim ṣabr ider ey ḫ∨āce-i ṣāḥib-idrāk
Buña kim ḳatlanur ey müfti-i pākīze-kelām

227. **ey:**
Kaside 4
Mısra: **176**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Sen ki dīnüñ diregisin
ṭayanurlarsa saña
Ḫalḳa bu söz yiter ey
şeyḫ-i şeyiḫü'l-İslām

228. **ey:**
Kaside 4
Mısra: **210**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ölmeyince biri degmez
birine daḫı yiri
Er baḳar ḥāṣılı az devleti
ey merd-i tamām

229. **ey:**
Kaside 5
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Elā ey ḥażret-i serdār-ı
ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i bī-naẓīrisin güzīn-
i āl-i ʿOs̱mānuñ

230. **ey:**
Kaside 6
Mısra: **72**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Dü güne oḳına dirdüm bu
naẓm-ı hem-vārum
Bir oḳuyıcı bulınmadı ey
suḫan-güster

231. **ey:**
Kaside 7
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey ġażanfer-fer ü ferruḫ-
ruḫ u Dārā-dārāt
Şeref-i ẕāt-ı tu müs̱bet be-
nuṣūṣ-ı āyāt

232. **ey:**
Kaside 7
Mısra: **16**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḥāṣılı ʿaḳl iricek
mertebeden ber-terdür
Ẕātuñ ey ḥażret-i aġa-yı
saʿādet-āyāt

233. **ey:**
Kaside 7
Mısra: **31**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḥāṣıl ey ḥażret-i aġa-yı
der-i ʿadl-ārāy
Söylemem söylemem illā
ki güneşden ẕerrāt

234. **ey:**
Kaside 7
Mısra: **45**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Sensin ey dürri-i burc-ı
şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik
ider ḫalḳa hüdāt

235. **ey:**
Kaside 7
Mısra: **47**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Sensin ey ḥażret-i aġa-yı
meyādīn-i veġā
Ġarḳ-ı iclāl ile mānend-i
ġuyūs̱-ı ġāyāt

236. **ey:**
Kaside 10
Mısra: **49**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey kişi gel yalıñuz ḥubb-ı
ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen
berāber baḳ dede

237. **ey:**
Kaside 12
Mısra: **15**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Çünki ey dil ol ḫaruñ
yanında birdür medḥ ü
ẕem
Şiʿrüñi ḫālī ḳoma
taḫmīsden tesdīsden

238. **ey:**
Kaside 13

Mısra: **27**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gerçi it dirligidür dirligüñ ey kelb-i ʿaḳūr
Bulduġuñ mühmeli ekl eyle ḫırıldaşma ırıl

239. **ey:**
Kaside 13
Mısra: **36**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḥāṣılı çıḳsa gözüñ görmeseñ ʿālemde bizi
Ya geberseñ yüzüñi görmesek ey kelb-i muḍil

240. **ey:**
Kıt'a 1
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey vezīr-i ser-āmed-i vüzerā
Sende ḫatm oldı şimdi serverlik

241. **ey:**
Kıt'a 2
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey şeh-i kāmkār u kār-güẕār
Gül gibi ḫāṭıruñ güşāde ola

242. **ey:**
Kıt'a 8
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Mülāzemet degül ey şeh ġubār-ı dergāhuñ
Dür-i külāh-ı saʿādet durur bu ben ḫāke

243. **ey:**
Kıt'a 12
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Var ey ġazel girye it öp elin pāyine düş
O şāh-ı muḥteşeme ʿarż ḳıl meẕelletüñi

244. **ey:**
Kıt'a 13
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey ṣalābet-pezīr ü ʿālī-ḳadr
Sende ḫatm oldı gerçi serverlik

245. **ey:**
Kıt'a 17
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ceng eyler iseñ düşmen-i bed-ḫvāh ile ey dil
Gürbüzlük idüp üstine ḳıl gürzi ḥavāle

246. **ey:**
Kıt'a 19
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey bülbül-i gūyā-yı gülistān-ı ḫilāfet
Gül ruḫlaruña ḫār-ı cefā itmesün āzār

247. **ey:**
Kıt'a 30
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey dīde kūy-ı yāre ilet sīm-i eşküñi
Gözüñ baḳarken aḳçeñi vaḳf it Medīneye

248. **ey:**
Kıt'a 30
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gitmez hevā-yı dāne-i ḫālüñ derūndan
Ey serv-ḳad çü māyil olur murġ çīneye

249. **ey:**
Kıt'a 31
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Taḳsīm idüñ cihānı gelüñ ey faḳīrler
Dünyāyı ḳoñ ġanīlerüñ olsun ṭaleb sizüñ

250. **ey:**
Kıt'a 33
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Diñle ey ḥażret-i ümīd-i nüzül
Añdırur ādemi dil-āverlik

251. **ey:**
Kıt'a 35
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Çeḥār ḥarf ki bī-ū yekī yekī bāşed
Zi-āb fehm kun ey baḥr-i ḳulzüm zi-āḫir

252. **ey:**
Kıt'a 36
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Sülş-i evvelin evvel āḫirüñ ol āḫirde
Cümleden āḫir iderseñ eger ey ehl-i fünūn

253. **ey:**
Mesnevi 2
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey şeh-i kāmkār-ı rūy-ı zemīn
Pādşāh-ı sipāh-ı kişver-i dīn

254. **ey:**
Mesnevi 2
Mısra: **95**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
Güş it ey pādşāh-ı kişver-i dīn

255. **ey:**
Mesnevi 2
Mısra: **96**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
Güş it ey pādşāh-ı kişver-i dīn

256. **ey:**
Mesnevi 2
Mısra: **101**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

İsterem senden ey şeh-i maʿṣūm
Beni luṭfuñdan eyleme maḥrūm

257. **ey:**
Mesnevi 2
Mısra: **113**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey şeh-i kāmkār-ı Cem-miḳdār
Luṭfuña bir bahānedür eşʿār

258. **ey:**
Mesnevi 3
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
İşit ey şehryār-ı kişver-i dīn

259. **ey:**
Mesnevi 4
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey semiyy-i nebiyy-i Ḥayy u Ḳadīm
V'ey müsemmī be-nām-ı İbrāhīm

260. **ey:**
Mesnevi 4
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey vezīr-i müşīr-i ʿālī-şān
Maẓhar-ı iltifāt-ı şāh-ı cihān

261. **ey:**
Mesnevi 4
Mısra: **88**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

İki üç yıl mülāzemetle meger
Ber-ḳażā itmiş idüm ey server

262. **ey:**
Mesnevi 5
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Diñle ey mīr-i zümre-i mīrān
Yaʿni paşa-yı pādşā-ʿünvān

263. **ey:**
Mesnevi 5
Mısra: **37**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Didi olan sicillüñ ey ḥākim
Bize bir ṣūreti daḫı lāzım

264. **ey:**
Mesnevi 5
Mısra: **50**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Şöyle kim aḳçesüz ola bir an
Terk-i ṣūret virilmez ey nā-dān

265. **ey:**
Mesnevi 7
Mısra: **23**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Didüm ey ḳāżı-i ḥaḳ-nā-şināsā
Senüñle mümkin olmadı muvāsā

266. **ey:**
Mesnevi 8
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey semiyy-i Resūl-i Rabb-i enām
Nāmdaş-ı Nebī Muḥammed-nām

267. **ey:**
Mesnevi 8
Mısra: **23**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey naẓar-kerde-i şehenşeh-i dīn
Ḫāṣ-ı dergāh-ı pādşāh-ı güzīn

268. **ey:**
Mesnevi 8
Mısra: **31**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey saʿādet-peẕīr ü ḳadr ü şeref
Ḫüsrev-i kān-ṭabʿ u deryā-kef

269. **ey:**
Mesnevi 8
Mısra: **37**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Āl-i ʿOs̱mānuñ ey güzīde ḳulı
Nice ḳavli ṣadīḳ u maḳbūli

270. **ey:**
Mesnevi 9
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Elā ey naḫl-i bāġ-ı nāz u şīve
Leb-i laʿli yitişmiş tāze mīve

271. **ey:**
Mesnevi 9
Mısra: **43**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gel ey bāġ-ı vefāda gül budāġı
Saña cān riştesidür ṣaç bāġı

272. **ey:**
Mesnevi 9
Mısra: **73**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gel ey gülzār-ı ḥüsnüñ ʿandelībi
Sözi erbāb-ı ʿışḳuñ
……

273. **ey:**
Mesnevi 10
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Pür-ḫaṭardur ṭarīḳuñ ey āgāh
Yārüñ olsun hemīşe b’ismi’llāh

274. **ey:**
Mesnevi 14
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Farż u vācibdür ey güzīn-i ṣiḳāt
Ehl-i īmān olana iki ṣalāt

275. **ey:**
Mesnevi 15
Mısra: **57**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Aḳçe bir el kiridür ey meftūn
Yüzüñe kir getürme aḳçe içün

276. **ey:**
Mesnevi 15
Mısra: **69**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bu ʿabeṣ ḥālet ancaḳ ey ṭālib
Şāhi ʿOṣmāniye olur ġālib

277. **ey:**
Muaşşer 1
Mısra: **38**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṣıyup ḫaşmı dönüp ḳaṭʿ-ı menāzil eyleyüp şāhā
Ḳadem başduñ saʿādet mülkine ey ḥażret-i paşa

278. **ey:**
Müseddes 1
Mısra: **27**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḫvān-ı iḥsānına maẓhar düşdüñ ey dil ġam yeme
Pādşāh-ı Rūm gibi luṭfı çoḳdur ādeme

279. **ey:**
Müseddes 3
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yiter çekdüñ belā-yı iştiyāḳı
Gel ey bī-çāre ṣoḥbet yine bākī

280. **ey:**
Müseddes 3
Mısra: **19**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Maḥabbet ey göñül miḥnetsüz olmaz
Saʿādet ādeme himmetsüz olmaz

281. **ey:**
Müseddes 4
Mısra: **25**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Mürġ-ı dil olmadı ey ġonca elüñden āzād
Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlī nice olsun ābād

282. **ey:**
Müseddes 4
Mısra: **28**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bilmezin kime şikāyet ideyin senden dād
Senüñ ey ẓālim-i bī-dād elüñden feryād

283. **ey:**
Müsemmen 2
Mısra: **18**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Semm-i fürḳat helāhil ü ḳātil
Zehre çāre bulunmaz ey ʿāḳil

284. **ey:**
Müsemmen 2
Mısra: **25**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Merḥabā ey ḥabīb-i rūşen-rā
Ḥabbeẕā ey ṭabīb-i derd ü belā

285. **ey:**
Tahmis 1
Mısra: **12**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Eyle deryā kendüñi gel ḳaṭreliḳden ol ḫalāṣ
Degme derd ile küdūret baġlama ey merd-i ḫāṣ

286. **ey:**
Tahmis 1
Mısra: **21**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Murādī gel ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ dem-be-dem
Ṣaḳla sırruñ keşf-i rāz itme çekersin çoḳ nedem

287. **ey:**
Tahmis 2
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey göñül cānān ilinden bir ḫaber ṭuyduñsa gel
Cānib-i cānāneye ḥüsn-i naẓar ṭuyduñsa gel

288. **ey:**
Tahmis 3
Mısra: **11**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ululuḳ isteyen iki ʿālemde ey göñül
Elden ḳomaz tevāżuʿı her demde ey göñül

289. **ey:**
Tahmis 3
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Kibr olmamaḳ gerek durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i ġamda ey göñül

290. **ey:**
Tahmis 7
Mısra: **19**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Aña ḳaldı kim dehānuñ yādına ey māh-rū
Başumuz alup ʿadem mülkine dek ʿazm ideyüz

291. **ey:**
Tahmis 7
Mısra: **22**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Lāleveş göñlüm açılmaz seyr-i bāġ u rāġ ile
Ey Ḳabūlī bir perī yaḳdı vücūdum lāġ ile

292. **ey:**
Tahmis 9
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yüri ey meskenüm kūy-ı nedāmet eyleyen tāliʿ

Libāsum köhne-i şāl-ı felāket eyleyen tāliʿ

293. **ey:**
Tahmis 9
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Sitārem yoḳ felekden kime feryād ideyin bilmem
Yüri ey ḫāṭırum dāyim ḳasāvet eyleyen tāliʿ

294. **ey:**
Tahmis 9
Mısra: **25**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yüri ey baḫt-ı Adlīye ʿadāvet eyleyen tāliʿ

295. **ey:**
Tahmis 11
Mısra: **14**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Nāle ḳıldıḳca nesiri dem-sāz it
Ey göñül murġı evce pervāz it

296. **ey:**
Tahmis 11
Mısra: **16**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bu türāb āşiyānda neylersin
Rāh-ı ʿışḳ içre dilsin ey Emrī

297. **ey:**
Tahmis 12
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Nideyin el virdügin dünyā baña şimden girü
Ben cihān sevdālarından çekdüm el ey müddeʿī

298. **ey:**
Tarih 2
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey pādşāh-ı pür-kerem v'ey ḫüsrev-i vālā-himem
Ḫalḳ-ı cihān görmiş degül bir sūr peydā eyledüñ

299. **ey:**
Tarih 5
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yine ey ḥażret-i paşa-yı ekrem
Ḳudūmüñle müşerref oldı ʿālem

300. **ey:**
Tarih 9
Mısra: **11**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Tārīḫini ṣorsalar dir ki ey aḥbāb
Ol nūr-ı dü dīdem bu sürūr-ı sīnem

301. **ey:**
Tarih 13
Mısra: **14**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ol ṣadānuñ istimāʿ itdüm me'ālin bi't-temām
Ey Ḳabūlī ḳalbden eṣḳāl-i ġam oldı ḫafīf

302. **ey:**
Tarih 14
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī bu da bir tārīḫdür
Ḥaşre dek ḳadr ile ābādān ola

303. **ey:**
Tarih 15
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Elā ey ḥażret-i paşa-yı mülk-i Āl-i ʿOs̱mānī
Dil-i pāküñ durur çün ḫāver-i neyyir ü rūşen

304. **ey:**
Tarih 20
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī gūş idüp ben de didüm tārīḫini
Cānı teslīm eyledi Sulṭān Selīm-i pāk-bāz

305. **ey:**
Tarih 22
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī budur ol tārīḫ-i ḫūb
Cāmiʿ-i şerīf ü mecmaʿ-ı laṭīf

306. **ey:**
Tarih 24
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī didiler tārīḫini
Bünye ʿālī vü ḳaṣır-ı bī-ḳuṣūr

307. **ey:**
Terci-bend 1
Mısra: **34**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Nevrlendikce rūy-ı berrāḳı
Ey münevver ḳılan bu āfāḳı

308. **ey:**
Terci-bend 1
Mısra: **57**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gel berü hoş müşerref it ey ḥūr
Ḫānemüz tā ki ola ḫuld-ı berīn

309. **ey:**
Terci-bend 1
Mısra: **69**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Luṭfuñ olmazsa ey kerem kānı
Dest-i hecrüñ binā-yı ḳalbi yıḳar

310. **ey:**
Terci-bend 3
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gelüñ ey ehl-i baṣīret sözüm idrāk eyleñ
Ḫāk iken menzilüñüz ẕirve-i eflāk eyleñ

311. **ey:**
Terci-bend 4
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey manṣıb isteyen berü gel benden al ḫaber
Merd-i ḫabīr olan kişiye bir ḫaber yiter

312. **ey:**
Terci-bend 4
Mısra: **31**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Añma zamānuñı ṣaḳın ey aʿdel-i ḳużāt
Ẕātum ḳavī durur diyene olmaz iltifāt

313. **ey:**
Tesdis 2
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gel ey dil-ber ġam-ı hücrüñle bağrum ḳan olur sensüz
Dutuşur nār-ı ḥasretle göñül sūzān olur sensüz

314. **ey:**
Tesdis 2
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gelüp meclisde ey ġonca-dehen gülüp açılmazsañ
Beni maḥzūn idüp aġyār-ı bed-ḫūdan kesilmezseñ

315. **ey:**
Tesdis 2
Mısra: **19**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Varup yoluñda ey sīmīn-semen yüz yire urmazsam
Kemīne bende-i fermān olup ḳapuñda ṭurmazsam

316. **ey:**
Tesdis 2
Mısra: **22**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yüzüm gözüm ayaġuñ tozına her bār sürmezsem
Cihānda ey perī-ṣūret seni bir ān görmezsem

317. **ey:**
Diğer 2
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Neyledüñ ey çarḫ-ı ẓālim neyledüñ ḳan eyledüñ
Bir vezīri yoḳ yire ḫāk ile yeksān eyledüñ

318. **ey:**
Gazel 133
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

319. **ey:**
Gazel 133
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Semend-i ḫāṭırum ʿışḳa ṭutıldı dime ey zāhid
Ḫar-ı nā-pāydār u nā-pesendi ḫod ulaḳ ṭutmaz

320. **ey:**
Gazel 134
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Reh-zen olmaz devlet-i dünyā bize ey bü'l-heves
Kāʾinātuñ ʿizzet ü iḳbālina aldanmazuz

321. **ey:**
Gazel 134
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī ḳavlini uydurmayınca fiʿline
Vāʿiẓ-i şehrüñ ḳurı aḳvāline aldanmazuz

322. **ey:**
Gazel 135
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Nār-ı ġam-ı maḥabbet kār itdi cāna ġāyet
Ey şāh-ı bī-ʿināyet ʿāşıḳ bu kāra döymez

323. **ey:**
Gazel 135
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Cism-i nizār-ı zārum ber-bād ḳıldı āhum
Hīç nesne ey Ḳabūlī bu rūzgāra döymez

324. **ey:**
Gazel 136
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī ezelī ṭoġrı olan egrilmez
Rāstī ṣafḥa-i ʿālemde elif lām olmaz

325. **ey:**
Gazel 138
Mısra: **17**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Māyilüz ey Ḳabūlī Rūm iline
Dil-beri çoḳ diyārı kim sevmez

326. **ey:**
Gazel 139
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḫadeng-endāz-ı ġamzeñ ey kemān-ebrū dil-i zāra
Atar tīr-i cefāyı biñde birisi ḫaṭā itmez

327. **ey:**
Gazel 139
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Metāʿ-ı ḥüsnüñüñ şimdi revācı var iken ṭurma
Ṣaḳın ey ḫ∨āce-i Mıṣr-ı bahā ṣoñra bahā itmez

328. **ey:**
Gazel 141
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Var ise ḫabs-i ebed eylediler mücrimvār
Ey Ḳabūlī göñül ol çāh-ı ẕeḳandan çıḳmaz

329. **ey:**
Gazel 142
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Vefā vü merḥamet ḳıl diyü ibrām itme dil-dāra
Ölümlü ḫasteye ey dil ṭabīb olan ʿilāc itmez

330. **ey:**
Gazel 143
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yeridür ḫāk-i der-i dil-bere sürsek yüzümüz
Bizüm ey dil o ḳapuda açılupdur gözümüz

331. **ey:**
Gazel 143
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Vāṣıl-ı semʿ-i şehenşāh-ı cihān olsa nola
Ey Ḳabūlī ḳatı pākīze güherdür sözümüz

332. **ey:**
Gazel 144
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī göñlümüz alçaḳ durur ġāyet bizüm
Bende-i ʿışḳ olduḳ iller gibi aġalanmazuz

333. **ey:**
Gazel 147
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī kāse oynatmaḳ hünerverlik degül
Yār içün baş oynadursa pehlevāndur kāse-bāz

334. **ey:**
Gazel 151
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Lām-ı zülfüñ ġamıyla ey meh-rū
Bir elif-ḳad mi var ki dāl olmaz

335. **ey:**
Gazel 152
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

336. **ey:**
Gazel 153
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Başmaz ḳadem yoluñda ḫāk eyleseñ vücūduñ
Ey şehsüvār ey dil sākin tenezzül itmez

337. **ey:**
Gazel 153
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Başmaz ḳadem yoluñda ḫāk eyleseñ vücūduñ
Ey şehsüvār ey dil sākin tenezzül itmez

338. **ey:**
Gazel 155
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biz ey Ḳabūli ġam yimezüz rūzgārdan
Merdūd-ı ḫalḳ isek nola maḳbūl-i ḫażretüz

339. **ey:**
Gazel 158
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Çoḳ zamandur cānı biz cānāna iḳrār itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz ḳalur saña yā deynümüz

340. **ey:**
Gazel 158
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle var mā-beynümüz

341. **ey:**
Gazel 159
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü aḥsen bilürüz

342. **ey:**
Gazel 161
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Cāna kār itdi müjeñ oḳları ḥadden aşup
Ey ḳaşı yā fuḳarā ḳavmine āşūb olmaz

343. **ey:**
Gazel 161
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Beni öldürdi bir üslūbı levendāne güzel
Ey Ḳabūlī daḫı bir böylece üslūb olmaz

344. **ey:**
Gazel 165
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Neden incinmek ey dil ṭaʿne-i aġyār ile yāre
Cefā-yı ḫār ile bülbül gül-i ḫandāna incinmez

345. **ey:**
Gazel 166
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṭurmayup vaṣf ider ey ġonça Ḳabūlī zülfüñ
Niçe yıllardur aña çalışur itmām idemez

346. **ey:**
Gazel 167
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Tiryāḳ-ı laʿl-i yār olur ancaḳ ʿilāc aña

İçdi Ḳabūli zehrüñi ey çarḫ ṭās ṭās

347. **ey:**
Gazel 168
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḥiddet idüp ortaya atılma ey dil ṭūbveş
Ḫıdmete bil bağla ṭur bir güşede cārūbveş

348. **ey:**
Gazel 168
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Mümkin olduḳca rıżā göster ḳażāya ey göñül
Ḳādir iseñ her belāya ṣābır ol Eyyūbveş

349. **ey:**
Gazel 168
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṣaḫṣ-ı nā-dāna açılma açma rāzuñ herkese
Ey göñül pek ṣaḳla sırruñ sīnede mektūbveş

350. **ey:**
Gazel 168
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī ġalib ol her şaḫṣa keyf-i mey gibi
Yirüñ alçaġın gözetme zāhid-i maġlūbveş

351. **ey:**
Gazel 169
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bir dil mi ḳaldı ey perī pervāneveş bāl ü peri
Şemʿ-i cemālüñ şevḳıne ʿışḳuñla sūzān olmamış

352. **ey:**
Gazel 170
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Öldür diyü o şāha ḳılmaḳ neden sifāriş
Ol devlete irişmek ey dil hezār fāriş

353. **ey:**
Gazel 170
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey dil kilāb-ı kūy-ı dil-berle ülfet eyle
Tenhā yilüp yopurma yārān içine ḳarış

354. **ey:**
Gazel 170
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Depretdüñ esb-i nāzı ḳopdı bu dil yirinden
Ey şeh-süvārum olmaz bundan eyü ḳoparış

355. **ey:**
Gazel 175
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī yār aça dārü'ş-şifā-yı leblerin
Her seḥer dārū-yı laʿlinden şifā bulur marīż

356. **ey:**
Gazel 179
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī düşmeni ḳatl itmege
Āteş-i āhum yiter yalıñ yaraġ

357. **ey:**
Gazel 180
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Olmaz ey şehryār āhen tīġ
Her türāb āhen ü her āhen tīġ

358. **ey:**
Gazel 180
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Pestsin āhuma göre ey çarḫ
Yüküñi sen gerekse yuḳarı yıġ

359. **ey:**
Gazel 180
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳulzüm-ı ʿışḳa kendüñi atma
Ey Ḳabūlī sen anı añlama ṣıġ

360. **ey:**
Gazel 182
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Āh alursın güzelüm ʿāşıḳa cevr eyleme çoḳ
Girü dönmez ṣaḳın ey ḳāşı kemān atılan oḳ

361. **ey:**
Gazel 182
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Var iken sürme-i ḫāk-i reh-i yār ey keḥḥāl
Nidelüm kuḥl-ı Ṣıfāhānı var al gözüñe ṣoḳ

362. **ey:**
Gazel 182
Mısra: **14**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Söylenür geldi diyü nāme-i ḫaṭṭı yārüñ
Ey Ḳabūlī yüzine biz anı çoḳdan oḳuduḳ

363. **ey:**
Gazel 183
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey perī-rū dil-i dīvāne ʿaceb uşlana mı
Gerdeninde ser-i zülfüñ gibi zencīr olıcaḳ

364. **ey:**
Gazel 184
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Sīneden ġam dīdeden nem dem-be-dem eksük degül
Ey Ḳabūlī ḫāżır u āmādedür esbāb-ı ʿışḳ

365. **ey:**
Gazel 185
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Çaġladup seyl-i sirişkin aḳıdan yollaruña
Dīdeler ey boyı servüm ḳatı çaġlañ ancaḳ

366. **ey:**
Gazel 187
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṭaʿn u teşnīʿ-i ʿadū ʿavʿav-ı kelb-i kūyuñ
Kūyuña varmaġa ey māh beni eyledi ʿavḳ

367. **ey:**
Gazel 188
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey cān-ı men berāy-ı tu ṣud mübtelā-yı ʿışḳ
ʿIşḳ āmede berāy-ı men ü men berāy-ı ʿışḳ

368. **ey:**
Gazel 189
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber
baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul
andan saña dermāñ yoḳ

369. **ey:**
Gazel 189
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim
sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir
bir ṣaḥīḥ-iẕʿān yoḳ

370. **ey:**
Gazel 191
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey dīde ḳābil midür bir
Kaʿbe bünyād eylemek
Zīver ü zerle der ü dīvārın
ābād eylemek

371. **ey:**
Gazel 192
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yār-ı bed-ḫū gerekmez ey
ʿāşıḳ
Nāzük ü şūḫ u şeh-levend
gerek

372. **ey:**
Gazel 194
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Çoḳ açılmış güllerüñ var
gerçi ey bülbül senüñ
Yāre ʿarż itme anı
ḳoḳmaz gülin ol
kimsenüñ

373. **ey:**
Gazel 194
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Her ne deñlü āh u zār
eylerseñ ol gül ey hezār
Güş ḳılmaz şīvenüñ aṣlı
nedür bu şīvenüñ

374. **ey:**
Gazel 194
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gül gibi rāz-ı dehānuñ
sırrın açmaz kimseye
Aġzı ġāyet berkdür ey
ruḫları gül ġoncanuñ

375. **ey:**
Gazel 194
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

ʿAndelībāsā Ḳabūlī nice
feryād itmesün
Ey gül-i raʿnā alınmaz ḫār
elinden dāmenüñ

376. **ey:**
Gazel 195
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey ṭıfl-ı sirişküm ḳatı
ḳalḳırduñ a dıñ dıñ
Ḥalvā-yı leb-i dil-beri
gördüñ yine diñ diñ

377. **ey:**
Gazel 197
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

ʿĀşıḳuñ kūyuñda cānā bī-
şumār olmaḳ gerek
Gülşenüñde bülbülüñ ey
gül hezār olmaḳ gerek

378. **ey:**
Gazel 197
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ol sehī-ḳaddi kenār itmek
dilerseñ ey göñül
Yolına eşk-i revānuñ
cūybār olmaḳ gerek

379. **ey:**
Gazel 199
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Fāş eyle rāz-ı ʿışḳı nihān itme ey gönül
Āş̲ār-ı ʿışḳ u mihr ü maḥabbet ʿayān gerek

380. **ey:**
Gazel 200
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Benüm efkār-ı zülfüñden murādum kesb-i cemʿiyyet
Senüñ ḫāṭır perīşān eylemekdür ey perī şānuñ

381. **ey:**
Gazel 202
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen dil ḫamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ çeşm ü gūş olmaḳ gerek

382. **ey:**
Gazel 203
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey gönül ḳāmet-i Ṭūbāya irem mi ṣanduñ
Gülşen-i ʿālemi bostān-ı İrem mi ṣanduñ

383. **ey:**
Gazel 203
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey gönül ṭālibi çoḳdur o nihāl-i nāzuñ
Mīve-i vaṣlını sen başḳa direm mi ṣanduñ

384. **ey:**
Gazel 203
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ehl-i ʿışḳuñ saña ʿarż eyledügi göz yaşıdur
Andan ey sīm-beden anı derem mi ṣanduñ

385. **ey:**
Gazel 207
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḫurd-ı ḫaşḫāş it büzürg olduḳca Türküñ kellesin
Ey Ḳabūlī ḳavlüme ḳāyil durur ḫurd u büzürg

386. **ey:**
Gazel 208
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī yüzüm üstünden nigārum geçmege
Reh-güẕārında vücūdum ḫāk-i rāh itsem gerek

387. **ey:**
Gazel 214
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey gönül ʿilm-i ledünnīden ḫaber ṭuyduñsa gel
ʿĀlem-i ġayb-ı hüviyyetden eş̲er ṭuyduñsa gel

388. **ey:**
Gazel 214
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Saʿy-ı bī-nefʿ eyleme ey dil ḫavāṭır defʿine
Cemʿ-i evhām-ı ḫavāṭırdan ḫaṭar ṭuyduñsa gel

389. **ey:**
Gazel 214
Mısra: **10**

Bir varlığa seslenme ünlemi.

ʿĀrif-i tīr-i ḳażā ḥükm-i ḳaderden aġlamaz
Ey Ḳabūlī sen de ʿārifler ḳadar ṭuyduñsa gel

390. **ey:**
Gazel 215
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bile ṣalınmaġa ṣu gibi ey dil
Ṭolan gülzārı bir serv-i revān bul

391. **ey:**
Gazel 218
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

ʿArż-ı cemāl eyle dil-i ẕerrevāra gel
Ey māh gün yüzüñ görelüm āşkāra gel

392. **ey:**
Gazel 218
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Mülk-i fenā didükleri cāy-ı firārdur
Ey ḫ∨āce görmek ister iseñ bu diyāra gel

393. **ey:**
Gazel 219
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Göster cemālüñi bu dil-i bī-ḳarāra gel
Gel ey perī seni görelüm āşkāra gel

394. **ey:**
Gazel 220
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Añılur nāmuñ maḥall-i merḥametde nā-maḥal
Nā-maḥal bir derde düşdüñ ey göñül dirler maḥal

395. **ey:**
Gazel 287
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Cūşa gel cūy-ı sirişküñ yüze gelsün yir yir
Ey göñül yir yüzinüñ cūları pür-cūş olsun

396. **ey:**
Gazel 288
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṭulūʿ itdi ṣanur ʿālem ufuḳdan māh-ı tābānı
Görünse ey ḳamer-ṭalʿat cemālüñ ṭarf-ı bāmuñdan

397. **ey:**
Gazel 290
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gülşenüñ neyleyelüm serv ü gül-i raʿnāsın
Baña sen cümleden ey ruḫları gül raʿnāsın

398. **ey:**
Gazel 290
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Dil-i sevdā-zededen çıḳmadı aṣlā bilmem
Ey ġam-ı kākül-i dil-ber ne ʿaceb sevdāsın

399. **ey:**
Gazel 290
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yār ile daʿvi-i ʿışḳ eyleme sen yoḳ ey dil
Ḳāḍi-i ʿaḳl anuñ faṣl idemez daʿvāsın

400. **ey:**
Gazel 291
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Dīdār-ı yāre baḳmaġa
ʿāşıḳ olur mı hiç
Ey dil ġunūde baḫtuñ
uyanıḳ görür misin

401. **ey:**
Gazel 293
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Devr elinden ey göñül
āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan
mürde sen pejmürde ben

402. **ey:**
Gazel 293
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī
gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte
bir sen bir de ben

403. **ey:**
Gazel 294
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḫaṭā itdüm recā-yı ʿafv u
iḥsān eylerem sizden
Gel ey sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ
kem bizden kerem sizden

404. **ey:**
Gazel 297
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Açılsun rūy-ı baḫtuñ
ġonçaāsā şād u ḫandān ol
Muḫālif yiller ey gül bāġ-ı
ḥüsnüñden ırāġ olsun

405. **ey:**
Gazel 298
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ruḫuñla kākülüñ
ögmekden özge ey meh-
rū
Senüñle yoḳ sözümüz
artıḳ aḳdan ḳaradan

406. **ey:**
Gazel 301
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī nāziş-i ḥüsn ü
niyāz-ı ʿışḳ imiş
ʿĀşıḳ-ı şeydāyı geh
pinhān u geh peydā ḳılan

407. **ey:**
Gazel 303
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bilür misin daḫı ṣaḥrā-yı
ġamda ey dil-i zār
Ḳadem-füşürde vü ḫār-ı
belā ḫalīde misin

408. **ey:**
Gazel 308
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Luʿb ile ruḫuñ aluban
açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey
dil saña ḳatlan

409. **ey:**
Gazel 311
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Şimdi seyr-i kenārı
neylersin
Ḳatlan ey serv-ḳad bahār
olsun

410. **ey:**
Gazel 313
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Seyr-i gülzār-ı maḥabbet
eyleyen ey ġonca-leb
ʿAndelīb-i ṭabʿı gūyā
ḳılmasun ya neylesün

411. **ey:**
Gazel 315
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Zaḥm-ı e̲ser-i ʿışḳa hele ey dil-i mecrūḥ
Laʿl-i leb-i dil-ber gibi merhem bulımazsın

412. **ey:**
Gazel 319
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

413. **ey:**
Gazel 319
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫāṭıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫāṭırdan çıḳar gitsün

414. **ey:**
Gazel 322
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī yār ile ḥaşr olmaġa cān virürüz
İnne ehle'l-ḥaseni ervāḥun naḥnu'l-meyyitūn

415. **ey:**
Gazel 325
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

416. **ey:**
Gazel 326
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gice dil-dār ile tenhāca biraz bāde görüp
Ey Ḳabūlī seḥerī defʿ-i ḫumārı severin

417. **ey:**
Gazel 329
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Rivāyet muḫtelifdür ey dil ammā diñle rāvīden
Ġamı bir āfetüñ evlādur āfāt-ı semāvīden

418. **ey:**
Gazel 330
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey göñül āvāresin pür-yāresin ṣad-pāresin
Derdi çoḳ dil-ḫastesin dermānı yoḳ bī-çāresin

419. **ey:**
Gazel 331
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gel şarābı alıgör ey ṣūfī reng ü āli ḳo
Ḳıṣṣa rengīn ḳıṣṣa dirsin daḫı ḥiṣṣe alı ḳo

420. **ey:**
Gazel 331
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yoḳ mı fikr-i āḫiret ey ḫ∨āce-i bī-ʿāfiyet
Defter-i aʿmāle nāẓır ol ḥisāb-ı māli ḳo

421. **ey:**
Gazel 331
Mısra: **9**

Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī ġayrıdan ḫālī ḳoyup dil ḫānesin
ʿĀlem-i vaḥdetde ol sevdā-yı ḫaṭṭ u ḫāli ḳo

422. **ey:**
Gazel 332
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ruḫlaruñ nerd-i melāḥatda dimiş ḫurşīde dāv
Ey ḳamer ṭās-ı felekden tāvsın bi’llāhi tāv

423. **ey:**
Gazel 333
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir gönlüñ alan bir daḫı ala yine

424. **ey:**
Gazel 336
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gönder ey ḳaşları yā oḳlaruñı cān evine
Ne tekellüf çeker ol gelmege yārān evine

425. **ey:**
Gazel 338
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gel ey dil gūşe-i kūy-ı ferāġat iḫtiyār eyle
Muḳīm-i künc-i ʿuzlet ol ḳanāʿat iḫtiyār eyle

426. **ey:**
Gazel 338
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Muḳīm-i kūy-ı yār olmaḳ dilerseñ küşte-i ʿışḳ ol
Bihişt isterseñ ey ʿāşıḳ şehādet iḫtiyār eyle

427. **ey:**
Gazel 338
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Maḳāmuñ ḫāk-i ẕillet eyle ey dil ʿizzet isterseñ
Selāmeṯ∨āh iseñ evvel melāmet iḫtiyār eyle

428. **ey:**
Gazel 340
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

ʿAks-i māh-ı ʿārıżuñ düşdi sirişküm cūyına
Ey ḳamer-ṭalʿat daḫı şimdi düşürdüñ ṣuyına

429. **ey:**
Gazel 341
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ẓāhir olmış ḫaṭṭ-ı nev laʿl-i lebüñden ey perī
Mūrlar çıḳmaḳ neden taḫt-ı Süleymān üstine

430. **ey:**
Gazel 341
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī yāre ḳarşu her seḥer āh eyleme
Esmesün yāvuz yel ol serv-i ḫırāmān üstine

431. **ey:**
Gazel 342
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Üftādedür Ḳabūlī düşdükce destgīr ol
Ey kevkeb-i saʿādet v’ey ṭāliʿ-i ḫuceste

432. **ey:**
Gazel 345
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

433. **ey:**
Gazel 345
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Muḳīm-i kūy-ı yār ol bekle yerüñdür didüm saña
Niçün olmazsın ey dīvāne dil ben didügüm yerde

434. **ey:**
Gazel 346
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gūşe-i vaḥdet diyü ey dil çekilme vaḥdete
ʿĀlem-i keṯretde vaḥdet gözle düşme keṯrete

435. **ey:**
Gazel 347
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳabūlīnüñ gözine şeb gibi tārīk olur dünyā
Cemālüñ mihrin ey mehrū gözinden gel ṭolundurma

436. **ey:**
Gazel 348
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ayaġ üzre gelüp meclis-be-meclis gezme ey sāḳī
Yirüñ ḫum gibi bekle gūşe-i meyḫāneden çıḳma

437. **ey:**
Gazel 348
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Dil-i vīrānı gel tenhā ḳoma dūr olma ḫāṭırdan
Sen ey ġam gizlü bir gencīnesin vīrāneden çıḳma

438. **ey:**
Gazel 349
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḥaşr olmaz isek ey yüzi gül bezm-i ……
Mā-beynümüzde ḳala bu ḥasret ḳıyāmete

439. **ey:**
Gazel 352
Mısra: **11**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī añdıran ʿışḳ ehlini efġānıdur
Kim añardı bülbüli efġān u zārı olmasa

440. **ey:**
Gazel 353
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Mirʾāt-ı rūy-ı dil-bere çoḳ baḳma ey göñül
Bāşed ki göre gözi raḳībüñ çıḳa gele

441. **ey:**
Gazel 353
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Evṣāf-ı hüsnin ol mehüñ ey dil bülend ḳıl
Şāyed o şāhbāz-ı ḥüsün oḳuya gele

442. **ey:**
Gazel 354
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī tehniye-nāme durur varsun hele

Yā ḳabūl olmaya yā redd ola yā ṣūret vire

443. **ey:**
Gazel 356
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Gözüñe tūtyādur çoḳdan ey dil ḫāk-i pāy-i yār
Ele girdikde cānuñ var ise yüzüñ gözüñ sürme

444. **ey:**
Gazel 358
Mısra: **11**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yaḳam saḳf-ı sipihri ey Ḳabūlī nār-ı āhumla
Düşüp ser-pençe-i hecre ḳalursa ger yaḳam elde

445. **ey:**
Gazel 360
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṭoġru yürürseñ yüri yol ṭoġrudur
Ṭoġrulugör yoluña ey merd-i rāh

446. **ey:**
Gazel 360
Mısra: **13**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Geç bu hevādan yola gel ey göñül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

447. **ey:**
Gazel 361
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

448. **ey:**
Gazel 363
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Manṣıbuñ bir yolı vardur gel o yoldan varılur
Varma yolsuzluḳ idüp dest-i tehī ey güm-rāh

449. **ey:**
Gazel 365
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire dünyā içün ḫarc eyleme
Ey Ḳabūlī çoḳ kişi aldandı bu bāzārda

450. **ey:**
Gazel 366
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḥasret-i laʿlüñ ile dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle reng olmadı ey ḫvāce Yemenden gelene

451. **ey:**
Gazel 366
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṣaḥn-ı gülşende Ḳabūlī gibi ey serv ṭurup
Vaṣf-ı ḫaṭṭuñ iderüz seyr-i çemenden gelene

452. **ey:**
Gazel 367
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

453. **ey:**
Gazel 369
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Dünyā ġamını añma kemāl ehline ey dil
Pākān-ı ṣafā öñüne murdārı getürme

454. **ey:**
Gazel 372
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey göñül kendüñi alçaḳ ṭutagör kim saña
Şāyed ol serv-ḳadüñ ṣu gibi göñli aḳa

455. **ey:**
Gazel 372
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī baña meyl eylemez ol yār dime
Ḫūblar ġāyet ile māyil olur ʿuşşāḳa

456. **ey:**
Gazel 374
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Didüm ey meh bize bir būse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

457. **ey:**
Gazel 375
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḫār-ı ġamuñla ey gül dil murġı zār böyle
Her yirde ḫār elinden her murġ-zār böyle

458. **ey:**
Gazel 375
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṭutdı cihānı gerçi feryāduñ ey Ḳabūlī
Bir sen degülsin ancaḳ iñler hezār böyle

459. **ey:**
Gazel 376
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bir sen degülsin ey dil giryān u zār böyle
Her-cāyi yār elinden her bir diyār böyle

460. **ey:**
Gazel 376
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṭūfān-ı eşk-i çeşmüñ ġarḳ-āb ider cihānı
Aġlarsañ ey Ḳabūlī leyl ü nehār böyle

461. **ey:**
Gazel 378
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yār içün imiş hep bu ḳadar ṭurma oturma
Şimden girü ey serv-i çemen ṭurma oturma

462. **ey:**
Gazel 378
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Utandugı yiter güle ol ġonça-dehenden
Ey bād-ı ṣabā sen de varup yüzine urma

463. **ey:**
Gazel 378
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdur ezelden
Ey ruḫları gül anı bize ḳatı uçurma

464. **ey:**
Gazel 379

Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī saña mescidde bulunmaz ise cāy
Yüri var mey-kede ṣadrına geç otur orada

465. **ey:**
Gazel 380
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṣad-pāre oldı sīne gider ṣaḳın araya
Ey ḳaşları kemānum oḳuñ atma paraya

466. **ey:**
Gazel 380
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Sen māh ile barışmadı diyü sitāremüz
Sögdüm bu gice ṣubḥa dek ey meh sitāreye

467. **ey:**
Gazel 382
Mısra: **17**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī naẓar itmiş saña pīr
Kelimātuñ ḳatı dervīşāne

468. **ey:**
Gazel 383
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Āḫir ḫarāb olur yıḳılur ḫāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūli ruḫ-ı yāri genc ola

469. **ey:**
Gazel 385
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Nāmdār-ı ʿālem olduḳca sen ey Rüstem-vaḳar
Lenduhā-yı düşmen-i bed ʿāḳıbet bed-nām ola

470. **ey:**
Gazel 386
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ġamze-i ḫūn-rīz ile yoḳ yire ḳanum dökmege
Göz ḳarardursın ola mı ey gözi ala yine

471. **ey:**
Gazel 386
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ey meh kūyuña
Süzilüp gökden kebūterveş niçe ālāy ine

472. **ey:**
Gazel 393
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳul oġlı bir efendi gördüm ey dil ḳol ṭolaşurken
Umarum kim şeb-i vuṣlatda yanuma aġa ḳolı

473. **ey:**
Gazel 394
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bir kūçegüñ Ḳabūli ġamın ḳıldı iḫtiyār
Himmet zamānıdur aña ey Rūm erenleri

474. **ey:**
Gazel 397
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yār olmayıcaḳ bezmde ey muṭrib ü sāḳī
Cām-ı ʿaraḳı bāda virür nāy-ı ʿIrāḳī

475. **ey:**
Gazel 397
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Sīneñde yaḳı yaḳmaġ ile ey dil-i mecrūḥ
Pehlū-yı nigār ola mı dirsin saña bāḳī

476. **ey:**
Gazel 399
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳurʾānı yañlış oḳuma ḥıfẕ eyle āyeti
Ey ḫ∨āce büzme aġzuñı bozma ḳırāʾati

477. **ey:**
Gazel 404
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ṣorutsun ṣūret-i bī-cāna ṣūret deyr-i ʿālemde
Ne ṣūret baġlar añlarsın ola īmānı ey Mānī

478. **ey:**
Gazel 404
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Seg-i kūyuñdan ayrılmazlar ey meh zümre-i ʿuşşāḳ
Belī her ḳanda olsa gözledür yārānı yārānı

479. **ey:**
Gazel 406
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān
Derdin virenden umaruz anuñ devāsını

480. **ey:**
Gazel 409
Mısra: **6**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Alduñ elden o māh ile mihri
Beni mi gördüñ ey felek beni mi

481. **ey:**
Gazel 409
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī neler çeküp ṭurırın
Dest-i ġamdan alınca dāmenümi

482. **ey:**
Gazel 410
Mısra: **11**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Aç gözüñ ey göñül uyar cānuñ
Ḳalma ġaflet içinde ḫ∨āb gibi

483. **ey:**
Gazel 412
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bizüm ʿünvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

484. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Elā ey ḥarīfān-i hem-meşrebān
Güẕer mī-kuned ʿömr sürʿat-kunān

485. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **3**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Elā ey cüvānān-i şīrīn-lebān
Çü eyyām-ı ḫūbī ne-yāyed cihān

486. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **15**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Me-bād āgeh ey mest-i ḫūnrīz-i bed
Sebū ber-ser-i mā zened beşkened

487. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **21**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biyā ey be-rīşem zen-i naġme-sāz
Tu bī-çāre sāzem be-dest ār sāz

488. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **33**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Cihān ey muġannī ne-dāred direng
Me-nih çeng-rā ger tevānī zi-çeng

489. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **41**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biyā ey naḳış-bend-i ṣāḥib-uṣūl
Suḫan bi'şnevī ger be-semʿ-i ḳabūl

490. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **45**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biyā ey nevā-sāz-i şeş-nāyzen
Biyā ey nevā-sāz-i bisyār-fen

491. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **46**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biyā ey nevā-sāz-i şeş-nāyzen
Biyā ey nevā-sāz-i bisyār-fen

492. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **49**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biyā ey ṭarab-sāz-ı berbaṭ-nüvāz
Ki mā ʿūd-sūzīm ü tu ʿūd-sāz

493. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **65**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biyā muṭrıb ey yār-i āgeh zi-rāh
Me-zen rāh-i mā vü me-şev ġadr-ḫ∨āh

494. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **69**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biyā ey nüvāzende-i nāy-ı nāy
Be-ḫˇān ey sürāyende-i ḫoş-nevāy

495. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **70**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biyā ey nüvāzende-i nāy-ı nāy
Be-ḫˇān ey sürāyende-i ḫoş-nevāy

496. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **73**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biyā sāḳi ey āteş-i germ-rev

Ki ān āb-i pür-tāb-i āteş-ʿuluv

497. **ey:**
Mesnevi 1
Mısra: **143**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biyā ey dil-i bī-fer ü bī-feraḥ
Tuyī yār-i hem-meşreb ü hem-ḳadeḥ

498. **ey:**
Mesnevi 3
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
İşit ey şehryār-ı kişver-i dīn

499. **ey:**
Mesnevi 3
Mısra: **11**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Penc sāl oldı ey şeh-i devrān
Çāresiz ḳodı pençe-i ḫırmān

500. **ey:**
Mesnevi 4
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey vekīl-i şehen-şeh-i ʿādil
Cevher-i kān u ṭabʿ-ı deryā-dil

501. **ey:**
Mesnevi 4
Mısra: **15**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey naẓar-kerde-i şeh-i devrān
Bī-naẓīr-i gürūh-ı düstūrān

502. **ey:**
Mesnevi 4
Mısra: **39**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey vezāret sipihrinüñ māhı
V'ey saʿādet sarāyınuñ şāhı

503. **ey:**
Mesnevi 5
Mısra: **41**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Didüm ey pīr her sözüñ maʿḳūl
Ḥāṣıl olur efendiye maḥṣūl

504. **ey:**
Mesnevi 5
Mısra: **45**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Didüm ey ḫar-ṣıfat iki ṣūret
Aḳçesüz yazılamaz iki ṣuret

505. **ey:**
Mesnevi 8
Mısra: **17**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḥabbeẕā ey muḳārin-i sulṭān
Zübde-i muḳbilān u maḳbūlān

506. **ey:**
Mesnevi 8
Mısra: **41**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Bāb-ı aʿlāña ey şerīf-vücūd
ʿArż-ı ḥal ile gelmeden maḳṣūd

507. **ey:**
Mesnevi 8
Mısra: **63**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Diyelüm ey Müheymin ü Müteʿāl
Böyle bir server-i sütūde-ḫiṣāl

508. **ey:**
Mesnevi 8
Mısra: **71**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ey Ḳabūlī bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn
Diyelüm bu duʿā içün āmīn

509. **ey:**
Müsemmen 2
Mısra: **26**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Merḥabā ey ḥabīb-i rūşen-rā
Ḥabbeẕā ey ṭabīb-i derd ü belā

510. **ey:**
Tahmis 3
Mısra: **12**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ululuḳ isteyen iki ʿālemde ey göñül
Elden ḳomaz tevāżuʿı her demde ey göñül

511. **ey:**
Tahmis 3
Mısra: **14**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Kibr olmamaḳ gerek durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i ġamda ey göñül

512. **ey:**
Tahmis 11
Mısra: **17**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Rāz açmakda dilsin ey Emrī
Yā Ḳabūlī ne bilsin ey Emrī

513. **ey:**
Tahmis 11
Mısra: **18**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Rāz açmakda dilsin ey Emrī
Yā Ḳabūlī ne bilsin ey Emrī

514. **ey:**
Tahmis 11
Mısra: **19**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Çünki ʿāşıḳ degülsin ey Emrī
Söyle kūy-ı fülānda neylersin

515. **ey:**
Tahmis 12
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Daʿvi-i bī-vech idüp ḳılmam cedel ey müddeʿī
Daʿviye maʿnī gerek lecc itme gel ey müddeʿī

516. **ey:**
Tahmis 12
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Daʿvi-i bī-vech idüp ḳılmam cedel ey müddeʿī
Daʿviye maʿnī gerek lecc itme gel ey müddeʿī

517. **ey:**
Tahmis 12
Mısra: **9**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Biz fenā virdük senüñ olsun ʿamel ey müddeʿī
Ser-te-ser ġavġā-yı dehri al saña şimden girü

<u>ey behr-i hudā luṭf be-nümā ez-kerem:</u>

1. **ey behr-i ḫudā luṭf be-nümā ez-kerem:**
Beyit 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"*Ey Allah'ım! Sonsuz kerem ve ihsan denizinden lütuf göster!"*

Luṭf be-nümā ez-kerem
ey behr-i Ḫudā
Tā zinde şeved bā-ġam-ı ʿışḳet Yaḥyā

<u>ey Hudā-yı Vedūd bizi luṭfuñdan āstānuñdan merdūd eyleme:</u>

1. **ey Hudā-yı Vedūd bizi luṭfuñdan āstānuñdan merdūd eyleme:**
Mesnevi 5
Mısra: **134**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ey kullarını çok seven Rabbim! Bizi kapından ve lütfundan esirgeme!"

Bizi luṭfuñdan ey Ḫudā-yı Vedūd
Āstānuñdan eyleme merdūd

<u>eyā:</u>

1. **eyā:**
Gazel 37
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Āh eylemeden çāre bulınmaz saña zīrā
Yoḳ sende eyā ḫaste-dil āgāh-ı Meḥemmed

2. **eyā:**
Gazel 130
Mısra: **7**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Ḳoma aġyārı maḥalleñde eyā ḫūr-likā
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

3. **eyā:**
Gazel 254
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Yüzüñi görmeyeli ẕerrevār düşkündür
Dil-i fütāde eyā āftāb-ı evc-i kerem

4. **eyā:**
Gazel 259
Mısra: **5**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Manṣıb gibi ʿazīz ol eyā şāh-ı nīk-baḫt
Lāyıḳ mı ben ḳapuñda ḥazīnü'l-fuʾād olam

5. **eyā:**
Gazel 264
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Tīrüñ atılup ḫāne-i cāna giremezdi
Dil vardur eyā ḳāşı kemān aña içerden

6. **eyā:**
Kıt'a 27
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi.

Eyā menbaʿ-ı fażl u yenbūʿ-ı efżāl
Kerem kānı luṭf u ʿaṭā maʿdeni

<u>eyādīhi:</u>

1. **eyādīhi:**
Beyit 197
Mısra: **2**
Onun ayakları.

Cilduhu meclūd bi'l-ḥaddi'l-ḥadīd
Ve eyādīhi maġlūletun bi'l-ḥadīd

<u>eyādi-i luṭfuñ:</u>

1. **eyādi-i luṭfuñ:***-uñ*
Kıt'a 27
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Lütuf eli. II Lütuf, ihsan, kerem.

Eyādi-i luṭfuñ ire herkese
Murādın ala her faḳīr ü ġanī

eyādiyy-i ʿuḳūl:

1. **eyādiyy-i ʿuḳūl:**
Kaside 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aklın elleri. II Akıl, idrak.

Dāmen-i ʿişmetüñe irmez eyādiyy-i ʿuḳūl
İremez ẕeyl-i serā-perdeye her süfliyyāt

eyd:

1. **eydüñ:**-*üñ*
Tahmis 5
Mısra: **6**
Demek, söylemek.

Enīs ü mūnis ü hem-rāh-ı dil ġamla melāl oldı
Nice dil olmasun ḥayrān u zār eydüñ bize bi'llah

eyle:

1. **eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **14**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Başın alınca ʿaceb saʿy-i fırāvān eyledüñ
Neyledüñse eyledüñ bī-cism ü bī-cān eyledüñ

2. **eyle:**
Gazel 22
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Aç gözüñi Ḳabūlī devlet ḳapuya geldi
Gel bu ḳapuda sen de eyle duʿā-yı devlet

3. **eylemez:**-*mez*
Gazel 51
Mısra: **11**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Efsürde-ḫāṭır eylemez iḥyā ider seni
Ol kim Ḳabūli Muḥyi-i ʿaẓm-i remīmdür

4. **eyler:**-*r*
Gazel 71
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳaʿr-ı çāh iken yirin geh ġarḳ-ı cāh eyler velī
Gāh olur rāh-ı cefāda ḫāk ile yeksān ider

5. **eyleme:**-*me*
Gazel 82
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Feryādı gülden eyleme ey ʿandelīb-i zār
Āzār u zaḫm gülde degüldür dikendedür

6. **eylemez:**-*mez*
Gazel 104
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ṣafḥa-i sīnesi pürdür raḳam-ı luṭfuñ ile
Eylemez mekremetüñ yazmada noḳṣān defter

7. **eyle:**
Gazel 110
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳāmetüñ bār-ı ʿibādetle iki ḳat eyle
Ẓāhir ü bāṭına baḳ eyleme bir ḳata naẓar

8. **eylemiş:**-*miş*
Gazel 121
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Vaḥşīlük eylemiş yine görünmez ol ġazāl
Aġyār-ı seg-ṭabīʿatı ardınca söyledür

9. **eyledi:**-*di*
Gazel 124
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ġayretsiz ehl-i ġayreti raġbetsiz eyledi
Bi'llāh ġayret ehline raġbet zamānıdur

10. **eyleme:**-*me*
Gazel 214
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Saʿy-ı bī-nefʿ eyleme ey dil ḫavāṭır defʿine
Cemʿ-i evhām-ı ḫavāṭırdan ḫaṭar ṭuyduñsa gel

11. **eyle:**
Gazel 223
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Şirār-ı nār-ı ḥırmān ile yanup ḫirmen-i ṣabrum
Mekānum āteş olmasun gülistān eyle sulṭānum

12. **eyle:**
Gazel 223
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Gül-i bostān-ı ʿiffet ġonça-i gülzār-ı ʿizzetsin
Gülistānuñda dil murġın şenāḫ∨ān eyle sulṭānum

13. **eyle:**
Gazel 226
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Beni aḳrān arasında ser-efrāz eyle sulṭānum
Zamānı geçmedin maʿhūdı ifrāz eyle sulṭānum

14. **eyle:**
Gazel 226
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Murādum dāne-çīn-i ḫirmen-i iḥsānuñ olmaḳdur
Ḥarīmüñde göñül murġın nevā-sāz eyle sulṭānum

15. **eyle:**
Gazel 230
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

ʿAdū-yı köfte-ḫ∨ārı şerḥa şerḥa eylesün tīġüñ
Vücūdın eyle şemşīrüñle ḳıyma ḳıyma sulṭānum

16. **eylesün:**-*sün*
Gazel 230
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

ʿAdū-yı köfte-ḫ∨ārı şerḥa şerḥa eylesün tīġüñ
Vücūdın eyle şemşīrüñle ḳıyma ḳıyma sulṭānum

17. **eyle:**
Gazel 239
Mısra: **9**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Niyyet-i ʿazm-i sefer eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bir gūşede şimden girü yoḳdur ārām

18. **eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 242
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek,

yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Sürdüm semendi ḳarşu semend erlik eyledüm
Atıldum āteş içre semenderlik eyledüm

19. **eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 242
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Sürdüm semendi ḳarşu semend erlik eyledüm
Atıldum āteş içre semenderlik eyledüm

20. **eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 242
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ser-bāz-ı rezmgāh-ı maḥabbet olup yine
Ser vir …… serverlik eyledüm

21. **eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 242
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Rūbāh-ı ḫaşmı pençe-i ḳahr ile siñdirüp
Şīrāna ḥamlelerle ġażanferlik eyledüm

22. **eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 242
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Kesdüm boġazın Ehrimenüñ tīġ-i ḳahr ile
Sedd eyleyüp ʿadūya Sikenderlik eyledüm

23. **eyle:**
Gazel 247
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

ʿİnāyet demleri geldi ʿadālet eyle sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u ʿināyet eyle sulṭānum

24. **eyle:**
Gazel 247
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

ʿİnāyet demleri geldi ʿadālet eyle sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u ʿināyet eyle sulṭānum

25. **eyle:**
Gazel 247
Mısra: **12**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳapuñda her ḳuluñ manṣıbda maḥrūm itme ben zārı
Cihānı ʿadl ile ṭoldur ʿadālet eyle sulṭānum

26. **eyle:**
Gazel 247
Mısra: **14**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ġulām-ı āstānıdur Ḳabūlī ʿizzet-i şāhī
Ḳapuñ ḳullarını ṣāḥib-riyāset eyle sulṭānum

27. **eyledi:**-*di*
Gazel 248
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Kākül-i pür-şiken-i ḫam-der-ḫam
Gönlümi eyledi derhem derhem

28. **eylese:**-*se*
Gazel 248
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek,

yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Aġlamaḳdur yiridür ebr-miṣāl
Eylese ʿālemi giryem ger yem

29. **eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 254
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Nesīm-i ṣubḥ gibi ṣāġ esen ṣafā geldüñ
Ṣafā-yı ḫāṭır ile eyledüñ bizi ḫurrem

30. **eyleyerek:**-*y, -erek*
Gazel 254
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Güneş gibi niçe seyr-i menāzil eyleyerek
Neşāṭ ile dikerek kūh u ḳullelerde ʿalem

31. **eyle:**
Gazel 262
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

32. **eylesün:**-*sün*
Gazel 275
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Rūz-ı vaṣlından cüdā olup şeb-i hecre düşen
Ṣubḥ-ı devlet irişince āh-ı şebgīr eylesün

33. **eyle:**
Gazel 277
Mısra: **13**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Luṭf u iḥsān u kerem eyle Ḳabūlī ḳuluña
Her ne eylerseñ anı gerçi ʿināyet bilürin

34. **eyle:**
Gazel 284
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ey dil ara yüri ol serv-i dil-ārā seyrin
Eyle ol naḫl-i cemāl-i çemen-ārā seyrin

35. **eyle:**
Gazel 295
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

36. **eylerse:**-*r, -se*
Gazel 320
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ārzū-yı şefḳat eylerse ʿadūdan itmesün
Sīne-i şeyṭāndan īmān umarsa ummasun

37. **eyleñ:**-*ñ*
Gazel 486
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bāde-i gül-reng ile āmīziş itsün leblerüñ
İmtizāc u şīr ü şekker gibi eyleñ alışuñ

38. **eylediler:**-*di, -ler*
Kaside 4
Mısra: **46**
"Etmek, eylemek,

yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Menʿ ü iskāta mecāl olmadı ġavġā büyüdi
Vüzerā eylediler defʿine ḫayli iḳdām

39. **eylemezdi:**-*mez, -di*
Kaside 4
Mısra: **205**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Eylemezdi anı sulṭān-ı cihān ṣadr-nişīn
Cānib-i Ḥaḳdan eger olmasa aña ilhām

40. **eyle:**
Mesnevi 5
Mısra: **28**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bir bir iḳrār iderse şenʿatini
Elüme eyle yaz da ṣūretini

41. **eyle:**
Mesnevi 5
Mısra: **135**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Sālik-i meslek-i Resūl eyle
ʿÖẕr ü taḳṣīrümüz ḳabūl eyle

42. **eyleyeyin:**-*y, -eyin*
Mesnevi 5
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bir mufaṣṣal ḥikāyet eyleyeyin
Bir mükemmel şikāyet eyleyeyin

43. **eyleyeyin:**-*y, -eyin*
Mesnevi 5
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bir mufaṣṣal ḥikāyet eyleyeyin
Bir mükemmel şikāyet eyleyeyin

44. **eyledikce:**-*dikce*
Mesnevi 6
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ber-sebīl-i menāhic-i muʿtād
Müddeʿī eyledikce istişhād

45. **eyleye:**-*y, -e*
Tahmis 1
Mısra: **20**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Āteş-i Nemrūd-ı ʿışḳ-ı dil-bere cān at müdām
Eyleye gülzār-ı İbrāhīmveş tā nāruñı

46. **eyle:**
Tahmis 3
Mısra: **19**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Miftāḥ-ı ḳufl-ı maḫzen-i sırr eyle her sözüñ
Müşkil işüñde ister iseñ feṯḥ-i bāb ola

47. **eyledi:**-*di*
Tarih 22
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳalʿa-i nefs-i Tumanisde yine
Eyledi bir cāmiʿ-i pāk ü naẕīf

48. **eylediler:**-*di, -ler*
Terci-bend 3
Mısra: **19**
"Etmek, eylemek,

yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ẓāhirā kendülerin eylediler ḫ∨ār u ḫaḳīr
Maʿnide her biridür mülk-i ḳanāʿatde emīr

49. **eyleñ:**-*ñ*
Terci-bend 3
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Gelüñ ey ehl-i baṣīret sözüm idrāk eyleñ
Ḫāk iken menzilüñüz ẕirve-i eflāk eyleñ

50. **eyleñ:**-*ñ*
Terci-bend 3
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳalmasun ḫāṭıruñuz ġamla feraḥnāk eyleñ
Nāẓır-ı ehl-i dil oluñ naẓarı pāk eyleñ

51. **eyleñ:**-*ñ*
Terci-bend 3
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳalmasun ḫāṭıruñuz ġamla feraḥnāk eyleñ
Nāẓır-ı ehl-i dil oluñ naẓarı pāk eyleñ

52. **eyle:**
Gazel 363
Mısra: **5**
Öyle, o şekilde.

Manṣıb alınmaz eyle yalvarmaġ ile
Mermere sūzen ile ḳazmaġa ḳaṣd eyleme çāh

eyledügi evżāʿı:

1. **eyledügi evżāʿı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Yaptığı durumlar.

Pādşāh itmez anuñ eyledügi evżāʿı
Bu revişle ḳılamaz ol ḥarem-i şehde ḫırām

eyledügüñ ẓulmi añup:

1. **eyledügüñ ẓulmi añup:**-*up*
Müseddes 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yaptığı zulmü hatırlamak.

Niçe bir eyledügüñ ẓulmi añup yād ideyin
İşigüñde niçe bir nāle vü feryād ideyin

eyleyen:

1. **eyleyen:**
Kaside 4
Mısra: **146**
Eyleyen, eden, yapan (kimse).

İrdi iş ġāyete hengāme ṭaġıldı maḥżā
Eyleyen buldı bulan aldı olan oldı tamām

eylig:

1. **eyligi:**-*i*
Gazel 440
Mısra: **6**
İyilik, yardım.

Nesne taḥṣīl eylemez ʿālemde kemlikden kişi
Añduran eylikdür ādem ḳoma elden eyligi

eylik:

1. **eylikdür:**-*dür*
Gazel 440
Mısra: **6**
İyilik, yardım.

Nesne taḥṣīl eylemez ʿālemde kemlikden kişi
Añduran eylikdür ādem ḳoma elden eyligi

2. **eylik:**
Mesnevi 8
Mısra: **39**
İyilik, yardım.

Ṭoldı nāmuñ cihāna eylik ile

Biz de olsaḳ nola içinde bile

eylüg:

1. **eylügüñdür:**-*üñ, -dür*
Kıt'a 13
Mısra: **4**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Līk bu ṭumṭurāḳa lāyıḳ olan
Eylügüñdür faḳīre yāverlik

eylük:

1. **eylüki:**-*i*
Gazel 78
Mısra: **10**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Ne deñlü cevr iderse dil-berüñ yine Ḳabūlīsin
Yüziyle baḳmaduġı eylüki yüzine ṣuretdür

eylük ādemlükdür:

1. **eylük ādemlükdür:**
Kıt'a 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
İyilik insanlıktır: Bir kimseye iyilik yapmak insanlıktır. İnsan olan herkes iyilikte bulunur.

Eylük eyleñ nāmuñuz eylükle añsun her kişi
Eylük ādemlükdür ādemlük de eylükdür hemān

Eylük ādemlükdür ādemlük de eylükdür hemān

eylük eyleñ:

1. **eylük eyleñ:**-*ñ*
Kıt'a 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek.

Eylük eyleñ nāmuñuz eylükle añsun her kişi
Eylük ādemlükdür ādemlük de eylükdür hemān

eylük yüzini görmedük:

1. **eylük yüzini görmedük:**-*me, -dü, -k*
Gazel 430
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Rahat yüzü görmemek, huzurlu olmamak.

Nāz ile sen gideli görmedük eylük yüzini
Ḥālümüz gitdi yamān oldı hemān sen gideli

eymen:

1. **eymen:**
Mesnevi 1
Mısra: **145**
Emin, korkusuz.

Me-bāş eymen ez-varṭahā-yi cihān

Me-şev ġāfil ez-rīvehā-yi zamān

eyü:

1. **eyü:**
Gazel 170
Mısra: **10**
İyi, güzel, hoş. II Daha iyi, daha güzel.

Depretdüñ esb-i nāzı ḳopdı bu dil yirinden
Ey şeh-süvārum olmaz bundan eyü ḳoparış

eyü ad:

1. **eyü ad:**
Kıt'a 36
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İyi isim, şöhret.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüsān üzre saña bir eyü tīmār olsun

2. **eyü ad:**
Müseddes 4
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İyi isim, şöhret.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ben īcād itdüm
Nola ʿālemde añılsa bir eyü ad itdüm

eyü azmaz aṣil haṭā

<u>itmez yaramaz eyü yolına gitmez:</u>

1. **eyü azmaz aṣil ḫaṭā itmez yaramaz eyü yolına gitmez:**
Mesnevi 5
Mısra: **122**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
İyi azmaz, asil hata etmez; faydasız (kişi) iyi yoluna gitmez: İyi ve asil kimseler doğru yoldan şaşmaz. Faydasız insan ise hiçbir zaman yola gelmez.

Eyü azmaz aṣil ḫaṭā itmez
Yaramaz eyü yolına gitmez

<u>eyü lisān:</u>

1. **eyü lisān:**
Beyit 84
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel dil, tatlı lisan.

Göñlüm eyü lisān ile sen
Ādemi ḳul ider lisānsın

<u>eyü olmadı:</u>

1. **eyü olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 154
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İyi olmak, hoş olmak, uygun olmak.

Eyü olmadı ḳaldı zaḫm-ı tīġuñ tende bilmezsin
Eger böyle ḳalursa bilmiş ol soñı eyü olmaz

<u>eyü olmaz:</u>

1. **eyü olmaz:**-*maz*
Gazel 154
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İyi olmak, hoş olmak, uygun olmak.

Eyü olmadı ḳaldı zaḫm-ı tīġuñ tende bilmezsin
Eger böyle ḳalursa bilmiş ol soñı eyü olmaz

<u>eyü tīmār:</u>

1. **eyü tīmār:**
Kıt'a 36
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İyi şifa.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüsān üzre saña bir eyü tīmār olsun

<u>eyü yatlu:</u>

1. **eyü yatlu:**
Şarkı 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İyi kötü, idare edecek şekilde.

Söz güherdür eyü yatlu
Diyegör göñül böyl'olur

2. **eyü yatlu:**
Mesnevi 7
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
İyi kötü, idare edecek şekilde.

Eyü yatlu bed ü nīk ü kem ü bīş
Ḳapuña ʿarża ḳıldum nūş eger nīş

<u>eyünüñ ḳıymetin ʿārif olan fehm eyler:</u>

1. **eyünüñ ḳıymetin ʿārif olan fehm eyler:**
Gazel 506
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
İyinin kıymetini arif olan anlar: İyinin değerinin yalnızca ilim ve irfan sahibi kimseler bilir.

Eyünüñ ḳıymetin ʿārif olan fehm eyler
Pīleden cevheri diḳḳatle seçen ġam yimesün

<u>eyünüñ raġbeti:</u>

1. **eyünüñ raġbeti:**
Gazel 454
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İyinin rağbeti, iyi olan kimsenin sevilmesi, ilgi görmesi.

Eyünüñ raġbeti yoḳ ḫalḳ-ı cihān ḳatında

Ḫoş gelür ṣavt-ı zaġan bülbülüñ āvāzından

eyvāh:

1. **eyvāh:**
Gazel 363
Mısra: **1**
Eyvah, yazık!

ʿAmel-i żāyiʿ imiş ʿilm ü maʿārif eyvāh
Şiʿr ü inşāyile alınmaz imiş manṣıb u cāh

eyva'llāh:

1. **eyva'llāh:**
Kaside 9
Mısra: **19**
"Kabul ediyorum, razıyım" anlamına gelen bir söz. II Tarikatlarda teslimiyet, tasdik, itaat ifadesi olarak kullanılan söz.

Muḥibb-i merḥabādur sözleri aḥbāba eyva'llāh
Bu āyīni ḳoyan abdāla bu erkāna ʿışḳ olsun

eyyām:

1. **eyyām:**
Gazel 385
Mısra: **14**
Günler.

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

2. **eyyām:**
Gazel 413
Mısra: **5**
Günler.

Niçe eyyām idi ki mübtelā-yı derd-i hecr idük
Bi-ḥamdi'llah devā-yı derdümüz dermānumuz geldi

3. **eyyām:**
Kaside 4
Mısra: **24**
Günler.

Ḳarışup māle vü ʿummāle ḳarışdurdı ḳulı
Ortalıḳ çoḳ ḳarışur böyle geçerse eyyām

eyyām-ı ʿadlüñde:

1. **eyyām-ı ʿadlüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Adalet günleri. II Vezir Osman Paşa'nın yönetimde olduğu adaletli zamanlar.

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

eyyām-ı ʿayş u ʿişreti:

1. **eyyām-ı ʿayş u ʿişreti:**-*i*
Gazel 43
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeme ve içme günleri. II Eğlence zamanı, keyif sürme vakti.

Gördi ki biz mülāzım-ı ʿayşuz Ḳabūliyā
Eyyām-ı ʿayş u ʿişreti oldı ṣaʿīd ʿīd

eyyām-ı bahār oldı:

1. **eyyām-ı bahār oldı:**-*dı*
Gazel 437
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahar günlerinin gelmesi, ilkbahar mevsiminin erişmesi.

Eyyām-ı bahār oldı ʿişret demidür şimdi
Gül yüzli güzellerle ṣoḥbet demidür şimdi

eyyām-ı bahār olsa:

1. **eyyām-ı bahār olsa:**-*sa*
Gazel 362
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bahar günlerinin gelmesi, ilkbahar mevsiminin erişmesi. II Sevgilinin görünmesi, ortaya çıkması.

Bozulsa küpüñ mühri yine müller açılsa

Eyyām-ı bahār olsa ḳaranfüller açılsa

2. **eyyām-ı bahār olsa:**-*sa*
Beyit 186
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bahar günlerinin gelmesi. II Sevgilinin görüneceği vakitlerinin gelmesi.

Ol ġonça gözin açsa göñülden ġam açılsa
Eyyām-ı bahār olsa yine bādem açılsa

eyyām-ı bīż:

1. **eyyām-ı bīż:**
Gazel 175
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aydınlık günler. II Sevgilinin yanağı.

Ḳaşlaruñdur māh-ı nev şeb ṣaçlaruñ alnuñ güneş
Kākülüñ ṭayf-ı leyāl ü ruḫlaruñ eyyām-ı bīż

eyyām-ı ḫūbī:

1. **eyyām-ı ḫūbī:**
Mesnevi 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik günleri. II Gençlik zamanları.

Elā ey cüvānān-i şīrīn-lebān
Çü eyyām-ı ḫūbī ne-yāyed cihān

eyyām-ı ḥüsnüñ:

1. **eyyām-ı ḥüsnüñ:**-*üñ*
Gazel 75
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzel günler.

Geçer eyyām-ı ḥüsnüñ āyende
Böyle ḳalmaz ṣaḳın zamān dil-ber

eyyām-ı şebāb gitdi:

1. **eyyām-ı şebāb gitdi:**-*di*
Tahmis 12
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gençlik günleri gitmek, yaşlanmak.

Pīrlik eyyāmı geldi gitdi eyyām-ı şebāb
Vaḳt-i ʿaṣr irdi ḳarīb oldı ġurūb-ı āftāb

eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde:

1. **eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde**:-*de*
Diğer 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Neşeli gençlik zamanları.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

eyyām-ı tenaʿum:

1. **eyyām-ı tenaʿum:**
Gazel 245
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Nimet günleri, bolluk ve bereket günleri.

Gitdi eyyām-ı tenaʿum bu taẕarruʿ günidür
Ey Ḳabūlī sözümi diñle benüm var epsem

Eyyūbuñ belāsı:

1. **Eyyūbuñ belāsı:**
Gazel 201
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eyüp'ün belası. II Sevgilinin belası. II Hazreti Eyüp: Kur'an-ı Kerim'de adı zikredilen peygamberlerden biri olan ve özellikle hastalıklara ve musibetlere karşı sabrıyla bilinen peygamber.

Egerçi oldı göñül mübtelāsı Eyyūbuñ

Ṣabır gerek ḳatı çoḳdur
belāsı Eyyūbuñ

Eyyūbuñ cefāsı:

1. **Eyyūbuñ cefāsı:**
Gazel 201
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Eyüp'ün cefası. II Sevgilinin eziyeti.

Vefā murād idinürseñ
olunca çek cevrin
Ḳabūli ʿayn-ı vefādur
cefāsı Eyyūbuñ

Eyyūbuñ devāsı:

1. **Eyyūbuñ devāsı:**
Gazel 201
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eyüp'ün devası. II Sevgilinin şifası.

Ḫalāṣ ider dil-i bīmārı
derd-i fürḳatden
Olursa laʿl-i lebinden
devāsı Eyyūbuñ

Eyyūbuñ mübtelāsı:

1. **Eyyūbuñ mübtelāsı:**
Gazel 201
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eyüp'ün müptelası, tutkunu. II Sevgilinin tutkunu.

Egerçi oldı göñül
mübtelāsı Eyyūbuñ

Ṣabır gerek ḳatı çoḳdur
belāsı Eyyūbuñ

Eyyūbuñ muḳteżāsı:

1. **Eyyūbuñ muḳteżāsı:**
Gazel 201
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eyüp'ün durumu. II Hazreti Eyüp: Kur'an-ı Kerim'de adı zikredilen peygamberlerden biri olan ve özellikle hastalıklara ve musibetlere karşı sabrıyla bilinen peygamber.

Ne emr iderse muṭīʿüz
belāya lā dimezüz
Ḳażāya çünki rıżā
muḳteżāsı Eyyūbuñ

Eyyūbuñ rıżāsı:

1. **Eyyūbuñ rıżāsı:**
Gazel 201
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eyüp'ün rızası. II Sevgilinin rızası.

Cefā vü cevrine biz daḫı
rāżıyuz şimdi
Olursa mihr ü vefāya
rıżāsı Eyyūbuñ

Eyyūbveş:

1. **Eyyūbveş:**
Gazel 168
Mısra: **4**

Eyüp (peygamber) gibi.

Mümkin olduḳca rıżā
göster ḳażāya ey göñül
Ḳādir iseñ her belāya
ṣābır ol Eyyūbveş

ez̲ā:

1. **ez̲ā:**
Gazel 174
Mısra: **2**
Eziyet, sıkıntı, cefa.

Vefā itmemekden cefā mı
ġaraż
Bize yoḫsa maḥżā ez̲ā mı
ġaraż

2. **ezā:**
Gazel 213
Mısra: **1**
Eziyet, sıkıntı, cefa.

Ḳatl itmedür cezāsı
raḳībüñ ezā degül
Aġyār-ı nā-sezāya ne
itseñ sezā degül

eżʿaf u mużāʿafdur:

1. **eżʿaf u mużāʿafdur:**-*dur*
Gazel 237
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Fazla ve çok katlı.

Żaʿf-ı ten eżʿaf u
mużāʿafdur
Olalı dilde ḥarf-i müdġam
ġam

ezān-ı ṣubḥa dek:

1. **eẕān-ı ṣubḥa dek:**
Gazel 127
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sabah ezanına kadar. II Sabaha kadar, gece boyunca.

Eẕān-ı ṣubḥa dek her gice nāle baña ḳalmışdur
Fiġānumdan olup bīdār ʿālem ṭaña ḳalmışdur

ez-bād-ı ḥasret:

1. **ez-bād-ı ḥasret:**
Gazel 42
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hasret rüzgârı, ayrılık rüzgârı. II Âşığın sevgiliye duyduğu özlem, hasret.

Ey menem ez-bād-ı ḥasret der-hevā der-künc-i derd
Şeb-nişīn-i künc-i miḥnet rūz-gerd-i gird kerd

ez-baḥr-i ġam:

1. **ez-baḥr-i ġam:**
Mesnevi 1
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Keder denizi. II Gam, keder.

Dil ez-baḥr-i ġam der-kenār āverem
Biyāver baṭ-i mey ki ġavṭa-ḫorem

ez-behr-i ḳāmetī:

1. **ez-behr-i ḳāmetī:**
Gazel 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Boyundan dolayı.

Ez-behr-i ḳāmetī be-belāhā fütādeem
Bālā-yi ḳāmet-i tu şud ārī belā-yi mā

ez-bende-i tu:

1. **ez-bende-i tu:**
Gazel 500
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Senin kölen.

Bişnev ez-bende-i tu behr-i Ḫudā ḳavl-i Resūl
Merdüm ānest k'zū tīz şeved kām ḥuṣūl

ez-ber:

1. **ez-ber:**
Kaside 6
Mısra: **58**
Ezberleme, zihinde tutma. II Birden bire, gönülden gelerek.

Şikeste beste yatup āşyāne-i ġamda
Oḳur bu şiʿr-i teri ḥasb-i ḥāl idüp ez-ber

ez-çeng ü nāy u rebāb:

1. **ez-çeng ü nāy u rebāb:**
Mesnevi 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Saz, ney ve rebab.

Me-nih muṭrib ez-çeng ü nāy u rebāb
Ki bāṣed muḥarrik be-cām-i şarāb

ez-dem-i zīr ü bem:

1. **ez-dem-i zīr ü bem:**
Mesnevi 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Tiz ve pesin nefesi, eğlence meclisinde bulunan müzik sesi.

Muġannī demī çend der-nāy-i dem
Ḫaber dih me-rā ez-dem-i zīr ü bem

ezel:

1. **ezel:**
Gazel 436
Mısra: **1**
Ezelden beri, çok önceden beri.

Sarāy-ı dil ezel maʿmūr idi vīrānedür şimdi
Sürūr-ābād idi evvel muṣībet-ḫānedür şimdi

2. **ezel:**
Kıt'a 23
Mısra: **3**
Ezelden beri, çok önceden beri.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

ezelden:

1. **ezelden:**
Gazel 117
Mısra: **2**
Ezelden beri, çok önceden beri.

Bār-ı belāyı biz çekerüz kār böyledür
Īmān ezelden öyledür iḳrār böyledür

2. **ezelden:**
Gazel 173
Mısra: **2**
Ezelden beri, çok önceden beri.

Ṭarāvet zülf-i sünbül-sāña maḫṣūṣ
Leṭāfet ḫod ezelden saña maḫṣūṣ

3. **ezelden:**
Gazel 378
Mısra: **7**
Ezelden beri, çok önceden beri.

Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdur ezelden
Ey ruḫları gül anı bize ḳatı uçurma

4. **ezelden:**
Gazel 438
Mısra: **10**
Ezelden beri, çok önceden beri.

Dimeñ yiñi güzel sevmiş Ḳabūlī
Ol anuñ ḫod ezelden eski ḫūyı

5. **ezelden:**
Kaside 8
Mısra: **14**
Ezelden beri, çok önceden beri.

Ṭabancañ ḳorḳusundan vechi var ḳaldırsa ṭabanı
Ezelden sillesi oġlānıdur Aʿcām Ervāmuñ

6. **ezelden:**
Kaside 9
Mısra: **16**
Ezelden beri, çok önceden beri.

Ṭarīḳuñ iḫtiyārı āstānuñ eski dervīşi
Ezelden ḫıḍmet-i meydān iden merdāna ʿışḳ olsun

ezelī:

1. **ezelī:**
Gazel 101
Mısra: **10**
Ezelden beri, çok önceden beri.

Tāb-ı mülden ḳızarup nola ʿaraḳ-rīz olsañ
Derlemek bāde içerken ezelī ḫūyuñdur

2. **ezelī:**
Kaside 4
Mısra: **202**
Ezelden beri, çok önceden beri.

Eskiden bildügi işitdügi ḳānūn-ı ḳadīm
Ezelī diñledügi söyledügi ḳavl ü kelām

3. **ezelī:**
Mesnevi 2
Mısra: **49**
Ezelden beri, çok önceden beri.

Müstaḳil bir ḳażā idi ezelī
Ġayra ilḥāḳ olındı şimdi velī

ezelī puḫte olanda:

1. **ezelī puḫte olanda:**-*da*
Gazel 136
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ezelden beri pişmiş, olgun olan (kimse), kâmil insan.

Nīk-nām olsa cihānda kişi bed-nām olmaz
Ezelī puḫte olanda ṭamaʿ-ı ḫām olmaz

ezelī ṭoġrı olan egrilmez:

1. **ezelī ṭoġrı olan egrilmez:**
Gazel 136
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Ezelden beri doğru olan (kişi) eğrilmez: Her zaman dosdoğru bir hayat yaşayan insan ileri zamanlarda da aynı dürüstlükte yaşar. Ezelden doğru olan kişi yoldan sapmaz.

Ey Ḳabūlī ezelī ṭoġrı olan egrilmez
Rāstī ṣafḥa-i ʿālemde elif lām olmaz

ezhār:

1. **ezhār:**
Gazel 129
Mısra: **7**
Çiçekler. II Güzeller.

Rāyet-i sebz ile serdār oldı ezhār içre serv
Lāle ʿasker cemʿ idüp ardınca bayrāġın çeker

2. **ezhāra:**-*a*
Gazel 390
Mısra: **1**
Çiçekler.

Ezhāra olup peyk-i şitābende benefşe
Düşında yatur şāha geçer bende benefşe

ezhār-ı bahār:

1. **ezhār-ı bahār:**
Gazel 32
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bahar çiçekleri.

Aḳçe ʿarż eylerse ey gül saña ezhār-ı bahār
Dīde-i ʿāşıḳ gibi al aḳçesin yabana ṣaç

ezhār-ı cinān:

1. **ezhār-ı cinān:**
Tarih 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cennet çiçekleri.

Ezhār-ı cinān gibi Ḳabūlī dā'im
Ḫandān ide anları Ḫudā-yı ekrem

ezmān:

1. **ezmān:**
Gazel 95
Mısra: **8**
Zamanlar, vakitler.

ʿĀrıż-ı gülgūn ile sensin cihānuñ yügrügi
Gelmege Şepdīz-i ḫaṭṭuñ daḫı çoḳ ezmān var

F

fāḥiş:

1. **fāḥiş:**
Kıt'a 3
Mısra: **3**
Kötü, çirkin.

Sözleri mūḥiş-edā fāḥiş ġalaṭ her birinüñ
Bikr-i maʿnī beslenür beytinde ammā żabṭı yoḳ

fahr eylesem:

1. **faḫr eylesem:**-*se, -m*
Tarih 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Övünmek, iftihar etmek.

Dil-āver-baḫş ḳullar başlamış merd ola ben daḫı
Görüp faḫr eylesem ḳahr olsa gördükçe ʿadū anı

fahr ider:

1. **faḫr ider:**-*er*
Gazel 105
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Övünmek, iftihar etmek.

Mevālī ḫıdmet-i ḫāk-i derüñle müfteḫirlerdür

Eʿālī faḫr ider anuñla kim
mevlī'l-mevālīdür

<u>faḫr-ı cemʿ-i ḳużāt-ı millet ü dīn:</u>

1. **faḫr-ı cemʿ-i ḳużāt-ı millet ü dīn:**
Mesnevi 6
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Din ve millet kadılarının övüncü. II Manzumede ismi belirtilmeyen Amasya valisi.

Ḳıdve-i ḥākimān-ı ehl-i yaḳīn
Faḫr-ı cemʿ-i ḳużāt-ı millet ü dīn

<u>faḫr-ı enām:</u>

1. **faḫr-ı enām:**
Mesnevi 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnsanların iftiharı. II Hazreti Muhammed.

Muḳtedā-yı şerīʿat-ı İslām
Reh-nümā-yı ṭarīḳ u faḫr-ı enām

<u>fāḫte:</u>

1. **fāḫte:**
Gazel 421
Mısra: **7**
Kumru kuşu. II Klasik Türk şiirinde gül ve bülbül gibi servi ve kumru da sevgiliyi ve âşığı temsil etmektedir.

Servi ağacıyla sevgili, kumru ile de âşık kastedilmektedir.

ʿArūs-ı serve māyil olma gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider ol başı oynaġı

<u>fāʾide:</u>

1. **fāʾidesin:**-*s*, -*i*, -*n*
Kaside 7
Mısra: **28**
Fayda, yarar.

Baḫr-ı luṭfuñ ne ʿaceb āb-ı muṣaffādur kim
Anda taġyīr idemez fāʾidesin māhiyyāt

<u>fāʾide virmez:</u>

1. **fāʾide virmez:**-*mez*
Gazel 470
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fayda vermemek: *Yararlı olmamak.*

Manṣıba olmayıcaḳ şerʿ ile ḳānūn elde
Fāʾide virmez imiş ḫaṭṭ-ı hümāyūn elde

<u>fāḳa:</u>

1. **fāḳa:**
Tarih 16
Mısra: **4**
Geçmek, üstün olmak, baskın gelmek.

Caʿfer ḳad sāġe beyne'l-ḫalḳ bi'ṣ-ṣıdḳi'l-metn
Fāḳa v'estevlī ʿale'n-nāsi bi-tevḳīrin bihi

<u>fakd u żāyiʿ ḳılma:</u>

1. **faḳd u żāyiʿ ḳılma:**-*ma*
Gazel 331
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zarara ve ziyana uğratmak.

Naḳd-i vaḳtüñ faḳd u żāyiʿ ḳılma ḫoş gör ḥālüñi
Ḥāle baḳ āmed şod-ı māżī vü istiḳbāli ḳo

<u>faḳīh:</u>

1. **faḳīh:**
Gazel 50
Mısra: **5**
İslam hukukunu bilen kişi, fıkıh âlimi. II Zahit, sofu.

Nūr-ı aʿẓam rūy-ı dil-berdür inanmazsañ faḳīh
Bunı ʿaynıyla yazar var Maṭlaʿü'l-Envārı gör

<u>fakīr:</u>

1. **faḳīre:**-*e*
Beyit 241
Mısra: **2**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün. II Âşık.

ʿUşşāḳ ḳullaruñdur sensin o ḳavme sulṭān
Raḥm eyle ben faḳīre sulṭān-ı derdmendān

2. **faḳīre:**-*e*
Gazel 239
Mısra: **2**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün. II Âşık.

ʿİzz ü cāh ile ṭuyılmaz güẕerān-ı eyyām
Gel faḳīre ṣor anuñ her güni bir māh-ı tamām

3. **faḳīre:**-*e*
Mesnevi 9
Mısra: **65**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün. II Âşık.

Zekāt-ı ḥüsnüñ iḥsān it faḳīre
Kerem ehli odur k'ehline vire

4. **faḳīr:**
Diğer 1
Mısra: **28**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün. II Kabûlî.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

5. **faḳīrem:**-*em*
Mesnevi 4
Mısra: **119**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün. II Kabûlî.

Bir faḳīrem ʿināyet eyleyesin
Umaram kim şefāʿat eyleyesin

6. **faḳīrümüz:**-*ümüz*
Gazel 69
Mısra: **2**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün.

Gedālaruz içimüzde emīrümüz yoḳdur
Ġanīlerüz aramızda faḳīrümüz yoḳdur

7. **faḳīre:**-*e*
Kıt'a 13
Mısra: **4**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün.

Līk bu ṭumṭurāḳa lāyıḳ olan
Eylügüñdür faḳīre yāverlik

8. **faḳīrler:**-*ler*
Kıt'a 31
Mısra: **1**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün.

Taḳsīm idüñ cihānı gelüñ ey faḳīrler
Dünyāyı ḳoñ ġanīlerüñ olsun ṭaleb sizüñ

9. **faḳīre:**-*e*
Mesnevi 15
Mısra: **50**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün.

Ḫayliden görmez oldı aḳçe kese
Hīç düşer mi faḳīre aḳçe kese

10. **faḳīrüñ:**-*üñ*
Tarih 23
Mısra: **18**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün.

Bu zīb ü zīnete bu ẕevḳ u şevḳe
Nedür bāʿiṣ olan bilsem faḳīrüñ

11. **faḳīre:**-*e*
Terci-bend 4
Mısra: **27**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün.

Yir yoḳ faḳīre ʿilm ile ʿaṣruñ vaḥīdi ol
Dehrüñ gerek Cüneydi gerek Bāyezīdi ol

12. **faḳīr:**
Gazel 62
Mısra: **13**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün. II Âşık/Kabûlî.

Ben zer ü sīme Ḳabūlī iltifāt itmem faḳīr
Raġbet-i dīnār u dirhem aġniyā yanındadur

13. **faḳīr:**
Şarkı 3
Mısra: **15**
Gariban, yoksul, muhtaç, zavallı, düşkün. II Âşık/Kabûlî.

Faḳīr oldı şimdi ḳuluñ Ḳabūlī
Güzellerden birer būse dilenür

<u>faḳīr-i derdmend ü müstemend:</u>

1. **faḳīr-i derdmend ü müstemend:**
Diğer 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **-**
Üzgün ve dertli fakir. II Kabûlî.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet gūşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet kūçesinüñ mesned-nişīni
zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

<u>faḳr:</u>

1. **faḳr:**
Kıt'a 35
Mısra: **2**
Fakirlik, yoksulluk.

Çehār ḥarf buved nām-ı ser-efrāzī
Ki ū zi-küll-i merātib be-faḳr şud ḳāṣır

<u>faḳr ile fahr eyle:</u>

1. **faḳr ile faḫr eyle:**
Gazel 167
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Hadis**
Yoklukla övünmek. II Hazreti Muhammed'in: "El-fakru fahrî ve bihî eftâhiru" yani "Fakirliğim övüncümdür, onunla iftihar ederim." dediği rivayet edilen hadis-i şerifi.

Birdür libās-ı fāḫir ile ʿārife pelās
Faḳr ile eyle faḫr ki lā-be'se fi'l-libās

<u>faḳr u fenā kişverinüñ şāhıyuz:</u>

1. **faḳr u fenā kişverinüñ şāhıyuz:***-y, -uz*
Gazel 137
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Fakirlik ve yokluk ülkesinin padişahı. II Âşık.

Faḳr u fenā kişverinüñ şāhıyuz
Derd ü belā ʿaskerinüñ rāhıyuz

<u>faḳr u fenādur:</u>

1. **faḳr u fenādur:***-dur*
Kaside 9
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **-**
Fakirlik ve yokluk.

Fenā erbābınuñ faḳr u fenādur yine ʿünvānı
Fenā aṣḥābınuñ gösterdügi ʿünvāna ʿışḳ olsun

<u>faḳrı ẕemm itme:</u>

1. **faḳrı ẕemm itme:***-me*
Gazel 167
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Fakiri ayıplamak, hor ve hakir görmek.

Medḥ eyleyüp menāṣıbı ẕemm itme faḳrı kim
Şāh u gedāyı bir gözedür merd-i ḥaḳ-şinās

<u>fāl:</u>

1. **fālüñ:***-üñ*
Gazel 22
Mısra: **5**
Fal, talih, şans. II Sevgilinin bahtı, talihi.

Fālüñ ḫuceste ḥālüñ ḫoş ṭāliʿüñ hümāyūn
Üstüñe sāye ṣalmış perr-i hümā-yı devlet

2. **fālüm:***-üm*
Tahmis 6
Mısra: **10**
Fal, talih, şans.

Ḳurʿa ṣaldum dil kitābın keşf idüp
ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur

fālüñ ḥuceste kebkeb-i bahtuñ saʿīd ola:

1. **fālüñ ḫuceste kebkeb-i baḫtuñ saʿīd ola:**
Gazel 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Bahtın bereketli, talih yıldızın hayırlı olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Fālüñ ḫuceste kebkeb-i baḫtuñ saʿīd ola
Giceñ şeb-i Berāt günüñ rūz-ı ʿīd ola

fānī:

1. **fānīdür:**-*dür*
Diğer 2
Mısra: **76**
Bir gün mutlaka sona erecek olan, gelip geçici, ölümlü.

Nām-ı nīkūdur Ḳabūlī kişiden bāḳī ḳalan
Ṣoñı fānīdür ṭutalum şimdi olmışsın fülān

fāriġ-bāl olup:

1. **fāriġ-bāl olup:**-*up*
Gazel 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül rahatlığı içinde olmak.

Ġam-ı ʿışḳuñla fāriġ-bāl olup bir güşede ḳalmak
Ṣafā kesb itdügümdendür ferāġat añlama cānā

fāris-i meydān-ı ʿAcem:

1. **fāris-i meydān-ı ʿAcem:**
Kaside 2
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Acem meydanının süvarisi. II Şairlik meydanının usta ismi.

Bā-ḫuṣūṣ ol ki ola fāris-i meydān-ı ʿAcem
Şāʿir-i nükte-şinās añıla ʿörf-i ʿirfān

farḳ:

1. **farḳında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 422
Mısra: **10**
Başın tepe kısmı. II Mecnun'un/aşığın başı.

Mecnūn Ḳabūli peyk-i şeh-i ʿışḳ-ı yār iken
Farḳında tāb-ı āteş-i ġam zer külāh idi

farḳ itmezdi:

1. **farḳ itmezdi:**-*mez, -di*
Tarih 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fark etmek, seçmek.

Bir deli Aydın ḥımārına virilmişdi Gedūs
Ḥiddetinden hīç farḳ itmezdi paşayı begi

farḳ olmaya:

1. **farḳ olmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 33
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fark edilmek, ayırt edilmek.

Mevsim-i gülde şarābı şöyle iç
Tā ki farḳ olmaya meyden ṭaş u iç

farḳ olunmaz:

1. **farḳ olunmaz:**-*maz*
Gazel 267
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Fark olunmak, seçilip ayırt edilmek, anlaşılmak.

Destine mīzān alup ḫurşīd-veş ḳılsa güẕār
Ey Ḳabūlī farḳ olunmaz āsmāndan rīsmān

2. **farḳ olunmaz:**-*maz*
Gazel 33
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Fark edilmek, ayırt edilmek.

Āb-gīne farḳ olunmaz bādeden

Āb u āteş olmaz iken mümteziç

farż:

1. **farż:**
Gazel 95
Mısra: **5**
İslamiyette Allah'ın emrettiği ve Müslümanların da muhakkak yapmakla mükellef oldukları kesin buyruk.

Secde-i şükr itmek ey dil farż vācibdür saña
İmtināʿ itmez nigāruñ vaşlına imkān var

farż idelüm:

1. **farż idelüm:**-*elüm*
Gazel 405
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Farz etmek, öyle olarak kabul etmek, varsaymak.

Ġam-ı vefāyile neşv ü nemā bula dir idük
Ne çāre bitmedi farż idelüm giyāhumuzı

farż u vācibdür:

1. **farż u vācibdür:**-*dür*
Mesnevi 14
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Farz ve vacip.

Farż u vācibdür ey güzīn-i ṣiḳāt
Ehl-i īmān olana iki ṣalāt

fāş:

1. **fāş:**
Gazel 445
Mısra: **6**
Sırrı açığa çıkarma, belli etme, ortaya çıkarma.

Ḳorḳarın ḫaste-dili bir gün iderler pinhān
Āstān-ı der-i dil-berde ḳatı fāş yatur

fāş oldı:

1. **fāş oldı:**-*dı*
Beyit 242
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, ifşa olmak, duyulmak, bilinmek.

Rüsvā-yı cihān itdi ʿışḳuñ beni her fenden
Fāş oldı ile rāzum ne ṣaḳlayayın senden

fāsid olan:

1. **fāsid olan:**
Kaside 4
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Bozuk olan, yanlış olan (kimse).

Ḫvār olur fāsid olan ḫāyib olur ḫāyin olan
Böyledür ḥükm-i Ḫudāvend ü ʿAlīm ü ʿAllām

faṣīḥü'l-kelimāt:

1. **faṣīḥü'l-kelimāt:**
Kaside 7
Mısra: **58**
Sözünü fesahatle söyleyen (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa.

Ṣādıḳu'l-ḳavl ḳavī-ḳalb ḳavīmü'l-idrāk
Kāmilü'l-vaʿd vefī-ʿahd ü faṣīḥü'l-kelimāt

faṣl idemez:

1. **faṣl idemez:**-*emez*
Gazel 78
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Davası görülmek, davayı çözmek.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḥüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

faṣl-ı bahār:

1. **faṣl-ı bahār:**
Gazel 376
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bahar mevsimi.

Ṣaḥn-ı ṣafā-yı gülşen bāġ-ı bihişt olurdı
Ḳalaydı bir ḳarāra faṣl-ı bahār böyle

faṣṣād:

1. **faṣṣāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **16**
Kan alan (kimse). II Düşmanın kanını akıtan Ferhat Paşa.

Yir ḳomaz ṭuġyān-ı
aʿdāya dem-i fāsid gibi
Şeh ṭamārından alur
faṣṣāddur gönderdigüñ

2. **faṣṣād:**
Kaside 16
Mısra: **24**
Kan alan (kimse). II Düşmanın kanını akıtan Ferhat Paşa.

Dem-i fāsid gibi ṭuġyān
iderdi yılda bir gāhī
Revān itdüñ aḳıtduñ
ḳanların faṣṣād gönderdüñ

fātiḥ-i bāb-ı Hüdādur:

1. **fātiḥ-i bāb-ı Hüdādur:**-*dur*
Tuyuğ 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah kapısının fatihi. II Allah yoluna götüren hamdele.

Fātiḥ-i bāb-ı Hüdādur ḥamdele
Müstecāb olmış duʿādur ḥamdele

fātiḥ-i gencīne-i lā-reybdür:

1. **fātiḥ-i gencīne-i lā-reybdür:**-*dür*
Mesnevi 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şüphesiz hazinenin fatihi. II Gönül açan, ferahlatan şey.

Besmele miftāḥ-ı der-i ġaybdur
Fātiḥ-i gencīne-i lā-reybdür

2. **fātiḥ-i gencīne-i lā-reybdür:**-*dür*
Tuyuğ 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şüphesiz hazinenin fatihi. II Gönül açan, ferahlatan şey.

Fātiḥ-i gencīne-i lā-reybdür
Ḳufl-ı kelāmuñ dilidür besmele

fāyide virmez:

1. **fāyide virmez:**-*mez*
Gazel 50
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fayda vermemek: Yararlı olmamak.

Fāyide virmez kişiye ṣoñra inkār eylemek
Zāhidā ḳālū belāda itdügüñ iḳrārı gör

fāyıḳ-ı aḳrān:

1. **fāyıḳ-ı aḳrān:**
Mesnevi 4
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Akranlar arasında üstün (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ekrem-i ekremān-ı ḫalḳ-ı cihān
Lāyıḳ-ı ṣadr u fāyıḳ-ı aḳrān

fāyiż u lāyıḥ olmış kelimāt:

1. **fāyiż u lāyıḥ olmış kelimāt:**
Diğer 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Feyz alınmış ve yaraşır sözler.

fāyiż u lāyıḥ olmış kelimāt ise ol medḥdür Ve eger māde-i şehvet ü ġażabdan ṣādır u mütebādir olan kelām ise aña ẕem diyü tesmiye itmişlerdür

fāżıl u ḫayr:

1. **fāżıl u ḫayr:**
Mesnevi 6
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Faziletli ve hayırlı (kimse). II Cömert ve fazilet sahibi Amasya valisi.

Fāżıl u ḫayr ḫayyir ü taḥrīr

Vācibü’l-iḥtirām ve’t-tevḳīr

fażl:

1. **fażl:**
Beyit 114
Mısra: **2**
Fazilet, ilim, hüner, marifet.

Ġanī ẕāteş ez-medḥ ü taʿrīf-i mā
Çe fażl āyed u-rā zi-tavṣīf-i mā

2. **fażl:**
Diğer 1
Mısra: **98**
Fazilet, ilim, hüner, marifet.

Ġanī ẕāteş ez-midḥat-ı yāve-rā
Çe fażl āyed ez-midḥat-ı mā-verā

3. **fażl:**
Gazel 493
Mısra: **4**
Fazilet, ilim, hüner, marifet.

Ġanī ẕāteş ez-midḥat-ı mā-verā
Çi fażl āyed ez-midḥat-ı mā-verā

4. **fażl:**
Tarih 21
Mısra: **5**
Fazilet, ilim, hüner, marifet.

Fażl ile yoḳdur nihāyet ʿilmüñüñ
Ḥaddi yoḳ irmiş kemālüñ ġāyete

5. **fażluña:**-*uñ, -a*
Diğer 1
Mısra: **89**
Fazilet, ilim, hüner, marifet. II Allah'ın lütfu, keremi, inayeti.

Ḫudāyā senüñ fażluña yoḳ nihāyet
Bulunmaz çü iḥsānuña ḥadd ü ġāyet

fażl u hüner:

1. **fażl u hüner:**
Gazel 281
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fazilet ve hüner.

İşüñ fażl u hüner kāruñ keremdür ḫalḳa sulṭānum
Belī ṣādır olan luṭf u keremdür merd-i ʿāḳildan

fażl-ı Ḥaḳdan:

1. **fażl-ı Ḥaḳdan:**-*dan*
Mesnevi 4
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu, ihsanı.

Fażl-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

2. **fażl-ı Ḥaḳdan:**-*dan*
Mesnevi 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu, ihsanı.

Fażl-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

fażluñı kemāle irgür:

1. **fażluñı kemāle irgür:**
Gazel 222
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fazlını kemale erdirmek, ilmini artırmak, olgunlaşmak.

Dürr-i meknūn olsañ eşḫāṣ iʿtibār itmez saña
Fażluñı irgür kemāle kāmil ol da kāmin ol

fedā:

1. **fedā:**
Beyit 109
Mısra: **2**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Ey zülāl-i laʿli āb-ı selsebīl
Yoluña başum fedā cānum sebīl

2. **fedā:**
Gazel 2
Mısra: **1**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

ʿÖmrümüñ ḥāṣılı naḫl-i ḳad-i bālāña fedā
ʿÖmrümüñ ḥāṣılı nem var ise hep saña fedā

3. **fedā:**
Gazel 2
Mısra: **2**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

ʿÖmrümüñ ḥāṣılı naḫl-i ḳad-i bālāña fedā
ʿÖmrümüñ ḥāṣılı nem var ise hep saña fedā

4. **fedā:**
Gazel 2
Mısra: **4**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Zer-i ḫurşīd-i felek pāşide başuña ne dür
Ṭabla-i ḳurs-ı ḳamer ṭalʿat-ı zībāña fedā

5. **fedā:**
Gazel 2
Mısra: **6**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Tevsen-i çarḫ-ı felek ḳavs-i kuzaḫ kāhkeşān
Yoluña izüñe vü ġurre-i ġarrāña fedā

6. **fedā:**
Gazel 2
Mısra: **8**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Ümmehāt-ı veled-i ḫāk ü nüh ābā-yı felek
Cānuña başuña vü anaña ataña fedā

7. **fedā:**
Gazel 2
Mısra: **10**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Tevsen-i dehr ü kebīş-i felek ü kebş-i zemīn
Biri ḳoç başuña biri ten-i zībāña fedā

8. **fedā:**
Gazel 2
Mısra: **12**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Çemenüñ ʿarʿar u şimşādı ḳadüñ āzādı
Gülşenüñ gülleri ruḫsāre-i zībāña fedā

9. **fedā:**
Gazel 2
Mısra: **14**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Sünbül ü lāle ki zülf ü ruḫuñ āşüftesidür
Birisi dāyeñe vü birisi lalaña fedā

10. **fedā:**
Gazel 2
Mısra: **16**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Esb-i çābük-reviş-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī cānā
Eblaḳ u ….. bādiye-peymāña fedā

11. **fedā:**
Gazel 62
Mısra: **4**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Cān fedā itmek gerek cānāna vāṣıl olmaġā
Tekye-i ʿışḳ u maḥabbet cān fedā yanındadur

12. **fedā:**
Gazel 107
Mısra: **2**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Ḳasduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de fedā yoluña birisi nedür

13. **fedā:**
Gazel 333
Mısra: **2**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Gönlüm aldı āl ile bir gözleri ala yine
Gözleri alalaruñ cānlar fedā alayına

14. **fedā:**
Mesnevi 5
Mısra: **48**
Bir arzu uğruna bir değerden vazgeçmek.

Ol ki paşa içündür ol maʿḳūl
Ser fedā yolına degül maḥṣūl

fedāyī:

1. **fedāyīlere:**-*ler, -e*
Gazel 209
Mısra: **2**
Bir kimse için ölümü göze almış, canını feda etmeye hazır (kimse). II Âşık.

Yolında fedā eyle dilā cānı ʿAlinüñ
Olmaz mı fedāyīlere iḥsānı ʿAlinüñ

fedā-yı ʿışḳ eyle:

1. **fedā-yı ʿışḳ eyle:**
Gazel 280
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşka feda etmek.

Naḳd-i cānuñ fedā-yı ʿışḳ eyle
Fikr-i sūd u ziyānda neylersin

fe-emmā:

1. **fe-emmā:**
Müseddes 3
Mısra: **16**
Fakat, ama, lakin.

Viṣāl ümmīdin itmez ādem olmaz
Fe-emmā her zamān u her dem olmaz

fehm:

1. **fehm:**
Kıt'a 35
Mısra: **4**
Anlama, anlayış, idrak.

Çeḥār ḥarf ki bī-ū yekī yekī bāşed
Zi-āb fehm kun ey baḥr-i ḳulzüm zi-āḫir

fehm eylemez:

1. **fehm eylemez:**-*mez*
Gazel 155
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Fehm eylemez kelāmumuz ehl-i dil olmayan
Biz hem-zebān-ı bülbül-i bāġ-ı belāġatüz

fehm ider:

1. **fehm ider:**-*er*
Beyit 139
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Fehm ider bu kelāmı düşmen ü dost
Eski düşmen kişiye olmaz dost

fehm itdügüm:

1. **fehm itdügüm:**-*düg, -üm*
Kaside 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Bilmezem müʾminligin ammā benüm fehm itdügüm
Yeg bilür kāfirligi baṭrīḳden ḳıssīsden

fehm itdüñ:

1. **fehm itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 299
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

fehm itmege:

1. **fehm itmege:**-*meg, -e*
Mesnevi 7
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak, idrak etmek.

İṭāʿat ḳılmaġa ḳudret gerekdür
Suḫan fehm itmege himmet gerekdür

fehm itmeyen:

1. **fehm itmeyen:**
Gazel 265
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Anlamayan, idrak edemeyen (kimse).

Ḳıymet-i gevher nedür fehm itmeyen bed-gevherüñ
Raġbet-i ḫar-mühre deñlü ḳadr ü ḥürmet bulmasun

fehm itsün:

1. **fehm itsün:**-*sün*
Mesnevi 7
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ne fehm itsün elifden merd-i cāhil
Degüldür istivā-yı ḫaṭṭı kāmil

fehm-i maʿnīde:

1. **fehm-i maʿnīde:**-*de*
Mesnevi 5
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Hakikatin idraki, gerçekte, esasen.

Żāhir egerçi sikke-ṣūretsin
Fehm-i maʿnīde pür-ḥamāḳatsin

felāket:

1. **felāketler:**-*ler*
Muhammes 1
Mısra: **19**
Büyük dert, sıkıntı, bela.

Bu felāketler ihānetler ḫaḳāretler baña
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

felāsifenüñ başıdur:

1. **felāsifenüñ başıdur:**-*dur*
Mesnevi 5
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Filozofların başı. II Dinsizlerin önderi olan çavuş.

Başıdur her biri felāsifenüñ
Böyledür ʿādeti bu ṭāyifenüñ

felek:

1. **felek:**
Beyit 237
Mısra: **1**
Dünya, âlem, devran.

Cihān cāy-ı tefekkür bu felek bir dār-ı ḫayretdür
Esās-ı ʿömrini herkes ṣanur māl-ı ġanīmetdür

2. **felek:**
Gazel 190
Mısra: **5**
Dünya, âlem, devran.

Ṭurmayup ḳuṭb-ı murāduñ üzre devr eyler felek
Düşmen eylerse ne ġam ʿālemde nā-hemvārlıḳ

3. **felekde:**-*de*
Gazel 255
Mısra: **6**
Dünya, âlem, devran.

Gözin ırmaz kevākib āsmān-ı āstānuñdan
Bi-ḥamdi'llah felekde ben de bir ṣāḥib-naẓar buldum

4. **felekden:**-*den*
Gazel 256
Mısra: **6**
Dünya, âlem, devran.

Cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür sāġar-ı ṣaḥbā
Felekden kāse kāse ḳan yutupdur cām ile Cem hem

5. **felek:**
Kaside 6
Mısra: **7**
Dünya, âlem, devran.

Felek semāʿ ile raḳṣa girerdi şevḳinden
Bezimde sāza ser-āġāz ideydi Zühre eger

6. **felek:**
Kaside 8
Mısra: **37**
Dünya, âlem, devran.

Felek devr eyledikce ḳuṭb-ı ʿālem s̲ābit olduḳca
Ṭulūʿ itdikce ṭolunduḳca mihr ü māhı aʿvāmuñ

7. **felek:**
Gazel 177
Mısra: **3**
Gökyüzü, sema.

Cihānı şevḳe getürdi semāʿa girdi felek
Mey-i lebüñden idince rivāyeti vāʿiẓ

8. **felekde:**-*de*
Gazel 178
Mısra: **3**
Gökyüzü, sema.

Güneş gibi felekde menzil-i rifʿat umarken ben
Mekānum ẕerreveş ḫāk-i meẕellet eyleyen ṭāliʿ

9. **felek:**
Gazel 329
Mısra: **7**
Gökyüzü, sema.

Felek bezm-i cihānda çıḳmaz ammā devr uṣūlünden
Ḳabūlī būselikde gel ḳarār it geç rehāvīden

10. **felek:**
Kaside 6
Mısra: **51**
Gökyüzü, sema.

Bülend hem-çü felek bī-ḳuṣūr-ı cümle ḳuṣūr
Güşāde manẓaralar hem-çü rūy-ı meh-manẓar

11. **felekden:**-*den*
Tarih 23
Mısra: **8**
Gökyüzü, sema.

Ḳamer-ṭalʿat melek-rūlarla tā kim
Felekden zīnetin seyr ide mīrüñ

12. **felek:**
Beyit 96
Mısra: **2**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Dirler hemīşe ehl-i dile ḳahrı dehr ider
Öldürdi ġuṣṣa bizi felek kime ḳahr ider

13. **felek:**
Diğer 2
Mısra: **35**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Ey felek bu meclisüñ sāz u nevāsın neyledüñ
Ṣoḥbeti bozduñ şarāb-ı dil-güşāsın neyledüñ

14. **felek:**
Gazel 6
Mısra: **2**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Ol ʿişve-sāz ḳande ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola

15. **felek:**
Gazel 71
Mısra: **1**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Bu felek kim ādemi Yaʿḳūbveş nālān ider
Geh döner Yūsuf gibi Mıṣr ehline sulṭān ider

16. **felekdür:**-*dür*
Gazel 120
Mısra: **8**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Bu gülşende dilā niçe gül ü nergis türāb olur
Felekdür bu nice merdüñ yüzin gözin yire sürter

17. **felek:**
Gazel 126
Mısra: **6**

Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Biçerse ḥāṣıl-ı ʿömri ʿaceb mi
Felek dihḳān u māh-ı nev oraḳdur

18. **felek:**
Gazel 148
Mısra: **4**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Cihānda sürʿat üzre geçmek içün
Felek menzil atıdur biz ulaġuz

19. **felek:**
Gazel 175
Mısra: **1**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Geh ḫażīżi evc ider gāhī felek evci ḫażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

20. **felek:**
Gazel 409
Mısra: **6**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Alduñ elden o māh ile mihri
Beni mi gördüñ ey felek beni mi

21. **felek:**
Gazel 469
Mısra: **1**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Cefā vü cevri bize döne döne itdi felek
Bizüm ne çekdügümüz bilmez ol nesine gerek

22. **felek:**
Gazel 479
Mısra: **2**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

İñleden bülbül gibi ol ruḫları güldür beni
Ey felek sen bāri giryān eyleme güldür beni

23. **felek:**
Kaside 4
Mısra: **221**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

24. **felek:**
Kaside 6
Mısra: **34**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Yine bu arada dāmād-ı çarḫ şevḳe gelüp
ʿArūs-ı dehri felek ḳıldı pür-zer ü zīver

25. **felek:**
Kaside 6
Mısra: **37**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Cihāzına felek anuñ sarāy-ı ḳadrinde
Yıġıldı birbiri üzre müzeyyen ü ḫoşter

26. **felek:**
Kaside 6
Mısra: **43**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Semendi ḫink-i sipihr ü rikābdārı felek
Rikābınuñ biri mihr ü biri meh-i enver

27. **felekden:**-*den*
Mesnevi 9
Mısra: **29**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Ṭoḳınmamış felekden dest-i asīb
İki ṭurunca beñzer ol iki sīb

28. **felek:**
Müseddes 2
Mısra: **7**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Gün yüzüñden çün cüdā ḳıldı felek cān u teni

Dīde-i cāna şeb-i tār itdi rūz-ı rūşeni

29. **felekden:**-*den*
Tahmis 9
Mısra: **5**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Felekden herkese kārum şikāyet eyleyen tāliʿ
Dili bend-i belādan nice āzād ideyin bilmem

30. **felekden:**-*den*
Tahmis 9
Mısra: **9**
Sürekli şikâyet edilen talih, baht.

Sitārem yoḳ felekden kime feryād ideyin bilmem
Yüri ey ḫātırum dāyim ḳasāvet eyleyen tāliʿ

felekde āşkār olan:

1. **felekde āşkār olan:**
Gazel 322
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünde görünen (şey).

Āşkār olan felekde şanmañuz ḳavs-i ḳuzaḥ
Bām-ı ḳaṣr-ı çarḫdan gūyā yıḳılmış bir sütūn

felek-i bī-amān:

1. **felek-i bī-amān:**
Gazel 361
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Acımasız felek. II Kötü talih, kader, baht.

Kim başa çıḳdı bu felek-i bī-amān ile
Ḳābil midür muḳābele pīl-i demān ile

2. **felek-i bī-amān:**
Gazel 392
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Acımasız felek.

Furṣat düşerse yire getür ḫaṣmuñ arḳasın
Virme amān aña felek-i bī-amān gibi

felek-i bī-amānda:

1. **felek-i bī-amānda:**-*da*
Tahmis 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Acımasız felek. II Kötü talih, kader, baht.

Felek-i bī-amānda neylersin
Mihri yoḳ āsmānda neylersin

felek-i bī-ārām:

1. **felek-i bī-ārām:**
Kaside 4
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Durmak bilmeyen felek. II Talih, baht.

Bir gerek ehl-i taṣarruf ki daḫı nice zamān
Bozmaya ḳāʾideyi bu felek-i bī-ārām

felek-i nüh-ṭāḳa çıkdı:

1. **felek-i nüh-ṭāḳa çıḳdı:**-*dı*
Gazel 372
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dokuz katlı feleğe çıkmak, göğe yükselmek. II Şairin şiirinin tüm dünyaya yayılması, meşhur olması.

Velvele ṣaldı ṣadā-yı suḫanum āfāḳa
Çıḳdı āvāze-i naẓmum felek-i nüh-ṭāḳa

felek-i pür-ʿiberi:

1. **felek-i pür-ʿiberi:**-*i*
Gazel 426
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İbretlerle dolu felek.

Ṣaldı şemşīr-i zer-efşānı sipāh-ı çarḫa
Ḳılıcı altına aldı felek-i pür-ʿiberi

felek-i şuʿbede-bāz:

1. **felek-i şuʿbede-bāz:**
Gazel 284
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hokkabaz felek. II Bir anda hokkabaz gibi güneşi gizleyen felek.

Ṣaḳlayup mühre-i mihri felek-i şuʿbede-bāz
İtdürür ḫalḳa niçe beyża-i beyżā seyrin

felek-i ẓālim:

1. **felek-i ẓālim:**
Kaside 2
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Zalim felek.

Gördügüm ẓulmi beyān eyleyeyin ḫıdmetüñe
Felek-i ẓālim elinden diyeyin girye-künān

felekler üzre:

1. **felekler üzre:**
Gazel 469
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün üzerinde.

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

felek-mevkib:

1. **felek-mevkib:**
Mesnevi 14
Mısra: **4**
Gökyüzü kafilesi. II Hazreti Muhammed.

Şāh-ı Baṭḥā vü şāhid-i Yeṯrib
Müntehī-menzil ü felek-mevkib

felek-rifʿat:

1. **felek-rifʿat:**
Tarih 4
Mısra: **4**
Mertebesi yüksek (kimse). II Siyavuş Paşa.

Melek-ḫaşlet ü āsmān-irtifāʿ
Felek-rifʿat ü āftāb-iştihār

fem:

1. **fem:**
Gazel 44
Mısra: **5**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Bir müdevver laʿlden bir ḫoḳḳa düzmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

2. **femüñ:**-*üñ*
Gazel 333
Mısra: **3**
Ağız. II Sevgilinin ağzı.

Al ṭūṭīdür femüñ gūyā şekerdür leblerüñ
Anı seyr itmek dilerseñ destüñe al āyine

fem-i yāre uymaz:

1. **fem-i yāre uymaz:**-*maz*
Gazel 148
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ağzına benzemek.

Fem-i yāre Ḳabūlī ġonca uymaz
Dehān-ı yāre beñzer mi ol aġuz

fen:

1. **fende:**-*de*
Gazel 18
Mısra: **16**
İlim, hüner.

Ḳabūli derdüñe dermānı yārdan iste
Marīż-i ʿışḳa devā yazmamış bu fende ṭabīb

2. **fende:**-*de*
Mesnevi 7
Mısra: **59**
İlim, hüner.

Senüñ bu fende iẕʿānuñ gerekdür
Kemāl ü ʿilm ü ʿirfānuñ gerekdür

3. **fenden:**-*den*
Mesnevi 7
Mısra: **69**
İlim, hüner.

Sebaḳdaş olmayan bilmez bu fenden
Gerekse ṭoġru söz gūş eyle benden

4. **fen:**
Tarih 15

Mısra: **12**
İlim, hüner.

Ḫudā bu luṭfı virmez herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında devlet olmayana hiç bu fen

<u>feñ feñ:</u>

1. **feñ feñ:**
Gazel 195
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
"Fen fen" yansıma sesi.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fıñ fıñ

<u>fenā:</u>

1. **fenādur:**-*dur*
Tahmis 10
Mısra: **13**
Kötülük, fenalık, zulüm, cefa.

Fenādur cevr-i bī-pāyānuñ özler
Yıḳılmış ḫāṭırum iḥsānuñ özler

2. **fenā:**
Tahmis 12
Mısra: **3**
Yokluk. II Ölüm.

Ṭutmaz el ditrer ayaḳ geldi fenā şimden girü
Cām-ı ʿişretden çekildüm ben dilā şimden girü

3. **fenādan:**-*dan*
Tahmis 13
Mısra: **19**
Yokluk, fanilik. II Dünya.

El çekdi fenādan ʿuḳalā semtine düşdi
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

4. **fenāsında:**-*sı, -n, -da*
Beyit 225
Mısra: **2**
Yokluk, fânilik.

Cihānuñ yoḳ ḳabāsında beḳāsı
Muḳarrerdür fenāsında fenāsı

5. **fenā:**
Kaside 9
Mısra: **46**
Yokluk, fânilik.

Fenā bāzārınuñ ḫvāhendesi dehrüñ ṭalebkārı
Fenā alup vücūd āvāresin satana ʿışḳ olsun

<u>fenā aṣḥābınuñ gösterdügi ʿünvāna:</u>

1. **fenā aṣḥābınuñ gösterdügi ʿünvāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Yokluk ehlinin gösterdiği unvan.

Fenā erbābınuñ faḳr u fenādur yine ʿünvānı
Fenā aṣḥābınuñ gösterdügi ʿünvāna ʿışḳ olsun

<u>fenā aṣlına bādī:</u>

1. **fenā aṣlına bādī:**
Beyit 30
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fâni dünyaya meyilli, istekli (kimse).

Ābiyüz ṣūfi fenā aṣlına bādī degülüz
Ḫākiyüz āteşi-i dīv-i ʿanāvī degülüz

<u>fenā bāzārınuñ hāy u hūyına:</u>

1. **fenā bāzārınuñ hāy u hūyına:**-*n, -a*
Gazel 340
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yokluk pazarının neşesi ve eğlencesi. II Fâni dünyanın neşesi ve eğlencesi.

Bir ḳurı ġavġādur ancaḳ derd-i ser peydā olur
Bu fenā bāzārınuñ aldanma hāy u hūyına

<u>fenā bāzārınuñ ḫvāhendesi:</u>

1. **fenā bāzārınuñ ḫvāhendesi:**
Kaside 9
Mısra: **45**

Kelime Tipi: -
Yokluk pazarının isteyeni. II Fâni dünyayı talep eden kişi.

Fenā bāzārınuñ ḫ∨āhendesi dehrüñ ṭalebkārı
Fenā alup vücūd āvāresin satana ʿışḳ olsun

fenā bezmin gelüp:

1. **fenā bezmin gelüp:**-*üp*
Gazel 118
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yokluk meclisine gelmek. II Dünyaya gelmek.

Fenā bezmin gelüp her kim yazar evvel bozar āḫir
Ecel peymānesin her kim içer evvel göçer āḫir

fenā çekmiş:

1. **fenā çekmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Fena çekmek, malı mülkü terk ederek yaşamak.

Liḳā görmiş beḳā görmiş fenā çekmiş ṣafā sürmiş
Vücūd ifnā iden dervīşe dervīşāna ʿışḳ olsun

fenā dārında:

1. **fenā dārında:**-*n, -da*
Gazel 80
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yokluk evi, fanilik yurdu. II Dünya.

Nice ṣıḥḥāt bulur ādem bu fenā dārında
ʿĀḳıbet cāmesini arḳaña virmez düreḳor

fenā ehline:

1. **fenā ehline:**-*n, -e*
Kaside 9
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Yokluk ehli, fâniler. II Tarikat erbabı, erenler, dervişler.

Fenā ehline derd-i bī-devā dermān-ı muṭlaḳdur
Devāsı yoḳ belāya derd-i bī-dermāna ʿışḳ olsun

fenā erbābınuñ ʿünvānı:

1. **fenā erbābınuñ ʿünvānı:**
Kaside 9
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Yokluk ehlinin unvanı.

Fenā erbābınuñ faḳr u fenādur yine ʿünvānı
Fenā aṣḥābınuñ gösterdügi ʿünvāna ʿışḳ olsun

fenā fi'llāh:

1. **fenā fi'llāh:**
Gazel 328
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
"Allah'ta yok olma" anlamına gelen ve kulun kendi benliğinden sıyrılarak yokluk sırrına nail olduğunu ifade eden tasavvufi terim.

Künc-i ʿuzlet iḫtiyār iden fenā fi'llāh imiş
Ḳaf-ı istiġnādaki ʿanḳayı bildüm nidügin

fenā fi'llāh olan abdāla:

1. **fenā fi'llāh olan abdāla:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fenâfillâh makamına ulaşan derviş. II Fenâfillâh: Kulun dünyevî arzulardan sıyrılarak benliğini Allah'ın varlığında yok etmesi durumu.

Tecerrüd iḫtiyār itmiş nice tecrīdlik çekmiş
Fenā fi'llāh olan abdāla abdālāna ʿışḳ olsun

fenā iḳlīmine şāh olmaz:

1. **fenā iḳlīmine şāh olmaz:**-*maz*
Gazel 142
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yokluk ülkesine

padişah olmak. II Dünyaya sultan olmak.

Şehā tāc u ḳabā terk itmeyen mülk-i beḳā bulmaz
Fenā iḳlīmine şāh olmaz ol kim terk-i tāc itmez

fenā mülkinde:

1. **fenā mülkinde:**-*n, -de*
Tarih 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yokluk ülkesi. II Dünya.

ʿĀlem-i ʿıṭlāḳa düşdi ḳayddan olup ḫalāṣ
Bildi kim olmaz fenā mülkinde kimse ser-firāz

fenā virdük:

1. **fenā virdük:**-*dü, -k*
Tahmis 12
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yok olmak, ölüme yaklaşmak.

Biz fenā virdük senüñ olsun ʿamel ey müddeʿī
Ser-te-ser ġavġā-yı dehri al saña şimden girü

fenā-meẕheb olan yārāna:

1. **fenā-meẕheb olan yārāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hiçlik yolunda giden dostlar, malı mülkü terk eden kimseler.

Cihānı pā-bürehne geşt iden rindāna ʿışḳ olsun
Ṣafā-meşreb fenā-meẕheb olan yārāna ʿışḳ olsun

fenāyı terk it:

1. **fenāyı terk it:**
Gazel 219
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fâni dünyayı terk etmek, dünyadan el ayak çekmek.

Terk it fenāyı dār-ı beḳādur ḳarārgāh
Gel cāy-ı rāḥat ister iseñ bu diyāra gel

fenn-i cefāda:

1. **fenn-i cefāda:**-*da*
Mesnevi 9
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Cefa ilmi. II Sevgilinin cefası, eziyeti.

Gözi āşūb-ı cān u fitne-i dil
Özi fenn-i cefāda ẕāt-ı kāmil

fenn-i cevr ü sitemi:

1. **fenn-i cevr ü sitemi:**-*i*
Gazel 379
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cefa ve eziyet ilmi. II Sevgilinin âşığa eziyeti.

Fenn-i cevr ü sitemi ġāyetine irgürdüñ
Āyet-i mihr ü vefāyı oḳuma ṭur orada

fenn-i ʿışḳ:

1. **fenn-i ʿışḳ:**
Gazel 322
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk ilmi. II Aşk.

Şerḥe gelmez şerḥalar açduḳ derūn-ı sīnede
Fenn-i ʿışḳ içre bizüz gūyā ki şerrāḥu'l-mütūn

ferʿ:

1. **ferʿe:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **36**
Ayrıntı, ikinci dereceden olan, asıl karşıtı.

Baʿdehu geldi meclis-i şerʿe
Aṣlı bilmez vuḳūfı yoḳ ferʿe

2. **ferʿe:**-*e*
Mesnevi 7
Mısra: **7**
Ayrıntı, ikinci dereceden olan, asıl karşıtı.

Ne aṣl-ı ʿilme vāḳıfdur ne ferʿe

Ne ḳānūna uyar ḳavli ne şerʿe

fer virür:

1. **fer virür:**-*ür*
Gazel 387
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Işık vermek, aydınlatmak, parlaklık kazandırmak.

Meh kim bu deñlü zīnet ü zīb aña fer virür
Ḳābil midür ki ṭalʿat-ı zībāña beñzeye

ferāġ:

1. **ferāġum:**-*um*
Gazel 67
Mısra: **7**
Fariğ olmak, vazgeçmek, bırakmak, el çekmek.

Ne bir māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından ferāġum var
Ne bir ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına saʿy-i cemīlüm var

2. **ferāġumuzı:**-*umuz, -ı*
Gazel 414
Mısra: **2**
Fariğ olmak, vazgeçmek, bırakmak, el çekmek.

Sipihr-i sīnede kim seyr iderse dāġumuzı
Fürūġ-ı şems ü ḳamerden bilür ferāġumuzı

3. **ferāġ:**
Mesnevi 1
Mısra: **124**
Rahatlık, refah, huzur.

Be-dih sāḳi ān gevher-i şeb-çerāġ
Dehed z'āftābem fürūġeş ferāġ

ferāġat:

1. **ferāġat:**
Gazel 1
Mısra: **10**
Fariğ olmak, vazgeçmek, bırakmak, el çekmek.

Ġam-ı ʿışḳuñla fāriġ-bāl olup bir gūşede ḳalmak
Ṣafā kesb itdügümdendür ferāġat añlama cānā

ferāġāt eylemez:

1. **ferāġāt eylemez:**-*mez*
Mesnevi 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fariğ olmak, vazgeçmek, bırakmak, el çekmek.

Şikāyet ḫüsrevā ʿOsmān elinden
Ferāġāt eylemez ʿOsmānelinden

ferāġat it:

1. **ferāġat it:**
Kaside 6
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Feragat etmek, hakkından isteyerek vazgeçmek.

Ferāġat it bu hevādan dilā ṣaded ḳaldı
Duʿā-yı şāha şürūʿ eyle ġayra itme naẓar

ferāġat ḳıl:

1. **ferāġat ḳıl:**
Beyit 247
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Feragat etmek, hakkından isteyerek vazgeçmek.

Ferāġat ḳıl göñül aġyārı çoḳ dil-dārı neylersin
Dili pür-ḫārḫār ider gül-i pür-ḫārı neylersin

ferāġat şālına gir:

1. **ferāġat şālına gir:**
Gazel 348
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Feragat hırkası giymek. II Fariğ olmak, dünyadan vazgeçmek.

Ḳabūlī pādşāh olmaḳ dilerseñ terk-i cāh eyle
Ferāġat şālına gir vaż̇ʿ-ı dervīşāneden çıḳma

ferah:

1. **feraḥ:**
Tarih 17
Mısra: **36**
Gönül açıklığı, sevinç, sevinme.

Çü dīdem tu-rā ḥurrem ez-yümn-i manṣıb
Feraḥ ġālib āmed be-dil ġuṣṣa maġlūb

feraḥ bir laḥẓa:

1. **feraḥ bir laḥẓa:**
Gazel 256
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mutlu bir an.

Maḥabbet ʿāşıḳı bir ʿāleme īṣāl ider k'anda
Feraḥ bir laḥẓa ārām idecek yir bulamaz ġam hem

feraḥ buldı:

1. **feraḥ buldı:**-*dı*
Tarih 23
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Ferah bulmak: Huzura ermek.

Didi bilmez misin tārīḫidür bu
Feraḥ buldı cihān sürıyla mīrüñ

feraḥ gelmez:

1. **feraḥ gelmez:**-*mez*
Gazel 319
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Rahatlamak, huzura ermek.

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫāṭıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫāṭırdan çıḳar gitsün

2. **feraḥ gelmez:**-*mez*
Gazel 335
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rahatlamak, huzura ermek.

Feraḥ gelmez dil-i pür-derd ü āha
Gedā girmez sarāy-ı pādşāha

feraḥ u şādi:

1. **feraḥ u şādi:**
Terci-bend 1
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Sevinç ve mutluluk.

Yoġ idi dilde ṣabr u cānda ḳarār
Feraḥ u şādi tenden itdi firār

feraḥnāk:

1. **feraḥnāk:**
Terci-bend 3
Mısra: **3**
Neşeli, sevinçli.

Ḳalmasun ḫāṭıruñuz ġamla feraḥnāk eyleñ
Nāẓır-ı ehl-i dil oluñ naẓarı pāk eyleñ

ferāmūş eylemek:

1. **ferāmūş eylemek:**-*mek*
Gazel 127
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Unutmak, akıldan çıkmak, hatırda kalmamak.

Ferāmūş eylemek ʿuşşāḳı gerçi resm-i ḫūbīdür
Velī mehcūr-ı dergāhını añmaḳ aña ḳalmışdur

ferd:

1. **ferde:**-*e*
Gazel 485
Mısra: **3**
Kişi, insan.

Ben ṭururken daḫı nevbet mi deger bir ferde
Rūz-ı ferdā ṣorılursa kişi ferdā ferdā

2. **ferde:**-*e*
Tahmis 7
Mısra: **8**
Kişi, insan.

Ġonçaveş müstaḥkem itdük bend-i ġayretle beli
Dimezüz bir ferde dest ü dāmenin ṭutup belī

3. **ferde:**-*e*
Tahmis 7
Mısra: **12**
Kişi, insan.

Biz sipihr-i ʿilm ü fażluz maʿrifetdür bedrümüz
Feyż alan gelsün beri bir ferde yoḳdur ġadrümüz

4. **ferddür:**-*dür*
Gazel 245
Mısra: **1**
Tek, yalnız, eşsiz.

Ferddür māh-ı receb kimseye olmaz maḥrem
Ḥarem-i ḥürmetine ʿārif iseñ olma aṣem

ferdā ferdā:

1. **ferdā ferdā:**
Gazel 485
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tek tek, bir bir.

Ben ṭururken daḫı nevbet mi deger bir ferde
Rūz-ı ferdā ṣorılursa kişi ferdā ferdā

ferdāya ṣalarsın:

1. **ferdāya ṣalarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 185
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ferdaya salmak: Yarına bırakmak, ertelemek.

Vaʿdemüz yitdi ṣalarsın daḫı ferdāya bizi
Öldüren ʿāşıḳı hep vaʿde-i ferdāñ ancaḳ

ferdāya ṣalıcı:

1. **ferdāya ṣalıcı:**-*ıcı*
Mesnevi 9
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ferdaya salmak: Yarına bırakmak, ertelemek.

Dehānı āl ile diller alıcı
Sözi ʿuṣṣāḳı ferdāya ṣalıcı

ferd-i āferīde:

1. **ferd-i āferīde:**-*de*
Gazel 40
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yaratılmış kişi.

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

Ferhād:

1. **Ferhād:**
Gazel 76
Mısra: **7**
Şirin için dağları delen aşk kahramanı Ferhat.

Leb-i şīrīnüñe Ferhād gibi olalı ʿāşıḳ
Temāşāgāh-ı kūh-ı Bī-sütūn eglencem olmışdur

2. **Ferhād:**
Gazel 517
Mısra: **3**
Şirin için dağları delen aşk kahramanı Ferhat.

Bār-ı ʿışḳı ʿacebā niçe götirmiş Ferhād
Yatduġı yirde aġır gelmesün ol mecnūna

3. **Ferhād:**
Tarih 18
Mısra: **8**
Ferhat Paşa.

Pādşāh-ı ʿālem aġzından didüm tārīḫini
Cümle Lori ḳalʿasın Ferhād ābād eyledi

4. **Ferhāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **2**
Şirin için dağları delen aşk kahramanı Ferhat. II Ferhat Paşa.

Pādşāhum şarḳa ʿadl ü dāddur gönderdigüñ
Milket-i Keyḫüsreve Ferhāddur gönderdigüñ

5. **Ferhād:**
Kaside 16
Mısra: **2**
Şirin için dağları delen aşk kahramanı Ferhat. II Ferhat Paşa.

Bi-ḥamdi'llah ʿAcem mülkine ʿadl ü dād gönderdüñ
Diyār-ı Ḫüsrevi feṭḥ itmege Ferhād gönderdüñ

Ferhād olmayan:

1. **Ferhād olmayan:**
Gazel 306
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ferhad olmayan (kimse). II Âşık olmayan kişi.

Böyle güç yirde binā baġlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

2. **Ferhād olmayan:**
Gazel 306
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ferhat olmayan (kimse). II Âşık olmayan kişi.

Böyle güç yirde binā baġlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

ferḥat-ı ḳudūmuñ:

1. **ferḥat-ı ḳudūmuñ:**-*uñ*
Terci-bend 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Gelişinin mutluluğu.

Umarum ferḥat-ı ḳudūmuñ ile
Milket-i cānı ellerinden alam

ferʿī:

1. **ferʿīdür:**-*dür*
Beyit 108
Mısra: **2**
Ayrıntılı.

Bizümle baḥs-i ʿilm itmek aʿādī
Ne şerʿīdür ne ferʿīdür ne ʿādī

feri ḳalmadı:

1. **feri ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 426
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Feri kalmamak, gücü yetmeyecek kadar yorulmak.

Rezm ẕerrān-ı nücūm üzre hücūm eyleyicek
Ṭaġılup her biri ceng itmege ḳalmadı feri

ferīd olduñ:

1. **ferīd olduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 40
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tek olmak, eşsiz ve benzersiz olmak.

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

fermān:

1. **fermānuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 224
Mısra: **8**
Ferman, emir, buyruk.

Baş üzre degül emrüñ cān üzre ḳılupdur cāy
Ulı ṭutarın andan fermānuñı sulṭānum

2. **fermāna:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **89**
Ferman, emir, buyruk.

Pādşehden ki bu fermāna icāzet oldı
Vüzerā semʿine irişdi gelüp bu peyġām

3. **fermān:**
Müseddes 1
Mısra: **6**
Ferman, emir, buyruk.

Ol ki ʿOsmānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

4. **fermān:**
Müseddes 1
Mısra: **12**
Ferman, emir, buyruk.

Ol ki ʿOsmānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

5. **fermān:**
Müseddes 1
Mısra: **18**
Ferman, emir, buyruk.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

6. **fermān:**
Müseddes 1
Mısra: **24**
Ferman, emir, buyruk.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

7. **fermān:**
Müseddes 1
Mısra: **30**
Ferman, emir, buyruk.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

8. **fermān:**
Müseddes 1
Mısra: **36**
Ferman, emir, buyruk.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

9. **fermān:**
Müseddes 1
Mısra: **42**
Ferman, emir, buyruk.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

fermān-ı ḳader:

1. **fermān-ı ḳader:**
Rübai 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kader fermanı.

Çün noḳṭa-i tedvīr zi-levḥ-i taḳdīr
Fermān-ı ḳader ḥükm-i ḳażā ḫāric nīst

fermān-ı muṭāʿa:

1. **fermān-ı muṭāʿa:**-*a*
Mesnevi 7
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Emre uyulan ferman. II Padişahın emri, buyruğu.

Naẓar ḳılduḳda fermān-ı muṭāʿa
Bize lāzım olan semʿan ve ṭāʿa

fermān-ı şāha ʿāṣī olma:

1. **fermān-ı şāha ʿāṣī olma:**-*ma*
Mesnevi 7
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Padişahın emrine karşı gelmek.

Ṣaḳın fermān-ı şāha olma ʿāṣī
İl içün olma ġavvāṣ-ı maʿāṣī

fermān-ı şāha uymamaḳ:

1. **fermān-ı şāha uymamaḳ:**-*ma, -maḳ*
Mesnevi 7
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Padişahın emrine uymak.

Nüfūẕı var iken mīr ü sipāha
Neden sen uymamaḳ fermān-ı şāha

fermānuñ gezer:

1. **fermānuñ gezer:**-*er*
Kaside 1
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Buyruğu gezmek. II Vezir Osman Paşa'nın ferman buyurması.

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

ferr ü nūrı:

1. **ferr ü nūrı:**-*ı*
Kaside 6

Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Parlaklık ve aydınlık.

Fürūġ-ı şemʿ-i murāduñ hemīşe tābende
Çerāġ-ı mihr ü ḳamer ferr ü nūrı senden umar

ferr ü tāb:

1. **ferr ü tāb:**
Mesnevi 1
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Güç ve kuvvet.

Biyā sāḳi ān āb-i ḫurşīd-tāb
Ki bī-ṭāḳatān-rā dehed ferr ü tāb

ferrāş-ı ḥarīm-i ḥürmet:

1. **ferrāş-ı ḥarīm-i ḥürmet:**
Rübai 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hürmet hareminin hizmetçisi.

Bünyād-ı ʿömür tā-ebed bād ābād
Ferrāş-ı ḥarīm-i ḥürmet bād ābād

ferrīn:

1. **ferrīn:**
Tarih 17
Mısra: **17**
Ferrin (özel isim).

ʿAdū kīst Zeynī Ferrīn be-Behcet
Zi-nāmūs u ʿārī vü meslūb-ı üslūb

ferruh-ruh:

1. **ferruḫ-ruḫ:**
Kaside 7
Mısra: **1**
Mübarek yüzlü (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa hazretleri.

Ey ġażanfer-fer ü ferruḫ-ruḫ u Dārā-dārāt
Şeref-i ẕāt-ı tu müṯbet be-nuṣūṣ-ı āyāt

ferş-i aḳdām:

1. **ferş-i aḳdām:**
Kaside 4
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Ayak basılan yeryüzü.

Bedre vü kīse ile çıḳdı miyāna zer ü sīm
Ḳıldılar seng-i meder birine ferş-i aḳdām

ferş-i zümürrüd görinür:

1. **ferş-i zümürrüd görinür:**-*ür*
Kaside 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zümrüt zemin (gibi) görünmek.

Yā ki pervāz ile ferş-i zümürrüd görinür
Cā-be-cā ṭarf-ı çemende görinen āb-ı revān

feryād:

1. **feryādı:**-*ı*
Gazel 82
Mısra: **7**
Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, figan. II Âşığın feryadı.

Feryādı gülden eyleme ey ʿandelīb-i zār
Āzār u zaḫm gülde degüldür dikendedür

2. **feryāduma:**-*um*, -*a*
Gazel 391
Mısra: **8**
Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, figan. II Âşığın feryadı.

Nemdür gözüm yaşı yire geçsün neme yarar
Feryāduma deminde yitişmez fiġān gibi

3. **feryād:**
Müseddes 4
Mısra: **28**
Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, figan. II Âşığın feryadı.

Bilmezin kime şikāyet ideyin senden dād

Senüñ ey ẓālim-i bī-dād elüñden feryād

4. **feryād:**
Tesdis 2
Mısra: **4**
Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, figan. II Âşığın feryadı.

Kül olup cümle eczāmuz beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād ile efgān olur sensüz

5. **feryāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **22**
Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, figan. II Askerlerin savaş çığlığı.

Ġāziyān-ı pür-cihāduñ naʿrasından ṭobveş
Ehl-i rafżuñ semʿine feryāddur gönderdigüñ

feryād eylesem:

1. **feryād eylesem:**-*se, -m*
Şarkı 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek: Acı içinde çığlık çığlığa bağırmak, haykırmak.

Nola bülbül gibi feryād eylesem
Yeñile açılmış bir gülüm vardur

feryād ider:

1. **feryād ider:**-*er*
Gazel 256
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek: Acı içinde çığlık çığlığa bağırmak, haykırmak.

Neye feryād ider gūş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

feryād ideyin:

1. **feryād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek: Acı içinde çığlık çığlığa bağırmak, haykırmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

2. **feryād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek: Acı içinde çığlık çığlığa bağırmak, haykırmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

3. **feryād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek: Acı içinde çığlık çığlığa bağırmak, haykırmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

4. **feryād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek: Acı içinde çığlık çığlığa bağırmak, haykırmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

5. **feryād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek: Acı içinde çığlık çığlığa bağırmak, haykırmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

6. **feryād ideyin:**-*eyin*
Tahmis 9

Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek: Acı içinde çığlık çığlığa bağırmak, haykırmak.

Sitārem yoḳ felekden kime feryād ideyin bilmem
Yüri ey ḫāṭırum dāyim ḳasāvet eyleyen tāliʿ

feryād idüp:

1. **feryād idüp:**-*üp*
Diğer 2
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek: Acı içinde çığlık çığlığa bağırmak, haykırmak.

Ṭaġlar gögsin geçürsin ebr-i bārān aġlasun
Cūylar feryād idüp seyl-i firāvān aġlasun

feryād itmesün:

1. **feryād itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 194
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek: Acı içinde çığlık çığlığa bağırmak, haykırmak.

ʿAndelībāsā Ḳabūlī nice feryād itmesün
Ey gül-i raʿnā alınmaz ḫār elinden dāmenüñ

feryād itsem:

1. **feryād itsem:**-*se, -m*
Gazel 263
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Feryat etmek: Acı içinde çığlık çığlığa bağırmak, haykırmak.

Ceresāsā reh-i ʿışḳuñda feryād itsem ey sāḳī
Fiġānum gūş ḳılmazsın beni sen ḳanzil añlarsın

feryāda başladı:

1. **feryāda başladı:**-*dı*
Gazel 287
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Feryat etmeye başlamak, acı içinde bağırmak.

Murġ-ı dil başladı feryāda Ḳabūlī şeb ü rūz
Gülşenüñ bülbüli şimden girü ḫāmūş olsun

feryādı ḳo:

1. **feryādı ḳo:**
Diğer 2
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **-**
Feryadı bırak!

Ey göñül şimden girü feryādı ḳo oldı olan
Her ne kim başa yazıldıysa gelen oldur hemān

feryāduñ cihānı ṭutdı:

1. **feryāduñ cihānı ṭutdı:**-*dı*
Gazel 375
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Feryadı cihanı tutmak, dünyayı sarmak.

Ṭutdı cihānı gerçi feryāduñ ey Ḳabūlī
Bir sen degülsin ancaḳ iñler hezār böyle

ferzīn:

1. **ferzīn:**
Gazel 308
Mısra: **3**
Satranç oyununda bulunan ve günümüzde "vezir" olarak bilinen taş.

Ferzīn gibi kec-revlik iden şāha muḳārin
Ṭoġrı yürüyen ruḥ gibi ol baḳar ıraḳdan

feṣāḥat:

1. **feṣāḥat:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Akıcı ve kusursuz söz.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı:

1. **feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı:**

Diğer 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Fesahat beyan edenin unvanı.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

fetḥ:

1. **fetḥ:**
Kaside 4
Mısra: **138**
Açma, açılma. II Ele geçirme.

Dem ki ṣaçılmadı açılmadı kenz-i maḫfī
Çünki ḳan olmaya fetḥ olmaz imiş ḳufl-ı merām

fetḥ eyle:

1. **fetḥ eyle:**
Tahmis 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Açma, açılma. II Derdini açma.

Cehd eylesün ki ḳalbi anuñçün türāb ola
Fetḥ eyle derd-i nefsüñi Fettāḥa ṭut yüzüñ

fetḥ ide:

1. **fetḥ ide:**-*e*
Gazel 36
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Fethetmek, açmak.

Der-i cānānı gördüm bağlamışlar
Ne vaḳtin bilmezem fetḥ ide Fettāḥ

fetḥ u nesḫ:

1. **fetḥ u nesḫ:**
Gazel 425
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Fetih ve nesih (yazısı).

Me-kun fetḥ u nesḫ me-kun refʿ u defʿ
Kitāb-ı mücevved Muḥammed degül mi

fetḥ ü nuṣretdür:

1. **fetḥ ü nuṣretdür:**-*dür*
Gazel 190
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Fetih ve zafer.

Fetḥ ü nuṣretdür bu deñlü ḳalʿalar kim vardur
ʿÖmrüñi var eylesün ol kim anuñdur varlıḳ

fetḥ ü ẓafer:

1. **fetḥ ü ẓafer:**
Gazel 62
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Fetih ve zafer.

Fetḥ-i bāb olsun dilā öldür raḳīb-i kāfiri
Lā-cerem fetḥ ü ẓafer tīġ ü ġazā yanındadur

fetḥe ẓafer bulup:

1. **fetḥe ẓafer bulup:**-*up*
Diğer 1
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Fethi zaferle kazanmak, fethetmek.

Nice fetḥe ẓafer bulup ol āsān
Ḫuṣūṣā şehr-i Tebrīz ile Şirvān

fetḥ-i bāb itsek:

1. **fetḥ-i bāb itsek:**-*se, -k*
Gazel 120
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kapıyı açmak. II Asıl konudan bahsetmek üzere söze başlamak.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan fetḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

fetḥ-i bāb ola:

1. **fetḥ-i bāb ola:**-*a*
Tahmis 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kapının açılması. II Engelin ortadan kalkması.

Miftāḥ-ı ḳufl-ı maḫzen-i sırr eyle her sözüñ

Müşkil işüñde ister iseñ
feṯḥ-i bāb ola

feṯḥ-i bāb olsun:

1. **feṯḥ-i bāb olsun:**-*sun*
Gazel 62
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kapının açılması. II Engelin ortadan kalkması.

Feṯḥ-i bāb olsun dilā öldür raḳīb-i kāfiri
Lā-cerem feṯḥ ü ẓafer tīġ ü ġazā yanındadur

2. **feṯḥ-i bāb olsun:**-*sun*
Gazel 418
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kapının açılması. II Engelin ortadan kalkması.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ eyle ḳalb-i düşmeni
Feṯḥ-i bāb olsun Ḳabūlī bendeñe cānum ʿAli

feṯḥ-i kelām eylediler:

1. **feṯḥ-i kelām eylediler:**-*di, -ler*
Kaside 4
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Söz açmak, söze başlamak.

Ḳul bunı işidicek pādşeh-i devrāndan
Edeb ü reʾfet ile eylediler feṯḥ-i kelām

feṯḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ:

1. **feṯḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 92
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk kapısının kilidini açmak. II Sevgilinin aşkına nail olabilmek.

Feṯḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ herkese müşkil gelür
Dil anuñ cānā dilin bilür ki key āsān açar

feṯḥ-i ṭılısm:

1. **feṯḥ-i ṭılısm:**
Kaside 4
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Tılsımı açmak, çözümlemek.

Ol gün ikindiye dek feṯḥ-i ṭılısm üzre idi
Tīġ-i cellād-ı sipihr-i felek-i mīnā-fām

fetīl-i ʿışḳa:

1. **fetīl-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın fitili. II Aşk.

Fetīl-i ʿışḳa maḥalleñ maḳām-ı rāḥat ola
Şehīd-i tīġ-i belādur ṭuraġı cennet ola

fettāḥ:

1. **fettāḥ:**
Gazel 36
Mısra: **8**
(Kapalı bir şeyi) Açan, açıcı (kimse). II "Kullarına rahmet ve bereket kapılarını açan" anlamına gelen Allah'ın El-Fettâh ism-i şerifi.

Der-i cānānı gördüm bağlamışlar
Ne vaḳtin bilmezem feṯḥ ide Fettāḥ

fettāḥa yüzüñ ṭut:

1. **fettāḥa yüzüñ ṭut:**
Tahmis 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kullarının kapalı işlerini açan Allah'a yönelmek.

Cehd eylesün ki ḳalbi anuñçün türāb ola
Feṯḥ eyle derd-i nefsüñi Fettāḥa ṭut yüzüñ

fettāḥ-ı defīne-i fütüvvet:

1. **fettāḥ-ı defīne-i fütüvvet:**
Diğer 1
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Cömertlik hazinesinin açanı. II İhsan ve keremiyle insanlara lütufta bulunan Hazreti Muhammed.

Fettāḥ-ı defîne-i fütüvvet
Keşşāf-ı rumūz-ı mā ʿarefnāk

fettān-ı cihān:

1. **fettān-ı cihān:**
Gazel 100
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyanın fitnecisi, fitne fesat çıkartanı. II Sevgili.

Aḳıdur silsile-i eşküm o fettān-ı cihān
Şāh-ı ʿışḳa iki zencīr ile bir şīr çeker

2. **fettān-ı cihān:**
Gazel 307
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyanın fitnecisi, fitne fesat çıkartanı. II Sevgili.

Bire āfet bire fettān-ı cihān
Bire ẓālim bire āşūb-ı zamān

fevḳ-ı süreyyāda:

1. **fevḳ-ı süreyyāda:**-*da*
Gazel 175
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Süreyya yıldızının üstü. II Sevgilinin yüce makamı.

Sen güneş fevḳ-ı süreyyāda olasın zīr-i ḫāk
Evce olur mı berāber mertebeyle her ḫażīż

fevt itme:

1. **fevt itme:**-*me*
Gazel 437
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
(Fırsatı) Kaçırmak, kaybetmek.

Yār ile Ḳabūlī dil ẕevḳ eyleyicek demdür
Fevt itme ġanīmet bil furṣat demidür şimdi

fevt ola:

1. **fevt ola:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Elden kaçırmak, kaybetmek. II Fırsatı kaçırmak, elverişli durumdan yararlanamamak, ele geçen şansı kaybetmek.

Bulınur dirhem ü dīnār bu furṣat düşmez
Şöyle kim fevt ola girmez ele bir daḫı bu kām

fevt olmasun:

1. **fevt olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 60
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Elden kaçırmak, kaybetmek. II Fırsatı kaçırmak.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

2. **fevt olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 61
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Elden kaçırmak, kaybetmek. II Fırsatı kaçırmak.

Zamān-ı ʿāṭıfet hengām-ı nuṣret vaḳt-i furṣatdur
Meded iḥsān idüñ fevt olmasun furṣat ġanīmetdür

fevt-i furṣat itme:

1. **fevt-i furṣat itme:**-*me*
Beyit 80
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fırsatı kaçırmak, bir şeyi uygun bir zamanda yapabilme imkânı varken bunu değerlendirememek, elverişli durumdan yararlanmamak.

Ġam-ı gīsūy-ı şeb-reng-i nigār ey dil naṣībüñdür
Dün ü gün iste fevt-i furṣat itme dün ġarībüñdür

feyyāż-ı muṭlaḳ:

1. **feyyāż-ı muṭlaḳ:**
Diğer 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -

Rahmet ve bereket bahşeden Allah.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

feyyāż-ı muṭlaḳdan:

1. **feyyāż-ı muṭlaḳdan:**-*dan*
Beyit 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rahmet ve bereket bahşeden Allah.

Ḳabūlī kesmezüz ümmīdümüz Feyyāż-ı muṭlaḳdan
Naẓar sulṭān-ı ʿālemden ʿināyet ḥażret-i Ḥaḳdan

feyż:

1. **feyż:**
Kaside 7
Mısra: **36**
Bolluk, bereket, huzur, refah.

Sensin ol mihr-i felek-ḳadr kim āṣarından ʿĀleme feyż irişür ḳılsa tecellī ol ẕāt

feyż alan:

1. **feyż alan:**
Tahmis 7
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Feyz alan (kimse).

Biz sipihr-i ʿilm ü faẕluz maʿrifetdür bedrümüz
Feyż alan gelsün beri bir ferde yoḳdur ġadrümüz

feyż-i Ḥaḳdur:

1. **feyż-i Ḥaḳdur:**-*dur*
Beyit 94
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu, ihsanı, nasibi. II Aşk.

Feyż-i Ḥaḳdur ʿışḳ aña kesb eylemek lāzım degül ʿĀrif olan fehm ider anı dimek lāzım degül

feyż-i muṭlaḳdur:

1. **feyż-i muṭlaḳdur:**-*dur*
Diğer 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Mutlak bereket, bolluk. II Şiir yazma kabiliyeti.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

feżā:

1. **feżā:**
Gazel 32
Mısra: **2**
Uçsuz bucaksız genişlik, geniş alan, ova. II Yeryüzü.

Cürʿa-i cām-ı ṣafāyı sāḳiyā meydāna ṣaç
Lālezār olsun feżā ḫāk-i zemīne dāne ṣaç

2. **feżāda:**-*da*
Gazel 49
Mısra: **11**
Uçsuz bucaksız genişlik, geniş alan, ova. II Yeryüzü.

Feżāda daʿvi-i ḥüsn ü leṭāfet eylemiş lāle
Yanuñda ey yüzi gül şermsār olmaḳ muḳarrerdür

3. **feżāda:**-*da*
Gazel 91
Mısra: **4**
Uçsuz bucaksız genişlik, geniş alan, ova. II Yeryüzü.

Ten-i żaʿīf şu berg-i giyāha beñzer kim

Feżāda ḥasret-i āb ile nīm-deste yatur

4. **feżāda:**-*da*
Gazel 421
Mısra: **9**
Uçsuz bucaksız genişlik, geniş alan, ova. II Yeryüzü.

Görüp ṣalındugın servüñ feżāda didi ḳadd-i yār
Bize öykünmek istersin bire yabanuñ alçaġı

5. **feżāyile:**-*y, -ile*
Beyit 45
Mısra: **1**
İnleme, sızlanma, yakınma.

Seyr-i feżāyile irişilmez feżāyile
Saʿy-i mesāʾ ile irür ādem mesāʾile

6. **feżāda:**-*da*
Beyit 123
Mısra: **2**
Uçsuz bucaksız gökyüzü, sema.

Çemende bülbül-i güyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

7. **feżāda:**-*da*
Gazel 18
Mısra: **4**
Uçsuz bucaksız gökyüzü, sema.

Çemende bülbül-i güyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

<u>feżā-i āsmānī:</u>

1. **feżā-i āsmānī:**
Beyit 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün derinliği, göğün tepesi (kadar çok).

Yüzüñ ḫurşīd işigüñ āsmānī
Ġam-ı ʿışḳet feżā-i āsmānī

<u>feżā-yı ġamda ḳurılmış bir obadur:</u>

1. **feżā-yı ġamda ḳurılmış bir obadur:**-*dur*
Beyit 224
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keder vadisinde kurulmuş bir oba. II Âşığın kederli gözleri.

Çeşmüm feżā-yı ġamda ḳurılmış bir obadur
Pehlū-yı üstüḫ∨ānum aña çār çubadur

<u>feżā-yı himmetüñde:</u>

1. **feżā-yı himmetüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 88
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Himmet sahası, cömertlik yeri. II Sevgilinin himmeti, ihsanı.

Feżā-yı himmetüñde nüh felek Nīlī ḫıyāmuñdur
Serīr-i ʿizz ü rifʿat sen şeh-i ʿālī-maḳāmuñdur

<u>feżā-yı ḳuds:</u>

1. **feżā-yı ḳuds:**
Tahmis 8
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Mübarek gökyüzü.

Cilvegāhuñ feżā-yı ḳuds olsun
ʿAzm-i ṣaḥrā-yı lā-mekān eyle

<u>fıñ fıñ:</u>

1. **fıñ fıñ:**
Gazel 195
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
"Fın fın" yansıma sesi.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fıñ fıñ

<u>fırḳa:</u>

1. **fırḳaya:**-*y, -a*
Terci-bend 3
Mısra: **13**
Topluluk, cemiyet. II Âşıklar topluluğu.

ʿİzzet isterseñüz ol fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var ise ġayretle baḳuñ

fıżża:

1. **fıżżadur:**-*dur*
Gazel 16
Mısra: **6**
Gümüş.

Muḫalleṣ olmaġa ḫāliṣ ʿamel gerek ḫ∨āce
Ḫalāṣ iden seni ġamdan ne fıżżadur ne ẕeheb

2. **fıżża:**
Kıt'a 23
Mısra: **4**
Gümüş.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

fiġān:

1. **fiġānumdan:**-*um, -dan*
Gazel 127
Mısra: **2**
Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, feryat. II Âşığın feryadı.

Eẕān-ı ṣubḥa dek her gice nāle baña ḳalmışdur
Fiġānumdan olup bīdār ʿālem ṭaña ḳalmışdur

2. **fiġānum:**-*um*
Gazel 263
Mısra: **4**
Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, feryat. II Âşığın feryadı.

Ceresāsā reh-i ʿışḳuñda feryād itsem ey sāḳī
Fiġānum gūş ḳılmazsın beni sen ḳanzil añlarsın

3. **fiġān:**
Gazel 391
Mısra: **8**
Yüksek sesle ve kuvvetle bağırma, bağırtı, haykırış, çığlık, feryat. II Âşığın feryadı.

Nemdür gözüm yaşı yire geçsün neme yarar
Feryāduma deminde yitişmez fiġān gibi

fiġān eyle:

1. **fiġān eyle:**
Tahmis 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Figan etmek: Acı içinde bağırarak ağlamak.

Naʿra-i ʿışḳı bī-kerān eyle
Ḳoma bülbül ḳoma fiġān eyle

fiġān idüp:

1. **fiġān idüp:**-*üp*
Tahmis 8
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Figan etmek: Acı içinde bağırarak ağlamak.

Bülbül-i dil Ḳabūliyā her bār
Ḫār elinden fiġān idüp aġlar

fiġān itsün:

1. **fiġān itsün:**-*sün*
Gazel 296
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Figan etmek: Acı içinde bağırarak ağlamak.

Murġ-ı dil ṭurmasun fiġān itsün
Nālesiz ʿandelībi neylersin

fiġān u nāle-i bülbül zamānıdur:

1. **fiġān u nāle-i bülbül zamānıdur:**-*dur*
Gazel 99
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Bülbülün inleme ve feryat etme zamanı. II Âşığın feryat etme vakti.

Ey dil ʿiẕār-ı dil-bere baḳ gül zamānıdur
Artar fiġān u nāle-i bülbül zamānıdur

fiġāna başlasam:

1. **fiġāna başlasam:**-*sa, -m*

Gazel 113
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Figana başlamak.

Nāle-i sūz-ı dilüm ḫāmūş ider bülbülleri
Ben fiġāna başlasam murġān-ı ḫoş-gūlar ṭurur

figende:

1. **figendedür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **6**
Yıkılmış, çaresiz, düşkün. II Âşık.

Şu gibi sīne-ṣāf olanuñ ḫāk-i pāyine
Mānend-i serv ser-keş olanlar figendedür

fihrist-i firāset:

1. **fihrist-i firāset:**
Gazel 277
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Anlayış defteri. II Feraset.

Dehen-i naḳdüñi ṣarrāf-ı nuḳūd-ı devrān
Tabʿ-ı vaḳḳāduñı fihrist-i firāset bilürin

fihrist-i firāsetdür:

1. **fihrist-i firāsetdür:**-*dür*
Gazel 73
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Anlayış defteri. II Hüseyin Ağa'nın anlayışlı gönlü.

Dil-i naḳḳāḍı ṣarrāf-ı nuḳūd-ı cevher-i ʿirfān
Derūn-ı sīne-i veḳḳāḍı fihrist-i firāsetdür

fikir:

1. **fikri:**-*i*
Gazel 319
Mısra: **8**
Fikir, düşünce.

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫāṭıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫāṭırdan çıḳar gitsün

fikr itdüñ:

1. **fikr itdüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düşünmek.

Ṣoñradan bilmem ne fikr itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü gāh bühtān eyledüñ

fikr itmesün:

1. **fikr itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 297
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Düşünmek.

Duʿa-yı devletüñ ẕikr eyleyen fikr itmesün āḫir
Ḳapuñ mesned ḳılan yād itmesün ġayra yasaġ olsun

fikret:

1. **fikrete:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **42**
Fikir, düşünce.

Ṣandılar ceng ü cidāl ile ḳıyāmet ḳopdı
Her kişi fikrete vardı nitekim rūz-ı ḳıyām

fikr-i āḫiret:

1. **fikr-i āḫiret:**
Gazel 331
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ahiret düşüncesi.

Yoḳ mı fikr-i āḫiret ey ḫᵛāce-i bī-ʿāfiyet
Defter-i aʿmāle nāẓır ol ḥisāb-ı māli ḳo

fikr-i devā-yı dil:

1. **fikr-i devā-yı dil:**
Gazel 355
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül devasının düşüncesi. II Gönül derdinin şifası.

Ṭabībā pīş-ez-īn güm kun me-gū fikr-i devā-yı dil
Men-i dil-ḫaste-rā derd-i derūn ez-ḥad füzūn geşte

fikr-i dırāz itsün:

1. **fikr-i dırāz itsün:**-*sün*
Gazel 300
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uzunca düşünmek, derin düşüncelere dalmak.

Nola rūz-ı viṣāle irse göñlüm niçe bir her şeb
Ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār ile fikr-i dırāz itsün

fikr-i ġam-ı dil-dār:

1. **fikr-i ġam-ı dil-dār:**
Gazel 292
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin kederinin düşüncesi.

Şeb-tā-seḥer efkār ile fikr-i ġam-ı dil-dār ile
Esrār-ı ʿışḳ-ı yār ile ḥayrān olayın bir zamān

fikr-i ġam-ı maḥabbet:

1. **fikr-i ġam-ı maḥabbet:**
Gazel 111
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk derdinin düşüncesi.

Fikr-i ġam-ı maḥabbet öldürdi ehl-i ʿışḳı
Ben bildügüm efendi bir mühlikāta beñzer

fikr-i ʿilāc u dermān:

1. **fikr-i ʿilāc u dermān:**
Gazel 21
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çare ve derman (bulma) düşüncesi. II Aşk derdine çare bulma fikri.

Fikr-i ʿilāc u dermān dil münkesirdür itmeñ
Cām-ı şikeste beste olmaz budur çü ʿillet

fikr-i leb-i laʿlüñ idene:

1. **fikr-i leb-i laʿlüñ idene:**-*e*
Gazel 369
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Lal dudağı düşünen (kimse). II Sevgilinin lal gibi değerli ve kıpkırmızı olan dudağını düşünen kişi.

Fikr-i leb-i laʿlüñ idene ḫaṭṭuñı añma
Mey-ḫ∨ārelerüñ yanına esrārı getürme

fikr-i manṣıb:

1. **fikr-i manṣıb:**
Tarih 20
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mertebeye ulaşma fikri.

Bir maḳāma irdi kim şāh u gedā pīr ü cüvān
Anda yeksāndur ne fikr-i manṣıb u ʿömr-i dırāz

fikr-i muḥāl:

1. **fikr-i muḥāl:**
Kaside 3
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
İmkânsız düşünceler.

Yañlış ḫayālmiş o fikr-i muḥāl imiş bu
Bilmem ben anı bunı ey şehriyār-ı kāmil

fikr-i sevdā-yı ḫaṭuñla:

1. **fikr-i sevdā-yı ḫaṭuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 104
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin yüzünde bulunan) Çizgilerin aşkının düşüncesi.

Fikr-i sevdā-yı ḫaṭuñla ḳalem āşüfte-derūn
Ṣabır evrāḳını ḳılmazdı perīşān defter

fikr-i sūd u ziyānda:

1. **fikr-i sūd u ziyānda:**-*da*
Gazel 280
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fayda ve zarar düşüncesi.

Naḳd-i cānuñ fedā-yı ʿışḳ eyle
Fikr-i sūd u ziyānda neylersin

fikr-i vuṣlatuñ egler:

1. **fikr-i vuṣlatuñ egler:**-*r*
Müsemmen 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşma fikriyle avunmak.

Dīvāne göñlüm egler idi fikr-i vuṣlatuñ
Cāna ḥayāt virür idi ʿayş u ʿişretüñ

fikr-i zülfüñle:

1. **fikr-i zülfüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 83
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saçın düşüncesi. II Âşığın sevgilinin saçını düşünmesi.

Fikr-i zülfüñle dil-i dīvāne künc-i ʿışḳda
Bend-i zencīr-i belādur bend-i ġām-gerdīdedür

fi'l-cümle:

1. **fi'l-cümle:**
Gazel 487
Mısra: **2**
İyice, tamamen, büsbütün.

Ṣararsa ey güneş zer gibi ġamdan çehre-i zerdüñ
Bilürdüñ çekdügüm derdi baña fi'l-cümle beñzerdüñ

2. **fi'l-cümle:**
Kıt'a 33
Mısra: **7**
İyice, tamamen, büsbütün.

Bā-ḫuṣūṣ iḫtişāṣı fi'l-cümle
Göstere ẓāhirā muḳarrerlik

3. **fi'l-cümle:**
Terci-bend 4
Mısra: **20**
İyice, tamamen, büsbütün.

Evvel zamān efendi zamān-ı amān imiş
Fi'l-cümle ʿilme mālik olanlar fülān imiş

fi'l-ḥāl:

1. **fi'l-ḥāl:**
Gazel 433
Mısra: **5**
Bir anda, aniden, hemen.

Kişi ʿālemde ruḫ göstermek olmaz ḫaşmına fi'l-ḥāl
Ṣaḳın şāh üzre açmaz olmayınca sürme peydāġı

fiʿl-i bed merd-i nigū-kārdan:

1. **fiʿl-i bed merd-i nigū-kārdan:**-*dan*
Gazel 28
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İyi kimsenin kötü işi.

Fiʿl-i bed merd-i nigū-kārdan olmaz ṣādır
Ẕāt pāk olsa dilā pāk olur elbette ṣıfāt

fiʿl-i münker ḳılmadan:

1. **fiʿl-i münker ḳılmadan:**-*madan*
Gazel 475
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah'ın hoşlanmadığı, razı olmadığı şeyleri yapmak.

Bize münkirdür aʿdā tābiʿ-i emr-i Ḫudā olmaz
Hemīşe fiʿl-i münker ḳılmadan ciddā cüdā olmaz

fi'llāh:

1. **fi'llāh:**
Gazel 270
Mısra: **7**
Allah yolunda.

Olursa ḥasbeten li'llāh fi'llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun ne ʿizz ü cāh içün olsun

fi'l-libās:

1. **fi'l-libās:**
Gazel 167
Mısra: **2**
Elbise gibi.

Birdür libās-ı fāḫir ile ʿārife pelās
Faḳr ile eyle faḫr ki lā-be'se fi'l-libās

fi’l-mesel:

1. **fi’l-meşel:**
Gazel 220
Mısra: **3**
Diyelim ki, farz edelim ki.

Seng-i bī-dād ile ger ʿālem yıḳılsa fi’l-meşel
Ḫāne-i ʿışḳuñ dilā bir ṭaşına gelmez ḫalel

2. **fi’l-meşel:**
Gazel 467
Mısra: **3**
Diyelim ki, farz edelim ki.

Şāh-ı ḳader-tüvāna ḳażā ʿarżı fi’l-meşel
Bir ḳaṭre iltimāsına beñzer seḥābdan

filori:

1. **filori:**
Gazel 202
Mısra: **8**
Üzerinde zambak deseni bulunan, ilk olarak Floransa’da basılan, ardından Avrupa’da ve Osmanlı ülkesinde kullanılmaya başlanan altın para.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

fincān-ı çīni:

1. **fincān-ı çīni:**
Gazel 434
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çiniden yapılmış fincan.

Kāse düşürme degüldür o mehüñ āyīni
Dil-ber-i ḳahve-fürūşuñ ḳanı fincān-ı çīni

firādī firādī:

1. **firādī firādī:**
Beyit 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Birer birer, teker teker.

İşüñ ḫayr u ger şer çe maḫfī çe peydā
Gelür rūz-ı ferdā firādī firādī

firāḳ:

1. **firāḳ:**
Beyit 26
Mısra: **1**
Ayrılık, hicran. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Bizi āḫir helāk ider bu firāḳ
Ke’l-firāḳi mehāliku’l-ʿuşşāḳ

2. **firāḳ:**
Gazel 7
Mısra: **5**
Ayrılık, hicran. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Zerd şud ez-firāḳ rü’yet-i gül
Hem-çü berg-i ḫazān ez-ān şude’i

3. **firāḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 343
Mısra: **2**
Ayrılık, hicran. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Gözüm cāma döndi sirişküm meye
Firāḳuñla nālem ne beñzer neye

4. **firāḳa:**-*a*
Gazel 412
Mısra: **8**
Ayrılık, hicran. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Miṣāl-i ḳāleb-ı fersūde künc-i ġamda biz ḳalduḳ
Firāḳa döymeyüp arduñca çıḳdı cānumuz gitdi

5. **firāḳuñ:**-*uñ*
Tesdis 2
Mısra: **9**
Ayrılık, hicran. II Âşığın sevgiliden ayrı kalması.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

6. **firāḳuñla:**-*uñ, -la*
Tesdis 2
Mısra: **25**
Ayrılık, hicran. II Âşığın/Kabûlî'nin sevgiliden ayrı kalması.

Firāḳuñla Ḳabūlī gibi ḳalup ḫ∨ār u zār oldum
Dem-ā-dem ṭurmaz aḳar eşk-i çeşm-i cūy-bār oldum

firāk-ı miḥnete düşdüm:

1. **firāk-ı miḥnete düşdüm:**-*dü, -m*
Müsemmen 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Keder ayrılığına düşmek.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

2. **firāk-ı miḥnete düşdüm:**-*dü, -m*
Müsemmen 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Keder ayrılığına düşmek.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

3. **firāk-ı miḥnete düşdüm:**-*dü, -m*
Müsemmen 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Keder ayrılığına düşmek.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

4. **firāk-ı miḥnete düşdüm:**-*dü, -m*
Müsemmen 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Keder ayrılığına düşmek.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

firār ide:

1. **firār ide:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Firar etmek, kaçmak, terk etmek.

El-firār el-firār anlardan
Ki firār ideʿār anlardan

Firdevsi-i Ṭūsī:

1. **Firdevsi-i Ṭūsī:**
Gazel 435
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İran'ın meşhur şairi ve Şehnâme'nin yazarı olan Firdevsî.

Ya şehler nāmına dimek gerek eşʿār yā dil-ber
Ḳabūlī böyle işʿār eyledi Firdevsi-i Ṭūsī

Firengī:

1. **Firengī:**
Mesnevi 15
Mısra: **68**
Avrupa işi, Avrupalılara özgü.

Aḳçe ʿaskerdür anlaruñ şāhı
Ya Firengī durur ya ḫod şāhī

2. **firengīden:**-*den*
Gazel 329
Mısra: **6**
Avrupa işi (elbise).

Pelās-ı şāl-ı ṣad-pāre baña ṣad bāre bihterdür
Serengīden durengīden firengīden duḥāvīden

fi’r-rābiʿ:

1. **fi’r-rābiʿ:**
Mesnevi 6
Mısra: **46**
(Rebiü’l-evvel ayının) Dördünde.

Ruḳʿa-i naḳl mā-hüve’l-vāḳiʿ
Ḥurriret fi’r-rebīʿ fi’r-rābiʿ

fi’r-rebīʿ:

1. **fi’r-rebīʿ:**
Mesnevi 6
Mısra: **46**
(Rebiü’l-evvel ayının) Dördünde.

Ruḳʿa-i naḳl mā-hüve’l-vāḳiʿ
Ḥurriret fi’r-rebīʿ fi’r-rābiʿ

Fīrūz-ı efrīdūn-ʿalem:

1. **Fīrūz-ı efrīdūn-ʿalem:**
Gazel 234
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Efridûn aleminin kutlu kişisi. II Sevgili.

Zāl-i Kiyūmerş-iḥtişām
Kāvus-ı Kisrā-iḥtirām
Behrām-ı Güderz-iḥtiram
Fīrūz-ı Efrīdūn-ʿalem

fitne:

1. **fitne:**
Gazel 307
Mısra: **3**
Arabozan, kışkırtıcı (kimse). II Sevgili.

Bire fitne bire şūḫ-ı ʿālem
Bire ḳātil bire bī-emn ü amān

2. **fitne:**
Kaside 4
Mısra: **37**
Arabozan, kışkırtıcı (kimse).

Fitnedür pādşehüm fitne gerekdür nāyim
Ḫvābnāk eyleyemez anı meger tīġ-i niyām

3. **fitnedür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **27**
Arabozan, kışkırtıcı (kimse).

Fitnedür istemezüz anı aradan çıḳsun
Müttefiḳdür bu kelām üzre cemīʿ-i ḫuddām

4. **fitnedür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **37**
Arabozan, kışkırtıcı (kimse).

Fitnedür pādşehüm fitne gerekdür nāyim
Ḫvābnāk eyleyemez anı meger tīġ-i niyām

fitne fenninde:

1. **fitne fenninde:**-*n, -de*
Beyit 119
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fitne ilmi, büyü yapma mahareti. II Sevgilinin büyüleyici gözleriyle âşığı etkisi altına alması. II Sevgilinin kılıca benzeyen kaşlarını çatarak fitne ve kargaşa çıkarması.

Rāst-revlikde ḳadüñ yektādur
Fitne fenninde ḳaşuñ ḫod-rādur

fitne-i āḫir zamāndur:

1. **fitne-i āḫir zamāndur:**-*dur*
Gazel 54
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ahir zaman fitnesi, kıyamete yakın bir zamanda olacak olan fitne ve kargaşa. II Sevgilinin bakışı.

Fitne-i āḫir zamāndur ġamzesi virmez amān
Çeşmi ḳātil ḫışmı ġalib bī-amāndur dostlar

fitne-i devr-i ḳameri:

1. **fitne-i devr-i ḳameri:**-*i*
Gazel 426
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ay devrinin fitnesi. II Ahir zaman fitnesi (Eski inanışa göre her bin sene için bir gezegen devri bulunur. İlki Âdem peygamberin devri olan Zühal'in devridir. Devr-i kamer ise Hazreti Muhammed'in devridir. Bu zamanda pek çok fitne çıkacağına ve ardından kıyametin kopacağına inanılır).

Bir anuñ gibi şeh-i tīġ-keşān olmayıcaḳ

Kimse teskīn idemez
fitne-i devr-i ḳameri

fitne-i dil:

1. **fitne-i dil:**
Mesnevi 9
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Gönül fitnesi. II Sevgilinin fitne çıkaran gözleri.

Gözi āşūb-ı cān u fitne-i dil
Özi fenn-i cefāda ẕāt-ı kāmil

fitrākinüñ efgendesiyüz:

1. **fitrākinüñ efgendesiyüz:**-*y, -üz*
Gazel 140
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Terkisinin zavallısı. II Âşık.

Ġamze-i dīde-i ḫūnrīzinüñ ölümlüsiyüz
Tār-ı gīsūları fitrākinüñ efgendesiyüz

fuçı:

1. **fuçı:**
Gazel 357
Mısra: **7**
Fıçı, şarap fiçısı.

Rez duḫterini cānı gibi ḥıfẓ ider fuçı
Meydānda ben anı ṭolu gördüm ḳuşaġına

fuḍalā fırḳasınuñ ḳıdvesi:

1. **fuḍalā fırḳasınuñ ḳıdvesi:**
Tarih 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Faziletli insanların önderi. II Kazasker Monla Ahmed.

ʿUlemā zümresinüñ zübdesi maḳbūl-i enām
Fuḍalā fırḳasınuñ ḳıdvesi ser-tāc-ı ricāl

fuḳarā fırḳasınuñ ḥırḳasına:

1. **fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına:**-*n, -a*
Terci-bend 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fakirler topluluğunun hırkası. II Âşıkların garibanlığı.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

2. **fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına:**-*n, -a*
Terci-bend 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Fakirler topluluğunun hırkası. II Âşıkların garibanlığı.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

3. **fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına:**-*n, -a*
Terci-bend 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Fakirler topluluğunun hırkası. II Âşıkların garibanlığı.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

4. **fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına:**-*n, -a*
Terci-bend 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Fakirler topluluğunun hırkası. II Âşıkların garibanlığı.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

5. **fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına:**-*n, -a*
Terci-bend 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Fakirler topluluğunun hırkası. II Âşıkların garibanlığı.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

<u>fuḳarā ḳavmine:</u>

1. **fuḳarā ḳavmine:**-*n, -e*
Gazel 161
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Fakirler topluluğu. II Âşıklar.

Cāna kār itdi müjeñ oḳları ḥadden aşup
Ey ḳaşı yā fuḳarā ḳavmine āşūb olmaz

<u>fuḳarānuñ āhı yirde ḳalmaz:</u>

1. **fuḳarānuñ āhı yirde ḳalmaz:**
Beyit 210
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Mazlumun ahı yerde kalmaz: Zulüm gören, haksızlığa uğrayan insanın bedduası muhakkak yerini bulur.

Nālemüz çarḫa çıḳar her gāhī
Yirde ḳalmaz fuḳarānuñ āhı

<u>furādā furādā:</u>

1. **furādā furādā:**-*ā*
Diğer 1
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Tek tek, birer birer.

Furādā furādā añar cümle nāmuñ
Ṣayılsa zebānında her ḫāṣ u ʿāmuñ

<u>furṣat:</u>

1. **furṣat:**
Gazel 60
Mısra: **7**
Fırsat, uygun zaman.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

2. **furṣat:**
Kaside 8
Mısra: **9**
Fırsat, uygun zaman.

Yüri şimden girü furṣat senüñ virmek Ḫudānuñdur
Öñine ḳarşu ṭurmaz ḳavm-i aʿdā merd-i miḳdāmuñ

<u>furṣat bulmasun:</u>

1. **furṣat bulmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 265
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Fırsat bulmak, belli bir şeyi yapmak için uygun zaman bulmak.

Ṣanma vaṣluñ ārzū ḳılmaz Ḳabūlī dem-be-dem
Ḥāżır ādemdür hemān ey ġonça furṣat bulmasun

<u>furṣat demidür:</u>

1. **furṣat demidür:**-*dür*
Gazel 437
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Fırsat zamanı.

Yār ile Ḳabūlī dil ẕevḳ eyleyicek demdür
Fevt itme ġanīmet bil furṣat demidür şimdi

<u>furṣat deminde:</u>

1. **furṣat deminde:**-*n, -de*
Müseddes 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Fırsat zamanı, uygun zaman.

Çār-yāruñ himmeti furṣat deminde yār ola
İḫtiyāc ehline yoḳ gelmez dilinden var ola

<u>furṣat düşerse:</u>

1. **furṣat düşerse:**-*er, -se*
Gazel 392
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Fırsat olmak, uygun zamanın gelmesi.

Furṣat düşerse yire getür ḫaṣmuñ arḳasın
Virme amān aña felek-i bī-amān gibi

<u>furṣat düşmez:</u>

1. **furṣat düşmez:**-*mez*
Kaside 4
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Fırsat düşmek: Fırsat olmak, uygun zamana kavuşmak.

Bulınur dirhem ü dīnār bu furṣat düşmez
Şöyle kim fevt ola girmez ele bir daḫı bu kām

furṣat düşünce:

1. **furṣat düşünce:**-*ünce*
Beyit 165
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fırsat düşmek: Fırsat olmak, uygun zamana kavuşmak.

Gözlerin furṣat düşünce vaṣl-ı yāre evmezin
Engel oġlum da olursa sevmez oġlı sevmezin

furṣat eldeyken ḳaçırma:

1. **furṣat eldeyken ḳaçırma:**-*ma*
Gazel 49
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eldeki fırsatı kaçırmak, elverişli durumdan yararlanamamak, ele geçen şansı kaybetmek.

Meded ardınca ol ey dil ḳaçırma furṣat eldeyken
Saña ol gözleri āhū şikār olmaḳ muḳarrerdür

furṣat ġanīmetdür:

1. **furṣat ġanīmetdür:**
Gazel 61
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Fırsat ganimettir: El geçen fırsat, kazanılmış bir ganimet kadar kıymetlidir.

Zamān-ı ʿāṭıfet hengām-ı nuṣret vaḳt-i furṣatdur
Meded iḥsān idüñ fevt olmasun furṣat ġanīmetdür

fülān:

1. **fülān:**
Diğer 2
Mısra: **76**
Belirsiz, falan kişi.

Nām-ı nīkūdur Ḳabūlī kişiden bāḳī ḳalan
Ṣoñı fānīdür ṭutalum şimdi olmışsın fülān

2. **fülāndur:**-*dur*
Gazel 54
Mısra: **14**
Belirsiz, falan kişi.

Nāmeden nāmın Ḳabūlī dimek olmaz dil-berüñ
Diyesüz ibrām iderlerse fülāndur dostlar

3. **fülān:**
Gazel 439
Mısra: **7**
Belirsiz, falan kişi.

Tīr ü tirkeşle bugün serkeş geçinme ey fülān
Oḳlaġı mānend atarsın yire bir gün oḳlıġı

4. **fülān:**
Terci-bend 4
Mısra: **20**
Belirsiz, falan kişi.

Evvel zamān efendi zamān-ı amān imiş
Fi'l-cümle ʿilme mālik olanlar fülān imiş

fülfül:

1. **fülfüller:**-*ler*
Gazel 74
Mısra: **6**
Karabiber. II Sevgilinin yüzünde bulunan siyah ben.

Nedür o gerden-i sīmīn ü ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile o fülfüller

fülk-i dil-i zārı:

1. **fülk-i dil-i zārı:**-*ı*
Tahmis 9
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
İnleyen gönül gemisi. II Âşığın feryat edip inleyen gönlü.

Ṣalup girdāb-ı baḥr-ı fürḳate fülk-i dil-i zārı
Beni zīr-i felekde pür-felāket eyleyen tāliʿ

fülk-i vücūduñ:

1. **fülk-i vücūduñ:**-*uñ*
Gazel 310
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vücut gemisi. II Âşığın bedeni.

Ten zevraḳın baḥr-i ġama ġarḳ olmasun dirseñ eger
Çirkāb-ı ḥırṣ ile dilā fülk-i vücūduñ ṭolmasun

füls-i aḥmere:

1. **füls-i aḥmere:**-*e*
Gazel 204
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kırmızı para, değersiz bakır para.

Ġamuñla sīnede bir tāze dāġdan ġayrı
Ḫudā bilür degülem füls-i aḥmere mālik

fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek:

1. **fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek:**-*mek*
Diğer 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Şiire ve nesre merak salmak.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekṣeri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḥālet-i ruḫṣat virildi Ammā

fünūn-ı şiʿri:

1. **fünūn-ı şiʿri:**-*i*
Diğer 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şiir ilmi.

leʾālī-i naẓmı nümāyān u reyyān ḳıldı Dürūd-ı nā-maʿdūd ol muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma ki fünūn-ı şiʿri mażmūnı Ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh ile merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış

fürḳat:

1. **fürḳat:**
Müseddes 2
Mısra: **10**
Ayrılık, hicran. II Sevgiliden ayrı kalma.

Gülşen iken külḫan oldı murġ-ı cānuñ meskeni
Ḥasretā derdā bu fürḳat öldürür āḫir beni

2. **fürḳatā:**-*ā*
Müseddes 2
Mısra: **22**
Ayrılık, hicran. II Sevgiliden ayrı kalma.

Yañılup bilmezlik ile bir ḫaṭā ḳıldum şehā
Bildügüme yitmedi yañılduġum vā fürḳatā

3. **fürḳat:**
Müsemmen 1
Mısra: **1**
Ayrılık, hicran. II Sevgiliden ayrı kalma.

Fürḳat irişdi vuṣlat-ı cānāna elvedāʿ
Ol serv-ḳadle seyr-i gülistāna elvedāʿ

4. **fürḳatüñ:**-*üñ*
Müsemmen 1
Mısra: **14**
Ayrılık, hicran. II Sevgiliden ayrı kalma.

Bī-iḫtiyār irişdi bu ġamgīne ḥasretüñ
Nā-çāra geldi defʿine yoḳ çāre fürḳatüñ

5. **fürḳatüñle:**-*üñ, -le*
Terci-bend 1
Mısra: **52**
Ayrılık, hicran. II Sevgiliden ayrı kalma.

Bizi şād eyledüñ ḳudūmuñla
Ḳomaduñ fürḳatüñle cānı ḫazīn

6. **fürḳate:**-*e*
Müsemmen 1
Mısra: **30**
Ayrılık, hicran. II Vatandan ayrı kalma, gurbette olma.

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

fürḳat yāyını çekmekle:

1. **fürḳat yāyını çekmekle:**-*mek, -le*
Tahmis 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Ayrılık yayını çekmek. II Ayrılmak, ayrı düşmek.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

fürḳat-ı ḫāk-i derüñ:

1. **fürḳat-ı ḫāk-i derüñ:**-*üñ*
Tesdis 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
(Sevgilinin) Kapısının toprağından ayrı kalmak. II Sevgiliden ayrı düşmek.

Āstānuñdan cüdā düşmek ʿaceb düşvār imiş
Fürḳat-ı ḫāk-i derüñ aḥbāba müşkil kār imiş

fürḳat-i yār:

1. **fürḳat-i yār:**
Gazel 142
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Sevgilinin ayrılığı.

Aġarmış dīde yaşlandıḳca ḫayli ter-mizāc olmış
Alışmaz fürḳat-i yār ile bir dem imtizāc itmez

fürḳatüñ āteşi yanar:

1. **fürḳatüñ āteşi yanar:**-*ar*
Gazel 420
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Ayrılık ateşinin yanması. II Ayrılık sebebiyle ızdırap çekmek.

Şimdi kānūn-ı sīnede ey meh
Fürḳatüñ āteşi yanar oldı

fürū:

1. **fürū:**
Kıt'a 14
Mısra: **3**
Alçak.

Fürū reften-i ṣadr-ı mey-ḫane āḫir
Be-cārūb-ı rīş-i faḳīhān sepordīm

fürūġ:

1. **fürūġeş:**-*eş*
Mesnevi 1
Mısra: **124**
Parlaklık, ışık, aydınlık.

Be-dih sāḳi ān gevher-i şeb-çerāġ
Dehed z'āftābem fürūġeş ferāġ

fürūġ-ı şemʿ-i murāduñ:

1. **fürūġ-ı şemʿ-i murāduñ:**-*uñ*
Kaside 6
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **-**
Arzu mumunun ışığı. II Arzu, istek.

Fürūġ-ı şemʿ-i murāduñ hemīşe tābende
Çerāġ-ı mihr ü ḳamer ferr ü nūrı senden umar

fürūġ-ı şems ü ḳamerden:

1. **fürūġ-ı şems ü ḳamerden:**-*den*
Gazel 414
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Güneş ve Ay'ın parlaklığı. II Parlak ve göz alıcı bir güzelliğe sahip olan sevgili.

Sipihr-i sīnede kim seyr iderse dāġumuzı
Fürūġ-ı şems ü ḳamerden bilür ferāġumuzı

fürū-māye:

1. **fürū-māye:**
Mesnevi 4
Mısra: **94**
Özü bozuk, alçak (kimse).

Ehl-i ʿirfāna olmadı pāye
Pāyumuz aldı hep fürū-māye

2. **fürū-māye:**
Mesnevi 16
Mısra: **4**
Özü bozuk, alçak (kimse).

ʿArż-ı dāʿī-i kemterīn-pāye
Refʿ-i bī-çāregī fürū-māye

fürūş olmaḳ:

1. **fürūş olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 202
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Belli bir şeyi) Satan kimse, satıcı.

Bir pula degmez metāʿ-ı maʿrifet şimdi kişi
Bāri ya ṣatmaḳ gerek yāḫud fürūş olmaḳ gerek

fürūzān eyle:

1. **fürūzān eyle:**
Gazel 223
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Parlatmak, aydınlatmak. II Ümit vermek.

ʿİnāyet idecek demlerdür iḥsān eyle sulṭānum
Çerāġ-ı bāġ-ı ümmīdüm fürūzān eyle sulṭānum

fürūzān eylemiş:

1. **fürūzān eylemiş:**-*miş*
Gazel 44
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Parlatmak, aydınlatmak. II Sevgilinin gerdanının parlaklığı, bembeyaz oluşu.

Şemʿ-i kāfūrī fürūzān eylemiş gerden dimiş
Ḫalḳa-i dūd-ı siyāh-ı şemʿe gīsū ḳoymış ad

fürūzān it:

1. **fürūzān it:**
Müseddes 5
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Parlatmak, aydınlatmak.

Zimām-ı raḫş-ı furṣat elde iken ṭurma iḥsān it
Çerāġ uyarıgör kendü elüñle yaḳ fürūzān it

füsḥat-i meydān:

1. **füsḥat-i meydān:**
Gazel 189
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Geniş meydan. II Şairlik hünerlerini sergileyebilecek yeterlikteki şairler.

Raḫş-ı tabʿum çoḳdan alurdı belāġat ögdülin
Terk-tāza neyleyem bir füsḥat-i meydān yoḳ

füsūn:

1. **füsūn:**
Gazel 321
Mısra: **5**
Büyü, sihir, tılsım.

Bir dil alınca laʿl-i lebüñ biñ füsūn ider
Biñden birine vāḳıf anuñ Berhemen hemān

füsürde:

1. **füsürdedür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **13**
Donuk, duygusuz, hissiz (gönül).

Sensüz Ḳabūli mürde vü ḳalbi füsürdedür
ʿIşḳuñla zindedür nite kim cānı tendedür

fütāde:

1. **fütādeem:**-*em*
Gazel 9
Mısra: **7**
Düşkün, zavallı, çaresiz. II Âşık.

Ez-behr-i ḳāmetī be-belāhā fütādeem
Bālā-yi ḳāmet-i tu şud ārī belā-yi mā

fütāde ḳaldum:

1. **fütāde ḳaldum:**-*du, -m*
Gazel 81
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çaresiz kalmak.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

fütāde ola:

1. **fütāde ola:**-*a*
Kıt'a 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Kellesi) Düşmek. II Ölmek.

Niçe ser-keşlerüñ işigüñde
Kellesi güyveş fütāde ola

fütuḥāt:

1. **fütūḥāta:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **139**
Fetihler, zaferler.

Çoḳ mıdur bunca fütūḥāta bu deñli teʾsīr
Böyledür resm-i ṭılısmāt-ı vücūd-ı ressām

füzūd:

1. **füzūd:**
Mesnevi 1
Mısra: **53**
Çoğaltan, ziyadeleştiren, artıran.

Men ānem ki der-sīne nārem füzūd
Tevānī ki āteş nişānī be-ʿūd

füzūn:

1. **füzūn:**
Gazel 7
Mısra: **9**
Çok fazla, bir hayli, aşırı.

Nāleet-rā dilā füzūn kerdī
Bāz dil-dāde-i fülān şude'i

2. **füzündur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **10**
Çok fazla, bir hayli, aşırı.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzündur baḫtum nigündur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebündur

füzün geşte:

1. **füzün geşte:**
Gazel 355
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Artmak, çoğalmak. II Sınırı aşmak.

Ṭabībā pīş-ez-īn güm kun me-gū fikr-i devā-yı dil
Men-i dil-ḫaste-rā derd-i derūn ez-ḥad füzūn geşte

2. **füzün geşte:**
Gazel 355
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Artmak, çoğalmak.

Ġam-ı cāngāh-rā mī-ḫˇāstem kʾez-dil kunem bīrūn
Dirīġā behr-i defʿeş her çe mī-kerdem füzūn geşte

G

ġabġab:

1. **ġabġabuñ:**-*uñ*
Gazel 36
Mısra: **5**
(Sevgilinin) Çene altı.

Görince ġabġabuñ ḫālüñle cānā
Didüm bāġ-ı ruḫuñda miski tuffāḥ

ġabġab-ı ḥabībe:

1. **ġabġab-ı ḥabībe:**-*e*
Gazel 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin çene altı.

Ne bih müşābih olur ġabġab-ı ḥabībe ne sīb
Zihī leṭāfet-i ġabġab zihī ḥabīb-i nesīb

ġadan:

1. **ġadan:**
Gazel 317

Mısra: **8**
Yarın, bir sonraki gün.

Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

ġaddār:

1. **ġaddār:**
Gazel 365
Mısra: **4**
Acımasız, merhametten yoksun, zalim. II Felek.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-s̲ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

ġadr:

1. **ġadrümüz:**-*ümüz*
Tahmis 7
Mısra: **12**
Zulüm, eziyet, cefa.

Biz sipihr-i ʿilm ü fażluz maʿrifetdür bedrümüz
Feyż alan gelsün beri bir ferde yoḳdur ġadrümüz

ġadr-ḫ∨āh:

1. **ġadr-ḫ∨āh:**
Mesnevi 1
Mısra: **66**
Zulmeden, eziyet çektiren (kimse).

Biyā muṭrıb ey yār-i āgeh zi-rāh
Me-zen rāh-i mā vü me-şev ġadr-ḫ∨āh

ġāfil:

1. **ġāfil:**
Kaside 3
Mısra: **22**
Dalgın, dikkatsiz, habersiz.

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

2. **ġāfil:**
Kaside 3
Mısra: **22**
Dalgın, dikkatsiz, habersiz.

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

3. **ġāfil:**
Mesnevi 1
Mısra: **146**
Dalgın, dikkatsiz, habersiz.

Me-bāş eymen ez-varṭahā-yi cihān
Me-şev ġāfil ez-rīvehā-yi zamān

ġaflet:

1. **ġafletle:**-*le*
Tahmis 12
Mısra: **24**
Gaflet, cahillik, bilinçsizlik.

ʿÖmrüñi ḳılduñ Ḳabūlī gibi yoḳ yire hebā
Geçdi ġafletle muḳayyed olmaduñ aṣlā aña

ġaflet içinde ḳalma:

1. **ġaflet içinde ḳalma:**-*ma*
Gazel 410
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gaflet içinde kalmak, dalgınlık ve uyuşukluk içinde olmak, dikkatli davranmamak.

Aç gözüñ ey göñül uyar cānuñ
Ḳalma ġaflet içinde ḫ∨āb gibi

ġaflet itme:

1. **ġaflet itme:**-*me*
Gazel 332
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gaflette olmak, hakikati görememek.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv
Ġaflet itme bir daḫı düşmez Ḳabūlī böyle av

ġaflet yiri:

1. **ġaflet yiri:**
Kaside 3
Mısra: **21**

Kelime Tipi: -
Gaflet yeri.

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

gāh:

1. **gāh:**
Diğer 2
Mısra: **6**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Ṣoñradan bilmem ne fikr itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü gāh bühtān eyledüñ

2. **gāh:**
Diğer 2
Mısra: **6**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Ṣoñradan bilmem ne fikr itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü gāh bühtān eyledüñ

3. **gāh:**
Gazel 42
Mısra: **4**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Nīst ān ḳavs-i ḳuzaḥ peyveste bā-çarḫ-ı berīn
Ṣuʿle-i āhem nümāyed gāh sürḫ u gāh zerd

4. **gāh:**
Gazel 42
Mısra: **4**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Nīst ān ḳavs-i ḳuzaḥ peyveste bā-çarḫ-ı berīn
Ṣuʿle-i āhem nümāyed gāh sürḫ u gāh zerd

5. **gāh:**
Gazel 71
Mısra: **4**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Çekdürür geh cāna ebnā-yı zamānuñ cevrini
Gāh olur iḫvān içinde fāyıḳ-ı aḳrān ider

6. **gāh:**
Gazel 71
Mısra: **8**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Ḳaʿr-ı çāh iken yirin geh ġarḳ-ı cāh eyler velī
Gāh olur rāh-ı cefāda ḫāk ile yeksān ider

7. **gāh:**
Gazel 125
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

8. **gāh:**
Gazel 350
Mısra: **2**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

9. **gāh:**
Gazel 366
Mısra: **3**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Geh cefā tīri gelür gāh melāmet sengi
Rāżıyuz her ne gelürse girü andan gelene

10. **gāh:**
Kaside 1
Mısra: **87**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Nitekim geh zemistān ola ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī

germ ola luṭfıyla
Mevlānuñ

11. **gāh:**
Kaside 2
Mısra: **23**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Görinür ṣaḥn-ı çemen gāh ḳızıl gāh yeşil
Reng alur bāġ-ı cinândan buradan ḥayret alan

12. **gāh:**
Kaside 2
Mısra: **23**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Görinür ṣaḥn-ı çemen gāh ḳızıl gāh yeşil
Reng alur bāġ-ı cinândan buradan ḥayret alan

13. **gāh:**
Kıt'a 5
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Gāh bāde gehī ʿaraḳ-nūş ol
Ḫāṭıruñ ġuṣṣadan ırāġ olsun

14. **gāh:**
Mesnevi 15
Mısra: **33**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Gāh sende vü gāh ḫāricidür
Yatluya vü eyüye varıcıdur

15. **gāh:**
Mesnevi 15
Mısra: **33**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Gāh sende vü gāh ḫāricidür
Yatluya vü eyüye varıcıdur

16. **gāh:**
Mesnevi 15
Mısra: **35**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Gāh olur aḳçe ẕevḳe ṭālib olur
Ehlinüñ şerri ḫayra ġālib olur

17. **gāh:**
Tarih 13
Mısra: **11**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp
Ṣu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẓīf

18. **gāh:**
Tarih 13
Mısra: **11**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp
Ṣu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẓīf

gāhī:

1. **gāhī:**
Beyit 273
Mısra: **2**
Bazen, ara sıra, kimi zaman.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

2. **gāhī:**
Gazel 111
Mısra: **7**
Bazen, ara sıra, kimi zaman.

ʿUşşāḳa göz ucıyla eyler nigāhı gāhī
İġmāż-ı ʿaynı yārüñ yek iltifāta beñzer

3. **gāhī:**
Gazel 122
Mısra: **4**

Bazen, ara sıra, kimi zaman.

Āşnādan el çeküp yād ile yār olmaḳ neden
Bizi de yād eyle gāhī çünki meylüñ yādadur

4. **gāhīce:**-*ce*
Gazel 225
Mısra: **2**
Bazen, ara sıra, kimi zaman.

Ṣadāḳat üzre ḫıdmet eyleyen ḳulları sulṭānum
Müdām olmaz ise gāhīce ḳullan bāri sulṭānum

5. **gāhīce:**-*ce*
Gazel 395
Mısra: **4**
Bazen, ara sıra, kimi zaman.

Gerçi o şeh itmişdi cefā fennini tekmīl
Gāhīce hele bāb-ı vefādan da oḳurdı

6. **gāhī:**
Kaside 16
Mısra: **23**
Bazen, ara sıra, kimi zaman.

Dem-i fāsid gibi ṭuġyān iderdi yılda bir gāhī
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların faṣṣād gönderdüñ

7. **gāhī:**
Gazel 124
Mısra: **9**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Geh derdüñ aġla ol şehe gāhī duʿālar it
Ṭurma Ḳabūli şükr ü şikāyet zamānıdur

8. **gāhī:**
Gazel 175
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Geh ḫażīżi evc ider gāhī felek evci ḫażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

9. **gāhī:**
Kaside 1
Mısra: **88**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Nitekim geh zemistān ola ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī germ ola luṭfıyla Mevlānuñ

<u>ġalaṭ:</u>

1. **ġalaṭ:**
Kıt'a 3
Mısra: **3**
Hatalı, kusurlu, yanlış.

Sözleri mūḥiş-edā fāḥiş ġalaṭ her birinüñ
Bikr-i maʿnī beslenür beytinde ammā żabṭı yoḳ

<u>ġalaṭ-ı fāḥiş:</u>

1. **ġalaṭ-ı fāḥiş:**
Gazel 35
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Büyük yanlış.

Mihri sen mehden eylemek tercīḥ
Ġalaṭ-ı fāḥiş ü ḫaṭā-yı ṣarīḥ

<u>ġālib:</u>

1. **ġalibüz:**-*üz*
Beyit 95
Mısra: **1**
Galip gelen, yenen, üstün gelen, baskın (kimse).

Ġalibüz himmet iderse dost düşmen üstine
Düşmezüz biz güc ile ey dost düşmen üstine

2. **ġalib:**
Gazel 54
Mısra: **4**
Galip gelen, yenen, üstün gelen, baskın (kimse).

Fitne-i āḫir zamāndur ġamzesi virmez amān

Çeşmi ḳātil ḫışmı ġalib
bī-amāndur dostlar

3. **ġālib:**
Gazel 71
Mısra: **5**
Galip gelen, yenen, üstün gelen, baskın (kimse).

Ġālib iken bir zamān nā-merde maġlūb itdürür
Pādşāh iken esīr-i gūşe-i zindān ider

4. **ġālib:**
Kaside 8
Mısra: **26**
Galip gelen, yenen, üstün gelen, baskın (kimse).

Gelür mi ḳarşuña aʿdā ṭurur mı ṭīrüñe ḳarşu
Olur mı tīşe-i Ferhāda ġālib tīġi Behrāmuñ

5. **ġālibdür:**-*dür*
Kaside 8
Mısra: **16**
Galip gelen, yenen, üstün gelen, baskın (kimse).

ʿÖmer-heybet o ser-ʿasker ʿAli sīretlü serversin
Muḳarrer keskin ersin düşmene ġālibdür iḳdāmuñ

6. **ġālibdür:**-*dür*
Müseddes 1
Mısra: **38**
Galip gelen, yenen, üstün gelen, baskın (kimse).

Ḳaṣdı açmaḳdur diyār-ı şarḳı İskender gibi
Ẕātı ġālibdür ʿadūya Ḥażret-i Ḥayder gibi

7. **ġālib:**
Tarih 17
Mısra: **36**
Galip gelen, yenen, üstün gelen, baskın (kimse).

Çü dīdem tu-rā ḥurrem ez-yümn-i manṣıb
Feraḥ ġālib āmed be-dil ġuṣṣa maġlūb

ġalib ol:

1. **ġalib ol:**
Gazel 168
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Galip olmak, yenmek, baskın çıkmak, üstün gelmek.

Ey Ḳabūlī ġalib ol her şaḥṣa keyf-i mey gibi
Yirüñ alçaġın gözetme zāhid-i maġlūbveş

ġālib olur:

1. **ġālib olur:**-*ur*
Mesnevi 15
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Galip gelmek, üstün olmak.

Bu ʿabeş ḥālet ancaḳ ey ṭālib
Şāhi ʿOşmāniye olur ġālib

ġalṭ:

1. **ġalṭīd:**-*īd*
Kıt'a 7
Mısra: **7**
Yuvarlamak.

Der-ḥāl ḫāk būsīd ġalṭīd ār u guft
Ez-dūst yek işāret ez-mā be-ser devīden

ġalṭān olam:

1. **ġalṭān olam:**-*am*
Gazel 398
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yuvarlanmak. II Sevgilinin eğri uçlu değneğe benzeyen saçlarıyla âşığı kendine çekerek kafasını koparması ve âşığın başının yuvarlanması. II Sevgilinin saçlarına vurulan âşığın onun uğruna ölümü göze alması.

Mānend-i gūy ʿarṣageh-i kūy-ı yārda
Çevgān-ı zülf-i yār ile ġalṭān olam gibi

ġam:

1. **ġamla:**-*la*
Beyit 120
Mısra: **1**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Er midür ol ki ġamla zen gibi ṣaġı ṣaġa
Mānend-i ebr-i bārān sen ṣaġı ṣolı ṣula

2. **ġamuñdan:**-*uñ, -dan*
Beyit 134
Mısra: **2**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Gözüñdür āfet-i cān āfet-i cān
Ġamuñdan cism-i bī-cān oldı bī-cān

3. **ġam:**
Beyit 199
Mısra: **2**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Sāḳiyā virdi müdām ehl-i dilüñ medḥ-i ḳadeḥ
Dāʾimā ehl-i riyā itse ne ġam ḳadḥ-i ḳadeḥ

4. **ġameş:**-*eş*
Gazel 7
Mısra: **3**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ez-ġameş nā-tüvān şudī ey dil
Men çünīnem tu hem-çünān şude'i

5. **ġam:**
Gazel 19
Mısra: **10**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Cihān dār-ı belādur bunda kimse şāḍmān olmaz
Ḳabūlī ġam getürme ḫāṭıra göñlüñi ḫurrem ṭut

6. **ġamdur:**-*dur*
Gazel 29
Mısra: **10**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ḳabūlīveş ġamuñdan herkesüñ ḳalbinde bir hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ derdi hem-vār olmaġa bāʿiş

7. **ġamuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 29
Mısra: **9**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ḳabūlīveş ġamuñdan herkesüñ ḳalbinde bir hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ derdi hem-vār olmaġa bāʿiş

8. **ġam:**
Gazel 55
Mısra: **1**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Dem olur ādeme ḳan aġladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

9. **ġam:**
Gazel 55
Mısra: **2**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Dem olur ādeme ḳan aġladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

10. **ġam:**
Gazel 75
Mısra: **9**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ḫāne-i ḳalbi ġam ḫarāb itdi
Tārmār oldı ḫānmān dil-ber

11. **ġam:**
Gazel 79
Mısra: **2**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Cihānda nice kār-ı düşvār var
Ḳanı ġam gibi kār-ı düşvārvār

12. **ġam:**
Gazel 90
Mısra: **5**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Māl ü cāhuñ infiṣālinden ne ġam
Şāh-ı ʿışḳa ittiṣālüm vardur

13. **ġam:**
Gazel 108
Mısra: **7**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Cüdā olalı bir yıldur göñülden ġam daḫı gitmez
Baḳıyye sāġarumda bāde-i yar yine ḳalmışdur

14. **ġamuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 115
Mısra: **4**
Acı, dert, keder, üzüntü.

ʿAceb mi keştī-i dil baḥr-i ʿışḳa ġarḳ olsa
Ġamuñla zevraḳ-ı çeşmüm ḳatı ṣulanı yürür

15. **ġamuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 135
Mısra: **1**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Gel gel ġamuñla öldüm dil intiẓāra döymez
Hecr ateşine yaḳma ʿuṣṣāḳ nāra döymez

16. **ġam:**
Gazel 149
Mısra: **3**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ṣūfī ġam ile ġuṣṣalanur ṣanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne ḳayġu çekerüz biz

17. **ġamuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 154
Mısra: **1**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ġamuñla dīde ḳanlar dolmayınca eşk ṣāf olmaz
Benüm serv-i revānum ṣu bulanmayınca ṭurılmaz

18. **ġamuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 173
Mısra: **8**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Tebessüm ġonça-i ḫoş-būña lāyıḳ
Ġamuñla nāle ḳılmaḳ baña maḫṣūṣ

19. **ġam:**
Gazel 184
Mısra: **9**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Sīneden ġam dīdeden nem dem-be-dem eksük degül
Ey Ḳabūlī ḥāżır u āmādedür esbāb-ı ʿışḳ

20. **ġam:**
Gazel 185
Mısra: **9**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer cümle müheyyāñ ancaḳ

21. **ġamuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 204
Mısra: **3**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ġamuñla sīnede bir tāze dāġdan ġayrı
Ḫudā bilür degülem füls-i aḥmere mālik

22. **ġam:**
Gazel 228
Mısra: **10**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ẕevḳ ü şādīden Ḳabūlī yoḳ gibi nām u nişān
Cān u dilden mā-ḥaṣal eksük degül her gāh ġam

23. **ġam:**
Gazel 237
Mısra: **4**

Acı, dert, keder, üzüntü.

Żaʿf-ı ten eżʿaf u mużāʿafdur
Olalı dilde ḥarf-i müdġam ġam

24. **ġamdan:**-*dan*
Gazel 247
Mısra: **8**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ġulām-ı āstānuñ devletüñde ber-murād olsun
Ṣafā kesb eylesün ġamdan ḥimāyet eyle sulṭānum

25. **ġamuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 255
Mısra: **1**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Naẓar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eṣer buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

26. **ġam:**
Gazel 256
Mısra: **8**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Maḥabbet ʿāṣıḳı bir ʿāleme īṣāl ider k'anda
Feraḥ bir laḥẓa ārām idecek yir bulamaz ġam hem

27. **ġam:**
Gazel 279
Mısra: **4**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ḳo bezm-i dil-güşāyı ṣun cām-ı ġam-zedāyı
Mirʾāt-ı dil açılsun ġam defteri dürilsün

28. **ġamla:**-*la*
Gazel 302
Mısra: **13**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ḫudā bilsün Ḳabūlī ġamla ḥālüñ
Senüñ her ḥālüñi yā il ne bilsün

29. **ġamuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 309
Mısra: **10**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ḳabūlī esās-ı vücūduñ yaḳan
Ġamuñdur ġamuñdur nihān u ʿayān

30. **ġamuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 309
Mısra: **10**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ḳabūlī esās-ı vücūduñ yaḳan
Ġamuñdur ġamuñdur nihān u ʿayān

31. **ġamuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 327
Mısra: **6**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Reh-i seyl-āb-ı ġam pirāmen-i kūh-ı belā mānend
Ġamuñla yāre yāre pāre pāre çāk çākem ben

32. **ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 339
Mısra: **5**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Çenber itdi ḫalḳa-i cismüm ġamuñ mānend-i def
Ḫalḳa-i dāġ-ı tenüm çenberde gūyā çalçala

33. **ġam:**
Gazel 408
Mısra: **7**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Dilde ġam dīdede nem ḳanda ise ḥāżırumuz
Zād-ı rāh-ı sefer āmāde şehā mā-ḥażarı

34. **ġamı:**-*ı*
Gazel 413

Mısra: **9**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ġamı şādīye tebdīl it
Ḳabūlī miḥneti ẕevḳe
Sürūr eyyāmıdur cānānumuz yārānumuz geldi

35. **ġamla:**-*la*
Gazel 416
Mısra: **9**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

36. **ġamuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 418
Mısra: **9**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Bī-meded ḳaldum ġamuñla bir meded ḳıl bendeñe
Hey meded öldüm yitiş gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

37. **ġamdan:**-*dan*
Gazel 487
Mısra: **1**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ṣararsa ey güneş zer gibi ġamdan çehre-i zerdüñ
Bilürdüñ çekdügüm derdi baña fi'l-cümle beñzerdüñ

38. **ġamuñla:**-*uñ, -la*
Kıt'a 4
Mısra: **2**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ṣādmān il ṣafā-yı vaṣluñ ile
Ben ġamuñla ġarīb ü pāmālin

39. **ġam:**
Mesnevi 1
Mısra: **43**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Be-ġam naḳd-i ʿömret nebāşed telef
Gehī def be-kef zen gehī kef be-def

40. **ġam:**
Mesnevi 1
Mısra: **104**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Biyā sāḳi ān āb-i āteş-mizāc
Ki yek-dem ne-dāred be-ġam imtizāc

41. **ġam:**
Mesnevi 1
Mısra: **156**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Girān-māye ʿömret be-bezm-i cihān
Be-ġam me-gẕerān u be-ġam megẕerān

42. **ġam:**
Mesnevi 1
Mısra: **156**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Girān-māye ʿömret be-bezm-i cihān
Be-ġam me-gẕerān u be-ġam megẕerān

43. **ġam:**
Mesnevi 1
Mısra: **61**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

44. **ġam-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **11**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Biyāyīd ġam-rā zi-dil ber kenīm
Naẓar hem-çü nergis be-bāġ efkenīm

45. **ġamla:**-*la*
Tahmis 5
Mısra: **5**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Enīs ü mūnis ü hem-rāh-ı dil ġamla melāl oldı
Nice dil olmasun ḥayrān u zār eydüñ bize bi'llah

46. **ġamı:**-*ı*
Tahmis 12
Mısra: **20**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Pāk-bāzān-ı ḥaḳīḳat içre buldı hem-demin
Cīfe-i dünyā ġamı düşmez baña şimden girü

47. **ġamla:**-*la*
Terci-bend 3
Mısra: **3**
Acı, dert, keder, üzüntü.

Ḳalmasun ḫāṭıruñuz ġamla feraḥnāk eyleñ
Nāẓır-ı ehl-i dil oluñ naẓarı pāk eyleñ

ġam açılsa:

1. **ġam açılsa:**-*sa*
Beyit 186
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gamdan, kederden kurtulmak.

Ol ġonça gözin açsa göñülden ġam açılsa
Eyyām-ı bahār olsa yine bādem açılsa

ġam ʿaskerin:

1. **ġam ʿaskerin:**-*n*
Gazel 215
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Keder askeri, dert askeri. II Kederli âşık.

Başar ġam ʿaskerin bir ayaġ üzre
Ḳabūlī mey gibi bir pehlevān bul

ġam çekme:

1. **ġam çekme:**-*me*
Gazel 273
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam çekmek: Kederlenmek, üzülmek.

Aç gözüñ şimden girü ġam çekme ey Yaʿḳūb-dil
Mālik-i Mıṣr-ı melāḥat şāh-ı Kenʿān dur gelen

2. **ġam çekme:**-*me*
Gazel 319
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam çekmek: Kederlenmek, üzülmek.

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫāṭıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫāṭırdan çıḳar gitsün

ġam çeküp:

1. **ġam çeküp:**-*üp*
Kıt'a 21
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam çekmek: Kederlenmek, üzülmek.

Seni düşmen Ḳabūlī redd iderse
Anuñçün ġam çeküp olma melūlī

ġam degül:

1. **ġam degül:**
Gazel 440
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Önemli değil, zararı yok, sıkıntı değil.

Būse isterse Ḳabūlī ġam degül eksüklidür
Bende-i küstāḫdur çoḳdur anuñ eksükligi

2. **ġam degül:**
Gazel 227
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Önemli değil, zararı yok, sıkıntı değil.

Ġam degül ḳılmasañ ḫavāṣa naẓar
İltifātuñ ʿavāma sulṭānum

3. **ġam degül:**
Gazel 350
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Önemli değil, zararı yok, sıkıntı değil.

Çignerse her denī seni incinme ġam degül

Sen ağır ol Ḳabūli yoluñ bekle hem-çü kūh

4. **ġam degül:**
Gazel 268
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Önemli değil, zararı yok, sıkıntı değil.

Ḳabūlī biz ölürsek ġam degül künc-i melāmetde
O şāh-ı Ḫıżr-himmet tek hemān dünyāda ṣāġ olsun

ġam gizlü bir gencīnesin:

1. **ġam gizlü bir gencīnesin:**-*sin*
Gazel 348
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Keder gizli bir hazine. II Aşk.

Dil-i vīrānı gel tenhā ḳoma dūr olma ḫāṭırdan
Sen ey ġam gizlü bir gencīnesin vīräneden çıḳma

ġam ḥisābın keşf idüp:

1. **ġam ḥisābın keşf idüp:**-*üp*
Terci-bend 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gam hesabını kaldırmak. II Gamı ve kederi ortadan kaldırmak.

Noḳṭa dökdüm ġam ḥisābın keşf idüp
Levḥe baḳdum sīne bābın keşf idüp

ġam ṭaġın:

1. **ġam ṭaġın:**-*n*
Gazel 129
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gam dağı, keder dağı. II Dertler, kederler.

Üştür-i ser-mest olan çekmez Ḳabūlī çekdügin
Ẕerredür miḳdārda ammā ki ġam ṭaġın çeker

ġam ṭut:

1. **ġam ṭut:**
Gazel 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gam tutmak, kederlenmek, üzüntü duymak.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

ġam u ālāmı yoḳ bir gūşe:

1. **ġam u ālāmı yoḳ bir gūşe:**
Gazel 215
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kederi ve elemi olmayan bir yer.

Ġam u ālāmı yoḳ bir gūşe yoḳla
Ḫalāṣ olmaġa ġamdan bir amān bul

ġam u derd:

1. **ġam u derd:**
Gazel 443
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gam ve dert.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

ġam u derd ü belā:

1. **ġam u derd ü belā:**
Gazel 336
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Keder, dert ve bela.

Ṭolıdur ḳalb-i Ḳabūlīde ġam u derd ü belā
Ne ṣafādur kişinüñ cemʿ ola iḫvān evine

2. **ġam u derd ü belā:**
Gazel 495
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gam, dert ve bela.

Ġam u derd ü belā ʿuṣṣāḳa maḫṣūṣ
Ġurūr-ı şādmānī saña mensūb

ġam u derd ü miḫneti:

1. **ġam u derd ü miḥneti:**-*i*
Gazel 384
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Gam, keder ve sıkıntı.

ʿIşḳ ehli ol durur ki ġam u derd ü miḥneti
Naḳd-i metāʿ-ı ḫ∨āce gibi bī-ḥisāb ola

ġam yeme:

1. **ġam yeme:**-*me*
Müseddes 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Ḫ∨ān-ı iḥsānına maẕhar düşdüñ ey dil ġam yeme
Pādşāh-ı Rūm gibi luṭfı çoḳdur ādeme

ġam yime:

1. **ġam yime:**-*me*
Gazel 86
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Şimdi saña cevr eyler ise ġam yime dil-dār
Ṣabr eyle dilā ṣoñra peşīmān olacaḳdur

2. **ġam yime:**-*me*
Gazel 432
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Ġam yime ger ṣad hezār olsa ʿadū Yeʾcücvār
Sen hemān s̱ābit-ḳadem ol sedd-i İskender gibi

3. **ġam yime:**-*me*
Beyit 163
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

4. **ġam yime:**-*me*
Beyit 163
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

ġam yimem:

1. **ġam yimem:**-*me, -m*
Gazel 257
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaşıl sen idesin inʿām ʿām

ġam yimesün:

1. **ġam yimesün:**-*sün*
Gazel 506
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Sāde-rū sāḳī ile bāde içen ġam yimesün
ʿÖmri bir tāze cüvān ile geçen ġam yimesün

2. **ġam yimesün:**-*sün*
Gazel 506
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Sāde-rū sāḳī ile bāde içen ġam yimesün
ʿÖmri bir tāze cüvān ile geçen ġam yimesün

3. **ġam yimesün:**-*sün*
Gazel 506
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Eyünüñ ḳıymetin ʿārif olan fehm eyler
Pīleden cevheri diḳḳatle seçen ġam yimesün

ġam yimezler:

1. **ġam yimezler:**-*mez, -ler*
Kaside 11
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Yidürürler içürürler ḳonuġı mālını yirler
Ḫudādan ġam yimezler böyle nāḳış yirlerin gördüm

ġam yimezüz:

1. **ġam yimezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 155
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Biz ey Ḳabūli ġam yimezüz rūzgārdan Merdūd-ı ḫalḳ isek nola maḳbūl-i ḥażretüz

ġam yir:

1. **ġam yir:**-*r*
Gazel 108
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

2. **ġam yir:**-*r*
Gazel 163
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Ġam yir mi Ḳabūli rızḳ içün er
Taḳdīr olınan muġayyer olmaz

3. **ġam yir:**-*r*
Gazel 325
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevs̱er şarābı ġılmān elinden

ġam yirdi:

1. **ġam yirdi:**-*r, -di*
Gazel 417
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yemek: Üzülmek, tasalanmak, kederlenmek.

Ḳoyup ṭaʿnı idüp ʿuşşāḳa meclisde eger ṣūfī
Mey-i gül-fām içeydi daḫı ʿālemde ne ġam yirdi

ġam yiye:

1. **ġam yiye:**-*y, -e*
Gazel 343
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yemek: Üzülmek, tasalanmak, kederlenmek.

Ḳabūlī denī dünyede ol durur kim
Elem çeke dünyā içün ġam yiye

ġamām-ı ġamla:

1. **ġamām-ı ġamla:**-*la*
Gazel 385
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gam bulutu, keder

bulutu. II Dert, keder, bela, musibet.

Gün gibi feṯḥ eyledikce şarḳı berḳ-i tīġle
Düşmen-i dīnüñ ġamām-ı ġamla şarḳı şām ola

ġamdan āzād olmayan:

1. **ġamdan āzād olmayan:**
Gazel 306
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kederden kurtulamayan (kimse). II Âşık/Kabûlî.

Bend olan kimdür Ḳabūlī gibi zencīr-i ġama
Ġamdan āzād olmayandur ġamdan āzād olmayan

ġamdan āzād olmayandur:

1. **ġamdan āzād olmayandur:**-*dur*
Gazel 306
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kederden kurtulamayan (kimse). II Âşık/Kabûlî.

Bend olan kimdür Ḳabūlī gibi zencīr-i ġama
Ġamdan āzād olmayandur ġamdan āzād olmayan

ġamdan beriyem:

1. **ġamdan beriyem:**-*y, -em*
Şarkı 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Gamdan uzak, kederden arınmış (kimse).

İşiginde ben de bir çākeriyem
Ḳabūlīyem yārüñ ġamdan beriyem

ġamdan ḫalāṣ iden:

1. **ġamdan ḫalāṣ iden:**-*dan*
Gazel 16
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gamdan kurtaran, kederden arındıran (şey).

Muḫalleṣ olmaġa ḫāliṣ ʿamel gerek ḫ∨āce
Ḫalāṣ iden seni ġamdan ne fıżżadur ne ẕeheb

ġamdan ḫalāṣ olmaġa:

1. **ġamdan ḫalāṣ olmaġa:**-*dan-maġ, -a*
Gazel 215
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gamdan halas olmak, gamdan ve kederden kurtulmak.

Ġam u ālāmı yoḳ bir gūşe yoḳla
Ḫalāṣ olmaġa ġamdan bir amān bul

ġamdan ḫalāṣ olmaḳ:

1. **ġamdan ḫalāṣ olmaḳ:**-*maḳ*
Tahmis 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gamdan halas olmak, gamdan ve kederden kurtulmak.

Çıḳarsa her gice evc-i sipihre yiridür nālem
Ḫalāṣ olmaḳ içün ġamdan cihānda bulmadum bir dem

ġamdan ḫalāṣa himmet ḳıl:

1. **ġamdan ḫalāṣa himmet ḳıl:**
Gazel 172
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kederden kurtarmaya yardım etmek.

Ḳabūlī bendeñi ġamdan ḫalāṣa himmet ḳıl
Muḥibb-i muḫlisüñ it bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ

ġamdan ḳararur:

1. **ġamdan ḳararur:**-*ur*
Kaside 5
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Gamdan kararmak, kederden yüzü değişmek.

Aġardıkca der ü dīvār düşmen ḳararur ġamdan
Sevād-ı ḳalʿa-i Lorī yüzin aġardur insānuñ

ġamgīn:

1. **ġamgīn:**
Gazel 125
Mısra: **1**
Gamlı, kederli, dertli (kimse). II Âşık.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

2. **ġamgīne:**-*e*
Müsemmen 1
Mısra: **13**
Gamlı, kederli, dertli (kimse). II Âşık.

Bī-iḫtiyār irişdi bu ġamgīne ḥasretüñ
Nā-çāra geldi defʿine yoḳ çāre fürḳatüñ

ġamgīn itmedüñ:

1. **ġamgīn itmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Kederlendirmek, üzmek, perişan etmek.

Eyledüñ hecri vuṣlata tebdīl
İtmedüñ hecr ile bizi ġamgīn

ġam-güsār-i menest:

1. **ġam-güsār-i menest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Benim dert ortağım. II Şarap.

Be-men dih ki dīrīne yār-i menest
Be-deyr-i kuhen ġam-güsār-i menest

ġam-ḫāne:

1. **ġam-ḫāneme:**-*m, -e*
Gazel 59
Mısra: **14**
Gam evi, dert evi. II Âşığın dertli gönlü.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

2. **ġam-ḫāne:**
Gazel 112
Mısra: **10**
Gam evi, dert evi. II Âşığın dertli gönlü.

Gülzār-ı cāna aḳar şām u seḥer ayaġı
Ġam-ḫāne ey Ḳabūlī başlu buñara beñzer

ġam-ḫurde:

1. **ġam-ḫurde:**
Gazel 293
Mısra: **4**
Üzgün, mutsuz, hüzünlü (kimse). II Âşık.

Zīr-i seng-i āsyāb-ı tengnā-yı çarḫda
Dāne-i gendüm gibi ser-ḫurde sen ġam-ḫurde ben

ġam-ı cānān:

1. **ġam-ı cānān:**
Beyit 93
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin derdi.

Ġam-ı cānān ile ben nāle ḳılsam ḳalb olur nālān
Nola nālān olursa dil dil-i nādān olur nādān

ġam-ı cāngāh-rā:

1. **ġam-ı cāngāh-rā:**-*rā*
Gazel 355
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vücudun gamı, kederi. II Âşığın derdi, kederi.

Ġam-ı cāngāh-rā mī-ḫˇāstem kʾez-dil kunem bīrūn
Dirīġā behr-i defʿeş her çe mī-kerdem füzūn geşte

ġam-ı cefā-yı ḫat-āverd:

1. **ġam-ı cefā-yı ḫat-āverd:**
Beyit 37
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sakalı yeni çıkmış gencin kederinin gamı. II Genç âşığın derdi, kederi.

Ġam-ı cefā-yı ḫat-āverd kʾan be-bord ez-yād

Baṭṭ-ı şarāb u ḫaṭ-ı sebze vü Şaṭṭ-ı Baġdād

ġam-ı dünyā yiyene:

1. **ġam-ı dünyā yiyene:**-*e*
Gazel 334
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gamını yiyen, derdini kederini çeken (kimse). II Gam yemek: Üzülmek, tasalanmak, kederlenmek.

ʿIşḳı ẕikr itme Ḳabūlī ġam-ı dünyā yiyene
Neşve-i bādeyi ʿarż eyleme berrāşlara

ġam-ı firāḳuñda:

1. **ġam-ı firāḳuñda:**-*uñ, -da*
Terci-bend 1
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın kederi.

Nice yıldur ġam-ı firāḳuñda
Nice döysün buña Kabūlī zār

ġam-ı fürḳatsüz:

1. **ġam-ı fürḳatsüz:**-*süz*
Müseddes 3
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayrılığının kederi.

Naʿīm-i ʿāḳıbet zaḥmetsüz olmaz
Dem-i vuṣlat ġam-ı fürḳatsüz olmaz

ġam-ı gīsūñ:

1. **ġam-ı gīsūñ:**-*ñ*
Gazel 100
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçının kederi.

Dil-i dīvāne esīrüñdür esirge şāhum
Niçe yıldur ġam-ı gīsūñ ile zencīr çeker

2. **ġam-ı gīsūñ:**-*ñ*
Gazel 484
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçının kederi.

Ġam-ı gīsūñ o sāle beñzer kim
Ḥāṣılı ḫarcına tedāḫül ider

ġam-ı gīsūy-ı şeb-reng-i nigār:

1. **ġam-ı gīsūy-ı şeb-reng-i nigār:**
Beyit 80
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gece renkli (simsiyah) saçlarının derdi.

Ġam-ı gīsūy-ı şeb-reng-i nigār ey dil naṣībüñdür
Dün ü gün iste fevt-i furṣat itme dün ġarībüñdür

ġam-ı hecr:

1. **ġam-ı hecr:**
Gazel 20
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdi, ayrılık üzüntüsü.

Ol dür-i pāki kenār itmege ger māyil iseñ
Nem-i eşküñ ġam-ı hecr ile yem ü ʿummān it

ġam-ı hecrüñ:

1. **ġam-ı hecrüñ:**
Gazel 284
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdi, ayrılık üzüntüsü.

Gözlerüm yaşı ġam-ı hecrüñ ile baḥr oldı
Ẕevraḳ-ı dīdeme gel itmege deryā seyrin

2. **ġam-ı hecrüñ:**-*üñ*
Gazel 284
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdi, ayrılık üzüntüsü.

Gözlerüm yaşı ġam-ı hecrüñ ile baḥr oldı
Ẕevraḳ-ı dīdeme gel itmege deryā seyrin

ġam-ı hecrüñle:

1. **ġam-ı hecrüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 430
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın kederi. II Sevgiliden ayrı kalan âşığın derdi, kederi.

Ḫalḳa derd-i dil-i mecrūhumı taḳrīr idemez
Ġam-ı hecrüñle zebūn oldı zebān sen gideli

ġam-ı hücrüñle:

1. **ġam-ı hücrüñle:**-*üñ, -le*
Tesdis 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın gamı, kederi.

Gel ey dil-ber ġam-ı hücrüñle baġrum ḳan olur sensüz
Dutuşur nār-ı ḥasretle gönül sūzān olur sensüz

ġam-ı ʿışḳet:

1. **ġam-ı ʿışḳet:**-*et*
Beyit 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşkın gamı, kederi.

Yüzüñ ḫurşīd işigüñ āsmānī
Ġam-ı ʿışḳet feżā-i āsmānī

ġam-ı ʿışḳuñla:

1. **ġam-ı ʿışḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkın derdi, kederi.

Ġam-ı ʿışḳuñla fāriġ-bāl olup bir gūşede ḳalmak
Ṣafā kesb itdügümdendür ferāġat añlama cānā

ġam-ı kākül-i dil-ber:

1. **ġam-ı kākül-i dil-ber:**
Gazel 290
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin saçının kederi.

Dil-i sevdā-zededen çıḳmadı aṣlā bilmem
Ey ġam-ı kākül-i dil-ber ne ʿaceb sevdāsın

ġam-ı ruḫsār-ı dil-berle:

1. **ġam-ı ruḫsār-ı dil-berle:**-*le*
Gazel 49
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin yanağının derdi, kederi.

Ġam-ı ruḫsār-ı dil-berle düşersem vādi-i hecre
Gözüm yaşıyla deryā lālezār olmaḳ muḳarrerdür

ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār:

1. **ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār:**
Gazel 300
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının tutkusunun kederi.

Nola rūz-ı viṣāle irse göñlüm niçe bir her şeb
Ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār ile fikr-i dırāz itsün

2. **ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār:**
Gazel 301
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının tutkusunun kederi.

Ḥālet-i ʿışḳ u ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār imiş
ʿĀḳili mecnūn iden mecnūnı pür-sevdā ḳılan

ġam-ı sevdāyile:

1. **ġam-ı sevdāyile:**-*y, -ile*
Gazel 139
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşkın kederi.

Ġam-ı sevdāyile ʿaḳlı perīşān olmayan kimse
Hevā-yı kākül-i dil-dārı başına belā itmez

ġam-ı vefāyile:

1. **ġam-ı vefāyile:**-*y, -ile*
Gazel 405
Mısra: **7**

Kelime Tipi: -
Vefa derdi, kederi. II Dert, keder, gam.

Ġam-ı vefāyile neşv ü nemā bula dir idük
Ne çāre bitmedi farż idelüm giyāhumuzı

ġam-ı yār:

1. **ġam-ı yār:**
Gazel 374
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gamı, derdi.

Naḳd-i cān ile Ḳabūlī ele girmez ġam-ı yār
Aldanur ṭıfl-ı dili ṣalma bu bāzārlıġa

ġam-ı yārdan:

1. **ġam-ı yārdan:**-*dan*
Beyit 268
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gamı, derdi.

Ḳabūlī sāḥil-i deryāda çoḳ sefīne yatur
Derūn-ı dilde ġam-ı yārdan ḥazīnem var

ġamı yeñileyelüm:

1. **ġamı yeñileyelüm:**-*y, -elüm*
Gazel 252
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gamı yenilemek, yeniden kederlenmek.

Añılmaz oldı bizüm eski derdümüz ḳaldı
Ġamı yeñileyelüm ʿışḳa tāze başlayalum

ġam-ı zülf-i siyāh-ı yār:

1. **ġam-ı zülf-i siyāh-ı yār:**
Gazel 19
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin siyah saçının derdi.

Ġam-ı zülf-i siyāh-ı yār ile öldüm şeb-i ġamda
Çöz ey ebr-i siyeh gīsūlaruñ üstüme mātem ṭut

ġam-ı zülfiyle:

1. **ġam-ı zülfiyle:**-*i, -y, -le*
Tahmis 10
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçının kederi.

Ġam-ı zülfiyle ol şūḫ-ı cihānuñ
Ḳabūlī rīsmān yaz oldı cānuñ

ġam-ı zülfüñle:

1. **ġam-ı zülfüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 49
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saçın gamı, kederi. II Sevgilinin saçının derdi, kederi.

Ġam-ı zülfüñle dil zār u nizār olmaḳ muḳarrerdür
Hevā-yı kākülüñle bī-ḳarār olmaḳ muḳarrerdür

ġamın yimez:

1. **ġamın yimez:**-*mez*
Tahmis 12
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yememek: Üzülmemek, kederlenmemek, kaygılanmamak.

Evc-i aʿlāya ʿurūc itdi yimez dünyā ġamın
Ṭāyirān-ı ʿālem-i lāhūt ḳıldı maḥremin

ġam-keşīde:

1. **ġam-keşīde:**
Gazel 303
Mısra: **10**
Dert çeken (kimse).

Keş-ā-keş-i şebekāt-ı selāsil-i ġam ile
Belā-resīde cefā-dīde ġam-keşīde misin

ġamla ḳomaduñ:

1. **ġamla ḳomaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Keder içinde bırakmak.

Ḥamdü li’llāh ṣafāyile geldüñ
Ḳomaduñ ġamla cān-ı müştāḳı

ġamla öldi:

1. **ġamla öldi:**-*di-la*
Diğer 2
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Kederden ölmek. II Gam ve keder içinde katlanılmaz acılar çekerek yaşamak.

Öldi aʿdā ġamla ol buldı ḥayāt-ı cāvidān
Devletiyle dāyim olsun pādşāh-ı kām-rān

ġamlar yutduġum:

1. **ġamlar yutduġum:**-*duġ, -um*
Kıt'a 24
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gam yutmak: Kederlenmek, üzülmek.

Ben ne ġamlar yutduġum laʿlüñ ġamıyla ölicek
Ṣaġ olanlar göreler cānā yüregüm yaralar

ġamnāk:

1. **ġamnāküñ:**-*üñ*
Gazel 226
Mısra: **9**
Gamlı, kederli, dertli (kimse). II Âşık.

Vefādur ẓillet-i pāküñ recāsı çāre ġamnāküñ
Eger cevr iḥtimāli var ise az eyle sulṭānum

2. **ġamnāk:**
Gazel 315
Mısra: **3**
Gamlı, kederli, dertli (kimse). II Âşık.

Ālām-ı ġam-ı ʿışḳuñ ile her kişi ġamnāk
Dehri arasañ sīne-i bī-ġam bulımazsın

ġamnāk olmaya:

1. **ġamnāk olmaya:**-*ma, -y, -a*
Tarih 22
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gamlı olmak, kederli olmak.

Ḥāli üzre lafẓın ibḳā eyledük
Tā ki ġamnāk olmaya ṭabʿ-ı ẓarīf

ġamze:

1. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 54
Mısra: **3**
Bakış. II Sevgilinin edalı yan bakışı.

Fitne-i āḫir zamāndur ġamzesi virmez amān
Çeşmi ḳātil ḫışmı ġalib bī-amāndur dostlar

2. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 501
Mısra: **2**
Bakış. II Sevgilinin edalı yan bakışı.

Bilmem nedür günāhum ben zār u bī-mecāle
Ġamzeñ olur ḥavāle zülfüñ ider iṭāle

3. **ġamze-et:**-*et*
Beyit 13
Mısra: **1**
Bakış. II Sevgilinin sert ve öfkeli yan bakışı.

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v’īn çe sitīz

4. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 82
Mısra: **1**
Bakış. II Sevgilinin sert ve öfkeli yan bakışı.

Yoḳdur günāh o ġamzesi ḫūnīde bendedür
Şāhum ṣuç öldürende degüldür ölendedür

5. **ġamzelerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 100
Mısra: **2**
Bakış. II Sevgilinin sert ve öfkeli yan bakışı.

Beni gördükce müjeñ ey ḳaşı yā tīr çeker
Ḫışm idüp ġamzelerüñ üstüme şemşīr çeker

6. **ġamzesi:**-*si*
Gazel 106
Mısra: **4**
Bakış. II Sevgilinin sert ve öfkeli yan bakışı.

Ḫavf ile ümmīd arasında nice cān virmeyem
Ġamzesi rezm eyledikce lebleri āzerm ider

7. **ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 279
Mısra: **7**
Bakış. II Sevgilinin sert ve öfkeli yan bakışı.

Ḳan itdi ġamzeñ ammā taḥrīk iden lebüñdür
Bir yire cemʿ olunsun bir aradan ṣorılsun

8. **ġamzeleri:**-*ler, -i*
Gazel 461
Mısra: **4**
Bakış. II Sevgilinin sert ve öfkeli yan bakışı.

Gün yüzine o mehveşüñ nice ṭoyınca baḳalum
Ġamzeleri ḳılıc çeküp baḳma diyü yasāġ ider

<u>ġamze-i dīde-i ḫūnrīzinüñ ölümlüsiyüz:</u>

1. **ġamze-i dīde-i ḫūnrīzinüñ ölümlüsiyüz:** *-y, -üz*
Gazel 140
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kan dökücü bakışın öldürdüğü kişi. II Sevgilinin bakışlarıyla öldürdüğü âşık.

Ġamze-i dīde-i ḫūnrīzinüñ ölümlüsiyüz
Tār-ı gīsūları fitrākinüñ efgendesiyüz

<u>ġamze-i ḫūn-rīz:</u>

1. **ġamze-i ḫūn-rīz:**
Gazel 386
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kan dökücü bakış. II Sevgilinin âşığı öldüren bakışı.

Ġamze-i ḫūn-rīz ile yoḳ yire ḳanum dökmege
Göz ḳarardursın ola mı ey gözi ala yine

<u>ġamze-i kerrārı:</u>

1. **ġamze-i kerrārı:**-*ı*
Gazel 209
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Pek çok kez bakışı. II Savaş esnasında döne döne düşmanın üzerine defalarca saldıran Hazreti Ali'nin lakabı.

Ḳanlar aḳıdur ġamze-i kerrārı Ḳabūlī
Ḳūyında olursañ nola ḳurbānı ʿAlinüñ

<u>ġamze-i mekkāreñe:</u>

1. **ġamze-i mekkāreñe:**-*ñ, -e*
Gazel 162
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hilekâr, düzenbaz bakış. II Sevgilinin aldatıcı yan bakışı.

Çeşm-i fettānuñ yanında sihri bāṭıl Bābilüñ
Ġamze-i mekkāreñe seḥḥāre beñzer beñzemez

<u>ġamze-i yāre:</u>

1. **ġamze-i yāre:**-*e*
Gazel 58
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin (edalı ve işveli) bakışı.

Naḳd-i dili çaldurmayıgör ġamze-i yāre
Oñar mı Ḳabūlī şu ki ʿayyār ile oynar

<u>ġamzelerüñ almaġa:</u>

1. **ġamzelerüñ almaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 186
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gamzelerini almak. II Sevgilinin keskin bakışlarına tutulmak.

Almaġa ḳurʿa ṣalup ġamzelerüñ
Cān u dil üstine bıraḳdılar oḳ

<u>ġamzeñden alınmaz:</u>

1. **ġamzeñden alınmaz:**-*maz*
Gazel 465
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bakışından alınmak. II Âşığın sevgilinin bakışlarından ayrılamaması.

Müjeñden munfaṣıl olmaz göñül ġamzeñden alınmaz
Ṭılısm-ı ʿışḳa mālikdür ḳılıclar kesmez oḳ batmaz

ġamzeñe ḳan girmez:

1. **ġamzeñe ḳan girmez:**-*mez*
Gazel 472
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gamzeye kan bulaşmak. II Sevgilinin üzerine kan sıçratmadan âşığı bakışlarıyla öldürmesi.

Beni öldürmek ile ġamzeñe ḳan girmez imiş
Dem-i bismilde olan nerd ise ḳaṣṣābuñdur

ġamzesin vaṣf eyledüm:

1. **ġamzesin vaṣf eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 238
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Gamzesini anlatmak, bakışından söz etmek.

Geh ebrūsın añup geh ġamzesin vaṣf eyledüm yārüñ
Ḳabūlī bu bahāneyle nigāra ʿarż-ı ḥāl itdüm

ġanī:

1. **ġanīlerüz:**-*ler, -üz*
Gazel 69
Mısra: **2**
Çokça malı ve mülkü bulunan, zengin, varlıklı (kimse). II Âşık.

Gedālaruz içimüzde emīrümüz yoḳdur
Ġanīlerüz aramızda faḳīrümüz yoḳdur

2. **ġanīlerüñ:**-*ler, -üñ*
Kıt'a 31
Mısra: **2**
Çokça malı ve mülkü bulunan, zengin, varlıklı (kimse).

Taḳsīm idüñ cihānı gelüñ ey faḳīrler
Dünyāyı ḳoñ ġanīlerüñ olsun ṭaleb sizüñ

3. **Ġanī:**
Diğer 1
Mısra: **97**
Hiçbir şeye muhtaç olmayan, tam manasıyla zengin olan Allah.

Ġanī ẕāteş ez-midḥat-ı yāve-rā
Çe faẓl āyed ez-midḥat-ı mā-verā

4. **Ġanī:**
Gazel 493
Mısra: **3**
Hiçbir şeye muhtaç olmayan, tam manasıyla zengin olan Allah.

Ġanī ẕāteş ez-midḥat-ı mā-verā
Çi faẓl āyed ez-midḥat-ı mā-verā

5. **Ġanī:**
Kıt'a 27
Mısra: **10**
Hiçbir şeye muhtaç olmayan, tam manasıyla zengin olan Allah.

Bunı vird idüp dir Ḳabūlī faḳīr
Baña senden olur meded yā Ġanī

ġanīmet:

1. **ġanīmet:**
Gazel 437
Mısra: **12**
Emek vermeden ele geçen mal, ganimet, kazanç.

Yār ile Ḳabūlī dil ẕevḳ eyleyicek demdür
Fevt itme ġanīmet bil furṣat demidür şimdi

2. **ġanīmet:**
Mesnevi 9
Mısra: **67**
Emek vermeden ele

geçen mal, ganimet, kazanç.

Ġanīmet virdi Ḥaḳ saña bu ānı
Ġanīmet mālı gibi beẕl it anı

ġanīmet mālı:

1. **ġanīmet mālı:**
Mesnevi 9
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **-**
Ganimet malı.

Ġanīmet virdi Ḥaḳ saña bu ānı
Ġanīmet mālı gibi beẕl it anı

ġaraż:

1. **ġaraż:**
Beyit 115
Mısra: **2**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Luṭf olur çünki luṭf-ı tām olsun
Ġaraż iḥsān ise tamām olsun

2. **ġaraż:**
Gazel 1
Mısra: **2**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Maḳālüm ḥasb-ı ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ʿarż-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā

3. **ġaraż:**
Gazel 1
Mısra: **13**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Ġaraż būs u kenār itmekdür āh u zār-ı ʿāşıḳdan
Muṣarraḥdur bu maʿnālar kifāyet añlama cānā

4. **ġaraż:**
Gazel 60
Mısra: **10**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Ḳabūlī ġayrı bir maḳṣūdumuz yoḳ şiʿr ü inşādan
Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıḍmetdür

5. **ġaraż:**
Gazel 109
Mısra: **10**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Ḳabūlī ġayrı ḥālet yoḳdur īrād-ı maʿārifden
Ġaraż arż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür

6. **ġaraż:**
Gazel 123
Mısra: **14**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Ḳabūlī gibi vaṣluñ ārzū ḳılmaḳ ne ḥaddümdür
Ġaraż ʿarż-ı dil-i şeydā biraz sūz u güdāzumdur

7. **ġaraż:**
Gazel 174
Mısra: **1**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Vefā itmemekden cefā mı ġaraż
Bize yoḫsa maḥżā eẕā mı ġaraż

8. **ġaraż:**
Gazel 174
Mısra: **2**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Vefā itmemekden cefā mı ġaraż
Bize yoḫsa maḥżā eẕā mı ġaraż

9. **ġaraż:**
Gazel 174
Mısra: **6**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Ḳadeḥ medḥ ü bādeyi ẕemm itmeden
Ẓarāfet mi ṣūfī riyā mı ġaraż

10. **ġaraż:**
Gazel 174
Mısra: **8**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Semāʿ-ı ney ile mey-i ṣāfı çek
Cihānda semāʿ u ṣafā mı ġaraż

11. **ġaraż:**
Gazel 231
Mısra: **9**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Ḥużūruñda ġaraż maʿdūm ḳapuñda ʿivaż meẕmūm
Muʿayyendür yanuñda her kişinüñ şānı sulṭānum

12. **ġarażuñ:**-*uñ*
Gazel 262
Mısra: **3**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

13. **ġaraż:**
Gazel 299
Mısra: **2**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

14. **ġaraż:**
Kaside 1
Mısra: **79**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür
Ṣudūrından ġaraż yoḳdur vürūd-ı şiʿr ü inşānuñ

15. **ġaraż:**
Kaside 7
Mısra: **87**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Çün ḫulūṣ ile duʿāyıdı ġaraż ḫatm oldı
İrdi söz ġayete ber-ḫ∨āce-i ʿālem ṣalavāt

16. **ġarażum:**-*um*
Kaside 7
Mısra: **75**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

Yoḳdur āḫer ġarażum ʿarż-ı duʿādan ġayrı
Ḫıdmetüm medḥ ü ṣenādur degül iẓhār-ı nikāt

17. **ġaraż:**
Kıt'a 33
Mısra: **17**
Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

ʿArż-ı iḫlāṣdur ġaraż bundan
Yoḫsa lāzım degül suḫanverlik

18. **ġaraż:**
Gazel 174
Mısra: **4**
Bir kimseye karşı beslenen kin, nefret, garez.

İle luṭf idersin bize cevr ü nāz
Behey ẓālim ancaḳ baña mı ġaraż

19. **ġaraż:**
Gazel 174
Mısra: **10**
Bir kimseye karşı beslenen kin, nefret, garez.

Vefā ḳıl didükce ġaraż eyledüñ
Ḳabūlī ḳuluña revā mı ġaraż

20. **ġaraż:**
Kaside 1
Mısra: **80**
Bir kimseye karşı beslenen kin, nefret, garez.

Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür
Ṣudūrından ġaraż yoḳdur vürūd-ı şiʿr ü inşānuñ

<u>ġaraż eyledüñ:</u>

1. **ġaraż eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 174
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -

Kin ve nefret duymak.

Vefā ḳıl didükce ġaraż eyledüñ
Ḳabūlī ḳuluña revā mı ġaraż

ġār-ı sīneden çıḳmaz:

1. **ġār-ı sīneden çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 386
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül mağarasından çıkmak. II Gönülden çıkmak, unutulmak.

Çıḳmaz ālām-ı ḫaṭuñ efgārı ġār-ı sīneden
Mūrdur girmiş yatur gūyā ki bir ālāy ine

ġarīb:

1. **ġarībüñdür:**-*üñ, -dür*
Beyit 80
Mısra: **2**
Gariban, zavallı, kimsesiz, çaresiz. II Âşık.

Ġam-ı gīsūy-ı şeb-reng-i nigār ey dil naṣībüñdür
Dün ü gün iste fevt-i furṣat itme dün ġarībüñdür

2. **ġarībüñ:**-*üñ*
Beyit 207
Mısra: **1**
Gariban, zavallı, kimsesiz, çaresiz. II Âşık.

Esīrüñdür dil-i şeydā ġarībüñ müstemendüñdür
Kemend-i ġamdan āzād it ḳuluñdur derdmendüñdür

3. **ġarībüñ:**-*üñ*
Gazel 135
Mısra: **5**
Gariban, zavallı, kimsesiz, çaresiz. II Âşık.

Aġlatma ben ġarībüñ şād olmasun raḳībüñ
Aġlatma ʿandelībüñ kim āh u zāra döymez

4. **ġarībüñ:**-*üñ*
Gazel 417
Mısra: **4**
Gariban, zavallı, kimsesiz, çaresiz. II Âşık.

ʿAceb ḫūnī degül mi ey kemān-ebrū tir-i ġamzeñ
Dil-i şeydā gibi nice ġarībüñ ḳanına girdi

5. **ġarībe:**-*e*
Terci-bend 1
Mısra: **11**
Gariban, zavallı, kimsesiz, çaresiz. II Âşık.

Ben ġarībe diyār-ı ġurbetde
Rūşenā geldüñ āşnā geldüñ

6. **ġarībüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 114
Mısra: **9**
Gariban, zavallı, kimsesiz, çaresiz. II Âşık/Kabûlî.

Lāyıḳ-ı himmet ġarībüñdür Ḳabūlī-i faḳīr
Āstānuñ muḫliṣi bir bende-i dergāhdur

7. **ġarībi:**-*i*
Gazel 296
Mısra: **10**
Gariban, zavallı, kimsesiz, çaresiz. II Âşık/Kabûlî.

Yaşına baḳ Ḳabūliye raḥm it
Aġladup bir ġarībi neylersin

8. **ġarībe:**-*e*
Kıt'a 1
Mısra: **6**
Gariban, zavallı, kimsesiz, çaresiz.

Yavuz erlik durur ekābire bu
Eyleye bir ġarībe yāverlik

9. **ġarībüñ:**-*üñ*
Müseddes 5
Mısra: **35**
Gariban, zavallı, kimsesiz, çaresiz.

Ḳuluñdur eski bendeñdür ġarībüñ derdmendüñdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

ġarīb olmışdur:

1. **ġarīb olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 367
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Garip olmak, zavallı ve çaresiz bir duruma gelmek.

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

ġarīb ü bī-meded:

1. **ġarīb ü bī-meded:**
Gazel 254
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Garip ve çaresiz. II Âşık.

Ġarīb ü bī-meded ü bī-kes ü ḫarābe-nişīn
Muḳayyed-i resen-i ġam esīr-i derd ü elem

ġarīb ü ġamla:

1. **ġarīb ü ġamla:**-*la*
Muhammes 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Garip ve keder.

Künc-i mihnetde ḥazīn ü zār u giryān olduġum
Dār-ı ġurbetde ġarīb ü ġamla nālān olduġum

ġarīb ü ġam-zede:

1. **ġarīb ü ġam-zede:**
Gazel 211
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Garip ve kederli (âşık).

Güzelde nāz u nezāket gerek velī ʿāşıḳ
Ġarīb ü ġam-zede vü zār u müstemend gerek

ġarīb ü pāmālin:

1. **ġarīb ü pāmālin:**-*i, -n*
Kıt'a 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gariban ve hor görülmüş (âşık).

Şādmān il ṣafā-yı vaṣluñ ile
Ben ġamuñla ġarīb ü pāmālin

ġarībān:

1. **ġarībān:**
Tarih 17
Mısra: **26**
Garipler, zavallılar, çaresizler.

Kerem ber-tu lāzım ʿaṭā ber-tu vācib
Ki mī-dānī ḳader ġarībān maḥcūb

ġarībāne:

1. **ġarībāne:**
Mesnevi 4
Mısra: **118**
Gariban bir vaziyette, aciz bir hâlde.

İşidüp luṭfuñ ehl-i ʿirfāna
Geldüm işigüñe ġarībāne

ġarīb-i nā-murād-ı bī-dil ü bī-ḫvīş-i bī-yārüñ tesellīsi:

1. **ġarīb-i nā-murād-ı bī-dil ü bī-ḫvīş-i bī-yārüñ tesellīsi:**-*i*
Gazel 205
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dostsuz, akrabasız ve muradına eremeyen garibin tesellisi.

ʿAceb vācib degül mi mümkin olduḳca tesellīsi
Ġarīb-i nā-murād-ı bī-dil ü bī-ḫvīş-i bī-yārüñ

ġarībüñ yaşı:

1. **ġarībüñ yaşı:**
Gazel 402
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Garibin yaşı. II Gariban ve zavallı âşığın gözyaşı.

Bu sūr-ı pür-sürūr-ı pādşāhīde gülüp herkes
Revā mı ben ġarībüñ aḳa deryālar gibi yaşı

ġarīḳ-ı ʿışḳdur:

1. **ġarīḳ-ı ʿışḳdur:**-*dur*
Gazel 256
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın boğuculuğu.

Ġarīḳ-ı ʿışḳdur emvāc-ı yem ẕerrāt-ı ʿālem hem
Degül ẕerrāt-ı ʿālem belki ẕürriyyāt-ı ādem hem

ġarīk-i lücce-i ġam eyleyüp:

1. **ġarīḳ-i lücce-i ġam eyleyüp:**-*y, -üp*
Tahmis 9
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Keder girdabında boğmak. II Kedere boğmak, üzmek, acı çektirmek.

Belā deryāsına düşdükce bir dem ḳılmayup yārī
Ġarīḳ-i lücce-i ġam eyleyüp bu cān-ı bīmārı

ġarīk-ı lücce-i ḥüsn:

1. **ġarīḳ-ı lücce-i ḥüsn:**
Gazel 298
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzellik girdabında boğulan (kimse). II Sevgilinin gözü.

Ġarīḳ-ı lücce-i ḥüsn oldı zevraḳ-ı çeşmüñ
Ḳaşuñ kenāra çıḳup ālet oñarur ḳaradan

ġarīk-i niʿmet olsa:

1. **ġarīḳ-i niʿmet olsa:**-*sa*
Kaside 5
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Nimete boğulmuş olmak, pek çok nimete erişmek.

Aḳan olsa ʿadūya aḳsa deryālar gibi leşker
Ġarīḳ-i niʿmet olsa her biri pūrān-ı pīrānuñ

ġarīḳ-i niʿmetüñ:

1. **ġarīḳ-i niʿmetüñ:**-*üñ*
Kaside 8
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Nimete boğulmuş, pek çok ihsana erişmiş (kimse).

Der-i devlet-meʾābumda Ḳabūlī kim durur dirseñ
Ġarīḳ-i niʿmetüñ müstaġraḳ-ı deryā-yı inʿāmuñ

ġarḳa-i ʿummānı çıḳar:

1. **ġarḳa-i ʿummānı çıḳar:**
Gazel 48
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Okyanusa batmış kişiyi çıkarmak. II Acı çeken âşığı kurtarmak.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

2. **ġarḳa-i ʿummānı çıḳar:**
Gazel 130
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Okyanusa batmış kişiyi çıkarmak. II Aşk denizinde boğulan âşığı kurtarmak. II Âşığa himmet etmek, yardımda bulunmak.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

ġarḳ-ı cāh:

1. **ġarḳ-ı cāh:**
Gazel 71
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Makamın, saltanatın içinde boğulmak.

Ḳaʿr-ı çāh iken yirin geh ġarḳ-ı cāh eyler velī
Gāh olur rāh-ı cefāda ḫāk ile yeksān ider

ġarḳ-ı emvāc-ı baḥr-i ḥasretdür:

1. **ġarḳ-ı emvāc-ı baḥr-i ḥasretdür:**-*dür*
Terci-bend 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Hasret denizinin dalgalarında boğulma. II Hasret çekme, özlem duyma.

Ġarḳ-ı emvāc-ı baḥr-i ḥasretdür
Nār-ı fürḳatle yaḳma ʿuşşāḳı

ġarḳ-ı iclāl:

1. **ġarḳ-ı iclāl:**
Kaside 7
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Azamet içinde olma.

Sensin ey ḥażret-i aġa-yı meyādīn-i veġā
Ġarḳ-ı iclāl ile mānend-i ġuyūş-ı ġāyāt

ġarḳ-ı seyl-āb-ı belā şanma ki bārāndan ḳaçar:

1. **ġarḳ-ı seyl-āb-ı belā şanma ki bārāndan ḳaçar:**
Gazel 47
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Selde boğulan kişi yağmurdan korkmaz: Mücadelesi büyük olan kişiler ufak tefek sıkıntılardan korkmaz.

ʿIşḳ ile rüsvā olan ṭaʿn-ı ʿadūdan aġlamaz
Ġarḳ-ı seyl-āb-ı belā şanma ki bārāndan ḳaçar

ġarḳ-ı ṭūfān-ı ḥavādis:

1. **ġarḳ-ı ṭūfān-ı ḥavādiş:**
Tahmis 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Felaket tufanında boğulma. II Felaket bir durum yaşama, sıkıntılar içinde olma.

Mevc urup ger baḥr-i aʿẓam gümlese güm güm hemān
Ġarḳ-ı ṭūfān-ı ḥavādiş olsa ger ḫalḳ-ı cihān

ġarrā ġazāl:

1. **ġarrā ġazāl:**
Gazel 238
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Meşhur gazel. II Gazel: Klasik Türk şiirinde şairlerce en çok kullanılan, beyitler hâlinde yazılan ve çoklukla âşıkane bir tarzda kaleme alınan nazım şekli.

Hilāl ebrūlaruñ yādına bir ġarrā ġazāl itdüm
Ḥarāmī gözlerüñ yādına ḫod siḥr-i ḥelāl itdüm

ġarrā ġazel itdüñ:

1. **ġarrā ġazel itdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 421
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzel gazel okumak. II Kabûlî'nin bu gazeli yazması.

Ḳabūlī lābe vü lāġ ile bir ġarrā ġazel itdüñ
ʿAceb raʿnā ġazel oldı ḳoyalum lābe vü lāġı

ġarrālan:

1. **ġarrālanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 144
Mısra: **6**
Kibirlenmek, büyüklenmek.

Serv-ḳaddi sāyesinde ḫoş geçersek her zamān
Sāye-i ṭūbāyile cennetde ġarrālanmazuz

2. **ġarrālanmaz:**-*maz*
Gazel 150
Mısra: **2**
Kibirlenmek, büyüklenmek.

Kām ile başa çıḳan kāmile başalanmaz
Cāh ile ġırre olup cāhile ġarrālanmaz

ġavġā:

1. **ġavġā:**
Kaside 4
Mısra: **45**
Kavga, dövüş.

Menʿ ü iskāta mecāl olmadı ġavġā büyüdi
Vüzerā eylediler defʿine ḫayli iḳdām

2. **ġavġāsı:**-*s, -ı*
Kıt'a 25
Mısra: **4**
Kavga, dövüş.

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

ġavġā-yı dehri al:

1. **ġavġā-yı dehri al:**
Tahmis 12
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünya kavgasını almak, dünyanın boş telaşından kurtulmak.

Biz fenā virdük senüñ olsun ʿamel ey müddeʿī
Ser-te-ser ġavġā-yı dehri al saña şimden girü

gāv-ı zemīni sevr-i devre cüft iden:

1. **gāv-ı zemīni sevr-i devre cüft iden:**
Gazel 276
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Eski zamanlarda dünyayı boynuzlarının üzerinde taşıdığına inanılan) Yeryüzü öküzünü feleğin boğasına eş eden (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur gāv-ı zemīni sevr-i devre cüft iden
ʿIşḳdur gerdūne-i gerdūnı gerdān eyleyen

ġavs:

1. **ġavs:**
Gazel 31
Mısra: **10**
Yardım eden (kimse).

Dolab-ı felek ḳutb-ı murād üzre dönerse
Himmetde Ḳabūlī saña māyil mi olur ġavs

ġavṭa-ḫor:

1. **ġavṭa-ḫorem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **132**
(Şarabın) Dibine dalmak. II Körkütük sarhoş olmak.

Dil ez-baḥr-i ġam der-kenār āverem
Biyāver baṭ-i mey ki ġavṭa-ḫorem

ġavvāsān-ı ʿummān-ı ḳıdem:

1. **ġavvāsān-ı ʿummān-ı ḳıdem:**
Diğer 1
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Ezel okyanusunun dalgıçları. II İlahi aşkın sarhoşluğuyla kendinden geçerek hakiki aşka ulaşan dervişler.

Āşnā kun bā-yem-i ʿışḳet me-rā
Hemçü ġavvāsān-ı ʿummān-ı ḳıdem

2. **ġavvāsān-ı ʿummān-ı ḳıdem:**
Gazel 244
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ezel denizinin dalgıçları. II Ezelî âşıklar.

Āşnā kun bā-yem-i ʿışḳet me-rā
Hem-çü ġavvāsān-ı ʿummān-ı ḳıdem

ġavvāş-ı cevāhir:

1. **ġavvāş-ı cevāhir:**
Kaside 9
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Cevherler dalgıcı. II Derya gibi ilme sahip olan derviş.

Vücūdı zerrece yoḳdur göñül ʿummān-ı ḥikmetdür
O ġavvāṣ-ı cevāhir kim ṭalar ʿummāna ʿışḳ olsun

ġavvās-ı maʿāṣī olma:

1. **ġavvāṣ-ı maʿāṣī olma:**-*ma*
Mesnevi 7
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Günahlara dalan (kimse) olmak. II Günahkâr olmak.

Ṣaḳın fermān-ı şāha olma ʿāṣī
İl içün olma ġavvāṣ-ı maʿāṣī

ġavvās-ı ṭabʿ-ı pākine:

1. **ġavvāş-ı ṭabʿ-ı pākine:**-*i*, -*n*, -*e*
Gazel 121
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Temiz yaratılışlı dalgıç. II Şairin kendisi, Kabûlî.

Lüʾlüʾ-i naẓma irse
Ḳabūlī ʿaceb midür
Ġavvāş-ı ṭabʿ-ı pākine deryāyı boyladur

ġāyāt:

1. **ġāyāt:**
Gazel 28
Mısra: **8**
Bir şeyin son noktası, sınırı. II Feleğin zulmünün sonu.

Ṣorma ey dil baña devr-i felek-i ġaddārı
Kendünüñ ġāyeti var cevrine yoḳdur ġāyāt

ġāyet:

1. **ġāyeti:**-*i*
Gazel 28
Mısra: **8**
Amaç, gaye, maksat.

Ṣorma ey dil baña devr-i felek-i ġaddārı
Kendünüñ ġāyeti var cevrine yoḳdur ġāyāt

2. **ġāyet:**
Beyit 175
Mısra: **1**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

3. **ġāyet:**
Beyit 277
Mısra: **2**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Niçün sevmezsin ol ṣāḥib-cemāli
Saña bī-çāre ġāyet acımalı

4. **ġāyet:**
Diğer 2
Mısra: **24**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Cümleden aʿlā idi tūġ u livā vü şevketi
Pādşāh-ı dehr ile var idi ġāyet ülfeti

5. **ġāyet:**
Gazel 46
Mısra: **3**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Gerçi ġāyet telḫdür sāḳī şarāb-ı ḫoş-güvār
Oldı dil ṭıflına ammā şīr-i māderden leẕīẕ

6. **ġāyet:**
Gazel 102
Mısra: **1**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar
Ṣanasın sūre-i Kevṯer durur bir dürde yazmışlar

7. **ġāyet:**
Gazel 119
Mısra: **5**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Cefā eylerse dil-ber baña ġāyet ḥaẕ ider cānum
Anuñ cevri cihānuñ itdügi iḥsāndan yegdür

8. **ġāyet:**
Gazel 135
Mısra: **7**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Nār-ı ġam-ı maḥabbet kār itdi cāna ġāyet
Ey şāh-ı bī-ʿināyet ʿāşıḳ bu kāra döymez

9. **ġāyet:**
Gazel 144
Mısra: **9**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Ey Ḳabūlī gönlümüz alçaḳ durur ġāyet bizüm
Bende-i ʿışḳ olduḳ iller gibi aġalanmazuz

10. **ġāyet:**
Gazel 194
Mısra: **6**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Gül gibi rāz-ı dehānuñ sırrın açmaz kimseye
Aġzı ġāyet berkdür ey ruḫları gül ġoncanuñ

11. **ġāyet:**
Gazel 212
Mısra: **6**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Yüzi gül dütüni sünbül ṣadāsı naġme-i bülbül
Ṣafā eyler göñül ġāyet esen bād-ı ṣabādan yeg

12. **ġāyet:**
Gazel 263
Mısra: **12**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Ḳabūlī ʿādeti ẕulm ü sitemdür saña dil-dāruñ
Sen ol sulṭān-ı ḥüsni ġāyet ile ʿādil añlarsın

13. **ġāyet:**
Gazel 359
Mısra: **1**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Ġāyet severin dilden sen şāhı Meḥemmed Ṣāh
Va'llāhi Meḥemmed Ṣāh bi'llāhi Meḥemmed Ṣāh

14. **ġāyet:**
Gazel 372
Mısra: **10**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Ey Ḳabūlī baña meyl eylemez ol yār dime
Ḫūblar ġāyet ile māyil olur ʿuṣṣāḳa

15. **ġāyet:**
Gazel 402
Mısra: **2**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Şeh-i ʿālem-penāhuñ bende-i maḳbūl ü sırdāşı
Aġalar içre ġāyet ẕāt-ı ʿālīdür odabaşı

16. **ġāyet:**
Kaside 3
Mısra: **23**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Ehl-i kemāle ẕillet müşkil degül mi ġāyet
Bu ʿuḳde ḥall olunmaz ḳalursa ḫayli müşkil

17. **ġāyet:**
Kıt'a 24
Mısra: **3**
Pek çok, bir hayli, oldukça, fazla.

Ol mehüñ ġāyet hilāl olmış görünmez ḳaşları Mevc-i deryā-yı melāḥatdan görünmez ḳaralar

ġāyete irdi:

1. **ġāyete irdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Sona ulaşmak, nihayete ermek.

İrdi iş ġāyete hengāme ṭaġıldı maḥżā
Eyleyen buldı bulan aldı olan oldı tamām

2. **ġayete irdi:**-*di*
Kaside 7
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Sona ulaşmak, bitmek.

Çün ḫulūṣ ile duʿāyıdı ġaraż ḫatm oldı
İrdi söz ġayete ber-ḫ∨āce-i ʿālem ṣalavāt

ġāyete irmiş:

1. **ġāyete irmiş:**-*miş*
Tarih 21
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sona ulaşmak, nihayete ermek.

Faż̧l ile yoḳdur nihāyet ʿilmüñüñ
Ḥaddi yoḳ irmiş kemālüñ ġāyete

ġāyetine irgürdüñ:

1. **ġāyetine irgürdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 379
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sona ulaştırmak, son raddeye getirmek.

Fenn-i cevr ü sitemi ġāyetine irgürdüñ
Āyet-i mihr ü vefāyı oḳuma ṭur orada

ġāyib oldı:

1. **ġāyib oldı:**-*dı*
Gazel 141
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kaybolmak.

Ġāyib oldı dile batdıḳça ḫadeng-i ġamzeñ
Degme derd ile düşen ṭaşra düdenden çıḳmaz

ġayr:

1. **ġayra:**-*a*
Gazel 150
Mısra: **9**
Yabancı, başkası, el.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

2. **ġayra:**-*a*
Gazel 285
Mısra: **9**
Yabancı, başkası, el.

Āstānuñ bıraġup ġayra varup yalvarmam
Şimdiden ṣoñra ḳapuñ mesned-i ʿizzet bilürin

3. **ġayra:**-*a*
Gazel 299
Mısra: **8**
Yabancı, başkası, el.

Niçe bir nāḳil-i aḫbār olup iḫbār ider vāʿiẓ
Ḫaber ġayra ḫaber virmez ḫabīr olan bu maʿnādan

4. **ġayra:**-*a*
Gazel 431
Mısra: **11**
Yabancı, başkası, el.

Saña dil bağlayalı ḳalmadı meylüm ġayra
Bir żamīrüñ nic'olur iki yire ircāʿı

5. **ġayr:**
Kaside 10
Mısra: **54**
Yabancı, başkası, el.

Meẕhebine Şīʿanuñ sen iştiġāl itmek neden
Ġayr içün saña düşer mi āteşe yanmaḳ dede

6. **ġayr:**
Kıt'a 12
Mısra: **3**
Yabancı, başkası, el.

Açılma ġayr yanında niyāzı pinhān it
Ümīddür ki ḳabūl ideler şefāʿatüñi

7. **ġayra:**-*a*
Mesnevi 2
Mısra: **50**
Yabancı, başkası, el.

Müstaḳil bir ḳażā idi ezelī Ġayra ilḥāḳ olındı şimdi velī

8. **ġayrıdan:**-*ı, -dan*
Beyit 79
Mısra: **2**
Yabancı, başkası, el.
II Rakip.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür ġayrıdan begden gelen begdür

9. **ġayrı:**-*ı*
Gazel 61
Mısra: **7**
Yabancı, başkası, el.
II Rakip.

Beni öldürdi ġayret ġayrı terk et bendeñi gözet
Maḥall-i merḥamet vaḳt-i ḥamiyyet cāy-ı ʿizzetdür

10. **ġayrdan:**-*dan*
Gazel 127
Mısra: **9**
Yabancı, başkası, el.
II Rakip.

Şehā ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür ġayrdan bendeñ
Hemān luṭf-ı Ḥaḳ ile bu Ḳabūlī saña ḳalmışdur

11. **ġayra:**-*a*
Gazel 282
Mısra: **2**
Yabancı, başkası, el. II Rakip.

Herkese mihr ü vefā ʿuşşāḳa nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden

12. **ġayra:**-*a*
Gazel 291
Mısra: **9**
Yabancı, başkası, el. II Rakip.

Ġayra vefā cefā-yı sezāvār olup bize
Anı Ḳabūli bendeñe lāyıḳ görür misin

13. **ġayra:**-*a*
Gazel 297
Mısra: **8**
Yabancı, başkası, el. II Rakip.

Duʿa-yı devletüñ ẕikr eyleyen fikr itmesün āḫir
Ḳapuñ mesned ḳılan yād itmesün ġayra yasaġ olsun

14. **ġayra:**-*a*
Gazel 300
Mısra: **3**
Yabancı, başkası, el. II Rakip.

Nihān itsün niyazdan ġayra zinhār açmasun rāzın
Raḳībinden ḥaẕer ḳılsun ʿadūdan iḥtirāz itsün

15. **ġayr:**
Gazel 356
Mısra: **3**
Yabancı, başkası, el. II Rakip.

Ṭurursın bezmümüzden ġayr ile varup otururs ın
Bize cevr eyleyüp ṭurma ile luṭf idüp oturma

16. **ġayrdan:**-*dan*
Tahmis 7
Mısra: **3**
Yabancı, başkası, el. II Rakip.

Dil remīde ġayrdan dil-berle ārāmīdeyüz
Yārdan ḫursend ü aʿdādan melāmet-dīdeyüz

ġayr elinden:

1. **ġayr elinden:**-*n, -den*
Gazel 30
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Başkalarının eli. II Rakibin eli.

Ġayr elinden nūş ider peymāneyi
Yār-ı bī-peymān elinden el-ġıyāṣ

ġayra meyl itdi:

1. **ġayra meyl itdi:**-*di*
Gazel 334
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Başkalarına meyletmek, ilgi duymak.

Ġayra meyl itdi ḳoyup ḳahpe zen-i dehr bizi
İʿtimād olmaz imiş dostlar oynaşlara

ġayra naẕar itme:

1. **ġayra naẕar itme:**-*me*
Kaside 6
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Başka kimseyle ilgilenmemek, kimseyi önemsememek.

Ferāġat it bu hevādan dilā ṣaded ḳaldı
Duʿā-yı şāha şürūʿ eyle ġayra itme naẕar

ġayra vefā eylemek:

1. **ġayra vefā eylemek:**-*mek*
Gazel 344
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Başkalarına vefa göstermek. II Rakibe lütufta bulunmak.

ʿUşşāḳa cefā ġayra vefā eylemek āḫir
Bir ḳāʿidedür ḳaldı cüvānān arasında

ġayret:

1. **ġayreti:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **31**
Gayret, çaba, azim.

Öldi gitdi ḥāṣılı ḳomadı elden ġayreti
Görmedük işitmedük bu ana dek bu ḥāleti

2. **ġayretüñüz:**-*üñüz*
Terci-bend 3
Mısra: **14**
Gayret, çaba, azim.

ʿİzzet isterseñüz ol fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var ise ġayretle baḳuñ

3. **ġayret:**
Gazel 61
Mısra: **7**
Dayanma gücü, sabır.

Beni öldürdi ġayret ġayrı terk et bendeñi gözet
Maḥall-i merḥamet vaḳt-i ḥamiyyet cāy-ı ʿizzetdür

4. **ġayretle:**-*le*
Terci-bend 3
Mısra: **14**
Dayanma gücü, sabır.

ʿİzzet isterseñüz ol fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var ise ġayretle baḳuñ

ġayret demidür:

1. **ġayret demidür:**-*dür*
Gazel 437
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gayret zamanı.

Aḥbāb ile seyr eyle eṭrāf-ı çemenzārı
Aġyār ile yār olma ġayret demidür şimdi

ġayret ehline:

1. **ġayret ehline:**-*n, -e*
Gazel 124
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gayret ehli, çaba sarf eden kimseler.

Ġayretsiz ehl-i ġayreti raġbetsiz eyledi
Bi'llāh ġayret ehline raġbet zamānıdur

ġayret-i aḳrānı çekdürme:

1. **ġayret-i aḳrānı çekdürme:**-*me*
Gazel 232
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Arkadaş kıskançlığı çektirmek. II Âşığı rakiple kıskandırarak ona eziyet etmek.

Ṭarīḳuñ cevr ü ḳahrı üştür-i mesti zebūn eyler
Bize çekdürme bārī ġayret-i aḳrānı sulṭānum

ġayretsiz:

1. **ġayretsiz:**
Gazel 124
Mısra: **5**
Gayret göstermeyen, çaba sarf etmeyen (kimse).

Ġayretsiz ehl-i ġayreti raġbetsiz eyledi
Bi'llāh ġayret ehline raġbet zamānıdur

ġayrı:

1. **ġayrı:**
Gazel 109
Mısra: **9**
Başka.

Ḳabūlī ġayrı ḥālet yoḳdur īrād-ı maʿārifden
Ġaraż arż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür

2. **ġayrı:**
Gazel 158
Mısra: **7**
Başka.

Saña ʿāşıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿẕūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

3. **ġayrı:**
Gazel 204
Mısra: **3**
Başka.

Ġamuñla sīnede bir tāze dāġdan ġayrı
Ḫudā bilür degülem füls-i aḥmere mālik

4. **ġayrı:**
Kaside 3
Mısra: **44**
Başka.

Yoḳ ẕimmetümde bāḳī illā ki ḥaḳḳ-ı ḫıẕmet
ʿUhdemde ġayrı ḥaḳ yoḳ ṭālib ola muḥaṣṣıl

5. **ġayrı:**
Kaside 7
Mısra: **75**
Başka.

Yoḳdur āḫer ġarażum ʿarż-ı duʿādan ġayrı
Ḫıdmetüm medḥ ü s̱enādur degül iẓhār-ı nikāt

6. **ġayrı:**
Tahmis 3
Mısra: **8**
Başka.

İs̱bāta gelse ṣūret-i ẓāhirde daʿvi yoḳ
Daʿvī olur mı şāhid-i vāḥidle ġayrı yoḳ

7. **ġayrı:**
Gazel 207
Mısra: **7**
Artık, bundan böyle.

Bağla nefsüñ merkebin ġayrı taʿaddīden ṣaḳın
Kişinüñ ḥayvānı kim var giñ ola lāzımdur örk

8. **ġayrı:**
Gazel 260
Mısra: **9**
Artık, bundan böyle.

Ḳabūlī ġayrı müdārāya çāremüz yoḳdur
O nāza hemān biz niyāza başlayalum

ġayrı bir ferde:

1. **ġayrı bir ferde:**-*e*
Gazel 345
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Başka bir kişi.

Niyāzum Ḫaḳḳadur müstaġniyin efrād-ı ʿālemden
Ḳabūlī iḫtiyācum yoḳ Ḫudādan ġayrı bir ferde

ġayrı bir ḥālet:

1. **ġayrı bir ḥālet:**
Gazel 338
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Başka bir hâl.

Müfīd olmadı eşʿār ile iş̱ʿār-ı murādātuñ
Ḳabūlī şiʿri ḳo bir ġayrı ḥālet iḫtiyār eyle

ġayrı bir maḳṣūdumuz:

1. **ġayrı bir maḳṣūdumuz:**-*umuz*
Gazel 60
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Başka bir amaç.

Ḳabūlī ġayrı bir maḳṣūdumuz yoḳ şiʿr ü inşādan
Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıḍmetdür

ġayrı bir nesne:

1. **ġayrı bir nesne:**
Kaside 4
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Başka bir şey.

İntiḳām almaġadur ḳaṣdumuz andan maḥżā
Ġayrı bir nesne gerekmez bize ey şāh-ı benām

ġayrı dil-ber:

1. **ġayrı dil-ber:**
Gazel 139
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Başka güzel. II
Başka bir sevgili.

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez
Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

ġayrı ḥālet:

1. **ġayrı ḥālet:**
Gazel 1

Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Başka durum, başka hâl.

Ḳabūlī nā-murāduñ bir murādı yoḳ cenābuñdan
Maḥabbetdür murādı ġayrı ḥālet añlama cānā

2. **ġayrı ḥālet:**
Tahmis 6
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Başka durum, başka hâl.

Ġayrı ḥālet ṭuydı şimdi gūş-ı cān
Ehl-i ḥāl olduḳca lāl oldı zebān

ġayrı ḳapudan:

1. **ġayrı ḳapudan:**-*dan*
Gazel 240
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Başka kapı.

Luṭf u kerem ḳapusı ḳapandı Ḳabūliyā
Şimden girü mürüvveti ġayrı ḳapudan um

ġayrı kārum:

1. **ġayrı kārum:**-*um*
Mesnevi 2
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Başka iş.

Daḫı bir kesb ü ġayrı kārum yoḳ
Vaṣlına aña iḳtidārum yoḳ

ġayrı ḳavl:

1. **ġayrı ḳavl:**
Tahmis 6
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Başka söz.

Ḳāl u ḳīlden çün güẕer ḳıldı lisān
Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur

2. **ġayrı ḳavl:**
Terci-bend 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Başka söz.

Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur
Çünki hem-demdür Murādī ʿışḳ ile

ġayrı maʿşūḳı:

1. **ġayrı maʿşūḳı:**-*ı*
Beyit 62
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Başka sevgili.

Göñül neyler benüm ʿömrüm göñül bir ġayrı maʿşūḳı
Senüñ derdüñdür ol bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı

ġayrı vādīden:

1. **ġayrı vādīden:**-*den*
Terci-bend 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Başka vadi. II Başka gönül.

Ġayrı vādīden uçar murġ-ı revān
Özge ḥālet ṭutdı şimdi gūş-ı cān

ġayruñ cürʾeti:

1. **ġayruñ cürʾeti:**
Gazel 114
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Başkalarının gücü.

Himmet-i bā-ḳudretüñ yanında ġayruñ cürʾeti
Ḥamle-i şīrāna nisbet ḥīle-i rūbāhdur

ġazā yolında:

1. **ġazā yolında:**-*n, -da*
Gazel 306
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Savaş yolu. II Aşk yolu, aşk.

Yüz aġardur mı ġazā yolında ġāzīler gibi
Ḫūn-ı sürḫ-ı düşmeni icrāya muʿtād olmayan

ġażab:

1. **ġażab:**
Gazel 116
Mısra: **12**

Gazap, kızgınlık, öfke, hiddet.

Ne cevri var ise yārüñ Ḳabūlī çek efendüñdür
Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

ġażab vaḳtinde:

1. **ġażab vaḳtinde:**-*n*, -*de*
Kaside 5
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Gazap vakti.

Ġażab vaḳtinde ḳatında ser-i aʿdā-yı bī-ḳudret
Degül ḳarınca miḳdārınca yanında Süleymānuñ

ġażaba geldi:

1. **ġażaba geldi:**-*di*
Mesnevi 5
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Öfkelenmek, kızmak, hiddetlenmek.

Ġażaba geldi didi ol kevden
Minnet ile anı yazarsın sen

ġazāl:

1. **ġazāl:**
Gazel 121
Mısra: **7**
Ahu, ceylan. II Sevgili.

Vaḥşīlük eylemiş yine görünmez ol ġazāl
Aġyār-ı seg-ṭabīʿatı ardınca söyledür

ġazālar eyleyüp:

1. **ġazālar eyleyüp:**-*y*, -*üp*
Kaside 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Savaş yapmak, savaşmak.

Ġazālar eyleyüp ḳanlar ṣaçar başlar keser begler
ʿAceb mi devr-i ʿadlüñde dili ṭutulsa aʿdānuñ

ġażanfer-fer:

1. **ġażanfer-fer:**
Kaside 7
Mısra: **1**
Aslan kuvvetli (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa hazretleri.

Ey ġażanfer-fer ü ferruḫ-ruḫ u Dārā-dārāt
Şeref-i ẕāt-ı tu müṣbet benuṣūṣ-ı āyāt

ġażanferlik:

1. **ġażanferlik:**
Gazel 242
Mısra: **6**
Yiğitlik, kahramanlık. II Gazanfer: İri aslan.

Rūbāh-ı ḫaşmı pençe-i ḳahr ile siñdirüp
Şīrāna ḥamlelerle ġażanferlik eyledüm

ġazā-yı ekber:

1. **ġazā-yı ekber:**
Muaşşer 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
En büyük savaş.

Ġazā-yı ekber itdüñ bī-müḥābā ḳoyalum anı
Sikender gibi seyrān eyledüñ Īrān u Turanı

ġazel:

1. **ġazelde:**-*de*
Beyit 187
Mısra: **1**
Klasik Türk şiirinde şairlerce en çok kullanılan, beyitler hâlinde yazılan ve çoklukla âşıkane bir tarzda kaleme alınan nazım şekli.

Virür ġazelde leṭāfet ḫalāvet-i elfāẓ
Degül mi ʿayn-ı leṭāfet selāset-i elfāẓ

2. **ġazeller:**-*ler*
Gazel 89
Mısra: **4**
Klasik Türk şiirinde şairlerce en çok kullanılan, beyitler hâlinde yazılan ve çoklukla âşıkane bir tarzda kaleme alınan nazım şekli.

Oturmış iki mısraʿ iki
başa kūy-ı paşadur
Ġazeller ehl-i dīvān şāh
beyti beyt-i şāhīdür

3. **ġazeller:**-*ler*
Gazel 89
Mısra: **5**
Klasik Türk şiirinde şairlerce en çok kullanılan, beyitler hâlinde yazılan ve çoklukla âşıkane bir tarzda kaleme alınan nazım şekli.

Bölük bölük ġazeller cā-
be-cā bölük aġasıdur
Suṭūr-ı şiʿri bölük ḫalḳı
her ḫalḳı sipāhīdür

4. **ġazel:**
Kıt'a 12
Mısra: **1**
Klasik Türk şiirinde şairlerce en çok kullanılan, beyitler hâlinde yazılan ve çoklukla âşıkane bir tarzda kaleme alınan nazım şekli.

Var ey ġazel girye it öp
elin pāyine düş
O şāh-ı muḥteşeme ʿarż
ḳıl meẕelletüñi

ġazel dimiş:

1. **ġazel dimiş:**-*miş*
Gazel 97
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gazel söylemek.

Leylīnüñ iki ruḫlarına bir
ġazel dimiş
Mecnūnuñ anda her sözi
kim bir kitābdur

ġazel-i pādşāh-ı ʿālem:

1. **ġazel-i pādşāh-ı ʿālem:**
Kıt'a 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının gazeli.

Ġazel-i pādşāh-ı ʿālem ile
Sözlerüm imtizāc iderse
nola

ġazeller ortası:

1. **ġazeller ortası:**
Gazel 89
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gazellerin ortası. II Eski yazılı metinlerde sağdan başladıktan sonra bir boşluk bırakılarak sol kısma yazılan ve böylelikle orta kısmı intizamlı bir şekilde açık kalan gazellerin orta kısmı.

İki cānibde mıṣraʿlar
selāma ṭurdılar gūyā
Ġazeller ortası sulṭān-ı
Rūmuñ şāh-rāhıdur

ġazeller söylemez:

1. **ġazeller söylemez:**-*mez*
Gazel 142
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gazeller söylemek.

Güzeller olmayan yirde
ġazeller söylemez şāʿir
Ḳabūlī ehl-i ʿaḳl olan
metāʿın bī-revāc itmez

ġāzī:

1. **ġāzīler:**-*ler*
Gazel 306
Mısra: **3**
Gaza eden, savaşa giden (kimse).

Yüz aġardur mı ġazā
yolında ġāzīler gibi
Ḫūn-ı sürḫ-ı düşmeni
icrāya muʿtād olmayan

ġaziyān-ı ehl-i islāmuñ hücūm-ı naʿrasından:

1. **ġaziyān-ı ehl-i islāmuñ hücūm-ı naʿrasından:**-*n, -dan*
Kaside 16
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Müslüman gazilerin hücum narası.

Hücūm-ı naʿrasından
ġaziyān-ı ehl-i İslāmuñ
Ṣımāḫ-ı mülḥidīne nāle
vü feryād gönderdüñ

ġāziyān-ı pür-cihāduñ naʿrasından:

1. **ġāziyān-ı pür-cihāduñ naʿrasından:**-*n, -dan*
Kaside 15
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **-**
Savaştaki gazilerin narası.

Ġāziyān-ı pür-cihāduñ naʿrasından ṭobveş
Ehl-i rafżuñ semʿine feryāddur gönderdigüñ

ġāziyān-ı rūm olan:

1. **ġāziyān-ı rūm olan:**
Gazel 373
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Rum diyarının gazileri olan, Anadolu'nun gazisi olanlar.

Ḳabūlī ġāziyān-ı Rūm olan şīrāne deprensün
Hücūm u ḥamle ḳılsun gürgāsā ḳoc ḳapan üzre

geber:

1. **geberseñ:**-*se, -ñ*
Kaside 13
Mısra: **36**
Gebermek, ölmek.

Ḥāṣılı çıḳsa gözüñ görmeseñ ʿālemde bizi
Ya geberseñ yüzüñi görmesek ey kelb-i muḍil

geç:

1. **geçmedin:**-*me, -di, -n*
Gazel 80
Mısra: **2**
Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek. II Başka bir kısma geçmek.

Saña nerrād-ı felek ḥīle bisāṭın ḳuraḳor
Naṭʿasın geçmedin ol beydaġın evvel süreḳor

2. **geçermiş:**-*er, -miş*
Gazel 86
Mısra: **7**
Geçmek, gitmek.

Yād-ı leb-i laʿlüñle dem ü laḥm geçermiş
Az ḳışşa degüldür arada ḳan olacaḳdur

3. **geçer:**-*er*
Gazel 116
Mısra: **5**
Geçmek, gitmek.

Şikār olmaz geçer ol şāhbāz-ı evc-i ḥüsn ammā
Niçe bāzūdan uçmışdur hezārān ḳola gelmişdür

4. **geçdikce:**-*dikce*
Gazel 119
Mısra: **7**
Geçmek, gitmek.

Yüzüme baḳmayup geçdikce olur ḫāṭurum mesrūr
Ol iġmāż iltifāt-ı şāh-ı ʿālī-şāndan yegdür

5. **geçmege:**-*meg, -e*
Gazel 154
Mısra: **10**
Geçmek, gitmek.

Nigāruñ rāh-ı kūyın baġladı seyl-āb-ı eşk āḫir
Ḳabūlī geçmege aġyārı şimden girü yol ḳalmaz

6. **geçmege:**-*meg, -e*
Gazel 208
Mısra: **9**
Geçmek, gitmek.

Ey Ḳabūlī yüzüm üstünden nigārum geçmege
Reh-güẕārında vücūdum ḫāk-i rāh itsem gerek

7. **geçer:**-*er*
Gazel 275
Mısra: **7**
Geçmek, gitmek.

Vaż idüp dil-ber baña hīç iltifāt itmez geçer
Aña söyleñ luṭf idüp vażʿını taġyīr eylesün

8. **geçem:**-*em*
Gazel 294
Mısra: **8**
Geçmek, gitmek.

Gidersin bu ḫayālāt-ı muḥālātı ʿadū dilden
Ki geçile beni sulṭānuma ben de geçem sizden

9. **geçermiş:**-*er, -miş*
Gazel 390
Mısra: **5**
Geçmek, gitmek.

Üftāde geçermiş ḫaṭuña boynı urılsun
Rīş-i çemene ḳıldı biraz ḫande benefşe

10. **geçer:**-*er*
Gazel 403
Mısra: **3**
Geçmek, gitmek.

Sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ geçer her gedā begüm
Her dāġı kellesinde ṭurur tāc-ı key gibi

11. **geçmege:**-*meg, -e*
Gazel 451
Mısra: **2**
Geçmek, gitmek.

Degüldür şerḥalarla tende dāġ-ı ḫūn-feşān yir yir
Şeh-i ġam geçmege yolında ḳalmışdur nişān yir yir

12. **geçdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **200**
Geçmek, gitmek.

Maḳṣad-ı ṣıdḳ-ı vezāret ki anuñ ḥaḳḳı idi
Geçdi yirinde ḳarār eyledi ol ṣadr-ı ʿiẕām

13. **geçerken:**-*er, -ken*
Kaside 4
Mısra: **99**
Geçmek, gitmek.

Aldılar kellesini kelle geçerken āḫir
ʿĀḳıbet buldı tesellāyı ḫavāṣ ile ʿāvām

14. **geçüp:**-*üp*
Kaside 10
Mısra: **51**
Geçmek, gitmek.

Dost diyüp kimisine kimine düşmen geçüp
Dost düşmen içre kendüñ eyleme alçaḳ dede

15. **geçelüm:**-*elüm*
Gazel 241
Mısra: **6**
Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek.

Cānuma geçmiş idi gerçi oḳuñ peykānı
Anı bir būseye ṣulḥ ile geçenden geçelüm

16. **geç:**
Gazel 329
Mısra: **8**
Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek.

Felek bezm-i cihānda çıḳmaz ammā devr uṣūlünden
Ḳabūlī būselikde gel ḳarār it geç rehāvīden

17. **geç:**
Gazel 360
Mısra: **13**
Bırakmak, terk etmek, vazgeçmek.

Geç bu hevādan yola gel ey göñül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

18. **geçdi:**-*di*
Gazel 371
Mısra: **9**
Geçip gitmek. II Tükenmek, ölmek.

Geçdi Ḳabūli küşte-i şemşīr-i ʿışḳ olup
Kim virdi anı zümre-i maḳtūle ḳat ile

19. **geçmek:**-*mek*
Gazel 148
Mısra: **3**
Geçmek, gitmek. II Dünyadan geçmek, yaşamak.

Cihānda sürʿat üzre geçmek içün
Felek menzil atıdur biz ulaġuz

20. **geçer:**-*er*
Gazel 437
Mısra: **7**
... bilinmek, ... şeklinde anılmak.

Gülzār-ı ser-i zülfüñ ferrāşı geçer göñlüm

Yaʿni ki ṣabā daḫı ḫıdmet demidür şimdi

21. **geçer:**-*er*
Mesnevi 15
Mısra: **76**
Geçmek, geçerliliği olmak.

Bunca kef geçme aḳçe üzre dede
Ḳaraca aḳçe pek geçer kefede

22. **geçüp:**-*üp*
Tarih 4
Mısra: **8**
Geçmek, belli bir makama gelmek.

Vezīr-i kebīr-i şehen-şāh olup
Geçüp ṣadr-ı ʿālīde ḳıldı ḳarār

23. **geçer:**-*er*
Kaside 12
Mısra: **1**
-den/-dan bilinmek, sayılmak.

Düzd ü şirret bilmede aʿlem geçer iblīsden
Muttaṣıl ḫālī degül tezvīrden telbīsden

24. **geçer:**-*er*
Kaside 12
Mısra: **3**
Belli bir durumda yaşamak, hayat sürmek.

Şerʿa vü ḳānūna uymaz meẕheb-i şāhī geçer
Var ise söz gönderür Tebrīzden Tersīsden

25. **geçer:**-*er*
Kaside 8
Mısra: **21**
Geçmek, saplanmak. II Kılıcın kalbe saplanması.

Geçer cemʿ-i ʿadūnuñ cānlarına tīġ-i dil-dūzuñ
Alur ʿOs̱māniyānuñ intiḳāmın tīġ-i ḳamḳāmuñ

26. **geçer:**-*er*
Gazel 233
Mısra: **9**
Bir şeyden veya bir kimseden üstün olmak, onu geçmek.

Evṣāf-ı hümāyūnuñ meddāḥı geçer şiʿrüm
Beklerse nola dāyim dīvānuñı sulṭānum

27. **geçer:**-*er*
Mesnevi 15
Mısra: **65**
Geçip gitmek, bitmek, sona ermek.

Sikke-ṣūret geçer velī şāhī
Sevme anı severseñ Allāhı

28. **geçdi:**-*di*
Tahmis 12
Mısra: **1**
Geçip gitmek, bitmek, sona ermek.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

29. **geçerken:**-*er, -ken*
Beyit 183
Mısra: **1**
Zamanın geçmesi.

Kūhken kendü geçerken rūzgār-ı zūrkār
Aña da zūr itdi kār-ı rūzgār-ı zūrkār

30. **geçer:**-*er*
Gazel 75
Mısra: **5**
Zamanın geçmesi.

Geçer eyyām-ı ḫüsnüñ āyende
Böyle ḳalmaz ṣaḳın zamān dil-ber

31. **geçdi:**-*di*
Gazel 181
Mısra: **7**
Zamanın geçmesi.

Zamān-ı seyr ü ṣafā geçdi başa ḳış ḳondı
Ḳırardı dīde-i mūlar aġardı nite ki berf

32. **geçdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **150**
Zamanın geçmesi.

Sebeb-i fitne nedür bilmedi dīvān ehli
Ol gün ol ḥālet ile geçdi irişdi aḫşām

33. **geçerse:**-*er, -se*
Kaside 4
Mısra: **24**
Zamanın geçmesi.

Ḳarışup māle vü ʿummāle ḳarışdurdı ḳulı
Ortalıḳ çoḳ ḳarışur böyle geçerse eyyām

34. **geçe:**-*e*
Kaside 6
Mısra: **87**
Zamanın geçmesi.

Sürūr ile geçe rūzuñ saʿādet ile şebüñ
Ziyāde olmada ḳadrüñ ola ḳarīn-i ḳamer

35. **geçdi:**-*di*
Tahmis 12
Mısra: **21**
Zamanın geçmesi.

Bir gün āgāh olmaduḳ dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye müncer olur bu mā-cerā

36. **geçdi:**-*di*
Tahmis 12
Mısra: **24**
Zamanın geçmesi.

ʿÖmrüñi ḳılduñ Ḳabūlī gibi yoḳ yire hebā
Geçdi ġafletle muḳayyed olmaduñ aṣlā aña

37. **geçdi:**-*di*
Tarih 19
Mısra: **10**
Zamanın geçmesi.

Bu devr içre Ḳabūlī bundan özge olmaya tārīḫ
Selīmüñ geçdi eyyāmı zamān Sulṭān Murāduñdur

geçen:

1. **geçenden:**-*den*
Gazel 241
Mısra: **6**
Geçen, iyileşen, iyi eden (şey).

Cānuma geçmiş idi gerçi oḳuñ peykānı
Anı bir būseye ṣulḥ ile geçenden geçelüm

geçil:

1. **geçilmez:**-*mez*
Gazel 319
Mısra: **3**
Geçilmek, başka yere gitmek.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

geçin:

1. **geçinür:**-*ür*
Gazel 20
Mısra: **10**
Geçinmek, hayatını devam ettirmek, yaşamak.

ʿAvḳ ider kūyuña varduḳca Ḳabūlīyi ḳomaz
Seg-i bī-dīn o raḳībüñ geçinür nādān it

2. **geçinürken:**-*ür, -ken*
Gazel 195
Mısra: **5**
Geçinmek, hayatını devam ettirmek, yaşamak.

Beñzer geçinürken ḫaṭ-ı yāre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ

3. **geçinme:**-*me*
Gazel 439
Mısra: **7**
Geçinmek, hayatını devam ettirmek, yaşamak.

Tīr ü tirkeşle bugün serkeş geçinme ey fülān
Oḳlaġı mānend atarsın yire bir gün oḳlıġı

4. **geçinme:**-*me*
Gazel 447
Mısra: **3**
Geçinmek, hayatını devam ettirmek, yaşamak.

Ṣaḳın ol dil-bere ʿāşıḳ geçinme
Ezüp başuñ ider ḫāke berā-ber

5. **geçinürken:**-*ür, -ken*
Kaside 2
Mısra: **85**
Geçinmek, hayatını devam ettirmek, yaşamak.

Ṣadef-i dürr-i maʿārif geçinürken gönlüm
Gözlerüm yaşı revā mı ola baḥr-i ʿummān

6. **geçinürken:**-*ür, -ken*
Kaside 4
Mısra: **95**
Geçinmek, hayatını devam ettirmek, yaşamak.

Gürg-i ṣaḥrā-yı selāmet geçinürken miskīn
İki şīr aġzına atıldı nice olmaya rām

7. **geçinürken:**-*ür, -ken*
Kaside 4
Mısra: **97**
Geçinmek, hayatını devam ettirmek, yaşamak.

Bāz-ı ṣayyād-ı şikārī geçinürken anı
İki şeh-bāz şikār eyledi mānend-i ḥamām

geçinür olduḳ:

1. **geçinür olduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Geçinmek, hayatını devam ettirmek, yaşamak.

Olalı alay-ı ʿışḳuñ ḳalbe ḳuvvet cāna ḳūt
Geçinür olduḳ anuñla şimdi ḳūt-ı lā-yemūt

gedā:

1. **gedā:**
Gazel 63
Mısra: **8**
Fakir, yoksul, düşkün, dilenci.

Sarāy-ı ʿālem-i fānīde herkes bir maḥal gözler
Niçe şāh-ı muʿaẓẓamdan yirinde bir gedā yegdür

2. **gedā:**
Gazel 119
Mısra: **4**
Fakir, yoksul, düşkün, dilenci.

Tevekkül ṣaḥibi ey dil baş egmez şāh-ı devrāna
Gedā ehl-i ḳanāʿat olsa ol sulṭāndan yegdür

3. **gedāyuz:**-*y, -uz*
Gazel 160
Mısra: **1**
Fakir, yoksul, düşkün, dilenci.

Biz ne gedāyuz ne gedā-meşrebüz
Şāh-ı ḳavī-baḫt u ḳavī-kevkebüz

4. **gedā:**
Gazel 164
Mısra: **6**
Fakir, yoksul, düşkün, dilenci.

Saʿy ile ṣafā bulur mı ṣūfī
Cehd ile gedā tüvānger olmaz

5. **gedā:**
Gazel 199
Mısra: **8**
Fakir, yoksul, düşkün, dilenci.

ʿĀlī-cenāb olan güzelüñ ʿāṣıḳı gönül
Her ne ḳadar gedā ise de kām-rān gerek

6. **gedā:**
Gazel 213
Mısra: **6**
Fakir, yoksul, düşkün, dilenci.

Sulṭān-ı ḥüsn olanlara ḳullar mı yoḳ degül
Şehlerdür anlaruñ ḳulı begler gedā degül

7. **gedāyem:**-*y, -em*
Gazel 7
Mısra: **7**
Fakir, yoksul, düşkün, dilenci. II Âşık.

Mā gedāyem ü tu şeh-i ʿālem
Mā hemīnem ü tu hemān şude'i

8. **gedālaruz:**-*lar, -uz*
Gazel 69
Mısra: **1**
Fakir, yoksul, düşkün, dilenci. II Âşık.

Gedālaruz içimüzde emīrümüz yoḳdur
Ġanīlerüz aramızda faḳīrümüz yoḳdur

9. **gedā:**
Gazel 335
Mısra: **2**
Fakir, yoksul, düşkün, dilenci. II Âşık.

Feraḥ gelmez dil-i pür-derd ü āha
Gedā girmez sarāy-ı pādşāha

10. **gedā:**
Gazel 336
Mısra: **4**
Fakir, yoksul, düşkün, dilenci. II Âşık.

Ḥācı Bektāş-ı Velī dergehine yüz sürdük
Bir gedā ḳābil imiş varmaġa sulṭān evine

11. **gedā:**
Terci-bend 3
Mısra: **10**
Fakir, yoksul, düşkün, dilenci. II Âşık.

Yār içün başa ḳıyar cāna ḳıyar cānlardur
Ṣuretā gerçi gedā maʿnide sulṭānlardur

gedā himmeti:

1. **gedā himmeti:**
Gazel 317
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Kölenin himmeti.

Bir gedā himmeti yegdür baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre bizi daġdaġadan

gedā şeklinde dehri seyr iden sulṭāna:

1. **gedā şeklinde dehri seyr iden sulṭāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Köle şeklinde dünyayı gezen sultan. II Dervişler.

Bugün sābāş u aḥsen aña kim naḫsend-i ʿālemdür
Gedā şeklinde dehri seyr iden sulṭāna ʿışḳ olsun

gedā şeklinde rindāne:

1. **gedā şeklinde rindāne:**
Kaside 9
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **-**
Köle şeklinde rintler. II Dervişler, erenler.

Gedā şeklinde rindāne oturmış tekye küncinde
Cihān ḫalḳın temāşā eyleyen mīrāna ʿışḳ olsun

gedā sulṭāna incinmez:

1. **gedā sulṭāna incinmez:**
Gazel 165
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Kul, sultana incinmez: Kul veya köle, hayatını yalnızca sultana hizmet etmeye adayan ve sultanın emirlerini yerine getirmekle mükellef olan kişidir. Bu sebeple kölenin sultana gücenmesi söz konusu bile değildir.

Ne deñlü cevr ü ẓulm itseñ Ḳabūlī ḥaẓ ider andan
Gedā-yı dergehüñdür ol gedā sulṭāna incinmez

gedālık:

1. **gedālıḳdur:**-*dur*
Gazel 65
Mısra: **1**
Fakirlik, yoksulluk, düşkünlük, dilencilik.

Cihān ḫalḳına ʿarż-ı iḫtiyāc itmek gedālıḳdur
Ḳarār itmek ḳanāʿat gūşesinde pādşālıḳdur

2. **gedālıḳ:**
Gazel 494
Mısra: **2**
Fakirlik, yoksulluk, düşkünlük, dilencilik.

Esīr-i tāc u taḫt olmaḳ durur şāh-ı cihān olmaḳ
Gedālıḳdur gedālıḳ pādşāh-ı kām-rān olmaḳ

3. **gedālıḳdur:**-*dur*
Gazel 494
Mısra: **2**
Fakirlik, yoksulluk, düşkünlük, dilencilik.

Esīr-i tāc u taḫt olmaḳ durur şāh-ı cihān olmaḳ
Gedālıḳdur gedālıḳ pādşāh-ı kām-rān olmaḳ

gedā-meşreb:

1. **gedā-meşrebüz:**-*üz*
Gazel 160
Mısra: **1**
Dilenci, yoksul, gariban.

Biz ne gedāyuz ne gedā-meşrebüz
Şāh-ı ḳavī-baḫt u ḳavī-kevkebüz

gedā-yı dergehüñ olan muḳīme:

1. **gedā-yı dergehüñ olan muḳīme:**-*e*
Gazel 230
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dergâhın kölesi olan sakin. II Sevgilinin dergâhında köle olan âşık.

Gedā-yı dergehüñ olan muḳīme ḳıyma sulṭānum
Saḳīme eyle cevri müstaḳīme ḳıyma sulṭānum

gedā-yı dergehüñdür:

1. **gedā-yı dergehüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 165
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dergâhının kölesi. II Sevgilinin kapısında köle olan âşık/Kabûlî.

Ne deñlü cevr ü ẓulm itseñ Ḳabūlī ḥaẓ ider andan
Gedā-yı dergehüñdür ol gedā sulṭāna incinmez

gedā-yı kemter:

1. **gedā-yı kemter:**
Gazel 208
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Değersiz dilenci, köle. II Âşığın gönlü.

İşigüñde bende-i fermān-peẕīr idüp dili
Bir gedā-yı kemter iken pādşāh itsem gerek

gedā-yı kūyuñ olan ʿāşıḳa:

1. **gedā-yı kūyuñ olan ʿāşıḳa:**-*a*
Gazel 63
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesinin dilencisi olan âşık.

Serīr-i ḳaṣr-ı zer-ṭāḳa döşenmiş naṭʿ-ı şāhīdür
Gedā-yı kūyuñ olan ʿāşıḳa bir būriyā yegdür

gedā-yi mā:

1. **gedā-yi mā:**
Gazel 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Fakirimiz, dilencimiz. II Kabûlî.

Ṭarf-i külāh-i ḫüsrevīm mī-resed be-çarḫ
Gūyī eger Ḳabūli-i şeydā gedā-yi mā

2. **gedā-yi mā:**
Gazel 10
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Fakirimiz, dilencimiz. II Kabûlî.

Īn iʿtibār-i ḫüsrevīm der-cihān besest
Gūyī eger Ḳabūli-i bī-dil gedā-yi mā

gedā-yı şāh:

1. **gedā-yı şāh:**
Gazel 96
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Padişahın kölesi. II Sevgiliye köle olan âşık/Kabûlî.

Ey Ḳabūlī gedā-yı şāh olalı
Ḫalḳ arasında yaḫşı adum var

gedik:

1. **gedik:**
Kaside 11
Mısra: **12**
Belli bir husus için verilen imtiyaz.

Şaçı ḳır yüzleri gördüm vaḳār u ʿārdan ʿārī
Gedik bekler keşik gözler nice nökerlerin gördüm

gedük daʿvāsın idüp:

1. **gedük daʿvāsın idüp** -*üp*
Kaside 11
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Sokak kavgası yapmak.

Yiri anuñ gedük ḳaldı ki dāyim bilmeyüp vażʿın
Gedük daʿvāsın idüp dünyenüñ çoḳ dırların gördüm

gedük ḳaldı:

1. **gedük ḳaldı:**-*dı*
Kaside 11
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Eksik kalmak, noksan olmak.

Yiri anuñ gedük ḳaldı ki dāyim bilmeyüp vażʿın
Gedük daʿvāsın idüp dünyenüñ çoḳ dırların gördüm

gedük ḳalmaz:

1. **gedük ḳalmaz:**-*maz*
Kaside 11
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Eksik kalmak, noksan olmak.

Gedükī-aṣl olanuñ bellüdür yiri gedük ḳalmaz
Beg oġlı beg olanlar yir bulur ben yirlerin gördüm

gedükī-aṣl olanuñ yiri:

1. **gedükī-aṣl olanuñ yiri:**
Kaside 11
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Gedik asıllı olanın yeri.

Gedükī-aṣl olanuñ bellüdür yiri gedük ḳalmaz
Beg oġlı beg olanlar yir bulur ben yirlerin gördüm

Gedūs:

1. **Gedūs:**
Tarih 12
Mısra: **1**
Osmanlı devleti döneminde bir tarım ve ticaret merkezi hâline gelen, günümüzde Kütahya'ya bağlı Gediz ilçesi.

Bir deli Aydın ḥımārına virilmişdi Gedūs
Ḥiddetinden hīç farḳ itmezdi paşayı begi

2. **Gedūs:**
Tuyuğ 2
Mısra: **1**
Osmanlı devleti döneminde bir tarım ve ticaret merkezi hâline gelen, günümüzde Kütahya'ya bağlı Gediz ilçesi.

Germiyānuñ āb-ı rūsıdur Gedūs
Her diyāruñ yüzi ṣusıdur Gedūs

3. **Gedūs:**
Tuyuğ 2
Mısra: **2**
Osmanlı devleti döneminde bir tarım ve ticaret merkezi hâline gelen, günümüzde Kütahya'ya bağlı Gediz ilçesi.

Germiyānuñ āb-ı rūsıdur Gedūs
Her diyāruñ yüzi ṣusıdur Gedūs

4. **Gedūs:**
Tuyuğ 2
Mısra: **4**
Osmanlı devleti döneminde bir tarım ve ticaret merkezi hâline gelen, günümüzde

Kütahya'ya bağlı Gediz ilçesi.

Kaʿbeye beñzer diyü söyler gören
Kūy-ı iḳlīm-i nigūsıdur Gedūs

Gedūsa mülḥaḳ olıcaḳ:

1. **Gedūsa mülḥaḳ olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Beyit 159
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gediz'e bağlı olmak.

Ölince duʿā iderdük el-ḥaḳ
ʿUşşāḳ olıcaḳ Gedūsa mülḥaḳ

Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs:

1. **Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs:**
Diğer 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Mutluluk veren Gediz.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

Gedūsuñ āvengi:

1. **Gedūsuñ āvengi:**
Gazel 210
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gediz'in ipi, darağacı.

Biñlerce ṣafā kesb ider öpdükce dehānuñ
Ber-dār olacaḳdur hele āvengi Gedūsuñ

Gedūsuñ cengi:

1. **gedūsuñ cengi:**
Gazel 210
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gediz'in savaşı.

Dāmānına seng alup iki cānibe ṭurmış
Seyl-āb-ı bahār ile gibi cengi Gedūsuñ

Gedūsuñ ġonca-i dil-tengi:

1. **Gedūsuñ ġonca-i dil-tengi:**
Gazel 210
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gediz'in kapalı goncası. II Sevgili.

Gül gibi ḥicāb üzre daḫı tāze cüvānı
Yap yap açılur ġonca-i dil-tengi Gedūsuñ

Gedūsuñ her gūşesi:

1. **gedūsuñ her gūşesi:**
Gazel 210
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gediz'in her köşesi.

Her cānibi bir yüce naẓargāh Ḳabūlī
Her gūşesi bir pādşeh evrengi Gedūsuñ

Gedūsuñ mey-i gül-rengi:

1. **Gedūsuñ mey-i gül-rengi:**
Gazel 210
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gediz şarabının gül rengi.

Yāḳūt-ı revāndur mey-i gül-rengi Gedūsuñ
Ḫārā gibi gevher bitürür sengi Gedūsuñ

Gedūsuñ sengi:

1. **gedūsuñ sengi:**
Gazel 210
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gediz'in taşı.

Yāḳūt-ı revāndur mey-i gül-rengi Gedūsuñ
Ḫārā gibi gevher bitürür sengi Gedūsuñ

geh:

1. **geh:**
Gazel 4
Mısra: **6**
"Gâh ... gâh ..."

bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Pür-żiyā olup çerāġ-ı devletüñ mānend-i şemʿ
Nār-ı ġamla geh ʿadū nālān u geh giryān ola

2. **geh:**
Gazel 4
Mısra: **6**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Pür-żiyā olup çerāġ-ı devletüñ mānend-i şemʿ
Nār-ı ġamla geh ʿadū nālān u geh giryān ola

3. **geh:**
Gazel 71
Mısra: **2**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Bu felek kim ādemi
Yaʿḳūbveş nālān ider
Geh döner Yūsuf gibi
Mıṣr ehline sulṭān ider

4. **geh:**
Gazel 71
Mısra: **3**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Çekdürür geh cāna ebnā-yı zamānuñ cevrini
Gāh olur iḫvān içinde fāyıḳ-ı aḳrān ider

5. **geh:**
Gazel 71
Mısra: **7**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Ḳaʿr-ı çāh iken yirin geh ġarḳ-ı cāh eyler velī
Gāh olur rāh-ı cefāda ḫāk ile yeksān ider

6. **geh:**
Gazel 124
Mısra: **9**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Geh derdüñ aġla ol şehe gāhī duʿālar it
Ṭurma Ḳabūli şükr ü şikāyet zamānıdur

7. **geh:**
Gazel 125
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

8. **geh:**
Gazel 125
Mısra: **6**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Yārdur ḥāṣılı miʿmār-ı ḳulūb-ı aḥbāb
Geh yıḳar ḫāṭırumuz geh yine ābād eyler

9. **geh:**
Gazel 125
Mısra: **6**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Yārdur ḥāṣılı miʿmār-ı ḳulūb-ı aḥbāb
Geh yıḳar ḫāṭırumuz geh yine ābād eyler

10. **geh:**
Gazel 157
Mısra: **6**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

11. **geh:**
Gazel 157
Mısra: **6**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks

āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

12. **geh:**
Gazel 175
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Geh ḫażīżi evc ider gāhī felek evci ḫażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

13. **geh:**
Gazel 238
Mısra: **9**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Geh ebrūsın añup geh ġamzesin vaṣf eyledüm yārüñ
Ḳabūlī bu bahāneyle nigāra ʿarż-ı ḥāl itdüm

14. **geh:**
Gazel 238
Mısra: **9**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Geh ebrūsın añup geh ġamzesin vaṣf eyledüm yārüñ
Ḳabūlī bu bahāneyle nigāra ʿarż-ı ḥāl itdüm

15. **geh:**
Gazel 301
Mısra: **10**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Ey Ḳabūlī nāziş-i ḥüsn ü niyāz-ı ʿışḳ imiş
ʿĀşıḳ-ı şeydāyı geh pinhān u geh peydā ḳılan

16. **geh:**
Gazel 301
Mısra: **10**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Ey Ḳabūlī nāziş-i ḥüsn ü niyāz-ı ʿışḳ imiş
ʿĀşıḳ-ı şeydāyı geh pinhān u geh peydā ḳılan

17. **geh:**
Gazel 330
Mısra: **3**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

18. **geh:**
Gazel 330
Mısra: **3**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

19. **geh:**
Gazel 350
Mısra: **2**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

20. **geh:**
Gazel 366
Mısra: **3**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Geh cefā tīri gelür gāh melāmet sengi
Rāżıyuz her ne gelürse girü andan gelene

21. **geh:**
Kaside 1
Mısra: **87**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Nitekim geh zemistān ola ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī germ ola luṭfıyla Mevlānuñ

22. **geh:**
Kaside 1
Mısra: **88**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Nitekim geh zemistān ola
ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī
germ ola luṭfıyla
Mevlānuñ

23. **geh:**
Mesnevi 5
Mısra: **109**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Geh ḫilāf añladurlar
aḥkāmın
Yire çalarlar anlaruñ
nāmın

24. **geh:**
Tarih 12
Mısra: **7**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Buñalup geh şunda vü geh
bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tāriḫ üzdi o
ḫar kösdegi

25. **geh:**
Tarih 12
Mısra: **7**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Buñalup geh şunda vü geh
bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tāriḫ üzdi o
ḫar kösdegi

gehī:

1. **gehi:**
Kaside 2
Mısra: **25**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü
gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte
ola ḫalḳ-ı cihān

2. **gehi:**
Kaside 2
Mısra: **25**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü
gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte
ola ḫalḳ-ı cihān

3. **gehī:**
Kıt'a 5
Mısra: **1**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Gāh bāde gehī ʿaraḳ-nūş
ol
Ḫāṭıruñ ġuṣṣadan ırāġ
olsun

4. **gehī:**
Mesnevi 1
Mısra: **44**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Be-ġam naḳd-i ʿömret ne-
bāşed telef
Gehī def be-kef zen gehī
kef be-def

5. **gehī:**
Mesnevi 1
Mısra: **44**
"Gâh ... gâh ..." bağlacı. II Bazen, ara sıra.

Be-ġam naḳd-i ʿömret ne-
bāşed telef
Gehī def be-kef zen gehī
kef be-def

gehvāre-i dehr:

1. **gehvāre-i dehr:**
Tarih 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Dünya beşiği. II Dünya, âlem, yeryüzü.

Ḫurşīd ü ḳamer gibi ol iki
kūdek
Gehvāre-i dehr içre olalar
tevʾem

gel:

1. **gel:**
Beyit 251
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir

yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel bugün ayıralum dil-beri aġyārından
Cevr-i aġyāra ise başlayalum yarından

2. **gel:**
Gazel 22
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Aç gözüñi Ḳabūlī devlet ḳapuya geldi
Gel bu ḳapuda sen de eyle duʿā-yı devlet

3. **gel:**
Gazel 52
Mısra: **3**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel bu şeb būseye ʿahd eyledügüñ döndürme
O daḫı dün gice meclisdeki peymāna döner

4. **gel:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel tebessüm ḳıl beni giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol ġonça-leb güler ṭurur

5. **gel:**
Gazel 120
Mısra: **14**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Ḳabūlīnüñ dili baġlandı ḳaldı tār-ı zülfüñde
Efendi gel ʿināyet ḳıl anı zencīrden ḳurtar

6. **gel:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Ḳaldı çāh-ı zeḳanuñda dil-i nālānı çıḳar
Gel ʿazīzüm var ol üftāde-i zindānı çıḳar

7. **gel:**
Gazel 159
Mısra: **7**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Seg-i kūyuñ gibi ḳapuñda mekān it bize gel
Sözümüz geçse nola kendümüz evden bilürüz

8. **gel:**
Gazel 167
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür ṣanma ʿaḳl ile
Gel Nīle eşk-i çeşmümi itme ṣaḳın ḳıyās

9. **gel:**
Gazel 176

Mısra: **10**

Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gelmez Ḳabūli ḫalḳ-ı cihāndan saña vefā
Gel ʿāḳil iseñ idegör anlardan iḫtiyāṭ

10. **gel:**

Gazel 219

Mısra: **2**

Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Göster cemālüñi bu dil-i bī-ḳarāra gel
Gel ey perī seni görelüm āşkāra gel

11. **gel:**

Gazel 219

Mısra: **6**

Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Terk it fenāyı dār-ı beḳādur ḳarārgāh
Gel cāy-ı rāḥat ister iseñ bu diyāra gel

12. **gel:**

Gazel 228

Mısra: **14**

Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Uyar şemʿ-i murādın tābdār eyle Ḳabūlīnüñ
Çerāġuñ olsun ol nā-şādı gel şād eyle sulṭānum

13. **gel:**

Gazel 239

Mısra: **2**

Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

ʿİzz ü cāh ile ṭuyılmaz güẕerān-ı eyyām
Gel faḳīre ṣor anuñ her güni bir māh-ı tamām

14. **gel:**

Gazel 241

Mısra: **3**

Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Evce pervāz idelüm ṭurma gel ey murġ-ı revān
Bāl açup çenber-i gerdūn-ı kühenden geçelüm

15. **gel:**

Gazel 241

Mısra: **10**

Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Ey Ḳabūlī çıḳalum biz de kenār-ı ʿayşa
Zevraḳ-ı zerḳ ile gel baḥr-ı miḥenden geçelüm

16. **gel:**

Gazel 284

Mısra: **6**

Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gözlerüm yaşı ġam-ı hecrüñ ile baḥr oldı
Ẕevraḳ-ı dīdeme gel itmege deryā seyrin

17. **gel:**

Gazel 291

Mısra: **7**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Çoḳ baḳma ḥāl-i ẓāhire gel ehl-i ḥāl iseñ
Ḥāl-i derūnı ḳāle muvāfıḳ görür misin

18. **gel:**
Gazel 294
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Ḫaṭā itdüm recā-yı ʿafv u iḥsān eylerem sizden
Gel ey sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ kem bizden kerem sizden

19. **gel:**
Gazel 308
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel naṭʿ-ı maḥabbetde şehā bir sen ü bir ben
Şaṭranc oyunın oynayalum māt ola düşmen

20. **gel:**
Gazel 319
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

21. **gel:**
Gazel 329
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Felek bezm-i cihānda çıḳmaz ammā devr uṣūlünden
Ḳabūlī būselikde gel ḳarār it geç rehāvīden

22. **gel:**
Gazel 331
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel şarābı alıgör ey ṣūfī reng ü āli ḳo
Ḳıṣṣa rengīn ḳıṣṣa dirsin daḫı ḥiṣṣe alı ḳo

23. **gel:**
Gazel 332
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Dōst ardınca ʿadūnuñ sözi ṣavı çoġ olur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ idelüm gel dōstum aġyārı ṣav

24. **gel:**
Gazel 338
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel ey dil gūşe-i kūy-ı ferāġat iḫtiyār eyle
Muḳīm-i künc-i ʿuzlet ol ḳanāʿat iḫtiyār eyle

25. **gel:**
Gazel 347
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Ḳabūlīnüñ gözine şeb gibi tārīk olur dünyā
Cemālüñ mihrin ey meh-rū gözinden gel ṭolundurma

26. **gel:**
Gazel 348
Mısra: **5**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Dil-i vīrānı gel tenhā ḳoma dūr olma ḫāṭırdan
Sen ey ġam gizlü bir gencīnesin vīrāneden çıḳma

27. **gel:**
Gazel 356
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Düşer luṭuf düşer be bizi ḳahır ile öldürme
Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme bize aʿdāyı güldürme

28. **gel:**
Gazel 363
Mısra: **9**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Manṣıbuñ bir yolı vardur gel o yoldan varılur
Varma yolsuzluḳ idüp dest-i tehī ey güm-rāh

29. **gel:**
Gazel 369
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel meclis-i ḫāṣ idelüm aġyārı getürme
Gel gül gibi tenhā olalum ḫārı getürme

30. **gel:**
Gazel 369
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel meclis-i ḫāṣ idelüm aġyārı getürme
Gel gül gibi tenhā olalum ḫārı getürme

31. **gel:**
Gazel 378
Mısra: **6**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Ben gel disem aġyār ile bezme otursın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

32. **gel:**
Gazel 417
Mısra: **7**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Ruḫ-ı dil-ber gibi ḥāżır mücellādur gel ey ʿāşıḳ

Ġubār-ı ḫaṭṭını añma
gider ḳalbe keder virdi

33. **gel:**
Gazel 418
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Düldül-i nāza süvār
olduḳca sulṭānum ʿAli
Bu türāb olanları
çignetme gel ḫānum ʿAli

34. **gel:**
Gazel 418
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Bī-meded ḳaldum
ġamuñla bir meded ḳıl
bendeñe
Hey meded öldüm yitiş
gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

35. **gel:**
Gazel 421
Mısra: **7**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

ʿArūs-ı serve māyil olma
gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider
ol başı oynaġı

36. **gel:**
Gazel 437
Mısra: **5**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel ḳaçma eḥibbādan
vaḥşīligi elden ḳo
Ālüftelere meyl it ülfet
demidür şimdi

37. **gel:**
Kaside 7
Mısra: **79**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel duʿā eyle Ḳabūlī saña
oldur maʿḳūl
Umaruz k'anı ḳabūl ide
ḳabūlü'd-derecāt

38. **gel:**
Kaside 10
Mısra: **45**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel naṣīḥat diñle benden
ögüt al şāyed saña
Bir gün ola lāzım ola bu
kelām-ı ḥaḳ dede

39. **gel:**
Kaside 10
Mısra: **49**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Ey kişi gel yalıñuz ḥubb-ı
ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen
berāber baḳ dede

40. **gel:**
Mesnevi 9
Mısra: **43**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel ey bāġ-ı vefāda gül budāġı
Saña cān riştesidür ṣaç bāġı

41. **gel:**
Mesnevi 9
Mısra: **73**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel ey gülzār-ı ḥüsnüñ ʿandelībi
Sözi erbāb-ı ʿışḳuñ
……

42. **gel:**
Müseddes 3
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Yiter çekdüñ belā-yı iştiyāḳı
Gel ey bī-çāre ṣoḥbet yine bākī

43. **gel:**
Tahmis 1
Mısra: **21**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Ey Murādī gel ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ dem-be-dem
Ṣaḳla sırruñ keşf-i rāz itme çekersin çoḳ nedem

44. **gel:**
Tahmis 4
Mısra: **23**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel Ḳabūlī bu remzi eyle ḳabūl
Kim ki bir ẕerresine buldı vüṣūl

45. **gel:**
Tahmis 12
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Daʿvi-i bī-vech idüp ḳılmam cedel ey müddeʿī
Daʿviye maʿnī gerek lecc itme gel ey müddeʿī

46. **gel:**
Terci-bend 3
Mısra: **27**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Pāk olup ṣu gibi gel mā-i menīden güẕer it
Saña besdür bu naṣīḥat sözüñi muḫtaṣar it

47. **gel:**
Terci-bend 4
Mısra: **50**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Güş it Ḳabūli ḳavlini ṣāḥib-kemāl iseñ
ʿİlm adın añma kimseye gel ehl-i ḥāl iseñ

48. **gel:**
Terci-bend 4
Mısra: **52**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre

rica ya da emir bildiren sözcük.

Baş aġrıdur kelāmuñ eger bī-meʾāl iseñ
Gel sen de böyle mālik-i māl ü menāl iseñ

49. **gel:**
Tesdis 2
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II "Gel, hadi!" manalarına gelen cümlenin anlamına göre rica ya da emir bildiren sözcük.

Gel ey dil-ber ġam-ı hücrüñle baġrum ḳan olur sensüz
Dutuşur nār-ı ḥasretle göñül sūzān olur sensüz

50. **geldük:**-*dü, -k*
Beyit 7
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Dünyaya gelmek.

Ḳalbümüzi şād iderüz ʿışḳ ile
ʿIşḳ ile geldük giderüz ʿışḳ ile

51. **gelür:**-*ür*
Gazel 59
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Dünyaya gelmek.

Şu gibi ḥüsn ü cemāl-i bā-kemālin görmeyen
Nergisāsā ʿāleme aʿmā gider aʿmā gelür

52. **gelmede:**-*mede*
Gazel 176
Mısra: **7**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Dünyaya gelmek.

Kimi ḳonar göçer kimisi daḫı gelmede
Nice kişiden arta ḳalur dünye bir ribāṭ

53. **gele:**-*e*
Gazel 353
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Dünyaya gelmek.

ʿĀşıḳ odur ki ʿāleme ḳaddi dü-tā gele
Bāġa benefşe gibi ʿaṣāsın ṭuta gele

54. **gelmekde:**-*mekde*
Kaside 9
Mısra: **35**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Dünyaya gelmek.

Cihān bir tekyedür şām u seḥer gelmekde ḳurbānı
Çıḳup bir gūşeden her dem gelen ḳurbāna ʿışḳ olsun

55. **gelmez:**-*mez*
Kaside 9
Mısra: **37**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Dünyaya gelmek.

Giden bir daḫı gelmez her ḳonan göçmekdedür dāyim
Ḳonan tüccāra şeyʾu'llāh gelen mihmāna ʿışḳ olsun

56. **gelmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Kaside 12
Mısra: **13**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Dünyaya gelmek.

Gelmemişdür böyle bir ʿifrīt-sīret ḫar-ṣıfat
Devr-i Deccāla gelince tā zamān-ı ʿĪsden

57. **gelmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Tarih 13
Mısra: **6**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Dünyaya gelmek.

Öyle bir luṭf issi ālī-himmet-i ṭabʿ-ı laṭīf
Gelmemişdür arżda peydā olalı ḫāk-i kesīf

58. **gelür:**-*ür*
Gazel 59
Mısra: **12**
... gibi gelmek.

Laʿl-i cān-baḫşuñdur iḥyā eyleyen dil mürdesin
Ol baña rūḥ-ı mücerred muʿciz-i ʿĪsā gelür

59. **gelmez:**-*mez*
Kıt'a 10
Mısra: **3**
... gibi gelmek.

Devlet-i ṣad-sāle bir sāʿatce gelmez tiz geçer
İtdügi eylük durur her kişide bāḳī ḳalan

60. **gelmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 116
Mısra: **1**
Uzun zamandan beri sürüp gelmek.

Belā ṣıdḳ ehline rūz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḫandān imiş peymāne ammā ṣola gelmişdür

61. **gelmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 116
Mısra: **2**
Meydana gelmek, olmak, oluşmak.

Belā ṣıdḳ ehline rūz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḫandān imiş peymāne ammā ṣola gelmişdür

62. **gelmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 116
Mısra: **12**
... için gelmek. II Kaderine yazılmak.

Ne cevri var ise yārüñ Ḳabūlī çek efendüñdür
Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

63. **gelmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 116
Mısra: **10**
Cümle içerisinde iş, oluş ve hareketin devam ettiği anlamı katan "-egel" yardımcı fiili.

Gelür seng-i nedāmet her kişinüñ yolına āḫir
Gerek merd ü gerek zen itdügini bula gelmişdür

64. **gelsün:**-*sün*
Beyit 111
Mısra: **2**
Karşısına çıkmak.

Ḫatḍur kitāb-ı ḥüsnüñe şāyeste-i ḫiṭāb
Gelsün nizāʿ iden güzelüm işte baḳ kitāb

65. **gelür:**-*ür*
Beyit 5
Mısra: **2**
Zamanı gelmek.

İşüñ ḫayr u ger şer çe maḫfī çe peydā
Gelür rūz-ı ferdā firādī firādī

66. **geldi:**-*di*
Gazel 39
Mısra: **3**
Zamanı gelmek.

Ben zār u günehkāra şefāʿat demi geldi
Yandurma beni āteş-i hicrāna muḫalled

67. **geldi:**-*di*
Gazel 121
Mısra: **4**
Zamanı gelmek.

Vaḳt-i ʿaşırda gelmege ḳavl itdi gitdi yār
Aḫşām irişdi geldi ṣanur daḫı öyledür

68. **geldi:**-*di*
Gazel 247
Mısra: **1**
Zamanı gelmek.

ʿİnāyet demleri geldi ʿadālet eyle sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u ʿināyet eyle sulṭānum

69. **gelince:**-*ince*
Kaside 12
Mısra: **14**
Zamanı gelmek.

Gelmemişdür böyle bir ʿifrīt-sīret ḫar-ṣıfat
Devr-i Deccāla gelince tā zamān-ı ʿĪsden

70. **geldi:**-*di*
Tahmis 12

Mısra: **3**
Zamanı gelmek.

Ṭutmaz el ditrer ayaḳ
geldi fenā şimden girü
Cām-ı ʿişretden çekildüm
ben dilā şimden girü

71. **geldi:**-*di*
Tarih 19
Mısra: **5**
Zamanı gelmek.

Münāsib demleridür ḳadr
u rifʿat demleri geldi
Zamān-ı nā-murādān gitdi
devrān ber-murāduñdur

72. **gelmiş:**-*miş*
Gazel 102
Mısra: **5**
Kış mevsiminin gelmesi.

Yatan berf añlamañ
gülzārda şeyh-i şitā
gelmiş
Ḥarīm-i bāġa anı daʿvete
bir yirde yazmışlar

73. **gelse:**-*se*
Gazel 64
Mısra: **2**
Sırası gelmek.

Sāḳi-i bezm-i ṣafā ʿışḳ
ehline sāġar ṣunar
Payumuz virmez bize
gelse ḳadeḥ ayaḳ ṭolar

74. **gelicek:**-*icek*
Gazel 334
Mısra: **7**
Sırası gelmek.

Ṣūret-i dil-beri taṣvīr idüp
aña gelicek
Ne ḳalemler çeke
naḳḳāşlar ol ḳaşlara

75. **gelüp:**-*üp*
Kaside 4
Mısra: **208**
Belli bir makama gelmek.

Ṣāḥib-i nām-ı nigū idi
Nişāncı Paşa
Oldı nām ile nişān ehli
gelüp buldı maḳām

76. **gelürse:**-*ür, -se*
Şarkı 1
Mısra: **3**
Başa gelmek, yaşanmak.

Ne gelürse acı ṭatlu
Yiyegör göñül böyl'olur

77. **gelse:**-*se*
Beyit 79
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse
bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür
ġayrıdan begden gelen
begdür

78. **geldi:**-*di*
Beyit 269
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Cānāna didüm ḥüsn ile
sen nūr-ı başarsın
Geldi didi bi'llāhi ḳatı
ehl-i naẓarsın

79. **gelüp:**-*üp*
Gazel 25
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Urma dem vāʿiẓ
cehennemden dehānuñ
ḫayra aç
Aġzuña bir gün gelüp
urılmadın mühr-i sükūt

80. **gelüp:**-*üp*
Gazel 41
Mısra: **6**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk
olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp
ʿāşıḳlar üstine semend

81. **gel:**
Gazel 50
Mısra: **14**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ey ṭabīb-i cān u dil var ise
bir çāreñ yitiş
Künc-i miḥnetde yatur gel
bu dil-i bīmārı gör

82. **gelse:**-*se*
Gazel 52
Mısra: **5**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Nāz ile gelse sürūd eylese bülbül gibi yār
Şevḳden meclisimüz ḫalḳa-i rindāna döner

83. **gelür:**-*ür*
Gazel 84
Mısra: **9**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Bülbül-i zāra Ḳabūlī cānib-i gülden gelür
Ġonca-i pīçīde-i gül nāme-i negşūdedür

84. **gelmege:**-*meg, -e*
Gazel 95
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

ʿĀrıż-ı gülgūn ile sensin cihānuñ yügrügi
Gelmege Şepdīz-i ḫaṭṭuñ daḫı çoḳ ezmān var

85. **geldikce:**-*dikce*
Gazel 106
Mısra: **5**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Bezme geldikce mey-i ḥamrā ḥicāb ile gelür
Laʿl-i dil-berden dem urmış gibi andan şerm ider

86. **gelür:**-*ür*
Gazel 106
Mısra: **5**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Bezme geldikce mey-i ḥamrā ḥicāb ile gelür
Laʿl-i dil-berden dem urmış gibi andan şerm ider

87. **gelmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 116
Mısra: **6**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Şikār olmaz geçer ol şāhbāz-ı evc-i ḥüsn ammā
Niçe bāzūdan uçmışdur hezārān ḳola gelmişdür

88. **gelmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **9**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Seyl-i seyl-āb-ı eşke kim gelmez
Ṭaraf-ı cūybārı kim sevmez

89. **gelür:**-*ür*
Gazel 147
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Tāze güllerdür elinde şāḫlarla kāseler
Seyr-i gülşendür gelür bir yār-i cāndur kāse-bāz

90. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 198
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

ʿAceb mi şevḳe gelsem ṭalʿat-ı zībāñı gördükce
Derūnum rūşen itdüñ āftāb-ı pür-żiyā geldüñ

91. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 198
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Bu ḫāristān-ı ʿālemde ḳatı dil-teng idük ammā
Yüzüñ gördük açılduḳ āşnāya rūşenā geldüñ

92. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 198
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ unutmaduñ aña geldüñ

93. **gelmekle:**-*mek, -le*
Gazel 200
Mısra: **2**

Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ṭoḳunmaḳ ḳaṣdın itse ḫavf iderdüm tīr-i müjgānuñ
Yüreklendüm yine benden yaña gelmekle peykānuñ

94. **gel:**
Gazel 214
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ey göñül ʿilm-i ledünnīden ḫaber ṭuyduñsa gel
ʿĀlem-i ġayb-ı hüviyyetden e̱ser ṭuyduñsa gel

95. **gel:**
Gazel 214
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ey göñül ʿilm-i ledünnīden ḫaber ṭuyduñsa gel
ʿĀlem-i ġayb-ı hüviyyetden e̱ser ṭuyduñsa gel

96. **gel:**
Gazel 214
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

ʿĀrife ʿayn-ı ʿināyetdür ḳuṣūrın añlamaḳ
Ger ḳuṣūr-ı mā-ʿabednādan keder ṭuyduñsa gel

97. **gel:**
Gazel 214
Mısra: **6**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Saʿy-ı bī-nefʿ eyleme ey dil ḫavāṭır defʿine
Cemʿ-i evhām-ı ḫavāṭırdan ḫaṭar ṭuyduñsa gel

98. **gel:**
Gazel 214
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ẕerreveş raḳṣ̱āṣ-ı bezm-i ṣevḳ-ḥāletsin yine
Mihr-i ʿışḳ-ı yārdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel

99. **gel:**
Gazel 214
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

ʿĀrif-i tīr-i ḳażā ḥükm-i ḳaderden aġlamaz
Ey Ḳabūlī sen de ʿārifler ḳadar ṭuyduñsa gel

100. **gel:**
Gazel 218
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

ʿArż-ı cemāl eyle dil-i ẕerrevāra gel
Ey māh gün yüzüñ görelüm āşkāra gel

101. **gel:**
Gazel 218
Mısra: **6**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Mülk-i fenā didükleri cāy-ı firārdur
Ey ḫ∨āce görmek ister iseñ bu diyāra gel

102. **gel:**
Gazel 218
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Gitdi yiriyle ḳalmadı ārām u ṣabr-ı dil
Cānā inanmaz iseñ eger baña ara gel

103. **gel:**
Gazel 218
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli ile uy ḳaṭāra gel

104. **gel:**
Gazel 219
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Göster cemālüñi bu dil-i bī-ḳarāra gel
Gel ey perī seni görelüm āşkāra gel

105. **gel:**
Gazel 219
Mısra: **6**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Terk it fenāyı dār-ı beḳādur ḳarārgāh
Gel cāy-ı rāḥat ister iseñ bu diyāra gel

106. **gel:**
Gazel 219
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Sāḳī baḳıyye var mı mey-i erġavānidan
Bir çāre eyle var ise defʿ-i ḫumāra gel

107. **gelme:**-*me*
Gazel 222
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Mışra gelme yañılursañ sākin olma żāmin ol
ʿİzzet itmezler gerek Yūsuf gerek Bünyāmin ol

108. **gel:**
Gazel 223
Mısra: **13**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Aḳıt gel ḳanumı ḳānūna taʿlīḳ itme aḥvālüm
Muḥassal buña ḳānūn eyleme ḳan eyle sulṭānum

109. **gelüp:**-*üp*
Gazel 233
Mısra: **5**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Merdāne gelüp göñlüñ beklerse nola göñlüm
Nā-merde maḥal görme meydānuñı sulṭānum

110. **gelsün:**-*sün*
Gazel 275
Mısra: **14**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ey Ḳabūlī evvelā tīrini göndersün dile
Gelsün ol dil-dār içün göñlüñde bir yir eylesün

111. **gelsün:**-*sün*
Gazel 279
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Āyīne dil-ber ile daʿvī-i ḫüsn idermiş
Gelsün muḳābil olsun daʿvīleri görilsün

112. **gelmezsin:**-*mez, -sin*
Gazel 307
Mısra: **13**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ḳavl idersin de yine gelmezsin
Yüri hey ʿahdi bütün ḳavli yalan

113. **geldükce:**-*dükce*
Gazel 321
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Dürler nis̲ār ider ayaġuñ tozına gözüm
Geldükce sen pür olsa nola encümen cümān

114. **gelmeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 330
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

115. **gele:**-*e*
Gazel 353
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Yıllar durur ki ol peri bu yaña gelmedi
Bir gün ola mı yañıla bizden yaña gele

116. **gelmedi:**-*me, -di*
Gazel 353
Mısra: **7**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Yıllar durur ki ol peri bu yaña gelmedi
Bir gün ola mı yañıla bizden yaña gele

117. **gel:**
Gazel 378
Mısra: **5**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ben gel disem aġyār ile bezme otursın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

118. **gelmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 411
Mısra: **3**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Eger maḳbūl-i ḥażret olmasañ gelmezdi ḫünkāruñ
İki biñ beş yüz altunı iki altunlı ḳaftānı

119. **geldi:**-*di*
Gazel 413
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Bi-ḥamdi'llah yine ol şāh-ı ʿālī-şānumuz geldi
Saʿādetle saʿādet-ḫānesine ḫānumuz geldi

120. **geldi:**-*di*
Gazel 413
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Bi-ḥamdi'llah yine ol şāh-ı ʿālī-şānumuz geldi
Saʿādetle saʿādet-ḫānesine ḫānumuz geldi

121. **geldi:**-*di*
Gazel 413
Mısra: **6**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Niçe eyyām idi ki mübtelā-yı derd-i hecr idük
Bi-ḥamdi'llah devā-yı derdümüz dermānumuz geldi

122. **geldi:**-*di*
Gazel 413
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Zevāyā-yı sarāy-ı dil ḫarāba müşrif olmışken
Müşerref ḳıldı teşrīf eyledi sulṭānumuz geldi

123. **geldi:**-*di*
Gazel 413
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ġamı şādīye tebdīl it
Ḳabūlī miḥneti ẕevḳe
Sürūr eyyāmıdur cānānumuz yārānumuz geldi

124. **geldi:**-*di*
Gazel 419
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Şād oluñ şehrüñüze bir şeh-i ḫūbān geldi
Müjde ey mürde-dilān cismüñüze cān geldi

125. **geldi:**-*di*
Gazel 419
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ne ṭursuz yolına naḳd-i revān beẕl eyleñ
Mālik-i Mıṣr-ı vefā Yūsuf-ı Kenʿān geldi

126. **geldi:**-*di*
Gazel 419
Mısra: **6**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı ḥarem-i sīneñüzi

Seyr idüñ şehrüñüze ḳonmaġa sulṭān geldi

127. **geldi:**-*di*
Gazel 419
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Gün gibi ḥüsn ile meşhūr-ı cihāndur ammā
Kimse seyr idemedi cān gibi pinhān geldi

128. **geldi:**-*di*
Gazel 419
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Döndürür kāse-ṣıfat nüh-ṭabaḳ-ı gerdūnı
Kāse bāzārına bir āfet-i devrān geldi

129. **geldi:**-*di*
Gazel 419
Mısra: **12**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Seyr iden gün yüzini ẕerre-ṣıfat raḳṣ eyler
Yine raḳḳāṣ-ı cihān bir gözi fettān geldi

130. **geldi:**-*di*
Gazel 419
Mısra: **14**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Çeşm-i Tatarı Ḳabūlī dili tālān itdi
Ḫānmān terk idelüm ḫānemüze ḫān geldi

131. **geldi:**-*di*
Gazel 433
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Çü geldi ʿasker-i Rūm aġrıġıyla çün Aġır daġı
Ḳırıldı baġraġıyla şāh-ı güm-rāhuñ baġırdāġı

132. **gelmemişdür:**-*me, -miş, -dür*
Gazel 436
Mısra: **9**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Naẓīri gelmemişdür dāne-i fülfül gibi Rūma
ʿİẕārı üzre baḳsañ ḫāline bir dānedür şimdi

133. **gelmedin:**-*me, -di, -n*
Gazel 509
Mısra: **3**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Gelmedin ḫaṭṭuñ viṣāle vaʿde ḳılduñ gelmedüñ
El-ʿacel ey ḳad-ḳıyāmet el-ʿacel ḳable'l-ecel

134. **gelmedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 509
Mısra: **3**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Gelmedin ḫaṭṭuñ viṣāle vaʿde ḳılduñ gelmedüñ
El-ʿacel ey ḳad-ḳıyāmet el-ʿacel ḳable'l-ecel

135. **gelince:**-*ince*
Gazel 510
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Dimem aḳrān arasında sözüm pest eyle sulṭānum
Gelince ol ḳuluñ luṭf ile der-dest eyle sulṭānum

136. **gelüp:**-*üp*
Kaside 1
Mısra: **68**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Sen ol merd-i hünerversin ki meydān-ı şecāʿatde
Öñüñde ḫāk būs eyler gelüp merdānı meydānuñ

137. **geldi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **196**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Birden üçler arasından yidiler gerçi velī
Geldi üçler yidiler yirine kār oldı tamām

138. **gelür:**-*ür*
Kaside 5
Mısra: **14**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Alınmazsañ ʿaceb mi ẕerre deñlü cünd-i aʿdādan
Gelür mi ẕerreler hīç ʿaynına ḫurşīd-i raḫşānuñ

139. **geldi:**-*di*
Kaside 10
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā ʿaceb parlaḳ dede

140. **gelmedi:**-*me, -di*
Kıt'a 1
Mısra: **3**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Gelmedi bir senüñ gibi server
İde bu ʿaṣrda dil-āverlik

141. **gelsün:**-*sün*
Kıt'a 18
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Beẕl iden cānını cānāne içün
Gelsün anı ecel alsun dimedi

142. **gelüñ:**-*üñ*
Kıt'a 31
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Taḳsīm idüñ cihānı gelüñ ey faḳīrler
Dünyāyı ḳoñ ġanīlerüñ olsun ṭaleb sizüñ

143. **gelmişem:**-*miş, -em*
Mesnevi 2
Mısra: **115**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Gelmişem luṭfuñı recā iderek
Şehlerüñ luṭfına bahāne gerek

144. **gelmesiyle:**-*me, -si, -y, -le*
Mesnevi 4
Mısra: **91**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Varması gelmesiyle ve'l-ḥāṣıl
Ḫarcuma yitmedi gelen ḥāṣıl

145. **geldi:**-*di*
Mesnevi 5
Mısra: **9**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Geldi bir nekbet ādemi çavuş
ʿAyn-ı nekbet meṣābe-i bayḳuş

146. **geldi:**-*di*
Mesnevi 5
Mısra: **35**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Baʿdehu geldi meclis-i şerʿe
Aṣlı bilmez vuḳūfı yoḳ ferʿe

147. **gelmeden:**-*meden*
Mesnevi 8
Mısra: **42**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Bāb-ı aʿlāña ey şerīf-vücūd
ʿArż-ı ḥal ile gelmeden maḳṣūd

148. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **11**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

ʿAcem mülkin gezüp pür-ẕevḳ u şevḳ u pür-ṣafā geldüñ
Diyār-ı şarḳdan ġarba güneş gibi ṭoġa geldüñ

149. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **13**

Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Livā-yı fetḥi çekdüñ ḫüsrev-i kişver-güşā geldüñ
Gürūh-ı ʿasker-i İslāma şāh-ı muḳtedā geldüñ

150. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **14**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Livā-yı fetḥi çekdüñ ḫüsrev-i kişver-güşā geldüñ
Gürūh-ı ʿasker-i İslāma şāh-ı muḳtedā geldüñ

151. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **15**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Cünūd-ı Āl-i ʿOs̱māna delīl ü reh-nümā geldüñ
Ḳulūb-ı āşnāyı rūşen itdüñ āşnā geldüñ

152. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **16**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Cünūd-ı Āl-i ʿOs̱māna delīl ü reh-nümā geldüñ
Ḳulūb-ı āşnāyı rūşen itdüñ āşnā geldüñ

153. **gele:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

154. **gele:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **29**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

155. **gele:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **40**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Şeref ol millete kim ola anuñ mīr-i mīrānı
Gele devletle teşrīf ide ḫālī ḳomaya anı

156. **gele:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **49**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Şeref ol mülke kim anda ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre otura yirine cānı

157. **gelüp:**-*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Saʿādetle yine ḫālī ḳomayup ḳalb-i vīrānı
Gelüp devletle teşrīf eyledüñ taḫt-ı dil ü cānı

158. **gelüp:**-*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **28**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Dönüp gün gibi ʿazm-i Rūm idüp devletle ʿizzetle
Gelüp ṣıḥḥatle teşrīf eyledüñ şehri saʿādetle

159. **gelüp:**-*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **48**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ḳılāʿ-ı Ḳarṣı yapduñ anı çün muḥkem ḥişār itdüñ
Gelüp ḳalb-i Ḳabūlī gibi mülküñde ḳarār itdüñ

160. **geldi:**-*di*
Müsemmen 1
Mısra: **14**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Bī-iḫtiyār irişdi bu ġamgīne ḥasretüñ

Nā-çāra geldi defʿine yoḳ çāre fürḳatüñ

161. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Müsemmen 2
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Dil sarāyına pādşā geldüñ
Cān serīrine mīrzā geldüñ

162. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Müsemmen 2
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Dil sarāyına pādşā geldüñ
Cān serīrine mīrzā geldüñ

163. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Müsemmen 2
Mısra: **3**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ḫaste-dil derdine devā geldüñ
Mübtelā cānlara şifā geldüñ

164. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Müsemmen 2
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ḫaste-dil derdine devā geldüñ
Mübtelā cānlara şifā geldüñ

165. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Müsemmen 2
Mısra: **5**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Dīde-i ḳalbe rūşenā geldüñ
Yād illerde āşnā geldüñ

166. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Müsemmen 2
Mısra: **6**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Dīde-i ḳalbe rūşenā geldüñ
Yād illerde āşnā geldüñ

167. **gelür:**-*ür*
Şarkı 3
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Aḳar şular gibi ḳarār eylemez
Gezer gezer gelür sende dolanur

168. **gel:**
Tahmis 1
Mısra: **11**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Eyle deryā kendüñi gel ḳaṭreliḳden ol ḫalāṣ
Degme derd ile küdüret baġlama ey merd-i ḫāṣ

169. **gel:**
Tahmis 2
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ey göñül cānān ilinden bir ḫaber ṭuyduñsa gel
Cānib-i cānāneye ḥüsn-i naẓar ṭuyduñsa gel

170. **gel:**
Tahmis 2
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ey göñül cānān ilinden bir ḫaber ṭuyduñsa gel
Cānib-i cānāneye ḥüsn-i naẓar ṭuyduñsa gel

171. **gel:**
Tahmis 2
Mısra: **3**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Āftāb-ı ʿışḳdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel
Şuʿle-i nār-ı meveddetden şerer ṭuyduñsa gel

172. **gel:**
Tahmis 2
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Āftāb-ı ʿışḳdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel

Şuʿle-i nār-ı meveddetden şerer ṭuyduñsa gel

173. **gel:**
Tahmis 2
Mısra: **5**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Lemʿa-i nūr-ı maḥabbetden e̲ser ṭuyduñsa gel
ʿĀlim-i muṭlaḳ odur kim bile kendü nefsini

174. **gel:**
Tahmis 2
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Virmeye kūy-ı fenāda yile kendü nefsini
Men ʿaref sırrı ṭarīḳinden güz̲er ṭuyduñsa gel

175. **gel:**
Tahmis 2
Mısra: **15**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ṣalma cismüñ rāh-ı ʿışḳ içre ḫaṭar ṭuyduñsa gel
Mā ʿarefnādan ḫabīr olmaz nebī vü ger velī

176. **gel:**
Tahmis 2
Mısra: **20**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ḳalb-i zāhid pertev-i ʿışḳ ile olmaz müncelī
Leyle-i ẓulmāda ger nūr-ı ḳamer ṭuyduñsa gel

177. **gel:**
Tahmis 2
Mısra: **25**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ḳand-i ʿışḳuñ lez̲z̲etin z̲erre ḳadar ṭuyduñsa gel

178. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ṣubḥ-dem gün gibi ṭoġa geldüñ
Nūr-ı mihr ile pür-żiyā geldüñ

179. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **4**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Şām-ı fürḳatde tīre-dil ḳomaduñ
Dīde-i cāna rūşenā geldüñ

180. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **6**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Pīşvā-yı ṭarīḳ-ı ʿışḳ gibi Dil-i güm-rāha reh-nümā geldüñ

181. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Le̲z̲z̲et-i keyf keyf-i bāde-mi̲s̲āl
Rūḥ-baḫş u feraḥ-fezā geldüñ

182. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **12**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ben ġarībe diyār-ı ġurbetde
Rūşenā geldüñ āşnā geldüñ

183. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **12**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ben ġarībe diyār-ı ġurbetde
Rūşenā geldüñ āşnā geldüñ

184. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **14**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Añma çekdiklerini ḫaste-dilüñ
Anı unutmaduñ aña geldüñ

185. **geldüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **45**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Ḥamdü li'llāh ṣafāyile geldüñ
Ḳomaduñ ġamla cān-ı müştāḳı

186. **gelüñ:**-*üñ*
Terci-bend 3
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Gelüñ ey ehl-i baṣīret sözüm idrāk eyleñ
Ḫāk iken menzilüñüz ẕirve-i eflāk eyleñ

187. **gelse:**-*se*
Tesdis 2
Mısra: **9**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

188. **gelüp:**-*üp*
Tesdis 2
Mısra: **13**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak.

Gelüp meclisde ey ġoncā-dehen gülüp açılmazsañ
Beni maḥzūn idüp aġyār-ı bed-ḫūdan kesilmezseñ

189. **gelse:**-*se*
Gazel 59
Mısra: **14**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Gönle gelmek, tesir etmek.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

190. **gelür:**-*ür*
Gazel 59
Mısra: **1**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Gönle gelmek, tesir etmek.

Gerçi kim kāşāneme çoḳ ḳāmet-i bālā gelür
Ol sehī-ḳad baña ammā cümleden aʿlā gelür

191. **gelür:**-*ür*
Gazel 59
Mısra: **14**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Gönle gelmek, tesir etmek.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

192. **gelmege:**-*meg, -e*
Gazel 336
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Gönle gelmek, tesir etmek.

Gönder ey ḳaşları yā oḳlaruñı cān evine
Ne tekellüf çeker ol gelmege yārān evine

193. **gele:**-*e*
Gazel 353
Mısra: **10**
Bir yerden başka bir yere varmak, buyurmak. II Gönle gelmek, tesir etmek.

Gelmez Ḳabūli ḫāneñe bir kez senüñ nigār
Devlet yiterdi ḫāneñe bir āşnā gele

194. **gelmez:**-*mez*
Gazel 59
Mısra: **9**
Nasip olmak.

Ẕerrece mihr ü vefā gelmez güzellerden görüñ
Giderek ʿuşşāḳdan dil-berden istiġnā gelür

195. **gelür:**-*ür*
Gazel 59
Mısra: **10**
Nasip olmak.

Ẕerrece mihr ü vefā gelmez güzellerden görüñ
Giderek ʿuşşāḳdan dil-berden istiġnā gelür

196. **gelince:**-*ince*
Şarkı 1
Mısra: **11**
Nasip olmak.

Naṣībüñ saña gelince
Küyegör göñül böyl'olur

gel eyledi:

1. **gel eyledi:**-*di*
Gazel 481
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"Gel" demek, çağırmak.

Gördi çenār dāmeni serve el eyledi
Ḳol ṣaldı şāḫ-ı ṣanavber gel eyledi

gel gel:

1. **gel gel:**
Gazel 135
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Büyük bir istekle muhatabın yaklaşmasını arzu eden vurgulu söylem.

Gel gel ġamuñla öldüm dil intiẓāra döymez
Hecr ateşine yaḳma ʿuşşāḳ nāra döymez

geldi gitdi:

1. **geldi gitdi:**
Kaside 5
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Geldi (ve) gitti. II Dünyaya gelip gitmek, yaşamak ve ölmek.

Senüñ devrüñde olmış olmamışdur devr-i evvelde
Nicesi daḫı geldi gitdi serdār-ı ṣaf-ārānuñ

geldi yitişdi:

1. **geldi yitişdi:**
Gazel 423
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gelip yetişmek, zamanında gelmek.

Sevdā-yı ḥubb-ı ḫāl-i ʿiẕār-ı nigārdan
Geldi yitişdi keyfümüzüñ şimdi civcivi

gele giçe:

1. **gele giçe:**
Gazel 360
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gelip geçmek. II Zamanın geçmesi.

Geç bu hevādan yola gel ey göñül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

gelen:

1. **gelen:**
Beyit 166
Mısra: **1**
Gelen, buyuran (kimse).

Mecnūn-ı deşt ü şaḥne-i vīrānedür gelen
Ṭıflān-ı şehr müjde ki dīvānedür gelen

2. **gelen:**
Beyit 166
Mısra: **2**
Gelen, buyuran (kimse).

Mecnūn-ı deşt ü şaḥne-i vīrānedür gelen
Ṭıflān-ı şehr müjde ki dīvānedür gelen

3. **gelen:**
Gazel 273
Mısra: **2**
Gelen, buyuran (kimse).

Şād oluñ bī-çāreler nāz ile cānāndur gelen
Müjdeler ey mürdeler cānān degül cāndur gelen

4. **gelen:**
Gazel 273
Mısra: **4**
Gelen, buyuran (kimse).

Aç gözüñ şimden girü
ġam çekme ey Yaʿḳūb-dil
Mālik-i Mıṣr-ı melāḥat
şāh-ı Kenʿāndur gelen

5. **gelen:**
Gazel 273
Mısra: **10**
Gelen, buyuran (kimse).

Şiʿr ü inşāda Ḳabūlīnüñ
öñüne kim gelür
Vādi-i naẓm içre bir seyl-i
firāvāndur gelen

6. **gelene:**-*e*
Gazel 366
Mısra: **2**
Gelen, buyuran (kimse).

Ṭutaruz sīnemüz ol tīr-i
figenden gelene
Dönmezüz her ne ise
ṭurmuşuz andan gelene

7. **gelene:**-*e*
Gazel 366
Mısra: **4**
Gelen, buyuran (kimse).

Geh cefā tīri gelür gāh
melāmet sengi
Rāżıyuz her ne gelürse
girü andan gelene

gelmege ḳavl itdi:

1. **gelmege ḳavl itdi:**-*di*
Gazel 121
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gelmeye yemin etmek, söz vermek.

Vaḳt-i ʿaşırda gelmege
ḳavl itdi gitdi yār
Aḫşām irişdi geldi şanur
daḫı öyledür

gelür gider:

1. **gelür gider:**
Gazel 414
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gelip gitmek, sürekli gidiş geliş yapmak.

Gelür gider ṭolanur bezmi
bir ḳadeh mey içün
Raḳīb-i seg yir arar
almaġa ayaġumuzı

genc:

1. **genc:**
Gazel 383
Mısra: **10**
Hazine. II Sevgilinin yüzü.

Āḫir ḫarāb olur yıḳılur
ḫāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūli ruḫ-ı
yāri genc ola

2. **gencī:**
Diğer 1
Mısra: **82**
Hazine. II Aşk.

Der-reh-i ʿışḳet dilem
enbāz-ı ġam
Dīde der-gencī çü
hemyān-ı direm

3. **genc:**
Gazel 244
Mısra: **2**
Hazine. II Aşk.

Der-reh-i ʿışḳet dilem
enbān-ı ġam
Dīde der-genc çü-
hemyān-ı direm

genc-i ġam:

1. **genc-i ġam:**
Gazel 145
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gam hazinesi. II Dert, keder.

Genc-i ġam ile ṭopṭoludur
maḥzen-i sīne
Vīrāne-ṣıfat anuñ içün
ḫāne-ḫarābuz

genc-i ġam-ı ʿışḳuñ:

1. **genc-i ġam-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 367
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk derdinin hazinesi. II Aşkın derdi, kederi.

Nihān olsa ʿaceb mi
sīnede genc-i ġam-ı
ʿışḳuñ
Nihāyetsüz yatur
gencīneler çoḳdur yer
altında

genc-i ġam-ı pinhānuñ:

1. **genc-i ġam-ı pinhānuñ:**-*uñ*
Tahmis 10
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gizli keder hazinesi. II Âşığın kederli gönlü.

Göñül vīrānedür hicrānuñ özler
Belī genc-i ġam-ı pinhānuñ özler

genc-i ġamuñ vīrānıyuz:

1. **genc-i ġamuñ vīrānıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 152
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Keder hazinesinin viranı. II Kederli âşık.

Maʿmūre-i ʿālemde hiç lāzım degül mesken bize
Künc-i belānuñ sākini genc-i ġamuñ vīrānıyuz

genc-i nihānver:

1. **genc-i nihānver:**
Beyit 78
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gizli hazine. II Sevgilinin yüzü.

Gördükce helāk eyler ʿuşşāḳı miyān-bendüñ
Ey genc-i nihānver nüh ejder mi ḳuşanursuñ

gencīne:

1. **gencīne:**
Gazel 494
Mısra: **3**
Hazine.

Nihān it kendüñi gencīne gibi künc-i ʿuzletde
Ne ḥācet açılup her merd-i nā-dāna ʿayān olmaḳ

2. **gencīneler:**-*ler*
Gazel 367
Mısra: **8**
Hazine. II Aşkın derdi ve kederi.

Nihān olsa ʿaceb mi sīnede genc-i ġam-ı ʿışḳuñ
Nihāyetsüz yatur gencīneler çoḳdur yer altında

gendüm kadar:

1. **gendüm kadar:**
Gazel 516
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Buğday kadar. II Çok az.

Āsiyāb-ı çarḫ ögütsün dāne-i ʿömrüm müdām
Ger benüm gendüm kadar kendümde kendüm var ise

ger:

1. **ger:**
Beyit 5
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

İşüñ ḫayr u ger şer çe maḫfī çe peydā
Gelür rūz-ı ferdā firādī firādī

2. **ger:**
Beyit 283
Mısra: **2**
Eğer, şayet.

Dil-i men bā-dil-i ān şūḫ-ı cihān yek-dil būd
Her yekī bād ger āḫir şude ḫāṭır mānde

3. **ger:**
Gazel 20
Mısra: **7**
Eğer, şayet.

Ol dür-i pāki kenār itmege ger māyil iseñ
Nem-i eşküñ ġam-ı hecr ile yem ü ʿummān it

4. **ger:**
Gazel 24
Mısra: **12**
Eğer, şayet.

Ḫudāyā peẕīrem be-ān ʿacz ü taḳṣīr
Buved ger Ḳabūl ez-ʿibādet ʿibādet

5. **ger:**
Gazel 43
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Sen māh-rūdan olmaz ise ger baʿīd ʿīd

Bulur ḫuceste-ṭāliʿ ü baḫt-ı saʿīd ʿīd

6. **ger:**
Gazel 43
Mısra: **7**
Eğer, şayet.

Beñzerse rūz-ı maḥşere ger rūz-ı ʿīd olur
Aḥbāba rūz-ı vaʿd u ʿadūya vaʿīd ʿīd

7. **ger:**
Gazel 90
Mısra: **9**
Eğer, şayet.

Kāmile ger ʿayn-ı māl ise kemāl
Mālik-i mālem kemālüm vardur

8. **ger:**
Gazel 96
Mısra: **11**
Eğer, şayet.

Nola ger nā-murād-ı ʿālem isem
İki ʿālemde bir murādum var

9. **ger:**
Gazel 104
Mısra: **11**
Eğer, şayet.

Nola ger ṭabʿ-ı Ḳabūlī gibi tezyīn itse
Ẕāt-ı pāküñ şerefine nice dīvān defter

10. **ger:**
Gazel 146
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Bend-i miḥnetden Ḳabūlī bendesin āzād ider
Bende-i fermānumuzdur dirse ger sulṭānumuz

11. **ger:**
Gazel 177
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Başı aşaġı idüp ḳalur idi Ṭūbā ger
Añaydı luṭf ile sen serv-kāmeti vāʿiẓ

12. **ger:**
Gazel 214
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

ʿĀrife ʿayn-ı ʿināyetdür ḳuṣūrın añlamaḳ
Ger ḳuṣūr-ı mā-ʿabednādan keder ṭuyduñsa gel

13. **ger:**
Gazel 214
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Ẕerreveş raḳḳāṣ-ı bezm-i şevḳ-ḥāletsin yine
Mihr-i ʿışḳ-ı yārdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel

14. **ger:**
Gazel 216
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Ger sāye ṣala üstümüze ṭāyir-i devlet
Ol daḫı olur başumuza nāz ile nāzil

15. **ger:**
Gazel 220
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Seng-i bī-dād ile ger ʿālem yıḳılsa fi'l-meṣel
Ḫāne-i ʿışḳuñ dilā bir ṭaşına gelmez ḫalel

16. **ger:**
Gazel 248
Mısra: **6**
Eğer, şayet.

Aġlamaḳdur yiridür ebr-miṣāl
Eylese ʿālemi giryem ger yem

17. **ger:**
Gazel 249
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Nola ger İskender-i vaḳt olsañ ey Cem-iḳtidār
Cāmveş āyīne-i gītī-nümāmuz var bizüm

18. **ger:**
Gazel 269

Mısra: **2**
Eğer, şayet.

Söyünmez nār-ı ʿışḳuñ
sīne-i āteş-feşānumdan
ʿAceb mi ger ʿalevler
çıḳsa añdıḳca
dehānumdan

19. **ger:**
Gazel 288
Mısra: **10**
Eğer, şayet.

Ḳabūlī kime ḳul olsun
kimüñ ḳapusına varsun
Kabūlüñ olmayup ger
ʿadd olunmazsa
ġulāmuñdan

20. **ger:**
Gazel 343
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Ḳabā-yı keyānī durur tāc-ı
ʿışḳ
Şehā ṣanma anı ki ger kes
geye

21. **ger:**
Gazel 358
Mısra: **12**
Eğer, şayet.

Yaḳam saḳf-ı sipihri ey
Ḳabūlī nār-ı āhumla
Düşüp ser-pençe-i hecre
ḳalursa ger yaḳam elde

22. **ger:**
Gazel 395
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Destinden uçursaydı ger
ol kebk-i ḫırāmān
Bir naḳışla şeh-bāz-ı dili
yine oḳurdı

23. **ger:**
Gazel 407
Mısra: **6**
Eğer, şayet.

Ḥüsn-i ḫulḳuñdan umar
ḫalḳ-ı cihān iḥsānı
Muḥsinüñ mūcib-i iḥsān
ise ger aḫlāḳı

24. **ger:**
Gazel 408
Mısra: **5**
Eğer, şayet.

Kīmyādur ger olursa
naẓaruñ ben ḫāke
Ḫāki altun ider erbāb-ı
kemālüñ naẓarı

25. **ger:**
Gazel 426
Mısra: **14**
Eğer, şayet.

Zemzeme düşmezdi
zemzemesinden felege
Kevkebe irmese ger
kevkebe-i taḫt-ı deri

26. **ger:**
Gazel 432
Mısra: **7**
Eğer, şayet.

Ġam yime ger ṣad hezār
olsa ʿadū Yeʾcücvār
Sen hemān s̱ābit-ḳadem ol
sedd-i İskender gibi

27. **ger:**
Gazel 479
Mısra: **4**
Eğer, şayet.

Mübtelāsın öldürür bir
şūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ
ey perī öldür beni

28. **ger:**
Gazel 516
Mısra: **8**
Eğer, şayet.

Āsiyāb-ı çarḫ ögütsün
dāne-i ʿömrüm müdām
Ger benüm gendüm kadar
kendümde kendüm var ise

29. **ger:**
Kaside 7
Mısra: **63**
Eğer, şayet.

Nola ger kesb-i ṣafā ḳılsa
sözümden aḥbāb
Naġamāt ehli virür ādeme
vecd ü ḥālāt

30. **ger:**
Kaside 13
Mısra: **34**
Eğer, şayet.

Ser-i pür-nekbetüñ āḫir
bedenüñden kesilür

Buldığı boḳı ger yirse kesilmezse o dil

31. **ger:**
Kıt'a 23
Mısra: **1**
Eğer, şayet.

Müsteviyyü'l-ḥacm ger ṭoḳuz …… çün bir kişi
Vezn ide biri birine muḫtelif bulur ʿuḳūl

32. **ger:**
Mesnevi 1
Mısra: **34**
Eğer, şayet.

Cihān ey muġannī ne-dāred direng
Me-nih çeng-rā ger tevānī zi-çeng

33. **ger:**
Mesnevi 1
Mısra: **42**
Eğer, şayet.

Biyā ey naḳış-bend-i ṣāḥib-uṣūl
Suḫan bi'şnevī ger be-semʿ-i ḳabūl

34. **ger:**
Mesnevi 1
Mısra: **138**
Eğer, şayet.

Be-dih sāḳi ān cām çün āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-i nāb

35. **ger:**
Mesnevi 4
Mısra: **82**
Eğer, şayet.

ʿArż-ı ḥāl ile geldi dergehüñe
Nola ger sürse yüzini rehüñe

36. **ger:**
Mesnevi 15
Mısra: **51**
Eğer, şayet.

Nola ger olsa muʿteber aḳçe
Bozulan işleri yapar akçe

37. **ger:**
Tahmis 2
Mısra: **3**
Eğer, şayet.

Āftāb-ı ʿışḳdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel
Şuʿle-i nār-ı meveddetden şerer ṭuyduñsa gel

38. **ger:**
Tahmis 2
Mısra: **11**
Eğer, şayet.

Mevc urup ger baḥr-i aʿẓam gümlese güm güm hemān
Ġarḳ-ı ṭūfān-ı ḥavādiṯ olsa ger ḫalḳ-ı cihān

39. **ger:**
Tahmis 2
Mısra: **12**
Eğer, şayet.

Mevc urup ger baḥr-i aʿẓam gümlese güm güm hemān
Ġarḳ-ı ṭūfān-ı ḥavādiṯ olsa ger ḫalḳ-ı cihān

40. **ger:**
Tahmis 2
Mısra: **16**
Eğer, şayet.

Ṣalma cismüñ rāh-ı ʿışḳ içre ḫaṭar ṭuyduñsa gel
Mā ʿarefnādan ḫabīr olmaz nebī vü ger velī

41. **ger:**
Tahmis 2
Mısra: **20**
Eğer, şayet.

Ḳalb-i zāhid pertev-i ʿışḳ ile olmaz müncelī
Leyle-i ẓulmāda ger nūr-ı ḳamer ṭuyduñsa gel

42. **ger:**
Tarih 3
Mısra: **20**
Eğer, şayet.

Dimişler pādşāh-ı kām-rānuñ tā murādınca
Bulınmaz ser-te-ser yoḳlansa ger iḳlīm-i ʿOs̱mānī

43. **ger:**
Terci-bend 4
Mısra: **34**
Eğer, şayet.

Virilmez aḳçesüz kişiye aḳçelü cihāt
Alduñ cevābı ister iseñ ger reh-i necāt

44. **ger:**
Gazel 460
Mısra: **4**
Gerçi, doğrusu.

Her dilde ṣafā-yı ʿışḳ olur mı
Her āyine ger Sikender olmaz

ger seng-i siyeh cān be-dehed laʿl-i ne-gerded:

1. **ger seng-i siyeh cān be-dehed laʿl-i ne-gerded:**
Beyit 203
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Siyah taş ölse bile lal taşına dönüşemez: Bir şeyin aslı ne ise odur. İnsan her ne kadar değişmeye ve kıymet bulmaya çalışsa da içindeki öz asla değişmez. Öldükten sonra bile insan kendi özü ve şahsiyetiyle anılır.

Ger cān be-dehed seng-i siyeh laʿl-i ne-gerded
Bā ṭīnet-i aṣlī çe kuned bed-güher üftād

gerçek:

1. **gerçekden:**-*den*
Gazel 48
Mısra: **5**
Gerçek, asıl, hakiki, doğru.

Bize gerçekden inandurdı bugün aʿmālin
Zāhidüñ yārın umarın nice yalanı çıḳar

2. **gerçek:**
Gazel 130
Mısra: **5**
Gerçek, asıl, hakiki, doğru.

Bize gerçek ṣatar aʿmālini şimdi ammā
Zāhidüñ bir gün olur kim nice yalanı çıḳar

3. **gerçek:**
Gazel 171
Mısra: **11**
Gerçek, asıl, hakiki, doğru.

Dil-i mecrūḥa bāḳīdür ten-i dil-ber dimiş gerçek
Beden ʿilmin eṭibbā taḫta-i semmūrdan görmiş

gerçek er:

1. **gerçek er:**
Beyit 259
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gerçek yiğit. II Sevgili.

Bizi bir server ṭarīḳ-ı ʿışḳa irşād eyledi
Ḫāṭır-ı nā-şādumuz bir gerçek er şād eyledi

gerçi:

1. **gerçi:**
Gazel 70
Mısra: **1**
Her ne kadar; …ise de.

Ser-keşleri yek-ser ḳılıcuñ gerçi keser
Nice ser-keşlere ser-keşlik ider gerçi ki ser

2. **gerçi:**
Gazel 515
Mısra: **6**
Her ne kadar; …ise de.

Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin

3. **gerçi:**
Kaside 4
Mısra: **195**
Her ne kadar; …ise de.

Birden üçler arasından yidiler gerçi velī
Geldi üçler yidiler yirine kār oldı tamām

4. **gerçi:**
Diğer 2
Mısra: **29**
Aslına bakılırsa, aslında.

Ẓāhirā aʿdāya ḳarşu çekdi gerçi şiddeti
Maʿnide aña naṣīb oldı şehādet şerbeti

5. **gerçi:**
Gazel 15
Mısra: **3**
Aslına bakılırsa, aslında.

Issı yüzli ısıcaḳ sözlü güzeldür gerçi māh
Yüzi yirde meskenet ehli muḥibbüñdür türāb

6. **gerçi:**
Gazel 45
Mısra: **8**
Aslına bakılırsa, aslında.

Ehl-i Ḥaḳ ol kim ola Ḥaḳdan dūr
Ḳurb-ı Ḥaḳ gerçi olur ḫalḳa baʿīd

7. **gerçi:**
Gazel 46
Mısra: **3**
Aslına bakılırsa, aslında.

Gerçi ġāyet telḫdür sāḳī şarāb-ı ḫoş-güvār
Oldı dil ṭıflına ammā şīr-i māderden leẕīẕ

8. **gerçi:**
Gazel 59
Mısra: **13**
Aslına bakılırsa, aslında.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

9. **gerçi:**
Gazel 70
Mısra: **2**
Aslına bakılırsa, aslında.

Ser-keşleri yek-ser ḳılıcuñ gerçi keser
Nice ser-keşlere ser-keşlik ider gerçi ki ser

10. **gerçi:**
Gazel 70
Mısra: **5**
Aslına bakılırsa, aslında.

Sīnede bitmedi gerçi ḳılıcuñ yāreleri
Ṣulḥ iderseñ beni bir būse ile ol da biter

11. **gerçi:**
Gazel 73
Mısra: **10**
Aslına bakılırsa, aslında.

Bugün bir vaʿde itse saña anı yarına ṣalmaz
Ḳabūlī vaʿde-i ferdāya ṣalmaḳ gerçi ʿādetdür

12. **gerçi:**
Gazel 95
Mısra: **9**
Aslına bakılırsa, aslında.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir ʿāşıḳ-ı nālān var

13. **gerçi:**
Gazel 118
Mısra: **8**
Aslına bakılırsa, aslında.

Zamān-ı ḥüsne maġrūr olma cānā bī-beḳādur bu
Gül-i bāġ-ı fenā gerçi güler evvel ṣolar āḫir

14. **gerçi:**
Gazel 125
Mısra: **4**
Aslına bakılırsa, aslında.

Görse aġyār ile bir yirde bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi bizi ad eyler

15. **gerçi:**
Gazel 127
Mısra: **5**
Aslına bakılırsa, aslında.

Ferāmūş eylemek ʿuşşāḳı gerçi resm-i ḫūbīdür
Velī mehcūr-ı dergāhını añmaḳ aña ḳalmışdur

16. **gerçi:**
Gazel 134
Mısra: **5**
Aslına bakılırsa, aslında.

Āl idüp çoḳ şekle girdi gerçi ṣūret-bāz çarḫ
Biz anuñ eşkāl-i pür-işkāline aldanmazuz

17. **gerçi:**
Gazel 166
Mısra: **1**
Aslına bakılırsa, aslında.

Gerçi ol sīm-teni kimse dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil ārām idemez

18. **gerçi:**
Gazel 170
Mısra: **3**
Aslına bakılırsa, aslında.

Küsdükce gerçi dil-ber efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsme ki ayru barış

19. **gerçi:**
Gazel 194
Mısra: **1**
Aslına bakılırsa, aslında.

Çoḳ açılmış güllerüñ var gerçi ey bülbül senüñ
Yāre ʿarż itme anı ḳoḳmaz gülin ol kimsenüñ

20. **gerçi:**
Gazel 199
Mısra: **1**
Aslına bakılırsa, aslında.

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek
Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan bī-nişān gerek

21. **gerçi:**
Gazel 207
Mısra: **2**
Aslına bakılırsa, aslında.

Olsa Türküñ raġbeti mānend-i engüşt-i sütürg
Terki evlādur ḥabīşüñ gerçi bilmem terk-i Türk

22. **gerçi:**
Gazel 227
Mısra: **9**
Aslına bakılırsa, aslında.

Gerçi eksüklidür Ḳabūli ḳuluñ
Eksügin ṭut tamāma sulṭānum

23. **gerçi:**
Gazel 241
Mısra: **5**
Aslına bakılırsa, aslında.

Cānuma geçmiş idi gerçi oḳuñ peykānı
Anı bir būseye ṣulḥ ile geçenden geçelüm

24. **gerçi:**
Gazel 258
Mısra: **2**
Aslına bakılırsa, aslında.

Zaḫm-ı tīġ-i hecr-i dil-berle ser-ā-ser yāreyem
Gerçi yāre yāreyem bāşed ki yāre yarayam

25. **gerçi:**
Gazel 259
Mısra: **3**
Aslına bakılırsa, aslında.

Yanuñda gerçi manṣıba yoḳdur liyāḳatüm
Bāri ʿadūya ḳarşu nola ben de yād olam

26. **gerçi:**
Gazel 277
Mısra: **14**
Aslına bakılırsa, aslında.

Luṭf u iḥsān u kerem eyle Ḳabūlī ḳuluña
Her ne eylerseñ anı gerçi ʿināyet bilürin

27. **gerçi:**
Gazel 375
Mısra: **9**
Aslına bakılırsa, aslında.

Ṭutdı cihānı gerçi feryāduñ ey Ḳabūlī
Bir sen degülsin ancaḳ iñler hezār böyle

28. **gerçi:**
Gazel 395
Mısra: **3**
Aslına bakılırsa, aslında.

Gerçi o şeh itmişdi cefā fennini tekmīl
Gāhīce hele bāb-ı vefādan da oḳurdı

29. **gerçi:**
Gazel 413
Mısra: **3**
Aslına bakılırsa, aslında.

Revān olmışdı gerçi rūḥ gibi ey dil-i mürde
Yine bir daḫı ḥaşr olduḳ yirine cānumuz geldi

30. **gerçi:**
Kaside 7
Mısra: **71**
Aslına bakılırsa, aslında.

Gerçi ẕātıyla zamānıyla irür kāma kişi
Yoḳ zamānum meger iḥsānı müreccaḥ ola ẕāt

31. **gerçi:**
Kaside 13
Mısra: **27**
Aslına bakılırsa, aslında.

Gerçi it dirligidür dirligüñ ey kelb-i ʿaḳūr
Bulduġuñ mühmeli ekl eyle ḫırıldaşma ırıl

32. **gerçi:**
Kaside 14
Mısra: **13**
Aslına bakılırsa, aslında.

Ḳarışur gerçi ehl-i İslāma
Gizlice ṣūrete ṭapar altun

33. **gerçi:**
Kıt'a 13
Mısra: **2**
Aslına bakılırsa, aslında.

Ey ṣalābet-pezīr ü ʿālī-ḳadr
Sende ḫatm oldı gerçi serverlik

34. **gerçi:**
Mesnevi 2
Mısra: **35**
Aslına bakılırsa, aslında.

Gerçi ḫalḳ içre adı ednādur
Baña nisbet velīkin aʿlādur

35. **gerçi:**
Mesnevi 4
Mısra: **83**
Aslına bakılırsa, aslında.

Gerçi taṣdīʿ ider ḥikāyātı
Cān-fezādur velī maḳālātı

36. **gerçi:**
Tarih 7
Mısra: **5**
Aslına bakılırsa, aslında.

Gerçi evvelden daḫı ʿādil idüñ
Şimdi ammā daḫı aʿdel olduñ

37. **gerçi:**
Terci-bend 3
Mısra: **10**
Aslına bakılırsa, aslında.

Yār içün başa ḳıyar cāna ḳıyar cānlardur
Ṣuretā gerçi gedā maʿnide sulṭānlardur

gerçi ki:

1. **gerçi ki:**
Kaside 4
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ...ise de.

Didiler gerçi ki bir ʿaskere bir baş yiter
Līk bir başa daḫı eylerüz iḳdām-ı tamām

2. **gerçi ki:**
Kaside 7
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar.

Ḳāṣıruz gerçi ki medḥüñde velī sulṭānum
Terk-i cān eyle diseñ eylemezüz taḳṣīrāt

gerçi kim:

1. **gerçi kim:**
Gazel 57
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar.

Araya çirk-i küdūret ṣaldı gerçi kim ʿadū
Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler anı yār yur

2. **gerçi kim:**
Gazel 59
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar.

Gerçi kim kāşāneme çoḳ ḳāmet-i bālā gelür
Ol sehī-ḳad baña ammā cümleden aʿlā gelür

3. **gerçi kim:**
Gazel 95
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar.

Gerçi kim ʿālemde çoḳ sulṭān-ı ʿālī-şān var
Ey şeh-i mülk-i melāḥat sende ammā şān var

4. **gerçi kim:**
Gazel 327
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar. II
Doğrusu, gerçi.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

5. **gerçi kim:**
Gazel 354
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar. II
Doğrusu, gerçi.

Gerçi kim ḳalmaz şikest olsa keşīde iḳtidār
Çāresi ṣabr itmedür żaʿfın viren ḳudret vire

6. **gerçi kim:**
Gazel 160
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar.

Ẕevḳ u ṣafādan berīyüz gerçi kim
Cām-ı mey-i ṣāf ile leb-bā-lebüz

7. **gerçi kim:**
Mesnevi 15
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar.

Düşmen-i pür-sitīzdür aḳçe
Gerçi kim bir ʿazīzdür aḳçe

8. **gerçi kim:**
Mesnevi 7
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar. II
Doğrusu, gerçi.

Hiç sen gerçi kim söz añlamazsın
Ney ü çeng olmayınca diñlemezsin

gerd:

1. **gerded:**-*ed*
Mesnevi 1
Mısra: **121**
Dönmek, değişmek, dönüşmek.

Be-men dih ki gerded misem zer-i nāb
Ki men ẕerreem z'ū şeved āftāb

gerdān:

1. **gerdān:**
Mesnevi 1

Mısra: **77**
Dönen, dolaşan.

Be-mey-ḫˇāre sāḳī be-gerdān kūs
Be-ḫūn-i kebūter çü çeşm-i ḫorūs

gerdān olayın:

1. **gerdān olayın:**-*ayın*
Gazel 292
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dönmek, dolaşmak, devretmek.

Ḳan aġlayup Ceyḫūn gibi āh eyleyüp Mecnūn gibi
Şām u seḥer gerdūn gibi gerdān olayın bir zamān

gerden:

1. **gerden:**
Gazel 44
Mısra: **11**
Boyun, gerdan. II Sevgilinin gerdanı.

Şemʿ-i kāfūrī fürūzān eylemiş gerden dimiş
Ḫalḳa-i dūd-ı siyāh-ı şemʿe gīsū ḳoymış ad

2. **gerdeninde:**-*i, -n, -de*
Gazel 183
Mısra: **8**
Boyun, gerdan. II Sevgilinin gerdanı.

Ey perī-rū dil-i dīvāne ʿaceb uṣlana mı
Gerdeninde ser-i zülfüñ gibi zencīr olıcaḳ

3. **gerdeni:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **33**
Boyun, gerdan. II Sevgilinin gerdanı.

Görinür gerdeni çün şemʿ-i kāfūr
ʿİẕār-ı tābnāk ol şemʿe bir nūr

4. **gerdenüme:**-*üm, -e*
Gazel 187
Mısra: **6**
Boyun, gerdan. II Âşığın boynu.

Gezmege ḫānḳah-ı dehri ḳalendervārī
Ḫalḳa-i kākülüñi gerdenüme ḳıldum ṭavḳ

gerden-firāz olma:

1. **gerden-firāz olma:**-*ma*
Gazel 99
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gururlu ve kibirli biri olmak.

Gerden-firāz olma şürāḥī gibi dilā
Mey gibi düş ayaġa tenezzül zamānıdur

gerden-i cāna:

1. **gerden-i cāna:**-*a*
Gazel 209
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can boynu. II Âşığın boynu.

Dīvānesiyüz bend olalı gerden-i cāna
Zencīr-i ser-i zülf-i perīşānı ʿAlinüñ

gerden-i pākīzesi:

1. **gerden-i pākīzesi:**-*s, -i*
Gazel 505
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzel boyun, beyaz gerdan. II Sevgilinin beyaz boynu.

Sāʿid-i sīmīn-i sāḳī ṣāfdur billūrdan
Gerden-i pākīzesi pākīzedür kāfūrdan

gerden-i sīmīn:

1. **gerden-i sīmīn:**
Gazel 74
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gümüş boyunlu (kimse). II Sevgilinin gümüş gibi parlak ve beyaz boynu.

Nedür o gerden-i sīmīn ü ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile o fülfüller

gerdenüme ṭaḳup:

1. **gerdenüme ṭaḳup:**-*up*
Gazel 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Boynuna takmak. II Sevgilinin zincire benzeyen saçını âşığın boynuna takması, âşığın sevgilinin saçına tutulması, ona bağlanması.

Ṭaḳup selāsil-i zülf-i dü-tāñı gerdenüme
Melāmet eyledi dil-ber bizi selāmet ola

gerd-i ġamdan:

1. **gerd-i ġamdan:**-*dan*
Gazel 273
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Keder tozu. II Dert, keder, gam, üzüntü.

Gerd-i ġamdan pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı sīneñüz
Ḫāneler taʿmīr idüñ taḫtına sulṭāndur gelen

gerdi gider:

1. **gerdi gider:**
Gazel 319
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tozu gidermek. II Gönüldeki derdi gidermek.

Gider gerd-i ḫaṭuñ gird-i ʿiẕāruñdan keder gitsün
Keder virme dil-i aḥbāba ol gerdi gider gitsün

gerd-i ḥaṭṭuñla:

1. **gerd-i ḥaṭṭuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 420
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ayva tüyü tozu. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Göñül āyīnesi muṣayḳal iken
Gerd-i ḥaṭṭuñla pür-ġubār oldı

gerd-i ḥaṭuñ:

1. **gerd-i ḫaṭuñ:**-*uñ*
Gazel 319
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayva tüyü tozu. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Gider gerd-i ḫaṭuñ gird-i ʿiẕāruñdan keder gitsün
Keder virme dil-i aḥbāba ol gerdi gider gitsün

gerd-i ḳademüñ:

1. **gerd-i ḳademüñ:**-*üñ*
Beyit 135
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayağın tozu, toprağı. II Sevgilinin ayağının tozu.

Ḫāk-i ḥaremüñ tāc-ı ser-i ehl-i naẓardur
Gerd-i ḳademüñ sürme-i erbāb-ı baṣardur

gerd-i kederden:

1. **gerd-i kederden:**-*den*
Beyit 42
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keder tozu. II Dert ve üzüntü.

Pākdür gerd-i kederden sīne-i bī-kīnemüz
Ṣāfdur āyīne-i ṭabʿ-ı ṣafā-āyīnümüz

gerd-i kederden pāk ide:

1. **gerd-i kederden pāk ide:**-*e*
Tahmis 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Keder tozundan temizlemek. II Dertten ve kederden kurtulmak.

Pāk ide gerd-i kederden sile kendü nefsini
Jeng-i miḥnetden mücellā ḳıla kendü nefsini

gerdūn:

1. **gerdūn:**
Gazel 292
Mısra: **8**
Dönen, devreden (şey). II Dünya, felek.

Ḳan aġlayup Ceyḫūn gibi āh eyleyüp Mecnūn gibi
Ṣām u seḥer gerdūn gibi gerdān olayın bir zamān

2. **gerdūn:**
Gazel 305
Mısra: **10**

Dönen, devreden (şey). II Dünya, felek.

Yaşum Ḳabūli ṭurmaz seyr itdürür cihānı
Gerdūn ḳatında gūyā gerdūn ḳatında ṭāḥūn

3. **gerdūn:**
Gazel 305
Mısra: **10**
Dönen, devreden (şey). II Dünya, felek.

Yaşum Ḳabūli ṭurmaz seyr itdürür cihānı
Gerdūn ḳatında gūyā gerdūn ḳatında ṭāḥūn

4. **gerdūna:**-*a*
Kıt'a 32
Mısra: **2**
Dönen, devreden (şey). II Dünya, felek.

Dünyāda ḫasīs aḳçe vü altun dimez irgür
Mālī vü ġanīyem diyü gerdūna baş egmez

gerdūne-i gerdūnı gerdān eyleyen:

1. **gerdūne-i gerdūnı gerdān eyleyen:**
Gazel 276
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
(Durmaksızın) Devreden feleği dönderen (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur gāv-ı zemīni ṣevr-i devre cüft iden
ʿIşḳdur gerdūne-i gerdūnı gerdān eyleyen

gerdūn-ı gerdān:

1. **gerdūn-ı gerdān:**
Diğer 2
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Durmaksızın dönen felek, dünya.

Şemle şarsun başına mihr-i dıraḫşān ağlasun
Döne döne üstine gerdūn-ı gerdān ağlasun

gerdūn-saḳf:

1. **gerdūn-saḳf:**
Kaside 5
Mısra: **61**
Gökyüzü tavanı. II Gökyüzü, sema.

Ṭumanis-nām u kūh-endām gerdūn-saḳf āhendür
Bulunmaz böyle bir ḳalʿa aransa rubʿı dünyānuñ

gerek:

1. **gerek:**
Beyit 67
Mısra: **1**
Olmalı, lazım.

Ṣūfiyā āb-ṣıfat ṣafḥa-i dil ṣāf gerek
Kīn ü kibri ḳoyalum kişide inṣāf gerek

2. **gerek:**
Beyit 67
Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

Ṣūfiyā āb-ṣıfat ṣafḥa-i dil ṣāf gerek
Kīn ü kibri ḳoyalum kişide inṣāf gerek

3. **gerek:**
Gazel 16
Mısra: **5**
Olmalı, lazım.

Muḫalleṣ olmaġa ḫāliṣ ʿamel gerek ḫ∨āce
Ḫalāṣ iden seni ġamdan ne fiżżadur ne ẕeheb

4. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 23
Mısra: **5**
Olmalı, lazım.

Gerekdür bendeñe sulṭānum iḥsān
Raʿiyyet olana lāzım riʿāyet

5. **gerek:**
Gazel 62
Mısra: **3**
Olmalı, lazım.

Cān fedā itmek gerek cānāna vāṣıl olmaġā
Tekye-i ʿışḳ u maḥabbet cān fedā yanındadur

6. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 66
Mısra: **3**
Olmalı, lazım.

Ḫavf ile recā üzre
gerekdür kişi ʿāşıḳ
Yā maẓhar-ı āyīne-i elṭāf
ola yā ḳahr

7. **gerek:**
Gazel 69
Mısra: **7**
Olmalı, lazım.

Bize ne nuṣh-ı muʿallim
gerek ne pend-i peder
Gürūhumuzda naṣīḥat-
peẕīrümüz yoḳdur

8. **gerek:**
Gazel 118
Mısra: **11**
Olmalı, lazım.

Ḫaṭuñ geldi vefā ḳılmaḳ
gerek şimden girü cānā
İrür çün bāġ-ı ʿālemde
şecer evvel s̱emer āḫ̮ir

9. **gerek:**
Gazel 123
Mısra: **5**
Olmalı, lazım.

Bugün yarın vezīr-i kām-
rān olsañ gerek şāhā
Ḳapuñda dürişen bendeñ
gibi bir bende lāzımdur

10. **gerek:**
Gazel 139
Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

Göñül bir ġayrı dil-ber
sev çün ol terk-i cefā
itmez
Perī-rūlar saña birḳaç
gerek biri vefā itmez

11. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 170
Mısra: **8**
Olmalı, lazım.

Kaʿbe añılsa ʿāşıḳ kūy-ı
ḥabībe varur
Böyle gerekdür işte
ʿālemde ḥacca varış

12. **gerek:**
Gazel 182
Mısra: **7**
Olmalı, lazım.

Bizüm ile bile gitse gerek
idi seyre
Uymadı zāhid-i ḫ̮ar-ṭabʿ
bize anı ḳoduḳ

13. **gerek:**
Gazel 182
Mısra: **9**
Olmalı, lazım.

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az
gerek ḫ̮ūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım
olanı az u çoḳ

14. **gerek:**
Gazel 186
Mısra: **3**
Olmalı, lazım.

Luṭfı çoḳ cevri ḳatı az
gerek
Bilürüz dil-beri biz de az
çok

15. **gerek:**
Gazel 192
Mısra: **1**
Olmalı, lazım.

Bize o serv-i ser-bülend
gerek
Kişinüñ himmeti bülend
gerek

16. **gerek:**
Gazel 192
Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

Bize o serv-i ser-bülend
gerek
Kişinüñ himmeti bülend
gerek

17. **gerek:**
Gazel 192
Mısra: **4**
Olmalı, lazım.

Yār-ı bed-ḫ̮ū gerekmez ey
ʿāşıḳ
Nāzük ü şūḫ̮ u şeh-levend
gerek

18. **gerek:**
Gazel 192
Mısra: **6**
Olmalı, lazım.

Bizi vāʿiẓ naṣīḥate ṭutma
Pend ṭutmaz deliye bend
gerek

19. **gerek:**
Gazel 192
Mısra: **8**
Olmalı, lazım.

Serv-ḳad bir cüvāna ʿāşıḳ olan
Zār u bīmār u müstemend gerek

20. **gerek:**
Gazel 192
Mısra: **10**
Olmalı, lazım.

Dām-ı zülf-i nigāra bend olana
Ben de bildüm ki ḳayd u bend gerek

21. **gerek:**
Gazel 192
Mısra: **12**
Olmalı, lazım.

Ḫāl-i ruḫsār-ı yāre meyl idenüñ
Nār-ı ġamda dili sipend gerek

22. **gerek:**
Gazel 192
Mısra: **14**
Olmalı, lazım.

Ṭurma yalvar Ḳabūli dil-dāra
ʿĀşıḳ olan niyāzmend gerek

23. **gerek:**
Gazel 197
Mısra: **1**
Olmalı, lazım.

ʿĀşıḳuñ kūyuñda cānā bī-şumār olmaḳ gerek
Gülşenüñde bülbülüñ ey gül hezār olmaḳ gerek

24. **gerek:**
Gazel 197
Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

ʿĀşıḳuñ kūyuñda cānā bī-şumār olmaḳ gerek
Gülşenüñde bülbülüñ ey gül hezār olmaḳ gerek

25. **gerek:**
Gazel 197
Mısra: **4**
Olmalı, lazım.

Kūyuñ içre başa baş aġyār ile ceng itmege
İşigüñ ṭaşı gibi kişi yarar olmaḳ gerek

26. **gerek:**
Gazel 197
Mısra: **6**
Olmalı, lazım.

Ol boyı servüñ dilā pāyına yüzler sürmege
Rāh-ı ʿışḳ içre vücūduñ ḫāksār olmaḳ gerek

27. **gerek:**
Gazel 197
Mısra: **8**
Olmalı, lazım.

Ol sehī-ḳaddi kenār itmek dilerseñ ey göñül
Yolına eşk-i revānuñ cūybār olmaḳ gerek

28. **gerek:**
Gazel 197
Mısra: **10**
Olmalı, lazım.

Raġbetüñ yoḳ çün Ḳabūlī bendeñe aġyārveş
İtlerüñ ġayrınca bārī iʿtibār olmaḳ gerek

29. **gerek:**
Gazel 199
Mısra: **1**
Olmalı, lazım.

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek
Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan bī-nişān gerek

30. **gerek:**
Gazel 199
Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek
Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan bī-nişān gerek

31. **gerek:**
Gazel 199
Mısra: **4**
Olmalı, lazım.

ʿĀşıḳ odur miyānuña şarf ide varını

ʿĀşıḳlaruñ nesi var ise der-miyān gerek

32. **gerek:**
Gazel 199
Mısra: **6**
Olmalı, lazım.

Fāş eyle rāz-ı ʿışḳı nihān itme ey göñül
Āşār-ı ʿışḳ u mihr ü maḥabbet ʿayān gerek

33. **gerek:**
Gazel 199
Mısra: **8**
Olmalı, lazım.

ʿĀlī-cenāb olan güzelüñ ʿāşıḳı göñül
Her ne ḳadar gedā ise de kām-rān gerek

34. **gerek:**
Gazel 199
Mısra: **10**
Olmalı, lazım.

Düşdi Ḳabūli bir ʿacemī dil-bere göñül
Söyleşmege o şūḫ ile bir tercemān gerek

35. **gerek:**
Gazel 201
Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

Egerçi oldı göñül mübtelāsı Eyyūbuñ
Ṣabır gerek ḳatı çoḳdur belāsı Eyyūbuñ

36. **gerek:**
Gazel 202
Mısra: **1**
Olmalı, lazım.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen dil ḫamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ çeşm ü gūş olmaḳ gerek

37. **gerek:**
Gazel 202
Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen dil ḫamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ çeşm ü gūş olmaḳ gerek

38. **gerek:**
Gazel 202
Mısra: **4**
Olmalı, lazım.

Bir pula degmez metāʿ-ı maʿrifet şimdi kişi
Bāri ya ṣatmaḳ gerek yāḫud fürūş olmaḳ gerek

39. **gerek:**
Gazel 202
Mısra: **4**
Olmalı, lazım.

Bir pula degmez metāʿ-ı maʿrifet şimdi kişi
Bāri ya ṣatmaḳ gerek yāḫud fürūş olmaḳ gerek

40. **gerek:**
Gazel 202
Mısra: **6**
Olmalı, lazım.

İltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege şimdi kişi
Yā gidi yā masḫara yā ḫod-fürūş olmaḳ gerek

41. **gerek:**
Gazel 202
Mısra: **8**
Olmalı, lazım.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

42. **gerek:**
Gazel 202
Mısra: **10**
Olmalı, lazım.

Vuṣlat ümmīdin ider senden Ḳabūlī ḫaste-dil
Sevdügüm ol derdmendüñ göñli ḫōş olmaḳ gerek

43. **gerek:**
Gazel 208
Mısra: **1**
Olmalı, lazım.

Bir gice kūy-ı nigāra ḳarşu āh itsem gerek
ʿĀlemi dūd-ı kebūd ile siyāh itsem gerek

44. **gerek:**
Gazel 208

Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

Bir gice kūy-ı nigāra
ḳarşu āh itsem gerek
ʿĀlemi dūd-ı kebūd ile
siyāh itsem gerek

45. **gerek:**
Gazel 208
Mısra: **4**
Olmalı, lazım.

İşigüñde bende-i fermān-
peẕīr idüp dili
Bir gedā-yı kemter iken
pādşāh itsem gerek

46. **gerek:**
Gazel 208
Mısra: **6**
Olmalı, lazım.

Ḫādim-i ḫāk-i der-i
devlet-me'ābuñ olmaġa
Āftābı bende-i zerrīn-
külāh itsem gerek

47. **gerek:**
Gazel 208
Mısra: **8**
Olmalı, lazım.

Yūsuf-ı cānuñ
zenaḫdānuñ ġamıyla
yirini
Ḳaʿr-ı çāh iken ʿazīzüm
ʿizz ü cāh itsem gerek

48. **gerek:**
Gazel 208
Mısra: **10**
Olmalı, lazım.

Ey Ḳabūlī yüzüm
üstünden nigārum
geçmege
Reh-güẕārında vücūdum
ḫāk-i rāh itsem gerek

49. **gerek:**
Gazel 211
Mısra: **1**
Olmalı, lazım.

Bülend-ḳad bize bir şūḫ-ı
şeh-levend gerek
Ya himmeti kişinüñ
kendüye bülend gerek

50. **gerek:**
Gazel 211
Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

Bülend-ḳad bize bir şūḫ-ı
şeh-levend gerek
Ya himmeti kişinüñ
kendüye bülend gerek

51. **gerek:**
Gazel 211
Mısra: **4**
Olmalı, lazım.

Kemende çek dili pend ü
naṣīḥate çekme
Efendi pend gerekmez
delüye bend gerek

52. **gerek:**
Gazel 211
Mısra: **5**
Olmalı, lazım.

Güzelde nāz u nezāket
gerek velī ʿāşıḳ
Ġarīb ü ġam-zede vü zār
u müstemend gerek

53. **gerek:**
Gazel 211
Mısra: **6**
Olmalı, lazım.

Güzelde nāz u nezāket
gerek velī ʿāşıḳ
Ġarīb ü ġam-zede vü zār
u müstemend gerek

54. **gerek:**
Gazel 211
Mısra: **8**
Olmalı, lazım.

Girān-tünd gerekmez
nigār-ı nāzük olan
Güşāde-ṭabʿ u sebük-rūḥ
u dil-pesend gerek

55. **gerek:**
Gazel 211
Mısra: **10**
Olmalı, lazım.

Ḳabūli ṭālib-i vaṣl-ı nigār
olan ʿāşıḳ
Niyāzmend gerekdür
niyāzmend gerek

56. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 211
Mısra: **10**
Olmalı, lazım.

Ḳabūli ṭālib-i vaṣl-ı nigār olan ʿāşıḳ
Niyāzmend gerekdür niyāzmend gerek

57. **gerek:**
Gazel 213
Mısra: **7**
Olmalı, lazım.

Her ne olursa luṭfuñ efendi baña gerek
İḥsānı mā-verāya iderseñ revā degül

58. **gerekmez:**-*mez*
Gazel 295
Mısra: **8**
Olmalı, lazım.

Abdāl-ı Kerbelā gibi ser-pā bürehneyem
ʿĀşıḳ yoluñda böyle gerekmez mi yā Ḥüseyn

59. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 300
Mısra: **9**
Olmalı, lazım.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

60. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 391
Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

Elden düşürme sāġarı pīr-i muġān gibi
Şāhum şikāruñ elde gerekdür ṭoġān gibi

61. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 392
Mısra: **7**
Olmalı, lazım.

Heybet gerekdür erde ki her yerde göstere
Rūbāh-ı ḫaşma kendüyi şīr-i jiyān gibi

62. **gerekse:**-*se*
Gazel 427
Mısra: **10**
Olmalı, lazım.

Ḥażret-i ʿĪsā da olsañ yaramazsın düşmene
Ey Ḳabūlī sūzen-i zerle gerekse gözin oy

63. **gereksin:**-*sin*
Gazel 432
Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

Düşmeni ḳalʿ eyle bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber gibi
Ey göñül keskin gereksin Ḥażret-i Ḥayder gibi

64. **gerek:**
Gazel 435
Mısra: **9**
Olmalı, lazım.

Ya şehler nāmına dimek gerek eşʿār yā dil-ber
Ḳabūlī böyle işʿār eyledi Firdevsi-i Ṭūsī

65. **gerekdür:**-*dür*
Gazel 455
Mısra: **4**
Olmalı, lazım.

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

66. **gerek:**
Gazel 473
Mısra: **4**
Olmalı, lazım.

Nūn-ı şaʿbān ile rā-yı ramażānı farḳa
Ner gerek ehl-i hüner tā ki nedür añlaya ḥāl

67. **gerek:**
Gazel 490
Mısra: **1**
Olmalı, lazım.

Bize ne câme vü ne tāc gerek
Aña bir ehl-i iḫtiyāc gerek

68. **gerek:**
Gazel 490
Mısra: **2**
Olmalı, lazım.

Bize ne câme vü ne tāc gerek
Aña bir ehl-i iḫtiyāc gerek

69. **gerek:**
Gazel 490

Mısra: **4**
Olmalı, lazım.

Yükini ṭutdı nāz ile dil-ber
Reh-nişīnān-ı ʿışḳa bāc gerek

70. **gerek:**
Kaside 4
Mısra: **33**
Olmalı, lazım.

Bir gerek ehl-i taṣarruf ki daḫı nice zamān
Bozmaya ḳāʾideyi bu felek-i bī-ārām

71. **gerekdür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **37**
Olmalı, lazım.

Fitnedür pādşehüm fitne gerekdür nāyim
Ḫ∨ābnāk eyleyemez anı meger tīġ-i niyām

72. **gerekdür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **65**
Olmalı, lazım.

Gerekdür bunca āṣāruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir ṣenāḫ∨ānuñ

73. **gerek:**
Kaside 9
Mısra: **47**
Olmalı, lazım.

Eşik bekler keşik gözler kişi olmaḳ gerek dervīş
Erenler dergehin der-ḫ∨āst iden derbāna ʿışḳ olsun

74. **gerek:**
Kaside 10
Mısra: **48**
Olmalı, lazım.

Ẕü'l-feḳār u lā-fetādan dem ururṣun rūz u şeb
Çār-yāruñ himmeti olmaḳ gerek mülḥaḳ dede

75. **gerekmez:**-*mez*
Kaside 10
Mısra: **38**
Olmalı, lazım.

Ṭınmayup ṭura dehānına urup mühr-i sükūt
Ḳışṣa-ḫ∨ānāsā gerekmez kim ola yañşaḳ dede

76. **gerek:**
Mesnevi 2
Mısra: **116**
Olmalı, lazım.

Gelmişem luṭfuñı recā iderek
Şehlerüñ luṭfına bahāne gerek

77. **gerek:**
Mesnevi 7
Mısra: **18**
Olmalı, lazım.

Zebānına gelen nīk ü eger bed
Ḳabūl olmaḳ gerek bī-menʿ ü bī-red

78. **gerekdür:**-*dür*
Mesnevi 7
Mısra: **38**
Olmalı, lazım.

Gerek Bekr ü gerek Zeyd ü gerek ʿAmr
Kişi olmaḳ gerekdür tābiʿ-i emr

79. **gerekdür:**-*dür*
Mesnevi 7
Mısra: **59**
Olmalı, lazım.

Senüñ bu fende iẕʿānuñ gerekdür
Kemāl ü ʿilm ü ʿirfānuñ gerekdür

80. **gerekdür:**-*dür*
Mesnevi 7
Mısra: **60**
Olmalı, lazım.

Senüñ bu fende iẕʿānuñ gerekdür
Kemāl ü ʿilm ü ʿirfānuñ gerekdür

81. **gerekdür:**-*dür*
Mesnevi 7
Mısra: **65**
Olmalı, lazım.

İṭāʿat ḳılmaġa ḳudret gerekdür

Suḫan fehm itmege
himmet gerekdür

82. **gerekdür:**-*dür*
Mesnevi 7
Mısra: **66**
Olmalı, lazım.

İṭāʿat ḳılmaġa ḳudret
gerekdür
Suḫan fehm itmege
himmet gerekdür

83. **gerekse:**-*se*
Mesnevi 7
Mısra: **70**
Olmalı, lazım.

Sebaḳdaş olmayan bilmez
bu fenden
Gerekse ṭoġru söz gūş
eyle benden

84. **gerekmez:**-*mez*
Mesnevi 9
Mısra: **48**
Olmalı, lazım.

Ḫam olmış cism-i zerdüm
eyle pāmāl
Gerekmez mi saña altunlu
ḫalḫāl

85. **gerek:**
Tahmis 3
Mısra: **13**
Olmalı, lazım.

Kibr olmamaḳ gerek
durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i
ġamda ey göñül

86. **gerek:**
Tahmis 12
Mısra: **8**
Olmalı, lazım.

Daʿvi-i bī-vech idüp
ḳılmam cedel ey müddeʿī
Daʿviye maʿnī gerek lecc
itme gel ey müddeʿī

87. **gerek:**
Tarih 11
Mısra: **16**
Olmalı, lazım.

Gördi bu cāy-ı ṣafā-baḫşı
didi hātıf-ı ġayb
Buña birḳaç eyü tārīḫ
gerek ber-medḫāl

88. **gerekse:**-*se*
Terci-bend 4
Mısra: **9**
Olmalı, lazım.

Manṣıb gerekse bir
ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir
ḫaṭ çıḳarıgör

89. **gerekse:**-*se*
Terci-bend 4
Mısra: **43**
Olmalı, lazım.

Manṣıb gerekse bir
ḳapuya istinād idüñ
Birisin ortaya çıḳaruñ ya
mezād idüñ

90. **gerek:**
Gazel 116
Mısra: **10**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Gelür seng-i nedāmet her
kişinüñ yolına āḫir
Gerek merd ü gerek zen
itdügini bula gelmişdür

91. **gerek:**
Gazel 116
Mısra: **10**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Gelür seng-i nedāmet her
kişinüñ yolına āḫir
Gerek merd ü gerek zen
itdügini bula gelmişdür

92. **gerek:**
Gazel 222
Mısra: **2**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Mışra gelme yañılursañ
sākin olma żāmin ol
ʿİzzet itmezler gerek
Yūsuf gerek Bünyāmin ol

93. **gerek:**
Gazel 222
Mısra: **2**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Mışra gelme yañılursañ
sākin olma żāmin ol
ʿİzzet itmezler gerek
Yūsuf gerek Bünyāmin ol

94. **gerek:**
Gazel 222
Mısra: **4**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse sāmin ol

95. **gerek:**
Gazel 222
Mısra: **4**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse sāmin ol

96. **gerekse:**-*se*
Gazel 222
Mısra: **4**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse sāmin ol

97. **gerek:**
Gazel 277
Mısra: **11**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

98. **gerek:**
Gazel 277
Mısra: **11**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

99. **gerek:**
Mesnevi 7
Mısra: **37**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Gerek Bekr ü gerek Zeyd ü gerek ʿAmr
Kişi olmaḳ gerekdür tābiʿ-i emr

100. **gerek:**
Mesnevi 7
Mısra: **37**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Gerek Bekr ü gerek Zeyd ü gerek ʿAmr
Kişi olmaḳ gerekdür tābiʿ-i emr

101. **gerek:**
Mesnevi 7
Mısra: **37**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Gerek Bekr ü gerek Zeyd ü gerek ʿAmr
Kişi olmaḳ gerekdür tābiʿ-i emr

102. **gerek:**
Terci-bend 4
Mısra: **28**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Yir yoḳ faḳīre ʿilm ile ʿaṣruñ vaḥīdi ol
Dehrüñ gerek Cüneydi gerek Bāyezīdi ol

103. **gerek:**
Terci-bend 4
Mısra: **28**
"Gerek ... gerek ..." bağlacı.

Yir yoḳ faḳīre ʿilm ile ʿaṣruñ vaḥīdi ol
Dehrüñ gerek Cüneydi gerek Bāyezīdi ol

104. **gerekse:**-*se*
Gazel 180
Mısra: **8**
Olmalı, lazım. II Gerekirse.

Pestsin āhuma göre ey çarḫ
Yüküñi sen gerekse yuḳarı yıġ

gerekmez:

1. **gerekmez:**
Gazel 192
Mısra: **3**

Gerekli değil, lazım değil, gerekmez.

Yār-ı bed-ḫū gerekmez ey ʿāşıḳ
Nāzük ü şūḫ u şeh-levend gerek

2. **gerekmez:**
Gazel 211
Mısra: **4**
Gerekli değil, lazım değil, gerekmez.

Kemende çek dili pend ü naṣīḥate çekme
Efendi pend gerekmez delüye bend gerek

3. **gerekmez:**
Gazel 211
Mısra: **7**
Gerekli değil, lazım değil, gerekmez.

Girān-tünd gerekmez nigār-ı nāzük olan
Güşāde-ṭabʿ u sebük-rūḥ u dil-pesend gerek

4. **gerekmez:**
Gazel 335
Mısra: **3**
Gerekli değil, lazım değil, gerekmez.

Gerekmez tāc-ı şāhī şāha tācı
Belī baş egmezüz degme külāha

5. **gerekmez:**
Kaside 4
Mısra: **72**
Gerekli değil, lazım değil, gerekmez.

İntiḳām almaġadur ḳaṣdumuz andan maḥżā
Ġayrı bir nesne gerekmez bize ey şāh-ı benām

geri ṭur:

1. **geri ṭur:**
Kaside 13
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Geri durmak, olaya karışmamak.

Geri ṭur ehl-i dil arasına şoḳma kendüñ
Şekl-i murdār ulular bezmine olmaz dāḫil

germ ider:

1. **germ ider:**-*er*
Gazel 106
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Isıtmak, hararetlendirmek. II Âşığın sevgili uğruna yanması, acı çekmesi.

Neşʾe-i cām-ı lebüñdür bezmümüz germ eyleyen
Ṣanma ʿışḳ ehli ümīd-i ābnāki germ ider

2. **germ ider:**-*er*
Gazel 106
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Isıtmak, hararetlendirmek. II Aşk pazarının kızışması. II Aşk ile yanıp tutuşmak.

Her ne deñlü serd ise dil-ber temennā nerm ider
İttiḥād-ı maʿnevī bāzār-ı ʿışḳı germ ider

germ ola:

1. **germ ola:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Sıcak olmak. II Güzel ve hoş olmak.

Nitekim geh zemistān ola ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī germ ola luṭfıyla Mevlānuñ

germābe:

1. **germābedür:**-*dür*
Gazel 322
Mısra: **1**
Sıcak su hamamı, ılıca. II Âşığın gönlü.

Sīne bir germābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Cānı atduḳ āteş-i ʿışḳ içre gitdi tün bütün

germ-ābe:

1. **germ-ābedür:**-*dür*
Beyit 66
Mısra: **1**
Sıcak su hamamı,

ılıca. II İnsanı yakıp kavuran aşk.

ʿIşḳ bir germ-ābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Āteş-i germ-ābe-i ʿışḳa atılduḳ tün bütün

germ-ā-germ:

1. **germ-ā-germ:**
Gazel 401
Mısra: **8**
Çok hareketli, kızışmış. II Aşk pazarının kızışması.

Naḳd-i cān ṣarf it metāʿ-ı vuṣlat-ı cānān içün
Rāġıb ol fevt itme germ-ā-germ iken bāzāruñı

germ-i leʾīm:

1. **germ-i leʾīm:**
Beyit 194
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Alçak kişinin sıcaklığı.

Kerem-i kerīm germ-i leʾīm
Mükerremest kerem ki merg encāmest

germiyānuñ āb-ı rūsıdur:

1. **germiyānuñ āb-ı rūsıdur:**-*dur*
Tuyuğ 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Germiyanoğlu Beyliğinin yüz suyu. II Gediz Şehri.

Germiyānuñ āb-ı rūsıdur Gedūs
Her diyāruñ yüzi ṣusıdur Gedūs

germver:

1. **germver:**
Gazel 43
Mısra: **5**
Sıcak. II Şefkatli, merhametli.

Evvel berāy-ı rūze ber-ān germver buved
Eknūn hilāl-i rūze-ṣıfat ṣud saʿīd ʿīd

geş:

1. **geşten:**-*ten*
Beyit 179
Mısra: **2**
Geçmek.

Ey sifāl-i ser-i kūyet ser-i bī-devlet-i māst
Ḫāk der-pāy-ı tu geşten şeref-i ḫıdmet-i māst

geşt:

1. **geştem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **101**
Gezmek, dolaşmak.

Be-men dih ki geştem besī ber-ümīd
Şeved tā ki baḫt-i siyāhem sefīd

2. **geştem:**-*em*
Rübai 1
Mısra: **3**
Gezmek, dolaşmak.

Ḫāk-i ḳademet geştem ü dil reft be-bād
Dādem be-tu dil her çi buved bād ābād

3. **geşt:**
Kıt'a 35
Mısra: **9**
Ortaya çıkmak.

Ez-ān mübeşşir-i īn nām geşt Rūḥu'llāh
Ki ū be-faẓl-ı füzūnest u der-ʿadū ḳāṣır

4. **geşte:**-*e*
Tarih 17
Mısra: **31**
Ortaya çıkmak.

Duʿāhā-yı ḫayret merā geşte vācib
Çü ber-tu ʿaṭāyā ʿalā-ḳavl-i Eyyūb

geşt eylese:

1. **geşt eylese:**-*se*
Gazel 515
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gezmek, dolaşmak.

Ḥüsn ile mümtāz-ı ʿālemsin sen ey Yūsuf-cemāl
Kimse mi̲slüñ göremez geşt eylese cānān elin

geşt idüp:

1. **geşt idüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Gezmek, dolaşmak.

Girüp bāzār-ı ʿışḳa nāzükāne bāz geşt idüp
Niṣāb-ı māl-i dünyādan naṣīb alana ʿışḳ olsun

geşt ü güẕār itdüm:

1. **geşt ü güẕār itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gezip dolaşmak.

Zemīni ser-be-ser geşt ü güẕār itdüm ṣabā-mānend
Yine ārāmgāhum āstānuñdur türābāsā

geşt ü güzārı:

1. **geşt ü güẕārı:**-*ı*
Gazel 326
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gezmek ve dolaşmak.

Bī-ḳarār eyleyeli ḳara ṣaçuñ sevdāsı
Bir ḳarāra ṭuramam geşt ü güẕārı severin

geşte:

1. **geşte:**
Gazel 355
Mısra: **2**
Dönmüş, çevrilmiş (şey). II Lale gibi kana dönen gönül.

Serī dārem zi-bār-ı cevr-i dünān ser-nigūn geşte
Dilī dārem zi-ṭaʿn-ı nā-kesān çün lāle ḫūn geşte

2. **geşte:**
Gazel 355
Mısra: **6**
Dönmüş, çevrilmiş (şey). II Âşığın kana dönmüş gönlü.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

3. **geşte:**
Gazel 355
Mısra: **10**
Dönmüş, çevrilmiş (şey). II Mavi renge dönen gökyüzü.

Çünān efzūn şud eşkem ey Ḳabūlī hemçü-nehr-i Nīl
Zi-mevceş evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā Nīlgūn geşte

4. **geşte:**
Gazel 355
Mısra: **1**
Dönmüş, çevrilmiş (şey). II Âşığın başı.

Serī dārem zi-bār-ı cevr-i dünān ser-nigūn geşte
Dilī dārem zi-ṭaʿn-ı nā-kesān çün lāle ḫūn geşte

geşt-i deşt ü kuhsār it:

1. **geşt-i deşt ü kuhsār it:**
Gazel 338
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dağı ve bozkırı seyretmek. II Allah'ın yarattığı cihanı seyrederek tefekkür etmek.

Çekil bir cānibe şu gibi geşt-i deşt ü kuhsār it
Ḳarışma her ḫas u ḫāşāke ṣafvet iḫtiyār eyle

geşt-i feżā:

1. **geşt-i feżā:**
Tahmis 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ovada gezip dolaşma. II Dünyada gezme, dolaşma.

Cūlar gibi dil geşt-i feżā istemez oldı
Ṭurıldı biraz mihr ü vefā istemez oldı

geşt-i güzār itdüñ:

1. **geşt-i güẕār itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Gezip dolaşmak.

Çıḳup şarḳ illerin yeller gibi geşt-i güẕār itdüñ
Semend-i bād-ı pāy altında aʿdāyı ġubār itdüñ

getür:

1. **getürdi:**-*di*
Gazel 157
Mısra: **3**
Getirmek. II Başına kış getirmek, dertlendirmek, kederlendirmek.

Getürdi ṣarṣar-ı ḳahr ile ḫaṣmuñ başına ḳışlar
Bizi gördükce dir dir ditrer aʿdā bād-ı serdüz biz

2. **getürmekdedür:**-*mek, -de, -dür*
Gazel 26
Mısra: **7**
Getirmek, bir yerden başka bir yere gelmesini sağlamak.

Dem-ā-dem üç oġul getürmekdedür
Nüh ābāyile çün bu çār ümmehāt

3. **getür:**
Gazel 298
Mısra: **6**
Getirmek, bir yerden başka bir yere gelmesini sağlamak.

Raḳīb ile aramuzdan nizāʿı ḳaṭʿ eyle
Efendi tīġ getür düşmeni götür aradan

4. **getür:**
Gazel 337
Mısra: **6**
Getirmek, bir yerden başka bir yere gelmesini sağlamak.

Hümā-yı vuṣlata ṣal şāhbāz-ı himmetüñi
Getür şikārla bāzuñı …… yatur ḳoluña

5. **getürme:**-*me*
Gazel 369
Mısra: **1**
Getirmek, bir yerden başka bir yere gelmesini sağlamak.

Gel meclis-i ḫāṣ idelüm aġyārı getürme
Gel gül gibi tenhā olalum ḫārı getürme

6. **getürme:**-*me*
Gazel 369
Mısra: **2**
Getirmek, bir yerden başka bir yere gelmesini sağlamak.

Gel meclis-i ḫāṣ idelüm aġyārı getürme
Gel gül gibi tenhā olalum ḫārı getürme

7. **getürme:**-*me*
Gazel 369
Mısra: **4**
Getirmek, bir yerden başka bir yere gelmesini sağlamak.

Ol gözleri mestüñ ḫaberin ʿaḳla ṭuyurma
Mestānelerüñ bezmine huşyārı getürme

8. **getürme:**-*me*
Gazel 369
Mısra: **6**
Getirmek, bir yerden başka bir yere gelmesini sağlamak.

Dünyā ġamını añma kemāl ehline ey dil
Pākān-ı ṣafā öñüne murdārı getürme

9. **getürme:**-*me*
Gazel 369
Mısra: **8**
Getirmek, bir yerden başka bir yere gelmesini sağlamak.

Fikr-i leb-i laʿlüñ idene ḫaṭṭuñı añma
Mey-ḫ∨ārelerüñ yanına esrārı getürme

10. **getürme:**-*me*
Gazel 369
Mısra: **10**
Getirmek, bir yerden başka bir yere gelmesini sağlamak.

Vaṣf itme bize ḫançer-i dil-dārı Ḳabūlī

ʿĀşıḳlar arasında dil-āzārı getürme

11. **getür:**
Mesnevi 9
Mısra: **51**
Getirmek, bir yerden başka bir yere gelmesini sağlamak.

Getür zülf-i kemendüñ boynuma ṭaḳ
Murād ise eger ʿuşşāḳı boġmaḳ

12. **getürsem:**-*se, -m*
Tarih 3
Mısra: **12**
Getirmek, bir yerden başka bir yere gelmesini sağlamak.

Atamdan tā dedemden ḳalmış eski iḫtiyār olsa
Getürsem ḳılsam anı milket-i Rūmuñ nigehbānı

13. **getür:**
Beyit 51
Mısra: **2**
Getirmek, sunmak.

Sāġarı nūş idelüm şun laʿl-i dil-ber ʿışḳına
İçelüm sāḳī getür sāḳī-i kevs̲er ʿışḳına

14. **getürme:**-*me*
Gazel 319
Mısra: **8**
(Fikir) Getirmek, düşünmek.

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫāṭıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫāṭırdan çıḳar gitsün

gevher:

1. **gevher:**
Gazel 210
Mısra: **2**
Elmas, inci gibi değerli bir taş, mücevher.

Yāḳūt-ı revāndur mey-i gül-rengi Gedūsuñ
Ḫārā gibi gevher bitürür sengi Gedūsuñ

2. **gevherdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **27**
Elmas, inci gibi değerli bir taş, mücevher.

Didüm kuḥl-ı cilā-perdāz-ı çeşmüñ niçe gevherdür
Kim oldur tūtyā-yı çeşm-i ʿālem-bīni insānuñ

3. **gevher:**
Kaside 6
Mısra: **32**
Elmas, inci gibi değerli bir taş, mücevher.

Ne jāle belki ʿarūs-ı sipihr sūruñda
Sürür ile ḳapuña ʿarż ider nice gevher

4. **gevherüñ:**-*üñ*
Kaside 11
Mısra: **23**
Elmas, inci gibi değerli bir taş, mücevher.

Yanında gevherüñ ḫar-mühre deñlü ḳadri yoḳ birḳaç
Ḫar-ı murdār-ı bed-girdār u bed-gevherlerin gördüm

gevher kānısın:

1. **gevher kānısın:**-*sın*
Gazel 105
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mücevher kaynağı. II Sözlerin kaynağı.

Ne gevher kānısın kim nuṭḳa gelseñ lafẓ-ı dürbāruñ
Kimi naẓm-ı cevāhir kimisi Nes̲rü'l-Le'ālīdür

gevher ḳıymetüñ şarrāf olan taʿyīn ider:

1. **gevher ḳıymetüñ şarrāf olan taʿyīn ider:**
Gazel 432
Mısra: **4**
Kelime Tipi:
Atasözü
Altının kıymetini sarraf bilir: Bir şeyin değerini yalnızca o konuda uzman olan kişiler bilir.

ʿArż-ı kālā-yı maʿārif ḳılma ḳadrüñ bilmeze
Ḳıymetüñ taʿyīn ider ṣarrāf olan gevher gibi

gevher-fürūş:

1. **gevher-fürūşa:**-*a*
Gazel 92
Mısra: **2**
Kuyumcu.

Söyledikce leblerin ol ġonça-i ḫandān açar
Beñzer ol gevher-fürūşa ḥoḳḳa-i mercān açar

gevher-i kān-ı luṭf u ihsānsın:

1. **gevher-i kān-ı luṭf u iḥsānsın:**-*sın*
Mesnevi 4
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan madeninin cevheri. II Cömert ve lütufkâr olan Sadrazam İbrahim Paşa.

Gevher-i kān-ı luṭf u iḥsānsın
Luṭf u iḥsānı çoḳ güzel cānsın

gevher-i kān-ı maʿārif:

1. **gevher-i kān-ı maʿārif:**
Gazel 133
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İlim cevherinin kaynağı.

Ḳabūlī gevher-i kān-ı maʿārif bī-revāc ancaḳ
Dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe kimse ḳulaḳ ṭutmaz

gevher-i naẓm:

1. **gevher-i naẓm:**
Kaside 1
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Şiir cevheri. II Kabûlî'nin kıymetli şiiri.

ʿAceb mi gevher-i naẓm ile gelsem ḳapuña şāhā
Cevāhirle varurlar ayaġı tozına şāhānuñ

gevher-i pākīze:

1. **gevher-i pākīze:**
Kaside 7
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Temiz cevher. II Kasidenin sunulduğu temiz ve kıymetli ağa.

Sensin ol gevher-i pākīze ki ḥakkāk-i ḳadīm
Getüre mislini bir daḫı vücūda heyhāt

gevher-i şeb-çerāġ:

1. **gevher-i şeb-çerāġ:**
Mesnevi 1
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Gece ışık veren yakutun cevheri. II Şarap.

Be-dih sāḳi ān gevher-i şeb-çerāġ
Dehed z'āftābem fürūġeş ferāġ

gey:

1. **geydigüñ:**-*dig, -üñ*
Gazel 439
Mısra: **6**
Giymek.

Götürür ḳoltuġuña girüp seni bir gün veyā
Geydigüñ …… yoḳdur dime ḳoltuḳlıġı

2. **geye:**-*e*
Gazel 343
Mısra: **4**
Giymek. II Aşk tacını giymek. II Âşık olmak.

Ḳabā-yı keyānī durur tāc-ı ʿışḳ
Şehā şanma anı ki ger kes geye

3. **geyerse:**-*er, -se*
Gazel 456
Mısra: **1**
Giymek. II Sevgilinin elbise giymesi.

Al üstine geyerse yeşil ḫāre yaraşur
Her ne geyerse ġonça gibi yāre yaraşur

4. **geyer:**-*er*
Kaside 2
Mısra: **25**
Giymek. II Farklı renklere bürünmek.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü gehi zerd geyer

Yaʿni bu reng ile āşüfte
ola ḫalḳ-ı cihān

geyüp ṭurın:

1. **geyüp ṭurın:**-*ın*
Beyit 148
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Kaftan) Giyip durmak. II Sultanın/sevgilinin lütfuna ve ihsanına erişmek.

Key luṭf idi geysek bir
ḳaftānuñı sulṭānum
Boyuñca geyüp ṭurın
iḥsānuñı sulṭānum

gez:

1. **gezüp:**-*üp*
Beyit 82
Mısra: **1**
Gezmek, etrafta dolaşmak.

Kibri göñlümden
çıḳardum diyü lāf urma
gezüp
Andan āsāndur ḳoparmaḳ
ṭaġı igneyle ḳazup

2. **gezdük:**-*dü, -k*
Gazel 196
Mısra: **3**
Gezmek, etrafta dolaşmak.

Cūlar gibi gezdük yüridük
berr ile baḥri
Āḫir giderek sāḥil-i
ʿummāna yitişdük

3. **geze:**-*e*
Gazel 207
Mısra: **6**
Gezmek, etrafta dolaşmak.

Ḳurda ṭāḳat gezme eydüñ
bir ḳoyun postın geyüp
Ol ʿadālet şimdi yoḳdur
kim geze mīş ile gürg

4. **gezme:**-*me*
Gazel 410
Mısra: **10**
Gezmek, etrafta dolaşmak.

Gözle ādāb-ı ehl-i ʿirfānı
Gezme her gūşede devāb
gibi

5. **gez:**
Mesnevi 9
Mısra: **54**
Gezmek, etrafta dolaşmak.

Şu gibi ṭarf-ı bāġa ol
revāne
Gümüş naʿleyne bin gez
nāzikāne

6. **gezüp:**-*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **1**
Gezmek, etrafta dolaşmak.

Güneş gibi gezüp şarḳı
dolanup mülk-i Īrānı
Meh-i nev gibi arturduñ
şehā gitdükce ʿünvānı

7. **gezsem:**-*se, -m*
Müseddes 2
Mısra: **16**
Gezmek, etrafta dolaşmak.

Ṭaşlarla sīneler dögsem
nola cūlar gibi
Aġlasam gezsem
sürünsem yürüsem şular
gibi

8. **gezer:**-*er*
Şarkı 3
Mısra: **4**
Gezmek, etrafta dolaşmak.

Aḳar şular gibi ḳarār
eylemez
Gezer gezer gelür sende
dolanur

9. **gezer:**-*er*
Şarkı 3
Mısra: **4**
Gezmek, etrafta dolaşmak.

Aḳar şular gibi ḳarār
eylemez
Gezer gezer gelür sende
dolanur

10. **gezdüñ:**-*dü, -ñ*
Tahmis 7
Mısra: **17**
Gezmek, etrafta dolaşmak.

Tengnā-yı ʿālemi şu gibi
gezdüñ sū-be-sū

Ẕerre deñlü ḳalmaġā yir ḳalmadı şimden girü

ġıll u ġış:

1. **ġıll u ġış:**
Gazel 72
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kin ve düşmanlık.

Sīneñde ṣūfi ẕerre ḳadar ġıll u ġış ḳomaz
Bir ṣāf-meşreb ister iseñ cām-ı bādedür

ġıll u ġışdan müberrādur:

1. **ġıll u ġışdan müberrādur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hile ve aldatmadan arınmış, kötülüklerden uzak (kimse). II Dervişler, erenler.

Müberrādur erenler ġıll u ġışdan ẓāhir ü bāṭın
Erenler ẓāhir ü bāṭın ṣafādārāna ʿışḳ olsun

ġıll u ġışı:

1. **ġıll u ġışı:**-*ı*
Gazel 77
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kin ve düşmanlık.

Ġıll u ġışı pāk itdi mirʾāt-ı Ḳabūlīden
Bir dil-ber-i sīmīn-ber bir sīm-beden berber

ġılmān elinden:

1. **ġılmān elinden:**-*n, -den*
Gazel 325
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gılman eli. II Gılman: Cennette mükâfat olarak Müslümanların hizmetine sunulacak olan varlık.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevs̱er şarābı ġılmān elinden

ġılmān u ḥūr:

1. **ġılmān u ḥūr:**
Tarih 24
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cennette bulunan gılman ve huri.

Ḳaṣr-ı cennetde temāşāgāhına
Reşk iderse yiridür ġılmān u ḥūr

ġılzet:

1. **ġılẓet:**
Beyit 145
Mısra: **2**
Çirkinlik, kabalık, galizlik.

Bī-raġbet ider ādemi aḫlāḳ-ı ẕemīme
Ġılẓet gibi ḫissetden aña ola żamīme

ġınā:

1. **ġınā:**
Mesnevi 9
Mısra: **82**
Varlık, zenginlik.

Gül-i raʿnā gibi yüze gülici
Ġınā gibi kişiye gic gelici

ġınā gelür:

1. **ġınā gelür:**-*ür*
Mesnevi 15
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gına gelmek: Bıkmak, usanmak.

Göricek bir ġınā gelür nāsa
Bire birdür belā-yı iflāsa

ġırre olan:

1. **ġırre olan:**
Gazel 161
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gururlu, kibirli olan (kimse).

Raġbet-i nāsa baḳup ġırre olan ehl-i ġurūr
Ḫvāce rāġıb da olursa işi merġūb olmaz

2. **ġırre olan:**
Gazel 56

Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Gururlanan, kibirlenen (kimse).

Cāhilüñ ḫar gibi göñlin büyüden zerdür zer
Zer ile faḫr idinüp ġırre olan ḫardur ḫar

gibi:

1. **gibi:**
Beyit 17
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

2. **gibi:**
Beyit 17
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

3. **gibi:**
Beyit 50
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Seferdür ehl-i riyānuñ maḳām-ı maʿrūfı
Ḫar-ı saḳar gibi besbellüsin sen ey ṣūfī

4. **gibi:**
Beyit 61
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Düşmen-i nā-merde kendüñ göster ey dil er gibi
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

5. **gibi:**
Beyit 72
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳamerī yaḳa içre ʿārıż-ı yār
Berḳ urur māh-ı nev gibi her bār

6. **gibi:**
Beyit 118
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Müzde-sālān gibi nādān degülin
Sāl-ḫordān-ı ḫıredmendānuz

7. **gibi:**
Beyit 145
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bī-raġbet ider ādemi aḫlāḳ-ı ẕemīme
Ġılẓet gibi ḫissetden aña ola żamīme

8. **gibi:**
Beyit 147
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣabā gibi güẕer ḳılsañ cihānı ser-te-ser şimdi
Bulınmaz ẕerre miḳdārı ḥaḳīḳatden eṣer şimdi

9. **gibi:**
Beyit 163
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

10. **gibi:**
Beyit 185
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kim ki seng-i ḫāre gibi
ẓāhirā bir ḫārdur
Hiç degül olʿāşıḳuñ
ḳalbinde cevher vardur

11. **gibi:**
Beyit 202
Mısra: **1**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Yūsuf gibi o yāri vezn
eyleyince dīde
Cism-i laṭīf-i güldür bir
ḳaṭre-i çekīde

12. **gibi:**
Beyit 213
Mısra: **1**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Ḥālet-i bāde gibi neşʾesi
gitmez sözümüñ
Āb-ı engūr ile tā kim başı
ḫoşdur üzümüñ

13. **gibi:**
Beyit 253
Mısra: **2**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Refʿ iderseñ ben ġubārı
ḫākdān-ı ḫākden
Gün gibi ser-menzilüm
aʿlā olur eflākden

14. **gibi:**
Beyit 257
Mısra: **2**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Kime kim dīdār-ı dil-dāra
naẓar lāzım gelür
Şu gibi şām u seḥer seyr ü
sefer lāzım gelür

15. **gibi:**
Beyit 262
Mısra: **2**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Mübārek ḫāṭırında var
ġubārı
Tamām añmış gibi ben
ḫāksārı

16. **gibi:**
Diğer 1
Mısra: **46**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

ʿAdāletde ʿÖmer ʿOs̲mān-ı s̲ānī
ʿAli gibi cihānuñ
pehlevānı

17. **gibi:**
Diğer 2
Mısra: **11**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Ḥażret-i Yūsuf gibi
mebġūż-ı iḫvān eyledüñ
Bende-i maḳbūl iken
maġżūb-ı sulṭān eyledüñ

18. **gibi:**
Diğer 2
Mısra: **20**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Çoḳ kişiye devlet olmışdı
zamān-ı devleti
Gün gibi āfāḳı ṭutmışdı
şuʿa-ı şöhreti

19. **gibi:**
Diğer 2
Mısra: **39**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol
cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol
devlet hümāsın neyledüñ

20. **gibi:**
Diğer 2
Mısra: **61**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Ḳıṣṣa-i Yūsuf gibi
añdıḳca iḫvān aġlasun
Aġlasun kan aġlasun bu
çeşm-i giryān aġlasun

21. **gibi:**
Gazel 4
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Güllerüñ bād-ı fenā pejmürde-ruḫsār itmeye
Rūy-ı baḫtuñ gülşen-i cennet gibi tābān ola

22. **gibi:**
Gazel 6
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dil-ber odur ki serv gibi ser-keş olmaya
Mānend-i āb māyil-i her pāk-bāz ola

23. **gibi:**
Gazel 8
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Her gün başında Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī gibi
Ḳalbüñ ḳavī vü cāme-i cismüñ cedīd ola

24. **gibi:**
Gazel 8
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gün gibi rūy-ı ʿāleme beẕl eyle luṭfuñı
Her ẕerre istifāde ide müstefīd ola

25. **gibi:**
Gazel 8
Mısra: **11**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sen gün gibi ṭulūʿ idicek kerr ü ferr ile
Encüm-ṣıfat gürūh-ı ʿadū nā-bedīd ola

26. **gibi:**
Gazel 15
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṭaşlarla dögünürsün sīneler çāk eyleyüp
Ey göñül bilseñ neden cūlar gibi bu ıżṭırāb

27. **gibi:**
Gazel 18
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿAdūya tīġ-i ġazā gibi kendüñi göster
Nice zamān unudılma miṣāl-i seyf-i Ḫaṭīb

28. **gibi:**
Gazel 28
Mısra: **11**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ne saʿādet durur ey dil Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña ʿaynıyla tecellī ḳıla ẕāt

29. **gibi:**
Gazel 31
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Laʿlüñ gibi bir bāʿiṣ-i şevḳ olmadı peydā
Peydā-yı ʿademden iki ʿālem olalı baʿṣ

30. **gibi:**
Gazel 31
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Meydān-ı keş-ā-keşde daḫı nüsḫa-i zülfüñ
Çıḳmadı beyāża ḫaṭ-ı rūyuñ gibi bir baḥṣ

31. **gibi:**
Gazel 32
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Aḳçe ʿarż eylerse ey gül saña ezhār-ı bahār
Dīde-i ʿāşıḳ gibi al aḳçesin yabana ṣaç

32. **gibi:**
Gazel 40
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

33. **gibi:**
Gazel 40
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sen gün gibi bedīd olıcaḳ māh-rūlaruñ
Her birisi nücūm gibi ola nā-bedīd

34. **gibi:**
Gazel 40
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sen gün gibi bedīd olıcaḳ māh-rūlaruñ
Her birisi nücūm gibi ola nā-bedīd

35. **gibi:**
Gazel 49
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Alınmazsa ʿadū-yı ḫār elinden dāmenüñ ey gül
Dil-i şūrīde bülbül gibi zār olmaḳ muḳarrerdür

36. **gibi:**
Gazel 52
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Nāz ile gelse sürūd eylese bülbül gibi yār
Şevḳden meclisimüz ḫalḳa-i rindāna döner

37. **gibi:**
Gazel 56
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Cāhilüñ ḫar gibi göñlin büyüden zerdür zer
Zer ile faḫr idinüp ġırre olan ḫardur ḫar

38. **gibi:**
Gazel 58
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿIşḳ ehlinüñ ālām-ı cefā ʿaynına gelmez
Şol üştür-i ser-mest gibi kim bār ile oynar

39. **gibi:**
Gazel 59
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şu gibi ḥüsn ü cemāl-i bā-kemālin görmeyen
Nergisāsā ʿāleme aʿmā gider aʿmā gelür

40. **gibi:**
Gazel 59
Mısra: **13**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

41. **gibi:**
Gazel 62
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sen ʿalem gibi çekil ʿāşıḳ dirilsün yanuña
Çünki ʿasker dirligi mīr-i livā yanındadur

42. **gibi:**
Gazel 64
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ey Ḳabūlī leşker-i ġamla çıḳışmaḳ sehl idi
Çıḳsalar anlar da meydāna benüm gibi birer

43. **gibi:**
Gazel 65
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Cemālüñ ʿarża ḳıl gün gibi yüz döndürme ʿāşıḳdan
Ḳadīmī āşnādan yüz çevirmek bī-vefālıḳdur

44. **gibi:**
Gazel 66
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṭās-ı felegi ṭopṭolu tiryāk sanursın
Efʿī gibi başdan ayaġa içi ṭolu zehr

45. **gibi:**
Gazel 67
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi boynum var kefīlüm var

46. **gibi:**
Gazel 67
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳabūlī cānib-i ḫaşmı ḥavāle eyledüm Ḥaḳḳa
Ne pervā müddeʿīden çün Ḫudā gibi vekīlüm var

47. **gibi:**
Gazel 70
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Leşker-i ġamla Ḳabūlī çıḳışurdum ben de
Çıḳsa anlar daḫı ortaya benüm gibi birer

48. **gibi:**
Gazel 71
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bu felek kim ādemi Yaʿḳūbveş nālān ider
Geh döner Yūsuf gibi Mışr ehline sulṭān ider

49. **gibi:**
Gazel 73
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣaḳalı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi aġ u alnı açıḳdur
Degül mūy-ı sefīd ol lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür

50. **gibi:**
Gazel 75
Mısra: **16**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Her ne māha nihān ise mihrüm
Gün gibi saña hep ʿayān dil-ber

51. **gibi:**
Gazel 76
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Leb-i şīrīnüñe Ferhād gibi olalı ʿāşıḳ
Temāşāgāh-ı kūh-ı Bī-sütūn eglencem olmışdur

52. **gibi:**
Gazel 79
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Cihānda nice kār-ı düşvār var
Ḳanı ġam gibi kār-ı düşvārvār

53. **gibi:**
Gazel 82
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣu gibi sīne-ṣāf olanuñ ḫāk-i pāyine
Mānend-i serv ser-keş olanlar figendedür

54. **gibi:**
Gazel 86
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ol ġonca-dehen gül gibi ḫandān olur ammā
Raġbetde gül anuñ gibi ḫandān olacaḳdur

55. **gibi:**
Gazel 86
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ol ġonca-dehen gül gibi ḫandān olur ammā
Raġbetde gül anuñ gibi ḫandān olacaḳdur

56. **gibi:**
Gazel 93
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i ḥāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliṣ gibi ḳāl oldılar hiç ḳāl bilmezler

57. **gibi:**
Gazel 94
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿUluvv-i ẕātın idrāk eylemekde ṭabʿ ḳāṣırdur
Der-i devlet-medārı çarḫ-ı bālā gibi aʿlādur

58. **gibi:**
Gazel 95
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir ʿāşıḳ-ı nālān var

59. **gibi:**
Gazel 95
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir ʿāşıḳ-ı nālān var

60. **gibi:**
Gazel 99
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gerden-firāz olma ṣürāḥī gibi dilā
Mey gibi düş ayaġa tenezzül zamānıdur

61. **gibi:**
Gazel 99
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gerden-firāz olma ṣürāḥī gibi dilā
Mey gibi düş ayaġa tenezzül zamānıdur

62. **gibi:**
Gazel 103
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳażāya ḳalḳan idüp bendeñ oḳ gibi gönder
Ḫadeng-i himmete ey ḳaşı yā ne ḥāyil olur

63. **gibi:**
Gazel 104
Mısra: **11**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Nola ger ṭabʿ-ı Ḳabūlī gibi tezyīn itse
Ẕāt-ı pāküñ şerefine nice dīvān defter

64. **gibi:**
Gazel 106
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bezme geldikce mey-i ḥamrā ḥicāb ile gelür
Laʿl-i dil-berden dem urmış gibi andan şerm ider

65. **gibi:**
Gazel 106
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Zer gibi ḳāl eyleyen nār-ı maḥabbetdür bizi
Ḳara ṭopraġı Ḳabūlī her ʿamel cevher m'ider

66. **gibi:**
Gazel 122
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Pākdür āyīnemüz jeng-i nuḳūş-ı ġayrdan
Sīne-i sīmīn-i dil-ber gibi ṣāf u sādedür

67. **gibi:**
Gazel 123
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bugün yarın vezīr-i kām-rān olsañ gerek şāhā
Ḳapuñda dürişen bendeñ gibi bir bende lāzımdur

68. **gibi:**
Gazel 123
Mısra: **13**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳabūlī gibi vaṣluñ ārzū ḳılmaḳ ne ḥaddümdür
Ġaraż ʿarż-ı dil-i şeydā biraz sūz u güdāzumdur

69. **gibi:**
Gazel 124
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣu gibi bir diyāra çekil iḫtilāṭı ḳo
Çıḳma miyān-ı kesrete ʿuzlet zamānıdur

70. **gibi:**
Gazel 131
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Zerd iden rūyumuzı zer gibi zer yoḳlıġıdur
Bizi ayaḳda ḳoyan elde güher yoḳlıġıdur

71. **gibi:**
Gazel 140
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Beñzimüz sāza döner ney gibi nālān olsaḳ
Bezm-i derd ü elemüñ var ise sāzendesiyüz

72. **gibi:**
Gazel 143
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dil-i pür-yāre ṣanavber gibi pür-pāre velī
Anı ʿarż itmege dil-dāra ṭayanmaz özümüz

73. **gibi:**
Gazel 144
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dār-ı zülfeyne eger ber-dār iderlerse bizi
Manṣıb-ı cāh ile Dārā gibi dārālanmazuz

74. **gibi:**
Gazel 144
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Rifʿat ile gün gibi çarḫa irerse başumuz
Ḫāk ile yeksān olup evc üzre bālālanmazuz

75. **gibi:**
Gazel 144
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ey Ḳabūlī gönlümüz alçaḳ durur ġāyet bizüm
Bende-i ʿışḳ olduḳ iller gibi aġalanmazuz

76. **gibi:**
Gazel 149
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dip düplü ṣular süprüdürüz ḫār-ı müjeyle
Yeller gibi yollaruña cārū çekerüz biz

77. **gibi:**
Gazel 150
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Naḫl-i pür-mīve olan ḳāmet-i dil-dār gibi
Ḳad-i bālā-yı ṣanavber gibi bālālanmaz

78. **gibi:**
Gazel 150
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Naḫl-i pür-mīve olan ḳāmet-i dil-dār gibi
Ḳad-i bālā-yı ṣanavber gibi bālālanmaz

79. **gibi:**
Gazel 150
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Çeşm-i Tātārına yārüñ dil ü cān virmeyenüñ
Mülk-i Tātār gibi ḫānesi yaġmālanmaz

80. **gibi:**
Gazel 159
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Seg-i kūyuñ gibi ḳapuñda mekān it bize gel
Sözümüz geçse nola kendümüz evden bilürüz

81. **gibi:**
Gazel 159
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü aḥsen bilürüz

82. **gibi:**
Gazel 160
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Maʿrifet ile ṭoludur ḳalbümüz
Ṣūfi gibi ṣanma ḳurı ḳālebuz

83. **gibi:**
Gazel 168
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ey Ḳabūlī ġalib ol her şaḫṣa keyf-i mey gibi
Yirüñ alçaġın gözetme zāhid-i maġlūbveş

84. **gibi:**
Gazel 169
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

85. **gibi:**
Gazel 178
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Güneş gibi felekde menzil-i rifʿat umarken ben
Mekānum ẕerreveş ḫāk-i meẕellet eyleyen ṭāliʿ

86. **gibi:**
Gazel 183
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḥüsn-ṣūret çoġ olur deyr-i cihānda ṣanemā
Rūḥ-baḫş olsa ʿiẕāruñ gibi taṣvīr olıcaḳ

87. **gibi:**
Gazel 183
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ey perī-rū dil-i dīvāne ʿaceb uṣlana mı
Gerdeninde ser-i zülfüñ gibi zencīr olıcaḳ

88. **gibi:**
Gazel 191
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ẓulmet-i ẓulmi güneş gibi cihāndan refʿ idüp
Şehriyār-ı mülk-i ʿadl ü dād olup dād eylemek

89. **gibi:**
Gazel 194
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gül gibi rāz-ı dehānuñ sırrın açmaz kimseye
Aġzı ġāyet berkdür ey ruḫları gül ġoncanuñ

90. **gibi:**
Gazel 195
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Beñzer geçinürken ḫaṭ-ı yāre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ

91. **gibi:**
Gazel 195
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fıñ fıñ

92. **gibi:**
Gazel 196
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Yaʿḳūb-ṣıfat milket-i Kenʿāna yitişdük
İnṣāf ide Yūsuf gibi sulṭāna yitişdük

93. **gibi:**
Gazel 196
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Cūlar gibi gezdük yüridük berr ile baḥri
Āḫir giderek sāḥil-i ʿummāna yitişdük

94. **gibi:**
Gazel 196
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dün ẕerre gibi ḫāk ile yeksān idük ammā
Rifʿatle bugün mihr-i dıraḫşāna yitişdük

95. **gibi:**
Gazel 197
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kūyuñ içre başa baş aġyār ile ceng itmege
İşigüñ ṭaşı gibi kişi yarar olmaḳ gerek

96. **gibi:**
Gazel 198
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Nola refʿ eyleseñ biz ẕerreñi ḫāk-i meẕelletden
Ṭoġup burc-ı saʿādetden güneş gibi çıḳa geldüñ

97. **gibi:**
Gazel 202
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen dil ḫamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ çeşm ü gūş olmaḳ gerek

98. **gibi:**
Gazel 206
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳabūlī gül gibi ol serv-i nāzuñ
Ten-i zībāsı ser-tā-pāy-ı nāzük

99. **gibi:**
Gazel 209
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳalʿ oldı der-i ḳalʿa-i Ḫayber gibi aġyār
Ḳanlar ṣaçalı tīġ-i dem-efşānı ʿAlinüñ

100. **gibi:**
Gazel 210
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Yāḳūt-ı revāndur mey-i gül-rengi Gedūsuñ
Ḫārā gibi gevher bitürür sengi Gedūsuñ

101. **gibi:**
Gazel 210
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dāmānına seng alup iki cānibe ṭurmış
Seyl-āb-ı bahār ile gibi cengi Gedūsuñ

102. **gibi:**
Gazel 210
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gül gibi ḥicāb üzre daḫı tāze cüvānı
Yap yap açılur ġonca-i dil-tengi Gedūsuñ

103. **gibi:**
Gazel 215
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bile ṣalınmaġa ṣu gibi ey dil
Ṭolan gülzārı bir serv-i revān bul

104. **gibi:**
Gazel 215
Mısra: **12**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Başar ġam ʿaskerin bir ayaġ üzre
Ḳabūlī mey gibi bir pehlevān bul

105. **gibi:**
Gazel 217
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Almasun ḫār-ṣıfat dest-i nedāmet yaḳañı
Gül gibi bezm-i maḥabbetde girībān-çāk ol

106. **gibi:**
Gazel 220
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Zer gibi beñzüñ ṣararsa her ne deñlü zāhidā
Ẕerre deñlü nesne taḥṣīl idemezsin bī-ʿamel

107. **gibi:**
Gazel 221
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Oḳ gibi ṭoġrıysañ ey dil ol ḳaşı yadan çekil
Yā gibi her kişiye baş egme aʿdādan çekil

108. **gibi:**
Gazel 221
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Zer gibi kāmil-ʿayār ol nāḳış olma vezne gel
Çekme ḳahrın her denīnüñ ehl-i dünyādan çekil

109. **gibi:**
Gazel 221
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣu gibi pākīzedür ṭabʿum diyü lāf eyleme
Ey Ḳabūlī ṣāf-meşreb ol men ü mādan çekil

110. **gibi:**
Gazel 222
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳīl ü ḳāle ẕāhib olma müfti-i māżī gibi
Olur olmaz söz saña düşmez Ḳabūlī sākin ol

111. **gibi:**
Gazel 224
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gün gibi naẕīrüñ yoḳ dirsem ḳatı ẕāhirdür
Kim gördi kim işitdi aḳrānuñı sulṭānum

112. **gibi:**
Gazel 224
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

113. **gibi:**
Gazel 225
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kemāl iẓhār ider her kimde olsa gül gibi kendin
Ẓuhūr eyler deminde herkesüñ āṣārı sulṭānum

114. **gibi:**
Gazel 228
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ẕevḳ ü şādīden Ḳabūlī yoḳ gibi nām u nişān
Cān u dilden mā-ḥaṣal eksük degül her gāh ġam

115. **gibi:**
Gazel 233
Mısra: **12**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim
Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her
yanuñı sulṭānum

116. **gibi:**
Gazel 237
Mısra: **7**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Mū gibi nola pīç pīç
olsam
Ḳıldı ḳaddüm o zülf-i pür-
ḫam ḫam

117. **gibi:**
Gazel 238
Mısra: **3**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Kebūter gibi murġ-ı cānı
kūy-ı yāre gönderdüm
Maḥabbet-nāme peydā
idüp aña perr ü bāl itdüm

118. **gibi:**
Gazel 238
Mısra: **5**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Niçe mevzūn u rengīn
olmasun zer gibi eşʿārum
Eritdüm pūte-i miḥnetde
naḳd-i ḳalbi ḳāl itdüm

119. **gibi:**
Gazel 243
Mısra: **9**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Ṣararup zer gibi zerd oldı
Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm
zere beñzer diyemem

120. **gibi:**
Gazel 245
Mısra: **7**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Ḳanı bir māh-ı receb gibi
dilā şehr-i şerīf
Ehl-i İslāma anuñ ḥürmeti
olmışdur ehem

121. **gibi:**
Gazel 249
Mısra: **10**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Ṭarzumuz ṭarz-ı Ḥasendür
naẓm ile bulduḳ kemāl
Ey Ḳabūlī gül gibi nāzük-
edāmuz var bizüm

122. **gibi:**
Gazel 250
Mısra: **6**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Āb u tābı derūnı germ itdi
Biz de āteş gibi ḫurūş
idelüm

123. **gibi:**
Gazel 254
Mısra: **3**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Güneş gibi niçe seyr-i
menāzil eyleyerek
Neşāṭ ile dikerek kūh u
ḳullelerde ʿalem

124. **gibi:**
Gazel 254
Mısra: **5**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Nesīm-i ṣubḥ gibi ṣāġ
esen ṣafā geldüñ
Ṣafā-yı ḫāṭır ile eyledüñ
bizi ḫurrem

125. **gibi:**
Gazel 255
Mısra: **7**
"-e benzer"
anlamında kullanılan
benzetme edatı.

Ayaġ altı degül mey-ḫāne
gibi uġramaz kimse
Ḳanāʿat gūşesidür nāmı
bir ḫālīce yer buldum

126. **gibi:**
Gazel 258

Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gözlerüm yaşı cihānı ṭutdı deryālar gibi
Cūy-ı eşküm ḳanda baḳsa görinür ol yāre yem

127. **gibi:**
Gazel 259
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Devr-i ʿadāletüñde umardum ki şād olam
Sāyir ḳapuñ ġulāmı gibi ber-murād olam

128. **gibi:**
Gazel 259
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Manṣıb gibi ʿazīz ol eyā şāh-ı nīk-baḫt
Lāyıḳ mı ben ḳapuñda ḥazīnü'l-fuʾād olam

129. **gibi:**
Gazel 259
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Medḥ idemez Ḳabūli gibi kimse ẕātuñı Erbāb-ı naẓm içinde bugün üstād olam

130. **gibi:**
Gazel 266
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Miṯāl-i ʿār u nāmūs u edeb maḳbūl-i ʿālemsin
Hüner gibi ser-ā-pā ʿaybdan ʿālemde ʿārīsin

131. **gibi:**
Gazel 266
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Nice bāb-ı saʿādet-baḫşuña yüz sürmesünler kim
Ḳabūlī gibi nice bendegānuñ iftiḫārısın

132. **gibi:**
Gazel 267
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kākülin perr-i hümā gibi perīşān eylemiş
Bāl açup perrān olur mānend-i murġ-ı āsmān

133. **gibi:**
Gazel 268
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Seḥer ʿazm-i sefer ḳıldıkça şāhā ṭīb-i ḫāṭırla
Nesīm-i ṣubḥ gibi her ḳonaġuñ bāġ u rāġ olsun

134. **gibi:**
Gazel 268
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Varup gün gibi ey meh indigüñ menzilde her aḫşam
Ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ üstüñe zerrīn otaġ olsun

135. **gibi:**
Gazel 268
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Meh-i tābān gibi her şeb revān olduḳça şevḳ ile
Öñüñce meşʿal-i meh ṣubḥa dek rūşen çerāġ olsun

136. **gibi:**
Gazel 273
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ itmege kīn ehlini
Merd-i meydān şāh-ı merdān şīr-i Yezdāndur gelen

137. **gibi:**
Gazel 289
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳanı bir ġonça gibi ʿāşıḳ-ı mest
Çeke çāk eyleye girībānın

138. **gibi:**
Gazel 289
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣubḥa dek ḳarşusında şemʿ gibi
Otura iller ol yata yanın

139. **gibi:**
Gazel 289
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳanı bir mey ḳabaġı gibi ḥarīf
Zīr-i zānūya ala dāmānın

140. **gibi:**
Gazel 289
Mısra: **13**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sāġar-ı bādenüñ Ḳabūli gibi
Sürmemişdür kimesne devrānın

141. **gibi:**
Gazel 291
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

142. **gibi:**
Gazel 292
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Pervāneveş bī-bāl ü per sūzān olayın bir zamān
Bülbül gibi şām u seḥer nālān olayın bir zamān

143. **gibi:**
Gazel 292
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Baġrumdaki başum gibi ʿaynumdaki yaşum gibi
Çeşm-i güher-pāşum gibi giryān olayın bir zamān

144. **gibi:**
Gazel 292
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Baġrumdaki başum gibi ʿaynumdaki yaşum gibi
Çeşm-i güher-pāşum gibi giryān olayın bir zamān

145. **gibi:**
Gazel 292
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Baġrumdaki başum gibi ʿaynumdaki yaşum gibi
Çeşm-i güher-pāşum gibi giryān olayın bir zamān

146. **gibi:**
Gazel 292
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳan aġlayup Ceyḫūn gibi āh eyleyüp Mecnūn gibi
Şām u seḥer gerdūn gibi gerdān olayın bir zamān

147. **gibi:**
Gazel 292
Mısra: **7**

"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳan aġlayup Ceyḥūn gibi
āh eyleyüp Mecnūn gibi
Şām u seḥer gerdūn gibi
gerdān olayın bir zamān

148. **gibi:**
Gazel 292
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳan aġlayup Ceyḥūn gibi
āh eyleyüp Mecnūn gibi
Şām u seḥer gerdūn gibi
gerdān olayın bir zamān

149. **gibi:**
Gazel 293
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Zīr-i seng-i āsyāb-ı tengnā-yı çarḫda
Dāne-i gendüm gibi ser-ḫurde sen ġam-ḫurde ben

150. **gibi:**
Gazel 293
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

151. **gibi:**
Gazel 295
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Abdāl-ı Kerbelā gibi ser-pā bürehneyem
ʿĀşıḳ yoluñda böyle gerekmez mi yā Ḥüseyn

152. **gibi:**
Gazel 297
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ruḫuñ gül gibi nāzük alnuñ açıḳ yüzüñ aġ olsun
Güẕergāhuñ nesīm-i ṣubḥ gibi bāġ u rāġ olsun

153. **gibi:**
Gazel 297
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ruḫuñ gül gibi nāzük alnuñ açıḳ yüzüñ aġ olsun
Güẕergāhuñ nesīm-i ṣubḥ gibi bāġ u rāġ olsun

154. **gibi:**
Gazel 297
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Aġalar içre sen gül gibi gül gülzār-ı ʿālemde
Cemālüñ seyr iden ʿāriflere ṭaġ üsti bāġ olsun

155. **gibi:**
Gazel 297
Mısra: **12**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳabūlī ḥażret-i aġa-yı dergāh-ı Ġażanfer-nām
Cihān ṭurduḳca ṭursun Ḫıżr u ʿĪsī gibi ṣāġ olsun

156. **gibi:**
Gazel 306
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Yüz aġardur mı ġazā yolında ġāzīler gibi
Ḫūn-ı sürḫ-ı düşmeni icrāya muʿtād olmayan

157. **gibi:**
Gazel 306
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bend olan kimdür Ḳabūlī gibi zencīr-i ġama

Ġamdan āzād olmayandur
ġamdan āzād olmayan

158. **gibi:**
Gazel 307
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bire bülbül gibi şūḫ u şen gül
Bire Düldül gibi çesbān-ı cihān

159. **gibi:**
Gazel 307
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bire bülbül gibi şūḫ u şen gül
Bire Düldül gibi çesbān-ı cihān

160. **gibi:**
Gazel 307
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gül gibi bir iki gün yüze gülüp
Bire dil bülbülin iden nālān

161. **gibi:**
Gazel 308
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ferzīn gibi kec-revlik iden şāha muḳārin
Ṭoġrı yürüyen ruḫ gibi ol baḳar ıraḳdan

162. **gibi:**
Gazel 308
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ferzīn gibi kec-revlik iden şāha muḳārin
Ṭoġrı yürüyen ruḫ gibi ol baḳar ıraḳdan

163. **gibi:**
Gazel 310
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bād-ı fenādan güllerüñ pejmürde-ruḫsār olmasun
Gül gibi ḫandān ol yüri güler cemālüñ ṣolmasun

164. **gibi:**
Gazel 310
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī bilmezlenüp ol olmasun

165. **gibi:**
Gazel 312
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bezm-i mihnetde Ḳabūlīnüñ ṣarardı çehresi
Ney gibi hecrüñle nālān olmasun ya neylesün

166. **gibi:**
Gazel 314
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dilā çengāl-i şāhīn-i firāḳ-ı yāre düşmişsin
Kebūter gibi kūy-ı yārdan āvāre düşmişsin

167. **gibi:**
Gazel 315
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Zaḫm-ı eṣer-i ʿışḳa hele ey dil-i mecrūḥ
Laʿl-i leb-i dil-ber gibi merhem bulımazsın

168. **gibi:**
Gazel 315
Mısra: **8**

"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Nola işidenler diseler sellemehu'llah
Şiʿrüm gibi bir naẓm-ı müsellem bulımazsın

169. **gibi:**
Gazel 317
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Keşf içün ṣūfī keşef gibi ḥicāb ile yürür
Başını ḫırḳasına çekmegi görmiş baġadan

170. **gibi:**
Gazel 318
Mısra: **17**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Her dilde Ḳabūlī gibi evṣāfuñ iderler
Her elsinede ḳāʾil-i gūyā sen imişsin

171. **gibi:**
Gazel 323
Mısra: **12**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Derūn-ı pādşāh-ı ʿālemāsā sen ṣafālar sür
Dil-i aʿdā ʿAcem mülki gibi pür-iḫtilāl olsun

172. **gibi:**
Gazel 323
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Vezīr-i bī-naẓīrisin güzīn-i Āl-i ʿOs̱mānuñ
Güneş gibi vücūduñ bī-naẓīr ü bī-mis̱āl olsun

173. **gibi:**
Gazel 323
Mısra: **17**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sikender gibi ḫayr ile añılsun ḥaşre dek nāmuñ
Elifler nīzeler şemşīr-i aʿdāya …… dāl olsun

174. **gibi:**
Gazel 325
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevs̱er şarābı ġılmān elinden

175. **gibi:**
Gazel 330
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Renklü rū yoḳdur gül-i gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā gülzārı varsun arasın

176. **gibi:**
Gazel 337
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

İki yanuñda ṭurur ḳullaruñ gibi dil ü cān
Saʿādet ile naẓar eyle ṣaġuña ṣoluña

177. **gibi:**
Gazel 338
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Çekil bir cānibe ṣu gibi geşt-i deşt ü kuhsār it
Ḳarışma her ḫas u ḫāşāke ṣafvet iḫtiyār eyle

178. **gibi:**
Gazel 339
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sāġar u ṣahbā gibi ol
lebleri mey-gūn ile
ʿAyş u ʿişret eylesek
ṭudaḳ ṭudaġa el ele

179. **gibi:**
Gazel 340
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Çehre-i rūyīn-i ʿāşıḳ ṣāf olurdı zer gibi
Sīne-i sīmīnüñi bir kerre sürseñ rūyına

180. **gibi:**
Gazel 340
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sīne-i bī-kīneñi ṣāf it
Ḳabūlī zer gibi
Ṣāhid ol mihrüñ ile
ḳoynuña gire ṣoyına

181. **gibi:**
Gazel 347
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳabūlīnüñ gözine şeb gibi tārīk olur dünyā
Cemālüñ mihrin ey meh-rū gözinden gel ṭolundurma

182. **gibi:**
Gazel 348
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

183. **gibi:**
Gazel 348
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ayaġ üzre gelüp meclis-be-meclis gezme ey sāḳī
Yirüñ ḫum gibi bekle gūşe-i meyḫāneden çıḳma

184. **gibi:**
Gazel 351
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Yoluñda ölünce çekerin bār-ı belāñı
Çökdüm şütür-i ner gibi iki dizüm üzre

185. **gibi:**
Gazel 353
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿĀşıḳ odur ki ʿāleme ḳaddi dü-tā gele
Bāġa benefşe gibi ʿaṣāsın ṭuta gele

186. **gibi:**
Gazel 356
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

187. **gibi:**
Gazel 361
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

188. **gibi:**
Gazel 366
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣaḥn-ı gülşende Ḳabūlī gibi ey serv ṭurup
Vaṣf-ı ḫaṭṭuñ iderüz seyr-i çemenden gelene

189. **gibi:**
Gazel 369
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gel meclis-i ḫāṣ idelüm aġyārı getürme
Gel gül gibi tenhā olalum ḫārı getürme

190. **gibi:**
Gazel 372
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ey göñül kendüñi alçaḳ ṭutagör kim saña
Şāyed ol serv-ḳadüñ ṣu gibi göñli aḳa

191. **gibi:**
Gazel 373
Mısra: **13**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Cidār üzre görünsün ṭōbveş ṭāvus gibi başı
Cüdā ḳıl kellesin ṭīġ ile ḫaṣmuñ dik sinān üzre

192. **gibi:**
Gazel 381
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Baş ḳaldursañ eger bāliş-i zer-kāruñdan
Gün gibi ṭāliʿ olur nūr-ı hidāyet ol eve

193. **gibi:**
Gazel 381
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Beyt-i şiʿrüm gibi olmazdı Ḳabūlī maʿmūr
Ṭolmasa beyt-i ʿömür gibi ʿadālet ol eve

194. **gibi:**
Gazel 381
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Beyt-i şiʿrüm gibi olmazdı Ḳabūlī maʿmūr
Ṭolmasa beyt-i ʿömür gibi ʿadālet ol eve

195. **gibi:**
Gazel 382
Mısra: **15**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gül gibi virme girībānı ile İlmeye ḫār-ı belā dāmāne

196. **gibi:**
Gazel 384
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿIşḳ ehli ol durur ki ġam u derd ü miḥneti
Naḳd-i metāʿ-ı ḫ∨āce gibi bī-ḥisāb ola

197. **gibi:**
Gazel 385
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gün gibi feṭḥ eyledikce şarḳı berḳ-i tīġle
Düşmen-i dīnüñ ġamām-ı ġamla şarḳı şām ola

198. **gibi:**
Gazel 385
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

199. **gibi:**
Gazel 391
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Elden düşürme sāġarı pīr-i muġān gibi

Şāhum şikāruñ elde
gerekdür ṭoġān gibi

200. **gibi:**
Gazel 391
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Elden düşürme sāġarı pīr-i muġān gibi
Şāhum şikāruñ elde
gerekdür ṭoġān gibi

201. **gibi:**
Gazel 391
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir post besdür ādem
olana enārveş
Geyme libās-ı sıḳleti ḳat
ḳat ṣoġān gibi

202. **gibi:**
Gazel 391
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Merd ol durur ki düşmen-i
rūbāh-ı ḥīleye
ʿArż-ı mehābet eyleye şīr-
i ḳaġān gibi

203. **gibi:**
Gazel 391
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Nemdür gözüm yaşı yire
geçsün neme yarar
Feryāduma deminde
yitişmez fiġān gibi

204. **gibi:**
Gazel 391
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḫardal ḳadar bulınmaya
ḫāk-i vücūdumuz
Cemʿiyyetüñ Ḳabūli ṣoñı
ṭarṭaġan gibi

205. **gibi:**
Gazel 392
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Başdum ʿadūyı himmet
ile pehlevān gibi
Ḫaşmı ḳanadum altına
aldum ṭoġan gibi

206. **gibi:**
Gazel 392
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Başdum ʿadūyı himmet
ile pehlevān gibi

Ḫaşmı ḳanadum altına
aldum ṭoġan gibi

207. **gibi:**
Gazel 392
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Furṣat düşerse yire getür
ḫaşmuñ arḳasın
Virme amān aña felek-i
bī-amān gibi

208. **gibi:**
Gazel 392
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Aʿdāya bād-ı dey gibi
ṭoḳın ki bir zamān
Ḳarşuñda ditreye ṭura
berg-i ḫazān gibi

209. **gibi:**
Gazel 392
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Aʿdāya bād-ı dey gibi
ṭoḳın ki bir zamān
Ḳarşuñda ditreye ṭura
berg-i ḫazān gibi

210. **gibi:**
Gazel 392
Mısra: **8**

"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Heybet gerekdür erde ki her yerde göstere
Rūbāh-ı ḫaşma kendüyi şīr-i jiyān gibi

211. **gibi:**
Gazel 392
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿĀlem özin bilen kişiye üzün eylemez
Yaḫşıya yaḫşı dehr yamāna yamān gibi

212. **gibi:**
Gazel 392
Mısra: **12**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣāf ol Ḳabūli ṣāf-dile mālik olanı
Kimse mükedder idemez āb-ı revān gibi

213. **gibi:**
Gazel 393
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Beni bülbül gibi gūyā ider gülzār-ı ʿālemde
Ḳabūlī gül-ruḫān-ı gülşen-ābād-ı Gelibolı

214. **gibi:**
Gazel 398
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir nev-cüvāna ʿāşıḳ-ı nālān olam gibi
Bir pādşāha bende-i fermān olam gibi

215. **gibi:**
Gazel 398
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir nev-cüvāna ʿāşıḳ-ı nālān olam gibi
Bir pādşāha bende-i fermān olam gibi

216. **gibi:**
Gazel 398
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir bārgāh-ı ʿizzete mensūb olup yine
Bir āstān-ı devlete derbān olam gibi

217. **gibi:**
Gazel 398
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ser-geşte-i hevā-yı ser-i zülf-i yār olup
Āşüfte-ḥāl ü zār u perīşān olam gibi

218. **gibi:**
Gazel 398
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Mānend-i gūy ʿarṣageh-i kūy-ı yārda
Çevgān-ı zülf-i yār ile ġalṭān olam gibi

219. **gibi:**
Gazel 398
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ālūde-i ġubār-ı reh-i kūy-ı ʿışḳ olup
Seyr-i ġubār-ı ḫaṭṭ ile ḥayrān olam gibi

220. **gibi:**
Gazel 398
Mısra: **12**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Keyfiyyet-i şarāb-ı ġam-ı ʿışḳdan geçüp

Meydān-ı ġamda ḫāk ile yeksān olam gibi

221. **gibi:**
Gazel 398
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şöhret bulalı ʿışḳ ile nāmum Ḳabūliyā
Sulṭān-ı ʿāşıḳān-ı cüvānān olam gibi

222. **gibi:**
Gazel 401
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Maẓhar-ı āṯār-ı ʿışḳ olduñ Ḳabūlī aç gözüñ
Gün gibi īṯār idersin vaḳtidür āṯāruñı

223. **gibi:**
Gazel 402
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bu sūr-ı pür-sürūr-ı pādşāhīde gülüp herkes
Revā mı ben ġarībüñ aḳa deryālar gibi yaşı

224. **gibi:**
Gazel 402
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şuʿāʿ-ı pertev-i ḫurşīd-i ʿālem gibi olursa
Sarāy-ı ḫāṣa yol virme araya girmesün nāşī

225. **gibi:**
Gazel 403
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bezm-i belāda iñler isem nola ney gibi
Devrān ayaġa ṣaldı beni dürd-i mey gibi

226. **gibi:**
Gazel 403
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bezm-i belāda iñler isem nola ney gibi
Devrān ayaġa ṣaldı beni dürd-i mey gibi

227. **gibi:**
Gazel 403
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ geçer her gedā begüm
Her dāġı kellesinde ṭurur tāc-ı key gibi

228. **gibi:**
Gazel 403
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Āfāḳı ditredürse nola āh-ı serdümüz
Ol meh bize ṣovuḳluḳ ider oldı dey gibi

229. **gibi:**
Gazel 403
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿĀşıḳlıġ ile añılan ölmez zamānede
Mecnūnı gör ki zinde daḫı nāmı ḥay gibi

230. **gibi:**
Gazel 403
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṭurmaz Ḳabūli lāşe-i lā-şey’ iken ʿadū
Her ḳanda baḳsañ ol görinür anda şey gibi

231. **gibi:**
Gazel 407
Mısra: **1**

"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şīt-ı naẓmuñ gibi ṭutdı keremüñ āfāḳı
Mesned-i ṣadr-ı saʿādetde olasın bāḳī

232. **gibi:**
Gazel 409
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳıldı bülbül gibi beni nālān
Diñlemez mi o ġonça şīvenümi

233. **gibi:**
Gazel 410
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Aġlar isem nola seḥāb gibi
Baḫtum açılmaz āftāb gibi

234. **gibi:**
Gazel 410
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Aġlar isem nola seḥāb gibi
Baḫtum açılmaz āftāb gibi

235. **gibi:**
Gazel 410
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿÖmrüñ ise beḳāsı āb üzre
Ser ise pür-hevā ḥabāb gibi

236. **gibi:**
Gazel 410
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şaḥṣ-ı nā-dāna keşf-i rāz itme
Herkese söyleme kitāb gibi

237. **gibi:**
Gazel 410
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gözle ādāb-ı ehl-i ʿirfānı
Gezme her gūşede devāb gibi

238. **gibi:**
Gazel 410
Mısra: **12**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Aç gözüñ ey göñül uyar cānuñ
Ḳalma ġaflet içinde ḫ̲vāb gibi

239. **gibi:**
Gazel 410
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṭolu āb eyle Ḳabulī gözüñ
Döne döne aḳan ṭolāb gibi

240. **gibi:**
Gazel 412
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳoyup ser-ḥadd-i ġamda ḳulların sulṭānumuz gitdi
ʿAlem gibi çekildi nāz ile cānānumuz gitdi

241. **gibi:**
Gazel 412
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳabūlī ḳaldı Kāşī kāse gibi zār u ser-gerdān
Cüvān-ı kāsebāz u şāhid-i Kāşānumuz gitdi

242. **gibi:**
Gazel 413
Mısra: **3**
"-e benzer"

anlamında kullanılan benzetme edatı.

Revān olmışdı gerçi rūḥ gibi ey dil-i mürde
Yine bir daḫı ḥaşr olduḳ yirine cānumuz geldi

243. **gibi:**
Gazel 416
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

244. **gibi:**
Gazel 417
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿAceb ḫūnī degül mi ey kemān-ebrū tir-i ġamzeñ
Dil-i şeydā gibi nice ġarībüñ ḳanına girdi

245. **gibi:**
Gazel 417
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ruḫ-ı dil-ber gibi ḥāżır mücellādur gel ey ʿāşıḳ
Ġubār-ı ḫaṭṭını añma gider ḳalbe keder virdi

246. **gibi:**
Gazel 417
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳoma elden Ḳabūlī serv-ḳadlerle ayaḳ seyrin
Bahār irdi yine cūlar gibi şeydā dil el virdi

247. **gibi:**
Gazel 418
Mısra: **11**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ eyle ḳalb-i düşmeni
Feṯḥ-i bāb olsun Ḳabūlī bendeñe cānum ʿAli

248. **gibi:**
Gazel 419
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gün gibi ḥüsn ile meşhūr-ı cihāndur ammā
Kimse seyr idemedi cān gibi pinhān geldi

249. **gibi:**
Gazel 421
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Saña ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ hep baġrı yanıḳdur
Derūn-ı lāle gibi yoḳ durur içinde bir ṣaġı

250. **gibi:**
Gazel 426
Mısra: **11**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir anuñ gibi şeh-i tīġ-keşān olmayıcaḳ
Kimse teskīn idemez fitne-i devr-i ḳameri

251. **gibi:**
Gazel 427
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Cism-i pākin görmek isterseñ ṣoyup ḥammāma ḳoy
Olmaz ol sīmīn-beden gibi efendi pāk-ṣoy

252. **gibi:**
Gazel 432
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Düşmeni ḳalʿ eyle bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber gibi

Ey gönül keskin gereksin
Ḥażret-i Ḥayder gibi

253. **gibi:**
Gazel 432
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Düşmeni ḳalʿ eyle bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber gibi
Ey gönül keskin gereksin
Ḥażret-i Ḥayder gibi

254. **gibi:**
Gazel 432
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿArż-ı kālā-yı maʿārif ḳılma ḳadrüñ bilmeze
Ḳıymetüñ taʿyīn ider ṣarrāf olan gevher gibi

255. **gibi:**
Gazel 432
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Mertebeñ ʿālī taṣavvur eyle ʿālī-himmet ol
Başlar üzre ola tā kim yirüñ efserler gibi

256. **gibi:**
Gazel 432
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ġam yime ger ṣad hezār olsa ʿadū Yeʾcücvār
Sen hemān s̱ābit-ḳadem ol sedd-i İskender gibi

257. **gibi:**
Gazel 432
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Būy-ı zülfüñle muʿaṭṭar ḳıl meşām-ı ʿālemi
Ṭīb-i ḫāṭırla seni ḫoş göreler ʿanber gibi

258. **gibi:**
Gazel 432
Mısra: **12**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṭalʿat-ı mihr-i cemāl-i dil-rübā ise murād
İşiginden rūz u şeb ırma gözüñ aḫter gibi

259. **gibi:**
Gazel 432
Mısra: **13**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Düşmene ḳarşu Ḳabūlī gibi gögsüñ ger yüri
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

260. **gibi:**
Gazel 432
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Düşmene ḳarşu Ḳabūlī gibi gögsüñ ger yüri
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

261. **gibi:**
Gazel 433
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Nice cān ḳurtarur tīr-i kemān dest-i ʿaskerden
Ḳızılbaş üzre bārān-ı belā gibi yaġar yaġı

262. **gibi:**
Gazel 433
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Livā-yı fetḥi biz gün gibi çekdük ḳavm-i aʿdānuñ
ʿAceb mi ser-nigūn olsa meh-i nev gibi bayraġı

263. **gibi:**
Gazel 433
Mısra: **10**

"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Livā-yı fetḥi biz gün gibi çekdük ḳavm-i aʿdānuñ
ʿAceb mi ser-nigūn olsa meh-i nev gibi bayraġı

264. **gibi:**
Gazel 436
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Görüp leylī ṣaçuñ Mecnūn gibi ḳalmış taʿalluḳda
Dil-i şeydāyı görseñ ʿaḳlı yoḳ dīvānedür şimdi

265. **gibi:**
Gazel 436
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Naẓīri gelmemişdür dāne-i fülfül gibi Rūma
ʿİẕārı üzre baḳsañ ḫāline bir dānedür şimdi

266. **gibi:**
Gazel 437
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Cūlar gibi çıḳ tenhā vādīlere ʿazm eyle
Ḫār u ḫasa ḳarışma ʿuzlet demidür şimdi

267. **gibi:**
Gazel 446
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dikmedi bāġ-ı vücūd içre ḳadüñ gibi nihāl
Çemen-ārā-yı gülistān-ı cihān celle celāl

268. **gibi:**
Gazel 446
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i ezel ʿazze ve cel
Çekmedi ṣūret-i pāküñ gibi bir ḫūb cemāl

269. **gibi:**
Gazel 449
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Keremüñ gün gibi her ẕerreye mebẕūl olsun
Naẓar-ı pāküñ ile her kişi meşġūl olsun

270. **gibi:**
Gazel 449
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Çignesin ḫāk-i rehüñ gibi beni düşmen ü dost
Tek yüzüñ görmege bir daḫı yine yol olsun

271. **gibi:**
Gazel 456
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Al üstine geyerse yeşil ḫāre yaraşur
Her ne geyerse ġonça gibi yāre yaraşur

272. **gibidür:**-*dür*
Gazel 467
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Manṣıb recāsı pādşeh-i kāmyābdan
Bir ẕerre istemek gibidür āftābdan

273. **gibi:**
Gazel 470
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Zer gibi rūyumı zerd iden anuñ yoḳluġıdur

Manṣıb almaḳ ne idi
olıcaḳ altun elde

274. **gibi:**
Gazel 479
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

İñleden bülbül gibi ol
ruḫları güldür beni
Ey felek sen bāri giryān
eyleme güldür beni

275. **gibi:**
Gazel 486
Mısra: **4**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bāde-i gül-reng ile āmīziş
itsün leblerüñ
İmtizāc u şīr ü şekker gibi
eyleñ alışuñ

276. **gibi:**
Gazel 487
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣararsa ey güneş zer gibi
ġamdan çehre-i zerdüñ
Bilürdüñ çekdügüm derdi
baña fi'l-cümle beñzerdüñ

277. **gibi:**
Gazel 491
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kim virür baña ḳażā il
ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı
hümāyūnum yoḳ

278. **gibi:**
Gazel 494
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Nihān it kendüñi gencīne
gibi künc-i ʿuzletde
Ne ḥācet açılup her merd-
i nā-dāna ʿayān olmaḳ

279. **gibi:**
Gazel 516
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kāferem āhum gibi özge
kemendüm var ise
Şol gözi āhūlara bir ġayrı
bendüm var ise

280. **gibi:**
Gazel 516
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dem-be-dem aḳsun
yaşum bāġ-ı cihānda çaġ
çaġ

Serv-i ḳaddüñ gibi bir
serv-i revānum var ise

281. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sikender gibi ḥükmüñ
Şām u şarḳa ʿām u
şāmildür
Revāndur şarḳdan ġarba
nefāẕ-ı emr ü fermānuñ

282. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: **23**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şeb-i ẓulmetde ḳalmış
gibi ḳalmışdı cihān ḫalḳı
Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿadlüñle
açıldı çeşmi dünyānuñ

283. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: **25**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Uyanmış gibi ḫ∨ābından
cilā virmek diler çeşme
Elinde mīldür gördüm
seher ḫurşīd-i raḫşānuñ

284. **gibi:**
Kaside 1

Mısra: **52**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Çıḳup her yirde kimdür yüz aġardan bād-ı ṣubḥāsā
Şafaḳ gibi revān iden kim ola ḳanın aʿdānuñ

285. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: **54**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kim itdürdi ḳula Tatarı yaġma ḫ∨ān-ı Tatarı
Ḳıran girmiş gibi kimdür ḳıran ḳavmin Ḳırım Ḫānuñ

286. **gibi:**
Kaside 1
Mısra: **60**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Be-ġāyet muʿteberdür cevher-i pākīze-i ẕātuñ
Muraṣṣaʿ cevherī ḫançer gibi yanında sulṭānuñ

287. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **17**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kef-i erbāb-ı kerem gibi direm ṭutmazlar
Bezl iderler yolına her kim iderse güẕerān

288. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **47**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḥażret-i Caʿfer-i Ṣādıḳ gibi ṣādıḳ-efʿāl
Ḥażret-i Veys-i Ḳaren gibi muḥibb-i Ḳur'ān

289. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **48**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḥażret-i Caʿfer-i Ṣādıḳ gibi ṣādıḳ-efʿāl
Ḥażret-i Veys-i Ḳaren gibi muḥibb-i Ḳur'ān

290. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **67**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳanı ẕātuñ gibi bir ḫüsrev-i ʿālī-dil kim
Ola her teşne zülāl-i kereminden reyyān

291. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **73**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sen ki ḫurşīd-i cihān gibi żiyā-güstersin
Pertev-i luṭfuñ ile cümle-i ʿālem tābān

292. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **75**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ben ki pā-māl-i cefā ḫāki gibi tīre-dilem
Tīredür baḫt-ı siyāhumla şebāsā devrān

293. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **78**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Āftāb-ı keremüñ üstüme pertev ṣalsa
Mihr ü ḫāver gibi her ẕerrem olurdı raḫşān

294. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **87**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kīmyā gibi ʿazīz olmaġa saʿy eyler iken
Yol mıdur ḫāk-i reh-i derd ile olmaḳ yeksān

295. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **101**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳanı anuñ gibi bir merd-i s̲enā-güster kim
Midḥat ü maḥmidet-i z̲ātuñ ide vird-i zebān

296. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **103**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dürr ü gevher gibi naẓm eyleye vaṣf-ı z̲ātuñ
Güherāsā ola tā mürsele-i güş-ı kesān

297. **gibi:**
Kaside 2
Mısra: **110**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳāmetüñ servi ola bād-ı ḫazāndan maḥfūz
Rūy-ı rengīnüñ ola gül gibi dāʾim ḫandān

298. **gibi:**
Kaside 4
Mısra: **82**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Didi tedbīr-i enām ile bu taġyīr olmaz
Ḥükm-i taḳdīr-i Ḫudā gibi bu naḳż-ı ibrām

299. **gibi:**
Kaside 4
Mısra: **116**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

300. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: **27**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Aḳan olsa ʿadūya aḳsa deryālar gibi leşker
Ġarīḳ-i niʿmet olsa her biri pūrān-ı pīrānuñ

301. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: **35**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Er olsa ṭursa ḳarı oġlı ʿavret gibi ḳaçmasa
Temāşā eylese iḳdāmını merdān-ı meydānuñ

302. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: **45**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳılıc gibi ṣalarsañ nola yüz döndürmez aʿdādan
Muḳarrer keskin erdür mīr-i mīrānı Ḳaramanuñ

303. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: **47**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿAyāndur gün gibi ās̲ārını tafṣīle ḥācet yoḳ
Neden lāzım gelür iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

304. **gibi:**
Kaside 5
Mısra: **66**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gerekdür bunca ās̲āruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir s̲enāḫ∨ānuñ

305. **gibi:**
Kaside 6
Mısra: **13**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Açıldı gül gibi ḫandān u ḫurrem oldı cihān
Degüldür eski zamānlar bu ʿālem-i dīger

306. **gibi:**
Kaside 6
Mısra: **17**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sarāy-ı cān u dile oldı gün gibi lāmiʿ
Sürūr-ı sūr-ı şeh-i kām-kār u meh-manẓar

307. **gibi:**
Kaside 6
Mısra: **73**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳabūli gibi ḳanı bülbül-i s̱enā-ḫ∨ānuñ
Hezārvār dili ṭūṭi-i şeker-perver

308. **gibi:**
Kaside 6
Mısra: **75**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Cefā-yı ḫār yirüm ġonca gibi teng itdi
Bu tengnā-yı cihānda neler ẓuhūr eyler

309. **gibi:**
Kaside 6
Mısra: **82**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şu daḫli kim iden ehl-i dil ola güftārı
Ḫadeng-i yār gibi cān u dilde eyler yer

310. **gibi:**
Kaside 7
Mısra: **24**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bād-bān-ı keremüñ kime hevā-dār olsa
Keşti-i Nūḥ-ı necī gibi olur ehl-i necāt

311. **gibi:**
Kaside 7
Mısra: **42**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sensin ol aḫter-i neyyir ki żiyā ṣaldıkça
Ḫāne-i dilden iden gün gibi defʿ-i ẓulümāt

312. **gibi:**
Kaside 7
Mısra: **49**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Biñde bir bulmaya ẕātuñ gibi naḳḳād-ı felek
Eylemiş nāmuñ iḥāṭa ʿaşrāt ile miʿāt

313. **gibi:**
Kaside 7
Mısra: **73**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳavl-i vāʿiẓ gibi medḥüñ oḳusam diñlerler
İstimāʿ oluna gelmiş durur aḳvāl-i s̱iḳāt

314. **gibi:**
Kaside 8
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Çıkup gün gibi maġribden irişdi maşrıḳa nāmuñ
Ḳıyāmetler ḳopar şimden girü başında Aʿcāmuñ

315. **gibi:**
Kaside 8
Mısra: **24**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿArūs-ı Erdebilin erde . bilsün Erdebil oġlı
Ḳaçırdı düşmeni ʿavret gibi mülkinden Īrānuñ

316. **gibi:**
Kaside 10
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gögsi açılmış gümüş āyīne gibi berḳ urur
Cismi aḳ bir sīnesi berrāḳ bir abbaḳ dede

317. **gibi:**
Kaside 10
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf
Ṣu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

318. **gibi:**
Kaside 10
Mısra: **41**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Pā-bürehne üştür-i ner gibi seyr it ʿālemi
Tekye-i ʿālemden irkenden götür ayaḳ dede

319. **gibi:**
Kaside 10
Mısra: **43**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gūşvār it gūşuña dürr-i Necef gibi sözüm
Pendüm ışġa eyle benden yaña ṭut ḳulaḳ dede

320. **gibi:**
Kaside 10
Mısra: **56**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

321. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Biri biriyle ḫırlar seg gibi ḫır ḫır çekişmekde
Sözi küfr ü ḫaṭā birḳaç küfür-gūy erlerin gördüm

322. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: **22**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Görünmez ḳaçışurlar ādeme ādem göründükce
Yabānī cānavarlar gibi ṭāġī ḫarların gördüm

323. **gibi:**
Kaside 11
Mısra: **27**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Siyeh pürçeklü erkek başlu at gibi nice ürkek
Yaḳışmaz ādeme vaḥşet ider duḫterlerin gördüm

324. **gibi:**
Kaside 13
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Yüzüñ arduñ ʿaraba çarḫı gibi nā-maʿlūm
Kehle bāzārı yirüñdür yüri dingil dingil

325. **gibi:**
Kaside 13
Mısra: **32**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri boynuñ gibi irkenden üzil

326. **gibi:**
Kaside 15
Mısra: **15**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Yir ḳomaz ṭuġyān-ı aʿdāya dem-i fāsid gibi
Şeh ṭamārından alur faṣṣāddur gönderdigüñ

327. **gibi:**
Kaside 16
Mısra: **23**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dem-i fāsid gibi ṭuġyān iderdi yılda bir gāhī
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların faṣṣād gönderdüñ

328. **gibi:**
Kıt'a 1
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gelmedi bir senüñ gibi server
İde bu ʿaṣrda dil-āverlik

329. **gibi:**
Kıt'a 1
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

330. **gibi:**
Kıt'a 2
Mısra: **9**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḫālişen muḫlişen Ḳabūli gibi
Dāʿim aḥbābuñuz duʿāda ola

331. **gibi:**
Kıt'a 2
Mısra: **11**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Rūz u şeb māh-ı nev gibi şāhum
Devletüñ rifʿatüñ ziyāde ola

332. **gibi:**
Kıt'a 13
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

333. **gibi:**
Kıt'a 19
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Açılmadı dil ġonça gibi ḫ∨āb-ı ʿademden
Enfās-ı nesīm-i kerem ile anı uyar

334. **gibi:**
Kıt'a 25
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

335. **gibi:**
Kıt'a 27
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

İşigüñde āyā sirişküm gibi
Neden düşdi gözden bıraḳmaḳ beni

336. **gibi:**
Kıt'a 33
Mısra: **21**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

337. **gibi:**
Mesnevi 5
Mısra: **12**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir zebānı uzun zebāni-şekil
Seg gibi gördügin murādı ekil

338. **gibi:**
Mesnevi 5
Mısra: **19**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şeb-i muẓlim gibi yüzi ḳaradur
Şükr aña kim ne cīfeler yaradur

339. **gibi:**
Mesnevi 5
Mısra: **22**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şīve vü nāz ile tekebbür ile
Ḫar gibi cūş idüp tehevvür ile

340. **gibi:**
Mesnevi 5
Mısra: **23**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir nice kendü gibi Etrāki
Getürüp şerʿe gör o nā-pāki

341. **gibi:**
Mesnevi 5
Mısra: **61**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

İt gibi bir kerīh-manẓar imiş
Ṭāliʿi gibi naḫs-ı ekber imiş

342. **gibi:**
Mesnevi 5
Mısra: **62**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

İt gibi bir kerīh-manẓar imiş
Ṭāliʿi gibi naḫs-ı ekber imiş

343. **gibi:**
Mesnevi 5
Mısra: **85**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Nīze gibi yoluñda ṭoġru olam
Beni oḳ gibi ṣanma uġru olam

344. **gibi:**
Mesnevi 5
Mısra: **86**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Nīze gibi yoluñda ṭoġru olam
Beni oḳ gibi ṣanma uġru olam

345. **gibi:**
Mesnevi 5
Mısra: **125**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Yaramaz baḫt-ı bed gibi bed ola
Elemi vü ġamı müʾebbed ola

346. **gibi:**
Mesnevi 8
Mısra: **27**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṭoldı gün gibi ʿāleme nāmuñ
Ḫāṣ u ʿāma yitişdi inʿāmuñ

347. **gibi:**
Mesnevi 9
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Lebi ḥalvā yañaġı teng-i şekker
Teni pālūde-i ter gibi ditrer

348. **gibi:**
Mesnevi 9
Mısra: **27**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dehānı gibi dendānı da ḫurde
Ḫafī yir ḳalmadı ṭoyuldı ḫurde

349. **gibi:**
Mesnevi 9
Mısra: **53**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şu gibi ṭarf-ı bāġa ol revāne
Gümüş naʿleyne bin gez nāzikāne

350. **gibi:**
Mesnevi 9
Mısra: **60**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ayuñ on dördine beñzer cemālüñ
Yitişmiş gibi aña sinn ü sālüñ

351. **gibi:**
Mesnevi 9
Mısra: **68**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ġanīmet virdi Ḥaḳ saña bu ānı
Ġanīmet mālı gibi beẕl it anı

352. **gibi:**
Mesnevi 9
Mısra: **81**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gül-i raʿnā gibi yüze gülici
Ġınā gibi kişiye gic gelici

353. **gibi:**
Mesnevi 9
Mısra: **82**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gül-i raʿnā gibi yüze gülici
Ġınā gibi kişiye gic gelici

354. **gibidür:**-*dür*
Mesnevi 9
Mısra: **56**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Gümüş barmaḳda ol ḳıymetlü ḫātem
Hilāl üstünde kevkeb gibidür hem

355. **gibi:**
Mesnevi 15
Mısra: **15**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Aḳçe gibi uġurlu şey olmaz
Varduġı yirden ol tehī gelmez

356. **gibi:**
Muaşşer 1
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Güneş gibi gezüp şarḳı dolanup mülk-i Īrānı
Meh-i nev gibi arturduñ şehā gitdükce ʿünvānı

357. **gibi:**
Muaşşer 1
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Güneş gibi gezüp şarḳı dolanup mülk-i Īrānı

Meh-i nev gibi arturduñ
şehā gitdükce ʿünvānı

358. **gibi:**
Muaşşer 1
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ġazā-yı ekber itdüñ bī-müḥābā ḳoyalum anı
Sikender gibi seyrān eyledüñ Īrān u Turanı

359. **gibi:**
Muaşşer 1
Mısra: **12**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿAcem mülkin gezüp pür-ẕevḳ u şevḳ u pür-ṣafā geldüñ
Diyār-ı şarḳdan ġarba güneş gibi ṭoġa geldüñ

360. **gibi:**
Muaşşer 1
Mısra: **21**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Hücūm idüp hünerber ner gibi şīrāna ṣavletle
Ḳaçurduñ rūbehāsā düşmeni biñ zār u ẕilletle

361. **gibi:**
Muaşşer 1
Mısra: **27**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dönüp gün gibi ʿazm-i Rūm idüp devletle ʿizzetle
Gelüp ṣıḥḥatle teşrīf eyledüñ şehri saʿādetle

362. **gibi:**
Muaşşer 1
Mısra: **36**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bozup cemʿiyyetin alayın itdüñ bī-ser ü bī-pā
Güneş gibi çıkup bir gūşeden bī-bāk ü bī-pervā

363. **gibi:**
Muaşşer 1
Mısra: **41**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Çıḳup şarḳ illerin yeller gibi geşt-i güẕār itdüñ
Semend-i bād-ı pāy altında aʿdāyı ġubār itdüñ

364. **gibi:**
Muaşşer 1
Mısra: **48**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳılāʿ-ı Ḳarṣı yapduñ anı çün muḥkem ḥiṣār itdüñ
Gelüp ḳalb-i Ḳabūlī gibi mülküñde ḳarār itdüñ

365. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: **13**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ṣādıḳdur özi aḳdur yüzi
Ḫalḳ-ı ʿālem üzre açıḳdur güneş gibi gözi

366. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ṣādıḳdur özi aḳdur yüzi
Ḫalḳ-ı ʿālem üzre açıḳdur güneş gibi gözi

367. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: **28**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḫvān-ı iḥsānına maẕhar düşdüñ ey dil ġam yeme
Pādşāh-ı Rūm gibi luṭfı çoḳdur ādeme

368. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: **37**

"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳaṣdı açmaḳdur diyār-ı şarḳı İskender gibi
Ẕātı ġālibdür ʿadūya Ḥażret-i Ḥayder gibi

369. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: **38**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳaṣdı açmaḳdur diyār-ı şarḳı İskender gibi
Ẕātı ġālibdür ʿadūya Ḥażret-i Ḥayder gibi

370. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: **39**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Pür-mehābetdür vücūd-ı pāki şīr-i ner gibi
Sen duʿāya ḳāyim ol dāyim Ḳabūlī er gibi

371. **gibi:**
Müseddes 1
Mısra: **40**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Pür-mehābetdür vücūd-ı pāki şīr-i ner gibi
Sen duʿāya ḳāyim ol dāyim Ḳabūlī er gibi

372. **gibi:**
Müseddes 2
Mısra: **13**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Pīç-der-pīçem ser-i zülf-i semen-būlar gibi
Tāb-der-tābem ḫam-ı gīsūy-ı meh-rūlar gibi

373. **gibi:**
Müseddes 2
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Pīç-der-pīçem ser-i zülf-i semen-būlar gibi
Tāb-der-tābem ḫam-ı gīsūy-ı meh-rūlar gibi

374. **gibi:**
Müseddes 2
Mısra: **15**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṭaşlarla sīneler dögsem nola cūlar gibi
Aġlasam gezsem sürünsem yürüsem ṣular gibi

375. **gibi:**
Müseddes 2
Mısra: **16**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṭaşlarla sīneler dögsem nola cūlar gibi
Aġlasam gezsem sürünsem yürüsem ṣular gibi

376. **gibi:**
Müseddes 3
Mısra: **13**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Dem-i vuṣlat gibi bir hoş dem olmaz
Velī hicrānı birle ʿālem olmaz

377. **gibi:**
Müseddes 5
Mısra: **33**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳabūlī gibi ʿālem ḫalḳı ʿabd-i ḫalḳa-bendüñdür
Belī her kişi ḥālince giriftār-ı kemendüñdür

378. **gibi:**
Şarkı 2
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Nola bülbül gibi feryād eylesem
Yeñile açılmış bir gülüm vardur

379. **gibi:**
Şarkı 2
Mısra: **24**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿAlidür sevdigüm ben Ḳanberiyem
Deli göñlüm gibi Düldülüm vardur

380. **gibi:**
Şarkı 3
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Aḳar ṣular gibi ḳarār eylemez
Gezer gezer gelür sende dolanur

381. **gibi:**
Şarkı 3
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ayaġına yüzüm sürmedüm diyü
Gözüm yaşı seller gibi bulanur

382. **gibi:**
Tahmis 1
Mısra: **24**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kāşif-i esrār olan başmaz reh-i ʿışḳa ḳadem
Maḥrem-i ʿışḳ ol Ḳabūlī gibi çekme derd ü ġam

383. **gibi:**
Tahmis 2
Mısra: **24**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Leẕẕet almayınca ʿışḳ ile ḳanıḳmaz kimsene
Şerbet-i ʿışḳı Ḳabūlī gibi ṣıḳmaz kimsene

384. **gibi:**
Tahmis 7
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Biz melāmet-dīde birḳaç deşt-i ġam-gerdīdeyüz
Kākül-i ḫam-der-ḫam-ı dil-ber gibi pīçīdeyüz

385. **gibi:**
Tahmis 7
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şākirüz gülden velīkin ḫārdan rencīdeyüz
Gül gibi gülzār-ı istiġnāda mesken ṭutalı

386. **gibi:**
Tahmis 7
Mısra: **10**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḥāṣılı çekdük girībān-ı taʿalluḳdan eli
Serv gibi gülşen-i ʿuzletde dāmen-çīdeyüz

387. **gibi:**
Tahmis 7
Mısra: **13**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Evc-i aʿlādur hilāl-i rūze gibi ṣadrumuz
Süfle-tabʿ olanlar idrāk idemezler ḳadrümüz

388. **gibi:**
Tahmis 7
Mısra: **17**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Tengnā-yı ʿālemi ṣu gibi gezdüñ sū-be-sū
Ẕerre deñlü ḳalmaġā yir ḳalmadı şimden girü

389. **gibi:**
Tahmis 8
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿAzm-i gülgeşt-i būstān eyle
Gül gibi kendüñi ʿayān eyle

390. **gibi:**
Tahmis 9
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Düşer ḫāke s̲üreyyā-yı sirişküm nitekim şebnem
Düşen rūy-ı zemīne her gice encüm gibi her dem

391. **gibi:**
Tahmis 9
Mısra: **22**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Cüdā idüp ser-i kūy-ı dil-ārādan dil-i zārı
Ḳabūlī gibi giryān eyleyüp bu çeşm-i ḫūnbārı

392. **gibi:**
Tahmis 10
Mısra: **25**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳanı ʿAdlī gibi bir cāna ḳalmaz

393. **gibi:**
Tahmis 12
Mısra: **15**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Şu gibi dil ṭıflı aḳmaz her yaña şimden girü
Ṭāyir-i ḳudsī-i rūḥ añdı tecerrüd ʿālemin

394. **gibi:**
Tahmis 12
Mısra: **21**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Bir gün āgāh olmaduḳ dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye müncer olur bu mā-cerā

395. **gibi:**
Tahmis 12
Mısra: **23**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿÖmrüñi ḳılduñ Ḳabūlī gibi yoḳ yire hebā
Geçdi ġafletle muḳayyed olmaduñ aṣlā aña

396. **gibi:**
Tahmis 13
Mısra: **1**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Cūlar gibi dil geşt-i feżā istemez oldı
Ṭurıldı biraz mihr ü vefā istemez oldı

397. **gibi:**
Tarih 1
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

ʿAceb ceddi gibi ṣāḥib-seḫā mı
Didüm tārīḫidür anuñ ʿaṭā-baḫş

398. **gibi:**
Tarih 2
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Herkes ṣafāda mül gibi her şey ṭonanmış gül gibi
Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi feryādın ışġā eyledüñ

399. **gibi:**
Tarih 2
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Herkes ṣafāda mül gibi her şey ṭonanmış gül gibi

Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi
feryādın ışġā eyledüñ

400. **gibi:**
Tarih 2
Mısra: **8**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Herkes şafāda mül gibi
her şey ṭonanmış gül gibi
Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi
feryādın ışġā eyledüñ

401. **gibi:**
Tarih 5
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Güneş gibi żiyā-baḫş oldı ẕātuñ
Yüzüñ gördüm göñülde ḳalmadı ġam

402. **gibi:**
Tarih 9
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḫurşīd ü ḳamer gibi ol iki kūdek
Gehvāre-i dehr içre olalar tevʾem

403. **gibi:**
Tarih 9
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ezhār-ı cinān gibi Ḳabūlī dā'im
Ḫandān ide anları Ḫudā-yı ekrem

404. **gibi:**
Tarih 12
Mısra: **3**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Kendü gibi ḫarları cemʿ itdügine yanına
Ol ṣanurdı bu diyārı ola merkeb egregi

405. **gibi:**
Tarih 13
Mısra: **12**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp
Ṣu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẕīf

406. **gibi:**
Tarih 14
Mısra: **2**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣāḥib-i ʿizzet efendi ḥāżreti
Sākin-i cennet gibi şādān ola

407. **gibi:**
Tarih 14
Mısra: **6**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳadr ü cāh ile içinde dāʾimā
Gül gibi aḥbāb ile ḫandān ola

408. **gibi:**
Tarih 19
Mısra: **7**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr ise bir ḫoş-nihāduñdur

409. **gibi:**
Tarih 24
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Sākinān-ı ġurfe-i cennet gibi
Seyr iden taḥṣīl ider ḥaẕẕ u ḥubūr

410. **gibi:**
Terci-bend 1
Mısra: **1**

"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ṣubḥ-dem gün gibi ṭoġa geldüñ
Nūr-ı mihr ile pür-żiyā geldüñ

411. **gibi:**
Terci-bend 1
Mısra: **5**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Pīşvā-yı ṭarīḳ-ı ʿışḳ gibi
Dil-i güm-rāha reh-nümā geldüñ

412. **gibi:**
Terci-bend 1
Mısra: **28**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Rūz u şeb dīde yollaruñ gözedür
Olsa nergis gibi nola pür-nem

413. **gibi:**
Terci-bend 1
Mısra: **29**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Ḳanlu yaşlar gibi döküp nūrı
Seni gözlerdi dīdeler her dem

414. **gibi:**
Terci-bend 1
Mısra: **44**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Līk naḫl-i maḥabbatüñ şeb ü rūz
Devletüñ gibi sīnede bāḳī

415. **gibi:**
Terci-bend 3
Mısra: **21**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Pertev-i mihr gibi her birisi ʿālemgīr
Tāc-ı ḫurşīd ü felek anlara evreng ü serīr

416. **gibi:**
Terci-bend 3
Mısra: **27**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Pāk olup ṣu gibi gel mā-i menīden güẕer it
Saña besdür bu naṣīḥat sözüñi muḫtaṣar it

417. **gibi:**
Tesdis 1
Mısra: **14**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Āteş-i ḥasretle yir yir nola sīnem daġlasam
Cūylar gibi gözüm yaşın aḳıtsam aġlasam

418. **gibi:**
Tesdis 1
Mısra: **15**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Serv gibi ḳāyim olsam ḫıdmete bil baġlasam
Pāyüñe düşsem yüzüm sürsem …… aġlasam

419. **gibi:**
Tesdis 2
Mısra: **25**
"-e benzer" anlamında kullanılan benzetme edatı.

Firāḳuñla Ḳabūlī gibi ḳalup ḫ∨ār u zār oldum
Dem-ā-dem ṭurmaz aḳar eşk-i çeşm-i cūy-bār oldum

<u>gic gelici:</u>

1. **gic gelici:**
Mesnevi 9
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Geç gelici, geç gelen (şey). II Sevgili.

Gül-i raʿnā gibi yüze gülici
Ġınā gibi kişiye gic gelici

gice:

1. **giceler:**-*ler*
Gazel 100
Mısra: **6**
Gece.

Ḫaste-dil başına devlet güneşi ṭoġa diyü
Giceler ṣubḥa degin nāle-i şebgīr çeker

2. **gice:**
Gazel 240
Mısra: **1**
Gece.

Māh-ı münīre gice üşüp leşker-i nücūm
Öykünme rūy-ı yāre diyü itdiler hücūm

3. **gice:**
Gazel 310
Mısra: **9**
Gece.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī bilmezlenüp ol olmasun

4. **gice:**
Gazel 326
Mısra: **9**
Gece.

Gice dil-dār ile tenhāca biraz bāde görüp
Ey Ḳabūlī seḥerī defʿ-i ḫumārı severin

5. **gice:**
Gazel 380
Mısra: **8**
Gece.

Sen māh ile barışmadı diyü sitāremüz
Sögdüm bu gice ṣubḥa dek ey meh sitāreye

6. **gice:**
Gazel 517
Mısra: **9**
Gece.

Bir duʿā eyledi derd ile Ḳabūlī bu gice
Ellerin ṭutdı bile Rūḥ-ı Emīn āmīne

7. **gice:**
Kaside 4
Mısra: **151**
Gece.

Meger ol gice şehenşāh-ı ʿUṭārid-fiṭnat
Buldurup kārgeh-i fikrine minvāl-i niẓām

8. **gice:**
Kaside 6
Mısra: **10**
Gece.

Nücūm-ı çarḫ-ı felek nuḳl-i bezm-i ʿişret idi
Hilāl idi o gice bezme sīmden sāġar

9. **giceler:**-*ler*
Müseddes 4
Mısra: **22**
Gece.

Ṣarṣar-ı āhum ile kūyuñı ber-bād itdüm
Giceler ṣubḥa degin nāle vü feryād itdüm

10. **gice:**
Tahmis 10
Mısra: **16**
Gece.

Göñül ʿışḳuñda hiç vīrāne ḳalmaz
Gice bir gūşede cānāne ḫālī

11. **gice:**
Tarih 14
Mısra: **8**
Gece.

Māhveş ḳadr u şeref taḥṣīl ider
Kim ki anda bir gice mihmān ola

gice gündüz:

1. **gice gündüz:**
Gazel 236
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gece gündüz. II Her zaman.

Gice gündüz teveccühüm sañadur
Ey yüzi ḳıblegāhum İbrāhīm

2. **gice gündüz:**
Gazel 260
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gece gündüz. II Her zaman.

Cemāli ḳıblesine ḳarşu idelüm secde
Ṣafāyile gice gündüz namāza başlayalum

3. **gice gündüz:**
Mesnevi 5
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Gece gündüz. II Her zaman.

Ṣıdḳ ile işigüñde ḳāyim olam
Gice gündüz duʿāda dāyim olam

gicem ẓulmet günüm rūz-ı ḳıyāmet eyleyen ṭāliʿ:

1. **gicem ẓulmet günüm rūz-ı ḳıyāmet eyleyen ṭāliʿ:**
Gazel 178
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Geceyi karanlığa, gündüzü kıyamet gününe çeviren talih.

Yaşum yıldızların şām-ı felāketde döküp ḫāke
Gicem ẓulmet günüm rūz-ı ḳıyāmet eyleyen ṭāliʿ

giceñ şeb-i berāt günüñ rūz-ı ʿīd ola:

1. **giceñ şeb-i berāt günüñ rūz-ı ʿīd ola:**
Gazel 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Gecen Berat Gecesi, günün ise bayram günü (gibi) olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Fālüñ ḫuceste kebkeb-i baḫtuñ saʿīd ola
Giceñ şeb-i Berāt günüñ rūz-ı ʿīd ola

gid:

1. **giderüz:**-*er, -üz*
Beyit 7
Mısra: **2**
Bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak. II Dünyadan göçmek, ölmek.

Ḳalbümüzi şād iderüz ʿışḳ ile
ʿIşḳ ile geldük giderüz ʿışḳ ile

2. **gider:**-*er*
Şarkı 1
Mısra: **18**
Bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak. II Dünyadan göçmek, ölmek.

Eger şāh u eger bende
Gider ḳarār itmez bunda

3. **gideyin:**-*eyin*
Beyit 143
Mısra: **2**
Gitmek, bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarṣa

4. **gider:**-*er*
Gazel 85
Mısra: **7**
Gitmek, bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Kim ile kūy-ı ʿışḳda ʿāşıḳ mı sır gider
Ol ṭıfl-ı şīvekār ḳatı şūḫ-ı şengdür

5. **gider:**-*er*
Gazel 380
Mısra: **1**
Gitmek, bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Ṣad-pāre oldı sīne gider ṣaḳın araya
Ey ḳaşları kemānum oḳuñ atma paraya

6. **gider:**-*er*
Gazel 417
Mısra: **8**
Gitmek, bulunduğu

yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Ruḫ-ı dil-ber gibi ḥāżır mücellādur gel ey ʿāşıḳ
Ġubār-ı ḫaṭṭını añma gider ḳalbe keder virdi

7. **gideli:**-*eli*
Gazel 430
Mısra: **1**
Gitmek, bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle cihān sen gideli

8. **gideli:**-*eli*
Gazel 430
Mısra: **2**
Gitmek, bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle cihān sen gideli

9. **gideli:**-*eli*
Gazel 430
Mısra: **4**
Gitmek, bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Ḫalḳa derd-i dil-i mecrūhumı taḳrīr idemez
Ġam-ı hecrüñle zebūn oldı zebān sen gideli

10. **gideli:**-*eli*
Gazel 430
Mısra: **6**
Gitmek, bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Çekilüp şām u seḥer cānib-i şehr-i ʿademe
Ḳarbān-ı dil ü cān oldı revān sen gideli

11. **gideli:**-*eli*
Gazel 430
Mısra: **7**
Gitmek, bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Nāz ile sen gideli görmedük eylük yüzini
Ḥālümüz gitdi yamān oldı hemān sen gideli

12. **gideli:**-*eli*
Gazel 430
Mısra: **8**
Gitmek, bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Nāz ile sen gideli görmedük eylük yüzini
Ḥālümüz gitdi yamān oldı hemān sen gideli

13. **gideli:**-*eli*
Gazel 430
Mısra: **10**
Gitmek, bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Bağrumuz başlu iken dīdemüz oldı yaşlu
ʿĀleme rāz-ı nihān oldı ʿayān sen gideli

14. **gideli:**-*eli*
Gazel 430
Mısra: **12**
Gitmek, bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak.

Güşe-i ġamda Ḳabūlī ten-i bī-rūḥ oldı
Gelmedi gitdi daḫı cismine cān sen gideli

15. **giderek:**-*erek*
Tahmis 13
Mısra: **23**
Gitmek, uzaklaşmak, terk etmek. II Giderek, yavaş yavaş, zamanla.

Güm-rāh imiş āḫir giderek añladı yolı
Dergāh-ı Ḫudā himmetine yüz ṭutdı Kabūlī

16. **giderek:**-*erek*
Gazel 352
Mısra: **8**
Giderek, yavaş yavaş, zamanla.

İḫtiyārıyla maḥabbetden ferāġ eylerdi dil
Giderek ʿışḳ u maḥabbet ıżṭırārī olmasa

17. **giderek:**-*erek*
Kaside 4
Mısra: **189**
Giderek, yavaş yavaş, zamanla.

Her şitānuñ ṣoñı bir yaza çıḳarmış giderek
Her şebüñ āḫiri bir ṣubḥa irer nīk-encām

giden:

1. **gidene:**-*e*
Şarkı 1
Mısra: **19**
Giden, belli bir yere varmak için yola çıkan (kimse).

Öñüñce gidene sen de
Uyagör göñül böyl'olur

2. **giden:**
Kaside 9
Mısra: **37**
Giden, belli bir yere varmak için yola çıkan (kimse). II Ölen, vefat eden kimse.

Giden bir daḫı gelmez her ḳonan göçmekdedür dāyim
Ḳonan tüccāra şeyʾu'llāh gelen mihmāna ʿışḳ olsun

gider:

1. **gider:**
Gazel 319
Mısra: **1**
Gidermek, yok etmek.

Gider gerd-i ḫaṭuñ gird-i ʿiẕāruñdan keder gitsün
Keder virme dil-i aḥbāba ol gerdi gider gitsün

gidi:

1. **gidi:**
Gazel 202
Mısra: **6**
Ahlaksız, terbiyesiz (kimse).

İltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege şimdi kişi
Yā gidi yā masḫara yā ḫod-fürūş olmaḳ gerek

2. **gidilerden:**-*ler, -den*
Kaside 11
Mısra: **14**
Ahlaksız, terbiyesiz (kimse).

Ḳatıḳ aşlu yanıḳ başlu çatıḳ ḳaşlu çıtaḳlardur
Ḫayır gelmez gidilerden hele ben şerlerin gördüm

gil:

1. **gil:**
Gazel 263
Mısra: **2**
Kin, düşmanlık.

Ṣularsam eşkle yollaruñı bir işkil añlarsın
Semend-i nāzuñı eşgil disem eşmez gil añlarsın

gil ü türāb ile deryā mükedder olmaz:

1. **gil ü türāb ile deryā mükedder olmaz:**
Gazel 115
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Çamur ve toprak ile deniz kirlenmez: İtibarsız kişilerin iyiler hakkında söylediği kötü sözler o kişiyi etkilemez. İyi bir kişinin adı, değersiz insanların kötü sözleriyle kirlenmez.

Gil ü türāb ile deryā mükedder olmaz iñen
Erāzilüñ sözine göñlümüz bulanı yürür

gil-i ḫaṭāda:

1. **gil-i ḫaṭāda:**-*da*
Gazel 254
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Kusur toprağı. II Dünya.

Gil-i ḫaṭāda benem esb-i pāy-ı laġzīde
Bürīde-pāy ḳalursam dirīġ ü ḥasret ü ġam

giñ giñ:

1. **giñ giñ:**
Gazel 195
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
"Gin gin" yansıma sesi.

Raḥm eyler idi yaşumuza yār Ḳabūlī

Aġyār geçüp ḳarşumuza gülmese giñ giñ

giñ ola:

1. **giñ ola:**-*a*
Gazel 207
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Geniş olmak.

Bağla nefsüñ merkebin ġayrı taʿaddīden ṣaḳın
Kişinüñ ḥayvānı kim var giñ ola lāzımdur örk

gīr:

1. **girmiş:**-*miş*
Gazel 386
Mısra: **8**
Girmek, dâhil olmak. II Âşığın gönlüne girmek.

Çıḳmaz ālām-ı ḫaṭuñ efgārı ġār-ı sīneden
Mürdur girmiş yatur gūyā ki bir ālāy ine

2. **gīr:**
Mesnevi 1
Mısra: **85**
Almak, tutmak.

Ki her keş be-gīr ü be-yek-dem zi-sāḳ
Dehed ʿuḳdehā-yi cihān-rā ṭalāḳ

3. **girdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 217
Mısra: **9**
Girmek, dâhil olmak.

Kuḫl-ı erbāb-ı naẕar ile Ḳabūlīgirdüñ
Dergeh-i ḥażret-i Monlāya yüzüñ sür ḫāk ol

girān-māye:

1. **girān-māye:**
Mesnevi 1
Mısra: **155**
Kıymetli, değerli.

Girān-māye ʿömret be-bezm-i cihān
Be-ġam me-gẕerān u be-ġam megẕerān

girān-tünd:

1. **girān-tünd:**
Gazel 211
Mısra: **7**
(Mizacı) Sert (kimse).

Girān-tünd gerekmez nigār-ı nāzük olan
Güşāde-ṭabʿ u sebük-rūḥ u dil-pesend gerek

girdāb-ı baḥr-ı fürḳate ṣalup:

1. **girdāb-ı baḥr-ı fürḳate ṣalup:**-*up*
Tahmis 9
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Ayrılık denizinin girdabına salmak. II Ayrı düşürmek, uzaklaştırmak.

Ṣalup girdāb-ı baḥr-ı fürḳate fülk-i dil-i zārı Beni zīr-i felekde pür-felāket eyleyen tāliʿ

gird-bādāsā:

1. **gird-bādāsā:**
Gazel 293
Mısra: **7**
Fırtına gibi.

Gird-bādāsā ser-i kūy-ı belā-yı ʿışḳda
Ḫār-ı gerd-ālūde sen ḫāṣāk-i bād-āverde ben

gird-bād-ı ġamla:

1. **gird-bād-ı ġamla:**-*la*
Müseddes 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gam kasırgası. II Dert, keder, gam.

Āstān-ı devletüñden ẕerre-veş düşdüm cüdā
Gird-bād-ı ġamla ser-gerdān u zār olsam nola

gird-i ʿizāruñdan:

1. **gird-i ʿiẕāruñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 319
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yuvarlak yüz. II Sevgilinin yüzü.

Gider gerd-i ḫaṭuñ gird-i ʿiẕāruñdan keder gitsün
Keder virme dil-i aḥbāba ol gerdi gider gitsün

girībān:

1. **girībānı:**-*ı*
Gazel 382
Mısra: **15**
Elbise yakası. II Yaprak.

Gül gibi virme girībānı ile
İlmeye ḫār-ı belā dāmāne

girībān-çāk:

1. **girībān-çāk:**
Gazel 217
Mısra: **4**
Yakası yırtık, yırtık yakalı (kimse).

Almasun ḫār-ṣıfat dest-i nedāmet yaḳañı
Gül gibi bezm-i maḥabbetde girībān-çāk ol

girībān-ı kerem:

1. **girībān-ı kerem:**
Gazel 358
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cömertlik yakası. II Sevgilinin lütfu, cömertliği.

Revādur beẕl-i iḥsān eyleseñ erbāb-ı ʿirfāna
Ser-i dāmān-ı iḥsān u girībān-ı kerem elde

girībān-ı taʿalluḳdan:

1. **girībān-ı taʿalluḳdan:**-*dan*
Tahmis 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyanın yakası. II Dünyevi meşguliyetler, fâni dünyanın gelip geçici işleri..

Ḥāṣılı çekdük girībān-ı taʿalluḳdan eli
Serv gibi gülşen-i ʿuzletde dāmen-çīdeyüz

2. **girībān-ı taʿalluḳdan:**-*dan*
Tahmis 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyanın yakası. II Dünyevi meşguliyetler, fâni dünyanın gelip geçici işleri.

Ḥāṣılı çekdük girībān-ı taʿalluḳdan eli
Serv gibi gülşen-i ʿuzletde dāmen-çīdeyüz

girībānın çāk eyleye:

1. **girībānın çāk eyleye:**-*y, -e*
Gazel 289
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yakasını yırtmak, parçalamak. II Goncanın açması.

Ḳanı bir ġonça gibi ʿāşıḳ-ı mest
Çeke çāk eyleye girībānın

girift:

1. **giriftem:**-*em*
Tarih 17
Mısra: **23**
Tutma, yakalama.

Giriftem be-ṣad nāle dāmān-ı luṭuf
Me-rān çün seg-i der merā bā-ser-i çūb

giriftār-ı kemendüñdür:

1. **giriftār-ı kemendüñdür:**-*üñ, -dür*
Müseddes 5
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Bağlı köle, esir.

Ḳabūlī gibi ʿālem ḫalḳı ʿabd-i ḫalḳa-bendüñdür
Belī her kişi ḥālince giriftār-ı kemendüñdür

girih-i ġuṣṣa-i dili şeşelüm:

1. **girih-i ġuṣṣa-i dili şeşelüm:**-*elüm*
Tahmis 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül kederinin düğümünü çözmek. II Derdi ve kederi yok etmek.

Bir birimize derdümüz deşelüm
Girih-i ġuṣṣa-i dili şeşelüm

girih-i zülf-i siyāhuñla:

1. **girih-i zülf-i siyāhuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 39

Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Siyah saçının düğümü. II Sevgilinin saçları.

Dil derdüñ ile ʿālem-i ʿıṭlāḳa irişdi
Ammā girih-i zülf-i siyāhuñla muḳayyed

girü:

1. **girü:**
Gazel 366
Mısra: **4**
Yine, bir kez daha.

Geh cefā tīri gelür gāh melāmet sengi
Rāżıyuz her ne gelürse girü andan gelene

2. **girü:**
Gazel 439
Mısra: **9**
Yine, bir kez daha.

Her ne virse girü burnuñdan getürür rūzgār
Ey Ḳabūlī Zāl-i dehrüñ böyledür ḳonuḳlığı

girü dönmez:

1. **girü dönmez:**-*mez*
Gazel 45
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Geri dönmek, geldiği yere tekrar gitmek.

Ehl-i Ḥaḳ ẓāhir ü bāṭın Ḥaḳdan
Girü dönmez nitekim dīv-i ʿabīd

girüde ḳodı:

1. **girüde ḳodı:**-*dı*
Gazel 503
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Geride koymak, ardına bırakmak, ertelemek, ilgilenmemek.

Bağladı yollarumuz pīşrev-i muṭrıb-ı ʿışḳ
Girüde ḳodı bizi naġmesinüñ bāz u pesi

giryān:

1. **giryān:**
Tesdis 2
Mısra: **5**
Ağlayan, gözyaşı döken göz. II Âşığın gözü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

2. **giryān:**
Tesdis 2
Mısra: **11**
Ağlayan, gözyaşı döken göz. II Âşığın gözü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

3. **giryān:**
Tesdis 2
Mısra: **17**
Ağlayan, gözyaşı döken göz. II Âşığın gözü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

4. **giryān:**
Tesdis 2
Mısra: **23**
Ağlayan, gözyaşı döken göz. II Âşığın gözü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

5. **giryān:**
Tesdis 2
Mısra: **29**
Ağlayan, gözyaşı döken göz. II Âşığın gözü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

giryān eyleme:

1. **giryān eyleme:**-*me*
Gazel 479
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ağlatmak, ağlamasına sebep olmak. II Üzmek, mutsuz etmek.

İñleden bülbül gibi ol ruḫları güldür beni

Ey felek sen bāri giryān eyleme güldür beni

giryān eyleyüp:

1. **giryān eyleyüp:**-*y, -üp*
Tahmis 9
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Ağlatmak, ağlamasına sebep olmak.

Cüdā idüp ser-i kūy-ı dil-ārādan dil-i zārı
Ḳabūlī gibi giryān eyleyüp bu çeşm-i ḫūnbārı

giryān idüp ṭurma:

1. **giryān idüp ṭurma:**-*ma*
Gazel 113
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Âşığı) Ağlatıp durmak.

Gel tebessüm ḳıl beni giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol ġonça-leb güler ṭurur

giryān olayın:

1. **giryān olayın:**-*ayın*
Gazel 292
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Baġrumdaki başum gibi ʿaynumdaki yaşum gibi
Çeşm-i güher-pāşum gibi giryān olayın bir zamān

giryān oldı:

1. **giryān oldı:**-*dı*
Beyit 249
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Oldı o ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle gözüñ giryān
Kim didi saña ey dil ʿışḳ āteşine gir yan

giryān olmamış:

1. **giryān olmamış:**-*ma, -mış*
Gazel 169
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

giryān u zār:

1. **giryān u zār:**
Gazel 376
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlayan ve inleyen (âşık).

Bir sen degülsin ey dil giryān u zār böyle
Her-cāyi yār elinden her bir diyār böyle

girye:

1. **giryeden:**-*den*
Gazel 168
Mısra: **6**
Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Yūsuf-ı maḳṣūdla vuṣlat müyesser olmadı
Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş

2. **giryeden:**-*den*
Gazel 228
Mısra: **5**
Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş
Yūsuf-ı cān oldı var ise esīr-i çāh-ı ġam

3. **giryem:**-*m*
Gazel 248
Mısra: **6**
Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Aġlamaḳdur yiridür ebr-miṣāl
Eylese ʿālemi giryem ger yem

4. **giryeden:**-*den*
Muhammes 1
Mısra: **13**
Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Giryeden eşk-i revānum cūybār itdüklerüm
Her gice kūyuñ ṭolanup āh u zār itdüklerüm

girye it:

1. **girye it:**
Kıt'a 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Var ey ġazel girye it öp elin pāyine düş
O şāh-ı muḥteşeme ʿarż ḳıl meẕelletüñi

girye vü āh itdüm:

1. **girye vü āh itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 187
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ağlamak ve feryat etmek.

Ol ḳadar ḥasret ile girye vü āh itdüm kim
Eşk-i āhumla Ḳabūlī ṭolıdur taḥt ile fevḳ

girye-künān:

1. **girye-künān:**
Kaside 2
Mısra: **82**
Ağlamak, gözyaşı dökmek.

Gördügüm ẓulmi beyān eyleyeyin ḫıdmetüñe
Felek-i ẓālim elinden diyeyin girye-künān

gīsū:

1. **gīsū:**
Gazel 44
Mısra: **12**
Omuza dökülen saç. II Sevgilinin iki yanından omuzlarına dökülen kıvrımlı saçları.

Şemʿ-i kāfūrī fürūzān eylemiş gerden dimiş
Ḫalḳa-i dūd-ı siyāh-ı şemʿe gīsū ḳoymış ad

gīsū-yı yāre:

1. **gīsū-yı yāre:**-*e*
Gazel 29
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçı.

Dili gīsū-yı yāre bend iden rāz-ı maḥabbetdür
Ene'l-Ḥaḳ sırrıdur Manṣūra ber-dār olmaġa bāʿiṣ

git:

1. **giderek:**-*erek*
Gazel 196
Mısra: **4**
Gitmek, uzaklaşmak, terk etmek. II Giderek, yavaş yavaş, zamanla.

Cūlar gibi gezdük yüridük berr ile baḥri
Āḫir giderek sāḥil-i ʿummāna yitişdük

2. **gitdi:**-*di*
Gazel 180
Mısra: **3**
"Bir türlü olmadı, oldu bitti" anlamını pekiştiren fiil.

Görmedük gitdi bir daḫı yāri
Ḥasret ü ḥasret ü dirīġ ü dirīġ

3. **gitdi:**-*di*
Gazel 430
Mısra: **12**
"Bir türlü olmadı, oldu bitti" anlamını pekiştiren fiil.

Güşe-i ġamda Ḳabūlī ten-i bī-rūḥ oldı
Gelmedi gitdi daḫı cismine cān sen gideli

4. **gitsün:**-*sün*
Gazel 16
Mısra: **9**
Bir yere varmak üzere yola çıkmak, gitmek. II Cennete gitmek.

Sen evvel azıġı gönder ḳonaġuña gitsün
Ḳabūli çekmeyesin azıġ içün anda taʿab

5. **gitme:**-*me*
Gazel 319
Mısra: **4**
Bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak. II

Aşka gitmek, aşka yürümek. II Âşık olmak.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

6. **gitsün:**-*sün*
Gazel 319
Mısra: **4**
Bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak. II Aşka gitmek, aşka yürümek. II Âşık olmak.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

7. **gitsün:**-*sün*
Gazel 319
Mısra: **6**
Bulunduğu yeri terk etmek, uzaklaşmak. II Aşka gitmek, aşka yürümek. II Âşık olmak.

Revān olsun ʿadem iḳlīmine ʿuşşāḳ-ı ser-gerdān
Hemān yap yap çekilsün vaḳtidür ehl-i sefer gitsün

8. **gitdiler:**-*di, -ler*
Beyit 188
Mısra: **2**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Berāber gelmiş iken ḳapuña manṣıb alanlarla
Alanlar gitdiler hep şimdi biz ḳalduḳ ḳalanlarla

9. **giderek:**-*erek*
Gazel 59
Mısra: **10**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Ẕerrece mihr ü vefā gelmez güzellerden görüñ
Giderek ʿuşşāḳdan dil-berden istiġnā gelür

10. **gitmez:**-*mez*
Gazel 108
Mısra: **7**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Cüdā olalı bir yıldur göñülden ġam daḫı gitmez
Baḳıyye sāġarumda bāde-i yar yine ḳalmışdur

11. **gitdi:**-*di*
Gazel 121
Mısra: **3**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Vaḳt-i ʿaṣırda gelmege ḳavl itdi gitdi yār
Aḫşām irişdi geldi ṣanur daḫı öyledür

12. **gitdi:**-*di*
Gazel 182
Mısra: **5**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Ṣūfi gitdi didiler seyr iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi ol ortada yoḳ

13. **gitmez:**-*mez*
Gazel 190
Mısra: **14**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Himmetüñle memleket gitdikce vüsʿat bulmada
Düşmenüñ gitmez anuñçün kellesinden dārlıḳ

14. **gitdi:**-*di*
Gazel 218
Mısra: **7**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Gitdi yiriyle ḳalmadı ārām u ṣabr-ı dil
Cānā inanmaz iseñ eger baña ara gel

15. **gitdi:**-*di*
Gazel 218
Mısra: **9**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli ile uy ḳaṭāra gel

16. **gitdi:**-*di*
Gazel 219
Mısra: **9**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli yola gir ḳaṭāra gel

17. **gitdi:**-*di*
Gazel 245
Mısra: **11**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Gitdi eyyām-ı tenaʿum bu tażarruʿ günidür
Ey Ḳabūlī sözümi diñle benüm var epsem

18. **gitsün:**-*sün*
Gazel 319
Mısra: **1**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Gider gerd-i ḫaṭuñ gird-i ʿiẕāruñdan keder gitsün
Keder virme dil-i aḥbāba ol gerdi gider gitsün

19. **gitsün:**-*sün*
Gazel 319
Mısra: **2**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Gider gerd-i ḫaṭuñ gird-i ʿiẕāruñdan keder gitsün
Keder virme dil-i aḥbāba ol gerdi gider gitsün

20. **gitsüñ:**-*süñ*
Gazel 408
Mısra: **4**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Ḳand-i luṭfuñ umaraḳ aġıza geldi cānum
Ḳande gitsüñ buyuruñ bāri bir aġız ḫaberi

21. **gitdi:**-*di*
Gazel 412
Mısra: **2**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Ḳoyup ser-ḥadd-i ġamda ḳulların sulṭānumuz gitdi
ʿAlem gibi çekildi nāz ile cānānumuz gitdi

22. **gitdi:**-*di*
Gazel 412
Mısra: **10**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Ḳabūlī ḳaldı Kāşī kāse gibi zār u ser-gerdān
Cüvān-ı kāsebāz u şāhid-i Kāşānumuz gitdi

23. **gitdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 412
Mısra: **6**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Bizüm ʿünvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

24. **gitdi:**-*di*
Gazel 423
Mısra: **3**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Ol şūḫ yıḳdı gitdi göñül ḫānesin dirīġ
Derdā ki düşmenüñ de ḫarāb olmasa evi

25. **gitmek:**-*mek*
Kaside 4
Mısra: **59**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

26. **gitmekle:**-*mek, -le*
Kaside 4
Mısra: **86**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Emr-i Ḥaḳ böyle imiş ḥaḳḳını icrā eyleñ
Gitsün ol çünki o gitmekle gelür ḫalḳa niẓām

27. **gitmezüz:**-*mez, -üz*
Kaside 4
Mısra: **50**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Līk maʿḳūle rıżā virmedi erbāb-ı hücūm
Didiler gitmezüz ol gitmez aradan mādām

28. **gitsün:**-*sün*
Kaside 4
Mısra: **86**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Emr-i Ḥaḳ böyle imiş ḥaḳḳını icrā eyleñ
Gitsün ol çünki o gitmekle gelür ḫalḳa niẓām

29. **gitdi:**-*di*
Mesnevi 5
Mısra: **71**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Sögerek gitdi sūy-ı dīvāna
ʿAḳlı yoḳ bağlamalu dīvāne

30. **gitse:**-*se*
Mesnevi 5
Mısra: **66**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Muttaṣıl şūr u şerre māyil imiş
Ḳanda gitse belā-yı nāzil imiş

31. **gitdi:**-*di*
Mesnevi 15
Mısra: **62**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Ṭutdı şāhīyi ehl-i dīvānī
Gitdi görünmez oldı ʿOs̱mānī

32. **gitdi:**-*di*
Tarih 3
Mısra: **8**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında
ʿAceb kim ḳaldı kim gitdi bilür kim gitdi ol anı

33. **gitdi:**-*di*
Tarih 3
Mısra: **8**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında
ʿAceb kim ḳaldı kim gitdi bilür kim gitdi ol anı

34. **gitdi:**-*di*
Tarih 12
Mısra: **7**
Gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak, terk etmek.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tārīḫ üzdi o ḫar kösdegi

35. **gitmez:**-*mez*
Beyit 213
Mısra: **1**
Gitmek, sürmek, devam etmek.

Ḥālet-i bāde gibi neşʾesi gitmez sözümüñ
Āb-ı engūr ile tā kim başı ḫoşdur üzümüñ

36. **gitmez:**-*mez*
Gazel 76
Mısra: **5**
Tadı damağından gitmemek, bir şeyin lezzetini unutamamak.

Ṣafā-yı lez̲z̲et-i laʿl-i lebüñ gitmez dehānumdan
Bu şevḳ ile şarāb-ı laʿlgūn eglencem olmışdur

37. **gitsün:**-*sün*
Gazel 319
Mısra: **10**
Başı gitmek, ölmek.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı terk itmem Ḳabūlī kesseler başum
Hevā-yı ʿışḳ serden gitmesün bu yolda ser gitsün

38. **gitdi:**-*di*
Gazel 322
Mısra: **2**
Gitmek, yok olmak, son bulmak.

Sīne bir germābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Cānı atduḳ āteş-i ʿışḳ içre gitdi tün bütün

39. **gitdi:**-*di*
Gazel 412
Mısra: **6**
Gitmek, yok olmak, son bulmak.

Bizüm ʿünvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

40. **gitdi:**-*di*
Tahmis 12
Mısra: **2**
Gitmek, yok olmak, son bulmak.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

41. **gider:**-*er*
Gazel 59
Mısra: **8**
Ölüp gitmek, can vermek.

Şu gibi ḥüsn ü cemāl-i bā-kemālin görmeyen
Nergisāsā ʿāleme aʿmā gider aʿmā gelür

42. **gitdi:**-*di*
Gazel 412
Mısra: **8**
Ölüp gitmek, can vermek.

Miṣ̲āl-i ḳāleb-ı fersūde künc-i ġamda biz ḳalduḳ
Firāḳa döymeyüp arduñca çıḳdı cānumuz gitdi

43. **gitdi:**-*di*
Tahmis 12
Mısra: **14**
Zamanın geçip gitmesi.

Nehr iken baḥr oldı göñlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb
Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı göñül mānend-i āb

44. **gitdi:**-*di*
Tarih 19
Mısra: **6**
Zamanın geçip gitmesi.

Münāsib demleridür ḳadr u rifʿat demleri geldi
Zamān-ı nā-murādān gitdi devrān ber-murāduñdur

gitdikce:

1. **gitdikce:**
Gazel 190
Mısra: **13**
Zaman geçtikçe giderek artan durumlar için kullanılan ifade.

Himmetüñle memleket gitdikce vüsʿat bulmada
Düşmenüñ gitmez anuñçün kellesinden dārlıḳ

gitdügince:

1. **gitdügince:**
Beyit 198
Mısra: **2**
Zaman geçtikçe giderek artan durumlar için kullanılan ifade.

Ḳanlar aġlar dem-be-dem hecrüñle itmez imtizāc
Dīde-i ġam-dīdem oldı gitdügince ter mizāc

2. **gitdügince:**
Gazel 305
Mısra: **1**
Zaman geçtikçe giderek artan durumlar için kullanılan ifade.

Baḥr oldı gitdügince seyl-āb-ı çeşm-i pür-ḫūn
Deryā ḳatında gūyā deryā ḳatında Ceyḫūn

gitdükce:

1. **gitdükce:**
Gazel 436
Mısra: **11**
Zaman geçtikçe giderek artan durumlar için kullanılan ifade.

Muṣannaʿdur kelāmuñ ṣanʿatı gitdükce arturduñ
Ḳabūlī beyt-i şiʿrüñ ḫayli üstādānedür şimdi

2. **gitdükce:**
Kaside 4
Mısra: **79**
Zaman geçtikçe giderek artan durumlar için kullanılan ifade.

Ḫayra varmaz ṣoñı gitdükce ẓuhūr itmeye şer

Ḫayr u şer her ne ki dirlerse iderler nā-kām

3. **gitdükce:**
Muaşşer 1
Mısra: **2**
Zaman geçtikçe giderek artan durumlar için kullanılan ifade.

Güneş gibi gezüp şarḳı dolanup mülk-i Īrānı
Meh-i nev gibi arturduñ şehā gitdükce ʿünvānı

4. **gitdükce:**
Tahmis 13
Mısra: **8**
Zaman geçtikçe giderek artan durumlar için kullanılan ifade.

Rüsvā-yı cihān ola vü utanmaya dirdüm
Gitdükce ḫarāb ola ṣoñın ṣanmaya dirdüm

gitsün:

1. **gitsün:**
Gazel 319
Mısra: **8**
Bırak gitsin!

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫāṭıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫāṭırdan çıḳar gitsün

giyāh:

1. **giyāh:**
Gazel 7
Mısra: **11**
Ot, bitki. II Zayıf ve güçsüz âşık/Kabûlî.

Tu şudī ey Ḳabūlī hem-çü giyāh
Der-reheş zār u nā-tüvān şude'i

2. **giyāhumuzı:**-*umuz, -ı*
Gazel 405
Mısra: **8**
Mezarın üstünde biten otlar.

Ġam-ı vefāyile neşv ü nemā bula dir idük
Ne çāre bitmedi farż idelüm giyāhumuzı

gizlenmiş birer oḳdur:

1. **gizlenmiş birer oḳdur:**-*dur*
Gazel 440
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gizli bir ok. II Sevgilinin âşığı yaralayıcı ve öldürücü kirpiği/bakışı.

Kirpiye döndürdi zaḫm-ı tīr-i ġamzeyle dili
Ol ḳaşı yānuñ birer gizlenmiş oḳdur kirpigi

gizlice:

1. **gizlice:**
Kaside 14
Mısra: **14**
Gizlice, saklı bir şekilde.

Ḳarışur gerçi ehl-i İslāma
Gizlice ṣūrete ṭapar altun

gizlü:

1. **gizlü:**
Şarkı 2
Mısra: **17**
Gizli, saklı.

Maḥabbetüñ gizlü durur cānumda
Yoluñda ölmek saʿādet yanumda

ġonça:

1. **gonça:**
Gazel 35
Mısra: **5**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli.

Nice beñzer dehānuña gonça
Bir midür lāl ile lisān-ı faṣīḥ

2. **ġonçalar:**-*lar*
Gazel 132
Mısra: **4**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli.

Her ḳaçan seyr-i gülistān eylesem sensüz baña
Ġonçalar peykān olur ey ruḫları gül-nār nār

3. **ġonca:**
Gazel 148
Mısra: **9**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli.

Fem-i yāre Ḳabūlī ġonca uymaz
Dehān-ı yāre beñzer mi ol aġuz

4. **ġonça:**
Gazel 289
Mısra: **3**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli.

Ḳanı bir ġonça gibi ʿāşıḳ-ı mest
Çeke çāk eyleye girībānın

5. **ġonça:**
Gazel 456
Mısra: **2**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli.

Al üstine geyerse yeşil ḫāre yaraşur
Her ne geyerse ġonça gibi yāre yaraşur

6. **ġonca:**
Kaside 6
Mısra: **75**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli.

Cefā-yı ḫār yirüm ġonca gibi teng itdi
Bu tengnā-yı cihānda neler ẓuhūr eyler

7. **ġonça:**
Kaside 10
Mısra: **39**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli.

Ġonça mānend aġzı berk olmayan olmaz hoş-nefes
ʿAndelībāsā dehānuñ olmasun yapraḳ dede

8. **ġonça:**
Kıt'a 19
Mısra: **3**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli.

Açılmadı dil ġonça gibi ḫ∨āb-ı ʿademden
Enfās-ı nesīm-i kerem ile anı uyar

9. **ġoncalar:**-*lar*
Şarkı 3
Mısra: **12**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli.

Gül yüzüñ vaṣfını yād eyledikce
Ġoncalar işidüp aġzı ṣulanur

10. **ġonça:**
Beyit 186
Mısra: **1**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli. II Sevgili.

Ol ġonça gözin açsa göñülden ġam açılsa
Eyyām-ı bahār olsa yine bādem açılsa

11. **ġonça:**
Gazel 166
Mısra: **9**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli. II Sevgili.

Ṭurmayup vaṣf ider ey ġonça Ḳabūlī zülfüñ
Niçe yıllardur aña çalışur itmām idemez

12. **ġonça:**
Gazel 243
Mısra: **5**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli. II Sevgili.

Güli ruḫsāruña teşbīh idemem ey ġonça
Bir iki berg gül-i aḥmere beñzer diyemem

13. **ġonça:**
Gazel 265
Mısra: **10**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli. II Sevgili.

Ṣanma vaṣluñ ārzū ḳılmaz Ḳabūlī dem-be-dem
Ḥāżır ādemdür hemān ey ġonça furṣat bulmasun

14. **ġoncaya:**-*y*, -*a*
Gazel 330
Mısra: **5**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli. II Sevgili.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur

Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

15. **ġonça:**
Gazel 409
Mısra: **8**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli. II Sevgili.

Ḳıldı bülbül gibi beni nālān
Diñlemez mi o ġonça şīvenümi

16. **ġonca:**
Müseddes 4
Mısra: **25**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli. II Sevgili.

Mürġ-ı dil olmadı ey ġonca elüñden āzād
Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlī nice olsun ābād

17. **ġoncayı:**-*y, -ı*
Gazel 261
Mısra: **2**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli. II Sevgilinin küçük ağzı.

O nāz iderse dilā biz niyāza başlayalum
O ġoncayı açalum keşf-i rāza başlayalum

18. **ġonça:**
Mesnevi 9
Mısra: **85**
Gülün henüz açılmamış tomurcuk hâli. II Sevgilinin küçük ağzı.

Dehānı ġonça aġzı burnı ḫurde
Teni abbaḳ ṣoyulmışca yumurda

ġonçaāsā:

1. **ġonçaāsā:**
Gazel 297
Mısra: **3**
Gonca gibi.

Açılsun rūy-ı baḫtuñ ġonçaāsā şād u ḫandān ol
Muḫālif yiller ey gül bāġ-ı ḥüsnüñden ırāġ olsun

gonca-dehān:

1. **ġonca-dehān:**
Kaside 2
Mısra: **22**
Gonca ağızlı. II Küçük ağızlı sevgili.

Eli yufḳaydı ḳatı şāḫ-ı çenāruñ evvel
Şimdi gör elleri altun keser ey ġonca-dehān

ġonca-dehen:

1. **ġonca-dehen:**
Gazel 86
Mısra: **3**
Gonca ağızlı. II Küçük ağızlı sevgili.

Ol ġonca-dehen gül gibi ḫandān olur ammā
Raġbetde gül anuñ gibi ḫandān olacaḳdur

2. **ġonça-dehenden:**-*den*
Gazel 378
Mısra: **3**
Gonca ağızlı. II Küçük ağızlı sevgili.

Utanduġı yiter güle ol ġonça-dehenden
Ey bād-ı ṣabā sen de varup yüzine urma

3. **ġonca-dehen:**
Tesdis 2
Mısra: **13**
Gonca ağızlı. II Küçük ağızlı sevgili.

Gelüp meclisde ey ġonca-dehen gülüp açılmazsañ
Beni maḥzūn idüp aġyār-ı bed-ḫūdan kesilmezseñ

ġonca-i bāġ-ı ṭarāvet:

1. **ġonca-i bāġ-ı ṭarāvet:**
Kaside 10
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Taze bahçenin goncası. II Dede, şeyh.

Ġonca-i bāġ-ı ṭarāvet bir güzel gökcek ışıḳ
Bülbül-i gülzār-ı nāz u şīve bir şaḳraḳ dede

ġonça-i bāġuñ:

1. **ġonça-i bāġuñ:**-*uñ*
Gazel 186
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Bağ goncası. II Sevgilinin gonca gibi küçük ağzı.

Dil uzadur dehen-i dil-bere çoḳ
Aġzı var ġonça-i bāġuñ dili yoḳ

ġonca-i gülşen:

1. **ġonca-i gülşen:**
Gazel 182
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin goncası.

Dehen-i teng-i dil-āvīzüñe hiç öyküne mi
Ġonca-i gülşen ise bir deheni var dili yoḳ

ġonça-i gülzār-ı ʿizzetsin:

1. **ġonça-i gülzār-ı ʿizzetsin:**-*sin*
Gazel 223
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İzzet bahçesinin goncası. II Sevgili.

Gül-i bostān-ı ʿiffet ġonça-i gülzār-ı ʿizzetsin
Gülistānuñda dil murġın s̱enāḫ∨ān eyle sulṭānum

ġonça-i ḥamrā-yı nāzük:

1. **ġonça-i ḥamrā-yı nāzük:**
Gazel 206
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzel, kırmızı gonca. II Sevgilinin ağzı.

Ruḫuñdur bir gül-i sīrāb-ı tāze
Dehānuñ ġonça-i ḥamrā-yı nāzük

ġonça-i ḫandān:

1. **ġonça-i ḫandān:**
Gazel 92
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Açmamış gonca. II Sevgilinin ağzı.

Söyledikce leblerin ol ġonça-i ḫandān açar
Beñzer ol gevher-fürūşa ḥoḳḳa-i mercān açar

ġonça-i ḫoş-būña:

1. **ġonça-i ḫoş-būña:**-*ñ, -a*
Gazel 173
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hoş kokulu gonca. II Sevgilinin küçük ağzı.

Tebessüm ġonça-i ḫoş-būña lāyıḳ
Ġamuñla nāle ḳılmaḳ baña maḫṣūṣ

ġonca-i pīçīde-i gül:

1. **ġonca-i pīçīde-i gül:**
Gazel 84
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gülün kıvrılmış goncası. II Sevgilinin ağzı.

Bülbül-i zāra Ḳabūlī cānib-i gülden gelür
Ġonca-i pīçīde-i gül nāme-i negṣūdedür

ġonca-i ter:

1. **ġonca-i ter:**
Gazel 83
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Taze, yeni açmış gonca. II Sevgilinin ağzı.

Ey Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl-i bülbüli iʿlām içün
Ġonca-i ter nā-şüküfte nāme-i pīçīdedür

ġonca-i zanbaḳ:

1. **ġonca-i zanbaḳ:**
Gazel 434
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zambak goncası.

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

ġonçalaruñ bülbül-i ḫoş-edāsı:

1. **ġonçalaruñ bülbül-i ḫoş-edāsı:**
Tarih 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -

Goncaların hoş sesli bülbülü.

Ol ġonçalaruñ bülbül-i ḫoş-edāsı
Şevḳ u ṭarab ile dehen açup her dem

ġonca-leb:

1. **ġonca-leb:**
Beyit 85
Mısra: **2**
Gonca dudaklı. II Gonca gibi küçük ağızlı sevgili.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

2. **ġonca-leb:**
Beyit 86
Mısra: **2**
Gonca dudaklı. II Gonca gibi küçük ağızlı sevgili.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

3. **ġonça-leb:**
Gazel 113
Mısra: **10**
Gonca dudaklı. II Gonca gibi küçük ağızlı sevgili.

Gel tebessüm ḳıl beni giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol ġonça-leb güler ṭurur

4. **ġonca-leble:**-*le*
Gazel 260
Mısra: **4**
Gonca dudaklı. II Gonca gibi küçük ağızlı sevgili.

Varaḳ varaḳ açalum çemende o gülle
O ġonca-leble biraz rāza başlayalum

5. **ġonca-leb:**
Gazel 313
Mısra: **5**
Gonca dudaklı. II Gonca gibi küçük ağızlı sevgili.

Seyr-i gülzār-ı maḥabbet eyleyen ey ġonca-leb
ʿAndelīb-i ṭabʿı gūyā ḳılmasun ya neylesün

6. **ġonca-lebler:**-*ler*
Gazel 389
Mısra: **2**
Gonca dudaklı. II Gonca gibi küçük ağızlı sevgili.

Bahār irdi icāzet ʿayşa nūşa
Otursun ġonca-lebler gūşe gūşe

ġoncanuñ aġzı:

1. **ġoncanuñ aġzı:**
Gazel 194
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Goncanın ağzı. II Sevgilinin goncaya benzeyen küçük ağzı.

Gül gibi rāz-ı dehānuñ sırrın açmaz kimseye
Aġzı ġāyet berkdür ey ruḫları gül ġoncanuñ

ġonçasız gülsitānda:

1. **ġonçasız gülsitānda:**-*da*
Tahmis 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Goncası olmayan gül bahçesi. II Sevgilisiz dünya.

Ġonçasız gülsitānda neylersin
Yārsuz bu cihānda neylersin

ġonçaveş:

1. **ġonçaveş:**
Gazel 223
Mısra: **7**
Gonca gibi.

ʿAdū-yı ḫār elinden ġonçaveş pür-ḫūn durur baġrum
Nesīm-i himmetüñle anı ḫandān eyle sulṭānum

2. **ġonçaveş:**
Gazel 282
Mısra: **7**
Gonca gibi.

Fāş idersin sırruñ ilden
şaḳlamazsın ġonçaveş
Açılup her ḫāra ey gül
keşf-i rāz itmek neden

3. **ġonçaveş:**
Gazel 339
Mısra: **9**
Gonca gibi.

Mevsim-i güldür Ḳabūlī
ġonçaveş ḳaldurma baş
Lāleveş ṭoldur mey-i ālüñ
ayaġuñ al ele

4. **ġonçaveş:**
Tahmis 7
Mısra: **7**
Gonca gibi.

Ġonçaveş müstaḥkem
itdük bend-i ġayretle beli
Dimezüz bir ferde dest ü
dāmenin ṭutup belī

göç:

1. **göçer:**-*er*
Gazel 118
Mısra: **2**
Bulunduğu yerden ayrılarak başka bir yere yerleşmek üzere yola çıkmak. II Dünyadan göçüp gitmek, ölmek.

Fenā bezmin gelüp her
kim yazar evvel bozar
āḫir
Ecel peymānesin her kim
içer evvel göçer āḫir

2. **göçmekdedür:**-*mek, -de, -dür*
Kaside 9
Mısra: **37**
Bulunduğu yerden ayrılarak başka bir yere yerleşmek üzere yola çıkmak. II Dünyadan göçüp gitmek, ölmek.

Giden bir daḫı gelmez her
ḳonan göçmekdedür
dāyim
Ḳonan tüccāra şeyʾu'llāh
gelen mihmāna ʿışḳ olsun

göge çıkardı:

1. **göge çıḳardı:**-*dı*
Gazel 177
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Göğe çıkarmak. II Tanrı'ya ulaştırmak.

Ḳabūli ḳoymadı aṣlā
ḳulaġa sözlerini
Egerçi göge çıḳardı
şikāyeti vāʿiẓ

göge çıḳmaġa:

1. **göge çıḳmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 131
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Göğe çıkmak, gökyüzüne doğru yükselmek.

Nāle vü āh-ı Ḳabūlī göge
çıḳmaġa sebeb
Kūy-ı dil-berde ol
üftādeye yer yoḳlıġıdur

göger:

1. **gögerüp:**-*üp*
Gazel 420
Mısra: **7**
Gövermek, yeşermek. II Vücutta bulunan yaraların morarması.

Zaḫm-ı seng-i cefān ile
gögerüp
Ṣaḥn-ı sīnem benefşezār
oldı

gögsi açılmış:

1. **gögsi açılmış:**-*mış*
Kaside 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Göğsü açılmak, sinesi gözükmek.

Gögsi açılmış gümüş
āyīne gibi berḳ urur
Cismi aḳ bir sīnesi berrāḳ
bir abbaḳ dede

gögsin geçürsin:

1. **gögsin geçürsin:**-*sin*
Diğer 2
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göğüs geçirmek: Üzüntülü bir şekilde soluk almak, iç çekmek.

Ṭaġlar gögsin geçürsin
ebr-i bārān aġlasun
Cūylar feryād idüp seyl-i
firāvān aġlasun

gögsüñ ger:

1. **gögsüñ ger:**
Gazel 432
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göğüs germek: Kendine güvenerek korkmadan ve çekinmeden hareket etmek.

Düşmene ḳarşu Ḳabūlī gibi gögsüñ ger yüri
Ḫaṣma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

gögüñ mihr ü māhı:

1. **gögüñ mihr ü māhı:**
Gazel 424
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Gökyüzünün Güneşi ve Ay'ı. II Hazreti Muhammed.

Yirüñ pādşāhı gögüñ mihr ü māhı
İki ʿālemüñ faḫri Aḥmed degül mi

gök:

1. **gökde:**-*de*
Gazel 13
Mısra: **7**
Gökyüzü, sema.

Ne yirdeyem ne gökde ḳalmışam şöyle muʿallaḳda
Olaldan pāymāli her leked-kūbuñ rikābāsā

2. **gök:**
Gazel 126
Mısra: **7**
Gökyüzü, sema.

ʿArūs-ı dehre gök zerrīn cibinlik
Şafaḳ bir al vālādan ṭuvaḳdur

3. **göklere:**-*ler, -e*
Gazel 143
Mısra: **8**
Gökyüzü, sema.

Ḥaremüñ ḫāki ile ol ḳadar alışduḳ kim
Külümüz göklere ṣavrulsa ṭaġılmaz cüzümüz

4. **gökde:**-*de*
Gazel 469
Mısra: **3**
Gökyüzü, sema.

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

5. **gökde:**-*de*
Kaside 2
Mısra: **66**
Gökyüzü, sema.

Dest-i cūdından umar şimdi seḫā vü keremi
Yirde kān-ı güherī gökde sehāb-ı bārān

gökden süzilüp ine:

1. **gökden süzilüp ine:**-*e*
Gazel 386
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Gökyüzünden süzülerek yere inmek. II Sevgilinin mahallesine gitmek.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ey meh kūyuña
Süzilüp gökden kebūterveş niçe ālāy ine

gökler altında:

1. **gökler altında:**-*n, -da*
Gazel 367
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Gökyüzünün altı, yeryüzü, dünya.

Mesīḥāsā leb-i cān-baḫşı eyler mürdeler iḥyā
Otursa niçeler yoḳdur naẓīri gökler altında

göklere ṭonı aġan:

1. **göklere ṭonı aġan:**
Gazel 150
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Göklere ulaşan, erişen (kimse). II Gönlü yüce olan kişi.

Gün gibi yüksek olan göñlini alçaḳ gözedür
Göklere ṭonı aġan kimseye aġalanmaz

gölgelik:

1. **gölgelik:**
Gazel 483
Mısra: **4**

Gölge yapmaya yarayan, güneş ışığına maruz kalmayan yer.

Neyler otāġ-ı zer kişi bir iki günlüge
Yitmez mi sāyebān-ı felek saña gölgelik

gönder:

1. **gönder:**
Gazel 16
Mısra: **9**
Göndermek, yollamak.

Sen evvel azıġı gönder ḳonaġuña gitsün
Ḳabūli çekmeyesin azıġ içün anda taʿab

2. **gönder:**
Gazel 103
Mısra: **5**
Göndermek, yollamak.

Ḳażāya ḳalḳan idüp bendeñ oḳ gibi gönder
Ḫadeng-i himmete ey ḳaşı yā ne ḥāyil olur

3. **gönderme:**-*me*
Gazel 347
Mısra: **8**
Göndermek, yollamak.

Ayaġuña sürüp yüz pāy-būsuñ ārzū eyler
Gözüm yaşı yoluñda sāʾil oldı ḳurı gönderme

4. **gönderseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 477
Mısra: **5**
Göndermek, yollamak.

Keremüñ ẕikr iden aḥbāba nola gönderseñ
Şeref-i mihrüñ ile teẕkire-i meẕkūrı

5. **gönderür:**-*ür*
Kaside 12
Mısra: **4**
Göndermek, yollamak.

Şerʿa vü ḳānūna uymaz meẕheb-i şāhī geçer
Var ise söz gönderür Tebrīzden Tersīsden

6. **gönder:**
Kaside 15
Mısra: **23**
Göndermek, yollamak.

Dergeh-i ser-ʿaskere gönder Ḳabūlī bendeñi
Diyeler bir bende-i Bihzāddur gönderdigüñ

7. **gönderdigüñ:**-*dig, -üñ*
Kaside 15
Mısra: **1**
Göndermek, yollamak.

Pādşāhum şarḳa ʿadl ü dāddur gönderdigüñ
Milket-i Keyḫüsreve Ferhāddur gönderdigüñ

8. **gönderdigüñ:**-*dig, -üñ*
Kaside 15
Mısra: **2**
Göndermek, yollamak.

Pādşāhum şarḳa ʿadl ü dāddur gönderdigüñ
Milket-i Keyḫüsreve Ferhāddur gönderdigüñ

9. **gönderdigüñ:**-*dig, -üñ*
Kaside 15
Mısra: **4**
Göndermek, yollamak.

Ḳuṭb-ı ʿālemsin otur sen merkezüñde sābit ol
Ḥıfẓ içün her gūşeye evtāddur gönderdigüñ

10. **gönderdigüñ:**-*dig, -üñ*
Kaside 15
Mısra: **6**
Göndermek, yollamak.

Şāh-ı güm-rāha ṭarīḳ-i müstaḳīme sevḳ içün
Mürşid-i pāk ü ṣaḥīḥ-irşāddur gönderdigüñ

11. **gönderdigüñ:**-*dig, -üñ*
Kaside 15
Mısra: **8**

Göndermek, yollamak.

Cān-ı aʿdā dest-i ḳahrından nice bulsun ḫalāṣ
Pençe-i zūr-āver ü pūlāddur gönderdigüñ

12. **gönderdigüñ:**-*dig*, -*üñ*
Kaside 15
Mısra: **10**
Göndermek, yollamak.

Ḳalʿalar bünyād idüp bünyād-ı rafżı ḳalʿ idüp
Pīşegerdür gördügüñ üstāddur gönderdigüñ

13. **gönderdigüñ:**-*dig*, -*üñ*
Kaside 15
Mısra: **12**
Göndermek, yollamak.

Düşmen-i dīnüñ ʿadūsı mülḥidīnüñ düşmeni
Tābiʿīne tābiʿ ü münḳāddur gönderdigüñ

14. **gönderdigüñ:**-*dig*, -*üñ*
Kaside 15
Mısra: **14**
Göndermek, yollamak.

Āşyānından uçurduñ murġ-ı rūḥ-ı düşmeni
Bāz-pervāzī degül ṣayyāddur gönderdigüñ

15. **gönderdigüñ:**-*dig*, -*üñ*
Kaside 15
Mısra: **16**
Göndermek, yollamak.

Yir ḳomaz ṭuġyān-ı aʿdāya dem-i fāsid gibi
Şeh ṭamārından alur faṣṣāddur gönderdigüñ

16. **gönderdigüñ:**-*dig*, -*üñ*
Kaside 15
Mısra: **18**
Göndermek, yollamak.

Āl-i ʿOs̱mānuñ ḳulı ḳurbānı āl-i Ḥayderüñ
İki başdan bende-i evlāddur gönderdigüñ

17. **gönderdigüñ:**-*dig*, -*üñ*
Kaside 15
Mısra: **20**
Göndermek, yollamak.

Yir yüzinden defʿ içün ḫāk-i vücūd-ı düşmeni
Serverā ʿasker degüldür bāddur gönderdigüñ

18. **gönderdigüñ:**-*dig*, -*üñ*
Kaside 15
Mısra: **22**
Göndermek, yollamak.

Ġāziyān-ı pür-cihāduñ naʿrasından ṭobveş
Ehl-i rafżuñ semʿine feryāddur gönderdigüñ

19. **gönderdigüñ:**-*dig*, -*üñ*
Kaside 15
Mısra: **24**
Göndermek, yollamak.

Dergeh-i ser-ʿaskere gönder Ḳabūlī bendeñi
Diyeler bir bende-i Bihzāddur gönderdigüñ

20. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **2**
Göndermek, yollamak.

Bi-ḥamdi'llah ʿAcem mülkine ʿadl ü dād gönderdüñ
Diyār-ı Ḫüsrevi fetḥ itmege Ferhād gönderdüñ

21. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **4**
Göndermek, yollamak.

Gürūh-ı mülḥidīnüñ şermsārı şāh-ı güm-rāhı
Ṭarīḳ-i müʾminīne sevḳ içün irşād gönderdüñ

22. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **6**
Göndermek, yollamak.

Yıḳup bünyādını rafżuñ yirine kāḫ-ı ilḥāduñ
Esās-ı dīni peydā ḳılmaġa üstād gönderdüñ

23. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **8**
Göndermek, yollamak.

Hücūm-ı naʿrasından ġaziyān-ı ehl-i İslāmuñ
Ṣımāḫ-ı mülḥidīne nāle vü feryād gönderdüñ

24. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **10**
Göndermek, yollamak.

Semend-i bād-ı pāy altında ḫāk olsa nola aʿdā
Ġubār-ı ḫāṭır-ı aḥbābı defʿe bād gönderdüñ

25. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **12**
Göndermek, yollamak.

ʿAdū-yı dīn-i pür-kīni cihāndan defʿ ü refʿ içün
Muḥibb-i āl-i Ṭāhā bende-i evlād gönderdüñ

26. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **14**
Göndermek, yollamak.

Mühimmāt-ı fenāya ṣarf içün efrād-ı aʿdāyı
Vüfūr-ı ʿāṭıfetden maṣraf u īrād gönderdüñ

27. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **16**
Göndermek, yollamak.

El elden üstdür çün üstün olsa nola ser-pençeñ
ʿAdūyı imtiḥāna pençe-i pūlād gönderdüñ

28. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **18**
Göndermek, yollamak.

Elinden rāfıżīnüñ almaġa mülk-i Melikşāhı
Şeh-i ferḫunde-fer bir merd-i Ferruḫ-zād gönderdüñ

29. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **20**
Göndermek, yollamak.

ʿArūs-ı milket-i aʿdāyı ḳılduñ taḥt-ı żabṭuñda
Der-āġūş itmege ol duḫteri dāmād gönderdüñ

30. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **22**
Göndermek, yollamak.

Ḥużūr-ı rūḥın ol būmuñ uçurduñ āşyānından
Şikār-ı ṣayd içün ol cānibe ṣayyād gönderdüñ

31. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **24**
Göndermek, yollamak.

Dem-i fāsid gibi ṭuġyān iderdi yılda bir gāhī
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların faṣṣād gönderdüñ

32. **gönderdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **26**
Göndermek, yollamak.

Dil-i maḥzūnı nola şādan olsa āstānuñda
Ḳatı nā-şād idi ḳalb-i Ḳabūlī şād gönderdüñ

33. **gönder:**
Mesnevi 2
Mısra: **110**

Göndermek, yollamak.

Dest-i ġamdan ḫalāṣ eyle beni
Gülerek gönder aġlayı geleni

gönderen:

1. **gönderendür:**-*dür*
Mesnevi 7
Mısra: **48**
Gönderen, yollayan (kimse).

Günāhuñ bu yiri saña virendür
Seni işbu diyāra gönderendür

göndermiş ola:

1. **göndermiş ola:**-*a*
Mesnevi 14
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Göndermiş olmak, yollamak. II Selam göndermek.

Ol selāmı ki ḫażret-i Bārī
Aña göndermiş ola her bārī

gönli aka:

1. **gönli aḳa:**-*a*
Gazel 372
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü akmak: Birine karşı yoğun sevgi beslemek.

Ey gönül kendüñi alçaḳ ṭutagör kim saña
Şāyed ol serv-ḳadüñ şu gibi gönli aḳa

gönli alçak:

1. **gönli alçaḳ:**
Gazel 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alçak gönüllü: Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse), engin gönüllü, mütevazı, tevazulu. II Sevgili.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb
ʿāşıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī gönli alçaḳ bir güzeldür āftāb

gönlin ele aldı:

1. **gönlin ele aldı:**-*dı*
Gazel 193
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlünü ele almak: Hoşnut etmek.

Yıḳmadı gönlin ele aldı
Ḳabūlī bendenüñ
Dest-i iḥsānı yine bir
Kaʿbe yapdı ʿAbdinüñ

gönlüm açılmaz:

1. **gönlüm açılmaz:**-*maz*
Tahmis 7
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü açılmak: Neşelenmek, sevinçli olmak, ferahlamak.

Lāleveş gönlüm açılmaz seyr-i bāġ u rāġ ile
Ey Ḳabūlī bir perī yaḳdı vücūdum lāġ ile

gönlüm aldı:

1. **gönlüm aldı:**-*dı*
Gazel 333
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak: Âşık etmek, kendine bağlamak.

Gönlüm aldı āl ile bir gözleri ala yine
Gözleri alalaruñ cānlar fedā alayına

2. **gönlüm aldı:**-*dı*
Gazel 511
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak: Âşık etmek, kendine bağlamak.

Gönlüm aldı ruḫlarınuñ alı Yūsuf Balinüñ
Āldür ʿuşşāḳa dāyim ḫāli Yūsuf Balinüñ

gönlüm düşdi:

1. **gönlüm düşdi:**-*di*
Gazel 376
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü düşmek: Âşık olmak, sevmek, bağlanmak.

Bir cevher idi gönlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

gönlümden çıkardum:

1. **gönlümden çıḳardum:**-*du, -m*
Beyit 82
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönülden çıkarmak: Unutmak, vazgeçmek.

Kibri gönlümden çıḳardum diyü lāf urma gezüp
Andan āsāndur ḳoparmaḳ ṭaġı igneyle ḳazup

gönlümi aldı:

1. **gönlümi aldı:**-*dı*
Gazel 394
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak: Âşık etmek, kendine bağlamak.

Aldı görünce gönlümi bir ḫūb Ḥayderī
Ṣabr u ḳarārum eyledi baḫş Ḳalenderī

gönlümüz alçaḳ:

1. **gönlümüz alçaḳ:**
Gazel 144
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Alçak gönüllü: Kendi değerini olduğundan aşağı gösteren, başkalarını küçük görmeyen, büyüklenmeyen (kimse), engin gönüllü, mütevazı, tevazulu. II Kabûlî.

Ey Ḳabūlī gönlümüz alçaḳ durur ġāyet bizüm
Bende-i ʿışḳ olduḳ iller gibi aġalanmazuz

gönlümüzi egleyen:

1. **gönlümüzi egleyen:**-*y, -en*
Gazel 101
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül eğlendirmek: Hoşça vakit geçirmek amacıyla geçici olarak ilgi ve sevgi göstermek.

Egleyen gönlümüzi seyr-i gülistānuñdur
Baġlayan murġ-ı dili bāġçe-i kūyuñdur

gönlüñde yir eylesün:

1. **gönlüñde yir eylesün:**-*sün*
Gazel 275
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönülde yer etmek, yürekten sevilmek.

Ey Ḳabūlī evvelā tīrini göndersün dile
Gelsün ol dil-dār içün gönlüñde bir yir eylesün

gönlüñe eser itmez:

1. **gönlüñe eşer itmez:**-*mez*
Gazel 77
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Gönlüne tesir etmek.

Elmās-ı dür-i eşküm gönlüñe eşer itmez
Pālūde-i tersin sen ammā yüregüñ mermer

gönlüñi ḫurrem ṭut:

1. **gönlüñi ḫurrem ṭut:**
Gazel 19
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönlünü ferah tutmak, kötü şeyler düşünmemek, rahat ve huzurlu olmak.

Cihān dār-ı belādur bunda kimse şāḍmān olmaz
Ḳabūlī ġam getürme ḫāṭıra gönlüñi ḫurrem ṭut

gönlüni şeydā ḳılduġu:

1. **gönlüni şeydā ḳılduġu:**-*duġ, -u*
Muhammes 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Gönlünü çılgına çevirmek, deliye dönmek.

Kendüyi ʿālemlere ʿışḳuñla rüsvā ḳılduġı
Gönlüni sevdā-yı ʿışḳuñ birle şeydā ḳılduġu

gönül:

1. **gönli:**-*i*
Beyit 91
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Merdüm odur ki kārı seḫā gönli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

2. **gönül:**
Diğer 2
Mısra: **65**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ey gönül şimden girü feryādı ḳo oldı olan
Her ne kim başa yazıldıysa gelen oldur hemān

3. **gönül:**
Gazel 56
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Nev-ʿarūs-ı felegüñ ʿişvesine aldanmaz
Baḳmaz ārāyiş-i nisvāna gönül erdür er

4. **gönlini:**-*i, -n, -i*
Gazel 150
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Gün gibi yüksek olan gönlini alçaḳ gözedür
Göklere ṭonı aġan kimseye aġalanmaz

5. **gönül:**
Gazel 164
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ġuṣṣayla gönül melūl olur mı
Deryā ḳum ile mükedder olmaz

6. **gönül:**
Gazel 212
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Yüzi gül dütüni sünbül ṣadāsı naġme-i bülbül
Ṣafā eyler gönül ġāyet esen bād-ı ṣabādan yeg

7. **gönül:**
Gazel 214
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ey gönül ʿilm-i ledünnīden ḫaber ṭuyduñsa gel
ʿĀlem-i ġayb-ı hüviyyetden e̲ser ṭuyduñsa gel

8. **gönlüm:**-*üm*
Kaside 2
Mısra: **85**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ṣadef-i dürr-i maʿārif geçinürken gönlüm
Gözlerüm yaşı revā mı ola baḥr-i ʿummān

9. **gönül:**
Kaside 9
Mısra: **33**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Vücūdı z̲errece yoḳdur gönül ʿummān-ı ḥikmetdür
O ġavvāṣ-ı cevāhir kim ṭalar ʿummāna ʿışḳ olsun

10. **gönül:**
Şarkı 1
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Söz güherdür eyü yatlu Diyegör gönül böyl'olur

11. **gönül:**
Şarkı 1
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ne gelürse acı ṭatlu Yiyegör gönül böyl'olur

12. **gönül:**
Şarkı 1
Mısra: **8**

Gönül, yürek, sine, kalp.

Günine göre kürkini
Geyegör göñül böyl'olur

13. **göñül:**
Şarkı 1
Mısra: **12**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Naṣībüñ saña gelince
Küyegör göñül böyl'olur

14. **göñül:**
Şarkı 1
Mısra: **16**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Her şey' Ḥaḳḳuñ maẓharıdur
Ṭuyagör göñül böyl'olur

15. **göñül:**
Şarkı 1
Mısra: **20**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Öñüñce gidene sen de
Uyagör göñül böyl'olur

16. **göñül:**
Şarkı 1
Mısra: **24**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Pīrler naẓarına postuñ
Yayagör göñül böyl'olur

17. **göñül:**
Şarkı 1
Mısra: **28**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Dost yolunda cān u başa
Ḳıyagör göñül böyl'olur

18. **göñül:**
Tahmis 3
Mısra: **11**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ululuḳ isteyen iki ʿālemde ey göñül
Elden ḳomaz tevāżuʿı her demde ey göñül

19. **göñül:**
Tahmis 3
Mısra: **12**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ululuḳ isteyen iki ʿālemde ey göñül
Elden ḳomaz tevāżuʿı her demde ey göñül

20. **göñül:**
Tahmis 3
Mısra: **13**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Kibr olmamaḳ gerek durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i ġamda ey göñül

21. **göñül:**
Tahmis 3
Mısra: **14**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Kibr olmamaḳ gerek durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i ġamda ey göñül

22. **göñlüm:**-*üm*
Tahmis 12
Mısra: **13**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Nehr iken baḥr oldı göñlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb
Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı göñül mānend-i āb

23. **göñül:**
Tahmis 12
Mısra: **14**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Nehr iken baḥr oldı göñlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb
Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı göñül mānend-i āb

24. **göñlüñ:**-*üñ*
Gazel 233
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Sevgilinin gönlü.

Merdāne gelüp göñlüñ beklerse nola göñlüm

Nā-merde maḥal görme meydānuñı sulṭānum

25. **gönül:**
Beyit 62
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñül neyler benüm ʿömrüm göñül bir ġayrı maʿşūḳı
Senüñ derdüñdür ol bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı

26. **gönül:**
Beyit 62
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñül neyler benüm ʿömrüm göñül bir ġayrı maʿşūḳı
Senüñ derdüñdür ol bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı

27. **göñlüm:**-*üm*
Beyit 84
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñlüm eyü lisān ile sen Ādemi ḳul ider lisānsın

28. **gönülden:**-*den*
Beyit 186
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ol ġonça gözin açsa göñülden ġam açılsa
Eyyām-ı bahār olsa yine bādem açılsa

29. **gönül:**
Beyit 227
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Niçe bir ey göñül bu ṣavul yort
Sen de şehr-i ʿademde ṭut bir yurt

30. **gönül:**
Beyit 247
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ferāġat ḳıl göñül aġyārı çoḳ dil-dārı neylersin
Dili pür-ḫārḫār ider gül-i pür-ḫārı neylersin

31. **gönül:**
Beyit 254
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey göñül meddāḥ-ı şekker-bār-ı laʿl-i yārsın
Yār-ı şīrīn-kār sen didüklerince varsın

32. **gönül:**
Beyit 275
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Yüzüme baḳmasa dil-ber göñül kesb-i ṣafā eyler
Baña ol iltifāt-ı şāh-ı ālī-şāndan yegdür

33. **gönül:**
Gazel 5
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Hücūm-ı ġuṣṣa ile nā-murād ḳaldı göñül
Meger murāda irenlerden aña himmet ola

34. **gönül:**
Gazel 15
Mısra: **14**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ṭaşlarla dögünürsün sīneler çāk eyleyüp
Ey göñül bilseñ neden cūlar gibi bu ıżṭırāb

35. **gönül:**
Gazel 17
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Naḳd-i cān ile göñül vuṣlat umarsın ne ʿaceb
Rāygān gevheri zī-ḳıymet umarsın ne ʿaceb

36. **gönül:**
Gazel 17
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey göñül vāḳıf iken ḥāline şeyḫ-i şehrüñ
Yapışup dāmenine himmet umarsın ne ʿaceb

37. **gönül:**
Gazel 37
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Çün oldı göñül bende-i dergāh-ı Meḥemmed
Ḥaḳdan dilerüz vaṣlını bā-cāh-ı Meḥemmed

38. **gönül:**
Gazel 59
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Çoḳ dolaşma ey göñül zülf-i siyāh-ı dil-bere
Çoḳ perīşānluḳ çekersin başuña ġavġā gelür

39. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 81
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Sevdā-yı zülfüñ ṭaġıtdı ʿaḳlum ṭaġa düşerse göñlüm revādur
Dīvāne cāndur bī-ḫānümāndur ehl-i cünündur ṣāḥib-fünündur

40. **göñli:**-*i*
Gazel 82
Mısra: **10**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Sensüz ḳarārı yoḳ dil-i pür-iştiyāḳumuñ
Gözi yabanda ise nola göñli sendedür

41. **göñül:**
Gazel 98
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Vaṣl umarsañ yārdan ol ġurre-i ġarrāyı gör
Kim dimişler ey göñül bayrāmuñ eyle ayı gör

42. **göñül:**
Gazel 98
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ādeme naʿmāyı Ḥaḳ alay ile inʿām ider
Ey göñül bāḳī saña virdügi elāyı gör

43. **göñülde:**-*de*
Gazel 103
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

ʿAceb mi ism-i şerīfüñ göñülde naḳş itsem
O ḥırzı ḥāmil olan cāna ol ḥamāʾil olur

44. **göñülden:**-*den*
Gazel 108
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Cüdā olalı bir yıldur göñülden ġam daḫı gitmez
Baḳıyye sāġarumda bāde-i yar yine ḳalmışdur

45. **göñlümüz:**-*ümüz*
Gazel 115
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Gil ü türāb ile deryā mükedder olmaz iñen
Erāzilüñ sözine göñlümüz bulanı yürür

46. **göñül:**
Gazel 139
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez
Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

47. **göñül:**
Gazel 141

Mısra: **10**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Var ise ḥabs-i ebed eylediler mücrimvār
Ey Ḳabūlī göñül ol çāh-ı ẕeḳandan çıḳmaz

48. **göñül:**
Gazel 142
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñül her gāh Ḥaḳdan ġayra ʿarż-ı iḥtiyāc itmez
O bir dergāh-ı ʿālīdür ki muḥtācını ac itmez

49. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 154
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Mey-i laʿli nigāruñ ʿaḳlum aldı gözleri göñlüm
Alan alanuñ ancaḳ kimsenüñ hiç ḥaḳḳı ṣorılmaz

50. **göñül:**
Gazel 165
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ne deñlü cevr iderse ol gözi mestāna incinmez
Göñül mestānedür mestāneye mestāne incinmez

51. **göñül:**
Gazel 168
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Mümkin olduḳca rıżā göster ḳażāya ey göñül
Ḳādir iseñ her belāya ṣābır ol Eyyūbveş

52. **göñül:**
Gazel 168
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Şaḫṣ-ı nā-dāna açılma açma rāzuñ herkese
Ey göñül pek ṣaḳla sırruñ sīnede mektūbveş

53. **göñül:**
Gazel 171
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñül ādāb-ı bezmi kāse-i faġfūrdan görmiş
Mey-i nābuñ ṣafāsın sāġar-ı billūrdan görmiş

54. **göñül:**
Gazel 197
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ol sehī-ḳaddi kenār itmek dilerseñ ey göñül
Yolına eşk-i revānuñ cūybār olmaḳ gerek

55. **göñül:**
Gazel 199
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Fāş eyle rāz-ı ʿışḳı nihān itme ey göñül
Āṯār-ı ʿışḳ u mihr ü maḥabbet ʿayān gerek

56. **göñül:**
Gazel 201
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Egerçi oldı göñül mübtelāsı Eyyūbuñ
Ṣabır gerek ḳatı çoḳdur belāsı Eyyūbuñ

57. **göñül:**
Gazel 203
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey göñül ḳāmet-i Ṭūbāya irem mi ṣanduñ
Gülşen-i ʿālemi bostān-ı İrem mi ṣanduñ

58. **göñül:**
Gazel 203
Mısra: **5**

Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey göñül ṭālibi çoḳdur o nihāl-i nāzuñ
Mīve-i vaṣlını sen başḳa direm mi ṣanduñ

59. **göñül:**
Gazel 215
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñül bir nev-cüvān bul tāze cān bul
Revānuñ tāzelensün bir cüvān bul

60. **göñül:**
Gazel 215
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñül bir yār-ı ʿālī-şāna meyl it
Özüñ ʿālī gözet bir pāre şān bul

61. **göñül:**
Gazel 220
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Añılur nāmuñ maḥall-i merḥametde nā-maḥal
Nā-maḥal bir derde düşdüñ ey göñül dirler maḥal

62. **göñül:**
Gazel 223
Mısra: **11**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñül dīvānedür dīvāna ṣalma beste-i luṭf it
Ḳatı dermāndevüz nā-çāre dermān eyle sulṭānum

63. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 233
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Merdāne gelüp göñlüñ beklerse nola göñlüm
Nā-merde maḥal görme meydānuñı sulṭānum

64. **göñül:**
Gazel 240
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Meyl eyleme nişīmen-i dünyāya ey göñül
Olmaz ḳarārgāh-ı hümā āşyān-ı būm

65. **göñlümi:**-*üm, -i*
Gazel 248
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Kākül-i pür-şiken-i ḫam-der-ḫam
Göñlümi eyledi derhem derhem

66. **göñülde:**-*de*
Gazel 254
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñülde şevḳ-ı viṣālüñ dilümde bu mışraʿ
Ḳadimte ḫayra ḳudūmin veci'te ḫayra ḳadem

67. **göñül:**
Gazel 272
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey göñül sūr-ı saʿādet saña ol gündür kim
Destüñe ḫūn-ı ʿadūdan ḳınalar yaḳınasın

68. **göñül:**
Gazel 287
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Cūşa gel cūy-ı sirişküñ yüze gelsün yir yir
Ey göñül yir yüzinüñ cūları pür-cūş olsun

69. **göñül:**
Gazel 293
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Devr elinden ey göñül āşüfte sen āzürde ben

Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

70. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 300
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Nola rūz-ı viṣāle irse göñlüm niçe bir her şeb
Ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār ile fikr-i dırāz itsün

71. **göñlümde:**-*üm, -de*
Gazel 309
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḳarār itdi göñlümde şāh-ı ġamuñ
Zihī imtizāc-ı mekīn ü mekān

72. **göñlüm:**-*üm*
Gazel 311
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Nehr iken bī-ḳarār idi göñlüm
Şimdi baḥr oldı ber-ḳarār olsun

73. **göñlüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 319
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫāṭıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫāṭırdan çıḳar gitsün

74. **göñül:**
Gazel 330
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey göñül āvāresin pür-yāresin ṣad-pāresin
Derdi çoḳ dil-ḫastesin dermānı yoḳ bī-çāresin

75. **göñül:**
Gazel 336
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ṭurma kūşişde göñül sīne-i pür-dāġ içre
Ḳodılar ḫıdmete dervīş durur nān evine

76. **göñül:**
Gazel 353
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Mirʾāt-ı rūy-ı dil-bere çoḳ baḳma ey göñül
Bāşed ki göre gözi raḳībüñ çıḳa gele

77. **göñül:**
Gazel 360
Mısra: **13**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Geç bu hevādan yola gel ey göñül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

78. **göñül:**
Gazel 372
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey göñül kendüñi alçaḳ ṭutagör kim saña
Şāyed ol serv-ḳadüñ ṣu gibi göñli aḳa

79. **göñül:**
Gazel 410
Mısra: **11**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Aç gözüñ ey göñül uyar cānuñ
Ḳalma ġaflet içinde ḫ∨āb gibi

80. **göñül:**
Gazel 432
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Düşmeni ḳalʿ eyle bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber gibi
Ey göñül keskin gereksin Ḥażret-i Ḥayder gibi

81. **gönül:**
Gazel 435
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Alışmaz ey göñül ʿāşıḳda ʿār ile hevā-yı yār
Ya bārī ʿışḳ-ı yāri iḫtiyār eyle ya nāmūsı

82. **gönül:**
Gazel 436
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Cemāli şemʿine pervāneāsā çünki şevḳuñ yoḳ
Göñül yanup yaḳılmaḳda murāduñ yā nedür şimdi

83. **gönlüm:**-*üm*
Gazel 437
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Gülzār-ı ser-i zülfüñ ferrāşı geçer gönlüm
Yaʿni ki ṣabā daḫı ḫıdmet demidür şimdi

84. **gönül:**
Gazel 463
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Muḳayyeddür göñül zülfüñle cānā
Saña maḥṣūṣdur muṭlaḳ degüldür

85. **gönül:**
Gazel 465
Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Müjeñden munfaṣıl olmaz göñül ġamzeñden alınmaz
Ṭılısm-ı ʿışḳa mālikdür ḳılıclar kesmez oḳ batmaz

86. **gönül:**
Gazel 465
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Cefā-yı ṭaʿn-ı aʿdādan göñül endūhnāk olmaz
Ḫas u ḫāşāk-i ṣaḥrā üştür-i ser-mesti aġsatmaz

87. **gönül:**
Gazel 479
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Būse-i laʿlüñ temennāsındadur cānā göñül
Saña böyle bī-te'emmül söyleden müldür beni

88. **göñüller:**-*ler*
Mesnevi 9
Mısra: **50**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Siyeh gīsūlaruñ ṣalḳım ṣaçaḳdur
Göñüller aña ber-dār olacaḳdur

89. **gönül:**
Müseddes 3
Mısra: **19**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Maḥabbet ey göñül miḥnetsüz olmaz
Saʿādet ādeme himmetsüz olmaz

90. **gönlüm:**-*üm*
Şarkı 3
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Deli oldı göñlüm ʿışḳuñ elinden
Seyyāḥ olup şu ʿālemi ṭolanur

91. **göñül:**
Tahmis 2
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ey göñül cānān ilinden bir ḫaber ṭuyduñsa gel
Cānib-i cānāneye ḥüsn-i naẓar ṭuyduñsa gel

92. **göñül:**
Tahmis 5
Mısra: **1**

Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Cefā vü cevri çekmekde göñül āzürde-ḥāl oldı
Beden bī-tāb u tāḳat ten żaʿīf ü bī-mecāl oldı

93. **göñül:**
Tahmis 10
Mısra: **11**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñül vīrānedür hicrānuñ özler
Belī genc-i ġam-ı pinhānuñ özler

94. **göñül:**
Tahmis 10
Mısra: **15**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Göñül ʿışḳuñda hiç vīrāne ḳalmaz
Gice bir gūşede cānāne ḫālī

95. **göñlüñde:***-üñ, -de*
Tahmis 11
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Servi yoḳ būstānda neylersin
Ḥubb-ı Mevlāyı iste göñlüñde

96. **göñlüñde:***-üñ, -de*
Tahmis 11
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

ʿĀlem-ārāyı iste göñlüñde
Yār-ı zībāyı iste göñlüñde

97. **göñlüñde:***-üñ, -de*
Tahmis 11
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

ʿĀlem-ārāyı iste göñlüñde
Yār-ı zībāyı iste göñlüñde

98. **göñlüñde:***-üñ, -de*
Tahmis 11
Mısra: **9**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

ʿIşḳ-ı Leylāyı iste göñlüñde
Hāy Mecnūn yabanda neylersin

99. **göñül:**
Tahmis 13
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Beyhūde hevādan dili uşlanmaya dirdüm

100. **göñül:**
Tahmis 13
Mısra: **10**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Çoḳ derd ü belā isteye uşlanmaya dirdüm
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

101. **göñül:**
Tahmis 13
Mısra: **15**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Şimden girü dil ehl-i ṣafā semtine düşdi

102. **göñül:**
Tahmis 13
Mısra: **20**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

El çekdi fenādan ʿuḳalā semtine düşdi
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

103. **göñül:**
Tahmis 13
Mısra: **25**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

104. **göñül:**
Tesdis 2

Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Gel ey dil-ber ġam-ı hücrüñle baġrum ḳan olur sensüz
Dutuşur nār-ı ḥasretle göñül sūzān olur sensüz

105. **göñlüñ:**-*üñ*
Gazel 388
Mısra: **4**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Zahidin dünyaya meyleden gönlü.

Nesin sevdüñ be ṣūfī bu cihānuñ
ʿAceb bilsem senüñ göñlüñ nesinde

106. **göñül:**
Gazel 428
Mısra: **9**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Kabûlî'nin gönlü.

Ḳabūlī mā'il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

107. **göñlüm:**-*üm*
Kaside 1
Mısra: **75**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Kabûlî'nin gönlü.

Ele alsañ nola şeh-bāz-ı dest-āmūzdur göñlüm
Anuñla hem-per olmaz murġ-ı pervāzīsi yabanuñ

108. **göñül:**
Kaside 2
Mısra: **105**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Kabûlî'nin gönlü.

Ey göñül medḥ ü s̲enāyile sözi ḫatm eyle
Ḫatm ide ḫātemüñi ḫayr ile Ḥayy u Sübḥān

göñül almaġ:

1. **göñül almaġ:**-*maġ*
Gazel 330
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak: Âşık etmek, kendine bağlamak.

Müttehemdür kākül-i dil-ber göñül almaġ ile
Söyle dil-dāra Ḳabūlī anı yusun ṭarasın

göñül almaḳ:

1. **göñül almaḳ:**-*maḳ*
Kıt'a 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül almak: Âşık etmek, kendine bağlamak.

Göñül almaḳ durur mürüvvet ile
ʿArṣa-i dehrde dil-āverlik

göñül āyīnesi:

1. **göñül āyīnesi:**
Gazel 420
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül aynası. II Âşığın gönlü.

Göñül āyīnesi muṣayḳal iken
Gerd-i ḫaṭṭuñla pür-ġubār oldı

göñül baġlamadı:

1. **göñül baġlamadı:**-*ma*, -*dı*
Gazel 56
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül bağlamak: İçten, severek bağlanmak.

Ẕāl-i dünyāya göñül baġlamadı üştür-i dil
Māʾil-i māye degüldür besirek nerdür ner

göñül düşdi:

1. **göñül düşdi:**-*di*
Gazel 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü düşmek: Âşık olmak, sevmek, bağlanmak.

Bir ḫūba düşdi göñül ḫüsrev-i zamānedür
Ḳaṣr-ı vefāda devlet ile müstedām ola

2. **göñül düşdi:**-*di*
Gazel 199
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönlü düşmek: Âşık

olmak, sevmek, bağlanmak.

Düşdi Ḳabūli bir ʿacemī dil-bere göñül
Söyleşmege o şūḫ ile bir tercemān gerek

<u>göñül ḫānesin yıḳdı:</u>

1. **göñül ḫānesin yıḳdı:**-*dı*
Gazel 423
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül evini yıkmak. II Gönül yıkmak: Bir kimseyi çok üzecek ve kıracak bir davranışta bulunmak, gönül kırmak, gücendirmek.

Ol şūḫ yıḳdı gitdi göñül ḫānesin dirīġ
Derdā ki düşmenüñ de ḫarāb olmasa evi

<u>göñül ḫānesini:</u>

1. **göñül ḫānesini:**-*n, -i*
Gazel 141
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül evi. II Âşığın gönlü.

Bekledi ḳaldı göñül ḫānesini miḥnet ü ġām
Degme bir ḥālet ile kişi vaṭandan çıḳmaz

<u>göñül mirʾātı:</u>

1. **göñül mirʾātı:**
Gazel 459
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül aynası. II Gönül.

Mücellādur göñül mirʾātı meclā-yı ṣıfātuz biz
Küdūretden muṣaffāyuz tecellīgāh-ı ẕātuz biz

<u>göñül mülkine çapdı:</u>

1. **göñül mülkine çapdı:**-*dı*
Gazel 193
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül ülkesine saldırmak. II Gönlü ele geçirmek, kalplerde yer edinmek.

Ḫān u mān-ı ḫane-i cān u teni tālān içün
Çeşm-i Tātārı göñül mülkine çapdı ʿAbdinüñ

<u>göñül murġı:</u>

1. **göñül murġı:**
Tahmis 11
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Nāle ḳıldıḳca nesiri dem-sāz it
Ey göñül murġı evce pervāz it

<u>göñül murġın:</u>

1. **göñül murġın:**-*n*
Gazel 226
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Murādum dāne-çīn-i ḫirmen-i iḥsānuñ olmaḳdur
Ḥarīmüñde göñül murġın nevā-sāz eyle sulṭānum

<u>göñül yazmaġı:</u>

1. **göñül yazmaġı:**-*maġ, -ı*
Gazel 171
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül yazmak: Gönül eğlendirmek, gönlü hoş etmek amacıyla geçici bir sevgi göstererek vakit geçirmek.

Göñül yazmaġı ḫaṭṭından taʿallüm eylemiş dil-ber
Zihī kāmil ki semt-i ṣanʿatı muzdūrdan görmiş

<u>göñülde ġam ḳalmadı:</u>

1. **göñülde ġam ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Tarih 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönülde gam kalmamak, üzüntü ve kederden kurtulmak.

Güneş gibi żiyā-baḫş oldı ẕātuñ
Yüzüñ gördüm göñülde ḳalmadı ġam

<u>gönülde ḳaldı:</u>

1. **gönülde ḳaldı:**-*dı*
Müsemmen 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönülde kalmak: Unutamamak, hatırdan çıkmamak.

İḥsān u luṭf idi baña her demde ʿādetüñ
Ḳaldı gönülde ẕevḳ u ṣafā vü maḥabbetüñ

<u>gönülden çıḳmaġa:</u>

1. **gönülden çıḳmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 123
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Gönülden çıkmak. II Derdi ve kederi gönülden atmak.

Ḳurılmaz mı daḫı bezm-i şarāb u meclis-i ʿişret
Gönülden kārbān-ı derd ü ġam çıḳmaġa ʿāzimdür

<u>gönüller ḳapmaġa:</u>

1. **gönüller ḳapmaġa:**-*maġ, -a*
Mesnevi 9
Mısra: **93**
Kelime Tipi: **-**
Gönüller kapmak, kendine âşık etmek.

Gönüller ḳapmaġa ḳurd iştihālu
Ner-arslan ucalu ṭavşān vicālu

<u>gönüller tālān idici:</u>

1. **gönüller tālān idici:**
Gazel 307
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Gönüller yıkan (kimse). II Âşıkların gönüllerini talan eden sevgili.

A bre ʿaḳl alıcı yüze gülici
Bire gönüller idici tālān

<u>gör:</u>

1. **gördi:**-*di*
Gazel 43
Mısra: **9**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Gördi ki biz mülāzım-ı ʿayşuz Ḳabūliyā
Eyyām-ı ʿayş u ʿişreti oldı ṣaʿīd ʿīd

2. **gör:**
Gazel 50
Mısra: **6**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Nūr-ı aʿẓam rūy-ı dil-berdür inanmazsañ faḳīh
Bunı ʿaynıyla yazar var Maṭlaʿü'l-Envārı gör

3. **gör:**
Gazel 125
Mısra: **2**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

4. **görür:**-*ür*
Gazel 502
Mısra: **1**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Pertev-i envār-ı dīdāruñ uyanıḳlar görür
Tūtyā-yı ḫāk-i pāyüñ gözi açıḳlar görür

5. **görür:**-*ür*
Gazel 502
Mısra: **2**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Pertev-i envār-ı dīdāruñ uyanıḳlar görür
Tūtyā-yı ḫāk-i pāyüñ gözi açıḳlar görür

6. **görür:**-*ür*
Gazel 502
Mısra: **4**
Anlamak, idrak etmek, kavramak.

Ḥālet-i bezm-i elesti añlamaz mest olmayan
Ol meyüñ nefʿin yine mestāne ʿāşıḳlar görür

7. **görmedük:**-*me, -dü, -k*
Diğer 2
Mısra: **32**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Öldi gitdi ḥāṣılı ḳomadı elden ġayreti
Görmedük işitmedük bu ana dek bu ḥāleti

8. **göreli:**-*eli*
Gazel 216
Mısra: **1**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Nā-kāmlıġı bir göreli kām ile kāmil
Başladı ġurūr eylemege cāh ile cāhil

9. **görür:**-*ür*
Gazel 291
Mısra: **1**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

10. **görür:**-*ür*
Gazel 291
Mısra: **2**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

11. **görür:**-*ür*
Gazel 291
Mısra: **4**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Dīdār-ı yāre baḳmaġa ʿāşıḳ olur mı hiç
Ey dil ġunūde baḫtuñ uyanıḳ görür misin

12. **görür:**-*ür*
Gazel 291
Mısra: **6**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Ṭolu ḳabaḳ ḳucaḳda ayaḳ elde pür-ʿaraḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

13. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 324
Mısra: **3**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Muṭrıbā sen de biraz söylene virsen görelüm
Niçe bir diñleyelüm bülbül-i bāġuñ lāfın

14. **göre:**-*e*
Gazel 357
Mısra: **2**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Bir būse vir diyü düşe gördüm ayaġına
Bir ḫoş gelür mi göre dilinden ṭudaġına

15. **gördüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 387
Mısra: **10**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Ḥaḳḳā Ḳabūlī ḳalb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hiç bir ehl-i şekīb aña beñzeye

16. **gördi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **77**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Gördi cünbişleri baġy eyledi ṭuġyān-ı fesād
Diñlenilmez kelimāt-ı ümerā vü ḥükkām

17. **göresin:**-*e*, -*sin*
Kaside 4
Mısra: **148**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Līk nār-ı ġażab-ı dūdgeh-i sulṭānī
Neye varur göresin bir nefes eyleñ ārām

18. **görsün:**-*sün*
Kaside 4
Mısra: **179**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Ehl-i tedbīr ü tedārük geçinenler görsün
At ṣalup ʿaskere ḳarşu nicedür ʿaṭf-ı zimām

19. **görin:**-*in*
Kaside 8
Mısra: **20**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Yıḳalum başlarına ṭaşların taḫt-ı Ṭahmāsuñ
Yaḳalum gözlerine ḳarşu görin Ḥaydar ü Sāmuñ

20. **görmedüm:**-*me, -dü, -m*
Kaside 10
Mısra: **56**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

21. **gör:**
Mesnevi 5
Mısra: **24**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Bir nice kendü gibi Etrāki Getürüp şerʿe gör o nā-pāki

22. **gördük:**-*dü, -k*
Mesnevi 6
Mısra: **13**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Böyle gördük bu ḳıṣṣa vāḳiʿdür
Ḥaḳ budur şerʿ ḥaḳḳa tābiʿdür

23. **gördüm:**-*dü, -m*
Mesnevi 7
Mısra: **22**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Ne gelse diline söyler ʿale'l-fevr
Daḫı yoḳ çāre gördüm āḫirü'l-emr

24. **gördi:**-*di*
Tahmis 13
Mısra: **14**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Āḫir kişiye lāzım olan terk-i hevādur
Çıḳmaz ṣoñı dīvāneligüñ gördi hebādur

25. **görmiş:**-*miş*
Tarih 2
Mısra: **2**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Ey pādşāh-ı pür-kerem v'ey ḫüsrev-i vālā-himem
Ḫalḳ-ı cihān görmiş degül bir sūr peydā eyledüñ

26. **görmiş:**-*miş*
Tarih 2
Mısra: **16**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

27. **görüp:**-*üp*
Tarih 3
Mısra: **27**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Görüp bu raġbeti bu himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u bu tertīb ü ʿünvānı

28. **gördi:**-*di*
Tarih 11
Mısra: **15**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Gördi bu cāy-ı ṣafā-baḫşı didi hātıf-ı ġayb
Buña birḳaç eyü tārīḫ gerek ber-medḫāl

29. **görüp:**-*üp*
Tarih 15
Mısra: **15**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

Görüp luṭf-ı hevāsın āb-ı zībāsın didüm tārīḫ

Zihī ḥammām-ı zībā-āb u zī-germābe-i rūşen

30. **gör:**
Terci-bend 4
Mısra: **8**
Görmek, tanık olmak, şahit olmak.

ʿİlm ehlinüñ içinde olan inkisārı gör
Erbāb-ı cehle şimdi olan iʿtibārı gör

31. **gör:**
Gazel 98
Mısra: **4**
"-egör" sürerlik fiili.

Būse-i sīb-i zeneḫdānın ki teklīf ide yār
İmtiḥān eyler seni ey dil şaḳın almayı gör

32. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 357
Mısra: **1**
"-egör" sürerlik fiili.

Bir būse vir diyü düşe gördüm ayaġına
Bir ḫoş gelür mi göre dilinden ṭudaġına

33. **göreyin:**-*eyin*
Gazel 57
Mısra: **6**
Belli bir zamanın gelmesini beklemek.

Muttaşıl kārın ḳoyup yār ile bizi gözledür
Göreyin kim ola bir gün düşmen-i bī-kār kūr

34. **gördük:**-*dü, -k*
Gazel 107
Mısra: **10**
Yaşamak, tecrübe etmek.

Hecr ü viṣāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā birisi nedür

35. **görmiş:**-*miş*
Gazel 171
Mısra: **1**
Öğrenmek.

Göñül ādāb-ı bezmi kāse-i faġfūrdan görmiş
Mey-i nābuñ ṣafāsın sāġar-ı billūrdan görmiş

36. **görmiş:**-*miş*
Gazel 171
Mısra: **2**
Öğrenmek.

Göñül ādāb-ı bezmi kāse-i faġfūrdan görmiş
Mey-i nābuñ ṣafāsın sāġar-ı billūrdan görmiş

37. **görmiş:**-*miş*
Gazel 171
Mısra: **4**
Öğrenmek.

Teʾemmül ṭarzın erbāb-ı suḫan ebkemden ögrenmiş
Teʾennī yolın aṣḥāb-ı başīret kūrdan görmiş

38. **görmiş:**-*miş*
Gazel 171
Mısra: **6**
Öğrenmek.

Göñül yazmaġı ḫaṭṭından taʿallüm eylemiş dil-ber
Zihī kāmil ki semt-i ṣanʿatı muzdūrdan görmiş

39. **görmiş:**-*miş*
Gazel 171
Mısra: **8**
Öğrenmek.

Ḳızarmış gül gül itmiş ruḫların gülzār-ı ḫüsn içre
Meger bir pāre āfet bāde-i engūrdan görmiş

40. **görmiş:**-*miş*
Gazel 171
Mısra: **10**
Öğrenmek.

Yürek teʾsīr-i nār-ı ʿışḳı dāġ-ı sīneden ṭuymış
Ḫavāṣ-ı āteş-i Sīnāyı Mūsī Ṭūrdan görmiş

41. **görmiş:**-*miş*
Gazel 171
Mısra: **12**
Öğrenmek.

Dil-i mecrūḥa bāḳīdür ten-i dil-ber dimiş gerçek
Beden ʿilmin eṭibbā taḫta-i semmūrdan görmiş

42. **görmiş:**-*miş*
Gazel 317
Mısra: **6**
Öğrenmek.

Keşf içün ṣūfi keşef gibi
ḥicāb ile yürür
Başını ḫırḳasına çekmegi
görmiş baġadan

43. **gördi:**-*di*
Gazel 255
Mısra: **9**
Dünyayı görmek, yaşamak.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi
kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında
daḫı ben şimdi er buldum

44. **gör:**
Gazel 44
Mısra: **14**
Gör, bak, fark et!

Noḳṭa deñlü nuṭfeyi nuṭḳa
getürmiş ol Ḥakīm
Ḥikmeti gör kim Ḳabūlī-i
suḫan-gū ḳoymış ad

45. **görüñ:**-*üñ*
Gazel 59
Mısra: **9**
Gör, bak, fark et!

Ẕerrece mihr ü vefā
gelmez güzellerden görüñ
Giderek ʿuşşāḳdan dil-
berden istiġnā gelür

46. **gör:**
Gazel 403
Mısra: **8**
Gör, bak, fark et!

ʿĀşıḳlıġ ile añılan ölmez
zamānede
Mecnūnı gör ki zinde daḫı
nāmı ḥay gibi

47. **gör:**
Gazel 421
Mısra: **6**
Gör, bak, fark et!

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde
nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü
per ü bāli olur yaġı

48. **gör:**
Müseddes 2
Mısra: **25**
Gör, bak, fark et!

Gör Kabūlī bendeñüñ
şāhā özine himmetin
Devlet-i dünyāya virmez
āstāñuñ ḫıdmetin

49. **gör:**
Terci-bend 4
Mısra: **7**
Gör, bak, fark et!

ʿİlm ehlinüñ içinde olan
inkisārı gör
Erbāb-ı cehle şimdi olan
iʿtibārı gör

50. **gördükce:**-*dükce*
Beyit 17
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña
ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña
ol degül gibi

51. **görüp:**-*üp*
Beyit 49
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Zehr-i ḳahr-ı ġam
mizācum bozdı çekdüm
çoḳ taʿab
Miʿdesin bozar görüp
olursa da miʿdeli kerb

52. **görüp:**-*üp*
Beyit 58
Mısra: **1**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Görüp ebrū-yı ġarrā bile
ṣandum çeşm-i cānānı
Yazılmış bir ṣaḥīfe üzre
iki vāv-ı reyḥānī

53. **gördükce:**-*dükce*
Beyit 78
Mısra: **1**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Gördükce helāk eyler
ʿuşşāḳı miyān-bendüñ
Ey genc-i nihānver nüh
ejder mi ḳuşanursuñ

54. **gördüm:**-*dü, -m*
Beyit 214
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Altında esb-i tāzī destinde yavrı bāzī
Seyr ü ṣafāda gördüm ol şāh-ı ser-firāzı

55. **görince:**-*ince*
Beyit 261
Mısra: **1**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Baḳdum görince sīneñi öldüm sürūrdan
İki ḳanatlu bir ḳapu açılur nūrdan

56. **görmege:**-*meg, -e*
Beyit 279
Mısra: **1**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Görmege ol periyi daʿvet idersin her bār
Gözüñe görinecek var senüñ ey ʿāşıḳ-ı zār

57. **görince:**-*ince*
Gazel 36
Mısra: **5**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Görince ġabġabuñ ḫālüñle cānā
Didüm bāġ-ı ruḫuñda miski tuffāḥ

58. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 40
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

59. **gör:**
Gazel 50
Mısra: **10**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Rūy-ı zerdüm eşk-i sürḫüm buldı yanuñda revāc
Ḫoş muḳarrerdür cihānda dirhem ü dīnārı gör

60. **gör:**
Gazel 50
Mısra: **12**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ölmeden ʿālemde ey Ṭūbāyı görmek isteyen
Ḳıl naẓar āyīne-i āb içre naḫl-i yāri gör

61. **gör:**
Gazel 50
Mısra: **14**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ey ṭabīb-i cān u dil var ise bir çāreñ yitiş
Künc-i miḥnetde yatur gel bu dil-i bīmārı gör

62. **gör:**
Gazel 50
Mısra: **16**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḫüsrevā ḥāl-i Ḳabūlīden şuʿūruñ var ise
Ḫak-i pāye yüz süren eşʿār-ı pür-işʿārı gör

63. **görmek:**-*mek*
Gazel 50
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Kaʿbeye varmaḳ dilerseñ kūy-ı yāre varıgör
Nūr görmek ister iseñ anda rūy-ı yāri gör

64. **göricek:**-*icek*
Gazel 55
Mısra: **9**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Göricek ʿāşıḳ-ı dīvāne ider insānı
Ol perī-çehre Ḳabūlī ne güzel ādem olur

65. **görüp:**-*üp*
Gazel 64
Mısra: **5**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

İntiẓām-ı ʿıḳd-ı dendān-ı dürer-bāruñ görüp
Defter-i luṭf u ṣafāyı lüʾlüʾ-i lālā dürer

66. **gördükce:**-*dükce*
Gazel 86
Mısra: **9**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Gördükce Ḳabūlīye ʿitāb eyler imiş yār
Bildüm ki o bī-çāreye iḥsān olacaḳdur

67. **gör:**
Gazel 98
Mısra: **6**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Bir nihāl-i nāzüküñ ṣāḫında bir güldür hemān
Sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāyı gör

68. **gördükce:**-*dükce*
Gazel 100
Mısra: **1**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Beni gördükce müjeñ ey ḳaşı yā tīr çeker
Ḫışm idüp ġamzelerüñ üstüme şemşīr çeker

69. **görse:**-*se*
Gazel 125
Mısra: **3**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Görse aġyār ile bir yirde bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi bizi ad eyler

70. **görmese:**-*me, -se*
Gazel 130
Mısra: **4**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Sen niçün ḫaste-dile ʿarż-ı cemāl itmezsin
Ol seni görmese bir an ṭuramaz cānı çıḳar

71. **görmeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 143
Mısra: **6**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Tīr-i bārān-ı belā baġrımuza kār itdi
Yā gibi çekilevüz görmeye kimse tozumuz

72. **gördükce:**-*dükce*
Gazel 157
Mısra: **4**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Getürdi ṣarṣar-ı ḳahr ile ḫaṣmuñ başına ḳışlar
Bizi gördükce dir dir ditrer aʿdā bād-ı serdüz biz

73. **görmeyicek:**-*me, -y, -icek*
Gazel 166
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Gerçi ol sīm-teni kimse dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil ārām idemez

74. **görse:**-*se*
Gazel 166
Mısra: **7**
Bir şeyin varlığını

göz yardımıyla algılamak, görmek.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

75. **görse:**-*se*
Gazel 166
Mısra: **8**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

76. **görmiş:**-*miş*
Gazel 171
Mısra: **14**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḳabūlī bir Ḥişārī nev-cüvāna mübtelā olmış
Meger māh-ı cemālin mā-verā-yı sūrdan görmiş

77. **görmedük:**-*me, -dü, -k*
Gazel 180
Mısra: **3**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Görmedük gitdi bir daḫı yāri
Ḥasret ü ḥasret ü dirīġ ü dirīġ

78. **göre:**-*e*
Gazel 204
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

79. **görmek:**-*mek*
Gazel 218
Mısra: **6**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Mülk-i fenā didükleri cāy-ı firārdur
Ey ḫ∨āce görmek ister iseñ bu diyāra gel

80. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 219
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Göster cemālüñi bu dil-i bī-ḳarāra gel
Gel ey perī seni görelüm āşkāra gel

81. **gördi:**-*di*
Gazel 224
Mısra: **4**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Gün gibi naẓīrüñ yoḳ dirsem ḳatı ẓāhirdür
Kim gördi kim işitdi aḳrānuñı sulṭānum

82. **görüp:**-*üp*
Gazel 252
Mısra: **7**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Görüp nevāmuzı ol şāh nāza başlar ise
Maḳām idüp ser-i kūyın ḥicāza başlayalum

83. **göreyin:**-*eyin*
Gazel 275
Mısra: **12**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Pīr iken ʿışḳuñ yine tāze cüvān itdi beni
Nev-cüvānum göreyin Mevlā seni pīr eylesün

84. **göricek:**-*icek*
Gazel 313
Mısra: **9**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ol Mesīḥā-leb Ḳabūlī göricek dil mürdesin

Laʿl-i cān-baḫşıyla iḥyā ḳılmasun ya neylesün

85. **görince:**-*ince*
Gazel 316
Mısra: **3**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Görince zülf-i nigārı cünūnum arturdı
Bahār-ı ʿārıżın evvel-bahāra beñzedeyin

86. **görsün:**-*sün*
Gazel 330
Mısra: **8**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Renklü rū yoḳdur gül-i gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā gülzārı varsun arasın

87. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 357
Mısra: **8**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Rez duḫterini cānı gibi ḥıfẓ ider fuçı
Meydānda ben anı ṭolu gördüm ḳuşaġına

88. **görsek:**-*se, -k*
Gazel 368
Mısra: **6**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Elüñe lāleāsā kāse alsañ gülle germ olsañ
Müdāmī al görsek gül gül olsañ elüñ al olsa

89. **gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 393
Mısra: **7**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḳul oġlı bir efendi gördüm ey dil ḳol ṭolaşurken
Umarum kim şeb-i vuṣlatda yanuma aġa ḳolı

90. **görünce:**-*ünce*
Gazel 394
Mısra: **1**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Aldı görünce göñlümi bir ḫūb Ḥayderī
Ṣabr u ḳarārum eyledi baḫş Ḳalenderī

91. **görseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 400
Mısra: **9**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Yār itin görseñ Ḳabūlī dāġını pür-ḫūn idüp ʿArż ider bir nāñ ile bir pāre biryān pāresi

92. **görür:**-*ür*
Gazel 406
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Çāk itmeyen ḳabā-yı büġānuñ yaḳāsını
İki yaḳada nice görür meh-liḳāsını

93. **gördi:**-*di*
Gazel 416
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḳadd-i ṭūbāñı görüp dil servden ṭūbā didi
Kākülüñ başuñda gördi bu daḫı aʿlā didi

94. **görüp:**-*üp*
Gazel 416
Mısra: **1**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḳadd-i ṭūbāñı görüp dil servden ṭūbā didi
Kākülüñ başuñda gördi bu daḫı aʿlā didi

95. **görince:**-*ince*
Gazel 423
Mısra: **1**

Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Sevdüm görince bir ṣanem ü şūḫ-ı Bursevī
Oldum ġubār-ı ḫak-i rehiyle ʿale's-sevī

96. **görelüm:**-*elüm*
Gazel 440
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Rişte-i naẓmum bıraḳdı içine ḫalḳuñ igi
Görelüm bāzāra çıḳsun her kişinüñ ipligi

97. **gördi:**-*di*
Gazel 481
Mısra: **1**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Gördi çenār dāmeni serve el eyledi
Ḳol ṣaldı şāḫ-ı ṣanavber gel eyledi

98. **görmek:**-*mek*
Gazel 517
Mısra: **6**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Yārüñ āyīni yüzi ayını göstermek ise
Degül āyīne anı görmek içün āyīne

99. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 1
Mısra: **26**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Uyanmış gibi ḫ∨ābından cilā virmek diler çeşme
Elinde mīldür gördüm seher ḫurşīd-i raḫşānuñ

100. **gör:**
Kaside 2
Mısra: **22**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Eli yufḳaydı ḳatı şāḫ-ı çenāruñ evvel
Şimdi gör elleri altun keser ey ġonca-dehān

101. **görmez:**-*mez*
Kaside 4
Mısra: **183**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Beni görmez ḥarem-i ḫāṣuma nā-maḥremdür
Kim olur dīde-i nā-maḥreme dīdār ḥarām

102. **gördükce:**-*dükce*
Kaside 7
Mısra: **83**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Şevket-i ẕātuñı gördükce helāk ola ʿadū
Dāʿi-i devlet olanlar ḳılalar kesb-i ḥayāt

103. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **1**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Yoġun yumrı ḳara kürtül Ḳaraman erlerin gördüm
Dürük yüzlü çürük sözlü dürūġ-āverlerin gördüm

104. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Yoġun yumrı ḳara kürtül Ḳaraman erlerin gördüm
Dürük yüzlü çürük sözlü dürūġ-āverlerin gördüm

105. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **4**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ṣaçı ḳır ṣaḳalı ḳırmadur eşek aṣlı ḳatır nesli
Ḳırarmış ḳırḳın aşmış

ḳırda buymış ḫarların gördüm

106. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **6**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḫudādan ḫaşyet itmez merḥamet ḳılmaz müselmāna
Bir alay dīni yoḳ dīne söger kāferlerin gördüm

107. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **8**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Mürüvvet yanlarında ʿayb u iḥsān u kerem kemlik
Yaramazlıḳ yararlıḳdur diyen bedterlerin gördüm

108. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **10**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Biri biriyle ḫırlar seg gibi ḫır ḫır çekişmekde
Sözi küfr ü ḫaṭā birḳaç küfür-gūy erlerin gördüm

109. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **11**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ṣaçı ḳır yüzleri gördüm vaḳār u ʿārdan ʿārī
Gedik bekler keşik gözler nice nökerlerin gördüm

110. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **12**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ṣaçı ḳır yüzleri gördüm vaḳār u ʿārdan ʿārī
Gedik bekler keşik gözler nice nökerlerin gördüm

111. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **14**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḳatıḳ aşlu yanıḳ başlu çatıḳ ḳaşlu çıtaḳlardur
Ḫayır gelmez gidilerden hele ben şerlerin gördüm

112. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **16**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Keşiginde keş ağızlu kişi oġlı kişilerdür
Ḥaḳḳa münkir gidilerdür nice münkerlerin gördüm

113. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **18**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḥarām ile vücūdı fīle dönmiş cism-i nā-pāki
Derūnı pür-ḫabāṯet nice ten-perverlerin gördüm

114. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **20**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Yidürürler içürürler ḳonuġı mālını yirler
Ḫudādan ġam yimezler böyle nāḳış yirlerin gördüm

115. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **22**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Görünmez ḳaçışurlar ādeme ādem göründükce
Yabānī cānavarlar gibi ṭāġī ḫarların gördüm

116. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11

Mısra: **24**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Yanında gevherüñ ḫar-mühre deñlü ḳadri yoḳ birḳaç
Ḫar-ı murdār-ı bed-girdār u bed-gevherlerin gördüm

117. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **26**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḳurılmış bir düzendür vü düzen hep birlik ü birdür
Biri birin düzen bir ḳaç uzun leşkerlerin gördüm

118. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **28**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Siyeh pürçeklü erkek başlu at gibi nice ürkek
Yaḳışmaz ādeme vaḥşet ider duḫterlerin gördüm

119. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **30**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

İsüz ādemsüz olan yirde ādem olmasa cāyiz
Nice insān ile üns eylemez fācirlerin gördüm

120. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **32**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

121. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **34**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḫudāsından Resūlinden ḥicāb u ḫavf u ḥaşyet yoḳ
Nice Ḥakdan dönerler dīni yoḳ dūn erlerin gördüm

122. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **36**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Gedükī-aṣl olanuñ bellüdür yiri gedük ḳalmaz
Beg oġlı beg olanlar yir bulur ben yirlerin gördüm

123. **gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 11
Mısra: **38**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Yiri anuñ gedük ḳaldı ki dāyim bilmeyüp vażʿın
Gedük daʿvāsın idüp dünyenüñ çoḳ dırların gördüm

124. **görmeseñ:**-*me, -se, -ñ*
Kaside 13
Mısra: **35**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḫāṣılı çıḳsa gözüñ görmeseñ ʿālemde bizi
Ya geberseñ yüzüñi görmesek ey kelb-i muḍil

125. **gördügüñ:**-*düg, -üñ*
Kaside 15
Mısra: **10**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḳalʿalar bünyād idüp bünyād-ı rafżı ḳalʿ idüp
Pīşegerdür gördügüñ üstāddur gönderdigüñ

126. **göreler:**-*e, -ler*
Kıt'a 24
Mısra: **2**
Bir şeyin varlığını

göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ben ne ġamlar yutduġum laʿlüñ ġamıyla ölicek
Ṣaġ olanlar göreler cānā yüregüm yaralar

127. **görivirmekdür:**-*i, -virmek, -dür*
Kıt'a 33
Mısra: **4**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Maʿrifet ehlinüñ murādātın
Görivirmekdür ehle yāverlik

128. **göricek:**-*icek*
Mesnevi 15
Mısra: **53**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Göricek bir ġınā gelür nāsa
Bire birdür belā-yı iflāsa

129. **görürse:**-*ür, -se*
Mesnevi 15
Mısra: **43**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Kimi görürse kimisi sevinür
Yüzi bir yirde olsa biñ görinür

130. **görüp:**-*üp*
Müsemmen 2
Mısra: **14**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Dil-i şeydā ziyāde ḫurrem olup
Didi dil-dārı ṣıḥḥat ile görüp

131. **görmedüm:**-*me, -dü, -m*
Şarkı 3
Mısra: **5**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Yāri murād üzre görmedüm diyü
Devlet-i dīdāra irmedüm diyü

132. **gördükde:**-*dükde*
Tahmis 1
Mısra: **5**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Bilürüm gördükde anı terk idersin varuñı
İster iseñ bulmaġā vaṣl-ı ḥabībi cān ile

133. **göremezsin:**-*emez, -sin*
Tahmis 1
Mısra: **4**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ṣabr u ārām idemezsin görmeseñ dil-dāruñı
Varuñı terk itmeyince göremezsin yārüñi

134. **görmeseñ:**-*me, -se, -ñ*
Tahmis 1
Mısra: **3**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ṣabr u ārām idemezsin görmeseñ dil-dāruñı
Varuñı terk itmeyince göremezsin yārüñi

135. **görmeyince:**-*me, -y, -ince*
Tahmis 1
Mısra: **1**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Rāḥat olmazsın dilā tā görmeyince yārüñi
Baḳmayınca aña teskīn idemezsin nāruñı

136. **gördiyse:**-*di, -y, -se*
Tahmis 5
Mısra: **10**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ḫayāl-i ḫ∨āba döndi rūz-ı vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh
Ne kim gördiyse bu dīde aña cümle ḫayāl oldı

137. **gördükçe:**-*dükçe*
Tarih 3
Mısra: **14**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Dil-āver-baḫş ḳullar başlamış merd ola ben daḫı
Görüp faḫr eylesem ḳahr olsa gördükçe ʿadū anı

138. **görüp:**-*üp*
Tarih 3
Mısra: **14**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Dil-āver-baḫş ḳullar başlamış merd ola ben daḫı
Görüp faḫr eylesem ḳahr olsa gördükçe ʿadū anı

139. **görüp:**-*üp*
Tarih 23
Mısra: **12**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Ṣafā vü zīnet ile zīb ü ferle
Görüp pīrāyesin māh-ı münīrüñ

140. **görmeyelden:**-*me, -y, -el(i), -den*
Terci-bend 1
Mısra: **17**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Görmeyelden güneş yüzüñ dīdem
Gözüme ḳara görinür ʿālem

141. **görmezsem:**-*mez, -se, -m*
Tesdis 2
Mısra: **22**
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek.

Yüzüm gözüm ayaġuñ tozına her bār sürmezsem
Cihānda ey perī-ṣūret seni bir ān görmezsem

142. **gördüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 409
Mısra: **6**
Bulmak, seçmek.

Alduñ elden o māh ile mihri
Beni mi gördüñ ey felek beni mi

143. **görür:**-*ür*
Gazel 298
Mısra: **2**
Bilmek, haberdar olmak.

Görünmez oldı egerçi vücūdumuz yaradan
Muḳayyed olmayalum ḳaydumuz görür Yaradan

gördügin murādı ekil:

1. **gördügin murādı ekil:**
Mesnevi 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gördüğü şeyi yemek. II Her şeye atılmak, istenilen şeylere saldırmak.

Bir zebānı uzun zebāni-şekil
Seg gibi gördügin murādı ekil

gördügüm ḳıṣṣayı:

1. **gördügüm ḳıṣṣayı:**-*y, -ı*
Mesnevi 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gördüğüm olay, şahit olunan durum.

Gördügüm ḳıṣṣayı ʿayān ideyin
Ayaġuñ tozına beyān ideyin

gördügüm ẓulmi beyān eyleyeyin:

1. **gördügüm ẓulmi beyān eyleyeyin:**-*y, -eyin*
Kaside 2
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Görülen zulmü beyan

etmek, yapılan eziyeti anlatmak.

Gördügüm ẓulmi beyān eyleyeyin ḫıdmetüñe
Felek-i ẓālim elinden diyeyin girye-künān

gördügüñ demde:

1. **gördügüñ demde:**-*de*
Gazel 368
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gördüğün zaman. II Âşığın sevgiliyi gördüğü an.

Dil alsa gördügüñ demde dil-ārāda kemāl olsa
Murāduñ añlasa ʿālemde dil-dār ehl-i ḥāl olsa

göre:

1. **göre:**
Gazel 110
Mısra: **5**
"...e göre, göz önünde tutulunca, nazaran, bakarak" gibi anlamlara gelen zarf.

Pestdür saḳf-ı semā dergeh-i bālāña göre
Āstānuñ yücedür ṭāḳ-ı semāvāta naẓar

2. **göre:**
Gazel 180
Mısra: **7**
"...e göre, göz önünde tutulunca, nazaran, bakarak" gibi anlamlara gelen zarf.

Pestsin āhuma göre ey çarḫ
Yüküñi sen gerekse yuḳarı yıġ

3. **göre:**
Gazel 243
Mısra: **3**
"...e göre, göz önünde tutulunca, nazaran, bakarak" gibi anlamlara gelen zarf.

Mūmdur ḫāṭır-ı yāre göre seng-i ḫārā
Dil-i bī-merḥametin mermere beñzer diyemem

4. **göre:**
Gazel 272
Mısra: **2**
"...e göre, göz önünde tutulunca, nazaran, bakarak" gibi anlamlara gelen zarf.

İʿtimād eyleyeni sözine zāhid ṣınasın
Āteş-i ʿışḳa göre nār-ı caḥīme ṣınasın

5. **göre:**
Gazel 390
Mısra: **9**
"...e göre, göz önünde tutulunca, nazaran, bakarak" gibi anlamlara gelen zarf.

Almaz ḫaṭ-ı yāre göre bir pula Ḳabūlī
Kendüyi ile ṣatmasun iñen de benefşe

6. **göre:**
Kaside 13
Mısra: **10**
"...e göre, göz önünde tutulunca, nazaran, bakarak" gibi anlamlara gelen zarf.

Şekl-i murdāruña da nāmuñ uyar mı bilsek
Şeklüñe göre ise nām-ı ḳabīḥüñ müşkil

görecek gözlerümüz:

1. **görecek gözlerümüz:**-*ler, -ümüz*
Tesdis 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Görecek göz, belli bir olaya şahit olacak göz.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

2. **görecek gözlerümüz:**-*ler, -ümüz*
Tesdis 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Görecek göz, belli bir olaya şahit olacak göz.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

3. **görecek gözlerümüz:**-*ler, -ümüz*
Tesdis 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Görecek göz, belli bir olaya şahit olacak göz.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

4. **görecek gözlerümüz:**-*ler, -ümüz*
Tesdis 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Görecek göz, belli bir olaya şahit olacak göz.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

5. **görecek gözlerümüz:**-*ler, -ümüz*
Tesdis 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Görecek göz, belli bir olaya şahit olacak göz.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

gören:

1. **gören:**
Gazel 39
Mısra: **2**
Bakan, gören (kimse).

Pertev ṣalalı ruḫlaruñuñ nūrı Meḥemmed
Gören didiler salli ʿalā nūrı Meḥemmed

2. **gören:**
Kaside 4
Mısra: **29**
Bakan, gören (kimse).

İştirāk üzre ṣanur anı gören yanuñda
Müstaḳıl ol ki cihān ḫalḳı ola emrüñe rām

3. **gören:**
Tuyuğ 2
Mısra: **3**
Bakan, gören (kimse).

Kaʿbeye beñzer diyü söyler gören
Kūy-ı iḳlīm-i nigūsıdur Gedūs

göril:

1. **görilsün:**-*sün*
Gazel 279
Mısra: **2**
İşi görülmek, yapılmak.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

görilen:

1. **görilen:**
Mesnevi 15
Mısra: **28**
Görülen, bilinen (şey).

Aḳçedür aḳçe cān içün virilen
Aḳçedür dem maḳāmına görilen

görin:

1. **görinmeyeli:**-*me, -y, -eli*
Gazel 131
Mısra: **7**
Görünmek, fark edilmek.

Merd görinmeyeli görinür oldı nā-merd
Düşmenüñ ortada görindigi er yoḳlıġıdur

2. **görindi:**-*di*
Gazel 228
Mısra: **4**

Görünmek, fark edilmek.

Sīneden dāġum nümāyān oldı ey dil nā-gehān
Āsmān-ı evc-i miḥnetden görindi māh-ı ġam

3. **görinür:**-*ür*
Gazel 258
Mısra: **6**
Görünmek, fark edilmek.

Gözlerüm yaşı cihānı ṭutdı deryālar gibi
Cūy-ı eşküm ḳanda baḳsa görinür ol yāre yem

4. **görinür:**-*ür*
Gazel 309
Mısra: **8**
Görünmek, fark edilmek.

Ḳaçan ḳaddi ben ḫāke sāye ṣala
ʿAyānen görinür zemīn ü zamān

5. **görinür:**-*ür*
Gazel 403
Mısra: **10**
Görünmek, fark edilmek.

Ṭurmaz Ḳabūli lāşe-i lā-şey' iken ʿadū
Her ḳanda baḳsañ ol görinür anda şey gibi

6. **görinür:**-*ür*
Kaside 2
Mısra: **23**
Görünmek, fark edilmek.

Görinür ṣaḥn-ı çemen gāh ḳızıl gāh yeşil
Reng alur bāġ-ı cinándan buradan ḥayret alan

7. **görinürse:**-*ür, -se*
Kaside 5
Mısra: **39**
Görünmek, fark edilmek.

Kilābāsā çıkup bir gūşeden düşmen görinürse
Gelürse bī-müḥābā yollarına rāh-peymānuñ

8. **görinür:**-*ür*
Mesnevi 7
Mısra: **19**
Görünmek, fark edilmek.

Görinür bir şaḳī vü bir tebehkār
Yanında ṭoġrı yoḳ herkes günehkār

9. **görinür:**-*ür*
Mesnevi 9
Mısra: **33**
Görünmek, fark edilmek.

Görinür gerdeni çün şemʿ-i kāfūr
ʿİẕār-ı tābnāk ol şemʿe bir nūr

görinen:

1. **görinen:**
Gazel 107
Mısra: **5**
Görünen, görünürde olan (şey).

Dendān u leb degül görinen ol güherlerüñ
Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen birisi ne dür

görinen ṣıfāt:

1. **görinen ṣıfāt:**
Gazel 26
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Görünen sıfat. II Allah'ın tecelli ettiği âlemde görünen ve bilinen sıfatları.

Ḳamu ẕātuñ ʿaksi durur münʿakis
Bu āyīne içre görinen ṣıfāt

görinür oldı:

1. **görinür oldı:**-*dı*
Gazel 131
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Görünür olmak, görünmek, fark edilmek.

Merd görinmeyeli görinür oldı nā-merd
Düşmenüñ ortada görindigi er yoḳlıġıdur

<u>görklü gönülleri göyündüren:</u>

1. **görklü gönülleri göyündüren:**
Gazel 304
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mukaddes gönülleri yakan (şey). II Âşıkların gönüllerini yakan aşk.

ʿIşḳdur nār-ı firāḳ-ı yār ile
Görklü gönülleri göyündüren

<u>görmez oldı:</u>

1. **görmez oldı:**-*dı*
Mesnevi 15
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Görmez olmak, görememek.

Ḫayliden görmez oldı aḳçe kese
Hīç düşer mi faḳīre aḳçe kese

<u>görün:</u>

1. **göründükce:**-*dükce*
Beyit 129
Mısra: **1**
Görünmek, fark edilmek.

Göründükce düşmen alur cānı bīm
Liḳāʾu'l-leʾīmu ʿaẕābun elīm

2. **görünmez:**-*mez*
Gazel 121
Mısra: **7**
Görünmek, fark edilmek.

Vaḥşīlük eylemiş yine görünmez ol ġazāl
Aġyār-ı seg-ṭabīʿatı ardınca söyledür

3. **görünmez:**-*mez*
Gazel 281
Mısra: **8**
Görünmek, fark edilmek.

Ölünce ḫayr ile yād eylemekdür ẕātuñı ancaḳ
Görünmez nesne ẓāhirde mesāʾilden resā'ilden

4. **görünsün:**-*sün*
Gazel 373
Mısra: **13**
Görünmek, fark edilmek.

Cidār üzre görünsün ṭōbveş ṭāvus gibi başı
Cüdā ḳıl kellesin ṭīġ ile ḫaşmuñ dik sinān üzre

5. **göründükce:**-*dükce*
Kaside 11
Mısra: **21**
Görünmek, fark edilmek.

Görünmez ḳaçışurlar ādeme ādem göründükce
Yabānī cānavarlar gibi ṭāġī ḫarların gördüm

6. **görünmez:**-*mez*
Kaside 11
Mısra: **21**
Görünmek, fark edilmek.

Görünmez ḳaçışurlar ādeme ādem göründükce
Yabānī cānavarlar gibi ṭāġī ḫarların gördüm

7. **görünmez:**-*mez*
Kıt'a 24
Mısra: **3**
Görünmek, fark edilmek.

Ol mehüñ ġāyet hilāl olmış görünmez ḳaşları
Mevc-i deryā-yı melāḥatdan görünmez ḳaralar

8. **görünmez:**-*mez*
Kıt'a 24
Mısra: **4**
Görünmek, fark edilmek.

Ol mehüñ ġāyet hilāl olmış görünmez ḳaşları
Mevc-i deryā-yı melāḥatdan görünmez ḳaralar

9. **göründi:**-*di*
Müsemmen 1
Mısra: **4**
Görünmek, fark edilmek.

Yārān-ı bā-ṣafāyile seyrāna elvedāʿ
Ġurbet göründi ülfet-i cānāna elvedāʿ

görünmez oldı:

1. **görünmez oldı:**-*dı*
Mesnevi 15
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Görünmez olmak, görülmemek, fark edilmemek.

Ṭutdı şāhīyi ehl-i dīvānī
Gitdi görünmez oldı ʿOs̱mānī

2. **görünmez oldı:**-*dı*
Gazel 298
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Görünmez olmak, görülmemek, fark edilmemek.

Görünmez oldı egerçi vücūdumuz yaradan
Muḳayyed olmayalum ḳaydumuz görür Yaradan

görüp ṣalındugın servüñ:

1. **görüp ṣalındugın servüñ:**-*üñ*
Gazel 421
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Görüp salındığın servi. II Sevgilinin uzun boyuyla salınarak yürüdüğünü görüp ona benzemeye çalışan servi ağacı.

Görüp ṣalındugın servüñ feżāda didi ḳadd-i yār
Bize öykünmek istersin bire yabanuñ alçaġı

görür olsa:

1. **görür olsa:**-*sa*
Gazel 204
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir şeyin varlığını göz yardımıyla algılamak, görmek. II Fayda görmek.

Bu sūdı ḳanda görür olsa ḫ∨āce-i dīde
Bir iki ḥoḳḳa ṭolu niçe gevhere mālik

göster:

1. **gösterür:**-*ür*
Gazel 98
Mısra: **9**
Göstermek, görülmesini sağlamak.

Bir baḳımda nice ʿālem gösterür mirʾāt ṣan
Aña baḳ āyīne-i İskender-i Dārāyı gör

2. **göstere:**-*e*
Gazel 392
Mısra: **7**
Göstermek, görülmesini sağlamak.

Heybet gerekdür erde ki her yerde göstere Rūbāh-ı ḫaṣma kendüyi şīr-i jiyān gibi

gösteriş:

1. **gösterişi:**-*i*
Gazel 110
Mısra: **2**
Gösteriş, çalım. II Sevgilinin gösterişi, göz alıcılığı.

ʿĀrıż-ı dil-bere baḳ eyleme mirʾāta naẓar
ʿĀrıżīdür anuñ ol gösterişi z̤āta naẓar

götür:

1. **götür:**
Gazel 359
Mısra: **9**
Götürmek, bulunduğu yerden başka bir yere taşımak.

Düşdükce Ḳabūlīyi luṭf eyle götür yirden
Bir böyle maḥal düşmez her gāhi Meḥemmed Ṣāh

2. **götürürse:**-*ür, -se*
Gazel 421
Mısra: **1**
Götürmek, bulunduğu yerden başka bir yere taşımak.

Nola ḳolında götürürse ṣāḫ-ı gül beş on dāġı
Berü gel sāʿid-i dil-berde daḫı vardur ondaġı

3. **götürür:**-*ür*
Kaside 2
Mısra: **11**
Götürmek, bulunduğu yerden başka bir yere taşımak.

Varaḳ iltür götürür şāh-ı ḫazāndan bāġa
Muttaṣıl peyk-i ṣabā olsa ʿaceb mi pūyān

götüril:

1. **götürilmiş:**-*miş*
Gazel 365
Mısra: **7**
Götürülmek, alınmak. II Ortadan kaldırılmak, yok edilmek.

Götürilmiş çehre-i ādāb-ı ādemden ḥicāb
Rūy-ı merdüm mā-verā-yı perde-i pindārda

götürmeyen:

1. **götürmeyen:**
Gazel 265
Mısra: **7**
Götürmeyen (kimse). II Bir şeyi anlamayan, kabul etmeyen kimse.

Ben dıraḫt-ı mīvedārum olduġum götürmeyen
Oñmasun hem bitmesün ʿālemde devlet bulmasun

göyün:

1. **göyündi:**-*di*
Gazel 332
Mısra: **8**
Yanmak, tutuşmak. II Aşk acısıyla üzülmek, kederlenmek.

Āhen-i āteş-zenān ʿışḳuñdan āteş aḫz ider
Penbe-i cismüm göyündi ṭutuşup mānend-i ḳāv

göyündür:

1. **göyündürme:**-*me*
Gazel 347
Mısra: **1**
Yakmak, tutuşturmak. II Aşk acısıyla üzmek, kederlendirmek.

Dil-i sūzānumı cānā ḥarāretle göyündürme
Murādum şemʿini bād-ı bürūdetle söyündürme

göz:

1. **gözüñdür:**-*üñ, -dür*
Beyit 134
Mısra: **1**
Görme organı, göz. II Sevgilinin gözü.

Gözüñdür āfet-i cān āfet-i cān
Ġamuñdan cism-i bī-cān oldı bī-cān

2. **gözi:**-*i*
Gazel 75
Mısra: **2**
Görme organı, göz. II Sevgilinin gözü.

Özi yaḫşı sözi yaman dil-ber
Gözi Tātār-ı bī-amān dil-ber

3. **gözüñ:**-*üñ*
Gazel 120
Mısra: **11**
Görme organı, göz. II Sevgilinin gözü.

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün baġlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḥaḳḳı niçün örter

4. **gözdür:**-*dür*
Gazel 126
Mısra: **2**
Görme organı, göz. II Sevgilinin gözü.

Çemen gülzāra dil lāle dudaḳdur
Gül ü nergis aña gözdür ḳulaḳdur

5. **gözi:**-*i*
Gazel 283
Mısra: **5**
Görme organı, göz. II Sevgilinin gözü.

Gözi öldürdi ḳaşı naḳşı helāk itdi beni
Ḳaşına naḳşına naḳḳāşına ḳurbān olayın

6. **gözüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 309
Mısra: **4**
Görme organı, göz. II Sevgilinin gözü.

Müjeñ tīr-i ġamzeñle cān almaġa
Gözüñdür ḳaşuñdur kemīn ü kemān

7. **gözinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 347
Mısra: **10**
Görme organı, göz.
II Sevgilinin gözü.

Ḳabūlīnüñ gözine şeb gibi tārīk olur dünyā
Cemālüñ mihrin ey meh-rū gözinden gel ṭolundurma

8. **gözleri:**-*ler, -i*
Gazel 452
Mısra: **3**
Görme organı, göz.
II Sevgilinin gözü.

Diller alur gözleri cānlar bağışlar sözleri
Ḳulıyuz ḳurbānıyuz ʿālemde şehr oğlānınuñ

9. **gözi:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **75**
Görme organı, göz.
II Sevgilinin gözü.

Gözi āşūb-ı cān u fitne-i dil
Özi fenn-i cefāda ẕāt-ı kāmil

10. **gözlerin:**-*ler, -in*
Beyit 165
Mısra: **1**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Gözlerin furṣat düşünce vaṣl-ı yāre evmezin
Engel oğlum da olursa sevmez oğlı sevmezin

11. **gözüñ:**-*üñ*
Beyit 249
Mısra: **1**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Oldı o ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle gözüñ giryān
Kim didi saña ey dil ʿışḳ āteşine gir yan

12. **gözüme:**-*üm, -e*
Gazel 132
Mısra: **2**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Sen meh-i nā-mihrbāna olalı aġyār yār
Oldı ʿālem gözüme ey serv-i ḫoş-reftār tār

13. **gözlerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 314
Mısra: **4**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ṭutuşmışsın şirār-ı āh ile tennūr-ı mihnetde
Ḳızarmış gözlerüñ pür-āteş olmış nāra düşmişsin

14. **gözüm:**-*üm*
Gazel 321
Mısra: **7**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Dürler niṣār ider ayaġuñ tozına gözüm
Geldükce sen pür olsa nola encümen cümān

15. **gözüm:**-*üm*
Gazel 343
Mısra: **1**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Gözüm cāma döndi sirişküm meye
Firāḳuñla nālem ne beñzer neye

16. **gözüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 356
Mısra: **5**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Gözüñe tūtyādur çoḳdan ey dil ḫāk-i pāy-i yār
Ele girdikde cānuñ var ise yüzüñ gözüñ sürme

17. **göz:**
Gazel 443
Mısra: **2**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Olaldan zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere hem-dem
Ciger pür-ḫūn u dil pür-

derd ü göz pür-āb cān pür-ġam

18. **gözde:**-*de*
Gazel 443
Mısra: **6**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

19. **gözüñ:**-*üñ*
Kıt'a 30
Mısra: **2**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ey dīde kūy-ı yāre ilet sīm-i eşküñi
Gözüñ baḳarken aḳçeñi vaḳf it Medīneye

20. **göz:**
Tesdis 2
Mısra: **5**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

21. **göz:**
Tesdis 2
Mısra: **11**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

22. **göz:**
Tesdis 2
Mısra: **17**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

23. **göz:**
Tesdis 2
Mısra: **23**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

24. **göz:**
Tesdis 2
Mısra: **29**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

25. **gözüm:**-*üm*
Tesdis 2
Mısra: **21**
Görme organı, göz.
II Âşığın gözü.

Yüzüm gözüm ayaġuñ tozına her bār sürmezsem
Cihānda ey perī-ṣūret seni bir ān görmezsem

26. **göz:**
Gazel 169
Mısra: **1**
Görme organı, göz.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

27. **gözlerine:**-*ler*, -*i*, -*n*, -*e*
Kaside 8
Mısra: **20**
Görme organı, göz.

Yıḳalum başlarına ṭaşların taḫt-ı Ṭahmāsuñ
Yaḳalum gözlerine ḳarşu görin Ḥaydar ü Sāmuñ

28. **gözden:**-*den*
Beyit 285
Mısra: **1**
Görme organı, göz.
II Bülbülün/âşığın gözü.

Gülüñ her bergine bülbül döker gözden birer jāle
Yine yüz āl idüp ḳondurur anı daldan dala

göz açdı:

1. **göz açdı:**-*dı*
Gazel 469
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gözünü açmak, arzu edilen bir şeyi görmek için dikkatle izlemek.

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

göz ḳarardursın:

1. **göz ḳarardursın:**-*ur, -sın*
Gazel 386
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü karartmak: Çekinmemek, korkmadan dilediğini yapmak.

Ġamze-i ḫūn-rīz ile yoḳ yire ḳanum dökmege
Göz ḳarardursın ola mı ey gözi ala yine

göz ḳararup:

1. **göz ḳararup:**-*up*
Gazel 344
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü kararmak: Hafif başı dönmek, baygınlık geçirecek hâle gelmek. II İradesini kaybetmek, iş göremez hâle gelmek.

Mūlar aġarup göz ḳararup yaş ile ṭoldı
Ḳaldum yalıñuz bir fele bārān arasında

göz ḳulaġ:

1. **göz ḳulaġ:**
Terci-bend 1
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göz kulak (olmak): Korumak, gözetmek, ilgilenmek.

Dīde-i cān ile seni gözedüp
Göz ḳulaġ idi saña ḫalḳ-ı diyār

göz ḳulaġuz:

1. **göz ḳulaġuz:**-*uz*
Gazel 148
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göz kulak (olmak): Korumak gözetmek, ilgilenmek, bakmak. II Şekil itibariyle nergis çiçeğinin göz, gülün ise kulak olarak tasavvur edilmesi.

Çemende yāre olmaġa ḳulaġuz
Gül ü nergis dimiş biz göz ḳulaġuz

göz ucıyla nigāhı eyler:

1. **göz ucıyla nigāhı eyler:**-*r*
Gazel 111
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Göz ucuyla bakmak: İyice tanımak veya dikkat çekmek amacıyla gözleri hafifçe kısarak incelemek.

ʿUşşāḳa göz ucıyla eyler nigāhı gāhī
İġmāż-ı ʿaynı yārüñ yek iltifāta beñzer

göz yaşıdur:

1. **göz yaşıdur:**-*dur*
Gazel 203
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı.

Ehl-i ʿışḳuñ saña ʿarż eyledügi göz yaşıdur
Andan ey sīm-beden anı derem mi ṣanduñ

göz yumup açınca:

1. **göz yumup açınca:**-*ınca*
Gazel 15
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göz açıp kapayıncaya kadar: Çok kısa bir sürede.

Pür-hevādur dīde-i ʿibretle baḳmaz ʿāleme
Göz yumup açınca olsa nola nā-peydā ḥabāb

gözden bıraḳma:

1. **gözden bıraḳma:**-*ma*
Gazel 406
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gözden düşürmek,

ilgi ve alakayı kesmek, önemsememek.

ʿAyn-ı ʿināyet ile naẓar ḳıl Ḳabūlīye
Gözden bıraḳma şāh-ı cihānuñ gedāsını

gözden çıḳdı:

1. **gözden çıḳdı:**-*dı*
Gazel 179
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözden çıkmak, gözden (yaş) akmak.

Bādeye olmış diyü menʿ ü yasaġ
Aġlayu aġlayu gözden çıḳdı bāġ

gözden düşdi:

1. **gözden düşdi:**-*di*
Kıt'a 27
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözden düşmek: Kendisine değer verenlerin sevgilerini ve güvenlerini yitirmek, eskisi gibi sevilmemek ya da değerli bulunmamak.

İşigüñde āyā sirişküm gibi
Neden düşdi gözden bıraḳmaḳ beni

gözden düşüren:

1. **gözden düşüren:**-*ür, -en*
Beyit 234
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözden düşmek: Kendisine değer verenlerin sevgilerini ve güvenlerini yitirmek, eskisi gibi sevilmemek ya da değerli bulunmamak.

Bizi gözden düşüren ehl-i naẓar yoḳlıġıdur
Başduran ḫākümüz erbāb-ı başar yoḳlıġıdur

gözden ḳışḳanur:

1. **gözden ḳışḳanur:**-*ur*
Mesnevi 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünden kıskanmak: Üzerine titremek, kollayıp gözetmek.

Ḳışḳanur ḫᵛāce aḳçeyi gözden
Aña yegdür bir aḳçe biñ sözden

gözed:

1. **gözedüp:**-*üp*
Terci-bend 1
Mısra: **71**
Gözetme, koruma, esirgeme, himaye etme.

Dīde-i cān ile seni gözedüp
Göz ḳulaġ idi saña ḫalḳ-ı diyār

gözet:

1. **gözet:**
Gazel 61
Mısra: **7**
Gözetme, koruma, esirgeme, himaye etme.

Beni öldürdi ġayret ġayrı terk et bendeñi gözet
Maḥall-i merḥamet vaḳt-i ḥamiyyet cāy-ı ʿizzetdür

2. **gözedür:**-*ür*
Gazel 150
Mısra: **3**
Gözetme, koruma, esirgeme, himaye etme.

Gün gibi yüksek olan göñlini alçaḳ gözedür
Göklere ṭonı aġan kimseye aġalanmaz

3. **gözedür:**-*ür*
Gazel 167
Mısra: **4**
Gözetme, koruma, esirgeme, himaye etme.

Medḥ eyleyüp menāṣıbı ẕemm itme faḳrı kim
Şāh u gedāyı bir gözedür merd-i ḥaḳ-şināsa

4. **gözetme:**-*me*
Gazel 168
Mısra: **10**
Gözetme, koruma, esirgeme, himaye etme.

Ey Ḳabūlī ġalib ol her şaḫṣa keyf-i mey gibi
Yirüñ alçaġın gözetme zāhid-i maġlūbveş

5. **gözetse:**-*se*
Tarih 3
Mısra: **18**
Gözetme, koruma, esirgeme, himaye etme.

Ṭarīḳuñ eskisi olsa içerden ṭaşradan bilse
Yine ḫāricden olmasa gözetse rāh-ı erkānı

gözetlemes'erkān:

1. **gözetlemes'erkān:**
Gazel 104
Mısra: **6**
Usulü ve erkânı gözetmek.

Rükn-i aʿẓam bilüp itmezdi ḳapuñ menzilgāh
Ḥüsn-i ādāb ile gözetlemes'erkān defter

gözi açıḳdur:

1. **gözi açıḳdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü açık: Uyanık, becerikli (kimse).

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ṣādıḳdur özi aḳdur yüzi
Ḫalḳ-ı ʿālem üzre açıḳdur güneş gibi gözi

gözi açıḳlar:

1. **gözi açıḳlar:**-*lar*
Gazel 502
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü açık: Uyanık, becerikli (kimse). II Âşık.

Pertev-i envār-ı dīdāruñ uyanıḳlar görür
Tūtyā-yı ḫāk-i pāyüñ gözi açıḳlar görür

gözi açıḳlardan:

1. **gözi açıḳlardan:**-*lar, -dan*
Kaside 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü açık: Uyanık, becerikli (kimse).

Gözüñ aç gözi açıḳlardan ol ey baḫt-ı ḫ∨āb-ālūd
Yüzüñ sür ayaġı ṭoprağına ol ẕāt-ı dür-şānuñ

gözi āhū:

1. **gözi āhū:**
Gazel 296
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözleri ahu gibi olan (kimse). II Ceylan gözlü sevgili.

Pāyuña düşmiş ey gözi āhū
Yildürüp seg raḳībi neylersin

gözi āhūlara bir ġayrı bendüm:

1. **gözi āhūlara bir ġayrı bendüm:**-*üm*
Gazel 516
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ahu gözlülere (sevgililere) başka bir bağ.

Kāferem āhum gibi özge kemendüm var ise
Şol gözi āhūlara bir ġayrı bendüm var ise

gözi ala:

1. **gözi ala:**
Gazel 386
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gözü ela (sevgili).

Ġamze-i ḫūn-rīz ile yoḳ yire ḳanum dökmege
Göz ḳarardursın ola mı ey gözi ala yine

gözi ʿayyār yār:

1. **gözi ʿayyār yār:**
Gazel 257
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gözleri hilekâr sevgili.

İtlerinden ʿadd iderse ol gözi ʿayyār yār
İşiginde buluram ben ʿāşıḳ-ı bed-ñām nām

gözi fettān:

1. **gözi fettān:**
Gazel 419
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kendine hayran bırakacak kadar

büyüleyici bir göze sahip olan (sevgili).

Seyr iden gün yüzini ẕerre-ṣıfat raḳṣ eyler
Yine raḳḳāṣ-ı cihān bir gözi fettān geldi

gözi mekkār:

1. **gözi mekkār:**
Gazel 132
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aldatıcı, hilekâr göz. II Sevgilinin gözü.

Yoḳ mecālüm āh idem bilmem ne tedbīr eyleyem
Tīr-i ġamzeñ cāna itdi ey gözi mekkār kār

gözi mestāna:

1. **gözi mestāna:**-*a*
Gazel 165
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözü sarhoş (gibi bakan kimse). II Sevgili.

Ne deñlü cevr iderse ol gözi mestāna incinmez
Gönül mestānedür mestāneye mestāne incinmez

gözi yabanda:

1. **gözi yabanda:**-*da*
Gazel 82
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü dışarıda (olmak): Sevdiğine bağlı olmamak ve başka kişilerle ilişki kurmak.

Sensüz ḳarārı yoḳ dil-i pür-iştiyāḳumuñ
Gözi yabanda ise nola göñli sendedür

gözi yaşıdur:

1. **gözi yaşıdur:**-*dur*
Gazel 151
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı.

Al olan gözi yaşıdur ancaḳ
Ṣūfiyā ehl-i dilde āl olmaz

gözin açsa:

1. **gözin açsa:**-*sa*
Beyit 186
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözünü açmak, uyanmak. II Gonca yapraklarının açılması.

Ol ġonça gözin açsa göñülden ġam açılsa
Eyyām-ı bahār olsa yine bādem açılsa

gözin ırmaz:

1. **gözin ırmaz:**-*maz*
Gazel 255
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü ayırmamak: Belli bir şeye devamlı olarak bakmak.

Gözin ırmaz kevākib āsmān-ı āstānuñdan
Bi-ḥamdi'llah felekde ben de bir ṣāḥib-naẓar buldum

gözin oy:

1. **gözin oy:**
Gazel 427
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gözünü oymak. II Kötülük etmek, eziyet etmek.

Ḥażret-i ʿĪsā da olsañ yaramazsın düşmene
Ey Ḳabūlī sūzen-i zerle gerekse gözin oy

gözinden katreler döksün:

1. **gözinden ḳaṭreler döksün:**-*sün*
Diğer 2
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Gözünden katreler (yaşlar) dökmek. II Bir kaynağın gözelerinden sular çıkması.

Jāleler aḳsun yüzinden verd-i ḫandān aġlasun
Ḳaṭreler döksün gözinden bāġ u bostān aġlasun

gözine görinür:

1. **gözine görinür:**-*ür*
Gazel 57
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -

Gözüne görünmek, ... gibi görmek.

ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dilden olıcaḳ dil-dār dūr
Gözine gülzār-ı ʿālem görinür çün ḫār ḫūr

gözle:

1. **gözler:**-*r*
Mesnevi 9
Mısra: **14**
Gözlemek, gözle takip etmek.

Deñiz mālikleridür iki gözler
Şikār özler iki eṭrāfı gözler

2. **gözleñüz:**-*ñüz*
Terci-bend 3
Mısra: **16**
Gözlemek, gözle takip etmek.

Merḥamet ehli oluñ anlara himmetle baḳuñ
Gözleñüz her birine dīde-i ʿibretle baḳuñ

3. **gözle:**
Mesnevi 2
Mısra: **82**
Gözetmek, önem vermek, riayet etmek.

Ḳoma elden duʿā-yı pīrānı
Gözle şāhum rıżā-yı pīrānı

4. **gözlerüz:**-*r, -üz*
Beyit 282
Mısra: **2**
Gözlemek, beklenti içinde olmak.

Niçe demdür ʿarṣa-i mülk-i cihānı gözlerüz
Nāmı çıḳmış bir dil-āver pehlevānı gözlerüz

5. **gözler:**-*r*
Gazel 63
Mısra: **7**
Gözlemek, beklenti içinde olmak.

Sarāy-ı ʿālem-i fānīde herkes bir maḥal gözler
Niçe şāh-ı muʿaẓẓamdan yirinde bir gedā yegdür

6. **gözle:**
Gazel 110
Mısra: **9**
Gözlemek, beklenti içinde olmak.

ʿĀḳıbet gözle Ḳabūlī işüñ encāmına baḳ
Vāḳıf-ı ḥāl olıgör eyleme mā-fāta naẓar

7. **gözle:**
Gazel 346
Mısra: **2**
Gözlemek, beklenti içinde olmak.

Gūşe-i vaḥdet diyü ey dil çekilme vaḥdete
ʿĀlem-i keşretde vaḥdet gözle düşme keşrete

8. **gözleyüp:**-*y, -üp*
Gazel 450
Mısra: **5**
Gözlemek, beklenti içinde olmak.

Gözleyüp mihr-i ruḫuñ ḥasret ile şām u seḥer
Ḳaṭre-i eşkümi bārān u müjem ebr itme

9. **gözler:**-*r*
Gazel 469
Mısra: **4**
Gözlemek, beklenti içinde olmak.

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

10. **gözler:**-*r*
Kaside 11
Mısra: **12**
Gözlemek, beklenti içinde olmak.

Ṣaçı ḳır yüzleri gördüm vaḳār u ʿārdan ʿārī
Gedik bekler keşik gözler nice nökerlerin gördüm

11. **gözlerdi:**-*r, -di*
Terci-bend 1
Mısra: **30**
Gözlemek, beklenti içinde olmak.

Ḳanlu yaşlar gibi döküp nūrı

Seni gözlerdi dīdeler her dem

gözled:

1. **gözledür:**-*ür*
Gazel 57
Mısra: **5**
Gözetlemek, takip etmek.

Muttaṣıl kārın ḳoyup yār ile bizi gözledür
Göreyin kim ola bir gün düşmen-i bī-kār kūr

gözleri āhū:

1. **gözleri āhū:**
Gazel 49
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gözleri ahu gibi olan (kimse). II Ceylan gözlü sevgili.

Meded ardınca ol ey dil ḳaçırma furṣat eldeyken
Saña ol gözleri āhū şikār olmaḳ muḳarrerdür

2. **gözleri āhū:**
Gazel 284
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözleri ahu gibi olan (kimse). II Ceylan gözlü sevgili.

Ey Ḳabūlī ḳaçup ol gözleri āhū bizden
Düşmen-i segle revā mı ide ṣaḥrā seyrin

3. **gözleri āhū:**
Gazel 445
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözleri ahu (gibi olan sevgili).

Ser-i kūyuñda raḳīb-i seg-i ḳallāş yatur
Meded ey gözleri āhū sesi kes ṭaş yatur

gözleri ala:

1. **gözleri ala:**
Gazel 333
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözleri ela (olan kimse). II Ela gözlü sevgili.

Göñlüm aldı āl ile bir gözleri ala yine
Gözleri alalaruñ cānlar fedā alayına

gözleri alalaruñ alayına:

1. **gözleri alalaruñ alayına:**-*n, -a*
Gazel 333
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözleri ela olanların hepsi. II Ela gözlü sevgililerine hepsi.

Göñlüm aldı āl ile bir gözleri ala yine
Gözleri alalaruñ cānlar fedā alayına

gözleri mestüñ ḫaberin:

1. **gözleri mestüñ ḫaberin:**-*n*
Gazel 369
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gözleri sarhoş gibi baygın olan sevgilinin haberi.

Ol gözleri mestüñ ḫaberin ʿaḳla ṭuyurma
Mestānelerüñ bezmine huşyārı getürme

gözleri mirrīḫ:

1. **gözleri mirrīḫ:**
Gazel 514
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gözleri Mirrih. II Bakışları keskin ve öldürücü olan sevgili.

Cān ile göñül müşteridür sen meh-i bedre
Ey alnı ḳamer ruḫları gün gözleri Mirrīḫ

gözleri şeh-bāzı ṣayd itmege:

1. **gözleri şeh-bāzı ṣayd itmege:**-*meg, -e*
Gazel 378
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şahbaz gözlüyü avlamak. II Gözleri şahbaz gibi olan sevgiliyi yakalamak, elde etmek.

Ṣayd itmege ol gözleri şeh-bāzı Ḳabūlī

Murġ-ı dili virdüm ḳafes-i tenden uçurma

gözleri yaşını:

1. **gözleri yaşını:**-*n, -ı*
Gazel 313
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı.

Dürr-i dendānuñ ġamıyla acılıḳlar nūş iden
Gözleri yaşını deryā ḳılmasun ya neylesün

gözleri yaşını deryā ḳılduġı:

1. **gözleri yaşını deryā ḳılduġı:**-*duġ, -ı*
Muhammes 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gözlerinin yaşını deryaya çevirmek, çokça ağlamak, durmaksızın gözyaşı dökmek.

Aġlamaḳdan gözleri yaşını deryā ḳılduġı
Sūz-ı ʿışḳuñla Ḳabūlīnüñ yanup yaḳılduġı

gözlerin rūşen ḳılan:

1. **gözlerin rūşen ḳılan:**
Tesdis 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Gözleri aydınlatan (şey).

Cān-ı maḥzūnı ṣafā-yı vuṣlatuñdur şen ḳılan
Sürme-i ḫāk-i derüñdür gözlerin rūşen ḳılan

gözlerüm yaşı:

1. **gözlerüm yaşı:**
Gazel 258
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözlerinin yaşı.

Gözlerüm yaşı cihānı ṭutdı deryālar gibi
Cūy-ı eşküm ḳanda baḳsa görinür ol yāre yem

2. **gözlerüm yaşı:**
Gazel 284
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı.

Gözlerüm yaşı ġam-ı hecrüñ ile baḥr oldı
Ẕevraḳ-ı dīdeme gel itmege deryā seyrin

3. **gözlerüm yaşı:**
Kaside 2
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı.

Ṣadef-i dürr-i maʿārif geçinürken göñlüm
Gözlerüm yaşı revā mı ola baḥr-i ʿummān

gözlerümden dökilen:

1. **gözlerümden dökilen:**
Gazel 258
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözlerinden dökülen (şey).

Dāne dāne eşk ṣanma gözlerümden dökilen
Ṣayd içün dökdüm reh-i murġ-ı viṣāl-i yāre yem

gözlerüñ yād eylesem:

1. **gözlerüñ yād eylesem:**-*se, -m*
Gazel 113
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gözlerini yâd etmek. II Sevgilinin gözlerini hatırlamak, yâd etmek.

Vaṣf-ı ḫālüñ eylesem pür-ḫūn olur nāf-ı ġazāl
Gözlerüñ yād eylesem ṣaḥrāda āhūlar ṭurur

gözüm nūrı:

1. **gözüm nūrı:**
Kaside 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Sevgi ifade eden bir seslenme sözü.

Didi ol cevher-i pākīze bildüñ mi gözüm nūrı
Ġubār-ı maḳdemidür Ḥażret-i ʿOsmān Paşanuñ

gözüm yaşı:

1. **gözüm yaşı:**
Gazel 347
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı.

Ayaġuña sürüp yüz pāy-būsuñ ārzū eyler
Gözüm yaşı yoluñda sāʾil oldı ḳurı gönderme

2. **gözüm yaşı:**
Gazel 391
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı.

Nemdür gözüm yaşı yire geçsün neme yarar
Feryāduma deminde yitişmez fiġān gibi

3. **gözüm yaşı:**
Gazel 455
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı.

Aḳar gözüm yaşı nitekim lücce-i Meric
Nīl-i sirişk-i dīdeden ayrıldı bir ḫalīc

4. **gözüm yaşı:**
Şarkı 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı.

Ayaġına yüzüm sürmedüm diyü
Gözüm yaşı seller gibi bulanur

gözüm yaşın akıtsam:

1. **gözüm yaşın aḳıtsam:**-*sa, -m*
Tesdis 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gözyaşını akıtmak, ağlamak.

Āteş-i ḥasretle yir yir nola sīnem daġlasam
Cūylar gibi gözüm yaşın aḳıtsam aġlasam

gözüm yaşıyla:

1. **gözüm yaşıyla:**-*y, -la*
Gazel 49
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı.

Ġam-ı ruḫsār-ı dil-berle düşersem vādi-i hecre
Gözüm yaşıyla deryā lālezār olmaḳ muḳarrerdür

gözüme ḳara görinür:

1. **gözüme ḳara görinür:**-*ür*
Terci-bend 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gözüne karanlık görünmek. II Hiçbir şey göremez hâle gelmek, her şeyle ilişiği kesmek.

Görmeyelden güneş yüzüñ dīdem
Gözüme ḳara görinür ʿālem

gözümüñ yaşı kānın hāk-i zillet eyleyen tāliʿ:

1. **gözümüñ yaşı kānın ḫāk-i ẕillet eyleyen tāliʿ:**
Tahmis 9
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşını (ve) kanını toprağa akıtan talih.

Gözümüñ yaşı kānın ḫāk-i ẕillet eyleyen tāliʿ
Yaşum eşk içre ṣalup zevraḳ-ı cism-i pür-efgārı

gözümüz açılupdur:

1. **gözümüz açılupdur:**-*up, -dur*
Gazel 143
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözü açılmak: Uyanık olmak, iyiyle kötüyü ayırt edecek duruma gelmek, tecrübe kazanmak.

Yeridür ḫāk-i der-i dil-bere sürsek yüzümüz
Bizüm ey dil o ḳapuda açılupdur gözümüz

gözüñ aç:

1. **gözüñ aç:**
Gazel 34
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü açmak: Aldanmamak için uyanık

olmak, dikkatli davranmak.

Zülf-i dil-berden elüñ çek
ṣaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte
saña benden bir ḳulaç

2. **gözüñ aç:**
Gazel 34
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü açmak: Aldanmamak için uyanık olmak, dikkatli davranmak.

Tūtyā-yı ḫāk-i pāyin
almaġ isterseñ eger
Yolları üstinde bekle ey
Ḳabūlī gözüñ aç

3. **gözüñ aç:**
Gazel 273
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü açmak: Aldanmamak için uyanık olmak, dikkatli davranmak.

Aç gözüñ şimden girü
ġam çekme ey Yaʿḳūb-dil
Mālik-i Mıṣr-ı melāḥat
şāh-ı Kenʿāndur gelen

4. **gözüñ aç:**
Gazel 401
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü açmak: Aldanmamak için uyanık olmak, dikkatli davranmak.

Maẓhar-ı āṯār-ı ʿışḳ olduñ
Ḳabūlī aç gözüñ
Gün gibi īṯār idersin
vaḳtidür āṯāruñı

5. **gözüñ aç:**
Gazel 410
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü açmak: Aldanmamak için uyanık olmak, dikkatli davranmak.

Aç gözüñ ey göñül uyar cānuñ
Ḳalma ġaflet içinde ḫ∨āb gibi

6. **gözüñ aç:**
Kaside 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü açmak: Aldanmamak için uyanık olmak, dikkatli davranmak.

Gözüñ aç gözi açıḳlardan
ol ey baḫt-ı ḫ∨āb-ālūd
Yüzüñ sür ayaġı ṭopraġına
ol ẕāt-ı dür-şānuñ

7. **gözüñ aç:**
Tahmis 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü açmak: Aldanmamak için uyanık olmak, dikkatli davranmak.

Keşf-i ḥaḳāyıḳa irişem dirseñ aç gözüñ
Kesr it zücāc-ı ḳalbüñi gösterme kendözüñ

8. **gözüñ aç:**
Şarkı 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü açmak: Aldanmamak için uyanık olmak, dikkatli davranmak.

Ṣanma ʿālem serserīdür
Aç gözüñ ʿibret yeridür

9. **gözüñ aç:**
Gazel 428
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü açmak: Aldanmamak için uyanık olmak, dikkatli davranmak.

Aġardı ḫaṭṭuñ ey dil
keşreti terk eyle vaḥdet ḳıl
Gözüñ aç boynuña dest-i ecel geldi kefen ṭakdı

10. **gözüñ ac:**
Beyit 99
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü açmak: Aldanmamak için uyanık olmak, dikkatli davranmak.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte saña benden bir ḳulac

gözüñ çıksa:

1. **gözüñ çıḳsa:**-*sa*
Kaside 13
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Gözü (yerinden) çıkmak, kör olmak.

Ḥāṣılı çıḳsa gözüñ görmeseñ ʿālemde bizi
Ya geberseñ yüzüñi görmesek ey kelb-i muḍil

gözüñ ırma:

1. **gözüñ ırma:**-*ma*
Gazel 432
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü ayırmamak: Belli bir şeye devamlı bakmaktan kendini alamamak.

Ṭalʿat-ı mihr-i cemāl-i dil-rübā ise murād
İşiginden rūz u şeb ırma gözüñ aḫter gibi

gözüñ ḳızıl olmazdı:

1. **gözüñ ḳızıl olmazdı:**-*maz, -dı*
Kaside 13
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
(Afyon çekmekten) Gözü kızarmak.

Saña afyon yimeden herze yimek çoḳ yegdür
Hele tizce durur idüñ gözüñ olmazdı ḳızıl

gözüñ ṭolu āb eyle:

1. **gözüñ ṭolu āb eyle:**
Gazel 410
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gözünü suyla doldurmak, gözyaşı dökmek, ağlamak.

Ṭolu āb eyle Ḳabulī gözüñ
Döne döne aḳan ṭolāb gibi

gözüñ yanında:

1. **gözüñ yanında:**-*n, -da*
Gazel 367
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Gözünün yanı.

Gözüñ yanında ḫālüñ ḳaşlaruñ miḥrābına ḳarşu
İmām-ı Kaʿbedür gūyā oturmış minber altında

gözüñe görinecek var:

1. **gözüñe görinecek var:**
Beyit 279
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
"Başına bir gelecek var" anlamına gelen bir uyarı sözü.

Görmege ol periyi daʿvet idersin her bār
Gözüñe görinecek var senüñ ey ʿāṣıḳ-ı zār

gözüñe şoḳ:

1. **gözüñe şoḳ:**
Gazel 182
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözüne sokmak: Birinin bulamadığı bir şeyi ona sert bir tavırla göstermek. II Göze sürme çekmek.

Var iken sürme-i ḫāk-i reh-i yār ey keḥḥāl
Nidelüm kuḥl-ı Ṣıfāhānı var al gözüñe şoḳ

gözüñi aç:

1. **gözüñi aç:**
Gazel 22
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözünü açmak: Aldanmamak için uyanık olmak, dikkatli davranmak.

Aç gözüñi Ḳabūlī devlet ḳapuya geldi
Gel bu ḳapuda sen de eyle duʿā-yı devlet

ġubār:

1. **ġubārı:**-*ı*
Beyit 253
Mısra: **1**
Toz, toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Refʿ iderseñ ben ġubārı
ḫākdān-ı ḫākden
Gün gibi ser-menzilüm
aʿlā olur eflākden

2. **ġubārı:**-*ı*
Beyit 262
Mısra: **1**
Toz, toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Mübārek ḫāṭırında var ġubārı
Tamām añmış gibi ben ḫāksārı

3. **ġubār:**
Gazel 327
Mısra: **1**
Toz, toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

ġubār içinde gerdüz:

1. **ġubār içinde gerdüz:**-*üz*
Gazel 157
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Toz içinde toz. II Topraktan yaratılan insanoğlunun vücudundaki zerrelerin dahi toprak olması.

Biz ol ẕātuz ki ẕerrāt-ı vücūdı iʿtibārīdür
Türāb içre türābuz yā ġubār içinde gerdüz biz

ġubār-ı bārgāhuñ:

1. **ġubār-ı bārgāhuñ:**-*uñ*
Gazel 109
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Makamının tozu, toprağı.

Türāb-ı āstānuñ tūtyā-yı dīde-i bīniş
Ġubār-ı bārgāhuñ çeşm-i cāna kuḥl-ı minnetdür

ġubār-ı dergāhuñ:

1. **ġubār-ı dergāhuñ:**-*uñ*
Kıt'a 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Dergâhının toprağı.

Mülāzemet degül ey şeh ġubār-ı dergāhuñ
Dür-i külāh-ı saʿādet durur bu ben ḫāke

ġubār-ı hak-i rehiyle:

1. **ġubār-ı ḫak-i rehiyle:**-*i, -y, -le*
Gazel 423
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yolunun toprağının tozu.

Sevdüm görince bir ṣanem ü şūḫ-ı Bursevī
Oldum ġubār-ı ḫak-i rehiyle ʿale's-sevī

ġubār-ı hāk-i rehüñ:

1. **ġubār-ı ḫāk-i rehüñ:**-*üñ*
Kaside 6
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Yolunun toprağının tozu.

Müsāvīdür işigüñ āsmāna rifʿatde
Ġubār-ı ḫāk-i rehüñ tāc-ı şāhīye hem-ser

ġubār-ı hāṭır-ı aḥbābı:

1. **ġubār-ı ḫāṭır-ı aḥbābı:**-*ı*
Kaside 16
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dostların gönlündeki toz. II Dostların derdi, kederi.

Semend-i bād-ı pāy altında ḫāk olsa nola aʿdā
Ġubār-ı ḫāṭır-ı aḥbābı defʿe bād gönderdüñ

ġubār-ı haṭṭ-ı laʿlüñ:

1. **ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ:**-*ün*
Gazel 102
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Lal taşına benzeyen) Dudağın çizgilerinin tozu. II Sevgilinin dudağında bulunan ayva tüyleri.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar Ṣanasın sūre-i Kevs̱er durur bir dürde yazmışlar

2. **ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 102
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
(Lal taşına benzeyen) Dudağın çizgilerinin tozu. II Sevgilinin dudağında bulunan ayva tüyleri.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar Ṣanasın sūre-i Kevs̱er durur bir dürde yazmışlar

ġubār-ı ḫaṭṭını añma:

1. **ġubār-ı ḫaṭṭını añma:**-*ma*
Gazel 417
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Ayva tüyünün tozunu anmak. II Sevgilinin ayva tüylerini hatırlamak.

Ruḫ-ı dil-ber gibi ḫāżır mücellādur gel ey ʿāşıḳ Ġubār-ı ḫaṭṭını añma gider ḳalbe keder virdi

ġubār-ı ḫirmen-i endūhı ber-bād eyle:

1. **ġubār-ı ḫirmen-i endūhı ber-bād eyle:**
Gazel 228
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Dert harmanının toprağını berbat etmek. II Âşığın gönlündeki kederleri yok etmek, dertten kurtarmak, mutluluğa ulaştırmak.

Ṭaġılsun sīneden gerd-i küdūret bād-ı luṭfuñla Ġubār-ı ḫirmen-i endūhı ber-bād eyle sulṭānum

guft:

1. **guft:**
Gazel 415
Mısra: **17**
Konuşma, söz söyleme.

Guft Ḳabūli dān yekī mezheb ü dīn dān yekī Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

2. **guft:**
Kıt'a 6
Mısra: **5**
Konuşma, söz söyleme.

Guftem īn ṣūret-i sicil guft
Heft ṣūret velīk bī-maʿnī

3. **guftem:**-*em*
Kıt'a 6
Mısra: **5**
Konuşma, söz söyleme.

Guftem īn ṣūret-i sicil guft
Heft ṣūret velīk bī-maʿnī

4. **guft:**
Kıt'a 7
Mısra: **1**
Konuşma, söz söyleme.

Vey guft dīde dil-rā ki hem-demem beher dil Bī-saʿy-i tu ne-ḫ∨āhem dīdār-ı yār dīden

5. **guft:**
Kıt'a 7
Mısra: **3**
Konuşma, söz söyleme.

Dil hemçü-ḳaṭre-i ḫūn ber-ruḫ devīd u guft Ez-tust yek işāret ez-men be-ser derīden

6. **guft:**
Kıt'a 7
Mısra: **5**
Konuşma, söz söyleme.

Çevgān-ı zülf-i ān meh vey guft gūy-ı ser-rā K'ey dil rübūde-i men tā çend ser-keşīden

7. **guft:**
Kıt'a 7
Mısra: **7**
Konuşma, söz söyleme.

Der-ḥāl ḫāk būsīd ġalṭīd ār u guft

Ez-dūst yek işāret ez-mā be-ser devīden

8. **guftā:**
Kıt'a 28
Mısra: **3**
Konuşma, söz söyleme.

Der-ḥāl hinduvāne ez-cā revīd u guftā
Ez-tust yek işāret ez-mā be-ser devīden

9. **guftem:**-*em*
Kıt'a 28
Mısra: **1**
Konuşma, söz söyleme.

Bā-hinduvāne guftem k'ey rūḥ-baḫş-ı ʿatşān
Ān yār-ı teşne-dil-rā ḫˇāhem zi-tu çeşīden

10. **guftem:**-*em*
Tarih 17
Mısra: **38**
Konuşma, söz söyleme.

Be-ṣad şevḳ u ḥālet berāy-ı tu tārīḫ
Be-guftem şudī ḥākim-i şehr-i Üsküb

<u>ġulām:</u>

1. **ġulāmuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 88
Mısra: **10**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık/Kabûlî.

Yine var bir ʿaceb ḥāl-i melāl-i miḥnet-āmīzi
Ḳabūlī bendeñi bendüñle bend it kim ġulāmuñdur

2. **ġulāmuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 190
Mısra: **17**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık/Kabûlî.

Lāyıḳ-ı himmet ġulāmuñdur Ḳabūlī-i ḥaḳīr
Vaḳtidür iḥsān olursa aña defterdārlıḳ

3. **ġulāmuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 288
Mısra: **10**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī kime ḳul olsun kimüñ ḳapusına varsun
Kabūlüñ olmayup ger ʿadd olunmazsa ġulāmuñdan

4. **ġulām:**
Kaside 4
Mısra: **8**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Sādis-i ʿışr u cemāẕ ay nuḫust yaʿni eḥad
Evvel ikindiye dek ḫayli ġulüv itdi ġulām

<u>ġulām ola:</u>

1. **ġulām ola:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Köle olmak.

Dil-berler ile vaʿdesi budur Ḳabūlinüñ
Kim mīr-i meclis olur ise ol ġulām ola

<u>ġulām-ı Aʿcem:</u>

1. **ġulām-ı Aʿcem:**
Gazel 237
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İran kölesi.

Eger ādāb-ı bezmümüz görse
Olur idi ġulām-ı Aʿcem Cem

<u>ġulām-ı āstānı oldıġuñ zāt-ı münīf:</u>

1. **ġulām-ı āstānı oldıġuñ ẕāt-ı münīf:**
Tarih 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kapısında köle olduğun yüce zat.

Ol şeh-i mülk-i saʿādet kim olam dirdüm didi
Sen ġulām-ı āstānı oldıġuñ ẕāt-ı münīf

ġulām-ı āstānıdur:

1. **ġulām-ı āstānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 247
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kapının kölesi. II Sevgilinin kapısında köle olan âşık.

Ġulām-ı āstānıdur Ḳabūlī ʿizzet-i şāhī
Ḳapuñ ḳullarını şāḥib-riyāset eyle sulṭānum

ġulām-ı āstānuñ:

1. **ġulām-ı āstānuñ:**-*uñ*
Gazel 247
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kapının kölesi. II Sevgilinin kapısında köle olan âşık.

Ġulām-ı āstānuñ devletüñde ber-murād olsun
Şafā kesb eylesün ġamdan ḥimāyet eyle sulṭānum

ġulām-ı dergeh-i Aḥmed Muḥammed:

1. **ġulām-ı dergeh-i Aḥmed Muḥammed:**
Beyit 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hazreti Muhammed'in dergâhının kölesi.

Şefāʿat-ḫᵛāh-ı şāh-ı taḥt-ı sermed
Ġulām-ı dergeh-i Aḥmed Muḥammed

ġulām-ı ḥalḳa-der-gūş:

1. **ġulām-ı ḥalḳa-der-gūş:**
Gazel 228
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kulağı halka küpeli köle. II Âşık.

Ġulām-ı ḥalḳa-der-gūş it ḳapuñda tek ten-i zārı
Kemend-i ḥalḳa-bend-i ġamdan āz̲ād eyle sulṭānum

ġulām-ı maḳbul olan:

1. **ġulām-ı maḳbul olan:**
Gazel 103
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kabul edilmiş köle. II Âşık/Kabûlî.

Nola olursa Ḳabūlī ḳapuñda maḳbūlüñ
Ġulām-ı maḳbul olan ḫıdmetinde ḳābil olur

ġulām-ı muḳbil:

1. **ġulām-ı muḳbil:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Kabul görülmüş, beğenilmiş köle.

Bu dāʿi-i kemīne bu ʿabd-i kemterīne
Kemter ki nice kemter kemter ġulām-ı muḳbil

ġulġule:

1. **ġulġule:**
Kaside 4
Mısra: **43**
Gürültü, velvele.

Ḳul ḳula düşdi diyü ġulġule düşdi ḫalḳa
Ehl-i dīvāna ʿaceb zelzele virdi evhām

ġulġule-endāz-ı cihān:

1. **ġulġule-endāz-ı cihān:**
Beyit 260
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihanda yüksek sesle konuşan, sesi fazla çıkan (kimse). II Dünyada kibirli ve gururlu bir tavır takınarak insanlara karşı yüksekten konuşan kişi.

Ne ḳadar olsa kişi ġulġule-endāz-ı cihān
Menzili āḫir olur meṣṭabe-i ḫāmūşān

ġulüv itse:

1. **ġulüv itse:**-*se*
Gazel 63
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Saldırmak, hücum etmek.

Ġulüv itse ḥişār-ı ḳalbe nā-geh ʿasker-i miḥnet
Çıḳup burc-ı bedenden cān u dil dir kim Ḫudā yekdür

ġulüvv ü ibrām ideler:

1. **ġulüvv ü ibrām ideler:**-*e, -ler*
Kaside 4
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Zorlamak ve haddi aşmak.

Ki iki kimse içün şāha hücūm eyleyeler
İdeler cāy-ı tażarruʿda ġulüvv ü ibram

ġumūm:

1. **ġumūm:**
Kaside 4
Mısra: **101**
Gamlar, kederler.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

ġunūde bahtuñ:

1. **ġunūde baḫtuñ:**-*uñ*
Gazel 291
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Uyuyan, uykulu baht. II Kötü talih.

Dīdār-ı yāre baḳmaġa ʿāşıḳ olur mı hiç
Ey dil ġunūde baḫtuñ uyanıḳ görür misin

ġurbet:

1. **ġurbet:**
Müsemmen 1
Mısra: **4**
Bir kimsenin memleketinden başka yer, yabancı diyar.

Yārān-ı bā-ṣafāyile seyrāna elvedāʿ
Ġurbet göründi ülfet-i cānāna elvedāʿ

ġurbet-guzīdegān:

1. **ġurbet-guzīdegān-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **9**
Gurbetten geçenler.

Ġurbet-guzīdegān-rā zaḥmet-keşīdegān-rā
Cān leb-resīdegān-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

ġurer-i mersūmuñ sicilli:

1. **ġurer-i mersūmuñ sicilli:**
Diğer 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Yazılmış parlak yazı. II Şiir.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

ġurre-i ġarrāña:

1. **ġurre-i ġarrāña:**-*ñ, -a*
Gazel 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Parlak hilal. II Sevgilinin alnı, yüzü.

Tevsen-i çarḫ-ı felek ḳavs-i kuzaḫ kāhkeşān
Yoluña izüñe vü ġurre-i ġarrāña fedā

2. **ġurre-i ġarrāña:**-*ñ, -a*
Gazel 495
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Parlak hilal. II Sevgilinin alnı, yüzü.

Leṭāfet çehre-i zībāña mensūb
Saʿādet ġurre-i ġarrāña mensūb

ġurre-i ġarrāyı gör:

1. **ġurre-i ġarrāyı gör:**
Gazel 98
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Parlak hilali görmek. II Sevgilinin parlak kaşlarını görmek.

Vaṣl umarsañ yārdan ol ġurre-i ġarrāyı gör

Kim dimişler ey göñül bayrāmuñ eyle ayı gör

ġurūb-ı āftāb:

1. **ġurūb-ı āftāb:**
Tahmis 12
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güneşin batışı. II Ömrün sona ermesi.

Pīrlik eyyāmı geldi gitdi eyyām-ı şebāb
Vaḳt-i ʿaṣr irdi ḳarīb oldı ġurūb-ı āftāb

ġurūr:

1. **ġurūr:**
Gazel 335
Mısra: **7**
Gurur, kibir, kendini büyük görme.

Ġurūr ile çıḳarsın cāha ammā
Bıraġursın velī kendüñi çāha

ġurūr eylemege başladı:

1. **ġurūr eylemege başladı:**-*dı*
Gazel 216
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gururlanmaya başlamak, büyüklenmek, böbürlenmek, kendini üstün görmek.

Nā-kāmlıġı bir göreli kām ile kāmil
Başladı ġurūr eylemege cāh ile cāhil

ġurūr-ı şādmānī:

1. **ġurūr-ı şādmānī:**
Gazel 495
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun gururu.

Ġam u derd ü belā ʿuṣṣāḳa maḫṣūṣ
Ġurūr-ı şādmānī saña mensūb

ġurūş:

1. **ġurūş:**
Gazel 202
Mısra: **8**
Osmanlı devletinde dönemine göre ederi farklı olan gümüş sikke, para.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

ġuṣṣa:

1. **ġuṣṣa:**
Beyit 96
Mısra: **2**
Gam, kaygı, dert, keder, sıkıntı.

Dirler hemīşe ehl-i dile ḳahrı dehr ider
Öldürdi ġuṣṣa bizi felek kime ḳahr ider

2. **ġuṣṣayla:**-*y, -la*
Gazel 164
Mısra: **3**
Gam, kaygı, dert, keder, sıkıntı.

Ġuṣṣayla göñül melūl olur mı
Deryā ḳum ile mükedder olmaz

3. **ġuṣṣa:**
Tarih 17
Mısra: **36**
Gam, kaygı, dert, keder, sıkıntı.

Çü dīdem tu-rā ḥurrem ez-yümn-i manṣıb
Feraḥ ġālib āmed be-dil ġuṣṣa maġlūb

ġuṣṣadan āz̲ādedür:

1. **ġuṣṣadan āz̲ādedür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kederden kurtulmuş, dertsiz (kimse). II Âşık.

Āferīn ol ʿāşıḳ-ı Mecnūn-ı miḥnet-zāra kim
Ġuṣṣadan āz̲ādedür ālāmdan āsūdedür

ġuṣṣadan āzādeyüz:

1. **ġuṣṣadan āzādeyüz:**-*y, -üz*
Beyit 70
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -

Kederden kurtulmuş, dertsiz (kimse). II Dünyanın derdini ve kederini bir kenara bırakan derviş.

Lāʾubālī-meşrebüz naḳş-ı ṣuverden sādevüz
Ġuṣṣadan āzādeyüz zīrā esīr-i bādevüz

ġuṣṣalan:

1. **ġuṣṣalanur:**-*ur*
Gazel 149
Mısra: **3**
Kederlenmek, üzülmek.

Ṣūfī ġam ile ġuṣṣalanur ṣanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne ḳayġu çekerüz biz

ġuṣṣayı deryāya ṣal:

1. **ġuṣṣayı deryāya ṣal:**
Beyit 149
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kederi deryaya salmak. II Dertleri ve sıkıntıları üzerinden atmak.

Keşti-i ẓevḳ u ṣafā çek ġuṣṣayı deryāya ṣal
Bir semen-būyı kenār it cāmı ṭoldur boşın al

güc:

1. **gücdür:**-*dür*
Beyit 21
Mısra: **1**
Yorucu, zor, meşakkatli.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe
ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

2. **güçdür:**-*dür*
Gazel 399
Mısra: **4**
Yorucu, zor, meşakkatli.

Yirlü yirince güdemez üstādı olmayan
Güçdür ḳırāʾat ġaneminüñ riʿāyeti

3. **güc:**
Beyit 95
Mısra: **2**
Güçlük, zorluk.

Ġalibüz himmet iderse dost düşmen üstine
Düşmezüz biz güc ile ey dost düşmen üstine

güç gelmez:

1. **güç gelmez:**-*mez*
Beyit 126
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Güç gelmek, zor olmak.

Vāʿiẓüñ laḳlaḳası ehl-i dile güç gelmez
Ṣu mükedder mi olur laḳlaḳa-i ḳurbaġadan

güç yirde:

1. **güç yirde:**-*de*
Gazel 306
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zor yer. II Âşığın gönlü.

Böyle güç yirde binā baġlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

güdāz itsün:

1. **güdāz itsün:**-*sün*
Mesnevi 3
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Yakmak, eritmek. II Üzüntüye boğmak.

Ḥażret-i Ḥaḳḳa çoḳ niyāz itsün
Bī-ʿaded sūz u çoḳ güdāz itsün

güftār:

1. **güftārı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **81**
Söz, kelam. II Şiir.

Şu daḫli kim iden ehl-i dil ola güftārı
Ḫadeng-i yār gibi cān u dilde eyler yer

güftār-ı laʿl-i nābuñ:

1. **güftār-ı laʿl-i nābuñ:**-*uñ*
Gazel 305
Mısra: **7**

Kelime Tipi: -
Tertemiz lalin güftesi. II Sevgilinin tertemiz lal gibi kıpkırmızı dudağından dökülen sözler.

Güftār-ı laʿl-i nābuñ mānend-i şīr ü ḫurmā
Ḫurmā ḳatında gūyā ḫurmā ḳatında leymūn

gügercin ṭopuḳlu:

1. **gügercin ṭopuḳlu:**
Mesnevi 9
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Güvercin topuklu (kimse). II Güvercin gibi topukları olan sevgili.

Hümā ṭalʿatlu gügercin ṭopuḳlu
Ṣıġın uyluḳlu yaġmurca ḳaşıḳlu

güher:

1. **güher:**
Gazel 255
Mısra: **2**
Elmas, inci gibi değerli bir taş, mücevher. II Sevgiliden bir iz, yara.

Naẓar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eser buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

2. **güherlerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 107
Mısra: **5**
Elmas, inci gibi değerli bir taş, mücevher. II Sevgilinin dişleri.

Dendān u leb degül görinen ol güherlerüñ
Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen birisi ne dür

3. **güherdür:**-*dür*
Şarkı 1
Mısra: **1**
Elmas, inci gibi değerli bir taş, mücevher. II Söz.

Söz güherdür eyü yatlu Diyegör göñül böyl'olur

güher yoḳlıġıdur:

1. **güher yoḳlıġıdur:**-*dur*
Gazel 131
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cevher yokluğu. II Maddî yetersizlik, parasızlık.

Zerd iden rūyumuzı zer gibi zer yoḳlıġıdur
Bizi ayaḳda ḳoyan elde güher yoḳlıġıdur

güherāsā:

1. **güherāsā:**
Kaside 2
Mısra: **104**
İnci gibi.

Dürr ü gevher gibi naẓm eyleye vaṣf-ı ẕātuñ
Güherāsā ola tā mürsele-i güş-ı kesān

güher-pāşī:

1. **güher-pāşī:**
Beyit 176
Mısra: **2**
İnci saçan, inci dağıtan. II Sevgilinin dudağı.

Yār düşnāmī dehed ʿuşşāḳ-ı sergerdān-rā
Laʿl-i deryā şeş güher-pāşī kuned mercān-rā

güher-rīzī kuned:

1. **güher-rīzī kuned:**
Beyit 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnciler saçmak, inciler dökmek. II Sevgilinin âşığa güzel sözler söylemesi.

Mī-resed düşnām ez-ān lebhā dil-i nālān-rā
Laʿl-i dür-pāşeş güher-rīzī kuned mercān-rā

ġūk-i tenüñ:

1. **ġūk-i tenüñ:**-*üñ*
Gazel 137
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Beden kurbağası. II Vücut, beden.

Ġūk-i tenüñ āb u baṭ u şaṭ degül
Baḥr-i maʿārifde yüzer māhiyüz

gül:

1. **gül:**
Gazel 23
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgilinin yüzü.

Kimi gül dir yüzüñe kimi lāle
Efendi muḫtelif ancaḳ rivāyet

2. **güldür:**-*dür*
Gazel 98
Mısra: **5**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgilinin yüzü.

Bir nihāl-i nāzüküñ şāḫında bir güldür hemān
Sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāyı gör

3. **gül:**
Mesnevi 9
Mısra: **78**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgilinin yüzü.

Gül-i al üzre ṭaʿn ider yañaġı
Yüzi gül gülbeşekkerdür ṭudaġı

4. **gül:**
Beyit 64
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

ʿĀrıż-ı yāre muʿārıż olmasa gülşende gül
Hīç olur mıydı muḳābil olıcaḳ şermende gül

5. **gül:**
Gazel 32
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Aḳçe ʿarż eylerse ey gül saña ezhār-ı bahār
Dīde-i ʿāşıḳ gibi al aḳçesin yabana şaç

6. **gül:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Ḫaṭ-ı ḫadd ü rūyuñ ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u gülzār zār

7. **gül:**
Gazel 86
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Ol ġonca-dehen gül gibi ḫandān olur ammā
Raġbetde gül anuñ gibi ḫandān olacaḳdur

8. **gül:**
Gazel 86
Mısra: **4**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Ol ġonca-dehen gül gibi ḫandān olur ammā
Raġbetde gül anuñ gibi ḫandān olacaḳdur

9. **gül:**
Gazel 147
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Kāseler destinde gül bir gül-sitāndur kāse-bāz
Ṣan açılmış gülleri bāġ-ı cināndur kāse-bāz

10. **gül:**
Gazel 147
Mısra: **12**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Ṣaḥn-ı gülzāra gelüp hengāme-gīr olmış ṣabā

Kāseler gül her nihāl-i gülsitāndur kāse-bāz

11. **gül:**
Gazel 194
Mısra: **5**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Gül gibi rāz-ı dehānuñ sırrın açmaz kimseye
Aġzı ġāyet berkdür ey ruḫları gül ġoncanuñ

12. **gül:**
Gazel 206
Mısra: **9**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Ḳabūlī gül gibi ol serv-i nāzuñ
Ten-i zībāsı ser-tā-pāy-ı nāzük

13. **gül:**
Gazel 210
Mısra: **7**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Gül gibi ḥicāb üzre daḫı tāze cüvānı
Yap yap açılur ġonca-i dil-tengi Gedūsuñ

14. **gül:**
Gazel 217
Mısra: **4**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Almasun ḫār-ṣıfat dest-i nedāmet yaḳañı
Gül gibi bezm-i maḥabbetde girībān-çāk ol

15. **gül:**
Gazel 225
Mısra: **7**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Kemāl iẓhār ider her kimde olsa gül gibi kendin
Ẓuhūr eyler deminde herkesüñ āṣārı sulṭānum

16. **güli:**-*i*
Gazel 243
Mısra: **5**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Güli ruḫsāruña teşbīh idemem ey ġonça
Bir iki berg gül-i aḥmere beñzer diyemem

17. **gül:**
Gazel 249
Mısra: **10**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Ṭarzumuz ṭarz-ı Ḥasendür naẓm ile bulduḳ kemāl
Ey Ḳabūlī gül gibi nāzük-edāmuz var bizüm

18. **gül:**
Gazel 297
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Ruḫuñ gül gibi nāzük alnuñ açıḳ yüzüñ aġ olsun
Güẕergāhuñ nesīm-i ṣubḥ gibi bāġ u rāġ olsun

19. **gül:**
Gazel 297
Mısra: **5**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Aġalar içre sen gül gibi gül gülzār-ı ʿālemde
Cemālüñ seyr iden ʿāriflere ṭaġ üsti bāġ olsun

20. **gül:**
Gazel 307
Mısra: **7**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Gül gibi bir iki gün yüze gülüp
Bire dil bülbülin iden nālān

21. **gül:**
Gazel 310
Mısra: **2**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Bād-ı fenādan güllerüñ pejmürde-ruḫsār olmasun
Gül gibi ḫandān ol yüri güler cemālüñ ṣolmasun

22. **gül:**
Gazel 325
Mısra: **4**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevs̲er şarābı ġılmān elinden

23. **gül:**
Gazel 369
Mısra: **2**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Gel meclis-i ḫāṣ idelüm aġyārı getürme
Gel gül gibi tenhā olalum ḫārı getürme

24. **güle:**-*e*
Gazel 378
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Utanduġı yiter güle ol ġonça-dehenden
Ey bād-ı ṣabā sen de varup yüzine urma

25. **gül:**
Gazel 382
Mısra: **15**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Gül gibi virme girībānı ile İlmeye ḫār-ı belā dāmāne

26. **gül:**
Gazel 385
Mısra: **14**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

27. **gül:**
Gazel 434
Mısra: **7**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

28. **gül:**
Kaside 2
Mısra: **110**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Ḳāmetüñ servi ola bād-ı ḫazāndan maḥfūz
Rūy-ı rengīnüñ ola gül gibi dāʾim ḫandān

29. **gül:**
Kaside 6
Mısra: **13**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Açıldı gül gibi ḫandān u ḫurrem oldı cihān
Degüldür eski zamānlar bu ʿālem-i dīger

30. **gül:**
Mesnevi 1
Mısra: **13**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Çü gül ḫayme ber-deşt ü ber-der zenīm
Be-her güşe çün lāle sāġar zenīm

31. **gül:**
Tahmis 7
Mısra: **6**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Şākirüz gülden velīkin ḫārdan rencīdeyüz
Gül gibi gülzār-ı istiġnāda mesken ṭutalı

32. **gül:**
Tahmis 8
Mısra: **2**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

ʿAzm-i gülgeşt-i būstān eyle
Gül gibi kendüñi ʿayān eyle

33. **gül:**
Tarih 2
Mısra: **7**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Herkes ṣafāda mül gibi her şey ṭonanmış gül gibi
Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi feryādın ışġā eyledüñ

34. **gül:**
Tarih 14
Mısra: **6**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Ḳadr ü cāh ile içinde dāʾimā
Gül gibi aḥbāb ile ḫandān ola

35. **gül:**
Tarih 19
Mısra: **7**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği.

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr ise bir ḫoş-nihāduñdur

36. **güllerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 4
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgilinin yanağı.

Güllerüñ bād-ı fenā pejmürde-ruḫsār itmeye
Rūy-ı baḫtuñ gülşen-i cennet gibi tābān ola

37. **güller:**-*ler*
Gazel 74
Mısra: **2**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgilinin yanağı.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar nedür o kāküller
Nedür o serv o güller nedür o sünbüller

38. **gül:**
Gazel 171
Mısra: **7**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgilinin yanağı.

Ḳızarmış gül gül itmiş ruḫların gülzār-ı ḥüsn içre
Meger bir pāre āfet bāde-i engūrdan görmiş

39. **güllerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 310
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgilinin yanağı.

Bād-ı fenādan güllerüñ pejmürde-ruḫsār olmasun
Gül gibi ḫandān ol yüri güler cemālüñ ṣolmasun

40. **güldür:**-*dür*
Beyit 18
Mısra: **2**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Hazreti Muhammed.

Muḥammed-i ʿArabī kim netīce-i küldür
Cemīʿ-i ʿālem anuñ bülbüli vü o güldür

41. **gül:**
Beyit 274
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa

Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

42. **gül:**
Gazel 49
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Alınmazsa ʿadū-yı ḫār elinden dāmenüñ ey gül
Dil-i şūrīde bülbül gibi zār olmaḳ muḳarrerdür

43. **gül:**
Gazel 74
Mısra: **4**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Nedür o kūy u o dil-ber nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül nedür o bülbüller

44. **gülde:**-*de*
Gazel 82
Mısra: **8**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Feryādı gülden eyleme ey ʿandelīb-i zār
Āzār u zaḫm gülde degüldür dikendedür

45. **gülden:**-*den*
Gazel 82
Mısra: **7**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Feryādı gülden eyleme ey ʿandelīb-i zār
Āzār u zaḫm gülde degüldür dikendedür

46. **gül:**
Gazel 194
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Her ne deñlü āh u zār eylerseñ ol gül ey hezār
Gūş ḳılmaz şīvenüñ aṣlı nedür bu şīvenüñ

47. **gül:**
Gazel 197
Mısra: **2**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

ʿĀşıḳuñ kūyuñda cānā bī-şumār olmaḳ gerek
Gülşenüñde bülbülüñ ey gül hezār olmaḳ gerek

48. **gülle:**-*le*
Gazel 260
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Varaḳ varaḳ açalum çemende o gülle
O ġonca-leble biraz rāza başlayalum

49. **gül:**
Gazel 263
Mısra: **7**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Nice āh itmeyem derd-i dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūrīde bāri sen dil añlarsın

50. **gül:**
Gazel 282
Mısra: **8**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Fāş idersin sırruñ ilden ṣaḳlamazsın ġonçaveş
Açılup her ḫāra ey gül keşf-i rāz itmek neden

51. **gül:**
Gazel 297
Mısra: **4**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Açılsun rūy-ı baḫtuñ ġonçaāsā şād u ḫandān ol
Muḫālif yiller ey gül bāġ-ı ḥüsnüñden ırāġ olsun

52. **gül:**
Gazel 330
Mısra: **6**

Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

53. **gül:**
Gazel 352
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Gül ne nāzük yār idi yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi ḫumārı olmasa

54. **gül:**
Gazel 375
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Ḫār-ı ġamuñla ey gül dil murġı zār böyle
Her yirde ḫār elinden her murġ-zār böyle

55. **gül:**
Gazel 417
Mısra: **1**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

O gül şeftālū-yı laʿl-i lebine irmez el dirdi
Dirīġ ol naḫl-i ḥüsnüñ mīve-i laʿlini el dirdi

56. **gülden:**-*den*
Tahmis 7
Mısra: **5**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Sevgili.

Şākirüz gülden velīkin ḫārdan rencīdeyüz
Gül gibi gülzār-ı istiġnāda mesken ṭutalı

57. **gül:**
Gazel 212
Mısra: **5**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Ateşin yüzü.

Yüzi gül dütüni sünbül ṣadāsı naġme-i bülbül
Ṣafā eyler göñül ġāyet esen bād-ı ṣabādan yeg

58. **güldi:**-*di*
Tarih 9
Mısra: **3**
Gül ağacının katmerli ve genellikle kokulu çiçeği. II Gülmek, tebessüm etmek.

Güldi o iki ġonça ile bu gülşen
Oldı ol iki mehle münevver ʿālem

59. **gülmenüñ:**-*me, -nüñ*
Gazel 53
Mısra: **3**
Gülmek. II Neşelenmek, mutlu olmak.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

60. **güler:**-*er*
Gazel 113
Mısra: **10**
Gülmek. II Neşelenmek, mutlu olmak.

Gel tebessüm ḳıl beni giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol ġonça-leb güler ṭurur

61. **gülmek:**-*mek*
Gazel 173
Mısra: **9**
Gülmek. II Neşelenmek, mutlu olmak.

Ḳabūlī aġlamaḳ gülmek muḥaṣṣal
Biri saña birisi baña maḫṣūṣ

62. **güldügüme:**-*düg, -üm, -e*
Gazel 179
Mısra: **5**
Gülmek. II Neşelenmek, mutlu olmak.

Güldügüme baḳma yanar yüregüm

Añladuñ mı yā neye yanar çerāġ

63. **gül:**
Gazel 297
Mısra: **5**
Gülmek. II
Neşelenmek, mutlu olmak.

Aġalar içre sen gül gibi gül gülzār-ı ʿālemde
Cemālüñ seyr iden ʿāriflere ṭaġ üsti bāġ olsun

64. **gülüp:**-*üp*
Gazel 402
Mısra: **5**
Gülmek. II
Neşelenmek, mutlu olmak.

Bu sūr-ı pür-sürūr-ı pādşāhīde gülüp herkes
Revā mı ben ġarībüñ aḳa deryālar gibi yaşı

65. **gülerek:**-*erek*
Mesnevi 2
Mısra: **110**
Gülmek. II
Neşelenmek, mutlu olmak.

Dest-i ġamdan ḫalāṣ eyle beni
Gülerek gönder aġlayı geleni

66. **güldi:**-*di*
Tarih 19
Mısra: **7**
Gülmek. II
Neşelenmek, mutlu olmak.

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr ise bir ḫoş-nihāduñdur

67. **gülüp:**-*üp*
Tesdis 2
Mısra: **13**
Gülmek. II
Neşelenmek, mutlu olmak.

Gelüp meclisde ey ġonca-dehen gülüp açılmazsañ
Beni maḥzūn idüp aġyār-ı bed-ḫūdan kesilmezseñ

68. **güler:**-*er*
Gazel 118
Mısra: **8**
Gülmek. II Gülün açılması. II Güzel olmak, genç olmak.

Zamān-ı ḥüsne maġrūr olma cānā bī-beḳādur bu
Gül-i bāġ-ı fenā gerçi güler evvel ṣolar āḫir

gül ʿārıżuñ dīvānesi:

1. **gül ʿārıżuñ dīvānesi:**
Beyit 43
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül yanağın delisi. II Sevgilinin güle benzeyen kırmızı yanağına deli olan âşık.

Sünbül ṣaçuñ āşüftesi gül ʿārıżuñ dīvānesi
Nergis gözüñ ālüftesi ʿarʿar ḳadüñ üftādesi

gül budāġı:

1. **gül budāġı:**
Mesnevi 9
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Gül fidanı. II Sevgili.

Gel ey bāġ-ı vefāda gül budāġı
Saña cān rişte sidür ṣaç bāġı

gül ġamıyla:

1. **gül ġamıyla:**-*y*, -*la*
Gazel 79
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gülün kederi. II Sevgilinin derdi, kederi.

Bu gülşende bir gül ġamıyla Ḳabūlī
Dil ü sīne pür-ḫār u pür-ḫārḫār

gül gül olsañ:

1. **gül gül olsañ:**-*sa*, -*ñ*
Gazel 368
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gül gül olmak. II Yanakları pembe olmak, allanmak.

Elüñe lāleāsā kāse alsañ gülle germ olsañ
Müdāmī al görsek gül gül olsañ elüñ al olsa

gül ruḫlaruña:

1. **gül ruḫlaruña:**-*lar, -uñ, -a*
Kıt'a 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül yanak.

Ey bülbül-i gūyā-yı gülistān-ı ḫilāfet
Gül ruḫlaruña ḫār-ı cefā itmesün āzār

gül ü nergis:

1. **gül ü nergis:**
Gazel 120
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gül ve nergis.

Bu gülşende dilā niçe gül ü nergis türāb olur
Felekdür bu nice merdüñ yüzin gözin yire sürter

2. **gül ü nergis:**
Gazel 126
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül ve nergis.

Çemen gülzāra dil lāle dudaḳdur
Gül ü nergis aña gözdür ḳulaḳdur

3. **gül ü nergis:**
Gazel 148
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül ve nergis.

Çemende yāre olmaġa ḳulaġuz
Gül ü nergis dimiş biz göz ḳulaġuz

gül ü reyḥān:

1. **gül ü reyḥān:**
Gazel 320
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gül ve reyhan.

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

gül yüzli güzellerle:

1. **gül yüzli güzellerle:**-*ler, -le*
Gazel 437
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül yüzlü güzel (sevgili).

Eyyām-ı bahār oldı ʿişret demidür şimdi
Gül yüzli güzellerle ṣoḥbet demidür şimdi

gül yüzlü yārüñ dehānıdur:

1. **gül yüzlü yārüñ dehānıdur:**-*dur*
Gazel 53
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gül yüzlü sevgilinin ağzı.

Ḳabūlī ʿandelīb-i gülşen-i ʿışḳ u maḥabbetdür
O bāġuñ ġoncası gül yüzlü bir yārüñ dehānıdur

gül yüzüñ vaṣfını yād eyledikce:

1. **gül yüzüñ vaṣfını yād eyledikce:**-*dikce*
Şarkı 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Gül yüzlü vasfını hatırlamak.

Gül yüzüñ vaṣfını yād eyledikce
Ġoncalar işidüp aġzı ṣulanur

gül zamānıdur:

1. **gül zamānıdur:**-*dur*
Gazel 53
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gül zamanı, güllerin açıldığı vakit, ilkbahar. II Aşk zamanı.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

2. **gül zamānıdur:**-*dur*
Gazel 99
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül zamanı, gül mevsimi, ilkbahar.

Ey dil ʿiẕār-ı dil-bere baḳ gül zamānıdur

Artar fiġān u nāle-i bülbül zamānıdur

gülāb:

1. **gülābın:**-*ı, -n*
Gazel 390
Mısra: **8**
Gül suyu. II Sevgilinin gül gibi kokan teri.

Görmiş ḫaṭ-ı dil-dārı niṣār eylemek ister
ʿAnberle gülābın idüp ākende benefşe

gülbeşekker:

1. **gülbeşekkerdür:**-*dür*
Mesnevi 9
Mısra: **78**
Gül yaprağından yapılan macun kıvamında tatlı, gül tatlısı. II Sevgilinin dudağı.

Gül-i al üzre ṭaʿn ider yañaġı
Yüzi gül gülbeşekkerdür ṭudaġı

gülbin-i bāġ-ı vücūduñ sebz ü ḫurrem ola:

1. **gülbin-i bāġ-ı vücūduñ sebz ü ḫurrem ola:**
Kaside 2
Mısra: **111**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Vücut bağının gülfidanı taze ve canlı olsun!" yani "canlı, zinde ve mutlu olasın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Gülbin-i bāġ-ı vücūduñ ola sebz ü ḫurrem
Gülşen-i baḫtuñ ola tāze çü rūy-ı ḫūbān

gülbün-i bāġ-ı fütūḥ:

1. **gülbün-i bāġ-ı fütūḥ:**
Mesnevi 11
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Fetih bağının gül ağacı. II Besmele.

Besmeledür sünbül-i bustān-ı rūḥ
Besmeledür gülbün-i bāġ-ı fütūḥ

gül-būy u gül-pūş u gül-āb-ālūdedür:

1. **gül-būy u gül-pūş u gül-āb-ālūdedür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Gül kokulu, gül ile kaplı ve gül suyuna bulanmış (şey). II Sevgilinin saçı.

Sünbülüñ gül-būy u gül-pūş u gül-āb-ālūdedür
Verd-i ruḫsāruñ gül-i sīrāb-ı sünbül-sūdedür

güldür:

1. **güldürmez:**-*mez*
Gazel 98
Mısra: **11**
Güldürmek, gülmesini sağlamak. II Sevindirmek, neşelendirmek, mutlu etmek.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

2. **güldür:**
Gazel 479
Mısra: **2**
Güldürmek, gülmesini sağlamak. II Sevindirmek, neşelendirmek, mutlu etmek.

İñleden bülbül gibi ol ruḫları güldür beni
Ey felek sen bāri giryān eyleme güldür beni

3. **güldür:**
Mesnevi 3
Mısra: **30**
Güldürmek, gülmesini sağlamak. II Sevindirmek, neşelendirmek, mutlu etmek.

Luṭfuña maẓhar olacaḳ ḳuldur
Yiter aġlatdı dehr anı güldür

güle bak:

1. **güle baḳ:**
Müseddes 5
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Güle bakmak. II Gülümsemek.

Saña da ḳalacak ʿālemde oldur öyle iẕʿān it
Güle baḳ herkese ḫulḳuñla dünyāyı gülistān it

güle baḳmaḳ:

1. **güle baḳmaḳ:**-*maḳ*
Beyit 236
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güle bakmak. II Sevgiliye bakmak.

Ser-i aḥbāba ḫāk-i āstānuñ tāc-ı ʿizzetdür
Güle baḳmaḳ kemāl ehline bir şāhāne ḫilʿatdur

güle maḥabbetümüz vardur:

1. **güle maḥabbetümüz vardur:**-*dur*
Gazel 512
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güle sevgi duymak. II Âşığın gül gibi olan sevgiliye muhabbette bulunması, sevgi duyması, aşk beslemesi.

Vardur güle maḥabbetümüz ḫayliden velī
Bāġ-ı cihānda bir gül içün ḫārı sevmezin

güler cemālüñ şolmasun:

1. **güler cemālüñ şolmasun:**
Gazel 310
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Gülen yüzün solmasın, her zaman neşeli ol!" gibi anlamlara gelen dua ifadesi.

Bād-ı fenādan güllerüñ pejmürde-ruḫsār olmasun
Gül gibi ḫandān ol yüri güler cemālüñ şolmasun

güli ad eyledikce:

1. **güli ad eyledikce:**-*dikce*
Şarkı 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gülü adlandırmak. II Sevgilinin yüzünü gül olarak düşünmek.

Dil-i nā-şādumı şād eyledikce
Yüzüñ añup güli ad eyledikce

gül-i aḥmere:

1. **gül-i aḥmere:**-*e*
Gazel 243
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kırmızı gül. II Sevgilinin yanağı.

Güli ruḫsāruña teşbīh idemem ey ġonça
Bir iki berg gül-i aḥmere beñzer diyemem

gül-i al:

1. **gül-i al:**
Mesnevi 9
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kırmızı gül.

Gül-i al üzre ṭaʿn ider yañaġı
Yüzi gül gülbeşekkerdür ṭudaġı

gül-i āle:

1. **gül-i āle:**-*e*
Gazel 356
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kırmızı gül.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

gül-i bāġ-ı fenā:

1. **gül-i bāġ-ı fenā:**
Gazel 118
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yokluk bahçesinin gülü. II Dünyanın güzelliği.

Zamān-ı ḥüsne maġrūr
olma cānā bī-beḳādur bu
Gül-i bāġ-ı fenā gerçi
güler evvel ṣolar āḫir

gül-i bāġ-ı leṭāfetdür:

1. **gül-i bāġ-ı leṭāfetdür:**-*dür*
Mesnevi 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesinin gülü. II Sevgilinin yanağı.

Gül-i bāġ-ı leṭāfetdür
ʿiẕārı
Anuñçün yoḳ durur
yanında ḫārı

gül-i bāġ-ı vefā:

1. **gül-i bāġ-ı vefā:**
Gazel 46
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Vefa bahçesinin gülü. II Sevgili.

Ol gül-i bāġ-ı vefā
şeftālu-yı laʿl-i lebüñ
Mīve-i şīrīn ü naḫl-i sāye-perverden leẕīẕ

gül-i bostān-ı ʿiffet:

1. **gül-i bostān-ı ʿiffet:**
Gazel 223
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İffet bahçesinin gülü. II Sevgili.

Gül-i bostān-ı ʿiffet
ġonça-i gülzār-ı ʿizzetsin
Gülistānuñda dil murġın
şenāḫ∨ān eyle sulṭānum

gül-i gülşende:

1. **gül-i gülşende:**-*de*
Gazel 330
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesini gülü.

Renklü rū yoḳdur gül-i
gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā
gülzārı varsun arasın

gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi şuyıdur:

1. **gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi şuyıdur:**-*dur*
Diğer 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Âlemin gül bahçesinin yüzü suyu, şerefi. II Gediz.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

2. **gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi şuyıdur:**-*dur*
Diğer 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Âlemin gül bahçesinin yüzü suyu, şerefi. II Gediz.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

gül-i ḫandān:

1. **gül-i ḫandān:**
Gazel 116
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Açılmış gül. II Kadeh.

Belā ṣıdḳ ehline rūz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḫandān imiş peymāne ammā ṣola gelmişdür

gül-i ʿiẕārına:

1. **gül-i ʿiẕārına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 316
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yanağın gülü. II Sevgilinin güle benzeyen yanağı.

Gül-i ʿiẕārına ḳarşu revān olan yaşum
Bahāra ḳarşu aḳan cūybāra beñzedeyin

gül-i pür-hārı:

1. **gül-i pür-ḫārı:**-*ı*
Beyit 247
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dikenlerle dolu gül. II Etrafı rakiple dolu sevgili.

Ferāġat ḳıl göñül aġyārı çoḳ dil-dārı neylersin
Dili pür-ḫārḫār ider gül-i pür-ḫārı neylersin

gül-i raʿnā:

1. **gül-i raʿnā:**
Gazel 194
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yarısı sarı, yarısı kırmızı olan hoş görünümlü gül. II Sevgili.

ʿAndelībāsā Ḳabūlī nice feryād itmesün
Ey gül-i raʿnā alınmaz ḫār elinden dāmenüñ

2. **gül-i raʿnā:**
Mesnevi 9
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Bir tarafı sarı diğer tarafı kırmızı ve güzel görünüşlü gül.

Gül-i raʿnā gibi yüze gülici
Ġınā gibi kişiye gic gelici

güli şermende ḳılan:

1. **güli şermende ḳılan:**
Gazel 185
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gülü rezil eden, kepaze eden (şey).

Güli şermende ḳılan ʿārıż-ı zībāñ ancaḳ
Servi kūteh düşüren ḳāmet-i bālāñ ancaḳ

gül-i sīb-i bahārın:

1. **gül-i sīb-i bahārın:**-*ı, -n*
Beyit 133
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bahar elmasının gülü. II Güzel günler, hoş vakitler.

Emīn olma bu dehrüñ tünd-bād-ı bī-amānından
Gül-i sīb-i bahārın ḳurtar āsīb-i ḫazānından

gül-i sīrāb-ı sünbül-sūdedür:

1. **gül-i sīrāb-ı sünbül-sūdedür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sümbüle sürülmüş gül suyu. II Sevgilinin yanağı.

Sünbülüñ gül-būy u gül-pūş u gül-āb-ālūdedür
Verd-i ruḫsāruñ gül-i sīrāb-ı sünbül-sūdedür

gül-i sīrāb-ı tāze:

1. **gül-i sīrāb-ı tāze:**
Gazel 206
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Taze, parlak gül. II Sevgilinin yanağı.

Ruḫuñdur bir gül-i sīrāb-ı tāze
Dehānuñ ġonça-i ḥamrā-yı nāzük

gül-i sīrābuñdur:

1. **gül-i sīrābuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 472
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Taze gül. II Sevgili.

Bāġa gel şimdi temāşā gül-i sīrābuñdur
Cūylar seyrini elden ḳoma seyr ābuñdur

gül-i ter:

1. **gül-i ter:**
Gazel 122
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Taze gül. II Genç güzel, sevgili.

Ey gül-i ter ḳāmetin teşbīh eyler ḳaddüñe
Serv anuñçündür ḫazāndan her zamān āzādedür

gülistān:

1. **gülistānı:**-*ı*
Beyit 170
Mısra: **2**
Şeyh Sa'dî'nin hikmetli öğütler, unutulmaz ibretler içeren ve hikâye geleneğinin en önemli eserlerinden biri olan Gülistân kitabı.

Egerçi bī-bedeldür Şeyḫ Saʿdīnüñ Gülistānı
Bahāristān-ı Cāmī mündericdür ṣad Gülistānı

2. **gülistān:**
Gazel 53
Mısra: **4**
Gül bahçesi.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

3. **gülistān:**
Gazel 223
Mısra: **6**
Gül bahçesi. II Mutlu ve huzurlu yer.

Şirār-ı nār-ı ḥırmān ile yanup ḫirmen-i ṣabrum
Mekānum āteş olmasun gülistān eyle sulṭānum

4. **gülistānuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 223
Mısra: **10**
Gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Gül-i bostān-ı ʿiffet ġonça-i gülzār-ı ʿizzetsin
Gülistānuñda dil murġın s̱enāḫ∨ān eyle sulṭānum

gülistān-ı vefādur:

1. **gülistān-ı vefādur:**-*dur*
Mesnevi 9
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Vefanın gül bahçesi. II Sevgilinin yüzü.

Gülistān-ı vefādur bāġ-ı rūyı
Boyı şimşād-ı bustān-ı nigūyī

gülle germ olsañ:

1. **gülle germ olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 368
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarapla hararetlenmek. II Aşk ile yanmak, âşık olmak.

Elüñe lāleāsā kāse alsañ gülle germ olsañ
Müdāmī al görsek gül gül olsañ elüñ al olsa

güller dirmedür:

1. **güller dirmedür:**-*me, -dür*
Tesdis 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Güller toplamak. II Sevgiliye ulaşmak, vuslata ermek.

Ḳaṣdı bu ḳalb-i ḥazīnüñ bir murāda irmedür
Bāġ-ı dehr içre murādı üzre güller dirmedür

güllerüñ dilleri:

1. **güllerüñ dilleri:**
Gazel 194
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güllerin dilleri.

Dilleri ḫūn olmasun mı güllerüñ gülşende kim
Bülbülāsā dilleri medhüñ oḳur her sūsenüñ

güllerüñ ruḫsārına baḳmaz:

1. **güllerüñ ruḫsārına baḳmaz:**-*maz*
Gazel 113
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güllerin yanağına bakmak. II Güllere bakmak, güllerle ilgilenmek.

Söylesem rūy-ı ṭarāvet-baḫşuñı gülzārda
Kimse baḳmaz güllerüñ ruḫsārına ṣolar ṭurur

gül-mālīde:

1. **gül-mālīdedür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **4**

Gül sürülmüş. II Sevgilinin gül gibi yanağı.

Laʿl-i nābuñ ḫāl-i müşgīnüñ ʿiẕār-ı nāziküñ
Sükkerī-pālūde misk-ālūde gül-mālīdedür

gül-nār:

1. **gül-nār:**
Gazel 57
Mısra: **8**
Narçiçeği. II Sevgilinin yanağı.

Kūyuña varanlara göster cemālüñ nūrını
Kim görürler Kaʿbede ey ruḫları gül-nār nūr

gül-rū:

1. **gül-rū:**
Gazel 307
Mısra: **9**
Gül yüzlü (sevgili).

Bire gül-rū bire çeşmi nergis
Bire müşk ü bire ṣaçı reyḥān

gül-ruh:

1. **gül-ruḫ:**
Gazel 95
Mısra: **9**
Gül yanaklı (sevgili).

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir ʿāşıḳ-ı nālān var

gül-ruḫān-ı gülşen-ābād-ı Gelibolı:

1. **gül-ruḫān-ı gülşen-ābād-ı Gelibolı:**
Gazel 393
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gelibolu'nun sonsuz gül bahçesinin gül yanaklıları. II Gelibolu'nun al yanaklı ve hoş kokulu güzelleri.

Beni bülbül gibi gūyā ider gülzār-ı ʿālemde
Ḳabūlī gül-ruḫān-ı gülşen-ābād-ı Gelibolı

gülşen:

1. **gülşende:**-*de*
Beyit 64
Mısra: **1**
Gül bahçesi.

ʿĀrıż-ı yāre muʿārıż olmasa gülşende gül
Hīç olur mıydı muḳābil olıcaḳ şermende gül

2. **gülşende:**-*de*
Beyit 101
Mısra: **1**
Gül bahçesi.

Ḳaddüñe öykünenlere gülşende başdur
Serv ü çemen efendi ḳatı nā-tırāşdur

3. **gülşeni:**-*i*
Beyit 235
Mısra: **1**
Gül bahçesi.

Bahār irişdi diyü āb gülşeni ṭolanur
Çemende her ṭarafa ḫayli şalınur bulanur

4. **gülşeni:**-*i*
Gazel 115
Mısra: **2**
Gül bahçesi.

Bahār irişdi şular şalını bulanı yürür
Kenār-ı bāġa çıḳup gülşeni ṭolanı yürür

5. **gülşende:**-*de*
Gazel 194
Mısra: **7**
Gül bahçesi.

Dilleri ḫūn olmasun mı güllerüñ gülşende kim
Bülbülāsā dilleri medhüñ oḳur her sūsenüñ

6. **gülşen:**
Müseddes 2
Mısra: **9**
Gül bahçesi.

Gülşen iken külḫan oldı murġ-ı cānuñ meskeni
Ḥasretā derdā bu fürḳat öldürür āḫir beni

7. **gülşen:**
Tarih 3
Mısra: **4**
Gül bahçesi.

Ḫilāfet gülşeninüñ tāze ter gül-berg-i ḫandānı
Ne gülşen salṭanat bustānınuñ serv-i ḫırāmānı

8. **gülşen:**
Gazel 74
Mısra: **4**
Gül bahçesi. II Sevgilinin mahallesi.

Nedür o kūy u o dil-ber nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül nedür o bülbüller

9. **gülşende:**-*de*
Gazel 79
Mısra: **9**
Gül bahçesi. II Dünya, cihan, âlem.

Bu gülşende bir gül ġamıyla Ḳabūlī
Dil ü sīne pür-ḫār u pür-ḫārḫār

10. **gülşende:**-*de*
Gazel 120
Mısra: **7**
Gül bahçesi. II Dünya, cihan, âlem.

Bu gülşende dilā niçe gül ü nergis türāb olur
Felekdür bu nice merdüñ yüzin gözin yire sürter

11. **gülşende:**-*de*
Gazel 149
Mısra: **1**
Gül bahçesi. II Dünya, cihan, âlem.

Gülşende ṭurup bülbül ile hū çekerüz biz
Mestānelerüz naʿra-i yā hū çekerüz biz

12. **gülşende:**-*de*
Gazel 517
Mısra: **7**
Gül bahçesi. II Dünya, cihan, âlem.

Virmege bülbül-i dāmāda bu gün gülşende
Nev-ʿarūs-ı güli başladı ṣabā tezyīne

13. **gülşen:**
Tarih 9
Mısra: **3**
Gül bahçesi. II Dünya, cihan, âlem.

Güldi o iki ġonça ile bu gülşen
Oldı ol iki mehle münevver ʿālem

<u>gülşen-ārā-yı bahāristān-ı nüzhetgāh-ı üns:</u>

1. **gülşen-ārā-yı bahāristān-ı nüzhetgāh-ı üns:**
Gazel 44
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gezilen bahar yerinin gül bahçesini süsleyen. II Allah.

Gülşen-ārā-yı bahāristān-ı nüzhetgāh-ı üns
Bir dıraḫt ārāyiş itmiş ḳadd-i dil-cū ḳoymış ad

<u>gülşende cāy-ı bülbüli hār eyleyen:</u>

1. **gülşende cāy-ı bülbüli ḫār eyleyen:**
Gazel 278
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinde bülbülün bulunduğu yeri ateşe çeviren (şey). II Dünyada âşıkları ızdırap içinde yaşatan aşk.

ʿIşḳdur gülşende cāy-ı bülbüli ḫār eyleyen
ʿIşḳdur nār-ı Ḫalīlu'llāhı gülzār eyleyen

<u>gülşende görinen:</u>

1. **gülşende görinen:**
Kaside 2
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinde görünen (şey).

Varaḳ-ı jāle degüldür görinen gülşende
Sīm ü zerdür ki ʿaṭā ḳılmış anı bāġa ḫazān

<u>gülşene sīm aḳıdur:</u>

1. **gülşene sīm aḳıdur:**-*ur*
Kaside 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesine gümüş

akıtmak. II Bahçeye ırmak akıtmak.

Dür nisār itmede ṣaḥn-ı çemene her eşcār
Gülşene sīm aḳıdur her yañadan āb-ı revān

gülşen-i ʿālemi:

1. **gülşen-i ʿālemi:**-*i*
Gazel 203
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âlemin gül bahçesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Ey göñül ḳāmet-i Ṭūbāya irem mi ṣanduñ
Gülşen-i ʿālemi bostān-ı İrem mi ṣanduñ

gülşen-i baḫtuñ tāze ola:

1. **gülşen-i baḫtuñ tāze ola:**
Kaside 2
Mısra: **112**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Bahtının gül bahçesi taze olsun!" yani "bahtın açık olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Gülbin-i bāġ-ı vücūduñ ola sebz ü ḫurrem
Gülşen-i baḫtuñ ola tāze çü rūy-ı ḫūbān

gülşen-i cennet:

1. **gülşen-i cennet:**
Gazel 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.

Güllerüñ bād-ı fenā pejmürde-ruḫsār itmeye
Rūy-ı baḫtuñ gülşen-i cennet gibi tābān ola

gülşen-i Firdevse:

1. **gülşen-i Firdevse:**-*e*
Mesnevi 9
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Firdevs cennetinin gül bahçesi.

Cemāli gülşen-i firdevse beñzer
Zenaḫdānı çuḳur-ı ḥavż-ı kevşer

gülşen-i ḥüsn:

1. **gülşen-i ḥüsn:**
Gazel 251
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin gül bahçesi. II Sevgilinin güzelliği.

Gülşen-i ḥüsn içinde ol servüñ
Olmadın vaṣlı mīvesin dirsem

gülşen-i leṭāfetde:

1. **gülşen-i leṭāfetde:**-*de*
Kıt'a 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Letafetin gül bahçesi. II Latiflik, güzellik.

Ruḫuñuñ gülşen-i leṭāfetde
Ḳızılı ḳızıl aġı aġ olsun

gülşen-i ʿuzletde:

1. **gülşen-i ʿuzletde:**-*de*
Tahmis 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yalnızlık bahçesi. II Yalnızlık, uzlet.

Ḥāṣılı çekdük girībān-ı taʿalluḳdan eli
Serv gibi gülşen-i ʿuzletde dāmen-çīdeyüz

gülşenüñ bülbüli:

1. **gülşenüñ bülbüli:**
Gazel 287
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin bülbülü.

Murġ-ı dil başladı feryāda Ḳabūlī şeb ü rūz
Gülşenüñ bülbüli şimden girü ḫāmūş olsun

gülşenüñ gülleri:

1. **gülşenüñ gülleri:**
Gazel 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin gülleri.

Çemenüñ ʿarʿar u şimşādı ḳadüñ āzādı
Gülşenüñ gülleri ruḫsāre-i zībāña fedā

gülşenüñ serv ü gül-i raʿnāsın:

1. **gülşenüñ serv ü gül-i raʿnāsın:**-*n*
Gazel 290
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin servisi ve hoş gülü.

Gülşenüñ neyleyelüm serv ü gül-i raʿnāsın
Baña sen cümleden ey ruḫları gül raʿnāsın

gül-sitān:

1. **gül-sitāndur:**-*dur*
Gazel 147
Mısra: **1**
Gül bahçesi. II Sevgili.

Kāseler destinde gül bir gül-sitāndur kāse-bāz
Ṣan açılmış gülleri bāġ-ı cināndur kāse-bāz

gülüñ her bergine:

1. **gülüñ her bergine:**-*n, -e*
Beyit 285
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gülün her yaprağı. II Sevgilinin yanağı.

Gülüñ her bergine bülbül döker gözden birer jāle
Yine yüz āl idüp ḳondurur anı daldan dala

gülüñ ʿışḳı:

1. **gülüñ ʿışḳı:**
Tahmis 8
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gülün aşkı. II Sevgilinin aşkı.

Bir gülüñ ʿışḳı ile leyl ü nehār
Yā İlāhī beni de bülbülvār

gülzār:

1. **gülzār:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Gül bahçesi.

Ḫaṭ-ı ḫadd ü rūyuñ ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u gülzār zār

2. **gülzārda:**-*da*
Gazel 102
Mısra: **5**
Gül bahçesi.

Yatan berf añlamañ gülzārda şeyh-i şitā gelmiş
Ḥarīm-i bāġa anı daʿvete bir yirde yazmışlar

3. **gülzārda:**-*da*
Gazel 113
Mısra: **1**
Gül bahçesi.

ʿĀrıżuñ vaṣf eylesem gülzārda ṣular ṭurur
Ḳāmet-i dil-cūyuñ añsam bāġda cūlar ṭurur

4. **gülzārda:**-*da*
Gazel 113
Mısra: **7**
Gül bahçesi.

Söylesem rūy-ı ṭarāvet-baḫşuñı gülzārda
Kimse baḳmaz güllerüñ ruḫsārına ṣolar ṭurur

5. **gülzāra:**-*a*
Gazel 126
Mısra: **1**
Gül bahçesi.

Çemen gülzāra dil lāle dudaḳdur
Gül ü nergis aña gözdür ḳulaḳdur

6. **gülzārı:**-*ı*
Gazel 215
Mısra: **4**
Gül bahçesi.

Bile ṣalınmaġa ṣu gibi ey dil
Ṭolan gülzārı bir serv-i revān bul

7. **gülzārı:**-*ı*
Gazel 330
Mısra: **8**
Gül bahçesi.

Renklü rū yoḳdur gül-i gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā gülzārı varsun arasın

gülzāra gelüp:

1. **gülzāra gelüp:**-*üp*
Beyit 152
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesine gelmek. II Âşığın ırmak gibi döktüğü gözyaşlarının gül bahçesine/sevgiliye doğru akması.

Āb gülzāra gelüp ʿārıżuñı yād eyler
Ṭaşlarla dögünüp nāle vü feryād eyler

gülzār-ı ʿālem:

1. **gülzār-ı ʿālem:**
Gazel 57
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gül bahçesi. II Dünya, cihan, âlem.

ʿĀşıḳ-ı āşüfte-dilden olıcaḳ dil-dār dūr
Gözine gülzār-ı ʿālem görinür çün ḫār ḫūr

gülzār-ı ʿālemde:

1. **gülzār-ı ʿālemde:**-*de*
Gazel 297
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gül bahçesi. II Dünya, âlem.

Aġalar içre sen gül gibi gül gülzār-ı ʿālemde
Cemālüñ seyr iden ʿāriflere ṭaġ üsti bāġ olsun

2. **gülzār-ı ʿālemde:**-*de*
Gazel 393
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âlemin gül bahçesi. II Dünya, yeryüzü, âlem.

Beni bülbül gibi gūyā ider gülzār-ı ʿālemde
Ḳabūlī gül-ruḫān-ı gülşen-ābād-ı Gelibolı

gülzār-ı ḥüsn:

1. **gülzār-ı ḥüsn:**
Gazel 171
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin gül bahçesi. II Sevgilinin güzelliği.

Ḳızarmış gül gül itmiş ruḫların gülzār-ı ḥüsn içre
Meger bir pāre āfet bāde-i engūrdan görmiş

gülzār-ı ḥüsnüñ ʿandelībi:

1. **gülzār-ı ḥüsnüñ ʿandelībi:**
Mesnevi 9
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesinin bülbülü. II Sevgili.

Gel ey gülzār-ı ḥüsnüñ ʿandelībi
Sözi erbāb-ı ʿışḳuñ
……

gülzār-ı İbrāhīmveş:

1. **gülzār-ı İbrāhīmveş:**
Tahmis 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) İbrahim'in gül bahçesi gibi. II İbrahim peygamberin ateşe atıldıktan sonra ateşin gül bahçesine dönüşmesi hadisesine telmihte bulunulmuştur.

Āteş-i Nemrūd-ı ʿışḳ-ı dil-bere cān at müdām
Eyleye gülzār-ı İbrāhīmveş tā nāruñı

gülzār-ı istiġnāda mesken ṭutalı:

1. **gülzār-ı istiġnāda mesken ṭutalı:**-*alı*
Tahmis 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Umursamazlığın gül bahçesini mesken tutmak. II Umursamaz sevgilinin yanından ayrılmamak.

Şākirüz gülden velīkin ḫārdan rencīdeyüz
Gül gibi gülzār-ı istiġnāda mesken ṭutalı

gülzār-ı maḥabbetde:

1. **gülzār-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 362
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk bahçesi. II Âşığın gönlü.

Dāġ ursa ṣafā-yı mey ile sīneye dil-ber
Gülzār-ı maḥabbetde güzel güller açılsa

gülzār-ı ser-i zülfüñ ferrāşı:

1. **gülzār-ı ser-i zülfüñ ferrāşı:**
Gazel 437
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının ucundaki gül bahçesinin hizmetçisi. II Sevgilinin saçları uğruna hizmetkâr olan âşık.

Gülzār-ı ser-i zülfüñ ferrāşı geçer göñlüm
Yaʿni ki ṣabā daḫı ḫıdmet demidür şimdi

gülzāruñ ṣafāsı:

1. **gülzāruñ ṣafāsı:**
Gazel 212
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin sefası, keyfi.

Ḳabūlī mevsimindedür ṣafāsı daḫı gülzāruñ
Ocaḳ başı hele bildüm baña begden paşadan yeg

güm:

1. **güm:**
Gazel 355
Mısra: **3**
Yitik, kayıp, zayi.

Ṭabībā pīş-ez-īn güm kun me-gū fikr-i devā-yı dil
Men-i dil-ḫaste-rā derd-i derūn ez-ḥad füzūn geşte

güm güm:

1. **güm güm:**
Tahmis 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güm güm etme, çok fazla gürültü çıkma.

Mevc urup ger baḥr-i aʿẓam gümlese güm güm hemān
Ġarḳ-ı ṭūfān-ı ḥavādiṯ olsa ger ḫalḳ-ı cihān

gümān:

1. **gümān:**
Gazel 361
Mısra: **6**
Şüphe, kuşku.

Kimse dehān-ı dil-bere mevcūddur dimez
Maʿdūm olan vücūda gelür mi gümān ile

gümle:

1. **gümlese:**-*se*
Tahmis 2
Mısra: **11**
Gümlemek, patlamak.

Mevc urup ger baḥr-i aʿẓam gümlese güm güm hemān
Ġarḳ-ı ṭūfān-ı ḥavādiṯ olsa ger ḫalḳ-ı cihān

güm-rāh:

1. **güm-rāhı:**-*ı*
Gazel 191
Mısra: **10**
Yolunu kaybetmiş, doğru yoldan sapmış (kimse).

Rāh-ı Mevlāda ḍalālet ehline yol gösterüp
Nice güm-rāhı ṭarīḳ-ı Ḥaḳḳa irşād eylemek

2. **güm-rāh:**
Gazel 363
Mısra: **10**
Yolunu kaybetmiş, doğru yoldan sapmış (kimse).

Manşıbuñ bir yolı vardur gel o yoldan varılur
Varma yolsuzluḳ idüp dest-i tehī ey güm-rāh

3. **güm-rāh:**
Gazel 422
Mısra: **7**
Yolunu kaybetmiş,

doğru yoldan sapmış (kimse).

Mecnūnı rāh-ı ʿışḳda
güm-rāh añlamañ
Her ḳanda gitse rehberi
ʿavn-ı İlāh idi

4. **güm-rāh:**
Tahmis 13
Mısra: **23**
Yolunu kaybetmiş, doğru yoldan sapmış (kimse).

Güm-rāh imiş āḫir
giderek añladı yolı
Dergāh-ı Ḫudā himmetine
yüz ṭutdı Kabūlī

5. **güm-rāh:**
Gazel 116
Mısra: **3**
Yolunu kaybetmiş, doğru yoldan sapmış (kimse). II Zahit.

Ḳatı güm-rāh idi zāhid
ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı
Ṣıġarsa vechi var şimdi
ṣaḳalın yola gelmişdür

gümüş āyīne:

1. **gümüş āyīne:**
Kaside 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gümüş ayna.

Gögsi açılmış gümüş
āyīne gibi berḳ urur
Cismi aḳ bir sīnesi berrāḳ
bir abbaḳ dede

gümüş barmakda:

1. **gümüş barmaḳda:**-*da*
Mesnevi 9
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Gümüş parmak. II Sevgilinin gümüş gibi parlak ve bembeyaz parmakları.

Gümüş barmaḳda ol
ḳıymetlü ḫātem
Hilāl üstünde kevkeb
gibidür hem

gümüş barmaklarından:

1. **gümüş barmaḳlarından:**-*lar, -ı, -n, -dan*
Gazel 440
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gümüş parmak. II Sevgilinin gümüş gibi parlak ve bembeyaz parmakları.

Ellerin gördüm nigāruñ
dügmelerken cāmesin
Görinür el-ḥaḳ gümüş
barmaḳlarından iligi

gümüş bileklü:

1. **gümüş bileklü:**
Mesnevi 9
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Gümüş bilekli (kimse). II Bembeyaz ve parlak bileklere sahip sevgili.

Ḳalem barmaḳlı vü burma
yüreklü
Gümüş bileklü altun
bileziklü

gümüş naʿleyne:

1. **gümüş naʿleyne:**-*e*
Mesnevi 9
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Gümüş ayakkabı. II Sevgilinin bembeyaz ve parlak ayakları.

Ṣu gibi ṭarf-ı bāġa ol
revāne
Gümüş naʿleyne bin gez
nāzikāne

gümüşden bir mücellā levḥ:

1. **gümüşden bir mücellā levḥ:**
Mesnevi 9
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Gümüşten (yapılmış) parlak bir levha. II Sevgilinin sinesi.

Gümüşden bir mücellā
levḥ o sīne
İki gīsūlaruñdur ʿanberīne

gümüşden servdür:

1. **gümüşden servdür:**-*dür*
Mesnevi 9
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Gümüşten (yapılmış) servi ağacı. II Sevgilinin

bembeyaz, parlak ve uzun boyu.

Gümüşden servdür ol cism-i bī-mū
İki sīmīn-nihāl ol iki bāzū

gün:

1. **günde:**-*de*
Gazel 184
Mısra: **6**
Güneşin doğumundan batımına kadar geçen aydınlık zaman dilimi. II Her gün.

Yüz çevirmez gūsfendāsā ölümden her biri
Günde ʿuşşāḳuñ biñin ḳurbān ider ḳaṣṣāb-ı ʿışḳ

2. **güni:**-*i*
Gazel 207
Mısra: **3**
Güneşin doğumundan batımına kadar geçen aydınlık zaman dilimi. II Kış günü.

Mey bir āteşdür şitā eyyāmıdur anuñ güni
Gey münāsibdür emīrāna günine göre kürk

3. **günlere:**-*ler, -e*
Gazel 251
Mısra: **10**
Güneşin doğumundan batımına kadar geçen aydınlık zaman dilimi. II Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

İrişürmiş murāda vāṣıl olan
Ey Ḳabūlī o günlere irsem

4. **gündür:**-*dür*
Gazel 272
Mısra: **7**
Güneşin doğumundan batımına kadar geçen aydınlık zaman dilimi. II Bir gün, gelecekte belirsiz bir zaman.

Ey göñül sūr-ı saʿādet saña ol gündür kim
Destüñe ḫūn-ı ʿadūdan ḳınalar yaḳınasın

5. **gün:**
Kaside 4
Mısra: **131**
Güneşin doğumundan batımına kadar geçen aydınlık zaman dilimi.

Ol gün ikindiye dek feṯḥ-i ṭılısm üzre idi
Tīġ-i cellād-ı sipihr-i felek-i mīnā-fām

6. **gün:**
Kaside 4
Mısra: **150**
Güneşin doğumundan batımına kadar geçen aydınlık zaman dilimi.

Sebeb-i fitne nedür bilmedi dīvān ehli
Ol gün ol ḥālet ile geçdi irişdi aḫşām

7. **günüm:**-*üm*
Kıt'a 18
Mısra: **4**
Güneşin doğumundan batımına kadar geçen aydınlık zaman dilimi.

Vārını yārına teslīm itdi
Bu günüm yarına ḳalsun dimedi

8. **gün:**
Beyit 253
Mısra: **2**
Güneş.

Refʿ iderseñ ben ġubārı ḫākdān-ı ḫākden
Gün gibi ser-menzilüm aʿlā olur eflākden

9. **gün:**
Diğer 2
Mısra: **20**
Güneş.

Çoḳ kişiye devlet olmışdı zamān-ı devleti
Gün gibi āfāḳı ṭutmışdı şuʿa-ı şöhreti

10. **gün:**
Gazel 8
Mısra: **7**
Güneş.

Gün gibi rūy-ı ʿāleme beẕl eyle luṭfuñı
Her ẕerre istifāde ide müstefīd ola

11. **gün:**
Gazel 8
Mısra: **11**
Güneş.

Sen gün gibi ṭulūʿ idicek kerr ü ferr ile
Encüm-ṣıfat gürūh-ı ʿadū nā-bedīd ola

12. **gün:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Güneş.

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

13. **gün:**
Gazel 40
Mısra: **5**
Güneş.

Sen gün gibi bedīd olıcaḳ māh-rūlaruñ
Her birisi nücūm gibi ola nā-bedīd

14. **gün:**
Gazel 59
Mısra: **13**
Güneş.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

15. **gün:**
Gazel 65
Mısra: **7**
Güneş.

Cemālüñ ʿarża ḳıl gün gibi yüz döndürme ʿāşıḳdan
Ḳadīmī āşnādan yüz çevirmek bī-vefālıḳdur

16. **gün:**
Gazel 75
Mısra: **16**
Güneş.

Her ne māha nihān ise mihrüm
Gün gibi saña hep ʿayān dil-ber

17. **gün:**
Gazel 144
Mısra: **7**
Güneş.

Rifʿat ile gün gibi çarḫa irerse başumuz
Ḫāk ile yeksān olup evc üzre bālālanmazuz

18. **gün:**
Gazel 224
Mısra: **3**
Güneş.

Gün gibi naẓīrüñ yoḳ dirsem ḳatı ẓāhirdür
Kim gördi kim işitdi aḳrānuñı sulṭānum

19. **gün:**
Gazel 268
Mısra: **5**
Güneş.

Varup gün gibi ey meh indigüñ menzilde her aḫşam
Ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ üstüñe zerrīn otaġ olsun

20. **gün:**
Gazel 381
Mısra: **4**
Güneş.

Baş ḳaldursañ eger bāliş-i zer-kāruñdan
Gün gibi ṭāliʿ olur nūr-ı hidāyet ol eve

21. **gün:**
Gazel 385
Mısra: **7**
Güneş.

Gün gibi fetḥ eyledikce şarḳı berḳ-i tīġle
Düşmen-i dīnüñ ġamām-ı ġamla şarḳı şām ola

22. **gün:**
Gazel 401
Mısra: **10**
Güneş.

Maẓhar-ı āṣār-ı ʿışḳ olduñ Ḳabūlī aç gözüñ

Gün gibi īs̱ār idersin
vaḳtidür ās̱āruñı

23. **gün:**
Gazel 419
Mısra: **7**
Güneş.

Gün gibi ḥüsn ile meşhūr-
ı cihāndur ammā
Kimse seyr idemedi cān
gibi pinhān geldi

24. **gün:**
Gazel 433
Mısra: **9**
Güneş.

Livā-yı fetḥi biz gün gibi
çekdük ḳavm-i aʿdānuñ
ʿAceb mi ser-nigūn olsa
meh-i nev gibi bayrağı

25. **gün:**
Gazel 449
Mısra: **1**
Güneş.

Keremüñ gün gibi her
ẕerreye mebẕūl olsun
Naẓar-ı pāküñ ile her kişi
meşġūl olsun

26. **gün:**
Kaside 5
Mısra: **47**
Güneş.

ʿAyāndur gün gibi ās̱ārını
tafṣīle ḥācet yoḳ
Neden lāzım gelür
iḳdāmın añmaḳ şīr-i
ġarrānuñ

27. **gün:**
Kaside 6
Mısra: **17**
Güneş.

Sarāy-ı cān u dile oldı gün
gibi lāmiʿ
Sürūr-ı sūr-ı şeh-i kām-
kār u meh-manẓar

28. **gün:**
Kaside 7
Mısra: **42**
Güneş.

Sensin ol aḫter-i neyyir ki
żiyā ṣaldıkça
Ḫāne-i dilden iden gün
gibi defʿ-i ẓulümāt

29. **gün:**
Kaside 8
Mısra: **1**
Güneş.

Çıkup gün gibi maġribden
irişdi maşrıḳa nāmuñ
Ḳıyāmetler ḳopar şimden
girü başında Aʿcāmuñ

30. **gün:**
Mesnevi 8
Mısra: **27**
Güneş.

Ṭoldı gün gibi ʿāleme
nāmuñ
Ḫāṣ u ʿāma yitişdi
inʿāmuñ

31. **gün:**
Muaşşer 1
Mısra: **27**
Güneş.

Dönüp gün gibi ʿazm-i
Rūm idüp devletle ʿizzetle
Gelüp ṣıḥḥatle teşrīf
eyledüñ şehri saʿādetle

32. **günden:**-*den*
Şarkı 2
Mısra: **5**
Güneş.

Berḳ urur ruḫları günden
seçilmez
Ṭolular eldedür sāġar
içilmez

33. **gün:**
Terci-bend 1
Mısra: **1**
Güneş.

Ṣubḥ-dem gün gibi ṭoġa
geldüñ
Nūr-ı mihr ile pür-żiyā
geldüñ

<u>gün gibi:</u>

1. **gün gibi:**
Gazel 262
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güneş gibi. II Açık, belli ve aşikâr olmak.

Perde itme meh-i
ruḫsāruña ebr-i zülfüñ

Gün gibi ẓāhir iken Ḥaḳḳı niçün örtersin

2. **gün gibi:**
Gazel 269
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güneş gibi. II Açık, belli ve aşikâr olmak.

Muḳarrerdür dil-i sūzānumuñ gün gibi teʾsīri
Ḥarāret kesb ider her kim güẕār eylerse yanumdan

gün gibi ʿayāndur:

1. **gün gibi ʿayāndur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Apaçık ortada, besbelli.

ʿAyāndur gün gibi şānuñ beyāna anı ḥācet yoḳ
Ne lāzım heybet ü iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

gün gibi yüksek olan:

1. **gün gibi yüksek olan:**
Gazel 150
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güneş gibi yüksek olan (kimse). II Gönlü yüce olan kişi.

Gün gibi yüksek olan gönlini alçaḳ gözedür
Göklere ṭonı aġan kimseye aġalanmaz

gün var iken:

1. **gün var iken:**
Beyit 68
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vakit varken, süre varken.

Geçme ẕikru'llāhdan īmān ile ṭopraġa düş
Saʿy ḳıl ihmāli ḳo gün var iken ḳonaġa düş

gün yüzini seyr iden zerre-ṣıfat:

1. **gün yüzini seyr iden zerre-ṣıfat:**
Gazel 419
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güneşe benzeyen yüzünü seyreden zerre gibi kişiler. II Zerrelerin güneşi gördükten sonra ortaya çıkmaları gibi âşıkların da sevgilinin güneş gibi parlak ve göz alıcı yüzünü görünce peyda olmaları.

Seyr iden gün yüzini ẕerre-ṣıfat raḳṣ eyler
Yine raḳḳāṣ-ı cihān bir gözi fettān geldi

gün yüzüñ görelüm:

1. **gün yüzüñ görelüm:**-*elüm*
Gazel 218
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güneş (gibi) yüzünü görmek. II Sevgilinin güneş gibi parlak ve eşsiz yüzünü görmek.

ʿArż-ı cemāl eyle dil-i ẕerrevāra gel
Ey māh gün yüzüñ görelüm āşkāra gel

gün yüzüñ hecriyle:

1. **gün yüzüñ hecriyle:**-*y, -le*
Tesdis 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güneş (gibi) yüzün ayrılığı. II Sevgilinin parlak ve aydınlık yüzünden ayrı kalmak.

Çeşm-i cāna gün yüzüñ hecriyle ʿālem tar imiş
Pāyüñe yüz sürmege başumda devlet var imiş

gün yüzüñ seyr itmek:

1. **gün yüzüñ seyr itmek:**-*mek*
Gazel 92
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güneş (gibi) yüzünü seyretmek. II Sevgilinin güneş gibi parlayan yüzüne bakmak.

Her ṭarafdan gün yüzüñ seyr itmek içündür senüñ
Sīneme bir niçe revzenler ki ol peykān açar

gün yüzüñden cüdā ḳıldı:

1. **gün yüzüñden cüdā ḳıldı:**-*dı*
Müseddes 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güneş (gibi) yüzünden ayrı kalmak. II Sevgiliden ayrı düşmek.

Gün yüzüñden çün cüdā ḳıldı felek cān u teni
Dīde-i cāna şeb-i tār itdi rūz-ı rūşeni

günāh:

1. **günāh:**
Gazel 51
Mısra: **14**
Birçok dine göre kötü ve suç sayılan, hesabı ise ahirette sorulacak olan davranış, günah.

Her ne cefā olursa revādur Ḳabūliye
Yitmez mi bu günāh aña kim müstaḳīmdür

2. **günāh:**
Gazel 82
Mısra: **1**
Birçok dine göre kötü ve suç sayılan, hesabı ise ahirette sorulacak olan davranış, günah.

Yoḳdur günāh o ġamzesi ḫūnīde bendedür
Şāhum ṣuç öldürende degüldür ölendedür

3. **günāhum:**-*um*
Gazel 236
Mısra: **8**
Birçok dine göre kötü ve suç sayılan, hesabı ise ahirette sorulacak olan davranış, günah.

Kaʿbe yıḳma didükce azarsın
Saña bu mı günāhum İbrāhīm

4. **günāhumuzı:**-*umuz, -ı*
Gazel 405
Mısra: **2**
Birçok dine göre kötü ve suç sayılan, hesabı ise ahirette sorulacak olan davranış, günah.

Çıḳarma çarḫa cefāyile her gün āhumuzı
Hele nedür bilelüm biz de bir günāhumuzı

5. **günāhum:**-*um*
Gazel 501
Mısra: **1**
Birçok dine göre kötü ve suç sayılan, hesabı ise ahirette sorulacak olan davranış, günah.

Bilmem nedür günāhum ben zār u bī-mecāle
Ġamzeñ olur ḥavāle zülfüñ ider iṭāle

6. **günāhum:**-*um*
Kaside 3
Mısra: **67**
Birçok dine göre kötü ve suç sayılan, hesabı ise ahirette sorulacak olan davranış, günah.

Lākin günāhum ancaḳ mīrīye saʿyüm oldı
Bilmezlik ile sehven olana tevbe ḳābil

7. **günāhuñ:**-*uñ*
Mesnevi 7
Mısra: **45**
Birçok dine göre kötü ve suç sayılan, hesabı ise ahirette sorulacak olan davranış, günah.

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

8. **günāhuñ:**-*uñ*
Mesnevi 7
Mısra: **47**
Birçok dine göre kötü ve suç sayılan, hesabı ise ahirette sorulacak olan davranış, günah.

Günāhuñ bu yiri saña virendür
Seni işbu diyāra gönderendür

günāhından geçilmez:

1. **günāhından geçilmez:**
Gazel 205
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Günahtan geçilmemek, çok fazla günahı olmak.

Geçilmez mi günāhından daḫı bir ʿāṣıḳ-ı zāruñ
ʿAceb tevbeyle cürmi sāḳıṭ olmaz mı günehkāruñ

günāhumca:

1. **günāhumca:**
Gazel 39
Mısra: **5**
Günahım kadar.

Nār-ı ġam-ı hicrāna günāhumca yanayın
Tek eyle beni cennet-i kūyuñda müʾebbed

güncişk:

1. **güncişk:**
Kıt'a 26
Mısra: **2**
Serçe kuşu.

Merd-i bülend-himmet ʿāṣıḳ durur ki anuñ
Deryā ḳatında ḳaṭre ʿanḳā ḳatında güncişk

günden güne:

1. **günden güne:**
Gazel 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her gün biraz daha, gün geçtikçe, giderek.

Āftāb-ı ṭalʿatuñ günden güne tābān ola
Kevkeb-i māhiyyetüñ ḫurşīd-i nūr-efşān ola

2. **günden güne:**
Gazel 220
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Günden güne, gün geçtikçe, zamanla, gittikçe.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

3. **günden güne:**
Gazel 224
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Günden güne, gün geçtikçe, zamanla, gittikçe.

Dergāh-ı İlāhīden meʾmūl olan oldur
Günden güne artursun ʿünvānuñı sulṭānum

4. **günden güne:**
Gazel 365
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Günden güne, gün geçtikçe, zamanla, gittikçe.

Devlet ü iḳbāl ise günden güne idbārda
Tāliʿ ise nā-müsāʿid ʿömr ise reftārda

güneh:

1. **günehdür:**-*dür*
Gazel 29
Mısra: **4**
Birçok dine göre kötü ve suç sayılan, hesabı ise ahirette sorulacak olan davranış, günah.

Beni sūzān iden ʿışḳ āteşine sūz-ı sīnemdür
Günehdür ehl-i ʿişyānuñ yiri nār olmaġa bāʿiş

günehkār:

1. **günehkār:**
Mesnevi 7
Mısra: **20**
Günah işlemiş, kabahatli (kimse).

Görinür bir şaḳī vü bir tebehkār
Yanında ṭoġrı yoḳ herkes günehkār

günehkāruñ cürmi:

1. **günehkāruñ cürmi:**
Gazel 205
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Günahkârın suçu, günahı.

Geçilmez mi günāhından daḫı bir ʿāṣıḳ-ı zāruñ
ʿAceb tevbeyle cürmi sāḳıṭ olmaz mı günehkāruñ

güneş:

1. **güneş:**
Beyit 171
Mısra: **2**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Ruḫuñ yanında belürmez şuʿāʿı ḫurşīdüñ
Güneş yanında olur mı şuʿāʿı Nāhīdüñ

2. **güneş:**
Gazel 178
Mısra: **3**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Güneş gibi felekde menzil-i rifʿat umarken ben
Mekānum ẕerreveş ḫāk-i meẕellet eyleyen ṭāliʿ

3. **güneş:**
Gazel 191
Mısra: **5**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Ẓulmet-i ẓulmi güneş gibi cihāndan refʿ idüp
Şehriyār-ı mülk-i ʿadl ü dād olup dād eylemek

4. **güneş:**
Gazel 198
Mısra: **6**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Nola refʿ eyleseñ biz ẕerreñi ḫāk-i meẕelletden
Ṭoġup burc-ı saʿādetden güneş gibi çıḳa geldüñ

5. **güneş:**
Gazel 254
Mısra: **3**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Güneş gibi niçe seyr-i menāzil eyleyerek
Neşāṭ ile dikerek kūh u ḳullelerde ʿalem

6. **güneş:**
Gazel 267
Mısra: **3**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Ayaḳ ayaḳ çıḳmaġa ṭāḳ-ı sipihre ol güneş
Aġac ayaġıyla ḳılmış āsmāna nerdübān

7. **güneş:**
Gazel 323
Mısra: **14**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Vezīr-i bī-naẓīrisin güzīn-i Āl-i ʿOs̱mānuñ
Güneş gibi vücūduñ bī-naẓīr ü bī-mis̱āl olsun

8. **güneş:**
Gazel 433
Mısra: **8**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Diyār-ı şarḳı fetḥ itdük diyü iʿlām içün ḫalḳa
Seḥer çıḳdı güneş burc-ı sipihre dikdi sancāġı

9. **güneş:**
Muaşşer 1
Mısra: **1**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Güneş gibi gezüp şarḳı dolanup mülk-i Īrānı
Meh-i nev gibi arturduñ şehā gitdükce ʿünvānı

10. **güneş:**
Muaşşer 1
Mısra: **12**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

ʿAcem mülkin gezüp pür-ẕevḳ u şevḳ u pür-ṣafā geldüñ
Diyār-ı şarḳdan ġarba güneş gibi ṭoġa geldüñ

11. **güneş:**
Muaşşer 1
Mısra: **36**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Bozup cemʿiyyetin alayın itdüñ bī-ser ü bī-pā
Güneş gibi çıkup bir gūşeden bī-bāk ü bī-pervā

12. **güneş:**
Müseddes 1
Mısra: **14**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ṣādıḳdur özi aḳdur yüzi
Ḫalḳ-ı ʿālem üzre açıḳdur güneş gibi gözi

13. **güneşdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **4**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Saña ışmarladılar milket-i ʿOsmānı sulṭānum
Güneşdür altun üsküfle ḳapuñ derbānı sulṭānum

14. **güneş:**
Tarih 5
Mısra: **3**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi.

Güneş gibi żiyā-baḫş oldı ẕātuñ
Yüzüñ gördüm göñülde ḳalmadı ġam

15. **güneş:**
Gazel 175
Mısra: **7**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi. II Sevgili.

Sen güneş fevḳ-ı süreyyāda olasın zīr-i ḫāk
Evce olur mı berāber mertebeyle her ḫażīż

16. **güneş:**
Gazel 487
Mısra: **1**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi. II Sevgili.

Ṣararsa ey güneş zer gibi ġamdan çehre-i zerdüñ
Bilürdüñ çekdügüm derdi baña fi'l-cümle beñzerdüñ

17. **güneş:**
Gazel 175
Mısra: **5**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi. II Sevgilinin parlak ve bembeyaz alnı.

Ḳaşlaruñdur māh-ı nev şeb ṣaçlaruñ alnuñ güneş
Kākülüñ ṭayf-ı leyāl ü ruḫlaruñ eyyām-ı bīż

18. **güneşden:**-*den*
Kaside 7
Mısra: **32**
Gezegenlerin ışık ve ısı kaynağı olan büyük gök cismi. II Kasidenin sunulduğu ağa hazretleri.

Ḥāṣıl ey ḥażret-i aġa-yı der-i ʿadl-ārāy
Söylemem söylemem illā ki güneşden ẕerrāt

<u>güneş yüzüñ:</u>

1. **güneş yüzüñ:**-*üñ*
Terci-bend 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Güneş yüz. II Sevgilinin aydınlık yüzü.

Görmeyelden güneş yüzüñ dīdem
Gözüme ḳara görinür ʿālem

<u>güneşe taʿne ḳılan:</u>

1. **güneşe taʿne ḳılan:**
Gazel 101
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güneşi tan eyleyen (şey).

Ḥarf atan māh-ı hilāl üzre ḳaşuñ yālarıdur

Güneşe taʿne ḳılan
şaʿşaʿa-i rūyuñdur

günine göre kürk gey:

1. **günine göre kürk gey:**
Gazel 207
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Gününe göre kürk giymek (gerek): İnsan toplumda yer edinmek istiyorsa elbiselerini ve yaşayışını zamanın şartlarına göre uydurmalıdır. II "Her şeyin bir vakti vardır." anlamına gelen atasözü.

Mey bir āteşdür şitā eyyāmıdur anuñ güni
Gey münāsibdür emīrāna günine göre kürk

günine göre kürkini geyegör:

1. **günine göre kürkini geyegör:**-*e, -gör*
Şarkı 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gününe göre kürk giymek, vaktine göre giyinmek. II Gerektiği şekilde davranmak.

Günine göre kürkini Geyegör göñül böyl'olur

günüñ günden ziyāde vü ʿömrüñ mezīd ola:

1. **günüñ günden ziyāde vü ʿömrüñ mezīd ola:**
Gazel 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Günün günden artsın ve ömrün çoğalsın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ẕevḳ u ṣafāyıla güẕerān ide her günüñ
Günden günüñ ziyāde vü ʿömrüñ mezīd ola

gürbüzlük idüp:

1. **gürbüzlük idüp:**-*üp*
Kıt'a 17
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yiğitlik göstermek.

Ceng eyler iseñ düşmen-i bed-ḫ∨āh ile ey dil
Gürbüzlük idüp üstine ḳıl gürzi ḥavāle

gürgāsā:

1. **gürgāsā:**
Gazel 373
Mısra: **18**
Kurt gibi.

Ḳabūlī ġāziyān-ı Rūm olan şīrāne deprensün
Hücūm u ḥamle ḳılsun gürgāsā ḳoc ḳapan üzre

gürg-i şaḥrā-yı selāmet:

1. **gürg-i şaḥrā-yı selāmet:**
Kaside 4
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Selamet çölünün kurdu. II Yiğit, mert, korkusuz kişi.

Gürg-i ṣaḥrā-yı selāmet geçinürken miskīn
İki şīr aġzına atıldı nice olmaya rām

gürūh:

1. **gürūhumuzda:**-*umuz, -da*
Gazel 69
Mısra: **8**
Topluluk, takım, bölük. II Âşıklar topluluğu.

Bize ne nuṣh-ı muʿallim gerek ne pend-i peder
Gürūhumuzda naṣīḥat-peẕīrümüz yoḳdur

gürūh-ı ʿadū:

1. **gürūh-ı ʿadū:**
Gazel 8
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Düşman topluluğu. II Rakip.

Sen gün gibi ṭulūʿ idicek kerr ü ferr ile
Encüm-ṣıfat gürūh-ı ʿadū nā-bedīd ola

gürūh-ı ʿāşıḳāna:

1. **gürūh-ı ʿāşıḳāna:**-*a*
Kaside 9

Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Âşıklar topluluğu. II Dervişler, erenler.

Işıḳlar özge ʿāşıḳlardur
anlar ṭurfe cānlardur
Gürūh-ı ʿāşıḳāna bizden
ol cānāna ʿışḳ olsun

gürūh-ı ʿasker-i İslāma:

1. **gürūh-ı ʿasker-i İslāma:**-*a*
Muaşşer 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İslam askerinin güruhu.

Livā-yı fetḥi çekdüñ ḫüsrev-i kişver-güşā geldüñ
Gürūh-ı ʿasker-i İslāma şāh-ı muḳtedā geldüñ

gürūh-ı etrāke:

1. **gürūh-ı etrāke:**-*e*
Kıt'a 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Türkler topluluğu, Türk ırkı.

Mülāzımīne ḳarışdurma bendeñi zīrā
Ḳarışmaz āb u türābum gürūh-ı Etrāke

gürūh-ı ḫāricīdendür:

1. **gürūh-ı ḫāricīdendür:**-*den, -dür*
Kaside 5
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Zararlı topluluk. II Düşmanlar.

Gürūh-ı ḫāricīdendür ḫarācın almaġa saʿy it
Yüzine baḳma Simon-ı laʿīnüñ dīv-sīmānuñ

gürūh-ı ḫuftegān:

1. **gürūh-ı ḫuftegān:**
Kaside 9
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Uyuyanlar topluluğu.

Bulup bir nev-cüvānı post-ber-düş idene ehlā
Gürūh-ı ḫuftegān u post-ı dervīşāna ʿışḳ olsun

gürūh-ı mülḥidīnüñ şermsārı:

1. **gürūh-ı mülḥidīnüñ şermsārı:**
Kaside 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kâfirler topluluğunun mahcubu.

Gürūh-ı mülḥidīnüñ şermsārı şāh-ı güm-rāhı
Ṭarīḳ-i müʾminīne sevḳ içün irşād gönderdüñ

gürūh-ı Rāfıżīden:

1. **gürūh-ı Rāfıżīden:**-*den*
Gazel 373
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Râfizî topluluğu, Hazreti Ali dışında hiçbir halifenin hilafetini kabul etmeyen Şiî topluluğu.

Teberrādan müberrā vü tevellā üzredür ʿālem
Gürūh-ı rāfıżīden ḫarf atar yoḳ sünniyān üzre

gürz:

1. **gürzi:**-*i*
Kaside 2
Mısra: **51**
Demir, bakır, tunç veya pirinçten yapılan ve savaş aleti olarak kullanılan ağır topuz. II 3. Murad'ın gürzü.

Gürzi meydān-ı şecāʿatde çü kūh-ı Elbürz
Āsmān-ı hünere ḫançer-i berḳ-i lemʿān

2. **gürzi:**-*i*
Kıt'a 17
Mısra: **2**
Demir, bakır, tunç veya pirinçten yapılan ve savaş aleti olarak kullanılan ağır topuz.

Ceng eyler iseñ düşmen-i bed-ḫ∨āh ile ey dil
Gürbüzlük idüp üstine ḳıl gürzi ḥavāle

gürz-i himmetle:

1. **gürz-i himmetle:**-*le*
Muaşşer 1

Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Himmet gürzü. II Himmet, gayret.

Başın ṭoḳmaḳladuñ aʿdā-yı dīnüñ gürz-i himmetle
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların şemşīr-i ġayretle

<u>Güstehem-ādāb:</u>

1. **Güstehem-ādāb:**
Gazel 350
Mısra: **4**
Güstehem gibi edepli, terbiyeli. II Sevgili.

Sensin şeh-i mehīb-i Siyāvūş-ı baḫş-ı raḫş
Dārā-diyār u Güstehem-ādāb u Cem-sütūh

<u>Güstehem-heybet:</u>

1. **Güstehem-heybet:**
Kaside 2
Mısra: **36**
Güstehem gibi heybetli (kimse). II 3. Murad.

Ḳahramān-ḳahr u Sikender-der ü Dārā-dārāt
Güstehem-heybet ü Ḥātem-kef ü Ḫüsrev-erkān

<u>güş eyle:</u>

1. **güş eyle:**
Mesnevi 7
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
İşitmek, dinlemek, kulak vermek.

Sebaḳdaş olmayan bilmez bu fenden
Gerekse ṭoġru söz güş eyle benden

<u>güş eyledüñ:</u>

1. **güş eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 256
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kulak vermek, dinlemek, dikkate almak.

Neye feryād ider güş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

<u>güş idelüm:</u>

1. **güş idelüm:**-*elüm*
Gazel 250
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kulak vermek, dinlemek, dikkate almak.

Āb imiş ey Ḳabūli dāfiʿ-i tāb
Pend-i pīr-i muġānı güş idelüm

<u>güş idüp:</u>

1. **güş idüp:**-*üp*
Tarih 20
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dinlemek, işitmek.

Ey Ḳabūlī güş idüp ben de didüm tārīḫini
Cānı teslīm eyledi Sulṭān Selīm-i pāk-bāz

<u>güş it:</u>

1. **güş it:**
Terci-bend 4
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Kulak vermek, dinlemek, işitmek. II Dikkate almak, önemsemek.

Güş it Ḳabūli ḳavlini ṣāḥib-kemāl iseñ
ʿİlm adın añma kimseye gel ehl-i ḥāl iseñ

2. **güş it:**
Mesnevi 2
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Kulak vermek, dinlemek, dikkate almak.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
Güş it ey pādşāh-ı kişver-i dīn

<u>güş ḳılmaz:</u>

1. **güş ḳılmaz:**-*maz*
Gazel 194
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kulak vermek, dinlemek, dikkate almak.

Her ne deñlü āh u zār eylerseñ ol gül ey hezār

Güş ḳılmaz şīvenüñ aṣlı nedür bu şīvenüñ

güş ḳılmazsın:

1. **güş ḳılmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 263
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kulak vermek, dinlemek, dikkate almak.

Ceresāsā reh-i ʿışḳuñda feryād itsem ey sāḳī
Fiġānum güş ḳılmazsın beni sen ḳanzil añlarsın

güşa alma:

1. **güşa alma:**-*ma*
Gazel 377
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulağa almak / Kulak asmak: Kulak vermek, dikkate almak, önemsemek.

Ḳulaḳ ṭutma kelām-ı ehl-i hūşa
Cevāhir de olursa alma gūşa

güşāde:

1. **güşāde:**
Beyit 173
Mısra: **1**
Açılmış, açık. II Ferah, şen.

Güşāde bāb-ı serāyet be-sırr-ı āyet-i ʿışḳ
Be-murġ-ı naġme-serāyet resed sirāyet-i ʿışḳ

2. **güşādedür:**-*dür*
Gazel 72
Mısra: **2**
Açılmış, açık. II Ferah, şen.

Ḫāṭır ṣafā-yı cām-ı mey-i dil-güşādadur
Nūş eyledikce anuñ içün dil güşādedür

3. **güşādedür:**-*dür*
Mesnevi 4
Mısra: **74**
Açılmış, açık. II Ferah, şen.

İḥtiyāc ehline bilā-noḳṣān
Bāb-ı luṭfuñ güşādedür her ān

güşāde manẓaralar:

1. **güşāde manẓaralar:**-*lar*
Kaside 6
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Açık, ferah manzara.

Bülend hem-çü felek bī-ḳuṣūr-ı cümle ḳuṣūr
Güşāde manẓaralar hem-çü rūy-ı meh-manẓar

2. **güşāde manẓaralar:**-*lar*
Kaside 6
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Köşkler, saraylar.

Bülend hem-çü felek bī-ḳuṣūr-ı cümle ḳuṣūr
Güşāde manẓaralar hem-çü rūy-ı meh-manẓar

3. **güşāde manẓaralar:**-*lar*
Kaside 6
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Açık, ferah manzara.

Bülend hem-çü felek bī-ḳuṣūr-ı cümle ḳuṣūr
Güşāde manẓaralar hem-çü rūy-ı meh-manẓar

güşāde-ṭabʿ u sebük-rūḥ u dil-pesend:

1. **güşāde-ṭabʿ u sebük-rūḥ u dil-pesend:**
Gazel 211
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönle hoş gelen, ferah ve taze (sevgili).

Girān-tünd gerekmez nigār-ı nāzük olan
Güşāde-ṭabʿ u sebük-rūḥ u dil-pesend gerek

güşāyiş eylemiş:

1. **güşāyiş eylemiş:**-*miş*
Gazel 44
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Açmak. II Yaratmak.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i nigāristān-ı ḳuds
Sāde bir peyker güşāyiş eylemiş rū ḳoymış ad

gūşe:

1. **gūşe:**
Gazel 56
Mısra: **10**
Köşe, taraf. II Meyhane köşesi.

Gūşe-i mey-kedeyi ḳoyma Ḳabūlī elden
Ḳoyacaḳ gūşe degül ẕevḳ idecek yerdür yer

2. **gūşede:**-*de*
Gazel 98
Mısra: **12**
Köşe, taraf.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

3. **gūşeden:**-*den*
Muaşşer 1
Mısra: **36**
Köşe, taraf.

Bozup cemʿiyyetin alayın itdüñ bī-ser ü bī-pā
Güneş gibi çıkup bir gūşeden bī-bāk ü bī-pervā

4. **gūşeye:**-*y, -e*
Muaşşer 1
Mısra: **23**
Köşe, taraf.

Ṭaġıtduñ her birin bir gūşeye bād-ı mehābetle
Ser-i aʿdāyı yeksān eyledüñ ḫāk-i meẕelletle

5. **gūşede:**-*de*
Tahmis 10
Mısra: **16**
Köşe, taraf.

Göñül ʿışḳuñda hiç vīrāne ḳalmaz
Gice bir gūşede cānāne ḫālī

gūşe gūşe:

1. **gūşe gūşe:**
Gazel 389
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Köşe köşe. II Her köşe, her yer.

Bahār irdi icāzet ʿayşa nūşa
Otursun ġonca-lebler gūşe gūşe

gūşe-i ferāġat:

1. **gūşe-i ferāġat:**
Gazel 21
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Argo**
Feragat köşesi, dinlenme yeri.

Bes gūşe-i ferāġat bīmār-ı ḫaste-ḥāle
Rindān-ı mey-pereste ṣadr-ı ṣafā vü ʿışret

2. **gūşe-i ferāġat:**
Gazel 342
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Feragat köşesi, dinlenme yeri. II Yalnızlık.

Bīmār-ı ḫaste-ḥāle bes gūşe-i ferāġat
Ṣadr-ı ṣafā vü ʿışret rindān-ı mey-pereste

gūşe-i ġamda:

1. **gūşe-i ġamda:**-*da*
Gazel 430
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Keder köşesi. II Âşığın derdi, kederi.

Gūşe-i ġamda Ḳabūlī ten-i bī-rūḥ oldı
Gelmedi gitdi daḫı cismine cān sen gideli

gūşe-i gerdūnda:

1. **gūşe-i gerdūnda:**-*da*
Gazel 88
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü köşesi. II Gökyüzü, sema, felek.

Sarāy-ı ḳadrüñüñ bünyādı muḥkem ḳadri ʿālīdür
Meh-i nev gūşe-i gerdūnda gūyā ṭarf-ı bāmuñdur

gūşe-i ḳāf-ı ḳanāʿat:

1. **gūşe-i ḳāf-ı ḳanāʿat:**
Gazel 348
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kanaat Kaf'ının köşesi. II Kanaat etme, elindekiyle yetinip fazlasını istememe.

Ḳanat bük gūşe-i ḳāf-ı ḳanāʿat bekle ʿanḳāveş
Şikāruñ pāyuña gelsün dir iseñ lāneden çıḳma

gūşe-i külāhumuzı:

1. **gūşe-i külāhumuzı:**-*umuz, -ı*
Gazel 405
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Külahın köşesi. II Âşığın yüce ve şerefli başı.

Ḫażīż-i ḫāke düşürmek revā mıdur ki şehā
Sipihre hem-ser iken gūşe-i külāhumuzı

gūşe-i kūy-ı ferāġat:

1. **gūşe-i kūy-ı ferāġat:**
Gazel 338
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vazgeçiş mahallesinin köşesi. II Feragat etmek, dünyadan el ayak çekmek.

Gel ey dil gūşe-i kūy-ı ferāġat iḫtiyār eyle
Muḳīm-i künc-i ʿuzlet ol ḳanāʿat iḫtiyār eyle

gūşe-i ḳūy-ı ġamda:

1. **gūşe-i ḳūy-ı ġamda:**-*da*
Müsemmen 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Keder semtinin köşesi. II Dert, keder, gam.

Gūşe-i ḳūy-ı ġamda nāle ḳılup
Dergeh-i bī-niyāza cebhe sürüp

gūşe-i laʿlüñ:

1. **gūşe-i laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 187
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lal köşesi. II Sevgilinin lal taşına benzeyen kırmızı dudağının kenarı.

Ẕevḳümüz gūşesidür gūşe-i laʿlüñ ammā
Şimdi ḫᵛān-ı ġam-ı hecr oldı maʿāşum bu da ẕevḳ

gūşe-i meyḫāneden:

1. **gūşe-i meyḫāneden:**-*den*
Gazel 348
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Meyhane köşesi.

Ayaġ üzre gelüp meclis-be-meclis gezme ey sāḳī
Yirüñ ḫum gibi bekle gūşe-i meyḫāneden çıḳma

gūşe-i mey-ḫaneden ẕevḳ alsaḳ:

1. **gūşe-i mey-ḫaneden ẕevḳ alsaḳ:** *sa, -ḳ*
Gazel 249
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Meyhane köşesinden zevk almak. II İçkiden zevk almak, şarap içmekten hoşlanmak.

Gūşe-i mey-ḫaneden ẕevḳ alsaḳ ey sāḳī nola
Bāde-i cām-ı muṣaffādan ṣafāmuz var bizüm

gūşe-i mey-kedeyi:

1. **gūşe-i mey-kedeyi:**-*y, -i*
Gazel 56
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meyhane köşesi.

Gūşe-i mey-kedeyi ḳoyma Ḳabūlī elden
Ḳoyacaḳ gūşe degül ẕevḳ idecek yerdür yer

gūşe-i ʿuzlet viren ʿizzet müyesser eyleye:

1. **gūşe-i ʿuzlet viren ʿizzet müyesser eyleye:**
Gazel 354
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"(Allah) İnziva

köşesinde kıymet, yücelik nasip etsin!" anlamına gelen dua ifadesi.

Gūşe-i ʿuzlet viren ʿizzet müyesser eyleye
Lāyıḳ-ı ṣadr-ı saʿādetsin nice devlet vire

gūşe-i ʿuzletde:

1. **gūşe-i ʿuzletde:**-*de*
Gazel 423
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yalnızlık köşesi. II Yalnızlık.

Tāb-ı teb-i belā ḳomadı tāb u ṭāḳatüm
Eyler Ḳabūlī gūşe-i ʿuzletde münzevī

gūşe-i vaḥdet:

1. **gūşe-i vaḥdet:**
Gazel 346
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yalnızlık köşesi.

Gūşe-i vaḥdet diyü ey dil çekilme vaḥdete
ʿĀlem-i keşretde vaḥdet gözle düşme keşrete

gūsfendāsā:

1. **gūsfendāsā:**
Gazel 184
Mısra: **5**
Koyun gibi.

Yüz çevirmez gūsfendāsā ölümden her biri
Günde ʿuşşāḳuñ biñin ḳurbān ider ḳaṣṣāb-ı ʿışḳ

gūş-ı cān:

1. **gūş-ı cān:**
Tahmis 6
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Can kulağı. II Gönül.

Ġayrı ḥālet ṭuydı şimdi gūş-ı cān
Ehl-i ḥāl olduḳca lāl oldı zebān

2. **gūş-ı cān:**
Terci-bend 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Can kulağı. II Âşığın gönlü.

Ġayrı vādīden uçar murġ-ı revān
Özge ḥālet ṭutdı şimdi gūş-ı cān

gūş-ı cāna al:

1. **gūş-ı cāna al:**
Tahmis 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Can kulağına almak: Dikkatlice dinlemek.

Diñle Murādi sözlerini gūş-ı cāna al
Dürr-i kelām-ı pākini semʿ-i revāna al

gūş-ı hūşa:

1. **gūş-ı hūşa:**-*a*
Diğer 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Can kulağı. II Gönül.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

gūş-ı hūşa irdi:

1. **gūş-ı hūşa irdi:**-*di*
Tarih 23
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Can kulağına erişmek. II Anlamak, idrak etmek.

Ḳabūlī gūş-ı hūşa irdi nā-geh
Ṣadā-yı pāki bir ṣāḥib-żamīrüñ

gūş-ı Keykāvūs:

1. **gūş-ı Keykāvūs:**
Beyit 157
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keykâvus'un kulağı.

Pür iken eṭʿime ile gūş-ı Keykāvūs
Çalındı semʿine bāng-i ṣadā-yı nevbet-i kūs

gūşuña gūşvār it:

1. **gūşuña gūşvār it:**
Kaside 10
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulağına küpe etmek: Başına gelen bir işten, gördüğü olaydan ders alıp hiç unutmamak.

Gūşvār it gūşuña dürr-i necef gibi sözüm
Pendüm ışġa eyle benden yaña ṭut ḳulaḳ dede

2. **gūşuña gūşvār it:**
Kaside 10
Mısra: **43**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulağına küpe etmek: Hiç unutmamak, akıldan çıkarmamak.

Gūşvār it gūşuña dürr-i necef gibi sözüm
Pendüm ışġa eyle benden yaña ṭut ḳulaḳ dede

güt:

1. **güdemez:**-*emez*
Gazel 399
Mısra: **3**
İnek, koyun, kuzu vb. küçükbaş veya büyükbaş hayvanları önüne katıp çayıra salarak otlatmak. II Sürmek, takip etmek, gözetmek, korumak.

Yirlü yirince güdemez üstādı olmayan
Güçdür ḳırāʾat ġaneminüñ riʿāyeti

güy:

1. **güyī:**
Gazel 9
Mısra: **10**
Söylemek, konuşmak.

Ṭarf-i külāh-i ḫüsrevīm mī-resed be-çarḫ
Güyī eger Ḳabūli-i şeydā gedā-yi mā

2. **güyī:**
Gazel 10
Mısra: **10**
Söylemek, konuşmak.

Īn iʿtibār-i ḫüsrevīm der-cihān besest
Güyī eger Ḳabūli-i bī-dil gedā-yi mā

3. **güy:**
Mesnevi 1
Mısra: **23**
Söylemek, konuşmak.

Zi-sırr-i nühüfteş me-rā rāz güy
Ez-ān naġmehā-yi ḫuşem bāz güy

4. **güy:**
Mesnevi 1
Mısra: **24**
Söylemek, konuşmak.

Zi-sırr-i nühüfteş me-rā rāz güy
Ez-ān naġmehā-yi ḫuşem bāz güy

güyā:

1. **güyā:**
Gazel 88
Mısra: **4**
Sanki, gibi, âdeta.

Sarāy-ı ḳadrüñüñ bünyādı muḥkem ḳadri ʿālīdür
Meh-i nev gūşe-i gerdūnda güyā ṭarf-ı bāmuñdur

2. **güyā:**
Gazel 88
Mısra: **8**
Sanki, gibi, âdeta.

Ten-i ṣad-çāk içinde sükker-i medḥünle murġ-ı dil
Ḳafes içinde güyā ṭūṭi-i şīrīn-kelāmuñdur

3. **güyā:**
Gazel 89
Mısra: **9**
Sanki, gibi, âdeta.

İki cānibde mışraʿlar selāma ṭurdılar güyā
Ġazeller ortası sulṭān-ı Rūmuñ şāh-rāhıdur

4. **güyā:**
Gazel 97
Mısra: **6**
Sanki, gibi, âdeta.

Leylī ġamıyla yaşları bārān olup aḳar

Mecnūna āşyānesi gūyā seḥābdur

5. **gūyā:**
Gazel 145
Mısra: **4**
Sanki, gibi, âdeta.

İki gözümüñ gözeleri āb ile ṭoldı
Bāġ-ı çemen-i ġuṣṣada gūyā ki ṭolābuz

6. **gūyā:**
Gazel 147
Mısra: **8**
Sanki, gibi, âdeta.

Raḳṣa girse nāz ile kākül perīşān eyleyüp
Cilve-ger gūyā ki ṭāvūs-ı cināndur kāse-bāz

7. **gūyā:**
Gazel 305
Mısra: **2**
Sanki, gibi, âdeta.

Baḥr oldı gitdügince seyl-āb-ı çeşm-i pür-ḫūn
Deryā ḳatında gūyā deryā ḳatında Ceyḫūn

8. **gūyā:**
Gazel 305
Mısra: **4**
Sanki, gibi, âdeta.

Ṭarz-ı suḫanda laʿlüñ lāl itdi ʿandelībi
Ṭūṭī ḳatında gūyā ṭūṭī ḳatında ḳuzġūn

9. **gūyā:**
Gazel 305
Mısra: **6**
Sanki, gibi, âdeta.

Bir yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem kim
Leylī ḳatında gūyā Leylī ḳatında Mecnūn

10. **gūyā:**
Gazel 305
Mısra: **8**
Sanki, gibi, âdeta.

Güftār-ı laʿl-i nābuñ mānend-i şīr ü ḫurmā
Ḫurmā ḳatında gūyā ḫurmā ḳatında leymūn

11. **gūyā:**
Gazel 305
Mısra: **10**
Sanki, gibi, âdeta.

Yaşum Ḳabūli ṭurmaz seyr itdürür cihānı
Gerdūn ḳatında gūyā gerdūn ḳatında ṭāḥūn

12. **gūyā:**
Gazel 322
Mısra: **6**
Sanki, gibi, âdeta.

Şerḥe gelmez şerḥalar açduḳ derūn-ı sīnede
Fenn-i ʿışḳ içre bizüz gūyā ki şerrāḥu'l-mütūn

13. **gūyā:**
Gazel 322
Mısra: **8**
Sanki, gibi, âdeta.

Āşkār olan felekde ṣanmañuz ḳavs-i ḳuzaḥ
Bām-ı ḳaṣr-ı çarḫdan gūyā yıḳılmış bir sütūn

14. **gūyā:**
Gazel 333
Mısra: **3**
Sanki, gibi, âdeta.

Al ṭūṭīdür femüñ gūyā şekerdür leblerüñ
Anı seyr itmek dilerseñ destüñe al āyine

15. **gūyā:**
Gazel 339
Mısra: **6**
Sanki, gibi, âdeta.

Çenber itdi ḫalḳa-i cismüm ġamuñ mānend-i def
Ḫalḳa-i dāġ-ı tenüm çenberde gūyā çalçala

16. **gūyā:**
Gazel 339
Mısra: **8**
Sanki, gibi, âdeta.

Rişte-i ten tār-ı pīrāhenden olmaz hiç cüdā
Yer ḳumaşıdur ki gūyā uymış anda tel tele

17. **gūyā:**
Gazel 367
Mısra: **4**
Sanki, gibi, âdeta.

Gözüñ yanında ḫālüñ ḳaşlaruñ miḥrābına ḳarşu
İmām-ı Kaʿbedür gūyā oturmış minber altında

18. **gūyā:**
Gazel 386
Mısra: **8**
Sanki, gibi, âdeta.

Çıḳmaz ālām-ı ḫaṭuñ efgārı ġār-ı sīneden
Mūrdur girmiş yatur gūyā ki bir ālāy ine

19. **gūyā:**
Kaside 2
Mısra: **61**
Sanki, gibi, âdeta.

Tācdārān-ı selef ḳadrine nisbet gūyā
Tā cidārān-ı eḳālīm-i selātīn-i zamān

20. **gūyā:**
Kıt'a 9
Mısra: **2**
Sanki, gibi, âdeta.

Ḫaṭ-ı siyāh ile pürdür ṣaḥīfehā-yı beyāż
Biri birisine gūyā ḳarışdılar iki ʿayn

21. **gūyā:**
Mesnevi 9
Mısra: **18**
Sanki, gibi, âdeta.

Dür ü gevherle pürdür ṣol u ṣağı
Deñiz ḳulağıdur gūyā ḳulağı

22. **gūyā:**
Gazel 46
Mısra: **9**
Konuşan, söyleyen (kimse).

Ṭūṭi-i ṭabʿum Ḳabūlī nice gūyā olmasun
Dil-berüñ laʿl ü lebi ḳand-i mükerrerden leẕīẕ

gūyā ider:

1. **gūyā ider:**-*er*
Gazel 393
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Konuşturmak, söyletmek.

Beni bülbül gibi gūyā ider gülzār-ı ʿālemde
Ḳabūlī gül-ruḫān-ı gülşen-ābād-ı Gelibolı

gūyende:

1. **gūyendeler:**-*ler*
Tarih 2
Mısra: **11**
(Şarkı) Söyleyen (kimse).

Gūyendeler sāzendeler perrendeler bāzendeler
Meydānda raḳṣ idüp döner dünyāyı şeydā eyledüñ

gūyī:

1. **gūyī:**
Beyit 172
Mısra: **1**
Konuşma, söyleyiş.

Ey ki gūyī gū me-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm
Tevbe kerdem tevbe-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm

gūy-ı ser-rā:

1. **gūy-ı ser-rā:**-*rā*
Kıt'a 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Baş topu. II Âşığın başı.

Çevgān-ı zülf-i ān meh vey guft gūy-ı ser-rā
K'ey dil rübūde-i men tā çend ser-keşīden

gūyveş:

1. **gūyveş:**
Kıt'a 2
Mısra: **8**
Top gibi.

Niçe ser-keşlerüñ işigüñde
Kellesi gūyveş fütāde ola

güzār eylerse:

1. **güẕār eylerse:**-*r, -se*
Gazel 269
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Geçmek, gitmek.

Muḳarrerdür dil-i sūzānumuñ gün gibi teʾs̱īri
Ḥarāret kesb ider her kim güẕār eylerse yanumdan

güẕār eyleyesin:

1. **güẕār eyleyesin:**-*y*, -*e*, -*sin*
Gazel 381
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Geçmek, gitmek. II Gönle girmek.

Sen ki bir ḫāneye bir kerre güẕār eyleyesin
Devlet iḳbāl ide tā-rūz-ı ḳıyāmet ol eve

güẕār itme:

1. **güẕār itme:**-*me*
Gazel 374
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Geçmek, gitmek, ilerlemek.

Ḫalḳa-i ṭurra-i dil-dāra ṭolaşma zinhār
İḫtirāz eyle güẕār itme dilā mārlıġa

güẕār ḳılsa:

1. **güẕār ḳılsa:**-*sa*
Gazel 267
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Geçmek, gitmek.

Destine mīzān alup ḫurşīd-veş ḳılsa güẕār
Ey Ḳabūlī farḳ olunmaz āsmāndan rīsmān

güzel:

1. **güzeldür:**-*dür*
Gazel 15
Mısra: **2**
Hoş, latif. II Sevgili.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb ʿāşıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī gönli alçaḳ bir güzeldür āftāb

2. **güzellerden:**-*ler*, -*den*
Gazel 59
Mısra: **9**
Hoş, latif. II Sevgili.

Ẕerrece mihr ü vefā gelmez güzellerden görüñ
Giderek ʿuşşāḳdan dil-berden istiġnā gelür

3. **güzeller:**-*ler*
Gazel 102
Mısra: **4**
Hoş, latif. II Sevgili.

Ölümlüdür diyü efvāh-ı ʿālemden işitmişler
Güzeller defter-i ʿuşşāḳa bizi mürde yazmışlar

4. **güzellerden:**-*ler*, -*den*
Gazel 169
Mısra: **7**
Hoş, latif. II Sevgili.

Kim var güzellerden ʿaceb cevr eyleyüp ʿuşşāḳına
İtdikleri işe dönüp ṣoñra peşīmān olmamış

5. **güzelde:**-*de*
Gazel 211
Mısra: **5**
Hoş, latif. II Sevgili.

Güzelde nāz u nezāket gerek velī ʿāşıḳ
Ġarīb ü ġam-zede vü zār u müstemend gerek

6. **güzeller:**-*ler*
Gazel 300
Mısra: **1**
Hoş, latif. II Sevgili.

Niyāz itdükce ʿāşıḳlar güzeller ṭurma nāz itsün
Güzeller nāza başladıkca ʿāşıḳlar niyāz itsün

7. **güzeller:**-*ler*
Gazel 300
Mısra: **2**
Hoş, latif. II Sevgili.

Niyāz itdükce ʿāşıḳlar güzeller ṭurma nāz itsün
Güzeller nāza başladıkca ʿāşıḳlar niyāz itsün

8. **güzeller:**-*ler*
Gazel 389
Mısra: **3**
Hoş, latif. II Sevgili.

Güzeller esb-i nāza nāzükāne
Süvār olup gelürler ḳoşa ḳoşa

9. **güzellerden:**-*ler, -den*
Şarkı 3
Mısra: **16**
Hoş, latif. II Sevgili.

Faḳīr oldı şimdi ḳuluñ Ḳabūlī
Güzellerden birer būse dilenür

10. **güzel:**
Tahmis 10
Mısra: **20**
Hoş, latif. II Sevgili.

Eger mest olsa ḳābildi viṣāli
Ne çāre ol güzel mestāne ḳalmaz

11. **güzel:**
Gazel 55
Mısra: **10**
Hoş, latif.

Göricek ʿāşıḳ-ı dīvāne ider insānı
Ol perī-çehre Ḳabūlī ne güzel ādem olur

12. **güzeldür:**-*dür*
Gazel 95
Mısra: **4**
Hoş, latif.

Deyr-i ʿālemde yatan ḫūbān-ṣūret bī-ʿaded
Ṭutalum anlar güzeldür sende ammā ān var

13. **güzel:**
Şarkı 3
Mısra: **14**
Hoş, latif.

Güzeller ʿışḳına ḳaldurdı ṭolı
Pek güzel bilürler erkānı yolı

güzel bayrām:

1. **güzel bayrām:**
Gazel 385
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Güzel bayram, güzellikle geçen neşeli bayram günleri. II Sevgilinin âşığa lütufta bulunduğu zaman.

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

güzel bir cāmiʿ yapdı:

1. **güzel bir cāmiʿ yapdı:**-*dı*
Tarih 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzel bir cami yapmak, cami inşa etmek.

Ḫulūṣ-ı niyyet ile yapdı bir güzel cāmiʿ
Nihāyete irişüp oldı bir maḳām-ı ʿaẓīm

güzel cānsın:

1. **güzel cānsın:**-*sın*
Mesnevi 4
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Güzel insan. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Gevher-i kān-ı luṭf u iḥsānsın
Luṭf u iḥsānı çoḳ güzel cānsın

güzel gökcek ışıḳ:

1. **güzel gökcek ışıḳ:**
Kaside 10
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Güzel (ve) yüce ışık. II Dede, şeyh.

Ġonca-i bāġ-ı ṭarāvet bir güzel gökcek ışıḳ
Bülbül-i gülzār-ı nāz u şīve bir şaḳraḳ dede

güzel güller açılsa:

1. **güzel güller açılsa:**-*sa*
Gazel 362
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzel güllerin açılması. II Âşığın gönlünde yaralar açılması.

Dāġ ursa ṣafā-yı mey ile sīneye dil-ber
Gülzār-ı maḥabbetde güzel güller açılsa

güzel şuplaḳ dede:

1. **güzel şuplaḳ dede:**
Kaside 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzel biçimli dede.

Tekye-i ʿışḳ içre şoyunmış bıraḳmış cāmesin
Bir şoyulmış beyżaya beñzer güzel şuplaḳ dede

güzel ṭorlaḳ dede:

1. **güzel ṭorlaḳ dede:**
Kaside 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel (ve) toy dede.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā ʿaceb parlaḳ dede

güzeller içre bir heybetlü begsin:

1. **güzeller içre bir heybetlü begsin:**-*sin*
Mesnevi 9
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Güzeller içinde heybetli bir bey. II Sevgili.

Güzeller içre bir heybetlü begsin
Baña sen cümlesinden daḫı yegsin

güzeller ʿışḳına:

1. **güzeller ʿışḳına:**
Şarkı 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Güzeller aşkına, güzeller için.

Güzeller ʿışḳına ḳaldurdı ṭolı
Pek güzel bilürler erkānı yolı

güzeller olmayan yirde:

1. **güzeller olmayan yirde:**
Gazel 142
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzeller olmayan yer.

Güzeller olmayan yirde ġazeller söylemez şāʿir
Ḳabūlī ehl-i ʿaḳl olan metāʿın bī-revāc itmez

güzellik:

1. **güzellik:**
Gazel 173
Mısra: **4**
Güzellik, letafet, hoşluk.

Melāḥat ʿārıż-ı zībāña mensūb
Güzellik ṭalʿat-ı ġarrāña maḫṣūṣ

2. **güzellik:**
Gazel 127
Mısra: **4**
Güzellik, letafet, hoşluk. II Sevgilinin güzelliği.

……
……
…
Güzellik ḥażret-i Yūsufdan el-ḥaḳ saña ḳalmışdur

3. **güzellik:**
Gazel 127
Mısra: **7**
Güzellik, letafet, hoşluk. II Sevgilinin güzelliği.

Cemālüñ muṣḥafı ḥaḳḳı güzellik sende ḫatm oldı
Leṭāfetle ṭarāvet ʿārıż-ı zībāña ḳalmışdur

4. **güzellik:**
Gazel 388
Mısra: **2**
Güzellik, letafet, hoşluk. II Sevgilinin güzelliği.

Dilā ol sevdigüñ dil-ber ne sinde
Güzellik tāzelik terlik nesinde

güzellik revnaḳı:

1. **güzellik revnaḳı:**
Tahmis 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin çekiciliği.

Leṭāfet ʿālemi ḫūbāna ḳalmaz

Güzellik revnaḳı sulṭāna ḳalmaz

güzelüm:

1. **güzelüm:**
Beyit 111
Mısra: **2**
Beğenilen, sevilen kimseler için kullanılan hitap sözü. II Sevgili.

Ḫaṭdur kitāb-ı ḥüsnüñe ṣāyeste-i ḫiṭāb
Gelsün nizāʿ iden güzelüm işte baḳ kitāb

2. **güzelüm:**
Gazel 182
Mısra: **1**
Beğenilen, sevilen kimseler için kullanılan hitap sözü. II Sevgili.

Āh alursın güzelüm ʿāşıḳa cevr eyleme çoḳ
Girü dönmez ṣaḳın ey ḳāşı kemān atılan oḳ

3. **güzelüm:**
Gazel 216
Mısra: **4**
Beğenilen, sevilen kimseler için kullanılan hitap sözü.

Medḥ ile müsāvī ola mı ḳadḥ u mesāvī
Olmaz mütesāvī güzelüm ʿāḳ ile ʿāḳil

güzer:

1. **güẕer:**
Tahmis 2
Mısra: **10**
Geçiş, geçme.

Virmeye kūy-ı fenāda yile kendü nefsini
Men ʿaref sırrı ṭarīḳinden güẕer ṭuyduñsa gel

2. **güẕer:**
Mesnevi 1
Mısra: **2**
Geçmek. II Ömür geçirmek, yaşamak.

Elā ey ḥarīfān-i hem-meşrebān
Güẕer mī-kuned ʿömr sürʿat-kunān

3. **gẕerān:**-*ān*
Mesnevi 1
Mısra: **156**
Geçmek. II Ömür geçirmek, yaşamak.

Girān-māye ʿömret be-bezm-i cihān
Be-ġam me-gẕerān u be-ġam megẕerān

4. **gẕerān:**-*ān*
Mesnevi 1
Mısra: **156**
Geçmek. II Ömür geçirmek, yaşamak.

Girān-māye ʿömret be-bezm-i cihān
Be-ġam me-gẕerān u be-ġam megẕerān

güzer ider:

1. **güẕer ider:**-*er*
Gazel 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Geçmek.

Bihişt olursa da ṭurmaz güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı ḥubba minnet ola

güzerān iderse:

1. **güẕerān iderse:**-*er, -se*
Kaside 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Geçmek, bir yerden başka yere gitmek.

Kef-i erbāb-ı kerem gibi direm ṭutmazlar
Bezl iderler yolına her kim iderse güẕerān

güzerān-ı eyyām:

1. **güẕerān-ı eyyām:**
Gazel 239
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Geçmiş günler.

ʿİzz ü cāh ile ṭuyılmaz güẕerān-ı eyyām
Gel faḳīre ṣor anuñ her güni bir māh-ı tamām

güzergāh:

1. **güẕergāhuñ:**-*uñ*
Gazel 297

Mısra: **2**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, istikamet, yol. II Sevgilinin yolu.

Ruḫuñ gül gibi nāzük alnuñ açıḳ yüzüñ aġ olsun
Güẕergāhuñ nesīm-i ṣubḥ gibi bāġ u rāġ olsun

güzergāhuñ āgāhı:

1. **güẕergāhuñ āgāhı:**
Gazel 359
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yolun bilgili kişisi. II Yolundan haberdar olan Muhammed Şah.

Yoluñda ġubār oldum aḥvālüme āgāh ol
Sensin bu güẕergāhuñ āgāhı Meḥemmed Şāh

güzīde:

1. **güzīde:**
Gazel 303
Mısra: **6**
Güzide, seçkin.

Ḫayāl-i efʿi-i zülf-i nigār ile her şeb
Belā güzīde misin mār-ı ġam-gezīde misin

güzīn-i Āl-i ʿOsmānuñ vezīr-i bī-naẓīrisin:

1. **güzīn-i Āl-i ʿOs̱mānuñ vezīr-i bī-naẓīrisin:** *-sin*
Gazel 323
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Seçilmiş yüce Osmanlı'nın eşi benzeri olmayan veziri.

Vezīr-i bī-naẓīrisin güzīn-i Āl-i ʿOs̱mānuñ
Güneş gibi vücūduñ bī-naẓīr ü bī-mis̱āl olsun

2. **güzīn-i āl-i ʿos̱mānuñ vezīr-i bī-naẓīrisin:***-sin*
Kaside 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüce Osmanlı hanedanının seçilmiş (ve) eşsiz veziri. II Ferhat Paşa.

Elā ey ḥażret-i serdār-ı ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i bī-naẓīrisin güzīn-i āl-i ʿOs̱mānuñ

güzīn-i siḳāt:

1. **güzīn-i s̱iḳāt:**
Mesnevi 14
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İnsanların güvenini kazanmış seçkin kişi. II Hazreti Muhammed.

Farż u vācibdür ey güzīn-i s̱iḳāt
Ehl-i īmān olana iki ṣalāt

H

habāb:

1. **ḥabāb:**
Gazel 15
Mısra: **10**
Su kabarcığı.

Pür-hevādur dīde-i ʿibretle baḳmaz ʿāleme
Göz yumup açınca olsa nola nā-peydā ḥabāb

ḥabbeẕā:

1. **ḥabbeẕā:**
Mesnevi 8
Mısra: **17**
Ne güzel! Ne iyi!

Ḥabbeẕā ey muḳārin-i sulṭān
Zübde-i muḳbilān u maḳbūlān

2. **ḥabbeẕā:**
Müsemmen 2
Mısra: **26**
Ne güzel! Ne iyi!

Merḥabā ey ḥabīb-i rūşen-rā
Ḥabbeẕā ey ṭabīb-i derd ü belā

ḥabb-ı nebāta:

1. **ḥabb-ı nebāta:***-a*
Gazel 111
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bitki tohumu.

Bādī naẓarda bāde āb-ı ḥayāta beñzer
Leẕẕetde her ḥabābı ḥabb-ı nebāta beñzer

haber:

1. **ḫaber:**
Terci-bend 4
Mısra: **2**
Belirti, iz.

Ey manṣıb isteyen berü gel benden al ḫaber
Merd-i ḫabīr olan kişiye bir ḫaber yiter

2. **ḫaber:**
Gazel 299
Mısra: **8**
Haber, bilgi, ilim.

Niçe bir nāḳil-i aḫbār olup iḫbār ider vāʿiẓ
Ḫaber ġayra ḫaber virmez ḫabīr olan bu maʿnādan

3. **ḫaber:**
Tesdis 1
Mısra: **9**
Haber, bilgi, ilim.

Bu ḫaber ʿālem dimāġını muʿaṭṭar eyledi
Nice ʿālim dīde-i cānı münevver eyledi

haber al:

1. **ḫaber al:**
Terci-bend 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haber almak: Bilgi edinmek, öğrenmek.

Ey manṣıb isteyen berü gel benden al ḫaber
Merd-i ḫabīr olan kişiye bir ḫaber yiter

haber alup:

1. **ḫaber alup:**-*up*
Tarih 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haber almak: Bilgi edinmek, öğrenmek.

Ḳudūmüñden ḫaber alup Ḳabūlī
Didi tārīḫin anuñ ḫayr-ı maḳdem

haber dih:

1. **ḫaber dih:**
Mesnevi 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Haber vermek.

Muġannī demī çend der-nāy-i dem
Ḫaber dih me-rā ez-dem-i zīr ü bem

haber ṭuyduñsa:

1. **ḫaber ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Tahmis 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Haber duymak, haber almak.

Ey göñül cānān ilinden bir ḫaber ṭuyduñsa gel
Cānib-i cānāneye ḥüsn-i naẓar ṭuyduñsa gel

haber virmez:

1. **ḫaber virmez:**-*mez*
Gazel 299
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Haber vermek, bilgi getirmek, bilgilendirmek.

Niçe bir nāḳil-i aḫbār olup iḫbār ider vāʿiẓ
Ḫaber ġayra ḫaber virmez ḫabīr olan bu maʿnādan

hābgeh:

1. **ḫābgehinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 4
Mısra: **158**
Uyku yeri.

Ḳadr ü iclāl ile şāhenşeh-i gerdūn-ı cenāb
Deprenüp ḫābgehinden nitekim şīr-i künām

ḫabīb:

1. **ḫabīb:**
Kaside 6
Mısra: **63**
Sevgili.

Raḳīb ü ʿāşıḳı bir görmeye ḫabīb oldur
Efendiyā bir olur mı cihānda ḫayrla şer

2. **ḫabībüñ:**-*üñ*
Tahmis 1
Mısra: **16**
Sevgili.

İster iseñ vuṣlatı terk eyle nām u ʿāruñı
Oldı ḥāsından ḥabībüñ dāyimā şen ṣubḥ u şām

ḥabīb-i nesīb:

1. **ḥabīb-i nesīb:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Soylu sevgili.

Ne bih müşābih olur ġabġab-ı ḥabībe ne sīb
Zihī leṭāfet-i ġabġab zihī ḥabīb-i nesīb

ḥabīb-i rūşen-rā:

1. **ḥabīb-i rūşen-rā:**-*ra*
Müsemmen 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Aydınlık sevgili.

Merḥabā ey ḥabīb-i rūşen-rā
Ḥabbeẕā ey ṭabīb-i derd ü belā

Habību'llāh:

1. **habību'llāh:**
Gazel 270
Mısra: **6**
Allah'ın sevgilisi, Hazreti Muhammed.

Cemāl-i bā-kemāl-i Zü'l-celāl-i bī-zevāl içün
Delīl-i rāh içün yaʿni Habību'llāh içün olsun

ḥabīr olmaz:

1. **ḥabīr olmaz:**-*maz*
Tahmis 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Haberdar olmak.

Ṣalma cismüñ rāh-ı ʿışḳ içre ḫaṭar ṭuyduñsa gel
Mā ʿarefnādan ḥabīr olmaz nebī vü ger velī

ḥabīṣüñ terki:

1. **ḥabīṣüñ terki:**
Gazel 207
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kötünün, alçağın terk edilmesi.

Olsa Türküñ raġbeti mānend-i engüşt-i sütürg
Terki evlādur ḥabīṣüñ gerçi bilmem terk-i Türk

ḥabl-ı ḥubbı:

1. **ḥabl-ı ḥubbı:**-*ı*
Mesnevi 2
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ipi. II Sevgi, muhabbet.

Ḥabl-ı ḥubbı dile mülāḳīdür
Daḫı serde hevāsı bāḳīdür

ḥabs-i ebed eylediler:

1. **ḥabs-i ebed eylediler:**-*di, -ler*
Gazel 141
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sonsuza kadar hapsetmek.

Var ise ḥabs-i ebed eylediler mücrimvār
Ey Ḳabūlī göñül ol çāh-ı ẕeḳandan çıḳmaz

ḥabs-i ġamuñda:

1. **ḥabs-i ġamuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 441
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kederin hapsi. II Sevgilinin âşığı tutsak eden derdi, kederi.

Ḥarāb olmış yatur ḥabs-i ġamuñda ḫāne-i ḳalbüm
Yıḳılmış göñlümi sulṭānum ābād itseñ olmaz mı

ḥac:

1. **ḥac:**
Mesnevi 2
Mısra: **92**
İslam'ın şartlarından biri olan ve zilhicce ayında Kâbe'de belli farz, vacip ve sünnetleri yerine getirerek yapılan ibadet.

Ne ṣıla belki ḥac sevābı ola
Niçe ḥac niçe ḥac sevābı ola

ḥac sevābı:

1. **ḥac sevābı:**
Mesnevi 2

Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Hac sevabı.

Ne şıla belki ḥac s̲evābı ola
Niçe ḥac niçe ḥac s̲evābı ola

2. **ḥac s̲evābı:**
Mesnevi 2
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Hac sevabı.

Ne şıla belki ḥac s̲evābı ola
Niçe ḥac niçe ḥac s̲evābı ola

ḥacca varış:

1. **ḥacca varış:**-*ış*
Gazel 170
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hacca gitmek, Kâbe'yi ziyaret etmek. II Sevgilinin bulunduğu yere gitmek. II Hac: İslamın temel esaslarından biri olan ve Müslümanlar için farz kılınan hac ibadeti.

Kaʿbe añılsa ʿāşıḳ kūy-ı ḥabībe varur
Böyle gerekdür işte ʿālemde ḥacca varış

ḫ̆āce-i ʿışḳ:

1. **ḫ̆āce-i ʿışḳ:**
Gazel 253
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk hocası, aşk üstadı. II Âşık.

Ḥaḳīḳat ile bilinmez dilā ḥaḳīḳat-ı ʿışḳ
Mecāza ḫ̆āce-i ʿışḳ ol mücāza başlayalum

ḫacel:

1. **ḫacel:**
Mesnevi 1
Mısra: **90**
Utanma, mahcup olma.

Be-men dih ki ālūde-dil māndeem
Zi-ālūdegī bes ḫacel māndeem

ḫacer-i bed-güheri:

1. **ḫacer-i bed-güheri:**-*i*
Gazel 243
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kötü inci taşı.

Hele ben laʿli leb-i dil-bere beñzer diyemem
Ḥacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem

hācet:

1. **ḥācet:**
Tarih 17
Mısra: **29**
Gerek, ihtiyaç, lüzum.

Ḳabūlī çe ḥācet be-tebyīn-i aḥvāl
Şude ḥāl-i bālet be-aṣḥāb-ı maṣḥūb

hācet yok:

1. **ḥācet yoḳ:**
Gazel 172
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gerek yok, lüzum yok.

Ṣıfāt-ı ẕāt-ı şerīfüñ beyāna ḥācet yoḳ
Vücūd-ı ẓāhirüñ olmaz ẓuhūrına tanṣīṣ

2. **ḥācet yoḳ:**
Kaside 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gerek yok, lüzum yok.

ʿAyāndur gün gibi şānuñ beyāna anı ḥācet yoḳ
Ne lāzım heybet ü iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

3. **ḥācet yoḳ:**
Kaside 5
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Gerek yok, lüzum yok.

ʿAyāndur gün gibi āṯārını tafṣīle ḥācet yoḳ
Neden lāzım gelür iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

Ḥācı bektāş-ı velī dergehine:

1. **Ḥācı bektāş-ı velī dergehine:**-*n, -e*
Gazel 336
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hacı Bektaş-ı Veli dergâhı. II Sevgilinin dergâhı, evi.

Ḥācı Bektāş-ı Velī dergehine yüz sürdük
Bir gedā ḳābil imiş varmaġa sulṭān evine

ḥacın kesr eylemiş rindān-ı pāk-īmāna:

1. **ḥacın kesr eylemiş rindān-ı pāk-īmāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Haçı kırmış temiz imanlı rintler. II Küfrü terk ederek tertemiz bir imana sahip olan erenler.

Çelīpāsın şımış zünnāresin kesmiş bütin başmış
Ḥacın kesr eylemiş rindān-ı pāk-īmāna ʿışḳ olsun

had:

1. **ez-ḥad:**
Gazel 355
Mısra: **4**
Sınır, hudut, çizgi.

Ṭabībā pīş-ez-īn güm kun me-gū fikr-i devā-yı dil
Men-i dil-ḫaste-rā derd-i derūn ez-ḥad füzūn geşte

hadd:

1. **ḫaddi:**-*i*
Gazel 78
Mısra: **5**
Sınır, hudut, çizgi. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Ḫaṭ-ı Yeʾcüc-i ruḫsārına ḫaddi sīm-tirkeşdür
Daḫı ol kec ḫurūc eyler o cānib şimdi münseddür

2. **ḫaddi:**-*i*
Gazel 82
Mısra: **11**
Sınır, hudut, çizgi. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Ḫaṭṭı çemen ʿiẕārı semen ḫaddi yāsemen
Ṣaḥn-ı çemende ḳāmeti serv-i çemendedür

3. **ḫaddest:**-*est*
Tarih 17
Mısra: **8**
İnsanın yetki ve değeri, had.

Çe nisbet be-ʿilm-i tu evhām herkes
Çi ḥaddest pīş-i tu her şaḫṣ maʿyūb

hadd ü ġāyet bulunmaz:

1. **ḥadd ü ġāyet bulunmaz:**-*maz*
Diğer 1
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Sonu ve sınırı bulunmamak.

Ḫudāyā senüñ faẓluña yoḳ nihāyet
Bulunmaz çü iḥsānuña ḥadd ü ġāyet

ḥadden aşup:

1. **ḥadden aşup:**-*up*
Gazel 161
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Haddi aşmak, sınırı aşmak, aşırıya gitmek, ölçüyü kaçırmak.

Cāna kār itdi müjeñ oḳları ḥadden aşup
Ey ḳaşı yā fuḳarā ḳavmine āşūb olmaz

ḥadden efzūñ olur:

1. **ḥadden efzūñ olur:**-*ur*
Mesnevi 2
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Haddinden fazla olmak, gereğinden çok olmak.

Himmet-i pīr olursa muttaṣıla
Ḥadden efzūñ olur ṣevāb-ı ṣıla

ḥadden füzūndur:

1. **ḥadden füzündur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Haddinden fazla, gereğinden çok, aşırı.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre
Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzündur

ḥadden ziyāde:

1. **ḥadden ziyāde:**
Tarih 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Haddinden fazla, gereğinden çok, aşırı.

Ḥadden ziyāde ḳudretüñ Ḥaḳ dā'im itsün devletüñ
Ḥaḳḳā ki ḫᵛān-ı niʿmetüñ mebẕūl ü yaġmā eyledüñ

ḥadden ziyādedür:

1. **ḥadden ziyādedür:**-*dür*
Gazel 72
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Haddinden fazla, gereğinden çok, aşırı.

Mest-i şarāb-ı ʿışḳ olana vāʿiẓüñ bugün
Az iş degüldür itdügi ḥadden ziyādedür

ḥadd-i ḥaddi:

1. **ḥadd-i ḥaddi:**-*i*
Beyit 256
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağının çizgileri.

Rüsūm-ı ḥālin añma ḥadd-i ḫaddi anı cāmiʿdür
Dilā ʿuşşāḳı taʿrīf eyle kim aġyārı māniʿdür

ḫaddüñi bil:

1. **ḫaddüñi bil:**
Kaside 13
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haddini bilmek: Kendini bilmek, konumuna ve durumuna uygun şekilde davranmak.

Bu naṣīḥat saña ʿālemde yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın boḳ yime var ḫaddüñi bil

ḫadeng-endāz-ı ġamzeñ:

1. **ḫadeng-endāz-ı ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 139
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yan bakışıyla ok atan (kimse). II Kaşlarını yay gibi gerip kirpikleriyle ok/bakış fırlatan sevgili.

Ḫadeng-endāz-ı ġamzeñ ey kemān-ebrū dil-i zāra
Atar tīr-i cefāyı biñde birisi ḫaṭā itmez

ḫadeng-i āhumuz:

1. **ḫadeng-i āhumuz:**-*umuz*
Beyit 244
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ah oku. II Âşıkların ahı.

Ḫadeng-i āhumuz ilmez geçer bu ṭāḳ-ı mīnādan
Naẓīri yoḳ durur ey ḳaşı ya geçgindür aʿlādan

ḫadeng-i cevre:

1. **ḫadeng-i cevre:**-*e*
Gazel 489
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eziyet oku. II Sevgilinin ok gibi keskin bakışları.

Ḫadeng-i cevre nişān itmedük kimesne ḳomaz
Meded virilmesün ol ḳaşları kemāna kemān

ḫadeng-i ġamzeñ:

1. **ḫadeng-i ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 141
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yan bakış oku. II Sevgilinin âşığın gönlünü yaralayan edalı yan bakışı.

Ġāyib oldı dile batdıḳça ḫadeng-i ġamzeñ

Degme derd ile düşen ṭaşra düdenden çıḳmaz

hadeng-i himmete:

1. **ḫadeng-i himmete:**-*e*
Gazel 103
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yardım oku. II Yardım, himmet.

Ḳażāya ḳalḳan idüp bendeñ oḳ gibi gönder
Ḫadeng-i himmete ey ḳaşı yā ne ḥāyil olur

hadeng-i nāle vü efġāna:

1. **ḫadeng-i nāle vü efġāna:**
Beyit 212
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Feryat ve inleyiş oku. II. Sevgilinin kirpikleri.

ʿĀşıḳ odur ki ʿışḳ odına yana yaḳıla
Ḳaddin ḫadeng-i nāle vü efġāna yā ḳıla

2. **ḫadeng-i nāle vü efġāna:**-*a*
Beyit 212
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Feryat ve inleyiş oku. II Âşığın inleyişi ve feryadı.

ʿĀşıḳ odur ki ʿışḳ odına yana yaḳıla
Ḳaddin ḫadeng-i nāle vü efġāna yā ḳıla

hadeng-i yār:

1. **ḫadeng-i yār:**
Kaside 6
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin oku. II Sevgilinin bakışı.

Şu daḫli kim iden ehl-i dil ola güftārı
Ḫadeng-i yār gibi cān u dilde eyler yer

hadengüñ zaḫmıyla:

1. **ḫadengüñ zaḫmıyla:**-*y, -la*
Gazel 112
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ok yarası. II Sevgilinin edalı yan bakışıyla ok gibi olan kirpiklerini/bakışlarını âşığa fırlatarak âşığın gönlünde yaralar açması.

Ey ḳaşı yā ḫadengüñ zaḫmıyla ḫaste göñlüm
Kuhsār-ı miḥnet içre oḳlu şikāra beñzer

hādī:

1. **hādīlik:**-*lik*
Kaside 7
Mısra: **46**
Hidayet eden, doğru yolu gösteren (kimse).

Sensin ey dürri-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik ider ḫalḳa hüdāt

hādī olalı:

1. **hādī olalı:**-*alı*
Mesnevi 10
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Hidayete erdirmek, doğru yolu göstermek.

Bize hādī olalı ism-i İlāh
Vāṣıl-ı ḫażretüz bi-ḥamdi'llāh

hādi-i rāh:

1. **hādi-i rāh:**
Mesnevi 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yol gösterici, rehber.

Diyelüm ibtidāda b'ismi'llāh
Oldur ehl-i sülūke hādi-i rāh

hādi-i sebīlüñ olur:

1. **hādi-i sebīlüñ olur:**-*ur*
Mesnevi 4
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Karşılıksız doğru yolu gösteren kişi olmak.

Her biri hādi-i sebīlüñ olur
Rūz-ı maḥşerde çün delīlüñ olur

hādim:

1. **ḫādimdür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **22**
Hizmetkâr.

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

hādimān-ı cenāb-ı sulṭāñdur:

1. **ḫādimān-ı cenāb-ı sulṭāñdur:**-*dur*
Mesnevi 5
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Sultan hazretlerinin hizmetçileri.

Ne söz anlara zeyn-i dīvāndur
Ḫādimān-ı cenāb-ı sulṭāñdur

hādim-i ḫāk-i der-i devlet-me'ābuñ:

1. **ḫādim-i ḫāk-i der-i devlet-me'ābuñ:**-*uñ*
Gazel 208
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Padişah kapısının toprağının hizmetçisi. II Sevgilinin kapısında hizmetkâr olan âşık.

Ḫādim-i ḫāk-i der-i devlet-me'ābuñ olmaġa
Āftābı bende-i zerrīn-külāh itsem gerek

hādis:

1. **ḫādiṣ:**
Mesnevi 5
Mısra: **90**
Hadis, söz, kelam.

Ṭoğrunuñ reddine ola bāʿiṣ
K'ola bir böyle ḫādiṣe ḥādiṣ

2. **ḫādiṣe:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **90**
Hadis, söz, kelam.

Ṭoğrunuñ reddine ola bāʿiṣ
K'ola bir böyle ḫādiṣe ḥādiṣ

ḥadīs-i dūzaḫ:

1. **ḥadīṣ-i dūzaḫ:**
Gazel 177
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cehennem konusu, bahsi.

Ḥadīṣ-i dūzaḫ ile kāʾinātı ṭoldurduñ
Ya cennetüñ neye varur nihāyeti vāʿiẓ

ḥadīs-i ġam-ı ʿışḳ-ı yāri añma:

1. **ḥadīṣ-i ġam-ı ʿışḳ-ı yāri añma:**-*ma*
Gazel 290
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin aşkının kederinden bahsetmek.

Vāʿiẓā añma ḥadīṣ-i ġam-ı ʿışḳ-ı yāri
Ḫvāce-i ẓāhir anuñ fehm idemez maʿnāsın

ḫafī yir:

1. **ḫafī yir:**
Gazel 232
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gizli yer.

Ḫafī yir yoḳ sözinden bellüdür erbāb-ı istiḥḳāḳ
ʿAyān iken beyān itmek ne lāzım anı sulṭānum

2. **ḫafī yir:**
Mesnevi 9
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Gizli yer.

Dehānı gibi dendānı da ḫurde
Ḫafī yir ḳalmadı ṭoyuldı ḫurde

hafīf oldı:

1. **ḫafīf oldı:**-*dı*
Tarih 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hafif olmak. II Gönlü kederden arınmak.

Ol ṣadānuñ istimāʿ itdüm me'ālin bi't-temām

Ey Ḳabūlī ḳalbden eṣḳāl-i ġam oldı ḫafīf

hafṣ:

1. **ḫafṣ:**
Gazel 399
Mısra: **11**
Kıraat imamı olan İmam Asım'ın oğlu "Hafs b. Süleyman" tarafından yapılan ve bugün İslam coğrafyasında yaygın olarak okunan Hafs rivayeti.

Bu ḫafṣ u bu keṣīr diyü düşme keṣrete
Nāfiʿ olan da saña bu añla ḥikāyeti

hˇāh:

1. **ḫˇāhem:**-*em*
Kıt'a 28
Mısra: **2**
İsteme, isteyiş.

Bā-hinduvāne guftem k'ey rūḥ-baḫş-ı ʿaṭşān
Ān yār-ı teşne-dil-rā ḫˇāhem zi-tu çeşīden

hā'-i hāṭāyı ʿayn-ı ʿaṭāya tebdīl buyuralar:

1. **ḫā'-i ḫāṭāyı ʿayn-ı ʿaṭāya tebdīl buyuralar:**-*a, -lar*
Diğer 1
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Hatanın "ha (خ)" sını atanın/ihsanın "ayn (ع)"iyla değiştirmek. II Osmanlıca "hata (خطا)" kelimesinin ilk harfi "ayn (ع)" ile değiştirildiğinde ortaya çıkan kelime "ata' (عطاء)" dır. Dolayısıyla Kabûlî, şiirlerinde bir kusur varsa şiir ehlinden bunu lütfederek düzeltmelerini ve hatasını hoş görmelerini istemektedir.

ki vāḳiʿ olan ġalaṭ u zeleli ḳalem-i luṭfları ile ıṣlāḥ idüp ve ʿaybın ġayb idüp ḫā'-i ḫāṭāyı ʿayn-ı ʿaṭāya tebdīl
buyuralar

hāʾil olur:

1. **ḫāʾil olur:**-*ur*
Gazel 457
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Perde çelmek, görünmesine engel olmak.

Ḥüsn-i ruḫsāruña hiç mānīʿ olur mı ḫaṭṭuñ
Ḳamerüñ şuʿlesine ḫāʾil olur mı hāle

ḫaḳ:

1. **ḫāk:**
Beyit 179
Mısra: **2**
Yer, zemin, toprak.

Ey sifāl-i ser-i kūyet ser-i bī-devlet-i māst
Ḫāk der-pāy-ı tu geşten şeref-i ḫıdmet-i māst

2. **ḫāk:**
Kıt'a 7
Mısra: **7**
Yer, zemin, toprak.

Der-ḥāl ḫāk būsīd ġalṭīd ār u guft
Ez-dūst yek işāret ez-mā be-ser devīden

3. **Ḥaḳdan:**-*dan*
Gazel 37
Mısra: **2**
Allah, Tanrı, Rab.

Çün oldı göñül bende-i dergāh-ı Meḥemmed
Ḥaḳdan dilerüz vaṣlını bā-cāh-ı Meḥemmed

4. **Ḥaḳ-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **2**
Allah, Tanrı, Rab.

Evvel rıżā-yı Ḥaḳ-rā ḫˇānīm sūre-i ḥamd
Ḥaḳ-rā be-ḥamd-i Ḥaḳ-rā ḫˇānīm sūre-i ḥamd

5. **Ḥaḳdan:**-*dan*
Gazel 45
Mısra: **3**
Allah, Tanrı, Rab.

Ehl-i Ḥaḳ ẓāhir ü bāṭın Ḥaḳdan
Girü dönmez nitekim dīv-i ʿabīd

6. **Ḥaḳdan:**-*dan*
Gazel 45

Mısra: **7**
Allah, Tanrı, Rab.

Ehl-i Ḥaḳ ol kim ola
Ḥaḳdan dūr
Ḳurb-ı Ḥaḳ gerçi olur
ḫalḳa baʿīd

7. **Ḥaḳ:**
Gazel 98
Mısra: **7**
Allah, Tanrı, Rab.

Ādeme naʿmāyı Ḥaḳ alay
ile inʿām ider
Ey göñül bāḳī saña
virdügi elāyı gör

8. **Ḥaḳdan:**-*dan*
Gazel 233
Mısra: **7**
Allah, Tanrı, Rab.

Her şām u seḥer Ḥaḳdan
budur ṭalebüm çoḳdan
Şām u seḥer artursuñ
ʿunvānuñı sulṭānum

9. **Ḥaḳdan:**-*dan*
Gazel 354
Mısra: **9**
Allah, Tanrı, Rab.

Herkesüñ Ḥaḳdan birer
maḳṣūdı var ammā ki ben
İsterem aʿdāña ẕillet saña
çoḳ rifʿat vire

10. **Ḥaḳdan:**-*dan*
Gazel 354
Mısra: **11**
Allah, Tanrı, Rab.

Künc-i ʿuzletde budur
Ḥaḳdan murādum
muttaṣıl
Baña vuṣlat saña rifʿat
cismüñe ṣıḥḥat vire

11. **Ḥaḳ:**
Kaside 4
Mısra: **120**
Allah, Tanrı, Rab.

Vāḳıʿā saña bu devlet ne
saʿādetdür kim
Ḳıla Ḥaḳ dergehüñi
maḳsim-i erzāḳ-ı enām

12. **Ḥaḳ:**
Mesnevi 2
Mısra: **94**
Allah, Tanrı, Rab.

İt murādın Ḳabūlinüñ
maḳbūl
Dā'imā Ḥaḳ murāduñ ide
ḳabūl

13. **Ḥaḳ:**
Mesnevi 4
Mısra: **127**
Allah, Tanrı, Rab.

Birine biñ virür cenābuña
Ḥaḳ
İl söyündürdügin sen
añlama yaḳ

14. **Ḥaḳ:**
Mesnevi 9
Mısra: **67**
Allah, Tanrı, Rab.

Ġanīmet virdi Ḥaḳ saña
bu ānı
Ġanīmet mālı gibi beẕl it
anı

15. **Ḥaḳ:**
Şarkı 1
Mısra: **9**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḥaḳ bir cānibe ṣalınca
ʿĀlemde murād alınca

16. **Ḥaḳ:**
Tarih 21
Mısra: **8**
Allah, Tanrı, Rab.

Sen ki çün bu şān-ı ʿālī-
şān ile
Ḥaḳ naṣīb itdi irişdüñ
ʿizzete

17. **ḫāk:**
Terci-bend 3
Mısra: **2**
Toprak. II Yeryüzü, dünya.

Gelüñ ey ehl-i baṣīret
sözüm idrāk eyleñ
Ḫāk iken menzilüñüz
ẕirve-i eflāk eyleñ

18. **ḫaḳ:**
Kaside 3
Mısra: **44**
Hak, pay, hisse.

Yoḳ ẕimmetümde bāḳī
illā ki ḫaḳḳ-ı ḫıẕmet

ʿUhdemde ġayrı ḥaḳ yoḳ ṭālib ola muḥaṣṣıl

19. **Ḥaḳdan:**-*dan*
Mesnevi 8
Mısra: **53**
Hak, pay, hisse.

Çünki ol ḥaḳdan oldıñuz mānīʿ
Bize de birine oluñ şāfīʿ

20. **ḫāke:**-*e*
Mesnevi 2
Mısra: **52**
Toprak. II Gediz kazası.

Umaram ki o şāh-ı pür-iclāl
Yine ol ḫāke vireler iclāl

21. **ḫākümüz:**-*ümüz*
Beyit 234
Mısra: **2**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Bizi gözden düşüren ehl-i naẓar yoḳlıġıdur
Başduran ḫākümüz erbāb-ı başar yoḳlıġıdur

22. **ḫāke:**-*e*
Gazel 61
Mısra: **4**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Nola refʿ eyleseñ mānend-i z̲erre ḫāk-i z̲illetden
Reh-i kūyuñda ol ben ḫāke yirden göge minnetdür

23. **ḫākem:**-*em*
Gazel 188
Mısra: **8**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Der-pūte-i belā çe ġam ez-tāb-ı nār-ı ġam
Ḫākem çü zer-i nāb kuned kīmyā-yı ʿışḳ

24. **ḫāke:**-*e*
Gazel 247
Mısra: **10**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Beni mektūb-ı cān-baḫşuñla iḥyā idecek demdür
Ḥayāt-ı tāze virsün ḫāke himmet eyle sulṭānum

25. **ḫāk:**
Gazel 255
Mısra: **2**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Naẓar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir e̲ser buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

26. **ḫāke:**-*e*
Gazel 265
Mısra: **1**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Bāʿi̲ş-i z̲illet olan ben ḫāke ʿizzet bulmasun
Ḥalüme raḥm itmeyen ʿālemde raḥmet bulmasun

27. **ḫāke:**-*e*
Gazel 277
Mısra: **11**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

28. **ḫāke:**-*e*
Gazel 309
Mısra: **7**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Ḳaçan ḳaddi ben ḫāke sāye ṣala
ʿAyānen görinür zemīn ü zamān

29. **ḫākem:**-*em*
Gazel 327
Mısra: **2**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

30. **ḫāke:**-*e*
Gazel 351
Mısra: **3**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Ben ḫāke nem-i luṭfuñ ile neşv ü nemā vir
Bārān-ı vefā yaġdur efendi yüzüm üzre

31. **ḫāke:**-*e*
Gazel 408
Mısra: **5**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Kīmyādur ger olursa naẓaruñ ben ḫāke
Ḫāki altun ider erbāb-ı kemālüñ naẓarı

32. **ḫāke:**-*e*
Kıt'a 8
Mısra: **2**
Toprak. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Mülāzemet degül ey şeh ġubār-ı dergāhuñ
Dür-i külāh-ı saʿādet durur bu ben ḫāke

33. **ḥaḳ:**
Gazel 62
Mısra: **2**
Gerçek, doğru, hakikat.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

34. **ḥaḳdur:**-*dur*
Gazel 156
Mısra: **3**
Gerçek, doğru, hakikat.

Her ne dirse vāʿiẓüñ ḥaḳdur sözi ḥaḳ söylemiş
Cāhil-i ḫod-bīne baḳmazlar bizüm ḥaḳ-bīnümüz

35. **ḥaḳ:**
Gazel 190
Mısra: **12**
Gerçek, doğru, hakikat.

Ḳalʿa-i devlet yed-i luṭfuñla buldı iḫtitām
Ḥaḳ bu kim yanuñda kimse idemez miʿmārlıḳ

36. **ḥaḳdur:**-*dur*
Gazel 302
Mısra: **11**
Gerçek, doğru, hakikat.

Sözüm ḥaḳdur velī il bāṭıl añlar
Nedür icrā-yı ḥaḳ bāṭıl ne bilsün

37. **haḳ:**
Gazel 463
Mısra: **2**
Gerçek, doğru, hakikat.

Ṣafā bezm-i meye mülḥaḳ degüldür
Sözüm ḥaḳdur velī mül haḳ degüldür

38. **ḥaḳdur:**-*dur*
Gazel 463
Mısra: **2**
Gerçek, doğru, hakikat.

Ṣafā bezm-i meye mülḥaḳ degüldür
Sözüm ḥaḳdur velī mül haḳ degüldür

39. **ḥaḳ:**
Gazel 464
Mısra: **4**
Gerçek, doğru, hakikat.

Dil-bere bir būse ḥaḳḳumdur dehānuñdan didüm
Didi ʿāşıḳ ḥaḳ didüñ maḥrūm ḳalmaz Ḥaḳ diyen

40. **ḥaḳ:**
Kaside 14
Mısra: **8**
Gerçek, doğru, hakikat.

Degme bir yirde şimdi bulınmaz
Ḥaḳ bu kim yādgārdur altun

41. **ḥaḳ:**
Mesnevi 6

Mısra: **14**
Gerçek, doğru, hakikat.

Böyle gördük bu ḳıṣṣa vāḳiʿdür
Ḥaḳ budur şerʿ ḥaḳḳa tābiʿdür

42. **ḥaḳdur:**-*dur*
Mesnevi 6
Mısra: **11**
Gerçek, doğru, hakikat.

Didiler şāhidüz bu iş ḥaḳdur
Ṣādıḳuz ṣıdḳumuz muḥaḳḳaḳdur

<u>ḥak bilür:</u>

1. **ḥaḳ bilür:**
Gazel 379
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Allah bilir!

Urma dem sırr-ı ene'l-Ḥaḳdan eger ʿārif iseñ
Ḥaḳ bilür ḫayli ḳuṣūr eyledi Manṣūr orada

<u>ḫāk būs eyler:</u>

1. **ḫāk būs eyler:**-*r*
Kaside 1
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Toprağı öpmek. II Vezir Osman Paşa'nın huzurunda saygıyla eğilerek toprağını öpmek. II Osman Paşa ile güreşen pehlivanların yenilerek toprağa düşmesi.

Sen ol merd-i hünerversin ki meydān-ı şecāʿatde
Öñüñde ḫāk būs eyler gelüp merdānı meydānuñ

<u>Ḥaḳ destgīrüñ ola:</u>

1. **Ḥaḳ destgīrüñ ola:**
Gazel 482
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Dua ifadesi**
"*Allah yardımcın olsun!"*

Destgīr ol bendeñe tā destgīrüñ ola Ḥaḳ
Pāyüm alup pāymāl itme efendi destüm al

<u>Ḥaḳ devletüñ dā'im itsün:</u>

1. **Ḥaḳ devletüñ dā'im itsün:**
Tarih 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah devletini devamlı kılsın, mutluluğun daim olsun!" anlamlarına gelen dua ifadesi.

Ḥadden ziyāde ḳudretüñ Ḥaḳ dā'im itsün devletüñ
Ḥaḳḳā ki ḫᵛān-ı niʿmetüñ mebẕūl ü yaġmā eyledüñ

<u>ḥak diyen maḥrūm kalmaz:</u>

1. **ḥaḳ diyen maḥrūm ḳalmaz:**
Gazel 464
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Allah diyen mahrum kalmaz: Allah'a gönülden inanan ve tüm samimiyetle onun rızası doğrultusunda yaşayan kimse arzu ettiği şeye kavuşur. Allah, kullarının her duasına muhakkak cevap verir. O, kendisine ihlaslı bir kalp ile bağlanan kişileri hiçbir şeyden mahrum bırakmaz.

Dil-bere bir būse ḥaḳḳumdur dehānuñdan didüm
Didi ʿāşıḳ ḥaḳ didüñ maḥrūm ḳalmaz Ḥaḳ diyen

<u>ḫāk ile yeksān:</u>

1. **ḫāk ile yeksān:**
Gazel 196
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle yeksan (olmak): Yer ile bir olmak, yıkılmak, harap olmak.

Dün ẕerre gibi ḫāk ile yeksān idük ammā
Rifʿatle bugün mihr-i dıraḫşāna yitişdük

<u>ḫāk ile yeksān eyle:</u>

1. **ḫāk ile yeksān eyle:**
Gazel 223
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle yeksan etmek:
Yer ile bir etmek, harap etmek, perişan etmek.

Ḳapuñda bendeñi düşmānla yeksān itme iḥsān it
Reh-i kūyuñda tek ḫāk ile yeksān eyle sulṭānum

<u>ḫāk ile yeksān eyledüñ:</u>

1. **ḫāk ile yeksān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle yeksan etmek:
Yer ile bir etmek, harap etmek, perişan etmek.

Neyledüñ ey çarḫ-ı ẓālim neyledüñ ḳan eyledüñ
Bir vezīri yoḳ yire ḫāk ile yeksān eyledüñ

<u>ḫāk ile yeksān ider:</u>

1. **ḫāk ile yeksān ider:**-*er*
Gazel 71
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle yeksan etmek:
Yer ile bir etmek, harap etmek, perişan etmek.

Ḳaʿr-ı çāh iken yirin geh ġarḳ-ı cāh eyler velī
Gāh olur rāh-ı cefāda ḫāk ile yeksān ider

<u>ḫāk ile yeksān ola:</u>

1. **ḫāk ile yeksān ola:**-*a*
Gazel 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle yeksan olmak:
Yer ile bir olmak, yıkılmak, harap olmak.

Yol bulur yüz sürmege bāb-ı saʿādet-baḫşına
Devlet anuñ kim Ḳabūlī ḫāk ile yeksān ola

<u>ḫāk ile yeksān olacaḳdur:</u>

1. **ḫāk ile yeksān olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Gazel 86
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle yeksan olmak:
Yer ile bir olmak, yıkılmak, harap olmak.

Ten besleme k'ol ḫāk ile yeksān olacaḳdur
Ol ḫāneyi terk eyle ki vīrān olacaḳdur

<u>ḫāk ile yeksān olam:</u>

1. **ḫāk ile yeksān olam:**-*am*
Gazel 398
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle yeksan olmak:
Yer ile bir olmak, yıkılıp harap olmak, perişan olmak.

Keyfiyyet-i şarāb-ı ġam-ı ʿışḳdan geçüp
Meydān-ı ġamda ḫāk ile yeksān olam gibi

<u>ḫāk ile yeksān olmasun:</u>

1. **ḫāk ile yeksān olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 312
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle yeksan olmak:
Yer ile bir olmak, yıkılmak, harap olmak.

Ḳāmetüñ servin temāşā eyleyen üftādeler
Sāyeveş ḫāk ile yeksān olmasun ya neylesün

<u>ḫāk ile yeksān olup:</u>

1. **ḫāk ile yeksān olup:**-*up*
Gazel 144
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerle yeksan olmak:
Yer ile bir olmak, yıkılmak, harap olmak.

Rifʿat ile gün gibi çarḫa irerse başumuz
Ḫāk ile yeksān olup evc üzre bālālanmazuz

<u>Ḫaḳ ʿizzet vire:</u>

1. **Ḫaḳ ʿizzet vire:**
Gazel 354
Mısra: **8**

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

"Allah şeref versin, Allah yüceltsin!" anlamına gelen dua ifadesi.

Merdüm-i ʿālī-neseb ü ālī-ḥasebsin ḫüsrevā
Rabb-i ʿizzetden recām oldur ki Ḥaḳ ʿizzet vire

Ḥaḳ kātibe raḥmet ide:

1. **Ḥaḳ kātibe raḥmet ide:**
Diğer 1
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

"Allah kâtibe (şiir yazan Kabûlî'ye) merhamet etsin!" anlamına gelen dua ifadesi.

İki ʿālemde olsun ġuṣṣadan şād
Daḫı şol kātibe Ḥaḳ ide raḥmet

Ḥaḳ ḳatında sābit:

1. **Ḥaḳ ḳatında sābit:**
Kaside 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**

Allah katında sebat eden (kimse).

ʿĀlim ki Ḥaḳ ḳatında sābit bi-naṣṣ-ı ḳātıʿ
ʿĀmil ki Ḥaḳ ḳatında zāʾil çü-heybet-i ẕıl

Ḥaḳ ḳatında zāʾil:

1. **Ḥaḳ ḳatında zāʾil:**
Kaside 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**

Allah katında zail olmuş (kimse).

ʿĀlim ki Ḥaḳ ḳatında sābit bi-naṣṣ-ı ḳātıʿ
ʿĀmil ki Ḥaḳ ḳatında zāʾil çü-heybet-i ẕıl

Ḥaḳ kerīmdür:

1. **Ḥaḳ kerīmdür:**
Gazel 51
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**

"Allah büyüktür!" anlamına gelen söz.

Ḥürmet ḥarāma raġbet ü ʿizzet ḥarāmiye
Ṣabr u ḳanāʿat ehline de Ḥaḳ Kerīmdür

ḫāk ol:

1. **ḫāk ol:**
Gazel 217
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**

Toprak olmak: Ölmek, defnedilerek toprağa karışmak.

Kuḥl-ı erbāb-ı naẓar ile Ḳabūlī girdüñ
Dergeh-i ḥażret-i Monlāya yüzüñ sür ḫāk ol

ḫāk ola:

1. **ḫāk ola:**-*a*
Beyit 91
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**

Gerçek, dosdoğru, hakiki olmak.

Merdüm odur ki kārı seḫā göñli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

2. **ḫāk ola:**-*a*
Beyit 91
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**

Toprak olmak: Ölmek, gömülüp toprağa karışmak.

Merdüm odur ki kārı seḫā göñli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

ḫāk olduḳları:

1. **ḫāk olduḳları:**-*du, -ḳ, -lar, -ı*
Gazel 41
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**

Toprak olmak. II Sevgilinin geçtiği yollarda âşığın toprak olması.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp ʿāşıḳlar üstine semend

ḫāk olduḳlarum:

1. **ḫāk olduḳlarum:**-*du, -ḳ, -lar, -um*
Gazel 435
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Toprak olmak, ölmek, gömülüp toprağa karışmak.

Nice yıllar güẕergāhında
ḫāk olduḳlarum yārüñ
Müyesser ola dirdüm
olmadı bir kerre pā-būsı

ḫāk olsa:

1. **ḫāk olsa:**-*sa*
Kaside 16
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Toprak olmak. II Ölmek.

Semend-i bād-ı pāy altında ḫāk olsa nola aʿdā
Ġubār-ı ḫāṭır-ı aḥbābı defʿe bād gönderdüñ

ḥaḳ söylemiş:

1. **ḥaḳ söylemiş:**-*miş*
Gazel 156
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Doğru konuşmak, gerçeği söylemek.

Her ne dirse vāʿiẕüñ ḥaḳdur sözi ḥaḳ söylemiş
Cāhil-i ḫod-bīne baḳmazlar bizüm ḥaḳ-bīnümüz

ḥaḳ sözi ṭutmaḳ:

1. **ḥaḳ sözi ṭutmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 10
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Doğru sözü tutmak, dürüst olmak.

Eyledüñ inhā Ḳabūlī saña lāzım olanı
Saña da lāzım degül mi ḥaḳ sözi ṭutmaḳ dede

ḫāk üzre sāye şalmış berg-i çenāra:

1. **ḫāk üzre sāye şalmış berg-i çenāra:**-*a*
Gazel 112
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Toprak üstünde gölge veren çınar ağacının yaprağı.

Ey naḫl-i sāye-perver sīnemde ḍarb-ı destüñ
Ḫāk üzre sāye şalmış berg-i çenāra beñzer

Ḫāḳānī:

1. **Ḫāḳānī:**
Gazel 404
Mısra: **8**
Asıl adı Hâkânî-yi Hakayik-i Şîrvânî olan İran'ın en ünlü şairlerinden biri.

Zimām-ı iḫtiyārı şimdi dest-i ġayra ṭapşurdı
ʿİnān-ı himmeti eylerdi irḫā ḳanı Ḫāḳānī

ḫākān-ı pür-belā-rā:

1. **ḫākān-ı pür-belā-rā:**
Gazel 38
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Belalarla dolu hükümdar.

Pākān-ı Kerbelā-rā ḫākān-ı pür-belā-rā
Yārān-ı mübtelā-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

2. **ḫākān-ı pür-belā-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dertlerle dolu hakan. II Hazreti Hüseyin.

Pākān-ı Kerbelā-rā ḫākān-ı pür-belā-rā
Yārān-ı mübtelā-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

hākān-ı şīr-heybet-i zerrīn-ḳabā-yi mā:

1. **ḫāḳān-ı şīr-heybet-i zerrīn-ḳabā-yi mā:**
Gazel 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Altın elbiseli, aslan kuvvetli hükümdarımız. II Sevgili.

Sulṭān-ı pür-şükūh-i şalābet-gürīz-i mā
Ḫāḳān-ı şīr-heybet-i zerrīn-ḳabā-yi mā

hakāret:

1. **ḥaḳāretler:**-*ler*
Muhammes 1
Mısra: **19**
Küçük düşürme, hor görme.

Bu felāketler ihānetler ḥaḳāretler baña
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

ḫākāsā:

1. **ḫākāsā:**
Kıt'a 2
Mısra: **5**
Toprak gibi.

Ḫākāsā ʿadū-yı ḫāk-nihād Āstānuñda ser-nihāde ola

ḥaḳ-bīn:

1. **ḥaḳ-bīnümüz:**-*ümüz*
Gazel 156
Mısra: **4**
Hakikati gören, gerçeği bilen (kimse).

Her ne dirse vāʿiẓüñ ḥaḳdur sözi ḥaḳ söylemiş
Cāhil-i ḫod-bīne baḳmazlar bizüm ḥaḳ-bīnümüz

2. **ḥaḳ-bīn:**
Tarih 4
Mısra: **13**
Hakkı gören, Allah'ı bilen (kimse). II Siyavuş Paşa.

Ḫudā-dān u Ḥaḳ-bīn ü Īzed-şinās
Ḫıredmend-i dānā-yı dāniste-kār

Ḥakdan dönerler:

1. **Ḥakdan dönerler:**-*er, -ler*
Kaside 11
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Dinden dönmek, Allah'ın buyruğundan çıkmak.

Ḫudāsından Resūlinden ḥicāb u ḫavf u ḥaşyet yoḳ
Nice Ḥakdan dönerler dīni yoḳ dūn erlerin gördüm

Ḥakdan ġayra:

1. **Ḥaḳdan ġayra:**-*a*
Gazel 142
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'tan başkası.

Göñül her gāh Ḥaḳdan ġayra ʿarż-ı iḥtiyāc itmez
O bir dergāh-ı ʿālīdür ki muḥtācını ac itmez

hākdān-ı ḫākden:

1. **ḫākdān-ı ḫākden:**-*den*
Beyit 253
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü toprağı.

Refʿ iderseñ ben ġubārı ḫākdān-ı ḫākden
Gün gibi ser-menzilüm aʿlā olur eflākden

hākden refʿe mecāl olmadı:

1. **ḫākden refʿe mecāl olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 408
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yerden göğe gücü olmamak. II Takati kalmamak, gücü bitmek.

Ḫākden refʿe mecāl olmadı bu ḫāk-i deri
Ẓāhir olmadı nesīm-i himemüñ bir eseri

hāke ber-ā-ber ider:

1. **ḫāke ber-ā-ber ider:**-*er*
Gazel 447
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Toprakla bir etmek, öldürmek.

Ṣaḳın ol dil-bere ʿāşıḳ geçinme
Ezüp başuñ ider ḫāke ber-ā-ber

hāke döküp:

1. **ḫāke döküp:**-*üp*
Gazel 178
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Toprağa dökmek, yere dökmek. II Gözyaşını toprağa akıtmak, ağlamak.

Yaşum yıldızların şām-ı felāketde döküp ḫāke
Gicem ẓulmet günüm rūz-ı ḳıyāmet eyleyen ṭāliʿ

<u>hāke düşdi:</u>

1. **ḫāke düşdi:**-*di*
Müsemmen 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Toprağa düşmek. II Bitap hâlde kalmak.

Ten ḫāke düşdi mürde-ṣıfat cāna elvedāʿ
Ḳaldum belā vü derd ile dermāna elvedāʿ

<u>hāke düşdükçe:</u>

1. **ḫāke düşdükçe:**-*dükçe*
Gazel 178
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Toprağa düşmek. II Gözyaşı yere akmak, ağlamak.

<u>S</u>üreyyā-yı sirişküm ḫāke düşdükçe ḳulup pā-māl
Sitārem düşkün olduḳça ihānet eyleyen ṭāliʿ

<u>hāke düşer:</u>

1. **ḫāke düşer:**-*er*
Tahmis 9
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Toprağa düşmek. II Gözyaşının toprağa düşmesi.

Düşer ḫāke <u>s</u>üreyyā-yı sirişküm nitekim şebnem
Düşen rūy-ı zemīne her gice encüm gibi her dem

<u>hāke şalursın:</u>

1. **ḫāke şalursın:**-*ur, -sın*
Gazel 451
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Toprağa salmak, toprağa vermek, ölüyü toprağa gömmek.

Ne deñlü perveriş ḳılsañ tenaʿumla ten-i zārı
Şalursın ʿāḳıbet ḫāke anı ey nā-tüvān yir yir

<u>hāki:</u>

1. **ḫākiyüz:**-*y, -üz*
Beyit 30
Mısra: **2**
Toprak, topraktan gelen, toprağa ait olan (insan).

Ābiyüz ṣūfī fenā aṣlına bādī degülüz
Ḫākiyüz āteşi-i dīv-i ʿanāvī degülüz

<u>hāki altun ider:</u>

1. **ḫāki altun ider:**-*er*
Gazel 408
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Toprağı altına çevirmek. II Âşığın sevgilinin bakışıyla değer bulması.

Kīmyādur ger olursa naẓaruñ ben ḫāke
Ḫāki altun ider erbāb-ı kemālüñ naẓarı

<u>hāk-i āstānuñ:</u>

1. **ḫāk-i āstānuñ:**-*uñ*
Beyit 236
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Eşiğinin toprağı.

Ser-i aḥbāba ḫāk-i āstānuñ tāc-ı ʿizzetdür
Güle baḳmaḳ kemāl ehline bir şāhāne ḫilʿatdur

<u>hāk-i cenāb-i dergeh-i tu:</u>

1. **ḫāk-i cenāb-i dergeh-i tu:**
Gazel 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Dergâhının şerefli toprağı.

Şāhā zi-behr-i rūşeni-i dīdehā besest
Ḫāk-i cenāb-i dergeh-i tu tūtyā-yi mā

<u>hāk-i deri:</u>

1. **ḫāk-i deri:**-*i*
Gazel 408
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kapının toprağı. II Sevgilinin kapısında toprak olan âşık.

Ḫākden refʿe mecāl
olmadı bu ḫāk-i deri
Ẓāhir olmadı nesīm-i
himemüñ bir eṣeri

hāk-i der-i dil-bere:

1. **ḫāk-i der-i dil-bere:**-*e*
Gazel 143
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin kapısının toprağı.

Yeridür ḫāk-i der-i dil-
bere sürsek yüzümüz
Bizüm ey dil o ḳapuda
açılupdur gözümüz

hāk-i ḥaremüñ:

1. **ḫāk-i ḥaremüñ:**- *üñ*
Beyit 135
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Girilmesi yasak olan toprak. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Ḫāk-i ḥaremüñ tāc-ı ser-i
ehl-i naẓardur
Gerd-i ḳademüñ sürme-i
erbāb-ı baṣardur

hāk-i ḳademet:

1. **ḫāk-i ḳademet:**-*et*
Rübai 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının toprağı.

Ḫāk-i ḳademet geştem ü
dil reft be-bād
Dādem be-tu dil her çi
buved bād ābād

hāk-i ḳademüñ:

1. **ḫāk-i ḳademüñ:**-*üñ*
Gazel 235
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının toprağı.

Sürmeyle açıldı ayaġuñ
tozına çeşmüm
Ḫāk-i ḳademüñ kuḥl-ı
Ṣıfāhāna degişmem

hāk-i ḳademüñ ḫızmeti:

1. **ḫāk-i ḳademüñ ḫıẕmeti:**
Gazel 351
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayak basılan toprağın hizmeti. II Âşığın, sevgilinin ayağının toprağına hizmetkâr olmak istemesi.

Ḫāk-i ḳademüñ ḫıẕmeti
başum yüzüm üzre
İzüñ tozınuñ minneti iki
gözüm üzre

hāk-i kesīf:

1. **ḫāk-i kesīf:**
Tarih 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sert toprak. II Yeryüzü, dünya.

Öyle bir luṭf issi ālī-
himmet-i ṭabʿ-ı laṭīf
Gelmemişdür arżda peydā
olalı ḫāk-i kesīf

hāk-i men ü hevā:

1. **ḫāk-i men ü hevā:**
Gazel 415
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Toprağım ve havam.

Āteş ü āb u mā yekī ḫāk-i
men ü hevā yekī
Ū vü şomā vü mā yekī yār
yekī suḫan yekī

hāk-i mezellet eyleyen ṭāliʿ:

1. **ḫāk-i meẕellet eyleyen ṭāliʿ:**
Gazel 178
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Alçak toprak eyleyen talih. II Ayaklar altına alan talih.

Güneş gibi felekde
menzil-i rifʿat umarken
ben
Mekānum ẕerreveş ḫāk-i
meẕellet eyleyen ṭāliʿ

hāk-i mezelletden refʿ eyleseñ:

1. **ḫāk-i meẕelletden refʿ eyleseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 198
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Alçak topraktan

yukarı yükselmek. II Alt bir mertebeden yüce bir makama ulaşmak.

Nola refʿ eyleseñ biz
ẕerreñi ḫāk-i meẕelletden
Ṭoġup burc-ı saʿādetden
güneş gibi çıḳa geldüñ

ḫāk-i meẕelletle:

1. **ḫāk-i meẕelletle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Ayaklar altı.

Ṭaġıtduñ her birin bir güşeye bād-ı mehābetle
Ser-i aʿdāyı yeksān eyledüñ ḫāk-i meẕelletle

ḫāki miyān-ı ābda teskīn iden:

1. **ḫāki miyān-ı ābda teskīn iden:**
Gazel 278
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Toprağı suyun ortasında sakinleştiren (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur ḫāki miyān-ı ābda teskīn iden
ʿIşḳdur eflāki hem ḫāk üzre dīvār eyleyen

ḫāk-i pāye:

1. **ḫak-i pāye:**-*e*
Gazel 50
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının toprağı.

Ḫüsrevā ḥāl-i Ḳabūlīden şuʿūruñ var ise
Ḫak-i pāye yüz süren eşʿār-ı pür-işʿārı gör

2. **ḫāk-i pāye:**-*e*
Mesnevi 8
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
(Mehmet Paşa'nın) Ayağının toprağı.

Ḫāk-i pāye s̱enālar eyleyelüm
Tā ölünce duʿālar eyleyelüm

3. **ḫāk-i pāye:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Ayağın toprağı. II Çavuşun kendisi.

Ṣūreti yazılup ʿale’l-ʿacele
Ḫāk-i pāye revāne oldı bile

ḫāk-i pāy-i şerīfe:

1. **ḫāk-i pāy-i şerīfe:**-*e*
Kıt'a 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şerefli ayağın toprağı. II Sevgilinin ayağının toprağı.

ʿArż-ı ḥāl itmege mecālüm yoḳ
Ḫāk-i pāy-i şerīfe sulṭānum

ḫāk-i pāy-i yār:

1. **ḫāk-i pāy-i yār:**
Gazel 356
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayağının toprağı.

Gözüñe tūtyādur çoḳdan ey dil ḫāk-i pāy-i yār
Ele girdikde cānuñ var ise yüzüñ gözüñ sürme

ḫāk-i pāyine:

1. **ḫāk-i pāyine:**-*i, -n, -e*
Gazel 82
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının toprağı.

Ṣu gibi sīne-ṣāf olanuñ ḫāk-i pāyine
Mānend-i serv ser-keş olanlar figendedür

ḫāk-i pāyüñ:

1. **ḫāk-i pāyüñ:**-*üñ*
Tesdis 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayak toprağı. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim

görecek gözlerümüz var imiş

2. **ḫāk-i pāyüñ:**-*üñ*
Tesdis 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ayak toprağı. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

3. **ḫāk-i pāyüñ:**-*üñ*
Tesdis 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Ayak toprağı. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

4. **ḫāk-i pāyüñ:**-*üñ*
Tesdis 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Ayak toprağı. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

5. **ḫāk-i pāyüñ:**-*üñ*
Tesdis 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Ayak toprağı. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

<u>ḫāk-i pāyüñ cevherinüñ ḳıymetin bildi:</u>

1. **ḫāk-i pāyüñ cevherinüñ ḳıymetin bildi:**-*di*
Müseddes 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayak bastığı toprağın kıymetini bilmek.

Līk dūr oldı işigüñden yitürdi devletin
Ḫāk-i pāyüñ cevherinüñ şimdi bildi ḳıymetin

<u>ḫāk-i pāyüñden:</u>

1. **ḫāk-i pāyüñden:**-*üñ, -den*
Kıt'a 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayak toprağı. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Dergeh-i devlet-meʾābuñ ḫākine yüzler sürüp
Ḫāk-i pāyüñden teraḳḳīler recā ḳılsam nola

<u>ḫāk-i rāh:</u>

1. **ḫāk-i rāh:**
Gazel 208
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yolunun toprağı.

Ey Ḳabūlī yüzüm üstünden nigārum geçmege
Reh-güẕārında vücūdum ḫāk-i rāh itsem gerek

<u>ḫāk-i rāhuñ:</u>

1. **ḫāk-i rāhuñ:**-*uñ*
Müseddes 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yolunun toprağı.

Ser-i kūyuñda varup niçeye dek dād ideyin
Ḫāk-i rāhuñ niçe bir āh ile ber-bād ideyin

<u>ḫāk-i reh-i derd:</u>

1. **ḫāk-i reh-i derd:**
Kaside 2
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Dert yolunun

toprağı. II Dert, keder, üzüntü.

Kīmyā gibi ʿazīz olmaġa saʿy eyler iken
Yol mıdur ḫāk-i reh-i derd ile olmaḳ yeksān

ḫāk-i rehüñ:

1. **ḫāk-i rehüñ:**-*üñ*
Gazel 449
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yolun toprağı. II Sevgilinin yolunun toprağı.

Çignesin ḫāk-i rehüñ gibi beni düşmen ü dost
Tek yüzüñ görmege bir daḫı yine yol olsun

ḫāk-i rehüñi:

1. **ḫāk-i rehüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 264
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yolunun toprağı.

Ḫāk-i rehüñi kuḥl iderüz dīde-i cāna
Maḫfī degül aḥvālümüz erbāb-ı naẓardan

ḫāk-i siyeh:

1. **ḫāk-i siyeh:**
Gazel 68
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Siyah toprak, kara toprak.

Eline ḫāk-i siyeh alsa Ḳabūlī zer olur
Var ise mālik-i iksīr-i ġam-ı zergerdür

2. **ḫāk-i siyeh:**
Kaside 2
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Siyah toprak, kara toprak. II Yeryüzü.

Nār-ı ḳahrından erir āb-ṣıfat seng-i siyāh
Āb-ı luṭfından olur ḫāk-i siyeh bāġ-ı cinān

ḫāk-i siyehden:

1. **ḫāk-i siyehden:**-*den*
Beyit 112
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kara toprak. II İnsanın yaradılış maddesi.

Ḫudā ḫāk-i siyehden ḫalḳ idüpdür cümle insānı
Kemāl-i künh-i ẕātıyla ne bilsün ins ü cin anı

ḫāk-i tene:

1. **ḫāk-i tene:**-*e*
Gazel 397
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Beden toprağı. II İnsanın yaratılış maddesi. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Ḫāk-i tene ḳılmadı vefā Nīl-i mizācuñ
Dil mihr-i ruḫuñ şevḳi ile düşdi serāḳī

hāk-i vücūdı:

1. **ḫāk-i vücūdı:**-*ı*
Gazel 384
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vücut toprağı. II İnsanın yaratılış maddesi. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

ʿĀşıḳ ki anda ẕerre ḳadar sūz u tāb ola
Ḫāk-i vücūdı ẕerre ise āftāb ola

hāk-i vücūd-ı düşmeni:

1. **ḫāk-i vücūd-ı düşmeni:**-*i*
Kaside 15
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Düşmanın vücudu, bedeni.

Yir yüzinden defʿ içün ḫāk-i vücūd-ı düşmeni
Serverā ʿasker degüldür bāddur gönderdigüñ

hāk-i vücūdın:

1. **ḫāk-i vücūdın:**-*ı, -n*
Kaside 4
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Vücut toprağı. II Vücut, beden.

Ḥāṣılı şāhum anuñ ʿazline rāżī degülüz
İsterüz kim idesin ḫāk-i vücūdın iʿdām

hāk-i vücūdumuz:

1. **ḫāk-i vücūdumuz:**-*umuz*
Gazel 391
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vücut toprağı. II İnsanın yaratılış maddesi. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Ḫardal ḳadar bulınmaya ḫāk-i vücūdumuz
Cemʿiyyetüñ Ḳabūli ṣoñı ṭarṭaġan gibi

hāk-i yemenden çıḳmaz:

1. **ḫāk-i yemenden çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 141
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yemen toprağından çıkmak, Yemen'de bile bulunmamak.

Aġlamaḳdan ḳızarup dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle bir pāk güher ḫāk-i Yemenden çıḳmaz

hāk-i zemīne:

1. **ḫāk-i zemīne:**-*e*
Gazel 32
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün toprağı.

Cürʿa-i cām-ı ṣafāyı sāḳiyā meydāna ṣaç
Lālezār olsun feżā ḫāk-i zemīne dāne ṣaç

hāk-i zillet eyle:

1. **ḫāk-i ẕillet eyle:**
Gazel 338
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hor, hakir toprak olmak. II Tevazulu davranmak.

Maḳāmuñ ḫāk-i ẕillet eyle ey dil ʿizzet isterseñ
Selāmetḫvāh iseñ evvel melāmet iḫtiyār eyle

hāk-i zilletden:

1. **ḫāk-i ẕilletden:**-*den*
Gazel 61
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Alçak toprak. II Değersiz âşık.

Nola refʿ eyleseñ mānend-i ẕerre ḫāk-i ẕilletden
Reh-i kūyuñda ol ben ḫāke yirden göge minnetdür

ḥaḳīḳat:

1. **ḥaḳīḳat:**
Gazel 253
Mısra: **3**
Gerçek, doğru, hakikat.

Ḥaḳīḳat ile bilinmez dilā ḥaḳīḳat-ı ʿışḳ
Mecāza ḫˇāce-i ʿışḳ ol mücāza başlayalum

2. **ḥaḳīḳate:**-*e*
Gazel 260
Mısra: **5**
Gerçek, doğru, hakikat.

Hevā-yı ʿışḳ-ı mecāzī ḥaḳīḳate yoldur
Ḥaḳīḳate irişince mecāza başlayalum

ḥaḳīḳat ehli:

1. **ḥaḳīḳat ehli:**
Gazel 261
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hakikat ehli. II Aşk ehli.

Ḥaḳīḳat ehli degülsün ṭarīḳ el virmez
Senüñle gel berü ey dil mecāza başlayalum

ḥaḳīḳatden eser bulınmaz:

1. **ḥaḳīḳatden eser bulınmaz:**-*maz*
Beyit 147
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hakikatten eser kalmamak.

Ṣabā gibi güẕer ḳılsañ cihānı ser-te-ser şimdi

Bulınmaz ẕerre miḳdārı
ḥaḳīḳatden eṣer şimdi

ḥakīḳate irişince:

1. **ḥaḳīḳate irişince:**-*ince*
Gazel 260
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hakikate ulaşmak, gerçeği bulmak. II İlahi aşka erişmek.

Hevā-yı ʿışḳ-ı mecāzī
ḥaḳīḳate yoldur
Ḥaḳīḳate irişince mecāza
başlayalum

ḥakīḳat-i ḥāl:

1. **ḥaḳīḳat-i ḥāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Vaziyetin gerçeği.

Emr-i ber-ʿaks iken
ḥaḳīḳat-i ḥāl
ʿAksine döndi ḥāl oldı
muḥāl

ḥakīḳat-ı ʿışḳ:

1. **ḥaḳīḳat-ı ʿışḳ:**
Gazel 253
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk hakikati, gerçek aşk.

Ḥaḳīḳat ile bilinmez dilā
ḥaḳīḳat-ı ʿışḳ
Mecāza ḫˇāce-i ʿışḳ ol
mücāza başlayalum

Ḥākim:

1. **Ḥakīm:**
Gazel 44
Mısra: **13**
Her şeyi hakkıyla bilen ve her şeyi hikmetle yapan Allah.

Noḳṭa deñlü nuṭfeyi nuṭḳa
getürmiş ol Ḥakīm
Ḥikmeti gör kim Ḳabūlī-i
suḫan-gū ḳoymış ad

2. **ḥakīmdür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **4**
Hakim, bilge, bilgin. II Hekim, tabip, doktor.

Zaḫm-ı ten-i figāra ne
çāre oñılmaġa
Ey oñmaduḳ ṭabīb
oñılursa ḥakīmdür

3. **ḥākimine:**-*i, -n, -e*
Mesnevi 8
Mısra: **50**
Hükmeden, buyruğunu yürüten (kimse).

Siz Ḥamāyı ḥimāyet
itmişsiz
Ḥākimine ʿināyet itmişsiz

4. **ḥākim:**
Mesnevi 5
Mısra: **37**
Hâkim, kadı.

Didi olan sicillüñ ey
ḥākim
Bize bir ṣūreti daḫı lāzım

5. **ḥākimsin:**-*sin*
Mesnevi 4
Mısra: **113**
Hâkim, bilge, bilgin.

Ḥāliyā defʿ-i ẓulme
ḥākimsin
Ḥāl-i ehl-i kemāle
ʿālimsin

ḥākim ola:

1. **ḥākim ola:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Hâkim olmak, buyruğunu ve egemenliğini yürütmek, egemen olmak, hükmetmek, yönetmek.

Müşkil budur ki ẓālim
maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola
ḥavāle bāṭıl

ḥākim olmadum:

1. **ḥākim olmadum:**-*ma, -du, -m*
Mesnevi 4
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Hâkim olmak, buyruğunu ve egemenliğini yürütmek, egemen olmak, hükmetmek, yönetmek.

İki ay anda olmadum ḥākim
Birine daḫı virmiş ol ẓālim

ḥākim olmaḳ:

1. **ḥākim olmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hâkim olmak, buyruğunu ve egemenliğini yürütmek, egemen olmak, hükmetmek, yönetmek.

Devr-i ʿadāletüñde ey pādşāh-ı ʿādil
Lāyıḳ mı ḥākim olmaḳ ʿālim yirine ʿāmil

2. **ḥākim olmaḳ:**-*maḳ*
Beyit 143
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hâkim olmak, buyruğunu ve egemenliğini yürütmek, egemen olmak, hükmetmek, yönetmek.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarṣa

ḥākim-i Ḥaḳ:

1. **ḥākim-i Ḥaḳ:**
Gazel 431
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Doğru Hâkim olan Allah.

Ḥākim-i ḥaḳ şineved maḥkeme-i ibdāʿī
Tā ki şud cūy-ı ḳażāyāy-ı ḳażā-rā dāʿī

ḥākim-i ḥükkām-ı mehām:

1. **ḥākim-i ḥükkām-ı mehām:**
Kaside 4
Mısra: **186**
Kelime Tipi: -
Mühim işlerde söz sahibi olanların hâkimi.

Emr anuñdur ki Ḥudāvend-i ulu'l-emr odur
Ḥükm anuñdur ki odur ḥākim-i ḥükkām-ı mehām

ḥākim-i kişver-i ḫāḳān-ı kesīrü'l-efḍāl:

1. **ḥākim-i kişver-i ḫāḳān-ı kesīrü'l-efḍāl:**
Tarih 11
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çok faziletli hükümdarın ülkesinin hâkimi. II Kazasker Monla Ahmed.

Ḳāḍi-i ʿasker-i sulṭān-ı celīlü'l-miḳdār
Ḥākim-i kişver-i ḫāḳān-ı kesīrü'l-efḍāl

ḥākim-i şehr-i Üsküb:

1. **ḥākim-i şehr-i Üsküb:**
Tarih 17
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Üsküp şehrinin hâkimi.

Be-ṣad şevḳ u ḥālet berāy-ı tu tārīḫ
Be-guftem şudī ḥākim-i şehr-i Üsküb

ḥākimü'l-vaḳti fi-Amāsiyye:

1. **ḥākimü'l-vaḳti fi-Amāsiyye:**
Mesnevi 6
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Amasya'daki devrin yöneticisi. II Manzumede ismi geçmeyen Amasya valisi.

Ḥākimü'l-vaḳti fi-Amāsiyye
ʿAn-cemīʿi'l-belā'i maḥmiyye

ḥākimü'l-vaḳt-i ḥıṭṭa-i Sivās:

1. **ḥākimü'l-vaḳt-i ḥıṭṭa-i Sivās:**
Mesnevi 6
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Sivas diyarının o dönemki hâkimi. II Sivas'ta kadılık yapan Kabûlî.

Efḳar-ı ḫalḳ-ı Ḥaḳḳ u aḥvec-i nās

Ḥākimü’l-vaḳt-i ḫıṭṭa-i Sivās

<u>ḥakīr-i dergehüñ olana:</u>

1. **ḥaḳīr-i dergehüñ olana:**-*a*
Gazel 226
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dergâhın değersiz olanı. II Sevgilinin huzurunda değersiz olan âşık.

Der-i devlet-meʾābuñdur muʿazzez eyleyen ḫalḳı
Ḥaḳīr-i dergehüñ olana iʿzāz eyle sulṭānum

<u>Hakk:</u>

1. **<u>H</u>aḳḳa:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **6**
Allah, Tanrı, Rab.

Ehl-i Ḥaḳ olma nedür bildüñ mi
Ḥaḳḳa yaḳīn yürüme çün teşdīd

2. **Ḥaḳḳa:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **10**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḥaḳḳa Ḥaḳ diyen olur
Ḥaḳḳa yaḳīn
Ḥaḳḳa Ḥaḳdur dimeyen
Ḥaḳḳa ……

3. **Ḥaḳḳı:**-*ı*
Gazel 302
Mısra: **1**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḳabūlī Ḥaḳḳı nā-kābil ne bilsün
Murād-ı ḳāyili nākil ne bilsün

4. **Ḥaḳḳ:**
Gazel 342
Mısra: **5**
Allah, Tanrı, Rab.

Kesb-i ʿalāḳa itse Ḥaḳḳ ile nola ervāḥ
Ḫurşīd-i evc-i rifʿat nāẓır degül mi peste

5. **Ḥaḳḳadur:**-*a*, -*dur*
Gazel 345
Mısra: **13**
Allah, Tanrı, Rab.

Niyāzum Ḥaḳḳadur müstaġniyin efrād-ı ʿālemden
Ḳabūlī iḥtiyācum yoḳ Ḫudādan ġayrı bir ferde

6. **Ḥaḳḳ:**
Gazel 360
Mısra: **8**
Allah, Tanrı, Rab.

Bunda ne işlerseñ olur hep hebā
Ḥaḳḳ içün olmayıcaḳ olur tebāh

7. **Ḥaḳḳı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **10**
Allah, Tanrı, Rab.

Başını kessen kesilmez āstān-ı şāhdan
Ḥaḳḳı bilmez ḥaẓẓı yoḳ tesbīḥden taḳdīsden

8. **Ḥaḳḳa:**-*a*
Tarih 20
Mısra: **7**
Allah, Tanrı, Rab.

Naḳd-i cānı deyn idi Ḥaḳḳa anı ḳabż itmege
Ḳābıż-ı ervāḥa emr itdi Ḫudā-yı bī-niyāz

9. **ḥaḳḳı:**-*ı*
Gazel 120
Mısra: **12**
Asıl, gerçek, doğru.

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün bağlar ilüñ ḫvābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḥaḳḳı niçün örter

10. **haḳḳı:**-*ı*
Gazel 262
Mısra: **8**
Asıl, gerçek, doğru.

Perde itme meh-i ruḫsāruña ebr-i zülfüñ
Gün gibi ẓāhir iken Haḳḳı niçün örtersin

11. **ḥaḳḳı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **124**
Asıl, gerçek, doğru.

Yoḳlana maṣraf-ı īrād u mevācib senden
Ḳılalar ḳısmet-i rūziyyesini ḥaḳḳı ḳasām

12. **ḥaḳḳı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **125**
Asıl, gerçek, doğru.

Ḥaḳḳı nā-ḥaḳ bilesin bāṭılı ḥaḳ añlayasın
İdesüñ keff idicek yirlere irḫā-yı licām

13. **ḥaḳḳa:**-*a*
Mesnevi 6
Mısra: **14**
Asıl, gerçek, doğru.

Böyle gördük bu ḳıṣṣa vāḳiʿdür
Ḥaḳ budur şerʿ ḥaḳḳa tābiʿdür

14. **ḥakk:**
Gazel 345
Mısra: **12**
Kazıma, oyma, yazı işleme.

Ḳazıtma defter-i ḥüsnüñde ṭursun ḫaṭṭ-ı ruḫsāruñ
Bilürsin iʿtibār olmaz eger ḥakk olsa defterde

15. **ḥaḳḳumdur:**-*um, -dur*
Gazel 464
Mısra: **3**
Hisse, pay.

Dil-bere bir būse ḥaḳḳumdur dehānuñdan didüm
Didi ʿāşıḳ ḥaḳ didüñ maḥrūm ḳalmaz Ḥaḳ diyen

16. **ḥaḳḳı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **199**
Hisse, pay.

Maḳṣad-ı ṣıdḳ-ı vezāret ki anuñ ḥaḳḳı idi
Geçdi yirinde ḳarār eyledi ol ṣadr-ı ʿiẓām

ḥaḳkā:

1. **ḥaḳḳā:**
Gazel 387
Mısra: **9**
Hakikaten, doğrusu, gerçekten.

Ḥaḳḳā Ḳabūlī ḳalb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hiç bir ehl-i şekīb aña beñzeye

2. **ḥaḳḳa:**
Kaside 3
Mısra: **26**
Hakikaten, doğrusu, gerçekten.

Müşkil budur ki ẓālim maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola ḥavāle bāṭıl

3. **ḥaḳḳā:**
Tarih 2
Mısra: **14**
Hakikaten, doğrusu, gerçekten.

Ḥadden ziyāde ḳudretüñ Ḥaḳ dā'im itsün devletüñ
Ḥaḳḳā ki ḫᵛān-ı niʿmetüñ mebẕūl ü yaġmā eyledüñ

Ḥaḳḳa Ḥaḳ diyen:

1. **Ḥaḳḳa Ḥaḳ diyen:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hakk'a Hak diyen (kimse). II Allah'a yönelen kul.

Ḥaḳḳa Ḥaḳ diyen olur
Ḥaḳḳa yaḳīn
Ḥaḳḳa Ḥaḳdur dimeyen
Ḥaḳḳa ……

Ḥaḳḳa Ḥaḳdur dimeyen:

1. **Ḥaḳḳa Ḥaḳdur dimeyen:**
Gazel 45
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hakka "Hak'tır" demeyen (kimse). II Allah'a inanmayan kişi.

Ḥaḳḳa Ḥaḳ diyen olur
Ḥaḳḳa yaḳīn
Ḥaḳḳa Ḥaḳdur dimeyen
Ḥaḳḳa ……

ḥaḳḳa ḥavāle eyledüm:

1. **ḥaḳḳa ḥavāle eyledüm:**-*dü, -m*

Gazel 67
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allah'a havale etmek, yapılan kötülükler karşısında intikam almaktan vazgeçip Allah'ın adaletine bırakmak.

Ḳabūlī cānib-i ḫaşmı ḥavāle eyledüm Ḥaḳḳa
Ne pervā müddeʿīden çün Ḫudā gibi vekīlüm var

Ḥaḳḳa ḥavāle idelüm:

1. **Ḥaḳḳa ḥavāle idelüm:**-*elüm*
Gazel 364
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Allah'a havale etmek, yapılan kötülükler karşısında intikam almaktan vazgeçip Allah'ın adaletine bırakmak.

Terk eylesün aʿdāyile daʿvāyı Ḳabūlī
Biz cānib-i ḫaşmı idelüm Ḥaḳḳa ḥavāle

ḥaḳḳa ḳāyil:

1. **ḥaḳḳa ḳāyil:**
Gazel 73
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hakikate inanmış, doğru yoldan şaşmayan (kimse). II Hüseyin Ağa.

Vücūh-ı ḫayra māyil ḥaḳḳa ḳāyil zāt-ı pāküñdür
Saḳāmetden müberrādur ṭarīḳ-ı istiḳāmetdür

ḥaḳḳa münkir gidilerdür:

1. **ḥaḳḳa münkir gidilerdür:**-*ler, -dür*
Kaside 11
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Allah'ı inkâr eden ahlaksız (kimse).

Keşiginde keş ağızlu kişi oġlı kişilerdür
Ḥaḳḳa münkir gidilerdür nice münkerlerin gördüm

ḥaḳḳa şükr eylemekdür:

1. **ḥaḳḳa şükr eylemekdür:**-*dür*
Diğer 2
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Allah'a şükretmek.

Nā-gehānī bir belādur nā-gehān oldı ʿayān
Çāresi şükr eylemekdür Ḥaḳḳa peydā vü nihān

Ḥaḳḳa yaḳīn olur:

1. **Ḥaḳḳa yaḳīn olur:**-*ur*
Gazel 45
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allah'a (ibadet ederek) yakın olmak.

Ḥaḳḳa Ḥaḳ diyen olur Ḥaḳḳa yaḳīn
Ḥaḳḳa Ḥaḳdur dimeyen Ḥaḳḳa ……

ḥakkāk-i ḳadīm:

1. **ḥakkāk-i ḳadīm:**
Kaside 7
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Eski sarraf. II Kasidenin sunulduğu temiz ve kıymetli ağa.

Sensin ol gevher-i pākīze ki ḥakkāk-i ḳadīm
Getüre mislini bir daḫı vücūda heyhāt

ḥakkı bāṭıl idici:

1. **ḥaḳḳı bāṭıl idici:**
Mesnevi 5
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Gerçeği yalana çeviren, doğruları anlatmayan, yalancı (kimse). II Yalancı ve düzenbaz çavuş.

Bir yüzi ḳara ḳara cāhil imiş
Ḥaḳḳı bāṭıl idici bāṭıl imiş

ḥaḳḳ-ı ḫızmet:

1. **ḥaḳḳ-ı ḫızmet:**
Kaside 3
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Hizmetin hakkı.

Yoḳ ẕimmetümde bāḳī illā ki ḥaḳḳ-ı ḫıẕmet ʿUhdemde ġayrı ḥaḳ yoḳ ṭālib ola muḥaṣṣıl

<u>ḥakkı koyup:</u>

1. **ḥaḳḳı ḳoyup:**-*y, -up*
Kaside 12
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hakikatten vazgeçmek, gerçeği bırakmak.

Dāʾimā ḥaḳḳı ḳoyup bāṭıl taṣavvur itmeden
Nesne taʿlīm eylemez taʿlīmden tedrīsden

<u>ḥakk-ı sābıḳ:</u>

1. **ḥaḳḳ-ı sābıḳ:**
Gazel 198
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Önceki hak. II Geçmişin hakkı, önceki kişilerin hatırı.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ unutmaduñ aña geldüñ

<u>ḥaḳḳ-ı şerʿe:</u>

1. **ḥaḳḳ-ı şerʿe:**-*e*
Mesnevi 8
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Şeriatın hükmü.

Ol durur kim cemīʿ-i ḳāżīler
Bir bölük ḥaḳḳ-ı şerʿe rāżīler

<u>ḥakkı şorılmaz:</u>

1. **ḥaḳḳı şorılmaz:**-*maz*
Gazel 154
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hakkı sorulmak, hakkı aranmak.

Mey-i laʿli nigāruñ ʿaḳlum aldı gözleri göñlüm
Alan alanuñ ancaḳ kimsenüñ hiç ḥaḳḳı ṣorılmaz

<u>ḥaḳḳında:</u>

1. **ḥaḳḳında:**
Kaside 13
Mısra: **31**
Bir şeye ilişkin, üzerine, dair.

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri boynuñ gibi irkenden üzil

2. **ḥaḳḳında:**
Kaside 13
Mısra: **38**
Bir şeye ilişkin, üzerine, dair.

Bu naṣīḥat saña ʿālemde yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın boḳ yime var ḥaddüñi bil

<u>ḥaḳḳını icrā eyleñ:</u>

1. **ḥaḳḳını icrā eyleñ:**-*ñ*
Kaside 4
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Hakkını vermek, gereğini yerine getirmek.

Emr-i Ḥaḳ böyle imiş ḥaḳḳını icrā eyleñ
Gitsün ol çünki o gitmekle gelür ḫalḳa niẓām

<u>Ḥaḳḳuñ maẓharıdur:</u>

1. **Ḥaḳḳuñ maẓharıdur:**-*dur*
Şarkı 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Allah'ın tecellisi.

Her şey’ Ḥaḳḳuñ maẓharıdur
Ṭuyagör göñül böyl’olur

<u>ḫāksār:</u>

1. **ḫāksārı:**-*ı*
Beyit 262
Mısra: **2**
Toz ve toprak içinde kalmış, garip ve perişan (kimse). II Âşık.

Mübārek ḫāṭırında var ġubārı
Tamām añmış gibi ben ḫāksārı

2. **ḫāksār:**
Tesdis 2
Mısra: **9**
Toz ve toprak içinde

kalmış, garip ve perişan (kimse). II Âşık.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

ḫāksār olmaḳ:

1. **ḫāksār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 49
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Toprak olmak: Ölmek, gömülüp toprağa karışmak.

Ümīd-i pāy-būsuñla
Ḳabūlī pāyuña düşmiş
Reh-i ʿışḳ içre bir gün
ḫāksār olmaḳ muḳarrerdür

ḫākveş:

1. **ḫākveş:**
Muhammes 1
Mısra: **3**
Toprak gibi.

Rāh-ı ġamda ḫākveş ḫāṭır-perīşān olduġum
Tekye-i ʿışḳa varup cān ile ʿüryān olduġum

ḫāl:

1. **ḫālüñ:**-*üñ*
Gazel 34
Mısra: **8**
Siyah ben. II Sevgilinin beni.

Mülk-i Rūm içinde başḳa başına sulṭāndur
Ṭañ degül alursa ḫālüñ Çīn ü Māçīnden ḫarāc

2. **ḫālüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 36
Mısra: **5**
Siyah ben. II Sevgilinin beni.

Görince ġabġabuñ ḫālüñle cānā
Didüm bāġ-ı ruḫuñda miski tuffāḥ

3. **ḫālüñ:**-*üñ*
Gazel 367
Mısra: **3**
Siyah ben. II Sevgilinin beni.

Gözüñ yanında ḫālüñ ḳaşlaruñ miḥrābına ḳarşu
İmām-ı Kaʿbedür gūyā oturmış minber altında

4. **ḫāline:**-*i, -n, -e*
Gazel 436
Mısra: **10**
Siyah ben. II Sevgilinin beni.

Naẓīri gelmemişdür dāne-i fülfül gibi Rūma
ʿİẕārı üzre baḳsañ ḫāline bir dānedür şimdi

5. **ḫālüñ:**-*üñ*
Gazel 442
Mısra: **7**
Siyah ben. II Sevgilinin beni.

Naẓardan düşdi mūlendikce ḫālüñ
Ḳarıncaya ḳanadıdur zevāli

6. **ḫālüñe:**-*üñ, -e*
Beyit 162
Mısra: **1**
Durum, vaziyet, hâl.

Bir baḳımda ḫālüñe vāḳıf olur dil-ber senüñ
Yāre bir bir anı taḳrīr eylemek lāzım degül

7. **ḫālüñ:**-*üñ*
Gazel 22
Mısra: **5**
Durum, vaziyet, hâl.

Fālüñ ḫuceste ḫālüñ ḫoş ṭālīʿüñ hümāyūn
Üstüñe sāye ṣalmış perr-i hümā-yı devlet

8. **ḫālüñ:**-*üñ*
Gazel 26
Mısra: **9**
Durum, vaziyet, hâl.

Ḳabūlī ḳıyāmetde ḫālüñ nolur
Ṣorılursa her itdügüñ seyyiʾāt

9. **ḫāldür:**-*dür*
Gazel 45
Mısra: **2**
Durum, vaziyet, hâl.

Nedür ey ṣūfī maḳām-ı tevḥīd

Ḥāldür ādeme ṣanma taḳlīd

10. **ḥālüm:**-*üm*
Gazel 90
Mısra: **12**
Durum, vaziyet, hâl.

ʿArż-ı ḥāl itmek şehā lāzım degül
ʿĀşıḳam ayruḳsı ḥālüm vardur

11. **ḥāl:**
Gazel 93
Mısra: **2**
Durum, vaziyet, hâl.

ʿAcebdür ḥāli ḫalḳ-ı ʿālemüñ aḥvāl bilmezler
İderler ṭaʿn ḥāl ehline aṣlā ḥāl bilmezler

13. **ḥāl:**
Gazel 121
Mısra: **1**
Durum, vaziyet, hâl.

Ol şāh-ı ḥüsne diyemezüz ḥāl şöyledür
Ol dil-ber-i perī-ṣıfat ādem mi söyledür

14. **ḫālinden:**-*i*, -*n*, -*den*
Gazel 125
Mısra: **7**
Durum, vaziyet, hâl.

Ḳafes-i ʿışḳa ḳoyup dāne virüp ḫālinden
Murġ-ı cānı niçe āzād eyler

15. **ḥāl:**
Gazel 151
Mısra: **10**
Durum, vaziyet, hâl.

Ṣorma ḥālin Ḳabūli zühhāduñ
Bī-riyā olmayanda ḥāl olmaz

16. **ḥālini:**-*i*, -*n*, -*i*
Gazel 166
Mısra: **7**
Durum, vaziyet, hâl.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

17. **ḥālüñ:**-*üñ*
Gazel 325
Mısra: **9**
Durum, vaziyet, hâl.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez ṣorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

18. **ḥāle:**-*e*
Gazel 331
Mısra: **4**
Durum, vaziyet, hâl.

Naḳd-i vaḳtüñ faḳd u żāyiʿ ḳılma ḫoş gör ḥālüñi
Ḥāle baḳ āmed ṣod-ı māżī vü istiḳbāli ḳo

19. **ḥāl:**
Gazel 473
Mısra: **4**
Durum, vaziyet, hâl.

Nūn-ı şaʿbān ile rā-yı ramażānı farḳa
Ner gerek ehl-i hüner tā ki nedür añlaya ḥāl

20. **ḥāl:**
Kaside 4
Mısra: **221**
Durum, vaziyet, hâl.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

21. **ḥāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **52**
Durum, vaziyet, hâl.

Emr-i ber-ʿaks iken ḥaḳīḳat-i ḥāl
ʿAksine döndi ḥāl oldı muḥāl

22. **ḥālüñ:**-*üñ*
Mesnevi 7
Mısra: **50**
Durum, vaziyet, hâl.

Ötesin ṣorar iseñ ṣuç anuñdur
Senüñ ḥālüñ ḳolaydur ṣuç anuñdur

23. **ḥālüm:**-*üm*
Şarkı 2

Mısra: **10**
Durum, vaziyet, hâl.

Baña raḥm eylemez ol ruḫı ālüm
Şimden girü bilmem nic'olur ḥālüm

24. **ḥālüñ:**-*üñ*
Tahmis 12
Mısra: **25**
Durum, vaziyet, hâl.

Ṣāliḥā ḥālüñ nolur bārī añ a şimden girü

25. **ḥāle:**-*e*
Terci-bend 2
Mısra: **17**
Durum, vaziyet, hâl.

Ḥāle tebdīl oldı aḳvāl ü beyān
Ehl-i ḥāl oldukca lāl oldı zebān

ḫāl ehli:

1. **ḥāl ehli:**
Gazel 93
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hâl ehli, gönül ehli. II Ârifler, dervişler, âşıklar.

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i ḥāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliṣ gibi ḳāl oldılar hiç ḳāl bilmezler

ḫāl ehline:

1. **ḥāl ehline:**-*n, -e*
Gazel 93
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hâl ehli, gönül ehli. II Ârifler, dervişler, âşıklar.

ʿAcebdür ḥāli ḫalḳ-ı ʿālemüñ aḥvāl bilmezler
İderler ṭaʿn ḥāl ehline aṣlā ḥāl bilmezler

ḫālā:

1. **ḥālā:**
Mesnevi 2
Mısra: **56**
"Bu zamana kadar, hâlen, henüz" anlamlarına gelen zarf.

İki yıldan ziyādedür şāhā
Der-i devletde ben ḳuluñ ḥālā

ḫalāṣ:

1. **ḫalāṣa:**-*a*
Tahmis 5
Mısra: **11**
Kurtarma, kurtuluş.

ʿAceb bilsem nedür çāre ḫalāṣa derd-i dünyādan
Belā vü derd ü ġam ayrılmadı bu ḳalb-i şeydādan

ḫalāṣ bulsun:

1. **ḫalāṣ bulsun:**-*sun*
Kaside 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kurtulmak, azat olmak, kurtuluşa ermek.

Cān-ı aʿdā dest-i ḳahrından nice bulsun ḫalāṣ
Pençe-i zūr-āver ü pūlāddur gönderdigüñ

ḫalāṣ eyle:

1. **ḫalāṣ eyle:**
Gazel 124
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kurtarmak, bir kimseyi tehlikeden ve zor durumun içinden çıkarmak.

Bend-i ġama bıraḳma ḫalāṣ eyle muḫlişi
Ḫāliṣ-dil ol ḫulūṣ-ı ṭaviyyet zamānıdur

ḫalāṣ ider:

1. **ḫalāṣ ider:**-*er*
Gazel 201
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bir kişiyi bulunduğu zor durumdan çıkartmak, kurtarmak.

Ḫalāṣ ider dil-i bīmārı derd-i fürḳatden
Olursa laʿl-i lebinden devāsı Eyyūbuñ

halāṣ it:

1. **ḫalāṣ it:**
Gazel 418
Mısra: **7**

Kelime Tipi: -
Kurtarmak, bir kimseyi tehlikeden ve zor durumun içinden çıkarmak.

Pençe-i ḳaplān-ı miḥnetden ḫalāṣ it bendeñi
Bir ʿAlīlük eyle ben bīmāra arslānum ʿAli

ḫalāṣ ol:

1. **ḫalāṣ ol:**
Tahmis 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kurtulmak.

Eyle deryā kendüñi gel ḳaṭreliḳden ol ḫalāṣ
Degme derd ile küdūret bağlama ey merd-i ḫāṣ

ḫalāṣ olmaḳ:

1. **ḫalāṣ olmaḳ:**-*maḳ*
Tahmis 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kurtulmak.

Ey Murādī gel ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ dem-be-dem
Ṣaḳla sırruñ keşf-i rāz itme çekersin çoḳ nedem

2. **ḫalāṣ olmak:**-*mak*
Tahmis 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kurtulmak.

Devāsuz derde düşdüm olmadı dermān eṭibbādan
Ḫalāṣ olmak naṣīb olmadı cevr-i devr-fersādan

halāṣ olmaz:

1. **ḫalāṣ olmaz:**-*maz*
Tahmis 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kurtulmak.

Terk-i nāmūs itmeyince nāmdār olmaz ḫalāṣ
ʿĀr iderseñ idemezsin yāre ʿarż-ı iḫtiṣāṣ

halāvet:

1. **ḫalāvet:**
Gazel 173
Mısra: **5**
Tatlılık, şirinlik, lezzet.

Ḫalāvet laʿl-i şekkerḫāña muḫtaṣ
Tekellüm ṭūṭi-i gūyāña maḫṣūṣ

halāvet-i elfāẓ:

1. **ḫalāvet-i elfāẓ:**
Beyit 187
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sözlerin tadı, lezzeti.

Virür ġazelde leṭāfet ḫalāvet-i elfāẓ
Degül mi ʿayn-ı leṭāfet selāset-i elfāẓ

hāle:

1. **hāledür:**-*dür*
Beyit 56
Mısra: **1**
Ay ağılı, bazı zamanlarda ay etrafında ortaya çıkan halka.

Devr ider ḫaṭ mı ruḫuñ yā devr-i mehde hāledür
Yā miyān-ı sebzezār içre açılmış lāledür

2. **hāle:**
Gazel 457
Mısra: **4**
Ay ağılı, bazı zamanlarda ay etrafında ortaya çıkan halka.

Ḥüsn-i ruḫsāruña hiç māniʿ olur mı ḫaṭṭuñ
Ḳamerüñ şuʿlesine ḫāʾil olur mı hāle

halel gelmez:

1. **ḫalel gelmez:**-*mez*
Gazel 509
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Halel gelmek: Zarara uğramak, ziyan olmak, bozulmak.

Żann ile vāʿiẓ meye ḫuldür dise gelmez ḫalel
Öyle işitmişdür anı küllü men ……

2. **ḫalel gelmez:**-*mez*
Gazel 78
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**

Halel gelmek:
Zarara uğramak, ziyan olmak, bozulmak.

Şehā seng-i cefāyile ne deñlü ḫātırum yıḳsañ
Ḫalel gelmez esās-ı ʿışḳa zīrā ḳatı müşteddür

3. **ḫalel gelmez:**-*mez*
Gazel 220
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Halel gelmek:
Zarara uğramak, ziyan olmak, bozulmak.

Seng-i bī-dād ile ger ʿālem yıḳılsa fi'l-meṣel
Ḫāne-i ʿışḳuñ dilā bir ṭaşına gelmez ḫalel

<u>ḥālet:</u>

1. **ḥāleti:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **32**
Durum, vaziyet, hâl.

Öldi gitdi ḥāṣılı ḳomadı elden ġayreti
Görmedük işitmedük bu ana dek bu ḥāleti

2. **ḥālet:**
Gazel 109
Mısra: **9**
Durum, vaziyet, hâl.

Ḳabūlī ġayrı ḥālet yoḳdur īrād-ı maʿārifden
Ġaraż arż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür

3. **ḥālet:**
Kaside 4
Mısra: **150**
Durum, vaziyet, hâl.

Sebeb-i fitne nedür bilmedi dīvān ehli
Ol gün ol ḥālet ile geçdi irişdi aḫşām

4. **ḥāletde:**-*de*
Kaside 4
Mısra: **177**
Durum, vaziyet, hâl.

Vüzerā çünki bu ḥāletde sükūt eylediler
Bir nice gün de ḫużūr eylesün ol ḳavm-i kirām

5. **ḥāletle:**-*le*
Kaside 6
Mısra: **85**
Durum, vaziyet, hâl.

Niteki mihr ü ḳamer rūz u şeb bu ḥāletle
Müdīr-i çarḫ-ı felekler maʿiyyet ile döner

6. **ḥālet:**
Mesnevi 4
Mısra: **45**
Durum, vaziyet, hâl.

Bu ne ḥālet durur ki bu demde
Olmayan işler ola bir demde

7. **ḥālet:**
Mesnevi 15
Mısra: **55**
Durum, vaziyet, hâl.

Bu ne ḥālet durur ki bī-minnet
Er ider ʿavreti eri ʿavret

8. **ḥālet:**
Tahmis 3
Mısra: **3**
Durum, vaziyet, hâl.

Ḳalbinde ḥālet olmaya pür-inḳılāb ola
ʿĀşıḳ mı dirsin aña ki bī-sūz u tāb ola

<u>hālet virürdi:</u>

1. **ḥālet virürdi:**-*ür, -di*
Gazel 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hâl vermek, hâl bırakmak.

Ḥālet mi virürdi bize mey-ḫānede her küb
Tiryāk mey-i nāb ile bulmasa terekküb

<u>ḫālet-baḫş olur:</u>

1. **ḥālet-baḫş olur:**-*ur*
Gazel 389
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzellik, hoşluk veren olmak.

El urma ḫalḳa-i tesbīḥe ṣūfī
Ne ḥālet-baḫş olur ser-ḫoşa ḫūşe

ḫālete irüşdüm:

1. **ḥālete irüşdüm:**-*dü, -m*
Gazel 18
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hâle gelmek, belli bir duruma gelmek.

Belā-yı ʿışḳ ile bir ḥālete irüşdüm kim
Taʿaccüb eyler inanmaz sözüme merd-i lebīb

ḫālet-i bāde:

1. **ḥālet-i bāde:**
Beyit 213
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarabın hali, keyfi.

Ḥālet-i bāde gibi neşʾesi gitmez sözümüñ
Āb-ı engūr ile tā kim başı ḫoşdur üzümüñ

ḫālet-i bezm-i elesti añlamaz:

1. **ḥālet-i bezm-i elesti añlamaz:**- *maz*
Gazel 502
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Elest meclisinin hâlini anlamak. II Bezm-i elest: Dünya yaratılmadan evvel bütün ruhların bir arada toplandığı ve Allah'ın "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sorusuna ruhların "Elbette" dedikleri yaratılış günüdür.

Ḥālet-i bezm-i elesti añlamaz mest olmayan
Ol meyüñ nefʿin yine mestāne ʿāşıḳlar görür

ḫālet-i ʿışḳ:

1. **ḥālet-i ʿışḳ:**
Gazel 301
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk hâli, aşkın durumu.

Ḥālet-i ʿışḳ u ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār imiş
ʿĀḳili mecnūn iden mecnūnı pür-sevdā ḳılan

ḫālet-i ruḫṣat virildi:

1. **ḥālet-i ruḫṣat virildi:**-*di*
Diğer 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
İzin verilmek, ruhsat verilmek.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekṣeri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḥālet-i ruḫṣat virildi Ammā

ḫālet-i üstādı:

1. **ḥālet-i üstādı:**-*ı*
Mesnevi 7
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Üstadın hâli, vaziyeti.

Bilür mi ḳadr-i insānı cemādāt
Ne bilsün ḥālet-i üstādı ālāt

ḫāli:

1. **ḥāli:**
Tarih 22
Mısra: **7**
"Bir vakit, bir zaman" anlamına gelen Farsça ifade.

Ḥāli üzre lafẓın ibḳā eyledük
Tā ki ġamnāk olmaya ṭabʿ-ı ẓarīf

2. **ḫālīdür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **10**
Sahipsiz, boş.

Ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul degüldür ḫayli ḳābildür
Benüm sulṭānum iḥsāñ eyle ʿālem şimdi ḫālīdür

3. **ḫālī:**
Mesnevi 3
Mısra: **22**
Sahipsiz, boş.

Devr-i ʿadlüñde herkesüñ ḥāli

İntiẓām üzredür benem ḫālī

4. **ḫālī:**
Gazel 327
Mısra: **7**
Uzak, ayrı.

Ṣafādan luṭfdan ḫālī degüldür mīve-i naẓmum
Riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān içre tā kim aña tākem ben

5. **ḫālī:**
Gazel 442
Mısra: **2**
Uzak, ayrı.

Siyeh beñlerle yārüñ rūy-ı āli
Leṭāfetden degül her biri ḫālī

6. **ḫālī:**
Kaside 12
Mısra: **2**
Uzak, ayrı.

Düzd ü şirret bilmede aʿlem geçer iblīsden
Muttaṣıl ḫālī degül tezvīrden telbīsden

7. **ḫālī:**
Müseddes 3
Mısra: **27**
Uzak, ayrı.

Velī ḫālī degül cevr ü cefādan
Beḳā umma viṣāl-i dil-rübādan

8. **ḫālī:**
Tahmis 5
Mısra: **7**
Uzak, ayrı.

Bize cevr ü cefādan ol perī ḫālī degül her gāh
Belā vü derd ü miḥnetdür dilümden olmadı āgāh

9. **ḫālī:**
Tahmis 10
Mısra: **16**
Uzak, ayrı.

Göñül ʿışḳuñda hiç vīrāne ḳalmaz
Gice bir gūşede cānāne ḫālī

ḥāl-i ādem:

1. **ḥāl-i ādem:**
Kaside 3
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
İnsanın durumu, hâli.

Vīrāne oldı ʿālem ḳapladı ʿālemi ġam
Ṣanmañ ki ḥāl-i ādem ıṣlāḥa ola ḳābil

ḥal-i ʿālem:

1. **ḥal-i ʿālem:**
Gazel 54
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dünyanın hâli, âlemin durumu, vaziyeti.

Şimdilik aʿdāyile ʿālemdesüz ʿālem sizüñ
Ḥal-i ʿālem böyle ḳalmaz bu zamāndur dostlar

2. **ḥāl-i ʿālem:**
Gazel 365
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âlemin hâli, dünyanın vaziyeti.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-s̱ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

ḥāl-i bālet:

1. **ḥāl-i bālet:**-*et*
Tarih 17
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Gönül hâli.

Ḳabūlī çe ḥācet be-tebyīn-i aḥvāl
Şude ḥāl-i bālet be-aṣḥāb-ı maṣḥūb

ḫāl-i bali:

1. **ḥāl-i bali:**
Tahmis 10
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yusuf Bali'nin hâli.

Maḥalli düşdi añdum ḫāl-i Bali
Ayıḳla olmadı vaṣl iḥtimāli

ḫāl-i bālin:

1. **ḥāl-i bālin:**-*i, -n*
Kaside 4
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Gönül hâli.

İhtiyāc ehli saña ʿarż ide ḥāl-i bālin
Müstaḳıl sen ḳılasın ṭālibe tevzīʿ-i sihām

ḫāl-i derūnı:

1. **ḫāl-i derūnı:**-*ı*
Gazel 291
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönlün hâli. II Âşığın gönlünün hâli.

Çoḳ baḳma ḥāl-i ẓāhire gel ehl-i ḥāl iseñ
Ḥāl-i derūnı ḳāle muvāfıḳ görür misin

ḫāl-i dilet:

1. **ḫāl-i dilet:**-*et*
Gazel 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül hâli. II Âşığın gönlü.

Raḥmī be-ḥāl-i zār-i men-i mübtelā be-kun
Yaʿni be-kūçe ḥāl-i dilet mübtelā-yi mā

ḫāl-i ehl-i kemāle:

1. **ḫāl-i ehl-i kemāle:**-*e*
Mesnevi 4
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Kâmillerin hâli, fazilet sahiplerinin vaziyeti.

Ḥāliyā defʿ-i ẓulme ḥākimsin
Ḥāl-i ehl-i kemāle ʿālimsin

ḫāl-i Hindū:

1. **ḫāl-i Hindū:**
Gazel 492
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Hintlilerin rengine benzeyen) Siyah ben. II Sevgilinin beni.

Aḳ varaḳdan bir mücellā ṣıḳma yazmış ber dimiş
Noḳṭalar dökmiş o levḥe ḫāl-i hindū ḳomış ad

ḫāl-i ḥūt:

1. **ḫāl-i ḥūt:**
Gazel 25
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Balığın hâli. II Âşığın hâli.

Ḳaşlaruñ ʿaksini çeşm-i pür-neme ṣal ṭurma hiç
Ṣusuz olıcaḳ neye varur bilürsin ḥāl-i ḥūt

ḫāl-i Ḳabūlīden:

1. **ḫāl-i Ḳabūlīden:**-*den*
Gazel 50
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin hâli.

Ḫüsrevā ḥāl-i Ḳabūlīden ṣuʿūruñ var ise
Ḫak-i pāye yüz süren eşʿār-ı pür-işʿārı gör

ḫālī ḳomaya:

1. **ḫālī ḳomaya:**-*ma, -y, -a*
Muaşşer 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Boş bırakmak.

Şeref ol millete kim ola anuñ mīr-i mīrānı
Gele devletle teşrīf ide ḫālī ḳomaya anı

ḫālī ḳomayup:

1. **ḫālī ḳomayup:**-*ma, -y, -up*
Muaşşer 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Boş bırakmak.

Saʿādetle yine ḫālī ḳomayup ḳalb-i vīrānı
Gelüp devletle teşrīf eyledüñ taḫt-ı dil ü cānı

ḫāl-i melāl-i miḥnet-āmīzi:

1. **ḫāl-i melāl-i miḥnet-āmīzi:**-*i*
Gazel 88
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sıkıntıyla karışık hüzün hâli.

Yine var bir ʿaceb ḫāl-i
melāl-i miḥnet-āmīzi
Ḳabūlī bendeñi bendüñle
bend it kim ġulāmuñdur

hāl-i müşgīnüñ:

1. **ḫāl-i müşgīnüñ:**-*üñ*
Gazel 83
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Misk kokulu ben. II Sevgilinin beni.

Laʿl-i nābuñ ḫāl-i
müşgīnüñ ʿiẕār-ı nāziküñ
Sükkerī-pālūde misk-
ālūde gül-mālīdedür

hāl-i ruḫsār-ı yāre meyl idenüñ dili:

1. **ḫāl-i ruḫsār-ı yāre meyl idenüñ dili:**
Gazel 192
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağındaki bene meyilli olanın (âşığın) gönlü.

Ḫāl-i ruḫsār-ı yāre meyl
idenüñ
Nār-ı ġamda dili sipend
gerek

hāl-i ruḫuñ:

1. **ḫāl-i ruḫuñ:**-*uñ*
Gazel 87
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yanak beni. II Sevgilinin yanağında bulunan ben.

Cism-i żaʿīfe laʿl-i lebüñ
ḳūt-ı rūḥdur
Mürġ-i revāna ḫāl-i ruḫuñ
āb u dānedür

hāl-i ruḫuñ ġamıyla:

1. **ḫāl-i ruḫuñ ġamıyla:**-*y, -la*
Gazel 99
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yanağındaki benin kederi.

Ḫāl-i ruḫuñ ġamıyla
tenüm tāze dāġdur
Cānā bahār irişdi ḳaranfül
zamānıdur

hāl-i ẓāhire baḳma:

1. **ḫāl-i ẓāhire baḳma:**-*ma*
Gazel 291
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kişinin görünürdeki hâline bakmak, dış görünüşe bakarak hareket etmek.

Çoḳ baḳma ḫāl-i ẓāhire
gel ehl-i ḥāl iseñ
Ḫāl-i derūnı ḳāle muvāfıḳ
görür misin

Halīc:

1. **Ḫalīc:**
Gazel 455
Mısra: **2**
Koy, körfez.

Aḳar gözüm yaşı nitekim
lücce-i Meric
Nīl-i sirişk-i dīdeden
ayrıldı bir ḫalīc

hālīce yer:

1. **ḫālīce yer:**
Gazel 255
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sessiz yer, herkes tarafından bilinmeyen yer.

Ayaġ altı degül mey-ḫāne
gibi uġramaz kimse
Ḳanāʿat gūşesidür nāmı
bir ḫālīce yer buldum

halīde:

1. **ḫalīde:**
Gazel 303
Mısra: **4**
Saplanmış, batırılmış. II Bela içine batmış, sıkıntı içine düşmüş âşık.

Bilür misin daḫı ṣaḥrā-yı
ġamda ey dil-i zār
Ḳadem-füşürde vü ḫār-ı
belā ḫalīde misin

Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa:

1. **Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa:**-*a*
Diğer 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnsanların ve cinlerin yaratıcısı (Allah).

Ḥamd ü şükr ü sipās ol Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki efrād-ı ādemiyānı kemāl-i faẕlla ārāste ḳılup zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından yenābiʿ-i ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı dehānlarından

ḥalīl:

1. **ḥalīlüm:**-*üm*
Gazel 487
Mısra: **3**
Sadık dost. II Sevgili.

Ḥalīlüm aña şimdi çoḳ nedāmetler çeker misin
Cefāyı azar azar it didükce baña azarduñ

Ḥalīlāsā:

1. **Ḥalīlāsā:**
Gazel 169
Mısra: **3**
(Hazreti) İbrahim gibi.

Kim var Ḥalīlāsā varup nār-ı ġama atılmamış
Kim ḳaldı İsmāʿīlveş yoluñda ḳurbān olmamış

2. **Ḥalīlāsā:**
Gazel 228
Mısra: **2**
(Hazreti) İbrahim gibi.

Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum
Ḥalīlāsā yine bir Kaʿbe bünyād eyle sulṭānum

ḫālince:

1. **ḫālince:**
Mesnevi 4
Mısra: **63**
Durumuna göre, vaziyetince.

Siz de erbāb-ı faẕla ḫālince
Bir naẓar ḳılsañuz kemālince

2. **ḫālince:**
Müseddes 5
Mısra: **34**
Durumuna göre, vaziyetince.

Ḳabūlī gibi ʿālem ḫalḳı ʿabd-i ḫalḳa-bendüñdür
Belī her kişi ḫālince giriftār-ı kemendüñdür

ḫālini görenler:

1. **ḫālini görenler:**-*ler*
Mesnevi 9
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Benini gören (kimse).

Miyānı ince mūdan ince mūdur
Görenler ḫālini dirmiş ki būdur

ḫālini görüñ:

1. **ḫālini görüñ:**-*üñ*
Gazel 166
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Hâlini görmek.

Utanur aġlayamaz söyleyemez dil-dāra
Dil-i maḥcūbı görüñ ḫālini iʿlām idemez

ḫālini tafṣīle başladı:

1. **ḫālini tafṣīle başladı:**-*dı*
Gazel 481
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hâlini anlatmaya başlamak.

Dil-dāra kendü ḫālini tafṣīle başladı
Aġyār bizüm işümüzi mücmel eyledi

ḫāliṣ ʿamel:

1. **ḫāliṣ ʿamel:**
Gazel 16
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Salih amel, ihlaslı yapılan ibadet.

Muḫalleṣ olmaġa ḫāliṣ ʿamel gerek ḫ∨āce
Ḫalāṣ iden seni ġamdan ne fıżżadur ne ẕeheb

ḫāliṣ-dil:

1. **ḫāliṣ-dil:**
Gazel 124
Mısra: **4**
Saf, halis gönül.

Bend-i ġama bıraḳma ḫalāṣ eyle muḫliṣi
Ḫāliṣ-dil ol ḫulūṣ-ı ṭaviyyet zamānıdur

hālişen:

1. **ḫālişen:**
Kıt'a 2
Mısra: **9**
Samimi bir şekilde, yürekten.

Ḫālişen muḫlişen Ḳabūli gibi
Dāʿim aḥbābuñuz duʿāda ola

hāliyā:

1. **ḫāliyā:**
Mesnevi 4
Mısra: **113**
Şimdi, bu durumda.

Ḫāliyā defʿ-i ẓulme ḥākimsin
Ḫāl-i ehl-i kemāle ʿālimsin

halk:

1. **ḫalḳ:**
Gazel 21
Mısra: **5**
Yaratmak, yoktan var etmek.

Ḫalḳ ile nola ervaḥ kesb-i ʿalāḳa itse
Nāẓır degül mi peste ḫurşīd-i evc-i rifʿat

2. **ḫalḳa:**-*a*
Diğer 2
Mısra: **21**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Şuʿledār olmışdı ḫalḳa kevkeb-i māhiyyeti
Cümle ʿālem ḫalḳınuñ ol cānib idi niyyeti

3. **ḫalḳa:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **8**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Ehl-i Ḥaḳ ol kim ola Ḥaḳdan dūr
Ḳurb-ı Ḥaḳ gerçi olur ḫalḳa baʿīd

4. **ḫalḳ:**
Gazel 89
Mısra: **8**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Alay bayraḳlarıdur her elif her saṭr-ı bālāda
Ḥurūf-ı naẓmı ʿasker ḫalḳ midād-ı tūġ-ı şāhīdür

5. **ḫalḳa:**-*a*
Gazel 122
Mısra: **2**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Bī-vefālıḳ dil-rübāda ʿādet-i muʿtādedür
Terk-i muʿtād eylemek ḫalḳa ḫilāf-ı ʿādedür

6. **ḫalḳa:**-*a*
Gazel 156
Mısra: **5**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Kimseye kīn itmezüz ḫalḳa tekebbürlenmezüz
Kibr ü kīn ehlinedür el-ḳıṣṣa ḳibr ü kīnümüz

7. **ḫalḳa:**-*a*
Gazel 252
Mısra: **4**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Hevāyile niçe bir sūz u sāza uyduralum
Biraz da ḫalḳa uyalum namāza başlayalum

8. **ḫalḳa:**-*a*
Gazel 281
Mısra: **5**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

İşüñ faẓl u hüner kāruñ keremdür ḫalḳa sulṭānum
Belī ṣādır olan luṭf u keremdür merd-i ʿāḳildan

9. **ḫalḳa:**-*a*
Gazel 284
Mısra: **8**

Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Ṣaḳlayup mühre-i mihri felek-i şuʿbede-bāz
İtdürür ḫalḳa niçe beyża-i beyżā seyrin

10. **ḫalḳ:**
Gazel 350
Mısra: **7**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Ḫurşīd ü māhı her ne ḳadar medḥ iderse ḫalḳ
Olmaz naẓīr vechüñe vechen mine'l-vücūh

11. **ḫalḳa:**-*a*
Gazel 430
Mısra: **3**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Ḫalḳa derd-i dil-i mecrūhumı taḳrīr idemez
Ġam-ı hecrüñle zebūn oldı zebān sen gideli

12. **ḫalḳa:**-*a*
Gazel 433
Mısra: **7**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Diyār-ı şarḳı fetḥ itdük diyü iʿlām içün ḫalḳa
Seḥer çıḳdı güneş burc-ı sipihre dikdi sancāġı

13. **ḫalḳ:**
Kaside 3
Mısra: **76**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Bendeñ ḳıyās iderdüm kim māla ṭoġruluḳla
Bir ḫıdmet eyleyeydüm kim ḫalḳ olaydı ḳāyil

14. **ḫalḳa:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **43**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Ḳul ḳula düşdi diyü ġulġule düşdi ḫalḳa
Ehl-i dīvāna ʿaceb zelzele virdi evhām

15. **ḫalḳa:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **176**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Sen ki dīnüñ diregisin ṭayanurlarsa saña
Ḫalḳa bu söz yiter ey şeyḫ-i şeyiḫü'l-İslām

16. **ḫalḳı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **116**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

17. **ḫalḳ:**
Kaside 7
Mısra: **85**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Nitekim ḫalḳ ricā üzre ola Bārīden
Nitekim ḍayiر ola ḫalḳa ḥayāt ile memāt

18. **ḫalḳa:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **46**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Sensin ey dürri-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik ider ḫalḳa hüdāt

19. **ḫalḳa:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **86**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Nitekim ḫalḳ ricā üzre ola Bārīden

Nitekim ḍayir ola ḫalḳa
ḥayāt ile memāt

20. **ḫalḳ:**
Kaside 9
Mısra: **49**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Çekil ḫalḳ-ı cihāndan ḫalḳ ile ḳarışma ḫalḳ olma
Ḫudābīn ü Ḫudādān ol
Ḫudābīnāna ʿışḳ olsun

21. **ḫalḳ:**
Mesnevi 2
Mısra: **35**
Bir milleti meydana getiren insan topluluğu, millet, ahali, insanlar.

Gerçi ḫalḳ içre adı ednādur
Baña nisbet velīkin aʿlādur

halḳ arasında:

1. **ḫalḳ arasında:**-*n, -da*
Gazel 96
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Halk arasında, halk içinde.

Ey Ḳabūlī gedā-yı şāh olalı
Ḫalḳ arasında yaḫşı adum var

2. **ḫalḳ arasında:**-*n, -da*
Mesnevi 5
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Halk arasında, insanlar arasında.

Bunlaruñ cell ü ḥürmeti yoḳdur
Ḫalḳ arasında ḥürmeti yoḳdur

halḳ içinde:

1. **ḫalḳ içinde:**
Beyit 284
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnsanlar içinde, halk arasında.

Ḳalmasa ʿaceb mi dilde ālām-ı ġumūm
Nār-ı ʿışḳuñla ṭutuşdum ḫalḳ içinde hem-çü mūm

halḳ idüpdür:

1. **ḫalḳ idüpdür:**-*üp, -dür*
Beyit 112
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yaratmak, yoktan var etmek, meydana getirmek.

Ḫudā ḫāk-i siyehden ḫalḳ idüpdür cümle insānı
Kemāl-i künh-i ẕātıyla ne bilsün ins ü cin anı

halḳ ile ḳarışma:

1. **ḫalḳ ile ḳarışma:**-*ma*
Kaside 9
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Halkın arasına karışmak.

Çekil ḫalḳ-ı cihāndan ḫalḳ ile ḳarışma ḫalḳ olma
Ḫudābīn ü Ḫudādān ol
Ḫudābīnāna ʿışḳ olsun

ḫalḳa cevr ü ẓulm eylemege:

1. **ḫalḳa cevr ü ẓulm eylemege:**-*meg, -e*
Kaside 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Halka zulüm ve eziyet etmek.

Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān olmaġ ile
Cevr ü ẓulm eylemege saʿy idiyor ḫalḳa müdām

ḫalḳa ḫalḳa dāġ:

1. **ḫalḳa ḫalḳa dāġ:**
Tahmis 7
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Halka halka yara.

Göz göz itdi cismümi dāġ-ı cefā urmaġ ile
Biz ki naḳş olduḳ Makālī ḫalḳa ḫalḳa dāġ ile

ḫalḳa naṣīḥat eyleme:

1. **ḫalḳa naṣīḥat eyleme:**-*me*
Gazel 25
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Halka nasihat etmek.

Kürsi-i vaʿẓa çıḳup ḫalḳa naṣīḥat eyleme
Ṭut sözüm vāʿiẓ benüm benden saña budur ögüt

halḳa niẓām gelür:

1. **ḫalḳa niẓām gelür:**-*ür*
Kaside 4
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Halka nizam gelmek, halk arasında düzen ve birlik sağlanmak.

Emr-i Ḥaḳ böyle imiş ḥaḳḳını icrā eyleñ
Gitsün ol çünki o gitmekle gelür ḫalḳa niẓām

halḳa-i cismüm:

1. **ḫalḳa-i cismüm:**-*üm*
Gazel 339
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Vücut halkası. II Âşığın bedeni.

Çenber itdi ḫalḳa-i cismüm ġamuñ mānend-i def
Ḫalḳa-i dāġ-ı tenüm çenberde güyā çalçala

halḳa-i dāġ-ı tenüm:

1. **ḫalḳa-i dāġ-ı tenüm:**-*üm*
Gazel 339
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vücut yarasının halkası. II Âşığın yaraları.

Çenber itdi ḫalḳa-i cismüm ġamuñ mānend-i def
Ḫalḳa-i dāġ-ı tenüm çenberde güyā çalçala

ḫalḳa-i dūd-ı siyāh-ı şemʿe:

1. **ḫalḳa-i dūd-ı siyāh-ı şemʿe:**-*e*
Gazel 44
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mumun siyah dumanının halkası. II Sevgilinin iki yanından omuzlarına dökülen kıvrımlı saçları.

Şemʿ-i kāfūrī fürūzān eylemiş gerden dimiş
Ḫalḳa-i dūd-ı siyāh-ı şemʿe gīsū ḳoymış ad

ḫalḳa-i kākül-i pür-müşg-i ḫotenden geçelüm:

1. **ḫalḳa-i kākül-i pür-müşg-i ḫotenden geçelüm:**-*elüm*
Gazel 241
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hoten'in misk kokusuyla dolu saçın halkasından geçmek. II Sevgilinin misk kokulu saçının kıvrımlarından geçmek, saçın kokusuyla kendinden geçmek.

Dār-ı zülfinden o māhuñ dili yab yab çekelüm
Ḫalḳa-i kākül-i pür-müşg-i Ḫotenden geçelüm

halḳa-i kākülüñi:

1. **ḫalḳa-i kākülüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 187
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Saç halkası. II Sevgilinin halkaya benzeyen kıvrımlı saçı.

Gezmege ḫānḳah-ı dehri ḳalendervārī
Ḫalḳa-i kākülüñi gerdenüme ḳıldum ṭavḳ

halḳa-i merdüm-i erbāb-ı naẓar:

1. **ḫalḳa-i merdüm-i erbāb-ı naẓar:**
Gazel 498
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bakış sahiplerinin gözbebeğinin halkası.

Ḫalḳa-i merdüm-i erbāb-ı naẓar
Merdüm-i ḫalḳa-i çeşm-i bihbūd

2. **ḫalḳa-i merdüm-i erbāb-ı naẓar:**
Diğer 1
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Basiret sahiplerinin

göz bebeğinin halkası. II Hazreti Muhammed.

Ḫalḳa-i merdüm-i erbāb-ı naẓar
Merdüm-i ḫalḳa-i çeşm-i bihbūd

ḫalḳa-i rindāna döner:

1. **ḫalḳa-i rindāna döner:**-*er*
Gazel 52
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Rintlerin halkasına dönmek. II Mecliste halka şeklinde dizilen rintlerin coşku ve sevinçle dönmeleri.

Nāz ile gelse sürūd eylese bülbül gibi yār
Şevḳden meclisimüz ḫalḳa-i rindāna döner

ḫalḳa-i rişte-i ten:

1. **ḫalḳa-i rişte-i ten:**
Gazel 52
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ten ipliğinin halkası. II Âşığın gözleri.

Dāne dāne dür-i eşküm dökilür ḳana döner
Ḫalḳa-i rişte-i ten sübḥa-i mercāna döner

ḫalḳa-i siyeh-i mārı:

1. **ḫalḳa-i siyeh-i mārı:**-*ı*
Gazel 316
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yılanın siyah halkası. II Sevgilinin siyah saçlarının kıvrımı.

Ne tār-ı ṭurra-i dil-dārı māra beñzedeyin
Ne ḫalḳa-i siyeh-i mārı sāra beñzedeyin

ḫalḳa-i tesbīḥe:

1. **ḫalḳa-i tesbīḥe:**-*e*
Gazel 389
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zikir halkası. II Âşıklar topluluğu.

El urma ḫalḳa-i tesbīḥe ṣūfī
Ne ḥālet-baḫş olur ser-ḫoşa ḫūşe

ḫalḳa-i ṭurra-i dil-dāra ṭolaşma:

1. **ḫalḳa-i ṭurra-i dil-dāra ṭolaşma:**-*ma*
Gazel 374
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin saçının kıvrımına dolaşmak. II Sevgilinin saçlarına tutulmak, saçlarının düşüncesine dalmak.

Ḫalḳa-i ṭurra-i dil-dāra ṭolaşma zinhār
İḥtirāz eyle güẕār itme dilā mārlıġa

halḳa-i zencīr-i zülf-i yāre:

1. **ḫalḳa-i zencīr-i zülf-i yāre:**-*e*
Gazel 184
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçındaki zincirin halkası. II Sevgilinin zincire benzeyen saçının kıvrımları.

Ḫalḳa-i zencīr-i zülf-i yāre ḳomaz iḥtiyāc
ʿĀşıḳı bend-i ġama çekmekdedür ḳullāb-ı ʿışḳ

halḳa-i zikre gelüñ:

1. **ḫalḳa-i ẕikre gelüñ:**-*üñ*
Gazel 284
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zikir halkasına gelmek. II Sevgiliyi zikreden âşıklara katılmak.

Mürdeler ẕikr-i leb-i dil-ber ile cān buldı
Ḫalḳa-i ẕikre gelüñ itmege iḥyā seyrin

halḳa-i zülf-i siyeh-i yār:

1. **ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i yār:**
Gazel 58
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin siyah

saçının halkası. II Sevgilinin siyah saçlarının ucundaki kıvrım.

Dil ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i yār ile oynar
Bilmez żararın ṭıfl durur mār ile oynar

ḫalḳdan luṭf u ḥaḳīḳat uman ebleh:

1. **ḫalḳdan luṭf u ḥaḳīḳat uman ebleh:**
Gazel 28
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İnsanlardan lütuf ve hakikat bekleyen ahmak (kimse).

Ḫalḳdan luṭf u ḥaḳīḳat uman ebleh kim ola
Ḳanḳı gün bulduñ ola ʿālem-i fānīde sebāt

ḫalḳ-ı ʿālem:

1. **ḫalḳ-ı ʿālem:**
Müseddes 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Âlem halkı.

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ṣādıḳdur özi aḳdur yüzi
Ḫalḳ-ı ʿālem üzre açıḳdur güneş gibi gözi

ḫalḳ-ı ʿālemüñ ḥāli:

1. **ḫalḳ-ı ʿālemüñ ḥāli:**
Gazel 93
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âlem halkının hâli, vaziyeti.

ʿAcebdür ḥāli ḫalḳ-ı ʿālemüñ aḥvāl bilmezler
İderler ṭaʿn ḥāl ehline aṣlā ḥāl bilmezler

ḫalḳ-ı cihān:

1. **ḫalḳ-ı cihān:**
Gazel 407
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, insanlar.

Ḥüsn-i ḫulḳuñdan umar ḫalḳ-ı cihān iḥsānı
Muḥsinüñ mūcib-i iḥsān ise ger aḫlāḳı

2. **ḫalḳ-ı cihān:**
Kaside 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, insanlar.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte ola ḫalḳ-ı cihān

3. **ḫalḳ-ı cihān:**
Tahmis 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, insanlar.

Mevc urup ger baḥr-i aʿẓam gümlese güm güm hemān
Ġarḳ-ı ṭūfān-ı ḥavādiṯ olsa ger ḫalḳ-ı cihān

4. **ḫalḳ-ı cihān:**
Tarih 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, insanlar.

Ey pādşāh-ı pür-kerem v'ey ḫüsrev-i vālā-himem
Ḫalḳ-ı cihān görmiş degül bir sūr peydā eyledüñ

ḫalḳ-ı cihān ḳatında:

1. **ḫalḳ-ı cihān ḳatında:**
Gazel 454
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cihan halkının katında, insanların yanında.

Eyünüñ raġbeti yoḳ ḫalḳ-ı cihān ḳatında
Ḫoş gelür ṣavt-ı zaġan bülbülüñ āvāzından

ḫalḳ-ı cihāna:

1. **ḫalḳ-ı cihāna:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, insanlar.

ʿĀlim ki cidd ü cehdi defʿ-i meẓālim-i nās
ʿĀmil ki cevr ü ẓulmi ḫalḳ-ı cihāna şāmil

halḳ-ı cihāndan:

1. **ḫalḳ-ı cihāndan:**-*dan*
Gazel 176
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cihan halkı, insanlar.

Gelmez Ḳabūli ḫalḳ-ı cihāndan saña vefā
Gel ʿāḳil iseñ idegör anlardan iḫtiyāṭ

halḳ-ı cihāndan çekil:

1. **ḫalḳ-ı cihāndan çekil:**
Kaside 9
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Cihan halkından çekilmek. II İnsanlarla irtibatı keserek inzivaya çekilmek.

Çekil ḫalḳ-ı cihāndan ḫalḳ ile ḳarışma ḫalḳ olma
Ḫudābīn ü Ḫudādān ol Ḫudābīnāna ʿışḳ olsun

halḳ-ı diyār:

1. **ḫalḳ-ı diyār:**
Terci-bend 1
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Ülke halkı.

Dīde-i cān ile seni gözedüp
Göz ḳulaġ idi saña ḫalḳ-ı diyār

halḳı eleme düşürdi:

1. **ḫalḳı eleme düşürdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Halkı eleme düşürmek, insanları dert sahibi yapmak.

Sikke ıṣlāḥı diyü ḫalḳı düşürdi eleme
Niyyeti ḫayra degül işleri īzā-yı enām

ḫalḳı kendüñe uydurma:

1. **ḫalḳı kendüñe uydurma:**-*ma*
Gazel 399
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Halkı kendine (göre) uydurmak. II Cemaatin namaza başlamadan önce imamın arkasında durup "Uydum imama!" demeleri ve imamın davranışlarını esas alarak hareket etmeleri.

İldür bu ilüñ öñüne geçmiş kimesne yoḳ
Uydurma ḫalḳı kendüñe terk it imāmeti

halḳı ḳul itse:

1. **ḫalḳı ḳul itse:**-*se*
Tarih 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Halkı (kendine) kul etmek.

Zevāyā-yı ʿadlinde āsūde ḫalḳ
ʿAdāletle ḫalḳı ḳul itse ne var

halḳı muʿazzez eyleyen:

1. **ḫalḳı muʿazzez eyleyen:**
Gazel 226
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Halkı değerli yapan (şey).

Der-i devlet-meʾābuñdur muʿazzez eyleyen ḫalḳı
Ḥaḳīr-i dergehüñ olana iʿzāz eyle sulṭānum

halḳuñ başına:

1. **ḫalḳuñ başına:**-*n, -a*
Gazel 177
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Halkın başı. II Halk, insanlar.

İdince serv-ḳadüñden ḫikāyeti vāʿiẓ
Ḳopardı başına ḫalḳuñ ḳıyāmeti vāʿiẓ

halḳun ekseri:

1. **ḫalḳun ekseri:**
Diğer 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Halkın çoğu.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekseri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek

ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḥālet-i ruḫṣat virildi Ammā

ḫalḳuñ içine:

1. **ḫalḳuñ içine:**-*n, -e*
Gazel 440
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Halkın içi, halkın arası.

Rişte-i naẓmum bıraḳdı içine ḫalḳuñ igi
Görelüm bāzāra çıḳsun her kişinüñ ipligi

halḳuñ kibārından ḳatʿ-ı ʿalāḳa eyledük:

1. **ḫalḳuñ kibārından ḳatʿ-ı ʿalāḳa eyledük:**-*dü, -k*
Gazel 459
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Halkın güçlü ve iktidar sahibi kişileriyle alakayı kesmek.

Hele ḳatʿ-ı ʿalāḳa eyledük ḫalḳuñ kibārından
Ne aṣḥāb-ı menāṣıbdan ne erbāb-ı cihātuz biz

halḳuñ riʿāyetiyçün:

1. **ḫalḳuñ riʿāyetiyçün:**
Kaside 3
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Halkın riayet etmesi için.

Mülküñ ḥimāyetiyçün mālüñ ṣıyānetiyçün
Ḫalḳuñ riʿāyetiyçün bī-ʿillet ü delāyil

ḫall olunmaz:

1. **ḫall olunmaz:**-*maz*
Kaside 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Çözümlenmek, sonuçlanmak.

Ehl-i kemāle ẕillet müşkil degül mi ġāyet
Bu ʿuḳde ḫall olunmaz ḳalursa ḫayli müşkil

ḫālümden āgāh ol:

1. **ḫālümden āgāh ol:**
Gazel 458
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hâlinden haberdar olmak.

Ey ḳaşları yā cevrüñ oḳı cānuma geçdi
Her gāh cefā eyleme ḫālümden ol āgāh

ḫalüme raḥm itmeyen:

1. **ḫalüme raḥm itmeyen:**
Gazel 265
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hâline merhamet etmeyen (kimse). II Âşığın hâline acımayan sevgili.

Bāʿiṣ-i ẕillet olan ben ḫāke ʿizzet bulmasun
Ḫalüme raḥm itmeyen ʿālemde raḥmet bulmasun

ḫālümüz gitdi:

1. **ḫālümüz gitdi:**-*di*
Gazel 430
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hâli kalmamak, gücü ve takati olmamak, dermansız kalmak.

Nāz ile sen gideli görmedük eylük yüzini
Ḫālümüz gitdi yamān oldı hemān sen gideli

ḫālümüz ḫarāb oldı:

1. **ḫālümüz ḫarāb oldı:**-*dı*
Mesnevi 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hâli harap olmak: Mahvolmak, perişan olmak.

Āteş-i ġamla dil kebāb oldı
ʿAzl ile ḫālümüz ḫarāb oldı

ḫālüñ bilsün:

1. **ḫālüñ bilsün:**-*sün*
Gazel 302
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -

(Âşığın) Hâlini bilmek.

Ḫudā bilsün Ḳabūlī ġamla ḥālüñ
Senüñ her ḥālüñi yā il ne bilsün

ḥālüñi ḫoş gör:

1. **ḥālüñi ḫoş gör:**
Gazel 331
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hâlini hoş görmek.

Naḳd-i vaḳtüñ faḳd u żāyiʿ ḳılma ḫoş gör ḥālüñi
Ḥāle baḳ āmed şod-ı māżī vü istiḳbāli ḳo

ḥalvā:

1. **ḥalvā:**
Mesnevi 9
Mısra: **5**
Şeker, yağ, un veya irmik gibi malzemelerde yapılan bir çeşit tatlı. II Sevgilinin dudağı.

Lebi ḥalvā yañaġı teng-i şekker
Teni pālūde-i ter gibi ditrer

ḥalvā-yı leb-i dil-beri gördüñ:

1. **ḥalvā-yı leb-i dil-beri gördüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 195
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının helvasını görmek. II Sevgilinin helva gibi tatlı dudağını görmek.

Ey ṭıfl-ı sirişküm ḳatı ḳalḳırduñ a dıñ dıñ
Ḥalvā-yı leb-i dil-beri gördüñ yine diñ diñ

ḥalvā-yı nāzük:

1. **ḥalvā-yı nāzük:**
Gazel 206
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazik helva, şekerli tatlı. II Sevgilinin dudağı.

Sözüñ sükker lebüñ ḥalvā-yı nāzük
Tenüñ pālūde-i raʿnā-yı nāzük

ḥalvet-i ḫāṣa:

1. **ḫalvet-i ḫāṣa:**-*a*
Gazel 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yalnız kalmak, bir köşeye çekilmek.

Ḳabūlī ḫalvet-i ḫāṣa icāzet olmaya diyü
Ḥicāb ile verā-yı bābdan ḳaldum ḥicābāsā

ḫam olmış:

1. **ḫam olmış:**-*mış*
Mesnevi 9
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Eğrilmek, iki büklüm olmak.

Ḫam olmış cism-i zerdüm eyle pāmāl
Gerekmez mi saña altunlu ḫalḫāl

ḥamā:

1. **ḥamāyı:**-*y, -ı*
Mesnevi 8
Mısra: **49**
Osmanlı Devleti'nde Trablusşam Eyaleti'ne bağlı Hamâ kazası.

Siz Ḥamāyı ḥimāyet itmişsiz
Ḥākimine ʿināyet itmişsiz

ḥamāʾil:

1. **ḥamāʾil:**
Gazel 103
Mısra: **4**
Boyna asılan muska, tılsım.

ʿAceb mi ism-i şerīfüñ göñülde naḳş itsem
O ḥırzı ḥāmil olan cāna ol ḥamāʾil olur

ḥamāluñ terk idüp:

1. **ḥamāluñ terk idüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Hamalını terk etmek, yüklerinden kurtulmak.

ʿAlāyıḳdan geçüp dest-i ʿavāyıḳdan ḫalāṣ olmış
Ḥamāluñ terk idüp tācın bıraḳmış ḫāna ʿışḳ olsun

ḥamām u zāġa baḳma:

1. **ḥamām u zāġa baḳma:**-*ma*
Gazel 226
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güvercine ve kargaya bakmak. II Rakibe bakmak, rakiple ilgilenmek.

Miṣāl-i Kaʿbe ṭayyār-ı ḥarīmüñ bī-cināb ammā
Ḥamām u zāġa baḳma meyl-i şeh-bāz eyle sulṭānum

ḥamāyıl:

1. **ḥamāyıl:**
Mesnevi 10
Mısra: **8**
Boyna asılan muska, tılsım.

Kār-ı nāḳış anuñla kāmil olur
Ḥırz-ı cāndur saña ḥamāyıl olur

ḥamd ü şükr ü sipās:

1. **ḥamd ü şükr ü sipās:**
Diğer 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hamd, şükür ve övgü.

Ḥamd ü şükr ü sipās ol Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki efrād-ı ādemiyānı kemāl-i faẓlla ārāste ḳılup zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından yenābiʿ-i ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı dehānlarından

ḥamdele:

1. **ḥamdele:**
Tuyuğ 5
Mısra: **1**
"Allah'a şükürler olsun!" anlamına gelen "Elhamdülillâh" ifadesi.

Fātiḥ-i bāb-ı Hüdādur ḥamdele
Müstecāb olmış duʿādur ḥamdele

2. **ḥamdele:**
Tuyuğ 5
Mısra: **2**
"Allah'a şükürler olsun!" anlamına gelen "Elhamdülillâh" ifadesi.

Fātiḥ-i bāb-ı Hüdādur ḥamdele
Müstecāb olmış duʿādur ḥamdele

3. **ḥamdele:**
Tuyuğ 5
Mısra: **3**
"Allah'a şükürler olsun!" anlamına gelen "Elhamdülillâh" ifadesi.

Şuḳḳa-i ḥamd-i livādur ḥamdele
Mādiḥ-i ẕāt-ı Ḫudādur ḥamdele

4. **ḥamdele:**
Tuyuğ 5
Mısra: **4**
"Allah'a şükürler olsun!" anlamına gelen "Elhamdülillâh" ifadesi.

Şuḳḳa-i ḥamd-i livādur ḥamdele
Mādiḥ-i ẕāt-ı Ḫudādur ḥamdele

Ḫamdü li'llāh:

1. **Ḫamdü li'llah:**
Tarih 21
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah'a hamd olsun!" anlamına gelen şükür ifadesi.

Ḫamdü li'llah kim Ḫudā-yı ẕü'l-minen
Ẕātuñı ḳıldı sezā her niʿmete

2. **Ḫamdü li'llāh:**
Müsemmen 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah'a hamd olsun!" anlamına gelen şükür ifadesi.

Yalvarurdum Ḫudā-yı pāke ṭurup
Ḫamdü li'llāh ki ḫurrem itdi virüp

3. **Ḥamdü li’llāh:**
Terci-bend 1
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Dua**
İfadesi
"Allah'a hamd olsun!" anlamına gelen şükür ifadesi.

Ḥamdü li’llāh ṣafāyile geldüñ
Ḳomaduñ ġamla cān-ı müştāḳı

4. **Ḥamdü li’llāh:**
Terci-bend 1
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Dua**
İfadesi
"Allah'a hamd olsun!" anlamına gelen şükür ifadesi.

Ḥamdü li’llāh ḳudūmuñ ile yine
Şād olduḳ müşerrefüz her bār

5. **Ḥamdü li’llāh:**
Tesdis 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Dua**
İfadesi
"Allah'a hamd olsun!" anlamına gelen şükür ifadesi.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

6. **Ḥamdü li’llāh:**
Tesdis 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Dua**
İfadesi
"Allah'a hamd olsun!" anlamına gelen şükür ifadesi.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

7. **Ḥamdü li’llāh:**
Tesdis 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Dua**
İfadesi
"Allah'a hamd olsun!" anlamına gelen şükür ifadesi.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

8. **Ḥamdü li’llāh:**
Tesdis 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Dua**
İfadesi
"Allah'a hamd olsun!" anlamına gelen şükür ifadesi.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

9. **Ḥamdü li’llāh:**
Tesdis 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Dua**
İfadesi
"Allah'a hamd olsun!" anlamına gelen şükür ifadesi.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

<u>ḫāme:</u>

1. **ḫāmesini:**-*s, -i, -n, -i*
Gazel 316
Mısra: **10**
Kalem.

Ḳabūli Düldül-i ṭabʿa ʿaceb süvār olmış
Elinde ḫāmesini Ẕü’l-feḳāra beñzedeyin

2. **ḫāme:**
Gazel 84
Mısra: **8**
Kalem. II Âşığın ahı.

Ṣafḥa-i saḳf-ı sipihre āh şāhum yazmaġa
Tīr-i āhum ḫāme vü dūd-ı derūnum dūdedür

<u>ḫāme-i devāt:</u>

1. **ḫāme-i devāt:**
Gazel 371

Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yazı kalemi.

Dil ṣoḳma kimse aġzına çün ḫāme-i devāt
Olmaz muḳayyed ehl-i ḫıred ḫurdevāt ile

ḫāme-i taġyīr:

1. **ḫāme-i taġyīr:**
Gazel 100
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Başka kalem. II Farklı bir kader.

Cāy-gīr olmasa dilde nola ḫarf-i tedbīr
Dest-i taḳdīr aña ḫāme-i taġyīr çeker

ḫam-ı gīsūy-ı meh-rūlar:

1. **ḫam-ı gīsūy-ı meh-rūlar:**-*lar*
Müseddes 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü (sevgilinin) saçının kıvrımı.

Pīç-der-pīçem ser-i zülf-i semen-būlar gibi
Tāb-der-tābem ḫam-ı gīsūy-ı meh-rūlar gibi

ḫāmi-i īmān:

1. **ḫāmi-i īmān:**
Mesnevi 4
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
İmanı himaye eden (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Dādgār-ı gürūh-ı maẓlūmān
Māḥi-i ẓulm ü ḥāmi-i īmān

ḫamīmi:

1. **ḫamīmi:**
Tarih 16
Mısra: **5**
Sıcak.

Ḳad benā dāranʿale-arḍı ḫamīmi arḍıhi
Kāne ḳable'l-ān muḥtācen li-taʿmīrin bihi

ḫamiyyet:

1. **ḫamiyyetden:**-*den*
Gazel 105
Mısra: **12**
Haysiyet, şeref, onur.

Ḳażā-yı nefs-i Kütāhiyye bir cāhildedür şimdi
Ḥamiyyetden vefādan kendü ḫālī kendü vālīdür

hamle-āver:

1. **ḫamle-āver:**
Kaside 1
Mısra: **33**
Hamle yapan, saldıran (kimse). II Kudretli Vezir Osman Paşa.

Her biri ḫamle-āver şīr-i ner bebr-i hünerversin
Neye ḳādir olur yanuñda rubāhı beyābānuñ

ḫamle-i şīrāna:

1. **ḫamle-i şīrāna:**-*a*
Gazel 114
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aslanca hamle (yapmak), aslan gibi saldırmak.

Himmet-i bā-ḳudretüñ yanında ġayruñ cürʾeti
Ḫamle-i şīrāna nisbet ḫīle-i rūbāhdur

ḫammāmen:

1. **ḫammāmen:**
Tarih 16
Mısra: **8**
Hamam.

Baʿde itmāmi'l-binā' ḳultu tārīḫen lehu
Ḳad benā li'llāhi ḫammāmen li-taṭhīrin bihi

ḫammām-ı feraḥ-baḫşuñ için ṭışın taʿmīr eyleyüp:

1. **ḫammām-ı feraḥ-baḫşuñ için ṭışın taʿmīr eyleyüp:**- *üp*
Tarih 15
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ferahlık veren hamamın içini dışını tamir etmek.

Ḫuṣūṣā ol Ḫudā-yı pāk ḥammām-ı feraḥ-baḫşuñ
İçin ṭışın çü taʿmīr eyleyüp açduñ nice revzen

ḥammām-ı zībā-āb u zī-germābe-i rūşen:

1. **ḥammām-ı zībā-āb u zī-germābe-i rūşen:**
Tarih 15
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Aydınlık sıcak su hamamına sahip suyu güzel hamam.

Görüp luṭf-ı hevāsın āb-ı zībāsın didüm tārīḫ
Zihī ḥammām-ı zībā-āb u zī-germābe-i rūşen

ḥamūş idelüm:

1. **ḫamūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 250
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Susturmak.

Nūş-ı āb u tāb defʿ idelüm
Āb ile āteşi ḫamūş idelüm

ḫāmūş olsun:

1. **ḫāmūş olsun:**-*sun*
Gazel 287
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sessiz olmak, susmak.

Murġ-ı dil başladı feryāda Ḳabūlī şeb ü rūz
Gülşenüñ bülbüli şimden girü ḫāmūş olsun

ḫ̆ān:

1. **ḫ̆ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **70**
Okumak, söylemek.

Biyā ey nüvāzende-i nāy-ı nāy
Be-ḫ̆ān ey sürāyende-i ḫoş-nevāy

ḫān:

1. **ḫānumuz:**-*umuz*
Gazel 413
Mısra: **2**
Hükümdar, padişah, sultan. II Sevgili.

Bi-ḥamdi'llah yine ol şāh-ı ʿālī-şānumuz geldi
Saʿādetle saʿādet-ḫānesine ḫānumuz geldi

2. **ḫānum:**-*um*
Gazel 418
Mısra: **2**
Hükümdar, padişah, sultan. II Sevgili.

Düldül-i nāza süvār olduḳca sulṭānum ʿAli
Bu türāb olanları çignetme gel ḫānum ʿAli

3. **ḫān:**
Gazel 419
Mısra: **14**
Hükümdar, padişah, sultan. II Sevgili.

Çeşm-i Tatarı Ḳabūlī dili tālān itdi
Ḫānmān terk idelüm ḫānemüze ḫān geldi

4. **ḫānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **9**
Hükümdar, padişah, sultan.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

5. **ḫānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **49**
Hükümdar, padişah, sultan.

Şeref ol mülke kim anda ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre otura yirine cānı

6. **ḫān:**
Terci-bend 4
Mısra: **21**
Hükümdar, padişah, sultan.

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl ehli ḫān imiş
Ḫayfā vü ḥasretā ki zamān ol zamān imiş

7. **ḫānıdur:**-*ı, -dur*
Müseddes 1
Mısra: **4**

Hükümdar, padişah, sultan. II Ferhat Paşa.

Ḳul iken bir pādşāha
ʿālemüñ sulṭānıdur
Belki eñ kemter gedāsı bir
diyāruñ ḫānıdur

<u>ḫān bin ḫānsın:</u>

1. **ḫān bin ḫānsın:**-*sın*
Mesnevi 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hükümdar oğlu hükümdar, babası gibi kendisi de sultan olan (kimse).

Zübde-i pāk-i nesl-i
ʿOs̲mānsın
Şāh bin şāh ḫān bin
ḫānsın

2. **ḫān bin ḫānsın:**-*sın*
Mesnevi 2
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Hükümdar oğlu hükümdar, babası gibi kendisi de sultan olan (kimse).

Şāh bin şāh u ḫān bin
ḫānsın
Zübde-i nesl-i āl-i
ʿOs̲mānsın

<u>ḫān itdüm:</u>

1. **ḫān itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 359
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Padişah yapmak, sultan etmek.

Cān emrüñe fermān-ber
dil her sözüñe tābiʿ
Mülk-i dile ḫān itdüm sen
şāhı Meḥemmed Şāh

<u>ḫān Murād-ı āsmān-raḫş:</u>

1. **ḫān Murād-ı āsmān-raḫş:**
Tarih 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün Murad Han'ı. II Osmanlı padişahı Sultan Murad Han.

Ḳabūlī cemʿ olup erbāb-ı
ʿirfān
Didiler Ḫān Murād-ı
āsmān-raḫş

<u>ḫān u mān-ı ḫane-i cān u teni:</u>

1. **ḫān u mān-ı ḫane-i cān u teni:**-*i*
Gazel 193
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can ve beden hanesinin yuvası. II Gönül.

Ḫān u mān-ı ḫane-i cān u
teni tālān içün
Çeşm-i Tātārı göñül
mülkine çapdı ʿAbdinüñ

<u>ḫançer:</u>

1. **ḫançerüñ:**-*üñ*
Gazel 29
Mısra: **6**
Hançer, kılıç. II Sevgilinin şekil itibariyle hançere benzeyen öldürücü kaşları. II Sevgilinin bakışları.

Yüzin gördükde cānā cān
virürken üstine herkes
Nedendür ḫançerüñ böyle
dil-āzār olmaġa bāʿi<u>s</u>

2. **ḫançer:**
Kaside 1
Mısra: **60**
Hançer, kılıç.

Be-ġāyet muʿteberdür
cevher-i pākīze-i z̲ātuñ
Muraṣṣaʿ cevherī ḫançer
gibi yanında sulṭānuñ

3. **ḫançeri:**-*i*
Gazel 120
Mısra: **6**
Hançer, kılıç. II Sevgilinin keskin bakışı.

Ḳomaz kim bir zaman ola
cihānuñ fitnesi nāyim
O meh-rū ḫ∨āba varduḳca
yanında ḫançeri dürter

<u>ḫançer çeker:</u>

1. **ḫançer çeker:**-*er*
Kaside 6
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Hançer çekmek,

saldırmak. II Kötülemek, yermek.

Ḥasūd iderse eger daḫl-i nā-pesendīde
Ṣuṭūr-ı naẓmum üşüp üstine çeker ḫançer

ḫançer ü tīrüñ:

1. **ḫançer ü tīrüñ:**-*üñ*
Gazel 70
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hançer ve kılıç. II Sevgilinin kaşı ve kirpiği. II Sevgilinin bakışı.

Ḫançer ü tīrüñ ile kimseye virmezler amān
Biri bir bād-ı cigerdür biri bir merd-i şerer

ḫançer-i berḳ-i lemʿān:

1. **ḫançer-i berḳ-i lemʿān:**
Kaside 2
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Parlak şimşeğin hançeri. II 3. Murad'ın gürzü.

Gürzi meydān-ı şecāʿatde çü kūh-ı Elbürz
Āsmān-ı hünere ḫançer-i berḳ-i lemʿān

ḫançer-i bürrān:

1. **ḫançer-i bürrān:**
Gazel 92
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıç, hançer. II Sevgilinin yaralayıcı ve öldürücü bakışları.

Ol ʿaraḳnāk olmış ebrūsın mücellā itdi yār
Ṣanasın şemşīrgerdür ḫançer-i bürrān açar

ḫançer-i dil-beri gördükce:

1. **ḫançer-i dil-beri gördükce:**-*dükce*
Gazel 262
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin hançerini görmek. II Sevgilinin bakışını görmek.

Ḫançer-i dil-beri gördükce ḳatı ḳorḳarsın
Bir gün ey ḫaste ṣaḳın ḳorḳduġuña uġrarsın

ḫançer-i dil-dārı:

1. **ḫançer-i dil-dārı:**-*ı*
Gazel 369
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin hançeri. II Sevgilinin yaralayıcı ve öldürücü bakışları.

Vaṣf itme bize ḫançer-i dil-dārı Ḳabūlī
ʿĀşıḳlar arasında dil-āzārı getürme

ḫançer-i ḫūn-rīz:

1. **ḫançer-i ḫūn-rīz:**
Beyit 55
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kan dökücü hançer. II Sevgilinin kirpiği.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

ḫandān eyle:

1. **ḫandān eyle:**
Gazel 223
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, mutlu etmek.

ʿAdū-yı ḫār elinden ġonçaveş pür-ḫūn durur baġrum
Nesīm-i himmetüñle anı ḫandān eyle sulṭānum

ḫandān ide:

1. **ḫandān ide:**-*e*
Tarih 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Çiçek) Açtırmak. II Güldürmek, mutlu etmek.

Ezhār-ı cinān gibi Ḳabūlī dā'im
Ḫandān ide anları Ḫudā-yı ekrem

handān ol:

1. **ḫandān ol:**
Gazel 310

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Açılmak, yapraklarını açmak. II Gülmek, neşelenmek.

Bād-ı fenādan güllerüñ pejmürde-ruḫsār olmasun
Gül gibi ḫandān ol yüri güler cemālüñ ṣolmasun

ḫandān ola:

1. **ḫandān ola:**-*a*
Tarih 14
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Açılmak, yapraklarını açmak. II Neşeli olmak, mutlu olmak.

Ḳadr ü cāh ile içinde dāʾimā
Gül gibi aḥbāb ile ḫandān ola

ḫandān olacaḳdur:

1. **ḫandān olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Gazel 86
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Açılmak, yapraklarını açmak. II Gülün yapraklarını açması.

Ol ġonca-dehen gül gibi ḫandān olur ammā
Raġbetde gül anuñ gibi ḫandān olacaḳdur

ḫandān olur:

1. **ḫandān olur:**-*ur*
Gazel 86
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Açılmak, yapraklarını açmak. II Sevgilinin ağzını açması, gülümsemesi.

Ol ġonca-dehen gül gibi ḫandān olur ammā
Raġbetde gül anuñ gibi ḫandān olacaḳdur

ḫandān u ḫurrem oldı:

1. **ḫandān u ḫurrem oldı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mutlu ve neşeli olmak.

Açıldı gül gibi ḫandān u ḫurrem oldı cihān
Degüldür eski zamānlar bu ʿālem-i dīger

hande:

1. **ḫande:**
Gazel 478
Mısra: **1**
Gülme, gülüş. II Sevgilinin gülümsemesi.

Tīġini ḫande ile yār ḳınından çıḳarur
Mā-ḥaṣal ṭatlu dil ılanı ininden çıḳarur

hande ḳıldı:

1. **ḫande ḳıldı:**-*dı*
Gazel 390
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çiçeklerin açılması. II Sevgilinin belirmesi, ortaya çıkması.

Üftāde geçermiş ḫaṭuña boynı urılsun
Rīş-i çemene ḳıldı biraz ḫande benefşe

hāne:

1. **ḫāneñ:**-*ñ*
Gazel 120
Mısra: **3**
Hane, ev, bark, mesken. II Sevgilinin evi.

Raḳībüñ ṣubḥa dek ḫāneñ ṭolanur hiç yataḳ yatmaz
Kilāb-ı kūyuña beñzer soḳaḳdan soḳaġa yortar

2. **ḫāne:**
Gazel 415
Mısra: **8**
Hane, ev, bark, mesken.

Mescid ü ḫānḳah yekī maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār yekī suḫan yekī

3. **ḫāne:**
Kıt'a 1
Mısra: **8**
Hane, ev, bark, mesken.

Benüm aġladuġum bu ʿālemde
Ḫāne maʿmūrlıḳ muʿammerlik

4. **ḫāneden:**-*den*
Gazel 348
Mısra: **1**
Hane, ev, bark, mesken. II Âşığın gönlü.

Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

5. **ḫāneñe:**-*ñ, -e*
Gazel 353
Mısra: **10**
Hane, ev, bark, mesken. II Âşığın gönlü.

Gelmez Ḳabūli ḫāneñe bir kez senüñ nigār
Devlet yiterdi ḫāneñe bir āşnā gele

6. **ḫāneye:**-*y, -e*
Gazel 381
Mısra: **7**
Hane, ev, bark, mesken. II Âşığın gönlü.

Sen ki bir ḫāneye bir kerre güẕār eyleyesin
Devlet iḳbāl ide tā-rūz-ı ḳıyāmet ol eve

7. **ḫānemüze:**-*müz, -e*
Gazel 419
Mısra: **14**
Hane, ev, bark, mesken. II Âşığın gönlü.

Çeşm-i Tatarı Ḳabūlī dili tālān itdi
Ḫānmān terk idelüm ḫānemüze ḫān geldi

8. **ḫānemüz:**-*müz*
Terci-bend 1
Mısra: **58**
Hane, ev, bark, mesken. II Âşığın gönlü.

Gel berü hoş müşerref it ey ḥūr
Ḫānemüz tā ki ola ḫuld-ı berīn

<u>hāne bünyād eyledüm:</u>

1. **ḫāne bünyād eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 108
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ev inşa etmek. II Gönül yapmak.

Varup bir ḫāne bünyād eyledüm şehr-i ʿadem içre
Tamām oldı hemān saḳfıyla dīvārına ḳalmışdur

<u>hāne vü hānedān:</u>

1. **ḫāne vü ḫānedān:**
Gazel 415
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Ev ve hane halkı. II Âlem ve insanlar.

Guft Ḳabūli dān yekī mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

<u>hāne-harāb:</u>

1. **ḫāne-ḫarābuz:**-*uz*
Gazel 145
Mısra: **6**
Evi yıkılmış, hâli perişan olmuş (kimse). II Gönlü yıkılan âşık.

Genc-i ġam ile ṭopṭoludur maḫzen-i sīne
Vīrāne-ṣıfat anuñ içün ḫāne-ḫarābuz

2. **ḫāne-ḫarāb:**
Kaside 4
Mısra: **21**
Evi yıkılmış, hâli perişan olmuş (kimse).

Ḫāne-i ḫalḳı ḫarāb eyledi ol ḫāne-ḫarāb
ʿĀlemi yıḳdı ḳula ḳalmadı cāy-ı ārām

<u>hāne-i ʿālemde:</u>

1. **ḫāne-i ʿālemde:**-*de*
Gazel 184
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünya evi. II Cihan, âlem, yeryüzü.

Ḫāne-i ʿālemde her şaḫṣa açılmaz bāb-ı ʿışḳ
Rūşen itmez mā-ḥaṣal her ḫāneyi mehtāb-ı ʿışḳ

hāne-i bī-dīn:

1. **ḫāne-i bī-dīn:**
Kaside 5
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Dinsizlerin evi.

Yapılsun ḳalʿa-i dīn ü yıḳılsun ḫāne-i bī-dīn
Ḳırılsun ṭurmasun aʿdā ḳurılsun ṭurma dīvānuñ

hāne-i cān:

1. **ḫāne-i cān:**
Gazel 128
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Can evi. II Âşığın gönlü.

Sūzişümden ṭutuşur ḫāne-i cān oda yanar
Şerer-i āteş-i āhumla cihān oda yanar

hāne-i cāna:

1. **ḫāne-i cāna:**-*a*
Terci-bend 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Can evi. II Can, gönül.

Ḫāne-i cāna şāh-ı ġam ḳonalı
Aldı dil kişverin sipāh-ı elem

hāne-i cāna giremezdi:

1. **ḫāne-i cāna giremezdi:**-*emez, -di*
Gazel 264
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can evine girmek. II Âşığın gönlüne tesir etmek.

Tīrüñ atılup ḫāne-i cāna giremezdi
Dil vardur eyā ḳāşı kemān aña içerden

hāne-i cāna girse:

1. **ḫāne-i cāna girse:**-*se*
Gazel 497
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can evine girmek. II Gönle tesir etmek.

Tīrüñ atılup girse nola ḫāne-i cāna
Ey ḳaşı kemānum aña dil vardur içerden

hāne-i dilde ḳarār itmez:

1. **ḫāne-i dilde ḳarār itmez:**-*mez*
Gazel 465
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül hanesinde karar kılmak. II Gönülden çıkmamak, unutulmamak.

Ḫayāl-i çeşm-i mestüñ ḫāne-i dilde ḳarār itmez
İgülmiş bir delü ḳanlu ḥarāmīdür yataḳ yatmaz

hāne-i dilden:

1. **ḫāne-i dilden:**-*den*
Kaside 7
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Gönül evi. II Gönül, yürek.

Sensin ol aḫter-i neyyir ki żiyā ṣaldıkça
Ḫāne-i dilden iden gün gibi defʿ-i ẓulümāt

hāne-i dili yıḳılur:

1. **ḫāne-i dili yıḳılur:**-*ur*
Gazel 383
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül evi yıkılmak. II Gönlü yıkılmak, çok üzülmek, perişan olmak.

Āḫir ḫarāb olur yıḳılur ḫāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūli ruḫ-ı yāri genc ola

hāne-i gil mihmānī:

1. **ḫāne-i gil mihmānī:**
Beyit 132
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çamurlar evinin misafiri. II Çamurdan yaratılan insanların yaşadığı dünya ve bu dünyaya misafir olarak gelen insan.

Çend rūzī ki der-īn ḫāne-i gil mihmānī

Bā-edeb bāş ki ḥāṣiyyet-i mihmān edebest

<u>ḫāne-i ḫalḳı ḫarāb eyledi:</u>

1. **ḫāne-i ḫalḳı ḫarāb eyledi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Halkın evini harap etmek. II Halkı perişan hâle getirmek, yoksul bırakmak.

Ḫāne-i ḫalḳı ḫarāb eyledi ol ḫāne-ḫarāb
ʿĀlemi yıḳdı ḳula ḳalmadı cāy-ı ārām

<u>ḫāne-i ʿışḳuñ ṭaşına:</u>

1. **ḫāne-i ʿışḳuñ ṭaşına:**-*n, -a*
Gazel 220
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk hanesinin taşı. II Aşk.

Seng-i bī-dād ile ger ʿālem yıḳılsa fi'l-meşel
Ḫāne-i ʿışḳuñ dilā bir ṭaşına gelmez ḫalel

<u>ḫāne-i ḳalbi:</u>

1. **ḫāne-i ḳalbi:**-*i*
Gazel 75
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kalp hanesi. II Âşığın haneye benzeyen gönlü.

Ḫāne-i ḳalbi ġam ḫarāb itdi
Tārmār oldı ḫānmān dil-ber

<u>ḫāne-i ḳalb-i ḳabūlī:</u>

1. **ḫāne-i ḳalb-i ḳabūlī:**
Müseddes 4
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin kalp hanesi. II Kabûlî'nin gönlü.

Mürġ-ı dil olmadı ey ġonca elüñden āzād
Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlī nice olsun ābād

<u>ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlīde:</u>

1. **ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlīde:**-*de*
Gazel 183
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin gönül evi. II Kabûlî'nin gönlü.

Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlīde ḫarāret küllī
Anı söyletme yaḳar ʿālemi taḳrīr olıcaḳ

<u>ḫāne-i ḳalbüm:</u>

1. **ḫāne-i ḳalbüm:**-*üm*
Gazel 441
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül evi. II Âşığın gönlü.

Ḫarāb olmış yatur ḫabs-i ġamuñda ḫāne-i ḳalbüm
Yıḳılmış göñlümi sulṭānum ābād itseñ olmaz mı

2. **ḫāne-i ḳalbüm:**-*üm*
Gazel 193
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kalp hanesi. II Gönül.

Ḫāne-i ḳalbüm nice eyyāmdur vīrān idi
Luṭf idüp miʿmār-ı dest-i luṭfı yapdı ʿAbdinüñ

<u>ḫāne-i ḳalbüñ:</u>

1. **ḫāne-i ḳalbüñ:**-*üñ*
Gazel 288
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kalp hanesi. II Âşığın gönlü.

Dilā rūşen olurdı tār-ı ġamdan ḫāne-i ḳalbüñ
Şuʿāʿ-ı āftāb-ı bāde pertev salsa cāmuñdan

2. **ḫāne-i ḳalbüñ:**-*üñ*
Gazel 404
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül evi. II Zahidin gönlü.

Ne deñlü tīre vü tār ise ṣūfī ḫāne-i ḳalbüñ
Mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol sen ider nūr anı nūrānī

hāne-i ten:

1. **ḫāne-i ten:**
Gazel 25
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vücut hanesi. II Âşığın bedeni.

Ḫāne-i ten dūd-ı āhum olmasa ṭutmaz ḳarār
Üstüvār olmaz sütūn olmayıcaḳ saḳf-ı büyūt

hāneler taʿmīr idüñ:

1. **ḫāneler taʿmīr idüñ:**-*üñ*
Gazel 273
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Haneler tamir etmek. II Gönlü iyileştirmek, mutlu etmek.

Gerd-i ġamdan pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı sīneñüz
Ḫāneler taʿmīr idüñ taḫtına sulṭāndur gelen

hānelerüñ tezyīni:

1. **ḫānelerüñ tezyīni:**
Gazel 434
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Evlerin süslenmesi. II Gönüllerin yarayla kaplanması.

Dāġlarla nola zeyn olsa sarāy-ı sīnem
Tāze güllerle olur ḫānelerüñ tezyīni

hānemüz żiyā buldı:

1. **ḫānemüz żiyā buldı:**-*dı*
Terci-bend 1
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Gönlü aydınlanmak. II Huzura ermek, rahata kavuşmak.

Tār iken ḫānemüz de buldı żiyā
Mihr-i ruḫsāruñ ile leyl ü nehār

hāneñe gelmez:

1. **ḫāneñe gelmez:**-*mez*
Gazel 353
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Haneye gelmek, eve gelmek. II Gönle gelmek, aşka karşılık vermek.

Gelmez Ḳabūli ḫāneñe bir kez senüñ nigār
Devlet yiterdi ḫāneñe bir āşnā gele

hānesi yaġmālanmaz:

1. **ḫānesi yaġmālanmaz:**-*maz*
Gazel 150
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Evi yağmalanmak. II Gönlü perişan olmak.

Çeşm-i Tātārına yārüñ dil ü cān virmeyenüñ Mülk-i Tātār gibi ḫānesi yaġmālanmaz

hāne-sūz-ı çerāġ-ı Bū lehebī:

1. **ḫāne-sūz-ı çerāġ-ı Bū lehebī:**
Mesnevi 8
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ebu Leheb'in evini yakan mumu. II Ebu Leheb gibi kafirlerin ocağını söndüren Hazreti Muhammed.

Dūde-i şemʿa-i çerāġ-ı Nebī
Ḫāne-sūz-ı çerāġ-ı Bū Lehebī

hānevi terk eyle:

1. **ḫāneyi terk eyle:**
Gazel 86
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Evi terk etmek. II Âşığın gönlünden çıkmak.

Ten besleme k'ol ḫāk ile yeksān olacaḳdur
Ol ḫāneyi terk eyle ki vīrān olacaḳdur

ḫ̆ān-ı iḥsāna ṣalādur:

1. **ḫ̆ān-ı iḥsāna ṣalādur:**-*dur*
Gazel 476
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İhsan sofrasına davet. II Lütuf ve ihsana

çağırma, cömert olmaya davet etme.

Ḫ̌ān-ı iḥsāna ṣalādur taṣliye
Rūḥ-ı insāna ġıdādur taṣliye

<u>ḫ̌ān-ı maʿārifden naṣībin aḫẕ ider:</u>

1. **ḫ̌ān-ı maʿārifden naṣībin aḫẕ ider:**-*er*
Gazel 249
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Marifet sofrasından nasibini almak. II İlim ve irfan sahibi olmak.

Her kişi ḫ̌ān-ı maʿārifden naṣībin aḫẕ ider
Cümleten erbāb-ı ʿirfāna ṣalāmuz var bizüm

<u>ḫ̌ān-ı niʿmetüñ:</u>

1. **ḫ̌ān-ı niʿmetüñ:**-*üñ*
Tarih 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Nimet sofrası. II Nimet, lütuf, ihsan.

Ḥadden ziyāde ḳudretüñ
Ḥaḳ dā'im itsün devletüñ
Ḥaḳḳā ki ḫ̌ān-ı niʿmetüñ
mebẕūl ü yaġmā eyledüñ

<u>ḫān-ı yemen:</u>

1. **ḫān-ı yemen:**
Kaside 2
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Yemen hanı. II 3. Murad.

Mālik-i mülk-i ʿArab şāh-ı ʿAcem Ḫüsrev-i Rūm
Server-i cinn-i Ḥabeş ḫān-ı Yemen cān-ı cihān

<u>ḫān-ı zamān:</u>

1. **ḫān-ı zamān:**
Kaside 2
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Zamanın Han'ı. II Dönemin padişahı 3. Murad.

Şāh-ı Cemşīd-ṣıfat māh-ı sipihr-ʿaẓamet
Ḥażret-i Ḫān Murād ibn-i Selīm Ḫān-ı zamān

<u>ḫānḳāh-ı ʿālem:</u>

1. **ḫānḳāh-ı ʿālem:**
Gazel 312
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünya tekkesi. II Dünya, âlem.

Ḫānḳāh-ı ʿālem içre āteş-i ʿışḳa düşen
Ṣoyınup ʿuryān ü biryān olmasun ya neylesün

<u>ḫānḳāh-ı cihānda:</u>

1. **ḫānḳāh-ı cihānda:**-*da*
Mesnevi 4
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Cihan tekkesi. II Dünya, âlem.

Ḫānḳāh-ı cihānda leyl ü nehār
Çoḳ çerāġuñ anca yirde yanar

<u>hānḳah-ı dehri gezmege:</u>

1. **ḫānḳah-ı dehri gezmege:**-*meg, -e*
Gazel 187
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dünya tekkesini gezmek. II Dünyayı gezmek, dolaşmak.

Gezmege ḫānḳah-ı dehri ḳalendervārī
Ḫalḳa-i kākülüñi gerdenüme ḳıldum ṭavḳ

<u>hānḳah-ı maʿrifetüñ pīriyüz:</u>

1. **ḫānḳah-ı maʿrifetüñ pīriyüz:**-*y, -üz*
Gazel 137
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İlim tekkesinin piri.

Ḫānḳah-ı maʿrifetüñ pīriyüz
Ol ocāġuñ ʿārif-i āgāhıyuz

<u>hānmān:</u>

1. **ḫānmān:**
Gazel 75
Mısra: **10**
Ev, ocak, yurt, yuva. II Âşığın gönlü.

Ḫāne-i ḳalbi ġam ḫarāb itdi

Tārmār oldı ḫānmān dil-ber

<u>ḫānmān terk idelüm:</u>

1. **ḫānmān terk idelüm:**-*elüm*
Gazel 419
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Evi terk etmek. II Gönlü terk etmek, gönülde yer açmak.

Çeşm-i Tatarı Ḳabūlī dili tālān itdi
Ḫānmān terk idelüm ḫānemüze ḫān geldi

<u>ḫānümān:</u>

1. **ḫānümānı:**-*ı*
Gazel 396
Mısra: **6**
Ev, yer, yurt, mesken. II Âşığın gönlü.

Geçdi serden yoluñda ʿışḳ ehli
Cānı terk itdi ḫānümānı ḳodı

<u>ḫānümānın yaġmā eyleyüp:</u>

1. **ḫānümānın yaġmā eyleyüp:**-*y, -üp*
Muaşşer 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
(Düşmanın) Evini yağma etmek.

Ṣalup şemşīr aʿdāya ḳılup nā-būd nā-peydā
Ḫarāb idüp revānın ḫānümānın eyleyüp yaġmā

<u>har:</u>

1. **ḫārı:**-*ı*
Gazel 352
Mısra: **1**
Diken. II Rakip.

Gül ne nāzük yār idi yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb ṣīrīn nigār idi ḫumārı olmasa

2. **ḫārı:**-*ı*
Gazel 369
Mısra: **2**
Diken. II Rakip.

Gel meclis-i ḫāṣ idelüm aġyārı getürme
Gel gül gibi tenhā olalum ḫārı getürme

3. **ḫārı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **10**
Diken. II Rakip.

Gül-i bāġ-ı leṭāfetdür ʿiẕārı
Anuñçün yoḳ durur yanında ḫārı

4. **ḫārdan:**-*dan*
Tahmis 7
Mısra: **5**
Diken. II Rakip.

Ṣākirüz gülden velīkin ḫārdan rencīdeyüz
Gül gibi gülzār-ı istiġnāda mesken ṭutalı

5. **ḫār:**
Tahmis 8
Mısra: **22**
Diken. II Rakip.

Bülbül-i dil Ḳabūliyā her bār
Ḫār elinden fiġān idüp aġlar

6. **ḫārdur:**-*dur*
Beyit 185
Mısra: **1**
Diken.

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẓāhirā bir ḫārdur
Hiç degül ol ʿāṣıḳuñ ḳalbinde cevher vardur

7. **ḫardan:**-*dan*
Beyit 190
Mısra: **2**
Diken.

Ḫār u ḫasdur naẕīr-i merd-i eḫas
Ḫardan daḫı belki sensin eḫas

8. **ḫar:**
Gazel 56
Mısra: **1**
Diken.

Cāhilüñ ḫar gibi göñlin büyüden zerdür zer
Zer ile faḫr idinüp ġırre olan ḫardur ḫar

9. **ḫar:**
Gazel 77
Mısra: **4**
Eşek. II Rakip.

Ḫālī ḳomaz ol yāri māniʿ olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar bizden didiler zer zer

10. **ḫār:**
Gazel 375
Mısra: **2**
Diken. II Sevgilinin derdi, kederi.

Ḫār-ı ġamuñla ey gül dil murġı zār böyle
Her yirde ḫār elinden her murġ-zār böyle

11. **ḫar:**
Mesnevi 5
Mısra: **22**
Eşek.

Şīve vü nāz ile tekebbür ile
Ḫar gibi cūş idüp tehevvür ile

12. **ḫarları:**-*lar, -ı*
Tarih 12
Mısra: **3**
Eşek.

Kendü gibi ḫarları cemʿ itdügine yanına
Ol ṣanurdı bu diyārı ola merkeb egregi

13. **ḫar:**
Gazel 56
Mısra: **2**
Eşek. II Alçak ve adi kişi.

Cāhilüñ ḫar gibi göñlin büyüden zerdür zer
Zer ile faḫr idinüp ġırre olan ḫardur ḫar

14. **ḫardur:**-*dur*
Gazel 56
Mısra: **2**
Eşek. II Alçak ve adi kişi.

Cāhilüñ ḫar gibi göñlin büyüden zerdür zer
Zer ile faḫr idinüp ġırre olan ḫardur ḫar

15. **ḫarların:**-*lar, -ı, -n*
Kaside 11
Mısra: **32**
Eşek. II Alçak ve adi kişi.

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

16. **ḫaruñ:**-*uñ*
Kaside 12
Mısra: **15**
Eşek. II Alçak ve adi kişi.

Çünki ey dil ol ḫaruñ yanında birdür medḥ ü ẕem
Şiʿrüñi ḫālī ḳoma taḫmīsden tesdīsden

17. **ḫar:**
Mesnevi 5
Mısra: **63**
Eşek. II Alçak ve adi kişi.

Ḳara kāfir ki dirler ol ḫar imiş
Yüzi ḳış aḫşamına beñzer imiş

<u>ḫār elinden dāmenüñ alınmaz:</u>

1. **ḫār elinden dāmenüñ alınmaz:**-*maz*
Gazel 194
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düşmanın elinden eteği almak. II Rakibin elinden sevgilinin alınması, sevgilinin rakipten kurtarılması.

ʿAndelībāsā Ḳabūlī nice feryād itmesün
Ey gül-i raʿnā alınmaz ḫār elinden dāmenüñ

<u>ḫar ḫar:</u>

1. **ḫar ḫar:**
Gazel 77
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kalp çarpıntısı, heyecan, titreme.

Ḳapuñda raḳīb-i ḫar ṭurmaz depinür der der

Bār-ı ġamuñ altında ṣan ṭurma ṣolur ḫar ḫar

<u>hār hūr:</u>

1. **ḫār ḫūr:**
Gazel 57
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cayır cayır (yanma). II Cehennem.

ʿĀṣıḳ-ı āṣüfte-dilden olıcaḳ dil-dār dūr
Gözine gülzār-ı ʿālem görinür çün ḫār ḫūr

<u>har kösdegi:</u>

1. **ḫar kösdegi:**
Tarih 12
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eşek kösteği. II Dönemin Gediz kadısı.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tārīḫ üzdi o ḫar kösdegi

<u>hār u ḫasa ḳarışma:</u>

1. **ḫār u ḫasa ḳarışma:**-*ma*
Gazel 437
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çalı ve çırpıya karışmak. II İnsanlarla temas hâlinde olmak, insanlara karışmak.

Cūlar gibi çıḳ tenhā vādīlere ʿazm eyle
Ḫār u ḫasa ḳarışma ʿuzlet demidür şimdi

<u>hār u ḫasdur:</u>

1. **ḫār u ḫasdur:**
Beyit 190
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çalı, diken, çer çöp.

Ḫār u ḫasdur naẓīr-i merd-i eḫas
Ḫardan daḫı belki sensin eḫas

2. **ḫār u ḫasdur:**-*dur*
Beyit 190
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çalı, diken, çer çöp.

Ḫār u ḫasdur naẓīr-i merd-i eḫas
Ḫardan daḫı belki sensin eḫas

<u>hārā:</u>

1. **ḫārā:**
Gazel 210
Mısra: **2**
Çok sert taş, mermer.

Yāḳūt-ı revāndur mey-i gül-rengi Gedūsuñ
Ḫārā gibi gevher bitürür sengi Gedūsuñ

<u>ḫarāb:</u>

1. **ḫarāba:**-*a*
Gazel 325
Mısra: **6**
Harap, viran, yıkılmış.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

<u>ḫarāb itdi:</u>

1. **ḫarāb itdi:**-*di*
Gazel 75
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Harap etmek, harap duruma getirmek, yıkmak, harabeye çevirmek, yıpratmak. II Gönül kırmak: Bir kimseyi üzecek veya gücendirecek bir davranışta bulunmak.

Ḫāne-i ḳalbi ġam ḫarāb itdi
Tārmār oldı ḫānmān dil-ber

<u>ḫarāb ola:</u>

1. **ḫarāb ola:**-*a*
Tahmis 13
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Harap olmak: Yıkılmak, perişan olmak.

Rüsvā-yı cihān ola vü utanmaya dirdüm
Gitdükce ḫarāb ola ṣoñın ṣanmaya dirdüm

<u>ḫarāb olmasa:</u>

1. **ḫarāb olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 423
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Harap olmak: Yıkılmak, perişan olmak.

Ol şūḫ yıḳdı gitdi göñül ḫānesin dirīġ
Derdā ki düşmenüñ de ḫarāb olmasa evi

ḫarāb olmış:

1. **ḫarāb olmış:**-*mış*
Gazel 441
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Harap olmak: Yıkılmak, perişan olmak.

Ḥarāb olmış yatur ḥabs-i ġamuñda ḫāne-i ḳalbüm
Yıḳılmış göñlümi sulṭānum ābād itseñ olmaz mı

ḫarāb olur:

1. **ḫarāb olur:**-*ur*
Gazel 383
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Harap olmak: Yıkılmak, perişan olmak.

Āḫir ḫarāb olur yıḳılur ḫāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūli ruḫ-ı yāri genc ola

ḫarāba müşrif olmışdur:

1. **ḫarāba müşrif olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 146
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Harap olmak, yıkılmaya yüz tutmak, viran olmak.

Dil ḫarāba müşrif olmışdur müşerref ḳıl anı
Dest-i luṭfuñla yapılsun ḫāṭır-ı vīrānumuz

ḫarāba müşrif olmışken:

1. **ḫarāba müşrif olmışken:**-*mış, -ken*
Gazel 413
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Harap olmak, yıkılmaya yüz tutmak, viran olmak. II Âşığın gönlünün yıkılması, perişan olması.

Zevāyā-yı sarāy-ı dil ḫarāba müşrif olmışken
Müşerref ḳıldı teşrīf eyledi sulṭānumuz geldi

ḫarāba virdi:

1. **ḫarāba virdi:**-*di*
Gazel 111
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Harap etmek, harap duruma getirmek, yıkmak, harabeye çevirmek, yıpratmak.

Dil ḫānesin Ḳabūlī yıḳdı ḫarāba virdi
Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm cūy-ı Furāta beñzer

harāc alursa:

1. **ḫarāc alursa:**-*ur, -sa*
Gazel 34
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Haraç almak: Bir yerden ya da bir kimseden zorla para almak, başkasının sırtından geçinmek.

Mülk-i Rūm içinde başḳa başına sulṭāndur
Ṭañ degül alursa ḫālüñ Çīn ü Māçīnden ḫarāc

harācın almaġa:

1. **ḫarācın almaġa:**-*maġ, -a*
Kaside 5
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Haraç almak: Bir yerden ya da bir kimseden zorla para almak, başkasının sırtından geçinmek.

Gürūh-ı ḫāricīdendür ḫarācın almaġa saʿy it
Yüzine baḳma Simon-ı laʿīnüñ dīv-sīmānuñ

ḫarām:

1. **ḫarām:**
Beyit 6
Mısra: **2**
Din kurallarına aykırı, dinî bakımdan helal olmayan, yasak.

Serde hevā dilde heves elde dām
Ehl-i dile derd ile dirlik ḥarām

2. **ḥarāma:**-*a*
Gazel 51
Mısra: **5**
Din kurallarına aykırı, dinî bakımdan helal olmayan, yasak.

Ḥürmet ḥarāma raġbet ü ʿizzet ḥarāmiye
Ṣabr u ḳanāʿat ehline de Ḥaḳ Kerīmdür

3. **ḥarām:**
Kaside 11
Mısra: **17**
Din kurallarına aykırı, dinî bakımdan helal olmayan, yasak.

Ḥarām ile vücūdı fīle dönmiş cism-i nā-pāki
Derūnı pür-ḫabāṣet nice ten-perverlerin gördüm

4. **ḥarām:**
Mesnevi 1
Mısra: **82**
Din kurallarına aykırı, dinî bakımdan helal olmayan, yasak.

Biyā sāḳi ān duḫter-i nīk-nām
Ki nā-maḥremān-rā ḥarāmeş ḥarām

5. **ḥarāmeş:**-*eş*
Mesnevi 1
Mısra: **82**
Din kurallarına aykırı, dinî bakımdan helal olmayan, yasak.

Biyā sāḳi ān duḫter-i nīk-nām
Ki nā-maḥremān-rā ḥarāmeş ḥarām

ḥarām ola:

1. **ḥarām ola:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haram olmak: Dinî bakımdan helal olmamak, yasak olmak, sakıncalı bulunmak.

Ben añladum ki sāḳi-i gül-çehresüz şarāb
ʿİşret deminde hem-çü riyāżet ḥarām ola

2. **ḥarām ola:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haram olmak: Dinî bakımdan helal olmamak, yasak olmak, sakıncalı bulunmak.

Sensüz piyāle nūş ide her kim ki sāḳiyā
Ḳanı ḥelāl ü itdügi ʿişret ḥarām ola

ḥarām olur:

1. **ḥarām olur:**-*ur*
Kaside 4
Mısra: **184**
Kelime Tipi: **Deyim**
Haram olmak: Dinî bakımdan helal olmamak, yasak olmak, sakıncalı bulunmak.

Beni görmez ḥarem-i ḫāṣuma nā-maḥremdür
Kim olur dīde-i nā-maḥreme dīdār ḥarām

ḥarāmi:

1. **ḥarāmiye:**-*y, -e*
Gazel 51
Mısra: **5**
Harami, yol kesen, haydut.

Ḥürmet ḥarāma raġbet ü ʿizzet ḥarāmiye
Ṣabr u ḳanāʿat ehline de Ḥaḳ Kerīmdür

ḥarāmī gözlerüñ yādına:

1. **ḥarāmī gözlerüñ yādına:**
Gazel 238
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Harami gözlerin hatırı (için). II Sevgilinin harami gibi bakan gözlerinin uğruna.

Hilāl ebrūlaruñ yādına bir ġarrā ġazāl itdüm
Ḥarāmī gözlerüñ yādına ḫod siḥr-i ḥelāl itdüm

ḥarāret:

1. **ḥarāret:**
Gazel 183
Mısra: **9**
Hararet, sıcak, sıcaklık.

Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlīde ḥarāret küllī
Anı söyletme yaḳar ʿālemi taḳrīr olıcaḳ

2. **ḥarāret:**
Gazel 269
Mısra: **6**
Hararet, sıcak, sıcaklık.

Muḳarrerdür dil-i sūzānumuñ gün gibi teʾsīri
Ḥarāret kesb ider her kim güẕār eylerse yanumdan

3. **ḥarāretle:**-*le*
Gazel 347
Mısra: **1**
Hararet, sıcak, sıcaklık.

Dil-i sūzānumı cānā ḥarāretle göyündürme
Murādum şemʿini bād-ı bürūdetle söyündürme

4. **ḥarāret:**
Kaside 10
Mısra: **10**
Hararet, sıcak, sıcaklık.

Tāb virmiş āftābāsā ten-i billūrına
Bir ḥarāret issi ṣāḥib-sūz bir ışlaḳ dede

harc eyleme:

1. **ḫarc eyleme:**-*me*
Gazel 365
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Harcamak, sarf etmek. II Ömrünü harcamak.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire dünyā içün ḫarc eyleme
Ey Ḳabūlī çoḳ kişi aldandı bu bāzārda

harc ider:

1. **ḫarc ider:**-*er*
Beyit 174
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Harcamak, sarf etmek.

Dürc-i ḳalbinde şu kim dürr-i maʿānī derc ider
Dür dişüñ vaṣfında söylerse yirine ḫarc ider

harca gelicek:

1. **ḫarca gelicek:**-*icek*
Kıt'a 32
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İsteğe gelmek.

Ḫarca gelicek şöyle ṣıḳar pençe-i ḥırṣı
Żāyiʿ iderin malı diyü bir pula degmez

harcına tedāhül ider:

1. **ḫarcına tedāḫül ider:**-*er*
Gazel 484
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Birbirine karışmak.

Ġam-ı gīsūñ o sāle beñzer kim
Ḥāṣılı ḫarcına tedāḫül ider

ḫarci'ş-şuhūdi ve't-taʿdīl:

1. **ḫarci'ş-şuhūdi ve't-taʿdīl:**
Mesnevi 6
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Şahitlerin çıkarılması ve düzenlenmesi.

Ecli naḳli'l-kitābi ve't-taḥvīl
Baʿde ḫarci'ş-şuhūdi ve't-taʿdīl

harcuma yitmedi:

1. **ḫarcuma yitmedi:**-*me, -di*
Mesnevi 4
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Masrafına yetmek.

Varması gelmesiyle ve'l-ḥāṣıl
Ḫarcuma yitmedi gelen ḥāṣıl

ḫardal ḳadar bulınmaya:

1. **ḫardal ḳadar bulınmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 391
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hardal kadar bulunmak, az da olsa mevcut olmak.

Ḫardal ḳadar bulınmaya ḫāk-i vücūdumuz
Cemʿiyyetüñ Ḳabūli ṣoñı ṭarṭaġan gibi

ḫarekāt ḳıl:

1. **ḫarekāt ḳıl:**
Gazel 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hareket etmek.

Sākin-i gūşe-i ġam olma dilā ḳıl ḫarekāt
Ḫarekāt iledür elbette vüfūr-ı berekāt

ḫarekāt-ı felek:

1. **ḫarekāt-ı felek:**
Kaside 7
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Feleğin hareketi. II Felek, talih, baht.

Devr-i gerdūn ola ber-vefḳ-ı murād-ı ḫāṭır
Ḫarekāt-ı felek īs̱ār ide birr ü berekāt

ḫarem-i ḥāṣuma:

1. **ḫarem-i ḫāṣuma:**-*um, -a*
Kaside 4
Mısra: **183**
Kelime Tipi: -
Hususi harem, özel yer.

Beni görmez ḫarem-i ḫāṣuma nā-maḥremdür
Kim olur dīde-i nā-maḥreme dīdār ḥarām

ḫarem-i ḥürmetine:

1. **ḫarem-i ḫürmetine:**-*i, -n, -e*
Gazel 245
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hürmetli, saygıdeğer harem.

Ferddür māh-ı receb kimseye olmaz maḥrem
Ḫarem-i ḥürmetine ʿārif iseñ olma aṣem

ḫarem-i salṭanatumda:

1. **ḫarem-i salṭanatumda:**-*um, -da*
Kaside 4
Mısra: **164**
Kelime Tipi: -
Saltanatın haremi.

Dergehüm bāb-ı edebdür niçün utanmazlar
Ḫarem-i salṭanatumda adım atmaz hep kām

ḫarem-i şehde:

1. **ḫarem-i şehde:**-*de*
Kaside 4
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Padişah haremi, herkesin girilmesine izin verilmeyen özel yer.

Pādşāh itmez anuñ eyledügi evżāʿı
Bu revişle ḳılamaz ol ḫarem-i şehde ḫırām

ḫaremüñ ḥāki:

1. **ḫaremüñ ḫāki:**
Gazel 143
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Evin toprağı. II Sevgilinin evinin toprağı.

Ḫaremüñ ḫāki ile ol ḳadar alışduḳ kim
Külümüz göklere ṣavrulsa ṭaġılmaz cüzümüz

ḫaremüñ ḥākini:

1. **ḫaremüñ ḫākini:**-*n, -i*
Gazel 277
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Evinin toprağı.

İşigüñ ṭaşını sermāye-i devlet bilürin
Ḫaremüñ ḫākini pīrāye-i ʿizzet bilürin

ḫarf:

1. **ḥarf:**
Gazel 435
Mısra: **2**
Alfabeyi oluşturan işaretlerden her biri.

Yine taḥṣīl ider ʿāşıḳ olan oḳur mı ḳāmūsı
Rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre degül bir ḥarf ḳamusı

ḥarf atar:

1. **ḥarf atar:**-*ar*
Gazel 373
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Harf atmak / Laf atmak: Bir kimseye sözlü olarak sataşmak.

Teberrādan müberrā vü tevellā üzredür ʿālem
Gürūh-ı rāfıżīden ḥarf atar yoḳ sünniyān üzre

ḥarf be-ḥarf:

1. **ḥarf be-ḥarf:**
Gazel 181
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Harf harf. II Olduğu gibi, tamamen.

Ḳaşuñ kemānına yā ḳaddüñe elif dirler
Görenler āyet-i ḥüsn ü cemāli ḥarf be-ḥarf

ḥarf-i mübhemdür:

1. **ḥarf-i mübhemdür:**-*dür*
Gazel 237
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Belirsiz harf. II Sevgilinin ağzı.

Dehen-i yār ḥarf-i mübhemdür
Zāyil olmadı anda şübhem hem

ḥarf-i müdġam:

1. **ḥarf-i müdġam:**
Gazel 237
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İdgam harfleri.

Żaʿf-ı ten eżʿaf u mużāʿafdur
Olalı dilde ḥarf-i müdġam ġam

ḥarf-i nūn:

1. **ḥarf-i nūn:**
Gazel 76
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nun (ن) harfi. II Sevgilinin şekil itibariyle "nun (ن)" harfine benzeyen kaşları.

Büküldüm ḥasret-i ebrūñ ile Ẕü’n-nūn-ı vaḳt oldum
Dilümde anuñ içün ḥarf-i nūn eglencem olmışdur

ḥarf-i tedbīr:

1. **ḥarf-i tedbīr:**
Gazel 100
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Tedbir harfi. II Tedbirli olmak, önlem almak.

Cāy-gīr olmasa dilde nola ḥarf-i tedbīr
Dest-i taḳdīr aña ḫāme-i taġyīr çeker

ḫarf-i yekde:

1. **ḫarf-i yekde:**-*de*
Tahmis 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tek harf.

Ḫarf-i yekde biñ maḳālüm vardur
Cān gözin açdum niḳābın keşf idüp

ḫār-ı belā:

1. **ḫār-ı belā:**
Gazel 382
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Bela dikeni. II Dert, keder, bela.

Gül gibi virme girībānı ile İlmeye ḫār-ı belā dāmāne

ḫār-ı cefā:

1. **ḫār-ı cefā:**
Kıt'a 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cefa dikeni. II Cefa, eziyet, sıkıntı.

Ey bülbül-i güyā-yı gülistān-ı ḫilāfet

Gül ruḫlaruña ḫār-ı cefā itmesün āzār

hār-ı ġamdan:

1. **ḫār-ı ġamdan:**-*dan*
Tahmis 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gam dikeni. II Gam, keder.

ʿIşḳı ʿālemde dāstān eyle
Ḫār-ı ġamdan biraz iñildeşelüm

hār-ı ġamuñla:

1. **ḫār-ı ġamuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 375
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dert dikeni, keder dikeni. II Sevgilinin derdi, kederi.

Ḫār-ı ġamuñla ey gül dil murġı zār böyle
Her yirde ḫār elinden her murġ-zār böyle

hār-ı gerd-ālūde:

1. **ḫār-ı gerd-ālūde:**
Gazel 293
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Toz toprak olmuş diken. II Gönül.

Gird-bādāsā ser-i kūy-ı belā-yı ʿışḳda
Ḫār-ı gerd-ālūde sen ḫāşāk-i bād-āverde ben

hār-ı müjeyle:

1. **ḫār-ı müjeyle:**-*y, -le*
Gazel 149
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kirpik dikeni. II Âşığın gözyaşıyla ıslanan kirpikleri.

Dip düplü şular süprüdürüz ḫār-ı müjeyle
Yeller gibi yollaruña cārū çekerüz biz

ḫar-ı murdār-ı bed-girdār u bed-gevherlerin:

1. **ḫar-ı murdār-ı bed-girdār u bed-gevherlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kötü huylu ve soysuz pis eşek. II Kötü ve ahlaksız kişi.

Yanında gevherüñ ḫar-mühre deñlü ḳadri yoḳ birḳaç
Ḫar-ı murdār-ı bed-girdār u bed-gevherlerin gördüm

ḫar-ı nā-pāydār u nā-pesendi:

1. **ḫar-ı nā-pāydār u nā-pesendi:**-*i*
Gazel 133
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Beğenilmemiş ve gelip geçici (olan) diken. II Rakip.

Semend-i ḫāṭırum ʿışḳa ṭutıldı dime ey zāhid
Ḫar-ı nā-pāydār u nā-pesendi ḫod ulaḳ ṭutmaz

ḫar-ı saḳar:

1. **ḫar-ı saḳar:**
Beyit 50
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cehennem dikeni.

Seferdür ehl-i riyānuñ maḳām-ı maʿrūfı
Ḫar-ı saḳar gibi besbellüsin sen ey şūfī

hāric:

1. **ḫāric:**
Mesnevi 7
Mısra: **30**
Dış, dışarı. II Başka.

Kişi rāh-ı saḳīme gitmek olmaz
Edebden ḫāric evżāʿ itmek olmaz

2. **ḫāric:**
Mesnevi 7
Mısra: **68**
Dış, dışarı. II Başka.

Kişiye himmet ammā dād-ı Ḥaḳdur
Dil-i efsürdeden ḫāric sebaḳdur

3. **ḫāric:**
Rübai 2
Mısra: **1**
Dış, dışarı. II Başka.

Çīzī zed ü pergār-ı ḳażā ḫāric nīst
V'ez dāyire-i cism ḳażā ḫāric nīst

4. **ḫāric:**
Rübai 2
Mısra: **2**
Dış, dışarı. II Başka.

Çīzī zed ü pergār-ı ḳażā ḫāric nīst
V'ez dāyire-i cism ḳażā ḫāric nīst

5. **ḫāric:**
Rübai 2
Mısra: **4**
Dış, dışarı. II Başka.

Çün noḳṭa-i tedvīr zi-levḥ-i taḳdīr
Fermān-ı ḳader ḥükm-i ḳażā ḫāric nīst

6. **ḫāricden:**-*den*
Tarih 3
Mısra: **18**
Dış, dışarı. II Başka.

Ṭarīḳuñ eskisi olsa içerden ṭaşradan bilse
Yine ḫāricden olmasa gözetse rāh-ı erkānı

hārici:

1. **ḫāricidür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **33**
Dış, dışarı. II Başka.

Gāh sende vü gāh ḫāricidür
Yatluya vü eyüye varıcıdur

harīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet:

1. **harīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet:**
Gazel 42
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Marifet eşyasının satın alıcısı. II Hünerli, marifetli kişi.

Nīst her süfle harīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet
Merd ān bāşed ki dāned ḳıymet-i kālā-yı merd

ḫarīdār-ı metāʿ-ı vaṣl olup:

1. **ḫarīdār-ı metāʿ-ı vaṣl olup:**-*up*
Gazel 314
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sermayesinin satıcısı olmak. II Sevgiliye kavuşmak.

Ḫarīdār-ı metāʿ-ı vaṣl olup naḳd-i revān ile
Ḫayāl-i bī-meʾāle sūdı yoḳ bāzāra düşmişsin

ḫarīf:

1. **ḫarīf:**
Gazel 289
Mısra: **7**
Arkadaş, eş, dost.

Ḳanı bir mey ḳabaġı gibi ḫarīf
Zīr-i zānūya ala dāmānın

ḫarīfān-i hem-meşrebān:

1. **ḫarīfān-i hem-meşrebān:**--*i*
Mesnevi 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aynı meşrepte olan arkadaşlar.

Elā ey ḫarīfān-i hem-meşrebān
Güẕer mī-kuned ʿömr sürʿat-kunān

ḫarīm:

1. **ḫarīmüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 226
Mısra: **6**
Harem, ev. II Sevgilinin haremi.

Murādum dāne-çīn-i ḫirmen-i iḥsānuñ olmaḳdur
Ḫarīmüñde göñül murġın nevā-sāz eyle sulṭānum

ḫarīm-i bāġa:

1. **ḥarīm-i bāġa:**-*a*
Gazel 102
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bahçe avlusu.

Yatan berf añlamañ gülzārda şeyh-i şitā gelmiş
Ḥarīm-i bāġa anı daʿvete bir yirde yazmışlar

ḥarīr-i ḫāmem:

1. **ḥarīr-i ḫāmem:**
Kaside 7
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Kalem yazısı. II Sözler, şiirler.

Kāmkārā dem-i medḥüñde ḥarīr-i ḫāmem
Pür-ṣafādur nitekim murġ-ı müseccaʿ-naġamāt

ḥāriṣ-i māl:

1. **ḥāriṣ-i māl:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mal hırsı olan (kimse).

Ey ḥāriṣ-i māl itme ṣaḳın vāriṣ içün ḥars
Hūşenge naṣīb olmadı mīrāṣ-ı Kiyūmers

ḥāristān-ı ʿālemde:

1. **ḫāristān-ı ʿālemde:**-*de*
Gazel 198
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünya çalılığı. II Diken gibi sıkıntılarla dolu dünya.

Bu ḫāristān-ı ʿālemde ḳatı dil-teng idük ammā
Yüzüñ gördük açılduḳ āşnāya rūşenā geldüñ

ḫarḳ:

1. **ḫarḳ:**
Tahmis 3
Mısra: **5**
Yakmak, yakılmak.

ʿĀşıḳ odur ki ḫarḳ ile bağrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ olur līk maʿni yoḳ

ḫarḳ-ı ʿādedür:

1. **ḫarḳ-ı ʿādedür:**-*dür*
Gazel 72
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Alışılmışın dışında parçalara ayırmak, yırtmak. II Cezbeye tutulup kendinden geçmek.

Meclisde ṣūfi cūşa gelüp dest-i şevḳ ile
Ṣad çāk-i ḫırḳa eyledügi ḫarḳ-ı ʿādedür

ḫar-mühre:

1. **ḫar-mühre:**
Gazel 344
Mısra: **2**
Katır boncuğu.
Nādān olımaz meclis-i ʿirfān arasında
Ḫar-mühre ṣıġar mı dür ü mercān arasında

2. **ḫar-mühre:**
Kaside 11
Mısra: **23**
Katır boncuğu.

Yanında gevherüñ ḫar-mühre deñlü ḳadri yoḳ birḳaç
Ḫar-ı murdār-ı bed-girdār u bed-gevherlerin gördüm

ḫars itme:

1. **ḫars itme:**-*me*
Gazel 31
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mal toplamak, kazanmak.

Ey ḥāriṣ-i māl itme ṣaḳın vāriṣ içün ḥars
Hūşenge naṣīb olmadı mīrāṣ-ı Kiyūmers

ḫar-ṣıfat:

1. **ḫār-ṣıfat:**
Gazel 217
Mısra: **3**
Dikene benzeyen, diken gibi.

Almasun ḫār-ṣıfat dest-i nedāmet yaḳañı
Gül gibi bezm-i maḥabbetde girībān-çāk ol

2. **ḫar-ṣıfat:**
Kaside 12
Mısra: **13**
Eşek suratlı (kimse).

Gelmemişdür böyle bir ʿifrīt-sīret ḫar-ṣıfat
Devr-i Deccāla gelince tā zamān-ı ʿĪsden

3. **ḫar-ṣıfat:**
Mesnevi 5
Mısra: **45**
Eşek suratlı (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Didüm ey ḫar-ṣıfat iki ṣūret
Aḳçesüz yazılamaz iki ṣuret

ḫās:

1. **ḫāsından:**-*ı, -n, -dan*
Tahmis 1
Mısra: **16**
Hususi, özel.

İster iseñ vuṣlatı terk eyle nām u ʿāruñı
Oldı ḫāsından ḥabībüñ dāyimā şen ṣubḥ u şām

ḫāṣ kemāl ehlinüñ aḥvāline:

1. **ḫāṣ kemāl ehlinüñ aḥvāline:**-*n, -e*
Gazel 216
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Halis kemal ehlinin hâlleri.

Bir ḫāṣ kemāl ehlinüñ aḥvāline şāhum
ʿĀlim olan olmaz suḫan-ı ʿām ile ʿāmil

ḫāṣ u ʿāma:

1. **ḫāṣ u ʿāma:**-*a*
Mesnevi 8
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **-**
Seçkinler ve halk. II Herkes.

Himmetüñ ḫāṣ u ʿāma şāmildür
Her murād işigüñde ḫāṣıldur

2. **ḫāṣ u ʿāma:**-*a*
Mesnevi 8
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **-**
Seçkinler ve halk. II Herkes.

Ṭoldı gün gibi ʿāleme nāmuñ
Ḫāṣ u ʿāma yitişdi inʿāmuñ

ḫas u ḫāṣāk-i ṣaḥrā üştür-i ser-mesti aġsatmaz:

1. **ḫas u ḫāṣāk-i ṣaḥrā üştür-i ser-mesti aġsatmaz:**
Gazel 465
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Çölün çerçöpü sarhoş deveyi yavaşlatmaz: Lüzumsuz şeyler insanın ilerlemesine engel olmaz. Ufak tefek şeyler insanın önünde engel teşkil etmez.

Cefā-yı ṭaʿn-ı aʿdādan göñül endūhnāk olmaz
Ḫas u ḫāṣāk-i ṣaḥrā üştür-i ser-mesti aġsatmaz

Ḥasan:

1. **Ḥasandur:**-*dur*
Gazel 286
Mısra: **6**
Hz. Muhammed'in Hz. Hüseyin'in ile birlikte iki torunundan biri olan Hz. Hasan.

Sāḳi-i kevs̱er bihişt içre ʿAlidür pes velī
İkiden ḫālī degüldür yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

2. **Ḥasan:**
Kaside 2
Mısra: **46**
Hz. Muhammed'in Hz. Hüseyin'in ile birlikte iki torunundan biri olan Hz. Hasan.

Ṣavlet ü heybet ü iclāl ile mānend-i ʿAli
Ḫulḳ ile hemçü Ḥasan ʿadl ile Mehdī-i zamān

Ḥasan-ṣūret:

1. **Ḥasan-ṣūret:**
Mesnevi 8
Mısra: **5**

Hazreti Hasan gibi güzel yüzlü (kimse).

V'ey ʿAlī-sīret ü Ḥasan-ṣūret
Muṣṭafā-ḫulḳ u Murtażā-ḫilḳat

ḥasbet:

1. **ḥasbeten:**-*en*
Gazel 270
Mısra: **7**
Karşılık beklemeden, karşılıksız.

Olursa ḥasbeten li'llāh fi'llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun ne ʿizz ü cāh içün olsun

ḥasb-i ḥāl idüp:

1. **ḥasb-i ḥāl idüp:**-*üp*
Kaside 6
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Sohbet etmek, hâlleşmek, konuşup dertleşmek.

Şikeste beste yatup āşyāne-i ġamda
Oḳur bu şiʿr-i teri ḥasb-i ḥāl idüp ez-ber

ḥasb-ı ḥālümdür:

1. **ḥasb-ı ḥālümdür:**-*üm, -dür*
Gazel 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Konuşup dertleşmek, sohbet etmek.

Maḳālüm ḥasb-ı ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ʿarż-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā

ḥasen:

1. **ḥasen:**
Gazel 40
Mısra: **1**
Güzel, iyi ahlaklı.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

ḥasenāt:

1. **ḥasenāt:**
Gazel 28
Mısra: **6**
İyilikler, güzel ve hayırlı ameller.

Sen kimi medḥ ider iseñ ol anı ḳadḥ eyler
Seyyiʾāt oldı dirīġā şorılursa ḥasenāt

ḥasen-şūret-i şāḥib-ḥasenāt:

1. **ḥasen-şūret-i şāḥib-ḥasenāt:**
Kaside 7
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
İyilik sahibi güzel yüzlü (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa.

Rāst-tedbīr ü nigū-kār u pesendīde-ḫiṣāl
Pāk-girdār u ḥasen-şūret-i ṣāḥib-ḥasenāt

ḥāṣ-ı dergāh-ı pādşāh-ı güzīn:

1. **ḫāṣ-ı dergāh-ı pādşāh-ı güzīn:**
Mesnevi 8
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Güzide padişahın dergâhının seçkini. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Ey naẓar-kerde-i şehenşeh-i dīn
Ḫāṣ-ı dergāh-ı pādşāh-ı güzīn

ḥāṣıl:

1. **ḥāṣılın:**-*ı, -n*
Kaside 6
Mısra: **30**
Ortaya çıkan semere, kâr, kazanç.

Seḥer ṣaḥīfe-i ʿālem pür oldı jāle ile
Meger debīr-i felek itdi ḥāṣılın defter

2. **ḥāṣıldur:**-*dur*
Mesnevi 8
Mısra: **22**
Ortaya çıkan semere, kâr, kazanç.

Himmetüñ ḫāṣ u ʿāma şāmildür
Her murād işigüñde ḥāṣıldur

3. **ḥāṣıl:**
Kaside 7
Mısra: **31**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḥāṣıl ey ḥażret-i aġa-yı der-i ʿadl-ārāy
Söylemem söylemem illā ki güneşden ẕerrāt

ḥāṣıl gelen:

1. **ḥāṣıl gelen:**
Mesnevi 4
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Hasıl olan, elde edilen (şey).

Varması gelmesiyle ve'l-ḥāṣıl
Ḫarcuma yitmedi gelen ḥāṣıl

ḥāṣıl olmadı:

1. **ḥāṣıl olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 409
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasıl olmak, ortaya çıkmak, meydana gelmek, türemek.

Ḥāṣıl olmadı mezraʿ-ı ömrüm
Bād-ı ḥasret ṭaġıtdı ḫirmenümi

ḥāṣıl olur:

1. **ḥāṣıl olur:**-*ur*
Mesnevi 5
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Elde edilmek, kazanılmak.

Didüm ey pīr her sözüñ maʿḳūl
Ḥāṣıl olur efendiye maḥṣūl

ḥāṣıl olursa:

1. **ḥāṣıl olursa:**-*ur, -sa*
Mesnevi 2
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Hâsıl olmak, ortaya çıkmak, meydana gelmek, türemek.

Az eger çoḳ düşünce maḥṣūlüm
Her ne ḥāṣıl olursa maḳbūlüm

ḥāṣılı:

1. **ḥāṣılı:**
Beyit 144
Mısra: **2**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Taḥṣīl-i kemāl itmege ʿār eyleme ʿārif
Ḥāṣıl olımaz ḥāṣılı ʿār ile maʿārif

2. **ḥāṣılı:**
Beyit 200
Mısra: **2**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Şīşe-i ḳalbe şikest irdi ṣıdı peymānı
Ḥāṣılı münkesirüz görmeyeli yārānı

3. **ḥāṣılı:**
Diğer 2
Mısra: **31**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Öldi gitdi ḥāṣılı ḳomadı elden ġayreti
Görmedük işitmedük bu ana dek bu ḥāleti

4. **ḥāṣılı:**
Gazel 63
Mısra: **12**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḫayālāta düşüp çıḳma
Ḳabūlī sımṭ-ı maʿnīden
Bu bir ṭarz-ı ḥasendür ḥāṣılı nāzük edā yegdür

5. **ḥāṣılı:**
Gazel 125
Mısra: **5**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Yārdur ḥāṣılı miʿmār-ı ḳulūb-ı aḥbāb
Geh yıḳar ḫāṭırumuz geh yine ābād eyler

6. **ḥāṣılı:**
Gazel 294
Mısra: **6**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḫaṭā-nāme bir elde kelle-i bī-maġz bir elde
Seri teslīm bizden ḫāṣılı seyf ü ḳalem sizden

7. **ḫāṣılı:**
Gazel 326
Mısra: **7**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Zene meyl eylemezin ḫāṣılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne vaḳārı severin

8. **ḫāṣılı:**
Gazel 484
Mısra: **4**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ġam-ı gīsūñ o sāle beñzer kim
Ḫāṣılı ḫarcına tedāḫül ider

9. **ḫāṣılı:**
Kaside 4
Mısra: **35**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḫāṣılı şāhum anuñ ʿazline rāżī degülüz
İsterüz kim idesin ḫāk-i vücūdın iʿdām

10. **ḫāṣılı:**
Kaside 4
Mısra: **210**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḫāṣılı az devleti ey merd-i tamām

11. **ḫāṣılı:**
Kaside 7
Mısra: **15**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḫāṣılı ʿaḳl iricek mertebeden ber-terdür
Ẕātuñ ey ḫażret-i aġa-yı saʿādet-āyāt

12. **ḫāṣılı:**
Kaside 10
Mısra: **33**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḫāṣılı dervīş aña dirler ki ol bī-ḳayd ola
Yoḫsa dervīş-i ṣafā-keş olamaz muṭlaḳ dede

13. **ḫāṣılı:**
Kaside 13
Mısra: **35**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḫāṣılı çıḳsa gözüñ görmeseñ ʿālemde bizi
Ya geberseñ yüzüñi görmesek ey kelb-i muḍil

14. **ḫāṣılı:**
Mesnevi 3
Mısra: **10**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Pādşāh-ı kerīm-i ʿādilsin Ḫāṣılı her cihetde kāmilsin

15. **ḫāṣılı:**
Mesnevi 4
Mısra: **67**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḫāṣılı gözleñ ehl-i ʿirfānı Bī-vefādur bu ʿālem-i fānī

16. **ḫāṣılı:**
Tahmis 7
Mısra: **9**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḫāṣılı çekdük girībān-ı taʿalluḳdan eli
Serv gibi gülşen-i ʿuzletde dāmen-çīdeyüz

ḫāṣıl-ı ʿömri:

1. **ḫāṣıl-ı ʿömri:**
Gazel 126
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ömür kazancı, mahsulü. II Ömrün nihayeti, neticesi.

Biçerse ḫāṣıl-ı ʿömri ʿaceb mi
Felek dihḳān u māh-ı nev oraḳdur

hasīs:

1. **ḫasīs:**
Kıt'a 32
Mısra: **1**
Alçak, cimri.

Dünyāda ḫasīs aḳçe vü altun dimez irgür
Mālī vü ġanīyem diyü gerdūna baş eğmez

<u>ḫāṣiyyet:</u>

1. **ḫāṣiyyet:**
Gazel 17
Mısra: **4**
Vasıf, nitelik, özellik.

Berg-i gül-reng ruḫ-ı yāre müşābih mi olur
Ḫaşek-i ḫuşkde ḫāṣiyyet umarsın ne ʿaceb

<u>ḫāṣiyyet-i mihmān:</u>

1. **ḫāṣiyyet-i mihmān:**
Beyit 132
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Misafirin özelliği, niteliği.

Çend rūzī ki der-īn ḫāne-i gil mihmānī
Bā-edeb bāş ki ḫāṣiyyet-i mihmān edebest

<u>ḫaşm:</u>

1. **ḫaşma:**-*a*
Beyit 61
Mısra: **2**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Düşmen-i nā-merde kendüñ göster ey dil er gibi
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

2. **ḫaşmı:**-*ı*
Gazel 392
Mısra: **2**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Başdum ʿadūyı himmet ile pehlevān gibi
Ḫaşmı ḳanadum altına aldum ṭoġan gibi

3. **ḫaşma:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **20**
İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Reşeḥāt-ı keremüñ nite ki ebr-i nīsān
Ḫaşma zehr-āb içürür dostlara āb-ı ḥayāt

<u>ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle:</u>

1. **ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle:**
Gazel 432
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Düşmana heybetini göstermek.

Düşmene ḳarşu Ḳabūlī gibi gögsüñ ger yüri
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

<u>ḫaşm-ı bī-temkīn:</u>

1. **ḫaşm-ı bī-temkīn:**
Diğer 2
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
İhtiyatsız, temkinsiz düşman. II Felek.

Düşmen-i pür-kīn imişsin böyle bilmezdüm seni
Ḫaşm-ı bī-temkīn imişsin böyle bilmezdüm seni

<u>ḫaşmı şikār itdüñ:</u>

1. **ḫaşmı şikār itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Düşmanı avlamak, öldürmek.

Hücūm-ı şāhbāz-ı tīġ ile ḫaşmı şikār itdüñ
Şuʿāʿ-ı āftābāsā hünerler āşkār itdüñ

<u>ḫaşmı şıyup:</u>

1. **ḫaşmı şıyup:**-*up*
Muaşşer 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Düşmanı yok etmek, ortadan kaldırmak.

Şıyup ḫaşmı dönüp ḳaṭʿ-ı menāzil eyleyüp şāhā

Ḳadem başduñ saʿādet mülkine ey ḥażret-i paşa

<u>ḫaşmına maġlūb olmaz:</u>

1. **ḫaşmına maġlūb olmaz:**-*maz*
Gazel 161
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Düşmana mağlup olmak, yenilmek.

Cürʾeti ġālib olan ḫaşmına maġlūb olmaz
Merd-i maḳbūl olanuñ devleti maḳlūb olmaz

<u>ḫaşmına ruḫ göstermek:</u>

1. **ḫaşmına ruḫ göstermek:**-*mek*
Gazel 433
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düşmana kendini göstermek. II Sevgilinin rakibe kendini göstermesi.

Kişi ʿālemde ruḫ göstermek olmaz ḫaşmına fi'l-ḥāl
Ṣaḳın şāh üzre açmaz olmayınca sürme peydāġı

<u>ḫaşmuñ arḳasın yire getür:</u>

1. **ḫaşmuñ arḳasın yire getür:**
Gazel 392
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düşmanın sırtını yere getirmek, rakibini sırtüstü yatırarak yenmek, kazanmak, üstün olmak, galip gelmek.

Furṣat düşerse yire getür ḫaşmuñ arḳasın
Virme amān aña felek-i bī-amān gibi

<u>ḫaşmuñ başına:</u>

1. **ḫaşmuñ başına:**-*n, -a*
Gazel 157
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düşmanın başı. II Düşmanın kendisi.

Getürdi ṣarṣar-ı ḳahr ile ḫaşmuñ başına ḳışlar
Bizi gördükce dir dir ditrer aʿdā bād-ı serdüz biz

<u>ḫaşmuñ sinān üzre dik:</u>

1. **ḫaşmuñ sinān üzre dik:**
Gazel 373
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Düşmanı mızrağın üstüne dikmek, düşmanı öldürüp mızrağa geçirmek.

Cidār üzre görünsün ṭōbveş ṭāvus gibi başı
Cüdā ḳıl kellesin ṭīġ ile ḫaşmuñ dik sinān üzre

<u>ḥasret:</u>

1. **ḥasret:**
Gazel 187
Mısra: **9**
Ayrı kalınan bir kimseye veya bir şeye karşı duyulan özlem. II Âşığın sevgiliye duyduğu hasret.

Ol ḳadar ḥasret ile girye vü āh itdüm kim
Eşk-i āhumla Ḳabūlī ṭolıdur taḥt ile fevḳ

2. **ḥasret:**
Gazel 349
Mısra: **10**
Ayrı kalınan bir kimseye veya bir şeye karşı duyulan özlem. II Âşığın sevgiliye duyduğu hasret.

Ḥaşr olmaz isek ey yüzi gül bezm-i ……
Mā-beynümüzde ḳala bu ḥasret ḳıyāmete

3. **ḥasret:**
Gazel 450
Mısra: **5**
Ayrı kalınan bir kimseye veya bir şeye karşı duyulan özlem. II Âşığın sevgiliye duyduğu hasret.

Gözleyüp mihr-i ruḫuñ ḥasret ile şām u seḥer
Ḳaṭre-i eşkümi bārān u müjem ebr itme

4. **ḥasretüñ:**-*üñ*
Müsemmen 1
Mısra: **13**

Ayrı kalınan bir kimseye veya bir şeye karşı duyulan özlem. II Âşığın sevgiliye duyduğu hasret.

Bī-iḫtiyār irişdi bu ġamgīne ḥasretüñ
Nā-çāra geldi defʿine yoḳ çāre fürḳatüñ

5. **ḥasretüñ:**-*üñ*
Terci-bend 1
Mısra: **39**
Ayrı kalınan bir kimseye veya bir şeye karşı duyulan özlem. II Âşığın sevgiliye duyduğu hasret.

Ḥasretüñ cāna zehr-i ḳātil idi
Vuṣlatuñ anuñ oldı tiryāḳı

6. **ḥasrete:**-*e*
Müsemmen 1
Mısra: **29**
Ayrı kalınan bir kimseye veya bir şeye karşı duyulan özlem. II Memleket hasreti.

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

<u>ḥasret ü ḥasret:</u>

1. **ḥasret ü ḥasret:**
Gazel 180
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hasret ve hasret. II Bir kimseye karşı aşırı derecede özlem duyulduğunu ifade eden sözler, hasret ki ne hasret.

Görmedük gitdi bir daḫı yāri
Ḥasret ü ḥasret ü dirīġ ü dirīġ

2. **ḥasret ü ḥasret:**
Gazel 180
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hasret ve hasret. II Bir kimseye veya bir şeye aşırı derecede özlem duyulduğunu ifade eden sözler; hasret ki ne hasret.

Görmedük gitdi bir daḫı yāri
Ḥasret ü ḥasret ü dirīġ ü dirīġ

<u>ḥasret ü intiẓāra:</u>

1. **ḥasret ü intiẓāra:**-*a*
Terci-bend 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hasret ve bekleyiş.

Ḥasret ü intiẓāra ḳatlanamaz
Elem-i dehre ḳatlanur ādem

<u>ḥasretā:</u>

1. **ḥasretā:**
Müseddes 2
Mısra: **10**
Yazık! Eyvah!

Gülşen iken külḫan oldı murġ-ı cānuñ meskeni
Ḥasretā derdā bu fürḳat öldürür āḫir beni

2. **ḥasretā:**
Müsemmen 1
Mısra: **29**
Yazık! Eyvah!

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

<u>ḥasret-i āb:</u>

1. **ḥasret-i āb:**
Gazel 91
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Suyun özlemi, hasreti. II Sevgilinin özlemi, hasreti.

Ten-i żaʿīf şu berg-i giyāha beñzer kim
Feżāda ḥasret-i āb ile nīm-deste yatur

<u>ḫasret-i ebrūñ:</u>

1. **ḫasret-i ebrūñ:**-*ñ*
Gazel 76
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Kaşının özlemi.

Büküldüm ḫasret-i ebrūñ ile Ẕü'n-nūn-ı vaḳt oldum

Dilümde anuñ içün ḥarf-i nūn eglencem olmışdur

<u>ḥasret-i laʿlüñ:</u>

1. **ḥasret-i laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 366
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Lal gibi kırmızı dudağın özlemi.

Ḥasret-i laʿlüñ ile dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle reng olmadı ey ḫ∨āce Yemenden gelene

<u>ḥasret-i laʿlüñle:</u>

1. **ḥasret-i laʿlüñle:**-*üñ, -le*
Beyit 102
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) La'l gibi kırmızı dudağın özlemi.

Dīde müstaġraḳ idi ḥasret-i laʿlüñle deme
Süreyüz merdümini çoḳ şükür olsun bu deme

<u>ḥasret-i māder ü peder:</u>

1. **ḥasret-i māder ü peder:**
Mesnevi 2
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Anne ve baba hasreti.

Ḥasret-i māder ü peder şāhum
Ādemi bī-ḳarār ider dāʾim

<u>ḥaşr-i ecsāda:</u>

1. **ḥaşr-i ecsāda:**-*da*
Gazel 15
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ölülerin bir araya toplanması. II Mahşer günü.

Ḥaşr-i ecsāda Ḳabūlī münkir olmaz ehl-i dīn
Uyuyanlar uyanur bī-hūde yatmaz ehl-i ḫ∨āb

<u>hˇāst:</u>

1. **mī-ḫˇāstem:**-*em*
Gazel 355
Mısra: **7**
İstemek, arzu etmek.

Ġam-ı cāngāh-rā mī-ḫˇāstem kʾez-dil kunem bīrūn
Dirīġā behr-i defʿeş her çe mī-kerdem füzūn geşte

<u>haste:</u>

1. **ḫaste:**
Gazel 262
Mısra: **2**
Sağlığı yerinde olmayan, hasta (kimse). II Âşık.

Ḫançer-i dil-beri gördükce ḳatı ḳorḳarsın
Bir gün ey ḫaste ṣaḳın ḳorḳduġuña uġrarsın

2. **ḫaste:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Sağlığı yerinde olmayan, hasta. II Âşığın gönlü.

Cān-ı ḥazīn ü ḫaste itmez ümīd-i ṣıḥḥat
Dil ḫaste ser şikeste ten pāy-māl-i miḥnet

3. **ḫaste:**
Gazel 342
Mısra: **2**
Sağlığı yerinde olmayan, hasta. II Âşığın gönlü.

İtmez ümīd-i ṣıḥḥat cān-ı ḥazīn ü ḥaste
Ten pāymāl-i miḥnet dil ḫaste ser şikeste

<u>haste cāna:</u>

1. **ḫaste cāna:**-*a*
Müsemmen 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Hasta can. II Âşığın canı.

Vuṣlatuñdur dil-i ḥazīne devā
Ne devā belki ḫaste cāna şifā

<u>haste gönlüm:</u>

1. **ḫaste gönlüm:**-*üm*
Gazel 112
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hasta gönül. II

Âşığın hasta ve yaralı gönlü.

Ey ḳaşı yā ḫadengüñ zaḫmıyla ḫaste göñlüm
Kuhsār-ı miḥnet içre oḳlu şikāra beñzer

ḫaste Ḳabūlīye:

1. **ḫaste Ḳabūlīye:**-*y, -e*
Gazel 307
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hasta Kabûlî. II Aşk derdine tutulan Kabûlî.

Bire bu ḫaste Ḳabūlīye ṭabīb
Bire her derde ʿilāc u dermān

ḫaste olanı ṣaġ ider:

1. **ḫaste olanı ṣaġ ider:**-*er*
Gazel 461
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hasta olanı sağ etmek, iyileştirmek.

Bāde dirüldür ādemi ḫaste olanı ṣaġ ider
Nūş idene ṣafā virür tenḳiye-i dimāġ ider

ḫaste-dil:

1. **ḫaste-dil:**
Gazel 37
Mısra: **8**
Hasta gönül. II Âşığın gönlü.

Āh eylemeden çāre bulınmaz saña zīrā
Yoḳ sende eyā ḫaste-dil āgāh-ı Meḥemmed

2. **ḫaste-dil:**
Gazel 100
Mısra: **5**
Hasta gönül. II Âşığın gönlü.

Ḫaste-dil başına devlet güneşi ṭoġa diyü
Giceler ṣubḥa degin nāle-i şebgīr çeker

3. **ḫaste-dile:**-*e*
Gazel 130
Mısra: **3**
Hasta gönül. II Âşığın gönlü.

Sen niçün ḫaste-dile ʿarż-ı cemāl itmezsin
Ol seni görmese bir an ṭuramaz cānı çıḳar

4. **ḫaste-dil:**
Gazel 287
Mısra: **7**
Hasta gönül. II Âşığın gönlü.

Ḫaste-dil şerbet-i laʿlüñle ḫoş olsun mı didüm
Dimedüñ iki gözüm bir kez aña ḫoş olsun

5. **ḫaste-dili:**-*i*
Gazel 445
Mısra: **5**
Hasta gönül. II Âşığın gönlü.

Ḳorḳarın ḫaste-dili bir gün iderler pinhān
Āstān-ı der-i dil-berde ḳatı fāş yatur

6. **ḫaste-dil:**
Gazel 202
Mısra: **9**
Hasta gönül. II Âşığın/Kabûlî'nin gönlü.

Vuṣlat ümmīdin ider senden Ḳabūlī ḫaste-dil
Sevdügüm ol derdmendüñ göñli ḫōş olmaḳ gerek

haste-dil derdine:

1. **ḫaste-dil derdine:**-*n, -e*
Müsemmen 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasta gönlün derdi. II Aşk derdi.

Ḫaste-dil derdine devā geldüñ
Mübtelā cānlara şifā geldüñ

haste-dile irişmezse:

1. **ḫaste-dile irişmezse:**-*emez, -se*
Gazel 55
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hasta gönle ulaşmak. II Sevgilinin

hasta ve çaresiz âşığa ulaşması.

Şerbet-i vaṣluñ irişmezse eger ḫaste-dile
Ey ṭabīb-i dil ü cān laʿl-i lebüñ emsem olur

ḫaste-dilüñ çekdiklerini:

1. **ḫaste-dilüñ çekdiklerini:**-*n, -i*
Terci-bend 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hasta gönlün çektikleri. II Âşığın çektiği dertler.

Añma çekdiklerini ḫaste-dilüñ
Anı unutmaduñ aña geldüñ

ḫaste-i hicrāna:

1. **ḫaste-i hicrāna:**-*a*
Müseddes 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayrılık hastası. II Sevgilinin ayrılığından dolayı hastalanan âşık.

Mey-i cām-ı maḥabbet olsa ṣāfī
Olurdı ḫaste-i hicrāna ṣāfī

ḥasūd:

1. **ḥasūd:**
Kaside 6
Mısra: **77**
Haset eden, kıskanan (kimse).

Ḥasūd iderse eger daḫl-i nā-pesendīde
Ṣuṭūr-ı naẓmum üşüp üstine çeker ḫançer

2. **ḥasūd:**
Kaside 6
Mısra: **90**
Haset eden, kıskanan (kimse).

Cihānda esb-i murāduñ hemīşe sūr ile sür
Ḥasūd eyleye künc-i belāda mātemler

ḫāṣā:

1. **ḫāṣā:**
Gazel 387
Mısra: **6**
Allah korusun! II Asla, hiçbir zaman.

Naḫl-i ruṭab ki leẕẕet-i bāl aña beñzemez
Ḫāṣā ki naḫl-i ḳāmet-i bālāña beñzeye

2. **ḫāṣā:**
Kaside 3
Mısra: **47**
Allah korusun! II Asla, hiçbir zaman.

Ḥāṣā ki pādṣāhuñ ẓulme ola rıżāsı
Ḥāṣā ki ʿadl-i şāhī cevre ola muʿādil

3. **ḫāṣā:**
Kaside 3
Mısra: **48**
Allah korusun! II Asla, hiçbir zaman.

Ḥāṣā ki pādṣāhuñ ẓulme ola rıżāsı
Ḥāṣā ki ʿadl-i şāhī cevre ola muʿādil

4. **ḫāṣā:**
Mesnevi 4
Mısra: **78**
Allah korusun! II Asla, hiçbir zaman.

Gelse nā-geh ḳapuña ben maẓlūm
Anı ḫāṣā ki idesin maḥrūm

5. **ḫāṣā:**
Mesnevi 5
Mısra: **80**
Allah korusun! II Asla, hiçbir zaman.

Emr iderken çü ḥażret-i paşa
Bir ḳulı böyle ide mi ḫāṣā

6. **ḫāṣa:**
Gazel 431
Mısra: **6**
Bilhassa, özellikle.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfateş mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl
Ḫāṣa der-fenn-i fürūʿ āmede çün evzāʿī

hāṣāk-i bād-āverde:

1. **ḫāṣāk-i bād-āverde:**
Gazel 293

Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Rüzgârın getirdiği çer çöp. II Âşık.

Gird-bādāsā ser-i kūy-ı belā-yı ʿışḳda
Ḫār-ı gerd-ālūde sen ḫāşāk-i bād-āverde ben

ḫāşe li'lleh:

1. **ḫāşe li'lleh:**
Kaside 4
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah korusun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm
Ḫāşe li'lleh ki edeb terk idene ola rıżām

ḫaşek-i ḫuşkde:

1. **ḫaşek-i ḫuşkde:**-*de*
Gazel 17
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İşe yaramaz çöp.

Berg-i gül-reng ruḫ-ı yāre müşābih mi olur
Ḫaşek-i ḫuşkde ḫāşiyyet umarsın ne ʿaceb

ḫaşerāt:

1. **ḫaşerāt:**
Mesnevi 5
Mısra: **130**
Böcek, yılan, akrep vb. hayvanlar. II Zararlı insanlar.

Ḥaşre dek yā İlāhi görme revā
Ḥaşerāt ile ḥaşr ola dānā

ḫāşiye yazdı:

1. **ḫāşiye yazdı:**-*dı*
Gazel 100
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Haşiye yazmak. II Haşiye: Bir metnin herhangi bir kısmıyla ilgili olarak sayfanın altına veya kenarlarına yazılan açıklama.

Ḥāşiye yazdı ḫaṭuñ metn-i kitāb-ı ḥüsne
Ḳıl ḳalemle ṣaçuñ eṭrāfına taḥrīr çeker

ḫaşr ola:

1. **ḫaşr ola:**-*a*
Mesnevi 5
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Yeniden dirilmek, canlanmak.

Ḥaşre dek yā İlāhi görme revā
Ḥaşerāt ile ḥaşr ola dānā

ḫaşr olalum:

1. **ḫaşr olalum:**-*alum*
Kaside 8
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yeniden dirilmek, canlanmak. II Toplanmak, bir araya gelmek.

Yine bir kez daḫı ḥaşr olalum neşr ile menşūruñ
Dirilsün yanuña ʿasker ṭaġıt eṭrāfa aḥkāmuñ

ḫaşr olduḳ:

1. **ḫaşr olduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 413
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yeniden dirilmek, canlanmak. II Yeniden hayat bulmak, yaşama sevinciyle dolmak.

Revān olmışdı gerçi rūḥ gibi ey dil-i mürde
Yine bir daḫı ḥaşr olduḳ yirine cānumuz geldi

ḫaşr olmaġa:

1. **ḫaşr olmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 322
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yeniden dirilmek, canlanmak.

Ey Ḳabūlī yār ile ḥaşr olmaġa cān virürüz
İnne ehle'l-ḥaseni ervāḥun naḥnu'l-meyyitūn

ḫaşr olmaz:

1. **ḫaşr olmaz:**-*maz*
Gazel 349
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -

Yeniden dirilmek, canlanmak.

Ḥaşr olmaz isek ey yüzi gül bezm-i ……
Mā-beynümüzde ḳala bu ḥasret ḳıyāmete

<u>ḥaşre degin:</u>

1. **ḥaşre degin:**
Gazel 285
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kıyamete kadar, dünyanın sonuna dek, mahşer gününe kadar.

Ṣolmasun ḥaşre degin ḫurrem ü ḫandān olsun
ʿĀrıżuñ tāze gül-i bāġ-ı leṭāfet bilürin

<u>ḥaşre dek:</u>

1. **ḥaşre dek:**
Gazel 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mahşer gününe dek, kıyamete kadar.

Dest-i luṭfuñ ḫāṭır-ı vīrānum ābād eyledi
Ḥaşre dek ṣāhā sarāy-ı ḳadrüñ ābādān ola

2. **ḥaşre dek:**
Gazel 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mahşer gününe dek, kıyamete kadar.

Hüşyār olur mı ḥaşre dek erbāb-ı encümen
Sāḳī-i bezm dil-ber ola sūz u sāz ola

3. **ḥaşre dek:**
Gazel 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mahşer gününe dek, kıyamete kadar.

Miṣāl-i nār-ı cehennemdür āteş-i ḥasret
Yaḳardı Bū Lehebi ṭursa ḥaşre dek bu leheb

4. **ḥaşre dek:**
Gazel 191
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mahşer gününe dek, kıyamete kadar.

ʿĀleme ḫvān-ı Ḥalīlāsā sımāṭın beẕl idüp
Ḥaşre dek nāmın añanlar ḫayr ile yād eylemek

5. **ḥaşre dek:**
Gazel 271
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mahşer gününe dek, kıyamete kadar.

Bir orta yaşluca kühen aḫūruñ aşuġı
Olursa ḥaşre dek çekerüz bār-ı minnetin

6. **ḥaşre dek:**
Gazel 323
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Kıyamete kadar, dünyanın sonuna dek, mahşer gününe kadar.

Sikender gibi ḫayr ile añılsun ḥaşre dek nāmuñ
Elifler nīzeler şemşīr-i aʿdāya …… dāl olsun

7. **ḥaşre dek:**
Tarih 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mahşer gününe dek, kıyamete kadar.

Ey Ḳabūlī bu da bir tārīḫdür
Ḥaşre dek ḳadr ile ābādān ola

8. **ḥaşre dek:**
Mesnevi 5
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Mahşer gününe dek, kıyamete kadar.

Ḥaşre dek yā İlāhi görme revā
Ḥaşerāt ile ḥaşr ola dānā

9. **ḥaşre dek:**
Gazel 414
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kıyamete kadar, dünyanın sonuna dek, mahşer gününe kadar.

Ḳabūlī āteş-i ġamda ḳo ḥaşre dek yansun
Ḫudā cihānda söyündürmesün çerāġumuzı

<u>haşre dek devlet ile var olasın:</u>

1. **ḥaşre dek devlet ile var olasın:**
Mesnevi 2
Mısra: **119**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Kıyamete kadar devletin başında olasın!" veya "Sonsuza kadar mutlu olasın!" anlamlarına gelen dua ifadesi.

Ḥaşre dek devlet ile var olasın
Taḫt-ı ʿizzetde ber-ḳarār olasın

<u>haşre dek hāṭırı mesrūr ola:</u>

1. **ḥaşre dek ḫāṭırı mesrūr ola:**
Mesnevi 5
Mısra: **140**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Kıyamete kadar gönlü hoş olsun, sonsuza kadar mutlu olsun!" anlamlarına gelen dua ifadesi.

Der-i paşadan eyleme mehcūr
Ḥaşre dek ola ḫāṭırı mesrūr

<u>ḫaṭ:</u>

1. **ḫaṭ:**
Beyit 56
Mısra: **1**
Çizgi, yazı. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Devr ider ḫaṭ mı ruḫuñ yā devr-i mehde hāledür
Yā miyān-ı sebzezār içre açılmış lāledür

2. **ḫaṭdur:**-*dur*
Beyit 111
Mısra: **1**
Çizgi, yazı. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Ḫaṭdur kitāb-ı ḥüsnüñe şāyeste-i ḫiṭāb
Gelsün nizāʿ iden güzelüm işte baḳ kitāb

3. **ḫaṭuñ:**-*uñ*
Gazel 100
Mısra: **7**
Çizgi, yazı. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Ḥāşiye yazdı ḫaṭuñ metn-i kitāb-ı ḥüsne
Ḳıl ḳalemle ṣaçuñ eṭrāfına taḥrīr çeker

4. **ḫaṭuña:**-*uñ, -a*
Gazel 390
Mısra: **5**
Çizgi, yazı. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Üftāde geçermiş ḫaṭuña boynı urılsun
Rīş-i çemene ḳıldı biraz ḫande benefşe

5. **ḫaṭ:**
Terci-bend 4
Mısra: **10**
Çizgi, satır, yazı.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

<u>haṭā itdüm:</u>

1. **ḫaṭā itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 294
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Hata etmek, yanılgıya düşmek, yanlışlık yapmak.

Ḫaṭā itdüm recā-yı ʿafv u iḥsān eylerem sizden
Gel ey sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ kem bizden kerem sizden

<u>haṭā itmez:</u>

1. **ḫaṭā itmez:**-*mez*
Gazel 139
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Hata etmek: Yanılgıya düşmek,

yanlışlık yapmak. II Iskalamak.

Ḫadeng-endāz-ı ġamzeñ ey kemān-ebrū dil-i zāra
Atar tīr-i cefāyı biñde birisi ḫaṭā itmez

2. **ḫaṭā itmez:**-*mez*
Gazel 299
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hata etmek: Yanılgıya düşmek, yanlışlık yapmak.

Ser-ā-pā merd-i dānā ictihādından ḫaṭā itmez
Bu rāzı keşf iden zār oluben çıḳdı ser ü pādan

<u>haṭā ḳıldum:</u>

1. **ḫaṭā ḳıldum:**-*du, -m*
Müseddes 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hata etmek: Yanılgıya düşmek, yanlışlık yapmak.

Yañılup bilmezlik ile bir ḫaṭā ḳıldum şehā
Bildügüme yitmedi yañılduġum vā fürḳatā

<u>haṭābīn olana:</u>

1. **ḫaṭābīn olana:**-*a*
Gazel 366
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hatalı olan (kimse), yanlış kişi.

Ḫaṭ-ı müşgīnüñ adın añma ḫaṭābīn olana
Çīn-i zülfüñ ḫaberin ṣorma Ḫotenden gelene

<u>haṭā-nāme:</u>

1. **ḫaṭā-nāme:**
Gazel 294
Mısra: **5**
Hata, kusur, kabahat.

Ḫaṭā-nāme bir elde kelle-i bī-maġz bir elde
Seri teslīm bizden ḫāṣılı seyf ü ḳalem sizden

<u>haṭar:</u>

1. **ḫaṭardan:**-*dan*
Beyit 239
Mısra: **2**
Tehlike, korku, endişe. II Aşk.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

2. **ḫaṭardan:**-*dan*
Gazel 264
Mısra: **8**
Tehlike, korku, endişe. II Aşk.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

3. **ḫaṭar:**
Gazel 319
Mısra: **3**
Tehlike, korku, endişe. II Aşk.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

4. **ḫaṭar:**
Tahmis 2
Mısra: **15**
Tehlike, endişe.

Ṣalma cismüñ rāh-ı ʿışḳ içre ḫaṭar ṭuyduñsa gel
Mā ʿarefnādan ḫabīr olmaz nebī vü ger velī

<u>haṭar ṭuyduñsa:</u>

1. **ḫaṭar ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Gazel 214
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Korkmak, endişe duymak.

Saʿy-ı bī-nefʿ eyleme ey dil ḫavātır defʿine
Cemʿ-i evhām-ı ḫavātırdan ḫaṭar ṭuyduñsa gel

<u>haṭar-ı ʿışḳ:</u>

1. **ḫaṭar-ı ʿışḳ:**
Gazel 264
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk tehlikesi.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra
olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ
ḫavfı ḫaṭardan

2. **ḫaṭar-ı ʿışḳ:**
Beyit 239
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk tehlikesi. II Aşk.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra
olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ
ḫavfı ḫaṭardan

ḫaṭā-yı ṣarīḥ:

1. **ḫaṭā-yı ṣarīḥ:**
Gazel 35
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Görünür hata.

Mihri sen mehden
eylemek tercīḥ
Ġalaṭ-ı fāḥiş ü ḫaṭā-yı
ṣarīḥ

ḫātem:

1. **ḫātemüñ:**-*üñ*
Gazel 104
Mısra: **9**
Mühür.

Ḫātemüñ mühr-i ḳabūl
urmaz idi cebhesine
Olmasa emirüñe bende-i
fermān defter

2. **Ḥātemsin:**-*sin*
Müseddes 5
Mısra: **22**
Hatem-i Taî, Arabistan'ın Ta'i kabilesine ait olan ve cömertliği ile bilinen Arap prensi.

Ḥayāt-ı ʿāleme ʿadlüñ
sebebdür cān-ı ʿālemsin
ʿAdāletde Anuşirvān u
bezl itmekde Ḥātemsin

ḫātem-i iḥsān ile miftāḥ-ı kerem:

1. **ḫātem-i iḥsān ile miftāḥ-ı kerem:**
Gazel 477
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İhsan mührü ve kerem anahtarı. II Lütuf ve ihsan.

Sendedür ḫātem-i iḥsān
ile miftāḥ-ı kerem
Feṭḥ iderseñ yiridür ḳufl-ı
der-i cumhūrı

ḫātem-i laʿl-i lebüñ:

1. **ḫātem-i laʿl-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 47
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lal gibi kırmızı dudağın mührü. II Sevgilinin lal gibi kıymetli ve kıpkırmızı dudağı.

Ḫātem-i laʿl-i lebüñ ẕikr
eylesem durmaz ʿadū
Dīv ṭurmaz ey perī mühr-i
Süleymāndan ḳaçar

Ḥātem-i ṭay:

1. **Ḥātem-i ṭay:**
Kaside 2
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Hatem-i Taî, Arabistan'ın Ta'i kabilesine ait olan ve cömertliği ile bilinen Arap prensi.

Bī-keremdür kefine nisbet
ile Ḥātem-i Ṭay
Devr-i ʿadlinde sitemger
añılur Nūşirevān

Ḥātem-kef:

1. **Ḥātem-kef:**
Kaside 2
Mısra: **36**
Hatem'in eli gibi (cömert) olan (kimse). II 3. Murad.

Ḳahramān-ḳahr u
Sikender-der ü Dārā-dārāt
Güstehem-heybet ü
Ḥātem-kef ü Ḫüsrev-
erkān

haṭ-ı dil-dārı görmiş:

1. **ḫaṭ-ı dil-dārı görmiş:**-*miş*
Gazel 390
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüylerini görmek.

Görmiş ḫaṭ-ı dil-dārı niṣār
eylemek ister

ʿAnberle gülābın idüp
ākende benefşe

<u>ḫaṭ-ı ḥadd:</u>

1. **ḫaṭ-ı ḥadd:**
Gazel 79
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yanağın çizgileri. II Sevgilinin yanağında bulunan ayva tüyleri.

Ḫaṭ-ı ḥadd ü rūyuñ
ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u
gülzār zār

<u>ḫaṭ-ı müşgīnüñ adın añma:</u>

1. **ḫaṭ-ı müşgīnüñ adın añma:**-*ma*
Gazel 366
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Misk kokulu ayva tüylerinden bahsetmek.

Ḫaṭ-ı müşgīnüñ adın
añma ḫaṭābīn olana
Çīn-i zülfüñ ḫaberin
ṣorma Ḫotenden gelene

<u>ḫaṭ-ı rūyuñ:</u>

1. **ḫaṭ-ı rūyuñ:**-*uñ*
Gazel 31
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüz çizgileri. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Meydān-ı keş-ā-keşde
daḫı nüsḫa-i zülfüñ
Çıḳmadı beyāża ḫaṭ-ı
rūyuñ gibi bir baḥs

<u>ḫaṭ-ı sebze:</u>

1. **ḫaṭ-ı sebze:**
Beyit 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çayır çizgisi. II Ayva tüyü çizgisi.

Ġam-ı cefā-yı ḫat-āverd
k'an be-bord ez-yād
Baṭt-ı şarāb u ḫaṭ-ı sebze
vü Şaṭṭ-ı Baġdād

<u>ḫaṭ-ı siyāh:</u>

1. **ḫaṭ-ı siyāh:**
Kıt'a 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Siyah ayva tüyleri.

Ḫaṭ-ı siyāh ile pürdür
ṣaḥīfehā-yı beyāż
Biri birisine gūyā
ḳarışdılar iki ʿayn

<u>ḫaṭ-ı yāre:</u>

1. **ḫaṭ-ı yāre:**-*e*
Gazel 195
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin çizgisi. II Sevgilinin yüzünde bulunan ve çizgi olarak tasavvur edilen ayva tüyleri.

Beñzer geçinürken ḫaṭ-ı
yāre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi
benefşe gibi siñ siñ

2. **ḫaṭ-ı yāre:**-*e*
Gazel 390
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüyleri.

Almaz ḫaṭ-ı yāre göre bir
pula Ḳabūlī
Kendüyi ile ṣatmasun
iñen de benefşe

<u>ḫaṭ-ı yārüñ:</u>

1. **ḫaṭ-ı yārüñ:**-*üñ*
Gazel 251
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin çizgisi. II Sevgilinin yüzünde bulunan ve çizgi olarak tasavvur edilen ayva tüyleri.

Benem ol ser-tırāş ber-ser
hem
Ḫaṭ-ı yārüñ kökin güne
sersem

<u>ḫaṭ-ı yeʾcüc-i ruḫsārına:</u>

1. **ḫaṭ-ı yeʾcüc-i ruḫsārına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 78
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yanağındaki Yecüc'ün sınırı. II Sevgilinin yanağında

bulunan çizgiler, ayva tüyleri. II Yecüc ile Mecüc: İskender-i Zülkarneyn tarafından önlerine set çekilerek iki dağ arasında mahsur kalan lanetlenmiş kavim.

Ḫaṭ-ı Yeʾcüc-i ruḫsārına ḫaddi sīm-tirkeşdür
Daḫı ol kec ḫurūc eyler o cānib şimdi münseddür

hātıf-ı ġayb:

1. **hātıf-ı ġayb:**
Tarih 11
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Gaipten gelen ses, görünmeyen çağırıcı. II Cami.

Gördi bu cāy-ı ṣafā-baḫşı didi hātıf-ı ġayb
Buña birḳaç eyü tārīḫ gerek ber-medḫāl

2. **hātıf-ı ġayb:**
Diğer 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **-**
Gaipten gelen ses. II Şaire gelen ilham.

Çünki hātıf-ı ġayb ve lā-raybdan bu işāret vāḳiʿ oldı ol şevḳden ẕerrevār raḳṣa girüp
Şevḳle destüme alup ḫāme

hātıf-ı ġayba:

1. **hātıf-ı ġayba:**-*a*
Tarih 13
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Gaipten gelen ses.

Hātıf-ı ġayba su'āl itdüm vuḳūʿından didi
Oldı tārīḫin ṣorarsañ vāli-i Şām-ı şerīf

hātıf-ı ġaybdan:

1. **hātıf-ı ġaybdan:**-*dan*
Diğer 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **-**
Gaipten gelen ses. II Şaire gelen ilham.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

ḫāṭır:

1. **ḫāṭır:**
Beyit 283
Mısra: **2**
Hatır, gönül, kalp. II Âşığın gönlü.

Dil-i men bā-dil-i ān şūḫ-ı cihān yek-dil būd
Her yekī bād ger āḫir şude ḫāṭır mānde

2. **ḫāṭır:**
Gazel 72
Mısra: **1**
Hatır, gönül, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḫāṭır ṣafā-yı cām-ı mey-i dil-güşādadur
Nūş eyledikce anuñ içün dil güşādedür

3. **ḫāṭır:**
Gazel 347
Mısra: **3**
Hatır, gönül, kalp. II Âşığın gönlü.

Ṣafā mirʾātıdur ḫāṭır keder virme mücellā ṭut
Küdüret gerdini āyīne-i idrāke ḳondurma

4. **ḫāṭır:**
Gazel 365
Mısra: **5**
Hatır, gönül, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

5. **ḫāṭır:**
Kaside 3
Mısra: **66**
Hatır, gönül, kalp.

Ser-tā-ḳadem egerçi ālūde-i günāhuz
Ammā bu yolda ḫāṭır olmışdı ḫayra māyil

ḫāṭır ābād eylemek:

1. **ḫāṭır ābād eylemek:**-*mek*
Gazel 191
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül inşa etmek: İnsanların gönlünü kazanmak, kalplerde güzel bir yer edinmek, insanlar tarafından sevilmek.

Kimse ḳalbin yıḳmamaḳdur kimse ḳalbin yıḳmamaḳ
Ḫāṭır ābād eylemekdür ḫāṭır ābād eylemek

ḫāṭır ābād eylemekdür:

1. **ḫāṭır ābād eylemekdür:**-*mek, -dür*
Gazel 191
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül inşa etmek: İnsanların gönlünü kazanmak, kalplerde güzel bir yer edinmek, insanlar tarafından sevilmek.

Kimse ḳalbin yıḳmamaḳdur kimse ḳalbin yıḳmamaḳ
Ḫāṭır ābād eylemekdür ḫāṭır ābād eylemek

ḫāṭır perīşān eylemekdür:

1. **ḫāṭır perīşān eylemekdür:**-*mek, -dür*
Gazel 200
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Gönlü perişan etmek, gönül yıkmak.

Benüm efkār-ı zülfüñden murādum kesb-i cemʿiyyet
Senüñ ḫāṭır perīşān eylemekdür ey perī şānuñ

ḫāṭıra getürme:

1. **ḫāṭıra getürme:**-*me*
Gazel 19
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Hatıra (akla) getirmek, hatırlamak, aklına getirmek.

Cihān dār-ı belādur bunda kimse şāḍmān olmaz
Ḳabūlī ġam getürme ḫāṭıra göñlüñi ḫurrem ṭut

ḫāṭıra olmaz:

1. **ḫāṭıra olmaz:**-*maz*
Gazel 264
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Hatıra kalmak, iz bırakmak. II Tehlikeli olmak.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

2. **ḫāṭıra olmaz:**-*maz*
Beyit 239
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Hatıra olmak, anı olarak kalmak.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

ḫāṭırdan çıḳar:

1. **ḫāṭırdan çıḳar:**-*ar*
Gazel 319
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırdan çıkmak: Unutulmak.

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫāṭıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫāṭırdan çıḳar gitsün

ḫāṭırdan dūr olma:

1. **ḫāṭırdan dūr olma:**-*ma*
Gazel 348
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Gönülden uzak olmak.

Dil-i vīrānı gel tenhā ḳoma dūr olma ḫāṭırdan
Sen ey ġam gizlü bir gencīnesin vīrāneden çıḳma

ḫāṭırdan gitdi:

1. **ḫāṭırdan gitdi:**-*di*
Tahmis 6
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırdan gitmek: Gönülden çıkmak, unutulmak.

ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur
Gitdi ḫāṭırdan nuḳūş-ı īn ü ān

2. **ḫāṭırdan gitdi:**-*di*
Terci-bend 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırdan gitmek: Gönülden çıkmak, unutulmak.

Ḳīl ü ḳalden çün güẕer ḳıldı lisān
Gitdi ḫāṭırdan nuḳūş-ı īn ü ān

<u>hāṭır-ı dil-dāra:</u>

1. **ḫāṭır-ı dil-dāra:**-*a*
Gazel 162
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin gönlü.

Tīşe-i elmās-ı eşküm nola teʾs̱īr itmese
Ḫāṭır-ı dil-dāra seng-i ḫāra beñzer beñzemez

<u>hāṭır-ı ġamnākler:</u>

1. **ḫāṭır-ı ġamnākler:**-*ler*
Muhammes 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kederli gönül. II Âşığın kederli gönlü.

ʿĀşıḳ-ı bī-bāklerde sīne-i ṣad-çākler
Sīne-i ṣad-çāklerde ḫāṭır-ı ġamnākler

<u>ḫāṭır-ı ġamnāklerde:</u>

1. **ḫāṭır-ı ġamnāklerde:**-*ler, -de*
Muhammes 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kederli gönül. II Âşığın kederli gönlü.

Ḫāṭır-ı ġamnāklerde āh-ı āteşnākler
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

<u>ḫāṭır-ı ḳātıra:</u>

1. **ḫāṭır-ı ḳātıra:**-*a*
Diğer 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Kabiliyet atı. II Yaratılıştan gelen şairlik yeteneği.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

<u>hāṭır-ı nā-şādumuz:</u>

1. **ḫāṭır-ı nā-şādumuz:**-*umuz*
Gazel 83
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü, kederli gönül. II Âşığın gönlü.

Leyli-i zülfüñ ġamıyla ḫāṭır-ı nā-şādumuz
Deşt-i ġam-gerdīde Mecnūn-ı belā-verzīdedür

2. **ḫāṭır-ı nā-şādumuz:**-*umuz*
Beyit 259
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü, dertli gönül. II Âşığın gönlü.

Bizi bir server ṭarīḳ-ı ʿışḳa irşād eyledi
Ḫāṭır-ı nā-şādumuz bir gerçek er şād eyledi

<u>ḫāṭır-ı vīrānum ābād eyledi:</u>

1. **ḫāṭır-ı vīrānum ābād eyledi:**-*di*
Gazel 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Virane gönlü imar etmek. II Âşığın dertli gönlünün neşelenmesi.

Dest-i luṭfuñ ḫāṭır-ı vīrānum ābād eyledi

Ḥaşre dek şāhā sarāy-ı ḳadrüñ ābādān ola

hāṭır-ı vīrānumuz yapılsun:

1. **ḫāṭır-ı vīrānumuz yapılsun:**-*sun*
Gazel 146
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Virane gönlün yapılması. II Âşığın harap olmuş gönlünün neşelenmesi, sevgilinin âşığın gönlünü hoş etmesi.

Dil ḫarāba müşrif olmışdur müşerref ḳıl anı
Dest-i luṭfuñla yapılsun ḫāṭır-ı vīrānumuz

hāṭır-ı yāre:

1. **ḫāṭır-ı yāre:**-*e*
Gazel 243
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gönlü.

Mümdur ḫāṭır-ı yāre göre seng-i ḫārā
Dil-i bī-merḥametin mermere beñzer diyemem

hāṭır-ı yāre gelen:

1. **ḫāṭır-ı yāre gelen:**
Gazel 334
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gönlüne gelen (kimse).

Sīnemüñ dāġını gördükçe ṭutar ṭaşlara
Ḫāṭır-ı yāre gelen ṭaġlara ṭaşlara

hāṭırıyçün:

1. **ḫāṭırıyçün:**
Gazel 270
Mısra: **2**
(Bir kimsenin) Hatırı için.

Şehā luṭfuñ olursa bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün olmasun Allāh içün olsun

hāṭır-perīşān:

1. **ḫāṭır-perīşān:**
Gazel 169
Mısra: **10**
Kalbi kırılmış, gücenmiş, incinmiş (kimse). II Âşık.

ʿIşḳuñla kimdür ʿaḳlını cemʿ eyleyüben başına
Zülfüñ hevāsına düşüp ḫāṭır-perīşān olmamış

2. **ḫāṭır-perīşān:**
Muhammes 1
Mısra: **3**
Gönlü perişan (kimse).

Rāh-ı ġamda ḫākveş ḫāṭır-perīşān olduġum
Tekye-i ʿışḳa varup cān ile ʿüryān olduġum

ḫāṭır-tesellā eyledüñ:

1. **ḫāṭır-tesellā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönlünü teselli etmek, üzüntüsünü gidermek.

Cemʿ olmış erbāb-ı ṭarab cevlān iderler bī-taʿab
Her şaḫṣı mıḳdārınca hep ḫāṭır-tesellā eyledüñ

hāṭırum ḳasāvet eyleyen tāliʿ:

1. **ḫāṭırum ḳasāvet eyleyen tāliʿ:**
Tahmis 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönlü kederlendiren talih.

Sitārem yoḳ felekden kime feryād ideyin bilmem
Yüri ey ḫāṭırum dāyim ḳasāvet eyleyen tāliʿ

hāṭırum yıḳılmış:

1. **ḫāṭırum yıḳılmış:**-*ıl, -mış*
Tahmis 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül yıkmak: Bir kimseyi çok üzecek ve kıracak bir davranışta bulunmak, gönül kırmak, gücendirmek.

Yıḳılmış ḫātırum yā nice ābād ideyin bilmem
Kimüñ ayaġına yüzler sürüp dād ideyin bilmem

2. **ḫātırum yıḳılmış:**-*ıl, -mış*
Tahmis 10
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül yıkmak: Bir kimseyi çok üzecek ve kıracak bir davranışta bulunmak, gönül kırmak, gücendirmek.

Fenādur cevr-i bī-pāyānuñ özler
Yıḳılmış ḫātırum iḥsānuñ özler

<u>ḫātırum yıḳsañ:</u>

1. **ḫātırum yıḳsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 78
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül yıkmak: Bir kimseyi çok üzecek ve kıracak bir davranışta bulunmak, gönül kırmak, gücendirmek.

Şehā seng-i cefāyile ne deñlü ḫātırum yıḳsañ
Ḫalel gelmez esās-ı ʿışḳa zīrā ḳatı müşteddür

<u>ḫātırumuz yıḳar:</u>

1. **ḫātırumuz yıḳar:**-*ar*
Gazel 125
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gönül yıkmak: Bir kimseyi çok üzecek ve kıracak bir davranışta bulunmak, gönül kırmak, gücendirmek.

Yārdur ḥāṣılı miʿmār-ı ḳulūb-ı aḥbāb
Geh yıḳar ḫātırumuz geh yine ābād eyler

<u>ḫātıruñ gül gibi güşāde ola:</u>

1. **ḫātıruñ gül gibi güşāde ola:**
Kıt'a 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Kalbin gül gibi açılsın, gönlün ferah olsun" anlamlarına gelen dua ifadesi.

Ey şeh-i kāmkār u kār-güẕār
Gül gibi ḫātıruñ güşāde ola

<u>ḫātıruñ ġuṣṣadan ırāġ olsun:</u>

1. **ḫātıruñ ġuṣṣadan ırāġ olsun:**
Kıt'a 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Kalbin kederden uzak olsun" anlamına gelen dua ifadesi.

Gāh bāde gehī ʿaraḳ-nūş ol
Ḫātıruñ ġuṣṣadan ırāġ olsun

<u>ḫātıruñ hoş ṭut:</u>

1. **ḫātıruñ ḫoş ṭut:**
Gazel 319
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönlünü hoş tutmak, içini ferah tutmak, gönül rahatlığını korumak, huzurunu bozmamak.

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫātıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫātırdan çıḳar gitsün

<u>ḫātıruñuz ḳalmasun:</u>

1. **ḫātıruñuz ḳalmasun:**-*ma, -sun*
Terci-bend 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hatırı kalmak: Gücenmek, kırılmak.

Ḳalmasun ḫātıruñuz ġamla feraḥnāk eyleñ
Nāẓır-ı ehl-i dil oluñ naẓarı pāk eyleñ

<u>ḫatm oldı:</u>

1. **ḫatm oldı:**-*dı*
Gazel 127
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bitmek, sona ermek, tamamlanmak.

Cemālüñ muṣḥafı ḥaḳḳı güzellik sende ḫatm oldı
Leṭāfetle ṭarāvet ʿārıż-ı zībāña ḳalmışdur

2. **ḫatm oldı:**-*dı*
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bitmek, sona ermek, tamamlanmak.

Ey vezīr-i ser-āmed-i vüzerā
Sende ḫatm oldı şimdi serverlik

3. **ḫatm oldı:**
Kıt'a 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bitmek, sona ermek, tamamlanmak.

Ey ṣalābet-pezīr ü ʿālī-ḳadr
Sende ḫatm oldı gerçi serverlik

4. **ḫatm oldı:**-*dı*
Kaside 7
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Bitmek, sona ermek, tamamlanmak.

Çün ḫulūṣ ile duʿāyıdı ġaraż ḫatm oldı
İrdi söz ġayete ber-ḫ∨āce-i ʿālem ṣalavāt

<u>ḫatm-i kelām itsem:</u>

1. **ḫatm-i kelām itsem:**-*se, -m*
Kaside 1
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Sözlere son vermek.

Duʿāyile <u>s</u>enāyile nola ḫatm-i kelām itsem
Duʿādur ʿuhdesine lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

<u>ḫatm-i kelām ḳıl:</u>

1. **ḫatm-i kelām ḳıl:**
Kaside 4
Mısra: **226**
Kelime Tipi: -
Sözü tamamlamak, lafı bitirmek.

Çünki kār āḫirine irdi ḳabūlī sen de
İḫtiṣār eyle uzatma sözi ḳıl ḫatm-i kelām

<u>ḫatm-i risālet:</u>

1. **ḫatm-i risālet:**
Beyit 27
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Peygamberlerin sonuncusu (Hazreti Muhammed).

Murādem ez-tu ey ḫatm-i risālet
Şefāʿat yā Resūla'llah şefāʿat

<u>ḫaṭṭ:</u>

1. **ḫaṭṭı:**-*ı*
Gazel 82
Mısra: **11**
Çizgi, yazı. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Ḫaṭṭı çemen ʿiẕārı semen ḫaddi yāsemen
Ṣaḥn-ı çemende ḳāmeti serv-i çemendedür

2. **ḫaṭṭından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 171
Mısra: **5**
Çizgi, yazı. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Göñül yazmaġı ḫaṭṭından taʿallüm eylemiş dil-ber
Zihī kāmil ki semt-i ṣanʿatı muzdūrdan görmiş

3. **ḫaṭṭuñ:**-*uñ*
Gazel 457
Mısra: **3**
Çizgi, yazı. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Ḥüsn-i ruḫsāruña hiç mānīʿ olur mı ḫaṭṭuñ
Ḳamerüñ şuʿlesine ḫāʾil olur mı hāle

4. **ḫaṭṭuñ:**-*uñ*
Gazel 509
Mısra: **3**
Çizgi, yazı. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Gelmedin ḫaṭṭuñ viṣāle vaʿde ḳılduñ gelmedüñ

El-ʿacel ey ḳad-ḳıyāmet
el-ʿacel ḳable'l-ecel

<u>ḫaṭṭ-ı firāş-ı Yūsuf:</u>

1. **ḫaṭṭ-ı firāş-ı Yūsuf:**
Beyit 184
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yusuf'un yatağının çizgileri. II Sevgili.

Evvel ʿilimde yazmış dest-i debīr-i taḳdīr
Ḫaṭṭ-ı firāş-ı Yūsuf olmaz naṣīb-i Ḳıṭfîr

<u>ḫaṭṭ-ı hümāyūn:</u>

1. **ḫaṭṭ-ı hümāyūn:**
Beyit 131
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Osmanlı padişahlarının önemli konularda bizzat yazdıkları ya da notlar düştükleri fermanlara verilen ad.

Yeñiler ḥaḳḳına bir ḫaṭṭ-ı hümāyūn çıḳmış
Eskiler söylemesünler yeñi ḳanūn çıḳmış

2. **ḫaṭṭ-ı hümāyūn:**
Gazel 470
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Padişah fermanı.

Manşıba olmayıcaḳ şerʿ ile ḳānūn elde
Fāʾide virmez imiş ḫaṭṭ-ı hümāyūn elde

<u>ḫaṭṭ-ı hümāyūnum:</u>

1. **ḫaṭṭ-ı hümāyūnum:**-*um*
Gazel 491
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Padişah fermanı.

Kim virür baña ḳażā il ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

<u>ḫaṭṭ-ı muʿanber:</u>

1. **ḫaṭṭ-ı muʿanber:**
Gazel 345
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Amber kokulu hat. II Sevgilinin yüzündeki amber kokulu ayva tüyleri.

Ruḫuñ etrāfına ḫaṭṭ-ı muʿanber perde çekmezdi
Eger ḥüsn-i ruḫuñ olmasa sulṭān-ı serā-perde

<u>ḫaṭṭ-ı nev:</u>

1. **ḫaṭṭ-ı nev:**
Gazel 341
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin yüzünde) Yeni çıkmış ayva tüyleri.

Ẓāhir olmış ḫaṭṭ-ı nev laʿl-i lebüñden ey perī
Mūrlar çıḳmaḳ neden taḫt-ı Süleymān üstine

<u>ḫaṭṭ-i nigār:</u>

1. **ḫaṭṭ-i nigār:**
Mesnevi 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayva tüyleri.

Cihān pür-ṭarāvet çü ruḫsār-i yār
Çemen sebz ü ḫurrem çü ḫaṭṭ-i nigār

<u>ḫaṭṭ-ı reyḥān:</u>

1. **ḫaṭṭ-ı reyḥān:**
Gazel 341
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kuran yazımında kullanılan yazı şekli. II Sevgilinin yüzündeki reyhan kokulu ayva tüyleri.

Zülfüñ ayaḳ şarḳıdur ol ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim şala Ḳurʾān üstine

<u>ḫaṭṭ-ı ruḥsāruñ:</u>

1. **ḫaṭṭ-ı ruḫsāruñ:**-*uñ*
Gazel 345
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yanağın çizgileri. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Ḳazıtma defter-i ḥüsnüñde ṭursun ḫaṭṭ-ı ruḫsāruñ
Bilürsin iʿtibār olmaz eger ḥakk olsa defterde

<u>haṭṭ-ı siyeh:</u>

1. **ḫaṭṭ-ı siyeh:**
Gazel 478
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Siyah çizgi. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Yārdan ʿāşıḳın ol ḫaṭṭ-ı siyeh ol ebrū
Hey ne kāfir durur insānı dininden çıḳarur

<u>haṭṭuñ aġardı:</u>

1. **ḫaṭṭuñ aġardı:**-*dı*
Gazel 428
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Saçı sakalı ağarmak, yaşlanmak. II Hat, vahdet üzerinde beliren kesreti temsil eder.

Aġardı ḫaṭṭuñ ey dil keşreti terk eyle vaḥdet ḳıl
Gözüñ aç boynuña dest-i ecel geldi kefen ṭakdı

<u>haṭṭuñı añma:</u>

1. **ḫaṭṭuñı añma:**-*ma*
Gazel 369
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayva tüylerinden bahsetmek.

Fikr-i leb-i laʿlüñ idene ḫaṭṭuñı añma
Mey-ḫ∨ārelerüñ yanına esrārı getürme

<u>haṭuñ geldi:</u>

1. **ḫaṭuñ geldi:**-*di*
Gazel 118
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Yüzde) Ayva tüylerinin çıkması. II Gençlik çağına erişmek.

Ḫaṭuñ geldi vefā ḳılmaḳ gerek şimden girü cānā
İrür çün bāġ-ı ʿālemde şecer evvel semer āḫir

<u>haṭuñ ḫurūc ideli:</u>

1. **ḫaṭuñ ḫurūc ideli:**-*eli*
Gazel 489
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzündeki ayva tüylerinin ortaya çıkması.

Ḫaṭuñ ḫurūc ideli mülk-i cāna ḳaṣd itdi
Nite ki ʿasker-i Rūm oldılar Revāna revān

<u>hāṭur:</u>

1. **ḫāṭurum:**-*um*
Gazel 119
Mısra: **7**
Hatır, gönül, kalp. II Âşığın gönlü.

Yüzüme baḳmayup geçdikce olur ḫāṭurum mesrūr
Ol iġmāż iltifāt-ı şāh-ı ʿālī-şāndan yegdür

<u>havāle:</u>

1. **ḫavāle:**
Gazel 364
Mısra: **1**
Göndermek, yollamak.

Tīrüñ ne revādur k'idesin cāna ḫavāle
Şanur mısın itdüklerüñi yanuña ḳala

2. **ḫavāle:**
Gazel 504
Mısra: **4**
Göndermek, yollamak.

Dil naḳd-i cān-ı ḫod be-tu teslīm kerdeest
Çeşmet çerā ki ber-men-i bī-dil ḫavāle şud

<u>ḫavāle ḳıl:</u>

1. **ḫavāle ḳıl:**
Kıt'a 17
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Havale etmek, göndermek.

Ceng eyler iseñ düşmen-i bed-ḫ∨āh ile ey dil
Gürbüzlük idüp üstine ḳıl gürzi ḫavāle

<u>havāle ola:</u>

1. **ḥavāle ola:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Gönderilmek, yollanmak.

Müşkil budur ki ẓālim maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola ḥavāle bāṭıl

ḥavāle olur:

1. **ḥavāle olur:**-*ur*
Gazel 501
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönderilmek, yollanmak.

Bilmem nedür günāhum ben zār u bī-mecāle
Ġamzeñ olur ḥavāle zülfüñ ider iṭāle

ḥavāṣ:

1. **ḫavāṣa:**-*a*
Gazel 227
Mısra: **7**
Saygın kimseler. II Âşıklar.

Ġam degül ḳılmasañ ḫavāṣa naẓar
İltifātuñ ʿavāma sulṭānum

ḫavāṣ ileʿāvām:

1. **ḫavāṣ ileʿāvām:**
Kaside 4
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Seçkinler ve halk. II Herkes.

Aldılar kellesini kelle geçerken āḫir
ʿĀḳıbet buldı tesellāyı ḫavāṣ ile ʿāvām

2. **ḫavāṣ ileʿavām:**
Kaside 4
Mısra: **220**
Kelime Tipi: -
Seçkinler ve halk. II Herkes.

Her biri ehl-i rıżā yirlü yirinde ṣākir
Biri birine ṣafā üzre ḫavāṣ ile ʿavām

havāṣ-ı āteş-i sīnāyı:

1. **ḫavāṣ-ı āteş-i sīnāyı:**-*y, -ı-yı*
Gazel 171
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sina Dağı'nın ateşinin özellikleri.

Yürek teʾsīr-i nār-ı ʿışḳı dāġ-ı sīneden ṭuymış
Ḫavāṣ-ı āteş-i Sīnāyı Mūsī Ṭūrdan görmiş

havāṭır defʿine:

1. **ḫavāṭır defʿine:**-*n, -e*
Gazel 214
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fikirleri uzaklaştırma, def etme.

Saʿy-ı bī-nefʿ eyleme ey dil ḫavāṭır defʿine
Cemʿ-i evhām-ı ḫavāṭırdan ḫaṭar ṭuyduñsa gel

hāver-i neyyir ü rūşen:

1. **ḫāver-i neyyir ü rūşen:**
Tarih 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aydınlık ve parlak güneş. II Paşa hazretleri.

Elā ey ḫażret-i paşa-yı mülk-i Āl-i ʿOs̱mānī
Dil-i pāküñ durur çün ḫāver-i neyyir ü rūşen

havf:

1. **ḫavfdan:**-*dan*
Gazel 339
Mısra: **2**
Korku, endişe.

Naʿra-i āhum çıḳup eflāke ṣaldı velvele
Ḫavfdan düşdi zemīn ü āsmāna zelzele

2. **ḫavfum:**-*um*
Gazel 384
Mısra: **8**
Korku, endişe.

Çāk eylesem ʿaceb mi çeküp câme-i teni
Ḫavfum budur ki çehre-i cāna ḥicāb ola

ḫavf eylemez:

1. **ḫavf eylemez:**-*mez*
Kaside 12
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Korkmak, ürkmek, dehşete kapılmak.

Emr-i şāhīye ḳalem ḳatmaḳ yanında emr-i sehl
Çolpadur ḫavf eylemez teşhīrden tencīsden

<u>ḫavf iden arslan yatağına varmaz:</u>

1. **ḫavf iden arslan yatağına varmaz:**
Gazel 357
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Korkan (kişi) aslan yatağına varmaz: Korkularıyla yaşayan insan hedefe ulaşamaz. Arzularına ulaşmak isteyen kişi, cesur ve korkusuz olmalıdır.

Bir dil ki anda ʿışḳ ola
ʿaḳl uġramaz aña
Varmaz Ḳabūli ḫavf iden arslan yatağına

<u>ḫavf iderdüm:</u>

1. **ḫavf iderdüm:**-*er*, -*dü*, -*m*
Gazel 200
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Korkmak, ürkmek, endişelenmek.

Ṭoḳunmaḳ ḳaṣdın itse ḫavf iderdüm tīr-i müjgānuñ
Yüreklendüm yine benden yaña gelmekle peykānuñ

<u>ḫavf ile recā:</u>

1. **ḫavf ile recā:**
Gazel 66
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Korku ve ümit.

Ḫavf ile recā üzre gerekdür kişi ʿāṣıḳ
Yā maẓhar-ı āyīne-i elṭāf ola yā ḳahr

<u>ḫavf ile ümmīd:</u>

1. **ḫavf ile ümmīd:**
Gazel 106
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Korku ve ümit.

Ḫavf ile ümmīd arasında nice cān virmeyem
Ġamzesi rezm eyledikce lebleri āzerm ider

<u>ḫavf u ḫaşyet:</u>

1. **ḫavf u ḫaşyet:**
Kaside 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Korku ve dehşet.

ʿĀlimde ḫavf u ḫaşyet
ʿāmilde şerr ü şirret
ʿĀlim devā-yı nāfiʿ ʿāmil belā-yı nāzil

<u>ḫavf u ḫaṭardan beridür:</u>

1. **ḫavf u ḫaṭardan beridür:**-*dür*
Gazel 217
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Korku ve tehlikeden kurtulmuş.

Sālik-i rāh-ı Ḫudā ḫavf u ḫaṭardan beridür
Berü gel sen de dilā ʿāṣıḳ iseñ bī-bāk ol

<u>hāy:</u>

1. **ḥay:**
Gazel 403
Mısra: **8**
Canlı, diri.

ʿĀṣıḳlıġ ile añılan ölmez zamānede
Mecnūnı gör ki zinde daḫı nāmı ḥay gibi

2. **hāy:**
Tahmis 11
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

ʿIṣḳ-ı Leylāyı iste gönlünde
Hāy Mecnūn yabanda neylersin

<u>ḫayā:</u>

1. **ḫayāda:**-*da*
Kaside 2

Mısra: **44**
Edep, ar.

Muṣṭafā-ḫulḳ u
Muḥammed-dil ü Aḥmed-sīret
Būbekir-ṣıdḳ u ʿÖmer-ʿadl ü ḥayāda ʿOs̱mān

ḫayāl:

1. **ḫayālüm:**-*üm*
Gazel 90
Mısra: **14**
Gerçek olmayan, düş, rüya.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ medḥine
İnceden ince ḫayālüm vardur

2. **ḫayālüm:**-*üm*
Tahmis 6
Mısra: **15**
Gerçek olmayan, düş, rüya.

ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur
Gitdi ḫāṭırdan nuḳūş-ı īn ü ān

3. **ḫayālüm:**-*üm*
Terci-bend 2
Mısra: **14**
Gerçek olmayan, düş, rüya.

Ehl-i ʿışḳa maẓhar olmaḳ ḳaṣdına
ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur

hayāl oldı:

1. **ḫayāl oldı:**-*dı*
Tahmis 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hayal olmak, gerçekleşmesi imkânsız olmak.

Ḫayāl-i ḫ∨āba döndi rūz-ı vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh
Ne kim gördiyse bu dīde aña cümle ḫayāl oldı

hayālāta düşüp:

1. **ḫayālāta düşüp:**-*üp*
Gazel 63
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hayallere dalmak: Hayale kapılmak.

Ḫayālāta düşüp çıḳma Ḳabūlī sımṭ-ı maʿnīden
Bu bir ṭarz-ı ḥasendür ḥāṣılı nāzük edā yegdür

hayālāt-ı muḥālātı dilden gidersin:

1. **ḫayālāt-ı muḥālātı dilden gidersin:**-*sin*
Gazel 294
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Olmayacak şeylerin hayalini gönülden gidermek, gerçekleşmesi imkânsız hayaller kurmamak.

Gidersin bu ḫayālāt-ı muḥālātı ʿadū dilden
Ki geçile beni sulṭānuma ben de geçem sizden

hayāl-i bī-meʾāle:

1. **ḫayāl-i bī-meʾāle:**-*e*
Gazel 314
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Anlamsız hayal. II Aşk.

Ḫarīdār-ı metāʿ-ı vaṣl olup naḳd-i revān ile
Ḫayāl-i bī-meʾāle sūdı yoḳ bāzāra düşmişsin

hayāl-i çeşm-i mestüñ:

1. **ḫayāl-i çeşm-i mestüñ:**-*üñ*
Gazel 465
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sarhoş gözün hayali. II Sevgilinin baygın bakışlarının hayali.

Ḫayāl-i çeşm-i mestüñ ḫāne-i dilde ḳarār itmez
İgülmiş bir delü ḳanlu ḥarāmīdür yataḳ yatmaz

hayāl-i efʿi-i zülf-i nigār:

1. **ḫayāl-i efʿi-i zülf-i nigār:**
Gazel 303
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgilinin saçının engerek yılanına benzeyen hayali.

II Sevgilinin yılan gibi kıvrımlı saçlarının hayali.

Ḫayāl-i efʿi-i zülf-i nigār ile her şeb
Belā güzīde misin mār-ı ġam-gezīde misin

ḫayāl-i ḫ∨āba:

1. **ḫayāl-i ḫ∨āba:**-*a*
Tahmis 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Uyku hayali, düş.

Ḫayāl-i ḫ∨āba döndi rūz-ı vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh
Ne kim gördiyse bu dīde aña cümle ḫayāl oldı

ḫayālüñle eglenmek:

1. **ḫayālüñle eglenmek:**-*mek*
Gazel 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hayalinle eğlenmek. II Sevgilinin hayaliyle yaşamak.

Ṣafā-yı vuṣlatuñ var iken eglenmek ḫayālüñle
Żarūretdendür anuñla ḳanāʿat añlama cānā

ḫayāt:

1. **ḫayātında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 9
Mısra: **62**
Hayat, yaşam, ömür.

Nefis öldürme abdāl ol diril kesb-i ṣafā eyle
Ḥayātında merātib ḳaṭʿ iden aḳrāna ʿışḳ olsun

ḫayāt ile memāt:

1. **ḫayāt ile memāt:**
Kaside 7
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Yaşam ile ölüm.

Nitekim ḫalḳ ricā üzre ola Bārīden
Nitekim ḍayir ola ḫalḳa ḥayāt ile memāt

ḫayāt u memāt:

1. **ḫayāt u memāt:**
Gazel 26
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hayat ve ölüm.

Begüm ʿāşıḳ oldur ki olur anuñ
Yanında berāber ḥayāt u memāt

ḫayāt virdi:

1. **ḫayāt virdi:**-*di*
Beyit 124
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayat vermek: Canlılık vermek, canlandırmak. II Hayata bağlamak, neşelendirmek.

Ṣaçuñ hevāsı lebüñ ẕikri virdi cāna ḥayāt

Ṣaçuñ mümedd-i ḥayāt u lebüñ müferriḥ-i ẕāt

ḫayāt-ı ʿāleme:

1. **ḫayāt-ı ʿāleme:**-*e*
Müseddes 5
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Dünya hayatı.

Ḥayāt-ı ʿāleme ʿadlüñ sebebdür cān-ı ʿālemsin
ʿAdāletde Anuşirvān u beẕl itmekde Ḥātemsin

ḫayāt-ı cāvidān buldı:

1. **ḫayāt-ı cāvidān buldı:**-*dı*
Diğer 2
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
(Ölümden sonra) Ebedî hayata kavuşmak.

Öldi aʿdā ġamla ol buldı ḥayāt-ı cāvidān
Devletiyle dāyim olsun pādşāh-ı kām-rān

ḫayāt-ı ebed:

1. **ḫayāt-ı ebed:**
Gazel 424
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sonsuz hayat, ebedî yaşam. II Ölümden sonraki hayat, ahiret hayatı.

Yolında fedā eylemek baş u cānı

Ḥayāt-ı ebed ʿömr-i sermed degül mi

ḥayāt-ı tāze kesb itdüm:

1. **ḥayāt-ı tāze kesb itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 288
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Taze hayat kazanmak. II Yeniden hayat bulmak.

Ḥayāt-ı tāze kesb itdüm dem-i muʿciz-niẓāmuñdan
Mesīḥā muʿcizātı añlanur rūḥ-ı kelāmuñdan

ḥayāt-ı tāze virsün:

1. **ḥayāt-ı tāze virsün:**-*sün*
Gazel 247
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Taze hayat vermek. II Yeniden hayat vermek, yaşama sevinci vermek, mutlu etmek.

Beni mektūb-ı cān-baḫşuñla iḥyā idecek demdür
Ḥayāt-ı tāze virsün ḫāke himmet eyle sulṭānum

haydar ü sāmuñ:

1. **ḥaydar ü sāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
(Şah İsmail'in babası ve Safevilerin kurucusu) Haydar ve (İran hükümdarı) Sam.

Yıḳalum başlarına ṭaşların taḫt-ı Ṭahmāsuñ
Yaḳalum gözlerine ḳarşu görin Ḥaydar ü Sāmuñ

Ḥayder:

1. **Ḥayder:**
Gazel 367
Mısra: **10**
Lakabı "Haydar-ı Kerrar (dönerek saldıran aslan)" olan Hazreti Ali.

Semend-i ṭabʿuma hem-ser geçer yoḳdur bu meydānda
Ḳabūlī raḫş-ı Düldüldür ṣanasın Ḥayder altında

Ḥayder-i kerrār-ı çeşmüñ:

1. **Ḥayder-i kerrār-ı çeşmüñ:**-*üñ*
Gazel 418
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Sürekli bakışı. II Savaş esnasında döne döne düşmanın üzerine defalarca saldıran Hazreti Ali'nin lakabı.

Ẕü'l-feḳār-ı ġamze-i ḫūnrīz ile yoḳ yirlere
Ḥayder-i kerrār-ı çeşmüñ dökmesün ḳanum ʿAli

ḥayf:

1. **ḥayf:**
Gazel 334
Mısra: **3**
Korku, endişe.

Bilmedüñ ḥayf metāʿ-ı dili yaġmālatduñ
Baş olur o yıḳıcı bir bölük evbaşlara

2. **ḥayfumuz:**-*umuz*
Şarkı 2
Mısra: **11**
Korku, endişe.

Diñlemez ḥayfumuz ol ḳanlu ẓālim
Şimdi ʿışḳ ehline pek ẓulüm vardur

ḥayf eyleme:

1. **ḥayf eyleme:**-*me*
Gazel 70
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Eziyet etmek, yazık etmek.

ʿĀşıḳı pāy-ı semendüñle iñen çignetme
Şeh-süvārum aña ḥayf eyleme cevr itme yiter

ḥayfā:

1. **ḥayfā:**
Müsemmen 1
Mısra: **20**
"Eyvah, yazık!" anlamına gelen ünlem.

Luṭf u ʿaṭā idi işi mihr ü vefāyile

Ḥayfā bir özge derde ṣataşduḳ belāyile

ḥayfā vü fürḳatā:

1. **ḥayfā vü fürḳatā:**
Müsemmen 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Yazık, eyvah!

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

ḥayfā vü ḥasretā:

1. **ḥayfā vü ḥasretā:**
Terci-bend 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Eyvah ve yazık!

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl ehli ḫān imiş
Ḥayfā vü ḥasretā ki zamān ol zamān imiş

hāy-ı ʿışḳ:

1. **hāy-ı ʿışḳ:**
Gazel 188
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk ezgisinin sesi. II Aşk.

Ber-ḫvāst çün zi-cān u dil āvāz-ı hāy u hūy
Pür şud cihān zi-zemzeme-i hūy u hāy-ı ʿışḳ

ḫayır:

1. **ḫayır:**
Tarih 15
Mısra: **6**
Hayırlı iş.

Sen ol şāh-ı kerīm-i mā'il-i ḫayrāt u ʿuḳbāsın
Cihānda ḫayır idersin ḫayır öz kendü mālüñden

ḫayır gelmez:

1. **ḫayır gelmez:**-*mez*
Kaside 11
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hayır gelmemek: Yararlı olmamak.

Ḳatıḳ aşlu yanıḳ başlu çatıḳ ḳaşlu çıtaḳlardur
Ḫayır gelmez gidilerden hele ben şerlerin gördüm

ḫayır idersin:

1. **ḫayır idersin:**-*er, -sin*
Tarih 15
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hayır yapmak, iyi işlerde bulunmak.

Sen ol şāh-ı kerīm-i mā'il-i ḫayrāt u ʿuḳbāsın
Cihānda ḫayır idersin ḫayır öz kendü mālüñden

ḫāyib olur:

1. **ḫāyib olur:**-*ur*
Kaside 4
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Zarara uğramak, ziyan olmak.

Ḫvār olur fāsid olan ḫāyib olur ḫāyin olan
Böyledür ḥükm-i Ḫudāvend ü ʿAlīm ü ʿAllām

ḫāyil:

1. **ḫāyil:**
Gazel 183
Mısra: **2**
Engel, mâni.

Dilde peykānuña yir ḳalmaya mı tīr olıcaḳ
Kimse ḫāyil mi olur iki göñül bir olıcaḳ

ḫāyil olur:

1. **ḫāyil olur:**-*ur*
Gazel 103
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Engel olmak, mâni olmak.

Ḳażāya ḳalḳan idüp bendeñ oḳ gibi gönder
Ḫadeng-i himmete ey ḳaşı yā ne ḫāyil olur

ḫāyin olan:

1. **ḫāyin olan:**
Kaside 4
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Hain olan, ihanet eden (kimse).

Ḫ∨ār olur fāsid olan ḫāyib olur ḫāyin olan
Böyledür ḥükm-i Ḫudāvend ü ʿAlīm ü ʿAllām

ḫayli:

1. **ḫayli:**
Beyit 121
Mısra: **1**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Egerçi ḫayli müşkildür cihānda kişi kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ʿadūdan intiḳām almaḳ

2. **ḫayli:**
Beyit 235
Mısra: **2**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Bahār irişdi diyü āb gülşeni ṭolanur
Çemende her ṭarafa ḫayli ṣalınur bulanur

3. **ḫayli:**
Gazel 11
Mısra: **6**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Bī-çāregān-ı keyfe ʿaceb çāre-sāzdur
Emrāż-ı cāna ḫayli şifādur ḳolonya

4. **ḫayli:**
Gazel 96
Mısra: **4**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Bārgāh-ı bülend-i sulṭāna Ḫayli müddetdür istinādum var

5. **ḫaylice:**
Gazel 97
Mısra: **10**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Leylī cenābına ḳatı mensūb geçinür
Mecnūn Ḳabūli ḫaylice ʿālī-cenābdur

6. **ḫayli:**
Gazel 105
Mısra: **9**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul degüldür ḫayli ḳābildür
Benüm sulṭānum iḥsāñ eyle ʿālem şimdi ḫālīdür

7. **ḫayli:**
Gazel 142
Mısra: **7**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Aġarmış dīde yaşlandıḳca ḫayli ter-mizāc olmış
Alışmaz fürḳat-i yār ile bir dem imtizāc itmez

8. **ḫayli:**
Gazel 165
Mısra: **3**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

9. **ḫayli:**
Gazel 204
Mısra: **6**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Revān olursa öñümce nola sipāh-ı sirişk
Şeh-i diyār-ı ġamem ḫayli ʿaskere mālik

10. **ḫayli:**
Gazel 379
Mısra: **8**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Urma dem sırr-ı ene'l-Ḫaḳdan eger ʿārif iseñ
Ḫaḳ bilür ḫayli ḳuṣūr eyledi Manṣūr orada

11. **ḫayli:**
Gazel 436
Mısra: **12**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Muṣannaʿdur kelāmuñ
ṣanʿatı gitdükce arturduñ
Ḳabūlī beyt-i şiʿrüñ ḫayli
üstādānedür şimdi

12. **ḫayli:**
Kaside 2
Mısra: **64**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Kerem-i keff-i güherbārın işitdi yatdı
Dem idi ḫayli köpürür ḳabarırdı ʿummān

13. **ḫayli:**
Kaside 3
Mısra: **24**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Ehl-i kemāle ẕillet müşkil degül mi ġāyet
Bu ʿuḳde ḥall olunmaz ḳalursa ḫayli müşkil

14. **ḫayli:**
Kaside 4
Mısra: **8**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Sādis-i ʿışr u cemāẕ ay nuḫust yaʿni eḥad
Evvel ikindiye dek ḫayli ġulüv itdi ġulām

15. **ḫayli:**
Kaside 4
Mısra: **46**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Menʿ ü iskāta mecāl olmadı ġavġā büyüdi
Vüzerā eylediler defʿine ḫayli iḳdām

16. **ḫayli:**
Kaside 4
Mısra: **198**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Vüzerā ḫayline baş itdi Sinān Paşayı
Ḫayli tekrīm idüp ol pādşeh-i zü'l-ikrām

17. **ḫaylice:**
Kaside 13
Mısra: **23**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Ṣūretüñ yine bugün ḫaylice ……-reng ancaḳ
Yine ne herze yidüñ rengi yüzüñde nāzil

18. **ḫaylice:**
Kaside 14
Mısra: **1**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Ḫaylice sikkedārdur altun
Ḳatı ehl-i vaḳārdur altun

19. **ḫayli:**
Mesnevi 15
Mısra: **37**
Epey, çok, oldukça, fazla.

Yüzi ṣovuḳdur aḳçenüñ ḫayli
Añadur herkesüñ yine meyli

<u>ḫayl-i baḫīlest:</u>

1. **ḫayl-i baḫīlest:**-*est*
Beyit 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Serseriler topluluğu. II Acem zümresi.

Mī-kuned cemʿ-i ʿAcem menʿ-i naġam
Cemʿ-i īn ḫayl-i baḫīlest naʿam

<u>ḫayliden:</u>

1. **ḫayliden:**
Gazel 200
Mısra: **9**
Uzun zamandan beri, epeydir.

Ḳomaduñ ḫayliden başuñ işigi ṭaşına yārüñ
Ḳabūlī başuña aṣlā ṭoḳunmaz oldı dermānuñ

2. **ḫayliden:**
Gazel 328
Mısra: **9**
Uzun zamandan beri, epeydir.

Ḫayliden cānā Ḳabūlī bendeñ āşüfteñ imiş
Ṣoraraḳ ol ʿāşıḳ-ı şeydāyı bildüm nidügin

3. **ḫayliden:**
Gazel 512
Mısra: **3**
Uzun zamandan beri, epeydir.

Vardur güle maḥabbetümüz ḫayliden velī
Bāġ-ı cihānda bir gül içün ḫārı sevmezin

4. **ḫayliden:**
Kaside 4
Mısra: **154**
Uzun zamandan beri, epeydir.

Ṭoġmadın mihr-i cihāntāb neler ṭoġa daḫı
Ḫayliden yükli ṭurur māder-i pīr-i eyyām

5. **ḫayliden:**
Mesnevi 15
Mısra: **49**
Uzun zamandan beri, epeydir.

Ḫayliden görmez oldı akçe kese
Hīç düşer mi faḳīre akçe kese

<u>ḫayline baş itdi:</u>

1. **ḫayline baş itdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **197**
Kelime Tipi: -
Halka önder yapmak. II Sinan Paşa'nın başvezirliğe getirilmesi.

Vüzerā ḫayline baş itdi Sinān Paşayı
Ḫayli tekrīm idüp ol pādşeh-i zü'l-ikrām

<u>ḫayme:</u>

1. **ḫayme:**
Mesnevi 1
Mısra: **13**
Çadır, otağ.

Çü gul ḫayme ber-deşt ü ber-der zenīm
Be-her güşe çün lāle sāġar zenīm

<u>ḫayme-i heft-āsmānı āsyāba döndüren:</u>

1. **ḫayme-i heft-āsmānı āsyāba döndüren:**
Gazel 274
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yedi göğün çadırını su değirmeni gibi döndüren (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur dāyim Ḳabūlī bir ḳarāra ṭurmayan
Ḫayme-i heft-āsmānı āsyāba döndüren

<u>ḫayr:</u>

1. **ḫayra:**-*a*
Gazel 254
Mısra: **8**
Hayırlı, faydalı, mübarek.

Göñülde şevḳ-ı viṣālüñ dilümde bu mışraʿ
Ḳadimte ḫayra ḳudūmin veci'te ḫayra ḳadem

2. **ḫayra:**-*a*
Gazel 254
Mısra: **8**
Hayırlı, faydalı, mübarek.

Göñülde şevḳ-ı viṣālüñ dilümde bu mışraʿ
Ḳadimte ḫayra ḳudūmin veci'te ḫayra ḳadem

3. **ḫayrdur:**-*dur*
Gazel 275
Mısra: **4**
Hayırlı, faydalı, mübarek.

Dil-ber istiʿcāl idüp aġyārı daʿvet itmesün
Ḫayrdur eglenmesi şerr işi teʾḫīr eylesün

4. **ḫayra:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **16**
Hayırlı, faydalı, mübarek.

Sikke ıṣlāḥı diyü ḫalḳı düşürdi eleme
Niyyeti ḫayra degül işleri īzā-yı enām

5. **ḫayrla:**-*la*
Kaside 6
Mısra: **64**

Hayırlı, faydalı, mübarek.

Raḳīb ü ʿāşıḳı bir görmeye ḥabīb oldur
Efendiyā bir olur mı cihānda ḫayrla şer

6. **ḫayr:**
Kaside 7
Mısra: **78**
Hayırlı, faydalı, mübarek.

Elde evrāḳ-ı duʿā dilde duʿā-yı devlet
Ḫayr odur kim ola aʿmāle muḳārin niyyāt

7. **ḫayrı:**-*ı*
Kıt'a 33
Mısra: **15**
Hayırlı, faydalı, mübarek.

Ḫayrı te'ḫīrden muḳarrerdür
Cevr-i aḥbāb u āfet ü şerlik

8. **ḫayr:**
Tarih 15
Mısra: **8**
Hayırlı, faydalı, mübarek.

Ribāṭ u mescid ü ḥammām añılsa ẕevḳ ider cānuñ
Bilürsin ḫayr bir olmaz oġuldur ol ḳalur senden

<u>ḫayr ile yād eylemek:</u>

1. **ḫayr ile yād eylemek:**-*mek*
Gazel 191
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hayırla yâd etmek, bir kimsenin ardından iyi konuşmak, güzel bir şekilde anmak.

ʿĀleme ḫ∨ān-ı Ḥalīlāsā sımāṭın beẕl idüp
Ḥaşre dek nāmın añanlar ḫayr ile yād eylemek

<u>ḫayr ile yād eylemekdür:</u>

1. **ḫayr ile yād eylemekdür:**-*mek, -dür*
Gazel 281
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hayırla yâd etmek, bir kimsenin ardından iyi konuşmak, güzel bir şekilde anmak.

Ölünce ḫayr ile yād eylemekdür ẕātuñı ancaḳ
Görünmez nesne ẓāhirde mesāʾilden resā'ilden

<u>ḫayr ola:</u>

1. **ḫayr ola:**
Gazel 60
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hayırlı olmak, faydalı olmak.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

<u>ḫayr u biḳāʿ:</u>

1. **ḫayr u biḳāʿ:**
Tarih 11
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hayırlı ve ebedî.

Ben didüm mescide tārīḫ hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve ḫayru'l-aʿmāl

<u>ḫayr u şer:</u>

1. **ḫayr u şer:**
Beyit 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hayır ve şer.

İşüñ ḫayr u ger şer çe maḫfī çe peydā
Gelür rūz-ı ferdā firādī firādī

2. **ḫayr u şer:**
Kaside 4
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Hayır ve şer, iyilik ve kötülük.

Ḫayra varmaz ṣoñı gitdükce ẓuhūr itmeye şer
Ḫayr u şer her ne ki dirlerse iderler nā-kām

<u>ḫayra ġālib olur:</u>

1. **ḫayra ġālib olur:**-*ur*
Mesnevi 15

Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Hayra galip olmak, hayırlı olmak.

Gāh olur aḳçe ẕevḳe ṭālib olur
Ehlinüñ şerri ḫayra ġālib olur

<u>ḫayra māyil olmışdı:</u>

1. **ḫayra māyil olmışdı:**-*mış, -dı*
Kaside 3
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Hayra meyletmek.

Ser-tā-ḳadem egerçi ālūde-i günāhuz
Ammā bu yolda ḫāṭır olmışdı ḫayra māyil

<u>ḫayra şarf eyler:</u>

1. **ḫayra şarf eyler:**-*r*
Mesnevi 15
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hayra sarf etmek, hayırlı bir amaç için harcamak.

Aḳçeyi kim ki ḫayra ṣarf eyler
Birisi ol zamanda biñe geçer

<u>ḫayra varmaz:</u>

1. **ḫayra varmaz:**-*maz*
Kaside 4
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Hayra ulaşmak, iyiye gitmek.

Ḫayra varmaz ṣoñı gitdükce ẓuhūr itmeye şer
Ḫayr u şer her ne ki dirlerse iderler nā-kām

<u>ḫayra vü şerre yarayan:</u>

1. **ḫayra vü şerre yarayan:**
Mesnevi 15
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hayır ve şerre yarayan (şey).

Aḳçedür ʿavrete ere yarayan
Aḳçedür ḫayra vü şerre yarayan

<u>ḫayrān:</u>

1. **ḫayrānın:**-*ı, -n*
Gazel 289
Mısra: **10**
Şaşkın, kendinden geçmiş, hayran (âşık).

Mey-i ʿışḳuñla mest ise ʿālem
Ben senüñ leblerüñde ḫayrānın

<u>ḫayrān olam:</u>

1. **ḫayrān olam:**-*am*
Gazel 398
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hayran olmak: Çok beğenmek, tutkun olmak.

Ālūde-i ġubār-ı reh-i kūy-ı ʿışḳ olup
Seyr-i ġubār-ı ḫaṭṭ ile ḫayrān olam gibi

<u>ḫayrān olayın:</u>

1. **ḫayrān olayın:**-*ayın*
Gazel 292
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hayran olmak: Çok beğenmek, tutkun olmak. II Şaşırmak, aklını yitirmek.

Şeb-tā-seḥer efkār ile fikr-i ġam-ı dil-dār ile
Esrār-ı ʿışḳ-ı yār ile ḫayrān olayın bir zamān

<u>ḫayrān u zār olmasun:</u>

1. **ḫayrān u zār olmasun:**-*ma, -sun*
Tahmis 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hayran olmak ve ağlamak.

Enīs ü mūnis ü hem-rāh-ı dil ġamla melāl oldı
Nice dil olmasun ḫayrān u zār eydüñ bize bi'llah

<u>ḫayr-ı maḳdem:</u>

1. **ḫayr-ı maḳdem:**
Tarih 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Paşa hazretlerinin) Gelişinin hayırlı olması.

Ḳudūmüñden ḫaber alup Ḳabūlī
Didi tārīḫin anuñ ḫayr-ı maḳdem

<u>ḫayrı şerre döndürmek:</u>

1. **ḫayrı şerre döndürmek:**-*mek*
Mesnevi 5
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
İyiliği kötülüğe çevirmek.

İşleri ḫayrı şerre döndürmek
Şer işi ẓulm ile begendirmek

<u>ḫayru'l-aʿmāl:</u>

1. **ḫayru'l-aʿmāl:**
Tarih 11
Mısra: **18**
Hayırlı amel, faydalı iş.

Ben didüm mescide tārīḫ hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve ḫayru'l-aʿmāl

<u>ḫayru'l-mevcūd:</u>

1. **ḫayru'l-mevcūd:**
Diğer 1
Mısra: **112**
Varlığın hayırlısı. II Yaratılanların en hayırlısı Hazreti Muhammed.

Nīst ḳāʾim be-maḳām-ı Maḥmūd
Cüz kesī k'āmede ḫayru'l-mevcūd

2. **ḫayru'l-mevcūd:**
Gazel 498
Mısra: **2**
Varlığın hayırlısı. II Yaratılanların en hayırlısı Hazreti Muhammed.

Kes ne-yāyed be-maḳām-ı Maḥmūd
Cüz kesī k'āmede ḫayru'l-mevcūd

<u>ḫayvānuñ ḳadri:</u>

1. **ḫayvānuñ ḳadri:**
Kaside 5
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Hayvanın kıymeti.

Ne şeyʾdür leşker-i bed-kīşi aʿdā-yı bed-endīşüñ
Ne miḳdār ola yā insān ḳatında ḳadri ḫayvānuñ

<u>ḫayy u ḳadīrüñ kemāl-i luṭfıdur:</u>

1. **ḫayy u ḳadīrüñ kemāl-i luṭfıdur:**-*dur*
Tarih 23
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Diri ve kudreti her şeye yeten Allah'ın yüce lütfu.

Bu saṭvet bu ṣalābet bunca şevket
Kemāl-i luṭfıdur Ḥayy u Ḳadīrüñ

<u>Ḥayy u Sübḥān hātemüñi ḫayr ile ḫatm ide:</u>

1. **Ḥayy u Sübḥān ḫātemüñi ḫayr ile ḫatm ide:**
Kaside 2
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah (sözlerinin) sonunu hayır ile tamamlasın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ey göñül medḥ ü s̲enāyile sözi ḫatm eyle
Ḫatm ide ḫātemüñi ḫayr ile Ḥayy u Sübḥān

<u>ḫayyāṭ-ı hicrān:</u>

1. **ḫayyāṭ-ı hicrān:**
Gazel 33
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayrılık terzisi. II Ayrılık, hicran.

Ḳāmet-i aġyāra bir yitmez ḳabā
Anı ey ḫayyāṭ-ı hicrān iki biç

<u>ḫayyir:</u>

1. **ḫayyir:**
Mesnevi 6
Mısra: **31**
Çok hayırlı, yardımsever (kimse). II Manzumede ismi

belirtilmeyen Amasya valisi.

Fāżıl u ḫayr ḫayyir ü taḥrīr
Vācibü'l-iḥtirām ve't-tevḳīr

ḫaẕ ider:

1. **ḫaẕ ider:**-*er*
Gazel 119
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hoşlanmak, haz duymak, zevk almak.

Cefā eylerse dil-ber baña ġāyet ḫaẕ ider cānum
Anuñ cevri cihānuñ itdügi iḥsāndan yegdür

2. **ḫaẕ ider:**-*er*
Gazel 165
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hoşlanmak, haz duymak, zevk almak.

Ne deñlü cevr ü ẓulm itseñ Ḳabūlī ḫaẕ ider andan
Gedā-yı dergehüñdür ol gedā sulṭāna incinmez

ḫaẕ iderüz:

1. **ḫaẕ iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 138
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hoşlanmak, haz duymak, zevk almak.

Ḳaḳısa sögse yār ḫaẕ iderüz
ʿİzzet ü iʿtibārı kim sevmez

ḫazān:

1. **ḫazāndan:**-*dan*
Gazel 122
Mısra: **8**
Hazan, sonbahar, güz. II Kötü olayların yaşandığı günler.

Ey gül-i ter ḳāmetin teşbīh eyler ḳaddüñe
Serv anuñçündür ḫazāndan her zamān āzādedür

2. **ḫazān:**
Kaside 2
Mısra: **28**
Hazan, sonbahar, güz.

Varaḳ-ı jāle degüldür görinen gülşende
Sīm ü zerdür ki ʿaṭā ḳılmış anı bāġa ḫazān

ḫazer ḳılsun:

1. **ḫaẕer ḳılsun:**-*sun*
Gazel 300
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sakınmak, çekinmek, dikkatli ve temkinli olmak.

Nihān itsün niyazdan ġayra zinhār açmasun rāzın
Raḳībinden ḫaẕer ḳılsun ʿadūdan iḥtirāz itsün

ḥāżır:

1. **ḥāżır:**
Gazel 185
Mısra: **9**
Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan her şeyin tamamlanmış olması, hazır olma.

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer cümle müheyyāñ ancaḳ

2. **ḥāżır:**
Gazel 265
Mısra: **10**
Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan her şeyin tamamlanmış olması, hazır olma.

Ṣanma vaṣluñ ārzū ḳılmaz Ḳabūlī dem-be-dem
Ḥāżır ādemdür hemān ey ġonça furṣat bulmasun

3. **ḥāżır:**
Gazel 293
Mısra: **10**
Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan her şeyin tamamlanmış olması, hazır olma.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḥāżır işte bir sen bir de ben

4. **ḥāżır:**
Gazel 325
Mısra: **4**
Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan her şeyin tamamlanmış olması, hazır olma.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevs̱er şarābı ġılmān elinden

5. **ḥāżırumuz:**-*umuz*
Gazel 408
Mısra: **7**
Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan her şeyin tamamlanmış olması, hazır olma.

Dilde ġam dīdede nem ḳanda ise ḥāżırumuz
Zād-ı rāh-ı sefer āmāde şehā mā-ḥażarı

6. **ḥāżır:**
Gazel 417
Mısra: **7**
Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan her şeyin tamamlanmış olması, hazır olma.

Ruḫ-ı dil-ber gibi ḥāżır mücellādur gel ey ʿāşıḳ
Ġubār-ı ḫaṭṭını añma gider ḳalbe keder virdi

7. **ḥāżır:**
Kaside 10
Mısra: **11**
Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan her şeyin tamamlanmış olması, hazır olma.

Ālet-i ḥüsn ü bahā ḥāżır müheyyā mā-ḥażar
Māh-ı nev ḳaşlu ḳurıcaḳ şaçlu bir ḳavlaḳ dede

8. **ḥāżır:**
Tarih 2
Mısra: **20**
Bir işin gerçekleşmesi için gerekli olan her şeyin tamamlanmış olması, hazır olma.

Şeh-zāde-i vālā-neseb Sulṭān Meḥemmed Ḫān içün
Sūr u sürūr esbābını ḥāżır müheyyā eyledüñ

ḥāżır olur:

1. **ḥāżır olur:**-*ur*
Mesnevi 4
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Hazır olmak, hazırda bulunmak.

Nice yirden muʿīni ḥāżır olur
Üstüne bir ḳapucı ẓāhir olur

ḥāżır u āmādedür:

1. **ḥāżır u āmādedür:**-*dür*
Gazel 184
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hazır durumda.

Sīneden ġam dīdeden nem dem-be-dem eksük degül
Ey Ḳabūlī ḥāżır u āmādedür esbāb-ı ʿışḳ

ḥāżır u mevcūd:

1. **ḥāżır u mevcūd:**
Tuyuğ 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hazır ve mevcut.

Ẕāt-ı nīkū-sīretet pür-cūd bād
Her çi ḫ∨āhī ḥāżır u mevcūd bād

ḥāżırān:

1. **ḥāżırān:**
Mesnevi 6
Mısra: **7**
Hazır olanlar.

Ḥāżırān oldılar şehādet içün

Yaʿni bir mü’mine iʿānet içün

ḥazīn ü ḥaste:

1. **ḥazīn ü ḥaste:**
Gazel 91
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü ve hasta. II Âşığın üzgün ve hasta gönlü.

Laṭīf ü nāzük olan dil ḥazīn ü ḥaste yatur
Żarar-resīde belī şīşedür şikeste yatur

ḥazīn ü zār u giryān:

1. **ḥazīn ü zār u giryān:**
Muhammes 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü, ağlayan ve inleyen (kimse).

Künc-i mihnetde ḥazīn ü zār u giryān olduġum
Dār-ı ġurbetde ġarīb ü ġamla nālān olduġum

ḥazīne:

1. **ḥazīnem:**-*m*
Beyit 268
Mısra: **2**
Maddi değeri yüksek şeylerin bütünü ve bunların saklandığı yer. II Âşığın gönlünde bulunan dertler.

Ḳabūlī sāḥil-i deryāda çoḳ sefīne yatur
Derūn-ı dilde ġam-ı yārdan ḥazīnem var

2. **ḥazīnede:**-*de*
Mesnevi 15
Mısra: **72**
Maddi değeri yüksek şeylerin bütünü ve bunların saklandığı yer.

Niye beklersüñüz bu dergāhı
Niye yatur ḥazīnede şāhī

ḥāzin-i ʿışḳ olan:

1. **ḥāzin-i ʿışḳ olan:**
Tahmis 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk sebebiyle hüzünlenen (kimse). II Hüzünlü âşık.

Ḥāzin-i ʿışḳ olan beyānı ḳodı
Şaḳladı sırrını ʿayānı ḳodı

ḥazīnü’l-fuʾād:

1. **ḥazīnü’l-fuʾād:**
Gazel 259
Mısra: **6**
Hüzünlü gönül. II Gönlü hüzünlü ve üzgün âşık.

Manṣıb gibi ʿazīz ol eyā şāh-ı nīk-baḫt
Lāyıḳ mı ben ḳapuñda ḥazīnü’l-fuʾād olam

ḥażīż:

1. **ḥażīż:**
Gazel 175
Mısra: **1**
En aşağı, en alçak yer.

Geh ḥażīżi evc ider gāhī felek evci ḥażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

2. **ḥażīżi:**-*i*
Gazel 175
Mısra: **1**
En aşağı, en alçak yer.

Geh ḥażīżi evc ider gāhī felek evci ḥażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

ḥażīż-i ḫāke düşürmek:

1. **ḥażīż-i ḫāke düşürmek:**-*mek*
Gazel 405
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Alçak toprağa düşürmek. II Değersizleştirmek, önemini kaybettirmek.

Ḫażīż-i ḫāke düşürmek revā mıdur ki şehā
Sipihre hem-ser iken gūşe-i külāhumuzı

ḥażīż-i ḫāk-i devlet:

1. **ḥażīż-i ḫāk-i devlet:**
Gazel 63
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Devlet toprağının alt yeri. II Devletin rütbe olarak en alt mevkisi.

Ḥażīż-i ḫāk-i devlet evc-i rifʿatden bana yegdür
Ki zer-taḥt-ı s̲üreyyādan ʿārife taḥt-ı s̲erā yegdür

hażm eyler:

1. **hażm eyler:**-*r*
Gazel 475
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hazmetmek, sindirmek.

ʿAceb mi semm-i ḳātil nūş iderse yine hażm eyler
ʿAdū-yı dīv-ṭabʿa degme bir nesne ġıdā olmaz

hażm idene:

1. **hażm idene:**-*e*
Gazel 287
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hazmeden, sindiren (kimse).

Hażm ider ʿārif olan içse yidi deryāyı
Cürʿa-i cām-ı ṣafā hażm idene nūş olsun

hażm ider:

1. **hażm ider:**-*er*
Gazel 287
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hazmetmek, sindirmek.

Hażm ider ʿārif olan içse yidi deryāyı
Cürʿa-i cām-ı ṣafā hażm idene nūş olsun

ḫāżret:

1. **ḥāżreti:**-*i*
Tarih 14
Mısra: **1**
Saygın kimse.

Ṣāḥib-i ʿizzet efendi ḥāżreti
Sākin-i cennet gibi şādān ola

ḫażret-i aġa-yı dergāh-ı ġażanfer-nām:

1. **ḫażret-i aġa-yı dergāh-ı ġażanfer-nām:**
Gazel 297
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gazanfer namlı dergâhın efendisi. II Sevgili.

Ḳabūlī ḫażret-i aġa-yı dergāh-ı Ġażanfer-nām
Cihān ṭurduḳca ṭursun Ḫıżr u ʿĪsī gibi ṣāġ olsun

ḫażret-i aġa-yı der-i ʿadl-ārāy:

1. **ḫażret-i aġa-yı der-i ʿadl-ārāy:**
Kaside 7
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Adalet kapısını süsleyen ağa hazretleri. II Adaletli ağa.

Ḥāṣıl ey ḫażret-i aġa-yı der-i ʿadl-ārāy
Söylemem söylemem illā ki güneşden z̲errāt

ḫażret-i aġa-yı meyādīn-i veġā:

1. **ḫażret-i aġa-yı meyādīn-i veġā:**
Kaside 7
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Savaş meydanlarındaki ağa hazretleri. II Kasidenin sunulduğu yiğit ve cesur ağa.

Sensin ey ḫażret-i aġa-yı meyādīn-i veġā
Ġarḳ-ı iclāl ile mānend-i ġuyū̲s̲-ı ġāyāt

ḫażret-i aġa-yı saʿādet-āyāt:

1. **ḫażret-i aġa-yı saʿādet-āyāt:**
Kaside 7
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun delili ağa hazretleri.

Ḥāṣılı ʿaḳl iricek mertebeden ber-terdür
Z̲ātuñ ey ḫażret-i aġa-yı saʿādet-āyāt

ḫażret-i Bārī:

1. **ḥażret-i Bārī:**
Mesnevi 14
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah.

Ol selāmı ki ḥażret-i Bārī
Aña göndermiş ola her bārī

ḥażret-i Bārī mizāc-ı pāküñe ṣıḥḥat vire:

1. **ḥażret-i Bārī mizāc-ı pāküñe ṣıḥḥat vire:**
Gazel 354
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Tüm mahlûkatı intizamlı bir şekilde yaratan Allah sana sağlık versin!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḥażret-i Bārī mizāc-ı pāküñe ṣıḥḥat vire
Bend-i miḥnetden rehā idüp refāhiyyet vire

Ḥażret-i Caʿfer-i Ṣādıḳ:

1. **Ḥażret-i Caʿfer-i Ṣādıḳ:**
Kaside 2
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
On iki imamın altıncısı olan ve "sadık" lakabıyla anılan Caferi Sadık Hazretleri.

Ḥażret-i Caʿfer-i Ṣādıḳ
gibi ṣādıḳ-efʿāl
Ḥażret-i Veys-i Ḳaren
gibi muḥibb-i Ḳur'ān

ḥażret-i ferhād paşa:

1. **ḥażret-i ferhād paşa:**
Müseddes 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ferhat Paşa Hazretleri.

Ḥażret-i Ferhād Paşa kim
cihānuñ cānıdur
Pādşāh-ı ehl-i İslāmuñ
ḳulı ḳurbānıdur

Ḥażret-i Ḥaḳdan:

1. **Ḥażret-i Ḥaḳdan:**-*dan*
Beyit 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah.

Ḳabūlī kesmezüz
ümmīdümüz Feyyāż-ı
muṭlaḳdan
Naẓar sulṭān-ı ʿālemden
ʿināyet ḥażret-i Ḥaḳdan

Ḥażret-i Ḥaḳḳa niyāz itsün:

1. **Ḥażret-i Ḥaḳḳa niyāz itsün:**-*sün*
Mesnevi 3
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Hazreti Allah'a dua etmek.

Ḥażret-i Ḥaḳḳa çoḳ niyāz
itsün
Bī-ʿaded sūz u çoḳ güdāz
itsün

Ḥażret-i Hān Murād:

1. **Ḥażret-i Ḫān Murād:**
Kaside 2
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Murad Han Hazretleri, 3. Murad.

Ṣāh-ı Cemşīd-ṣıfat māh-ı sipihr-ʿaẓamet
Ḥażret-i Ḫān Murād ibn-i Selīm Ḫān-ı zamān

Ḥażret-i Ḥayder:

1. **ḥażret-i ḥayder:**
Müseddes 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Lakabı "Haydar-ı Kerrar (dönerek saldıran aslan)" olan Hazreti Ali. II Dört büyük halifenin sonuncusu olan, Hazreti Muhammed'in damadı ve aynı zamanda amcası Ebu Talib'in oğlu Hazreti Ali.

Ḳaṣdı açmaḳdur diyār-ı
ṣarḳı İskender gibi
Ẕātı ġālibdür ʿadūya
Ḥażret-i Ḥayder gibi

2. **Ḥażret-i Ḥayder:**
Gazel 432
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lakabı "Haydar-ı Kerrar (dönerek saldıran aslan)" olan Hazreti Ali.

Düşmeni ḳalʿ eyle bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber gibi
Ey göñül keskin gereksin Ḥażret-i Ḥayder gibi

Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī:

1. **Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī:**
Gazel 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hazreti Hızır peygamber.

Her gün başında Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī gibi
Ḳalbüñ ḳavī vü câme-i cismüñ cedīd ola

2. **Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī:**
Müseddes 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hazreti Hızır peygamber.

Refīḳuñ Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī yārüñ Sikenderdür
Ṣalarsañ tīġuñ aʿdā üzre manṣūr u muẓafferdür

Ḥażret-i ḫünkār:

1. **ḥażret-i ḫünkār:**
Müseddes 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hünkâr hazretleri, padişah.

Kuḥl-ı erbāb-ı başīretdür ayaġınuñ tozı
Ḥażret-i ḫünkār öñünde iki olmaz bir sözi

Ḥażret-i ʿĪsā:

1. **Ḥażret-i ʿĪsā:**
Gazel 427
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hazreti İsa, nefesiyle ölüleri dirilten İsa peygamber.

Ḥażret-i ʿĪsā da olsañ yaramazsın düşmene
Ey Ḳabūlī sūzen-i zerle gerekse gözin oy

Ḥażret-i Monlā Aḥmed:

1. **Ḥażret-i Monlā Aḥmed:**
Tarih 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Monla Ahmed Hazretleri.

Ẕāt-ı pākīze-ṣıfat ḥażret-i Monlā Aḥmed
Şems-i evc-i ʿaẓamet mihr-i sipihr-i iclāl

Ḥażret-i ʿOsmān Paşa:

1. **Ḥażret-i ʿOsmān Paşa:**
Diğer 1
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Hazreti Osman Paşa: 16. yüzyıl sadrazamlarından biri olan, gücü ve adaletinin yanı sıra kahramanlıklarıyla da bilinen ve savaşlarda gösterdiği başarıları sebebiyle III. Murad'ın beğenisini kazanarak ikinci vezirliğe yükselen Osman Paşa.

Ki yaʿni ḥażret-i ʿOsmān Paşa
Ṣadāḳatde olup Būbekre hem-tā

Ḥażret-i ʿOsmān Paşanuñ ġubār-ı maḳdemidür:

1. **Ḥażret-i ʿOsmān Paşanuñ ġubār-ı maḳdemidür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
(Vezir) Osman Paşa Hazretlerinin ayağının altındaki toz.

Didi ol cevher-i pākīze bildüñ mi gözüm nūrı
Ġubār-ı maḳdemidür Ḥażret-i ʿOsmān Paşanuñ

ḥażret-i paşa:

1. **ḥażret-i paşa:**
Muaşşer 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Paşa hazretleri.

Ṣıyup ḫaşmı dönüp ḳaṭʿ-ı menāzil eyleyüp şāhā
Ḳadem başduñ saʿādet mülkine ey ḥażret-i paşa

2. **ḥażret-i paşa:**
Mesnevi 5
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Paşa hazretleri.

Emr iderken çü ḥażret-i paşa
Bir ḳulı böyle ide mi ḥāşā

<u>ḥażret-i paşa-yı ekrem:</u>

1. **ḥażret-i paşa-yı ekrem:**
Kaside 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çok cömert paşa hazretleri. II Vezir Osman Paşa.

Elā ey ḥażret-i paşa-yı ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i aʿẓamısın pādşāh-ı Āl-i ʿOs̱mānuñ

2. **ḥażret-i paşa-yı ekrem:**
Tarih 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cömert paşa hazretleri.

Yine ey ḥażret-i paşa-yı ekrem
Ḳudūmüñle müşerref oldı ʿālem

<u>ḥażret-i paşa-yı mülk-i Āl-i ʿOsmānī:</u>

1. **ḥażret-i paşa-yı mülk-i Āl-i ʿOs̱mānī:**
Tarih 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüce Osmanlı hanedanının paşa hazretleri.

Elā ey ḥażret-i paşa-yı mülk-i Āl-i ʿOs̱mānī
Dil-i pāküñ durur çün ḫāver-i neyyir ü rūşen

<u>ḥażret-i paşayiçün:</u>

1. **ḥażret-i paşayiçün:**
Gazel 411
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Paşa hazretleri için.

Ḳabūlī ḥażret-i paşayiçün dāyim duʿā oldur
Ḳabūl-i ḳalb-i sulṭān eylesün dāyim Ḫudā anı

<u>Ḫażret-i Raḥmān:</u>

1. **Ḫażret-i Raḥmān:**
Mesnevi 14
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kullarına karşı çok merhametli olan Allah.

Ol ṣalātı ki ḥażret-i Raḥmān
Virmiş ola aña ne dir insān

<u>ḥażret-i serdār-ı ekrem:</u>

1. **ḥażret-i serdār-ı ekrem:**
Kaside 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cömert serdar hazretleri. II Ferhat Paşa.

Elā ey ḥażret-i serdār-ı ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i bī-naẓīrisin güzīn-i āl-i ʿOs̱mānuñ

<u>ḥażret-i serdār-ı ekremdür:</u>

1. **ḥażret-i serdār-ı ekremdür:***-dür*
Müseddes 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Cömert kumandan hazretleri. II Ferhat Paşa.

Çār-yāruñ dōstı erbāb-ı rafżuñ düşmeni
Ḥażret-i serdār-ı ekremdür beni diñleñ beni

<u>ḥażret-i serdār-ı pür-ḳudret:</u>

1. **ḥażret-i serdār-ı pür-ḳudret:**
Tarih 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kudretli komutan hazretleri. II Ferhat Paşa.

Ḥażret-i serdār-ı pür-ḳudret vezīr-i kām-rān
ʿArṣa-i ʿālemde şimdi yine bir dād eyledi

<u>Ḫażret-i Sulṭān Selīm'üñ murġ-ı cānı:</u>

1. **Ḥażret-i Sulṭān Selīm'üñ murġ-ı cānı:**
Tarih 20
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sultan Selim Han Hazretlerinin gönül kuşu. II Sultan 2. Selim'in ruhu.

Murġ-ı cānı ḥażret-i Sulṭān Selīm'üñ nā-gehān
Āşyān-ı ʿarşa pervāz eyledi çün şāhbāz

ḥażret-i ümīd-i nüzül:

1. **ḥażret-i ümīd-i nüzül:**
Kıt'a 33
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünya nimetlerini arzulayan kişi.

Diñle ey ḥażret-i ümīd-i nüzül
Añdırur ādemi dil-āverlik

Ḥażret-i Veys-i Ḳaren:

1. **Ḥażret-i Veys-i Ḳaren:**
Kaside 2
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Hazreti Muhammed döneminde yaşayan ve meşhur hikâyeye göre Medine'ye kadar gidip peygamberi göremeden geri dönen Yemenli Müslüman Veysel Karanî Hazretleri.

Ḥażret-i Caʿfer-i Ṣādıḳ gibi ṣādıḳ-efʿāl
Ḥażret-i Veys-i Ḳaren gibi muḥibb-i Ḳur'ān

Ḥażret-i Yūsuf:

1. **Ḥażret-i Yūsuf:**
Diğer 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yakup peygamberin oğlu olan, kardeşleri tarafından kuyuya atılan ve bir takım hadiselerden sonra Mısır'a sultan olan Yusuf peygamber.

Ḥażret-i Yūsuf gibi mebġūż-ı iḫvān eyledüñ
Bende-i maḳbūl iken maġżūb-ı sulṭān eyledüñ

Ḥażret-i Yūsufdan:

1. **Ḥażret-i Yūsufdan:**-*dan*
Gazel 127
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hazreti Yusuf.

……
……
…
Güzellik ḥażret-i Yūsufdan el-ḥaḳ saña ḳalmışdur

hazz:

1. **ḥaẓẓı:**-*ı*
Kaside 12
Mısra: **10**
Hoşa gitme, hoşlanma.
Başını kessen kesilmez āstān-ı şāhdan
Ḥaḳḳı bilmez ḥaẓẓı yoḳ tesbīḥden taḳdīsden

hazz itdi:

1. **ḥaẓẓ itdi:**-*di*
Gazel 371
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hoşlanmak, haz duymak, zevk almak.

Ḥaẓẓ itdi bī-berātuñ alanlar menāṣıbın
Beñzer ki şimdi çıḳdılar anlar berāt ile

ḥazz u ḥubūr:

1. **ḥaẓẓ u ḥubūr:**
Tarih 24
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Haz ve sevinç.

Sākinān-ı ġurfe-i cennet gibi
Seyr iden taḥṣīl ider ḥaẓẓ u ḥubūr

hebā:

1. **hebādur:**-*dur*
Tahmis 13
Mısra: **14**
Boş, beyhude, nafile, ziyan.

Āḫir kişiye lāzım olan terk-i hevādur
Çıḳmaz şoñı dīvāneligüñ gördi hebādur

hebā ḳıldum:

1. **hebā ḳıldum:**-*du, -m*
Gazel 54
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Heba etmek, boş yere harcamak.

Varumı ḳıldum hebā yārüñ miyānı yolına
Yolına nem var ise hep der-miyāndur dostlar

hebā olur:

1. **hebā olur:**-*ur*
Gazel 360
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Heba olmak, ziyan olmak, boşa gitmek.

Bunda ne işlerseñ olur hep hebā
Ḥaḳḳ içün olmayıcaḳ olur tebāh

hecr:

1. **hecrüñle:**-*üñ, -le*
Beyit 198
Mısra: **1**
Ayrılık, firkat. II Sevgiliden ayrı kalmak.

Ḳanlar aġlar dem-be-dem hecrüñle itmez imtizāc
Dīde-i ġam-dīdem oldı gitdügince ter mizāc

2. **hecrüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 39
Mısra: **9**
Ayrılık, firkat. II Sevgiliden ayrı kalmak.

Hecrüñle başında ḳopuyor rūz-ı ḳıyāmet
Şefḳat güni irişdi Ḳabūlīye Meḥemmed

3. **hecrüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 312
Mısra: **10**
Ayrılık, firkat. II Sevgiliden ayrı kalmak.

Bezm-i mihnetde Ḳabūlīnüñ ṣarardı çehresi
Ney gibi hecrüñle nālān olmasun ya neylesün

4. **hecrüñle:**-*üñ, -le*
Müseddes 2
Mısra: **2**
Ayrılık, firkat. II Sevgiliden ayrı kalmak.

İltifātuñ dīdeden dūr olmayınca bilmedüm
Luṭfuñı hecrüñle maḳhūr olmayınca bilmedüm

5. **hecr:**
Terci-bend 1
Mısra: **54**
Ayrılık, firkat. II Sevgiliden ayrı kalmak.

Eyledüñ hecri vuṣlata tebdīl
İtmedüñ hecr ile bizi ġamgīn

hecr ateşine yaḳma:

1. **hecr ateşine yaḳma:**-*ma*
Gazel 135
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayrılık ateşiyle yakmak. II Ayrılık sebebiyle acı çektirmek.

Gel gel ġamuñla öldüm dil intiẓāra döymez
Hecr ateşine yaḳma ʿuṣṣāḳ nāra döymez

hecr ü vişāl:

1. **hecr ü vişāl:**
Gazel 107
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılık ve kavuşma.

Hecr ü vişāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā birisi nedür

hecr-i ġamı:

1. **hecr-i ġamı:**-*ı*
Gazel 382
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Keder ayrılığı. II Sevgiliden ayrı kalmanın verdiği üzüntü.

Yüregüm yaraladı yār yine
Dimedük hecr-i ġamı yārāna

hecri vuṣlata tebdīl eyledüñ:

1. **hecri vuṣlata tebdīl eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **-**
Ayrılığı vuslatla değiştirmek. II Sevgiliye kavuşmak, vuslata ermek.

Eyledüñ hecri vuṣlata tebdīl
İtmedüñ hecr ile bizi ġamgīn

hecr-i yāre:

1. **hecr-i yāre:**-*e*
Gazel 248
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Sevgilinin ayrılığı.

Ḳıldı bī-çāre Ḳabūlīyi helāk
Hecr-i yāre bu mıdur sem dirsem

hedef-i tīri:

1. **hedef-i tīri:**-*i*
Gazel 426
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Okun hedefi.

Ṭīre-i şaʿşaʿası geçdi zırıh göginden
Hedef-i tīri şuʿāʿ oldı sipihrüñ siperi

heft ṣūret:

1. **heft ṣūret:**
Kıt'a 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Yedi suret.

Guftem īn ṣūret-i sicil guft
Heft ṣūret velīk bī-maʿnī

heftād u dü millet:

1. **heftād u dü millet:**
Gazel 318
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Yetmiş iki millet. II Herkes.

Saña çaġırur derd ile heftād u dü millet
Bir ism ile her dilde müsemmā sen imişsin

heft-bend:

1. **ez-heft-bend:**
Mesnevi 1
Mısra: **67**
Yedi bent.

Be-zen tār-i şeş-ḫāne ez-heft-bend
Dil-i bī-ḳarārem be-yek zār bend

helāhil:

1. **helāhil:**
Kaside 3
Mısra: **58**
Zehir, zehirler. II Zulümler, eziyetler.

Ḳatl eylemekdür anı tiryāk-i ʿadl-i şāhī
Ḳatl olmayınca mūzī defʿ ola mı helāhil

helāhil ü ḳātil:

1. **helāhil ü ḳātil:**
Müsemmen 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Zehir ve katil.

Semm-i fürḳat helāhil ü ḳātil
Zehre çāre bulunmaz ey ʿāḳil

helāk:

1. **helākem:**-*em*
Gazel 327
Mısra: **4**
Mahvolma, perişan olma. II Ölme, can verme.

Ölümlük olanı ḳorsın helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu itdügüñ aña helākem ben

helāk eyler:

1. **helāk eyler:**-*r*
Beyit 78
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Helak etmek: Mahvetmek, perişan hale getirmek, ortadan kaldırmak, yok etmek, öldürmek.

Gördükce helāk eyler ʿuşşāḳı miyān-bendüñ
Ey genc-i nihānver nüh ejder mi ḳuşanursuñ

2. **helāk eyler:**-*r*
Gazel 436
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Helak etmek: Mahvetmek, perişan hale getirmek, ortadan kaldırmak, yok etmek, öldürmek..

Ḳatı ḫışm ile baḳma ḳorḳarın ādem helāk eyler
Efendi çeşm-i maḫmūruñ ḳatı mestānedür şimdi

helāk eylersin:

1. **helāk eylersin:**-*r, -sin*
Gazel 327
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Helak etmek: Mahvetmek, perişan hale getirmek, ortadan kaldırmak, yok etmek, öldürmek.

Ölümlük olanı ḳorsın helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu itdügüñ aña helākem ben

helāk ide:

1. **helāk ide:**-*e*
Gazel 23
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Helak etmek: Mahvetmek, perişan hale getirmek, ortadan kaldırmak, yok etmek, öldürmek.

Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl eyle o yāre
Ne ḳorḳarsın helāk ide nihāyet

helāk ider:

1. **helāk ider:**-*er*
Beyit 26
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Helak etmek: Mahvetmek, perişan hale getirmek, ortadan kaldırmak, yok etmek, öldürmek.

Bizi āḫir helāk ider bu firāḳ
Ke'l-firāḳi mehāliku'l-ʿuşşāḳ

helāk itdi:

1. **helāk itdi:**-*di*
Gazel 283
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Helak etmek: Mahvetmek, perişan hale getirmek, ortadan kaldırmak, yok etmek, öldürmek.

Gözi öldürdi ḳaşı naḳşı helāk itdi beni
Ḳaşına naḳşına naḳḳāşına ḳurbān olayın

helāk ḳıldı:

1. **helāk ḳıldı:**-*dı*
Gazel 248
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Helak etmek: Mahvetmek, perişan hale getirmek, ortadan kaldırmak, yok etmek, öldürmek.

Ḳıldı bī-çāre Ḳabūlīyi helāk
Hecr-i yāre bu mıdur sem dirsem

helāk ola:

1. **helāk ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **83**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok olmak, ölmek.

Şevket-i ẕātuñı gördükce helāk ola ʿadū
Dāʿi-i devlet olanlar ḳılalar kesb-i ḥayāt

ḥelāl:

1. **ḥelāl:**
Gazel 3
Mısra: **14**
Dinî bakımdan haram olmayan, yasaklanmamış, caiz.

Sensüz piyāle nūş ide her kim ki sāḳiyā
Ḳanı ḥelāl ü itdügi ʿişret ḥarām ola

hele:

1. **hele:**
Gazel 59
Mısra: **14**
Nihayet, sonunda.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-
cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse
hele tenhā gelür

2. **hele:**
Gazel 198
Mısra: **10**
Nihayet, sonunda.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ
unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ
unutmaduñ aña geldüñ

3. **hele:**
Gazel 210
Mısra: **4**
Nihayet, sonunda.

Biñlerce ṣafā kesb ider
öpdükce dehānuñ
Ber-dār olacaḳdur hele
āvengi Gedūsuñ

4. **hele:**
Gazel 212
Mısra: **10**
Nihayet, sonunda.

Ḳabūlī mevsimindedür
ṣafāsı daḫı gülzāruñ
Ocaḳ başı hele bildüm
baña begden paşadan yeg

5. **hele:**
Gazel 315
Mısra: **5**
Nihayet, sonunda.

Zaḫm-ı eser-i ʿışḳa hele
ey dil-i mecrūḥ
Laʿl-i leb-i dil-ber gibi
merhem bulımazsın

6. **hele:**
Gazel 317
Mısra: **2**
Nihayet, sonunda.

Bir gedā himmeti yegdür
baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre
bizi daġdaġadan

7. **hele:**
Gazel 459
Mısra: **3**
Nihayet, sonunda.

Hele ḳatʿ-ı ʿalāḳa eyledük
ḫalḳuñ kibārından
Ne aṣḥāb-ı menāṣıbdan ne
erbāb-ı cihātuz biz

8. **hele:**
Kaside 13
Mısra: **18**
Nihayet, sonunda.

Saña afyon yimeden herze
yimek çoḳ yegdür
Hele tizce durur idüñ
gözüñ olmazdı ḳızıl

9. **hele:**
Kıt'a 33
Mısra: **12**
Nihayet, sonunda.

Ya vire ya ala ya vaz
gelesüz
Elüñüzde hele
muḫayyerlik

10. **hele:**
Gazel 205
Mısra: **10**
"Biraz bekle, dur bakalım" anlamında kullanılan ifade.

Ḳabūlī maʿrifet bī-
menfaʿatdür ādeme dirler
Hele biz hīç nefʿin
görmedük ebyāt u eşʿāruñ

11. **hele:**
Gazel 243
Mısra: **1**
"Biraz bekle, dur bakalım" anlamında kullanılan ifade.

Hele ben laʿli leb-i dil-
bere beñzer diyemem
Ḥacer-i bed-güheri
cevhere beñzer diyemem

12. **hele:**
Gazel 263
Mısra: **8**
"Biraz bekle, dur bakalım" anlamında kullanılan ifade.

Nice āh itmeyem derd-i
dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūride
bāri sen dil añlarsın

13. **hele:**
Gazel 354
Mısra: **13**
"Biraz bekle, dur

bakalım” anlamında kullanılan ifade.

Ey Ḳabūlī tehniye-nāme durur varsun hele
Yā ḳabūl olmaya yā redd ola yā ṣūret vire

14. **hele:**
Gazel 405
Mısra: **2**
"Biraz bekle, dur bakalım” anlamında kullanılan ifade.

Çıḳarma çarḫa cefāyile her gün āhumuzı
Hele nedür bilelüm biz de bir günāhumuzı

15. **hele:**
Gazel 462
Mısra: **2**
"Biraz bekle, dur bakalım” anlamında kullanılan ifade.

Bir selām ile niçün ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de elüñ gögsüñe ḳo

16. **hele:**
Kıt'a 33
Mısra: **19**
"Biraz bekle, dur bakalım” anlamında kullanılan ifade.

Hele ben bildügüm bu ʿālemde
Kām-baḫşende vü tüvängerlik

17. **hele:**
Gazel 395
Mısra: **4**
Ayrıca, bunun yanında.

Gerçi o şeh itmişdi cefā fennini tekmīl
Gāhīce hele bāb-ı vefādan da oḳurdı

18. **hele:**
Beyit 79
Mısra: **2**
Bilhassa, özellikle.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür ġayrıdan begden gelen begdür

19. **hele:**
Kaside 11
Mısra: **14**
Bilhassa, özellikle.

Ḳatıḳ aşlu yanıḳ başlu çaṭıḳ ḳaşlu çıtaḳlardur
Ḫayır gelmez gidilerden hele ben şerlerin gördüm

helik:

1. **helik:**
Gazel 483
Mısra: **6**
Duvar örülürken içine yerleştirilen küçük taş. II Sevgilinin dişleri.

Yapduḳda ḳaṣr-ı ḥüsnüñü üstād-ı Lem-yezel
Ḳılmış ṭaşını mihr ile meh encümi helik

hem:

1. **hem:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Dert, keder, hüzün.

Ḳabūlīveş ġamuñdan herkesüñ ḳalbinde bir hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ derdi hem-vār olmaġa bāʿis

2. **hem:**
Diğer 1
Mısra: **86**
"Hem ... hem ..." bağlacı.

Evvel-i ʿālem zi-tu āḫir zi-tu
Ez-tu şud encām u hem ʿunvān hem

3. **hem:**
Diğer 1
Mısra: **86**
"Hem ... hem ..." bağlacı.

Evvel-i ʿālem zi-tu āḫir zi-tu
Ez-tu şud encām u hem ʿunvān hem

4. **hem:**
Gazel 299

Mısra: **9**
"Hem ... hem ..." bağlacı.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne s̱ābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

5. **hem:**
Gazel 299
Mısra: **9**
"Hem ... hem ..." bağlacı.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne s̱ābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

6. **hem:**
Gazel 299
Mısra: **9**
"Hem ... hem ..." bağlacı.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne s̱ābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

7. **hem:**
Gazel 299
Mısra: **9**
"Hem ... hem ..." bağlacı.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne s̱ābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

8. **hem:**
Gazel 185
Mısra: **9**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer cümle müheyyāñ ancaḳ

9. **hem:**
Gazel 237
Mısra: **6**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Dehen-i yār ḥarf-i mübhemdür
Zāyil olmadı anda şübhem hem

10. **hem:**
Gazel 244
Mısra: **6**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Ey vücūd-ı ḫāme vü nāme zi-tu
İḫtitām-ı ān tuyī ʿunvān hem

11. **hem:**
Gazel 251
Mısra: **1**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Benem ol ser-tırāş ber-ser hem
Ḫaṭ-ı yārüñ kökin güne sersem

12. **hem:**
Gazel 256
Mısra: **1**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Ġarīḳ-ı ʿışḳdur emvāc-ı yem z̲errāt-ı ʿālem hem
Degül z̲errāt-ı ʿālem belki z̲ürriyyāt-ı ādem hem

13. **hem:**
Gazel 256
Mısra: **2**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Ġarīḳ-ı ʿışḳdur emvāc-ı yem z̲errāt-ı ʿālem hem
Degül z̲errāt-ı ʿālem belki z̲ürriyyāt-ı ādem hem

14. **hem:**
Gazel 256
Mısra: **4**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Neye feryād ider gūş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler

diñledüñ mi zīr ile yem hem

15. **hem:**
Gazel 256
Mısra: **6**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür sāġar-ı ṣaḥbā
Felekden kāse kāse ḳan yutupdur cām ile Cem hem

16. **hem:**
Gazel 256
Mısra: **8**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Maḥabbet ʿāṣıḳı bir ʿāleme īṣāl ider k'anda
Feraḥ bir laḥẓa ārām idecek yir bulamaz ġam hem

17. **hem:**
Gazel 256
Mısra: **10**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Devā-yı derdmendān-ı maḥabbet özge dārūdur
Ḳabūlī anlara teʾsīr ḳılmaz degme emsem hem

18. **hem:**
Gazel 265
Mısra: **8**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Ben dıraḫt-ı mīvedārum olduġum götürmeyen
Oñmasun hem bitmesün ʿālemde devlet bulmasun

19. **hem:**
Gazel 278
Mısra: **4**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

ʿIşḳdur ḫāki miyān-ı ābda teskīn iden
ʿIşḳdur eflāki hem ḫāk üzre dīvār eyleyen

20. **hem:**
Kıt'a 23
Mısra: **4**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

21. **hem:**
Kıt'a 35
Mısra: **6**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Egerçi nīme-i evvel dehest der-maʿni
Ki ū murabbaʿ nıṣf-ı şeşest hem vāfir

22. **hem:**
Mesnevi 1
Mısra: **153**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Tu hem cām ez-kef menih hem-çü Cem
Be-mey defʿ-i ġam kun be-mey defʿ-i ġam

23. **hem:**
Mesnevi 9
Mısra: **56**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Gümüş barmaḳda ol ḳıymetlü ḫātem
Hilāl üstünde kevkeb gibidür hem

24. **hem:**
Tarih 3
Mısra: **16**
"Aynı zamanda, ayrıca" anlamlarına gelen bağlaç.

Sevinse cānı aḥbābuñ yirinse ḳavmi aʿdānuñ
Muʿayyen olsa hem kāmı müzeyyen ḳılsa dīvānı

hem çün:

1. **hem çün:**
Kaside 4
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
"gibi" edatı.

Leb ü dendānın idüp nīze-ṣıfat her biri tīz
Yimege ḳım ḳım iderler anı hem çün ḳamḳām

hemān:

1. **hemān:**
Gazel 7
Mısra: **8**
Öyle, o şekilde.

Mā gedāyem ü tu şeh-i ʿālem
Mā hemīnem ü tu hemān şude'i

2. **hemān:**
Beyit 211
Mısra: **1**
Daima, her zaman.

Hemān yap yap ögürmekdür ẓarāfet
Şarābuñ içesin cāmın ṭolusın

3. **hemān:**
Diğer 1
Mısra: **17**
Daima, her zaman.

Hemān söz ḳaṭre-i nīsāna beñzer
Olur cān āsmānından çü nāzil

4. **hemān:**
Diğer 1
Mısra: **37**
Daima, her zaman.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan güş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

5. **hemān:**
Diğer 2
Mısra: **66**
Daima, her zaman.

Ey göñül şimden girü feryādı ḳo oldı olan
Her ne kim başa yazıldıysa gelen oldur hemān

6. **hemān:**
Gazel 18
Mısra: **7**
Daima, her zaman.

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

7. **hemān:**
Gazel 19
Mısra: **4**
Daima, her zaman.

Seni dürr-i murāda irgürür ey ṭālib-i vuṣlat
Hemān elden ḳoma ser-rişte-i maḳṣūdı muḥkem ṭut

8. **hemān:**
Gazel 63
Mısra: **6**
Daima, her zaman.

Dilā taḳdīr-i Rabbānīye hiç taġyīr-i vaż' itme
Hemān ḥükm-i ḳażāya mümkin olduḳça rıżā yegdür

9. **hemān:**
Gazel 64
Mısra: **8**
Daima, her zaman.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḫm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni ṣulḥ idegör ol da biter

10. **hemān:**
Gazel 75
Mısra: **4**
Daima, her zaman.

İle luṭf u mürüvvetüñ mebẕūl
Bize mi bu cefā hemān dil-ber

11. **hemān:**
Gazel 98
Mısra: **5**
Daima, her zaman.

Bir nihāl-i nāzüküñ ṣāḫında bir güldür hemān

Sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāyı gör

12. **hemān:**
Gazel 127
Mısra: **10**
Daima, her zaman.

Şehā ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür ġayrdan bendeñ
Hemān luṭf-ı Ḥaḳ ile bu Ḳabūlī saña ḳalmışdur

13. **hemān:**
Gazel 268
Mısra: **10**
Daima, her zaman.

Ḳabūlī biz ölürsek ġam degül künc-i melāmetde
O şāh-ı Ḫıżr-himmet tek hemān dünyāda ṣāġ olsun

14. **hemān:**
Gazel 321
Mısra: **6**
Daima, her zaman.

Bir dil alınca laʿl-i lebüñ biñ füsūn ider
Biñden birine vāḳıf anuñ Berhemen hemān

15. **hemān:**
Gazel 380
Mısra: **9**
Daima, her zaman.

Derd-i firāḳa çāre hemān vaṣl-ı yār imiş
Sen de Ḳabūli ṭurma meded eyle çāreye

16. **hemān:**
Gazel 393
Mısra: **5**
Daima, her zaman.

Elüñ boş olmasun ṣūfī hemān ayaġı devr itdür
Getür sāġar dibi olsun yiter lāzım degül ṭolı

17. **hemān:**
Gazel 432
Mısra: **8**
Daima, her zaman.

Ġam yime ger ṣad hezār olsa ʿadū Yeʾcücvār
Sen hemān ṣābit-ḳadem ol sedd-i İskender gibi

18. **hemān:**
Kıt'a 10
Mısra: **2**
Daima, her zaman.

Eylük eyleñ nāmuñuz eylükle añsun her kişi
Eylük ādemlükdür ādemlük de eylükdür hemān

19. **hemān:**
Mesnevi 5
Mısra: **88**
Daima, her zaman.

Egri ol uġrıdur ki hem-çü kemān
Herkesüñ ḳoltuġına gire hemān

20. **hemān:**
Mesnevi 7
Mısra: **12**
Daima, her zaman.

Yanında nehy-i münker emr-i maʿrūf
Berāberdür hemān bir emre mevḳūf

21. **hemān:**
Gazel 108
Mısra: **4**
Hemen, derhâl, o anda.

Varup bir ḫāne bünyād eyledüm şehr-i ʿadem içre
Tamām oldı hemān saḳfıyla dīvārına ḳalmışdur

22. **hemān:**
Gazel 128
Mısra: **10**
Hemen, derhâl, o anda.

Ey Ḳabūlī nice taḳrīr ideyin sūz-ı dili
Başlasam söylemege anı hemān oda yanar

23. **hemān:**
Gazel 253
Mısra: **6**
Hemen, derhâl, o anda.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı ḥabībe revān oluñ ʿuşşāḳ
Hemān sizüñle hevā-yı ḥicāza başlayalum

24. **hemān:**
Gazel 260
Mısra: **10**
Hemen, derhâl, o anda.

Ḳabūlī ġayrı müdārāya çāremüz yoḳdur
O nāza hemān biz niyāza başlayalum

25. **hemān:**
Gazel 265
Mısra: **10**
Hemen, derhâl, o anda.

Ṣanma vaṣluñ ārzū ḳılmaz Ḳabūlī dem-be-dem
Ḥāżır ādemdür hemān ey ġonça furṣat bulmasun

26. **hemān:**
Gazel 319
Mısra: **6**
Hemen, derhâl, o anda.

Revān olsun ʿadem iḳlīmine ʿuşşāḳ-ı ser-gerdān
Hemān yap yap çekilsün vaḳtidür ehl-i sefer gitsün

27. **hemān:**
Gazel 344
Mısra: **9**
Hemen, derhâl, o anda.

Eşʿār u ġazel söyle hemān ṭurma Ḳabūlī
Tek añdura gör nāmuñı aḳrān arasında

28. **hemān:**
Gazel 430
Mısra: **8**
Hemen, derhâl, o anda.

Nāz ile sen gideli görmedük eylük yüzini
Ḥālümüz gitdi yamān oldı hemān sen gideli

29. **hemān:**
Kaside 2
Mısra: **2**
Hemen, derhâl, o anda.

ʿAzm-i gülgeşt-i çemen eyleyicek şāh-ı ḫazān
ʿAsker-i berg-i dıraḫtān öñüne düşdi hemān

30. **hemān:**
Kaside 13
Mısra: **32**
Hemen, derhâl, o anda.

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri boynuñ gibi irkenden üzil

31. **hemān:**
Tahmis 2
Mısra: **11**
Hemen, derhâl, o anda.

Mevc urup ger baḥr-i aʿẓam gümlese güm güm hemān
Ġarḳ-ı ṭūfān-ı ḥavādiṯ olsa ger ḫalḳ-ı cihān

hem-āvāz:

1. **hem-āvāz:**
Tahmis 8
Mısra: **13**
Sesi birbirine uygun, ahenkli.

Mürġ-i lāhūt ile hem-āvāz ol
Alçaḳ uçma bülend-pervāz ol

hem-cenāḥ:

1. **hem-cenāḥuñ:**-*uñ*
Tahmis 8
Mısra: **18**
Eşit, denk.

Semt-i seyrüñ hevā-yı ḳuds olsun
Hem-cenāḥuñ hümā-yı ḳuds olsun

hem-cenāḥuñ olamaz:

1. **hem-cenāḥuñ olamaz:**-*amaz*
Gazel 290
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -

Eş olmak, denk olmak.

Hem-cenāḥuñ olamaz kimse cihān içre senüñ
Ḳāf-ı ʿışḳ içre Ḳabūlī var ise ʿanḳāsın

hem-çü:

1. **hem-çü:**
Beyit 191
Mısra: **2**
"gibi" edatı.

Cild-i yek-rā der-īn resāyil heşt
Pür-ṣafāyīst hem-çü heşt bihişt

2. **hem-çü:**
Beyit 284
Mısra: **2**
"gibi" edatı.

Ḳalmasa ʿaceb mi dilde ālām-ı ġumūm
Nār-ı ʿışḳuñla ṭutuşdum ḫalḳ içinde hem-çü mūm

3. **hem-çü:**
Gazel 3
Mısra: **12**
"gibi" edatı.

Ben añladum ki sāḳi-i gül-çehresüz şarāb
ʿİşret deminde hem-çü riyāżet ḥarām ola

4. **hem-çü:**
Gazel 7
Mısra: **6**
"gibi" edatı.

Zerd şud ez-firāḳ rü'yet-i gül
Hem-çü berg-i ḫazān ez-ān şude'i

5. **hem-çü:**
Gazel 7
Mısra: **11**
"gibi" edatı.

Tu şudī ey Ḳabūlī hem-çü giyāh
Der-reheş zār u nā-tüvān şude'i

6. **hem-çü:**
Gazel 202
Mısra: **1**
"gibi" edatı.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen dil ḫamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ çeşm ü gūş olmaḳ gerek

7. **hem-çü:**
Gazel 244
Mısra: **4**
"gibi" edatı.

Āşnā kun bā-yem-i ʿışḳet me-rā
Hem-çü ġavvāṣān-ı ʿummān-ı ḳıdem

8. **hem-çü:**
Gazel 350
Mısra: **10**
"gibi" edatı.

Çignerse her denī seni incinme ġam degül
Sen aġır ol Ḳabūli yoluñ bekle hem-çü kūh

9. **hem-çü:**
Gazel 431
Mısra: **4**
"gibi" edatı.

Kes ne-yāmed be-ʿadil-ḫāne-i şerʿ-i Nebevī
Hem-çü vālā-neseb-i Hāşimi-i Naṭṭāʿī

10. **hem-çü:**
Gazel 499
Mısra: **2**
"gibi" edatı.

Kes ne-yāmed be-ʿadil-ḫāne-i şerʿ-i Nebevī
Hem-çü vālā-neseb-i Ḥāşimī-i Naṭṭāʿī

11. **hem-çü:**
Kaside 6
Mısra: **51**
"gibi" edatı.

Bülend hem-çü felek bī-ḳuṣūr-ı cümle ḳuṣūr
Güşāde manẓaralar hem-çü rūy-ı meh-manẓar

12. **hem-çü:**
Kaside 6
Mısra: **52**
"gibi" edatı.

Bülend hem-çü felek bī-ḳuṣūr-ı cümle ḳuṣūr

Güşāde manẓaralar hem-çü rūy-ı meh-manẓar

13. **hem-çü:**
Kıt'a 2
Mısra: **4**
"gibi" edatı.

Pāk olup jeng-i ġuṣṣadan ḳalbüñ
Hem-çü āyīne ṣāf u sāde ola

14. **hem-çü:**
Mesnevi 1
Mısra: **12**
"gibi" edatı.

Biyāyīd ġam-rā zi-dil ber kenīm
Naẓar hem-çü nergis be-bāġ efkenīm

15. **hem-çü:**
Mesnevi 1
Mısra: **153**
"gibi" edatı.

Tu hem cām ez-kef menih hem-çü Cem
Be-mey defʿ-i ġam kun be-mey defʿ-i ġam

16. **hem-çü:**
Mesnevi 5
Mısra: **87**
"gibi" edatı.

Egri ol uġrıdur ki hem-çü kemān
Herkesüñ ḳoltuġına gire hemān

17. **hem-çü:**
Tahmis 5
Mısra: **15**
"gibi" edatı.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

18. **hem-çü:**
Tarih 13
Mısra: **8**
"gibi" edatı.

Ḫod nihādında nihāde sīret-i peyġamberān
Hem-çü Yaʿḳūb aʿlem ü mānend-i Yūsuf-ı ʿafīf

hemçü:

1. **hemçü:**
Diğer 1
Mısra: **84**
"gibi" edatı.

Āşnā kun bā-yem-i ʿışḳet me-rā
Hemçü ġavvāṣān-ı ʿummān-ı ḳıdem

2. **hemçü:**
Kaside 2
Mısra: **46**
"gibi" edatı.

Ṣavlet ü heybet ü iclāl ile mānend-i ʿAli Ḫulḳ ile hemçü Ḥasan ʿadl ile Mehdī-i zamān

hem-çü destār:

1. **hem-çü destār:**
Tarih 17
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sarık gibi.

Ber-āmed be-düstūr-ı şeh hem-çü destār
Be-destet redd-i ʿadū-yı dil-āşūb

hemçü-ḳaṭre-i hūn:

1. **hemçü-ḳaṭre-i ḫūn:**
Kıt'a 7
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kandamlası gibi.

Dil hemçü-ḳaṭre-i ḫūn ber-ruḫ devīd u guft
Ez-tust yek işāret ez-men be-ser derīden

hem-çün:

1. **hem-çün:**
Beyit 281
Mısra: **1**
"gibi" edatı.

Sekiz altuna mālik olsa hem-çün Mālik-i Dīnar
Dil-i dānā iderdi bir vezīrüñ yolına īs̱ār

2. **hem-çün:**
Tahmis 5
Mısra: **20**
"gibi" edatı.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür dīdeden ṣanma çıḳar nemler
Yüzüm zerdi benüm her demde hem-çün lāle āl oldı

hem-çünān:

1. **hem-çünān:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Böyle, bu şekilde.

Ez-ġameş nā-tüvān şudī ey dil
Men çünīnem tu hem-çünān şude'i

hemçü-nehr-i nīl:

1. **hemçü-nehr-i nīl:**
Gazel 355
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nil Nehri gibi.

Çünān efzūn şud eşkem ey Ḳabūlī hemçü-nehr-i Nīl
Zi-mevceş evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā Nīlgūn geşte

hem-dem:

1. **hem-dem:**
Gazel 443
Mısra: **4**
Arkadaş, dost.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

2. **hem-demem:**-*em*
Kıt'a 7
Mısra: **1**
Arkadaş, dost.

Vey guft dīde dil-rā ki hem-demem beher dil
Bī-saʿy-i tu ne-ḫ∨āhem dīdār-ı yār dīden

3. **hem-demdür:**-*dür*
Tahmis 6
Mısra: **24**
Arkadaş, dost.

Maḥrem it sırr-ı fuʾādı ʿışḳ ile
Çünki hem-demdür
Murādī ʿışḳ ile

4. **hem-demdür:**-*dür*
Terci-bend 2
Mısra: **22**
Arkadaş, dost.

Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur
Çünki hem-demdür
Murādī ʿışḳ ile

hem-dem olaldan:

1. **hem-dem olaldan:**-*al(ı), -dan*
Gazel 443
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Arkadaş olmak, dost olmak.

Olaldan zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere hem-dem
Ciger pür-ḫūn u dil pür-derd ü göz pür-āb cān pür-ġam

hem-dem olup:

1. **hem-dem olup:**-*up*
Tesdis 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Arkadaş olmak, dost olmak.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

hem-demin buldı:

1. **hem-demin buldı:**-*dı*
Tahmis 12
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Dost bulmak, arkadaş edinmek.

Pāk-bāzān-ı ḥaḳīḳat içre buldı hem-demin
Cīfe-i dünyā ġamı düşmez baña şimden girü

heme:

1. **heme:**
Beyit 2
Mısra: **2**
Bütün, hepsi, tamamı. II Herkes.

Ne men tenhā ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden dārem
Heme dārend der-ān taṣavvurhā ki men dārem

2. **heme:**
Tarih 17
Mısra: **6**
Bütün, hepsi, tamamı.

ʿUlūm u kemālāt u ʿirfān u dāniş
Heme der-tu peydāst mekşūf u mektūb

heme ādem:

1. **heme ādem:**
Diğer 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Bütün insanlar.

Heme ʿālem be-vaṣf-ı tu ʿāciz
Heme ādem be-medḥ-i tu ebkem

heme ʿālem:

1. **heme ʿālem:**
Diğer 1
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Bütün âlem. II Herkes.

Heme ʿālem be-vaṣf-ı tu ʿāciz
Heme ādem be-medḥ-i tu ebkem

hemīn:

1. **hemīnem:**-*em*
Gazel 7
Mısra: **8**
Böyle, bu şekilde.

Mā gedāyem ü tu şeh-i ʿālem
Mā hemīnem ü tu hemān şude'i

hem-ʿinān:

1. **hem-ʿinān:**
Gazel 271
Mısra: **3**
At başı birlikte giden (kimse).

Atlandurur ayaḳda ḳomaz hem-ʿinān ider
Aṣḥāb-ı devletüñ naẓar eyleñ mürüvvetin

hem-ʿinān-ı şāh-süvārān-ı himmetüz:

1. **hem-ʿinān-ı şāh-süvārān-ı himmetüz:**-*üz*
Gazel 155
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Himmet yiğitleriyle beraber (olan kimseler). II Âşıklar.

Biz hırran-ı Kaʿbe-i revān-ı maḥabbetüz
Biz hem-ʿinān-ı şāh-süvārān-ı himmetüz

hemīşe:

1. **hemīşe:**
Beyit 96
Mısra: **1**
Daima, her zaman, sürekli, hep.

Dirler hemīşe ehl-i dile ḳahrı dehr ider
Öldürdi ġuṣṣa bizi felek kime ḳahr ider

2. **hemīşe:**
Beyit 204
Mısra: **1**
Daima, her zaman, sürekli, hep.

Kāruñ hemīşe ʿāşıḳa cānā cefā mıdur
Dünyā-yı bī-vefā da ʿaceb bī-vefā mıdur

3. **hemīşe:**
Gazel 190
Mısra: **9**
Daima, her zaman, sürekli, hep.

Devletüñ dāyim hemīşe ḳāyim olsun ʿizzetüñ
Sen ʿazīz-i ʿālem ol aʿdāya düşsün ḫ∨ārlıḳ

4. **hemīşe:**
Gazel 254
Mısra: **23**
Daima, her zaman, sürekli, hep.

Tezerv-i kebk-i ḫırāmuñ hemīşe destüñde
Muvāfaḳat ide her dem nite ki murġ-ı ḥarem

5. **hemīşe:**
Gazel 428
Mısra: **7**
Daima, her zaman, sürekli, hep.

Raḳībāsā hemīşe ādemi iḍlāl idi kārı
Ser-i iblīse ṭavḳ-ı laʿneti Bārī neden ṭakdı

6. **hemīşe:**
Gazel 475
Mısra: **2**
Daima, her zaman, sürekli, hep.

Bize münkirdür aʿdā tābiʿ-i emr-i Ḫudā olmaz
Hemīşe fiʿl-i münker ḳılmadan ciddā cüdā olmaz

7. **hemīşe:**
Kaside 6
Mısra: **53**
Daima, her zaman, sürekli, hep.

Fürūġ-ı şemʿ-i murāduñ hemīşe tābende
Çerāġ-ı mihr ü ḳamer ferr ü nūrı senden umar

8. **hemīşe:**
Kaside 6
Mısra: **89**
Daima, her zaman, sürekli, hep.

Cihānda esb-i murāduñ hemīşe sūr ile sür
Ḥasūd eyleye künc-i belāda mātemler

9. **hemīşe:**
Mesnevi 10
Mısra: **10**
Daima, her zaman, sürekli, hep.

Pür-ḫaṭardur ṭarīḳuñ ey āgāh
Yārüñ olsun hemīşe b'ismi'llāh

hem-nām:

1. **hem-nāmı:**-*ı*
Mesnevi 8
Mısra: **15**
Aynı adı taşıyan (kimse), adaş.

Ol ki hem-nāmı böyle serverdür
Luṭfı anuñla da müyesserdür

hem-per olmaz:

1. **hem-per olmaz:**-*maz*
Kaside 1
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Birlikte kanatlanmak, beraber uçmak. II Aynı değerde olmak.

Ele alsañ nola şeh-bāz-ı dest-āmūzdur gönlüm
Anuñla hem-per olmaz murġ-ı pervāzīsi yabanuñ

hem-ser:

1. **hem-serdür:**-*dür*
Gazel 114
Mısra: **7**
Aynı, benzer, eş, denk.

Ẕātuñı rifʿatde mihr-i dehre hem-serdür diyen
Rütbe-i ḳadrüñ ne bilsün himmeti kūtāhdur

2. **hem-ser:**
Kaside 6
Mısra: **50**
Aynı, benzer, eş, denk.

Müsāvīdür işigüñ āsmāna rifʿatde
Ġubār-ı ḫāk-i rehüñ tāc-ı şāhīye hem-ser

3. **hem-ser:**
Gazel 443
Mısra: **4**
Arkadaş, dost.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

hem-ser geçer:

1. **hem-ser geçer:**-*er*
Gazel 367
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eşit olmak, aynı olmak.

Semend-i ṭabʿuma hem-ser geçer yoḳdur bu meydānda
Ḳabūlī raḫş-ı Düldüldür şanasın Ḥayder altında

hem-tā olup:

1. **hem-tā olup:**-*up*
Diğer 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Benzer olmak, benzemek.

Ki yaʿni ḥażret-i ʿOs̱mān Paşa
Ṣadāḳatde olup Būbekre hem-tā

hem-vār:

1. **hem-vār:**
Gazel 29
Mısra: **10**
Her zaman, daima, sürekli.

Ḳabūlīveş ġamuñdan herkesüñ ḳalbinde bir hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ derdi hem-vār olmaġa bāʿis̱

hemvāre:

1. **hemvāre:**
Gazel 453
Mısra: **3**
Daima, her zaman, sürekli, hep.

Hemvāre ten-i ḫāki ṣud der-ḳademet ber-bād
Ber-bād ṣudem her çi der-rāh-ı tu bād ābād

hemyān-ı direm:

1. **hemyān-ı direm:**
Diğer 1
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Dirhem kesesi.

Der-reh-i ʿışḳet dilem enbāz-ı ġam
Dīde der-gencī çü hemyān-ı direm

hem-zebān:

1. **hem-zebānı:**-*ı*
Tahmis 4
Mısra: **4**
Aynı dili konuşan (kimse).

Maḫzen-i dilde sırr-ı cānı ḳodı
Kendü dilleşdi hem-zebānı ḳodı

hem-zebān-ı bülbül-i bāġ-ı belāġatüz:

1. **hem-zebān-ı bülbül-i bāġ-ı belāġatüz:**-*üz*
Gazel 155
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Söz bahçesinin aynı dili konuşan bülbülleri. II Âşıklar.

Fehm eylemez kelāmumuz ehl-i dil olmayan
Biz hem-zebān-ı bülbül-i bāġ-ı belāġatüz

hengāme ṭaġıldı:

1. **hengāme ṭaġıldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **145**
Kelime Tipi: -
Hengâmenin dağılması, kargaşanın sona ermesi.

İrdi iş ġāyete hengāme ṭaġıldı maḫżā
Eyleyen buldı bulan aldı olan oldı tamām

hengāme-gīr:

1. **hengāme-gīr:**
Gazel 147
Mısra: **11**
Kavga eden (kimse).

Ṣaḥn-ı gülzāra gelüp hengāme-gīr olmış ṣabā
Kāseler gül her nihāl-i gülsitāndur kāse-bāz

hengāme-sāz ola:

1. **hengāme-sāz ola:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Karışıklığın çıkması, kargaşanın meydana gelmesi.

Ol ʿişve-sāz ḳande ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola

hengām-ı ʿayş:

1. **hengām-ı ʿayş:**
Gazel 504
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eğlence zamanı, zevk, sefa dönemi.

Āmed bahār u ṣaḥn-ı çemen pür-zi-lāle şud
Hengām-ı ʿayş āmed u devr-i piyāle şud

hengām-ı nuṣret:

1. **hengām-ı nuṣret:**
Gazel 61
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek zamanı.

Zamān-ı ʿāṭıfet hengām-ı nuṣret vaḳt-i furṣatdur
Meded iḥsān idüñ fevt olmasun furṣat ġanīmetdür

hengām-ı ṣubḥa dek:

1. **hengām-ı ṣubḥa dek:**
Kaside 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sabah vaktine dek.

Nice zamān idi hengām-ı ṣubḥa dek her şeb
Çerāġ-ı rūşen idi meclis-i sipihre ḳamer

henüz:

1. **henūz:**
Mesnevi 5
Mısra: **16**
Daha, henüz, şimdi.

Ne ḳabāḥat miṣāl-i berd-i ʿacūz
ʿAcz iderler zamāne ḫalḳı henūz

hep:

1. **hep:**
Beyit 188
Mısra: **2**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Berāber gelmiş iken ḳapuña manṣıb alanlarla
Alanlar gitdiler hep şimdi biz ḳalduḳ ḳalanlarla

2. **hep:**
Gazel 2
Mısra: **2**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

ʿÖmrümüñ ḥāṣılı naḫl-i ḳad-i bālāña fedā
ʿÖmrümüñ ḥāṣılı nem var ise hep saña fedā

3. **hep:**
Gazel 16
Mısra: **1**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Efendi zümre-i ʿuşşāḳ ḳullaruñdur hep
Velī bu şarṭ ile kim lā-yubāʿ u lā-yūheb

4. **hep:**
Gazel 35
Mısra: **7**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Hep kināyet durur hikāyet-i ʿışḳ
Mücmel eylersin eyleseñ taṣrīḥ

5. **hep:**
Gazel 35
Mısra: **10**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Dil-berüñ işleri muʿammādur
Sözleri hep işāret ü telmīḥ

6. **hep:**
Gazel 54
Mısra: **12**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Varumı ḳıldum hebā yārüñ miyānı yolına
Yolına nem var ise hep der-miyāndur dostlar

7. **hep:**
Gazel 75
Mısra: **16**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Her ne māha nihān ise mihrüm
Gün gibi saña hep ʿayān dil-ber

8. **hep:**
Gazel 185
Mısra: **6**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Vaʿdemüz yitdi ṣalarsın daḫı ferdāya bizi
Öldüren ʿāşıḳı hep vaʿde-i ferdāñ ancaḳ

9. **hep:**
Gazel 185
Mısra: **9**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer cümle müheyyāñ ancaḳ

10. **hep:**
Gazel 378
Mısra: **1**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Yār içün imiş hep bu ḳadar ṭurma oturma
Şimden girü ey serv-i çemen ṭurma oturma

11. **hep:**
Gazel 400
Mısra: **6**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

ʿĪd-i aḍḥā-yı viṣālüñde fedā ḳıldum seri
Hep maḥalleñ itlerine degdi ḳurbān pāresi

12. **hep:**
Gazel 435
Mısra: **7**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Nihāl-i ḳaddüñe Ṭūbī diyen hep ʿaksine söyler
Ḳad-i bālāña nisbet cā'iz olur mı o maʿkūsı

13. **hep:**
Muhammes 1
Mısra: **5**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Vādi-i rāh-ı belāda ʿāşıḳ-ı bī-bākler

14. **hep:**
Muhammes 1
Mısra: **10**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Ḫāṭır-ı ġamnāklerde āh-ı āteşnākler
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

15. **hep:**
Muhammes 1
Mısra: **15**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Devr elinden bir zamān çekdüm nice derd ü belā

16. **hep:**
Muhammes 1
Mısra: **20**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Bu felāketler ihānetler ḥaḳāretler baña
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

17. **hep:**
Muhammes 1
Mısra: **25**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

18. **hep:**
Müseddes 1
Mısra: **10**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Bende-i nā-şāḍ olanlar devletinde şād olur
Emrine mīr ü gedā hep tābiʿ ü münḳād olur

19. **hep:**
Tahmis 4
Mısra: **7**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Perde keşf oldı hep ṭuyuldı meʾāl
Ṣadr-ı bātında kāmil idi cemāl

20. **hep:**
Tarih 2
Mısra: **10**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Cemʿ olmış erbāb-ı ṭarab cevlān iderler bī-taʿab
Her şaḫṣı mıḳdārınca hep ḫāṭır-tesellā eyledüñ

21. **hep:**
Tesdis 2
Mısra: **27**
Hepsi, tamamen, bütünüyle.

Başumdan gitdi ʿaḳlum cümleten hep tār-mār oldum
Düşüp bir gūşede ḳaldum ten-i bī-iʿtibār oldum

22. **hep:**
Gazel 198
Mısra: **9**
Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ unutmaduñ aña geldüñ

23. **hep:**
Gazel 287
Mısra: **2**
Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Tek bizümle başı rez duḫterinüñ ḫoş olsun
Ḫum-ı mey-ḫāne bugünden girü hep boş olsun

24. **hep:**
Gazel 360
Mısra: **7**
Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Bunda ne işlerseñ olur hep hebā
Ḥaḳḳ içün olmayıcaḳ olur tebāh

25. **hep:**
Gazel 360
Mısra: **10**
Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Yol ṣorana bunda ṣorutma ḳatı
Hep ṣorulur anda bu cürm ü günāh

26. **hep:**
Gazel 421
Mısra: **3**
Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Saña ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ hep baġrı yanıḳdur
Derūn-ı lāle gibi yoḳ durur içinde bir ṣaġı

27. **hep:**
Gazel 430
Mısra: **2**
Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle cihān sen gideli

28. **hep:**
Gazel 469
Mısra: **4**
Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

29. **hep:**
Kaside 4
Mısra: **164**
Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Dergehüm bāb-ı edebdür niçün utanmazlar
Ḥarem-i salṭanatumda adım atmaz hep kām

30. **hep:**
Kaside 11
Mısra: **25**
Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Ḳurılmış bir düzendür vü düzen hep birlik ü birdür
Biri birin düzen bir ḳaç uzun leşkerlerin gördüm

31. **hep:**
Mesnevi 4
Mısra: **94**

Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Ehl-i ʿirfāna olmadı pāye Pāyumuz aldı hep fürūmāye

32. **hep:**
Mesnevi 7
Mısra: **52**
Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Senüñ evżāʿına düşen sükutdur
İden ḳılan alan viren hep odur

33. **hep:**
Tarih 11
Mısra: **2**
Hepsi, tamamen, bütünüyle. II Her zaman.

Ṣāḥib-i Nīl ü ʿaṭā ṣāḥib-i dil-i iḥsān
Ẕāhib-i rāh-ı Hüdā-dil hep yaġmā vü nevāl

her:

1. **her:**
Gazel 13
Mısra: **8**
"Her" belgisiz sıfat.

Ne yirdeyem ne gökde ḳalmışam şöyle muʿallaḳda
Olaldan pāymāli her leked-kūbuñ rikābāsā

2. **her:**
Mesnevi 1
Mısra: **141**
"Her" belgisiz sıfat.

Ki her k'ū zi-dest-i tu yābed vüṣūl
Ḳabūlīş dāred be-ḥüsn-i ḳabūl

3. **her:**
Tahmis 5
Mısra: **16**
"Her" belgisiz sıfat.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

her āb:

1. **her āb:**
Beyit 32
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her su, bütün sular.

Pür olmayınca aḳīḳ-i müzāb ile mīzāb
Derūn-ı teşne olur mı her āb ile sīrāb

her aġac tīr ü her tīġ āhen olmaz:

1. **her aġac tīr ü her tīġ āhen olmaz:**
Beyit 65
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her ağaçtan ok, her demirden kılıç olmaz: Bir şeyin iyi ve kaliteli olması için öncelikle kaynağının sağlam olması gerekir. Ham maddesi kötü veya vasat olan şeylerden sağlam ürünler elde etmek imkânsızdır.

Her aġac tīr ü her tīġ āhen olmaz
Demir merd olana pīrāhen olmaz

her aḫşam:

1. **her aḫşam:**
Gazel 268
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her akşam.

Varup gün gibi ey meh indigüñ menzilde her aḫşam
Ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ üstüñe zerrīn otaġ olsun

her ʿamel:

1. **her ʿamel:**
Gazel 106
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her amel, yapılan her iş.

Zer gibi ḳāl eyleyen nār-ı maḥabbetdür bizi
Ḳara ṭopraġı Ḳabūlī her ʿamel cevher m'ider

her ān:

1. **her ān:**
Mesnevi 4
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Her an, her zaman.

İḥtiyāc ehline bilā-noḳṣān
Bāb-ı luṭfuñ güşādedür her ān

her ʿāşıḳuñ feryādın:

1. **her ʿāşıḳuñ feryādın:**-*n*
Tarih 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her âşığın feryadı.

Herkes şafāda mül gibi her şey ṭonanmış gül gibi
Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi feryādın ışġā eyledüñ

her āyine Sikender olmaz:

1. **her āyine Sikender olmaz:**
Gazel 460
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her ayna İskender'in aynası olmaz: Her varlığın değeri bir olmaz. Kıymetli bir şey herkeste bulunmaz.

Her dilde ṣafā-yı ʿışḳ olur mı
Her āyine ger Sikender olmaz

her baḥirden:

1. **her baḥirden:**-*den*
Gazel 320
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her deniz.

Her göñülden merḥamet ümmīd iderse itmesün
Her baḥirden lüʾlüʾ-i mercān umarsa ummasun

her bār:

1. **her bār:**
Beyit 279
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her defa, her zaman, sürekli.

Görmege ol periyi daʿvet idersin her bār
Gözüñe görinecek var senüñ ey ʿāşıḳ-ı zār

2. **her bār:**
Tesdis 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Her defa, her zaman, sürekli.

Yüzüm gözüm ayaġuñ tozına her bār sürmezsem
Cihānda ey perī-ṣūret seni bir ān görmezsem

3. **her bār:**
Gazel 117
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her defa, her zaman, sürekli.

Her bārı götürür diyü ʿuşşāḳa cevr ider
Dil-dāruñ işi ʿāşıḳa her bār böyledür

4. **her bār:**
Tahmis 8
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Her defa, her zaman, sürekli.

Bülbül-i dil Ḳabūliyā her bār
Ḫār elinden fiġān idüp aġlar

5. **her bār:**
Terci-bend 1
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Her defa, her zaman, sürekli.

Ḥamdü li’llāh ḳudūmuñ ile yine
Şād olduḳ müşerrefüz her bār

6. **her bār:**
Mesnevi 3
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Her defa, her zaman, sürekli.

Pādşāhum ḳuluñ Ḳabūli-i zār
Dāʿi-i devletüñ durur her bār

7. **her bār:**
Beyit 72
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Her an, her zaman, sürekli.

Ḳamerī yaḳa içre ʿārıż-ı yār
Berḳ urur māh-ı nev gibi her bār

her bārī:

1. **her bārī:**
Mesnevi 14
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Her defa, her zaman, sürekli.

Ol selāmı ki ḥażret-i Bārī
Aña göndermiş ola her bārī

her bārı götürür:

1. **her bārı götürür:**-*ür*
Gazel 117
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Her yükü götürmek, bütün eziyetlere tahammül edebilmek.

Her bārı götürür diyü ʿuşşāḳa cevr ider
Dil-dāruñ işi ʿāşıḳa her bār böyledür

her başa hümā-yı ʿışḳ konmaz:

1. **her başa hümā-yı ʿışḳ ḳonmaz:**
Gazel 163
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Aşk Hüması her başa konmaz: Aşk bir kısmettir. Bu sebeple aşk, herkese nasip olmaz.

Her başa hümā-yı ʿışḳ ḳonmaz
Her murġ-ı hevā hümā-per olmaz

her belā ferhādına:

1. **her belā ferhādına:**-*n, -a*
Gazel 322
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Her bela Ferhad'ı. II Her aşkın âşığı.

Bu sipihr-i bī-sütūnuñ biz de bir Ferhāduyuz
Her belā Ferhādına eksük degül bir Bī-sütūn

her belāya:

1. **her belāya:**-*y, -a*
Gazel 168
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Her bela, her musibet.

Mümkin olduḳca rıżā göster ḳażāya ey gönül
Ḳādir iseñ her belāya ṣābır ol Eyyūbveş

her bir diyār:

1. **her bir diyār:**
Gazel 376
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Her bir diyar, her yer. II Her gönül.

Bir sen degülsin ey dil giryān u zār böyle
Her-cāyi yār elinden her bir diyār böyle

her bir viṣālüñ bir firāḳı olur:

1. **her bir viṣālüñ bir firāḳı olur:**
Müseddes 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her kavuşmanın bir ayrılığı olur: Hiçbir kavuşma sonsuza kadar sürmez. Her kavuşmanın sonunda ayrılık yaşanır.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

2. **her bir viṣālüñ bir firāḳı olur:**
Müseddes 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her kavuşmanın bir ayrılığı olur: Hiçbir kavuşma sonsuza kadar sürmez. Her kavuşmanın sonunda ayrılık yaşanır.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

3. **her bir viṣālüñ bir firāḳı olur:**
Müseddes 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her kavuşmanın bir ayrılığı olur: Hiçbir kavuşma sonsuza kadar sürmez. Her kavuşmanın sonunda ayrılık yaşanır.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

4. **her bir viṣālüñ bir firāḳı olur:**
Müseddes 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her kavuşmanın bir ayrılığı olur: Hiçbir kavuşma sonsuza kadar sürmez. Her kavuşmanın sonunda ayrılık yaşanır.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

5. **her bir viṣālüñ bir firāḳı olur:**
Müseddes 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her kavuşmanın bir ayrılığı olur: Hiçbir kavuşma sonsuza kadar sürmez. Her kavuşmanın sonunda ayrılık yaşanır.

Budur devr-i zamānuñ ittifāḳı
Olur her bir viṣālüñ bir firāḳı

her biri:

1. **her biri:**
Gazel 184
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Yüz çevirmez gūsfendāsā ölümden her biri
Günde ʿuşşāḳuñ biñin ḳurbān ider ḳaṣṣāb-ı ʿışḳ

2. **her biri:**
Gazel 442
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Siyeh beñlerle yārüñ rūy-ı āli
Leṭāfetden degül her biri ḫālī

3. **her biri:**
Gazel 447
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Didi aġyāra seng-i kūy-ı dil-ber
Büyükdür her biri yanında şeş-ber

4. **her biri:**
Kaside 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Her biri ḥamle-āver şīr-i ner bebr-i hünerversin
Neye ḳādir olur yanuñda rubāhı beyābānuñ

5. **her biri:**
Kaside 4
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Leb ü dendānın idüp nīze-ṣıfat her biri tīz
Yimege ḳım ḳım iderler anı hem çün ḳamḳām

6. **her biri:**
Terci-bend 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına

Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

7. **her biri:**
Terci-bend 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Bunlaruñ her biri bir yirde nigehbānlardur
Mīşe-i faḳr u fenā bekçisi arslanlardur

8. **her biri:**
Terci-bend 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

9. **her biri:**
Terci-bend 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

10. **her biri:**
Terci-bend 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

11. **her biri:**
Terci-bend 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

12. **her biri:**
Gazel 426
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Rezm ẕerrān-ı nücūm üzre hücūm eyleyicek
Ṭaġılup her biri ceng itmege ḳalmadı feri

13. **her biri:**
Kaside 4
Mısra: **219**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Her biri ehl-i rıżā yirlü yirinde şākir
Biri birine ṣafā üzre ḫavāṣ ile ʿavām

14. **her biri:**
Mesnevi 5
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Başıdur her biri felāsifenüñ
Böyledür ʿādeti bu ṭāyifenüñ

15. **her biri:**
Mesnevi 4
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Her biri hādi-i sebīlüñ olur
Rūz-ı maḥşerde çün delīlüñ olur

<u>her biridür:</u>

1. **her biridür:**-*dür*
Terci-bend 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Ẓāhirā kendülerin eylediler ḫ∨ār u ḫaḳīr
Maʿnide her biridür mülk-i ḳanāʿatde emīr

<u>her birin:</u>

1. **her birin:**-*n*
Muaşşer 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Ṭaġıtduñ her birin bir gūşeye bād-ı mehābetle
Ser-i aʿdāyı yeksān eyledüñ ḫāk-i meẕelletle

her birinden:

1. **her birinden:**-*n, -den*
Mesnevi 6
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Umaruz her birinden el-ḥāṣıl
Raḥmet-i Ḥaḳḳa olalar vāṣıl

her birine:

1. **her birine:**-*n, -e*
Terci-bend 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Merḥamet ehli oluñ anlara himmetle baḳuñ
Gözleñüz her birine dīde-i ʿibretle baḳuñ

her birini:

1. **her birini:**-*n, -i*
Kaside 4
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Ḳāżı-ı ʿasker-i Rūm ili olan ʿālī-ḳadr
Ḳavl-i maʿḳūl ile her birini ḳıldı ilzām

her birinüñ sözleri:

1. **her birinüñ sözleri:**
Kıt'a 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her birinin sözleri. II Her şairin sözleri.

Sözleri mūḥiş-edā fāḥiş ġalaṭ her birinüñ
Bikr-i maʿnī beslenür beytinde ammā żabṭı yoḳ

her birisi:

1. **her birisi:**-*s, -i*
Gazel 411
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Nice altun nice zer māha beñzer māhdan enver
Żiyāda māt ider her birisi mihr-i dıraḫşānı

2. **her birisi:**
Terci-bend 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Her biri, ayrı ayrı, hepsi.

Pertev-i mihr gibi her birisi ʿālemgīr
Tāc-ı ḫurşīd ü felek anlara evreng ü serīr

her bīşede ġażanfer olmaz:

1. **her bīşede ġażanfer olmaz:**
Gazel 163
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her ormanda aslan olmaz: Bazı şeyleri yerinde bulmak her zaman mümkün değildir; örneğin aşk, gönüllerde var olan bir tutkudur. Fakat her gönülde aşk olmaz.

Her sīnede bebr-i ʿışḳ neyler
Her bīşede ḫod ġażanfer olmaz

her bulutdan:

1. **her bulutdan:**-*dan*
Gazel 320
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her bulut.

Bī-mürüvvetden kişi iḥsān umarsa ummasun
Her bulutdan ḳaṭre-i nīsān umarsa ummasun

her cā:

1. **her cā:**
Gazel 24

Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her yer, her taraf.

Tevānī ki her cā zi-ẕāt-ı kerīmet
Resīden zi-ṣoḥbet-i kirāmet kerāmet

her cānibe:

1. **her cānibe:**-*e*
Gazel 267
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her yön, her taraf.

Raḳṣ ider zülfin perīşān eyleyüp her cānibe
Nāz ile cevlān ider mānend-i ṭāvūs-ı cinān

her cānibi:

1. **her cānibi:**-*i*
Gazel 210
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her yön, her taraf. II Gediz'in her tarafı.

Her cānibi bir yüce naẓargāh Ḳabūlī
Her gūşesi bir pādşeh evrengi Gedūsuñ

her cāyı aramış:

1. **her cāyı aramış:**-*mış*
Beyit 154
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her yeri aramak.

Ṭolanmış ʿālemi mihr-i felek her cāyı aramış
Cihān-ı bī-beḳāda bulmamış bir cāy-ı ārāmiş

her cihāt:

1. **her cihāt:**
Gazel 371
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her yön, her taraf.

İḥsāna maẓharuz naẓar-ı iltifāt ile
Manẓūr-ı ʿayn-ı ʿāṭıfetüz her cihāt ile

her cihetde:

1. **her cihetde:**-*de*
Mesnevi 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her yön, her taraf.

Pādşāh-ı kerīm-i ʿādilsin
Ḥāṣılı her cihetde kāmilsin

her cihetden:

1. **her cihetden:**-*den*
Gazel 28
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Her yön, her taraf.

Ne saʿādet durur ey dil Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña ʿaynıyla tecellī ḳıla ẕāt

her dāġ-ı ġamuñ:

1. **her dāġ-ı ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 514
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her keder yarası. II Sevgilinin âşıkta açtığı dert yarası.

Her dāġ-ı ġamuñ ḫod ser-i ʿāşıḳda birer mīḫ
Sen bāri gelüp bir yañadan eyleme tevbīḫ

her dāġı kellesinde ṭurur:

1. **her dāġı kellesinde ṭurur:**-*ur*
Gazel 403
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her yarası başında olmak. II Âşığın başında yaralarının bulunması.

Sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ geçer her gedā begüm
Her dāġı kellesinde ṭurur tāc-ı key gibi

her dem:

1. **her dem:**
Gazel 254
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Her zaman, her an.

Tezerv-i kebk-i ḫırāmuñ hemīşe destüñde
Muvāfaḳat ide her dem nite ki murġ-ı ḥarem

2. **her dem:**
Gazel 286
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her an, her zaman.

Ṭās-ı çeşmin ṭoldurup her dem Ḳabūlī āb ile
Cā-be-cā seyr eyleyüp dir ṭurmayup saḳḳā Ḥüseyn

3. **her dem:**
Tahmis 9
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her an, her zaman.

Düşer ḫāke s̲üreyyā-yı sirişküm nitekim şebnem
Düşen rūy-ı zemīne her gice encüm gibi her dem

4. **her dem:**
Tarih 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her an, her zaman.

Ol ġonçalaruñ bülbül-i ḫoş-edāsı
Şevḳ u ṭarab ile dehen açup her dem

5. **her dem:**
Terci-bend 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Her an, her zaman.

Ḳanlu yaşlar gibi döküp nūrı
Seni gözlerdi dīdeler her dem

6. **her dem:**
Kaside 4
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Her zaman.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her dem kārı
Biz de tebdīl idelüm anı ki kār ola tamām

7. **her dem:**
Kaside 9
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Her an, her zaman.

Cihān bir tekyedür şām u seḥer gelmekde ḳurbānı
Çıḳup bir gūşeden her dem gelen ḳurbāna ʿışḳ olsun

8. **her dem:**
Gazel 368
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her an, her zaman.

Ḳabūlī māh-rūlarda viṣāle vaʿde olmasa
Dem-i vaṣl-ı dil-ārā her dem ü her māh u sāl olsa

her demde:

1. **her demde:**-*de*
Müsemmen 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Her zaman.

İḥsān u luṭf idi bana her demde ʿādetüñ
Ḳaldı göñülde ẕevḳ u ṣafā vü maḥabbetüñ

2. **her demde:**-*de*
Tahmis 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Her an, her zaman.

Ululuḳ isteyen iki ʿālemde ey göñül
Elden ḳomaz tevāżuʿı her demde ey göñül

3. **her demde:**-*de*
Tahmis 5
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Her an, her zaman.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür dīdeden ṣanma çıḳar nemler
Yüzüm zerdi benüm her demde hem-çün lāle āl oldı

her denī:

1. **her denī:**
Gazel 350
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her alçak (kişi).

Çignerse her denī seni incinme ġam degül
Sen aġır ol Ḳabūli yoluñ bekle hem-çü kūh

her denīnüñ:

1. **her denīnüñ:**-*n-nüñ*
Gazel 221
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Her alçak (kişi).

Zer gibi kāmil-ʿayār ol nāḳıṣ olma vezne gel
Çekme ḳahrın her denīnüñ ehl-i dünyādan çekil

her derde:

1. **her derde:**-*e*
Muhammes 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Her dert, her sıkıntı.

Ṣabr idüp her derde ʿışḳuñ iḫtiyār itdüklerüm
Yoluña nem var ise cümle niṣār itdüklerüm

her derde ʿilāc u dermān:

1. **her derde ʿilāc u dermān:**
Gazel 307
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Her derde deva ve şifa olan (şey). II Sevgili.

Bire bu ḫaste Ḳabūlīye ṭabīb
Bire her derde ʿilāc u dermān

her dīdede:

1. **her dīdede:**-*de*
Gazel 318
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her göz.

Her dilde yatan rāzlara hem-sır imişsin
Her dīdede ḫod ehl-i temāşā sen imişsin

her dilde:

1. **her dilde:**-*de*
Gazel 318
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Her gönül, herkesin gönlü.

Her dilde Ḳabūlī gibi evṣāfuñ iderler
Her elsinede ḳāʾil-i gūyā sen imişsin

2. **her dilde:**-*de*
Gazel 460
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her gönül, herkesin gönlü.

Her dilde hevā-yı dil-ber olmaz
Her seng-i siyehde cevher olmaz

3. **her dilde:**-*de*
Gazel 460
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her gönül, herkesin gönlü.

Her dilde ṣafā-yı ʿışḳ olur mı
Her āyine ger Sikender olmaz

her dilde yatan rāzlara hem-sır:

1. **her dilde yatan rāzlara hem-sır:**
Gazel 318
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her gönülde bulunan sırlara sırdaş (olan kimse). II Her gönülde var olan aşk sırrını bilen Allah.

Her dilde yatan rāzlara hem-sır imişsin
Her dīdede ḫod ehl-i temāşā sen imişsin

her dıraḫtuñ eli üstinde:

1. **her dıraḫtuñ eli üstinde:**-*n, -de*
Kaside 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Her ağacın elinin üstü. II Her ağacın dalları.

Her dıraḫtuñ eli üstinde bir altunlı ṭabaḳ
Ḳaṭre-i jāle degül ṭopṭolu dürr-i ġaltān

her diyāruñ yüzi ṣusıdur:

1. **her diyāruñ yüzi ṣusıdur:**-*dur*
Tuyuğ 2
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Her diyarın yüzü süsü. II Gediz şehri.

Germiyānuñ āb-ı rūsıdur Gedūs
Her diyāruñ yüzi ṣusıdur Gedūs

her efsere ser müyesser olmaz:

1. **her efsere ser müyesser olmaz:**
Gazel 163
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Padişahlık tacı her başa kısmet olmaz: Belli bir makama erişmek her insana nasip olmaz.

Her kelle sezā-yı efser olmaz
Her efsere ser müyesser olmaz

her elif:

1. **her elif:**
Gazel 89
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her elif (ا). II Arapça alfabesinde şekil itibariyle direğe benzeyen ve beyitte bayrak direği olarak tasavvur edilen elif (ا) harfi.

Alay bayraḳlarıdur her elif her saṭr-ı bālāda
Ḥurūf-ı naẓmı ʿasker ḫalḳ midād-ı tūġ-ı şāhīdür

her elsinede:

1. **her elsinede:**-*de*
Gazel 318
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Her lisan, her dil.

Her dilde Ḳabūlī gibi evṣāfuñ iderler
Her elsinede ḳāʾil-i gūyā sen imişsin

her erde:

1. **her erde:**-*de*
Gazel 320
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her kişi, herkes.

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

her eşcār:

1. **her eşcār:**
Kaside 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Her ağaç.

Dür nisār itmede ṣaḥn-ı çemene her eşcār
Gülşene sīm aḳıdur her yañadan āb-ı revān

her ev başına:

1. **her ev başına:**
Gazel 283
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her evde, her hanede. II Her gönülde.

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

her faḳīr ü ġanī:

1. **her faḳīr ü ġanī:**
Kıt'a 27
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Her fakir ve zengin (kimse).

Eyādi-i luṭfuñ ire herkese Murādın ala her faḳīr ü ġanī

her faḳīre:

1. **her faḳīre:**-*e*
Mesnevi 4
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Her fakir, her gariban.

Her faḳīre iʿānetüñ var imiş
Her ġarībe ʿināyetüñ var imiş

her felekden:

1. **her felekden:**-*den*
Gazel 320
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her felek, her gökyüzü.

Her vilāyetden güzel ḳopmaz ümīd-i mihr iden
Her felekden kevkeb-i raḫşān umarsa ummasun

her fenden:

1. **her fenden:**-*den*
Beyit 242
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bütün ilimler.

Rüsvā-yı cihān itdi ʿışḳuñ beni her fenden
Fāş oldı ile rāzum ne ṣaḳlayayın senden

her gāh:

1. **her gāh:**
Beyit 192
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Diledüñ merd-i āgeh ol her gāh
ʿAlem-i lā-ilāhe illa'llāh

2. **her gāh:**
Gazel 123
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb olmadı dil dāḫı mülāzımdur

3. **her gāh:**
Tahmis 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Bize cevr ü cefādan ol perī ḫālī degül her gāh
Belā vü derd ü miḥnetdür dilümden olmadı āgāh

4. **her gāh:**
Gazel 142
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Göñül her gāh Ḥaḳdan ġayra ʿarż-ı iḥtiyāc itmez
O bir dergāh-ı ʿālīdür ki muḥtācını ac itmez

5. **her gāh:**
Gazel 228
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Ẕevḳ ü şādīden Ḳabūlī yoḳ gibi nām u nişān
Cān u dilden mā-ḥaṣal eksük degül her gāh ġam

6. **her gāh:**
Gazel 458
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her zaman, daima.

Ey ḳaşları yā cevrüñ oḳı cānuma geçdi
Her gāh cefā eyleme ḫālümden ol āgāh

her gāhī:

1. **her gāhī:**
Beyit 210
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her zaman, her an.

Nālemüz çarḫa çıḳar her gāhī
Yirde ḳalmaz fuḳarānuñ āhı

2. **her gāhi:**
Gazel 359
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her zaman, her an.

Düşdükce Ḳabūlīyi luṭf eyle götür yirden
Bir böyle maḥal düşmez her gāhi Meḥemmed Şāh

her ġarībe:

1. **her ġarībe:**-*e*
Mesnevi 4
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Her garip, her zavallı.

Her faḳīre iʿānetüñ var imiş
Her ġarībe ʿināyetüñ var imiş

her gedā:

1. **her gedā:**
Gazel 403
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her dilenci, her fakir. II Bütün âşıklar.

Sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ geçer her gedā begüm
Her dāġı kellesinde ṭurur tāc-ı key gibi

her gelen ḥākim:

1. **her gelen ḥākim:**
Mesnevi 2
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
(Gediz'e) Her gelen kadı.

Bir ḳażādur ki her gelen ḥākim
Seksen aḳçeyle aḫẕ ider dāʾim

her gice:

1. **her gice:**
Diğer 2
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Yana yana her gice şemʿ-i şebistān aġlasun
Meclise gelsün şürāḥī ṣubḥa dek ḳān aġlasun

2. **her gice:**
Gazel 85
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Ṣulḥ olmadı Ḳabūli ile kūyuñ itleri
Her gice tā ṣabāḥa degin ṭurma cengdür

3. **her gice:**
Gazel 127
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Eẕān-ı ṣubḥa dek her gice nāle baña ḳalmışdur
Fiġānumdan olup bīdār ʿālem ṭaña ḳalmışdur

4. **her gice:**
Muhammes 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Giryeden eşk-i revānum cūybār itdüklerüm
Her gice kūyuñ ṭolanup āh u zār itdüklerüm

5. **her gice:**
Tahmis 9
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Çıḳarsa her gice evc-i sipihre yiridür nālem
Ḫalāṣ olmaḳ içün ġamdan cihānda bulmadum bir dem

6. **her gice:**
Tahmis 9
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Düşer ḫāke s̲üreyyā-yı sirişküm nitekim şebnem Düşen rūy-ı zemīne her gice encüm gibi her dem

her giceñ ḳadr u berāt u her günüñ bayrām ola:

1. **her giceñ ḳadr u berāt u her günüñ bayrām ola:**
Gazel 385
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Her gecen Kadir ve Berat, her günün bayram olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Menzilüñ māh-ı ṣıyāmāsā şeref-encām ola
Her giceñ ḳadr u berāt u her günüñ bayrām ola

her gönülden:

1. **her gönülden:**-*den*
Gazel 320
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her gönül. II Herkes.

Her gönülden merḥamet ümmīd iderse itmesün
Her baḥirden lüʾlüʾ-i mercān umarsa ummasun

her güle rām olmasa:

1. **her güle rām olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 368
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her güle boyun

eğmek. II Her sevgiliye itaat etmek.

ʿAdū kām almasa rām olmasa ʿālemde her güle
Aña sevmek sevilmek mā-ḥaṣal emr-i muḥāl olsa

her gülistāndan:

1. **her gülistāndan:**-*dan*
Gazel 320
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her gül bahçesi.

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

her gün:

1. **her gün:**
Gazel 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her gün, her zaman.

Her gün başında Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī gibi
Ḳalbüñ ḳavī vü cāme-i cismüñ cedīd ola

2. **her gün:**
Gazel 405
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her gün, her zaman.

Çıḳarma çarḫa cefāyile her gün āhumuzı
Hele nedür bilelüm biz de bir günāhumuzı

her güni:

1. **her güni:**-*i*
Gazel 239
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her gün, her zaman.

ʿİzz ü cāh ile ṭuyılmaz güẕerān-ı eyyām
Gel faḳīre ṣor anuñ her güni bir māh-ı tamām

her günüñ zevḳ u ṣafāyıla güẕerān ide:

1. **her günüñ ẕevḳ u ṣafāyıla güẕerān ide:**
Gazel 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Her günün zevk ve sefa ile geçsin!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ẕevḳ u ṣafāyıla güẕerān ide her günüñ
Günden günüñ ziyāde vü ʿömrüñ mezīd ola

her gūşede:

1. **her gūşede:**-*de*
Gazel 318
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her köşe, her yer.

Ẓāhirde vü bāṭında hevā sen imişsin
Her gūşede pūşīde vü peydā sen imişsin

2. **her gūşede:**-*de*
Gazel 410
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her köşe, her yer.

Gözle ādāb-ı ehl-i ʿirfānı Gezme her gūşede devāb gibi

her gūşeye:

1. **her gūşeye:**-*y*, -*e*
Kaside 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her köşe, her taraf.

Ḳuṭb-ı ʿālemsin otur sen merkezüñde s̱ābit ol
Ḥıfẓ içün her gūşeye evtāddur gönderdigüñ

her ḥabābı:

1. **her ḥabābı:**-*ı*
Gazel 111
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her su kabarcığı.

Bādī naẓarda bāde āb-ı ḥayāta beñzer
Leẕẕetde her ḥabābı ḥabb-ı nebāta beñzer

her ḫabāset:

1. **her ḫabāṣet:**
Mesnevi 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her kötülük, her alçaklık.

Dāldür çehresi ḳabāḥatine
Her ḫabāṯet düşer ḳıyāfetine

her ḫalḳı:

1. **her ḫalḳı:**-*ı*
Gazel 89
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bütün halk, halktan insanların her biri.

Bölük bölük ġazeller cā-be-cā bölük aġasıdur
Suṭūr-ı şiʿri bölük ḫalḳı her ḫalḳı sipāhīdür

her ḥālüñi:

1. **her ḥālüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 302
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her hâl, her vaziyet. II Âşığın/Kabûlî'nin her hâli.

Ḫudā bilsün Ḳabūlī ġamla ḥālüñ
Senüñ her ḥālüñi yā il ne bilsün

her ḫāneyi:

1. **her ḫāneyi:**-*y, -i*
Gazel 184
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her ev, her hane. II Her gönül.

Ḫāne-i ʿālemde her şaḫṣa açılmaz bāb-ı ʿışḳ
Rūşen itmez mā-ḥaṣal her ḫāneyi mehtāb-ı ʿışḳ

her hāra:

1. **her ḫāra:**
Gazel 282
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her diken.

Fāş idersin sırruñ ilden şaḳlamazsın ġonçaveş
Açılup her ḫāra ey gül keşf-i rāz itmek neden

her ḥarfini:

1. **her ḥarfini:**-*i, -n, -i*
Tahmis 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Her harf.

Her ḥarfini yazarsañ eger bir kitāb ola

her ḫāṣ u ʿāmuñ zebānında:

1. **her ḫāṣ u ʿāmuñ zebānında:**-*n, -da*
Diğer 1
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Her seçkinin ve halkın ağzı, herkesin dili.

Furādā furādā añar cümle nāmuñ
Ṣayılsa zebānında her ḫāṣ u ʿāmuñ

her ḫas u ḫāṣāke:

1. **her ḫas u ḫāṣāke:**-*e*
Gazel 338
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her çer çöp. II Değersiz ve gereksiz her şey.

Çekil bir cānibe ṣu gibi geşt-i deşt ü kuhsār it
Ḳarışma her ḫas u ḫāşāke ṣafvet iḫtiyār eyle

her ḫażīż:

1. **her ḫażīż:**
Gazel 175
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her alçak yer. II Âşığın mertebesi.

Sen güneş fevḳ-ı süreyyāda olasın zīr-i ḫāk
Evce olur mı berāber mertebeyle her ḫażīż

her ḥirfeti:

1. **her ḥirfeti:**-*i*
Tarih 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her uğraş.

Cemʿ eyleyüp her milleti defʿ eyleyüp her ʿilleti
Seyr eyleyüp her ḥirfeti özge temāşā eyledüñ

her ʿilleti:

1. **her ʿilleti:**-*i*
Tarih 2
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Her illet, her sıkıntı.

Cemʿ eyleyüp her milleti
defʿ eyleyüp her ʿilleti
Seyr eyleyüp her ḥirfeti
özge temāşā eyledüñ

her işde:

1. **her işde:**-*de*
Mesnevi 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her iş.

Pīşvādur her işde
b'ismi'llāh
Rehber isterseñ işte
b'ismi'llāh

her işi bitüren:

1. **her işi bitüren:**
Mesnevi 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her işi bitiren (şey).

Aḳçedür aḳçe her işi
bitüren
Sīm-sīmāları çeküp
getüren

her işüñ:

1. **her işüñ:**-*üñ*
Terci-bend 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her iş.

Baḳmaz kemāle şimdi kişi
māladur naẓar
Vāfirce māla ḳādir iseñ
her işüñ biter

her itdügüñ seyyiʾāt:

1. **her itdügüñ seyyiʾāt:**
Gazel 26
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yapılan her günah.

Ḳabūlī ḳıyāmetde ḥālüñ
nolur
Ṣorılursa her itdügüñ
seyyiʾāt

her kaçan:

1. **her ḳaçan:**
Gazel 132
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her ne zaman.

Her ḳaçan seyr-i gülistān
eylesem sensüz baña
Ġonçalar peykān olur ey
ruḫları gül-nār nār

her kākül:

1. **her kākül:**
Gazel 180
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her saç.

ʿAnber-āmīz olur mı her
kākül
Āb-ı nīsān mı yaġdurur
her mīġ

her ḳanda baḳsañ:

1. **her ḳanda baḳsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 403
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her nereye bakılsa.
II Her yerde, her tarafta.

Ṭurmaz Ḳabūli lāşe-i lā-
şey' iken ʿadū
Her ḳanda baḳsañ ol
görinür anda şey gibi

her ḳanda gitse:

1. **her ḳanda gitse:**-*se*
Gazel 422
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her nereye giderse.

Mecnūnı rāh-ı ʿışḳda
güm-rāh añlamañ
Her ḳanda gitse rehberi
ʿavn-ı İlāh idi

her ḳanda olsa:

1. **her ḳanda olsa:**
Gazel 404
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her nerede olursa (olsun). II Her yerde, her tarafta.

Seg-i kūyuñdan
ayrılmazlar ey meh
zümre-i ʿuşşāḳ
Belī her ḳanda olsa
gözledür yārānı yārānı

her ḳapuda:

1. **her ḳapuda:**-*da*
Beyit 230
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her kapı. II Her yer.

Atadan oġlı ayırdan aḳçedür
Her ḳapuda yüz aġardan aḳçedür

her kelāmuñ pādşāhıdur:

1. **her kelāmuñ pādşāhıdur:**-*dur*
Gazel 89
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her kelamın padişahı. II Tüm sözlerin en üstünde olan padişah sözü.

Kelām-ı pādşāhī her kelāmuñ pādşāhıdur
Dil-i şāh-ı cihān ol pādşāhuñ taḫtgāhıdur

her kelimātuñ elidür:

1. **her kelimātuñ elidür:**-*dür*
Tuyuğ 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her kelimenin eli. II Besmele.

Her suḫanuñ evvelidür besmele
Her kelimātuñ elidür besmele

her kelle:

1. **her kelle:**
Gazel 163
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her baş. II İnsanların hepsi, her biri.

Her kelle sezā-yı efser olmaz
Her efsere ser müyesser olmaz

her keş:

1. **her keş:**
Mesnevi 1
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Her kişi, herkes.

Ki her keş be-gīr ü be-yek-dem zi-sāḳ
Dehed ʿuḳdehā-yi cihān-rā ṭalāḳ

her kim:

1. **her kim:**
Gazel 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kim olursa olsun.

Sensüz piyāle nūş ide her kim ki sāḳiyā
Ḳanı ḥelāl ü itdügi ʿişret ḥarām ola

2. **her kim:**
Gazel 118
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kim olursa olsun. II Hangi kişi?

Fenā bezmin gelüp her kim yazar evvel bozar āḫir
Ecel peymānesin her kim içer evvel göçer āḫir

3. **her kim:**
Gazel 118
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kim olursa olsun. II Hangi kişi?

Fenā bezmin gelüp her kim yazar evvel bozar āḫir
Ecel peymānesin her kim içer evvel göçer āḫir

4. **her kim:**
Gazel 118
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kim olursa olsun. II Hangi kişi?

Esās-ı devlet-i dünyā degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı ʿişreti her kim yapar evvel yıḳar āḫir

5. **her kim:**
Gazel 118
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kim olursa olsun. II Hangi kişi?

Saʿādet şeh-süvārān-ı cihāna pāydār olmaz
Semend-i ʿizzete her kim biner evvel iner āḫir

6. **her kim:**
Gazel 269
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kim olursa olsun.

Muḳarrerdür dil-i sūzānumuñ gün gibi teʾs̱īri
Ḥarāret kesb ider her kim güẕār eylerse yanumdan

7. **her kim:**
Kaside 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kim olursa olsun.

Kef-i erbāb-ı kerem gibi direm ṭutmazlar
Bezl iderler yolına her kim iderse güẕerān

her kimde olsa:

1. **her kimde olsa:**-*sa*
Gazel 225
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her kimde olursa olsun.

Kemāl iẓhār ider her kimde olsa gül gibi kendin
Ẓuhūr eyler deminde herkesüñ āş̱ārı sulṭānum

her kime:

1. **her kime:**-*e*
Gazel 48
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kim olursa olsun.

Ḳorḳar oldum ile vaṣf itmege yāri zīrā
Her kime añar isem ʿāşıḳ-ı nālānı çıḳar

her kişi:

1. **her kişi:**
Gazel 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Lübb-i şuʿarāsın dir isem nola Ḳabūlī
Dir naẓm-ı şekerrīzüñe her kişi lüb-i lüb

2. **her kişi:**
Gazel 130
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Anı mihmān-ı ġamuñ olana iḥsān eyle
Ḫ∨ān-ı vaṣluñ yiyemez her kişi dendānı çıḳar

3. **her kişi:**
Gazel 249
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Her kişi ḫ˘ān-ı maʿārifden naṣībin aḫẕ ider
Cümleten erbāb-ı ʿirfāna ṣalāmuz var bizüm

4. **her kişi:**
Gazel 259
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Sulṭānum işigüñde ṭururken revā mıdur
Her kişi ber-murād ola ben nā-murād olam

5. **her kişi:**
Gazel 315
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Ālām-ı ġam-ı ʿışḳuñ ile her kişi ġamnāk
Dehri arasañ sīne-i bī-ġam bulımazsın

6. **her kişi:**
Gazel 318
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Her kişi tesellāsını senden alur āḫir
Her ṣūrete mirʾāt-ı mücellā sen imişsin

7. **her kişi:**
Gazel 449
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Keremüñ gün gibi her ẕerreye mebẕūl olsun
Naẓar-ı pāküñ ile her kişi meşġūl olsun

8. **her kişi:**
Kıt'a 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Her kişi kendü kārına meşġūl
Ne bilür kimse kimsenüñ ḥālin

9. **her kişi:**
Kıt'a 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Eylük eyleñ nāmuñuz eylükle añsun her kişi
Eylük ādemlükdür ādemlük de eylükdür hemān

10. **her kişi:**
Müseddes 5
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Ḳabūlī gibi ʿālem ḫalḳı ʿabd-i ḫalḳa-bendüñdür
Belī her kişi ḥālince giriftār-ı kemendüñdür

11. **her kişi:**
Mesnevi 15
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Şimdi her kişi çekdi aḳçeden el
Çoḳ baḳarlardı aḳçeye evvel

12. **her kişi:**
Kaside 4
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Ṣandılar ceng ü cidāl ile ḳıyāmet ḳopdı
Her kişi fikrete vardı nitekim rūz-ı ḳıyām

13. **her kişi:**
Kaside 4
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Her kişi yaḳmış idi odları yalıñlandı
Defʿ ü refʿ idemedi anı vezīr-i ʿiẓām

14. **her kişi:**
Mesnevi 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Her kişi luṭf ile ola mesrūr
Ben neden ḳahr ile olam maḳhūr

her kişide:

1. **her kişide:**-*de*
Gazel 507
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Devr-i ʿadlüñde her kişide sürūr
Şimdi herkes ṣafāda sulṭānum

her kişide bāḳī ḳalan itdügi eylük durur:

1. **her kişide bāḳī ḳalan itdügi eylük durur:**
Kıt'a 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
İnsanda baki kalan (şey) yaptığı iyiliktir: İnsan ne kadar yaşarsa yaşasın ömrü muhakkak son bulacaktır. İnsandan geriye kalan tek şey ise yaptığı iyiliklerdir. Çünkü insan ölümünden sonra geride bıraktığı iyiliklerde anılır.

Devlet-i ṣad-sāle bir sāʿatce gelmez tiz geçer
İtdügi eylük durur her kişide bāḳī ḳalan

her kişinüñ kārı:

1. **her kişinüñ kārı:**
Gazel 225
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Herkesin kârı, herkesin yapabileceği iş.

Cibillīdür hüner Cibrīleden Cibrīle el virmez

Degüldür istiḳāmet her kişinüñ kārı sulṭānum

her kişinüñ medḫali:

1. **her kişinüñ medḫali:**
Tahmis 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Her kişinin etkisi, herkesin müdahalesi.

Herkes ʿarefnāk adın yād itmemekdür efḍali
Maʿrifet bābında olmaz her kişinüñ medḫali

her kişinüñ şānı:

1. **her kişinüñ şānı:**
Gazel 231
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Herkesin şanı.

Ḥużūruñda ġaraż maʿdūm ḳapuñda ʿivaż meẕmūm
Muʿayyendür yanuñda her kişinüñ şānı sulṭānum

her kişinüñ yolına gelür:

1. **her kişinüñ yolına gelür:**-*ür*
Gazel 116
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Herkesin yoluna gelmek. II Herkesin başına gelmek.

Gelür seng-i nedāmet her kişinüñ yolına āḫir
Gerek merd ü gerek zen itdügini bula gelmişdür

her kişiye:

1. **her kişiye:**-*y*, -*e*
Gazel 136
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Degme kes dāniş-i ʿirfānı şikār eyleyemez
Murġ-ı vaḥşī durur ol her kişiye rām olmaz

2. **her kişiye:**-*y*, -*e*
Gazel 221
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Oḳ gibi ṭoġrıysañ ey dil ol ḳaşı yadan çekil
Yā gibi her kişiye baş egme aʿdādan çekil

her kişiyi:

1. **her kişiyi:**-*y*, -*i*
Kıt'a 34
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Herkes.

Ṭalayup her kişiyi aḳçelerin çalmaġ içün
Aşaġı maḥkemede iki kimesne ḳoduñuz

her ḳonaġuñ:

1. **her ḳonaġuñ:**-*uñ*
Gazel 268
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her konak, her ev. II Sevgilinin gittiği her yer.

Seḥer ʿazm-i sefer ḳıldıkça şāhā ṭīb-i ḫāṭırla
Nesīm-i ṣubḥ gibi her ḳonaġuñ bāġ u rāġ olsun

her ḳonan:

1. **her ḳonan:**
Kaside 9
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Her gelen, konaklamaya gelen herkes. II Dünyaya gelen her insan.

Giden bir daḫı gelmez her ḳonan göçmekdedür dāyim
Ḳonan tüccāra şeyʾu'llāh gelen mihmāna ʿışḳ olsun

her küb:

1. **her küb:**
Gazel 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her küp, her çanak. II Şarap kadehi.

Ḥālet mi virürdi bize mey-ḫānede her küb
Tiryāk mey-i nāb ile bulmasa terekküb

her ḳuluñ:

1. **her ḳuluñ:**-*uñ*
Gazel 247
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -

Her kul. II Sevgilinin kapısında köle olan her âşık.

Ḳapuñda her ḳuluñ manṣıbda maḥrūm itme ben zārı
Cihānı ʿadl ile ṭoldur ʿadālet eyle sulṭānum

her māh u sāl:

1. **her māh u sāl:**
Gazel 368
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her ay ve her yıl.

Ḳabūlī māh-rūlarda viṣāle vaʿde olmasa
Dem-i vaṣl-ı dil-ārā her dem ü her māh u sāl olsa

her maṣṭabada:

1. **her maṣṭabada:**-*da*
Gazel 318
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her meyhane sediri. II Her tekke, her dergâh.

Her sīnede sūzān olan āteş senüñ imiş
Her maṣṭabada şemʿ-i şeb-ārā sen imişsin

her melek:

1. **her melek:**
Gazel 372
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her melek, (gökyüzünde bulunan) bütün melekler.

Ẓannum oldur ki temāşā içün anı yir yir
Her melek ṭāḳ-ı felekden çıḳa bir bir baḳa

her merd-i nā-dāna ʿayān olmaḳ:

1. **her merd-i nā-dāna ʿayān olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 494
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her cahil kişiyle konuşmak.

Nihān it kendüñi gencīne gibi künc-i ʿuzletde
Ne ḥācet açılup her merd-i nā-dāna ʿayān olmaḳ

her mīġ:

1. **her mīġ:**
Gazel 180
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Her bulut.

ʿAnber-āmīz olur mı her kākül
Āb-ı nīsān mı yaġdurur her mīġ

her milleti:

1. **her milleti:**-*i*
Tarih 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her millet.

Cemʿ eyleyüp her milleti defʿ eyleyüp her ʿilleti
Seyr eyleyüp her ḥirfeti özge temāşā eyledüñ

her murād:

1. **her murād:**
Mesnevi 8
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Her murat, her istek.

Himmetüñ ḫāṣ u ʿāma şāmildür
Her murād işigüñde ḫāṣıldur

her murġ-ı hevā:

1. **her murġ-ı hevā:**
Gazel 163
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her arzu kuşu. II Arzu, dilek.

Her başa hümā-yı ʿışḳ ḳonmaz
Her murġ-ı hevā hümā-per olmaz

her murġ-zār:

1. **her murġ-zār:**
Gazel 375
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her kuş yuvası. II Bütün âşıkların gönlü.

Ḫār-ı ġamuñla ey gül dil murġı zār böyle
Her yirde ḫār elinden her murġ-zār böyle

her nā-murāda:

1. **her nā-murāda:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muradına erememiş, isteğine ulaşamamış herkes.

Dirler ki vardur bir gün cihānda her nā-murāda sūd u dügündür
Ey mihr-i burc-ı evc-i saʿādet ʿarż-ı cemāl it o gün bu gündür

her ne:

1. **her ne:**
Gazel 75
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Her ne olursa olsun.

Her ne māha nihān ise mihrüm
Gün gibi saña hep ʿayān dil-ber

2. **her ne:**
Gazel 156
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her ne, ne olursa olsun.

Her ne dirse vāʿiẓüñ ḥaḳdur sözi ḥaḳ söylemiş
Cāhil-i ḫod-bīne baḳmazlar bizüm ḥaḳ-bīnümüz

3. **her ne:**
Gazel 159
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her ne, ne olursa olsun.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

4. **her ne:**
Gazel 205
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her ne, hangi şey, ne olursa olsun.

Muḳarrer her ne cürm isnād iderse düşmen-i münkir
Ki ʿafv ider Ḫudā dirler günāhın ehl-i iḳrāruñ

5. **her ne:**
Gazel 281
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her ne, ne olursa olsun.

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ʿāmilden

6. **her ne:**
Gazel 383
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her ne, ne olursa olsun.

Ṣaġ ola bir kişi de ele sāġar almaya
Her ne içerse içine renc ü firenc ola

7. **her ne:**
Kaside 4
Mısra: **141**
Kelime Tipi: -
Her neyse, ne olursa olsun.

Nīk ü bed her ne ise oldı vü bitdi ammā
Böyle ẓann itmez idi anı şehenşāh-ı hümām

8. **her ne:**
Mesnevi 6
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Her neyse, ne olursa olsun.

Emr ü nehy-i Ḫudā vü ḳavl-i Resūl
Ḳā'ilüz her ne ise şarṭ-ı ḳabūl

9. **her ne:**
Mesnevi 2
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Her ne olursa olsun.

Az eger çoḳ düşünce maḥṣūlüm
Her ne ḥāṣıl olursa maḳbūlüm

her ne başa yazıldıysa gelen oldur:

1. **her ne başa yazıldıysa gelen oldur:**
Diğer 2
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Başa ne yazıldıysa o gelir: İnsan ne kadar tedbirli, dikkatli davranırsa davransın kaderinde ne yazılıysa onu yaşar. Evvelden yazılı olan kadere müdahale edilemez ve meydana gelecek olan kaza muhakkak yaşanır.

Ey göñül şimden girü feryādı ḳo oldı olan
Her ne kim başa yazıldıysa gelen oldur hemān

her ne cefā olursa:

1. **her ne cefā olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 51
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Her ne cefa olursa, hangi eziyet olursa olsun.

Her ne cefā olursa revādur Ḳabūliye
Yitmez mi bu günāh aña kim müstaḳīmdür

her ne deñlü:

1. **her ne deñlü:**
Gazel 106
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Her ne deñlü serd ise dil-ber temennā nerm ider
İttiḥād-ı maʿnevī bāzār-ı ʿışḳı germ ider

2. **her ne deñlü:**
Gazel 194
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Her ne deñlü āh u zār eylerseñ ol gül ey hezār
Gūş ḳılmaz şīvenüñ aṣlı nedür bu şīvenüñ

3. **her ne deñlü:**
Gazel 220
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Zer gibi beñzüñ ṣararsa her ne deñlü zāhidā
Ẕerre deñlü nesne taḥṣīl idemezsin bī-ʿamel

her ne dirseñ:

1. **her ne dirseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 416
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her ne derse, ne söylerse söylesin.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

her ne eylerseñ:

1. **her ne eylerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 277
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her ne yaparsa yapsın!

Luṭf u iḥsān u kerem eyle Ḳabūlī ḳuluña
Her ne eylerseñ anı gerçi ʿināyet bilürin

her ne gelürse:

1. **her ne gelürse:**-*ür, -se*
Gazel 366
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her ne gelirse gelsin, ne olursa olsun.

Geh cefā tīri gelür gāh melāmet sengi
Rāżıyuz her ne gelürse girü andan gelene

her ne geyerse:

1. **her ne geyerse:**-*er, -se*
Gazel 456
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her ne giyerse.

Al üstine geyerse yeşil ḫāre yaraşur
Her ne geyerse ġonça gibi yāre yaraşur

her ne ise:

1. **her ne ise:**
Gazel 366
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her neyse, ne olursa olsun.

Ṭutaruz sīnemüz ol tīr-i figenden gelene
Dönmezüz her ne ise ṭurmuşuz andan gelene

her ne işlerseñ:

1. **her ne işlerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Kaside 9
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Her ne yaparsan, her ne edersen.

Ḫıredmend ol ḫıredle işle ʿāḳil her ne işlerseñ
Reʾīs-i hūşmendān ol ḫıredmendāna ʿışḳ olsun

her ne isterse:

1. **her ne isterse:**-*r, -se*
Mesnevi 15
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Her ne isterse.

Her ne isterse aḳçe anı bulur
Ol bulamaz ise kim anı bulur

2. **her ne isterse:**-*r, -se*
Mesnevi 15
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Her ne isterse.

Her ne isterse aḳçe ṭaşıdur
Altun aralarında yüz başıdur

her ne ḳadar:

1. **her ne ḳadar:**
Gazel 350
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Ḫurşīd ü māhı her ne ḳadar medḥ iderse ḫalḳ
Olmaz naẓīr vechüñe vechen mine'l-vücūh

2. **her ne ḳadar:**
Gazel 199
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

ʿĀlī-cenāb olan güzelüñ ʿāşıḳı göñül
Her ne ḳadar gedā ise de kām-rān gerek

her ne ki:

1. **her ne ki:**
Kaside 4
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Her ne olursa, her ne ki.

Ḫayra varmaz ṣoñı gitdükce ẓuhūr itmeye şer
Ḫayr u şer her ne ki dirlerse iderler nā-kām

her ne olursa:

1. **her ne olursa:**
Gazel 213
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
"Her ne olursa olsun!" anlamına gelen ifade.

Her ne olursa luṭfuñ efendi baña gerek
İḥsānı mā-verāya iderseñ revā degül

her ne vech:

1. **her ne vech:**
Gazel 485

Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her ne şekil, her ne yüz.

Her ne vech ile oḳursañ oḳu ṭarden ʿaksen
Dāġ-ber-dāġ u elem-ber-elem ü dā-ber-dā

her ne virse:

1. **her ne virse:**
Gazel 439
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her ne verirse.

Her ne virse girü burnuñdan getürür rūzgār
Ey Ḳabūlī Zāl-i dehrüñ böyledür ḳonuḳlıġı

her nefes:

1. **her nefes:**
Gazel 114
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her nefes, her soluk. II Her zaman, her an.

Nuṭḳ-ı pāküñ her nefes maḳbūl-i ṭabʿ-ı şāhdur
Rūḥ-baḫş olsa nola enfās-ı Rūḥu'llāhdur

her nesnenüñ sebebi:

1. **her nesnenüñ sebebi:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her şeyin sebebi.

Her nesnenüñ birer sebebi var Ḳabūliyā
Bu kārgāh içinde ne kim var böyledür

her nihāl-i gülsitāndur:

1. **her nihāl-i gülsitāndur:**-*dur*
Gazel 147
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Her gül bahçesinin fidanı. II Sevgili.

Ṣaḥn-ı gülzāra gelüp hengāme-gīr olmış ṣabā
Kāseler gül her nihāl-i gülsitāndur kāse-bāz

her nihālüñ sāyesi:

1. **her nihālüñ sāyesi:**
Kaside 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her ağacın gölgesi.

Her nihālüñ ki düşer sāyesi ṣaḥn-ı çemene
Bir yeşil sāye nihāli düşer ol meclise ṣan

her niʿmete:

1. **her niʿmete:**-*e*
Tarih 21
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her nimet.

Ḥamdü li'llah kim Ḫudā-yı z̲ü'l-minen
Z̲ātuñı ḳıldı sezā her niʿmete

her rūz u şeb:

1. **her rūz u şeb:**
Tesdis 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her gece ve gündüz.

Kül olup cümle eczāmuz beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād ile efġān olur sensüz

her rūzgār u rūzgār u rūzgār:

1. **her rūzgār u rūzgār u rūzgār:**
Beyit 182
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her an ve her zaman.

Zār u zūr ile nice zār olmasun cism-i nizār
Zordur her rūzgār u rūzgār u rūzgār

her saṭr-ı bālāda:

1. **her saṭr-ı bālāda:**-*da*
Gazel 89
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her yüksek satır. II Yazı satırı.

Alay bayraḳlarıdur her elif her saṭr-ı bālāda
Ḥurūf-ı naẓmı ʿasker ḫalḳ midād-ı tūġ-ı şāhīdür

her sefer:

1. **her sefer:**
Tesdis 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her defa, her zaman.

Şāh-ı ʿālem çün ḳarār emrin muḳarrer eyledi
Her sefer aṣḥābı esbābın muġayyer eyledi

her seḥer:

1. **her seḥer:**
Gazel 175
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her sabah, her gün.

Ey Ḳabūlī yār açа dārü'ş-şifā-yı leblerin
Her seḥer dārū-yı laʿlinden şifā bulur marīż

2. **her seḥer:**
Gazel 341
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her sabah, her gün.

Ey Ḳabūlī yāre ḳarşu her seḥer āh eyleme
Esmesün yāvuz yel ol serv-i ḫırāmān üstine

her seng-i siyehde cevher olmaz:

1. **her seng-i siyehde cevher olmaz:**
Gazel 460
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her siyah taşta mücevher olmaz: Mücevher gibi değerli bir eşya her yerde veya herkeste bulunmaz. Kıymeti bulunan bir şeye kolay ulaşılmaz.

Her dilde hevā-yı dil-ber olmaz
Her seng-i siyehde cevher olmaz

2. **her seng-i siyehde cevher olmaz:**
Gazel 164
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her siyah taşta mücevher olmaz: Mücevher gibi değerli bir eşya her yerde veya herkeste bulunmaz. Kıymeti bulunan bir şeye kolay ulaşılmaz.

Her serde hevā-yı dil-ber olmaz
Her seng-i siyehde cevher olmaz

her serde:

1. **her serde:**-*de*
Gazel 164
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her baş, her kafa. II Herkes.

Her serde hevā-yı dil-ber olmaz
Her seng-i siyehde cevher olmaz

her sīnede:

1. **her sīnede:**-*de*
Gazel 163
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her gönül, her yürek.

Her sīnede bebr-i ʿışḳ neyler
Her bīşede ḫod ġażanfer olmaz

her sīnede sūzān olan āteş:

1. **her sīnede sūzān olan āteş:**
Gazel 318
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her gönülde yanan ateş. II Herkesin gönlünde olan aşk.

Her sīnede sūzān olan āteş senüñ imiş
Her maṣṭabada şemʿ-i şeb-ārā sen imişsin

her sözüñ:

1. **her sözüñ:**-*üñ*
Tahmis 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Her söz, her ifade.

Miftāḥ-ı ḳufl-ı maḫzen-i sırr eyle her sözüñ

Müşkil işüñde ister iseñ feṯḥ-i bāb ola

2. **her sözüñ:**-*üñ*
Mesnevi 5
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Her söz, söylenen her şey.

Didüm ey pīr her sözüñ maʿḳūl
Ḥāṣıl olur efendiye maḥṣūl

her sözüñe tābiʿ:

1. **her sözüñe tābiʿ:**
Gazel 359
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her söze itaat eden (kimse). II Âşığın gönlü.

Cān emrüñe fermān-ber dil her sözüñe tābiʿ
Mülk-i dile ḫān itdüm sen şāhı Meḥemmed Şāh

her sözüñi:

1. **her sözüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 74
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her söz, söylenen her şey.

Nedür bu medḥ ü sitāyiş Ḳabūli her sözüñi
Semend-i ṭabʿa nedür çaḳ bu deñlü ögdüller

her süfle:

1. **her süfle:**
Gazel 42
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her alçak (kimse).

Nīst her süfle harīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet
Merd ān bāşed ki dāned ḳıymet-i kālā-yı merd

her süfliyyāt:

1. **her süfliyyāt:**
Kaside 7
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her sıradan şey. II Herkes, her kişi.

Dāmen-i ʿişmetüñe irmez eyādiyy-i ʿuḳūl
İremez ẕeyl-i serā-perdeye her süfliyyāt

her suḫanuñ evvelidür:

1. **her suḫanuñ evvelidür:**-*dür*
Tuyuğ 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her sözün evveli. II Besmele.

Her suḫanuñ evvelidür besmele
Her kelimātuñ elidür besmele

her şūrete:

1. **her şūrete:**-*e*
Gazel 318
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Her yüz, her suret.

Her kişi tesellāsını senden alur āḫir
Her ṣūrete mirʾāt-ı mücellā sen imişsin

her sūsenüñ bülbülāsā dilleri:

1. **her sūsenüñ bülbülāsā dilleri:**
Gazel 194
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her çiçeğin bülbül gibi dilleri.

Dilleri ḫūn olmasun mı güllerüñ gülşende kim
Bülbülāsā dilleri medhüñ oḳur her sūsenüñ

her şaḫṣ:

1. **her şaḫṣ:**
Tarih 17
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her şahıs, her kişi, herkes.

Çe nisbet be-ʿilm-i tu evhām herkes
Çi ḥaddest pīş-i tu her şaḫṣ maʿyūb

her şaḫṣa:

1. **her şaḫṣa:**-*a*
Gazel 168
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -

Her şahıs, her kişi, herkes.

Ey Ḳabūlī ġalib ol her şaḫṣa keyf-i mey gibi
Yirüñ alçaġın gözetme zāhid-i maġlūbveş

2. **her şaḫṣa:**-*a*
Gazel 184
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her şahıs, her kişi, herkes.

Ḫāne-i ʿālemde her şaḫṣa açılmaz bāb-ı ʿışḳ
Rūşen itmez mā-ḥaṣal her ḫāneyi mehtāb-ı ʿışḳ

her şahṣı:

1. **her şaḫṣı:**-*ı*
Tarih 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her şahıs, her kişi.

Cemʿ olmış erbāb-ı ṭarab cevlān iderler bī-taʿab
Her şaḫṣı mıḳdārınca hep ḫāṭır-tesellā eyledüñ

her şām u seḥer:

1. **her şām u seḥer:**
Gazel 233
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her akşam ve sabah. II Her zaman.

Her şām u seḥer Ḥaḳdan budur ṭalebüm çoḳdan
Şām u seḥer artursuñ ʿunvānuñı sulṭānum

her şeb:

1. **her şeb:**
Gazel 145
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Her şeb şerer-i āteş-i āh ile şehā biz
Yaḳmaġa dil-i düşmen-i şeyṭānı şihābuz

2. **her şeb:**
Gazel 178
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Ḫusūf-ālūd idüp māh-ı ümīdüm kevkeb-i baḫtum
Belā burcında her şeb pür-nüḫūset eyleyen ṭāliʿ

3. **her şeb:**
Gazel 268
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Meh-i tābān gibi her şeb revān olduḳça şevḳ ile
Öñüñce meşʿal-i meh ṣubḥa dek rūşen çerāġ olsun

4. **her şeb:**
Gazel 282
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Yād-ı zülf-i yār ile her şeb Ḳabūlī bilmezem
Böyle bir endīşe-i dūr u dırāz itmek neden

5. **her şeb:**
Gazel 300
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Nola rūz-ı viṣāle irse gönlüm niçe bir her şeb
Ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār ile fikr-i dırāz itsün

6. **her şeb:**
Gazel 303
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Ḫayāl-i efʿi-i zülf-i nigār ile her şeb
Belā güzīde misin mār-ı ġam-gezīde misin

7. **her şeb:**
Kaside 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Nice zamān idi hengām-ı ṣubḥa dek her şeb
Çerāġ-ı rūşen idi meclis-i sipihre ḳamer

her şebde:

1. **her şebde:**-*de*
Gazel 318
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Her gece.

Her şebde ẓuhūra gelen āṣār senüñdür
Ṣuretger-i māhiyyet-i eşyā sen imişsin

her şebüñ āḫiri bir ṣubḥa irer:

1. **her şebüñ āḫiri bir ṣubḥa irer:**
Kaside 4
Mısra: **190**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her gecenin sonu bir sabaha varır: Her ne kadar zor ve sıkıntılı bir durum yaşansa da sonunda mutlaka ferahlık vardır. Bu sebeple insan hiçbir zaman ümitsizliğe kapılmamalıdır.

Her şitānuñ ṣoñı bir yaza çıḳarmış giderek
Her şebüñ āḫiri bir ṣubḥa irer nīk-encām

her şey':

1. **her şey':**
Şarkı 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Her şey.

Her şey' Ḥaḳḳuñ maẓharıdur
Ṭuyagör gönül böyl'olur

her şey:

1. **her şey:**
Tarih 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her şey.

Herkes ṣafāda mül gibi her şey ṭonanmış gül gibi
Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi feryādın ışġā eyledüñ

her şey'de āsārın nümāyān eyleyen:

1. **her şey'de āṣārın nümāyān eyleyen:**
Gazel 276
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her şeyde eserlerini gösteren (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur her ẕerrenüñ mihrin temāşā itdüren
ʿIşḳdur her şey'de āṣārın nümāyān eyleyen

her şitānuñ ṣoñı bir yaza çıkarmış:

1. **her şitānuñ ṣoñı bir yaza çıḳarmış:**
Kaside 4
Mısra: **189**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her kışın sonu bir yaza çıkar: Her ne kadar zor ve sıkıntılı bir durum yaşansa da sonunda mutlaka ferahlık vardır. Bu sebeple insan hiçbir zaman ümitsizliğe kapılmamalıdır.

Her şitānuñ ṣoñı bir yaza çıḳarmış giderek
Her şebüñ āḫiri bir ṣubḥa irer nīk-encām

her ṭarafa:

1. **her ṭarafa:**
Beyit 235
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her yer, her taraf.

Bahār irişdi diyü āb gülşeni ṭolanur
Çemende her ṭarafa ḫayli ṣalınur bulanur

2. **her ṭarafa:**-*a*
Beyit 235
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her yer, her taraf.

Bahār irişdi diyü āb gülşeni ṭolanur
Çemende her ṭarafa ḫayli ṣalınur bulanur

3. **her ṭarafa:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her taraf, her yön.

Ṣaldılar her ṭarafa cūları çāvūş-ṣıfat
Vara tā ṣaḥn-ı çemen-zārı ḳıla pāk-revān

her ṭarafdan:

1. **her ṭarafdan:**-*dan*
Gazel 92
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her yer, her taraf.

Her ṭarafdan gün yüzüñ seyr itmek içündür senüñ
Sīneme bir niçe revzenler ki ol peykān açar

her teşne:

1. **her teşne:**
Kaside 2
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Her susamış (kimse). II 3. Murad'ın lütfunu arzulayan herkes.

Ḳanı ẕātuñ gibi bir ḫüsrev-i ʿālī-dil kim
Ola her teşne zülāl-i kereminden reyyān

her türāb āhen ü her āhen tīġ:

1. **her türāb āhen ü her āhen tīġ:**
Gazel 180
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Her topraktan demir ve her demirden kılıç (olmaz): Bir şeyin iyi ve kaliteli olması için öncelikle kaynağının sağlam olması gerekir. Ham maddesi kötü veya vasat olan şeylerden sağlam ürünler elde etmek imkânsızdır.

Olmaz ey şehryār āhen tīġ
Her türāb āhen ü her āhen tīġ

her ʿużvı:

1. **her ʿużvı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Her uzuv, her organ.

Biri birine her ʿużvı münāsib
Bu deñlü olur aʿżāda tenāsüb

her varaḳı bir kitāb ola:

1. **her varaḳı bir kitāb ola:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Her yaprağı bir kitap olmak. II Aşkı anlatmak için yazılan metinlerin sayısız derecede çok olması, aşk kavramının geniş bir mahiyeti olması sebebiyle aşkı anlatmak için çok sayıda kitapların yazılması.

Bir noḳtadur Ḳabūli mütūn-ı fünūn-ı ʿışḳ
Taḥrīr olursa her varaḳı bir kitāb ola

her vilāyetden:

1. **her vilāyetden:**-*den*
Gazel 320
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her şehir, her il.

Her vilāyetden güzel ḳopmaz ümīd-i mihr iden
Her felekden kevkeb-i raḫşān umarsa ummasun

her yaña:

1. **her yaña:**-*a*
Tahmis 12
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Her yan, her taraf.

Şu gibi dil ṭıflı aḳmaz her yaña şimden girü
Ṭāyir-i ḳudsī-i rūḥ añdı tecerrüd ʿālemin

her yañadan:

1. **her yañadan:**-*dan*
Kaside 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Her yön, her taraf.

Dür nisār itmede ṣaḥn-ı çemene her eşcār
Gülşene sīm aḳıdur her yañadan āb-ı revān

her yanuñ:

1. **her yanuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Her yan, her taraf. II Vezir Osman Paşa'nın her yanı.

Gelüp işigüñe yüz sürmege müştākdur ʿālem
Ṭavāf eylerler anuñçün miṣāl-i Kaʿbe her yanuñ

her yanuñı ḥıfẓ eyler:

1. **her yanuñı ḥıfẓ eyler:**-*r*
Gazel 224
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her yanını korumak. II Kabûlî'nin ettiği duaların sevgiliyi tüm kötülüklerden koruması.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

her yekī:

1. **her yekī:**
Beyit 283
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her biri.

Dil-i men bā-dil-i ān şūḫ-ı cihān yek-dil būd
Her yekī bād ger āḫir şude ḫāṭır mānde

her yerde:

1. **her yerde:**-*de*
Gazel 392
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her yer, her taraf.

Heybet gerekdür erde ki her yerde göstere
Rūbāh-ı ḫaşma kendüyi şīr-i jiyān gibi

her yirde:

1. **her yirde:**-*de*
Gazel 373
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her yer, her taraf.

Yiridür bulsa her yirde revācın silʿat-ı İslām
Metāʿ-ı düşmen-i dīne ziyān oldı ziyān üzre

2. **her yirde:**-*de*
Gazel 375
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her yer, her taraf.

Ḫār-ı ġamuñla ey gül dil murġı zār böyle
Her yirde ḫār elinden her murġ-zār böyle

3. **her yirde:**-*de*
Kaside 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Her yer, her taraf.

Çıḳup her yirde kimdür yüz aġardan bād-ı ṣubḥāsā
Şafaḳ gibi revān iden kim ola ḳanın aʿdānuñ

her yire pervāz eylemez:

1. **her yire pervāz eylemez:**-*mez*
Gazel 306
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her yere kanat çırpmak. II Herkese meyletmek.

Her yire bī-hūde pervāz eylemez şeh-bāz olan
Böyle yirlerde şikār alur mı ṣayyād olmayan

her yürekde:

1. **her yürekde:**-*de*
Gazel 320
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her yürek, her gönül.

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

her zamān:

1. **her zamān:**
Gazel 122
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her zaman, sürekli, daima.

Ey gül-i ter ḳāmetin teşbīh eyler ḳaddüñe
Serv anuñçündür ḫazāndan her zamān āzādedür

2. **her zamān:**
Gazel 144
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli, daima.

Serv-ḳaddi sāyesinde ḫoş geçersek her zamān
Sāye-i ṭūbāyile cennetde ġarrālanmazuz

her zamān u her dem:

1. **her zamān u her dem:**
Müseddes 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Her zaman ve her an.

Viṣāl ümmīdin itmez ādem olmaz
Fe-emmā her zamān u her dem olmaz

her ẕerre:

1. **her ẕerre:**
Gazel 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her zerre, her parça.

Gün gibi rūy-ı ʿāleme beẕl eyle luṭfuñı
Her ẕerre istifāde ide müstefīd ola

her zerrem:

1. **her ẕerrem:**-*m*
Kaside 2
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Her zerre, her parça.

Āftāb-ı keremüñ üstüme pertev ṣalsa
Mihr ü ḫāver gibi her ẕerrem olurdı raḫşān

her zerrenüñ mihrin temāşā itdüren:

1. **her ẕerrenüñ mihrin temāşā itdüren:**
Gazel 276
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her zerrenin güneşini seyrettiren (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur her ẕerrenüñ mihrin temāşā itdüren
ʿIşḳdur her şey'de āṣārın nümāyān eyleyen

her zerreye:

1. **her ẕerreye:**-*y, -e*
Gazel 449
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her zerre. II Kâinattaki her bir varlık.

Keremüñ gün gibi her ẕerreye mebẕūl olsun
Naẓar-ı pāküñ ile her kişi meşġūl olsun

her zevḳ u ṣafānuñ ötesi:

1. **her ẕevḳ u ṣafānuñ ötesi:**
Tahmis 13
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Her zevk ve sefanın ötesi.

Her ẕevḳ u ṣafānuñ ötesi derd ü belādur
Sen renc ü ʿanā añladuġuñ ẕevḳ u ṣafādur

her-cāyi:

1. **her-cāyidür:**-*dür*
Gazel 59
Mısra: **13**
Kararsız, sebat etmeyen, şıpsevdi. II Sevgili.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

her-cāyi yār:

1. **her-cāyi yār:**
Gazel 376
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kararsız sevgili.

Bir sen degülsin ey dil giryān u zār böyle
Her-cāyi yār elinden her bir diyār böyle

hergiz:

1. **hergiz:**
Gazel 70
Mısra: **7**
Asla, katiyen, hiçbir zaman.

Baḳamaz hergiz anuñ yüzine ol sīm-beden
Rūyını zerd idüben ʿāşıḳ olan eylese zer

2. **hergiz:**
Gazel 139
Mısra: **10**
Asla, katiyen, hiçbir zaman.

Ḳabūlī şunda bir merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür
Vefā ummaz o senden kimseden hergiz recā itmez

3. **hergiz:**
Gazel 176
Mısra: **6**
Asla, katiyen, hiçbir zaman.

Leylī ṣaçını göreli mecnūna döndi dil
Yoḳdur sözünde anuñ içün hergiz irtibāṭ

herkes:

1. **herkes:**
Beyit 21
Mısra: **2**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe
ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

2. **herkes:**
Beyit 237
Mısra: **2**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Cihān cāy-ı tefekkür bu felek bir dār-ı ḥayretdür
Esās-ı ʿömrini herkes ṣanur māl-ı ġanīmetdür

3. **herkes:**
Gazel 8
Mısra: **15**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Herkes murāda irdi Ḳabūlī-i nā-murād
Niçün sezā-yı himmet iken nā-ümīd ola

4. **herkes:**
Gazel 29
Mısra: **5**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Yüzin gördükde cānā cān virürken üstine herkes
Nedendür ḫançerüñ böyle dil-āzār olmaġa bāʿis

5. **herkesüñ:**-*üñ*
Gazel 29
Mısra: **9**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Ḳabūlīveş ġamuñdan herkesüñ ḳalbinde bir hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ derdi hem-vār olmaġa bāʿis

6. **herkes:**
Gazel 63
Mısra: **7**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Sarāy-ı ʿālem-i fānīde herkes bir maḥal gözler
Niçe şāh-ı muʿaẓẓamdan yirinde bir gedā yegdür

7. **herkese:**-*e*
Gazel 92
Mısra: **3**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Feṯḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ herkese müşkil gelür
Dil anuñ cānā dilin bilür ki key āsān açar

8. **herkese:**-*e*
Gazel 136
Mısra: **8**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Dil-i dānāda muḳarrer ki velāyet vardur
Yoḫsa āyāt-ı vefā herkese ilhām olmaz

9. **herkese:**-*e*
Gazel 168
Mısra: **7**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Şaḫṣ-ı nā-dāna açılma açma rāzuñ herkese
Ey göñül pek ṣaḳla sırruñ sīnede mektūbveş

10. **herkes:**
Gazel 193
Mısra: **3**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Ḳaşları mihrābına herkes perestār ol bütüñ
Ṣūret-i zībāsına çoḳ kişi ṭapdı ʿAbdinüñ

11. **herkes:**
Gazel 230
Mısra: **5**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Mürüvvet dād-ı Ḥaḳdur herkes andan müstefīż olmaz
Kerem gelmez keremsüzden ʿaḳīme ḳıyma sulṭānum

12. **herkes:**
Gazel 262
Mısra: **9**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Ḳayd-ı dünyāyile pā-beste Ḳabūlī herkes
Bend-i zencīr-i belādan seni kim ḳurtarsın

13. **herkese:**-*e*
Gazel 282
Mısra: **1**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Herkese mihr ü vefā ʿuşşāḳa nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden

14. **herkesüñ:**-*üñ*
Gazel 354
Mısra: **9**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Herkesüñ Ḥaḳdan birer maḳṣūdı var ammā ki ben
İsterem aʿdāña ẕillet saña çoḳ rifʿat vire

15. **herkes:**
Gazel 358
Mısra: **3**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Recā-yı luṭf iderse vaḳtidür herkes cenābuñdan
Emīr-i muḥteremsin ceyb-i dīnār u direm elde

16. **herkes:**
Gazel 402
Mısra: **5**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Bu sūr-ı pür-sürūr-ı pādşāhīde gülüp herkes
Revā mı ben ġarībüñ aḳa deryālar gibi yaşı

17. **herkese:**-*e*
Gazel 407
Mısra: **4**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Müsteḥaḳ olmayan iḥsānuña maẓhar düşmez
Bāʿiṣ-i devlet olur herkese istiḥḳāḳı

18. **herkese:**-*e*
Gazel 410
Mısra: **8**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Şaḥṣ-ı nā-dāna keşf-i rāz itme
Herkese söyleme kitāb gibi

19. **herkese:**-*e*
Gazel 431
Mısra: **14**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Biz bu ebyāt-ı mülemmaʿla Ḳabūlī umaruz
Olavuz herkese ol şāha duʿāya dāʿī

20. **herkes:**
Gazel 507
Mısra: **4**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Devr-i ʿadlüñde her kişide sürūr
Şimdi herkes ṣafāda sulṭānum

21. **herkesüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **41**

İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Yoluñda herkesüñ ölmek dirilmek cānına minnet
Kimi bendeñ kimi cān ile ḳuluñ kimi ḳurbānuñ

22. **herkes:**
Kaside 4
Mısra: **57**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

İntiẓār üzre iken herkes ol esnāda biri
Ḫıdmet-i pādşeh-i ʿāleme irgürdi peyām

23. **herkese:**-*e*
Kıt'a 27
Mısra: **5**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Eyādi-i luṭfuñ ire herkese
Murādın ala her faḳīr ü ġanī

24. **herkesüñ:**-*üñ*
Mesnevi 5
Mısra: **88**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Egri ol uġrıdur ki hem-çü kemān
Herkesüñ ḳoltuġına gire hemān

25. **herkes:**
Mesnevi 7
Mısra: **20**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Görinür bir şaḳī vü bir tebehkār
Yanında ṭoġrı yoḳ herkes günehkār

26. **herkese:**-*e*
Mesnevi 15
Mısra: **19**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Herkese aḳçe odun olmışdur
Aḳçe bil yāre giden olmışdur

27. **herkesüñ:**-*üñ*
Mesnevi 15
Mısra: **78**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Birdür anuñ yanında şāh u gedā
Herkesüñ iḥtiyācı vardur aña

28. **herkese:**-*e*
Müseddes 5
Mısra: **28**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Saña da ḳalacak ʿālemde oldur öyle iẕʿān it
Güle baḳ herkese ḫulḳuñla dünyāyı gülistān it

29. **herkes:**
Tahmis 2
Mısra: **17**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Herkes ʿarefnāk adın yād itmemekdür efḍali
Maʿrifet bābında olmaz her kişinüñ medḫali

30. **herkese:**-*e*
Tahmis 9
Mısra: **5**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Felekden herkese kārum şikāyet eyleyen tāliʿ
Dili bend-i belādan nice āzād ideyin bilmem

31. **herkes:**
Tarih 2
Mısra: **7**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Herkes ṣafāda mül gibi her şey ṭonanmış gül gibi
Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi feryādın ışġā eyledüñ

32. **herkese:**-*e*
Tarih 15
Mısra: **11**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Ḫudā bu luṭfı virmez herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında

devlet olmayana hiç bu fen

33. **herkes:**
Tarih 17
Mısra: **7**
İnsanların hepsi, tamamı, her biri.

Çe nisbet be-ʿilm-i tu evhām herkes
Çi ḥaddest pīş-i tu her şaḫṣ maʿyūb

herkesde her kisvetde cevlān eyleyen:

1. **herkesde her kisvetde cevlān eyleyen:**
Gazel 276
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Herkeste (ve) her elbisede dolaşan (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur herkesde her kisvetde cevlān eyleyen
ʿIşḳdur mīri gedā mūrı Süleymān eyleyen

herkesüñ āsārı:

1. **herkesüñ āṣārı:**
Gazel 225
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Herkesin eserleri. II İnsanlarda olan huylar, özellikler.

Kemāl iẓhār ider her kimde olsa gül gibi kendin
Ẓuhūr eyler deminde herkesüñ āṣārı sulṭānum

herkesüñ ḥāli:

1. **herkesüñ ḥāli:**
Mesnevi 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Herkesin hâli, insanların vaziyeti.

Devr-i ʿadlüñde herkesüñ ḥāli
İntiẓām üzredür benem ḫālī

herkesüñ maḳādīrini:

1. **herkesüñ maḳādīrini:**-*n, -i*
Mesnevi 4
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Herkesin kudreti, hüneri, becerisi.

Bilesiz herkesüñ maḳādīrini
Bize de virmemek neden birini

herkesüñ maṭlabı:

1. **herkesüñ maṭlabı:**
Mesnevi 2
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Herkesin isteği, arzusu.

Herkesüñ maṭlabı bi-ġayr-ı vuḳūf
Şāhdan bir işārete mevḳūf

herkesüñ meyli:

1. **herkesüñ meyli:**
Mesnevi 15
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Herkesin meyli.

Yüzi şovuḳdur aḳçenüñ ḫayli
Añadur herkesüñ yine meyli

herkesüñ naẓarı:

1. **herkesüñ naẓarı:**
Mesnevi 4
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Herkesin ilgisi.

Pādşāhuñ ki sizsiñüz eṣeri
Sizedür şimdi herkesüñ naẓarı

herze yidüñ:

1. **herze yidüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 13
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Herze yemek: Boş konuşmak, gereksiz söz söylemek.

Ṣūretüñ yine bugün ḫaylice ……-reng ancaḳ
Yine ne herze yidüñ rengi yüzüñde nāzil

herze yimek:

1. **herze yimek:**-*mek*
Kaside 13

Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Herze yemek: Boş konuşmak, gereksiz söz söylemek.

Saña afyon yimeden herze yimek çoḳ yegdür
Hele tizce durur idüñ gözüñ olmazdı ḳızıl

herzeler yiye:

1. **herzeler yiye:**-*y, -e*
Mesnevi 5
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **Deyim**
Herze yemek: Boş konuşmak, gereksiz söz söylemek.

Bunda çoḳ herzeler yiye nā-ḥaḳ
Yine bizden şikāyet ide be-baḳ

hest:

1. **heşt:**
Beyit 191
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Cild-i yek-rā der-īn resāyil heşt
Pür-ṣafāyīst hem-çü heşt bihişt

2. **hest:**
Mesnevi 6
Mısra: **39**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Hest ez-luṭf ṭıbbaḳān-ı meʾmūl
Yaʿmelūne'l-kitābe bi'l-medlūl

Heşt Bihişt:

1. **Heşt Bihişt:**
Beyit 191
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Sekiz cennet. II Sehî Bey tarafından kaleme alınan ve sekiz tabakadan oluşan Anadolu sahasının ilk tezkiresi.

Cild-i yek-rā der-īn resāyil heşt
Pür-ṣafāyīst hem-çü heşt bihişt

hevā:

1. **hevā:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Heves, arzu, düşkünlük.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaşşuḳ o taʿalluḳ o hevā

2. **hevādan:**-*dan*
Kaside 6
Mısra: **83**
Heves, arzu, düşkünlük.

Ferāġat it bu hevādan dilā ṣaded ḳaldı
Duʿā-yı şāha şürūʿ eyle ġayra itme naẓar

3. **hevāsı:**-*s, -ı*
Mesnevi 2
Mısra: **42**
Heves, arzu, düşkünlük.

Ḥabl-ı ḥubbı dile mülāḳīdür
Daḫı serde hevāsı bāḳīdür

4. **hevā:**
Tahmis 12
Mısra: **1**
Heves, arzu, düşkünlük.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

5. **hevā:**
Beyit 6
Mısra: **1**
Heves, arzu, düşkünlük. II Aşk.

Serde hevā dilde heves elde dām
Ehl-i dile derd ile dirlik ḥarām

6. **hevā:**
Gazel 42
Mısra: **1**
Heves, arzu, düşkünlük. II Aşk.

Ey menem ez-bād-ı ḥasret der-hevā der-künc-i derd
Şeb-nişīn-i künc-i miḥnet rūz-gerd-i gird kerd

7. **hevādur:**-*dur*
Gazel 166
Mısra: **5**
Heves, arzu, düşkünlük. II Aşk.

ʿIşḳa gel uyma hevādur dise vāʿiẓ uyamam
ʿĀḳil olan dil-i dīvāneyi ilzām idemez

8. **hevāyile:**-*y, -ile*
Gazel 252
Mısra: **3**
Heves, arzu, düşkünlük. II Aşk.

Hevāyile niçe bir sūz u sāza uyduralum
Biraz da ḫalḳa uyalum namāza başlayalum

9. **hevā:**
Gazel 318
Mısra: **1**
Heves, arzu, düşkünlük. II Aşk.

Ẓāhirde vü bāṭında hevā sen imişsin
Her gūşede pūşīde vü peydā sen imişsin

10. **hevādan:**-*dan*
Gazel 360
Mısra: **13**
Heves, arzu, düşkünlük. II Aşk.

Geç bu hevādan yola gel ey gönül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

11. **hevāsını:**-*s, -ı, -n, -ı*
Gazel 406
Mısra: **8**
Heves, arzu, düşkünlük. II Aşk.

Olur mı iḳtiżā-yı hevā ehl-i ʿışḳdan
Tebdīl ider rıżā-yı ḥabībe hevāsını

12. **hevā:**
Gazel 488
Mısra: **1**
Heves, arzu, düşkünlük. II Aşk.

Yir yoḳ hevā-yı serde hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu derde ḳalmadı

13. **hevā:**
Kaside 1
Mısra: **88**
Hava durumu, iklim.

Nitekim geh zemistān ola ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī germ ola luṭfıyla Mevlānuñ

hevā nārını:

1. **hevā nārını:**-*n, -ı*
Gazel 424
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Arzu ateşi, heves ateşi. II Arzu, tutku, heves.

Hevā nārını maʿṣiyet tābını
Muḥammed mücemmid Muḥammed degül mi

hevā vü neşāṭ:

1. **hevā vü neşāṭ:**
Gazel 254
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Arzu ve neşe.

Ne serde bellü hevā vü neşāṭ u ẕevḳ u sürūr
Ne dilde ārzu-yı ʿişret-i dem-i ʿālem

hevā-dār:

1. **hevā-dār:**
Kaside 7
Mısra: **23**
İstekli, meyilli, hevesli (kimse).

Bād-bān-ı keremüñ kime hevā-dār olsa
Keşti-i Nūḥ-ı necī gibi olur ehl-i necāt

hevāyī:

1. **hevāyī:**
Gazel 421
Mısra: **8**
Heveslerine ve

arzularına düşkün, uçarı, şıpsevdi (sevgili).

ʿArūs-ı serve māyil olma gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider ol başı oynaġı

hevā-yı dāne-i ḫālüñ:

1. **hevā-yı dāne-i ḫālüñ:**-*üñ*
Kıt'a 30
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Siyah ben tanesinin arzusu.

Gitmez hevā-yı dāne-i ḫālüñ derūndan
Ey serv-ḳad çü māyil olur murġ çīneye

hevā-yı dil-ber:

1. **hevā-yı dil-ber:**
Gazel 460
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin arzusu.

Her dilde hevā-yı dil-ber olmaz
Her seng-i siyehde cevher olmaz

2. **hevā-yı dil-ber:**
Gazel 164
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin arzusu.

Her serde hevā-yı dil-ber olmaz
Her seng-i siyehde cevher olmaz

hevā-yı ḥicāza:

1. **hevā-yı ḥicāza:**-*a*
Gazel 253
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk hocası, aşk üstadı. II Aşk.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı ḥabībe revān oluñ ʿuşşāḳ
Hemān sizüñle hevā-yı ḥicāza başlayalum

hevā-yı ʿışḳ:

1. **hevā-yı ʿışḳ:**
Gazel 319
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşkın hevesi, arzusu.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı terk itmem
Ḳabūlī kesseler başum
Hevā-yı ʿışḳ serden gitmesün bu yolda ser gitsün

hevā-yı ʿışḳa gelüñ:

1. **hevā-yı ʿışḳa gelüñ:**-*üñ*
Gazel 261
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk hevesine gelmek. II Aşka kapılmak, âşık olmak.

Yine ele alalum eski eski ʿādetümüz
Hevā-yı ʿışḳa gelüñ tāze tāze başlayalum

hevā-yı ʿışḳa uyup:

1. **hevā-yı ʿışḳa uyup:**-*up*
Gazel 261
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk hevesine uymak, aşka kapılmak.

Hevā-yı ʿışḳa uyup nār-ı şevḳ ile yanalum
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

hevā-yı ʿışḳ-ı mecāzī:

1. **hevā-yı ʿışḳ-ı mecāzī:**
Gazel 260
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mecazi aşkın hevesi. II İlahî aşk.

Hevā-yı ʿışḳ-ı mecāzī ḥaḳīḳate yoldur
Ḥaḳīḳate irişince mecāza başlayalum

hevā-yı kākül-i dil-dārı:

1. **hevā-yı kākül-i dil-dārı:**-*ı*
Gazel 139
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin saçının hevesi.

Ġam-ı sevdāyile ʿaḳlı perīşān olmayan kimse

Hevā-yı kākül-i dil-dārı
başına belā itmez

hevā-yı kākülüñle:

1. **hevā-yı kākülüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 49
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kakülün hevesi. II Sevgilinin saçının arzusu.

Ġam-ı zülfüñle dil zār u nizār olmaḳ muḳarrerdür
Hevā-yı kākülüñle bī-ḳarār olmaḳ muḳarrerdür

hevā-yı ḳuds:

1. **hevā-yı ḳuds:**
Tahmis 8
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Kutsal heves.

Semt-i seyrüñ hevā-yı ḳuds olsun
Hem-cenāḥuñ hümā-yı ḳuds olsun

hevā-yı medḥüñde:

1. **hevā-yı medḥüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 6
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Övgü arzusu.

Hümā-yı ṭabʿum uçarken hevā-yı medḥüñde
Ṭoḳındı seng-i ḥavādiṣ ne bāl ḳaldı ne per

hevā-yı nefsi:

1. **hevā-yı nefsi:**-*i*
Mesnevi 7
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nefsin arzusu.

Hevā-yı nefsi ancaḳ muḳteżāsı
Żuhūr-ı Ḥaḳḳa hic yoḳdur rıżāsı

hevā-yı serde:

1. **hevā-yı serde:**-*de*
Gazel 488
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Akıl, fikir, düşünce.

Yir yoḳ hevā-yı serde hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu derde ḳalmadı

hevāyı terk itdi:

1. **hevāyı terk itdi:**-*di*
Tahmis 13
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hevesi terk etmek, nefsin gelip geçici arzularından sıyrılmak.

Ṭoġruldı reh-i Ḥaḳḳa Hüdā semtine düşdi
Terk itdi hevāyı ṣuleḥā semtine düşdi

hevā-yı vaṭan:

1. **hevā-yı vaṭan:**
Mesnevi 2
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Memleket arzusu.

Çıḳmadı sīneden ṣafā-yı vaṭan
Dilden ayrılmadı hevā-yı vaṭan

hevā-yı zülfüñ:

1. **hevā-yı zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 414
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçının arzusu.

Hevā-yı zülfüñ ile misk olalı bād-ı ṣabā
Muʿaṭṭar eyledi būy-ı vefā dimāġumuzı

heves:

1. **heves:**
Mesnevi 1
Mısra: **164**
Heves, istek, arzu.

Ne-dāred beḳā vü ne-māned be-kes
Medāreş ber-āb u medāreş heves

2. **heves:**
Beyit 6
Mısra: **1**
Arzu, istek. II Aşk.

Serde hevā dilde heves elde dām

Ehl-i dile derd ile dirlik ḥarām

hey:

1. **hey:**
Gazel 178
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Yüri hey ḳara baḫtum bī-saʿādet eyleyen ṭāliʿ
Murādum āftābın pür-kesāfet eyleyen ṭāliʿ

2. **hey:**
Gazel 307
Mısra: **14**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Ḳavl idersin de yine gelmezsin
Yüri heyʿahdi bütün ḳavli yalan

3. **hey:**
Gazel 418
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bī-meded ḳaldum ġamuñla bir meded ḳıl bendeñe
Hey meded öldüm yitiş gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

4. **hey:**
Gazel 478
Mısra: **4**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Yārdan ʿāşıḳın ol ḫaṭṭ-ı siyeh ol ebrū
Hey ne kāfir durur insānı dininden çıḳarur

hey dirīġ hey:

1. **hey dirīġ hey:**
Gazel 349
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
"Yazık, eyvah!" gibi anlamlara gelerek yakınma durumunu ifade eden söz.

Bilmezlik uġradur kişiyi hey dirīġ hey
Vādī-i rāh-ı ġuṣṣada seyl-i nedāmete

heybet:

1. **heybet:**
Gazel 392
Mısra: **7**
Korkuyla karışık saygı duygusu, azamet, büyüklük.

Heybet gerekdür erde ki her yerde göstere
Rūbāh-ı ḫaṣma kendüyi şīr-i jiyān gibi

2. **heybet:**
Kaside 4
Mısra: **160**
Korkuyla karışık saygı duygusu, azamet, büyüklük.

Çeşm-i ḫışm ile ḳılup bister ü bāline naẓar
Eyleyüp heybet ile ṣaġa vü ṣolına ḫırām

3. **heybetle:**-*le*
Kaside 5
Mısra: **41**
Korkuyla karışık saygı duygusu, azamet, büyüklük.

Çıḳup aralarından atılup şīrāna heybetle
Muḳarrerdür ʿadūya ḥamlesi Rıḍvān Paşanuñ

hey'et-i dāl-i vücūdı:

1. **hey'et-i dāl-i vücūdı:**-*ı*
Gazel 385
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Vücut dalının şekli.
II Düşmanın "dal (-)" harfine benzeyen bükülmüş bedeni.

Sen ser-i aʿdāyı ṭoġrultduḳca mānend-i elif
Ḳorḳusından hey'et-i dāl-i vücūdı lām ola

heyhāt:

1. **heyhāt:**
Kaside 7
Mısra: **38**
Kaybedilmiş bir şeye veya kimseye karşı duyulan üzüntüyü bildirir.
II Yazık, eyvah!

Sensin ol gevher-i pākīze
ki ḥakkāk-i ḳadīm
Getüre miṣlini bir daḫı
vücūda heyhāt

hezār:

1. **hezār:**
Gazel 170
Mısra: **2**
Bin sayısı. II Binlerce, çok fazla, oldukça.

Öldür diyü o şāha ḳılmaḳ neden sifāriş
Ol devlete irişmek ey dil hezār fāriş

2. **hezār:**
Gazel 415
Mısra: **8**
Bin sayısı. II Binlerce, çok fazla, oldukça.

Mescid ü ḫānḳah yekī maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār yekī suḫan yekī

3. **hezār:**
Gazel 194
Mısra: **3**
Bülbül. II Âşık.

Her ne deñlü āh u zār eylerseñ ol gül ey hezār
Güş ḳılmaz şīvenüñ aṣlı nedür bu şīvenüñ

4. **hezār:**
Gazel 375
Mısra: **10**
Bülbül. II Âşık.

Ṭutdı cihānı gerçi feryāduñ ey Ḳabūlī
Bir sen degülsin ancaḳ iñler hezār böyle

hezār olmaḳ:

1. **hezār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 197
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Binlerce olmak, çok fazla olmak.

ʿĀşıḳuñ kūyuñda cānā bī-şumār olmaḳ gerek
Gülşenüñde bülbülüñ ey gül hezār olmaḳ gerek

hezār olsun:

1. **hezār olsun:**-*sun*
Gazel 311
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bülbül (gibi) olmak.

Maẓhar-ı luṭfı biñden biridür
Serv ü gül ʿāşıḳı hezār olsun

hezārān:

1. **hezārān:**
Gazel 116
Mısra: **6**
Binlerce, pek çok.

Şikār olmaz geçer ol şāhbāz-ı evc-i ḥüsn ammā
Niçe bāzūdan uçmışdur hezārān ḳola gelmişdür

2. **hezārān:**
Gazel 191
Mısra: **8**
Binlerce, pek çok.

Ḳayd-ı miḥnetden nice mücrimleri ʿıṭlāḳ idüp
Bend-i ẕilletden hezārān bende āzād eylemek

hezārvār:

1. **hezārvār:**
Kaside 6
Mısra: **74**
Bülbül gibi.

Ḳabūli gibi ḳanı bülbül-i ṣenā-ḫ∨ānuñ
Hezārvār dili ṭūṭi-i şeker-perver

ḫıdmet:

1. **ḫıdmetinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 103
Mısra: **10**
Hizmet, görev, vazife.

Nola olursa Ḳabūlī ḳapuñda maḳbūlüñ
Ġulām-ı maḳbul olan ḫıdmetinde ḳābil olur

2. **ḫıdmete:**-*e*
Gazel 168
Mısra: **2**
Hizmet, görev, vazife.

Ḥiddet idüp ortaya atılma ey dil ṭūbveş
Ḫıdmete bil bağla ṭur bir güşede cārūbveş

3. **ḫıdmetüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 2
Mısra: **81**
Hizmet, görev, vazife.

Gördügüm ẓulmi beyān eyleyeyin ḫıdmetüñe
Felek-i ẓālim elinden diyeyin girye-künān

4. **ḫıdmete:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **214**
Hizmet, görev, vazife.

Mīr-i mīrān olup iclāl ile Yūsuf Paşa
Pāye-i ṣadra gelüp ḫıdmete gösterdi ḳıyām

5. **ḫıdmetüm:**-*üm*
Kaside 7
Mısra: **76**
Hizmet, görev, vazife.

Yoḳdur āḫer ġarażum ʿarż-ı duʿādan ġayrı
Ḫıdmetüm medḥ ü ṣenādur degül iẓhār-ı nikāt

6. **ḫıdmet:**
Kaside 8
Mısra: **27**
Hizmet, görev, vazife.

Cihānda ʿuhdesinden kim gelürse ḫıdmet anuñdur
Kemāl-i luṭfuña maẓhar egerçi cümle ḫuddāmuñ

7. **ḫıdmetüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 8
Mısra: **33**
Hizmet, görev, vazife.

ʿAli kim ḫıdmetüñde kātibüñdür lāmdur ḳaddi
Senüñ ʿayn-ı ʿadālet olduġuña dāldür lāmuñ

8. **ḫıdmetdeyem:**-*de, -y, -em*
Kıt'a 25
Mısra: **4**
Hizmet, görev, vazife.

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

9. **ḫıdmete:**-*e*
Tesdis 1
Mısra: **15**
Hizmet, görev, vazife.

Serv gibi ḳāyim olsam ḫıdmete bil bağlasam
Pāyüñe düşsem yüzüm sürsem …… ağlasam

ḫıdmet demidür:

1. **ḫıdmet demidür:**-*dür*
Gazel 437
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hizmet zamanı.

Gülzār-ı ser-i zülfüñ ferrāşı geçer göñlüm
Yaʿni ki ṣabā daḫı ḫıdmet demidür şimdi

ḫıdmet eyleyeydüm:

1. **ḫıdmet eyleyeydüm:**-*y, -dü, -m*
Kaside 3
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Hizmet etmek, görevini yerine getirmek.

Bendeñ ḳıyās iderdüm kim māla ṭoġruluḳla
Bir ḫıdmet eyleyeydüm kim ḫalḳ olaydı ḳāyil

ḫıdmet iderek:

1. **ḫıdmet iderek:**-*erek*
Gazel 196
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hizmet etmek, iş görmek, çalışmak.

Ḫıdmet iderek meclis-i rindāna irişdük
Meydāna girüp himmet-i merdāna yitişdük

ḫıdmete ḳodılar:

1. **ḫıdmete ḳodılar:**-*dı, -lar*
Gazel 336

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hizmete koymak, hizmetkâr yapmak.

Ṭurma kūşişde göñül sīne-i pür-dāġ içre
Ḳodılar ḫıdmete dervīş durur nān evine

<u>ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ:</u>

1. **ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ:**-*üñ*
Gazel 277
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin)
Kapısının toprağında hizmet etmek.

Yiridür bekler isem bāb-ı saʿādet-baḫşuñ
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ devlet ü ʿizzet bilürin

2. **ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ:**-*üñ*
Gazel 285
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin)
Kapısının toprağında hizmet etmek.

İşigüñde ḳuluñam bendeñi yap sulṭānum
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ ʿizzet ü rifʿat bilürin

3. **ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ:**-*üñ*
Müseddes 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin)
Kapısının toprağında hizmet etmek.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

4. **ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ:**-*üñ*
Müseddes 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin)
Kapısının toprağında hizmet etmek.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

5. **ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ:**-*üñ*
Müseddes 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin)
Kapısının toprağında hizmet etmek.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

6. **ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ:**-*üñ*
Müseddes 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin)
Kapısının toprağında hizmet etmek.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

7. **ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ:**-*üñ*
Müseddes 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin)
Kapısının toprağında hizmet etmek.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr olmayınca bilmedüm

<u>ḫıdmet-i ḫāk-i derüñle:</u>

1. **ḫıdmet-i ḫāk-i derüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 105
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin)
Kapısının toprağında hizmet etmek.

Mevālī ḫıdmet-i ḫāk-i derüñle müfteḫirlerdür
Eʿālī faḫr ider anuñla kim mevlī'l-mevālīdür

<u>ḫıdmet-i kūyet:</u>

1. **ḫıdmet-i kūyet:**-*et*
Beyit 264

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Mahallesinde hizmet etme.

Nūr-ı maḥżest rü'yet-i rūyet
ʿAyn-ı farżest ḫıdmet-i kūyet

<u>ḫıḍmet-i meydān iden merdāna:</u>

1. **ḫıḍmet-i meydān iden merdāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Meydanın hizmetçisi olan yiğitler. II Dervişler, abdallar.

Ṭarīḳuñ iḫtiyārı āstānuñ eski dervīşi
Ezelden ḫıḍmet-i meydān iden merdāna ʿışḳ olsun

<u>ḫıdmet-i pādşeh-i ʿāleme:</u>

1. **ḫıdmet-i pādşeh-i ʿāleme:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının hizmeti.

İntiẓār üzre iken herkes ol eṣnāda biri
Ḫıdmet-i pādşeh-i ʿāleme irgürdi peyām

<u>ḫıdmet-i şehryāra ḳābil:</u>

1. **ḫıdmet-i şehryāra ḳābil:**
Mesnevi 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Padişaha hizmet etmeye layık (kimse).

ʿİlm ile maʿrifetle kāmil iken
Ḫıdmet-i şehryāra ḳābil iken

<u>ḫıdmetüñde pervāne olmaz:</u>

1. **ḫıdmetüñde pervāne olmaz:**-*maz*
Gazel 266
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hizmetinde pervane olmak, hizmet etmek amacıyla bir kimsenin yanında bulunmak ve onun her türlü emrini yerine getirmek.

Nice pervāne olmaz ḫıdmetüñde zümre-i ʿāşıḳ
Şebistān-ı vefāñuñ sen ki şemʿ-i tābdārısın

<u>ḫıdmetüñe getürdi:</u>

1. **ḫıdmetüñe getürdi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Hizmetine getirmek, emre amade etmek.

Emīr-i çarḫ ṭoḳuz pāre aṭlas-ı zer-beft
Getürdi ʿādet-i sūriyye ḫıdmetüñe meger

<u>ḥıfẓ:</u>

1. **ḥıfẓ:**
Kaside 15
Mısra: **4**
Koruma, saklama, muhafaza etme.

Ḳuṭb-ı ʿālemsin otur sen merkezüñde s̱ābit ol
Ḥıfẓ içün her gūşeye evtāddur gönderdigüñ

<u>ḥıfz-ı iḳlīm:</u>

1. **ḥıfẓ-ı iḳlīm:**
Mesnevi 3
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Ülkenin korunması.

İnhizām-ı ʿadū-yı kişver içün
Ḥıfẓ-ı iḳlīm ü żabṭ-ı ʿasker içün

<u>hır hır çekişmekde:</u>

1. **ḫır ḫır çekişmekde:**-*mekde*
Kaside 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hır hır çekişmek, köpek gibi dalaşmak, kavga etmek.

Biri biriyle ḫırlar seg gibi ḫır ḫır çekişmekde
Sözi küfr ü ḫaṭā birḳaç küfür-gūy erlerin gördüm

hırām:

1. **ḫırāmuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 288
Mısra: **4**
Salınarak yürüme, edalı yürüyüş. II Sevgilinin yürüyüşü.

Nihāl-i ḳadd-i şimşāduñ görüp serv-i çemen ṣandum
Libās-ı sebz ile āheste āheste ḫırāmuñdan

hırām eyleyüp:

1. **ḫırām eyleyüp:**-*y, -üp*
Kaside 4
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürümek.

Çeşm-i ḫışm ile ḳılup bister ü bāline naẓar
Eyleyüp heybet ile ṣaġa vü ṣolına ḫırām

hırām ḳılamaz:

1. **ḫırām ḳılamaz:**-*amaz*
Kaside 4
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürümek.

Pādşāh itmez anuñ eyledügi evżāʿı
Bu revişle ḳılamaz ol ḥarem-i şehde ḫırām

hıred:

1. **ḫıredle:**-*le*
Kaside 9
Mısra: **51**
Akıl, us.

Ḫıredmend ol ḫıredle işle ʿāḳil her ne işlerseñ
Reʾīs-i hūşmendān ol ḫıredmendāna ʿışḳ olsun

hıred ehli:

1. **ḫıred ehli:**
Gazel 161
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Akıllı kimseler.

ʿAḳlı başında olan paşa dimez nā-dāna
Ḫıred ehli hüner-i vehm ile meslūb olmaz

hıredmend ol:

1. **ḫıredmend ol:**
Kaside 9
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Akıllı olmak.

Ḫıredmend ol ḫıredle işle ʿāḳil her ne işlerseñ
Reʾīs-i hūşmendān ol ḫıredmendāna ʿışḳ olsun

ḫıredmendān:

1. **ḫıredmendāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **52**
Akıllı kimseler. II Arifler, erenler.

Ḫıredmend ol ḫıredle işle ʿāḳil her ne işlerseñ
Reʾīs-i hūşmendān ol ḫıredmendāna ʿışḳ olsun

hıredmend-i dānā-yı dāniste-kār:

1. **ḫıredmend-i dānā-yı dāniste-kār:**
Tarih 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bilgili âlim (ve) zeki (kimse). II Siyavuş Paşa.

Ḫudā-dān u Ḥaḳ-bīn ü Īzed-şinās
Ḫıredmend-i dānā-yı dāniste-kār

hırıldaş:

1. **ḫırıldaşma:**-*ma*
Kaside 13
Mısra: **28**
Hırıldamak. II Tartışmak.

Gerçi it dirligidür dirligüñ ey kelb-i ʿaḳūr
Bulduġuñ mühmeli ekl eyle ḫırıldaşma ırıl

hırḳa-i şad-pāre:

1. **ḫırḳa-i şad-pāre:**
Gazel 162
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüz parça olmuş hırka.

Nāḫun-ı ġam çāk çāk itdi Ḳabūlī sīnemüz

Ḫırḳa-i ṣad-pāre cism-i zāra beñzer beñzemez

ḥırla:

1. **ḫırlar:**-*r*
Kaside 11
Mısra: **32**
(Eşek gibi) Hırlamak.

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

ḥırmān:

1. **ḫırmāna:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **87**
Mahrumiyet, mahrum kalma.

Ammā baña Ḳabūlī ḥırmāna bāʿiṣ oldı
Maḥrūm olur olursa dānā bu semte dāḫil

ḥırran-ı kaʿbe-i revān-ı maḥabbetüz:

1. **ḥırran-ı kaʿbe-i revān-ı maḥabbetüz:**-*üz*
Gazel 155
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın mukaddes Kâbe'sinin itaat edeni. II Âşıklar.

Biz ḥırran-ı Kaʿbe-i revān-ı maḥabbetüz
Biz hem-ʿinān-ı şāh-süvārān-ı himmetüz

ḥırz-ı cāndur:

1. **ḫırz-ı cāndur:**-*dur*
Mesnevi 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Can muskası. II Can ve gönlün sığındığı şey.

Kār-ı nāḳış anuñla kāmil olur
Ḫırz-ı cāndur saña ḥamāyıl olur

ḥırzı ḥāmil olan cāna:

1. **ḫırzı ḥāmil olan cāna:**-*a*
Gazel 103
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muskayı üzerinde taşıyan beden. II Sevgilinin adını gönlünde taşıyan kişi.

ʿAceb mi ism-i şerīfüñ göñülde naḳş itsem
O ḫırzı ḥāmil olan cāna ol ḥamāʾil olur

ḥışām:

1. **ḫışām:**
Kaside 4
Mısra: **218**
Çekişme, kavga.

Ḳāʿide yirlü yirinde nitekim rükn-i rekīn
Ber-ḳarār esfel ü aʿlā ne nizāʿ u ne ḫışām

ḥışım:

1. **ḫışmı:**-*ı*
Gazel 54
Mısra: **4**
Hışım, öfke, kızgınlık, gazap. II Sevgilinin öfkesi, gazabı.

Fitne-i āḫir zamāndur ġamzesi virmez amān
Çeşmi ḳātil ḫışmı ġalib bī-amāndur dostlar

ḫışımnāk:

1. **ḫışımnāk:**
Mesnevi 9
Mısra: **38**
Öfkeli.

İki şāhin ol iki çeşm-i bī-bāk
Oturur biri birine ḫışımnāk

ḫışm:

1. **ḫışm:**
Gazel 121
Mısra: **6**
Hışım, öfke, kızgınlık, gazap.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

2. **ḫışm:**
Gazel 298
Mısra: **9**
Hışım, öfke, kızgınlık, gazap.

Çatup ḳara ḳaşuñı ḫışm ile kemān itme

Ḳabūli bendeñ efendi
alınmaz yayḳaradan

3. **ḫışm:**
Gazel 335
Mısra: **9**
Hışım, öfke, kızgınlık, gazap.

Ḳabūlī ḳuluña ḫışm ile baḳma
Efendi ḳıymaḳ olmaz bī-günāha

4. **ḫışm:**
Mesnevi 5
Mısra: **69**
Hışım, öfke, kızgınlık, gazap.

Ḫışm ile ṣıçrayup mekānından
Herzeler ṣaçılup dehānından

<u>ḫışm eyleyüben:</u>

1. **ḫışm eyleyüben:**-*y, -üben*
Gazel 395
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kızmak, öfkelenmek, sinirlenmek.

Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı
Tīr-i müjeden ḳalbümüze nice oḳ urdı

2. **ḫışm eyleyüben:**-*y, -üben*
Gazel 395
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kızmak, öfkelenmek, sinirlenmek.

Tīrine Ḳabūlīyi nişān eylemek içün
Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı

<u>ḫışm idüp:</u>

1. **ḫışm idüp:**-*üp*
Gazel 100
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çok kızmak, öfkelenmek.

Beni gördükce müjeñ ey ḳaşı yā tīr çeker
Ḫışm idüp ġamzelerüñ üstüme şemşīr çeker

2. **ḫışm idüp:**-*üp*
Gazel 356
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çok kızmak, öfkelenmek.

Nişān itme müjeñ oḳlarına gördükce aḥbābı
Muḳavves ḳaşlaruñ ʿuṣṣāḳa ḳarşu ḫışm idüp ḳurma

<u>ḫışm-ı çeşmüñ:</u>

1. **ḫışm-ı çeşmüñ:**-*üñ*
Gazel 109
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gözün hışmı, öfkesi. II Sevgilinin öfkeli bakışları.

Dil-i üftāde iġmāzuñ kemāl-i iltifāt añlar
Deminde ḫışm-ı çeşmüñ ḳullara ʿayn-ı ʿināyetdür

<u>ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ:</u>

1. **ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ:**
Gazel 268
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü kubbesinin çadırı. II Gökyüzü, sema.

Varup gün gibi ey meh indigüñ menzilde her aḫşam
Ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ üstüñe zerrīn otaġ olsun

<u>Ḫıżr u ʿĪsī:</u>

1. **Ḫıżr u ʿĪsī:**
Gazel 297
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Hızır ve (Hazreti) İsa.

Ḳabūlī ḥażret-i aġa-yı dergāh-ı Ġażanfer-nām
Cihān ṭurduḳca ṭursun Ḫıżr u ʿĪsī gibi ṣāġ olsun

<u>Ḫıżr-dem:</u>

1. **Ḫıżr-dem:**
Gazel 48
Mısra: **10**
Hızır nefesli (kimse). II Sevgili.

Elin al baḥr-i firākuñda
Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol
ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

2. **Ḫıżr-dem:**
Gazel 130
Mısra: **12**
Hızır nefesli (kimse). II Sevgili.

Elin al baḥr-i firākuñda
Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol
ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

ḥicāb:

1. **ḥicāb:**
Beyit 81
Mısra: **2**
Peçe, örtü.

Ruḫuñ iḥāṭa ḳılan müşg-nāb mıdur
Degül ya il yüzine çekdigüñ ḥicāb mıdur

2. **ḥicāb:**
Gazel 210
Mısra: **7**
Peçe, örtü.

Gül gibi ḥicāb üzre daḫı tāze cüvānı
Yap yap açılur ġonca-i dil-tengi Gedūsuñ

3. **ḥicāb:**
Gazel 13
Mısra: **10**
Utanma duygusu, utanç.

Ḳabūlī ḫalvet-i ḫāṣa icāzet olmaya diyü
Ḥicāb ile verā-yı bābdan ḳaldum ḥicābāsā

4. **ḥicāb:**
Gazel 106
Mısra: **5**
Utanma duygusu, utanç.

Bezme geldikce mey-i ḥamrā ḥicāb ile gelür
Laʿl-i dil-berden dem urmış gibi andan şerm ider

5. **ḥicāb:**
Gazel 317
Mısra: **5**
Utanma duygusu, utanç.

Keşf içün ṣūfi keşef gibi ḥicāb ile yürür
Başını ḫırḳasına çekmegi görmiş baġadan

6. **ḥicābı:**-*ı*
Gazel 356
Mısra: **9**
Utanma duygusu, utanç.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

7. **ḥicāb:**
Gazel 365
Mısra: **7**
Utanma duygusu, utanç.

Götürilmiş çehre-i ādāb-ı ādemden ḥicāb
Rūy-ı merdüm mā-verā-yı perde-i pindārda

8. **ḥicābından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 429
Mısra: **3**
Peçe, örtü. II Utanma duygusu, utanç.

Māh-peykerler ḥicābından yüzine baḳamaz
Olmadı ol āftāba kimse daḫı rū-be-rūy

ḥicāb ola:

1. **ḥicāb ola:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Perde olmak, örtü olmak. II Engel olmak, kapatmak.

Çāk eylesem ʿaceb mi çeküp câme-i teni
Ḫavfum budur ki çehre-i câna ḥicāb ola

ḥicāb u ḫavf u ḫaşyet:

1. **ḥicāb u ḫavf u ḫaşyet:**
Kaside 11
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Utanma, korku ve endişe.

Ḫudāsından Resūlinden ḥicāb u ḫavf u ḫaşyet yoḳ

Nice Ḥakdan dönerler dīni yoḳ dün erlerin gördüm

hicābāsā:

1. **ḥicābāsā:**
Gazel 13
Mısra: **10**
Örtü gibi, peçe gibi.

Ḳabūlī ḫalvet-i ḫāṣa icāzet olmaya diyü
Ḥicāb ile verā-yı bābdan ḳaldum ḥicābāsā

hicābın keşf idüp:

1. **ḥicābın keşf idüp:**-*üp*
Tahmis 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Örtüyü kaldırmak. II Aradaki engeli kaldırmak.

Cismi çāk itdüm ḥicābın keşf idüp
Levḥa baḳdum sīne bābın keşf idüp

2. **ḥicābın keşf idüp:**-*üp*
Terci-bend 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Perdeyi kaldırmak. II Aradaki engeli kaldırmak.

Māhı bedr itdüm seḥābın keşf idüp
Cismi çāk itdüm ḥicābın keşf idüp

hicāz:

1. **ḥicāza:**-*a*
Gazel 252
Mısra: **8**
Türk sanat müziğinde yaygın olarak kullanılan hicaz makamı.

Görüp nevāmuzı ol şāh nāza başlar ise
Maḳām idüp ser-i kūyın ḥicāza başlayalum

hicrān:

1. **hicrānı:**-*ı*
Müseddes 3
Mısra: **14**
Ayrılık, firkat. II Sevgiliden ayrı kalma.

Dem-i vuṣlat gibi bir hoş dem olmaz
Velī hicrānı birle ʿālem olmaz

2. **hicrān:**
Tahmis 5
Mısra: **21**
Ayrılık, firkat. II Sevgiliden ayrı kalma.

Murādī nice bir hicrān elinden yaḳa çāk itsün
Mekānın gūşe-i fürḳat ṭuraġın zīr-i ḫāk itsün

3. **hicrānuñ:**-*uñ*
Tahmis 10
Mısra: **11**
Ayrılık, firkat. II Sevgiliden ayrı kalma.

Göñül vīrānedür hicrānuñ özler
Belī genc-i ġam-ı pinhānuñ özler

hicrān-ı yāra:

1. **hicrān-ı yāra:**-*a*
Gazel 135
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayrılığı.

Derd-i firāḳ-ı yāre bilsem ʿaceb ne çāre
Cism-i hezār-pāre hicrān-ı yāra döymez

hīç:

1. **hiç:**
Gazel 40
Mısra: **3**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

2. **hiç:**
Gazel 77
Mısra: **10**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Naḫl-i ḳadüñe nisbet kūteh-ḳad iken şimşād
Serv-i ḳad-i bālāña hiç beñzeye mi ʿarʿar

3. **hiç:**
Gazel 182
Mısra: **11**

Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Dehen-i teng-i dil-āvīzüñe hiç öyküne mi
Ġonca-i gülşen ise bir deheni var dili yoḳ

4. **hiç:**
Gazel 184
Mısra: **3**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Ḳor mı inṣāf eyleñüz ādemde hiç ṣabr u ḳarār
Nāziş-i aṣḥāb-ı ḥüsn ü nāliş-i erbāb-ı ʿışḳ

5. **hiç:**
Gazel 227
Mısra: **6**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Nāme göndermedüñ yazup ḳuluña
Hiç düşer mi bu nāma sulṭānum

6. **hiç:**
Gazel 280
Mısra: **4**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Yūsuf-ı cānı Mıṣr-ı dilde ara
Hiç ʿazīzüm yabānda neylersin

7. **hiç:**
Gazel 291
Mısra: **3**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Dīdār-ı yāre baḳmaġa ʿāşıḳ olur mı hiç
Ey dil ġunūde baḫtuñ uyanıḳ görür misin

8. **hiç:**
Gazel 387
Mısra: **10**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Ḥaḳḳā Ḳabūlī ḳalb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hiç bir ehl-i şekīb aña beñzeye

9. **hiç:**
Gazel 431
Mısra: **7**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Dīgerī-rā be-tu cāyiz ne-buved hīç ḳıyās
Ki ʿulūm-ı heme der-şān-ı şumā icmāʿī

10. **hiç:**
Gazel 457
Mısra: **3**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Ḥüsn-i ruḫsāruña hiç māniʿ olur mı ḫaṭṭuñ
Ḳamerüñ şuʿlesine ḥāʾil olur mı hāle

11. **hīç:**
Kaside 5
Mısra: **14**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Alınmazsañ ʿaceb mi ẕerre deñlü cünd-i aʿdādan
Gelür mi ẕerreler hīç ʿaynına ḫurşīd-i raḫşānuñ

12. **hīç:**
Kaside 7
Mısra: **26**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

ʿAdd olınmaz keremüñ ḳaṭre-i deryā mānend
Hīç mümkin midür iḥṣā-yı vücūd-ı ẕerrāt

13. **hīç:**
Mesnevi 15
Mısra: **50**
Hiç olur mu? II Asla, imkânsız, olmaz.

Ḫayliden görmez oldı aḳçe kese
Hīç düşer mi faḳīre aḳçe kese

14. **hiç:**
Beyit 185
Mısra: **2**
Asla, hiçbir zaman.

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẓāhirā bir ḫārdur

Hiç degül olʿāşıḳuñ
ḳalbinde cevher vardur

15. **hiç:**
Gazel 25
Mısra: **5**
Asla, hiçbir zaman.

Ḳaşlaruñ ʿaksini çeşm-i
pür-neme ṣal ṭurma hiç
Ṣusuz olıcaḳ neye varur
bilürsin ḥāl-i ḥūt

16. **hiç:**
Gazel 40
Mısra: **7**
Asla, hiçbir zaman.

Hiç yoḳdur ehl-i ʿışḳa
yaḳīn olmadan baʿīd
Aġyār-ı gül-ṭabʿa ḳarīb
olmadur baʿīd

17. **hiç:**
Gazel 63
Mısra: **5**
Asla, hiçbir zaman.

Dilā taḳdīr-i Rabbānīye
hiç taġyīr-i vażʿ itme
Hemān ḥükm-i ḳażāya
mümkin olduḳça rıżā
yegdür

18. **hīç:**
Gazel 79
Mısra: **7**
Asla, hiçbir zaman.

ʿAceb dūd-ı āh-ı derūnum
saña hīç
Niçün itmez ey şūḫ-ı
mekkār kār

19. **hiç:**
Gazel 93
Mısra: **8**
Asla, hiçbir zaman.

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i
ḥāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliṣ gibi ḳāl oldılar
hiç ḳāl bilmezler

20. **hiç:**
Gazel 120
Mısra: **3**
Asla, hiçbir zaman.

Raḳībüñ ṣubḥa dek ḫāneñ
ṭolanur hiç yataḳ yatmaz
Kilāb-ı kūyuña beñzer
soḳaḳdan soḳaġa yortar

21. **hiç:**
Gazel 152
Mısra: **7**
Asla, hiçbir zaman.

Maʿmūre-i ʿālemde hiç
lāzım degül mesken bize
Künc-i belānuñ sākini
genc-i ġamuñ vīrānıyuz

22. **hiç:**
Gazel 154
Mısra: **8**
Asla, hiçbir zaman.

Mey-i laʿli nigāruñ
ʿaḳlum aldı gözleri
göñlüm
Alan alanuñ ancaḳ
kimsenüñ hiç ḥaḳḳı
ṣorılmaz

23. **hīç:**
Gazel 205
Mısra: **10**
Asla, hiçbir zaman.

Ḳabūlī maʿrifet bī-
menfaʿatdür ādeme dirler
Hele biz hīç nefʿin
görmedük ebyāt u eşʿāruñ

24. **hīç:**
Gazel 275
Mısra: **7**
Asla, hiçbir zaman.

Vażʿ idüp dil-ber baña hīç
iltifāt itmez geçer
Aña söyleñ luṭf idüp
vażʿını taġyīr eylesün

25. **hiç:**
Gazel 339
Mısra: **7**
Asla, hiçbir zaman.

Rişte-i ten tār-ı
pīrāhenden olmaz hiç
cüdā
Yer ḳumaşıdur ki gūyā
uymış anda tel tele

26. **hīç:**
Kaside 1
Mısra: **55**
Asla, hiçbir zaman.

Bu serḥadlerde hīç
şimden girü lāzım degül
kimse

Alur ʿOs̱mān-ı s̱ānī
intiḳāmın Āl-i ʿOs̱mānuñ

27. **hīç:**
Kaside 10
Mısra: **56**
Asla, hiçbir zaman.

Yā dede senden meded
diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar
gibi hīç aḥmaḳ dede

28. **hic:**
Mesnevi 7
Mısra: **10**
Asla, hiçbir zaman.

Hevā-yı nefsi ancaḳ
muḳteżāsı
Żuhūr-ı Ḥaḳḳa hic yoḳdur
rıżāsı

29. **hiç:**
Mesnevi 7
Mısra: **27**
Asla, hiçbir zaman.

Hiç sen gerçi kim söz
añlamazsın
Ney ü çeng olmayınca
diñlemezsin

30. **hiç:**
Tahmis 10
Mısra: **15**
Asla, hiçbir zaman.

Göñül ʿışḳuñda hiç vīrāne
ḳalmaz
Gice bir gūşede cānāne
ḫālī

31. **hīç:**
Tarih 12
Mısra: **2**
Asla, hiçbir zaman.

Bir deli Aydın ḥımārına
virilmişdi Gedūs
Ḥiddetinden hīç farḳ
itmezdi paşayı begi

32. **hiç:**
Tarih 15
Mısra: **12**
Asla, hiçbir zaman.

Ḫudā bu luṭfı virmez
herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında
devlet olmayana hiç bu
fen

hiç kimse:

1. **hiç kimse:**
Gazel 264
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hiç kimse, bir tek kişi bile.

Ol ḥūr-ı perī-zād u melek-
ṣūrete baḳup
Hiç kimse Ḳabūlī diye mi
nevʿ-i beşerden

hīç nesne:

1. **hīç nesne:**
Gazel 135
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hiçbir şey.

Cism-i nizār-ı zārum ber-
bād ḳıldı āhum
Hīç nesne ey Ḳabūlī bu
rūzgāra döymez

hīç olur mıydı:

1. **hīç olur mıydı:**-*y, -dı*
Beyit 64
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"Hiç olur mu?" anlamında kullanılan anlamca olumsuz bir ifade. II Olmaz, imkânsız.

ʿĀrıż-ı yāre muʿārıż
olmasa gülşende gül
Hīç olur mıydı muḳābil
olıcaḳ şermende gül

hidāyet eyle:

1. **hidāyet eyle:**
Gazel 247
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hidayet etmek, doğru yolu göstermek.

Dil ü cān ile bendeñ
olayın luṭfuñla şād eyle
Delīl-i rāh-ı ʿizzet ol
hidāyet eyle sulṭānum

hidāyet ide:

1. **hidāyet ide:**-*e*
Mesnevi 2
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Doğru yola sevk etme.

Luṭf-ı Ḥaḳ ḳalbine hidāyet ide
Anı ben ḳulına ʿināyet ide

hiddet:

1. **ḥiddetinden:**-*i, -n, -den*
Tarih 12
Mısra: **2**
Hiddet, öfke, kızgınlık.

Bir deli Aydın ḥımārına virilmişdi Gedūs
Ḥiddetinden hīç farḳ itmezdi paşayı begi

hiddet idüp:

1. **ḥiddet idüp:**-*üp*
Gazel 168
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hiddetlenmek, öfkelenmek, kızmak.

Ḥiddet idüp ortaya atılma ey dil ṭūbveş
Ḫıdmete bil bağla ṭur bir gūşede cārūbveş

hiddete gelse:

1. **ḥiddete gelse:**-*se*
Gazel 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hiddete kapılmak, öfkelenmek, kızmak. II Şarabın köpürmesi.

Ḥiddete gelse köpüklense ḳızarsa vechi var
Çoḳ şıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur ey sāḳī şarāb

hidīvā:

1. **ḫidīvā:**
Beyit 24
Mısra: **1**
Ey hükümdar! II Ey Allah'ım!

Ḫudāvendā ḫidīvā ḫundgārā
Kerīmā Ḳādirā Perverdigārā

hidīv-i baḫt u saʿādet:

1. **ḫidīv-i baḫt u saʿādet:**
Kaside 6
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Mutluluk ve talih hükümdarı.

Ḫidīv-i baḫt u saʿādet yegāne-i ʿālem
Emīr-i mülk-i seḫāvet şeh-i bülend-aḫter

hidīv-i serīr-i saʿādet:

1. **ḫidīv-i serīr-i saʿādet:**
Tarih 17
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Saadet tahtının hükümdarı.

Tuyī ān ḫidīv-i serīr-i saʿādet
Be-dergāh-ı sulṭān-ı kevneyn mensūb

ḫikāyāt:

1. **ḥikāyātı:**-*ı*
Mesnevi 4
Mısra: **83**
Hikâyeler. II Kabûlî'nin hikâyeleri, olayları.

Gerçi taṣdīʿ ider ḥikāyātı
Cān-fezādur velī maḳālātı

ḫikāyet:

1. **ḥikāyetī:**-*ī*
Beyit 35
Mısra: **2**
Masal, hikâye, anlatı.

Şikeste dil zi-ġamet cān be-şevḳ-ı tu beste
Ḥikāyetī be-tu kerdem şikeste vü beste

2. **ḥikāyet:**
Gazel 1
Mısra: **1**
Masal, hikâye, anlatı.

Maḳālüm ḥasb-ı ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ʿarż-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā

3. **ḥikāyeti:**-*i*
Gazel 177
Mısra: **1**
Masal, hikâye, anlatı.

İdince serv-ḳadüñden ḥikāyeti vāʿiẓ
Ḳopardı başına ḫalḳuñ ḳıyāmeti vāʿiẓ

4. **ḥikāyeti:**-*i*
Gazel 399
Mısra: **12**
Masal, hikâye, anlatı.

Bu ḫafṣ u bu keşīr diyü düşme keşrete
Nāfiʿ olan da saña bu añla ḥikāyeti

hikāyet-i ʿışḳ:

1. **hikāyet-i ʿışḳ:**
Gazel 35
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk hikâyesi. II Aşk.

Hep kināyet durur hikāyet-i ʿışḳ
Mücmel eylersin eyleseñ taṣrīḥ

ḥikmet:

1. **ḥikmeti:**-*i*
Gazel 44
Mısra: **14**
Allah'ın her şeyi yerli yerinde yaratması ve insanlar tarafından idrak edilemeyen âlemin gizli sırrı.

Noḳṭa deñlü nuṭfeyi nuṭḳa getürmiş ol Ḥakīm
Ḥikmeti gör kim Ḳabūlī-i suḫan-gū ḳoymış ad

2. **ḥikmeti:**-*i*
Gazel 102
Mısra: **8**
Allah'ın her şeyi yerli yerinde yaratması ve insanlar tarafından idrak edilemeyen âlemin gizli sırrı.

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekşer devāyı merde yazmışlar

3. **ḥikmet:**
Gazel 181
Mısra: **6**
Allah'ın her şeyi yerli yerinde yaratması ve insanlar tarafından idrak edilemeyen âlemin gizli sırrı.

Kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür maʿāni vü ʿışḳ
Ne ḥikmet oḳuyan añlar anı ne naḥv u ne ṣarf

hikmeti gör:

1. **ḥikmeti gör:**
Diğer 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Hikmeti görmek, sırrı anlamak.

Yoġ idi sāyirde anuñ şevketi gör ḥikmeti
Çoḳ çerāġ uyarmış idi āteş-i germiyyeti

hilāf:

1. **ḫilāfı:**-*ı*
Müseddes 3
Mısra: **9**
Zıt olma, karşı olma.

Bu sözde kimsenüñ yoḳdur ḫilāfı
Degüldür mesʾele ḫod iḫtilāfī

2. **ḫilāf:**
Mesnevi 5
Mısra: **109**
Yalan, yanlış.

Geh ḫilāf añladurlar aḥkāmın
Yire çalarlar anlaruñ nāmın

hilāfet:

1. **ḫilāfet:**
Beyit 177
Mısra: **2**
Halifelik, hükümdarlık.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet
Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

2. **ḫilāfet:**
Gazel 24
Mısra: **2**
Halifelik, hükümdarlık.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet
Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

hilāfet gülşeninüñ gül-berg-i handānı:

1. **ḫilāfet gülşeninüñ gül-berg-i ḫandānı:**
Tarih 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hilafet bahçesinin güler yüzlü gül yaprağı. II Halife olan Sultan 3. Murad Han.

Ḫilāfet gülşeninüñ tāze ter gül-berg-i ḫandānı
Ne gülşen salṭanat bustānınuñ serv-i ḫırāmānı

hilāf-ı ʿādedür:

1. **ḫilāf-ı ʿādedür:**-*dür*
Gazel 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Alışılmışın aksine, alışılmışın dışında olan (şey).

Bī-vefālıḳ dil-rübāda ʿādet-i muʿtādedür
Terk-i muʿtād eylemek ḫalḳa ḫilāf-ı ʿādedür

hilāl:

1. **hilāl:**
Kıt'a 6
Mısra: **2**
Yeni ay. II Sevgilinin hilale benzeyen kaşı.

Dīdem imrūz ṣad nüvīsī-rā
Çün hilāl ez-kemāl müstaġnī

2. **hilāl:**
Kıt'a 24
Mısra: **3**
Yeni ay. II Sevgilinin hilale benzeyen kaşı.

Ol mehüñ ġāyet hilāl olmış görünmez ḳaşları
Mevc-i deryā-yı melāḥatdan görünmez ḳaralar

3. **hilāl:**
Kaside 6
Mısra: **10**
Yeni ay.

Nücūm-ı çarḫ-ı felek nuḳl-i bezm-i ʿişret idi
Hilāl idi o gice bezme sīmden sāġar

hilāl ebrūlaruñ yādına:

1. **hilāl ebrūlaruñ yādına:**-*n, -a*
Gazel 238
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hilal kaşların hatırı (için). II Sevgilinin hilale benzeyen kaşları uğruna.

Hilāl ebrūlaruñ yādına bir ġarrā ġazāl itdüm
Ḥarāmī gözlerüñ yādına ḫod siḥr-i ḥelāl itdüm

hilāl üstünde kevkeb:

1. **hilāl üstünde kevkeb:**
Mesnevi 9
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Hilalin üstündeki yıldız.

Gümüş barmaḳda ol ḳıymetlü ḫātem
Hilāl üstünde kevkeb gibidür hem

hilāl-i māha:

1. **hilāl-i māha:**-*a*
Mesnevi 9
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Ayın hilali.

Ḳınalu elde ol engüşt-i aṣfer
Şafaḳ içre hilāl-i māha beñzer

hilāl-i rūze:

1. **hilāl-i rūze:**
Tahmis 7
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Oruç (ramazan) hilali.

Evc-i aʿlādur hilāl-i rūze gibi ṣadrumuz
Süfle-tabʿ olanlar idrāk idemezler ḳadrümüz

hilāl-i rūze-ṣıfat:

1. **hilāl-i rūze-ṣıfat:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Oruç sıfatlı hilal. II Ramazan ayı.

Evvel berāy-ı rūze ber-ān germver buved
Eknūn hilāl-i rūze-ṣıfat şud saʿīd ʿīd

hilāl-i sāġar-ı mey:

1. **hilāl-i sāġar-ı mey:**
Gazel 154
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehinin yarısı.

Dilā ol sāḳi-i māh-ı münīr-i ḥāre-sālüñ
Hilāl-i sāġar-ı mey varmayınca destine ṭolmaz

hilʿat:

1. **ḫilʿat:**
Gazel 411
Mısra: **7**
Hükümdarlar veya vezirler tarafından birine mükafat olarak giydirilen, işlemeli ve oldukça kıymetli kaftan.

Ne ḳaftān ḫilʿat-i devlet ne ḫilʿat ḥulle-i cennet
Ẓuhūr itdi bugün şānuñda nūr-ı fażl-ı Sübḥānī

hilʿat-i devlet:

1. **ḫilʿat-i devlet:**
Gazel 411
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Devlet kaftanı.

Ne ḳaftān ḫilʿat-i devlet ne ḫilʿat ḥulle-i cennet
Ẓuhūr itdi bugün şānuñda nūr-ı fażl-ı Sübḥānī

hilʿat-i şāhī:

1. **ḫilʿat-i şāhī:**
Gazel 411
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Padişah kaftanı.

Tenüñde ḫilʿat-i şāhī başuñda tāc-ı ḫāḳānī
Mübārek ola şāhum egnüñe teşrīf-i sulṭānī

hilʿat-i sulṭāna:

1. **ḫilʿat-i sulṭāna:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Padişah kaftanı.

Tāc ile ḳabāyı küleh ü şāla degişdüm
Bu kisveti ben ḫilʿat-i sulṭāna degişmem

ḥīle bisāṭın:

1. **ḥīle bisāṭın:**-*n*
Gazel 80
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aldatıcı döşeme. II Aldatıcı dünya hayatı.

Saña nerrād-ı felek ḥīle bisāṭın ḳuraḳor
Naṭʿasın geçmedin ol beydaġın evvel süreḳor

ḥīle vü teşvīş:

1. **ḥīle vü teşvīş:**
Mesnevi 5
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Hile ve bozgunculuk.

Bunlaruñ nāmına dinür şavış
Bunlaruñ kārı ḥīle vü teşvīş

ḥīle-i rūbāhdan:

1. **ḥīle-i rūbāhdan:**-*dan*
Gazel 370
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tilkinin hilesi, tilkinin kurnazlığı. II Düşmanın hilesi.

Sözüñ üstine söz yoḳ düşmen-i bed-ḫˇāhdan ḳorḳma
Ṭarīḳuñ ḳurdı sensin ḥīle-i rūbāhdan ḳorḳma

ḥīle-i rūbāhdur:

1. **ḥīle-i rūbāhdur:**-*dur*
Gazel 114
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tilkinin hilesi, tilkinin kurnazlığı.

Himmet-i bā-ḳudretüñ yanında ġayruñ cürʾeti
Ḥamle-i şīrāna nisbet ḥīle-i rūbāhdur

hilḳat-i ādemüñ sebebi:

1. **ḫilḳat-i ādemüñ sebebi:**
Mesnevi 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnsanların yaratılış sebebi.

Ne Muḥammed Muḥammed-i ʿArabī
Ḫilḳat-i ādemüñ odur sebebi

ḫilliyyet:

1. **ḥilliyyeti:**-*i*
Beyit 267
Mısra: **1**
İyilik, güzellik.

Ḥilliyyeti ḥilliyyetidür bāde-i nābuñ
Şerriyyeti şerriyyetidür ḥurmeti ābuñ

2. **ḥilliyyetidür:**-*i, -dür*
Beyit 267
Mısra: **1**
İyilik, güzellik.

Ḥilliyyeti ḥilliyyetidür bāde-i nābuñ
Şerriyyeti şerriyyetidür ḥurmeti ābuñ

ḫimāyet:

1. **ḥimāyet:**
Gazel 12
Mısra: **6**
Koruma, esirgeme, gözetme.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

ḫimāyet eyle:

1. **ḥimāyet eyle:**
Gazel 247
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Himaye etmek, korumak, esirgemek, gözetmek.

Ġulām-ı āstānuñ devletüñde ber-murād olsun
Ṣafā kesb eylesün ġamdan ḥimāyet eyle sulṭānum

ḫimāyet itmişsiz:

1. **ḥimāyet itmişsiz:**-*miş, -siz*
Mesnevi 8
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Himaye etmek, korumak, esirgemek, gözetmek.

Siz Ḥamāyı ḥimāyet itmişsiz
Ḥākimine ʿināyet itmişsiz

himmet:

1. **himmet:**
Beyit 33
Mısra: **1**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

2. **himmet:**
Gazel 17
Mısra: **6**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Ey göñül vāḳıf iken ḥāline şeyḫ-i şehrüñ
Yapışup dāmenine himmet umarsın ne ʿaceb

3. **himmetde:**-*de*
Gazel 31
Mısra: **10**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Dolab-ı felek ḳutb-ı murād üzre dönerse
Himmetde Ḳabūlī saña māyil mi olur ġavs

4. **himmeti:**-*i*
Gazel 114
Mısra: **8**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Ẕātuñı rifʿatde mihr-i dehre hem-serdür diyen
Rütbe-i ḳadrüñ ne bilsün himmeti kūtāhdur

5. **himmetüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 190
Mısra: **13**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Himmetüñle memleket gitdikce vüsʿat bulmada
Düşmenüñ gitmez anuñçün kellesinden dārlıḳ

6. **himmeti:**-*i*
Gazel 281
Mısra: **2**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ʿāmilden

7. **himmet:**
Gazel 392
Mısra: **1**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Başdum ʿadūyı himmet ile pehlevān gibi
Ḫaşmı ḳanadum altına aldum ṭoġan gibi

8. **himmetüñ:**-*üñ*
Gazel 507
Mısra: **1**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Himmetüñ ʿadl u dāda sulṭānum
ʿÖmr ü devlet ziyāde sulṭānum

9. **himmetüñ:**-*üñ*
Kaside 7
Mısra: **17**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Himmetüñ nola bülend olsa özüñ ʿālīdür
Bestedür rābıṭa-i himmete ḳullābe-i ẕat

10. **himmet:**
Kaside 10
Mısra: **13**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf
Şu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

11. **himmet:**
Mesnevi 4
Mısra: **58**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Siz ki bu deñlü ḳadr ü şevket ile
Bu ḳadar ḳudret ü bu himmet ile

12. **himmet:**
Mesnevi 7
Mısra: **66**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

İṭāʿat ḳılmaġa ḳudret gerekdür
Suḫan fehm itmege himmet gerekdür

13. **himmet:**
Mesnevi 7
Mısra: **67**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Kişiye himmet ammā dād-ı Ḥaḳdur
Dil-i efsürdeden ḫāric sebaḳdur

14. **himmetüñ:**-*üñ*
Mesnevi 8
Mısra: **21**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Himmetüñ ḫāṣ u ʿāma ṣāmildür
Her murād işigüñde ḫāṣıldur

15. **himmetüñ:**-*üñ*
Mesnevi 8
Mısra: **29**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Bendeñe daḫı himmetüñ olsun
Dāʿi-i ʿömr ü devletüñ olsun

16. **himmetin:**-*i*, -*n*
Müseddes 2
Mısra: **25**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Gör Kabūlī bendeñüñ şāhā özine himmetin
Devlet-i dünyāya virmez āstāñuñ ḫıdmetin

17. **himmeti:**-*i*
Tarih 3
Mısra: **27**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Görüp bu raġbeti bu himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u bu tertīb üʿünvānı

18. **himmetle:**-*le*
Terci-bend 3
Mısra: **15**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Merḥamet ehli oluñ anlara himmetle baḳuñ
Gözleñüz her birine dīde-i ʿibretle baḳuñ

himmet eyle:

1. **himmet eyle:**
Gazel 247
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Beni mektūb-ı cān-baḫşuñla iḥyā idecek demdür
Ḥayāt-ı tāze virsün ḫāke himmet eyle sulṭānum

2. **himmet eyle:**
Mesnevi 2
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Himmet etmek, lütufta bulunmak, yardımcı olmak.

Çıḳmasun çarḫa āh-ı pür-dūdum
Bendeñe himmet eyle maḳṣūdum

3. **himmet eyle:**
Mesnevi 2
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Himmet etmek, lütufta bulunmak, yardımcı olmak.

Vaṭanum oldıġı cihetden aña
Ṭālibem anı himmet eyle baña

himmet iderse:

1. **himmet iderse:**-*er, -se*
Beyit 95
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek.

Ġalibüz himmet iderse dost düşmen üstine
Düşmezüz biz güc ile ey dost düşmen üstine

himmet ola:

1. **himmet ola:**
Gazel 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yardımı olmak, iyilikte bulunmak.

Hücūm-ı ġuṣṣa ile nā-murād ḳaldı göñül
Meger murāda irenlerden aña himmet ola

2. **himmet ola:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yardımı olmak, iyilikte bulunmak.

Hücūm-ı ġuṣṣa ile nā-murād ḳaldı göñül
Meger murāda irenlerden aña himmet ola

himmet zamānıdur:

1. **himmet zamānıdur:**-*dur*
Gazel 394
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yardım zamanı, lütuf vakti.

Bir kūçegüñ Ḳabūli ġamın ḳıldı iḫtiyār
Himmet zamānıdur aña ey Rūm erenleri

himmet-i bā-ḳudretüñ:

1. **himmet-i bā-ḳudretüñ:**-*üñ*
Gazel 114
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yardım, gayret gücü.

Himmet-i bā-ḳudretüñ yanında ġayruñ cürʾeti
Ḥamle-i şīrāna nisbet ḫīle-i rūbāhdur

himmet-i merdāna yitişdük:

1. **himmet-i merdāna yitişdük:**-*dü, -k*
Gazel 196
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yiğitlerin lütfuna erişmek.

Ḫıdmet iderek meclis-i rindāna irişdük
Meydāna girüp himmet-i merdāna yitişdük

himmet-i pīr:

1. **himmet-i pīr:**
Mesnevi 2
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
İhtiyarların himmeti, yardımı.

Himmet-i pīr olursa muttaşıla
Ḫadden efzūñ olur sevāb-ı ṣıla

Hind:

1. **Hinde:**-*e*
Gazel 388
Mısra: **8**
Hindistan.

Naẓar ḳıl semm-i sūzenden cihāna
Ne Hindeʿazm ü cezm eyle ne Sinde

hinduvāne:

1. **hinduvāne:**
Kıt'a 28
Mısra: **1**
Karpuz.

Bā-hinduvāne guftem k'ey rūḥ-baḫş-ıʿatşān
Ān yār-ı teşne-dil-rā ḫˇāhem zi-tu çeşīden

2. **hinduvāne:**
Kıt'a 28
Mısra: **3**
Karpuz.

Der-ḥāl hinduvāne ez-cā revīd u guftā
Ez-tust yek işāret ez-mā be-ser devīden

hink-i hunük-likām-ı felek:

1. **ḫink-i ḫunük-likām-ı felek:**
Gazel 85
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Feleğin güzel yüzlü kır atı. II Felek, gökyüzünde bulunan yıldızların insan hayatı üzerinde yaptığı etki, talih, baht, nasip, kısmet.

Ḫink-i ḫunük-likām-ı felek tīz-kām iken
Yanında raḫş-ı himmetümüñ lūk ü lengdür

hink-i sipihr:

1. **ḫink-i sipihr:**
Kaside 6
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün kır atı. II Felek, devran.

Semendi ḫink-i sipihr ü rikābdārı felek
Rikābınuñ biri mihr ü biri meh-i enver

ḫirmen-i ṣabrum:

1. **ḫirmen-i ṣabrum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sabır harmanı. II Âşığın sabrı.

Şirār-ı nār-ı ḥırmān ile yanup ḫirmen-i ṣabrum
Mekānum āteş olmasun gülistān eyle sulṭānum

ḫirmenümi ṭaġıtdı:

1. **ḫirmenümi ṭaġıtdı:**-*dı*
Gazel 409
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Harmanı dağıtmak. II Âşığın tarla olarak tasavvur ettiği hayatının sevgiliye duyulan hasret sebebiyle dağılarak bertaraf olması.

Ḫāṣıl olmadı mezraʿ-ı ömrüm
Bād-ı ḥasret ṭaġıtdı ḫirmenümi

ḫisāba gelmez:

1. **ḥisāba gelmez:**-*mez*
Kaside 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hesaba gelmemek: Sayılamayacak kadar çok olmak.

Beyān-ı vaṣfa gelmez vaṣf-ı ẕāt-ı mekremet-baḫşuñ
Belī gelmez ḥisāba ḳaṭresi bārān-ı nīsānuñ

ḥisāb-ı māli:

1. **ḥisāb-ı māli:**-*i*
Gazel 331
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Mal, mülk hesabı. II Dünyevi servet.

Yoḳ mı fikr-i āḫiret ey ḫᵛāce-i bī-ʿāfiyet
Defter-i aʿmāle nāẓır ol ḥisāb-ı māli ḳo

ḥişār-ı ḳalbe:

1. **ḥişār-ı ḳalbe:**-*e*
Gazel 63
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Kalp kalesi. II Kalp, gönül.

Ġulüv itse ḥişār-ı ḳalbe nā-geh ʿasker-i miḥnet
Çıḳup burc-ı bedenden cān u dil dir kim Ḫudā yekdür

Ḥişārī nev-cüvāna mübtelā olmış:

1. **Ḥişārī nev-cüvāna mübtelā olmış:**-*mış*
Gazel 171
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Hisarlı genç güzele tutulmak. II Hisar: Osmanlı döneminde Kütahya Domaniç'e bağlı bir kaza merkezi.

Ḳabūlī bir Ḥişārī nev-cüvāna mübtelā olmış
Meger māh-ı cemālin mā-verā-yı sūrdan görmiş

hisset:

1. **ḫissetden:**-*den*
Beyit 145
Mısra: **2**
Cimrilik, hasislik.

Bī-raġbet ider ādemi aḫlāḳ-ı ẕemīme
Ġılẕet gibi ḫissetden aña ola żamīme

ḥiṭāb-ı ḫuṭbe-i Levlāke:

1. **ḫiṭāb-ı ḫuṭbe-i Levlāke:**-*e*
Gazel 480
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Levlâk" hutbesinin hitabı. II "Levlake levlak lema halaktu'l-eflak (Sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım)." kutsi hadisini hatırlatan ifade.

Ḫiṭāb-ı ḫuṭbe-i levlāke maẓhar
Muḥammeddür Muḥammeddür muḳarrer

hitâm:

1. **ḫiṭām:**
Kaside 4
Mısra: **88**
Son, nihayet.

Żarar-ı maḫż olıcaḳ defʿ-i żarar evlādur
Bāʿiṣ-i fitne ise defʿine olsun bu ḫiṭām

ḫod:

1. **ḫod:**
Beyit 273
Mısra: **1**
"de/da" bağlacı.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

2. **ḫod:**
Gazel 123
Mısra: **12**
"de/da" bağlacı.

İcāzet yoḳ mı daḫı bezm-i ḫāṣa ʿabd-i maḥṣūṣa
Dil-i erbāb-ı devlet ḫod diyār-ı şarḳa ʿāzimdür

3. **ḫod:**
Gazel 133
Mısra: **8**
"de/da" bağlacı.

Semend-i ḫāṭırum ʿışḳa ṭutıldı dime ey zāhid

Ḫar-ı nā-pāydār u nā-pesendi ḫod ulaḳ ṭutmaz

4. **ḫod:**
Gazel 163
Mısra: **8**
"de/da" bağlacı.

Her sīnede bebr-i ʿışḳ neyler
Her bīşede ḫod ġażanfer olmaz

5. **ḫod:**
Gazel 173
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Ṭarāvet zülf-i sünbül-sāña maḫṣūṣ
Leṭāfet ḫod ezelden saña maḫṣūṣ

6. **ḫod:**
Gazel 202
Mısra: **8**
"de/da" bağlacı.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

7. **ḫod:**
Gazel 206
Mısra: **11**
"de/da" bağlacı.

Yüzüme başmaduñ ḫod pā-bürehne
Neden rencīdedür ol pāy-ı nāzük

8. **ḫod:**
Gazel 238
Mısra: **8**
"de/da" bağlacı.

Hilāl ebrūlaruñ yādına bir ġarrā ġazāl itdüm
Ḫarāmī gözlerüñ yādına ḫod siḥr-i ḥelāl itdüm

9. **ḫod:**
Gazel 318
Mısra: **8**
"de/da" bağlacı.

Her dilde yatan rāzlara hem-sır imişsin
Her dīdede ḫod ehl-i temāşā sen imişsin

10. **ḫod:**
Gazel 438
Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Dimeñ yiñi güzel sevmiş Ḳabūlī
Ol anuñ ḫod ezelden eski ḫūyı

11. **ḫod:**
Gazel 513
Mısra: **2**
"de/da" bağlacı.

Tīrüñ iḳdām idicek sīne-i sūzāna geçer
Nīzeñüñ minneti ḫod başa degül cāna geçer

12. **ḫod:**
Gazel 514
Mısra: **1**
"de/da" bağlacı.

Her dāġ-ı ġamuñ ḫod ser-i ʿāşıḳda birer mīḫ
Sen bāri gelüp bir yañadan eyleme tevbīḫ

13. **ḫod:**
Mesnevi 4
Mısra: **110**
"de/da" bağlacı.

Böyle ḳalursa bize yir ḳalmaz
ʿİlmi ḫod kimse manḳıra almaz

14. **ḫod:**
Mesnevi 5
Mısra: **132**
"de/da" bağlacı.

Nīk ü bed itme ḳullaruñ maḥrūm
Cümlenüñ ḥāli ḫod saña maʿlūm

15. **ḫod:**
Mesnevi 15
Mısra: **68**
"de/da" bağlacı.

Aḳçe ʿaskerdür anlaruñ şāhı
Ya Firengī durur ya ḫod şāhī

16. **ḫod:**
Müseddes 3

Mısra: **10**
"de/da" bağlacı.

Bu sözde kimsenüñ yoḳdur ḫilāfı
Degüldür mesʾele ḫod iḫtilāfī

17. **ḫod:**
Tarih 13
Mısra: **7**
"de/da" bağlacı.

Ḫod nihādında nihāde sīret-i peyġamberān
Hem-çü Yaʿḳūb aʿlem ü mānend-i Yūsuf-ı ʿafīf

<u>ḫod-fürūş:</u>

1. **ḫod-fürūş:**
Gazel 202
Mısra: **6**
Kendini satan, kendini bir şey zanneden (kimse).

İltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege şimdi kişi
Yā gidi yā masḫara yā ḫod-fürūş olmaḳ gerek

<u>ḫod-rā:</u>

1. **ḫod-rādur:**-*dur*
Beyit 119
Mısra: **2**
(Kaşın) Kendisi. II Sevgilinin Arapça "ra / ر" harfine benzeyen ve fitne çıkartan kaşları.

Rāst-revlikde ḳadüñ yektādur
Fitne fenninde ḳaşuñ ḫod-rādur

<u>ḫokka:</u>

1. **ḫoḳḳa:**
Gazel 44
Mısra: **5**
İçine mürekkep konulan küçük kutu. II Sevgilinin ağzı.

Bir müdevver laʿlden bir ḫoḳḳa düzmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

<u>ḫokka-i mercān:</u>

1. **ḫoḳḳa-i mercān:**
Gazel 92
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mercan hokka. II Sevgilinin ağzı.

Söyledikce leblerin ol ġonça-i ḫandān açar
Beñzer ol gevher-fürūşa ḫoḳḳa-i mercān açar

<u>ḫokka-i mercāna:</u>

1. **ḫoḳḳa-i mercāna:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mercan kutusu.

Dürc-i dehenüñ ḫoḳḳa-i mercāna degişmem
Yāḳūt-ı lebüñ laʿl-i Bedaḫşāna degişmem

<u>ḫor:</u>

1. **ḫorden:**-*den*
Kıt'a 14
Mısra: **2**
Yemek.

Ḳabūlī zi-dest-i faḳīhān egerçi
Zi-yek bāde ḫorden besī ṭaʿne ḫordīm

2. **ḫordīm:**
Kıt'a 14
Mısra: **2**
Hor görülme, aşağılanma.

Ḳabūlī zi-dest-i faḳīhān egerçi
Zi-yek bāde ḫorden besī ṭaʿne ḫordīm

<u>Horāsān:</u>

1. **Ḫorāsānuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **7**
Orta Asya'da büyük bir yerleşim yeri olan ve İran'ın doğusunda bulunan bölgenin adı.

Ḳaçırdı düşmen-i ḳalb-i hirāsānı Ḫorāsānuñ
İrişdi semʿine var ise nāmeñ şāh beg nāmuñ

<u>hoş:</u>

1. **ḫoş:**
Gazel 50
Mısra: **10**
Aslına bakılırsa, gerçi.

Rūy-ı zerdüm eşk-i sürḫüm buldı yanuñda revāc
Ḫoş muḳarrerdür cihānda dirhem ü dīnārı gör

2. **ḫoş:**
Gazel 404
Mısra: **12**
Aslına bakılırsa, gerçi.

Yoluñda terk-i ser ḳılmaz Ḳabūlī dirse kiẕb eyler
ʿAdū-yı seg-nihāduñ ḫoş çıḳar yalanı yalanı

3. **ḫoş:**
Gazel 22
Mısra: **5**
Hoş, güzel, iyi.

Fālüñ ḫuceste ḥālüñ ḫoş ṭāliʿüñ hümāyūn
Üstüñe sāye ṣalmış perr-i hümā-yı devlet

4. **ḫoş:**
Kıt'a 15
Mısra: **2**
Hoş, güzel, iyi.

Nūş-ı mey yā def ü ney pey-der-pey
Ḫoş buved nezd-i ḫıredmend-i güzīn

5. **ḫoşest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **105**
Hoş, güzel, iyi.

Be-men dih ki bā-ū mizācem ḫoşest
Ḫoşest ān ki ṣāfī-dil-i bī-ġışest

6. **ḫoşest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **106**
Hoş, güzel, iyi.

Be-men dih ki bā-ū mizācem ḫoşest
Ḫoşest ān ki ṣāfī-dil-i bī-ġışest

7. **ḫoşī:**
Mesnevi 1
Mısra: **151**
Hoş, güzel, iyi.

Ḫoşī ān dil-āgeh ki sāġar zened
Be-puşt-i dü pāyeş ḳadem der-zened

8. **hoş:**
Terci-bend 1
Mısra: **57**
Hoş, güzel, iyi.

Gel berü hoş müşerref it ey ḥūr
Ḫānemüz tā ki ola ḫuld-ı berīn

hoş dem:

1. **hoş dem:**
Müseddes 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hoş zaman.

Dem-i vuṣlat gibi bir hoş dem olmaz
Velī hicrānı birle ʿālem olmaz

hoş geçer:

1. **ḫoş geçer:**-*er*
Tarih 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hoş geçmek: Güzel vakit geçirmek, iyi yaşamak.

Vücūdı sāye-i Ḥaḳ sāyesinde ḫoş geçer ālem
Ki oldur cān-ı ʿālem ʿālem ansuz neylesün cānı

hoş geçersek:

1. **ḫoş geçersek:**-*er*, -*se*, -*k*
Gazel 144
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hoş geçmek: Güzel vakit geçirmek, iyi yaşamak.

Serv-ḳaddi sāyesinde ḫoş geçersek her zamān
Sāye-i ṭūbāyile cennetde ġarrālanmazuz

hoş geçeyin:

1. **ḫoş geçeyin:**-*eyin*
Gazel 20
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hoş geçmek: Güzel vakit geçirmek, iyi yaşamak.

Ṣu çenāra didi sāyeñde senüñ ḫoş geçeyin
Bize luṭf it bir elüñ gölgecigin iḥsān it

hoş gelmedi:

1. **ḫoş gelmedi:**-*me, -di*
Gazel 397
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hoş gelmek, iyi gelmek.

Mey bir leb-i şīrīn ile nūş olmadıġıyçün
Ẕevḳ ehline ḫoş gelmedi telḫ itdi meẕāḳı

hoş gelür:

1. **ḫoş gelür:**-*ür*
Gazel 454
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hoş gelmek, iyi gelmek.

Eyünüñ raġbeti yoḳ ḫalḳ-ı cihān ḳatında
Ḫoş gelür ṣavt-ı zaġan bülbülüñ āvāzından

hoş göreler:

1. **ḫoş göreler:**-*e, -ler*
Gazel 432
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hoş görmek, güzel görmek.

Būy-ı zülfüñle muʿaṭṭar ḳıl meşām-ı ʿālemi
Ṭīb-i ḫāṭırla seni ḫoş göreler ʿanber gibi

hōş olmaḳ:

1. **ḫōş olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 202
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hoş olmak, iyi ve güzel olmak. II Gönlü hoş olmak, mutlu olmak, sevinmek.

Vuṣlat ümmīdin ider senden Ḳabūlī ḫaste-dil
Sevdügüm ol derdmendüñ göñli ḫōş olmaḳ gerek

hoş olsun:

1. **ḫoş olsun:**-*sun*
Gazel 287
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hoş olmak, güzel olmak. II Başı hoş olmak, sarhoş olmak.

Ḫaste-dil şerbet-i laʿlüñle ḫoş olsun mı didüm
Dimedüñ iki gözüm bir kez aña ḫoş olsun

2. **ḫoş olsun:**
Gazel 287
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hoş olmak, güzel olmak. II Hoş olsun!: Belli bir kimse için kullanılan temenni ifadesi.

Ḫaste-dil şerbet-i laʿlüñle ḫoş olsun mı didüm
Dimedüñ iki gözüm bir kez aña ḫoş olsun

hoş şafālar sürüp:

1. **ḫoş ṣafālar sürüp:**-*üp*
Terci-bend 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Hoş sefalar sürmek, zevk içinde yaşamak.

Ḫoş ṣafālar sürüp ṣafālar ile
Şevḳle oldı pür yesār u yemīn

hoş-bū yār:

1. **ḫoş-bū yār:**
Beyit 274
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hoş kokulu sevgili.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

hoş-būy-ı mūy-ı rūyı:

1. **ḫoş-būy-ı mūy-ı rūyı:**-*ı*
Kıt'a 26
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yanağındaki ayva tüylerinin hoş kokusu.

Tāb-ı ruḫına nisbet bir ẕerre pertev-i mihr

Ḫoş-būy-ı mūy-ı rūyı
yanında şemmedür müşk

hoşca bir z̲āta:

1. **ḫoşca bir z̲āta:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hoş bir kişi, güzel bir kimse.

Rindān-ı mey-pereste meydür enīs-i ḫāṭır
Cām ise bir baḳımda bir ḫoşca z̲āta beñzer

hoş-nefes olmaz:

1. **hoş-nefes olmaz:**-*maz*
Kaside 10
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Tatlı nefesli olmak. II Güzel sözlü olmak.

Ġonça mānend aġzı berk olmayan olmaz hoş-nefes
ʿAndelībāsā dehānuñ olmasun yapraḳ dede

hoş-nihād:

1. **ḫoş-nihāduñdur:**-*uñ, -dur*
Tarih 19
Mısra: **8**
İyi huylu, temiz yaradılışlı (kimse).

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr ise bir ḫoş-nihāduñdur

hoşnūdi-i erāzil:

1. **ḫoşnūdi-i erāzil:**
Kaside 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Alçakların memnuniyeti.

ʿĀlim ki iddiʿāsı şükrān-ı pādşāhī
ʿĀmil ki iḳtiżāsı ḫoşnūdi-i erāzil

ḫoşnūdi-i ḫudā-rā:

1. **ḫoşnūdi-i ḫudā-rā:**-*ra*
Gazel 38
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Allah'ın hoşnutluğu.

Erzīden-i liḳā-rā maḳbūli-i duʿā-rā
Ḫoşnūdi-i Ḫudā-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

Ḫotenden gelene:

1. **Ḫotenden gelene:**-*e*
Gazel 366
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Misk kokusuyla meşhur) Hoten'den gelen (kimse).

Ḫaṭ-ı müşgīnüñ adın añma ḫaṭābīn olana
Çīn-i zülfüñ ḫaberin ṣorma Ḫotenden gelene

hu:

1. **hu:**
Mesnevi 7
Mısra: **46**
"Sana söylüyorum" anlamına gelen ünlem.

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

ḫubz-ı yeʾse:

1. **ḫubz-ı yeʾse:**-*e*
Gazel 239
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ümitsizlik ekmeği. II Ümitsizlik.

Ḫubz-ı yeʾse daḫı biz ḳāʾilüz ammā şāhā
Kerem ü ʿāṭıfet-i luṭfı durur kān-ı kirām

ḫubb-ı ʿaliden:

1. **ḫubb-ı ʿaliden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Ali'nin sevgisi.

Ey kişi gel yalıñuz ḫubb-ı ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen berāber baḳ dede

ḫubb-ı Mevlāyı:

1. **ḫubb-ı Mevlāyı:**-*y, -ı*
Tahmis 11
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Mevla'nın sevgisi.

Servi yoḳ būstānda neylersin
Ḥubb-ı Mevlāyı iste gönlüñde

<u>ḥubb-ı vaṭan cüz'-i īmān imiş:</u>

1. **ḥubb-ı vaṭan cüz'-i īmān imiş:**
Mesnevi 2
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Vatan sevgisi imandandır" anlamına gelen ancak zayıf veya mevzû olduğu kabul edilen hadis-i şerif.

Nice çıḳsun maḥabbeti dilden
Cüz'-i īmān imiş çü ḥubb-ı vaṭan

<u>ḫuceste:</u>

1. **ḫuceste:**
Gazel 22
Mısra: **5**
Hayırlı, bereketli, uğurlu. II Sevgilinin bahtı, talihi.

Fālüñ ḫuceste ḥālüñ ḫoş ṭāliʿüñ hümāyūn
Üstüñe sāye ṣalmış perr-i hümā-yı devlet

<u>ḫuceste-ṭāliʿ ü baḫt-ı saʿīd:</u>

1. **ḫuceste-ṭāliʿ ü baḫt-ı saʿīd:**
Gazel 43
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uğurlu, şanslı talih ve mutlu baht.

Sen māh-rūdan olmaz ise ger baʿīd ʿīd
Bulur ḫuceste-ṭāliʿ ü baḫt-ı saʿīd ʿīd

<u>Ḫudā:</u>

1. **Ḫudā:**
Beyit 112
Mısra: **1**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḫudā ḫāk-i siyehden ḫalḳ idüpdür cümle insānı
Kemāl-i künh-i ẕātıyla ne bilsün ins ü cin anı

2. **Ḫudā:**
Gazel 67
Mısra: **10**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḳabūlī cānib-i ḫaşmı ḥavāle eyledüm Ḥaḳḳa
Ne pervā müddeʿīden çün Ḫudā gibi vekīlüm var

3. **Ḫudā:**
Gazel 205
Mısra: **4**
Allah, Tanrı, Rab.

Muḳarrer her ne cürm isnād iderse düşmen-i münkir
Ki ʿafv ider Ḫudā dirler günāhın ehl-i iḳrāruñ

4. **Ḫudā:**
Gazel 302
Mısra: **13**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḫudā bilsün Ḳabūlī ġamla ḥālüñ
Senüñ her ḥālüñi yā il ne bilsün

5. **Ḫudā:**
Gazel 411
Mısra: **12**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḳabūlī ḥażret-i paşayiçün dāyim duʿā oldur
Ḳabūl-i ḳalb-i sulṭān eylesün dāyim Ḫudā anı

6. **Ḫudā:**
Gazel 414
Mısra: **10**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḳabūlī āteş-i ġamda ḳo ḥaşre dek yansun
Ḫudā cihānda söyündürmesün çerāġumuzı

7. **Ḫudānuñdur:**-*nuñ, -dur*
Kaside 8
Mısra: **9**
Allah, Tanrı, Rab.

Yüri şimden girü furṣat senüñ virmek

Ḫudānuñdur
Öñine ḳarşu ṭurmaz ḳavm-i aʿdā merd-i miḳdāmuñ

8. **Ḫudā:**
Kaside 9
Mısra: **11**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḫudā şīrüñ siyeh gūşı vü ʿAbbāsuñ siyeh pūşı
İki başdan muḥibb-i ḫānedān olana ʿışḳ olsun

9. **Ḫudādan:**-*dan*
Kaside 11
Mısra: **20**
Allah, Tanrı, Rab.

Yidürürler içürürler ḳonuġı mālını yirler
Ḫudādan ġam yimezler böyle nāḳış yirlerin gördüm

10. **Ḫudāsından:**-*s*, -*ı*, -*n*, -*dan*
Kaside 11
Mısra: **33**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḫudāsından Resūlinden ḥicāb u ḫavf u ḥaşyet yoḳ
Nice Ḥakdan dönerler dīni yoḳ dūn erlerin gördüm

11. **Ḫudādan:**-*dan*
Müseddes 3
Mısra: **25**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḳabūlī vuṣlat isterdüñ Ḫudādan
Naṣīb itdi anı bir bī-vefādan

12. **Ḫudā:**
Tarih 15
Mısra: **11**
Allah, Tanrı, Rab.

Ḫudā bu luṭfı virmez herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında devlet olmayana hiç bu fen

Ḫudā bilür:

1. **Ḫudā bilür:**
Gazel 204
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Allah bilir! (Bir iddiayı öne sürdükten sonra insanların inanmaları için Allah'ı şahit tutmak).

Ġamuñla sīnede bir tāze dāġdan ġayrı
Ḫudā bilür degülem füls-i aḥmere mālik

Ḫudā günden güne iclāl ile ʿünvānuñ artursun:

1. **Ḫudā günden güne iclāl ile ʿünvānuñ artursun:**
Kaside 5
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah günden güne azametini ve şanını artırsın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Özüñ devletle maʿmūr u muʿammer eylesün ẕātuñ
Ḫudā günden güne artursun iclāl ile ʿünvānuñ

Ḫudā yekdür:

1. **Ḫudā yekdür:**
Gazel 63
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Allah birdir!

Ġulüv itse ḥişār-ı ḳalbe nā-geh ʿasker-i miḥnet
Çıḳup burc-ı bedenden cān u dil dir kim Ḫudā yekdür

Ḫudā ẕātuñ her belādan ḥıfẓ ide:

1. **Ḫudā ẕātuñ her belādan ḥıfẓ ide:**
Mesnevi 9
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah seni tüm kötülüklerden korusun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Dirīġ itme viṣālüñ mübtelādan
Ḫudā ḥıfẓ ide ẕātuñ her belādan

Ḫudābīn ü ḫudādān:

1. **Ḫudābīn ü ḫudādān:**
Kaside 9
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Hakk'ı tanıyan ve Allah'ı bilen (kimse). II Arifler, erenler.

Çekil ḫalḳ-ı cihāndan ḫalḳ ile ḳarışma ḫalḳ olma
Ḫudābīn ü Ḫudādān ol Ḫudābīnāna ʿışḳ olsun

Ḫudābīnān:

1. **Ḫudābīnāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **50**
Hakk'ı tanıyanlar, Allah'ı bilenler. II Erenler, arifler.

Çekil ḫalḳ-ı cihāndan ḫalḳ ile ḳarışma ḫalḳ olma
Ḫudābīn ü Ḫudādān ol Ḫudābīnāna ʿışḳ olsun

Ḫudā-dān:

1. **Ḫudā-dān:**
Tarih 4
Mısra: **13**
Allah'ı bilen, O'nun emirleri doğrultusunda yaşayan (kimse). II Süyavuş Paşa.

Ḫudā-dān u Ḥaḳ-bīn ü Īzed-şināsḫ
Ḫıredmend-i dānā-yı dāniste-kār

Ḫudādan ġayrı bir ferde:

1. **Ḫudādan ġayrı bir ferde:**-*e*
Gazel 345
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Allah'tan başka bir kimse.

Niyāzum Ḥaḳḳadur müstaġniyin efrād-ı ʿālemden
Ḳabūlī iḫtiyācum yoḳ Ḫudādan ġayrı bir ferde

Ḫudādan ḫaşyet itmez:

1. **Ḫudādan ḫaşyet itmez:**-*mez*
Kaside 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Allah'tan korkmak.

Ḫudādan ḫaşyet itmez merḥamet ḳılmaz müselmāna
Bir alay dīni yoḳ dīne söger kāferlerin gördüm

Ḫudāvendā:

1. **Ḫudāvendā:**
Beyit 24
Mısra: **1**
Ey efendim, ey sultanım! II Ey Allah'ım!

Ḫudāvendā ḫidīvā ḫundgārā
Kerīmā Ḳādirā Perverdigārā

2. **Ḫudāvendā:**
Beyit 25
Mısra: **1**
Ey efendim, ey sultanım! II Ey Allah'ım!

Ḫudāvendā be-enfās-ı Mesīḥā
Ḥayāt-ı cāvidānī dih be-ʿĪsā

Ḫudāvend-i ulu'l-emr:

1. **Ḫudāvend-i ulu'l-emr:**
Kaside 4
Mısra: **185**
Kelime Tipi: -
Yüce emirlerin hükümdarı. II Allah.

Emr anuñdur ki Ḫudāvend-i ulu'l-emr odur
Ḥükm anuñdur ki odur ḥākim-i ḥükkām-ı mehām

Ḫudāyā:

1. **Ḫudāyā:**
Diğer 1
Mısra: **89**
Ey Allah'ım!

Ḫudāyā senüñ faẓluña yoḳ nihāyet
Bulunmaz çü iḥsānuña ḥadd ü ġāyet

2. **Ḫudāyā:**
Gazel 24
Mısra: **11**
Ey Allah'ım!

Ḫudāyā pez̲īrem be-ān ʿacz ü taḳṣīr

Buved ger Ḳabūl ez-ʿibādet ʿibādet

Hudāya çok şükür olsun:

1. **Ḫudāya çoḳ şükür olsun:**
Müseddes 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Dua**
İfadesi
"Allah'a şükürler olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Luṭfına yoḳdur bahāne miṣli gelmez ʿāleme
Çoḳ şükür olsun Ḫudāya kim irişdük bu deme

Hudā-yı ʿazze ve cel:

1. **Ḫudā-yı ʿazze ve cel:**
Mesnevi 3
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Aziz ve yüce Allah.

Umaruz ki Ḫudā-yı ʿazze ve cel
Pādşāh-ı serīr-i mülk-i ezel

Hudā-yı bī-niyāz:

1. **Ḫudā-yı bī-niyāz:**
Tarih 20
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah.

Naḳd-i cānı deyn idi Ḥaḳḳa anı ḳabż itmege Ḳābıż-ı ervāḥa emr itdi Ḫudā-yı bī-niyāz

Hudā-yı cihān dest-gīri ola:

1. **Ḫudā-yı cihān dest-gīri ola:**
Diğer 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Dua**
İfadesi
"Cihanın yaratıcısı (Allah) yardımcısı olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Cāy-ı ʿizzetde ber-ḳarār olsun
Dest-gīri ola Ḫudā-yı cihān

Hudā-yı ekrem:

1. **Ḫudā-yı ekrem:**
Tarih 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İhsanı bol olan Allah.

Ezhār-ı cinān gibi Ḳabūlī dā'im
Ḫandān ide anları Ḫudā-yı ekrem

Hudā-yı ʿışḳ:

1. **Ḫudā-yı ʿışḳ:**
Gazel 188
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İlahi aşk, Allah aşkı.

Men z'ān ʿışḳ āmedem ü ʿışḳ z'ān men
Bād-āverān u cān u dil ü ten Ḫudā-yı ʿışḳ

Hudā-yı kesīrü'l-mevāhib günāhum bağışlaya:

1. **Ḫudā-yı keşīrü'l-mevāhib günāhum bağışlaya:**
Gazel 508
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Dua**
İfadesi
"İhsanı bol olan Allah günahlarımı bağışlasın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Umaram ki bağışlaya bendesine
Günāhum Ḫudā-yı keşīrü'l-mevāhib

Hudā-yı pāk:

1. **Ḫudā-yı pāk:**
Tarih 15
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allah, Tanrı, Rab.

Ḫuṣūṣā ol Ḫudā-yı pāk ḥammām-ı feraḥ-baḫşuñ
İçin ṭışın çü taʿmīr eyleyüp açduñ nice revzen

Hudā-yı pāke yalvarurdum:

1. **Ḫudā-yı pāke yalvarurdum:***-ur, -du, -m*

Müsemmen 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah'a yalvarmak.

Yalvarurdum Ḫudā-yı pāke ṭurup
Ḥamdü li'llāh ki ḫurrem itdi virüp

Ḫudā-yı zü'l-minen:

1. **Ḫudā-yı ẕü'l-minen:**
Tarih 21
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lütuf sahibi Allah.

Ḥamdü li'llah kim Ḫudā-yı ẕü'l-minen
Ẕātuñı ḳıldı sezā her niʿmete

ḫuddām:

1. **ḫuddāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **28**
Hizmetkârlar, görevliler.

Cihānda ʿuhdesinden kim gelürse ḫıdmet anuñdur
Kemāl-i luṭfuña maẓhar egerçi cümle ḫuddāmuñ

ḫuddām olsa:

1. **ḫuddām olsa:**-*sa*
Beyit 141
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hizmetkâr olmak.

Sulṭān-ı Rūma Tātār olsa ʿaceb mi ḫuddām
İslām Ḫān-ı Tātār bu pādşāh-ı ʿālem

huld-ı berīn:

1. **ḫuld-ı berīn:**
Terci-bend 1
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Mukaddes cennet. II Âşığın gönlü.

Gel berü hoş müşerref it ey ḥūr
Ḫānemüz tā ki ola ḫuld-ı berīn

ḫulḳ:

1. **ḫulḳ:**
Kaside 2
Mısra: **46**
Ahlak, iyi huy.

Ṣavlet ü heybet ü iclāl ile mānend-i ʿAli
Ḫulḳ ile hemçü Ḥasan ʿadl ile Mehdī-i zamān

2. **ḫulḳuñla:**-*uñ, -la*
Müseddes 5
Mısra: **28**
Ahlak, iyi huy.

Saña da ḳalacak ʿālemde oldur öyle iẕʿān it
Güle baḳ herkese ḫulḳuñla dünyāyı gülistān it

ḫulḳı ḥasen:

1. **ḫulḳı ḥasen:**
Gazel 286
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yaratılışı güzel (kimse). II Hazreti Hüseyin.

Ḳopmadı ʿālemde bir merd-i hüner illā ʿAli
Gelmedi dünyāya bir ḫulḳı ḥasen illā Ḥüseyn

ḫulle-i cennet:

1. **ḫulle-i cennet:**
Gazel 411
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cennet elbisesi.

Ne ḳaftān ḫilʿat-i devlet ne ḫilʿat ḫulle-i cennet
Ẓuhūr itdi bugün şānuñda nūr-ı faẕl-ı Sübḥānī

ḫulūṣ:

1. **ḫulūṣ:**
Kaside 7
Mısra: **87**
Doğruluk, samimiyet.

Çün ḫulūṣ ile duʿāyıdı ġaraż ḫatm oldı
İrdi söz ġayete ber-ḫ∨āce-i ʿālem ṣalavāt

ḫulūṣ-ı ḳalb:

1. **ḫulūṣ-ı ḳalb:**
Kıt'a 22
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Kalp temizliği.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

ḫulūṣ-ı niyyet:

1. **ḫulūṣ-ı niyyet:**
Tarih 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Samimi niyet.

Ḫulūṣ-ı niyyet ile yapdı bir güzel cāmiʿ
Nihāyete irişüp oldı bir maḳām-ı ʿaẓīm

ḫulūṣ-ı ṭaviyyet zamānıdur:

1. **ḫulūṣ-ı ṭaviyyet zamānıdur:**-*dur*
Gazel 124
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Halis niyet zamanı.

Bend-i ġama bıraḳma ḫalāṣ eyle muḫliṣi
Ḫāliṣ-dil ol ḫulūṣ-ı ṭaviyyet zamānıdur

ḫum:

1. **ḫum:**
Gazel 348
Mısra: **4**
Küp. II Şarap küpü.

Ayaġ üzre gelüp meclis-be-meclis gezme ey sāḳī
Yirüñ ḫum gibi bekle gūşe-i meyḫāneden çıḳma

ḫumār:

1. **ḫumārı:**-*ı*
Beyit 274
Mısra: **2**
Şarap içtikten sonra gelen baş ağrısı, sersemlik.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

2. **ḫumārı:**-*ı*
Gazel 352
Mısra: **2**
Şarap içtikten sonra gelen baş ağrısı, sersemlik.

Gül ne nāzük yār idi yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi ḫumārı olmasa

ḫumār-āver ü telḫ:

1. **ḫumār-āver ü telḫ:**
Mesnevi 1
Mısra: **139**
Kelime Tipi: -
Bağ ağrıtan ve acı veren (şey).

Me-gū īn ḫumār-āver ü telḫ yār
Ki z'ū mī-reved telḫi-i rūzgār

ḫumār-ı miḥneti:

1. **ḫumār-ı miḥneti:**-*i*
Gazel 510
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı sersemliği. II Sevgilinin âşığa ettiği cefa, eziyet.

Dil-i pür-ıżṭırābumdan ḫumār-ı miḥneti defʿ it
Şarāb-ı iltifātuñla beni mest eyle sulṭānum

ḫundgārā:

1. **ḫundgārā:**
Beyit 24
Mısra: **1**
Ey hünkâr! II Ey Allah'ım!

Ḫudāvendā ḫidīvā ḫundgārā
Kerīmā Ḳādirā Perverdigārā

ḫurd u büzürg:

1. **ḫurd u büzürg:**
Gazel 207
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Küçük ve büyük. II Herkes.

Ḫurd-ı ḫaşḫāş it büzürg olduḳca Türküñ kellesin
Ey Ḳabūlī ḳavlüme ḳāyil durur ḫurd u büzürg

ḫurde:

1. **ḫurde:**
Mesnevi 9
Mısra: **28**
İnce mana, nükte.

Dehānı gibi dendānı da ḫurde
Ḫafī yir ḳalmadı ṭoyuldı ḫurde

2. **ḫurde:**
Gazel 102
Mısra: **1**
Küçük, ufak. II Narin, ince, güzel.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar
Ṣanasın sūre-i Kevs̱er durur bir dürde yazmışlar

3. **ḫurde:**
Mesnevi 9
Mısra: **27**
Küçük, ufak. II Narin, ince, güzel.

Dehānı gibi dendānı da ḫurde
Ḫafī yir ḳalmadı ṭoyuldı ḫurde

4. **ḫurde:**
Mesnevi 9
Mısra: **85**
Küçük, ufak. II Sevgilinin küçücük ağzı ve burnu.

Dehānı ġonça aġzı burnı ḫurde
Teni abbaḳ ṣoyulmışca yumurda

hurdevāt:

1. **ḫurdevāt:**
Gazel 371
Mısra: **8**
Hırdavat, kırık dökük şeyler. II Gereksiz şeyler, boş işler.

Dil ṣoḳma kimse aġzına çün ḫāme-i devāt
Olmaz muḳayyed ehl-i ḫıred ḫurdevāt ile

ḫurd-ı ḫaşḫāş:

1. **ḫurd-ı ḫaşḫāş:**
Gazel 207
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ufak ve değersiz şeyler.

Ḫurd-ı ḫaşḫāş it büzürg olduḳca Türküñ kellesin
Ey Ḳabūlī ḳavlüme ḳāyil durur ḫurd u büzürg

hurmā ḳatında:

1. **ḫurmā ḳatında:**-*n, -da*
Gazel 305
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hurma gibi.

Güftār-ı laʿl-i nābuñ mānend-i şīr ü ḫurmā
Ḫurmā ḳatında gūyā ḫurmā ḳatında leymūn

ḫurrem:

1. **ḫurrem:**
Gazel 254
Mısra: **6**
Sevinçli, mutlu, neşeli.

Nesīm-i ṣubḥ gibi ṣāġ esen ṣafā geldüñ
Ṣafā-yı ḫāṭır ile eyledüñ bizi ḫurrem

2. **ḫurrem:**
Tarih 17
Mısra: **35**
Sevinçli, mutlu, neşeli.

Çü dīdem tu-rā ḫurrem ez-yümn-i manṣıb
Feraḥ ġālib āmed be-dil ġuṣṣa maġlūb

ḫurrem itdi:

1. **ḫurrem itdi:**-*di*
Müsemmen 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, mutlu etmek.

Yalvarurdum Ḫudā-yı pāke ṭurup
Ḫamdü li'llāh ki ḫurrem itdi virüp

ḫurrem oldı:

1. **ḫurrem oldı:**-*dı*
Tarih 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, sevinmek.

Bāġ-ı heves-i ḥażret-i ʿAbdü'l-bāḳī
İki gül-i nev-ḫīẓ ile oldı ḥurrem

ḥurrem olup:

1. **ḥurrem olup:**-*up*
Müsemmen 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, sevinmek, neşelenmek.

Dil-i şeydā ziyāde ḥurrem olup
Didi dil-dārı ṣıḥḥat ile görüp

ḥurrem ü ḫandān:

1. **ḥurrem ü ḫandān:**
Gazel 285
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Neşeli ve güler yüzlü.

Ṣolmasun ḥaşre degin ḥurrem ü ḫandān olsun
ʿĀrıżuñ tāze gül-i bāġ-ı leṭāfet bilürin

ḥurriret:

1. **ḥurriret:**
Mesnevi 6
Mısra: **46**
"Yazıldı, yazıya geçirildi" anlamına gelen Arapça ifade.

Ruḳʿa-i naḳl mā-hüve'l-vāḳiʿ
Ḥurriret fi'r-rebīʿ fi'r-rābiʿ

ḥurşīd:

1. **ḫurşīde:**-*e*
Gazel 332
Mısra: **1**
Güneş, şems.

Ruḫlaruñ nerd-i melāḥatda dimiş ḫurşīde dāv
Ey ḳamer ṭās-ı felekden tāvsın bi'llāhi tāv

2. **ḫurşīd:**
Gazel 383
Mısra: **6**
Güneş, şems.

Sulṭān-ı mülk-i ḥüsn ü melāḥat odur k'anuñ
Ḫurşīd ile şuʿā-ı ruḫı pençe penc ola

3. **ḫurşīd:**
Gazel 468
Mısra: **1**
Güneş, şems.

Meh-i nev lāġar u ḫurşīd ise aşfer çehre
Ḳanı bir ṣūret-i cānāneye beñzer çehre

4. **ḫurşīd:**
Beyit 16
Mısra: **1**
Güneş, şems. II Sevgilinin yüzü.

Yüzüñ ḫurşīd işigüñ āsmānī
Ġam-ı ʿışḳet feżā-i āsmānī

ḫurşīd ü ḳamer:

1. **ḫurşīd ü ḳamer:**
Tarih 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güneş ve ay.

Ḫurşīd ü ḳamer gibi ol iki kūdek
Gehvāre-i dehr içre olalar tevʾem

ḫurşīd ü māhı:

1. **ḫurşīd ü māhı:**-*ı*
Gazel 350
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güneş ve Ay.

Ḫurşīd ü māhı her ne ḳadar medḥ iderse ḫalḳ
Olmaz naẓīr vechüñe vechen mine'l-vücūh

ḫurşīd-i cihān:

1. **ḫurşīd-i cihān:**
Kaside 2
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Cihan güneşi.

Sen ki ḫurşīd-i cihān gibi żiyā-güstersin
Pertev-i luṭfuñ ile cümle-i ʿālem tābān

ḫurşīd-i dırahşānuñ zerrātı:

1. **ḫurşīd-i dıraḫşānuñ ẕerrātı:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Parlayan güneşin zerreleri.

Kemāl-i luṭfuñuñ bir ẕerresi dillerle şerḥ olmaz
Nice ʿadd olunur ẕerrātı ḫurşīd-i dıraḫşānuñ

<u>ḫurşīd-i evc-i rifʿat:</u>

1. **ḫurşīd-i evc-i rifʿat:**
Gazel 21
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Göğün en yüksek noktasında bulunan güneş.

Ḥalḳ ile nola ervaḥ kesb-i ʿalāḳa itse
Nāẓır degül mi peste ḫurşīd-i evc-i rifʿat

2. **ḫurşīd-i evc-i rifʿat:**
Gazel 342
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Göğün en yüksek noktasında bulunan güneş.

Kesb-i ʿalāḳa itse Ḥaḳḳ ile nola ervāḥ
Ḫurşīd-i evc-i rifʿat nāẓır degül mi peste

<u>ḫurşīd-i māh-peyker-i ṭalʿat-nümā-yi mā:</u>

1. **ḫurşīd-i māh-peyker-i ṭalʿat-nümā-yi mā:**
Gazel 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Doğan ay yüzlü güneşimiz. II Sevgili.

Māh-i bülend-menzil-i ḫurşīd-rūy-i mā
Ḫurşīd-i māh-peyker-i ṭalʿat-nümā-yi mā

<u>ḫurşīd-i nūr-efşān ola:</u>

1. **ḫurşīd-i nūr-efşān ola:**-*a*
Gazel 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Işık saçan, parıldayan güneş olmak. II Sevgilinin güneş gibi parlaması.

Āftāb-ı ṭalʿatuñ günden güne tābān ola
Kevkeb-i māhiyyetüñ ḫurşīd-i nūr-efşān ola

<u>ḫurşīd-i raḫşānuñ ʿaynına:</u>

1. **ḫurşīd-i raḫşānuñ ʿaynına:**-*n, -a*
Kaside 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Parlak güneşin kendisi.

Alınmazsañ ʿaceb mi ẕerre deñlü cünd-i aʿdādan
Gelür mi ẕerreler hīç ʿaynına ḫurşīd-i raḫşānuñ

<u>ḫurşīd-i raḫşānuñ elinde:</u>

1. **ḫurşīd-i raḫşānuñ elinde:**-*n, -de*
Kaside 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Parlak güneşin eli. II Vezir Osman Paşa'nın eli.

Uyanmış gibi ḫ∨ābından cilā virmek diler çeşme
Elinde mīldür gördüm seher ḫurşīd-i raḫşānuñ

<u>ḫurşīd-misal:</u>

1. **ḫurşīd-miṣāl:**
Kaside 7
Mısra: **33**
Güneş gibi.

Sensin ol şāh-ı kerem ü zer ki ḫurşīd-miṣāl
ʿAyn-ı ẕerrāta vücūduñdan irişür lemeʿāt

<u>ḫurşīdüñ şuʿāʿı:</u>

1. **ḫurşīdüñ şuʿāʿı:**-*ü, -ñ*
Beyit 171
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güneşin göz alıcı ve parlak ışığı.

Ruḫuñ yanında belürmez şuʿāʿı ḫurşīdüñ
Güneş yanında olur mı şuʿāʿı Nāhīdüñ

hurşīd-veş:

1. **ḫurşīd-veş:**
Gazel 267
Mısra: **9**
Güneş gibi.

Destine mīzān alup ḫurşīd-veş ḳılsa güẕār
Ey Ḳabūlī farḳ olunmaz āsmāndan rīsmān

hurūc eyler:

1. **ḫurūc eyler:**-*r*
Gazel 78
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Dışarı çıkmak, taşmak. II Ayaklanmak.

Ḫaṭ-ı Yeʾcüc-i ruḫsārına ḫaddi sīm-tirkeşdür
Daḫı ol kec ḫurūc eyler o cānib şimdi münseddür

ḫurūf-ı naẓmı:

1. **ḫurūf-ı naẓmı:**-*ı*
Gazel 89
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Şiir harfleri, şiirde geçen harflerin her biri.

Alay bayraḳlarıdur her elif her saṭr-ı bālāda
Ḫurūf-ı naẓmı ʿasker ḫalḳ midād-ı tūġ-ı şāhīdür

ḫurūfı taḫrīf idüp:

1. **ḫurūfı taḫrīf idüp:**-*üp*
Gazel 399
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Harfleri bozmak, değiştirmek. II Kuran okurken harfleri değiştirmek, Kuran'ı hakkıyla okumamak.

Taḫrīf idüp ḫurūfı çeküp bozma maḫreci
Taġyīr-i aṣl …… ruvātuñ ʿibāreti

ḫurūş:

1. **der-ḫurūş:**
Mesnevi 1
Mısra: **80**
Coşma, harekete geçme.

Be-men dih ki dīkem be-cūş āvered
Çü-murġ-i seḥer der-ḫurūş āvered

2. **ḫurūş:**
Mesnevi 1
Mısra: **100**
Coşma, harekete geçme.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i esfīd-pūş
Ki āred sefīd ü siyeh der-ḫurūş

ḫurūş idelüm:

1. **ḫurūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 250
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Coşmak, hareketlenmek, gürlemek. II Ateşin coşması, harlanması. II Âşığın coşup galeyana gelmesi.

Āb u tābı derūnı germ itdi Biz de āteş gibi ḫurūş idelüm

ḫuşām:

1. **ḫuşām:**
Kaside 4
Mısra: **64**
Keskin kılıç.

Bir ḳapu ḳullarıdur ḳaṭʿ-ı nizāʿ itsünler
Olmasunlar ile ḳarşu biri birine ḫuşām

ḫusūf-ālūd:

1. **ḫusūf-ālūd:**
Gazel 178
Mısra: **7**
Ay tutulması gibi. II Ay tutulması: Belli dönemlerde ayın dünya gölgesine girmesinden sonra kararması.

Ḫusūf-ālūd idüp māh-ı ümīdüm kevkeb-i baḫtum
Belā burcında her şeb pür-nüḫūset eyleyen ṭāliʿ

ḫuşūl:

1. **ḫuşūl:**
Gazel 500
Mısra: **2**
Hasıl olmuş, meydana gelmiş.

Bişnev ez-bende-i tu
behr-i Ḫudā ḳavl-i Resūl
Merdüm ānest k’zū tīz
şeved kām ḥuṣūl

<u>ḥuṣūl buldı:</u>

1. **ḫuṣūl buldı:**-*dı*
Mesnevi 2
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Meydana gelmek, gerçekleşmek.

Yüz otuz aḳçeden olup maʿzūl
Buldı yüz elliye vüṣūle ḫuṣūl

<u>ḥuṣūṣ:</u>

1. **ḫuṣūṣumuz:**-*umuz*
Gazel 172
Mısra: **3**
Konu, mevzu, bahis.

Ḫuṣūṣumuz size maḫṣūṣ iken neden şāhum
Kemāl-i luṭfuñuz aġyāra idesiz taḫṣīṣ

<u>ḥuṣūṣā:</u>

1. **ḫuṣūṣā:**
Diğer 1
Mısra: **50**
Bilhassa, özellikle.

Nice fetḥe ẓafer bulup ol āsān
Ḫuṣūṣā şehr-i Tebrīz ile Şirvān

2. **ḫuṣūṣā:**
Tarih 15
Mısra: **9**
Bilhassa, özellikle.

Ḫuṣūṣā ol Ḫudā-yı pāk ḥammām-ı feraḥ-baḫşuñ
İçin ṭışın çü taʿmīr eyleyüp açduñ nice revzen

<u>ḥuṣūṣ-ı ẕāt-ı şerīfi:</u>

1. **ḫuṣūṣ-ı ẕāt-ı şerīfi:**-*i*
Gazel 254
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şerefli zatın hususu.

Ey vücūdı vü cūdıyla mürecceʿ-ı ʿālem
Ḫuṣūṣ-ı ẕāt-ı şerīfi maḳarr-ı luṭf u kerem

<u>ḥuṭbe:</u>

1. **ḫuṭbe:**
Kaside 4
Mısra: **65**
Bayram ve cuma namazları esnasında minberde padişahın adının "hatip" tarafından okunması ile padişahlığın ilanı.

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm
Ḫāşe li’lleh ki edeb terk idene ola rıżām

<u>ḥuṭuvāt-ı efkār:</u>

1. **ḫuṭuvāt-ı efkār:**
Kaside 7
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Fikirlerin adımı. II Fikir, düşünce.

Pāye-i ḳadrüñe irmez ḫuṭuvāt-ı efkār
Ṭāḳ-ı gerdūna irişmez ḳademāt-ı mirḳāt

<u>ḥużūr:</u>

1. **ḫużūruñda:**-*uñ, -da*
Gazel 231
Mısra: **9**
Huzur, makam, mahal. II Sevgilinin huzuru, makamı.

Ḫużūruñda ġaraż maʿdūm ḳapuñda ʿivaż meẕmūm
Muʿayyendür yanuñda her kişinüñ şānı sulṭānum

2. **ḫużūruñda:**-*uñ, -da*
Gazel 343
Mısra: **7**
Huzur, makam, mahal. II Sevgilinin huzuru, makamı.

Ḫużūruñda aġyār lā-şeyʾ iken
Neden luṭf ola yine ol lāşeye

<u>ḥużūr eylesün:</u>

1. **ḫużūr eylesün:**-*sün*
Kaside 4
Mısra: **178**
Kelime Tipi: -
Huzur bulmak, rahata ermek, huzura kavuşmak.

Vüzerā çünki bu ḥāletde sükūt eylediler
Bir nice gün de ḫużūr eylesün ol ḳavm-i kirām

ḫużūr itse:

1. **ḫużūr itse:**-*se*
Gazel 60
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Huzur bulmak, rahat etmek.

Ḫużūr itse yiridür ehl-i ḥācāt āstānuñda
İşigüñ ṭaşı başdan anlara bālīn-i rāḥatdur

ḫużūr itsün:

1. **ḫużūr itsün:**-*sün*
Kaside 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Huzur bulmak, rahat etmek.

Ḳapusı bāb-ı devlet işigi bālīn-i rāḥatdur
Cüdā düşme ḫużūrından ḫużūr itsün biraz cānuñ

ḫużūr-ı ḥażret-i ḥakdan:

1. **ḫużūr-ı ḥażret-i ḥaḳdan:**-*dan*
Müseddes 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'ın huzuru.

Ḫużūr-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan murādātuñ müyesserdür
Ne isterseñ ḳapumdan iste virdüm diyecek yerdür

ḫużūr-ı rūḥın:

1. **ḫużūr-ı rūḥın:**-*ı, -n*
Kaside 16
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Gönül rahatlığı, huzur.

Ḫużūr-ı rūḥın ol būmuñ uçurduñ āşyānından
Şikār-ı ṣayd içün ol cānibe ṣayyād gönderdüñ

ḫużūrından cüdā düşme:

1. **ḫużūrından cüdā düşme:**-*me*
Kaside 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Huzurundan ayrı kalmak.

Ḳapusı bāb-ı devlet işigi bālīn-i rāḥatdur
Cüdā düşme ḫużūrından ḫużūr itsün biraz cānuñ

hū çekerüz:

1. **hū çekerüz:**-*er, -üz*
Gazel 149
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hu çekmek: Tekkelerde dervişlerin ayin esnasında sürekli olarak "Hu!" demeleri.

Gülşende ṭurup bülbül ile hū çekerüz biz
Mestānelerüz naʿra-i yā hū çekerüz biz

hūb:

1. **ḫūba:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **9**
Güzel, latif, hoş. II Sevgili.

Bir ḫūba düşdi göñül ḫüsrev-i zamānedür
Ḳaṣr-ı vefāda devlet ile müstedām ola

2. **ḫūb:**
Gazel 40
Mısra: **2**
Güzel, latif, hoş. II Sevgili.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

3. **ḫūblaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 182
Mısra: **9**
Güzel, latif, hoş. II Sevgili.

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az gerek ḫūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım olanı az u çoḳ

4. **ḫūblar:**-*lar*
Gazel 372
Mısra: **10**

Güzel, latif, hoş. II Sevgili.

Ey Ḳabūlī baña meyl eylemez ol yār dime
Ḫūblar ġāyet ile māyil olur ʿuşşāḳa

<u>ḫūb bir cān-bāzuñ yolında:</u>

1. **ḫūb bir cān-bāzuñ yolında:**-*n, -da*
Gazel 267
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çok güzel bir cambazın yolu. II Sevgilinin yoluna, onun uğruna.

Oynadum bir ḫūb cān-bāzuñ yolında bāş u cān
ʿIşḳ-bāzān-ı maḥabbet didiler bes pehlevān

<u>ḫūb cemāl:</u>

1. **ḫūb cemāl:**
Gazel 446
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzel yüz. II Sevgilinin güzel yüzü.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i ezel ʿazze ve cel
Çekmedi ṣūret-i pāküñ gibi bir ḫūb cemāl

<u>ḫūbān:</u>

1. **ḫūbānest:**-*est*
Gazel 42
Mısra: **5**
Güzeller, dilberler.

ʿĀşıḳī bā-düşmenān bī-kār ḫūbānest kār
Merd bāyed tā nümāyed ḫvīş-rā rūz-ı neberd

2. **ḫūbāna:**-*a*
Tahmis 10
Mısra: **3**
Güzeller, dilberler.

Leṭāfet ʿālemi ḫūbāna ḳalmaz
Güzellik revnaḳı sulṭāna ḳalmaz

<u>ḫūbān-ı şehr:</u>

1. **ḫūbān-ı şehr:**
Gazel 295
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şehrin güzelleri.

Ḫūbān-ı şehr ḳullaruñ olsa ʿaceb midür
Sensin diyār-ı ḥüsne bugün pādşā Ḥüseyn

<u>ḫūblar ālāyına:</u>

1. **ḫūblar ālāyına:**-*n, -a*
Gazel 386
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzeller topluluğu. II Sevgililerin bulunduğu yer.

Şāh-bāz-ı ṭabʿı ṣaldum ḫūblar ālāyına
Umarın aralarından bir şikār ala yine

<u>ḫūblar başı:</u>

1. **ḫūblar başı:**
Gazel 283
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzellerin başı. II Güzellikle başı çeken sevgili.

Ḫūblar başı imiş çünki Ḳabūlī ol şāh
Ben daḫı ḫūblaruñ başına ḳurbān olayın

<u>ḫūblar içre ser-āmed bir güzel:</u>

1. **ḫūblar içre ser-āmed bir güzel:**
Gazel 474
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzeller arasında en başta bulunan güzel. II Sevgili.

Ḫūblar içre ser-āmed bir güzel sevdüm yine
Mülk-i ḥüsne şāh-ı sermed bir güzel sevdüm yine

<u>ḫūblaruñ başına:</u>

1. **ḫūblaruñ başına:**-*n, -a*
Gazel 283
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzellerin başı. II Güzellikle başı çeken sevgili (uğruna).

Ḫūblar başı imiş çünki Ḳabūlī ol şāh
Ben daḫı ḫūblaruñ başına ḳurbān olayın

<u>hūblaruñ birisin:</u>

1. **ḫūblaruñ birisin:**-*n*
Gazel 272
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzellerin birisi. II Sevgililerden biri.

Devlet oldur ki Ḳabūlī yanuña ḫūblaruñ
Şāh düstūrı yirine birisin ṭaḳınasın

<u>hūblaruñ enṣāfın:</u>

1. **ḫūblaruñ enṣāfın:**-*n*
Gazel 324
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzellerin insafı. II Sevgilinin insafı, merhameti.

Kendü inṣāfına ḳalursa vefā ḳılmaz o yār
Biz Ḳabūlī bilürüz ḫūblaruñ enṣāfın

<u>hücüb-i mā-verādadur:</u>

1. **hücüb-i mā-verādadur:**-*da, -dur*
Gazel 406
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Perdenin ötesi. II Sevgilinin peçenin ardında yüzünü saklaması.

Dīdār-ı yār kim hücüb-i mā-verādadur
ʿĀṣıḳ revā mıdur ki ṭuta mā-verāsını

<u>hücūm eylediler:</u>

1. **hücūm eylediler:**-*di, -ler*
Kaside 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hücum etmek, saldırmak, saldırıya geçmek.

İttifāḳ ile hücūm eylediler dīvāna
Didiler Rūm ili begler begisi ol bed-nām

<u>hücūm eyleyicek:</u>

1. **hücūm eyleyicek:**-*y, -icek*
Gazel 426
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hücum etmek, saldırmak, saldırıya geçmek.

Rezm ẕerrān-ı nücūm üzre hücūm eyleyicek
Ṭaġılup her biri ceng itmege ḳalmadı feri

<u>hücūm idüp:</u>

1. **hücūm idüp:**-*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hücum etmek, saldırmak, saldırıya geçmek.

Hücūm idüp hünerber ner gibi şīrāna ṣavletle
Ḳaçurduñ rūbehāsā düşmeni biñ zār u ẕilletle

<u>hücūm itdiler:</u>

1. **hücūm itdiler:**-*di, -ler*
Gazel 240
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hücum etmek, saldırmak, saldırıya geçmek.

Māh-ı münīre gice üşüp leşker-i nücūm
Öykünme rūy-ı yāre diyü itdiler hücūm

<u>hücūm u ḫamle ḳılsun:</u>

1. **hücūm u ḫamle ḳılsun:**-*sun*
Gazel 373
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hücum ve hamle yapmak, hücum etmek, saldırmak.

Ḳabūlī ġāziyān-ı Rūm olan şīrāne deprensün
Hücūm u ḫamle ḳılsun gürgāsā ḳoc ḳapan üzre

<u>hücūm-ı ġamdan:</u>

1. **hücūm-ı ġamdan:**-*dan*
Terci-bend 1
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -

Gam saldırısı. II Gam, keder.

Maḳdemüñde niṣār idüp cānı
Olalum tā hücūm-ı ġamdan emīn

hücūm-ı ġuṣṣa:

1. **hücūm-ı ġuṣṣa:**
Gazel 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dertlerin saldırması. II Sıkıntıların âşığın üzerine hücum etmesi, yığılması.

Hücūm-ı ġuṣṣa ile nā-murād ḳaldı göñül
Meger murāda irenlerden aña himmet ola

hücūm-ı şāhbāz-ı tīġ:

1. **hücūm-ı şāhbāz-ı tīġ:**
Muaşşer 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Kılıcın çevik saldırısı.

Hücūm-ı şāhbāz-ı tīġ ile ḫaşmı şikār itdüñ
Şuʿāʿ-ı āftābāsā hünerler āşkār itdüñ

Hüdā semtine düşdi:

1. **Hüdā semtine düşdi:**-*di*
Tahmis 13
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Huda semtine düşmek. II Hak yoluna yönelmek, Yüce Allah'ın emir ve yasaklarına uyarak yaşamaya başlamak.

Ṭoġruldı reh-i Ḥaḳḳa
Hüdā semtine düşdi
Terk itdi hevāyı ṣuleḥā semtine düşdi

hüdāt:

1. **hüdāt:**
Kaside 7
Mısra: **46**
Rehberler, kılavuzlar.

Sensin ey dürri-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik ider ḫalḳa hüdāt

ḥükkām-ı ḳużāt:

1. **ḥükkām-ı ḳużāt:**
Kaside 7
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Kadıların hâkimleri.

Ḳadrüñi ben bilürin cevheri ṣarrāf añlar
Ne bilür mertebe-i ẕātuñı ḥükkām-ı ḳużāt

ḥükm:

1. **ḥükm:**
Kaside 4
Mısra: **186**
Hüküm, ferman, emir, buyruk.

Emr anuñdur ki Ḥudāvend-i ulu'l-emr odur
Ḥükm anuñdur ki odur ḥākim-i ḥükkām-ı mehām

ḥükm-i ḫudāvend ü ʿAlīm ü ʿAllām:

1. **ḥükm-i ḫudāvend ü ʿAlīm ü ʿAllām:**
Kaside 4
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Her şeyi bilen ve her şeye malik olan Allah'ın hükmü.

Ḫ∨ār olur fāsid olan ḫāyib olur ḫāyin olan
Böyledür ḥükm-i Ḫudāvend ü ʿAlīm ü ʿAllām

hükm-i ḳaderden:

1. **ḥükm-i ḳaderden:**-*den*
Gazel 214
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kaderin hükmü, fermanı. II Allah'ın insanoğluna ezelden tayin etmiş olduğu kader.

ʿĀrif-i tīr-i ḳażā ḥükm-i ḳaderden ağlamaz
Ey Ḳabūlī sen de ʿārifler ḳadar ṭuyduñsa gel

hükm-i ḳażā:

1. **ḥükm-i ḳażā:**
Rübai 2
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Kaza hükmü.

Çün noḳṭa-i tedvīr zi-levḥ-i taḳdīr
Fermān-ı ḳader ḥükm-i ḳażā ḫāric nīst

ḥükm-i ḳażāya:

1. **ḥükm-i ḳażāya:**-*y, -a*
Gazel 63
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ezelden yazmış olduğu kader.

Dilā taḳdīr-i Rabbānīye hiç taġyīr-i vaż‘ itme
Hemān ḥükm-i ḳażāya mümkin olduḳça rıżā yegdür

ḥükm-i ḳażā-yı mübrem:

1. **ḥükm-i ḳażā-yı mübrem:**
Kaside 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kaçınılmaz kazanın hükmü. II Kader.

Neye müncer oluyor ḥükm-i ḳażā-yı mübrem
Nicedür basṭ-ı eyādī-i nefāẕ-ı ibrām

ḥükm-i şāhuñ ḥükmi:

1. **ḥükm-i şāhuñ ḥükmi:**
Mesnevi 7
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Padişah emrinin hükmü.

Yanuñda ḥükmi yoḳ mı ḥükm-i şāhuñ
Neden yoḳlanmaya cürm ü günāhuñ

ḥükm-i sulṭān:

1. **ḥükm-i sulṭān:**
Mesnevi 7
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Padişahın hükmü.

Oḳumaḳ yazmaḳ ol miskīne bühtān
Siyāsetdür yanında ḥükm-i sulṭān

ḥükm-i taḳdīr-i Ḫudā:

1. **ḥükm-i taḳdīr-i Ḫudā:**
Kaside 4
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Allah'ın takdirinin hükmü, kader.

Didi tedbīr-i enām ile bu taġyīr olmaz
Ḥükm-i taḳdīr-i Ḫudā gibi bu naḳż-ı ibrām

ḥükmuhu:

1. **ḥükmuhu:**
Mesnevi 6
Mısra: **35**
Onun hükmü, onun kararı. II Manzumede ismi belirtilmeyen Amasya valisinin kararı.

Nāfiẕün ṣemme ḥükmuhu el’ān
Cā’izün ḳavluhu ʿalā-mā-kān

ḥükmüñ yürüsün:

1. **ḥükmüñ yürüsün:**-*sün*
Gazel 32
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Hükmü yürümek / Hükmü geçmek: Gücü yetmek, sözü geçmek.

Milket-i ʿışḳ içre ḥükmüñ yürüsün dirseñ şehā
Rīg-i ṣaḥrā-yı ġamı ṭuġrā-yı ʿālī-şāna ṣaç

hüküm:

1. **ḥükmüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **5**
Hüküm, ferman, emir, buyruk.

Sikender gibi ḥükmüñ Şām u ṣarḳa ʿām u şāmildür
Revāndur ṣarḳdan ġarba nefāẕ-ı emr ü fermānuñ

hümā ṭalʿatlu:

1. **hümā ṭalʿatlu:**
Mesnevi 9
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Hüma yüzlü (kimse). II Hüma kuşu gibi güzel yüzlü sevgili.

Hümā ṭalʿatlu gügercin ṭopuḳlu
Ṣıġın uyluḳlu yaġmurca ḳaşıḳlu

hümām:

1. **hümām:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Himmetli, gayretli (kimse).

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

hümā-per:

1. **hümā-per:**
Gazel 163
Mısra: **4**
Hüma kanatlı.

Her başa hümā-yı ʿışḳ ḳonmaz
Her murġ-ı hevā hümā-per olmaz

hümā-ṭabīʿat:

1. **hümā-ṭabīʿatsın:**-*sın*
Mesnevi 4
Mısra: **70**
Uğurlu, talihli (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Sen ki ẕāt-ı sütüde-ḫaṣletsin
Pāk-ṭīnet hümā-ṭabīʿatsın

hümāyı evc-i semādan indürüp daldan dala ḳonduran:

1. **hümāyı evc-i semādan indürüp daldan dala ḳonduran:**
Gazel 304
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hüma kuşunu gökyüzünün zirvesinden indirip daldan dala konduran (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur evc-i semādan indürüp
Daldan dala hümāyı ḳonduran

hümā-yı ʿışḳ:

1. **hümā-yı ʿışḳ:**
Gazel 188
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk hüması. II Aşk.

Dāred Ḳabūli tāc-ı hümāyūn-ı ʿāşıḳī
Ber-farḳ-ı ser çü-sāye fikendeş hümā-yı ʿışḳ

hümā-yı ḳuds:

1. **hümā-yı ḳuds:**
Tahmis 8
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kutsal hüma kuşu.

Semt-i seyrüñ hevā-yı ḳuds olsun
Hem-cenāḥuñ hümā-yı ḳuds olsun

hümā-yı ṭabʿum:

1. **hümā-yı ṭabʿum:**-*um*
Kaside 6
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Yaratılışın Hüma kuşu. II Yaratılış, huy, tabiat.

Hümā-yı ṭabʿum uçarken hevā-yı medḥüñde
Ṭoḳındı seng-i ḥavādiṣ ne bāl ḳaldı ne per

hümā-yı vuṣlata ṣal:

1. **hümā-yı vuṣlata ṣal:**
Gazel 337
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Vuslat Hüma'sına salmak. II Sevgiliye kavuşmak, vuslata ermek.

Hümā-yı vuṣlata ṣal ṣāhbāz-ı himmetüñi
Getür şikārla bāzuñı …… yatur ḳoluña

hümāyūn:

1. **hümāyūn:**
Gazel 22
Mısra: **5**
Kutlu, mübarek. II Sevgilinin bahtı, talihi.

Fālüñ ḫuceste ḥālüñ ḫoş ṭālīʿüñ hümāyūn
Üstüñe sāye ṣalmış perr-i hümā-yı devlet

hum-ı mey-hāne:

1. **ḫum-ı mey-ḫāne:**
Gazel 287
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Meyhane küpü. II Meyhanede bulunan şarap küpü. II Âşık.

Tek bizümle başı rez duḫterinüñ ḫoş olsun
Ḫum-ı mey-ḫāne bugünden girü hep boş olsun

ḫūn:

1. **ḫūn:**
Gazel 205
Mısra: **8**
Vücutta bulunan hayati sıvı, kan.

Efendi ḳanı ḳan ile yumazlar ḳanı iḥsānuñ
Ciger ḫūn oldı ḫūn itmez sirişkin çeşm-i ḫūnbāruñ

2. **ḫūn:**
Gazel 355
Mısra: **2**
Vücutta bulunan hayati sıvı, kan.

Serī dārem zi-bār-ı cevr-i dūnān ser-nigūn geşte
Dilī dārem zi-ṭaʿn-ı nā-kesān çün lāle ḫūn geşte

3. **ḫūn:**
Gazel 355
Mısra: **5**
Vücutta bulunan hayati sıvı, kan.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

ḫūn oldı:

1. **ḫūn oldı:**-*dı*
Gazel 205
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kanlı olmak. II Ciğeri kanlı olmak, yüreği acı çekmek.

Efendi ḳanı ḳan ile yumazlar ḳanı iḥsānuñ
Ciger ḫūn oldı ḫūn itmez sirişkin çeşm-i ḫūnbāruñ

ḫūn olmasun:

1. **ḫūn olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 194
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kanlı olmak.

Dilleri ḫūn olmasun mı güllerüñ gülşende kim
Bülbülāsā dilleri medhüñ oḳur her sūsenüñ

ḫūn-ābe-i cigerle ṭolu:

1. **ḫūn-ābe-i cigerle ṭolu:**
Gazel 384
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ciğerin kanlı suyu ile dolmak. II Âşığın ciğerinin kanlanması. II Âşığın aşk sebebiyle katlanılmaz acılar çekmesi.

Ḫūn-ābe-i cigerle ṭolu sīḫ-i her müje
Tennūr-ı sīnede ḳızarup şiş kebāb ola

ḫūn-āb-ı ciger aḳıduruz:

1. **ḫūn-āb-ı ciger aḳıduruz:**-*ur, -uz*
Gazel 149
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ciğer kanı akıtmak. II Âşığın kanlı gözyaşları akıtması.

Ḫūn-āb-ı ciger aḳıduruz dīde-i terden
Kūyuñda iki kūze ile şu çekerüz biz

ḫūn-āb-ı dildür:

1. **ḫūn-āb-ı dildür:**-*dür*
Tahmis 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Gönül kanı. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür dīdeden şanma çıḳar nemler
Yüzüm zerdi benüm her demde hem-çün lāle āl oldı

hüner:

1. **hüner:**
Gazel 222

Mısra: **7**
Maharet, kabiliyet, yetenek, beceri, ustalık.

İstiḳāmet ʿayn-ı ʿayb oldı saḳāmetdür hüner
ʿAybuñı iḫvāna iẓhār itme merd-i ḫāzin ol

2. **hüner:**
Gazel 225
Mısra: **5**
Maharet, kabiliyet, yetenek, beceri, ustalık.

Cibillīdür hüner Cibrīleden Cibrīle el virmez
Degüldür istiḳāmet her kişinüñ kārı sulṭānum

3. **hüner:**
Gazel 266
Mısra: **4**
Maharet, kabiliyet, yetenek, beceri, ustalık.

Miṣāl-i ʿār u nāmūs u edeb maḳbūl-i ʿālemsin
Hüner gibi ser-ā-pā ʿaybdan ʿālemde ʿārīsin

4. **hüner:**
Gazel 320
Mısra: **9**
Maharet, kabiliyet, yetenek, beceri, ustalık.

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

5. **hüner:**
Kaside 3
Mısra: **63**
Maharet, kabiliyet, yetenek, beceri, ustalık.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

6. **hüner:**
Kaside 3
Mısra: **64**
Maharet, kabiliyet, yetenek, beceri, ustalık.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

7. **hüner:**
Mesnevi 5
Mısra: **106**
Maharet, kabiliyet, yetenek, beceri, ustalık.

Żulmi gör ʿār neyler anlarda
Ki hüner bir olur erenlerde

8. **hünerler:**-*ler*
Muaşşer 1
Mısra: **44**
Maharet, kabiliyet, yetenek, beceri, ustalık.

Hücūm-ı şāhbāz-ı tīġ ile ḫaşmı şikār itdüñ
Şuʿāʿ-ı āftābāsā hünerler āşkār itdüñ

hünerber:

1. **hünerber:**
Kaside 5
Mısra: **44**
Maharetli, hünerli.

Ne añlarsın ola āyā muḳābil olmaḳ olur mı
Hünerber kūhsār-ı himmete rūbāh-ı yabanuñ

hünerber ner:

1. **hünerber ner:**
Muaşşer 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Maharetli aslan.

Hücūm idüp hünerber ner gibi şīrāna ṣavletle
Ḳaçurduñ rūbehāsā düşmeni biñ zār u żilletle

hüner-i vehm:

1. **hüner-i vehm:**
Gazel 161
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Korku, şüphe mahareti.

ʿAḳlı başında olan paşa dimez nā-dāna
Ḫıred ehli hüner-i vehm ile meslūb olmaz

hünerver:

1. **hünerver:**
Beyit 4
Mısra: **1**

Hünerli, marifetli, becerikli (sevgili).

O hünerver ser-āmed ü serdār-ı ehl-i dil
Kām-āver ü merām-dih ü mesālik-sedād

hünerverlik:

1. **hünerverlik:**
Gazel 147
Mısra: **13**
Marifet, yetenek, kabiliyet.

Ey Ḳabūlī kāse oynatmaḳ hünerverlik degül
Yār içün baş oynadursa pehlevāndur kāse-bāz

ḫūnī:

1. **ḫūnīde:**-*de*
Gazel 82
Mısra: **1**
Kan döken, kan akıtan (kimse). II Sevgilinin âşığın canına kasteden öldürücü bakışları.

Yoḳdur günāh o ġamzesi ḫūnīde bendedür
Şāhum ṣuç öldürende degüldür ölendedür

2. **ḫūnī:**
Gazel 417
Mısra: **3**
Kan döken, kan akıtan (kimse). II Sevgilinin âşığın canına kasteden öldürücü bakışları.

ʿAceb ḫūnī degül mi ey kemān-ebrū tir-i ġamzeñ
Dil-i şeydā gibi nice ġarībüñ ḳanına girdi

3. **ḫūnī:**
Gazel 479
Mısra: **4**
Kan döken, insanı öldüren (kimse), katil.

Mübtelāsın öldürür bir şūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ ey perī öldür beni

hūn-ı ʿadūdan:

1. **ḫūn-ı ʿadūdan:**-*dan*
Gazel 272
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Düşman kanı.

Ey göñül sūr-ı saʿādet saña ol gündür kim
Destüñe ḫūn-ı ʿadūdan ḳınalar yaḳınasın

hūn-ı sürḫ-ı düşmeni:

1. **ḫūn-ı sürḫ-ı düşmeni:**-*i*
Gazel 306
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Düşmanın mürekkep gibi kırmızı kanı.

Yüz aġardur mı ġazā yolında ġāzīler gibi Ḫūn-ı sürḫ-ı düşmeni icrāya muʿtād olmayan

hünkār:

1. **ḫünkāruñ:**-*uñ*
Gazel 411
Mısra: **3**
Hünkâr, hükümdar, padişah.

Eger maḳbūl-i ḥażret olmasañ gelmezdi ḫünkāruñ
İki biñ beş yüz altunı iki altunlı ḳaftānı

hūr:

1. **ḥūr:**
Terci-bend 1
Mısra: **57**
Cennet kızı, huri. II Sevgili.

Gel berü hoş müşerref it ey ḥūr
Ḫānemüz tā ki ola ḫuld-ı berīn

hūrān:

1. **ḥūrān:**
Gazel 181
Mısra: **2**
Cennet kızları, huriler. II Sevgililer.

Zihī ṣafā ki mey-i nāba müstaḳar ola ẓarf
Ṭaraf ṭaraf otura ḥūrān ḳāṣırātu't-ṭarf

ḥūr-ı perī-zād u melek-sūrete baḳup:

1. **ḥūr-ı perī-zād u melek-ṣūrete baḳup:**-*up*
Gazel 264
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Melek yüzlü ve periye benzeyen huriye bakmak. II Sevgiliye bakmak.

Ol ḥūr-ı perī-zād u melek-ṣūrete baḳup
Hiç kimse Ḳabūlī diye mi nevʿ-i beşerden

ḥūrisi yoḳ cinānda:

1. **ḥūrisi yoḳ cinānda:**-*da*
Gazel 280
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hurisi olmayan cennet. II İçinde sevgili olmayan dünya.

Yārsuz bu cihānda neylersin
Ḥūrisi yoḳ cinānda neylersin

ḥūr-likā:

1. **ḥūr-likā:**
Gazel 130
Mısra: **7**
Huri yüzlü (sevgili).

Ḳoma aġyārı maḥalleñde eyā ḥūr-likā
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

ḥürmet:

1. **ḥürmet:**
Gazel 51
Mısra: **5**
Hürmet, itibar, saygı, değer.

Ḥürmet ḥarāma raġbet ü ʿizzet ḥarāmiye
Ṣabr u ḳanāʿat ehline de Ḥaḳ Kerīmdür

2. **ḥürmeti:**-*i*
Gazel 245
Mısra: **8**
Hürmet, itibar, saygı, değer.

Ḳanı bir māh-ı receb gibi dilā şehr-i şerīf
Ehl-i İslāma anuñ ḥürmeti olmışdur ehem

3. **ḥürmeti:**-*i*
Mesnevi 5
Mısra: **98**
Hürmet, itibar, saygı, değer.

Bunlaruñ cell ü ḥürmeti yoḳdur
Ḫalḳ arasında ḥürmeti yoḳdur

ḥürmet itmez:

1. **ḥürmet itmez:**-*mez*
Gazel 222
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hürmet etmek, değer vermek, saygı göstermek, itibar etmek.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse s̲āmin ol

Ḥüseyn:

1. **Ḥüseyn:**
Gazel 40
Mısra: **1**
Tüm İslam dünyasını hüzne boğan Kerbelâ Olayı'nda şehit edilen Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Hüseyin.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

2. **Ḥüseyn:**
Gazel 286
Mısra: **1**
Tüm İslam dünyasını hüzne boğan Kerbelâ Olayı'nda şehit edilen Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Hüseyin.

Aḳıdup seyl-āb-ı eşküm eyledi deryā Ḥüseyn
Dökilen her ḳaṭre yire çaġurup dir yā Ḥüseyn

3. **Ḥüseyn:**
Gazel 286
Mısra: **2**
Tüm İslam dünyasını hüzne boğan Kerbelâ

Olayı'nda şehit edilen Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Hüseyin.

Aḳıdup seyl-āb-ı eşküm eyledi deryā Ḥüseyn
Dökilen her ḳaṭre yire çaġurup dir yā Ḥüseyn

4. **Ḥüseyn:**
Gazel 286
Mısra: **6**
Tüm İslam dünyasını hüzne boğan Kerbelâ Olayı'nda şehit edilen Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Hüseyin.

Sāḳi-i kevs̱er bihişt içre ʿAlidür pes velī
İkiden ḫālī degüldür yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

5. **Ḥüseyn:**
Gazel 286
Mısra: **8**
Tüm İslam dünyasını hüzne boğan Kerbelâ Olayı'nda şehit edilen Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Hüseyin.

Teşne-leb kerb-i belā-yı Kerbelāda cān viren
Dimedi āvāze-i ḳālū belāya lā Ḥüseyn

6. **Ḥüseyn:**
Gazel 286
Mısra: **10**
Tüm İslam dünyasını hüzne boğan Kerbelâ Olayı'nda şehit edilen Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Hüseyin.

Ṭās-ı çeşmin ṭoldurup her dem Ḳabūlī āb ile
Cā-be-cā seyr eyleyüp dir ṭurmayup saḳḳā Ḥüseyn

7. **Ḥüseyn:**
Gazel 295
Mısra: **1**
Hüseyin (özel isim). II Sevgili.

Olsam belā-yı ʿışḳun ile mübtelā Ḥüseyn
Eyler midüñ bu deñlü cefā baña yā Ḥüseyn

8. **Ḥüseyn:**
Gazel 295
Mısra: **2**
Hüseyin (özel isim). II Sevgili.

Olsam belā-yı ʿışḳun ile mübtelā Ḥüseyn
Eyler midüñ bu deñlü cefā baña yā Ḥüseyn

9. **Ḥüseyn:**
Gazel 295
Mısra: **4**
Hüseyin (özel isim). II Sevgili.

Ḫūbān-ı şehr ḳullaruñ olsa ʿaceb midür
Sensin diyār-ı ḥüsne bugün pādşā Ḥüseyn

10. **Ḥüseyn:**
Gazel 295
Mısra: **10**
Hüseyin (özel isim). II Sevgili.

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

11. **Ḥüseyn:**
Gazel 295
Mısra: **6**
Hüseyin (özel isim). II Sevgili. II Hazreti Hüseyin'e telmih yapılmıştır.

Āb-ı viṣāle ḳarşu Ḥüseyn ʿışḳına beni
Dil-teşne deşt-i miḥnet içinde ḳoma Ḥüseyn

12. **Ḥüseyn:**
Gazel 295
Mısra: **8**
Hüseyin (özel isim). II Sevgili. II Hazreti Hüseyin'e telmih yapılmıştır.

Abdāl-ı Kerbelā gibi ser-pā bürehneyem
ʿĀşıḳ yoluñda böyle gerekmez mi yā Ḥüseyn

<u>Ḥüseyn Aġa-yı ʿālī-menzilet:</u>

1. **Ḥüseyn Aġa-yı ʿālī-menzilet:**
Gazel 73

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüce mertebeli Hüseyin Ağa.

Ḥüseyn Aġa-yı ʿālī-menzilet kim pür-mehābetdür
Miṣāl-i şīr-i ner ser-tā-ḳadem ʿayn-ı şecāʿatdür

Ḥüseyn ʿışḳına:

1. **Ḥüseyn ʿışḳına:**
Gazel 295
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hüseyin aşkına: "Hazreti Hüseyin'in hatırı için!"

Āb-ı viṣāle ḳarşu Ḥüseyn ʿışḳına beni
Dil-teşne deşt-i miḥnet içinde ḳoma Ḥüseyn

Ḥüseyn-i pāk-neseb:

1. **Ḥüseyn-i pāk-neseb:**
Mesnevi 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Hazreti Muhammed'in torunu) Temiz soylu Hüseyin.

Ne ʿAlī vü Ḥüseyn-i pāk-neseb
Ne neseb ced-be-ced ṣaḥīḥ ḥaseb

ḥüsn:

1. **ḥüsn:**
Beyit 175
Mısra: **1**
Güzellik, hoşluk, nezaket, letafet.

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

2. **ḥüsn:**
Beyit 269
Mısra: **1**
Güzellik, hoşluk, nezaket, letafet.

Cānāna didüm ḥüsn ile sen nūr-ı başarsın
Geldi didi bi'llāhi ḳatı ehl-i naẓarsın

3. **ḥüsn:**
Gazel 40
Mısra: **4**
Güzellik, hoşluk, nezaket, letafet.

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

4. **ḥüsni:**-*i*
Gazel 40
Mısra: **1**
Güzellik, hoşluk, nezaket, letafet.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

5. **ḥüsn:**
Gazel 419
Mısra: **7**
Güzellik, hoşluk, nezaket, letafet.

Gün gibi ḥüsn ile meşhūr-ı cihāndur ammā
Kimse seyr idemedi cān gibi pinhān geldi

6. **ḥüsn:**
Gazel 515
Mısra: **7**
Güzellik, hoşluk, nezaket, letafet.

Ḥüsn ile mümtāz-ı ʿālemsin sen ey Yūsuf-cemāl
Kimse miṣlüñ göremez geşt eylese cānān elin

ḥüsn ü cemāl:

1. **ḥüsn ü cemāl:**
Gazel 285
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzellik ve hoşluk. II Sevgilinin güzelliği.

Dāldür mertebe-i rifʿate bu ḥüsn ü cemāl
Şeref-i menzilüñi ṣadr-ı vezāret bilürin

ḥüsn ü cemāl-i bā-kemālin görmeyen:

1. **ḥüsn ü cemāl-i bā-kemālin görmeyen:**
Gazel 59
Mısra: **7**

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Kemalinin güzelliğini ve cemalini görmeyen (kimse).

Şu gibi ḥüsn ü cemāl-i bā-kemālin görmeyen
Nergisāsā ʿāleme aʿmā gider aʿmā gelür

ḥüsn-i ādāb:

1. **ḥüsn-i ādāb:**
Gazel 104
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Edeplerin güzelliği.

Rükn-i aʿẓam bilüp itmezdi ḳapuñ menzilgāh
Ḥüsn-i ādāb ile gözetlemes'erkān defter

ḥüsn-i ḫulḳuñdan:

1. **ḥüsn-i ḫulḳuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 407
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yaratılış güzelliği. II Sevgilinin doğuştan gelen güzelliği ve güzel ahlakı.

Ḥüsn-i ḫulḳuñdan umar ḫalḳ-ı cihān iḥsānı
Muḥsinüñ mūcib-i iḥsān ise ger aḫlāḳı

ḥüsn-i naẓar:

1. **ḥüsn-i naẓar:**
Tahmis 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzel bakış. II İlgi.

Ey göñül cānān ilinden bir ḫaber ṭuyduñsa gel
Cānib-i cānāneye ḥüsn-i naẓar ṭuyduñsa gel

ḥüsn-i naẓmın gören:

1. **ḥüsn-i naẓmın gören:**
Gazel 434
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şiirin güzelliğini gören (kimse). II Kabûlî'nin şiirinin güzelliği gören kişi.

Yine bir ṭarz-ı ḥasen buldı Ḳabūl'aḥsente
Ḥüsn-i naẓmın gören elbette ider taḥsīni

ḥüsn-i ruḥsāruña:

1. **ḥüsn-i ruḫsāruña:**-*uñ, -a*
Gazel 457
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünün güzelliği.

Ḥüsn-i ruḫsāruña hiç mānīʿ olur mı ḫaṭṭuñ
Ḳamerüñ şuʿlesine ḥāʾil olur mı hāle

ḥüsn-i ruḥuñ:

1. **ḥüsn-i ruḫuñ:**-*uñ*
Gazel 345
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yanağının güzelliği.

Ruḫuñ etrāfına ḫaṭṭ-ı muʿanber perde çekmezdi
Eger ḥüsn-i ruḫuñ olmasa sulṭān-ı serā-perde

ḥüsn-i tedbīriyle:

1. **ḥüsn-i tedbīriyle:**-*i, -y, -le*
Müseddes 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yönetimin güzel oluşu.

Ṣarṣar-ı ḳahrıyla Īrān illeri ber-bād olur
Ḥüsn-i tedbīriyle iḳlīm-i ʿAcem ābād olur

ḥüsn-ṣūret:

1. **ḥüsn-ṣūret:**
Gazel 183
Mısra: **5**
Güzel yüzlü (sevgili).

Ḥüsn-ṣūret çoġ olur deyr-i cihānda ṣanemā
Rūḥ-baḫş olsa ʿiẕāruñ gibi taṣvīr olıcaḳ

ḥüsnüñ niʿmetinden:

1. **ḥüsnüñ niʿmetinden:**-*n, -den*
Mesnevi 9
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin nimeti. II Sevgilinin güzelliği.

Taṣadduḳ eyle laʿlüñ şerbetinden
Ḳonaḳla bizi ḥüsnüñ niʿmetinden

hüsrev:

1. **ḫüsrev:**
Kaside 6
Mısra: **46**
Fars hükümdarlarından Keykavus'un oğlu olan ve insanların zihninden geçenleri okuyabilme gibi olağanüstü yetenekleri bulunan Şahnâme kahramanı.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

hüsrevā:

1. **ḫüsrevā:**
Gazel 50
Mısra: **15**
Ey padişah, ey hükümdar! II Ey sevgili!

Ḫüsrevā ḥāl-i Ḳabūlīden ṣuʿūruñ var ise
Ḫak-i pāye yüz süren eṣʿār-ı pür-iṣʿārı gör

2. **ḫüsrevā:**
Gazel 152
Mısra: **3**
Ey padişah, ey hükümdar! II Ey sevgili!

Daʿvā-yı cāh u salṭanat itme bizümle ḫüsrevā
Sen tāc u taḫtuñ ḳulısın biz ʿālemüñ sulṭānıyuz

3. **ḫüsrevā:**
Gazel 354
Mısra: **7**
Ey padişah, ey hükümdar! II Ey sevgili!

Merdüm-i ʿālī-neseb ü ālī-ḥasebsin ḫüsrevā
Rabb-i ʿizzetden recām oldur ki Ḥaḳ ʿizzet vire

4. **ḫüsrevā:**
Mesnevi 7
Mısra: **1**
Ey padişah, ey hükümdar!

Şikāyet ḫüsrevā ʿOs̱mān elinden
Ferāġāt eylemez ʿOs̱mānelinden

5. **ḫüsrevā:**
Kaside 2
Mısra: **71**
Ey padişah, ey hükümdar! II 3. Murad.

Ḫüsrevā dādgerā baḥr-dilā ebr-kefā
Ey kerem kānı seḫā maʿdeni baḥr-ı iḥsān

Ḫüsrev-erkān:

1. **Ḫüsrev-erkān:**
Kaside 2
Mısra: **36**
Hüsrev'in yolundan giden, Hüsrev gibi olan (kimse). II 3. Murad.

Ḳahramān-ḳahr u Sikender-der ü Dārā-dārāt
Güstehem-heybet ü Ḥātem-kef ü Ḫüsrev-erkān

hüsrev-i ʿālem:

1. **ḫüsrev-i ʿālem:**
Gazel 55
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âlemin padişahı, cihan sultanı. II Sevgili.

Ḫüsrev-i ʿālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nūş eyler ise cürʿa-i cāmın Cem olur

hüsrev-i ʿālī-dil:

1. **ḫüsrev-i ʿālī-dil:**
Kaside 2
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Gönlü yüce hükümdar. II 3. Murad.

Ḳanı z̄ātuñ gibi bir ḫüsrev-i ʿālī-dil kim
Ola her teşne zülāl-i kereminden reyyān

hüsrev-i ʿālī-nijāduñdur:

1. **ḫüsrev-i ʿālī-nijāduñdur:***-uñ, -dur-uñdur*
Tarih 19

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüce yaradılışlı hükümdar.

Bugün tāc u ʿalem bir pādşāh-ı pāk-zāduñdur
Serīr-i salṭanat bir ḫüsrev-i ʿālī-nijāduñdur

ḫüsrev-i Cemşīd-i Cem:

1. **ḫüsrev-i Cemşīd-i Cem:**
Gazel 234
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cem, şarabın mucidi olarak kabul edilen efsanevi bir İran kahramanıdır. Klasik şiirde genellikle cihanın dört tarafının görüldüğü, içerisinde hikmetli yazıların bulunduğu olağanüstü kadehi "Câm-ı Cem" ile birlikte anılır. II Sevgili.

Ey ḫüsrev-i Cemşīd-i Cem Cemşīd-i Keyḫüsrev-ḥaşem
Dārā-yı İskender-şiyem İskender-i Rüstem-şiyem

ḫüsrev-i gerdūn-ı mīrüñ muʿanber sāyebānı:

1. **ḫüsrev-i gerdūn-ı mīrüñ muʿanber sāyebānı:**
Tarih 23
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Feleğin önde gelen hükümdarının amber kokulu otağı.

Meger bir şeb muʿanber sāyebānı
Ḳurıldı ḫüsrev-i gerdūn-ı mīrüñ

ḫüsrev-i ḫāver:

1. **ḫüsrev-i ḫāver:**
Kaside 4
Mısra: **155**
Kelime Tipi: -
Doğunun hükümdarı. II Güneş.

Ṣubḥ-dem ḫüsrev-i ḫāver ʿalem-i nīlīden
Ḳılmadın küngüre-i ṭāreme naṣb-ı iʿlām

ḫüsrev-i ḫāverüñ:

1. **ḫüsrev-i ḫāverüñ:**-*üñ*
Gazel 426
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Doğunun hükümdarı. II Güneş.

Ḫüsrev-i ḫāverüñ oldı diyü il gün lemeʿāt
Münteşir eyledi āfāḳa bu rūşen ḫaberi

ḫüsrev-i kām-rān-ı devlet-baḫş:

1. **ḫüsrev-i kām-rān-ı devlet-baḫş:**
Beyit 206
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devlet bahşeden, isteğini elde etmiş hükümdar. II Sevgili.

Ḫüsrev-i kām-rān-ı devlet-baḫş
Āsmān-raḫş u āftāb-dıraḫş

ḫüsrev-i kān-ṭabʿ u deryā-kef:

1. **ḫüsrev-i kān-ṭabʿ u deryā-kef:**
Mesnevi 8
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Eli deniz gibi cömert ve lütufkâr sultan. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Ey saʿādet-peẕīr ü ḳadr ü şeref
Ḫüsrev-i kān-ṭabʿ u deryā-kef

ḫüsrev-i kişver-güşā:

1. **ḫüsrev-i kişver-güşā:**
Muaşşer 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ülke fetheden hükümdar.

Livā-yı fetḥi çekdüñ ḫüsrev-i kişver-güşā geldüñ
Gürūh-ı ʿasker-i İslāma şāh-ı muḳtedā geldüñ

ḫüsrev-i kişver-i ʿaṭāsın:

1. **ḫüsrev-i kişver-i ʿaṭāsın:**-*sın*
Mesnevi 2
Mısra: **111**

Kelime Tipi: -
Lütuf ülkesinin hükümdarı. II Lütufkâr ve cömert padişah.

Ḫüsrev-i kişver-i ʿaṭāsın sen
Behrever ḳıl beni ṭarīḳümden

<u>ḫüsrev-i mülk-i ʿanā:</u>

1. **ḫüsrev-i mülk-i ʿanā:**
Gazel 228
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zorluk ülkesinin hükümdarı. II Sıkıntı içinde olan âşık.

Şāh-ı iḳlīm-i belāyam ḫüsrev-i mülk-i ʿanā
Çāker-i sulṭān-ı ʿışḳam bende-i dergāh-ı ġam

<u>Hüsrev-i Rūm:</u>

1. **Hüsrev-i Rūm:**
Kaside 2
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Rum diyarının Hüsrev'i. II 3. Murad.

Mālik-i mülk-i ʿArab şāh-ı ʿAcem Ḫüsrev-i Rūm
Server-i cinn-i Ḥabeş ḫān-ı Yemen cān-ı cihān

<u>ḫüsrev-i vālā-himem:</u>

1. **ḫüsrev-i vālā-himem:**
Tarih 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüce himmetli hükümdar.

Ey pādşāh-ı pür-kerem v'ey ḫüsrev-i vālā-himem
Ḫalḳ-ı cihān görmiş degül bir sūr peydā eyledüñ

<u>ḫüsrev-i zamānedür:</u>

1. **ḫüsrev-i zamānedür:**-*dür*
Gazel 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zamanın padişahı. II Gönül.

Bir ḫūba düşdi göñül ḫüsrev-i zamānedür
Ḳaṣr-ı vefāda devlet ile müstedām ola

<u>hūşe:</u>

1. **ḫūşe:**
Gazel 389
Mısra: **6**
Salkım.

El urma ḫalḳa-i tesbīḥe ṣūfī
Ne ḥālet-baḫş olur ser-ḫoşa ḫūşe

<u>hūşe-çīnān-ı bāġuñuz:</u>

1. **ḫūşe-çīnān-ı bāġuñuz:**-*uñuz*
Mesnevi 8
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Bahçedeki döküntüleri toplayan (kimse).

Biz de rūşen çerāġuñuz olalum
Ḫūşe-çīnān-ı bāġuñuz olalum

<u>hūşe-çīn-i h∨ānuñ:</u>

1. **ḫūşe-çīn-i ḫ∨ānuñ:**-*uñ*
Gazel 358
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sofranın başak toplayanı. II Sevgilinin lütfundan geriye kalanları toplamak isteyen, bir nebze olsun sevgilinin lütfuna mazhar olmayı arzu eden âşıklar.

ʿAceb mi ḫūşe-çīn-i ḫ∨ānuñ ola zümre-i aḥbāb
Kemāl-i luṭf dilde kāse-i ḫ∨ān-ı niʿam elde

<u>Hūşeng:</u>

1. **Hūşenge:**-*e*
Gazel 31
Mısra: **2**
Şehnâme'de geçen ve Siyam bin Keyûmers'in oğlu olan, zeki ve yiğit İran hükümdarı.

Ey ḥāriṣ-i māl itme ṣaḳın vāriṣ içün ḥarṣ
Hūşenge naṣīb olmadı mīrāṣ-ı Kiyūmerṣ

<u>Hūşeng-i Sührāb-übbehet:</u>

1. **Hūşeng-i Sührāb-übbehet:**-*et*
Gazel 234

Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüce Sührâb'ın Hûşengi. II Sevgili.

Hūşeng-i Sührāb-übbehet
Hūşeng-iḳtidār
Sām-ı siyāmek-mekremet
Efrāsiyāb-ı Cem-ḫadem

Hūşeng-iḳtidār:

1. **Hūşeng-iḳtidār:**
Gazel 234
Mısra: **3**
Hûşeng'in gücüne sahip. II Sevgili.

Hūşeng-i Sührāb-übbehet
Hūşeng-iḳtidār
Sām-ı siyāmek-mekremet
Efrāsiyāb-ı Cem-ḫadem

hüşyār:

1. **huşyārı:**-*ı*
Gazel 369
Mısra: **4**
Aklı başında olan, uyanık (kimse). II Âşık olmayan kişi.

Ol gözleri mestüñ ḫaberin
ʿaḳla ṭuyurma
Mestānelerüñ bezmine
huşyārı getürme

2. **hüşyār:**
Gazel 6
Mısra: **7**
Aklı başında olmak, akıllı olmak.

Hüşyār olur mı ḥaşre dek
erbāb-ı encümen
Sāḳī-i bezm dil-ber ola
sūz u sāz ola

hüve:

1. **hüve:**
Tarih 11
Mısra: **17**
"O" işaret zamiri.

Ben didüm mescide tārīḫ
hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve
ḫayru'l-aʿmāl

2. **hüve:**
Tarih 11
Mısra: **18**
"O" işaret zamiri.

Ben didüm mescide tārīḫ
hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve
ḫayru'l-aʿmāl

hūy:

1. **ḫūyuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 101
Mısra: **10**
Huy, mizaç, karakter, yaratılış. II Âşığın huyu.

Tāb-ı mülden ḳızarup
nola ʿaraḳ-rīz olsañ
Derlemek bāde içerken
ezelī ḫūyuñdur

hüzn:

1. **ḥüzn:**
Gazel 169
Mısra: **1**
Hüzün, gam, keder, üzüntü.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş
ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi
maḥbūs-ı zindān olmamış

hvīş:

1. **ḫvīş-rā:**-*rā*
Gazel 42
Mısra: **6**
Akrabalık, soy sop.

ʿĀşıḳī bā-düşmenān bī-
kār ḫūbānest kār
Merd bāyed tā nümāyed
ḫvīş-rā rūz-ı neberd

ḫ∨āb:

1. **ḫ∨ābda:**-*da*
Gazel 125
Mısra: **9**
Uyku. II Rüya, hayal, düş.

Ḫ∨ābda būsemi alduñ
diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ
yire bühtān eyler

2. **ḫ∨āb:**
Gazel 410
Mısra: **12**
Uyku. II Rüya, hayal, düş.

Aç gözüñ ey göñül uyar
cānuñ
Ḳalma ġaflet içinde ḫ∨āb
gibi

ḫ∨āba varduḳca:

1. **ḫ∨āba varduḳca:**-*duḳca*
Gazel 120
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uykuya dalmak, uyumak.

Ḳomaz kim bir zaman ola cihānuñ fitnesi nāyim
O meh-rū ḫ∨āba varduḳca yanında ḫançeri dürter

ḫ∨āb-ı ʿademden:

1. **ḫ∨āb-ı ʿademden:**-*den*
Kıt'a 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yokluk uykusu.

Açılmadı dil ġonça gibi ḫ∨āb-ı ʿademden
Enfās-ı nesīm-i kerem ile anı uyar

ḫ∨āb-ı ġafletden uyarıgör:

1. **ḫ∨āb-ı ġafletden uyarıgör:**-*ı, -gör*
Gazel 50
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gaflet uykusundan uyandırmak, bilgisizlikten kurtarmak.

Devlet-i dīdāra vāṣıl olmaḳ isterseñ eger
Çeşm-i baḫtuñ ḫ∨āb-ı ġafletden dilā uyarıgör

ḫ∨ābından uyanmış:

1. **ḫ∨ābından uyanmış:**-*mış*
Kaside 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Uykudan uyanmış (kimse).

Uyanmış gibi ḫ∨ābından cilā virmek diler çeşme
Elinde mīldür gördüm seher ḫurşīd-i raḫşānuñ

ḫ∨ābnāk eyleyemez:

1. **ḫ∨ābnāk eyleyemez:**-*y, -emez*
Kaside 4
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Uykulu olmak, uyumak.

Fitnedür pādşehüm fitne gerekdür nāyim
Ḫ∨ābnāk eyleyemez anı meger tīġ-i niyām

ḫ∨āce:

1. **ḫ∨āce:**
Gazel 16
Mısra: **5**
Hoca, zahit, sofu.

Muḫalleṣ olmaġa ḫāliṣ ʿamel gerek ḫ∨āce
Ḫalāṣ iden seni ġamdan ne fiżżadur ne ẕeheb

2. **ḫ∨āce:**
Gazel 133
Mısra: **5**
Hoca, zahit, sofu.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

3. **ḫ∨āce:**
Gazel 161
Mısra: **4**
Hoca, zahit, sofu.

Raġbet-i nāsa baḳup ġırre olan ehl-i ġurūr
Ḫ∨āce rāġıb da olursa işi merġūb olmaz

4. **ḫ∨āce:**
Gazel 218
Mısra: **6**
Hoca, zahit, sofu.

Mülk-i fenā didükleri cāy-ı firārdur
Ey ḫ∨āce görmek ister iseñ bu diyāra gel

5. **ḫ∨āce:**
Gazel 366
Mısra: **8**
Hoca, zahit, sofu.

Ḥasret-i laʿlüñ ile dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle reng olmadı ey ḫ∨āce Yemenden gelene

6. **ḫ∨āce:**
Gazel 399
Mısra: **2**
Hoca, zahit, sofu.

Ḳurʾānı yañlış oḳuma ḥıfẕ eyle āyeti
Ey ḫ∨āce büzme aġzuñı bozma ḳırāʾati

7. **ḫ∨āce:**
Mesnevi 15
Mısra: **7**
Hoca, zahit, sofu.

Ḳışḳanur ḫ∨āce aḳçeyi gözden
Aña yegdür bir aḳçe biñ sözden

ḫ∨āce-i bī-ʿāfiyet:

1. **ḫ∨āce-i bī-ʿāfiyet:**
Gazel 331
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sıhhati olmayan hoca. II Zahit.

Yoḳ mı fikr-i āḫiret ey ḫ∨āce-i bī-ʿāfiyet
Defter-i aʿmāle nāẓır ol ḥisāb-ı māli ḳo

ḫ∨āce-i dīde:

1. **ḫ∨āce-i dīde:**
Gazel 204
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı üstadı. II Sürekli gözyaşı akıtan ve bu özelliğiyle ustalaşan âşık.

Bu sūdı ḳanda görür olsa ḫ∨āce-i dīde
Bir iki ḥoḳḳa ṭolu niçe gevhere mālik

ḫ∨āce-i dünyā-yı dūnuñ mālına:

1. **ḫ∨āce-i dünyā-yı dūnuñ mālına:**-*n, -a*
Gazel 134
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Alçak dünyanın hocasının malı. II Dünya hayatının gelip geçici ve değersiz malı.

Biz bu bāzār-ı fenā dellālına aldanmazuz
Ḫ∨āce-i dünyā-yı dūnuñ mālına aldanmazuz

ḫ∨āce-i Mıṣr-ı bahā:

1. **ḫ∨āce-i Mıṣr-ı bahā:**
Gazel 139
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıymet ülkesinin üstadı. II Sevgili.

Metāʿ-ı ḥüsnüñüñ şimdi revācı var iken ṭurma
Ṣaḳın ey ḫ∨āce-i Mıṣr-ı bahā ṣoñra bahā itmez

ḫ∨āce-i ṣāḥib-idrāk:

1. **ḫ∨āce-i ṣāḥib-idrāk:**
Kaside 4
Mısra: **171**
Kelime Tipi: -
İdrak sahibi hoca.

Buña kim ṣabr ider ey ḫ∨āce-i ṣāḥib-idrāk
Buña kim ḳatlanur ey müfti-i pākīze-kelām

ḫ∨āce-i ẓāhir:

1. **ḫ∨āce-i ẓāhir:**
Gazel 290
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Görünürde hoca (olan kimse). II Zahit.

Vāʿiẓā añma ḥadīṯ-i ġam-ı ʿışḳ-ı yāri
Ḫ∨āce-i ẓāhir anuñ fehm idemez maʿnāsın

ḫ∨āh:

1. **ḫ∨āhed:**-*ed*
Gazel 43
Mısra: **3**
İstemek, arzulamak, talep etmek.

Ḫ∨āhed ki mī-resed be-şeref-ḫāne-i viṣāl
Serʿü'l-ʿinān-ı naḫv cenābek baʿīd ʿīd

ḫ∨ān:

1. **ḫ∨ānīm:**
Gazel 38
Mısra: **1**
Okumak, söylemek.

Evvel rıżā-yı Ḥaḳ-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd
Ḥaḳ-rā be-ḥamd-i Ḥaḳ-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

2. **ḫ∨ānīm:**-*īm*
Gazel 38
Mısra: **2**
Okumak, söylemek.

Evvel rıżā-yı Ḥaḳ-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd
Ḥaḳ-rā be-ḥamd-i Ḥaḳ-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

3. **ḫ∨ānīm:**-*īm*
Gazel 38
Mısra: **4**
Okumak, söylemek.

Sulṭān-ı enbiyā-rā ervāḥ-ı etḳıyā-rā
Enfās-ı evliyā-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

4. **ḫ∨ānīm:**-*īm*
Gazel 38
Mısra: **6**
Okumak, söylemek.

Pākān-ı Kerbelā-rā ḫākān-ı pür-belā-rā
Yārān-ı mübtelā-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

5. **ḫ∨ānīm:**-*īm*
Gazel 38
Mısra: **8**
Okumak, söylemek.

Ez-şarḳ u ġarb-ı ʿālem z'-Ādem be-devr-i ḫātem
Der-her zamān u her dem
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

6. **ḫ∨ānīm:**-*īm*
Gazel 38
Mısra: **10**
Okumak, söylemek.

Ġurbet-guzīdegān-rā zaḥmet-keşīdegān-rā
Cān leb-resīdegān-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

7. **ḫ∨ānīm:**-*īm*
Gazel 38
Mısra: **12**
Okumak, söylemek.

Cumhūr-ı evvelīn-rā mecmūʿ-ı āḫirīn-rā
Cemʿ-i mücāhidīn-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

8. **ḫ∨ānīm:**-*īm*
Gazel 38
Mısra: **14**
Okumak, söylemek.

Kişver-güşā-yı dīn-rā
leşker-keş-i zemīn-rā
Sulṭān-ı mürselīn-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

9. **ḫ∨ānīm:**-*īm*
Gazel 38
Mısra: **16**
Okumak, söylemek.

Aṣḥāb-ı muḳtedā-rā
dāmād-ı Muṣṭafā-rā
Evlād-ı Murtażā-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

10. **ḫ∨ānīm:**-*īm*
Gazel 38
Mısra: **18**
Okumak, söylemek.

Erzīden-i liḳā-rā maḳbūli-i duʿā-rā
Ḫoşnūdi-i Ḫudā-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

11. **ḫ∨ānīm:**-*īm*
Gazel 38
Mısra: **20**
Okumak, söylemek.

Meddāḥi-i Resūlī ez-mā ne bü'l-fużūlī
Ez-cān u dil Ḳabūlī
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

ḫ∨ān-ı ġam-ı hecr:

1. **ḫ∨ān-ı ġam-ı hecr:**
Gazel 187
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdinin sofrası. II Âşığın sevgiliden ayrı kalışı.

Ẕevḳümüz gūşesidür gūşe-i laʿlüñ ammā
Şimdi ḫ∨ān-ı ġam-ı hecr oldı maʿāşum bu da ẕevḳ

ḫ∨ān-ı Ḫalīlāsā:

1. **ḫ∨ān-ı Ḫalīlāsā:**
Gazel 191
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Halil İbrahim sofrası gibi.

ʿĀleme ḫ∨ān-ı Ḫalīlāsā sımāṭın beẕl idüp
Ḫaşre dek nāmın añanlar ḫayr ile yād eylemek

ḫ∨ān-ı iḥsānına maẓhar düşdüñ:

1. **ḫ∨ān-ı iḥsānına maẓhar düşdüñ:**-*dü, -ñ*

Müseddes 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
İhsan sofrasına mazhar olmak. II Lütfa erişmek, ihsana nail olmak.

Ḫ∨ān-ı iḥsānına maẕhar düşdüñ ey dil ġam yeme
Pādşāh-ı Rūm gibi luṭfı çoḳdur ādeme

ḫ∨ān-ı Tatarı:

1. **ḫ∨ān-ı Tatarı:**-*ı*
Kaside 1
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Tatar sofrası. II Tatar ülkesi.

Kim itdürdi ḳula Tatarı yaġma ḫ∨ān-ı Tatarı
Ḳıran girmiş gibi kimdür ḳıran ḳavmin Ḳırım Ḫānuñ

ḫ∨ān-ı vaṣluñ yiyemez:

1. **ḫ∨ān-ı vaṣluñ yiyemez:**-*y, -emez*
Gazel 130
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Vuslat sofrasını yemek. II Sevgiliye kavuşmak, vuslata ermek.

Anı mihmān-ı ġamuñ olana iḥsān eyle
Ḫ∨ān-ı vaṣluñ yiyemez her kişi dendānı çıḳar

ḫ∨ānuñ yiye:

1. **ḫ∨ānuñ yiye:**-*y, -e*
Mesnevi 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Sofrasından yemek. II Lütfuna erişmek.

Dōstuñ düşmenüñ yiye ḫ∨ānuñ
Niye maḥrūm olur s̱enā-ḫ∨ānuñ

ḫ∨ār baḳmañ:

1. **ḫ∨ār baḳmañ:**-*ma, -ñ*
Terci-bend 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hor görmek, önem vermemek, aşağı görmek.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

2. **ḫ∨ār baḳmañ:**-*ma, -ñ*
Terci-bend 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hor görmek, önem vermemek, aşağı görmek.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

3. **ḫ∨ār baḳmañ:**-*ma, -ñ*
Terci-bend 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hor görmek, önem vermemek, aşağı görmek.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

4. **ḫ∨ār baḳmañ:**-*ma, -ñ*
Terci-bend 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Hor görmek, önem vermemek, aşağı görmek.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

5. **ḫ∨ār baḳmañ:**-*ma, -ñ*
Terci-bend 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Hor görmek, önem vermemek, aşağı görmek.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

ḫ∨ār olur:

1. **ḫ∨ār olur:**-*ur*
Kaside 4
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Hor ve hakir olmak, aşağılanmak.

Ḫ∨ār olur fāsid olan ḫāyib olur ḫāyin olan
Böyledür ḫükm-i

Ḫudāvend ü ʿAlīm ü ʿAllām

h∨ār u ḥaḳīr:

1. **ḫ∨ār u ḥaḳīr:**
Terci-bend 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Hor ve hakir.

Ẓāhirā kendülerin eylediler ḫ∨ār u ḥaḳīr
Maʿnide her biridür mülk-i ḳanāʿatde emīr

h∨ār u hāksār u pāymāl:

1. **ḫ∨ār u ḥāksār u pāymāl:**
Gazel 323
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşağılanmış, perişan ve ezilmiş.

Semend-i zer-kemend üzre süvār ol mūrveş aʿdā
Ayaġ altında ḫ∨ār u ḥāksār u pāymāl olsun

h∨ār u zār oldum:

1. **ḫ∨ār u zār oldum:**-*du, -m*
Tesdis 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Hakir ve ağlayan (kimse) olmak.

Firāḳuñla Ḳabūlī gibi ḳalup ḫ∨ār u zār oldum
Dem-ā-dem ṭurmaz aḳar eşk-i çeşm-i cūy-bār oldum

h∨ārlık:

1. **ḫ∨ārlıḳ:**
Gazel 190
Mısra: **10**
Hakirlik, itibarsızlık.

Devletüñ dāyim hemīşe ḳāyim olsun ʿizzetüñ
Sen ʿazīz-i ʿālem ol aʿdāya düşsün ḫ∨ārlıḳ

I

ʿıkd-ı dür-i ezherdür:

1. **ʿıḳd-ı dür-i ezherdür:**-*dür*
Gazel 68
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bembeyaz inci gerdanlık. II Sevgilinin dişi.

Dişüñe dirler ise ʿıḳd-ı dür-i ezherdür
Dil-i ʿuşşākı şikest eyleme söz gevherdür

ırāġ:

1. **ırāġ:**
Gazel 268
Mısra: **2**
Uzak, ırak.

Semenāsā vücūduñ nāzük ü yüzüñ çerāġ olsun
Nihāl-i ḳāmetüñ bād-ı muḫālifden ırāġ olsun

ırāġ olsun:

1. **ırāġ olsun:**-*sun*
Gazel 297
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Irak olmak, uzak olmak.

Açılsun rūy-ı baḫtuñ ġonçaāsā şād u ḫandān ol
Muḫālif yiller ey gül bāġ-ı ḥüsnüñden ırāġ olsun

ʿırāḳ eyle:

1. **ʿırāḳ eyle:**
Beyit 258
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uzak tutmak. II Irak: Klasik Türk musikisinin en eski makamlarından biri.

Bizümle meclise gel muṭrıb ittifāḳ eyle
Ki biz ʿaraḳ idelüm sāzı sen ʿırāḳ eyle

ıraḳdan baḳar:

1. **ıraḳdan baḳar:**-*ar*
Gazel 308
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Iraktan bakmak, uzaktan izlemek.

Ferzīn gibi kec-revlik iden şāha muḳārin
Ṭoġrı yürüyen ruḫ gibi ol baḳar ıraḳdan

ırıl:

1. **ırıl:**
Kaside 13
Mısra: **28**
Uzaklaşmak. II Defol, git!

Gerçi it dirligidür dirligüñ ey kelb-i ʿaḳūr
Bulduġuñ mühmeli ekl eyle ḫırıldaşma ırıl

ʿırḳuñı ḳırayın:

1. **ʿırḳuñı ḳırayın:**-*ayın*
Kaside 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Irkını kırmak, neslini ortadan kaldırmak, soyunu bitirmek.

Ḳırayın ʿırḳuñı evtār-ı kemānçe mānend
Ṣıḳlıġuñ diñdireyin iñledeyin iñil iñil

ırmaġ olmaz:

1. **ırmaġ olmaz:**-*maz*
Beyit 83
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Irmak olmak, akarsu gibi akmak. II Âşığın gözyaşlarının ırmak gibi akması.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm ṣanma ki ırmaġ olmaz
Ey murāda iresi ṭaşdı sirişküm Arası

ışġā eyledüñ:

1. **ışġā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kulak vermek, dinlemek. II Önem vermek, dikkate almak.

Herkes ṣafāda mül gibi her şey ṭonanmış gül gibi
Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi feryādın ışġā eyledüñ

ısıcak sözlü güzeldür:

1. **ısıcaḳ sözlü güzeldür:**-*dür*
Gazel 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sıcakkanlı güzel. II Sevgili.

Issı yüzli ısıcaḳ sözlü güzeldür gerçi māh
Yüzi yirde meskenet ehli muḥibbüñdür türāb

ısıcak ṭutmaz:

1. **ısıcaḳ ṭutmaz:**-*maz*
Gazel 133
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sıcak tutmak, ısıtmak.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

ışlāḥ idüp:

1. **ışlāḥ idüp:**-*üp*
Diğer 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: **Deyim**
Islah etmek: İyi duruma koymak, düzeltmek, iyileştirmek.

ki vāḳiʿ olan ġalaṭ u zeleli ḳalem-i luṭfları ile ışlāḥ idüp ve ʿaybın ġayb idüp ḫā’-i ḫāṭāyı ʿayn-ı ʿaṭāya tebdīl
buyuralar

ışlāḥ itmez:

1. **ışlāḥ itmez:**-*mez*
Beyit 125
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Islah etmek: İyi duruma koymak, düzeltmek, iyileştirmek.

Uṣūl-i ʿışḳı ışlāḥ itmez īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ışlāḥ

2. **ışlāḥ itmez:**-*mez*
Gazel 36
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Islah etmek: İyi duruma koymak, düzeltmek, iyileştirmek.

Uṣūl-i ʿışḳı ışlāḥ itmez īżāḥ

Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ışlāḥ

ışlāḥ olmaz:

1. **ışlāḥ olmaz:**-*maz*
Gazel 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Islah olmak, daha iyi bir duruma gelmek, düzelmek, yola gelmek, uslanmak.

Uṣūl-i ʿışḳı ışlāḥ itmez īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ışlāḥ

ışlāḥa ḳābil ola:

1. **ışlāḥa ḳābil ola:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Islaha uygun olmak, düzelmeye ve iyileşmeye münasip olmak.

Vīrāne oldı ʿālem ḳapladı ʿālemi ġam
Ṣanmañ ki ḥāl-i ādem ışlāḥa ola ḳābil

ışlak:

1. **ışlaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **10**
Işılak, parlak, ışılayan (şey).

Tāb virmiş āftābāsā ten-i billūrına
Bir ḥarāret issi ṣāḥib-sūz bir ışlaḳ dede

2. **ışlaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **28**
Islanmış, ıslak, yaş. II Korkak.

Ṣaḥṣ-ı ṣāḥib-ʿarbede bir nā-sezā bārān-zede
Bir kilimi ṣuda ter-dāmān bir ışlaḳ dede

ışmarla:

1. **ışmarladılar:**-*dı, -lar*
Müseddes 5
Mısra: **3**
Emanet etmek.

Saña ışmarladılar milket-i ʿOs̱mānı sulṭānum
Güneşdür altun üsküfle ḳapuñ derbānı sulṭānum

ışşı yüzler gösterür:

1. **ışşı yüzler gösterür:**-*ür*
Gazel 212
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güler yüz göstermek, sıcakkanlı davranmak.

Yanına kim gelürse ışşı yüzler gösterür lā-büd
Muḥaṣṣal sevdürür kendin ḳadīmī āşnādan yeg

ışık:

1. **ışıḳ:**
Kaside 10
Mısra: **2**
Işık, aydınlık, nur.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā ʿaceb parlaḳ dede

2. **ışıḳlar:**-*lar*
Kaside 10
Mısra: **56**
Bâtını inançları benimseyen derviş.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

ʿışḳ:

1. ʿ**işḳ:**
Beyit 7
Mısra: **2**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ḳalbümüzi şād iderüz ʿışḳ ile
ʿIşḳ ile geldük giderüz ʿışḳ ile

2. ʿ**ışḳ:**
Beyit 21
Mısra: **2**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe
ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

3. ʿ**ışḳ:**
Beyit 66
Mısra: **1**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳ bir germ-ābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Āteş-i germ-ābe-i ʿışḳa atılduḳ tün bütün

4. ʿ**ışḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 82
Mısra: **14**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Sensüz Ḳabūli mürde vü ḳalbi füsürdedür
ʿIşḳuñla zindedür nite kim cānı tendedür

5. ʿ**ışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 87
Mısra: **12**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Dil-ber bahāne oldı cihān bilmege seni
ʿIşḳuñ Ḳabūli şimdi cihāna bahānedür

6. ʿ**işḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 169
Mısra: **9**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳuñla kimdür ʿaḳlını cemʿ eyleyüben başına
Zülfüñ hevāsına düşüp ḫāṭır-perīşān olmamış

7. ʿ**ışḳ:**
Gazel 188
Mısra: **2**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ey cān-ı men berāy-ı tu şud mübtelā-yı ʿışḳ
ʿIşḳ āmede berāy-ı men ü men berāy-ı ʿışḳ

8. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 274
Mısra: **1**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur ṭolābe-i heft-āsmānı döndüren
ʿIşḳdur ʿışḳ āsmān ehlin zemīne gönderen

9. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 274
Mısra: **2**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur ṭolābe-i heft-āsmānı döndüren
ʿIşḳdur ʿışḳ āsmān ehlin zemīne gönderen

10. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 274
Mısra: **3**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur murġ-ı hümāyı ẕirve-i eflākden
Tūde-i ālūde-i ḫāk-i zemīne ḳonduran

11. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 274
Mısra: **9**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur dāyim Ḳabūlī bir ḳarāra ṭurmayan
Ḫayme-i heft-āsmānı āsyāba döndüren

12. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **1**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur herkesde her kisvetde cevlān eyleyen
ʿIşḳdur mīri gedā mūrı Süleymān eyleyen

13. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **2**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur herkesde her kisvetde cevlān eyleyen
ʿIşḳdur mīri gedā mūrı Süleymān eyleyen

14. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **3**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur her ẕerrenüñ
mihrin temāşā itdüren
ʿIşḳdur her şey’de āsārın
nümāyān eyleyen

15. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **4**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur her ẕerrenüñ
mihrin temāşā itdüren
ʿIşḳdur her şey’de āsārın
nümāyān eyleyen

16. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **5**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur ḳalb-i ḫarāb-ı
ʿāşıḳı maʿmūr iden
ʿIşḳdur maʿmūre-i
dünyāyı vīrān eyleyen

17. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **6**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur ḳalb-i ḫarāb-ı
ʿāşıḳı maʿmūr iden
ʿIşḳdur maʿmūre-i
dünyāyı vīrān eyleyen

18. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **7**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur seyl-āb-ı eşk-i
ʿāşıḳı ʿummān iden
ʿIşḳdur Nūḥ-ı nebī
devrinde ṭuġyān eyleyen

19. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **8**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur seyl-āb-ı eşk-i
ʿāşıḳı ʿummān iden
ʿIşḳdur Nūḥ-ı nebī
devrinde ṭuġyān eyleyen

20. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **9**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur rāh-ı vefāda dost
düşmen reşkine
Yūsufı ḳul idüp İsmāʿīli
ḳurbān eyleyen

21. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **11**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur gāv-ı zemīni sevr-
i devre cüft iden
ʿIşḳdur gerdūne-i gerdūnı
gerdān eyleyen

22. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **12**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur gāv-ı zemīni sevr-
i devre cüft iden
ʿIşḳdur gerdūne-i gerdūnı
gerdān eyleyen

23. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **13**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur yaşuñ Ḳabūlī
baḥr-ı bī-pāyān iden
ʿIşḳdur bir ḳaṭreyi deryā-
yı ʿummān eyleyen

24. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 276
Mısra: **14**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur yaşuñ Ḳabūlī
baḥr-ı bī-pāyān iden
ʿIşḳdur bir ḳaṭreyi deryā-
yı ʿummān eyleyen

25. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 278
Mısra: **1**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur gülşende cāy-ı
bülbüli ḫār eyleyen
ʿIşḳdur nār-ı Ḫalīlu’llāhı
gülzār eyleyen

26. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 278
Mısra: **2**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur gülşende cāy-ı bülbüli ḫār eyleyen
ʿIşḳdur nār-ı Ḫalīlu'llāhı gülzār eyleyen

27. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 278
Mısra: **3**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur ḫāki miyān-ı ābda teskīn iden
ʿIşḳdur eflāki hem ḫāk üzre dīvār eyleyen

28. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 278
Mısra: **4**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur ḫāki miyān-ı ābda teskīn iden
ʿIşḳdur eflāki hem ḫāk üzre dīvār eyleyen

29. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 278
Mısra: **5**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur ʿuşşāḳdan maʿşūḳa istiġnā viren
ʿIşḳdur cānından ehl-i ʿışḳı bīzār eyleyen

30. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 278
Mısra: **6**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur ʿuşşāḳdan maʿşūḳa istiġnā viren
ʿIşḳdur cānından ehl-i ʿışḳı bīzār eyleyen

31. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 278
Mısra: **7**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur rāz-ı nihān-ı ʿāşıḳı ifşā iden
ʿIşḳdur āfāḳ içre anı izhār eyleyen

32. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 278
Mısra: **8**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur rāz-ı nihān-ı ʿāşıḳı ifşā iden
ʿIşḳdur āfāḳ içre anı izhār eyleyen

33. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 278
Mısra: **9**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur mirʾāt-ı ḥüsn içre Ḳabūlī kendüyi
ʿĀşıḳ-ı dīdār olanlara pedīdār eyleyen

34. ʿ**işḳ:**
Gazel 280
Mısra: **7**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳ ile āḫir it Ḳabūli işi
Daḫı āḫir zamānda neylersin

35. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 301
Mısra: **1**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur derd ehlini āşüfte vü şeydā ḳılan
Derddür ʿışḳ ehlini nā-būd u nā-peydā ḳılan

36. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **1**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur ṭolab-ı çarḫı döndüren
Āsmān ehlin zemīne gönderen

37. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **3**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur ṣarṣar-ı ḳahr ile āḫir
Āteş-i ḳandīl-i mihri söndüren

38. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **5**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur nār-ı firāḳ-ı yār ile
Görklü gönülleri göyündüren

39. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **7**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur evc-i semādan indürüp
Daldan dala hümāyı ḳonduran

40. ʿ**ışḳdur:**-*dur*
Gazel 304
Mısra: **9**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur dāyim Ḳabūlī ṭurmayup
Āsmānı āsyāba döndüren

41. ʿ**ışḳ:**
Gazel 325
Mısra: **9**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez ṣorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

42. ʿ**ışḳ:**
Tahmis 2
Mısra: **21**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳ ile bilgil Murādī başa çıḳmaz kimsene
Seng-i bīdād ile ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz kimsene

43. ʿ**ışḳ:**
Tahmis 6
Mısra: **10**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ḳurʿa ṣaldum dil kitābın keşf idüp
ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur

44. ʿ**ışḳı:**-*ı*
Tahmis 8
Mısra: **5**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳı ʿālemde dāstān eyle
Ḫār-ı ġamdan biraz iñildeşelüm

45. ʿ**ışḳ:**
Terci-bend 2
Mısra: **7**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur
Rehnümā vü rehber olmaḳ ḳaṣdına

46. ʿ**ışḳ:**
Beyit 7
Mısra: **1**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ḳalbümüzi şād iderüz ʿışḳ ile
ʿIşḳ ile geldük giderüz ʿışḳ ile

47. ʿ**ışḳ:**
Beyit 7
Mısra: **2**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ḳalbümüzi şād iderüz ʿışḳ ile
ʿIşḳ ile geldük giderüz ʿışḳ ile

48. ʿ**ışḳ:**
Beyit 94
Mısra: **1**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Feyż-i Ḥaḳdur ʿışḳ aña kesb eylemek lāzım degül
ʿĀrif olan fehm ider anı dimek lāzım degül

49. ʿ**ışḳuñ:**-*uñ*
Beyit 242
Mısra: **1**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Rüsvā-yı cihān itdi ʿışḳuñ beni her fenden
Fāş oldı ile rāzum ne ṣaḳlayayın senden

50. ʿ**ışḳ:**
Gazel 26
Mısra: **1**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Diril ʿışḳ ile ol saʿīdü'l-ḥayāt
Ölürseñ olursın şehīdü'l-memāt

51. ʿ**ışḳ:**
Gazel 75
Mısra: **11**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ḳāmetüm ʿışḳ ile ḫamīde ḳılan
Beni pīr eyleyen cüvān dil-ber

52. ʿ**ışḳ:**
Gazel 163
Mısra: **5**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ḳalbinde anuñ ki ʿışḳ yoḳdur
Mirʾāt-ı dili münevver olmaz

53. ʿ**ışḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 169
Mısra: **14**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Bir dil mi ḳaldı ey perī pervāneveş bāl ü peri
Şemʿ-i cemālüñ şevḳına ʿışḳuñla sūzān olmamış

54. ʿ**ışḳ:**
Gazel 188
Mısra: **5**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Men z'ān ʿışḳ āmedem ü ʿışḳ z'ān men
Bād-āverān u cān u dil ü ten Ḫudā-yı ʿışḳ

55. ʿ**ışḳ:**
Gazel 188
Mısra: **5**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Men z'ān ʿışḳ āmedem ü ʿışḳ z'ān men
Bād-āverān u cān u dil ü ten Ḫudā-yı ʿışḳ

56. ʿ**ışḳ:**
Gazel 274
Mısra: **2**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

ʿIşḳdur ṭolābe-i heft-āsmānı döndüren
ʿIşḳdur ʿışḳ āsmān ehlin zemīne gönderen

57. ʿ**ışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 275
Mısra: **11**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Pīr iken ʿışḳuñ yine tāze cüvān itdi beni
Nev-cüvānum göreyin Mevlā seni pīr eylesün

58. ʿ**ışḳ:**
Gazel 357
Mısra: **9**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Bir dil ki anda ʿışḳ ola ʿaḳl uġramaz aña
Varmaz Ḳabūli ḫavf iden arslan yataġına

59. ʿ**ışḳ:**
Gazel 376
Mısra: **4**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

60. ʿ**ışḳı:**-*ı*
Gazel 384
Mısra: **9**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Kāmil olur mı ʿışḳı anuñ
kim şehā anuñ
Baḥs-i maḥabbet içre
suʾāl ü cevāb ola

61. ʿ**ışḳ:**
Gazel 396
Mısra: **7**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ehl-i sūz olmayanda ʿışḳ olmaz
ʿIşḳ olan nār-ı imtiḥānı ḳodı

62. ʿ**ışḳ:**
Gazel 398
Mısra: **13**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Şöhret bulalı ʿışḳ ile nāmum Ḳabūliyā
Sulṭān-ı ʿāşıḳān-ı cüvānān olam gibi

63. ʿ**ışḳ:**
Gazel 443
Mısra: **6**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

64. ʿ**ışḳuñ:**-*uñ*
Muhammes 1
Mısra: **11**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ṣabr idüp her derde ʿışḳuñ iḫtiyār itdüklerüm
Yoluña nem var ise cümle niṣār itdüklerüm

65. ʿ**ışḳuñla:**-*uñ, -la*
Muhammes 1
Mısra: **21**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Kendüyi ʿālemlere ʿışḳuñla rüsvā ḳılduġı
Gönlüni sevdā-yı ʿışḳuñ birle şeydā ḳılduġu

66. ʿ**ışḳuñ:**-*uñ*
Şarkı 3
Mısra: **1**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Deli oldı gönlüm ʿışḳuñ elinden
Seyyāḥ olup şu ʿālemi ṭolanur

67. ʿ**ışḳ:**
Tahmis 2
Mısra: **23**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Leẕẕet almayınca ʿışḳ ile ḳanıḳmaz kimsene
Şerbet-i ʿışḳı Ḳabūlī gibi ṣıḳmaz kimsene

68. ʿ**ışḳ:**
Tahmis 6
Mısra: **21**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ḳıl Ḳabūlī ittiḥādı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle iʿtiḳādı ʿışḳ ile

69. ʿ**ışḳ:**
Tahmis 6
Mısra: **22**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ḳıl Ḳabūlī ittiḥādı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle iʿtiḳādı ʿışḳ ile

70. ʿ**ışḳ:**
Tahmis 6
Mısra: **23**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Maḥrem it sırr-ı fuʾādı ʿışḳ ile
Çünki hem-demdür
Murādī ʿışḳ ile

71. ʿ**ışḳ:**
Tahmis 6
Mısra: **24**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Maḥrem it sırr-ı fuʾādı ʿışḳ ile
Çünki hem-demdür
Murādī ʿışḳ ile

72. ʿ**ışḳuñda:**-*uñ, -da*
Tahmis 10
Mısra: **15**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Göñül ʿışḳuñda hiç vīrāne ḳalmaz
Gice bir gūşede cānāne ḫālī

73. ʿ**ışḳ:**
Terci-bend 2
Mısra: **22**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur
Çünki hem-demdür Murādī ʿışḳ ile

74. ʿ**ışḳ:**
Terci-bend 2
Mısra: **23**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Sen de maḥrem ḳal ḳo adı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle ittiḥādı ʿışḳ ile

75. ʿ**ışḳ:**
Terci-bend 2
Mısra: **24**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Sen de maḥrem ḳal ḳo adı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle ittiḥādı ʿışḳ ile

76. ʿ**ışḳ:**
Terci-bend 2
Mısra: **25**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ṣal eṣāṣ-ı iʿtiḳādı ʿışḳ ile
Ol Ḳabūlī şevḳe bādī ʿışḳ ile

77. ʿ**ışḳ:**
Terci-bend 2
Mısra: **26**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ṣal eṣāṣ-ı iʿtiḳādı ʿışḳ ile
Ol Ḳabūlī şevḳe bādī ʿışḳ ile

78. ʿ**ışḳ:**
Terci-bend 2
Mısra: **27**
Aşk, tutku, yoğun sevgi.

Ben çıḳardum çünki adı ʿışḳ ile
Ṣanmañuz şādem melālüm vardur

<u>ʿışḳ āteşine gir:</u>

1. ʿ**ışḳ āteşine gir:**
Beyit 249
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşine girmek. II Âşık olmak.

Oldı o ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle gözüñ giryān
Kim didi saña ey dil ʿışḳ āteşine gir yan

<u>ʿışḳ āteşine sūzān iden:</u>

1. ʿ**ışḳ āteşine sūzān iden:**
Gazel 29
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşinde yakan (şey). II Âşığa ızdırap veren şey.

Beni sūzān iden ʿışḳ āteşine sūz-ı sīnemdür
Günehdür ehl-i ʿişyānuñ yiri nār olmaġa bāʿi<u>s</u>

<u>ʿışḳ ehli:</u>

1. ʿ**ışḳ ehli:**
Gazel 106
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Neşʾe-i cām-ı lebüñdür bezmümüz germ eyleyen
Ṣanma ʿışḳ ehli ümīd-i ābnāki germ ider

2. ʿ**işḳ ehli:**
Gazel 384
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

ʿIşḳ ehli ol durur ki ġam u derd ü miḥneti
Naḳd-i metāʿ-ı ḫ∨āce gibi bī-ḥisāb ola

3. ʿ**ışḳ ehli:**
Gazel 396
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Geçdi serden yoluñda ʿışḳ ehli
Cānı terk itdi ḫānümānı ḳodı

ʿışḳ ehline:

1. ʿ**ışḳ ehline:**-*n, -e*
Gazel 64
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Sāḳi-i bezm-i ṣafā ʿışḳ ehline sāġar ṣunar
Payumuz virmez bize gelse ḳadeḥ ayaḳ ṭolar

2. ʿ**ışḳ ehline:**-*n, -e*
Şarkı 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Aşk ehli, âşıklar.

Diñlemez ḫayfumuz ol ḳanlu ẓālim
Şimdi ʿışḳ ehline pek ẓulüm vardur

ʿışḳ ehlini añdıran:

1. ʿ**ışḳ ehlini añdıran:**
Gazel 352
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk ehlini andıran, âşıkları hatırlatan (şey).

Ey Ḳabūlī añdıran ʿışḳ ehlini efġānıdur
Kim añardı bülbüli efġān u zārı olmasa

ʿışḳ ehlini nā-būd u nā-peydā ḳılan:

1. ʿ**ışḳ ehlini nā-būd u nā-peydā ḳılan:**
Gazel 301
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âşıkları yok eden ve görünmez kılan (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur derd ehlini āşüfte vü şeydā ḳılan
Derddür ʿışḳ ehlini nā-būd u nā-peydā ḳılan

ʿışḳ eyler:

1. ʿ**ışḳ eyler:**-*r*
Gazel 125
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk eylemek. II Cilve yapmak, nazlanmak.

Görse aġyār ile bir yirde bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi bizi ad eyler

ʿışḳ ocaġında:

1. ʿ**ışḳ ocaġında:**-*n, -da*
Gazel 145
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk ocağı. II Aşk.

Nār-ı ġam ile döne döne ʿışḳ ocaġında
Ḳan aġlaruz efġān iderüz ṭut ki kebābuz

ʿışḳ odına:

1. ʿ**ışḳ odına:**-*n, -a*
Beyit 212
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi. II Aşkın derdi, kederi.

ʿĀşıḳ odur ki ʿışḳ odına yana yaḳıla
Ḳaddin ḫadeng-i nāle vü efġāna yā ḳıla

ʿışḳ olsun:

1. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Cihānı pā-bürehne geşt iden rindāna ʿışḳ olsun
Ṣafā-meşreb fenā-meẕheb olan yārāna ʿışḳ olsun

2. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Cihānı pā-bürehne geşt iden rindāna ʿışḳ olsun
Ṣafā-meşreb fenā-meẕheb olan yārāna ʿışḳ olsun

3. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Ḳabā dökmiş cefā görmiş
vücūd eskitmiş el çekmiş
Libās-ı ʿāriyetden ʿār iden
ʿüryāna ʿışḳ olsun

4. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Tecerrüd iḫtiyār itmiş
nice tecrīdlik çekmiş
Fenā fi'llāh olan abdāla
abdālāna ʿışḳ olsun

5. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Muḥibb-i ḫānedān u
bende-i Āl-i ʿAbā yaʿni
Tevellādan tesellādan
olan insāna ʿışḳ olsun

6. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Liḳā görmiş beḳā görmiş
fenā çekmiş ṣafā sürmiş
Vücūd ifnā iden dervīşe
dervīşāna ʿışḳ olsun

7. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Ḫudā şīrüñ siyeh gūşı vü
ʿAbbāsuñ siyeh pūşı
İki başdan muḥibb-i
ḫānedān olana ʿışḳ olsun

8. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Bugün sābāş u aḥsen aña
kim naḫsend-i ʿālemdür
Gedā şeklinde dehri seyr
iden sulṭāna ʿışḳ olsun

9. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Ṭarīḳuñ iḫtiyārı āstānuñ
eski dervīşi
Ezelden ḫıḍmet-i meydān
iden merdāna ʿışḳ olsun

10. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Müberrādur erenler ġıll u
ġışdan ẓāhir ü bāṭın
Erenler ẓāhir ü bāṭın
ṣafādārāna ʿışḳ olsun

11. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Muḥibb-i merḥabādur
sözleri aḥbāba eyva'llāh
Bu āyīni ḳoyan abdāla bu
erkāna ʿışḳ olsun

12. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Fenā erbābınuñ faḳr u
fenādur yine ʿünvānı
Fenā aṣḥābınuñ
gösterdügi ʿünvāna ʿışḳ
olsun

13. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -

"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Işıḳlar özge ʿāşıḳlardur
anlar ṭurfe cānlardur
Gürūh-ı ʿāşıḳāna bizden
ol cānāna ʿışḳ olsun

14. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Nefis öldürmeyen dervīşe
sābās ehl-i Ḥaḳdur ol
Ölüp ölmezden evvel nūr
olan pīrāna ʿışḳ olsun

15. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Erenler atalu oġulludur
bizümle abdālān
Nefes oġlı olup söz
ṣaḳlayan oġlāna ʿışḳ olsun

16. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Düşüp bir ocaġa teslīm
olan aḥbāba yüz taḥsīn
Maḥabbetden ḥarāret kesb
iden sūzāna ʿışḳ olsun

17. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Dil-i dānāsı dervīşānuñ
enbān-ı kerāmetdür
Kerāmet naḳdine mālik
olan enbāna ʿışḳ olsun

18. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Vücūdı ẕerrece yoḳdur
göñül ʿummān-ı ḥikmetdür
O ġavvāṣ-ı cevāhir kim
ṭalar ʿummāna ʿışḳ olsun

19. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Cihān bir tekyedür şām u
seḥer gelmekde ḳurbānı
Çıḳup bir gūşeden her
dem gelen ḳurbāna ʿışḳ
olsun

20. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Giden bir daḫı gelmez her
ḳonan göçmekdedür
dāyim
Ḳonan tüccāra şeyʾu'llāh
gelen mihmāna ʿışḳ olsun

21. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Kelāmum nuṭḳ-ı Ḥaḳdur
diyü çıḳma perdeden
dervīş
Söz añlayan maʿānī
gözleyen ʿirfāna ʿışḳ
olsun

22. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Girüp bāzār-ı ʿışḳa
nāzükāne bāz geşt idüp
Niṣāb-ı māl-i dünyādan
naṣīb alana ʿışḳ olsun

23. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Bulup bir nev-cüvānı
post-ber-dūş idene ehlā
Gürūh-ı ḫuftegān u post-ı
dervīşāna ʿışḳ olsun

24. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Fenā bāzārınuñ
ḫ∨āhendesi dehrüñ
ṭalebkārı
Fenā alup vücūd āvāresin
satana ʿışḳ olsun

25. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Eşik bekler keşik gözler
kişi olmaḳ gerek dervīş
Erenler dergehin der-
ḫ∨āst iden derbāna ʿışḳ
olsun

26. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Çekil ḫalḳ-ı cihāndan ḫalḳ
ile ḳarışma ḫalḳ olma
Ḫudābīn ü Ḫudādān ol
Ḫudābīnāna ʿışḳ olsun

27. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Ḫıredmend ol ḫıredle işle
ʿāḳil her ne işlerseñ
Reʾīs-i hūşmendān ol
ḫıredmendāna ʿışḳ olsun

28. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Vücūdın dāġ ile ser-tā-
ḳadem zeyn eylemiş
dervīş
Ser-ā-pā nūr-ı maḥż olan
binā-yı cāna ʿışḳ olsun

29. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Fenā ehline derd-i bī-devā
dermān-ı muṭlaḳdur
Devāsı yoḳ belāya derd-i
bī-dermāna ʿışḳ olsun

30. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Vücūduñ mā ʿarefnāk içre
mahv it maʿrifet kesb it
Maʿārifden dem uran
ṣāḥib-i ʿirfāna ʿışḳ olsun

31. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

ʿİbādetde ḳuṣūruñ var ise
düş mā ʿabednāke
ʿİbādın ʿafv iden sulṭān-ı
ʿālī-şāna ʿışḳ olsun

32. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Nefis öldürme abdāl ol
diril kesb-i ṣafā eyle
Ḥayātında merātib ḳaṭʿ
iden aḳrāna ʿışḳ olsun

33. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!"
anlamına gelen söz.

Teberrā ehlinüñ tīġ ü
teberdür lāyıḳı ʿāşıḳ
Ḳılıcın ṣağına vü ṣolına
ṣalana ʿışḳ olsun

34. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Anuñ kim istivāsı egridür kāmil degüldür ol
Sözi kāmil özi ṭoġru mükemmel cāna ʿışḳ olsun

35. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Çelīpāsın şımış zünnāresin kesmiş bütin başmış
Ḥacın kesr eylemiş rindān-ı pāk-īmāna ʿışḳ olsun

36. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

ʿAlāyıḳdan geçüp dest-i ʿavāyıḳdan ḫalāṣ olmış
Ḥamāluñ terk idüp tācın bıraḳmış ḫāna ʿışḳ olsun

37. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Gedā şeklinde rindāne oturmış tekye küncinde
Cihān ḫalḳın temāşā eyleyen mīrāna ʿışḳ olsun

38. ʿ**ışḳ olsun:**
Kaside 9
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
"Selam olsun!" anlamına gelen söz.

Ḳabūlī bu ne dirsin şekl-i dervīşāna girmişsin
Sözüñe aldanan saña inanan cāna ʿışḳ olsun

ʿışḳ u maḥabbet:

1. ʿ**ışḳ u maḥabbet:**
Gazel 352
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk ve muhabbet.

İḫtiyārıyla maḥabbetden ferāġ eylerdi dil
Giderek ʿışḳ u maḥabbet ıżṭırārī olmasa

ʿışḳa başlayalum:

1. ʿ**ışḳa başlayalum:***-y, -alum*
Gazel 252
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşka başlamak, âşık olmak.

Añılmaz oldı bizüm eski derdümüz ḳaldı
Ġamı yeñileyelüm ʿışḳa tāze başlayalum

ʿışḳa inkār idersin:

1. ʿ**ışḳa inkār idersin:***-er, -sin*
Gazel 263
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkı inkâr etmek, aşka inanmamak.

Mecāzīdür diyü inkār idersin ʿışḳa ey ṣūfī
Kelām-ı ḥaḳdur ammā sözümüz sen bāṭıl añlarsın

ʿışḳa ṭutıldı:

1. ʿ**ışḳa ṭutıldı:***-dı*
Gazel 133
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşka tutulmak, âşık olmak.

Semend-i ḫāṭırum ʿışḳa ṭutıldı dime ey zāhid
Ḫar-ı nā-pāydār u nā-pesendi ḫod ulaḳ ṭutmaz

ʿışḳı ḳoyup:

1. ʿ**ışḳı ḳoyup:***-y, -up*
Gazel 508
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşktan vazgeçmek.

Ḳoyup ʿışḳı āḫer yola olma ẕāhib
Maḥabbet yolıdur eṣaḥḥ-ı meẕāhib

ʿışḳ-ı yāri:

1. **ʿışḳ-ı yāri:**-*i*
Gazel 435
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin aşkı.

Alışmaz ey göñül ʿāşıḳda ʿār ile hevā-yı yār
Ya bārī ʿışḳ-ı yāri iḫtiyār eyle ya nāmūsı

ʿışḳuñ belāsı:

1. **ʿışḳuñ belāsı:**
Muhammes 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Aşkın belası.

Cāna cevr-i yāre ṣabr eyle diyü ḳıldum cefā
Bir yaña ʿışḳuñ belāsı ṭaʿn-ı aʿdā bir yaña

ʿışḳuñdan āteş aḥz ider:

1. **ʿışḳuñdan āteş aḫẕ ider:**-*er*
Gazel 332
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşktan ateş almak. II Yakma özelliğini aşktan almak.

Āhen-i āteş-zenān ʿışḳuñdan āteş aḫẕ ider
Penbe-i cismüm göyündi ṭutuşup mānend-i ḳāv

ıżṭırāb:

1. **ıżṭırāb:**
Gazel 15
Mısra: **14**
Dert, keder, acı, sıkıntı.

Ṭaşlarla dögünürsün sīneler çāk eyleyüp
Ey göñül bilseñ neden cūlar gibi bu ıżṭırāb

ıżṭırārī olmasa:

1. **ıżṭırārī olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 352
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mecbur olmak, belli bir şeyi yapmakla zorunlu olmak.

İḫtiyārıyla maḥabbetden ferāġ eylerdi dil
Giderek ʿışḳ u maḥabbet ıżṭırārī olmasa

İ

i:

1. **ise:**-*se*
Beyit 54
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Cānib-i cānāna māʾil cān-ı bī-ārām ise
Çarḫ-ı kec-reftāra tābiʿ baḫt-ı nā-fercām ise

2. **ise:**-*se*
Beyit 54
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Cānib-i cānāna māʾil cān-ı bī-ārām ise
Çarḫ-ı kec-reftāra tābiʿ baḫt-ı nā-fercām ise

3. **ise:**-*se*
Beyit 97
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Öldürür ādemi derd ile sipihrüñ ḳahrı
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

4. **ise:**-*se*
Beyit 98
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

ʿĀḳıbet ʿarṣa-i ʿālemde ider zār u zebūn
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

5. **ise:**-*se*
Beyit 115
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Luṭf olur çünki luṭf-ı tām olsun
Ġaraż iḥsān ise tamām olsun

6. **ise:**-*se*
Beyit 140
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Tātār Ḫān ise bu şeh-i kāmyābdur
İslām Ḫān Girāy ise bu āftābdur

7. **ise:**-*se*
Beyit 140
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Tātār Ḫān ise bu şeh-i kāmyābdur
İslām Ḫān Girāy ise bu āftābdur

8. **iseñ:**-*se, -ñ*
Beyit 150
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

İki ʿālemde eger ister iseñ ḳadr u revāc
Yügrüge bin yüzüñi al ele yüzsüzden ḳaç

9. **iseñ:**-*se, -ñ*
Beyit 229
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Akçe bir el kiridür alur iseñ pestüñden
Yine ṣabun-ı seḫāyile çıḳar destüñden

10. **ise:**-*se*
Diğer 1
Mısra: **15**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

fāyiż u lāyiḥ olmış kelimāt ise ol medḥdür Ve eger māde-i şehvet ü ġażabdan ṣādır u mütebādir olan kelām ise aña ẕem diyü tesmiye itmişlerdür

11. **ise:**-*se*
Diğer 1
Mısra: **16**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

fāyiż u lāyiḥ olmış kelimāt ise ol medḥdür Ve eger māde-i şehvet ü ġażabdan ṣādır u mütebādir olan kelām ise aña ẕem diyü tesmiye itmişlerdür

12. **ise:**-*se*
Gazel 3
Mısra: **16**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Dil-berler ile vaʿdesi budur Ḳabūlinüñ
Kim mīr-i meclis olur ise ol ġulām ola

13. **isem:**-*se, -m*
Gazel 14
Mısra: **9**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Lübb-i şuʿarāsın dir isem nola Ḳabūlī
Dir naẓm-ı şekerrīzüñe her kişi lüb-i lüb

14. **ise:**-*se*
Gazel 15
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb ʿāşıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī göñli alçaḳ bir güzeldür āftāb

15. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 20
Mısra: **7**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ol dür-i pāki kenār itmege ger māyil iseñ
Nem-i eşküñ ġam-ı hecr ile yem ü ʿummān it

16. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 28
Mısra: **5**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Sen kimi medḥ ider iseñ ol anı ḳadḥ eyler
Seyyiʾāt oldı dirīġā ṣorılursa ḥasenāt

17. **ise:**-*se*
Gazel 41
Mısra: **3**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Sükker-i laʿlüñe öyküṅdüm dir ise dadı yoḳ
Leẕẕeti şīrīn dehānuñdan meger aḫẕ ide ḳand

18. **ise:**-*se*
Gazel 43
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Sen māh-rūdan olmaz ise ger baʿīd ʿīd
Bulur ḫuceste-ṭāliʿ ü baḫt-ı saʿīd ʿīd

19. **isem:**-*se, -m*
Gazel 48
Mısra: **4**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳorḳar oldum ile vaṣf itmege yāri zīrā
Her kime añar isem ʿāşıḳ-ı nālānı çıḳar

20. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 50
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Kaʿbeye varmaḳ dilerseñ kūy-ı yāre varıgör
Nūr görmek ister iseñ anda rūy-ı yāri gör

21. **ise:**-*se*
Gazel 55
Mısra: **4**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḫüsrev-i ʿālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nūş eyler ise cürʿa-i cāmın Cem olur

22. **ise:**-*se*
Gazel 62
Mısra: **6**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Bir siyeh-rū kāfir ile ṣalınur ol serv-ḳad
Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

23. **ise:**-*se*
Gazel 68
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Dişüñe dirler ise ʿıḳd-ı dür-i ezherdür
Dil-i ʿuşşākı şikest eyleme söz gevherdür

24. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 72
Mısra: **8**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Sīneñde ṣūfi ẕerre ḳadar ġıll u ġış ḳomaz
Bir ṣāf-meşreb ister iseñ cām-ı bādedür

25. **ise:**-*se*
Gazel 75
Mısra: **15**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Her ne māha nihān ise mihrüm
Gün gibi saña hep ʿayān dil-ber

26. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 80
Mısra: **5**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ṣāhlıḳ ister iseñ bir iki gün çarḫ seni
Geçürür taḫta külāhın başuña geydüreḳor

27. **ise:**-*se*
Gazel 81
Mısra: **4**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre
Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzūndur

28. **ise:**-*se*
Gazel 81
Mısra: **4**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre
Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzūndur

29. **ise:**-*se*
Gazel 82
Mısra: **10**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Sensüz ḳarārı yoḳ dil-i pür-iştiyāḳumuñ
Gözi yabanda ise nola göñli sendedür

30. **ise:**-*se*
Gazel 86
Mısra: **5**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Şimdi saña cevr eyler ise ġam yime dil-dār
Ṣabr eyle dilā ṣoñra peşīmān olacaḳdur

31. **ise:**-*se*
Gazel 87
Mısra: **10**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Rencīde ḳılma anı ḳadem-rence ḳıl şehā
Cān saña bendedür dil ise bende-ḫānedür

32. **ise:**-*se*
Gazel 90
Mısra: **3**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Leşker-i eşk ise aḳın ṣalmada
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

33. **ise:**-*se*
Gazel 90
Mısra: **9**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Kāmile ger ʿayn-ı māl ise kemāl
Mālik-i mālem kemālüm vardur

34. **ise:**-*se*
Gazel 91
Mısra: **9**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳabūlinüñ eger aḥvālini ṣorarlar ise
Ḳavī-güsiste vü dil-ḫaste ser-şikeste yatur

35. **isem:**-*se*, -*m*
Gazel 96
Mısra: **11**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Nola ger nā-murād-ı ʿālem isem
İki ʿālemde bir murādum var

36. **iseñ:**-*se*, -*ñ*
Gazel 97
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Leylī ki şāh-ı burc-ı felek-iktisābdur
Mecnūn göziyle baḳar iseñ āftābdur

37. **ise:**-*se*
Gazel 102
Mısra: **7**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekṣer devāyı merde yazmışlar

38. **ise:**-*se*
Gazel 106
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Her ne deñlü serd ise dil-ber temennā nerm ider
İttiḥād-ı maʿnevī bāzār-ı ʿışḳı germ ider

39. **ise:**-*se*
Gazel 111
Mısra: **4**

"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Rindān-ı mey-pereste meydür enīs-i ḫātır
Cām ise bir baḳımda bir ḫoşca ẕāta beñzer

40. **isek:**-*se, -k*
Gazel 155
Mısra: **10**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Biz ey Ḳabūli ġam yimezüz rūzgārdan
Merdūd-ı ḫalḳ isek nola maḳbūl-i ḥażretüz

41. **ise:**-*se*
Gazel 159
Mısra: **6**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

42. **ise:**-*se*
Gazel 163
Mısra: **12**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Bu dār-ı fenāda kāşif-i rāz Manṣūr ise de muẓaffer olmaz

43. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 168
Mısra: **4**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Mümkin olduḳca rıżā göster ḳażāya ey göñül
Ḳādir iseñ her belāya ṣābır ol Eyyūbveş

44. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 176
Mısra: **10**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Gelmez Ḳabūli ḫalḳ-ı cihāndan saña vefā
Gel ʿāḳil iseñ idegör anlardan iḫtiyāṭ

45. **ise:**-*se*
Gazel 182
Mısra: **12**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Dehen-i teng-i dil-āvīzüñe hiç öyküne mi
Ġonca-i gülşen ise bir deheni var dili yoḳ

46. **ise:**-*se*
Gazel 199
Mısra: **8**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

ʿĀlī-cenāb olan güzelüñ ʿāşıḳı göñül
Her ne ḳadar gedā ise de kām-rān gerek

47. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 217
Mısra: **6**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Sālik-i rāh-ı Ḥudā ḫavf u ḫaṭardan beridür
Berü gel sen de dilā ʿāşıḳ iseñ bī-bāk ol

48. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 218
Mısra: **6**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Mülk-i fenā didükleri cāy-ı firārdur
Ey ḫ∨āce görmek ister iseñ bu diyāra gel

49. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 218
Mısra: **8**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Gitdi yiriyle ḳalmadı ārām u ṣabr-ı dil
Cānā inanmaz iseñ eger baña ara gel

50. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 219
Mısra: **6**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Terk it fenāyı dār-ı beḳādur ḳarārgāh
Gel cāy-ı rāḥat ister iseñ bu diyāra gel

51. **ise:**-*se*
Gazel 225
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ṣadāḳat üzre ḫıdmet eyleyen ḳulları sulṭānum
Müdām olmaz ise gāhīce ḳullan bāri sulṭānum

52. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 235
Mısra: **4**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

53. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 245
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ferddür māh-ı receb kimseye olmaz maḥrem
Ḥarem-i ḥürmetine ʿārif iseñ olma aṣem

54. **ise:**-*se*
Gazel 252
Mısra: **7**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Görüp nevāmuzı ol şāh nāza başlar ise
Maḳām idüp ser-i kūyın ḥicāza başlayalum

55. **ise:**-*se*
Gazel 252
Mısra: **9**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳabūli ʿālem-i vaṣl-ı nigār ise maḳṣūd
Niyāz-ı yārüñi ḳo bī-niyāza başlayalum

56. **ise:**-*se*
Gazel 262
Mısra: **3**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

57. **isem:**-*se, -m*
Gazel 269
Mısra: **9**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳabūlī nā-murād isem nola ḳaṭʿ-ı recā itmem
Cenāb-ı pādşāh-ı kāmyāb u kām-rānumdan

58. **isem:**-*se, -m*
Gazel 277
Mısra: **9**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Yiridür bekler isem bāb-ı saʿādet-baḫşuñ
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ devlet ü ʿizzet bilürin

59. **ise:**-*se*
Gazel 279
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

60. **ise:**-*se*
Gazel 289
Mısra: **9**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Mey-i ʿışḳuñla mest ise ʿālem
Ben senüñ leblerüñde ḥayrānın

61. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 291
Mısra: **7**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Çoḳ baḳma ḥāl-i ẓāhire gel ehl-i ḥāl iseñ
Ḥāl-i derūnı ḳāle muvāfıḳ görür misin

62. **ise:**-*se*
Gazel 308
Mısra: **9**

"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Leclāc ise de lec iderüz
naṭʿ-ı cihānda
Nādāna Ḳabūlī yeñilür
ṣanma bizi sen

63. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 308
Mısra: **8**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

At esb-i murāduñ ruḫ-ı
cānāneye ḳarşu
ʿĀlemde piyāde yürime
merd iseñ atlan

64. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 315
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Bir ādem ile dem süricek
dem bulımazsın
Dem bulur iseñ dem geçer
ādem bulımazsın

65. **ise:**-*se*
Gazel 324
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Vāʿiẓā gören öger bāde-i
nābuñ ṣāfın
Söyleye gördüñ ise
işidelüm evṣāfın

66. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 324
Mısra: **5**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ṣūfiyā aduñ añılsun dir
iseñ ʿanḳāveş
Maḥv-ı ṣırf itme ʿanā içre
vücūduñ ḳāfın

67. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 338
Mısra: **8**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Maḳāmuñ ḫāk-i ẕillet eyle
ey dil ʿizzet isterseñ
Selāmetḫvāh iseñ evvel
melāmet iḫtiyār eyle

68. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 348
Mısra: **8**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳanat bük gūşe-i ḳāf-ı
ḳanāʿat bekle ʿanḳāveş
Şikāruñ pāyuña gelsün dir
iseñ lāneden çıḳma

69. **isek:**-*se, -k*
Gazel 349
Mısra: **9**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḥaşr olmaz isek ey yüzi
gül bezm-i ……
Mā-beynümüzde ḳala bu
ḥasret ḳıyāmete

70. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 360
Mısra: **11**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ṣor ṣor eger aġlar iseñ āġ
olur
Āb-ı sirişk ile bu rūy-ı
siyāh

71. **ise:**-*se*
Gazel 365
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Devlet ü iḳbāl ise günden
güne idbārda
Tāliʿ ise nā-müsāʿid ʿömr
ise reftārda

72. **ise:**-*se*
Gazel 365
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Devlet ü iḳbāl ise günden
güne idbārda
Tāliʿ ise nā-müsāʿid ʿömr
ise reftārda

73. **ise:**-*se*
Gazel 365
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Devlet ü iḳbāl ise günden
güne idbārda

Tāliʿ ise nā-müsāʿid ʿömr ise reftārda

74. **ise:**-*se*
Gazel 365
Mısra: **3**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-s̲ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

75. **ise:**-*se*
Gazel 365
Mısra: **3**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-s̲ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

76. **ise:**-*se*
Gazel 365
Mısra: **4**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-s̲ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

77. **ise:**-*se*
Gazel 365
Mısra: **4**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-s̲ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

78. **ise:**-*se*
Gazel 365
Mısra: **5**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

79. **ise:**-*se*
Gazel 365
Mısra: **5**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

80. **ise:**-*se*
Gazel 365
Mısra: **6**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

81. **ise:**-*se*
Gazel 365
Mısra: **6**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

82. **ise:**-*se*
Gazel 379
Mısra: **9**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ey Ḳabūlī saña mescidde bulunmaz ise cāy
Yüri var mey-kede ṣadrına geç otur orada

83. **iseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 379
Mısra: **7**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Urma dem sırr-ı ene'l-Ḥaḳdan eger ʿārif iseñ
Ḥaḳ bilür ḫayli ḳuṣūr eyledi Manṣūr orada

84. **ise:**-*se*
Gazel 384
Mısra: **6**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

ʿĀṣıḳ ki anda z̲erre ḳadar sūz u tāb ola
Ḫāk-i vücūdı z̲erre ise āftāb ola

85. **ise:**-*se*
Gazel 404
Mısra: **3**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ne deñlü tīre vü tār ise ṣūfī ḫāne-i ḳalbüñ
Mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol sen ider nūr anı nūrānī

86. **ise:**-*se*
Gazel 407
Mısra: **6**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḥüsn-i ḫulḳuñdan umar ḫalḳ-ı cihān iḥsānı
Muḥsinüñ mūcib-i iḥsān ise ger aḫlāḳı

87. **ise:**-*se*
Gazel 408
Mısra: **7**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Dilde ġam dīdede nem ḳanda ise ḥāżırumuz
Zād-ı rāh-ı sefer āmāde şehā mā-ḥażarı

88. **ise:**-*se*
Gazel 410
Mısra: **3**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

ʿÖmrüñ ise beḳāsı āb üzre
Ser ise pür-hevā ḥabāb gibi

89. **ise:**-*se*
Gazel 410
Mısra: **4**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

ʿÖmrüñ ise beḳāsı āb üzre
Ser ise pür-hevā ḥabāb gibi

90. **isem:**-*se*, -*m*
Gazel 410
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Aġlar isem nola seḥāb gibi
Baḫtum açılmaz āftāb gibi

91. **ise:**-*se*
Gazel 432
Mısra: **11**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ṭalʿat-ı mihr-i cemāl-i dil-rübā ise murād
İşiginden rūz u şeb ırma gözüñ aḫter gibi

92. **ise:**-*se*
Gazel 450
Mısra: **2**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Cebr iderseñ nola dil şīşesini kesr itme
Lā ise saña kesir eyledügüñ cebr itme

93. **ise:**-*se*
Gazel 468
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Meh-i nev lāġar u ḫurşīd ise aṣfer çehre
Ḳanı bir ṣūret-i cānāneye beñzer çehre

94. **ise:**-*se*
Gazel 472
Mısra: **4**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Beni öldürmek ile ġamzeñe ḳan girmez imiş
Dem-i bismilde olan nerd ise ḳaṣṣābuñdur

95. **ise:**-*se*
Gazel 488
Mısra: **3**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ey dil maḳām-ı ḳāf-ı ḳanāʿat murād ise
Var mā-verā-yı baḥri ara berde ḳalmadı

96. **ise:**-*se*
Gazel 517
Mısra: **5**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Yārüñ āyīni yüzi ayını göstermek ise
Degül āyīne anı görmek içün āyīne

97. **ise:**-*se*
Kaside 3
Mısra: **71**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳaldum tehī ʿamelden māl ise çıḳdı elden
Şarṭ-ı kerem degüldür meşrūṭum ola zāyil

98. **ise:**-*se*
Kaside 4
Mısra: **59**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

99. **ise:**-*se*
Kaside 4
Mısra: **69**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Didiler var ise şāhā bize iḥsāna cevāz
Düşmenüñ başı kesilsün kim odur baḫşiş-i tām

100. **ise:**-*se*
Kaside 4
Mısra: **88**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Żarar-ı maḫż olıcaḳ defʿ-i żarar evlādur
Bāʿiṯ-i fitne ise defʿine olsun bu ḫiṭām

101. **ise:**-*se*
Kaside 4
Mısra: **141**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Nīk ü bed her ne ise oldı vü bitdi ammā
Böyle ẓann itmez idi anı şehenşāh-ı hümām

102. **ise:**-*se*
Kaside 6
Mısra: **20**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ne sūr belki sürūr-ı ṣafā-yı ʿizzet idi
Belī saʿādete kim vāṣıl ise ʿömre sürer

103. **ise:**-*se*
Kaside 13
Mısra: **10**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Şekl-i murdāruña da nāmuñ uyar mı bilsek
Şeklüñe göre ise nām-ı ḳabīḥüñ müşkil

104. **ise:**-*se*
Kaside 13
Mısra: **29**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Yimege içmege aḳçeñ yoġ ise bir niçe gün
…… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

105. **iseñ:**-*se, -ñ*
Kıt'a 17
Mısra: **1**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ceng eyler iseñ düşmen-i bed-ḫ∨āh ile ey dil
Gürbüzlük idüp üstine ḳıl gürzi ḥavāle

106. **ise:**-*se*
Kıt'a 33
Mısra: **9**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Müft ü meccāna olmaz ise eger
İdelüm biz de nuḳre-āverlik

107. **iseñüz:**-*se, -ñüz*
Kıt'a 34
Mısra: **3**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ne ṣıfatlu kişiler dir iseñüz anları
Bir siyehce köpecik birisi bir ḳırca ṭoñuz

108. **ise:**-*se*
Mesnevi 2
Mısra: **73**

"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Varmaġa ḳudret ise yoḳ elde
Āteş-i ḥasreti yanar dilde

109. **ise:**-*se*
Mesnevi 4
Mısra: **107**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Dir dimez itdürür ne ise murād
Anı mesrūr ider beni nā-şād

110. **ise:**-*se*
Mesnevi 6
Mısra: **20**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Emr ü nehy-i Ḫudā vü ḳavl-i Resūl
Ḳā'ilüz her ne ise şarṭ-ı ḳabūl

111. **iseñ:**-*se, -ñ*
Mesnevi 7
Mısra: **49**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ötesin ṣorar iseñ ṣuç anuñdur
Senüñ ḥālüñ ḳolaydur ṣuç anuñdur

112. **ise:**-*se*
Mesnevi 9
Mısra: **52**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Getür zülf-i kemendüñ boynuma ṭaḳ
Murād ise eger ʿuṣṣāḳı boġmaḳ

113. **ise:**-*se*
Mesnevi 15
Mısra: **22**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Her ne isterse aḳçe anı bulur
Ol bulamaz ise kim anı bulur

114. **ise:**-*se*
Müseddes 5
Mısra: **14**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Ḳarār u ṣabra şimdi yir bulunmaz ḳış ḳıyāmetdür
Zamān-ı ʿazl ise rūz-ı ḳıyāmetden ʿalāmetdür

115. **ise:**-*se*
Müseddes 5
Mısra: **32**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Cihāna sāye ṣalan naḫl-i ḳadd-i ser-bülendüñdür
Zemīne pāye-i devlet ise pāy-ı semendüñdür

116. **ise:**-*se*
Müsemmen 2
Mısra: **19**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

İntiẓār ise ṣaʿb u nā-ḳābil
Ṭāḳat u ṣabr ise ḳatı müşkil

117. **ise:**-*se*
Müsemmen 2
Mısra: **20**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

İntiẓār ise ṣaʿb u nā-ḳābil
Ṭāḳat u ṣabr ise ḳatı müşkil

118. **iseñ:**-*se, -ñ*
Tahmis 1
Mısra: **6**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Bilürüm gördükde anı terk idersin varuñı
İster iseñ bulmaġā vaṣl-ı ḥabībi cān ile

119. **iseñ:**-*se, -ñ*
Tahmis 1
Mısra: **15**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

İster iseñ vuṣlatı terk eyle nām u ʿāruñı
Oldı ḥāsından ḥabībüñ dāyimā şen ṣubḥ u şām

120. **iseñ:**-*se, -ñ*
Tahmis 3
Mısra: **20**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Miftāḥ-ı ḳufl-ı maḫzen-i sırr eyle her sözüñ
Müşkil işüñde ister iseñ feṯḥ-i bāb ola

121. **ise:**-*se*
Tarih 19
Mısra: **8**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr ise bir ḫoş-nihāduñdur

122. **ise:**-*se*
Terci-bend 3
Mısra: **14**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

ʿİzzet isterseñüz ol fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var ise ġayretle baḳuñ

123. **iseñ:**-*se, -ñ*
Terci-bend 4
Mısra: **4**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Baḳmaz kemāle şimdi kişi māladur naẓar
Vāfirce māla ḳādir iseñ her işüñ biter

124. **iseñ:**-*se, -ñ*
Terci-bend 4
Mısra: **34**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Virilmez aḳçesüz kişiye aḳçelü cihāt
Alduñ cevābı ister iseñ ger reh-i necāt

125. **iseñ:**-*se, -ñ*
Terci-bend 4
Mısra: **49**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Güş it Ḳabūli ḳavlini ṣāḥib-kemāl iseñ
ʿİlm adın añma kimseye gel ehl-i ḥāl iseñ

126. **iseñ:**-*se, -ñ*
Terci-bend 4
Mısra: **50**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Güş it Ḳabūli ḳavlini ṣāḥib-kemāl iseñ
ʿİlm adın añma kimseye gel ehl-i ḥāl iseñ

127. **iseñ:**-*se, -ñ*
Terci-bend 4
Mısra: **51**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Baş aġrıdur kelāmuñ eger bī-meʾāl iseñ
Gel sen de böyle mālik-i māl ü menāl iseñ

128. **iseñ:**-*se, -ñ*
Terci-bend 4
Mısra: **52**
"i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

Baş aġrıdur kelāmuñ eger bī-meʾāl iseñ
Gel sen de böyle mālik-i māl ü menāl iseñ

129. **idi:**-*di*
Beyit 63
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Cümle cemʿ itmez idi ḫūbların bu ʿaṣruñ
Ḳuvvet-i ḳāhiresi olmasa ṣehd-i Mıṣruñ

130. **idi:**-*di*
Beyit 102
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Dīde müstaġraḳ idi ḥasret-i laʿlüñle deme
Süreyüz merdümini çoḳ şükür olsun bu deme

131. **idi:**-*di*
Beyit 110
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

Beni dīvāne ḳılan kākül-i ḫoş-būdur bu

Bir perī ʿaḳlumı ṭaġıtmış idi odur bu

132. **idi:**-*di*
Beyit 148
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Key luṭf idi geysek bir ḳaftānuñı sulṭānum
Boyuñca geyüp ṭurın iḥsānuñı sulṭānum

133. **iken:**-*ken*
Beyit 157
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Pür iken eṭʿime ile gūş-ı Keykāvūs
Çalındı semʿine bāng-i ṣadā-yı nevbet-i kūs

134. **iken:**-*ken*
Beyit 188
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Berāber gelmiş iken ḳapuña manṣıb alanlarla
Alanlar gitdiler hep şimdi biz ḳalduḳ ḳalanlarla

135. **idi:**-*di*
Beyit 232
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

136. **idi:**-*di*
Beyit 274
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

137. **idi:**-*di*
Beyit 274
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

138. **imiş:**-*miş*
Beyit 276
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

Ne bilsün ṭālib-i dünyā cemāli
Ṭutalum var imiş dünyā cemāli

139. **idi:**-*di*
Diğer 1
Mısra: **34**
"i-" ek fiil.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

140. **iken:**-*ken*
Diğer 1
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān İnne mine'ş-şiʿri le-ḥikme taḳrīr-i dil-peẕīr ile maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi
Erbāb-ı ṣınāʿat-kelāmuñ ve aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ kelām-ı muʿciz-niẓām ve maḳāl-i siḥr-intiẓāmını

141. **idi:**-*di*
Diğer 2
Mısra: **17**
"i-" ek fiil.

Var idi erbāb-ı ḥācāta ʿuluvv-i himmeti
Kendüden bir şaḥṣı arżā itmek idi niyyeti

142. **idi:**-*di*
Diğer 2
Mısra: **18**
"i-" ek fiil.

Var idi erbāb-ı ḥācāta ʿuluvv-i himmeti
Kendüden bir şaḥṣı arżā itmek idi niyyeti

143. **idi:**-*di*
Diğer 2

Mısra: **22**
"i-" ek fiil.

Şuʿledār olmışdı ḫalḳa
kevkeb-i māhiyyeti
Cümle ʿālem ḫalḳınuñ ol
cānib idi niyyeti

144. **idi:**-*di*
Diğer 2
Mısra: **23**
"i-" ek fiil.

Cümleden aʿlā idi tūġ u
livā vü şevketi
Pādşāh-ı dehr ile var idi
ġāyet ülfeti

145. **idi:**-*di*
Diğer 2
Mısra: **24**
"i-" ek fiil.

Cümleden aʿlā idi tūġ u
livā vü şevketi
Pādşāh-ı dehr ile var idi
ġāyet ülfeti

146. **idi:**-*di*
Diğer 2
Mısra: **25**
"i-" ek fiil.

Yoġ idi sāyirde anuñ
şevketi gör ḥikmeti
Çoḳ çerāġ uyarmış idi
āteş-i germiyyeti

147. **idi:**-*di*
Diğer 2
Mısra: **26**
"i-" ek fiil.

Yoġ idi sāyirde anuñ
şevketi gör ḥikmeti
Çoḳ çerāġ uyarmış idi
āteş-i germiyyeti

148. **idi:**-*di*
Diğer 2
Mısra: **27**
"i-" ek fiil.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u
gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde
aʿdānuñ meger kim ʿilleti

149. **idi:**-*di*
Diğer 2
Mısra: **27**
"i-" ek fiil.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u
gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde
aʿdānuñ meger kim ʿilleti

150. **iken:**-*ken*
Diğer 2
Mısra: **12**
"i-" ek fiil.

Ḥażret-i Yūsuf gibi
mebġūż-ı iḫvān eyledüñ
Bende-i maḳbūl iken
maġżūb-ı sulṭān eyledüñ

151. **imiş:**-*miş*
Diğer 2
Mısra: **28**
"i-" ek fiil.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u
gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde
aʿdānuñ meger kim ʿilleti

152. **imişsin:**-*miş, -sin*
Diğer 2
Mısra: **15**
"i-" ek fiil.

Ẓālim-i bī-dād imişsin
böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ cellād imişsin
böyle bilmezdüm seni

153. **imişsin:**-*miş, -sin*
Diğer 2
Mısra: **16**
"i-" ek fiil.

Ẓālim-i bī-dād imişsin
böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ cellād imişsin
böyle bilmezdüm seni

154. **imişsin:**-*miş, -sin*
Diğer 2
Mısra: **33**
"i-" ek fiil.

Cevri çoḳ ġaddār imişsin
böyle bilmezdüm seni
Mihri yoḳ ʿayyār imişsin
böyle bilmezdüm seni

155. **imişsin:**-*miş, -sin*
Diğer 2
Mısra: **34**
"i-" ek fiil.

Cevri çoḳ ġaddār imişsin
böyle bilmezdüm seni
Mihri yoḳ ʿayyār imişsin
böyle bilmezdüm seni

156. **imişsin:**-*miş, -sin*
Diğer 2
Mısra: **47**
"i-" ek fiil.

Düşmen-i pür-kīn imişsin böyle bilmezdüm seni
Ḫaşm-ı bī-temkīn imişsin böyle bilmezdüm seni

157. **imişsin:**-*miş, -sin*
Diğer 2
Mısra: **48**
"i-" ek fiil.

Düşmen-i pür-kīn imişsin böyle bilmezdüm seni
Ḫaşm-ı bī-temkīn imişsin böyle bilmezdüm seni

158. **imişsin:**-*miş, -sin*
Diğer 2
Mısra: **63**
"i-" ek fiil.

Żulmi çoḳ mekkār imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni

159. **imişsin:**-*miş, -sin*
Diğer 2
Mısra: **64**
"i-" ek fiil.

Żulmi çoḳ mekkār imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni

160. **imişsin:**-*miş, -sin*
Diğer 2
Mısra: **79**
"i-" ek fiil.

Çarḫ-ı merdüm-ḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni
ʿAksine devvār imişsin böyle bilmezdüm seni

161. **imişsin:**-*miş, -sin*
Diğer 2
Mısra: **80**
"i-" ek fiil.

Çarḫ-ı merdüm-ḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni
ʿAksine devvār imişsin böyle bilmezdüm seni

162. **iken:**-*ken*
Gazel 8
Mısra: **16**
"i-" ek fiil.

Herkes murāda irdi Ḳabūlī-i nā-murād
Niçün sezā-yı himmet iken nā-ümīd ola

163. **iken:**-*ken*
Gazel 14
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Sulṭānlıġ iken mertebesi Yūsuf-ı Mıṣruñ
Cübb-i ġama düşdigi ḳatı cāy-ı taʿaccüb

164. **iken:**-*ken*
Gazel 14
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

İʿcām-ı meṣāḥifden iken noḳṭa-i ḫālüñ
Zülfüñe taḳarrüb ideli ḳıldı taʿarrüb

165. **iken:**-*ken*
Gazel 17
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Ey göñül vāḳıf iken ḥāline şeyḫ-i şehrüñ
Yapışup dāmenine himmet umarsın ne ʿaceb

166. **iken:**-*ken*
Gazel 33
Mısra: **8**
"i-" ek fiil.

Āb-gīne farḳ olunmaz bādeden
Āb u āteş olmaz iken mümteziç

167. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 37
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Bīçāre Ḳabūlī beni sevmez dir imişsin
Düşmen sözidür diñleme bi'llāh Meḥemmed

168. **idi:**-*di*
Gazel 64
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Ey Ḳabūlī leşker-i ġamla çıḳışmaḳ sehl idi
Çıḳsalar anlar da meydāna benüm gibi birer

169. **iken:**-*ken*
Gazel 71
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Ġālib iken bir zamān nā-merde maġlūb itdürür
Pādşāh iken esīr-i gūşe-i zindān ider

170. **iken:**-*ken*
Gazel 71
Mısra: **6**
"i-" ek fiil.

Ġālib iken bir zamān nā-merde maġlūb itdürür
Pādşāh iken esīr-i gūşe-i zindān ider

171. **iken:**-*ken*
Gazel 71
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Ḳaʿr-ı çāh iken yirin geh ġarḳ-ı cāh eyler velī
Gāh olur rāh-ı cefāda ḫāk ile yeksān ider

172. **iken:**-*ken*
Gazel 77
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Naḫl-i ḳadüñe nisbet kūteh-ḳad iken şimşād
Serv-i ḳad-i bālāña hiç beñzeye miʿarʿar

173. **imiş:**-*miş*
Gazel 78
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḥüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

174. **iken:**-*ken*
Gazel 85
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Ḫink-i ḫunük-likām-ı felek tīz-kām iken
Yanında raḫş-ı himmetümüñ lūk ü lengdür

175. **imiş:**-*miş*
Gazel 86
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Gördükce Ḳabūlīye ʿitāb eyler imiş yār
Bildüm ki o bī-çāreye iḥsān olacaḳdur

176. **idi:**-*di*
Gazel 104
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Ḫātemüñ mühr-i ḳabūl urmaz idi cebhesine
Olmasa emirüñe bende-i fermān defter

177. **imiş:**-*miş*
Gazel 107
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Hecr ü viṣāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā birisi nedür

178. **idi:**-*di*
Gazel 116
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Ḳatı güm-rāh idi zāhid ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı
Ṣıġarsa vechi var şimdi ṣaḳalın yola gelmişdür

179. **imiş:**-*miş*
Gazel 116
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

Belā ṣıdḳ ehline rūz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḫandān imiş peymāne ammā ṣola gelmişdür

180. **iken:**-*ken*
Gazel 120

Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Naẓardan düşmiş iken yine raġbet bulmaġa ser de
Reh-i kūyında dil-dāruñ ayaġı altına sürter

181. **idi:**-*di*
Gazel 166
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

182. **iken:**-*ken*
Gazel 172
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Ḫuṣūṣumuz size maḫṣūṣ iken neden şāhum
Kemāl-i luṭfuñuz aġyāra idesiz taḫṣīṣ

183. **imiş:**-*miş*
Gazel 175
Mısra: **4**
"i-" ek fiil.

Dāne-i ḫāl-i ruḫuñla murġ-ı dil ṣayd itmege
Ḳara zülfüñ aġ imiş budur müsemmā bi'n-naḳīż

184. **idi:**-*di*
Gazel 177
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Başı aşaġı idüp ḳalur idi Ṭūbā ger
Añaydı luṭf ile sen serv-kāmeti vāʿiẓ

185. **idi:**-*di*
Gazel 182
Mısra: **6**
"i-" ek fiil.

Ṣūfi gitdi didiler seyr iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi ol ortada yoḳ

186. **idi:**-*di*
Gazel 182
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Bizüm ile bile gitse gerek idi seyre
Uymadı zāhid-i ḫar-ṭabʿ bize anı ḳoduḳ

187. **idük:**-*dü, -k*
Gazel 186
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Yārüñ aġzıyla ṣaçın añmış idük
İncinürmiş bize o yoḳ bu yoḳ

188. **imiş:**-*miş*
Gazel 189
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir bir ṣaḥīḥ-iẕʿān yoḳ

189. **idi:**-*di*
Gazel 193
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Ḫāne-i ḳalbüm nice eyyāmdur vīrān idi
Luṭf idüp miʿmār-ı dest-i luṭfı yapdı ʿAbdinüñ

190. **idi:**-*di*
Gazel 195
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Raḥm eyler idi yaşumuza yār Ḳabūlī
Aġyār geçüp ḳarşumuza gülmese giñ giñ

191. **idük:**-*dü, -k*
Gazel 196
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Dün ẕerre gibi ḫāk ile yeksān idük ammā
Rifʿatle bugün mihr-i dıraḫşāna yitişdük

192. **idük:**-*dü, -k*
Gazel 198
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Bu ḫāristān-ı ʿālemde ḳatı dil-teng idük ammā

Yüzüñ gördük açılduḳ
āşnāya rūşenā geldüñ

193. **iken:**-*ken*
Gazel 208
Mısra: **4**
"i-" ek fiil.

İşigüñde bende-i fermān-peẕīr idüp dili
Bir gedā-yı kemter iken pādşāh itsem gerek

194. **iken:**-*ken*
Gazel 208
Mısra: **8**
"i-" ek fiil.

Yūsuf-ı cānuñ zenaḥdānuñ ġamıyla yirini
Ḳaʿr-ı çāh iken ʿazīzüm ʿizz ü cāh itsem gerek

195. **iken:**-*ken*
Gazel 217
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Ḳul iken ʿāleme sulṭān olayın dirseñ eger
Bende-i sāye-nişīn-i ʿalem-i levlāk ol

196. **idi:**-*di*
Gazel 237
Mısra: **10**
"i-" ek fiil.

Eger ādāb-ı bezmümüz görse
Olur idi ġulām-ı Aʿcem Cem

197. **idi:**-*di*
Gazel 241
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Cānuma geçmiş idi gerçi oḳuñ peykānı
Anı bir būseye ṣulḥ ile geçenden geçelüm

198. **idi:**-*di*
Gazel 248
Mısra: **8**
"i-" ek fiil.

Derdüme çāre bulunmaz ammā
Olur idi lebüñ emsem emsem

199. **imiş:**-*miş*
Gazel 250
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Āb imiş ey Ḳabūli dāfiʿ-i tāb
Pend-i pīr-i muġānı gūş idelüm

200. **iken:**-*ken*
Gazel 262
Mısra: **8**
"i-" ek fiil.

Perde itme meh-i ruḫsāruña ebr-i zülfüñ
Gün gibi ẓāhir iken Haḳḳı niçün örtersin

201. **iken:**-*ken*
Gazel 275
Mısra: **11**
"i-" ek fiil.

Pīr iken ʿışḳuñ yine tāze cüvān itdi beni
Nev-cüvānum göreyin Mevlā seni pīr eylesün

202. **imiş:**-*miş*
Gazel 283
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Ḫūblar başı imiş çünki Ḳabūlī ol şāh
Ben daḫı ḫūblaruñ başına ḳurbān olayın

203. **imiş:**-*miş*
Gazel 301
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Ḥālet-i ʿışḳ u ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār imiş
ʿĀḳili mecnūn iden mecnūnı pür-sevdā ḳılan

204. **imiş:**-*miş*
Gazel 301
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Ẓulmet-i hecr ü ümīd-i vaṣl imiş ʿāşıḳlaruñ
Ṣubḥını şām eyleyen imrūzını ferdā ḳılan

205. **imiş:**-*miş*
Gazel 301
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Ey Ḳabūlī nāziş-i ḥüsn ü niyāz-ı ʿışḳ imiş
ʿĀşıḳ-ı şeydāyı geh pinhān u geh peydā ḳılan

206. **idi:**-*di*
Gazel 311
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Nehr iken bī-ḳarār idi gönlüm
Şimdi baḥr oldı ber-ḳarār olsun

207. **iken:**-*ken*
Gazel 311
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Nehr iken bī-ḳarār idi gönlüm
Şimdi baḥr oldı ber-ḳarār olsun

208. **imiş:**-*miş*
Gazel 318
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Her sīnede sūzān olan āteş senüñ imiş
Her maṣṭabada şemʿ-i şeb-ārā sen imişsin

209. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 318
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Ẓāhirde vü bāṭında hevā sen imişsin
Her gūşede pūşīde vü peydā sen imişsin

210. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 318
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

Ẓāhirde vü bāṭında hevā sen imişsin
Her gūşede pūşīde vü peydā sen imişsin

211. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 318
Mısra: **4**
"i-" ek fiil.

Her sīnede sūzān olan āteş senüñ imiş
Her maṣṭabada şemʿ-i şeb-ārā sen imişsin

212. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 318
Mısra: **6**
"i-" ek fiil.

Her kişi tesellāsını senden alur āḫir
Her ṣūrete mirʾāt-ı mücellā sen imişsin

213. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 318
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Her dilde yatan rāzlara hem-sır imişsin
Her dīdede ḫod ehl-i temāşā sen imişsin

214. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 318
Mısra: **8**
"i-" ek fiil.

Her dilde yatan rāzlara hem-sır imişsin
Her dīdede ḫod ehl-i temāşā sen imişsin

215. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 318
Mısra: **10**
"i-" ek fiil.

Saña çaġırur derd ile heftād u dü millet
Bir ism ile her dilde müsemmā sen imişsin

216. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 318
Mısra: **12**
"i-" ek fiil.

Ḳapuñda yatan ḳullaruñuñ ḳaddi dü-tādur
Sulṭān-ı serā-perde-i yektā sen imişsin

217. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 318
Mısra: **14**
"i-" ek fiil.

Çākerlerüñüñ kemteridür cümle mevālī

Ḳullara vü mevlālara
Mevlā sen imişsin

218. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 318
Mısra: **16**
"i-" ek fiil.

Her şebde ẓuhūra gelen āşār senüñdür
Ṣuretger-i māhiyyet-i eşyā sen imişsin

219. **imişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 318
Mısra: **18**
"i-" ek fiil.

Her dilde Ḳabūlī gibi evṣāfuñ iderler
Her elsinede ḳāʾil-i gūyā sen imişsin

220. **idi:**-*di*
Gazel 325
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

221. **imiş:**-*miş*
Gazel 328
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Künc-i ʿuzlet iḫtiyār iden fenā fi'llāh imiş
Ḳaf-ı istiġnādaki ʿanḳayı bildüm nidügin

222. **imiş:**-*miş*
Gazel 328
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Ḫayliden cānā Ḳabūlī bendeñ āşüfteñ imiş
Ṣoraraḳ ol ʿāşıḳ-ı şeydāyı bildüm nidügin

223. **imiş:**-*miş*
Gazel 334
Mısra: **6**
"i-" ek fiil.

Ġayra meyl itdi ḳoyup ḳahpe zen-i dehr bizi
İʿtimād olmaz imiş dostlar oynaşlara

224. **iken:**-*ken*
Gazel 336
Mısra: **8**
"i-" ek fiil.

Bir ḳadeḥ bāde içün kāfir evinden çıḳmaz
Daʿvete varmaz iken ṣūfi müselmān evine

225. **imiş:**-*miş*
Gazel 336
Mısra: **4**
"i-" ek fiil.

Ḥācı Bektāş-ı Velī dergehine yüz sürdük
Bir gedā ḳābil imiş varmaġa sulṭān evine

226. **iken:**-*ken*
Gazel 343
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Ḥużūruñda aġyār lā-şeyʾ iken
Neden luṭf ola yine ol lāşeye

227. **idi:**-*di*
Gazel 352
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Gül ne nāzük yār idi yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi ḫumārı olmasa

228. **idi:**-*di*
Gazel 352
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

Gül ne nāzük yār idi yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi ḫumārı olmasa

229. **idük:**-*dü, -k*
Gazel 352
Mısra: **4**
"i-" ek fiil.

Ehl-i ʿışḳuñ boynına bir bārdur ṭaʿn-ı raḳīb
Ḳāyil idük cevrine aġyārı bāri olmasa

230. **imiş:**-*miş*
Gazel 363
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

ʿAmel-i żāyiʿ imiş ʿilm ü maʿārif eyvāh
Şiʿr ü inşāyile alınmaz imiş manṣıb u cāh

231. **imiş:**-*miş*
Gazel 363
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

ʿAmel-i żāyiʿ imiş ʿilm ü maʿārif eyvāh
Şiʿr ü inşāyile alınmaz imiş manṣıb u cāh

232. **idi:**-*di*
Gazel 371
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Bir manṣıb-ı şerīf idi kūyuñ gedālıġı
Tevcīh olındı ol bize ḳayd-ı ḥayāt ile

233. **idi:**-*di*
Gazel 376
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Bir cevher idi göñlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

234. **imiş:**-*miş*
Gazel 378
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Yār içün imiş hep bu ḳadar ṭurma oturma
Şimden girü ey serv-i çemen ṭurma oturma

235. **imiş:**-*miş*
Gazel 380
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Derd-i firāḳa çāre hemān vaṣl-ı yār imiş
Sen de Ḳabūli ṭurma meded eyle çāreye

236. **iken:**-*ken*
Gazel 387
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Sīmāña beñzeyemez iken ḳurṣ-ı āftāb
Lāyıḳ mıdur ki külçe-i sīm aña beñzeye

237. **imiş:**-*miş*
Gazel 396
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

ʿĀrif-i cān imiş bilen lebüñi
Cāna cān ḳatdı laʿlüñ anı ḳodı

238. **iken:**-*ken*
Gazel 401
Mısra: **8**
"i-" ek fiil.

Naḳd-i cān ṣarf it metāʿ-ı vuṣlat-ı cānān içün
Rāġıb ol fevt itme germ-ā-germ iken bāzāruñı

239. **iken:**-*ken*
Gazel 403
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Ṭurmaz Ḳabūli lāşe-i lā-şey' iken ʿadū
Her ḳanda baḳsañ ol görinür anda şey gibi

240. **isem:**-*se, -m*
Gazel 403
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Bezm-i belāda iñler isem nola ney gibi
Devrān ayaġa ṣaldı beni dürd-i mey gibi

241. **idük:**-*dü, -k*
Gazel 405
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Ġam-ı vefāyile neşv ü nemā bula dir idük
Ne çāre bitmedi farż idelüm giyāhumuzı

242. **iken:**-*ken*
Gazel 405
Mısra: **4**
"i-" ek fiil.

Ḫażīż-i ḫāke düşürmek revā mıdur ki şehā

Sipihre hem-ser iken gūşe-i külāhumuzı

243. **idi:**-*di*
Gazel 413
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Niçe eyyām idi ki mübtelā-yı derd-i hecr idük
Bi-ḥamdi'llah devā-yı derdümüz dermānumuz geldi

244. **idük:**-*dü, -k*
Gazel 413
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Niçe eyyām idi ki mübtelā-yı derd-i hecr idük
Bi-ḥamdi'llah devā-yı derdümüz dermānumuz geldi

245. **iken:**-*ken*
Gazel 420
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Göñül āyīnesi muṣayḳal iken
Gerd-i ḫaṭṭuñla pür-ġubār oldı

246. **idi:**-*di*
Gazel 422
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Mecnūn ki aña tūġ u ʿalem dūd-ı āh idi
Mülk-i cüñūna pādşeh-i ġam-sipāh idi

247. **idi:**-*di*
Gazel 422
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

Mecnūn ki aña tūġ u ʿalem dūd-ı āh idi
Mülk-i cüñūna pādşeh-i ġam-sipāh idi

248. **idi:**-*di*
Gazel 422
Mısra: **4**
"i-" ek fiil.

Mecnūn başında ṣanma dilā āşyān-ı murġ
Ol pādşāh-ı ʿışḳa yüce bārgāh idi

249. **idi:**-*di*
Gazel 422
Mısra: **6**
"i-" ek fiil.

Mecnūn-ı pā-bürehne ki abdāl-ı ʿışḳ iken
Āhı duḫānı egnine şāl-ı siyāh idi

250. **idi:**-*di*
Gazel 422
Mısra: **8**
"i-" ek fiil.

Mecnūnı rāh-ı ʿışḳda güm-rāh añlamañ
Her ḳanda gitse rehberi ʿavn-ı İlāh idi

251. **idi:**-*di*
Gazel 422
Mısra: **10**
"i-" ek fiil.

Mecnūn Ḳabūli peyk-i şeh-i ʿışḳ-ı yār iken
Farḳında tāb-ı āteş-i ġam zer külāh idi

252. **iken:**-*ken*
Gazel 422
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Mecnūn-ı pā-bürehne ki abdāl-ı ʿışḳ iken
Āhı duḫānı egnine şāl-ı siyāh idi

253. **iken:**-*ken*
Gazel 422
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Mecnūn Ḳabūli peyk-i şeh-i ʿışḳ-ı yār iken
Farḳında tāb-ı āteş-i ġam zer külāh idi

254. **idi:**-*di*
Gazel 428
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Raḳībāsā hemīşe ādemi iḍlāl idi kārı
Ser-i iblīse ṭavḳ-ı laʿneti Bārī neden ṭakdı

255. **iken:**-*ken*
Gazel 430
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Baġrumuz başlu iken dīdemüz oldı yaşlu
ʿĀleme rāz-ı nihān oldı ʿayān sen gideli

256. **imiş:**-*miş*
Gazel 434
Mısra: **6**
"i-" ek fiil.

Çeşm-i ḫūnḫ∨āra uyup eyleme ʿāşıḳlara kīn
Ādemüñ olmaz imiş kīni olıcaḳ dīni

257. **idi:**-*di*
Gazel 436
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Sarāy-ı dil ezel maʿmūr idi vīrānedür şimdi
Sürūr-ābād idi evvel muṣībet-ḫānedür şimdi

258. **idi:**-*di*
Gazel 436
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

Sarāy-ı dil ezel maʿmūr idi vīrānedür şimdi
Sürūr-ābād idi evvel muṣībet-ḫānedür şimdi

259. **idüm:**-*dü, -m*
Gazel 444
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Ser-güẕeştüm aña bir bir dir idüm
Meded ol dil-ber-i berber olsa

260. **iken:**-*ken*
Gazel 466
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Vāʿiẓ ili menʿ eyler iken içine düşdi
Bu şübheyi ḥall idemedük müşkülümüz var

261. **idi:**-*di*
Gazel 470
Mısra: **4**
"i-" ek fiil.

Zer gibi rūyumı zerd iden anuñ yoḳluġıdur
Manṣıb almaḳ ne idi olıcaḳ altun elde

262. **imiş:**-*miş*
Gazel 470
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

Manṣıba olmayıcaḳ şerʿ ile ḳānūn elde
Fāʾide virmez imiş ḫaṭṭ-ı hümāyūn elde

263. **imiş:**-*miş*
Gazel 472
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Beni öldürmek ile ġamzeñe ḳan girmez imiş
Dem-i bismilde olan nerd ise ḳaṣṣābuñdur

264. **imiş:**-*miş*
Gazel 479
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Mübtelāsın öldürür bir şūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ ey perī öldür beni

265. **idi:**-*di*
Kaside 2
Mısra: **64**
"i-" ek fiil.

Kerem-i keff-i güherbārın işitdi yatdı
Dem idi ḫayli köpürür ḳabarırdı ʿummān

266. **iken:**-*ken*
Kaside 2
Mısra: **83**
"i-" ek fiil.

Āsmān-ı hünere mihr-i żiyā-güster iken
Ẕerreveş yirlere çalmaḳ beni lāyıḳ mı zamān

267. **iken:**-*ken*
Kaside 2
Mısra: **87**
"i-" ek fiil.

Kīmyā gibi ʿazīz olmaġa
saʿy eyler iken
Yol mıdur ḫāk-i reh-i derd
ile olmaḳ yeksān

268. **iken:**-*ken*
Kaside 2
Mısra: **94**
"i-" ek fiil.

Āstānuñda ḳabūl eyle
Ḳabūlī ḳuluñı
Bende-i muḳbil iken tā
ola maḳbūl-i cihān

269. **iken:**-*ken*
Kaside 3
Mısra: **31**
"i-" ek fiil.

Yaʿnī ḳuluñ Ḳabūlī bir
yirde ḳāżi iken
Fāriġ olup ḳażādan oldı
ḳapuña vāṣıl

270. **iken:**-*ken*
Kaside 3
Mısra: **41**
"i-" ek fiil.

Cemʿā bu deñlü mālı
taḥsīle ʿāzim iken
Bī-renciş-i ḫalāyıḳ bī-
nāliş-i erāmil

271. **iken:**-*ken*
Kaside 3
Mısra: **46**
"i-" ek fiil.

Yine ol iki ẓālim ol
ḳulzüm-i meẓālim
Bīrūn iken ṣadedden
olmaḳ revā mı dāḫil

272. **imiş:**-*miş*
Kaside 3
Mısra: **81**
"i-" ek fiil.

Yañlış ḫayālmiş o fikr-i
muḥāl imiş bu
Bilmem ben anı bunı ey
şehriyār-ı kāmil

273. **idi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **52**
"i-" ek fiil.

Kethüdā beg kim odur
żābiṭi bevvābānuñ
Ol daḫı nāẓır idi kim neye
vara encām

274. **idi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **55**
"i-" ek fiil.

Her kişi yaḳmış idi odları
yalıñlandı
Defʿ ü refʿ idemedi anı
vezīr-i ʿiẓām

275. **idi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **109**
"i-" ek fiil.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her
dem kārı
Biz de tebdīl idelüm anı
ki kār ola tamām

276. **idi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **131**
"i-" ek fiil.

Ol gün ikindiye dek feṭḥ-i
ṭılısm üzre idi
Tīġ-i cellād-ı sipihr-i
felek-i mīnā-fām

277. **idi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **142**
"i-" ek fiil.

Nīk ü bed her ne ise oldı
vü bitdi ammā
Böyle ẓann itmez idi anı
şehenşāh-ı hümām

278. **idi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **199**
"i-" ek fiil.

Maḳṣad-ı ṣıdḳ-ı vezāret ki
anuñ ḥaḳḳı idi
Geçdi yirinde ḳarār eyledi
ol ṣadr-ı ʿiẓām

279. **idi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **207**
"i-" ek fiil.

Ṣāḥib-i nām-ı nigū idi
Nişāncı Paşa
Oldı nām ile nişān ehli
gelüp buldı maḳām

280. **iken:**-*ken*
Kaside 4
Mısra: **57**
"i-" ek fiil.

İntiẓār üzre iken herkes ol esnāda biri
Ḫıdmet-i pādşeh-i ʿāleme irgürdi peyām

281. **iken:**-*ken*
Kaside 4
Mısra: **192**
"i-" ek fiil.

Bir ḳarār üzre ḳomaz ādemi ṭolāb-ı felek
Ṭutar esfelde iken ʿālem-i bālāda maḳām

282. **imiş:**-*miş*
Kaside 4
Mısra: **85**
"i-" ek fiil.

Emr-i Ḥaḳ böyle imiş ḥaḳḳını icrā eyleñ
Gitsün ol çünki o gitmekle gelür ḫalḳa niẓām

283. **imiş:**-*miş*
Kaside 4
Mısra: **133**
"i-" ek fiil.

Ḳābiż-ı māl imiş üstinde anuñ defterdār
Çıḳdı māl ortaya anuñ olıcaḳ ḳāmeti lām

284. **imiş:**-*miş*
Kaside 4
Mısra: **138**
"i-" ek fiil.

Dem ki ṣaçılmadı açılmadı kenz-i maḫfī
Çünki ḳan olmaya feṭḥ olmaz imiş ḳufl-ı merām

285. **idi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Nice zamān idi hengām-ı ṣubḥa dek her şeb
Çerāġ-ı rūşen idi meclis-i sipihre ḳamer

286. **idi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **6**
"i-" ek fiil.

Nice zamān idi hengām-ı ṣubḥa dek her şeb
Çerāġ-ı rūşen idi meclis-i sipihre ḳamer

287. **idi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Nücūm-ı çarḫ-ı felek nuḳl-i bezm-i ʿişret idi
Hilāl idi o gice bezme sīmden sāġar

288. **idi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **10**
"i-" ek fiil.

Nücūm-ı çarḫ-ı felek nuḳl-i bezm-i ʿişret idi
Hilāl idi o gice bezme sīmden sāġar

289. **idi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **19**
"i-" ek fiil.

Ne sūr belki sürūr-ı ṣafā-yı ʿizzet idi
Belī saʿādete kim vāṣıl ise ʿömre sürer

290. **idüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 13
Mısra: **18**
"i-" ek fiil.

Saña afyon yimeden herze yimek çoḳ yegdür
Hele tizce durur idüñ gözüñ olmazdı ḳızıl

291. **idi:**-*di*
Kaside 16
Mısra: **26**
"i-" ek fiil.

Dil-i maḥzūnı nola şādan olsa āstānuñda
Ḳatı nā-şād idi ḳalb-i Ḳabūlī şād gönderdüñ

292. **idi:**-*di*
Mesnevi 2
Mısra: **49**
"i-" ek fiil.

Müstaḳil bir ḳażā idi ezelī
Ġayra ilḥāḳ olındı şimdi velī

293. **iken:**-*ken*
Mesnevi 3
Mısra: **13**
"i-" ek fiil.

Müsteḥakk-ı vüfūr-ı re’fet iken
Lāyıḳ-ı himmet ü riʿāyet iken

294. **iken:**-*ken*
Mesnevi 3
Mısra: **14**
"i-" ek fiil.

Müsteḥakk-ı vüfūr-ı re’fet iken
Lāyıḳ-ı himmet ü riʿāyet iken

295. **iken:**-*ken*
Mesnevi 3
Mısra: **15**
"i-" ek fiil.

ʿİlm ile maʿrifetle kāmil iken
Ḫıdmet-i şehryāra ḳābil iken

296. **iken:**-*ken*
Mesnevi 3
Mısra: **16**
"i-" ek fiil.

ʿİlm ile maʿrifetle kāmil iken
Ḫıdmet-i şehryāra ḳābil iken

297. **idüm:**-*dü, -m*
Mesnevi 4
Mısra: **88**
"i-" ek fiil.

İki üç yıl mülāzemetle meger
Ber-ḳażā itmiş idüm ey server

298. **iken:**-*ken*
Mesnevi 4
Mısra: **51**
"i-" ek fiil.

Emr-i ber-ʿaks iken ḥaḳīḳat-i ḥāl
ʿAksine döndi ḥāl oldı muḥāl

299. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 4
Mısra: **115**
"i-" ek fiil.

Her faḳīre iʿānetüñ var imiş
Her ġarībe ʿināyetüñ var imiş

300. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 4
Mısra: **116**
"i-" ek fiil.

Her faḳīre iʿānetüñ var imiş
Her ġarībe ʿināyetüñ var imiş

301. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5
Mısra: **57**
"i-" ek fiil.

Bir tehevvür idici ẓālim imiş
Bir nifāḳ ehli pür-meẓālim imiş

302. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5
Mısra: **58**
"i-" ek fiil.

Bir tehevvür idici ẓālim imiş
Bir nifāḳ ehli pür-meẓālim imiş

303. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5
Mısra: **59**
"i-" ek fiil.

Bir yüzi ḳara ḳara cāhil imiş
Ḥaḳḳı bāṭıl idici bāṭıl imiş

304. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5
Mısra: **60**
"i-" ek fiil.

Bir yüzi ḳara ḳara cāhil imiş
Ḥaḳḳı bāṭıl idici bāṭıl imiş

305. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5

Mısra: **61**
"i-" ek fiil.

İt gibi bir kerīh-manẓar imiş
Ṭāliʿi gibi naḫs-ı ekber imiş

306. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5
Mısra: **62**
"i-" ek fiil.

İt gibi bir kerīh-manẓar imiş
Ṭāliʿi gibi naḫs-ı ekber imiş

307. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5
Mısra: **63**
"i-" ek fiil.

Ḳara kāfir ki dirler ol ḫar imiş
Yüzi ḳış aḫşamına beñzer imiş

308. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5
Mısra: **64**
"i-" ek fiil.

Ḳara kāfir ki dirler ol ḫar imiş
Yüzi ḳış aḫşamına beñzer imiş

309. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5
Mısra: **65**
"i-" ek fiil.

Muttaṣıl şūr u şerre māyil imiş
Ḳanda gitse belā-yı nāzil imiş

310. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5
Mısra: **66**
"i-" ek fiil.

Muttaṣıl şūr u şerre māyil imiş
Ḳanda gitse belā-yı nāzil imiş

311. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5
Mısra: **67**
"i-" ek fiil.

Kiẕb ü buġż u ḥasedde māhir imiş
Mü’mine buġż idici kāfir imiş

312. **imiş:**-*miş*
Mesnevi 5
Mısra: **68**
"i-" ek fiil.

Kiẕb ü buġż u ḥasedde māhir imiş
Mü’mine buġż idici kāfir imiş

313. **idi:**-*di*
Mesnevi 8
Mısra: **48**
"i-" ek fiil.

Nāmı ol maṭlabuñ ḳażā-i Ḥamā
Bize telḫīṣ olınmış idi şehā

314. **iken:**-*ken*
Müseddes 1
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Ḳul iken bir pādşāha ʿālemüñ sulṭānıdur
Belki eñ kemter gedāsı bir diyāruñ ḫānıdur

315. **iken:**-*ken*
Müseddes 2
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Gülşen iken külḫan oldı murġ-ı cānuñ meskeni
Ḥasretā derdā bu fürḳat öldürür āḫir beni

316. **iken:**-*ken*
Müseddes 4
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Bendeñe cevr ü cefā eylememek ḳābil iken
Bāb-ı inṣāf u ʿadāletde özüñ kāmil iken

317. **iken:**-*ken*
Müseddes 4
Mısra: **8**
"i-" ek fiil.

Bendeñe cevr ü cefā eylememek ḳābil iken
Bāb-ı inṣāf u ʿadāletde özüñ kāmil iken

318. **iken:**-*ken*
Müseddes 4
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfatuñ
maʿdelete ḳābil iken
Bu ʿacebdür ki özüñ
pādşeh-i ʿādil iken

319. **iken:**-*ken*
Müseddes 4
Mısra: **10**
"i-" ek fiil.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfatuñ
maʿdelete ḳābil iken
Bu ʿacebdür ki özüñ
pādşeh-i ʿādil iken

320. **iken:**-*ken*
Müseddes 5
Mısra: **25**
"i-" ek fiil.

Zimām-ı raḫş-ı furṣat elde iken ṭurma iḥsān it
Çerāġ uyarıgör kendü elüñle yaḳ fürūzān it

321. **idi:**-*di*
Müsemmen 1
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Dīvāne göñlüm egler idi fikr-i vuṣlatuñ
Cāna ḥayāt virür idi ʿayş u ʿişretüñ

322. **idi:**-*di*
Müsemmen 1
Mısra: **10**
"i-" ek fiil.

Dīvāne göñlüm egler idi fikr-i vuṣlatuñ
Cāna ḥayāt virür idi ʿayş u ʿişretüñ

323. **idi:**-*di*
Müsemmen 1
Mısra: **11**
"i-" ek fiil.

İḥsān u luṭf idi baña her demde ʿādetüñ
Ḳaldı göñülde ẕevḳ u ṣafā vü maḥabbetüñ

324. **idi:**-*di*
Müsemmen 1
Mısra: **19**
"i-" ek fiil.

Luṭf u ʿaṭā idi işi mihr ü vefāyile
Ḥayfā bir özge derde ṣataşduḳ belāyile

325. **idük:**-*dü, -k*
Müsemmen 1
Mısra: **17**
"i-" ek fiil.

Çoḳ şevḳ u ḥālet itmiş idük dil-rübāyile
Teklīf iderdi ṭoluları merḥabāyile

326. **iken:**-*ken*
Şarkı 1
Mısra: **25**
"i-" ek fiil.

Baḳmaz iken göze ḳaşa
Düşdüñ Ḳabūlī ataşa

327. **idi:**-*di*
Tahmis 4
Mısra: **8**
"i-" ek fiil.

Perde keşf oldı hep ṭuyuldı meʾāl
Ṣadr-ı bātında kāmil idi cemāl

328. **idi:**-*di*
Tahmis 4
Mısra: **9**
"i-" ek fiil.

Perdedār idi çehre-i āmāl
Anı terk eyledi nihānı ḳodı

329. **idi:**-*di*
Tahmis 4
Mısra: **12**
"i-" ek fiil.

Sırr-ı ʿışḳa çü maẓhar oldı pedīd
Nā-bedīd idi ʿāşıḳ-ı nevmīd

330. **iken:**-*ken*
Tahmis 12
Mısra: **13**
"i-" ek fiil.

Nehr iken baḥr oldı
göñlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb

Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı
göñül mānend-i āb

331. **idi:**-*di*
Tahmis 13
Mısra: **21**
"i-" ek fiil.

Ālām-ı belā ilmiş idi ḳalb-i Kabūlī
Bilmezdi nedür cānib-i maḳṣūda vüṣūli

332. **imiş:**-*miş*
Tahmis 13
Mısra: **23**
"i-" ek fiil.

Güm-rāh imiş āḫir giderek añladı yolı
Dergāh-ı Ḫudā himmetine yüz ṭutdı Kabūlī

333. **idüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 7
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Gerçi evvelden daḫı ʿādil idüñ
Şimdi ammā daḫı aʿdel olduñ

334. **idüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 7
Mısra: **10**
"i-" ek fiil.

İşidüp didi Ḳabūlī tārīḫ
Ṣadr-ı s̱ānī idüñ evvel olduñ

335. **iken:**-*ken*
Tarih 7
Mısra: **4**
"i-" ek fiil.

Maẓhar-ı yümn-i ʿināyet olalı
Kāmil-i dehr iken ekmel olduñ

336. **iken:**-*ken*
Tarih 7
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Ceyş-i Anaṭolıya ḥākim iken
Rūmiyān üzre müvekkil olduñ

337. **idi:**-*di*
Tarih 20
Mısra: **7**
"i-" ek fiil.

Naḳd-i cānı deyn idi Ḥaḳḳa anı ḳabż itmege
Ḳābıż-ı ervāḥa emr itdi Ḫudā-yı bī-niyāz

338. **idi:**-*di*
Tarih 25
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Mevti tārīḫi nedür diyü suʾāl itmiş idi
Didi bir ehl-i raḳam şeyh-i yahūdi öldi

339. **idi:**-*di*
Terci-bend 1
Mısra: **39**
"i-" ek fiil.

Ḥasretüñ cāna zehr-i ḳātil idi
Vuṣlatuñ anuñ oldı tiryāḳı

340. **idi:**-*di*
Terci-bend 1
Mısra: **65**
"i-" ek fiil.

Yoġ idi dilde ṣabr u cānda ḳarār
Feraḥ u şādi tenden itdi firār

341. **idi:**-*di*
Terci-bend 1
Mısra: **72**
"i-" ek fiil.

Dīde-i cān ile seni gözedüp
Göz ḳulaġ idi saña ḫalḳ-ı diyār

342. **iken:**-*ken*
Terci-bend 1
Mısra: **77**
"i-" ek fiil.

Tār iken ḫānemüz de buldı żiyā
Mihr-i ruḫsāruñ ile leyl ü nehār

343. **iken:**-*ken*
Terci-bend 3
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

Gelüñ ey ehl-i baṣīret
sözüm idrāk eyleñ
Ḫāk iken menzilüñüz
ẕirve-i eflāk eyleñ

344. **imiş:**-*miş*
Terci-bend 4
Mısra: **19**
"i-" ek fiil.

Evvel zamān efendi
zamān-ı amān imiş
Fi'l-cümle ʿilme mālik
olanlar fülān imiş

345. **imiş:**-*miş*
Terci-bend 4
Mısra: **20**
"i-" ek fiil.

Evvel zamān efendi
zamān-ı amān imiş
Fi'l-cümle ʿilme mālik
olanlar fülān imiş

346. **imiş:**-*miş*
Terci-bend 4
Mısra: **21**
"i-" ek fiil.

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl
ehli ḫān imiş
Ḥayfā vü ḥasretā ki
zamān ol zamān imiş

347. **imiş:**-*miş*
Terci-bend 4
Mısra: **22**
"i-" ek fiil.

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl
ehli ḫān imiş
Ḥayfā vü ḥasretā ki
zamān ol zamān imiş

348. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **1**
"i-" ek fiil.

Āstānuñdan cüdā düşmek
ʿaceb düşvār imiş
Fürḳat-ı ḫāk-i derüñ
aḥbāba müşkil kār imiş

349. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **2**
"i-" ek fiil.

Āstānuñdan cüdā düşmek
ʿaceb düşvār imiş
Fürḳat-ı ḫāk-i derüñ
aḥbāba müşkil kār imiş

350. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **3**
"i-" ek fiil.

Çeşm-i cāna gün yüzüñ
hecriyle ʿālem tar imiş
Pāyüñe yüz sürmege
başumda devlet var imiş

351. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **4**
"i-" ek fiil.

Çeşm-i cāna gün yüzüñ
hecriyle ʿālem tar imiş
Pāyüñe yüz sürmege
başumda devlet var imiş

352. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **5**
"i-" ek fiil.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı
dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim
görecek gözlerümüz var
imiş

353. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **6**
"i-" ek fiil.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı
dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim
görecek gözlerümüz var
imiş

354. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **11**
"i-" ek fiil.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı
dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim
görecek gözlerümüz var
imiş

355. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **12**
"i-" ek fiil.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı
dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim

görecek gözlerümüz var imiş

356. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **17**
"i-" ek fiil.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

357. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **18**
"i-" ek fiil.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

358. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **23**
"i-" ek fiil.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

359. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **24**
"i-" ek fiil.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

360. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **29**
"i-" ek fiil.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

361. **imiş:**-*miş*
Tesdis 1
Mısra: **30**
"i-" ek fiil.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

<u>iʿāde-i maʿdūm:</u>

1. **iʿāde-i maʿdūm:**
Beyit 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Var olmayan şeylerin inkâr edilmesi.

Mükerrer añmaġ ile leblerüñ olur maʿlūm
Efendi cāyiz olur mı iʿāde-i maʿdūm

<u>iʿānet:</u>

1. **iʿānetüñ:**-*üñ*
Mesnevi 4
Mısra: **115**
Yardım.

Her faḳīre iʿānetüñ var imiş
Her ġarībe ʿināyetüñ var imiş

2. **iʿānet:**
Mesnevi 6
Mısra: **8**
Yardım.

Ḥāżırān oldılar şehādet içün
Yaʿni bir mü'mine iʿānet içün

<u>ʿibādāt:</u>

1. ʿ**ibādāta:**-*a*
Gazel 245
Mısra: **9**
İbadetler.

Ehl-i ṭāʿāte ʿibādāta meger dāl olmış
Naẓar it māh-ı neve ḳāmetini ḳılmış ḫam

<u>ʿibādet:</u>

1. ʿ**ibādet:**
Gazel 24
Mısra: **12**
Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet etme.

Ḫudāyā pez̲īrem be-ān ʿacz ü taḳṣīr
Buved ger Ḳabūl ez-ʿibādet ʿibādet

2. ʿ**ibādet:**
Gazel 24
Mısra: **12**
Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet etme.

Ḫudāyā peẕīrem be-ān ʿacz ü taḳṣīr
Buved ger Ḳabūl ez-ʿibādet ʿibādet

3. ʿ**ibādetde:**-*de*
Kaside 9
Mısra: **59**
Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet etme.

ʿİbādetde ḳuṣūruñ var ise düş mā ʿabednāke
ʿİbādın ʿafv iden sulṭān-ı ʿālī-şāna ʿışḳ olsun

ʿibādın ʿafv iden sulṭān-ı ʿālī-şāna:

1. ʿ**ibādın ʿafv iden sulṭān-ı ʿālī-şāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Kullarını affeden şanı yüce sultan. II Allah.

ʿİbādetde ḳuṣūruñ var ise düş mā ʿabednāke
ʿİbādın ʿafv iden sulṭān-ı ʿālī-şāna ʿışḳ olsun

iblīs:

1. **iblīsden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **1**
Kibri ve kıskançlığı yüzünden Hazreti Âdem'e secde etmeyen ve Allah'a asi gelerek lanetlenip cennetten kovulan varlık, iblis.

Düzd ü şirret bilmede aʿlem geçer iblīsden
Muttaṣıl ḫālī degül tezvīrden telbīsden

ibn-i Selīm:

1. **ibn-i Selīm:**
Kaside 2
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Selim'in oğlu. II Osmanlı padişahı 2. Selim'in oğlu ve 12. Osmanlı padişahı 3. Murad.

Şāh-ı Cemşīd-ṣıfat māh-ı sipihr-ʿaẓamet
Ḥażret-i Ḫān Murād ibn-i Selīm Ḫān-ı zamān

İbrāhīm:

1. **İbrāhīm:**
Gazel 236
Mısra: **1**
İbrahim (özel isim). II Sevgili.

Yaġdırup ebr-i āhum İbrāhīm
Baġladı āb-ı rāhum İbrāhīm

2. **İbrāhīm:**
Gazel 236
Mısra: **2**
İbrahim (özel isim). II Sevgili.

Yaġdırup ebr-i āhum İbrāhīm
Baġladı āb-ı rāhum İbrāhīm

3. **İbrāhīm:**
Gazel 236
Mısra: **4**
İbrahim (özel isim). II Sevgili.

Gice gündüz teveccühüm sañadur
Ey yüzi ḳıblegāhum İbrāhīm

4. **İbrāhīm:**
Gazel 236
Mısra: **6**
İbrahim (özel isim). II Sevgili.

Kaʿbe-i kūyuñı ḳuşatmışdur
Dūd-ı āh-ı siyāhum İbrāhīm

5. **İbrāhīm:**
Gazel 236
Mısra: **10**
İbrahim (özel isim). II Sevgili.

ʿĀşıḳ-ı şādıkı Ḳabūli-i zār
Āh şāhum u māhum İbrāhīm

6. **İbrāhīm:**
Gazel 236
Mısra: **8**
İbrahim (özel isim). II Sevgili. II Hazreti İbrahim: Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın "Halil" yani "dost" olarak buyurduğu, Nemrut'la olan mücadelesi, Kâbe'yi inşa etmesi ve bilhassa ateşe atılması yönüyle klasik şiire konu edilen İbrahim peygamber.

Kaʿbe yıḳma didükce azarsın
Saña bu mı günāhum İbrāhīm

İbrāhīm Efendi ḥażretine:

1. **İbrāhīm Efendi ḥażretine:**-*n, -e*
Tarih 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İbrahim Efendi Hazretleri.

İrişdi yine İbrāhīm Efendi ḥażretine
ʿİnāyet-i ebed-i ḥazret-i Ḫudā-yı kerīm

İbrāhīm Paşa-yı saʿādet-intimā:

1. **İbrāhīm Paşa-yı saʿādet-intimā:**
Tarih 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saadet sahibi İbrahim Paşa. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Āṣaf-ı ṣafder vezīr-i dil-pezīr-i bī-naẓīr
Yaʿni İbrāhīm Paşa-yı saʿādet-intimā

ibrām iderlerse:

1. **ibrām iderlerse:**-*er, -ler, -se*
Gazel 54
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bıktıracak derecede ısrar etmek, zorlamak.

Nāmeden nāmın Ḳabūlī dimek olmaz dil-berüñ
Diyesüz ibrām iderlerse fülāndur dostlar

ibrām itme:

1. **ibrām itme:**-*me*
Gazel 142
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bıktıracak derecede ısrar etmek, zorlamak.

Vefā vü merḥamet ḳıl diyü ibrām itme dil-dāra
Ölümlü ḫasteye ey dil ṭabīb olan ʿilāc itmez

ʿibret yeridür:

1. ʿ**ibret yeridür:**-*dür*
Şarkı 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İbret yeri. II Âlem, cihan.

Ṣanma ʿālem serserīdür
Aç gözüñ ʿibret yeridür

ibtidā:

1. **ibtidāda:**-*da*
Mesnevi 10
Mısra: **1**
Başlangıç.

Diyelüm ibtidāda b'ismi'llāh
Oldur ehl-i sülūke hādi-i rāh

īcāb iderse:

1. **īcāb iderse:**-*er, -se*
Gazel 232
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İcap etmek, gerekmek, lazım gelmek.

Kemāl īcāb iderse ehline iḥsānı sulṭānum
Kemāl ile bilürsüz bu dil-i nālānı sulṭānum

īcād eyledi:

1. **īcād eyledi:**-*di*
Tarih 18
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İcat etmek, yeni şeyler ortaya çıkarmak.

Raġmına erbāb-ı rafżuñ körligine kāfirüñ
Ḳalʿalar bünyād idüp çoḳ işler īcād eyledi

īcād itdüm:

1. **īcād itdüm:**-*dü, -m*
Müseddes 4
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
İcat etmek, yeni bir şey ortaya çıkarmak.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ben īcād itdüm
Nola ʿālemde añılsa bir eyü ad itdüm

iʿcām-ı meşāḥifden:

1. **iʿcām-ı meşāḥifden:**-*den*
Gazel 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sayfaların noktası. II Sevgilinin siyah beni.

İʿcām-ı meşāḥifden iken noḳṭa-i ḫālüñ
Zülfüñe taḳarrüb ideli ḳıldı taʿarrüb

icāzet:

1. **icāzet:**-*dür*
Gazel 123
Mısra: **11**
İzin, müsaade, ruhsat.

İcāzet yoḳ mı daḫı bezm-i ḫāṣa ʿabd-i maḥṣūṣa
Dil-i erbāb-ı devlet ḫod diyār-ı şarḳa ʿāzimdür

2. **icāzet:**
Gazel 389
Mısra: **1**
İzin, müsaade, ruhsat.

Bahār irdi icāzet ʿayşa nūşa
Otursun ġonca-lebler gūşe gūşe

icāzet oldı:

1. **icāzet oldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
İcazet almak, izin verilmek, ruhsat verilmek.

Pādşehden ki bu fermāna icāzet oldı
Vüzerā semʿine irişdi gelüp bu peyġām

icāzet olmaya:

1. **icāzet olmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İcazet almak, izin verilmek, ruhsat verilmek.

Ḳabūlī ḫalvet-i ḫāṣa icāzet olmaya diyü
Ḥicāb ile verā-yı bābdan ḳaldum ḥicābāsā

iclāl:

1. **iclāl:**
Kaside 4
Mısra: **213**
Büyüklük, azamet.
Mīr-i mīrān olup iclāl ile Yūsuf Paşa
Pāye-i ṣadra gelüp ḫıdmete gösterdi ḳıyām

2. **iclāl:**
Mesnevi 2
Mısra: **52**
Büyüklük, azamet.

Umaram ki o şāh-ı pür-iclāl
Yine ol ḫāke vireler iclāl

3. **iclāl:**
Tarih 17
Mısra: **20**
Büyüklük, azamet.

Be-devlet sarāyī be-rifʿat muḳārin
Be-ʿizzet maḥallī be-iclāl merġūb

icmāʿī:

1. **icmāʿī:**
Gazel 431
Mısra: **8**
Toplanmak, bir araya gelmek.

Dīgerī-rā be-tu cāyiz ne-buved hīç ḳıyās
Ki ʿulūm-ı heme der-şān-ı şumā icmāʿī

icrā eyledüñ:

1. **icrā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -

İcra etmek, yapmak, yerine getirmek.

Ben de Ḳabūlī seyr idüp bu sünnetüñ tārīḫini
Didüm Muḥammed sünnetin bi'llāh icrā eyledüñ

<u>icrā idüp:</u>

1. **icrā idüp:**-*üp*
Tarih 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
İcra etmek, yapmak, yerine getirmek.

Cümle Muḥammed ümmeti icrā idüp bu sünneti
Ammā ki şāhum sen anı aʿlādan aʿlā eyledüñ

<u>icrāya muʿtād olmayan:</u>

1. **icrāya muʿtād olmayan:**
Gazel 306
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Belli bir şeyi) Yapmaya alışık olmayan (kimse).

Yüz aġardur mı ġazā yolında ġāzīler gibi
Ḫūn-ı sürḫ-ı düşmeni icrāya muʿtād olmayan

<u>icrā-yı ḥaḳ:</u>

1. **icrā-yı ḥaḳ:**
Gazel 302
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gerçeğe uygun (olan şey).

Sözüm ḥaḳdur velī il bāṭıl añlar
Nedür icrā-yı ḥaḳ bāṭıl ne bilsün

<u>iç:</u>

1. **içelüm:**-*elü, -m*
Beyit 51
Mısra: **2**
İçmek, yudumlamak. II Şarap içmek.

Sāġarı nūş idelüm ṣun laʿl-i dil-ber ʿışḳına
İçelüm sāḳī getür sāḳī-i kevs̱er ʿışḳına

2. **içesin:**-*e, -sin*
Beyit 211
Mısra: **2**
İçmek, yudumlamak. II Şarap içmek.

Hemān yap yap ögürmekdür ẓarāfet
Şarābuñ içesin cāmın ṭolusın

3. **iç:**
Gazel 33
Mısra: **1**
İçmek, yudumlamak. II Şarap içmek.

Mevsim-i gülde şarābı şöyle iç
Tā ki farḳ olmaya meyden ṭaş u iç

4. **içerken:**-*er, -ken*
Gazel 101
Mısra: **10**
İçmek, yudumlamak. II Şarap içmek.

Tāb-ı mülden ḳızarup nola ʿaraḳ-rīz olsañ
Derlemek bāde içerken ezelī ḫūyuñdur

5. **içerse:**-*er, -se*
Gazel 383
Mısra: **4**
İçmek, yudumlamak. II Şarap içmek.

Ṣaġ ola bir kişi de ele sāġar almaya
Her ne içerse içine renc ü firenc ola

6. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 44
Mısra: **6**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Bir müdevver laʿlden bir ḥoḳḳa düzmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

7. **içimüzde:**-*imüz, -de*
Gazel 69
Mısra: **1**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Gedālaruz içimüzde emīrümüz yoḳdur

Ġanīlerüz aramızda faḳīrümüz yoḳdur

8. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 88
Mısra: **7**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Ten-i ṣad-çāk içinde sükker-i medḥünle murġ-ı dil
Ḳafes içinde gūyā ṭūṭi-i şīrīn-kelāmuñdur

9. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 88
Mısra: **8**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Ten-i ṣad-çāk içinde sükker-i medḥünle murġ-ı dil
Ḳafes içinde gūyā ṭūṭi-i şīrīn-kelāmuñdur

10. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 112
Mısra: **8**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Müjgānuñ oḳlarıyla āhū-yı çeşm-i mestüñ
Ṣaḥrā-yı ḥüsn içinde oḳlu şikāra beñzer

11. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 117
Mısra: **10**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Her nesnenüñ birer sebebi var Ḳabūliyā
Bu kārgāh içinde ne kim var böyledür

12. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 251
Mısra: **5**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Gülşen-i ḥüsn içinde ol servüñ
Olmadın vaṣlı mīvesin dirsem

13. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 255
Mısra: **2**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Naẓar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eṯer buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

14. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 259
Mısra: **10**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Medḥ idemez Ḳabūli gibi kimse ẕātuñı
Erbāb-ı naẓm içinde bugün üstād olam

15. **içerden:**-*er, -den*
Gazel 264
Mısra: **4**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Tīrüñ atılup ḫāne-i cāna giremezdi
Dil vardur eyā ḳāşı kemān aña içerden

16. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 295
Mısra: **6**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Āb-ı viṣāle ḳarşu Ḥüseyn ʿışḳına beni
Dil-teşne deşt-i miḥnet içinde ḳoma Ḥüseyn

17. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 324
Mısra: **7**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Zülfüñ añılsa içinde biledür nāfe-i çīn
Var ise dest-i taṣarruf bile kesmiş nāfın

18. **içine:**-*i, -n, -e*
Gazel 383
Mısra: **4**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Ṣaġ ola bir kişi de ele sāġar almaya
Her ne içerse içine renc ü firenc ola

19. **içinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 421
Mısra: **4**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Saña ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ hep baġrı yanıḳdur
Derūn-ı lāle gibi yoḳ durur içinde bir ṣaġı

20. **içerden:**-*er, -den*
Gazel 497
Mısra: **4**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Tīrüñ atılup girse nola ḫāne-i cāna
Ey ḳaşı kemānum aña dil vardur içerden

21. **içinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 1
Mısra: **8**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

22. **içinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 5
Mısra: **60**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Ḳonılmazdı ṭaşı ṭaş üstine balçıḳlu ḳonaġuñ
İçinde mi̱sli yoḳ bir ḳalʿa bünyād eyledüñ anuñ

23. **içinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 6
Mısra: **70**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Çü ṭıfl-ı yek-şebedür işbu zāde-i ṭabʿum
İçinde baʿżı kelāmum bu maʿniyi oḫşar

24. **içinde:**-*i, -n, -de*
Mesnevi 8
Mısra: **40**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Ṭoldı nāmuñ cihāna eylik ile
Biz de olsaḳ nola içinde bile

25. **içinde:**-*i, -n, -de*
Mesnevi 9
Mısra: **11**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Melāḥat baḥri içinde kemāhī
Degül mi iki ḳaşı iki māhī

26. **içinde:**-*i, -n, -de*
Mesnevi 14
Mısra: **11**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Biri penc vaḳt içinde penc ṣalāt
Biri rūḥ-ı Resūl içün ṣalavāt

27. **içinde:**-*i, -n, -de*
Tahmis 6
Mısra: **10**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Ḳurʿa ṣaldum dil kitābın keşf idüp
ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur

28. **içinde:**-*i, -n, -de*
Tarih 14
Mısra: **5**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

Ḳadr ü cāh ile içinde dāʾimā
Gül gibi aḥbāb ile ḫandān ola

29. **içinde:**-*i, -n, -de*
Terci-bend 2
Mısra: **7**
Herhangi bir varlığın sınırları çevresinde kalan kısmı.

ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur
Rehnümā vü rehber olmaḳ ḳaṣdına

30. **içdi:**-*di*
Gazel 167
Mısra: **10**
İçmek, yudumlamak. II Zehir içmek.

Tiryāḳ-ı laʿl-i yār olur ancaḳ ʿilāc aña
İçdi Ḳabūli zehrüñi ey çarḫ ṭās ṭās

31. **içmem:**-*me, -m*
Gazel 325
Mısra: **2**
İçmek, yudumlamak. II Ölümsüzlük suyunu içmek.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

32. **içmege:**-*meg, -e*
Kaside 13
Mısra: **29**
İçmek, yudumlamak. II Yeme içme, karın doyurma.

Yimege içmege aḳçeñ yoḳ ise bir niçe gün …… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

33. **içse:**-*se*
Gazel 287
Mısra: **5**
İçmek, yudumlamak. II Hazmetmek.

Hażm ider ʿārif olan içse yidi deryāyı
Cürʿa-i cām-ı ṣafā hażm idene nūş olsun

<u>içer(i):</u>

1. **içerden:**-*den*
Tarih 3
Mısra: **17**
İçte kalan yer.

Ṭarīḳuñ eskisi olsa içerden ṭaşradan bilse
Yine ḫāricden olmasa gözetse rāh-ı erkānı

<u>içi zehr ṭolu:</u>

1. **içi zehr ṭolu:**
Gazel 66
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İçi zehir dolu (engerek yılanı). II Felek, dünya.

Ṭās-ı felegi ṭopṭolu tiryāk sanursın
Efʿī gibi başdan ayaġa içi ṭolu zehr

<u>içil:</u>

1. **içilmez:**-*mez*
Şarkı 2
Mısra: **6**
İçilmek. II Şarap içmek.

Berḳ urur ruḫları günden seçilmez
Ṭolular eldedür sāġar içilmez

<u>içinde:</u>

1. **içinde:**
Gazel 34
Mısra: **7**
İçinde, içerisinde.

Mülk-i Rūm içinde başḳa başına sulṭāndur
Ṭañ degül alursa ḫālüñ Çīn ü Māçīnden ḫarāc

<u>içinden çıḳmasun:</u>

1. **içinden çıḳmasun:**-*ma, -sun*
Mesnevi 15
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Belli bir şeyin içinden çıkmak.

Çıḳmasun aḳçe diyü içinden
Kīseyi boġdılar boġazından

<u>içine düşdi:</u>

1. **içine düşdi:**-*di*
Gazel 466
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Aşkın) İçine düşmek. II Âşık olmak.

Vāʿiẓ ili menʿ eyler iken içine düşdi
Bu şübheyi ḥall idemedük müşkülümüz var

<u>içlü ṭaşlu:</u>

1. **içlü ṭaşlu:**
Şarkı 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İçli dışlı, tamamen.

Yeşillere girmiş yār içlü ṭaşlu
Āfitāb yañaḳlu māh-ı nev ḳaşlu

<u>içre:</u>

1. **içre:**
Beyit 72
Mısra: **1**
İçinde.

Ḳamerī yaḳa içre ʿārıż-ı yār
Berḳ urur māh-ı nev gibi her bār

2. **içre:**
Beyit 160
Mısra: **1**
İçinde.

Ḳabūli ʿarṣa-i naẓm içre ehl-i diller ile
Semend-i ṭabʿumuzı ḳoşa ḳoşa biz ḳalduḳ

3. **içre:**
Gazel 26
Mısra: **6**
İçinde.

Ḳamu ẕātuñ ʿaksi durur münʿakis
Bu āyīne içre görinen ṣıfāt

4. **içre:**
Gazel 32
Mısra: **5**
İçinde.

Milket-i ʿışḳ içre ḥükmüñ yürüsün dirseñ şehā
Rīg-i ṣaḥrā-yı ġamı ṭuġrā-yı ʿālī-şāna ṣaç

5. **içre:**
Gazel 32
Mısra: **7**
İçinde.

Yaşum içre bulmaġ isterseñ vücūdumdan nişān
Yir yüzinden bir avuç ṭopraġ al ʿummāna ṣaç

6. **içre:**
Gazel 49
Mısra: **14**
İçinde.

Ümīd-i pāy-būsuñla Ḳabūlī pāyuña düşmiş
Reh-i ʿışḳ içre bir gün ḫāksār olmaḳ muḳarrerdür

7. **içre:**
Gazel 50
Mısra: **12**
İçinde.

Ölmeden ʿālemde ey Ṭūbāyı görmek isteyen
Ḳıl naẓar āyīne-i āb içre naḫl-i yāri gör

8. **içre:**
Gazel 108
Mısra: **3**
İçinde.

Varup bir ḫāne bünyād eyledüm şehr-i ʿadem içre
Tamām oldı hemān saḳfıyla dīvārına ḳalmışdur

9. **içre:**
Gazel 112
Mısra: **6**
İçinde.

Ey ḳaşı yā ḫadengüñ zaḫmıyla ḫaste göñlüm
Kuhsār-ı miḥnet içre oḳlu şikāra beñzer

10. **içre:**
Gazel 129
Mısra: **7**
İçinde.

Rāyet-i sebz ile serdār oldı ezhār içre serv

Lāle ʿasker cemʿ idüp ardınca bayrağın çeker

11. **içre:**
Gazel 157
Mısra: **9**
İçinde.

Birer birer çıḳaruz ʿarṣa-i rezm içre aʿdāya
Ḳabūlī cevher-i ferdüz erenler ḥaḳḳı merdüz biz

12. **içre:**
Gazel 171
Mısra: **7**
İçinde.

Ḳızarmış gül gül itmiş ruḫların gülzār-ı ḥüsn içre
Meger bir pāre āfet bāde-i engürdan görmiş

13. **içre:**
Gazel 187
Mısra: **2**
İçinde.

Pīr-i ʿuşşāḳ-ı ḫıred-mend ʿazīz-i pür-şevḳ
Şehr-i ʿışḳ içre beni sūḳ-ı ġama eyledi sevḳ

14. **içre:**
Gazel 197
Mısra: **3**
İçinde.

Kūyuñ içre başa baş aġyār ile ceng itmege
İşigüñ ṭaşı gibi kişi yarar olmaḳ gerek

15. **içre:**
Gazel 197
Mısra: **6**
İçinde.

Ol boyı servüñ dilā pāyına yüzler sürmege
Rāh-ı ʿışḳ içre vücūduñ ḫāksār olmaḳ gerek

16. **içre:**
Gazel 226
Mısra: **12**
İçinde.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre mümtāz eyle sulṭānum

17. **içre:**
Gazel 228
Mısra: **12**
İçinde.

Mürāʿāt-ı gürūh-ı ehl-i dildür bāʿiṣ-i şöhret
Añılsun ehl-i diller içre bir ād eyle sulṭānum

18. **içre:**
Gazel 273
Mısra: **10**
İçinde.

Şiʿr ü inşāda Ḳabūlīnüñ öñüne kim gelür
Vādi-i naẓm içre bir seyl-i firāvāndur gelen

19. **içre:**
Gazel 278
Mısra: **8**
İçinde.

ʿIşḳdur rāz-ı nihān-ı ʿāşıḳı ifşā iden
ʿIşḳdur āfāḳ içre anı izhār eyleyen

20. **içre:**
Gazel 278
Mısra: **9**
İçinde.

ʿIşḳdur mirʾāt-ı ḥüsn içre Ḳabūlī kendüyi
ʿĀşıḳ-ı dīdār olanlara pedīdār eyleyen

21. **içre:**
Gazel 283
Mısra: **3**
İçinde.

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

22. **içre:**
Gazel 286
Mısra: **5**
İçinde.

Sāḳi-i kevser bihişt içre ʿAlidür pes velī
İkiden ḫālī degüldür yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

23. **içre:**
Gazel 290

Mısra: **9**
İçinde.

Hem-cenāḥuñ olamaz kimse cihān içre senüñ
Ḳāf-ı ʿışḳ içre Ḳabūlī var ise ʿanḳāsın

24. **içre:**
Gazel 290
Mısra: **10**
İçinde.

Hem-cenāḥuñ olamaz kimse cihān içre senüñ
Ḳāf-ı ʿışḳ içre Ḳabūlī var ise ʿanḳāsın

25. **içre:**
Gazel 297
Mısra: **5**
İçinde.

Aġalar içre sen gül gibi gül gülzār-ı ʿālemde
Cemālüñ seyr iden ʿāriflere ṭaġ üsti bāġ olsun

26. **içre:**
Gazel 310
Mısra: **3**
İçinde.

Zülf-i nigāra kendüñi beñzetme bāġ içre diyü
Sünbül ile bād-ı ṣabā ṭurmaz ider ṣaç yolmasun

27. **içre:**
Gazel 312
Mısra: **3**
İçinde.

Ḫānḳāh-ı ʿālem içre āteş-i ʿışḳa düşen
Ṣoyınup ʿuryān ü biryān olmasun ya neylesün

28. **içre:**
Gazel 319
Mısra: **3**
İçinde.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

29. **içre:**
Gazel 322
Mısra: **6**
İçinde.

Şerḥe gelmez şerḥalar açduḳ derūn-ı sīnede
Fenn-i ʿışḳ içre bizüz gūyā ki şerrāḥu'l-mütūn

30. **içre:**
Gazel 324
Mısra: **6**
İçinde.

Ṣūfiyā aduñ añılsun dir iseñ ʿanḳāveş
Maḥv-ı ṣırf itme ʿanā içre vücūduñ ḳāfın

31. **içre:**
Gazel 327
Mısra: **8**
İçinde.

Ṣafādan luṭfdan ḫālī degüldür mīve-i naẓmum
Riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān içre tā kim aña tākem ben

32. **içre:**
Gazel 336
Mısra: **5**
İçinde.

Ṭurma kūşişde göñül sīne-i pür-dāġ içre
Ḳodılar ḫıdmete dervīş durur nān evine

33. **içre:**
Gazel 503
Mısra: **2**
İçinde.

Ḳaşlaruñ cūşa getürdi dil-i deryā-nefesi
Bezm-i ʿışḳ içre bizi ṭutdı balıḳ fırtınası

34. **içre:**
Kaside 2
Mısra: **31**
İçinde.

Böyle bir devre ḳadem basmaya bu devr içre
Çoḳ zamān devr ide bu devri bulınca devrān

35. **içre:**
Kaside 5
Mısra: **15**
İçinde.

Miyān-ı ḫāk ü ḫūn içre ḳo devr itsün ser-i düşmān

Bu devr üzre urılmışdur bināsı çünki devrānuñ

36. **içre:**
Kaside 9
Mısra: **57**
İçinde.

Vücūduñ mā ʿarefnāk içre mahv it maʿrifet kesb it
Maʿārifden dem uran ṣāḥib-i ʿirfāna ʿışḳ olsun

37. **içre:**
Kaside 10
Mısra: **7**
İçinde.

Tekye-i ʿışḳ içre ṣoyunmış bıraḳmış cāmesin
Bir ṣoyulmış beyżaya beñzer güzel ṣuplaḳ dede

38. **içre:**
Mesnevi 2
Mısra: **35**
İçinde.

Gerçi ḫalḳ içre adı ednādur
Baña nisbet velīkin aʿlādur

39. **içre:**
Mesnevi 9
Mısra: **58**
İçinde.

Ḳınalu elde ol engüşt-i aṣfer
Ṣafaḳ içre hilāl-i māha beñzer

40. **içre:**
Müseddes 4
Mısra: **13**
İçinde.

Niçe bir bezm-i firāḳ içre terennüm ideyin
Niçe bir sūz u ḥarāretle tekellüm ideyin

41. **içre:**
Tahmis 2
Mısra: **15**
İçinde.

Ṣalma cismüñ rāh-ı ʿışḳ içre ḫaṭar ṭuyduñsa gel
Mā ʿarefnādan ḫabīr olmaz nebī vü ger velī

42. **içre:**
Tahmis 9
Mısra: **4**
İçinde.

Vücūdum pāy-māl-i rāh-ı miḥnet eyleyen tāliʿ
Cihān içre beni dāyim melāmet eyleyen tāliʿ

43. **içre:**
Tahmis 9
Mısra: **16**
İçinde.

Gözümüñ yaşı kānın ḫāk-i ẕillet eyleyen tāliʿ
Yaşum eşk içre ṣalup zevraḳ-ı cism-i pür-efgārı

44. **içre:**
Tahmis 11
Mısra: **16**
İçinde.

Bu türāb āşiyānda neylersin
Rāh-ı ʿışḳ içre dilsin ey Emrī

45. **içre:**
Tahmis 12
Mısra: **19**
İçinde.

Pāk-bāzān-ı ḥaḳīḳat içre buldı hem-demin
Cīfe-i dünyā ġamı düşmez baña şimden girū

46. **içre:**
Tarih 9
Mısra: **6**
İçinde.

Ḫurşīd ü ḳamer gibi ol iki kūdek
Gehvāre-i dehr içre olalar tevʾem

47. **içre:**
Tarih 19
Mısra: **9**
İçinde.

Bu devr içre Ḳabūlī bundan özge olmaya tārīḫ
Selīmüñ geçdi eyyāmı zamān Sulṭān Murāduñdur

48. **içre:**
Tesdis 1
Mısra: **20**
İçinde.

Ḳaṣdı bu ḳalb-i ḥazīnüñ
bir murāda irmedür
Bāġ-ı dehr içre murādı
üzre güller dirmedür

<u>için:</u>

1. **için:**
Gazel 16
Mısra: **10**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Sen evvel azığı gönder
ḳonaġuña gitsün
Ḳabūli çekmeyesin azıġ
için anda taʿab

2. **için:**
Gazel 31
Mısra: **1**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ey ḥāriṣ-i māl itme ṣaḳın
vāriṣ için ḥarṣ
Hūşenge naṣīb olmadı
mīrāṣ-ı Kiyūmerṣ

3. **için:**
Gazel 36
Mısra: **9**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

ʿUṭārid vaṣf-ı ḥüsnin yazmaġ içün
Ḳabūlī mihr ile meh olur elvāḥ

4. **için:**
Gazel 46
Mısra: **7**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Nola cān virse ẕülāl-i laʿlüñ içün teşneler
Anlara ol sidre-ḳad ol āb-ı kevṯerden leẕīẕ

5. **için:**
Gazel 59
Mısra: **5**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Kimseye dünyā içün baş egmeyen ʿāriflerüñ
Baş egerler pāyına ayaġına dünyā gelür

6. **için:**
Gazel 68
Mısra: **4**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Çekdiler ayaġınuñ ṭopraġını kuḥlāsā
Dīdeler anuñ içün biri birine terdür

7. **için:**
Gazel 72
Mısra: **2**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḫāṭır ṣafā-yı cām-ı mey-i dil-güşādadur
Nūş eyledikce anuñ içün dil güşādedür

8. **için:**
Gazel 75
Mısra: **7**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḳoçmaḳ içün miyānuñı ʿuşşāḳ
Varını ḳıldı der-miyān dil-ber

9. **için:**
Gazel 76
Mısra: **4**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Büküldüm ḥasret-i ebrūñ ile Ẕü'n-nūn-ı vaḳt oldum
Dilümde anuñ içün ḥarf-i nūn eglencem olmışdur

10. **için:**
Gazel 83
Mısra: **9**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ey Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl-i bülbüli iʿlām içün
Ġonca-i ter nā-şüküfte nāme-i pīçīdedür

11. **içündür:***-dür*
Gazel 92
Mısra: **5**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Her ṭarafdan gün yüzüñ seyr itmek içündür senüñ
Sīneme bir niçe revzenler ki ol peykān açar

12. **için:**
Gazel 97
Mısra: **3**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Leylī için ḳo dīdesi ḳan aġlasun müdām
Mecnūn-ı pür-ḫatāya ki ʿayn-ı ṣavābdur

13. **için:**
Gazel 145
Mısra: **6**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Genc-i ġam ile ṭopṭoludur maḫzen-i sīne
Vīrāne-ṣıfat anuñ için ḫāne-ḫarābuz

14. **için:**
Gazel 147
Mısra: **14**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ey Ḳabūlī kāse oynatmaḳ hünerverlik degül
Yār için baş oynadursa pehlevāndur kāse-bāz

15. **için:**
Gazel 148
Mısra: **3**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Cihānda sürʿat üzre geçmek içün
Felek menzil atıdur biz ulaġuz

16. **için:**
Gazel 163
Mısra: **13**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ġam yir mi Ḳabūli rızḳ içün er
Taḳdīr olınan muġayyer olmaz

17. **için:**
Gazel 176
Mısra: **6**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Leylī ṣaçını göreli mecnūna döndi dil
Yoḳdur sözünde anuñ içün hergiz irtibāṭ

18. **için:**
Gazel 193
Mısra: **7**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḫān u mān-ı ḫane-i cān u teni tālān içün
Çeşm-i Tātārı göñül mülkine çapdı ʿAbdinüñ

19. **için:**
Gazel 246
Mısra: **6**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Sīm beñzetmiş özin cism-i semen-sīmāña
Ṣatdurur anuñ içün kendüyi dirhem dirhem

20. **için:**
Gazel 257
Mısra: **4**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

İtmedi bir kez beni ol ḳāmeti şimşād şād
Anuñ içün itdi ḳaddüm miḥnet ü ālām lām

21. **için:**
Gazel 258
Mısra: **4**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Dāne dāne eşk ṣanma gözlerümden dökilen
Ṣayd için dökdüm reh-i murġ-ı viṣāl-i yāre yem

22. **için:**
Gazel 270
Mısra: **1**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Şehā luṭfuñ olursa bendeñe ol şāh için olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün olmasun Allāh için olsun

23. **için:**
Gazel 270
Mısra: **2**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Şehā luṭfuñ olursa
bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün
olmasun Allāh için olsun

24. **için:**
Gazel 270
Mısra: **4**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Dil-i güm-rāha yolıyla
ʿināyet mümkin olmazsa
Cenāb-ı Kibriyāya ṭoġru
varan rāh içün olsun

25. **için:**
Gazel 270
Mısra: **5**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Cemāl-i bā-kemāl-i Zü'l-
celāl-i bī-zevāl içün
Delīl-i rāh içün yaʿni
Habību'llāh içün olsun

26. **için:**
Gazel 270
Mısra: **6**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Cemāl-i bā-kemāl-i Zü'l-
celāl-i bī-zevāl içün
Delīl-i rāh içün yaʿni
Habību'llāh içün olsun

27. **için:**
Gazel 270
Mısra: **6**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Cemāl-i bā-kemāl-i Zü'l-
celāl-i bī-zevāl içün
Delīl-i rāh içün yaʿni
Habību'llāh içün olsun

28. **için:**
Gazel 270
Mısra: **8**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Olursa ḥasbeten li'llāh
fi'llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh için olsun
ne ʿizz ü cāh için olsun

29. **için:**
Gazel 270
Mısra: **8**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Olursa ḥasbeten li'llāh
fi'llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh için olsun
ne ʿizz ü cāh için olsun

30. **için:**
Gazel 270
Mısra: **10**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḳabūlīnüñ edā ḳıl ḥācetin
dergāhdan sürme
Münācāt ehlinüñ yüz
sürdügi dergāh içün olsun

31. **için:**
Gazel 275
Mısra: **14**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ey Ḳabūlī evvelā tīrini
göndersün dile
Gelsün ol dil-dār için
göñlüñde bir yir eylesün

32. **için:**
Gazel 314
Mısra: **7**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ayaġı tozına yüz sürmek
için ol sehī-ḳaddüñ
ʿAceb üftāde olmış
sāyeveş yollara düşmişsin

33. **için:**
Gazel 317
Mısra: **5**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Keşf için ṣūfi keşef gibi
ḥicāb ile yürür
Başını ḫırḳasına çekmegi
görmiş baġadan

34. **için:**
Gazel 332
Mısra: **6**

-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Vāv-ı zülfüñ ʿaṭf ider saña żamīr-i ʿāşıḳı
İrtibāṭ olmaz bilürsin ʿatf içün olmazsa vāv

35. **içün:**
Gazel 336
Mısra: **7**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Bir ḳadeḥ bāde içün kāfir evinden çıḳmaz
Daʿvete varmaz iken ṣūfi müselmān evine

36. **içün:**
Gazel 343
Mısra: **10**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḳabūlī denī dünyede ol durur kim
Elem çeke dünyā içün ġam yiye

37. **içün:**
Gazel 360
Mısra: **8**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Bunda ne işlerseñ olur hep hebā
Ḥaḳḳ içün olmayıcaḳ olur tebāh

38. **içün:**
Gazel 365
Mısra: **9**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire dünyā içün ḫarc eyleme
Ey Ḳabūlī çoḳ kişi aldandı bu bāzārda

39. **içün:**
Gazel 372
Mısra: **3**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ẓannum oldur ki temāşā içün anı yir yir
Her melek ṭāḳ-ı felekden çıḳa bir bir baḳa

40. **içün:**
Gazel 378
Mısra: **1**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Yār içün imiş hep bu ḳadar ṭurma oturma
Şimden girü ey serv-i çemen ṭurma oturma

41. **içün:**
Gazel 395
Mısra: **9**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Tīrine Ḳabūlīyi nişān eylemek içün
Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı

42. **içün:**
Gazel 401
Mısra: **7**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Naḳd-i cān ṣarf it metāʿ-ı vuṣlat-ı cānān içün
Rāġıb ol fevt itme germ-ā-germ iken bāzāruñı

43. **içün:**
Gazel 414
Mısra: **3**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Gelür gider ṭolanur bezmi bir ḳadeh mey içün
Raḳīb-i seg yir arar almaġa ayaġumuzı

44. **içün:**
Gazel 428
Mısra: **10**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḳabūlī mā'il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

45. **içün:**
Gazel 433
Mısra: **7**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Diyār-ı şarḳı feṭḥ itdük diyü iʿlām içün ḫalḳa

Seḥer çıḳdı güneş burc-ı sipihre dikdi sancāġı

46. **için:**
Gazel 517
Mısra: **6**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Yārüñ āyīni yüzi ayını göstermek ise
Degül āyīne anı görmek içün āyīne

47. **için:**
Kaside 3
Mısra: **55**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Refʿ-i mużırr u defʿ-i zehr-i eziyyet içün
Tiryāḳ-ı ʿadl-i sulṭān olmayıcaḳ ne ḥāṣıl

48. **için:**
Kaside 4
Mısra: **143**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ki iki kimse içün şāha hücūm eyleyeler
İdeler cāy-ı tażarruʿda ġulüvv ü ibrām

49. **için:**
Kaside 10
Mısra: **54**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Meẕhebine Şīʿanuñ sen iştiġāl itmek neden
Ġayr içün saña düşer mi āteşe yanmaḳ dede

50. **için:**
Kaside 15
Mısra: **4**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḳuṭb-ı ʿālemsin otur sen merkezüñde s̱ābit ol
Ḥıfẓ içün her gūşeye evtāddur gönderdigüñ

51. **için:**
Kaside 15
Mısra: **5**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Şāh-ı güm-rāha ṭarīḳ-i müstaḳīme sevḳ içün
Mürşid-i pāk ü ṣaḥīḥ-irşāddur gönderdigüñ

52. **için:**
Kaside 15
Mısra: **19**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Yir yüzinden defʿ içün ḫāk-i vücūd-ı düşmeni
Serverā ʿasker degüldür bāddur gönderdigüñ

53. **için:**
Kaside 16
Mısra: **4**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Gürūh-ı mülḥidīnüñ şermsārı şāh-ı güm-rāhı
Ṭarīḳ-i müʾminīne sevḳ içün irşād gönderdüñ

54. **için:**
Kaside 16
Mısra: **11**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

ʿAdū-yı dīn-i pür-kīni cihāndan defʿ ü refʿ içün
Muḥibb-i āl-i Ṭāhā bende-i evlād gönderdüñ

55. **için:**
Kaside 16
Mısra: **13**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Mühimmāt-ı fenāya ṣarf içün efrād-ı aʿdāyı
Vüfūr-ı ʿāṭıfetden maṣraf u īrād gönderdüñ

56. **için:**
Kaside 16
Mısra: **22**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḥużūr-ı rūḥın ol būmuñ uçurduñ āşyānından
Şikār-ı ṣayd içün ol cānibe ṣayyād gönderdüñ

57. **için:**
Kıt'a 18
Mısra: **1**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Beẕl iden cānını cānāne için
Gelsün anı ecel alsun dimedi

58. **için:**
Kıt'a 34
Mısra: **1**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ṭalayup her kişiyi aḳçelerin çalmaġ içün
Aşaġı maḥkemede iki kimesne ḳoduñuz

59. **için:**
Mesnevi 2
Mısra: **23**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ẕāt-ı pür-cūd-ı bā-kemālüñ içün
Ṭabʿ-ı maḥmūdetü'l-ḫiṣālüñ içün

60. **için:**
Mesnevi 2
Mısra: **24**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ẕāt-ı pür-cūd-ı bā-kemālüñ içün
Ṭabʿ-ı maḥmūdetü'l-ḫiṣālüñ içün

61. **için:**
Mesnevi 2
Mısra: **25**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Mālikü'l-mülk-i bī-zevāl içün
Ḳādir ü Ḥayy u pür-kemāl içün

62. **için:**
Mesnevi 2
Mısra: **26**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Mālikü'l-mülk-i bī-zevāl içün
Ḳādir ü Ḥayy u pür-kemāl içün

63. **için:**
Mesnevi 2
Mısra: **27**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ādem ü ekrem ü mükerrem içün
Naḳş-bend-i nigīn-i ḫātem içün

64. **için:**
Mesnevi 2
Mısra: **28**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ādem ü ekrem ü mükerrem içün
Naḳş-bend-i nigīn-i ḫātem içün

65. **için:**
Mesnevi 2
Mısra: **29**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Yaʿni rūḥ-ı Resūl-i Ekrem içün
Cümle-i enbiyādan aḳdem içün

66. **için:**
Mesnevi 2
Mısra: **30**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Yaʿni rūḥ-ı Resūl-i Ekrem içün
Cümle-i enbiyādan aḳdem içün

67. **için:**
Mesnevi 2
Mısra: **31**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ced-be-ced aṣl u nesl-i pāküñ içün
Āteş ü bād u āb u ḫāküñ içün

68. **için:**
Mesnevi 2
Mısra: **32**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ced-be-ced aṣl u nesl-i pāküñ için
Āteş ü bād u āb u ḫāküñ için

69. **için:**
Mesnevi 3
Mısra: **35**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

ʿİzzetüñ ḳaṣrı ḳāyim olmaġ içün
Salṭanat pāydār olmaġ içün

70. **için:**
Mesnevi 3
Mısra: **36**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

ʿİzzetüñ ḳaṣrı ḳāyim olmaġ içün
Salṭanat pāydār olmaġ içün

71. **için:**
Mesnevi 3
Mısra: **39**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Sābit ü ber-ḳarār olmaġ içün
Devletüñ pāydār olmaġ içün

72. **için:**
Mesnevi 3
Mısra: **40**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Sābit ü ber-ḳarār olmaġ içün
Devletüñ pāydār olmaġ içün

73. **için:**
Mesnevi 3
Mısra: **41**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḳahr-ı aʿdā-yı dīn ü devlet içün
Defʿ-i ālām-ı mülk ü millet içün

74. **için:**
Mesnevi 3
Mısra: **42**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḳahr-ı aʿdā-yı dīn ü devlet içün
Defʿ-i ālām-ı mülk ü millet içün

75. **için:**
Mesnevi 3
Mısra: **43**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

İnhizām-ı ʿadū-yı kişver içün
Ḥıfẓ-ı iḳlīm ü żabṭ-ı ʿasker içün

76. **için:**
Mesnevi 3
Mısra: **44**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

İnhizām-ı ʿadū-yı kişver içün
Ḥıfẓ-ı iḳlīm ü żabṭ-ı ʿasker içün

77. **içündür:***-dür*
Mesnevi 5
Mısra: **47**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ol ki paşa içündür ol maʿḳūl
Ser fedā yolına degül maḥṣūl

78. **için:**
Mesnevi 6
Mısra: **7**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḥāżırān oldılar şehādet içün
Yaʿni bir mü’mine iʿānet içün

79. **için:**
Mesnevi 6
Mısra: **8**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ḥāżırān oldılar şehādet içün
Yaʿni bir mü’mine iʿānet içün

80. **için:**
Mesnevi 7
Mısra: **58**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ṣaḳın fermān-ı şāha olma ʿāṣī
İl için olma ġavvāṣ-ı maʿāṣī

81. **için:**
Mesnevi 8
Mısra: **72**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Ey Ḳabūlī bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn
Diyelüm bu duʿā içün āmīn

82. **için:**
Mesnevi 11
Mısra: **13**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Cān u dilüñ ḥırzı içün ehl-i bīm
Evveli vü āḫiri dir mā vü bīm

83. **için:**
Mesnevi 14
Mısra: **12**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Biri penc vaḳt içinde penc ṣalāt
Biri rūḥ-ı Resūl içün ṣalavāt

84. **için:**
Mesnevi 15
Mısra: **58**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Aḳçe bir el kiridür ey meftūn
Yüzüñe kir getürme aḳçe içün

85. **için:**
Tahmis 9
Mısra: **12**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Çıḳarsa her gice evc-i sipihre yiridür nālem
Ḥalāṣ olmaḳ içün ġamdan cihānda bulmadum bir dem

86. **için:**
Tarih 2
Mısra: **19**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Şeh-zāde-i vālā-neseb Sulṭān Meḥemmed Ḫān içün
Sūr u sürūr esbābını ḥāżır müheyyā eyledüñ

87. **için:**
Terci-bend 3
Mısra: **9**
-den/-dan dolayı, için, sebebiyle.

Yār içün başa ḳıyar cāna ḳıyar cānlardur
Ṣuretā gerçi gedā maʿnide sulṭānlardur

<u>içür:</u>

1. **içürdi:**-*di*
Gazel 133
Mısra: **3**
İçirmek, içmesini sağlamak. II Şarap içirmek.

ʿAṣāyile içürdi dime ṣūfī pīr-i mey-ḫāne
Elüñde iḫtiyāruñ başuña kimse çomaḳ ṭutmaz

2. **içürür:**-*ür*
Kaside 7
Mısra: **20**
İçirmek, içmesini sağlamak. II Zehir içirmek.

Reşeḥāt-ı keremüñ nite ki ebr-i nīsān
Ḫaşma zehr-āb içürür dostlara āb-ı ḥayāt

3. **içürürler:**-*ür, -ler*
Kaside 11
Mısra: **19**
İçirmek, içmesini sağlamak. II Yedirip içirmek.

Yidürürler içürürler ḳonuġı mālını yirler
Ḫudādan ġam yimezler

böyle nāḳış yirlerin gördüm

ʿīd:

1. ʿ**īd:**
Gazel 43
Mısra: **1**
Bayram. II Mutluluk, neşe, sevinç.

Sen māh-rūdan olmaz ise ger baʿīd ʿīd
Bulur ḫuceste-ṭāliʿ ü baḫt-ı saʿīd ʿīd

2. ʿ**īd:**
Gazel 43
Mısra: **2**
Bayram. II Mutluluk, neşe, sevinç.

Sen māh-rūdan olmaz ise ger baʿīd ʿīd
Bulur ḫuceste-ṭāliʿ ü baḫt-ı saʿīd ʿīd

3. ʿ**īd:**
Gazel 43
Mısra: **4**
Bayram. II Mutluluk, neşe, sevinç.

Ḫ∨āhed ki mī-resed be-şeref-ḫāne-i viṣāl
Serʿü'l-ʿinān-ı naḥv cenābek baʿīd ʿīd

4. ʿ**īd:**
Gazel 245
Mısra: **6**
Bayram. II Mutluluk, neşe, sevinç.

Evvel-i şehr-i ḥarem āḫir-i eyyām-ı neşāṭ
Ṣuleḥā ḫayline ʿīd ehl-i hevāya mātem

5. ʿ**īd:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Bayram.

Evvel berāy-ı rūze ber-ān germver buved
Eknūn hilāl-i rūze-ṣıfat şud saʿīd ʿīd

6. ʿ**īd:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Bayram.

Beñzerse rūz-ı maḥşere ger rūz-ı ʿīd olur
Aḥbāba rūz-ı vaʿd u ʿadūya vaʿīd ʿīd

7. ʿ**īd:**
Gazel 43
Mısra: **10**
Bayram.

Gördi ki biz mülāzım-ı ʿayşuz Ḳabūliyā
Eyyām-ı ʿayş u ʿişreti oldı ṣaʿīd ʿīd

8. ʿ**īd:**
Tarih 17
Mısra: **33**
Bayram.

Şeb-i ḳadr bādā şeb ü ʿīd rūzest
Mehet sāl ü sālet ilā-yevm-i maḥsūb

id:

1. **iderken:**-*er, -ken*
Beyit 74
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

İderken āteş ile āb imtizācı
Şarabla berşüñ alışmaz mizācı

2. **ider:**-*er*
Gazel 55
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḫüsrev-i ʿālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nūş eyler ise cürʿa-i cāmın Cem olur

3. **ider:**-*er*
Gazel 55
Mısra: **9**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Göricek ʿāşıḳ-ı dīvāne ider insānı
Ol perī-çehre Ḳabūlī ne güzel ādem olur

4. **ider:**-*er*
Gazel 71

Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Çekdürür geh cāna ebnā-yı zamānuñ cevrini
Gāh olur iḫvān içinde fāyıḳ-ı aḳrān ider

5. **ider:**-*er*
Gazel 71
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ġālib iken bir zamān nā-merde maġlūb itdürür
Pādşāh iken esīr-i gūşe-i zindān ider

6. **ider:**-*er*
Gazel 87
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Abdāl-ı pāk ider kişiyi iḫtiyārsız
Dergāh-ı ʿışḳa gel bir ulu āstānedür

7. **ider:**-*er*
Gazel 100
Mısra: **14**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Dīde aġardı bükāyile Ḳabūlī dil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā elemin pīr çeker

8. **ider:**-*er*
Gazel 125
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

9. **idemez:**-*emez*
Gazel 166
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Gerçi ol sīm-teni kimse dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil ārām idemez

10. **ider:**-*er*
Gazel 175
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Geh ḫażīżi evc ider gāhī felek evci ḫażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

11. **idince:**-*ince*
Gazel 177
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

İdince serv-ḳadüñden ḥikāyeti vāʿiẓ
Ḳopardı başına ḫalḳuñ ḳıyāmeti vāʿiẓ

12. **idince:**-*ince*
Gazel 177
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Cihānı şevḳe getürdi semāʿa girdi felek
Mey-i lebüñden idince rivāyeti vāʿiẓ

13. **idüp:**-*üp*
Gazel 178
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḫusūf-ālūd idüp māh-ı ümīdüm kevkeb-i baḫtum
Belā burcında her şeb pür-nüḫūset eyleyen ṭāliʿ

14. **idemez:**-*emez*
Gazel 190
Mısra: **12**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳalʿa-i devlet yed-i luṭfuñla buldı iḫtitām

Ḥaḳ bu kim yanuñda kimse idemez miʿmārlıḳ

15. **ider:**-*er*
Gazel 202
Mısra: **9**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Vuṣlat ümmīdin ider senden Ḳabūlī ḫaste-dil
Sevdügüm ol derdmendüñ göñli ḫōş olmaḳ gerek

16. **idüp:**-*üp*
Gazel 208
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

İşigüñde bende-i fermān-peẕīr idüp dili
Bir gedā-yı kemter iken pādşāh itsem gerek

17. **iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Gazel 213
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Her ne olursa luṭfuñ efendi baña gerek
İḥsānı mā-verāya iderseñ revā degül

18. **ider:**-*er*
Gazel 230
Mısra: **9**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳabūlī ḳapuña ʿarż-ı ʿubūdiyyet ider dāʾim
Naẓar ḳıl rāfiʿ-i raḳm-ı raḳīme ḳıyma sulṭānum

19. **iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 264
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḫāk-i rehüñi kuḥl iderüz dīde-i cāna
Maḫfī degül aḥvālümüz erbāb-ı naẓardan

20. **idelüm:**-*elüm*
Gazel 271
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ṣalsun piyāde ḳullarına esb-i himmetin
Ṣāḥib-saʿādete idelüm at minnetin

21. **ider:**-*er*
Gazel 271
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Atlandurur ayaḳda ḳomaz hem-ʿinān ider
Aṣḥāb-ı devletüñ naẓar eyleñ mürüvvetin

22. **ider:**-*er*
Gazel 310
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Zülf-i nigāra kendüñi beñzetme bāġ içre diyü
Sünbül ile bād-ı ṣabā ṭurmaz ider ṣaç yolmasun

23. **iderler:**-*er, -ler*
Gazel 318
Mısra: **17**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Her dilde Ḳabūlī gibi evṣāfuñ iderler
Her elsinede ḳāʾil-i gūyā sen imişsin

24. **ider:**-*er*
Gazel 321
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bir dil alınca laʿl-i lebüñ biñ füsūn ider
Biñden birine vāḳıf anuñ Berhemen hemān

25. **idüp:**-*üp*
Gazel 417
Mısra: **5**

"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳoyup ṭaʿnı idüp ʿuşşāḳa meclisde eger ṣūfī
Mey-i gül-fām içeydi daḫı ʿālemde ne ġam yirdi

26. **idüp:**-*üp*
Kaside 4
Mısra: **75**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Leb ü dendānın idüp nīze-ṣıfat her biri tīz
Yimege ḳım ḳım iderler anı hem çün ḳamḳām

27. **iderse:**-*er, -se*
Kaside 6
Mısra: **77**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḥasūd iderse eger daḫl-i nā-pesendīde
Ṣuṭūr-ı naẓmum üşüp üstine çeker ḫançer

28. **ider:**-*er*
Kaside 7
Mısra: **46**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Sensin ey dürri-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik ider ḫalḳa hüdāt

29. **idesin:**-*e, -sin*
Mesnevi 4
Mısra: **125**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Umaruz kim çerāġ-ı ḫāṣ idesin
Dāḫil-i zümre-i ḫavāṣ idesin

30. **idesin:**-*e, -sin*
Mesnevi 4
Mısra: **126**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Umaruz kim çerāġ-ı ḫāṣ idesin
Dāḫil-i zümre-i ḫavāṣ idesin

31. **idüp:**-*üp*
Mesnevi 4
Mısra: **123**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Birinüñ destüme idüp yaḳasın
Bir iki gün çerāġ idüp yaḳasın

32. **idüp:**-*üp*
Mesnevi 4
Mısra: **124**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Birinüñ destüme idüp yaḳasın
Bir iki gün çerāġ idüp yaḳasın

33. **ide:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **78**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Zer ü sīmüñ vücūdı vü ʿademi
Bir olan böyle nā-sezā ide mi

34. **ider:**-*er*
Mesnevi 15
Mısra: **56**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bu ne ḫālet durur ki bī-minnet
Er ider ʿavreti eri ʿavret

35. **ider:**-*er*
Tahmis 3
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

ʿĀşıḳ odur ki ḫarḳ ile baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ olur līk maʿni yoḳ

iʿdām idesin:

1. **iʿdām idesin:**-*e, -sin*
Kaside 4
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
İdam etmek, ölüm cezasına çarptırılan suçlunun hükmünü yerine getirmek.

Ḥāṣılı şāhum anuñ ʿazline rāżī degülüz
İsterüz kim idesin ḫāk-i vücūdın iʿdām

idbār:

1. **idbārda:**-*da*
Gazel 365
Mısra: **1**
Kötü talih, bahtsızlık.

Devlet ü iḳbāl ise günden güne idbārda
Tāliʿ ise nā-müsāʿid ʿömr ise reftārda

iddiʿā:

1. **iddiʿāsı:**-*s, -ı*
Kaside 3
Mısra: **7**
Bir görüş ileri sürme, iddia etme.

ʿĀlim ki iddiʿāsı şükrān-ı pādşāhī
ʿĀmil ki iḳtiżāsı ḫoşnūdi-i erāzil

iden:

1. **iden:**
Kaside 7
Mısra: **42**
Eden, eyleyen, yapan (kimse).

Sensin ol aḫter-i neyyir ki żiyā ṣaldıkça
Ḫāne-i dilden iden gün gibi defʿ-i ẓulümāt

2. **iden:**
Mesnevi 7
Mısra: **52**
Eden, eyleyen, yapan (kimse).

Senüñ evżāʿına düşen sükutdur
İden ḳılan alan viren hep odur

ʿīd-i aḍḥā-yı viṣālüñde:

1. **ʿīd-i aḍḥā-yı viṣālüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 400
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşma kurbanının bayramı. II Âşığın sevgiliye kavuşma gününü bayram olarak kabul etmesi ve bu bayramda kurban olarak kendini feda etmesi.

ʿĪd-i aḍḥā-yı viṣālüñde fedā ḳıldum seri
Hep maḥalleñ itlerine degdi ḳurbān pāresi

ʿīdiyye:

1. **ʿīdiyye:**
Gazel 109
Mısra: **1**
Bayramlık. II Klasik şairler tarafından yazılan ve bayram günlerinde devlet büyüklerine sunulan kaside.

Egerçi pādşehden ḳullara ʿīdiyye ʿādetdür
İki ḫilʿatle teşrīf itmek ammā ki saʿādetdür

iḍlāl:

1. **iḍlāl:**
Gazel 428
Mısra: **7**
Dalalete düşürme, yoldan çıkarma, saptırma.

Raḳībāsā hemīşe ādemi iḍlāl idi kārı
Ser-i iblīse ṭavḳ-ı laʿneti Bārī neden ṭakdı

iḍlāl-i şeyṭāndan ḳaçar:

1. **iḍlāl-i şeyṭāndan ḳaçar:**-*ar*
Gazel 47
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Doğru yoldan saptıran şeytandan kaçmak. II İnsanları doğru yoldan saptıran zahitten uzaklaşmak.

Uymazuz biz zāhide azdurmasun yoldan bizi
Ādemüz ādem olan iḍlāl-i şeyṭāndan ḳaçar

idrāk eyleñ:

1. **idrāk eyleñ:**-*ñ*
Terci-bend 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İdrak etmek, anlamak, kavramak.

Gelüñ ey ehl-i baṣīret sözüm idrāk eyleñ
Ḫāk iken menzilüñüz ẕirve-i eflāk eyleñ

idrāk idemezler:

1. **idrāk idemezler:**-*emez, -ler*
Tahmis 7
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İdrak etmek, anlamak, kavramak.

Evc-i aʿlādur hilāl-i rūze gibi ṣadrumuz
Süfle-tabʿ olanlar idrāk idemezler ḳadrümüz

iflāsuñ çirkin yüzini görme:

1. **iflāsuñ çirkin yüzini görme:**-*me*
Mesnevi 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İflasın çirkin yüzünü görmek. II İflas etmek, eldeki her şeyi kaybetmek, tüm mal varlığını yitirmek.

Yüzin aġardan aḳçedür nāsuñ
Görme çirkin yüzini iflāsuñ

ifrāz eyle:

1. **ifrāz eyle:**
Gazel 226
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ayırmak, bölmek.

Beni aḳrān arasında ser-efrāz eyle sulṭānum
Zamānı geçmedin maʿhūdı ifrāz eyle sulṭānum

ʿifrīt-sīret:

1. ʿ**ifrīt-sīret:**
Kaside 12
Mısra: **13**
İfrit huylu (kimse).

Gelmemişdür böyle bir ʿifrīt-sīret ḫar-ṣıfat
Devr-i Deccāla gelince tā zamān-ı ʿĪsden

ifşā-yı rāza başlayalum:

1. **ifşā-yı rāza başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 252
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sırrı ifşa etmeye başlamak. II Aşk sırrını açığa çıkarmak.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

2. **ifşā-yı rāza başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 260
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sırrı ifşa etmeye başlamak. II Aşk sırrını açığa çıkarmak.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

iftirā:

1. **iftirā:**
Diğer 2
Mısra: **6**
Masum bir insanı suçlama.

Ṣoñradan bilmem ne fikr itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü gāh bühtān eyledüñ

iğ:

1. **igi:**-*i*
Gazel 440
Mısra: **1**
Hastalık, illet.

Rişte-i naẓmum bıraḳdı içine ḫalḳuñ igi
Görelüm bāzāra çıḳsun her kişinüñ ipligi

iğmāż:

1. **iġmāż:**
Gazel 119
Mısra: **8**
(Âşığı) Görmezden gelmek.

Yüzüme baḳmayup geçdikce olur ḫāṭurum mesrūr
Ol iġmāż iltifāt-ı şāh-ı ʿālī-şāndan yegdür

iġmāzuñ kemāl-i iltifāt añlar:

1. **iġmāzuñ kemāl-i iltifāt añlar:**-*r*
Gazel 109
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Ayıplamayı iltifat anlamak. II Sevgilinin âşığı azalması ve bu azarın âşığa iltifat gibi gelmesi.

Dil-i üftāde iġmāzuñ kemāl-i iltifāt añlar
Deminde ḫışm-ı çeşmüñ ḳullara ʿayn-ı ʿināyetdür

igülmiş bir delü ḳanlu ḫarāmīdür:

1. **igülmiş bir delü ḳanlu ḫarāmīdür:**-*dür*
Gazel 465
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Hastalanmış delikanlı bir haydut. II Sevgilinin baygın bakışları.

Ḫayāl-i çeşm-i mestüñ ḫāne-i dilde ḳarār itmez
İgülmiş bir delü ḳanlu ḥarāmīdür yataḳ yatmaz

ihānet:

1. **ihānetler:**-*ler*
Muhammes 1
Mısra: **19**
Hainlik, kötülük.

Bu felāketler ihānetler ḥaḳāretler baña
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

ihānet eyleyen ṭāliʿ:

1. **ihānet eyleyen ṭāliʿ:**
Gazel 178
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
İhanet eden talih.

Süreyyā-yı sirişküm ḫāke düşdükçe ḳulup pā-māl
Sitārem düşkün olduḳça ihānet eyleyen ṭāliʿ

iḫāṭa eylemiş:

1. **iḫāṭa eylemiş:**-*miş*
Kaside 7
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **-**
Kuşatmak, çevrelemek, sarmak.

Biñde bir bulmaya ẕātuñ gibi naḳḳād-ı felek
Eylemiş nāmuñ iḫāṭa ʿaşrāt ile miʿāt

ihbār ider:

1. **iḫbār ider:**-*er*
Gazel 299
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
İhbar etmek, haber vermek, bildirmek.

Niçe bir nāḳil-i aḫbār olup iḫbār ider vāʿiẓ
Ḫaber ġayra ḫaber virmez ḫabīr olan bu maʿnādan

ihlāk ider:

1. **ihlāk ider:**-*er*
Gazel 18
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Helak etmek, mahvetmek, yok etmek, öldürmek, ortadan kaldırmak.

Irāḳ yakın dimez ihlāk ider dil ü cānı
Belā-yı buʿd-ı ḥabīb ü cefā-yı ḳurb-ı raḳīb

ihmāli ḳo:

1. **ihmāli ḳo:**
Beyit 68
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
İhmalkârlığı bırak!

Geçme ẕikru'llāhdan īmān ile ṭoprāġa düş
Saʿy ḳıl ihmāli ḳo gün var iken ḳonaġa düş

iḥsān:

1. **iḥsān:**
Beyit 115

Mısra: **2**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Luṭf olur çünki luṭf-ı tām olsun
Ġaraż iḥsān ise tamām olsun

2. **iḥsānuñı:**-*uñ, -ı*
Beyit 148
Mısra: **2**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Key luṭf idi geysek bir ḳaftānuñı sulṭānum
Boyuñca geyüp ṭurın iḥsānuñı sulṭānum

3. **iḥsānı:**-*ı*
Beyit 271
Mısra: **2**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Ḳādir olan etbāʿına elṭāf-ı ʿamīme
Elṭāfa niçün ḳılmaya iḥsānı żamīme

4. **iḥsānuña:**-*uñ, -a*
Diğer 1
Mısra: **90**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Ḫudāyā senüñ faẓluña yoḳ nihāyet
Bulunmaz çü iḥsānuña ḥadd ü ġāyet

5. **iḥsān:**
Diğer 2
Mısra: **27**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde aʿdānuñ meger kim ʿilleti

6. **iḥsānuñ:**-*uñ*
Gazel 13
Mısra: **6**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

7. **iḥsān:**
Gazel 23
Mısra: **5**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Gerekdür bendeñe sulṭānum iḥsān
Raʿiyyet olana lāzım riʿāyet

8. **iḥsānı:**-*ı*
Gazel 51
Mısra: **9**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Bir pādşehden umaruz iḥsānı kim anuñ
İnʿāmı pādşāh u gedāya ʿamīmdür

9. **iḥsān:**
Gazel 159
Mısra: **2**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

10. **iḥsānuñuzı:**-*uñuz, -ı*
Gazel 159
Mısra: **1**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

11. **iḥsānuñ:**-*uñ*
Gazel 205
Mısra: **7**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Efendi ḳanı ḳan ile yumazlar ḳanı iḥsānuñ
Ciger ḫūn oldı ḫūn itmez sirişkin çeşm-i ḫūnbāruñ

12. **iḥsānı:**-*ı*
Gazel 213
Mısra: **8**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Her ne olursa luṭfuñ efendi baña gerek

İḥsānı mā-verāya iderseñ revā degül

13. **iḥsānuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 224
Mısra: **2**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

14. **iḥsānı:**-*ı*
Gazel 232
Mısra: **1**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Kemāl īcāb iderse ehline iḥsānı sulṭānum
Kemāl ile bilürsüz bu dil-i nālānı sulṭānum

15. **iḥsānuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 233
Mısra: **2**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

16. **iḥsānuñ:**-*uñ*
Gazel 270
Mısra: **7**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Olursa ḥasbeten li'llāh fi'llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun ne ʿizz ü cāh içün olsun

17. **iḥsānuñ:**-*uñ*
Gazel 281
Mısra: **3**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Dirīġ itme benüm sulṭānum iḥsān eyle iḥsānuñ
Kerem ehli olan luṭfın dirīġ eyler mi sāʾilden

18. **iḥsānuñ:**-*uñ*
Gazel 281
Mısra: **10**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Ḳabūlī ḳābil-i ḫıdmet ḳuluñdur āstānuñda
Mürüvvet eyle iḥsānuñ dirīġ itme ḳavābilden

19. **iḥsān:**
Gazel 282
Mısra: **2**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Herkese mihr ü vefā ʿuşşāḳa nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden

20. **iḥsān:**
Gazel 320
Mısra: **1**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Bī-mürüvvetden kişi iḥsān umarsa ummasun
Her bulutdan ḳaṭre-i nīsān umarsa ummasun

21. **iḥsān:**
Gazel 349
Mısra: **5**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

İḥsān odur ki daʿvet idesin kemīneñi
Reşkinden öle bāʿiş olanlar ʿadāvete

22. **iḥsāna:**-*a*
Gazel 371
Mısra: **1**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

İḥsāna maẓharuz naẓar-ı iltifāt ile
Manẓūr-ı ʿayn-ı ʿāṭıfetüz her cihāt ile

23. **iḥsāna:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **12**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Behremend eyler muḥaṣṣıl nā-ümīd itmez seni
Bā-ḫuṣūṣ iḥsāna ahdi luṭfa vaʿdi tām ola

24. **iḥsāna:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **85**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

İḥsāna bir bahāne lāzım durur şehāna
İl bu bahāneyile oldı murāda vāṣıl

25. **iḥsāna:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **69**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Didiler var ise şāhā bize iḥsāna cevāz
Düşmenüñ başı kesilsün kim odur baḫşiş-i tām

26. **iḥsānı:**-*ı*
Kaside 7
Mısra: **72**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Gerçi ẕātıyla zamānıyla irür kāma kişi
Yoḳ zamānum meger iḥsānı müreccaḥ ola ẕāt

27. **iḥsān:**
Mesnevi 8
Mısra: **51**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Sizden ol ehl-i ḥükme bu iḥsān
Bendeye oldı mūcib-i ḥırmān

28. **iḥsānuñ:**-*uñ*
Tahmis 10
Mısra: **14**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Fenādur cevr-i bī-pāyānuñ özler
Yıḳılmış ḫāṭırum iḥsānuñ özler

<u>iḥsāñ eyle:</u>

1. **iḥsān eyle:**
Gazel 130
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve iyilikte bulunmak, yardım etmek.

Anı mihmān-ı ġamuñ olana iḥsān eyle
Ḫvān-ı vaṣluñ yiyemez her kişi dendānı çıḳar

2. **iḥsān eyle:**
Gazel 281
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve iyilikte bulunmak, yardım etmek.

Dirīġ itme benüm sulṭānum iḥsān eyle iḥsānuñ
Kerem ehli olan luṭfın dirīġ eyler mi sāʾilden

3. **iḥsāñ eyle:**
Gazel 105
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve iyilikte bulunmak, yardım etmek.

Ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul degüldür ḫayli ḳābildür
Benüm sulṭānum iḥsāñ eyle ʿālem şimdi ḫālīdür

4. **iḥsān eyle:**
Gazel 223
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve iyilikte bulunmak, yardım etmek.

ʿİnāyet idecek demlerdür iḥsān eyle sulṭānum
Çerāġ-ı bāġ-ı ümmīdüm fürūzān eyle sulṭānum

5. **iḥsān eyle:**
Gazel 223
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve iyilikte bulunmak, yardım etmek.

Ḳabūlī bende-i fermān-berüñdür āstānuñda
Kerem ḳıl bende-i fermāna iḥsān eyle sulṭānum

<u>iḥsān eyledüñ:</u>

1. **iḥsān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve iyilikte bulunmak, yardım etmek.

Devlete irgürdüñ evvel mīr-i mīrān eyledüñ

Āl-i ʿOs̱māna muṣāḥib
ḳılduñ iḥsān eyledüñ

ihsān eyleñ:

1. **iḥsān eyleñ:**-*ñ*
Kaside 4
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
İhsan etmek, cömert olmak, bağışta bulunmak.

Ne dilerlerse dirīġ eylemeñ iḥsān eyleñ
Celb-i nefʿ eylemedür anlara aḳṣā-yı merām

ihsān idüñ:

1. **iḥsān idüñ:**-*üñ*
Gazel 61
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lutfetmek, yardım etmek, iyilikte bulunmak.

Zamān-ı ʿāṭıfet hengām-ı nuṣret vaḳt-i furṣatdur
Meded iḥsān idüñ fevt olmasun furṣat ġanīmetdür

ihsān it:

1. **iḥsān it:**
Müseddes 5
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve iyilikte bulunmak, yardım etmek.

Zimām-ı raḫş-ı furṣat elde iken ṭurma iḥsān it
Çerāġ uyarıgör kendü elüñle yaḳ fürūzān it

2. **iḥsān it:**
Mesnevi 9
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve iyilikte bulunmak, yardım etmek.

Zekāt-ı ḥüsnüñ iḥsān it faḳīre
Kerem ehli odur k'ehline vire

3. **iḥsān it:**
Mesnevi 9
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve iyilikte bulunmak, yardım etmek.

Elüñden būse iḥsān it bize sen
Elüñle virdügüñdür saña ḳalan

4. **iḥsān it:**
Gazel 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütfetmek, yardım etmek, ihsanda bulunmak.

Şu çenāra didi sāyeñde senüñ ḫoş geçeyin
Bize luṭf it bir elüñ gölgecigin iḥsān it

5. **iḥsān it:**
Gazel 223
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve iyilikte bulunmak, yardım etmek.

Ḳapuñda bendeñi düşmānla yeksān itme iḥsān it
Reh-i kūyuñda tek ḫāk ile yeksān eyle sulṭānum

iḥsān olacaḳdur:

1. **iḥsān olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Gazel 86
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İhsan edilmek, lütfedilmek, bahşedilmek.

Gördükce Ḳabūlīye ʿitāb eyler imiş yār
Bildüm ki o bī-çāreye iḥsān olacaḳdur

iḥsān olursa:

1. **iḥsān olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 190
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İhsan edilmek, lütfedilmek, bahşedilmek.

Lāyıḳ-ı himmet ġulāmuñdur Ḳabūlī-i ḥaḳīr
Vaḳtidür iḥsān olursa aña defterdārlıḳ

2. **iḥsān olursa:**-*ur, -sa*
Kaside 3
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -

İhsan edilmek, lütfedilmek, bahşedilmek.

Mīrīye ḫıdmet itdüm şāyeste-i ʿāṭāyam
Emvāle saʿyüm oldı iḥsān olursa ḳābil

iḥsān u himmetdür:

1. **iḥsān u himmetdür:**-*dür*
Beyit 137
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve yardım.

Ḳula iḥsān u himmetdür ʿadālet şānı sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u mürüvvet ḳanı sulṭānum

iḥsān u kerem:

1. **iḥsān u kerem:**
Kaside 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İhsan ve lütuf.

Mürüvvet yanlarında ʿayb u iḥsān u kerem kemlik
Yaramazlıḳ yararlıḳdur diyen bedterlerin gördüm

iḥsān u luṭf:

1. **iḥsān u luṭf:**
Müsemmen 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İhsan ve lütuf.

İḥsān u luṭf idi baña her demde ʿādetüñ
Ḳaldı göñülde ẕevḳ u ṣafā vü maḥabbetüñ

iḥsānı ḳılmaya:

1. **iḥsānı ḳılmaya:**-*ma, -y, -a*
Beyit 271
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İhsan etmek: Cömert olmak, bağışta bulunmak.

Ḳādir olan etbāʿına elṭāf-ı ʿamīme
Elṭāfa niçün ḳılmaya iḥsānı żamīme

iḥsānı umar:

1. **iḥsānı umar:**-*ar*
Kıt'a 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İhsan ummak, lütuf beklemek.

Der-i āḫerden ümmīdin kesüp ḳaṭʿ-ı recā itdi
Ḳapuñdan umar iḥsānı Ḳabūlī bu ḳapulıdur

2. **iḥsānı umar:**-*ar*
Gazel 407
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İhsan ummak, lütuf beklemek.

Ḥüsn-i ḫulḳuñdan umar ḫalḳ-ı cihān iḥsānı
Muḥsinüñ mūcib-i iḥsān ise ger aḫlāḳı

iḥsānuña müsteḥaḳ olmayan:

1. **iḥsānuña müsteḥaḳ olmayan:**
Gazel 407
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) İhsanına müstahak olmayan, (sevgilinin) lütfunu hak etmeyen (kimse).

Müsteḥaḳ olmayan iḥsānuña maẓhar düşmez
Bāʿiṣ-i devlet olur herkese istiḥḳāḳı

iḥṣā-yı vücūd-ı ẕerrāt:

1. **iḥṣā-yı vücūd-ı ẕerrāt:**
Kaside 7
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Zerrelerin varlığını sayma.

ʿAdd olınmaz keremüñ ḳaṭre-i deryā mānend
Hīç mümkin midür iḥṣā-yı vücūd-ı ẕerrāt

ihtār-ı iltizāma:

1. **iḫtār-ı iltizāma:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Gerekli uyarı. II İltizam: Özel bir şahsın devlete ait herhangi bir vergi gelirini toplamayı belirli bir yıllık bedel

karşılığında üzerine alması.

İḫtār-ı iltizāma mā-lā yekādu yelzem
Ammā ki nā-revādur taḥṣīl-i ġayr-ı ḥāṣıl

iḫtilāf:

1. **iḫtilāfı:**-*ı*
Gazel 399
Mısra: **9**
Aykırılık, zıtlık, uyuşmazlık.

Ḳavl-i eṣaḥ ile ʿamel it iḫtilāfı ḳo
Ḳurʾānuñ iḫtilāfī degüldür rivāyeti

2. **iḫtilāfī:**
Müseddes 3
Mısra: **10**
Aykırılık, zıtlık, uyuşmazlık.

Bu sözde kimsenüñ yoḳdur ḫilāfı
Degüldür mesʾele ḫod iḫtilāfī

ihtilāfī:

1. **iḫtilāfī:**
Gazel 399
Mısra: **10**
Aykırılık, zıtlık, uyuşmazlık.

Ḳavl-i eṣaḥ ile ʿamel it iḫtilāfı ḳo
Ḳurʾānuñ iḫtilāfī degüldür rivāyeti

ihtilāf-ı heyʾet-i eşkāle:

1. **iḫtilāf-ı heyʾet-i eşkāle:**-*e*
Gazel 331
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şekillerin (ve) suretlerin anlaşmazlığı.

Ḳalma şekk ü reyb ile ṣunʿ-ı Ḫudāya nāẓır ol
İḫtilāf-ı heyʾet-i eşkāle baḳ işkāli ḳo

ihtilāl:

1. **iḫtilālüm:**-*üm*
Gazel 90
Mısra: **4**
Kavga, kargaşa, ayaklanma, düzensizlik.

Leşker-i eşk ise aḳın ṣalmada
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

2. **iḫtilālüm:**-*üm*
Tahmis 6
Mısra: **2**
Kavga, kargaşa, ayaklanma, düzensizlik.

Devr elinden infiʿālüm vardur
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

iḫtilāṭ:

1. **iḫtilāṭı:**-*ı*
Kıt'a 26
Mısra: **6**
Karşılaşıp görüşme.

Aḥbāba imtizācı āb ile ḫāk mānend
Aʿdāya iḫtilāṭı çün nār u ḫāre-i ḫuşk

iḫtilāṭ eyle:

1. **iḫtilāṭ eyle:**
Gazel 176
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İhtilat etmek, karşılaşmak, görüşmek, irtibat kurmak.

Ölüp gidince çıḳma dilā kūy-ı yārdan
Varup segān-ı dil-ber ile eyle iḫtilāṭ

iḫtilāṭı ḳo:

1. **iḫtilāṭı ḳo:**
Gazel 124
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Görüşmeyi bırak, irtibatı kes!

Ṣu gibi bir diyāra çekil iḫtilāṭı ḳo
Çıḳma miyān-ı keşrete ʿuzlet zamānıdur

ihtirāz eyle:

1. **iḫtirāz eyle:**
Gazel 374
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çekinmek, sakınmak, uzak durmak.

Ḫalḳa-i ṭurra-i dil-dāra ṭolaşma zinhār
İḫtirāz eyle güẕār itme dilā mārlıġa

ihtirāz itmek:

1. **iḫtirāz itmek:**-*mek*
Gazel 282
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sakınmak, uzak durmak, çekinmek.

Herkese mihr ü vefā ʿuşşāḳa nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḫtirāz itmek neden

iḫtirāz itsün:

1. **iḫtirāz itsün:**-*sün*
Gazel 300
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çekinmek, sakınmak, uzak durmak.

Nihān itsün niyazdan ġayra zinhār açmasun rāzın
Raḳībinden ḫaẕer ḳılsun ʿadūdan iḫtirāz itsün

ihtişār eyle:

1. **iḫtişār eyle:**
Kaside 4
Mısra: **226**
Kelime Tipi: -
Az konuşmak, sözü kısa kesmek.

Çünki kār āḫirine irdi Ḳabūlī sen de
İḫtişār eyle uzatma sözi ḳıl ḫatm-i kelām

ihtisār kıldum:

1. **iḫtisār ḳıldum:**-*du, -m*
Gazel 8
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sözü kısa kesmek, az konuşmak.

Vaṣfuñ muṭavvel eylemedüm ḳıldum iḫtisār
Bir söz ki muḫtasar ola lā-büd müfīd ola

ihtişāş:

1. **iḫtişāşı:**-*ı*
Kıt'a 33
Mısra: **7**
Uzmanlık, tecrübe.

Bā-ḫuṣūṣ iḫtişāşı fi'l-cümle
Göstere ẓāhirā muḳarrerlik

ihtitām buldı:

1. **iḫtitām buldı:**-*dı*
Gazel 190
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak.

Ḳalʿa-i devlet yed-i luṭfuñla buldı iḫtitām
Ḫaḳ bu kim yanuñda kimse idemez miʿmārlıḳ

ihtitām-ı ān:

1. **iḫtitām-ı ān:**
Gazel 244
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Onun tamamlanması, sona ermesi.

Ey vücūd-ı ḫāme vü nāme zi-tu
İḫtitām-ı ān tuyī ʿunvān hem

iḫtiyāc:

1. **iḫtiyācum:**-*um*
Gazel 345
Mısra: **14**
Muhtaç olma, ihtiyaç, gereksinim.

Niyāzum Ḫaḳḳadur müstaġniyin efrād-ı ʿālemden
Ḳabūlī iḫtiyācum yoḳ Ḫudādan ġayrı bir ferde

2. **iḫtiyācı:**-*ı*
Gazel 393
Mısra: **2**
Muhtaç olma, ihtiyaç, gereksinim.

Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür-dāġdur ḳolı
İle yoḳ iḫtiyācı elde vāfir aḳçesi pulı

3. **iḫtiyācı:**-*ı*
Mesnevi 15
Mısra: **78**
Muhtaç olma, ihtiyaç, gereksinim.

Birdür anuñ yanında şāh u gedā
Herkesüñ iḫtiyācı vardur aña

ihtiyāc ehli:

1. **ihtiyāc ehli:**
Kaside 4
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
İhtiyaç sahipleri.

İhtiyāc ehli saña ʿarż ide ḥāl-i bālin
Müstaḳıl sen ḳılasın ṭālibe tevzīʿ-i sihām

ihtiyāc ehline:

1. **iḫtiyāc ehline:**-*n, -e*
Müseddes 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
İhtiyaç ehli, ihtiyaç sahipleri.

Çār-yāruñ himmeti furṣat deminde yār ola
İḫtiyāc ehline yoḳ gelmez dilinden var ola

2. **iḫtiyāc ehline:**-*n, -e*
Mesnevi 4
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
İhtiyaç ehli, ihtiyaç sahipleri.

İḫtiyāc ehline bilā-noḳṣān
Bāb-ı luṭfuñ güşādedür her ān

iḫtiyāc ḳomaz:

1. **iḫtiyāc ḳomaz:**-*maz*
Gazel 184
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İhtiyaç bırakmak.

Ḫalḳa-i zencīr-i zülf-i yāre ḳomaz iḫtiyāc
ʿĀşıḳı bend-i ġama çekmekdedür ḳullāb-ı ʿışḳ

iḫtiyār eyle:

1. **iḫtiyār eyle:**
Gazel 338
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İhtiyar etmek, seçmek, tercih etmek.

Gel ey dil güşe-i kūy-ı ferāġat iḫtiyār eyle
Muḳīm-i künc-i ʿuzlet ol ḳanāʿat iḫtiyār eyle

2. **iḫtiyār eyle:**
Gazel 338
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İhtiyar etmek, seçmek, tercih etmek.

Gel ey dil güşe-i kūy-ı ferāġat iḫtiyār eyle
Muḳīm-i künc-i ʿuzlet ol ḳanāʿat iḫtiyār eyle

3. **iḫtiyār eyle:**
Gazel 338
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İhtiyar etmek, seçmek, tercih etmek.

Çekil bir cānibe şu gibi geşt-i deşt ü kuhsār it
Ḳarışma her ḫas u ḫāşāke şafvet iḫtiyār eyle

4. **iḫtiyār eyle:**
Gazel 338
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İhtiyar etmek, seçmek, tercih etmek.

Muḳīm-i kūy-ı yār olmaḳ dilerseñ küşte-i ʿışḳ ol
Bihişt isterseñ ey ʿāşıḳ şehādet iḫtiyār eyle

5. **iḫtiyār eyle:**
Gazel 338
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İhtiyar etmek, seçmek, tercih etmek.

Müfīd olmadı eşʿār ile işʿār-ı murādātuñ
Ḳabūlī şiʿri ḳo bir ġayrı ḥālet iḫtiyār eyle

6. **iḫtiyār eyle:**
Gazel 338
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İhtiyar etmek, seçmek, tercih etmek.

Maḳāmuñ ḫāk-i ẕillet eyle ey dil ʿizzet isterseñ
Selāmeth∨āh iseñ evvel melāmet iḫtiyār eyle

7. **iḫtiyār eyle:**
Gazel 435
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İhtiyar etmek, seçmek, tercih etmek.

Alışmaz ey gönül ʿāşıḳda ʿār ile hevā-yı yār
Ya bārī ʿışḳ-ı yāri iḫtiyār eyle ya nāmūsı

iḫtiyār itdüklerüm:

1. **iḫtiyār itdüklerüm:**-*dük, -ler, -üm*
Muhammes 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İhtiyar etmek, seçmek, tercih etmek.

Ṣabr idüp her derde ʿışḳuñ iḫtiyār itdüklerüm
Yoluña nem var ise cümle niṣār itdüklerüm

iḫtiyār itmiş:

1. **iḫtiyār itmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İhtiyar etmek, seçmek, tercih etmek.

Tecerrüd iḫtiyār itmiş nice tecrīdlik çekmiş
Fenā fi'llāh olan abdāla abdālāna ʿışḳ olsun

iḫtiyār ḳıldı:

1. **iḫtiyār ḳıldı:**-*dı*
Gazel 394
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İhtiyar etmek, yaşlandırmak.

Bir kūçegüñ Ḳabūli ġamın ḳıldı iḫtiyār
Himmet zamānıdur aña ey Rūm erenleri

iḫtiyārī:

1. **iḫtiyārī:**
Gazel 326
Mısra: **2**
Bilerek, isteğe bağlı.

Ne ḳadar cevr ü cefā itse o yārı severin
İḫtiyārī degül ol lāle-ʿiẕārı severin

iḫtiyārıyla ferāġ eylerdi:

1. **iḫtiyārıyla ferāġ eylerdi:**-*r, -di*
Gazel 352
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kendi isteğiyle bir şeyden vazgeçmek.

İḫtiyārıyla maḥabbetden ferāġ eylerdi dil
Giderek ʿışḳ u maḥabbet ıżṭırārī olmasa

iḫtiyārsız:

1. **iḫtiyārsız:**
Gazel 87
Mısra: **7**
İradesiz.
Abdāl-ı pāk ider kişiyi iḫtiyārsız
Dergāh-ı ʿışḳa gel bir ulu āstānedür

iḫtiyāṭ idegör:

1. **iḫtiyāṭ idegör:**-*e, -gör*
Gazel 176
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Akıllı davranmak, ilerisini düşünerek hareket etmek.

Gelmez Ḳabūli ḫalḳ-ı cihāndan saña vefā
Gel ʿāḳil iseñ idegör anlardan iḫtiyāṭ

iḫvān:

1. **iḫvān:**
Diğer 2
Mısra: **61**
Kardeşler, dostlar, ahbaplar.

Ḳıṣṣa-i Yūsuf gibi añdıḳca iḫvān aġlasun
Aġlasun kan aġlasun bu çeşm-i giryān aġlasun

iḫvān içinde fāyıḳ-ı aḳrān:

1. **iḫvān içinde fāyıḳ-ı aḳrān:**
Gazel 71
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kardeşler arasında

daha üstün. II Hazreti Yûsuf'a telmih yapılmıştır.

Çekdürür geh cāna ebnā-yı zamānuñ cevrini
Gāh olur iḫvān içinde fāyıḳ-ı aḳrān ider

<u>iḥyā eyledüñ:</u>

1. **iḥyā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Müsemmen 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Hayat vermek, canlandırmak.

Ḳıldı rūḥ-ı Ḳabūli kesb-i ṣafā
Dem-i vaṣluñla eyledüñ iḥyā

2. **iḥyā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hayat vermek, diriltilmek, canlandırmak. II Yaşama sevinci vermek, mutlu etmek.

Kimin nüvāzişler ḳılup kimin murāda irgürüp
Kimine dirlikler virüp çoḳ kişi iḥyā eyledüñ

<u>iḥyā eyler:</u>

1. **iḥyā eyler:**-*r*
Gazel 367
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İhya etmek, diriltmek, canlandırmak, hayat vermek.

Mesīḥāsā leb-i cān-baḫşı eyler mürdeler iḥyā
Otursa niçeler yoḳdur naẓīri gökler altında

<u>iḥyā idecek demdür:</u>

1. **iḥyā idecek demdür:**-*dür*
Gazel 247
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Diriltecek zaman. II Sevgilinin âşığa hayat verdiği anlar.

Beni mektūb-ı cān-baḫşuñla iḥyā idecek demdür
Ḥayāt-ı tāze virsün ḫāke himmet eyle sulṭānum

<u>iḥyā ider:</u>

1. **iḥyā ider:**-*er*
Gazel 51
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İhya etmek, diriltmek, canlandırmak, hayat vermek. II Gönüllere hayat vermek, canlandırmak.

Efsürde-ḫāṭır eylemez iḥyā ider seni
Ol kim Ḳabūli Muḥyi-i ʿaẓm-i remīmdür

2. **iḥyā ider:**-*er*
Beyit 216
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İhya etmek, diriltmek, canlandırmak, hayat vermek.

Dil-ber nice būseyle ider ʿāşıḳı iḥyā
Bir būse ucından ölüyor bu dil-i şeydā

<u>iḥyā ḳılmasun:</u>

1. **iḥyā ḳılmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 313
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İhya etmek, diriltmek, canlandırmak, hayat vermek.

Ol Mesīḥā-leb Ḳabūlī göricek dil mürdesin
Laʿl-i cān-baḫşıyla iḥyā ḳılmasun ya neylesün

<u>iḥyā seyrin itmege:</u>

1. **iḥyā seyrin itmege:**-*meg, -e*
Gazel 284
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İhyayı seyretmek. II Sevgilinin dudağıyla hayat bulan âşığı seyretmek.

Mürdeler ẕikr-i leb-i dil-ber ile cān buldı
Ḫalḳa-i ẕikre gelüñ itmege iḥyā seyrin

<u>īḳāʿ:</u>

1. **īḳāʿī:**
Gazel 431
Mısra: **10**
Yapmak, oldurmak.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣaddur me-kunīd
İntizāʿī mutaṣavver ne-şeved īḳāʿī

2. **īḳāʿī:**
Gazel 499
Mısra: **6**
Yapmak, oldurmak.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣavvur me-kunīd
İntizāʿī be-taṣavvur ne-şeved īḳāʿī

ikbāl ü ʿizz ü devlete:

1. **iḳbāl ü ʿizz ü devlete:**-*e*
Gazel 346
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yücelik, kıymet ve mutluluk.

Rifʿat isterseñ türāb-ı rāh-ı kūy-ı ẕillet ol
Çünki ẕilletdür sebeb iḳbāl ü ʿizz ü devlete

ikdām:

1. **iḳdām:**
Kaside 4
Mısra: **46**
Gayret etme, çabalama.

Menʿ ü iskāta mecāl olmadı ġavġā büyüdi Vüzerā eylediler defʿine ḫayli iḳdām

2. **iḳdāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **16**
Gayret etme, çabalama.

ʿÖmer-heybet o ser-ʿasker ʿAli sīretlü serversin
Muḳarrer keskin ersin düşmene ġālibdür iḳdāmuñ

iḳdām idemez:

1. **iḳdām idemez:**-*emez*
Gazel 166
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gayret etmek, çabalamak.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

iḳdām ider:

1. **iḳdām ider:**-*er*
Kaside 4
Mısra: **162**
Kelime Tipi: -
Gayret etmek, çabalamak.

Didiler pādşeh-i ʿāleme eyler mi hücūm
Kurk u rūbeh naẓar-ı şīre ider mi iḳdām

iḳdām idicek:

1. **iḳdām idicek:**-*icek*
Gazel 513
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gayret etmek, çabalamak.

Tīrüñ iḳdām idicek sīne-i sūzāna geçer
Nīzeñüñ minneti ḫod başa degül cāna geçer

iḳdām-ı tamām eylerüz:

1. **iḳdām-ı tamām eylerüz:**-*r, -üz*
Kaside 4
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Eksiksiz çalışmak, gayret göstermek.

Didiler gerçi ki bir ʿaskere bir baş yiter
Līk bir başa daḫı eylerüz iḳdām-ı tamām

iki:

1. **iki:**
Gazel 33
Mısra: **4**
İki (adet, tane).

Ḳāmet-i aġyāra bir yitmez ḳabā
Anı ey ḫayyāṭ-ı hicrān iki biç

2. **iki:**
Gazel 107
Mısra: **3**
İki (adet, tane).

Senden murādum ikidür iki gözüm iki
Birisi būs-ı laʿl-i lebüñ biri sīnedür

3. **ikidür:**-*dür*
Gazel 107
Mısra: **3**
İki (adet, tane).

Senden murādum ikidür iki gözüm iki
Birisi būs-ı laʿl-i lebüñ biri sīnedür

4. **ikidür:**-*dür*
Gazel 107
Mısra: **7**
İki (adet, tane).

Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz birisi nedür

5. **iki:**
Kaside 4
Mısra: **31**
İki (adet, tane).

Baḥr u ber pādşehi iki degüldür birdür
Nice biñ ʿaskeri bu sözde iden istiḫdām

6. **iki:**
Mesnevi 6
Mısra: **3**
İki (adet, tane).

Ol durur ki iki muʿaddil-i nās
Aʿdel-i ḫalḳ nitekim ḳısṭās

iki aġa-yı ḳavī-heybet ü żırġām-iḳdām:

1. **iki aġa-yı ḳavī-heybet ü żırġām-iḳdām:**
Kaside 4
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
İki aslan güçlü ve heybetli ağa.

Ṭutdılar ḳuvvet-i ḳahr ile iki yanından
İki aġa-yı ḳavī-heybet ü żırġām-iḳdām

iki ʿālem:

1. **iki ʿālem:**
Gazel 29
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki âlem. II Dünya ve ahiret.

Suḫandur ol iki lebler güherbār olmaġa bāʿiş
Suḫandur iki ʿālem yoġ iken var olmaġa bāʿiş

2. **iki ʿālem:**
Gazel 31
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İki âlem. II Dünya ve ahiret.

Laʿlüñ gibi bir bāʿiş-i şevḳ olmadı peydā
Peydā-yı ʿademden iki ʿālem olalı baʿş

iki ʿālemde:

1. **iki ʿālemde:**-*de*
Beyit 150
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İki cihan. II Dünya ve ahiret.

İki ʿālemde eger ister iseñ ḳadr u revāc
Yügrüge bin yüzüñi al ele yüzsüzden ḳaç

2. **iki ʿālemde:**-*de*
Gazel 96
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İki âlem. II Dünya ve ahiret.

Nola ger nā-murād-ı ʿālem isem
İki ʿālemde bir murādum var

3. **iki ʿālemde:**-*de*
Gazel 327
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İki cihan. II Dünya ve ahiret.

Kemend-i ġuṣṣā vü ġamdan iki ʿālemde āzādem
Ḳabūlī bende-i fermān-ı pīr-i ʿışḳ-ı pākem ben

iki ʿālemde ber-ḫurdār ola:

1. **iki ʿālemde ber-ḫurdār ola:**-*a*
Müseddes 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İki âlemde berhudar olmak, hem dünyada hem de ahirette mutlu olmak.

ʿAsker-i İslāma ol kim iki kez serdār ola
Ẓannum oldur kim iki ʿālemde ber-ḫurdār ola

iki ʿālemde mesʿūd olalar:

1. **iki ʿālemde mesʿūd olalar:**-*lar*
Mesnevi 5
Mısra: **124**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"İki cihanda mesut olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Eyülerden Ḫudā ola ḫoşnūd
İki ʿālemde olalar mesʿūd

iki ʿālemde ululuḳ isteyen:

1. **iki ʿālemde ululuḳ isteyen:**
Tahmis 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İki âlemde yücelik isteyen (kimse).

Ululuḳ isteyen iki ʿālemde ey göñül
Elden ḳomaz tevāżuʿı her demde ey göñül

iki ʿālemüñ faḫri:

1. **iki ʿālemüñ faḫri:**
Gazel 424
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İki âlemin övündüğü kişi. II Dünya ve ahirette övülmüş olan Hazreti Muhammed.

Yirüñ pādşāhı gögüñ mihr ü māhı
İki ʿālemüñ faḫri Aḥmed degül mi

iki altunlı ḳaftānı:

1. **iki altunlı ḳaftānı:**-*ı*
Gazel 411
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İki altınlı kaftan.

Eger maḳbūl-i ḥażret olmasañ gelmezdi ḫünkāruñ
İki biñ beş yüz altunı iki altunlı ḳaftānı

iki ʿāmil:

1. **iki ʿāmil:**
Kaside 3
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
İki işçi. II İki vergi memuru.

Ḳavm-i piyādegānuñ mensūḫ olan ʿaḳārın
Gördüm yıḳup gezerler ẓulm ile iki ʿāmil

2. **iki ʿāmil:**
Kaside 3
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
İki işçi. II İki vergi memuru.

Efʿīveş iki ʿāmil dünyāyı yaḳdı yıḳdı
Birisi semm-i mühlik birisi zehr-i ḳātil

iki ay:

1. **iki ay:**
Mesnevi 4
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
İki ay (boyunca).

İki ay anda olmadum ḥākim
Birine daḫı virmiş ol ẓālim

iki ʿayn:

1. **iki ʿayn:**
Kıt'a 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki göz. II Sevgilinin gözleri.

Ḫaṭ-ı siyāh ile pürdür ṣaḥīfehā-yı beyāż
Biri birisine gūyā ḳarışdılar iki ʿayn

iki başa:

1. **iki başa:**-*a*
Gazel 89
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İki baş. II Her iki taraf.

Oturmış iki mısraʿ iki başa kūy-ı paşadur
Ġazeller ehl-i dīvān şāh beyti beyt-i şāhīdür

iki başdan:

1. **iki başdan:**
Kaside 15
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İki yönden, iki taraftan.

Āl-i ʿOs̱mānuñ ḳulı ḳurbānı āl-i Ḥayderüñ
İki başdan bende-i evlāddur gönderdigüñ

2. **iki başdan:**
Kaside 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İki yönden, iki taraftan.

Ḫudā şīrüñ siyeh gūşı vü ʿAbbāsuñ siyeh pūşı
İki başdan muḥibb-i ḫānedān olana ʿışḳ olsun

iki bāzū:

1. **iki bāzū:**
Mesnevi 9
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
İki kol. II Sevgilinin kolları.

Gümüşden servdür ol cism-i bī-mū
İki sīmīn-nihāl ol iki bāzū

iki biñ beş yüz altunı:

1. **iki biñ beş yüz altunı:**-*ı*
Gazel 411
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İki bin beş yüz altın.

Eger maḳbūl-i ḥażret olmasañ gelmezdi ḫünkāruñ
İki biñ beş yüz altunı iki altunlı ḳaftānı

iki cānibde:

1. **iki cānibde:**-*de*
Gazel 89
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İki taraf, her iki yön.

İki cānibde mıṣraʿlar selāma ṭurdılar gūyā
Ġazeller ortası sulṭān-ı Rūmuñ şāh-rāhıdur

iki cānibe:

1. **iki cānibe:**-*e*
Gazel 227
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İki taraf, her iki yön.

Ḳılmaduñ iki cānibe naẓarı
Degmedük bir selāma sulṭānum

iki cānibe ṭurmış:

1. **iki cānibe ṭurmış:**-*mış*
Gazel 210
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İki yana durmak. II Bir işi yapmak için hazırda beklemek.

Dāmānına seng alup iki cānibe ṭurmış
Seyl-āb-ı bahār ile gibi cengi Gedūsuñ

iki cānibüñe:

1. **iki cānibüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 272
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İki taraf, her iki yön.

Cānib-i Ḥaḳḳa naẓar ḳıl diyene baḳmazsın
Bir gün ola ki iki cānibüñe baḳınasın

iki çeşm-i bī-bāk:

1. **iki çeşm-i bī-bāk:**
Mesnevi 9
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
İki korkusuz göz. II Sevgilinin gözleri.

İki şāhin ol iki çeşm-i bī-bāk
Oturur biri birine ḫışımnāk

iki cihān:

1. **iki cihān:**
Gazel 373
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İki cihan, iki dünya. II Dünya ve ahiret.

İkilik aradan gitdi memālik birlige yitdi
Yiter bir pādşāhuñ sāyesi iki cihān üzre

iki cihānı ḳodı:

1. **iki cihānı ḳodı:**-*dı*
Gazel 396
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki cihanı terk etmek. II Dünyadan ve ahiretten vazgeçmek.

Seyr iden kūyuñı cinānı ḳodı
Seni gören iki cihānı ḳodı

iki destinde:

1. **iki destinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İki el.

Çeşm-i pür-ḫışmuñ ile ol iki rā-yı ġarrā
İki mestüñ iki destinde iki ḫançerdür

iki dillü dil-dār:

1. **iki dillü dil-dār:**
Mesnevi 9
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
İki dilli sevgili.

Tülek şāhin baḳışlu kebk-reftār
Balıḳcıl tellü iki dillü dil-dār

iki dizüm üzre çökdüm:

1. **iki dizüm üzre çökdüm:**-*dü, -m*
Gazel 351
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İki dizin üstüne çökmek, dizleri yerde olacak şekilde oturmak.

Yoluñda ölünce çekerin bār-ı belāñı
Çökdüm şütür-i ner gibi iki dizüm üzre

iki dudaġuñ şevḳine:

1. **iki dudaġuñ şevḳine:**-*n, -e*
Gazel 179
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İki dudağın şevki. II Sevgilinin iki dudağının arzusu.

Sīnede iki dudaġuñ şevḳine
Biri biri üstüne yaḳdum dü dāġ

iki dūşında:

1. **iki dūşında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 32
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İki omuz. II Sevgilinin omuzları.

Ey Ḳabūlī dem urur Ḍaḥḥāk-ı mārīden nigār
Beñzemez mi iki dūşında iki suʿbāna ṣaç

iki eṭrāfı:

1. **iki eṭrāfı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İki taraf, iki yön.

Deñiz mālikleridür iki gözler
Şikār özler iki eṭrāfı gözler

iki gīsūlar:

1. **iki gīsūlar:**-*lar*
Mesnevi 9
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
İki saç. II Sevgilinin iki yanından omza dökülen saçları.

İki gīsūlar ol şemʿüñ duḫānı
Muʿaṭṭar ḳılsa nola bezm-i cānı

iki gīsūlaruñdur:

1. **iki gīsūlaruñdur:**-*lar, -uñ, -dur*
Mesnevi 9

Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İki saç. II Sevgilinin iki yanından omza dökülen saçları.

Gümüşden bir mücellā levḥ o sīne
İki gīsūlaruñdur ʿanberīne

<u>iki gīsūy-ı müşgīn:</u>

1. **iki gīsūy-ı müşgīn:**
Gazel 340
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İki (tane) misk kokulu saç. II Sevgilinin yüzünün iki yanından dökülen ve misk gibi kokan saçları.

Ḳatlüme ḳaṣd itdi āḫir efʿi-i Ḍaḥḥākveş
Ol iki gīsūy-ı müşgīn mūy-ı ʿanber-bū yine

<u>iki ġonça:</u>

1. **iki ġonça:**
Tarih 9
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İki gonca. II Abdulbaki adlı zatın iki çocuğu.

Güldi o iki ġonça ile bu gülşen
Oldı ol iki mehle münevver ʿālem

<u>iki gönül bir olıcaḳ:</u>

1. **iki gönül bir olıcaḳ:-***ıcaḳ*
Gazel 183
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki gönlün bir olması, birbirini seven iki insanın birlikte olması.

Dilde peykānuña yir ḳalmaya mı tīr olıcaḳ
Kimse ḥāyil mi olur iki gönül bir olıcaḳ

<u>iki gözler:</u>

1. **iki gözler:**-*ler*
Mesnevi 9
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İki göz. II Sevgilinin iki gözü.

Deñiz mālikleridür iki gözler
Şikār özler iki eṭrāfı gözler

<u>iki gözüm:</u>

1. **iki gözüm:**
Gazel 287
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Benim) İki gözüm: Kıymet verilen kişi için gönül okşayıcı bir seslenme sözü. II İki göz kadar değerli ve sakınılan sevgili.

Ḫaste-dil şerbet-i laʿlüñle ḫoş olsun mı didüm
Dimedüñ iki gözüm bir kez aña ḫoş olsun

2. **iki gözüm:**
Gazel 107
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İki gözüm; kıymet verilen kişi için gönül okşayıcı bir seslenme sözü. II İki göz kadar değerli ve sakınılan sevgili.

Senden murādum ikidür iki gözüm iki
Birisi būs-ı laʿl-i lebüñ biri sīnedür

<u>iki gözüm üzre:</u>

1. **iki gözüm üzre:**
Gazel 351
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"Başım gözüm üstüne" deyimi ile aynı anlamda kullanılan ifade.

Ḫāk-i ḳademüñ ḫıẕmeti başum yüzüm üzre
İzüñ tozınuñ minneti iki gözüm üzre

<u>iki gözümüñ gözeleri:</u>

1. **iki gözümüñ gözeleri:**
Gazel 145
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İki gözün pınarları. II Âşığın iki gözü.

İki gözümüñ gözeleri āb ile ṭoldı

Bāġ-ı çemen-i ġuṣṣada gūyā ki ṭolābuz

iki gül-i nev-ḫīz:

1. **iki gül-i nev-ḫīẕ:**
Tarih 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki taze gül. II Abdulbaki adlı zatın yeni doğan iki çocuğu.

Bāġ-ı heves-i ḥażret-i ʿAbdü'l-bāḳī
İki gül-i nev-ḫīẕ ile oldı ḥurrem

iki hançerdür:

1. **iki ḫançerdür:**-*dür*
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İki hançer. II Sevgilinin şekil itibariyle hançere benzeyen iki kaşı.

Çeşm-i pür-ḫışmuñ ile ol iki rā-yı ġarrā
İki mestüñ iki destinde iki ḫançerdür

iki hilʿatle:

1. **iki ḫilʿatle:**-*le*
Gazel 109
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki kaftan.

Egerçi pādşehden ḳullara ʿīdiyye ʿādetdür
İki ḫilʿatle teşrīf itmek ammā ki saʿādetdür

iki ḳanatlu bir ḳapu:

1. **iki ḳanatlu bir ḳapu:**
Beyit 261
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki kanatlı bir kapı.

Baḳdum görince sīneñi öldüm sürūrdan
İki ḳanatlu bir ḳapu açılur nūrdan

iki ḳaplān-ı meyādīn-i veġā:

1. **iki ḳaplān-ı meyādīn-i veġā:**
Kaside 4
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
İki gürültü meydanının kaplanı. II Güçlü ve kuvvetli iki kişi.

Nice aġa iki ḳaplān-ı meyādīn-i veġā
Nice ḳaplān iki serdār-ı şecīʿ-i miḳdām

iki ḳaşı:

1. **iki ḳaşı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İki kaş. II Sevgilinin iki kaşı.

Melāḥat baḥri içinde kemāhī
Degül mi iki ḳaşı iki māhī

iki ḳat:

1. **iki ḳat:**
Gazel 110
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İki katı, iki misli (daha fazlası).

Ḳāmetüñ bār-ı ʿibādetle iki ḳat eyle
Ẓāhir ü bāṭına baḳ eyleme bir ḳata naẓar

iki kes:

1. **iki kes:**
Gazel 27
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İki kez, iki defa.

Keşf ider anı viren sen ne ḳadar setr itseñ
Şaḳlanur mı iki kes üstine düşen şanʿat

iki kez:

1. **iki kez:**
Müseddes 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
İki kez, iki defa.

ʿAsker-i İslāma ol kim iki kez serdār ola
Ẓannum oldur kim iki ʿālemde ber-ḫurdār ola

iki kimesne:

1. **iki kimesne:**
Kıt'a 34
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki kişi.

Ṭalayup her kişiyi aḳçelerin çalmaġ içün
Aşaġı maḥkemede iki kimesne ḳoduñuz

iki kimse:

1. **iki kimse:**
Kaside 4
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
İki kişi.

Ki iki kimse içün şāha hücūm eyleyeler
İdeler cāy-ı taẕarruʿda ġulüvv ü ibrām

iki kūdek:

1. **iki kūdek:**
Tarih 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İki çocuk. II Abdulbaki adlı zatın iki çocuğu.

Ḫurşīd ü ḳamer gibi ol iki kūdek
Gehvāre-i dehr içre olalar tevʾem

iki kūze:

1. **iki kūze:**
Gazel 149
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İki su testisi. II Âşığın iki gözü.

Ḫūn-āb-ı ciger aḳıduruz dīde-i terden
Kūyuñda iki kūze ile şu çekerüz biz

iki lebler:

1. **iki lebler:**-*ler*
Gazel 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İki dudak.

Suḫandur ol iki lebler güherbār olmaġa bāʿiş
Suḫandur iki ʿālem yoġ iken var olmaġa bāʿiş

iki māhī:

1. **iki māhī:**
Mesnevi 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İki balık. II Sevgilinin iki kaşı.

Melāḥat baḥri içinde kemāhī
Degül mi iki ḳaşı iki māhī

iki maşiyyet:

1. **iki maşiyyet:**
Kaside 3
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
İki suç, iki günah.

Yirden biter cihāna düşdi iki maşiyyet
Birisi ẓulm-i maḥż u birisi küfr-i ḥāyil

iki mehle:

1. **iki mehle:**-*le*
Tarih 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İki ay. II Abdulbaki adlı zatın iki çocuğu.

Güldi o iki ġonça ile bu gülşen
Oldı ol iki mehle münevver ʿālem

iki mektūb-ı şefāʿatle:

1. **iki mektūb-ı şefāʿatle:**-*le*
Gazel 239
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İki şefaat mektubu.

Penc mah ki iki mektūb-ı şefāʿatle bizi
Yedi bu derdi beni çāre gör ey şāh-ı hümām

iki mestüñ:

1. **iki mestüñ:**-*üñ*
Gazel 68
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İki sarhoş. II Sevgilinin gözleri.

Çeşm-i pür-ḫışmuñ ile ol iki rā-yı ġarrā
İki mestüñ iki destinde iki ḫançerdür

iki mısraʿ:

1. **iki mısraʿ:**
Gazel 89
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
İki mısra, iki dize.

Oturmış iki mısraʿ iki başa kūy-ı paşadur
Ġazeller ehl-i dīvān şāh beyti beyt-i şāhīdür

iki necm-i Hüdā:

1. **iki necm-i Hüdā:**
Tarih 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Huda'nın iki yıldızı. II Sadrazam İbrahim Paşa ve padişahın kız kardeşi.

Cemʿ olıcaḳ ol iki necm-i Hüdā bir araya
Semʿ-i cāna ʿālem-i bālādan irdi bir ṣadā

iki nesne:

1. **iki nesne:**
Gazel 107
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İki şey. II Ayrılık ve kavuşma.

Hecr ü viṣāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā birisi nedür

iki rā-yı ġarrā:

1. **iki rā-yı ġarrā:**
Gazel 68
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İki parlak ra "ر" (harfi). II Sevgilinin şekil itibariyle Arapça ra (ر) harfine benzeyen parlak ve gösterişli iki kaşı.

Çeşm-i pür-ḫışmuñ ile ol iki rā-yı ġarrā
İki mestüñ iki destinde iki ḫançerdür

iki rūşen cām:

1. **iki rūşen cām:**
Tarih 15
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İki parlak cam.

Bu bir ʿālī mekāndur cāmekānı ḳubbe-i gerdūn
Ḳabūlī iki rūşen cām aña mihr ü meh-i rūşen

iki ṣalāt:

1. **iki ṣalāt:**
Mesnevi 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İki namaz.

Farż u vācibdür ey güzīn-i ṣiḳāt
Ehl-i īmān olana iki ṣalāt

iki serdār-ı şecīʿ-i miḳdām:

1. **iki serdār-ı şecīʿ-i miḳdām:**
Kaside 4
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
İki gayretli yiğidin serdarı. II Güçlü ve kuvvetli iki kişi.

Nice aġa iki ḳaplān-ı meyādīn-i veġā
Nice ḳaplān iki serdār-ı şecīʿ-i miḳdām

iki sīb:

1. **iki sīb:**
Mesnevi 9
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İki elma. II Sevgilinin iki yanağı.

Ṭoḳınmamış felekden dest-i asīb
İki ṭurunca beñzer ol iki sīb

iki sīmīn-nihāl:

1. **iki sīmīn-nihāl:**
Mesnevi 9
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
İki gümüş fidan. II Sevgilinin parlak ve bembeyaz kolları.

Gümüşden servdür ol cism-i bī-mū
İki sīmīn-nihāl ol iki bāzū

iki söz:

1. **iki söz:**
Gazel 119
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İki söz, iki laf.

Ḳabūlī iki sözle yāre maḳṣūdum edā itdüm
Maḥallinde iki söz bir bütün dīvāndan yegdür

iki sözle:

1. **iki sözle:**-*le*
Gazel 119
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İki söz, iki laf.

Ḳabūlī iki sözle yāre maḳṣūdum edā itdüm
Maḥallinde iki söz bir bütün dīvāndan yegdür

iki suʿbāna:

1. **iki suʿbāna:**-*a*
Gazel 32
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin omuzlarına dökülen ve şekil itibariyle yılana benzeyen saçları.

Ey Ḳabūlī dem urur Ḍaḥḥāk-ı mārīden nigār
Beñzemez mi iki dūşında iki suʿbāna ṣaç

iki şüret:

1. **iki şuret:**
Mesnevi 5
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İki nüsha.

Didüm ey ḫar-ṣıfat iki ṣüret
Aḳçesüz yazılamaz iki ṣuret

2. **iki ṣüret:**
Mesnevi 5
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
İki yüzlü (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Didüm ey ḫar-ṣıfat iki ṣüret
Aḳçesüz yazılamaz iki ṣuret

iki şāhin:

1. **iki şāhin:**
Mesnevi 9
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
İki şahin. II Sevgilinin gözleri.

İki şāhin ol iki çeşm-i bī-bāk
Oturur biri birine ḫışımnāk

iki şaḳ olsun:

1. **iki şaḳ olsun:**-*sun*
Gazel 240
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İki parçaya ayrılmak, bölünmek.

Olsun naḳāreveş reh-i ʿışḳuñda iki şaḳ
Şemşīr-i ġamla çal serümi yoluña ḳodum

iki şeh-bāz:

1. **iki şeh-bāz:**
Kaside 4
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
İki doğan kuşu. II Güçlü ve kuvvetli iki kişi.

Bāz-ı ṣayyād-ı şikārī geçinürken anı
İki şeh-bāz şikār eyledi mānend-i ḥamām

iki şīr:

1. **iki şīr:**
Kaside 4
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
İki aslan. II Güçlü ve kuvvetli iki kişi.

Gürg-i ṣaḥrā-yı selāmet geçinürken miskīn
İki şīr aġzına atıldı nice olmaya rām

iki ṭurunca:

1. **iki ṭurunca:**-*a*
Mesnevi 9
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İki portakal.

Ṭoḳınmamış felekden dest-i asīb
İki ṭurunca beñzer ol iki sīb

iki üç yıl:

1. **iki üç yıl:**
Mesnevi 4
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
İki üç sene, birkaç yıl.

İki üç yıl mülāzemetle meger
Ber-ḳażā itmiş idüm ey server

iki vāv-ı reyḥānī:

1. **iki vāv-ı reyḥānī:**
Beyit 58
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Reyhani yazı şekliyle yazılan iki Arapça "vav (و)" harfi. II Sevgilinin Arapça "vav (و)" harfine benzeyen iki kaşı.

Görüp ebrū-yı ġarrā bile ṣandum çeşm-i cānānı
Yazılmış bir ṣaḥîfe üzre iki vāv-ı reyḥānī

iki vech üzre:

1. **iki vech üzre:**
Diğer 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İki yön üzere, iki açıdan.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṣr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

iki vech üzredür:

1. **iki vech üzredür:**-*dür*
Diğer 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İki yön üzere, iki açıdan.

İki vech üzredür kelām-ı metīn
Biri menṣūr çün Benātü'n-naʿş

iki yā:

1. **iki yā:**
Gazel 492
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İki yay. II Sevgilin şekil itibariyle yaya benzeyen kaşları.

Dest-i ḳudret iki yā çekmiş dü ebrū ḳomış ad
Bir muṭarrā tārdan zih baġlamış mū ḳomış ad

iki yaḳada:

1. **iki yaḳada:**-*da*
Gazel 406
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki yaka. II Dünya ve ahiret.

Çāk itmeyen ḳabā-yı büġānuñ yaḳāsını
İki yaḳada nice görür meh-liḳāsını

iki yanından ṭutdılar:

1. **iki yanından ṭutdılar:**-*dı, -lar*
Kaside 4
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
İki yanından tutmak.

Ṭutdılar ḳuvvet-i ḳahr ile iki yanından
İki aġa-yı ḳavī-heybet ü żırġām-iḳdām

iki yanuñda ṭurur:

1. **iki yanuñda ṭurur:**-*ur*
Gazel 337
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İki yanında durmak, her iki tarafta bulunmak.

İki yanuñda ṭurur ḳullaruñ gibi dil ü cān
Saʿādet ile naẓar eyle ṣaġuña ṣoluña

iki yapraḳ:

1. **iki yapraḳ:**
Kaside 10
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İki yaprak.

Naḫl-i bālā-yı vücūdı bir ḳabā dökmiş nihāl
Şāḫsār-ı cismine ṣarmış iki yapraḳ dede

iki yıldan ziyādedür:

1. **iki yıldan ziyādedür:**-*dür*
Mesnevi 2
Mısra: **55**

Kelime Tipi: -
İki yıldan fazla.

İki yıldan ziyādedür şāhā
Der-i devletde ben ḳuluñ ḥālā

iki ẓālim:

1. **iki ẓālim:**
Kaside 3
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
İki zalim (kişi).

Yine ol iki ẓālim ol ḳulzüm-i meẓālim
Bīrūn iken ṣadedden olmaḳ revā mı dāḫil

iki zencīr:

1. **iki zencīr:**
Gazel 100
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İki zincir. II Sevgilinin saçları.

Aḳıdur silsile-i eşküm o fettān-ı cihān
Şāh-ı ʿışḳa iki zencīr ile bir şīr çeker

iki zer mühre-rengdür:

1. **iki zer mühre-rengdür:**-*dür*
Gazel 85
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İki altın renkli yuvarlak. II Güneş ve Ay.

Çarḫ-ı felek ki bāz-ı hümāyūn-cenāḥdur
Yanında mihr ü māh iki zer mühre-rengdür

ikiden ḫālī degüldür:

1. **ikiden ḫālī degüldür:**-*dür*
Gazel 286
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Birbirinden ayrı değil.

Sāḳi-i kevs̱er bihişt içre ʿAlidür pes velī
İkiden ḫālī degüldür yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

ikilik aradan gitdi:

1. **ikilik aradan gitdi:**-*di*
Gazel 373
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İkiliğin ortadan kalkması, belli bir konu hakkında düşünce olarak ikiye bölünmüş olan taraflar arasındaki anlaşmazlığının son bulması.

İkilik aradan gitdi memālik birlige yitdi
Yiter bir pādşāhuñ sāyesi iki cihān üzre

ikindiye dek:

1. **ikindiye dek:**
Kaside 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İkindiye kadar.

Sādis-i ʿışr u cemāẕ ay nuḫust yaʿni eḥad
Evvel ikindiye dek ḫayli ġulüv itdi ġulām

2. **ikindiye dek:**
Kaside 4
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
İkindiye kadar.

Ol gün ikindiye dek fetẖ-i ṭılısm üzre idi
Tīġ-i cellād-ı sipihr-i felek-i mīnā-fām

ikisi:

1. **ikisi:**
Gazel 107
Mısra: **2**
(Her) ikisi, iki tanesi.

Ḳasduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de fedā yoluña birisi nedür

2. **ikisinden:**-*n, -den*
Gazel 204
Mısra: **9**
(Her) ikisi, iki tanesi.

Ḳabūli biz ikisinden de şimdi maḥrūmuz
Kimisi sīm ü zere kimi dil-bere mālik

ikisinüñ birisinedür:

1. **ikisinüñ birisinedür:**-*n, -e, -dür*
Gazel 107
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İkisinden biri. II Can veya gönülden biri.

Ḳaṣdı Ḳabūli ol ḳıya baḳışlu āfetüñ
Cān ile dilden ikisinüñ birisinedür

iḳlīm-i ʿAcem:

1. **iḳlīm-i ʿAcem:**
Müseddes 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Acem ülkesi, İran.

Ṣarṣar-ı ḳahrıyla Īrān illeri ber-bād olur
Ḥüsn-i tedbīriyle iḳlīm-i ʿAcem ābād olur

iḳlīm-i ʿOsmānī:

1. **iḳlīm-i ʿOs̱mānī:**
Tarih 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Osmanlı ülkesi.

Dimişler pādşāh-ı kām-rānuñ tā murādınca
Bulınmaz ser-te-ser yoḳlansa ger iḳlīm-i ʿOs̱mānī

ikrāh itme:

1. **ikrāh itme:**-*me*
Gazel 363
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bir kimseye zorla iş yaptırmak.

ʿArż-ı ḥāl eyleme devletlülere virme ṣudāʿ
Kimse söyletme dilekci ḳoma itme ikrāh

iḳrār:

1. **iḳrārına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 108
Mısra: **6**
Kabul etme, tasdik etme, söz verme.

Dilā bezm-i viṣāl-i yāre dāḫil olmadur ḳaṣdum
Tamām oldı bu cānib anuñ iḳrārına ḳalmışdur

2. **iḳrār:**
Gazel 117
Mısra: **2**
Kabul etme, tasdik etme, söz verme. II Tüm ruhların ezel meclisinde kabul ettikleri söz.

Bār-ı belāyı biz çekerüz kār böyledür
Īmān ezelden öyledür iḳrār böyledür

ikrār iderse:

1. **iḳrār iderse:**-*er, -se*
Mesnevi 5
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek, tasdik etmek.

Bir bir iḳrār iderse şenʿatini
Elüme eyle yaz da ṣūretini

iksīr-i ʿışḳ-ı pāk:

1. **iksīr-i ʿışḳ-ı pāk:**
Gazel 167
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Temiz aşk iksiri. II Aşk.

Zerd olsa derd-i yār ile çehrem ʿaceb degül
İksīr-i ʿışḳ-ı pāk ile altun olur nüḥās

iksīr-i saʿādet:

1. **iksīr-i saʿādet:**
Gazel 285
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutluluk iksiri.

Cevher-i ḫāk-i derüñ māye-i devlet bilürin
Ayaġuñ tozını iksīr-i saʿādet bilürin

iktidā ḳıldı:

1. **iḳtidā ḳıldı:**-*dı*
Tarih 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uymak, tabi olmak.

Pādşāh-ı kāmkāruñ duḫterinüñ aḫteri
Almaġa ḳıldı reh-i şerʿ-i şerīfe iḳtidā

iḳtidār:

1. **iḳtidārum:**-*um*
Mesnevi 2
Mısra: **72**
Güç yetme, iktidar.

Daḫı bir kesb ü ġayrı kārum yoḳ
Vaṣlına aña iḳtidārum yoḳ

<u>iḳtidār ḳalmaz:</u>

1. **iḳtidār ḳalmaz:**-*maz*
Gazel 354
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gücü yetmek, dayanmak, tahammül etmek, üstesinden gelmek.

Gerçi kim ḳalmaz şikest olsa keşīde iḳtidār
Çāresi ṣabr itmedür żaʿfın viren ḳudret vire

<u>iḳtirān:</u>

1. **iḳtirānı:**-*ı*
Terci-bend 4
Mısra: **15**
Yaklaşma, yakın olma.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma anuñ da zamānı var

<u>iḳtirān-ı kevkeb-i saʿdeyndür:</u>

1. **iḳtirān-ı kevkeb-i saʿdeyndür:**-*dür*
Tarih 10
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İki uğurlu yıldızın (Zühre ve Müşteri) yakınlaşması. II Sadrazam İbrahim Paşa ile padişahın kız kardeşinin evlenmesi.

Ben didüm āyā nedür bu cemʿa bāʿiṣ bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i saʿdeyndür tārīḫ aña

<u>iḳtiżā:</u>

1. **iḳtiżāsı:**-*s*, -*ı*
Kaside 3
Mısra: **8**
Gerektirme, lazım.

ʿĀlim ki iddiʿāsı şükrān-ı pādşāhī
ʿĀmil ki iḳtiżāsı ḫoşnūdi-i erāzil

<u>iḳtiżā-yı hevā:</u>

1. **iḳtiżā-yı hevā:**
Gazel 406
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk ihtiyacı.

Olur mı iḳtiżā-yı hevā ehl-i ʿışḳdan
Tebdīl ider rıżā-yı ḥabībe hevāsını

<u>il:</u>

1. **ilden:**-*den*
Beyit 46
Mısra: **1**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Yoḳdur ilden ẕerre deñlü ʿāʾide
Rabbenā enzil ʿaleynā māʾide

2. **ilden:**-*den*
Gazel 27
Mısra: **9**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫẕ ile ilden ammā
Bāʿiṣ-i tefriḳa olur saña ol cemʿiyyet

3. **iller:**-*ler*
Gazel 144
Mısra: **10**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Ey Ḳabūlī gönlümüz alçaḳ durur ġāyet bizüm
Bende-i ʿışḳ olduḳ iller gibi aġalanmazuz

4. **ilden:**-*den*
Gazel 203
Mısra: **9**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Kerem it luṭf u kerem umma Ḳabūlī ilden
ʿĀlemüñ ḫalḳını sen ehl-i kerem mi ṣanduñ

5. **ilden:**-*den*
Gazel 282
Mısra: **7**

Yabancılar, başkaları, herkes.

Fāş idersin sırruñ ilden ṣaḳlamazsın ġonçaveş
Açılup her ḫāra ey gül keşf-i rāz itmek neden

6. **iller:**-*ler*
Gazel 289
Mısra: **6**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Ṣubḥa dek ḳarşusında şemʿ gibi
Otura iller ol yata yanın

7. **il:**
Gazel 302
Mısra: **11**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Sözüm ḥaḳdur velī il bāṭıl añlar
Nedür icrā-yı ḥaḳ bāṭıl ne bilsün

8. **il:**
Gazel 302
Mısra: **14**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Ḫudā bilsün Ḳabūlī ġamla ḫālüñ
Senüñ her ḫālüñi yā il ne bilsün

9. **ildür:**-*dür*
Gazel 399
Mısra: **7**
Yabancılar, başkaları, herkes.

İldür bu ilüñ öñüne geçmiş kimesne yoḳ
Uydurma ḫalḳı kendüñe terk it imāmeti

10. **iller:**-*ler*
Gazel 491
Mısra: **2**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Kim virür baña ḳażā il ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

11. **il:**
Kaside 3
Mısra: **86**
Yabancılar, başkaları, herkes.

İḥsāna bir bahāne lāzım durur şehāna
İl bu bahāneyile oldı murāda vāṣıl

12. **il:**
Kıt'a 4
Mısra: **1**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Ṣādmān il ṣafā-yı vaṣluñ ile
Ben ġamuñla ġarīb ü pāmālin

13. **ili:**-*i*
Kıt'a 16
Mısra: **3**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Ber-murād eyle sen ili saña da
Yessera'llāhu mā yeşā diyeler

14. **il:**
Mesnevi 4
Mısra: **128**
Yabancılar, başkaları, herkes.

Birine biñ virür cenābuña Ḥaḳ
İl söyündürdügin sen añlama yaḳ

15. **il:**
Beyit 143
Mısra: **1**
Diyar, iklim, memleket, yurt.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarṣa

16. **il:**
Gazel 491
Mısra: **1**
Diyar, iklim, memleket, yurt.

Kim virür baña ḳażā il ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

17. **il:**
Mesnevi 7
Mısra: **58**
Diyar, iklim, memleket, yurt.

Ṣaḳın fermān-ı şāha olma ʿāṣī
İl içün olma ġavvāṣ-ı maʿāṣī

18. **il:**
Gazel 123
Mısra: **7**
Yabancılar, başkaları, herkes. II Rakip.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

19. **iller:**-*ler*
Gazel 123
Mısra: **8**
Yabancılar, başkaları, herkes. II Rakip.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

20. **ilmez:**-*mez*
Beyit 244
Mısra: **1**
İlişmek, dokunmak, değmek, isabet etmek.

Ḫadeng-i āhumuz ilmez geçer bu ṭāḳ-ı mīnādan
Naẓīri yoḳ durur ey ḳaşı ya geçgindür aʿlādan

21. **ilmiş:**-*miş*
Tahmis 13
Mısra: **21**
İlişmek, dokunmak, değmek, isabet etmek.

Ālām-ı belā ilmiş idi ḳalb-i Kabūlī
Bilmezdi nedür cānib-i maḳṣūda vüṣūli

il geçdigi yerden geçerüz:

1. **il geçdigi yerden geçerüz:**-*er, -üz*
Gazel 497
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Elin geçtiği yerden geçmek. II Rakibin bulunduğu sevgilinin mahallesine gitmek.

Kūyuñda geçersem yeridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm il geçdigi yerden

il geçdügi yerden geçerüz:

1. **il geçdügi yerden geçerüz:**-*er, -üz*
Gazel 264
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Elin geçtiği yerden geçmek.

Kūyuñda geçersem yiridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm il geçdügi yerden

il gün:

1. **il gün:**
Gazel 426
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Halk, ahali.

Ḫüsrev-i ḫāverüñ oldı diyü il gün lemeʿāt
Münteşir eyledi āfāḳa bu rūşen ḫaberi

il mālıdur:

1. **il mālıdur:**-*dur*
Gazel 27
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
El malı, başkalarına ait olan mal. II Rüşvet.

Ey dil il mālıdur almalı degüldür rüşvet
Virene vü alana bāʿiṣ olana laʿnet

il yüzine çekdigüñ:

1. **il yüzine çekdigüñ:**-*dig, -üñ*
Beyit 81
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Başkalarına karşı

yüzüne çektiğin (şey). II Sevgilinin saçlarıyla yüzünü kapatması.

Ruḫuñ iḥāṭa ḳılan müşg-nāb mıdur
Degül ya il yüzine çekdigüñ ḥicāb mıdur

ʿilāc:

1. ʿ**ilāc:**
Gazel 167
Mısra: **9**
Bir hastalığı iyileştirmek amacıyla çeşitli şekillerde kullanılan madde, ilaç, çare. II Sevgilinin dudağı.

Tiryāḳ-ı laʿl-i yār olur ancaḳ ʿilāc aña
İçdi Ḳabūli zehrüñi ey çarḫ ṭās ṭās

ʿilāc itmez:

1. ʿ**ilāc itmez:**-*mez*
Gazel 142
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İlaç vermek, deva bulmak.

Vefā vü merḥamet ḳıl diyü ibrām itme dil-dāra
Ölümlü ḫasteye ey dil ṭabīb olan ʿilāc itmez

ʿilāc u dermān itmeñ:

1. ʿ**ilāc u dermān itmeñ:**-*me, -ñ*
Gazel 342
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Derman olmak, iyileştirmek.

Dil münkesirdür itmeñ aña ʿilāc u dermān
Olmaz budur çü ʿillet cām-ı şikeste beste

İlah:

1. **İlāh:**
Gazel 360
Mısra: **2**
Allah, Tanrı, Rab.

Biz ne emīrüz ne vezīrüz ne şāh
Bende-i dergāh-ı İlāhuz İlāh

İlāhi ādem bī-kes ü bī-mesned olmasun:

1. **İlāhi ādem bī-kes ü bī-mesned olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 254
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ey Allah'ım! (Hiçbir) İnsan, yurtsuz ve kimsesiz olmasın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Be-ḥaḳḳ-ı Aḥmed-i muḫtār u āl-i aḫyāreş
İlāhi bī-kes ü bī-mesned olmasun ādem

iʿlām:

1. **iʿlām:**
Gazel 83
Mısra: **9**
Anlatmak, bildirmek, söylemek, izah etmek.

Ey Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl-i bülbüli iʿlām içün
Ġonca-i ter nā-şüküfte nāme-i pīçīdedür

2. **iʿlām:**
Gazel 433
Mısra: **7**
Anlatmak, bildirmek, söylemek, izah etmek.

Diyār-ı şarḳı fetḥ itdük diyü iʿlām içün ḫalḳa
Seḥer çıḳdı güneş burc-ı sipihre dikdi sancāġı

iʿlām idemez:

1. **iʿlām idemez:**-*emez*
Gazel 166
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, bildirmek, söylemek, izah etmek.

Utanur aġlayamaz söyleyemez dil-dāra
Dil-i maḥcūbı görüñ ḥālini iʿlām idemez

ilā-yevm-i maḥsūb:

1. **ilā-yevm-i maḥsūb:**
Tarih 17
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Hesap edilmiş gün.

Şeb-i ḳadr bādā şeb ü ʿīd rūzest
Mehet sāl ü sālet ilā-yevm-i maḥsūb

ilden fāʾide yoḳdur:

1. **ilden fāʾide yoḳdur:**
Beyit 47
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Atasözü**
"*Kimseden kimseye fayda (hayır) yoktur" anlamına gelen atasözü.*

Sen ṭururken yoḳdur ilden fāʾide
Rabbenā enzil ʿaleynā māʾide

ile:

1. **ile:**
Beyit 3
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Tīġ-i ġam-ı maḥabbet ile yāre yāreyem
Şāyed ki bu bahāne ile yāre yarayam

2. **ile:**
Beyit 3
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Tīġ-i ġam-ı maḥabbet ile yāre yāreyem
Şāyed ki bu bahāne ile yāre yarayam

3. **ile:**
Beyit 6
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Serde hevā dilde heves elde dām
Ehl-i dile derd ile dirlik ḥarām

4. **ile:**
Beyit 7
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳalbümüzi şād iderüz ʿışḳ ile
ʿIşḳ ile geldük giderüz ʿışḳ ile

5. **ile:**
Beyit 7
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳalbümüzi şād iderüz ʿışḳ ile
ʿIşḳ ile geldük giderüz ʿışḳ ile

6. **ile:**
Beyit 7
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳalbümüzi şād iderüz ʿışḳ ile
ʿIşḳ ile geldük giderüz ʿışḳ ile

7. **ile:**
Beyit 28
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cevr-i gerdūna taḥammül baḥsin itsem ṭaġ ile
Ḳorḳusından ẓannum oldur ki yirinden ṭāġıla

8. **ile:**
Beyit 32
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Pür olmayınca aḳīḳ-i müzāb ile mīzāb
Derūn-ı teşne olur mı her āb ile sīrāb

9. **ile:**
Beyit 32
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Pür olmayınca aḳīḳ-i müzāb ile mīzāb
Derūn-ı teşne olur mı her āb ile sīrāb

10. **ile:**
Beyit 45
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Seyr-i feżāyile irişilmez feżāyile
Saʿy-i mesāʾ ile irür ādem mesāʾile

11. **ile:**
Beyit 68
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Geçme ẕikru'llāhdan īmān ile ṭopraġa düş
Saʿy ḳıl ihmāli ḳo gün var iken ḳonaġa düş

12. **ile:**
Beyit 84
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Gönlüm eyü lisān ile sen Ādemi ḳul ider lisānsın

13. **ile:**
Beyit 85
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Şandum ey ġonca-leb ben anı leben

14. **ile:**
Beyit 86
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Şandum ey ġonca-leb ben anı leben

15. **ile:**
Beyit 93
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ġam-ı cānān ile ben nāle ḳılsam ḳalb olur nālān
Nola nālān olursa dil dil-i nādān olur nādān

16. **ile:**
Beyit 95
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ġalibüz himmet iderse dost düşmen üstine
Düşmezüz biz güc ile ey dost düşmen üstine

17. **ile:**
Beyit 97
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Öldürür ādemi derd ile sipihrüñ ḳahrı
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

18. **ile:**
Beyit 122
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Mükerrer añmaġ ile leblerüñ olur maʿlūm
Efendi cāyiz olur mı iʿāde-i maʿdūm

19. **ile:**
Beyit 146
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir avuc ṭopraḳ kemāl-i ṣunʿ ile insān olur
Saʿy ile bir ḳaṭre ṣu deryā-yı bī-pāyān olur

20. **ile:**
Beyit 146
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir avuc ṭopraḳ kemāl-i ṣunʿ ile insān olur
Saʿy ile bir ḳaṭre ṣu deryā-yı bī-pāyān olur

21. **ile:**
Beyit 157
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Pür iken eṭʿime ile gūş-ı Keykāvūs
Çalındı semʿine bāng-i ṣadā-yı nevbet-i kūs

22. **ile:**
Beyit 160
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳabūli ʿarṣa-i naẓm içre ehl-i diller ile
Semend-i ṭabʿumuzı ḳoşa ḳoşa biz ḳalduḳ

23. **ile:**
Beyit 163
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

24. **ile:**
Beyit 175
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

25. **ile:**
Beyit 175
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

26. **ile:**
Beyit 182
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Zār u zūr ile nice zār olmasun cism-i nizār
Zordur her rūzgār u rūzgār u rūzgār

27. **ile:**
Beyit 213
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥālet-i bāde gibi neşʾesi gitmez sözümüñ
Āb-ı engūr ile tā kim başı ḫoşdur üzümüñ

28. **ile:**
Beyit 218
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẓulm ile yaḳdı şehri bir baḫtı ḳara nāyib
Nāyib nicesi nāyib nāyil be-her nevāyib

29. **ile:**
Beyit 222
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kām ile maġrūr olup ṭaʿn itmezüz kāmillere
Cāh ile mesrūr olup ḳarışmazuz cāhillere

30. **ile:**
Beyit 222
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kām ile maġrūr olup ṭaʿn itmezüz kāmillere
Cāh ile mesrūr olup ḳarışmazuz cāhillere

31. **ile:**
Beyit 231
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nāmum bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

32. **ile:**
Beyit 242
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Rüsvā-yı cihān itdi ʿışḳuñ beni her fenden
Fāş oldı ile rāzum ne ṣaḳlayayın senden

33. **ile:**
Beyit 248
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Rāh-ı miḥnetde sen ey dil bir avuc ḫāk olasın
Yol mıdur bād-ı ġudūr ile ṭarabnāk olasın

34. **ile:**
Beyit 269
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cānāna didüm ḥüsn ile sen nūr-ı başarsın
Geldi didi bi'llāhi ḳatı ehl-i naẓarsın

35. **ile:**
Diğer 1
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

leʾālī-i naẓmı nümāyān u reyyān ḳıldı Dürūd-ı nā-maʿdūd ol muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma ki fünūn-ı şiʿri mażmūnı Ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh ile merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış

36. **ile:**
Diğer 1
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān İnne mine'ş-şiʿri le-ḥikme taḳrīr-i dil-peẕīr ile maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi
Erbāb-ı ṣınāʿat-kelāmuñ ve aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ kelām-ı muʿciz-niẓām ve maḳāl-i siḥr-intiẓāmını

37. **ile:**
Diğer 1
Mısra: **25**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekseri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḥālet-i ruḫṣat virildi Ammā

38. **ile:**
Diğer 1
Mısra: **26**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekseri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḥālet-i ruḫṣat virildi Ammā

39. **ile:**
Diğer 1
Mısra: **27**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

40. **ile:**
Diğer 1
Mısra: **30**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eser ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

41. **ile:**
Diğer 1
Mısra: **33**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-

bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

42. **ile:**
Diğer 1
Mısra: **40**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Elā ey nükte-pervāz-ı suḫanver
Bu nām olsa o nāme ile perver

43. **ile:**
Diğer 1
Mısra: **61**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ki vāḳiʿ olan ġalaṭ u zeleli ḳalem-i luṭfları ile ıṣlāḥ idüp ve ʿaybın ġayb idüp ḫā'-i ḫāṭāyı ʿayn-ı ʿaṭāya tebdīl
buyuralar

44. **ile:**
Diğer 2
Mısra: **24**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cümleden aʿlā idi tūġ u livā vü şevketi
Pādşāh-ı dehr ile var idi ġāyet ülfeti

45. **ile:**
Gazel 3
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir ḫūba düşdi göñül ḫüsrev-i zamānedür
Ḳaṣr-ı vefāda devlet ile müstedām ola

46. **ile:**
Gazel 3
Mısra: **15**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dil-berler ile vaʿdesi budur Ḳabūlinüñ
Kim mīr-i meclis olur ise ol ġulām ola

47. **ile:**
Gazel 5
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cefā vü cevr ile ḳırdı geçürdi ḳullarını
Meger bu pādşeh-i ḥüsn olana ʿādet ola

48. **ile:**
Gazel 5
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Hücūm-ı ġuṣṣa ile nā-murād ḳaldı göñül
Meger murāda irenlerden aña himmet ola

49. **ile:**
Gazel 6
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ol ʿişve-sāz ḳande ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola

50. **ile:**
Gazel 8
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sen gün gibi ṭulūʿ idicek kerr ü ferr ile
Encüm-ṣıfat gürūh-ı ʿadū nā-bedīd ola

51. **ile:**
Gazel 13
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

52. **ile:**
Gazel 13
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳabūlī ḫalvet-i ḫāṣa icāzet olmaya diyü

Ḥicāb ile verā-yı bābdan ḳaldum ḥicābāsā

53. **ile:**
Gazel 14
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥālet mi virürdi bize mey-ḫānede her küb
Tiryāk mey-i nāb ile bulmasa terekküb

54. **ile:**
Gazel 16
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Efendi zümre-i ʿuṣṣāḳ ḳullaruñdur hep
Velī bu şarṭ ile kim lā-yubāʿ u lā-yūheb

55. **ile:**
Gazel 17
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Naḳd-i cān ile göñül vuṣlat umarsın ne ʿaceb
Rāygān gevheri zī-ḳıymet umarsın ne ʿaceb

56. **ile:**
Gazel 18
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

57. **ile:**
Gazel 18
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

58. **ile:**
Gazel 18
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Belā-yı ʿışḳ ile bir ḥālete irüşdüm kim
Taʿaccüb eyler inanmaz sözüme merd-i lebīb

59. **ile:**
Gazel 19
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ġam-ı zülf-i siyāh-ı yār ile öldüm şeb-i ġamda
Çöz ey ebr-i siyeh gīsūlaruñ üstüme mātem ṭut

60. **ile:**
Gazel 20
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ol dür-i pāki kenār itmege ger māyil iseñ
Nem-i eşküñ ġam-ı hecr ile yem ü ʿummān it

61. **ile:**
Gazel 21
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥalḳ ile nola ervaḥ kesb-i ʿalāḳa itse
Nāẕır degül mi peste ḫurşīd-i evc-i rifʿat

62. **ile:**
Gazel 26
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Diril ʿışḳ ile ol saʿīdü'l-ḥayāt
Ölürseñ olursın şehīdü'l-memāt

63. **ile:**
Gazel 27
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫẕ ile ilden ammā
Bāʿiş-i tefriḳa olur saña ol cemʿiyyet

64. **ile:**
Gazel 27
Mısra: **14**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Başa her dānesi bir seng-i cefādur şeynüñ
Ey Ḳabūlī anı almaġ ile bulma şöhret

65. **ile:**
Gazel 36
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Uṣūl-i ʿışḳı ıṣlāḥ itmez īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ıṣlāḥ

66. **ile:**
Gazel 39
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dil derdüñ ile ʿālem-i ʿıṭlāḳa irişdi
Ammā girih-i zülf-i siyāhuñla muḳayyed

67. **ile:**
Gazel 40
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

68. **ile:**
Gazel 41
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nālem bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

69. **ile:**
Gazel 41
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp ʿāşıḳlar üstine semend

70. **ile:**
Gazel 48
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Görmese ʿāşıḳ olan dil-berini cānı çıḳar
Derd ile aġlamadan dīde-i giryānı çıḳar

71. **ile:**
Gazel 48
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳorḳar oldum ile vaṣf itmege yāri zīrā
Her kime añar isem ʿāşıḳ-ı nālānı çıḳar

72. **ile:**
Gazel 52
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nāz ile gelse sürūd eylese bülbül gibi yār
Şevḳden meclisimüz ḫalḳa-i rindāna döner

73. **ile:**
Gazel 53
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ol ebrūlar berāt-ı ḥüsnüñüñ ṭuġrā-keşānıdur
Bu ʿünvān ile añılmaḳ begüm devlet nişānıdur

74. **ile:**
Gazel 55
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Devlete vāṣıl olur vuṣlat-ı cānāna iren
Yār ile ʿālem iden pādşeh-i ʿālem olur

75. **ile:**
Gazel 57
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Araya çirk-i küdūret ṣaldı gerçi kim ʿadū
Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler anı yār yur

76. **ile:**
Gazel 58
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dil ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i yār ile oynar
Bilmez żararın ṭıfl durur mār ile oynar

77. **ile:**
Gazel 58
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dil ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i yār ile oynar
Bilmez żararın ṭıfl durur mār ile oynar

78. **ile:**
Gazel 58
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿIşḳ ehlinüñ ālām-ı cefā ʿaynına gelmez
Şol üştür-i ser-mest gibi kim bār ile oynar

79. **ile:**
Gazel 58
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Zār oyınıdur şuʿbede-i nerd-i maḥabbet
Sābāş aña kim anı dil zār ile oynar

80. **ile:**
Gazel 58
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Naḳd-i dili çaldurmayıgör ġamze-i yāre
Oñar mı Ḳabūlī şu ki ʿayyār ile oynar

81. **ile:**
Gazel 59
Mısra: **14**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

82. **ile:**
Gazel 62
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir siyeh-rū kāfir ile ṣalınur ol serv-ḳad
Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

83. **ile:**
Gazel 68
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Çeşm-i pür-ḫışmuñ ile ol iki rā-yı ġarrā
İki mestüñ iki destinde iki ḫançerdür

84. **ile:**
Gazel 68
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣarṣılur ḳaṣr-ı felek derd ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm ey naḫl-i cefā ṣarṣardur

85. **ile:**
Gazel 70
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḫançer ü tīrüñ ile kimseye virmezler amān
Biri bir bād-ı cigerdür biri bir merd-i şerer

86. **ile:**
Gazel 70
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sīnede bitmedi gerçi ḳılıcuñ yāreleri
Ṣulḥ iderseñ beni bir būse ile ol da biter

87. **ile:**
Gazel 70
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Āteş-i ḥasret ile yandı ṭutuşdı yüregüm
Kim gelürse yanuma şimdi benüm o da yanar

88. **ile:**
Gazel 72
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Meclisde ṣūfi cūşa gelüp dest-i şevḳ ile
Ṣad çāk-i ḫırḳa eyledügi ḫarḳ-ı ʿādedür

89. **ile:**
Gazel 74
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nedür o gerden-i sīmīn ü ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile o fülfüller

90. **ile:**
Gazel 75
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

İle luṭf u mürüvvetüñ mebẕūl
Bize mi bu cefā hemān dil-ber

91. **ile:**
Gazel 75
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳāmetüm ʿışḳ ile ḫamīde ḳılan
Beni pīr eyleyen cüvān dil-ber

92. **ile:**
Gazel 76
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Büküldüm ḥasret-i ebrūñ ile Ẕü'n-nūn-ı vaḳt oldum
Dilümde anuñ içün ḥarf-i nūn eglencem olmışdur

93. **ile:**
Gazel 76
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣafā-yı leẕẕet-i laʿl-i lebüñ gitmez dehānumdan
Bu şevḳ ile şarāb-ı laʿlgūn eglencem olmışdur

94. **ile:**
Gazel 77
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Āhum yiline ey meh dirsem nola ṣarṣardur
Derd ile bir āh itsem ḳaṣr-ı felegi ṣarṣar

95. **ile:**
Gazel 78
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dilā ser-menzil-i ġamda ser-i ʿuşşāḳ bī-ḥaddür
Meger mülk-i vücūd ile ʿadem mülkinde ser-ḥaddür

96. **ile:**
Gazel 78
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḥüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

97. **ile:**
Gazel 85
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kim ile kūy-ı ʿışḳda ʿāşıḳ mı sır gider
Ol ṭıfl-ı şīvekār ḳatı şūḫ-ı şengdür

98. **ile:**
Gazel 85
Mısra: **13**

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣulḥ olmadı Ḳabūli ile kūyuñ itleri
Her gice tā ṣabāḥa degin ṭurma cengdür

99. **ile:**
Gazel 91
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ten-i żaʿīf şu berg-i giyāha beñzer kim
Feżāda ḥasret-i āb ile nīm-deste yatur

100. **ile:**
Gazel 95
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿĀrıż-ı gülgūn ile sensin cihānuñ yügrügi
Gelmege Şepdīz-i ḫaṭṭuñ daḫı çoḳ ezmān var

101. **ile:**
Gazel 96
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿUzlet itsem nola eḥibbādan
ʿIşḳ-ı yār ile ittiḥādum var

102. **iledür:**-*dür*
Gazel 96
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Mülḥid ü kāfir iledür cengüm
Cānib-i kāfire cihādum var

103. **ile:**
Gazel 98
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ādeme naʿmāyı Ḥaḳ alay ile inʿām ider
Ey göñül bāḳī saña virdügi elāyı gör

104. **ile:**
Gazel 100
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dil-i dīvāne esīrüñdür esirge şāhum
Niçe yıldur ġam-ı gīsūñ ile zencīr çeker

105. **ile:**
Gazel 100
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Aḳıdur silsile-i eşküm o fettān-ı cihān
Şāh-ı ʿışḳa iki zencīr ile bir şīr çeker

106. **ile:**
Gazel 101
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cūy iden yaşumuzı nārven-i ḳaddüñdür
Nāz ile diller alan ḳāmet-i dil-cūyuñdur

107. **ile:**
Gazel 102
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar
Ṣanasın sūre-i Kevşer durur bir dürde yazmışlar

108. **ile:**
Gazel 104
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şeref-i nāmuñ ile bulmasa ʿünvān defter
Böyle taḥṣīl idemezdi şeref ü şān defter

109. **ile:**
Gazel 104
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Rükn-i aʿẓam bilüp itmezdi ḳapuñ menzilgāh
Ḥüsn-i ādāb ile gözetlemes'erkān defter

110. **ile:**
Gazel 104
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣafḥa-i sīnesi pürdür raḳam-ı luṭfuñ ile
Eylemez mekremetüñ yazmada noḳṣān defter

111. **ile:**
Gazel 106
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bezme geldikce mey-i ḥamrā ḥicāb ile gelür
Laʿl-i dil-berden dem urmış gibi andan şerm ider

112. **ile:**
Gazel 117
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yaḳdı ümīd-i vuṣlat ile nār-ı ġam dili
Şevḳ-ı cinān u ḳāʿide-i nār böyledür

113. **ile:**
Gazel 121
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

114. **ile:**
Gazel 125
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Görse aġyār ile bir yirde bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi bizi ad eyler

115. **ile:**
Gazel 127
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şehā ḳatʿ-ı recāyı eyleyüpdür ġayrdan bendeñ
Hemān luṭf-ı Ḥaḳ ile bu Ḳabūlī saña ḳalmışdur

116. **ile:**
Gazel 128
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger
Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

117. **ile:**
Gazel 129
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Luṭf ile yāḳut-ı nābın görmek olur bādenüñ
Rind olan ṣanʿatla cāmuñ gözinüñ yaġın çeker

118. **ile:**
Gazel 129
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Rāyet-i sebz ile serdār oldı ezhār içre serv
Lāle ʿasker cemʿ idüp ardınca bayraġın çeker

119. **ile:**
Gazel 141
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ġāyib oldı dile batdıḳça ḫadeng-i ġamzeñ
Degme derd ile düşen ṭaşra düdenden çıḳmaz

120. **ile:**
Gazel 142
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Aġarmış dīde yaşlandıḳca ḫayli ter-mizāc olmış
Alışmaz fürḳat-i yār ile bir dem imtizāc itmez

121. **ile:**
Gazel 143
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥaremüñ ḫāki ile ol ḳadar alışduḳ kim
Külümüz göklere ṣavrulsa ṭaġılmaz cüzümüz

122. **ile:**
Gazel 144
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dār-ı zülfeyne eger ber-dār iderlerse bizi
Manṣıb-ı cāh ile Dārā gibi dārālanmazuz

123. **ile:**
Gazel 144
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Rifʿat ile gün gibi çarḫa irerse başumuz
Ḫāk ile yeksān olup evc üzre bālālanmazuz

124. **ile:**
Gazel 145
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Her şeb şerer-i āteş-i āh ile şehā biz
Yaḳmaġa dil-i düşmen-i şeyṭānı şihābuz

125. **ile:**
Gazel 145
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Genc-i ġam ile ṭopṭoludur maḫzen-i sīne
Vīrāne-ṣıfat anuñ içün ḫāne-ḫarābuz

126. **ile:**
Gazel 145
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nār-ı ġam ile döne döne ʿışḳ ocaġında
Ḳan aġlaruz efġān iderüz ṭut ki kebābuz

127. **ile:**
Gazel 146
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Beste-i ser-rişte-i luṭf ile sulṭānum meded
Būzġuş ḳılcan ucından ḳılca ḳaldı cānumuz

128. **ile:**
Gazel 147
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kāseler şevḳ ile nice dönmesünler üstine
Bir nihāl-i serv-ḳad nāzük-miyāndur kāse-bāz

129. **ile:**
Gazel 147
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Raḳṣa girse nāz ile kākül perīşān eyleyüp
Cilve-ger gūyā ki ṭāvūs-ı cināndur kāse-bāz

130. **ile:**
Gazel 149
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Gülşende ṭurup bülbül ile hū çekerüz biz
Mestānelerüz naʿra-i yā hū çekerüz biz

131. **ile:**
Gazel 149
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣūfī ġam ile ġuṣṣalanur ṣanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne ḳayġu çekerüz biz

132. **ile:**
Gazel 149
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḫūn-āb-ı ciger aḳıduruz dīde-i terden
Kūyuñda iki kūze ile ṣu çekerüz biz

133. **ile:**
Gazel 150
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kām ile başa çıḳan kāmile başalanmaz
Cāh ile ġırre olup cāhile ġarrālanmaz

134. **ile:**
Gazel 150
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

135. **ile:**
Gazel 152
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

136. **ile:**
Gazel 157
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Getürdi ṣarṣar-ı ḳahr ile ḫaṣmuñ başına ḳışlar
Bizi gördükce dir dir ditrer aʿdā bād-ı serdüz biz

137. **ile:**
Gazel 158
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Vāʿiẓā yoḳ yire niçün ṭırmalarsın beynümüz
Eskidendür zāhid-i zerrāḳ ile mā-beynümüz

138. **ile:**
Gazel 158
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle var mā-beynümüz

139. **ile:**
Gazel 160
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕevḳ u ṣafādan berīyüz gerçi kim
Cām-ı mey-i ṣāf ile leb-bā-lebüz

140. **ile:**
Gazel 160
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Diñle Ḳabūlī sözümüz rāstdur
Zāhid-i nā-rāst-rev ile çepüz

141. **ile:**
Gazel 161
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿAḳlı başında olan paşa dimez nā-dāna
Ḫıred ehli hüner-i vehm ile meslūb olmaz

142. **ile:**
Gazel 164
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Saʿy ile ṣafā bulur mı ṣūfī
Cehd ile gedā tüvānger olmaz

143. **ile:**
Gazel 164
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Saʿy ile ṣafā bulur mı ṣūfī
Cehd ile gedā tüvānger olmaz

144. **ile:**
Gazel 165
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Neden incinmek ey dil ṭaʿne-i aġyār ile yāre
Cefā-yı ḫār ile bülbül gül-i ḫandāna incinmez

145. **ile:**
Gazel 167
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Zerd olsa derd-i yār ile çehrem ʿaceb degül
İksīr-i ʿışḳ-ı pāk ile altun olur nüḥās

146. **ile:**
Gazel 167
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Zerd olsa derd-i yār ile çehrem ʿaceb degül
İksīr-i ʿışḳ-ı pāk ile altun olur nüḥās

147. **ile:**
Gazel 167
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür ṣanma ʿaḳl ile
Gel Nīle eşk-i çeşmümi itme ṣaḳın ḳıyās

148. **ile:**
Gazel 169
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

149. **ile:**
Gazel 170
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yügrüklik ile aldı meydānı esb-i ṭabʿuñ
Şimden girü Ḳabūlī naẓm ehliyile yarış

150. **ile:**
Gazel 174
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

İle luṭf idersin bize cevr ü nāz
Behey ẓālim ancaḳ baña mı ġaraż

151. **ile:**
Gazel 174
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Semāʿ-ı ney ile mey-i ṣāfı çek
Cihānda semāʿ u ṣafā mı ġaraż

152. **ile:**
Gazel 176
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ölüp gidince çıḳma dilā kūy-ı yārdan
Varup segān-ı dil-ber ile eyle iḫtilāṭ

153. **ile:**
Gazel 177
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Başı aşaġı idüp ḳalur idi Ṭūbā ger
Añaydı luṭf ile sen serv-kāmeti vāʿiẓ

154. **ile:**
Gazel 177
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥadīṯ-i dūzaḫ ile kāʾinātı ṭoldurduñ
Ya cennetüñ neye varur nihāyeti vāʿiẓ

155. **ile:**
Gazel 179
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kuḥl ile çeşmüñ siyāh itmek neden
İttiḥād eyler mi şeh-bāz ile zāġ

156. **ile:**
Gazel 182
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bizüm ile bile gitse gerek idi seyre
Uymadı zāhid-i ḫar-ṭabʿ bize anı ḳoduḳ

157. **ile:**
Gazel 187
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ol ḳadar ḥasret ile girye vü āh itdüm kim
Eşk-i āhumla Ḳabūlī ṭolıdur taḥt ile fevḳ

158. **ile:**
Gazel 196
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Aġyāra naẓar ḳılmaġ ile biz de Ḳabūlī
Keyvāna deger bir yüce eyvāna yitişdük

159. **ile:**
Gazel 197
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kūyuñ içre başa baş aġyār ile ceng itmege
İşigüñ ṭaşı gibi kişi yarar olmaḳ gerek

160. **ile:**
Gazel 199
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Düşdi Ḳabūli bir ʿacemī dil-bere göñül
Söyleşmege o şūḫ ile bir tercemān gerek

161. **ile:**
Gazel 208
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir gice kūy-ı nigāra ḳarşu āh itsem gerek
ʿĀlemi dūd-ı kebūd ile siyāh itsem gerek

162. **ile:**
Gazel 210
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dāmānına seng alup iki cānibe ṭurmış
Seyl-āb-ı bahār ile gibi cengi Gedūsuñ

163. **ile:**
Gazel 212
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yalıñ yüzlüler ile şehr ü bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu āteş meh-likādan yeg

164. **ile:**
Gazel 216
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nā-kāmlıġı bir göreli kām ile kāmil
Başladı ġurūr eylemege cāh ile cāhil

165. **ile:**
Gazel 216
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nā-kāmlıġı bir göreli kām ile kāmil
Başladı ġurūr eylemege cāh ile cāhil

166. **ile:**
Gazel 216
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Medḥ ile müsāvī ola mı ḳadḥ u mesāvī
Olmaz mütesāvī güzelüm ʿāḳ ile ʿāḳil

167. **ile:**
Gazel 216
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ger sāye ṣala üstümüze ṭāyir-i devlet
Ol daḫı olur başumuza nāz ile nāzil

168. **ile:**
Gazel 216
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yoḳ zād-ı reh-i vādi-i ġam yoḫsa Ḳabūlī
ʿAzm itmek olurdı elem-i rāḥ ile rāḥil

169. **ile:**
Gazel 217
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kuḥl-ı erbāb-ı naẓar ile Ḳabūlī girdüñ
Dergeh-i ḥażret-i Monlāya yüzüñ sür ḫāk ol

170. **ile:**
Gazel 218
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli ile uy ḳaṭāra gel

171. **ile:**
Gazel 220
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Seng-i bī-dād ile ger ʿālem yıḳılsa fi'l-meṣel
Ḫāne-i ʿışḳuñ dilā bir ṭaşına gelmez ḫalel

172. **ile:**
Gazel 226
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre mümtāz eyle sulṭānum

173. **ile:**
Gazel 232
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kemāl īcāb iderse ehline iḥsānı sulṭānum
Kemāl ile bilürsüz bu dil-i nālānı sulṭānum

174. **ile:**
Gazel 239
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿİzz ü cāh ile ṭuyılmaz güẕerān-ı eyyām
Gel faḳīre ṣor anuñ her güni bir māh-ı tamām

175. **ile:**
Gazel 241
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cānuma geçmiş idi gerçi oḳuñ peykānı
Anı bir būseye ṣulḥ ile geçenden geçelüm

176. **ile:**
Gazel 241
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ey Ḳabūlī çıḳalum biz de kenār-ı ʿayşa
Zevraḳ-ı zerḳ ile gel baḥr-ı miḥenden geçelüm

177. **ile:**
Gazel 242
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Rūbāh-ı ḫaşmı pençe-i ḳahr ile siñdirüp
Şīrāna ḥamlelerle ġażanferlik eyledüm

178. **ile:**
Gazel 242
Mısra: **7**

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kesdüm boġazın Ehrimenüñ tīġ-i ḳahr ile
Sedd eyleyüp ʿadūya Sikenderlik eyledüm

179. **ile:**
Gazel 246
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Mīm-i gül-fām-ı femüñ ḳalmasun ey meh mübhem
Söyle ol mīm-i dü nīm ile ṭaġılsun şübhem

180. **ile:**
Gazel 247
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dil ü cān ile bendeñ olayın luṭfuñla şād eyle
Delīl-i rāh-ı ʿizzet ol hidāyet eyle sulṭānum

181. **ile:**
Gazel 251
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿĀleme fāş ider beni aġyār
Yār ile ʿālem itdügüm dirsem

182. **ile:**
Gazel 253
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥaḳīḳat ile bilinmez dilā ḥaḳīḳat-ı ʿışḳ
Mecāza ḫˇāce-i ʿışḳ ol mücāza başlayalum

183. **ile:**
Gazel 253
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Biz āteş-i ġam ile yanalum o yaḳılsun
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

184. **ile:**
Gazel 254
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Güneş gibi niçe seyr-i menāzil eyleyerek
Neşāṭ ile dikerek kūh u ḳullelerde ʿalem

185. **ile:**
Gazel 254
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nesīm-i ṣubḥ gibi ṣāġ esen ṣafā geldüñ
Ṣafā-yı ḫāṭır ile eyledüñ bizi ḫurrem

186. **ile:**
Gazel 256
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Neye feryād ider güş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

187. **ile:**
Gazel 256
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür sāġar-ı ṣaḥbā
Felekden kāse kāse ḳan yutupdur cām ile Cem hem

188. **ile:**
Gazel 261
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Hevā-yı ʿışḳa uyup nār-ı şevḳ ile yanalum
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

189. **ile:**
Gazel 263
Mısra: **12**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳabūlī ʿādeti ẓulm ü sitemdür saña dil-dāruñ
Sen ol sulṭān-ı ḥüsni ġāyet ile ʿādil añlarsın

190. **ile:**
Gazel 268
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Meh-i tābān gibi her şeb revān olduḳça şevḳ ile
Öñüñce meşʿal-i meh ṣubḥa dek rūşen çerāġ olsun

191. **ile:**
Gazel 274
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣarṣar-ı ḳahr ile sermā-yı hevā-yı ʿışḳdur
Āteş-i ḳandīl-i ṭāḳ-ı ṭāremi söyündüren

192. **ile:**
Gazel 275
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Destine öykünmege ḳādir midür berg-i çenār
Pençe-i mercān ile biñ kerre el bir eylesün

193. **ile:**
Gazel 277
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

194. **ile:**
Gazel 279
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

195. **ile:**
Gazel 279
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

196. **ile:**
Gazel 279
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Āyīne dil-ber ile daʿvī-i ḥüsn idermiş
Gelsün muḳābil olsun daʿvīleri görilsün

197. **ile:**
Gazel 280
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿIşḳ ile āḫir it Ḳabūli işi
Daḫı āḫir zamānda neylersin

198. **ile:**
Gazel 282
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yād-ı zülf-i yār ile her şeb Ḳabūlī bilmezem
Böyle bir endīşe-i dūr u dırāz itmek neden

199. **ile:**
Gazel 284
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Mürdeler ẕikr-i leb-i dil-ber ile cān buldı
Ḥalḳa-i ẕikre gelüñ itmege iḥyā seyrin

200. **ile:**
Gazel 284
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Gözlerüm yaşı ġam-ı hecrüñ ile baḥr oldı
Ẕevraḳ-ı dīdeme gel itmege deryā seyrin

201. **ile:**
Gazel 286
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṭās-ı çeşmin ṭoldurup her dem Ḳabūlī āb ile
Cā-be-cā seyr eyleyüp dir ṭurmayup saḳḳā Ḥüseyn

202. **ile:**
Gazel 288
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nihāl-i ḳadd-i şimşāduñ görüp serv-i çemen ṣandum
Libās-ı sebz ile āheste āheste ḫırāmuñdan

203. **ile:**
Gazel 290
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yār ile daʿvi-i ʿışḳ eyleme sen yoḳ ey dil
Ḳāḍi-i ʿaḳl anuñ faṣl idemez daʿvāsın

204. **ile:**
Gazel 292
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şeb-tā-seḥer efkār ile fikr-i ġam-ı dil-dār ile
Esrār-ı ʿışḳ-ı yār ile ḥayrān olayın bir zamān

205. **ile:**
Gazel 292
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şeb-tā-seḥer efkār ile fikr-i ġam-ı dil-dār ile
Esrār-ı ʿışḳ-ı yār ile ḥayrān olayın bir zamān

206. **ile:**
Gazel 292
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şeb-tā-seḥer efkār ile fikr-i ġam-ı dil-dār ile
Esrār-ı ʿışḳ-ı yār ile ḥayrān olayın bir zamān

207. **ile:**
Gazel 293
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bād-ı serd-i āh ile ālām-ı berd-i rāh ile
Ser be-rāh efgende-pāy efşürde sen efsürde ben

208. **ile:**
Gazel 293
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bād-ı serd-i āh ile ālām-ı berd-i rāh ile
Ser be-rāh efgende-pāy efşürde sen efsürde ben

209. **ile:**
Gazel 295
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Olsam belā-yı ʿışḳun ile mübtelā Ḥüseyn
Eyler midüñ bu deñlü cefā baña yā Ḥüseyn

210. **ile:**
Gazel 298
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Raḳīb ile aramuzdan nizāʿı ḳaṭʿ eyle
Efendi tīġ getür düşmeni götür aradan

211. **ile:**
Gazel 298
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Çatup ḳara ḳaşuñı ḫışm ile kemān itme
Ḳabūli bendeñ efendi alınmaz yayḳaradan

212. **ile:**
Gazel 300
Mısra: **8**

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nola rūz-ı viṣāle irse gönlüm niçe bir her şeb
Ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār ile fikr-i dırāz itsün

213. **ile:**
Gazel 303
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḫayāl-i efʿi-i zülf-i nigār ile her şeb
Belā güzīde misin mār-ı ġam-gezīde misin

214. **ile:**
Gazel 303
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Keş-ā-keş-i ġam-ı zencīr-i zülf-i dil-ber ile
Selāsil-i ḫalaḳāt-ı elem-keşīde misin

215. **ile:**
Gazel 303
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Keş-ā-keş-i şebekāt-ı selāsil-i ġam ile
Belā-resīde cefā-dīde ġam-keşīde misin

216. **ile:**
Gazel 304
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿIşḳdur ṣarṣar-ı ḳahr ile āḫir
Āteş-i ḳandīl-i mihri söndüren

217. **ile:**
Gazel 304
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿIşḳdur nār-ı firāḳ-ı yār ile
Görklü gönülleri göyündüren

218. **ile:**
Gazel 308
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Luʿb ile ruḫuñ aluban açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey dil saña ḳatlan

219. **ile:**
Gazel 310
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Zülf-i nigāra kendüñi beñzetme bāġ içre diyü
Sünbül ile bād-ı ṣabā ṭurmaz ider ṣaç yolmasun

220. **ile:**
Gazel 310
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ten zevraḳın baḥr-i ġama ġarḳ olmasun dirseñ eger
Çirkāb-ı ḥırṣ ile dilā fülk-i vücūduñ ṭolmasun

221. **ile:**
Gazel 314
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṭutuşmışsın şirār-ı āh ile tennūr-ı mihnetde
Ḳızarmış gözlerüñ pür-āteş olmış nāra düşmişsin

222. **ile:**
Gazel 314
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḫarīdār-ı metāʿ-ı vaṣl olup naḳd-i revān ile
Ḫayāl-i bī-meʾāle sūdı yoḳ bāzāra düşmişsin

223. **ile:**
Gazel 315
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir ādem ile dem süricek dem bulımazsın
Dem bulur iseñ dem geçer ādem bulımazsın

224. **ile:**
Gazel 315
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ālām-ı ġam-ı ʿışḳuñ ile her kişi ġamnāk
Dehri arasañ sīne-i bī-ġam bulımazsın

225. **ile:**
Gazel 317
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Keşf içün ṣūfī keşef gibi ḥicāb ile yürür
Başını ḫırḳasına çekmegi görmiş baġadan

226. **ile:**
Gazel 318
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Saña çaġırur derd ile heftād u dü millet
Bir ism ile her dilde müsemmā sen imişsin

227. **ile:**
Gazel 321
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Müjgān-ı tīġ-i tīz ile ādemler öldürür
Virmez esīr-i ʿışḳa o şāh-ı zemen zamān

228. **ile:**
Gazel 322
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ey Ḳabūlī yār ile ḥaşr olmaġa cān virürüz
İnne ehle'l-ḥaseni ervāḥun naḥnu'l-meyyitūn

229. **ile:**
Gazel 325
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez ṣorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

230. **ile:**
Gazel 326
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Gice dil-dār ile tenhāca biraz bāde görüp
Ey Ḳabūlī seḥerī defʿ-i ḫumārı severin

231. **ile:**
Gazel 330
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Müttehemdür kākül-i dil-ber göñül almaġ ile
Söyle dil-dāra Ḳabūlī anı yusun ṭarasın

232. **ile:**
Gazel 331
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳalma şekk ü reyb ile ṣunʿ-ı Ḫudāya nāẓır ol
İḫtilāf-ı heyʾet-i eşkāle baḳ işkāli ḳo

233. **ile:**
Gazel 333
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Göñlüm aldı āl ile bir gözleri ala yine
Gözleri alalaruñ cānlar fedā alayına

234. **ile:**
Gazel 333
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir göñlüñ alan bir daḫı ala yine

235. **ile:**
Gazel 335
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ġurūr ile çıḳarsın cāha ammā
Bıraġursın velī kendüñi çāha

236. **ile:**
Gazel 335
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳabūlī ḳuluña ḫışm ile baḳma
Efendi ḳıymaḳ olmaz bī-günāha

237. **ile:**
Gazel 337
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

İki yanuñda ṭurur ḳullaruñ gibi dil ü cān
Saʿādet ile naẓar eyle ṣaġuña ṣoluña

238. **ile:**
Gazel 338
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Müfīd olmadı eşʿār ile işʿār-ı murādātuñ
Ḳabūlī şiʿri ḳo bir ġayrı ḥālet iḫtiyār eyle

239. **ile:**
Gazel 339
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sāġar u ṣahbā gibi ol lebleri mey-gūn ile
ʿAyş u ʿişret eylesek ṭudaḳ ṭudaġa el ele

240. **ile:**
Gazel 340
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sīne-i bī-kīneñi ṣāf it Ḳabūlī zer gibi
Şāhid ol mihrüñ ile ḳoynuña gire ṣoyına

241. **ile:**
Gazel 341
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sīne-ber-sīne olan cānān ile cān kesb ider
Āferīn ol cāna kim cān besleye cān üstine

242. **ile:**
Gazel 341
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ayaġı altında ḫāk olanları pāmāl ider
Nāz ile at ṣalsa ʿuşşāḳ-ı perīşān üstine

243. **ile:**
Gazel 342
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kesb-i ʿalāḳa itse Ḥaḳḳ ile nola ervāḥ
Ḫurşīd-i evc-i rifʿat nāẓır degül mi peste

244. **ile:**
Gazel 344
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Mūlar aġarup göz ḳararup yaş ile ṭoldı
Ḳaldum yalıñuz bir fele bārān arasında

245. **ile:**
Gazel 351
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ben ḫāke nem-i luṭfuñ ile neşv ü nemā vir
Bārān-ı vefā yaġdur efendi yüzüm üzre

246. **ile:**
Gazel 352
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Mā-cerā-yı ʿışḳ ile aḳmazdı cūy-ı eşkümüz
Dil-berüñ bu ḳāʿide yanında cārī olmasa

247. **ile:**
Gazel 356
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Düşer luṭuf düşer be bizi ḳahır ile öldürme
Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme bize aʿdāyı güldürme

248. **ile:**
Gazel 356
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṭurursın bezmümüzden ġayr ile varup otururs ın
Bize cevr eyleyüp ṭurma ile luṭf idüp oturma

249. **ile:**
Gazel 356
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṭurursın bezmümüzden ġayr ile varup otururs ın
Bize cevr eyleyüp ṭurma ile luṭf idüp oturma

250. **ile:**
Gazel 360
Mısra: **12**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣor ṣor eger aġlar iseñ āġ olur
Āb-ı sirişk ile bu rūy-ı siyāh

251. **ile:**
Gazel 361
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kim başa çıḳdı bu felek-i bī-amān ile
Ḳābil midür muḳābele pīl-i demān ile

252. **ile:**
Gazel 361
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kim başa çıḳdı bu felek-i bī-amān ile
Ḳābil midür muḳābele pīl-i demān ile

253. **ile:**
Gazel 361
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şimdi egerçi şūḥ nedīm-i zamānesin
Ḳatlan efendi nādim olursın zamān ile

254. **ile:**
Gazel 361
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kimse dehān-ı dil-bere mevcūddur dimez
Maʿdūm olan vücūda gelür mi gümān ile

255. **ile:**
Gazel 361
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

256. **ile:**
Gazel 361
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Aġyār ile Ḳabūli alışmaz mizācumuz
Olur mı kimse yaḫşı dirilmek yamān ile

257. **ile:**
Gazel 361
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Aġyār ile Ḳabūli alışmaz mizācumuz
Olur mı kimse yaḫşı dirilmek yamān ile

258. **ile:**
Gazel 362
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dāġ ursa ṣafā-yı mey ile sīneye dil-ber
Gülzār-ı maḥabbetde güzel güller açılsa

259. **ile:**
Gazel 362
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şevḳ ile çeküp sīnemüze şerḥalar açsaḳ
Şehr-i ġama varınca yeñi yollar açılsa

260. **ile:**
Gazel 363
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Manṣıb alınmaz eyle yalvarmaġ ile
Mermere sūzen ile ḳazmaġa ḳaṣd eyleme çāh

261. **ile:**
Gazel 364
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sāḳī ne ṭurursın ele al cām-ı ṣabūḥı
Ṭolsun seherī jāle ile nite ki lāle

262. **ile:**
Gazel 364
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Tīġüñ beni aġlatmaġ ile yanuña geçdi
El üzre ṭutulsa nola saʿy eyledi māla

263. **ile:**
Gazel 366
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥasret-i laʿlüñ ile dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle reng olmadı ey ḫ∨āce Yemenden gelene

264. **ile:**
Gazel 368
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kemāl-i ʿilm ile maʿlūm-ı ʿālem olsañ el-ḥāṣıl
Dilā ehl-i kemāl olsañ kelāmuñda meʾāl olsa

265. **ile:**
Gazel 371
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

İḥsāna maẓharuz naẓar-ı iltifāt ile
Manẓūr-ı ʿayn-ı ʿāṭıfetüz her cihāt ile

266. **ile:**
Gazel 371
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

İḥsāna maẓharuz naẓar-ı iltifāt ile
Manẓūr-ı ʿayn-ı ʿāṭıfetüz her cihāt ile

267. **ile:**
Gazel 371
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir manṣıb-ı şerīf idi kūyuñ gedālığı
Tevcīh olındı ol bize ḳayd-ı ḥayāt ile

268. **ile:**
Gazel 371
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥaẓẓ itdi bī-berātuñ alanlar menāṣıbın
Beñzer ki şimdi çıḳdılar anlar berāt ile

269. **ile:**
Gazel 371
Mısra: **8**

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dil şoḳma kimse aġzına çün ḫāme-i devāt
Olmaz muḳayyed ehl-i ḫıred ḫurdevāt ile

270. **ile:**
Gazel 371
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Geçdi Ḳabūli küşte-i şemşīr-i ʿışḳ olup
Kim virdi anı zümre-i maḳtūle ḳat ile

271. **ile:**
Gazel 372
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ey Ḳabūlī baña meyl eylemez ol yār dime
Ḫūblar ġāyet ile māyil olur ʿuşşāḳa

272. **ile:**
Gazel 373
Mısra: **14**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cidār üzre görünsün ṭōbveş ṭāvus gibi başı
Cüdā ḳıl kellesin ṭīġ ile ḫaşmuñ dik sinān üzre

273. **ile:**
Gazel 374
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Naḳd-i cān ile Ḳabūlī ele girmez ġam-ı yār
Aldanur ṭıfl-ı dili şalma bu bāzārlıġa

274. **ile:**
Gazel 378
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ben gel disem aġyār ile bezme otursın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

275. **ile:**
Gazel 380
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Pür-yāre ḳıldı yüregümüz yara yara yār
Kim dir dili ki yara ile yāre yaraya

276. **ile:**
Gazel 380
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sen māh ile barışmadı diyü sitāremüz
Sögdüm bu gice ṣubḥa dek ey meh sitāreye

277. **ile:**
Gazel 382
Mısra: **15**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Gül gibi virme girībānı ile
İlmeye ḫār-ı belā dāmāne

278. **ile:**
Gazel 383
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sulṭān-ı mülk-i ḥüsn ü melāḥat odur k'anuñ
Ḫurşīd ile şuʿā-ı ruḫı pençe penc ola

279. **ile:**
Gazel 383
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Āḳil ki degme ḳayd ile dil-beste olmaya
Lā-büd esīr-i silsile-i pür-şikenc ola

280. **ile:**
Gazel 386
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ġamze-i ḫūn-rīz ile yoḳ yire ḳanum dökmege
Göz ḳarardursın ola mı ey gözi ala yine

281. **ile:**
Gazel 386
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Āl ṭūṭīdür dehānuñ şehd ü şekker leblerüñ
Āl ile söylet anı cānā ele al āyine

282. **ile:**
Gazel 386
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dirhem ü dīnār ile girmez metāʿ-ı vaṣl ele
Tek Ḳabūlī naḳd-i cānum vireyin ala yine

283. **ile:**
Gazel 390
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Çevgānın alup destine oynamaġa çıḳmış
Ṭurur bir iki ṭop ile meydānda benefşe

284. **ile:**
Gazel 390
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Almaz ḫaṭ-ı yāre göre bir pula Ḳabūlī
Kendüyi ile ṣatmasun iñen de benefşe

285. **ile:**
Gazel 392
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Başdum ʿadūyı himmet ile pehlevān gibi
Ḫaşmı ḳanadum altına aldum ṭoġan gibi

286. **ile:**
Gazel 393
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür-dāġdur ḳolı
İle yoḳ iḥtiyācı elde vāfir aḳçesi pulı

287. **ile:**
Gazel 397
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Mey bir leb-i şīrīn ile nūş olmadıġıyçün
Ẕevḳ ehline ḫoş gelmedi telḫ itdi meẕāḳı

288. **ile:**
Gazel 397
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sīneñde yaḳı yaḳmaġ ile ey dil-i mecrūḥ
Pehlū-yı nigār ola mı dirsin saña bāḳī

289. **ile:**
Gazel 397
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḫāk-i tene ḳılmadı vefā Nīl-i mizācuñ
Dil mihr-i ruḫuñ şevḳi ile düşdi serāḳī

290. **ile:**
Gazel 397
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir tāze cüvān ile geçür bāḳi-i ʿömrüñ
Cehd eyle Ḳabūlī süresin devlet-i bāḳī

291. **ile:**
Gazel 398
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Mānend-i gūy ʿarṣageh-i kūy-ı yārda
Çevgān-ı zülf-i yār ile ġalṭān olam gibi

292. **ile:**
Gazel 398
Mısra: **10**

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ālūde-i ġubār-ı reh-i kūy-ı ʿışḳ olup
Seyr-i ġubār-ı ḫaṭṭ ile ḥayrān olam gibi

293. **ile:**
Gazel 398
Mısra: **13**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şöhret bulalı ʿışḳ ile nāmum Ḳabūliyā
Sulṭān-ı ʿāşıḳān-ı cüvānān olam gibi

294. **ile:**
Gazel 401
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Meclis-i aḥbābı pür-şevḳ eyle nār-ı ʿışḳ ile
Şemʿ-i cemʿ-i ehl-i sūz ol nūr-ı maḥż it nāruñı

295. **ile:**
Gazel 406
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿAyn-ı ʿināyet ile naẓar ḳıl Ḳabūlīye
Gözden bıraḳma şāh-ı cihānuñ gedāsını

296. **ile:**
Gazel 407
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

İntiẓār ile Ḳabūlī ölüyor sulṭānum
Ṣadr-ı ʿizzetde saʿādetle oluñ siz bāḳī

297. **ile:**
Gazel 409
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yaḳduñ a nār-ı ʿışḳ ile tenümi
Yıḳduñ a seng-i ġamla meskenümi

298. **ile:**
Gazel 412
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳoyup ser-ḥadd-i ġamda ḳulların sulṭānumuz gitdi
ʿAlem gibi çekildi nāz ile cānānumuz gitdi

299. **ile:**
Gazel 414
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Hevā-yı zülfüñ ile misk olalı bād-ı ṣabā
Muʿaṭṭar eyledi būy-ı vefā dimāġumuzı

300. **ile:**
Gazel 414
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şarāb-ı nāb ile ṭoldur ḳabāġı nūş idelüm
Zamāne ḫākle ṭoldurmadın ḳabāġumuzı

301. **ile:**
Gazel 418
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕü'l-feḳār-ı ġamze-i ḫūnrīz ile yoḳ yirlere
Ḥayder-i kerrār-ı çeşmüñ dökmesün ḳanum ʿAli

302. **ile:**
Gazel 419
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Gün gibi ḥüsn ile meşhūr-ı cihāndur ammā
Kimse seyr idemedi cān gibi pinhān geldi

303. **ile:**
Gazel 420
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Zaḫm-ı seng-i cefān ile gögerüp

Ṣaḥn-ı sīnem benefşezār oldı

304. **ile:**
Gazel 421
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳabūlī lābe vü lāġ ile bir ġarrā ġazel itdüñ
ʿAceb raʿnā ġazel oldı ḳoyalum lābe vü lāġı

305. **ile:**
Gazel 426
Mısra: **15**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Geçdi zer tāc ile şāhāne zümürrüd taḫtına
Mālikāne yürüyüp ḳapladı zīr ü zeberi

306. **ile:**
Gazel 427
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Āb-ı istiġfār ile çirk-i günāh-ı cismi yu
Naḳş-ı ġayrı levḥ-i dilden tīġ-i irfān ile yuy

307. **ile:**
Gazel 427
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Āb-ı istiġfār ile çirk-i günāh-ı cismi yu
Naḳş-ı ġayrı levḥ-i dilden tīġ-i irfān ile yuy

308. **ile:**
Gazel 430
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nāz ile sen gideli görmedük eylük yüzini
Ḥālümüz gitdi yamān oldı hemān sen gideli

309. **ile:**
Gazel 436
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳatı ḫışm ile baḳma ḳorḳarın ādem helāk eyler
Efendi çeşm-i maḫmūruñ ḳatı mestānedür şimdi

310. **ile:**
Gazel 437
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Aḥbāb ile seyr eyle eṭrāf-ı çemenzārı
Aġyār ile yār olma ġayret demidür şimdi

311. **ile:**
Gazel 437
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Aḥbāb ile seyr eyle eṭrāf-ı çemenzārı
Aġyār ile yār olma ġayret demidür şimdi

312. **ile:**
Gazel 437
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yār ile Ḳabūlī dil ẕevḳ eyleyicek demdür
Fevt itme ġanīmet bil furṣat demidür şimdi

313. **ile:**
Gazel 441
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir aġız kāġıd ile ben ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt ile şād itseñ olmaz mı

314. **ile:**
Gazel 441
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir aġız kāġıd ile ben ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt ile şād itseñ olmaz mı

315. **ile:**
Gazel 441
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

316. **ile:**
Gazel 449
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Keremüñ gün gibi her ẕerreye mebẕūl olsun
Naẓar-ı pāküñ ile her kişi meşġūl olsun

317. **ile:**
Gazel 450
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

İntiẓār ile nizār itme bizi öldürme
Sīne ṣandūḳasını mürde dile ḳabr itme

318. **ile:**
Gazel 450
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Gözleyüp mihr-i ruḫuñ ḥasret ile şām u seḥer
Ḳaṭre-i eşkümi bārān u müjem ebr itme

319. **ile:**
Gazel 462
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir selām ile niçün ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de elüñ gögsüñe ḳo

320. **ile:**
Gazel 472
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Beni öldürmek ile ġamzeñe ḳan girmez imiş
Dem-i bismilde olan nerd ise ḳaṣṣābuñdur

321. **ile:**
Gazel 477
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Keremüñ ẕikr iden aḥbāba nola gönderseñ
Şeref-i mihrüñ ile teẕkire-i meẕkūrı

322. **ile:**
Gazel 478
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Tīġini ḫande ile yār ḳınından çıḳarur
Mā-ḥaṣal ṭatlu dil ılanı ininden çıḳarur

323. **ile:**
Gazel 482
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳanlu yaşum silmek ile oldı ey meh destüm al
Dest-i alüm oldı ṣan bir al vālā destmāl

324. **ile:**
Gazel 485
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Her ne vech ile oḳursañ oḳu ṭarden ʿaksen
Dāġ-ber-dāġ u elem-ber-elem ü dā-ber-dā

325. **ile:**
Gazel 486
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dāʾimā ey ruḫları gül ehl-i ʿışḳa āl işüñ
Kimsede ṭāḳat ḳomaz nāz ile diller alışuñ

326. **ile:**
Gazel 486
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bāde-i gül-reng ile āmīziş itsün leblerüñ
İmtizāc u şīr ü şekker gibi eyleñ alışuñ

327. **ile:**
Gazel 490
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yükini ṭutdı nāz ile dil-ber
Reh-nişīnān-ı ʿışḳa bāc gerek

328. **ile:**
Gazel 509
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Żann ile vāʿiẓ meye ḫuldür dise gelmez ḫalel
Öyle işitmişdür anı küllü men ……

329. **ile:**
Gazel 510
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dimem aḳrān arasında sözüm pest eyle sulṭānum
Gelince ol ḳuluñ luṭf ile der-dest eyle sulṭānum

330. **ile:**
Gazel 515
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥüsn ile mümtāz-ı ʿālemsin sen ey Yūsuf-cemāl
Kimse mi<u>s</u>lüñ göremez geşt eylese cānān elin

331. **ile:**
Gazel 517
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir duʿā eyledi derd ile ḲabūlÎ bu gice
Ellerin ṭutdı bile Rūḥ-ı Emīn āmīne

332. **ile:**
Kaside 1
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

333. **ile:**
Kaside 1
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yamanlıḳ görmesün şāhā özüñ pek yaḫşı deprendüñ
Ṭaġıtduñ ḫānümānın bād-ı ḳahr ile Tatar Ḫānuñ

334. **ile:**
Kaside 1
Mısra: **61**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

335. **ile:**
Kaside 1
Mısra: **62**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

336. **ile:**
Kaside 1
Mısra: **62**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

337. **ile:**
Kaside 1
Mısra: **83**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿAceb mi gevher-i naẓm ile gelsem ḳapuña şāhā
Cevāhirle varurlar ayaġı tozına şāhānuñ

338. **ile:**
Kaside 2
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yā ki pervāz ile ferş-i zümürrüd görinür
Cā-be-cā ṭarf-ı çemende görinen āb-ı revān

339. **ile:**
Kaside 2
Mısra: **26**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte ola ḫalḳ-ı cihān

340. **ile:**
Kaside 2
Mısra: **45**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣavlet ü heybet ü iclāl ile mānend-i ʿAli
Ḫulḳ ile hemçü Ḥasan ʿadl ile Mehdī-i zamān

341. **ile:**
Kaside 2
Mısra: **46**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣavlet ü heybet ü iclāl ile mānend-i ʿAli
Ḫulḳ ile hemçü Ḥasan ʿadl ile Mehdī-i zamān

342. **ile:**
Kaside 2
Mısra: **46**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣavlet ü heybet ü iclāl ile mānend-i ʿAli
Ḫulḳ ile hemçü Ḥasan ʿadl ile Mehdī-i zamān

343. **ile:**
Kaside 2
Mısra: **59**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bī-keremdür kefine nisbet ile Ḥātem-i Ṭay
Devr-i ʿadlinde sitemger añılur Nūşirevān

344. **ile:**
Kaside 2
Mısra: **74**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sen ki ḫurşīd-i cihān gibi żiyā-güstersin
Pertev-i luṭfuñ ile cümle-i ʿālem tābān

345. **ile:**
Kaside 2
Mısra: **88**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kīmyā gibi ʿazīz olmaġa saʿy eyler iken
Yol mıdur ḫāk-i reh-i derd ile olmaḳ yeksān

346. **ile:**
Kaside 2
Mısra: **95**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir ḳuluñdur ki bir aġız söz ile yoluñda
Baş u cān terkin urur aña nedür kevn ü mekān

347. **ile:**
Kaside 2
Mısra: **108**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nitekim devr ide dolāb-ı riyāż-ı eflāk
Nitekim sebzeler ol āb ile ola reyyān

348. **ile:**
Kaside 3
Mısra: **36**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳavm-i piyādegānuñ mensūḫ olan ʿaḳārın
Gördüm yıḳup gezerler ẓulm ile iki ʿāmil

349. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **9**

"Araç, vasıta" anlamında edat.

İttifāḳ ile hücūm eylediler dīvāna
Didiler Rūm ili begler begisi ol bed-nām

350. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān olmaġ ile
Cevr ü ẓulm eylemege saʿy idiyor ḫalḳa müdām

351. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **41**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şandılar ceng ü cidāl ile ḳıyāmet ḳopdı
Her kişi fikrete vardı nitekim rūz-ı ḳıyām

352. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **48**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳāżı-ı ʿasker-i Rūm ili olan ʿālī-ḳadr
Ḳavl-i maʿḳūl ile her birini ḳıldı ilzām

353. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **59**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

354. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **64**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir ḳapu ḳullarıdur ḳaṭʿ-ı nizāʿ itsünler
Olmasunlar ile ḳarşu biri birine ḫuṣām

355. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **68**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳul bunı işidicek pādşeh-i devrāndan
Edeb ü reʾfet ile eylediler feṯḥ-i kelām

356. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **81**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Didi tedbīr-i enām ile bu taġyīr olmaz
Ḥükm-i taḳdīr-i Ḫudā gibi bu naḳż-ı ibrām

357. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **91**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṭutdılar ḳuvvet-i ḳahr ile iki yanından
İki aġa-yı ḳavī-heybet ü żırġām-iḳdām

358. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **135**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bedre vü kīse ile çıḳdı miyāna zer ü sīm
Ḳıldılar seng-i meder birine ferş-i aḳdām

359. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **150**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sebeb-i fitne nedür bilmedi dīvān ehli
Ol gün ol ḫālet ile geçdi irişdi aḫşām

360. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **157**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳadr ü iclāl ile şāhenşeh-i gerdūn-ı cenāb

Deprenüp ḫābgehinden nitekim şīr-i künām

361. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **159**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Çeşm-i ḫışm ile ḳılup bister ü bāline naẓar
Eyleyüp heybet ile ṣaġa vü ṣolına ḫırām

362. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **160**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Çeşm-i ḫışm ile ḳılup bister ü bāline naẓar
Eyleyüp heybet ile ṣaġa vü ṣolına ḫırām

363. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **167**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳullarumdur diyüben niʿmet ile besledügüm
Niʿmeti niḳmete tebdīl idiyor baña müdām

364. **ile:**
Kaside 4
Mısra: **213**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Mīr-i mīrān olup iclāl ile Yūsuf Paşa
Pāye-i ṣadra gelüp ḫıdmete gösterdi ḳıyām

365. **ile:**
Kaside 5
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳara ṭopraġ ile birdür yoluñda kelle-i aʿdā
Reh-i miḥnetde ṭopraḳ başlarına ḳavm-i tersānuñ

366. **ile:**
Kaside 5
Mısra: **53**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sekiz yüz atlunuñ ardından altmış merd ile yitmiş
Bozup alayını birin birine ḳatmış aʿdānuñ

367. **ile:**
Kaside 6
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Felek semāʿ ile raḳṣa girerdi şevḳinden
Bezimde sāza ser-āġāz ideydi Zühre eger

368. **ile:**
Kaside 6
Mısra: **29**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Seḥer ṣaḥīfe-i ʿālem pür oldı jāle ile
Meger debīr-i felek itdi ḫāṣılın defter

369. **ile:**
Kaside 6
Mısra: **32**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ne jāle belki ʿarūs-ı sipihr sūruñda
Sürūr ile ḳapuña ʿarż ider nice gevher

370. **ile:**
Kaside 6
Mısra: **67**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Riyāż-ı medḥüñ ile naẓm-ı ābdār mıdur
Meʾāl-i ravża-i firdevs ü çeşme-i kevs̱er

371. **ile:**
Kaside 6
Mısra: **86**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Niteki mihr ü ḳamer rūz u şeb bu ḫāletle
Müdīr-i çarḫ-ı felekler maʿiyyet ile döner

372. **ile:**
Kaside 6
Mısra: **87**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sürūr ile geçe rūzuñ
saʿādet ile şebüñ
Ziyāde olmada ḳadrüñ ola
ḳarīn-i ḳamer

373. **ile:**
Kaside 6
Mısra: **87**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sürūr ile geçe rūzuñ
saʿādet ile şebüñ
Ziyāde olmada ḳadrüñ ola
ḳarīn-i ḳamer

374. **ile:**
Kaside 6
Mısra: **89**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cihānda esb-i murāduñ
hemīşe sūr ile sür
Ḥasūd eyleye künc-i
belāda mātemler

375. **ile:**
Kaside 7
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Rütbet-i ẕātuñı taʿyīn
idemez vehm-i ḳıyās
Vezn ü taḳdīr ü ʿayār ile
bulınmaz derecāt

376. **ile:**
Kaside 7
Mısra: **30**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Diḳḳat olan ʿaded-i
luṭfuña vāṣıl olamaz
Añlanılmaz beli ʿadd ile
remāl-i sāʿāt

377. **ile:**
Kaside 7
Mısra: **48**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sensin ey ḥażret-i aġa-yı
meyādīn-i veġā
Ġarḳ-ı iclāl ile mānend-i
ġuyūş̲-ı ġāyāt

378. **ile:**
Kaside 7
Mısra: **50**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Biñde bir bulmaya ẕātuñ
gibi naḳḳād-ı felek
Eylemiş nāmuñ iḥāṭa
ʿaşrāt ile miʿāt

379. **ile:**
Kaside 7
Mısra: **87**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Çün ḫulūṣ ile duʿāyıdı
ġaraż ḫatm oldı

İrdi söz ġayete ber-ḫ∨āce-i ʿālem ṣalavāt

380. **ile:**
Kaside 8
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Resūl-i kibriyānuñ
muʿcizātına tevessül ḳıl
Livā-yı sebz ile düş
öñlerine ehl-i İslāmuñ

381. **ile:**
Kaside 8
Mısra: **17**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yine bir kez daḫı ḥaşr
olalum neşr ile menşūruñ
Dirilsün yanuña ʿasker
ṭaġıt eṭrāfa aḥkāmuñ

382. **ile:**
Kaside 11
Mısra: **17**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥarām ile vücūdı fīle
dönmiş cism-i nā-pāki
Derūnı pür-ḫabāş̲et nice
ten-perverlerin gördüm

383. **ile:**
Kıt'a 1
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ġazel-i pādşāh-ı ʿālem ile
Sözlerüm imtizāc iderse nola

384. **ile:**
Kıt'a 1
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şimdi mi oldı ḳaṣr-ı ʿālemde
Pādşāh ile ittiḥād-ı gedā

385. **ile:**
Kıt'a 4
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣādmān il ṣafā-yı vaṣluñ ile
Ben ġamuñla ġarīb ü pāmālin

386. **ile:**
Kıt'a 9
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḫaṭ-ı siyāh ile pürdür ṣaḥīfehā-yı beyāż
Biri birisine gūyā ḳarışdılar iki ʿayn

387. **ile:**
Kıt'a 13
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Göñül almaḳ durur mürüvvet ile
ʿArṣa-i dehrde dil-āverlik

388. **ile:**
Kıt'a 17
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ceng eyler iseñ düşmen-i bed-ḫᵛāh ile ey dil
Gürbüzlük idüp üstine ḳıl gürzi ḥavāle

389. **ile:**
Kıt'a 19
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Açılmadı dil ġonça gibi ḫᵛāb-ı ʿademden
Enfās-ı nesīm-i kerem ile anı uyar

390. **ile:**
Kıt'a 22
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

391. **ile:**
Kıt'a 33
Mısra: **13**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sizüñ ile nice olur bāzār
Sizi bī-zār ḳıldı bī-zerlik

392. **ile:**
Mesnevi 2
Mısra: **103**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Eyle ʿayn-ı ʿināyet ile nigāh
Muntaẓır emrüñe çü manṣıb u cāh

393. **ile:**
Mesnevi 3
Mısra: **15**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿİlm ile maʿrifetle kāmil iken
Ḫıdmet-i şehryāra ḳābil iken

394. **ile:**
Mesnevi 3
Mısra: **18**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Āteş-i ġamla dil kebāb oldı
ʿAzl ile ḥālümüz ḫarāb oldı

395. **ile:**
Mesnevi 3
Mısra: **19**

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Her kişi luṭf ile ola mesrūr
Ben neden ḳahr ile olam maḳhūr

396. **ile:**
Mesnevi 3
Mısra: **20**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Her kişi luṭf ile ola mesrūr
Ben neden ḳahr ile olam maḳhūr

397. **ile:**
Mesnevi 3
Mısra: **31**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cānib-i Ḥaḳḳa ḳalb-i ḥāżır ile
Elin açsun ṣafā-yı ḫāṭır ile

398. **ile:**
Mesnevi 3
Mısra: **32**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Cānib-i Ḥaḳḳa ḳalb-i ḥāżır ile
Elin açsun ṣafā-yı ḫāṭır ile

399. **ile:**
Mesnevi 3
Mısra: **37**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Taḫt-ı ʿizzetde tāc-ı devlet ile
Rifʿat ü ʿizzet ü saʿādet ile

400. **ile:**
Mesnevi 3
Mısra: **38**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Taḫt-ı ʿizzetde tāc-ı devlet ile
Rifʿat ü ʿizzet ü saʿādet ile

401. **ile:**
Mesnevi 4
Mısra: **57**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Siz ki bu deñlü ḳadr ü şevket ile
Bu ḳadar ḳudret ü bu himmet ile

402. **ile:**
Mesnevi 4
Mısra: **58**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Siz ki bu deñlü ḳadr ü şevket ile
Bu ḳadar ḳudret ü bu himmet ile

403. **ile:**
Mesnevi 4
Mısra: **81**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿArż-ı ḥāl ile geldi dergehüñe
Nola ger sürse yüzini rehüñe

404. **ile:**
Mesnevi 5
Mısra: **21**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şīve vü nāz ile tekebbür ile
Ḫar gibi cūş idüp tehevvür ile

405. **ile:**
Mesnevi 5
Mısra: **21**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şīve vü nāz ile tekebbür ile
Ḫar gibi cūş idüp tehevvür ile

406. **ile:**
Mesnevi 5
Mısra: **22**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Şīve vü nāz ile tekebbür ile
Ḫar gibi cūş idüp tehevvür ile

407. **ile:**
Mesnevi 5
Mısra: **52**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ġażaba geldi didi ol kevden
Minnet ile anı yazarsın sen

408. **ile:**
Mesnevi 5
Mısra: **69**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḫışm ile ṣıçrayup mekānından
Herzeler ṣaçılup dehānından

409. **ile:**
Mesnevi 5
Mısra: **83**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣıdḳ ile işigüñde ḳāyim olam
Gice gündüz duʿāda dāyim olam

410. **ile:**
Mesnevi 5
Mısra: **112**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

İşleri ḫayrı şerre döndürmek
Şer işi ẓulm ile begendirmek

411. **ile:**
Mesnevi 5
Mısra: **130**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥaşre dek yā İlāhi görme revā
Ḥaşerāt ile ḥaşr ola dānā

412. **ile:**
Mesnevi 6
Mısra: **24**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Refʿ ü inhā olundı ṣıdḳ-ı maḳāl
Ne maḳāl aṣlı ile künhe me'āl

413. **ile:**
Mesnevi 7
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Berāt-ı şāhi ile adı ḳāżı
Degül ammā ki emr-i şāha rāżı

414. **ile:**
Mesnevi 8
Mısra: **39**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṭoldı nāmuñ cihāna eylik ile
Biz de olsaḳ nola içinde bile

415. **ile:**
Mesnevi 8
Mısra: **42**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bāb-ı aʿlāña ey şerīf-vücūd
ʿArż-ı ḥal ile gelmeden maḳṣūd

416. **ile:**
Mesnevi 9
Mısra: **25**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dehānı āl ile diller alıcı
Sözi ʿuşşāḳı ferdāya ṣalıcı

417. **ile:**
Mesnevi 10
Mısra: **17**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

İsm-i Ḥaḳḳ ile ḳıṣṣa-perdāz ol
Cān-ı bīmāruña şifā-sāz ol

418. **ile:**
Mesnevi 15
Mısra: **39**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Senüñ ile ṭurur senüñle yatur
Ne saña kendüden ziyān getürür

419. **ile:**
Muaşşer 1
Mısra: **43**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Hücūm-ı şāhbāz-ı tīġ ile ḫaşmı şikār itdüñ
Şuʿāʿ-ı āftābāsā hünerler āşkār itdüñ

420. **ile:**
Muhammes 1
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Rāh-ı ġamda ḫākveş ḫāṭır-perīşān olduġum
Tekye-i ʿışḳa varup cān ile ʿüryān olduġum

421. **ile:**
Müseddes 2
Mısra: **21**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yañılup bilmezlik ile bir ḫaṭā ḳıldum şehā
Bildügüme yitmedi yañılduġum vā fürḳatā

422. **ile:**
Müseddes 4
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ser-i kūyuñda varup niçeye dek dād ideyin
Ḫāk-i rāhuñ niçe bir āh ile ber-bād ideyin

423. **ile:**
Müseddes 4
Mısra: **21**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣarṣar-ı āhum ile kūyuñı ber-bād itdüm
Giceler ṣubḥa degin nāle vü feryād itdüm

424. **ile:**
Müsemmen 1
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ten ḫāke düşdi mürde-ṣıfat cāna elvedāʿ
Ḳaldum belā vü derd ile dermāna elvedāʿ

425. **ile:**
Müsemmen 1
Mısra: **27**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dāl oldı derd-i hecr ile ḳaddüm Ḳabūliyā
Vādī-i hecre düşmege bu dāldür baña

426. **ile:**
Müsemmen 2
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa geldüñ

427. **ile:**
Müsemmen 2
Mısra: **14**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dil-i şeydā ziyāde ḫurrem olup
Didi dil-dārı ṣıḥḥat ile görüp

428. **ile:**
Müsemmen 2
Mısra: **16**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa geldüñ

429. **ile:**
Müsemmen 2
Mısra: **24**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm baṣa geldüñ

430. **ile:**
Müsemmen 2
Mısra: **32**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

431. **ile:**
Şarkı 2
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Deli göñlüm anuñ ile eglesem
Yine bir ṣaçları sünbülüm vardur

432. **ile:**
Tahmis 1
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bilürüm gördükde anı terk idersin varuñı
İster iseñ bulmaġā vaṣl-ı ḥabībi cān ile

433. **ile:**
Tahmis 1
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ser virür sır ṣaḳınursın sīne-i sūzān ile
Dönme ḳavlüñden
Nesīmīveş ten-i ʿuryān ile

434. **ile:**
Tahmis 1
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ser virür sır ṣaḳınursın sīne-i sūzān ile
Dönme ḳavlüñden
Nesīmīveş ten-i ʿuryān ile

435. **ile:**
Tahmis 1
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Çünki sırr-ı ʿışḳı fāş itdüñ dil-i nālān ile
Cānı terk eyle yüri
Manṣūrveş dik dāruñı

436. **ile:**
Tahmis 1
Mısra: **12**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Eyle deryā kendüñi gel ḳaṭreliḳden ol ḫalāṣ
Degme derd ile küdüret baġlama ey merd-i ḫāṣ

437. **ile:**
Tahmis 2
Mısra: **19**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳalb-i zāhid pertev-i ʿışḳ ile olmaz müncelī
Leyle-i ẓulmāda ger nūr-ı ḳamer ṭuyduñsa gel

438. **ile:**
Tahmis 2
Mısra: **21**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿIşḳ ile bilgil Murādī başa çıḳmaz kimsene
Seng-i bīdād ile ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz kimsene

439. **ile:**
Tahmis 2
Mısra: **22**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿIşḳ ile bilgil Murādī başa çıḳmaz kimsene
Seng-i bīdād ile ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz kimsene

440. **ile:**
Tahmis 2
Mısra: **23**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Leẕẕet almayınca ʿışḳ ile ḳanıḳmaz kimsene
Şerbet-i ʿışḳı Ḳabūlī gibi ṣıḳmaz kimsene

441. **ile:**
Tahmis 3
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿĀşıḳ odur ki ḥarḳ ile baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ olur līk maʿni yoḳ

442. **ile:**
Tahmis 5
Mısra: **23**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nice bir zehr-i ḳahr-ı hecr ile kendin helāk itsün
Kabūlī nice bir derd ile āh-ı sūznāk itsün

443. **ile:**
Tahmis 5
Mısra: **24**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Nice bir zehr-i ḳahr-ı hecr ile kendin helāk itsün
Kabūlī nice bir derd ile āh-ı sūznāk itsün

444. **ile:**
Tahmis 6
Mısra: **15**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur
Gitdi ḫāṭırdan nuḳūş-ı īn ü ān

445. **ile:**
Tahmis 6
Mısra: **20**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳāl u ḳīlden çün güẕer ḳıldı lisān
Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur

446. **ile:**
Tahmis 6
Mısra: **21**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳıl Ḳabūlī ittiḫādı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle iʿtiḳādı ʿışḳ ile

447. **ile:**
Tahmis 6
Mısra: **22**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳıl Ḳabūlī ittiḫādı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle iʿtiḳādı ʿışḳ ile

448. **ile:**
Tahmis 6
Mısra: **23**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Maḥrem it sırr-ı fuʾādı ʿışḳ ile
Çünki hem-demdür
Murādī ʿışḳ ile

449. **ile:**
Tahmis 6
Mısra: **24**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Maḥrem it sırr-ı fuʾādı ʿışḳ ile
Çünki hem-demdür
Murādī ʿışḳ ile

450. **ile:**
Tahmis 7
Mısra: **21**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Lāleveş göñlüm açılmaz seyr-i bāġ u rāġ ile
Ey Ḳabūlī bir perī yaḳdı vücūdum lāġ ile

451. **ile:**
Tahmis 7
Mısra: **22**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Lāleveş göñlüm açılmaz seyr-i bāġ u rāġ ile
Ey Ḳabūlī bir perī yaḳdı vücūdum lāġ ile

452. **ile:**
Tahmis 7
Mısra: **23**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Göz göz itdi cismümi dāġ-ı cefā urmaġ ile
Biz ki naḳş olduḳ Makālī ḫalḳa ḫalḳa dāġ ile

453. **ile:**
Tahmis 7
Mısra: **24**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Göz göz itdi cismümi
dāġ-ı cefā urmaġ ile
Biz ki naḳş olduḳ Makālī
ḫalḳa ḫalḳa dāġ ile

454. **ile:**
Tahmis 8
Mısra: **13**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Mürġ-i lāhūt ile hem-āvāz ol
Alçaḳ uçma bülend-pervāz ol

455. **ile:**
Tahmis 8
Mısra: **23**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bir gülüñ ʿışḳı ile leyl ü nehār
Yā İlāhī beni de bülbülvār

456. **ile:**
Tarih 4
Mısra: **12**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Tefekkürde Āṣaf tedebbürde rāy
Bu rāy ile kesb itdi ʿizz u veḳār

457. **ile:**
Tarih 5
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣafā geldüñ ṣafā vü ṣıḥḥat ile
Ṣafā kesb itdi yüzüñ gören ādem

458. **ile:**
Tarih 7
Mısra: **1**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Naẓar-ı pādşāh-ı ʿālem ile
Cümleden ekrem ü efḍal olduñ

459. **ile:**
Tarih 8
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḫulūṣ-ı niyyet ile yapdı bir güzel cāmiʿ
Nihāyete irişüp oldı bir maḳām-ı ʿaẓīm

460. **ile:**
Tarih 9
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Bāġ-ı heves-i ḥażret-i ʿAbdü'l-bāḳī
İki gül-i nev-ḥīẓ ile oldı ḥurrem

461. **ile:**
Tarih 9
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Güldi o iki ġonça ile bu gülşen
Oldı ol iki mehle münevver ʿālem

462. **ile:**
Tarih 9
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ol ġonçalaruñ bülbül-i ḫoş-edāsı
Şevḳ u ṭarab ile dehen açup her dem

463. **ile:**
Tarih 10
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿİzzet ü iclāl ü ḳadr ü rifʿat ü iḳbāl ile
Ḳıldı bir sūr-ı ṣafā-baḫşa şürūʿ u ibtidā

464. **ile:**
Tarih 14
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳadr ü cāh ile içinde dāʾimā
Gül gibi aḥbāb ile ḫandān ola

465. **ile:**
Tarih 14
Mısra: **6**

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḳadr ü cāh ile içinde dāʾimā
Gül gibi aḥbāb ile ḫandān ola

466. **ile:**
Tarih 14
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ey Ḳabūlī bu da bir tārīḫdür
Ḥaşre dek ḳadr ile ābādān ola

467. **ile:**
Tarih 21
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿİlm ile ādāb ile ʿirfān ile
Lāyıḳ itdi ʿizz u cāh u rifʿate

468. **ile:**
Tarih 21
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿİlm ile ādāb ile ʿirfān ile
Lāyıḳ itdi ʿizz u cāh u rifʿate

469. **ile:**
Tarih 21
Mısra: **3**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

ʿİlm ile ādāb ile ʿirfān ile
Lāyıḳ itdi ʿizz u cāh u rifʿate

470. **ile:**
Tarih 21
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Faẓl ile yoḳdur nihāyet ʿilmüñüñ
Ḥaddi yoḳ irmiş kemālüñ ġāyete

471. **ile:**
Tarih 21
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sen ki çün bu şān-ı ʿālī-şān ile
Ḥaḳ naṣīb itdi irişdüñ ʿizzete

472. **ile:**
Tarih 22
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yine defterdār efendi müstaḳil
Yapdı biñ cehd ile bir cāy-ı laṭīf

473. **ile:**
Tarih 23
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣafā vü zīnet ile zīb ü ferle
Görüp pīrāyesin māh-ı münīrüñ

474. **ile:**
Tarih 24
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yine defterdār efendi ḥażreti
Devlet ile yapdı bir dār-ı sürūr

475. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **2**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣubḥ-dem gün gibi ṭoġa geldüñ
Nūr-ı mihr ile pür-żiyā geldüñ

476. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **16**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

477. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **25**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Umarum ferḥat-ı ḳudūmuñ ile
Milket-i cānı ellerinden alam

478. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **32**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

479. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **35**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Elem-i hecrüñ ile çift olalı
Yaḳa yazdum binā-yı nüh-ṭāḳı

480. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **48**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

481. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **54**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Eyledüñ hecri vuṣlata tebdīl
İtmedüñ hecr ile bizi ġamgīn

482. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **61**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḫoş ṣafālar sürüp ṣafālar ile
Şevḳle oldı pür yesār u yemīn

483. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **64**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

484. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **71**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Dīde-i cān ile seni gözedüp
Göz ḳulaġ idi saña ḫalḳ-ı diyār

485. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **73**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ḥamdü li'llāh ḳudūmuñ ile yine
Şād olduḳ müşerrefüz her bār

486. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **78**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Tār iken ḫānemüz de buldı żiyā
Mihr-i ruḫsāruñ ile leyl ü nehār

487. **ile:**
Terci-bend 1
Mısra: **80**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

488. **ile:**
Terci-bend 2
Mısra: **14**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ehl-i ʿışḳa maẓhar olmaḳ ḳaṣdına

ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur

489. **ile:**
Terci-bend 2
Mısra: **21**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur
Çünki hem-demdür Murādī ʿışḳ ile

490. **ile:**
Terci-bend 2
Mısra: **22**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur
Çünki hem-demdür Murādī ʿışḳ ile

491. **ile:**
Terci-bend 2
Mısra: **23**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sen de maḥrem ḳal ḳo adı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle ittiḥādı ʿışḳ ile

492. **ile:**
Terci-bend 2
Mısra: **24**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Sen de maḥrem ḳal ḳo adı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle ittiḥādı ʿışḳ ile

493. **ile:**
Terci-bend 2
Mısra: **25**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣal eṣāṣ-ı iʿtiḳādı ʿışḳ ile
Ol Ḳabūlī şevḳe bādī ʿışḳ ile

494. **ile:**
Terci-bend 2
Mısra: **26**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ṣal eṣāṣ-ı iʿtiḳādı ʿışḳ ile
Ol Ḳabūlī şevḳe bādī ʿışḳ ile

495. **ile:**
Terci-bend 2
Mısra: **27**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ben çıḳardum çünki adı ʿışḳ ile
Ṣanmañuz şādem melālüm vardur

496. **ile:**
Terci-bend 3
Mısra: **25**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Çeşm-i inṣāf ile anlara Kabūlī naẓar it
Ḳalbüñi gerd-i küdūretle ḳoma bī-keder it

497. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **5**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

498. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

499. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **6**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

500. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **10**

"Araç, vasıta" anlamında edat.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

501. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **11**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

502. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **12**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

503. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **12**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

504. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **13**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

505. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **17**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

506. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **18**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

507. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **18**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

508. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **23**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

509. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **24**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

510. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **24**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

511. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **27**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Yir yoḳ faḳīre ʿilm ile ʿaṣruñ vaḥīdi ol

Dehrüñ gerek Cüneydi gerek Bāyezīdi ol

512. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **29**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

513. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **30**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

514. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **30**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

515. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **35**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

516. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **36**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

517. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **36**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

518. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **41**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

519. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **42**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

520. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **42**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

521. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **47**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

522. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **48**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

523. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **48**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

524. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **53**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

525. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **54**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

526. **ile:**
Terci-bend 4
Mısra: **54**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

527. **ile:**
Tesdis 2
Mısra: **4**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Kül olup cümle eczāmuz beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād ile efġān olur sensüz

528. **ile:**
Tesdis 2
Mısra: **7**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Eger ḳorsañ beni künc-i belāda āh u zār ile
Dil-i nā-şādumuz daḫı ḳalursa inkisār ile

529. **ile:**
Tesdis 2
Mısra: **8**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Eger ḳorsañ beni künc-i belāda āh u zār ile
Dil-i nā-şādumuz daḫı ḳalursa inkisār ile

530. **ile:**
Tesdis 2
Mısra: **9**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

531. **ile:**
Tesdis 2
Mısra: **10**
"Araç, vasıta" anlamında edat.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

ilḥāḳ olındı:

1. **ilḥāḳ olındı:**-*dı*
Mesnevi 2
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Bağlanmak, ilave edilmek.

Müstaḳil bir ḳażā idi ezelī
Ġayra ilḥāḳ olındı şimdi velī

ilhām olmasa:

1. **ilhām olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 4
Mısra: **206**
Kelime Tipi: -
İlham olmak. II İlham: Allah tarafından peygamberlerin veya seçkin kulların gönlüne tecelli eden ilahi duygu.

Eylemezdi anı sulṭān-ı cihān ṣadr-nişīn
Cānib-i Ḥaḳdan eger olmasa aña ilhām

ilhām olmaz:

1. **ilhām olmaz:**-*maz*
Gazel 136
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İlham olmak. II İlham: Allah tarafından peygamberlerin veya seçkin kulların gönlüne tecelli eden ilahi duygu.

Dil-i dānāda muḳarrer ki velāyet vardur
Yoḫsa āyāt-ı vefā herkese ilhām olmaz

ili menʿ eyler:

1. **ili menʿ eyler:**-*r*
Gazel 466
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Herkesi men etmek, yasaklamak.

Vāʿiẓ ili menʿ eyler iken içine düşdi
Bu şübheyi ḥall idemedük müşkülümüz var

iligi görinür:

1. **iligi görinür:**-*ür*
Gazel 440
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İliği görünmek. II Sevgilinin elbisesindeki düğme iliğinin görünmesi. II Sevgilinin elinin görünmesi.

Ellerin gördüm nigāruñ dügmelerken cāmesin
Görinür el-ḥaḳ gümüş barmaḳlarından iligi

illā ʿAli:

1. **illā ʿAli:**
Gazel 286
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Ali'den başka.

Ḳopmadı ʿālemde bir merd-i hüner illā ʿAli
Gelmedi dünyāya bir ḫulḳı ḥasen illā Ḥüseyn

illā Hüseyn:

1. **illā Hüseyn:**
Gazel 286
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hüseyin'den başka. II Hüseyin: Tüm İslam dünyasını hüzne boğan Kerbelâ Olayı'nda şehit edilen Hz. Muhammed'in torunu, Hz. Hüseyin.

Ḳopmadı ʿālemde bir merd-i hüner illā ʿAli
Gelmedi dünyāya bir ḫulḳı ḥasen illā Ḥüseyn

2. **illā Hüseyn:**
Gazel 286
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Hüseyin'den başka.

Ḳopmadı ʿālemde bir merd-i hüner illā ʿAli
Gelmedi dünyāya bir ḫulḳı ḥasen illā Ḥüseyn

illā ki:

1. **illā ki:**
Kaside 3
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Muhakkak, kesinkes.

Yoḳ ẕimmetümde bāḳī illā ki ḥaḳḳ-ı ḫıẕmet
ʿUhdemde ġayrı ḥaḳ yoḳ ṭālib ola muḥaṣṣıl

2. **illā ki:**
Kaside 7
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Muhakkak, kesinkes.

Ḥāṣıl ey ḥażret-i aġa-yı der-i ʿadl-ārāy
Söylemem söylemem illā ki güneşden ẕerrāt

illerde vü dillerde:

1. **illerde vü dillerde:**
Gazel 323
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Şehirlerde ve dillerde.

ʿAliveş añılup illerde vü dillerde evṣāfuñ
Oḳunsun şöyle kim ḳaṭʿā unudılmaḳ muḥāl olsun

ʿillet:

1. ʿ**illet:**
Gazel 21
Mısra: **4**
Hastalık. II Sebep, neden.

Fikr-i ʿilāc u dermān dil münkesirdür itmeñ
Cām-ı şikeste beste olmaz budur çü ʿillet

2. ʿ**illet:**
Gazel 342
Mısra: **4**
Hastalık. II Sebep, neden.

Dil münkesirdür itmeñ aña ʿilāc u dermān
Olmaz budur çü ʿillet cām-ı şikeste beste

ʿillet-i ġāye-i kevn ü mekān:

1. ʿ**illet-i ġāye-i kevn ü mekān:**
Diğer 1
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Varlık ve kâinat gayesinin sebebi. II Hazreti Muhammed.

ʿİllet-i ġāye-i kevn ü mekān
Ẕerre-i ʿāliye-i baḥr-i vücūd

ʿilm:

1. ʿ**ilm:**
Mesnevi 3
Mısra: **15**
İlim, bilgi, marifet.

ʿİlm ile maʿrifetle kāmil iken
Ḫıdmet-i şehryāra ḳābil iken

2. ʿ**ilmi:**-*i*
Mesnevi 4
Mısra: **110**
İlim, bilgi, marifet.

Böyle ḳalursa bize yir ḳalmaz
ʿİlmi ḫod kimse manḳıra almaz

3. ʿ**ilm:**
Tarih 21
Mısra: **3**
İlim, bilgi, marifet.

ʿİlm ile ādāb ile ʿirfān ile
Lāyıḳ itdi ʿizz u cāh u rifʿate

4. ʿ**ilmle:**-*le*
Tarih 21
Mısra: **10**
İlim, bilgi, marifet.

Dāʿi-i muḫliṣ didi tārīḫini
ʿİlmle geldüñ sarāy-ı devlete

5. ʿ**ilm:**
Terci-bend 4
Mısra: **13**
İlim, bilgi, marifet.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

6. ʿ**ilm:**
Terci-bend 4
Mısra: **27**
İlim, bilgi, marifet.

Yir yoḳ faḳīre ʿilm ile ʿaṣruñ vaḥīdi ol
Dehrüñ gerek Cüneydi gerek Bāyezīdi ol

ʿilm adın añma:

1. ʿ**ilm adın añma:**-*ma*
Terci-bend 4
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
İlim adını anmak, ilimden söz etmek.

Gūş it Ḳabūli ḳavlini ṣāḥib-kemāl iseñ
ʿİlm adın añma kimseye gel ehl-i ḥāl iseñ

ʿilm ehli:

1. ʿ**ilm ehli:**
Terci-bend 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
İlim ehli, ilim irfan sahibi kimseler.

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl ehli ḫān imiş
Ḥayfā vü ḥasretā ki zamān ol zamān imiş

ʿilm ehlinüñ içinde olan inkisārı:

1. ʿ**ilm ehlinüñ içinde olan inkisārı:**-*ı*
Terci-bend 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İlim ehlinin gönlünde olan kırgınlık.

ʿİlm ehlinüñ içinde olan inkisārı gör
Erbāb-ı cehle şimdi olan iʿtibārı gör

ʿilm ü dāniş:

1. ʿ**ilm ü dāniş:**
Mesnevi 7
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan.

Dilüñde yoḳ muḳarrer ʿilm ü dāniş
Yüri bir ehl-i ʿilme bāri danış

ʿilm ü maʿārif:

1. ʿ**ilm ü maʿārif:**
Gazel 363
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan.

ʿAmel-i żāyiʿ imiş ʿilm ü maʿārif eyvāh
Şiʿr ü inşāyile alınmaz imiş manṣıb u cāh

ʿilme mālik olanlar:

1. ʿ**ilme mālik olanlar:**-*lar*
Terci-bend 4
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İlme sahip olan, ilim sahibi (kimse).

Evvel zamān efendi zamān-ı amān imiş
Fi'l-cümle ʿilme mālik olanlar fülān imiş

ʿilm-i ledünnīden ḫaber ṭuyduñsa:

1. ʿ**ilm-i ledünnīden ḫaber ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Gazel 214
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gaip ilminden haber duymak, manevi sırlara vâkıf olmak.

Ey gönül ʿilm-i ledünnīden ḫaber ṭuyduñsa gel
ʿĀlem-i ġayb-ı hüviyyetden eser ṭuyduñsa gel

ʿilm-i tu:

1. ʿ**ilm-i tu:**
Tarih 17
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Senin ilmin.

Ne-dārend ḳudret ki dānend ḳudret
Ki ʿilm-i tu ez-sūy-ı Vehhāb mevhūb

ʿilmüñ ile ʿāmil ol:

1. ʿ**ilmüñ ile ʿāmil ol:**
Gazel 27
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İlmiyle amel etmek, sahip olduğu ilim doğrultusunda yaşamak.

Yidi ṭasdan geçen aġıdur efendi yidügüñ
ʿĀmil ol ʿilmüñ ile aġı ḳarayı farḳ et

ʿilmüñüñ ḫaddi:

1. ʿ**ilmüñüñ ḫaddi:**
Tarih 21
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İlminin sınırı.

Faẓl ile yoḳdur nihāyet ʿilmüñüñ
Ḫaddi yoḳ irmiş kemālüñ ġāyete

ilt:

1. **iltür:**-*ür*
Kaside 2
Mısra: **11**
Ulaştırmak, iletmek.

Varaḳ iltür götürür şāh-ı ḫazāndan bāġa
Muttaṣıl peyk-i ṣabā olsa ʿaceb mi pūyān

iltifāt:

1. **iltifāta:**-*a*
Gazel 111

Mısra: **8**
İlgi, teveccüh. II Lütuf, ihsan.

ʿUşşāḳa göz ucıyla eyler nigāhı gāhī
İġmāż-ı ʿaynı yārüñ yek iltifāta beñzer

2. **iltifātuñ:**-*uñ*
Gazel 227
Mısra: **8**
İlgi, teveccüh. II Lütuf, ihsan.

Ġam degül ḳılmasañ ḫavāṣa naẓar
İltifātuñ ʿavāma sulṭānum

3. **iltifātuñ:**-*uñ*
Gazel 335
Mısra: **6**
İlgi, teveccüh. II Lütuf, ihsan.

Sirişküm leşkeri ayaḳda yatdı
Dirīġā iltifātuñ yoḳ sipāha

4. **iltifātuñ:**-*uñ*
Müseddes 2
Mısra: **1**
İlgi, teveccüh. II Lütuf, ihsan.

İltifātuñ dīdeden dūr olmayınca bilmedüm
Luṭfuñı hecrüñle maḫhūr olmayınca bilmedüm

5. **iltifāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **32**
İlgi, teveccüh. II Lütuf, ihsan.

Añma zamānuñı ṣaḳın ey aʿdel-i ḳużāt
Ẕātum ḳavī durur diyene olmaz iltifāt

iltifāt itmez:

1. **iltifāt itmez:**-*mez*
Gazel 275
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İltifat etmek, hoş sözler söylemek. II İlgilenmek, rağbet göstermek.

Vażʿ idüp dil-ber baña hīç iltifāt itmez geçer
Aña söyleñ luṭf idüp vażʿını taġyīr eylesün

iltifātāmīz:

1. **iltifātāmīz:**
Gazel 13
Mısra: **6**
İltifat etmek, hoş sözler söylemek. II Sevgilinin âşığı azarlaması ve bu azarın âşığa iltifat gibi gelmesi.

Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

iltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege:

1. **iltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege:**-*meg, -e*
Gazel 202
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İnsanların ilgisine mazhar olmak, insanlar tarafından beğenilmek, ilgi görmek.

İltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege şimdi kişi
Yā gidi yā masḫara yā ḫod-fürūş olmaḳ gerek

iltifāt-ı şāh-ı ʿālī-şāndan:

1. **iltifāt-ı şāh-ı ʿālī-şāndan:**-*dan*
Gazel 119
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce padişahın iltifatı.

Yüzüme baḳmayup geçdikce olur ḫāṭurum mesrūr
Ol iġmāż iltifāt-ı şāh-ı ʿālī-şāndan yegdür

iltifāt-ı şāh-ı ālī-şāndan:

1. **iltifāt-ı şāh-ı ālī-şāndan:**-*dan*
Beyit 275
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şerefli, yüce padişahın ilgisi, iltifatı.

Yüzüme baḳmasa dil-ber göñül kesb-i ṣafā eyler
Baña ol iltifāt-ı şāh-ı ālī-şāndan yegdür

ilüñ ḥ∨ābın:

1. **ilüñ ḥ∨ābın:**-*n*
Gazel 120
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Elin uykusu, başkalarının uykusu, gözü.

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün baġlar ilüñ ḥ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḥaḳḳı niçün örter

ilüñ öñüne geçmiş kimesne:

1. **ilüñ öñüne geçmiş kimesne:**
Gazel 399
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Halkın önüne geçmiş kimse. II Namaz, vaaz vb. ibadetler esnasında halkın önünde duran ve imamlık görevini icra eden kişi.

İldür bu ilüñ öñüne geçmiş kimesne yoḳ
Uydurma ḫalḳı kendüñe terk it imāmeti

ilzām eylerdi:

1. **ilzām eylerdi:**-*r, -di*
Kaside 4
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Cevap veremez duruma getirmek, susturmak.

İsterüz başa ḳaḳa başını defterdāruñ
Lāzım olmayanı eylerdi bizimçün ilzām

ilzām ḳıldı:

1. **ilzām ḳıldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Cevap veremez duruma getirmek, susturmak.

Ḳāżı-ı ʿasker-i Rūm ili olan ʿālī-ḳadr
Ḳavl-i maʿḳūl ile her birini ḳıldı ilzām

imām:

1. **imām:**
Kaside 4
Mısra: **174**
Cemaate namaz kıldıran kimse.

Belki Ḳānūna baḳup buña şifā yazmaya şeyḫ
Nehy-i münker diyü bil münkir ola buña imām

imāma uyduḳ:

1. **imāma uyduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 227
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İmama uymak, cemaatle namaz kıldıran kişiye ayak uydurmak, onunla birlikte namazını devam ettirmek. II Âşığın uzun boyuyla ayakta duran sevgiliye uyması.

Ṭurdı ḳaddüñ ḳıyāma sulṭānum
Biz de uyduḳ imāma sulṭānum

imāmeti terk it:

1. **imāmeti terk it:**
Gazel 399
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İmamlığı terk etmek, imamlık görevini bırakmak.

İldür bu ilüñ öñüne geçmiş kimesne yoḳ
Uydurma ḫalḳı kendüñe terk it imāmeti

imām-ı Kaʿbedür:

1. **imām-ı Kaʿbedür:**-*dür*
Gazel 367
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kâbe imamı. II Sevgilinin mihraba benzeyen kaşlarının altında Kâbe imamı gibi oturan ben. II Kâbe: Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Gözüñ yanında ḫālüñ ḳaşlaruñ miḥrābına ḳarşu
İmām-ı Kaʿbedür gūyā oturmış minber altında

imām-ı rüsül:

1. **imām-ı rüsül:**
Gazel 425
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Resullerin imamı. II Peygamberlerin lideri olan Hazreti Muhammed.

İmām-ı rüsül pīşvā-yı sübüldür
Resūl-i muḳalled
Muḥammed degül mi

īmān:

1. **īmān:**
Beyit 68
Mısra: **1**
Allah'a inanmak, iman etmek, dinî inanç.

Geçme ẕikru'llāhdan īmān ile ṭopraġa düş
Saʿy ḳıl ihmāli ḳo gün var iken ḳonaġa düş

2. **īmān:**
Gazel 117
Mısra: **2**
Allah'a inanmak, iman etmek, dinî inanç.

Bār-ı belāyı biz çekerüz kār böyledür
Īmān ezelden öyledür iḳrār böyledür

3. **īmān:**
Gazel 320
Mısra: **6**
Allah'a inanmak, iman etmek, dinî inanç.

Ārzū-yı şefḳat eylerse ʿadūdan itmesün
Sīne-i şeyṭāndan īmān umarsa ummasun

4. **īmānı:**-*ı*
Gazel 404
Mısra: **6**
Allah'a inanmak, iman etmek, dinî inanç.

Ṣorutsun ṣūret-i bī-cāna ṣūret deyr-i ʿālemde
Ne ṣūret bağlar añlarsın ola īmānı ey Mānī

īmān u mü'mini bilmez:

1. **īmān u mü'mini bilmez:**-*mez*
Mesnevi 5
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
İman ve mümini bilmek. II Din ve iman bilmemek, her türlü kötülüğe bulaşmak.

Bunlar īmān u mü'mini bilmez
Ehl-i īmāna merḥamet ḳılmaz

īmāna geldi:

1. **īmāna geldi:**-*di*
Tarih 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
İmana gelmek: İslamiyeti kabul etmek. II Doğru yolu bulmak.

Rūyuñ görüp bī-kibr ü kīn īmāna geldi müşrikīn
Şerfü'l-mekānı bi'l-mekīn sırrın hüveydā eyledüñ

īmānum:

1. **īmānum:**
Gazel 517
Mısra: **2**
İman edercesine sevdiğim.

Zülf-i şeb-rengini ṣarḳıtma ruḫ-ı rengīne
Ṣaḳın īmānum iñen virme yüz ol bī-dīne

imkān:

1. **imkān:**
Gazel 95
Mısra: **6**
İmkân, olanak, mümkünlük, olabilirlik.

Secde-i şükr itmek ey dil farż vācibdür saña
İmtināʿ itmez nigāruñ vaṣlına imkān var

imkānuñ kānın:

1. **imkānuñ kānın:**-*n*
Kaside 1
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
İmkân kaynağı. II Varlık âlemi, kâinat.

ʿAceb pākīze cevhersin ki el-ḥaḳ misl ü mānendüñ
Bulınmaz tīşe-i fikret ararsa kānın imkānuñ

imlāsına şānı virüp:

1. **imlāsına şānı virüp:**-*üp*
Diğer 1
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
İmlasına şan vermek. II Şiire şöhret kazandırmak.

Yañılup niʿmeti yazmaya niḳmet
Virüp noḳṭayla imlāsına şānı

imrūz:

1. **imrūz:**
Kıt'a 6
Mısra: **1**
Bugün.

Dīdem imrūz ṣad nüvīsī-rā
Çün hilāl ez-kemāl müstaġnī

imrūzını ferdā ḳılan:

1. **imrūzını ferdā ḳılan:**
Gazel 301
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bugünü yarın yapan (şey). II Aşk.

Ẓulmet-i hecr ü ümīd-i vaṣl imiş ʿāşıḳlaruñ
Ṣubḥını şām eyleyen imrūzını ferdā ḳılan

imtidād-ı zamān-ı devletle:

1. **imtidād-ı zamān-ı devletle:**-*le*
Mesnevi 3
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Devletin devamı, sürekliliği.

İmtidād-ı zamān-ı devletle
İzdiyād-ı kemāl-i şevketle

imtiḥān:

1. **imtiḥāna:**-*a*
Kaside 16
Mısra: **16**
Deneme, sınama.

El elden üstdür çün üstün olsa nola ser-pençeñ
ʿAdūyı imtiḥāna pençe-i pūlād gönderdüñ

imtiḥān eyler:

1. **imtiḥān eyler:**-*r*
Gazel 98
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İmtihan etmek, denemek, sınamak.

Būse-i sīb-i zeneḫdānın ki teklīf ide yār
İmtiḥān eyler seni ey dil ṣaḳın almayı gör

imtināʿ itmez:

1. **imtināʿ itmez:**-*mez*
Gazel 95
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bir işi yapmaktan çekinmek, kaçınmak.

Secde-i şükr itmek ey dil farż vācibdür saña
İmtināʿ itmez nigāruñ vaṣlına imkān var

imtisālen:

1. **imtisālen:**
Mesnevi 5
Mısra: **31**
Uyarak, bağlı olarak.

İmtisālen li-emriki'l-ʿālī
Ṣorılup bir bir oğlanuñ ḫāli

imtizāc:

1. **imtizāc:**
Beyit 38
Mısra: **1**
Karışmak, uyuşmak, kaynaşmak.

Sāḳiyā dāred mizācem çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih dīger me-şev rānem mizāc

2. **imtizācı:**-*ı*
Kıt'a 26
Mısra: **5**
Karışmak, uyuşmak, kaynaşmak.

Aḥbāba imtizācı āb ile ḫāk mānend
Aʿdāya iḫtilāṭı çün nār u ḫāre-i ḫuşk

3. **imtizāc:**
Mesnevi 1
Mısra: **104**

Karışmak, uyuşmak, kaynaşmak.

Biyā sāḳi ān āb-i āteş-mizāc
Ki yek-dem ne-dāred be-ġam imtizāc

imtizāc iderse:

1. **imtizāc iderse:**-*er, -se*
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uyuşmak, kaynaşmak, karışmak.

Ġazel-i pādşāh-ı ʿālem ile
Sözlerüm imtizāc iderse nola

imtizāc itmediler:

1. **imtizāc itmediler:**-*me, -di, -ler*
Gazel 56
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uyuşmak, kaynaşmak, karışmak.

Sürme-i ḫāk-i derüñ kuḥl-ı başardur ammā
İmtizāc itmediler dīde aña terdür ter

imtizāc itmez:

1. **imtizāc itmez:**-*mez*
Beyit 198
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Uyum sağlamak, alışmak.

Ḳanlar aġlar dem-be-dem hecrüñle itmez imtizāc
Dīde-i ġam-dīdem oldı gitdügince ter mizāc

2. **imtizāc itmez:**-*mez*
Gazel 142
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uyuşmak, alışmak.

Aġarmış dīde yaşlandıḳca ḫayli ter-mizāc olmış
Alışmaz fürḳat-i yār ile bir dem imtizāc itmez

imtizāc u şīr ü şekker:

1. **imtizāc u şīr ü şekker:**
Gazel 486
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Süt ve şekerin karışması.

Bāde-i gül-reng ile āmīziş itsün leblerüñ
İmtizāc u şīr ü şekker gibi eyleñ alışuñ

imtizāc-ı mekīn ü mekān:

1. **imtizāc-ı mekīn ü mekān:**
Gazel 309
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mekânın ve oturan kişinin buluşması. II Âşığın gönlünde sevgilinin bulunması.

Ḳarār itdi göñlümde şāh-ı ġamuñ
Zihī imtizāc-ı mekīn ü mekān

īn:

1. **īn:**
Beyit 13
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

2. **īn:**
Beyit 156
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Teber ü nīze tīz ü tīret nīz
Īn çe sitīzgāne īn çe sitīz

3. **īn:**
Beyit 156
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Teber ü nīze tīz ü tīret nīz
Īn çe sitīzgāne īn çe sitīz

4. **īn:**
Gazel 10
Mısra: **9**
"Bu" işaret sıfatı.

Īn iʿtibār-i ḫüsrevīm der-cihān besest
Gūyī eger Ḳabūli-i bī-dil gedā-yi mā

5. **īn:**
Gazel 355
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

6. **īn:**
Gazel 500
Mısra: **3**
"Bu" işaret sıfatı.

Dāġ-ber-dāġ zi īn ber-dil-i bīmārem z'ānk
Ber-varaḳhā-yı murādem ne-revī mühr-i ḳabūl

7. **īn:**
Kıt'a 6
Mısra: **5**
"Bu" işaret sıfatı.

Guftem īn ṣūret-i sicil guft
Heft ṣūret velīk bī-maʿnī

8. **īn:**
Kıt'a 15
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Pīş-i münhī-i şerīʿat menhīst
Bāʿiş-i nehy-i nehy īnest īn

9. **īn:**
Mesnevi 1
Mısra: **39**
"Bu" işaret sıfatı.

Be-raḳş āver īn ḳaṣr-i gerdende-rā
Be-hem ber-zen īn deyr-i pāyende-rā

10. **īn:**
Mesnevi 1
Mısra: **40**
"Bu" işaret sıfatı.

Be-raḳş āver īn ḳaṣr-i gerdende-rā
Be-hem ber-zen īn deyr-i pāyende-rā

11. **īn:**
Mesnevi 1
Mısra: **76**
"Bu" işaret sıfatı.

Be-men dih be-hengām-i faṣl-i rebīʿ
Ki ber-reftenest īn zamān-i serīʿ

12. **īn:**
Mesnevi 1
Mısra: **139**
"Bu" işaret sıfatı.

Me-gū īn ḫumār-āver ü telḫ yār
Ki z'ū mī-reved telḫi-i rūzgār

13. **īn:**
Mesnevi 1
Mısra: **147**
"Bu" işaret sıfatı.

Çe cāy-i teġāfül ki īn mīzbān
Keşed tīġ-i ḳahr u keşed mīhmān

14. **īn:**
Mesnevi 1
Mısra: **149**
"Bu" işaret sıfatı.

Me-yār īn siyeh-kāse-i tīre-dil
Zi-dil nūr-i şevḳem kuned mużmaḥil

15. **īn:**
Mesnevi 1
Mısra: **161**
"Bu" işaret sıfatı.

Ki īn kuhne-bünyād bī-üstüvār
Ki īn ṭāḳ ber-āb kerde ḳarār

16. **īn:**
Mesnevi 1
Mısra: **162**
"Bu" işaret sıfatı.

Ki īn kuhne-bünyād bī-üstüvār
Ki īn ṭāḳ ber-āb kerde ḳarār

17. **īn:**
Mesnevi 1
Mısra: **165**
"Bu" işaret sıfatı.

Ki īn Türk-i ḫūn-rīz ü zişt-i dürüşt

Ki bisyār perver ü bisyār küşt

18. **īn:**
Mesnevi 6
Mısra: **51**
"Bu" işaret sıfatı.

Müntehī īn ḳabāle-i şerʿī ʿAbd-i muḫliş Ḳabūli-i dāʿī

19. **ine:**-*e*
Gazel 333
Mısra: **6**
İnmek, yukarında aşağı gelmek.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ṭarf-ı bāmuña
Saḳf-ı gerdūndan kebūterveş niçe alay ine

20. **ine:**-*e*
Gazel 386
Mısra: **8**
Mağara, in. II Âşığın gönlü.

Çıḳmaz ālām-ı ḫaṭuñ efgārı ġār-ı sīneden
Mūrdur girmiş yatur gūyā ki bir ālāy ine

21. **iner:**-*er*
Gazel 118
Mısra: **6**
(Bulunduğu yerden) Aşağı gelmek, inmek. II İzzetini ve şerefini kaybetmek, itibarını yitirmek.

Saʿādet şeh-süvārān-ı cihāna pāydār olmaz
Semend-i ʿizzete her kim biner evvel iner āḫir

ʿinād:

1. ʿ**inādı:**-*ı*
Terci-bend 4
Mısra: **46**
İnat, ayak direme, asilik.

Kim arturursa manṣıb anuñdur ziyād idüñ
Ṭurmañ ʿinādı ḳoñ sözüme iʿtimād idüñ

inʿām:

1. **inʿāmı:**-*ı*
Gazel 51
Mısra: **10**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Bir pādşehden umaruz iḥsānı kim anuñ
İnʿāmı pādşāh u gedāya ʿamīmdür

2. **inʿāmuñ:**-*uñ*
Mesnevi 8
Mısra: **28**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik.

Ṭoldı gün gibi ʿāleme nāmuñ
Ḫāṣ u ʿāma yitişdi inʿāmuñ

inʿām ider:

1. **inʿām ider:**-*er*
Gazel 98
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nimet vermek, lütfetmek, ihsan etmek, bağışlamak.

Ādeme naʿmāyı Ḥaḳ alay ile inʿām ider
Ey göñül bāḳī saña virdügi elāyı gör

inʿām idesin:

1. **inʿām idesin:**-*e, -sin*
Gazel 257
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nimet vermek, lütfetmek, ihsan etmek, bağışlamak.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaşıl sen idesin inʿām ʿām

inan:

1. **inanmaz:**-*maz*
Beyit 226
Mısra: **2**
İnanmak, doğruluğunu kabul etmek.

Ḳıṣṣa-i vāḳıʿa-i şāhid-i pīr-i Kenʿān
Bize düş gibi gelür didüm inanmaz yārān

2. **inanmazsañ:**-*maz, -sa, -ñ*
Gazel 50

Mısra: **5**
İnanmak, doğruluğunu kabul etmek.

Nūr-ı aʿẓam rūy-ı dil-berdür inanmazsañ faḳīh
Bunı ʿaynıyla yazar var Maṭlaʿü'l-Envārı gör

3. **inanmaz:**-*maz*
Gazel 218
Mısra: **8**
İnanmak, doğruluğunu kabul etmek.

Gitdi yiriyle ḳalmadı ārām u ṣabr-ı dil
Cānā inanmaz iseñ eger baña ara gel

inanan cāna:

1. **inanan cāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
(Kabûlî'nin sözlerine) İnanan insan.

Ḳabūlī bu ne dirsin şekl-i dervīşāna girmişsin
Sözüñe aldanan saña inanan cāna ʿışḳ olsun

inandur:

1. **inandurdı:**-*dı*
Gazel 48
Mısra: **5**
İnanmasını sağlamak, inandırmak, doğruluğuna ikna etmek.

Bize gerçekden inandurdı bugün aʿmālin
Zāhidüñ yārın umarın nice yalanı çıḳar

ʿinān-ı himmeti irḫā eylerdi:

1. ʿ**inān-ı himmeti irḫā eylerdi:**-*r, -di*
Gazel 404
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Himmet dizginini salıvermek. II Lütuf ve ihsanda bulunmak. II Dizginleri salıvermek: Başıboş bırakmak, kendi hâline bırakmak.

Zimām-ı iḫtiyārı şimdi dest-i ġayra ṭapşurdı
ʿİnān-ı himmeti eylerdi irḫā ḳanı Ḫāḳānī

ʿināyet:

1. ʿ**ināyet:**
Beyit 1
Mısra: **2**
Lütuf, iyilik, ihsan, yardım, cömertlik.

Ḳabūlī kesmezüz ümmīdümüz Feyyāż-ı muṭlaḳdan
Naẓar sulṭān-ı ʿālemden ʿināyet ḥażret-i Ḥaḳdan

2. ʿ**ināyet:**
Gazel 12
Mısra: **4**
Lütuf, iyilik, ihsan, yardım, cömertlik.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

3. ʿ**ināyet:**
Gazel 23
Mısra: **2**
Lütuf, iyilik, ihsan, yardım, cömertlik.

Maḥabbet cāna kār itdi be-ġayet
ʿİnāyet eyle sulṭānum ʿināyet

4. ʿ**ināyet:**
Gazel 270
Mısra: **3**
Lütuf, iyilik, ihsan, yardım, cömertlik.

Dil-i güm-rāha yolıyla ʿināyet mümkin olmazsa
Cenāb-ı Kibriyāya ṭoġru varan rāh içün olsun

5. ʿ**ināyet:**
Gazel 277
Mısra: **14**
Lütuf, iyilik, ihsan, yardım, cömertlik.

Luṭf u iḥsān u kerem eyle Ḳabūlī ḳuluña
Her ne eylerseñ anı gerçi ʿināyet bilürin

6. ʿ**ināyetüñ:**-*üñ*
Mesnevi 4
Mısra: **116**

Lütuf, iyilik, ihsan, yardım, cömertlik.

Her faḳīre iʿānetüñ var imiş
Her ġarībe ʿināyetüñ var imiş

7. ʿ**ināyetümüz:**-*ümüz*
Mesnevi 6
Mısra: **16**
Lütuf, iyilik, ihsan, yardım, cömertlik.

Nehc-i Ḥaḳ üzredür şehādetümüz
Ẕerrece yoḳ durur ʿināyetümüz

ʿināyet demleri:

1. ʿ**ināyet demleri:**
Gazel 247
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lütuf zamanları.

ʿİnāyet demleri geldi ʿadālet eyle sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u ʿināyet eyle sulṭānum

ʿināyet eyle:

1. ʿ**ināyet eyle:**
Gazel 230
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, yardım ve ihsanda bulunmak.

Cüdā idüp beni senden seri tenden cüdā ḳılma
ʿİnāyet eyle luṭfuñla ḳaḳıma ḳıyma sulṭānum

2. ʿ**ināyet eyle:**
Gazel 23
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, yardım ve ihsanda bulunmak.

Maḥabbet cāna kār itdi be-ġayet
ʿİnāyet eyle sulṭānum ʿināyet

ʿināyet eyleyesin:

1. ʿ**ināyet eyleyesin:**-*y*, -*e*, -*sin*
Mesnevi 4
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, yardım ve ihsanda bulunmak.

Bir faḳīrem ʿināyet eyleyesin
Umaram kim şefāʿat eyleyesin

ʿināyet ide:

1. ʿ**ināyet ide:**-*e*
Mesnevi 2
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, yardım ve ihsanda bulunmak.

Luṭf-ı Ḥaḳ ḳalbine hidāyet ide
Anı ben ḳulına ʿināyet ide

ʿināyet idecek demlerdür:

1. ʿ**ināyet idecek demlerdür:**-*ler*, -*dür*
Gazel 223
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnayet edecek zaman, ihsan edilecek vakit.

ʿİnāyet idecek demlerdür iḥsān eyle sulṭānum
Çerāġ-ı bāġ-ı ümmīdüm fürūzān eyle sulṭānum

ʿināyet itmişsiz:

1. ʿ**ināyet itmişsiz:**-*miş*, -*siz*
Mesnevi 8
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, yardım ve ihsanda bulunmak.

Siz Ḥamāyı ḥimāyet itmişsiz
Ḥākimine ʿināyet itmişsiz

ʿināyet ḳıl:

1. ʿ**ināyet ḳıl:**
Gazel 120
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Lütfetmek, ihsan etmek, iyilikte bulunmak.

Ḳabūlīnüñ dili bağlandı ḳaldı tār-ı zülfüñde
Efendi gel ʿināyet ḳıl anı zencīrden ḳurtar

2. ʿ**ināyet ḳıl:**
Gazel 232
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Lütfetmek, ihsan etmek, iyilikte bulunmak.

Ḳabūlī āstānuñ ḳullarındandur ʿināyet ḳıl
Düşürmezler naẓardan bende-i fermānı sulṭānum

ʿināyet-i ebed-i ḥazret-i ḥudā-yı kerīm:

1. **ʿināyet-i ebed-i ḥazret-i ḥudā-yı kerīm:**
Tarih 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İhsanı bol olan Allah'ın sonsuz inayeti.

İrişdi yine İbrāhīm Efendi ḥażretine
ʿİnāyet-i ebed-i ḥazret-i Ḫudā-yı kerīm

ʿināyet-i ḥaḳ:

1. **ʿināyet-i ḥaḳ:**
Diğer 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu, ihsanı.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

inbisāṭ:

1. **inbisāṭ:**
Mesnevi 1
Mısra: **6**
Yayılma, genişleme, açılma.

Dem-i ʿişret āmed zamān-i neşāṭ
Basīṭ-i zemīn-rā besī inbisāṭ

ince:

1. **ince:**
Mesnevi 9
Mısra: **19**
İnce olma durumu, zayıflık. II Sevgilinin beli.

Miyānı ince mūdan ince mūdur
Görenler ḫālini dirmiş ki būdur

inceden ince:

1. **inceden ince:**
Gazel 90
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İnceden inceye; önem vererek, titizce, ayrıntılara inerek.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ medḥine
İnceden ince ḫayālüm vardur

incin:

1. **incindüm:**-*dü, -m*
Gazel 165
Mısra: **3**
İncinmek, gücenmek, gönlü kırılmak.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi şanma kim insān olan bühtāna incinmez

2. **incinmek:**-*mek*
Gazel 165
Mısra: **5**
İncinmek, gücenmek, gönlü kırılmak.

Neden incinmek ey dil ṭaʿne-i aġyār ile yāre
Cefā-yı ḫār ile bülbül gül-i ḫandāna incinmez

3. **incinmez:**-*mez*
Gazel 165
Mısra: **1**
İncinmek, gücenmek, gönlü kırılmak.

Ne deñlü cevr iderse ol gözi mestāna incinmez
Göñül mestānedür mestāneye mestāne incinmez

4. **incinmez:**-*mez*
Gazel 165
Mısra: **4**
İncinmek, gücenmek, gönlü kırılmak.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm

Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

5. **incinürmiş:**-*ür, -miş*
Gazel 186
Mısra: **10**
İncinmek, gücenmek, gönlü kırılmak.

Yārüñ aġzıyla ṣaçın añmış idük
İncinürmiş bize o yoḳ bu yoḳ

6. **incinme:**-*me*
Gazel 350
Mısra: **9**
İncinmek, gücenmek, gönlü kırılmak.

Çignerse her denī seni incinme ġam degül
Sen aġır ol Ḳabūli yoluñ bekle hem-çü kūh

indigüñ menzilde:

1. **indigüñ menzilde:**-*de*
Gazel 268
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) İndiği yer.

Varup gün gibi ey meh indigüñ menzilde her aḫşam
Ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ üstüñe zerrīn otaġ olsun

ʿindihi:

1. **ʿindihi:**
Beyit 34
Mısra: **2**
Allah katı, Allah'ın nazarı.

Ḳāle men lā-nebiyyi min baʿdihi
Ṣalavātun ʿaleyhi min ʿindihi

iñen:

1. **iñen:**
Gazel 70
Mısra: **11**
Asla, katiyen, hiç.

ʿĀşıḳı pāy-ı semendüñle iñen çignetme
Şeh-süvārum aña ḥayf eyleme cevr itme yiter

2. **iñen:**
Gazel 115
Mısra: **5**
Asla, katiyen, hiç.

Gil ü türāb ile deryā mükedder olmaz iñen
Erāzilüñ sözine göñlümüz bulanı yürür

3. **iñen:**
Gazel 390
Mısra: **10**
Asla, katiyen, hiç.

Almaz ḫaṭ-ı yāre göre bir pula Ḳabūlī
Kendüyi ile ṣatmasun iñen de benefşe

4. **iñen:**
Gazel 517
Mısra: **2**
Asla, katiyen, hiç.

Zülf-i şeb-rengini ṣarḳıtma ruḫ-ı rengīne
Ṣaḳın īmānum iñen virme yüz ol bī-dīne

in:

1. **īnest:**-*est*
Beyit 178
Mısra: **1**
"Bu" işaret sıfatı.

Āteş-figen-i ḫāne-i ṣabr-ı dilem īnest
Ber-bād-dih-i ḫırmen-i bī-ḥāṣılem īnest

2. **īnest:**-*est*
Beyit 178
Mısra: **2**
"Bu" işaret sıfatı.

Āteş-figen-i ḫāne-i ṣabr-ı dilem īnest
Ber-bād-dih-i ḫırmen-i bī-ḥāṣılem īnest

3. **īnest:**-*est*
Kıt'a 15
Mısra: **4**
"Bu" işaret sıfatı.

Pīş-i münhī-i şerīʿat menhīst
Bāʿiş-i nehy-i nehy īnest īn

infiʿāl:

1. **infiʿālidür:**-*i, -dür*
Gazel 105

Mısra: **14**
Gücenmek, darılmak, kırgın olmak.

Ḳabūlī münfaʿildür dūr olaldan āstānuñdan
Anuñ çekdügi daḫı infiṣāli infiʿālidür

2. **infiʿālüm:**-*üm*
Tahmis 6
Mısra: **1**
Gücenmek, darılmak, kırgın olmak.

Devr elinden infiʿālüm vardur
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

infiṣāl:

1. **infiṣāli:**-*i*
Gazel 105
Mısra: **14**
Ayrı kalmak, uzak olmak.

Ḳabūlī münfaʿildür dūr olaldan āstānuñdan
Anuñ çekdügi daḫı infiṣāli infiʿālidür

2. **infiṣālüm:**-*üm*
Mesnevi 4
Mısra: **97**
Ayrı kalmak, uzak olmak.

İnfiṣālüm zamānı sulṭānum
Yoḳ durur ṣorulursa noḳṣānum

inhizām-ı ʿadū-yı kişver:

1. **inhizām-ı ʿadū-yı kişver:**
Mesnevi 3
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Ülkenin düşmanını bozguna uğratma.

İnhizām-ı ʿadū-yı kişver içün
Ḥıfẓ-ı iḳlīm ü żabṭ-ı ʿasker içün

iñil iñil:

1. **iñil iñil:**
Kaside 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İnil inil, sürekli inleyerek.

Ḳırayın ʿırḳuñı evtār-ı kemānçe mānend
Ṣıḳlıġuñ diñdireyin iñledeyin iñil iñil

iñildeş:

1. **iñildeşelüm:**-*elüm*
Tahmis 8
Mısra: **6**
İnlemek, feryat etmek.

ʿIşḳı ʿālemde dāstān eyle
Ḫār-ı ġamdan biraz iñildeşelüm

inkār eyleme:

1. **inkār eyleme:**-*me*
Gazel 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İnkâr etmek, reddetmek.

Ṭarīḳ-i ʿışḳa gel ey ṣūfi eyleme inkār
Mahabbet ehline uymaḳdur evvelā meẕheb

inkār eylemek:

1. **inkār eylemek:**-*mek*
Gazel 50
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İnkâr etmek, reddetmek.

Fāyide virmez kişiye ṣoñra inkār eylemek
Zāhidā ḳālū belāda itdügüñ iḳrārı gör

inkisār ḳalursa:

1. **inkisār ḳalursa:**-*ur, -sa*
Tesdis 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kırılmak. II Gönlü kırılmak, incinmek, çok üzülmek.

Eger ḳorsañ beni künc-i belāda āh u zār ile
Dil-i nā-şādumuz daḫı ḳalursa inkisār ile

inḳıyād:

1. **inḳıyādum:**-*um*
Gazel 90
Mısra: **7**
İtaat, bağlanma, boyun eğme, tabi olma.

İnḳıyādum bārgāh-ı ʿışḳadur
Emrine biñ imtiṣālüm vardur

2. **inḳıyādum:**-*um*
Gazel 96
Mısra: **2**
İtaat, bağlanma, boyun eğme, tabi olma.

Ḳavl-i sulṭāna iʿtimādum var
Emr ü fermāna inḳıyādum var

<u>inḳıyāduñ ḫalḳa ṭuydur:</u>

1. **inḳıyāduñ ḫalḳa ṭuydur:**
Mesnevi 7
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
İtaatkârlığını halka bildirmek, halkın güvenini kazanmak.

Sözüñi şerʿe vü ḳānūna uydur
Muṭīʿ ol inḳıyāduñ ḫalḳa ṭuydur

<u>iñle:</u>

1. **iñlemem:**-*me, -m*
Gazel 95
Mısra: **10**
İnlemek, feryat etmek, yanıp yakılmak.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir ʿāşıḳ-ı nālān var

2. **iñler:**-*r*
Gazel 256
Mısra: **4**
İnlemek, feryat etmek, yanıp yakılmak.

Neye feryād ider güş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

3. **iñler:**-*r*
Gazel 375
Mısra: **10**
İnlemek, feryat etmek, yanıp yakılmak.

Ṭutdı cihānı gerçi feryāduñ ey Ḳabūlī
Bir sen degülsin ancaḳ iñler hezār böyle

4. **iñler:**-*r*
Gazel 403
Mısra: **1**
İnlemek, feryat etmek, yanıp yakılmak.

Bezm-i belāda iñler isem nola ney gibi
Devrān ayaġa şaldı beni dürd-i mey gibi

5. **iñleyüp:**-*y, -üp*
Tarih 13
Mısra: **11**
İnlemek, feryat etmek, yanıp yakılmak.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp
Şu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẓīf

<u>iñled:</u>

1. **iñledeyin:**-*eyin*
Kaside 13
Mısra: **6**
İnletmek, acı çektirerek bağırtmak.

Ḳırayın ʿırḳuñı evtār-ı kemānçe mānend
Şıḳlıġuñ diñdireyin iñledeyin iñil iñil

<u>iñleden bülbül:</u>

1. **iñleden bülbül:**
Gazel 479
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnleyen, feryat eden bülbül.

İñleden bülbül gibi ol ruḫları güldür beni
Ey felek sen bāri giryān eyleme güldür beni

<u>inne:</u>

1. **inne:**
Gazel 322
Mısra: **10**
Şüphesiz ki.

Ey Ḳabūlī yār ile ḥaşr olmaġa cān virürüz
İnne ehle'l-ḥaseni ervāḥun naḥnu'l-meyyitūn

inne mine'ş-şiʿri le-ḥikme:

1. **inne mine'ş-şiʿri le-ḥikme:**
Diğer 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Şiirde hikmet vardır." anlamına gelen ve hadis olduğu rivayet edilen söz.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān
İnne mine'ş-şiʿri le-ḥikme
taḳrīr-i dil-peẕīr ile maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi
Erbāb-ı ṣınāʿat-kelāmuñ ve aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ kelām-ı muʿciz-niẓām ve maḳāl-i siḥr-intiẓāmını

ins:

1. **ins:**
Diğer 2
Mısra: **49**
İnsan, âdem, kişi, halk.

Bir muṣībetdür bu kim ins aġlasun cān aġlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun deryā-yı ʿummān aġlasun

ins ü cin:

1. **ins ü cin:**
Beyit 112
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnsanlar ve cinler.

Ḫudā ḫāk-i siyehden ḫalḳ idüpdür cümle insānı
Kemāl-i künh-i ẕātıyla ne bilsün ins ü cin anı

inṣāf:

1. **inṣāf:**
Beyit 67
Mısra: **2**
Acımak, merhamet duymak.

Ṣūfiyā āb-ṣıfat ṣafḥa-i dil ṣāf gerek
Kīn ü kibri ḳoyalum kişide inṣāf gerek

2. **inṣāf:**
Gazel 462
Mısra: **2**
Acımak, merhamet duymak.

Bir selām ile niçün ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de elüñ gögsüñe ḳo

3. **inṣāf:**
Tarih 4
Mısra: **15**
Acımak, merhamet duymak.

İşi ʿadl u iḥsān inṣāf dād
Olupdur vezīr-i ʿazīz-iʿtibār

inṣāf eyleñüz:

1. **inṣāf eyleñüz:**-*ñüz*
Gazel 184
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İnsaf etmek, acımak, merhamet duymak.

Ḳor mı inṣāf eyleñüz ādemde hiç ṣabr u ḳarār
Nāziş-i aṣḥāb-ı ḥüsn ü nāliş-i erbāb-ı ʿışḳ

inṣāf ide:

1. **inṣāf ide:**-*e*
Gazel 196
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnsaf etmek, acımak, merhamet duymak.

Yaʿḳūb-ṣıfat milket-i Kenʿāna yitişdük
İnṣāf ide Yūsuf gibi sulṭāna yitişdük

inṣāfına ḳalursa:

1. **inṣāfına ḳalursa:**-*ur*, -*sa*
Gazel 324
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İnsafına kalmak, bir kimsenin kendi adaletine ve vicdanına bırakılmak.

Kendü inṣāfına ḳalursa vefā ḳılmaz o yār
Biz Ḳabūlī bilürüz ḫūblaruñ enṣāfın

insān:

1. **insān:**
Beyit 146
Mısra: **1**
Beşer, kişi, adam, kimse.

Bir avuc ṭopraḳ kemāl-i ṣunʿ ile insān olur
Saʿy ile bir ḳaṭre ṣu deryā-yı bī-pāyān olur

2. **insānı:**-*ı*
Gazel 55
Mısra: **9**
Beşer, kişi, adam, kimse.

Göricek ʿāşıḳ-ı dīvāne ider insānı
Ol perī-çehre Ḳabūlī ne güzel ādem olur

3. **insān:**
Kaside 2
Mısra: **30**
Beşer, kişi, adam, kimse.

Ṣaḥn-ı gülşende dökilür ṣaçılursa yiridür
Düşdi bir derde ki düşde daḫı görmez insān

4. **insān:**
Kaside 5
Mısra: **20**
Beşer, kişi, adam, kimse.

Ne şeyʾdür leşker-i bed-kīşi aʿdā-yı bed-endīşüñ
Ne miḳdār ola yā insān ḳatında ḳadri ḥayvānuñ

5. **insānuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **64**
Beşer, kişi, adam, kimse.

Aġardıkca der ü dīvār düşmen ḳararur ġamdan
Sevād-ı ḳalʿa-i Lorī yüzin aġardur insānuñ

6. **insān:**
Mesnevi 14
Mısra: **16**
Beşer, kişi, adam, kimse.

Ol ṣalātı ki ḥażret-i Raḥmān
Virmiş ola aña ne dir insān

insān ile üns eylemez fācirlerin:

1. **insān ile üns eylemez fācirlerin:**-*ler*, -*i*, -*n*
Kaside 11
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
İnsanla yakınlık kuramayan rezil (kimse).

İsüz ādemsüz olan yirde ādem olmasa cāyiz
Nice insān ile üns eylemez fācirlerin gördüm

insān olan:

1. **insān olan:**
Gazel 165
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İhsan olan, lütfedilen, bahşedilen (şey).

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

insānı biñ yaşadur:

1. **insānı biñ yaşadur:**-*ur*
Gazel 11
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İnsanı bin yaşatmak, insan ömrünü uzatmak.

Keyfi deminde pīri Ḳabūlī cüvān ider
İnsānı yoḫsa biñ mi yaşadur ḳolonya

insānı dininden çıḳarur:

1. **insānı dininden çıḳarur:**-*ur*
Gazel 478
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnsanı dinden çıkarmak, çok öfkelendirmek.

Yārdan ʿāşıḳın ol ḫaṭṭ-ı siyeh ol ebrū
Hey ne kāfir durur insānı dininden çıḳarur

insānuñ eşrefisüz:

1. **insānuñ eşrefisüz:**-*süz*
Gazel 159
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İhsanın en şereflisi. II Sevgili.

Ekrem-i ehl-i kerem eşrefisüz insānuñ
Ẕātuñuz zīnet-i faẕl ile müzeyyen bilürüz

insānuñ tūtyā-yı çeşm-i ʿālem-bīni:

1. **insānuñ tūtyā-yı çeşm-i ʿālem-bīni:**-*i*
Kaside 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
İnsanın âlemi gören sürmeli gözü. II Vezir Osman Paşa'nın cihana bakan sürmeli gözleri.

Didüm kuḥl-ı cilā-perdāz-ı çeşmüñ niçe gevherdür
Kim oldur tūtyā-yı çeşm-i ʿālem-bīni insānuñ

inşā:

1. **inşā:**
Diğer 1
Mısra: **7**
Nesir, düzyazı.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṯr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

intiḳām almaġadur:

1. **intiḳām almaġadur:**-*maġ, -a, -dur*
Kaside 4
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
İntikam almak, kötülüğe gereken karşılığı vermek.

İntiḳām almaġadur ḳaṣdumuz andan maḥżā
Ġayrı bir nesne gerekmez bize ey şāh-ı benām

intiḳām almaḳ:

1. **intiḳām almaḳ:**-*maḳ*
Beyit 121
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İntikam almak, kötülüğe gereken karşılığı vermek.

Egerçi ḫayli müşkildür cihānda kişi kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ʿadūdan intiḳām almaḳ

intisāb itdüm:

1. **intisāb itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 200
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İntisap etmek, girmek, dâhil olmak.

Yine bir āstāna intisāb itdüm ki mihrāsā Kemend atup irişmez ṭāḳına eyvānı keyvānuñ

intizāʿ:

1. **intizāʿī:**
Gazel 431
Mısra: **10**
Çekip koparmak, çıkarmak. II Gönülden çıkarmak.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣaddur me-kunīd
İntizāʿī mutaṣavver ne-şeved īḳāʿī

2. **intizāʿī:**
Gazel 499
Mısra: **6**
Çekip koparmak, çıkarmak. II Gönülden çıkarmak.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣavvur me-kunīd
İntizāʿī be-taṣavvur ne-şeved īḳāʿī

intiẓām:

1. **intiẓām:**
Mesnevi 3
Mısra: **22**
Tertip, düzen.

Devr-i ʿadlüñde herkesüñ ḫāli
İntiẓām üzredür benem ḫālī

intiẓām-ı ʿıḳd-ı dendān-ı dürer-bāruñ:

1. **intiẓām-ı ʿıḳd-ı dendān-ı dürer-bāruñ:**-*uñ*
Gazel 64
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İnci saçan dişlerin düzeni. II Sevgilinin dişleri.

İntiẓām-ı ʿıḳd-ı dendān-ı dürer-bāruñ görüp
Defter-i luṭf u ṣafāyı lüʾlüʾ-i lālā dürer

intiẓār:

1. **intiẓāre:**-*e*
Gazel 81
Mısra: **3**
Beklemek, yolunu gözlemek, beklenti içinde olmak.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre
Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzūndur

2. **intiẓāra:**-*a*
Gazel 135
Mısra: **1**
Beklemek, yolunu gözlemek, beklenti içinde olmak.

Gel gel ġamuñla öldüm dil intiẓāra döymez
Hecr ateşine yaḳma ʿuṣṣāḳ nāra döymez

3. **intiẓār:**
Gazel 407
Mısra: **9**
Beklemek, yolunu gözlemek, beklenti içinde olmak.

İntiẓār ile Ḳabūlī ölüyor sulṭānum
Ṣadr-ı ʿizzetde saʿādetle oluñ siz bāḳī

4. **intiẓār:**
Gazel 450
Mısra: **3**
Beklemek, yolunu gözlemek, beklenti içinde olmak.

İntiẓār ile nizār itme bizi öldürme
Sīne ṣandūḳasını mürde dile ḳabr itme

5. **intiẓār:**
Kaside 4
Mısra: **57**
Beklemek, yolunu gözlemek, beklenti içinde olmak.

İntiẓār üzre iken herkes ol eṣnāda biri
Ḫıdmet-i pādşeh-i ʿāleme irgürdi peyām

6. **intiẓār:**
Müsemmen 2
Mısra: **19**
Beklemek, yolunu gözlemek, beklenti içinde olmak.

İntiẓār ise ṣaʿb u nā-ḳābil
Ṭāḳat u ṣabr ise ḳatı müşkil

7. **intiẓār:**
Tesdis 2
Mısra: **10**
Beklemek, yolunu gözlemek, beklenti içinde olmak.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

ipligi bāzāra çıḳsun:

1. **ipligi bāzāra çıḳsun:**-*sun*
Gazel 440
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
İpliği pazara çıkmak: Kötü özellikleri ortaya çıkmak, kusurları anlaşılmak.

Rişte-i naẓmum bıraḳdı içine ḫalḳuñ igi
Görelüm bāzāra çıḳsun her kişinüñ ipligi

ir:

1. **irdügi:**-*düg, -i*
Beyit 153
Mısra: **2**
Ermek, ulaşmak, varmak.

Ḳapuñda raḳībüñ k'eli bir işe irişe

Arġac olur elbette ol irdügi erişe

2. **irem:**-*em*
Gazel 203
Mısra: **1**
Ermek, ulaşmak, varmak.

Ey göñül ḳāmet-i Ṭūbāya irem mi ṣanduñ
Gülşen-i ʿālemi bostān-ı İrem mi ṣanduñ

3. **irsem:**-*se, -m*
Gazel 251
Mısra: **10**
Ermek, ulaşmak, varmak.

İrişürmiş murāda vāṣıl olan
Ey Ḳabūlī o günlere irsem

4. **irmez:**-*mez*
Kaside 7
Mısra: **3**
Ermek, ulaşmak, varmak.

Pāye-i ḳadrüñe irmez ḫuṭuvāt-ı efkār
Ṭāḳ-ı gerdūna irişmez ḳademāt-ı mirḳāt

5. **irmez:**-*mez*
Kaside 7
Mısra: **7**
Ermek, ulaşmak, varmak.

Dāmen-i ʿişmetüñe irmez eyādiyy-i ʿuḳūl
İremez ẕeyl-i serā-perdeye her süfliyyāt

6. **ire:**-*e*
Kıt'a 27
Mısra: **5**
Ermek, ulaşmak, varmak.

Eyādi-i luṭfuñ ire herkese Murādın ala her faḳīr ü ġanī

<u>īrād-ı maʿārifden:</u>

1. **īrād-ı maʿārifden:**-*den*
Gazel 109
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Marifet kazancı, ilim kazancı.

Ḳabūlī ġayrı ḥālet yoḳdur īrād-ı maʿārifden
Ġaraż arż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür

<u>iraḳ yakın dimez:</u>

1. **iraḳ yakın dimez:**-*mez*
Gazel 18
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Uzak yakın demeden her türlü mesafeye ulaşmak.

Iraḳ yakın dimez ihlāk ider dil ü cānı
Belā-yı buʿd-ı ḥabīb ü cefā-yı ḳurb-ı raḳīb

<u>ʿirāḳ-ı kūy-ı dil-dāra çekilsün:</u>

1. **ʿirāḳ-ı kūy-ı dil-dāra çekilsün:**-*sün*
Gazel 300
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesinin uzaklığına çekilmek, sevgilinin yanına gitmek.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı dil-dāra çekilsün zümre-i ʿuşşāḳ
Dirilsün bī-nevālar muṭrıb āheng-i ḥicāz itsün

<u>ʿirāḳ-ı kūy-ı ḥabībe revān oluñ:</u>

1. **ʿirāḳ-ı kūy-ı ḥabībe revān oluñ:**-*uñ*
Gazel 253
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesinin uzaklığına akmak. II Sevgilinin mahallesine akın etmek, sevgiliye ulaşmak için harekete geçmek.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı ḥabībe revān oluñ ʿuşşāḳ
Hemān sizüñle hevā-yı ḥicāza başlayalum

<u>Īrān illeri:</u>

1. **Īrān illeri:**
Müseddes 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -

İran illeri, İran diyarı.

Ṣarṣar-ı ḳahrıyla Īrān
illeri ber-bād olur
Ḥüsn-i tedbīriyle iḳlīm-i
ʿAcem ābād olur

Īrān u Turanı:

1. **Īrān u Turanı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İran ülkesi ve Türk yurdu.

Ġazā-yı ekber itdüñ bī-müḥābā ḳoyalum anı
Sikender gibi seyrān eyledüñ Īrān u Turanı

Īrān u Turanuñ begleri:

1. **Īrān u Turanuñ begleri:**
Kaside 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İran ve Türk beyleri.

Mücedded ḳalʿalarla yolların kesdüñ ḳızılbaşuñ
Kesildi bir birinden begleri Īrān u Turanuñ

Īrān u Turanuñ şeh-i kişver-güşāsısın:

1. **Īrān u Turanuñ şeh-i kişver-güşāsısın:**-*sın*
Kaside 5
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İran ve Türk yurdunun ülkeler fetheden padişahı.

Der-i Gürcī vü miftāḥ-ı ʿAcem destüñde bī-pervā
Şeh-i kişver-güşāsısın bugün Īrān u Turanuñ

Īrānuñ mīrānı:

1. **Īrānuñ mīrānı:**
Kaside 1
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
İran'ın beyleri.

Şeh-i kişver-güşāsın vaḳtidür şimden girü bir bir
Gelüp ayaġuña yüz sürseler mīrānı Īrānuñ

Īrānuñ mülkinden:

1. **Īrānuñ mülkinden:**-*n, -den*
Kaside 8
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
İran ülkesi, İran diyarı.

ʿArūs-ı Erdebilin erde . bilsün Erdebil oġlı
Ḳaçırdı düşmeni ʿavret gibi mülkinden Īrānuñ

ʿirfān:

1. ʿ**irfān:**
Tarih 21
Mısra: **3**
Bilme, anlama, kavrama.

ʿİlm ile ādāb ile ʿirfān ile Lāyıḳ itdi ʿizz u cāh u rifʿate

ʿirfān u dāniş:

1. ʿ**irfān u dāniş:**
Tarih 17
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İrfan ve bilgi.

ʿUlūm u kemālāt u ʿirfān u dāniş
Heme der-tu peydāst mekşūf u mektūb

irgür:

1. **irgür:**
Kıt'a 32
Mısra: **1**
Erişmek, ulaşmak, vasıl olmak.

Dünyāda ḫasīs aḳçe vü altun dimez irgür
Mālī vü ġanīyem diyü gerdūna baş egmez

irḫā-yı licām idesüñ:

1. **irḫā-yı licām idesüñ:**-*e, -süñ*
Kaside 4
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Dizginleri bırakmak, salıvermek.

Ḥaḳḳı nā-ḥaḳ bilesin bāṭılı ḥaḳ añlayasın
İdesüñ keff idicek yirlere irḫā-yı licām

iriş:

1. **irişdi:**-*di*
Diğer 1
Mısra: **38**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

2. **irişmez:**-*mez*
Gazel 200
Mısra: **6**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

Yine bir āstāna intisāb itdüm ki mihrāsā
Kemend atup irişmez ṭāḳına eyvānı keyvānuñ

3. **irişürmiş:**-*ür, -miş*
Gazel 251
Mısra: **9**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

İrişürmiş murāda vāṣıl olan
Ey Ḳabūlī o günlere irsem

4. **irişince:**-*ince*
Gazel 275
Mısra: **10**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

Rūz-ı vaṣlından cüdā olup şeb-i hecre düşen
Ṣubḥ-ı devlet irişince āh-ı şebgīr eylesün

5. **irişdi:**-*di*
Gazel 373
Mısra: **16**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

ʿAdū-yı bed-gümānuñ aldılar mülkini destinden
Yaḳīn irişdi ser-ʿasker daḫı ol bed-gümān üzre

6. **irişdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **6**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

Sāl-i uʿcūbe-i heft ü neved ü nühṣadda
Yine irişdi delālāt-ı rüsūm-ı aḥkām

7. **irişe:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **13**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

Ḳadrüñ andan yücedür kim irişe dest-i ḫayāl
Ẕātuñ andan ötedür k'anı muḥīṭ ola ṣıfāt

8. **irişür:**-*ür*
Kaside 7
Mısra: **34**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

Sensin ol şāh-ı kerem ü zer ki ḫurşīd-miṯāl
ʿAyn-ı ẕerrāta vücūduñdan irişür lemeʿāt

9. **irişür:**-*ür*
Kaside 7
Mısra: **36**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

Sensin ol mihr-i felek-ḳadr kim āṯarından
ʿĀleme feyż irişür ḳılsa tecellī ol ẕāt

10. **irişmiş:**-*miş*
Kaside 10
Mısra: **13**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf
Ṣu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

11. **irişdi:**-*di*
Müsemmen 1
Mısra: **1**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

Fürḳat irişdi vuṣlat-ı cānāna elvedāʿ
Ol serv-ḳadle seyr-i gülistāna elvedāʿ

12. **irişdi:**-*di*
Müsemmen 1
Mısra: **13**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

Bī-iḫtiyār irişdi bu ġamgīne ḥasretüñ
Nā-çāra geldi defʿine yoḳ çāre fürḳatüñ

13. **irişdi:**-*di*
Tarih 8
Mısra: **1**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişmek, ulaşmak, varmak.

İrişdi yine İbrāhīm Efendi ḥażretine
ʿİnāyet-i ebed-i ḥazret-i Ḫudā-yı kerīm

irişil:

1. **irişilmez:**-*mez*
Beyit 45
Mısra: **1**
Arzu edilen noktaya gelmek, erişilmek, ulaşılmak, varılmak.

Seyr-i feżāyile irişilmez feżāyile
Saʿy-i mesāʾ ile irür ādem mesāʾile

irken:

1. **irkenden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **42**
Vaktinden önce, erken.

Pā-bürehne üştür-i ner gibi seyr it ʿālemi
Tekye-i ʿālemden irkenden götür ayaḳ dede

2. **irkenden:**-*den*
Kaside 13
Mısra: **32**
Vaktinden önce, erken.

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri boynuñ gibi irkenden üzil

irşâd:

1. **irşād:**
Kaside 16
Mısra: **4**
Doğru yolu gösterme.

Gürūh-ı mülḥidīnüñ şermsārı şāh-ı güm-rāhı
Ṭarīḳ-i müʾminīne sevḳ içün irşād gönderdüñ

irşād eyle:

1. **irşād eyle:**
Gazel 228
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İrşat etmek, doğru yolu göstermek, uyarmak.

Delīl-i rāh-ı devletsin nümūdār-ı saʿādetsin
Mürīd-i muḫliṣüñ ol yola irşād eyle sulṭānum

irşād eyler:

1. **irşād eyler:**-*r*
Gazel 125
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yol göstermek, aydınlatmak.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

irtibāṭ:

1. **irtibāṭ:**
Gazel 176
Mısra: **6**
İlgi, alaka, bağ.

Leylī ṣaçını göreli mecnūna döndi dil
Yoḳdur sözünde anuñ içün hergiz irtibāṭ

2. **irtibāṭ:**
Gazel 332
Mısra: **6**
İlgi, alaka, bağ.

Vāv-ı zülfüñ ʿaṭf ider saña żamīr-i ʿāşıḳı
İrtibāṭ olmaz bilürsin ʿatf içün olmazsa vāv

irtifāʿ-ı ḳadrümüz:

1. **irtifāʿ-ı ḳadrümüz:**-*ümüz*
Tahmis 7
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İtibarın yüceliği.

İrtifāʿ-ı ḳadrümüz var ʿālem-i ʿulvīdeyüz
Eyleyüp būs-ı dehān-ı teng-i yāri ārzū

ʿĪsā:

1. ʿ**Īsā:**
Beyit 25
Mısra: **2**
Ölüleri diriltmesiyle bilinen İsa peygamber.

Ḫudāvendā be-enfās-ı Mesīḥā
Ḥayāt-ı cāvidānī dih be-ʿĪsā

īṣāl ider:

1. **īṣāl ider:**-*er*
Gazel 256
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ulaştırmak, eriştirmek.

Maḥabbet ʿāşıḳı bir ʿāleme īṣāl ider k'anda
Feraḥ bir laḥẓa ārām idecek yir bulamaz ġam hem

īsār ide:

1. **īsār ide:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Esirgemeden fedakârlıkla vermek, dökmek, saçmak.

Devr-i gerdūn ola ber-vefḳ-ı murād-ı ḫāṭır
Ḥarekāt-ı felek īsār ide birr ü berekāt

īsār iderdi:

1. **īsār iderdi:**-*er, -di*
Beyit 281
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Esirgemeden fedakarlıkla vermek, dökmek, saçmak.

Sekiz altuna mālik olsa hem-çün Mālik-i Dīnar
Dil-i dānā iderdi bir vezīrüñ yolına īsār

isbāta gelse:

1. **isbāta gelse:**-*se*
Tahmis 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İspat etmek, kanıtlamak.

İsbāta gelse ṣūret-i ẓāhirde daʿvi yoḳ
Daʿvī olur mı şāhid-i vāḥidle ġayrı yoḳ

İsfendiyār-ı maʿreke:

1. **İsfendiyār-ı maʿreke:**
Gazel 350
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Savaş meydanının İsfendiyâr'ı. II Sevgili.

İsfendiyār-ı maʿreke vü Ḳahramān-amān
Ḳayser-sipāh u Sām-süvār u Peşen-gürūh

İsfendiyār-ı nāmver:

1. **İsfendiyār-ı nāmver:**
Gazel 234
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Meşhur İsfendiyâr. II Sevgili.

Ṭahmūrs-ı ʿifrīt-bend Şāmūr-ı Ṭahmūrs-kemend
İsfendiyār-ı nāmver Ḍaḥḥāk-i Nūşirvān-kerem

İsḥaḳ dede:

1. **isḥaḳ dede:**
Kaside 10
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
İshak Dede (özel isim).

Bir ser-ā-pā nā-münāsib ehl-i bidʿat bed-sirişt
Ḳuṭb-ı ʿālemdür aña nisbet bizim İsḥaḳ Dede

ʿĪsī:

1. **ʿĪsī:**
Gazel 311
Mısra: **7**
Nefesiyle ölüleri dirilten İsa peygamber. II Sevgilinin dudağı.

Kākülüñ şām u leblerüñ ʿĪsī
Ḳāmetüñ anda aḳ menār olsun

İskender:

1. **İskender:**
Kaside 1
Mısra: **7**
Demirden ve taştan bir set çekerek Yecüc ve Mecüc denilen kavmi iki dağ arasına hapseden İskender-i Zülkarneyn. II Vezir Osman Paşa.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

2. **İskender:**
Kaside 5
Mısra: **32**
Demirden ve taştan bir set çekerek Yecüc ve Mecüc denilen kavmi iki dağ arasına hapseden İskender-i Zülkarneyn.

Çıḳup ḫānuz diyen bī-ḫānumāna bildürürlerdi
Ne şekl olmışdur İskender elinde tācı Dārānuñ

3. **İskender:**
Müseddes 1
Mısra: **37**
Demirden ve taştan bir set çekerek Yecüc ve Mecüc denilen kavmi iki dağ arasına hapseden İskender-i Zülkarneyn.

Ḳaṣdı açmaḳdur diyār-ı şarḳı İskender gibi
Ẕātı ġālibdür ʿadūya Ḥażret-i Ḥayder gibi

İskender-i devrān:

1. **İskender-i devrān:**
Kaside 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Zamanın İskender'i. II Vezir Osman Paşa.

Ḳatı şāhānedür tertībüñ ey İskender-i devrān
Yanuñda ẕerre miḳdārı degül dārātı Dārānuñ

İskender-i Rüstem-şiyem:

1. **İskender-i Rüstem-şiyem:***-y, -em*
Gazel 234
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Rüstem huylu İskender. II Sevgili.

Ey ḫüsrev-i Cemşīd-i Cem Cemşīd-i Keyḫüsrev-ḥaşem
Dārā-yı İskender-şiyem İskender-i Rüstem-şiyem

İskender-i vaḳt:

1. **İskender-i vaḳt:**
Gazel 249
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zamanın İskender'i.

Nola ger İskender-i vaḳt olsañ ey Cem-iḳtidār
Cāmveş āyīne-i gītī-nümāmuz var bizüm

İslām:

1. **İslām:**
Gazel 24
Mısra: **7**
İslam dini, Müslümanlık.

Resūlī ki der-vaḳt-i daʿvet be-İslām
Be-her kes serīr-i belāġat belāġat

İslām Hān Girāy:

1. **İslām Ḫān Girāy:**
Beyit 140
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Giray sülalesi, Cengiz Han'ın oğullarından Cuci Han'ın küçük oğlu Togay Timur'a bağlanmaktadır. Cengiz Han'ın soyundan gelen İslam Han Giray ise Osmanlı ile yakınlık içerisinde bulunan ve Kanuni Sultan Süleyman ile seferlere katılan bir Kırım Hanıdır.

Tātār Ḫān ise bu şeh-i kāmyābdur
İslām Ḫān Girāy ise bu āftābdur

İslām Hān-ı Tātār:

1. **İslām Ḫān-ı Tātār:**
Beyit 141
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Giray sülalesi, Cengiz Han'ın oğullarından Cuci Han'ın küçük oğlu Togay Timur'a bağlanmaktadır. Cengiz Han'ın soyundan gelen İslam Han Giray ise Osmanlı ile yakınlık içerisinde bulunan ve Kanuni Sultan Süleyman ile seferlere katılan bir Kırım Hanıdır.

Sulṭān-ı Rūma Tātār olsa ʿaceb mi ḫuddām
İslām Ḫān-ı Tātār bu pādşāh-ı ʿālem

ism:

1. **ismini:**-*i, -n, -i*
Mesnevi 10
Mısra: **13**
Ad, nam.

Dilden ayırma ismini anuñ
Bedenüñden çıḳınca tā cānuñ

İsmāʿīlveş:

1. **İsmāʿīlveş:**
Gazel 169
Mısra: **4**
(Hazreti) İsmail gibi.

Kim var Ḥalīlāsā varup nār-ı ġama atılmamış
Kim ḳaldı İsmāʿīlveş yoluñda ḳurbān olmamış

ʿişmet-i Ḥudā her dem gürīzgāhuñ ola:

1. **ʿişmet-i Ḫudā her dem gürīzgāhuñ ola:**
Gazel 254
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Yüce Allah her zaman sığınılacak durağın olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Vücūd-ı pāk ü şerīfüñ maṣūn ola ġamdan
Gürīzgāhuñ ola ʿişmet-i Ḫudā her dem

ism-i Haḳdur:

1. **ism-i Haḳdur:**-*dur*
Mesnevi 10
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ismi.

İsm-i Ḥaḳdur refīḳ-i ehl-i ṭarīḳ
İsm-i Ḥaḳdur kişiye yār u şefīḳ

2. **ism-i Haḳdur:**-*dur*
Mesnevi 10
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ismi.

İsm-i Ḥaḳdur refīḳ-i ehl-i ṭarīḳ
İsm-i Ḥaḳdur kişiye yār u şefīḳ

3. **ism-i ḥaḳdur:**-*dur*
Mesnevi 10
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ismi.

Ehl-i derde devā marīże şifā
İsm-i Ḥaḳdur be-ḥaḳḳ-ı ism-i Ḫudā

ism-i Hakk:

1. **ism-i Haḳḳ:**
Mesnevi 10
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ismi.

İsm-i Ḥaḳḳ ile ḳıṣṣa-perdāz ol
Cān-ı bīmāruña şifā-sāz ol

ism-i Hudā-yı kerīm:

1. **ism-i Hudā-yı kerīm:**
Mesnevi 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cömert olan Allah'ın ismi.

B'ismi'llāhi'r-Raḥmāni'r-Raḥīm
Besmeledür ism-i Ḫudā-yı kerīm

ism-i ilāh:

1. **ism-i ilāh:**
Mesnevi 10
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Allah'ın ismi.

Bize hādī olalı ism-i İlāh
Vāṣıl-ı ḥażretüz bi-ḥamdi'llāh

ism-i şerīfüñ:

1. **ism-i şerīfüñ:**-*üñ*
Gazel 103
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şerefli isim, mübarek ad. II Sevgilinin kutlu, şerefli ismi.

ʿAceb mi ism-i şerīfüñ göñülde naḳş itsem
O ḥırzı ḥāmil olan cāna ol ḥamāʾil olur

isnād iderse:

1. **isnād iderse:**-*er, -se*
Gazel 205
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İsnat etmek, yüklemek, dayandırmak.

Muḳarrer her ne cürm isnād iderse düşmen-i münkir
Ki ʿafv ider Ḫudā dirler günāhın ehl-i iḳrāruñ

issi:

1. **issi:**
Kaside 10
Mısra: **10**
Sıcaklık, ateş.

Tāb virmiş āftābāsā ten-i billūrına
Bir ḥarāret issi ṣāḥib-sūz bir ışlaḳ dede

issı yüzli:

1. **issı yüzli:**
Gazel 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güler yüzlü (sevgili).

İssı yüzli ısıcaḳ sözlü güzeldür gerçi māh
Yüzi yirde meskenet ehli muḥibbüñdür türāb

iste:

1. **istemezüz:**-*mez, -üz*
Beyit 40
Mısra: **2**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Şeh-i sarāy-ı serīr ü sürūr-ı sırr-ı dilüz
Muʿāvin istemezüz emrümüzde müstaḳılüz

2. **iste:**
Beyit 80
Mısra: **2**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Ġam-ı gīsūy-ı şeb-reng-i nigār ey dil naṣībüñdür
Dün ü gün iste fevt-i furṣat itme dün ġarībüñdür

3. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Beyit 99
Mısra: **2**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte saña benden bir ḳulac

4. **ister:**-*r*
Beyit 150
Mısra: **1**
İstemek, dilemek, arzulamak.

İki ʿālemde eger ister iseñ ḳadr u revāc
Yügrüge bin yüzüñi al ele yüzsüzden ḳaç

5. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 32
Mısra: **7**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Yaşum içre bulmaġ isterseñ vücūdumdan nişān
Yir yüzinden bir avuç ṭopraġ al ʿummāna ṣaç

6. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 34
Mısra: **2**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Zülf-i dil-berden elüñ çek
ṣaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte
saña benden bir ḳulaç

7. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 34
Mısra: **9**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Tūtyā-yı ḫāk-i pāyin
almaġ isterseñ eger
Yolları üstinde bekle ey
Ḳabūlī gözüñ aç

8. **ister:**-*r*
Gazel 50
Mısra: **2**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Kaʿbeye varmaḳ dilerseñ
kūy-ı yāre varıgör
Nūr görmek ister iseñ
anda rūy-ı yāri gör

9. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 50
Mısra: **3**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Devlet-i dīdāra vāṣıl
olmaḳ isterseñ eger
Çeşm-i baḫtuñ ḫ∨āb-ı
ġafletden dilā uyarıgör

10. **ister:**-*r*
Gazel 72
Mısra: **8**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Sīneñde ṣūfi ẕerre ḳadar
ġıll u ġış ḳomaz
Bir ṣāf-meşreb ister iseñ
cām-ı bādedür

11. **ister:**-*r*
Gazel 80
Mısra: **5**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Ṣāhlıḳ ister iseñ bir iki
gün çarḫ seni
Geçürür taḫta külāhın
başuña geydüreḳor

12. **ister:**-*r*
Gazel 146
Mısra: **7**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Derdine ṣāfī cevāb ister
dil-i dermāndemüz
İşigüñ dārü'ş-şifāsından
olur dermānumuz

13. **isteseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 153
Mısra: **2**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Cānā marīż-i derd-i ʿışḳuñ
taʿallül itmez
Cān isteseñ yoluñda virür
teʾemmül itmez

14. **ister:**-*r*
Gazel 218
Mısra: **6**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Mülk-i fenā didükleri cāy-ı firārdur
Ey ḫ∨āce görmek ister iseñ bu diyāra gel

15. **ister:**-*r*
Gazel 219
Mısra: **6**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Terk it fenāyı dār-ı beḳādur ḳarārgāh
Gel cāy-ı rāḥat ister iseñ bu diyāra gel

16. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 338
Mısra: **6**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Muḳīm-i kūy-ı yār olmaḳ dilerseñ küşte-i ʿışḳ ol
Bihişt isterseñ ey ʿāşıḳ şehādet iḫtiyār eyle

17. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 338
Mısra: **7**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Maḳāmuñ ḫāk-i ẕillet eyle ey dil ʿizzet isterseñ
Selāmetḫ∨āh iseñ evvel melāmet iḫtiyār eyle

18. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 345
Mısra: **5**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

19. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 346
Mısra: **3**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Rifʿat isterseñ türāb-ı rāh-ı kūy-ı z̲illet ol
Çünki z̲illetdür sebeb iḳbāl ü ʿizz ü devlete

20. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 346
Mısra: **8**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Ser-firāz olmaḳ dilerseñ bī-niyāza ḳıl niyāz
ʿİzzet isterseñ yüri yüz ṭut cenāb-ı ʿizzete

21. **isterem:**-*r, -em*
Gazel 354
Mısra: **10**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Herkesüñ Ḥaḳdan birer maḳṣūdı var ammā ki ben İsterem aʿdāña z̲illet saña çoḳ rifʿat vire

22. **ister:**-*r*
Gazel 358
Mısra: **6**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Sen ol z̲āt-ı mükerremsin ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne evrāḳ-ı raḳam elde

23. **isterüz:**-*r, -üz*
Gazel 360
Mısra: **3**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Biz ne ḳabā vü ne ʿabā isterüz
Tāc u külāh ehline tāc u külāh

24. **ister:**-*r*
Gazel 390
Mısra: **7**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Görmiş ḫaṭ-ı dil-dārı nis̲ār eylemek ister
ʿAnberle gülābın idüp ākende benefşe

25. **ister:**-*r*
Gazel 421
Mısra: **5**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü per ü bāli olur yaġı

26. **istersin:**-*r, -sin*
Gazel 421
Mısra: **10**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Görüp ṣalınduġın servüñ feżāda didi ḳadd-i yār
Bize öykünmek istersin bire yabanuñ alçaġı

27. **isterse:**-*r, -se*
Gazel 440
Mısra: **9**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Būse isterse Ḳabūlī ġam degül eksüklidür
Bende-i küstāḫdur çoḳdur anuñ eksükligi

28. **istermiş:**-*r, -miş*
Kaside 1
Mısra: **37**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Semādan ayaġuñ ṭopraġına yüz sürmek istermiş
Gelimez kes̲retinden yollar üzre berf ü bārānuñ

29. **istemezüz:**-*mez, -üz*
Kaside 4
Mısra: **27**

İstemek, dilemek, arzulamak.

Fitnedür istemezüz anı aradan çıḳsun
Müttefiḳdür bu kelām üzre cemīʿ-i ḫuddām

30. **isterüz:**-*r, -üz*
Kaside 4
Mısra: **36**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Ḥāṣılı şāhum anuñ ʿazline rāżī degülüz
İsterüz kim idesin ḫāk-i vücūdın iʿdām

31. **isterüz:**-*r, -üz*
Kaside 4
Mısra: **105**
İstemek, dilemek, arzulamak.

İsterüz anı ki oldur ser-i defterdārān
Aḳçe başına bir eyler bize cebr ü iḳdām

32. **isterüz:**-*r, -üz*
Kaside 4
Mısra: **107**
İstemek, dilemek, arzulamak.

İsterüz başa ḳaḳa başını defterdāruñ
Lāzım olmayanı eylerdi bizimçün ilzām

33. **isterem:**-*r, -em*
Mesnevi 2
Mısra: **101**
İstemek, dilemek, arzulamak.

İsterem senden ey şeh-i maʿṣūm
Beni luṭfuñdan eyleme maḥrūm

34. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Mesnevi 10
Mısra: **4**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Pīşvādur her işde b'ismi'llāh
Rehber isterseñ işte b'ismi'llāh

35. **iste:**
Müseddes 5
Mısra: **10**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Ḥużūr-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan murādātuñ müyesserdür
Ne isterseñ ḳapumdan iste virdüm diyecek yerdür

36. **isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Müseddes 5
Mısra: **10**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Ḥużūr-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan murādātuñ müyesserdür
Ne isterseñ ḳapumdan iste virdüm diyecek yerdür

37. **ister:**-*r*
Tahmis 1
Mısra: **6**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Bilürüm gördükde anı terk idersin varuñı
İster iseñ bulmaġā vaṣl-ı ḥabībi cān ile

38. **ister:**-*r*
Tahmis 1
Mısra: **15**
İstemek, dilemek, arzulamak.

İster iseñ vuṣlatı terk eyle nām u ʿāruñı
Oldı ḥāsından ḥabībüñ dāyimā şen ṣubḥ u şām

39. **ister:**-*r*
Tahmis 3
Mısra: **20**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Miftāḥ-ı ḳufl-ı maḫzen-i sırr eyle her sözüñ
Müşkil işüñde ister iseñ feṭḥ-i bāb ola

40. **iste:**
Tahmis 11
Mısra: **6**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Servi yoḳ būstānda neylersin

Ḥubb-ı Mevlāyı iste gönlüñde

41. **iste:**
Tahmis 11
Mısra: **7**
İstemek, dilemek, arzulamak.

ʿĀlem-ārāyı iste gönlüñde
Yār-ı zībāyı iste gönlüñde

42. **iste:**
Tahmis 11
Mısra: **8**
İstemek, dilemek, arzulamak.

ʿĀlem-ārāyı iste gönlüñde
Yār-ı zībāyı iste gönlüñde

43. **iste:**
Tahmis 11
Mısra: **9**
İstemek, dilemek, arzulamak.

ʿIşḳ-ı Leylāyı iste gönlüñde
Hāy Mecnūn yabanda neylersin

44. **isteye:**-*y, -e*
Tahmis 13
Mısra: **9**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Çoḳ derd ü belā isteye uşlanmaya dirdüm
Uşlandı gönül derd ü belā istemez oldı

45. **isterseñüz:**-*r, -se, -ñüz*
Terci-bend 3
Mısra: **13**
İstemek, dilemek, arzulamak.

ʿİzzet isterseñüz ol fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var ise ġayretle baḳuñ

46. **ister:**-*r*
Terci-bend 4
Mısra: **34**
İstemek, dilemek, arzulamak.

Virilmez aḳçesüz kişiye aḳçelü cihāt
Alduñ cevābı ister iseñ ger reh-i necāt

istemez oldı:

1. **istemez oldı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İstememek, arzulamamak, istek duymamak.

Cūlar gibi dil geşt-i feżā istemez oldı
Ṭurıldı biraz mihr ü vefā istemez oldı

2. **istemez oldı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İstememek, arzulamamak, istek duymamak.

Cūlar gibi dil geşt-i feżā istemez oldı
Ṭurıldı biraz mihr ü vefā istemez oldı

3. **istemez oldı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İstememek, arzulamamak, istek duymamak.

Zencīr-i ser-i zülf-i dü-tā istemez oldı
Dīvāne-ṣıfat ṣīt u ṣadā istemez oldı

4. **istemez oldı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İstememek, arzulamamak, istek duymamak.

Zencīr-i ser-i zülf-i dü-tā istemez oldı
Dīvāne-ṣıfat ṣīt u ṣadā istemez oldı

5. **istemez oldı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İstememek, arzulamamak, istek duymamak.

Uṣlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Beyhūde hevādan dili uṣlanmaya dirdüm

6. **istemez oldı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İstememek, arzulamamak, istek duymamak.

Çoḳ derd ü belā isteye uṣlanmaya dirdüm
Uṣlandı göñül derd ü belā istemez oldı

7. **istemez oldı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İstememek, arzulamamak, istek duymamak.

Uṣlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Şimden girü dil ehl-i ṣafā semtine düşdi

8. **istemez oldı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İstememek, arzulamamak, istek duymamak.

El çekdi fenādan ʿuḳalā semtine düşdi
Uṣlandı göñül derd ü belā istemez oldı

9. **istemez oldı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
İstememek, arzulamamak, istek duymamak.

Uṣlandı göñül derd ü belā istemez oldı

<u>istiʿcāl idüñ:</u>

1. **istiʿcāl idüñ:**-*üñ*
Gazel 60
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Acele etmek, elini çabuk tutmak.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

<u>istiʿcāl idüp:</u>

1. **istiʿcāl idüp:**-*üp*
Gazel 275
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Acele etmek, elini çabuk tutmak.

Dil-ber istiʿcāl idüp aġyārı daʿvet itmesün
Ḫayrdur eglenmesi şerr işi teʾḫīr eylesün

<u>istifāde ide:</u>

1. **istifāde ide:**-*e*
Gazel 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İstifade etmek, yararlanmak, faydalanmak.

Gün gibi rūy-ı ʿāleme beẕl eyle luṭfuñı
Her ẕerre istifāde ide müstefīd ola

<u>istiġnā:</u>

1. **istiġnā:**
Gazel 59
Mısra: **10**
Nazlanma, çekinme, isteksiz olma, umursamazlık.

Ẕerrece mihr ü vefā gelmez güzellerden görüñ
Giderek ʿuşşāḳdan dil-berden istiġnā gelür

<u>istiḫdām idemez:</u>

1. **istiḫdām idemez:**-*emez*
Kaside 4
Mısra: **166**
Kelime Tipi: -
Görevlendirilmek, iş vermek.

Edeb ü şerm ü ḥayā üzre ḳurılmışdur taḥt
Bī-ḥayā bī-edeb anı idemez istiḫdām

<u>istiḫdām iden:</u>

1. **istiḫdām iden:**
Kaside 4
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -

Görevlendiren, çalıştıran (kimse).

Baḥr u ber pādşehi iki degüldür birdür
Nice biñ ʿaskeri bu sözde iden istiḫdām

istiḥḳaḳ:

1. **istiḥḳāḳı:**-*ı*
Gazel 407
Mısra: **4**
Hak etmek, hakkı olmak.

Müsteḥaḳ olmayan iḥsānuña maẓhar düşmez
Bāʿiş-i devlet olur herkese istiḥḳāḳı

istiḥkām vire:

1. **istiḥkām vire:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **224**
Kelime Tipi: -
Sağlamlık vermek, kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak.

Bu binānuñ umaruz ola esāsı muḥkem
Vire bünyādına miʿmār-ı ezel istiḥkām

istiḳāmet:

1. **istiḳāmeti:**-*i*
Gazel 51
Mısra: **2**
Doğruluk, dürüstlük.

Maḳbūl olan zamānede şaḫṣ-ı saḳīmdür
Ṭoġruya istiḳāmeti cürm-i ʿaẓīmdür

2. **istiḳāmet:**
Gazel 222
Mısra: **7**
Doğruluk, dürüstlük.

İstiḳāmet ʿayn-ı ʿayb oldı saḳāmetdür hüner
ʿAybuñı iḫvāna iẓhār itme merd-i ḫāzin ol

3. **istiḳāmet:**
Gazel 225
Mısra: **6**
Doğruluk, dürüstlük.

Cibillīdür hüner
Cibrīleden Cibrīle el virmez
Degüldür istiḳāmet her kişinüñ kārı sulṭānum

4. **istiḳāmet:**
Kaside 3
Mısra: **63**
Doğruluk, dürüstlük.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

istiḳāmet erisin:

1. **istiḳāmet erisin:**-*sin*
Kaside 4
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Doğruluk eri, dürüst ve ahlaklı kimse.

İstiḳāmet erisin saña saḳāmet düşmez
Düşme bed-nām olıcaḳ yire berāy-ı irġām

istimāʿ itdüm:

1. **istimāʿ itdüm:**-*dü, -m*
Tarih 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Dinlemek, işitmek.

Ol ṣadānuñ istimāʿ itdüm me'ālin bi't-temām
Ey Ḳabūlī ḳalbden eṣkāl-i ġam oldı ḫafīf

istimāʿ oluna gelmiş:

1. **istimāʿ oluna gelmiş:**-*miş*
Kaside 7
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Duyulmak, işitilmek.

Ḳavl-i vāʿiẓ gibi medḥüñ oḳusam diñlerler
İstimāʿ oluna gelmiş durur aḳvāl-i ṣiḳāt

istinād:

1. **istinādum:**-*um*
Gazel 96
Mısra: **4**
Dayanma, güvenme, teslimiyet.

Bārgāh-ı bülend-i sulṭāna
Ḫayli müddetdür istinādum var

istinād idüñ:

1. **istinād idüñ:**-*üñ*
Terci-bend 4
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Dayanmak, yaslanmak, güvenmek.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya istinād idüñ
Birisin ortaya çıḳaruñ ya mezād idüñ

istirāḥat bulsun:

1. **istirāḥat bulsun:**-*sun*
Gazel 23
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İstirahat bulmak, dinlenmek, rahata kavuşmak.

Ser-i kūyuñda öldür ehl-i ʿışḳı
Biraz aḥbāb bulsun istirāḥat

ʿişyānı ḳo:

1. **ʿişyānı ḳo:**
Mesnevi 7
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
İsyan etmeyi bırak!

Ḳo ʿişyānı muṭīʿ-i pādşāh ol
İṭāʿat gösterüp ẓıll-ı İlāh ol

istişhād:

1. **istişhād:**
Mesnevi 6
Mısra: **10**
Şahit tutma, tanık gösterme.

Ber-sebīl-i menāhic-i muʿtād
Müddeʿī eyledikce istişhād

istişmām idemez:

1. **istişmām idemez:**-*emez*
Kaside 4
Mısra: **182**
Kelime Tipi: -
Koklamak. II Erişmek, vasıl olmak.

Kim ki rencīde iderse beni etbāʿumdan
Şemme-i ġonca-i luṭfum idemez istişmām

istivā:

1. **istivāsı:**-*sı*
Kaside 9
Mısra: **65**
İstikamet, karar.

Anuñ kim istivāsı egridür kāmil degüldür ol
Sözi kāmil özi ṭoġru mükemmel cāna ʿışḳ olsun

istivā-yı ḥaṭṭı:

1. **istivā-yı ḥaṭṭı:**-*ı*
Mesnevi 7
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
*Yazı çizgisi. II İlim, irfan. II (Dünyanın güney ve kuzey kutuplarına aynı mesafede olduğu ve dünyayı iki eşit parçaya ayırdığını düşünülen hayalî çizgi, ekvator. *?).*

Ne fehm itsün elifden merd-i cāhil
Degüldür istivā-yı ḥaṭṭı kāmil

iş:

1. **işüñ:**-*üñ*
Beyit 5
Mısra: **1**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

İşüñ ḫayr u ger şer çe maḫfī çe peydā
Gelür rūz-ı ferdā firādī firādī

2. **işüm:**-*üm*
Beyit 127
Mısra: **2**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Āh itdügümce çıḳdı ʿalev cism-i zārdan
Yanup yaḳılmaġ oldı işüm rūzgārdan

3. **işüñ:**-*üñ*
Beyit 273
Mısra: **2**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı

Dā’im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

4. **iş:**
Gazel 60
Mısra: **8**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

5. **işi:**-*i*
Gazel 161
Mısra: **4**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Raġbet-i nāsa baḳup ġırre olan ehl-i ġurūr
Ḫᵛāce rāġıb da olursa işi merġūb olmaz

6. **işi:**-*i*
Gazel 280
Mısra: **7**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

ʿIşḳ ile āḫir it Ḳabūli işi
Daḫı āḫir zamānda neylersin

7. **işüñ:**-*üñ*
Gazel 281
Mısra: **5**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

İşüñ faẕl u hüner kāruñ keremdür ḫalḳa sulṭānum
Belī ṣādır olan luṭf u keremdür merd-i ʿāḳildan

8. **işümüzi:**-*ümüz, -i*
Gazel 481
Mısra: **4**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Dil-dāra kendü ḫālini tafṣīle başladı
Aġyār bizüm işümüzi mücmel eyledi

9. **işüñ:**-*üñ*
Gazel 486
Mısra: **1**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Dāʾimā ey ruḫları gül ehl-i ʿışḳa āl işüñ
Kimsede ṭāḳat ḳomaz nāz ile diller alışuñ

10. **iş:**
Kaside 4
Mısra: **145**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

İrdi iş ġāyete hengāme ṭaġıldı maḥżā
Eyleyen buldı bulan aldı olan oldı tamām

11. **işleri:**-*ler, -i*
Kaside 4
Mısra: **16**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Sikke ışlāḥı diyü ḫalḳı düşürdi eleme
Niyyeti ḫayra degül işleri īzā-yı enām

12. **iş:**
Kıt'a 16
Mısra: **1**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Bir iş it kim her işiden işüñi
Bāreka’llāh çoḳ yaşa diyeler

13. **işde:**-*de*
Mesnevi 5
Mısra: **43**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Didi bu işde aḳçe añılmaz
Beglik olanda aḳçe pul olmaz

14. **işleri:**-*ler, -i*
Mesnevi 5
Mısra: **102**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Bunlar anlar durur ʿale’l-ıṭlāḳ
İşleri ẓulm ü kiẕb ü buġż u nifāḳ

15. **işleri:**-*ler, -i*
Mesnevi 5

Mısra: **111**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

İşleri ḫayrı şerre döndürmek
Şer işi ẓulm ile begendirmek

16. **iş:**
Mesnevi 6
Mısra: **11**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Didiler şāhidüz bu iş ḥaḳdur
Ṣādıḳuz ṣıdḳumuz muḥaḳḳaḳdur

17. **işi:**-*i*
Müsemmen 1
Mısra: **19**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Luṭf u ʿaṭā idi işi mihr ü vefāyile
Ḥayfā bir özge derde ṣataşduḳ belāyile

18. **işi:**-*i*
Tarih 4
Mısra: **15**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

İşi ʿadl u iḥsān inṣāf dād
Olupdur vezīr-i ʿazīz-iʿtibār

19. **işler:**-*ler*
Tarih 18
Mısra: **4**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Raġmına erbāb-ı rafżuñ körligine kāfirüñ
Ḳalʿalar bünyād idüp çoḳ işler īcād eyledi

20. **işüm:**-*üm*
Tesdis 2
Mısra: **4**
Yapılan davranış, fiil, eylem, uğraş.

Kül olup cümle eczāmuz beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād ile efġān olur sensüz

<u>işʿār eyledi:</u>

1. **işʿār eyledi:**-*di*
Gazel 435
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bildirmek, haber vermek.

Ya şehler nāmına dimek gerek eşʿār yā dil-ber
Ḳabūlī böyle işʿār eyledi Firdevsi-i Ṭūsī

<u>işāret:</u>

1. **işārete:**-*e*
Mesnevi 2
Mısra: **106**
Bir manayı el, baş veya kaş göz ile gösterme.

Herkesüñ maṭlabı bi-ġayr-ı vuḳūf
Şāhdan bir işārete mevḳūf

<u>işāret ü telmīḥ:</u>

1. **işāret ü telmīḥ:**
Gazel 35
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Alamet ve imalı söz. II Sevgilinin sözleri.

Dil-berüñ işleri muʿammādur
Sözleri hep işāret ü telmīḥ

<u>işāret vāḳiʿ oldı:</u>

1. **işāret vāḳiʿ oldı:**-*dı*
Diğer 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
İşaret gelmek. II Şaire ilham gelmek.

Çünki hātıf-ı ġayb ve lā-raybdan bu işāret vāḳiʿ oldı ol şevḳden ẕerrevār raḳṣa girüp
Şevḳle destüme alup ḫāme

<u>işʿār-ı murādātuñ:</u>

1. **işʿār-ı murādātuñ:**-*uñ*
Gazel 338
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muradın yazısı.

Müfīd olmadı eşʿār ile
işʿār-ı murādātuñ
Ḳabūlī şiʿri ḳo bir ġayrı
ḥālet iḫtiyār eyle

işbu:

1. **işbu:**
Gazel 15
Mısra: **12**
"Bu" işaret sıfatı.

Bir biri içre ṭoḳuz dāne
muṣannaʿ ṭopdur
Çeşm-i ʿibretle baḳarsañ
işbu çarḫ-ı nüh-ḳıbāb

2. **işbu:**
Kaside 6
Mısra: **69**
"Bu" işaret sıfatı.

Çü ṭıfl-ı yek-şebedür işbu
zāde-i ṭabʿum
İçinde baʿżı kelāmum bu
maʿniyi oḫşar

3. **işbu:**
Mesnevi 7
Mısra: **48**
"Bu" işaret sıfatı.

Günāhuñ bu yiri saña
virendür
Seni işbu diyāra
gönderendür

işi bitdi:

1. **işi bitdi:**-*di*
Gazel 118
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
İşi bitmek: İşe yaramaz hâle gelmek, sona ermek.

Yigitlük ʿāleminüñ işi
bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham
kim biter evvel yiter āḫir

işid:

1. **işidicek:**-*icek*
Kaside 4
Mısra: **67**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Ḳul bunı işidicek pādşeh-i
devrāndan
Edeb ü reʾfet ile eylediler
feṯḥ-i kelām

2. **işidüp:**-*üp*
Mesnevi 4
Mısra: **117**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

İşidüp luṭfuñ ehl-i ʿirfāna
Geldüm işigüñe ġarībāne

3. **işidüp:**-*üp*
Şarkı 3
Mısra: **12**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Gül yüzüñ vaṣfını yād
eyledikce
Ġoncalar işidüp aġzı
ṣulanur

4. **işidüp:**-*üp*
Tarih 7
Mısra: **9**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

İşidüp didi Ḳabūlī tārīḫ
Ṣadr-ı s̱ānī idüñ evvel
olduñ

işiden:

1. **işidenler:**-*ler*
Gazel 315
Mısra: **7**
İşiten, duyan (kimseler).

Nola işidenler diseler
sellemehu'llah
Şiʿrüm gibi bir naẓm-ı
müsellem bulımazsın

işig:

1. **işigüñ:**-*üñ*
Beyit 16
Mısra: **1**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Yüzüñ ḫurşīd işigüñ
āsmānī
Ġam-ı ʿışḳet feżā-i
āsmānī

2. **işigüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 101
Mısra: **11**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Kim durur dirseñ işigüñde
Ḳabūlī-i faḳīr
Dāʿi-i devletüñ ol eski
duʿā-gūyuñdur

3. **işigüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 208
Mısra: **3**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Sevgilinin bulunduğu yer.

İşigüñde bende-i fermān-
peẕīr idüp dili
Bir gedā-yı kemter iken
pādşāh itsem gerek

4. **işiginde:**-*i, -n, -de*
Gazel 257
Mısra: **6**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Sevgilinin bulunduğu yer.

İtlerinden ʿadd iderse ol
gözi ʿayyār yār
İşiginde buluram ben
ʿāşıḳ-ı bed-ñām nām

5. **işigüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 259
Mısra: **7**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Sulṭānum işigüñde
ṭururken revā mıdur
Her kişi ber-murād ola
ben nā-murād olam

6. **işigüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 285
Mısra: **7**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Sevgilinin bulunduğu yer.

İşigüñde ḳuluñam bendeñi
yap sulṭānum
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ
ʿizzet ü rifʿat bilürin

7. **işiginde:**-*i, -n, -de*
Gazel 412
Mısra: **3**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Nice dīvāneler dīvān
iderlerdi işiginde
Bozup dīvānın ol dīvān-ı
ʿālī-şānumuz gitdi

8. **işiginden:**-*i, -n, -den*
Gazel 432
Mısra: **12**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Ṭalʿat-ı mihr-i cemāl-i
dil-rübā ise murād
İşiginden rūz u şeb ırma
gözüñ aḫter gibi

9. **işigüñde:**-*üñ, -de*
Kıt'a 27
Mısra: **7**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Sevgilinin bulunduğu yer.

İşigüñde āyā sirişküm gibi
Neden düşdi gözden
bıraḳmaḳ beni

10. **işigüñde:**-*üñ, -de*
Müseddes 4
Mısra: **4**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Niçe bir eyledügüñ ẓulmi
añup yād ideyin
İşigüñde niçe bir nāle vü
feryād ideyin

11. **işiginde:**-*i, -n, -de*
Şarkı 2
Mısra: **21**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Sevgilinin bulunduğu yer.

İşiginde ben de bir
çākeriyem
Ḳabūlīyem yārüñ ġamdan
beriyem

12. **işigi:**-*i*
Diğer 1
Mısra: **41**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Vezir Osman Paşa'nın eşiği, huzuru.

İşigi ḳıble-i ehl-i dilāndur
Ḳapusı secdegāh-ı
çākerāndur

13. **işigi:**-*i*
Kaside 1

Mısra: **35**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Vezir Osman Paşa'nın eşiği, huzuru.

Ḳapusı bāb-ı devlet işigi bālīn-i rāḥatdur
Cüdā düşme ḥużūrından ḥużūr itsün biraz cānuñ

14. **işigüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 2
Mısra: **79**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II 3. Murad'ın eşiği, makamı.

Çoḳ çerāġuñ var işigüñde yiter şemʿ-ṣıfat
Yaḳma nār-ı ġama yaḳ bendeñi de meşʿalesān

15. **işigüñ:**-*üñ*
Kaside 6
Mısra: **49**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Padişahın eşiği, makamı.

Müsāvīdür işigüñ āsmāna rifʿatde
Ġubār-ı ḫāk-i rehüñ tāc-ı şāhīye hem-ser

16. **işigüñde:**-*üñ, -de*
Kıt'a 2
Mısra: **7**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Padişahın eşiği, makamı.

Niçe ser-keşlerüñ işigüñde
Kellesi güyveş fütāde ola

17. **işigüñde:**-*üñ, -de*
Mesnevi 8
Mısra: **22**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Beylerbeyi Mehmet Paşa'nın eşiği, makamı.

Himmetüñ ḫāṣ u ʿāma şāmildür
Her murād işigüñde ḫāṣıldur

18. **işigüñde:**-*üñ, -de*
Mesnevi 5
Mısra: **83**
Eşik, kapı, makam, yer, mahal. II Paşa hazretlerinin eşiği, makamı.

Ṣıdḳ ile işigüñde ḳāyim olam
Gice gündüz duʿāda dāyim olam

<u>işigi ṭaşı:</u>

1. **işigi ṭaşı:**
Kaside 2
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Eşiğinin taşı. II 3. Murad'ın eşiği, kapısı.

İşigi ṭaşı durur mesned-i erbāb-ı kemāl
Ayaġı ṭopraġıdur sürme-i ʿayn-ı aʿyān

<u>işigüñ dārü'ş-şifāsından:</u>

1. **işigüñ dārü'ş-şifāsından:**-*n, -dan*
Gazel 146
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eşiğin şifa veren hastanesi. II Sevgilinin âşığın gönlüne şifa veren kapısı, eşiği.

Derdine şāfī cevāb ister dil-i dermāndemüz
İşigüñ dārü'ş-şifāsından olur dermānumuz

<u>işigüñ ḳulıyuz:</u>

1. **işigüñ ḳulıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 140
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eşiğin kulu. II Sevgilinin eşiğinin kölesi olan âşık.

Āstān-ı ḥarem-i dil-berüñ efgendesiyüz
Ol işigüñ ḳulıyuz ol ḳapunuñ bendesiyüz

<u>işigüñ ṭaşı:</u>

1. **işigüñ ṭaşı:**
Gazel 60
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Eşiğinin taşı.

Ḥużūr itse yiridür ehl-i ḥācāt āstānuñda

İşigüñ ṭaşı başdan anlara bālīn-i rāḥatdur

2. **işigüñ ṭaşı:**
Gazel 197
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Eşiğinin taşı.

Kūyuñ içre başa baş aġyār ile ceng itmege
İşigüñ ṭaşı gibi kişi yarar olmaḳ gerek

işigüñ ṭaşını:

1. **işigüñ ṭaşını:**-*n, -ı*
Gazel 277
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Eşiğinin taşı.

İşigüñ ṭaşını sermāye-i devlet bilürin
Ḥaremüñ ḫākini pīrāye-i ʿizzet bilürin

2. **işigüñ ṭaşını:**-*n, -ı*
Gazel 277
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Eşiğinin taşı.

Ḳapuña yüz süreli nola teraḳḳī bulsam
İşigüñ ṭaşını mirḳāt-ı riyāset bilürin

işigüñden çekilmem:

1. **işigüñden çekilmem:**-*me, -m*
Gazel 231
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eşiğinden çekilmek. II Sevgiliden uzaklaşmak, ondan vazgeçmek.

Çekilmem işigüñden ẕeyl-i iḥsānuñdan el çekmem
Ḳabā-yı luṭfuñuñ destümdedür dāmānı sulṭānum

işigüñden dūr oldı:

1. **işigüñden dūr oldı:**-*dı*
Müseddes 2
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Eşiğinden ayrı kalmak.

Līk dūr oldı işigüñden yitürdi devletin
Ḫāk-i pāyüñ cevherinüñ şimdi bildi ḳıymetin

işigüñe geldüm:

1. **işigüñe geldüm:**-*dü, -m*
Mesnevi 4
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Eşiğine gelmek. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın makamına gelmek.

İşidüp luṭfuñ ehl-i ʿirfāna
Geldüm işigüñe ġarībāne

işigüñe gelüp:

1. **işigüñe gelüp:**-*üp*
Kaside 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Eşiğine gelmek. II Vezir Osman Paşa'nın makamına gelmek.

Gelüp işigüñe yüz sürmege müştākdur ʿālem
Ṭavāf eylerler anuñçün miṣāl-i Kaʿbe her yanuñ

işit:

1. **işitmedük:**-*me, -dü, -k*
Diğer 2
Mısra: **32**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Öldi gitdi ḥāṣılı ḳomadı elden ġayreti
Görmedük işitmedük bu ana dek bu ḥāleti

2. **işitmişler:**-*miş, -ler*
Gazel 102
Mısra: **3**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Ölümlüdür diyü efvāh-ı ʿālemden işitmişler
Güzeller defter-i ʿuşşāḳa bizi mürde yazmışlar

3. **işitdüm:**-*dü, -m*
Gazel 165
Mısra: **3**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

4. **işitdi:**-*di*
Gazel 224
Mısra: **4**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Gün gibi naẓīrüñ yoḳ dirsem ḳatı ẓāhirdür
Kim gördi kim işitdi aḳrānuñı sulṭānum

5. **işidelüm:**-*elüm*
Gazel 324
Mısra: **2**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Vāʿiẓā gören öger bāde-i nābuñ ṣāfın
Söyleye gördüñ ise işidelüm evṣāfın

6. **işitmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 509
Mısra: **2**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Żann ile vāʿiẓ meye ḫuldür dise gelmez ḫalel
Öyle işitmişdür anı küllü men ……

7. **işitdi:**-*di*
Kaside 2
Mısra: **63**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Kerem-i keff-i güherbārın işitdi yatdı
Dem idi ḫayli köpürür ḳabarırdı ʿummān

8. **işit:**
Kaside 4
Mısra: **2**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Diñle ey ʿārif-i esrār-ı mezāyā-yı kelām
İşit ey rāfiʿ-i astār-ı ḫabāyā-yı merām

9. **işitdügi:**-*düg, -i*
Kaside 4
Mısra: **201**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Eskiden bildügi işitdügi ḳānūn-ı ḳadīm
Ezelī diñledügi söyledügi ḳavl ü kelām

10. **işitdük:**-*dü, -k*
Kaside 5
Mısra: **51**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

İşitdük yine bir merdāne beg merdānelik itmiş
Ṭaġıtmış düşmenüñ alayını ʿavnıyla Mevlānuñ

11. **işit:**
Mesnevi 3
Mısra: **2**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
İşit ey şehryār-ı kişver-i dīn

12. **işitdükde:**-*dükde*
Müseddes 4
Mısra: **15**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Dimedüñ nālem işitdükde teraḥḥum ideyin
Seni ḳoyup varayın kime taẓallum ideyin

13. **işitdüñ:**-*dü, -ñ*
Müseddes 4
Mısra: **5**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

14. **işitdüñ:**-*dü, -ñ*
Müseddes 4
Mısra: **11**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

15. **işitdüñ:**-*dü, -ñ*
Müseddes 4
Mısra: **17**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

16. **işitdüñ:**-*dü, -ñ*
Müseddes 4
Mısra: **23**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

17. **işitdüñ:**-*dü, -ñ*
Müseddes 4
Mısra: **29**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

işkāl:

1. **işkāli:**-*i*
Gazel 331
Mısra: **6**
Anlaşılma güçlüğü, zorluğu.

Ḳalma şekk ü reyb ile
ṣunʿ-ı Ḫudāya nāẓır ol
İḫtilāf-ı heyʾet-i eşkāle baḳ işkāli ḳo

işkence:

1. **işkencesinden:**-*s, -i, -n, -den*
Mesnevi 9
Mısra: **39**
Eziyet, azap. II Sevgilinin âşığa işkencesi.

Anuñ kim ḳurtulur işkencesinden
Kim alur murġ-ı cānı pençesinden

işkil:

1. **işkil:**
Gazel 263
Mısra: **1**
Kuşku, şüphe, vesvese.

Ṣularsam eşkle yollaruñı bir işkil añlarsın
Semend-i nāzuñı eşgil disem eşmez gil añlarsın

işkil alma:

1. **işkil alma:**-*ma*
Kaside 13
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
İşkillenmek, kuşku duymak, şüphelenmek.

Seni bu şekle ḳoyan kendü bed aʿmālüñdür
Laʿneti kendüñe ḳıl kimseden alma işkil

işle:

1. **işlerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 360
Mısra: **7**
Yapmak, etmek, eylemek.

Bunda ne işlerseñ olur hep hebā
Ḥaḳḳ içün olmayıcaḳ olur tebāh

2. **işlese:**-*se*
Kaside 1
Mısra: **4**
Yapmak, etmek, eylemek.

Diyār-ı şarḳa rūşen yollar açduñ āftābāsā
Revādur kārbānı işlese Şīrāz u Şirvānuñ

3. **işle:**
Kaside 9
Mısra: **51**
Yapmak, etmek, eylemek.

Ḫıredmend ol ḫıredle işle
ʿāḳil her ne işlerseñ
Reʾīs-i hūşmendān ol ḫıredmendāna ʿışḳ olsun

işleme ḳıl:

1. **işleme ḳıl:**
Kaside 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -

Tek tük sakalı olan (kimse).

Nedür ol aşma burun …… yüz dügme dudaḳ
Balta dil aġac aġız yolma ṣaḳal işleme ḳıl

ʿişret demidür:

1. ʿ**işret demidür:**-*dür*
Gazel 437
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eğlence zamanı.

Eyyām-ı bahār oldı ʿişret demidür şimdi
Gül yüzli güzellerle ṣoḥbet demidür şimdi

ʿişret deminde:

1. ʿ**işret deminde:**-*n, -de*
Gazel 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Eğlence zamanı.

Ben añladum ki sāḳi-i gül-çehresüz şarāb
ʿİşret deminde hem-çü riyāżet ḥarām ola

İşte

1. **İşte:**
Beyit 99
Mısra: **2**
Bahsedilen bir duruma işaret etmek ve dikkat çekmek için kullanılan söz.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte saña benden bir ḳulac

2. **işte:**
Beyit 111
Mısra: **2**
Bahsedilen bir duruma işaret etmek ve dikkat çekmek için kullanılan söz.

Ḫaṭdur kitāb-ı ḥüsnüñe şāyeste-i ḫiṭāb
Gelsün nizāʿ iden güzelüm işte baḳ kitāb

3. **işte:**
Gazel 34
Mısra: **2**
Bahsedilen bir duruma işaret etmek ve dikkat çekmek için kullanılan söz.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte saña benden bir ḳulaç

4. **işte:**
Gazel 170
Mısra: **8**
Bahsedilen bir duruma işaret etmek ve dikkat çekmek için kullanılan söz.

Kaʿbe añılsa ʿāşıḳ kūy-ı ḥabībe varur
Böyle gerekdür işte ʿālemde ḥacca varış

5. **işte:**
Gazel 293
Mısra: **10**
Bahsedilen bir duruma işaret etmek ve dikkat çekmek için kullanılan söz.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

6. **işte:**
Kaside 13
Mısra: **14**
Bahsedilen bir duruma işaret etmek ve dikkat çekmek için kullanılan söz.

Elüñe āyine al çehre-i nā-pāküñe baḳ
İşte bir boḳdan adamsın özüñi şöylece bil

7. **işte:**
Mesnevi 10
Mısra: **4**
Bahsedilen bir duruma işaret etmek ve dikkat çekmek için kullanılan söz.

Pīşvādur her işde b'ismi'llāh
Rehber isterseñ işte b'ismi'llāh

iştiġāl itmek:

1. **iştiġāl itmek:**-*mek*
Kaside 10
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Meşgul olmak, uğraşmak, ilgilenmek.

Meẕhebine Şīʿanuñ sen iştiġāl itmek neden
Ġayr içün saña düşer mi āteşe yanmaḳ dede

<u>iştirāk:</u>

1. **iştirāk:**
Kaside 4
Mısra: **29**
Ortaklık, ortak olma.

İştirāk üzre ṣanur anı gören yanuñda
Müstaḳıl ol ki cihān ḫalḳı ola emrüñe rām

<u>iştiyāḳ:</u>

1. **iştiyāḳum:**-*um*
Gazel 90
Mısra: **16**
Şiddetli arzu, heves, özlem, hasret.

Ey Ḳabūlī medḥ-i şāh-ı ʿāleme
Cān u dilden iştiyāḳum vardur

<u>işüñ encāmına:</u>

1. **işüñ encāmına:**-*n, -a*
Gazel 110
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İşin sonu, neticesi.

ʿĀḳıbet gözle Ḳabūlī işüñ encāmına baḳ
Vāḳıf-ı ḥāl olıgör eyleme mā-fāta naẓar

<u>işüñi her işiden:</u>

1. **işüñi her işiden:**
Kıt'a 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İşini her duyan (kişi).

Bir iş it kim her işiden işüñi
Bāreka'llāh çoḳ yaşa diyeler

<u>ʿişveger maḥbūbı çoḳ şehr-i herātam:</u>

1. **ʿişveger maḥbūbı çoḳ şehr-i herātam:**-*am*
Gazel 258
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İşveli sevgilisi çok (olan) Herat şehri.

Ḳıldı dil şehrin mekān birḳaç ʿAcem dil-berleri
ʿİşveger maḥbūbı çoḳ şehr-i Herātam yā Reyem

<u>ʿişve-sāz:</u>

1. **ʿişve-sāz:**
Gazel 6
Mısra: **1**
İşveli, cilveli (sevgili).

Ol ʿişve-sāz ḳande ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola

<u>it:</u>

1. **itüñ:**-*üñ*
Beyit 79
Mısra: **1**
Köpek. II Sevgilinin mahallesinin köpeği.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür ġayrıdan begden gelen begdür

2. **itmek:**-*mek*
Diğer 2
Mısra: **18**
(Bir şeyi veya kimseyi) Bulunduğu yerden aşağı düşürmek. II Mezara itmek, ölmesini istemek.

Var idi erbāb-ı ḥācāta ʿuluvv-i himmeti
Kendüden bir şaḥṣı arżā itmek idi niyyeti

3. **it:**
Gazel 222
Mısra: **3**
Köpek. II Ashab-ı Kehf'in yanında bulunan köpek, Kıtmir.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse s̲āmin ol

4. **itlerinden:**-*ler, -i, -n, -den*

Gazel 257

Mısra: **5**

Köpek. II Sevgilinin mahallesinde köpek olmayı arzulayan âşık.

İtlerinden ʿadd iderse ol gözi ʿayyār yār
İşiginde buluram ben ʿāşıḳ-ı bed-ñām nām

5. **itse:**-*se*

Beyit 199

Mısra: **2**

"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Sāḳiyā virdi müdām ehl-i dilüñ medḥ-i ḳadeḥ
Dāʾimā ehl-i riyā itse ne ġam ḳadḥ-i ḳadeḥ

6. **it:**

Gazel 20

Mısra: **1**

"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde ser-i bevvābān it

7. **it:**

Gazel 20

Mısra: **2**

"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde ser-i bevvābān it

8. **it:**

Gazel 20

Mısra: **8**

"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ol dür-i pāki kenār itmege ger māyil iseñ
Nem-i eşküñ ġam-ı hecr ile yem ü ʿummān it

9. **itmeñ:**-*me, -ñ*

Gazel 21

Mısra: **3**

"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Fikr-i ʿilāc u dermān dil münkesirdür itmeñ
Cām-ı şikeste beste olmaz budur çü ʿillet

10. **itmezdi:**-*mez, -di*

Gazel 104

Mısra: **5**

"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Rükn-i aʿẓam bilüp itmezdi ḳapuñ menzilgāh
Ḥüsn-i ādāb ile gözetlemes'erkān defter

11. **itmiş:**-*miş*

Gazel 171

Mısra: **7**

"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳızarmış gül gül itmiş ruḫların gülzār-ı ḥüsn içre
Meger bir pāre āfet bāde-i engūrdan görmiş

12. **itmez:**-*mez*

Gazel 205

Mısra: **8**

"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Efendi ḳanı ḳan ile yumazlar ḳanı iḥsānuñ
Ciger ḫūn oldı ḫūn itmez sirişkin çeşm-i ḫūnbāruñ

13. **it:**

Gazel 207

Mısra: **9**

"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḫurd-ı ḫaşḫāş it büzürg olduḳca Türküñ kellesin
Ey Ḳabūlī ḳavlüme ḳāyil durur ḫurd u büzürg

14. **itsem:**-*se, -m*

Gazel 208

Mısra: **4**

"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

İşigüñde bende-i fermān-peẕīr idüp dili
Bir gedā-yı kemter iken pādşāh itsem gerek

15. **itsem:**-*se, -m*
Gazel 208
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḫādim-i ḫāk-i der-i devlet-me'ābuñ olmaġa
Āftābı bende-i zerrīn-külāh itsem gerek

16. **itsem:**-*se, -m*
Gazel 208
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Yūsuf-ı cānuñ zenaḫdānuñ ġamıyla yirini
Ḳaʿr-ı çāh iken ʿazīzüm ʿizz ü cāh itsem gerek

17. **itsem:**-*se, -m*
Gazel 208
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ey Ḳabūlī yüzüm üstünden nigārum geçmege
Reh-güẕārında vücūdum ḫāk-i rāh itsem gerek

18. **it:**
Gazel 223
Mısra: **11**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Göñül dīvānedür dīvāna ṣalma beste-i luṭf it
Ḳatı dermāndevüz nā-çāre dermān eyle sulṭānum

19. **it:**
Gazel 228
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ġulām-ı ḫalḳa-der-gūş it ḳapuñda tek ten-i zārı
Kemend-i ḫalḳa-bend-i ġamdan āẕād eyle sulṭānum

20. **itsün:**-*sün*
Gazel 237
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Yir yüzin itsün āb-ı kerīm yem
Benüm ey dil bu çeşm-i nemdür nem

21. **itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 238
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Kebūter gibi murġ-ı cānı kūy-ı yāre gönderdüm
Maḥabbet-nāme peydā idüp aña perr ü bāl itdüm

22. **itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 238
Mısra: **7**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Hilāl ebrūlaruñ yādına bir ġarrā ġazāl itdüm
Ḥarāmī gözlerüñ yādına ḫod siḥr-i ḥelāl itdüm

23. **itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 238
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Hilāl ebrūlaruñ yādına bir ġarrā ġazāl itdüm
Ḥarāmī gözlerüñ yādına ḫod siḥr-i ḥelāl itdüm

24. **itdi:**-*di*
Gazel 246
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Mūy-ı pīçīde-ṣıfat nola olursam pür-tāb
Zülf-i ḫam-der-ḫamuñ itdi dili derhem derhem

25. **itdi:**-*di*
Gazel 275
Mısra: **11**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Pīr iken ʿışḳuñ yine tāze cüvān itdi beni
Nev-cüvānum göreyin Mevlā seni pīr eylesün

26. **it:**
Gazel 281
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ʿāmilden

27. **itmek:**-*mek*
Gazel 282
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Yād-ı zülf-i yār ile her şeb Ḳabūlī bilmezem
Böyle bir endīşe-i dūr u dırāz itmek neden

28. **itsün:**-*sün*
Gazel 300
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı dil-dāra çekilsün zümre-i ʿuşşāḳ
Dirilsün bī-nevālar muṭrıb āheng-i ḥicāz itsün

29. **itsün:**-*sün*
Gazel 300
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

30. **itsün:**-*sün*
Gazel 300
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

31. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 320
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Her göñülden merḥamet ümmīd iderse itmesün
Her baḥirden lüʾlüʾ-i mercān umarsa ummasun

32. **itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 320
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ārzū-yı şefḳat eylerse ʿadūdan itmesün
Sīne-i şeyṭāndan īmān umarsa ummasun

33. **itdügüñ:**-*düg, -üñ*
Gazel 327
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ölümlük olanı ḳorsın helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu itdügüñ aña helākem ben

34. **itdüklerüñi:**-*dük, -ler, -üñ, -i*
Gazel 364
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Tīrüñ ne revādur k'idesin cāna ḥavāle
Ṣanur mısın itdüklerüñi yanuña ḳala

35. **itme:**-*me*
Gazel 450
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Gözleyüp mihr-i ruḫuñ ḥasret ile şām u seḥer
Ḳaṭre-i eşkümi bārān u müjem ebr itme

36. **itmekde:**-*mekde*
Kaside 4
Mısra: **203**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Almada virmede itmekde vü ḳılmakda ḳavī
Bilür aḥvāli ne lāzım aña ʿarż-ı iʿlām

37. **itmez:**-*mez*
Kaside 4
Mısra: **25**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Pādşāh itmez anuñ eyledügi evżāʿı
Bu revişle ḳılamaz ol ḥarem-i şehde ḫırām

38. **itdi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **75**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Cefā-yı ḫār yirüm ġonca gibi teng itdi
Bu tengnā-yı cihānda neler ẓuhūr eyler

39. **itmede:**-*mede*
Kaside 10
Mısra: **57**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ol teberrā üzredür bunlar tevellā itmede
Bir bölük Mevlāsın unutmış biraz nā-ḥaḳ dede

40. **it:**
Kıt'a 16
Mısra: **1**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bir iş it kim her işiden işüñi
Bāreka'llāh çoḳ yaşa diyeler

41. **ide:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **80**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Emr iderken çü ḥażret-i paşa
Bir ḳulı böyle ide mi ḥāşā

42. **itmek:**-*mek*
Mesnevi 7
Mısra: **30**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Kişi rāh-ı saḳīme gitmek olmaz
Edebden ḫāric evżāʿ itmek olmaz

43. **itdiler:**-*di, -ler*
Mesnevi 8
Mısra: **46**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Cemʿ olup bir yire yesār u yemīn
Bize bir maṭlab itdiler taʿyīn

44. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **5**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ġazā-yı ekber itdüñ bī-müḫābā ḳoyalum anı
Sikender gibi seyrān eyledüñ Īrān u Turanı

45. **itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **47**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳılāʿ-ı Ḳarşı yapduñ anı çün muḥkem ḥişār itdüñ
Gelüp ḳalb-i Ḳabūlī gibi mülküñde ḳarār itdüñ

46. **itdi:**-*di*
Müseddes 2
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Gün yüzüñden çün cüdā ḳıldı felek cān u teni
Dīde-i cāna şeb-i tār itdi rūz-ı rūşeni

47. **itdüm:**-*dü, -m*
Müseddes 4
Mısra: **20**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ben īcād itdüm
Nola ʿālemde añılsa bir eyü ad itdüm

48. **itdüklerüñ:**-*dük, -ler, -üñ*
Tahmis 10
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Raḳībe luṭf idersin baña raġmen
Şaḳın itdüklerüñ sen cāna ḳalmaz

49. **itdüm:**-*dü, -m*
Terci-bend 2
Mısra: **3**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Māhı bedr itdüm seḥābın keşf idüp
Cismi çāk itdüm ḥicābın keşf idüp

50. **it:**
Terci-bend 3
Mısra: **26**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Çeşm-i inṣāf ile anlara Kabūlī naẓar it
Ḳalbüñi gerd-i küdüretle ḳoma bī-keder it

51. **it:**
Mesnevi 5
Mısra: **61**
Köpek.

İt gibi bir kerīh-manẓar imiş
Ṭāliʿi gibi naḫs-ı ekber imiş

<u>it dirligidür:</u>

1. **it dirligidür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Köpeğin yaşayış şekli.

Gerçi it dirligidür dirligüñ ey kelb-i ʿaḳūr
Bulduġuñ mühmeli ekl eyle ḫırıldaşma ırıl

<u>iṭāʿat gösterüp:</u>

1. **iṭāʿat gösterüp:**-*üp*
Mesnevi 7
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
İtaat etmek, boyun eğmek.

Ḳo ʿişyānı muṭīʿ-i pādşāh ol
İṭāʿat gösterüp ẓıll-ı İlāh ol

<u>iṭāʿat ḳılmaġa:</u>

1. **iṭāʿat ḳılmaġa:**-*maġ, -a*
Mesnevi 7
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
İtaat etmek, boyun eğmek, emre uymak.

İṭāʿat ḳılmaġa ḳudret gerekdür
Suḫan fehm itmege himmet gerekdür

<u>ʿitāb:</u>

1. **ʿitābuñ:**-*uñ*
Gazel 13
Mısra: **6**
Azarlama, tersleme. II Sevgilinin âşığı azarlaması.

Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

<u>ʿitāb eyler:</u>

1. **ʿitāb eyler:**-*r*
Gazel 86

Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Azarlamak, paylamak, terslemek.

Gördükce Ḳabūlīye ʿitāb eyler imiş yār
Bildüm ki o bī-çāreye iḥsān olacaḳdur

ʿitābāsā:

1. ʿ**itābāsā:**
Gazel 13
Mısra: **6**
Azarlamak gibi.

Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

iṭāle ider:

1. **iṭāle ider:**-*er*
Gazel 501
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uzatmak.

Bilmem nedür günāhum ben zār u bī-mecāle
Ġamzeñ olur ḥavāle zülfüñ ider iṭāle

itdikleri işe:

1. **itdikleri işe:**-*e*
Gazel 169
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Sevgililerin) Yaptıkları iş. II Eziyet, zulüm, cefa.

Kim var güzellerden ʿaceb cevr eyleyüp ʿuşşāḳına
İtdikleri işe dönüp ṣoñra peşīmān olmamış

itdügi ʿişret:

1. **itdügi ʿişret:**-*düg, -i*
Gazel 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yaptığı eğlence.

Sensüz piyāle nūş ide her kim ki sāḳiyā
Ḳanı ḥelāl ü itdügi ʿişret ḥarām ola

itdügini bula:

1. **itdügini bula:**-*a*
Gazel 116
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ettiğini bulmak: Yapılan kötü davranışın karşılığını görmek.

Gelür seng-i nedāmet her kişinüñ yolına āḫir
Gerek merd ü gerek zen itdügini bula gelmişdür

itdügüñ iḳrārı gör:

1. **itdügüñ iḳrārı gör:**-*ı*
Gazel 50
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ettiğin yemini gör!

Fāyide virmez kişiye ṣoñra inkār eylemek Zāhidā ḳālū belāda itdügüñ iḳrārı gör

itdügüñ peymāna:

1. **itdügüñ peymāna:**-*a*
Gazel 347
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Edilen yemin, söz.

Başuñ üzre degirmen yüridürse çenber-i gerdūn
Sözüñden dönme zinhār itdügüñ peymāna döndürme

itdür:

1. **itdürmesün:**-*me, -sün*
Gazel 271
Mısra: **8**
Ettirmek, yaptırmak.

Yanında ekle şürbe mecāl olmasa şehā
İtdürmesün bize ʿalef ü āb minnetin

iʿtibār itme:

1. **iʿtibār itme:**-*me*
Gazel 370
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İtibar etmek, değer vermek, hürmet etmek, saygı göstermek.

Vücūdı iʿtibārī olana çoḳ iʿtibār itme
Sürūr-ı naṣba ġırre olma ʿazl-i cāhdan ḳorḳma

iʿtibār itmez:

1. **iʿtibār itmez:**-*mez*
Gazel 222
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İtibar etmek, değer vermek, hürmet etmek, saygı göstermek.

Dürr-i meknūn olsañ eşḫāṣ iʿtibār itmez saña
Fażluñı irgür kemāle kāmil ol da kāmin ol

iʿtibār olmaḳ:

1. **iʿtibār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 197
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İtibar edilmek, değer verilmek, saygı gösterilmek.

Raġbetüñ yoḳ çün Ḳabūlī bendeñe aġyārveş
İtlerüñ ġayrınca bārī iʿtibār olmaḳ gerek

iʿtibār olmaz:

1. **iʿtibār olmaz:**-*maz*
Gazel 345
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İtibar edilmek, değer verilmek, saygı gösterilmek.

Ḳazıtma defter-i ḥüsnüñde ṭursun ḫaṭṭ-ı ruḫsāruñ
Bilürsin iʿtibār olmaz eger ḥakk olsa defterde

iʿtibārī:

1. **iʿtibārīdür:**-*dür*
Gazel 157
Mısra: **7**
Gerçekte öyle olmadığı hâlde o şekilde varsayılan, farazi (şey).

Biz ol ẕātuz ki ẕerrāt-ı vücūdı iʿtibārīdür
Türāb içre türābuz yā ġubār içinde gerdüz biz

iʿtibār-i ḫüsrevīm:

1. **iʿtibār-i ḫüsrevīm:**-*īm*
Gazel 10
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Padişahın itibari, sultanın saygınlığı. II Sevgilinin lütfu.

Īn iʿtibār-i ḫüsrevīm der-cihān besest
Güyī eger Ḳabūli-i bī-dil gedā-yi mā

iʿtidāl:

1. **iʿtidāl:**
Gazel 300
Mısra: **9**
Orta hâlli olma, aşırıya kaçmama, fazla olmama.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

iʿtiḳād:

1. **iʿtiḳādı:**-*ı*
Tahmis 6
Mısra: **22**
İtikat, inanç, inanma.

Ḳıl Ḳabūlī ittiḥādı ʿışḳ ile Muḥkem eyle iʿtiḳādı ʿışḳ ile

iʿtimād:

1. **iʿtimādum:**-*um*
Gazel 96
Mısra: **1**
Güvenmek, emniyet etmek, bağlanmak.

Ḳavl-i sulṭāna iʿtimādum var
Emr ü fermāna inḳıyādum var

2. **iʿtimād:**
Gazel 334
Mısra: **6**
Güvenmek, emniyet etmek, bağlanmak.

Ġayra meyl itdi ḳoyup ḳahpe zen-i dehr bizi
İʿtimād olmaz imiş dostlar oynaşlara

iʿtimād idüñ:

1. **iʿtimād idüñ:**-*üñ*
Terci-bend 4
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İtimat etmek, güvenmek.

Kim arturursa manṣıb anuñdur ziyād idüñ
Ṭurmañ ʿinādı ḳoñ sözüme iʿtimād idüñ

itlerüñ ġayrınca:

1. **itlerüñ ġayrınca:**
Gazel 197
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Köpeklerin kadar. II Rakip kadar.

Raġbetüñ yoḳ çün Ḳabūlī bendeñe aġyārveş
İtlerüñ ġayrınca bārī iʿtibār olmaḳ gerek

itmām idemez:

1. **itmām idemez:**-*emez*
Gazel 166
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tamamlamak, bitirmek, sonlandırmak.

Ṭurmayup vaṣf ider ey ġonça Ḳabūlī zülfüñ
Niçe yıllardur aña çalışur itmām idemez

itmāmi'l-binā':

1. **itmāmi'l-binā':**
Tarih 16
Mısra: **7**
Binayı tamamlamak.

Baʿde itmāmi'l-binā' ḳultu tārīḫen lehu
Ḳad benā li'llāhi ḫammāmen li-taṭhīrin bihi

ittibāʿ:

1. **ittibāʿı:**-*ı*
Mesnevi 7
Mısra: **16**
Tabi olma, uyma.

Maḥallin bilmeyüp eyler nizāʿı
Şehenşāh emrine yoḳ ittibāʿı

ittifāḳ:

1. **ittifāḳ:**
Kaside 4
Mısra: **9**
Anlaşmak, uyuşmak.

İttifāḳ ile hücūm eylediler dīvāna
Didiler Rūm ili begler begisi ol bed-nām

ittifāḳ eyle:

1. **ittifāḳ eyle:**
Beyit 258
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İttifak etmek, uyuşmak, birlik olmak, anlaşmak.

Bizümle meclise gel muṭrıb ittifāḳ eyle
Ki biz ʿaraḳ idelüm sāzı sen ʿırāḳ eyle

ittiḥād:

1. **ittiḥādum:**-*um*
Gazel 96
Mısra: **8**
Bir araya gelme, birleşme, birlik olma.

ʿUzlet itsem nola eḥıbbādan
ʿIşḳ-ı yār ile ittiḥādum var

2. **ittiḥād:**
Gazel 429
Mısra: **9**
Bir araya gelme, birleşme, birlik olma.

Ey Ḳabūlī arada ḳābil degüldür ittiḥād
Yār zīrā telḫ-gūy u kīne-cūy u tünd-ḫūy

3. **ittiḥādı:**-*ı*
Terci-bend 2
Mısra: **24**
Bir araya gelme, birleşme, birlik olma.

Sen de maḥrem ḳal ḳo adı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle ittiḥādı ʿışḳ ile

ittiḥād eyler:

1. **ittiḥād eyler:**-*r*
Gazel 179
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bir araya gelmek, birleşmek, birlik olmak.

Kuḥl ile çeşmüñ siyāh itmek neden
İttiḥād eyler mi şeh-bāz ile zāġ

ittiḥād-ı gedā:

1. **ittiḥād-ı gedā:**
Kıt'a 1

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kölenin ittihadı.

Şimdi mi oldı ḳaṣr-ı ʿālemde
Pādşāh ile ittiḥād-ı gedā

ittiḥādı ḳıl:

1. **ittiḥādı ḳıl:**
Tahmis 6
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Birlik olmak, birleşmek.

Ḳıl Ḳabūlī ittiḥādı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle iʿtiḳādı ʿışḳ ile

ittiḥād-ı maʿnevī:

1. **ittiḥād-ı maʿnevī:**
Gazel 106
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Manevi birlik. II Gönül huzuru.

Her ne deñlü serd ise dil-ber temennā nerm ider
İttiḥād-ı maʿnevī bāzār-ı ʿışḳı germ ider

ittihāz it:

1. **ittiḫāẕ it:**
Gazel 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Öyle saymak, kabul etmek.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

ittiṣāl:

1. **ittiṣālüm:**-*üm*
Gazel 90
Mısra: **6**
Yakın olmak, yan yana gelmek, vasıl olmak.

Māl ü cāhuñ infiṣālinden ne ġam
Şāh-ı ʿışḳa ittiṣālüm vardur

ʿiważ:

1. **ʿiważ:**
Gazel 231
Mısra: **9**
Karşılık, bedel.

Ḥużūruñda ġaraż maʿdūm ḳapuñda ʿiważ meẕmūm
Muʿayyendür yanuñda her kişinüñ şānı sulṭānum

īżāḥ:

1. **īżāḥ:**
Beyit 125
Mısra: **1**
Bir şeyi anlaşılacak şekilde anlatma, açıklama.

Uṣūl-i ʿışḳı ıṣlāḥ itmez īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ıṣlāḥ

2. **īżāḥ:**
Gazel 36
Mısra: **1**
Bir şeyi anlaşılacak şekilde anlatma, açıklama.

Uṣūl-i ʿışḳı ıṣlāḥ itmez īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ıṣlāḥ

3. **īżāḥ:**
Gazel 36
Mısra: **2**
Bir şeyi anlaşılacak şekilde anlatma, açıklama.

Uṣūl-i ʿışḳı ıṣlāḥ itmez īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ıṣlāḥ

īżāḥ ile ıṣlāḥ olmaz:

1. **īżāḥ ile ıṣlāḥ olmaz:**-*maz*
Beyit 125
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İzah ile düzelmek, açıklama yaparak ıslah olmak. II Aşkın açıklanamaz ve izah edilemez oluşu.

Uṣūl-i ʿışḳı ıṣlāḥ itmez īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile ıṣlāḥ

iẕʿān:

1. **iẕʿānuñ:**-*uñ*
Mesnevi 7
Mısra: **59**
Anlayış, kavrayış, feraset.

Senüñ bu fende iẕʿānuñ gerekdür
Kemāl ü ʿilm ü ʿirfānuñ gerekdür

iẕʿān eyledüñ:

1. **iẕʿān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ṣoñradan bilmem ne fikr itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü gāh bühtān eyledüñ

iẕʿān ider:

1. **iẕʿān ider:**-*er*
Gazel 71
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Ey Ḳabūlī ḳahr-ı Ḥaḳ müstelzim-i elṭāfdur
ʿĀrif-i sırr-ı Ḥudā bu nükteyi iẕʿān ider

iẕʿān it:

1. **iẕʿān it:**
Müseddes 5
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Anlamak, kavramak, idrak etmek.

Saña da ḳalacak ʿālemde oldur öyle iẕʿān it
Güle baḳ herkese ḫulḳuñla dünyāyı gülistān it

ʿiẕār:

1. ʿ**iẕārı:**-*ı*
Gazel 82
Mısra: **11**
Yanak, yüz. II Sevgilinin yanağı.

Ḫaṭṭı çemen ʿiẕārı semen ḫaddi yāsemen
Ṣaḥn-ı çemende ḳāmeti serv-i çemendedür

2. ʿ**iẕāruñ:**-*uñ*
Gazel 183
Mısra: **6**
Yanak, yüz. II Sevgilinin yanağı.

Ḥüsn-ṣūret çoġ olur deyr-i cihānda ṣanemā
Rūḥ-baḫş olsa ʿiẕāruñ gibi taṣvīr olıcaḳ

3. ʿ**iẕārı:**-*ı*
Gazel 436
Mısra: **10**
Yanak, yüz. II Sevgilinin yanağı.

Naẓīri gelmemişdür dāne-i fülfül gibi Rūma
ʿİẕārı üzre baḳsañ ḫāline bir dānedür şimdi

4. ʿ**iẕārı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **9**
Yanak, yüz. II Sevgilinin yanağı.

Gül-i bāġ-ı leṭāfetdür ʿiẕārı
Anuñçün yoḳ durur yanında ḫārı

ʿiẕār-ı dil-bere baḳ:

1. ʿ**iẕār-ı dil-bere baḳ:**
Gazel 99
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin yanağına bakmak.

Ey dil ʿiẕār-ı dil-bere baḳ gül zamānıdur
Artar fiġān u nāle-i bülbül zamānıdur

ʿiẕār-ı nāziküñ:

1. ʿ**iẕār-ı nāziküñ:**-*üñ*
Gazel 83
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nazik yanak. II Sevgilinin narin yanağı.

Laʿl-i nābuñ ḫāl-i müşgīnüñ ʿiẕār-ı nāziküñ
Sükkerī-pālūde misk-ālūde gül-mālīdedür

ʿiẕār-ı tābnāk:

1. ʿ**iẕār-ı tābnāk:**
Mesnevi 9
Mısra: **34**

Kelime Tipi: -
Parlak yanak. II Sevgilinin parlak ve bembeyaz yanağı.

Görinür gerdeni çün şemʿ-i kāfūr
ʿİẕār-ı tābnāk ol şemʿe bir nūr

ʿiẕāruñuñ nūrı:

1. **ʿiẕāruñuñ nūrı:**
Beyit 88
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünün nuru, ışığı.

Mehüñ żiyāsını örter ʿiẕāruñuñ nūrı
Bulur mı cām-ı zücāyī ṣafā-yı billūrı

īzā-yı enām:

1. **īzā-yı enām:**
Kaside 4
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Halka eziyet etme, insanlara zulmetme.

Sikke ıṣlāḥı diyü ḫalḳı düşürdi eleme
Niyyeti ḫayra degül işleri īzā-yı enām

iʿzāz eyle:

1. **iʿzāz eyle:**
Gazel 226
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hürmet etmek, saygı göstermek.

Der-i devlet-meʾābuñdur muʿazzez eyleyen ḫalḳı
Ḥaḳīr-i dergehüñ olana iʿzāz eyle sulṭānum

izdiyād-ı kemāl-i şevketle:

1. **izdiyād-ı kemāl-i şevketle:**-*le*
Mesnevi 3
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Azametin, faziletin artması.

İmtidād-ı zamān-ı devletle İzdiyād-ı kemāl-i şevketle

īzed-şinās:

1. **īzed-şinās:**
Tarih 4
Mısra: **13**
Hakk'ı bilen, Yüce Allah'ın emirleri doğrultusunda yaşayan (kimse). II Süyavuş Paşa.

Ḫudā-dān u Ḥaḳ-bīn ü Īzed-şinās
Ḫıiredmend-i dānā-yı dāniste-kār

izhār eyleyen:

1. **izhār eyleyen:**
Gazel 278
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Âşığın sırrını) Açığa vuran, ortaya çıkaran (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur rāz-ı nihān-ı ʿāşıḳı ifşā iden
ʿIşḳdur āfāḳ içre anı izhār eyleyen

iẓhār ider:

1. **iẓhār ider:**-*er*
Gazel 225
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Göstermek, açığa vurmak.

Kemāl iẓhār ider her kimde olsa gül gibi kendin
Ẓuhūr eyler deminde herkesüñ āṣārı sulṭānum

iẓhār-ı ḫıdmetdür:

1. **iẓhār-ı ḫıḍmetdür:**-*dür*
Gazel 60
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hizmet sunmak, hizmet etmek.

Ḳabūlī ġayrı bir maḳṣūdumuz yoḳ şiʿr ü inşādan
Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıḍmetdür

2. **iẓhār-ı ḫıdmetdür:**-*dür*
Gazel 109
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -

Hizmet sunmak, hizmet etmek.

Ḳabūlī ġayrı ḥālet yoḳdur
īrād-ı maʿārifden
Ġaraż arż-ı ʿubūdiyyet
murād iẓhār-ı ḫıdmetdür

3. **iẓhār-ı ḫıdmetdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Hizmet sunmak, hizmet etmek.

Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet
murād iẓhār-ı ḫıdmetdür
Ṣudūrından ġaraż yoḳdur
vürūd-ı şiʿr ü inşānuñ

izhār-ı mehābet eyle:

1. **iẓhār-ı mehābet eyle:**
Beyit 61
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Düşmana) Büyüklüğünü, heybetini, azametini göstermek.

Düşmen-i nā-merde
kendüñ göster ey dil er gibi
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet
eyle şīr-i ner gibi

izhār-ı nikāt:

1. **iẓhār-ı nikāt:**
Kaside 7
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
İnce sözleri gösterme. II Şairlik yeteneğini gösterme.

Yoḳdur āḫer ġarażum
ʿarż-ı duʿādan ġayrı
Ḫıdmetüm medḥ ü
senādur degül iẓhār-ı
nikāt

izüñ tozına:

1. **izüñ tozına:**-*n, -a*
Gazel 198
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin ayağının) İzinin tozu.

Nesīm-i bād-ı ṣubḥāsā
saʿādetle ṣafā geldüñ
İzüñ tozına yüz sürsem
nola yüzüm başa geldüñ

2. **izüñ tozına:**-*n, -a*
Gazel 343
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının tozu.

İzüñ tozına nā-maḥaldür
raḳīb
Revā görme tācuñı tāc-ı
keye

3. **izüñ tozına:**-*n, -a*
Muaşşer 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının tozu.

İzüñ tozına yüz sürsem
nola yüzüm başa geldüñ
Müşerref ḳılduñ aḥbābı
saʿādetle ṣafā geldüñ

4. **izüñ tozına:**-*n, -a*
Kaside 5
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
(Paşanın ayağının) İzinin tozu.

Bahāne oldı izüñ tozına
yüz sürmege şiʿrüm
Bahāneyle olur dirler ḳula
iḥsānı sulṭānuñ

izüñ tozınuñ minneti:

1. **izüñ tozınuñ minneti:**
Gazel 351
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) İzinin tozunun minneti. II Âşığın, sevgilinin ayağının toprağına minnet etmesi.

Ḫāk-i ḳademüñ ḫıẕmeti
başum yüzüm üzre
İzüñ tozınuñ minneti iki
gözüm üzre

ʿizz ü cāh:

1. ʿ**izz ü cāh:**
Gazel 208
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki, şerefli ve itibarlı (bir yer).

Yūsuf-ı cānuñ
zenaḥdānuñ ġamıyla
yirini

Ḳaʿr-ı çāh iken ʿazīzüm
ʿizz ü cāh itsem gerek

2. ʿ**izz ü cāh:**
Gazel 239
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki.

ʿİzz ü cāh ile ṭuyılmaz güẕerān-ı eyyām
Gel faḳīre ṣor anuñ her güni bir māh-ı tamām

3. ʿ**izz ü cāh:**
Gazel 270
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki.

Olursa ḥasbeten li'llāh fi'llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun ne ʿizz ü cāh içün olsun

ʿizz u cāh u rifʿate:

1. ʿ**izz u cāh u rifʿate:**-*e*
Tarih 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İzzet, makam ve yücelik.

ʿİlm ile ādāb ile ʿirfān ile Lāyıḳ itdi ʿizz u cāh u rifʿate

ʿizz ü temkīn ü ʿār ṣāḥibidür:

1. ʿ**izz ü temkīn ü ʿār ṣāḥibidür:**-*dür*
Mesnevi 5
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
İzzet, temkin ve ar sahibi (kimse). II Paşa hazretleri.

ʿİzz ü temkīn ü ʿār ṣāḥibidür
Şevket ehli vaḳār ṣāḥibidür

ʿizz u veḳār:

1. ʿ**izz u veḳār:**
Tarih 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İzzet ve haysiyet.

Tefekkürde Āṣaf tedebbürde rāy
Bu rāy ile kesb itdi ʿizz u veḳār

ʿizzet:

1. ʿ**izzetler:**-*ler*
Gazel 12
Mısra: **9**
Şeref, itibar, kıymet.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaşşuḳ o taʿalluḳ o hevā

2. ʿ**izzet:**
Gazel 51
Mısra: **7**
Şeref, itibar, kıymet.

Ṣāḥib-kemāle ẕilleti ʿizzet durur velī
Cāḥ u celāli cāḥile çāh-ı caḥīmdür

3. ʿ**izzet:**
Gazel 338
Mısra: **7**
Şeref, itibar, kıymet.

Maḳāmuñ ḫāk-i ẕillet eyle ey dil ʿizzet isterseñ
Selāmeṯ∨āh iseñ evvel melāmet iṯtiyār eyle

4. ʿ**izzet:**
Gazel 345
Mısra: **6**
Şeref, itibar, kıymet.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

5. ʿ**izzet:**
Gazel 346
Mısra: **8**
Şeref, itibar, kıymet.

Ser-firāz olmaḳ dilerseñ bī-niyāza ḳıl niyāz
ʿİzzet isterseñ yüri yüz ṭut cenāb-ı ʿizzete

6. ʿ**izzetle:**-*le*
Kaside 4
Mısra: **193**
Şeref, itibar, kıymet.

Pāye-i ʿuzlete ʿizzetle ḳadem kim başsa
Naẓar-ı ḳuṭba çekerler anı merdān-ı fiḫām

7. ʿ**izzet:**
Mesnevi 10
Mısra: **6**
Şeref, itibar, kıymet.

İbtidā kāra besmeleyle olur
ʿİzzet ol naḫle besmeleyle olur

8. ʿ**izzetle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **27**
Şeref, itibar, kıymet.

Dönüp gün gibi ʿazm-i Rūm idüp devletle ʿizzetle
Gelüp şıḥḥatle teşrīf eyledüñ şehri saʿādetle

9. ʿ**izzet:**
Terci-bend 3
Mısra: **13**
Şeref, itibar, kıymet.

ʿİzzet isterseñüz ol fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var ise ġayretle baḳuñ

10. ʿ**izzetle:**-*le*
Terci-bend 3
Mısra: **13**
Şeref, itibar, kıymet.

ʿİzzet isterseñüz ol fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var ise ġayretle baḳuñ

ʿizzet bulmasun:

1. ʿ**izzet bulmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 265
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şeref bulmak, kıymetli olmak, değer kazanmak, hürmet edilmek.

Bāʿiṣ-i ẕillet olan ben ḫāke ʿizzet bulmasun
Ḥalüme raḥm itmeyen ʿālemde raḥmet bulmasun

ʿizzet itmezler:

1. ʿ**izzet itmezler:**-*mez, -ler*
Gazel 222
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hürmet etmek, saygı göstermek.

Mışra gelme yañılursañ sākin olma żāmin ol
ʿİzzet itmezler gerek Yūsuf gerek Bünyāmin ol

ʿizzet ü iclāl:

1. ʿ**izzet ü iclāl:**
Tarih 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İzzet ve ikram.

ʿİzzet ü iclāl ü ḳadr ü rifʿat ü iḳbāl ile
Ḳıldı bir sūr-ı şafā-baḫşa şürūʿ u ibtidā

ʿizzet ü iʿtibārı:

1. ʿ**izzet ü iʿtibārı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şeref ve itibar.

Ḳaḳısa sögse yār ḥaẕ iderüz
ʿİzzet ü iʿtibārı kim sevmez

ʿizzet ü rifʿat:

1. ʿ**izzet ü rifʿat:**
Gazel 285
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şeref ve yücelik.

İşigüñde ḳuluñam bendeñi yap sulṭānum
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ ʿizzet ü rifʿat bilürin

ʿizzet uman:

1. ʿ**izzet uman:**
Tahmis 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İzzet uman, hürmet bekleyen (kimse).

Kibr olmamaḳ gerek durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i ġamda ey göñül

ʿizzete irişdüñ:

1. ʿ**izzete irişdüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 21
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -

İzzete erişmek, itibar kazanmak.

Sen ki çün bu şān-ı ʿālī-şān ile
Ḥaḳ naṣīb itdi irişdüñ ʿizzete

ʿizzet-i şāhī:

1. ʿ**izzet-i şāhī:**
Gazel 247
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yüce padişah. II Sevgili.

Ġulām-ı āstānıdur Ḳabūlī ʿizzet-i şāhī
Ḳapuñ ḳullarını ṣāḥib-riyāset eyle sulṭānum

ʿizzetüñ ḳaṣrı:

1. ʿ**izzetüñ ḳaṣrı:**
Mesnevi 3
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Yücelik sarayı. II Devlet sarayı, saltanat.

ʿİzzetüñ ḳaṣrı ḳāyim olmaġ içün
Salṭanat pāydār olmaġ içün

ʿizz-i sulṭānī:

1. ʿ**izz-i sulṭānī:**
Tarih 3
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Sultanın izzeti.

Ḳarār itsün vezāret pāyesinde pāydār olsun
Anuñdur pāye-ber-pāye muḳarrer ʿizz-i sulṭānī

J

jāle:

1. **jāle:**
Beyit 285
Mısra: **1**
Çiy tanesi, şebnem. II Gözyaşı.

Gülüñ her bergine bülbül döker gözden birer jāle
Yine yüz āl idüp ḳondurur anı daldan dala

2. **jāleler:**-*ler*
Gazel 44
Mısra: **6**
Çiy tanesi, şebnem. II Sevgilinin dişi.

Bir müdevver laʿlden bir ḥoḳḳa düzmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

3. **jāle:**
Gazel 364
Mısra: **6**
Çiy tanesi, şebnem. II Şarap.

Sāḳī ne ṭurursın ele al cām-ı ṣabūḥı
Ṭolsun seherī jāle ile nite ki lāle

4. **jāle:**
Kaside 6
Mısra: **31**
Çiy tanesi, şebnem.

Ne jāle belki ʿarūs-ı sipihr sūruñda
Sürūr ile ḳapuña ʿarż ider nice gevher

5. **jāle:**
Kaside 6
Mısra: **29**
Çiy tanesi, şebnem. II Yıldızlar.

Seḥer ṣaḥīfe-i ʿālem pür oldı jāle ile
Meger debīr-i felek itdi ḥāṣılın defter

jengārī seren ṭaḳdı:

1. **jengārī seren ṭaḳdı:**-*dı*
Gazel 428
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bakır renkli direk takmak. II Ahı göğe yükselmek.

Duḫān-ı nār-ı āhum aña bir aʿlā direk dikdi
Çıḳup ḳavs-i ḳuzaḥ bir dāne jengārī seren ṭaḳdı

jeng-i miḥnetden mücellā ḳıla:

1. **jeng-i miḥnetden mücellā ḳıla:**-*a*
Tahmis 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -

Keder pasından temizlemek. II Dertten ve kederden kurtulmak.

Pāk ide gerd-i kederden sile kendü nefsini
Jeng-i miḥnetden mücellā ḳıla kendü nefsini

<u>jeng-i nuḳūş-ı ġayrdan pākdür:</u>

1. **jeng-i nuḳūş-ı ġayrdan pākdür:**- *dür*
Gazel 122
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Başkalarının pasından temiz (şey). II Âşığın rakipten daha temiz gönlü.

Pākdür āyīnemüz jeng-i nuḳūş-ı ġayrdan
Sīne-i sīmīn-i dil-ber gibi ṣāf u sādedür

K

<u>ḳabā:</u>

1. **ḳabāsında:**-*sı, -n, -da*
Beyit 225
Mısra: **1**
Elbise, giysi, kıyafet, kaftan, cübbe. II Can, ruh.

Cihānuñ yoḳ ḳabāsında beḳāsı
Muḳarrerdür fenāsında fenāsı

2. **ḳabā:**
Gazel 360
Mısra: **3**
Elbise, giysi. II Kaftan, cübbe.

Biz ne ḳabā vü ne ʿabā isterüz
Tāc u külāh ehline tāc u külāh

3. **ḳabā:**
Kaside 9
Mısra: **3**
Elbise, giysi.

Ḳabā dökmiş cefā görmiş vücūd eskitmiş el çekmiş
Libās-ı ʿāriyetden ʿār iden ʿüryāna ʿışḳ olsun

4. **ḳabā:**-*miş*
Kaside 10
Mısra: **17**
Elbise, giysi.

Naḫl-i bālā-yı vücūdı bir ḳabā dökmiş nihāl
Şāḫsār-ı cismine ṣarmış iki yapraḳ dede

<u>ḳabāġı ṭoldur:</u>

1. **ḳabāġı ṭoldur:**
Gazel 414
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehini doldurmak.

Şarāb-ı nāb ile ṭoldur ḳabāġı nūş idelüm
Zamāne ḫākle ṭoldurmadın ḳabāġumuzı

<u>ḳabāġumuzı ḫākle toldurmadın:</u>

1. **ḳabāġumuzı ḫākle ṭoldurmadın:**-*madın*
Gazel 414
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gözünü toprakla doldurmak: Öldürmek, ölümüne yol açmak.

Şarāb-ı nāb ile ṭoldur ḳabāġı nūş idelüm
Zamāne ḫākle ṭoldurmadın ḳabāġumuzı

<u>ḳabāḥat:</u>

1. **ḳabāḥat:**
Mesnevi 5
Mısra: **15**
Kabahat, suç, hata.

Ne ḳabāḥat mis̲āl-i berd-i ʿacūz
ʿAcz iderler zamāne ḫalḳı henūz

2. **ḳabāḥatine:**-*i, -n, -e*
Mesnevi 5
Mısra: **13**
Kabahat, suç, hata.

Dāldür çehresi ḳabāḥatine
Her ḫabāṣet düşer ḳıyāfetine

<u>kabāle-i şerʿī:</u>

1. **ḳabāle-i şerʿī:**
Mesnevi 6
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -

Şeri hüccet, hukukla ilgili ispat. II Kabûlî'nin söz konusu şiiri.

Müntehī īn ḳabāle-i şerʿī
ʿAbd-i muḫliṣ Ḳabūli-i dāʿī

ḳabalıḳ:

1. **ḳabalıḳdur:**-*dur*
Gazel 65
Mısra: **4**
Kabalık, nezaketsizlik.

Ḳabā-yı ʿāriyetden cismi ʿārī ḳılmaḳ erlikdür
Libās-ı aṭlas u dībāya aldanmaḳ ḳabalıḳdur

ḳabar:

1. **ḳabarırdı:**-*ır, -dı*
Kaside 2
Mısra: **64**
Kabarmak, şişmek. II Aşırı miktarda çoğalmak, bollaşmak.

Kerem-i keff-i güherbārın işitdi yatdı
Dem idi ḫayli köpürür ḳabarırdı ʿummān

ḳabā-yı büġānuñ yaḳāsını çāk itmeyen:

1. **ḳabā-yı büġānuñ yaḳāsını çāk itmeyen:**
Gazel 406
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İstek elbisesinin yakasını yırtmayan (kimse). II Sevgiliye ulaşmayı arzu etmeyen kişi.

Çāk itmeyen ḳabā-yı büġānuñ yaḳāsını
İki yaḳada nice görür meh-liḳāsını

ḳabā-yı keyānī:

1. **ḳabā-yı keyānī:**
Gazel 343
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Padişah kabası.

Ḳabā-yı keyānī durur tāc-ı ʿışḳ
Şehā şanma anı ki ger kes geye

ḳabā-yı luṭfuñuñ dāmānı:

1. **ḳabā-yı luṭfuñuñ dāmānı:**
Gazel 231
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütuf elbisesinin eteği. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Çekilmem işigüñden ẕeyl-i iḥsānuñdan el çekmem
Ḳabā-yı luṭfuñuñ destümdedür dāmānı sulṭānum

ḳabā-yı pādşāhī:

1. **ḳabā-yı pādşāhī:**
Beyit 265
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Padişah kaftanı.

Tu-rā zībed ḳabā-yı pādşāhī
Ḳabā-yı pādşāhī-rā tu şāyī

ḳabā-yı pādşāhī-rā:

1. **ḳabā-yı pādşāhī-rā:**-*rā*
Beyit 265
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Padişahın kaftanı.

Tu-rā zībed ḳabā-yı pādşāhī
Ḳabā-yı pādşāhī-rā tu şāyī

Kaʿbe:

1. **Kaʿbede:**-*de*
Gazel 57
Mısra: **8**
Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Kūyuña varanlara göster cemālüñ nūrını
Kim görürler Kaʿbede ey ruḫları gül-nār nūr

2. **Kaʿbe:**
Gazel 505
Mısra: **3**
Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer. II Sevgilinin yanağı.

ʿĀrıżı Kaʿbe yüzi ḳible ser-i kūyı maḳām

Ḳāmet-i mevzūnı bir
sīmīn direkdür nūrdan

3. **Kaʿbe:**
Gazel 170
Mısra: **7**
Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Kaʿbe añılsa ʿāşıḳ kūy-ı ḥabībe varur
Böyle gerekdür işte ʿālemde ḥacca varış

4. **Kaʿbeye:**-*y, -e*
Tuyuğ 2
Mısra: **3**
Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Kaʿbeye beñzer diyü söyler gören
Kūy-ı iḳlīm-i nigūsıdur Gedūs

<u>Kaʿbe bünyād eyle:</u>

1. **Kaʿbe bünyād eyle:**
Gazel 228
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kâbe inşa etmek. II Gönül yapmak. II Kâbe: Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum
Ḥalīlāsā yine bir Kaʿbe bünyād eyle sulṭānum

<u>Kaʿbe bünyād eylemek:</u>

1. **Kaʿbe bünyād eylemek:**-*mek*
Gazel 191
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kâbe inşa etmek. II Gönül yapmak. II Kâbe: Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Ey dīde ḳābil midür bir
Kaʿbe bünyād eylemek
Zīver ü zerle der ü dīvārın
ābād eylemek

<u>Kaʿbe ḥaḳḳı:</u>

1. **Kaʿbe ḥaḳḳı:**
Gazel 191
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
"Kabe hakkı için" anlamına gelen bir yemin ifadesi.

Ber-murād itmek durur
yaʿni Ḳabūlī bendeñi
Kaʿbe ḥaḳḳı Kaʿbe
yapmaḳdur anı şād
eylemek

<u>Kaʿbe yapdı:</u>

1. **Kaʿbe yapdı:**-*dı*
Gazel 193
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kâbe inşa etmek. II Gönül yapmak. II Kâbe: Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Yıḳmadı gönlin ele aldı
Ḳabūlī bendenüñ
Dest-i iḥsānı yine bir
Kaʿbe yapdı ʿAbdinüñ

<u>Kaʿbe yapmaḳdur:</u>

1. **Kaʿbe yapmaḳdur:**-*maḳ, -dur*
Gazel 191
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kâbe inşa etmek. II Gönül yapmak. II Kâbe: Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Ber-murād itmek durur
yaʿni Ḳabūlī bendeñi
Kaʿbe ḥaḳḳı Kaʿbe
yapmaḳdur anı şād
eylemek

<u>Kaʿbe yıḳma:</u>

1. **Kaʿbe yıḳma:**-*ma*
Gazel 236
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kâbe yıkmak. II Gönül yıkmak: Bir kimseyi çok üzecek ve kıracak bir davranışta bulunmak, gönül kırmak, gücendirmek. II Kâbe: Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Kaʿbe yıḳma didükce azarsın

Saña bu mı günāhum İbrāhīm

Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel:

1. **Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel:**
Gazel 218
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgilinin Kâbe'ye benzeyen mahallesine gelmek.

Gitme yabana ṣūfī ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṣafāya Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

Kaʿbe-i kūyuñ:

1. **Kaʿbe-i kūyuñ:**-*uñ*
Gazel 67
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kabe'ye benzeyen mahalle. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Ruḫuñ şevḳiyle yanmış nice dāġ-ı pür-fetīlüm var
Bulursam Kaʿbe-i kūyuñ nola rūşen delīlüm var

Kaʿbe-i kūyuñda:

1. **Kaʿbe-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 203
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kabe'ye benzeyen mahalle. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Ne gezer Kaʿbe-i kūyuñda raḳīb-i zāġuñ
Şāh-bāzum anı sen murġ-ı ḥarem mi ṣanduñ

Kaʿbe-i kūyuñı kuşatmışdur:

1. **Kaʿbe-i kūyuñı ḳuşatmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 236
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mahallenin Kâbe'sini kuşatmak. II Sevgilinin mahallesini kaplamak. II Kâbe: Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Kaʿbe-i kūyuñı ḳuşatmışdur
Dūd-ı āh-ı siyāhum İbrāhīm

Kaʿbeveş:

1. **Kaʿbeveş:**
Beyit 8
Mısra: **2**
Kâbe gibi.

Aḳıdur ayaġına dünyāyı Kaʿbeveş kişide altun olıcaḳ

Kaʿbeye varmaḳ:

1. **Kaʿbeye varmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 50
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Müslümanların mukaddes yeri) Kabe'ye varmak, Kabe'ye gitmek.

Kaʿbeye varmaḳ dilerseñ kūy-ı yāre varıgör
Nūr görmek ister iseñ anda rūy-ı yāri gör

ḳābıż-ı ervāḥa:

1. **ḳābıż-ı ervāḥa:**-*a*
Tarih 20
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ruhları tutan (şey). II Azrail.

Naḳd-i cānı deyn idi Ḥaḳḳa anı ḳabż itmege
Ḳābıż-ı ervāḥa emr itdi Ḫudā-yı bī-niyāz

ḳābıż-ı māl:

1. **ḳābıż-ı māl:**
Kaside 4
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Parayı tutan (kimse).

Ḳābıż-ı māl imiş üstinde anuñ defterdār
Çıḳdı māl ortaya anuñ olıcaḳ ḳāmeti lām

kābil:

1. **ḳābil:**
Gazel 191
Mısra: **1**
Mümkün, olanaklı.

Ey dīde ḳābil midür bir Kaʿbe bünyād eylemek

Zīver ü zerle der ü dīvārın
ābād eylemek

2. **ḳābil:**
Gazel 429
Mısra: **9**
Mümkün, olanaklı.

Ey Ḳabūlī arada ḳābil
degüldür ittiḥād
Yār zīrā telḫ-gūy u kīne-
cūy u tünd-ḫūy

3. **ḳābil:**
Kaside 3
Mısra: **68**
Mümkün, olanaklı.

Lākin günāhum ancaḳ
mīrīye saʿyüm oldı
Bilmezlik ile sehven
olana tevbe ḳābil

4. **ḳābil:**
Müseddes 4
Mısra: **7**
Mümkün, olanaklı.

Bendeñe cevr ü cefā
eylememek ḳābil iken
Bāb-ı inṣāf u ʿadāletde
özüñ kāmil iken

5. **ḳābildi:**-*di*
Tahmis 10
Mısra: **19**
Mümkün, olanaklı.

Eger mest olsa ḳābildi
viṣāli
Ne çāre ol güzel mestāne
ḳalmaz

6. **ḳābildür:**-*dür*
Gazel 27
Mısra: **9**
Kabul eden (kimse).

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫẕ
ile ilden ammā
Bāʿiṯ-i tefriḳa olur saña ol
cemʿiyyet

7. **ḳābildür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **9**
Kabul eden (kimse).

Ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul
degüldür ḫayli ḳābildür
Benüm sulṭānum iḥsāñ
eyle ʿālem şimdi ḫālīdür

8. **ḳābil:**
Kaside 3
Mısra: **84**
Kabul eden (kimse).

Mīrīye ḫıdmet itdüm
şāyeste-i ʿāṭāyam
Emvāle saʿyüm oldı iḥsān
olursa ḳābil

9. **ḳābil:**
Gazel 336
Mısra: **4**
Uygun, münasip (kimse).

Ḥācı Bektāş-ı Velī
dergehine yüz sürdük
Bir gedā ḳābil imiş
varmaġa sulṭān evine

10. **ḳābil:**
Kaside 4
Mısra: **59**
Uygun, münasip (kimse).

Didi ol gitmek ile ḳābil
ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki
şehā defʿ ola ʿām

11. **ḳābil:**
Müseddes 4
Mısra: **9**
Uygun, münasip (kimse).

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfatuñ
maʿdelete ḳābil iken
Bu ʿacebdür ki özüñ
pādşeh-i ʿādil iken

<u>ḳābil midür:</u>

1. **ḳābil midür:**-*dür*
Gazel 361
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mümkün mü, olanaklı mı? II Mümkün değil, imkânsız.

Kim başa çıḳdı bu felek-i
bī-amān ile
Ḳābil midür muḳābele
pīl-i demān ile

2. **ḳābil midür:**-*dür*
Gazel 387
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mümkün mü,

olanaklı mı? II Mümkün değil, imkânsız.

Meh kim bu deñlü zīnet ü zīb aña fer virür
Ḳābil midür ki ṭalʿat-ı zībāña beñzeye

ḳābil ola:

1. **ḳābil ola:**-*a*
Gazel 344
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kabul eden (kimse) olmak. II Uygun olmak, münasip olmak.

Dil-dāra didüm būse kenār ola mı ḳābil
Didi ne tekellüf aña yārān arasında

ḳābil olur:

1. **ḳābil olur:**-*ur*
Gazel 103
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kabul eden (kimse) olmak. II Uygun olmak, münasip olmak.

Nola olursa Ḳabūlī ḳapuñda maḳbūlüñ
Ġulām-ı maḳbul olan ḫıdmetinde ḳābil olur

ḳābil-i ḫıdmet:

1. **ḳābil-i ḫıdmet:**
Gazel 281
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hizmeti kabul eden (kimse). II Sevgilinin kapısında hizmet etmeyi kabul eden âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī ḳābil-i ḫıdmet ḳuluñdur āstānuñda
Mürüvvet eyle iḥsānuñ dirīġ itme ḳavābilden

ḳābil-i ıṣlāḥ:

1. **ḳābil-i ıṣlāḥ:**
Kaside 4
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
İyileştirilebilir olma, düzeltilebilme.

Bidʿat-ı fāsidesi ḳābil-i ıṣlāḥ degül
Niyyet-i kāsidesi nā-sezed u nā-fercām

ḳābil-i taʿbīr:

1. **ḳābil-i taʿbīr:**
Kaside 4
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Açıklanması mümkün (şey).

ʿAkl u idrāk idicek mertebeden berterdür
Vāḳıʿā ḳābil-i taʿbīr degüldür bu menām

ḳābiliyyet-i naẓmiyye:

1. **ḳābiliyyet-i naẓmiyye:**
Diğer 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Şiir (yazma) kabiliyeti.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

ḳābilü't-tevb:

1. **ḳābilü't-tevb:**
Beyit 23
Mısra: **2**
Tövbelerin kabulü.

Şefāʿat ez-şefīʿ-i ʿāṣiyān-ı ümmet-i Aḥmed
Ḳabūl ez-ḳābilü't-tevb ez-Ḳabūlī tevbe-i bī-ḥad

2. **ḳābilü't-tevb:**
Beyit 151
Mısra: **2**
Tövbelerin kabulü.

Şefāʿat ez-şefīʿ-i müẕnibīn-i ümmet-i bī-tāb
Ḳabūl ez-ḳābilü't-tevb ez-Ḳabūlī tevbe ez-eẕnāb

ḳable'l-ān:

1. **ḳable'l-ān:**
Tarih 16
Mısra: **6**
Daha önce.

Ḳad benā dāran ʿale-arḍı ḥamīmi arḍıhi
Kāne ḳable'l-ān muḥtācen li-taʿmīrin bihi

kable'l-ecel:

1. **ḳable'l-ecel:**
Gazel 509
Mısra: **4**
Ecel gelmeden, ölmeden önce.

Gelmedin ḫaṭṭuñ viṣāle vaʿde ḳılduñ gelmedüñ
El-ʿacel ey ḳad-ḳıyāmet el-ʿacel ḳable'l-ecel

kabr itme:

1. **ḳabr itme:**-*me*
Gazel 450
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kabir etmek, mezar hâline getirmek.

İntiẓār ile nizār itme bizi öldürme
Sīne ṣandūḳasını mürde dile ḳabr itme

kabūl:

1. **ḳabūl:**
Beyit 23
Mısra: **2**
Kabul etmek, onaylamak, razı olmak.

Şefāʿat ez-şefīʿ-i ʿāṣiyān-ı ümmet-i Aḥmed
Ḳabūl ez-ḳābilü't-tevb ez-Ḳabūlī tevbe-i bī-ḥad

2. **ḳabūl:**
Beyit 151
Mısra: **2**
Kabul etmek, onaylamak, razı olmak.

Şefāʿat ez-şefīʿ-i müẕnibīn-i ümmet-i bī-tāb
Ḳabūl ez-ḳābilü't-tevb ez-Ḳabūlī tevbe ez-eẕnāb

3. **ḳabūli:**-*i*
Kıt'a 21
Mısra: **4**
Kabul etmek, onaylamak, razı olmak.

Cihānda medḥ ü zemm ehline ancaḳ
Bize birdür anuñ reddi ḳabūli

4. **ḳabūle:**-*e*
Mesnevi 3
Mısra: **51**
Kabul etmek, onaylamak, razı olmak.

Bu duʿāmuz ḳıla ḳabūle ḳarīn
Diyelüm cümlemüz aña āmīn

5. **ḳabūl:**
Gazel 24
Mısra: **12**
Kabul etmek, onaylamak, razı olmak. II Kabûlî: Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḫudāyā peẕīrem be-ān ʿacz ü taḳṣīr
Buved ger Ḳabūl ez-ʿibādet ʿibādet

kabūl eyle:

1. **ḳabūl eyle:**
Kaside 2
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek, razı olmak.

Āstānuñda ḳabūl eyle Ḳabūlī ḳuluñı
Bende-i muḳbil iken tā ola maḳbūl-i cihān

2. **ḳabūl eyle:**
Tahmis 4
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek, razı olmak.

Gel Ḳabūlī bu remzi eyle ḳabūl
Kim ki bir ẕerresine buldı vüṣūl

3. **ḳabūl eyle:**
Gazel 374
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek, razı olmak, onaylamak.

Vār iken ʿāṣıḳuñ iḳrārı günahkārlıġa
Yārine dir mi ḳabūl eyle beni yārlıġa

ḳabūl ide:

1. **ḳabūl ide:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek, razı olmak, onaylamak.

Gel duʿā eyle Ḳabūlī saña oldur maʿḳūl
Umaruz k'anı ḳabūl ide ḳabūlü'd-derecāt

ḳabūl ideler:

1. **ḳabūl ideler:**-*e, -ler*
Kıt'a 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kabul etmek, razı olmak, onaylamak.

Açılma ġayr yanında niyāzı pinhān it
Ümīddür ki ḳabūl ideler şefāʿatüñi

ḳabūl olmaḳ:

1. **ḳabūl olmaḳ:**-*maḳ*
Mesnevi 7
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kabul olmak, isteği yerine gelmek.

Zebānına gelen nīk ü eger bed
Ḳabūl olmaḳ gerek bī-menʿ ü bī-red

ḳabūl olmaya:

1. **ḳabūl olmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 354
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kabul olmak, isteği yerine gelmek.

Ey Ḳabūlī tehniye-nāme durur varsun hele
Yā ḳabūl olmaya yā redd ola yā ṣūret vire

Ḳabūl'aḥsente:

1. **Ḳabūl'aḥsente:**
Gazel 434
Mısra: **9**
Kabûlî'ye aferin!

Yine bir ṭarz-ı ḥasen buldı Ḳabūl'aḥsente
Ḥüsn-i naẓmın gören elbette ider taḥsīni

Ḳabūlī:

1. **Ḳabūlī:**
Beyit 1
Mısra: **1**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī kesmezüz ümmīdümüz Feyyāż-ı muṭlaḳdan
Naẓar sulṭān-ı ʿālemden ʿināyet ḥażret-i Ḥaḳdan

2. **Ḳabūlī:**
Beyit 23
Mısra: **2**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Şefāʿat ez-şefīʿ-i ʿāṣiyān-ı ümmet-i Aḥmed
Ḳabūl ez-ḳābilü't-tevb ez-Ḳabūlī tevbe-i bī-ḥad

3. **Ḳabūlī:**
Beyit 151
Mısra: **2**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Şefāʿat ez-şefīʿ-i müẕnibīn-i ümmet-i bī-tāb
Ḳabūl ez-ḳābilü't-tevb ez-Ḳabūlī tevbe ez-eẕnāb

4. **Ḳabūlī:**
Beyit 160
Mısra: **1**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūli ʿarṣa-i naẓm içre ehl-i diller ile
Semend-i ṭabʿumuzı ḳoşa ḳoşa biz ḳalduḳ

5. **Ḳabūlī:**
Beyit 250
Mısra: **2**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Niṣār eyler ṣenā dürlerini
bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey
sulṭān-ı ʿālī-şān

6. **Ḳabūlī:**
Beyit 268
Mısra: **1**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī sāḥil-i deryāda çoḳ
sefīne yatur
Derūn-ı dilde ġam-ı
yārdan ḥazīnem var

7. **Ḳabūlī:**
Diğer 1
Mısra: **87**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Mā Ḳabūlī bende-i
efgende'īm
Dest-i sulṭān-ı şehān-ı
muhteşem

8. **Ḳabūlī:**
Diğer 1
Mısra: **117**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Zi-dil ü cān Ḳabūlī şeb ü
rūz
Be-revāneş deverān vird-i
derūn

9. **Ḳabūlī:**
Diğer 2
Mısra: **75**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Nām-ı nīkūdur Ḳabūlī
kişiden bāḳī ḳalan
Ṣoñı fānīdür ṭutalum
şimdi olmışsın fülān

10. **Ḳabūlī:**
Gazel 1
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī nā-murāduñ bir
murādı yoḳ cenābuñdan
Maḥabbetdür murādı
ġayrı ḥālet añlama cānā

11. **Ḳabūlī:**
Gazel 4
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yol bulur yüz sürmege
bāb-ı saʿādet-baḫşına
Devlet anuñ kim Ḳabūlī
ḫāk ile yeksān ola

12. **Ḳabūlī:**
Gazel 5
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bihişt olursa da ṭurmaz
güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı
ḥubba minnet ola

13. **Ḳabūlī:**
Gazel 6
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bir gün Ḳabūlī vāṣıl-ı
cānān ider seni
Sulṭān-ı bī-niyāza ki
dilden niyāz ola

14. **Ḳabūlī:**
Gazel 7
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Tu şudī ey Ḳabūlī hem-çü
giyāh
Der-reheş zār u nā-tüvān
şude'i

15. **Ḳabūlī:**
Gazel 11
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz

ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Keyfi deminde pīri Ḳabūlī cüvān ider
İnsānı yoḫsa biñ mi yaşadur ḳolonya

16. **Ḳabūlī:**
Gazel 12
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaşşuḳ o taʿalluḳ o hevā

17. **Ḳabūlī:**
Gazel 13
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ḫalvet-i ḫāṣa icāzet olmaya diyü
Ḥicāb ile verā-yı bābdan ḳaldum ḥicābāsā

18. **Ḳabūlī:**
Gazel 14
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Lübb-i şuʿarāsın dir isem nola Ḳabūlī
Dir naẓm-ı şekerrīzüñe her kişi lüb-i lüb

19. **Ḳabūlī:**
Gazel 15
Mısra: **15**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḥaşr-i ecsāda Ḳabūlī münkir olmaz ehl-i dīn
Uyuyanlar uyanur bī-hūde yatmaz ehl-i ḫ∨āb

20. **Ḳabūlī:**
Gazel 16
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Sen evvel azıġı gönder ḳonaġuña gitsün
Ḳabūli çekmeyesin azıġ içün anda taʿab

21. **Ḳabūlī:**
Gazel 17
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Tāb u ṭāḳat ḳomadı tende Ḳabūlī teb-i ġam
Yine söz söylemege ṭāḳat umarsın ne ʿaceb

22. **Ḳabūlī:**
Gazel 18
Mısra: **15**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūli derdüñe dermānı yārdan iste
Marīż-i ʿışḳa devā yazmamış bu fende ṭabīb

23. **Ḳabūlī:**
Gazel 19
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Cihān dār-ı belādur bunda kimse ṣāḍmān olmaz
Ḳabūlī ġam getürme ḫāṭıra göñlüñi ḫurrem ṭut

24. **Ḳabūlīyi:***-y, -i*
Gazel 20
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿAvḳ ider kūyuña varduḳca Ḳabūlīyi ḳomaz
Seg-i bī-dīn o raḳībüñ geçinür nādān it

25. **Ḳabūlī:**
Gazel 21

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Düşdükce destgīr ol üftādedür Ḳabūlī
Ey ṭāliʿ-i ḫuceste ey kevkeb-i saʿādet

26. **Ḳabūlī:**

Gazel 22

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Aç gözüñi Ḳabūlī devlet ḳapuya geldi
Gel bu ḳapuda sen de eyle duʿā-yı devlet

27. **Ḳabūlī:**

Gazel 23

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl eyle o yāre
Ne ḳorḳarsın helāk ide nihāyet

28. **Ḳabūlī:**

Gazel 26

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ḳıyāmetde ḥālüñ nolur
Ṣorılursa her itdügüñ seyyiʾāt

29. **Ḳabūlī:**

Gazel 27

Mısra: **14**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Başa her dānesi bir seng-i cefādur şeynüñ
Ey Ḳabūlī anı almaġ ile bulma şöhret

30. **Ḳabūlī:**

Gazel 28

Mısra: **13**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṣayḳal ur āyine-i ḳalbe Ḳabūlī ṣāf ol
Ṭalʿat-ı dost nümāyān olamaz küll-i cihāt

31. **Ḳabūlī:**

Gazel 30

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṭoġrı oḳutmaz Ḳabūlī şiʿrümüz
Ṭabʿı kec yārān elinden el-ġıyāṣ

32. **Ḳabūlī:**

Gazel 31

Mısra: **10**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Dolab-ı felek ḳutb-ı murād üzre dönerse
Himmetde Ḳabūlī saña māyil mi olur ġavṣ

33. **Ḳabūlī:**

Gazel 32

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī dem urur Ḍaḥḥāk-ı mārīden nigār
Beñzemez mi iki dūşında iki ṣuʿbāna ṣaç

34. **Ḳabūlī:**

Gazel 34

Mısra: **10**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Tūtyā-yı ḫāk-i pāyin almaġ isterseñ eger
Yolları üstinde bekle ey Ḳabūlī gözüñ aç

35. **Ḳabūlī:**
Gazel 36
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿUṭārid vaṣf-ı ḥüsnin yazmaġ içün
Ḳabūlī mihr ile meh olur elvāḥ

36. **Ḳabūlī:**
Gazel 38
Mısra: **20**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Meddāḥi-i Resūlī ez-mā ne bü'l-fużūlī
Ez-cān u dil Ḳabūlī ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

37. **Ḳabūlīye:**-*y, -e*
Gazel 39
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Hecrüñle başında ḳopuyor rūz-ı ḳıyāmet
Şefḳat güni irişdi Ḳabūlīye Meḥemmed

38. **Ḳabūlī:**
Gazel 40
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

39. **Ḳabūlī:**
Gazel 42
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

40. **Ḳabūlī:**
Gazel 46
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṭūṭi-i ṭabʿum Ḳabūlī nice gūyā olmasun
Dil-berüñ laʿl ü lebi ḳand-i mükerrerden leẕīẕ

41. **Ḳabūlīyi:**-*y, -i*
Gazel 48
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

42. **Ḳabūlī:**
Gazel 49
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ümīd-i pāy-būsuñla Ḳabūlī pāyuña düşmiş
Reh-i ʿışḳ içre bir gün ḫāksār olmaḳ muḳarrerdür

43. **Ḳabūlī:**
Gazel 51
Mısra: **12**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Efsürde-ḫāṭır eylemez iḥyā ider seni
Ol kim Ḳabūli Muḥyi-i ʿaẓm-i remīmdür

44. **Ḳabūlīye:**-*y, -e*
Gazel 51
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Her ne cefā olursa revādur Ḳabūliye
Yitmez mi bu günāh aña kim müstaḥīmdür

45. **Ḳabūlī:**
Gazel 52
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī ḳadeh-i māh niçün devr itmez
Kāse-i çarḫ-ı felek üstümüze yā ne döner

46. **Ḳabūlī:**
Gazel 53
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ʿandelīb-i gülşen-i ʿışḳ u maḥabbetdür
O bāġuñ ġoncası gül yüzlü bir yārüñ dehānıdur

47. **Ḳabūlī:**
Gazel 54
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Nāmeden nāmın Ḳabūlī dimek olmaz dil-berüñ
Diyesüz ibrām iderlerse fülāndur dostlar

48. **Ḳabūlī:**
Gazel 55
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Göricek ʿāşıḳ-ı dīvāne ider insānı
Ol perī-çehre Ḳabūlī ne güzel ādem olur

49. **Ḳabūlī:**
Gazel 56
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gūşe-i mey-kedeyi ḳoyma Ḳabūlī elden
Ḳoyacaḳ gūşe degül ẕevḳ idecek yerdür yer

50. **Ḳabūlī:**
Gazel 57
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Araya çirk-i küdūret ṣaldı gerçi kim ʿadū
Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler anı yār yur

51. **Ḳabūlī:**
Gazel 58
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Naḳd-i dili çaldurmayıgör ġamze-i yāre
Oñar mı Ḳabūlī şu ki ʿayyār ile oynar

52. **Ḳabūlī:**
Gazel 59
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

53. **Ḳabūlī:**
Gazel 60
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ġayrı bir maḳṣūdumuz yoḳ şiʿr ü inşādan
Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıḍmetdür

54. **Ḳabūlī:**
Gazel 61
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz

ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ʿālemüñ ḥāli yamandur kişiden ancaḳ
Ḳalan bir yaḫşı nām añılanı bir dāne ḥaṣletdür

55. **Ḳabūlī:**
Gazel 62
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ben zer ü sīme Ḳabūlī iltifāt itmem faḳīr
Raġbet-i dīnār u dirhem aġniyā yanındadur

56. **Ḳabūlī:**
Gazel 63
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḫayālāta düşüp çıḳma Ḳabūlī sımṭ-ı maʿnīden
Bu bir ṭarz-ı ḥasendür ḥāṣılı nāzük edā yegdür

57. **Ḳabūlī:**
Gazel 64
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī leşker-i ġamla çıḳışmaḳ sehl idi
Çıḳsalar anlar da meydāna benüm gibi birer

58. **Ḳabūlī:**
Gazel 65
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Kemāl ehli maʿārif ṣāḥibiyüm diyü lāf urmaḳ
Ḳabūlī ʿālem-ārālıḳ degül ʿālem aralıḳdur

59. **Ḳabūlī:**
Gazel 66
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yār ile bizi söyleşür aḥbāb Ḳabūlī
Aḫbār-ı maḥabbetle bugün ṭopṭoludur şehr

60. **Ḳabūlī:**
Gazel 67
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī cānib-i ḫaṣmı ḥavāle eyledüm Ḥaḳḳa
Ne pervā müddeʿīden çün Ḫudā gibi vekīlüm var

61. **Ḳabūlī:**
Gazel 68
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Eline ḫāk-i siyeh alsa Ḳabūlī zer olur
Var ise mālik-i iksīr-i ġam-ı zergerdür

62. **Ḳabūlī:**
Gazel 69
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ẓuhūr itmek olurdı miṣāl-i Fāryābī
Velī Ḳabūlī cihānda ẓahīrümüz yoḳdur

63. **Ḳabūlī:**
Gazel 70
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Leşker-i ġamla Ḳabūlī çıḳışurdum ben de
Çıḳsa anlar daḫı ortaya benüm gibi birer

64. **Ḳabūlī:**
Gazel 71

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī ḳahr-ı Ḥaḳ müstelzim-i elṭāfdur
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bu nükteyi iẕʿān ider

65. **Ḳabūlī:**

Gazel 72

Mısra: **10**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Aġyār var iken saña rām olmaz ol melek
Olmaz Ḳabūli nite ki şeyṭān aradadur

66. **Ḳabūlī:**

Gazel 73

Mısra: **10**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bugün bir vaʿde itse saña anı yarına ṣalmaz
Ḳabūlī vaʿde-i ferdāya ṣalmaḳ gerçi ʿādetdür

67. **Ḳabūlī:**

Gazel 74

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Nedür bu medḥ ü sitāyiş Ḳabūli her sözüñi
Semend-i ṭabʿa nedür çaḳ bu deñlü ögdüller

68. **Ḳabūlī:**

Gazel 76

Mısra: **10**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿAceb mi şerḥe gelmezse bedenden açduġum şerḥa
Ḳabūlī şāriḥ-i vaḳtem mütūn eglencem olmışdur

69. **Ḳabūlīsin:**-*sin*

Gazel 78

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ne deñlü cevr iderse dil-berüñ yine Ḳabūlīsin
Yüziyle baḳmaduġı eylüki yüzine ṣuretdür

70. **Ḳabūlī:**

Gazel 79

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bu gülşende bir gül ġamıyla Ḳabūlī
Dil ü sīne pür-ḫār u pür-ḫārḫār

71. **Ḳabūlī:**

Gazel 81

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzūndur baḫtum nigūndur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebūndur

72. **Ḳabūlī:**

Gazel 82

Mısra: **13**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Sensüz Ḳabūli mürde vü ḳalbi füsürdedür
ʿIşḳuñla zindedür nite kim cānı tendedür

73. **Ḳabūlī:**

Gazel 83

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl-i bülbüli iʿlām içün

Ġonca-i ter nā-şüküfte
nāme-i pīçīdedür

74. **Ḳabūlī:**
Gazel 84
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bülbül-i zāra Ḳabūlī
cānib-i gülden gelür
Ġonca-i pīçīde-i gül
nāme-i negşūdedür

75. **Ḳabūlī:**
Gazel 85
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṣulḥ olmadı Ḳabūli ile
kūyuñ itleri
Her gice tā ṣabāḥa degin
ṭurma cengdür

76. **Ḳabūlīye:***-y, -e*
Gazel 86
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gördükce Ḳabūlīye ʿitāb
eyler imiş yār
Bildüm ki o bī-çāreye
iḥsān olacaḳdur

77. **Ḳabūlī:**
Gazel 87
Mısra: **12**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Dil-ber bahāne oldı cihān
bilmege seni
ʿIşḳuñ Ḳabūli şimdi
cihāna bahānedür

78. **Ḳabūlī:**
Gazel 90
Mısra: **15**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī medḥ-i şāh-ı
ʿāleme
Cān u dilden iştiyāḳum
vardur

79. **Ḳabūlī:**
Gazel 92
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Sen duʿa itseñ Ḳabūlī
vaṣl-ı yāre baş açup
Yüz ṭutup bāb-ı niyāza
ellerin yārān açar

80. **Ḳabūlī:**
Gazel 94
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī manṣıb almaḳ
pādşāh-ı heft-kişverden
ʿAceb ümmīd ü yaḫşı ārzū
özge temāşādur

81. **Ḳabūlī:**
Gazel 95
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī
gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir
ʿāşıḳ-ı nālān var

82. **Ḳabūlī:**
Gazel 96
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī gedā-yı şāh
olalı
Ḫalḳ arasında yaḫşı adum
var

83. **Ḳabūlī:**
Gazel 97
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Leylī cenābına ḳatı
mensūb geçinür
Mecnūn Ḳabūli ḫaylice
ʿālī-cenābdur

84. **Ḳabūlī:**
Gazel 98
Mısra: **12**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Çünki güldürmez o yār
aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir
gūşede aġlayıgör

85. **Ḳabūlī:**
Gazel 99
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ten cāmesin çıḳar yüri
ten cāmeyi ṭaġıt
Ṭurma Ḳabūli terk-i
tecemmül zamānıdur

86. **Ḳabūlī:**
Gazel 100
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Dīde aġardı bükāyile
Ḳabūlī dil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā
elemin pīr çeker

87. **Ḳabūlī:**
Gazel 102
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Senüñ yoluñda ölmekden
ḳaçar diyü münāfıḳlar
Ḳabūlī ol şeh-i ḫüsne bizi
öldürde yazmışlar

88. **Ḳabūlī:**
Gazel 103
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Nola olursa Ḳabūlī
ḳapuñda maḳbūlüñ
Ġulām-ı maḳbul olan
ḫıdmetinde ḳābil olur

89. **Ḳabūlī:**
Gazel 105
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī münfaʿildür dūr
olaldan āstānuñdan
Anuñ çekdügi daḫı
infiṣāli infiʿālidür

90. **Ḳabūlī:**
Gazel 106
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Zer gibi ḳāl eyleyen nār-ı
maḥabbetdür bizi
Ḳara ṭopraġı Ḳabūlī her
ʿamel cevher m'ider

91. **Ḳabūlī:**
Gazel 107
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳaṣdı Ḳabūli ol ḳıya
baḳışlu āfetüñ
Cān ile dilden ikisinüñ
birisinedür

92. **Ḳabūlī:**
Gazel 108
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī vaṣluñı dilden
niyāz eylerse sulṭānum
Sen aña ḳalma ancaḳ ol
dil-i dārına ḳalmışdur

93. **Ḳabūlī:**
Gazel 109
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz

ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ġayrı ḥālet yoḳdur
īrād-ı maʿārifden
Ġaraż arż-ı ʿubūdiyyet
murād iẕhār-ı ḫıdmetdür

94. **Ḳabūlī:**
Gazel 110
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿĀḳıbet gözle Ḳabūlī işüñ encāmına baḳ
Vāḳıf-ı ḥāl olıgör eyleme mā-fāta naẕar

95. **Ḳabūlī:**
Gazel 111
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Dil ḫānesin Ḳabūlī yıḳdı ḫarāba virdi
Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm cūy-ı Furāta beñzer

96. **Ḳabūlī:**
Gazel 112
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gülzār-ı cāna aḳar şām u seḥer ayaġı
Ġam-ḫāne ey Ḳabūlī başlu buñara beñzer

97. **Ḳabūlī:**
Gazel 113
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gel tebessüm ḳıl beni giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol ġonça-leb güler ṭurur

98. **Ḳabūlī:**
Gazel 115
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ʿasker-i ġam itdi mülk-i cāna hücūm
Ki żabṭ-ı mülke ḳamu ʿaskerüñ olanı yürür

99. **Ḳabūlī:**
Gazel 116
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ne cevri var ise yārüñ Ḳabūlī çek efendüñdür
Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

100. **Ḳabūlī:**
Gazel 118
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī unudılmaz söylenür vaḳtiyle āsāruñ
Cihāndur añılur bunda peder evvel püser āḫir

101. **Ḳabūlī:**
Gazel 119
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī iki sözle yāre maḳṣūdum edā itdüm
Maḥallinde iki söz bir bütün dīvāndan yegdür

102. **Ḳabūlī:**
Gazel 121
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Lüʾlüʾ-i naẕma irse Ḳabūlī ʿaceb midür
Ġavvāṣ-ı ṭabʿ-ı pākine deryāyı boyladur

103. **Ḳabūlī:**
Gazel 122

Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī eşk-i ḫūnīnüm dem-ā-dem dīdede
Ṣanasın cām-ı muravvaḳ içre ṭolmış bādedür

104. **Ḳabūlī:**
Gazel 123
Mısra: **13**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī gibi vaṣluñ ārzū ḳılmaḳ ne ḥaddümdür
Ġaraż ʿarż-ı dil-i şeydā biraz sūz u güdāzumdur

105. **Ḳabūlī:**
Gazel 124
Mısra: **10**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Geh derdüñ aġla ol şehe gāhī duʿālar it
Ṭurma Ḳabūli şükr ü şikāyet zamānıdur

106. **Ḳabūlī:**
Gazel 125
Mısra: **10**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḫvābda būsemi alduñ diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ yire bühtān eyler

107. **Ḳabūlī:**
Gazel 126
Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī nāẓır olma şeş cihāta
Bilinmez dār-ı dünyā ḳaç bucaḳdur

108. **Ḳabūlī:**
Gazel 127
Mısra: **10**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Şehā ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür ġayrdan bendeñ
Hemān luṭf-ı Ḥaḳ ile bu Ḳabūlī saña ḳalmışdur

109. **Ḳabūlī:**
Gazel 128
Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī nice taḳrīr ideyin sūz-ı dili
Başlasam söylemege anı hemān oda yanar

110. **Ḳabūlī:**
Gazel 129
Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Üştür-i ser-mest olan çekmez Ḳabūlī çekdügin
Ẕerredür miḳdārda ammā ki ġam ṭaġın çeker

111. **Ḳabūlīyi:***-y, -i*
Gazel 130
Mısra: **11**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

112. **Ḳabūlī:**
Gazel 132
Mısra: **12**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Vāṣıl-ı bezm-i viṣāl-i yār olam dirseñ eger
Ey Ḳabūlī düş ayaġına yüri yalvar var

113. **Ḳabūlī:**
Gazel 133
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī gevher-i kān-ı maʿārif bī-revāc ancaḳ
Dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe kimse ḳulaḳ ṭutmaz

114. **Ḳabūlī:**
Gazel 134
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī ḳavlini uydurmayınca fiʿline
Vāʿiẓ-i şehrüñ ḳurı aḳvāline aldanmazuz

115. **Ḳabūlī:**
Gazel 135
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Cism-i nizār-ı zārum ber-bād ḳıldı āhum
Hīç nesne ey Ḳabūlī bu rūzgāra döymez

116. **Ḳabūlī:**
Gazel 136
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī ezelī ṭoġrı olan egrilmez
Rāstī ṣafḥa-i ʿālemde elif lām olmaz

117. **Ḳabūlī:**
Gazel 137
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Biz de Ḳabūlī ḳuloġlı ḳulıyuz
Şāh-ı ġamuñ bende-i dergāhıyuz

118. **Ḳabūlī:**
Gazel 138
Mısra: **17**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Māyilüz ey Ḳabūlī Rūm iline
Dil-beri çoḳ diyārı kim sevmez

119. **Ḳabūlī:**
Gazel 139
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī şunda bir merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür
Vefā ummaz o senden kimseden hergiz recā itmez

120. **Ḳabūlī:**
Gazel 140
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Söyleden bizi Ḳabūlī o leb-i sükkerdür
Ruḫ-ı āyīnesinüñ ṭūṭi-i güyendesiyüz

121. **Ḳabūlī:**
Gazel 141
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Var ise ḥabs-i ebed eylediler mücrimvār
Ey Ḳabūlī göñül ol çāh-ı ẕeḳandan çıḳmaz

122. **Ḳabūlī:**
Gazel 142
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Güzeller olmayan yirde ġazeller söylemez şāʿir Ḳabūlī ehl-i ʿaḳl olan metāʿın bī-revāc itmez

123. **Ḳabūlī:**
Gazel 143
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Vāṣıl-ı semʿ-i şehenşāh-ı cihān olsa nola
Ey Ḳabūlī ḳatı pākīze güherdür sözümüz

124. **Ḳabūlī:**
Gazel 144
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī gönlümüz alçaḳ durur ġāyet bizüm
Bende-i ʿışḳ olduḳ iller gibi aġalanmazuz

125. **Ḳabūlī:**
Gazel 146
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bend-i miḥnetden Ḳabūlī bendesin āzād ider
Bende-i fermānumuzdur dirse ger sulṭānumuz

126. **Ḳabūlī:**
Gazel 147
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī kāse oynatmaḳ hünerverlik degül
Yār içün baş oynadursa pehlevāndur kāse-bāz

127. **Ḳabūlī:**
Gazel 148
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Fem-i yāre Ḳabūlī ġonca uymaz
Dehān-ı yāre beñzer mi ol aġuz

128. **Ḳabūlī:**
Gazel 149
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ālām-ı firāḳ ol ḳadar almış ödümüz kim
Añduḳca Ḳabūlī daḫı ḳorḳu çekerüz biz

129. **Ḳabūlī:**
Gazel 150
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

130. **Ḳabūlī:**
Gazel 151
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṣorma ḥālin Ḳabūli zühhāduñ
Bī-riyā olmayanda ḥāl olmaz

131. **Ḳabūlī:**
Gazel 152
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

132. **Ḳabūlī:**
Gazel 153
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz

ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Zencīr-i zülf-i yāre
baġlandı daḫı bilmez
Dīvānedür Ḳabūlī anı
taʿaḳḳul itmez

133. **Ḳabūlī:**
Gazel 154
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Nigāruñ rāh-ı kūyın
baġladı seyl-āb-ı eşk āḫir
Ḳabūlī geçmege aġyārı
şimden girü yol ḳalmaz

134. **Ḳabūlī:**
Gazel 155
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Biz ey Ḳabūli ġam
yimezüz rūzgārdan
Merdūd-ı ḫalḳ isek nola
maḳbūl-i ḥażretüz

135. **Ḳabūlī:**
Gazel 156
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī
diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete
maḳrūn ola āmīnümüz

136. **Ḳabūlī:**
Gazel 157
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Birer birer çıḳaruz ʿarṣa-i
rezm içre aʿdāya
Ḳabūlī cevher-i ferdüz
erenler ḥaḳḳı merdüz biz

137. **Ḳabūlī:**
Gazel 158
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile
yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle
var mā-beynümüz

138. **Ḳabūlī:**
Gazel 159
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi
bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü
aḥsen bilürüz

139. **Ḳabūlī:**
Gazel 160
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Diñle Ḳabūlī sözümüz
rāstdur
Zāhid-i nā-rāst-rev ile
çepüz

140. **Ḳabūlī:**
Gazel 161
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Beni öldürdi bir üslūbı
levendāne güzel
Ey Ḳabūlī daḫı bir
böylece üslūb olmaz

141. **Ḳabūlī:**
Gazel 162
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Nāḫun-ı ġam çāk çāk itdi
Ḳabūlī sīnemüz
Ḫırḳa-i ṣad-pāre cism-i
zāra beñzer beñzemez

142. **Ḳabūlī:**
Gazel 163

Mısra: **13**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ġam yir mi Ḳabūli rızḳ içün er
Taḳdīr olınan muġayyer olmaz

143. **Ḳabūlī:**
Gazel 164
Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Tedbīri bozar Ḳabūli taḳdīr
Meʾmūl olunan müyesser olmaz

144. **Ḳabūlī:**
Gazel 165
Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ne deñlü cevr ü ẓulm itseñ Ḳabūlī ḥaẓ ider andan
Gedā-yı dergehüñdür ol gedā sulṭāna incinmez

145. **Ḳabūlī:**
Gazel 166
Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṭurmayup vaṣf ider ey ġonça Ḳabūlī zülfüñ
Niçe yıllardur aña çalışur itmām idemez

146. **Ḳabūlī:**
Gazel 167
Mısra: **10**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Tiryāḳ-ı laʿl-i yār olur ancaḳ ʿilāc aña
İçdi Ḳabūli zehrüñi ey çarḫ ṭās ṭās

147. **Ḳabūlī:**
Gazel 168
Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī ġalib ol her şaḫṣa keyf-i mey gibi
Yirüñ alçaġın gözetme zāhid-i maġlūbveş

148. **Ḳabūlī:**
Gazel 169
Mısra: **15**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Dil virdügine dil-bere ʿāşıḳ Ḳabūlī daḫl ider
Ṣūfī-i nā-puḫte meger ʿömründe oġlān olmamış

149. **Ḳabūlī:**
Gazel 170
Mısra: **12**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yügrüklik ile aldı meydānı esb-i ṭabʿuñ
Şimden girü Ḳabūlī naẓm ehliyile yarış

150. **Ḳabūlī:**
Gazel 171
Mısra: **13**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī bir Ḥiṣārī nev-cüvāna mübtelā olmış
Meger māh-ı cemālin mā-verā-yı sūrdan görmiş

151. **Ḳabūlī:**
Gazel 173
Mısra: **9**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī aġlamaḳ gülmek muḥaṣṣal
Biri saña birisi baña maḫṣūṣ

152. **Ḳabūlī:**
Gazel 175
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī yār aça dārü'ş-şifā-yı leblerin
Her seḥer dārū-yı laʿlinden şifā bulur marīż

153. **Ḳabūlī:**
Gazel 176
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gelmez Ḳabūli ḫalḳ-ı cihāndan saña vefā
Gel ʿāḳil iseñ idegör anlardan iḫtiyāṭ

154. **Ḳabūlī:**
Gazel 177
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūli ḳoymadı aṣlā ḳulaġa sözlerini
Egerçi göge çıḳardı şikāyeti vāʿiẓ

155. **Ḳabūlī:**
Gazel 179
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī düşmeni ḳatl itmege
Āteş-i āhum yiter yalıñ yaraġ

156. **Ḳabūlī:**
Gazel 180
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳulzüm-ı ʿışḳa kendüñi atma
Ey Ḳabūlī sen anı añlama ṣıġ

157. **Ḳabūlī:**
Gazel 182
Mısra: **14**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Söylenür geldi diyü nāme-i ḫaṭṭı yārüñ
Ey Ḳabūlī yüzine biz anı çoḳdan oḳuduḳ

158. **Ḳabūlī:**
Gazel 184
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Sīneden ġam dīdeden nem dem-be-dem eksük degül
Ey Ḳabūlī ḥāżır u āmādedür esbāb-ı ʿışḳ

159. **Ḳabūlī:**
Gazel 185
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer cümle müheyyāñ ancaḳ

160. **Ḳabūlī:**
Gazel 187
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ol ḳadar ḥasret ile girye vü āh itdüm kim
Eşk-i āhumla Ḳabūlī ṭolıdur taḫt ile fevḳ

161. **Ḳabūlī:**
Gazel 188
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Dāred Ḳabūli tāc-ı hümāyūn-ı ʿāşıḳī
Ber-farḳ-ı ser çü-sāye fikendeş hümā-yı ʿışḳ

162. **Ḳabūlī:**
Gazel 189
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir bir ṣaḥīḥ-iẕʿān yoḳ

163. **Ḳabūlī:**
Gazel 192
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṭurma yalvar Ḳabūli dil-dāra
ʿĀşıḳ olan niyāzmend gerek

164. **Ḳabūlī:**
Gazel 194
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿAndelībāsā Ḳabūlī nice feryād itmesün
Ey gül-i raʿnā alınmaz ḫār elinden dāmenüñ

165. **Ḳabūlī:**
Gazel 195
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Raḥm eyler idi yaşumuza yār Ḳabūlī
Aġyār geçüp ḳarşumuza gülmese giñ giñ

166. **Ḳabūlī:**
Gazel 196
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Aġyāra naẓar ḳılmaġ ile biz de Ḳabūlī
Keyvāna deger bir yüce eyvāna yitişdük

167. **Ḳabūlī:**
Gazel 198
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ unutmaduñ aña geldüñ

168. **Ḳabūlī:**
Gazel 199
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Düşdi Ḳabūli bir ʿacemī dil-bere göñül
Söyleşmege o şūḫ ile bir tercemān gerek

169. **Ḳabūlī:**
Gazel 200
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳomaduñ ḫayliden başuñ işigi ṭaşına yārüñ
Ḳabūlī başuña aşlā ṭoḳunmaz oldı dermānuñ

170. **Ḳabūlī:**
Gazel 201
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Vefā murād idinürseñ olunca çek cevrin
Ḳabūli ʿayn-ı vefādur cefāsı Eyyūbuñ

171. **Ḳabūlī:**
Gazel 202
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz

ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Vuṣlat ümmīdin ider senden Ḳabūlī ḫaste-dil
Sevdügüm ol derdmendüñ gönli ḫōş olmaḳ gerek

172. **Ḳabūlī:**
Gazel 203
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Kerem it luṭf u kerem umma Ḳabūlī ilden
ʿĀlemüñ ḫalḳını sen ehl-i kerem mi ṣanduñ

173. **Ḳabūlī:**
Gazel 204
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūli biz ikisinden de şimdi maḥrūmuz
Kimisi sīm ü zere kimi dil-bere mālik

174. **Ḳabūlī:***dür*
Gazel 205
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī maʿrifet bī-menfaʿatdür ādeme dirler
Hele biz hīç nefʿin görmedük ebyāt u eşʿāruñ

175. **Ḳabūlī:**
Gazel 206
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī gül gibi ol serv-i nāzuñ
Ten-i zībāsı ser-tā-pāy-ı nāzük

176. **Ḳabūlī:**
Gazel 207
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḫurd-ı ḫaşḫāş it büzürg olduḳca Türküñ kellesin
Ey Ḳabūlī ḳavlüme ḳāyil durur ḫurd u büzürg

177. **Ḳabūlī:**
Gazel 208
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī yüzüm üstünden nigārum geçmege
Reh-güẕārında vücūdum ḫāk-i rāh itsem gerek

178. **Ḳabūlī:**
Gazel 209
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳanlar aḳıdur ġamze-i kerrārı Ḳabūlī
Ḳūyında olursañ nola ḳurbānı ʿAlinüñ

179. **Ḳabūlī:**
Gazel 210
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Her cānibi bir yüce naẕargāh Ḳabūlī
Her gūşesi bir pādşeh evrengi Gedūsuñ

180. **Ḳabūlī:**
Gazel 211
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūli ṭālib-i vaṣl-ı nigār olan ʿāşıḳ
Niyāzmend gerekdür niyāzmend gerek

181. **Ḳabūlī:**
Gazel 212
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī mevsimindedür ṣafāsı daḫı gülzāruñ
Ocaḳ başı hele bildüm baña begden paşadan yeg

182. **Ḳabūlī:**
Gazel 213
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ẕerrāt-ı kāyināt u ẓuhūrāt-ı mümkināt
Bir şeyʾ mi var Ḳabūli ki emr-i Ḫudā degül

183. **Ḳabūlī:**
Gazel 214
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿĀrif-i tīr-i ḳażā ḥükm-i ḳaderden aġlamaz
Ey Ḳabūlī sen de ʿārifler ḳadar ṭuyduñsa gel

184. **Ḳabūlī:**
Gazel 215
Mısra: **12**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Baṣar ġam ʿaskerin bir ayaġ üzre
Ḳabūlī mey gibi bir pehlevān bul

185. **Ḳabūlī:**
Gazel 216
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yoḳ zād-ı reh-i vādi-i ġam yoḫsa Ḳabūlī
ʿAzm itmek olurdı elem-i rāḥ ile rāḥil

186. **Ḳabūlī:**
Gazel 217
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Kuḥl-ı erbāb-ı naẓar ile Ḳabūlī girdüñ
Dergeh-i ḥażret-i Monlāya yüzüñ sür ḫāk ol

187. **Ḳabūlī:**
Gazel 218
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli ile uy ḳaṭāra gel

188. **Ḳabūlī:**
Gazel 219
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli yola gir ḳaṭāra gel

189. **Ḳabūlī:**
Gazel 220
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

190. **Ḳabūlī:**
Gazel 221
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Şu gibi pākīzedür ṭabʿum diyü lāf eyleme
Ey Ḳabūlī ṣāf-meşreb ol men ü mādan çekil

191. **Ḳabūlī:**
Gazel 222
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳīl ü ḳāle ẕāhib olma müfti-i māżī gibi
Olur olmaz söz saña düşmez Ḳabūlī sākin ol

192. **Ḳabūlī:**
Gazel 223
Mısra: **17**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī bende-i fermān-berüñdür āstānuñda
Kerem ḳıl bende-i fermāna iḥsān eyle sulṭānum

193. **Ḳabūlī:**
Gazel 225
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ayağuñ ṭopraġına bildürdi aḥvālin
Murādı añlama taṣdīʿ ider tekrārı sulṭānum

194. **Ḳabūlī:**
Gazel 226
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre mümtāz eyle sulṭānum

195. **Ḳabūlī:**
Gazel 228
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ẕevḳ ü ṣādīden Ḳabūlī yoḳ gibi nām u nişān
Cān u dilden mā-ḥaṣal eksük degül her gāh ġam

196. **Ḳabūlī:**
Gazel 230
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ḳapuña ʿarż-ı ʿubūdiyyet ider dāʾim
Naẓar ḳıl rāfiʿ-i raḳm-ı raḳīme ḳıyma sulṭānum

197. **Ḳabūlī:**
Gazel 231
Mısra: **12**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Niṣār eyler ṣenā gevherlerin bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿ ḳılupdur anı sulṭānum

198. **Ḳabūlī:**
Gazel 232
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī āstānuñ ḳullarındandur ʿināyet ḳıl
Düşürmezler naẓardan bende-i fermānı sulṭānum

199. **Ḳabūlī:**
Gazel 234
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Oldı Ḳabūlī bī-gümān vaṣṣāfuñ ey şāh-ı cihān
Yād itse nāmuñ tāze cān kesb eyler eṣnāf-ı ümem

200. **Ḳabūlī:**
Gazel 235
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Dilden dür ü gevher ṣaçılur şimdi Ḳabūlī
Ben kāna degül ṭabʿumı ʿummāna degişmem

201. **Ḳabūlī:**
Gazel 237
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī dem-i maḥabbetden
Urmadı kimse senden aḳdem dem

202. **Ḳabūlī:**
Gazel 238
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Geh ebrūsın añup geh ġamzesin vaṣf eyledüm yārüñ
Ḳabūlī bu bahāneyle nigāra ʿarż-ı ḥāl itdüm

203. **Ḳabūlī:**
Gazel 239
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Niyyet-i ʿazm-i sefer eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bir gūşede şimden girü yoḳdur ārām

204. **Ḳabūlī:**
Gazel 241
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī çıḳalum biz de kenār-ı ʿayşa
Zevraḳ-ı zerḳ ile gel baḥr-ı miḥenden geçelüm

205. **Ḳabūlī:**
Gazel 242
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Nevbet Ḳabūli mülk-i suḫanda baña dönüp
Ben daḫı başḳa başuma mihterlik eyledüm

206. **Ḳabūlī:**
Gazel 243
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṣararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

207. **Ḳabūlī:**
Gazel 244
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Mā Ḳabūlī bende-i efgendeīm
Üst sulṭān-ı şehān-ı muḥteşem

208. **Ḳabūlī:**
Gazel 245
Mısra: **12**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gitdi eyyām-ı tenaʿum bu taẕarruʿ günidür
Ey Ḳabūlī sözümi diñle benüm var epsem

209. **Ḳabūlī:**
Gazel 246
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳad-i bālāları vaṣf eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bu ʿālem-i bālādan olupdur mülhem

210. **Ḳabūlī:**
Gazel 247
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan

ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ġulām-ı āstānıdur Ḳabūlī ʿizzet-i şāhī
Ḳapuñ ḳullarını ṣāḥib-riyāset eyle sulṭānum

211. **Ḳabūlī:**
Gazel 249
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṭarzumuz ṭarz-ı Ḥasendür naẓm ile bulduḳ kemāl
Ey Ḳabūlī gül gibi nāzük-edāmuz var bizüm

212. **Ḳabūlī:**
Gazel 250
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Āb imiş ey Ḳabūli dāfiʿ-i tāb
Pend-i pīr-i muġānı gūş idelüm

213. **Ḳabūlī:**
Gazel 251
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

İrişürmiş murāda vāṣıl olan
Ey Ḳabūlī o günlere irsem

214. **Ḳabūlī:**
Gazel 252
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūli ʿālem-i vaṣl-ı nigār ise maḳṣūd
Niyāz-ı yārüñi ḳo bī-niyāza başlayalum

215. **Ḳabūlī:**
Gazel 253
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġamı yaza yaza başlayalum

216. **Ḳabūlī:**
Gazel 254
Mısra: **26**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Biraz cenābuña mā-fi'ż-żamīrin eyledi ʿarż
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şeh-i ʿālem

217. **Ḳabūlī:**
Gazel 255
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında daḫı ben şimdi er buldum

218. **Ḳabūlī:**
Gazel 256
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Devā-yı derdmendān-ı maḥabbet özge dārūdur
Ḳabūlī anlara teʾsīr ḳılmaz degme emsem hem

219. **Ḳabūlī:**
Gazel 257
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī destüñe cām-ı şarāb-ı āl al
Bezm-i fānīde çekersin āḫir-i encām cām

220. **Ḳabūlī:**
Gazel 258
Mısra: **10**

Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bir dür-i yektā ġamıyla ṭaşlar ile dögünüp
Sīnesin ḳıldı Ḳabūlī yāra yāra yāre yem

221. **Ḳabūlī:**
Gazel 259
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Medḥ idemez Ḳabūli gibi kimse ẕātuñı
Erbāb-ı naẓm içinde bugün üstād olam

222. **Ḳabūlī:**
Gazel 260
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ġayrı müdārāya çāremüz yoḳdur
O nāza hemān biz niyāza başlayalum

223. **Ḳabūlī:**
Gazel 261
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġam-ı ʿışḳı tāze başlayalum

224. **Ḳabūlī:**
Gazel 262
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳayd-ı dünyāyile pā-beste Ḳabūlī herkes
Bend-i zencīr-i belādan seni kim ḳurtarsın

225. **Ḳabūlī:**
Gazel 263
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ʿādeti ẓulm ü sitemdür saña dil-dāruñ
Sen ol sulṭān-ı ḥüsni ġāyet ile ʿādil añlarsın

226. **Ḳabūlī:**
Gazel 264
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ol ḥūr-ı perī-zād u melek-ṣūrete baḳup
Hiç kimse Ḳabūlī diye mi nevʿ-i beşerden

227. **Ḳabūlī:**
Gazel 265
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṣanma vaṣluñ ārzū ḳılmaz Ḳabūlī dem-be-dem
Ḥāżır ādemdür hemān ey ġonça furṣat bulmasun

228. **Ḳabūlī:**
Gazel 266
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Nice bāb-ı saʿādet-baḫşuña yüz sürmesünler kim
Ḳabūlī gibi nice bendegānuñ iftiḫārısın

229. **Ḳabūlī:**
Gazel 267
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Destine mīzān alup ḫurşīd-veş ḳılsa güẕār
Ey Ḳabūlī farḳ olunmaz āsmāndan rīsmān

230. **Ḳabūlī:**
Gazel 268
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī biz ölürsek ġam degül künc-i melāmetde
O şāh-ı Ḫıżr-himmet tek hemān dünyāda ṣāġ olsun

231. **Ḳabūlī:**
Gazel 269
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī nā-murād isem nola ḳaṭʿ-ı recā itmem
Cenāb-ı pādşāh-ı kāmyāb u kām-rānumdan

232. **Ḳabūlī:**
Gazel 272
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Devlet oldur ki Ḳabūlī yanuña ḫūblaruñ
Şāh düstūrı yirine birisin ṭaḳınasın

233. **Ḳabūlī:**
Gazel 274
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿIşḳdur dāyim Ḳabūlī bir ḳarāra ṭurmayan
Ḫayme-i heft-āsmānı āsyāba döndüren

234. **Ḳabūlī:**
Gazel 275
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī evvelā tīrini göndersün dile
Gelsün ol dil-dār içün göñlüñde bir yir eylesün

235. **Ḳabūlī:**
Gazel 276
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿIşḳdur yaşuñ Ḳabūlī baḥr-ı bī-pāyān iden
ʿIşḳdur bir ḳaṭreyi deryā-yı ʿummān eyleyen

236. **Ḳabūlī:**
Gazel 278
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿIşḳdur mirʾāt-ı ḥüsn içre Ḳabūlī kendüyi
ʿĀşıḳ-ı dīdār olanlara pedīdār eyleyen

237. **Ḳabūlī:**
Gazel 280
Mısra: **7**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿIşḳ ile āḫir it Ḳabūli işi Daḫı āḫir zamānda neylersin

238. **Ḳabūlī:**
Gazel 281
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ḳābil-i ḫıdmet ḳuluñdur āstānuñda
Mürüvvet eyle iḥsānuñ dirīġ itme ḳavābilden

239. **Ḳabūlī:**
Gazel 282
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yād-ı zülf-i yār ile her şeb Ḳabūlī bilmezem
Böyle bir endīşe-i dūr u dırāz itmek neden

240. **Ḳabūlī:**
Gazel 283
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḫūblar başı imiş çünki Ḳabūlī ol şāh
Ben daḫı ḫūblaruñ başına ḳurbān olayın

241. **Ḳabūlī:**
Gazel 284
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī ḳaçup ol gözleri āhū bizden
Düşmen-i segle revā mı ide ṣaḥrā seyrin

242. **Ḳabūlī:**
Gazel 286
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṭās-ı çeşmin ṭoldurup her dem Ḳabūlī āb ile
Cā-be-cā seyr eyleyüp dir ṭurmayup saḳḳā Ḥüseyn

243. **Ḳabūlī:**
Gazel 287
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Murġ-ı dil başladı feryāda Ḳabūlī şeb ü rūz
Gülşenüñ bülbüli şimden girü ḫāmūş olsun

244. **Ḳabūlī:**
Gazel 288
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī kime ḳul olsun kimüñ ḳapusına varsun
Kabūlüñ olmayup ger ʿadd olunmazsa ġulāmuñdan

245. **Ḳabūlī:**
Gazel 289
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Sāġar-ı bādenüñ Ḳabūli gibi
Sürmemişdür kimesne devrānın

246. **Ḳabūlī:**
Gazel 290
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Hem-cenāḥuñ olamaz kimse cihān içre senüñ
Ḳāf-ı ʿışḳ içre Ḳabūlī var ise ʿanḳāsın

247. **Ḳabūlī:**
Gazel 292
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳāniʿ olup bīş ü keme başılmayup ceyş-i ġama
Ben de Ḳabūlī ʿāleme sulṭān olayın bir zamān

248. **Ḳabūlī:**
Gazel 293
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

249. **Ḳabūlīyi:**-*y, -i*
Gazel 295
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

250. **Ḳabūlīye:** *-y, -e*
Gazel 296
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yaşına baḳ Ḳabūliye raḥm it
Aġladup bir ġarībi neylersin

251. **Ḳabūlī:**
Gazel 297
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ḥażret-i aġa-yı dergāh-ı Ġażanfer-nām
Cihān ṭurduḳca ṭursun Ḫıżr u ʿĪsī gibi ṣāġ olsun

252. **Ḳabūlī:**
Gazel 299
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne sābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

253. **Ḳabūlī:**
Gazel 300
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

254. **Ḳabūlī:**
Gazel 301
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī nāziş-i ḥüsn ü niyāz-ı ʿışḳ imiş
ʿĀşıḳ-ı şeydāyı geh pinhān u geh peydā ḳılan

255. **Ḳabūlī:**
Gazel 302
Mısra: **1**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī Ḥaḳḳı nā-kābil ne bilsün
Murād-ı ḳāyili nākil ne bilsün

256. **Ḳabūlī:**
Gazel 302
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḫudā bilsün Ḳabūlī ġamla ḥālüñ
Senüñ her ḥālüñi yā il ne bilsün

257. **Ḳabūlī:**
Gazel 304
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿIşḳdur dāyim Ḳabūlī ṭurmayup
Āsmānı āsyāba döndüren

258. **Ḳabūlī:**
Gazel 305
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yaşum Ḳabūli ṭurmaz seyr itdürür cihānı
Gerdūn ḳatında gūyā gerdūn ḳatında ṭāḥūn

259. **Ḳabūlī:**
Gazel 306
Mısra: **7**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bend olan kimdür Ḳabūlī gibi zencīr-i ġama
Ġamdan āzād olmayandur ġamdan āzād olmayan

260. **Ḳabūlī:**
Gazel 308
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Leclāc ise de lec iderüz naṭʿ-ı cihānda
Nādāna Ḳabūlī yeñilür ṣanma bizi sen

261. **Ḳabūlī:**
Gazel 309
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī esās-ı vücūduñ yaḳan
Ġamuñdur ġamuñdur nihān u ʿayān

262. **Ḳabūlī:**
Gazel 310
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī bilmezlenüp ol olmasun

263. **Ḳabūlī:**
Gazel 313
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ol Mesīḥā-leb Ḳabūlī göricek dil mürdesin
Laʿl-i cān-baḫşıyla iḥyā ḳılmasun ya neylesün

264. **Ḳabūlī:**
Gazel 314
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī kākül-i miskīn-i yāre māyil olmışsın
ʿAceb bī-hūde sevdāya ġarīb efkāra düşmişsin

265. **Ḳabūlī:**
Gazel 315
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿĀlemde Ḳabūlī saña dil-ber mi bulunmaz
Dil-ber bulunursa nola ʿālem bulımazsın

266. **Ḳabūlī:**
Gazel 316
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūli Düldül-i ṭabʿa ʿaceb süvār olmış
Elinde ḫāmesini Ẕü'l-feḳāra beñzedeyin

267. **Ḳabūlī:**
Gazel 317
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Vāʿiẓüñ ḳavli Ḳabūlī bizi taġyīr itmez
Āb-ı pāke ne żarar laḳlaḳa-i ḳurbaġadan

268. **Ḳabūlī:**
Gazel 318
Mısra: **17**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Her dilde Ḳabūlī gibi evṣāfuñ iderler
Her elsinede ḳāʾil-i gūyā sen imişsin

269. **Ḳabūlī:**
Gazel 319
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz

ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı terk itmem Ḳabūlī kesseler başum
Hevā-yı ʿışḳ serden gitmesün bu yolda ser gitsün

270. **Ḳabūlī:**
Gazel 321
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Naḳd-i revān-ı cenneti dīdāra ṣatıcaḳ
Olur Ḳabūli meblaġ-ı ḳadr-i ş̲emen ṣemān

271. **Ḳabūlī:**
Gazel 322
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī yār ile ḥaşr olmaġa cān virürüz
İnne ehle'l-ḥaseni ervāḥun naḥnu'l-meyyitūn

272. **Ḳabūlī:**
Gazel 323
Mısra: **22**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Muʿanber tellerüñ ẓıll-i hümā-yı evc-i ʿizzetdür
Ḳabūlī ẓıll-i ʿadlüñde biraz āsūde-ḥāl olsun

273. **Ḳabūlī:**
Gazel 324
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Kendü inṣāfına ḳalursa vefā ḳılmaz o yār
Biz Ḳabūlī bilürüz ḫūblaruñ enṣāfın

274. **Ḳabūlī:**
Gazel 325
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez ṣorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

275. **Ḳabūlī:**
Gazel 326
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gice dil-dār ile tenhāca biraz bāde görüp
Ey Ḳabūlī seḥerī defʿ-i ḫumārı severin

276. **Ḳabūlī:**
Gazel 327
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Kemend-i ġuṣṣā vü ġamdan iki ʿālemde āzādem
Ḳabūlī bende-i fermān-ı pīr-i ʿışḳ-ı pākem ben

277. **Ḳabūlī:**
Gazel 329
Mısra: **8**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Felek bezm-i cihānda çıḳmaz ammā devr uṣūlünden
Ḳabūlī būselikde gel ḳarār it geç rehāvīden

278. **Ḳabūlī:**
Gazel 330
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Müttehemdür kākül-i dil-ber göñül almaġ ile
Söyle dil-dāra Ḳabūlī anı yusun ṭarasın

279. **Ḳabūlī:**
Gazel 331
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī ġayrıdan ḫālī ḳoyup dil ḫānesin
ʿĀlem-i vaḥdetde ol sevdā-yı ḫaṭṭ u ḫāli ḳo

280. **Ḳabūlī:**
Gazel 332
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv
Ġaflet itme bir daḫı düşmez Ḳabūlī böyle av

281. **Ḳabūlī:**
Gazel 333
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir gönlüñ alan bir daḫı ala yine

282. **Ḳabūlī:**
Gazel 334
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿIşḳı ẕikr itme Ḳabūlī ġam-ı dünyā yiyene
Neşve-i bādeyi ʿarż eyleme berrāşlara

283. **Ḳabūlī:**
Gazel 338
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Müfīd olmadı eşʿār ile işʿār-ı murādātuñ
Ḳabūlī şiʿri ḳo bir ġayrı ḥālet iḫtiyār eyle

284. **Ḳabūlī:**
Gazel 339
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Mevsim-i güldür Ḳabūlī ġonçaveş ḳaldurma baş
Lāleveş ṭoldur mey-i ālüñ ayaġuñ al ele

285. **Ḳabūlī:**
Gazel 340
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Sīne-i bī-kīneñi ṣāf it Ḳabūlī zer gibi
Şāhid ol mihrüñ ile ḳoynuña gire ṣoyına

286. **Ḳabūlī:**
Gazel 341
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī yāre ḳarşu her seḥer āh eyleme
Esmesün yāvuz yel ol serv-i ḫırāmān üstine

287. **Ḳabūlī:**
Gazel 342
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Üftādedür Ḳabūlī düşdükce destgīr ol
Ey kevkeb-i saʿādet v'ey ṭāliʿ-i ḫuceste

288. **Ḳabūlī:**
Gazel 343
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī denī dünyede ol durur kim
Elem çeke dünyā içün ġam yiye

289. **Ḳabūlī:**
Gazel 344
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Eşʿār u ġazel söyle hemān ṭurma Ḳabūlī
Tek añdura gör nāmuñı aḳrān arasında

290. **Ḳabūlī:**
Gazel 345
Mısra: **14**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Niyāzum Ḥaḳḳadur müstaġniyin efrād-ı ʿālemden
Ḳabūlī iḥtiyācum yoḳ Ḫudādan ġayrı bir ferde

291. **Ḳabūlī:**
Gazel 346
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Merd-i bī-himmet Ḳabūlī devlete bulmaz vüṣūl
Minneti elden ḳoma sulṭān-ı ʿālī-himmete

292. **Ḳabūlī:**
Gazel 348
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī pādşāh olmaḳ dilerseñ terk-i cāh eyle
Ferāġat şālına gir vażʿ-ı dervīşāneden çıḳma

293. **Ḳabūlī:**
Gazel 350
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Çignerse her denī seni incinme ġam degül
Sen aġır ol Ḳabūli yoluñ bekle hem-çü kūh

294. **Ḳabūlī:**
Gazel 351
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bu naẓma naẓīre diyemez kimse Ḳabūlī
Yārān-ı ṣafā söz ḳonduramazlar sözüm üzre

295. **Ḳabūlī:**
Gazel 352
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī añdıran ʿışḳ ehlini efġānıdur
Kim añardı bülbüli efġān u zārı olmasa

296. **Ḳabūlī:**
Gazel 353
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gelmez Ḳabūli ḫāneñe bir kez senüñ nigār
Devlet yiterdi ḫāneñe bir āşnā gele

297. **Ḳabūlī:**
Gazel 354
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī tehniye-nāme durur varsun hele
Yā ḳabūl olmaya yā redd ola yā ṣūret vire

298. **Ḳabūlī:**
Gazel 355
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan

ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Çünān efzūn şud eşkem ey Ḳabūlī hemçü-nehr-i Nīl
Zi-mevceş evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā Nīlgūn geşte

299. **Ḳabūlī:**
Gazel 357
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bir dil ki anda ʿışḳ ola ʿaḳl uġramaz aña
Varmaz Ḳabūli ḫavf iden arslan yataġına

300. **Ḳabūlī:**
Gazel 358
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yaḳam saḳf-ı sipihri ey Ḳabūlī nār-ı āhumla
Düşüp ser-pençe-i hecre ḳalursa ger yaḳam elde

301. **Ḳabūlīyi:**-*y, -i*
Gazel 359
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Düşdükce Ḳabūlīyi luṭf eyle götür yirden
Bir böyle maḥal düşmez her gāhi Meḥemmed Şāh

302. **Ḳabūlī:**
Gazel 361
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Aġyār ile Ḳabūli alışmaz mizācumuz
Olur mı kimse yaḫşı dirilmek yamān ile

303. **Ḳabūlī:**
Gazel 362
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Sāḳī ṣıġanup destine cām alsa Ḳabūlī
Görsek keremin yine ol aḳ kollar açılsa

304. **Ḳabūlī:**
Gazel 364
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Terk eylesün aʿdāyile daʿvāyı Ḳabūlī
Biz cānib-i ḫaşmı idelüm Ḥaḳḳa ḥavāle

305. **Ḳabūlī:**
Gazel 365
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire dünyā içün ḫarc eyleme Ey Ḳabūlī çoḳ kişi aldandı bu bāzārda

306. **Ḳabūlī:**
Gazel 366
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṣaḥn-ı gülşende Ḳabūlī gibi ey serv ṭurup
Vaṣf-ı ḫaṭṭuñ iderüz seyr-i çemenden gelene

307. **Ḳabūlī:**
Gazel 367
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Semend-i ṭabʿuma hem-ser geçer yoḳdur bu meydānda
Ḳabūlī raḫş-ı Düldüldür ṣanasın Ḥayder altında

308. **Ḳabūlī:**
Gazel 368
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī māh-rūlarda vişāle vaʿde olmasa
Dem-i vaṣl-ı dil-ārā her dem ü her māh u sāl olsa

309. **Ḳabūlī:**
Gazel 369
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Vaṣf itme bize ḫançer-i dil-dārı Ḳabūlī
ʿĀşıḳlar arasında dil-āzārı getürme

310. **Ḳabūlī:**
Gazel 371
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Geçdi Ḳabūli küşte-i şemşīr-i ʿışḳ olup
Kim virdi anı zümre-i maḳtūle ḳat ile

311. **Ḳabūlī:**
Gazel 372
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī baña meyl eylemez ol yār dime
Ḫūblar ġāyet ile māyil olur ʿuşşāḳa

312. **Ḳabūlī:**
Gazel 373
Mısra: **17**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ġāziyān-ı Rūm olan şīrāne deprensün
Hücūm u ḥamle ḳılsun gürgāsā ḳoc ḳapan üzre

313. **Ḳabūlī:**
Gazel 374
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Naḳd-i cān ile Ḳabūlī ele girmez ġam-ı yār
Aldanur ṭıfl-ı dili ṣalma bu bāzārlıġa

314. **Ḳabūlī:**
Gazel 375
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṭutdı cihānı gerçi feryāduñ ey Ḳabūlī
Bir sen degülsin ancaḳ iñler hezār böyle

315. **Ḳabūlī:**
Gazel 376
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṭūfān-ı eşk-i çeşmüñ ġarḳ-āb ider cihānı
Aġlarsañ ey Ḳabūlī leyl ü nehār böyle

316. **Ḳabūlī:**
Gazel 377
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī yārdan ayrılmaḳ olmaz
Olursa bāri öpüşe koçuşa

317. **Ḳabūlī:**
Gazel 378
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṣayd itmege ol gözleri şeh-bāzı Ḳabūlī
Murġ-ı dili virdüm ḳafes-i tenden uçurma

318. **Ḳabūlī:**
Gazel 379
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī saña mescidde bulunmaz ise cāy
Yüri var mey-kede ṣadrına geç otur orada

319. **Ḳabūlī:**
Gazel 380
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Derd-i firāḳa çāre hemān vaṣl-ı yār imiş
Sen de Ḳabūli ṭurma meded eyle çāreye

320. **Ḳabūlī:**
Gazel 381
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Beyt-i şiʿrüm gibi olmazdı Ḳabūlī maʿmūr
Ṭolmasa beyt-i ʿömür gibi ʿadālet ol eve

321. **Ḳabūlī:**
Gazel 382
Mısra: **17**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī naẓar itmiş saña pīr
Kelimātuñ ḳatı dervīşāne

322. **Ḳabūlī:**
Gazel 383
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Āḫir ḫarāb olur yıḳılur ḫāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūli ruḫ-ı yāri genc ola

323. **Ḳabūlī:**
Gazel 384
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bir noḳtadur Ḳabūli mütūn-ı fünūn-ı ʿışḳ
Taḥrīr olursa her varaḳı bir kitāb ola

324. **Ḳabūlī:**
Gazel 385
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

325. **Ḳabūlī:**
Gazel 386
Mısra: **12**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Dirhem ü dīnār ile girmez metāʿ-ı vaṣl ele
Tek Ḳabūlī naḳd-i cānum vireyin ala yine

326. **Ḳabūlī:**
Gazel 387
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḥaḳḳā Ḳabūlī ḳalb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hiç bir ehl-i şekīb aña beñzeye

327. **Ḳabūlī:**
Gazel 388
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī fāriġ ol ṭūl-i emelden
Saña ne bunda rāḥat var ne sinde

328. **Ḳabūlī:**
Gazel 389
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Zen-i dünyā ṭolu bir cāma beñzer
Naẓar ḳılma Ḳabūlī boşa boşa

329. **Ḳabūlī:**
Gazel 390
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Almaz ḫaṭ-ı yāre göre bir pula Ḳabūlī
Kendüyi ile ṣatmasun iñen de benefşe

330. **Ḳabūlī:**
Gazel 391
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḫardal ḳadar bulınmaya ḫāk-i vücūdumuz
Cemʿiyyetüñ Ḳabūli ṣoñı ṭarṭaġan gibi

331. **Ḳabūlī:**
Gazel 392
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṣāf ol Ḳabūli ṣāf-dile mālik olanı
Kimse mükedder idemez āb-ı revān gibi

332. **Ḳabūlī:**
Gazel 393
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Beni bülbül gibi gūyā ider gülzār-ı ʿālemde
Ḳabūlī gül-ruḫān-ı gülşen-ābād-ı Gelibolı

333. **Ḳabūlī:**
Gazel 394
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bir kūçegüñ Ḳabūli ġamın ḳıldı iḫtiyār
Himmet zamānıdur aña ey Rūm erenleri

334. **Ḳabūlīyi:**-*y, -i*
Gazel 395
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Tīrine Ḳabūlīyi nişān eylemek içün
Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı

335. **Ḳabūlī:**
Gazel 397
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bir tāze cüvān ile geçür bāḳi-i ʿömrüñ
Cehd eyle Ḳabūlī süresin devlet-i bāḳī

336. **Ḳabūlī:**
Gazel 400
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yār itin görseñ Ḳabūlī dāġını pür-ḫūn idüp
ʿArż ider bir nāñ ile bir pāre biryān pāresi

337. **Ḳabūlī:**
Gazel 401
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Maẓhar-ı āṣār-ı ʿışḳ olduñ
Ḳabūlī aç gözüñ
Gün gibi īṣār idersin
vaḳtidür āṣāruñı

338. **Ḳabūlī:**
Gazel 402
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Cemāl-i bā-kemāl-i
ḥażret-i aġaya nāẓır ol
Ḳabūlī görmek isterseñ
kemāl-i sunʿ-ı naḳḳāşı

339. **Ḳabūlī:**
Gazel 403
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṭurmaz Ḳabūli lāşe-i lā-şey' iken ʿadū
Her ḳanda baḳsañ ol görinür anda şey gibi

340. **Ḳabūlī:**
Gazel 404
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yoluñda terk-i ser ḳılmaz Ḳabūlī dirse kiẕb eyler
ʿAdū-yı seg-nihāduñ ḫoş çıḳar yalanı yalanı

341. **Ḳabūlī:**
Gazel 405
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Recāyı ḳaṭʿ idelüm rūz-ı vaṣl-ı dil-berden
Ḳabūli biz bilürüz ṭāliʿ-i siyāhumuzı

342. **Ḳabūlī:**
Gazel 407
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

İntiẓār ile Ḳabūlī ölüyor sulṭānum
Ṣadr-ı ʿizzetde saʿādetle oluñ siz bāḳī

343. **Ḳabūlī:**
Gazel 409
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī neler çeküp ṭururın
Dest-i ġamdan alınca dāmenümi

344. **Ḳabūlī:**
Gazel 410
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṭolu āb eyle Ḳabulī gözüñ
Döne döne aḳan ṭolāb gibi

345. **Ḳabūlī:**
Gazel 411
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ḥażret-i paşayiçün dāyim duʿā oldur
Ḳabūl-i ḳalb-i sulṭān eylesün dāyim Ḫudā anı

346. **Ḳabūlī:**
Gazel 412
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī ḳaldı Kāşī kāse gibi zār u ser-gerdān
Cüvān-ı kāsebāz u şāhid-i Kāşānumuz gitdi

347. **Ḳabūlī:**
Gazel 413
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ġamı şādīye tebdīl it
Ḳabūlī miḥneti ẕevḳe
Sürür eyyāmıdur
cānānumuz yārānumuz
geldi

348. **Ḳabūlī:**
Gazel 414
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī āteş-i ġamda ḳo
ḥaşre dek yansun
Ḫudā cihānda
söyündürmesün
çerāġumuzı

349. **Ḳabūlī:**
Gazel 415
Mısra: **17**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Guft Ḳabūli dān yekī
mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār
yekī suḫan yekī

350. **Ḳabūlī:**
Gazel 416
Mısra: **12**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳaşlaruñ cevr ü cefā
oḳlarına yādur didüm
Ey Ḳabūlī yādumuz daḫı
ne dirsin yā didi

351. **Ḳabūlī:**
Gazel 417
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳoma elden Ḳabūlī serv-
ḳadlerle ayaḳ seyrin
Bahār irdi yine cūlar gibi
şeydā dil el virdi

352. **Ḳabūlī:**
Gazel 419
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Çeşm-i Tatarı Ḳabūlī dili
tālān itdi
Ḫānmān terk idelüm
ḫānemüze ḫān geldi

353. **Ḳabūlī:**
Gazel 420
Mısra: **12**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Dilde peykānı ol ḳaşı
yānuñ
Ey Ḳabūlī demür ḥiṣār
oldı

354. **Ḳabūlī:**
Gazel 421
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī lābe vü lāġ ile bir
ġarrā ġazel itdüñ
ʿAceb raʿnā ġazel oldı
ḳoyalum lābe vü lāġı

355. **Ḳabūlī:**
Gazel 422
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Mecnūn Ḳabūli peyk-i
şeh-i ʿışḳ-ı yār iken
Farḳında tāb-ı āteş-i ġam
zer külāh idi

356. **Ḳabūlī:**
Gazel 423
Mısra: **8**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Tāb-ı teb-i belā ḳomadı
tāb u ṭāḳatüm
Eyler Ḳabūlī gūşe-i
ʿuzletde münzevī

357. **Ḳabūlī:**
Gazel 424
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan

ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Muḥammed
Ḳabūlī senüñle muḳayyed degül mi

358. **Ḳabūlī:**
Gazel 425
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Ḳabūlī
Senüñle muḳayyed Muḥammed degül mi

359. **Ḳabūlī:**
Gazel 427
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḥażret-i ʿĪsā da olsañ yaramazsın düşmene
Ey Ḳabūlī sūzen-i zerle gerekse gözin oy

360. **Ḳabūlī:**
Gazel 428
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī mā'il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

361. **Ḳabūlī:**
Gazel 429
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī arada ḳābil degüldür ittiḥād
Yār zīrā telḫ-gūy u kīne-cūy u tünd-ḫūy

362. **Ḳabūlī:**
Gazel 430
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gūşe-i ġamda Ḳabūlī ten-i bī-rūḥ oldı
Gelmedi gitdi daḫı cismine cān sen gideli

363. **Ḳabūlī:**
Gazel 431
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Biz bu ebyāt-ı mülemmaʿla Ḳabūlī umaruz
Olavuz herkese ol şāha duʿāya dāʿī

364. **Ḳabūlī:**
Gazel 432
Mısra: **13**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Düşmene ḳarşu Ḳabūlī gibi gögsüñ ger yüri
Ḫaṣma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

365. **Ḳabūlī:**
Gazel 435
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ya şehler nāmına dimek gerek eşʿār yā dil-ber
Ḳabūlī böyle işʿār eyledi Firdevsi-i Ṭūsī

366. **Ḳabūlī:**
Gazel 436
Mısra: **12**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Muṣannaʿdur kelāmuñ ṣanʿatı gitdükce arturduñ
Ḳabūlī beyt-i şiʿrüñ ḫayli üstādānedür şimdi

367. **Ḳabūlī:**
Gazel 437
Mısra: **11**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yār ile Ḳabūlī dil ẕevḳ eyleyicek demdür
Fevt itme ġanīmet bil furṣat demidür şimdi

368. **Ḳabūlī:**
Gazel 438
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Dimeñ yiñi güzel sevmiş Ḳabūlī
Ol anuñ ḫod ezelden eski ḫūyı

369. **Ḳabūlī:**
Gazel 439
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Her ne virse girü burnuñdan getürür rūzgār
Ey Ḳabūlī Zāl-i dehrüñ böyledür ḳonuḳlıġı

370. **Ḳabūlī:**
Gazel 440
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Būse isterse Ḳabūlī ġam degül eksüklidür
Bende-i küstāḫdur çoḳdur anuñ eksükligi

371. **Ḳabūlī:**
Gazel 441
Mısra: **10**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

372. **Ḳabūlī:**
Gazel 515
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bir ayaḳ şundı Ḳabūlī baña sāḳī-i fenā
Çekmege ḳatlanmadı çekdi yiter devrān elin

373. **Ḳabūlī:**
Gazel 517
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bir duʿā eyledi derd ile Ḳabūlī bu gice
Ellerin ṭutdı bile Rūḥ-ı Emīn āmīne

374. **Ḳabūlī:**
Kaside 1
Mısra: **82**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Senā gevherlerin dizmiş nisār itmek murād eyler
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şāh-ı kerem anuñ

375. **Ḳabūlī:**
Kaside 3
Mısra: **31**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yaʿnī ḳuluñ Ḳabūlī bir yirde ḳāżi iken
Fāriġ olup ḳażādan oldı ḳapuña vāṣıl

376. **Ḳabūlī:**
Kaside 3
Mısra: **87**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ammā baña Ḳabūlī ḥırmāna bāʿis oldı
Maḥrūm olur olursa dānā bu semte dāḫil

377. **Ḳabūlī:**
Kaside 4
Mısra: **225**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Çünki kār āḫirine irdi Ḳabūlī sen de
İḫtişār eyle uzatma sözi ḳıl ḫatm-i kelām

378. **Ḳabūlī:**
Kaside 5
Mısra: **66**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gerekdür bunca āṣāruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir ṣenāḫ∨ānuñ

379. **Ḳabūlī:**
Kaside 6
Mısra: **73**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūli gibi ḳanı bülbül-i ṣenā-ḫ∨ānuñ
Hezārvār dili ṭūṭi-i şeker-perver

380. **Ḳabūlī:**
Kaside 7
Mısra: **79**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gel duʿā eyle Ḳabūlī saña oldur maʿḳūl
Umaruz k'anı ḳabūl ide ḳabūlü'd-derecāt

381. **Ḳabūlī:**
Kaside 8
Mısra: **29**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Der-i devlet-meʾābumda Ḳabūlī kim durur dirseñ
Ġarīḳ-i niʿmetüñ müstaġraḳ-ı deryā-yı inʿāmuñ

382. **Ḳabūlī:**
Kaside 9
Mısra: **73**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī bu ne dirsin şekl-i dervīşāna girmişsin
Sözüñe aldanan saña inanan cāna ʿışḳ olsun

383. **Ḳabūlī:**
Kaside 10
Mısra: **59**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Eyledüñ inhā Ḳabūlī saña lāzım olanı
Saña da lāzım degül mi ḥaḳ sözi ṭutmaḳ dede

384. **Ḳabūlī:**
Kıt'a 2
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḫālişen muḫlişen Ḳabūli gibi
Dāʿim aḥbābuñuz duʿāda ola

385. **Ḳabūlī:**
Kıt'a 3
Mısra: **1**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Şimdi naẓm erbābı çoḳ ammā Ḳabūlī çoġınuñ
Rişte-i elfāẓınuñ maʿnālarına rabṭı yoḳ

386. **Ḳabūlī:**
Kıt'a 14
Mısra: **1**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī zi-dest-i faḳīhān egerçi
Zi-yek bāde ḫorden besī ṭaʿne ḫordīm

387. **Ḳabūlī:**
Kıt'a 21
Mısra: **1**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Seni düşmen Ḳabūlī redd iderse
Anuñçün ġam çeküp olma melūlī

388. **Ḳabūlī:**
Kıt'a 22
Mısra: **1**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

389. **Ḳabūlī:**
Kıt'a 22
Mısra: **4**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Der-i āḫerden ümmīdin kesüp ḳaṭʿ-ı recā itdi
Ḳapuñdan umar iḥsānı Ḳabūlī bu ḳapulıdur

390. **Ḳabūlī:**
Kıt'a 22
Mısra: **6**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

……
……
Ḳabūlī virse ḳapuñda nola ol ṭoġrı yolıdur

391. **Ḳabūlī:**
Mesnevi 8
Mısra: **71**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn
Diyelüm bu duʿā içün āmīn

392. **Ḳabūlīnüñ:**-*nüñ*
Muhammes 1
Mısra: **24**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Aġlamaḳdan gözleri yaşını deryā ḳılduġı
Sūz-ı ʿışḳuñla Ḳabūlīnüñ yanup yaḳılduġı

393. **Ḳabūlī:**
Müseddes 1
Mısra: **40**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Pür-mehābetdür vücūd-ı pāki şīr-i ner gibi
Sen duʿāya ḳāyim ol dāyim Ḳabūlī er gibi

394. **Ḳabūlī:**
Müseddes 2
Mısra: **25**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gör Kabūlī bendeñüñ şāhā özine himmetin
Devlet-i dünyāya virmez āstāñuñ ḫıdmetin

395. **Ḳabūlī:**
Müseddes 3
Mısra: **25**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī vuṣlat isterdüñ Ḫudādan
Naṣīb itdi anı bir bī-vefādan

396. **Ḳabūlī:**
Müseddes 5
Mısra: **33**
Asıl adı İbrahim olan

ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī gibi ʿālem ḫalḳı
ʿabd-i ḫalḳa-bendüñdür
Belī her kişi ḥālince
giriftār-ı kemendüñdür

397. **Ḳabūlī:**
Şarkı 1
Mısra: **26**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Baḳmaz iken göze ḳaşa
Düşdüñ Ḳabūlī ataşa

398. **Ḳabūlīyem:***-y, -em*
Şarkı 2
Mısra: **22**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

İşiginde ben de bir çākeriyem
Ḳabūlīyem yārüñ ġamdan beriyem

399. **Ḳabūlī:**
Şarkı 3
Mısra: **15**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Faḳīr oldı şimdi ḳuluñ Ḳabūlī
Güzellerden birer būse dilenür

400. **Ḳabūlī:**
Tahmis 1
Mısra: **24**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Kāşif-i esrār olan başmaz reh-i ʿışḳa ḳadem
Maḥrem-i ʿışḳ ol Ḳabūlī gibi çekme derd ü ġam

401. **Ḳabūlī:**
Tahmis 2
Mısra: **24**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Leẕẕet almayınca ʿışḳ ile ḳanıḳmaz kimsene
Şerbet-i ʿışḳı Ḳabūlī gibi ṣıḳmaz kimsene

402. **Ḳabūlī:**
Tahmis 3
Mısra: **24**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Eşʿār-ı ābdārını dürc-i dehāna al
Naẓm-ı şeh-i cihānı Kabūlī beyāna al

403. **Ḳabūlī:**
Tahmis 4
Mısra: **23**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Gel Ḳabūlī bu remzi eyle ḳabūl
Kim ki bir ẕerresine buldı vüṣūl

404. **Ḳabūlī:**
Tahmis 5
Mısra: **24**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Nice bir zehr-i ḳahr-ı hecr ile kendin helāk itsün
Kabūlī nice bir derd ile āh-ı sūznāk itsün

405. **Ḳabūlī:**
Tahmis 6
Mısra: **21**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳıl Ḳabūlī ittiḥādı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle iʿtiḳādı ʿışḳ ile

406. **Ḳabūlī:**
Tahmis 7
Mısra: **22**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz

ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Lāleveş gönlüm açılmaz seyr-i bāġ u rāġ ile
Ey Ḳabūlī bir perī yaḳdı vücūdum lāġ ile

407. **Ḳabūlī:**
Tahmis 9
Mısra: **22**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Cüdā idüp ser-i kūy-ı dil-ārādan dil-i zārı
Ḳabūlī gibi giryān eyleyüp bu çeşm-i ḫūnbārı

408. **Ḳabūlī:**
Tahmis 10
Mısra: **22**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ġam-ı zülfiyle ol şūḫ-ı cihānuñ
Ḳabūlī rīsmān yaz oldı cānuñ

409. **Ḳabūlī:**
Tahmis 11
Mısra: **18**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Rāz açmakda dilsin ey Emrī
Yā Ḳabūlī ne bilsin ey Emrī

410. **Ḳabūlī:**
Tahmis 12
Mısra: **23**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

ʿÖmrüñi ḳılduñ Ḳabūlī gibi yoḳ yire hebā
Geçdi ġafletle muḳayyed olmaduñ aṣlā aña

411. **Ḳabūlī:**
Tahmis 13
Mısra: **24**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Güm-rāh imiş āḫir giderek añladı yolı
Dergāh-ı Ḫudā himmetine yüz ṭutdı Kabūlī

412. **Ḳabūlī:**
Tarih 1
Mısra: **1**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī cemʿ olup erbāb-ı ʿirfān
Didiler Ḫān Murād-ı āsmān-raḫş

413. **Ḳabūlī:**
Tarih 2
Mısra: **25**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ben de Ḳabūlī seyr idüp bu sünnetüñ tārīḫini
Didüm Muḥammed sünnetin bi'llāh icrā eyledüñ

414. **Ḳabūlī:**
Tarih 3
Mısra: **29**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī nā-murāduñ yaʿni bir eksüklü bī-çāreñ
Didi tārīḫüñ olduñ Rūm ilinüñ mīr-i mīrānı

415. **Ḳabūlī:**
Tarih 4
Mısra: **19**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī didüm ben de tārīḫini
Vezīr-i kebīr-i şeh-i dād-gār

416. **Ḳabūlī:**
Tarih 5
Mısra: **7**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳudūmüñden ḫaber alup Ḳabūlī
Didi tārīḫin anuñ ḫayr-ı maḳdem

417. **Ḳabūlī:**
Tarih 7
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

İşidüp didi Ḳabūlī tārīḫ
Ṣadr-ı s̱ānī idüñ evvel olduñ

418. **Ḳabūlī:**
Tarih 8
Mısra: **5**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Yitişdi çünki tamāma Ḳabūli tārīḫin
Didüm maḥall-i ʿibādet maḳām-ı İbrāhīm

419. **Ḳabūlī:**
Tarih 9
Mısra: **7**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ezhār-ı cinān gibi Ḳabūlī dā'im
Ḫandān ide anları Ḫudā-yı ekrem

420. **Ḳabūlī:**
Tarih 11
Mısra: **18**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ben didüm mescide tārīḫ hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve ḫayru'l-aʿmāl

421. **Ḳabūlī:**
Tarih 13
Mısra: **14**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ol ṣadānuñ istimāʿ itdüm me'ālin bi't-temām
Ey Ḳabūlī ḳalbden es̱ḳāl-i ġam oldı ḫafīf

422. **Ḳabūlī:**
Tarih 14
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī bu da bir tārīḫdür
Ḥaşre dek ḳadr ile ābādān ola

423. **Ḳabūlī:**
Tarih 15
Mısra: **14**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bu bir ʿālī mekāndur cāmekānı ḳubbe-i gerdūn
Ḳabūlī iki rūşen cām aña mihr ü meh-i rūşen

424. **Ḳabūlī:**
Tarih 17
Mısra: **29**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī çe ḥācet be-tebyīn-i aḥvāl
Şude ḥāl-i bālet be-aṣḥāb-ı maṣḥūb

425. **Ḳabūlī:**
Tarih 18
Mısra: **6**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳalʿa-i rafżı yıḳup bünyād-ı küfri ḳalʿ idüp
Yirine çün kim Ḳabūlī yiñi bünyād eyledi

426. **Ḳabūlī:**
Tarih 19
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Bu devr içre Ḳabūlī bundan özge olmaya tārīḫ
Selīmüñ geçdi eyyāmı zamān Sulṭān Murāduñdur

427. **Ḳabūlī:**
Tarih 20
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī gūş idüp ben de didüm tārīḫini
Cānı teslīm eyledi Sulṭān Selīm-i pāk-bāz

428. **Ḳabūlī:**
Tarih 22
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī budur ol tārīḫ-i ḫūb
Cāmiʿ-i şerīf ü mecmaʿ-ı laṭīf

429. **Ḳabūlī:**
Tarih 23
Mısra: **19**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ḳabūlī gūş-ı hūşa irdi nā-geh
Ṣadā-yı pāki bir ṣāḥib-żamīrüñ

430. **Ḳabūlī:**
Tarih 24
Mısra: **9**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ey Ḳabūlī didiler tārīḫini Bünye ʿālī vü ḳaṣır-ı bī-ḳuṣūr

431. **Ḳabūlī:**
Terci-bend 1
Mısra: **68**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Nice yıldur ġam-ı firāḳuñda
Nice döysün buña Kabūlī zār

432. **Ḳabūlī:**
Terci-bend 2
Mısra: **26**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ṣal eṣāṣ-ı iʿtiḳādı ʿışḳ ile
Ol Ḳabūlī şevḳe bādī ʿışḳ ile

433. **Ḳabūlī:**
Terci-bend 3
Mısra: **25**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Çeşm-i inṣāf ile anlara Kabūlī naẓar it
Ḳalbüñi gerd-i küdūretle ḳoma bī-keder it

434. **Ḳabūlī:**
Tesdis 2
Mısra: **25**
Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Firāḳuñla Ḳabūlī gibi ḳalup ḫ∨ār u zār oldum
Dem-ā-dem ṭurmaz aḳar eşk-i çeşm-i cūy-bār oldum

435. **Ḳabūlīş:**-*ş*
Mesnevi 1
Mısra: **142**
Kabul etmek, onaylamak, razı olmak. II Kabûlî: Asıl adı İbrahim olan ve Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğan 16. yüzyıl divan şairi.

Ki her k’ū zi-dest-i tu yābed vüṣūl
Ḳabūlīş dāred be-ḥüsn-i ḳabūl

Ḳabūlī bendeñ:

1. **Ḳabūlī: bendeñ:**-*ñ*
Gazel 298
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Köle (olan) Kabûlî.

Çatup ḳara ḳaşuñı ḫışm ile kemān itme
Ḳabūli bendeñ efendi alınmaz yayḳaradan

2. **Ḳabūlī: bendeñ:**-*ñ*
Gazel 328
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Köle (olan) Kabûlî.

Ḫayliden cānā Ḳabūlī bendeñ āşüfteñ imiş
Şoraraḳ ol ʿāşıḳ-ı şeydāyı bildüm nidügin

Ḳabūlī bendeñe:

1. **Ḳabūlī bendeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 197
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Köle (olan) Kabûlî.

Raġbetüñ yoḳ çün Ḳabūlī bendeñe aġyārveş
İtlerüñ ġayrınca bārī iʿtibār olmaḳ gerek

2. **Ḳabūlī bendeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 291
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Köle (olan) Kabûlî.

Ġayra vefā cefā-yı sezāvār olup bize
Anı Ḳabūli bendeñe lāyıḳ görür misin

3. **Ḳabūlī bendeñe:**-*ñ, -e*
Gazel 418
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Köle (olan) Kabûlî.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ eyle ḳalb-i düşmeni
Feṯḥ-i bāb olsun Ḳabūlī bendeñe cānum ʿAli

Ḳabūlī bendeñi:

1. **Ḳabūlī bendeñi:**-*ñ, -i*
Gazel 88
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Köle (olan) Kabûlî.

Yine var bir ʿaceb ḥāl-i melāl-i miḥnet-āmīzi
Ḳabūlī bendeñi bendüñle bend it kim ġulāmuñdur

2. **Ḳabūlī bendeñi:**-*ñ, -i*
Gazel 172
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Köle (olan) Kabûlî.

Ḳabūlī bendeñi ġamdan ḫalāṣa himmet ḳıl
Muḥibb-i muḫlisüñ it bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ

3. **Ḳabūlī bendeñi:**-*ñ, -i*
Gazel 191
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Köle (olan) Kabûlî.

Ber-murād itmek durur yaʿni Ḳabūlī bendeñi
Kaʿbe ḥaḳḳı Kaʿbe yapmaḳdur anı şād eylemek

4. **Ḳabūlī bendeñi:**-*ñ, -i*
Kaside 15
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Köle (olan) Kabûlî.

Dergeh-i ser-ʿaskere gönder Ḳabūlī bendeñi
Diyeler bir bende-i Bihzāddur gönderdigüñ

Ḳabūlī bendenüñ:

1. **Ḳabūlī bendenüñ:**-*nüñ*
Gazel 193
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Köle (olan) Kabûlî.

Yıḳmadı göñlin ele aldı Ḳabūlī bendenüñ

Dest-i iḥsānı yine bir
Kaʿbe yapdı ʿAbdinüñ

Ḳabūlī derdmend:

1. **Ḳabūlī derdmend:**
Gazel 41
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dertli Kabûlî.

Kāmyāb olup
murādātuñla sen tek biñ yaşa
Derd-i hicrānuñla ḳo
ölsün Ḳabūlī derdmend

Ḳabūlī derdmendüm:

1. **Ḳabūlī derdmendüm:**-*üm*
Gazel 516
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dertli Kabûlî.

Ol efendim ḳapusına
varmadum bir iki gün
Dimiş ölmişdür Ḳabūlī
derdmendüm var ise

Ḳabūlī dervīş:

1. **Ḳabūlī dervīş:**
Diğer 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Derviş Kabûlî.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet gūşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet kūçesinüñ mesned-nişīni
zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

Ḳabūlī faḳīr:

1. **Ḳabūlī faḳīr:**
Kıt'a 27
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Fakir Kabûlî.

Bunı vird idüp dir Ḳabūlī faḳīr
Baña senden olur meded yā Ġanī

ḳabūl-i ḳalb-i sulṭān eylesün:

1. **ḳabūl-i ḳalb-i sulṭān eylesün:**-*sün*
Gazel 411
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sultanın kalbinde makbul olmak, padişahın tarafından beğenilmek.

Ḳabūlī ḥażret-i paşayiçün dāyim duʿā oldur
Ḳabūl-i ḳalb-i sulṭān eylesün dāyim Ḫudā anı

Ḳabūlī ḳavlini:

1. **Ḳabūlī ḳavlini:**-*n, -i*
Terci-bend 4
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin sözü.

Gūş it Ḳabūli ḳavlini
şāḥib-kemāl iseñ
ʿİlm adın añma kimseye
gel ehl-i ḥāl iseñ

Ḳabūlī ḳuluñ:

1. **Ḳabūlī ḳuluñ:**-*uñ*
Gazel 227
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kul (olan) Kabûlî.

Gerçi eksüklidür Ḳabūli ḳuluñ
Eksügin ṭut tamāma sulṭānum

Ḳabūlī ḳuluña:

1. **Ḳabūlī ḳuluña:**-*uñ, -a*
Gazel 174
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kul (olan) Kabûlî.

Vefā ḳıl didükce ġaraż eyledüñ
Ḳabūlī ḳuluña revā mı ġaraż

2. **Ḳabūlī ḳuluña:**-*uñ, -a*
Gazel 277
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kul (olan) Kabûlî.

Luṭf u iḥsān u kerem eyle Ḳabūlī ḳuluña
Her ne eylerseñ anı gerçi ʿināyet bilürin

3. **Ḳabūlī ḳuluña:**-*uñ, -a*
Gazel 335
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kul (olan) Kabûlî.

Ḳabūlī ḳuluña ḫışm ile baḳma
Efendi ḳıymaḳ olmaz bī-günāha

4. **Ḳabūlī ḳuluña:**-*uñ, -a*
Gazel 408
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kul (olan) Kabûlî.

Yiridür mihr ü vefā eyle Ḳabūlī ḳuluña
Yiri var pādşehüm cevr ü cefānuñ da yiri

Ḳabūlī ḳuluñı:

1. **Ḳabūlī ḳuluñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 2
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
(3. Murad'a) Kul (olan) Kabûlî.

Āstānuñda ḳabūl eyle Ḳabūlī ḳuluñı
Bende-i muḳbil iken tā ola maḳbūl-i cihān

Ḳabūlī müstemendüñ:

1. **Ḳabūlī müstemendüñ:**-*üñ*
Gazel 370
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zavallı, gariban, çaresiz Kabûlî.

Ḳabūlī müstemendüñ behremend eyle ṭarīḳinden
Ṭarīḳ ehline yol vir merdüm-i bī-rāhdan ḳorḳma

ḳabūl-i terbiyet ḳılmaz:

1. **ḳabūl-i terbiyet ḳılmaz:**-*maz*
Beyit 89
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Edepli ve terbiyeli olmak.

Ḳabūl-i terbiyet ḳılmaz bed-endīş olıcaḳ insān
Ne deñlü ḳalb ü ʿaks itseñ yine nādāndur nādān

Ḳabūlīden gelen:

1. **Ḳabūlīden gelen:**
Gazel 294
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'den gelen (şey).

Biri birini müstelzim durur ʿālemde ʿafv u sehv
Ḳabūlīden gelen sehv ü ḫaṭā ʿafv u kerem sizden

Ḳabūlī-i bī-dil:

1. **Ḳabūlī-i bī-dil:**
Gazel 10
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dilsiz, suskun Kabûlî.

Īn iʿtibār-i ḫüsrevīm der-cihān besest
Gūyī eger Ḳabūli-i bī-dil gedā-yi mā

Ḳabūlī-i dāʿī:

1. **Ḳabūlī-i dāʿī:**
Mesnevi 6
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Duacı Kabûlî.

Müntehī īn ḳabāle-i şerʿī ʿAbd-i muḫliṣ Ḳabūli-i dāʿī

Ḳabūlī-i faḳīr:

1. **Ḳabūlī-i faḳīr:**
Gazel 114
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Fakir, zavallı Kabûlî.

Lāyıḳ-ı himmet ġarībüñdür Ḳabūlī-i faḳīr
Āstānuñ muḫliṣi bir bende-i dergāhdur

2. **Ḳabūlī-i faḳīr:**
Gazel 101
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Fakir, zavallı Kabûlî.

Kim durur dirseñ işigüñde Ḳabūlī-i faḳīr
Dāʿi-i devletüñ ol eski duʿā-gūyuñdur

Ḳabūlī-i ḥaḳīr:

1. **Ḳabūlī-i ḥaḳīr:**
Gazel 190
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Değersiz Kabûlî.

Lāyıḳ-ı himmet ġulāmuñdur Ḳabūlī-i ḥaḳīr
Vaḳtidür iḥsān olursa aña defterdārlıḳ

Ḳabūlī-i nā-murād:

1. **Ḳabūlī-i nā-murād:**
Gazel 8
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Muradına eremeyen Kabûlî.

Herkes murāda irdi Ḳabūlī-i nā-murād
Niçün sezā-yı himmet iken nā-ümīd ola

Ḳabūlī-i şeydā:

1. **Ḳabūlī-i şeydā:**
Gazel 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Deli divane (olmuş) Kabûlî.

Ṭarf-i külāh-i ḫüsrevīm mī-resed be-çarḫ
Gūyī eger Ḳabūli-i şeydā gedā-yi mā

2. **Ḳabūlī-i şeydā:**
Gazel 396
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Deli divane (olmuş) Kabûlî.

Vaṣl ister Ḳabūli-i şeydā Neylesün vaʿdeñe ityānı ḳodı

Ḳabūlī-i suḫan-gū:

1. **Ḳabūlī-i suḫan-gū:**
Gazel 44
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleyen Kabûlî.

Noḳṭa deñlü nuṭfeyi nuṭḳa getürmiş ol Ḥakīm
Ḥikmeti gör kim Ḳabūlī-i suḫan-gū ḳoymış ad

Ḳabūlī-i zār:

1. **Ḳabūlī-i zār:**
Mesnevi 3
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Zayıf, dermansız Kabûlî.

Pādşāhum ḳuluñ Ḳabūli-i zār
Dāʿi-i devletüñ durur her bār

2. **Ḳabūlī-i zār:**
Mesnevi 4
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Zayıf, dermansız Kabûlî.

Dāʿi-i devletüñ Ḳabūli-i zār
Ol żaʿīf ü ẕelīl ü zār u nizār

3. **Ḳabūlī-i zār:**
Gazel 236
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zayıf, dermansız Kabûlî.

ʿĀşıḳ-ı ṣādıkı Ḳabūli-i zār
Āh şāhum u māhum İbrāhīm

Ḳabūlī-i zārı:

1. **Ḳabūlī-i zārı:**-*ı*
Gazel 75
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Zayıf, dermansız Kabûlî.

Ber-murād it Ḳabūli-i zārı
Eyle vaṣluñla kām-rān dil-ber

Ḳabūlīnüñ aḥvālini:

1. **Ḳabūlīnüñ aḥvālini:**-*n, -i*
Gazel 91
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin hâli, vaziyeti.

Ḳabūlinüñ eger aḥvālini ṣorarlar ise
Ḳavī-güsiste vü dil-ḫaste ser-şikeste yatur

Ḳabūlīnüñ çehresi:

1. **Ḳabūlīnüñ çehresi:**
Gazel 312
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin yüzü.

Bezm-i mihnetde Ḳabūlīnüñ ṣarardı çehresi
Ney gibi hecrüñle nālān olmasun ya neylesün

Ḳabūlīnüñ çeşminden:

1. **Ḳabūlīnüñ çeşminden:***-n, -den*
Gazel 33
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin gözü.

Ey boyı servüm ṭutınca dāmenüñ
Çıḳdı çeşminden Ḳabūlīnüñ Meriç

Ḳabūlīnüñ dili:

1. **Ḳabūlīnüñ dili:**
Gazel 120
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin gönlü.

Ḳabūlīnüñ dili bağlandı ḳaldı tār-ı zülfüñde
Efendi gel ʿināyet ḳıl anı zencīrden ḳurtar

Ḳabūlīnüñ duʿāsın maḳbūl ḳıl:

1. **Ḳabūlīnüñ duʿāsın maḳbūl ḳıl:**
Mesnevi 5
Mısra: **137**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"(Ey Allah'ım) Kabûlî'nin duasını kabul eyle!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḳıl duʿāsın Ḳabūlinüñ maḳbūl
Ki cenābuñdan ol durur mes'ūl

Ḳabūlīnüñ gözine:

1. **Ḳabūlīnüñ gözine:***-n, -e*
Gazel 347
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin gözü.

Ḳabūlīnüñ gözine şeb gibi tārīk olur dünyā
Cemālüñ mihrin ey meh-rū gözinden gel ṭolundurma

Ḳabūlīnüñ ḥācetin edā ḳıl:

1. **Ḳabūlīnüñ ḥācetin edā ḳıl:**
Gazel 270
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin ihtiyacını yerine getirmek.

Ḳabūlīnüñ edā ḳıl ḥācetin dergāhdan sürme Münācāt ehlinüñ yüz sürdügi dergāh içün olsun

Ḳabūlīnüñ irmedügi:

1. **Ḳabūlīnüñ irmedügi:**
Gazel 80
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin erişemediği (sevgili).

ʿĀlem-i vaṣla Ḳabūlīnüñ odur irmedügi
Kendü kām almadan aġyāra varur ṭuyġuraḳor

Ḳabūlīnüñ kevkeb-i eşki:

1. **Ḳabūlīnüñ kevkeb-i eşki:**
Gazel 178
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin gözyaşı yıldızı. II Kabûlî'nin gözyaşları.

Dökildükçe zemīne kevkeb-i eşki Ḳabūlīnüñ
Şeb-i miḥnetde bī-nūr-ı hidāyet eyleyen ṭāliʿ

Ḳabūlīnüñ murādın maḳbūl it:

1. **Ḳabūlīnüñ murādın maḳbūl it:**
Mesnevi 2
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin isteğini kabul etmek.

İt murādın Ḳabūlinüñ maḳbūl
Dā'imā Ḥaḳ murāduñ ide ḳabūl

Kabūlīnüñ öñüne gelür:

1. **Ḳabūlīnüñ öñüne gelür:**-*ür*
Gazel 273
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin önüne gelmek. II Şairlik istidadında Kabûlî'nin önüne geçebilecek birinin olmaması.

Şiʿr ü inşāda Ḳabūlīnüñ öñüne kim gelür
Vādi-i naẓm içre bir seyl-i firāvāndur gelen

Kabūlīnüñ şemʿ-i murādın uyar:

1. **Ḳabūlīnüñ şemʿ-i murādın uyar:**
Gazel 228
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin dilek mumunu yakmak. II Kabûlî'nin arzusunu yerine getirmek.

Uyar şemʿ-i murādın tābdār eyle Ḳabūlīnüñ
Çerāġuñ olsun ol nā-şādı gel şād eyle sulṭānum

Kabūlīnüñ vaʿdesi:

1. **Ḳabūlīnüñ vaʿdesi:**
Gazel 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin sözü, ahdi.

Dil-berler ile vaʿdesi budur Ḳabūlinüñ
Kim mīr-i meclis olur ise ol ġulām ola

Ḳabūlīveş:

1. **Ḳabūlīveş:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Kabûlî gibi.

Ḳabūlīveş ġamuñdan herkesüñ ḳalbinde bir hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ derdi hem-vār olmaġa bāʿis

Ḳabūliyā:

1. **Ḳabūliyā:**
Gazel 35
Mısra: **12**
Ey Kabûlî!

Sırr-ı ʿışḳuñ cefā-yı vāżıḥdur
Olmayınca Ḳabūliyā taṣrīḥ

2. **Ḳabūliyā:**
Gazel 43
Mısra: **9**
Ey Kabûlî!

Gördi ki biz mülāzım-ı ʿayşuz Ḳabūliyā
Eyyām-ı ʿayş u ʿişreti oldı ṣaʿīd ʿīd

3. **Ḳabūliyā:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Ey Kabûlî!

Her nesnenüñ birer sebebi var Ḳabūliyā
Bu kārgāh içinde ne kim var böyledür

4. **Ḳabūliyā:**
Gazel 181
Mısra: **9**
Ey Kabûlî!

Ḳabūliyā dür-i naẓmuñ ṭaġıldı eṭrāfa
Temevvüc eyledi ṭabʿuñ miṣāl-i baḥr-ı şigerf

5. **Ḳabūliyā:**
Gazel 240
Mısra: **9**
Ey Kabûlî!

Luṭf u kerem ḳapusı ḳapandı Ḳabūliyā
Şimden girü mürüvveti ġayrı ḳapudan um

6. **Ḳabūliyā:**
Gazel 271
Mısra: **9**
Ey Kabûlî!

At u ḳaṭır ḥikāyetini ḳo Ḳabūliyā
Dilden düşürme edʿiye-i ʿömr minnetin

7. **Ḳabūliyā:**
Gazel 398
Mısra: **13**
Ey Kabûlî!

Şöhret bulalı ʿışḳ ile nāmum Ḳabūliyā
Sulṭān-ı ʿāşıḳān-ı cüvānān olam gibi

8. **Ḳabūliyā:**
Gazel 399
Mısra: **15**
Ey Kabûlî!

Cānı cenāb-ı ḥażrete irgür Ḳabūliyā
ʿAynıyla yine issine ṭapşur emāneti

9. **Ḳabūliyā:**
Müsemmen 1
Mısra: **27**
Ey Kabûlî!

Dāl oldı derd-i hecr ile ḳaddüm Ḳabūliyā
Vādī-i hecre düşmege bu dāldür baña

10. **Ḳabūliyā:**
Tahmis 8
Mısra: **21**
Ey Kabûlî!

Bülbül-i dil Ḳabūliyā her bār
Ḫār elinden fiġān idüp aġlar

<u>Ḳabūlīye naẓar ḳıl:</u>

1. **Ḳabūlīye naẓar ḳıl:**
Gazel 406
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'ye lütufta bulunmak.

ʿAyn-ı ʿināyet ile naẓar ḳıl Ḳabūlīye
Gözden bıraḳma şāh-ı cihānuñ gedāsını

<u>ḳabūlü'd-derecāt:</u>

1. **ḳabūlü'd-derecāt:**
Kaside 7
Mısra: **80**
Rütbeleri kabul eden kimse. II Duaları kabul eden Allah.

Gel duʿā eyle Ḳabūlī saña oldur maʿḳūl
Umaruz k'anı ḳabūl ide ḳabūlü'd-derecāt

<u>kabūlüñ olmayup:</u>

1. **kabūlüñ olmayup:**-*ma, -y, -up*
Gazel 288
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kabul edilmek, onaylanmak.

Ḳabūlī kime ḳul olsun kimüñ ḳapusına varsun
Kabūlüñ olmayup ger ʿadd olunmazsa ġulāmuñdan

<u>ḳabż itmege:</u>

1. **ḳabż itmege:**-*meg, -e*
Tarih 20
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Almak. II Can almak, ruhunu almak.

Naḳd-i cānı deyn idi Ḥaḳḳa anı ḳabż itmege
Ḳābıż-ı ervāḥa emr itdi Ḫudā-yı bī-niyāz

<u>ḳaç:</u>

1. **ḳaçmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 27
Mısra: **12**
Tehlikeli bir durumdan uzaklaşmak, kaçmak, kurtulmak.

Şını minşār-ı cefā rāsı ser-i ḫançerdür
Ol ki şerrinden anuñ ḳaçmaya bulmaz ṣıḥḥat

2. **ḳaçar:**-*ar*
Gazel 47
Mısra: **10**
Tehlikeli bir durumdan uzaklaşmak, kaçmak, kurtulmak.

Ḫātem-i laʿl-i lebüñ ẕikr eylesem durmaz ʿadū
Dīv ṭurmaz ey perī mühr-i Süleymāndan ḳaçar

3. **ḳaçar:**-*ar*
Gazel 67
Mısra: **3**
Tehlikeli bir

durumdan uzaklaşmak, kaçmak, kurtulmak.

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi boynum var kefīlüm var

4. **ḳaçar:**-*ar*
Gazel 102
Mısra: **9**
Tehlikeli bir durumdan uzaklaşmak, kaçmak, kurtulmak.

Senüñ yoluñda ölmekden ḳaçar diyü münāfıḳlar
Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi öldürde yazmışlar

5. **ḳaçar:**-*ar*
Gazel 157
Mısra: **2**
Tehlikeli bir durumdan uzaklaşmak, kaçmak, kurtulmak.

ʿAdūdan dönmezüz merdān-ı meydān-ı neberdüz biz
Muḫannetden ḳaçar şanmañ bizi merd oġlı merdüz biz

6. **ḳaçup:**-*up*
Gazel 284
Mısra: **9**
Tehlikeli bir durumdan uzaklaşmak, kaçmak, kurtulmak.

Ey Ḳabūlī ḳaçup ol gözleri āhū bizden
Düşmen-i segle revā mı ide ṣaḥrā seyrin

7. **ḳaçma:**-*ma*
Gazel 437
Mısra: **5**
Tehlikeli bir durumdan uzaklaşmak, kaçmak, kurtulmak.

Gel ḳaçma eḥibbādan vaḥşīligi elden ḳo
Ālüftelere meyl it ülfet demidür şimdi

8. **ḳaçmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 5
Mısra: **35**
Tehlikeli bir durumdan uzaklaşmak, kaçmak, kurtulmak.

Er olsa ṭursa ḳarı oġlı ʿavret gibi ḳaçmasa
Temāşā eylese iḳdāmını merdān-ı meydānuñ

9. **ḳaçma:**-*ma*
Tahmis 8
Mısra: **9**
Tehlikeli bir durumdan uzaklaşmak, kaçmak, kurtulmak.

Ḳaçma bizden senüñle dilleşelüm
Niyedür nālişüñ beyān eyle

10. **ḳaç:**
Gazel 126
Mısra: **10**
Kaç, ne kadar?

Ḳabūlī nāẓır olma şeş cihāta
Bilinmez dār-ı dünyā ḳaç bucaḳdur

<u>ḳaçan:</u>

1. **ḳaçan:**
Gazel 309
Mısra: **7**
Her ne zaman.

Ḳaçan ḳaddi ben ḫāke sāye ṣala
ʿAyānen görinür zemīn ü zamān

2. **ḳaçan:**
Gazel 172
Mısra: **5**
Nasıl?

Ḳaçan berāber olur merd-i ḫāṣ ile eşḫāṣ
Neden olınmaya ḳapuñda nīk ü bed teşḫīṣ

<u>ḳaçış:</u>

1. **ḳaçışurlar:**-*ur, -lar*
Kaside 11
Mısra: **21**
Kaçışmak.

Görünmez ḳaçışurlar ādeme ādem göründükce
Yabānī cānavarlar gibi ṭāġī ḫarların gördüm

<u>ḳaçur:</u>

1. **ḳaçurduñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **22**
Kaçırmak, kaçmasını sağlamak.

Hücūm idüp hünerber ner gibi şīrāna ṣavletle
Ḳaçurduñ rūbehāsā düşmeni biñ zār u z̲illetle

ḳad:

1. **ḳadüñ:**-*üñ*
Beyit 119
Mısra: **1**
Boy, kamet. II Sevgilinin boyu.

Rāst-revlikde ḳadüñ yektādur
Fitne fenninde ḳaşuñ ḫod-rādur

2. **ḳadüñ:**-*üñ*
Gazel 446
Mısra: **1**
Boy, kamet. II Sevgilinin boyu.

Dikmedi bāġ-ı vücūd içre ḳadüñ gibi nihāl
Çemen-ārā-yı gülistān-ı cihān celle celāl

3. **ḳad:**
Tarih 16
Mısra: **2**
Kesinlikle, şüphesiz.

Ṣāḥibu'l-ḫayrāt ve'l-iḥsān sulṭānu'l-cuyūş
Ḳad tevelle'l-arḍa v'estevlā bi-tedbīrin bihi

4. **ḳad:**
Tarih 16
Mısra: **3**
Kesinlikle, şüphesiz.

Caʿfer ḳad sāġe beyne'l-ḫalḳ bi'ṣ-ṣıdḳi'l-metn
Fāḳa v'estevlī ʿale'n-nāsi bi-tevḳīrin bihi

5. **ḳad:**
Tarih 16
Mısra: **5**
Kesinlikle, şüphesiz.

Ḳad benā dāran ʿale-arḍı ḥamīmi arḍıhi
Kāne ḳable'l-ān muḥtācen li-taʿmīrin bihi

6. **ḳad:**
Tarih 16
Mısra: **8**
Kesinlikle, şüphesiz.

Baʿde itmāmi'l-binā' ḳultu tārīḫen lehu
Ḳad benā li'llāhi ḫammāmen li-taṭhīrin bihi

ḳadar:

1. **ḳadar:**
Gazel 60
Mısra: **3**
"Ölçüsünde, derecesinde" anlamlarına gelen edat.

Ḳapuñda ḫıdmet itmek ḳadre irişmek ḳadar vardur
Taʿayyün bulmaḳ aʿyān içre maḥżā ʿayn-ı ʿizzetdür

2. **ḳadar:**
Gazel 214
Mısra: **10**
"Ölçüsünde, derecesinde" anlamlarına gelen edat.

ʿĀrif-i tīr-i ḳażā ḥükm-i ḳaderden aġlamaz
Ey Ḳabūlī sen de ʿārifler ḳadar ṭuyduñsa gel

3. **ḳadar:**
Gazel 222
Mısra: **3**
"Ölçüsünde, derecesinde" anlamlarına gelen edat.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse s̲āmin ol

4. **ḳadar:**
Gazel 491
Mısra: **1**
"Ölçüsünde, derecesinde" anlamlarına gelen edat.

Kim virür baña ḳażā il ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

ḳadd:

1. **ḳaddin:**-*in*
Beyit 212
Mısra: **2**
Boy, kamet. II
Sevgilinin boyu.

ʿĀşıḳ odur ki ʿışḳ odına yana yaḳıla
Ḳaddin ḫadeng-i nāle vü efġāna yā ḳıla

2. **ḳadd:**
Gazel 74
Mısra: **1**
Boy, kamet. II
Sevgilinin boyu.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar nedür o kāküller
Nedür o serv o güller nedür o sünbüller

3. **ḳaddüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 122
Mısra: **7**
Boy, kamet. II
Sevgilinin boyu.

Ey gül-i ter ḳāmetin teşbīh eyler ḳaddüñe
Serv anuñçündür ḫazāndan her zamān āzādedür

4. **ḳaddüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 181
Mısra: **3**
Boy, kamet. II
Sevgilinin boyu.

Ḳaşuñ kemānına yā ḳaddüñe elif dirler
Görenler āyet-i ḥüsn ü cemāli ḥarf be-ḥarf

5. **ḳaddüñ:**-*üñ*
Gazel 227
Mısra: **1**
Boy, kamet. II
Sevgilinin boyu.

Ṭurdı ḳaddüñ ḳıyāma sulṭānum
Biz de uyduḳ imāma sulṭānum

6. **ḳaddi:**-*i*
Gazel 309
Mısra: **7**
Boy, kamet. II
Sevgilinin boyu.

Ḳaçan ḳaddi ben ḫāke sāye ṣala
ʿAyānen görinür zemīn ü zamān

7. **ḳaddini:**-*i, -n, -i*
Gazel 313
Mısra: **1**
Boy, kamet. II
Sevgilinin boyu.

Ḳaddini derdüñle dil yā ḳılmasun ya neylesün
Nār-ı ʿışḳuñla yanup yaḳılmasun ya neylesün

8. **ḳaddüñ:**-*üñ*
Gazel 321
Mısra: **2**
Boy, kamet. II
Sevgilinin boyu.

Laʿlüñ ḳatında oldı ʿaḳīḳ-i Yemen yamān
Ḳaddüñ yanında ola mı serv-i çemen çamān

9. **ḳaddüm:**-*üm*
Gazel 237
Mısra: **12**
Boy, kamet. II Âşığın boyu.

Ṣayd idüp murġ-ı vaṣl-ı cānānı
Dāmdur ḳaddüm āb-ı kerīm yem

10. **ḳaddi:**-*i*
Gazel 353
Mısra: **1**
Boy, kamet. II Âşığın boyu.

ʿĀşıḳ odur ki ʿāleme ḳaddi dü-tā gele
Bāġa benefşe gibi ʿaṣāsın ṭuta gele

11. **ḳaddüm:**-*üm*
Tahmis 5
Mısra: **15**
Boy, kamet. II Âşığın boyu.

Bu fürḳat yāyını çekmekle ḳaddüm hem-çü dāl oldı
Bu çeşmümden aḳar damlar durur her dem-be-dem demler

12. **ḳaddi:**-*i*
Kaside 8

Mısra: **33**
Boy, kamet. II Kâtip Ali'nin boyu.

ʿAli kim ḫıdmetüñde kātibüñdür lāmdur ḳaddi
Senüñ ʿayn-ı ʿadālet olduġuña dāldür lāmuñ

ḳadd-i bülend-i dil-bere:

1. **ḳadd-i bülend-i dil-bere:**-*e*
Gazel 380
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin uzun boyu.

Ḳadd-i bülend-i dil-bere beñzer diyü diyü
Vāfir ṭolaşdı ṭurdı mü'eẕẕin menāreye

ḳaddi çenārı:

1. **ḳaddi çenārı:**-*ı*
Gazel 326
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Boyu çınar (gibi olan kimse). II Uzun boylu sevgili.

Māʾilin ḳāmeti bālāları seyr eylemege
Ṭoġrusı bu ki ben ol ḳaddi çenārı severin

ḳadd-i dil-ber:

1. **ḳadd-i dil-ber:**
Gazel 129
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin boyu.

Ḳadd-i dil-ber zülf-i ʿanber-bārınuñ bağın çeker
Mülk-i ḥüsnüñ bir dil-āverdür ki sancāġın çeker

ḳadd-i dil-cū:

1. **ḳadd-i dil-cū:**
Gazel 44
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönlü cezbedici boy. II Sevgilinin boyu.

Gülşen-ārā-yı bahāristān-ı nüzhetgāh-ı üns
Bir dıraḫt ārāyiş itmiş ḳadd-i dil-cū ḳoymış ad

ḳadd-i dü-tāsı:

1. **ḳadd-i dü-tāsı:**-*s, -ı*
Gazel 384
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki büklüm olmuş boy. II Âşığın dertten ve kederden bükülen beli.

ʿĀşıḳ odur ki dīdeleri ṭolu āb ola
Bāġ-ı belāda ḳadd-i dü-tāsı ṭolāb ola

ḳadd-i ṭūbāñı:

1. **ḳadd-i ṭūbāñı:**-*ñ, -ı*
Gazel 416
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tuba (gibi) boy. II Sevgilinin cennette bulunan Tuba ağacına benzeyen uzun ve düzgün boyu.

Ḳadd-i ṭūbāñı görüp dil servden ṭūbā didi
Kākülüñ başuñda gördi bu daḫı aʿlā didi

ḳadd-i yār:

1. **ḳadd-i yār:**
Gazel 421
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin boyu.

Görüp şalındugın servüñ feżāda didi ḳadd-i yār
Bize öykünmek istersin bire yabanuñ alçağı

ḳadd-i yāre uymadı:

1. **ḳadd-i yāre uymadı:**-*ma, -dı*
Gazel 427
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin boyuna uymak. II Servi ağacının sevgilinin boyuyla eş olmaması.

Ṭañ mı pest olsa naẕarda serv-i bālā-yı çemen
Ḳadd-i yāre uymadı başḳa başına çekdi boy

ḳaddüm dāl oldı:

1. **ḳaddüm dāl oldı:**-*dı*
Müsemmen 1
Mısra: **27**

Kelime Tipi: -
Boyu dal harfi (د) gibi olmak, beli bükülmek, iki büklüm olmak.

Dāl oldı derd-i hecr ile ḳaddüm Ḳabūliyā
Vādī-i hecre düşmege bu dāldür baña

ḳaddüm dü-tā oldı:

1. **ḳaddüm dü-tā oldı:**-*dı*
Gazel 416
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Boyunu bükmek, belini bükmek, çaresiz bırakmak.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

ḳaddüm ḫam ḳıldı:

1. **ḳaddüm ḫam ḳıldı:**-*dı-üm*
Gazel 237
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Boyu iki büklüm etmek, belini bükmek, çaresiz bir hâle getirmek.

Mū gibi nola pīç pīç olsam
Ḳıldı ḳaddüm o zülf-i pür-ḫam ḫam

ḳaddüm lām itdi:

1. **ḳaddüm lām itdi:**-*di-üm*
Gazel 257
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lam etmek, Arapça "lam (ل)" harfine çevirmek. II Boyunu (belini) bükmek, çaresiz bırakmak.

İtmedi bir kez beni ol ḳāmeti şimşād şād
Anuñ içün itdi ḳaddüm miḥnet ü ālām lām

ḳaddüñe öykünenlere:

1. **ḳaddüñe öykünenlere:**-*e*
Beyit 101
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Boyuna benzemeye çalışan (şey). II Servi ağacının sevgilinin boyuna benzemeye çalışması, uzun ve düzgün hâliyle sevgilinin boyunu taklit etmesi.

Ḳaddüñe öykünenlere gülşende başdur
Serv ü çemen efendi ḳatı nā-tırāşdur

ḳadeḥ:

1. **ḳadeḥ:**
Gazel 64
Mısra: **2**
Şarap kadehi, piyale, cam.

Sāḳi-i bezm-i ṣafā ʿışḳ ehline sāġar ṣunar
Payumuz virmez bize gelse ḳadeḥ ayaḳ ṭolar

2. **ḳadeḥ:**
Gazel 174
Mısra: **5**
Şarap kadehi, piyale, cam.

Ḳadeḥ medḥ ü bādeyi ẕemm itmeden
Ẓarāfet mi ṣūfī riyā mı ġaraż

3. **ḳadeh:**
Gazel 279
Mısra: **1**
Şarap kadehi, piyale, cam.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

ḳadeh-i māh:

1. **ḳadeh-i māh:**
Gazel 52
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ay'ın kadehi. II Ay'ın etrafında oluşan halka, hale, ayla.

Ey Ḳabūlī ḳadeh-i māh niçün devr itmez
Kāse-i çarḫ-ı felek üstümüze yā ne döner

ḳadem:

1. **ḳademde:**-*de*
Gazel 53

Mısra: **5**
Adım. II Adım atmak, ayak basmak.

Ḳadem başmış benem evvel ḳademde vādi-i ʿışḳa
Nola dirlerse ʿālemde baña Mecnūn-ı s̱ānīdür

2. **ḳadem:**
Gazel 254
Mısra: **8**
Adım. II Adım atmak, ayak basmak.

Göñülde şevḳ-ı viṣālüñ dilümde bu mıṣraʿ
Ḳadimte ḫayra ḳudūmin veci'te ḫayra ḳadem

3. **ḳadem:**
Mesnevi 1
Mısra: **152**
Adım. II Adım atmak, ayak basmak.

Ḫoşī ān dil-āgeh ki sāġar zened
Be-puşt-i dü pāyeş ḳadem der-zened

ḳadem başalı:

1. **ḳadem başalı:**-*alı*
Gazel 407
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak basmak: Bir yere varmak, gitmek, ulaşmak.

Bāb-ı ʿadlüñe ḳadem başalı başduḳ şimdi
Daḳḳ-ı bāb eylemede bu ʿali-i deḳḳāḳı

ḳadem başduñ:

1. **ḳadem başduñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak basmak: Bir yere varmak, gitmek, ulaşmak.

Ṣıyup ḫaşmı dönüp ḳaṭʿ-ı menāzil eyleyüp şāhā
Ḳadem başduñ saʿādet mülkine ey ḫażret-i paşa

ḳadem başmaz:

1. **ḳadem başmaz:**-*maz*
Gazel 153
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak basmak: Bir yere varmak, gitmek, ulaşmak.

Başmaz ḳadem yoluñda ḫāk eyleseñ vücūduñ
Ey şehsüvār ey dil sākin tenezzül itmez

ḳadem başsa:

1. **ḳadem başsa:**-*sa*
Kaside 4
Mısra: **193**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayak basmak: Bir yere varmak, gitmek, ulaşmak.

Pāye-i ʿuzlete ʿizzetle ḳadem kim başsa
Naẓar-ı ḳuṭba çekerler anı merdān-ı fiḫām

ḳademāt-ı mirḳāt:

1. **ḳademāt-ı mirḳāt:**
Kaside 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Merdiven basamakları.

Pāye-i ḳadrüñe irmez ḫuṭuvāt-ı efkār
Ṭāḳ-ı gerdūna irişmez ḳademāt-ı mirḳāt

ḳadem-füşürde vü ḫār-ı belā:

1. **ḳadem-füşürde vü ḫār-ı belā:**
Gazel 303
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayak direyen (kimse) ve bela dikeni. II Sıkıntı ve bela içine düşmüş âşık.

Bilür misin daḫı ṣaḥrā-yı ġamda ey dil-i zār
Ḳadem-füşürde vü ḫār-ı belā ḫalīde misin

ḳadem-rence ḳıl:

1. **ḳadem-rence ḳıl:**
Gazel 87
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Küçük bir adım atmak. II Sevgilinin âşığa az da olsa lütuf göstermesi.

Rencīde ḳılma anı ḳadem-rence ḳıl şehā
Cān saña bendedür dil ise bende-ḫānedür

ḳader:

1. **ḳader:**
Tarih 17
Mısra: **26**
Takdir edilen, alın yazısı.

Kerem ber-tu lāzım ʿaṭā ber-tu vācib
Ki mī-dānī ḳader ġarībān maḥcūb

ḳadḥ eyler:

1. **ḳadḥ eyler:**-*r*
Gazel 28
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kötülemek, yermek.

Sen kimi medḥ ider iseñ ol anı ḳadḥ eyler
Seyyiʾāt oldı dirīġā ṣorılursa ḥasenāt

ḳadḥ u mesāvī:

1. **ḳadḥ u mesāvī:**
Gazel 216
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayıplama ve kötülük.

Medḥ ile müsāvī ola mı ḳadḥ u mesāvī
Olmaz mütesāvī güzelüm ʿāḳ ile ʿāḳil

ḳadḥ-i ḳadeḥ:

1. **ḳadḥ-i ḳadeḥ:**
Beyit 199
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kadehin ayıplanması, şarabın kötülenmesi.

Sāḳiyā virdi müdām ehl-i dilüñ medḥ-i ḳadeḥ
Dāʾimā ehl-i riyā itse ne ġam ḳadḥ-i ḳadeḥ

ḳāḍī:

1. **ḳāḍīya:**-*y, -a*
Gazel 62
Mısra: **1**
Osmanlı Devletinde şeriata göre davalara bakmakla görevli kimse, hâkim, kadı.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

ḳad-i ʿarʿar-ḥırāmuñ:

1. **ḳad-i ʿarʿar-ḫırāmuñ:**-*uñ*
Tarih 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Salınan servinin boyu II Paşa hazretlerinin boyu.

Kef-i gevher-feşānuñ cūd-baḫş-ı baḥr-i pür-gevher
Ḳad-i ʿarʿar-ḫırāmuñ ser-şikest-i gülbin-i gülşen

ḳadi āzāda:

1. **ḳadi āzāda:**-*a*
Gazel 382
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Boyu azat olmuş (kimse). II Uzun boylu sevgili.

Ḳul olan sen ḳadi āzāda şehā
Ser-fürū eyleye mi sulṭāna

ḳad-i bālāları vaṣf eyle:

1. **ḳad-i bālāları vaṣf eyle:**
Gazel 246
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Uzun boyluları anlatmak. II Uzun boylu sevgiliden söz etmek.

Ḳad-i bālāları vaṣf eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bu ʿālem-i bālādan olupdur mülhem

ḳad-i bālāña:

1. **ḳad-i bālāña:**-*ñ, -a*
Gazel 435
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uzun boy. II Sevgilinin uzun ve düzgün boyu.

Nihāl-i ḳaddüñe Ṭūbī diyen hep ʿaksine söyler
Ḳad-i bālāña nisbet cā'iz olur mı o maʿkūsı

ḳad-i bālā-yı ṣanavber:

1. **ḳad-i bālā-yı ṣanavber:**
Gazel 150
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Çam ağacının boyunun tepesi.

Naḫl-i pür-mīve olan ḳāmet-i dil-dār gibi
Ḳad-i bālā-yı ṣanavber gibi bālālanmaz

ḳad-i ḫam-geşteñi:

1. **ḳad-i ḫam-geşteñi:**-*ñ, -i*
Gazel 19
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Eğrilmiş, bükülmüş boy. II Âşığın boyu.

Ṭutulsun dāmuma dirseñ dilā murġ-ı viṣāl-i yār
Ḳad-i ḫam-geşteñi dām u sirişküñ dānesin yem ṭut

ḳāḍi-i ʿaḳl:

1. **ḳāḍi-i ʿaḳl:**
Gazel 290
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Akıl hâkimi. II İnsan aklı.

Yār ile daʿvi-i ʿışḳ eyleme sen yoḳ ey dil
Ḳāḍi-i ʿaḳl anuñ faṣl idemez daʿvāsın

ḳāḍi-i ʿasker-i sulṭān-ı celīlü'l-miḳdār:

1. **ḳāḍi-i ʿasker-i sulṭān-ı celīlü'l-miḳdār:**
Tarih 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Mertebesi yüce sultanın kazaskeri. II Kazasker Monla Ahmed.

Ḳāḍi-i ʿasker-i sulṭān-ı celīlü'l-miḳdār
Ḥākim-i kişver-i ḫāḳān-ı keşīrü'l-efḍāl

ḳadim:

1. **ḳadimte:**-*te*
Gazel 254
Mısra: **8**
Gelmek, ayak basmak.

Göñülde şevḳ-ı viṣālüñ dilümde bu mışraʿ
Ḳadimte ḫayra ḳudūmin veci'te ḫayra ḳadem

ḳadīmī āşnādan:

1. **ḳadīmī āşnādan:**-*dan*
Gazel 212
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Eskiden beri tanıdık olan, bilindik (kimse).

Yanına kim gelürse ışşı yüzler gösterür lā-büd
Muḥaṣṣal sevdürür kendin ḳadīmī āşnādan yeg

ḳadīmī āşnādan yüz çevirmek bī-vefālıḳdur:

1. **ḳadīmī āşnādan yüz çevirmek bī-vefālıḳdur:**
Gazel 65
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Eski dosttan yüz çevirmek vefasızlıktır: Eskiden beri tanıdık olan kişiye yüz çevirmek yanlıştır. Her ne olursa olsun geçen yılların hatırına eski dosta en azından bir selam verilmesi gerekir.

Cemālüñ ʿarża ḳıl gün gibi yüz döndürme ʿāşıḳdan
Ḳadīmī āşnādan yüz çevirmek bī-vefālıḳdur

ḳadīmī ḳışşadur:

1. **ḳadīmī ḳışşadur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **-**
Eski hikâye.

ʿAdū-yı dīne olmaz iltifātı ehl-i İslāmuñ
Ḳadīmī ḳışşadur küffār ile cengi müselmānuñ

ḳādir:

1. **ḳādir:**
Gazel 168
Mısra: **4**
Gücü yeten, kudretli olan (kimse).

Mümkin olduḳca rıżā göster ḳażāya ey göñül

Ḳādir iseñ her belāya ṣābır ol Eyyūbveş

2. **ḳādir:**
Gazel 275
Mısra: **5**
Gücü yeten, kudretli olan (kimse).

Destine öykünmege ḳādir midür berg-i çenār
Pençe-i mercān ile biñ kerre el bir eylesün

3. **ḳādirdür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **45**
Gücü yeten, kudretli olan (kimse).

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

4. **ḳādir:**
Terci-bend 4
Mısra: **4**
Gücü yeten, kudretli olan (kimse).

Baḳmaz kemāle şimdi kişi māladur naẓar
Vāfirce māla ḳādir iseñ her işüñ biter

<u>ḳādir olan:</u>

1. **ḳādir olan:**
Beyit 271
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bir işi yapmaya gücü yeten, muktedir.

Ḳādir olan etbāʿına elṭāf-ı ʿamīme
Elṭāfa niçün ḳılmaya iḥsānı żamīme

<u>ḳādir olur:</u>

1. **ḳādir olur:**-*ur*
Kaside 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Kadir olmak, muktedir olmak, gücü yetmek.

Her biri ḥamle-āver şīr-i ner bebr-i hünerversin
Neye ḳādir olur yanuñda rubāhı beyābānuñ

<u>ḳādir ü ḥayy u pür-kemāl:</u>

1. **ḳādir ü ḥayy u pür-kemāl:**
Mesnevi 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kudretli, diri ve fazilet dolu (Allah).

Mālikü'l-mülk-i bī-zevāl içün
Ḳādir ü Ḥayy u pür-kemāl içün

<u>Ḳādirā:</u>

1. **Ḳādirā:**
Beyit 24
Mısra: **2**
Ey her şeye gücü yeten (Allah'ım)!

Ḫudāvendā ḫidīvā ḫundgārā
Kerīmā Ḳādirā Perverdigārā

<u>ḳad-ḳıyāmet:</u>

1. **ḳad-ḳıyāmet:**
Gazel 509
Mısra: **4**
Kıyamet boylu (kimse). II Kıyametler koparan, kargaşa çıkaran uzun boylu sevgili.

Gelmedin ḫaṭṭuñ viṣāle vaʿde ḳılduñ gelmedüñ
El-ʿacel ey ḳad-ḳıyāmet el-ʿacel ḳable'l-ecel

<u>ḳadr:</u>

1. **ḳadri:**-*i*
Gazel 15
Mısra: **2**
Değer, kıymet, itibar.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb ʿāşıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī göñli alçaḳ bir güzeldür āftāb

2. **ḳadri:**-*i*
Gazel 88
Mısra: **3**
Değer, kıymet, itibar.

Sarāy-ı ḳadrüñüñ bünyādı muḥkem ḳadri ʿālīdür
Meh-i nev gūşe-i gerdūnda gūyā ṭarf-ı bāmuñdur

3. **ḳadr:**
Gazel 355
Mısra: **5**
Değer, kıymet, itibar.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

4. **ḳadrine:**-*i, -n, -e*
Kaside 2
Mısra: **61**
Değer, kıymet, itibar.

Tācdārān-ı selef ḳadrine nisbet gūyā
Tā cidārān-ı eḳālīm-i selātīn-i zamān

5. **ḳadrüñ:**-*üñ*
Kaside 6
Mısra: **88**
Değer, kıymet, itibar.

Sürūr ile geçe rūzuñ saʿādet ile şebüñ
Ziyāde olmada ḳadrüñ ola ḳarīn-i ḳamer

6. **ḳadrüñ:**-*üñ*
Kaside 7
Mısra: **9**
Değer, kıymet, itibar.

Ḳadrüñ aʿlā vü muʿallā vü müreffaʿ şānuñ
Bu ʿulüvv-i derecāt ehli o ṣāḥib-ṭabaḳāt

7. **ḳadrüñ:**-*üñ*
Kaside 7
Mısra: **13**
Değer, kıymet, itibar.

Ḳadrüñ andan yücedür kim irişe dest-i ḫayāl
Ẕātuñ andan ötedür k'anı muḥīṭ ola ṣıfāt

8. **ḳadri:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **23**
Değer, kıymet, itibar.

Yanında gevherüñ ḫar-mühre deñlü ḳadri yoḳ birḳaç
Ḫar-ı murdār-ı bed-girdār u bed-gevherlerin gördüm

9. **ḳadrümüz:**-*ümüz*
Tahmis 7
Mısra: **14**
Değer, kıymet, itibar.

Evc-i aʿlādur hilāl-i rūze gibi ṣadrumuz
Süfle-tabʿ olanlar idrāk idemezler ḳadrümüz

10. **ḳadr:**
Tarih 14
Mısra: **10**
Değer, kıymet, itibar.

Ey Ḳabūlī bu da bir tārīḫdür
Ḥaşre dek ḳadr ile ābādān ola

<u>ḳadr ü cāh:</u>

1. **ḳadr ü cāh:**
Tarih 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kıymet ve itibar.

Ḳadr ü cāh ile içinde dāʾimā
Gül gibi aḥbāb ile ḫandān ola

<u>ḳadr ü ḥürmet bulmasun:</u>

1. **ḳadr ü ḥürmet bulmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 265
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Değer ve hürmet bulmak, kıymetli olmak.

Ḳıymet-i gevher nedür fehm itmeyen bed-gevherüñ
Raġbet-i ḫar-mühre deñlü ḳadr ü ḥürmet bulmasun

<u>ḳadr ü iclāl:</u>

1. **ḳadr ü iclāl:**
Kaside 4
Mısra: **157**
Kelime Tipi: -
Kıymet ve azamet.

Ḳadr ü iclāl ile şāhenşeh-i gerdūn-ı cenāb
Deprenüp ḫābgehinden nitekim şīr-i künām

<u>ḳadr u iclāli:</u>

1. **ḳadr u iclāli:**-*i*
Tarih 3

Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Kıymet ve azamet.

Görüp bu raġbeti bu himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u bu tertīb ü ʿünvānı

ḳadr ü ʿizzet:

1. **ḳadr ü ʿizzet:**
Gazel 190
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İtibar ve şeref.

ʿÖmr ü devlet ber-ḳarār u ḳadr ü ʿizzet pāydār
Devlet el virdükce ḳılsun ʿavn-i Bārī yārlıḳ

ḳadr ü raġbet:

1. **ḳadr ü raġbet:**
Kaside 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Kıymet ve ilgi.

Bī-raġbet ehl-i ibret nāmerde ḳadr ü raġbet
Esfelde ḳadr-i ʿālī aʿlāda cāy-ı sāfil

ḳadr u revāc:

1. **ḳadr u revāc:**
Beyit 150
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kıymet ve itibar.

İki ʿālemde eger ister iseñ ḳadr u revāc
Yügrüge bin yüzüñi al ele yüzsüzden ḳaç

ḳadr u rifʿat demleri:

1. **ḳadr u rifʿat demleri:**
Tarih 19
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kıymet ve yücelik zamanları.

Münāsib demleridür ḳadr u rifʿat demleri geldi
Zamān-ı nā-murādān gitdi devrān ber-murāduñdur

ḳadr ü rifʿat ü iḳbāl:

1. **ḳadr ü rifʿat ü iḳbāl:**
Tarih 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kıymet, yücelik ve mutluluk.

ʿİzzet ü iclāl ü ḳadr ü rifʿat ü iḳbāl ile
Ḳıldı bir sūr-ı şafā-baḫşa şürūʿ u ibtidā

ḳadr u şeref:

1. **ḳadr u şeref:**
Tarih 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İtibar ve şeref.

Māhveş ḳadr u şeref taḥṣīl ider
Kim ki anda bir gice mihmān ola

ḳadr ü şevket:

1. **ḳadr ü şevket:**
Mesnevi 4
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Kıymet ve azamet.

Siz ki bu deñlü ḳadr ü şevket ile
Bu ḳadar ḳudret ü bu himmet ile

ḳadre irişmek:

1. **ḳadre irişmek:**-*mek*
Gazel 60
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Değerlenmek, şeref bulmak, itibar kazanmak.

Ḳapuñda ḫıdmet itmek ḳadre irişmek ḳadar vardur
Taʿayyün bulmaḳ aʿyān içre maḥżā ʿayn-ı ʿizzetdür

ḳadre irse:

1. **ḳadre irse:**-*se*
Gazel 114
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Değerlenmek, şeref bulmak, itibar kazanmak.

Ḳadre de irse yanuñda ḳadri yoḳdur cāhilüñ
Kūh da olsa ʿadū yanuñda berg-i kāhdur

ḳadr-i āftāb:

1. **ḳadr-i āftāb:**
Gazel 467

Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güneşin kadri, kıymeti. II Padişahın değeri, kıymeti.

Rifʿatde olsa ne ḳadar ḳadr-i āftāb
İtmez dirīġ nūr-ı żiyāsın türābdan

ḳadr-i ʿālī:

1. **ḳadr-i ʿālī:**
Kaside 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yüce değer.

Bī-raġbet ehl-i ibret nāmerde ḳadr ü raġbet
Esfelde ḳadr-i ʿālī aʿlāda cāy-ı sāfil

ḳadri ʿālīdür:

1. **ḳadri ʿālīdür:**-*dür*
Mesnevi 5
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
Kadri yüce, kıymetli (kimse). II Paşa hazretleri.

Līk anlar ki ḳadri ʿālīdür Ṣāḥibü'l-ʿizzü ve'l-meʿālīdür

ḳadr-i fāżıl:

1. **ḳadr-i fāżıl:**
Kaside 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Faziletin kıymeti, değeri.

Rifʿātde şimdi nādān ẕilletde ehl-i irfān
ʿAksine döndi çarḫ-ı dolāb ḳadr-i fāżıl

ḳadri günden güne ziyād olsun:

1. **ḳadri günden güne ziyād olsun:**
Mesnevi 8
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Kıymeti günden güne artsın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḳadri günden güne ziyād olsun
Revzen-i ʿizzeti güşād olsun

ḳadr-i insānı bilür:

1. **ḳadr-i insānı bilür:**-*ür*
Mesnevi 7
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
İnsanın kıymetini bilmek.

Bilür mi ḳadr-i insānı cemādāt
Ne bilsün ḥālet-i üstādı ālāt

ḳadr-i kāmil:

1. **ḳadr-i kāmil:**
Kaside 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kıymetli insan, olgun kişi.

Devr-i zamāne şimdi ʿaksine dāyir ancaḳ
Aʿlāda cāy-ı cāhil esfelde ḳadr-i kāmil

ḳadr-i merdüm ne deñlü ʿāli ise göñli türāb gibi alçaḳ gerek:

1. **ḳadr-i merdüm ne deñlü ʿāli ise göñli türāb gibi alçaḳ gerek:**
Gazel 410
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Kişinin değeri ne kadar yüce ise gönlü de toprak gibi alçak olmalıdır: Bir kimsenin kıymet kazanması için alçak gönüllü ve mütevazı olması gerekir.

Ḳadr-i merdüm ne deñlü ʿāli ise
Göñli alçaḳ gerek türāb gibi

ḳadr-i pīrānı gözlemek:

1. **ḳadr-i pīrānı gözlemek:**-*mek*
Mesnevi 2
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
İhtiyarların değerini gözetmek.

Ḳadr-i pīrānı gözlemek yoldur

Şehlere daḫı ḳalacaḳ oldur

kadrüñ bilmeze:

1. **ḳadrüñ bilmeze:**-*e*
Gazel 432
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kıymet bilmeyen, değer vermeyen (kimse).

ʿArż-ı kālā-yı maʿārif ḳılma ḳadrüñ bilmeze
Ḳıymetüñ taʿyīn ider ṣarrāf olan gevher gibi

kadrüñi bilürin:

1. **ḳadrüñi bilürin:**-*ür,* -*in*
Kaside 7
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Kıymetini bilmek.

Ḳadrüñi ben bilürin cevheri ṣarrāf añlar
Ne bilür mertebe-i ẕātuñı ḥükkām-ı ḳużāt

kadüñ āzādı:

1. **ḳadüñ āzādı:**
Gazel 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kusursuz boy. II Sevgilinin boyu.

Çemenüñ ʿarʿar u şimşādı ḳadüñ āzādı
Gülşenüñ gülleri ruḫsāre-i zībāña fedā

kāfer:

1. **kāferem:**-*em*
Gazel 516
Mısra: **1**
Müslüman olmayan, Allah'ın varlığına ve birliğine iman etmeyen (kimse).

Kāferem āhum gibi özge kemendüm var ise
Şol gözi āhūlara bir ġayrı bendüm var ise

kafes:

1. **ḳafes:**
Gazel 88
Mısra: **8**
Hayvanlar için metal ya da ağaç çubuklardan yapılmış aralıklı ve taşınabilir bölme. II Âşığın bedeni.

Ten-i ṣad-çāk içinde sükker-i medḥünle murġ-ı dil
Ḳafes içinde gūyā ṭūṭi-i şīrīn-kelāmuñdur

kafes-i ʿışka koyup:

1. **ḳafes-i ʿışḳa ḳoyup:**-*y,* -*up*
Gazel 125
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk kafesine koymak. II Âşık etmek, kendine bağlamak, tutsak etmek.

Ḳafes-i ʿışḳa ḳoyup dāne virüp ḫālinden
Murġ-ı cānı niçe āzād eyler

kafes-i tenden uçurma:

1. **ḳafes-i tenden uçurma:**-*ma*
Gazel 378
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ten kafesinden uçurmak. II Gönlü bedenden ayırmak.

Ṣayd itmege ol gözleri şeh-bāzı Ḳabūlī
Murġ-ı dili virdüm ḳafes-i tenden uçurma

kāf-ı ʿışḳ:

1. **ḳāf-ı ʿışḳ:**
Gazel 290
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk Kaf'ı. II Aşk.

Hem-cenāḥuñ olamaz kimse cihān içre senüñ
Ḳāf-ı ʿışḳ içre Ḳabūlī var ise ʿanḳāsın

kaf-ı istiġnādaki ʿanḳayı:

1. **ḳaf-ı istiġnādaki ʿanḳayı:**-*y,* -*ı*
Gazel 328
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kanaat dağındaki Anka. II Kanaatkârlık, gönül tokluğu.

Künc-i ʿuzlet iḫtiyār iden fenā fi'llāh imiş
Ḳaf-ı istiġnādaki ʿanḳayı bildüm nidügin

kāfir:

1. **kāfir:**
Gazel 336
Mısra: **7**
Müslüman olmayan, Allah'ın varlığına ve birliğine iman etmeyen (kimse). II Sofu, zahit.

Bir ḳadeḥ bāde içün kāfir evinden çıḳmaz
Daʿvete varmaz iken ṣūfi müselmān evine

2. **kāfir:**
Gazel 120
Mısra: **12**
Müslüman olmayan, Allah'ın varlığına ve birliğine iman etmeyen (kimse). II Sevgilinin saçı.

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün baġlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḥaḳḳı niçün örter

3. **kāfire:**-*e*
Gazel 341
Mısra: **2**
Müslüman olmayan, Allah'ın varlığına ve birliğine iman etmeyen (kimse). II Sevgilinin saçı.

Zülfüñ ayaḳ ṣarḳıdur ol ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim ṣala Ḳurʾān üstine

4. **kāfir:**
Gazel 478
Mısra: **4**
Müslüman olmayan, Allah'ın varlığına ve birliğine iman etmeyen (kimse). II Sevgili.

Yārdan ʿāṣıḳın ol ḫaṭṭ-ı siyeh ol ebrū
Hey ne kāfir durur insānı dininden çıḳarur

kāfirligi bilür:

1. **kāfirligi bilür:**-*ür*
Kaside 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kâfirliği bilmek. II Kötülük bilmek ve yapmak.

Bilmezem müʾminligin ammā benüm fehm itdügüm
Yeg bilür kāfirligi baṭrīḳden ḳıssīsden

kāfirüñ körligine:

1. **kāfirüñ körligine:**-*n*, -*e*
Tarih 18
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kâfirin körlüğü.

Raġmına erbāb-ı rafżuñ körligine kāfirüñ
Ḳalʿalar bünyād idüp çoḳ işler īcād eyledi

kaftān:

1. **ḳaftān:**
Gazel 411
Mısra: **7**
Ekserisi süslü ve kıymetli kumaştan, boyu diz kapağına veya topuklara kadar inen, önden açık, bazısının kolları yarıya kadar yırtmaçlı, astarsız hafif üst giyeceği.

Ne ḳaftān ḫilʿat-i devlet ne ḫilʿat ḥulle-i cennet
Ẓuhūr itdi bugün şānuñda nūr-ı fażl-ı Sübḥānī

kaftānuñı geysek:

1. **ḳaftānuñı geysek:**-*se*, -*k*
Beyit 148
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kaftan giymek. II Kaftan: Ekserisi süslü ve kıymetli kumaştan, boyu diz kapağına veya topuklara kadar inen, önden açık, bazısının kolları yarıya kadar yırtmaçlı, astarsız hafif üst giyeceği.

Key luṭf idi geysek bir ḳaftānuñı sulṭānum
Boyuñca geyüp ṭurın iḥsānuñı sulṭānum

kāfūr:

1. **kāfūr:**
Gazel 74
Mısra: **6**
Kâfur, tütsü yapmak için yakılan, reyhan cinsinden kokulu bir ağaç ve bu ağaçtan elde edilen ıtırlı madde. II Beyaz renk, sevgilinin beyaz ve parlak boynu.

Nedür o gerden-i sīmīn ü ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile o fülfüller

2. **kāfūrdan:**-*dan*
Gazel 505
Mısra: **2**
Bembeyaz.

Sāʿid-i sīmīn-i sāḳī ṣāfdur billūrdan
Gerden-i pākīzesi pākīzedür kāfūrdan

kāh:

1. **kāhı:**-*ı*
Gazel 350
Mısra: **2**
Saman çöpü.

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

kāḫ-ı ilḫāduñ bünyādını yıḳup:

1. **kāḫ-ı ilḫāduñ bünyādını yıḳup:**-*up*
Kaside 16
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İnançsızların köşkünün temelini yıkmak. II Kâfirleri dinini ortadan kaldırmak.

Yıḳup bünyādını rafżuñ yirine kāḫ-ı ilḫāduñ
Esās-ı dīni peydā ḳılmaġa üstād gönderdüñ

kāhile himmet zamānıdur:

1. **kāhile himmet zamānıdur:**-*dur*
Terci-bend 4
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Tembele himmet zamanı.

Bī-kes ayaḳda kāhile himmet zamānıdur
Baḳmaz kimesne sākite cürʾet zamānıdur

ḳahır:

1. **ḳahır:**
Gazel 356
Mısra: **1**
Dert, keder, acı, gam, üzüntü. II Aşk derdi.

Düşer luṭuf düşer be bizi ḳahır ile öldürme
Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme bize aʿdāyı güldürme

kāhkeşān:

1. **kāhkeşān:**
Gazel 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Geceleri gökyüzünde görünen yıldız topluluğu, Samanyolu.

Tevsen-i çarḫ-ı felek ḳavs-i kuzaḥ kāhkeşān
Yoluña izüñe vü ġurre-i ġarrāña fedā

ḳahpe zen-i dehr:

1. **ḳahpe zen-i dehr:**
Gazel 334
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kalleş, dönek kadın. II Kahpe sevgili.

Ġayra meyl itdi ḳoyup ḳahpe zen-i dehr bizi
İʿtimād olmaz imiş dostlar oynaşlara

ḳahr:

1. **ḳahr:**
Gazel 41
Mısra: **6**
Dert, keder, acı, gam, üzüntü.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp ʿāşıḳlar üstine semend

2. **ḳahr:**
Gazel 66
Mısra: **4**
Dert, keder, acı, gam, üzüntü.

Ḫavf ile recā üzre gerekdür kişi ʿāşıḳ

Yā maẓhar-ı āyīne-i elṭāf ola yā ḳahr

3. **ḳahr:**
Gazel 277
Mısra: **11**
Dert, keder, acı, gam, üzüntü.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

4. **ḳahr:**
Mesnevi 3
Mısra: **20**
Dert, keder, acı, gam, üzüntü.

Her kişi luṭf ile ola mesrūr
Ben neden ḳahr ile olam maḳhūr

ḳahr ider:

1. **ḳahr ider:**-*er*
Beyit 96
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kahretmek, mahvetmek, perişan etmek.

Dirler hemīşe ehl-i dile ḳahrı dehr ider
Öldürdi ġuṣṣa bizi felek kime ḳahr ider

ḳahr olsa:

1. **ḳahr olsa:**-*sa*
Tarih 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kahrolmak, perişan olmak.

Dil-āver-baḫş ḳullar başlamış merd ola ben daḫı
Görüp faḫr eylesem ḳahr olsa gördükçe ʿadū anı

Ḳahramān

1. **Ḳahramān**:
Kaside 6
Mısra: **46**
Henüz küçükken devler tarafından kaçırılan ve büyüdüğünde suda aksini gördükten sonra kendisinin devlerden farklı olduğunu anlayıp devlerin yanından kaçarak şehre dönen ve burada pek çok kişiyi öldürmesinden dolayı "Kahraman-ı Kâtil" olarak anılan Şehnâme kahramanı.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

Ḳahramān-amān:

1. **Ḳahramān-amān:**
Gazel 350
Mısra: **5**
Korkusuz Kahraman. II Sevgili.

İsfendiyār-ı maʿreke vü Ḳahramān-amān
Ḳayṣer-sipāh u Sām-süvār u Peşen-gürūh

Kahramān-ḳahr:

1. **Ḳahramān-ḳahr:**
Kaside 2
Mısra: **35**
Kahraman gibi kahredici. II Düşmanı hezimete uğratan 3. Murad.

Ḳahramān-ḳahr u Sikender-der ü Dārā-dārāt
Güstehem-heybet ü Ḥātem-kef ü Ḫüsrev-erkān

ḳahr-ı aʿdā-yı dīn ü devlet:

1. **ḳahr-ı aʿdā-yı dīn ü devlet:**
Mesnevi 3
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Din ve devlet düşmanlarını kahretme.

Ḳahr-ı aʿdā-yı dīn ü devlet içün
Defʿ-i ālām-ı mülk ü millet içün

ḳahrı dehr ider:

1. **ḳahrı dehr ider:**-*er*
Beyit 96
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kahrı devam ettirmek, sürekli eziyet etmek.

Dirler hemīşe ehl-i dile ḳahrı dehr ider
Öldürdi ġuṣṣa bizi felek kime ḳahr ider

kahr-ı Ḥaḳ:

1. **ḳahr-ı Ḥaḳ:**
Gazel 71
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allah'ın kahrı, eziyeti, cefası.

Ey Ḳabūlī ḳahr-ı Ḥaḳ müstelzim-i elṭāfdur
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bu nükteyi iẕʿān ider

ḳahrın çekme:

1. **ḳahrın çekme:**-*me*
Gazel 221
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kahır çekmek: Birinin kötü davranışlarına maruz kalmak, eziyet çekmek.

Zer gibi kāmil-ʿayār ol nāḳış olma vezne gel
Çekme ḳahrın her denīnüñ ehl-i dünyādan çekil

ḳahve:

1. **ḳahve:**
Beyit 168
Mısra: **2**
Kökboyasıgiller familyasına ait Coffea cinsinde bulunan bir çeşit ağaç ve bu ağaçtaki çekirdeklerden elde edilen tozun süt veya su ile karıştırılmasıyla oluşturulan içecek.

Öldürüben ayaġın alan bāde-i nābuñ
Ol ḳahve didükleri yüzi ḳara diñilse

ḳahve fincānın:

1. **ḳahve fincānın:**-*n*
Gazel 289
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kahve fincanı. II Kahve.

Kerem it sāḳi ḳahve fincānın
Ādemüñ tāzelendürür cānın

kahve fincānını cām-ı meye tebdīl eyle:

1. **kahve fincānını cām-ı meye tebdīl eyle:**
Beyit 205
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kahve fincanını şarap kadehine değişmek. II Aklı bir kenara bırakarak sarhoş/âşık olmayı istemek.

Ṣadr-ı mey-ḫāneye gel ʿarżuñı tekmīl eyle
Kahve fincānını cām-ı meye tebdīl eyle

ḳahve vü ḥabāb u dānedür:

1. **ḳahve vü ḥabāb u dānedür:**-*dür*
Gazel 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kahve, su damlası ve tane.

Ḳumrī-i cāna ḳahve vü ḥabāb u dānedür
Murġ-ı revāna berg-i nevādur ḳolonya

ḳahveler içilür:

1. **ḳahveler içilür:**-*ür*
Gazel 357
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kahveler içilmek.

Kāseyle ḳahveler içilür şimdi sāḳiyā
Mey ṭura ṭura ḳara ṣu indi ayaġına

ḳahveyle ṭolu fincāndan:

1. **ḳahveyle ṭolu fincāndan:**-*dan*
Gazel 119
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kahveyle dolu fincan.

Meyüñ bir ḳaṭresi ʿayş ehline biñ cāndan yegdür
Tehī peymāne ḳahveyle ṭolu fincāndan yegdür

ḳāʿide:

1. **ḳāʿidedür:**-*dür*
Gazel 344

Mısra: **4**
Kaide, kural.

ʿUşşāḳa cefā ġayra vefā eylemek āḫir
Bir ḳāʿidedür ḳaldı cüvānān arasında

2. **ḳāʿide:**
Gazel 352
Mısra: **10**
Kaide, kural.

Mā-cerā-yı ʿışḳ ile aḳmazdı cūy-ı eşkümüz
Dil-berüñ bu ḳāʿide yanında cārī olmasa

3. **ḳāʿide:**
Kaside 4
Mısra: **217**
Usul, nizam.

Ḳāʿide yirlü yirinde nitekim rükn-i rekīn
Ber-ḳarār esfel ü aʿlā ne nizāʿ u ne ḫışām

<u>ḳāʿide-i nār:</u>

1. **ḳāʿide-i nār:**
Gazel 117
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cehennemin kaidesi. II Sevgilinin kederi.

Yaḳdı ümīd-i vuṣlat ile nār-ı ġam dili
Şevḳ-ı cinān u ḳāʿide-i nār böyledür

<u>ḳāʾideyi bozmaya:</u>

1. **ḳāʾideyi bozmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 4
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Kaideyi bozmak, kural dışı hareket etmek.

Bir gerek ehl-i taṣarruf ki daḫı nice zamān
Bozmaya ḳāʾideyi bu felek-i bī-ārām

<u>ḳāʾil:</u>

1. **ḳāʾilüz:**-*üz*
Gazel 239
Mısra: **5**
Boyun eğmiş, razı olmuş (âşık).

Ḫubz-ı yeʾse daḫı biz ḳāʾilüz ammā şāhā
Kerem ü ʿāṭıfet-i luṭfı durur kān-ı kirām

<u>ḳā'il:</u>

1. **ḳā'ilüz:**-*üz*
Mesnevi 6
Mısra: **20**
Kabul eden, razı olan (kimse).

Emr ü nehy-i Ḫudā vü ḳavl-i Resūl
Ḳā'ilüz her ne ise şarṭ-ı ḳabūl

<u>ḳāʾil-i gūyā:</u>

1. **ḳāʾil-i gūyā:**
Gazel 318
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Konuşan, söyleyen kişi. II Her dilde zikredilen Allah.

Her dilde Ḳabūlī gibi evṣāfuñ iderler
Her elsinede ḳāʾil-i gūyā sen imişsin

<u>ḳāʾim:</u>

1. **ḳāʾim:**
Diğer 1
Mısra: **111**
Varlığı süren, devamlı olan (kimse). II Şefaat makamında daim olan Hazreti Muhammed.

Nīst ḳāʾim be-maḳām-ı Maḥmūd
Cüz kesī k'āmede ḫayru'l-mevcūd

<u>ḳāʾinātı ṭoldurduñ:</u>

1. **ḳāʾinātı ṭoldurduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 177
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kâinatı doldurmak. II Belli sözlerle insanların kafasını doldurmak.

Ḥadīs̲-i dūzaḫ ile kāʾinātı ṭoldurduñ
Ya cennetüñ neye varur nihāyeti vāʿiẓ

<u>ḳāʾinātuñ ʿizzet ü iḳbālina:</u>

1. **ḳāʾinātuñ ʿizzet ü iḳbālina:**-*n, -a*

Gazel 134
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Dünyanın şeref ve mutluluğu.

Reh-zen olmaz devlet-i dünyā bize ey bü'l-heves
Kāʾinātuñ ʿizzet ü iḳbālina aldanmazuz

<u>ḳaḳı:</u>

1. **ḳaḳıyup:**-*y*, -*up*
Beyit 55
Mısra: **2**
Öfkelenmek, sinirlenmek, kızmak.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

2. **ḳaḳısa:**-*sa*
Gazel 138
Mısra: **11**
Öfkelenmek, sinirlenmek, kızmak.

Ḳaḳısa sögse yār ḥaẕ iderüz
ʿİzzet ü iʿtibārı kim sevmez

3. **ḳaḳıma:**-*ma*
Gazel 230
Mısra: **8**
Öfkelenmek, sinirlenmek, kızmak.

Cüdā idüp beni senden seri tenden cüdā ḳılma
ʿİnāyet eyle luṭfuñla ḳaḳıma ḳıyma sulṭānum

4. **ḳaḳıyup:**-*y*, -*up*
Mesnevi 5
Mısra: **53**
Öfkelenmek, sinirlenmek, kızmak.

Ben daḫı ḳaḳıyup didüm āḫir
Müft olur mı bu ṣūret-i āḫer

<u>kākül:</u>

1. **kākül̈ler:**-*ler*
Gazel 74
Mısra: **1**
Alna düşen kısa kesimli saç, perçem. II Sevgilinin saçı.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar nedür o kākül̈ler
Nedür o serv o güller nedür o sünbüller

2. **kākül:**
Gazel 147
Mısra: **7**
Alna düşen kısa kesimli saç, perçem. II Sevgilinin saçı.

Raḳṣa girse nāz ile kākül perīşān eyleyüp
Cilve-ger gūyā ki ṭāvūs-ı cināndur kāse-bāz

3. **kākülüñ:**-*üñ*
Gazel 175
Mısra: **6**
Alna düşen kısa kesimli saç, perçem. II Sevgilinin saçı.

Ḳaşlaruñdur māh-ı nev şeb ṣaçlaruñ alnuñ güneş
Kākülüñ ṭayf-ı leyāl ü ruḫlaruñ eyyām-ı bīż

4. **kākülin:**-*i*, -*n*
Gazel 267
Mısra: **5**
Alna düşen kısa kesimli saç, perçem. II Sevgilinin saçı.

Kākülin perr-i hümā gibi perīşān eylemiş
Bāl açup perrān olur mānend-i murġ-ı āsmān

5. **kākülüñ:**-*üñ*
Gazel 298
Mısra: **7**
Alna düşen kısa kesimli saç, perçem. II Sevgilinin saçı.

Ruḫuñla kākülüñ ögmekden özge ey meh-rū
Senüñle yoḳ sözümüz artıḳ aḳdan ḳaradan

6. **kākülüñ:**-*üñ*
Gazel 311
Mısra: **7**
Alna düşen kısa kesimli saç, perçem. II Sevgilinin saçı.

Kākülüñ şām u leblerüñ ʿĪsī

Ḳāmetüñ anda aḳ menār olsun

7. **kākülüñ:**-*üñ*
Gazel 416
Mısra: **2**
Alna düşen kısa kesimli saç, perçem. II Sevgilinin saçı.

Ḳadd-i ṭūbāñı görüp dil servden ṭūbā didi
Kākülüñ başuñda gördi bu daḫı aʿlā didi

kākül-i dil-ber:

1. **kākül-i dil-ber:**
Gazel 330
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin saçı.

Müttehemdür kākül-i dil-ber göñül almaġ ile
Söyle dil-dāra Ḳabūlī anı yusun ṭarasın

kākül-i ḫam-der-ḫam-ı dil-ber:

1. **kākül-i ḫam-der-ḫam-ı dil-ber:**
Tahmis 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin kıvrım kıvrım saçı.

Biz melāmet-dīde birḳaç deşt-i ġam-gerdīdeyüz
Kākül-i ḫam-der-ḫam-ı dil-ber gibi pīçīdeyüz

kākül-i ḫoş-būdur:

1. **kākül-i ḫoş-būdur:**-*dur*
Beyit 110
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel kokulu saç. II Sevgilinin saçı.

Beni dīvāne ḳılan kākül-i ḫoş-būdur bu
Bir perī ʿaḳlumı ṭaġıtmış idi odur bu

kākül-i miskīn-i yāre māyil olmışsın:

1. **kākül-i miskīn-i yāre māyil olmışsın:**-*mış, -sın*
Gazel 314
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin misk kokulu saçına meyletmek.

Ḳabūlī kākül-i miskīn-i yāre māyil olmışsın
ʿAceb bī-hūde sevdāya ġarīb efkāra düşmişsin

kākül-i pür-şiken-i ham-der-ḫam:

1. **kākül-i pür-şiken-i ḫam-der-ḫam:**
Gazel 248
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım olmuş düğümlü saç. II Sevgilinin kıvrımlı ve dağınık saçı.

Kākül-i pür-şiken-i ḫam-der-ḫam
Göñlümi eyledi derhem derhem

kākülüñe dolaşdı:

1. **kākülüñe dolaşdı:**-*dı*
Gazel 513
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kâkülüne dolaşmak. II Âşığın sevgilinin saçlarına tutulması, büyük bit tutkuyla bağlanması.

Çoḳ dolaşdı ḳatı dīvāne göñül kākülüñe
Ḳorḳarın boġazı bir gün urġāna geçer

kal:

1. **ḳāl:**
Gazel 93
Mısra: **8**
Boş konuşma, laf, lakırdı.

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i ḥāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliṣ gibi ḳāl oldılar hiç ḳāl bilmezler

2. **ḳaldum:**-*du, -m*
Gazel 13
Mısra: **10**
Belli bir yerde kalmak, devam edememek.

Ḳabūlī ḫalvet-i ḫāṣa icāzet olmaya diyü

Ḥicāb ile verā-yı bābdan ḳaldum ḥicābāsā

3. **ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 108
Mısra: **6**
Bir kimsenin kararına bırakılmak.

Dilā bezm-i viṣāl-i yāre dāḫil olmadur ḳaṣdum
Tamām oldı bu cānib anuñ iḳrārına ḳalmışdur

4. **ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 127
Mısra: **6**
Bir kimsenin kararına bırakılmak.

Ferāmūş eylemek ʿuşşāḳı gerçi resm-i ḫūbīdür
Velī mehcūr-ı dergāhını añmaḳ aña ḳalmışdur

5. **ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 127
Mısra: **2**
Uzun süre durmak. II Sabaha kalmak.

Eẕān-ı ṣubḥa dek her gice nāle baña ḳalmışdur
Fiġānumdan olup bīdār ʿālem ṭaña ḳalmışdur

6. **ḳalmaz:**-*maz*
Gazel 54
Mısra: **8**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek.

Şimdilik aʿdāyile ʿālemdesüz ʿālem sizüñ
Ḥal-i ʿālem böyle ḳalmaz bu zamāndur dostlar

7. **ḳalmaz:**-*maz*
Gazel 75
Mısra: **6**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek.

Geçer eyyām-ı ḥüsnüñ āyende
Böyle ḳalmaz ṣaḳın zamān dil-ber

8. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 141
Mısra: **7**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek.

Bekledi ḳaldı göñül ḫānesini miḥnet ü ġām
Degme bir ḥālet ile kişi vaṭandan çıḳmaz

9. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 154
Mısra: **5**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek.

Eyü olmadı ḳaldı zaḫm-ı tīġuñ tende bilmezsin
Eger böyle ḳalursa bilmiş ol soñı eyü olmaz

10. **ḳalursa:**-*ur, -sa*
Gazel 154
Mısra: **6**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek.

Eyü olmadı ḳaldı zaḫm-ı tīġuñ tende bilmezsin
Eger böyle ḳalursa bilmiş ol soñı eyü olmaz

11. **ḳalur:**-*ur*
Gazel 177
Mısra: **5**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek.

Başı aşaġı idüp ḳalur idi Ṭūbā ger
Añaydı luṭf ile sen serv-kāmeti vāʿiẓ

12. **ḳalam:**-*am*
Gazel 239
Mısra: **4**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek.

Kāmkārā nice bir derd ü ġam-ı nā-kāmī
Niçeler kām ala lāyıḳ mı ḳalam ben nā-kām

13. **ḳaldum:**-*du, -m*
Kaside 3
Mısra: **71**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek.

Ḳaldum tehī ʿamelden māl ise çıḳdı elden
Şarṭ-ı kerem degüldür meşrūṭum ola zāyil

14. **ḳalurmış:**-*ur, -mış*
Kaside 3
Mısra: **70**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek.

Ṭāʿat ki sāʿatinde olmaya cürm olurmış
Metrūk olur ḳalurmış mābeyn-i ḥaḳḳ u bāṭıl

15. **ḳaldı:**-*dı*
Mesnevi 4
Mısra: **96**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek.

Eski derd üzre yeñisi geldi
Köhne vü nev bölünmeden ḳaldı

16. **ḳalursa:**-*ur, -sa*
Mesnevi 4
Mısra: **109**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek.

Böyle ḳalursa bize yir ḳalmaz
ʿİlmi ḫod kimse manḳıra almaz

17. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 120
Mısra: **13**
Olduğu yeri veya mevcut durumu korumak, devam ettirmek, sürdürmek. II Karşılaşılan bir durum sonrasında öylece kalakalmak.

Ḳabūlīnüñ dili bağlandı ḳaldı tār-ı zülfüñde
Efendi gel ʿināyet ḳıl anı zencīrden ḳurtar

18. **ḳalma:**-*ma*
Gazel 331
Mısra: **5**
Şüphede kalmak, şüphelenmek.

Ḳalma şekk ü reyb ile ṣunʿ-ı Ḫudāya nāẓır ol
İḫtilāf-ı heyʾet-i eşkāle baḳ işkāli ḳo

19. **ḳalmışdı:**-*mış, -dı*
Kaside 1
Mısra: **23**
Mahsur kalmak. II Karanlıkta kalmak. II Zor zamanlardan geçmek, kötü günler yaşamak.

Şeb-i ẓulmetde ḳalmış gibi ḳalmışdı cihān ḫalḳı
Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿadlüñle açıldı çeşmi dünyānuñ

20. **ḳaldum:**-*du, -m*
Müsemmen 1
Mısra: **6**
Dert içinde kalmak, zor durumda olmak.

Ten ḫāke düşdi mürde-ṣıfat cāna elvedāʿ
Ḳaldum belā vü derd ile dermāna elvedāʿ

21. **ḳalma:**-*ma*
Gazel 108
Mısra: **10**
Bir şeye veya bir kimseye kalmak.

Ḳabūlī vaṣluñı dilden niyāz eylerse sulṭānum
Sen aña ḳalma ancaḳ ol dil-i dārına ḳalmışdur

22. **ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 108
Mısra: **4**
Bir şeye veya bir kimseye kalmak.

Varup bir ḫāne bünyād eyledüm şehr-i ʿadem içre
Tamām oldı hemān saḳfıyla dīvārına ḳalmışdur

23. **ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 108
Mısra: **10**
Bir şeye veya bir kimseye kalmak.

Ḳabūlī vaṣluñı dilden niyāz eylerse sulṭānum
Sen aña ḳalma ancaḳ ol dil-i dārına ḳalmışdur

24. **ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 127
Mısra: **4**
Bir şeye veya bir kimseye kalmak.

……
……
…
Güzellik ḥażret-i Yūsufdan el-ḥaḳ saña ḳalmışdur

25. **ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 127
Mısra: **8**
Bir şeye veya bir kimseye kalmak.

Cemālüñ muṣḥafı ḥaḳḳı güzellik sende ḫatm oldı
Leṭāfetle ṭarāvet ʿārıż-ı zībāña ḳalmışdur

26. **ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 127
Mısra: **10**
Bir şeye veya bir kimseye kalmak.

Şehā ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür ġayrdan bendeñ
Hemān luṭf-ı Ḥaḳ ile bu Ḳabūlī saña ḳalmışdur

27. **ḳalsun:**-*sun*
Gazel 416
Mısra: **8**
Bir şeye veya bir kimseye kalmak.

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

28. **ḳalmaz:**-*maz*
Tahmis 10
Mısra: **3**
Bir şeye veya bir kimseye kalmak.

Leṭāfet ʿālemi ḫūbāna ḳalmaz
Güzellik revnaḳı sulṭāna ḳalmaz

29. **ḳalmaz:**-*maz*
Tahmis 10
Mısra: **4**
Bir şeye veya bir kimseye kalmak.

Leṭāfet ʿālemi ḫūbāna ḳalmaz
Güzellik revnaḳı sulṭāna ḳalmaz

30. **ḳalmaz:**-*maz*
Tahmis 10
Mısra: **25**
Bir şeye veya bir kimseye kalmak.

Ḳanı ʿAdlī gibi bir cāna ḳalmaz

31. **ḳalsun:**-*sun*
Mesnevi 5
Mısra: **40**
Durmak, bulunmak.

Birin Etrāke virelüm anuñ
Biri ḳalsun yanında paşanuñ

32. **ḳalduḳ:**-*du, -ḳ*
Beyit 160
Mısra: **2**
Herkesin gitmesinden sonra geriye kalmak.

Ḳabūli ʿarṣa-i naẓm içre ehl-i diller ile
Semend-i ṭabʿumuzı ḳoşa ḳoşa biz ḳalduḳ

33. **ḳalduḳ:**-*du, -ḳ*
Beyit 188
Mısra: **2**
Herkesin gitmesinden sonra geriye kalmak.

Berāber gelmiş iken ḳapuña manṣıb alanlarla
Alanlar gitdiler hep şimdi biz ḳalduḳ ḳalanlarla

34. **ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 108
Mısra: **1**
Bir işin yapılması için başkasına bırakılması.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

35. **ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 127
Mısra: **1**
Bir işin yapılması için başkasına bırakılması.

Eẕān-ı ṣubḥa dek her gice nāle baña ḳalmışdur
Fiġānumdan olup bīdār ʿālem ṭaña ḳalmışdur

36. **ḳaldı:**-*dı*
Tahmis 7
Mısra: **19**
Bir işin yapılması için başkasına bırakılması.

Aña ḳaldı kim dehānuñ yādına ey māh-rū
Başumuz alup ʿadem mülkine dek ʿazm ideyüz

37. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 130
Mısra: **1**
Bir yerde mahsur kalmak.

Ḳaldı çāh-ı zeḳanuñda dil-i nālānı çıḳar
Gel ʿazīzüm var ol üftāde-i zindānı çıḳar

38. **ḳalur:**-*ur*
Gazel 153
Mısra: **7**
Yolda kalmak.

Ḳalur yolıyla varmaz ser-menzil-i murāda
Rāh-ı fenāda ol kim terk-i tecemmül itmez

39. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 344
Mısra: **4**
İki şey arasında kalmak.

ʿUṣṣāḳa cefā ġayra vefā eylemek āḫir
Bir ḳāʿidedür ḳaldı cüvānān arasında

40. **ḳaldı:**-*dı*
Beyit 189
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak.

Bir sīne var mı tīr-i ġama menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i ḳażā nāzil olmaduḳ

41. **ḳalmaz:**-*maz*
Gazel 154
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak.

Nigāruñ rāh-ı kūyın baġladı seyl-āb-ı eşk āḫir
Ḳabūlī geçmege aġyārı şimden girü yol ḳalmaz

42. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 488
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak.

Yir yoḳ hevā-yı serde hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu derde ḳalmadı

43. **ḳalmaġā:**-*maġ, -ā*
Tahmis 7
Mısra: **18**
Var olmak, bulunmak.

Tengnā-yı ʿālemi ṣu gibi gezdüñ sū-be-sū
Ẕerre deñlü ḳalmaġā yir ḳalmadı şimden girü

44. **ḳalmaz:**-*maz*
Tahmis 10
Mısra: **10**
Yanına kâr kalmak.

Raḳībe luṭf idersin baña raġmen
Ṣaḳın itdüklerüñ sen cāna ḳalmaz

45. **ḳalursam:**-*ur, -sa, -m*
Gazel 254
Mısra: **18**
Çaresiz bir durumda kalmak.

Gil-i ḫaṭāda benem esb-i pāy-ı laġzīde
Bürīde-pāy ḳalursam dirīġ ü ḥasret ü ġam

46. **ḳalup:**-*up*
Tesdis 2
Mısra: **25**
Çaresiz bir durumda kalmak.

Firāḳuñla Ḳabūlī gibi ḳalup ḫ∨ār u zār oldum
Dem-ā-dem ṭurmaz aḳar eşk-i çeşm-i cūy-bār oldum

47. **ḳalmasa:**-*ma, -sa*
Beyit 284
Mısra: **1**
Geriye kalmak, artakalmak.

Ḳalmasa ʿaceb mi dilde ālām-ı ġumūm
Nār-ı ʿışḳuñla ṭutuşdum ḫalḳ içinde hem-çü mūm

48. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 64
Mısra: **7**
Geriye kalmak, artakalmak.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḫm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni ṣulḥ idegör ol da biter

49. **ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 108
Mısra: **8**
Geriye kalmak, artakalmak.

Cüdā olalı bir yıldur göñülden ġam daḫı gitmez
Baḳıyye sāġarumda bāde-i yar yine ḳalmışdur

50. **ḳalur:**-*ur*
Gazel 158
Mısra: **6**
Geriye kalmak, artakalmak.

Çoḳ zamandur cānı biz cānāna iḳrār itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz ḳalur saña yā deynümüz

51. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 169
Mısra: **4**
Geriye kalmak, artakalmak.

Kim var Ḥalīlāsā varup nār-ı ġama atılmamış
Kim ḳaldı İsmāʿīlveş yoluñda ḳurbān olmamış

52. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 169
Mısra: **13**
Geriye kalmak, artakalmak.

Bir dil mi ḳaldı ey perī pervāneveş bāl ü peri
Şemʿ-i cemālüñ şevḳıne ʿışḳuñla sūzān olmamış

53. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 185
Mısra: **9**
Geriye kalmak, artakalmak.

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer cümle müheyyāñ ancaḳ

54. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 189
Mısra: **3**
Geriye kalmak, artakalmak.

Ḳalmadı bāde yatur evgār olup maḫmūrlar
Sāḳiyā mey-ḫānenüñ tenhālıġı var cān yoḳ

55. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 218
Mısra: **7**
Geriye kalmak, artakalmak.

Gitdi yiriyle ḳalmadı ārām u ṣabr-ı dil
Cānā inanmaz iseñ eger baña ara gel

56. **ḳaldı:**-*dı*
Gazel 252
Mısra: **5**
Geriye kalmak, artakalmak.

Añılmaz oldı bizüm eski derdümüz ḳaldı
Ġamı yeñileyelüm ʿışḳa tāze başlayalum

57. **ḳalduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 412
Mısra: **7**

Geriye kalmak, artakalmak.

Miṣāl-i ḳāleb-ı fersūde
künc-i ġamda biz ḳalduḳ
Firāḳa döymeyüp arduñca
çıḳdı cānumuz gitdi

58. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 412
Mısra: **6**
Geriye kalmak, artakalmak.

Bizüm ʿünvānumuz ey
ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de
ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

59. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 431
Mısra: **11**
Geriye kalmak, artakalmak.

Saña dil bağlayalı
ḳalmadı meylüm ġayra
Bir żamīrüñ nic'olur iki
yire ircāʿı

60. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 488
Mısra: **4**
Geriye kalmak, artakalmak.

Ey dil maḳām-ı ḳāf-ı
ḳanāʿat murād ise
Var mā-verā-yı baḥri ara
berde ḳalmadı

61. **ḳalmış:**-*mış*
Kaside 2
Mısra: **69**
Geriye kalmak, artakalmak.

Rüstem ü Güstehemüñ bir
adı ḳalmış yoḫsa
Ḳullaruñ var ki niçe
Rüsteme virmezler amān

62. **ḳalmış:**-*mış*
Kaside 3
Mısra: **39**
Geriye kalmak, artakalmak.

Yüz elli yükde ḳalmış
mensūḫa elli beş yük
Daḫı ziyāde idüp bī-fażl u
bī-feżāyil

63. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 4
Mısra: **22**
Geriye kalmak, artakalmak.

Ḫāne-i ḫalḳı ḫarāb eyledi
ol ḫāne-ḫarāb
ʿĀlemi yıḳdı ḳula ḳalmadı
cāy-ı ārām

64. **ḳaldı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **24**
Geriye kalmak, artakalmak.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu
sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne
şāh ne çāker

65. **ḳaldı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **56**
Geriye kalmak, artakalmak.

Hümā-yı ṭabʿum uçarken
hevā-yı medḥüñde
Ṭoḳındı seng-i ḥavādiṣ ne
bāl ḳaldı ne per

66. **ḳaldı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **83**
Geriye kalmak, artakalmak.

Ferāġat it bu hevādan dilā
ṣaded ḳaldı
Duʿā-yı şāha şürūʿ eyle
ġayra itme naẓar

67. **ḳalacaḳ:**-*acaḳ*
Mesnevi 4
Mısra: **66**
Geriye kalmak, artakalmak.

Ehl-i ʿirfānı gözlemek
yoldur
Size de ṣoñra ḳalacaḳ
oldur

68. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Mesnevi 9
Mısra: **28**
Geriye kalmak, artakalmak.

Dehānı gibi dendānı da
ḫurde

Ḫafī yir ḳalmadı ṭoyuldı ḫurde

69. **ḳalacak:**-*acak*
Müseddes 5
Mısra: **27**
Geriye kalmak, artakalmak.

Saña da ḳalacak ʿālemde oldur öyle iẕʿān it
Güle baḳ herkese ḫulḳuñla dünyāyı gülistān it

70. **ḳalmadı:**-*ma, -dı*
Tahmis 7
Mısra: **18**
Geriye kalmak, artakalmak.

Tengnā-yı ʿālemi ṣu gibi gezdüñ sū-be-sū
Ẕerre deñlü ḳalmaġā yir ḳalmadı şimden girü

71. **ḳaldı:**-*dı*
Tarih 3
Mısra: **8**
Geriye kalmak, artakalmak.

Emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında
ʿAceb kim ḳaldı kim gitdi bilür kim gitdi ol anı

72. **ḳalmış:**-*mış*
Tarih 3
Mısra: **11**
Geriye kalmak, artakalmak.

Atamdan tā dedemden ḳalmış eski iḫtiyār olsa
Getürsem ḳılsam anı milket-i Rūmuñ nigehbānı

73. **ḳalur:**-*ur*
Tarih 15
Mısra: **8**
Geriye kalmak, artakalmak.

Ribāṭ u mescid ü ḥammām añılsa ẕevḳ ider cānuñ
Bilürsin ḫayr bir olmaz oġuldur ol ḳalur senden

ḳalʿ eyle:

1. **ḳalʿ eyle:**
Gazel 432
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yok etmek, söküp çıkarmak, koparmak, ortadan kaldırmak.

Düşmeni ḳalʿ eyle bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber gibi
Ey göñül keskin gereksin Ḥażret-i Ḫayder gibi

ḳāl eyleyen:

1. **ḳāl eyleyen:**
Gazel 106
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eriten (şey). II Yok eden, bitiren şey.

Zer gibi ḳāl eyleyen nār-ı maḥabbetdür bizi
Ḳara ṭoprāġı Ḳabūlī her ʿamel cevher m'ider

ḳāl itdüm:

1. **ḳāl itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 238
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Madenlerin erime derecelerindeki farklılıklarından yararlanarak bu madenleri birbirinden ayırmak. II Yok etmek, bitirmek.

Niçe mevzūn u rengīn olmasun zer gibi eşʿārum
Eritdüm pūte-i miḥnetde naḳd-i ḳalbi ḳāl itdüm

ḳalʿ oldı:

1. **ḳalʿ oldı:**-*dı*
Gazel 209
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kökünden sökmek, koparmak.

Ḳalʿ oldı der-i ḳalʿa-i Ḫayber gibi aġyār
Ḳanlar ṣaçalı tīġ-i dem-efşānı ʿAlinüñ

ḳāl oldılar:

1. **ḳāl oldılar:**-*dı, -lar*
Gazel 93
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Erimek, madenlerin saflaştırılması amacıyla külçelerini eritmek. II

Kalbi kötülüklerden arındırmak.

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i ḥāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliṣ gibi ḳāl oldılar hiç ḳāl bilmezler

ḳāl u ḳīlden güẕer ḳıldı:

1. **ḳāl u ḳīlden güẕer ḳıldı:**-*dı*
Tahmis 6
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Boş sözden vazgeçmek, gereksiz yere konuşmamak.

Ḳāl u ḳīlden çün güẕer ḳıldı lisān
Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur

ḳalʿa:

1. **ḳalʿalar:**-*lar*
Gazel 190
Mısra: **3**
Eski zamanlarda güvenliği sağlamak ve düşmana karşı koymak için savunulması gereken, kalın duvarlı, burçlu, mazgallı, sağlam ve kuvvetli yapı; kale.

Feṯḥ ü nuṣretdür bu deñlü ḳalʿalar kim vardur
ʿÖmrüñi var eylesün ol kim anuñdur varlıḳ

2. **ḳalʿa:**
Gazel 306
Mısra: **2**
Eski zamanlarda güvenliği sağlamak ve düşmana karşı koymak için savunulması gereken, kalın duvarlı, burçlu, mazgallı, sağlam ve kuvvetli yapı; kale.

Böyle güç yirde binā baġlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

3. **ḳalʿa:**
Kaside 5
Mısra: **62**
Eski zamanlarda güvenliği sağlamak ve düşmana karşı koymak için savunulması gereken, kalın duvarlı, burçlu, mazgallı, sağlam ve kuvvetli yapı; kale.

Ṭumanis-nām u kūh-endām gerdūn-saḳf āhendür
Bulunmaz böyle bir ḳalʿa aransa rubʿı dünyānuñ

ḳalʿa-i cām-ı seḥerī:

1. **ḳalʿa-i cām-ı seḥerī:**
Gazel 426
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Seher camının kalesi. II Güneş.

Şāh-ı zerrīn-ʿalem ü ḳalʿa-i cām-ı seḥerī
Çıḳdı burc-ı felege dikdi livā-yı ẓaferi

ḳalʿa-i devlet:

1. **ḳalʿa-i devlet:**
Gazel 190
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Devlet kalesi.

Ḳalʿa-i devlet yed-i luṭfuñla buldı iḫtitām
Ḥaḳ bu kim yanuñda kimse idemez miʿmārlıḳ

ḳalʿa-i dīn:

1. **ḳalʿa-i dīn:**
Kaside 5
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Dinin kalesi.

Yapılsun ḳalʿa-i dīn ü yıḳılsun ḫāne-i bī-dīn
Ḳırılsun ṭurmasun aʿdā ḳurılsun ṭurma dīvānuñ

ḳalʿa-i Ḫayber:

1. **ḳalʿa-i Ḫayber:**
Gazel 273
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hayber kalesi. II Daha çok fethi esnasında hazreti Ali'nin kahramanlıkları sebebiyle sözü edilen Hayber Kalesi.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ itmege kīn ehlini
Merd-i meydān şāh-ı merdān şīr-i Yezdāndur gelen

2. **ḳalʿa-i Ḫayber:**
Gazel 273
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hayber Kalesi (Daha çok fethi esnasında hazreti Ali'nin kahramanlıkları sebebiyle sözü edilen Hayber Kalesi).

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ itmege kīn ehlini
Merd-i meydān şāh-ı merdān şīr-i Yezdāndur gelen

3. **ḳalʿa-i Ḫayber:**
Gazel 418
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hayber kalesi. II Hayber Savaşı esnasında Hazreti Ali'nin kalkanının yere düşmesi sonucu bir kale kapısını yerinden sökerek onu kalkan gibi kullanmasına telmih yapılmıştır.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ eyle ḳalb-i düşmeni
Feṯḥ-i bāb olsun Ḳabūlī bendeñe cānum ʿAli

ḳalʿa-i nefs-i Tumanisde:

1. **ḳalʿa-i nefs-i Tumanisde:**-*de*
Tarih 22
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tumanis'in kendi kalesi, günümüzde Gürcistan sınırları içerisinde yer alan Tomanis Kalesi.

Ḳalʿa-i nefs-i Tumanisde yine
Eyledi bir cāmiʿ-i pāk ü naẕīf

ḳalʿa-i rafżı yıḳup:

1. **ḳalʿa-i rafżı yıḳup:**-*up*
Tarih 18
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düşman kalesini yıkmak.

Ḳalʿa-i rafżı yıḳup
bünyād-ı küfri ḳalʿ idüp
Yirine çün kim Ḳabūlī yiñi bünyād eyledi

ḳalʿalar bünyād idüp:

1. **ḳalʿalar bünyād idüp:**-*üp*
Tarih 18
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kaleler inşa etmek. II Ferhat Paşa'nın Lori Kalesi'ni tamir ettirmesi.

Raġmına erbāb-ı rafżuñ körligine kāfirüñ
Ḳalʿalar bünyād idüp çoḳ işler īcād eyledi

2. **ḳalʿalar bünyād idüp:**-*üp*
Kaside 15
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kaleler inşa etmek.

Ḳalʿalar bünyād idüp bünyād-ı rafżı ḳalʿ idüp
Pīşegerdür gördügüñ üstāddur gönderdigüñ

ḳalan:

1. **ḳalan:**
Mesnevi 9
Mısra: **72**
Geriye kalan (şey).

Elüñden būse iḥsān it bize sen
Elüñle virdügüñdür saña ḳalan

2. **ḳalanlarla:**-*lar, -la*
Beyit 188
Mısra: **2**
Geride kalan (kimse).

Berāber gelmiş iken ḳapuña manṣıb alanlarla
Alanlar gitdiler hep şimdi biz ḳalduḳ ḳalanlarla

ḳalb:

1. **ḳalbümüzi:**-*ümüz, -i*
Beyit 7
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḳalbümüzi şād iderüz ʿışḳ ile
ʿIşḳ ile geldük giderüz ʿışḳ ile

2. **ḳalb:**
Beyit 93
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ġam-ı cānān ile ben nāle ḳılsam ḳalb olur nālān
Nola nālān olursa dil dil-i nādān olur nādān

3. **ḳalbi:**-*i*
Gazel 15
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb ʿāşıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī göñli alçaḳ bir güzeldür āftāb

4. **ḳalbe:**-*e*
Gazel 25
Mısra: **1**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Olalı alay-ı ʿışḳuñ ḳalbe ḳuvvet cāna ḳūt
Geçinür olduḳ anuñla şimdi ḳūt-ı lā-yemūt

5. **ḳalbinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 29
Mısra: **9**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḳabūlīveş ġamuñdan herkesüñ ḳalbinde bir hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ derdi hem-vār olmaġa bāʿiṣ

6. **ḳalbümüz:**-*ümüz*
Gazel 160
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Maʿrifet ile ṭoludur ḳalbümüz
Ṣūfi gibi ṣanma ḳurı ḳālebuz

7. **ḳalb:**
Gazel 365
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

8. **ḳalbümüze:**-*ümüz, -e*
Gazel 395
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı
Tīr-i müjeden ḳalbümüze nice oḳ urdı

9. **ḳalbe:**-*e*
Gazel 417
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ruḫ-ı dil-ber gibi ḥāżır mücellādur gel ey ʿāşıḳ
Ġubār-ı ḫaṭṭını añma gider ḳalbe keder virdi

10. **ḳalbinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 163
Mısra: **5**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ḳalbinde anuñ ki ʿışḳ yoḳdur
Mirʾāt-ı dili münevver olmaz

11. **ḳalbine:**-*i, -n, -e*
Mesnevi 2
Mısra: **53**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Luṭf-ı Ḥaḳ ḳalbine hidāyet ide
Anı ben ḳulına ʿināyet ide

12. **ḳalbi:**-*i*
Tahmis 3
Mısra: **15**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Cehd eylesün ki ḳalbi anuñçün türāb ola
Feṭḥ eyle derd-i nefsüñi Fettāḥa ṭut yüzüñ

13. **ḳalbinde:**-*i, -n, -de*
Tahmis 3

Mısra: **3**
Gönül, yürek, sine, kalp.

Ḳalbinde ḥālet olmaya pür-inḳılāb ola
ʿĀşıḳ mı dirsin aña ki bī-sūz u tāb ola

14. **ḳalbinde:**-*i, -n, -de*
Diğer 2
Mısra: **28**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Düşmanın kötülük besleyen kalbi.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde aʿdānuñ meger kim ʿilleti

15. **ḳalbi:**-*i*
Gazel 82
Mısra: **13**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın/Kabûlî'nin gönlü.

Sensüz Ḳabūli mürde vü ḳalbi füsürdedür
ʿIşḳuñla zindedür nite kim cānı tendedür

16. **ḳalbden:**-*den*
Tarih 13
Mısra: **14**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın/Kabûlî'nin gönlü.

Ol ṣadānuñ istimāʿ itdüm me'ālin bi't-temām
Ey Ḳabūlī ḳalbden eṣḳāl-i ġam oldı ḫafīf

ḳalb ü ʿaks itseñ:

1. **ḳalb ü ʿaks itseñ:**-*se, -ñ*
Beyit 89
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kalbini kötülüklerden arındırmak, temizlemek.

Ḳabūl-i terbiyet ḳılmaz bed-endīş olıcaḳ insān
Ne deñlü ḳalb ü ʿaks itseñ yine nādāndur nādān

ḳalb-i ʿāşıḳda:

1. **ḳalb-i ʿāşıḳda:**-*da*
Gazel 289
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Âşığın kalbi.

Ḳalb-i ʿāşıḳda ṣaḳlamış mührüñ
Ḳāleb-ı ādeme viren cānın

ḳalb-i bī-sūz u ḥarāret:

1. **ḳalb-i bī-sūz u ḥarāret:**
Gazel 84
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Isınmayan ve yanmayan kalp. II Aşkı hissedemeyen kalp.

Merd-i bī-mihr ü maḥabbet merdüm-i bī-nūrdur
Ḳalb-i bī-sūz u ḥarāret ḳāleb-i fersūdedür

ḳalb-i düşmeni ḳalʿ eyle:

1. **ḳalb-i düşmeni ḳalʿ eyle:**
Gazel 418
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Düşmanın kalbini söküp çıkarmak, düşmanı öldürmek.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ eyle ḳalb-i düşmeni
Feṯḥ-i bāb olsun Ḳabūlī bendeñe cānum ʿAli

ḳalb-i ḫarāb-ı ʿāşıḳı maʿmūr iden:

1. **ḳalb-i ḫarāb-ı ʿāşıḳı maʿmūr iden:**
Gazel 276
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âşığın harap olmuş gönlünü imar eden (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur ḳalb-i ḫarāb-ı ʿāşıḳı maʿmūr iden
ʿIşḳdur maʿmūre-i dünyāyı vīrān eyleyen

ḳalb-i ḥazīnüñ ḳaşdı:

1. **ḳalb-i ḥazīnüñ ḳaşdı:**
Tesdis 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü kalbin amacı. II Âşığın hazin gönlünün isteği.

Ḳaṣdı bu ḳalb-i ḥazīnüñ
bir murāda irmedür
Bāġ-ı dehr içre murādı
üzre güller dirmedür

kalb-i ḥāżır:

1. **ḳalb-i ḥāżır:**
Mesnevi 3
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Huzura gelmiş kalp. II Allah'ın huzurunda dua eden kalp.

Cānib-i Ḥaḳḳa ḳalb-i ḥāżır ile
Elin açsun ṣafā-yı ḫāṭır ile

ḳalb-i Ḳabūlī:

1. **ḳalb-i Ḳabūlī:**
Kaside 16
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin kalbi.

Dil-i maḥzūnı nola şādan olsa āstānuñda
Ḳatı nā-şād idi ḳalb-i Ḳabūlī şād gönderdüñ

2. **ḳalb-i Ḳabūlī:**
Muaşşer 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin kalbi.

Ḳılāʿ-ı Ḳarşı yapduñ anı çün muḥkem ḥiṣār itdüñ
Gelüp ḳalb-i Ḳabūlī gibi mülküñde ḳarār itdüñ

3. **ḳalb-i Ḳabūlī:**
Tahmis 13
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin kalbi.

Ālām-ı belā ilmiş idi ḳalb-i Kabūlī
Bilmezdi nedür cānib-i maḳṣūda vüṣūli

ḳalb-i Ḳabūlīde:

1. **ḳalb-i Ḳabūlīde:**-*de*
Gazel 336
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin kalbi.

Ṭolıdur ḳalb-i Ḳabūlīde ġam u derd ü belā
Ne ṣafādur kişinüñ cemʿ ola iḫvān evine

ḳalb-i kāmilde meyl-i māl olmaz māyil-i mālde hiç kemāl olmaz:

1. **ḳalb-i kāmilde meyl-i māl olmaz māyil-i mālde hiç kemāl olmaz:**
Gazel 151
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Kâmil olan insan mala meyletmez, mala meyleden kişi ise kemal olmaz: Kemale ermiş kişilerin kalbinde dünya arzusu olmaz.

Ḳalb-i kāmilde meyl-i māl olmaz
Māyil-i mālde hiç kemāl olmaz

kalb-i şekībāña:

1. **ḳalb-i şekībāña:**-*a*
Gazel 387
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sabırlı kalp. II Âşığın/Kabûlî'nin sabırlı gönlü.

Ḥaḳḳā Ḳabūlī ḳalb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hiç bir ehl-i şekīb aña beñzeye

ḳalb-i şeydādan:

1. **ḳalb-i şeydādan:**-*dan*
Tahmis 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Deli gönül. II Âşığın gönlü.

ʿAceb bilsem nedür çāre ḫalāṣa derd-i dünyādan
Belā vü derd ü ġam ayrılmadı bu ḳalb-i şeydādan

ḳalb-i vīrānı:

1. **ḳalb-i vīrānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Viran olmuş kalp, harap olmuş gönül.

Saʿādetle yine ḫālī ḳomayup ḳalb-i vīrānı

Gelüp devletle teşrīf
eyledüñ taḫt-ı dil ü cānı

ḳalb-i zāhid:

1. **ḳalb-i zāhid:**
Tahmis 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Zahidin kalbi.

Ḳalb-i zāhid pertev-i ʿışḳ
ile olmaz müncelī
Leyle-i ẓulmāda ger nūr-ı
ḳamer ṭuyduñsa gel

ḳalbin yıḳmamaḳ:

1. **ḳalbin yıḳmamaḳ:**-*ma, -maḳ*
Gazel 191
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kalp yıkmak / kırmak: Birini çok üzecek bir davranışta bulunmak, gücendirmek, gönül kırmak.

Kimse ḳalbin
yıḳmamaḳdur kimse
ḳalbin yıḳmamaḳ
Ḫāṭır ābād eylemekdür
ḫāṭır ābād eylemek

ḳalbin yıḳmamaḳdur:

1. **ḳalbin yıḳmamaḳdur:**-*ma, -maḳ, -dur*
Gazel 191
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kalp yıkmak / kırmak: Birini çok üzecek bir davranışta bulunmak, gücendirmek, gönül kırmak.

Kimse ḳalbin
yıḳmamaḳdur kimse
ḳalbin yıḳmamaḳ
Ḫāṭır ābād eylemekdür
ḫāṭır ābād eylemek

ḳalbüñ jeng-i ġuṣṣadan pāk olup:

1. **ḳalbüñ jeng-i ġuṣṣadan pāk olup:**-*up*
Kıt'a 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kalbi keder pasından temizlenmek. II Üzüntü ve kederden kurtulmak, mutlu olmak.

Pāk olup jeng-i ġuṣṣadan
ḳalbüñ
Hem-çü āyīne ṣāf u sāde
ola

ḳalbüñ ḳavī vü cāme-i cismüñ cedīd ola:

1. **ḳalbüñ ḳavī vü cāme-i cismüñ cedīd ola:**
Gazel 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Kalbin güçlü ve bedenin genç olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Her gün başında Ḥażret-i
Ḫıżr-ı Nebī gibi
Ḳalbüñ ḳavī vü cāme-i
cismüñ cedīd ola

kalbüñi gerd-i küdüretle koma:

1. **ḳalbüñi gerd-i küdüretle ḳoma:**-*ma*
Terci-bend 3
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Kalbini keder tozuyla bırakmak. II Kederlenmek, üzüntü duymak.

Çeşm-i inṣāf ile anlara
Kabūlī naẓar it
Ḳalbüñi gerd-i küdüretle
ḳoma bī-keder it

kalbüñüñ çirkini çıkar:

1. **ḳalbüñüñ çirkini çıḳar:**
Şarkı 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kalbin kirini çıkarmak. II Kötülüğü bırakmak, çirkin huylardan vazgeçmek.

Ur tāc u taḫtuñ terkini
Çıḳar ḳalbüñüñ çirkini

kaldur:

1. **ḳaldur:**
Gazel 189
Mısra: **2**
Kaldırmak, götürmek.

Ṣoḥbetüñde sāḳiyā ol yārı ʿālī-şān yoḳ
Ḳaldur esbāb-ı neşāṭı meclisüñde şān yoḳ

kāle:

1. **ḳāle:**
Beyit 19
Mısra: **1**
"Dedi, söz söyledi, buyurdu" anlamlarına gelen Arapça kökenli bir söz.

Ḳāle ehlu'l-kitāb ve's-sunnet
Meclisü'l-ʿilm ravżatu'l-cennet

2. **ḳāle:**
Beyit 20
Mısra: **1**
"Dedi, söz söyledi, buyurdu" anlamlarına gelen Arapça kökenli bir söz.

Ḳāle men kāne efḍalu'l-ümmet
Naẓratu'l-māʾi tedfeʿu'l-ġummet

3. **ḳāle:**
Beyit 34
Mısra: **1**
"Dedi, söz söyledi, buyurdu" anlamlarına gelen Arapça kökenli bir söz.

Ḳāle men lā-nebiyyi min baʿdihi
Ṣalavātun ʿaleyhi min ʿindihi

4. **ḳāle:**
Gazel 317
Mısra: **8**
"Dedi, söz söyledi, buyurdu" anlamlarına gelen Arapça kökenli bir söz.

Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

5. **ḳāle:**
Gazel 317
Mısra: **8**
"Dedi, söz söyledi, buyurdu" anlamlarına gelen Arapça kökenli bir söz.

Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

ḳāle muvāfıḳ görür:

1. **ḳāle muvāfıḳ görür:**-*ür*
Gazel 291
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Konuşmaya layık görmek, konuşmaya değer bulmak.

Çoḳ baḳma ḥāl-i ẓāhire gel ehl-i ḥāl iseñ
Ḥāl-i derūnı ḳāle muvāfıḳ görür misin

kāleb-ı ādeme:

1. **ḳāleb-ı ādeme:**-*e*
Gazel 289
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İnsan bedeni.

Ḳalb-i ʿāşıḳda şaḳlamış mührüñ
Ḳāleb-ı ādeme viren cānın

ḳāleb-i fersūdedür:

1. **ḳāleb-i fersūdedür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eskimiş, yıpranmış kalıp. II Aşkı hissedemeyen kalp.

Merd-i bī-mihr ü maḥabbet merdüm-i bī-nūrdur
Ḳalb-i bī-sūz u ḥarāret ḳāleb-i fersūdedür

kāleb-ı tenden geçelüm:

1. **ḳāleb-ı tenden geçelüm:**-*elüm*
Gazel 241
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Beden kalıbından geçmek. II Bedenden geçmek, candan vazgeçmek.

Cūyāsā kemer-i cisr-i bedenden geçelüm
Cāndan el yuyalum ḳāleb-ı tenden geçelüm

kalem:

1. **ḳalem:**
Gazel 104
Mısra: **3**
Yazı yazmak amacıyla üretilen araç, kalem.

Fikr-i sevdā-yı ḫaṭuñla ḳalem āşüfte-derūn
Ṣabır evrāḳını ḳılmazdı perīşān defter

ḳalem barmaḳlı:

1. **ḳalem barmaḳlı:**
Mesnevi 9
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Kalem parmaklı (kimse). II Kalem gibi ince parmaklı sevgili.

Ḳalem barmaḳlı vü burma yüreklü
Gümüş bileklü altun bileziklü

ḳalem ḳatmaḳ:

1. **ḳalem ḳatmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 12
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kalem katmak, ekleme yapmak.

Emr-i şāhīye ḳalem ḳatmaḳ yanında emr-i sehl
Çolpadur ḫavf eylemez teşhīrden tencīsden

ḳalem-i luṭfları:

1. **ḳalem-i luṭfları:**-*lar, -ı*
Diğer 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Lütuf kalemi. II Lütuf, ihsan.

ki vāḳiʿ olan ġalaṭ u zeleli ḳalem-i luṭfları ile ıṣlāḥ idüp veʿaybın ġayb idüp ḫā'-i ḫāṭāyı ʿayn-ı ʿaṭāya tebdīl
buyuralar

ḳalemler çeke:

1. **ḳalemler çeke:**-*e*
Gazel 334
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kalem çekmek, çizmek, resim yapmak, tasvir etmek.

Ṣūret-i dil-beri taṣvīr idüp aña gelicek
Ne ḳalemler çeke naḳḳāşlar ol ḳaşlara

Ḳalenderī:

1. **Ḳalenderī:**
Gazel 394
Mısra: **2**
Kalenderiye tarikatına bağlanarak oraya mensup olmuş (kimse). II Sevgili.

Aldı görünce göñlümi bir ḫūb Ḥayderī
Ṣabr u ḳarārum eyledi baḫş Ḳalenderī

Kalendervārī:

1. **Ḳalendervārī:**
Gazel 187
Mısra: **5**
(Gösterişsiz, sade) Kalender gibi.

Gezmege ḫānḳah-ı dehri ḳalendervārī
Ḫalḳa-i kākülüñi gerdenüme ḳıldum ṭavḳ

kāle'n-nebiyyu:

1. **ḳāle'n-nebiyyu:**
Mesnevi 12
Mısra: **1**
Nebî (Hz. Muhammed) 'nin sözü.

Ḳāle'n-Nebiyyu ḳavlen ṣallū ʿaleyhi ve'l-āl
Li'llāhi derru ḳāʾil niʿme'l-emīru ve men ḳāl

kalkı:

1. **ḳalḳırduñ:**-*r, -du, -ñ*
Gazel 195
Mısra: **1**
Sıçramak, hoplamak. II Fazlaca gözyaşı dökmek.

Ey ṭıfl-ı sirişküm ḳatı ḳalḳırduñ a dıñ dıñ
Ḥalvā-yı leb-i dil-beri gördüñ yine diñ diñ

ḳallāş:

1. **ḳallāş:**
Tarih 17
Mısra: **21**
Kalleş, hileci, dönek.

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

ḳālū belāda:

1. **ḳālū belāda:**-*da*
Gazel 50
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dünya yaratılmadan evvel bütün ruhların bir arada toplandığı ve Allah'ın "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" sorusuna ruhların "Elbette" dedikleri yaratılış günü.

Fāyide virmez kişiye ṣoñra inkār eylemek
Zāhidā ḳālū belāda itdügüñ iḳrārı gör

kām:

1. **kām:**
Beyit 222
Mısra: **1**
Mutluluk, neşe, zevk.

Kām ile maġrūr olup ṭaʿn itmezüz kāmillere
Cāh ile mesrūr olup ḳarışmazuz cāhillere

2. **kām:**
Gazel 150
Mısra: **1**
Mutluluk, neşe, zevk.

Kām ile başa çıḳan kāmile başalanmaz
Cāh ile ġırre olup cāhile ġarrālanmaz

3. **kām:**
Gazel 216
Mısra: **1**
Arzu, istek, emel.

Nā-kāmlıġı bir göreli kām ile kāmil
Başladı ġurūr eylemege cāh ile cāhil

4. **kām:**
Gazel 500
Mısra: **2**
Arzu, istek, emel.

Bişnev ez-bende-i tu behr-i Ḫudā ḳavl-i Resūl
Merdüm ānest kʾzū tīz şeved kām ḥuṣūl

5. **kām:**
Kaside 4
Mısra: **74**
Arzu, istek, emel.

Bulınur dirhem ü dīnār bu furṣat düşmez
Şöyle kim fevt ola girmez ele bir daḫı bu kām

6. **kām:**
Kaside 4
Mısra: **164**
Arzu, istek, emel.

Dergehüm bāb-ı edebdür niçün utanmazlar
Ḥarem-i salṭanatumda adım atmaz hep kām

7. **kāmı:**-*ı*
Tarih 3
Mısra: **16**
Arzu, istek, emel.

Sevinse cānı aḥbābuñ yirinse ḳavmi aʿdānuñ
Muʿayyen olsa hem kāmı müzeyyen ḳılsa dīvānı

kām ala:

1. **kām ala:**-*a*
Gazel 239
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kâm almak, umduğunu ve istediğini elde etmek, mutlu olmak.

Kāmkārā nice bir derd ü ġam-ı nā-kāmī
Niçeler kām ala lāyıḳ mı ḳalam ben nā-kām

kām almadan:

1. **kām almadan:**-*madan*
Gazel 80
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kâm almak, umduğunu ve istediğini elde etmek, mutlu olmak.

ʿĀlem-i vaṣla Ḳabūlīnüñ odur irmedügi

Kendü kām almadan
aġyāra varur ṭuyġuraḳor

kām almaḳ:

1. **kām almaḳ:**-*maḳ*
Beyit 121
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kâm almak, umduğunu ve istediğini elde etmek, mutlu olmak.

Egerçi ḫayli müşkildür
cihānda kişi kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā
ʿadūdan intiḳām almaḳ

kām almasa:

1. **kām almasa:**-*ma, -sa*
Gazel 368
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kâm almak, umduğunu ve istediğini elde etmek, mutlu olmak.

ʿAdū kām almasa rām
olmasa ʿālemde her güle
Aña sevmek sevilmek
mā-ḥaṣal emr-i muḥāl
olsa

kāma irür:

1. **kāma irür:**-*ür*
Kaside 7
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Murada ermek, arzu edilene ulaşmak.

Gerçi ẕātıyla zamānıyla
irür kāma kişi
Yoḳ zamānum meger
iḥsānı müreccaḥ ola ẕāt

kām-āver ü merām-dih ü mesālik-sedād:

1. **kām-āver ü merām-dih ü mesālik-sedād:**
Beyit 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muradına eren, arzu veren ve doğru yolda giden (kimse). II Sevgili.

O hünerver ser-āmed ü
serdār-ı ehl-i dil
Kām-āver ü merām-dih ü
mesālik-sedād

kām-baḫşende vü tüvāngerlik:

1. **kām-baḫşende vü tüvāngerlik:**
Kıt'a 33
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Mutluluk bahşetme ve güçlü olma.

Hele ben bildügüm bu
ʿālemde
Kām-baḫşende vü
tüvāngerlik

ḳamer:

1. **ḳamer:**
Gazel 332
Mısra: **2**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, ay. II Sevgili.

Ruḫlaruñ nerd-i
melāḥatda dimiş ḫurşīde
dāv
Ey ḳamer ṭās-ı felekden
tāvsın bi'llāhi tāv

2. **ḳamer:**
Kaside 6
Mısra: **6**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, ay.

Nice zamān idi hengām-ı
ṣubḥa dek her şeb
Çerāġ-ı rūşen idi meclis-i
sipihre ḳamer

ḳamerī yaḳa:

1. **ḳamerī yaḳa:**-*a*
Beyit 72
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayı yakmak, ayın parlaklığını ortaya çıkarmak. II Sevgilinin ay gibi parlak yüzünü göstermesi.

Ḳamerī yaḳa içre ʿārıż-ı
yār
Berḳ urur māh-ı nev gibi
her bār

ḳamer-ṭalʿat:

1. **ḳamer-ṭalʿat:**
Gazel 340
Mısra: **2**
Ay yüzlü (sevgili).

ʿAks-i māh-ı ʿārıżuñ
düşdi sirişküm cūyına
Ey ḳamer-ṭalʿat daḫı
şimdi düşürdüñ ṣuyına

<u>ḳamer-ṭalʿat cemālüñ görünse:</u>

1. **ḳamer-ṭalʿat cemālüñ görünse:**-*se*
Gazel 288
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ay gibi güzel cemalin görünmesi. II Sevgilinin güzelliğinin görünmesi.

Ṭulūʿ itdi ṣanur ʿālem ufuḳdan māh-ı tābānı
Görünse ey ḳamer-ṭalʿat cemālüñ ṭarf-ı bāmuñdan

<u>ḳamer-ṭalʿat melek-rūlarla:</u>

1. **ḳamer-ṭalʿat melek-rūlarla:**-*lar, -la*
Tarih 23
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ay gibi parlak melek yüzlü (kimse).

Ḳamer-ṭalʿat melek-rūlarla tā kim
Felekden zīnetin seyr ide mīrüñ

<u>ḳamerüñ şuʿlesine:</u>

1. **ḳamerüñ şuʿlesine:**-*n, -e*
Gazel 457
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ay ışığı.

Ḥüsn-i ruḫsāruña hiç māniʿ olur mı ḫaṭṭuñ
Ḳamerüñ şuʿlesine ḫāʾil olur mı hāle

<u>ḳāmet:</u>

1. **ḳāmeti:**-*i*
Gazel 82
Mısra: **12**
Boy, kamet. II Sevgilinin boyu.

Ḫaṭṭı çemen ʿiẕārı semen ḫaddi yāsemen
Ṣaḥn-ı çemende ḳāmeti serv-i çemendedür

2. **ḳāmetüñ:**-*üñ*
Gazel 110
Mısra: **7**
Boy, kamet. II Sevgilinin boyu.

Ḳāmetüñ bār-ı ʿibādetle iki ḳat eyle
Ẓāhir ü bāṭına baḳ eyleme bir ḳata naẕar

3. **ḳāmetin:**-*i, -n*
Gazel 122
Mısra: **7**
Boy, kamet. II Sevgilinin boyu.

Ey gül-i ter ḳāmetin teşbīh eyler ḳaddüñe
Serv anuñçündür ḫazāndan her zamān āzādedür

4. **ḳāmetüñ:**-*üñ*
Gazel 311
Mısra: **8**
Boy, kamet. II Sevgilinin boyu.

Kākülüñ şām u leblerüñ ʿĪsī
Ḳāmetüñ anda aḳ menār olsun

<u>ḳāmet-i aġyāra:</u>

1. **ḳāmet-i aġyāra:**-*a*
Gazel 33
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Başkalarının boyu. II Rakibin boyu.

Ḳāmet-i aġyāra bir yitmez ḳabā
Anı ey ḫayyāṭ-ı hicrān iki biç

<u>ḳāmet-i bālā:</u>

1. **ḳāmet-i bālā:**
Gazel 59
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Uzun boy. II Sevgilinin boyu.

Gerçi kim kāşāneme çoḳ ḳāmet-i bālā gelür
Ol sehī-ḳad baña ammā cümleden aʿlā gelür

<u>ḳāmeti bālāları:</u>

1. **ḳāmeti bālāları:**-*lar, -ı*
Gazel 326
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -

Boyu uzun (kimse). II Uzun boylu sevgili.

Māʾilin ḳāmeti bālāları seyr eylemege
Ṭoġrusı bu ki ben ol ḳaddi çenārı severin

ḳāmet-i bālāları:

1. **ḳāmet-i bālāları:**-*lar, -ı*
Gazel 37
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Uzun boy.

Çoḳ ḳāmet-i bālāları pest itdi naẓarda
Cünbişler ider ḳāmet-i kūtāh-ı Meḥemmed

ḳāmet-i bālāñ:

1. **ḳāmet-i bālāñ:**-*ñ*
Gazel 185
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uzun boy. II Sevgilinin boyu.

Güli şermende ḳılan ʿārıż-ı zībāñ ancaḳ
Servi kūteh düşüren ḳāmet-i bālāñ ancaḳ

ḳāmet-i dil-cūyuñ añsam:

1. **ḳāmet-i dil-cūyuñ añsam:**-*sa, -m*
Gazel 113
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül çekici boyu anmak. II Sevgilinin boyundan bahsetmek.

ʿĀrıżuñ vaṣf eylesem gülzārda şular ṭurur
Ḳāmet-i dil-cūyuñ añsam bāġda cūlar ṭurur

ḳāmet-i dil-cūyuñdur:

1. **ḳāmet-i dil-cūyuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 101
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül çekici boy. II Sevgilinin boyu.

Cūy iden yaşumuzı nārven-i ḳaddüñdür
Nāz ile diller alan ḳāmet-i dil-cūyuñdur

ḳāmet-i dil-dār:

1. **ḳāmet-i dil-dār:**
Gazel 150
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin boyu.

Naḫl-i pür-mīve olan ḳāmet-i dil-dār gibi
Ḳad-i bālā-yı ṣanavber gibi bālālanmaz

ḳāmet-i kūtāh-ı Meḥemmed:

1. **ḳāmet-i kūtāh-ı Meḥemmed:**
Gazel 37
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mehemmed'in kısa boyu.

Çoḳ ḳāmet-i bālāları pest itdi naẓarda
Cünbişler ider ḳāmet-i kūtāh-ı Meḥemmed

ḳāmeti lām olıcaḳ:

1. **ḳāmeti lām olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Kaside 4
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Kameti lam olmak, boyu Lam harfine (ل) benzemek. II İki büklüm olmak.

Ḳābıż-ı māl imiş üstinde anuñ defterdār
Çıḳdı māl ortaya anuñ olıcaḳ ḳāmeti lām

ḳāmet-i mevzūnı:

1. **ḳāmet-i mevzūnı:**-*ı*
Gazel 505
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Düzgün boy. II Sevgilinin düzgün ve biçimli boyu.

ʿĀrıżı Kaʿbe yüzi ḳıble ser-i kūyı maḳām
Ḳāmet-i mevzūnı bir sīmīn direkdür nūrdan

ḳāmeti şimşād:

1. **ḳāmeti şimşād:**
Gazel 257
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -

Boyu şimşir (ağacı gibi olan). II Şimşir ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

İtmedi bir kez beni ol ḳāmeti şimşād şād
Anuñ içün itdi ḳaddüm miḥnet ü ālām lām

ḳāmet-i ṭūbāya:

1. **ḳāmet-i ṭūbāya:**-*y, -a*

Gazel 203

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Tuba boylu (sevgili). II Tuba: Dalları en tepeden en alta doğru her yere ulaşan cennet ağacı.

Ey göñül ḳāmet-i Ṭūbāya irem mi ṣanduñ
Gülşen-i ʿālemi bostān-ı İrem mi ṣanduñ

ḳāmetini ḫam ḳılmış:

1. **ḳāmetini ḫam ḳılmış:**-*mış*

Gazel 245

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Boyu iki büklüm etmek. II İbadet etmek için eğilmek.

Ehl-i ṭāʿāte ʿibādāta meger dāl olmış
Naẓar it māh-ı neve ḳāmetini ḳılmış ḫam

ḳāmetüm ḫamīde ḳılan:

1. **ḳāmetüm ḫamīde ḳılan:**

Gazel 75

Mısra: **11**

Kelime Tipi: -

Boyunu eğen (şey). II Âşığın boyunu eğen, belini büken sevgili.

Ḳāmetüm ʿışḳ ile ḫamīde ḳılan
Beni pīr eyleyen cüvān dil-ber

ḳāmetüñ servi bād-ı ḥazāndan maḥfūz ola:

1. **ḳāmetüñ servi bād-ı ḫazāndan maḥfūz ola:**

Kaside 2

Mısra: **109**

Kelime Tipi: **Dua İfadesi**

"Servi boyun hazan rüzgârından korunsun!" yani "Allah seni tüm kötülüklerden korusun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḳāmetüñ servi ola bād-ı ḫazāndan maḥfūz
Rūy-ı rengīnüñ ola gül gibi dāʾim ḫandān

ḳāmetüñ servin temāşā eyleyen üftādeler:

1. **ḳāmetüñ servin temāşā eyleyen üftādeler:**-*ler*

Gazel 312

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

Servi boyu izleyen zavallı (kimse). II Sevgilinin servi boyunu seyreden âşık.

Ḳāmetüñ servin temāşā eyleyen üftādeler
Sāyeveş ḫāk ile yeksān olmasun ya neylesün

kāmil:

1. **kāmillere:**-*ler, -e*

Beyit 222

Mısra: **1**

İlim, hüner ve fazilet sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş (kimse).

Kām ile maġrūr olup ṭaʿn itmezüz kāmillere
Cāh ile mesrūr olup ḳarışmazuz cāhillere

2. **kāmile:**-*e*

Gazel 90

Mısra: **9**

İlim, hüner ve fazilet sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş (kimse).

Kāmile ger ʿayn-ı māl ise kemāl
Mālik-i mālem kemālüm vardur

3. **kāmile:**-*e*

Gazel 150

Mısra: **1**

İlim, hüner ve fazilet

sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş (kimse).

Kām ile başa çıḳan kāmile başalanmaz
Cāh ile ġırre olup cāhile ġarrālanmaz

4. **kāmil:**
Gazel 171
Mısra: **6**
İlim, hüner ve fazilet sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş (kimse).

Göñül yazmaġı ḫaṭṭından taʿallüm eylemiş dil-ber
Zihī kāmil ki semt-i ṣanʿatı muzdūrdan görmiş

5. **kāmil:**
Gazel 216
Mısra: **1**
İlim, hüner ve fazilet sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş (kimse).

Nā-kāmlıġı bir göreli kām ile kāmil
Başladı ġurūr eylemege cāh ile cāhil

6. **kāmil:**
Mesnevi 3
Mısra: **15**
İlim, hüner ve fazilet sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş (kimse).

ʿİlm ile maʿrifetle kāmil iken
Ḫıdmet-i şehryāra ḳābil iken

7. **kāmil:**
Mesnevi 7
Mısra: **74**
İlim, hüner ve fazilet sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş (kimse).

Ne fehm itsün elifden merd-i cāhil
Degüldür istivā-yı ḫaṭṭı kāmil

8. **kāmil:**
Müseddes 4
Mısra: **8**
İlim, hüner ve fazilet sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş (kimse).

Bendeñe cevr ü cefā eylememek ḳābil iken
Bāb-ı inṣāf u ʿadāletde özüñ kāmil iken

9. **kāmil:**
Tahmis 4
Mısra: **8**
İlim, hüner ve fazilet sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş (kimse).

Perde keşf oldı hep ṭuyuldı meʾāl
Ṣadr-ı bātında kāmil idi cemāl

10. **kāmiller:**-*ler*
Gazel 225
Mısra: **3**
İlim, hüner ve fazilet sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş (kimse). II Âşık.

Der-i devlet-medāruñda nola ser ḳorsa kāmiller
Kemāl erbābınuñ sensin bugün serdārı sulṭānum

11. **kāmil:**
Gazel 384
Mısra: **9**
İlim, hüner ve fazilet sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş (kimse). II Âşık.

Kāmil olur mı ʿışḳı anuñ kim şehā anuñ
Baḥs-i maḥabbet içre suʾāl ü cevāb ola

12. **kāmil:**
Kaside 9
Mısra: **65**
İlim, hüner ve fazilet sahibi, manevi hususiyetleri bakımından belli bir olgunluğa gelmiş

(kimse). II Eksiksiz, doğru, tam.

Anuñ kim istivāsı egridür kāmil degüldür ol
Sözi kāmil özi ṭoġru mükemmel cāna ʿışḳ olsun

13. **kāmilsin:**-*sin*
Mesnevi 3
Mısra: **10**
Noksansız, tam, mükemmel (kimse). II Devrin padişahı.

Pādşāh-ı kerīm-i ʿādilsin Ḥāṣılı her cihetde kāmilsin

kāmil ol:

1. **kāmil ol:**
Gazel 222
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kemale ermek, olgunlaşmak, eksiksiz olmak.

Dürr-i meknūn olsañ eşḫāṣ iʿtibār itmez saña
Fażluñı irgür kemāle kāmil ol da kāmin ol

kāmil olur:

1. **kāmil olur:**-*ur*
Mesnevi 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kemale ermek, tamamlanmak.

Kār-ı nāḳış anuñla kāmil olur
Ḥırz-ı cāndur saña ḥamāyıl olur

kāmil-ʿayār:

1. **kāmil-ʿayār:**
Gazel 221
Mısra: **5**
Ayarı tam olan (şey).

Zer gibi kāmil-ʿayār ol nāḳış olma vezne gel
Çekme ḳahrın her denīnüñ ehl-i dünyādan çekil

2. **kāmil-ʿayārdur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **6**
Ayarı tam olan (şey).

Yoḳdur aṣlā özinde noḳṣānı
Ḳatı kāmil-ʿayārdur altun

kāmil-i dehr:

1. **kāmil-i dehr:**
Tarih 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyanın kâmili, kâmil insan.

Maẓhar-ı yümn-i ʿināyet olalı
Kāmil-i dehr iken ekmel olduñ

kāmilü'l-vaʿd:

1. **kāmilü'l-vaʿd:**
Kaside 7
Mısra: **58**
Vaadi tam, sözüne sadık (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa.

Ṣādıḳu'l-ḳavl ḳavī-ḳalb ḳavīmü'l-idrāk
Kāmilü'l-vaʿd vefī-ʿahd ü faṣīḥü'l-kelimāt

kāmilüñ ḳılletidür:

1. **kāmilüñ ḳılletidür:**-*dür*
Gazel 131
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kâmilin kısa ve öz konuşması.

Kāmilüñ ḳılletidür keşret-i nā-dāna sebeb
Raġbet-i seng ü meder dürr ü güher yoḳlıġıdur

kāmin ol:

1. **kāmin ol:**
Gazel 222
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Saklı olmak, henüz keşfedilmemiş olmak, kimse tarafından bilinmemek.

Dürr-i meknūn olsañ eşḫāṣ iʿtibār itmez saña
Fażluñı irgür kemāle kāmil ol da kāmin ol

ḳamḳām:

1. **ḳamḳām:**
Kaside 4

Mısra: **76**
Keskin kılıç.

Leb ü dendānın idüp nīze-ṣıfat her biri tīz
Yimege ḳım ḳım iderler anı hem çün ḳamḳām

kāmkārā:

1. **kāmkārā:**
Gazel 239
Mısra: **3**
Ey devlet ve ikbal sahibi!

Kāmkārā nice bir derd ü ġam-ı nā-kāmī
Niçeler kām ala lāyıḳ mı ḳalam ben nā-kām

2. **kāmkārā:**
Kaside 7
Mısra: **61**
Ey devlet ve ikbal sahibi!

Kāmkārā dem-i medḥüñde ḥarīr-i ḫāmem
Pür-ṣafādur nitekim murġ-ı müseccaʿ-naġamāt

kāmkār-ı dilīr ü pür-iclāl:

1. **kāmkār-ı dilīr ü pür-iclāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Azamet ve cesaret sahibi (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Nām-dār-ı şecīʿ ü ferruḫ-fāl
Kāmkār-ı dilīr ü pür-iclāl

kām-rān:

1. **kām-rān:**
Gazel 199
Mısra: **8**
Arzusuna kavuşmuş, muradına ermiş (kimse).

ʿĀlī-cenāb olan güzelüñ ʿāşıḳı göñül
Her ne ḳadar gedā ise de kām-rān gerek

2. **kām-rān:**
Terci-bend 4
Mısra: **21**
Arzusuna kavuşmuş, muradına ermiş (kimse).

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl ehli ḫān imiş
Ḥayfā vü ḥasretā ki zamān ol zamān imiş

kām-rān eyle:

1. **kām-rān eyle:**
Gazel 75
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Muradına erdirmek, isteğini elde ettirmek, arzusuna ulaştırmak.

Ber-murād it Ḳabūli-i zārı
Eyle vaṣluñla kām-rān dil-ber

ḳamu:

1. **ḳamusı:**-*s, -ı*
Gazel 435
Mısra: **2**
Hep, bütün, hepsi.

Yine taḥṣīl ider ʿāşıḳ olan oḳur mı ḳāmūsı
Rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre degül bir ḥarf ḳamusı

ḳamu ʿaskerüñ olanı:

1. **ḳamu ʿaskerüñ olanı:**-*ı*
Gazel 115
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bütün asker olan (herkes). II Gamlar, dertler, kederler.

Ḳabūlī ʿasker-i ġam itdi mülk-i cāna hücūm
Ki żabṭ-ı mülke ḳamu ʿaskerüñ olanı yürür

ḳamu ẕātuñ ʿaksi:

1. **ḳamu ẕātuñ ʿaksi:**
Gazel 26
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bütün herkesin aksi, her şeyin yansıması.

Ḳamu ẕātuñ ʿaksi durur münʿakis
Bu āyīne içre görinen ṣıfāt

kāmūs:

1. **ḳāmūsı:**-*ı*
Gazel 435
Mısra: **1**
Sözlük, lügat.

Yine taḥṣīl ider ʿāṣıḳ olan oḳur mı ḳāmūsı
Rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre degül bir ḥarf ḳamusı

kāmyāb olup:

1. **kāmyāb olup:**-*up*
Gazel 41
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Murada ermek, isteğine kavuşmak.

Kāmyāb olup murādātuñla sen tek biñ yaşa
Derd-i hicrānuñla ḳo ölsün Ḳabūlī derdmend

ḳan:

1. **ḳanı:**-*ı*
Gazel 3
Mısra: **14**
Vücutta bulunan hayati sıvı.

Sensüz piyāle nūş ide her kim ki sāḳiyā
Ḳanı ḥelāl ü itdügi ʿişret ḥarām ola

2. **ḳanlar:**-*lar*
Gazel 154
Mısra: **1**
Vücutta bulunan hayati sıvı.

Ġamuñla dīde ḳanlar dolmayınca eşk ṣāf olmaz
Benüm serv-i revānum ṣu bulanmayınca ṭurılmaz

3. **ḳanda:**-*da*
Gazel 408
Mısra: **7**
Vücutta bulunan hayati sıvı.

Dilde ġam dīdede nem ḳanda ise ḥāżırumuz
Zād-ı rāh-ı sefer āmāde şehā mā-ḥażarı

4. **ḳan:**
Kaside 4
Mısra: **138**
Vücutta bulunan hayati sıvı.

Dem ki ṣaçılmadı açılmadı kenz-i maḫfī
Çünki ḳan olmaya feṭḥ olmaz imiş ḳufl-ı merām

5. **kāna:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **14**
Gümüş ve altın gibi madenlerin çıkarıldığı maden ocağı.

Dilden dür ü gevher ṣaçılur şimdi Ḳabūlī
Ben kāna degül ṭabʿumı ʿummāna degişmem

6. **ḳana:**-*a*
Gazel 382
Mısra: **4**
Vücutta bulunan hayati sıvı, kan. II Şarap. II Aşk.

Yalıñuz biz degülüz bāde-perest
Bir nice kimse şerīküz ḳana

7. **ḳandı:**-*dı*
Beyit 116
Mısra: **1**
Kanmak, doymak.

Cān ḳandı cāna būse-i cānān didükleri
Laʿl-i leb-i nigāra budur cān didükleri

ḳan aġladur:

1. **ḳan aġladur:**-*dur*
Gazel 55
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde olup yakınmak.

Dem olur ādeme ḳan aġladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

ḳan aġlamaḳdan:

1. **ḳan aġlamaḳdan:**-*maḳ, -dan*
Gazel 238
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde olup yakınmak.

Bugün yārüñ düşüp ayaġına çoḳ rūy-māl itdüm
Tażarruʿlar ḳılup ḳan

ağlamaḳdan rūyum āl itdüm

<u>kan ağlaruz:</u>

1. **ḳan ağlaruz:**-*r, -uz*
Gazel 145
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde olup yakınmak.

Nār-ı ġam ile döne döne ʿışḳ ocağında
Ḳan ağlaruz efġān iderüz ṭut ki kebābuz

<u>kān ağlasun:</u>

1. **kan ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **62**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde olup yakınmak.

Ḳıṣṣa-i Yūsuf gibi añdıḳca iḫvān ağlasun
Ağlasun kan ağlasun bu çeşm-i giryān ağlasun

2. **ḳān ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde olup yakınmak.

Yana yana her gice şemʿ-i şebistān ağlasun
Meclise gelsün ṣürāḥī ṣubḥa dek ḳān ağlasun

3. **kān ağlasun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde olup yakınmak.

Ṭaşlarla döge döge sīnesin kān ağlasun
Ḳaralar geysün şebāsā āb-ı ḥayvān ağlasun

4. **ḳan ağlasun:**-*sun*
Gazel 97
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde olup yakınmak.

Leylī içün ḳo dīdesi ḳan ağlasun müdām
Mecnūn-ı pür-ḫatāya ki ʿayn-ı ṣavābdur

<u>ḳan ağlayup:</u>

1. **ḳan ağlayup:**-*y, -up*
Gazel 292
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde olup yakınmak.

Ḳan ağlayup Ceyḫūn gibi āh eyleyüp Mecnūn gibi
Şām u seḥer gerdūn gibi gerdān olayın bir zamān

<u>ḳan eyle ḳānūn eyleme:</u>

1. **ḳan eyle ḳānūn eyleme:**
Gazel 223
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Kan eyle kanun eyleme!: Padişahın hukukun dışına çıkma eğiliminin kanun hâline gelmesi korkusuyla söylenmiş bir uyarı sözü.

Aḳıt gel ḳanumı ḳānūna taʿlīḳ itme aḥvālüm
Muḥassal buña ḳānūn eyleme ḳan eyle sulṭānum

<u>kan eyledüñ:</u>

1. **ḳan eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan etmek/eylemek: Bir insanın kanını dökmek, öldürmek, cinayet işlemek.

Neyledüñ ey çarḫ-ı ẓālim neyledüñ ḳan eyledüñ
Bir vezīri yoḳ yire ḫāk ile yeksān eyledüñ

<u>kan itdi:</u>

1. **ḳan itdi:**
Gazel 279
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir insanın kanını

dökmek, öldürmek, cinayet işlemek.

Ḳan itdi ġamzeñ ammā taḥrīk iden lebüñdür
Bir yire cemʿ olunsun bir aradan ṣorılsun

2. **ḳan itdi:**-*di*
Gazel 279
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan etmek/eylemek: Bir insanın kanını dökmek, öldürmek, cinayet işlemek.

Ḳan itdi ġamzeñ ammā taḥrīk iden lebüñdür
Bir yire cemʿ olunsun bir aradan ṣorılsun

ḳan olacaḳdur:

1. **ḳan olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Gazel 86
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan olmak: Kavga ve kargaşa içinde olmak, kan çıkmak.

Yād-ı leb-i laʿlüñle dem ü laḥm geçermiş
Az ḳıṣṣa degüldür arada ḳan olacaḳdur

ḳan yutupdur:

1. **ḳan yutupdur:**-*up, -dur*
Gazel 256
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan yutmak: Belli bir sebepten dolayı çok acı çekmek, derin bir üzüntü duymak.

Cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür sāġar-ı ṣaḥbā
Felekden kāse kāse ḳan yutupdur cām ile Cem hem

ḳana döner:

1. **ḳana döner:**-*er*
Gazel 52
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Kana dönmek, kan hâlini almak. II Âşığın gözyaşlarının kana dönmesi, âşığın kanlı gözyaşları akıtması.

Dāne dāne dür-i eşküm dökilür ḳana döner
Ḫalḳa-i rişte-i ten sübḥa-i mercāna döner

ḳanāʿat:

1. **ḳanāʿat:**
Gazel 1
Mısra: **8**
Elindekiyle yetinip fazlasını istememek, kısmetine razı olmak.

Ṣafā-yı vuṣlatuñ var iken eglenmek ḫayālüñle
Żarūretdendür anuñla ḳanāʿat añlama cānā

2. **ḳanāʿat:**
Gazel 338
Mısra: **2**
Elindekiyle yetinip fazlasını istememek, kısmetine razı olmak.

Gel ey dil gūşe-i kūy-ı ferāġat iḫtiyār eyle
Muḳīm-i künc-i ʿuzlet ol ḳanāʿat iḫtiyār eyle

ḳanāʿat gūşesidür:

1. **ḳanāʿat gūşesidür:**-*dür*
Gazel 255
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Kanaat köşesi. II Kanaat etmek, elindekiyle yetinip fazlasını istememek, kısmetine razı olmak.

Ayaġ altı degül mey-ḫāne gibi uġramaz kimse
Ḳanāʿat gūşesidür nāmı bir ḫālīce yer buldum

ḳanāʿat gūşesinde ḳarār itmek:

1. **ḳanāʿat gūşesinde ḳarār itmek:**-*mek*
Gazel 65
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Kanaat köşesinde durmak. II Kanaat etmek, elindekiyle yetinip fazlasını istememek, kısmetine razı olmak.

Cihān ḫalḳına ʿarż-ı iḥtiyāc itmek gedālıḳdur
Ḳarār itmek ḳanāʿat güşesinde pādşālıḳdur

kanadum altına aldum:

1. **ḳanadum altına aldum:**-*du, -m*
Gazel 392
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kanadı altına almak. II Ele geçirmek, esir tutmak.

Başdum ʿadūyı himmet ile pehlevān gibi
Ḫaşmı ḳanadum altına aldum ṭoġan gibi

kanat bük:

1. **ḳanat bük:**
Gazel 348
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kanat bükmek/çırpmak: Kanatları hareket ettirmek, uçmak. II Bir amaca ulaşmak için gayret göstermek.

Ḳanat bük güşe-i ḳāf-ı ḳanāʿat bekle ʿanḳāveş
Şikāruñ pāyuña gelsün dir iseñ lāneden çıḳma

Kanber:

1. **Ḳanberiyem:**-*i, -y, -em*
Şarkı 2
Mısra: **23**
Hazreti Ali'nin kölesi. II Âşık.

ʿAlidür sevdigüm ben Ḳanberiyem
Deli göñlüm gibi Düldülüm vardur

ḳand:

1. **ḳand:**
Gazel 41
Mısra: **4**
Şeker.

Sükker-i laʿlüñe öykündüm dir ise dadı yoḳ
Leẕẕeti şīrīn dehānuñdan meger aḫẕ ide ḳand

ḳanda:

1. **ḳanda:**
Gazel 204
Mısra: **7**
Nerede?

Bu sūdı ḳanda görür olsa ḫ∨āce-i dīde
Bir iki ḥoḳḳa ṭolu niçe gevhere mālik

2. **ḳanda:**
Gazel 258
Mısra: **6**
Nereye?

Gözlerüm yaşı cihānı ṭutdı deryālar gibi
Cūy-ı eşküm ḳanda baḳsa görinür ol yāre yem

3. **ḳanda:**
Gazel 374
Mısra: **8**
Nerede?

Sīm-i eşküm dökilür yār ṣafā kesb eyler
Ḳanda māl olsa çıḳar bir ucı ḫūnkārlıġa

4. **ḳanda:**
Gazel 379
Mısra: **4**
Nerede?

Leb-i cānānenüñ evṣāfını yañlış oḳuma
Ḳanda bir ehline kim irişesin ṣor orada

5. **ḳanda:**
Mesnevi 5
Mısra: **66**
Nerede?

Muttaṣıl şūr u şerre māyil imiş
Ḳanda gitse belā-yı nāzil imiş

ḳande:

1. **ḳande:**
Diğer 2
Mısra: **43**
Nerede?

Şāhbāzı ḳande uçurduñ yuvasın neyledüñ
ʿĀlem-i kevn ü fesāduñ muḳteżāsın neyledüñ

2. **ḳande:**
Gazel 6
Mısra: **1**
Nerede?

Ol ʿişve-sāz ḳande ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola

3. **ḳande:**
Gazel 62
Mısra: **6**
Nerede?

Bir siyeh-rū kāfir ile ṣalınur ol serv-ḳad
Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

4. **ḳande:**
Gazel 408
Mısra: **4**
Nerede?

Ḳand-i luṭfuñ umaraḳ aġıza geldi cānum
Ḳande gitsüñ buyuruñ bāri bir aġız ḫaberi

ḳand-i ʿışḳuñ lezzetin:

1. **ḳand-i ʿışḳuñ lezzetin:**-*n*
Tahmis 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Aşk şekerinin lezzeti. II Aşkın tadı, lezzeti.

Ḳand-i ʿışḳuñ lezzetin zerre ḳadar ṭuyduñsa gel

kand-i lebüñüñ lezzeti:

1. **ḳand-i lebüñüñ lezzeti:**
Gazel 235
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dudağının şekerinin lezzeti. II Sevgilinin şeker gibi tatlı olan dudağının lezzeti.

Ḳand-i lebüñüñ lezzeti yoḳ teng-i şekerde
Āb-ı dehenüñ şerbet-i rummāna degişmem

ḳand-i luṭfuñ umaraḳ:

1. **ḳand-i luṭfuñ umaraḳ:**-*araḳ*
Gazel 408
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütfunun lezzetini ummak. II Sevgilinin lütfuna nail olmayı istemek.

Ḳand-i luṭfuñ umaraḳ aġıza geldi cānum
Ḳande gitsüñ buyuruñ bāri bir aġız ḫaberi

ḳand-i mükerrer:

1. **ḳand-i mükerrer:**
Gazel 206
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tekrar tekrar kaynatılarak özenle yapılmış şeker, tatlı. II Sevgilinin dudağı.

Lebüñ sükker velī ḳand-i mükerrer
Zebānuñ ṭūṭi-i gūyā-yı nāzük

ḳand-i mükerrerden leẕīẕ:

1. **ḳand-i mükerrerden leẕīẕ:**
Gazel 46
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sürekli kaynatılarak ve zahmet verilerek hazırlanılan tatlıdan lezzetli. II Sevgilinin dudağı.

Ṭūṭi-i ṭabʿum Ḳabūlī nice gūyā olmasun
Dil-berüñ laʿl ü lebi ḳand-i mükerrerden leẕīẕ

ḳand-i müreccih:

1. **ḳand-i müreccih:**
Mesnevi 9
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Sevilen şeker. II Sevgilinin dudağı.

Lebi perverde vü laʿli müferrih
Dehānı cānibi ḳand-i müreccih

ḳanı:

1. **ḳanı:**
Beyit 137
Mısra: **2**
Hani, nerede?

Ḳula iḥsān u himmetdür
ʿadālet şānı sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u
mürüvvet ḳanı sulṭānum

2. **ḳanı:**
Beyit 233
Mısra: **2**
Hani, nerede?

Muvāfıḳ Ḥaḳḳa eṭvārı
muṭābıḳ şerʿa evżāʿı
Ḳanı bir merd-i Ḥaḳ
mānend-i ʿAbdu'llāh
evżāʿı

3. **ḳanı:**
Gazel 79
Mısra: **2**
Hani, nerede?

Cihānda nice kār-ı düşvār
var
Ḳanı ġam gibi kār-ı
düşvārvār

4. **ḳanı:**
Gazel 159
Mısra: **9**
Hani, nerede?

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi
bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü
aḥsen bilürüz

5. **ḳanı:**
Gazel 205
Mısra: **7**
Hani, nerede?

Efendi ḳanı ḳan ile
yumazlar ḳanı iḥsānuñ
Ciger ḫūn oldı ḫūn itmez
sirişkin çeşm-i ḫūnbāruñ

6. **ḳanı:**
Gazel 232
Mısra: **8**
Hani, nerede?

Aḳıtma rūy-ı ḫˇān-ālūdum
üzre eşk-i ḫūnīnüm
Yumazlar ḳanı ḳan ile
mürüvvet ḳanı sulṭānum

7. **ḳanı:**
Gazel 245
Mısra: **7**
Hani, nerede?

Ḳanı bir māh-ı receb gibi
dilā şehr-i şerīf
Ehl-i İslāma anuñ ḥürmeti
olmışdur ehem

8. **ḳanı:**
Gazel 289
Mısra: **3**
Hani, nerede?

Ḳanı bir ġonça gibi ʿāşıḳ-ı
mest
Çeke çāk eyleye girībānın

9. **ḳanı:**
Gazel 289
Mısra: **7**
Hani, nerede?

Ḳanı bir mey ḳabaġı gibi
ḥarīf
Zīr-i zānūya ala dāmānın

10. **ḳanı:**
Gazel 337
Mısra: **2**
Hani, nerede?

Reh-i vefāda vücūdın
ġubār iden yoluña
Ḳanı vefā vü mürüvvet
ḳanı ʿaṭā ḳuluña

11. **ḳanı:**
Gazel 337
Mısra: **2**
Hani, nerede?

Reh-i vefāda vücūdın
ġubār iden yoluña
Ḳanı vefā vü mürüvvet
ḳanı ʿaṭā ḳuluña

12. **ḳanı:**
Gazel 404
Mısra: **8**
Hani, nerede?

Zimām-ı iḫtiyārı şimdi
dest-i ġayra ṭapşurdı
ʿİnān-ı himmeti eylerdi
irḫā ḳanı Ḫāḳānī

13. **ḳanı:**
Gazel 434
Mısra: **2**
Hani, nerede?

Kāse düşürme degüldür o
mehüñ āyīni
Dil-ber-i ḳahve-fürūşuñ
ḳanı fincān-ı çīni

14. **ḳanı:**
Gazel 468
Mısra: **2**
Hani, nerede?

Meh-i nev lāġar u ḫurşīd ise aṣfer çehre
Ḳanı bir ṣūret-i cānāneye beñzer çehre

15. **ḳanı:**
Kaside 2
Mısra: **67**
Hani, nerede?

Ḳanı ẕātuñ gibi bir ḫüsrev-i ʿālī-dil kim
Ola her teşne zülāl-i kereminden reyyān

16. **ḳanı:**
Kaside 2
Mısra: **101**
Hani, nerede?

Ḳanı anuñ gibi bir merd-i ṣenā-güster kim
Midḥat ü maḥmidet-i ẕātuñ ide vird-i zebān

17. **ḳanı:**
Kaside 6
Mısra: **73**
Hani, nerede?

Ḳabūli gibi ḳanı bülbül-i ṣenā-ḫ∨ānuñ
Hezārvār dili ṭūṭi-i şeker-perver

18. **ḳanı:**
Tahmis 10
Mısra: **25**
Hani, nerede?

Ḳanı ʿAdlī gibi bir cāna ḳalmaz

kān-ı güherī:

1. **kān-ı güherī:**
Kaside 2
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Cevher madeni. II 3. Murad'ın lütfu, ihsanı.

Dest-i cūdından umar şimdi seḫā vü keremi
Yirde kān-ı güherī gökde sehāb-ı bārān

ḳanı ḳan ile yumazlar:

1. **ḳanı ḳan ile yumazlar:**
Gazel 232
Mısra: **8**
Kelime Tipi:
Atasözü
Kanı kanla ile yumazlar (kanı suyla yurlar): Bir kötülük başka bir kötülükle düzeltilemez. Aksine böyle bir karşılık vermek işi daha vahim hâle getirir. Kötülük, yalnızca iyilik yapılarak ortadan kaldırılabilir.

Aḳıtma rūy-ı ḫ˘ān-ālūdum üzre eşk-i ḫūnīnüm
Yumazlar ḳanı ḳan ile mürüvvet ḳanı sulṭānum

2. **ḳanı ḳan ile yumazlar:**
Gazel 205
Mısra: **7**
Kelime Tipi:
Atasözü
Kanı kanla ile yumazlar (kanı suyla yurlar): Bir kötülük başka bir kötülükle düzeltilemez. Aksine böyle bir karşılık vermek işi daha vahim hâle getirir. Kötülük, yalnızca iyilik yapılarak ortadan kaldırılabilir.

Efendi ḳanı ḳan ile yumazlar ḳanı iḥsānuñ
Ciger ḫūn oldı ḫūn itmez sirişkin çeşm-i ḫūnbāruñ

kān-ı kirām:

1. **kān-ı kirām:**
Gazel 239
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yüce kişilerin (lütuf) kaynağı.

Ḫubz-ı yeʾse daḫı biz ḳāʾilüz ammā şāhā
Kerem ü ʿāṭıfet-i luṭfı durur kān-ı kirām

ḳāniʿ olup:

1. **ḳāniʿ olup:**-*up*
Gazel 292
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kanaatkâr olmak, elindekiyle yetinmek, fazlasını istememek.

Ḳāniʿ olup bīş ü keme başılmayup ceyş-i ġama
Ben de Ḳabūlī ʿāleme sulṭān olayın bir zamān

kanık:

1. **ḳanıḳmaz:**-*maz*
Tahmis 2
Mısra: **23**
Kanmak, doymak.

Leẕẕet almayınca ʿışḳ ile ḳanıḳmaz kimsene
Şerbet-i ʿışḳı Ḳabūlī gibi ṣıḳmaz kimsene

kanına girdi:

1. **ḳanına girdi:**-*di*
Gazel 417
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kanına girmek: Birini öldürmek, katletmek.

ʿAceb ḫūnī degül mi ey kemān-ebrū tir-i ġamzeñ
Dil-i şeydā gibi nice ġarībüñ ḳanına girdi

kankı:

1. **ḳanḳı:**
Mesnevi 4
Mısra: **101**
"Hangi?" soru sıfatı.

Ḳanḳı maṭlab ki ṭālib olsam aña
Virilür ye’s baña şāhāne

kankı gün:

1. **ḳanḳı gün:**
Gazel 28
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hangi gün? II Ne zaman?

Ḫalḳdan luṭf u ḥaḳīḳat uman ebleh kim ola
Ḳanḳı gün bulduñ ola ʿālem-i fānīde sebāt

ḳanlar ağlar:

1. **ḳanlar ağlar:**-*r*
Beyit 198
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde olup yakınmak.

Ḳanlar ağlar dem-be-dem hecrüñle itmez imtizāc
Dīde-i ġam-dīdem oldı gitdügince ter mizāc

ḳanlar ağlarsa:

1. **ḳanlar ağlarsa:**-*r, -sa*
Tahmis 5
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan ağlamak: Büyük bir üzüntü içinde olup yakınmak.

Benümçün ḳanlar ağlarsa nola āh idüp ādemler
Nedür cevr ü cefā-yı dehrden bu çekdügüm ġamlar

ḳanlar aḳıdur:

1. **ḳanlar aḳıdur:**-*ur*
Gazel 209
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan akıtmak: Kurban etmek, öldürmek, canını almak.

Ḳanlar aḳıdur ġamze-i kerrārı Ḳabūlī
Ḳūyında olursañ nola ḳurbānı ʿAlinüñ

ḳanlar şaçalı:

1. **ḳanlar şaçalı:**-*alı*
Gazel 209
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kanlar saçmak, kan dökmek. II Öldürmek.

Ḳalʿ oldı der-i ḳalʿa-i Ḫayber gibi aġyār
Ḳanlar ṣaçalı tīġ-i dem-efşānı ʿAlinüñ

ḳanlar ṣaçar:

1. **ḳanlar ṣaçar:**-*ar*
Kaside 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kanlar saçmak, kan dökmek, öldürmek.

Ġazālar eyleyüp ḳanlar ṣaçar başlar keser begler
ʿAceb mi devr-i ʿadlüñde dili ṭutulsa aʿdānuñ

ḳanların aḳıtduñ:

1. **ḳanların aḳıtduñ:**-*du, -ñ*

Kaside 16
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan akıtmak: Kurban etmek, öldürmek, canını almak.

Dem-i fāsid gibi ṭuġyān iderdi yılda bir gāhī
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların faṣṣād gönderdüñ

2. **ḳanların aḳıtduñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan akıtmak: Kurban etmek, öldürmek, canını almak.

Başın ṭoḳmaḳladuñ aʿdā-yı dīnüñ gürz-i himmetle
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların şemşīr-i ġayretle

<u>kanlu yaşlar:</u>

1. **ḳanlu yaşlar:**-*lar*
Terci-bend 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **-**
Kanlı yaş, kanlı gözyaşı.

Ḳanlu yaşlar gibi döküp nūrı
Seni gözlerdi dīdeler her dem

<u>kanlu yaşum silmek:</u>

1. **ḳanlu yaşum silmek:**-*mek*
Gazel 482
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Kanlı yaşı silmek. II Âşığın kanlı gözyaşlarını silmesi.

Ḳanlu yaşum silmek ile oldı ey meh destüm al
Dest-i alüm oldı ṣan bir al vālā destmāl

<u>ḳanlu ẓālim:</u>

1. **ḳanlu ẓālim:**
Şarkı 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Kanlı zalim. II Kan döken sevgili.

Diñlemez ḥayfumuz ol ḳanlu ẓālim
Şimdi ʿışḳ ehline pek ẓulüm vardur

<u>ḳanum dökmege:</u>

1. **ḳanum dökmege:**-*meg, -e*
Gazel 386
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan dökmek: Cana kıymak, öldürmek.

Ġamze-i ḫūn-rīz ile yoḳ yire ḳanum dökmege
Göz ḳarardursın ola mı ey gözi ala yine

<u>ḳanum dökmesün:</u>

1. **ḳanum dökmesün:**-*me, -sün*
Gazel 418
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan dökmek: Cana kıymak, öldürmek. II Sevgilinin âşığı bakışıyla öldürmesi, perişan etmesi.

Ẕü'l-feḳār-ı ġamze-i ḫūnrīz ile yoḳ yirlere
Ḥayder-i kerrār-ı çeşmüñ dökmesün ḳanum ʿAli

<u>ḳanumı aḳıt:</u>

1. **ḳanumı aḳıt:**
Gazel 223
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kan akıtmak: Kurban etmek, öldürmek, canını almak.

Aḳıt gel ḳanumı ḳānūna taʿlīḳ itme aḥvālüm
Muḥassal buña ḳānūn eyleme ḳan eyle sulṭānum

<u>k'anuñ:</u>

1. **k'anuñ:**
Gazel 3
Mısra: **3**
"...ki onun".

Bir bezm-i ḫāṣa maḥrem-i rāz olagör k'anuñ
Sāḳīsi Cem terānegeri Şeyḫ-i Cām ola

2. **k'anuñ:**
Gazel 85
Mısra: **5**
"...ki onun".

Bir Rūmili dil-āverine bendeyem k’anuñ
Zaḫm-ı külüngi kellede perr-i külengdür

3. **k’anuñ:**
Gazel 383
Mısra: **5**
"...ki onun".

Sulṭān-ı mülk-i ḥüsn ü melāḥat odur k’anuñ
Ḫurşīd ile şuʿā-ı ruḫı pençe penc ola

ḳānūn:

1. **ḳānūn:**
Gazel 279
Mısra: **2**
Yasa, kanun, emir, hüküm.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

ḳānūna baḳup:

1. **ḳānūna baḳup:**-*up*
Kaside 4
Mısra: **173**
Kelime Tipi: -
İbn-i Sina tarafından yazılan ve tıp konularını içeren El-Kanun fi't-Tıb kitabına bakmak.

Belki Ḳānūna baḳup buña şifā yazmaya şeyḫ
Nehy-i münker diyü bil münkir ola buña imām

ḳānūna taʿlīḳ itme:

1. **ḳānūna taʿlīḳ itme:**-*me*
Gazel 223
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kanuna bağlamak, yasaya uygun hareket etmek.

Aḳıt gel ḳanumı ḳānūna taʿlīḳ itme aḥvālüm
Muḥassal buña ḳānūn eyleme ḳan eyle sulṭānum

ḳānūna uyar:

1. **ḳānūna uyar:**-*ar*
Mesnevi 7
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kanuna uymak, hukuka uygun olmak.

Ne aṣl-ı ʿilme vāḳıfdur ne ferʿe
Ne ḳānūna uyar ḳavli ne şerʿe

ḳānūn-ı ḳadīm:

1. **ḳānūn-ı ḳadīm:**
Kaside 4
Mısra: **201**
Kelime Tipi: -
Eski kanun.

Eskiden bildügi işitdügi ḳānūn-ı ḳadīm
Ezelī diñledügi söyledügi ḳavl ü kelām

ḳānūn-ı sīnede:

1. **ḳānūn-ı sīnede:**-*de*
Gazel 420
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül kuralları. II Âşığın gönlü.

Şimdi kānūn-ı sīnede ey meh
Fürḳatüñ āteşi yanar oldı

ḳanzil:

1. **ḳanzil:**
Gazel 263
Mısra: **4**
Kendinden geçmiş, körkütük sarhoş (âşık).

Ceresāsā reh-i ʿışḳuñda feryād itsem ey sāḳī
Fiġānum gūş ḳılmazsın beni sen ḳanzil añlarsın

ḳap:

1. **ḳapdı:**-*dı*
Gazel 193
Mısra: **2**
Kapmak, tutmak, yakalamak. II Avlamak. II Öldürmek.

Cān u dilden nola olsam ben de ʿabdi ʿAbdinüñ
Şāh-bāz-ı çeşmi murġ-ı cānı ḳapdı ʿAbdinüñ

ḳapa:

1. **ḳapaya:**-*y, -a*
Kaside 7
Mısra: **40**
Kapatmak, kapalı

duruma getirmek. II Ağız açıp kapamak, konuşmak.

Sensin ol dürr-i girān-māye ki aṣdāf-ı aġzın
Bulmaya mis̲lini açа ḳapaya bi'd-defeʿāt

<u>ḳapan:</u>

1. **ḳapandı:**-*dı*
Gazel 240
Mısra: **9**
Kapanmak, kapalı duruma gelmek.

Luṭf u kerem ḳapusı ḳapandı Ḳabūliyā
Şimden girü mürüvveti ġayrı ḳapudan um

<u>ḳaplān:</u>

1. **ḳaplān:**
Kaside 4
Mısra: **94**
Kaplan. II Mert, yiğit kişi.

Nice aġa iki ḳaplān-ı meyādīn-i veġā
Nice ḳaplān iki serdār-ı şecīʿ-i miḳdām

<u>kapu:</u>

1. **ḳapuñdan:**-*ñ, -dan*
Beyit 79
Mısra: **1**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür ġayrıdan begden gelen begdür

2. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Beyit 153
Mısra: **1**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ḳapuñda raḳībüñ k'eli bir işe irişe
Arġac olur elbette ol irdügi erişe

3. **ḳapuñ:**-*ñ*
Gazel 22
Mısra: **8**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Cūd u seḫā vü luṭfuñ nūr-ı sipihr-i ʿizzet
Sen mihr-i pür-żiyāsın ḳapuñ semā-yı devlet

4. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 77
Mısra: **1**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ḳapuñda raḳīb-i ḫar ṭurmaz depinür der der
Bār-ı ġamuñ altında ṣan ṭurma ṣolur ḫar ḫar

5. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 103
Mısra: **9**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Nola olursa Ḳabūlī ḳapuñda maḳbūlüñ
Ġulām-ı maḳbul olan ḫıdmetinde ḳābil olur

6. **ḳapuñ:**-*ñ*
Gazel 104
Mısra: **5**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Rükn-i aʿẓam bilüp itmezdi ḳapuñ menzilgāh
Ḥüsn-i ādāb ile gözetlemes'erkān defter

7. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 105
Mısra: **2**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Maḳāmuñ ṣadr-ı ʿālī mertebeñ aʿlü'l-eʿālīdür
Edānī müstefīż olmaz ḳapuñda cāy-ı ʿālīdür

8. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 123
Mısra: **6**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Bugün yarın vezīr-i kām-rān olsañ gerek şāhā

Ḳapuñda dürişen bendeñ gibi bir bende lāzımdur

9. **ḳapuda:**-*da*
Gazel 143
Mısra: **2**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Yeridür ḫāk-i der-i dil-bere sürsek yüzümüz
Bizüm ey dil o ḳapuda açılupdur gözümüz

10. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 159
Mısra: **7**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Seg-i kūyuñ gibi ḳapuñda mekān it bize gel
Sözümüz geçse nola kendümüz evden bilürüz

11. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 172
Mısra: **6**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ḳaçan berāber olur merd-i ḫāṣ ile eşḫāṣ
Neden olınmaya ḳapuñda nīk ü bed teşḫīṣ

12. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 195
Mısra: **7**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fıñ fıñ

13. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 223
Mısra: **15**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ḳapuñda bendeñi düşmānla yeksān itme iḥsān it
Reh-i kūyuñda tek ḫāk ile yeksān eyle sulṭānum

14. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 228
Mısra: **3**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ġulām-ı ḫalḳa-der-gūş it ḳapuñda tek ten-i zārı
Kemend-i ḫalḳa-bend-i ġamdan āẕād eyle sulṭānum

15. **ḳapuña:**-*ñ, -a*
Gazel 230
Mısra: **9**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ḳabūlī ḳapuña ʿarż-ı ʿubūdiyyet ider dāʾim
Naẓar ḳıl rāfiʿ-i raḳm-ı raḳīme ḳıyma sulṭānum

16. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 231
Mısra: **9**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ḥużūruñda ġaraż maʿdūm ḳapuñda ʿivaż meẕmūm
Muʿayyendür yanuñda her kişinüñ şānı sulṭānum

17. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 247
Mısra: **11**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ḳapuñda her ḳuluñ manṣıbda maḥrūm itme ben zārı
Cihānı ʿadl ile ṭoldur ʿadālet eyle sulṭānum

18. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Gazel 259
Mısra: **6**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Manṣıb gibi ʿazīz ol eyā şāh-ı nīk-baḫt
Lāyıḳ mı ben ḳapuñda ḥazīnü'l-fuʾād olam

19. **ḳapuña:**-*ñ, -a*
Gazel 277
Mısra: **5**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ḳapuña yüz süreli nola teraḳḳī bulsam
İşigüñ ṭaşını mirḳāt-ı riyāset bilürin

20. **ḳapuñ:**-*ñ*
Gazel 285
Mısra: **10**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Āstānuñ bıraġup ġayra varup yalvarmam
Şimdiden ṣoñra ḳapuñ mesned-i ʿizzet bilürin

21. **ḳapuñdur:**-*ñ, -dur*
Gazel 309
Mısra: **1**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ṭapuñdur ḳapuñdur meh ü āsmān
Nümūdār-ı kūyuñ reh-i kehkeşān

22. **ḳapuña:**-*ñ, -a*
Kıt'a 22
Mısra: **1**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

23. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Kıt'a 22
Mısra: **6**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

…… ……
Ḳabūlī virse ḳapuñda nola ol ṭoġrı yolıdur

24. **ḳapuñdan:**-*ñ, -dan*
Kıt'a 22
Mısra: **4**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Der-i āḫerden ümmīdin kesüp ḳaṭʿ-ı recā itdi
Ḳapuñdan umar iḥsānı Ḳabūlī bu ḳapulıdur

25. **ḳapuñda:**-*ñ, -da*
Tesdis 2
Mısra: **20**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Varup yoluñda ey sīmīn-semen yüz yire urmazsam
Kemīne bende-i fermān olup ḳapuñda ṭurmazsam

26. **ḳapuda:**-*da*
Gazel 22
Mısra: **10**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Devlet kapısı, mutluluk kapısı.

Aç gözüñi Ḳabūlī devlet ḳapuya geldi
Gel bu ḳapuda sen de eyle duʿā-yı devlet

27. **ḳapuña:**-*ñ, -a*
Beyit 188
Mısra: **1**
Kapı, eşik, makam, mahal.

Berāber gelmiş iken ḳapuña manṣıb alanlarla
Alanlar gitdiler hep şimdi biz ḳalduḳ ḳalanlarla

28. **ḳapusına:**-*s, -ı, -n, -a*
Gazel 288
Mısra: **9**
Kapı, eşik, makam, mahal.

Ḳabūlī kime ḳul olsun kimüñ ḳapusına varsun
Kabūlüñ olmayup ger ʿadd olunmazsa ġulāmuñdan

29. **ḳapuya:**-*y, -a*
Terci-bend 4
Mısra: **9**
Kapı, eşik, makam, mahal.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör

Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

30. **ḳapuya:**-*y*, -*a*
Terci-bend 4
Mısra: **43**
Kapı, eşik, makam, mahal.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya istinād idüñ
Birisin ortaya çıḳaruñ ya mezād idüñ

31. **ḳapusı:**-*s*, -*ı*
Diğer 1
Mısra: **42**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Vezir Osman Paşa'nın kapısı, makamı.

İşigi ḳıble-i ehl-i dilāndur
Ḳapusı secdegāh-ı çākerāndur

32. **ḳapusı:**-*s*, -*ı*
Kaside 1
Mısra: **35**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Vezir Osman Paşa'nın kapısı, makamı.

Ḳapusı bāb-ı devlet işigi bālīn-i rāḥatdur
Cüdā düşme ḥużūrından ḥużūr itsün biraz cānuñ

33. **ḳapumdan:**-*m*, -*dan*
Müseddes 5
Mısra: **10**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Vezirin makamı.

Ḥużūr-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan murādātuñ müyesserdür
Ne isterseñ ḳapumdan iste virdüm diyecek yerdür

34. **ḳapuñda:**-*ñ*, -*da*
Müseddes 5
Mısra: **11**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Vezirin makamı.

Ḳapuñda bu ḳuluñ da bī-ġaraż bir ṭoġrı çākerdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

35. **ḳapuñda:**-*ñ*, -*da*
Kaside 5
Mısra: **66**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Paşanın kapısı, eşiği.

Gerekdür bunca āsāruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir senāḫ∨ānuñ

36. **ḳapuña:**-*ñ*, -*a*
Kaside 6
Mısra: **32**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Padişahın kapısı, eşiği.

Ne jāle belki ʿarūs-ı sipihr sūruñda
Sürür ile ḳapuña ʿarż ider nice gevher

37. **ḳapuñda:**-*ñ*, -*da*
Kaside 6
Mısra: **22**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Padişahın kapısı, eşiği.

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

38. **ḳapuñ:**-*ñ*
Mesnevi 2
Mısra: **20**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Padişahın kapısı, eşiği.

Faż̈l-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

39. **ḳapuñ:**-*ñ*
Mesnevi 4
Mısra: **76**
Kapı, eşik, makam, mahal. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın kapısı, makamı.

Faż̈l-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

<u>ḳapu ḳullarıdur:</u>

1. **ḳapu ḳullarıdur:**-*dur*
Kaside 4
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Kapıkulu askerleri, Osmanlı Devleti'nde

merkez kuvvetlerini teşkil eden askerlerin genel adı.

Bir ḳapu ḳullarıdur ḳaṭʿ-ı nizāʿ itsünler
Olmasunlar ile ḳarşu biri birine ḫuṣām

ḳapucı:

1. **ḳapucı:**
Mesnevi 4
Mısra: **106**
Kapıcı, bekçi.

Nice yirden muʿīni ḥāżır olur
Üstüne bir ḳapucı ẓāhir olur

ḳapulı:

1. **ḳapulıdur:**-*dur*
Kıt'a 22
Mısra: **4**
Kapılı. II Sevgilinin kapısından ayrılmayan âşık.

Der-i āḫerden ümmīdin kesüp ḳaṭʿ-ı recā itdi
Ḳapuñdan umar iḥsānı Ḳabūlī bu ḳapulıdur

ḳapuñ derbānı:

1. **ḳapuñ derbānı:**
Müseddes 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kapının bekçisi.

Saña ışmarladılar milket-i ʿOs̱mānı sulṭānum
Güneşdür altun üsküfle ḳapuñ derbānı sulṭānum

ḳapuñ ḳullarını:

1. **ḳapuñ ḳullarını:**-*n, -ı*
Gazel 247
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kapının kulları. II Sevgilinin kapısında köle olan âşıklar.

Ġulām-ı āstānıdur Ḳabūlī ʿizzet-i şāhī
Ḳapuñ ḳullarını şāḥib-riyāset eyle sulṭānum

ḳapuñ mesned ḳılan:

1. **ḳapuñ mesned ḳılan:**
Gazel 297
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kapını (kendine) dayanak hâline getiren (kimse). II Sevgilinin kapısına sığınan âşık.

Duʿa-yı devletüñ ẓikr eyleyen fikr itmesün āḫir
Ḳapuñ mesned ḳılan yād itmesün ġayra yasaġ olsun

ḳapuña ʿarża ḳıldum:

1. **ḳapuña ʿarża ḳıldum:**-*du, -m*
Mesnevi 7
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
(Belli bir kimsenin) Makamına gidip derdini anlatmak.

Eyü yatlu bed ü nīk ü kem ü bīş
Ḳapuña ʿarża ḳıldum nūş eger nīş

ḳapuña gelse:

1. **ḳapuña gelse:**-*se*
Mesnevi 4
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kapısına gelmek. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın huzuruna gelmek.

Gelse nā-geh ḳapuña ben maẓlūm
Anı ḥāşā ki idesin maḥrūm

ḳapuña gelsem:

1. **ḳapuña gelsem:**-*se, -m*
Kaside 1
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Kapına gelmek. II Vezir Osman Paşa'nın huzuruna gelmek.

ʿAceb mi gevher-i naẓm ile gelsem ḳapuña şāhā
Cevāhirle varurlar ayaġı tozına şāhānuñ

ḳapuña vāṣıl oldı:

1. **ḳapuña vāṣıl oldı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
(Belli bir kimsenin) Kapısına gelmek.

Yaʿnī ḳuluñ Ḳabūlī bir yirde ḳāżi iken
Fāriġ olup ḳażādan oldı ḳapuña vāṣıl

<u>ḳapuñda ḫıdmet itmek:</u>

1. **ḳapuñda ḫıdmet itmek:**-*mek*
Gazel 60
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kapında hizmet etmek. II Sevgilinin kapısında hizmetçi olmak.

Ḳapuñda ḫıdmet itmek ḳadre irişmek ḳadar vardur
Taʿayyün bulmaḳ aʿyān içre maḥżā ʿayn-ı ʿizzetdür

<u>ḳapuñda yatan ḳullaruñuñ ḳaddi:</u>

1. **ḳapuñda yatan ḳullaruñuñ ḳaddi:**
Gazel 318
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kapında yatan kullarının boyu. II Allah'a hakiki kul olmuş kimselerin boyu.

Ḳapuñda yatan ḳullaruñuñ ḳaddi dü-tādur
Sulṭān-ı serā-perde-i yektā sen imişsin

<u>ḳapunuñ bende-i fermānı:</u>

1. **ḳapunuñ bende-i fermānı:**
Müseddes 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kapıda bekleyen emir kulu.

Ḳuluñdur ol ḳapunuñ bende-i fermānı sulṭānum
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

<u>ḳapunuñ bendesiyüz:</u>

1. **ḳapunuñ bendesiyüz:**-*y, -üz*
Gazel 140
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kapının kölesi. II Sevgilinin kapısının kölesi olan âşık.

Āstān-ı ḥarem-i dil-berüñ efgendesiyüz
Ol işigüñ ḳulıyuz ol ḳapunuñ bendesiyüz

<u>ḳapunuñ eski ḳulıdur:</u>

1. **ḳapunuñ eski ḳulıdur:**-*dur*
Kıt'a 22
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kapının eski kulu. II Sevgilinin kapısında eskiden beri bekleyen âşık.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

<u>ḳapuyı örter:</u>

1. **ḳapuyı örter:**-*er*
Gazel 120
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kapıyı örtmek. II Konuyu kapatmak.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan feṭḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

<u>kār:</u>

1. **kārı:**-*ı*
Beyit 91
Mısra: **1**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Merdüm odur ki kārı seḫā göñli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

2. **kāruñ:**-*uñ*
Beyit 204
Mısra: **1**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Kāruñ hemīşe ʿāşıḳa cānā cefā mıdur
Dünyā-yı bī-vefā da ʿaceb bī-vefā mıdur

3. **kār:**
Gazel 42
Mısra: **5**

Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

ʿĀşıḳī bā-düşmenān bī-kār ḫūbānest kār
Merd bāyed tā nümāyed ḫvīş-rā rūz-ı neberd

4. **kār:**
Gazel 117
Mısra: **1**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Bār-ı belāyı biz çekerüz kār böyledür
Īmān ezelden öyledür iḳrār böyledür

5. **kār:**
Gazel 121
Mısra: **6**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

6. **kāra:**-*a*
Gazel 135
Mısra: **8**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Nār-ı ġam-ı maḥabbet kār itdi cāna ġāyet
Ey şāh-ı bī-ʿināyet ʿāşıḳ bu kāra döymez

7. **kārı:**-*ı*
Gazel 136
Mısra: **3**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Kārı pür-ḥikmet olur ʿāḳıbet-endīş olanuñ
Merd-i bī-fikret olanda ġam-ı encām olmaz

8. **kārem:**-*em*
Gazel 244
Mısra: **7**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Nīst kārem cüz-günehkārī dirīġ
Pīş-i tu der-keffe-i mīzān nehem

9. **kāruñ:**-*uñ*
Gazel 281
Mısra: **5**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

İşüñ faẕl u hüner kāruñ keremdür ḫalḳa sulṭānum
Belī ṣādır olan luṭf u keremdür merd-i ʿāḳildan

10. **kār:**
Gazel 375
Mısra: **6**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Kār itdi cism-i zāra nār-ı maḥabbet-i yār
Cism-i nizār böyle yār öyle kār böyle

11. **kārı:**-*ı*
Gazel 428
Mısra: **7**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Raḳībāsā hemīşe ādemi iḍlāl idi kārı
Ser-i iblīse ṭavḳ-ı laʿneti Bārī neden ṭakdı

12. **kār:**
Kaside 4
Mısra: **110**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her dem kārı
Biz de tebdīl idelüm anı ki kār ola tamām

13. **kār:**
Kaside 4
Mısra: **196**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Birden üçler arasından yidiler gerçi velī
Geldi üçler yidiler yirine kār oldı tamām

14. **kārı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **109**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her dem kārı

Biz de tebdīl idelüm anı ki kār ola tamām

15. **kārına:**-*ı, -n, -a*
Kıt'a 4
Mısra: **3**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Her kişi kendü kārına meşġūl
Ne bilür kimse kimsenüñ ḥālin

16. **kārı:**-*ı*
Mesnevi 5
Mısra: **94**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Bunlaruñ nāmına dinür şavış
Bunlaruñ kārı ḥīle vü teşvīş

17. **kārum:**-*um*
Tahmis 9
Mısra: **5**
Amel, davranış, iş, fiil, eylem.

Felekden herkese kārum şikāyet eyleyen tāliʿ
Dili bend-i belādan nice āzād ideyin bilmem

kār āḫirine irdi:

1. **kār āḫirine irdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **225**
Kelime Tipi: -
İş sona ermek, tamamlanmak.

Çünki kār āḫirine irdi
Ḳabūlī sen de
İḫtişār eyle uzatma sözi
ḳıl ḫatm-i kelām

kār itdi:

1. **kār itdi:**-*di*
Gazel 375
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Etki etmek, tesir etmek.

Kār itdi cism-i zāra nār-ı maḥabbet-i yār
Cism-i nizār böyle yār öyle kār böyle

kār itmez:

1. **kār itmez:**-*mez*
Gazel 79
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kâr etmemek, hiçbir etki yapmamak, yararı olmamak.

ʿAceb dūd-ı āh-ı derūnum saña hīç
Niçün itmez ey şūḫ-ı mekkār kār

ḳara:

1. **ḳaradan:**-*dan*
Gazel 298
Mısra: **4**
Kara parçası, toprak, yeryüzü.

Ġarīḳ-ı lücce-i ḫüsn oldı zevraḳ-ı çeşmüñ
Ḳaşuñ kenāra çıḳup ālet oñarur ḳaradan

2. **ḳaralar:**-*lar*
Kıt'a 24
Mısra: **4**
Kara parçası, toprak, yeryüzü.

Ol mehüñ ġāyet hilāl olmış görünmez ḳaşları
Mevc-i deryā-yı melāḥatdan görünmez ḳaralar

3. **ḳara:**
Kaside 11
Mısra: **1**
Siyah renk. II Esmer kimse.

Yoġun yumrı ḳara kürtül
Ḳaraman erlerin gördüm
Dürük yüzlü çürük sözlü
dürūġ-āverlerin gördüm

4. **ḳara:**
Beyit 168
Mısra: **2**
Siyah renk, kara.

Öldürüben ayaġın alan bāde-i nābuñ
Ol ḳahve didükleri yüzi ḳara diñilse

5. **ḳara:**
Gazel 464
Mısra: **2**
Siyah renk, kara.

Nūr-ı Ḥaḳdur dir ruḫ-ı zībā-yı yāre baḳ diyen
Ḳardan aḳ dir ten-i dil-dāra ḳara aḳ diyen

kara abdālı:

1. **ḳara abdālı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Talihsiz derviş.

Kendüsi bir nev-niyāz ammā yanında sāyevār
Bir ḳara abdālı var ammā ʿaceb ḳolaḳ dede

kara baḫtum:

1. **ḳara baḫtum:**-*um*
Gazel 178
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kara baht: Kara yazı, kötü talih.

Yüri hey ḳara baḫtum bī-saʿādet eyleyen ṭāliʿ
Murādum āftābın pür-kesāfet eyleyen ṭāliʿ

kara cāhil:

1. **ḳara cāhil:**
Mesnevi 5
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kara cahil: Çok cahil, bilgisiz (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Bir yüzi ḳara ḳara cāhil imiş
Ḥaḳḳı bāṭıl idici bāṭıl imiş

kara ġasl ile aġ olur şanma:

1. **ḳara ġasl ile aġ olur şanma:**
Beyit 138
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Kara, temizlenmek ile beyaz olmaz: Bir şeyin özü ne ise odur. Hiçbir şey onu değiştiremez. Kişi ne kadar değiştiğini iddia ederse etsin insanın mayasında kötülük varsa bir gün mutlaka ortaya çıkacaktır.

Ḳuluñam didügine aldanma
Ġasl ile ḳara aġ olur şanma

kara gözüñ:

1. **ḳara gözüñ:**-*üñ*
Gazel 364
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kara göz. II Sevgilinin siyah renkli gözleri.

Mestāne baḳışlarla beni eyledi meftūn
Kim dirdi senüñ ḳara gözüñ ʿaḳlumuz ala

kara günlü:

1. **ḳara günlü:**
Kaside 5
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kara günlü, kara bahtlı, talihsiz kimse.

Yüz aġartdum şanurdı ḳaraya atdı ḳara günlü
Daḫı bu çekdigi yüzi ḳarasıdur ḳara ḫānuñ

ḳara ḫānuñ yüzi ḳarasıdur:

1. **ḳara ḫānuñ yüzi ḳarasıdur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Kötü hükümdarın yüz karası.

Yüz aġartdum şanurdı ḳaraya atdı ḳara günlü
Daḫı bu çekdigi yüzi ḳarasıdur ḳara ḫānuñ

kāra ibtidā:

1. **kāra ibtidā:**
Mesnevi 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İşe başlama.

İbtidā kāra besmeleyle olur
ʿİzzet ol naḫle besmeleyle olur

kara kāfir:

1. **ḳara kāfir:**
Mesnevi 5

Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Dinsiz, inançsız (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Ḳara kāfir ki dirler ol ḫar imiş
Yüzi ḳış aḫşamına beñzer imiş

ḳara ḳaşuñı çatup:

1. **ḳara ḳaşuñı çatup:**-*up*
Gazel 298
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kara kaşını çatmak. II Sevgilinin siyah kaşlarını çatması.

Çatup ḳara ḳaşuñı ḫışm ile kemān itme
Ḳabūli bendeñ efendi alınmaz yayḳaradan

ḳara şaçuñ sevdāsı:

1. **ḳara şaçuñ sevdāsı:**
Gazel 326
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kara saçın sevdası. II Sevgilinin siyah saçının tutkusu.

Bī-ḳarār eyleyeli ḳara şaçuñ sevdāsı
Bir ḳarāra ṭuramam geşt ü güẕārı severin

ḳara ṭopraġ:

1. **ḳara ṭopraġ:**
Kaside 5
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kara toprak. II Mezar.

Ḳara ṭopraġ ile birdür yoluñda kelle-i aʿdā
Reh-i miḥnetde ṭopraḳ başlarına ḳavm-i tersānuñ

ḳara ṭopraġı:

1. **ḳara ṭopraġı:**-*ı*
Gazel 106
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kara toprak. II İnsan.

Zer gibi ḳāl eyleyen nār-ı maḥabbetdür bizi
Ḳara ṭopraġı Ḳabūlī her ʿamel cevher m'ider

ḳara zülfüñ:

1. **ḳara zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 175
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Siyah saç. II Sevgilinin iki yandan dökülen siyah saçı.

Dāne-i ḫāl-i ruḫuñla murġ-ı dil ṣayd itmege
Ḳara zülfüñ aġ imiş budur müsemmā bi'n-naḳīż

ḳaraca akçe:

1. **ḳaraca akçe:**
Mesnevi 15
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Siyah akçe.

Bunca kef geçme aḳçe üzre dede
Ḳaraca aḳçe pek geçer kefede

Ḳaradeñiz:

1. **Ḳaradeñizdür:**-*dür*
Kıt'a 9
Mısra: **3**
Karadeniz. II Sevgilinin gözleri.

Birisi Ḳaradeñizdür birisi Baḥr-ı Sefīd
Sefīne-i ġazelüm oldı mecmaʿu'l-baḥreyn

ḳaralar geysün:

1. **ḳaralar geysün:**-*sün*
Diğer 2
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Deyim**
Karalar giymek/bağlamak: Büyük bir acı ve üzüntü içinde olduğunu davranışlarıyla belli etmek, matem tutarken siyah elbise giymek ya da siyah örtü bağlamak.

Ṭaşlarla döge döge sīnesin kān aġlasun
Ḳaralar geysün şebāsā āb-ı ḥayvān aġlasun

Ḳaraman erlerin:

1. **Ḳaraman erlerin:**-*n*
Kaside 11

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Karaman erleri.

Yoġun yumrı ḳara kürtül
Ḳaraman erlerin gördüm
Dürük yüzlü çürük sözlü
dürūġ-āverlerin gördüm

Karamanuñ mīr-i mīrānı:

1. **Karamanuñ mīr-i mīrānı:**
Kaside 5
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Karaman'ın beylerbeyi.

Ḳılıc gibi ṣalarsañ nola
yüz döndürmez aʿdādan
Muḳarrer keskin erdür
mīr-i mīrānı Ḳaramanuñ

ḳaranfül:

1. **ḳaranfüller:**-*ler*
Gazel 74
Mısra: **8**
Çeşitli renklerde çiçekler açan hoş bir süs bitkisi, karanfil. II Sevgilinin benleri.

Nedür o sīne-i sīmīnüñ üzre dāġ-ı siyāh
Nedür o yāsemen üzre yatan ḳaranfüller

2. **ḳaranfüller:**-*ler*
Gazel 362
Mısra: **2**
Çeşitli renklerde çiçekler açan hoş bir süs bitkisi, karanfil. II Sevgilinin benleri.

Bozulsa küpüñ mühri yine müller açılsa
Eyyām-ı bahār olsa ḳaranfüller açılsa

ḳaranfül zamānıdur:

1. **ḳaranfül zamānıdur:**-*dur*
Gazel 99
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Karanfil zamanı, karanfil çiçeğinin açmaya başladığı vakitler, ilkbahar.

Ḥāl-i ruḥuñ ġamıyla tenüm tāze dāġdur
Cānā bahār irişdi ḳaranfül zamānıdur

ḳarār:

1. **ḳarār:**
Kaside 4
Mısra: **222**
Karar, istikrar.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

2. **ḳarār:**
Mesnevi 1
Mısra: **97**
Rahat, huzur.

Be-men dih ki bī-ū ne-dārem ḳarār
Biyār u biyār u me-ār u me-ār

3. **ḳarār:**
Terci-bend 1
Mısra: **65**
Rahat, huzur.

Yoġ idi dilde ṣabr u cānda ḳarār
Feraḥ u şādi tenden itdi firār

4. **ḳarār:**
Mesnevi 1
Mısra: **112**
Sabit durma, kalma, yerleşme.

Biyā sāḳi ān kerde-i enār
Ki ān nār der-āb dāred ḳarār

5. **ḳarār:**
Mesnevi 1
Mısra: **162**
Sabit durma, kalma, yerleşme.

Ki īn kuhne-bünyād bī-üstüvār
Ki īn ṭāḳ ber-āb kerde ḳarār

ḳarār emrin:

1. **ḳarār emrin:**-*n*
Tesdis 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Karar emri.

Şāh-ı ʿālem çün ḳarār emrin muḳarrer eyledi
Her sefer aṣḥābı esbābın muġayyer eyledi

karār eylemez:

1. **ḳarār eylemez:**-*mez*
Şarkı 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Karar etmek, yerinde durmak, yerleşmek.

Aḳar ṣular gibi ḳarār eylemez
Gezer gezer gelür sende dolanur

ḳarār ide:

1. **ḳarār ide:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Oturmak, sabit durmak, yerleşmek.

Şeref ol mülke kim anda ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre otura yirine cānı

karār it:

1. **ḳarār it:**
Gazel 329
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Oturmak, sabit durmak, yerleşmek.

Felek bezm-i cihānda çıḳmaz ammā devr uṣūlünden
Ḳabūlī būselikde gel ḳarār it geç rehāvīden

karār itdi:

1. **ḳarār itdi:**-*di*
Gazel 309
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Oturmak, sabit durmak, yerleşmek.

Ḳarār itdi göñlümde şāh-ı ġamuñ
Zihī imtizāc-ı mekīn ü mekān

ḳarār itmez:

1. **ḳarār itmez:**-*mez*
Şarkı 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Oturmak, sabit durmak, yerleşmek.

Eger şāh u eger bende Gider ḳarār itmez bunda

ḳarār itsün:

1. **ḳarār itsün:**-*sün*
Tarih 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Karar etmek, oturmak, yerleşmek.

Ḳarār itsün vezāret pāyesinde pāydār olsun
Anuñdur pāye-ber-pāye muḳarrer ʿizz-i sulṭānī

ḳarār ḳıldı:

1. **ḳarār ḳıldı:**-*dı*
Tarih 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Karar etmek, oturmak, yerleşmek.

Vezīr-i kebīr-i şehen-şāh olup
Geçüp ṣadr-ı ʿālīde ḳıldı ḳarār

2. **ḳarār ḳıldı:**-*dı*
Tarih 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Karar etmek, oturmak, yerleşmek.

Şeh-i Rūma düstūr-ı aʿẓam olup
Ser-i ṣadr-ı ʿizzetde ḳıldı ḳarār

ḳarār ṭutmaz:

1. **ḳarār ṭutmaz:**-*maz*
Gazel 25
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dönüp dolaştıktan sonra bir yerde durmak.

Ḫāne-i ten dūd-ı āhum olmasa ṭutmaz ḳarār
Üstüvār olmaz sütūn olmayıcaḳ saḳf-ı büyūt

karār u ṣabr u şekīb:

1. **ḳarār u ṣabr u şekīb:**
Gazel 18
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -

Tahammül, sabır ve karar.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

ḳarār u ṣabra:

1. **ḳarār u ṣabra:**-*a*
Müseddes 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Karar ve sabır.

Ḳarār u ṣabra şimdi yir bulunmaz ḳış ḳıyāmetdür
Zamān-ı ʿazl ise rūz-ı ḳıyāmetden ʿalāmetdür

ḳarārgāh:

1. **ḳarārgāh:**
Gazel 219
Mısra: **5**
Kalınacak yer. II Ebedî yurt olan ahiret.

Terk it fenāyı dār-ı beḳādur ḳarārgāh
Gel cāy-ı rāḥat ister iseñ bu diyāra gel

ḳarārgāh-ı hümā:

1. **ḳarārgāh-ı hümā:**
Gazel 240
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mutluluk karargâhı. II Mutluluk, saadet, huzur.

Meyl eyleme nişīmen-i dünyāya ey göñül
Olmaz ḳarārgāh-ı hümā āşyān-ı būm

karārı yok:

1. **ḳarārı yoḳ:**
Gazel 82
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kararsız, sebat etmeyen, yerinde duramayan (şey). II Âşığın kararsız gönlü.

Sensüz ḳarārı yoḳ dil-i pür-iştiyāḳumuñ
Gözi yabanda ise nola göñli sendedür

karaya atdı:

1. **ḳaraya atdı:**-*dı*
Kaside 5
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Karaya bırakmak, terk etmek.

Yüz aġartdum ṣanurdı ḳaraya atdı ḳara günlü
Daḫı bu çekdigi yüzi ḳarasıdur ḳara ḫānuñ

kārbān:

1. **kārbān:**
Gazel 373
Mısra: **10**
Tüccar veya yolcu kafilesi, kervan.

Yükin ṭutsun bulursa bācın alsun düşmen-i bed-ḫvāh
Çekilsün şarḳ u ġarbuñ kārbānı kārbān üzre

kārbān-ı derd ü ġam:

1. **kārbān-ı derd ü ġam:**
Gazel 123
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dert ve keder kervanı. II Dertler ve kederler.

Ḳurılmaz mı daḫı bezm-i şarāb u meclis-i ʿişret
Göñülden kārbān-ı derd ü ġam çıḳmaġa ʿāzimdür

ḳarbān-ı dil ü cān:

1. **ḳarbān-ı dil ü cān:**
Gazel 430
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül kervanı. II Âşığın canı ve gönlü.

Çekilüp şām u seḥer cānib-i şehr-i ʿademe
Ḳarbān-ı dil ü cān oldı revān sen gideli

kardan aḳ:

1. **ḳardan aḳ:**
Gazel 464
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kardan (daha) beyaz, bembeyaz. II Sevgilinin teni.

Nūr-ı Ḥaḳdur dir ruḫ-ı zībā-yı yāre baḳ diyen
Ḳardan aḳ dir ten-i dil-dāra ḳara aḳ diyen

kārgāh:

1. **kārgāh:**
Gazel 117
Mısra: **10**
İş yeri. II Dünya.

Her nesnenüñ birer sebebi var Ḳabūliyā
Bu kārgāh içinde ne kim var böyledür

kārgeh-i fikrine:

1. **kārgeh-i fikrine:***-i, -n, -e*
Kaside 4
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Düşünce dünyası. II Fikir, düşünce.

Meger ol gice şehenşāh-ı ʿUṭārid-fiṭnat
Buldurup kārgeh-i fikrine minvāl-i niẓām

kār-güzār:

1. **kār-güẕār:**
Gazel 363
Mısra: **7**
İş beceren, becerikli. II Paranın her türlü işi hâlletmesi.

Zer ki bir kār-güẕār ehl-i kemāl āfetdür
Bitürür maṣlaḥatuñ bī-meded-i mīr ü sipāh

ḳaʿr-ı çāh:

1. **ḳaʿr-ı çāh:**
Gazel 71
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kuyunun dibi. II Hazreti Yûsuf'a telmih yapılmıştır.

Ḳaʿr-ı çāh iken yirin geh ġarḳ-ı cāh eyler velī
Gāh olur rāh-ı cefāda ḫāk ile yeksān ider

2. **ḳaʿr-ı çāh:**
Gazel 208
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çukurun dibi. II Hazreti Yûsuf hadisesine telmih yapılmıştır.

Yūsuf-ı cānuñ zenaḥdānuñ ġamıyla yirini
Ḳaʿr-ı çāh iken ʿazīzüm ʿizz ü cāh itsem gerek

kār-ı dil-berī:

1. **kār-ı dil-berī:**
Gazel 121
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin işi.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

kār-ı düşvār:

1. **kār-ı düşvār:**
Gazel 79
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zor, çetin iş.

Cihānda nice kār-ı düşvār var
Ḳanı ġam gibi kār-ı düşvārvār

kār-ı düşvārvār:

1. **kār-ı düşvārvār:**
Gazel 79
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zor, çetin iş.

Cihānda nice kār-ı düşvār var
Ḳanı ġam gibi kār-ı düşvārvār

kār-ı fermā-yı mühimmāt:

1. **kār-ı fermā-yı mühimmāt:**
Kaside 7
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Gerekli şeyleri emredici (kimse).

Kār-ı fermā-yı mühimmāt umūr-ı ḫāṣān
Dergeh-ārā-yı sarāy-ı şeh-i ferḫunde-ṣıfāt

ḳarı getürme:

1. **ḳarı getürme:**-*me*
Beyit 106
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İş çıkarmak, gereksiz ve uğraştırıcı bir durumun ortaya çıkmasına yol açmak.

Zer duḫterini ümm-i ḫabāʾiş oḳur ey dil
Vāʿiẓ sözin işitmeyelüm ḳarı getürme

kār-ı müşkildür:

1. **kār-ı müşkildür:**-*dür*
Gazel 441
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zor iş.

Vefā ummaḳ cihān-ı bī-vefādan kār-ı müşkildür
Dil-i zārı cefāya bāri muʿtād itseñ olmaz mı

kār-ı nāḳış:

1. **kār-ı nāḳış:**
Mesnevi 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eksik iş.

Kār-ı nāḳış anuñla kāmil olur
Ḥırz-ı cāndur saña ḫamāyıl olur

ḳarı oġlı:

1. **ḳarı oġlı:**
Kaside 5
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Kadın oğlu, erkek evlat.

Er olsa ṭursa ḳarı oġlı ʿavret gibi ḳaçmasa
Temāşā eylese iḳdāmını merdān-ı meydānuñ

kār-ı rūzgār-ı zūrkār:

1. **kār-ı rūzgār-ı zūrkār:**
Beyit 183
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sert ve kuvvetli rüzgârın işi. II Zaman.

Kūhken kendü geçerken rūzgār-ı zūrkār
Aña da zūr itdi kār-ı rūzgār-ı zūrkār

kār-ı şeb-i tār:

1. **kār-ı şeb-i tār:**
Beyit 201
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Karanlık gecenin işi. II Kötülük.

Ṣubḥ-ı ümmid ki yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb
K'ū burden ey ki kār-ı şeb-i tār āḫir şud

kār-i żamīr-āgehān:

1. **kār-i żamīr-āgehān:**
Mesnevi 1
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Gönlü aydınlık olanların işi. II Gönlü ferah olanların işi.

Çünīnest kār-i żamīr-āgehān
Çünīnest ʿayş-i nihān-i mihān

ḳarīb oldı:

1. **ḳarīb oldı:**-*dı*
Tahmis 12
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yakın olmak, yakınlaşmak.

Pīrlik eyyāmı geldi gitdi eyyām-ı şebāb
Vaḳt-i ʿaṣr irdi ḳarīb oldı ġurūb-ı āftāb

ḳarīb olmadur:

1. **ḳarīb olmadur:**-*ma, -dur*
Gazel 40
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yakın olmak, yakınlaşmak.

Hiç yoḳdur ehl-i ʿışḳa yaḳīn olmadan baʿīd
Aġyār-ı gūl-ṭabʿa ḳarīb olmadur baʿīd

ḳarīn:

1. **ḳarīn:**
Mesnevi 3
Mısra: **51**
Yakın.

Bu duʿāmuz ḳıla ḳabūle ḳarīn
Diyelüm cümlemüz añа āmīn

<u>kārın ḳoyup:</u>

1. **kārın ḳoyup:**-*up-y, -up*
Gazel 57
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İşi gücü bir kenara bırakmak.

Muttaṣıl kārın ḳoyup yār ile bizi gözledür
Göreyin kim ola bir gün düşmen-i bī-kār kūr

<u>ḳarınca miḳdārınca:</u>

1. **ḳarınca miḳdārınca:**
Kaside 5
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Karınca kadar, çok az. II Süleyman peygamber ile karınca hadisesine telmihte bulunulmuştur.

Ġażab vaḳtinde ḳatında ser-i aʿdā-yı bī-ḳudret
Degül ḳarınca miḳdārınca yanında Süleymānuñ

<u>ḳarıncaya zevāli ḳanadıdur:</u>

1. **ḳarıncaya zevāli ḳanadıdur:**
Gazel 442
Mısra: **8**
Kelime Tipi:
Atasözü
Karıncaya zevali (kendi) kanadıdır / Karıncanın zevali gelince kanatlanır: Her yükselişin bir sonu vardır. Kıymet verilen bir şey zamanla değerini kaybedebilir. Karıncanın ölümü yaklaştığında kanatlanıp uçması gibi herhangi bir şey de sona yaklaştığında kıymetini yitirmeye başlar.

Naẓardan düşdi mülendikce ḫālüñ
Ḳarıncaya ḳanadıdur zevāli

<u>ḳarīn-i ḥażret-i ḫāḳān-ı aʿẓam:</u>

1. **ḳarīn-i ḥażret-i ḫāḳān-ı aʿẓam:**
Diğer 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Azametli padişahların yakınında bulunan (kimse). II Osman Paşa.

Ḳarīn-i ḥażret-i ḫāḳān-ı aʿẓam
Vezīr-i aʿẓam-ı şāh-ı muʿaẓẓam

<u>ḳarīn-i ḳamer:</u>

1. **ḳarīn-i ḳamer:**
Kaside 6
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Aya yakınlık. II Yüce ve kıymetli olmak.

Sürūr ile geçe rūzuñ saʿādet ile şebüñ
Ziyāde olmada ḳadrüñ ola ḳarīn-i ḳamer

<u>karış:</u>

1. **ḳarışmaz:**-*maz*
Kıt'a 8
Mısra: **6**
Karışmak, birbirine girmek.

Mülāzımīne ḳarışdurma bendeñi zīrā
Ḳarışmaz āb u türābum gürūh-ı Etrāke

2. **ḳarışdılar:**-*dı, -lar*
Kıt'a 9
Mısra: **2**
Karışmak, birbirine girmek.

Ḫaṭ-ı siyāh ile pürdür ṣaḥīfehā-yı beyāż
Biri birisine gūyā ḳarışdılar iki ʿayn

3. **ḳarışmazuz:**-*maz, -uz*
Beyit 222
Mısra: **2**
İlgilenmek, kendini katmak, katılmak, iştirak etmek, dâhil olmak.

Kām ile maġrūr olup ṭaʿn itmezüz kāmillere
Cāh ile mesrūr olup ḳarışmazuz cāhillere

4. **ḳarışma:**-*ma*
Gazel 338

Mısra: **4**
İlgilenmek, kendini katmak, katılmak, iştirak etmek, dâhil olmak.

Çekil bir cānibe şu gibi geşt-i deşt ü kuhsār it
Ḳarışma her ḫas u ḫāşāke şafvet iḫtiyār eyle

5. **ḳarışup:**-*up*
Kaside 4
Mısra: **23**
İlgilenmek, kendini katmak, katılmak, iştirak etmek, dâhil olmak.

Ḳarışup māle vü ʿummāle ḳarışdurdı ḳulı
Ortalıḳ çoḳ ḳarışur böyle geçerse eyyām

ḳarışdur:

1. **ḳarışdurma:**-*ma*
Kıt'a 8
Mısra: **5**
Karıştırmak, iki şeyi birbiriyle karıştırmak.

Mülāzımīne ḳarışdurma bendeñi zīrā
Ḳarışmaz āb u türābum gürūh-ı Etrāke

kār-perdāz-ı cemʿ-i mülk ü milel:

1. **kār-perdāz-ı cemʿ-i mülk ü milel:**
Mesnevi 4
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Milletler ve ülkeler topluluğunda iş yapan (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Kār-perdāz-ı cemʿ-i mülk ü milel
Dāniş-āmūz-ı bāb-ı dīn ü düvel

Ḳarş:

1. **Ḳarşı:**-*ı*
Beyit 142
Mısra: **1**
Günümüzde Türkiye'nin kuzeydoğu kesiminde yer alan bir şehir.

Kim dir ki Ḳarşı Marʿaşı birdür Ruhāyile
Ḳurṣ-ı meh-i münīr bir olmaz sühāyile

2. **Ḳarşa:**-*a*
Beyit 143
Mısra: **1**
Günümüzde Türkiye'nin kuzeydoğu kesiminde yer alan bir şehir.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarşa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarşa

3. **Ḳarşa:**-*a*
Beyit 143
Mısra: **2**
Saray, köşk.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarşa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarşa

karşu:

1. **ḳarşu:**
Gazel 242
Mısra: **1**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Sürdüm semendi ḳarşu semend erlik eyledüm
Atıldum āteş içre semenderlik eyledüm

2. **ḳarşu:**
Gazel 259
Mısra: **4**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Yanuñda gerçi manşıba yoḳdur liyāḳatüm
Bāri ʿadūya ḳarşu nola ben de yād olam

3. **ḳarşu:**
Gazel 260
Mısra: **7**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Cemāli ḳıblesine ḳarşu idelüm secde
Ṣafāyile gice gündüz namāza başlayalum

4. **ḳarşusında:**-*s, -ı, -n, -da*
Gazel 289
Mısra: **5**

"-e doğru" anlamına gelen edat.

Ṣubḥa dek ḳarşusında şemʿ gibi
Otura iller ol yata yanın

5. **ḳarşu:**
Gazel 295
Mısra: **5**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Āb-ı viṣāle ḳarşu Ḥüseyn ʿışḳına beni
Dil-teşne deşt-i miḥnet içinde ḳoma Ḥüseyn

6. **ḳarşu:**
Gazel 308
Mısra: **7**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

At esb-i murāduñ ruḫ-ı cānāneye ḳarşu
ʿĀlemde piyāde yürime merd iseñ atlan

7. **ḳarşu:**
Gazel 316
Mısra: **5**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Gül-i ʿiẕārına ḳarşu revān olan yaşum
Bahāra ḳarşu aḳan cūybāra beñzedeyin

8. **ḳarşu:**
Gazel 341
Mısra: **9**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Ey Ḳabūlī yāre ḳarşu her seḥer āh eyleme
Esmesün yāvuz yel ol serv-i ḫırāmān üstine

9. **ḳarşu:**
Gazel 356
Mısra: **8**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Nişān itme müjeñ oḳlarına gördükce aḥbābı
Muḳavves ḳaşlaruñ ʿuşşāḳa ḳarşu ḫışm idüp ḳurma

10. **ḳarşu:**
Gazel 367
Mısra: **3**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Gözüñ yanında ḫālüñ ḳaşlaruñ miḥrābına ḳarşu
İmām-ı Kaʿbedür gūyā oturmış minber altında

11. **ḳarşu:**
Gazel 432
Mısra: **13**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Düşmene ḳarşu Ḳabūlī gibi gögsüñ ger yüri
Ḫaşma iẕhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

12. **ḳarşu:**
Kaside 4
Mısra: **180**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Ehl-i tedbīr ü tedārük geçinenler görsün
At ṣalup ʿaskere ḳarşu nicedür ʿaṭf-ı zimām

13. **ḳarşu:**
Kaside 8
Mısra: **20**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Yıḳalum başlarına ṭaşların taḫt-ı Ṭahmāsuñ
Yaḳalum gözlerine ḳarşu görin Ḥaydar ü Sāmuñ

14. **ḳarşu:**
Muaşşer 1
Mısra: **32**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Çeküp şarḳa livā-yı nuṣreti mihr-i cihānāsā
ʿAdū-yı dīne ḳarşu rāyet-i fetḥi ḳılup ber-pā

15. **ḳarşu:**
Müseddes 1
Mısra: **34**
"-e doğru" anlamına gelen edat.

Yoḳ durur şān-ı şerīfinde anuñ kibr u menī
Tīġ-i ḫūnḫ∨ārına ḳarşu ṭuramaz şāh-ı denī

karşu olmasunlar:

1. **ḳarşu olmasunlar:**-*ma, -sun, -lar*
Kaside 4
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Karşı olmak.

Bir ḳapu ḳullarıdur ḳaṭʿ-ı nizāʿ itsünler
Olmasunlar ile ḳarşu biri birine ḫuṣām

karşu ṭurmaz:

1. **ḳarşu ṭurmaz:**-*maz*
Kaside 8
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Karşısında durmak, karşı çıkmak. II Dayanmak, direnmek.

Yüri şimden girü furṣat senüñ virmek
Ḫudānuñdur
Öñine ḳarşu ṭurmaz ḳavm-i aʿdā merd-i miḳdāmuñ

karşu ṭurur:

1. **ḳarşu ṭurur:**-*ur*
Kaside 8
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Karşı durmak, direnmek.

Gelür mi ḳarşuña aʿdā ṭurur mı ṭīrüñe ḳarşu
Olur mı tīşe-i Ferhāda ġālib tīġi Behrāmuñ

karşumuza geçüp gülmese:

1. **ḳarşumuza geçüp gülmese:**-*me, -se*
Gazel 195
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Karşısına geçip gülmek, alay etmek.

Raḥm eyler idi yaşumuza yār Ḳabūlī
Aġyār geçüp ḳarşumuza gülmese giñ giñ

karşuña gelür:

1. **ḳarşuña gelür:**-*ür*
Kaside 8
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Karşısına çıkmak, karşı durmak.

Gelür mi ḳarşuña aʿdā ṭurur mı ṭīrüñe ḳarşu
Olur mı tīşe-i Ferhāda ġālib tīġi Behrāmuñ

karşuñda ditreye ṭura:

1. **ḳarşuñda ditreye ṭura:**-*a*
Gazel 392
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Korkudan) Karşısında titremek.

Aʿdāya bād-ı dey gibi ṭoḳın ki bir zamān
Ḳarşuñda ditreye ṭura berg-i ḫazān gibi

karṭaş:

1. **ḳarṭaşdur:**-*dur*
Mesnevi 5
Mısra: **99**
Kardeş.

Żaleme birbirine ḳarṭaşdur
Sözleri buña Yemenī ṭaşdur

kaşaba:

1. **ḳaşabada:**-*da*
Diğer 1
Mısra: **23**
Büyüklük olarak köy ve şehir arasında bulunan yerleşim yeri.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām
ḳaşabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

kasām:

1. **ḳasām:**
Kaside 4
Mısra: **124**
Kısımlar.

Yoḳlana maṣraf-ı īrād u mevācib senden
Ḳılalar ḳısmet-i rūziyyesini ḥaḳḳı ḳasām

<u>ḳaṣd:</u>

1. **ḳasduñ:**-*uñ*
Gazel 107
Mısra: **1**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Ḳasduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de fedā yoluña birisi nedür

2. **ḳaṣdum:**-*um*
Gazel 108
Mısra: **5**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Dilā bezm-i viṣāl-i yāre dāḫil olmadur ḳaṣdum
Tamām oldı bu cānib anuñ iḳrārına ḳalmışdur

3. **ḳaṣdumuz:**-*umuz*
Kaside 4
Mısra: **71**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

İntiḳām almaġadur ḳaṣdumuz andan maḥżā
Ġayrı bir nesne gerekmez bize ey şāh-ı benām

4. **ḳaṣdı:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **37**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Ḳaṣdı açmaḳdur diyār-ı şarḳı İskender gibi
Ẕātı ġālibdür ʿadūya Ḥażret-i Ḥayder gibi

5. **ḳaṣdına:**-*ı, -n, -a*
Tahmis 6
Mısra: **11**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Ehl-i ʿışḳa manẓar olmaḳ ḳaṣdına
Luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmak ḳaṣdına

6. **ḳaṣdına:**-*ı, -n, -a*
Tahmis 6
Mısra: **12**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Ehl-i ʿışḳa manẓar olmaḳ ḳaṣdına
Luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmak ḳaṣdına

7. **ḳaṣdına:**-*ı, -n, -a*
Tahmis 6
Mısra: **13**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Tābiʿīne server olmak ḳaṣdına
Reh-nümā vü reh-ber olmak ḳaṣdına

8. **ḳaṣdına:**-*ı, -n, -a*
Tahmis 6
Mısra: **14**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Tābiʿīne server olmak ḳaṣdına
Reh-nümā vü reh-ber olmak ḳaṣdına

9. **ḳaṣdına:**-*ı, -n, -a*
Terci-bend 2
Mısra: **8**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur
Rehnümā vü rehber olmaḳ ḳaṣdına

10. **ḳaṣdına:**-*ı, -n, -a*
Terci-bend 2
Mısra: **9**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmaḳ ḳaṣdına
Sālikīne server olmaḳ ḳaṣdına

11. **ḳaṣdına:**-*ı, -n, -a*
Terci-bend 2
Mısra: **10**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmaḳ ḳaṣdına
Sālikīne server olmaḳ ḳaṣdına

12. **ḳaṣdına:**-*ı, -n, -a*
Terci-bend 2
Mısra: **11**

Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Ṭālibīne yāver olmaḳ ḳaṣdına
Ehl-i sırra rehber olmaḳ ḳaṣdına

13. **ḳaṣdına:**-*ı, -n, -a*
Terci-bend 2
Mısra: **12**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Ṭālibīne yāver olmaḳ ḳaṣdına
Ehl-i sırra rehber olmaḳ ḳaṣdına

14. **ḳaṣdına:**-*ı, -n, -a*
Terci-bend 2
Mısra: **13**
Kasıt, amaç, maksat, niyet.

Ehl-i ʿışḳa maẓhar olmaḳ ḳaṣdına
ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur

ḳaṣd eyleme:

1. **ḳaṣd eyleme:**-*me*
Gazel 363
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kastetmek, amaçlamak.

Manṣıb alınmaz eyle yalvarmaġ ile
Mermere sūzen ile ḳazmaġa ḳaṣd eyleme çāh

ḳaṣd-ı iḳāmet idesin:

1. **ḳaṣd-ı iḳāmet idesin:**-*e, -sin*
Gazel 381
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İkamet etmeyi amaçlamak, oturmaya niyet etmek. II Bulunmak.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

ḳaṣdın itse:

1. **ḳaṣdın itse:**-*se*
Gazel 200
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Niyet etmek, amaçlamak.

Ṭoḳunmaḳ ḳaṣdın itse ḫavf iderdüm tīr-i müjgānuñ
Yüreklendüm yine benden yaña gelmekle peykānuñ

kāse:

1. **kāseler:**-*ler*
Gazel 147
Mısra: **1**
Yayvan kap, tas. II İçki kadehi, cam.

Kāseler destinde gül bir gül-sitāndur kāse-bāz
Ṣan açılmış gülleri bāġ-ı cināndur kāse-bāz

2. **kāseler:**-*ler*
Gazel 147
Mısra: **3**
Yayvan kap, tas. II İçki kadehi, cam.

Tāze güllerdür elinde şāḫlarla kāseler
Seyr-i gülşendür gelür bir yār-i cāndur kāse-bāz

3. **kāseler:**-*ler*
Gazel 147
Mısra: **5**
Yayvan kap, tas. II İçki kadehi, cam.

Kāseler şevḳ ile nice dönmesünler üstine
Bir nihāl-i serv-ḳad nāzük-miyāndur kāse-bāz

4. **kāseler:**-*ler*
Gazel 147
Mısra: **12**
Yayvan kap, tas. II İçki kadehi, cam.

Ṣaḥn-ı gülzāra gelüp hengāme-gīr olmış ṣabā
Kāseler gül her nihāl-i gülsitāndur kāse-bāz

5. **kāse:**
Gazel 412
Mısra: **9**
Yayvan kap, tas. II İçki kadehi, cam.

Ḳabūlī ḳaldı Kāşī kāse gibi zār u ser-gerdān
Cüvān-ı kāsebāz u şāhid-i Kāşānumuz gitdi

6. **kāseyle:**-*y, -le*
Gazel 325
Mısra: **1**
Yayvan kap, tas.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

7. **kāseyle:**-*y, -le*
Gazel 357
Mısra: **3**
Yayvan kap, tas.

Kāseyle ḳahveler içilür şimdi sāḳiyā
Mey ṭura ṭura ḳara ṣu indi ayaġına

kāse bāzārına:

1. **kāse bāzārına:**-*n, -a*
Gazel 419
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kâse pazarı. II Dünya, cihan, âlem.

Döndürür kāse-ṣıfat nüh-ṭabaḳ-ı gerdūnı
Kāse bāzārına bir āfet-i devrān geldi

kāse düşürme:

1. **kāse düşürme:**-*me*
Gazel 434
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kase düşürmek. II Sevgilinin şarap kadehini elinden düşürmemesi.

Kāse düşürme degüldür o mehüñ āyīni
Dil-ber-i ḳahve-fürūşuñ ḳanı fincān-ı çīni

kāse kāse:

1. **kāse kāse:**
Gazel 256
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kase kase. II Kaseler dolusu.

Cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür sāġar-ı ṣaḥbā
Felekden kāse kāse ḳan yutupdur cām ile Cem hem

kāse oynatmaḳ:

1. **kāse oynatmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 147
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kâse oynatmak, şenliklerde ve eğlence ortamlarında kâseleri elinde tuttuğu değneklerle çevirmek.

Ey Ḳabūlī kāse oynatmaḳ hünerverlik degül
Yār içün baş oynadursa pehlevāndur kāse-bāz

kāse-bāz:

1. **kāse-bāz:**
Gazel 6
Mısra: **2**
Şenliklerde ve eğlence ortamlarında kâseleri elinde tuttuğu değneklerle çeviren oyuncu. II Kadehleri elinde tutan sevgili.

Ol ʿişve-sāz ḳande ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola

2. **kāse-bāz:**
Gazel 147
Mısra: **1**
Şenliklerde ve eğlence ortamlarında kâseleri elinde tuttuğu değneklerle çeviren oyuncu. II Kadehleri elinde tutan sevgili.

Kāseler destinde gül bir gül-sitāndur kāse-bāz
Ṣan açılmış gülleri bāġ-ı cināndur kāse-bāz

3. **kāse-bāz:**
Gazel 147
Mısra: **2**
Şenliklerde ve eğlence ortamlarında kâseleri elinde tuttuğu değneklerle çeviren oyuncu. II Kadehleri elinde tutan sevgili.

Kāseler destinde gül bir gül-sitāndur kāse-bāz
Ṣan açılmış gülleri bāġ-ı cināndur kāse-bāz

4. **kāse-bāz:**
Gazel 147
Mısra: **4**
Şenliklerde ve eğlence ortamlarında kâseleri elinde tuttuğu değneklerle çeviren oyuncu. II Kadehleri elinde tutan sevgili.

Tāze güllerdür elinde şāḫlarla kāseler
Seyr-i gülşendür gelür bir yār-i cāndur kāse-bāz

5. **kāse-bāz:**
Gazel 147
Mısra: **6**
Şenliklerde ve eğlence ortamlarında kâseleri elinde tuttuğu değneklerle çeviren oyuncu. II Kadehleri elinde tutan sevgili.

Kāseler şevḳ ile nice dönmesünler üstine
Bir nihāl-i serv-ḳad nāzük-miyāndur kāse-bāz

6. **kāse-bāz:**
Gazel 147
Mısra: **8**
Şenliklerde ve eğlence ortamlarında kâseleri elinde tuttuğu değneklerle çeviren oyuncu. II Kadehleri elinde tutan sevgili.

Raḳṣa girse nāz ile kākül perīşān eyleyüp
Cilve-ger gūyā ki ṭāvūs-ı cināndur kāse-bāz

7. **kāse-bāz:**
Gazel 147
Mısra: **10**
Şenliklerde ve eğlence ortamlarında kâseleri elinde tuttuğu değneklerle çeviren oyuncu. II Kadehleri elinde tutan sevgili.

Dest-i ġamdan döne döne kāse-i serden geçer
ʿĀşıḳ-ı ser-geştenüñ ḥāli yamāndur kāse-bāz

8. **kāse-bāz:**
Gazel 147
Mısra: **12**
Şenliklerde ve eğlence ortamlarında kâseleri elinde tuttuğu değneklerle çeviren oyuncu. II Kadehleri elinde tutan sevgili.

Ṣaḥn-ı gülzāra gelüp hengāme-gīr olmış ṣabā
Kāseler gül her nihāl-i gülsitāndur kāse-bāz

9. **kāse-bāz:**
Gazel 147
Mısra: **14**
Şenliklerde ve eğlence ortamlarında kâseleri elinde tuttuğu değneklerle çeviren oyuncu. II Kadehleri elinde tutan sevgili.

Ey Ḳabūlī kāse oynatmaḳ hünerverlik degül
Yār içün baş oynadursa pehlevāndur kāse-bāz

<u>kāse-i çarḫ-ı felek:</u>

1. **kāse-i çarḫ-ı felek:**
Gazel 52
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Feleğinin durmaksızın dönen kasesi. II Şans, talih, baht, kısmet.

Ey Ḳabūlī ḳadeh-i māh niçün devr itmez
Kāse-i çarḫ-ı felek üstümüze yā ne döner

<u>kāse-i faġfūrdan:</u>

1. **kāse-i faġfūrdan:**-*dan*
Gazel 171
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çin porseleninden yapılmış çanak. II Şarap kadehi.

Göñül ādāb-ı bezmi kāse-i faġfūrdan görmiş
Mey-i nābuñ ṣafāsın sāġar-ı billūrdan görmiş

<u>kāse-i ḫvān-ı niʿam:</u>

1. **kāse-i ḫvān-ı niʿam:**
Gazel 358
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nimet sofrasının kasesi. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

ʿAceb mi ḫūşe-çīn-i ḫ∨ānuñ ola zümre-i aḥbāb
Kemāl-i luṭf dilde kāse-i ḫ∨ān-ı niʿam elde

kāse-i serden geçer:

1. **kāse-i serden geçer:**-*er*
Gazel 147
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Baş kasesinden geçmek. II Kendinden geçmek, aklı başından gitmek, kendini kaybetmek.

Dest-i ġamdan döne döne kāse-i serden geçer
ʿĀşıḳ-ı ser-geştenüñ ḥāli yamāndur kāse-bāz

kāse-şıfat:

1. **kāse-şıfat:**
Gazel 419
Mısra: **9**
Şenliklerde ve eğlence ortamlarında kâseleri elinde tuttuğu değneklerle çeviren oyuncu. II Kadehleri elinde tutan sevgili.

Döndürür kāse-şıfat nüh-ṭabaḳ-ı gerdūnı
Kāse bāzārına bir āfet-i devrān geldi

kāsır:

1. **ḳāṣır:**
Kıt'a 35
Mısra: **2**
Kısa.

Çehār ḥarf buved nām-ı ser-efrāzī
Ki ū zi-küll-i merātib be-faḳr şud ḳāṣır

2. **ḳāṣır:**
Kıt'a 35
Mısra: **10**
Kısa.

Ez-ān mübeşşir-i īn nām geşt Rūḥu'llāh
Ki ū be-fażl-ı füzūnest u der-ʿadū ḳāṣır

3. **ḳāṣırend:**-*end*
Diğer 1
Mısra: **73**
Kusurlu, eksik, noksan.

Be-ṣenā-yı tu ḳāṣırend zebān
Ente aʿlem ve şāneke aʿẓam

4. **ḳāṣırdur:**-*dur*
Gazel 94
Mısra: **3**
Kusurlu, eksik, noksan.

ʿUluvv-i ẕātın idrāk eylemekde ṭabʿ ḳāṣırdur
Der-i devlet-medārı çarḫ-ı bālā gibi aʿlādur

5. **ḳāṣıruz:**-*uz*
Kaside 7
Mısra: **67**
Kusurlu, eksik, noksan.

Ḳāṣıruz gerçi ki medḥüñde velī sulṭānum
Terk-i cān eyle diseñ eylemezüz taḳṣīrāt

kaşīr bodur:

1. **ḳaşīr bodur:**
Beyit 87
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kısa boylu (kimse).

Ey muʿīd oġlı ey ḳaşīr bodur
Saña didüklerüm cevāb budur

kāşırātu't-ṭarf:

1. **ḳāṣırātu't-ṭarf:**
Gazel 181
Mısra: **2**
Kocasından başkasına bakmayan iffetli kızlar.

Zihī ṣafā ki mey-i nāba müstaḳar ola ẓarf
Ṭaraf ṭaraf otura ḥūrān ḳāṣırātu't-ṭarf

kaşr-ı ʿālemde:

1. **ḳaşr-ı ʿālemde:**-*de*
Kıt'a 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âlem sarayı. II Cihan, dünya, âlem.

Şimdi mi oldı ḳaṣr-ı ʿālemde
Pādşāh ile ittiḥād-ı gedā

kaṣr-ı belādur:

1. **ḳaṣr-ı belādur:**-*dur*
Gazel 53
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bela köşkü, dert sarayı. II Âşığın bedeni.

Muḳarnes ḳubbesi başum muḳavves ṭāḳası ḳaşum
Beden ḳaṣr-ı belādur üstüẖ∨ānlar nerdübānıdur

kaṣr-ı cennetde:

1. **ḳaṣr-ı cennetde:**-*de*
Tarih 24
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cennet köşkü. II Defterdarın yaptırdığı köşk.

Ḳaṣr-ı cennetde temāşāgāhına
Reşk iderse yiridür ġılmān u ḥūr

kaṣr-ı dil-güşā:

1. **ḳaṣr-ı dil-güşā:**
Tarih 24
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül açıcı, ferah köşk.

Çün tamām oldı bu ḳaṣr-ı dil-güşā
Cemʿ olup kerrūbiyān-ı sebʿ-i sūr

kaṣr-ı felegi şarşar:

1. **ḳaṣr-ı felegi şarşar:**-*ar*
Gazel 77
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Felek sarayını sarsmak. II Göğü sallamak, şiddetli bir felakete sebep olmak.

Āhum yiline ey meh dirsem nola şarşardur
Derd ile bir āh itsem ḳaṣr-ı felegi şarşar

ḳaṣr-ı felek:

1. **ḳaṣr-ı felek:**
Gazel 68
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Felek sarayı. II Felek, gökyüzü.

Şarşılur ḳaṣr-ı felek derd ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm ey naẖl-i cefā şarşardur

ḳaṣr-i gerdende-rā:

1. **ḳaṣr-i gerdende-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Dönen saray. II Neşeli, eğlenceli yer.

Be-raḳş āver īn ḳaṣr-i gerdende-rā
Be-hem ber-zen īn deyr-i pāyende-rā

kaṣr-ı ḥüsnüñü:

1. **ḳaṣr-ı ḥüsnüñü:**-*üñ, -ü*
Gazel 483
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzellik köşkü. II Allah'ın kusursuz bir şekilde yarattığı sevgilinin güzelliği.

Yapduḳda ḳaṣr-ı ḥüsnüñü üstād-ı Lem-yezel
Ḳılmış ṭaşını mihr ile meh encümi helik

ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz:

1. **ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz:**-*maz*
Tahmis 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Aşk sarayını yıkmak. II Aşkı ortadan kaldırmak, yok etmek.

ʿIşḳ ile bilgil Murādī başa çıḳmaz kimsene
Seng-i bīdād ile ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz kimsene

ḳaṣr-ı vefāda:

1. **ḳaṣr-ı vefāda:**-*da*
Gazel 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Vefa sarayı. II Sevgilinin vefası.

Bir ẖūba düşdi göñül ẖüsrev-i zamānedür
Ḳaṣr-ı vefāda devlet ile müstedām ola

kaṣṣāb:

1. **ḳaṣṣābuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 472
Mısra: **4**
Koyun, inek vb. hayvanları boğazlayarak kesip etlerini satan meslek erbabı. II Sevgili.

Beni öldürmek ile ġamzeñe ḳan girmez imiş
Dem-i bismilde olan nerd ise ḳaṣṣābuñdur

<u>ḳaṣṣāb-ı ʿışḳ:</u>

1. **ḳaṣṣāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 184
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Aşk kasabı. II Aşk.

Yüz çevirmez gūsfendāsā ölümden her biri
Günde ʿuṣṣāḳuñ biñin ḳurbān ider ḳaṣṣāb-ı ʿışḳ

<u>ḳaş:</u>

1. **ḳaşum:**-*um*
Gazel 53
Mısra: **7**
Kaş. II Âşığın kaşı.

Muḳarnes ḳubbesi başum muḳavves ṭāḳası ḳaşum
Beden ḳaṣr-ı belādur üstüẖ∨ānlar nerdübānıdur

2. **ḳaşuñ:**-*uñ*
Beyit 119
Mısra: **2**
Göz çukurunun üstünde bulunan ve şekil itibariyle yaya benzeyen kıllar. II Sevgilinin kaşı.

Rāst-revlikde ḳadüñ yektādur
Fitne fenninde ḳaşuñ ẖodrādur

3. **ḳaşlaruñdur:**-*lar, -uñ, -dur*
Gazel 175
Mısra: **5**
Göz çukurunun üstünde bulunan ve şekil itibariyle yaya benzeyen kıllar. II Sevgilinin kaşı.

Ḳaşlaruñdur māh-ı nev şeb ṣaçlaruñ alnuñ güneş
Kākülüñ ṭayf-ı leyāl ü ruẖlaruñ eyyām-ı bīż

4. **ḳaşı:**-*ı*
Gazel 221
Mısra: **1**
Göz çukurunun üstünde bulunan ve şekil itibariyle yaya benzeyen kıllar. II Sevgilinin kaşı.

Oḳ gibi ṭoġrıysañ ey dil ol ḳaşı yadan çekil
Yā gibi her kişiye baş egme aʿdādan çekil

5. **ḳaşı:**-*ı*
Gazel 283
Mısra: **5**
Göz çukurunun üstünde bulunan ve şekil itibariyle yaya benzeyen kıllar. II Sevgilinin kaşı.

Gözi öldürdi ḳaşı naḳşı helāk itdi beni
Ḳaşına naḳşına naḳḳāşına ḳurbān olayın

6. **ḳaşına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 283
Mısra: **6**
Göz çukurunun üstünde bulunan ve şekil itibariyle yaya benzeyen kıllar. II Sevgilinin kaşı.

Gözi öldürdi ḳaşı naḳşı helāk itdi beni
Ḳaşına naḳşına naḳḳāşına ḳurbān olayın

7. **ḳaşuñ:**-*uñ*
Gazel 298
Mısra: **4**
Göz çukurunun üstünde bulunan ve şekil itibariyle yaya benzeyen kıllar. II Sevgilinin kaşı.

Ġarīḳ-ı lücce-i ẖüsn oldı zevraḳ-ı çeşmüñ
Ḳaşuñ kenāra çıḳup ālet oñarur ḳaradan

8. **ḳaşuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 309
Mısra: **4**
Göz çukurunun üstünde bulunan ve şekil itibariyle yaya benzeyen kıllar. II Sevgilinin kaşı.

Müjeñ tīr-i ġamzeñle cān almaġa
Gözüñdür ḳaşuñdur kemīn ü kemān

9. **ḳaşlara:**-*lar, -a*
Gazel 334
Mısra: **8**
Göz çukurunun üstünde bulunan ve şekil itibariyle yaya benzeyen kıllar. II Sevgilinin kaşı.

Ṣūret-i dil-beri taṣvīr idüp aña gelicek
Ne ḳalemler çeke naḳḳāşlar ol ḳaşlara

10. **ḳaşlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 416
Mısra: **11**
Göz çukurunun üstünde bulunan ve şekil itibariyle yaya benzeyen kıllar. II Sevgilinin kaşı.

Ḳaşlaruñ cevr ü cefā oḳlarına yādur didüm
Ey Ḳabūlī yādumuz daḫı ne dirsin yā didi

11. **ḳaşlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 503
Mısra: **1**
Göz çukurunun üstünde bulunan ve şekil itibariyle yaya benzeyen kıllar. II Sevgilinin kaşı.

Ḳaşlaruñ cūşa getürdi dil-i deryā-nefesi
Bezm-i ʿışḳ içre bizi ṭutdı balıḳ fırtınası

<u>ḳaşa göze baḳmaz:</u>

1. **ḳaşa göze baḳmaz:**-*maz*
Şarkı 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Kaşa göze bakmak, güzelliğe önem vermek.

Baḳmaz iken göze ḳaşa
Düşdüñ Ḳabūlī ataşa

<u>kāşāne:</u>

1. **kāşāneme:**-*m, -e*
Gazel 59
Mısra: **1**
Köşk, saray. II Âşığın gönlü.

Gerçi kim kāşāneme çoḳ ḳāmet-i bālā gelür
Ol sehī-ḳad baña ammā cümleden aʿlā gelür

2. **kāşāneden:**-*den*
Gazel 348
Mısra: **2**
Köşk, saray. II Âşığın gönlü.

Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

<u>kāşı kemān:</u>

1. **ḳāşı kemān:**
Gazel 182
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kaşları yay gibi biçimli ve düzgün olan (kimse). II Yay kaşlı sevgili.

Āh alursın güzelüm ʿāşıḳa cevr eyleme çoḳ
Girü dönmez şaḳın ey ḳāşı kemān atılan oḳ

2. **ḳāşı kemān:**
Gazel 264
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kaşları yay gibi biçimli ve düzgün olan (kimse). II Yay kaşlı sevgili.

Tīrüñ atılup ḫāne-i cāna giremezdi
Dil vardur eyā ḳāşı kemān aña içerden

<u>ḳaşı kemānını ḳurdı:</u>

1. **ḳaşı kemānını ḳurdı:**-*dı*
Gazel 395
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kaşının yayını kurmak. II Sevgilinin âşığa bakış atması için kaşlarını çatması.

Tīrine Ḳabūlīyi nişān eylemek içün
Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı

2. **ḳaşı kemānını ḳurdı:**-*dı*
Gazel 395
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Kaşının yayını kurmak. II Sevgilinin âşığa bakış atması için kaşlarını çatması.

Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı
Tīr-i müjeden ḳalbümüze nice oḳ urdı

<u>ḳaşı kemānum:</u>

1. **ḳaşı kemānum:**-*um*
Gazel 497
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yay kaşlı (sevgili).

Tīrüñ atılup girse nola ḫāne-i cāna
Ey ḳaşı kemānum aña dil vardur içerden

<u>ḳaşı yā:</u>

1. **ḳaşı ya:**
Beyit 244
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yay kaşlı (sevgili).

Ḫadeng-i āhumuz ilmez geçer bu ṭāḳ-ı mīnādan
Naẓīri yoḳ durur ey ḳaşı ya geçgindür aʿlādan

2. **ḳaşı yā:**
Gazel 100
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yay kaşlı (sevgili).

Beni gördükce müjeñ ey ḳaşı yā tīr çeker
Ḫışm idüp ġamzelerüñ üstüme şemşīr çeker

3. **ḳaşı yā:**
Gazel 103
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yay kaşlı (sevgili).

Ḳażāya ḳalḳan idüp bendeñ oḳ gibi gönder
Ḫadeng-i himmete ey ḳaşı yā ne ḥāyil olur

4. **ḳaşı yā:**
Gazel 112
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yay kaşlı (sevgili).

Ey ḳaşı yā ḫadengüñ zaḫmıyla ḫaste göñlüm
Kuhsār-ı miḥnet içre oḳlu şikāra beñzer

5. **ḳaşı yā:**
Gazel 126
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yay kaşlı (sevgili).

Oḳuñla sīne pürdür ey ḳaşı yā
Nola tirkeş dinürse mā-ṣadaḳdur

6. **ḳaşı yā:**
Gazel 161
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yay kaşlı (sevgili).

Cāna kār itdi müjeñ oḳları ḥadden aşup
Ey ḳaşı yā fuḳarā ḳavmine āşūb olmaz

<u>ḳaşı yānuñ kirpigi:</u>

1. **ḳaşı yānuñ kirpigi:**
Gazel 440
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kaşı yay gibi olanın kirpiği. II Şekil itibariyle kaşları yaya benzeyen sevgilinin kirpiği.

Kirpiye döndürdi zaḫm-ı tīr-i ġamzeyle dili
Ol ḳaşı yānuñ birer gizlenmiş oḳdur kirpigi

<u>ḳaşı yānuñ peykān pāresi:</u>

1. **ḳaşı yānuñ peykān pāresi:**
Gazel 400
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yay kaşlının ok temreninin parçası. II Yay kaşlı sevgilinin bakışı.

Ol ḳaşı yānuñ yürekde ḳaldı peykān pāresi
Nice peykān pāresi dil vuṣlası cān pāresi

<u>ḳaşı yānuñ peykānı:</u>

1. **ḳaşı yānuñ peykānı:**
Gazel 420
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kaşı yay gibi olanın

peykanı. II Sevgilinin şekil itibariyle yaya benzeyen kaşını gererek âşığa ok gibi bakışlarını fırlatması ve bu ok temreninin/sevgilinin bakışının âşığın gönlünde iz bırakması.

Dilde peykānı ol ḳaşı yānuñ
Ey Ḳabūlī demür ḥişār oldı

kāşī:

1. **kāşī:**
Gazel 412
Mısra: **9**
İran'ın İsfahan eyaletinde bulunan Kaşan şehrinde yapılmasından dolayı bu adla bilinen, pişmiş kilden yapılmış her türlü tabak, çanak vb. gereç.

Ḳabūlī ḳaldı Kāşī kāse gibi zār u ser-gerdān
Cüvān-ı kāsebāz u şāhid-i Kāşānumuz gitdi

kāşif-i esrār olan:

1. **kāşif-i esrār olan:**
Tahmis 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Sırları keşfeden (kimse).

Kāşif-i esrār olan başmaz reh-i ʿışḳa ḳadem
Maḥrem-i ʿışḳ ol Ḳabūlī gibi çekme derd ü ġam

kāşif-i rāz:

1. **kāşif-i rāz:**
Gazel 163
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sırrı keşfeden (kimse).

Bu dār-ı fenāda kāşif-i rāz Manṣūr ise de muẓaffer olmaz

kaşları kemāna:

1. **ḳaşları kemāna:**-*a*
Gazel 489
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yay kaşlı (sevgili).

Ḫadeng-i cevre nişān itmedük kimesne ḳomaz
Meded virilmesün ol ḳaşları kemāna kemān

kaşları kemānum:

1. **ḳaşları kemānum:**-*um*
Gazel 380
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kaşları yay gibi olan sevgili.

Ṣad-pāre oldı sīne gider ṣaḳın araya
Ey ḳaşları kemānum oḳuñ atma paraya

kaşları mihrābına:

1. **ḳaşları mihrābına:**-*n, -a*
Gazel 193
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Kemer şeklindeki) Kaşların mihrabı. II Sevgilinin kaşları.

Ḳaşları mihrābına herkes perestār ol bütüñ
Ṣūret-i zībāsına çoḳ kişi ṭapdı ʿAbdinüñ

ḳaşları ṭuġrā:

1. **ḳaşları ṭuġrā:**
Gazel 412
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kaşları tuğra (gibi olan sevgili).

Bizüm ʿünvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

kaşları yā:

1. **ḳaşları yā:**
Gazel 336
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yay kaşlı (sevgili).

Gönder ey ḳaşları yā oḳlaruñı cān evine
Ne tekellüf çeker ol gelmege yārān evine

2. **ḳaşları yā:**
Gazel 458
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Yay kaşlı (sevgili).

Ey ḳaşları yā cevrüñ oḳı cānuma geçdi
Her gāh cefā eyleme ḥālümden ol āgāh

kaşlaruñ ʿaksini:

1. **ḳaşlaruñ ʿaksini:**-*n, -i*
Gazel 25
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Kaşlarının yansıması.

Ḳaşlaruñ ʿaksini çeşm-i pür-neme ṣal ṭurma hiç
Ṣusuz olıcaḳ neye varur bilürsin ḥāl-i ḥūt

kaşlaruñ miḥrābına:

1. **ḳaşlaruñ miḥrābına:**-*n, -a*
Gazel 367
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kaşların mihrabı. II Sevgilinin mihraba benzeyen kaşları.

Gözüñ yanında ḫālüñ ḳaşlaruñ miḥrābına ḳarşu
İmām-ı Kaʿbedür gūyā oturmış minber altında

kaşlaruñ yayına:

1. **ḳaşlaruñ yayına:**-*n, -a*
Gazel 312
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kaşların yayı. II Sevgilinin şekil itibariyle yaya benzeyen kaşları.

Tīġ-i ġamzeñle ciger ḳan olmasun ya neylesün
Ḳaşlaruñ yayına ḳurbān olmasun ya neylesün

ḳaşuñ kemānına:

1. **ḳaşuñ kemānına:**-*n, -a*
Gazel 181
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kaşın kavisli olan kısmı. II Sevgilinin kavisli kaşı.

Ḳaşuñ kemānına yā ḳaddüñe elif dirler
Görenler āyet-i ḥüsn ü cemāli ḥarf be-ḥarf

ḳaşuñ yālarıdur:

1. **ḳaşuñ yālarıdur:**-*lar, -ı, -dur*
Gazel 101
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kaşın "ya" harfi. II Arapça şekil itibariyle sevgilinin kaşlarına benzeyen "ye (ي)" harfi.

Ḥarf atan māh-ı hilāl üzre ḳaşuñ yālarıdur
Güneşe taʿne ḳılan şaʿşaʿa-i rūyuñdur

ḳaşuña beñzer geçinürmiş:

1. **ḳaşuña beñzer geçinürmiş:**-*ür, -miş*
Gazel 468
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kaşına benzer geçinmek. II Hilalin sevgilinin kaşına benzediğini iddia etmesi.

Meh-i nev ḳaşuña beñzer geçinürmiş ammā
Nice beñzer aña bir ebter ü lāġar-çehre

ḳat:

1. **ḳatında:**-*ı, -n, -da*
Beyit 217
Mısra: **1**
Yanında, nezdinde.

Ḳatında ṭaʿn-ı ṭāʿin medḥ ü ṣenā-yı mādiḥ
Yanında laʿn-ı lāʿin mānend-i luʿb-ı lāʿib

2. **ḳatında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 305
Mısra: **2**
Yanında, nezdinde.

Baḥr oldı gitdügince seyl-āb-ı çeşm-i pür-ḫūn
Deryā ḳatında gūyā deryā ḳatında Ceyḫūn

3. **ḳatında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 305
Mısra: **2**
Yanında, nezdinde.

Baḥr oldı gitdügince seyl-āb-ı çeşm-i pür-ḫūn

Deryā ḳatında gūyā deryā ḳatında Ceyḫūn

4. **ḳatında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 305
Mısra: **4**
Yanında, nezdinde.

Ṭarz-ı suḫanda laʿlüñ lāl itdi ʿandelībi
Ṭūṭī ḳatında gūyā ṭūṭī ḳatında ḳuzġūn

5. **ḳatında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 305
Mısra: **4**
Yanında, nezdinde.

Ṭarz-ı suḫanda laʿlüñ lāl itdi ʿandelībi
Ṭūṭī ḳatında gūyā ṭūṭī ḳatında ḳuzġūn

6. **ḳatında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 305
Mısra: **6**
Makam, huzur.

Bir yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem kim
Leylī ḳatında gūyā Leylī ḳatında Mecnūn

7. **ḳatında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 305
Mısra: **6**
Makam, huzur.

Bir yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem kim
Leylī ḳatında gūyā Leylī ḳatında Mecnūn

8. **ḳat:**
Gazel 371
Mısra: **10**
Sıralar hâlinde, kat kat.

Geçdi Ḳabūli küşte-i şemşīr-i ʿışḳ olup
Kim virdi anı zümre-i maḳtūle ḳat ile

ḳat ḳat geyme:

1. **ḳat ḳat geyme:**-*me*
Gazel 391
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kat kat giymek, üst üste giymek. II Dünyanın geçici arzularına kapılmak, dünya malına meyletmek.

Bir post besdür ādem olana enārveş
Geyme libās-ı sıḳleti ḳat ḳat ṣoġān gibi

ḳatʿā:

1. **ḳatʿā:**
Gazel 53
Mısra: **9**
Asla, katiyen, hiçbir zaman.

Cehennemdür ʿadūnuñ ṣoḥbeti ḳatʿā dili ṭurmaz
Maḥabbet ehline zīrā ʿaẕāb iden zebānīdür

2. **ḳatʿā:**
Gazel 323
Mısra: **20**
Asla, katiyen, hiçbir zaman.

ʿAliveş añılup illerde vü dillerde evṣāfuñ
Oḳunsun şöyle kim ḳatʿā unudılmaḳ muḥāl olsun

ḳaṭāra gel:

1. **ḳaṭāra gel:**
Gazel 219
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kervana katılmak, belli bir topluluğa karışarak onlarla birlikte hareket etmek.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli yola gir ḳaṭāra gel

ḳaṭāra uy:

1. **ḳaṭāra uy:**-*a*
Gazel 218
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kervana katılmak, belli bir topluluğa karışarak onlarla birlikte hareket etmek.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli ile uy ḳaṭāra gel

ḳaṭarāt:

1. **ḳaṭarāt:**
Kaside 7

Mısra: **22**
Damlalar, zerreler.

Yem-i pür-dür nem-i iḥsānuña nisbet bī-nefʿ
Nem-i deryā yem-i ḥaddüñden alınmış ḳaṭarāt

ḳatı:

1. **ḳatı:**
Beyit 101
Mısra: **2**
Kesinlikle, şüphesiz.

Ḳaddüñe öykünenlere gülşende başdur
Serv ü çemen efendi ḳatı nā-tırāşdur

2. **ḳatı:**
Beyit 269
Mısra: **2**
Kesinlikle, şüphesiz.

Cānāna didüm ḥüsn ile sen nūr-ı başarsın
Geldi didi bi'llāhi ḳatı ehl-i naẓarsın

3. **ḳatı:**
Gazel 14
Mısra: **4**
Kesinlikle, şüphesiz.

Sulṭānlıġ iken mertebesi Yūsuf-ı Mışruñ
Cübb-i ġama düşdigi ḳatı cāy-ı taʿaccüb

4. **ḳatı:**
Gazel 78
Mısra: **8**
Kesinlikle, şüphesiz.

Şehā seng-i cefāyile ne deñlü ḫāṭırum yıḳsañ
Ḫalel gelmez esās-ı ʿışḳa zīrā ḳatı müşteddür

5. **ḳatı:**
Gazel 85
Mısra: **8**
Kesinlikle, şüphesiz.

Kim ile kūy-ı ʿışḳda ʿāşıḳ mı sır gider
Ol ṭıfl-ı şīvekār ḳatı şūḫ-ı şengdür

6. **ḳatı:**
Gazel 143
Mısra: **10**
Kesinlikle, şüphesiz.

Vāṣıl-ı semʿ-i şehenşāh-ı cihān olsa nola
Ey Ḳabūlī ḳatı pākīze güherdür sözümüz

7. **ḳatı:**
Gazel 185
Mısra: **4**
Kesinlikle, şüphesiz.

Çaġladup seyl-i sirişkin aḳıdan yollaruña
Dīdeler ey boyı servüm ḳatı çaġlañ ancaḳ

8. **ḳatı:**
Gazel 201
Mısra: **2**
Kesinlikle, şüphesiz.

Egerçi oldı göñül mübtelāsı Eyyūbuñ
Ṣabır gerek ḳatı çoḳdur belāsı Eyyūbuñ

9. **ḳatı:**
Gazel 224
Mısra: **3**
Kesinlikle, şüphesiz.

Gün gibi naẓīrüñ yoḳ dirsem ḳatı ẓāhirdür
Kim gördi kim işitdi aḳrānuñı sulṭānum

10. **ḳatı:**
Gazel 513
Mısra: **3**
Kesinlikle, şüphesiz.

Çoḳ dolaşdı ḳatı dīvāne göñül kākülüñe
Ḳorḳarın boġazı bir gün urġāna geçer

11. **ḳatı:**
Gazel 97
Mısra: **9**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Leylī cenābına ḳatı mensūb geçinür
Mecnūn Ḳabūli ḫaylice ʿālī-cenābdur

12. **ḳatı:**
Gazel 115
Mısra: **4**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

ʿAceb mi keştī-i dil baḥr-i ʿışḳa ġarḳ olsa
Ġamuñla zevraḳ-ı çeşmüm ḳatı şulanı yürür

13. **ḳatı:**
Gazel 116
Mısra: **3**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Ḳatı güm-rāh idi zāhid ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı
Şıġarsa vechi var şimdi ṣaḳalın yola gelmişdür

14. **ḳatı:**
Gazel 182
Mısra: **9**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az gerek ḫūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım olanı az u çoḳ

15. **ḳatı:**
Gazel 186
Mısra: **3**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Luṭfı çoḳ cevri ḳatı az gerek
Bilürüz dil-beri biz de az çok

16. **ḳatı:**
Gazel 195
Mısra: **1**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Ey ṭıfl-ı sirişküm ḳatı ḳalḳırduñ a dıñ dıñ
Ḥalvā-yı leb-i dil-beri gördüñ yine diñ diñ

17. **ḳatı:**
Gazel 198
Mısra: **7**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Bu ḫāristān-ı ʿālemde ḳatı dil-teng idük ammā
Yüzüñ gördük açılduḳ āşnāya rūşenā geldüñ

18. **ḳatı:**
Gazel 223
Mısra: **12**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Göñül dīvānedür dīvāna ṣalma beste-i luṭf it
Ḳatı dermāndevüz nā-çāre dermān eyle sulṭānum

19. **ḳatı:**
Gazel 262
Mısra: **1**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Ḫançer-i dil-beri gördükce ḳatı ḳorḳarsın
Bir gün ey ḫaste ṣaḳın ḳorḳduġuña uġrarsın

20. **ḳatı:**
Gazel 382
Mısra: **18**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Ey Ḳabūlī naẓar itmiş saña pīr
Kelimātuñ ḳatı dervīşāne

21. **ḳatı:**
Gazel 436
Mısra: **6**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Ḳatı ḫışm ile baḳma ḳorḳarın ādem helāk eyler
Efendi çeşm-i maḫmūruñ ḳatı mestānedür şimdi

22. **ḳatı:**
Gazel 445
Mısra: **6**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Ḳorḳarın ḫaste-dili bir gün iderler pinhān
Āstān-ı der-i dil-berde ḳatı fāş yatur

23. **ḳatı:**
Kaside 1
Mısra: **21**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Ḳatı şāhānedür tertībüñ ey İskender-i devrān
Yanuñda ẕerre miḳdārı degül dārātı Dārānuñ

24. **ḳatı:**
Kaside 2
Mısra: **21**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Eli yufḳaydı ḳatı şāḫ-ı çenāruñ evvel
Şimdi gör elleri altun keser ey ġonca-dehān

25. **ḳatı:**
Kaside 14
Mısra: **2**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Ḫaylice sikkedārdur altun
Ḳatı ehl-i vaḳārdur altun

26. **ḳatı:**
Kaside 14
Mısra: **6**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Yoḳdur aṣlā özinde noḳṣānı
Ḳatı kāmil-ʿayārdur altun

27. **ḳatı:**
Kaside 16
Mısra: **26**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

Dil-i maḥzūnı nola şādan olsa āstānuñda
Ḳatı nā-şād idi ḳalb-i Ḳabūlī şād gönderdüñ

28. **ḳatı:**
Müsemmen 2
Mısra: **20**
Aşırı derecede, oldukça fazla, şiddetli.

İntiẓār ise ṣaʿb u nā-ḳābil
Ṭāḳat u ṣabr ise ḳatı müşkil

29. **ḳatı:**
Gazel 360
Mısra: **9**
Sakın, asla!

Yol ṣorana bunda ṣorutma ḳatı
Hep ṣorulur anda bu cürm ü günāh

30. **ḳatı:**
Gazel 378
Mısra: **8**
Sakın, asla!

Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdur ezelden
Ey ruḫları gül anı bize ḳatı uçurma

<u>ḳatı ḫışm:</u>

1. **ḳatı ḫışm:**
Gazel 436
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sert, öfkeli.

Ḳatı ḫışm ile baḳma ḳorḳarın ādem helāk eyler
Efendi çeşm-i maḫmūruñ ḳatı mestānedür şimdi

<u>ḳatʿ-ı menāzil eyleyüp:</u>

1. **ḳaṭʿ-ı menāzil eyleyüp:**-*y*, -*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Yol almak, yolları aşmak.

Ṣıyup ḫaşmı dönüp ḳaṭʿ-ı menāzil eyleyüp şāhā
Ḳadem baṣduñ saʿādet mülkine ey ḥażret-i paşa

<u>ḳatʿ-ı naẓar ḳılma:</u>

1. **ḳaṭʿ-ı naẓar ḳılma:**-*ma*
Gazel 247
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bakmayı kesmek, bakmamak.

Muḥibb-i muḫliṣüñden biridür ḳaṭʿ-ı naẓar ḳılma
Senāḫ̆ānuñ olanlara riʿāyet eyle sulṭānum

<u>ḳatʿ-ı nizāʿ itsünler:</u>

1. **ḳaṭʿ-ı nizāʿ itsünler:**-*sün, -ler*
Kaside 4
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Kavgayı bitirmek, çekişmeye son vermek.

Bir ḳapu ḳullarıdur ḳaṭʿ-ı nizāʿ itsünler
Olmasunlar ile ḳarşu biri birine ḫuṣām

ḳaṭʿ-ı recā itdi:

1. **ḳaṭʿ-ı recā itdi:**-*di*
Kıt'a 22
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ümit kesmek, beklenti içinde olmamak.

Der-i āḫerden ümmīdin kesüp ḳaṭʿ-ı recā itdi
Ḳapuñdan umar iḥsānı Ḳabūlī bu ḳapulıdur

ḳaṭʿ-ı recā itmem:

1. **ḳaṭʿ-ı recā itmem:**-*me*, -*m*
Gazel 269
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ümit kesmek, beklenti içinde olmamak.

Ḳabūlī nā-murād isem nola ḳaṭʿ-ı recā itmem
Cenāb-ı pādşāh-ı kāmyāb u kām-rānumdan

ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür:

1. **ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür:**-*y*, -*üp*, -*dür*
Gazel 127
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ümit kesmek, beklenti içinde olmamak.

Şehā ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür ġayrdan bendeñ
Hemān luṭf-ı Ḥaḳ ile bu Ḳabūlī saña ḳalmışdur

ḳāṭıʿ-ı ʿırḳ-ı müfsidān-ı ʿArab:

1. **ḳāṭıʿ-ı ʿırḳ-ı müfsidān-ı ʿArab:**
Mesnevi 4
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Arap bozguncuları durduran, önlerini kesen (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ḳāṭıʿ-ı ʿırḳ-ı müfsidān-ı ʿArab
Muṣliḥ-i memleket bi-ġayr-ı taʿab

ḳatıḳ aşlu:

1. **ḳatıḳ aşlu:**
Kaside 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Katı, sert kişi.

Ḳatıḳ aşlu yanıḳ başlu çatıḳ ḳaşlu çıtaḳlardur
Ḫayır gelmez gidilerden hele ben şerlerin gördüm

ḳatında:

1. **ḳatında:**
Gazel 305
Mısra: **10**
Yanında, nezdinde.

Yaşum Ḳabūli ṭurmaz seyr itdürür cihānı
Gerdūn ḳatında gūyā gerdūn ḳatında ṭāḫūn

2. **ḳatında:**
Gazel 305
Mısra: **10**
Yanında, nezdinde.

Yaşum Ḳabūli ṭurmaz seyr itdürür cihānı
Gerdūn ḳatında gūyā gerdūn ḳatında ṭāḫūn

3. **ḳatında:**
Gazel 321
Mısra: **1**
Yanında, nezdinde.

Laʿlüñ ḳatında oldı ʿaḳīḳ-i Yemen yamān
Ḳaddüñ yanında ola mı serv-i çemen çamān

4. **ḳatında:**
Kaside 5
Mısra: **20**
Yanında, nezdinde.

Ne şeyʾdür leşker-i bed-kīşi aʿdā-yı bed-endīşüñ
Ne miḳdār ola yā insān ḳatında ḳadri ḥayvānuñ

5. **ḳatında:**
Kaside 5
Mısra: **49**
Yanında, nezdinde.

Ġażab vaḳtinde ḳatında ser-i aʿdā-yı bī-ḳudret
Degül ḳarınca miḳdārınca yanında Süleymānuñ

kātib:

1. **kātibüñdür:**-*üñ, -dür*
Kaside 8
Mısra: **33**
Devlet dairelerinde yazı yazmakla görevli kimse.

ʿAli kim ḫıdmetüñde kātibüñdür lāmdur ḳaddi
Senüñ ʿayn-ı ʿadālet olduġuña dāldür lāmuñ

kātib-i nādān:

1. **kātib-i nādān:**
Gazel 30
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bilgisiz kâtip, cahil yazar.

Bilmeyüp yañlış yazar eşʿārumuz
Kātib-i nādān elinden el-ġıyāṣ

ḳātil:

1. **ḳātil:**
Gazel 307
Mısra: **4**
Bir kimsenin canına kıyan, öldüren, cani (kimse). II Sevgili.

Bire fitne bire şūḫ-ı ʿālem
Bire ḳātil bire bī-emn ü amān

2. **ḳātil:**
Gazel 54
Mısra: **4**
Bir kimsenin canına kıyan, öldüren, cani (kimse). II Sevgilinin âşığı öldüren bakışı.

Fitne-i āḫir zamāndur ġamzesi virmez amān
Çeşmi ḳātil ḫışmı ġalib bī-amāndur dostlar

ḳātil-i ʿāşıḳa:

1. **ḳātil-i ʿāşıḳa:**-*a*
Gazel 151
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Âşığın katili. II Sevgili.

Beni öldürse yāre nesne dimeñ
Ḳātil-i ʿāşıḳa suʾāl olmaz

ḳātil-i bī-raḥm:

1. **ḳātil-i bī-raḥm:**
Gazel 30
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Merhametsiz katil. II Âşığı öldüren acımasız sevgili.

Ḳātil-i bī-raḥm elinden el-amān
Şāhid-i ġazbān elinden el-ġıyāṣ

katl:

1. **ḳatli:**-*i*
Gazel 108
Mısra: **1**
Katletmek, öldürmek, yaşamına son vermek, canına kıymak.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

katl eylemekdür:

1. **ḳatl eylemekdür:**-*mek, -dür*
Kaside 3
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Katletmek, öldürmek, yaşamına son vermek, canına kıymak.

Ḳatl eylemekdür anı tiryāk-i ʿadl-i şāhī
Ḳatl olmayınca mūzī defʿ ola mı helāhil

katl itmedür:

1. **ḳatl itmedür:**-*me, -dür*
Gazel 213
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Katletmek, öldürmek, yaşamına son vermek, canına kıymak.

Ḳatl itmedür cezāsı raḳībüñ ezā degül
Aġyār-ı nā-sezāya ne itseñ sezā degül

katl olmayınca:

1. **ḳatl olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Kaside 3
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Katledilmek, öldürülmek.

Ḳatl eylemekdür anı
tiryāk-i ʿadl-i şāhī
Ḳatl olmayınca mūzī defʿ
ola mı helāhil

katlan:

1. **ḳatlan:**
Gazel 308
Mısra: **6**
Katlanmak, sabretmek, dayanmak, tahammül etmek.

Luʿb ile ruḫuñ aluban
açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey
dil saña ḳatlan

2. **ḳatlan:**
Gazel 311
Mısra: **6**
Katlanmak, sabretmek, dayanmak, tahammül etmek.

Şimdi seyr-i kenārı
neylersin
Ḳatlan ey serv-ḳad bahār
olsun

3. **ḳatlan:**
Gazel 361
Mısra: **4**
Katlanmak, sabretmek, dayanmak, tahammül etmek.

Şimdi egerçi şūḥ nedīm-i
zamānesin
Ḳatlan efendi nādim
olursın zamān ile

4. **ḳatlanur:**-*ur*
Kaside 4
Mısra: **172**
Katlanmak, sabretmek, dayanmak, tahammül etmek.

Buña kim ṣabr ider ey
ḫᵛāce-i ṣāḥib-idrāk
Buña kim ḳatlanur ey
müfti-i pākīze-kelām

5. **ḳatlanamaz:**-*amaz*
Terci-bend 1
Mısra: **21**
Katlanmak, sabretmek, dayanmak, tahammül etmek.

Ḥasret ü intiẓāra
ḳatlanamaz
Elem-i dehre ḳatlanur
ādem

6. **ḳatlanur:**-*ur*
Terci-bend 1
Mısra: **22**
Katlanmak, sabretmek, dayanmak, tahammül etmek.

Ḥasret ü intiẓāra
ḳatlanamaz
Elem-i dehre ḳatlanur
ādem

katlüme ḳaṣd itdi:

1. **ḳatlüme ḳaṣd itdi:**-*di*
Gazel 340
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Öldürmeye kastetmek, canına kastetmek, öldürmeyi amaçlamak.

Ḳatlüme ḳaṣd itdi āḫir
efʿi-i Ḍaḥḥākveş
Ol iki gīsūy-ı müşgīn
mūy-ı ʿanber-bū yine

ḳatre:

1. **ḳaṭredür:**-*dür*
Gazel 299
Mısra: **3**
Damla, bir yudum. II Vahdet-i vücut anlayışı.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i
ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre
eksilmez bu deryādan

2. **ḳaṭre:**
Gazel 299
Mısra: **4**
Damla, bir yudum. II Hiçbir şey.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i
ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre
eksilmez bu deryādan

3. **ḳaṭre:**
Kıt'a 26
Mısra: **2**
Damla, bir yudum.

Merd-i bülend-himmet
ʿāşıḳ durur ki anuñ
Deryā ḳatında ḳaṭre ʿanḳā
ḳatında güncişk

4. **ḳatresi:**-*s, -i*
Tahmis 2
Mısra: **14**
Damla, bir yudum.

Ṭolsa emvāc-ı ẕevāhirden zemīn ü āsmān
Cūşa gelse ḳatresi olur biḥār-ı bī-kerān

<u>ḳaṭre-i āb-ı lebüñden:</u>

1. **ḳaṭre-i āb-ı lebüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 34
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Dudağının suyunun katresi, damlası.

Ḳaṭre-i āb-ı lebüñden düşse ey şīrīn-dehen
Ser-te-ser āb-ı Furāt olurdı deryā-yı ücāc

<u>ḳaṭre-i çekīde:</u>

1. **ḳaṭre-i çekīde:**
Beyit 202
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Süzülmüş damla. II Sevgili.

Yūsuf gibi o yāri vezn eyleyince dīde
Cism-i laṭīf-i güldür bir ḳaṭre-i çekīde

<u>ḳaṭre-i deryā:</u>

1. **ḳaṭre-i deryā:**
Kaside 7
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Denizin damlası.

ʿAdd olınmaz keremüñ ḳaṭre-i deryā mānend
Hīç mümkin midür iḥṣā-yı vücūd-ı ẕerrāt

<u>ḳaṭre-i eşk-i terüm:</u>

1. **ḳaṭre-i eşk-i terüm:**-*üm*
Beyit 83
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Taze gözyaşı damlası. II Âşığın yeni akmış gözyaşları.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm şanma ki ırmaġ olmaz
Ey murāda iresi ṭaşdı sirişküm Arası

2. **ḳaṭre-i eşk-i terüm:**-*üm*
Beyit 167
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Taze gözyaşı damlası. II Âşığın gözyaşları.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm dil-bere teʾsīr itmez
Ne ḳadar ḳıymet ider dāniyesi mürvaridüñ

<u>ḳaṭre-i eşkümi:</u>

1. **ḳaṭre-i eşkümi:**-*üm, -i*
Gazel 450
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşı damlası.

Gözleyüp mihr-i ruḫuñ ḥasret ile şām u seḥer
Ḳaṭre-i eşkümi bārān u müjem ebr itme

<u>ḳaṭre-i jāle:</u>

1. **ḳaṭre-i jāle:**
Kaside 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Çiy damlası.

Her dıraḫtuñ eli üstinde bir altunlı ṭabaḳ
Ḳaṭre-i jāle degül ṭopṭolu dürr-i ġaltān

<u>ḳaṭre-i nīsān:</u>

1. **ḳaṭre-i nīsān:**
Gazel 320
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nisan yağmuru.

Bī-mürüvvetden kişi iḥsān umarsa ummasun
Her bulutdan ḳaṭre-i nīsān umarsa ummasun

<u>ḳaṭre-i nīsāna:</u>

1. **ḳaṭre-i nīsāna:**-*a*
Diğer 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Nisan yağmuru.

Hemān söz ḳaṭre-i nīsāna beñzer

Olur cān āsmānından çü nāzil

ḳaṭrelik:

1. **ḳaṭreliḳden:**-*den*
Tahmis 1
Mısra: **11**
Damlalık.

Eyle deryā kendüñi gel ḳaṭreliḳden ol ḫalāṣ
Degme derd ile küdüret bağlama ey merd-i ḫāṣ

ḳavābil:

1. **ḳavābilden:**-*den*
Gazel 281
Mısra: **10**
Kabiliyetli, yetenekli kimseler. II Sevgilinin kapısında hizmetkârlık için yetenekli olan âşıklar.

Ḳabūlī ḳābil-i ḫıdmet ḳuluñdur āstānuñda
Mürüvvet eyle iḥsānuñ dirīġ itme ḳavābilden

ḳavī:

1. **ḳavīdür:**-*dür*
Gazel 81
Mısra: **10**
Güçlü, kuvvetli, sağlam.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzūndur baḫtum nigūndur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebūndur

2. **ḳavī:**
Kaside 4
Mısra: **203**
Güçlü, kuvvetli, sağlam.

Almada virmede itmekde vü ḳılmakda ḳavī
Bilür aḥvāli ne lāzım aña ʿarż-ı iʿlām

ḳavī sebeb:

1. **ḳavī sebeb:**
Mesnevi 2
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Güçlü sebep, sağlam neden.

Serverā bu ḳażāyı leyl ü nehār
Ṭalebe bir ḳavī sebeb daḫı var

ḳavī-güsiste vü dil-ḫaste:

1. **ḳavī-güsiste vü dil-ḫaste:**
Gazel 91
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gücü kuvveti yıkılmış ve hasta gönül. II Âşığın/Kabûlî'nin güçsüz ve hasta hâli.

Ḳabūlinüñ eger aḥvālini ṣorarlar ise
Ḳavī-güsiste vü dil-ḫaste ser-şikeste yatur

ḳavī-ḳalb:

1. **ḳavī-ḳalb:**
Kaside 7
Mısra: **57**
Sağlam, güvenilir kalpli (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa.

Ṣādıḳu'l-ḳavl ḳavī-ḳalb ḳavīmü'l-idrāk
Kāmilü'l-vaʿd vefī-ʿahd ü faṣīḥü'l-kelimāt

ḳavil:

1. **ḳavilde:**-*de*
Gazel 476
Mısra: **6**
Söz, laf, kelam.

Rūḥ-ı Resūle ṣıladur taṣliye
Belki ḳavilde biledür taṣliye

ḳavim:

1. **ḳavme:**-*e*
Beyit 241
Mısra: **1**
Topluluk, millet, kavim. II Âşıklar topluluğu.

ʿUşşāḳ ḳullaruñdur sensin o ḳavme sulṭān
Raḥm eyle ben faḳīre sulṭān-ı derdmendān

2. **ḳavmüz:**-*üz*
Gazel 157
Mısra: **5**
Topluluk, millet, kavim. II Âşıklar topluluğu.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

kavīmü'l-idrāk:

1. **ḳavīmü'l-idrāk:**
Kaside 7
Mısra: **57**
Doğru anlayışlı (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa.

Ṣādıḳu'l-ḳavl ḳavī-ḳalb ḳavīmü'l-idrāk
Kāmilü'l-vaʿd vefī-ʿahd ü faṣīḥü'l-kelimāt

ḳavl:

1. **ḳavlüme:**-*üm, -e*
Gazel 207
Mısra: **10**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem. II Kabûlî'nin sözü.

Ḫurd-ı ḥaşḥāş it büzürg olduḳca Türküñ kellesin
Ey Ḳabūlī ḳavlüme ḳāyil durur ḫurd u büzürg

2. **ḳavlen:**-*en*
Mesnevi 12
Mısra: **1**
Söz, kelam.

Ḳāle'n-Nebiyyu ḳavlen ṣallū ʿaleyhi ve'l-āl
Li'llāhi derru ḳāʾil niʿme'l-emīru ve men ḳāl

3. **ḳavli:**-*i*
Mesnevi 8
Mısra: **38**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem. II Beylerbeyi Mehmet Paşa'nın sözü.

Āl-i ʿOs̱mānuñ ey güzīde ḳulı
Nice ḳavli ṣadīḳ u maḳbūli

4. **ḳavli:**-*i*
Mesnevi 7
Mısra: **8**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem. II Haymana kadısı Osman Bey'in sözü.

Ne aṣl-ı ʿilme vāḳıfdur ne ferʿe
Ne ḳānūna uyar ḳavli ne şerʿe

ḳavl idersin:

1. **ḳavl idersin:**-*er, -sin*
Gazel 307
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yemin etmek, söz vermek.

Ḳavl idersin de yine gelmezsin
Yüri hey ʿahdi bütün ḳavli yalan

ḳavl ü ḳarār:

1. **ḳavl ü ḳarār:**
Gazel 375
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Söz ve karar. II Sevgilinin verdiği söz ve karar.

Yār-ı dürūġ-vaʿde ḳılmaz ḳarār ʿahde
ʿAhd öyle yār öyle ḳavl ü ḳarār böyle

ḳavl ü kelām:

1. **ḳavl ü kelām:**
Kaside 4
Mısra: **202**
Kelime Tipi: -
Söz ve kelam.

Eskiden bildügi işitdügi ḳānūn-ı ḳadīm
Ezelī diñledügi söyledügi ḳavl ü kelām

ḳavlaḳ dede:

1. **ḳavlaḳ dede:**
Kaside 10
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tüysüz dede.

Ālet-i ḥüsn ü bahā ḫāżır müheyyā mā-ḥażar
Māh-ı nev ḳaşlu ḳurıcaḳ şaçlu bir ḳavlaḳ dede

kavl-i ehl-i dirāyet:

1. **ḳavl-i ehl-i dirāyet:**
Gazel 399
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kavrayışı güçlü kişilerin sözü.

ʿAḳla ṣıġar mı muʿciz-i naẓm-ı kelām-ı Ḥaḳ
Bozmaz mı ḳavl-i ehl-i dirāyet dirāyeti

<u>ḳavl-i eṣaḥ ile ʿamel it:</u>

1. **ḳavl-i eṣaḥ ile ʿamel it:**
Gazel 399
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Doğru sözle amel etmek. II Kuran'ın aslını esas alarak yaşamak.

Ḳavl-i eṣaḥ ile ʿamel it iḫtilāfı ḳo
Ḳurʾānuñ iḫtilāfī degüldür rivāyeti

<u>ḳavl-i maʿḳūl:</u>

1. **ḳavl-i maʿḳūl:**
Kaside 4
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Akla uygun söz.

Ḳāżı-ı ʿasker-i Rūm ili olan ʿālī-ḳadr
Ḳavl-i maʿḳūl ile her birini ḳıldı ilzām

<u>ḳavl-i Resūl:</u>

1. **ḳavl-i Resūl:**
Gazel 500
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Resulün sözü, Hazreti Muhammed'in sözü.

Bişnev ez-bende-i tu behr-i Ḫudā ḳavl-i Resūl
Merdüm ānest kʾzū tīz şeved kām ḥuṣūl

2. **ḳavl-i Resūl:**
Mesnevi 6
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Resulün sözü, Hazreti Muhammed'in sözü.

Emr ü nehy-i Ḫudā vü ḳavl-i Resūl
Ḳāʾilüz her ne ise şarṭ-ı ḳabūl

<u>ḳavl-i sulṭāna:</u>

1. **ḳavl-i sulṭāna:**-*a*
Gazel 96
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sultanın emri, padişah buyruğu.

Ḳavl-i sulṭāna iʿtimādum var
Emr ü fermāna inḳıyādum var

<u>ḳavl-i vāʿiẓ:</u>

1. **ḳavl-i vāʿiẓ:**
Kaside 7
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Vaizin sözü.

Ḳavl-i vāʿiẓ gibi medḥüñ oḳusam diñlerler
İstimāʿ oluna gelmiş durur aḳvāl-i <u>s</u>iḳāt

<u>ḳavlini fiʿline uydurmayınca:</u>

1. **ḳavlini fiʿline uydurmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Gazel 134
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sözünü davranışına uydurmak, sözleriyle davranışları tutarlı olmak.

Ey Ḳabūlī ḳavlini uydurmayınca fiʿline
Vāʿiẓ-i şehrüñ ḳurı aḳvāline aldanmazuz

<u>ḳavluhu:</u>

1. **ḳavluhu:**
Mesnevi 6
Mısra: **36**
Onun sözü. II Manzumede ismi belirtilmeyen Amasya valisinin sözü.

Nāfiẓün <u>s</u>emme ḥükmuhu el'ān
Cā'izün ḳavluhu ʿalā-mā-kān

<u>ḳavlüñden dönme:</u>

1. **ḳavlüñden dönme:**-*me*
Tahmis 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sözünden dönmek.

Ser virür sır ṣaḳınursın sīne-i sūzān ile

Dönme ḳavlüñden
Nesīmīveş ten-i ʿuryān ile

ḳavm u ḳabīledür:

1. **ḳavm u ḳabīledür:**-*dür*
Beyit 175
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Millet ve kabile.

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

ḳavm-i aʿdā:

1. **ḳavm-i aʿdā:**
Kaside 8
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düşman topluluğu.

Yüri şimden girü furṣat senüñ virmek Ḫudānuñdur
Öñine ḳarşu ṭurmaz ḳavm-i aʿdā merd-i miḳdāmuñ

ḳavm-i aʿdānuñ bayrağı:

1. **ḳavm-i aʿdānuñ bayrağı:**
Gazel 433
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düşman topluluğunun bayrağı.

Livā-yı fetḥi biz gün gibi çekdük ḳavm-i aʿdānuñ
ʿAceb mi ser-nigūn olsa meh-i nev gibi bayrağı

ḳavm-i aʿdāyı:

1. **ḳavm-i aʿdāyı:**-*y, -ı*
Gazel 323
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Düşman topluluğu.

Ḳılıçla şarḳa ʿasker çek ḳılıçla ḳavm-i aʿdāyı
Cidalu ḳullaruñ gönder ʿadū üzre cidāl olsun

ḳavm-i bed-ḫᵛāhuñ:

1. **ḳavm-i bed-ḫᵛāhuñ:**-*uñ*
Mesnevi 5
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Kötü niyetli kimseler.

Āh elinden bu ḳavm-i bed-ḫᵛāhuñ
Dād elinden bu cemʿ-i güm-rāhuñ

ḳavm-i kirām:

1. **ḳavm-i kirām:**
Kaside 4
Mısra: **178**
Kelime Tipi: -
Temiz soylu halk.

Vüzerā çünki bu ḥāletde sükūt eylediler
Bir nice gün de ḫużūr eylesün ol ḳavm-i kirām

ḳavm-i piyādegānuñ mensūḫ olan ʿaḳārın gördüm:

1. **ḳavm-i piyādegānuñ mensūḫ olan ʿaḳārın gördüm:**-*dü, -m*
Kaside 3
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Askerlerin hükümsüz geçişini görmek. II Belli bir yöneticinin emri altında bulunanların uygunsuz davranışlarına şahit olmak.

Ḳavm-i piyādegānuñ mensūḫ olan ʿaḳārın
Gördüm yıḳup gezerler ẓulm ile iki ʿāmil

ḳavm-i tersānuñ:

1. **ḳavm-i tersānuñ:**-*nuñ*
Kaside 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hıristiyan kavmi.

Ḳara ṭopraġ ile birdür yoluñda kelle-i aʿdā
Reh-i miḥnetde ṭopraḳ başlarına ḳavm-i tersānuñ

ḳavmüñ elḳābı:

1. **ḳavmüñ elḳābı:**
Mesnevi 7
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kavmin unvanı.

Ḳażānuñ ʿādet ü ādābı vardur

Bu ḳavmüñ başḳa bir elḳābı vardur

ḳavs-i kuzaḥ:

1. **ḳavs-i kuzaḥ:**
Gazel 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gökkuşağı.

Tevsen-i çarḫ-ı felek ḳavs-i kuzaḥ kāhkeşān
Yoluña izüñe vü ġurre-i ġarrāña fedā

2. **ḳavs-i ḳuzaḥ:**
Gazel 42
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü yayı, gökkuşağı.

Nīst ān ḳavs-i ḳuzaḥ peyveste bā-çarḫ-ı berīn
Şuʿle-i āhem nümāyed gāh sürḫ u gāh zerd

3. **ḳavs-i ḳuzaḥ:**
Gazel 322
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün yayı, gökkuşağı.

Āşkār olan felekde şanmañuz ḳavs-i ḳuzaḥ
Bām-ı ḳaṣr-ı çarḫdan gūyā yıḳılmış bir sütūn

4. **ḳavs-i ḳuzaḥ:**
Gazel 428
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gökkuşağı.

Duḫān-ı nār-ı āhum aña bir aʿlā direk dikdi
Çıḳup ḳavs-i ḳuzaḥ bir dāne jengārī seren ṭaḳdı

Kāvus-ı Kisrā-iḫtirām:

1. **Kāvus-ı Kisrā-iḫtirām:**
Gazel 234
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hürmetli Kisra'nın Kâvus'u. II Sevgili. II Kisra: "Padişahlar padişahı" anlamına gelen Kisra, İran hükümdarlarına verilen bir unvandır. Ayrıca İran'da bu isimle bir de saray bulunmaktadır. Kisra Sarayı, adaletiyle meşhur Nuşirevân'ın hükmettiği saraydır.

Zāl-i Kiyūmerş-iḫtişām Kāvus-ı Kisrā-iḫtirām
Behrām-ı Gūderz-iḫtiram Fīrūz-ı Efrīdūn-ʿalem

k'ay:

1. **k'ayem:**-*em*
Gazel 493
Mısra: **2**
Ki gelir.

Ne-yāyed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḫudā
K'ayem men ki āyed zi-destem ṣenā

ḳayd:

1. **ḳaydumuz:**-*umuz*
Gazel 298
Mısra: **2**
Bağ, zincir. II Bağlılık, esaret.

Görünmez oldı egerçi vücūdumuz yaradan
Muḳayyed olmayalum ḳaydumuz görür Yaradan

ḳayd u bend:

1. **ḳayd u bend:**
Gazel 192
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zincir ve bağ. II Sevgilinin saçı.

Dām-ı zülf-i nigāra bend olana
Ben de bildüm ki ḳayd u bend gerek

ḳayddan ḫalāṣ olup:

1. **ḳayddan ḫalāṣ olup:**-*up*
Tarih 20
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zincirden kurtulmak. II Dünyadan kurtulmak, ölmek.

ʿĀlem-i ʿıṭlāḳa düşdi ḳayddan olup ḫalāṣ
Bildi kim olmaz fenā mülkinde kimse ser-firāz

ḳayd-ı bend-i ġamdan āzād itseñ:

1. **ḳayd-ı bend-i ġamdan āzād itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 441
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Keder zincirinin bağından azat etmek. II Sevgilinin âşığı serbest bırakması, âşığı dert ve kederden kurtarması.

Esīr-i bend-i hicrānem senüñ cānā vuḳūfuñ yoḳ
Ḳuluñı ḳayd-ı bend-i ġamdan āzād itseñ olmaz mı

ḳayd-ı dünyāyile pā-beste:

1. **ḳayd-ı dünyāyile pā-beste:**
Gazel 262
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünya bağıyla ayağı bağlı (olmak). II Dünyanın insanı cezbetmesi, kendine bağlaması.

Ḳayd-ı dünyāyile pā-beste Ḳabūlī herkes
Bend-i zencīr-i belādan seni kim ḳurtarsın

ḳayd-ı ḥayāt:

1. **ḳayd-ı ḥayāt:**
Gazel 371
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hayat bağı. II Hayata bağlanmak, yaşama sevinci bulmak.

Bir manṣıb-ı şerīf idi kūyuñ gedālıġı
Tevcīh olındı ol bize ḳayd-ı ḥayāt ile

ḳayd-ı miḥnetden ʿıṭlāḳ idüp:

1. **ḳayd-ı miḥnetden ʿıṭlāḳ idüp:**-*üp*
Gazel 191
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zulüm zincirinden kurtarmak. II Azat etmek, kurtarmak.

Ḳayd-ı miḥnetden nice mücrimleri ʿıṭlāḳ idüp
Bend-i ẕilletden hezārān bende āzād eylemek

ḳayġu çekerüz:

1. **ḳayġu çekerüz:**-*er, -üz*
Gazel 149
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kaygı çekmek, üzüntü duymak, kederlenmek, tasalanmak.

Ṣūfī ġam ile ġuṣṣalanur ṣanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne ḳayġu çekerüz biz

ḳāyil:

1. **ḳāyil:**
Gazel 207
Mısra: **10**
İnanmış, razı olmuş (kimse).

Ḫurd-ı ḫaşḫāş it büzürg olduḳca Türküñ kellesin
Ey Ḳabūlī ḳavlüme ḳāyil durur ḫurd u büzürg

2. **ḳāyil:**
Gazel 352
Mısra: **4**
İnanmış, razı olmuş (kimse).

Ehl-i ʿışḳuñ boynına bir bārdur ṭaʿn-ı raḳīb
Ḳāyil idük cevrine aġyārı bāri olmasa

ḳāyil olaydı:

1. **ḳāyil olaydı:**-*a, -y, -dı*
Kaside 3
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Rıza göstermek, kabullenmek.

Bendeñ ḳıyās iderdüm kim māla ṭoġruluḳla
Bir ḫıdmet eyleyeydüm kim ḫalḳ olaydı ḳāyil

ḳāyim olam:

1. **ḳāyim olam:**-*am*
Mesnevi 5
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Ayakta durmak. II Beklemek.

Ṣıdḳ ile işigüñde ḳāyim olam
Gice gündüz duʿāda dāyim olam

kāyim olmaġ:

1. **ḳāyim olmaġ:**-*maġ*
Mesnevi 3
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Ayakta durmak. II Güçlü ve sağlam olmak.

ʿİzzetüñ ḳaṣrı ḳāyim olmaġ içün
Salṭanat pāydār olmaġ içün

ḳāyim olsam:

1. **ḳāyim olsam:**-*sa, -m*
Tesdis 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ayakta durmak. II Güçlü ve sağlam olmak.

Serv gibi ḳāyim olsam ḫıdmete bil bağlasam
Pāyüñe düşsem yüzüm sürsem …… ağlasam

kāyim-makām ola:

1. **ḳāyim-makām ola:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kutlu kişinin yerine geçmek.

Maḥv-ı vücūd iderse eger yana yana dil
Meclisde şemʿ-i bezm aña ḳāyim-makām ola

kayṣer:

1. **ḳayṣer:**
Kaside 6
Mısra: **46**
Yiğitliği ve kahramanlıklarıyla bilinen Rum imparatoru.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

Kayser-sipāh:

1. **Kayser-sipāh:**
Gazel 350
Mısra: **6**
Ordunun Kayser'i. II Sevgili.

İsfendiyār-ı maʿreke vü Ḳahramān-amān
Ḳayser-sipāh u Sām-süvār u Peşen-gürūh

kaysı mecnūn eyleyen sevdāyı:

1. **ḳaysı mecnūn eyleyen sevdāyı:**-*y, -ı*
Gazel 328
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kays'ı Mecnun eden sevda. II Aşk.

Dil virelden zülfüñe Leylāyı bildüm nidügin
Ḳaysı Mecnūn eyleyen sevdāyı bildüm nidügin

kaz avazlu:

1. **ḳaz avazlu:**
Kaside 10
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kaz ağızlı (kimse).

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

ḳażā:

1. **ḳażā:**
Rübai 2
Mısra: **2**
Allah'ın ezelden takdir ettiği şeylerin meydana gelmesi.

Çīzī zed ü pergār-ı ḳażā ḫāric nīst
V'ez dāyire-i cism ḳażā ḫāric nīst

2. **ḳażā:**
Gazel 62
Mısra: **2**
Osmanlı Devletinde kadının hükmü altında olan yer.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

3. **ḳażā:**
Gazel 491

Mısra: **1**
Osmanlı Devletinde kadının hükmü altında olan yer.

Kim virür baña ḳażā il
ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

4. **ḳażādur:**-*dur*
Mesnevi 2
Mısra: **45**
Osmanlı Devletinde kadının hükmü altında olan yer.

Bir ḳażādur ki her gelen ḥākim
Seksen aḳçeyle aḫẕ ider dāʾim

5. **ḳażāyı:**-*y, -ı*
Mesnevi 2
Mısra: **67**
Osmanlı Devletinde kadının hükmü altında olan yer.

Serverā bu ḳażāyı leyl ü nehār
Ṭalebe bir ḳavī sebeb daḫı var

6. **ḳażā:**
Mesnevi 4
Mısra: **103**
Osmanlı Devletinde kadının hükmü altında olan yer.

Ne ḳadar kim ḳażā murād itsem
Alurın diyü birin ad itsem

ḳażāʿarżı:

1. **ḳażāʿarżı:**-*ı*
Gazel 467
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kazayı arz etme, isteğe göre kaderini belirleme.

Şāh-ı ḳader-tüvāna ḳażā ʿarżı fi'l-meṣel
Bir ḳaṭre iltimāsına beñzer seḥābdan

ḳażādan fāriġ olup:

1. **ḳażādan fāriġ olup:**-*up*
Kaside 3
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Kadılıktan feragat etmek, kadılığı bırakmak.

Yaʿnī ḳuluñ Ḳabūlī bir yirde ḳāżi iken
Fāriġ olup ḳażādan oldı ḳapuña vāṣıl

ḳażā-i ḥamā:

1. **ḳażā-i ḥamā:**
Mesnevi 8
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Osmanlı Devleti'nde Trablusşam Eyaleti'ne bağlı Hamâ kazası.

Nāmı ol maṭlabuñ ḳażā-i Ḥamā
Bize telḫīṣ olınmış idi şehā

ḳażā-i nefs-i Gedūs:

1. **ḳażā-i nefs-i Gedūs:**
Mesnevi 2
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Gediz'in bizzat kadılığı.

Yaʿni şāhā ḳażā-i nefs-i Gedūs
Vaṭanumdur ki olmışam meʾnūs

ḳażānuñ ʿādet ü ādābı:

1. **ḳażānuñ ʿādet ü ādābı:**
Mesnevi 7
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kadılık görevinin âdeti ve adabı.

Ḳażānuñ ʿādet ü ādābı vardur
Bu ḳavmüñ başḳa bir elḳābı vardur

ḳażāya kalkan idüp:

1. **ḳażāya ḳalḳan idüp:**-*üp*
Gazel 103
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kazaya kalkan etmek, belalara karşı korunmak.

Ḳażāya ḳalḳan idüp
bendeñ oḳ gibi gönder
Ḫadeng-i himmete ey ḳaşı
yā ne ḥāyil olur

każāya rıżā:

1. **ḳażāya rıżā:**
Gazel 201
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kazaya rıza göstermek, verilen hükümlere boyun eğmek, kadere razı olmak.

Ne emr iderse muṭīʿüz
belāya lā dimezüz
Ḳażāya çünki rıżā
muḳteżāsı Eyyūbuñ

każāya rıżā göster:

1. **ḳażāya rıżā göster:**
Gazel 168
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kazaya rıza göstermek, verilen hükümlere boyun eğmek, kadere razı olmak.

Mümkin olduḳca rıżā
göster ḳażāya ey göñül
Ḳādir iseñ her belāya
ṣābır ol Eyyūbveş

każā-yı ḳudretde otururken:

1. **ḳażā-yı ḳudretde otururken:**-*ur, -ken*
Mesnevi 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kudretli yerde oturmak. II Kadılık makamında bulunmak.

Bir seḥer meclis-i
şerīʿatde
Otururken ḳażā-yı
ḳudretde

ḳażā-yı nefs-i Kütāhiyye:

1. **ḳażā-yı nefs-i Kütāhiyye:**
Gazel 105
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kütahya şehrinin kazası.

Ḳażā-yı nefs-i Kütāhiyye
bir cāhildedür şimdi
Ḥamiyyetden vefādan
kendü ḫālī kendü vālīdür

ḳażā-yı şāmı teşrīf itdi:

1. **ḳażā-yı şāmı teşrīf itdi:**-*di*
Tarih 13
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şam diyarına teşrif etmek, Şam'a gitmek. II Şam valiliğine tayin olmak.

Ol ṣadā-yı rūḥ-baḫş-ı
ġam-zedāyı diñledüm
Dir ḳażā-yı Şāmı teşrīf
itdi bir şān-ı şerīf

ḳāżi:

1. **ḳāżı:**
Gazel 299
Mısra: **9**
Kadı, hâkim, yargıç. II Cihan, dünya.

Cihān hem şāhid ü hem
müddeʿī hem ḳāżı hem
meşhūd
Ne s̱ābit oldı bildüñ mi
Ḳabūlī bu daʿvādan

2. **ḳāżi:**
Kaside 3
Mısra: **31**
Kadı, yargıç, hâkim.

Yaʿnī ḳuluñ Ḳabūlī bir
yirde ḳāżi iken
Fāriġ olup ḳażādan oldı
ḳapuña vāṣıl

3. **ḳāżı:**
Mesnevi 7
Mısra: **5**
Kadı, yargıç, hâkim.

Berāt-ı şāhi ile adı ḳāżı
Degül ammā ki emr-i şāha
rāżı

ḳāżı-ı ʿasker-i Rūm ili olan ʿālī-ḳadr:

1. **ḳāżı-ı ʿasker-i Rūm ili olan ʿālī-ḳadr:**
Kaside 4
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Rum diyarındaki askerin kadısı olan kadri yüce (kimse).

Ḳāżı-ı ʿasker-i Rūm ili olan ʿālī-ḳadr
Ḳavl-i maʿḳūl ile her birini ḳıldı ilzām

kāżı-i ḥaḳ-nā-şināsā:

1. **ḳāżı-i ḥaḳ-nā-şināsā:**-*ā*
Mesnevi 7
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Adaletsiz kadı. II Haymana kadısı Osman Bey.

Didüm ey ḳāżı-i ḥaḳ-nā-şināsā
Senüñle mümkin olmadı muvāsā

kāżı-i haymana:

1. **ḳāżı-i ḫaymana:**
Mesnevi 7
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Haymana kadısı (Osman Bey).

Özini ḳāżı-i Ḫaymana añlar
Özin bilmez sözin yabana söyler

ḳazıt:

1. **ḳazıtma:**-*ma*
Gazel 345
Mısra: **11**
Kazıtmak, tıraş etmek. II Yanaktaki ayva tüylerini tamamen kestirmek.

Ḳazıtma defter-i ḥüsnüñde ṭursun ḫaṭṭ-ı ruḫsāruñ
Bilürsin iʿtibār olmaz eger ḥakk olsa defterde

kebāb:

1. **kebābuz:**-*uz*
Gazel 145
Mısra: **8**
Ateş içerisinde dönerek kızartılmış et, kebap.

Nār-ı ġam ile döne döne ʿışḳ ocaġında
Ḳan aġlaruz efġān iderüz ṭut ki kebābuz

kebāb oldı:

1. **kebāb oldı:**-*dı*
Mesnevi 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Ateşte yanmak, kavrulmak II. Büyük bir acı yaşamak, yüreği yanmak.

Āteş-i ġamla dil kebāb oldı
ʿAzl ile ḥālümüz ḫarāb oldı

kebīş-i felek:

1. **kebīş-i felek:**
Gazel 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Feleğin koçu. II Felek, devran.

Tevsen-i dehr ü kebīş-i felek ü kebş-i zemīn
Biri ḳoç başuña biri ten-i zībāña fedā

kebk-i hırāmān:

1. **kebk-i ḫırāmān:**
Gazel 395
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Salınarak giden keklik. II Salınarak yürüyen sevgili.

Destinden uçursaydı ger ol kebk-i ḫırāmān
Bir naḳışla şeh-bāz-ı dili yine oḳurdı

kebk-reftār:

1. **kebk-reftār:**
Mesnevi 9
Mısra: **89**
Keklik yürüyüşlü (kimse). II Sevgili.

Tülek şāhin baḳışlu kebk-reftār
Balıḳcıl tellü iki dillü dil-dār

kebş-i zemīn:

1. **kebş-i zemīn:**
Gazel 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü koçu. II Dünya, yeryüzü.

Tevsen-i dehr ü kebīş-i felek ü kebş-i zemīn

Biri ḳoç başuña biri ten-i zībāña fedā

kebūter:

1. **kebūter:**
Gazel 238
Mısra: **3**
Güvercin, eski zamanlarda haberleşmek amacıyla ayağına mesaj sarılıp gönderilen posta güvercini.

Kebūter gibi murġ-ı cānı kūy-ı yāre gönderdüm
Maḥabbet-nāme peydā idüp aña perr ü bāl itdüm

2. **kebūter:**
Gazel 314
Mısra: **2**
Güvercin, eski zamanlarda haberleşmek amacıyla ayağına mesaj sarılıp gönderilen posta güvercini.

Dilā çengāl-i şāhīn-i firāḳ-ı yāre düşmişsin
Kebūter gibi kūy-ı yārdan āvāre düşmişsin

kebūterveş:

1. **kebūterveş:**
Gazel 333
Mısra: **6**
Güvercin gibi.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ṭarf-ı bāmuña
Saḳf-ı gerdūndan kebūterveş niçe alay ine

2. **kebūterveş:**
Gazel 386
Mısra: **6**
Güvercin gibi.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ey meh kūyuña
Süzilüp gökden kebūterveş niçe ālāy ine

kec:

1. **kec:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Eğri büğrü, çarpık. II Hileci ve fitneci Yecüc ile Mecüc kavmi.

Ḫaṭ-ı Yeʾcüc-i ruḫsārına ḫaddi sīm-tirkeşdür
Daḫı ol kec ḫurūc eyler o cānib şimdi münseddür

keder:

1. **keder:**
Gazel 319
Mısra: **1**
Dert, üzüntü, gam, hüzün.

Gider gerd-i ḫaṭuñ gird-i ʿiẕāruñdan keder gitsün
Keder virme dil-i aḥbāba ol gerdi gider gitsün

keder ṭuyduñsa:

1. **keder ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Gazel 214
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keder duymak, üzülmek.

ʿĀrife ʿayn-ı ʿināyetdür ḳuṣūrın añlamaḳ
Ger ḳuṣūr-ı mā-ʿabednādan keder ṭuyduñsa gel

keder virdi:

1. **keder virdi:**-*di*
Gazel 417
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Keder vermek: Kederlendirmek, üzmek.

Ruḫ-ı dil-ber gibi ḫāžır mücellādur gel ey ʿāşıḳ
Ġubār-ı ḫaṭṭını añma gider ḳalbe keder virdi

keder virme:

1. **keder virme:**-*me*
Gazel 319
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Keder vermek: Kederlendirmek, üzmek.

Gider gerd-i ḫaṭuñ gird-i ʿiẕāruñdan keder gitsün
Keder virme dil-i aḥbāba ol gerdi gider gitsün

2. **keder virme:**-*me*
Gazel 347
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Keder vermek: Kederlendirmek, üzmek.

Ṣafā mirʾātıdur ḫāṭır
keder virme mücellā ṭut
Küdūret gerdini āyīne-i
idrāke ḳondurma

kef:

1. **kefine:**-*i, -n, -e*
Kaside 2
Mısra: **59**
Avuç içi. II Eli açıklık, cömertlik.

Bī-keremdür kefine nisbet ile Ḥātem-i Ṭay
Devr-i ʿadlinde sitemger añılur Nūşirevān

2. **kef:**
Mesnevi 1
Mısra: **44**
Avuç, elin iç tarafı.

Be-ġam naḳd-i ʿömret ne-bāşed telef
Gehī def be-kef zen gehī kef be-def

3. **kef:**
Mesnevi 1
Mısra: **153**
Avuç, elin iç tarafı.

Tu hem cām ez-kef menih hem-çü Cem
Be-mey defʿ-i ġam kun be-mey defʿ-i ġam

4. **kef:**
Mesnevi 1
Mısra: **44**
Avuç, elin iç tarafı.

Be-ġam naḳd-i ʿömret ne-bāşed telef
Gehī def be-kef zen gehī kef be-def

kef geçme:

1. **kef geçme:**-*me*
Mesnevi 15
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kef geçmek: Tükenmek, bitmek, güçsüz kalmak.

Bunca kef geçme aḳçe üzre dede
Ḳaraca aḳçe pek geçer kefede

kefe:

1. **kefede:**-*de*
Mesnevi 15
Mısra: **76**
Terazi gözü.

Bunca kef geçme aḳçe üzre dede
Ḳaraca aḳçe pek geçer kefede

keff idicek yirlere:

1. **keff idicek yirlere:**-*ler, -e*
Kaside 4
Mısra: **126**
Kelime Tipi: **-**
Ele geçirilecek yer.

Ḥaḳḳı nā-ḥaḳ bilesin bāṭılı ḥaḳ añlayasın
İdesüñ keff idicek yirlere irḫā-yı licām

keffe:

1. **keffede:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **77**
Terazi gözü, kefe. II El, avuç.

Bir elde māl-i mīrī bir keffede reʿāyā
Olaydı bes berāber bī ḥabbe-i meṣāḳil

kef-i erbāb-ı kerem:

1. **kef-i erbāb-ı kerem:**
Kaside 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Cömert kimselerin eli.

Kef-i erbāb-ı kerem gibi direm ṭutmazlar
Bezl iderler yolına her kim iderse güẕerān

kef-i gevher-feşānuñ:

1. **kef-i gevher-feşānuñ:**-*uñ*
Tarih 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Cevher saçan el. II Paşanın cömertliği.

Kef-i gevher-feşānuñ cūd-baḫş-ı baḥr-i pür-gevher
Ḳad-i ʿarʿar-ḫırāmuñ ser-şikest-i gülbin-i gülşen

kefīl:

1. **kefīlüm:**-*üm*
Gazel 67
Mısra: **4**
Verdiği sözü yerine getirmeyenin ya da borcunu ödemeyenin tüm sorumluluklarını üstlenen kimse, kefil olan kişi. II Âşığın başı ve boynu, âşığın canı.

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi boynum var kefīlüm var

kehf-i fenāda:

1. **kehf-i fenāda:**-*da*
Gazel 222
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yokluk mağarası. II Dünya. II Ashab-ı Kehf'e telmihte bulunulmuştur.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse s̱āmin ol

keḥḥāl:

1. **keḥḥāl:**
Gazel 182
Mısra: **3**
Göz hekimi. II Göze sürme çeken kişi.

Var iken sürme-i ḫāk-i reh-i yār ey keḥḥāl
Nidelüm kuḥl-ı Ṣıfāhānı var al gözüñe ṣoḳ

k'ehl:

1. **k'ehline:**-*i, -n, -e*
Mesnevi 9
Mısra: **66**
Ki ehli.

Zekāt-ı ḥüsnüñ iḥsān it faḳīre
Kerem ehli odur k'ehline vire

kehle bāzārı:

1. **kehle bāzārı:**
Kaside 13
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bitpazarı.

Yüzüñ arduñ ʿaraba çarḫı gibi nā-maʿlūm
Kehle bāzārı yirüñdür yüri dingil dingil

kelām:

1. **kelāmı:**-*ı*
Beyit 139
Mısra: **1**
Söz, laf, ifade, söylem.

Fehm ider bu kelāmı düşmen ü dost
Eski düşmen kişiye olmaz dost

2. **kelāmumuz:**-*umuz*
Gazel 155
Mısra: **3**
Söz, laf, ifade, söylem.

Fehm eylemez kelāmumuz ehl-i dil olmayan
Biz hem-zebān-ı bülbül-i bāġ-ı belāġatüz

3. **kelāmuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 368
Mısra: **8**
Söz, laf, ifade, söylem.

Kemāl-i ʿilm ile maʿlūm-ı ʿālem olsañ el-ḥāṣıl
Dilā ehl-i kemāl olsañ kelāmuñda meʾāl olsa

4. **kelām:**
Kaside 4
Mısra: **28**
Söz, laf, ifade, söylem.

Fitnedür istemezüz anı aradan çıḳsun
Müttefiḳdür bu kelām üzre cemīʿ-i ḫuddām

5. **kelāmum:**-*um*
Kaside 9
Mısra: **39**
Söz, laf, ifade, söylem.

Kelāmum nuṭḳ-ı Ḥaḳdur diyü çıḳma perdeden dervīş
Söz añlayan maʿānī gözleyen ʿirfāna ʿışḳ olsun

6. **kelāmuñ:**-*uñ*
Terci-bend 4
Mısra: **51**

Söz, laf, ifade, söylem.

Baş aġrıdur kelāmuñ eger bī-meʾāl iseñ
Gel sen de böyle mālik-i māl ü menāl iseñ

kelām-ı ehl-i hūşa:

1. **kelām-ı ehl-i hūşa:**-*a*
Gazel 377
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Akıl sahiplerinin sözü.

Ḳulaḳ ṭutma kelām-ı ehl-i hūşa
Cevāhir de olursa alma gūşa

kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür:

1. **kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür:**-*de*, -*dür*
Gazel 181
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk ilminin sözü.

Kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür maʿāni vü ʿışḳ
Ne ḥikmet oḳuyan añlar anı ne naḥv u ne ṣarf

kelām-ı ḥaḳ:

1. **kelām-ı ḥaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Doğru söz.

Gel naṣīḥat diñle benden ögüt al şāyed saña
Bir gün ola lāzım ola bu kelām-ı ḥaḳ dede

kelām-ı ḥaḳdur:

1. **kelām-ı ḥaḳdur:**-*dur*
Gazel 263
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Doğru, hakiki söz.

Mecāzīdür diyü inkār idersin ʿışḳa ey ṣūfī
Kelām-ı ḥaḳdur ammā sözümüz sen bāṭıl añlarsın

kelām-ı metīn:

1. **kelām-ı metīn:**
Diğer 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Metnin sözü.

İki vech üzredür kelām-ı metīn
Biri menṣūr çün
Benātü'n-naʿş

kelām-ı muʿciz-niẓām:

1. **kelām-ı muʿciz-niẓām:**
Diğer 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mucizevi sözler. II Şiir.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān
İnne mine'ş-şiʿri le-ḥikme
taḳrīr-i dil-peẕīr ile maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi
Erbāb-ı ṣınāʿat-kelāmuñ ve aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ kelām-ı muʿciz-niẓām ve maḳāl-i siḥr-intiẓāmını

kelām-ı pādşāhī:

1. **kelām-ı pādşāhī:**
Gazel 89
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Padişah kelamı, sultan sözü.

Kelām-ı pādşāhī her kelāmuñ pādşāhıdur
Dil-i şāh-ı cihān ol pādşāhuñ taḫtgāhıdur

kelām-ı remz-i nihānuñ:

1. **kelām-ı remz-i nihānuñ:**-*uñ*
Beyit 113
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gizli işaretlerin sözü. II Sevgilinin ağzı.

Dehān-ı nükte-beyānuñ muʿabbir-i birdür
Kelām-ı remz-i nihānuñ müfessir-i sırdur

kelāmuhu:

1. **kelāmuhu:**
Beyit 196

Mısra: **1**
Onun kelamı, sözü.

Kelāmuhu muʿavvecu kelāmun
Meʾāluhu emelu ev elemun

kelāmuñ müzdi:

1. **kelāmuñ müzdi:**
Kıt'a 36
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sözün mükafatı.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüşān üzre saña bir eyü tīmār olsun

kelāmuñ şanʿatı:

1. **kelāmuñ şanʿatı:**
Gazel 436
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kelamın sanatı, söz sanatı. II Kabûlî'nin şiirlerinde kullandığı sanat ve üslup.

Muşannaʿdur kelāmuñ şanʿatı gitdükce arturduñ
Ḳabūlī beyt-i şiʿrüñ ḫayli üstādānedür şimdi

kelb-i ʿaḳūr:

1. **kelb-i ʿaḳūr:**
Kaside 13
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Kuduz köpek. II Kabûlî'nin ardından ileri geri konuşan kişi.

Gerçi it dirligidür dirligüñ ey kelb-i ʿaḳūr
Bulduġuñ mühmeli ekl eyle ḫırıldaşma ırıl

kelb-i muḍil:

1. **kelb-i muḍil:**
Kaside 13
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Kötü yola götüren köpek. II Kabûlî'nin ardından ileri geri konuşan kişi.

Ḥāṣılı çıḳsa gözüñ görmeseñ ʿālemde bizi
Ya geberseñ yüzüñi görmesek ey kelb-i muḍil

ke'l-firāḳi:

1. **ke'l-firāḳi:**
Beyit 26
Mısra: **2**
Ayrılık gibi.

Bizi āḫir helāk ider bu firāḳ
Ke'l-firāḳi mehāliku'l-ʿuşşāḳ

kelimāt:

1. **kelimātuñ:**-*uñ*
Gazel 382
Mısra: **18**
Söz, kelam, ifade. II Kabûlî'nin sözü.

Ey Ḳabūlī naẓar itmiş saña pīr
Kelimātuñ ḳatı dervīşāne

2. **kelimāt:**-*ı*
Mesnevi 5
Mısra: **18**
Söz, kelam, ifade. II Çavuş'un sözü.

Şekl-i murdārı mürde-i kābūs
Kelimātı ʿabeş ṣıfātı ʿabūs

kelimāt-ı ümerā vü ḫükkām:

1. **kelimāt-ı ümerā vü ḫükkām:**
Kaside 4
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Hükümdarların ve emirlerin sözleri.

Gördi cünbişleri baġy eyledi ṭuġyān-ı fesād
Diñlenilmez kelimāt-ı ümerā vü ḫükkām

kelle:

1. **kellede:**-*de*
Gazel 85
Mısra: **6**
Kafa, baş. II Âşığın başı.

Bir Rūmili dil-āverine bendeyem k'anuñ
Zaḫm-ı külüngi kellede perr-i külengdür

2. **kelle:**
Beyit 238
Mısra: **1**
Kafa, baş. II İnsan.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

3. **kelle:**
Kaside 4
Mısra: **99**
Kafa, baş.

Aldılar kellesini kelle geçerken āḫir
ʿĀḳıbet buldı tesellāyı ḫavāṣ ile ʿāvām

kelle-i aʿdā:

1. **kelle-i aʿdā:**
Kaside 5
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Düşmanların kellesi.

Ḳara ṭopraġ ile birdür yoluñda kelle-i aʿdā
Reh-i miḥnetde ṭopraḳ başlarına ḳavm-i tersānuñ

kelle-i bī-maġz:

1. **kelle-i bī-maġz:**
Gazel 294
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Akılsız baş. II Âşığın başı.

Ḫaṭā-nāme bir elde kelle-i bī-maġz bir elde
Seri teslīm bizden ḥāṣılı seyf ü ḳalem sizden

kelleleri aldılar:

1. **kelleleri aldılar:**-*dı, -lar*
Kaside 4
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Kellerini almak, başlarını keserek öldürmek.

Kesdiler başını anuñ daḫı defʿ oldı nizāʿ
Aldılar kelleleri ortada ḳaldı ecsām

kellesin cüdā ḳıl:

1. **kellesin cüdā ḳıl:**
Gazel 373
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
(Düşmanın) Kellesini ayırmak, kafasını keserek öldürmek.

Cidār üzre görünsün ṭōbveş ṭāvus gibi başı
Cüdā ḳıl kellesin tīġ ile ḫaṣmuñ dik sinān üzre

kellesini aldılar:

1. **kellesini aldılar:**-*dı, -lar*
Kaside 4
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Kellesini almak, öldürmek.

Aldılar kellesini kelle geçerken āḫir
ʿĀḳıbet buldı tesellāyı ḫavāṣ ile ʿāvām

kem:

1. **ez-kem:**
Gazel 254
Mısra: **14**
Az, eksik.

Çü āb-gīne-i seng-i ʿadū küteh be-zen
Be-reh-guẕār-ı ḥasūdān çü ẕerre kem ez-kem

2. **kem:**
Gazel 254
Mısra: **14**
Az, eksik.

Çü āb-gīne-i seng-i ʿadū küteh be-zen
Be-reh-guẕār-ı ḥasūdān çü ẕerre kem ez-kem

3. **kem:**
Gazel 294
Mısra: **2**
Az, eksik. II Kusur, hata, kabahat.

Ḫaṭā itdüm recā-yı ʿafv u iḥsān eylerem sizden
Gel ey sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ kem bizden kerem sizden

kem ez-kem:

1. **kem ez-kem:**
Diğer 1
Mısra: **80**

Kelime Tipi: -
Azdan az, çok az.

Cürmhā-yı Ḳabūlī bīş ez-bīş
Pīş-i luṭf-ı tu līk kem ez-kem

kem ü bīş:

1. **kem ü bīş:**
Mesnevi 7
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Eksik ve fazla.

Eyü yatlu bed ü nīk ü kem ü bīş
Ḳapuña ʿarża ḳıldum nūş eger nīş

kemāhī:

1. **kemāhī:**
Mesnevi 9
Mısra: **11**
Hakkıyla, tam manasıyla.

Melāḥat baḥri içinde kemāhī
Degül mi iki ḳaşı iki māhī

kemāl:

1. **kemāl:**
Gazel 90
Mısra: **9**
Fazilet, ilim ve ahlak gibi manevi hususiyetler bakımından olgunluğa erişmek.

Kāmile ger ʿayn-ı māl ise kemāl
Mālik-i mālem kemālüm vardur

2. **kemālüm:**-*üm*
Gazel 90
Mısra: **10**
Fazilet, ilim ve ahlak gibi manevi hususiyetler bakımından olgunluğa erişmek.

Kāmile ger ʿayn-ı māl ise kemāl
Mālik-i mālem kemālüm vardur

3. **kemālin:**-*i, -n*
Gazel 105
Mısra: **3**
Fazilet, ilim ve ahlak gibi manevi hususiyetler bakımından olgunluğa erişmek.

Kemāl ehli kemālin vaṣf iderler ehl-i dil ẕātuñ
Ṣıfāt-ı ẕātuñ olmaḳ cümle maḳbūl-i ahālīdür

4. **kemāl:**
Gazel 225
Mısra: **7**
Fazilet, ilim ve ahlak gibi manevi hususiyetler bakımından olgunluğa erişmek.

Kemāl iẓhār ider her kimde olsa gül gibi kendin
Ẓuhūr eyler deminde herkesüñ āṣārı sulṭānum

5. **kemāl:**
Gazel 232
Mısra: **2**
Fazilet, ilim ve ahlak gibi manevi hususiyetler bakımından olgunluğa erişmek.

Kemāl īcāb iderse ehline iḥsānı sulṭānum
Kemāl ile bilürsüz bu dil-i nālānı sulṭānum

6. **kemāl:**
Gazel 368
Mısra: **1**
Fazilet, ilim ve ahlak gibi manevi hususiyetler bakımından olgunluğa erişmek.

Dil alsa gördügüñ demde dil-ārāda kemāl olsa
Murāduñ añlasa ʿālemde dil-dār ehl-i ḥāl olsa

7. **kemāl:**
Kıt'a 6
Mısra: **2**
Fazilet, ilim ve ahlak gibi manevi hususiyetler bakımından olgunluğa erişmek.

Dīdem imrūz ṣad nüvīsī-rā
Çün hilāl ez-kemāl müstaġnī

8. **kemālince:**-*i, -n, -ce*
Mesnevi 4
Mısra: **64**
Fazilet, ilim ve ahlak

gibi manevi hususiyetler bakımından olgunluğa erişmek.

Siz de erbāb-ı faẕla ḥālince
Bir naẕar ḳılsañuz kemālince

9. **kemālüñ:**-*üñ*
Tarih 21
Mısra: **6**
Fazilet, ilim ve ahlak gibi manevi hususiyetler bakımından olgunluğa erişmek.

Faẕl ile yoḳdur nihāyet ʿilmüñüñ
Ḥaddi yoḳ irmiş kemālüñ ġāyete

10. **kemāle:**-*e*
Terci-bend 4
Mısra: **3**
Fazilet, ilim ve ahlak gibi manevi hususiyetler bakımından olgunluğa erişmek.

Baḳmaz kemāle şimdi kişi māladur naẕar
Vāfirce māla ḳādir iseñ her işüñ biter

kemāl ehli:

1. **kemāl ehli:**
Gazel 65
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan sahipleri.

Kemāl ehli maʿārif ṣāḥibiyüm diyü lāf urmaḳ
Ḳabūlī ʿālem-ārālıḳ degül ʿālem aralıḳdur

2. **kemāl ehli:**
Gazel 105
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan sahipleri.

Kemāl ehli kemālin vaṣf iderler ehl-i dil ẕātuñ
Ṣıfāt-ı ẕātuñ olmaḳ cümle maḳbūl-i ahālīdür

3. **kemāl ehli:**
Terci-bend 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan sahipleri.

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl ehli ḫān imiş
Ḥayfā vü ḥasretā ki zamān ol zamān imiş

kemāl ehli olanlar:

1. **kemāl ehli olanlar:**-*lar*
Gazel 93
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İlim ve fazilet sahibi olan (kimse), ârif.

Kemāl ehli olanlar māʾil-i māl ü menāl olmaz
Miṣālin fikr ider anlar cihānuñ māl bilmezler

kemāl ehline:

1. **kemāl ehline:**-*n, -e*
Beyit 236
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan sahipleri.

Ser-i aḥbāba ḫāk-i āstānuñ tāc-ı ʿizzetdür
Güle baḳmaḳ kemāl ehline bir şāhāne ḫilʿatdur

2. **kemāl ehline:**-*n, -e*
Gazel 369
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan sahipleri.

Dünyā ġamını añma kemāl ehline ey dil
Pākān-ı ṣafā öñüne murdārı getürme

3. **kemāl ehline:**-*n, -e*
Gazel 123
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan sahipleri.

Ṣafāyıla geçer ʿömrüñ kemāl ehline raġbet ḳıl
Taṣavvur bu ṭarīḳa mühtedīdür ʿaḳl cāzimdür

4. **kemāl ehline:**-*n, -e*
Gazel 231
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -

İlim ve irfan sahipleri.

Kemāl ehline çün kim bī-ʿivażdur luṭf u iḥsānuñ
Ne lāzım vāḳıf itmek luṭfuña nā-dānı sulṭānum

5. **kemāl ehline:**-*n, -e*
Gazel 232
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İlim ve irfan sahipleri.

Kemāl īcāb iderse ehline iḥsānı sulṭānum
Kemāl ile bilürsüz bu dil-i nālānı sulṭānum

kemāl ehlini bulduḳca:

1. **kemāl ehlini bulduḳca:**-*duḳca*
Gazel 496
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kemal ehlini bulmak, faziletli bir kimseyle karşılaşmak.

Meyüñ keyfiyyetin bir merd-i ʿārifden suʾāl eyle
Kemāl ehlini bulduḳca maʿārifden suʾāl eyle

kemāl ehlinüñ melceʾ vü meʾmeni:

1. **kemāl ehlinüñ melceʾ vü meʾmeni:**
Kıt'a 27
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kemal ehlinin sığındığı yer.

Żarar ṣāḥibinüñ ḳavī mesnedi
Kemāl ehlinüñ melceʾ vü meʾmeni

kemāl erbābınuñ serdārı:

1. **kemāl erbābınuñ serdārı:**
Gazel 225
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İrfan sahiplerinin serdarı. II İlim ve irfan sahibi âşıkların lideri olan sevgili.

Der-i devlet-medāruñda nola ser ḳorsa kāmiller
Kemāl erbābınuñ sensin bugün serdārı sulṭānum

kemāl üʿilm ü ḥayā vü edeb:

1. **kemāl üʿilm ü ḥayā vü edeb:**
Kıt'a 31
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kemal, ilim, hayâ ve edep.

Yaʿni belā vü zillet ü nekbet edebsizüñ
Olsun kemāl üʿilm ü ḥayā vü edeb sizüñ

kemāl üʿilm üʿirfānuñ:

1. **kemāl üʿilm üʿirfānuñ:**-*uñ*
Mesnevi 7
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Olgunluk, ilim ve irfan.

Senüñ bu fende iẕʿānuñ gerekdür
Kemāl üʿilm üʿirfānuñ gerekdür

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup:

1. **kemāl ü maʿrifete rāġıb olup:**-*up*
Diğer 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Fazilet ve marifete rağbet etme.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekṣeri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḫālet-i ruḫṣat virildi Ammā

kemāl-i faẓlında:

1. **kemāl-i faẓlında:**-*ı, -n, -da*
Mesnevi 4
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Fazilet olgunluğu, iyilik, mükemmellik.

Luṭf-ı Ḥaḳḳuñ kemāl-i faẕlında
Pādşāhuñ zamān-ı ʿadlinde

kemāl-i faẕlla:

1. **kemāl-i faẕlla:**-*la*
Diğer 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fazilet olgunluğu, mükemmellik.

Ḥamd ü şükr ü sipās ol Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki efrād-ı ādemiyānı kemāl-i faẕlla ārāste ḳılup zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından yenābiʿ-i ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı dehānlarından

kemāl-i ʿilm:

1. **kemāl-i ʿilm:**
Gazel 368
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İlmin olgunluğu, fazileti.

Kemāl-i ʿilm ile maʿlūm-ı ʿālem olsañ el-ḥāṣıl
Dilā ehl-i kemāl olsañ kelāmuñda meʾāl olsa

kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden:

1. **kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden:**-*den*
Diğer 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşk ve muhabbet olgunluğu.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

kemāl-i kerem:

1. **kemāl-i kerem:**
Mesnevi 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Çokça iyilik, lütuf, ihsan.

Var kemāl-i kerem çü şānuñda
Bir murādum var āstānuñda

kemāl-i künh-i ẕātıyla:

1. **kemāl-i künh-i ẕātıyla:**-*y, -la*
Beyit 112
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kişinin hakiki olgunluğu.

Ḫudā ḫāk-i siyehden ḫalḳ idüpdür cümle insānı
Kemāl-i künh-i ẕātıyla ne bilsün ins ü cin anı

kemāl-i luṭf:

1. **kemāl-i luṭf:**
Gazel 358
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İhsanın büyüklüğü, yüce lütuf. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

ʿAceb mi ḫūşe-çīn-i ḫᵛānuñ ola zümre-i aḥbāb
Kemāl-i luṭf dilde kāse-i ḫᵛān-ı niʿam elde

kemāl-i luṭf u mürüvvet zamānıdur:

1. **kemāl-i luṭf u mürüvvet zamānıdur:**-*dur*
Gazel 124
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İyilik ve lütuf zamanı.

Bizden cenāb-ı ḥażrete minnet zamānıdur
Sizden kemāl-i luṭf u mürüvvet zamānıdur

kemāl-i luṭfuña:

1. **kemāl-i luṭfuña:**-*uñ, -a*
Kaside 8
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Yüce lütuf, ihsan. II Ferhat Paşa'nın lütfu, keremi.

Cihānda ʿuhdesinden kim gelürse ḫıdmet anuñdur
Kemāl-i luṭfuña maẓhar egerçi cümle ḫuddāmuñ

kemāl-i luṭfuñuñ bir zerresi:

1. **kemāl-i luṭfuñuñ bir ẕerresi:**
Kaside 1
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Yüce lütfunun bir zerresi. II Vezir Osman Paşa'nın lütfunun bir parçası.

Kemāl-i luṭfuñuñ bir ẕerresi dillerle şerḥ olmaz
Nice ʿadd olunur ẕerrātı ḫurşīd-i dıraḫşānuñ

kemāl-i luṭfuñuz:

1. **kemāl-i luṭfuñuz:**-*uñuz*
Gazel 172
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İhsanın büyüklüğü, yüce lütuf. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Ḫuṣūṣumuz size maḫṣūṣ iken neden şāhum
Kemāl-i luṭfuñuz aġyāra idesiz taḫṣīṣ

kemāl-i ṣunʿ:

1. **kemāl-i ṣunʿ:**
Beyit 146
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın kudreti ve ihsanı.

Bir avuc ṭopraḳ kemāl-i ṣunʿ ile insān olur
Saʿy ile bir ḳaṭre ṣu deryā-yı bī-pāyān olur

kemāl-i sunʿ-ı nakḳāşı görmek isterseñ:

1. **kemāl-i sunʿ-ı naḳḳāşı görmek isterseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 402
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nakkaşın kudretinin mükemmelliğini görmek istemek. II Âlemleri süsleyen Allah'ın mükemmel yaratılışını görmek istemek.

Cemāl-i bā-kemāl-i ḥażret-i aġaya nāẓır ol
Ḳabūlī görmek isterseñ kemāl-i sunʿ-ı naḳḳāşı

kemān:

1. **kemān:**
Mesnevi 5
Mısra: **87**
Yay, kavis.

Egri ol uġrıdur ki hem-çü kemān
Herkesüñ ḳoltuġına gire hemān

2. **kemān:**
Gazel 489
Mısra: **6**
Yay, kavis. II Sevgilinin şekil itibariyle yaya benzeyen kaşları.

Ḫadeng-i cevre nişān itmedük kimesne ḳomaz
Meded virilmesün ol ḳaşları kemāna kemān

kemān itme:

1. **kemān itme:**-*me*
Gazel 298
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eğmek, bükmek. II Sevgilinin kaşlarını çatması.

Çatup ḳara ḳaşuñı ḫışm ile kemān itme
Ḳabūli bendeñ efendi alınmaz yayḳaradan

kemān-ebrū:

1. **kemān-ebrū:**
Gazel 139
Mısra: **5**
Kaşları yay gibi biçimli ve düzgün olan (kimse). II Yay kaşlı sevgili.

Ḫadeng-endāz-ı ġamzeñ ey kemān-ebrū dil-i zāra
Atar tīr-i cefāyı biñde birisi ḫaṭā itmez

2. **kemān-ebrū:**
Gazel 417
Mısra: **3**
Kaşları yay gibi biçimli ve düzgün olan (kimse). II Yay kaşlı sevgili.

ʿAceb ḫūnī degül mi ey kemān-ebrū tir-i ġamzeñ

Dil-i şeydā gibi nice ġarībüñ ḳanına girdi

kemend atup:

1. **kemend atup:**-*up*
Gazel 200
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Halat atmak, ipi ucundan tutup birkaç kez döndürdükten sonra yakalanması istenilen şeye fırlatmak.

Yine bir āstāna intisāb itdüm ki mihrāsā
Kemend atup irişmez ṭāḳına eyvānı keyvānuñ

kemend-i ġamdan āzād it:

1. **kemend-i ġamdan āzād it:**
Beyit 207
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Keder zincirinden azat etmek. II Dertten ve kederden kurtarmak.

Esīrüñdür dil-i şeydā ġarībüñ müstemendüñdür
Kemend-i ġamdan āzād it ḳuluñdur derdmendüñdür

kemend-i ġuṣṣā vü ġamdan āzādem:

1. **kemend-i ġuṣṣā vü ġamdan āzādem:**-*em*
Gazel 327
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gam ve keder bağından azade. II Dert ve kederden kurtulmuş âşık.

Kemend-i ġuṣṣā vü ġamdan iki ʿālemde āzādem
Ḳabūlī bende-i fermān-ı pīr-i ʿışḳ-ı pākem ben

kemend-i ḫalḳa-bend-i ġamdan āẕād eyle:

1. **kemend-i ḫalḳa-bend-i ġamdan āẕād eyle:**
Gazel 228
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keder halkasının bağından azat etmek. II Dertten ve kederden kurtarmak, sıkıntıyı gidermek.

Ġulām-ı ḫalḳa-der-gūş it ḳapuñda tek ten-i zārı
Kemend-i ḫalḳa-bend-i ġamdan āẕād eyle sulṭānum

kemer-i cisr-i bedenden geçelüm:

1. **kemer-i cisr-i bedenden geçelüm:**-*elüm*
Gazel 241
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Beden köprüsünün kemerinden geçmek. II Bedenden geçmek, candan vazgeçmek.

Cūyāsā kemer-i cisr-i bedenden geçelüm
Cāndan el yuyalum ḳāleb-ı tenden geçelüm

kemīn ü kemān:

1. **kemīn ü kemān:**
Gazel 309
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Pusu ve yay. II Sevgilinin âşığa pusu kuran yay şekilli kaşları.

Müjeñ tīr-i ġamzeñle cān almaġa
Gözüñdür ḳaşuñdur kemīn ü kemān

kemīne:

1. **kemīneñi:**-*ñ, -i*
Gazel 349
Mısra: **5**
Zavallı, çaresiz, hakir. II Âşık.

İḥsān odur ki daʿvet idesin kemīneñi
Reşkinden öle bāʿiṣ olanlar ʿadāvete

2. **kemīne:**
Tesdis 2
Mısra: **20**
Zavallı, çaresiz, hakir. II Âşık.

Varup yoluñda ey sīmīn-semen yüz yire urmazsam
Kemīne bende-i fermān olup ḳapuñda ṭurmazsam

kemlik:

1. **kemlikden:**-*den*
Gazel 440
Mısra: **5**
Kötülük, fenalık.

Nesne taḥṣīl eylemez ʿālemde kemlikden kişi
Añduran eylikdür ādem ḳoma elden eyligi

2. **kemlik:**
Kaside 11
Mısra: **7**
Kötülük, fenalık.

Mürüvvet yanlarında ʿayb u iḥsān u kerem kemlik
Yaramazlıḳ yararlıḳdur diyen bedterlerin gördüm

kemmiyyet:

1. **kemmiyyetin:**-*i, -n*
Gazel 245
Mısra: **4**
Nicelik, çokluk, sayı.

Lāl olur vāḳıf olan sırrına dellāl olmaz
Kim ki ketm eyleye kemmiyyetin oldur ebkem

kemter:

1. **kemter:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Aşağı, değersiz (kimse).

Bu dāʿi-i kemīne bu ʿabd-i kemterīne
Kemter ki nice kemter kemter ġulām-ı muḳbil

2. **kemter:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Aşağı, değersiz (kimse).

Bu dāʿi-i kemīne bu ʿabd-i kemterīne
Kemter ki nice kemter kemter ġulām-ı muḳbil

3. **kemter:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Aşağı, değersiz (kimse).

Bu dāʿi-i kemīne bu ʿabd-i kemterīne
Kemter ki nice kemter kemter ġulām-ı muḳbil

kemter ġulāmum:

1. **kemter ġulāmum:**-*um*
Gazel 441
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Değersiz köle. II Sevgiliye köle olan kıymetsiz ve itibarsız âşık.

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

kemter ḳulum:

1. **kemter ḳulum:**-*um*
Kıt'a 25
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Değersiz köle. II Sevgiliye köle olan kıymetsiz ve itibarsız âşık.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

kenār itmek:

1. **kenār itmek:**-*mek*
Gazel 197
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kucaklamak, sarılmak.

Ol sehī-ḳaddi kenār itmek dilerseñ ey göñül
Yolına eşk-i revānuñ cūybār olmaḳ gerek

kenāra çıḳup:

1. **kenāra çıḳup:**-*up*
Gazel 298
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kenara çıkmak, kıyıya gelmek.

Ġarīḳ-ı lücce-i ḥüsn oldı zevraḳ-ı çeşmüñ
Ḳaşuñ kenāra çıḳup ālet oñarur ḳaradan

kenār-ı ʿayşa çıḳalum:

1. **kenār-ı ʿayşa çıḳalum:**-*alum*
Gazel 241
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Zevk kenarına çıkmak. II Eğlenmek, zevk almak.

Ey Ḳabūlī çıḳalum biz de kenār-ı ʿayşa
Zevraḳ-ı zerḳ ile gel baḥr-ı miḥenden geçelüm

kenār-ı bāġa çıḳup:

1. **kenār-ı bāġa çıḳup:**-*up*
Gazel 115
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bahçe kenarına gelmek.

Bahār irişdi şular şalını bulanı yürür
Kenār-ı bāġa çıḳup gülşeni ṭolanı yürür

kenār-ı bām-ı ḳaṣr-ı ḳadrüñe:

1. **kenār-ı bām-ı ḳaṣr-ı ḳadrüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 373
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kıymetli sarayın çatısının kenarı. II Gökyüzü, felek. II Bahsedilen devlet adamının yüce makamı.

Kenār-ı bām-ı ḳaṣr-ı ḳadrüñe irişmez engüşti
Meh-i nev pāye-ber-pāye çıḳarsa nerdübān üzre

kenār-ı zevḳ u ṣafāya:

1. **kenār-ı ẕevḳ u ṣafāya:**-*y, -a*
Kaside 6
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Zevk ve sefanın kucağı. II Keyif, zevk, sefa.

Kenār-ı ẕevḳ u ṣafāya belāyımış maʿber
Ṣafā murād idinen çoḳ belālara uġrar

kendi:

1. **kendi:**
Gazel 40
Mısra: **1**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

2. **kendin:**-*n*
Gazel 225
Mısra: **7**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Kemāl iẓhār ider her kimde olsa gül gibi kendin
Ẓuhūr eyler deminde herkesüñ āṯārı sulṭānum

kendin helāk itsün:

1. **kendin helāk itsün:**-*sün*
Tahmis 5
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Kendini helak etmek, çok üzülmek, kahrolmak.

Nice bir zehr-i ḳahr-ı hecr ile kendin helāk itsün
Kabūlī nice bir derd ile āh-ı sūznāk itsün

kendin sevdürür:

1. **kendin sevdürür:**-*ür*
Gazel 212
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kendini sevdirmek, başkaları tarafından sevilmesini sağlamak.

Yanına kim gelürse ışşı yüzler gösterür lā-büd
Muḥaṣṣal sevdürür kendin ḳadīmī āşnādan yeg

kendözüñ gösterme:

1. **kendözüñ gösterme:**-*me*
Tahmis 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kendini gösterme, belli etme.

Keşf-i ḥaḳāyıḳa irişem dirseñ aç gözüñ
Kesr it zücāc-ı ḳalbüñi gösterme kendözüñ

kendü:

1. **kendü:**
Beyit 183
Mısra: **1**

"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Kūhken kendü geçerken rūzgār-ı zūrkār
Aña da zūr itdi kār-ı rūzgār-ı zūrkār

2. **kendüden:**-*den*
Diğer 2
Mısra: **18**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Var idi erbāb-ı ḥācāta ʿuluvv-i himmeti
Kendüden bir şaḥṣı arżā itmek idi niyyeti

3. **kendü:**
Gazel 1
Mısra: **5**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

4. **kendüñi:**-*ñ, -i*
Gazel 19
Mısra: **2**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

5. **kendünüñ:**-*nüñ*
Gazel 28
Mısra: **8**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Ṣorma ey dil baña devr-i felek-i ġaddārı
Kendünüñ ġāyeti var cevrine yoḳdur ġāyāt

6. **kendüsi:**-*s, -i*
Gazel 40
Mısra: **10**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

7. **kendüden:**-*den*
Gazel 57
Mısra: **3**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Kendüden bī-zār olup çoḳ zūr iderse ʿāşıḳa
Niçe bir çeksün yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-zār zūr

8. **kendü:**
Gazel 80
Mısra: **10**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

ʿĀlem-i vaṣla Ḳabūlīnüñ odur irmedügi
Kendü kām almadan aġyāra varur ṭuyġuraḳor

9. **kendü:**
Gazel 105
Mısra: **12**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Ḳażā-yı nefs-i Kütāhiyye bir cāhildedür şimdi
Ḥamiyyetden vefādan kendü ḫālī kendü vālīdür

10. **kendü:**
Gazel 105
Mısra: **12**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Ḳażā-yı nefs-i Kütāhiyye bir cāhildedür şimdi
Ḥamiyyetden vefādan kendü ḫālī kendü vālīdür

11. **kendümüz:**-*müz*
Gazel 159
Mısra: **8**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Seg-i kūyuñ gibi ḳapuñda mekān it bize gel
Sözümüz geçse nola kendümüz evden bilürüz

12. **kendüñe:**-*ñ, -e*
Gazel 189
Mısra: **6**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime

Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

13. **kendüye:**-*y, -e*
Gazel 211
Mısra: **2**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Bülend-ḳad bize bir şūḫ-ı şeh-levend gerek
Ya himmeti kişinüñ kendüye bülend gerek

14. **kendüñi:**-*ñ, -i*
Gazel 217
Mısra: **1**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Derk-i esfelde ḳoma kendüñi pür-idrāk ol
Māsivā terkin ur ālāyiş-i ġamdan pāk ol

15. **kendüyi:**-*y, -i*
Gazel 246
Mısra: **6**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Sīm beñzetmiş özin cism-i semen-sīmāña
Ṣatdurur anuñ içün kendüyi dirhem dirhem

16. **kendüyi:**-*y, -i*
Gazel 248
Mısra: **4**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Cismüñe öyküneli külçe-i sīm
Ṣatdurur kendüyi dirhem dirhem

17. **kendü:**
Gazel 269
Mısra: **4**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Derūn-ı dilde ṣaḳlarsam nola sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ
Muʿazzezdür baña derd ü ġamuñ öz kendü cānumdan

18. **kendü:**
Gazel 324
Mısra: **9**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Kendü inṣāfına ḳalursa vefā ḳılmaz o yār
Biz Ḳabūlī bilürüz ḫūblaruñ enṣāfın

19. **kendü:**
Gazel 356
Mısra: **9**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

20. **kendüyi:**-*y, -i*
Gazel 390
Mısra: **10**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Almaz ḫaṭ-ı yāre göre bir pula Ḳabūlī
Kendüyi ile ṣatmasun iñen de benefşe

21. **kendüyi:**-*y, -i*
Gazel 392
Mısra: **8**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Heybet gerekdür erde ki her yerde göstere
Rūbāh-ı ḫaṣma kendüyi şīr-i jiyān gibi

22. **kendü:**
Gazel 421
Mısra: **6**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü per ü bāli olur yaġı

23. **kendü:**
Gazel 481
Mısra: **3**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Dil-dāra kendü ḥālini tafṣīle başladı
Aġyār bizüm işümüzi mücmel eyledi

24. **kendümde:**-*m, -de*
Gazel 516
Mısra: **8**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Āsiyāb-ı çarḫ ögütsün dāne-i ʿömrüm müdām
Ger benüm gendüm kadar kendümde kendüm var ise

25. **kendüsi:**-*s, -i*
Kaside 10
Mısra: **21**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Kendüsi bir nev-niyāz ammā yanında sāyevār
Bir ḳara abdālı var ammā ʿaceb ḳolaḳ dede

26. **kendü:**
Kaside 13
Mısra: **15**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Seni bu şekle ḳoyan kendü bed aʿmālüñdür
Laʿneti kendüñe ḳıl kimseden alma işkil

27. **kendü:**
Kıt'a 4
Mısra: **3**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Her kişi kendü kārına meşġūl
Ne bilür kimse kimsenüñ ḥālin

28. **kendü:**
Mesnevi 5
Mısra: **23**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Bir nice kendü gibi Etrāki
Getürüp şerʿe gör o nā-pāki

29. **kendüden:**-*den*
Mesnevi 15
Mısra: **40**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Senüñ ile ṭurur senüñle yatur
Ne saña kendüden ziyān getürür

30. **kendüyi:**-*y, -i*
Muhammes 1
Mısra: **21**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Kendüyi ʿālemlere ʿışḳuñla rüsvā ḳılduġı
Gönlüni sevdā-yı ʿışḳuñ birle şeydā ḳılduġu

31. **kendü:**
Müseddes 5
Mısra: **26**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Zimām-ı raḫş-ı furṣat elde iken ṭurma iḥsān it
Çerāġ uyarıgör kendü elüñle yaḳ fürūzān it

32. **kendü:**
Tahmis 2
Mısra: **7**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Pāk ide gerd-i kederden sile kendü nefsini
Jeng-i miḥnetden mücellā ḳıla kendü nefsini

33. **kendü:**
Tahmis 2
Mısra: **8**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Pāk ide gerd-i kederden sile kendü nefsini
Jeng-i miḥnetden mücellā ḳıla kendü nefsini

34. **kendü:**
Tahmis 2
Mısra: **9**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Virmeye kūy-ı fenāda yile kendü nefsini
Men ʿaref sırrı ṭarīḳinden güẕer ṭuyduñsa gel

35. **kendü:**
Tahmis 4
Mısra: **4**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Maḫzen-i dilde sırr-ı cānı ḳodı
Kendü dilleşdi hem-zebānı ḳodı

36. **kendü:**
Tarih 12
Mısra: **3**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Kendü gibi ḫarları cemʿ itdügine yanına
Ol ṣanurdı bu diyārı ola merkeb egregi

37. **kendü:**
Tarih 15
Mısra: **6**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Sen ol şāh-ı kerīm-i mā'il-i ḫayrāt u ʿuḳbāsın
Cihānda ḫayır idersin ḫayır öz kendü mālüñden

38. **kendülerin:***-ler, -i, -n*
Terci-bend 3
Mısra: **19**
"Kendi" dönüşlülük zamiri.

Ẓāhirā kendülerin eylediler ḫ∨ār u ḫaḳīr
Maʿnide her biridür mülk-i ḳanāʿatde emīr

kendüm:

1. **kendüm:**
Gazel 516
Mısra: **8**
Buğday.

Āsiyāb-ı çarḫ ögütsün dāne-i ʿömrüm müdām
Ger benüm gendüm kadar kendümde kendüm var ise

kendüñ alçaḳ eyleme:

1. **kendüñ alçaḳ eyleme:***-me*
Kaside 10
Mısra: **52**
Kelime Tipi: **-**
Kendini küçük göstermek, alçalmak.

Dost diyüp kimisine kimine düşmen geçüp
Dost düşmen içre kendüñ eyleme alçaḳ dede

kendüñ āteşe atma:

1. **kendüñ āteşe atma:***-ma*
Beyit 21
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini ateşe atmak: Sonunu bile bile kendini tehlikeye sokmak.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe
ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

kendüñ göster:

1. **kendüñ göster:**
Beyit 61
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini göstermek: Beğenilecek, takdir edilecek niteliklerini ortaya koymak, gücünü göstermek.

Düşmen-i nā-merde kendüñ göster ey dil er gibi
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

kendüñe rām itmeyince:

1. **kendüñe rām itmeyince:***-me, -y, -ince*
Kaside 8
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Kendine itaat ettirmek, tutsak etmek, boyun eğdirmek.

Gelüp meydānuña baş ḳomayınca ḳomaduñ elden
ʿAdūyı kendüñe rām itmeyince yoḳdur ārāmuñ

kendüñi alçaḳ ṭutagör:

1. **kendüñi alçaḳ ṭutagör:***-a, -gör*
Gazel 372
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Alçak gönüllü olmak, kendini kimseden üstün görmemek, mütevazı olmak, gururdan ve kibirden arınmak.

Ey göñül kendüñi alçaḳ ṭutagör kim saña

Şāyed ol serv-ḳadüñ şu gibi göñli aḳa

kendüñi ʿayān eyle:

1. **kendüñi ʿayān eyle:**
Tahmis 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kendini göstermek, belli etmek.

ʿAzm-i gülgeşt-i būstān eyle
Gül gibi kendüñi ʿayān eyle

kendüñi bıraġursın:

1. **kendüñi bıraġursın:**-*ur, -sın*
Gazel 335
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kendini bırakmak, kendini belli bir durumun içine bırakmak.

Ġurūr ile çıḳarsın cāha ammā
Bıraġursın velī kendüñi çāha

kendüñi deryā eyle:

1. **kendüñi deryā eyle:**
Tahmis 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kendini derya eylemek. II Derya gibi olgunluğa erişmek.

Eyle deryā kendüñi gel ḳaṭreliḳden ol ḫalāṣ

Degme derd ile küdūret baġlama ey merd-i ḫāṣ

kendüñi göster:

1. **kendüñi göster:**
Gazel 18
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini göstermek: Beğenilecek, takdir edilecek niteliklerini ortaya koymak, gücünü göstermek.

ʿAdūya tīġ-i ġazā gibi kendüñi göster
Nice zamān unudılma miṣāl-i seyf-i Ḫaṭīb

kendüñi nihān it:

1. **kendüñi nihān it:**
Gazel 494
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kendini gizlemek, saklamak.

Nihān it kendüñi gencīne gibi künc-i ʿuzletde
Ne ḥācet açılup her merd-i nā-dāna ʿayān olmaḳ

kendüñi üstün eyleme:

1. **kendüñi üstün eyleme:**-*me*
Şarkı 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Kendini üstün görmek, büyüklenmek.

Farḳ eyle düşmānuñ dostuñ
Eyleme kendüñi üstün

kenger-i eyvānına irişmez:

1. **kenger-i eyvānına irişmez:**-*mez*
Kaside 1
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Sarayın kenger otuna erişmek. II Vezir Osman Paşa'nın makamına ulaşamamak.

Muʿallādur der-i ḳaṣr-ı bülend-i āsmān-ḳadrüñ
İrişmez kenger-i eyvānına eyvānı keyvānuñ

kenz-i maḫfī:

1. **kenz-i maḫfī:**
Kaside 4
Mısra: **137**
Kelime Tipi: -
Gizli hazine.

Dem ki ṣaçılmadı açılmadı kenz-i maḫfī
Çünki ḳan olmaya feṭḥ olmaz imiş ḳufl-ı merām

kerāmet:

1. **kerāmet:**
Gazel 24
Mısra: **10**
Cömertlik, lütuf, ihsan.

Tevānī ki her cā zi-ẕāt-ı kerīmet

Resīden zi-ṣoḥbet-i kirāmet kerāmet

kerāmet naḳdine mālik olan enbāna:

1. **kerāmet naḳdine mālik olan enbāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Keramet parasına sahip olan heybe. II İhsan sahibi, lütufkâr derviş.

Dil-i dānāsı dervīşānuñ enbān-ı kerāmetdür
Kerāmet naḳdine mālik olan enbāna ʿışḳ olsun

kerb:

1. **kerb:**
Beyit 49
Mısra: **2**
Kaygı, tasa, gam, keder.

Zehr-i ḳahr-ı ġam mizācum bozdı çekdüm çoḳ taʿab
Miʿdesin bozar görüp olursa da miʿdeli kerb

Kerbelā-yı belāya uġratdı:

1. **Kerbelā-yı belāya uġratdı:**-*dı*
Gazel 394
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kerbelâ'nın belasına uğratmak. II Kerbelâ'da çekilen ızdırapların benzerini yaşatmak.

Uġratdı Kerbelā-yı belāya bürehne-pā
Deşt-i ġama düşürdi beni ḳıldı serserī

kerb-i belā-yı Kerbelāda:

1. **kerb-i belā-yı Kerbelāda:**-*da*
Gazel 286
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kerbelâ belasının kederi. II Hazreti Hüseyin'e telmihte bulunulmuştur.

Teşne-leb kerb-i belā-yı Kerbelāda cān viren
Dimedi āvāze-i ḳālū belāya lā Ḥüseyn

kerb-i belā-yı Kerbelāda cān viren teşne-leb:

1. **kerb-i belā-yı Kerbelāda cān viren teşne-leb:**
Gazel 286
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kerbela'nın kederinde can veren (susuzluktan) dudağı kurumuş (kişisi). II Hazreti Hüseyin.

Teşne-leb kerb-i belā-yı Kerbelāda cān viren
Dimedi āvāze-i ḳālū belāya lā Ḥüseyn

kerd:

1. **kerdem:**-*em*
Beyit 35
Mısra: **2**
Yapmak, etmek, eylemek.

Şikeste dil zi-ġamet cān be-şevḳ-ı tu beste
Ḥikāyetī be-tu kerdem şikeste vü beste

2. **kerdī:**-*ī*
Gazel 7
Mısra: **9**
Yapmak, etmek, eylemek.

Nāleet-rā dilā füzūn kerdī
Bāz dil-dāde-i fülān şude'i

3. **kerdī:**-*ī*
Gazel 9
Mısra: **6**
Yapmak, etmek, eylemek.

Be-her cilā-yi çeşm-i remed dīde-rā besest
Kerdī zi-ḫāk-i pāy-i şumā tūtyā-yi mā

4. **kerd:**
Gazel 42
Mısra: **2**
Yapmak, etmek, eylemek.

Ey menem ez-bād-ı ḥasret der-hevā der-künc-i derd

Şeb-nişīn-i künc-i miḥnet rūz-gerd-i gird kerd

5. **kerdem:**-*em*
Gazel 355
Mısra: **8**
Yapmak, etmek, eylemek.

Ġam-ı cāngāh-rā mī-ḫˇāstem kʾez-dil kunem bīrūn
Dirīġā behr-i defʿeş her çe mī-kerdem füzūn geşte

kerde:

1. **kerde:**
Mesnevi 1
Mısra: **162**
Yapılmış, icra olunmuş (şey).

Ki īn kuhne-bünyād bī-üstüvār
Ki īn ṭāḳ ber-āb kerde ḳarār

kerde-i enār:

1. **kerde-i enār:**
Mesnevi 1
Mısra: **111**
Kelime Tipi: -
Ateş çıkaran saki. II Şarap sunan sevgili.

Biyā sāḳi ān kerde-i enār
Ki ān nār der-āb dāred ḳarār

kerem:

1. **kerem:**
Beyit 194
Mısra: **2**
İyilik, yardım, lütuf, ihsan.

Kerem-i kerīm germ-i leʾīm
Mükerremest kerem ki merg encāmest

2. **kerem:**
Beyit 228
Mısra: **1**
İyilik, yardım, lütuf, ihsan.

Mekrīst kerem ki merg encāmest
Mekrīst meger ki merg nāmest

3. **kerem:**
Gazel 12
Mısra: **3**
İyilik, yardım, lütuf, ihsan.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

4. **keremdür:**-*dür*
Gazel 281
Mısra: **5**
İyilik, yardım, lütuf, ihsan.

İşüñ fażl u hüner kāruñ keremdür ḫalḳa sulṭānum
Belī ṣādır olan luṭf u keremdür merd-i ʿāḳildan

5. **kerem:**
Gazel 294
Mısra: **2**
İyilik, yardım, lütuf, ihsan.

Ḫaṭā itdüm recā-yı ʿafv u iḥsān eylerem sizden
Gel ey sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ kem bizden kerem sizden

6. **keremī:**-*ī*
Gazel 317
Mısra: **8**
İyilik, yardım, lütuf, ihsan.

Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

7. **keremüñ:**-*üñ*
Gazel 407
Mısra: **1**
İyilik, yardım, lütuf, ihsan.

Ṣīt-ı naẓmuñ gibi ṭutdı keremüñ āfāḳı
Mesned-i ṣadr-ı saʿādetde olasın bāḳī

8. **keremüñ:**-*üñ*
Gazel 449
Mısra: **1**
İyilik, yardım, lütuf, ihsan.

Keremüñ gün gibi her ẕerreye mebẕūl olsun
Naẓar-ı pāküñ ile her kişi meşġūl olsun

9. **keremüñ:**-*üñ*
Kaside 7
Mısra: **25**
İyilik, yardım, lütuf, ihsan.

ʿAdd olınmaz keremüñ ḳaṭre-i deryā mānend
Hīç mümkin midür iḥṣā-yı vücūd-ı ẕerrāt

10. **kerem:**
Tarih 17
Mısra: **25**
İyilik, yardım, lütuf, ihsan.

Kerem ber-tu lāzım ʿaṭā ber-tu vācib
Ki mī-dānī ḳader ġarībān maḥcūb

kerem ehli:

1. **kerem ehli:**
Mesnevi 9
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Cömert, lütufkâr (kimse).

Zekāt-ı ḥüsnüñ iḥsān it faḳīre
Kerem ehli odur k'ehline vire

kerem ehli olan:

1. **kerem ehli olan:**
Gazel 281
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cömert olan, lütufkâr olan (kimse).

Dirīġ itme benüm sulṭānum iḥsān eyle iḥsānuñ
Kerem ehli olan luṭfın dirīġ eyler mi sāʾilden

kerem gelmez:

1. **kerem gelmez:**-*mez*
Gazel 230
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lütuf gelmek, ihsan gelmek.

Mürüvvet dād-ı Ḥaḳdur herkes andan müstefīż olmaz
Kerem gelmez keremsüzden ʿaḳīme ḳıyma sulṭānum

kerem it:

1. **kerem it:**
Gazel 203
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütfetmek, cömert davranmak, ihsan etmek.

Kerem it luṭf u kerem umma Ḳabūlī ilden
ʿĀlemüñ ḫalḳını sen ehl-i kerem mi ṣanduñ

2. **kerem it:**
Gazel 289
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lütfetmek, cömert davranmak, ihsan etmek.

Kerem it sāḳi ḳahve fincānın
Ādemüñ tāzelendürür cānın

kerem kānı:

1. **kerem kānı:**
Kaside 2
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Cömertlik kaynağı. II Lütfu ve ihsanı geniş olan 3. Murad.

Ḫüsrevā dādgerā baḥr-dilā ebr-kefā
Ey kerem kānı seḫā maʿdeni baḥr-ı iḥsān

2. **kerem kānı:**
Kıt'a 27
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kerem kaynağı. II Lütufkâr ve cömert kişi.

Eyā menbaʿ-ı fażl u yenbūʿ-ı efżāl
Kerem kānı luṭf u ʿaṭā maʿdeni

3. **kerem kānı:**
Terci-bend 1
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Cömertlik kaynağı. II Lütfu ve ihsanı bol olan sevgili.

Luṭfuñ olmazsa ey kerem kānı
Dest-i hecrüñ binā-yı ḳalbi yıḳar

kerem ḳıl:

1. **kerem ḳıl:**
Gazel 223
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Lütfetmek, cömert davranmak, ihsan etmek.

Ḳabūlī bende-i fermān-berüñdür āstānuñda
Kerem ḳıl bende-i fermāna iḥsān eyle sulṭānum

kerem ü ʿāṭıfet-i luṭfı:

1. **kerem ü ʿāṭıfet-i luṭfı:**-*ı*
Gazel 239
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Lütfunun sevgisi ve cömertliği.

Ḫubz-ı yeʾse daḫı biz ḳāʾilüz ammā şāhā
Kerem ü ʿāṭıfet-i luṭfı durur kān-ı kirām

kerem-i keff-i güherbārın:

1. **kerem-i keff-i güherbārın:**-*ın*
Kaside 2
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Cevherler saçan avucunun keremi. II 3. Murad'ın lütfunun çokluğu.

Kerem-i keff-i güherbārın işitdi yatdı
Dem idi ḫayli köpürür ḳabarırdı ʿummān

kerem-i kerīm:

1. **kerem-i kerīm:**
Beyit 194
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cömert kişinin ihsanı.

Kerem-i kerīm germ-i leʾīm
Mükerremest kerem ki merg encāmest

keremin görsek:

1. **keremin görsek:**-*se, -k*
Gazel 362
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Keremini görmek, lütfuna erişmek.

Sāḳī ṣıġanup destine cām alsa Ḳabūlī
Görsek keremin yine ol aḳ kollar açılsa

keremsüz:

1. **keremsüzden:**-*den*
Gazel 230
Mısra: **6**
Lütufsuz, ihsansız, cömert olmayan (sevgili).

Mürüvvet dād-ı Ḥaḳdur herkes andan müstefīż olmaz
Kerem gelmez keremsüzden ʿaḳīme ḳıyma sulṭānum

keremüñ ẕikr iden aḥbāba:

1. **keremüñ ẕikr iden aḥbāba:**-*a*
Gazel 477
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kereminden söz eden dostlar. II Lütfundan bahseden âşıklar.

Keremüñ ẕikr iden aḥbāba nola gönderseñ
Şeref-i mihrüñ ile teẕkire-i meẕkūrı

kerīh-manẓar:

1. **kerīh-manẓar:**
Mesnevi 5
Mısra: **61**
Kötü görünüşlü, çirkin (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

İt gibi bir kerīh-manẓar imiş
Ṭāliʿi gibi naḫs-ı ekber imiş

kerīmā:

1. **kerīmā:**
Beyit 24
Mısra: **2**

Ey kerem sahibi (Allah'ım)!

Ḫudāvendā ḫidīvā ḫundgārā
Kerīmā Ḳādirā Perverdigārā

kerīm-i cemīlü'l-ḫaṣāyil:

1. **kerīm-i cemīlü'l-ḫaṣāyil:**
Tarih 17
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hasletlerin güzellikleriyle cömert olan (kimse).

Tuyī ān kerīm-i cemīlü'l-ḫaṣāyil
Be-nezd-i cemāhīr-i aḥbāb-ı maḥbūb

kerr ü ferr:

1. **kerr ü ferr:**
Gazel 8
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güç ve kuvvet, görkem ve heybet.

Sen gün gibi ṭulūʿ idicek kerr ü ferr ile
Encüm-ṣıfat gürūh-ı ʿadū nā-bedīd ola

kerrūbiyān-ı sebʿ-i sūr:

1. **kerrūbiyān-ı sebʿ-i sūr:**
Tarih 24
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Düğündeki melekler. II Beylerbeyinin düğünündeki insanlar.

Çün tamām oldı bu ḳaṣr-ı dil-güşā
Cemʿ olup kerrūbiyān-ı sebʿ-i sūr

kes:

1. **kes:**
Gazel 24
Mısra: **4**
Kişi, şahıs, kimse.

Seḫa vü vefā vü ʿaṭā ʿādet-i tu
Se ʿādet ber-ān kes ki dāred saʿādet

2. **kes:**
Gazel 343
Mısra: **4**
Kişi, şahıs, kimse.

Ḳabā-yı keyānī durur tāc-ı ʿışḳ
Şehā şanma anı ki ger kes geye

3. **keser:**-*er*
Gazel 70
Mısra: **1**
Kesici bir aletle parçalamak, kesmek. II Öldürmek.

Ser-keşleri yek-ser ḳılıcuñ gerçi keser
Nice ser-keşlere ser-keşlik ider gerçi ki ser

4. **kesdüm:**-*dü, -m*
Gazel 242
Mısra: **7**
Kesici bir aletle parçalamak, kesmek. II Öldürmek.

Kesdüm boġazın Ehrimenüñ tīġ-i ḳahr ile
Sedd eyleyüp ʿadūya Sikenderlik eyledüm

5. **kesmiş:**-*miş*
Gazel 324
Mısra: **8**
Kesici bir aletle parçalamak, kesmek.

Zülfüñ añılsa içinde biledür nāfe-i çīn
Var ise dest-i taṣarruf bile kesmiş nāfın

6. **kesī:**-*ī*
Diğer 1
Mısra: **112**
Kişi, şahıs, kimse. II Hiç kimse.

Nīst ḳāʾim be-maḳām-ı Maḥmūd
Cüz kesī k'āmede ḫayru'l-mevcūd

7. **kes:**-*edne-*
Gazel 431
Mısra: **3**
Kişi, şahıs, kimse. II Hiç kimse.

Kes ne-yāmed be-ʿadil-ḫāne-i şerʿ-i Nebevī

Hem-çü vālā-neseb-i
Hāşimi-i Naṭṭāʿī

8. **kes:**
Gazel 498
Mısra: **1**
Kişi, şahıs, kimse. II Hiç kimse.

Kes ne-yāyed be-maḳām-ı
Maḥmūd
Cüz kesī k'āmede
ḫayru'l-mevcūd

9. **kes:**
Gazel 499
Mısra: **1**
Kişi, şahıs, kimse. II Hiç kimse.

Kes ne-yāmed be-ʿadil-
ḫāne-i şerʿ-i Nebevī
Hem-çü vālā-neseb-i
Ḥāşimī-i Naṭṭāʿī

keş aġızlu:

1. **keş aġızlu:**
Kaside 11
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Keş ağızlı (kimse). II Afyon çeken kişi.

Keşiginde keş aġızlu kişi
oġlı kişilerdür
Ḥaḳḳa münkir gidilerdür
nice münkerlerin gördüm

keş-ā-keş-i ġam-ı zencīr-i zülf-i dil-ber:

1. **keş-ā-keş-i ġam-ı zencīr-i zülf-i dil-ber:**
Gazel 303
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçındaki zincirin kederiyle çekişme. II Sevgilinin zincire benzeyen saçlarının derdi.

Keş-ā-keş-i ġam-ı zencīr-i
zülf-i dil-ber ile
Selāsil-i ḫalaḳāt-ı elem-
keşīde misin

keş-ā-keş-i şebekāt-ı selāsil-i ġam:

1. **keş-ā-keş-i şebekāt-ı selāsil-i ġam:**
Gazel 303
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gam silsilesinin tuzaklarının kargaşası. II Dertler, kederler.

Keş-ā-keş-i şebekāt-ı
selāsil-i ġam ile
Belā-resīde cefā-dīde
ġam-keşīde misin

kesb:

1. **kesb:**
Mesnevi 2
Mısra: **71**
Çalışıp kazanma, kazanç.

Daḫı bir kesb ü ġayrı
kārum yoḳ
Vaṣlına aña iḳtidārum yoḳ

kesb eylemek:

1. **kesb eylemek:**-*mek*
Beyit 94
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Elde etmeye çalışmak, kazanmak.

Feyż-i Ḥaḳdur ʿışḳ aña
kesb eylemek lāzım degül
ʿĀrif olan fehm ider anı
dimek lāzım degül

kesb ider:

1. **kesb ider:**-*er*
Gazel 269
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Elde etmeye çalışmak, kazanmak.

Muḳarrerdür dil-i
sūzānumuñ gün gibi
teʾsīri
Ḥarāret kesb ider her kim
güẕār eylerse yanumdan

kesb it:

1. **kesb it:**
Kaside 9
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Elde etmeye çalışmak, kazanmak.

Vücūduñ mā ʿarefnāk içre
mahv it maʿrifet kesb it
Maʿārifden dem uran
ṣāḥib-i ʿirfāna ʿışḳ olsun

kesb itdi:

1. **kesb itdi:**-*di*
Tarih 4

Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Elde etmeye çalışmak, kazanmak.

Tefekkürde Āṣaf tedebbürde rāy
Bu rāy ile kesb itdi ʿizz u veḳār

kesb-i ʿalāḳa itse:

1. **kesb-i ʿalāḳa itse:**-*se*
Gazel 342
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İlgilenmek, alakadar olmak.

Kesb-i ʿalāḳa itse Ḥaḳḳ ile nola ervāḥ
Ḫurşīd-i evc-i rifʿat nāẓır degül mi peste

2. **kesb-i ʿalāḳa itse:**-*se*
Gazel 21
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İlgilenmek, alakadar olmak.

Ḥalḳ ile nola ervaḥ kesb-i ʿalāḳa itse
Nāẓır degül mi peste ḫurşīd-i evc-i rifʿat

kesb-i cemʿiyyet:

1. **kesb-i cemʿiyyet:**
Gazel 200
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Topluluğun gayreti, kazancı.

Benüm efkār-ı zülfüñden murādum kesb-i cemʿiyyet
Senüñ ḫāṭır perīşān eylemekdür ey perī şānuñ

kesb-i feżāʾil:

1. **kesb-i feżāʾil:**
Diğer 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Faziletleri elde etmeye çalışmak.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

kesb-i ḥayāt ḳılalar:

1. **kesb-i ḥayāt ḳılalar:**-*a, -lar*
Kaside 7
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Hayatta olmak, yaşamak.

Şevket-i ẕātuñı gördükce helāk ola ʿadū
Dāʿi-i devlet olanlar ḳılalar kesb-i ḥayāt

kesb-i imtiyāz itdi:

1. **kesb-i imtiyāz itdi:**-*di*
Gazel 226
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Üstünlük kazanmak.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre mümtāz eyle sulṭānum

kesb-i inbisāṭ itdi:

1. **kesb-i inbisāṭ itdi:**-*di*
Gazel 176
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutluluğu edinmek, mutlu olmak, neşelenmek.

Basṭ itdi ṣaḥn-ı bāġa çemen bir yeşil bisāṭ
İtdi basīṭ-i ḫāk-i zemīn kesb-i inbisāṭ

kesb-i şafā eyle:

1. **kesb-i şafā eyle:**
Kaside 9
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, zevk almak, eğlenmek.

Nefis öldürme abdāl ol diril kesb-i şafā eyle
Ḥayātında merātib ḳaṭʿ iden aḳrāna ʿışḳ olsun

kesb-i şafā eyler:

1. **kesb-i şafā eyler:**-*r*
Beyit 275
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, zevk almak, eğlenmek.

Yüzüme baḳmasa dil-ber göñül kesb-i ṣafā eyler
Baña ol iltifāt-ı şāh-ı ālī-şāndan yegdür

kesb-i ṣafā ḳıldı:

1. **kesb-i ṣafā ḳıldı:**-*dı*
Müsemmen 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Sefa bulmak, mutluluğa erişmek.

Ḳıldı rūḥ-ı Ḳabūli kesb-i ṣafā
Dem-i vaṣluñla eyledüñ iḥyā

kesb-i ṣafā ḳılsa:

1. **kesb-i ṣafā ḳılsa:**-*sa*
Kaside 7
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Sefa bulmak, mutluluğa erişmek.

Nola ger kesb-i ṣafā ḳılsa sözümden aḥbāb
Naġamāt ehli virür ādeme vecd ü ḥālāt

kese:

1. **kese:**
Mesnevi 15
Mısra: **49**
Kese, torba.

Ḫayliden görmez oldı aḳçe kese
Hīç düşer mi faḳīre aḳçe kese

2. **kese:**
Mesnevi 15
Mısra: **50**
Kese, torba.

Ḫayliden görmez oldı aḳçe kese
Hīç düşer mi faḳīre aḳçe kese

kesil:

1. **kesilmezse:**-*mez, -se*
Kaside 13
Mısra: **34**
Kesilmek, yerinden koparılmak.

Ser-i pür-nekbetüñ āḫir bedenüñden kesilür
Buldıġı boḳı ger yirse kesilmezse o dil

kesīr:

1. **keṣīr:**
Gazel 399
Mısra: **11**
Rivayet tefsiri konusunda önde gelen İbn Kesir'in rivayetleri.

Bu ḫafṣ u bu keṣīr diyü düşme keṣrete
Nāfiʿ olan da saña bu añla ḥikāyeti

kesir eyledügüñ:

1. **kesir eyledügüñ:**-*düg, -üñ*
Gazel 450
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşağılamak, hor görmek.

Cebr iderseñ nola dil şīşesini kesr itme
Lā ise saña kesir eyledügüñ cebr itme

keskin:

1. **keskin:**
Gazel 432
Mısra: **2**
Etkili, kuvvetli, sert, güçlü (kimse).

Düşmeni ḳalʿ eyle bāb-ı ḳalʿa-i Ḫayber gibi
Ey göñül keskin gereksin Ḥażret-i Ḥayder gibi

2. **keskin:**
Gazel 455
Mısra: **4**
Etkili, kuvvetli, sert, güçlü (kimse).

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

keskin erdür:

1. **keskin erdür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli yiğit.

Ḳılıc gibi ṣalarsañ nola yüz döndürmez aʿdādan
Muḳarrer keskin erdür mīr-i mīrānı Ḳaramanuñ

keskin ersin:

1. **keskin ersin:**-*sin*
Kaside 8
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kuvvetli kişi. II Güçlü ve kuvvetli Ferhat Paşa.

ʿÖmer-heybet o ser-ʿasker
ʿAli sīretlü serversin
Muḳarrer keskin ersin
düşmene ġālibdür
iḳdāmuñ

kesr idenüñ:

1. **kesr idenüñ:**-*üñ*
Gazel 265
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bozan, kıran, parçalayan (kimse). II Âşığın değerini küçük düşüren kişi.

Ḳılmayup raġbet revāc-ı
ḳadrümüz kesr idenüñ
Bī-revāc olsun metāʿ-ı
ḳadri raġbet bulmasun

kesrete düşme:

1. **kesrete düşme:**-*me*
Gazel 346
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kesrete düşmek, çokluk içinde kalmak.

Gūşe-i vaḥdet diyü ey dil
çekilme vaḥdete
ʿĀlem-i kesretde vaḥdet
gözle düşme kesrete

2. **kesrete düşme:**
Gazel 399
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kesrete düşmek, çokluk içinde kalmak.

Bu ḫafṣ u bu kesīr diyü
düşme kesrete
Nāfiʿ olan da saña bu añla
ḥikāyeti

kesret-i nā-dāna:

1. **kesret-i nā-dāna:**-*a*
Gazel 131
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cahilin çokluğu.

Kāmilüñ ḳılletidür kesret-
i nā-dāna sebeb
Raġbet-i seng ü meder
dürr ü güher yoḳlıġıdur

kesreti terk eyle:

1. **kesreti terk eyle:**
Gazel 428
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çokluğu terk etmek. II Allah dışında her şeyden vazgeçmek, yalnızca Hakk'a yönelmek.

Aġardı ḫaṭṭuñ ey dil
kesreti terk eyle vaḥdet ḳıl
Gözüñ aç boynuña dest-i
ecel geldi kefen ṭakdı

ke’ṣ-ṣabri bi’l-meṣāʾib min aʿẓami’l-mevāhib:

1. **ke’ṣ-ṣabri bi’l-meṣāʾib min aʿẓami’l-mevāhib:**
Beyit 22
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
"Sabır, musibetler karşısında en büyük ihsandır" anlamına gelen ifade.

Ālām-ı ʿışḳa ʿāşıḳ ṣabr
itmedür münāsib
Ke’ṣ-ṣabri bi’l-meṣāʾib
min aʿẓami’l-mevāhib

keşef:

1. **keşef:**
Gazel 317
Mısra: **5**
Kaplumbağa.

Keşf içün ṣūfi keşef gibi
ḥicāb ile yürür
Başını ḫırḳasına çekmegi
görmiş baġadan

keşf:

1. **keşf:**
Gazel 317
Mısra: **5**
Açmak, açığa çıkarmak.

Keşf içün ṣūfi keşef gibi
ḥicāb ile yürür
Başını ḫırḳasına çekmegi
görmiş baġadan

keşf eyler:

1. **keşf eyler:**-*r*
Gazel 299
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keşfetmek, ortaya çıkarmak. II Sırrı çözmek.

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu
muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

keşf ider:

1. **keşf ider:**-*er*
Gazel 27
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Keşfetmek. II Açmak, kaldırmak.

Keşf ider anı viren sen ne ḳadar setr itseñ
Ṣaḳlanur mı iki kes üstine düşen ṣanʿat

keşf idüp:

1. **keşf idüp:**-*üp*
Terci-bend 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keşfetmek. II Açmak, kaldırmak.

Ḳurʿa ṣaldum dil kitābın keşf idüp
Cān gözin açdum niḳābın keşf idüp

keşf-i ḥaḳāyıḳa irişem:

1. **keşf-i ḥaḳāyıḳa irişem:**-*em*
Tahmis 3
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hakikatlerin keşfine erişmek, hakikate ulaşmak.

Keşf-i ḥaḳāyıḳa irişem dirseñ aç gözüñ
Kesr it zücāc-ı ḳalbüñi gösterme kendözüñ

keşf-i rāz eylemezüz:

1. **keşf-i rāz eylemezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 155
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sırrı ortaya çıkarmak. II Aşk sırrını ortaya çıkarmak.

Biz keşf-i rāz eylemezüz perdederlere
Biz perdedār-ı perde-nişīnān-ı ʿişmetüz

keşf-i rāz itme:

1. **keşf-i rāz itme:**-*me*
Tahmis 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Sırrı ortaya çıkarmak. II Aşk sırrını açığa vurmak.

Ey Murādī gel ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ dem-be-dem
Ṣaḳla sırruñ keşf-i rāz itme çekersin çoḳ nedem

keşf-i rāz itmedi:

1. **keşf-i rāz itmedi:**-*me, -di*
Tahmis 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Sırrı ortaya çıkarmak.

Bu Murāduñ rumūzın añladı şol
Keşf-i rāz itmedi gözetdi uṣūl

keşf-i rāz itmek:

1. **keşf-i rāz itmek:**-*mek*
Gazel 282
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sırrı ortaya çıkarmak. II Aşk sırrını herkese duyurmak.

Fāş idersin sırruñ ilden ṣaḳlamazsın ġonçaveş
Açılup her ḫāra ey gül keşf-i rāz itmek neden

keşf-i rāza başlayalum:

1. **keşf-i rāza başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 253
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sırrı ortaya çıkarmaya başlamak. II Aşk sırrını açığa vurmak.

O nāz iderse eger biz niyāza başlayalum
Żamīrümüz açalum keşf-i rāza başlayalum

2. **keşf-i rāza başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 261
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sırrı ortaya çıkarmaya başlamak. II Aşk sırrını açığa vurmak.

O nāz iderse dilā biz niyāza başlayalum
O ġoncayı açalum keşf-i rāza başlayalum

keşf-i rumūz-ı ʿışḳa:

1. **keşf-i rumūz-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 240
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk rumuzunun keşfi. II Aşk sırrının açığa çıkması.

Keşf-i rumūz-ı ʿışḳa dehānuñ durur sebeb
Bir noḳṭadur efendi belī mebdeʾ-i ʿulūm

keşgül-i gil:

1. **keşgül-i gil:**
Kaside 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çamurdan yapılmış dilenci çanağı.

Nedür ol şekl-i münaḳḳaş nedür ol çehre-i çil
Nedür ol egri …… keşgül-i gil

keşīd:

1. **der-keşīd:**
Mesnevi 1
Mısra: **10**
Çekilme, yayılma.

Resīd ez-bahārem nüvīd-i nebīd
Bisāṭ-i neşāṭeş çemen der-keşīd

keşīde:

1. **keşīde:**
Gazel 354
Mısra: **5**
(Eziyet, sıkıntı) Çekmek.

Gerçi kim ḳalmaz şikest olsa keşīde iḳtidār
Çāresi ṣabr itmedür żaʿfın viren ḳudret vire

keşig:

1. **keşiginde:**-*i, -n, -de*
Kaside 11
Mısra: **15**
Nöbet, sıra.

Keşiginde keş ağızlu kişi oġlı kişilerdür
Ḥaḳḳa münkir gidilerdür nice münkerlerin gördüm

keşik:

1. **keşik:**
Kaside 11
Mısra: **12**
Nöbet, sıra.

Ṣaçı ḳır yüzleri gördüm vaḳār u ʿārdan ʿārī
Gedik bekler keşik gözler nice nökerlerin gördüm

keşşāf-ı rumūz-ı mā ʿarefnāk:

1. **keşşāf-ı rumūz-ı mā ʿarefnāk:**
Diğer 1
Mısra: **106**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Mā ʿarefnāk" işaretinin kâşifi. II Mā ʿarefnāk: "Mâ arafnâke hakka marifetike Ya Ma'rûf" hadisinden iktibas yapılan ve "Ey Allah'ım! Seni zatına yakışır bir şekilde bilmedik." anlamına gelen hadis-i şerif.

Fettāḥ-ı defīne-i fütüvvet Keşşāf-ı rumūz-ı mā ʿarefnāk

keşti-i çün hilāl:

1. **keşti-i çün hilāl:**
Mesnevi 1
Mısra: **127**
Kelime Tipi: -
Hilale benzeyen gemi. II Şarap kadehi.

Biyā sāḳi ān keşti-i çün hilāl

Ki ān zevraḳ-i pür zi-āb-i zülāl

keşti-i deryā-yı gerdūna:

1. **keşti-i deryā-yı gerdūna:**-*a*
Gazel 428
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü denizinin gemisi. II Gökyüzü, sema.

Meh-i nev keşti-i deryā-yı gerdūna dümen ṭaḳdı
Şuʿāʿ-ı āftāb eṭrāfına zerrīn resen ṭaḳdı

keştī-i dil:

1. **keştī-i dil:**
Gazel 115
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül gemisi. II Âşığın gönlü.

ʿAceb mi keştī-i dil baḥr-i ʿışḳa ġarḳ olsa
Ġamuñla zevraḳ-ı çeşmüm ḳatı şulanı yürür

2. **keşti-i dil:**
Gazel 372
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül gemisi. II Âşığın gönlü.

Baḥr-i ḥayretde daḫı muttaṣıl engin çekerüz
Düşeli keşti-i dil ʿālem-i istiġrāḳa

keşti-i nūḥ-ı necī:

1. **keşti-i nūḥ-ı necī:**
Kaside 7
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Temiz soylu Nuh'un gemisi.

Bād-bān-ı keremüñ kime hevā-dār olsa
Keşti-i Nūḥ-ı necī gibi olur ehl-i necāt

keşti-i ẕevḳ u ṣafā çek:

1. **keşti-i ẕevḳ u ṣafā çek:**
Beyit 149
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zevk ve sefa gemisini sürmek. II Zevk ve sefa çekmek, keyif sürmek.

Keşti-i ẕevḳ u ṣafā çek ġuṣṣayı deryāya ṣal
Bir semen-būyı kenār it cāmı ṭoldur boşın al

kethüdā:

1. **ketḫüdāmuz:**-*muz*
Gazel 249
Mısra: **2**
Osmanlı Devletinde sadrazam yardımcısına verilen ad.

Bir mürüvvet kānı şāh-ı muḳtedāmuz var bizüm
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bir ketḫüdāmuz var bizüm

Kethüdā beg:

1. **Kethüdā beg:**
Kaside 4
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Kethüda Bey.

Kethüdā beg kim odur żābiṭi bevvābānuñ
Ol daḫı nāẓır idi kim neye vara encām

ketm eyleye:

1. **ketm eyleye:**-*y, -e*
Gazel 245
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saklamak, gizlemek.

Lāl olur vāḳıf olan sırrına dellāl olmaz
Kim ki ketm eyleye kemmiyyetin oldur ebkem

kevākib:

1. **kevākib:**
Gazel 255
Mısra: **5**
Yıldızlar. II Âşıklar.

Gözin ırmaz kevākib āsmān-ı āstānuñdan
Bi-ḥamdi'llah felekde ben de bir ṣāḥib-naẓar buldum

kevden:

1. **kevden:**
Mesnevi 5
Mısra: **51**
Ahmak, düşüncesiz (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Ġażaba geldi didi ol kevden
Minnet ile anı yazarsın sen

kevkebe irmese:

1. **kevkebe irmese:**-*me, -se*
Gazel 426
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yıldıza erişmek. II Gökyüzüne ulaşmak.

Zemzeme düşmezdi zemzemesinden felege
Kevkebe irmese ger kevkebe-i taḫt-ı deri

kevkebe-i taht-ı deri:

1. **kevkebe-i taḫt-ı deri:**-*i*
Gazel 426
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bulunulan tahtın ihtişamı, görkemi.

Zemzeme düşmezdi zemzemesinden felege
Kevkebe irmese ger kevkebe-i taḫt-ı deri

kevkeb-i bahtum:

1. **kevkeb-i baḫtum:**-*um*
Gazel 178
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Talih yıldızı. II Şans, talih, baht.

Ḫusūf-ālūd idüp māh-ı ümīdüm kevkeb-i baḫtum
Belā burcında her şeb pür-nüḫūset eyleyen ṭāliʿ

kevkeb-i māhiyyeti:

1. **kevkeb-i māhiyyeti:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hakikat yıldızı. II Vezirin kendisi.

Şuʿledār olmışdı ḫalḳa kevkeb-i māhiyyeti
Cümle ʿālem ḫalḳınuñ ol cānib idi niyyeti

kevkeb-i māhiyyetüñ:

1. **kevkeb-i māhiyyetüñ:**-*üñ*
Gazel 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hakikat yıldızı. II Sevgilinin kendisi, özü.

Āftāb-ı ṭalʿatuñ günden güne tābān ola
Kevkeb-i māhiyyetüñ ḫurşīd-i nūr-efşān ola

kevkeb-i raḫşān:

1. **kevkeb-i raḫşān:**
Gazel 320
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Parlak yıldız.

Her vilāyetden güzel ḳopmaz ümīd-i mihr iden
Her felekden kevkeb-i raḫşān umarsa ummasun

kevkeb-i saʿādet:

1. **kevkeb-i saʿādet:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mutluluk yıldızı. II Şans, talih, baht, kısmet.

Düşdükce destgīr ol üftādedür Ḳabūlī
Ey ṭāliʿ-i ḫuceste ey kevkeb-i saʿādet

2. **kevkeb-i saʿādet:**
Gazel 342
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mutluluk yıldızı. II Şans, talih, baht, kısmet.

Üftādedür Ḳabūlī düşdükce destgīr ol
Ey kevkeb-i saʿādet v'ey ṭāliʿ-i ḫuceste

kevkeb-i saʿd-ı felek-i ʿizz u şeref:

1. **kevkeb-i saʿd-ı felek-i ʿizz u şeref:**
Kaside 7
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Şeref ve izzet göğünün uğurlu yıldızı. II Şerefli ve talihli ağa.

Sensin ol kevkeb-i saʿd-ı felek-i ʿizz u şeref
Nūrıdur ehl-i kemāle sebeb-i teşrīfāt

kevn ü mekān:

1. **kevn ü mekān:**
Gazel 128
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Varlık âlemi, kâinat.

Nideyin rūz-ı ḳıyāmet şerer-i āhumdan
Kūh u ṣaḥrā ṭutuşur kevn ü mekān oda yanar

2. **kevn ü mekān:**
Kaside 2
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Varlık âlemi, kâinat.

Bir ḳuluñdur ki bir ağız söz ile yoluñda
Baş u cān terkin urur aña nedür kevn ü mekān

kevser şarābı:

1. **kevser şarābı:**
Gazel 325
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kevser şarabı, cennette bulunan ve Müslümanlara mükâfat olarak verileceğine inanılan şarap.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevser şarābı ġılmān elinden

key:

1. **key:**
Tahmis 1
Mısra: **25**
Asla, hiçbir zaman.

Key ṣaḳın nā-maḥreme keşf eyleme esrāruñı

k'ey:

1. **k'ey:**
Kıt'a 7
Mısra: **6**
"ki" bağlacı ile "ey" nida ünleminin kısaltılmış şekli.

Çevgān-ı zülf-i ān meh vey guft gūy-ı ser-rā
K'ey dil rübūde-i men tā çend ser-keşīden

2. **k'ey:**
Kıt'a 28
Mısra: **1**
"ki" bağlacı ile "ey" nida ünleminin kısaltılmış şekli.

Bā-hinduvāne guftem k'ey rūḥ-baḫş-ı ʿatşān
Ān yār-ı teşne-dil-rā ḫ̆āhem zi-tu çeşīden

key āsān:

1. **key āsān:**
Gazel 92
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çok kolay, zorlanmadan, oldukça basit (bir şekilde).

Fetẖ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ herkese müşkil gelür
Dil anuñ cānā dilin bilür ki key āsān açar

key luṭf:

1. **key luṭf:**
Beyit 148
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çok büyük lütuf.

Key luṭf idi geysek bir ḳaftānuñı sulṭānum
Boyuñca geyüp ṭurın iḥsānuñı sulṭānum

keyf-i bāde-misāl:

1. **keyf-i bāde-misāl:**
Terci-bend 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap gibi keyifli.

Lezzet-i keyf keyf-i bāde-misāl
Rūḥ-baḫş u feraḥ-fezā geldüñ

keyfi deminde:

1. **keyfi deminde:***-n, -de*
Gazel 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Huzurlu, keyifli vakit.

Keyfi deminde pīri Ḳabūlī cüvān ider

İnsānı yoḫsa biñ mi yaşadur ḳolonya

keyf-i mey:

1. **keyf-i mey:**
Gazel 168
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarabın keyfi, neşesi.

Ey Ḳabūlī ġalib ol her şaḫṣa keyf-i mey gibi
Yirüñ alçaġın gözetme zāhid-i maġlūbveş

keyfiyyet-i mey:

1. **keyfiyyet-i mey:**
Gazel 55
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarabın keyfi, içkinin verdiği keyif.

Ḫüsrev-i ʿālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nūş eyler ise cürʿa-i cāmın Cem olur

keyfiyyet-i pür-şaʿs:

1. **keyfiyyet-i pür-şaʿs:**
Gazel 31
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gösterişle dolu, şaşaalı keyif.

Maʿcūn-ı lebüñ nūş-ı ġamuñ z̲evḳini virmez
Virür mi meyüñ şevḳini keyfiyyet-i pür-şaʿs̲

keyfiyyet-i şarāb-ı ġam-ı ʿışḳdan geçüp:

1. **keyfiyyet-i şarāb-ı ġam-ı ʿışḳdan geçüp:**-*üp*
Gazel 398
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşkın keder şarabının keyfinden vazgeçmek. II Aşkın derdini ve kederini bir kenara bırakmak.

Keyfiyyet-i şarāb-ı ġam-ı ʿışḳdan geçüp
Meydān-ı ġamda ḫāk ile yeksān olam gibi

keyfümüzüñ civcivi:

1. **keyfümüzüñ civcivi:**
Gazel 423
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Keyif civcivi. II Âşığın keyfi, neşesi.

Sevdā-yı ḥubb-ı ḫāl-i ʿiz̲ār-ı nigārdan
Geldi yitişdi keyfümüzüñ şimdi civcivi

Keyḫüsrev-i iḳlīm-sitān:

1. **Keyḫüsrev-i iḳlīm-sitān:**
Kaside 2
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Ülkeler fetheden Keyhüsrev. II 3. Murad.

Rüstem-i dehr ü Nerīmān-ı zamān u Cem-i vaḳt
Kisri-i ʿālem ü Keyḫüsrev-i iḳlīm-sitān

Keykubād:

1. **Keyḳubād:**
Kaside 6
Mısra: **45**
Şahnâme'de adı geçen ve Keyâniyân Sülalesinin ilk hükümdarı olan adaletiyle ün salmış padişah.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

keyvāna deger bir yüce eyvāna:

1. **keyvāna deger bir yüce eyvāna:**-*a*
Gazel 196
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zuhal yıldızına eş değer yüce bir saray. II Yüce bir makam, mertebe.

Aġyāra naẕar ḳılmaġ ile biz de Ḳabūlī
Keyvāna deger bir yüce eyvāna yitişdük

keyvānuñ eyvānı:

1. **keyvānuñ eyvānı:**
Gazel 200
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -

Zuhal yıldızının sarayı. II Sevgilinin dergâhı.

Yine bir āstāna intisāb itdüm ki mihrāsā
Kemend atup irişmez ṭāḳına eyvānı keyvānuñ

2. **keyvānuñ eyvānı:**
Kaside 1
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Zuhal yıldızının sarayı. II Zuhal yıldızı.

Muʿallādur der-i ḳaṣr-ı bülend-i āsmān-ḳadrüñ
İrişmez kenger-i eyvānına eyvānı keyvānuñ

kıbāb-ı nüh felek:

1. **ḳıbāb-ı nüh felek:**
Beyit 77
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Feleğin (gökyüzünün) dokuz kubbesi (tabakası).

Ḳıbāb-ı nüh felek seyl-āb-ı çeşm-i eşkbār üzre
Ṭoḳuz dāne degirmendür döner bir cūybār üzre

kıble:

1. **ḳıble:**
Gazel 505
Mısra: **3**
Müslümanların ibadet etmek için yöneldikleri Kabe yönü. II Sevgilinin yüzü.

ʿĀrıżı Kaʿbe yüzi ḳıble ser-i kūyı maḳām
Ḳāmet-i mevzūnı bir sīmīn direkdür nūrdan

kıblegāh:

1. **ḳıblegāhum:**-*um*
Gazel 236
Mısra: **4**
Kâbe'nin bulunduğu yön. II Sevgilinin yüzü. II Kâbe: Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Gice gündüz teveccühüm sañadur
Ey yüzi ḳıblegāhum İbrāhīm

kıble-i ehl-i dilāndur:

1. **ḳıble-i ehl-i dilāndur:**-*dur*
Diğer 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin kıblesi. II Osman Paşa'nın eşiği, makamı.

İşigi ḳıble-i ehl-i dilāndur
Ḳapusı secdegāh-ı çākerāndur

kıdve-i ḥākimān-ı ehl-i yaḳīn:

1. **ḳıdve-i ḥākimān-ı ehl-i yaḳīn:**
Mesnevi 6
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Hakikati gören hâkimlerin önderi. II Manzumede ismi belirtilmeyen Amasya valisi.

Ḳıdve-i ḥākimān-ı ehl-i yaḳīn
Faḫr-ı cemʿ-i ḳużāt-ı millet ü dīn

kıl:

1. **ḳıla:**-*a*
Beyit 212
Mısra: **2**
Kıl, saç teli. II Sevgilinin saç teli.

ʿĀşıḳ odur ki ʿışḳ odına yana yaḳıla
Ḳaddin ḥadeng-i nāle vü efġāna yā ḳıla

2. **ḳılmaya:**-*ma, -y, -a*
Beyit 271
Mısra: **2**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ḳādir olan etbāʿına elṭāf-ı ʿamīme
Elṭāfa niçün ḳılmaya iḥsānı żamīme

3. **ḳıldum:**-*du, -m*
Gazel 187
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Gezmege ḫānḳah-ı dehri ḳalendervārī
Ḫalḳa-i kākülüñi gerdenüme ḳıldum ṭavḳ

4. **ḳıldı:**-*dı*
Gazel 258
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bir dür-i yektā ġamıyla ṭaşlar ile dögünüp
Sīnesin ḳıldı Ḳabūlī yāra yāra yāre yem

5. **ḳılmış:**-*mış*
Gazel 267
Mısra: **4**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ayaḳ ayaḳ çıḳmaġa ṭāḳ-ı sipihre ol güneş
Aġac ayaġıyla ḳılmış āsmāna nerdübān

6. **ḳılmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 313
Mısra: **8**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Sīm-ten maḥbūba meyl itmez mi ādem dünyede
Kişi meyl-i ḥubb-ı dünyā ḳılmasun ya neylesün

7. **ḳılmış:**-*mış*
Gazel 483
Mısra: **6**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Yapduḳda ḳaṣr-ı ḥüsnüñü üstād-ı Lem-yezel
Ḳılmış ṭaşını mihr ile meh encümi helik

8. **ḳıla:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **120**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Vāḳıʿā saña bu devlet ne saʿādetdür kim
Ḳıla Ḥaḳ dergehüñi maḳsim-i erzāḳ-ı enām

9. **ḳılalar:**-*a, -lar*
Kaside 4
Mısra: **124**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Yoḳlana maṣraf-ı īrād u mevācib senden
Ḳılalar ḳısmet-i rūziyyesini ḥaḳḳı ḳasām

10. **ḳıldılar:**-*dı, -lar*
Kaside 4
Mısra: **136**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bedre vü kīse ile çıḳdı miyāna zer ü sīm
Ḳıldılar seng-i meder birine ferş-i aḳdām

11. **ḳılmakda:**-*makda*
Kaside 4
Mısra: **203**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Almada virmede itmekde vü ḳılmakda ḳavī
Bilür aḥvāli ne lāzım aña ʿarż-ı iʿlām

12. **ḳılduñ:**-*du, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **19**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

ʿArūs-ı milket-i aʿdāyı ḳılduñ taḫt-ı żabṭuñda
Der-āġūş itmege ol duḫteri dāmād gönderdüñ

13. **ḳıla:**-*a*
Mesnevi 3
Mısra: **51**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Bu duʿāmuz ḳıla ḳabūle ḳarīn
Diyelüm cümlemüz aña āmīn

14. **ḳılup:**-*up*
Muaşşer 1
Mısra: **33**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Ṣalup şemşīr aʿdāya ḳılup nā-būd nā-peydā
Ḫarāb idüp revānın ḫānümānın eyleyüp yaġmā

15. **ḳılmayup:**-*ma, -y, -up*
Tahmis 9
Mısra: **17**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Belā deryāsına düşdükce bir dem ḳılmayup yārī
Ġarīḳ-i lücce-i ġam eyleyüp bu cān-ı bīmārı

16. **ḳılsam:**-*sa, -m*
Tarih 3
Mısra: **12**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Atamdan tā dedemden ḳalmış eski iḫtiyār olsa
Getürsem ḳılsam anı milket-i Rūmuñ nigehbānı

17. **ḳılursam:**-*ur, -sa, -m*
Tesdis 2
Mısra: **10**
"Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

Firāḳuñ hem-dem olup gelse bu ben ḫāksār ile
Ḳılursam dil-berā bu ārzūyı intiẓār ile

kıl kalemle:

1. **ḳıl ḳalemle:**-*le*
Gazel 100
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıl kalem, eski zamanlarda ressam ve minyatür gibi sanatçıların kullandıkları bir çeşit ince fırça. II Sevgilinin yüzünde bulunan ince ayva tüyleri.

Ḥāşiye yazdı ḫaṭuñ metn-i kitāb-ı ḥüsne
Ḳıl ḳalemle ṣaçuñ eṭrāfına taḥrīr çeker

kılāʿ-ı Karşı:

1. **ḳılāʿ-ı Ḳarşı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Kars kalesi.

Ḳılāʿ-ı Ḳarşı yapduñ anı çün muḥkem ḥiṣār itdüñ
Gelüp ḳalb-i Ḳabūlī gibi mülküñde ḳarār itdüñ

kılan:

1. **ḳılan:**
Mesnevi 7
Mısra: **52**
Eden, eyleyen, yapan (kimse).

Senüñ evżāʿına düşen sükutdur
İden ḳılan alan viren hep odur

kılcan:

1. **ḳılcan:**
Gazel 146
Mısra: **4**
Kütahya sancağında bulunan Yörük oymaklarından biri. II Sevgili.

Beste-i ser-rişte-i luṭf ile sulṭānum meded
Būzġuş ḳılcan ucından ḳılca ḳaldı cānumuz

kılıc:

1. **ḳılıçla:**-*la*
Gazel 323
Mısra: **15**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç.

Ḳılıçla şarḳa ʿasker çek ḳılıçla ḳavm-i aʿdāyı
Cidalu ḳullaruñ gönder ʿadū üzre cidāl olsun

2. **ḳılıc:**
Gazel 455
Mısra: **4**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç.

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

3. **ḳılıc:**
Kaside 5
Mısra: **45**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç.

Ḳılıc gibi ṣalarsañ nola yüz döndürmez aʿdādan
Muḳarrer keskin erdür mīr-i mīrānı Ḳaramanuñ

4. **ḳılıcla:**-*la*
Kıt'a 17
Mısra: **3**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç.

Çıḳ rezme ḳılıcla ten-i bed-ḫ∨āhı ḳılıcla
Başlarsa cidāla ser-i aʿdāyı cüdāla

5. **ḳılıcuñ:**-*uñ*
Gazel 70
Mısra: **1**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç. II Sevgilinin kirpiği/bakışı.

Ser-keşleri yek-ser ḳılıcuñ gerçi keser
Nice ser-keşlere ser-keşlik ider gerçi ki ser

ḳılıc çeküp:

1. **ḳılıc çeküp:**-*üp*
Gazel 461
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç çekmek: Selamlamak veya saldırmak maksadıyla kılıcı kınından çıkarmak. II Sevgilinin kılıca benzeyen kaşlarını çatarak âşığa bakış atması.

Gün yüzine o mehveşüñ nice ṭoyınca baḳalum
Ġamzeleri ḳılıc çeküp baḳma diyü yasāġ ider

ḳılıcı altına aldı:

1. **ḳılıcı altına aldı:**-*dı*
Gazel 426
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Kılıç altına almak: Hâkimiyetine almak, ele geçirmek.

Ṣaldı şemşīr-i zer-efşānı sipāh-ı çarḫa
Ḳılıcı altına aldı felek-i pür-ʿiberi

ḳılıcın ṣalana:

1. **ḳılıcın ṣalana:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **-**
Kılıç sallayan, kılıç çeken (kimse). II Yüz çevirenlere kılıç çeken derviş.

Teberrā ehlinüñ tīġ ü teberdür lāyıḳı ʿāşıḳ
Ḳılıcın ṣağına vü ṣolına ṣalana ʿışḳ olsun

ḳılıçla:

1. **ḳılıçla:**
Gazel 323
Mısra: **15**
Kılıçlamak, kılıçtan geçirmek, öldürmek.

Ḳılıçla şarḳa ʿasker çek ḳılıçla ḳavm-i aʿdāyı
Cidalu ḳullaruñ gönder ʿadū üzre cidāl olsun

ḳılıcuñ yāreleri:

1. **ḳılıcuñ yāreleri:**
Gazel 70
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Kılıç yaraları. II Âşığın gönlündeki yaralar.

Sīnede bitmedi gerçi ḳılıcuñ yāreleri
Ṣulḥ iderseñ beni bir būse ile ol da biter

ḳım ḳım iderler:

1. **ḳım ḳım iderler:**-*er, -ler*
Kaside 4
Mısra: **76**

Kelime Tipi: -
Oyalanmak, bir işi ağır ağır yapmak.

Leb ü dendānın idüp nīze-ṣıfat her biri tīz
Yimege ḳım ḳım iderler anı hem çün ḳamḳām

kın:

1. **ḳında:**-*da*
Diğer 2
Mısra: **39**
Çakı, bıçak, kılıç vb. kesici aletlerin kılıfı.

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol devlet hümāsın neyledüñ

kınalar yaḳınasın:

1. **ḳınalar yaḳınasın:**-*a, -sın*
Gazel 272
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kınalar yakınmak: Özellikle mutlu ve özel günlerde kınayı su ile karıştırarak ellere sürmek.

Ey göñül sūr-ı saʿādet saña ol gündür kim
Destüñe ḫūn-ı ʿadūdan ḳınalar yaḳınasın

kınalu elde:

1. **ḳınalu elde:**-*de*
Mesnevi 9
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Kınalı el. II Sevgilinin kınalı elleri.

Ḳınalu elde ol engüşt-i aṣfer
Şafaḳ içre hilāl-i māha beñzer

ḳırāʾat ġaneminüñ riʿāyeti:

1. **ḳırāʾat ġaneminüñ riʿāyeti:**
Gazel 399
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Okuma koyununu gütme. II Kuran harflerini bozmadan aslına uygun ve eksiksiz bir şekilde okumak.

Yirlü yirince güdemez üstādı olmayan
Güçdür ḳırāʾat ġaneminüñ riʿāyeti

ḳırāʾati bozma:

1. **ḳırāʾati bozma:**-*ma*
Gazel 399
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıraati bozmak, Kuran'ı yanlış okumak.

Ḳurʾānı yañlış oḳuma ḥıfẕ eyle āyeti
Ey ḫᵛāce büzme aġzuñı bozma ḳırāʾati

kıran girmiş:

1. **ḳıran girmiş:**-*miş*
Kaside 1
Mısra: **54**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıran girmek: Kısa zaman içinde yok olmak.

Kim itdürdi ḳula Tatarı yaġma ḫᵛān-ı Tatarı
Ḳıran girmiş gibi kimdür ḳıran ḳavmin Ḳırım Ḫānuñ

kırar:

1. **ḳırarmış:**-*mış*
Kaside 11
Mısra: **4**
Kırlaşmak, beyazlamak.

Ṣaçı ḳır ṣaḳalı ḳırmadur eşek aṣlı ḳatır nesli
Ḳırarmış ḳırḳın aşmış ḳırda buymış ḫarların gördüm

2. **ḳırardı:**-*dı*
Gazel 181
Mısra: **8**
Beyazlamak, kırlaşmak. II Yaşlanmak.

Zamān-ı seyr ü ṣafā geçdi başa ḳış ḳondı
Ḳırardı dīde-i mūlar aġardı nite ki berf

kırda buymış ḫarların:

1. **ḳırda buymış ḫarların:**-*lar, -ı, -n*
Kaside 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Kırda donmuş eşek. II Karaman erleri.

Ṣaçı ḳır ṣaḳalı ḳırmadur eşek aṣlı ḳatır nesli
Ḳırarmış ḳırḳın aşmış ḳırda buymış ḫarların gördüm

<u>ḳırdı geçürdi:</u>

1. **ḳırdı geçürdi:**-*di*
Gazel 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kırıp geçirmek: Yakıp yıkarak büyük zarar vermek.

Cefā vü cevr ile ḳırdı geçürdi ḳullarını
Meger bu pādşeh-i ḥüsn olana ʿādet ola

<u>ḳırıl:</u>

1. **ḳırıldı:**-*dı*
Gazel 433
Mısra: **2**
Kırılmak, parçalara ayrılmak.

Çü geldi ʿasker-i Rūm aġrığıyla çün Aġır dağı
Ḳırıldı baġraġıyla şāh-ı güm-rāhuñ baġırdāġı

2. **ḳırılsun:**-*sun*
Kaside 5
Mısra: **26**
Kırılmak, helak olmak. II Ölmek.

Yapılsun ḳalʿa-i dīn ü yıḳılsun ḫāne-i bī-dīn
Ḳırılsun ṭurmasun aʿdā ḳurılsun ṭurma dīvānuñ

<u>Kırım ḫānuñ ḳavmin kıran:</u>

1. **Kırım ḫānuñ ḳavmin ḳıran:**
Kaside 1
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Kırım Han'ın kavmini talan eden (kimse).

Kim itdürdi ḳula Tatarı yaġma ḫ∨ān-ı Tatarı
Ḳıran girmiş gibi kimdür ḳıran ḳavmin Ḳırım Ḫānuñ

<u>kırḳın aşmış:</u>

1. **ḳırḳın aşmış:**-*mış*
Kaside 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kırkını aşmak, yaşı kırkı geçmek.

Ṣaçı ḳır ṣaḳalı ḳırmadur eşek aṣlı ḳatır nesli
Ḳırarmış ḳırḳın aşmış ḳırda buymış ḫarların gördüm

<u>kıṣṣa:</u>

1. **ḳıṣṣayı:**-*y*, -*ı*
Diğer 2
Mısra: **74**
Olay, hikâye, hadise, vaka.

Rūḥ-ı merḥūma duʿā ḳılsun bu naẓmı oḳuyan
Üẕkürū emvātükümden ḳıṣṣayı alur alan

2. **ḳıṣṣa:**
Gazel 86
Mısra: **8**
Olay, hikâye, hadise, vaka.

Yād-ı leb-i laʿlüñle dem ü laḥm geçermiş
Az ḳıṣṣa degüldür arada ḳan olacaḳdur

3. **ḳıṣṣa:**
Gazel 331
Mısra: **2**
Olay, hikâye, hadise, vaka.

Gel ṣarābı alıgör ey ṣūfī reng ü āli ḳo
Ḳıṣṣa rengīn ḳıṣṣa dirsin daḫı ḥiṣṣe alı ḳo

4. **ḳıṣṣa:**
Mesnevi 4
Mısra: **85**
Olay, hikâye, hadise, vaka.

Ḳıṣṣa bu kim bir iki yıl evvel
Ne nizāʿ u ferāġ ceng ü cedel

5. **ḳıṣṣa:**
Mesnevi 6
Mısra: **13**

Olay, hikâye, hadise, vaka.

Böyle gördük bu ḳıṣṣa vāḳiʿdür
Ḥaḳ budur şerʿ ḥaḳḳa tābiʿdür

<u>ḳıṣṣa ḥişşe alı ḳo:</u>

1. **ḳıṣṣa ḥişşe alı ḳo:**
Gazel 331
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıssadan hisse almak: Anlatılan bir hikâyeden veya bir olaydan ibret almak, ders çıkarmak.

Gel şarābı alıgör ey ṣūfī reng ü āli ḳo
Ḳıṣṣa rengīn ḳıṣṣa dirsin daḫı ḥişşe alı ḳo

<u>ḳıṣṣa-ḫ∨ānāsā:</u>

1. **ḳıṣṣa-ḫ∨ānāsā:**
Kaside 10
Mısra: **38**
Kıssa söyleyen, hikâye anlatan gibi.

Ṭınmayup ṭura dehānına urup mühr-i sükūt
Ḳıṣṣa-ḫ∨ānāsā gerekmez kim ola yañşaḳ dede

<u>ḳıṣṣa-i vāḳıʿa-i şāhid-i pīr-i Kenʿān:</u>

1. **ḳıṣṣa-i vāḳıʿa-i şāhid-i pīr-i Kenʿān:**
Beyit 226
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kenan ilinin piri Hazreti Yakup'un şahit olduğu hadise. II Kuran'da "ahsenü'l-kasas" olarak ifade edilen ve "en güzel kıssa" anlamına gelen Yusuf ile Züleyha'nın hikâyesi (Yûsuf 12/3).

Ḳıṣṣa-i vāḳıʿa-i şāhid-i pīr-i Kenʿān
Bize düş gibi gelür didüm inanmaz yārān

<u>ḳıṣṣa-i Yūsuf:</u>

1. **ḳıṣṣa-i Yūsuf:**
Diğer 2
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
"Ahsenü'l-Kasas" yani "Kıssaların En Güzeli" olarak anılan Yusuf peygamberin kıssası, hikâyesi.

Ḳıṣṣa-i Yūsuf gibi añdıḳca iḫvān aġlasun
Aġlasun kan aġlasun bu çeşm-i giryān aġlasun

<u>ḳıṣṣa-perdāz:</u>

1. **ḳıṣṣa-perdāz:**
Mesnevi 10
Mısra: **17**
Hikâye düzen (kimse).

İsm-i Ḥaḳḳ ile ḳıṣṣa-perdāz ol
Cān-ı bīmāruña şifā-sāz ol

<u>ḳıssīs:</u>

1. **ḳıssīsden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **6**
Keşiş, papaz, rahip.

Bilmezem müʾminligin ammā benüm fehm itdügüm
Yeg bilür kāfirligi baṭrīḳden ḳıssīsden

<u>ḳıṣṭās:</u>

1. **ḳıṣṭās:**
Mesnevi 6
Mısra: **4**
Mizan, terazi. II Doğruyu yanlıştan ayırma, adaletli olma.

Ol durur ki iki muʿaddil-i nās
Aʿdel-i ḫalḳ nitekim ḳıṣṭās

<u>ḳış:</u>

1. **ḳışlar:**-*lar*
Gazel 157
Mısra: **3**
Kış mevsimi. II Bela, musibet, sıkıntı, üzüntü keder.

Getürdi ṣarṣar-ı ḳahr ile ḫaṣmuñ başına ḳışlar
Bizi gördükce dir dir ditrer aʿdā bād-ı serdüz biz

kış aḥşamına:

1. **ḳış aḥşamına:**-*n, -a*
Mesnevi 5
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Kış akşamı (gibi soğuk).

Ḳara kāfir ki dirler ol ḫar imiş
Yüzi ḳış aḥşamına beñzer imiş

kış kıyāmetdür:

1. **ḳış ḳıyāmetdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yağmurlu veya fırtınalı soğuk hava. II Elverişsiz zaman, uygunsuz vakit.

Ḳarār u ṣabra şimdi yir bulunmaz ḳış ḳıyāmetdür
Zamān-ı ʿazl ise rūz-ı ḳıyāmetden ʿalāmetdür

kıṭʿa:

1. **ḳıṭʿa:**
Diğer 1
Mısra: **9**
Klasik Türk şiirinde en az iki beyitten oluşan ve matla beyti bulunmayan nazım şekli.

Ḳıṭʿa
Ehl-i inşā vü naẓma rūşendür

kıv:

1. **ḳıymaḳ:**-*maḳ*
Gazel 335
Mısra: **10**
Kıymak, acımasızca davranmak, zulmetmek.

Ḳabūlī ḳuluña ḫışm ile baḳma
Efendi ḳıymaḳ olmaz bī-günāha

2. **ḳıyma:**-*ma*
Gazel 230
Mısra: **1**
Kıymak, acımasızca davranmak, zulmetmek.

Gedā-yı dergehüñ olan muḳīme ḳıyma sulṭānum
Saḳīme eyle cevri müstaḳīme ḳıyma sulṭānum

3. **ḳıyma:**-*ma*
Gazel 230
Mısra: **2**
Kıymak, acımasızca davranmak, zulmetmek.

Gedā-yı dergehüñ olan muḳīme ḳıyma sulṭānum
Saḳīme eyle cevri müstaḳīme ḳıyma sulṭānum

4. **ḳıyma:**-*ma*
Gazel 230
Mısra: **4**
Kıymak, acımasızca davranmak, zulmetmek.

ʿAdū-yı köfte-ḫ∨ārı şerḥa şerḥa eylesün tīġüñ
Vücūdın eyle şemşīrüñle ḳıyma ḳıyma sulṭānum

5. **ḳıyma:**-*ma*
Gazel 230
Mısra: **4**
Kıymak, acımasızca davranmak, zulmetmek.

ʿAdū-yı köfte-ḫ∨ārı şerḥa şerḥa eylesün tīġüñ
Vücūdın eyle şemşīrüñle ḳıyma ḳıyma sulṭānum

6. **ḳıyma:**-*ma*
Gazel 230
Mısra: **6**
Kıymak, acımasızca davranmak, zulmetmek.

Mürüvvet dād-ı Ḥaḳdur herkes andan müstefīż olmaz
Kerem gelmez keremsüzden ʿaḳīme ḳıyma sulṭānum

7. **ḳıyma:**-*ma*
Gazel 230
Mısra: **8**
Kıymak, acımasızca davranmak, zulmetmek.

Cüdā idüp beni senden seri tenden cüdā ḳılma
ʿİnāyet eyle luṭfuñla ḳaḳıma ḳıyma sulṭānum

8. **ḳıyma:**-*ma*
Gazel 230
Mısra: **10**

Kıymak, acımasızca davranmak, zulmetmek.

Ḳabūlī ḳapuña ʿarż-ı ʿubūdiyyet ider dāʾim
Naẓar ḳıl rāfiʿ-i raḳm-ı raḳīme ḳıyma sulṭānum

ḳıya baḳışlu āfetüñ ḳaşdı:

1. **ḳıya baḳışlu āfetüñ ḳaşdı:**
Gazel 107
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sert bakışlı sevgilinin kastı.

Ḳaşdı Ḳabūli ol ḳıya baḳışlu āfetüñ
Cān ile dilden ikisinüñ birisinedür

ḳıya ḳıya:

1. **ḳıya ḳıya:**
Gazel 75
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cana kıyarak, zulmederek.

Ehl-i ʿışḳa ḳıya ḳıya baḳıcı
Bire ʿāşıḳlara ḳıyan dil-ber

ḳıyāfetine düşer:

1. **ḳıyāfetine düşer:**-*er*
Mesnevi 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kıyafetine düşmek, kendisine bulaşmak.

Dāldür çehresi ḳabāḥatine
Her ḫabāset düşer ḳıyāfetine

ḳıyām gösterdi:

1. **ḳıyām gösterdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **214**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıyam/boy göstermek: Kendini göstermek, gösteriş yapmak.

Mīr-i mīrān olup iclāl ile
Yūsuf Paşa
Pāye-i ṣadra gelüp ḫıdmete gösterdi ḳıyām

ḳıyām itse:

1. **ḳıyām itse:**-*se*
Mesnevi 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayağa kalkmak, ayaklanmak. II Salınarak yürümek.

Ḳıyām itse ḳıyāmetler ḳoparur
Otursa dürlü ḫāletler ḳoparur

ḳıyāma ṭurdı:

1. **ḳıyāma ṭurdı:**-*dı*
Gazel 227
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kıyama durmak, namaza başlamak. II Sevgilinin uzun boyuyla ayakta durması.

Ṭurdı ḳaddüñ ḳıyāma sulṭānum
Biz de uyduḳ imāma sulṭānum

ḳıyāmet:

1. **ḳıyāmetde:**-*de*
Gazel 26
Mısra: **9**
Birçok inanca göre dünya hayatının sona ereceği ve sonrasında ahiret hayatının başlayacağı, gerçekleşmesi hak olan kıyamet günü.

Ḳabūlī ḳıyāmetde ḫālüñ nolur
Ṣorılursa her itdügüñ seyyiʾāt

ḳıyāmet ḳopdı:

1. **ḳıyāmet ḳopdı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıyamet kopmak: Bir yerde çok gürültü ve telaş olmak.

Ṣandılar ceng ü cidāl ile ḳıyāmet ḳopdı
Her kişi fikrete vardı nitekim rūz-ı ḳıyām

ḳıyāmete ḳala:

1. **ḳıyāmete ḳala:**-*a*
Gazel 349
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıyamete kalmak: Çözümü bulunamamak, mahşer gününe kalmak.

Ḥaşr olmaz isek ey yüzi gül bezm-i ……
Mā-beynümüzde ḳala bu ḥasret ḳıyāmete

<u>ḳıyāmeti ḳopardı:</u>

1. **ḳıyāmeti ḳopardı:**-*dı*
Gazel 177
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıyamet koparmak: Bir şeye çok kızmak, bağırıp çağırmak, feryat etmek. II Aşırı gürültüye ve kargaşaya yol açmak.

İdince serv-ḳadüñden ḥikāyeti vāʿiẓ
Ḳopardı başına ḫalḳuñ ḳıyāmeti vāʿiẓ

<u>ḳıyāmetler ḳopar:</u>

1. **ḳıyāmetler ḳopar:**
Kaside 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıyamet koparmak: Bir şeye çok kızmak, bağırıp çağırmak, feryat etmek. II Aşırı gürültüye ve kargaşaya yol açmak.

Çıkup gün gibi maġribden irişdi maşrıḳa nāmuñ
Ḳıyāmetler ḳopar şimden girü başında Aʿcāmuñ

<u>ḳıyāmetler koparur:</u>

1. **ḳıyāmetler ḳoparur:**-*ur*
Mesnevi 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kıyamet koparmak: Aşırı gürültüye ve kargaşaya yol açmak.

Ḳıyām itse ḳıyāmetler ḳoparur
Otursa dürlü ḥāletler ḳoparur

<u>ḳıyās:</u>

1. **ḳıyās:**
Gazel 431
Mısra: **7**
Kıyas etme, karşılaştırma, mukayese etme.

Dīgerī-rā be-tu cāyiz ne-buved hīç ḳıyās
Ki ʿulūm-ı heme der-şān-ı şumā icmāʿī

<u>ḳıyās iderdüm:</u>

1. **ḳıyās iderdüm:**-*er, -dü, -m*
Kaside 3
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **-**
Kıyaslamak, karşılaştırmak, mukayese etmek.

Bendeñ ḳıyās iderdüm kim māla ṭoġruluḳla
Bir ḫıdmet eyleyeydüm kim ḫalḳ olaydı ḳāyil

<u>ḳıyās itme:</u>

1. **ḳıyās itme:**-*me*
Gazel 359
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Kıyaslamak, karşılaştırmak, mukayese etmek.

Naḫl-i ḳad-i bālāna şimşād şebīh olmaz
Aʿlāya ḳıyās itme kütāhı Meḥemmed Şāh

2. **ḳıyās itme:**-*me*
Gazel 167
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Kıyaslamak, karşılaştırmak, mukayese etmek.

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür ṣanma ʿaḳl ile
Gel Nīle eşk-i çeşmümi itme ṣaḳın ḳıyās

<u>ḳıymet ider:</u>

1. **ḳıymet ider:**-*er*
Beyit 167
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Kıymetli olmak.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm dil-bere teʾsīr itmez

Ne ḳadar ḳıymet ider dāniyesi mürvaridüñ

kıymet-i gevher:

1. **ḳıymet-i gevher:**
Gazel 265
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Değerli cevher, kıymetli mücevher.

Ḳıymet-i gevher nedür fehm itmeyen bed-gevherüñ
Raġbet-i ḫar-mühre deñlü ḳadr ü ḥürmet bulmasun

kıymet-i kālā-yı merd:

1. **ḳıymet-i kālā-yı merd:**
Gazel 42
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnsan kumaşının kıymeti. II İnsanın kalitesi, kıymeti.

Nīst her süfle harīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet
Merd ān bāşed ki dāned ḳıymet-i kālā-yı merd

kıymetlü hātem:

1. **ḳıymetlü ḫātem:**
Mesnevi 9
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Kıymetli yüzük. II Sevgilinin parmağında bulunan değerli yüzük.

Gümüş barmaḳda ol ḳıymetlü ḫātem
Hilāl üstünde kevkeb gibidür hem

kız:

1. **ḳızarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 15
Mısra: **7**
Kızmak, sinirlenmek.

Ḥiddete gelse köpüklense ḳızarsa vechi var
Çoḳ ṣıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur ey sāḳī ṣarāb

ḳız odlu:

1. **ḳız odlu:**
Mesnevi 9
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Genç kız gibi cilveli (kimse). II Sevgili.

Tezerv-endāmlu dürrāc budlu
Yeñi gelmiş gelin sözlü ḳız odlu

kızar:

1. **ḳızarup:**-*up*
Gazel 101
Mısra: **9**
Kızarmak, rengi kırmızıya dönmek.

Tāb-ı mülden ḳızarup nola ʿaraḳ-rīz olsañ
Derlemek bāde içerken ezelī ḫūyuñdur

2. **ḳızarur:**-*ur*
Gazel 140
Mısra: **5**
Kızarmak, rengi kırmızıya dönmek. II Yüz kızarması.

Tāb-ı mülden ḳızarur ṣanma ruḫ-ı zerdümüzi
Sāḳi-i lāle-ʿiẕāruñ ḳatı şermendesiyüz

3. **ḳızarup:**-*up*
Gazel 141
Mısra: **3**
Kızarmak, rengi kırmızıya dönmek. II Âşığın ağlamaktan gözünün kızarması.

Aġlamaḳdan ḳızarup dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle bir pāk güher ḫāk-i Yemenden çıḳmaz

4. **ḳızarmış:**-*mış*
Gazel 314
Mısra: **4**
Kızarmak, rengi kırmızıya dönmek. II Âşığın ağlamaktan gözünün kızarması.

Ṭutuşmışsın şirār-ı āh ile tennūr-ı mihnetde
Ḳızarmış gözlerüñ pür-āteş olmış nāra düşmişsin

kızarmış gül:

1. **ḳızarmış gül:**
Gazel 171
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Rengi kırmızıya dönmüş, kızarmış gül.

Ḳızarmış gül gül itmiş ruḫların gülzār-ı ḥüsn içre
Meger bir pāre āfet bāde-i engūrdan görmiş

2. **ḳızarmış gül:**
Mesnevi 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kırmızı gül.

Mükerrer sükkere beñzer ṭudaġı
Ḳızarmış gül ya elmadur yañaġı

<u>ḳızdur:</u>

1. **ḳızdurmaz:**-*maz*
Gazel 212
Mısra: **8**
Kızdırmak, sinirlendirmek, öfkelendirmek. II Ateşi kızdırmak.

Yalıñ yüzlüler ile şehr ü bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu āteş meh-likādan yeg

<u>ḳızıl:</u>

1. **ḳızıl:**
Kaside 2
Mısra: **23**
Kızıl, kırmızı.

Görinür ṣaḥn-ı çemen gāh ḳızıl gāh yeşil
Reng alur bāġ-ı cinândan buradan ḥayret alan

2. **ḳızıl:**
Kıt'a 5
Mısra: **4**
Kızıl, kırmızı.

Ruḫuñuñ gülşen-i leṭāfetde
Ḳızılı ḳızıl aġı aġ olsun

<u>ḳızıl başlar:</u>

1. **ḳızıl başlar:**-*lar*
Kaside 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kızıl baş. II Düşmanın bedeninden kopup kanayan başı.

Ḳızıl başlar çıḳar zaḫm-ı ḫadengüñden derūnında
Ḳızılbaşlar çıḳarsa rezme ceng itdikce merdānuñ

<u>ḳızılbaş:</u>

1. **ḳızılbaş:**
Gazel 433
Mısra: **4**
Kızılbaş, Safevi ordusu.

Nice cān ḳurtarur tīr-i kemān dest-i ʿaskerden
Ḳızılbaş üzre bārān-ı belā gibi yaġar yaġı

2. **ḳızılbaşlar:**-*lar*
Kaside 1
Mısra: **16**
Kızılbaş, Safevi ordusu.

Ḳızıl başlar çıḳar zaḫm-ı ḫadengüñden derūnında
Ḳızılbaşlar çıḳarsa rezme ceng itdikce merdānuñ

3. **ḳızılbaşuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **5**
Kızılbaş, Safevi ordusu.

Mücedded ḳalʿalarla yolların kesdüñ ḳızılbaşuñ
Kesildi bir birinden begleri Īrān u Turanuñ

<u>ḳızılbaşuñ tācın başlarına oldursalar:</u>

1. **ḳızılbaşuñ tācın başlarına oldursalar:**-*sa, -lar*
Kaside 5
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Kızılbaşın tacını başa geçirmek.

Oñat oldursalar başlarına tācın ḳızılbaşuñ
Levendüñ ellerine girse başı tācdārānuñ

<u>ki:</u>

1. **ki:**
Beyit 2
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Ne men tenhā ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden dārem
Heme dārend der-ān taṣavvurhā ki men dārem

2. **ki:**
Beyit 11
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ān ki mühr-i leb-i cānān dāred
Şeref-i mühr-i Süleymān dāred

3. **ki:**
Beyit 28
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Cevr-i gerdūna taḥammül baḥşin itsem ṭaġ ile
Ḳorḳusından ẓannum oldur ki yirinden ṭāġıla

4. **ki:**
Beyit 33
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

5. **ki:**
Beyit 55
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

6. **ki:**
Beyit 57
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Siyāh ḳaşlar ile ol beyāż pīşānī
Berātdur ki çekilmiş nişān-ı sulṭānī

7. **ki:**
Beyit 83
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm ṣanma ki ırmaġ olmaz
Ey murāda iresi ṭaşdı sirişküm Arası

8. **ki:**
Beyit 90
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Seḫāyile kişinüñ nīk-nāmı şāyiʿ olur
Seḫā ki olmaya ādemde ʿaksi vāḳiʿ olur

9. **ki:**
Beyit 91
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Merdüm odur ki kārı seḫā göñli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

10. **ki:**
Beyit 91
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Merdüm odur ki kārı seḫā göñli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

11. **ki:**
Beyit 120
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Er midür ol ki ġamla zen gibi ṣaġı ṣaġa
Mānend-i ebr-i bārān sen ṣaġı ṣolı ṣula

12. **ki:**
Beyit 132
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Çend rūzī ki der-īn ḫāne-i gil mihmānī
Bā-edeb bāş ki ḥāṣiyyet-i mihmān edebest

13. **ki:**
Beyit 132
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Çend rūzī ki der-īn ḫāne-i gil mihmānī
Bā-edeb bāş ki ḥāṣiyyet-i mihmān edebest

14. **ki:**
Beyit 142
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Kim dir ki Ḳarşı Marʿaşı birdür Ruhāyile

Ḳurṣ-ı meh-i münīr bir olmaz sühāyile

15. **ki:**
Beyit 166
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Mecnūn-ı deşt ü şaḥne-i vīrānedür gelen
Ṭıflān-ı şehr müjde ki dīvānedür gelen

16. **ki:**
Beyit 172
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ey ki gūyī gū me-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm
Tevbe kerdem tevbe-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm

17. **ki:**
Beyit 177
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet
Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

18. **ki:**
Beyit 185
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẓāhirā bir ḫārdur
Hiç degül olʿāşıḳuñ ḳalbinde cevher vardur

19. **ki:**
Beyit 194
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Kerem-i kerīm germ-i leʾīm
Mükerremest kerem ki merg encāmest

20. **ki:**
Beyit 201
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ṣubḥ-ı ümmid ki yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb
K'ū burden ey ki kār-ı şeb-i tār āḫir şud

21. **ki:**
Beyit 201
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Ṣubḥ-ı ümmid ki yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb
K'ū burden ey ki kār-ı şeb-i tār āḫir şud

22. **ki:**
Beyit 212
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

ʿĀşıḳ odur ki ʿışḳ odına yana yaḳıla
Ḳaddin ḫadeng-i nāle vü efġāna yā ḳıla

23. **ki:**
Beyit 228
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Mekrīst kerem ki merg encāmest
Mekrīst meger ki merg nāmest

24. **ki:**
Beyit 228
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Mekrīst kerem ki merg encāmest
Mekrīst meger ki merg nāmest

25. **ki:**
Beyit 255
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Der-dest-i melāz-ı ġarībān nā-murādānest
Kesī ki zūr-ı tu ber-tāft nā-murād ānest

26. **ki:**
Beyit 258
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Bizümle meclise gel muṭrıb ittifāḳ eyle
Ki biz ʿaraḳ idelüm sāzı sen ʿırāḳ eyle

27. **ki:**
Diğer 1

Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ḥamd ü şükr ü sipās ol Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki efrād-ı ādemiyānı kemāl-i faẕlla ārāste ḳılup zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından yenābiʿ-i ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı dehānlarından

28. **ki:**
Diğer 1
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

leʾālī-i naẓmı nümāyān u reyyān ḳıldı Dürūd-ı nā-maʿdūd ol muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma ki fünūn-ı şiʿri maẕmūnı Ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh ile merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış

29. **ki:**
Diğer 1
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neşr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

30. **ki:**
Diğer 1
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neşr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

31. **ki:**
Diğer 1
Mısra: **23**
"ki" bağlacı.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

32. **ki:**
Diğer 1
Mısra: **27**
"ki" bağlacı.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

33. **ki:**
Diğer 1
Mısra: **36**
"ki" bağlacı.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

34. **ki:**
Diğer 1
Mısra: **38**
"ki" bağlacı.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

35. **ki:**
Diğer 1
Mısra: **47**
"ki" bağlacı.

Ki yaʿni ḥażret-i ʿOsmān Paşa
Ṣadāḳatde olup Būbekre hem-tā

36. **ki:**
Diğer 1
Mısra: **61**
"ki" bağlacı.

ki vāḳiʿ olan ġalaṭ u zeleli ḳalem-i luṭfları ile ıṣlāḥ idüp ve ʿaybın ġayb idüp ḫā’-i ḫāṭāyı ʿayn-ı ʿaṭāya tebdīl
buyuralar

37. **ki:**
Gazel 2
Mısra: **13**
"ki" bağlacı.

Sünbül ü lāle ki zülf ü ruḫuñ āşüftesidür
Birisi dāyeñe vü birisi lalaña fedā

38. **ki:**
Gazel 3
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

ʿĀşıḳ ki eşki dāne dü tā ḳaddi dām ola
Ārām iderse murġ-ı viṣāl aña rām ola

39. **ki:**
Gazel 3
Mısra: **11**
"ki" bağlacı.

Ben añladum ki sāḳi-i gül-çehresüz şarāb
ʿİşret deminde hem-çü riyāżet ḥarām ola

40. **ki:**
Gazel 3
Mısra: **13**
"ki" bağlacı.

Sensüz piyāle nūş ide her kim ki sāḳiyā
Ḳanı ḥelāl ü itdügi ʿişret ḥarām ola

41. **ki:**
Gazel 6
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ol ʿişve-sāz ḳande ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola

42. **ki:**
Gazel 6
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Dil-ber odur ki serv gibi ser-keş olmaya
Mānend-i āb māyil-i her pāk-bāz ola

43. **ki:**
Gazel 6
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Ehl-i niyāza nāz ide ammā ki az ide
Yaʿni vefāsı çoġ ola ʿāşıḳ-nüvāz ola

44. **ki:**
Gazel 6
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Bir gün Ḳabūlī vāṣıl-ı cānān ider seni
Sulṭān-ı bī-niyāza ki dilden niyāz ola

45. **ki:**
Gazel 24
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet
Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

46. **ki:**
Gazel 24
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Seḫa vü vefā vü ʿaṭā ʿādet-i tu
Se ʿādet ber-ān kes ki dāred saʿādet

47. **ki:**
Gazel 24
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Nihādīm dāġ-ı ġulāmest ber-dil
Revā ki dāred ʿalāmet-i ġulāmet

48. **ki:**
Gazel 24
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Resūlī ki der-vaḳt-i daʿvet be-İslām
Be-her kes serīr-i belāġat belāġat

49. **ki:**
Gazel 24
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Tevānī ki her cā zi-ẕāt-ı kerīmet
Resīden zi-ṣoḥbet-i kirāmet kerāmet

50. **ki:**
Gazel 26
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Begüm ʿāşıḳ oldur ki olur anuñ
Yanında berāber ḥayāt u memāt

51. **ki:**
Gazel 27
Mısra: **12**
"ki" bağlacı.

Şını minşār-ı cefā rāsı ser-i ḫançerdür
Ol ki şerrinden anuñ ḳaçmaya bulmaz ṣıḥḥat

52. **ki:**
Gazel 42
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Nīst her süfle harīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet
Merd ān bāşed ki dāned ḳıymet-i kālā-yı merd

53. **ki:**
Gazel 43
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Ḫvāhed ki mī-resed be-şeref-ḫāne-i viṣāl
Serʿü'l-ʿinān-ı naḥv cenābek baʿīd ʿīd

54. **ki:**
Gazel 43
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Gördi ki biz mülāzım-ı ʿayşuz Ḳabūliyā
Eyyām-ı ʿayş u ʿişreti oldı ṣaʿīd ʿīd

55. **ki:**
Gazel 44
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ol ki māha nūr u fer tevcīh idüp rū ḳoymış ad
Nūrdan bir nūn peydā ḳılmış ebrū ḳoymış ad

56. **ki:**
Gazel 55
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Ḫüsrev-i ʿālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nūş eyler ise cürʿa-i cāmın Cem olur

57. **ki:**
Gazel 58
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Naḳd-i dili çaldurmayıgör ġamze-i yāre
Oñar mı Ḳabūlī şu ki ʿayyār ile oynar

58. **ki:**
Gazel 63
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Ḥażīż-i ḫāk-i devlet evc-i rifʿatden baña yegdür
Ki zer-taḫt-ı süreyyādan ʿārife taḫt-ı serā yegdür

59. **ki:**
Gazel 70
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Ser-keşleri yek-ser ḳılıcuñ gerçi keser
Nice ser-keşlere ser-keşlik ider gerçi ki ser

60. **ki:**
Gazel 81
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Dirler ki vardur bir gün cihānda her nā-murāda sūd u dügündür
Ey mihr-i burc-ı evc-i saʿādet ʿarż-ı cemāl it o gün bu gündür

61. **ki:**
Gazel 85

Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Cevher didükleri ki mey-i laʿl-rengdür
Maḳbūl-i ehl-i ṭabʿ u pesend-i Firengdür

62. **ki:**
Gazel 85
Mısra: **11**
"ki" bağlacı.

Çarḫ-ı felek ki bāz-ı hümāyūn-cenāḥdur
Yanında mihr ü māh iki zer mühre-rengdür

63. **ki:**
Gazel 86
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Ten besleme k'ol ḫāk ile yeksān olacaḳdur
Ol ḫāneyi terk eyle ki vīrān olacaḳdur

64. **ki:**
Gazel 86
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Gördükce Ḳabūlīye ʿitāb eyler imiş yār
Bildüm ki o bī-çāreye iḥsān olacaḳdur

65. **ki:**
Gazel 87
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

ʿĀşıḳ ki āh u nālesi sāz u terānedür
Pulları dāġ ḳolları çeng ü çeġānedür

66. **ki:**
Gazel 87
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Dār-ı cihānda kimseyile dirlik eylemez
Dünya ki bir ʿacūze-i bed-zindegānedür

67. **ki:**
Gazel 92
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Feṯḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ herkese müşkil gelür
Dil anuñ cānā dilin bilür ki key āsān açar

68. **ki:**
Gazel 92
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Her ṭarafdan gün yüzüñ seyr itmek içündür senüñ
Sīneme bir niçe revzenler ki ol peykān açar

69. **ki:**
Gazel 97
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Leylī ki şāh-ı burc-ı felek-iktisābdur
Mecnūn göziyle baḳar iseñ āftābdur

70. **ki:**
Gazel 97
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Leylī içün ḳo dīdesi ḳan aġlasun müdām
Mecnūn-ı pür-ḫatāya ki ʿayn-ı ṣavābdur

71. **ki:**
Gazel 98
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Būse-i sīb-i zeneḫdānın ki teklīf ide yār
İmtiḥān eyler seni ey dil ṣaḳın almayı gör

72. **ki:**
Gazel 103
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Kimüñ ki nāmı ḳuluñ defterine dāḫil olur
Murādı ḥāṣıl olur maṭlabına vāṣıl olur

73. **ki:**
Gazel 109
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Egerçi pādşehden ḳullara ʿīdiyye ʿādetdür
İki ḫilʿatle teşrīf itmek ammā ki saʿādetdür

74. **ki:**
Gazel 115
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Ḳabūlī ʿasker-i ġam itdi mülk-i cāna hücūm
Ki żabṭ-ı mülke ḳamu ʿaskerüñ olanı yürür

75. **ki:**
Gazel 123
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

76. **ki:**
Gazel 129
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Ḳadd-i dil-ber zülf-i ʿanber-bārınuñ bağın çeker
Mülk-i ḥüsnüñ bir dil-āverdür ki sancāġın çeker

77. **ki:**
Gazel 129
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Üştür-i ser-mest olan çekmez Ḳabūlī çekdügin Ẕerredür miḳdārda ammā ki ġam ṭaġın çeker

78. **ki:**
Gazel 133
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Yatur pīr-i muġān evgār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz
Şu deñlü bāde-nūş olmış ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz

79. **ki:**
Gazel 136
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Dil-i dānāda muḳarrer ki velāyet vardur
Yoḫsa āyāt-ı vefā herkese ilhām olmaz

80. **ki:**
Gazel 141
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Cevher-i rūḥ ki tā dürc-i bedenden çıḳmaz
Leẕẕet-i ḳand-i lebüñ ẕikri dehenden çıḳmaz

81. **ki:**
Gazel 142
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Göñül her gāh Ḥaḳdan ġayra ʿarż-ı iḫtiyāc itmez
O bir dergāh-ı ʿālīdür ki muḫtācını ac itmez

82. **ki:**
Gazel 145
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

İki gözümüñ gözeleri āb ile ṭoldı
Bāġ-ı çemen-i ġuṣṣada gūyā ki ṭolābuz

83. **ki:**
Gazel 147
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Raḳṣa girse nāz ile kākül perīşān eyleyüp
Cilve-ger gūyā ki ṭāvūs-ı cinändur kāse-bāz

84. **ki:**
Gazel 151
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Lām-ı zülfüñ ġamıyla ey meh-rū
Bir elif-ḳad mi var ki dāl olmaz

85. **ki:**
Gazel 152
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Ben mürdesin iḥyā idüp dir ol ṭabīb-i cān u dil
Derd ehlinüñ dermānıyuz yaʿni ki ādem cānıyuz

86. **ki:**
Gazel 157
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

87. **ki:**
Gazel 157
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Biz ol ẕātuz ki ẕerrāt-ı vücūdı iʿtibārīdür
Türāb içre türābuz yā ġubār içinde gerdüz biz

88. **ki:**
Gazel 163
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Ḳalbinde anuñ ki ʿışḳ yoḳdur
Mirʾāt-ı dili münevver olmaz

89. **ki:**
Gazel 167
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Birdür libās-ı fāḫir ile ʿārife pelās
Faḳr ile eyle faḫr ki lā-be'se fi'l-libās

90. **ki:**
Gazel 170
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Küsdükce gerçi dil-ber efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsme ki ayru barış

91. **ki:**
Gazel 171
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Göñül yazmaġı ḫaṭṭından taʿallüm eylemiş dil-ber
Zihī kāmil ki semt-i ṣanʿatı muzdūrdan görmiş

92. **ki:**
Gazel 181
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Zihī ṣafā ki mey-i nāba müstaḳar ola ẓarf
Ṭaraf ṭaraf otura ḥūrān ḳāṣırātu't-ṭarf

93. **ki:**
Gazel 192
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Dām-ı zülf-i nigāra bend olana
Ben de bildüm ki ḳayd u bend gerek

94. **ki:**
Gazel 199
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek
Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan bī-nişān gerek

95. **ki:**
Gazel 200
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Yine bir āstāna intisāb itdüm ki mihrāsā
Kemend atup irişmez ṭāḳına eyvānı keyvānuñ

96. **ki:**
Gazel 204
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

97. **ki:**
Gazel 205
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Muḳarrer her ne cürm isnād iderse düşmen-i münkir
Ki ʿafv ider Ḫudā dirler günāhın ehl-i iḳrāruñ

98. **ki:**
Gazel 213

Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Ẕerrāt-ı kāyināt u ẓuhūrāt-ı mümkināt
Bir şeyʾ mi var Ḳabūli ki emr-i Ḫudā degül

99. **ki:**
Gazel 231
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Cüdā düşdi cenābuñdan diyenler kiẕb-i maḥż eyler
Ki zīrā diñlenilmez düşmenüñ yalanı sulṭānum

100. **ki:**
Gazel 239
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Penc mah ki iki mektūb-ı şefāʿatle bizi
Yedi bu derdi beni çāre gör ey şāh-ı hümām

101. **ki:**
Gazel 245
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Lāl olur vāḳıf olan sırrına dellāl olmaz
Kim ki ketm eyleye kemmiyyetin oldur ebkem

102. **ki:**
Gazel 258
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Zaḫm-ı tīġ-i hecr-i dil-berle ser-ā-ser yāreyem
Gerçi yāre yāreyem bāşed ki yāre yarayam

103. **ki:**
Gazel 259
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Devr-i ʿadāletüñde umardum ki şād olam
Sāyir ḳapuñ ġulāmı gibi ber-murād olam

104. **ki:**
Gazel 266
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Nice pervāne olmaz ḫıdmetüñde zümre-i ʿāşıḳ
Şebistān-ı vefānuñ sen ki şemʿ-i tābdārısın

105. **ki:**
Gazel 272
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Devlet oldur ki Ḳabūlī yanuña ḫūblaruñ
Şāh düstūrı yirine birisin ṭaḳınasın

106. **ki:**
Gazel 294
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Gidersin bu ḫayālāt-ı muḥālātı ʿadū dilden
Ki geçile beni sulṭānuma ben de geçem sizden

107. **ki:**
Gazel 322
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Şerḥe gelmez şerḥalar açduḳ derūn-ı sīnede
Fenn-i ʿışḳ içre bizüz gūyā ki şerrāḥu'l-mütūn

108. **ki:**
Gazel 326
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Māʾilin ḳāmeti bālāları seyr eylemege
Ṭoġrusı bu ki ben ol ḳaddi çenārı severin

109. **ki:**
Gazel 339
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Rişte-i ten tār-ı pīrāhenden olmaz hiç cüdā
Yer ḳumaşıdur ki gūyā uymış anda tel tele

110. **ki:**
Gazel 343
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Ḳabā-yı keyānī durur tāc-ı ʿışḳ
Şehā ṣanma anı ki ger kes geye

111. **ki:**
Gazel 349
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

İḥsān odur ki daʿvet idesin kemīneñi
Reşkinden öle bāʿiṣ olanlar ʿadāvete

112. **ki:**
Gazel 353
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

ʿĀşıḳ odur ki ʿāleme ḳaddi dü-tā gele
Bāġa benefşe gibi ʿaṣāsın ṭuta gele

113. **ki:**
Gazel 353
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Yıllar durur ki ol peri bu yaña gelmedi
Bir gün ola mı yañıla bizden yaña gele

114. **ki:**
Gazel 354
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Merdüm-i ʿālī-neseb ü ālī-ḥasebsin ḫüsrevā
Rabb-i ʿizzetden recām oldur ki Ḥaḳ ʿizzet vire

115. **ki:**
Gazel 354
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Herkesüñ Ḥaḳdan birer maḳṣūdı var ammā ki ben
İsterem aʿdāña ẕillet saña çoḳ rifʿat vire

116. **ki:**
Gazel 355
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

117. **ki:**
Gazel 355
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

118. **ki:**
Gazel 357
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Bir dil ki anda ʿışḳ ola ʿaḳl uġramaz aña
Varmaz Ḳabūli ḫavf iden arslan yataġına

119. **ki:**
Gazel 358
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Sen ol ẕāt-ı mükerremsin ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne evrāḳ-ı raḳam elde

120. **ki:**
Gazel 363
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Zer ki bir kār-güẕār ehl-i kemāl āfetdür
Bitürür maṣlaḥatuñ bī-meded-i mīr ü sipāh

121. **ki:**
Gazel 371
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Ḥaẓẓ itdi bī-berātuñ alanlar menāṣıbın
Beñzer ki şimdi çıḳdılar anlar berāt ile

122. **ki:**
Gazel 372
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Ẓannum oldur ki temāşā içün anı yir yir
Her melek ṭāḳ-ı felekden çıḳa bir bir baḳa

123. **ki:**
Gazel 374
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Dehenüñden umaruz kim ḳıla bir büse naṣīb
Ol ki yoḳdan getürüpdür bizi bu varlıġa

124. **ki:**
Gazel 377
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Ṣuverden sāde ḳıl mirʾāt-ı ḳalbi
Ki merd-i sāde-dil baḳmaz nuḳūṣa

125. **ki:**
Gazel 380
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Pür-yāre ḳıldı yüregümüz yara yara yār
Kim dir dili ki yara ile yāre yaraya

126. **ki:**
Gazel 381
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

127. **ki:**
Gazel 381
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Sen ki bir ḫāneye bir kerre güẕār eyleyesin
Devlet iḳbāl ide tā-rūz-ı ḳıyāmet ol eve

128. **ki:**
Gazel 382
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Bizi kim dirdi ki mecnūn olavuz
Yazalar adumuzı dīvāne

129. **ki:**
Gazel 383
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Murġān-ı murġzār ki merġūle-senc ola
Ṣaḥn-ı çemen miṣāl-i serāy-ı sipenc ola

130. **ki:**
Gazel 383
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Āḳil ki degme ḳayd ile dil-beste olmaya
Lā-büd esīr-i silsile-i pür-şikenc ola

131. **ki:**
Gazel 383
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Āḫir ḫarāb olur yıḳılur ḫāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūli ruḫ-ı yāri genc ola

132. **ki:**
Gazel 384
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

ʿĀşıḳ odur ki dīdeleri ṭolu āb ola
Bāġ-ı belāda ḳadd-i dü-tāsı ṭolāb ola

133. **ki:**
Gazel 384
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

ʿIşḳ ehli ol durur ki ġam u derd ü miḥneti
Naḳd-i metāʿ-ı ḫ∨āce gibi bī-ḥisāb ola

134. **ki:**
Gazel 384
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

ʿĀşıḳ ki anda ẕerre ḳadar sūz u tāb ola
Ḫāk-i vücūdı ẕerre ise āftāb ola

135. **ki:**
Gazel 384
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Çāk eylesem ʿaceb mi çeküp câme-i teni

Ḫavfum budur ki çehre-i cāna ḥicāb ola

136. **ki:**
Gazel 386
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Çıḳmaz ālām-ı ḫaṭuñ efgārı ġār-ı sīneden
Mūrdur girmiş yatur gūyā ki bir ālāy ine

137. **ki:**
Gazel 387
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Sünbül nedür ki zülf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye

138. **ki:**
Gazel 387
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Sünbül nedür ki zülf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye

139. **ki:**
Gazel 387
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Meh kim bu deñlü zīnet ü zīb aña fer virür
Ḳābil midür ki ṭalʿat-ı zībāña beñzeye

140. **ki:**
Gazel 387
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Naḫl-i ruṭab ki leẕẕet-i bāl aña beñzemez
Ḫāşā ki naḫl-i ḳāmet-i bālāña beñzeye

141. **ki:**
Gazel 387
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Naḫl-i ruṭab ki leẕẕet-i bāl aña beñzemez
Ḫāşā ki naḫl-i ḳāmet-i bālāña beñzeye

142. **ki:**
Gazel 387
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Sīmāña beñzeyemez iken ḳurṣ-ı āftāb
Lāyıḳ mıdur ki külçe-i sīm aña beñzeye

143. **ki:**
Gazel 391
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Merd ol durur ki düşmen-i rūbāh-ı ḥīleye
ʿArż-ı mehābet eyleye şīr-i ḳaġān gibi

144. **ki:**
Gazel 392
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Aʿdāya bād-ı dey gibi ṭoḳın ki bir zamān
Ḳarşuñda ditreye ṭura berg-i ḫazān gibi

145. **ki:**
Gazel 392
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Heybet gerekdür erde ki her yerde göstere
Rūbāh-ı ḫaşma kendüyi şīr-i jiyān gibi

146. **ki:**
Gazel 393
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür-dāġdur ḳolı
İle yoḳ iḫtiyācı elde vāfir aḳçesi pulı

147. **ki:**
Gazel 394
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Abdāl-ı pīr-i ʿışḳ olana cāme bārdur
Dervīş-i pāk odur ki ola bārdan berī

148. **ki:**
Gazel 403

Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

ʿĀşıḳlıġ ile añılan ölmez zamānede
Mecnūnı gör ki zinde daḫı nāmı ḥay gibi

149. **ki:**
Gazel 405
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Ḫażīż-i ḫāke düşürmek revā mıdur ki şehā
Sipihre hem-ser iken gūşe-i külāhumuzı

150. **ki:**
Gazel 405
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Merātib-i felegi gör ki māh-ı nev mānend
Zamāna ṣaff-ı niʿāl itdi pīşgāhumuzı

151. **ki:**
Gazel 406
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Dīdār-ı yār kim hücūb-i mā-verādadur
ʿĀşıḳ revā mıdur ki ṭuta mā-verāsını

152. **ki:**
Gazel 413
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Niçe eyyām idi ki mübtelā-yı derd-i hecr idük
Bi-ḥamdi'llah devā-yı derdümüz dermānumuz geldi

153. **ki:**
Gazel 422
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Mecnūn ki aña tūġ u ʿalem dūd-ı āh idi
Mülk-i cüñūna pādşeh-i ġam-sipāh idi

154. **ki:**
Gazel 422
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Mecnūn-ı pā-bürehne ki abdāl-ı ʿışḳ iken
Āhı duḫānı egnine şāl-ı siyāh idi

155. **ki:**
Gazel 423
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Ol şūḫ yıḳdı gitdi göñül ḫānesin dirīġ
Derdā ki düşmenüñ de ḫarāb olmasa evi

156. **ki:**
Gazel 431
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Dīgerī-rā be-tu cāyiz ne-buved hīç ḳıyās
Ki ʿulūm-ı heme der-şān-ı şumā icmāʿī

157. **ki:**
Gazel 437
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Gülzār-ı ser-i zülfüñ ferrāşı geçer göñlüm
Yaʿni ki ṣabā daḫı ḫıdmet demidür şimdi

158. **ki:**
Gazel 455
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

159. **ki:**
Gazel 493
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Ne-yāyed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḫudā
K'ayem men ki āyed zi-destem s̲enā

160. **ki:**
Gazel 504
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Dil naḳd-i cān-ı ḫod be-tu teslīm kerdeest

Çeşmet çerā ki ber-men-i bī-dil ḥavāle şud

161. **ki:**
Gazel 508
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Umaram ki bağışlaya bendesine
Günāhum Ḫudā-yı keşīrü'l-mevāhib

162. **ki:**
Kaside 1
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

163. **ki:**
Kaside 1
Mısra: **57**
"ki" bağlacı.

ʿAceb pākīze cevhersin ki el-ḥaḳ miṣl ü mānendüñ
Bulınmaz tīşe-i fikret ararsa kānın imkānuñ

164. **ki:**
Kaside 1
Mısra: **67**
"ki" bağlacı.

Sen ol merd-i hünerversin ki meydān-ı şecāʿatde
Öñüñde ḫāk būs eyler gelüp merdānı meydānuñ

165. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Her nihālüñ ki düşer sāyesi ṣaḥn-ı çemene
Bir yeşil sāye nihāli düşer ol meclise ṣan

166. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Yā ki pervāz ile ferş-i zümürrüd görinür
Cā-be-cā ṭarf-ı çemende görinen āb-ı revān

167. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **28**
"ki" bağlacı.

Varaḳ-ı jāle degüldür görinen gülşende
Sīm ü zerdür ki ʿaṭā ḳılmış anı bāġa ḫazān

168. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **30**
"ki" bağlacı.

Ṣaḥn-ı gülşende dökilür şaçılursa yiridür
Düşdi bir derde ki düşde daḫı görmez insān

169. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **33**
"ki" bağlacı.

Devr anuñdur ki cihān ḫalḳına müstaġraḳdur
Emr anuñdur ki aña cümle muṭīʿ-i fermān

170. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **34**
"ki" bağlacı.

Devr anuñdur ki cihān ḫalḳına müstaġraḳdur
Emr anuñdur ki aña cümle muṭīʿ-i fermān

171. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **70**
"ki" bağlacı.

Rüstem ü Güstehemüñ bir adı ḳalmış yoḫsa
Ḳullaruñ var ki niçe Rüsteme virmezler amān

172. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **73**
"ki" bağlacı.

Sen ki ḫurşīd-i cihān gibi żiyā-güstersin
Pertev-i luṭfuñ ile cümle-i ʿālem tābān

173. **ki:**
Kaside 2

Mısra: **75**
"ki" bağlacı.

Ben ki pā-māl-i cefā ḫāki gibi tīre-dilem
Tīredür baḫt-ı siyāhumla şebāsā devrān

174. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **95**
"ki" bağlacı.

Bir ḳuluñdur ki bir aġız söz ile yoluñda
Baş u cān terkin urur aña nedür kevn ü mekān

175. **ki:**
Kaside 2
Mısra: **97**
"ki" bağlacı.

Bā-ḫuṣūṣ ol ki ola fāris-i meydān-ı ʿAcem
Şāʿir-i nükte-şināsı añıla ʿörf-i ʿirfān

176. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

ʿĀlim ki nice ʿālim vābeste-i ʿadālet
ʿĀmil ki nice ʿāmil şāyeste-i selāsil

177. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

ʿĀlim ki nice ʿālim vābeste-i ʿadālet
ʿĀmil ki nice ʿāmil şāyeste-i selāsil

178. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

ʿĀlim ki muḳteżā-yı āsūden-i reʿāyā
ʿĀmil ki müddeʿāsı āzürden-i ḳabāyil

179. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

ʿĀlim ki muḳteżā-yı āsūden-i reʿāyā
ʿĀmil ki müddeʿāsı āzürden-i ḳabāyil

180. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

ʿĀlim ki iddiʿāsı şükrān-ı pādşāhī
ʿĀmil ki iḳtiżāsı ḫoşnūdi-i erāzil

181. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

ʿĀlim ki iddiʿāsı şükrān-ı pādşāhī
ʿĀmil ki iḳtiżāsı ḫoşnūdi-i erāzil

182. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

ʿĀlim ki cidd ü cehdi defʿ-i meẓālim-i nās
ʿĀmil ki cevr ü ẓulmi ḫalḳ-ı cihāna şāmil

183. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

ʿĀlim ki cidd ü cehdi defʿ-i meẓālim-i nās
ʿĀmil ki cevr ü ẓulmi ḫalḳ-ı cihāna şāmil

184. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **13**
"ki" bağlacı.

ʿĀlim ki Ḥaḳ ḳatında s̱ābit bi-naṣṣ-ı ḳātıʿ
ʿĀmil ki Ḥaḳ ḳatında zāʾil çü-heybet-i ẓıl

185. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **14**
"ki" bağlacı.

ʿĀlim ki Ḥaḳ ḳatında s̱ābit bi-naṣṣ-ı ḳātıʿ
ʿĀmil ki Ḥaḳ ḳatında zāʾil çü-heybet-i ẓıl

186. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **25**
"ki" bağlacı.

Müşkil budur ki ẓālim maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola ḥavāle bāṭıl

187. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **26**
"ki" bağlacı.

Müşkil budur ki ẓālim maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola ḥavāle bāṭıl

188. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **30**
"ki" bağlacı.

Bu dāʿi-i kemīne bu ʿabd-i kemterīne
Kemter ki nice kemter kemter ġulām-ı muḳbil

189. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **34**
"ki" bağlacı.

İḫtār-ı iltizāma mā-lā yekādu yelzem
Ammā ki nā-revādur taḥs̱īl-i ġayr-ı ḥāṣıl

190. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **47**
"ki" bağlacı.

Ḥāşā ki pādşāhuñ ẓulme ola rıżāsı
Ḥāşā ki ʿadl-i şāhī cevre ola muʿādil

191. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **48**
"ki" bağlacı.

Ḥāşā ki pādşāhuñ ẓulme ola rıżāsı
Ḥāşā ki ʿadl-i şāhī cevre ola muʿādil

192. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **50**
"ki" bağlacı.

Vīrāne oldı ʿālem ḳapladı ʿālemi ġam
Ṣanmañ ki ḥāl-i ādem ıṣlāḥa ola ḳābil

193. **ki:**
Kaside 3
Mısra: **69**
"ki" bağlacı.

Ṭāʿat ki sāʿatinde olmaya cürm olurmış
Metrūk olur ḳalurmış mābeyn-i ḥaḳḳ u bāṭıl

194. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **30**
"ki" bağlacı.

İştirāk üzre ṣanur anı gören yanuñda
Müstaḳıl ol ki cihān ḫalḳı ola emrüñe rām

195. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **33**
"ki" bağlacı.

Bir gerek ehl-i taṣarruf ki daḫı nice zamān
Bozmaya ḳāʾideyi bu felek-i bī-ārām

196. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **54**
"ki" bağlacı.

Diñlenürdi sözi dāyim ser-i çavuşānuñ
Ol ammā ki ağız açmadı çün ehl-i ṣıyām

197. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **60**
"ki" bağlacı.

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

198. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **66**
"ki" bağlacı.

Ḳul benüm aḳçe benüm
ḫuṭbe benüm sikke benüm
Ḫāṣe li’lleh ki edeb terk
idene ola rıżām

199. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **89**
"ki" bağlacı.

Pādşehden ki bu fermāna
icāzet oldı
Vüzerā semʿine irişdi
gelüp bu peyġām

200. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **101**
"ki" bağlacı.

Buʿacebdür ki daḫı dilde
ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi
mānend-i ġamām

201. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **105**
"ki" bağlacı.

İsterüz anı ki oldur ser-i
defterdārān
Aḳçe başına bir eyler bize
cebr ü iḳdām

202. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **110**
"ki" bağlacı.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her
dem kārı
Biz de tebdīl idelüm anı
ki kār ola tamām

203. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **137**
"ki" bağlacı.

Dem ki ṣaçılmadı
açılmadı kenz-i maḫfī
Çünki ḳan olmaya feṭḥ
olmaz imiş ḳufl-ı merām

204. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **143**
"ki" bağlacı.

Ki iki kimse içün şāha
hücūm eyleyeler
İdeler cāy-ı taẖarruʿda
ġulüvv ü ibrām

205. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **175**
"ki" bağlacı.

Sen ki dīnüñ diregisin
ṭayanurlarsa saña
Ḫalḳa bu söz yiter ey
şeyḫ-i şeyiḫü’l-İslām

206. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **181**
"ki" bağlacı.

Kim ki rencīde iderse beni
etbāʿumdan
Şemme-i ġonca-i luṭfum
idemez istişmām

207. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **185**
"ki" bağlacı.

Emr anuñdur ki
Ḫudāvend-i ulu’l-emr
odur
Ḫükm anuñdur ki odur
ḥākim-i ḥükkām-ı mehām

208. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **186**
"ki" bağlacı.

Emr anuñdur ki
Ḫudāvend-i ulu’l-emr
odur
Ḫükm anuñdur ki odur
ḥākim-i ḥükkām-ı mehām

209. **ki:**
Kaside 4
Mısra: **199**
"ki" bağlacı.

Maḳṣad-ı ṣıdḳ-ı vezāret ki
anuñ ḥaḳḳı idi
Geçdi yirinde ḳarār eyledi
ol ṣadr-ı ʿiẓām

210. **ki:**
Kaside 6
Mısra: **79**
"ki" bağlacı.

ʿAdū ki kirpigine aşmaya
bu ebyātı
Suṭūr-ı şiʿr-i terüm yer yer
aña tīr çeker

211. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **33**
"ki" bağlacı.

Sensin ol şāh-ı kerem ü zer ki ḫurşīd-miṯāl
ʿAyn-ı ẕerrāta vücūduñdan irişür lemeʿāt

212. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **37**
"ki" bağlacı.

Sensin ol gevher-i pākīze ki ḥakkāk-i ḳadīm
Getüre miṯlini bir daḫı vücūda heyhāt

213. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **39**
"ki" bağlacı.

Sensin ol dürr-i girān-māye ki aṣdāf-ı aġzın
Bulmaya miṯlini açа ḳapaya bi'd-defeʿāt

214. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **41**
"ki" bağlacı.

Sensin ol aḫter-i neyyir ki żiyā ṣaldıkça
Ḫāne-i dilden iden gün gibi defʿ-i ẓulümāt

215. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **46**
"ki" bağlacı.

Sensin ey dürri-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik ider ḫalḳa hüdāt

216. **ki:**
Kaside 7
Mısra: **65**
"ki" bağlacı.

Şöyle ki medḥüñe āġāz ide murġ-ı ḳalemüm
Düşmenüñ baġrı ṭolar ḳan ile mānend-i devāt

217. **ki:**
Kaside 10
Mısra: **33**
"ki" bağlacı.

Ḥāṣılı dervīş aña dirler ki ol bī-ḳayd ola
Yoḫsa dervīş-i ṣafā-keş olamaz muṭlaḳ dede

218. **ki:**
Kaside 11
Mısra: **37**
"ki" bağlacı.

Yiri anuñ gedük ḳaldı ki dāyim bilmeyüp vażʿın
Gedük daʿvāsın idüp dünyenüñ çoḳ dırların gördüm

219. **ki:**
Kaside 13
Mısra: **20**
"ki" bağlacı.

Seni afyonı dükendikce boḳın yir dirler
Böyle naḳl itmiş eḥibbā ki ṣorarsañ nāḳil

220. **ki:**
Kıt'a 7
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Vey guft dīde dil-rā ki hem-demem beher dil
Bī-saʿy-i tu ne-ḫ∨āhem dīdār-ı yār dīden

221. **ki:**
Kıt'a 12
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Açılma ġayr yanında niyāzı pinhān it
Ümīddür ki ḳabūl ideler şefāʿatüñi

222. **ki:**
Kıt'a 25
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

223. **ki:**
Kıt'a 26

Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Merd-i bülend-himmet ʿāşıḳ durur ki anuñ
Deryā ḳatında ḳaṭre ʿanḳā ḳatında güncişk

224. **ki:**
Kıt'a 35
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Çehār ḥarf buved nām-ı ser-efrāzī
Ki ū zi-küll-i merātib be-faḳr şud ḳāṣır

225. **ki:**
Kıt'a 35
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Çeḥār ḥarf ki bī-ū yekī yekī bāşed
Zi-āb fehm kun ey baḥr-i ḳulzüm zi-āḫir

226. **ki:**
Kıt'a 35
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Egerçi nīme-i evvel dehest der-maʿni
Ki ū murabbaʿ nıṣf-ı şeşest hem vāfir

227. **ki:**
Kıt'a 35
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Velī ki nīme-i evvel muḫīṭ-i ḳaṭre-i ān
Ki nıṣf-ı çār yekest ez-murabbaʿ-ı āḫir

228. **ki:**
Kıt'a 35
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Velī ki nīme-i evvel muḫīṭ-i ḳaṭre-i ān
Ki nıṣf-ı çār yekest ez-murabbaʿ-ı āḫir

229. **ki:**
Kıt'a 35
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Ez-ān mübeşşir-i īn nām geşt Rūḥu'llāh
Ki ū be-fażl-ı füzūnest u der-ʿadū ḳāṣır

230. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **30**
"ki" bağlacı.

Me-nih muṭrib ez-çeng ü nāy u rebāb
Ki bāşed muḥarrik be-cām-i şarāb

231. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **36**
"ki" bağlacı.

Be-yād āver ān sāḳi-i şūḫ u şeng
Ki laʿleş be-şulḥest ü çeşmeş be-ceng

232. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **50**
"ki" bağlacı.

Biyā ey ṭarab-sāz-ı berbaṭ-nüvāz
Ki mā ʿūd-sūzīm ü tu ʿūd-sāz

233. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **53**
"ki" bağlacı.

Men ānem ki der-sīne nārem füzūd
Tevānī ki āteş nişānī be-ʿūd

234. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **54**
"ki" bağlacı.

Men ānem ki der-sīne nārem füzūd
Tevānī ki āteş nişānī be-ʿūd

235. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **71**
"ki" bağlacı.

Ki tā sāḳiyem cām çün gul dehed
Me-rā mül dehed bī-te'emmül dehed

236. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **74**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ey āteş-i germ-rev
Ki ān āb-i pür-tāb-i āteş-ʿuluv

237. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **76**
"ki" bağlacı.

Be-men dih be-hengām-i faṣl-i rebīʿ
Ki ber-reftenest īn zamān-i serīʿ

238. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **79**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki dīkem be-cūş āvered
Çü-murġ-i seḥer der-ḫurūş āvered

239. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **82**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ān duḫter-i nīk-nām
Ki nā-maḥremān-rā ḥarāmeş ḥarām

240. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **83**
"ki" bağlacı.

Be-men dih be-men ki menem şūhereş
Zi-şūher ne-bāyed cüdā duḫtereş

241. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **85**
"ki" bağlacı.

Ki her keş be-gīr ü be-yek-dem zi-sāḳ
Dehed ʿuḳdehā-yi cihān-rā ṭalāḳ

242. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **88**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i tābende-rā
Ki ān sürḫ-rūyī dehed bende-rā

243. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **89**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki ālūde-dil māndeem
Zi-ālūdegī bes ḫacel māndeem

244. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **96**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ān āb-i zerrīn-ḥabāb
Ki bā-ūst tāb u fer-i āftāb

245. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **97**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki bī-ū ne-dārem ḳarār
Biyār u biyār u me-ār u me-ār

246. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **100**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i esfīd-pūş
Ki āred sefīd ü siyeh der-ḫurūş

247. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **101**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki geştem besī ber-ümīd
Şeved tā ki baḫt-i siyāhem sefīd

248. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **104**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ān āb-i āteş-mizāc
Ki yek-dem ne-dāred be-ġam imtizāc

249. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **105**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki bā-ū mizācem ḫoşest
Ḫoşest ān ki ṣāfī-dil-i bī-ġışest

250. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **106**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki bā-ū mizācem ḫoşest
Ḫoşest ān ki ṣāfī-dil-i bī-ġışest

251. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **108**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ān yār-i kohne-mesār
Ki ān dīde nīk ü bed-i rūzgār

252. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **109**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki dīrīne yār-i menest
Be-deyr-i kuhen ġam-güsār-i menest

253. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **112**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ān kerde-i enār
Ki ān nār der-āb dāred ḳarār

254. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **113**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki ber-nār-i ābī zened
Be-raḫt-i ġam u ġuṣṣa nār efgened

255. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **116**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ān āb-i ḫurşīd-tāb
Ki bī-ṭāḳatān-rā dehed ferr ü tāb

256. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **117**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki tāb u tevānem ne-mānd
Tevān-i dil-i nā-tevānem ne-mānd

257. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **120**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ān āteş-i āb-gūn
Ki ān kīmyā-fām u simyāb-gūn

258. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **121**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki gerded misem zer-i nāb
Ki men ẕerreem z'ū şeved āftāb

259. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **122**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki gerded misem zer-i nāb
Ki men ẕerreem z'ū şeved āftāb

260. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **125**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki bes tīre-baḫt āmedem
Zi-tāriki-i baḫt-i saḫt āmedem

261. **ki:**
Mesnevi 1

Mısra: **128**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ān keşti-i çün hilāl
Ki ān zevraḳ-i pür zi-āb-i zülāl

262. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **129**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki bā-ū şevem āşnā
Zi-dil teşnegīhā rehāned me-rā

263. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **132**
"ki" bağlacı.

Dil ez-baḥr-i ġam der-kenār āverem
Biyāver baṭ-i mey ki ġavṭa-ḫorem

264. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **134**
"ki" bağlacı.

Biyā sāḳi ān ṭūṭi-i al-rā
Ki ān sīm-pervāz u zer-bāl-rā

265. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **135**
"ki" bağlacı.

Be-men dih ki ārām-i cān-i menest
Nevā-sāz-i murġ-i revān-i menest

266. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **140**
"ki" bağlacı.

Me-gū īn ḫumār-āver ü telḫ yār
Ki z'ū mī-reved telḫi-i rūzgār

267. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **141**
"ki" bağlacı.

Ki her k'ū zi-dest-i tu yābed vüṣūl
Ḳabūlīş dāred be-ḥüsn-i ḳabūl

268. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **147**
"ki" bağlacı.

Çe cāy-i teġāfül ki īn mīzbān
Keşed tīġ-i ḳahr u keşed mīhmān

269. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **151**
"ki" bağlacı.

Ḫoşī ān dil-āgeh ki sāġar zened
Be-puşt-i dü pāyeş ḳadem der-zened

270. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **161**
"ki" bağlacı.

Ki īn kuhne-bünyād bī-üstüvār
Ki īn ṭāḳ ber-āb kerde ḳarār

271. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **162**
"ki" bağlacı.

Ki īn kuhne-bünyād bī-üstüvār
Ki īn ṭāḳ ber-āb kerde ḳarār

272. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **165**
"ki" bağlacı.

Ki īn Türk-i ḫūn-rīz ü zişt-i dürüşt
Ki bisyār perver ü bisyār küşt

273. **ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **166**
"ki" bağlacı.

Ki īn Türk-i ḫūn-rīz ü zişt-i dürüşt
Ki bisyār perver ü bisyār küşt

274. **ki:**
Mesnevi 2
Mısra: **38**
"ki" bağlacı.

Yaʿni şāhā ḳażā-i nefs-i Gedūs
Vaṭanumdur ki olmışam meʾnūs

275. **ki:**
Mesnevi 2
Mısra: **45**
"ki" bağlacı.

Bir ḳażādur ki her gelen ḥākim
Seksen aḳçeyle aḫẕ ider dāʾim

276. **ki:**
Mesnevi 2
Mısra: **47**
"ki" bağlacı.

Seksen aḳçe ki dā'im māyesidür
Mā-taḳaddümden elli pāyesidür

277. **ki:**
Mesnevi 2
Mısra: **51**
"ki" bağlacı.

Umaram ki o şāh-ı pür-iclāl
Yine ol ḫāke vireler iclāl

278. **ki:**
Mesnevi 2
Mısra: **77**
"ki" bağlacı.

Bā-ḫuṣūṣ ol peder ki ola müsin
Sefer aḥvāli olmaya mümkin

279. **ki:**
Mesnevi 3
Mısra: **49**
"ki" bağlacı.

Umaruz ki Ḫudā-yı ʿazze ve cel
Pādşāh-ı serīr-i mülk-i ezel

280. **ki:**
Mesnevi 4
Mısra: **45**
"ki" bağlacı.

Bu ne ḥālet durur ki bu demde
Olmayan işler ola bir demde

281. **ki:**
Mesnevi 4
Mısra: **53**
"ki" bağlacı.

Ḳaldı esfelde ol ki aʿlādur
Çıḳdı aʿlāya ol ki ednādur

282. **ki:**
Mesnevi 4
Mısra: **54**
"ki" bağlacı.

Ḳaldı esfelde ol ki aʿlādur
Çıḳdı aʿlāya ol ki ednādur

283. **ki:**
Mesnevi 4
Mısra: **57**
"ki" bağlacı.

Siz ki bu deñlü ḳadr ü şevket ile
Bu ḳadar ḳudret ü bu himmet ile

284. **ki:**
Mesnevi 4
Mısra: **61**
"ki" bağlacı.

Pādşāhuñ ki sizsiñüz eṣeri
Sizedür şimdi herkesüñ naẓarı

285. **ki:**
Mesnevi 4
Mısra: **69**
"ki" bağlacı.

Sen ki ẕāt-ı sütüde-ḫaṣletsin
Pāk-ṭīnet hümā-ṭabīʿatsın

286. **ki:**
Mesnevi 4
Mısra: **78**
"ki" bağlacı.

Gelse nā-geh ḳapuña ben maẓlūm
Anı ḫāṣā ki idesin maḥrūm

287. **ki:**
Mesnevi 4
Mısra: **99**
"ki" bağlacı.

Bir buçuḳ yıl durur ki maʿzūlem
Pādşāha duʿāya meşġūlem

288. **ki:**
Mesnevi 4
Mısra: **101**
"ki" bağlacı.

Ḳanḳı maṭlab ki ṭālib olsam aña
Virilür ye’s baña şāhāne

289. **ki:**
Mesnevi 5
Mısra: **47**
"ki" bağlacı.

Ol ki paşa içündür ol maʿḳūl
Ser fedā yolına degül maḥṣūl

290. **ki:**
Mesnevi 5
Mısra: **63**
"ki" bağlacı.

Ḳara kāfir ki dirler ol ḫar imiş
Yüzi ḳış aḫşamına beñzer imiş

291. **ki:**
Mesnevi 5
Mısra: **81**
"ki" bağlacı.

Ben ki bir müstaḳīm bendeñ olam
Sāye-veş zār u ser-figendeñ olam

292. **ki:**
Mesnevi 5
Mısra: **87**
"ki" bağlacı.

Egri ol uġrıdur ki hem-çü kemān
Herkesüñ ḳoltuġına gire hemān

293. **ki:**
Mesnevi 5
Mısra: **104**
"ki" bağlacı.

El-firār el-firār anlardan
Ki firār ideʿār anlardan

294. **ki:**
Mesnevi 5
Mısra: **106**
"ki" bağlacı.

Żulmi görʿār neyler anlarda
Ki hüner bir olur erenlerde

295. **ki:**
Mesnevi 5
Mısra: **115**
"ki" bağlacı.

Līk anlar ki ḳadriʿālīdür
Ṣāḥibü’l-ʿizzü ve’l-meʿālīdür

296. **ki:**
Mesnevi 5
Mısra: **138**
"ki" bağlacı.

Ḳıl duʿāsın Ḳabūlinüñ maḳbūl
Ki cenābuñdan ol durur mes’ūl

297. **ki:**
Mesnevi 6
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Ol durur ki iki muʿaddil-i nās
Aʿdel-i ḫalḳ nitekim ḳıṣṭās

298. **ki:**
Mesnevi 7
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Berāt-ı şāhi ile adı ḳāżı
Degül ammā ki emr-i şāha rāżı

299. **ki:**
Mesnevi 8
Mısra: **15**
"ki" bağlacı.

Ol ki hem-nāmı böyle serverdür
Luṭfı anuñla da müyesserdür

300. **ki:**
Mesnevi 9

Mısra: **20**
"ki" bağlacı.

Miyānı ince mūdan ince mūdur
Görenler ḫālini dirmiş ki būdur

301. **ki:**
Mesnevi 14
Mısra: **15**
"ki" bağlacı.

Ol ṣalātı ki ḥażret-i Raḥmān
Virmiş ola aña ne dir insān

302. **ki:**
Mesnevi 14
Mısra: **17**
"ki" bağlacı.

Ol selāmı ki ḥażret-i Bārī
Aña göndermiş ola her bārī

303. **ki:**
Mesnevi 15
Mısra: **11**
"ki" bağlacı.

Aḳçeyi kim ki ḫayra ṣarf eyler
Birisi ol zamanda biñe geçer

304. **ki:**
Mesnevi 15
Mısra: **55**
"ki" bağlacı.

Bu ne ḥālet durur ki bī-minnet
Er ider ʿavreti eri ʿavret

305. **ki:**
Muaşşer 1
Mısra: **30**
"ki" bağlacı.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

306. **ki:**
Müseddes 1
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

307. **ki:**
Müseddes 1
Mısra: **11**
"ki" bağlacı.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

308. **ki:**
Müseddes 1
Mısra: **17**
"ki" bağlacı.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

309. **ki:**
Müseddes 1
Mısra: **23**
"ki" bağlacı.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

310. **ki:**
Müseddes 1
Mısra: **29**
"ki" bağlacı.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

311. **ki:**
Müseddes 1
Mısra: **35**
"ki" bağlacı.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

312. **ki:**
Müseddes 1
Mısra: **41**
"ki" bağlacı.

Ol ki ʿOs̱mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

313. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

314. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfatuñ maʿdelete ḳābil iken
Bu ʿacebdür ki özüñ pādşeh-i ʿādil iken

315. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: **12**
"ki" bağlacı.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

316. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: **18**
"ki" bağlacı.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

317. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: **24**
"ki" bağlacı.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

318. **ki:**
Müseddes 4
Mısra: **30**
"ki" bağlacı.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

319. **ki:**
Müsemmen 2
Mısra: **12**
"ki" bağlacı.

Yalvarurdum Ḫudā-yı pāke ṭurup
Ḥamdü li’llāh ki ḫurrem itdi virüp

320. **ki:**
Tahmis 3
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol serāb ola

321. **ki:**
Tahmis 3
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Ḳalbinde ḥālet olmaya pür-inḳılāb ola
ʿĀşıḳ mı dirsin aña ki bī-sūz u tāb ola

322. **ki:**
Tahmis 3
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

ʿĀşıḳ odur ki ḥarḳ ile baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ olur līk maʿni yoḳ

323. **ki:**
Tahmis 3
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Maʿnīde ehl-i ʿışḳ olanuñ miṣli ʿaynı yoḳ
Maʿnī odur ki ḳalmaya tāb anda tāb ola

324. **ki:**
Tahmis 3
Mısra: **15**
"ki" bağlacı.

Cehd eylesün ki ḳalbi anuñçün türāb ola
Feṯḥ eyle derd-i nefsüñi Fettāḥa ṭut yüzüñ

325. **ki:**
Tahmis 4
Mısra: **24**
"ki" bağlacı.

Gel Ḳabūlī bu remzi eyle ḳabūl
Kim ki bir ẕerresine buldı vüṣūl

326. **ki:**
Tahmis 7
Mısra: **24**
"ki" bağlacı.

Göz göz itdi cismümi dāġ-ı cefā urmaġ ile
Biz ki naḳş olduḳ Makālī ḫalḳa ḫalḳa dāġ ile

327. **ki:**
Tahmis 12
Mısra: **14**
"ki" bağlacı.

Nehr iken baḥr oldı göñlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb
Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı göñül mānend-i āb

328. **ki:**
Tarih 2
Mısra: **14**
"ki" bağlacı.

Ḥadden ziyāde ḳudretüñ Ḥaḳ dā'im itsün devletüñ
Ḥaḳḳā ki ḫˇān-ı niʿmetüñ mebẕūl ü yaġmā eyledüñ

329. **ki:**
Tarih 2
Mısra: **24**
"ki" bağlacı.

Cümle Muḥammed ümmeti icrā idüp bu sünneti
Ammā ki şāhum sen anı aʿlādan aʿlā eyledüñ

330. **ki:**
Tarih 3
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Vücūdı sāye-i Ḥaḳ sāyesinde ḫoş geçer ālem
Ki oldur cān-ı ʿālem ʿālem ansuz neylesün cānı

331. **ki:**
Tarih 3
Mısra: **23**
"ki" bağlacı.

Buyurmışlar ki maḳṣūdum daḫı oldur aña virdüm
Diyār-ı mülk-i Rūmı ḳılsun icrā emr ü fermānı

332. **ki:**
Tarih 9
Mısra: **11**
"ki" bağlacı.

Tārīḫini ṣorsalar dir ki ey aḥbāb
Ol nūr-ı dü dīdem bu sürūr-ı sīnem

333. **ki:**
Tarih 11
Mısra: **11**
"ki" bağlacı.

Yapdı bir mescid-i ʿālī ki ʿadīli nādir
Ḳıldı bir maʿbed-i zībā ki ʿadīmü'l-emṣāl

334. **ki:**
Tarih 11
Mısra: **12**
"ki" bağlacı.

Yapdı bir mescid-i ʿālī ki ʿadīli nādir
Ḳıldı bir maʿbed-i zībā ki ʿadīmü'l-emṣāl

335. **ki:**
Tarih 11
Mısra: **13**
"ki" bağlacı.

Bir ʿamel itdi ki yolında ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde ki aḳrānı muḥāl

336. **ki:**
Tarih 11
Mısra: **14**
"ki" bağlacı.

Bir ʿamel itdi ki yolında ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde ki aḳrānı muḥāl

337. **ki:**
Tarih 14
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Māhveş ḳadr u şeref taḥṣīl ider
Kim ki anda bir gice mihmān ola

338. **ki:**
Tarih 17
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Ne-dārend ḳudret ki dānend ḳudret
Ki ʿilm-i tu ez-sūy-ı Vehhāb mevhūb

339. **ki:**
Tarih 17
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Ne-dārend ḳudret ki dānend ḳudret
Ki ʿilm-i tu ez-sūy-ı Vehhāb mevhūb

340. **ki:**
Tarih 17
Mısra: **26**
"ki" bağlacı.

Kerem ber-tu lāzım ʿaṭā ber-tu vācib
Ki mī-dānī ḳader ġarībān maḥcūb

341. **ki:**
Tarih 21
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Sen ki çün bu şān-ı ʿālī-şān ile
Ḥaḳ naṣīb itdi irişdüñ ʿizzete

342. **ki:**
Terci-bend 4
Mısra: **13**
"ki" bağlacı.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

343. **ki:**
Terci-bend 4
Mısra: **14**
"ki" bağlacı.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

344. **ki:**
Terci-bend 4
Mısra: **15**
"ki" bağlacı.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma anuñ da zamānı var

345. **ki:**
Terci-bend 4
Mısra: **22**
"ki" bağlacı.

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl ehli ḫān imiş
Ḥayfā vü ḥasretā ki zamān ol zamān imiş

kibr:

1. **kibri:**-*i*
Beyit 82
Mısra: **1**
Büyüklenme, kendini üstün görme.

Kibri göñlümden çıḳardum diyü lāf urma gezüp
Andan āsāndur ḳoparmaḳ ṭaġı igneyle ḳazup

2. **kibr:**
Tahmis 3
Mısra: **13**
Büyüklenme, kendini üstün görme.

Kibr olmamaḳ gerek durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i ġamda ey göñül

kibr ü kīn ehlinedür:

1. **kibr ü kīn ehlinedür:**-*n, -e, -dür*
Gazel 156
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kibir ve kin ehli, büyüklenen ve kin tutan kimseler.

Kimseye kīn itmezüz ḫalḳa tekebbürlenmezüz
Kibr ü kīn ehlinedür el-ḳıṣṣa ḳibr ü kīnümüz

ḳibr ü kīnümüz:

1. **ḳibr ü kīnümüz:**-*ümüz*
Gazel 156
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Kibir ve kin.

Kimseye kīn itmezüz ḫalḳa tekebbürlenmezüz
Kibr ü kīn ehlinedür el-ḳıṣṣa ḳibr ü kīnümüz

kibr u menī:

1. **kibr u menī:**-*ī*
Müseddes 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kibir ve büyüklenme.

Yoḳ durur şān-ı şerīfinde anuñ kibr u menī
Tīġ-i ḫūnḫ∨ārına ḳarşu ṭuramaz şāh-ı denī

kifāyet:

1. **kifāyet:**
Gazel 1
Mısra: **14**
Kâfi, yeterli.

Ġaraż būs u kenār itmekdür āh u zār-ı ʿāşıḳdan
Muṣarraḥdur bu maʿnālar kifāyet añlama cānā

ḳīl ü ḳalden güzer ḳıldı:

1. **ḳīl ü ḳalden güẕer ḳıldı:**-*dı*
Terci-bend 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Boş ve faydasız sözden vazgeçmek, boş konuşmamak.

Ḳīl ü ḳalden çün güẕer ḳıldı lisān
Gitdi ḫāṭırdan nuḳūş-ı īn ü ān

ḳīl ü ḳāle zāhib olma:

1. **ḳīl ü ḳāle ẕāhib olma:**-*ma*
Gazel 222
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dedikoduya sahip olmak, boş konuşmak.

Ḳīl ü ḳāle ẕāhib olma müfti-i māżī gibi
Olur olmaz söz saña düşmez Ḳabūlī sākin ol

ḳīl ü ḳāli ḳo:

1. **ḳīl ü ḳāli ḳo:**
Gazel 93
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Boş konuşmayı bırak!

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i ḫāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliṣ gibi ḳāl oldılar hiç ḳāl bilmezler

kilābāsā:

1. **kilābāsā:**
Kaside 5
Mısra: **39**
Köpekler gibi.

Kilābāsā çıkup bir güşeden düşmen görinürse
Gelürse bī-müḥābā yollarına rāh-peymānuñ

kilāb-ı kūy-ı dil-berle:

1. **kilāb-ı kūy-ı dil-berle:**-*le*
Gazel 170
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesinin köpekleri. II Rakip.

Ey dil kilāb-ı kūy-ı dil-berle ülfet eyle
Tenhā yilüp yopurma yārān içine ḳarış

kilāb-ı kūyuña:

1. **kilāb-ı kūyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 120
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mahallenin köpekleri. II Rakip.

Raḳībüñ ṣubḥa dek ḫāneñ ṭolanur hiç yataḳ yatmaz
Kilāb-ı kūyuña beñzer soḳaḳdan soḳaġa yortar

kilim:

1. **kilimi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **28**
Eski zamanlarda dervişlerin giydiği kalın hırka.

Şaḫṣ-ı ṣāḥib-ʿarbede bir nā-sezā bārān-zede

Bir kilimi ṣuda ter-dāmān bir ışlaḳ dede

kim:

1. **kime:**-*e*
   Beyit 96
   Mısra: **2**
   Hangi kişi?

Dirler hemīşe ehl-i dile ḳahrı dehr ider
Öldürdi ġuṣṣa bizi felek kime ḳahr ider

2. **kim:**
   Beyit 142
   Mısra: **1**
   Hangi kişi?

Kim dir ki Ḳarṣı Marʿaşı birdür Ruhāyile
Ḳurṣ-ı meh-i münīr bir olmaz sühāyile

3. **kim:**
   Beyit 185
   Mısra: **1**
   Hangi kişi?

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẓāhirā bir ḫārdur
Hiç degül olʿāṣıḳuñ ḳalbinde cevher vardur

4. **kim:**
   Beyit 249
   Mısra: **2**
   Hangi kişi?

Oldı o ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle gözüñ giryān
Kim didi saña ey dil ʿışḳ āteşine gir yan

5. **kime:**-*e*
   Beyit 257
   Mısra: **1**
   Hangi kişi?

Kime kim dīdār-ı dil-dāra naẓar lāzım gelür
Ṣu gibi şām u seḥer seyr ü sefer lāzım gelür

6. **kimüñ:**-*üñ*
   Diğer 1
   Mısra: **37**
   Hangi kişi?

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

7. **kimüñ:**-*üñ*
   Diğer 1
   Mısra: **37**
   Hangi kişi?

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

8. **kim:**
   Gazel 3
   Mısra: **16**
   Hangi kişi?

Dil-berler ile vaʿdesi budur Ḳabūlinüñ
Kim mīr-i meclis olur ise ol ġulām ola

9. **kim:**
   Gazel 16
   Mısra: **2**
   Hangi kişi?

Efendi zümre-i ʿuṣṣāḳ ḳullaruñdur hep
Velī bu şarṭ ile kim lā-yubāʿ u lā-yūheb

10. **kim:**
    Gazel 28
    Mısra: **3**
    Hangi kişi?

Ḫalḳdan luṭf u ḥaḳīḳat uman ebleh kim ola
Ḳanḳı gün bulduñ ola ʿālem-i fānīde sebāt

11. **kimi:**-*i*
    Gazel 28
    Mısra: **5**
    Hangi kişi?

Sen kimi medḥ ider iseñ ol anı ḳadḥ eyler
Seyyiʾāt oldı dirīġā ṣorılursa ḥasenāt

12. **kim:**
    Gazel 40

Mısra: **9**
Hangi kişi?

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

13. **kim:**
Gazel 55
Mısra: **4**
Hangi kişi?

Ḫüsrev-i ʿālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nūş eyler ise cürʿa-i cāmın Cem olur

14. **kim:**
Gazel 70
Mısra: **10**
Hangi kişi?

Āteş-i ḥasret ile yandı ṭutuşdı yüregüm
Kim gelürse yanuma şimdi benüm o da yanar

15. **kim:**
Gazel 85
Mısra: **7**
Hangi kişi?

Kim ile kūy-ı ʿışḳda ʿāşıḳ mı sır gider
Ol ṭıfl-ı şīvekār ḳatı şūḫ-ı şengdür

16. **kim:**
Gazel 101
Mısra: **11**
Hangi kişi?

Kim durur dirseñ işigüñde Ḳabūlī-i faḳīr
Dāʿi-i devletüñ ol eski duʿā-gūyuñdur

17. **kimüñ:**-*üñ*
Gazel 103
Mısra: **1**
Hangi kişi?

Kimüñ ki nāmı ḳuluñ defterine dāḫil olur
Murādı ḥāṣıl olur maṭlabına vāṣıl olur

18. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **1**
Hangi kişi?

Dil-ber-i şīvekārı kim sevmez
Naḫl-i pür-berg ü bārı kim sevmez

19. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **2**
Hangi kişi?

Dil-ber-i şīvekārı kim sevmez
Naḫl-i pür-berg ü bārı kim sevmez

20. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **3**
Hangi kişi?

Çeşm-i āhū nigārı kim sevmez
Şayda ḳābil şikārı kim sevmez

21. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **4**
Hangi kişi?

Çeşm-i āhū nigārı kim sevmez
Şayda ḳābil şikārı kim sevmez

22. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **5**
Hangi kişi?

Rūy-ı raʿnā-yı yāre kim baḳmaz
Seyr-i bāğ u bahārı kim sevmez

23. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **6**
Hangi kişi?

Rūy-ı raʿnā-yı yāre kim baḳmaz
Seyr-i bāğ u bahārı kim sevmez

24. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **8**
Hangi kişi?

Dilde yaḳdum maḥabbeti nārın
Böyle nārin nigārı kim sevmez

25. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **9**
Hangi kişi?

Seyl-i seyl-āb-ı eşke kim gelmez
Ṭaraf-ı cūybārı kim sevmez

26. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **10**
Hangi kişi?

Seyl-i seyl-āb-ı eşke kim gelmez
Ṭaraf-ı cūybārı kim sevmez

27. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **12**
Hangi kişi?

Ḳaḳısa sögse yār ḥaẕ iderüz
ʿİzzet ü iʿtibārı kim sevmez

28. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **14**
Hangi kişi?

Būse-i lāʿl-i yāre cān virürüz
Mīve-i ābdārı kim sevmez

29. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **16**
Hangi kişi?

Severüz elde sāġarı sāḳī
Ele gelmiş şikārı kim sevmez

30. **kim:**
Gazel 138
Mısra: **18**
Hangi kişi?

Māyilüz ey Ḳabūlī Rūm iline
Dil-beri çoḳ diyārı kim sevmez

31. **kim:**
Gazel 169
Mısra: **3**
Hangi kişi?

Kim var Ḥalīlāsā varup nār-ı ġama atılmamış
Kim ḳaldı İsmāʿīlveş yoluñda ḳurbān olmamış

32. **kim:**
Gazel 169
Mısra: **4**
Hangi kişi?

Kim var Ḥalīlāsā varup nār-ı ġama atılmamış
Kim ḳaldı İsmāʿīlveş yoluñda ḳurbān olmamış

33. **kim:**
Gazel 169
Mısra: **7**
Hangi kişi?

Kim var güzellerden ʿaceb cevr eyleyüp ʿuşşāḳına
İtdikleri işe dönüp ṣoñra peşīmān olmamış

34. **kimdür:**-*dür*
Gazel 169
Mısra: **9**
Hangi kişi?

ʿIşḳuñla kimdür ʿaḳlını cemʿ eyleyüben başına
Zülfüñ hevāsına düşüp ḫāṭır-perīşān olmamış

35. **kim:**
Gazel 212
Mısra: **3**
Hangi kişi?

Yanına kim gelürse ışşı yüzler gösterür lā-büd
Muḥaṣṣal sevdürür kendin ḳadīmī āşnādan yeg

36. **kim:**
Gazel 224
Mısra: **4**
Hangi kişi?

Gün gibi naẓīrüñ yoḳ dirsem ḳatı ẓāhirdür
Kim gördi kim işitdi aḳrānuñı sulṭānum

37. **kim:**
Gazel 224
Mısra: **4**
Hangi kişi?

Gün gibi naẓīrüñ yoḳ
dirsem ḳatı ẓāhirdür
Kim gördi kim işitdi
aḳrānuñı sulṭānum

38. **kim:**
Gazel 245
Mısra: **4**
Hangi kişi?

Lāl olur vāḳıf olan sırrına
dellāl olmaz
Kim ki ketm eyleye
kemmiyyetin oldur ebkem

39. **kimüñ:**-*üñ*
Gazel 256
Mısra: **4**
Hangi kişi?

Neye feryād ider güş
eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler
diñledüñ mi zīr ile yem
hem

40. **kim:**
Gazel 262
Mısra: **10**
Hangi kişi?

Ḳayd-ı dünyāyile pā-beste
Ḳabūlī herkes
Bend-i zencīr-i belādan
seni kim ḳurtarsın

41. **kim:**
Gazel 273
Mısra: **9**
Hangi kişi?

Şiʿr ü inşāda Ḳabūlīnüñ
öñüne kim gelür
Vādi-i naẓm içre bir seyl-i
firāvāndur gelen

42. **kime:**-*e*
Gazel 288
Mısra: **9**
Hangi kişi?

Ḳabūlī kime ḳul olsun
kimüñ ḳapusına varsun
Kabūlüñ olmayup ger
ʿadd olunmazsa
ġulāmuñdan

43. **kimüñ:**-*üñ*
Gazel 288
Mısra: **9**
Hangi kişi?

Ḳabūlī kime ḳul olsun
kimüñ ḳapusına varsun
Kabūlüñ olmayup ger
ʿadd olunmazsa
ġulāmuñdan

44. **kimdür:**-*dür*
Gazel 306
Mısra: **7**
Hangi kişi?

Bend olan kimdür Ḳabūlī
gibi zencīr-i ġama
Ġamdan āzād olmayandur
ġamdan āzād olmayan

45. **kim:**
Gazel 352
Mısra: **12**
Hangi kişi?

Ey Ḳabūlī añdıran ʿışḳ
ehlini efġānıdur
Kim añardı bülbüli efġān
u zārı olmasa

46. **kim:**
Gazel 361
Mısra: **1**
Hangi kişi?

Kim başa çıḳdı bu felek-i
bī-amān ile
Ḳābil midür muḳābele
pīl-i demān ile

47. **kim:**
Gazel 364
Mısra: **4**
Hangi kişi?

Mestāne baḳışlarla beni
eyledi meftūn
Kim dirdi senüñ ḳara
gözüñ ʿaḳlumuz ala

48. **kim:**
Gazel 371
Mısra: **10**
Hangi kişi?

Geçdi Ḳabūli küşte-i
şemşīr-i ʿışḳ olup
Kim virdi anı zümre-i
maḳtūle ḳat ile

49. **kim:**
Gazel 380
Mısra: **6**
Hangi kişi?

Pür-yāre ḳıldı yüregümüz
yara yara yār

Kim dir dili ki yara ile yāre yaraya

50. **kim:**
Gazel 382
Mısra: **5**
Hangi kişi?

Bizi kim dirdi ki mecnūn olavuz
Yazalar adumuzı dīvāne

51. **kim:**
Gazel 414
Mısra: **1**
Hangi kişi?

Sipihr-i sīnede kim seyr iderse dāġumuzı
Fürūġ-ı şems ü ḳamerden bilür ferāġumuzı

52. **kim:**
Gazel 429
Mısra: **7**
Hangi kişi?

Bāġ-ı ʿālemde ʿaceb kim der-kenār itdi diyü
Cūyveş ṭurmaz yaşum ol servi eyler cüst u cūy

53. **kim:**
Gazel 491
Mısra: **1**
Hangi kişi?

Kim virür baña ḳażā il ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

54. **kim:**
Kaside 1
Mısra: **49**
Hangi kişi?

Ser-i Elbürze kim dikdi livā-yı fetḥ-i İslāmı
Selāmın kim yitişdürdi Yemenden Şeyḫ Ṣanʿānuñ

55. **kim:**
Kaside 1
Mısra: **50**
Hangi kişi?

Ser-i Elbürze kim dikdi livā-yı fetḥ-i İslāmı
Selāmın kim yitişdürdi Yemenden Şeyḫ Ṣanʿānuñ

56. **kim:**
Kaside 1
Mısra: **53**
Hangi kişi?

Kim itdürdi ḳula Tatarı yaġma ḫ∨ān-ı Tatarı
Ḳıran girmiş gibi kimdür ḳıran ḳavmin Ḳırım Ḫānuñ

57. **kimdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **45**
Hangi kişi?

Çeken kimdür diyār-ı şarḳa berḳāsā ẓafer tīġın
Kimüñ destindedür miftāḥı ḳufl-ı mülk-i Īrānuñ

58. **kimdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **51**
Hangi kişi?

Çıḳup her yirde kimdür yüz aġardan bād-ı ṣubḥāsā
Şafaḳ gibi revān iden kim ola ḳanın aʿdānuñ

59. **kimdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **54**
Hangi kişi?

Kim itdürdi ḳula Tatarı yaġma ḫ∨ān-ı Tatarı
Ḳıran girmiş gibi kimdür ḳıran ḳavmin Ḳırım Ḫānuñ

60. **kimüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **46**
Hangi kişi?

Çeken kimdür diyār-ı şarḳa berḳāsā ẓafer tīġın
Kimüñ destindedür miftāḥı ḳufl-ı mülk-i Īrānuñ

61. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **171**
Hangi kişi?

Buña kim ṣabr ider ey ḫ∨āce-i ṣāḥib-idrāk
Buña kim ḳatlanur ey müfti-i pākīze-kelām

62. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **172**
Hangi kişi?

Buña kim ṣabr ider ey ḫ∨āce-i ṣāḥib-idrāk
Buña kim ḳatlanur ey müfti-i pākīze-kelām

63. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **181**
Hangi kişi?

Kim ki rencīde iderse beni etbāʿumdan
Şemme-i ġonca-i luṭfum idemez istişmām

64. **kim:**
Kaside 6
Mısra: **20**
Hangi kişi?

Ne sūr belki sürūr-ı ṣafā-yı ʿizzet idi
Belī saʿādete kim vāṣıl ise ʿömre sürer

65. **kime:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **23**
Hangi kişi?

Bād-bān-ı keremüñ kime hevā-dār olsa
Keşti-i Nūḥ-ı necī gibi olur ehl-i necāt

66. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **27**
Hangi kişi?

Cihānda ʿuhdesinden kim gelürse ḫıdmet anuñdur
Kemāl-i luṭfuña maẓhar egerçi cümle ḫuddāmuñ

67. **kim:**
Mesnevi 9
Mısra: **39**
Hangi kişi?

Anuñ kim ḳurtulur işkencesinden
Kim alur murġ-ı cānı pençesinden

68. **kim:**
Mesnevi 9
Mısra: **40**
Hangi kişi?

Anuñ kim ḳurtulur işkencesinden
Kim alur murġ-ı cānı pençesinden

69. **kim:**
Mesnevi 15
Mısra: **11**
Hangi kişi?

Aḳçeyi kim ki ḫayra ṣarf eyler
Birisi ol zamanda biñe geçer

70. **kim:**
Mesnevi 15
Mısra: **22**
Hangi kişi?

Her ne isterse aḳçe anı bulur
Ol bulamaz ise kim anı bulur

71. **kime:**-*e*
Müseddes 4
Mısra: **6**
Hangi kişi?

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

72. **kime:**-*e*
Müseddes 4
Mısra: **12**
Hangi kişi?

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

73. **kime:**-*e*
Müseddes 4
Mısra: **16**
Hangi kişi?

Dimedüñ nālem işitdükde teraḥḥum ideyin
Seni ḳoyup varayın kime taẓallum ideyin

74. **kime:**-*e*
Müseddes 4
Mısra: **18**
Hangi kişi?

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin

Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

75. **kime:**-*e*
Müseddes 4
Mısra: **24**
Hangi kişi?

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

76. **kime:**-*e*
Müseddes 4
Mısra: **27**
Hangi kişi?

Bilmezin kime şikāyet ideyin senden dād
Senüñ ey ẓālim-i bī-dād elüñden feryād

77. **kime:**-*e*
Müseddes 4
Mısra: **30**
Hangi kişi?

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

78. **kim:**
Müsemmen 1
Mısra: **30**
Hangi kişi?

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

79. **kim:**
Tahmis 4
Mısra: **24**
Hangi kişi?

Gel Ḳabūlī bu remzi eyle ḳabūl
Kim ki bir ẕerresine buldı vüṣūl

80. **kim:**
Tahmis 5
Mısra: **10**
Hangi kişi?

Ḫayāl-i ḫ∨āba döndi rūz-ı vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh
Ne kim gördiyse bu dīde aña cümle ḫayāl oldı

81. **kime:**-*e*
Tahmis 9
Mısra: **9**
Hangi kişi?

Sitārem yoḳ felekden kime feryād ideyin bilmem
Yüri ey ḫāṭırum dāyim ḳasāvet eyleyen tālīʿ

82. **kimüñ:**-*üñ*
Tahmis 9
Mısra: **8**
Hangi kişi?

Yıḳılmış ḫāṭırum yā nice ābād ideyin bilmem
Kimüñ ayaġına yüzler sürüp dād ideyin bilmem

83. **kim:**
Tarih 3
Mısra: **8**
Hangi kişi?

Emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında
ʿAceb kim ḳaldı kim gitdi bilür kim gitdi ol anı

84. **kim:**
Tarih 3
Mısra: **8**
Hangi kişi?

Emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında
ʿAceb kim ḳaldı kim gitdi bilür kim gitdi ol anı

85. **kim:**
Tarih 3
Mısra: **8**
Hangi kişi?

Emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında
ʿAceb kim ḳaldı kim gitdi bilür kim gitdi ol anı

86. **kim:**
Tarih 14
Mısra: **8**
Hangi kişi?

Māhveş ḳadr u şeref taḥṣīl ider
Kim ki anda bir gice mihmān ola

87. **kim:**
Terci-bend 4

Mısra: **45**
Hangi kişi?

Kim arturursa manṣıb anuñdur ziyād idüñ
Ṭurmañ ʿināds ḳoñ sözüme iʿtimād idüñ

88. **kim:**
Beyit 18
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Muḥammed-i ʿArabī kim netīce-i küldür
Cemīʿ-i ʿālem anuñ bülbüli vü o güldür

89. **kim:**
Beyit 91
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Merdüm odur ki kārı seḫā göñli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

90. **kim:**
Beyit 92
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

ʿIşḳ ile meʾnūs olan meʾyūs olur mı yārdan
Dīde kim bīdār ola dūr olmaz ol dīdārdan

91. **kim:**
Beyit 143
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa
Bana vir anı kim yine gideyin aña el ḳarṣa

92. **kim:**
Beyit 215
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Ṭaʿn-ı raḳīble dil-i ʿuşşāḳ-ı ġam-zede
Beñzer o cāma kim ola seng-i sitem-zede

93. **kim:**
Beyit 256
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Rüsūm-ı ḥālin añma ḥadd-i ḫaddi anı cāmiʿdür
Dilā ʿuşşāḳı taʿrīf eyle kim aġyārı māniʿdür

94. **kim:**
Beyit 257
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Kime kim dīdār-ı dil-dāra naẓar lāzım gelür
Şu gibi şām u seḥer seyr ü sefer lāzım gelür

95. **kim:**
Beyit 286
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

96. **kim:**
Diğer 2
Mısra: **28**
"ki" bağlacı.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde aʿdānuñ meger kim ʿilleti

97. **kim:**
Diğer 2
Mısra: **49**
"ki" bağlacı.

Bir muṣībetdür bu kim ins aġlasun cān aġlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun deryā-yı ʿummān aġlasun

98. **kim:**
Diğer 2
Mısra: **66**
"ki" bağlacı.

Ey göñül şimden girü feryādı ḳo oldı olan
Her ne kim başa yazıldıysa gelen oldur hemān

99. **kim:**
Gazel 4
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Yol bulur yüz sürmege bāb-ı saʿādet-baḫşına

Devlet anuñ kim Ḳabūlī ḫāk ile yeksān ola

100. **kim:**
Gazel 18
Mısra: **11**
"ki" bağlacı.

Belā-yı ʿışḳ ile bir ḥālete irüşdüm kim
Taʿaccüb eyler inanmaz sözüme merd-i lebīb

101. **kim:**
Gazel 34
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Eyleme seng-i ġamuñla şīşe-i ḳalbüm şikest
Çün dürüst olmaz bilürsin kim şikest ola zücāc

102. **kim:**
Gazel 41
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp ʿāşıḳlar üstine semend

103. **kim:**
Gazel 44
Mısra: **14**
"ki" bağlacı.

Noḳṭa deñlü nuṭfeyi nuṭḳa getürmiş ol Ḥakīm
Ḥikmeti gör kim Ḳabūlī-i suḫan-gū ḳoymış ad

104. **kim:**
Gazel 45
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Ehl-i Ḥaḳ ol kim ola Ḥaḳdan dūr
Ḳurb-ı Ḥaḳ gerçi olur ḫalḳa baʿīd

105. **kim:**
Gazel 51
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Bir pādşehden umaruz iḥsānı kim anuñ
İnʿāmı pādşāh u gedāya ʿamīmdür

106. **kim:**
Gazel 51
Mısra: **12**
"ki" bağlacı.

Efsürde-ḫāṭır eylemez iḥyā ider seni
Ol kim Ḳabūli Muḥyi-i ʿaẕm-i remīmdür

107. **kim:**
Gazel 51
Mısra: **14**
"ki" bağlacı.

Her ne cefā olursa revādur Ḳabūliye
Yitmez mi bu günāh aña kim müstaḳīmdür

108. **kim:**
Gazel 57
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Muttaṣıl kārın ḳoyup yār ile bizi gözledür
Göreyin kim ola bir gün düşmen-i bī-kār kūr

109. **kim:**
Gazel 57
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Kūyuña varanlara göster cemālüñ nūrını
Kim görürler Kaʿbede ey ruḫları gül-nār nūr

110. **kim:**
Gazel 58
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

ʿIşḳ ehlinüñ ālām-ı cefā ʿaynına gelmez
Şol üştür-i ser-mest gibi kim bār ile oynar

111. **kim:**
Gazel 58
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Zār oyınıdur şuʿbede-i nerd-i maḥabbet
Sābāş aña kim anı dil zār ile oynar

112. **kim:**
Gazel 60

Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

113. **kim:**
Gazel 61
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Vücūd-ı cūd-baḫtuñdur nihāl-i gülşen-i cennet
Kim anuñ berg ü bārı luṭf iḥsān u mürüvvetdür

114. **kim:**
Gazel 62
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

115. **kim:**
Gazel 62
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

116. **kim:**
Gazel 62
Mısra: **12**
"ki" bağlacı.

Dürr-i mengūşuñ bināgūşuñda ey bedr-i tamām
Māh-ı ʿālem-tāba beñzer kim sühā yanındadur

117. **kim:**
Gazel 63
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Ġulüv itse ḥiṣār-ı ḳalbe nā-geh ʿasker-i miḥnet
Çıḳup burc-ı bedenden cān u dil dir kim Ḫudā yekdür

118. **kim:**
Gazel 71
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Bu felek kim ādemi Yaʿḳūbveş nālān ider
Geh döner Yūsuf gibi Mıṣr ehline sulṭān ider

119. **kim:**
Gazel 73
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ḥüseyn Aġa-yı ʿālī-menzilet kim pür-mehābetdür
Miṯāl-i şīr-i ner ser-tā-ḳadem ʿayn-ı şecāʿatdür

120. **kim:**
Gazel 83
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Çīn-i zülfüñ kim siyeh-pūşīdedür pāşīdedür
Sünbül-i pīçīdedür kim şebnem ile çīdedür

121. **kim:**
Gazel 83
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Çīn-i zülfüñ kim siyeh-pūşīdedür pāşīdedür
Sünbül-i pīçīdedür kim şebnem ile çīdedür

122. **kim:**
Gazel 84
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Āferīn ol ʿāşıḳ-ı Mecnūn-ı miḥnet-zāra kim
Ġuṣṣadan āẕādedür ālāmdan āsūdedür

123. **kim:**
Gazel 88
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Yine var bir ʿaceb ḥāl-i melāl-i miḥnet-āmīzi
Ḳabūlī bendeñi bendüñle bend it kim ġulāmuñdur

124. **kim:**
Gazel 91
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Ten-i żaʿīf şu berg-i giyāha beñzer kim

Feżāda ḥasret-i āb ile
nīm-deste yatur

125. **kim:**
Gazel 97
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Leylīnüñ iki ruḫlarına bir
ġazel dimiş
Mecnūnuñ anda her sözi
kim bir kitābdur

126. **kim:**
Gazel 98
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Vaṣl umarsañ yārdan ol
ġurre-i ġarrāyı gör
Kim dimişler ey göñül
bayrāmuñ eyle ayı gör

127. **kim:**
Gazel 105
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Ne gevher kānısın kim
nuṭḳa gelseñ lafẓ-ı
dürbāruñ
Kimi naẓm-ı cevāhir
kimisi Neṣrü'l-Le'ālīdür

128. **kim:**
Gazel 105
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Mevālī ḫıdmet-i ḫāk-i
derüñle müfteḫirlerdür

Eʿālī faḫr ider anuñla kim
mevlī'l-mevālīdür

129. **kim:**
Gazel 108
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ne ġam yir ol bugün kim
ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi
kim yarına ḳalmışdur

130. **kim:**
Gazel 108
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Ne ġam yir ol bugün kim
ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi
kim yarına ḳalmışdur

131. **kim:**
Gazel 118
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Yigitlük ʿāleminüñ işi
bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham
kim biter evvel yiter āḫir

132. **kim:**
Gazel 120
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Ḳomaz kim bir zaman ola
cihānuñ fitnesi nāyim
O meh-rū ḫ∨āba varduḳca
yanında ḫançeri dürter

133. **kim:**
Gazel 123
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ
bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb
olmadı dil dāḫı
mülāzımdur

134. **kim:**
Gazel 130
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Bize gerçek ṣatar aʿmālini
şimdi ammā
Zāhidüñ bir gün olur kim
nice yalanı çıḳar

135. **kim:**
Gazel 135
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Aġlatma ben ġarībüñ şād
olmasun raḳībüñ
Aġlatma ʿandelībüñ kim
āh u zāra döymez

136. **kim:**
Gazel 142
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Şehā tāc u ḳabā terk
itmeyen mülk-i beḳā
bulmaz
Fenā iḳlīmine şāh olmaz
ol kim terk-i tāc itmez

137. **kim:**
Gazel 143
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Ḥaremüñ ḫāki ile ol ḳadar alışduḳ kim
Külümüz göklere ṣavrulsa ṭaġılmaz cüzümüz

138. **kim:**
Gazel 149
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Ālām-ı firāḳ ol ḳadar almış ödümüz kim
Añduḳca Ḳabūlī daḫı ḳorḳu çekerüz biz

139. **kim:**
Gazel 153
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Ḳalur yolıyla varmaz ser-menzil-i murāda
Rāh-ı fenāda ol kim terk-i tecemmül itmez

140. **kim:**
Gazel 156
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete maḳrūn ola āmīnümüz

141. **kim:**
Gazel 159
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

142. **kim:**
Gazel 162
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

143. **kim:**
Gazel 165
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

144. **kim:**
Gazel 167
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Medḥ eyleyüp menāṣıbı ẕemm itme faḳrı kim
Ṣāh u gedāyı bir gözedür merd-i ḥaḳ-şinās

145. **kim:**
Gazel 169
Mısra: **12**
"ki" bağlacı.

Bilmez libās-ı ten aña ʿāriyetī bir cāmedür
Şol kimseler kim ṣoyınup abdāl-ı ʿuryān olmamış

146. **kim:**
Gazel 187
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Ol ḳadar ḥasret ile girye vü āh itdüm kim
Eşk-i āhumla Ḳabūlī ṭolıdur taḫt ile fevḳ

147. **kim:**
Gazel 189
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir bir ṣaḥīḥ-iẕʿān yoḳ

148. **kim:**
Gazel 190
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Feṭḥ ü nuṣretdür bu deñlü ḳalʿalar kim vardur
ʿÖmrüñi var eylesün ol kim anuñdur varlıḳ

149. **kim:**
Gazel 190
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Feṯḥ ü nuṣretdür bu deñlü ḳalʿalar kim vardur
ʿÖmrüñi var eylesün ol kim anuñdur varlıḳ

150. **kim:**
Gazel 190
Mısra: **12**
"ki" bağlacı.

Ḳalʿa-i devlet yed-i luṭfuñla buldı iḫtitām
Ḥaḳ bu kim yanuñda kimse idemez miʿmārlıḳ

151. **kim:**
Gazel 194
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Dilleri ḫūn olmasun mı güllerüñ gülşende kim
Bülbülāsā dilleri medhüñ oḳur her sūsenüñ

152. **kim:**
Gazel 200
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Yine bir bī-bedel cānāna virdüm naḳd-i cānı kim
Metāʿ-ı ḥüsni cānānuñ anuñ destinde cān anuñ

153. **kim:**
Gazel 207
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Ḳurda ṭāḳat gezme eydüñ bir ḳoyun postın geyüp
Ol ʿadālet şimdi yoḳdur kim geze mīş ile gürg

154. **kim:**
Gazel 207
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Baġla nefsüñ merkebin ġayrı taʿaddīden ṣaḳın
Kişinüñ ḥayvānı kim var giñ ola lāzımdur örk

155. **kim:**
Gazel 220
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola
Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

156. **kim:**
Gazel 224
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

157. **kim:**
Gazel 233
Mısra: **11**
"ki" bağlacı.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

158. **kim:**
Gazel 255
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Naẓar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eşer buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

159. **kim:**
Gazel 255
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında daḫı ben şimdi er buldum

160. **kim:**
Gazel 266
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Nice bāb-ı saʿādet-baḫşuña yüz sürmesünler kim
Ḳabūlī gibi nice bendegānuñ iftiḫārısın

161. **kim:**
Gazel 272
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Ey göñül sūr-ı saʿādet saña ol gündür kim

Destüñe ḫūn-ı ʿadūdan
ḳınalar yaḳınasın

162. **kim:**
Gazel 281
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ʿāmilden

163. **kim:**
Gazel 305
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Bir yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem kim
Leylī ḳatında gūyā Leylī ḳatında Mecnūn

164. **kim:**
Gazel 323
Mısra: **20**
"ki" bağlacı.

ʿAliveş añılup illerde vü dillerde evṣāfuñ
Oḳunsun şöyle kim ḳaṭʿā unudılmaḳ muḥāl olsun

165. **kim:**
Gazel 333
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir göñlüñ alan bir daḫı ala yine

166. **kim:**
Gazel 341
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Zülfüñ ayaḳ ṣarḳıdur ol ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim ṣala Ḳurʾān üstine

167. **kim:**
Gazel 341
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Sīne-ber-sīne olan cānān ile cān kesb ider
Āferīn ol cāna kim cān besleye cān üstine

168. **kim:**
Gazel 343
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Ḳabūlī denī dünyede ol durur kim
Elem çeke dünyā içün ġam yiye

169. **kim:**
Gazel 372
Mısra: **7**
"ki" bağlacı.

Ey göñül kendüñi alçaḳ ṭutagör kim saña
Ṣāyed ol serv-ḳadüñ ṣu gibi göñli aḳa

170. **kim:**
Gazel 374
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Dehenüñden umaruz kim ḳıla bir būse naṣīb
Ol ki yoḳdan getürüpdür bizi bu varlıġa

171. **kim:**
Gazel 379
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada
Bir ʿaceb yirdür o kim mest ola mestūr orada

172. **kim:**
Gazel 379
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Leb-i cānānenüñ evṣāfını yañlış oḳuma
Ḳanda bir ehline kim irişesin ṣor orada

173. **kim:**
Gazel 384
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Kāmil olur mı ʿışḳı anuñ kim şehā anuñ
Baḥs-i maḥabbet içre suʾāl ü cevāb ola

174. **kim:**
Gazel 387

Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Meh kim bu deñlü zīnet ü zīb aña fer virür
Ḳābil midür ki ṭalʿat-ı zībāña beñzeye

175. **kim:**
Gazel 393
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Ḳul oġlı bir efendi gördüm ey dil ḳol ṭolaşurken
Umarum kim şeb-i vuṣlatda yanuma aġa ḳolı

176. **kim:**
Gazel 406
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Dīdār-ı yār kim hücūb-i mā-verādadur
ʿĀşıḳ revā mıdur ki ṭuta mā-verāsını

177. **kim:**
Gazel 456
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Yaḳışmaz oldı dārına dil-dāra uyalı
Aġyār-ı seg-nihādı kim dāra yāra yaraşur

178. **kim:**
Gazel 484
Mısra: **3**
"ki" bağlacı.

Ġam-ı gīsūñ o sāle beñzer kim
Ḥāṣılı ḫarcına tedāḫül ider

179. **kim:**
Gazel 515
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

ʿĀşıḳam öpsem baña lāyıḳ durur cānān elin
Bende kim ẕü'l-ḳadr ola lā-büd öper sulṭān elin

180. **kim:**
Gazel 515
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin

181. **kim:**
Kaside 1
Mısra: **28**
"ki" bağlacı.

Didüm kuḥl-ı cilā-perdāz-ı çeşmüñ niçe gevherdür
Kim oldur tūtyā-yı çeşm-i ʿālem-bīni insānuñ

182. **kim:**
Kaside 2
Mısra: **67**
"ki" bağlacı.

Ḳanı ẕātuñ gibi bir ḫüsrev-i ʿālī-dil kim
Ola her teşne zülāl-i kereminden reyyān

183. **kim:**
Kaside 2
Mısra: **101**
"ki" bağlacı.

Ḳanı anuñ gibi bir merd-i ṣenā-güster kim
Midḥat ü maḥmidet-i ẕātuñ ide vird-i zebān

184. **kim:**
Kaside 3
Mısra: **75**
"ki" bağlacı.

Bendeñ ḳıyās iderdüm kim māla ṭoġruluḳla
Bir ḫıdmet eyleyeydüm kim ḫalḳ olaydı ḳāyil

185. **kim:**
Kaside 3
Mısra: **76**
"ki" bağlacı.

Bendeñ ḳıyās iderdüm kim māla ṭoġruluḳla
Bir ḫıdmet eyleyeydüm kim ḫalḳ olaydı ḳāyil

186. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **36**
"ki" bağlacı.

Ḥāṣılı şāhum anuñ ʿazline rāżī degülüz

İsterüz kim idesin ḫāk-i vücūdın iʿdām

187. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **51**
"ki" bağlacı.

Kethüdā beg kim odur żābiṭi bevvābānuñ
Ol daḫı nāẓır idi kim neye vara encām

188. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **52**
"ki" bağlacı.

Kethüdā beg kim odur żābiṭi bevvābānuñ
Ol daḫı nāẓır idi kim neye vara encām

189. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **70**
"ki" bağlacı.

Didiler var ise şāhā bize iḥsāna cevāz
Düşmenüñ başı kesilsün kim odur baḫşiş-i tām

190. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **74**
"ki" bağlacı.

Bulınur dirhem ü dīnār bu furṣat düşmez
Şöyle kim fevt ola girmez ele bir daḫı bu kām

191. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **119**
"ki" bağlacı.

Vāḳıʿā saña bu devlet ne saʿādetdür kim
Ḳıla Ḥaḳ dergehüñi maḳsim-i erzāḳ-ı enām

192. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **184**
"ki" bağlacı.

Beni görmez ḥarem-i ḫāṣuma nā-maḥremdür
Kim olur dīde-i nā-maḥreme dīdār ḥarām

193. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **193**
"ki" bağlacı.

Pāye-i ʿuzlete ʿizzetle ḳadem kim başsa
Naẓar-ı ḳuṭba çekerler anı merdān-ı fiḫām

194. **kim:**
Kaside 4
Mısra: **221**
"ki" bağlacı.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

195. **kim:**
Kaside 6
Mısra: **41**
"ki" bağlacı.

Şeh-i diyār-ı kerem yaʿni Muṣṭafī Beg kim
Odur serīr-i sarāy-ı saʿādete server

196. **kim:**
Kaside 6
Mısra: **81**
"ki" bağlacı.

Şu daḫli kim iden ehl-i dil ola güftārı
Ḫadeng-i yār gibi cān u dilde eyler yer

197. **kim:**
Kaside 7
Mısra: **13**
"ki" bağlacı.

Ḳadrüñ andan yücedür kim irişe dest-i ḫayāl
Ẕātuñ andan ötedür k'anı muḥīṭ ola ṣıfāt

198. **kim:**
Kaside 7
Mısra: **27**
"ki" bağlacı.

Baḥr-ı luṭfuñ ne ʿaceb āb-ı muṣaffādur kim
Anda taġyīr idemez fāʾidesin māhiyyāt

199. **kim:**
Kaside 7

Mısra: **35**
"ki" bağlacı.

Sensin ol mihr-i felek-ḳadr kim āṯarından
ʿĀleme feyż irişür ḳılsa tecellī ol ẕāt

200. **kim:**
Kaside 7
Mısra: **78**
"ki" bağlacı.

Elde evrāḳ-ı duʿā dilde duʿā-yı devlet
Ḫayr odur kim ola aʿmāle muḳārin niyyāt

201. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **29**
"ki" bağlacı.

Der-i devlet-meʾābumda Ḳabūlī kim durur dirseñ
Ġarīḳ-i niʿmetüñ müstaġraḳ-ı deryā-yı inʿāmuñ

202. **kim:**
Kaside 8
Mısra: **33**
"ki" bağlacı.

ʿAli kim ḫıdmetüñde kātibüñdür lāmdur ḳaddi
Senüñ ʿayn-ı ʿadālet olduġuña dāldür lāmuñ

203. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **13**
"ki" bağlacı.

Bugün sābāş u aḥsen aña kim naḫsend-i ʿālemdür
Gedā şeklinde dehri seyr iden sulṭāna ʿışḳ olsun

204. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **34**
"ki" bağlacı.

Vücūdı ẕerrece yoḳdur göñül ʿummān-ı ḥikmetdür
O ġavvāṣ-ı cevāhir kim ṭalar ʿummāna ʿışḳ olsun

205. **kim:**
Kaside 9
Mısra: **65**
"ki" bağlacı.

Anuñ kim istivāsı egridür kāmil degüldür ol
Sözi kāmil özi ṭoġru mükemmel cāna ʿışḳ olsun

206. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **35**
"ki" bağlacı.

Vālih ü ḥayrān odur kim ʿārif ü dānā ola
Lücce-i baḥr-ı şuhūda ola müstaġraḳ dede

207. **kim:**
Kaside 10
Mısra: **38**
"ki" bağlacı.

Ṭınmayup ṭura dehānına urup mühr-i sükūt
Ḳıṣṣa-ḫ∨ānāsā gerekmez kim ola yañşaḳ dede

208. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

Şaruşın bir mücessem aġadur
Yaʿni kim veznedārdur altun

209. **kim:**
Kaside 14
Mısra: **8**
"ki" bağlacı.

Degme bir yirde şimdi bulınmaz
Ḫaḳ bu kim yādgārdur altun

210. **kim:**
Kıt'a 16
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Bir iş it kim her işiden işüñi
Bāreka'llāh çoḳ yaşa diyeler

211. **kim:**
Mesnevi 4
Mısra: **85**
"ki" bağlacı.

Ḳıṣṣa bu kim bir iki yıl evvel
Ne nizāʿ u ferāġ ceng ü cedel

212. **kim:**
Mesnevi 4
Mısra: **103**
"ki" bağlacı.

Ne ḳadar kim ḳażā murād itsem
Alurın diyü birin ad itsem

213. **kim:**
Mesnevi 4
Mısra: **120**
"ki" bağlacı.

Bir faḳīrem ʿināyet eyleyesin
Umaram kim şefāʿat eyleyesin

214. **kim:**
Mesnevi 4
Mısra: **125**
"ki" bağlacı.

Umaruz kim çerāġ-ı ḫāṣ idesin
Dāḫil-i zümre-i ḫavāṣ idesin

215. **kim:**
Mesnevi 5
Mısra: **20**
"ki" bağlacı.

Şeb-i muẓlim gibi yüzi ḳaradur
Şükr aña kim ne cīfeler yaradur

216. **kim:**
Mesnevi 5
Mısra: **49**
"ki" bağlacı.

Şöyle kim aḳçesüz ola bir an
Terk-i ṣūret virilmez ey nā-dān

217. **kim:**
Mesnevi 5
Mısra: **75**
"ki" bağlacı.

Şöyle mi oldı kim cenābuñdan
Aḳçe vü pul umam cevābuñdan

218. **kim:**
Mesnevi 8
Mısra: **43**
"ki" bağlacı.

Ol durur kim cemīʿ-i ḳāżīler
Bir bölük ḥaḳḳ-ı şerʿe rāżīler

219. **kim:**
Mesnevi 14
Mısra: **13**
"ki" bağlacı.

Lākin ol ẕāt-ı pāki kim anı
Medḥ idüp ögmiş ola Sübḥānı

220. **kim:**
Muaşşer 1
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

221. **kim:**
Muaşşer 1
Mısra: **10**
"ki" bağlacı.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

222. **kim:**
Muaşşer 1
Mısra: **19**
"ki" bağlacı.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

223. **kim:**
Muaşşer 1
Mısra: **20**
"ki" bağlacı.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

224. **kim:**
Muaşşer 1
Mısra: **29**
"ki" bağlacı.

Şeref ol şehre kim anı
gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki
müşerref ide sultānı

225. **kim:**
Muaşşer 1
Mısra: **39**
"ki" bağlacı.

Şeref ol millete kim ola
anuñ mīr-i mīrānı
Gele devletle teşrīf ide
ḫālī ḳomaya anı

226. **kim:**
Muaşşer 1
Mısra: **49**
"ki" bağlacı.

Şeref ol mülke kim anda
ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre
otura yirine cānı

227. **kim:**
Müseddes 1
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ḥażret-i Ferhād Paşa kim
cihānuñ cānıdur
Pādşāh-ı ehl-i İslāmuñ
ḳulı ḳurbānıdur

228. **kim:**
Müseddes 1
Mısra: **19**
"ki" bağlacı.

ʿAsker-i İslāma ol kim iki
kez serdār ola
Ẓannum oldur kim iki
ʿālemde ber-ḫurdār ola

229. **kim:**
Müseddes 1
Mısra: **20**
"ki" bağlacı.

ʿAsker-i İslāma ol kim iki
kez serdār ola
Ẓannum oldur kim iki
ʿālemde ber-ḫurdār ola

230. **kim:**
Müseddes 1
Mısra: **26**
"ki" bağlacı.

Luṭfına yoḳdur bahāne
mis̱li gelmez ʿāleme
Çoḳ şükür olsun Ḫudāya
kim irişdük bu deme

231. **kim:**
Tahmis 2
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Lemʿa-i nūr-ı
maḥabbetden es̱er
ṭuyduñsa gel
ʿĀlim-i muṭlaḳ odur kim
bile kendü nefsini

232. **kim:**
Tahmis 3
Mısra: **2**
"ki" bağlacı.

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki
ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol
serāb ola

233. **kim:**
Tahmis 7
Mısra: **19**
"ki" bağlacı.

Aña ḳaldı kim dehānuñ
yādına ey māh-rū
Başumuz alup ʿadem
mülkine dek ʿazm ideyüz

234. **kim:**
Tarih 3
Mısra: **21**
"ki" bağlacı.

Meger kim mīr-i mīrān-ı
Anaṭolı ola şāhum
Kim oldur yādgār-ı
milket-i mülk-i Süleymānī

235. **kim:**
Tarih 3
Mısra: **22**
"ki" bağlacı.

Meger kim mīr-i mīrān-ı
Anaṭolı ola şāhum
Kim oldur yādgār-ı
milket-i mülk-i Süleymānī

236. **kim:**
Tarih 13
Mısra: **9**
"ki" bağlacı.

Ol şeh-i mülk-i saʿādet kim olam dirdüm didi
Sen ġulām-ı āstānı oldıġuñ ẕāt-ı münīf

237. **kim:**
Tarih 20
Mısra: **4**
"ki" bağlacı.

ʿĀlem-i ʿıṭlāḳa düşdi ḳayddan olup ḫalāṣ
Bildi kim olmaz fenā mülkinde kimse ser-firāz

238. **kim:**
Tarih 20
Mısra: **5**
"ki" bağlacı.

Bir maḳāma irdi kim şāh u gedā pīr ü cüvān
Anda yeksāndur ne fikr-i manṣıb u ʿömr-i dırāz

239. **kim:**
Tarih 21
Mısra: **1**
"ki" bağlacı.

Ḥamdü li'llah kim Ḫudā-yı ẕü'l-minen
Ẕātuñı ḳıldı sezā her niʿmete

240. **kim:**
Tesdis 1
Mısra: **6**
"ki" bağlacı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

241. **kim:**
Tesdis 1
Mısra: **12**
"ki" bağlacı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

242. **kim:**
Tesdis 1
Mısra: **18**
"ki" bağlacı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

243. **kim:**
Tesdis 1
Mısra: **24**
"ki" bağlacı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

244. **kim:**
Tesdis 1
Mısra: **30**
"ki" bağlacı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

kim ola:

1. **kim ola:**
Kaside 1
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Kimdir?

Çıḳup her yirde kimdür yüz aġardan bād-ı ṣubḥāsā
Şafaḳ gibi revān iden kim ola ḳanın aʿdānuñ

kimesne:

1. **kimesne:**
Gazel 78
Mısra: **4**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḫüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

2. **kimesne:**
Gazel 270
Mısra: **2**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Şehā luṭfuñ olursa bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün olmasun Allāh içün olsun

3. **kimesne:**
Gazel 289
Mısra: **14**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Sāġar-ı bādenüñ Ḳabūli gibi
Sürmemişdür kimesne devrānın

4. **kimesne:**
Terci-bend 4
Mısra: **40**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Bī-kes ayaḳda kāhile himmet zamānıdur
Baḳmaz kimesne sākite cürʾet zamānıdur

kimi:

1. **kimi:**
Gazel 23
Mısra: **3**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi gül dir yüzüñe kimi lāle
Efendi muḫtelif ancaḳ rivāyet

2. **kimi:**
Gazel 23
Mısra: **3**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi gül dir yüzüñe kimi lāle
Efendi muḫtelif ancaḳ rivāyet

3. **kimi:**
Gazel 105
Mısra: **6**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Ne gevher kānısın kim nuṭḳa gelseñ lafẓ-ı dürbāruñ
Kimi naẓm-ı cevāhir kimisi Neṣrü'l-Le'ālīdür

4. **kimisi:**-*si*
Gazel 105
Mısra: **6**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Ne gevher kānısın kim nuṭḳa gelseñ lafẓ-ı dürbāruñ
Kimi naẓm-ı cevāhir kimisi Neṣrü'l-Le'ālīdür

5. **kimi:**
Gazel 176
Mısra: **7**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi ḳonar göçer kimisi daḫı gelmede
Nice kişiden arta ḳalur dünye bir ribāṭ

6. **kimisi:**-*si*
Gazel 176
Mısra: **7**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi ḳonar göçer kimisi daḫı gelmede
Nice kişiden arta ḳalur dünye bir ribāṭ

7. **kimi:**
Gazel 185
Mısra: **7**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi rūyuñ kimi būyuñ kimisi mūyuñ öger
Cümleden biri degül cümleden aʿlāñ ancaḳ

8. **kimi:**
Gazel 185
Mısra: **7**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi rūyuñ kimi būyuñ kimisi mūyuñ öger
Cümleden biri degül cümleden aʿlāñ ancaḳ

9. **kimisi:**-*si*
Gazel 185
Mısra: **7**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi rūyuñ kimi būyuñ kimisi mūyuñ öger
Cümleden biri degül cümleden aʿlāñ ancaḳ

10. **kimi:**
Gazel 204
Mısra: **10**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Ḳabūli biz ikisinden de şimdi maḥrūmuz
Kimisi sīm ü zere kimi dil-bere mālik

11. **kimisi:**-*si*
Gazel 204
Mısra: **10**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Ḳabūli biz ikisinden de şimdi maḥrūmuz
Kimisi sīm ü zere kimi dil-bere mālik

12. **kimi:**
Kaside 1
Mısra: **42**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Yoluñda herkesüñ ölmek dirilmek cānına minnet
Kimi bendeñ kimi cān ile ḳuluñ kimi ḳurbānuñ

13. **kimi:**
Kaside 1
Mısra: **42**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Yoluñda herkesüñ ölmek dirilmek cānına minnet
Kimi bendeñ kimi cān ile ḳuluñ kimi ḳurbānuñ

14. **kimi:**
Kaside 1
Mısra: **42**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Yoluñda herkesüñ ölmek dirilmek cānına minnet
Kimi bendeñ kimi cān ile ḳuluñ kimi ḳurbānuñ

15. **kimi:**
Kaside 4
Mısra: **115**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

16. **kimi:**
Kaside 4
Mısra: **115**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

17. **kimi:**
Kaside 4
Mısra: **115**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

18. **kimine:**-*n, -e*
Kaside 10
Mısra: **51**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Dost diyüp kimisine kimine düşmen geçüp
Dost düşmen içre kendüñ eyleme alçaḳ dede

19. **kimisine:**-*s, -i, -n, -e*
Kaside 10
Mısra: **51**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Dost diyüp kimisine kimine düşmen geçüp
Dost düşmen içre kendüñ eyleme alçaḳ dede

20. **kimi:**
Mesnevi 15
Mısra: **43**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi görürse kimisi sevinür
Yüzi bir yirde olsa biñ görinür

21. **kimi:**
Mesnevi 15
Mısra: **47**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi şāhī vü kimi sulṭānī
Sürḫ altun u aḳçe
ʿOs̱mānī

22. **kimi:**
Mesnevi 15
Mısra: **47**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi şāhī vü kimi sulṭānī
Sürḫ altun u aḳçe
ʿOs̱mānī

23. **kimisi:**-*si*
Mesnevi 15
Mısra: **43**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimi görürse kimisi sevinür
Yüzi bir yirde olsa biñ görinür

24. **kimin:**-*n*
Tarih 2
Mısra: **17**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimin nüvāzişler ḳılup
kimin murāda irgürüp
Kimine dirlikler virüp çoḳ kişi iḥyā eyledüñ

25. **kimin:**-*n*
Tarih 2
Mısra: **17**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimin nüvāzişler ḳılup
kimin murāda irgürüp
Kimine dirlikler virüp çoḳ kişi iḥyā eyledüñ

26. **kimine:**-*n, -e*
Tarih 2
Mısra: **18**
"Kimi ... kimi ..." bağlacı.

Kimin nüvāzişler ḳılup
kimin murāda irgürüp
Kimine dirlikler virüp çoḳ kişi iḥyā eyledüñ

kimse:

1. **kimse:**
Gazel 19
Mısra: **9**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Cihān dār-ı belādur bunda kimse şāḍmān olmaz
Ḳabūlī ġam getürme ḫāṭıra göñlüñi ḫurrem ṭut

2. **kimse:**
Gazel 35
Mısra: **3**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Rūyuña kimse māhı beñzedemez
Nāḳışa diyemez mis̱āl-i ṣaḥīḥ

3. **kimseye:**-*y, -e*
Gazel 59
Mısra: **5**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Kimseye dünyā içün baş egmeyen ʿāriflerüñ
Baş egerler pāyına ayaġına dünyā gelür

4. **kimseye:**-*y, -e*
Gazel 70
Mısra: **3**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Ḫançer ü tīrüñ ile kimseye virmezler amān
Biri bir bād-ı cigerdür biri bir merd-i şerer

5. **kimseyile:**-*y, -ile*
Gazel 87
Mısra: **5**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Dār-ı cihānda kimseyile dirlik eylemez
Dünya ki bir ʿacūze-i bed-zindegānedür

6. **kimse:**
Gazel 113
Mısra: **8**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Söylesem rūy-ı ṭarāvet-baḫşuñı gülzārda
Kimse baḳmaz güllerüñ ruḫsārına şolar ṭurur

7. **kimse:**
Gazel 133
Mısra: **4**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

ʿAṣāyile içürdi dime ṣūfī pīr-i mey-ḫāne
Elüñde iḫtiyāruñ başuña kimse çomaḳ ṭutmaz

8. **kimse:**
Gazel 133
Mısra: **10**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Ḳabūlī gevher-i kān-ı maʿārif bī-revāc ancaḳ
Dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe kimse ḳulaḳ ṭutmaz

9. **kimseden:**-*den*
Gazel 139
Mısra: **10**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Ḳabūlī şunda bir merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür
Vefā ummaz o senden kimseden hergiz recā itmez

10. **kimse:**
Gazel 143
Mısra: **6**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Tīr-i bārān-ı belā baġrımuza kār itdi
Yā gibi çekilevüz görmeye kimse tozumuz

11. **kimseye:**-*y*, -*e*
Gazel 150
Mısra: **4**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Gün gibi yüksek olan göñlini alçaḳ gözedür
Göklere ṭonı aġan kimseye aġalanmaz

12. **kimse:**
Gazel 153
Mısra: **6**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

ʿUşşāḳ-ı ḫaste-dildür cevrüñ çekenler ancaḳ
Bār-ı cefāña kimse cānā taḥammül itmez

13. **kimsenüñ:**-*nüñ*
Gazel 154
Mısra: **8**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Mey-i laʿli nigāruñ ʿaḳlum aldı gözleri göñlüm
Alan alanuñ ancaḳ kimsenüñ hiç ḥaḳḳı ṣorılmaz

14. **kimseye:**-*y*, -*e*
Gazel 156
Mısra: **5**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Kimseye kīn itmezüz ḫalḳa tekebbürlenmezüz
Kibr ü kīn ehlinedür el-ḳıṣṣa ḳibr ü kīnümüz

15. **kimse:**
Gazel 166
Mısra: **1**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Gerçi ol sīm-teni kimse dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil ārām idemez

16. **kimse:**
Gazel 190
Mısra: **12**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Ḳalʿa-i devlet yed-i luṭfuñla buldı iḫtitām
Ḥaḳ bu kim yanuñda kimse idemez miʿmārlıḳ

17. **kimse:**
Gazel 191
Mısra: **11**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Kimse ḳalbin yıḳmamaḳdur kimse ḳalbin yıḳmamaḳ
Ḫāṭır ābād eylemekdür ḫāṭır ābād eylemek

18. **kimse:**
Gazel 191
Mısra: **11**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Kimse ḳalbin yıḳmamaḳdur kimse
ḳalbin yıḳmamaḳ
Ḫāṭır ābād eylemekdür
ḫāṭır ābād eylemek

19. **kimseye:**-*y*, -*e*
Gazel 194
Mısra: **5**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Gül gibi rāz-ı dehānuñ
sırrın açmaz kimseye
Aġzı ġāyet berkdür ey
ruḫları gül ġoncanuñ

20. **kimse:**
Gazel 222
Mısra: **3**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Kimse bu kehf-i fenāda
ḫürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek
sābiʿ gerekse s̱āmin ol

21. **kimse:**
Gazel 237
Mısra: **14**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Ey Ḳabūlī dem-i maḥabbetden
Urmadı kimse senden aḳdem dem

22. **kimseye:**-*y*, -*e*
Gazel 245
Mısra: **1**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Ferddür māh-ı receb kimseye olmaz maḥrem
Ḥarem-i ḥürmetine ʿārif iseñ olma aṣem

23. **kimse:**
Gazel 255
Mısra: **7**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Ayaġ altı degül mey-ḫāne gibi uġramaz kimse
Ḳanāʿat gūṣesidür nāmı bir ḫālīce yer buldum

24. **kimse:**
Gazel 259
Mısra: **9**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Medḥ idemez Ḳabūli gibi kimse z̤ātuñı
Erbāb-ı naẓm içinde bugün üstād olam

25. **kimse:**
Gazel 272
Mısra: **6**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Alasın destüñe rez duḫterini ey sāḳī
Ṣaḳın a kimse yapışdırmayasın ṣaḳınasın

26. **kimse:**
Gazel 290
Mısra: **9**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Hem-cenāḥuñ olamaz kimse cihān içre senüñ
Ḳāf-ı ʿışḳ içre Ḳabūlī var ise ʿanḳāsın

27. **kimse:**
Gazel 351
Mısra: **9**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Bu naẓma naẓīre diyemez kimse Ḳabūlī
Yārān-ı ṣafā söz ḳonduramazlar sözüm üzre

28. **kimse:**
Gazel 361
Mısra: **5**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Kimse dehān-ı dil-bere mevcūddur dimez
Maʿdūm olan vücūda gelür mi gümān ile

29. **kimse:**
Gazel 363
Mısra: **4**

İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

ʿArż-ı ḥāl eyleme devletlülere virme ṣudāʿ
Kimse söyletme dilekci ḳoma itme ikrāh

30. **kimse:**
Gazel 371
Mısra: **7**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Dil ṣoḳma kimse aġzına çün ḫāme-i devāt
Olmaz muḳayyed ehl-i ḫıred ḫurdevāt ile

31. **kimse:**
Gazel 392
Mısra: **12**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Ṣāf ol Ḳabūli ṣāf-dile mālik olanı
Kimse mükedder idemez āb-ı revān gibi

32. **kimse:**
Gazel 416
Mısra: **10**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

33. **kimse:**
Gazel 419
Mısra: **8**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Gün gibi ḥüsn ile meşhūr-ı cihāndur ammā
Kimse seyr idemedi cān gibi pinhān geldi

34. **kimse:**
Gazel 426
Mısra: **12**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Bir anuñ gibi şeh-i tīġ-keşān olmayıcaḳ
Kimse teskīn idemez fitne-i devr-i ḳameri

35. **kimse:**
Gazel 429
Mısra: **4**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Māh-peykerler ḥicābından yüzine baḳamaz
Olmadı ol āftāba kimse daḫı rū-be-rūy

36. **kimse:**
Gazel 466
Mısra: **1**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Bilmez dilümüz kimse bizüm bir bilümüz var
Başḳa bilimez illere uymaz dilümüz var

37. **kimsede:**-*de*
Gazel 486
Mısra: **2**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Dāʾimā ey ruḫları gül ehl-i ʿışḳa āl işüñ
Kimsede ṭāḳat ḳomaz nāz ile diller alışuñ

38. **kimse:**
Gazel 515
Mısra: **8**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Ḥüsn ile mümtāz-ı ʿālemsin sen ey Yūsuf-cemāl
Kimse mis̱lüñ göremez geşt eylese cānān elin

39. **kimse:**
Kaside 1
Mısra: **55**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Bu serḥadlerde hīç şimden girü lāzım degül kimse
Alur ʿOs̱mān-ı s̱ānī intiḳāmın Āl-i ʿOs̱mānuñ

40. **kimse:**
Kaside 13
Mısra: **31**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ
itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri
boynuñ gibi irkenden üzil

41. **kimse:**
Kaside 13
Mısra: **38**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Bu naṣīḥat saña ʿālemde
yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın
boḳ yime var ḥaddüñi bil

42. **kimseden:**-*den*
Kaside 13
Mısra: **16**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Seni bu şekle ḳoyan
kendü bed aʿmālüñdür
Laʿneti kendüñe ḳıl
kimseden alma işkil

43. **kimse:**
Mesnevi 4
Mısra: **110**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Böyle ḳalursa bize yir
ḳalmaz
ʿİlmi ḫod kimse manḳıra
almaz

44. **kimseye:**-*y, -e*
Mesnevi 4
Mısra: **112**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Bize olan cezā be-ḥaḳḳ-ı
Ḫudā
Kimseye olmamış durur
ciddā

45. **kimse:**
Tarih 20
Mısra: **4**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

ʿĀlem-i ʿıṭlāḳa düşdi
ḳayddan olup ḫalāṣ
Bildi kim olmaz fenā
mülkinde kimse ser-firāz

46. **kimseye:**-*y, -e*
Terci-bend 4
Mısra: **50**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Güş it Ḳabūli ḳavlini
ṣāḥib-kemāl iseñ
ʿİlm adın añma kimseye
gel ehl-i ḥāl iseñ

47. **kimse:**
Beyit 91
Mısra: **2**
İnsan, adam, kişi, şahıs.

Merdüm odur ki kārı seḫā
göñli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol
kimse ḫāk ola

48. **kimseler:**-*ler*
Gazel 169
Mısra: **12**
İnsan, adam, kişi, şahıs.

Bilmez libās-ı ten aña
ʿāriyetī bir cāmedür
Şol kimseler kim ṣoyınup
abdāl-ı ʿuryān olmamış

49. **kimse:**
Gazel 183
Mısra: **2**
İnsan, adam, kişi, şahıs.

Dilde peykānuña yir
ḳalmaya mı tīr olıcaḳ
Kimse ḥāyil mi olur iki
göñül bir olıcaḳ

50. **kimse:**
Gazel 212
Mısra: **8**
İnsan, adam, kişi, şahıs.

Yalıñ yüzlüler ile şehr ü
bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu
āteş meh-likādan yeg

51. **kimse:**
Gazel 361
Mısra: **10**
İnsan, adam, kişi, şahıs.

Aġyār ile Ḳabūli alışmaz
mizācumuz
Olur mı kimse yaḫşı
dirilmek yamān ile

52. **kimsenüñ:**-*nüñ*
Müseddes 3
Mısra: **9**
İnsan, adam, kişi, şahıs.

Bu sözde kimsenüñ yoḳdur ḫilāfı
Degüldür mesʾele ḫod iḫtilāfī

53. **kimse:**
Tahmis 3
Mısra: **1**
İnsan, adam, kişi, şahıs.

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol serāb ola

kimsene:

1. **kimsene:**
Tahmis 2
Mısra: **21**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

ʿIşḳ ile bilgil Murādī başa çıḳmaz kimsene
Seng-i bīdād ile ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz kimsene

2. **kimsene:**
Tahmis 2
Mısra: **22**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

ʿIşḳ ile bilgil Murādī başa çıḳmaz kimsene
Seng-i bīdād ile ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz kimsene

3. **kimsene:**
Tahmis 2
Mısra: **23**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Leẕẕet almayınca ʿışḳ ile ḳanıḳmaz kimsene
Şerbet-i ʿışḳı Ḳabūlī gibi ṣıḳmaz kimsene

4. **kimsene:**
Tahmis 2
Mısra: **24**
İnsan, adam, kişi, şahıs. II Hiç kimse.

Leẕẕet almayınca ʿışḳ ile ḳanıḳmaz kimsene
Şerbet-i ʿışḳı Ḳabūlī gibi ṣıḳmaz kimsene

kimsenüñ gülin:

1. **kimsenüñ gülin:**-*n*
Gazel 194
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Kimsenin gülü.

Çoḳ açılmış güllerüñ var gerçi ey bülbül senüñ
Yāre ʿarż itme anı ḳoḳmaz gülin ol kimsenüñ

kimsenüñ sözini istimāʿ itme:

1. **kimsenüñ sözini istimāʿ itme:**-*me*
Mesnevi 15
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Kimsenin sözünü dinlememek, hiç kimseye kulak asmamak.

Görmeden ṣaḳın aḳçenüñ yüzini
İstimāʿ itme kimsenüñ sözini

kīmyā:

1. **kīmyādur:**-*dur*
Gazel 408
Mısra: **5**
Kurşun, bakır gibi değersiz madenlere iksir adı verilen maddeyi ekleyerek bu değersiz madenleri altın veya gümüş gibi kıymetli madenlere dönüştürme ilmi, simya.

Kīmyādur ger olursa naẓaruñ ben ḫāke
Ḫāki altun ider erbāb-ı kemālüñ naẓarı

2. **kīmyā:**
Kaside 2
Mısra: **87**
Kurşun, bakır gibi değersiz madenlere iksir adı verilen maddeyi ekleyerek bu değersiz madenleri altın veya gümüş gibi kıymetli madenlere dönüştürme ilmi, simya.

Kīmyā gibi ʿazīz olmaġa saʿy eyler iken
Yol mıdur ḫāk-i reh-i derd ile olmaḳ yeksān

kīmyā-fām u simyāb-gūn:

1. **kīmyā-fām u simyāb-gūn:**
Mesnevi 1
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Kimya renkli ve simya tarzlı. II Şarap.

Biyā sāḳi ān āteş-i āb-gūn
Ki ān kīmyā-fām u simyāb-gūn

kīmyā-yı ʿışḳ:

1. **kīmyā-yı ʿışḳ:**
Gazel 188
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk kimyası. II Aşk.

Der-pūte-i belā çe ġam ez-tāb-ı nār-ı ġam
Ḫākem çü zer-i nāb kuned kīmyā-yı ʿışḳ

kīn ehlini ḳalʿ itmege gelen:

1. **kīn ehlini ḳalʿ itmege gelen:**
Gazel 273
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kin ehlini yok etmeye gelen (kimse). II Hazreti Ali.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ itmege kīn ehlini
Merd-i meydān şāh-ı merdān şīr-i Yezdāndur gelen

kīn eyleme:

1. **kīn eyleme:**-*me*
Gazel 434
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kin tutmak, bir kimseye karşı öç almak istemek, kin duygusunu sürdürmek.

Çeşm-i ḫūnḫ∨āra uyup eyleme ʿāşıḳlara kīn
Ādemüñ olmaz imiş kīni olıcaḳ dīni

kīn itmezüz:

1. **kīn itmezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 156
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kin tutmak, bir kimseye karşı öç almak istemek, kin duygusunu sürdürmek.

Kimseye kīn itmezüz ḫalḳa tekebbürlenmezüz
Kibr ü kīn ehlinedür el-ḳışṣa ḳibr ü kīnümüz

kīn ü kibri ḳoyalum:

1. **kīn ü kibri ḳoyalum:**-*alum*
Beyit 67
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kin ve kibri bırakmak, nefret ve kibirden vazgeçmek.

Ṣūfiyā āb-ṣıfat ṣafḥa-i dil ṣāf gerek
Kīn ü kibri ḳoyalum kişide inṣāf gerek

kirpigine aşmaya:

1. **kirpigine aşmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 6
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Kirpiğine asmamak. II Önemsememek, ciddiye almamak.

ʿAdū ki kirpigine aşmaya bu ebyātı
Suṭūr-ı şiʿr-i terüm yer yer aña tīr çeker

kīseyi boġazından boġdılar:

1. **kīseyi boġazından boġdılar:**-*dı, -lar*
Mesnevi 15
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Keseyi boğazından boğmak. II Para kesesinin ağzını sımsıkı kapatmak.

Çıḳmasun aḳçe diyü içinden
Kīseyi boġdılar boġazından

kisri-i ʿālem:

1. **kisri-i ʿālem:**
Kaside 2
Mısra: **50**
Kelime Tipi: **-**
Âlemin Kisra'sı. II 3. Murad.

Rüstem-i dehr ü Nerīmān-ı zamān u Cem-i vaḳt
Kisri-i ʿālem ü Keyḫüsrev-i iḳlīm-sitān

kīst:

1. **kīst:**
Tarih 17
Mısra: **17**
Kimdir?

ʿAdū kīst Zeynī Ferrīn be-Behcet
Zi-nāmūs u ʿārī vü meslūb-ı üslūb

kisvet:

1. **kisveti:**-*i*
Gazel 235
Mısra: **10**
Elbise, giysi, kıyafet. II Fakirlik.

Tāc ile ḳabāyı küleh ü şāla degişdüm
Bu kisveti ben ḫilʿat-i sulṭāna degişmem

kişi:

1. **kişide:**-*de*
Beyit 8
Mısra: **2**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Aḳıdur ayaġına dünyāyı Kaʿbeveş kişide altun olıcaḳ

2. **kişide:**-*de*
Beyit 67
Mısra: **2**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ṣūfiyā āb-ṣıfat ṣafḥa-i dil ṣāf gerek
Kīn ü kibri ḳoyalum kişide inṣāf gerek

3. **kişi:**
Beyit 107
Mısra: **1**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Bī-ġam olur mı kişi ʿayş ehli bī-ġış olmaz
Bed-kīş olur mı kişi nā-kes ʿanā-keş olmaz

4. **kişi:**
Beyit 107
Mısra: **2**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Bī-ġam olur mı kişi ʿayş ehli bī-ġış olmaz
Bed-kīş olur mı kişi nā-kes ʿanā-keş olmaz

5. **kişi:**
Beyit 121
Mısra: **1**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Egerçi ḫayli müşkildür cihānda kişi kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ʿadūdan intiḳām almaḳ

6. **kişilerden:**-*ler, -den*
Beyit 240
Mısra: **2**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Meyl eyleme dünyāya ḫaẕer ḳıl dişilerden
Bunlarda vefā olmaz edeb de kişilerden

7. **kişi:**
Beyit 260
Mısra: **1**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ne ḳadar olsa kişi ġulġule-endāz-ı cihān
Menzili āḫir olur meşṭabe-i ḫāmūşān

8. **kişi:**
Beyit 280
Mısra: **1**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Sekiz altuna mālik olsa kişi
Bir vezīrüñ olurdı pīş-keşi

9. **kişi:**
Diğer 1
Mısra: **27**
Adam, insan, şahıs, kimse.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

10. **kişiye:**-*y, -e*
Diğer 2
Mısra: **19**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Çoḳ kişiye devlet olmışdı zamān-ı devleti
Gün gibi āfāḳı ṭutmışdı şuʿa-ı şöhreti

11. **kişiye:**-*y, -e*
Gazel 50
Mısra: **7**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Fāyide virmez kişiye ṣoñra inkār eylemek
Zāhidā ḳālū belāda itdügüñ iḳrārı gör

12. **kişi:**
Gazel 66
Mısra: **3**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ḫavf ile recā üzre gerekdür kişi ʿāşıḳ
Yā maẓhar-ı āyīne-i elṭāf ola yā ḳahr

13. **kişiyi:**-*y, -i*
Gazel 87
Mısra: **7**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Abdāl-ı pāk ider kişiyi iḫtiyārsız
Dergāh-ı ʿışḳa gel bir ulu āstānedür

14. **kişi:**
Gazel 108
Mısra: **2**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

15. **kişi:**
Gazel 136
Mısra: **1**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Nīk-nām olsa cihānda kişi bed-nām olmaz
Ezelī puḫte olanda ṭamaʿ-ı ḫām olmaz

16. **kişiden:**-*den*
Gazel 176
Mısra: **8**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Kimi ḳonar göçer kimisi daḫı gelmede
Nice kişiden arta ḳalur dünye bir ribāṭ

17. **kişi:**
Gazel 193
Mısra: **4**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ḳaşları mihrābına herkes perestār ol bütüñ
Ṣūret-i zībāsına çoḳ kişi ṭapdı ʿAbdinüñ

18. **kişi:**
Gazel 197
Mısra: **4**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Kūyuñ içre başa baş aġyār ile ceng itmege
İşigüñ ṭaşı gibi kişi yarar olmaḳ gerek

19. **kişi:**
Gazel 202
Mısra: **3**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Bir pula degmez metāʿ-ı maʿrifet şimdi kişi
Bāri ya ṣatmaḳ gerek yāḫud fürūş olmaḳ gerek

20. **kişi:**
Gazel 202
Mısra: **5**
Adam, insan, şahıs, kimse.

İltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege şimdi kişi
Yā gidi yā masḫara yā ḫod-fürūş olmaḳ gerek

21. **kişiye:**-*y, -e*
Gazel 296
Mısra: **5**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Dād-ı Ḥaḳdur kişiye behre-i ʿışḳ
Zāhidüñ yoḳ naṣībi neylersin

22. **kişi:**
Gazel 313
Mısra: **8**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Sīm-ten maḥbūba meyl itmez mi ādem dünyede
Kişi meyl-i ḥubb-ı dünyā ḳılmasun ya neylesün

23. **kişi:**
Gazel 320
Mısra: **1**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Bī-mürüvvetden kişi iḥsān umarsa ummasun
Her bulutdan ḳaṭre-i nīsān umarsa ummasun

24. **kişiyi:**-*y, -i*
Gazel 349
Mısra: **7**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Bilmezlik uġradur kişiyi hey dirīġ hey
Vādī-i rāh-ı ġuṣṣada seyl-i nedāmete

25. **kişi:**
Gazel 365
Mısra: **10**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire dünyā içün ḫarc eyleme
Ey Ḳabūlī çoḳ kişi aldandı bu bāzārda

26. **kişi:**
Gazel 383
Mısra: **3**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ṣaġ ola bir kişi de ele sāġar almaya
Her ne içerse içine renc ü firenc ola

27. **kişi:**
Gazel 421
Mısra: **5**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü per ü bāli olur yaġı

28. **kişi:**-*ı*
Gazel 433
Mısra: **5**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Kişi ʿālemde ruḫ göstermek olmaz ḫaṣmına fi'l-ḥāl
Ṣaḳın şāh üzre açmaz olmayınca sürme peydāġı

29. **kişi:**
Gazel 440
Mısra: **5**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Nesne taḥṣīl eylemez ʿālemde kemlikden kişi
Añduran eylikdür ādem ḳoma elden eyligi

30. **kişi:**
Gazel 483
Mısra: **3**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Neyler otāġ-ı zer kişi bir iki günlüge
Yitmez mi sāyebān-ı felek saña gölgelik

31. **kişi:**
Gazel 485
Mısra: **4**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ben ṭururken daḫı nevbet mi deger bir ferde

Rūz-ı ferdā ṣorılursa kişi ferdā ferdā

32. **kişi:**
Kaside 7
Mısra: **71**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Gerçi ẕātıyla zamānıyla irür kāma kişi
Yoḳ zamānum meger iḥsānı müreccaḥ ola ẕāt

33. **kişi:**
Kaside 10
Mısra: **49**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ey kişi gel yalıñuz ḥubb-ı ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen berāber baḳ dede

34. **kişi:**
Kıt'a 23
Mısra: **1**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Müsteviyyü'l-ḥacm ger ṭoḳuz …… çün bir kişi
Vezn ide biri birine muḫtelif bulur ʿuḳūl

35. **kişiler:**-*ler*
Kıt'a 34
Mısra: **3**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ne ṣıfatlu kişiler dir iseñüz anları
Bir siyehce köpecik birisi bir ḳırca ṭoñuz

36. **kişi:**
Mesnevi 7
Mısra: **29**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Kişi rāh-ı saḳīme gitmek olmaz
Edebden ḫāric evżāʿ itmek olmaz

37. **kişi:**
Mesnevi 7
Mısra: **38**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Gerek Bekr ü gerek Zeyd ü gerek ʿAmr
Kişi olmaḳ gerekdür tābiʿ-i emr

38. **kişiye:**-*y, -e*
Mesnevi 7
Mısra: **67**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Kişiye himmet ammā dād-ı Ḥaḳdur
Dil-i efsürdeden ḫāric sebaḳdur

39. **kişiye:**-*y, -e*
Mesnevi 9
Mısra: **82**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Gül-i raʿnā gibi yüze gülici
Ġınā gibi kişiye gic gelici

40. **kişiye:**-*y, -e*
Mesnevi 10
Mısra: **12**
Adam, insan, şahıs, kimse.

İsm-i Ḥaḳdur refīḳ-i ehl-i ṭarīḳ
İsm-i Ḥaḳdur kişiye yār u şefīḳ

41. **kişi:**
Tarih 2
Mısra: **18**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Kimin nüvāzişler ḳılup kimin murāda irgürüp
Kimine dirlikler virüp çoḳ kişi iḥyā eyledüñ

42. **kişi:**
Terci-bend 4
Mısra: **3**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Baḳmaz kemāle şimdi kişi māladur naẓar
Vāfirce māla ḳādir iseñ her işüñ biter

43. **kişi:**
Terci-bend 4

Mısra: **5**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

44. **kişi:**
Terci-bend 4
Mısra: **11**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

45. **kişi:**
Terci-bend 4
Mısra: **17**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

46. **kişi:**
Terci-bend 4
Mısra: **23**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

47. **kişi:**
Terci-bend 4
Mısra: **29**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

48. **kişi:**
Terci-bend 4
Mısra: **35**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

49. **kişi:**
Terci-bend 4
Mısra: **41**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

50. **kişi:**
Terci-bend 4
Mısra: **47**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

51. **kişi:**
Terci-bend 4
Mısra: **53**
Adam, insan, şahıs, kimse.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

kişi oğlı kişilerdür:

1. **kişi oğlı kişilerdür:-** *ler, -dür*
Kaside 11
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kişi oğlu kişi, insan.

Keşiginde keş ağızlu kişi oğlı kişilerdür
Ḥaḳḳa münkir gidilerdür nice münkerlerin gördüm

kişiden bāḳī ḳalan nām-ı nīkūdur:

1. **kişiden bāḳī ḳalan nām-ı nīkūdur:**
Diğer 2
Mısra: **75**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Bâkî'nin: "Baki kalan bu kubbede hoş bir seda imiş" sözüyle aynı anlama gelen, ölen bir kişinin geriye sadece iyilikle ve güzellikle anılacak bir isim bırakabileceğini ifade eden söz.

Nām-ı nīkūdur Ḳabūlī kişiden bāḳī ḳalan
Ṣoñı fānīdür ṭutalum şimdi olmışsın fülān

kişiden ḳalan:

1. **kişiden ḳalan:**-*dür*
Gazel 61
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kişiden geriye kalan (şey).

Ḳabūlī ʿālemüñ ḥāli yamandur kişiden ancaḳ
Ḳalan bir yaḫşı nām añılanı bir dāne ḥaşletdür

kişinüñ ḥayvānı:

1. **kişinüñ ḥayvānı:**
Gazel 207
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kişinin hayvanı. II İnsanın hayvanı olan nefis.

Baġla nefsüñ merkebin ġayrı taʿaddīden ṣaḳın
Kişinüñ ḥayvānı kim var giñ ola lāzımdur örk

kişinüñ himmeti:

1. **kişinüñ himmeti:**
Gazel 192
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kişinin himmeti, yardımı. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Bize o serv-i ser-bülend gerek
Kişinüñ himmeti bülend gerek

2. **kişinüñ himmeti:**
Gazel 211
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kişinin himmeti, gayreti.

Bülend-ḳad bize bir şūḫ-ı şeh-levend gerek
Ya himmeti kişinüñ kendüye bülend gerek

kişinüñ iḫvān evine:

1. **kişinüñ iḫvān evine:**-*n, -e*
Gazel 336
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kişinin kardeşlik evi. II İnsanın gönlü.

Ṭolıdur ḳalb-i Ḳabūlīde ġam u derd ü belā
Ne ṣafādur kişinüñ cemʿ ola iḫvān evine

kişinüñ nīk-nāmı:

1. **kişinüñ nīk-nāmı:**
Beyit 90
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kişinin iyi namı, bir insanın şanı ve şöhreti.

Seḫāyile kişinüñ nīk-nāmı şāyiʿ olur
Seḫā ki olmaya ādemde ʿaksi vāḳiʿ olur

kişiye lāzım olan:

1. **kişiye lāzım olan:**
Tahmis 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İnsana lazım olan (şey).

Āḫir kişiye lāzım olan terk-i hevādur
Çıḳmaz ṣoñı dīvāneligüñ gördi hebādur

kişt-i belā dihḳānınuñ yüzlerin görme:

1. **kişt-i belā dihḳānınuñ yüzlerin görme:**-*me*
Gazel 452
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bela ekinini eken çiftçinin yüzünü görmek. II Bela ve musibetler çıkaran sevgiliyi görmek.

Görme ey dil yüzlerin kişt-i belā dihḳānınuñ
Anaṭolı Türkinüñ Rūm ili aḥiryānınuñ

kişver-güşā-yı dīn-rā:

1. **kişver-güşā-yı dīn-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Din ülkesinin fatihi. II Hazreti Muhammed.

Kişver-güşā-yı dīn-rā
leşker-keş-i zemīn-rā
Sulṭān-ı mürselīn-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

kitāb:

1. **kitābdur:**-*dur*
Gazel 97
Mısra: **8**
Kitap.

Leylīnüñ iki ruḫlarına bir ġazel dimiş
Mecnūnuñ anda her sözi kim bir kitābdur

2. **kitāb:**
Gazel 410
Mısra: **8**
Kitap.

Şaḥṣ-ı nā-dāna keşf-i rāz itme
Herkese söyleme kitāb gibi

3. **kitāb:**
Tahmis 3
Mısra: **25**
Kitap.

Her ḥarfini yazarsañ eger bir kitāb ola

4. **kitāb:**
Beyit 111
Mısra: **2**
Kitap. II Sevgilinin yüzü.

Ḫaṭdur kitāb-ı ḥüsnüñe şāyeste-i ḫiṭāb
Gelsün nizāʿ iden güzelüm işte baḳ kitāb

kitāb-ı ḥarf-i ġamı:

1. **kitāb-ı ḥarf-i ġamı:**-*ı*
Gazel 253
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Keder harfinin kitabı. II Dert, keder, gam.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġamı yaza yaza başlayalum

kitāb-ı ḥarf-i ġam-ı ʿışḳı:

1. **kitāb-ı ḥarf-i ġam-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 261
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk derdinin harf kitabı. II İnsana keder veren aşk.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġam-ı ʿışḳı tāze başlayalum

kitāb-ı ḥüsnüñe:

1. **kitāb-ı ḥüsnüñe:**-*üñ, -e*
Beyit 111
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzellik kitabı. II Sevgilinin güzelliği.

Ḫaṭdur kitāb-ı ḥüsnüñe şāyeste-i ḫiṭāb
Gelsün nizāʿ iden güzelüm işte baḳ kitāb

kitāb-ı mücevved:

1. **kitāb-ı mücevved:**
Gazel 425
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzelleştirilmiş kitap. II Hazreti Muhammed.

Me-kun feṯḥ u nesḥ me-kun refʿ u defʿ
Kitāb-ı mücevved Muḥammed degül mi

kizb eyler:

1. **kiẕb eyler:**-*r*
Gazel 404
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yalan söylemek, hakikati konuşmamak.

Yoluñda terk-i ser ḳılmaz Ḳabūlī dirse kiẕb eyler
ʿAdū-yı seg-nihāduñ ḫoş çıḳar yalanı yalanı

kizb ü buġż u ḥasedde:

1. **kiẕb ü buġż u ḥasedde:**-*de*
Mesnevi 5
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Yalan, kin ve haset.

Kiẕb ü buġż u ḥasedde māhir imiş

Mü’mine buġż idici kāfir imiş

<u>kiẕb-i maḥż eyler:</u>

1. **kiẕb-i maḥż eyler:**-*r*
Gazel 231
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Halis yalan söylemek.

Cüdā düşdi cenābuñdan diyenler kiẕb-i maḥż eyler
Ki zīrā diñlenilmez düşmenüñ yalanı sulṭānum

<u>ko:</u>

1. **ḳomaz:**-*maz*
Gazel 120
Mısra: **5**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Ḳomaz kim bir zaman ola cihānuñ fitnesi nāyim
O meh-rū ḫ∨āba varduḳca yanında ḫançeri dürter

2. **ḳoma:**-*ma*
Gazel 130
Mısra: **11**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma

Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

3. **ḳoduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 182
Mısra: **8**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Bizüm ile bile gitse gerek idi seyre
Uymadı zāhid-i ḫar-ṭabʿ bize anı ḳoduḳ

4. **ḳoma:**-*ma*
Gazel 217
Mısra: **1**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Derk-i esfelde ḳoma kendüñi pür-idrāk ol
Māsivā terkin ur ālāyiş-i ġamdan pāk ol

5. **ḳoma:**-*ma*
Gazel 295
Mısra: **6**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Āb-ı viṣāle ḳarşu Ḥüseyn ʿışḳına beni
Dil-teşne deşt-i miḥnet içinde ḳoma Ḥüseyn

6. **ḳorsın:**-*r, -sın*
Gazel 327
Mısra: **3**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Ölümlük olanı ḳorsın helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu itdügüñ aña helākem ben

7. **ḳoyup:**-*y, -up*
Gazel 334
Mısra: **5**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Ġayra meyl itdi ḳoyup ḳahpe zen-i dehr bizi
İʿtimād olmaz imiş dostlar oynaşlara

8. **ḳodı:**-*dı*
Gazel 396
Mısra: **4**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

ʿĀrif-i cān imiş bilen lebüñi
Cāna cān ḳatdı laʿlüñ anı ḳodı

9. **ḳodı:**-*dı*
Gazel 396
Mısra: **6**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Geçdi serden yoluñda ʿışḳ ehli

Cānı terk itdi ḫānümānı ḳodı

10. **ḳodı:**-*dı*
Gazel 396
Mısra: **8**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Ehl-i sūz olmayanda ʿışḳ olmaz
ʿIşḳ olan nār-ı imtiḥānı ḳodı

11. **ḳoyalum:**-*y, -alum*
Muaşşer 1
Mısra: **5**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Ġazā-yı ekber itdüñ bī-müḥābā ḳoyalum anı
Sikender gibi seyrān eyledüñ Īrān u Turanı

12. **ḳodı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **4**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Maḥzen-i dilde sırr-ı cānı ḳodı
Kendü dilleşdi hem-zebānı ḳodı

13. **ḳodı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **5**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Rū-be-rū oldı tercemānı ḳodı
Ẓāhir oldı ẓuhūra virdi mecāl

14. **ḳodı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **10**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Perdedār idi çehre-i āmāl
Anı terk eyledi nihānı ḳodı

15. **ḳo:**
Gazel 41
Mısra: **10**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Kāmyāb olup murādātuñla sen tek biñ yaşa
Derd-i hicrānuñla ḳo ölsün Ḳabūlī derdmend

16. **ḳo:**
Gazel 97
Mısra: **3**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Leylī içün ḳo dīdesi ḳan aġlasun müdām
Mecnūn-ı pür-ḫatāya ki ʿayn-ı ṣavābdur

17. **ḳo:**
Gazel 252
Mısra: **1**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

18. **ḳo:**
Gazel 252
Mısra: **10**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Ḳabūli ʿālem-i vaṣl-ı nigār ise maḳṣūd
Niyāz-ı yārüñi ḳo bī-niyāza başlayalum

19. **ḳo:**
Gazel 260
Mısra: **1**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

20. **ḳo:**
Gazel 271
Mısra: **9**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

At u ḳaṭır ḥikāyetini ḳo
Ḳabūliyā
Dilden düşürme edʿiye-i
ʿömr minnetin

21. **ḳo:**
Gazel 279
Mısra: **3**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Ḳo bezm-i dil-güşāyı ṣun
cām-ı ġam-zedāyı
Mirʾāt-ı dil açılsun ġam
defteri dürilsün

22. **ḳo:**
Gazel 331
Mısra: **1**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Gel şarābı alıgör ey ṣūfī
reng ü āli ḳo
Ḳıṣṣa rengīn ḳıṣṣa dirsin
daḫı ḥiṣṣe alı ḳo

23. **ḳo:**
Gazel 331
Mısra: **4**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Naḳd-i vaḳtüñ faḳd u
żāyiʿ ḳılma ḫoş gör ḥālüñi
Ḥāle baḳ āmed şod-ı māżī
vü istiḳbāli ḳo

24. **ḳo:**
Gazel 331
Mısra: **6**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Ḳalma şekk ü reyb ile
ṣunʿ-ı Ḫudāya nāẓır ol
İḫtilāf-ı heyʾet-i eşkāle
baḳ işkāli ḳo

25. **ḳo:**
Gazel 331
Mısra: **8**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Yoḳ mı fikr-i āḫiret ey
ḫ∨āce-i bī-ʿāfiyet
Defter-i aʿmāle nāẓır ol
ḥisāb-ı māli ḳo

26. **ḳo:**
Gazel 331
Mısra: **10**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Ey Ḳabūlī ġayrıdan ḫālī
ḳoyup dil ḫānesin
ʿĀlem-i vaḥdetde ol
sevdā-yı ḫaṭṭ u ḫāli ḳo

27. **ḳo:**
Gazel 338
Mısra: **10**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Müfīd olmadı eşʿār ile
işʿār-ı murādātuñ
Ḳabūlī şiʿri ḳo bir ġayrı
ḫālet iḫtiyār eyle

28. **ḳo:**
Gazel 399
Mısra: **9**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Ḳavl-i eṣaḥ ile ʿamel it
iḫtilāfı ḳo
Ḳurʾānuñ iḫtilāfī degüldür
rivāyeti

29. **ḳo:**
Kaside 5
Mısra: **15**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Miyān-ı ḫāk ü ḫūn içre ḳo
devr itsün ser-i düşmān
Bu devr üzre urılmışdur
bināsı çünki devrānuñ

30. **ḳo:**
Terci-bend 2
Mısra: **23**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Sen de maḥrem ḳal ḳo adı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle ittiḥādı ʿışḳ ile

31. **ḳoñ:**-*ñ*
Terci-bend 4
Mısra: **46**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek. II Bırak, boş ver!

Kim arturursa manṣıb anuñdur ziyād idüñ
Ṭurmañ ʿinādı ḳoñ sözüme iʿtimād idüñ

32. **ḳomaz:**-*maz*
Gazel 20
Mısra: **9**
Koymak, bırakmak, izin vermek.

ʿAvḳ ider kūyuña varduḳca Ḳabūlīyi ḳomaz
Seg-i bī-dīn o raḳībüñ geçinür nādān it

33. **ḳoma:**-*ma*
Gazel 48
Mısra: **7**
Koymak, bırakmak, izin vermek.

Āstānuñda ḳoma düşmen-i nādānı ḳov a
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

34. **ḳoma:**-*ma*
Gazel 130
Mısra: **7**
Koymak, bırakmak, izin vermek.

Ḳoma aġyārı maḥalleñde eyā ḫūr-likā
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

35. **ḳoduñuz:**-*du, -ñuz*
Kıt'a 34
Mısra: **2**
Koymak, bırakmak, izin vermek.

Ṭalayup her kişiyi aḳçelerin çalmaġ içün
Aşaġı maḥkemede iki kimesne ḳoduñuz

36. **ḳodı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **3**
Koymak, bırakmak, izin vermek.

Maḫzen-i dilde sırr-ı cānı ḳodı
Kendü dilleşdi hem-zebānı ḳodı

37. **ḳomadı:**-*ma, -dı*
Beyit 128
Mısra: **2**
Koymak, geriye bırakmak.

Muʿaşşir-i ṣabır ṣabr-ı muʿaşşir-i ʿuşşāḳ
Ḳomadı mezraʿa-i dilde ẕerre deñlü vifāḳ

38. **ḳomaz:**-*maz*
Gazel 72
Mısra: **7**
Koymak, geriye bırakmak.

Sīneñde ṣūfi ẕerre ḳadar ġıll u ġış ḳomaz
Bir ṣāf-meşreb ister iseñ cām-ı bādedür

39. **ḳor:**-*r*
Gazel 184
Mısra: **3**
Koymak, geriye bırakmak.

Ḳor mı inṣāf eyleñüz ādemde hiç ṣabr u ḳarār
Nāziş-i aṣḥāb-ı ḫüsn ü nāliş-i erbāb-ı ʿışḳ

40. **ḳomaz:**-*maz*
Gazel 489
Mısra: **5**
Koymak, geriye bırakmak.

Ḫadeng-i cevre nişān itmedük kimesne ḳomaz

Meded virilmesün ol ḳaşları kemāna kemān

41. **ḳomaz:**-*maz*
Kaside 15
Mısra: **15**
Koymak, geriye bırakmak.

Yir ḳomaz ṭuġyān-ı aʿdāya dem-i fāsid gibi
Şeh ṭamārından alur faṣṣāddur gönderdigüñ

42. **ḳoma:**-*ma*
Tahmis 8
Mısra: **4**
Koymak, geriye bırakmak.

Naʿra-i ʿışḳı bī-kerān eyle
Ḳoma bülbül ḳoma fiġān eyle

43. **ḳoma:**-*ma*
Tahmis 8
Mısra: **4**
Koymak, geriye bırakmak.

Naʿra-i ʿışḳı bī-kerān eyle
Ḳoma bülbül ḳoma fiġān eyle

44. **ḳomaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **3**
Koymak, geriye bırakmak.

Şām-ı fürḳatde tīre-dil ḳomaduñ
Dīde-i cāna rūşenā geldüñ

45. **ḳomış:**-*mış*
Diğer 1
Mısra: **29**
Koymak, bırakmak, yerleştirmek.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fiṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

<u>ḳoç başuña:</u>

1. **ḳoç başuña:**- *ñ, -a*
Gazel 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gücü ve önderliği simgeleyen koç başı. II Sevgilinin başı.

Tevsen-i dehr ü kebīş-i felek ü kebş-i zemīn
Biri ḳoç başuña biri ten-i zībāña fedā

<u>ḳoc ḳapan:</u>

1. **ḳoc ḳapan:**
Gazel 373
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Koç ve kapan. II Düşmanlar.

Ḳabūlī ġāziyān-ı Rūm olan şīrāne deprensün
Hücūm u ḥamle ḳılsun gürgāsā ḳoc ḳapan üzre

<u>ḳoḳ:</u>

1. **ḳoḳmaz:**-*maz*
Gazel 194
Mısra: **2**
Kokmak, kokusu gelmek.

Çoḳ açılmış güllerüñ var gerçi ey bülbül senüñ
Yāre ʿarż itme anı ḳoḳmaz gülin ol kimsenüñ

<u>ḳoḳu:</u>

1. **ḳoḳuyı:**-*y, -ı*
Gazel 438
Mısra: **2**
Koku. II Misk kokusu.

Bize besdür nigāruñ būy-ı mūyı
Sen ey misk ortadan götür ḳoḳuyı

<u>k'ol:</u>

1. **k'ol:**
Gazel 86
Mısra: **1**
"ki bağlacı" ile "olmak" yardımcı fiilinin birleşimi.

Ten besleme k’ol ḫāk ile yeksān olacaḳdur
Ol ḫāneyi terk eyle ki vīrān olacaḳdur

2. **k’ola:**-*a*
Mesnevi 5
Mısra: **90**
"ki bağlacı" ile "olmak" yardımcı fiilinin birleşimi.

Ṭoğrunuñ reddine ola bāʿiṣ
K’ola bir böyle ḫādiṣe ḫādiṣ

<u>ḳol:</u>

1. **ḳolları:**-*lar, -ı*
Gazel 87
Mısra: **2**
İnsan vücudunda omuzlardan başlayarak parmak uçlarına kadar oluşan bölüm. II Âşığın kolları.

ʿĀşıḳ ki āh u nālesi sāz u terānedür
Pulları dāġ ḳolları çeng ü çeġānedür

2. **ḳola:**-*a*
Gazel 116
Mısra: **6**
İnsan vücudunda omuzlardan başlayarak parmak uçlarına kadar oluşan bölüm.

Şikār olmaz geçer ol şāhbāz-ı evc-i ḫüsn ammā
Niçe bāzūdan uçmışdur hezārān ḳola gelmişdür

3. **ḳolı:**-*ı*
Gazel 393
Mısra: **8**
İnsan vücudunda omuzdan eldeki parmak uçlarına kadar uzanan kısım. II Sevgilinin eli, kolu.

Ḳul oġlı bir efendi gördüm ey dil ḳol ṭolaşurken
Umarum kim şeb-i vuṣlatda yanuma aġa ḳolı

4. **ḳolında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 421
Mısra: **1**
İnsan vücudunda omuzdan eldeki parmak uçlarına kadar uzanan kısım. II Sevgilinin eli, kolu.

Nola ḳolında götürürse şāḫ-ı gül beş on dāġı
Berü gel sāʿid-i dil-berde daḫı vardur ondaġı

5. **ḳollaruña:**-*lar, -uñ, -a*
Gazel 442
Mısra: **3**
İnsan vücudunda omuzdan eldeki parmak uçlarına kadar uzanan kısım. II Sevgilinin eli, kolu.

Virem ḳollaruña bend-i ḫamāyıl
Benüm boynuma var ise vebāli

<u>kol kanat:</u>

1. **ḳol ḳanat:**
Gazel 421
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kol kanat (olmak): Birine yardım etmek.

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü per ü bāli olur yaġı

<u>kol şaldı:</u>

1. **ḳol şaldı:**-*dı*
Gazel 481
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kol sallamak, birini el işaretiyle yanına çağırmak.

Gördi çenār dāmeni serve el eyledi
Ḳol şaldı şāḫ-ı şanavber gel eyledi

<u>kol ṭolaşurken:</u>

1. **ḳol ṭolaşurken:**-*ur, -ken*
Gazel 393
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kol gezmek: Dolaşmak, etrafı gezmek.

Ḳul oġlı bir efendi gördüm ey dil ḳol ṭolaşurken

Umarum kim şeb-i vuṣlatda yanuma aġa ḳolı

ḳolak:

1. **ḳolaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **22**
Çolak.

Kendüsi bir nev-niyāz ammā yanında sāyevār
Bir ḳara abdālı var ammā ʿaceb ḳolaḳ dede

ḳolay:

1. **ḳolaydur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **50**
Kolay, basit.

Ötesin ṣorar iseñ ṣuç anuñdur
Senüñ ḥālüñ ḳolaydur ṣuç anuñdur

ḳolonya:

1. **ḳolonya:**
Gazel 11
Mısra: **1**
Lavanta, tütün, limon gibi çeşitli bitkilerin yağıyla yapılan, alkollü ve hoş kokulu madde.

Ecsāda rūḥ rūḥa ġıdādur ḳolonya
Bi'llāh ehl-i derde devādur ḳolonya

2. **ḳolonya:**
Gazel 11
Mısra: **2**
Lavanta, tütün, limon gibi çeşitli bitkilerin yağıyla yapılan, alkollü ve hoş kokulu madde.

Ecsāda rūḥ rūḥa ġıdādur ḳolonya
Bi'llāh ehl-i derde devādur ḳolonya

3. **ḳolonya:**
Gazel 11
Mısra: **4**
Lavanta, tütün, limon gibi çeşitli bitkilerin yağıyla yapılan, alkollü ve hoş kokulu madde.

Dilde keder ḳomaz giderür gerdi sīneden
Mir'āt-ı ṭabʿ-ı pāke ṣafādur ḳolonya

4. **ḳolonya:**
Gazel 11
Mısra: **6**
Lavanta, tütün, limon gibi çeşitli bitkilerin yağıyla yapılan, alkollü ve hoş kokulu madde.

Bī-çāregān-ı keyfe ʿaceb çāre-sāzdur
Emrāż-ı cāna ḫayli şifādur ḳolonya

5. **ḳolonya:**
Gazel 11
Mısra: **8**
Lavanta, tütün, limon gibi çeşitli bitkilerin yağıyla yapılan, alkollü ve hoş kokulu madde.

Ḳumrī-i cāna ḳahve vü ḥabāb u dānedür
Murġ-ı revāna berg-i nevādur ḳolonya

6. **ḳolonya:**
Gazel 11
Mısra: **10**
Lavanta, tütün, limon gibi çeşitli bitkilerin yağıyla yapılan, alkollü ve hoş kokulu madde.

Keyfi deminde pīri Ḳabūlī cüvān ider
İnsānı yoḫsa biñ mi yaşadur ḳolonya

ḳoltuġına gire:

1. **ḳoltuġına gire:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Deyim**
Koltuğuna girmek: Bir kimsenin koruyuculuğuna sığınmak.

Egri ol uġrıdur ki hem-çü kemān
Herkesüñ ḳoltuġına gire hemān

ḳoltuġuña girüp götürür:

1. **ḳoltuġuña girüp götürür:**-*ür*
Gazel 439
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Koluna girip götürmek, alıp götürmek.

Götürür ḳoltuġuña girüp seni bir gün veyā
Geydigüñ …… yoḳdur dime ḳoltuḳlıġı

<u>koltuklıġ:</u>

1. **ḳoltuḳlıġı:**-*ı*
Gazel 439
Mısra: **6**
Koltuk yapmaya elverişli kumaş veya koltuk altına dikilen parça.

Götürür ḳoltuġuña girüp seni bir gün veyā
Geydigüñ …… yoḳdur dime ḳoltuḳlıġı

<u>koluña yatur:</u>

1. **ḳoluña yatur:**-*ur*
Gazel 337
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Koluna yatırmak, kollarının arasına almak, kucaklamak.

Hümā-yı vuṣlata ṣal ṣāhbāz-ı himmetüñi
Getür şikārla bāzuñı …… yatur ḳoluña

<u>ḳon:</u>

1. **ḳonmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 419
Mısra: **6**
Konmak, yerleşmek.

Pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı ḥarem-i sīneñüzi
Seyr idüñ şehrüñüze ḳonmaġa sulṭān geldi

2. **ḳonalı:**-*alı*
Terci-bend 1
Mısra: **23**
Konmak, yerleşmek.

Ḫāne-i cāna şāh-ı ġam ḳonalı
Aldı dil kişverin sipāh-ı elem

<u>ḳonaġ:</u>

1. **ḳonaġuña:**-*uñ, -a*
Gazel 16
Mısra: **9**
Büyük ve ihtişamlı yapı. II Huzur bulunan yer, cennet.

Sen evvel azıġı gönder ḳonaġuña gitsün
Ḳabūli çekmeyesin azıġ içün anda taʿab

<u>ḳonaġa düş:</u>

1. **ḳonaġa düş:**
Beyit 68
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Konağa düşmek. II Dergâha girmek.

Geçme ẕikru'llāhdan īmān ile ṭopraġa düş
Saʿy ḳıl ihmāli ḳo gün var iken ḳonaġa düş

<u>ḳonaḳla:</u>

1. **ḳonaḳla:**
Mesnevi 9
Mısra: **70**
Konaklamak, misafir olmak. II Nasip edilmek, faydalanabilmek.

Taṣadduḳ eyle laʿlüñ şerbetinden
Ḳonaḳla bizi ḥüsnüñ niʿmetinden

<u>ḳonan tüccāra:</u>

1. **ḳonan tüccāra:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Gelen tüccar. II Dünyaya gelen âşıklar.

Giden bir daḫı gelmez her ḳonan göçmekdedür dāyim
Ḳonan tüccāra şeyʾu'llāh gelen mihmāna ʿışḳ olsun

<u>ḳonar göçer:</u>

1. **ḳonar göçer:**
Gazel 176
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Konargöçer: Göçebe bir hayat yaşayan, bir yere tamamen yerleşmeyen (kimse). II Dünyaya gelip giden, dünyadan göçen kimseler.

Kimi ḳonar göçer kimisi daḫı gelmede
Nice kişiden arta ḳalur dünye bir ribāṭ

<u>ḳondıġı dala ḳonarmış:</u>

1. **ḳonduġı dala ḳonarmış:**-*ar, -mış*
Kaside 4
Mısra: **188**
Kelime Tipi: -
Konduğu dala (tekrar) konmak. II Bulunulan yere tekrar dönmek veya daha önce yaşanmış bir durumla tekrar karşılaşmak.

Aḳdugı vādiye bir daḫı aḳarmış yine şu
Ḳonduġı dala ḳonarmış yine şeh-bāz-ı merām

ḳondur:

1. **ḳondurma:**-*ma*
Gazel 347
Mısra: **4**
Kondurmak, koymak, bırakmak.

Ṣafā mirʾātıdur ḫāṭır keder virme mücellā ṭut
Küdūret gerdini āyīne-i idrāke ḳondurma

ḳonuġ:

1. **ḳonuġı:**-*ı*
Kaside 11
Mısra: **19**
Konuk, misafir.

Yidürürler içürürler ḳonuġı mālını yirler
Ḫudādan ġam yimezler böyle nāḳış yirlerin gördüm

ḳop:

1. **ḳopmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 286
Mısra: **3**
Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

Ḳopmadı ʿālemde bir merd-i hüner illā ʿAli
Gelmedi dünyāya bir ḫulḳı ḥasen illā Ḥüseyn

2. **ḳopmaz:**-*maz*
Gazel 320
Mısra: **7**
Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

Her vilāyetden güzel ḳopmaz ümīd-i mihr iden
Her felekden kevkeb-i raḫşān umarsa ummasun

ḳopar:

1. **ḳoparur:**-*ur*
Mesnevi 9
Mısra: **8**
Ortaya çıkarmak, meydana getirmek, oluşturmak.

Ḳıyām itse ḳıyāmetler ḳoparur
Otursa dürlü ḥāletler ḳoparur

ḳoparış:

1. **ḳoparış:**
Gazel 170
Mısra: **10**
Bir şeyi yerinden çıkarmak, sökmek, koparmak. II Kalbini yerinden koparmak, heyecanlandırmak.

Depretdüñ esb-i nāzı ḳopdı bu dil yirinden
Ey şeh-süvārum olmaz bundan eyü ḳoparış

ḳorḳ:

1. **ḳorḳarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 262
Mısra: **1**
Korkmak, ürkmek, dehşete kapılmak. II Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Ḫançer-i dil-beri gördükce ḳatı ḳorḳarsın
Bir gün ey ḫaste ṣaḳın ḳorḳduġuña uġrarsın

2. **ḳorḳarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 23
Mısra: **10**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl eyle o yāre
Ne ḳorḳarsın helāk ide nihāyet

3. **ḳorḳar:**-*ar*
Gazel 108
Mısra: **2**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

4. **ḳorḳar:**-*ar*
Gazel 166
Mısra: **8**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

5. **ḳorḳma:**-*ma*
Gazel 370
Mısra: **1**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Sözüñ üstine söz yoḳ düşmen-i bed-ḫˇāhdan ḳorḳma
Ṭarīḳuñ ḳurdı sensin ḥīle-i rūbāhdan ḳorḳma

6. **ḳorḳma:**-*ma*
Gazel 370
Mısra: **2**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Sözüñ üstine söz yoḳ düşmen-i bed-ḫˇāhdan ḳorḳma
Ṭarīḳuñ ḳurdı sensin ḥīle-i rūbāhdan ḳorḳma

7. **ḳorḳma:**-*ma*
Gazel 370
Mısra: **4**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Ṭarīḳın añlayan yol gözleyen rindāna nāẓır ol
Reh-i ādābdan ḫāric olan güm-rāhdan ḳorḳma

8. **ḳorḳma:**-*ma*
Gazel 370
Mısra: **6**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Nuḳūd-ı himmeti erbāb-ı istiḥḳāḳa ṣarf eyle
ʿAṭādan ḳaçma bir ḳaç himmeti kūtāhdan ḳorḳma

9. **ḳorḳma:**-*ma*
Gazel 370
Mısra: **8**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Vücūdı iʿtibārī olana çoḳ iʿtibār itme
Sürūr-ı naṣba ġırre olma ʿazl-i cāhdan ḳorḳma

10. **ḳorḳma:**-*ma*
Gazel 370
Mısra: **10**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Ḳabūlī müstemendüñ behremend eyle ṭarīḳinden
Ṭarīḳ ehline yol vir merdüm-i bī-rāhdan ḳorḳma

11. **ḳorḳarın:**-*ar, -ın*
Gazel 436
Mısra: **5**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Ḳatı ḫışm ile baḳma ḳorḳarın ādem helāk eyler
Efendi çeşm-i maḫmūruñ ḳatı mestānedür şimdi

12. **ḳorḳarın:**-*ar, -ın*
Gazel 445
Mısra: **5**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Ḳorḳarın ḫaste-dili bir gün iderler pinhān
Āstān-ı der-i dil-berde ḳatı fāş yatur

13. **ḳorḳarın:**-*ar, -ın*
Gazel 513
Mısra: **4**
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Çoḳ dolaşdı ḳatı dīvāne göñül kākülüñe
Ḳorḳarın boġazı bir gün urġāna geçer

ḳorḳar oldum:

1. **ḳorḳar oldum:**-*du, -m*
Gazel 48
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

Ḳorḳar oldum ile vaṣf itmege yāri zīrā
Her kime añar isem ʿāṣıḳ-ı nālānı çıḳar

ḳorḳduġuña uġrarsın:

1. **ḳorḳduġuña uġrarsın:**-*r, -sın*
Gazel 262
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Korktuğu başına gelmek.

Ḫançer-i dil-beri gördükce ḳatı ḳorḳarsın
Bir gün ey ḫaste ṣaḳın ḳorḳduġuña uġrarsın

ḳorḳı:

1. **ḳorḳı:**
Gazel 157
Mısra: **5**
Korku, endişe.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

ḳorḳu:

1. **ḳorḳusından:**-*sı, -n, -dan*
Beyit 28
Mısra: **2**
Korku, endişe.

Cevr-i gerdūna taḥammül baḥsin itsem ṭaġ ile
Ḳorḳusından ẓannum oldur ki yirinden ṭāġıla

2. **ḳorḳum:**-*m*
Gazel 64
Mısra: **4**
Korku, endişe.

Ṣūfi peymān eylemiş peymāne döndürmem diyü
Ḳorḳum oldur ʿahdine ṭurmaz yine bir gün döner

3. **ḳorḳusundan:**-*s, -u, -n, -dan*
Kaside 8
Mısra: **13**
Korku, endişe.

Ṭabancañ ḳorḳusundan vechi var ḳaldırsa ṭabanı
Ezelden sillesi oġlānıdur Aʿcām Ervāmuñ

ḳorḳu çekerüz:

1. **ḳorḳu çekerüz:**-*er, -üz*
Gazel 149
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Korkmak, endişelenmek, dehşete kapılmak.

Ālām-ı firāḳ ol ḳadar almış ödümüz kim
Añduḳca Ḳabūlī daḫı ḳorḳu çekerüz biz

ḳorḳusından lām ola:

1. **ḳorḳusından lām ola:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Korkusundan lam olmak. II Düşmanın korkudan boynunu eğerek "lam (ل)" harfine benzemesi.

Sen ser-i aʿdāyı ṭoġrultduḳca mānend-i elif
Ḳorḳusından hey'et-i dāl-i vücūdı lām ola

ḳoşa ḳoşa:

1. **ḳoşa ḳoşa:**
Beyit 160
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Koşarak, hızlıca hareket ederek.

Ḳabūli ʿarṣa-i naẓm içre ehl-i diller ile
Semend-i ṭabʿumuzı ḳoşa ḳoşa biz ḳalduḳ

ḳoşa ḳoşa gelürler:

1. **ḳoşa ḳoşa gelürler:**-*ür, -ler*
Gazel 389
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Koşa koşa gelmek, koşmak. II Sevgilinin âşığa çok fazla naz ve işve yapması.

Güzeller esb-i nāza nāzükāne
Süvār olup gelürler ḳoşa ḳoşa

ḳov:

1. **ḳov:**
Gazel 48
Mısra: **7**
Kovmak, defetmek.

Āstānuñda ḳoma düşmen-i nādānı ḳov a
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

koy:

1. **ḳoyacaḳ:**-*acaḳ*
Gazel 56
Mısra: **10**
Bir kenara bırakmak, terk etmek, boş vermek, vazgeçmek.

Gūşe-i mey-kedeyi ḳoyma Ḳabūlī elden
Ḳoyacaḳ gūşe degül ẕevḳ idecek yerdür yer

ḳoynuña al:

1. **ḳoynuña al:**
Gazel 395
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Koynuna almak. II Yanına almak, sahiplenmek.

Yabanda ḳoma ḳoynuña al körpe ḳuzıdur
Dendān-ı raḳīb-i sege uġratma o ḳurdı

ḳoynuña gire:

1. **ḳoynuña gire:**-*e*
Gazel 340
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Koynuna girmek.

Sīne-i bī-kīneñi ṣāf it Ḳabūlī zer gibi
Şāhid ol mihrüñ ile ḳoynuña gire ṣoyına

ḳoyun:

1. **ḳoynuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 133
Mısra: **6**
Kolların arası, kucak.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

2. **ḳoynından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 400
Mısra: **4**
Kolların arası, kucak.

Māh-ı nev ṣanmañ ufuḳda egilürken pīr-i çarḫ
Dāmenine düşdi ḳoynından biraz nān pāresi

ḳoyup gitdi:

1. **ḳoyup gitdi:**-*di*
Gazel 412
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Koyup gitmek, terk etmek.

Ḳoyup ser-ḥadd-i ġamda ḳulların sulṭānumuz gitdi
ʿAlem gibi çekildi nāz ile cānānumuz gitdi

ḳoyup varayın:

1. **ḳoyup varayın:**-*ayın*
Müseddes 4
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Bırakıp gitmek, terk etmek.

Dimedüñ nālem işitdükde teraḥḥum ideyin
Seni ḳoyup varayın kime taẓallum ideyin

köhne ḫalādur:

1. **köhne ḫalādur:**-*dur*
Kaside 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eski tuvalet. II Pis insanın ağzı.

Var ise köhne ḫalādur deheni murdāruñ
Būy-ı bed ẓāhir ola aġzuñ açılsa bir mil

köhne vü nev:

1. **köhne vü nev:**
Mesnevi 4
Mısra: **96**
Kelime Tipi: **-**
Eski ve yeni.

Eski derd üzre yeñisi geldi
Köhne vü nev bölünmeden ḳaldı

<u>köhne-i şāl-ı felāket eyleyen tāliʿ:</u>

1. **köhne-i şāl-ı felāket eyleyen tāliʿ:**
Tahmis 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Eski bir felaket şalı eyleyen talih. II İnsanı felakete götüren felek.

Yüri ey meskenüm kūy-ı nedāmet eyleyen tāliʿ
Libāsum köhne-i şāl-ı felāket eyleyen tāliʿ

<u>kökin güne sersem:</u>

1. **kökin güne sersem:**-*se, -m*
Gazel 251
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kökünü kazımak: Belli bir şeyi tekrar oluşmayacak şekilde yok etmek.

Benem ol ser-tırāş ber-ser hem
Ḫaṭ-ı yārüñ kökin güne sersem

<u>köpeg:</u>

1. **köpege:**-*e*
Gazel 195
Mısra: **8**
Köpek. II Rakip.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fıñ fıñ

<u>köpüklen:</u>

1. **köpüklense:**-*se*
Gazel 15
Mısra: **7**
Köpürmek. II Hiddetlenmek, öfkelenmek.

Ḥiddete gelse köpüklense ḳızarsa vechi var
Çoḳ ṣıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur ey sāḳī şarāb

<u>köpür:</u>

1. **köpürür:**-*ür*
Kaside 2
Mısra: **64**
Köpürmek, kabarmak. II Aşırı miktarda çoğalmak, bollaşmak.

Kerem-i keff-i güherbārın işitdi yatdı
Dem idi ḫayli köpürür ḳabarırdı ʿummān

<u>körpe ḳuzıdur:</u>

1. **körpe ḳuzıdur:**-*dur*
Gazel 395
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Körpe kuzu, küçük yavru kuzu. II Yeni yetme sevgili.

Yabanda ḳoma ḳoynuña al körpe ḳuzıdur
Dendān-ı raḳīb-i sege uġratma o ḳurdı

<u>k'ū:</u>

1. **k'ū:**
Beyit 39
Mısra: **1**
"ki bağlacı" ile "olmak" yardımcı fiilinin birleşimi.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

2. **k'ū:**
Beyit 201
Mısra: **2**
"ki bağlacı" ile "olmak" yardımcı fiilinin birleşimi.

Ṣubḥ-ı ümmid ki yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb
K'ū burden ey ki kār-ı şeb-i tār āḫir şud

3. **k'ū:**
Mesnevi 1
Mısra: **141**
"ki bağlacı" ile

"olmak" yardımcı fiilinin birleşimi.

Ki her k'ū zi-dest-i tu yābed vüṣūl
Ḳabūlīş dāred be-ḥüsn-i ḳabūl

ḳubbe-i gerdūn:

1. **ḳubbe-i gerdūn:**
Tarih 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Gök kubbe. II Hamamın kubbe şeklinde inşa edilen kısmı.

Bu bir ʿālī mekāndur cāmekānı ḳubbe-i gerdūn
Ḳabūlī iki rūşen cām aña mihr ü meh-i rūşen

ḳucaḳ:

1. **ḳucaḳda:**-*da*
Gazel 291
Mısra: **5**
Kucak.

Ṭolu ḳabaḳ ḳucaḳda ayaḳ elde pür-ʿaraḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

kucāyī:

1. **kucāyī:**
Mesnevi 1
Mısra: **17**
Neredesin?

Muġannī kucāyī ser-āġāz kun
Nehār-ı nev āmed be-nev-sāz kun

kūçe:

1. **be-kūçe:**
Gazel 9
Mısra: **4**
Köşe, sokak.

Raḥmī be-ḥāl-i zār-i men-i mübtelā be-kun
Yaʿni be-kūçe ḥāl-i dilet mübtelā-yi mā

ḳudret:

1. **ḳudret:**
Mesnevi 2
Mısra: **73**
Güç, kuvvet.

Varmaġa ḳudret ise yoḳ elde
Āteş-i ḥasreti yanar dilde

2. **ḳudret:**
Mesnevi 4
Mısra: **58**
Güç, kuvvet.

Siz ki bu deñlü ḳadr ü şevket ile
Bu ḳadar ḳudret ü bu himmet ile

3. **ḳudret:**
Mesnevi 7
Mısra: **65**
Güç, kuvvet.

İṭāʿat ḳılmaġa ḳudret gerekdür
Suḳan fehm itmege himmet gerekdür

4. **ḳudreti:**-*i*
Tarih 2
Mısra: **15**
Güç, kuvvet.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

5. **ḳudretüñ:**-*üñ*
Tarih 2
Mısra: **13**
Güç, kuvvet.

Ḥadden ziyāde ḳudretüñ
Ḥaḳ dā'im itsün devletüñ
Ḥaḳḳā ki ḫᵛān-ı niʿmetüñ mebẕūl ü yaġmā eyledüñ

6. **ḳudret:**
Tarih 17
Mısra: **9**
Güç, kuvvet.

Ne-dārend ḳudret ki dānend ḳudret
Ki ʿilm-i tu ez-sūy-ı Vehhāb mevhūb

7. **ḳudret:**
Tarih 17
Mısra: **9**
Güç, kuvvet.

Ne-dārend ḳudret ki dānend ḳudret

Ki ʿilm-i tu ez-sūy-ı
Vehhāb mevhūb

ḳudūm:

1. **ḳudūmin:**-*in*
Gazel 254
Mısra: **8**
Bir yerden başka bir yere gelmek, varmak, buyurmak.

Göñülde şevḳ-ı viṣālüñ dilümde bu mıṣraʿ
Ḳadimte ḫayra ḳudūmin veci'te ḫayra ḳadem

2. **ḳudūmüñden:**-*üñ, -den*
Tarih 5
Mısra: **7**
Bir yerden başka bir yere gelmek, varmak, buyurmak.

Ḳudūmüñden ḫaber alup Ḳabūlī
Didi tārīḫin anuñ ḫayr-ı maḳdem

3. **ḳudūmüñle:**-*üñ, -le*
Tarih 5
Mısra: **2**
Bir yerden başka bir yere gelmek, varmak, buyurmak.

Yine ey ḥażret-i paşa-yı ekrem
Ḳudūmüñle müşerref oldı ʿālem

4. **ḳudūmuñ:**-*uñ*
Terci-bend 1
Mısra: **73**
Bir yerden başka bir yere gelmek, varmak, buyurmak.

Ḥamdü li'llāh ḳudūmuñ ile yine
Şād olduḳ müşerrefüz her bār

5. **ḳudūmuñla:**-*uñ, -la*
Terci-bend 1
Mısra: **51**
Bir yerden başka bir yere gelmek, varmak, buyurmak.

Bizi şād eyledüñ ḳudūmuñla
Ḳomaduñ fürḳatüñle cānı ḫazīn

ḳufl-ı der-i cumhūrı feṯḥ iderseñ:

1. **ḳufl-ı der-i cumhūrı feṯḥ iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Gazel 477
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Halk kapısının anahtarını açmak. II İnsanlara lütuf ve kereminden bağışlamak, cömertçe davranmak.

Sendedür ḫātem-i iḥsān ile miftāḥ-ı kerem
Feṯḥ iderseñ yiridür ḳufl-ı der-i cumhūrı

ḳufl-ı kelāmuñ dilidür:

1. **ḳufl-ı kelāmuñ dilidür:**-*dür*
Tuyuğ 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kelime kilidinin dili. II Besmele.

Fātiḥ-i gencīne-i lā-reybdür
Ḳufl-ı kelāmuñ dilidür besmele

ḳufl-ı merām:

1. **ḳufl-ı merām:**
Kaside 4
Mısra: **138**
Kelime Tipi: -
İstek kilidi. II Arzu, istek.

Dem ki ṣaçılmadı açılmadı kenz-i maḫfī
Çünki ḳan olmaya feṯḥ olmaz imiş ḳufl-ı merām

ḳufl-ı ṣandūḳ-ı maḥabbet:

1. **ḳufl-ı ṣandūḳ-ı maḥabbet:**
Gazel 36
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk sandığının kilidi. II Sevgilinin ağzı.

Dehānuñ ḳufl-ı ṣandūḳ-ı maḥabbet
Zebānuñdur aña zerrīn miftāḥ

kuh:

1. **kūh:**
Gazel 114
Mısra: **6**
Dağ.

Ḳadre de irse yanuñda ḳadri yoḳdur cāhilüñ
Kūh da olsa ʿadū yanuñda berg-i kāhdur

2. **kūh:**
Gazel 350
Mısra: **2**
Dağ.

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

3. **kūh:**
Gazel 350
Mısra: **10**
Dağ.

Çignerse her denī seni incinme ġam degül
Sen aġır ol Ḳabūli yoluñ bekle hem-çü kūh

4. **kuh:**
Tarih 12
Mısra: **6**
Dağ.

Süre süre āḫir aña devletin depdürdiler
Baḫt-ı nā-hemvārı kuh şaḥrāya şaldı o segi

kuḥl:

1. **kuḥl:**
Gazel 179
Mısra: **9**
(Göze çekilen) Sürme.

Kuḥl ile çeşmüñ siyāh itmek neden
İttiḥād eyler mi şeh-bāz ile zāġ

2. **kuḥl:**
Gazel 264
Mısra: **5**
(Göze çekilen) Sürme.

Ḫāk-i rehüñi kuḥl iderüz dīde-i cāna
Maḫfī degül aḥvālümüz erbāb-ı naẓardan

kuḥlāsā:

1. **kuḥlāsā:**
Gazel 68
Mısra: **3**
Sürme gibi.

Çekdiler ayaġınuñ toprağını kuḥlāsā
Dīdeler anuñ içün biri birine terdür

kuḥl-ı başardur:

1. **kuḥl-ı başardur:**-*dur*
Gazel 56
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Göz sürmesi. II Sevgilinin dergâhının toprağı.

Sürme-i ḫāk-i derüñ kuḥl-ı başardur ammā
İmtizāc itmediler dīde aña terdür ter

kuḥl-ı cilā-perdāz-ı çeşmüñ:

1. **kuḥl-ı cilā-perdāz-ı çeşmüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Gözü aydınlatan sürme. II Vezir Osman Paşa'nın gözlerini parlatan sürme.

Didüm kuḥl-ı cilā-perdāz-ı çeşmüñ niçe gevherdür
Kim oldur tūtyā-yı çeşm-i ʿālem-bīni insānuñ

kuḥl-ı erbāb-ı başīretdür:

1. **kuḥl-ı erbāb-ı başīretdür:**-*dür*
Müseddes 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Basiret ehlinin göz sürmesi. II İleri görüşlü olma, basiretli olma.

Kuḥl-ı erbāb-ı başīretdür ayaġınuñ tozı
Ḥażret-i ḫünkār öñünde iki olmaz bir sözi

kuḥl-ı erbāb-ı naẓar:

1. **kuḥl-ı erbāb-ı naẓar:**
Gazel 217
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Nazar ehlinin sürmesi.

Kuḥl-ı erbāb-ı naẓar ile
Ḳabūlī girdüñ
Dergeh-i ḥażret-i
Monlāya yüzüñ sür ḫāk ol

kuḥl-ı mā-zāġın çeker:

1. **kuḥl-ı mā-zāġın çeker:**-*er-ın*
Gazel 129
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Görmeyen gözün sürmesini çekmek.

Ol raḳīb-i zāġa nāẓırdur mükaḥḥal gözleri
Var ise meşşāṭa anuñ kuḥl-ı mā-zāġın çeker

kuḥl-ı minnetdür:

1. **kuḥl-ı minnetdür:**-*dür*
Gazel 109
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütuf sürmesi. II Sevgilinin eşiğinin toprağının âşıkların gözlerine sürme olarak çekilmesi.

Türāb-ı āstānuñ tūtyā-yı dīde-i bīniş
Ġubār-ı bārgāhuñ çeşm-i cāna kuḥl-ı minnetdür

kuḥl-ı Ṣıfāhāna:

1. **kuḥl-ı Ṣıfāhāna:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İsfahan'ın (meşhur) sürmesi.

Sürmeyle açıldı ayaġuñ tozına çeşmüm
Ḫāk-i ḳademüñ kuḥl-ı Ṣıfāhāna degişmem

kuḥl-ı Ṣıfāhānı:

1. **kuḥl-ı Ṣıfāhānı:**-*ı*
Gazel 182
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İsfahan'ın (meşhur) sürmesi.

Var iken sürme-i ḫāk-i reh-i yār ey keḥḥāl
Nidelüm kuḥl-ı Ṣıfāhānı var al gözüñe ṣoḳ

2. **kuḥl-ı Sıfāhānı:**-*ı*
Gazel 209
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İsfahan'ın (meşhur) sürmesi.

Başdı başar-ı cāna cilā virmede āḫir
Ayaġı tozı kuḥl-ı Sıfāhānı ʿAlinüñ

kuhne-bünyād:

1. **kuhne-bünyād:**
Mesnevi 1
Mısra: **161**
Eski bina. II Dünya, cihan.

Ki īn kuhne-bünyād bī-üstüvār
Ki īn ṭāḳ ber-āb kerde ḳarār

kuhsār-ı miḥnet:

1. **kuhsār-ı miḥnet:**
Gazel 112
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı dağı. II Cefa, eziyet, sıkıntı.

Ey ḳaşı yā ḫadengüñ zaḫmıyla ḫaste göñlüm
Kuhsār-ı miḥnet içre oḳlu şikāra beñzer

ḳul:

1. **ḳultü:**-*tü*
Gazel 317
Mısra: **8**
Demek, söylemek, dile getirmek.

Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

2. **ḳula:**-*a*
Beyit 137
Mısra: **1**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Ḳula iḥsān u himmetdür ʿadālet şānı sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u mürüvvet ḳanı sulṭānum

3. **ḳuluñdur:**-*uñ, -dur*
Beyit 207
Mısra: **2**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Esīrüñdür dil-i şeydā ġarībüñ müstemendüñdür
Kemend-i ġamdan āzād it ḳuluñdur derdmendüñdür

4. **ḳullaruñdur:**-*lar, -uñ, -dur*
Beyit 241
Mısra: **1**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

ʿUşşāḳ ḳullaruñdur sensin o ḳavme sulṭān
Raḥm eyle ben faḳīre sulṭān-ı derdmendān

5. **ḳullarını:**-*lar, -ı, -n, -ı*
Gazel 5
Mısra: **5**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Cefā vü cevr ile ḳırdı geçürdi ḳullarını
Meger bu pādşeh-i ḥüsn olana ʿādet ola

6. **ḳullaruñdur:**-*lar, -uñ, -dur*
Gazel 16
Mısra: **1**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Efendi zümre-i ʿuşşāḳ ḳullaruñdur hep
Velī bu şarṭ ile kim lā-yubāʿ u lā-yūheb

7. **ḳullara:**-*lar, -a*
Gazel 109
Mısra: **6**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Dil-i üftāde iġmāzuñ kemāl-i iltifāt añlar
Deminde ḫışm-ı çeşmüñ ḳullara ʿayn-ı ʿināyetdür

8. **ḳula:**-*a*
Gazel 116
Mısra: **12**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Ne cevri var ise yārüñ Ḳabūlī çek efendüñdür
Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

9. **ḳulı:**-*ı*
Gazel 213
Mısra: **6**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Sulṭān-ı ḥüsn olanlara ḳullar mı yoḳ degül
Şehlerdür anlaruñ ḳulı begler gedā degül

10. **ḳullar:**-*lar*
Gazel 213
Mısra: **5**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Sulṭān-ı ḥüsn olanlara ḳullar mı yoḳ degül
Şehlerdür anlaruñ ḳulı begler gedā degül

11. **ḳuluña:**-*uñ, -a*
Gazel 227
Mısra: **5**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Nāme göndermedüñ yazup ḳuluña
Hiç düşer mi bu nāma sulṭānum

12. **ḳuluñam:**-*uñ, -am*
Gazel 285
Mısra: **7**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

İşigüñde ḳuluñam bendeñi yap sulṭānum
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ ʿizzet ü rifʿat bilürin

13. **ḳullaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 337
Mısra: **3**
Esir olarak alınan

köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

İki yanuñda ṭurur ḳullaruñ gibi dil ü cān
Saʿādet ile naẓar eyle ṣaġuña ṣoluña

14. **ḳuluña:**-*uñ, -a*
Gazel 337
Mısra: **2**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Reh-i vefāda vücūdın ġubār iden yoluña
Ḳanı vefā vü mürüvvet ḳanı ʿaṭā ḳuluña

15. **ḳuluña:**-*uñ, -a*
Gazel 378
Mısra: **6**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Ben gel disem aġyār ile bezme otursın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

16. **ḳulların:**-*lar, -ı, -n*
Gazel 412
Mısra: **1**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Ḳoyup ser-ḥadd-i ġamda ḳulların sulṭānumuz gitdi
ʿAlem gibi çekildi nāz ile cānānumuz gitdi

17. **ḳuluñ:**-*uñ*
Gazel 441
Mısra: **1**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Bir aġız kāġıd ile ben ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt ile şād itseñ olmaz mı

18. **ḳuluñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 441
Mısra: **6**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Esīr-i bend-i hicrānem senüñ cānā vuḳūfuñ yoḳ
Ḳuluñı ḳayd-ı bend-i ġamdan āzād itseñ olmaz mı

19. **ḳuluñ:**-*uñ*
Gazel 510
Mısra: **2**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Dimem aḳrān arasında sözüm pest eyle sulṭānum
Gelince ol ḳuluñ luṭf ile der-dest eyle sulṭānum

20. **ḳulum:**-*um*
Şarkı 2
Mısra: **20**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Sevgiliye köle olan âşık.

Dimedüñ bir kerre şimdi benüm de
Yolumda cān virür bir ḳulum vardur

21. **ḳullara:**-*lar, -a*
Gazel 109
Mısra: **1**
Allah tarafından yaratılan insanların her biri.

Egerçi pādşehden ḳullara ʿīdiyye ʿādetdür
İki ḫilʿatle teşrīf itmek ammā ki saʿādetdür

22. **ḳul:**
Kaside 4
Mısra: **67**
Allah tarafından yaratılan insanların her biri.

Ḳul bunı işidicek pādşeh-i devrāndan
Edeb ü reʾfet ile eylediler feṯḥ-i kelām

23. **ḳula:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **22**
Allah tarafından yaratılan insanların her biri.

Ḫāne-i ḫalḳı ḫarāb eyledi ol ḫāne-ḫarāb
ʿĀlemi yıḳdı ḳula ḳalmadı cāy-ı ārām

24. **ḳulı:**-*ı*
Mesnevi 5
Mısra: **80**
Allah tarafından yaratılan insanların her biri.

Emr iderken çü ḥażret-i paşa
Bir ḳulı böyle ide mi ḥāşā

25. **ḳullaruñ:**-*lar, -uñ*
Mesnevi 5
Mısra: **131**
Allah tarafından yaratılan insanların her biri.

Nīk ü bed itme ḳullaruñ maḥrūm
Cümlenüñ ḥāli ḫod saña maʿlūm

26. **ḳuluñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 226
Mısra: **12**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre mümtāz eyle sulṭānum

27. **ḳuluñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 281
Mısra: **9**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī ḳābil-i ḫıdmet ḳuluñdur āstānuñda
Mürüvvet eyle iḥsānuñ dirīġ itme ḳavābilden

28. **ḳuluñ:**-*uñ*
Şarkı 3
Mısra: **15**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Âşık/Kabûlî.

Faḳīr oldı şimdi ḳuluñ Ḳabūlī
Güzellerden birer būse dilenür

29. **ḳul:**
Gazel 217
Mısra: **7**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Ḳul iken ʿāleme sulṭān olayın dirseñ eger
Bende-i sāye-nişīn-i ʿalem-i levlāk ol

30. **ḳullaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 295
Mısra: **3**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Ḫūbān-ı şehr ḳullaruñ olsa ʿaceb midür
Sensin diyār-ı ḥüsne bugün pādşā Ḥüseyn

31. **ḳul:**
Kaside 4
Mısra: **65**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm Ḫāşe li’lleh ki edeb terk idene ola rıżām

32. **ḳullarumdur:**-*lar, -um, -dur*
Kaside 4
Mısra: **167**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Ḳullarumdur diyüben niʿmet ile besledügüm
Niʿmeti niḳmete tebdīl idiyor baña müdām

33. **ḳuluñ:**-*uñ*
Müseddes 5
Mısra: **11**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Ḳapuñda bu ḳuluñ da bī-ġaraż bir ṭoġrı çākerdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

34. **ḳuluñ:**-*uñ*
Müseddes 5
Mısra: **17**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Ḳuluñ üftādedür ammā sezāvār-ı ʿināyetdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

35. **ḳuluñdur:**-*uñ, -dur*
Müseddes 5
Mısra: **5**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Ḳuluñdur ol ḳapunuñ bende-i fermānı sulṭānum
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

36. **ḳuluñdur:**-*uñ, -dur*
Müseddes 5
Mısra: **23**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Ḳuluñdur bu dil-i şeydā eger dirseñ benüm nemsin
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

37. **ḳuluñdur:**-*uñ, -dur*
Müseddes 5
Mısra: **35**
Esir olarak alınan köle veya cariye.

Ḳuluñdur eski bendeñdür ġarībüñ derdmendüñdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

38. **ḳullaruñ:**-*lar, -uñ*
Kaside 2
Mısra: **70**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II 3. Murad'ın emrine amade kimseler.

Rüstem ü Güstehemüñ bir adı ḳalmış yoḫsa
Ḳullaruñ var ki niçe Rüsteme virmezler amān

39. **ḳul:**
Müseddes 1
Mısra: **3**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Ferhat Paşa.

Ḳul iken bir pādşāha ʿālemüñ sulṭānıdur
Belki eñ kemter gedāsı bir diyāruñ ḫānıdur

40. **ḳuluñdur:**-*uñ, -dur*
Kaside 2
Mısra: **95**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Kabûlî.

Bir ḳuluñdur ki bir aġız söz ile yoluñda
Baş u cān terkin urur aña nedür kevn ü mekān

41. **ḳuluñ:**-*uñ*
Kaside 3
Mısra: **31**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Kabûlî.

Yaʿnī ḳuluñ Ḳabūlī bir yirde ḳāżi iken
Fāriġ olup ḳażādan oldı ḳapuña vāṣıl

42. **ḳulına:**-*ı, -n, -a*
Mesnevi 2
Mısra: **54**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Kabûlî.

Luṭf-ı Ḥaḳ ḳalbine hidāyet ide
Anı ben ḳulına ʿināyet ide

43. **ḳuluñ:**-*uñ*
Mesnevi 2
Mısra: **56**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Kabûlî.

İki yıldan ziyādedür şāhā Der-i devletde ben ḳuluñ ḫālā

44. **ḳuluñı:**-*uñ, -ı*
Mesnevi 2
Mısra: **107**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Kabûlî.

Demidür ben ḳuluñı şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

45. **ḳuluñ:**-*uñ*
Mesnevi 3
Mısra: **27**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Kabûlî.

Pādşāhum ḳuluñ Ḳabūli-i zār
Dāʿi-i devletüñ durur her bār

46. **ḳuluñam:**-*uñ, -am*
Beyit 138
Mısra: **1**
Esir olarak alınan köle veya cariye. II Rakip.

Ḳuluñam didügine aldanma
Ġasl ile ḳara aġ olur ṣanma

ḳul ider:

1. **ḳul ider:**-*er*
Beyit 84
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kul etmek, boyun eğdirmek, kendine bağlamak, itaat ettirmek.

Göñlüm eyü lisān ile sen
Ādemi ḳul ider lisānsın

ḳul ḳula düşdi:

1. **ḳul ḳula düşdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Kul kula düşmek, insanlar arasında anlaşmazlık çıkmak.

Ḳul ḳula düşdi diyü ġulġule düşdi ḫalḳa
Ehl-i dīvāna ʿaceb zelzele virdi evhām

ḳul oġlı bir efendi:

1. **ḳul oġlı bir efendi:**
Gazel 393
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Efendi bir insan. II Nazik, latif sevgili.

Ḳul oġlı bir efendi gördüm ey dil ḳol ṭolaşurken
Umarum kim şeb-i vuṣlatda yanuma aġa ḳolı

ḳul olan:

1. **ḳul olan:**
Gazel 382
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kul olan, köle olan (kimse).

Ḳul olan sen ḳadi āzāda şehā
Ser-fürū eyleye mi sulṭāna

ḳul olsun:

1. **ḳul olsun:**-*sun*
Gazel 288
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kul olmak, bir kimseye bağlanmak, itaat etmek, boyun eğmek, emri altında yaşamak.

Ḳabūlī kime ḳul olsun kimüñ ḳapusına varsun
Kabūlüñ olmayup ger ʿadd olunmazsa ġulāmuñdan

ḳula yaġma itdürdi:

1. **ḳula yaġma itdürdi:**-*di*
Kaside 1
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Kula yağma ettirmek, yağmalatmak, talan ettirmek.

Kim itdürdi ḳula Tatarı yaġma ḫ∨ān-ı Tatarı
Ḳıran girmiş gibi kimdür ḳıran ḳavmin Ḳırım Ḫānuñ

ḳulaġ:

1. **ḳulaġı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **18**
Duyma organı, kulak. II Sevgilinin kulağı.

Dür ü gevherle pürdür ṣol u ṣaġı
Deñiz ḳulaġıdur gūyā ḳulaġı

ḳulaġa ḳoymadı:

1. **ḳulaġa ḳoymadı:**-*ma, -dı*
Gazel 177
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulağa koymamak: Söylenilenleri ciddiye almamak, umursamamak.

Ḳabūli ḳoymadı aṣlā ḳulaġa sözlerini
Egerçi göge çıḳardı şikāyeti vāʿiẓ

ḳulaġı çıñ çıñ öter:

1. **ḳulaġı çıñ çıñ öter:**-*er*
Gazel 195
Mısra: **4**

Kelime Tipi: **Deyim**
Kulağı çın çın ötmek / Kulağı çınlamak: Ortamda bulunmayan bir kimse hakkında konuşurken o kişinin kulağının çınlayacağını düşünmek. II Atılan bir tokattan sonra kulağın şiddetli bir şekilde çınlaması.

Uydurmış uṣūle sözini sille-i üstād
Añdıḳca defüñ daḫı öter ḳulaġı çıñ çıñ

kulaġın buraḳor:

1. **ḳulaġın buraḳor:**- *a, -ḳo, -r*
Gazel 80
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulağını burmak / Kulağını bükmek: Bir sorunla karşılaşıldığında dikkatli davranılması için uyarıda bulunmak.

Eşküm ābına ḳarışmañ ṣaḳınuñ ṣoñra diyü
Dīdeler çeşmelerüñ şimdi ḳulaġın buraḳor

kulak:

1. **ḳulaḳdur:**-*dur*
Gazel 126
Mısra: **2**
Duyma organı, kulak. II Sevgilinin kulağı.

Çemen gülzāra dil lāle dudaḳdur
Gül ü nergis aña gözdür ḳulaḳdur

kulak ṭut:

1. **ḳulaḳ ṭut:**
Kaside 10
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulak tutmak: İşitmek, dinlemek.

Gūşvār it gūşuña dürr-i Necef gibi sözüm
Pendüm ışġa eyle benden yaña ṭut ḳulaḳ dede

kulak ṭutma:

1. **ḳulaḳ ṭutma:**-*ma*
Gazel 377
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulak tutmak: İşitmek, dinlemek. II İlgi göstermek, rağbet etmek.

Ḳulaḳ ṭutma kelām-ı ehl-i hūşa
Cevāhir de olursa alma gūşa

kulak ṭutmaz:

1. **ḳulaḳ ṭutmaz:**-*maz*
Gazel 133
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulak tutmak: İşitmek, dinlemek. II İlgi göstermek, rağbet etmek.

Ḳabūlī gevher-i kān-ı maʿārif bī-revāc ancaḳ
Dür-i naẓm-ı kelām-ı pāküñe kimse ḳulaḳ ṭutmaz

kulı karışdurdı:

1. **ḳulı ḳarışdurdı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Kulu karıştırmak, halkı birbirine düşürmek.

Ḳarışup māle vü ʿummāle ḳarışdurdı ḳulı
Ortalıḳ çoḳ ḳarışur böyle geçerse eyyām

kullābe-i zat:

1. **ḳullābe-i ẕat:**
Kaside 7
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kişinin kancası. II Kişi, zat.

Himmetüñ nola bülend olsa özüñ ʿālīdür
Bestedür rābıṭa-i himmete ḳullābe-i ẕat

kullāb-ı ʿışḳ:

1. **ḳullāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 184
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aşk kancası. II Sevgilinin kancaya benzeyen saçlarının uçları.

Ḫalḳa-i zencīr-i zülf-i yāre ḳomaz iḥtiyāc

ʿĀşıḳı bend-i ġama çekmekdedür ḳullāb-ı ʿışḳ

ḳullan:

1. **ḳullan:**
Gazel 225
Mısra: **2**
Kullanmak, yararlanmak, faydalanmak.

Ṣadāḳat üzre ḫıdmet eyleyen ḳulları sulṭānum
Müdām olmaz ise gāhīce ḳullan bāri sulṭānum

2. **ḳullanduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 255
Mısra: **9**
Kullanmak, yararlanmak, faydalanmak.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında daḫı ben şimdi er buldum

ḳullara vü mevlālara:

1. **ḳullara vü mevlālara:**-*lar, -a*
Gazel 318
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kullara ve efendilere. II Herkese.

Çākerlerüñüñ kemteridür cümle mevālī
Ḳullara vü mevlālara Mevlā sen imişsin

ḳulları küstāḫ iden:

1. **ḳulları küstāḫ iden:**
Kıt'a 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kulları küstah eden (şey).

Vaẕ̇ʿ-ı küstāḫānemüz maʿẕūr buyrulsa nola
Luṭf-ı şehdür ḳulları küstāḫ iden sulṭān-ı mā

ḳulūb-ı āşnāyı:

1. **ḳulūb-ı āşnāyı:**-*y, -ı*
Muaşşer 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Dostların kalpleri.

Cünūd-ı Āl-i ʿOs̱māna delīl ü reh-nümā geldüñ
Ḳulūb-ı āşnāyı rūşen itdüñ āşnā geldüñ

ḳulluġ:

1. **ḳulluġuñ:**-*uñ*
Gazel 198
Mısra: **10**
Kulluk görevi.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ unutmaduñ aña geldüñ

ḳuloġlı ḳulıyuz:

1. **ḳuloġlı ḳulıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 137
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kuloğlu: Ölen yeniçerilerin babaları gibi ocakta askerlik yapan çocukları. II Kul, Allah tarafından yaratılan insanların her biri.

Biz de Ḳabūlī ḳuloġlı ḳulıyuz
Şāh-ı ġamuñ bende-i dergāhıyuz

ḳuluñ defterine dāḫil olur:

1. **ḳuluñ defterine dāḫil olur:**-*ur*
Gazel 103
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kul defterine dâhil olmak. II İnsanlar tarafından güzel bir şekilde anılmak, nam salmak.

Kimüñ ki nāmı ḳuluñ defterine dāḫil olur
Murādı ḥāṣıl olur maṭlabına vāṣıl olur

ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul:

1. **ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul:**
Gazel 105
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kulunu bırakıp terk edecek kul. II Âşığı bırakıp terk edecek olan sevgili.

Ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul degüldür ḫayli ḳābildür
Benüm sulṭānum iḥsāñ eyle ʿālem şimdi ḫālīdür

<u>ḳulzüm-ı ʿışḳa kendüñi atma:</u>

1. **ḳulzüm-ı ʿışḳa kendüñi atma:**-*ma*
Gazel 180
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk denizine kendini atmak. II Âşık olmak.

Ḳulzüm-ı ʿışḳa kendüñi atma
Ey Ḳabūlī sen anı añlama ṣıġ

<u>ḳulzüm-i meẓālim:</u>

1. **ḳulzüm-i meẓālim:**
Kaside 3
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Zulümler denizi. II Zulümler, haksızlıklar.

Yine ol iki ẓālim ol ḳulzüm-i meẓālim
Bīrūn iken ṣadedden olmaḳ revā mı dāḫil

<u>ḳumrī-i cāna:</u>

1. **ḳumrī-i cāna:**-*a*
Gazel 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can kumrusu. II Can, gönül.

Ḳumrī-i cāna ḳahve vü ḥabāb u dānedür
Murġ-ı revāna berg-i nevādur
ḳolonya

<u>kur:</u>

1. **ḳuraḳor:**-*a, -ḳo, -r*
Gazel 80
Mısra: **1**
Kurmak, inşa etmek, düzenlemek.

Saña nerrād-ı felek ḥīle bisāṭın ḳuraḳor
Naṭʿasın geçmedin ol beydaġın evvel süreḳor

2. **kurdan:**-*dan*
Gazel 171
Mısra: **4**
Gözleri görmeyen (kimse), kör, âmâ.

Teʾemmül ṭarzın erbāb-ı suḫan ebkemden ögrenmiş
Teʾennī yolın aṣḥāb-ı baṣīret kūrdan görmiş

3. **ḳurma:**-*ma*
Gazel 356
Mısra: **8**
Kurmak, hazırlamak, ayarlamak. II Sevgilinin bakışlarıyla âşığı kendine hedef olarak ayarlaması.

Nişān itme müjeñ oḳlarına gördükce aḥbābı
Muḳavves ḳaşlaruñ ʿuşşāḳa ḳarşu ḫışm idüp ḳurma

4. **ḳurı:**-*ı*
Gazel 347
Mısra: **8**
Görme engeli bulunan, kör, âmâ. II Âşık.

Ayaġuña sürüp yüz pāy-būsuñ ārzū eyler
Gözüm yaşı yoluñda sāʾil oldı ḳurı gönderme

<u>ḳurʿa şaldum:</u>

1. **ḳurʿa şaldum:**-*du, -m*
Tahmis 6
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Plansız bir şekilde hareket etmek, rastgele iş yapmak.

Ḳurʿa şaldum dil kitābın keşf idüp
ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur

2. **ḳurʿa şaldum:**-*du, -m*
Terci-bend 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Plansız bir şekilde hareket etmek, rastgele iş yapmak.

Ḳurʿa şaldum dil kitābın keşf idüp
Cān gözin açdum niḳābın keşf idüp

kurʿa şalup:

1. **ḳurʿa şalup:**-*up*
Gazel 186
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Plansız bir şekilde hareket etmek, rastgele iş yapmak. II Sevgilinin kaşlarını yay gibi germesi ve kirpiklerini/bakışlarını rastgele âşıkların üzerine bırakması.

Almaġa ḳurʿa şalup ġamzelerüñ
Cān u dil üstine bıraḳdılar oḳ

Ḳurʾān:

1. **Ḳurʾān:**
Gazel 341
Mısra: **2**
Allah'ın Hazreti Muhammed'e gönderdiği ve tüm Müslümanların esas alması gerektiği mukaddes kitap. II Sevgilinin yüzü.

Zülfüñ ayaḳ ṣarḳıdur ol ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim ṣala Ḳurʾān üstine

Ḳurʾānı yañlış oḳuma:

1. **Ḳurʾānı yañlış oḳuma:**-*ma*
Gazel 399
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kuran-ı Kerim'i yanlış okumak.

Ḳurʾānı yañlış oḳuma ḥıfẕ eyle āyeti
Ey ḫᵛāce büzme aġzuñı bozma ḳırāʾati

Ḳurʾānuñ rivāyeti:

1. **Ḳurʾānuñ rivāyeti:**
Gazel 399
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kuran'ın rivayeti, Kuran'ın haberi, bildirisi.

Ḳavl-i eṣaḥ ile ʿamel it iḫtilāfı ḳo
Ḳurʾānuñ iḫtilāfī degüldür rivāyeti

ḳurbān:

1. **ḳurbānuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **42**
Bir amaç uğruna kendini feda eden (kimse).

Yoluñda herkesüñ ölmek dirilmek cānına minnet
Kimi bendeñ kimi cān ile ḳuluñ kimi ḳurbānuñ

2. **ḳurbānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **35**
Bir amaç uğruna kendini feda eden (kimse). II Dünyaya gelen insan.

Cihān bir tekyedür şām u seḥer gelmekde ḳurbānı
Çıḳup bir gūşeden her dem gelen ḳurbāna ʿışḳ olsun

kurbān ider:

1. **ḳurbān ider:**-*er*
Gazel 184
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kurban etmek, kesilmesi caiz olan hayvanları belli zamanlarda belli usullere uyarak kesmek. II Bir kimseyi veya bir şeyi feda etmek.

Yüz çevirmez gūsfendāsā ölümden her biri
Günde ʿuşşāḳuñ biñin ḳurbān ider ḳaṣṣāb-ı ʿışḳ

kurbān olayın:

1. **ḳurbān olayın:**-*ayın*
Gazel 283
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Ḫūblar başı imiş çünki Ḳabūlī ol şāh
Ben daḫı ḫūblaruñ başına ḳurbān olayın

2. **ḳurbān olayın:**-*ayın*
Gazel 283
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey

uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

ʿÖmerüñ gözine vü ḳaşına ḳurbān olayın
ʿÖmerüñ cānına vü başına ḳurbān olayın

3. **ḳurbān olayın:**-*ayın*
Gazel 283
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

ʿÖmerüñ gözine vü ḳaşına ḳurbān olayın
ʿÖmerüñ cānına vü başına ḳurbān olayın

4. **ḳurbān olayın:**-*ayın*
Gazel 283
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

5. **ḳurbān olayın:**-*ayın*
Gazel 283
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Gözi öldürdi ḳaşı naḳşı helāk itdi beni
Ḳaşına naḳşına naḳḳāşına ḳurbān olayın

6. **ḳurbān olayın:**-*ayın*
Gazel 283
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Şehrinüñ evlerinüñ yolına cānlar vireyin
Kūyınuñ ṭoprağına ṭaşına ḳurbān olayın

7. **ḳurbān olayın:**-*ayın*
Gazel 283
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Ḫūblar başı imiş çünki Ḳabūlī ol şāh
Ben daḫı ḫūblaruñ başına ḳurbān olayın

<u>ḳurbān olduġum:</u>

1. **ḳurbān olduġum:**-*duġ, -um*
Muhammes 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Vādi-i rāh-ı belāda ʿāşıḳ-ı bī-bākler

2. **ḳurbān olduġum:**-*duġ, -um*
Muhammes 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Ḫāṭır-ı ġamnāklerde āh-ı āteşnākler
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

3. **ḳurbān olduġum:**-*duġ, -um*
Muhammes 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Devr elinden bir zamān çekdüm nice derd ü belā

4. **ḳurbān olduġum:**-*duġ, -um*
Muhammes 1

Mısra: **20**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Bu felāketler ihānetler ḥaḳāretler bāña
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

5. **ḳurbān olduġum:**-*duġ, -um*
Muhammes 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

ḳurbān olmamış:

1. **ḳurbān olmamış:**-*ma, -mış*
Gazel 169
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek. II Hazreti İsmail'e telmihte bulunulmuştur.

Kim var Ḥalīlāsā varup nār-ı ġama atılmamış
Kim ḳaldı İsmāʿīlveş yoluñda ḳurbān olmamış

ḳurbān olmasun:

1. **ḳurbān olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 312
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Tīġ-i ġamzeñle ciger ḳan olmasun ya neylesün
Ḳaşlaruñ yayına ḳurbān olmasun ya neylesün

ḳurbān pāresi:

1. **ḳurbān pāresi:**
Gazel 400
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kurban parçası. II Âşığın sevgili uğruna kurban ettiği canının parçası.

ʿĪd-i aḍḥā-yı viṣālüñde fedā ḳıldum seri
Hep maḥalleñ itlerine degdi ḳurbān pāresi

ḳurbānı olursañ:

1. **ḳurbānı olursañ:**-*ur, -sa, -ñ*
Gazel 209
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kurban olmak: (Bir kimse veya bir şey uğruna) Kendini feda etmek, canını vermek.

Ḳanlar aḳıdur ġamze-i kerrārı Ḳabūlī
Ḳūyında olursañ nola ḳurbānı ʿAlinüñ

ḳurb-ı āteş:

1. **ḳurb-ı āteş:**
Gazel 212
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ateşe yakın olma.

Şitāda ḳurb-ı āteş ṣaḥn-ı gülşende ṣafādan yeg
Yaḳınlığında ʿālem var yüzi serd dil-rübādan yeg

ḳurb-ı Ḥaḳ:

1. **ḳurb-ı Ḥaḳ:**
Gazel 45
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Allah'a yakın olmak.

Ehl-i Ḥaḳ ol kim ola Ḥaḳdan dūr
Ḳurb-ı Ḥaḳ gerçi olur ḫalḳa baʿīd

ḳurb-ı ʿizzetde pāydār olsun:

1. **ḳurb-ı ʿizzetde pāydār olsun:**
Mesnevi 8
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"İzzeti, şerefi daim olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ṣadr-ı aʿlāda ber-ḳarār olsun
Ḳurb-ı ʿizzetde pāydār olsun

kurd:

1. **ḳurdı:**-*ı*
Gazel 395
Mısra: **8**
Kurt. II Âşık.

Yabanda ḳoma ḳoynuña al körpe ḳuzıdur
Dendān-ı raḳīb-i sege uġratma o ḳurdı

kurd iştihālu:

1. **ḳurd iştihālu:**
Mesnevi 9
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Kurt iştahlı (kimse). II Âşıkların gönlünü ele geçirmede kurt gibi olan sevgili.

Göñüller ḳapmaġa ḳurd iştihālu
Ner-arslan ucalu ṭavşān vicālu

kurı bühtāndan ḳaçar:

1. **ḳurı bühtāndan ḳaçar:**-*ar*
Gazel 47
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kuru iftiradan kaçmak, gerçekle hiçbir ilgisi olmayan iftiradan sakınmak.

Zāhidā yābis-mizācuñ sözlerinden dīdeler
Yiridür yaş aḳıdursa ḳurı bühtāndan ḳaçar

kurı ġavġādur:

1. **ḳurı ġavġādur:**-*dur*
Gazel 340
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kuru kavga, boş ve gereksiz çekişme.

Bir ḳurı ġavġādur ancaḳ derd-i ser peydā olur
Bu fenā bāzārınuñ aldanma hāy u hūyına

ḳurı ḳālebuz:

1. **ḳurı ḳālebuz:**-*uz*
Gazel 160
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kuru beden. II Kalpsiz, duygusuz kişi.

Maʿrifet ile ṭoludur ḳalbümüz
Ṣūfi gibi ṣanma ḳurı ḳālebuz

kurıcaḳ ṣaçlu:

1. **ḳurıcaḳ ṣaçlu:**
Kaside 10
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Kel saçlı (dede).

Ālet-i ḥüsn ü bahā ḫāżır müheyyā mā-ḥażar
Māh-ı nev ḳaşlu ḳurıcaḳ ṣaçlu bir ḳavlaḳ dede

ḳurıl:

1. **ḳurılmaz:**-*maz*
Gazel 123
Mısra: **3**
Kurulmak, hazırlanmak.

Ḳurılmaz mı daḫı bezm-i ṣarāb u meclis-i ʿişret
Göñülden kārbān-ı derd ü ġam çıḳmaġa ʿāzimdür

2. **ḳurılmışdur:**-*mış, -dur*
Kaside 4
Mısra: **165**
Kurulmak, hazırlanmak.

Edeb ü şerm ü ḥayā üzre ḳurılmışdur taḫt
Bī-ḥayā bī-edeb anı idemez istiḫdām

3. **ḳurılsun:**-*sun*
Kaside 5
Mısra: **26**
Kurulmak, hazırlanmak.

Yapılsun ḳalʿa-i dīn ü yıḳılsun ḫāne-i bī-dīn
Ḳırılsun ṭurmasun aʿdā ḳurılsun ṭurma dīvānuñ

4. **ḳurıldı:**-*dı*
Tarih 23
Mısra: **2**
Kurulmak, hazırlanmak.

Meger bir şeb muʿanber sāyebānı
Ḳurıldı ḫüsrev-i gerdūn-ı mīrüñ

5. **ḳurılmış:**-*mış*
Gazel 175
Mısra: **2**
Kurulmak, hazırlanmak. II Yaratılmak.

Geh ḫażīżi evc ider gāhī felek evci ḫażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

ḳurılmış bir düzendür:

1. **ḳurılmış bir düzendür:**-*dür*
Kaside 11
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Kurulu bir düzen.

Ḳurılmış bir düzendür vü düzen hep birlik ü birdür
Biri birin düzen bir ḳaç uzun leşkerlerin gördüm

kurk:

1. **kurk:**
Kaside 1
Mısra: **61**
Kurt. II Güçlü kimseler.

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

kurk u rūbeh:

1. **kurk u rūbeh:**
Kaside 4
Mısra: **162**
Kelime Tipi: -
Kurt ve tilki.

Didiler pādşeh-i ʿāleme eyler mi hücūm
Kurk u rūbeh naẓar-ı şīre ider mi iḳdām

ḳurş-ı āftāb:

1. **ḳurş-ı āftāb:**
Gazel 387
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güneşin yuvarlaklığı.

Sīmāña beñzeyemez iken ḳurş-ı āftāb
Lāyıḳ mıdur ki külçe-i sīm aña beñzeye

ḳurş-ı meh-i münīr sühāyile bir olmaz:

1. **ḳurş-ı meh-i münīr sühāyile bir olmaz:**
Beyit 142
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Parlak ayın yuvarlaklığı ile küçük yıldız bir olmaz: Her şeyin kıymeti bellidir. Değerli bir varlık, kıymeti az bir şeyle kıyas edilemez.

Kim dir ki Ḳarşı Marʿaşı birdür Ruhāyile
Ḳurş-ı meh-i münīr bir olmaz sühāyile

kurtar:

1. **ḳurtar:**
Beyit 133
Mısra: **2**
Bir şeyi tehlikeden veya zor durumun içinden çıkarmak.

Emīn olma bu dehrüñ tünd-bād-ı bī-amānından
Gül-i sīb-i bahārın ḳurtar āsīb-i ḫazānından

2. **ḳurtarurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 317
Mısra: **2**
Bir şeyi tehlikeden veya zor durumun içinden çıkarmak.

Bir gedā himmeti yegdür baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre bizi daġdaġadan

ḳurtul:

1. **kürtül:**
Kaside 11
Mısra: **1**
Kaba kuvvetli (kimse).

Yoġun yumrı ḳara kürtül Ḳaraman erlerin gördüm
Dürük yüzlü çürük sözlü dürüġ-āverlerin gördüm

2. **ḳurtulur:**-*ur*
Mesnevi 9
Mısra: **39**
Kurtulmak, sıkıntılı ve tehlikeli bir durumdan sıyrılmak.

Anuñ kim ḳurtulur işkencesinden
Kim alur murġ-ı cānı pençesinden

ḳuru:

1. **ḳurur:**-*r*
Beyit 105
Mısra: **1**
Çoraklaşmak, tükenmek, canlılığını yitirmek.

Sūziş-i nār-ı derūnum ṭuysa deryālar ḳurur
Naʿra-i āh u fiġānum işiden ṣular ṭurur

kūs-ı İskender:

1. **kūs-ı İskender:**
Kaside 6
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
İskender'in davulu.

Pür itdi kūs u neḳāre ṣadāsı āfāḳı
Ne ṣīt-i nevbet-i şāhī ne kūs-ı İskender

ḳuṣūr:

1. **ḳuṣūr:**
Kaside 6
Mısra: **51**
Köşkler, saraylar.

Bülend hem-çü felek bī-ḳuṣūr-ı cümle ḳuṣūr
Güşāde manẓaralar hem-çü rūy-ı meh-manẓar

2. **ḳuṣūruñ:**-*uñ*
Kaside 9
Mısra: **59**
Kusur, eksik, noksan.

ʿİbādetde ḳuṣūruñ var ise düş mā ʿabednāke
ʿİbādın ʿafv iden sulṭān-ı ʿālī-şāna ʿışḳ olsun

ḳuṣūr eyledi:

1. **ḳuṣūr eyledi:**-*di*
Gazel 379
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kusur etmek, yanlışlık yapmak, hata etmek.

Urma dem sırr-ı ene'l-Ḥaḳdan eger ʿārif iseñ
Ḥaḳ bilür ḫayli ḳuṣūr eyledi Manṣūr orada

ḳuṣūr-ı mā-ʿabednādan:

1. **ḳuṣūr-ı mā-ʿabednādan:**-*dan*
Gazel 214
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kulların kusuru, günahı.

ʿĀrife ʿayn-ı ʿināyetdür ḳuṣūrın añlamaḳ
Ger ḳuṣūr-ı mā-ʿabednādan keder ṭuyduñsa gel

kuş:

1. **ḳuşdur:**-*dur*
Gazel 378
Mısra: **7**
Kanatlı, uçucu hayvan. II Bülbül.

Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdur ezelden
Ey ruḫları gül anı bize ḳatı uçurma

2. **ḳuş:**
Kaside 10
Mısra: **31**
Kanatlı, uçucu hayvan.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

ḳuşaġına ṭolu:

1. **ḳuşaġına ṭolu:**
Gazel 357
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kuşağına (kadar) dolu. II Şarap fıçısının ağzına kadar dolu olması.

Rez duḫterini cānı gibi ḥıfẓ ider fuçı
Meydānda ben anı ṭolu gördüm ḳuşaġına

kuşan:

1. **ḳuşanursuñ:**-*ur, -suñ*
Beyit 78
Mısra: **2**
Kuşanmak, giyinmek, kuşak bağlamak. II Sevgilinin saçlarını salıp âşığı kuşak gibi kendine bağlaması.

Gördükce helāk eyler ʿuşşāḳı miyān-bendüñ
Ey genc-i nihānver nüh ejder mi ḳuşanursuñ

kuṭb-ı ʿālem:

1. **ḳuṭb-ı ʿālem:**
Kaside 8
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Dünyanın ekseni.

Felek devr eyledikce ḳuṭb-ı ʿālem s̱ābit olduḳca
Ṭulūʿ itdikce ṭolunduḳca mihr ü māhı aʿvāmuñ

kuṭb-ı ʿālemdür:

1. **ḳuṭb-ı ʿālemdür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Âlemin en yücesi. II İshak Dede.

Bir ser-ā-pā nā-münāsib ehl-i bidʿat bed-sirişt
Ḳuṭb-ı ʿālemdür aña nisbet bizim İsḥaḳ Dede

kuṭb-ı ʿālemsin:

1. **ḳuṭb-ı ʿālemsin:**-*sin*
Kaside 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âlemin en yücesi. II Padişah.

Ḳuṭb-ı ʿālemsin otur sen merkezüñde s̱ābit ol
Ḥıfẓ içün her gūşeye evtāddur gönderdigüñ

ḳutb-ı murād üzre dönerse:

1. **ḳutb-ı murād üzre dönerse:**-*er, -se*
Gazel 31
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Arzu ekseni doğrultusunda dönmek. II Dünyanın bir kişi etrafında dönmesi, her dileğin gerçekleşmesi.

Dolab-ı felek ḳutb-ı murād üzre dönerse
Himmetde Ḳabūlī saña māyil mi olur ġavs̱

ḳuṭb-ı murāduñ üzre devr eyler:

1. **ḳuṭb-ı murāduñ üzre devr eyler:**-*r*
Gazel 190
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Arzu ekseni üzerinde dönmek. II Tüm dilekleri gerçekleşmek, her istediğine kavuşmak.

Ṭurmayup ḳuṭb-ı murāduñ üzre devr eyler felek
Düşmen eylerse ne ġam ʿālemde nā-hemvārlıḳ

kutlu bir ḳapu açıla:

1. **ḳutlu bir ḳapu açıla:**-*a*
Gazel 462
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kutlu bir kapı açılması. II Sevgilinin gönlünü âşığa açması, ona sevgi göstermesi.

Açıla bir gün ola sīnesini aça nigār
Ṭururuḳ şāyed ola açıla bir ḳutlu ḳapu

kuvā:

1. **ḳuvā:**
Tahmis 12
Mısra: **2**
Güç, takat.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

kuvvet:

1. **ḳuvvet:**
Beyit 130
Mısra: **2**
Güç, kudret.

Żaʿfa yüz ṭutdı ḳuvvet-i bāzū
Şimdi bāzū-yı żaʿfda ḳuvvet

2. **ḳuvvet:**
Gazel 25
Mısra: **1**
Güç, kudret.

Olalı alay-ı ʿışḳuñ ḳalbe ḳuvvet cāna ḳūt
Geçinür olduḳ anuñla şimdi ḳūt-ı lā-yemūt

3. **ḳuvvet:**
Gazel 388
Mısra: **6**
Güç, kudret.

Ne diş ḳaldı aşınmaduḳ ne ṭırnaḳ
Ne sümde ḳūta ḳuvvet var ne sinde

<u>ḳuvvet ehli olan:</u>

1. **ḳuvvet ehli olan:**
Kıt'a 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güçlü olan (kimse).

Şimdi mi oldı ḳuvvet ehli olan
Yardım itmek żaʿīfe sulṭānum

<u>ḳuvvet-i bāzū:</u>

1. **ḳuvvet-i bāzū:**
Beyit 130
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Pazı kuvveti, insan gücü.

Żaʿfa yüz ṭutdı ḳuvvet-i bāzū
Şimdi bāzū-yı żaʿfda ḳuvvet

<u>ḳuvvet-i ḳahr:</u>

1. **ḳuvvet-i ḳahr:**
Kaside 4
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Gazabın şiddeti.

Ṭutdılar ḳuvvet-i ḳahr ile iki yanından
İki aġa-yı ḳavī-heybet ü żırġām-iḳdām

<u>ḳuvvet-i naẓmiyye:</u>

1. **ḳuvvet-i naẓmiyye:**-*yye*
Diğer 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Şiir yazma gücü, şair olma kabiliyeti.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

<u>ḳuvvet-i şāʿiriyyeden:</u>

1. **ḳuvvet-i şāʿiriyyeden:**-*den*
Diğer 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Şairlik gücü.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eser ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

<u>ḳuvvetüm olduḳça:</u>

1. **ḳuvvetüm olduḳça:**-*duḳça*
Diğer 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kuvveti olmak, gücü yetebilmek.

ḳuvvetüm olduḳça ve ṭāḳatüm yitdükçe ol ṭāʾife-i ʿiẓāmuñ ve zümre-i kirāmuñ raḥima'llahu emvātehüm
ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ ʿaḳablarınca üftān u ḫīzān pūyān u devān olup ʿunfuvān-ı

<u>ḳuzġūn:</u>

1. **ḳuzġūn:**
Gazel 305
Mısra: **4**
Kuzgun, kara karga.

Ṭarz-ı suḫanda laʿlüñ lāl itdi ʿandelībi
Ṭūṭī ḳatında gūyā ṭūṭī ḳatında ḳuzġūn

küdüret:

1. **küdüretden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **20**
Üzüntü, kaygı, keder.

Cism-i ʿüryānı libās-ı ʿāriyetden ʿāridür
Bir küdüretden muʿarrā pāk bir muṭlaḳ dede

küdüret baġlama:

1. **küdüret baġlama:**-*ma*
Tahmis 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dert bağlama, kederlenme, kendine dert edinme.

Eyle deryā kendüñi gel ḳaṭreliḳden ol ḫalāṣ
Degme derd ile küdüret baġlama ey merd-i ḫāṣ

küdüret gerdini:

1. **küdüret gerdini:**-*n, -i*
Gazel 347
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gam tozu. II Dert, keder.

Ṣafā mirʾātıdur ḫāṭır keder virme mücellā ṭut
Küdüret gerdini āyīne-i idrāke ḳondurma

küdüretden muṣaffāyuz:

1. **küdüretden muṣaffāyuz:**-*y, -uz*
Gazel 459
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bulanıklıktan arınmış (şey). II Tüm kötülüklerden arınmış gönül.

Mücellādur göñül mirʾātı meclā-yı ṣıfātuz biz
Küdüretden muṣaffāyuz tecellīgāh-ı ẕātuz biz

küffār ile müselmānuñ cengi:

1. **küffār ile müselmānuñ cengi:**
Kaside 5
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Kâfirler ile Müslümanların savaşı.

ʿAdū-yı dīne olmaz iltifātı ehl-i İslāmuñ
Ḳadīmī ḳışṣadur küffār ile cengi müselmānuñ

küfr-i ḫāyil:

1. **küfr-i ḫāyil:**
Kaside 3
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Örtülü küfür. II Küfür, dinsizlik.

Yirden biter cihāna düşdi iki maṣiyyet
Birisi ẓulm-i maḥż u birisi küfr-i ḫāyil

kühen aḫūruñ orta yaşluca aşuġı:

1. **kühen aḫūruñ orta yaşluca aşuġı:**
Gazel 271
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eski ahırın orta yaşlı âşığı. II Âşık.

Bir orta yaşluca kühen aḫūruñ aşuġı
Olursa ḥaşre dek çekerüz bār-ı minnetin

kūh-endām:

1. **kūh-endām:**
Kaside 5
Mısra: **61**
Dağ gibi heybetli.

Ṭumanis-nām u kūh-endām gerdūn-saḳf āhendür
Bulunmaz böyle bir ḳalʿa aransa rubʿı dünyānuñ

kūh-ı Elbürz:

1. **kūh-ı Elbürz:**
Kaside 2
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Kafkasların en yüksek dağı olan Elbruz Dağı.

Gürzi meydān-ı şecāʿatde çü kūh-ı Elbürz
Āsmān-ı hünere ḫançer-i berḳ-i lemʿān

kūh-ı Elbürzüñ vücūdın hāk ḳılupdur:

1. **kūh-ı Elbürzüñ vücūdın ḫāk ḳılupdur:**-*up, -dur*
Kaside 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kafkasların en yüksek dağı olan Elbruz'un vücudunu toprak etmek. II En yüksek dağı bile yerle bir edecek kadar kudretli olmak.

Ḳılupdur ḍarb-ı gürzün kūh-ı Elbürzüñ vücūdın ḫāk
ʿAceb mi zaḫm-ı tīġuñ sīnesin çāk itse ṣaḥrānuñ

kūhı kāh ider:

1. **kūhı kāh ider:**-*er*
Gazel 350
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dağı paramparça etmek.

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

kūhken:

1. **kūhken:**
Beyit 183
Mısra: **1**
Dağ delen (kimse). II Şirin için dağları delen aşk kahramanı Ferhat.

Kūhken kendü geçerken rūzgār-ı zūrkār
Aña da zūr itdi kār-ı rūzgār-ı zūrkār

kūhsār-ı himmete:

1. **kūhsār-ı himmete:**-*e*
Kaside 5
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Himmet dağı. II Himmet, gayret.

Ne añlarsın ola āyā muḳābil olmaḳ olur mı
Hünerber kūhsār-ı himmete rūbāh-ı yabanuñ

külāhın geydüreḳor:

1. **külāhın geydüreḳor:**-*e, -ḳo, -r*
Gazel 80
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Külah giydirmek, padişah yapmak. II Külah giydirmek: Türlü hileler ve oyunlarla aldatmak.

Şāhlıḳ ister iseñ bir iki gün çarḫ seni
Geçürür taḫta külāhın başuña geydüreḳor

külçe-i sīm:

1. **külçe-i sīm:**
Gazel 248
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gümüş külçe.

Cismüñe öyküneli külçe-i sīm
Ṣatdurur kendüyi dirhem dirhem

2. **külçe-i sīm:**
Gazel 387
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gümüş külçe.

Sīmāña beñzeyemez iken ḳurṣ-ı āftāb
Lāyıḳ mıdur ki külçe-i sīm aña beñzeye

küleh ü şāla:

1. **küleh ü şāla:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Fakirlik alameti olan) Külah ve şal.

Tāc ile ḳabāyı küleh ü şāla degişdüm
Bu kisveti ben ḫilʿat-i sulṭāna degişmem

külhan:

1. **külḫan:**
Müseddes 2
Mısra: **9**
Hamam ocağı. II Azap veren yer.

Gülşen iken külḫan oldı
murġ-ı cānuñ meskeni
Ḥasretā derdā bu fürḳat
öldürür āḫir beni

küllī:

1. **küllī:**
Gazel 183
Mısra: **9**
Tamamen, büsbütün.

Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlīde ḥarāret küllī
Anı söyletme yaḳar ʿālemi taḳrīr olıcaḳ

küll-i cihāt:

1. **küll-i cihāt:**
Gazel 28
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Cihetlerin hepsi, bütün yönler, her taraf.

Ṣayḳal ur āyine-i ḳalbe Ḳabūlī ṣāf ol
Ṭalʿat-ı dost nümāyān olamaz küll-i cihāt

küllü:

1. **küllü:**
Gazel 509
Mısra: **2**
Bütün, her şey.

Żann ile vāʿiẓ meye ḫuldür dise gelmez ḫalel
Öyle işitmişdür anı küllü men ……

külümüz şavrulsa:

1. **külümüz şavrulsa:**-*sa*
Gazel 143
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Külünü savurmak: Bir şeyi tamamen bitirip yok etmek.

Ḥaremüñ ḫāki ile ol ḳadar alışduḳ kim
Külümüz göklere ṣavrulsa ṭaġılmaz cüzümüz

künc-i ʿanāda:

1. **künc-i ʿanāda:**-*da*
Gazel 81
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zahmet köşesi, sıkıntı yeri.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

künc-i belāda:

1. **künc-i belāda:**-*da*
Kaside 6
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Bela köşesi. II Dert, keder, bela.

Cihānda esb-i murāduñ hemīşe sūr ile sür
Ḥasūd eyleye künc-i belāda mātemler

künc-i belāda ḳorsañ:

1. **künc-i belāda ḳorsañ:**-*r, -sa, -ñ*
Tesdis 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bela köşesinde bırakmak. II Dert ve keder içinde bırakmak, sıkıntıda koyup gitmek.

Eger ḳorsañ beni künc-i belāda āh u zār ile
Dil-i nā-şādumuz daḫı ḳalursa inkisār ile

künc-i belānuñ sākini:

1. **künc-i belānuñ sākini:**
Gazel 152
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dert köşesinin oturanı. II Dert içinde yaşayan âşık.

Maʿmūre-i ʿālemde hiç lāzım degül mesken bize
Künc-i belānuñ sākini genc-i ġamuñ vīrānıyuz

künc-i ġamda:

1. **künc-i ġamda:**-*da*
Gazel 412
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gam köşesi, keder yeri. II Dert, keder, acı, üzüntü.

Miṣāl-i ḳāleb-ı fersūde künc-i ġamda biz ḳalduḳ

Firāḳa döymeyüp arduñca çıḳdı cānumuz gitdi

künc-i ʿışḳda:

1. **künc-i ʿışḳda:**-*da*
Gazel 83
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk köşesi, aşk yeri. II Aşk.

Fikr-i zülfüñle dil-i dīvāne künc-i ʿışḳda
Bend-i zencīr-i belādur bend-i ġām-gerdīdedür

künc-i melāmetde:

1. **künc-i melāmetde:**-*de*
Gazel 268
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayıplanma köşesi. II Kınama, ayıplanma.

Ḳabūlī biz ölürsek ġam degül künc-i melāmetde
O şāh-ı Ḫıżr-himmet tek hemān dünyāda ṣāġ olsun

künc-i mihnetde:

1. **künc-i mihnetde:**-*de*
Muhammes 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dert köşesi. II Sıkıntı, dert, keder.

Künc-i mihnetde ḥazīn ü zār u giryān olduġum
Dār-ı ġurbetde ġarīb ü ġamla nālān olduġum

künc-i miḥnetde yatur:

1. **künc-i miḥnetde yatur:**-*ur*
Gazel 50
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı köşesinde yatmak. II Âşığın zahmet ve sıkıntı içinde bulunması, derdinin çok olması.

Ey ṭabīb-i cān u dil var ise bir çāreñ yitiş
Künc-i miḥnetde yatur gel bu dil-i bīmārı gör

künc-i ʿuzlet iḫtiyār iden:

1. **künc-i ʿuzlet iḫtiyār iden:**
Gazel 328
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yalnızlık köşesini seçen, yalnız olmayı tercih eden (kimse).

Künc-i ʿuzlet iḫtiyār iden fenā fi'llāh imiş
Ḳaf-ı istiġnādaki ʿanḳayı bildüm nidügin

künc-i ʿuzletde:

1. **künc-i ʿuzletde:**-*de*
Gazel 494
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yalnızlık köşesi. II Dünyadan el ayak çekerek bir köşede yalnız yaşamak.

Nihān it kendüñi gencīne gibi künc-i ʿuzletde
Ne ḥācet açılup her merd-i nā-dāna ʿayān olmaḳ

2. **künc-i ʿuzletde:**-*de*
Gazel 354
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yalnızlık köşesi. II Dünyadan el ayak çekerek bir köşede yalnız yaşamak.

Künc-i ʿuzletde budur Ḥaḳdan murādum muttaṣıl
Baña vuṣlat saña rifʿat cismüñe ṣıḥḥat vire

küngüre-i ṭāreme:

1. **küngüre-i ṭāreme:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **156**
Kelime Tipi: -
Kubbenin yüksek yeri. II Gökyüzünün zirvesi.

Ṣubḥ-dem ḫüsrev-i ḫāver ʿalem-i nīlīden
Ḳılmadın küngüre-i ṭāreme naṣb-ı iʿlām

küngür-i saḳf-ı firāz-ı çarḫa:

1. **küngür-i saḳf-ı firāz-ı çarḫa:**-*a*
Kaside 8

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü üzerindeki tavanın kubbesi. II Gökyüzü, sema.

Çekilsün rāyet-i fetḥ ü ẓafer yanuñca mihrāsā
Dikilsün küngür-i saḳf-ı firāz-ı çarḫa aʿlāmuñ

<u>künh:</u>

1. **künhe:**-*e*
Mesnevi 6
Mısra: **24**
Bir şeyin aslı, hakikati, gerçeği.

Refʿ ü inhā olundı ṣıdḳ-ı maḳāl
Ne maḳāl aṣlı ile künhe me'āl

<u>küpüñ mühri:</u>

1. **küpüñ mühri:**
Gazel 362
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Küpün mührü. II Şarap küpünün kilitli kapağı.

Bozulsa küpüñ mühri yine müller açılsa
Eyyām-ı bahār olsa ḳaranfüller açılsa

<u>kūr ola:</u>

1. **kūr ola:**-*a*
Gazel 57
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kör olmak, görme yetisini kaybetmek.

Muttaṣıl kārın ḳoyup yār ile bizi gözledür
Göreyin kim ola bir gün düşmen-i bī-kār kūr

<u>Kürd-i kerīhüñ yezīdi:</u>

1. **Kürd-i kerīhüñ yezīdi:**-*üñ*
Terci-bend 4
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Kötü Kürtün zalimi.

Türküñ ġalīẓi Kürd-i kerīhüñ yezīdi ol
Tek mālik olsun ehl-i ġınānuñ ferīdi ol

<u>kürsi-i vaʿẓa çıḳup:</u>

1. **kürsi-i vaʿẓa çıḳup:**-*up*
Gazel 25
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vaaz kürsüsüne çıkmak.

Kürsi-i vaʿẓa çıḳup ḫalḳa naṣīḥat eyleme
Ṭut sözüm vāʿiẓ benüm benden saña budur ögüt

3. **küsdükce:**-*dükce*
Gazel 170
Mısra: **3**
Küsmek, darılmak, gücenmek.

Küsdükce gerçi dil-ber efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsme ki ayru barış

4. **küsme:**-*me*
Gazel 170
Mısra: **4**
Küsmek, darılmak, gücenmek.

Küsdükce gerçi dil-ber efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsme ki ayru barış

5. **küse:**-*e*
Gazel 330
Mısra: **3**
Küsmek, darılmak, gücenmek.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

<u>kūs u neḳāre ṣadāsı:</u>

1. **kūs u neḳāre ṣadāsı:**
Kaside 6
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Davul ve dümbelek sesi.

Pür itdi kūs u neḳāre ṣadāsı āfāḳı
Ne ṣīt-i nevbet-i şāhī ne kūs-ı İskender

<u>kūşe:</u>

1. **kūşeye:**-*y, -e*
Tarih 3
Mısra: **10**
Köşe, bucak, yer.

Buyurmış bir seḫer ser-ḫalḳa-i erbāb-ı dīvāna
Çaġur bir kūşeye cemʿ eyle ser cümle vezīrānı

kūşiş:

1. **kūşişde:**-*de*
Gazel 336
Mısra: **5**
Gayret, çaba, uğraş.

Ṭurma kūşişde göñül sīne-i pür-dāġ içre
Ḳodılar ḫıdmete dervīş durur nān evine

küşt:

1. **küşt:**
Mesnevi 1
Mısra: **166**
Katleden, öldürücü (şey).

Ki īn Türk-i ḫūn-rīz ü zişt-i dürüşt
Ki bisyār perver ü bisyār küşt

küşte-i ʿışḳ ol:

1. **küşte-i ʿışḳ ol:**
Gazel 338
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk ölüsü olmak. II Aşk için ölmek, can vermek.

Muḳīm-i kūy-ı yār olmaḳ dilerseñ küşte-i ʿışḳ ol
Bihişt isterseñ ey ʿāşıḳ şehādet iḫtiyār eyle

küşte-i şemşīr-i ʿışḳ:

1. **küşte-i şemşīr-i ʿışḳ:**
Gazel 371
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk kılıcının ölüsü. II Aşk sebebiyle ölen âşık.

Geçdi Ḳabūli küşte-i şemşīr-i ʿışḳ olup
Kim virdi anı zümre-i maḳtūle ḳat ile

ḳūt:

1. **ḳūta:**-*a*
Gazel 388
Mısra: **6**
Azık, yiyecek.

Ne diş ḳaldı aşınmaduḳ ne ṭırnaḳ
Ne sümde ḳūta ḳuvvet var ne sinde

ḳūt olalı:

1. **ḳūt olalı:**-*alı*
Gazel 25
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Besin olmak, gıda olmak. II Şifa olmak.

Olalı alay-ı ʿışḳuñ ḳalbe ḳuvvet cāna ḳūt
Geçinür olduḳ anuñla şimdi ḳūt-ı lā-yemūt

kūtāh:

1. **kūtāhdur:**-*dur*
Gazel 114
Mısra: **8**
Kısa. II Miktarı fazla olmayan, az.

Ẕātuñı rifʿatde mihr-i dehre hem-serdür diyen
Rütbe-i ḳadrüñ ne bilsün himmeti kūtāhdur

2. **kütāhı:**-*ı*
Gazel 359
Mısra: **4**
Kısa, uzun olmayan (şey). II Şimşir ağacı.

Naḫl-i ḳad-i bālāna şimşād şebīh olmaz
Aʿlāya ḳıyās itme kütāhı Meḥemmed Şāh

küteh:

1. **küteh:**
Gazel 254
Mısra: **13**
Kısa, küçük. II Az, zayıf.

Çü āb-gīne-i seng-i ʿadū küteh be-zen
Be-reh-guẕār-ı ḫasūdān çü ẕerre kem ez-kem

kūteh-ḳad:

1. **kūteh-ḳad:**
Gazel 77
Mısra: **9**
Kısa boylu.

Naḫl-i ḳadüñe nisbet kūteh-ḳad iken şimşād

Serv-i ḳad-i bālāña hiç beñzeye miʿarʿar

kūt-ı lā-yemūt:

1. **ḳūt-ı lā-yemūt:**
Gazel 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ölmeyecek kadar olan yiyecek. II Aşk.

Olalı alay-ı ʿışḳuñ ḳalbe ḳuvvet cāna ḳūt
Geçinür olduḳ anuñla şimdi ḳūt-ı lā-yemūt

kūt-ı rūḥdur:

1. **ḳūt-ı rūḥdur:**-*dur*
Gazel 87
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ruhun gıdası. II Sevgilinin dudağı.

Cism-i żaʿīfe laʿl-i lebüñ ḳūt-ı rūḥdur
Mürġ-i revāna ḫāl-i ruḫuñ āb u dānedür

küy:

1. **kūy:**
Gazel 74
Mısra: **3**
Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin mahallesi.

Nedür o kūy u o dil-ber nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül nedür o bülbüller

2. **kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 149
Mısra: **8**
Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin mahallesi.

Ḫūn-āb-ı ciger aḳıduruz dīde-i terden
Kūyuñda iki kūze ile şu çekerüz biz

3. **kūyuñ:**-*uñ*
Gazel 197
Mısra: **3**
Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin mahallesi.

Kūyuñ içre başa baş aġyār ile ceng itmege
İşigüñ ṭaşı gibi kişi yarar olmaḳ gerek

4. **kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 264
Mısra: **1**
Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin mahallesi.

Kūyuñda geçersem yiridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm il geçdügi yerden

5. **kūyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 386
Mısra: **5**
Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin mahallesi.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ey meh kūyuña
Süzilüp gökden kebūterveş niçe ālāy ine

6. **kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 497
Mısra: **1**
Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin mahallesi.

Kūyuñda geçersem yeridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm il geçdigi yerden

7. **kūyuñı:**-*uñ, -ı*
Müseddes 4
Mısra: **21**
Köy, mahalle, semt. II Sevgilinin mahallesi.

Ṣarṣar-ı āhum ile kūyuñı ber-bād itdüm
Giceler ṣubḥa degin nāle vü feryād itdüm

8. **küyegör:**-*e, -gör*
Şarkı 1
Mısra: **12**
Beklemek, beklenti içinde olmak.

Naṣībüñ saña gelince Küyegör göñül böyl'olur

kūy-ı dil-berde:

1. **kūy-ı dil-berde:**-*de*
Gazel 131
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin bulunduğu yer, sevgilinin mahallesi.

Nāle vü āh-ı Ḳabūlī göge çıḳmaġa sebeb

Kūy-ı dil-berde ol üftādeye yer yoḳlığıdur

kūy-ı fenāda:

1. **kūy-ı fenāda:**-*da*
Gazel 81
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yokluk yeri. II Fâni dünya.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

2. **kūy-ı fenāda:**-*da*
Tahmis 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yokluk yeri. II Fâni dünya.

Virmeye kūy-ı fenāda yile kendü nefsini
Men ʿaref sırrı ṭarīḳinden güẕer ṭuyduñsa gel

kūy-ı fülānda:

1. **kūy-ı fülānda:**-*da*
Tahmis 11
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Filan köy, adı belirsiz bir yer.

Çünki ʿāşıḳ degülsin ey Emrī
Söyle kūy-ı fülānda neylersin

kūy-ı ḥabībe varur:

1. **kūy-ı ḥabībe varur:**-*ur*
Gazel 170
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesine varmak.

Kaʿbe añılsa ʿāşıḳ kūy-ı ḥabībe varur
Böyle gerekdür işte ʿālemde ḥacca varış

kūy-ı iḳlīm-i nigūsıdur:

1. **kūy-ı iḳlīm-i nigūsıdur:**-*s, -ı, -dur*
Tuyuğ 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzel ülkenin semti. II Gediz şehri.

Kaʿbeye beñzer diyü söyler gören
Kūy-ı iḳlīm-i nigūsıdur Gedūs

kūy-ı ʿışḳda:

1. **kūy-ı ʿışḳda:**-*da*
Gazel 85
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk mahallesi, aşk yeri. II Aşk.

Kim ile kūy-ı ʿışḳda ʿāşıḳ mı sır gider
Ol ṭıfl-ı şīvekār ḳatı şūḫ-ı şengdür

kūy-ı nedāmet eyleyen tāliʿ:

1. **kūy-ı nedāmet eyleyen tāliʿ:**
Tahmis 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Pişmanlık yeri hâline getiren talih. II İnsanı pişman eden felek.

Yüri ey meskenüm kūy-ı nedāmet eyleyen tāliʿ
Libāsum köhne-i şāl-ı felāket eyleyen tāliʿ

kūy-ı nigāra ḳarşu:

1. **kūy-ı nigāra ḳarşu:**
Gazel 208
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgilinin mahallesine doğru.

Bir gice kūy-ı nigāra ḳarşu āh itsem gerek
ʿĀlemi dūd-ı kebūd ile siyāh itsem gerek

kūy-ı nigāra vardum:

1. **kūy-ı nigāra vardum:**-*du, -m*
Gazel 310
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesine varmak.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi olup vardum gice

Didi Ḳabūlī ol perī
bilmezlenüp ol olmasun

kūy-ı paşadur:

1. **kūy-ı paşadur:**-*dur*
Gazel 89
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Paşa yeri. II İtibar sahibi kimselerin bulunduğu yer.

Oturmış iki mısraʿ iki
başa kūy-ı paşadur
Ġazeller ehl-i dīvān şāh
beyti beyt-i şāhīdür

kūy-ı vaṣl-ı dil-bere:

1. **kūy-ı vaṣl-ı dil-bere:**-*e*
Gazel 107
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesine ulaşma, sevgiliye kavuşma.

Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere
yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz
birisi nedür

kūy-ı yārdan āvāre düşmişsin:

1. **kūy-ı yārdan āvāre düşmişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 314
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesinden ayrı düşmek. II Sevgiliden ayrı kalmak.

Dilā çengāl-i şāhīn-i
firāḳ-ı yāre düşmişsin
Kebūter gibi kūy-ı yārdan
āvāre düşmişsin

kūy-ı yārdan çıkma:

1. **kūy-ı yārdan çıḳma:**-*ma*
Gazel 176
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin bulunduğu yerden çıkmak, sevgilinin yanından ayrılmak.

Ölüp gidince çıḳma dilā
kūy-ı yārdan
Varup segān-ı dil-ber ile
eyle iḫtilāṭ

kūy-ı yāre gönderdüm:

1. **kūy-ı yāre gönderdüm:**-*dü, -m*
Gazel 238
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesine göndermek. II Sevgiliye ulaştırmak.

Kebūter gibi murġ-ı cānı
kūy-ı yāre gönderdüm
Maḥabbet-nāme peydā
idüp aña perr ü bāl itdüm

kūy-ı yāre ilet:

1. **kūy-ı yāre ilet:**
Kıt'a 30
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesine göndermek. II Sevgiliye göndermek.

Ey dīde kūy-ı yāre ilet
sīm-i eşküñi
Gözüñ baḳarken aḳçeñi
vaḳf it Medīneye

kūy-ı yāre varıgör:

1. **kūy-ı yāre varıgör:**-*ı, -gör*
Gazel 50
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin bulunduğu yere varmak, sevgiliye ulaşmak.

Kaʿbeye varmaḳ dilerseñ
kūy-ı yāre varıgör
Nūr görmek ister iseñ
anda rūy-ı yāri gör

kūyınuñ ṭoprağına ṭaşına:

1. **kūyınuñ ṭoprağına ṭaşına:**
Gazel 283
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mahallenin toprağı (ve) taşı. II Sevgilinin mahallesinin toprağı ve taşı (uğruna).

Şehrinüñ evlerinüñ yolına
cānlar vireyin
Kūyınuñ ṭoprağına ṭaşına
ḳurbān olayın

kūyuñ gedālığı:

1. **kūyuñ gedālıġı:**
Gazel 371
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mahallenin köleliği. II Sevgilinin kapısında köle olmak, ona hizmetkâr olmak.

Bir manṣıb-ı şerīf idi kūyuñ gedālıġı
Tevcīh olındı ol bize ḳayd-ı ḥayāt ile

kūyuñ itleri:

1. **kūyuñ itleri:**
Gazel 85
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mahallenin köpekleri. II Sevgilinin mahallesinden ayrılmayan rakip.

Ṣulḥ olmadı Ḳabūli ile kūyuñ itleri
Her gice tā ṣabāḥa degin ṭurma cengdür

kūyuñ kilābı:

1. **kūyuñ kilābı:**
Gazel 325
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mahallenin köpekleri. II Sevgilinin mahallesinde bulunan köpekler.

Cism-i nizārı kūyuñ kilābı ṣad-pāre ḳılsa dil nāle ḳılmaz
Ṣāḥib-saʿādet erbāb-ı ḥācet itmez şikāyet derbān elinden

kūyuñ ṭolanup:

1. **kūyuñ ṭolanup:**-*up*
Muhammes 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Mahallesinde gezinmek.

Giryeden eşk-i revānum cūybār itdüklerüm
Her gice kūyuñ ṭolanup āh u zār itdüklerüm

kūyuña varanlara:

1. **kūyuña varanlara:**-*lar, -a*
Gazel 57
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yanına varan (kimse).

Kūyuña varanlara göster cemālüñ nūrını
Kim görürler Kaʿbede ey ruḫları gül-nār nūr

kūyuña varduḳca:

1. **kūyuña varduḳca:**-*duḳca*
Gazel 20
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mahalleye varmak. II Sevgilinin mahallesine ulaşmak, kapısına gelmek.

ʿAvḳ ider kūyuña varduḳca Ḳabūlīyi ḳomaz
Seg-i bī-dīn o raḳībüñ geçinür nādān it

kūyuña varmaġa:

1. **kūyuña varmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 187
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mahalleye varmak. II Sevgilinin mahallesine gitmek.

Ṭaʿn u teşnīʿ-i ʿadū ʿavʿav-ı kelb-i kūyuñ
Kūyuña varmaġa ey māh beni eyledi ʿavḳ

kūyuñı seyr iden:

1. **kūyuñı seyr iden:**
Gazel 396
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mahalleni seyreden (kimse). II Sevgilinin bulunduğu yeri gören kişi.

Seyr iden kūyuñı cinānı ḳodı
Seni gören iki cihānı ḳodı

L

lā:

1. **lā:**
Gazel 150
Mısra: **9**
"Hayır, yok, değil!" gibi anlamlara gelen olumsuzluk ifadesi.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

2. **lā:**
Gazel 201
Mısra: **7**
"Hayır, yok, değil!" gibi anlamlara gelen olumsuzluk ifadesi.

Ne emr iderse muṭīʿüz belāya lā dimezüz
Ḳażāya çünki rıżā muḳteżāsı Eyyūbuñ

3. **lā:**
Gazel 286
Mısra: **8**
"Hayır, yok, değil!" gibi anlamlara gelen olumsuzluk ifadesi.

Teşne-leb kerb-i belā-yı Kerbelāda cān viren
Dimedi āvāze-i ḳālū belāya lā Ḥüseyn

4. **lā:**
Gazel 416
Mısra: **10**
"Hayır, yok, değil!" gibi anlamlara gelen olumsuzluk ifadesi.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

5. **lā:**
Gazel 450
Mısra: **2**
"Hayır, yok, değil!" gibi anlamlara gelen olumsuzluk ifadesi.

Cebr iderseñ nola dil şīşesini kesr itme
Lā ise saña kesir eyledügüñ cebr itme

<u>lābe vü lāġ:</u>

1. **lābe vü lāġ:**
Gazel 421
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dalkavukluk ve şakalaşma.

Ḳabūlī lābe vü lāġ ile bir ġarrā ġazel itdüñ
ʿAceb raʿnā ġazel oldı ḳoyalum lābe vü lāġı

<u>lābe vü lāġı ḳoyalum:</u>

1. **lābe vü lāġı ḳoyalum:**-*alum*
Gazel 421
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şaka ve dalkavukluğu bir kenara bırakmak, ciddi bir tavır takınmak.

Ḳabūlī lābe vü lāġ ile bir ġarrā ġazel itdüñ
ʿAceb raʿnā ġazel oldı ḳoyalum lābe vü lāġı

<u>lā-be’s:</u>

1. **lā-be’se:**-*e*
Gazel 167
Mısra: **2**
Zararsız, ziyanı yok.

Birdür libās-ı fāḫir ile ʿārife pelās
Faḳr ile eyle faḫr ki lā-be’se fi’l-libās

<u>lā-büd:</u>

1. **lā-büd:**
Gazel 212
Mısra: **3**
Şüphesiz, elbette, muhakkak.

Yanına kim gelürse ışşı yüzler gösterür lā-büd
Muḥaṣṣal sevdürür kendin ḳadīmī āşnādan yeg

2. **lā-büd:**
Gazel 383
Mısra: **8**
Şüphesiz, elbette, muhakkak.

Āḳil ki degme ḳayd ile dil-beste olmaya
Lā-büd esīr-i silsile-i pür-şikenc ola

3. **lā-büd:**
Gazel 515
Mısra: **2**
Şüphesiz, elbette, muhakkak.

ʿĀşıḳam öpsem baña lāyıḳ durur cānān elin
Bende kim ẕü’l-ḳadr ola lā-büd öper sulṭān elin

lā-cerem:

1. **lā-cerem:**
Gazel 62
Mısra: **8**
Şüphesiz, elbette, muhakkak.

Fetḥ-i bāb olsun dilā öldür raḳīb-i kāfiri
Lā-cerem fetḥ ü ẓafer tīġ ü ġazā yanındadur

lāf eyleme:

1. **lāf eyleme:**-*me*
Gazel 221
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Laf etmek: Konuşmak, söylemek.

Şu gibi pākīzedür ṭabʿum diyü lāf eyleme
Ey Ḳabūlī ṣāf-meşreb ol men ü mādan çekil

lāf urma:

1. **lāf urma:**-*ma*
Beyit 82
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Laf vurmak: Kendini bilmişçesine konuşmak, yüksekten atıp tutmak, ukalaca konuşmak.

Kibri göñlümden çıḳardum diyü lāf urma gezüp
Andan āsāndur ḳoparmaḳ ṭaġı igneyle ḳazup

lāf urmaḳ:

1. **lāf urmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 65
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Laf vurmak: Kendini bilmişçesine konuşmak, yüksekten atıp tutmak, ukalaca konuşmak.

Kemāl ehli maʿārif ṣāḥibiyüm diyü lāf urmaḳ Ḳabūlī ʿālem-ārālıḳ degül ʿālem aralıḳdur

lafẓ-ı dürbāruñ:

1. **lafẓ-ı dürbāruñ:**-*uñ*
Gazel 105
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
İnci saçan söz. II Sevgilinin sözleri.

Ne gevher kānısın kim nuṭḳa gelseñ lafẓ-ı dürbāruñ
Kimi naẓm-ı cevāhir kimisi Neşrü'l-Le'ālīdür

lafẓın ibḳā eyledük:

1. **lafẓın ibḳā eyledük:**-*dü, -k*
Tarih 22
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Sözünü daim eylemek.

Ḥāli üzre lafẓın ibḳā eyledük
Tā ki ġamnāk olmaya ṭabʿ-ı ẓarīf

lāġ:

1. **lāġ:**
Tahmis 7
Mısra: **22**
Şaka, latife.

Lāleveş göñlüm açılmaz seyr-i bāġ u rāġ ile
Ey Ḳabūlī bir perī yaḳdı vücūdum lāġ ile

lāġar:

1. **lāġar:**
Gazel 468
Mısra: **1**
İnce, zayıf, cılız beden. II Âşığın zayıf ve güçsüz bedeni.

Meh-i nev lāġar u ḫurşīd ise aşfer çehre
Ḳanı bir ṣūret-i cānāneye beñzer çehre

lākin:

1. **lākin:**
Kaside 3
Mısra: **67**
Fakat, ama, ancak.

Lākin günāhum ancaḳ mīrīye saʿyüm oldı
Bilmezlik ile sehven olana tevbe ḳābil

2. **lākin:**
Mesnevi 14
Mısra: **13**
Fakat, ama, ancak.

Lākin ol z̲āt-ı pāki kim anı
Medḥ idüp ögmiş ola Sübḥānı

3. **lākin:**
Tarih 22
Mısra: **6**
Fakat, ama, ancak.

Düşdi bir tārīḫ o cāmiʿ ḥaḳḳına
Vezne lākin olmadı yār u ḥarīf

laʿl:

1. **laʿli:**-*i*
Gazel 243
Mısra: **1**
Kırmızı ve değerli bir taş olan lal taşı.

Hele ben laʿli leb-i dil-bere beñzer diyemem
Ḥacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem

2. **laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 31
Mısra: **5**
Kırmızı ve değerli bir taş olan lal taşı. II Sevgilinin lal taşı gibi kıymetli ve kıpkırmızı dudağı.

Laʿlüñ gibi bir bāʿi̲s̲-i şevḳ olmadı peydā
Peydā-yı ʿademden iki ʿālem olalı baʿs̲

3. **laʿlümden:**-*üm, -den*
Gazel 125
Mısra: **9**
Kırmızı ve değerli bir taş olan lal taşı. II Sevgilinin lal taşı gibi kıymetli ve kıpkırmızı dudağı.

Ḫ̬ābda būsemi alduñ diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ yire bühtān eyler

4. **laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 305
Mısra: **3**
Kırmızı ve değerli bir taş olan lal taşı. II Sevgilinin lal taşı gibi kıymetli ve kıpkırmızı dudağı.

Ṭarz-ı suḫanda laʿlüñ lāl itdi ʿandelībi
Ṭūṭī ḳatında gūyā ṭūṭī ḳatında ḳuzġūn

5. **laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 321
Mısra: **1**
Kırmızı ve değerli bir taş olan lal taşı. II Sevgilinin lal taşı gibi kıymetli ve kıpkırmızı dudağı.

Laʿlüñ ḳatında oldı ʿaḳīḳ-i Yemen yamān
Ḳaddüñ yanında ola mı serv-i çemen çamān

6. **laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 396
Mısra: **4**
Kırmızı ve değerli bir taş olan lal taşı. II Sevgilinin lal taşı gibi kıymetli ve kıpkırmızı dudağı.

ʿĀrif-i cān imiş bilen lebüñi
Cāna cān ḳatdı laʿlüñ anı ḳodı

7. **laʿleş:**-*eş*
Mesnevi 1
Mısra: **36**
Kırmızı ve değerli bir taş olan lal taşı. II Sevgilinin lal taşı gibi kıymetli ve kıpkırmızı dudağı.

Be-yād āver ān sāḳi-i şūḫ u şeng
Ki laʿleş be-ṣulḥest ü çeşmeş be-ceng

8. **laʿli:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **83**
Kırmızı ve değerli bir taş olan lal taşı. II Sevgilinin lal taşı gibi kıymetli ve kıpkırmızı dudağı.

Lebi perverde vü laʿli müferriḥ
Dehānı cānibi ḳand-i müreccib

lāl ile lisān-ı faṣīḥ:

1. **lāl ile lisān-ı faṣīḥ:**
Gazel 35
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dudak ile açık lisan.

Nice beñzer dehānuña gonça
Bir midür lāl ile lisān-ı faṣīḥ

lāl itdi:

1. **lāl itdi:**-*di*
Gazel 305
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lal etmek, dilsiz hâle getirmek, susturmak.

Ṭarz-ı suḫanda laʿlüñ lāl itdi ʿandelībi
Ṭūṭī ḳatında gūyā ṭūṭī ḳatında ḳuzġūn

lāl oldı:

1. **lāl oldı:**-*dı*
Tahmis 6
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Lal olmak, dilsiz olmak. II Konuşamamak.

Ġayrı ḥālet ṭuydı şimdi gūş-ı cān
Ehl-i ḥāl olduḳca lāl oldı zebān

2. **lāl oldı:**-*dı*
Terci-bend 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Lal olmak, dilsiz olmak. II Konuşamamak.

Ḥāle tebdīl oldı aḳvāl ü beyān
Ehl-i ḥāl oldukca lāl oldı zebān

lāl olur:

1. **lāl olur:**-*ur*
Gazel 245
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lal olmak, dilsiz olmak. II Konuşamamak.

Lāl olur vāḳıf olan sırrına dellāl olmaz
Kim ki ketm eyleye kemmiyyetin oldur ebkem

lala:

1. **lalaña:**-*ñ, -a*
Gazel 2
Mısra: **14**
Öğretmen, mürebbiye. II Sevgilinin öğretmeni.

Sünbül ü lāle ki zülf ü ruḫuñ āşüftesidür
Birisi dāyeñe vü birisi lalaña fedā

lāle:

1. **lāle:**
Gazel 23
Mısra: **3**
Çiçekleri kadeh şeklinde, yaprakları uzun ve farklı renklerde olabilen bir çeşit süs bitkisi. II Sevgilinin yüzü.

Kimi gül dir yüzüñe kimi lāle
Efendi muḫtelif ancaḳ rivāyet

2. **lāle:**
Gazel 126
Mısra: **1**
Çiçekleri kadeh şeklinde, yaprakları uzun ve farklı renklerde olabilen bir çeşit süs bitkisi. II Sevgilinin dudağı.

Çemen gülzāra dil lāle dudaḳdur
Gül ü nergis aña gözdür ḳulaḳdur

3. **lāle:**
Gazel 364
Mısra: **6**
Çiçekleri kadeh şeklinde, yaprakları uzun ve farklı renklerde olabilen bir çeşit süs bitkisi. II Şarap kadehi.

Sāḳī ne ṭurursın ele al cām-ı ṣabūḥı
Ṭolsun seherī jāle ile nite ki lāle

4. **lāle:**
Mesnevi 1
Mısra: **14**
Çiçekleri kadeh şeklinde, yaprakları uzun ve farklı renklerde

olabilen bir çeşit süs bitkisi. II Şarap kadehi.

Çü gul ḫayme ber-deşt ü ber-der zenīm
Be-her gūşe çün lāle sāġar zenīm

5. **lāle:**
Gazel 49
Mısra: **11**
Çiçekleri kadeh şeklinde, yaprakları uzun ve farklı renklerde olabilen bir çeşit süs bitkisi.

Feżāda daʿvi-i ḥüsn ü leṭāfet eylemiş lāle
Yanuñda ey yüzi gül şermsār olmaḳ muḳarrerdür

6. **lāle:**
Gazel 355
Mısra: **2**
Çiçekleri kadeh şeklinde, yaprakları uzun ve farklı renklerde olabilen bir çeşit süs bitkisi.

Serī dārem zi-bār-ı cevr-i dünān ser-nigūn geşte
Dilī dārem zi-ṭaʿn-ı nā-kesān çün lāle ḫūn geşte

7. **lāle:**
Gazel 434
Mısra: **7**
Çiçekleri kadeh şeklinde, yaprakları uzun ve farklı renklerde olabilen bir çeşit süs bitkisi.

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

8. **lāle:**
Tahmis 5
Mısra: **20**
Çiçekleri kadeh şeklinde, yaprakları uzun ve farklı renklerde olabilen bir çeşit süs bitkisi.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür dīdeden ṣanma çıḳar nemler
Yüzüm zerdi benüm her demde hem-çün lāle āl oldı

9. **lāle:**
Gazel 129
Mısra: **8**
Çiçekleri kadeh şeklinde, yaprakları uzun ve farklı renklerde olabilen bir çeşit süs bitkisi. II Sancak.

Rāyet-i sebz ile serdār oldı ezhār içre serv
Lāle ʿasker cemʿ idüp ardınca bayraġın çeker

lāleāsā kāse:

1. **lāleāsā kāse:**
Gazel 368
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Lale gibi kâse. II Şarap kadehi.

Elüñe lāleāsā kāse alsañ gülle germ olsañ
Müdāmī al görsek gül gül olsañ elüñ al olsa

lāle-ʿiẕārı:

1. **lāle-ʿiẕārı:**
Gazel 326
Mısra: **2**
Lale yanaklı (sevgili).

Ne ḳadar cevr ü cefā itse o yārı severin
İḫtiyārī degül ol lāle-ʿiẕārı severin

lāleveş:

1. **lāleveş:**
Gazel 339
Mısra: **10**
Lale gibi.

Mevsim-i güldür Ḳabūlī ġonçaveş ḳaldurma baş
Lāleveş ṭoldur mey-i ālüñ ayaġuñ al ele

2. **lāleveş:**
Tahmis 7
Mısra: **21**
Lale gibi.

Lāleveş gönlüm açılmaz seyr-i bāġ u rāġ ile
Ey Ḳabūlī bir perī yaḳdı vücūdum lāġ ile

lālezār:

1. **lālezār:**
Gazel 49
Mısra: **6**
Lale bahçesi. II Kan gölü, âşığın kanlı gözyaşları.

Ġam-ı ruḫsār-ı dil-berle düşersem vādi-i hecre
Gözüm yaşıyla deryā lālezār olmaḳ muḳarrerdür

2. **lālezār:**
Gazel 32
Mısra: **2**
Lale bahçesi.

Cürʿa-i cām-ı ṣafāyı sāḳiyā meydāna ṣaç
Lālezār olsun feżā ḫāk-i zemīne dāne ṣaç

laʿl-i bedaḫşāna:

1. **laʿl-i bedaḫşāna:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Yakut madeniyle meşhur) Bedahşan'ın lal taşı.

Dürc-i dehenüñ ḥoḳḳa-i mercāna degişmem
Yāḳūt-ı lebüñ laʿl-i Bedaḫşāna degişmem

laʿl-i cān-bahşıyla:

1. **laʿl-i cān-baḫşıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 313
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Can bahşeden dudak. II Sevgilinin hayat veren dudağı.

Ol Mesīḥā-leb Ḳabūlī göricek dil mürdesin
Laʿl-i cān-baḫşıyla iḥyā ḳılmasun ya neylesün

laʿl-i cān-baḫşuñdur:

1. **laʿl-i cān-baḫşuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 59
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Can bahşeden dudak. II Sevgilinin hayat veren dudağı.

Laʿl-i cān-baḫşuñdur iḥyā eyleyen dil mürdesin
Ol baña rūḥ-ı mücerred muʿciz-i ʿĪsā gelür

laʿl-i deryā:

1. **laʿl-i deryā:**
Beyit 176
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Denizin dudağı. II Sevgilinin dudağı.

Yār düşnāmī dehed ʿuşşāḳ-ı sergerdān-rā
Laʿl-i deryā şeş güher-pāşī kuned mercān-rā

laʿl-i dil-ber ʿışḳına:

1. **laʿl-i dil-ber ʿışḳına:**
Beyit 51
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin lal gibi kırmızı dudağının aşkı için.

Sāġarı nūş idelüm ṣun laʿl-i dil-ber ʿışḳına
İçelüm sāḳī getür sāḳī-i kevser ʿışḳına

laʿl-i dil-berden:

1. **laʿl-i dil-berden:**-*den*
Gazel 106
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Gönlü kendine çeken) Sevgilinin lal taşına benzeyen (kırmızı) dudağı.

Bezme geldikce mey-i ḥamrā ḥicāb ile gelür
Laʿl-i dil-berden dem urmış gibi andan şerm ider

laʿl-i dür-pāşeş:

1. **laʿl-i dür-pāşeş:**
Beyit 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnciler döken dudak. II Sevgilinin dudağı.

Mī-resed düşnām ez-ān lebhā dil-i nālān-rā
Laʿl-i dür-pāşeş güher-rīzī kuned mercān-rā

laʿl-i leb-i dil-ber:

1. **laʿl-i leb-i dil-ber:**
Gazel 315

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin dudağının lali. II Sevgilinin lal taşı gibi kıpkırmızı dudağı.

Zaḥm-ı eser-i ʿışḳa hele ey dil-i mecrūḥ
Laʿl-i leb-i dil-ber gibi merhem bulımazsın

laʿl-i leb-i nigāra:

1. **laʿl-i leb-i nigāra:**-*a*
Beyit 116
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin la'l taşı (gibi kıpkırmızı ve değerli) dudağı.

Cān ḳandı cāna būse-i cānān didükleri
Laʿl-i leb-i nigāra budur cān didükleri

laʿl-i lebinden:

1. **laʿl-i lebinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 201
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lal (gibi) dudak. II Sevgilinin lal taşı gibi kıpkırmızı dudağı.

Ḫalāṣ ider dil-i bīmārı derd-i fürḳatden
Olursa laʿl-i lebinden devāsı Eyyūbuñ

laʿl-i lebüñ:

1. **laʿl-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 55
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin lal taşına benzeyen dudağı.

Şerbet-i vaṣluñ irişmezse eger ḫaste-dile
Ey ṭabīb-i dil ü cān laʿl-i lebüñ emsem olur

2. **laʿl-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 87
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lal taşı gibi kırmızı dudak. II Sevgilinin dudağı.

Cism-i żaʿīfe laʿl-i lebüñ ḳūt-ı rūḥdur
Mürġ-i revāna ḫāl-i ruḫuñ āb u dānedür

3. **laʿl-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 321
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin lal taşına benzeyen dudağı.

Bir dil alınca laʿl-i lebüñ biñ füsūn ider
Biñden birine vāḳıf anuñ Berhemen hemān

laʿl-i lebüñden:

1. **laʿl-i lebüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 341
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin lal taşına benzeyen dudağı.

Ẓāhir olmış ḫaṭṭ-ı nev laʿl-i lebüñden ey perī
Mūrlar çıḳmaḳ neden taḫt-ı Süleymān üstine

laʿl-i nābuñ:

1. **laʿl-i nābuñ:**-*uñ*
Gazel 83
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lal taşı gibi kıpkırmızı dudak. II Sevgilinin dudağı.

Laʿl-i nābuñ ḫāl-i müşgīnüñ ʿiẕār-ı nāziküñ
Sükkerī-pālūde misk-ālūde gül-mālīdedür

laʿl-i şekkerḫāña:

1. **laʿl-i şekkerḫāña:**-*ñ, -a*
Gazel 173
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şeker çiğneyen dudak. II Sevgilinin şeker gibi tatlı olan kırmızı dudağı.

Ḥalāvet laʿl-i şekkerḫāña muḫtaṣ
Tekellüm ṭūṭi-i gūyāña maḫṣūṣ

laʿline ḳufl urmış:

1. **laʿline ḳufl urmış:**-*mış*
Şarkı 2

Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağzına kilit vurmak: Hiç konuşmamak, susmak, kimseye bir şey söylememek.

Ḳufl urmış laʿline bize açılmaz
Dilde şerḥ olunmaz müşkilüm vardur

laʿlüñ ġamıyla:

1. **laʿlüñ ġamıyla:**-*y, -la*
Kıt'a 24
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lal gibi kırmızı dudağın kederi.

Ben ne ġamlar yutduġum laʿlüñ ġamıyla ölicek
Ṣaġ olanlar göreler cānā yüregüm yaralar

laʿlüñ şerbetinden:

1. **laʿlüñ şerbetinden:**-*n, -den*
Mesnevi 9
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Dudağın şerbeti. II Sevgilinin lal gibi kıpkırmızı dudağının öpücüğü.

Taṣadduḳ eyle laʿlüñ şerbetinden
Ḳonaḳla bizi ḥüsnüñ niʿmetinden

laʿlüñe degmedüm:

1. **laʿlüñe degmedüm:**-*me, -dü, -m*
Beyit 85
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dudağına değmek. II Sevgiliyi öpmek.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

2. **laʿlüñe degmedüm:**-*me, -dü, -m*
Beyit 86
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dudağına değmek. II Sevgiliyi öpmek.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

lām:

1. **lām:**
Gazel 136
Mısra: **10**
Arap alfabesinde bulunan "lam (ل)" harfi. II Düzgün ve dürüst olmayan kişi.

Ey Ḳabūlī ezelī ṭoġrı olan egrilmez
Rāstī ṣafḥa-i ʿālemde elif lām olmaz

2. **lāmdur:**-*dur*
Kaside 8
Mısra: **33**
Arap alfabesinde bulunan "lam (ل)" harfi. II İki büklüm olmuş boy.

ʿAli kim ḫıdmetüñde kātibüñdür lāmdur ḳaddi
Senüñ ʿayn-ı ʿadālet olduġuña dāldür lāmuñ

3. **lāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **34**
Arap alfabesinde bulunan "lam (ل)" harfi. II İki büklüm olmuş boy.

ʿAli kim ḫıdmetüñde kātibüñdür lāmdur ḳaddi
Senüñ ʿayn-ı ʿadālet olduġuña dāldür lāmuñ

lāmelif:

1. **lāmelif:**
Gazel 416
Mısra: **9**
Arap alfabesinde bulunan "lamelif (لا)" harfi.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

lām-ı zülfüñ ġamıyla:

1. **lām-ı zülfüñ ġamıyla:**-*y, -la*
Gazel 151
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Saçın lama benzeyen

gamı. II Sevgilinin yüzünün iki yanından sarkan ve şekil itibariyle Arapça "lam (ل)" harfine benzeyen saçın kederi.

Lām-ı zülfüñ ġamıyla ey meh-rū
Bir elif-ḳad mi var ki dāl olmaz

lā-nebiyyi:

1. **lā-nebiyyi:**
Beyit 34
Mısra: **1**
Kendisinden sonra başka peygamber olmayan nebi (Hazreti Muhammed).

Ḳāle men lā-nebiyyi min baʿdihi
Ṣalavātun ʿaleyhi min ʿindihi

lāneden çıḳma:

1. **lāneden çıḳma:**-*ma*
Gazel 348
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kuş yuvasından çıkmak. II Kanaatkârlıktan vazgeçmek.

Ḳanat bük gūşe-i ḳāf-ı ḳanāʿat bekle ʿanḳāveş
Şikāruñ pāyuña gelsün dir iseñ lāneden çıḳma

lāne-perdāz:

1. **lāne-perdāz:**
Tahmis 8
Mısra: **12**
Yuvayı düzenleyen (kimse). II Düzenleyen, tertip eden kimse.

Evc-i aʿlāda āşyān-sāz ol
Nesr-i ṭāyirle lāne-perdāz ol

lāne-perdāz-ı saḳf-ı evc-i semā:

1. **lāne-perdāz-ı saḳf-ı evc-i semā:**
Beyit 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Göğün en doruk noktasını tertip eden, düzene koyan (Allah).

Āşyān-sāz-ı ʿālem-i bālā
Lāne-perdāz-ı saḳf-ı evc-i semā

laʿneti kendüñe ḳıl:

1. **laʿneti kendüñe ḳıl:**
Kaside 13
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Laneti kendinde aramak.

Seni bu şekle ḳoyan kendü bed aʿmālüñdür
Laʿneti kendüñe ḳıl kimseden alma işkil

laʿn-ı lāʿin:

1. **laʿn-ı lāʿin:**
Beyit 217
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lanetlenmiş kişinin laneti. II Rakip.

Ḳatında ṭaʿn-ı ṭāʿin medḥ ü ṣenā-yı mādiḥ
Yanında laʿn-ı lāʿin mānend-i luʿb-ı lāʿib

lā-rayb:

1. **lā-raybdan:**-*dan*
Diğer 1
Mısra: **51**
Şüphesiz.

Çünki hātıf-ı ġayb ve lā-raybdan bu işāret vāḳiʿ oldı ol şevḳden ẕerrevār raḳṣa girüp
Şevḳle destüme alup ḫāme

lāşe:

1. **lāşeyiken:**-*y, -i, -ken*
Gazel 17
Mısra: **8**
Kokmuş et parçası, leş. II Rakip.

Şey dimezsin bilürin lāşe-miṣāl aġyāra
Lāşeyiken yine şeyʾiyyet umarsın ne ʿaceb

2. **lāşeye:**-*y, -e*
Gazel 343
Mısra: **8**
Kokmuş et parçası, leş. II Rakip.

Ḥużūruñda aġyār lā-şeyʾ iken

Neden luṭf ola yine ol lāşeye

lāşe-i lā-şey':

1. **lāşe-i lā-şey':**
Gazel 403
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Önemsiz, değersiz leş. II Rakip.

Ṭurmaz Ḳabūli lāşe-i lā-şey' iken ʿadū
Her ḳanda baḳsañ ol görinür anda şey gibi

lāşe-misāl aġyāra:

1. **lāşe-misāl aġyāra:**-*a*
Gazel 17
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Leşe benzeyen rakip.

Şey dimezsin bilürin lāşe-misāl aġyāra
Lāşeyiken yine şeyʾiyyet umarsın ne ʿaceb

lā-şeyʾ:

1. **lā-şeyʾ:**
Gazel 343
Mısra: **7**
Önemsiz, değersiz şey.

Ḥużūruñda aġyār lā-şeyʾ iken
Neden luṭf ola yine ol lāşeye

laṭīf ü nāzük olan dil:

1. **laṭīf ü nāzük olan dil:**
Gazel 91
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Latif ve nazik olan gönül. II Âşığın gönlü.

Laṭīf ü nāzük olan dil ḥazīn ü ḫaste yatur
Żarar-resīde belī şīşedür şikeste yatur

lāʾubālī-meşreb:

1. **lāʾubālī-meşrebüz:**-*üz*
Beyit 70
Mısra: **1**
Ayıplanmaktan çekinmeyen yaradılışlı kimseler. II Melamiler/Âşıklar.

Lāʾubālī-meşrebüz naḳş-ı ṣuverden sādevüz
Ġuṣṣadan āzādeyüz zīrā esīr-i bādevüz

lāyıḳ:

1. **lāyıḳ:**
Gazel 66
Mısra: **6**
Münasip, uygun, yaraşır.

Sulṭān-ı kerem sā'ili nehr eyleme dirken
Lāyıḳ mı saña sāʾil-i eşküm idesin nehr

2. **lāyıḳ:**
Gazel 173
Mısra: **7**
Münasip, uygun, yaraşır.

Tebessüm ġonça-i ḫoş-būña lāyıḳ
Ġamuñla nāle ḳılmaḳ baña maḫṣūṣ

3. **lāyıḳ:**
Gazel 190
Mısra: **1**
Münasip, uygun, yaraşır.

Ẕāt-ı ʿālī-şānuña lāyıḳ durur serdārlıḳ
Ṭāliʿ-i mesʿūduña mensūbdur bī-dārlıḳ

4. **lāyıḳ:**
Gazel 239
Mısra: **4**
Münasip, uygun, yaraşır.

Kāmkārā nice bir derd ü ġam-ı nā-kāmī
Niçeler kām ala lāyıḳ mı ḳalam ben nā-kām

5. **lāyıḳ:**
Gazel 259
Mısra: **6**
Münasip, uygun, yaraşır.

Manṣıb gibi ʿazīz ol eyā şāh-ı nīk-baḫt
Lāyıḳ mı ben ḳapuñda ḥazīnü'l-fuʾād olam

6. **lāyıḳ:**
Gazel 295
Mısra: **10**
Münasip, uygun, yaraşır.

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

7. **lāyıḳ:**
Gazel 327
Mısra: **2**
Münasip, uygun, yaraşır.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

8. **lāyıḳ:**
Gazel 341
Mısra: **2**
Münasip, uygun, yaraşır.

Zülfüñ ayaḳ ṣarḳıdur ol ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim ṣala Ḳurʾān üstine

9. **lāyıḳ:**
Gazel 515
Mısra: **1**
Münasip, uygun, yaraşır.

ʿĀşıḳam öpsem baña lāyıḳ durur cānān elin
Bende kim ẕü'l-ḳadr ola lā-büd öper sulṭān elin

10. **lāyıḳ:**
Kaside 2
Mısra: **84**
Münasip, uygun, yaraşır.

Āsmān-ı hünere mihr-i żiyā-güster iken
Ẕerreveş yirlere çalmaḳ beni lāyıḳ mı zamān

11. **lāyıḳ:**
Kaside 3
Mısra: **2**
Münasip, uygun, yaraşır.

Devr-i ʿadāletüñde ey pādşāh-ı ʿādil
Lāyıḳ mı ḥākim olmaḳ ʿālim yirine ʿāmil

12. **lāyıḳ:**
Mesnevi 7
Mısra: **77**
Münasip, uygun, yaraşır.

Lebībüñ medḥi lāyıḳ mı Yezīde
Lebīdüñ ḳavli uyar mı pelīde

lāyıḳ görür:

1. **lāyıḳ görür:**-*ür*
Gazel 291
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Layık görmek, uygun görmek, yakıştırmak.

Ġayra vefā cefā-yı sezāvār olup bize
Anı Ḳabūli bendeñe lāyıḳ görür misin

lāyıḳ itdi:

1. **lāyıḳ itdi:**-*di*
Tarih 21
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Layık etmek, yaraşır kılmak.

ʿİlm ile ādāb ile ʿirfān ile Lāyıḳ itdi ʿizz u cāh u rifʿate

lāyıḳ mıdur:

1. **lāyıḳ mıdur:**-*dur*
Gazel 387
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Layık mı, uygun mu, yaraşır mı? II Layık değil.

Sīmāña beñzeyemez iken ḳurṣ-ı āftāb
Lāyıḳ mıdur ki külçe-i sīm aña beñzeye

lāyıḳ olan:

1. **lāyıḳ olan:**
Mesnevi 8
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Layık olan, yakışan, uygun olan (şey).

Özüñüz mūcib-i şefāʿatdür
Size lāyıḳ olan ʿadāletdür

lāyıḳ-ı himmet:

1. **lāyıḳ-ı himmet:**
Gazel 114
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütfun, yardımın layığı (olan kimse).

Lāyıḳ-ı himmet ġarībüñdür Ḳabūlī-i faḳīr
Āstānuñ muḫliṣi bir bende-i dergāhdur

2. **lāyıḳ-ı himmet:**
Gazel 190
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yardımına layık, lütfuna yaraşır.

Lāyıḳ-ı himmet ġulāmuñdur Ḳabūlī-i ḫaḳīr
Vaḳtidür iḥsān olursa aña defterdārlıḳ

lāyıḳ-ı himmet ü riʿāyet:

1. **lāyıḳ-ı himmet ü riʿāyet:**
Mesnevi 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Himmet ve itibara layık (kimse).

Müsteḥakk-ı vüfūr-ı reʾfet iken
Lāyıḳ-ı himmet ü riʿāyet iken

lāyıḳ-ı luṭf u kerem:

1. **lāyıḳ-ı luṭf u kerem:**
Kıt'a 25
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve kereme layık (kimse).

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

lāyık-ı ṣadr:

1. **lāyıḳ-ı ṣadr:**
Mesnevi 4
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Makama layık, yaraşır (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ekrem-i ekremān-ı ḫalḳ-ı cihān
Lāyıḳ-ı ṣadr u fāyıḳ-ı aḳrān

lāyıḳ-ı ṣadr-ı saʿādetsin:

1. **lāyıḳ-ı ṣadr-ı saʿādetsin:**-*sin*
Gazel 354
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mutluluk makamının layığı.

Gūşe-i ʿuzlet viren ʿizzet müyesser eyleye
Lāyıḳ-ı ṣadr-ı saʿādetsin nice devlet vire

lā-yubāʿ u lā-yūheb:

1. **lā-yubāʿ u lā-yūheb:**
Gazel 16
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnkâr edilmez ve verilmez.

Efendi zümre-i ʿuṣṣāḳ ḳullaruñdur hep
Velī bu şarṭ ile kim lā-yubāʿ u lā-yūheb

lāzım:

1. **lāzım:**
Gazel 23
Mısra: **6**
Gerekli, elzem.

Gerekdür bendeñe sulṭānum iḥsān
Raʿiyyet olana lāzım riʿāyet

2. **lāzımdur:**-*dur*
Gazel 123
Mısra: **1**
Gerekli, elzem.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb olmadı dil dāḫı mülāzımdur

3. **lāzımdur:**-*dur*
Gazel 123
Mısra: **6**
Gerekli, elzem.

Bugün yarın vezīr-i kām-rān olsañ gerek şāhā
Ḳapuñda dürişen bendeñ gibi bir bende lāzımdur

4. **lāzımdur:**-*dur*
Gazel 123
Mısra: **8**
Gerekli, elzem.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

5. **lāzımdur:**-*dur*
Gazel 207
Mısra: **8**
Gerekli, elzem.

Bağla nefsüñ merkebin ġayrı taʿaddīden ṣaḳın
Kişinüñ ḥayvānı kim var giñ ola lāzımdur örk

6. **lāzım:**
Kaside 3
Mısra: **85**
Gerekli, elzem.

İḥsāna bir bahāne lāzım durur şehāna
İl bu bahāneyile oldı murāda vāṣıl

7. **lāzımdur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **66**
Gerekli, elzem.

Gerekdür bunca āṣāruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir ṣenāḫ̮ānuñ

8. **lāzım:**
Kaside 10
Mısra: **60**
Gerekli, elzem.

Eyledüñ inhā Ḳabūlī saña lāzım olanı
Saña da lāzım degül mi ḥaḳ sözi ṭutmaḳ dede

9. **lāzım:**
Mesnevi 5
Mısra: **38**
Gerekli, elzem.

Didi olan sicillüñ ey ḥākim
Bize bir ṣūreti daḫı lāzım

10. **lāzım:**
Tarih 17
Mısra: **25**
Gerekli, elzem.

Kerem ber-tu lāzım ʿaṭā ber-tu vācib
Ki mī-dānī ḳader ġarībān maḥcūb

<u>lāzım degül:</u>

1. **lāzım degül:**
Beyit 94
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gerekli değil, gerekmez.

Feyż-i Ḥaḳdur ʿışḳ aña kesb eylemek lāzım degül
ʿĀrif olan fehm ider anı dimek lāzım degül

2. **lāzım degül:**
Beyit 94
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gerekli değil, gerekmez.

Feyż-i Ḥaḳdur ʿışḳ aña kesb eylemek lāzım degül
ʿĀrif olan fehm ider anı dimek lāzım degül

3. **lāzım degül:**
Gazel 393
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gerekli değil, gerekmez.

Elüñ boş olmasun ṣūfī hemān ayaġı devr itdür
Getür sāġar dibi olsun yiter lāzım degül ṭolı

4. **lāzım degül:**
Beyit 162
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gerekli değil, gerekmez.

Bir baḳımda ḥālüñe vāḳıf olur dil-ber senüñ
Yāre bir bir anı taḳrīr eylemek lāzım degül

5. **lāzım degül:**
Gazel 90
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gerekli değil, gerekmez.

ʿArż-ı ḥāl itmek şehā lāzım degül
ʿĀşıḳam ayruḳsı ḥālüm vardur

6. **lāzım degül:**
Gazel 152
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gerekli değil, gerekmez.

Maʿmūre-i ʿālemde hiç lāzım degül mesken bize
Künc-i belānuñ sākini genc-i ġamuñ vīrānıyuz

7. **lāzım degül:**
Kaside 1
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Gerekli değil, gerekmez.

Bu serḥadlerde hīç şimden girü lāzım degül kimse
Alur ʿOs̱mān-ı s̱ānī intiḳāmın Āl-i ʿOs̱mānuñ

8. **lāzım degül:**
Kıt'a 33
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Gerekli değil, gerekmez.

ʿArż-ı iḫlāṣdur ġaraż bundan
Yoḫsa lāzım degül suḫanverlik

lāzım gelür:

1. **lāzım gelür:**-*ür*
Kaside 5
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Lazım gelmek, gerekmek.

ʿAyāndur gün gibi ās̱ārını tafṣīle ḥācet yoḳ
Neden lāzım gelür iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

2. **lāzım gelür:**-*ür*
Beyit 257
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lazım gelmek, gerekmek.

Kime kim dīdār-ı dil-dāra naẓar lāzım gelür
Ṣu gibi şām u seḥer seyr ü sefer lāzım gelür

3. **lāzım gelür:**-*ür*
Beyit 257
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lazım gelmek, gerekmek.

Kime kim dīdār-ı dil-dāra naẓar lāzım gelür
Ṣu gibi şām u seḥer seyr ü sefer lāzım gelür

lāzım ola:

1. **lāzım ola:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Lazım olmak, gerekmek.

Gel naṣīḥat diñle benden ögüt al şāyed saña
Bir gün ola lāzım ola bu kelām-ı ḥaḳ dede

lāzım olan:

1. **lāzım olan:**
Mesnevi 7
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Lazım olan, gereken (şey).

Naẓar ḳılduḳda fermān-ı muṭāʿa
Bize lāzım olan semʿan ve ṭāʿa

lāzım olanı bilürüz:

1. **lāzım olanı bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 182
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Lazım olanı bilmek.

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az gerek ḫūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım olanı az u çoḳ

lāzım olanı inhā eyledüñ:

1. **lāzım olanı inhā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 10
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **-**
Lazım olanı bildirmek, gerekli şeyi haber vermek.

Eyledüñ inhā Ḳabūlī saña lāzım olanı
Saña da lāzım degül mi ḥaḳ sözi ṭutmaḳ dede

lāzım olanları:

1. **lāzım olanları:**-*lar, -ı*
Mesnevi 6
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Lazım olan, gereken (şey).

Lāzım olanları su'āl eyleñ
Defʿ-i ḥālāt-ı iḥtimāl eyleñ

lāzım olmayanı:

1. **lāzım olmayanı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **108**
Kelime Tipi: **-**
Lazım olmayan, gerek duyulmayan (şey).

İsterüz başa ḳaḳa başını defterdāruñ
Lāzım olmayanı eylerdi bizimçün ilzām

leʾālī-i naẓmı:

1. **leʾālī-i naẓmı:**-*ı*
Diğer 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Nazım incileri. II Söz incileriyle dizilmiş şiir.

leʾālī-i naẓmı nümāyān u reyyān ḳıldı Dürūd-ı nā-maʿdūd ol muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma ki fünūn-ı şiʿri maẕmūnı Ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh ile merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış

leb:

1. **lebhā:**-*hā*
Beyit 36
Mısra: **1**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Mī-resed düşnām ez-ān lebhā dil-i nālān-rā
Laʿl-i dür-pāşeş güher-rīzī kuned mercān-rā

2. **leblerüñ:**-*ler, -üñ*
Beyit 122
Mısra: **1**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Mükerrer añmaġ ile leblerüñ olur maʿlūm
Efendi cāyiz olur mı iʿāde-i maʿdūm

3. **lebüñ:**-*üñ*
Beyit 124
Mısra: **2**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Ṣaçuñ hevāsı lebüñ ẕikri virdi cāna ḥayāt
Ṣaçuñ mümedd-i ḥayāt u lebüñ müferriḥ-i ẕāt

4. **leblerin:**-*ler, -in*
Gazel 92
Mısra: **1**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Söyledikce leblerin ol ġonça-i ḫandān açar
Beñzer ol gevher-fürūşa ḥoḳḳa-i mercān açar

5. **lebleri:**-*ler, -i*
Gazel 106
Mısra: **4**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Ḫavf ile ümmīd arasında nice cān virmeyem
Ġamzesi rezm eyledikce lebleri āzerm ider

6. **lebüñ:**-*üñ*
Gazel 206
Mısra: **1**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Sözüñ sükker lebüñ ḥalvā-yı nāzük
Tenüñ pālūde-i raʿnā-yı nāzük

7. **lebüñ:**-*üñ*
Gazel 206
Mısra: **3**

Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Lebüñ sükker velī ḳand-i mükerrer
Zebānuñ ṭūṭi-i gūyā-yı nāzük

8. **lebüñ:**-*üñ*
Gazel 248
Mısra: **8**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Derdüme çāre bulunmaz ammā
Olur idi lebüñ emsem emsem

9. **lebüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 279
Mısra: **7**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Ḳan itdi ġamzeñ ammā taḥrīk iden lebüñdür
Bir yire cemʿ olunsun bir aradan ṣorılsun

10. **leblerüñde:**-*ler, -üñ, -de*
Gazel 289
Mısra: **10**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Mey-i ʿışḳuñla mest ise ʿālem
Ben senüñ leblerüñde ḥayrānın

11. **leblerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 311
Mısra: **7**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Kākülüñ şām u leblerüñ ʿĪsī
Ḳāmetüñ anda aḳ menār olsun

12. **leblerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 333
Mısra: **3**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Al ṭūṭīdür femüñ gūyā şekerdür leblerüñ
Anı seyr itmek dilerseñ destüñe al āyine

13. **leblerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 386
Mısra: **9**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Āl ṭūṭīdür dehānuñ şehd ü şekker leblerüñ
Āl ile söylet anı cānā ele al āyine

14. **leblerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 486
Mısra: **3**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Bāde-i gül-reng ile āmīziş itsün leblerüñ
İmtizāc u şīr ü şekker gibi eyleñ alışuñ

15. **lebi:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **5**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Lebi ḥalvā yañaġı teng-i şekker
Teni pālūde-i ter gibi ditrer

16. **lebi:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **83**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Lebi perverde vü laʿli müferriḥ
Dehānı cānibi ḳand-i müreccih

leb ü dendānın:

1. **leb ü dendānın:**-*ı, -n*
Kaside 4
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Dudak ve diş.

Leb ü dendānın idüp nīze-ṣıfat her biri tīz
Yimege ḳım ḳım iderler anı hem çün ḳamḳām

leb-bā-leb:

1. **leb-bā-lebüz:**-*üz*
Gazel 160
Mısra: **6**
Dudak dudağa. II Şarap kadehi ile dudak

dudağa olmak, şarap içmek.

Ẕevḳ u ṣafādan berīyüz gerçi kim
Cām-ı mey-i ṣāf ile leb-bā-lebüz

leben:

1. **leben:**
Beyit 85
Mısra: **2**
Süt. II Sevgilinin tatlı dudağı.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

2. **leben:**
Beyit 86
Mısra: **2**
Süt. II Sevgilinin tatlı dudağı.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

leb-i cānānenüñ evṣāfını:

1. **leb-i cānānenüñ evṣāfını:**-*n, -ı*
Gazel 379
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının vasıfları, özellikleri.

Leb-i cānānenüñ evṣāfını yañlış oḳuma
Ḳanda bir ehline kim irişesin ṣor orada

leb-i cān-bahşı:

1. **leb-i cān-baḫşı:**-*ı*
Gazel 367
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can bahşeden dudak. II Sevgilinin duygusuz gönülleri canlandıran ve hayat bahşeden dudağı.

Mesīḥāsā leb-i cān-baḫşı eyler mürdeler iḥyā
Otursa niçeler yoḳdur naẓīri gökler altında

leb-i cān-bahşuña:

1. **leb-i cān-baḫşuña:**-*uñ, -a*
Gazel 235
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can bahşeden dudak. II Sevgilinin hayat bahşeden dudağı.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

leb-i dil-ber:

1. **leb-i dil-ber:**
Gazel 189
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin dudağı.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

leb-i dil-bere:

1. **leb-i dil-bere:**-*e*
Gazel 243
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin dudağı.

Hele ben laʿli leb-i dil-bere beñzer diyemem
Ḥacer-i bed-güheri cevhere beñzer diyemem

leb-i laʿli:

1. **leb-i laʿli:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lal (taşı gibi) dudak. II Sevgilinin lal taşı gibi kıpkırmızı dudağı.

Elā ey naḫl-i bāġ-ı nāz u şīve
Leb-i laʿli yitişmiş tāze mīve

leb-i şīrīn:

1. **leb-i şīrīn:**
Gazel 397
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şirin dudak. II Sevgilinin tatlı ve şirin dudağı.

Mey bir leb-i şīrīn ile nūş olmadığıyçün
Ẕevḳ ehline ḫoş gelmedi telḫ itdi meẕāḳı

lebi şīrīn:

1. **lebi şīrīn:**
Gazel 416
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dudağı tatlı, lezzetli (sevgili).

Virmedüñ āh itmeyince būse-i laʿlüñ didüm
Ol lebi şīrīn olur mı dūdsız ḥalvā didi

lebi şīrīn şeker-güftārdur:

1. **lebi şīrīn şeker-güftārdur:**-*dur*
Gazel 511
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dudağı şirin, sözleri şeker gibi olan (kimse). II Tatlı dilli, hoş sözlü Yûsuf Bali.

Ṭatlu dillü bir lebi şīrīn şeker-güftārdur
Leblerinüñ nola aḳsa balı Yūsuf Balinüñ

leb-i şīrīnüñe:

1. **leb-i şīrīnüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 76
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şirin dudak. II Sevgilinin şirin dudağı. II Ferhat ve Şirin hadisesine telmihte bulunulmuştur.

Leb-i şīrīnüñe Ferhād gibi olalı ʿāşıḳ
Temāşāgāh-ı kūh-ı Bī-sütūn eglencem olmışdur

leb-i sükkerdür:

1. **leb-i sükkerdür:**-*dür*
Gazel 140
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şeker dudak. II Tatlı ve şeker dudaklı sevgili.

Söyleden bizi Ḳabūlī o leb-i sükkerdür
Ruḫ-ı āyīnesinüñ ṭūṭi-i güyendesiyüz

lebībüñ medḥi:

1. **lebībüñ medḥi:**
Mesnevi 7
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Dudağın övgüsü. II Kabûlî'nin övgüsü.

Lebībüñ medḥi lāyıḳ mı Yezīde
Lebīdüñ ḳavli uyar mı pelīde

lebīdüñ ḳavli:

1. **lebīdüñ ḳavli:**
Mesnevi 7
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
(Cahiliye devrinde yaşamış İslam şairi) Lebid'in sözü. II Kabûlî'nin sözleri.

Lebībüñ medḥi lāyıḳ mı Yezīde
Lebīdüñ ḳavli uyar mı pelīde

lebinden söz açsaḳ:

1. **lebinden söz açsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 120
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dudağından söz açmak. II Sevgilinin dudağından söz etmek.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan feṭḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

lebleri mey-gūn:

1. **lebleri mey-gūn:**
Gazel 339
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dudakları şarap renkli (sevgili).

Sāġar u ṣahbā gibi ol lebleri mey-gūn ile
ʿAyş u ʿişret eylesek ṭudaḳ ṭudaġa el ele

lebüñ cāmıyla bir kez hem-dem olan:

1. **lebüñ cāmıyla bir kez hem-dem olan:**
Gazel 377
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Dudağın kadehiyle bir defa birlikte olan (kimse). II Sevgilinin şarap gibi kırmızı dudağını öpen kişi.

Lebüñ cāmıyla bir kez hem-dem olan
Olar reşk eylemez nūş-ı unūşa

lebüñ ẕikr eyleyen:

1. **lebüñ ẕikr eyleyen:**
Gazel 53
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Dudağını zikreden, yâd eden (kimse).

Lebüñ ẕikr eyleyen ölmez ṣaçuñ fikr eyleyen yitmez
Ol āb-ı zindegānīdür bu ʿömr-i cāvidānīdür

lebüñ zikri:

1. **lebüñ ẕikri:**
Beyit 117
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Dudağının zikri, hatırlanması.

Lebüñ ẕikri cānā gelelden cenāna
Revān oldı ṭarf-ı cenāndan lisāna

2. **lebüñ ẕikri:**
Beyit 124
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Dudağının zikri, hatırlanması.

Ṣaçuñ hevāsı lebüñ ẕikri virdi cāna ḥayāt
Ṣaçuñ mümedd-i ḥayāt u lebüñ müferriḥ-i ẕāt

lebüñi bilen:

1. **lebüñi bilen:**
Gazel 396
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dudağını bilen (kimse). II Sevgilinin dudağını bilen kişi.

ʿĀrif-i cān imiş bilen lebüñi
Cāna cān ḳatdı laʿlüñ anı ḳodı

lec iderüz:

1. **lec iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 308
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İnatlaşmak, çekişmek.

Leclāc ise de lec iderüz naṭʿ-ı cihānda
Nādāna Ḳabūlī yeñilür ṣanma bizi sen

lecc itme:

1. **lecc itme:**-*me*
Tahmis 12
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnat etmek, ayak diretmek, inatlaşmak.

Daʿvi-i bī-vech idüp ḳılmam cedel ey müddeʿī
Daʿviye maʿnī gerek lecc itme gel ey müddeʿī

Leclāc:

1. **Leclāc:**
Gazel 308
Mısra: **9**
Satranç oyununu icat eden kişinin ismi.

Leclāc ise de lec iderüz naṭʿ-ı cihānda
Nādāna Ḳabūlī yeñilür ṣanma bizi sen

led:

1. **leddür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **4**
Galip gelen, yenen, üstün gelen, baskın (kimse). II Sevgili.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḥüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

leheb:

1. **leheb:**
Gazel 16
Mısra: **8**
Alev, ateş. II Özlem, hasret.

Miṣāl-i nār-ı cehennemdür āteş-i ḥasret
Yaḳardı Bū Lehebi ṭursa ḥaşre dek bu leheb

lehu:

1. **lehu:**
Tarih 16
Mısra: **7**
Onun için.

Baʿde itmāmi'l-binā'
ḳultu tārīḫen lehu
Ḳad benā li'llāhi
ḫammāmen li-taṭhīrin bihi

leked-kūb:

1. **leked-kūbuñ:**-*uñ*
Gazel 13
Mısra: **8**
Ayaklar altında kalmak, çiğnenmek.

Ne yirdeyem ne gökde ḳalmışam şöyle muʿallaḳda
Olaldan pāymāli her leked-kūbuñ rikābāsā

lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür:

1. **lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür:**-*dür*
Gazel 73
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hidayet nurunun ışığı, parlaklığı. II Hüseyin Ağa'nın ağarmış sakalı.

Ṣaḳalı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi aġ u alnı açıḳdur
Degül mūy-ı sefīd ol lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür

lemʿa-i nūr-ı maḥabbetden:

1. **lemʿa-i nūr-ı maḥabbetden:**-*den*
Tahmis 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk nurunun ışığı. II Aşk, muhabbet, sevgi.

Lemʿa-i nūr-ı maḥabbetden eser ṭuyduñsa gel
ʿĀlim-i muṭlaḳ odur kim bile kendü nefsini

lemeʿāt:

1. **lemeʿāt:**
Gazel 426
Mısra: **17**
Parıltılar.

Ḫüsrev-i ḫāverüñ oldı diyü il gün lemeʿāt
Münteşir eyledi āfāḳa bu rūşen ḫaberi

2. **lemeʿāt:**
Kaside 7
Mısra: **34**
Parıltılar. II Lütuf, ihsan.

Sensin ol şāh-ı kerem ü zer ki ḫurşīd-miṣāl
ʿAyn-ı ẕerrāta vücūduñdan irişür lemeʿāt

lenduhā-yı düşmen-i bed:

1. **lenduhā-yı düşmen-i bed:**
Gazel 385
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dev gibi kötü düşman.

Nāmdār-ı ʿālem olduḳca sen ey Rüstem-vaḳar
Lenduhā-yı düşmen-i bed ʿāḳıbet bed-nām ola

leşker:

1. **leşker:**
Kaside 5
Mısra: **27**
Asker.

Aḳan olsa ʿadūya aḳsa deryālar gibi leşker
Ġarīḳ-i niʿmet olsa her biri pūrān-ı pīrānuñ

leşker-i eşk:

1. **leşker-i eşk:**
Gazel 90
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı askeri. II Âşığın gözyaşı.

Leşker-i eşk ise aḳın şalmada
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

leşker-i ġamla çıḳışmaḳ:

1. **leşker-i ġamla çıḳışmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 64
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gam askeriyle boy ölçüşmek. II Dert ve kederle mücadele etmek.

Ey Ḳabūlī leşker-i ġamla çıḳışmaḳ sehl idi
Çıḳsalar anlar da meydāna benüm gibi birer

leşker-i ġamla çıḳışurdum:

1. **leşker-i ġamla çıḳışurdum:**-*ur, -du, -m*
Gazel 70
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gam askeriyle boy ölçüşmek. II Dert ve kederle mücadele etmek.

Leşker-i ġamla Ḳabūlī çıḳışurdum ben de
Çıḳsa anlar daḫı ortaya benüm gibi birer

leşker-i nücūm:

1. **leşker-i nücūm:**
Gazel 240
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yıldız askerleri. II Yıldızlar.

Māh-ı münīre gice üşüp leşker-i nücūm
Öykünme rūy-ı yāre diyü itdiler hücūm

leşker-i şebden:

1. **leşker-i şebden:**-*den*
Gazel 426
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gece askeri. II Gece.

Leşker-i şebden alup taḫtgeh-i keyvānı
Ṣaldı zerkār-ı serīr-i felege naṭʿ-ı zeri

leşker-keş-i zemīn-rā:

1. **leşker-keş-i zemīn-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün kılıç çekeni. II Hazreti Muhammed.

Kişver-güşā-yı dīn-rā leşker-keş-i zemīn-rā
Sulṭān-ı mürselīn-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

leṭāfet:

1. **leṭāfet:**
Gazel 12
Mısra: **1**
Latiflik, güzellik, hoşluk.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

2. **leṭāfetle:**-*le*
Gazel 127
Mısra: **8**
Latiflik, güzellik, hoşluk.

Cemālüñ muṣḥafı ḥaḳḳı güzellik sende ḫatm oldı
Leṭāfetle ṭarāvet ʿārıż-ı zībāña ḳalmışdur

3. **leṭāfet:**
Gazel 173
Mısra: **2**
Latiflik, güzellik, hoşluk.

Ṭarāvet zülf-i sünbül-sāña maḫṣūṣ
Leṭāfet ḫod ezelden saña maḫṣūṣ

4. **leṭāfetden:**-*den*
Gazel 442
Mısra: **2**
Latiflik, güzellik, hoşluk.

Siyeh beñlerle yārüñ rūy-ı āli
Leṭāfetden degül her biri ḫālī

5. **leṭāfet:**
Gazel 495
Mısra: **1**
Latiflik, güzellik, hoşluk.

Leṭāfet çehre-i zībāña mensūb
Saʿādet ġurre-i ġarrāña mensūb

leṭāfet ʿālemi:

1. **leṭāfet ʿālemi:**
Tahmis 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzellik âlemi. II Güzellik, letafet.

Leṭāfet ʿālemi ḫūbāna ḳalmaz
Güzellik revnaḳı sulṭāna ḳalmaz

leṭāfet bāġınuñ gül-i ḫandānı:

1. **leṭāfet bāġınuñ gül-i ḫandānı:**
Gazel 231
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesinin açılmış gülü. II Sevgili.

Leṭāfet bāġınuñ sensin gül-i ḫandānı sulṭānum
O bāġuñ murġ-ı dildür bülbül-i nālānı sulṭānum

leṭāfet virür:

1. **leṭāfet virür:**-*ür*
Beyit 187
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Letafet vermek, güzellik katmak.

Virür ġazelde leṭāfet ḫalāvet-i elfāẓ
Degül mi ʿayn-ı leṭāfet selāset-i elfāẓ

leṭāfet-i ġabġab:

1. **leṭāfet-i ġabġab:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Çenesinin letafeti, hoşluğu.

Ne bih müşābih olur ġabġab-ı ḥabībe ne sīb
Zihī leṭāfet-i ġabġab zihī ḥabīb-i nesīb

leṭāfet-i ḥaṭ-ı ruḫsār-ı yār:

1. **leṭāfet-i ḫaṭ-ı ruḫsār-ı yār:**
Beyit 245
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağının hoş çizgileri.

Leṭāfet-i ḫaṭ-ı ruḫsār-ı yār mı diyeyin
Ṭarāvet-i çemen-i lāle-zār mı diyeyin

levāzım:

1. **levāzımdandur:**-*dan, -dur*
Kaside 4
Mısra: **111**
Lazım olan, gerekli olan şeyler.

Defʿ idüñ defʿi anuñ daḫı levāzımdandur
Ẓulmi defʿ eyleyelüm tā ki ola defʿ-i ẓalām

levendüñ ellerine girse:

1. **levendüñ ellerine girse:**-*se*
Kaside 5
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Askerin eline geçmek.

Oñat oldursalar başlarına tācın ḳızılbaşuñ
Levendüñ ellerine girse başı tācdārānuñ

levḥa baḳdum:

1. **levḥa baḳdum:**-*du, -m*
Tahmis 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Levhaya bakmak. II Gönle bakmak.

Cismi çāk itdüm ḥicābın keşf idüp
Levḥa baḳdum sīne bābın keşf idüp

levḥe baḳdum:

1. **levḥe baḳdum:**-*du, -m*
Terci-bend 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Levhaya bakmak. II Sevgilinin yüzüne bakmak.

Noḳṭa dökdüm ġam ḥisābın keşf idüp
Levḥe baḳdum sīne bābın keşf idüp

levḥe noḳṭalar dökmiş:

1. **levḥe noḳṭalar dökmiş:**-*miş*
Gazel 492
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Levhaya noktalar dökmek. II Allah'ın sevgilinin sinesinde benler yaratması.

Aḳ varaḳdan bir mücellā ṣıḳma yazmış ber dimiş
Noḳṭalar dökmiş o levḥe ḫāl-i hindū ḳomış ad

levḥ-i dilden:

1. **levḥ-i dilden:**-*den*
Gazel 427
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül sayfası. II Gönül, yürek, kalp.

Āb-ı istiġfār ile çirk-i günāh-ı cismi yu
Naḳş-ı ġayrı levḥ-i dilden tīġ-i irfān ile yuy

leyl ü nehār:

1. **leyl ü nehār:**
Gazel 376
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz. II Her zaman.

Ṭūfān-ı eşk-i çeşmüñ ġarḳ-āb ider cihānı
Aġlarsañ ey Ḳabūlī leyl ü nehār böyle

2. **leyl ü nehār:**
Kıt'a 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz.

Leyl ü nehār ṣanma döner mihr ü māhdur
Abdāl-ı çarḫ mühre-i dāġın degişdürür

3. **leyl ü nehār:**
Tahmis 8
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz. II Her zaman.

Bir gülüñ ʿışḳı ile leyl ü nehār
Yā İlāhī beni de bülbülvār

4. **leyl ü nehār:**
Terci-bend 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz. II Her zaman.

Tār iken ḫānemüz de buldı żiyā
Mihr-i ruḫsāruñ ile leyl ü nehār

5. **leyl ü nehār:**
Mesnevi 4
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz. II Her zaman.

Ḫānḳāh-ı cihānda leyl ü nehār
Çoḳ çerāġuñ anca yirde yanar

6. **leyl ü nehār:**
Mesnevi 2
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz. II Her zaman.

Serverā bu ḳażāyı leyl ü nehār
Ṭalebe bir ḳavī sebeb daḫı var

Leylā:

1. **Leylāyı:**-*y, -ı*
Gazel 328
Mısra: **1**
Aşk kahramanı Mecnun'un uğruna çöllere düştüğü kadın, Leyla. II Sevgili.

Dil virelden zülfüñe Leylāyı bildüm nidügin
Ḳaysı Mecnūn eyleyen sevdāyı bildüm nidügin

leyle-i ẓulmāda:

1. **leyle-i ẓulmāda:**-*da*
Tahmis 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

Ḳalb-i zāhid pertev-i ʿışḳ ile olmaz müncelī
Leyle-i ẓulmāda ger nūr-ı ḳamer ṭuyduñsa gel

Leylī:

1. **Leylī:**
Beyit 175
Mısra: **1**
Aşk kahramanı Mecnun'un uğruna çöllere düştüğü kadın, Leyla. II Sevgili.

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

2. **Leylī:**
Gazel 97
Mısra: **3**
Aşk kahramanı Mecnun'un uğruna çöllere düştüğü kadın, Leyla. II Sevgili.

Leylī içün ḳo dīdesi ḳan aġlasun müdām
Mecnūn-ı pür-ḫatāya ki ʿayn-ı ṣavābdur

3. **Leylī:**
Gazel 97
Mısra: **9**
Aşk kahramanı Mecnun'un uğruna çöllere düştüğü kadın, Leyla. II Sevgili.

Leylī cenābına ḳatı mensūb geçinür
Mecnūn Ḳabūli ḫaylice ʿālī-cenābdur

4. **Leylī:**
Gazel 305
Mısra: **6**
Aşk kahramanı Mecnun'un uğruna çöllere düştüğü kadın, Leyla. II Sevgili.

Bir yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem kim
Leylī ḳatında gūyā Leylī ḳatında Mecnūn

5. **Leylī:**
Gazel 305
Mısra: **6**
Aşk kahramanı Mecnun'un uğruna çöllere düştüğü kadın, Leyla. II Sevgili.

Bir yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem kim
Leylī ḳatında gūyā Leylī ḳatında Mecnūn

6. **Leylī:**
Gazel 97
Mısra: **1**
Gece, karanlık. II Sevgili.

Leylī ki şāh-ı burc-ı felek-iktisābdur
Mecnūn göziyle baḳar iseñ āftābdur

<u>leylī ġamıyla:</u>

1. **leylī ġamıyla:***-y, -la*
Gazel 97
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gam gecesi. II Sevgilinin derdi.

Leylī ġamıyla yaşları bārān olup aḳar
Mecnūna āşyānesi gūyā seḥābdur

<u>Leylī ḳatında:</u>

1. **leylī ḳatında:**
Gazel 305
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Leyla gibi.

Bir yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem kim
Leylī ḳatında gūyā Leylī ḳatında Mecnūn

<u>leylī şaçını göreli:</u>

1. **leylī şaçını göreli:***-eli*
Gazel 176
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Siyah saçını görmek. II Leyli: Aşk kahramanı Mecnun'un uğruna çöllere düştüğü kadın, Leyla.

Leylī şaçını göreli mecnūna döndi dil
Yoḳdur sözünde anuñ içün hergiz irtibāṭ

<u>leylī şaçuñ görüp:</u>

1. **leylī şaçuñ görüp:***-üp*
Gazel 436
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Siyah saçını görmek.

Görüp leylī şaçuñ Mecnūn gibi ḳalmış taʿalluḳda

Dil-i şeydāyı görseñ ʿaḳlı yoḳ dīvānedür şimdi

leyli-i zülfüñ ġamıyla:

1. **leyli-i zülfüñ ġamıyla:**-*y, -la*
Gazel 83
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Siyah saçının kederi.

Leyli-i zülfüñ ġamıyla ḫāṭır-ı nā-şādumuz
Deşt-i ġam-gerdīde Mecnūn-ı belā-verzīdedür

Leylīnüñ iki ruḥlarına:

1. **Leylīnüñ iki ruḥlarına:**-*n, -a*
Gazel 97
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Leyla'nın iki yanağı. II Sevgilinin yanakları.

Leylīnüñ iki ruḥlarına bir ġazel dimiş
Mecnūnuñ anda her sözi kim bir kitābdur

leymūn:

1. **leymūn:**
Gazel 305
Mısra: **8**
Limon.

Güftār-ı laʿl-i nābuñ mānend-i şīr ü ḫurmā
Ḫurmā ḳatında gūyā ḫurmā ḳatında leymūn

lezzet:

1. **leẕẕetde:**-*de*
Gazel 111
Mısra: **2**
Tat, lezzet.

Bādī naẓarda bāde āb-ı ḥayāta beñzer
Leẕẕetde her ḥabābı ḥabb-ı nebāta beñzer

lezzet almayınca:

1. **leẕẕet almayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Tahmis 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Lezzet almak, zevk almak.

Leẕẕet almayınca ʿışḳ ile ḳanıḳmaz kimsene
Şerbet-i ʿışḳı Ḳabūlī gibi ṣıḳmaz kimsene

lezzet ḳalmaz:

1. **leẕẕet ḳalmaz:**-*maz*
Gazel 27
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lezzeti kalmak, tadı kalmak. II Hayattan keyif alamamak.

Rüşvetüñ şehdi saña şimdi şekerdür ammā
Telḫ ider ṣoñra senüñ ʿayşuñı ḳalmaz leẕẕet

lezzet-i bāl:

1. **leẕẕet-i bāl:**
Gazel 387
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Balın lezzeti, tadı.

Naḫl-i ruṭab ki leẕẕet-i bāl aña beñzemez
Ḫāşā ki naḫl-i ḳāmet-i bālāña beñzeye

lezzet-i ḳand-i lebüñ:

1. **leẕẕet-i ḳand-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 46
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dudağın şekerinin lezzeti. II Sevgilinin dudağının tadı.

Leẕẕet-i ḳand-i lebüñ pālūde-i terden leẕīẕ
Şerbet-i şīrīn-i laʿlüñ şehd ü şekkerden leẕīẕ

lezzet-i ḳand-i lebüñ ẕikri:

1. **leẕẕet-i ḳand-i lebüñ ẕikri:**
Gazel 141
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şeker dudağının lezzetli zikri. II Sevgilinin şeker gibi tatlı dudağını anmak.

Cevher-i rūḥ ki tā dürc-i bedenden çıḳmaz
Leẕẕet-i ḳand-i lebüñ ẕikri dehenden çıḳmaz

lezzet-i keyf:

1. **lezzet-i keyf:**
Terci-bend 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Keyfin tadı, lezzeti.

Lezzet-i keyf keyf-i bāde-miṣāl
Rūḥ-baḫş u feraḥ-fezā geldüñ

lezzeti şīrīn dehānuñdan:

1. **lezzeti şīrīn dehānuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 41
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lezzeti tatlı ağız. II Sevgilinin tatlı ağzı.

Sükker-i laʿlüñe öyküṅdüm dir ise dadı yoḳ
Lezzeti şīrīn dehānuñdan meger aḫz ide ḳand

lezzetli:

1. **lezzetlidür:**-*dür*
Gazel 213
Mısra: **3**
Lezzetli, tadı güzel, leziz.

Lezzetlidür bize elem-i ʿışḳ-ı dil-rübā
Bal añlaruz belāsını baluñ belā degül

libās:

1. **libāsum:**-*um*
Tahmis 9
Mısra: **2**
Giysi, elbise.

Yüri ey meskenüm kūy-ı nedāmet eyleyen tāliʿ
Libāsum köhne-i şāl-ı felāket eyleyen tāliʿ

libās-ı ʿāriyetden:

1. **libās-ı ʿāriyetden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Emanet elbise.

Cism-i ʿüryānı libās-ı ʿāriyetden ʿāridür
Bir küdüretden muʿarrā pāk bir muṭlaḳ dede

libās-ı ʿāriyetden ʿār iden ʿüryāna:

1. **libās-ı ʿāriyetden ʿār iden ʿüryāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ödünç elbiseden utanan üryan (kimse). II Fâni dünyadan el çeken derviş.

Ḳabā dökmiş cefā görmiş vücūd eskitmiş el çekmiş
Libās-ı ʿāriyetden ʿār iden ʿüryāna ʿışḳ olsun

libās-ı aṭlas u dībāya aldanmaḳ:

1. **libās-ı aṭlas u dībāya aldanmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 65
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İpekli kumaş elbiseye aldanmak. II Maddiyata önem vermek, pahalı şeylere rağbet ederek fâni dünyanın şaşaasına kanmak.

Ḳabā-yı ʿāriyetden cismi ʿārī ḳılmaḳ erlikdür
Libās-ı aṭlas u dībāya aldanmaḳ ḳabalıḳdur

libās-ı fāḫir ile pelās:

1. **libās-ı fāḫir ile pelās:**
Gazel 167
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gösterişli elbise ile çul.

Birdür libās-ı fāḫir ile ʿārife pelās
Faḳr ile eyle faḫr ki lā-be'se fi'l-libās

libās-ı sebz:

1. **libās-ı sebz:**
Gazel 288
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yeşil elbise. II Boyuyla serviye benzeyen sevgilinin üzerinde bulunan elbise.

Nihāl-i ḳadd-i şimşāduñ görüp serv-i çemen ṣandum

Libās-ı sebz ile āheste āheste ḫırāmuñdan

libās-ı sıkleti:

1. **libās-ı sıḳleti:**-*i*
Gazel 391
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yük elbisesi. II Dünyanın yükü, ağırlığı.

Bir post besdür ādem olana enārveş
Geyme libās-ı sıḳleti ḳat ḳat ṣoġān gibi

libās-ı ten:

1. **libās-ı ten:**
Gazel 169
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ten elbisesi. II Vücut, beden.

Bilmez libās-ı ten aña ʿāriyetī bir cāmedür
Şol kimseler kim ṣoyınup abdāl-ı ʿuryān olmamış

li-emriki'l-ʿālī:

1. **li-emriki'l-ʿālī:**
Mesnevi 5
Mısra: **31**
Yüce emir, ferman.

İmtiṣālen li-emriki'l-ʿālī Ṣorılup bir bir oġlanuñ ḥāli

līk:

1. **līk:**
Diğer 1
Mısra: **80**
Lakin, fakat, ama.

Cürmhā-yı Ḳabūlī bīş ez-bīş
Pīş-i luṭf-ı tu līk kem ez-kem

2. **līk:**
Kaside 4
Mısra: **49**
Lakin, fakat, ama.

Līk maʿḳūle rıżā virmedi erbāb-ı hücūm
Didiler gitmezüz ol gitmez aradan mādām

3. **līk:**
Kaside 4
Mısra: **104**
Lakin, fakat, ama.

Didiler gerçi ki bir ʿaskere bir baş yiter
Līk bir başa daḫı eylerüz iḳdām-ı tamām

4. **līk:**
Kaside 4
Mısra: **147**
Lakin, fakat, ama.

Līk nār-ı ġażab-ı dūdgeh-i sulṭānī
Neye varur göresin bir nefes eyleñ ārām

5. **līk:**
Kıt'a 13
Mısra: **3**
Lakin, fakat, ama.

Līk bu ṭumṭurāḳa lāyıḳ olan
Eylügüñdür faḳīre yāverlik

6. **līk:**
Mesnevi 5
Mısra: **115**
Lakin, fakat, ama.

Līk anlar ki ḳadri ʿālīdür Ṣāḥibü'l-ʿizzü ve'l-meʿālīdür

7. **līk:**
Müseddes 2
Mısra: **27**
Lakin, fakat, ama.

Līk dūr oldı işigüñden yitürdi devletin
Ḫāk-i pāyüñ cevherinüñ şimdi bildi ḳıymetin

8. **līk:**
Tahmis 3
Mısra: **6**
Lakin, fakat, ama.

ʿĀşıḳ odur ki ḥarḳ ile baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ olur līk maʿni yoḳ

9. **līk:**
Terci-bend 1
Mısra: **43**
Lakin, fakat, ama.

Līk naḫl-i maḥabbatüñ
şeb ü rūz
Devletüñ gibi sīnede bāḳī

<u>liḳā görmiş:</u>

1. **liḳā görmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşma, vuslata erme. II İlahî aşka kavuşma.

Liḳā görmiş beḳā görmiş
fenā çekmiş ṣafā sürmiş
Vücūd ifnā iden dervīşe
dervīşāna ʿışḳ olsun

<u>liḳāʾu'l-leʾīmu ʿazābun elīm:</u>

1. **liḳāʾu'l-leʾīmu ʿazābun elīm:**
Beyit 129
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Alçak biriyle görüşmek (insana) acı veren bir azaptır.

Göründükce düşmen alur cānı bīm
Liḳāʾu'l-leʾīmu ʿazābun elīm

<u>li'llāh:</u>

1. **li'llāh:**
Gazel 270
Mısra: **7**
Allah için.

Olursa ḥasbeten li'llāh
fi'llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun
ne ʿizz ü cāh içün olsun

<u>li'llāhi:</u>

1. **li'llāhi:**
Tarih 16
Mısra: **8**
Allah için.

Baʿde itmāmi'l-binā'
ḳultu tārīḫen lehu
Ḳad benā li'llāhi
ḫammāmen li-taṭhīrin bihi

<u>lisān:</u>

1. **lisānsın:**-*sın*
Beyit 84
Mısra: **2**
Dil. II Tatlı dil, hoş kelam.

Gönlüm eyü lisān ile sen
Ādemi ḳul ider lisānsın

2. **lisān:**
Tahmis 6
Mısra: **19**
Dil.

Ḳāl u ḳīlden çün güẕer
ḳıldı lisān
Ġayrı ḳavl ile maḳālüm
vardur

3. **lisān:**
Terci-bend 2
Mısra: **15**
Dil.

Ḳīl ü ḳalden çün güẕer
ḳıldı lisān
Gitdi ḫāṭırdan nuḳūş-ı īn ü
ān

<u>lisāna revān oldı:</u>

1. **lisāna revān oldı:**-*dı*
Beyit 117
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dile dökülmek, hissedilen duyguları söylemek.

Lebüñ ẕikri cānā gelelden
cenāna
Revān oldı ṭarf-ı
cenāndan lisāna

<u>lisān-ı ḥikmet-beyān:</u>

1. **lisān-ı ḥikmet-beyān:**
Diğer 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hikmet söyleyen dil.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān
İnne mine'ş-şiʿri le-ḥikme
taḳrīr-i dil-peẕīr ile
maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl
itdi
Erbāb-ı ṣınāʿat-kelāmuñ
ve aṣḥāb-ı belāġat-
intiẓāmuñ kelām-ı
muʿciz-niẓām ve maḳāl-i
siḥr-intiẓāmını

<u>li-taʿmīrin bihi:</u>

1. **li-taʿmīrin bihi:**
Tarih 16
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Onu tamir etmek için.

Ḳad benā dāran ʿale-arḍı
ḥamīmi arḍıhi
Kāne ḳable'l-ān muḥtācen
li-taʿmīrin bihi

li-taṭhīrin:

1. **li-taṭhīrin:**
Tarih 16
Mısra: **8**
Temizlenmek için.

Baʿde itmāmi'l-binā'
ḳultu tārīḫen lehu
Ḳad benā li'llāhi
ḥammāmen li-taṭhīrin bihi

livā-yı fetḥi çekdük:

1. **livā-yı fetḥi çekdük:**-*dü, -k*
Gazel 433
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Fetih bayrağını çekmek. II Düşmanı mağlup ederek savaşı kazanmak.

Livā-yı fetḥi biz gün gibi
çekdük ḳavm-i aʿdānuñ
ʿAceb mi ser-nigūn olsa
meh-i nev gibi bayraġı

livā-yı fetḥi çekdüñ:

1. **livā-yı fetḥi çekdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Fetih bayrağını çekmek.

Livā-yı fetḥi çekdüñ
ḫüsrev-i kişver-güşā
geldüñ
Gürūh-ı ʿasker-i İslāma
şāh-ı muḳtedā geldüñ

livā-yı sebz:

1. **livā-yı sebz:**
Kaside 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yeşil bayrak. II İslam sancağı.

Resūl-i kibriyānuñ
muʿcizātına tevessül ḳıl
Livā-yı sebz ile düş
öñlerine ehl-i İslāmuñ

livā-yı ẓafer:

1. **livā-yı ẓafer:**
Kaside 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zafer bayrağı.

Sepīde-dem ʿalem-i āftāb-ı zerrīn-ser
Dikildi bām-ı sipihr üzre çün livā-yı ẓafer

livā-yı ẓaferi dikdi:

1. **livā-yı ẓaferi dikdi:**-*di*
Gazel 426
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zafer bayrağını dikmek, kazanmak, galip gelmek. II Güneşin doğuşu.

Şāh-ı zerrīn-ʿalem ü
ḳalʿa-i cām-ı seḥerī
Çıḳdı burc-ı felege dikdi
livā-yı ẓaferi

livā-yı zer-ʿalem:

1. **livā-yı zer-ʿalem:**
Gazel 358
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Altın bayraklı sancak.

Ṣadāḳat defteri dilde livā-yı zer-ʿalem elde
Sinān-ı fetḥ u remḥ-i nuṣret ü seyf ü ḳalem elde

liyāḳat:

1. **liyāḳat:**
Gazel 1
Mısra: **6**
Layık olma, yeterlilik, uygunluk.

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

2. **liyāḳatüm:**-*üm*
Gazel 259
Mısra: **3**
Layık olma, yeterlilik, uygunluk.

Yanuñda gerçi manṣıba yoḳdur liyāḳatüm
Bāri ʿadūya ḳarşu nola ben de yād olam

loḳma-i Loḳmāndan dermān umarsa:

1. **loḳma-i Loḳmāndan dermān umarsa:**-*ar, -sa*
Beyit 53
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lokman hekimin ilacından şifa beklemek. II Aşk derdine derman arayan âşığın Lokman hekimden çare umması.

Bī-vefādan ehl-i derd iḥsān umarsa ummasun
Loḳma-i Loḳmāndan dermān umarsa ummasun

Lori ḳalʿasın:

1. **Lori ḳalʿasın:**-*n*
Tarih 18
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Lori Kalesi, günümüzde Ermenistan sınırları içinde bulunan ve 10. yüzyılda inşa edilen kale.

Pādşāh-ı ʿālem aġzından didüm tārīḫini
Cümle Lori ḳalʿasın Ferhād ābād eyledi

luʿb:

1. **luʿb:**
Gazel 308
Mısra: **5**
Eğlence, oyun. II Hile.

Luʿb ile ruḫuñ aluban açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey dil saña ḳatlan

luṭf:

1. **luṭf:**
Diğer 2
Mısra: **27**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde aʿdānuñ meger kim ʿilleti

2. **luṭfuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 1
Mısra: **5**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

3. **luṭf:**
Gazel 129
Mısra: **3**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Luṭf ile yāḳut-ı nābın görmek olur bādenüñ
Rind olan ṣanʿatla cāmuñ gözinüñ yaġın çeker

4. **luṭf:**
Gazel 177
Mısra: **6**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Başı aşaġı idüp ḳalur idi Ṭūbā ger
Añaydı luṭf ile sen serv-kāmeti vāʿiẓ

5. **luṭfı:**-*ı*
Gazel 186
Mısra: **3**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Luṭfı çoḳ cevri ḳatı az gerek
Bilürüz dil-beri biz de az çok

6. **luṭfuñ:**-*uñ*
Gazel 213
Mısra: **7**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Her ne olursa luṭfuñ efendi baña gerek
İḥsānı mā-verāya iderseñ revā degül

7. **luṭfuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 228
Mısra: **1**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum
Ḥalīlāsā yine bir Kaʿbe bünyād eyle sulṭānum

8. **luṭfuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 230
Mısra: **8**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Cüdā idüp beni senden seri tenden cüdā ḳılma
ʿİnāyet eyle luṭfuñla ḳaḳıma ḳıyma sulṭānum

9. **luṭfuña:**-*uñ, -a*
Gazel 231
Mısra: **12**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Niṣār eyler ṣenā gevherlerin bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿ ḳılupdur anı sulṭānum

10. **luṭfuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 247
Mısra: **3**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Dil ü cān ile bendeñ olayın luṭfuñla şād eyle
Delīl-i rāh-ı ʿizzet ol hidāyet eyle sulṭānum

11. **luṭfuña:**-*uñ, -a*
Gazel 254
Mısra: **26**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Biraz cenābuña mā-fi'ż-żamīrin eyledi ʿarż
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şeh-i ʿālem

12. **luṭfuñ:**-*uñ*
Gazel 270
Mısra: **1**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Şehā luṭfuñ olursa bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün olmasun Allāh içün olsun

13. **luṭf:**
Gazel 277
Mısra: **11**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

14. **luṭfın:**-*ı, -n*
Gazel 281
Mısra: **4**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Dirīġ itme benüm sulṭānum iḥsān eyle iḥsānuñ
Kerem ehli olan luṭfın dirīġ eyler mi sāʾilden

15. **luṭfdan:**-*dan*
Gazel 327
Mısra: **7**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Ṣafādan luṭfdan ḫālī degüldür mīve-i naẓmum
Riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān içre tā kim aña tākem ben

16. **luṭf:**
Gazel 343
Mısra: **8**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Ḥużūruñda aġyār lā-şeyʾ iken
Neden luṭf ola yine ol lāşeye

17. **luṭfuñ:**-*uñ*
Gazel 358
Mısra: **5**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Sen ol ẕāt-ı mükerremsin ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne evrāḳ-ı raḳam elde

18. **luṭfa:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **12**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Behremend eyler muḥaṣṣıl nā-ümīd itmez seni
Bā-ḫuṣūṣ iḥsāna ahdi luṭfa vaʿdi tām ola

19. **luṭf:**
Gazel 441
Mısra: **10**

Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

20. **luṭf:**
Gazel 510
Mısra: **2**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Dimem aḳrān arasında sözüm pest eyle sulṭānum
Gelince ol ḳuluñ luṭf ile der-dest eyle sulṭānum

21. **luṭfuñ:**-*uñ*
Kaside 2
Mısra: **91**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Ţutdı luṭfuñ etegin kesme ümīdüm elini
El benüm ey şeh-i ferḫunde senüñdür dāmān

22. **luṭfuña:**-*uñ, -a*
Mesnevi 2
Mısra: **114**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Ey şeh-i kāmkār-ı Cem-miḳdār
Luṭfuña bir bahānedür eṣʿār

23. **luṭf:**
Mesnevi 3
Mısra: **19**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Her kişi luṭf ile ola mesrūr
Ben neden ḳahr ile olam maḳhūr

24. **luṭfuñ:**-*uñ*
Mesnevi 4
Mısra: **117**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

İşidüp luṭfuñ ehl-i ʿirfāna
Geldüm işigüñe ġarībāne

25. **luṭf:**
Mesnevi 6
Mısra: **39**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Hest ez-luṭf ṭıbbaḳān-ı meʾmūl
Yaʿmelūne'l-kitābe bi'l-medlūl

26. **luṭfı:**-*ı*
Mesnevi 8
Mısra: **16**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Ol ki hem-nāmı böyle serverdür
Luṭfı anuñla da müyesserdür

27. **luṭfı:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **28**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Ḫ∨ān-ı iḥsānına maẓhar düşdüñ ey dil ġam yeme
Pādşāh-ı Rūm gibi luṭfı çoḳdur ādeme

28. **luṭfına:**-*ı, -n, -a*
Müseddes 1
Mısra: **25**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Luṭfına yoḳdur bahāne miṣli gelmez ʿāleme
Çoḳ şükür olsun Ḫudāya kim irişdük bu deme

29. **luṭfuñı:**-*uñ, -ı*
Müseddes 2
Mısra: **2**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

İltifātuñ dīdeden dūr olmayınca bilmedüm
Luṭfuñı hecrüñle maḳhūr olmayınca bilmedüm

30. **luṭfı:**-*ı*
Tarih 15
Mısra: **11**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Ḫudā bu luṭfı virmez herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında

devlet olmayana hiç bu fen

31. **luṭfuñ:**-*uñ*
Terci-bend 1
Mısra: **69**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Luṭfuñ olmazsa ey kerem kānı
Dest-i hecrüñ binā-yı ḳalbi yıḳar

luṭf eyle:

1. **luṭf eyle:**
Beyit 273
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, yardımda bulunmak, II Güzel bir şekilde muamele yapmak, iyi davranmak.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

2. **luṭf eyle:**
Gazel 359
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütfetmek, ihsanda bulunmak, yardım etmek.

Düşdükce Ḳabūlīyi luṭf eyle götür yirden
Bir böyle maḥal düşmez her gāhi Meḥemmed Şāh

3. **luṭf eyle:**
Gazel 374
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütfetmek, ihsanda bulunmak, yardım etmek.

Didüm ey meh bize bir būse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

4. **luṭf eyle:**
Müseddes 5
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, yardımda bulunmak.

Dil-i bī-çārenüñ luṭf eyle bir derdine dermān it
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

5. **luṭf eyle:**
Beyit 273
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lütufta bulunmak, iyilik etmek, yardımda bulunmak.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

luṭf idersin:

1. **luṭf idersin:**-*er, -sin*
Gazel 174
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütfetmek, ihsanda bulunmak.

İle luṭf idersin bize cevr ü nāz
Behey ẓālim ancaḳ baña mı ġaraż

luṭf idüp:

1. **luṭf idüp:**-*üp*
Gazel 193
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, yardımda bulunmak.

Ḫāne-i ḳalbüm nice eyyāmdur vīrān idi
Luṭf idüp miʿmār-ı dest-i luṭfı yapdı ʿAbdinüñ

2. **luṭf idüp:**-*üp*
Gazel 275
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, yardımda bulunmak.

Vaż' idüp dil-ber baña hīç iltifāt itmez geçer
Aña söyleñ luṭf idüp vaż'ını taġyīr eylesün

3. **luṭf idüp:**-*üp*
Gazel 356
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütfetmek, ihsanda bulunmak.

Ṭurursın bezmümüzden ġayr ile varup otursın

Bize cevr eyleyüp ṭurma
ile luṭf idüp oturma

luṭf iḥsān u mürüvvetdür:

1. **luṭf iḥsān u mürüvvetdür:**-*dür*
Gazel 61
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lütuf, ihsan ve cömertlik.

Vücūd-ı cūd-baḫtuñdur
nihāl-i gülşen-i cennet
Kim anuñ berg ü bārı luṭf
iḥsān u mürüvvetdür

luṭf issi:

1. **luṭf issi:**
Tarih 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Lütuf sahibi.

Öyle bir luṭf issi ālī-
himmet-i ṭabʿ-ı laṭīf
Gelmemişdür arżda peydā
olalı ḫāk-i kesīf

luṭf it:

1. **luṭf it:**
Gazel 132
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İyilik etmek, yardımda bulunmak.

Nāfeveş ḫūn oldı baġrum
luṭf it ey vaḥşī ġazāl
Bir yaña cevr itme sen de
çarḫ-ı nā-hemvārvār

2. **luṭf it:**
Gazel 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütfetmek, iyilik etmek, yardımda bulunmak.

Ṣu çenāra didi sāyeñde
senüñ ḫoş geçeyin
Bize luṭf it bir elüñ
gölgecigin iḥsān it

luṭf olur:

1. **luṭf olur:**-*ur*
Beyit 115
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lütuf olmak, lütfedilmek, ihsan edilmek.

Luṭf olur çünki luṭf-ı tām
olsun
Ġaraż iḥsān ise tamām
olsun

luṭf u ʿaṭā:

1. **luṭf u ʿaṭā:**
Müsemmen 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan.

Luṭf u ʿaṭā idi işi mihr ü
vefāyile
Ḥayfā bir özge derde
ṣataşduḳ belāyile

luṭf u ʿaṭā maʿdeni:

1. **luṭf u ʿaṭā maʿdeni:**
Kıt'a 27
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan madeni. II Lütufkâr ve cömert kişi.

Eyā menbaʿ-ı fażl u
yenbūʿ-ı efżāl
Kerem kānı luṭf u ʿaṭā
maʿdeni

luṭf u iḥsān u kerem:

1. **luṭf u iḥsān u kerem:**
Gazel 277
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Lütuf, ihsan ve kerem.

Luṭf u iḥsān u kerem eyle
Ḳabūlī ḳuluña
Her ne eylerseñ anı gerçi
ʿināyet bilürin

luṭf u iḥsānı:

1. **luṭf u iḥsānı:**-*ı*
Mesnevi 4
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan.

Gevher-i kān-ı luṭf u
iḥsānsın
Luṭf u iḥsānı çoḳ güzel
cānsın

luṭf u iḥsānuñ:

1. **luṭf u iḥsānuñ:**-*uñ*
Gazel 231
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan. II Sevgilinin lütfu ve ihsanı.

Kemāl ehline çün kim bī-ʿivażdur luṭf u iḥsānuñ
Ne lāzım vāḳıf itmek luṭfuña nā-dānı sulṭānum

luṭf u ʿināyet:

1. **luṭf u ʿināyet:**
Gazel 247
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan.

ʿİnāyet demleri geldi ʿadālet eyle sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u ʿināyet eyle sulṭānum

2. **luṭf u ʿināyet:**
Gazel 381
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan.

Şeref-i ḫāk-i ḳademüñle müşerref oldı
Cānib-i Ḥaḳdan olur luṭf u ʿināyet ol eve

luṭf u kerem:

1. **luṭf u kerem:**
Gazel 203
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan.

Kerem it luṭf u kerem umma Ḳabūlī ilden
ʿĀlemüñ ḫalḳını sen ehl-i kerem mi ṣanduñ

luṭf u kerem ḳapusı:

1. **luṭf u kerem ḳapusı:**
Gazel 240
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve kerem kapısı. II Lütuf, ihsan, inayet.

Luṭf u kerem ḳapusı ḳapandı Ḳabūliyā
Şimden girü mürüvveti ġayrı ḳapudan um

luṭf u keremdür:

1. **luṭf u keremdür:**-*dür*
Gazel 281
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsan.

İşüñ faẕl u hüner kāruñ keremdür ḫalḳa sulṭānum
Belī ṣādır olan luṭf u keremdür merd-i ʿāḳildan

luṭf u keremle:

1. **luṭf u keremle:**-*le*
Beyit 209
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İhsan ve cömertlik.

Erbāb-ı ʿışḳa itse ʿaceb mi vefā ʿAli
Luṭf u keremle yād olunur Murtażā ʿAli

luṭf u mürüvvet:

1. **luṭf u mürüvvet:**
Beyit 137
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İhsan ve cömertlik.

Ḳula iḥsān u himmetdür ʿadālet şānı sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u mürüvvet ḳanı sulṭānum

luṭf u mürüvvetüñ:

1. **luṭf u mürüvvetüñ:**-*üñ*
Gazel 75
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İhsan ve cömertlik. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

İle luṭf u mürüvvetüñ mebẕūl
Bize mi bu cefā hemān dil-ber

luṭf u seḫā vü maʿdeletüñ:

1. **luṭf u seḫā vü maʿdeletüñ:**-*üñ*
Gazel 349
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütuf, cömertlik ve adalet.

Luṭf u seḫā vü maʿdeletüñ var ise eger
Evvel-ḳademde irdüñ efendi saʿādete

luṭf umılmaz:

1. **luṭf umılmaz:**-*maz*
Gazel 385

Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Lütuf beklemek, ihsan ummak.

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

luṭf-ı Ḥaḳ:

1. **luṭf-ı Ḥaḳ:**
Gazel 127
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu, ihsanı.

Şehā ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür ġayrdan bendeñ
Hemān luṭf-ı Ḥaḳ ile bu Ḳabūlī saña ḳalmışdur

2. **luṭf-ı Ḥaḳ:**
Mesnevi 2
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu, ihsanı.

Luṭf-ı Ḥaḳ ḳalbine hidāyet ide
Anı ben ḳulına ʿināyet ide

3. **luṭf-ı Ḥaḳ:**
Diğer 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu, ihsanı.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmaḳ:

1. **luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmak:**-*mak*
Tahmis 6
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfuna erişmek.

Ehl-i ʿışḳa manẓar olmaḳ ḳaṣdına
Luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmak ḳaṣdına

2. **luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmaḳ:**-*maḳ*
Terci-bend 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfuna mazhar olmak.

Luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmaḳ ḳaṣdına
Sālikīne server olmaḳ ḳaṣdına

luṭf-ı Ḥaḳḳuñ:

1. **luṭf-ı Ḥaḳḳuñ:**-*uñ*
Mesnevi 4
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Allah'ın lütfu.

Luṭf-ı Ḥaḳḳuñ kemāl-i faẓlında
Pādşāhuñ zamān-ı ʿadlinde

luṭf-ı hevāsın:

1. **luṭf-ı hevāsın:**-*s, -ı, -n*
Tarih 15
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hevesin güzelliği.

Görüp luṭf-ı hevāsın āb-ı zībāsın didüm tārīḫ
Zihī ḥammām-ı zībā-āb u zī-germābe-i rūşen

luṭf-ı şehdür:

1. **luṭf-ı şehdür:**-*dür*
Kıt'a 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Padişahın lütfu, ihsanı. II Sevgilinin lütfu.

Vaż'ʿ-ı küstāḫānemüz maʿẕūr buyrulsa nola
Luṭf-ı şehdür ḳulları küstāḫ iden sulṭān-ı mā

luṭf-ı tām olsun:

1. **luṭf-ı tām olsun:**-*sun*
Beyit 115
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lütfu eksiksiz olmak, noksansız bir şekilde ihsan etmek.

Luṭf olur çünki luṭf-ı tām olsun

Ġaraż iḥsān ise tamām olsun

luṭfuñ bezl idüp:

1. **luṭfuñ beẕl idüp:**-*üp*
Gazel 282
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütfunu bahşetmek.

Raḥm idüp nā-dāna luṭfuñ nā-maḥalle beẕl idüp
Nāz u istiġnā maḥāllinde niyāz itmek neden

luṭfuña maẓhar olacaḳ ḳuldur:

1. **luṭfuña maẓhar olacaḳ ḳuldur:**-*dur*
Mesnevi 3
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) Lütfuna mazhar olacak kul. II Kabûlî.

Luṭfuña maẓhar olacaḳ ḳuldur
Yiter aġlatdı dehr anı güldür

luṭfuña rāciʿdür:

1. **luṭfuña rāciʿdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Lütuf bekleyen, ihsan uman (kimse). II Vezir Osman Paşa'nın lütfunu arzulayan Kabûlî.

Senā gevherlerin dizmiş niṣār itmek murād eyler
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şāh-ı kerem anuñ

2. **luṭfuña rāciʿdür:**-*dür*
Beyit 250
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lütuf bekleyen, ihsan uman (kimse).

Niṣār eyler senā dürlerini bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey sulṭān-ı ʿālī-şān

luṭfuña vāḳıf itmek:

1. **luṭfuña vāḳıf itmek:**-*mek*
Gazel 231
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lütfuna vâkıf etmek, ihsana ulaştırmak.

Kemāl ehline çün kim bī-ʿivażdur luṭf u iḥsānuñ
Ne lāzım vāḳıf itmek luṭfuña nā-dānı sulṭānum

luṭfuñdan maḥrūm eyleme:

1. **luṭfuñdan maḥrūm eyleme:**-*me*
Mesnevi 2
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Lütfundan mahrum bırakmak.

İsterem senden ey şeh-i maʿṣūm
Beni luṭfuñdan eyleme maḥrūm

luṭfuñı bezl eyle:

1. **luṭfuñı beẕl eyle:**
Gazel 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Lütfunu dağıtmak, ihsanda bulunmak.

Gün gibi rūy-ı ʿāleme beẕl eyle luṭfuñı
Her ẕerre istifāde ide müstefīd ola

luṭfuñı recā iderek:

1. **luṭfuñı recā iderek:**-*erek*
Mesnevi 2
Mısra: **115**
Kelime Tipi: -
(Padişahın) Lütfunu rica etmek, ihsan beklemek.

Gelmişem luṭfuñı recā iderek
Şehlerüñ luṭfına bahāne gerek

luṭuf:

1. **luṭuf:**
Gazel 356
Mısra: **1**
Lütuf, yardım, iyilik, ihsan, cömertlik.

Düşer luṭuf düşer be bizi ḳahır ile öldürme

Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme
bize aʿdāyı güldürme

lübb-i şuʿarāsın:

1. **lübb-i şuʿarāsın:**-*sın*
Gazel 14
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şairlerin özü, esası.

Lübb-i şuʿarāsın dir isem
nola Ḳabūlī
Dir naẓm-ı şekerrīzüñe
her kişi lüb-i lüb

lüb-i lüb:

1. **lüb-i lüb:**
Gazel 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Özün özü. II Kabûlî'nin şiiri.

Lübb-i şuʿarāsın dir isem
nola Ḳabūlī
Dir naẓm-ı şekerrīzüñe
her kişi lüb-i lüb

lücce-i baḥr-ı şuhūda müstaġrak ola:

1. **lücce-i baḥr-ı şuhūda müstaġraḳ ola:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Şahit olunan denizinin girdabında boğulmak. II İlim ve irfan denizine dalmak. II Arif olmak.

Vālih ü ḥayrān odur kim
ʿārif ü dānā ola
Lücce-i baḥr-ı şuhūda ola
müstaġraḳ dede

lücce-i Meric:

1. **lücce-i Meric:**
Gazel 455
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meriç suları.

Aḳar gözüm yaşı nitekim
lücce-i Meric
Nīl-i sirişk-i dīdeden
ayrıldı bir ḫalīc

lūk ü lengdür:

1. **lūk ü lengdür:**-*dür*
Gazel 85
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Topal ve yavaş yük devesi. II Âşığın gayreti.

Ḫink-i ḫunük-likām-ı
felek tīz-kām iken
Yanında raḫş-ı
himmetümüñ lūk ü
lengdür

lüʾlüʾ:

1. **lüʾlüʾ:**
Gazel 44
Mısra: **6**
İnci. II Sevgilinin dişleri.

Bir müdevver laʿlden bir
ḥoḳḳa düzmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ içinde
lüʾlüʾ ḳoymış ad

lüʾlüʾ-i lālā:

1. **lüʾlüʾ-i lālā:**
Gazel 64
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Parlak inci. II Sevgilinin dişleri.

İntiẓām-ı ʿıḳd-ı dendān-ı
dürer-bāruñ görüp
Defter-i luṭf u ṣafāyı
lüʾlüʾ-i lālā dürer

lüʾlüʾ-i mercān:

1. **lüʾlüʾ-i mercān:**
Gazel 320
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mercan incisi.

Her göñülden merḥamet
ümmīd iderse itmesün
Her baḥirden lüʾlüʾ-i
mercān umarsa ummasun

lüʾlüʾ-i naẓma irse:

1. **lüʾlüʾ-i naẓma irse:**-*se*
Gazel 121
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şiir incisine ulaşmak. II Kabûlî'nin inci gibi şiirler söylemesi.

Lüʾlüʾ-i naẓma irse
Ḳabūlī ʿaceb midür
Ġavvāṣ-ı ṭabʿ-ı pākine
deryāyı boyladur

lü'lü-i şadefdür:

1. **lü’lü-i ṣadefdür:**-*dür*
Mesnevi 9
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sedef incisi. II Sevgilinin dişleri.

Dişi aġzında lü’lü-i ṣadefdür
Dür-i mengūşı ṣan dürr-i Necefdür

M

mā:

1. **mā:**
Diğer 1
Mısra: **87**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Mā Ḳabūlī bende-i efgende’īm
Dest-i sulṭān-ı şehān-ı muhteşem

2. **mā:**
Gazel 7
Mısra: **7**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Mā gedāyem ü tu şeh-i ʿālem
Mā hemīnem ü tu hemān şude’i

3. **mā:**
Gazel 7
Mısra: **8**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Mā gedāyem ü tu şeh-i ʿālem
Mā hemīnem ü tu hemān şude’i

4. **mā:**
Gazel 38
Mısra: **19**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Meddāḥi-i Resūlī ez-mā ne bü’l-fużūlī
Ez-cān u dil Ḳabūlī ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

5. **mā:**
Gazel 244
Mısra: **9**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Mā Ḳabūlī bende-i efgendeīm
Ūst sulṭān-ı şehān-ı muḥteşem

6. **mā:**
Kıt'a 7
Mısra: **8**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Der-ḥāl ḫāk būsīd ġalṭīd ār u guft
Ez-dūst yek işāret ez-mā be-ser devīden

7. **mā:**
Kıt'a 28
Mısra: **4**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Der-ḥāl hinduvāne ez-cā revīd u guftā
Ez-tust yek işāret ez-mā be-ser devīden

8. **mā:**
Mesnevi 1
Mısra: **50**
"Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

Biyā ey ṭarab-sāz-ı berbaṭ-nüvāz
Ki mā ʿūd-sūzīm ü tu ʿūd-sāz

mā ʿabednāke:

1. **mā ʿabednāke:**
Kaside 9
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Rabb'im, Seni bilinmesi gereken ölçüde bilip tanıyamadık." hadisine iktibastır.

ʿİbādetde ḳuṣūruñ var ise düş mā ʿabednāke
ʿİbādın ʿafv iden sulṭān-ı ʿālī-şāna ʿışḳ olsun

mā ʿalā-ehli’l-belā ille’l-belāġ:

1. **mā ʿalā-ehli’l-belā ille’l-belāġ:**
Gazel 179

Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
"Bela ehli üzerine düşen, bildirmektir." anlamına gelen Arapça ifade.

Çekdügüm ālāmı bildürdüm saña
Mā ʿalā-ehli'l-belā ille'l-belāġ

<u>mā ʿarefnādan:</u>

1. **mā ʿarefnādan:**-*dan*
Tahmis 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Rabb'im, Seni bilinmesi gereken ölçüde bilip tanıyamadık." hadisine iktibastır.

Ṣalma cismüñ rāh-ı ʿışḳ içre ḫaṭar ṭuyduñsa gel
Mā ʿarefnādan ḫabīr olmaz nebī vü ger velī

<u>mā ʿarefnāk:</u>

1. **mā ʿarefnāk:**
Kaside 9
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Rabb'im, Seni bilinmesi gereken ölçüde bilip tanıyamadık." hadisine iktibastır.

Vücūduñ mā ʿarefnāk içre mahv it maʿrifet kesb it
Maʿārifden dem uran ṣāḥib-i ʿirfāna ʿışḳ olsun

<u>mā vü bīm:</u>

1. **mā vü bīm:**
Mesnevi 11
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Korku ve gözyaşı.

Cān u dilüñ ḥırzı içün ehl-i bīm
Evveli vü āḫiri dir mā vü bīm

<u>maʿāni vü ʿışḳ:</u>

1. **maʿāni vü ʿışḳ:**
Gazel 181
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mana ve aşk.

Kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür maʿāni vü ʿışḳ
Ne ḥikmet oḳuyan añlar anı ne naḥv u ne ṣarf

<u>maʿārif:</u>

1. **maʿārifden:**-*den*
Kaside 9
Mısra: **58**
İlim, irfan, kültür.

Vücūduñ mā ʿarefnāk içre mahv it maʿrifet kesb it
Maʿārifden dem uran ṣāḥib-i ʿirfāna ʿışḳ olsun

<u>maʿārif ʿār ile ḥāṣıl olımaz:</u>

1. **maʿārif ʿār ile ḥāṣıl olımaz:**
Beyit 144
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Utanma ile ilim hâsıl olmaz: Çekinip utanarak ilim öğrenilmez.

Taḥṣīl-i kemāl itmege ʿār eyleme ʿārif
Ḥāṣıl olımaz ḥāṣılı ʿār ile maʿārif

<u>maʿārif bārgāhınuñ ḫarīmi:</u>

1. **maʿārif bārgāhınuñ ḫarīmi:**
Gazel 448
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İrfan dergâhının avlusu.

Maʿārif bārgāhınuñ ḫarīmi
ʿAdū-yı ehl-i ʿirfānuñ ġarīmi

<u>maʿārif ṣāḥibiyüm:</u>

1. **maʿārif ṣāḥibiyüm:**-*y, -üm*
Gazel 65
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Marifet sahibi, ilim sahibi, arif (kimse).

Kemāl ehli maʿārif ṣāḥibiyüm diyü lāf urmaḳ
Ḳabūlī ʿālem-ārālıḳ degül ʿālem aralıḳdur

<u>maʿārifden suʾāl eyle:</u>

1. **maʿārifden suʾāl eyle:**
Gazel 496

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Kâmil insana) İlim ve irfandan soru sormak.

Meyüñ keyfiyyetin bir merd-i ʿārifden suʾāl eyle
Kemāl ehlini bulduḳca maʿārifden suʾāl eyle

maʿāş:

1. **maʿāşum:**-*um*
Gazel 187
Mısra: **4**
Yaşayış, geçim, dirlik, rızık.

Ẕevḳümüz gūşesidür gūşe-i laʿlüñ ammā
Şimdi ḫ∨ān-ı ġam-ı hecr oldı maʿāşum bu da ẕevḳ

maʿbed ü secdegeh:

1. **maʿbed ü secdegeh:**
Gazel 415
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mabet ve secdegâh.

Mescid ü ḫānḳah yekī maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār yekī suḫan yekī

maʿbed-i zībā ḳıldı:

1. **maʿbed-i zībā ḳıldı:**-*dı*
Tarih 11
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gösterişli cami yapmak. II Kazasker Monla Ahmed'in cami yaptırması.

Yapdı bir mescid-i ʿālī ki ʿadīli nādir
Ḳıldı bir maʿbed-i zībā ki ʿadīmü'l-emsāl

maʿber:

1. **maʿber:**
Kaside 6
Mısra: **59**
Köprü, geçit.

Kenār-ı ẕevḳ u ṣafāya belāyımış maʿber
Ṣafā murād idinen çoḳ belālara uġrar

mā-beyn:

1. **mā-beynümüz:**-*ümüz*
Gazel 158
Mısra: **2**
İki şeyin arası, orta. II Bir topluluk ortamında yer alma.

Vāʿiẓā yoḳ yire niçün ṭırmalarsın beynümüz
Eskidendür zāhid-i zerrāḳ ile mā-beynümüz

2. **mā-beynümüz:**-*ümüz*
Gazel 158
Mısra: **10**
İki şeyin arası, orta. II Bir topluluk ortamında yer alma.

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle var mā-beynümüz

3. **mā-beynümüzde:**-*ümüz, -de*
Gazel 349
Mısra: **10**
İki şeyin arası, orta. II Bir topluluk ortamında yer alma.

Ḥaşr olmaz isek ey yüzi gül bezm-i ……
Mā-beynümüzde ḳala bu ḥasret ḳıyāmete

mābeyn-i ḥaḳḳ u bāṭıl:

1. **mābeyn-i ḥaḳḳ u bāṭıl:**--*i*
Kaside 3
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Hak ve batıl arası.

Ṭāʿat ki sāʿatinde olmaya cürm olurmış
Metrūk olur ḳalurmış mābeyn-i ḥaḳḳ u bāṭıl

mā-cerā:

1. **mā-cerā:**
Tahmis 12
Mısra: **22**
Macera, serüven. II İnsan ömrü, yaşanmışlıklar.

Bir gün āgāh olmaduḳ dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye müncer olur bu mā-cerā

mā-cerā-yı ʿışḳ:

1. **mā-cerā-yı ʿışḳ:**
Gazel 352
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk macerası. II Aşk.

Mā-cerā-yı ʿışḳ ile aḳmazdı cūy-ı eşkümüz
Dil-berüñ bu ḳāʿide yanında cārī olmasa

maʿcūn-ı lebüñ:

1. **maʿcūn-ı lebüñ:**-*üñ*
Gazel 31
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Dudağının lezzeti.

Maʿcūn-ı lebüñ nūş-ı ġamuñ ẕevḳini virmez
Virür mi meyüñ şevḳini keyfiyyet-i pür-şaʿs

mādām:

1. **mādām:**
Kaside 4
Mısra: **50**
Madem, çünkü.

Līk maʿḳūle rıżā virmedi erbāb-ı hücūm
Didiler gitmezüz ol gitmez aradan mādām

māde:

1. **māde:**
Mesnevi 7
Mısra: **76**
Dişi, kadın.

Ne bilsün noḳta-i pür-kārı sāde
Ṭuyar mı nükte-i merdānı māde

māde-i şehvet ü ġażabdan:

1. **māde-i şehvet ü ġażabdan:**-*dan*
Diğer 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Arzu ve gazap midesi. II Yerme, eleştiri.

fāyıż u lāyıḥ olmış kelimāt ise ol medḥdür Ve eger māde-i şehvet ü ġażabdan ṣādır u mütebādir olan kelām ise aña ẕem diyü tesmiye itmişlerdür

maʿdelet:

1. **maʿdelete:**-*e*
Müseddes 4
Mısra: **9**
Adalet, hakkaniyet.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfatuñ maʿdelete ḳābil iken
Bu ʿacebdür ki özüñ pādşeh-i ʿādil iken

maʿden-i ʿilm:

1. **maʿden-i ʿilm:**
Mesnevi 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İlim kaynağı. II Devrin padişahı.

Menbaʿ-ı fażl u mecmaʿ-ı fużalā
Maʿden-i ʿilm ü merciʿ-i ulemā

māder -i men:

1. **māder -i men:**
Tarih 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Benim annem.

Çün māder -i men mürde şud
Cāyeş buved bāġ-ı İrem

māder-i pīr-i eyyām:

1. **māder-i pīr-i eyyām:**
Kaside 4
Mısra: **154**
Kelime Tipi: -
Zamanın ihtiyar annesi. II Felek.

Ṭoġmadın mihr-i cihāntāb neler ṭoġa daḫı
Ḫayliden yükli ṭurur māder-i pīr-i eyyām

mādiḥ-i zāt-ı ḥudādur:

1. **mādiḥ-i ẕāt-ı ḥudādur:**-*dur*
Tuyuğ 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Allah'ın zatını öven, metheden (şey). II Hamdele.

Şuḳḳa-i ḥamd-i livādur ḥamdele

Mādiḥ-i ẕāt-ı Ḫudādur ḥamdele

maʿdūm:

1. **maʿdūm:**
Gazel 231
Mısra: **9**
Var olmayan (şey), yok.

Ḥużūruñda ġaraż maʿdūm ḳapuñda ʿivaż meẕmūm
Muʿayyendür yanuñda her kişinüñ şānı sulṭānum

maʿdūm olan:

1. **maʿdūm olan:**
Gazel 361
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yok olan, var olmayan (şey). II Sevgilinin yok denecek kadar küçük ağzı.

Kimse dehān-ı dil-bere mevcūddur dimez
Maʿdūm olan vücūda gelür mi gümān ile

mā-fāt:

1. **mā-fāta:**-*a*
Gazel 110
Mısra: **10**
Elden giden, yiten, kaybedilen (şey).

ʿĀḳıbet gözle Ḳabūlī işüñ encāmına baḳ
Vāḳıf-ı ḥāl olıgör eyleme mā-fāta naẓar

mā-fi'ż-żamīrin ʿarż eyledi:

1. **mā-fi'ż-żamīrin ʿarż eyledi:**-*di*
Gazel 254
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Gönülde saklı olanı arz etmek, içini dökmek, hâlini bildirmek.

Biraz cenābuña mā-fi'ż-żamīrin eyledi ʿarż
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şeh-i ʿālem

maġlūb:

1. **maġlūb:**
Tarih 17
Mısra: **36**
Yenik düşmüş, yenilmiş.

Çü dīdem tu-rā ḥurrem ez-yümn-i manṣıb
Feraḥ ġālib āmed be-dil ġuṣṣa maġlūb

maġlūb itdürür:

1. **maġlūb itdürür:**-*ür*
Gazel 71
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mağlup ettirmek, kaybettirmek, yenilmesini sağlamak.

Ġālib iken bir zamān nā-merde maġlūb itdürür
Pādşāh iken esīr-i gūşe-i zindān ider

maġlūletun:

1. **maġlūletun:**
Beyit 197
Mısra: **2**
Bağlanmış.

Cilduhu meclūd bi'l-ḥaddi'l-ḥadīd
Ve eyādīhi maġlūletun bi'l-ḥadīd

maġrūr olmasun:

1. **maġrūr olmasun:**-*ma, -sun*
Diğer 2
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Gururlanmak, büyüklenmek, böbürlenmek, kibirlenmek.

Devlet-i dünyāya maġrūr olmasun ʿāḳil olan
Ey benüm ʿaks-i murādum üzre devr iden cihān

maġrūr olup:

1. **maġrūr olup:**-*up*
Beyit 222
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mağrur olmak, gururlanmak, kibirlenmek, kendini beğenmek.

Kām ile maġrūr olup ṭaʿn itmezüz kāmillere

Cāh ile mesrūr olup ḳarışmazuz cāhillere

maġżūb-ı sulṭān eyledüñ:

1. **maġżūb-ı sulṭān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sultanın gazabına uğratmak.

Ḥażret-i Yūsuf gibi mebġūż-ı iḫvān eyledüñ
Bende-i maḳbūl iken maġżūb-ı sulṭān eyledüñ

māh:

1. **māh:**
Gazel 15
Mısra: **3**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Issı yüzli ısıcaḳ sözlü güzeldür gerçi māh
Yüzi yirde meskenet ehli muḥibbüñdür türāb

2. **māh:**
Gazel 218
Mısra: **2**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

ʿArż-ı cemāl eyle dil-i ẕerrevāra gel
Ey māh gün yüzüñ görelüm āşkāra gel

3. **māh:**
Gazel 380
Mısra: **7**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Sen māh ile barışmadı diyü sitāremüz
Sögdüm bu gice ṣubḥa dek ey meh sitāreye

4. **māhı:**-*ı*
Gazel 35
Mısra: **3**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay.

Rūyuña kimse māhı beñzedemez
Nāḳışa diyemez miṣāl-i ṣaḥīḥ

5. **māha:**-*a*
Gazel 44
Mısra: **1**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay.

Ol ki māha nūr u fer tevcīh idüp rū ḳoymış ad
Nūrdan bir nūn peydā ḳılmış ebrū ḳoymış ad

6. **māha:**-*a*
Gazel 75
Mısra: **15**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay.

Her ne māha nihān ise mihrüm
Gün gibi saña hep ʿayān dil-ber

7. **māh:**
Gazel 187
Mısra: **8**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay.

Ṭaʿn u teşnīʿ-i ʿadū ʿavʿav-ı kelb-i kūyuñ
Kūyuña varmaġa ey māh beni eyledi ʿavḳ

8. **māhı:**-*ı*
Terci-bend 2
Mısra: **3**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay.

Māhı bedr itdüm seḥābın keşf idüp
Cismi çāk itdüm ḥicābın keşf idüp

9. **māh:**
Gazel 360
Mısra: **14**
Yılın on iki

bölümünün her birine verilen ad, ay.

Geç bu hevādan yola gel ey gönül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

māh ile mihri:

1. **māh ile mihri:**-*i*
Gazel 409
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Ay ve Güneş. II Ay ve güneş gibi parlak ve göz alıcı sevgili.

Alduñ elden o māh ile mihri
Beni mi gördüñ ey felek beni mi

maḥabbet:

1. **maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 1
Mısra: **12**
Aşk, sevgi, muhabbet.

Ḳabūlī nā-murāduñ bir murādı yoḳ cenābuñdan
Maḥabbetdür murādı ġayrı ḥālet añlama cānā

2. **maḥabbet:**
Gazel 12
Mısra: **5**
Aşk, sevgi, muhabbet.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

3. **maḥabbet:**
Gazel 23
Mısra: **1**
Aşk, sevgi, muhabbet.

Maḥabbet cāna kār itdi be-ġayet
ʿİnāyet eyle sulṭānum ʿināyet

4. **maḥabbet:**
Gazel 170
Mısra: **3**
Aşk, sevgi, muhabbet.

Küsdükce gerçi dil-ber efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsme ki ayru barış

5. **maḥabbetden:**-*den*
Gazel 352
Mısra: **7**
Aşk, sevgi, muhabbet.

İḫtiyārıyla maḥabbetden ferāġ eylerdi dil
Giderek ʿışḳ u maḥabbet ıżṭırārī olmasa

6. **maḥabbeti:**-*i*
Mesnevi 2
Mısra: **43**
Aşk, sevgi, muhabbet.

Nice çıḳsun maḥabbeti dilden
Cüz'-i īmān imiş çü ḥubb-ı vaṭan

7. **maḥabbet:**
Müseddes 3
Mısra: **19**
Aşk, sevgi, muhabbet.

Maḥabbet ey göñül miḥnetsüz olmaz
Saʿādet ādeme himmetsüz olmaz

8. **maḥabbetüñ:**-*üñ*
Şarkı 2
Mısra: **17**
Aşk, sevgi, muhabbet.

Maḥabbetüñ gizlü durur cānumda
Yoluñda ölmek saʿādet yanumda

maḥabbet ʿāşıḳı:

1. **maḥabbet ʿāşıḳı:**
Gazel 256
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Muhabbet âşığı.

Maḥabbet ʿāşıḳı bir ʿāleme īṣāl ider k'anda
Feraḥ bir laḥẓa ārām idecek yir bulamaz ġam hem

maḥabbet ehline ʿazāb iden:

1. **maḥabbet ehline ʿazg̲āb iden:**
Gazel 53
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âşıklara azap eden, eziyet veren (şey). II Zahit.

Cehennemdür ʿadūnuñ ṣoḥbeti ḳaṭʿā dili ṭurmaz
Maḥabbet ehline zīrā ʿazg̲āb iden zebānīdür

mahabbet ehline uymaḳdur:

1. **mahabbet ehline uymaḳdur:**-*maḳ, -dur*
Gazel 16
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ehline uymak, âşıkların yolundan gitmek.

Ṭarīḳ-i ʿışḳa gel ey ṣūfi eyleme inkār
Mahabbet ehline uymaḳdur evvelā mezheb

maḥabbet ehlinüñ beñzini:

1. **maḥabbet ehlinüñ beñzini:**-*n, -i*
Gazel 352
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk ehlinin benzi, âşıkların yüzü.

Beñzini nice ṣarardurdı maḥabbet ehlinüñ
Derd-i ʿışḳ-ı dil-rübā ʿuşşāḳa ṭārī olmasa

maḥabbet ehlinüñ yārini:

1. **maḥabbet ehlinüñ yārini:**-*n, -i*
Gazel 301
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Âşıkların sevgili.

Ṣīve-i ʿışḳ u maḥabbetdür maḥabbet ehlinüñ
Yārini aġyār idüp aġyārını aʿdā ḳılan

maḥabbet yolıdur:

1. **maḥabbet yolıdur:**-*dur*
Gazel 508
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhabbet yolu, sevgi yolu. II Aşk.

Ḳoyup ʿışḳı āḫer yola olma z̲āhib
Maḥabbet yolıdur eṣaḥḥ-ı mez̲āhib

maḥabbetden ḥarāret kesb iden sūzāna:

1. **maḥabbetden ḥarāret kesb iden sūzāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Muhabbetten şevk alan ızdıraplı (derviş).

Düşüp bir ocaġa teslīm olan aḥbāba yüz taḥsīn
Maḥabbetden ḥarāret kesb iden sūzāna ʿışḳ olsun

maḥabbeti nārın yaḳdum:

1. **maḥabbeti nārın yaḳdum:**-*du, -m*
Gazel 138
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşini yakmak. II Âşık olmak, sevgiliye gönülden bağlanmak.

Dilde yaḳdum maḥabbeti nārın
Böyle nārin nigārı kim sevmez

maḥabbet-nāme peydā idüp:

1. **maḥabbet-nāme peydā idüp:**-*üp*
Gazel 238
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk mektubu yazmak.

Kebūter gibi murġ-ı cānı kūy-ı yāre gönderdüm
Maḥabbet-nāme peydā idüp aña perr ü bāl itdüm

maḥal:

1. **maḥal:**
Gazel 63
Mısra: **7**
Yer, mekan, mevki.

Sarāy-ı ʿālem-i fānīde
herkes bir maḥal gözler
Niçe şāh-ı muʿaẓẓamdan
yirinde bir gedā yegdür

2. **maḥal:**
Gazel 220
Mısra: **2**
Yeridir, uygundur.

Añılur nāmuñ maḥall-i
merḥametde nā-maḥal
Nā-maḥal bir derde
düşdüñ ey gönül dirler
maḥal

3. **maḥal:**
Tarih 11
Mısra: **13**
Yeridir, uygundur.

Bir ʿamel itdi ki yolında
ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde
ki aḳrānı muḥāl

maḥal görme:

1. **maḥal görme:**-*me*
Gazel 233
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yer olarak görmek. II Uygun görmek, münasip bulmak.

Merdāne gelüp gönlüñ
beklerse nola gönlüm
Nā-merde maḥal görme
meydānuñı sulṭānum

maḥal oldı:

1. **maḥal oldı:**-*dı*
Tarih 11
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yer olmak, mahal olmak.

Bir ʿamel itdi ki yolında
ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde
ki aḳrānı muḥāl

maḥall:

1. **maḥallinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 119
Mısra: **10**
(Sevgilinin bulunduğu) Yer, mekan, mahal, mevki. II Mahallinde: "Yeri geldiğinde, uygun olduğunda" anlamlarına gelen ifade.

Ḳabūlī iki sözle yāre
maḳṣūdum edā itdüm
Maḥallinde iki söz bir
bütün dīvāndan yegdür

2. **maḥallinde:**-*i, -n, -de*
Tarih 11
Mısra: **14**
Yeri geldiğinde, uygun olduğunda.

Bir ʿamel itdi ki yolında
ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde
ki aḳrānı muḥāl

maḥalle:

1. **maḥalleñ:**-*ñ*
Gazel 5
Mısra: **1**
Bir şehrin veya bir kasabanın bölündüğü parçalardan her biri. II Sevgilinin mahallesi.

Fetīl-i ʿışḳa maḥalleñ
maḳām-ı rāḥat ola
Şehīd-i tīġ-i belādur
ṭuraġı cennet ola

2. **maḥalleñde:**-*ñ, -de*
Gazel 130
Mısra: **7**
Bir şehrin veya bir kasabanın bölündüğü parçalardan her biri. II Sevgilinin mahallesi.

Ḳoma aġyārı maḥalleñde
eyā ḫūr-likā
Ṭurmasun cennet-i
kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

maḥalleñ itlerine:

1. **maḥalleñ itlerine:**-*n, -e*
Gazel 400
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mahallenin köpekleri. II Sevgilinin mahallesinde bulunan rakip.

ʿĪd-i aḍḥā-yı viṣālüñde
fedā ḳıldum seri
Hep maḥalleñ itlerine
degdi ḳurbān pāresi

maḥalli düşdi:

1. **maḥalli düşdi:**-*di*
Tahmis 10
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Uygun zamanda olmak, yerinde olmak.

Maḥalli düşdi añdum ḥāl-i Bali
Ayıḳla olmadı vaṣl iḥtimāli

maḥall-i ʿibādet:

1. **maḥall-i ʿibādet:**
Tarih 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İbadet etme yeri.

Yitişdi çünki tamāma Ḳabūli tārīḫin
Didüm maḥall-i ʿibādet maḳām-ı İbrāhīm

maḥall-i merḥamet:

1. **maḥall-i merḥamet:**
Gazel 61
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Merhamet yeri. II Merhamet, acıma.

Beni öldürdi ġayret ġayrı terk et bendeñi gözet
Maḥall-i merḥamet vaḳt-i ḥamiyyet cāy-ı ʿizzetdür

maḥall-i merḥametde:

1. **maḥall-i merḥametde:**-*de*
Gazel 220
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Merhamet yeri.

Añılur nāmuñ maḥall-i merḥametde nā-maḥal
Nā-maḥal bir derde düşdüñ ey göñül dirler maḥal

maḥall-i merḥametdür:

1. **maḥall-i merḥametdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Merhamet yeri.

Ḳuluñdur ol ḳapunuñ bende-i fermānı sulṭānum
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

2. **maḥall-i merḥametdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Merhamet yeri.

Ḳapuñda bu ḳuluñ da bī-ġaraż bir ṭoġrı çākerdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

3. **maḥall-i merḥametdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Merhamet yeri.

Ḳuluñ üftādedür ammā sezāvār-ı ʿināyetdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

4. **maḥall-i merḥametdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Merhamet yeri.

Ḳuluñdur bu dil-i şeydā eger dirseñ benüm nemsin
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

5. **maḥall-i merḥametdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Merhamet yeri.

Dil-i bī-çārenüñ luṭf eyle bir derdine dermān it
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

6. **maḥall-i merḥametdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Merhamet yeri.

Ḳuluñdur eski bendeñdür ġarībüñ derdmendüñdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

maḥall-i tāc-ı ʿizzetsin:

1. **maḥall-i tāc-ı ʿizzetsin:**-*sin*

Gazel 411
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Yüce tacın layığı. II Paşa.

Maḥall-i tāc-ı ʿizzetsin sezāvār-ı saʿādetsin
Müsellemdür saña āyīn-i şāhī ṭavr-ı ʿOs̱mānī

maḥallin bilmeyüp:

1. **maḥallin bilmeyüp:**-*me, -y, -üp*
Mesnevi 7
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Yerini bilmek. II Haddini bilmek.

Maḥallin bilmeyüp eyler nizāʿı
Şehenşāh emrine yoḳ ittibāʿı

mā-ḥaṣal:

1. **mā-ḥaṣal:**
Gazel 184
Mısra: **2**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḫāne-i ʿālemde her şaḫṣa açılmaz bāb-ı ʿışḳ
Rūşen itmez mā-ḥaṣal her ḫāneyi mehtāb-ı ʿışḳ

2. **mā-ḥaṣal:**
Gazel 228
Mısra: **10**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ẕevḳ ü şādīden Ḳabūlī yoḳ gibi nām u nişān
Cān u dilden mā-ḥaṣal eksük degül her gāh ġam

3. **mā-ḥaṣal:**
Gazel 368
Mısra: **4**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

ʿAdū kām almasa rām olmasa ʿālemde her güle
Aña sevmek sevilmek mā-ḥaṣal emr-i muḥāl olsa

4. **mā-ḥaṣal:**
Gazel 478
Mısra: **2**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Tīġini ḫande ile yār ḳınından çıḳarur
Mā-ḥaṣal ṭatlu dil ılanı ininden çıḳarur

mā-ḥażar:

1. **mā-ḥażarı:**-*ı*
Gazel 408
Mısra: **8**
Önceden hazır olan, hâli hazırda mevcut olan (şey).

Dilde ġam dīdede nem ḳanda ise ḫāżırumuz
Zād-ı rāh-ı sefer āmāde şehā mā-ḥażarı

2. **mā-ḥażar:**
Kaside 10
Mısra: **11**
Önceden hazır olan, hâli hazırda mevcut olan (şey).

Ālet-i ḥüsn ü bahā ḫāżır müheyyā mā-ḥażar
Māh-ı nev ḳaşlu ḳurıcaḳ şaçlu bir ḳavlaḳ dede

maḥbūb:

1. **maḥbūb:**
Gazel 516
Mısra: **4**
Sevilen (kimse), sevgili.

Pādişāhum başumı kes tīġuñ ile rāżıyam
Senden artuḳ dünyede maḥbūb efendüm var ise

maḥbūs-ı zindān olmamış:

1. **maḥbūs-ı zindān olmamış:**-*ma, -mış*
Gazel 169
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Zindana hapsedilmiş olmak. II Belli bir yerde mahsur kalmak. II Hazreti Yusuf'a telmihte bulunulmuştur.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

maḥcūb:

1. **maḥcūb:**
Tarih 17
Mısra: **26**
Örtülü, kapalı (şey).

Kerem ber-tu lāzım ʿaṭā ber-tu vācib
Ki mī-dānī ḳader ġarībān maḥcūb

<u>māhdan enver māha beñzer:</u>

1. **māhdan enver māha beñzer:**-*r*
Gazel 411
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ay'dan daha fazla parlak ve aydınlık olmak.

Nice altun nice zer māha beñzer māhdan enver
Żiyāda māt ider her birisi mihr-i dıraḫşānı

<u>maḫfī:</u>

1. **maḫfī:**
Gazel 264
Mısra: **6**
Gizli, saklı.

Ḫāk-i rehüñi kuḥl iderüz dīde-i cāna
Maḫfī degül aḥvālümüz erbāb-ı naẓardan

<u>maḫfīce:</u>

1. **maḫfīce:**
Beyit 17
Mısra: **1**
Gizlice, habersiz.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

<u>maḥfil-i dīne:</u>

1. **maḥfil-i dīne:**-*e*
Mesnevi 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Din mahfili. II Şeri konularda toplanılan yer, mahkeme.

Meclis-i şerʿ ü maḥfil-i dīne
Şirʿa-i mefḫarü'n-nebiyyīne

<u>māh-ı ʿālem-tāba:</u>

1. **māh-ı ʿālem-tāba:**-*a*
Gazel 62
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tüm dünyayı aydınlatan Ay. II Sevgili.

Dürr-i mengūşuñ bināgūşuñda ey bedr-i tamām
Māh-ı ʿālem-tāba beñzer kim sühā yanındadur

<u>māh-i bülend-menzil-i hurşīd-rūy-i mā:</u>

1. **māh-i bülend-menzil-i ḫurşīd-rūy-i mā:**
Gazel 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güneş yüzlü, yüksek yerde duran Ay'ımız. II Sevgili.

Māh-i bülend-menzil-i ḫurşīd-rūy-i mā
Ḫurşīd-i māh-peyker-i ṭalʿat-nümā-yi mā

<u>māh-ı burc-ı şeref:</u>

1. **māh-ı burc-ı şeref:**
Tarih 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şeref burcunun ayı. II Yüce mertebede bulunan Siyavuş Paşa.

Bi-ḥamdi'llah ol māh-ı burc-ı şeref
O tābende necm-i sipihr-iḳtidār

2. **māh-ı burc-ı şeref:**
Mesnevi 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şeref burcunun ayı. II Devrin padişahı.

Şāh-ı ʿālī-tebār u ʿālī-ḳadr
Māh-ı burc-ı şeref refīʿü'ṣ-ṣadr

<u>māh-ı cemālin:</u>

1. **māh-ı cemālin:**-*i*, -*n*
Gazel 171
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ay (gibi) yüz. II Sevgilinin ay gibi beyaz ve parlak yüzü.

Ḳabūlī bir Ḥişārī nev-cüvāna mübtelā olmış
Meger māh-ı cemālin mā-verā-yı sūrdan görmiş

māh-ı ġam:

1. **māh-ı ġam:**
Gazel 228
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keder ayı. II Âşığın gönlündeki dert, keder.

Sīneden dāġum nümāyān oldı ey dil nā-gehān
Āsmān-ı evc-i miḥnetden görindi māh-ı ġam

māh-ı hilāl üzre ḥarf atan:

1. **māh-ı hilāl üzre ḥarf atan:**
Gazel 101
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hilalin üzerine harf yazan (şey). II Sevgilinin kaşlarının üzerine yazılan harf.

Ḥarf atan māh-ı hilāl üzre ḳaşuñ yālarıdur
Güneşe taʿne ḳılan şaʿşaʿa-i rūyuñdur

māh-ı mekkī:

1. **māh-ı mekkī:**
Mesnevi 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mekke'nin ayı. II Hazreti Muhammed.

Baʿd-i ḥamd-i Ḫudā ṣalāt-ı Nebī
Māh-ı Mekkī Muḥammed-i ʿArabī

māh-ı men:

1. **māh-ı men:**
Gazel 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Benim ayım. II Âşığın ay gibi parlak sevgilisi.

Māh-ı men āfet-i cihān şude'i
Mihr ü zer ān meh zi-cān şude'i

māh-ı münīre:

1. **māh-ı münīre:**-*e*
Gazel 240
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Parlak ay.

Māh-ı münīre gice üşüp leşker-i nücūm
Öykünme rūy-ı yāre diyü itdiler hücūm

māh-ı münīrüñ pīrāyesin:

1. **māh-ı münīrüñ pīrāyesin:**-*n*
Tarih 23
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Parlak ayın süsü. II Beylerbeyinin süsü ve gösterişi.

Ṣafā vü zīnet ile zīb ü ferle
Görüp pīrāyesin māh-ı münīrüñ

māh-ı nev:

1. **māh-ı nev:**
Beyit 72
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.

Ḳamerī yaḳa içre ʿārıż-ı yār
Berḳ urur māh-ı nev gibi her bār

2. **māh-ı nev:**
Gazel 126
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.

Biçerse ḥāṣıl-ı ʿömri ʿaceb mi
Felek dihḳān u māh-ı nev oraḳdur

3. **māh-ı nev:**
Gazel 175
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal. II Sevgilinin şekil itibariyle hilale benzeyen kaşları.

Ḳaşlaruñdur māh-ı nev şeb ṣaçlaruñ alnuñ güneş
Kākülüñ ṭayf-ı leyāl ü ruḫlaruñ eyyām-ı bīż

4. **māh-ı nev:**
Gazel 405
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.

Merātib-i felegi gör ki māh-ı nev mānend
Zamāna ṣaff-ı niʿāl itdi pīşgāhumuzı

5. **māh-ı nev:**
Kıt'a 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.

Rūz u şeb māh-ı nev gibi şāhum
Devletüñ rifʿatüñ ziyāde ola

6. **māh-ı nev:**
Gazel 400
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.

Māh-ı nev şanmañ ufuḳda egilürken pīr-i çarḫ
Dāmenine düşdi ḳoynından biraz nān pāresi

māh-ı nev ḳaşlu:

1. **māh-ı nev ḳaşlu:**
Şarkı 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hilal kaşlı (sevgili).

Yeşillere girmiş yār içlü ṭaşlu
Āfitāb yañaḳlu māh-ı nev ḳaşlu

2. **māh-ı nev ḳaşlu:**
Kaside 10
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hilal kaşlı (dede).

Ālet-i ḥüsn ü bahā ḫāżır müheyyā mā-ḥażar
Māh-ı nev ḳaşlu ḳurıcaḳ şaçlu bir ḳavlaḳ dede

māh-ı neve naẓar it:

1. **māh-ı neve naẓar it:**
Gazel 245
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hilale bakmak.

Ehl-i ṭāʿāte ʿibādāta meger dāl olmış
Naẓar it māh-ı neve ḳāmetini ḳılmış ḫam

māh-ı receb:

1. **māh-ı receb:**
Gazel 245
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Recep ayı. II Recep ayı: Hicri takvime göre yılın yedinci ayı, üç ayların başlangıcı ve haram aylardan biri olan ay.

Ḳanı bir māh-ı receb gibi dilā şehr-i şerīf
Ehl-i İslāma anuñ ḥürmeti olmışdur ehem

2. **māh-ı receb:**
Gazel 245
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Recep ayı. II Recep ayı: Hicri takvime göre yılın yedinci ayı, üç ayların başlangıcı ve haram aylardan biri olan ay.

Ferddür māh-ı receb kimseye olmaz maḥrem
Ḥarem-i ḥürmetine ʿārif iseñ olma aşem

māh-ı sipihr-ʿaẓamet:

1. **māh-ı sipihr-ʿaẓamet:**
Kaside 2
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü gibi azametli ay. II 3. Murad.

Şāh-ı Cemşīd-ṣıfat māh-ı sipihr-ʿaẓamet
Ḥażret-i Ḫān Murād ibn-i Selīm Ḫān-ı zamān

māh-ı tābānı:

1. **māh-ı tābānı:**-*ı*
Gazel 288
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Parlak ay.

Ṭulūʿ itdi ṣanur ʿālem ufuḳdan māh-ı tābānı
Görünse ey ḳamer-ṭalʿat cemālüñ ṭarf-ı bāmuñdan

māh-ı tābānuñ żiyāsın:

1. **māh-ı tābānuñ żiyāsın:**-*n*
Kaside 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Parlak ayın ışığı.

Didi ey ʿārif-i sırr-ı ḫafī pūşīde yir yoḳdur
Şeb-i muẓlim żiyāsın setr ider mi māh-ı tābānuñ

māh-ı tamām:

1. **māh-ı tamām:**
Gazel 239
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmış ay, dolunay.

ʿİzz ü cāh ile ṭuyılmaz güẕerān-ı eyyām
Gel faḳīre ṣor anuñ her güni bir māh-ı tamām

māh-ı ümīdüm:

1. **māh-ı ümīdüm:**-*üm*
Gazel 178
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ümit ayı. II Umut, beklenti.

Ḫusūf-ālūd idüp māh-ı ümīdüm kevkeb-i baḫtum
Belā burcında her şeb pür-nüḫūset eyleyen ṭāliʿ

māḥi-i ẓulm:

1. **māḥi-i ẓulm:**
Mesnevi 4
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Zulmü ortadan kaldıran (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Dādgār-ı gürūh-ı maẓlūmān
Māḥi-i ẓulm ü ḥāmi-i īmān

māhir:

1. **māhir:**
Mesnevi 5
Mısra: **67**
Becerikli, yetenekli, usta (kimse). II Kin ve fesatlıkta usta olan çavuş.

Kiẕb ü buġż u ḥasedde māhir imiş
Mü'mine buġż idici kāfir imiş

māhiyyāt:

1. **māhiyyāt:**
Kaside 7
Mısra: **28**
Mahiyetler, esaslar, hakikatler.

Baḥr-ı luṭfuñ ne ʿaceb āb-ı muṣaffādur kim
Anda taġyīr idemez fāʾidesin māhiyyāt

maḥkeme-i ibdāʿī:

1. **maḥkeme-i ibdāʿī:**
Gazel 431
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeni şeyler getiren mahkeme. II Allah'ın yoktan var etme gücü.

Ḥākim-i ḥaḳ şineved maḥkeme-i ibdāʿī
Tā ki şud cūy-ı ḳażāyāy-ı ḳażā-rā dāʿī

maḫmūd:

1. **maḫmūd:**
Tuyuğ 1
Mısra: **4**
Övülmüş, methedilmiş.

Evvelet der-ṣıḥḥat u der-ʿāfiyet
Āḫiret der-ʿāḳıbet maḫmūd bād

maḫmūr:

1. **maḫmūrlar:**-*lar*
Gazel 189
Mısra: **3**
İçkiden sersemlemiş, kendinden geçmiş (kimse). II Âşık.

Ḳalmadı bāde yatur evgār olup maḫmūrlar
Sāḳiyā mey-ḫānenüñ tenhālıġı var cān yoḳ

māh-peyker:

1. **māh-peykere:**-*e*
Gazel 204
Mısra: **1**
Ay yüzlü (sevgili).

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

2. **māh-peykerler:**-*ler*
Gazel 429
Mısra: **3**
Ay yüzlü (sevgili).

Māh-peykerler ḥicābından yüzine baḳamaz
Olmadı ol āftāba kimse daḫı rū-be-rūy

maḫreci çeküp bozma:

1. **maḫreci çeküp bozma:**-*ma*
Gazel 399
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mahreci çekip bozmak. II Kuran harflerinin çıkış yerlerindeki kaideye uymayarak Kuran'ın manasını değiştirmek.

Taḥrīf idüp ḥurūfı çeküp bozma maḫreci
Taġyīr-i aṣl …… ruvātuñ ʿibāreti

maḫrem:

1. **maḥrem:**
Gazel 443
Mısra: **4**
Dost, sırdaş. II Sevgilinin kederi.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

maḥrem it:

1. **maḥrem it:**
Tahmis 6
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gizlemek, saklamak.

Maḥrem it sırr-ı fuʾādı ʿışḳ ile
Çünki hem-demdür Murādī ʿışḳ ile

maḥrem ḳal:

1. **maḥrem ḳal:**
Terci-bend 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Dost kalmak, arkadaş olmak.

Sen de maḥrem ḳal ḳo adı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle ittiḥādı ʿışḳ ile

maḫrem ola:

1. **maḥrem ola:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tanıdık, bilindik olmak, dost olmak.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

maḫrem olmaz:

1. **maḥrem olmaz:**-*maz*
Gazel 245
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tanıdık, bilindik olmak, dost olmak. II Gizli olmak, saklanmak.

Ferddür māh-ı receb kimseye olmaz maḥrem
Ḥarem-i ḥürmetine ʿārif iseñ olma aṣem

maḫrem-i ʿışḳ:

1. **maḥrem-i ʿışḳ:**
Tahmis 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Aşk mahremi, aşk sırrı.

Kāşif-i esrār olan başmaz reh-i ʿışḳa ḳadem
Maḥrem-i ʿışḳ ol Ḳabūlī gibi çekme derd ü ġam

maḫrem-i rāz:

1. **maḥrem-i rāz:**
Gazel 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gizli sır. II Aşk.

Bir bezm-i ḫāṣa maḫrem-i rāz olagör k'anuñ
Sāḳīsi Cem terānegeri Şeyḫ-i Cām ola

maḥremin kıldı:

1. **maḥremin ḳıldı:**-*dı*
Tahmis 12
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mahrem kılmak, gizlemek.

Evc-i aʿlāya ʿurūc itdi yimez dünyā ġamın
Ṭāyirān-ı ʿālem-i lāhūt ḳıldı maḥremin

māh-rū:

1. **māh-rūdan:**-*dan*
Gazel 43
Mısra: **1**
Ay yüzlü (sevgili).

Sen māh-rūdan olmaz ise ger baʿīd ʿīd
Bulur ḫuceste-ṭāliʿ ü baḫt-ı saʿīd ʿīd

2. **māh-rūlarda:**-*lar, -da*
Gazel 368
Mısra: **9**
Ay yüzlü (sevgili).

Ḳabūlī māh-rūlarda viṣāle vaʿde olmasa
Dem-i vaṣl-ı dil-ārā her dem ü her māh u sāl olsa

3. **māh-rū:**
Tahmis 7
Mısra: **19**
Ay yüzlü (sevgili).

Aña ḳaldı kim dehānuñ yādına ey māh-rū
Başumuz alup ʿadem mülkine dek ʿazm ideyüz

māh-rūlaruñ her birisi:

1. **māh-rūlaruñ her birisi:**-*si*
Gazel 40
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlülerin her birisi. II Güzellerin her biri.

Sen gün gibi bedīd olıcaḳ māh-rūlaruñ
Her birisi nücūm gibi ola nā-bedīd

maḫrūm:

1. **maḫrūmuz:**-*uz*
Gazel 204
Mısra: **9**
Bir şeyden mahrum olan (kimse), yoksun.

Ḳabūli biz ikisinden de şimdi maḫrūmuz
Kimisi sīm ü zere kimi dil-bere mālik

maḫrūm idesin:

1. **maḫrūm idesin:**-*e, -sin*
Mesnevi 4
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Mahrum etmek, belli bir şeyden yoksun bırakmak.

Gelse nā-geh ḳapuña ben maẓlūm
Anı ḥāşā ki idesin maḥrūm

maḫrūm idüp:

1. **maḫrūm idüp:**-*üp*
Tahmis 9
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Mahrum etmek, belli bir şeyden yoksun bırakmak.

Bizi maḥrūm idüp yār ile hem-dem ḳılup aġyārı
Bu dehr-i bī-vefāda hem-dem-i aġyār idüp yāri

maḫrūm itme:

1. **maḫrūm itme:**-*me*
Mesnevi 5
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Mahrum etmek, belli bir şeyden yoksun bırakmak.

Nīk ü bed itme ḳullaruñ maḥrūm
Cümlenüñ ḥāli ḫod saña maʿlūm

2. **maḫrūm itme:**-*me*
Gazel 247
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mahrum etmek, belli bir şeyden yoksun bırakmak.

Ḳapuñda her ḳuluñ manṣıbda maḥrūm itme ben zārı

Cihānı ʿadl ile ṭoldur
ʿadālet eyle sulṭānum

maḥrūm olam:

1. **maḥrūm olam:**-*am*
Gazel 123
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mahrum olmak, bir şeye sahip olamamak, yoksun kalmak.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

maḥrūm olur:

1. **maḥrūm olur:**-*ur*
Kaside 3
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Mahrum olmak, bir şeye sahip olamamak, yoksun kalmak.

Ammā baña Ḳabūlīḫırmāna bāʿiş oldı
Maḥrūm olur olursa dānā bu semte dāḫil

2. **maḥrūm olur:**-*ur*
Mesnevi 3
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Mahrum olmak, bir şeye sahip olamamak, yoksun kalmak.

Dōstuñ düşmenüñ yiye ḫ∨ānuñ
Niye maḥrūm olur ṣenā-ḫ∨ānuñ

maḥrūr olmayınca:

1. **maḥrūr olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mahvolmak, çok üzülmek, perişan olmak.

Nār-ı ʿışḳuñ sīne maḥrūr olmayınca bilmedüm
Nūr-ı mihrüñ dīde bī-nūr olmayınca bilmedüm

maḥṣūl:

1. **maḥṣūli:**-*i*
Kıt'a 25
Mısra: **4**
Ürün, semere.

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

2. **maḥṣūlüm:**-*üm*
Mesnevi 2
Mısra: **61**
Ürün, semere.

Az eger çoḳ düşünce maḥṣūlüm
Her ne ḥāṣıl olursa maḳbūlüm

3. **maḥṣūl:**
Mesnevi 5
Mısra: **42**
Ürün, semere.

Didüm ey pīr her sözüñ maʿḳūl
Ḥāṣıl olur efendiye maḥṣūl

4. **maḥṣūl:**
Mesnevi 5
Mısra: **48**
Ürün, semere.

Ol ki paşa içündür ol maʿḳūl
Ser fedā yolına degül maḥṣūl

maḥṣūṣ:

1. **maḫṣūṣ:**
Gazel 172
Mısra: **3**
Bir kimse için ayrılmış, özel (şey).

Ḫuṣūṣumuz size maḫṣūṣ iken neden şāhum
Kemāl-i luṭfuñuz aġyāra idesiz taḫṣīṣ

2. **maḫṣūṣ:**
Gazel 173
Mısra: **1**
Bir kimse için ayrılmış, özel (şey).

Ṭarāvet zülf-i sünbül-sāña maḫṣūṣ
Leṭāfet ḫod ezelden saña maḫṣūṣ

3. **maḫṣūṣ:**
Gazel 173
Mısra: **2**
Bir kimse için ayrılmış, özel (şey).

Ṭarāvet zülf-i sünbül-sāña maḫṣūṣ
Leṭāfet ḫod ezelden saña maḫṣūṣ

4. **maḫṣūṣ:**
Gazel 173
Mısra: **4**
Bir kimse için ayrılmış, özel (şey).

Melāḥat ʿārıż-ı zībāña mensūb
Güzellik ṭalʿat-ı ġarrāña maḫṣūṣ

5. **maḫṣūṣ:**
Gazel 173
Mısra: **6**
Bir kimse için ayrılmış, özel (şey).

Ḥalāvet laʿl-i şekkerḫāña muḫtaṣ
Tekellüm ṭūṭi-i gūyāña maḫṣūṣ

6. **maḫṣūṣ:**
Gazel 173
Mısra: **8**
Bir kimse için ayrılmış, özel (şey).

Tebessüm ġonça-i ḫoş-būña lāyıḳ
Ġamuñla nāle ḳılmaḳ baña maḫṣūṣ

7. **maḫṣūṣ:**
Gazel 173
Mısra: **10**
Bir kimse için ayrılmış, özel (şey).

Ḳabūlī aġlamaḳ gülmek muḥaṣṣal
Biri saña birisi baña maḫṣūṣ

8. **maḫṣūṣdur:**-*dur*
Gazel 463
Mısra: **4**
Bir kimse için ayrılmış, özel (şey).

Muḳayyeddür göñül zülfüñle cānā
Saña maḫṣūṣdur muṭlaḳ degüldür

9. **maḫṣūṣ:**
Gazel 495
Mısra: **3**
Bir kimse için ayrılmış, özel (şey).

Ġam u derd ü belā ʿuṣṣāḳa maḫṣūṣ
Ġurūr-ı şādmānī saña mensūb

<u>māhtābuñ güzelligi:</u>

1. **māhtābuñ güzelligi:**
Beyit 73
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mehtabın güzelliği.

Sīnesin nāzikāne açdı nigār
Māhtābuñ ʿaceb güzelligi var

<u>maʿhūd:</u>

1. **maʿhūdı:**-*ı*
Gazel 226
Mısra: **2**
Söz, ahit, vadedilen söz.

Beni aḳrān arasında ser-efrāz eyle sulṭānum
Zamānı geçmedin maʿhūdı ifrāz eyle sulṭānum

<u>māhuñ dili:</u>

1. **māhuñ dili:**
Gazel 241
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü sevgilinin gönlü.

Dār-ı zülfinden o māhuñ dili yab yab çekelüm
Ḫalḳa-i kākül-i pür-müşg-i Ḫotenden geçelüm

<u>māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından:</u>

1. **māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 67
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayın güneş (gibi) parlaklığı. II Sevgilinin güneş gibi parlak ve göz alıcı yüzü.

Ne bir māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından ferāġum var
Ne bir ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına saʿy-i cemīlüm var

mā-hüve'l-vāḳiʿ:

1. **mā-hüve'l-vāḳiʿ:**
Mesnevi 6
Mısra: **45**
Vaki olmak, vuku bulmak, gerçekleşmek.

Ruḳʿa-i naḳl mā-hüve'l-vāḳiʿ
Ḥurriret fi'r-rebīʿ fi'r-rābiʿ

mā-hüve't-taḥḳīḳ:

1. **mā-hüve't-taḥḳīḳ:**
Mesnevi 6
Mısra: **49**
Onun (davanın) incelenmesi, tahkik edilmesi.

Baʿde taḥrīri mā-hüve't-taḥḳīḳ
Dādemeş dest-i şāhidān tevfīḳ

māhveş:

1. **māhveş:**
Tarih 14
Mısra: **7**
Ay gibi.

Māhveş ḳadr u şeref taḥṣīl ider
Kim ki anda bir gice mihmān ola

māhveşüñ kaşı kemānı:

1. **māhveşüñ ḳaşı kemānı:**
Gazel 317
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aya benzeyenin kaşı kemanı. II Sevgilinin yay gibi kaşları.

Tīr-i dil-dūzı ciger delse ʿaceb mi çaġadaḳ
Yegdür ol māhveşüñ ḳaşı kemānı çaġadan

maḥv-ı ṣırf itme:

1. **maḥv-ı ṣırf itme:**-*me*
Gazel 324
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tamamen yok etmek, ortadan kaldırmak.

Ṣūfiyā aduñ añılsun dir iseñ ʿanḳāveş
Maḥv-ı ṣırf itme ʿanā içre vücūduñ ḳāfın

maḥv-ı vücūd iderse:

1. **maḥv-ı vücūd iderse:**-*er, -se*
Gazel 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Varlığını yok etmek.

Maḥv-ı vücūd iderse eger yana yana dil
Meclisde şemʿ-i bezm aña ḳāyim-makām ola

maḫżā:

1. **maḫżā:**
Gazel 60
Mısra: **4**
Ancak, sadece, yalnızca, sırf.

Ḳapuñda ḫıdmet itmek ḳadre irişmek ḳadar vardur
Taʿayyün bulmaḳ aʿyān içre maḫżā ʿayn-ı ʿizzetdür

2. **maḫżā:**
Gazel 174
Mısra: **2**
Ancak, sadece, yalnızca, sırf.

Vefā itmemekden cefā mı ġaraż
Bize yoḫsa maḫżā eẕā mı ġaraż

3. **maḫżā:**
Kaside 4
Mısra: **71**
Ancak, sadece, yalnızca, sırf.

İntiḳām almaġadur ḳaṣdumuz andan maḫżā
Ġayrı bir nesne gerekmez bize ey şāh-ı benām

4. **maḫżā:**
Kaside 4
Mısra: **145**
Ancak, sadece, yalnızca, sırf.

İrdi iş ġāyete hengāme ṭaġıldı maḥżā
Eyleyen buldı bulan aldı olan oldı tamām

maḥzen-i dilde:

1. **maḥzen-i dilde:**-*de*
Tahmis 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül mahzeni. II Gönül.

Maḥzen-i dilde sırr-ı cānı ḳodı
Kendü dilleşdi hem-zebānı ḳodı

maḥzen-i sīne:

1. **maḥzen-i sīne:**
Gazel 145
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül mahzeni. II Âşığın gönlü.

Genc-i ġam ile ṭopṭoludur maḥzen-i sīne
Vīrāne-ṣıfat anuñ içün ḫāne-ḫarābuz

maḥż-ı cevher:

1. **maḥż-ı cevher:**
Beyit 219
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cevherin hası. II Sevgili.

Dilinde cevāhir elinde cevāhir
Sözi cevher-i maḥż özi maḥż-ı cevher

maḥż-ı ḫıdmetdür:

1. **maḥż-ı ḫıdmetdür:**-*dür*
Gazel 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sadakatle hizmet etme.

Seg-i kūyuñ geçinmekden murādum maḥż-ı ḫıdmetdür
Anı aḳrān arasında riyāset añlama cānā

maḥż-ı vefā:

1. **maḫż-ı vefā:**
Gazel 277
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Vefanın kendisi.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

maḥzūn:

1. **maḥzūn:**
Kaside 4
Mısra: **115**
Hüzünlü, üzgün.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

maḥzūn idüp:

1. **maḥzūn idüp:**-*üp*
Tesdis 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hüzünlendirmek, üzmek, kederlendirmek.

Gelüp meclisde ey ġonca-dehen gülüp açılmazsañ
Beni maḥzūn idüp aġyār-ı bed-ḫūdan kesilmezseñ

mā-i menīden güẕer it:

1. **mā-i menīden güẕer it:**
Terci-bend 3
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Meni suyundan geçmek. II Yeni doğmuş gibi tertemiz ve günahsız olmak.

Pāk olup ṣu gibi gel mā-i menīden güẕer it
Saña besdür bu naṣīḥat sözüñi muḫtaṣar it

māʾil:

1. **māʾilin:**-*i, -n*
Gazel 326
Mısra: **5**
Meyilli, istekli, hevesli.

Māʾilin ḳāmeti bālāları seyr eylemege
Ṭoġrusı bu ki ben ol ḳaddi çenārı severin

māʾil olma:

1. **māʾil olma:**-*ma*
Gazel 346
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Meyilli olmak, istekli olmak.

Māʾil olma sen ʿarūs-ı
Zāl-i dehrüñ āline
Merd-i ʿālī-himmet ol
aldanma zīb ü zīnete

māʾil olur:

1. **māʾil olur:**-*ur*
Gazel 103
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Meyilli olmak, istekli olmak.

Ayaġuñ altına baḳ cūy-ı eşküme naẓar it
Nihāl-i serv-i çemen cūybāra māʾil olur

māʾil-i dünyā:

1. **māʾil-i dünyā:**
Gazel 428
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyaya meyleden (kimse).

Ḳabūlī māʾil-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

māʾil-i māl ü menāl:

1. **māʾil-i māl ü menāl:**
Gazel 93
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mala ve mülke meyleden (kimse).

Kemāl ehli olanlar māʾil-i māl ü menāl olmaz
Miṣālin fikr ider anlar cihānuñ māl bilmezler

māʾil-i māye:

1. **māʾil-i māye:**
Gazel 56
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Paraya meyletmek, parayı arzulamak.

Ẕāl-i dünyāya göñül baġlamadı üştür-i dil
Māʾil-i māye degüldür besirek nerdür ner

maʿiyyet:

1. **maʿiyyet:**
Kaside 6
Mısra: **86**
Birlik, beraberlik, uyum.

Niteki mihr ü ḳamer rūz u şeb bu ḥāletle
Müdīr-i çarḫ-ı felekler maʿiyyet ile döner

maḳāl:

1. **maḳālüm:**-*üm*
Gazel 1
Mısra: **1**
Söz, laf, kelam, ifade, söylem.

Maḳālüm ḥasb-ı ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ʿarż-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā

2. **maḳāl:**
Mesnevi 6
Mısra: **24**
Söz, laf, kelam, ifade, söylem.

Refʿ ü inhā olundı ṣıdḳ-ı maḳāl
Ne maḳāl aṣlı ile künhe me’āl

3. **maḳālüm:**-*üm*
Tahmis 6
Mısra: **20**
Söz, laf, kelam, ifade, söylem.

Ḳāl u ḳīlden çün güẕer ḳıldı lisān
Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur

4. **maḳālüm:**-*üm*
Terci-bend 2
Mısra: **21**
Söz, laf, kelam, ifade, söylem.

Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur
Çünki hem-demdür
Murādī ʿışḳ ile

maḳālāt:

1. **maḳālātı:**-*ı*
Mesnevi 4
Mısra: **84**

Sözler, kelamlar. II Kabûlî'nin sözleri.

Gerçi taṣdīʿ ider ḥikāyātı
Cān-fezādur velī maḳālātı

Makālī:

1. **Makālī:**
Tahmis 7
Mısra: **24**
16. yüzyıl şairlerinden olan ve Kör Makâlî diye bilinen şair.

Göz göz itdi cismümi dāġ-ı cefā urmaġ ile
Biz ki naḳş olduḳ Makālī ḫalḳa ḫalḳa dāġ ile

maḳāl-i siḥr-intiẓāmını:

1. **maḳāl-i siḥr-intiẓāmını:**-*ı, -n, -ı*
Diğer 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sihirli söz. II Şiir.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān İnne mine'ş-şiʿri le-ḥikme
taḳrīr-i dil-peẕīr ile maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi
Erbāb-ı ṣınāʿat-kelāmuñ ve aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ kelām-ı
muʿciz-niẓām ve maḳāl-i siḥr-intiẓāmını

maḳām:

1. **maḳāmına:**-*ı, -n, -a*
Mesnevi 15
Mısra: **28**
Makam, mevki, derece, rütbe.

Aḳçedür aḳçe cān içün virilen
Aḳçedür dem maḳāmına görilen

2. **maḳāmuñ:**-*uñ*
Gazel 105
Mısra: **1**
Durulacak yer, makam, mevki, mesken, mahal. II Sevgilinin makamı.

Maḳāmuñ ṣadr-ı ʿālī mertebeñ aʿlü'l-eʿālīdür
Edānī müstefīż olmaz ḳapuñda cāy-ı ʿālīdür

3. **maḳāmuñ:**-*uñ*
Gazel 338
Mısra: **7**
Durulacak yer, makam, mevki, mesken, mahal.

Maḳāmuñ ḫāk-i ẕillet eyle ey dil ʿizzet isterseñ
Selāmetḫ∨āh iseñ evvel melāmet iḫtiyār eyle

4. **maḳām:**
Gazel 505
Mısra: **3**
Durulacak yer, makam, mevki, mesken, mahal. II Sevgilinin mahallesi.

ʿĀrıżı Kaʿbe yüzi ḳıble ser-i kūyı maḳām
Ḳāmet-i mevzūnı bir sīmīn direkdür nūrdan

maḳām buldı:

1. **maḳām buldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **208**
Kelime Tipi: -
Makam bulmak, belli bir mevkiye erişmek.

Ṣāḥib-i nām-ı nigū idi Nişāncı Paşa
Oldı nām ile nişān ehli gelüp buldı maḳām

maḳām idüp:

1. **maḳām idüp:**-*üp*
Gazel 252
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mekân edinmek, yurt edinmek. II Türk sanat müziğinden bir makama başlamak.

Görüp nevāmuzı ol şāh nāza başlar ise
Maḳām idüp ser-i kūyın ḥicāza başlayalum

maḳām ṭutar:

1. **maḳām ṭutar:**-*ar*
Kaside 4
Mısra: **192**
Kelime Tipi: -
Makam tutmak, yer edinmek.

Bir ḳarār üzre ḳomaz ādemi ṭolāb-ı felek

Ṭutar esfelde iken ʿālem-i bālāda maḳām

maḳāma irdi:

1. **maḳāma irdi:**-*di*
Tarih 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Makama erişmek, belli bir yere ulaşmak.

Bir maḳāma irdi kim şāh u gedā pīr ü cüvān
Anda yeksāndur ne fikr-i manṣıb u ʿömr-i dırāz

maḳām-ı ʿaẕīm:

1. **maḳām-ı ʿaẕīm:**
Tarih 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Azametli makam.

Ḫulūṣ-ı niyyet ile yapdı bir güzel cāmiʿ
Nihāyete irişüp oldı bir maḳām-ı ʿaẕīm

maḳām-ı İbrāhīm:

1. **maḳām-ı İbrāhīm:**
Tarih 8
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İbrahim'in makamı. II Hazreti İbrahim'in Kâbe'yi inşa etmesine telmihte bulunulmuştur.

Yitişdi çünki tamāma Ḳabūli tārīḫin
Didüm maḥall-i ʿibādet maḳām-ı İbrāhīm

maḳām-ı ḳāf-ı ḳanāʿat:

1. **maḳām-ı ḳāf-ı ḳanāʿat:**
Gazel 488
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kanaat dağının makamı. II Kanaat etme, yetinme, nasibine razı olma.

Ey dil maḳām-ı ḳāf-ı ḳanāʿat murād ise
Var mā-verā-yı baḥri ara berde ḳalmadı

maḳām-ı rāḥat ola:

1. **maḳām-ı rāḥat ola:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rahat yer olmak.

Fetīl-i ʿışḳa maḥalleñ maḳām-ı rāḥat ola
Şehīd-i tīġ-i belādur ṭuraġı cennet ola

maḳām-ı tevḥīd:

1. **maḳām-ı tevḥīd:**
Gazel 45
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tevhid makamı. II Tevhid-i Ef'al, Tevhid-i Zat ve Tevhid-i Sıfat olarak üç mertebeye ayrılan ve "Fena makamları" olarak da bilinen Tevhid makamı.

Nedür ey ṣūfī maḳām-ı tevḥīd
Ḥāldür ādeme ṣanma taḳlīd

maḳāmın buldı:

1. **maḳāmın buldı:**-*dı*
Tarih 25
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Makamını bulmak. II Cennetteki yüce makama ulaşmak, ölmek.

Bir müsāfir didi sulṭān-ı cihānuñ şeyḫi
Cānib-i āḫirete gitdi maḳāmın buldı

maḳarr-ı luṭf u kerem:

1. **maḳarr-ı luṭf u kerem:**
Gazel 254
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve kerem yeri. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Ey vücūdı vü cūdıyla mürecceʿ-ı ʿālem
Ḫuṣūṣ-ı ẕāt-ı şerīfi maḳarr-ı luṭf u kerem

maḳbūl:

1. **maḳbūlüñ:**-*üñ*
Gazel 103
Mısra: **9**
Kabul görülen, reddedilmeyen, beğenilen (kimse).

Nola olursa Ḳabūlī ḳapuñda maḳbūlüñ
Ġulām-ı maḳbul olan ḫıdmetinde ḳābil olur

2. **maḳbūli:**-*i*
Kıt'a 25
Mısra: **2**
Kabul görülen, reddedilmeyen, beğenilen (kimse).

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

3. **maḳbūlüm:**-*üm*
Mesnevi 2
Mısra: **62**
Kabul görülen, reddedilmeyen, beğenilen (şey).

Az eger çoḳ düşünce maḥṣūlüm
Her ne ḥāṣıl olursa maḳbūlüm

maḳbūl olan:

1. **maḳbūl olan:**
Gazel 51
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Makbul olan, ilgi görülen, beğenilen (şey).

Maḳbūl olan zamānede şaḫṣ-ı saḳīmdür
Ṭoġruya istiḳāmeti cürm-i ʿaẕīmdür

maḳbūl-i ahālīdür:

1. **maḳbūl-i ahālīdür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Halkın makbulü.

Kemāl ehli kemālin vaṣf iderler ehl-i dil ẕātuñ
Ṣıfāt-ı ẕātuñ olmaḳ cümle maḳbūl-i ahālīdür

maḳbūl-i ʿālemsin:

1. **maḳbūl-i ʿālemsin:**-*sin*
Gazel 266
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âlemin kabul görüleni, dünyanın beğendiği. II Sevgili.

Miṣāl-i ʿār u nāmūs u edeb maḳbūl-i ʿālemsin
Hüner gibi ser-ā-pā ʿaybdan ʿālemde ʿārīsin

maḳbūl-i cihān:

1. **maḳbūl-i cihān:**
Kaside 2
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Herkesin itibar ettiği kimse.

Āstānuñda ḳabūl eyle Ḳabūlī ḳuluñı
Bende-i muḳbil iken tā ola maḳbūl-i cihān

maḳbūl-i ehl-i ṭabʿ:

1. **maḳbūl-i ehl-i ṭabʿ:**
Gazel 85
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaratılış ehlinin kabul gördüğü (şey).

Cevher didükleri ki mey-i laʿl-rengdür
Maḳbūl-i ehl-i ṭabʿ u pesend-i Firengdür

maḳbūl-i enām:

1. **maḳbūl-i enām:**
Tarih 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İnsanlar arasında beğenilen (kimse). II Kazasker Monla Ahmed.

ʿUlemā zümresinüñ zübdesi maḳbūl-i enām
Fuḍalā fırḳasınuñ ḳıdvesi ser-tāc-ı ricāl

maḳbūl-i ḫażret olmasañ:

1. **maḳbūl-i ḫażret olmasañ:**-*ma, -sa, -ñ*
Gazel 411
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüce kişinin (padişahın) kabul ettiği kimse olmak.

Eger maḳbūl-i ḫażret olmasañ gelmezdi ḫünkāruñ
İki biñ beş yüz altunı iki altunlı ḳaftānı

maḳbūl-i ḥażretüz:

1. **maḳbūl-i ḥażretüz:**-*üz*
Gazel 155
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüce kişinin kabul ettiği (kimse). II Sevgilinin kabul ettiği âşık.

Biz ey Ḳabūli ġam yimezüz rūzgārdan
Merdūd-ı ḫalḳ isek nola maḳbūl-i ḥażretüz

maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi:

1. **maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi:**-*di*
Diğer 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin kalplerinde kabul görülmek, beğenilmek.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān İnne mine'ş-şiʿri le-ḥikme
taḳrīr-i dil-peẕīr ile maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi
Erbāb-ı ṣınāʿat-kelāmuñ ve aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ kelām-ı muʿciz-niẓām ve maḳāl-i siḥr-intiẓāmını

maḳbūl-i ṭabʿ-ı şāhdur:

1. **maḳbūl-i ṭabʿ-ı şāhdur:**-*dur*
Gazel 114
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Padişahın kabul görüleni. II Sevgilinin sözü.

Nuṭḳ-ı pāküñ her nefes maḳbūl-i ṭabʿ-ı şāhdur
Rūḥ-baḫş olsa nola enfās-ı Rūḥu'llāhdur

maḳbūli-i duʿā-rā:

1. **maḳbūli-i duʿā-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Duanın makbulü.

Erzīden-i liḳā-rā maḳbūli-i duʿā-rā
Ḫoşnūdi-i Ḫudā-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

maḳdem:

1. **maḳdemüñde:**-*üñ, -de*
Terci-bend 1
Mısra: **59**
Ayak basma, gelme, geliş. II Sevgilinin gelişi.

Maḳdemüñde niṯār idüp cānı
Olalum tā hücūm-ı ġamdan emīn

maḳhūr:

1. **maḳhūr:**
Gazel 190
Mısra: **7**
Kahrolmuş, hezimete uğramış (kimse).

Düşmenüñ maḳhūr u sen mesrūr u ʿasker pür-sürūr
Bundan özge nic'olur ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

maḳhūr olam:

1. **maḳhūr olam:**-*am*
Mesnevi 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Mahvolmak, çok üzülmek, perişan olmak.

Her kişi luṭf ile ola mesrūr
Ben neden ḳahr ile olam maḳhūr

maḳhūr olmayınca:

1. **maḳhūr olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mahvolmak, çok üzülmek, perişan olmak.

İltifātuñ dīdeden dūr olmayınca bilmedüm
Luṭfuñı hecrüñle maḳhūr olmayınca bilmedüm

2. **maḳhūr olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mahvolmak, çok üzülmek, perişan olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr olmayınca bilmedüm

Devlet-i dīdārı maḳhūr
olmayınca bilmedüm

3. **maḳhūr olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mahvolmak, çok üzülmek, perişan olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr
olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr
olmayınca bilmedüm

4. **maḳhūr olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Mahvolmak, çok üzülmek, perişan olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr
olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr
olmayınca bilmedüm

5. **maḳhūr olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Mahvolmak, çok üzülmek, perişan olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr
olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr
olmayınca bilmedüm

6. **maḳhūr olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Müseddes 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Mahvolmak, çok üzülmek, perişan olmak.

Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ dūr
olmayınca bilmedüm
Devlet-i dīdārı maḳhūr
olmayınca bilmedüm

maḳlūb olmaz:

1. **maḳlūb olmaz:**-*maz*
Gazel 161
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Alt üst edilmek, tersine çevrilmek.

Cürʾeti ġālib olan
ḫaṣmına maġlūb olmaz
Merd-i maḳbūl olanuñ
devleti maḳlūb olmaz

maḳrūn ola:

1. **maḳrūn ola:**-*a*
Gazel 156
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yakın olmak, yaklaşmak. II Ulaşmak, erişmek, kavuşmak.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī
diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete
maḳrūn ola āmīnümüz

maḳṣad-ı aḳṣāsı:

1. **maḳṣad-ı aḳṣāsı:**-*s, -ı*
Tesdis 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ulaşılmak istenen en büyük amaç.

Maḳṣad-ı aḳṣāsı mirʾāt-ı
cemālüñ görmedür
Maṭlab-ı aʿlāsı tozuña
yüzini sürmedür

maḳṣad-ı ṣıdḳ-ı vezāret:

1. **maḳṣad-ı ṣıdḳ-ı vezāret:**
Kaside 4
Mısra: **199**
Kelime Tipi: -
Sadakatli vezirlik makamının arzusu.

Maḳṣad-ı ṣıdḳ-ı vezāret ki
anuñ ḥaḳḳı idi
Geçdi yirinde ḳarār eyledi
ol ṣadr-ı ʿiẓām

maḳsim-i erzāḳ-ı enām:

1. **maḳsim-i erzāḳ-ı enām:**
Kaside 4
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
İnsanların rızıklarının taksim edilmesi.

Vāḳıʿā saña bu devlet ne
saʿādetdür kim
Ḳıla Ḥaḳ dergehüñi
maḳsim-i erzāḳ-ı enām

maḳṣūd:

1. **maḳṣūd:**
Gazel 252
Mısra: **9**
Amaç, arzu, maksat.

Ḳabūli ʿālem-i vaṣl-ı nigār ise maḳṣūd
Niyāz-ı yārüñi ḳo bī-niyāza başlayalum

2. **maḳṣūdı:**-*ı*
Gazel 354
Mısra: **9**
Amaç, arzu, maksat.

Herkesüñ Ḥaḳdan birer maḳṣūdı var ammā ki ben
İsterem aʿdāña ẕillet saña çoḳ rifʿat vire

3. **maḳṣūdum:**-*um*
Mesnevi 2
Mısra: **34**
Amaç, arzu, maksat.

Çıḳmasun çarḫa āh-ı pür-dūdum
Bendeñe himmet eyle maḳṣūdum

4. **maḳṣūd:**
Mesnevi 8
Mısra: **42**
Amaç, arzu, maksat.

Bāb-ı aʿlāña ey şerīf-vücūd
ʿArż-ı ḥal ile gelmeden maḳṣūd

5. **maḳṣūdum:**-*um*
Tarih 3
Mısra: **23**
Amaç, arzu, maksat.

Buyurmışlar ki maḳṣūdum daḫı oldur aña virdüm
Diyār-ı mülk-i Rūmı ḳılsun icrā emr ü fermānı

maḳṣūdına irdi:

1. **maḳṣūdına irdi:**-*di*
Gazel 14
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Maksadına ulaşmak, amacına erişmek.

Sevmezdi taḳarrüb ḳılanı saña raḳībüñ
Maḳṣūdına irdi niyedür daḫı teraḳḳub

maḳṣūdum edā itdüm:

1. **maḳṣūdum edā itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 119
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Amacını yerine getirmek, niyetini söylemek.

Ḳabūlī iki sözle yāre maḳṣūdum edā itdüm
Maḥallinde iki söz bir bütün dīvāndan yegdür

maʿḳūl:

1. **maʿḳūli:**-*i*
Gazel 393
Mısra: **4**
Akla uygun olan, mantıklı, makul (şey).

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı ṣūfī vażʿ-ı nā-maʿḳūldür dirmiş
O nā-maʿḳūl söyler ehl-i dil bilmez mi maʿḳūli

2. **maʿḳūle:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **49**
Akla uygun olan, mantıklı, makul (şey).

Līk maʿḳūle rıżā virmedi erbāb-ı hücūm
Didiler gitmezüz ol gitmez aradan mādām

3. **maʿḳūl:**
Kaside 7
Mısra: **79**
Akla uygun olan, mantıklı, makul (şey).

Gel duʿā eyle Ḳabūlī saña oldur maʿḳūl
Umaruz k'anı ḳabūl ide ḳabūlü'd-derecāt

4. **maʿḳūl:**
Mesnevi 5
Mısra: **41**
Akla uygun olan, mantıklı, makul (şey).

Didüm ey pīr her sözüñ maʿḳūl
Ḥāṣıl olur efendiye maḥṣūl

5. **maʿḳūl:**
Mesnevi 5
Mısra: **47**
Akla uygun olan, mantıklı, makul (şey).

Ol ki paşa içündür ol maʿḳūl
Ser fedā yolına degül maḥṣūl

maʿkūs:

1. **maʿkūsı:**-*ı*
Gazel 435
Mısra: **8**
Tersine dönmüş, baş aşağı çevrilmiş, uğursuz. II Tuba ağacı, dalları en tepeden en alta doğru her yere ulaşacak olan cennet ağacı.

Nihāl-i ḳaddüñe Ṭūbī diyen hep ʿaksine söyler
Ḳad-i bālāña nisbet cā'iz olur mı o maʿkūsı

māl:

1. **māl:**
Gazel 93
Mısra: **6**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Kemāl ehli olanlar māʾil-i māl ü menāl olmaz
Miṣālin fikr ider anlar cihānuñ māl bilmezler

2. **māla:**-*a*
Gazel 364
Mısra: **8**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Tīġüñ beni aġlatmaġ ile yanuña geçdi
El üzre ṭutulsa nola saʿy eyledi māla

3. **māl:**
Gazel 374
Mısra: **8**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Sīm-i eşküm dökilür yār ṣafā kesb eyler
Ḳanda māl olsa çıḳar bir ucı ḫūnkārlıġa

4. **māl:**
Kaside 3
Mısra: **71**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Ḳaldum tehī ʿamelden māl ise çıḳdı elden
Şarṭ-ı kerem degüldür meşrūṭum ola zāyil

5. **māla:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **75**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Bendeñ ḳıyās iderdüm kim māla ṭoġruluḳla
Bir ḫıdmet eyleyeydüm kim ḫalḳ olaydı ḳāyil

6. **māl:**
Kaside 4
Mısra: **134**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Ḳābıż-ı māl imiş üstinde anuñ defterdār
Çıḳdı māl ortaya anuñ olıcaḳ ḳāmeti lām

7. **malı:**-*ı*
Kıt'a 32
Mısra: **4**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Ḫarca gelicek şöyle ṣıḳar pençe-i ḥırṣı
Żāyiʿ iderin malı diyü bir pula degmez

8. **mālüñden:**-*üñ, -den*
Tarih 15
Mısra: **6**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Sen ol şāh-ı kerīm-i mā'il-i ḫayrāt u ʿuḳbāsın
Cihānda ḫayır idersin ḫayır öz kendü mālüñden

9. **māla:**-*a*
Terci-bend 4
Mısra: **4**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Baḳmaz kemāle şimdi kişi māladur naẓar
Vāfirce māla ḳādir iseñ her işüñ biter

10. **māladur:**-*a, -dur*
Terci-bend 4
Mısra: **3**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Baḳmaz kemāle şimdi kişi māladur naẓar
Vāfirce māla ḳādir iseñ her işüñ biter

11. **mālı:**-*ı*
Terci-bend 4
Mısra: **14**
Mal, mülk, para, sahip olunan servet.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

māl ü cāhuñ infişālinden:

1. **māl ü cāhuñ infişālinden:**-*n,-den*
Gazel 90
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mal ve makamdan ayrılmak, malı ve mülkü terk etmek.

Māl ü cāhuñ infişālinden ne ġam
Şāh-ı ʿışḳa ittişālüm vardur

mā-lā yelzem:

1. **mā-lā yelzem:**
Kaside 3
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Abesle iştigal etmek, boşa uğraşmak. II Lüzûm-ı mâ lâ yelzem: "Gerekmeyenin gerekliliği" anlamına gelen ve söz diziminde lafza güzellik katan edebî sanatlardan biri.

İḫtār-ı iltizāma mā-lā yekādu yelzem
Ammā ki nā-revādur taḥs̱īl-i ġayr-ı ḥāṣıl

māle vü ʿummāle:

1. **māle vü ʿummāle:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Para ve işçiler.

Ḳarışup māle vü ʿummāle ḳarışdurdı ḳulı
Ortalıḳ çoḳ ḳarışur böyle geçerse eyyām

māl-ı ġanīmetdür:

1. **māl-ı ġanīmetdür:**-*dür*
Beyit 237
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ganimet malı, ele geçirilen mülk. II İnsan ömrü.

Cihān cāy-ı tefekkür bu felek bir dār-ı ḥayretdür
Es̱ās̱-ı ʿömrini herkes ṣanur māl-ı ġanīmetdür

māl-i mīrī:

1. **māl-i mīrī:**
Kaside 3
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Devlet malı.

Bir elde māl-i mīrī bir keffede reʿāyā
Olaydı bes berāber bī ḥabbe-i mes̱āḳil

mālı taḥsīle ʿāzim:

1. **mālı taḥsīle ʿāzim:**
Kaside 3
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Malı tahsil etmeye karar verme.

Cemʿā bu deñlü mālı taḥsīle ʿāzim iken
Bī-renciş-i ḥalāyıḳ bī-nāliş-i erāmil

mālī vü ġanīyem:

1. **mālī vü ġanīyem:**-*y, -em*
Kıt'a 32
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Varlıklı ve zengin.

Dünyāda ḫasīs aḳçe vü altun dimez irgür
Mālī vü ġanīyem diyü gerdūna baş egmez

mālik:

1. **mālik:**
Gazel 204
Mısra: **1**

Bir şeye malik olan (kimse), sahip.

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

2. **mālik:**
Gazel 204
Mısra: **4**
Bir şeye malik olan (kimse), sahip.

Ġamuñla sīnede bir tāze dāġdan ġayrı
Ḫudā bilür degülem füls-i aḥmere mālik

3. **mālik:**
Gazel 204
Mısra: **6**
Bir şeye malik olan (kimse), sahip.

Revān olursa öñümce nola sipāh-ı sirişk
Şeh-i diyār-ı ġamem ḫayli ʿaskere mālik

4. **mālik:**
Gazel 204
Mısra: **8**
Bir şeye malik olan (kimse), sahip.

Bu sūdı ḳanda görür olsa ḫ∨āce-i dīde
Bir iki ḥoḳḳa ṭolu niçe gevhere mālik

5. **mālik:**
Gazel 204
Mısra: **10**
Bir şeye malik olan (kimse), sahip.

Ḳabūli biz ikisinden de şimdi maḥrūmuz
Kimisi sīm ü zere kimi dil-bere mālik

6. **mālikdür:**-*dür*
Kaside 14
Mısra: **9**
Bir şeye malik olan (kimse), sahip.

ʿAmel-i kīmyāya mālikdür
Ṣāḥib-i iḳtidārdur altun

7. **Mālik:**
Gazel 204
Mısra: **2**
Yusuf'u kuyudan çıkardıktan sonra köle pazarında Mısır azizine satan tüccar.

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

mālik olsa:

1. **mālik olsa:**-*sa*
Beyit 280
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Malik olmak, sahip olmak.

Sekiz altuna mālik olsa kişi
Bir vezīrüñ olurdı pīş-keşi

2. **mālik olsa:**-*sa*
Beyit 281
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Malik olmak, sahip olmak.

Sekiz altuna mālik olsa hem-çün Mālik-i Dīnar
Dil-i dānā iderdi bir vezīrüñ yolına īs̱ār

mālik olsun:

1. **mālik olsun:**-*sun*
Terci-bend 4
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Malik olmak, sahip olmak.

Türküñ ġalīẓi Kürd-i kerīhüñ yezīdi ol
Tek mālik olsun ehl-i ġınānuñ ferīdi ol

mālikāne:

1. **mālikāne:**
Gazel 426
Mısra: **16**
Sahip gibi.

Geçdi zer tāc ile şāhāne zümürrüd taḫtına
Mālikāne yürüyüp ḳapladı zīr ü zeberi

Mālik-i Dīnar:

1. **mālik-i dīnar:**
Beyit 281
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Para ve altın sahibi (kimse). II Basra'da doğan ve asıl adı Ebû Yahyâ Malik b. Dinar olan, gençliğini zenginlik içerisinde geçirdikten sonra Hasan Basrî'ye intisap eden ve tüm malını terk ederek yalnızca Allah'a yönelen mutasavvıf.

Sekiz altuna mālik olsa hem-çün Mālik-i Dīnar
Dil-i dānā iderdi bir vezīrüñ yolına īs̱ār

mālik-i iksīr-i ġam-ı zergerdür:

1. **mālik-i iksīr-i ġam-ı zergerdür:**-*dür*
Gazel 68
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İksir sahibi gamlı kuyumcu. II Kabûlî.

Eline ḫāk-i siyeh alsa Ḳabūlī zer olur
Var ise mālik-i iksīr-i ġam-ı zergerdür

mālik-i māl ü menāl:

1. **mālik-i māl ü menāl:**
Terci-bend 4
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Mal ve mülk sahibi (kimse).

Baş ağrıdur kelāmuñ eger bī-meʾāl iseñ
Gel sen de böyle mālik-i māl ü menāl iseñ

mālik-i mālem:

1. **mālik-i mālem:**-*em*
Gazel 90
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mal sahibi, servet sahibi.

Kāmile ger ʿayn-ı māl ise kemāl
Mālik-i mālem kemālüm vardur

mālik-i milket-i Süleymānī:

1. **mālik-i milket-i Süleymānī:**
Mesnevi 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Süleyman'ın ülkesinin sahibi. II Devrin padişahı.

Şehryār-ı diyār-ı ʿOs̱mānī Mālik-i milket-i Süleymānī

mālik-i Mıṣr-ı melāḥat:

1. **mālik-i Mıṣr-ı melāḥat:**
Gazel 273
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik Mısır'ının sahibi. II Güzelliğiyle Yusuf peygambere benzeyen sevgili.

Aç gözüñ şimden girü ġam çekme ey Yaʿḳūb-dil
Mālik-i Mıṣr-ı melāḥat şāh-ı Kenʿāndur gelen

mālik-i mıṣr-ı vefā:

1. **mālik-i mıṣr-ı vefā:**
Gazel 419
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Vefa Mısır'ının sahibi. II Sadakat ülkesinin hükümdarı, Hazreti Yusuf. II Sevgili.

Ne ṭursuz yolına naḳd-i revān beẕl eyleñ
Mālik-i Mıṣr-ı vefā Yūsuf-ı Kenʿān geldi

mālik-i mülk-i ʿArab:

1. **mālik-i mülk-i ʿArab:**
Kaside 2
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Arap ülkesinin sahibi. II 3. Murad.

Mālik-i mülk-i ʿArab şāh-ı ʿAcem Ḫüsrev-i Rūm
Server-i cinn-i Ḥabeş ḫān-ı Yemen cān-ı cihān

mālikü'l-mülk-i bī-zevāl:

1. **mālikü'l-mülk-i bī-zevāl:**
Mesnevi 2
Mısra: **25**

Kelime Tipi: -
Ebedî ülkenin sahibi. II Devrin padişahı.

Mālikü'l-mülk-i bī-zevāl içün
Ḳādir ü Ḥayy u pür-kemāl içün

mālını yirler:

1. **mālını yirler:**-*r, -ler*
Kaside 11
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
(Belli bir kimsenin) Malını yemek, parasını harcamak.

Yidürürler içürürler ḳonuġı mālını yirler
Ḫudādan ġam yimezler böyle nāḳış yirlerin gördüm

maʿlūm:

1. **maʿlūm:**
Diğer 1
Mısra: **27**
Belli olan, bilinen, malum.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz
Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

2. **maʿlūm:**
Mesnevi 5
Mısra: **132**
Belli olan, bilinen, malum.

Nīk ü bed itme ḳullaruñ maḥrūm
Cümlenüñ ḥāli ḫod saña maʿlūm

maʿlūm olur:

1. **maʿlūm olur:**-*ur*
Beyit 122
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Malum olmak, içine doğmak, sezinlemek, tahmin etmek.

Mükerrer añmaġ ile leblerüñ olur maʿlūm
Efendi cāyiz olur mı iʿāde-i maʿdūm

maʿlūm-ı ʿālem olsañ:

1. **maʿlūm-ı ʿālem olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 368
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlemi bilen kişi olmak, dünyanın âlimi olmak.

Kemāl-i ʿilm ile maʿlūm-ı ʿālem olsañ el-ḥāṣıl
Dilā ehl-i kemāl olsañ kelāmuñda meʾāl olsa

mālüñ şıyānetiyçün:

1. **mālüñ şıyānetiyçün:**-*y, -çün*
Kaside 3
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Malın himayesi için.

Mülküñ ḥimāyetiyçün mālüñ ṣıyānetiyçün
Ḫalḳuñ riʿāyetiyçün bī-ʿillet ü delāyil

mā-meżā:

1. **mā-meżā:**
Tahmis 12
Mısra: **21**
Geçen şey, geçmiş zaman.

Bir gün āgāh olmaduḳ dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye müncer olur bu mā-cerā

maʿmūr:

1. **maʿmūr:**
Gazel 436
Mısra: **1**
İmar edilmiş, bayındır duruma gelmiş. II Sağlam, güçlü.

Sarāy-ı dil ezel maʿmūr idi vīrānedür şimdi
Sürūr-ābād idi evvel muṣībet-ḫānedür şimdi

maʿmūr olmazdı:

1. **maʿmūr olmazdı:**-*maz, -dı*
Gazel 381
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
İmar edilmek, inşa edilmek. II Şiir yazmak.

Beyt-i şiʿrüm gibi olmazdı Ḳabūlī maʿmūr
Ṭolmasa beyt-i ʿömür gibi ʿadālet ol eve

maʿmūr u muʿammer eylesün:

1. **maʿmūr u muʿammer eylesün:**-*sün*
Kaside 5
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Mutlu ve uzun ömürlü etmek.

Özüñ devletle maʿmūr u muʿammer eylesün ẕātuñ
Ḫudā günden güne artursun iclāl ile ʿünvānuñ

maʿmūre-i ʿālemde:

1. **maʿmūre-i ʿālemde:**-*de*
Gazel 152
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlem şehri. II Dünya, cihan, yeryüzü.

Maʿmūre-i ʿālemde hiç lāzım degül mesken bize
Künc-i belānuñ sākini genc-i ġamuñ vīrānıyuz

maʿmūre-i dünyāyı vīrān eyleyen:

1. **maʿmūre-i dünyāyı vīrān eyleyen:**
Gazel 276
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dünya şehrini viran eden (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur ḳalb-i ḫarāb-ı ʿāşıḳı maʿmūr iden
ʿIşḳdur maʿmūre-i dünyāyı vīrān eyleyen

maʿmūrlıḳ:

1. **maʿmūrlıḳ:**
Kıt'a 1
Mısra: **8**
Bayındırlık.

Benüm ağladuġum bu ʿālemde
Ḫāne maʿmūrlıḳ muʿammerlik

maʿnā:

1. **maʿnālar:**
Gazel 1
Mısra: **14**
Anlam, mana.

Ġaraż būs u kenār itmekdür āh u zār-ı ʿāşıḳdan
Muṣarraḥdur bu maʿnālar kifāyet añlama cānā

maʿnādan ḫabīr olan:

1. **maʿnādan ḫabīr olan:**
Gazel 299
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Manadan haberdar olan (kimse). II Aşk sırrını bilen kişi.

Niçe bir nāḳil-i aḫbār olup iḫbār ider vāʿiẓ
Ḫaber ġayra ḫaber virmez ḫabīr olan bu maʿnādan

maʿnāsın fehm idemez:

1. **maʿnāsın fehm idemez:**-*emez-sı, -n*
Gazel 290
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Aşkın) Manasını anlamak.

Vāʿiẓā añma ḥadīṯ-i ġam-ı ʿışḳ-ı yāri
Ḫvāce-i ẓāhir anuñ fehm idemez maʿnāsın

maʿnā-yı nāzük:

1. **maʿnā-yı nāzük:**
Gazel 206
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnce mana.

Miyān-ı nāzüküñ mūdur dimişler
Bulunmaz böyle bir maʿnā-yı nāzük

mānde:

1. **mānde:**
Beyit 283
Mısra: **2**
Bitkin, aciz, zavallı.

Dil-i men bā-dil-i ān şūḫ-ı cihān yek-dil būd
Her yekī bād ger āḫir şude ḫāṭır mānde

2. **māndeem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **89**
Belli bir vaziyette kalmış (kimse).

Be-men dih ki ālūde-dil māndeem
Zi-ālūdegī bes ḫacel māndeem

3. **māndeem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **90**
Belli bir vaziyette kalmış (kimse).

Be-men dih ki ālūde-dil māndeem
Zi-ālūdegī bes ḫacel māndeem

<u>mānend:</u>

1. **mānend:**
Gazel 327
Mısra: **5**
Benzer, gibi, misal.

Reh-i seyl-āb-ı ġam pirāmen-i kūh-ı belā mānend
Ġamuñla yāre yāre pāre pāre çāk çākem ben

2. **mānend:**
Gazel 405
Mısra: **5**
Benzer, gibi, misal.

Merātib-i felegi gör ki māh-ı nev mānend
Zamāna ṣaff-ı niʿāl itdi pīşgāhumuzı

3. **mānend:**
Gazel 439
Mısra: **8**
Benzer, gibi, misal.

Tīr ü tirkeşle bugün ser-keş geçinme ey fülān
Oḳlaġı mānend atarsın yire bir gün oḳlığı

4. **mānend:**
Kaside 7
Mısra: **25**
Benzer, gibi, misal.

ʿAdd olınmaz keremüñ ḳaṭre-i deryā mānend
Hīç mümkin midür iḥṣā-yı vücūd-ı ẕerrāt

5. **mānend:**
Kaside 10
Mısra: **39**
Benzer, gibi, misal.

Ġonça mānend aġzı berk olmayan olmaz hoş-nefes
ʿAndelībāsā dehānuñ olmasun yapraḳ dede

6. **mānend:**
Kaside 13
Mısra: **5**
Benzer, gibi, misal.

Ḳırayın ʿırḳuñı evtār-ı kemānçe mānend
Şıḳlıġuñ diñdireyin iñledeyin iñil iñil

7. **mānend:**
Kıt'a 26
Mısra: **5**
Benzer, gibi, misal.

Aḥbāba imtizācı āb ile ḫāk mānend
Aʿdāya iḫtilāṭı çün nār u ḫāre-i ḫuşk

<u>mānend-i āb:</u>

1. **mānend-i āb:**
Gazel 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Su gibi.

Dil-ber odur ki serv gibi ser-keş olmaya
Mānend-i āb māyil-i her pāk-bāz ola

2. **mānend-i āb:**
Tahmis 12
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Su gibi.

Nehr iken baḥr oldı göñlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb
Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı göñül mānend-i āb

<u>mānend-i ʿAbdu'llāh evżāʿı:</u>

1. **mānend-i ʿAbdu'llāh evżāʿı:**
Beyit 233
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Abdu'llāh Evżāʿı gibi. II Hz. Muhammed

döneminde yaşayan ve tam adı Abdullah b. ʻAsame el-Muhâribî el-Evzâ'î olan ve daha çok yaptığı hadis rivayetleriyle tanınan sahabe.

Muvāfiḳ Ḥaḳḳa eṭvārı muṭābıḳ şerʿa evżāʿı
Ḳanı bir merd-i Ḥaḳ mānend-i ʿAbdu'llāh evżāʿı

mānend-i ʿAli:

1. **mānend-i ʿAli:**
   Kaside 2
   Mısra: **45**
   Kelime Tipi: -
   (Hazreti) Ali gibi.

Ṣavlet ü heybet ü iclāl ile mānend-i ʿAli
Ḫulḳ ile hemçü Ḥasan ʿadl ile Mehdī-i zamān

mānend-i def:

1. **mānend-i def:**
   Gazel 339
   Mısra: **5**
   Kelime Tipi: -
   Def gibi.

Çenber itdi ḫalḳa-i cismüm ġamuñ mānend-i def
Ḫalḳa-i dāġ-ı tenüm çenberde gūyā çalçala

mānend-i devāt:

1. **mānend-i devāt:**
   Kaside 7
   Mısra: **66**
   Kelime Tipi: -
   Mürekkep kabı gibi.

Şöyle ki medḥüñe āġāz ide murġ-ı ḳalemüm
Düşmenüñ baġrı ṭolar ḳan ile mānend-i devāt

mānend-i ebr-i bārān:

1. **mānend-i ebr-i bārān:**
   Beyit 120
   Mısra: **2**
   Kelime Tipi: -
   Yağmur bulutu gibi.

Er midür ol ki ġamla zen gibi ṣaġı ṣaġa
Mānend-i ebr-i bārān sen ṣaġı ṣolı ṣula

mānend-i elif:

1. **mānend-i elif:**
   Gazel 385
   Mısra: **9**
   Kelime Tipi: -
   Elif (ا) gibi. II Arap alfabesinde bulunan dik ve uzun "elif (ا)" harfi gibi.

Sen ser-i aʿdāyı ṭoġrultduḳca mānend-i elif
Ḳorḳusından hey'et-i dāl-i vücūdı lām ola

mānend-i engüşt-i sütürg:

1. **mānend-i engüşt-i sütürg:**
   Gazel 207
   Mısra: **1**
   Kelime Tipi: -
   Yüce parmağı gibi.

Olsa Türküñ raġbeti mānend-i engüşt-i sütürg
Terki evlādur ḥabīṣüñ gerçi bilmem terk-i Türk

mānend-i evrāḳ-ı ḫazān:

1. **mānend-i evrāḳ-ı ḫazān:**
   Diğer 1
   Mısra: **34**
   Kelime Tipi: -
   Hazan yaprakları gibi.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

mānend-i ġamām:

1. **mānend-i ġamām:**
   Kaside 4
   Mısra: **102**
   Kelime Tipi: -
   Bulut gibi.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

mānend-i gūy:

1. **mānend-i gūy:**
Gazel 398
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çevgan oyununda kullanılan top gibi.

Mānend-i gūy ʿarṣageh-i kūy-ı yārda
Çevgān-ı zülf-i yār ile ġalṭān olam gibi

2. **mānend-i gūy:**
Gazel 429
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Top gibi.

Ey şeh-i tāzī-zebān-ı Türk ü çeşm-i Fürs-gūy
Ṣavlecān-ı ġamla sergerdān durur mānend-i gūy

mānend-i ġuyūs-ı ġāyāt:

1. **mānend-i ġuyūs-ı ġāyāt:**
Kaside 7
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Şiddetli yağmurlar gibi.

Sensin ey ḥażret-i aġa-yı meyādīn-i veġā
Ġarḳ-ı iclāl ile mānend-i ġuyūs-ı ġāyāt

mānend-i ḥamām:

1. **mānend-i ḥamām:**
Kaside 4
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Güvercin gibi.

Bāz-ı ṣayyād-ı şikārī geçinürken anı
İki şeh-bāz şikār eyledi mānend-i ḥamām

mānend-i ḳāv:

1. **mānend-i ḳāv:**
Gazel 332
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Çabuk tutuşan) Kav gibi.

Āhen-i āteş-zenān ʿışḳuñdan āteş aḫz ider
Penbe-i cismüm göyündi ṭutuşup mānend-i ḳāv

mānend-i keff-i mīzān:

1. **mānend-i keff-i mīzān:**
Kaside 3
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Mizan terazisi gibi.

ʿAdl ile vezn ideydüm mānend-i keff-i mīzān
Bir ẕerre olmayaydı bir cānibine māyil

mānend-i luʿb-ı lāʿib:

1. **mānend-i luʿb-ı lāʿib:**
Beyit 217
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Oyun oynayan kişinin oyuncağı gibi.

Ḳatında ṭaʿn-ı ṭāʿin medḥ ü senā-yı mādiḥ
Yanında laʿn-ı lāʿin mānend-i luʿb-ı lāʿib

mānend-i murġ-ı āsmān:

1. **mānend-i murġ-ı āsmān:**
Gazel 267
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü kuşu gibi.

Kākülin perr-i hümā gibi perīşān eylemiş
Bāl açup perrān olur mānend-i murġ-ı āsmān

mānend-i şemʿ:

1. **mānend-i şemʿ:**
Gazel 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mum gibi.

Pür-żiyā olup çerāġ-ı devletüñ mānend-i şemʿ
Nār-ı ġamla geh ʿadū nālān u geh giryān ola

mānend-i serv:

1. **mānend-i serv:**
Gazel 82
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Servi (ağacı) gibi.

Şu gibi sīne-ṣāf olanuñ ḫāk-i pāyine
Mānend-i serv ser-keş olanlar figendedür

mānend-i şīr ü ḫurmā:

1. **mānend-i şīr ü ḫurmā:**
Gazel 305
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hurma ve süt gibi. II Sevgilinin dudağından dökülen sözler.

Güftār-ı laʿl-i nābuñ mānend-i şīr ü ḫurmā
Ḫurmā ḳatında gūyā ḫurmā ḳatında leymūn

2. **mānend-i şīr ü ḫurmā:**
Gazel 305
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hurma ve süt gibi.

Güftār-ı laʿl-i nābuñ mānend-i şīr ü ḫurmā
Ḫurmā ḳatında gūyā ḫurmā ḳatında leymūn

mānend-i ṣubḥ:

1. **mānend-i ṣubḥ:**
Gazel 291
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabah gibi.

ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

mānend-i ṭāvūs-ı cinān:

1. **mānend-i ṭāvūs-ı cinān:**
Gazel 267
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cennetteki tavus kuşu gibi.

Raḳṣ ider zülfin perīşān eyleyüp her cānibe
Nāz ile cevlān ider mānend-i ṭāvūs-ı cinān

mānend-i Yūsuf-ı ʿafīf:

1. **mānend-i Yūsuf-ı ʿafīf:**
Tarih 13
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İffetli Yusuf (peygamber) gibi.

Ḫod nihādında nihāde sīret-i peyġamberān
Hem-çü Yaʿḳūb aʿlem ü mānend-i Yūsuf-ı ʿafīf

mānend-i ẕerre:

1. **mānend-i ẕerre:**
Gazel 61
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zerre misali, zerre gibi.

Nola refʿ eyleseñ mānend-i ẕerre ḫāk-i ẕilletden
Reh-i kūyuñda ol ben ḫāke yirden göge minnetdür

Mānī:

1. **Mānī:**
Gazel 404
Mısra: **6**
Mani-i Nakkaş adıyla tanınan, "Erjeng (Erteng)" adlı resim albümüyle meşhur olmuş Çinli ressam.

Ṣorutsun ṣūret-i bī-cāna ṣūret deyr-i ʿālemde
Ne ṣūret baġlar añlarsın ola īmānı ey Mānī

maʿni:

1. **maʿniyi:**-*y, -i*
Kaside 6
Mısra: **70**
Anlam, mana.

Çü ṭıfl-ı yek-şebedür işbu zāde-i ṭabʿum
İçinde baʿżı kelāmum bu maʿniyi oḫşar

2. **maʿnī:**
Tahmis 12
Mısra: **8**
Anlam, mana.

Daʿvi-i bī-vech idüp ḳılmam cedel ey müddeʿī
Daʿviye maʿnī gerek lecc itme gel ey müddeʿī

3. **maʿni:**
Gazel 199
Mısra: **1**
Hakikat, asıl, gerçek.

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek

Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan
bī-nişān gerek

4. **maʿni:**
Kıt'a 35
Mısra: **5**
Hakikat, asıl, gerçek.

Egerçi nīme-i evvel
dehest der-maʿni
Ki ū murabbaʿ nışf-ı
şeşest hem vāfir

5. **maʿni:**
Tahmis 3
Mısra: **6**
Hakikat, asıl, gerçek.

ʿĀşıḳ odur ki ḥarḳ ile
baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ
olur līk maʿni yoḳ

6. **maʿnī:**
Tahmis 3
Mısra: **10**
Hakikat, asıl, gerçek.

Maʿnīde ehl-i ʿışḳ olanuñ
mi<u>s</u>li ʿaynı yoḳ
Maʿnī odur ki ḳalmaya
tāb anda tāb ola

<u>māniʿ:</u>

1. **māniʿdür:**-*dür*
Beyit 256
Mısra: **2**
Bir şeyin yapılmasını önleyen şey, engel. II Rakip, ağyar.

Rüsūm-ı ḥālin añma
ḥadd-i ḫaddi anı cāmiʿdür
Dilā ʿuşşāḳı taʿrīf eyle
kim aġyārı māniʿdür

<u>māniʿ oldıñuz:</u>

1. **māniʿ oldıñuz:**-*dı, -ñuz*
Mesnevi 8
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Mâni olmak, önlemek, engellemek, önüne geçmek.

Çünki ol ḥaḳdan oldıñuz
māniʿ
Bize de birine oluñ şāfiʿ

<u>māniʿ olımaz:</u>

1. **māniʿ olımaz:**-*ımaz*
Gazel 345
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mâni olmak, önlemek, engellemek, önüne geçmek.

Niḳāb-ı ebr-i zülfüñ māniʿ
olmaz seyr-i dīdāra
Şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāba
māniʿ olımaz perde

<u>māniʿ olur:</u>

1. **māniʿ olur:**-*ur*
Gazel 77
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mâni olmak, önlemek, engellemek, önüne geçmek.

Ḫālī ḳomaz ol yāri māniʿ
olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar
bizden didiler zer zer

2. **māniʿ olur:**-*ur*
Gazel 457
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mâni olmak, önlemek, engellemek, önüne geçmek.

Ḥüsn-i ruḫsāruña hiç
māniʿ olur mı ḫaṭṭuñ
Ḳamerüñ şuʿlesine ḥāʾil
olur mı hāle

<u>maʿnide:</u>

1. **maʿnide:**
Diğer 2
Mısra: **30**
Esasında, hakikatte, aslında, özünde.

Ẓāhirā aʿdāya ḳarşu çekdi
gerçi şiddeti
Maʿnide aña naṣīb oldı
şehādet şerbeti

2. **maʿnide:**
Tahmis 3
Mısra: **9**
Esasında, hakikatte, aslında, özünde.

Maʿnīde ehl-i ʿışḳ olanuñ
mi<u>s</u>li ʿaynı yoḳ
Maʿnī odur ki ḳalmaya
tāb anda tāb ola

3. **maʿnide:**
Terci-bend 3
Mısra: **10**
Esasında, hakikatte, aslında, özünde.

Yār içün başa ḳıyar cāna ḳıyar cānlardur
Ṣuretā gerçi gedā maʿnide sulṭānlardur

4. **maʿnide:**
Terci-bend 3
Mısra: **20**
Esasında, hakikatte, aslında, özünde.

Ẓāhirā kendülerin eylediler ḫ∨ār u ḫaḳīr
Maʿnide her biridür mülk-i ḳanāʿatde emīr

manḳıra almaz:

1. **manḳıra almaz:**-*maz*
Mesnevi 4
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Değerli bulmamak, önem vermemek. II Mangır: Bakırdan yapılmış sikke, para.

Böyle ḳalursa bize yir ḳalmaz
ʿİlmi ḫod kimse manḳıra almaz

manṣıb:

1. **manṣıbda:**-*da*
Gazel 247
Mısra: **11**
Makam, mevki, rütbe, derece.

Ḳapuñda her ḳuluñ manṣıbda maḥrūm itme ben zārı
Cihānı ʿadl ile ṭoldur ʿadālet eyle sulṭānum

2. **manṣıb:**
Gazel 259
Mısra: **5**
Makam, mevki, rütbe, derece.

Manṣıb gibi ʿazīz ol eyā şāh-ı nīk-baḫt
Lāyıḳ mı ben ḳapuñda ḫazīnü'l-fuʾād olam

3. **manṣıba:**-*a*
Gazel 259
Mısra: **3**
Makam, mevki, rütbe, derece.

Yanuñda gerçi manṣıba yoḳdur liyāḳatüm
Bāri ʿadūya ḳarşu nola ben de yād olam

4. **manṣıba:**-*a*
Gazel 470
Mısra: **1**
Makam, mevki, rütbe, derece.

Manṣıba olmayıcaḳ şerʿ ile ḳānūn elde
Fāʾide virmez imiş ḫaṭṭ-ı hümāyūn elde

5. **manṣıb:**
Gazel 491
Mısra: **3**
Makam, mevki, rütbe, derece.

Manṣıb üstine muʿallaḳ döner oldı yārān
Nice şādılıḳ idem ṭāliʿ-i meymūnum yoḳ

6. **manṣıb:**
Terci-bend 4
Mısra: **9**
Makam, mevki, rütbe, derece.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

7. **manṣıb:**
Terci-bend 4
Mısra: **43**
Makam, mevki, rütbe, derece.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya istinād idüñ
Birisin ortaya çıḳaruñ ya mezād idüñ

8. **manṣıb:**
Terci-bend 4
Mısra: **45**
Makam, mevki, rütbe, derece.

Kim arturursa manṣıb anuñdur ziyād idüñ
Ṭurmañ ʿinādı ḳoñ sözüme iʿtimād idüñ

manṣıb alanlarla:

1. **manṣıb alanlarla:**-*lar, -la*
Beyit 188
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Derece alan, rütbeli (kimse).

Berāber gelmiş iken ḳapuña manṣıb alanlarla
Alanlar gitdiler hep şimdi biz ḳalduḳ ḳalanlarla

manṣıb alınmaz:

1. **manṣıb alınmaz:**-*maz*
Gazel 363
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak. II Devlet memuriyetine geçmek.

Manṣıb alınmaz eyle yalvarmaġ ile
Mermere sūzen ile ḳazmaġa ḳaṣd eyleme çāh

manṣıb almaḳ:

1. **manṣıb almaḳ:**-*maḳ*
Gazel 94
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak. II Devlet memuriyetine geçmek.

Ḳabūlī manṣıb almaḳ pādşāh-ı heft-kişverden
ʿAceb ümmīd ü yaḫşı ārzū özge temāşādur

2. **manṣıb almaḳ:**-*maḳ*
Gazel 470
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak.

Zer gibi rūyumı zerd iden anuñ yoḳluġıdur
Manṣıb almaḳ ne idi olıcaḳ altun elde

manṣıb alurmış:

1. **manṣıb alurmış:**-*ur, -mış*
Terci-bend 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak. II Devlet memuriyetine geçmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

2. **manṣıb alurmış:**-*ur, -mış*
Terci-bend 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak. II Devlet memuriyetine geçmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

3. **manṣıb alurmış:**-*ur, -mış*
Terci-bend 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak. II Devlet memuriyetine geçmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

4. **manṣıb alurmış:**-*ur, -mış*
Terci-bend 4
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak. II Devlet memuriyetine geçmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

5. **manṣıb alurmış:**-*ur, -mış*
Terci-bend 4
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak. II Devlet memuriyetine geçmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

6. **manṣıb alurmış:**-*ur, -mış*
Terci-bend 4
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak. II Devlet memuriyetine geçmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

7. **manṣıb alurmış:**-*ur, -mış*
Terci-bend 4
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak. II Devlet memuriyetine geçmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

8. **manṣıb alurmış:**-*ur, -mış*
Terci-bend 4
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak. II Devlet memuriyetine geçmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

9. **manṣıb alurmış:**-*ur, -mış*
Terci-bend 4
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Makam, rütbe, derece almak. II Devlet memuriyetine geçmek.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

manṣıb isteyen:

1. **manṣıb isteyen:**
Terci-bend 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Makam mevki isteyen (kimse).

Ey manṣıb isteyen berü gel benden al ḫaber
Merd-i ḫabīr olan kişiye bir ḫaber yiter

manṣıb recāsı:

1. **manṣıb recāsı:**
Gazel 467
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rütbe istemek.

Manṣıb recāsı pādşeh-i kāmyābdan
Bir ẕerre istemek gibidür āftābdan

manṣıb u cāh:

1. **manṣıb u cāh:**
Gazel 363
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki.

ʿAmel-i żāyiʿ imiş ʿilm ü maʿārif eyvāh
Şiʿr ü inşāyile alınmaz imiş manṣıb u cāh

2. **manṣıb u cāh:**
Mesnevi 2
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Makam ve mevki.

Eyle ʿayn-ı ʿināyet ile nigāh
Muntaẓır emrüñe çü manṣıb u cāh

manṣıb-ı cāh:

1. **manṣıb-ı cāh:**
Gazel 144
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Makamın yüceliği.

Dār-ı zülfeyne eger ber-dār iderlerse bizi
Manṣıb-ı cāh ile Dārā gibi dārālanmazuz

manṣıb-ı şerīf:

1. **manṣıb-ı şerīf:**
Gazel 371
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şerefli makam. II Sevgilinin kapısında köle olmak.

Bir manṣıb-ı şerīf idi kūyuñ gedālığı

Tevcīh olındı ol bize
ḳayd-ı ḥayāt ile

manṣıbuñ yolı:

1. **manṣıbuñ yolı:**
Gazel 363
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Makamın yolu, makam ve mevki kazanmanın yolu.

Manṣıbuñ bir yolı vardur gel o yoldan varılur
Varma yolsuzluḳ idüp dest-i tehī ey güm-rāh

Manṣūr:

1. **Manṣūra:**-*a*
Gazel 29
Mısra: **8**
Hallâc-ı Mansûr: İlahi aşkın sarhoşluğuyla kendinden geçerek fenâfillah makamına ulaşan ve "Ene'l Hak" sözüyle darağacında idam edilen mutasavvıftır. Bu hadise tarikatlar üzerinde izler bırakmış ve Ahmed Yesevî, Yunus Emre, Nesîmî gibi birçok mutasavvıf şairi derinden etkilemiştir.

Dili gīsū-yı yāre bend iden rāz-ı maḥabbetdür
Ene'l-Ḥaḳ sırrıdur Manṣūra ber-dār olmaġa bāʿis

2. **Manṣūr:**
Gazel 379
Mısra: **8**
Hallâc-ı Mansûr: İlahi aşkın sarhoşluğuyla kendinden geçerek fenâfillah makamına ulaşan ve "Ene'l Hak" sözüyle darağacında idam edilen mutasavvıftır. Bu hadise tarikatlar üzerinde izler bırakmış ve Ahmed Yesevî, Yunus Emre, Nesîmî gibi birçok mutasavvıf şairi derinden etkilemiştir.

Urma dem sırr-ı ene'l-Ḥaḳdan eger ʿārif iseñ
Ḥaḳ bilür ḫayli ḳuṣūr eyledi Manṣūr orada

3. **manṣūr:**
Gazel 163
Mısra: **12**
Galip gelmiş, üstün olan (kimse).

Bu dār-ı fenāda kāşif-i rāz Manṣūr ise de muẓaffer olmaz

manṣūr u muẓafferdür:

1. **manṣūr u muẓafferdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Galip ve zafer kazanmış (kimse).

Refīḳuñ Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī yārüñ Sikenderdür
Ṣalarsañ tīġuñ aʿdā üzre manṣūr u muẓafferdür

Manṣūrveş:

1. **Manṣūrveş:**
Tahmis 1
Mısra: **10**
Mansûr gibi.

Çünki sırr-ı ʿışḳı fāş itdüñ dil-i nālān ile
Cānı terk eyle yüri Manṣūrveş dik dāruñı

manẓar olmaḳ:

1. **manẓar olmaḳ:**-*maḳ*
Tahmis 6
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Görülen olmak, gözükmek.

Ehl-i ʿışḳa manẓar olmaḳ ḳaṣdına
Luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmak ḳaṣdına

manẓar-ı pādşāh-ı ʿālī-şān:

1. **manẓar-ı pādşāh-ı ʿālī-şān:**
Mesnevi 8
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce padişahın yüzü.

Maẓhar-ı iltifāt-ı şāh-ı cihān
Manẓar-ı pādşāh-ı ʿālī-şān

manẕar-ı pādşāh-ı pāk-naẕar:

1. **manẕar-ı pādşāh-ı pāk-naẕar:**
Mesnevi 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Temiz bakışlı padişahın görünüşü. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Manẕar-ı pādşāh-ı pāk-naẕar
Ẕāt-ı nīkū-ṣıfāt u ḫūb-siyer

manẕūm:

1. **manẕūm:**
Diğer 1
Mısra: **13**
Şiir hâlinde yazılan, vezinli ve ölçülü söz.

Biri manẕūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

manẕūr-ı ʿayn-ı ʿāṭıfetüz:

1. **manẕūr-ı ʿayn-ı ʿāṭıfetüz:**-*üz*
Gazel 371
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lütfun nazar edileni. II Âşık.

İḥsāna maẕharuz naẕar-ı iltifāt ile
Manẕūr-ı ʿayn-ı ʿāṭıfetüz her cihāt ile

mār:

1. **mār:**
Gazel 58
Mısra: **2**
Yılan. II Sevgilinin şekil itibariyle yılana benzeyen kıvrımlı saçları.

Dil ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i yār ile oynar
Bilmez żararın ṭıfl durur mār ile oynar

2. **mār:**
Gazel 375
Mısra: **8**
Yılan. II Sevgilinin şekil itibariyle yılana benzeyen kıvrımlı saçları.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

3. **mār:**
Gazel 162
Mısra: **2**
Yılan.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ māra beñzer beñzemez
Tārumār olduḳca mār ol tāra beñzer beñzemez

4. **māra:**-*a*
Gazel 162
Mısra: **1**
Yılan.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ māra beñzer beñzemez
Tārumār olduḳca mār ol tāra beñzer beñzemez

5. **māra:**-*a*
Gazel 316
Mısra: **1**
Yılan.

Ne tār-ı ṭurra-i dil-dārı māra beñzedeyin
Ne ḫalḳa-i siyeh-i mārı sāra beñzedeyin

Marʿaş:

1. **Marʿaşı:**-*ı*
Beyit 142
Mısra: **1**
Eski adı Maraş olan ancak Kurtuluş Savaşında gösterilen mücadeleden sonra Kahramanmaraş adını alan şehir.

Kim dir ki Ḳarşı Marʿaşı birdür Ruhāyile
Ḳurṣ-ı meh-i münīr bir olmaz sühāyile

mār-ı ġam-gezīde:

1. **mār-ı ġam-gezīde:**
Gazel 303
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Isıran yılan.

Ḫayāl-i efʿi-i zülf-i nigār ile her şeb

Belā güzīde misin mār-ı ġam-gezīde misin

<u>mār-ı zülfüñ:</u>

1. **mār-ı zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 375
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saç yılanı. II Sevgilinin şekil itibariyle yılana benzeyen uzun ve kıvrımlı saçları.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

<u>maʿrifet:</u>

1. **maʿrifet:**
Gazel 457
Mısra: **1**
İlim, irfan, hüner.

Maʿrifet el mi virür merdüm-i fāriġ-bāle
Ṭāʾir-i evc-i saʿādet mi ḳonar her dala

2. **maʿrifet:**
Kaside 9
Mısra: **57**
İlim, irfan, hüner.

Vücūduñ mā ʿarefnāk içre mahv it maʿrifet kesb it
Maʿārifden dem uran ṣāḥib-i ʿirfāna ʿışḳ olsun

3. **maʿrifetle:**-*le*
Mesnevi 3
Mısra: **15**
İlim, irfan, hüner.

ʿİlm ile maʿrifetle kāmil iken
Ḫıdmet-i şehryāra ḳābil iken

4. **maʿrifetdür:**-*dür*
Tahmis 7
Mısra: **11**
İlim, irfan, hüner.

Biz sipihr-i ʿilm ü faẕluz maʿrifetdür bedrümüz
Feyż alan gelsün beri bir ferde yoḳdur ġadrümüz

<u>maʿrifet ādeme bī-menfaʿatdür:</u>

1. **maʿrifet ādeme bī-menfaʿatdür:**
Gazel 205
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
"Hüner, insana yaramaz." anlamına gelen ve marifetin artık bu zamanda bir işe yamayacağını ifade eden söz.

Ḳabūlī maʿrifet bī-menfaʿatdür ādeme dirler
Hele biz hīç nefʿin görmedük ebyāt u eşʿāruñ

<u>maʿrifet bābında:</u>

1. **maʿrifet bābında:**-*n*, -*da*
Tahmis 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Marifet kapısı. II İlim, marifet, hüner.

Herkes ʿarefnāk adın yād itmemekdür efḍali
Maʿrifet bābında olmaz her kişinüñ medḫali

<u>maʿrifet ehli:</u>

1. **maʿrifet ehli:**
Gazel 150
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Marifet ehli, ilim ve irfan sahipleri.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

<u>maʿrifet ehlinüñ murādātın:</u>

1. **maʿrifet ehlinüñ murādātın:**-*n*
Kıt'a 33
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Marifet ehlinin istekleri.

Maʿrifet ehlinüñ murādātın
Görivirmekdür ehle yāverlik

<u>maʿrifet ile ṭoludur:</u>

1. **maʿrifet ile ṭoludur:**-*dur*
Gazel 160

Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Marifet ile dolu (kimse), ilim ve irfan sahibi kişi.

Maʿrifet ile ṭoludur ḳalbümüz
Ṣūfī gibi ṣanma ḳurı ḳālebuz

marīż:

1. **marīże:**-*e*
Mesnevi 10
Mısra: **15**
Hasta.

Ehl-i derde devā marīże şifā
İsm-i Ḥaḳdur be-ḥaḳḳ-ı ism-i Ḫudā

2. **marīż:**
Gazel 175
Mısra: **10**
Hasta. II Âşık/Kabûlî.

Ey Ḳabūlī yār açа dārü'ş-şifā-yı leblerin
Her seḥer dārū-yı laʿlinden şifā bulur marīż

marīż-i derd-i ʿışḳuñ:

1. **marīż-i derd-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 153
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk derdinin hastası. II Âşık.

Cānā marīż-i derd-i ʿışḳuñ taʿallül itmez
Cān isteseñ yoluñda virür teʾemmül itmez

marīż-i ʿışḳa:

1. **marīż-i ʿışḳa:**
Gazel 18
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Aşk hastalığı.

Ḳabūli derdüñe dermānı yārdan iste
Marīż-i ʿışḳa devā yazmamış bu fende ṭabīb

marīż-i ʿışḳa devā yazmamış:

1. **marīż-i ʿışḳa devā yazmamış:**-*ma, -mış*
Gazel 18
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Aşk hastalığına çare yazmak. II Doktorların aşk hastalığına çare bulamaması.

Ḳabūli derdüñe dermānı yārdan iste
Marīż-i ʿışḳa devā yazmamış bu fende ṭabīb

mārlıġ:

1. **mārlıġa:**-*a*
Gazel 374
Mısra: **6**
Yılan. II Sevgilinin şekil itibariyle yılana benzeyen uzun ve kıvrımlı saçları.

Ḫalḳa-i ṭurra-i dil-dāra ṭolaşma zinhār
İḫtirāz eyle güẕār itme dilā mārlıġa

mā-ṣadak:

1. **mā-ṣadaḳdur:**-*dur*
Gazel 126
Mısra: **4**
Uygun olan, doğru bulunan (şey).

Oḳuñla sīne pürdür ey ḳaşı yā
Nola tirkeş dinürse mā-ṣadaḳdur

mashara:

1. **masḫara:**
Gazel 202
Mısra: **6**
İtibarsız, maskara, soytarı, rezil, kepaze (kimse).

İltifāt-ı nāsa maẕhar düşmege şimdi kişi
Yā gidi yā masḫara yā ḫod-fürūş olmaḳ gerek

māsivā terkin ur:

1. **māsivā terkin ur:**
Gazel 217
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mâsivâyı terk etmek, Allah'tan başka her şeyi bir kenarı bırakarak dünyadan el ayak çekmek.

Derk-i esfelde ḳoma kendüñi pür-idrāk ol

Māsivā terkin ur ālāyiş-i ġamdan pāk ol

maʿşiyet tābını:

1. **maʿşiyet tābını:**-*n, -ı*
Gazel 424
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Günah ateşi. II İnsanı cehennem ateşine sürükleyen günah.

Hevā nārını maʿṣiyet tābını
Muḥammed mücemmid Muḥammed degül mi

maşlaḥat-güzār:

1. **maşlaḥat-güẕār:**
Kaside 14
Mısra: **11**
İşinin ehli, uzman.

Olmasa maşlaḥat-güẕār altun
Böyle olmazdı sikkedār altun

maşlaḥatuñ bitürür:

1. **maşlaḥatuñ bitürür:**-*ür*
Gazel 363
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İşini bitirmek, işlerini halletmek.

Zer ki bir kār-güẕār ehl-i kemāl āfetdür
Bitürür maşlaḥatuñ bī-meded-i mīr ü sipāh

maşraf u īrād:

1. **maşraf u īrād:**
Kaside 16
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gelir ve gider, harcama ve kazanç.

Mühimmāt-ı fenāya ṣarf içün efrād-ı aʿdāyı Vüfūr-ı ʿāṭıfetden maşraf u īrād gönderdüñ

maşraf-ı īrād u mevācib:

1. **maşraf-ı īrād u mevācib:**
Kaside 4
Mısra: **123**
Kelime Tipi: -
Maaşların ve gelirlerin masrafı.

Yoḳlana maşraf-ı īrād u mevācib senden
Ḳılalar ḳısmet-i rūziyyesini ḥaḳḳı ḳasām

māt ider:

1. **māt ider:**-*er*
Gazel 411
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mat etmek: Yenmek, üstün gelmek, galip olmak.

Nice altun nice zer māha beñzer māhdan enver
Żiyāda māt ider her birisi mihr-i dıraḫşānı

māt ola:

1. **māt ola:**-*a*
Gazel 308
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mat olmak: Yenilmek, mağlup olmak.

Gel naṭʿ-ı maḥabbetde şehā bir sen ü bir ben
Şaṭranc oyunın oynayalum māt ola düşmen

mā-taḳaddüm:

1. **mā-taḳaddümden:**-*den*
Mesnevi 2
Mısra: **48**
Geçmiş zaman, önceleri.

Seksen aḳçe ki dā'im māyesidür
Mā-taḳaddümden elli pāyesidür

mātem:

1. **mātem:**
Gazel 245
Mısra: **6**
Matem, yas, üzüntü, keder.

Evvel-i şehr-i ḥarem āḫir-i eyyām-ı neşāṭ
Şuleḥā ḫayline ʿīd ehl-i hevāya mātem

mātem eyledi:

1. **mātem eyledi:**-*di*
Beyit 164
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Matem tutmak, birini kaybetme veya ayrı kalma gibi sebeplerden dolayı büyük bir acı ve üzüntü içinde olduğunu davranışlarıyla belli etmek.

Zaḫm-ı fürḳat elemin eyledi mātem tāze
Dāġ-ı dīrīne-i dilde o daḫı tamtāze

mātem ṭut:

1. **mātem ṭut:**
Gazel 19
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Matem (yas) tutmak: Birini kaybetme veya ayrı kalma gibi sebeplerden dolayı büyük bir acı ve üzüntü içinde olduğunu davranışlarıyla belli etmek.

Ġam-ı zülf-i siyāh-ı yār ile öldüm şeb-i ġamda
Çöz ey ebr-i siyeh gīsūlaruñ üstüme mātem ṭut

mātemler eyleye:

1. **mātemler eyleye:**-*y*, -*e*
Kaside 6
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Matem tutmak, büyük bir acı ve üzüntü içinde olduğunu davranışlarıyla belli etmek.

Cihānda esb-i murāduñ hemīşe sūr ile sür
Ḥasūd eyleye künc-i belāda mātemler

maṭlab:

1. **maṭlabuñ:**-*uñ*
Gazel 218
Mısra: **3**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Gitme yabana ṣūfi ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṣafāya Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

2. **maṭlabuñ:**-*uñ*
Gazel 219
Mısra: **3**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Yabana gitme ṣūfi ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

3. **maṭlab:**
Mesnevi 4
Mısra: **101**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Ḳanḳı maṭlab ki ṭālib olsam aña
Virilür ye’s baña şāhāne

4. **maṭlab:**
Mesnevi 8
Mısra: **46**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Cemʿ olup bir yire yesār u yemīn
Bize bir maṭlab itdiler taʿyīn

5. **maṭlabuñ:**-*uñ*
Mesnevi 8
Mısra: **47**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Nāmı ol maṭlabuñ ḳażā-i Ḥamā
Bize telḫīṣ olınmış idi şehā

maṭlab-ı aʿlāsı:

1. **maṭlab-ı aʿlāsı:**-s, -*ı*
Tesdis 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
En büyük amaç, yüce maksat.

Maḳṣad-ı aḳṣāsı mirʾāt-ı cemālüñ görmedür
Maṭlab-ı aʿlāsı tozuña yüzini sürmedür

maṭlabına vāṣıl olur:

1. **maṭlabına vāṣıl olur:**-*ur*
Gazel 103
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -

Amacına ulaşmak, murada ermek.

Kimüñ ki nāmı ḳuluñ defterine dāḫil olur
Murādı ḥāṣıl olur maṭlabına vāṣıl olur

maṭlaʿ-ı ḫāver:

1. **maṭlaʿ-ı ḫāver:**
Kaside 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güneşin doğması, gün doğumu.

Sarāy-ı ʿālem-i tārīki itdi rūşen-dil
Ṭulūʿ-ı çehre-i ḫurşīd ü maṭlaʿ-ı ḫāver

maṭlaʿ-ı nūr-ı hidāyetdür:

1. **maṭlaʿ-ı nūr-ı hidāyetdür:**-*dür*
Gazel 60
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hidayet nurunun doğuşu. II Sevgilinin kapısı, makamı.

Der-i devlet-meʾābuñ maṭlaʿ-ı nūr-ı hidāyetdür
Cemālüñ neyyir-i aʿẓam yüzüñ görmek saʿādetdür

Maṭlaʿü'l-envār:

1. **Maṭlaʿü'l-envārı:**-*ı*
Gazel 50
Mısra: **6**
Nurların doğuşu. II Ezelî nur, Allah. II Hasan-ı Zarîfî tarafından kaleme alınan ve Mevlânâ'nın tasavvufî anlayışını ortaya koymayı amaçlayan en eski Mesnevi şerhlerinden biri.

Nūr-ı aʿẓam rūy-ı dil-berdür inanmazsañ faḳīh
Bunı ʿaynıyla yazar var Maṭlaʿü'l-Envārı gör

maṭmaḫ-ı naẓarum:

1. **maṭmaḫ-ı naẓarum:**-*um*
Mesnevi 2
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Bakış atma, göz koyma.

Pīr-i bisyār-sāledür pederüm
Ṣıladur aña maṭmaḫ-ı naẓarum

mā-verā:

1. **mā-verāya:**-*y, -a*
Gazel 213
Mısra: **8**
Belli bir şeyin ötesinde bulunan yer.

Her ne olursa luṭfuñ efendi baña gerek
İḥsānı mā-verāya iderseñ revā degül

mā-verāsını ṭuta:

1. **mā-verāsını ṭuta:**-*a*
Gazel 406
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ötesini farz etmek, hayal etmek.

Dīdār-ı yār kim hücüb-i mā-verādadur
ʿĀşıḳ revā mıdur ki ṭuta mā-verāsını

mā-verā-yı baḥri ara:

1. **mā-verā-yı baḥri ara:**
Gazel 488
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Denizin ötesini aramak. II Sınırların dışına çıkmak.

Ey dil maḳām-ı ḳāf-ı ḳanāʿat murād ise
Var mā-verā-yı baḥri ara berde ḳalmadı

mā-verā-yı perde-i pindārda:

1. **mā-verā-yı perde-i pindārda:**-*da*
Gazel 365
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gurur perdesinin ötesi. II Utanmamak, utanma duygusu olmamak.

Götürilmiş çehre-i ādāb-ı ādemden ḥicāb
Rūy-ı merdüm mā-verā-yı perde-i pindārda

mā-verā-yı sūrdan:

1. **mā-verā-yı sūrdan:**-*dan*
Gazel 171
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kalenin ardı, hisarın ötesi.

Ḳabūlī bir Ḥişārī nev-cüvāna mübtelā olmış
Meger māh-ı cemālin mā-verā-yı sūrdan görmiş

māye:

1. **māyesidür:**-*si, -dür*
Mesnevi 2
Mısra: **47**
Maya, asıl, öz, cevher.

Seksen aḳçe ki dā'im māyesidür
Mā-taḳaddümden elli pāyesidür

māye-i devlet:

1. **māye-i devlet:**
Gazel 285
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devlet sermayesi. II Mutluluk sermayesi.

Cevher-i ḫāk-i derüñ māye-i devlet bilürin
Ayaġuñ tozını iksīr-i saʿādet bilürin

māyil:

1. **māyil:**
Gazel 20
Mısra: **7**
Meyilli, istekli (kimse).

Ol dür-i pāki kenār itmege ger māyil iseñ
Nem-i eşküñ ġam-ı hecr ile yem ü ʿummān it

2. **māyil:**
Gazel 31
Mısra: **10**
Meyilli, istekli (kimse).

Dolab-ı felek ḳutb-ı murād üzre dönerse
Himmetde Ḳabūlī saña māyil mi olur ġavs̱

3. **māyilüz:**-*üz*
Gazel 138
Mısra: **17**
Meyilli, istekli (kimse).

Māyilüz ey Ḳabūlī Rūm iline
Dil-beri çoḳ diyārı kim sevmez

4. **māyil:**
Mesnevi 5
Mısra: **65**
Meyilli, istekli (kimse).

Muttaṣıl şūr u şerre māyil imiş
Ḳanda gitse belā-yı nāzil imiş

māyil olma:

1. **māyil olma:**-*ma*
Gazel 421
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mail olmak, meyletmek, yönelmek.

ʿArūs-ı serve māyil olma gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider ol başı oynaġı

māyil olmayaydı:

1. **māyil olmayaydı:**-*ma, -y, -a, -y, -dı*
Kaside 3
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Mail olmak, meyletmek, yönelmek.

ʿAdl ile vezn ideydüm mānend-i keff-i mīzān
Bir ẕerre olmayaydı bir cānibine māyil

māyil olur:

1. **māyil olur:**-*ur*
Kıt'a 30
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mail olmak, meyletmek, yönelmek.

Gitmez hevā-yı dāne-i ḫālüñ derūndan
Ey serv-ḳad çü māyil olur murġ çīneye

māyil-i her pāk-bāz:

1. **māyil-i her pāk-bāz:**
Gazel 6

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Her âşığa meyleden (kimse). II Sevgili.

Dil-ber odur ki serv gibi ser-keş olmaya
Mānend-i āb māyil-i her pāk-bāz ola

maʿyūb:

1. **maʿyūb:**
Tarih 17
Mısra: **8**
Ayıplanmış, kusurlu (kimse).

Çe nisbet be-ʿilm-i tu evhām herkes
Çi ḥaddest pīş-i tu her şaḫṣ maʿyūb

maẓhar:

1. **maẓharuz:**-*uz*
Gazel 371
Mısra: **1**
Ulaşma, nail olma, şereflenme.

İḥsāna maẓharuz naẓar-ı iltifāt ile
Manẓūr-ı ʿayn-ı ʿāṭıfetüz her cihāt ile

2. **maẓhar:**
Gazel 480
Mısra: **1**
Ulaşma, nail olma, şereflenme.

Ḫiṭāb-ı ḫuṭbe-i levlāke maẓhar
Muḥammeddür
Muḥammeddür muḳarrer

3. **maẓhar:**
Kaside 8
Mısra: **28**
Ulaşma, nail olma, şereflenme.

Cihānda ʿuhdesinden kim gelürse ḫıdmet anuñdur
Kemāl-i luṭfuña maẓhar egerçi cümle ḫuddāmuñ

maẓhar düşmez:

1. **maẓhar düşmez:**-*mez*
Gazel 407
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mazhar olmak, nail olmak, erişmek, ulaşmak.

Müsteḥaḳ olmayan iḥsānuña maẓhar düşmez
Bāʿiş-i devlet olur herkese istiḥḳāḳı

maẓhar oldı:

1. **maẓhar oldı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mazhar olmak, erişmek.

Sırr-ı ʿışḳa çü maẓhar oldı pedīd
Nā-bedīd idi ʿāşıḳ-ı nevmīd

maẓhar-ı āsār-ı ʿışk olduñ:

1. **maẓhar-ı āṣār-ı ʿışḳ olduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 401
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk eserlerine mazhar olmak, erişmek. II Aşka ulaşmak.

Maẓhar-ı āṣār-ı ʿışḳ olduñ
Ḳabūlī aç gözüñ
Gün gibi īṣār idersin vaḳtidür āṣāruñı

maẓhar-ı ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān olmaġ:

1. **maẓhar-ı ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān olmaġ:**-*maġ*
Kaside 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının lütfuna mazhar olmak.

Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān olmaġ ile
Cevr ü ẓulm eylemege saʿy idiyor ḫalḳa müdām

maẓhar-ı āyīne-i elṭāf:

1. **maẓhar-ı āyīne-i elṭāf:**
Gazel 66
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütufların aynasına erişmek. II Sevgilinin lütfuna ve ihsanına erişmek.

Ḫavf ile recā üzre gerekdür kişi ʿāşıḳ
Yā maẓhar-ı āyīne-i elṭāf ola yā ḳahr

mazhar-ı iltifāt-ı şāh-ı cihān:

1. **maẓhar-ı iltifāt-ı şāh-ı cihān:**
Mesnevi 8
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının lütfunun mazharı.

Maẓhar-ı iltifāt-ı şāh-ı cihān
Manẓar-ı pādşāh-ı ʿālī-şān

2. **maẓhar-ı iltifāt-ı şāh-ı cihān:**
Mesnevi 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının övgüsüne mazhar olmuş (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ey vezīr-i müşīr-i ʿālī-şān
Maẓhar-ı iltifāt-ı şāh-ı cihān

maẓhar-ı luṭfı:

1. **maẓhar-ı luṭfı:**-*ı*
Gazel 311
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütfunun mazharı. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Maẓhar-ı luṭfı biñden biridür
Serv ü gül ʿāşıḳı hezār olsun

maẓhar-ı luṭf-ı bī-kerāne-i rab:

1. **maẓhar-ı luṭf-ı bī-kerāne-i rab:**
Mesnevi 8
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Allah'ın uçsuz bucaksız lütfunun mazharı. II Kainatın en büyük lütfu olan Hazreti Muhammed.

Maẓhar-ı luṭf-ı bī-kerāne-i Rab
Raḥmet-i Ḥażret-i Ḫudāya sebeb

mazhar-ı yümn-i ʿināyet olalı:

1. **maẓhar-ı yümn-i ʿināyet olalı:**-*alı*
Tarih 7
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütfun bereketine erişmek, ihsana nail olmak.

Maẓhar-ı yümn-i ʿināyet olalı
Kāmil-i dehr iken ekmel olduñ

mazlūm:

1. **maẓlūma:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **25**
Zulme uğramış (kimse).

Müşkil budur ki ẓālim maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola ḥavāle bāṭıl

2. **maẓlūm:**
Mesnevi 4
Mısra: **77**
Gariban, zavallı (kimse). II Kabûlî.

Gelse nā-geh ḳapuña ben maẓlūm
Anı ḥāşā ki idesin maḥrūm

mażmūn:

1. **mażmūnı:**-*ı*
Diğer 1
Mısra: **4**
Gizli anlam.

leʾālī-i naẓmı nümāyān u reyyān ḳıldı Dürūd-ı nā-maʿdūd ol muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma ki fünūn-ı şiʿri mażmūnı
Ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh ile merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış

mażmūn-ı külli:

1. **mażmūn-ı külli:**
Kaside 3
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Her şeyin gizli anlamı.

Biri mużırr u biri mūzī vü nice mūzī

Mażmūn-ı külli mūzī şānında emr-i nāzil

maʿzūl:

1. **maʿzūlem:**-*em*
Mesnevi 4
Mısra: **99**
Makamından azledilmiş, görevden alınmış (kimse).

Bir buçuḳ yıl durur ki maʿzūlem
Pādşāha duʿāya meşġūlem

maʿzūl olup:

1. **maʿzūl olup:**-*up*
Mesnevi 2
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Azledilmek, işten çıkarılmak.

Yüz otuz aḳçeden olup maʿzūl
Buldı yüz elliye vüṣūle ḫuṣūl

maʿẕūr buyrulsa:

1. **maʿẕūr buyrulsa:**-*sa*
Kıt'a 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mazur görmek, kusura bakmamak, hoş görmek.

Vażʿ-ı küstāḫānemüz maʿẕūr buyrulsa nola
Luṭf-ı şehdür ḳulları küstāḫ iden sulṭān-ı mā

maʿẕūr ṭut:

1. **maʿẕūr ṭut:**
Gazel 158
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mazur görmek, kusura bakmamak, bağışlamak, hoş görmek.

Saña ʿāṣıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿẕūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

meʾāl:

1. **meʾāl:**
Gazel 368
Mısra: **8**
Meal, anlam, mana, açıklama.

Kemāl-i ʿilm ile maʿlūm-ı ʿālem olsañ el-ḥāṣıl
Dilā ehl-i kemāl olsañ kelāmuñda meʾāl olsa

2. **meʾāl:**
Tahmis 4
Mısra: **7**
Meal, anlam, mana, açıklama.

Perde keşf oldı hep ṭuyuldı meʾāl
Ṣadr-ı bātında kāmil idi cemāl

me’āl:

1. **me’āl:**
Mesnevi 6
Mısra: **24**
Meydana gelen şey, netice.

Refʿ ü inhā olundı ṣıdḳ-ı maḳāl
Ne maḳāl aṣlı ile künhe me’āl

meʾāl-i ravża-i firdevs:

1. **meʾāl-i ravża-i firdevs:**
Kaside 6
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesinin anlamı.

Riyāż-ı medḥüñ ile naẓm-ı ābdār mıdur
Meʾāl-i ravża-i firdevs ü çeşme-i kevs̱er

meʾāluhu:

1. **meʾāluhu:**
Beyit 196
Mısra: **2**
Onun (sözün) anlamı.

Kelāmuhu muʿavvecu kelāmun
Meʾāluhu emelu ev elemun

me-ār u me-ār:

1. **me-ār u me-ār:**
Mesnevi 1
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Getirme ve getirme.

Be-men dih ki bī-ū ne-dārem ḳarār
Biyār u biyār u me-ār u me-ār

me-bād:

1. **me-bād:**
Mesnevi 1
Mısra: **15**
Olma!

Me-bād āgeh ey mest-i ḫūnrīz-i bed
Sebū ber-ser-i mā zened beşkened

mebdeʾ-i māhiyyet-i deryāyı:

1. **mebdeʾ-i māhiyyet-i deryāyı:**-*y, -ı*
Gazel 328
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Denizlerin esas başlangıcı. II Âşığın gözyaşları.

Bir yire gelmiş gözi yaşı biraz ʿāşıḳlaruñ
Mebdeʾ-i māhiyyet-i deryāyı bildüm nidügin

mebdeʾ-i ʿulūm bir noḳṭadur:

1. **mebdeʾ-i ʿulūm bir noḳṭadur:**
Gazel 240
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Hazreti Ali'ye ait olduğunu düşünülen "İlim bir noktadır" sözü (Bu söz kimi kaynaklarda Hazreti Ali'ye kimi kaynaklarda ise Hazreti Ebubekir'e isnat edilse de muteber kaynaklar arasında böyle bir bilgi bulunmamaktadır).

Keşf-i rumūz-ı ʿışḳa dehānuñ durur sebeb
Bir noḳṭadur efendi belī mebdeʾ-i ʿulūm

mebġūż-ı iḫvān eyledüñ:

1. **mebġūż-ı iḫvān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kardeşler arasında sevilmeyen biri hâline getirmek.

Ḥażret-i Yūsuf gibi mebġūż-ı iḫvān eyledüñ
Bende-i maḳbūl iken maġżūb-ı sulṭān eyledüñ

meblaġ-ı ḳadr-i semen:

1. **meblaġ-ı ḳadr-i ş̲emen:**
Gazel 321
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Değerinin (ve) kıymetinin pahası. II Cennetin değeri, kıymeti.

Naḳd-i revān-ı cenneti dīdāra ṣatıcaḳ
Olur Ḳabūli meblaġ-ı ḳadr-i ş̲emen ṣemān

meblaġ-ı ʿömri:

1. **meblaġ-ı ʿömri:**-*i*
Mesnevi 2
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Ömür miktarı. II Ömür, hayat, yaşam.

Meblaġ-ı ʿömri ola seksen-sāl
Sāl-ḫorduñ ḫayır duʿāsın al

mebz̲ūl:

1. **mebz̲ūl:**
Gazel 75
Mısra: **3**
Çok fazla, bol.

İle luṭf u mürüvvetüñ mebz̲ūl
Bize mi bu cefā hemān dil-ber

mebz̲ūl olsun:

1. **mebz̲ūl olsun:**-*sun*
Gazel 449
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çok fazla olmak, bol bol bulunmak.

Keremüñ gün gibi her z̲erreye mebz̲ūl olsun
Naẓar-ı pāküñ ile her kişi meşġūl olsun

mebz̲ūl ü yaġmā eyledüñ:

1. **mebẕūl ü yaġmā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Bolca ve yağma etmek.

Ḥadden ziyāde ḳudretüñ
Ḥaḳ dā'im itsün devletüñ
Ḥaḳḳā ki ḫ̆ān-ı niʿmetüñ
mebẕūl ü yaġmā eyledüñ

mecāl:

1. **mecālüm:**-*üm*
Gazel 132
Mısra: **9**
Güç, kuvvet, takat, derman. II Âşığın gücü, kuvveti.

Yoḳ mecālüm āh idem bilmem ne tedbīr eyleyem
Tīr-i ġamzeñ cāna itdi ey gözi mekkār kār

2. **mecālüm:**-*üm*
Kıt'a 20
Mısra: **1**
Güç, kuvvet, takat, derman. II Âşığın gücü, kuvveti.

ʿArż-ı ḥāl itmege mecālüm yoḳ
Ḫāk-i pāy-i şerīfe sulṭānum

3. **mecāl:**
Tahmis 4
Mısra: **6**
Güç, kuvvet, takat, derman.

Rū-be-rū oldı tercemānı ḳodı
Ẓāhir oldı ẓuhūra virdi mecāl

mecāl olmadı:

1. **mecāl olmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 4
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **-**
Gücü, kuvveti olmak.

Menʿ ü iskāta mecāl olmadı ġavġā büyüdi
Vüzerā eylediler defʿine ḫayli iḳdām

mecāl olmasa:

1. **mecāl olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 271
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Gücü, kuvveti olmak.

Yanında ekle şürbe mecāl olmasa şehā
İtdürmesün bize ʿalef ü āb minnetin

mecāl-i nuṭḳ u beyān:

1. **mecāl-i nuṭḳ u beyān:**
Gazel 18
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
(Âşığın) Söz söyleme ve beyan etme gücü.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

mecāz:

1. **mecāza:**-*a*
Gazel 253
Mısra: **4**
Gerçek olmayan, hakikat dışı. II Aşk.

Ḥaḳīḳat ile bilinmez dilā ḥaḳīḳat-ı ʿışḳ
Mecāza ḫ̆āce-i ʿışḳ ol mücāza başlayalum

2. **mecāza:**-*a*
Gazel 260
Mısra: **6**
Gerçek olmayan, hakikat dışı. II Aşk.

Hevā-yı ʿışḳ-ı mecāzī ḥaḳīḳate yoldur
Ḥaḳīḳate irişince mecāza başlayalum

3. **mecāza:**-*a*
Gazel 261
Mısra: **6**
Gerçek olmayan, hakikat dışı. II Aşk.

Ḥaḳīḳat ehli degülsün ṭarīḳ el virmez
Senüñle gel berü ey dil mecāza başlayalum

mecāzī:

1. **mecāzīdür:**-*dür*
Gazel 263
Mısra: **5**

Gerçek olmayan, hakikat dışı. II Aşk.

Mecāzīdür diyü inkār idersin ʿışḳa ey ṣūfī
Kelām-ı ḥaḳdur ammā sözümüz sen bāṭıl añlarsın

meclā-yı ṣıfātuz:

1. **meclā-yı ṣıfātuz:**-*uz*
Gazel 459
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Allah'ın) Sıfatlarının tecelli ettiği/yansıdığı ayna. II Gönül.

Mücellādur göñül mirʾātı meclā-yı ṣıfātuz biz
Küdüretden muṣaffāyuz tecellīgāh-ı ẕātuz biz

meclis:

1. **meclisde:**-*de*
Gazel 3
Mısra: **6**
Eğlenmek veya sohbet etmek gibi belli amaçlarla bir araya gelen arkadaş topluluğu. II Aşk meclisi, içki ve eğlence meclisi.

Maḥv-ı vücūd iderse eger yana yana dil
Meclisde şemʿ-i bezm aña ḳāyim-makām ola

2. **meclisimüz:**-*imüz*
Gazel 52
Mısra: **6**
Eğlenmek veya sohbet etmek gibi belli amaçlarla bir araya gelen arkadaş topluluğu. II Aşk meclisi, içki ve eğlence meclisi.

Nāz ile gelse sürūd eylese bülbül gibi yār
Şevḳden meclisimüz ḫalḳa-i rindāna döner

3. **meclisde:**-*de*
Gazel 72
Mısra: **3**
Eğlenmek veya sohbet etmek gibi belli amaçlarla bir araya gelen arkadaş topluluğu. II Aşk meclisi, içki ve eğlence meclisi.

Meclisde ṣūfi cūşa gelüp dest-i şevḳ ile
Ṣad çāk-i ḫırḳa eyledügi ḫarḳ-ı ʿādedür

4. **meclisüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 189
Mısra: **2**
Eğlenmek veya sohbet etmek gibi belli amaçlarla bir araya gelen arkadaş topluluğu. II Aşk meclisi, içki ve eğlence meclisi.

Ṣoḥbetüñde sāḳiyā ol yār-ı ʿālī-şān yoḳ
Ḳaldur esbāb-ı neşāṭı meclisüñde şān yoḳ

5. **meclisde:**-*de*
Gazel 255
Mısra: **3**
Eğlenmek veya sohbet etmek gibi belli amaçlarla bir araya gelen arkadaş topluluğu. II Aşk meclisi, içki ve eğlence meclisi.

ʿAraḳla bādeyi dün gice meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ andan beter buldum

6. **meclise:**-*e*
Gazel 302
Mısra: **6**
Eğlenmek veya sohbet etmek gibi belli amaçlarla bir araya gelen arkadaş topluluğu. II Aşk meclisi, içki ve eğlence meclisi.

Rumūz-ı ʿışḳı ṣorma ehl-i zühde
Degüldür meclise dāḫil ne bilsün

7. **meclisde:**-*de*
Gazel 417
Mısra: **5**
Eğlenmek veya sohbet etmek gibi belli amaçlarla bir araya gelen arkadaş topluluğu. II Aşk meclisi, içki ve eğlence meclisi.

Ḳoyup ṭaʿnı idüp ʿuşşāḳa meclisde eger ṣūfī

Mey-i gül-fām içeydi daḫı
ʿālemde ne ġam yirdi

8. **meclisde:**-*de*
Tesdis 2
Mısra: **13**
Eğlenmek veya sohbet etmek gibi belli amaçlarla bir araya gelen arkadaş topluluğu. II Aşk meclisi, içki ve eğlence meclisi.

Gelüp meclisde ey ġonca-dehen gülüp açılmazsañ
Beni maḥzūn idüp aġyār-ı bed-ḫūdan kesilmezseñ

meclis-ārā-yı pādşāhīdür:

1. **meclis-ārā-yı pādşāhīdür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Padişahın meclisini süsleyen (şey).

Şimdilik sikkedār şāhīdür
Meclis-ārā-yı pādşāhīdür

meclis-be-meclis gezme:

1. **meclis-be-meclis gezme:**-*me*
Gazel 348
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meclis meclis dolaşmak.

Ayaġ üzre gelüp meclis-be-meclis gezme ey sāḳī
Yirüñ ḫum gibi bekle gūşe-i meyḫāneden çıḳma

meclisdeki peymāna döner:

1. **meclisdeki peymāna döner:**-*er*
Gazel 52
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mecliste edilen yemine benzemek.

Gel bu şeb būseye ʿahd eyledügüñ döndürme
O daḫı dün gice meclisdeki peymāna döner

meclise düşer:

1. **meclise düşer:**-*er*
Kaside 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Meclise düşmek, belli bir alana girmek.

Her nihālüñ ki düşer sāyesi şaḥn-ı çemene
Bir yeşil sāye nihāli düşer ol meclise şan

meclise gel:

1. **meclise gel:**
Beyit 258
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meclise gelmek. II Aşk meclisine gitmek, eğlence meclisinde bulunmak.

Bizümle meclise gel muṭrıb ittifāḳ eyle
Ki biz ʿaraḳ idelüm sāzı sen ʿırāḳ eyle

meclise gelsün:

1. **meclise gelsün:**-*sün*
Diğer 2
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Meclise gelmek, dost meclisine girmek.

Yana yana her gice şemʿ-i şebistān aġlasun
Meclise gelsün şürāḥī ṣubḥa dek ḳān aġlasun

meclis-i aḥbābı:

1. **meclis-i aḥbābı:**-*ı*
Gazel 401
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dostlar meclisi. II Âşıkların bulunduğu meclis.

Meclis-i aḥbābı pür-şevḳ eyle nār-ı ʿışḳ ile
Şemʿ-i cemʿ-i ehl-i sūz ol nūr-ı maḥż it nāruñı

meclis-i hāş idelüm:

1. **meclis-i ḫāş idelüm:**-*elüm*
Gazel 369
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Özel meclis hazırlamak. II Aşk meclisi oluşturmak.

Gel meclis-i ḫāṣ idelüm aġyārı getürme
Gel gül gibi tenhā olalum ḫārı getürme

meclis-i ʿirfān arasında:

1. **meclis-i ʿirfān arasında:**-*n, -da*
Gazel 344
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İrfan meclisinin arası, ilimli ve irfanlı kişilerin arasında.

Nādān olımaz meclis-i ʿirfān arasında
Ḫar-mühre ṣıġar mı dür ü mercān arasında

meclis-i ʿişret:

1. **meclis-i ʿişret:**
Gazel 123
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eğlence meclisi.

Ḳurılmaz mı daḫı bezm-i şarāb u meclis-i ʿişret
Göñülden kārbān-ı derd ü ġam çıḳmaġa ʿāzimdür

meclis-i rindāna irişdük:

1. **meclis-i rindāna irişdük:**-*dü, -k*
Gazel 196
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Rintlerin meclisine erişmek. II Dünya işlerini umursamayan eğlence ehlinin meclisine ulaşmak, rintlere karışmak.

Ḫıdmet iderek meclis-i rindāna irişdük
Meydāna girüp himmet-i merdāna yitişdük

meclis-i şerʿ:

1. **meclis-i şerʿ:**
Mesnevi 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şeriat meclisi, mahkeme.

Meclis-i şerʿ ü maḥfil-i dīne
Şirʿa-i mefḫarü'n-nebiyyīne

meclis-i şerʿe:

1. **meclis-i şerʿe:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Şeriat meclisi, mahkeme.

Baʿdehu geldi meclis-i şerʿe
Aṣlı bilmez vuḳūfı yoḳ ferʿe

meclis-i şerīʿatde:

1. **meclis-i şerīʿatde:**-*de*
Mesnevi 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şeriat meclisi, mahkeme.

Bir seḥer meclis-i şerīʿatde
Otururken ḳażā-yı ḳudretde

meclis-i sipihre:

1. **meclis-i sipihre:**-*e*
Kaside 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü meclisi. II Gökyüzü, sema.

Nice zamān idi hengām-ı ṣubḥa dek her şeb
Çerāġ-ı rūşen idi meclis-i sipihre ḳamer

meclisi ṭaġıtduñ:

1. **meclisi ṭaġıtduñ:**-*du, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Meclisi dağıtmak, düzeni bozmak.

Meclisi çünkim ṭaġıtduñ müzd-i āsın neyledüñ
Bunca ḫalḳuñ melceʾ-i bāy u gedāsın neyledüñ

meclisü'l-ʿilm ravżatu'l-cennet:

1. **meclisü'l-ʿilm ravżatu'l-cennet:**
Beyit 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Hadis**
"İlim meclisi, cennet bahçesidir" anlamına gelen hadis-i şerif.

Ḳāle ehlu'l-kitāb ve's-sunnet
Meclisü'l-ʿilm ravżatu'l-cennet

meclisüñ sāz u nevāsın:

1. **meclisüñ sāz u nevāsın:**-*n*
Diğer 2
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Meclisin neşesi ve eğlencesi. II Vezir.

Ey felek bu meclisüñ sāz u nevāsın neyledüñ
Ṣoḥbeti bozduñ şarāb-ı dil-güşāsın neyledüñ

meclūd:

1. **meclūd:**
Beyit 197
Mısra: **1**
Ciltlenmiş, kaplanmış.

Cilduhu meclūd bi'l-ḥaddi'l-ḥadīd
Ve eyādīhi maġlūletun bi'l-ḥadīd

mecmaʿ-ı āmāl:

1. **mecmaʿ-ı āmāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
İşleri toparlayan (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Cāmiʿ-i māl ü mecmaʿ-ı āmāl
Vāḳıf-ı ḥāl ü ʿārif-i aḥvāl

mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl:

1. **mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl:**
Gazel 431
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Usul çeşitlerinin topluluğu.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfateş mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl
Ḫāṣa der-fenn-i fürūʿ āmede çün evzāʿī

2. **mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl:**
Gazel 499
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Usul çeşitlerinin topluluğu.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfateş mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl
Şān-ı pür-maḥmideteş vāye-dih-i evzāʿī

mecmaʿ-ı fużalā:

1. **mecmaʿ-ı fużalā:**
Mesnevi 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Faziletli kişilerin toplandığı yer.

Menbaʿ-ı fażl u mecmaʿ-ı fużalā
Maʿden-i ʿilm ü merciʿ-i ulemā

mecmaʿ-ı laṭīf:

1. **mecmaʿ-ı laṭīf:**
Tarih 22
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Toplanılan güzel yer. II Dönemin defterdarının yaptırdığı cami.

Ey Ḳabūlī budur ol tārīḫ-i ḫūb
Cāmiʿ-i şerīf ü mecmaʿ-ı laṭīf

mecmaʿ-ı mecmūʿ-ı kemāl:

1. **mecmaʿ-ı mecmūʿ-ı kemāl:**
Tarih 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Faziletin hepsini (kendinde) toplayan (kimse). II Kazasker Monla Ahmed.

Tābiʿ-i ḥükm ü ḥikem menbaʿ u yenbūʿ-ı ʿulūm
Cāmiʿ-i ʿilm ü edeb mecmaʿ-ı mecmūʿ-ı kemāl

mecmaʿu'l-baḥreyn:

1. **mecmaʿu'l-baḥreyn:**
Kıt'a 9
Mısra: **4**
İki denizin birleştiği yer.

Birisi Ḳaradeñizdür birisi Baḥr-ı Sefīd

Sefīne-i ġazelüm oldı mecmaʿu'l-baḥreyn

mecmūʿ-ı āḫirīn-rā:

1. **mecmūʿ-ı āḫirīn-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Son topluluklar, son insanlar.

Cumhūr-ı evvelīn-rā mecmūʿ-ı āḫirīn-rā
Cemʿ-i mücāhidīn-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

Mecnūn:

1. **Mecnūn:**
Beyit 175
Mısra: **2**
Aklını yitirmiş, deli (âşık). II Mecnûn, Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

2. **Mecnūnıyuz:**-*ı, -y, -uz*
Gazel 54
Mısra: **5**
Aklını yitirmiş, deli (âşık). II Mecnûn, Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Bir ṣaçı leylāya dil virdük anuñ mecnūnıyuz
Rāzumuz dillerde şimdi dāstāndur dostlar

3. **Mecnūn:**
Gazel 97
Mısra: **10**
Aklını yitirmiş, deli (âşık). II Mecnûn, Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Leylī cenābına ḳatı mensūb geçinür
Mecnūn Ḳabūli ḫaylice ʿālī-cenābdur

4. **Mecnūna:**-*a*
Gazel 97
Mısra: **6**
Aklını yitirmiş, deli (âşık). II Mecnûn, Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Leylī ġamıyla yaşları bārān olup aḳar
Mecnūna āşyānesi gūyā seḥābdur

5. **Mecnūna:**-*a*
Gazel 176
Mısra: **5**
Aklını yitirmiş, deli (âşık). II Mecnûn, Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Leylī ṣaçını göreli mecnūna döndi dil
Yoḳdur sözünde anuñ içün hergiz irtibāṭ

6. **Mecnūn:**
Gazel 305
Mısra: **6**
Aklını yitirmiş, deli (âşık). II Mecnûn, Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Bir yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem kim
Leylī ḳatında gūyā Leylī ḳatında Mecnūn

7. **Mecnūn:**
Gazel 422
Mısra: **1**
Aklını yitirmiş, deli (âşık). II Mecnûn, Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Mecnūn ki aña tūġ u ʿalem dūd-ı āh idi
Mülk-i cüñūna pādşeh-i ġam-sipāh idi

8. **Mecnūn:**
Gazel 422
Mısra: **9**
Aklını yitirmiş, deli (âşık). II Mecnûn, Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Mecnūn Ḳabūli peyk-i şeh-i ʿışḳ-ı yār iken
Farḳında tāb-ı āteş-i ġam zer külāh idi

9. **Mecnūnı:**-*ı*
Gazel 422
Mısra: **7**
Aklını yitirmiş, deli

(âşık). II Mecnûn, Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Mecnūnı rāh-ı ʿışḳda güm-rāh añlamañ
Her ḳanda gitse rehberi ʿavn-ı İlāh idi

10. **Mecnūna:**-*a*
Gazel 517
Mısra: **4**
Aklını yitirmiş, deli (âşık). II Mecnûn, Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Bār-ı ʿışḳı ʿacebā niçe götirmiş Ferhād
Yatduġı yirde aġır gelmesün ol mecnūna

11. **Mecnūn:**
Tahmis 11
Mısra: **10**
Aklını yitirmiş, deli (âşık). II Mecnûn, Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

ʿIşḳ-ı Leylāyı iste gönlüñde
Hāy Mecnūn yabanda neylersin

12. **Mecnūn:**
Gazel 292
Mısra: **7**
Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Ḳan aġlayup Ceyḥūn gibi āh eyleyüp Mecnūn gibi
Şām u seḥer gerdūn gibi gerdān olayın bir zamān

13. **Mecnūnı:**-*ı*
Gazel 403
Mısra: **8**
Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

ʿĀşıḳlıġ ile añılan ölmez zamānede
Mecnūnı gör ki zinde daḥı nāmı ḥay gibi

14. **Mecnūn:**
Gazel 436
Mısra: **3**
Leyla için aşkından çöllere düşen aşk kahramanı.

Görüp leylī ṣaçuñ Mecnūn gibi ḳalmış taʿalluḳda
Dil-i şeydāyı görseñ ʿaḳlı yoḳ dīvānedür şimdi

15. **mecnūna:**-*a*
Gazel 302
Mısra: **7**
Aklını yitirmiş, deli. II Âşık.

Cihānuñ ẕevḳini mecnūna ṣormañ
Cünūn aḥvālini ʿāḳil ne bilsün

16. **Mecnūn:**
Gazel 382
Mısra: **5**
Aklını yitirmiş, deli. II Âşık.

Bizi kim dirdi ki mecnūn olavuz
Yazalar adumuzı dīvāne

17. **Mecnūn:**
Gazel 326
Mısra: **7**
Aklını yitirmiş, deli.

Zene meyl eylemezin ḥāṣılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne vaḳārı severin

<u>Mecnūn başında:</u>

1. **Mecnūn başında:**-*n, -da*
Gazel 422
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mecnun'un başı. II Mecnun'un kuşlar tarafından yuva yapılan başı.

Mecnūn başında ṣanma dilā āṣyān-ı murġ
Ol pādṣāh-ı ʿışḳa yüce bārgāh idi

<u>Mecnūn göziyle bakar:</u>

1. **Mecnūn göziyle baḳar:**-*ar*
Gazel 97
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -

Mecnun'un gözüyle bakmak. II Sevgiliye âşığın gözüyle bakmak.

Leylī ki şāh-ı burc-ı felek-iktisābdur
Mecnūn göziyle baḳar iseñ āftābdur

mecnūn iden:

1. **mecnūn iden:**
Gazel 101
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Âşıkları) Delirten, divane eden (şey).

Dili dīvāne ḳılan silsile-i mūyuñdur
Bizi mecnūn iden ol zülf-i semen-būyuñdur

Mecnūn ile Ferhād:

1. **Mecnūn ile Ferhād:**
Gazel 152
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Efsanevi aşk kahramanları) Mecnun ile Ferhat.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

Mecnūn-ı belā-verzīdedür:

1. **Mecnūn-ı belā-verzīdedür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bela ekilmiş Mecnun. II Dertli ve kederli âşık.

Leyli-i zülfüñ ġamıyla ḫāṭır-ı nā-şādumuz
Deşt-i ġam-gerdīde Mecnūn-ı belā-verzīdedür

Mecnūn-ı deşt:

1. **Mecnūn-ı deşt:**
Beyit 166
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çöl Mecnun'u. II Âşık.

Mecnūn-ı deşt ü şaḥne-i vīrānedür gelen
Ṭıflān-ı şehr müjde ki dīvānedür gelen

Mecnūn-ı pā-bürehne:

1. **mecnūn-ı pā-bürehne:**
Gazel 422
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yalın ayak Mecnun. II Âşık.

Mecnūn-ı pā-bürehne ki abdāl-ı ʿışḳ iken
Āhı duḫānı egnine şāl-ı siyāh idi

Mecnūn-ı pür-ḥatāya:

1. **Mecnūn-ı pür-ḫatāya:**-*y, -a*
Gazel 97
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hatalarla dolu, kusurlu Mecnûn. II Âşık.

Leylī içün ḳo dīdesi ḳan aġlasun müdām
Mecnūn-ı pür-ḫatāya ki ʿayn-ı ṣavābdur

Mecnūnı pür-sevdā ḳılan:

1. **Mecnūnı pür-sevdā ḳılan:**
Gazel 301
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Deliyi sevdalandıran (şey). II Aşk.

Ḥālet-i ʿışḳ u ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār imiş
ʿĀḳili mecnūn iden mecnūnı pür-sevdā ḳılan

Mecnūn-ı sānīdür:

1. **Mecnūn-ı sānīdür:**-*dür*
Gazel 53
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İkinci Mecnun. II Âşık.

Ḳadem başmış benem evvel ḳademde vādi-i ʿışḳa
Nola dirlerse ʿālemde baña Mecnūn-ı sānīdür

Mecnūnuñ her sözi:

1. **Mecnūnuñ her sözi:**
Gazel 97
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Mecnun'un her sözü, her kelimesi. II Âşığın her sözü.

Leylīnüñ iki ruḫlarına bir ġazel dimiş
Mecnūnuñ anda her sözi kim bir kitābdur

medār:

1. **medāreş:**-*eş*
Mesnevi 1
Mısra: **164**
Destek, dayanak.

Ne-dāred beḳā vü ne-māned be-kes
Medāreş ber-āb u medāreş heves

2. **medāreş:**-*eş*
Mesnevi 1
Mısra: **164**
Destek, dayanak.

Ne-dāred beḳā vü ne-māned be-kes
Medāreş ber-āb u medāreş heves

meddāḫ-ı şekker-bār-ı laʿl-i yārsın:

1. **meddāḫ-ı şekker-bār-ı laʿl-i yārsın:**-*sın*
Beyit 254
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin la'l gibi dudağından dökülen şekerlerin meddahı. II Sevgilinin kıpkırmızı dudağından dökülen sözleri öven âşık.

Ey göñül meddāḫ-ı şekker-bār-ı laʿl-i yārsın
Yār-ı şīrīn-kār sen didüklerince varsın

meddāḫ-ı ẕāt-ı pāküñ:

1. **meddāḫ-ı ẕāt-ı pāküñ:**-*üñ*
Mesnevi 4
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
Tertemiz zatını öven (kimse). II Kabûlî.

Ben de meddāḫ-ı ẕāt-ı pāküñ olam
Bende-i pāk ü sīne-çāküñ olam

meddāḥi-i Resūlī:

1. **meddāḥi-i Resūlī:**
Gazel 38
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Resulün meddahı, Hazreti Muhammed'i öven kişi.

Meddāḥi-i Resūlī ez-mā ne bü'l-fużūlī
Ez-cān u dil Ḳabūlī ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

meded:

1. **meded:**
Gazel 49
Mısra: **9**
Lütuf, yardım, himmet. II "İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Meded ardınca ol ey dil ḳaçırma furṣat eldeyken
Saña ol gözleri āhū şikār olmaḳ muḳarrerdür

2. **meded:**
Gazel 60
Mısra: **7**
Lütuf, yardım, himmet. II "İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

3. **meded:**
Gazel 61
Mısra: **2**
Lütuf, yardım, himmet. II "İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Zamān-ı ʿāṭıfet hengām-ı nuṣret vaḳt-i furṣatdur
Meded iḥsān idüñ fevt olmasun furṣat ġanīmetdür

4. **meded:**
Gazel 146
Mısra: **3**
Lütuf, yardım, himmet. II "İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Beste-i ser-rişte-i luṭf ile sulṭānum meded
Būzġuş ḳılcan ucından ḳılca ḳaldı cānumuz

5. **meded:**
Gazel 418
Mısra: **10**
Lütuf, yardım, himmet. II "İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Bī-meded ḳaldum ġamuñla bir meded ḳıl bendeñe
Hey meded öldüm yitiş gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

6. **meded:**
Gazel 444
Mısra: **4**
Lütuf, yardım, himmet. II "İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Ser-güẕeştüm aña bir bir dir idüm
Meded ol dil-ber-i berber olsa

7. **meded:**
Gazel 445
Mısra: **2**
Lütuf, yardım, himmet. II "İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Ser-i kūyuñda raḳīb-i seg-i ḳallāş yatur
Meded ey gözleri āhū sesi kes ṭaş yatur

8. **meded:**
Kaside 10
Mısra: **55**
Lütuf, yardım, himmet. II "İmdat, aman, yetiş!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

meded ḳıl:

1. **meded ḳıl:**
Gazel 418
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Birine yardımcı olmak, yardım bekleyen biri için gücünü ve imkânlarını kullanmak.

Bī-meded ḳaldum ġamuñla bir meded ḳıl bendeñe
Hey meded öldüm yitiş gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

meded olur:

1. **meded olur:**-*ur*
Kıt'a 27
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Yardım olmak, birinden yardım gelmek.

Bunı vird idüp dir Ḳabūlī faḳīr
Baña senden olur meded yā Ġanī

meded virilmesün:

1. **meded virilmesün:**-*me, -sün*
Gazel 489
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Himmet etmek, yardımcı olmak.

Ḫadeng-i cevre nişān itmedük kimesne ḳomaz
Meded virilmesün ol ḳaşları kemāna kemān

medḥ:

1. **medḥ:**
Diğer 1
Mısra: **14**
Methetme, övme, yüceltme.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

2. **medḥdür:**-*dür*
Diğer 1
Mısra: **15**
Methetme, övme, yüceltme.

fāyiż u lāyıḥ olmış kelimāt ise ol medḥdür Ve eger māde-i şehvet ü ġażabdan ṣādır u

mütebādir olan kelām
ise aña ẕem diyü tesmiye
itmişlerdür

3. **medḥ:**
Gazel 174
Mısra: **5**
Methetme, övme, yüceltme.

Ḳadeḥ medḥ ü bādeyi ẕemm itmeden
Ẓarāfet mi ṣūfī riyā mı ġaraż

4. **medhüñ:**-*üñ*
Gazel 194
Mısra: **8**
Methetme, övme, yüceltme.

Dilleri ḫūn olmasun mı güllerüñ gülşende kim
Bülbülāsā dilleri medhüñ oḳur her sūsenüñ

5. **medḥ:**
Gazel 216
Mısra: **3**
Methetme, övme, yüceltme.

Medḥ ile müsāvī ola mı ḳadḥ u mesāvī
Olmaz mütesāvī güzelüm ʿāḳ ile ʿāḳil

6. **medḥüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 7
Mısra: **67**
Methetme, övme, yüceltme.

Ḳāṣıruz gerçi ki medḥüñde velī sulṭānum
Terk-i cān eyle diseñ eylemezüz taḳṣīrāt

medḥ idemez:

1. **medḥ idemez:**-*emez*
Gazel 259
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Methetmek, övmek, yüceltmek.

Medḥ idemez Ḳabūli gibi kimse ẕātuñı
Erbāb-ı naẓm içinde bugün üstād olam

medḥ ider:

1. **medḥ ider:**-*er*
Gazel 28
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Methetmek, övmek, yüceltmek.

Sen kimi medḥ ider iseñ ol anı ḳadḥ eyler
Seyyiʾāt oldı dirīġā ṣorılursa ḥasenāt

medḥ iderse:

1. **medḥ iderse:**-*er, -se*
Gazel 350
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Methetmek, övmek, yüceltmek.

Ḫurşīd ü māhı her ne ḳadar medḥ iderse ḫalḳ
Olmaz naẓīr vechüñe vechen mine'l-vücūh

medḥ idüp:

1. **medḥ idüp:**-*üp*
Mesnevi 14
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Methetmek, övmek, yüceltmek.

Lākin ol ẕāt-ı pāki kim anı
Medḥ idüp ögmiş ola Sübḥānı

medḥ ü senādur:

1. **medḥ ü senādur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Övme ve yüceltme.

Yoḳdur āḫer ġarażum ʿarż-ı duʿādan ġayrı
Ḫıdmetüm medḥ ü senādur degül iẓhār-ı nikāt

medḥ ü senā-yı mādiḥ:

1. **medḥ ü senā-yı mādiḥ:**
Beyit 217
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Öven kimsenin methi ve övgüsü.

Ḳatında ṭaʿn-ı ṭāʿin medḥ ü senā-yı mādiḥ
Yanında laʿn-ı lāʿin mānend-i luʿb-ı lāʿib

medḥ ü senāyile:

1. **medḥ ü s̲enāyile:**-*y, -ile*
Kaside 2
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Övgü ve yüceltme.

Ey göñül medḥ ü s̲enāyile sözi ḫatm eyle
Ḫatm ide ḫātemüñi ḫayr ile Ḥayy u Sübḥān

medḥ ü sitāyiş:

1. **medḥ ü sitāyiş:**
Gazel 74
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Methediş ve övgü.

Nedür bu medḥ ü sitāyiş
Ḳabūli her sözüñi
Semend-i ṭabʿa nedür çaḳ bu deñlü ögdüller

medḥ ü zem:

1. **medḥ ü z̲em:**
Kaside 12
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Övgü ve yergi.

Çünki ey dil ol ḫaruñ yanında birdür medḥ ü z̲em
Şiʿrüñi ḫālī ḳoma taḫmīsden tesdīsden

medḥ ü zemm ehline:

1. **medḥ ü zemm ehline:**-*n, -e*
Kıt'a 21
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Övgü ve yergi ehli.

Cihānda medḥ ü zemm ehline ancaḳ
Bize birdür anuñ reddi ḳabūli

medḥ-i ḳadeḥ:

1. **medḥ-i ḳadeḥ:**
Beyit 199
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kadehin övgüsü.

Sāḳiyā virdi müdām ehl-i dilüñ medḥ-i ḳadeḥ
Dāʾimā ehl-i riyā itse ne ġam ḳadḥ-i ḳadeḥ

medḥ-i paşada nāme yazmaġa:

1. **medḥ-i paşada nāme yazmaġa:**-*maġ, -a*
Diğer 1
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Padişahı övmek için mektup yazmak.

Medḥ-i paşada yazmaġa nāme
Devlet ile cihānda var olsun

medḥ-i şāh-ı ʿāleme:

1. **medḥ-i şāh-ı ʿāleme:**-*e*
Gazel 90
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Âlem padişahının övgüsü. II Sevgilinin övgüsü.

Ey Ḳabūlī medḥ-i şāh-ı ʿāleme
Cān u dilden iştiyāḳum vardur

medḥüñ oḳusam:

1. **medḥüñ oḳusam:**-*sa, -m*
Kaside 7
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Methetmek, övmek, yüceltmek.

Ḳavl-i vāʿiẓ gibi medḥüñ oḳusam diñlerler
İstimāʿ oluna gelmiş durur aḳvāl-i s̲iḳāt

medḥüñe āġāz ide:

1. **medḥüñe āġāz ide:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
(Belli bir kimseyi) Methetmeye başlamak, övmeye başlamak.

Şöyle ki medḥüñe āġāz ide murġ-ı ḳalemüm
Düşmenüñ baġrı ṭolar ḳan ile mānend-i devāt

medīne:

1. **medīneye:**-*y, -e*
Kıt'a 30

Mısra: **2**
Medine şehri.

Ey dīde kūy-ı yāre ilet sīm-i eşküñi
Gözüñ baḳarken aḳçeñi vaḳf it Medīneye

mefhūm:

1. **mefhūmdur:**-*dur*
Diğer 1
Mısra: **27**
Anlaşılmış, kavranmış.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

meftūḥ:

1. **meftūḥdur:**-*dur*
Beyit 31
Mısra: **1**
Açılmış, açık.

Çün edeb erbābına meftūḥdur ebvāb-ı Rab Bāb-ı āḫerden ümīdin kessün erbāb-ı Rab

meftūn:

1. **meftūn:**
Mesnevi 15
Mısra: **57**
Tutkun, hayran, âşık.

Aḳçe bir el kiridür ey meftūn
Yüzüñe kir getürme aḳçe içün

meftūn eyledi:

1. **meftūn eyledi:**-*di*
Gazel 364
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meftun etmek, kendine bağlamak, müptela etmek.

Mestāne baḳışlarla beni eyledi meftūn
Kim dirdi senüñ ḳara gözüñ ʿaḳlumuz ala

meger:

1. **meger:**-*īst*
Beyit 228
Mısra: **2**
Meğer, aslında, esasında.

Mekrīst kerem ki merg encāmest
Mekrīst meger ki merg nāmest

2. **meger:**
Diğer 2
Mısra: **28**
Meğer, aslında, esasında.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde aʿdānuñ meger kim ʿilleti

3. **meger:**
Gazel 5
Mısra: **6**
Meğer, aslında, esasında.

Cefā vü cevr ile ḳırdı geçürdi ḳullarını
Meger bu pādşeh-i ḥüsn olana ʿādet ola

4. **meger:**
Gazel 5
Mısra: **8**
Meğer, aslında, esasında.

Hücūm-ı ġuṣṣa ile nā-murād ḳaldı göñül
Meger murāda irenlerden aña himmet ola

5. **meger:**
Gazel 41
Mısra: **4**
Meğer, aslında, esasında.

Sükker-i laʿlüñe öyküdüm dir ise dadı yoḳ
Leẕẕeti şīrīn dehānuñdan meger aḫẕ ide ḳand

6. **meger:**
Gazel 78
Mısra: **2**
Meğer, aslında, esasında.

Dilā ser-menzil-i ġamda ser-i ʿuşşāḳ bī-ḥaddür
Meger mülk-i vücūd ile

ʿadem mülkinde ser-ḥaddür

7. **meger:**
Gazel 169
Mısra: **16**
Meğer, aslında, esasında.

Dil virdügine dil-bere ʿāşıḳ Ḳabūlī daḫl ider
Ṣūfī-i nā-puḫte meger ʿömründe oġlān olmamış

8. **meger:**
Gazel 171
Mısra: **8**
Meğer, aslında, esasında.

Ḳızarmış gül gül itmiş ruḫların gülzār-ı ḥüsn içre
Meger bir pāre āfet bāde-i engürdan görmiş

9. **meger:**
Gazel 171
Mısra: **14**
Meğer, aslında, esasında.

Ḳabūlī bir Ḥişārī nev-cüvāna mübtelā olmış
Meger māh-ı cemālin mā-verā-yı sürdan görmiş

10. **meger:**
Gazel 245
Mısra: **9**
Meğer, aslında, esasında.

Ehl-i ṭāʿāte ʿibādāta meger dāl olmış
Naẓar it māh-ı neve ḳāmetini ḳılmış ḫam

11. **meger:**
Gazel 294
Mısra: **4**
Meğer, aslında, esasında.

Ser-i dāmānuñı dest-i taʿalluḳ şöyle ṭutmışdur
Ayırmaz degme bir nesne meger tīġ-i ʿadem sizden

12. **meger:**
Kaside 2
Mısra: **90**
Meğer, aslında, esasında.

Mūcib-i şükr ü sipās oldı şikāyet şāhā
Sürme-i ḫāk-i rehüñ buldı meger dīde-i cān

13. **meger:**
Kaside 4
Mısra: **38**
Meğer, aslında, esasında.

Fitnedür pādşehüm fitne gerekdür nāyim
Ḫvābnāk eyleyemez anı meger tīġ-i niyām

14. **meger:**
Kaside 4
Mısra: **151**
Meğer, aslında, esasında.

Meger ol gice şehenşāh-ı ʿUṭārid-fiṭnat
Buldurup kārgeh-i fikrine minvāl-i niẓām

15. **meger:**
Kaside 6
Mısra: **12**
Meğer, aslında, esasında.

Zamānı geçdi anuñ devri döndi ol devrüñ
Cihān yine yeñilendi bahār irişdi meger

16. **meger:**
Kaside 6
Mısra: **26**
Meğer, aslında, esasında.

Emīr-i çarḫ ṭoḳuz pāre aṭlas-ı zer-beft
Getürdi ʿādet-i sūriyye ḫıdmetüñe meger

17. **meger:**
Kaside 6
Mısra: **30**
Meğer, aslında, esasında.

Seḥer ṣaḥīfe-i ʿālem pür oldı jāle ile
Meger debīr-i felek itdi ḫāṣılın defter

18. **meger:**
Kaside 7
Mısra: **72**
Meğer, aslında, esasında.

Gerçi ẕātıyla zamānıyla irür kāma kişi
Yoḳ zamānum meger iḥsānı müreccaḥ ola ẕāt

19. **meger:**
Kaside 13
Mısra: **22**
Meğer, aslında, esasında.

Zehr aḳar sem dökilür çehre-i murdāruñdan
Meger olur yidigüñ içüñe zehr-i ḳātil

20. **meger:**
Mesnevi 4
Mısra: **87**
Meğer, aslında, esasında.

İki üç yıl mülāzemetle meger
Ber-ḳażā itmiş idüm ey server

21. **meger:**
Tarih 3
Mısra: **21**
Meğer, aslında, esasında.

Meger kim mīr-i mīrān-ı Anaṭolı ola şāhum
Kim oldur yādgār-ı milket-i mülk-i Süleymānī

22. **meger:**
Tarih 23
Mısra: **1**
Meğer, aslında, esasında.

Meger bir şeb muʿanber sāyebānı
Ḳurıldı ḫüsrev-i gerdūn-ı mīrüñ

meger kim:

1. **meger kim:**
Gazel 433
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Meğer ki, oysa ki.

Ayaḳ mı başdururlar zümre-i aʿdāya bir daḫı
Meger kim başmaya ʿOs̱māniyānuñ atı oynaġı

meh:

1. **meh:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Māh-ı men āfet-i cihān şude'i
Mihr ü zer ān meh zi-cān şude'i

2. **mehden:**-*den*
Gazel 35
Mısra: **1**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Mihri sen mehden eylemek tercīḥ
Ġalaṭ-ı fāḥiş ü ḫaṭā-yı ṣarīḥ

3. **meh:**
Gazel 59
Mısra: **13**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

4. **meh:**
Gazel 77
Mısra: **5**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Āhum yiline ey meh dirsem nola ṣarṣardur
Derd ile bir āh itsem ḳaṣr-ı felegi ṣarṣar

5. **meh:**
Gazel 125
Mısra: **1**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

6. **meh:**
Gazel 125
Mısra: **9**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Ḫvābda būsemi alduñ diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ yire bühtān eyler

7. **meh:**
Gazel 246
Mısra: **1**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Mīm-i gül-fām-ı femüñ ḳalmasun ey meh mübhem
Söyle ol mīm-i dü nīm ile ṭaġılsun şübhem

8. **meh:**
Gazel 268
Mısra: **5**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Varup gün gibi ey meh indigüñ menzilde her aḫşam
Ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ üstüñe zerrīn otaġ olsun

9. **meh:**
Gazel 374
Mısra: **9**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Didüm ey meh bize bir būse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

10. **meh:**
Gazel 380
Mısra: **8**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Sen māh ile barışmadı diyü sitāremüz
Sögdüm bu gice ṣubḥa dek ey meh sitāreye

11. **meh:**
Gazel 403
Mısra: **6**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Āfāḳı ditredürse nola āh-ı serdümüz
Ol meh bize ṣovuḳluḳ ider oldı dey gibi

12. **meh:**
Gazel 404
Mısra: **9**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Seg-i kūyuñdan ayrılmazlar ey meh zümre-i ʿuşşāḳ
Belī her ḳanda olsa gözledür yārānı yārānı

13. **meh:**
Gazel 420
Mısra: **3**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Şimdi kānūn-ı sīnede ey meh
Fürḳatüñ āteşi yanar oldı

14. **meh:**
Gazel 482
Mısra: **1**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgili.

Ḳanlu yaşum silmek ile oldı ey meh destüm al
Dest-i alüm oldı şan bir al vālā destmāl

15. **mehet:**-*et*
Tarih 17
Mısra: **34**
Yılın on iki

bölümünün her birine verilen ad, ay.

Şeb-i ḳadr bādā şeb ü ʿīd rūzest
Mehet sāl ü sālet ilā-yevm-i maḥsūb

16. **meh:**
Gazel 386
Mısra: **5**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay. II Sevgilinin yüzü.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ey meh kūyuña
Süzilüp gökden kebūterveş niçe ālāy ine

17. **meh:**
Gazel 387
Mısra: **3**
Gece gökyüzünü aydınlatan ve dünyanın tek uydusu olan gök cismi, Ay.

Meh kim bu deñlü zīnet ü zīb aña fer virür
Ḳābil midür ki ṭalʿat-ı zībāña beñzeye

meh ü āsmān:

1. **meh ü āsmān:**
Gazel 309
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ay ve gökyüzü. II Sevgilinin kapısı, makamı.

Ṭapuñdur ḳapuñdur meh ü āsmān
Nümūdār-ı kūyuñ reh-i kehkeşān

mehāliku'l-ʿuşşāḳ:

1. **mehāliku'l-ʿuşşāḳ:**
Beyit 26
Mısra: **2**
Âşıkların helak oluşu, yok oluşu.

Bizi āḫir helāk ider bu firāḳ
Ke'l-firāḳi mehāliku'l-ʿuşşāḳ

mehcūr-ı dergāhını añmaḳ:

1. **mehcūr-ı dergāhını añmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 127
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kapısından uzak olmayı düşünmek. II Sevgiliden ayrı kalmayı anmak.

Ferāmūş eylemek ʿuşşāḳı gerçi resm-i ḫūbīdür
Velī mehcūr-ı dergāhını añmaḳ aña ḳalmışdur

mehdī-i zamān:

1. **mehdī-i zamān:**
Kaside 2
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Devrin Mehdi'si. II 3. Murad.

Ṣavlet ü heybet ü iclāl ile mānend-i ʿAli
Ḫulḳ ile hemçü Ḥasan ʿadl ile Mehdī-i zamān

Meḥemmed:

1. **Meḥemmed:**
Gazel 37
Mısra: **10**
Mehemmed (özel isim). II Sevgili.

Bīçāre Ḳabūlī beni sevmez dir imişsin
Düşmen sözidür diñleme bi'llāh Meḥemmed

2. **Meḥemmed:**
Gazel 39
Mısra: **1**
Mehemmed (özel isim). II Sevgili.

Pertev ṣalalı ruḫlaruñuñ nūrı Meḥemmed
Gören didiler salli ʿalā nūrı Meḥemmed

3. **Meḥemmed:**
Gazel 39
Mısra: **10**
Mehemmed (özel isim). II Sevgili.

Hecrüñle başında ḳopuyor rūz-ı ḳıyāmet
Şefḳat güni irişdi Ḳabūlīye Meḥemmed

Meḥemmed Şāh:

1. **Meḥemmed şāh:**
Gazel 359

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhammed Şah (özel isim).

Ġāyet severin dilden sen şāhı Meḥemmed Şāh
Va'llāhi Meḥemmed Şāh bi'llāhi Meḥemmed Şāh

2. **meḥemmed şāh:**
Gazel 359
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhammed Şah (özel isim).

Ġāyet severin dilden sen şāhı Meḥemmed Şāh
Va'llāhi Meḥemmed Şāh bi'llāhi Meḥemmed Şāh

3. **Meḥemmed Şāh:**
Gazel 359
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhammed Şah (özel isim).

Naḫl-i ḳad-i bālāna şimşād şebīh olmaz
Aʿlāya ḳıyās itme kütāhı Meḥemmed Şāh

4. **Meḥemmed Şāh:**
Gazel 359
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Muhammed Şah (özel isim).

Cān emrüñe fermān-ber dil her sözüñe tābiʿ
Mülk-i dile ḫān itdüm sen şāhı Meḥemmed Şāh

5. **Meḥemmed Şāh:**
Gazel 359
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muhammed Şah (özel isim).

Yoluñda ġubār oldum aḥvālüme āgāh ol
Sensin bu güẕergāhuñ āgāhı Meḥemmed Şāh

6. **Meḥemmed Şāh:**
Gazel 359
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Muhammed Şah (özel isim).

Düşdükce Ḳabūlīyi luṭf eyle götür yirden
Bir böyle maḥal düşmez her gāhi Meḥemmed Şāh

meh-i bedre:

1. **meh-i bedre:**-*e*
Gazel 514
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dolunay. II Parlak ve göz alıcı sevgili.

Cān ile göñül müşteridür sen meh-i bedre
Ey alnı ḳamer ruḫları gün gözleri Mirrīḫ

meh-i enver:

1. **meh-i enver:**
Kaside 6
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Parlak ay.

Semendi ḫink-i sipihr ü rikābdārı felek
Rikābınuñ biri mihr ü biri meh-i enver

meh-i evc-i berīn-i ḳubbe-i ṭāḳ-ı melāḥatsın:

1. **meh-i evc-i berīn-i ḳubbe-i ṭāḳ-ı melāḥatsın:**-*sın*
Beyit 252
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzellik kubbesinin en yüce noktasında bulunan ay. II Sevgili.

Şeh-i mesned-nişīn-i ṣadr-ı eyvān-ı saʿādetsin
Meh-i evc-i berīn-i ḳubbe-i ṭāḳ-ı melāḥatsın

meh-i nā-mihrbāna:

1. **meh-i nā-mihrbāna:**-*a*
Gazel 132
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Merhametsiz sevgili.

Sen meh-i nā-mihrbāna olalı aġyār yār
Oldı ʿālem gözüme ey serv-i ḫoş-reftār tār

meh-i nev:

1. **meh-i nev:**
Gazel 88
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yeni Ay, hilal.

Sarāy-ı ḳadrüñüñ bünyādı muḥkem ḳadri ʿālīdür
Meh-i nev gūşe-i gerdūnda gūyā ṭarf-ı bāmuñdur

2. **meh-i nev:**
Gazel 373
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.

Kenār-ı bām-ı ḳaṣr-ı ḳadrüñe irişmez engüşti
Meh-i nev pāye-ber-pāye çıḳarsa nerdübān üzre

3. **meh-i nev:**
Gazel 428
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.

Meh-i nev keşti-i deryā-yı gerdūna dümen ṭaḳdı
Şuʿāʿ-ı āftāb eṭrāfına zerrīn resen ṭaḳdı

4. **meh-i nev:**
Gazel 433
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.

Livā-yı fetḥi biz gün gibi çekdük ḳavm-i aʿdānuñ
ʿAceb mi ser-nigūn olsa meh-i nev gibi bayraġı

5. **meh-i nev:**
Gazel 468
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.

Meh-i nev lāġar u ḫurşīd ise aşfer çehre
Ḳanı bir ṣūret-i cānāneye beñzer çehre

6. **meh-i nev:**
Gazel 468
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.

Meh-i nev ḳaşuña beñzer geçinürmiş ammā
Nice beñzer aña bir ebter ü lāġar-çehre

7. **meh-i nev:**
Muaşşer 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yeni ay, hilal.

Güneş gibi gezüp şarḳı dolanup mülk-i Īrānı
Meh-i nev gibi arturduñ şehā gitdükce ʿünvānı

meh-i ruḫsāruña:

1. **meh-i ruḫsāruña:**-*uñ, -a*
Gazel 262
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yanağın ay gibi parlaklığı. II Ay yüzlü sevgili.

Perde itme meh-i ruḫsāruña ebr-i zülfüñ
Gün gibi ẓāhir iken Ḥaḳḳı niçün örtersin

meh-i tābān:

1. **meh-i tābān:**
Gazel 268
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Parlak ay.

Meh-i tābān gibi her şeb revān olduḳça şevḳ ile
Öñüñce meşʿal-i meh ṣubḥa dek rūşen çerāġ olsun

meh-likā:

1. **meh-likā:**
Gazel 62
Mısra: **6**
Ay yüzlü (sevgili).

Bir siyeh-rū kāfir ile şalınur ol serv-ḳad
Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

2. **meh-likādan:**-*dan*
Gazel 212
Mısra: **8**
Ay yüzlü (sevgili).

Yalıñ yüzlüler ile şehr ü bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu āteş meh-likādan yeg

3. **meh-liḳāsını:**-*sı, -n, -ı*
Gazel 406
Mısra: **2**
Ay yüzlü (sevgili).

Çāk itmeyen ḳabā-yı büġānuñ yaḳāsını
İki yaḳada nice görür meh-liḳāsını

mehr virmeyelüm:

1. **mehr virmeyelüm:**-*me, -y, -elüm*
Gazel 66
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mehir vermek, İslam hukukuna göre erkeğin evlenirken kadına verdiği ya da ileri bir zamanda vermeyi taahhüt ettiği para veya malı vermek.

Biz şimdi aña virmeyelüm naḳd-i dili mehr
Egirdigini başḳa ḳosun pīre-zen-i dehr

meh-rū:

1. **meh-rū:**
Gazel 120
Mısra: **6**
Ay yüzlü (sevgili).

Ḳomaz kim bir zaman ola cihānuñ fitnesi nāyim
O meh-rū ḫ∨āba varduḳca yanında ḫançeri dürter

2. **meh-rū:**
Gazel 151
Mısra: **3**
Ay yüzlü (sevgili).

Lām-ı zülfüñ ġamıyla ey meh-rū
Bir elif-ḳad mi var ki dāl olmaz

3. **meh-rū:**
Gazel 298
Mısra: **7**
Ay yüzlü (sevgili).

Ruḫuñla kākülüñ ögmekden özge ey meh-rū
Senüñle yoḳ sözümüz artıḳ aḳdan ḳaradan

4. **meh-rū:**
Gazel 347
Mısra: **10**
Ay yüzlü (sevgili).

Ḳabūlīnüñ gözine şeb gibi tārīk olur dünyā
Cemālüñ mihrin ey meh-rū gözinden gel ṭolundurma

5. **meh-rū:**
Gazel 443
Mısra: **3**
Ay yüzlü (sevgili).

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

mehtāb-ı ʿışḳ:

1. **mehtāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 184
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşkın mehtabı. II Aşk.

Ḫāne-i ʿālemde her şaḫṣa açılmaz bāb-ı ʿışḳ
Rūşen itmez mā-ḥaṣal her ḫāneyi mehtāb-ı ʿışḳ

mehterān-ı pīşrev-i ʿışḳa uyalum:

1. **mehterān-ı pīşrev-i ʿışḳa uyalum:**-*alum*
Gazel 357
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk önderinin mehteranına uymak. II Aşka uymak.

Biz mehterān-ı pīşrev-i ʿışḳa uyalum
Vāʿiẓ de ṭablını çala ṭursun ṣolaġına

mehüñ āyīni:

1. **mehüñ āyīni:**
Gazel 434
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü sevgilinin usulü, tarzı.

Kāse düşürme degüldür o mehüñ āyīni
Dil-ber-i ḳahve-fürūşuñ ḳanı fincān-ı çīni

mehüñ evṣāf-ı hüsnin:

1. **mehüñ evṣāf-ı hüsnin:**-*n*
Gazel 353
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayın güzellik vasıfları. II Ay gibi bembeyaz ve aydınlık sevgilinin güzellik vasıfları.

Evṣāf-ı hüsnin ol mehüñ ey dil bülend ḳıl
Şāyed o şāhbāz-ı ḥüsün oḳuya gele

mehüñ ḳaşları:

1. **mehüñ ḳaşları:**
Kıt'a 24
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü sevgilinin kaşları.

Ol mehüñ ġāyet hilāl olmış görünmez ḳaşları
Mevc-i deryā-yı melāḥatdan görünmez ḳaralar

mehüñ żiyāsını örter:

1. **mehüñ żiyāsını örter:**-*er*
Beyit 88
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ay ışığını örtmek, kapatmak. II Sevgilinin yüzünün ay ışığını kapatması, ayın sevgilinin yüzünün yanında sönük kalması.

Mehüñ żiyāsını örter ʿiẕāruñuñ nūrı
Bulur mı cām-ı zücāyī ṣafā-yı billūrı

mehveşüñ gün yüzine:

1. **mehveşüñ gün yüzine:**-*n, -e*
Gazel 461
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü sevgilinin güneş gibi parlak ve göz alıcı yüzü.

Gün yüzine o mehveşüñ nice ṭoyınca baḳalum
Ġamzeleri ḳılıc çeküp baḳma diyü yasāġ ider

mekān:

1. **mekānum:**-*um*
Gazel 178
Mısra: **4**
Bulunulan mahal, yer, mevki.

Güneş gibi felekde menzil-i rifʿat umarken ben
Mekānum ẕerreveş ḫāk-i meẕellet eyleyen ṭāliʿ

2. **mekānum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **6**
Bulunulan mahal, yer, mevki.

Şirār-ı nār-ı ḥırmān ile yanup ḫirmen-i ṣabrum
Mekānum āteş olmasun gülistān eyle sulṭānum

3. **mekānından:**-*ı, -n, -dan*
Mesnevi 5
Mısra: **69**
Bulunulan mahal, yer, mevki.

Ḫışm ile ṣıçrayup mekānından
Herzeler ṣaçılup dehānından

mekān it:

1. **mekān it:**
Gazel 159
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mekân vermek, yer vermek.

Seg-i kūyuñ gibi ḳapuñda mekān it bize gel
Sözümüz geçse nola kendümüz evden bilürüz

mekānın güşe-i fürḳat ṭuraġın:

1. **mekānın güşe-i fürḳat ṭuraġın:**-*n*
Tahmis 5
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Mekânın ayrılık köşesindeki durağı. II Ayrılık, hicran.

Murādī nice bir hicrān elinden yaḳa çāk itsün

Mekānın gūşe-i fürḳat ṭuraġın zīr-i ḫāk itsün

mekānında oturmaḳ:

1. **mekānında oturmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 65
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mekânında oturmak. II Sevgilinin yanında bulunmak.

Mekānında oturmaḳ ʿārife bir güne beglikdür
Vücūdı ḳalʿasın ḥıfẓ eylemek başḳa aġalıḳdur

mekr:

1. **mekrīst:**-*īst*
Beyit 228
Mısra: **1**
Hile, düzen.

Mekrīst kerem ki merg encāmest
Mekrīst meger ki merg nāmest

2. **mekrīst:**-*īst*
Beyit 228
Mısra: **2**
Hile, düzen.

Mekrīst kerem ki merg encāmest
Mekrīst meger ki merg nāmest

mekremet:

1. **mekremetüñ:**-*üñ*
Gazel 104
Mısra: **8**
Lütuf, kerem, cömertlik, iyilik. II Sevgilinin cömertliği, ihsanı.

Ṣafḥa-i sīnesi pürdür raḳam-ı luṭfuñ ile
Eylemez mekremetüñ yazmada noḳṣān defter

mekrümetüñ evveli:

1. **mekrümetüñ evveli:**
Gazel 159
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin, keremin evveli.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

mekşūf u mektūb:

1. **mekşūf u mektūb:**
Tarih 17
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Açık ve gizli.

ʿUlūm u kemālāt u ʿirfān u dāniş
Heme der-tu peydāst mekşūf u mektūb

mektūb-ı cān-baḫşuñla:

1. **mektūb-ı cān-baḫşuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 247
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Can bahşeden mektup. II Sevgilinin âşığa hayat veren yüzü.

Beni mektūb-ı cān-baḫşuñla iḥyā idecek demdür
Ḥayāt-ı tāze virsün ḫāke himmet eyle sulṭānum

mektūbveş:

1. **mektūbveş:**
Gazel 168
Mısra: **8**
(Açılmamış) Mektup gibi.

Şaḫṣ-ı nā-dāna açılma açma rāzuñ herkese
Ey göñül pek ṣaḳla sırruñ sīnede mektūbveş

melāḥat:

1. **melāḥat:**
Gazel 173
Mısra: **3**
(Sevgilinin) Yüz güzelliği.

Melāḥat ʿārıż-ı zībāña mensūb
Güzellik ṭalʿat-ı ġarrāña maḫṣūṣ

melāḥat baḥri:

1. **melāḥat baḥri:**
Mesnevi 9
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Güzellik denizi. II Sevgilinin güzelliği.

Melāḥat baḥri içinde kemāhī
Degül mi iki ḳaşı iki māhī

melāl:

1. **melālüm:**-*üm*
Tahmis 6
Mısra: **3**
Sıkıntı, keder.

Vaṣfa gelmez ṣad melālüm vardur
Şerḥe ṣıġmaz vaṣf-ı ḥālüm vardur

2. **melālüm:**-*üm*
Tahmis 6
Mısra: **25**
Sıkıntı, keder.

Ṣanmañuz şādem melālüm vardur

3. **melālüm:**-*üm*
Terci-bend 2
Mısra: **28**
Sıkıntı, keder.

Ben çıḳardum çünki adı ʿışḳ ile
Ṣanmañuz şādem melālüm vardur

melāl oldı:

1. **melāl oldı:**-*dı*
Tahmis 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Üzülmek, hüzünlenmek.

Enīs ü mūnis ü hem-rāh-ı dil ġamla melāl oldı
Nice dil olmasun ḥayrān u zār eydüñ bize bi'llah

melālet güşesinüñ ʿuzlet-güzīni:

1. **melālet güşesinüñ ʿuzlet-güzīni:**
Diğer 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ayıplanma köşesinin yalnızı. II Kınanıp ayıplanarak yalnız kalan Kabûlî.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet güşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet kūçesinüñ mesned-nişīni
zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

melālet kūçesinüñ mesned-nişīni:

1. **melālet kūçesinüñ mesned-nişīni:**
Diğer 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Keder sokağının sakini. II Dertli ve kederli Kabûlî.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet güşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet kūçesinüñ mesned-nişīni
zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

melāmet:

1. **melāmet:**
Gazel 338
Mısra: **8**
Ayıplamak, kınamak, azarlamak. II Nefsi duygulardan arınarak halkın kınamasını ve ayıplamasını önemsememek ve yalnızca Allah'a yakın olmak.

Maḳāmuñ ḫāk-i ẕillet eyle ey dil ʿizzet isterseñ
Selāmetḫvāh iseñ evvel melāmet iḫtiyār eyle

melāmet eyledi:

1. **melāmet eyledi:**-*di*
Gazel 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayıplamak, kınamak, azarlamak.

Ṭaḳup selāsil-i zülf-i dü-tāñı gerdenüme
Melāmet eyledi dil-ber bizi selāmet ola

melāmet eyleyen tāliʿ:

1. **melāmet eyleyen tāliʿ:**
Tahmis 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayıplayan, kınayan talih.

Vücūdum pāy-māl-i rāh-ı miḥnet eyleyen tāliʿ
Cihān içre beni dāyim melāmet eyleyen tāliʿ

melāmet sengi:

1. **melāmet sengi:**
Gazel 366
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Azarlama taşı. II Sevgilinin âşığı azarlaması, onu paylaması.

Geh cefā tīri gelür gāh melāmet sengi
Rāżıyuz her ne gelürse girü andan gelene

melāmet-dīde:

1. **melāmet-dīde:**
Tahmis 7
Mısra: **1**
Kınayan, küçümseyen göz.

Biz melāmet-dīde birḳaç deşt-i ġam-gerdīdeyüz
Kākül-i ḫam-der-ḫam-ı dil-ber gibi pīçīdeyüz

2. **melāmet-dīdeyüz:**-*y, -üz*
Tahmis 7
Mısra: **4**
Kınayan, küçümseyen göz.

Dil remīde ġayrdan dil-berle ārāmīdeyüz
Yārdan ḫursend ü aʿdādan melāmet-dīdeyüz

melāẕ-ı ehl-i kemāl:

1. **melāẕ-ı ehl-i kemāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Fazilet sahiplerinin yeri. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın makamı.

Dergehi cāy-ı ehl-i cāh u celāl
Āstānı melāẕ-ı ehl-i kemāl

melce-i ḫüsrevān-ı ḥadd-i ḳurūm:

1. **melce-i ḫüsrevān-ı ḥadd-i ḳurūm:**
Mesnevi 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ulular mertebesindeki hükümdarların sığınağı.

Melce-i ḫüsrevān-ı ḥadd-i ḳurūm
Mence-i ḫüsrevān-ı ḫıṭṭa-i Rūm

melce-i żuʿafā:

1. **melce-i żuʿafā:**
Mesnevi 4
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Zayıfların, garibanların sığınağı. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın makamı.

Der-i aʿlāsı melce-i żuʿafā
Żāʿifu'llāhi ecruhu żuʿafā

melek:

1. **melek:**
Gazel 469
Mısra: **4**
Allah katında bulunan ve nurdan yaratılan varlık.

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

2. **melek:**
Gazel 72
Mısra: **9**
Allah katında bulunan ve nurdan yaratılan varlık. II Sevgili.

Aġyār var iken saña rām olmaz ol melek
Olmaz Ḳabūli nite ki şeyṭān aradadur

melek-ḫaṣlet:

1. **melek-ḫaṣlet:**
Tarih 4
Mısra: **3**
Melek huylu (kimse). II Siyavuş Paşa.

Melek-ḫaṣlet ü āsmān-irtifāʿ
Felek-rifʿat ü āftāb-iştihār

mellāḥ-ı sefīne-i nübüvvet:

1. **mellāḥ-ı sefīne-i nübüvvet:**
Diğer 1
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
Peygamberlik gemisinin kaptanı. II Peygamberlerin sonuncusu olan Hazreti Muhammed.

Nessāc-ı şeʿāyir-i şerāyiʿ
Mellāḥ-ı sefīne-i nübüvvet

melūl:

1. **melūl:**
Gazel 164
Mısra: **3**
Bıkmış, usanmış, bezmiş.

Ġuṣṣayla göñül melūl olur mı
Deryā ḳum ile mükedder olmaz

melūlī olma:

1. **melūlī olma:**-*ma*
Kıt'a 21
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üzgün olmak, kederli olmak.

Seni düşmen Ḳabūlī redd iderse
Anuñçün ġam çeküp olma melūlī

memālik:

1. **memālik:**
Gazel 373
Mısra: **7**
Bir padişahın hükmü altında bulunan bütün memleketler, ülkeler.

İkilik aradan gitdi memālik birlige yitdi
Yiter bir pādşāhuñ sāyesi iki cihān üzre

memdūḥ-ı mensūb:

1. **memdūḥ-ı mensūb:**
Tarih 17
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Övgüye layık (kimse).

Tuyī ān emīr-i serīr-i maʿārif
Be-evṣāf-ı maḥmūde memdūḥ-ı mensūb

memleket:

1. **memleket:**
Gazel 190
Mısra: **13**
Diyar, iklim, ülke, yurt.

Himmetüñle memleket gitdikce vüsʿat bulmada
Düşmenüñ gitmez anuñçün kellesinden dārlıḳ

memleket ḥākimidür:

1. **memleket ḥākimidür:**-*dür*
Beyit 161
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Memlekete hükmeden, yöneten kimse.

Memleket ḥākimidür ehl-i velāyet şimdi
Aḳçe hemyānıdur enbān-ı kerāmet şimdi

memleket ü livā:

1. **memleket ü livā:**
Gazel 415
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Memleket ve bayrak.

Mīr ü şeh ü gedā yekī çāker u pādşā yekī
Memleket ü livā yekī yār yekī suḫan yekī

meʾmūl olunan müyesser olmaz:

1. **meʾmūl olunan müyesser olmaz:**
Gazel 164
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Umut edilen her şey nasip olmaz: Arzu edilen her şey elde edilemez.

Tedbīri bozar Ḳabūli taḳdīr
Meʾmūl olunan müyesser olmaz

men:

1. **men:**
Beyit 20

Mısra: **1**
Kim?

Ḳāle men kāne efḍalu'l-ümmet
Naẕratu'l-māʾi tedfeʿu'l-ġummet

2. **men:**
Beyit 34
Mısra: **1**
Kim?

Ḳāle men lā-nebiyyi min baʿdihi
Ṣalavātun ʿaleyhi min ʿindihi

3. **men:**
Gazel 509
Mısra: **2**
Kim?

Żann ile vāʿiẕ meye ḫuldür dise gelmez ḫalel
Öyle işitmişdür anı küllü men ……

4. **men:**
Beyit 2
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ne men tenhā ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden dārem
Heme dārend der-ān taṣavvurhā ki men dārem

5. **men:**
Beyit 2
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ne men tenhā ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden dārem
Heme dārend der-ān taṣavvurhā ki men dārem

6. **men:**-*rā*
Beyit 172
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey ki gūyī gū me-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẕīm
Tevbe kerdem tevbe-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẕīm

7. **menem:**-*em*
Beyit 208
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey menem der-bezm-i ʿālem ʿāşıḳ-ı mest-i şumā
Defter-i der-dest-i mā bi'llāh der-dest-i şumā

8. **men:**-*rā*
Diğer 1
Mısra: **83**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āşnā kun bā-yem-i ʿışḳet me-rā
Hemçü ġavvāṣān-ı ʿummān-ı ḳıdem

9. **men:**
Diğer 1
Mısra: **95**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Neyāmed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḫudā
Kiyem men ki āyed zi-destem ṣenā

10. **men:**
Gazel 7
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ez-ġameş nā-tüvān şudī ey dil
Men çünīnem tu hem-çünān şude'i

11. **menem:**-*em*
Gazel 42
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey menem ez-bād-ı ḥasret der-hevā der-künc-i derd
Şeb-nişīn-i künc-i miḥnet rūz-gerd-i gird kerd

12. **men:**
Gazel 150
Mısra: **9**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

13. **men:**
Gazel 188
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ey cān-ı men berāy-ı tu şud mübtelā-yı ʿışḳ
ʿIşḳ āmede berāy-ı men ü men berāy-ı ʿışḳ

14. **men:**
Gazel 188
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Men z'ān ʿışḳ āmedem ü ʿışḳ z'ān men
Bād-āverān u cān u dil ü ten Ḫudā-yı ʿışḳ

15. **men:**
Gazel 188
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Men z'ān ʿışḳ āmedem ü ʿışḳ z'ān men
Bād-āverān u cān u dil ü ten Ḫudā-yı ʿışḳ

16. **men:**-*rā*
Gazel 244
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Āşnā kun bā-yem-i ʿışḳet me-rā
Hem-çü ġavvāṣān-ı ʿummān-ı ḳıdem

17. **men:**-*rā*
Gazel 355
Mısra: **5**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

18. **men:**
Gazel 493
Mısra: **2**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ne-yāyed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḫudā
K'ayem men ki āyed zi-destem ṣenā

19. **men:**
Gazel 493
Mısra: **1**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ne-yāyed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḫudā
K'ayem men ki āyed zi-destem ṣenā

20. **men:**
Kıt'a 6
Mısra: **3**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Men nüvīsed sicill-i ṣūret-i ān
Mī-dehed ṭālibīn-rā yaʿni

21. **men:**
Kıt'a 7
Mısra: **4**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Dil hemçü-ḳaṭre-i ḫūn ber-ruḫ devīd u guft
Ez-tust yek işāret ez-men be-ser derīden

22. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **75**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih be-hengām-i faṣl-i rebīʿ
Ki ber-reftenest īn zamān-i serīʿ

23. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **79**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki dīkem be-cūş āvered
Çü-murġ-i seḥer der-ḫurūş āvered

24. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **83**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih be-men ki menem şühereş
Zi-şüher ne-bāyed cüdā duḫtereş

25. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **83**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih be-men ki menem şühereş
Zi-şüher ne-bāyed cüdā duḫtereş

26. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **89**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki ālūde-dil māndeem
Zi-ālūdegī bes ḫacel māndeem

27. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **97**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki bī-ū ne-dārem ḳarār
Biyār u biyār u me-ār u me-ār

28. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **101**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki geştem besī ber-ümīd
Şeved tā ki baḫt-i siyāhem sefīd

29. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **105**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki bā-ū mizācem ḫoşest
Ḫoşest ān ki ṣāfī-dil-i bī-ġışest

30. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **109**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki dīrīne yār-i menest
Be-deyr-i kuhen ġam-güsār-i menest

31. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **113**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki ber-nār-i ābī zened
Be-raḫt-i ġam u ġuṣṣa nār efgened

32. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **117**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki tāb u tevānem ne-mānd
Tevān-i dil-i nā-tevānem ne-mānd

33. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **121**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki gerded misem zer-i nāb
Ki men ẕerreem z'ū şeved āftāb

34. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **125**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki bes tīre-baḫt āmedem
Zi-tāriki-i baḫt-i saḫt āmedem

35. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **129**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki bā-ū şevem āşnā
Zi-dil teşnegīhā rehāned me-rā

36. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **135**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki ārām-i cān-i menest
Nevā-sāz-i murġ-i revān-i menest

37. **men:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **23**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Zi-sırr-i nühüfteş me-rā rāz gūy
Ez-ān naġmehā-yi ḫuşem bāz gūy

38. **men:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **26**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Muġannī demī çend der-nāy-i dem
Ḫaber dih me-rā ez-dem-i zīr ü bem

39. **men:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **72**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Ki tā sāḳiyem cām çün gul dehed
Me-rā mül dehed bī-te'emmül dehed

40. **men:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **130**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki bā-ū şevem āşnā
Zi-dil teşnegīhā rehāned me-rā

41. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **53**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Men ānem ki der-sīne nārem füzūd
Tevānī ki āteş nişānī be-ʿūd

42. **men:**
Mesnevi 1
Mısra: **122**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki gerded misem zer-i nāb
Ki men ẕerreem z'ū şeved āftāb

43. **menem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **83**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Be-men dih be-men ki menem şūhereş
Zi-şūher ne-bāyed cüdā duḫtereş

44. **men:**
Tarih 17
Mısra: **21**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

45. **men:**-*rā*
Tarih 17
Mısra: **24**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Giriftem be-ṣad nāle dāmān-ı luṭuf
Me-rān çün seg-i der merā bā-ser-i çūb

46. **men:**-*rā*
Tarih 17
Mısra: **31**
"Ben" birinci teklik şahıs zamiri.

Duʿāhā-yı ḫayret merā geşte vācib
Çü ber-tu ʿaṭāyā ʿalā-ḳavl-i Eyyūb

men ʿaref sırrı:

1. **men ʿaref sırrı:**
Tahmis 2
Mısra: **10**

Kelime Tipi: **Hadis**

"Men ʻaref" sırrı: "Nefsini bilen Rabb'ini bilir." hadisinden iktibastır.

Virmeye kūy-ı fenāda yile kendü nefsini
Men ʿaref sırrı ṭarīḳinden güẕer ṭuyduñsa gel

men cāre ehli beytī cüznā faḳad erānī:

1. **men cāre ehli beytī cüznā faḳad erānī:**
Beyit 48
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Hadis**

"Kim ehl-i beytime komşuysa bize de komşu olmuştur." anlamına gelen ve Hazreti peygamberin ağzından söylenilen, fakat muteber hadis kaynakları arasında tespit edilemeyen ifade.

Ṭūbā limen raʾanī ev nāle men raʾanī
Men cāre ehli beytī cüznā faḳad erānī

menʿ itse:

1. **menʿ itse:**-*se*
Gazel 325
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Menetmek, yasaklamak, engellemek.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevs̱er şarābı ġılmān elinden

men kiyem ki:

1. **men kiyem ki:**
Diğer 1
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -

Ben kimim ki, ne haddime!

Neyāmed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḫudā
Kiyem men ki āyed zi-destem s̱enā

menʿ ü iskāta:

1. **menʿ ü iskāta:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -

Engel ve susturma.

Menʿ ü iskāta mecāl olmadı ġavġā büyüdi
Vüzerā eylediler defʿine ḫayli iḳdām

men ü lā:

1. **men ü lā:**
Gazel 150
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -

Benlik duygusu, enaniyet.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

men ü mādan çekil:

1. **men ü mādan çekil:**
Gazel 221
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -

Ben ve bizden çekilmek. II Benlik duygusundan arınmak, enaniyetten kurtulmak.

Şu gibi pākīzedür ṭabʿum diyü lāf eyleme
Ey Ḳabūlī ṣāf-meşreb ol men ü mādan çekil

menʿ ü yasaġ olmış:

1. **menʿ ü yasaġ olmış:**-*mış*
Gazel 179
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Engel ve yasak olmak.

Bādeye olmış diyü menʿ ü yasaġ
Aġlayu aġlayu gözden çıḳdı bāġ

menām:

1. **menām:**
Kaside 4
Mısra: **84**

Uyku, rüya.

ʿAkl u idrāk idicek mertebeden berterdür
Vāḳıʿā ḳābil-i taʿbīr degüldür bu menām

menāre:

1. **menāreye:**-*y, -e*
Gazel 380
Mısra: **4**
Müezzinin ezan okumak için çıktığı, camilerde bulunan ince ve yüksek yapı.

Ḳadd-i bülend-i dil-bere beñzer diyü diyü
Vāfir ṭolaşdı ṭurdı mü’ezzin menāreye

menāṣıbı medḥ eyleyüp:

1. **menāṣıbı medḥ eyleyüp:**-*y,-üp*
Gazel 167
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mevki sahibi kimseleri methetmek, yüceltmek.

Medḥ eyleyüp menāṣıbı zemm itme faḳrı kim
Şāh u gedāyı bir gözedür merd-i ḥaḳ-şināş

menāṣıbın bī-berātuñ alanlar:

1. **menāṣıbın bī-berātuñ alanlar:**-*lar*
Gazel 371
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Makamın ayrıcalığına erişen (kimse).

Ḥaẕẕ itdi bī-berātuñ alanlar menāṣıbın
Beñzer ki şimdi çıḳdılar anlar berāt ile

menbaʿ u yenbūʿ-ı ʿulūm:

1. **menbaʿ u yenbūʿ-ı ʿulūm:**--*ı*
Tarih 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İlimler pınarı ve kaynağı. II İlmi çok olan Kazasker Monla Ahmed.

Tābiʿ-i ḥükm ü ḥikem menbaʿ u yenbūʿ-ı ʿulūm
Cāmiʿ-i ʿilm ü edeb mecmaʿ-ı mecmūʿ-ı kemāl

menbaʿ-ı faẕl:

1. **menbaʿ-ı faẕl:**
Kıt'a 27
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fazilet kaynağı. II Faziletli kişi.

Eyā menbaʿ-ı faẕl u yenbūʿ-ı efẕāl
Kerem kānı luṭf u ʿaṭā maʿdeni

2. **menbaʿ-ı faẕl:**
Mesnevi 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Fazilet kaynağı. II Faziletli kişi.

Menbaʿ-ı faẕl u mecmaʿ-ı fużalā
Maʿden-i ʿilm ü merciʿ-i ulemā

mence-i ḫüsrevān-ı ḥıṭṭa-i Rūm:

1. **mence-i ḫüsrevān-ı ḥıṭṭa-i Rūm:**
Mesnevi 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Rum diyarındaki hükümdarların yeri.

Melce-i ḫüsrevān-ı ḥadd-i ḳurūm
Mence-i ḫüsrevān-ı ḫıṭṭa-i Rūm

menfaʿatsiz ṭabībi:

1. **menfaʿatsiz ṭabībi:**
Gazel 296
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Faydasız doktor. II Âşığın aşk derdine derman bulamayan doktor.

Merḥametsiz ḥabībi neylersin
Menfaʿatsiz ṭabībi neylersin

2. **menfaʿatsiz ṭabībi:**-*i*
Gazel 296
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Faydasız doktor. II Sevgili.

Merḥametsiz ḥabībi neylersin
Menfaʿatsiz ṭabībi neylersin

menhī:

1. **menhīdür:**-*dür*
Gazel 416
Mısra: **7**
Yasaklanmış, men edilmiş (şey).

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

2. **menhīst:**-*(e)st*
Kıt'a 15
Mısra: **3**
Yasaklanmış, men edilmiş (şey).

Pīş-i münhī-i şerīʿat menhīst
Bāʿiṣ-i nehy-i nehy īnest īn

men-i bī-nevā-rā:

1. **men-i bī-nevā-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Sessiz ben. II Suskun âşık.

Men-i bī-nevā-rā nevā-sāz bāş
Be-yek naġmeem yār u dem-sāz bāş

men-i dil-haste-rā:

1. **men-i dil-ḫaste-rā:**-*rā*
Gazel 355
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Benim hasta gönlüm. II Âşığın gönlü.

Ṭabībā pīş-ez-īn güm kun me-gū fikr-i devā-yı dil
Men-i dil-ḫaste-rā derd-i derūn ez-ḥad füzūn geşte

men-i ḫaste-dil-rā:

1. **men-i ḫaste-dil-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Hasta gönüllü ben. II Âşık.

Biyā sāḳi z'ān āb-i ḥikmet-nümā
Men-i ḫaste-dil-rā devā kun devā

menʿ-i naġam:

1. **menʿ-i naġam:**
Beyit 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nağmelerin yasaklanması.

Mī-kuned cemʿ-i ʿAcem menʿ-i naġam
Cemʿ-i īn ḥayl-i baḫīlest naʿam

menih:

1. **menih:**
Mesnevi 1
Mısra: **153**
Bırakmamak.

Tu hem cām ez-kef menih hem-çü Cem
Be-mey defʿ-i ġam kun be-mey defʿ-i ġam

mensūb:

1. **mensūb:**
Gazel 173
Mısra: **3**
Mensup, bir yere veya bir kimseye bağlı.

Melāḥat ʿārıż-ı zībāña mensūb
Güzellik ṭalʿat-ı ġarrāña maḫṣūṣ

2. **mensūbdur:**-*dur*
Gazel 190
Mısra: **2**
Mensup, bir yere veya bir kimseye bağlı.

Ẕāt-ı ʿālī-şānuña lāyıḳ durur serdārlıḳ
Ṭāliʿ-i mesʿūduña mensūbdur bī-dārlıḳ

3. **mensūb:**
Gazel 495
Mısra: **1**
Mensup, bir yere veya bir kimseye bağlı.

Leṭāfet çehre-i zībāña mensūb
Saʿādet ġurre-i ġarrāña mensūb

4. **mensūb:**
Gazel 495
Mısra: **2**
Mensup, bir yere veya bir kimseye bağlı.

Leṭāfet çehre-i zībāña mensūb
Saʿādet ġurre-i ġarrāña mensūb

5. **mensūb:**
Gazel 495
Mısra: **4**
Mensup, bir yere veya bir kimseye bağlı.

Ġam u derd ü belā ʿuşşāḳa maḫṣūṣ
Ġurūr-ı şādmānī saña mensūb

6. **mensūb:**
Gazel 495
Mısra: **6**
Mensup, bir yere veya bir kimseye bağlı.

Efendi mīve-i bāġ-ı melāḥat
Nihāl-i ḳāmet-i bālāña mensūb

7. **mensūb:**
Tarih 17
Mısra: **12**
Mensup, bir yere veya bir kimseye bağlı.

Tuyī ān ḫidīv-i serīr-i saʿādet
Be-dergāh-ı sulṭān-ı kevneyn mensūb

mensūb geçinür:

1. **mensūb geçinür:**-*ür*
Gazel 97
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bağlı olmak, ait olmak.

Leylī cenābına ḳatı mensūb geçinür
Mecnūn Ḳabūli ḫaylice ʿālī-cenābdur

mensūb olup:

1. **mensūb olup:**-*up*
Gazel 398
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mensup olmak, bir şeye veya bir kimseye bağlı olmak, bir yere ait olmak.

Bir bārgāh-ı ʿizzete mensūb olup yine
Bir āstān-ı devlete derbān olam gibi

mensūḫ:

1. **mensūḫa:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **39**
Hükmü kaldırılmış, hükümsüz bırakılmış (kimse).

Yüz elli yükde ḳalmış mensūḫa elli beş yük
Daḫı ziyāde idüp bī-fażl u bī-feżāyil

mensūr:

1. **mensūr:**
Diğer 1
Mısra: **12**
Nesir hâlinde yazılmış eser.

İki vech üzredür kelām-ı metīn
Biri mensūr çün Benātü'n-naʿş

2. **menşūruñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **17**
Ferman, emir. II Ferhat Paşa'nın fermanı, buyruğu.

Yine bir kez daḫı ḥaşr olalum neşr ile menşūruñ
Dirilsün yanuña ʿasker ṭaġıt eṭrāfa aḥkāmuñ

meʾnūs olmışam:

1. **meʾnūs olmışam:**-*mış, -am*
Mesnevi 2
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Alışmak. II Bağlanmak, tutulmak.

Yaʿni şāhā ḳażā-i nefs-i Gedūs
Vaṭanumdur ki olmışam meʾnūs

menzil:

1. **menzilüñ:**-*üñ*
Beyit 136
Mısra: **1**
Menzil yeri, varılacak yer, durak. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Menzilüñ dirseñ ola ṭāḳ-ı sipihr-i nüh-ṭāḳ
Başuñı yārüñ işigi ṭaşına ur ṭaḳ ṭaḳ

2. **menzili:**-*i*
Beyit 260
Mısra: **2**
Menzil yeri, varılacak yer, durak.

Ne ḳadar olsa kişi ġulġule-endāz-ı cihān
Menzili āḫir olur meşṭabe-i ḫāmūşān

3. **menzilüñüz:**-*üñüz*
Terci-bend 3
Mısra: **2**
Menzil yeri, varılacak yer, durak.

Gelüñ ey ehl-i başīret sözüm idrāk eyleñ
Ḫāk iken menzilüñüz ẕirve-i eflāk eyleñ

menzil atıdur:

1. **menzil atıdur:**-*dur*
Gazel 148
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Menzil atı. II Felek, dünya, âlem.

Cihānda sürʿat üzre geçmek içün
Felek menzil atıdur biz ulaġuz

menzil olmaduḳ:

1. **menzil olmaduḳ:**-*ma, -du, -ḳ-ma, -duḳ*
Beyit 189
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hedef olmak. II Ok atma yarışında okun atıldığı hedef tahtası olmak.

Bir sīne var mı tīr-i ġama menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i ḳażā nāzil olmaduḳ

menzil olmaya:

1. **menzil olmaya:**-*ma, -y, -a*
Beyit 238
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hedef olmak. II Ok atma yarışında okun atıldığı hedef tahtası olmak.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

menzilgāh:

1. **menzilgāh:**
Gazel 104
Mısra: **5**
Menzil yeri, varılacak yer, durak. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Rükn-i aʿẓam bilüp itmezdi ḳapuñ menzilgāh
Ḥüsn-i ādāb ile gözetlemes'erkān defter

menzil-i rifʿat:

1. **menzil-i rifʿat:**
Gazel 178
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüce makam, mertebe.

Güneş gibi felekde menzil-i rifʿat umarken ben
Mekānum ẕerreveş ḫāk-i meẕellet eyleyen ṭāliʿ

menzilüñ māh-ı şıyāmāsā şeref-encām ola:

1. **menzilüñ māh-ı şıyāmāsā şeref-encām ola:**
Gazel 385
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Menzilin, ramazan ayı gibi şerefle son bulsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Menzilüñ māh-ı şıyāmāsā şeref-encām ola
Her giceñ ḳadr u berāt u her günüñ bayrām ola

me-rān:

1. **me-rān:**
Tarih 17
Mısra: **24**
Sürme, (kapıdan) kovma!

Giriftem be-ṣad nāle dāmān-ı luṭuf
Me-rān çün seg-i der merā bā-ser-i çūb

merātib ḳaṭʿ iden aḳrāna:

1. **merātib ḳaṭʿ iden aḳrāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Rütbeler aşan dostlar. II Dervişler, erenler, abdallar.

Nefis öldürme abdāl ol diril kesb-i ṣafā eyle
Ḥayātında merātib ḳaṭʿ iden aḳrāna ʿışḳ olsun

merātib-i felegi gör:

1. **merātib-i felegi gör:**
Gazel 405
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feleğin katmanlarını görmek. II Bahtını görmek, kaderine şahit olmak.

Merātib-i felegi gör ki māh-ı nev mānend
Zamāna ṣaff-ı niʿāl itdi pīşgāhumuzı

mercān:

1. **mercān-rā:**-*rā*
Beyit 176
Mısra: **2**
Denizlerden çıkarılan kırmızı renkli cevher.

Yār düşnāmī dehed ʿuşşāḳ-ı sergerdān-rā
Laʿl-i deryā şeş güher-pāşī kuned mercān-rā

2. **mercān-rā:**-*rā*
Beyit 36
Mısra: **2**
Denizlerden çıkarılan kırmızı renkli cevher. II Âşığın gözyaşları.

Mī-resed düşnām ez-ān lebhā dil-i nālān-rā
Laʿl-i dür-pāşeş güher-rīzī kuned mercān-rā

merciʿ-i ulemā:

1. **merciʿ-i ulemā:**
Mesnevi 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âlimlerin makamı.

Menbaʿ-ı fażl u mecmaʿ-ı fużalā
Maʿden-i ʿilm ü merciʿ-i ulemā

merd:

1. **merde:**-*e*
Gazel 102
Mısra: **8**
Mert, yiğit, cesur (kimse). II Sevgili.

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekṣer devāyı merde yazmışlar

2. **merd:**
Gazel 131
Mısra: **7**
Mert, yiğit, cesur (kimse).

Merd görinmeyeli görinür oldı nā-merd
Düşmenüñ ortada görindigi er yoḳlıġıdur

3. **merdüz:**-*üz*
Gazel 157
Mısra: **10**
Mert, yiğit, cesur (kimse).

Birer birer çıḳaruz ʿarṣa-i rezm içre aʿdāya
Ḳabūlī cevher-i ferdüz erenler ḥaḳḳı merdüz biz

4. **merd:**
Gazel 308
Mısra: **8**
Mert, yiğit, cesur (kimse).

At esb-i murāduñ ruḫ-ı cānāneye ḳarşu
ʿĀlemde piyāde yürime merd iseñ atlan

5. **merd:**
Gazel 391
Mısra: **5**
Mert, yiğit, cesur (kimse).

Merd ol durur ki düşmen-i rūbāh-ı ḥīleye
ʿArż-ı mehābet eyleye şīr-i ḳaġān gibi

6. **merd:**
Gazel 42
Mısra: **6**
İnsan, beşer, kişi.

ʿĀşıḳī bā-düşmenān bī-kār ḫūbānest kār
Merd bāyed tā nümāyed ḫvīş-rā rūz-ı neberd

7. **merd:**
Gazel 42
Mısra: **8**
İnsan, beşer, kişi.

Nīst her süfle harīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet
Merd ān bāşed ki dāned ḳıymet-i kālā-yı merd

merd oġlı merdüz:

1. **merd oġlı merdüz:**-*üz*
Gazel 157
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mert oğlu mert.

ʿAdūdan dönmezüz merdān-ı meydān-ı neberdüz biz
Muḫannetden ḳaçar şanmañ bizi merd oġlı merdüz biz

merd ola:

1. **merd ola:**-*a*
Tarih 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mert olmak, cesur olmak.

Dil-āver-baḫş ḳullar başlamış merd ola ben daḫı
Görüp faḫr eylesem ḳahr olsa gördükçe ʿadū anı

merd olana demir pīrāhen olmaz:

1. **merd olana demir pīrāhen olmaz:**
Beyit 65
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Mert olana demir gömlek gerekmez: Cesur ve korkusuz yiğitlerin gözü kara olduğu için demirden gömlek giymelerine -yani kendilerini korumalarına- gerek yoktur.

Her aġac tīr ü her tīġ āhen olmaz
Demir merd olana pīrāhen olmaz

merd ü zen:

1. **merd ü zen:**
Gazel 116
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Erkek ve kadın. II Herkes.

Gelür seng-i nedāmet her kişinüñ yolına āḫir
Gerek merd ü gerek zen itdügini bula gelmişdür

merdāne:

1. **merdāne:**
Gazel 233
Mısra: **5**
Mertçe, yiğitçe, cesursa.

Merdāne gelüp göñlüñ beklerse nola göñlüm
Nā-merde maḥal görme meydānuñı sulṭānum

merdāne beg:

1. **merdāne beg:**
Kaside 5
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Yiğit bey, cesur bir bey.

İşitdük yine bir merdāne beg merdānelik itmiş
Ṭaġıtmış düşmenüñ alayını ʿavnıyla Mevlānuñ

merdānelik itmiş:

1. **merdānelik itmiş:**-*miş*
Kaside 5
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Yiğitlik etmek, mertlik göstermek.

İşitdük yine bir merdāne beg merdānelik itmiş
Ṭaġıtmış düşmenüñ alayını ʿavnıyla Mevlānuñ

merdān-ı fihām:

1. **merdān-ı fiḫām:**
Kaside 4
Mısra: **194**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce yiğitler.

Pāye-i ʿuzlete ʿizzetle ḳadem kim başsa
Naẓar-ı ḳuṭba çekerler anı merdān-ı fiḫām

merdān-ı meydān-ı neberdüz:

1. **merdān-ı meydān-ı neberdüz:**-*üz*
Gazel 157
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Savaş meydanının yiğidi.

ʿAdūdan dönmezüz merdān-ı meydān-ı neberdüz biz
Muḫannetden ḳaçar şanmañ bizi merd oġlı merdüz biz

merdān-ı meydānuñ iḳdāmını:

1. **merdān-ı meydānuñ iḳdāmını:**-*n, -ı*
Kaside 5
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Meydandaki yiğitlerin gayreti.

Er olsa ṭursa ḳarı oġlı ʿavret gibi ḳaçmasa
Temāşā eylese iḳdāmını merdān-ı meydānuñ

merdānuñ cengi görülsün:

1. **merdānuñ cengi görülsün:**-*sün*
Kaside 5
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Yiğitlerin savaşı görülmek.

Dikilsün nīzeye başlar dökilsün yirlere ḳanlar
Dögülsün ceng-i ḥarbīler görülsün cengi merdānuñ

merdānuñ derūnında:

1. **merdānuñ derūnında:**-*n, -da*
Kaside 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Yiğitlerin gönlü.

Ḳızıl başlar çıḳar zaḫm-ı ḫadengüñden derūnında
Ḳızılbaşlar çıḳarsa rezme ceng itdikce merdānuñ

merd-i āgeh ol:

1. **merd-i āgeh ol:**
Beyit 192
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bilgili, basiretli kimse olmak.

Diledüñ merd-i āgeh ol her gāh
ʿAlem-i lā-ilāhe illa'llāh

merd-i ʿāḳildan:

1. **merd-i ʿāḳildan:**-*dan*
Gazel 281
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Akıllı kişi.

İşüñ faẓl u hüner kāruñ keremdür ḫalḳa sulṭānum
Belī ṣādır olan luṭf u keremdür merd-i ʿāḳildan

merd-i ʿālī-himmet ol:

1. **merd-i ʿālī-himmet ol:**
Gazel 346
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Keremi, ihsanı çok (olan) kişi olmak.

Māʾil olma sen ʿarūs-ı Zāl-i dehrüñ āline
Merd-i ʿālī-himmet ol aldanma zīb ü zīnete

merd-i ʿārifden suʾāl eyle:

1. **merd-i ʿārifden suʾāl eyle:**
Gazel 496
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Arif kişiye soru sormak.

Meyüñ keyfiyyetin bir merd-i ʿārifden suʾāl eyle
Kemāl ehlini bulduḳca maʿārifden suʾāl eyle

merd-i bī-fikret olanda ġam-ı encām olmaz:

1. **merd-i bī-fikret olanda ġam-ı encām olmaz:**
Gazel 136
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Düşüncesiz insanda akıbet derdi olmaz: Aklı başında olan kimseler ilerisini düşünerek hareket eder. Düşüncesiz kişiler ise sonunu düşünmeden yaşar ve ömürlerini boş yere harcarlar.

Kārı pür-ḥikmet olur ʿāḳıbet-endīş olanuñ
Merd-i bī-fikret olanda ġam-ı encām olmaz

merd-i bī-himmet:

1. **merd-i bī-himmet:**
Gazel 346
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Nefsine hâkim olamayan kişi.

Merd-i bī-himmet Ḳabūlī devlete bulmaz vüṣūl
Minneti elden ḳoma sulṭān-ı ʿālī-himmete

merd-i bī-mihr ü maḥabbet:

1. **merd-i bī-mihr ü maḥabbet:**
Gazel 84
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Sevgisiz ve merhametsiz olan kişi.

Merd-i bī-mihr ü maḥabbet merdüm-i bī-nūrdur
Ḳalb-i bī-sūz u ḥarāret ḳāleb-i fersūdedür

merd-i bülend-himmet:

1. **merd-i bülend-himmet:**
Kıt'a 26
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Yüce gönüllü kişi. II Âşık.

Merd-i bülend-himmet ʿāşıḳ durur ki anuñ
Deryā ḳatında ḳaṭre ʿanḳā ḳatında güncişk

merd-i cāhil:

1. **merd-i cāhil:**
Mesnevi 7
Mısra: **73**
Kelime Tipi: **-**
Cahil kişi.

Ne fehm itsün elifden merd-i cāhil
Degüldür istivā-yı ḫaṭṭı kāmil

merd-i dānā:

1. **merd-i dānā:**
Gazel 299
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Âlim kişi, akıllı insan.

Ser-ā-pā merd-i dānā ictihādından ḫaṭā itmez
Bu rāzı keşf iden zār oluben çıḳdı ser ü pādan

merd-i ferruh-zād:

1. **merd-i ferruḫ-zād:**
Kaside 16
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Ferruh gibi kişi. II Ferhat Paşa.

Elinden rāfıżīnüñ almaġa mülk-i Melikşāhı
Şeh-i ferḫunde-fer bir merd-i Ferruḫ-zād gönderdüñ

merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür:

1. **merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür:**-*dür*
Gazel 139
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Çekinmeyen garip kişi. II Âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī şunda bir merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür
Vefā ummaz o senden kimseden hergiz recā itmez

merd-i ḫabīr olan kişiye:

1. **merd-i ḫabīr olan kişiye:**-*y, -e*
Terci-bend 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Haberdar olan kişi.

Ey manṣıb isteyen berü gel benden al ḫaber
Merd-i ḫabīr olan kişiye bir ḫaber yiter

merd-i ḥaḳ:

1. **merd-i ḥaḳ:**
Beyit 233
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yiğidi.

Muvāfıḳ Ḥaḳḳa eṭvārı muṭābıḳ şerʿa evżāʿı
Ḳanı bir merd-i Ḥaḳ mānend-i ʿAbdu'llāh evżāʿı

merd-i ḥaḳ-şinās:

1. **merd-i ḥaḳ-şinās:**
Gazel 167
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hakkı bilen, adaletli kişi.

Medḥ eyleyüp menāṣıbı ẕemm itme faḳrı kim
Şāh u gedāyı bir gözedür merd-i ḥaḳ-şinās

merd-i hāş:

1. **merd-i ḫāş:**
Tahmis 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Halis kişi.

Eyle deryā kendüñi gel ḳaṭreliḳden ol ḫalāş
Degme derd ile küdüret bağlama ey merd-i ḫāş

merd-i hāş ile eşhāş:

1. **merd-i ḫāş ile eşḫāş:**
Gazel 172
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Seçkin kişi ile insanlar.

Ḳaçan berāber olur merd-i ḫāş ile eşḫāş
Neden olınmaya ḳapuñda nīk ü bed teşḫīş

merd-i hāzin:

1. **merd-i ḫāzin:**
Gazel 222
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hüzünlü kişi, üzgün kimse.

İstiḳāmet ʿayn-ı ʿayb oldı saḳāmetdür hüner
ʿAybuñı iḫvāna iẓhār itme merd-i ḫāzin ol

merd-i hüner:

1. **merd-i hüner:**
Gazel 286
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hünerli, maharetli kişi. II Hazreti Ali.

Ḳopmadı ʿālemde bir merd-i hüner illā ʿAli
Gelmedi dünyāya bir ḫulḳı ḥasen illā Ḥüseyn

merd-i hünerversin:

1. **merd-i hünerversin:**-*sin*
Kaside 1
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Maharetli kişi. II Vezir Osman Paşa.

Sen ol merd-i hünerversin ki meydān-ı şecāʿatde
Öñüñde ḫāk būs eyler gelüp merdānı meydānuñ

merd-i kāmilden:

1. **merd-i kāmilden:**-*den*
Gazel 281
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kâmil insan. II Sevgili.

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ʿāmilden

merd-i lebīb:

1. **merd-i lebīb:**
Gazel 18
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Akıllı kişi, aklı başında kimse.

Belā-yı ʿışḳ ile bir ḥālete irüşdüm kim
Taʿaccüb eyler inanmaz sözüme merd-i lebīb

merd-i maḳbūl olanuñ devleti:

1. **merd-i maḳbūl olanuñ devleti:**
Gazel 161
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İtibar edilen yiğit kişinin şanı, yüceliği.

Cürʾeti ġālib olan ḫaşmına maġlūb olmaz
Merd-i maḳbūl olanuñ devleti maḳlūb olmaz

merd-i meydān:

1. **merd-i meydān:**
Gazel 273
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Meydanın yiğidi. II Hazreti Ali.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ itmege kīn ehlini
Merd-i meydān şāh-ı merdān şīr-i Yezdāndur gelen

merd-i miḳdāmuñ öñine:

1. **merd-i miḳdāmuñ öñine:**-*n, -e*
Kaside 8
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gayret eden yiğitlerin önü.

Yüri şimden girü furṣat senüñ virmek Ḫudānuñdur
Öñine ḳarşu ṭurmaz ḳavm-i aʿdā merd-i miḳdāmuñ

merd-i rāh:

1. **merd-i rāh:**
Gazel 360
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yolda giden kişi. II Salik, âşık.

Ṭoġru yürürseñ yüri yol ṭoġrudur
Ṭoġrulugör yoluña ey merd-i rāh

merd-i sāde-dil:

1. **merd-i sāde-dil:**
Gazel 377
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Temiz gönüllü kişi. II Kalbi temiz âşık.

Ṣuverden sāde ḳıl mirʾāt-ı ḳalbi
Ki merd-i sāde-dil baḳmaz nuḳūṣa

merd-i senā-güster:

1. **merd-i s̱enā-güster:**
Kaside 2
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Övgüler saçan kişi. II Kabûlî.

Ḳanı anuñ gibi bir merd-i s̱enā-güster kim
Midḥat ü maḥmidet-i z̤ātuñ ide vird-i zebān

merd-i şerer:

1. **merd-i şerer:**
Gazel 70
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Âşığın ciğerlerinden çıkan ahın kıvılcımı.

Ḫançer ü tīrüñ ile kimseye virmezler amān
Biri bir bād-ı cigerdür biri bir merd-i şerer

merd-i tamām:

1. **merd-i tamām:**
Kaside 4
Mısra: **210**
Kelime Tipi: -
Kusursuz kişi.

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḫāṣılı az devleti ey merd-i tamām

merd-i ṭarīḳ:

1. **merd-i ṭarīḳ:**
Kaside 4
Mısra: **129**
Kelime Tipi: -
Belli bir istikamette yürüyen kişi.

Atduġuñ ṭaş gelür yoluña ey merd-i ṭarīḳ
Dolaşur ayaġuña döşedügüñ ḫalḳa-i dām

merdūd-ı ḫalḳ:

1. **merdūd-ı ḫalḳ:**
Gazel 155
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -

Halk tarafından reddolunmuş, kabul görülmeyen kişiler. II Âşıklar.

Biz ey Ḳabūli ġam yimezüz rūzgārdan
Merdūd-ı ḫalḳ isek nola maḳbūl-i ḫażretüz

merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış:

1. **merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış:**-*mış*
Diğer 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mizacından arınmak, huyundan kurtulmak.

leʾālī-i naẓmı nümāyān u reyyān ḳıldı Dürūd-ı nā-maʿdūd ol muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma ki fünūn-ı şiʿri mażmūnı Ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh ile merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış

merdüm:

1. **merdüm:**
Beyit 91
Mısra: **1**
Göz bebeği. II İnsan.

Merdüm odur ki kārı seḫā gönli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

2. **merdüm:**
Gazel 500
Mısra: **2**
İnsan, beşer, kişi.

Bişnev ez-bende-i tu behr-i Ḫudā ḳavl-i Resūl
Merdüm ānest k'zū tīz şeved kām ḥuṣūl

3. **merdümini:**-*i, -n, -i*
Beyit 102
Mısra: **2**
Göz bebeği. II Âşığın gözleri.

Dīde müstaġraḳ idi ḥasret-i laʿlüñle deme
Süreyüz merdümini çoḳ şükür olsun bu deme

merdüm-i ʿālī-neseb ü ālī-ḥasebsin:

1. **merdüm-i ʿālī-neseb ü ālī-ḥasebsin:**-*sin*
Gazel 354
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüce soylu ve yüce nesepli insan. II Sevgili.

Merdüm-i ʿālī-neseb ü ālī-ḥasebsin ḫüsrevā
Rabb-i ʿizzetden recām oldur ki Ḥaḳ ʿizzet vire

merdüm-i bī-nūrdur:

1. **merdüm-i bī-nūrdur:**-*dur*
Gazel 84
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nursuz insan, mendebur kişi.

Merd-i bī-mihr ü maḥabbet merdüm-i bī-nūrdur
Ḳalb-i bī-sūz u ḥarāret ḳāleb-i fersūdedür

merdüm-i bī-rāhdan:

1. **merdüm-i bī-rāhdan:**-*dan*
Gazel 370
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yolsuz insanlar. II Doğru yolda ilerlemeyen kişiler.

Ḳabūlī müstemendüñ behremend eyle ṭarīḳinden
Ṭarīḳ ehline yol vir merdüm-i bī-rāhdan ḳorḳma

merdüm-i fāriġ-bāle:

1. **merdüm-i fāriġ-bāle:**-*e*
Gazel 457
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü rahat insan.

Maʿrifet el mi virür merdüm-i fāriġ-bāle
Ṭāʾir-i evc-i saʿādet mi ḳonar her dala

merdüm-i ḫalḳa-i çeşm-i bihbūd:

1. **merdüm-i ḫalḳa-i çeşm-i bihbūd:**
Diğer 1
Mısra: **114**

Kelime Tipi: -
Sağlam gözün halkaya benzeyen göz bebeği. II Hazreti Muhammed.

Ḫalḳa-i merdüm-i erbāb-ı naẓar
Merdüm-i ḫalḳa-i çeşm-i bihbūd

2. **merdüm-i ḫalḳa-i çeşm-i bihbūd:**
Gazel 498
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İyi görüşlü gözün halkasının göz bebeği.

Ḫalḳa-i merdüm-i erbāb-ı naẓar
Merdüm-i ḫalḳa-i çeşm-i bihbūd

merdüñ yüzin gözin:

1. **merdüñ yüzin gözin:**-*n*
Gazel 120
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kişinin yüzü, gözü.

Bu gülşende dilā niçe gül ü nergis türāb olur
Felekdür bu nice merdüñ yüzin gözin yire sürter

merg:

1. **merg:**
Beyit 194
Mısra: **2**
Ölüm.

Kerem-i kerīm germ-i leʾīm
Mükerremest kerem ki merg encāmest

2. **merg:**-*īst*
Beyit 228
Mısra: **1**
Ölüm.

Mekrīst kerem ki merg encāmest
Mekrīst meger ki merg nāmest

3. **merg:**
Beyit 228
Mısra: **2**
Ölüm.

Mekrīst kerem ki merg encāmest
Mekrīst meger ki merg nāmest

4. **merg:**
Gazel 42
Mısra: **10**
Ölüm.

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

5. **merg-rā:**-*rā*
Gazel 42
Mısra: **10**
Ölüm.

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

merġūb:

1. **merġūb:**
Tarih 17
Mısra: **20**
Rağbet edilen, istenilen (şey).

Be-devlet sarāyī be-rifʿat muḳārin
Be-ʿizzet maḥallī be-iclāl merġūb

merġūb olmaz:

1. **merġūb olmaz:**-*maz*
Gazel 161
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rağbet edilmek, beğenilmek.

Raġbet-i nāsa baḳup ġırre olan ehl-i ġurūr
Ḫvāce rāġıb da olursa işi merġūb olmaz

merġūle-senc:

1. **merġūle-senc:**
Gazel 383
Mısra: **1**
Kuş sesleri saçan (şey).

Murġān-ı murġzār ki merġūle-senc ola
Ṣaḥn-ı çemen miṣāl-i serāy-ı sipenc ola

merḥabā:

1. **merḥabāyile:** *-y, -ile*
Müsemmen 1
Mısra: **18**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Çoḳ şevḳ u ḥālet itmiş idük dil-rübāyile
Teklīf iderdi ṭoluları merḥabāyile

2. **merḥabā:**
Müsemmen 2
Mısra: **7**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

3. **merḥabā:**
Müsemmen 2
Mısra: **7**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

4. **merḥabā:**
Müsemmen 2
Mısra: **15**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

5. **merḥabā:**
Müsemmen 2
Mısra: **15**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

6. **merḥabā:**
Müsemmen 2
Mısra: **23**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

7. **merḥabā:**
Müsemmen 2
Mısra: **23**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

8. **merḥabā:**
Müsemmen 2
Mısra: **25**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā ey ḥabīb-i rūşen-rā
Ḥabbeẕā ey ṭabīb-i derd ü belā

9. **merḥabā:**
Müsemmen 2
Mısra: **31**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

10. **merḥabā:**
Müsemmen 2
Mısra: **31**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

11. **merḥabā:**
Terci-bend 1
Mısra: **15**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

12. **merḥabā:**
Terci-bend 1
Mısra: **15**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

13. **merḥabā:**
Terci-bend 1
Mısra: **31**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

14. **merḥabā:**
Terci-bend 1
Mısra: **31**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

15. **merḥabā:**
Terci-bend 1
Mısra: **47**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

16. **merḥabā:**
Terci-bend 1
Mısra: **47**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

17. **merḥabā:**
Terci-bend 1
Mısra: **63**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

18. **merḥabā:**
Terci-bend 1
Mısra: **63**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

19. **merḥabā:**
Terci-bend 1
Mısra: **79**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

20. **merḥabā:**
Terci-bend 1
Mısra: **79**
"Selam, merhaba, hoş geldin!" gibi anlamlara gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

merḥamet:

1. **merḥamet:**
Gazel 320
Mısra: **3**
Merhamet, acıma, şefkat.

Her göñülden merḥamet ümmīd iderse itmesün
Her baḥirden lüʾlüʾ-i mercān umarsa ummasun

merḥamet ehli:

1. **merḥamet ehli:**
Gazel 67
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Merhamet eden, acıyan kimseler.

Vefā vü maʿdeletden yüz çevirmez merḥamet ehli
Benüm bir ʿadle māyil pādşāh-ı bī-ʿadīlüm var

2. **merḥamet ehli:**
Terci-bend 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Merhamet eden, acıyan kimseler.

Merḥamet ehli oluñ anlara himmetle baḳuñ
Gözleñüz her birine dīde-i ʿibretle baḳuñ

merḥamet ḳılmaz:

1. **merḥamet ḳılmaz:**-*maz*
Mesnevi 5
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, şefkat göstermek.

Bunlar īmān u mü'mini bilmez
Ehl-i īmāna merḥamet ḳılmaz

merḥametsiz ḥabībi:

1. **merḥametsiz ḥabībi:**-*i*
Gazel 296
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Merhametsiz sevgili.

Merḥametsiz ḥabībi neylersin
Menfaʿatsiz ṭabībi neylersin

merhem:

1. **merhem:**
Gazel 315
Mısra: **6**
Yara üzerine sürülen ilaç.

Zaḥm-ı e<u>s</u>er-i ʿışḳa hele ey dil-i mecrūḥ
Laʿl-i leb-i dil-ber gibi merhem bulımazsın

meriç:

1. **meriç:**
Gazel 33
Mısra: **10**
Bulgaristan'dan başlayarak Ege Denizi'ne dökülen Meriç Irmağı. II Âşığın Meriç Nehri gibi akan gözyaşları.

Ey boyı servüm ṭutınca dāmenüñ
Çıḳdı çeşminden Ḳabūlīnüñ Meriç

merkeb egregi:

1. **merkeb egregi:**
Tarih 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eşeklerin bulunduğu yer.

Kendü gibi ḫarları cemʿ itdügine yanına
Ol ṣanurdı bu diyārı ola merkeb egregi

merkez:

1. **merkezüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 15
Mısra: **3**
Merkez, daire, kurum, görev yeri.

Ḳuṭb-ı ʿālemsin otur sen merkezüñde s<u>ā</u>bit ol
Ḥıfẓ içün her gūşeye evtāddur gönderdigüñ

mermer:

1. **mermer:**
Gazel 77
Mısra: **8**
Renkli veya beyaz çeşitleri bulunan, cilalanabilir bir çeşit kireç taşı. II Sevgilinin katılaşmış yüreği.

Elmās-ı dür-i eşküm göñlüñe e<u>s</u>er itmez
Pālūde-i tersin sen ammā yüregüñ mermer

2. **mermere:**-*e*
Gazel 243
Mısra: **4**
Renkli veya beyaz çeşitleri bulunan, cilalanabilir bir çeşit kireç taşı.

Mūmdur ḫāṭır-ı yāre göre seng-i ḫārā

Dil-i bī-merḥametin mermere beñzer diyemem

3. **mermere:**-*e*
Gazel 363
Mısra: **6**
Renkli veya beyaz çeşitleri bulunan, cilalanabilir bir çeşit kireç taşı.

Manṣıb alınmaz eyle yalvarmaġ ile
Mermere sūzen ile ḳazmaġa ḳaṣd eyleme çāh

mertebe:

1. **mertebeñ:**-*ñ*
Gazel 105
Mısra: **1**
Makam, mevki, rütbe, derece. II Sevgilinin mertebesi.

Maḳāmuñ ṣadr-ı ʿālī mertebeñ aʿlü'l-eʿālīdür
Edānī müstefīż olmaz ḳapuñda cāy-ı ʿālīdür

2. **mertebeyle:**-*y, -le*
Gazel 175
Mısra: **8**
Makam, mevki, rütbe, derece. II Sevgilinin mertebesi.

Sen güneş fevḳ-ı s̲üreyyāda olasın zīr-i ḫāk
Evce olur mı berāber mertebeyle her ḫażīż

3. **mertebeñ:**-*ñ*
Gazel 432
Mısra: **5**
Makam, mevki, rütbe, derece.

Mertebeñ ʿālī taṣavvur eyle ʿālī-himmet ol
Başlar üzre ola tā kim yirüñ efserler gibi

4. **mertebeden:**-*den*
Kaside 4
Mısra: **83**
Makam, mevki, rütbe, derece.

ʿAkl u idrāk idicek mertebeden berterdür
Vāḳıʿā ḳābil-i taʿbīr degüldür bu menām

mertebe-i rifʿate:

1. **mertebe-i rifʿate:**-*e*
Gazel 285
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüce mertebe, yüksek mevki. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Dāldür mertebe-i rifʿate bu ḥüsn ü cemāl
Şeref-i menzilüñi ṣadr-ı vezāret bilürin

mertebe-i şānuñı:

1. **mertebe-i şānuñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 7
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şanının mertebesi. II Ağa hazretlerinin şanı, rütbesi.

Ne bilür mertebe-i şānuñı ʿaḳl-ı esfel
Süfelā añladuġından ötedür ʿulviyyāt

mertebe-i z̲ātuñı:

1. **mertebe-i z̲ātuñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 7
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Zatının mertebesi, derecesi. II Ağa hazretlerinin rütbesi, mertebesi.

Ḳadrüñi ben bilürin cevheri ṣarrāf añlar
Ne bilür mertebe-i z̲ātuñı ḥükkām-ı ḳużāt

mesābe-i bayḳuş:

1. **mes̲ābe-i bayḳuş:**
Mesnevi 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Baykuş değerinde (olan kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Geldi bir nekbet ādemi çavuş
ʿAyn-ı nekbet mes̲ābe-i bayḳuş

mesāʾil:

1. **mesāʾilden:**-*den*
Gazel 281

Mısra: **8**
Meseleler, mevzular.

Ölünce ḫayr ile yād eylemekdür ẕātuñı ancaḳ
Görünmez nesne ẓāhirde mesāʾilden resā'ilden

mesāʾilden ḫaberdār olmayınca:

1. **mesāʾilden ḫaberdār olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Gazel 302
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meselelerden haberdar olmak.

Mesāʾilden ḫaberdār olmayınca
Mucībüñ ḳavlini sāʾil ne bilsün

mesāʾile irür:

1. **mesāʾile irür:**-*ür*
Beyit 45
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Meselelere ulaşmak, konuyu kavramak, meseleyi idrak etmek.

Seyr-i feżāyile irişilmez feżāyile
Saʿy-i mesāʾ ile irür ādem mesāʾile

mescid:

1. **mescidde:**-*de*
Gazel 379
Mısra: **9**
Cami.

Ey Ḳabūlī saña mescidde bulunmaz ise cāy
Yüri var mey-kede ṣadrına geç otur orada

2. **mescide:**-*e*
Tarih 11
Mısra: **17**
Cami.

Ben didüm mescide tārīḫ hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve ḫayru'l-aʿmāl

mescid ü ḫānḳah:

1. **mescid ü ḫānḳah:**
Gazel 415
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mescit ve dergâh.

Mescid ü ḫānḳah yekī maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār yekī suḫan yekī

mescid-i ʿālī yapdı:

1. **mescid-i ʿālī yapdı:**-*dı*
Tarih 11
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yüce mescit yapmak. II Kazasker Monla Ahmed'in cami yaptırması.

Yapdı bir mescid-i ʿālī ki ʿadīli nādir
Ḳıldı bir maʿbed-i zībā ki ʿadīmü'l-emṣāl

mesʾele:

1. **mesʾele:**
Müseddes 3
Mısra: **10**
Konu, mevzu, sorun.

Bu sözde kimsenüñ yoḳdur ḫilāfı
Degüldür mesʾele ḫod iḫtilāfī

Mesīḥā:

1. **Mesīḥā:**
Gazel 288
Mısra: **2**
Ey Mesih! (Hazreti İsa) II Ey sevgili!

Ḥayāt-ı tāze kesb itdüm dem-i muʿciz-niẓāmuñdan
Mesīḥā muʿcizātı añlanur rūḥ-ı kelāmuñdan

Mesīḥā-leb:

1. **Mesīḥā-leb:**
Gazel 313
Mısra: **9**
Mesih dudaklı, İsa peygamber gibi can verici dudağı olan (kimse). II Âşığa hayat veren sevgili.

Ol Mesīḥā-leb Ḳabūlī göricek dil mürdesin
Laʿl-i cān-baḫşıyla iḥyā ḳılmasun ya neylesün

Mesīḥāsā:

1. **Mesīḥāsā:**
Gazel 367

Mısra: **5**
Mesih gibi, (Hazreti) İsa gibi.

Mesīḥāsā leb-i cān-baḫşı eyler mürdeler iḥyā
Otursa niçeler yoḳdur naẓīri gökler altında

mesken:

1. **mesken:**
Gazel 152
Mısra: **7**
Hane, ev, bark.

Maʿmūre-i ʿālemde hiç lāzım degül mesken bize
Künc-i belānuñ sākini genc-i ġamuñ vīrānıyuz

2. **meskenüm:**-*üm*
Tahmis 9
Mısra: **1**
Hane, ev, bark.

Yüri ey meskenüm kūy-ı nedāmet eyleyen tāliʿ
Libāsum köhne-i şāl-ı felāket eyleyen tāliʿ

meskenet ehli:

1. **meskenet ehli:**
Gazel 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Miskin kimseler. II Âşıklar.

Issı yüzli ısıcaḳ sözlü güzeldür gerçi māh
Yüzi yirde meskenet ehli muḥibbüñdür türāb

meskenin meʾmen ḳılan:

1. **meskenin meʾmen ḳılan:**
Tesdis 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Hanesini güvenli yapan (şey). II Gönlü emniyette tutan şey.

Şevḳ-i gülzār-ı iẕāruñdur dili gülşen ḳılan
Bülbül-i tabʿ-ı Kabūlī meskenin meʾmen ḳılan

meskenümi yıḳduñ:

1. **meskenümi yıḳduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 409
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Evini yıkmak, harabeye çevirmek. II Sevgilinin âşığın gönlünü yıkması, âşığı perişan etmesi.

Yaḳduñ a nār-ı ʿışḳ ile tenümi
Yıḳduñ a seng-i ġamla meskenümi

meslūb olmaz:

1. **meslūb olmaz:**-*maz*
Gazel 161
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Alınmak, giderilmek, yok edilmek.

ʿAḳlı başında olan paşa dimez nā-dāna
Ḫıred ehli hüner-i vehm ile meslūb olmaz

meslūb-ı üslūb:

1. **meslūb-ı üslūb:**
Tarih 17
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Üsluptan arınmış (kimse).

ʿAdū kīst Zeynī Ferrīn be-Behcet
Zi-nāmūs u ʿārī vü meslūb-ı üslūb

mesned-i erbāb-ı kemāl:

1. **mesned-i erbāb-ı kemāl:**
Kaside 2
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Kemal sahiplerinin makamı.

İşigi ṭaşı durur mesned-i erbāb-ı kemāl
Ayaġı ṭopraġıdur sürme-i ʿayn-ı aʿyān

mesned-i ʿizzet:

1. **mesned-i ʿizzet:**
Gazel 285
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şeref makamı.

Āstānuñ bıraġup ġayra varup yalvarmam

Şimdiden ṣoñra ḳapuñ mesned-i ʿizzet bilürin

mesned-i ḳurb-ı pādşāhīde:

1. **mesned-i ḳurb-ı pādşāhīde:**-*de*
Mesnevi 8
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Padişaha yakın makam.

Mesned-i ḳurb-ı pādşāhīde
Zīr-i ẓıll-ı cihān-penāhīde

mesned-i ṣadr-ı saʿādetde:

1. **mesned-i ṣadr-ı saʿādetde:**-*de*
Gazel 407
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun baş makamı. II Sevgilinin mutlu ve huzurlu olduğu yer.

Ṣīt-ı naẓmuñ gibi ṭutdı keremüñ āfāḳı
Mesned-i ṣadr-ı saʿādetde olasın bāḳī

mesrūr:

1. **mesrūr:**
Gazel 190
Mısra: **7**
Sevinçli, mutlu, neşeli (kimse).

Düşmenüñ maḳhūr u sen mesrūr u ʿasker pür-sürūr
Bundan özge nic'olur ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

mesrūr ider:

1. **mesrūr ider:**-*er*
Mesnevi 4
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Sevindirmek, mutlu etmek.

Dir dimez itdürür ne ise murād
Anı mesrūr ider beni nā-şād

mesrūr ola:

1. **mesrūr ola:**-*a*
Mesnevi 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sevinmek, mutlu olmak.

Her kişi luṭf ile ola mesrūr
Ben neden ḳahr ile olam maḳhūr

mesrūr olup:

1. **mesrūr olup:**-*up*
Beyit 222
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevinçli olmak, neşeli olmak.

Kām ile maġrūr olup ṭaʿn itmezüz kāmillere
Cāh ile mesrūr olup ḳarışmazuz cāhillere

mesrūr olur:

1. **mesrūr olur:**-*ur*
Gazel 119
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Memnun olmak, sevinmek, mutlu olmak.

Yüzüme baḳmayup geçdikce olur ḫāṭurum mesrūr
Ol iġmāż iltifāt-ı şāh-ı ʿālī-şāndan yegdür

mest:

1. **mest:**
Beyit 286
Mısra: **1**
Aşk sebebiyle sarhoş olup aklı başından giden kimse.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

2. **mest:**
Gazel 289
Mısra: **9**
Aşk sebebiyle sarhoş olup aklı başından giden kimse.

Mey-i ʿışḳuñla mest ise ʿālem
Ben senüñ leblerüñde ḫayrānın

mest eyle:

1. **mest eyle:**
Gazel 510
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mest etmek, sarhoş etmek, kendinden geçirmek.

Dil-i pür-ıżṭırābumdan ḫumār-ı miḥneti defʿ it
Şarāb-ı iltifātuñla beni mest eyle sulṭānum

mest ola:

1. **mest ola:**-*a*
Gazel 379
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mest olmak, sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada
Bir ʿaceb yirdür o kim mest ola mestūr orada

mest olmayan:

1. **mest olmayan:**
Gazel 502
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sarhoş olmayan (kimse). II Aşkın sarhoşluğuyla kendinden geçmeyen kişi.

Ḥālet-i bezm-i elesti añlamaz mest olmayan
Ol meyüñ nefʿin yine mestāne ʿāşıḳlar görür

mest olsa:

1. **mest olsa:**-*sa*
Tahmis 10
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Mest olmak, sarhoş olmak, kendinden geçmek.

Eger mest olsa ḳābildi viṣāli
Ne çāre ol güzel mestāne ḳalmaz

meşṭabe-i ḫāmūşān:

1. **meşṭabe-i ḫāmūşān:**
Beyit 260
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sessizlik yeri. II Mezar.

Ne ḳadar olsa kişi ġulġule-endāz-ı cihān
Menzili āḫir olur meşṭabe-i ḫāmūşān

mestāne:

1. **mestānedür:**-*dür*
Gazel 436
Mısra: **6**
Kendinden geçmiş, sarhoş (göz). II Sevgilinin baygın bakışları.

Ḳatı ḫışm ile baḳma ḳorḳarın ādem helāk eyler
Efendi çeşm-i maḫmūruñ ḳatı mestānedür şimdi

2. **mestānelerüz:**-*ler, -üz*
Gazel 149
Mısra: **2**
Aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş (kimse). II Aşkın tesiriyle kendinden geçen âşık.

Gülşende ṭurup bülbül ile hū çekerüz biz
Mestānelerüz naʿra-i yā hū çekerüz biz

3. **mestānedür:**-*dür*
Gazel 165
Mısra: **2**
Aklı başından gitmiş, kendinden geçmiş (kimse). II Âşığın gönlü.

Ne deñlü cevr iderse ol gözi mestāna incinmez
Göñül mestānedür mestāneye mestāne incinmez

mestāne ʿāşıḳlar:

1. **mestāne ʿāşıḳlar:**-*lar*
Gazel 502
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Aşkın sarhoşluğuyla) Mest olmuş âşık.

Ḥālet-i bezm-i elesti añlamaz mest olmayan
Ol meyüñ nefʿin yine mestāne ʿāşıḳlar görür

mestāne bakışlarla:

1. **mestāne baḳışlarla:**-*lar, -la*
Gazel 364
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Sarhoş bakış. II Sevgilinin baygın bakışları.

Mestāne baḳışlarla beni eyledi meftūn
Kim dirdi senüñ ḳara gözüñ ʿaḳlumuz ala

mestāne ḳalmaz:

1. **mestāne ḳalmaz:**-*maz*
Tahmis 10
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Sarhoş kalmak, aklı başından gitmek, mest olmak.

Eger mest olsa ḳābildi viṣāli
Ne çāre ol güzel mestāne ḳalmaz

mestāne mestāneye incinmez:

1. **mestāne mestāneye incinmez:**
Gazel 165
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Sarhoş, sarhoşa gücenmez: İki sarhoş birbirine gücenmez. Çünkü birbirlerine karşı ne hata yaparlarsa yapsınlar ikisinin de aklı o esnada yerinde değildir.

Ne deñlü cevr iderse ol gözi mestāna incinmez
Göñül mestānedür mestāneye mestāne incinmez

mestāne olmış āfet:

1. **mestāne olmış āfet:**
Kıt'a 29
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sarhoş olmuş sevgili.

Sāḳi-i bezm bāde yirine ayaḳ ṣunar
Mestāne olmış āfet ayaġın degişdürür

mestānelerüñ bezmine:

1. **mestānelerüñ bezmine:**-*n, -e*
Gazel 369
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sarhoşlar meclisi. II Aşkın verdiği sarhoşlukla kendinden geçen âşıkların meclisi.

Ol gözleri mestüñ ḫaberin ʿaḳla ṭuyurma
Mestānelerüñ bezmine huşyārı getürme

mest-i ḫūnrīz-i bed:

1. **mest-i ḫūnrīz-i bed:**
Mesnevi 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kötü kan dökücü sarhoş.

Me-bād āgeh ey mest-i ḫūnrīz-i bed
Sebū ber-ser-i mā zened beşkened

mest-i ʿışḳ olan:

1. **mest-i ʿışḳ olan:**
Gazel 116
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk sarhoşu olan (kimse). II Âşık.

ʿAceb mi mest-i ʿışḳ olan elinden ḳomasa vāʿiẓ
Anuñ peymānesi bezm-i ṣafādan ṭola gelmişdür

mest-i şarāb-ı ʿışḳ olana:

1. **mest-i şarāb-ı ʿışḳ olana:**-*a*
Gazel 72
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabının sarhoşu olan (kimse). II Âşık.

Mest-i şarāb-ı ʿışḳ olana vāʿiẓüñ bugün
Az iş degüldür itdügi ḥadden ziyādedür

mestūr:

1. **mestūr:**
Gazel 379
Mısra: **2**
Örtülü, gizli, saklı. II Dindar, sofu, zahit.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada
Bir ʿaceb yirdür o kim mest ola mestūr orada

mes’ūl:

1. **mes’ūl:**
Mesnevi 5
Mısra: **138**
Yaptığı iş veya hareketlerden dolayı hesap vermeye mecbur olan (kimse).

Ḳıl duʿāsın Ḳabūlinüñ maḳbūl
Ki cenābuñdan ol durur mes’ūl

meşʿalesān:

1. **meşʿalesān:**
Kaside 2
Mısra: **80**
Meşale gibi.

Çoḳ çerāġuñ var işigüñde yiter şemʿ-ṣıfat
Yaḳma nār-ı ġama yaḳ bendeñi de meşʿalesān

meşʿal-i meh:

1. **meşʿal-i meh:**
Gazel 268
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayın meşalesi, ay ışığı.

Meh-i tābān gibi her şeb revān olduḳça şevḳ ile
Öñüñce meşʿal-i meh ṣubḥa dek rūşen çerāġ olsun

meşām:

1. **meşām:**
Tahmis 1
Mısra: **17**
Burun.

Ṭoldı enfās-ı reyāḥīn-i maḥabbetle meşām
Sīnede sūz u ḥarāretdür dilā berd-i selām

meşām-ı ʿālemi:

1. **meşām-ı ʿālemi:**-*i*
Gazel 432
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âlemin burnu, herkesin burnu.

Būy-ı zülfüñle muʿaṭṭar ḳıl meşām-ı ʿālemi
Ṭīb-i ḫāṭırla seni ḫoş göreler ʿanber gibi

meşārifden suʾāl eyle:

1. **meşārifden suʾāl eyle:**
Gazel 496
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Masraflardan soru sormak. II Zahide Allah yolunda neler harcadığını sormak.

Ne ṣarf itdi ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ṣūfī nice yıllardur
Eger söz vārid olursa meṣārifden suʾāl eyle

meşāyıḫdan:

1. **meşāyıḫdanuz:**-*uz*
Gazel 160
Mısra: **3**
Şeyhler, mürşitler.

Biz ne mürīdüz ne meşāyıḫdanuz
Rāst-revüz Muʿtaşımī-meẕhebüz

meşġūl:

1. **meşġūl:**
Kıt'a 4
Mısra: **3**
Meşgul olma, uğraşma.

Her kişi kendü kārına meşġūl
Ne bilür kimse kimsenüñ ḥālin

2. **meşġūlem:**-*em*
Mesnevi 4
Mısra: **100**
Meşgul olma, uğraşma.

Bir buçuḳ yıl durur ki maʿzūlem
Pādşāha duʿāya meşġūlem

meşġūl olsun:

1. **meşġūl olsun:**-*sun*
Gazel 449
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Meşgul olmak, uğraşmak, oyalanmak.

Keremüñ gün gibi her ẕerreye mebẕūl olsun
Naẓar-ı pāküñ ile her kişi meşġūl olsun

meşhūd:

1. **meşhūd:**
Gazel 299
Mısra: **9**
Şahit olunan, gözle görülen (şey). II Cihan, dünya.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne s̱ābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

meşhūr-ı cihāndur:

1. **meşhūr-ı cihāndur:**-*dur*
Gazel 419
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cihanın meşhuru, âlemin tanınanı. II Şanı ve şöhreti herkesçe bilinen sevgili.

Gün gibi ḥüsn ile meşhūr-ı cihāndur ammā
Kimse seyr idemedi cān gibi pinhān geldi

meşreb:

1. **meşrebi:**-*i*
Kaside 10
Mısra: **14**
Yaradılış, huy, karakter, mizaç.

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf
Ṣu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

meşrūt:

1. **meşrūṭum:**-*um*
Kaside 3
Mısra: **72**
Şarta bağlanmış, koşullu, şartlı.

Ḳaldum tehī ʿamelden māl ise çıḳdı elden
Şarṭ-ı kerem degüldür meşrūṭum ola zāyil

meşşāt:

1. **meşşāṭa:**-*a*
Gazel 129
Mısra: **6**
Gelini süsleyen kadın.

Ol raḳīb-i zāġa nāẓırdur mükaḥḥal gözleri
Var ise meşşāṭa anuñ kuḥl-ı mā-zāġın çeker

metā:

1. **metā:**
Gazel 317
Mısra: **8**
Ne zaman?

Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

metāʿ ile dükān:

1. **metāʿ ile dükān:**
Gazel 128
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sermaye ile dükkân. II Âşığın canı ve gönlü.

Yandı dil ḫānesi yanında bile ṣabr u ḳarār
Nār düşdükce metāʿ ile dükān oda yanar

metāʿ-ı dili yaġmālatduñ:

1. **metāʿ-ı dili yaġmālatduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 334
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül sermayesini yağmalatmak. II Gönlü perişan etmek, üzmek.

Bilmedüñ ḫayf metāʿ-ı dili yaġmālatduñ
Baş olur o yıḳıcı bir bölük evbaşlara

metāʿ-ı düşmen-i dīne:

1. **metāʿ-ı düşmen-i dīne:**-*e*
Gazel 373
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Din düşmanının sermayesi. II Din düşmanları.

Yiridür bulsa her yirde revācın silʿat-ı İslām
Metāʿ-ı düşmen-i dīne ziyān oldı ziyān üzre

metāʿ-ı ḫüsnüñüñ revācı:

1. **metāʿ-ı ḥüsnüñüñ revācı:**
Gazel 139
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzellik sermayesinin kıymeti. II Sevgilinin güzelliğinin kıymeti, değeri.

Metāʿ-ı ḥüsnüñüñ şimdi revācı var iken ṭurma
Ṣaḳın ey ḫ∨āce-i Mıṣr-ı bahā ṣoñra bahā itmez

metāʿ-ı ʿışḳ:

1. **metāʿ-ı ʿışḳ:**
Gazel 325
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk sermayesi. II Aşk.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

metāʿ-ı ḳadri bī-revāc olsun:

1. **metāʿ-ı ḳadri bī-revāc olsun:**-*sun*
Gazel 265
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kıymet sermayesi değersiz olmak. II Kıymetsiz olmak, değeri olmamak.

Ḳılmayup raġbet revāc-ı ḳadrümüz kesr idenüñ
Bī-revāc olsun metāʿ-ı ḳadri raġbet bulmasun

2. **metāʿ-ı ḳadri bī-revāc olsun:**- *sun*
Gazel 265
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kıymet sermayesi değersiz olmak. II Kıymetsiz olmak, değeri bulunmamak.

Ḳılmayup raġbet revāc-ı ḳadrümüz kesr idenüñ
Bī-revāc olsun metāʿ-ı ḳadri raġbet bulmasun

metāʿ-ı maḥabbete vir:

1. **metāʿ-ı maḥabbete vir:**
Gazel 117
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk sermayesine vermek. II Aşk uğruna canından vazgeçmek, kendini aşka adamak.

Vir naḳd-i cān-ı pāki metāʿ-ı maḥabbete
Dükkān-ı şehr-i ʿışḳda bāzār böyledür

metāʿ-ı maʿrifet:

1. **metāʿ-ı maʿrifet:**
Gazel 202
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hüner sermayesi. II Hüner, marifet.

Bir pula degmez metāʿ-ı maʿrifet şimdi kişi
Bāri ya ṣatmaḳ gerek yāḫud fürūş olmaḳ gerek

metāʿ-ı vaṣl:

1. **metāʿ-ı vaṣl:**
Gazel 386
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kavuşma sermayesi. II Sevgiliye kavuşma, vuslata erişme.

Dirhem ü dīnār ile girmez metāʿ-ı vaṣl ele
Tek Ḳabūlī naḳd-i cānum vireyin ala yine

metāʿ-ı vuṣlat-ı cānān:

1. **metāʿ-ı vuṣlat-ı cānān:**
Gazel 401
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma sermayesi. II Âşığın sevgiliye kavuşması, vuslata ermesi.

Naḳd-i cān ṣarf it metāʿ-ı vuṣlat-ı cānān içün
Rāġıb ol fevt itme germ-ā-germ iken bāzāruñı

metāʿın bī-revāc itmez:

1. **metāʿın bī-revāc itmez:**-*mez*
Gazel 142
Mısra: **10**

Kelime Tipi: -
Sermayesini kıymetsiz hâle getirmek.

Güzeller olmayan yirde ġazeller söylemez şāʿir
Ḳabūlī ehl-i ʿaḳl olan metāʿın bī-revāc itmez

metn-i kitāb-ı ḥüsne:

1. **metn-i kitāb-ı ḥüsne:**-*e*
Gazel 100
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzellik kitabının metni. II Sevgilinin yüzü.

Ḥāşiye yazdı ḫaṭuñ metn-i kitāb-ı ḥüsne
Ḳıl ḳalemle şaçuñ eṭrāfına taḥrīr çeker

metrūk olur:

1. **metrūk olur:**-*ur*
Kaside 3
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Terk etmek, vazgeçmek.

Ṭāʿat ki sāʿatinde olmaya cürm olurmış
Metrūk olur ḳalurmış mābeyn-i ḥaḳḳ u bāṭıl

mevālī:

1. **mevālī:**
Gazel 105
Mısra: **7**
Köle, esir, tutsak. II Âşık.

Mevālī ḫıdmet-i ḫāk-i derüñle müfteḫirlerdür
Eʿālī faḫr ider anuñla kim mevlī'l-mevālīdür

mevc:

1. **mevceş:**-*eş*
Gazel 355
Mısra: **10**
Dalga. II Âşığın gözyaşı.

Çünān efzūn şud eşkem ey Ḳabūlī hemçü-nehr-i Nīl
Zi-mevceş evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā Nīlgūn geşte

mevc urup:

1. **mevc urup:**-*up*
Tahmis 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dalgalanmak.

Mevc urup ger baḥr-i aʿẓam gümlese güm güm hemān
Ġarḳ-ı ṭūfān-ı ḥavādiş olsa ger ḫalḳ-ı cihān

mevc-i deryā-yı melāḥatdan:

1. **mevc-i deryā-yı melāḥatdan:**-*dan*
Kıt'a 24
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik denizinin dalgası. II Sevgilinin güzelliği.

Ol mehüñ ġāyet hilāl olmış görünmez ḳaşları
Mevc-i deryā-yı melāḥatdan görünmez ḳaralar

mevcūd:

1. **mevcūddur:**-*dur*
Gazel 361
Mısra: **5**
Var olan, bulunan, mevcut (şey).

Kimse dehān-ı dil-bere mevcūddur dimez
Maʿdūm olan vücūda gelür mi gümān ile

meveddet:

1. **meveddet:**
Gazel 12
Mısra: **5**
Sevgi, muhabbet.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

mevhūb:

1. **mevhūb:**
Tarih 17
Mısra: **10**
Hibe olunmuş, verilmiş, bağışlanmış.

Ne-dārend ḳudret ki dānend ḳudret
Ki ʿilm-i tu ez-sūy-ı Vehhāb mevhūb

mevḳiʿ-i ḫaṭrı:

1. **mevḳiʿ-i ḫaṭrı:**-*ı*
Diğer 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gönül mekânı. II Kabûlî'nin memleketi Gediz.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

mevḳūf:

1. **mevḳūf:**
Mesnevi 2
Mısra: **106**
Bağlı, ilişkin.

Herkesüñ maṭlabı bi-ġayr-ı vuḳūf
Şāhdan bir işārete mevḳūf

Mevlā:

1. **Mevlā:**
Gazel 156
Mısra: **8**
Allah, Hak, Hüda.

Cāh ile maġrūr olanlar ʿālemüñ menfūrıdur
Cāhil-i maġrūradur Mevlā bilür nefrīnümüz

2. **Mevlā:**
Gazel 318
Mısra: **14**
Allah, Hak, Hüda.

Çākerlerüñüñ kemteridür cümle mevālī
Ḳullara vü mevlālara Mevlā sen imişsin

3. **Mevlādan:**-*dan*
Tahmis 5
Mısra: **25**
Allah, Hak, Hüda.

Umar bir gün o Mevlādan diye rūz-ı viṣāl oldı

Mevlānuñ ʿavnıyla:

1. **Mevlānuñ ʿavnıyla:**-*y, -la*
Kaside 5
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Allah'ın yardımı.

İşitdük yine bir merdāne beg merdānelik itmiş
Ṭaġıtmış düşmenüñ alayını ʿavnıyla Mevlānuñ

Mevlānuñ luṭfıyla:

1. **Mevlānuñ luṭfıyla:**-*y, -la*
Kaside 1
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Mevla'nın lütfu, Allah'ın ihsanı.

Nitekim geh zemistān ola ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī germ ola luṭfıyla Mevlānuñ

Mevlānuñ ṣunʿı:

1. **Mevlānuñ ṣunʿı:**
Kaside 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Mevla'nın sanatı.

ʿAdālet ẕāt-ı pāküñde saʿādet āb-ı ḫāküñde
Cebīn-i tābnāküñde ʿayāndur ṣunʿı Mevlānuñ

Mevlāsın unutmış bir bölük:

1. **Mevlāsın unutmış bir bölük:**
Kaside 10
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Mevla'yı unutmuş bir topluluk.

Ol teberrā üzredür bunlar tevellā itmede
Bir bölük Mevlāsın unutmış biraz nā-ḥaḳ dede

Mevlāyi:

1. **Mevlāyi:**
Beyit 52
Mısra: **2**
Kul azat eden, mu'tik. II Allah, Hak, Huda.

Reh-i Mevlāda yetmiş yıl ʿömür sürmek saʿādetdür
Belī yetmiş ḳul āzād eylemek Mevlāyi ʿādetdür

mevlid-i aṣlı:

1. **mevlid-i aṣlı:**-*ı*
Diğer 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Esas doğum yeri. II Kabûlî'nin doğum yeri olan Gediz.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

mevlī'l-mevālī:

1. **mevlī'l-mevālīdür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **8**
Kölelerin kölesi. II Sevgiliye hizmet eden en yüce köle, âşık.

Mevālī ḫıdmet-i ḫāk-i derüñle müfteḫirlerdür
Eʿālī faḫr ider anuñla kim mevlī'l-mevālīdür

mevsim:

1. **mevsimindedür:**-*i, -n, -de, -dür*
Gazel 212
Mısra: **9**
Yılın her dört bölümünden biri. II Kış mevsimi.

Ḳabūlī mevsimindedür ṣafāsı daḫı gülzāruñ
Ocaḳ başı hele bildüm baña begden paşadan yeg

mevsim-i gülde:

1. **mevsim-i gülde:**-*de*
Gazel 33
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, ilkbahar.

Mevsim-i gülde ṣarābı ṣöyle iç
Tā ki farḳ olmaya meyden ṭaş u iç

mevsim-i güldür:

1. **mevsim-i güldür:**-*dür*
Gazel 339
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gül mevsimi, ilkbahar.

Mevsim-i güldür Ḳabūlī ġonçaveş ḳaldurma baş
Lāleveş ṭoldur mey-i ālüñ ayaġuñ al ele

mevti tārīhi:

1. **mevti tārīḫi:**
Tarih 25
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ölüm tarihi.

Mevti tārīḫi nedür diyü suʾāl itmiş idi
Didi bir ehl-i raḳam şeyh-i yahūdi öldi

mevzūn:

1. **mevzūn:**
Gazel 189
Mısra: **9**
Vezinli, ölçülü, ahenkli, düzgün.

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir bir ṣaḥīḥ-iẕʿān yoḳ

mevzūn u rengīn:

1. **mevzūn u rengīn:**
Gazel 238
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ölçülü ve farklı.

Niçe mevzūn u rengīn olmasun zer gibi eşʿārum
Eritdüm pūte-i miḥnetde naḳd-i ḳalbi ḳāl itdüm

mey:

1. **mey:**
Beyit 274
Mısra: **2**
Şarap, içki, bade.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

2. **meyden:**-*den*
Gazel 33
Mısra: **2**
Şarap, içki, bade.

Mevsim-i gülde şarābı şöyle iç
Tā ki farḳ olmaya meyden ṭaş u iç

3. **mey:**
Gazel 99
Mısra: **8**
Şarap, içki, bade.

Gerden-firāz olma ṣürāḥī gibi dilā
Mey gibi düş ayaġa tenezzül zamānıdur

4. **meydür:**-*dür*
Gazel 111
Mısra: **3**
Şarap, içki, bade.

Rindān-ı mey-pereste meydür enīs-i ḫāṭır
Cām ise bir baḳımda bir ḫoşca ẕāta beñzer

5. **mey:**
Gazel 207
Mısra: **3**
Şarap, içki, bade.

Mey bir āteşdür şitā eyyāmıdur anuñ güni
Gey münāsibdür emīrāna günine göre kürk

6. **mey:**
Gazel 215
Mısra: **12**
Şarap, içki, bade.

Baṣar ġam ʿaskerin bir ayaġ üzre
Ḳabūlī mey gibi bir pehlevān bul

7. **meye:**-*e*
Gazel 343
Mısra: **1**
Şarap, içki, bade.

Gözüm cāma döndi sirişküm meye
Firāḳuñla nālem ne beñzer neye

8. **mey:**
Gazel 352
Mısra: **2**
Şarap, içki, bade.

Gül ne nāzük yār idi yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi ḫumārı olmasa

9. **mey:**
Gazel 357
Mısra: **4**
Şarap, içki, bade.

Kāseyle ḳahveler içilür şimdi sāḳiyā
Mey ṭura ṭura ḳara ṣu indi ayaġına

10. **mey:**
Gazel 397
Mısra: **3**
Şarap, içki, bade.

Mey bir leb-i şīrīn ile nūş olmadıġıyçün
Ẕevḳ ehline ḫoş gelmedi telḫ itdi meẕāḳı

11. **mey:**
Mesnevi 1
Mısra: **154**
Şarap, içki, bade.

Tu hem cām ez-kef menih hem-çü Cem
Be-mey defʿ-i ġam kun be-mey defʿ-i ġam

12. **be-mey:**
Mesnevi 1
Mısra: **154**
Şarap, içki, bade.

Tu hem cām ez-kef menih hem-çü Cem
Be-mey defʿ-i ġam kun be-mey defʿ-i ġam

13. **meyest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **93**
Şarap, içki, bade.

Devā-yi dil-i derdmendān meyest
Be-her derd-i dermānde dermān meyest

14. **meyest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **94**
Şarap, içki, bade.

Devā-yi dil-i derdmendān meyest
Be-her derd-i dermānde dermān meyest

mey içmege peymān itmiş:

1. **mey içmege peymān itmiş:**-*miş*
Gazel 382
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Şarap içmeye yemin etmek.

Ṣūfī mey içmege peymān itmiş
Ṭura mı dönmeye mi peymāne

mey ḳabaġı:

1. **mey ḳabaġı:**
Gazel 289
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Ḳanı bir mey ḳabaġı gibi ḥarīf
Zīr-i zānūya ala dāmānın

mey nūş iderseñ:

1. **mey nūş iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Beyit 163
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap içmek, sarhoş olmak.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

meydān:

1. **meydānda:**-*da*
Gazel 357
Mısra: **8**
Meydan, alan, saha.
II İçine şarap konulan tas.

Rez duḫterini cānı gibi ḥıfẓ ider fuçı
Meydānda ben anı ṭolu gördüm ḳuşaġına

2. **meydānda:**-*da*
Gazel 390
Mısra: **4**
Meydan, alan, saha.

Çevgānın alup destine oynamaġa çıḳmış
Ṭurur bir iki ṭop ile meydānda benefşe

3. **meydānda:**-*da*
Tarih 2
Mısra: **12**
Meydan, alan, saha.

Güyendeler sāzendeler perrendeler bāzendeler
Meydānda raḳṣ idüp döner dünyāyı şeydā eyledüñ

4. **meydānuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 233
Mısra: **6**
Meydan, alan, saha.
II Sevgilinin gönlü.

Merdāne gelüp göñlüñ beklerse nola göñlüm
Nā-merde maḥal görme meydānuñı sulṭānum

5. **meydānda:**-*da*
Gazel 367
Mısra: **9**
Meydan, alan, saha.
II Şairlerin şiirlerini yarıştırdıkları meydan, şiir meydanı.

Semend-i ṭabʿuma hem-ser geçer yoḳdur bu meydānda
Ḳabūlī raḫş-ı Düldüldür şanasın Ḥayder altında

meydāna çıḳsalar:

1. **meydāna çıḳsalar:**-*sa, -lar*
Gazel 64
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Meydana çıkmak: Ortaya çıkmak, görünmek. II Biriyle boy ölçüşmek için korkusuzca meydana çıkmak.

Ey Ḳabūlī leşker-i ġamla çıḳışmaḳ sehl idi
Çıḳsalar anlar da meydāna benüm gibi birer

meydāna girmez:

1. **meydāna girmez:**-*mez*
Gazel 47
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Meydana girmek, meydana çıkmak.

Yanuma gelmez raḳībüñ āh-ı sūzāndan ḳaçar
Müddeʿī meydāna girmez tīġ-i bürrāndan ḳaçar

meydāna girüp:

1. **meydāna girüp:**-*üp*
Gazel 196
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Meydana girmek, ortaya çıkmak, bir ortama dâhil olmak.

Ḫıdmet iderek meclis-i rindāna irişdük
Meydāna girüp himmet-i merdāna yitişdük

meydāna şaç:

1. **meydāna şaç:**
Gazel 32
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meydana saçmak, dağıtmak.

Cürʿa-i cām-ı ṣafāyı sāḳiyā meydāna ṣaç
Lālezār olsun feżā ḫāk-i zemīne dāne ṣaç

meydānı aldı:

1. **meydānı aldı:**-*dı*
Gazel 170
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Meydan almak, meydanı sahiplenmek, ele geçirmek. II Kabûlî'nin şiir meydanına çıkması, şairlik yeteneğini göstermesi.

Yügrüklik ile aldı meydānı esb-i ṭabʿuñ Şimden girü Ḳabūlī naẓm ehliyile yarış

2. **meydānı aldı:**-*dı*
Gazel 337
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meydanı almak, meydanı ele geçirmek, sahiplenmek. II Şiir meydanında sözü geçen kimse olmak, şairlik yeteneğiyle baş göstermek.

Semend-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī çü aldı meydānı
Demidür ögdüli vir müsteḥaḳdur ögdülüñe

meydān-ı āstānuñ:

1. **meydān-ı āstānuñ:**-*uñ*
Gazel 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kapı meydanı. II Sevgilinin kapısı, eşiği.

Bāb-ı ḥarem şerīk-i maḫṣūṣ-ı ʿizz u rifʿat
Meydān-ı āstānuñ vāsiʿ-i feżā-yı devlet

meydān-ı ġamda:

1. **meydān-ı ġamda:**-*da*
Gazel 398
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Keder meydanı. II Dert, keder, gam.

Keyfiyyet-i şarāb-ı ġam-ı ʿışḳdan geçüp
Meydān-ı ġamda ḫāk ile yeksān olam gibi

meydān-ı keş-ā-keşde:

1. **meydān-ı keş-ā-keşde:**-*de*
Gazel 31
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çekişme, kargaşa meydanı, mücadele alanı. II Dünya hayatı.

Meydān-ı keş-ā-keşde daḫı nüsḫa-i zülfüñ
Çıḳmadı beyāża ḫaṭ-ı rūyuñ gibi bir baḫs

meydān-ı şecāʿatde:

1. **meydān-ı şecāʿatde:**-*de*
Kaside 1
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Yiğitlik meydanı. II Yiğitlik, cesaret.

Sen ol merd-i hünerversin ki meydān-ı şecāʿatde
Öñüñde ḫāk būs eyler gelüp merdānı meydānuñ

2. **meydān-ı şecāʿatde:**-*de*
Kaside 2
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Yiğitlik meydanı. II Yiğitlik, cesaret.

Gürzi meydān-ı şecāʿatde çü kūh-ı Elbürz
Āsmān-ı hünere ḫançer-i berḳ-i lemʿān

meydānuñ merdānı:

1. **meydānuñ merdānı:**
Kaside 1
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Meydanın yiğitleri.

Sen ol merd-i hünerversin ki meydān-ı şecāʿatde
Öñüñde ḫāk būs eyler gelüp merdānı meydānuñ

meydānuña gelüp:

1. **meydānuña gelüp:**-*üp*
Kaside 8
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Gelüp meydānuña baş ḳomayınca ḳomaduñ elden
ʿAdūyı kendüñe rām itmeyince yoḳdur ārāmuñ

meye ḫuldür dise:

1. **meye ḫuldür dise:**-*se*
Gazel 509
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şaraba haram demek.

Żann ile vāʿiẓ meye ḫuldür dise gelmez ḫalel
Öyle işitmişdür anı küllü men ……

mey-ḫāne:

1. **mey-ḫānede:**-*de*
Gazel 14
Mısra: **1**
İçki içilen yer, meyhane.

Ḥālet mi virürdi bize mey-ḫānede her küb
Tiryāk mey-i nāb ile bulmasa terekküb

2. **mey-ḫāne:**
Gazel 255
Mısra: **7**
İçki içilen yer, meyhane.

Ayaġ altı degül mey-ḫāne gibi uġramaz kimse
Ḳanāʿat gūşesidür nāmı bir ḫālīce yer buldum

3. **mey-ḫāne:**
Gazel 382
Mısra: **14**
İçki içilen yer, meyhane.

Uydurur ẓāhirini bāṭınına
Bī-riyā gūşesidür mey-ḫāne

mey-ḫānenüñ tenhālıġı:

1. **mey-ḫānenüñ tenhālıġı:**
Gazel 189
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin sessizliği, tenhalığı.

Ḳalmadı bāde yatur evgār olup maḫmūrlar
Sāḳiyā mey-ḫānenüñ tenhālıġı var cān yoḳ

mey-ḫ˘ār:

1. **be-mey-ḫ˘āre:**-*e*
Mesnevi 1
Mısra: **77**
İçki içen (kimse). II Âşık.

Be-mey-ḫ˘āre sāḳī be-gerdān kūs
Be-ḫūn-i kebūter çü çeşm-i ḫorūs

mey-ḫ∨ārelerüñ yanına:

1. **mey-ḫ∨ārelerüñ yanına:**-*n, -a*
Gazel 369
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarap içenlerin yanı. II Âşıkların yanı.

Fikr-i leb-i laʿlüñ idene ḫaṭṭuñı añma
Mey-ḫ∨ārelerüñ yanına esrārı getürme

mey-i ālüñ:

1. **mey-i ālüñ:**-*üñ*
Gazel 339
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kırmızı şarap.

Mevsim-i güldür Ḳabūlī ġonçaveş ḳaldurma baş
Lāleveş ṭoldur mey-i ālüñ ayaġuñ al ele

mey-i cām-ı maḥabbet:

1. **mey-i cām-ı maḥabbet:**
Müseddes 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muhabbet kadehinin şarabı. II Aşk, muhabbet.

Mey-i cām-ı maḥabbet olsa ṣāfī
Olurdı ḫaste-i hicrāna şāfī

mey-i erġavānidan:

1. **mey-i erġavānidan:**-*dan*
Gazel 219
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Erguvan çiçeği renginde (olan) kıpkırmızı şarap.

Sāḳī baḳıyye var mı mey-i erġavānidan
Bir çāre eyle var ise defʿ-i ḫumāra gel

mey-i gül-fām içeydi:

1. **mey-i gül-fām içeydi:**-*e, -y, -di*
Gazel 417
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap içmek.

Ḳoyup ṭaʿnı idüp ʿuṣṣāḳa meclisde eger ṣūfī
Mey-i gül-fām içeydi daḫı ʿālemde ne ġam yirdi

mey-i gül-fāma:

1. **mey-i gül-fāma:**-*a*
Gazel 93
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül renkli şarap.

Mey-i gül-fāma ṣūfī tevbenüñ ālin bilür ammā
Şarāb-ı āl içerler ehl-i diller āl bilmezler

mey-i ḥamrā:

1. **mey-i ḥamrā:**
Gazel 106
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kırmızı şarap.

Bezme geldikce mey-i ḥamrā ḥicāb ile gelür
Laʿl-i dil-berden dem urmış gibi andan şerm ider

mey-i ʿışḳuñla:

1. **mey-i ʿışḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 289
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk şarabı. II Aşk.

Mey-i ʿışḳuñla mest ise ʿālem
Ben senüñ leblerüñde ḥayrānın

mey-i laʿl-fām:

1. **mey-i laʿl-fām:**
Gazel 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Lal renkli (kırmızı) şarap.

Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

mey-i laʿli nigāruñ gözleri:

1. **mey-i laʿli nigāruñ gözleri:**
Gazel 154
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şarap gibi kırmızı dudaklı sevgilinin gözleri.

Mey-i laʿli nigāruñ ʿaḳlum aldı gözleri göñlüm
Alan alanuñ ancaḳ kimsenüñ hiç ḥaḳḳı ṣorılmaz

mey-i laʿl-rengdür:

1. **mey-i laʿl-rengdür:**-*dür*
Gazel 85
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lal renkli kırmızı şarap. II Sevgilinin lal taşı gibi kıpkırmızı dudağı.

Cevher didükleri ki mey-i laʿl-rengdür
Maḳbūl-i ehl-i ṭabʿ u pesend-i Firengdür

mey-i lebüñden:

1. **mey-i lebüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 177
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dudağın şarabı. II Sevgilinin insanı kendinden geçiren dudağı.

Cihānı şevḳe getürdi semāʿa girdi felek
Mey-i lebüñden idince rivāyeti vāʿiẓ

mey-i nāb:

1. **mey-i nāb:**
Gazel 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saf, halis şarap.

Ḥālet mi virürdi bize mey-ḫānede her küb
Tiryāk mey-i nāb ile bulmasa terekküb

mey-i nāba:

1. **mey-i nāba:**-*a*
Gazel 181
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saf, halis şarap.

Zihī ṣafā ki mey-i nāba müstaḳar ola ẓarf
Ṭaraf ṭaraf otura ḥūrān ḳāṣırātu't-ṭarf

mey-i nābuñ ṣafāsın:

1. **mey-i nābuñ ṣafāsın:**-*n*
Gazel 171
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Halis şarabın keyfi, mutluluğu.

Göñül ādāb-ı bezmi kāse-i faġfūrdan görmiş
Mey-i nābuñ ṣafāsın sāġar-ı billūrdan görmiş

mey-i ṣāfı:

1. **mey-i ṣāfı:**
Gazel 174
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Temiz, saf şarap.

Semāʿ-ı ney ile mey-i ṣāfı çek
Cihānda semāʿ u ṣafā mı ġaraż

mey-i ṣāfı çek:

1. **mey-i ṣāfı çek:**
Gazel 174
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saf şarabı çekmek. II Şarap içmek.

Semāʿ-ı ney ile mey-i ṣāfı çek
Cihānda semāʿ u ṣafā mı ġaraż

mey-kede ṣadrına geç:

1. **mey-kede ṣadrına geç:**
Gazel 379
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Meyhane yerine geçmek, meyhaneye gitmek.

Ey Ḳabūlī saña mescidde bulunmaz ise cāy
Yüri var mey-kede ṣadrına geç otur orada

meyl:

1. **meylüñ:**-*üñ*
Gazel 122
Mısra: **4**
Meyletme, yönelme.

Āşnādan el çeküp yād ile yār olmaḳ neden
Bizi de yād eyle gāhī çünki meylüñ yādadur

2. **meylüm:**-*üm*
Gazel 431
Mısra: **11**
Meyletme, yönelme.

Saña dil baġlayalı ḳalmadı meylüm ġayra
Bir żamīrüñ nic'olur iki yire ircāʿı

3. **meylüm:**-*üm*
Tahmis 10
Mısra: **7**
Meyletme, yönelme.

Dime meylüm añadur saña raġmen
Baña raḥm eylemezsin aña raġmen

meyl eylemez:

1. **meyl eylemez:**-*mez*
Gazel 372
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bir yöne doğru yönelmek, eğilmek, meyletmek.

Ey Ḳabūlī baña meyl eylemez ol yār dime
Ḫūblar ġāyet ile māyil olur ʿuşşāḳa

meyl eylemezin:

1. **meyl eylemezin:**-*mez, -in*
Gazel 326
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir yöne doğru yönelmek, eğilmek, meyletmek.

Zene meyl eylemezin ḥāşılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne vaḳārı severin

meyl it:

1. **meyl it:**
Gazel 437
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bir yöne doğru yönelmek, eğilmek, meyletmek.

Gel ḳaçma eḥibbādan vaḥşīligi elden ḳo
Ālüftelere meyl it ülfet demidür şimdi

meyl itmez:

1. **meyl itmez:**-*mez*
Gazel 313
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bir yöne doğru yönelmek, eğilmek, meyletmek.

Sīm-ten maḥbūba meyl itmez mi ādem dünyede
Kişi meyl-i ḥubb-ı dünyā ḳılmasun ya neylesün

meyl-i ḥubb-ı dünyā:

1. **meyl-i ḥubb-ı dünyā:**
Gazel 313
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dünya güzeline meyletme. II Sevgiliye ilgi duyma.

Sīm-ten maḥbūba meyl itmez mi ādem dünyede
Kişi meyl-i ḥubb-ı dünyā ḳılmasun ya neylesün

meyl-i şeh-bāz eyle:

1. **meyl-i şeh-bāz eyle:**
Gazel 226
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Doğan kuşuna meyletmek. II Sevgilinin âşığa meyletmesi.

Miṣāl-i Kaʿbe ṭayyār-ı ḥarīmüñ bī-cināb ammā
Ḥamām u zāġa baḳma meyl-i şeh-bāz eyle sulṭānum

mey-perest ola:

1. **mey-perest ola:**-*a*
Gazel 291
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şaraba tapmak, şarabı taparcasına sevmek.

Ṭolu ḳabaḳ ḳucaḳda ayaḳ elde pür-ʿaraḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

meyüñ bir ḳaṭresi:

1. **meyüñ bir ḳaṭresi:**
Gazel 119
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarabın bir damlası.

Meyüñ bir ḳaṭresi ʿayş ehline biñ cāndan yegdür
Tehī peymāne ḳahveyle ṭolu fincāndan yegdür

meyüñ keyfiyyetin:

1. **meyüñ keyfiyyetin:**-*n*
Gazel 496
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarabın keyfi. II Aşkın keyfi, neşesi.

Meyüñ keyfiyyetin bir merd-i ʿārifden suʾāl eyle

Kemāl ehlini bulduḳca maʿārifden suʾāl eyle

meyüñ nefʿin:

1. **meyüñ nefʿin:**-*n*
Gazel 502
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şarabın faydası. II Aşkın faydası, yararı.

Ḥālet-i bezm-i elesti añlamaz mest olmayan
Ol meyüñ nefʿin yine mestāne ʿāşıḳlar görür

meyüñ şevḳini:

1. **meyüñ şevḳini:**-*n, -i*
Gazel 31
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şarabın zevki, tadı. II Aşkın lezzeti, keyfi.

Maʿcūn-ı lebüñ nūş-ı ġamuñ ẕevḳini virmez
Virür mi meyüñ şevḳini keyfiyyet-i pür-şaʿs

mezād idüñ:

1. **mezād idüñ:**-*üñ*
Terci-bend 4
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Artırma ile satış yapmak.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya istinād idüñ
Birisin ortaya çıḳaruñ ya mezād idüñ

mezāḳı telh itdi:

1. **meẕāḳı telḫ itdi:**-*di*
Gazel 397
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lezzeti acılaştırmak.

Mey bir leb-i şīrīn ile nūş olmadıġıyçün
Ẕevḳ ehline ḫoş gelmedi telḫ itdi meẕāḳı

mezellet:

1. **meẕelletüñi:**-*üñ, -i*
Kıt'a 12
Mısra: **2**
Düşkünlük, zavallı olma.

Var ey ġazel girye it öp elin pāyine düş
O şāh-ı muḥteşeme ʿarż ḳıl meẕelletüñi

mezheb:

1. **meẕheb:**
Gazel 16
Mısra: **4**
Gidilen yol. II Bir dinde bazı görüş ayrılıklarından dolayı ortaya çıkan yollardan her biri.

Ṭarīḳ-i ʿışḳa gel ey ṣūfi eyleme inkār
Mahabbet ehline uymaḳdur evvelā meẕheb

mezheb ü dīn:

1. **mezheb ü dīn:**
Gazel 415
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Mezhep ve din.

Guft Ḳabūli dān yekī mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

meẕheb-i şāhī:

1. **meẕheb-i şāhī:**
Kaside 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Padişahın yolu.

Şerʿa vü ḳānūna uymaz meẕheb-i şāhī geçer
Var ise söz gönderür Tebrīzden Tersīsden

mezīd:

1. **mezīd:**
Gazel 40
Mısra: **1**
Artmış, çoğalmış, ziyadeleşmiş.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḫasen ḫüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

meẕmūm:

1. **meẕmūm:**
Gazel 231
Mısra: **9**
Beğenilmemiş, kabul görmemiş (şey).

Ḥużūruñda ġaraż maʿdūm
ḳapuñda ʿivaż meẕmūm
Muʿayyendür yanuñda her
kişinüñ şānı sulṭānum

mezraʿa-i dilde:

1. **mezraʿa-i dilde:**-*de*
Beyit 128
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül mezraası, gönül meydanı. II Âşığın gönlü.

Muʿaşşir-i ṣabır ṣabr-ı
muʿaşşir-i ʿuşşāḳ
Ḳomadı mezraʿa-i dilde
ẕerre deñlü vifāḳ

mezraʿ-ı ʿālemde:

1. **mezraʿ-ı ʿālemde:**-*de*
Kaside 2
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Dünya tarlası. II Dünya, âlem, yeryüzü.

Ḥāṣıl it mezraʿ-ı ʿālemde
murāduñ toḫmın
Ḫırmen-i ʿömrüñi
ṭaġıtmaya bād-ı ḥırmān

mezraʿ-ı ömrüm:

1. **mezraʿ-ı ömrüm:**-*üm*
Gazel 409
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ömür tarlası. II Âşığın hayatı, ömrü.

Ḥāṣıl olmadı mezraʿ-ı
ömrüm
Bād-ı ḥasret ṭaġıtdı
ḫirmenümi

mı:

1. **mı:**
Beyit 56
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Devr ider ḫaṭ mı ruḫuñ yā
devr-i mehde hāledür
Yā miyān-ı sebzezār içre
açılmış lāledür

2. **mıdur:**-*dur*
Beyit 81
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Ruḫuñ iḥāṭa ḳılan müşg-
nāb mıdur
Degül ya il yüzine
çekdigüñ ḥicāb mıdur

3. **mıdur:**-*dur*
Beyit 81
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Ruḫuñ iḥāṭa ḳılan müşg-
nāb mıdur
Degül ya il yüzine
çekdigüñ ḥicāb mıdur

4. **mı:**
Beyit 92
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

ʿIşḳ ile meʾnūs olan
meʾyūs olur mı yārdan
Dīde kim bīdār ola dūr
olmaz ol dīdārdan

5. **mı:**
Beyit 143
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Revā mı ḥākim olmaḳ
ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa
Baña vir anı kim yine
gideyin aña el ḳarṣa

6. **mı:**
Beyit 189
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Bir sīne var mı tīr-i ġama
menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i
ḳażā nāzil olmaduḳ

7. **mıdur:**-*dur*
Beyit 204
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Kāruñ hemīşe ʿāşıḳa cānā
cefā mıdur
Dünyā-yı bī-vefā da ʿaceb
bī-vefā mıdur

8. **mıdur:**-*dur*
Beyit 204
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Kāruñ hemīşe ʿāşıḳa cānā
cefā mıdur
Dünyā-yı bī-vefā da ʿaceb
bī-vefā mıdur

9. **mı:**
Beyit 245
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Leṭāfet-i ḫaṭ-ı ruḫsār-ı yār mı diyeyin
Ṭarāvet-i çemen-i lāle-zār mı diyeyin

10. **mı:**
Beyit 245
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Leṭāfet-i ḫaṭ-ı ruḫsār-ı yār mı diyeyin
Ṭarāvet-i çemen-i lāle-zār mı diyeyin

11. **mıdur:**-*dur*
Beyit 248
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Rāh-ı miḥnetde sen ey dil bir avuc ḫāk olasın
Yol mıdur bād-ı ġudūr ile ṭarabnāk olasın

12. **mı:**
Diğer 2
Mısra: **40**
"mı" soru eki.

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol devlet hümāsın neyledüñ

13. **mı:**
Gazel 27
Mısra: **8**
"mı" soru eki.

Keşf ider anı viren sen ne ḳadar setr itseñ
Ṣaḳlanur mı iki kes üstine düşen ṣanʿat

14. **mı:**
Gazel 37
Mısra: **6**
"mı" soru eki.

Aġyāra ṭarīḳ-i ġam-ı hecrüñden eṣer yoḳ
Nādāna müyesser ola mı rāh-ı Meḥemmed

15. **mı:**
Gazel 58
Mısra: **10**
"mı" soru eki.

Naḳd-i dili çaldurmayıgör ġamze-i yāre
Oñar mı Ḳabūlī şu ki ʿayyār ile oynar

16. **mı:**
Gazel 66
Mısra: **6**
"mı" soru eki.

Sulṭān-ı kerem sā'ili nehr eyleme dirken
Lāyıḳ mı saña sāʾil-i eşküm idesin nehr

17. **mı:**
Gazel 85
Mısra: **7**
"mı" soru eki.

Kim ile kūy-ı ʿışḳda ʿāşıḳ mı sır gider
Ol ṭıfl-ı şīvekār ḳatı şūḫ-ı şengdür

18. **mı:**
Gazel 123
Mısra: **3**
"mı" soru eki.

Ḳurılmaz mı daḫı bezm-i şarāb u meclis-i ʿışret
Göñülden kārbān-ı derd ü ġam çıḳmaġa ʿāzimdür

19. **mı:**
Gazel 123
Mısra: **11**
"mı" soru eki.

İcāzet yoḳ mı daḫı bezm-i ḫāṣa ʿabd-i maḥṣūṣa
Dil-i erbāb-ı devlet ḫod diyār-ı şarḳa ʿāzimdür

20. **mıdur:**-*dur*
Gazel 123
Mısra: **7**
"mı" soru eki.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

21. **mı:**
Gazel 164

Mısra: **5**
"mı" soru eki.

Saʿy ile ṣafā bulur mı ṣūfī
Cehd ile gedā tüvānger olmaz

22. **mı:**
Gazel 174
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Vefā itmemekden cefā mı ġaraż
Bize yoḫsa maḥżā eẕā mı ġaraż

23. **mı:**
Gazel 174
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Vefā itmemekden cefā mı ġaraż
Bize yoḫsa maḥżā eẕā mı ġaraż

24. **mı:**
Gazel 174
Mısra: **4**
"mı" soru eki.

İle luṭf idersin bize cevr ü nāz
Behey ẓālim ancaḳ baña mı ġaraż

25. **mı:**
Gazel 174
Mısra: **6**
"mı" soru eki.

Ḳadeḥ medḥ ü bādeyi ẕemm itmeden
Ẓarāfet mi ṣūfī riyā mı ġaraż

26. **mı:**
Gazel 174
Mısra: **8**
"mı" soru eki.

Semāʿ-ı ney ile mey-i ṣāfı çek
Cihānda semāʿ u ṣafā mı ġaraż

27. **mı:**
Gazel 174
Mısra: **10**
"mı" soru eki.

Vefā ḳıl didükce ġaraż eyledüñ
Ḳabūlī ḳuluña revā mı ġaraż

28. **mı:**
Gazel 179
Mısra: **6**
"mı" soru eki.

Güldügüme baḳma yanar yüregüm
Añladuñ mı yā neye yanar çerāġ

29. **mı:**
Gazel 180
Mısra: **6**
"mı" soru eki.

ʿAnber-āmīz olur mı her kākül
Āb-ı nīsān mı yaġdurur her mīġ

30. **mı:**
Gazel 183
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Dilde peykānuña yir ḳalmaya mı tīr olıcaḳ
Kimse ḥāyil mi olur iki göñül bir olıcaḳ

31. **mı:**
Gazel 183
Mısra: **7**
"mı" soru eki.

Ey perī-rū dil-i dīvāne ʿaceb uṣlana mı
Gerdeninde ser-i zülfüñ gibi zencīr olıcaḳ

32. **mı:**
Gazel 184
Mısra: **3**
"mı" soru eki.

Ḳor mı inṣāf eyleñüz ādemde hiç ṣabr u ḳarār
Nāziş-i aṣḥāb-ı ḥüsn ü nāliş-i erbāb-ı ʿışḳ

33. **mı:**
Gazel 194
Mısra: **7**
"mı" soru eki.

Dilleri ḫūn olmasun mı güllerüñ gülşende kim
Bülbülāsā dilleri medhüñ oḳur her sūsenüñ

34. **mı:**
Gazel 205
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Geçilmez mi günāhından daḫı bir ʿāşıḳ-ı zāruñ
ʿAceb tevbeyle cürmi sāḳıṭ olmaz mı günehkāruñ

35. **mı:**
Gazel 213
Mısra: **5**
"mı" soru eki.

Sulṭān-ı ḥüsn olanlara ḳullar mı yoḳ degül
Şehlerdür anlaruñ ḳulı begler gedā degül

36. **mı:**
Gazel 219
Mısra: **7**
"mı" soru eki.

Sāḳī baḳıyye var mı mey-i erġavānidan
Bir çāre eyle var ise defʿ-i ḫumāra gel

37. **mı:**
Gazel 236
Mısra: **8**
"mı" soru eki.

Kaʿbe yıḳma didükce azarsın
Saña bu mı günāhum İbrāhīm

38. **mı:**
Gazel 239
Mısra: **4**
"mı" soru eki.

Kāmkārā nice bir derd ü ġam-ı nā-kāmī
Niçeler kām ala lāyıḳ mı ḳalam ben nā-kām

39. **mıdur:**-*dur*
Gazel 248
Mısra: **10**
"mı" soru eki.

Ḳıldı bī-çāre Ḳabūlīyi helāk
Hecr-i yāre bu mıdur sem dirsem

40. **mı:**
Gazel 259
Mısra: **6**
"mı" soru eki.

Manṣıb gibi ʿazīz ol eyā şāh-ı nīk-baḫt
Lāyıḳ mı ben ḳapuñda ḥazīnü'l-fuʾād olam

41. **mıdur:**-*dur*
Gazel 259
Mısra: **7**
"mı" soru eki.

Sulṭānum işigüñde ṭururken revā mıdur
Her kişi ber-murād ola ben nā-murād olam

42. **mı:**
Gazel 284
Mısra: **10**
"mı" soru eki.

Ey Ḳabūlī ḳaçup ol gözleri āhū bizden
Düşmen-i segle revā mı ide ṣaḥrā seyrin

43. **mı:**
Gazel 287
Mısra: **7**
"mı" soru eki.

Ḫaste-dil şerbet-i laʿlüñle ḫoş olsun mı didüm
Dimedüñ iki gözüm bir kez aña ḫoş olsun

44. **mı:**
Gazel 291
Mısra: **3**
"mı" soru eki.

Dīdār-ı yāre baḳmaġa ʿāşıḳ olur mı hiç
Ey dil ġunūde baḫtuñ uyanıḳ görür misin

45. **mıdur:**-*dur*
Gazel 293
Mısra: **9**
"mı" soru eki.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

46. **mı:**
Gazel 306
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Böyle güç yirde binā baġlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

47. **mı:**
Gazel 306
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Böyle güç yirde binā baġlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

48. **mı:**
Gazel 306
Mısra: **3**
"mı" soru eki.

Yüz aġardur mı ġazā yolında ġāzīler gibi
Ḫūn-ı sürḫ-ı düşmeni icrāya muʿtād olmayan

49. **mı:**
Gazel 306
Mısra: **6**
"mı" soru eki.

Her yire bī-hūde pervāz eylemez şeh-bāz olan
Böyle yirlerde şikār alur mı ṣayyād olmayan

50. **mıdur:**-*dur*
Gazel 330
Mısra: **8**
"mı" soru eki.

Renklü rū yoḳdur gül-i gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā gülzārı varsun arasın

51. **mı:**
Gazel 331
Mısra: **7**
"mı" soru eki.

Yoḳ mı fikr-i āḫiret ey ḫᵛāce-i bī-ʿāfiyet
Defter-i aʿmāle nāẓır ol ḥisāb-ı māli ḳo

52. **mıdur:**-*dur*
Gazel 341
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Zülfüñ ayaḳ ṣarḳıdur ol ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim ṣala Ḳurʾān üstine

53. **mı:**
Gazel 344
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Nādān olımaz meclis-i ʿirfān arasında
Ḫar-mühre ṣıġar mı dür ü mercān arasında

54. **mı:**
Gazel 344
Mısra: **5**
"mı" soru eki.

Dil-dāra didüm būse kenār ola mı ḳābil
Didi ne tekellüf aña yārān arasında

55. **mısın:**-*sın*
Gazel 364
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Tīrüñ ne revādur k'idesin cāna ḥavāle
Ṣanur mısın itdüklerüñi yanuña ḳala

56. **mı:**
Gazel 382
Mısra: **12**
"mı" soru eki.

Ṣūfi mey içmege peymān itmiş
Ṭura mı dönmeye mi peymāne

57. **mı:**
Gazel 385
Mısra: **13**
"mı" soru eki.

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

58. **mı:**
Gazel 397
Mısra: **6**
"mı" soru eki.

Sīneñde yaḳı yaḳmaġ ile ey dil-i mecrūḥ
Pehlū-yı nigār ola mı dirsin saña bāḳī

59. **mı:**
Gazel 399
Mısra: **13**
"mı" soru eki.

ʿAḳla ṣıġar mı muʿciz-i naẓm-ı kelām-ı Ḥaḳ
Bozmaz mı ḳavl-i ehl-i dirāyet dirāyeti

60. **mı:**
Gazel 399
Mısra: **14**
"mı" soru eki.

ʿAḳla ṣıġar mı muʿciz-i naẓm-ı kelām-ı Ḥaḳ
Bozmaz mı ḳavl-i ehl-i dirāyet dirāyeti

61. **mı:**
Gazel 416
Mısra: **8**
"mı" soru eki.

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

62. **mı:**
Gazel 433
Mısra: **11**
"mı" soru eki.

Ayaḳ mı baṣdururlar zümre-i aʿdāya bir daḫı
Meger kim baṣmaya ʿOs̱māniyānuñ atı oynaġı

63. **mı:**
Gazel 434
Mısra: **8**
"mı" soru eki.

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

64. **mı:**
Gazel 435
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Yine taḥṣīl ider ʿāṣıḳ olan oḳur mı ḳāmūsı
Rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre degül bir ḥarf ḳamusı

65. **mı:**
Gazel 457
Mısra: **3**
"mı" soru eki.

Ḥüsn-i ruḫsāruña hiç mānīʿ olur mı ḫaṭṭuñ
Ḳamerüñ şuʿlesine ḥāʾil olur mı hāle

66. **mı:**
Gazel 457
Mısra: **4**
"mı" soru eki.

Ḥüsn-i ruḫsāruña hiç mānīʿ olur mı ḫaṭṭuñ
Ḳamerüñ şuʿlesine ḥāʾil olur mı hāle

67. **mısın:**-*sın*
Gazel 458
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Yoluñda neler çekdügüm añlar mısın ey şāh
Bir ben bilürüm çekdügümi bir de bir Allāh

68. **mıdur:**-*dur*
Gazel 462
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Bir selām ile niçün ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de elüñ gögsüñe ḳo

69. **mı:**
Gazel 489
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Bizümle yaḫşı dirse yamān olur mı zamān
Zamāne yaḫşıya yaḫşı durur yamāna yamān

70. **mı:**
Gazel 501
Mısra: **4**
"mı" soru eki.

Cān terkin itmeyince irmez kişi murāda
Ḳābil olur mı āşıḳ talīḳ bi'l-muḥāle

71. **mı:**
Kaside 2
Mısra: **84**
"mı" soru eki.

Āsmān-ı hünere mihr-i żiyā-güster iken
Ẕerreveş yirlere çalmaḳ beni lāyıḳ mı zamān

72. **mı:**
Kaside 2
Mısra: **86**
"mı" soru eki.

Ṣadef-i dürr-i maʿārif geçinürken gönlüm
Gözlerüm yaşı revā mı ola baḥr-i ʿummān

73. **mıdur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **88**
"mı" soru eki.

Kīmyā gibi ʿazīz olmaġa saʿy eyler iken
Yol mıdur ḫāk-i reh-i derd ile olmaḳ yeksān

74. **mı:**
Kaside 3
Mısra: **2**
"mı" soru eki.

Devr-i ʿadāletüñde ey pādşāh-ı ʿādil
Lāyıḳ mı ḥākim olmaḳ ʿālim yirine ʿāmil

75. **mı:**
Kaside 3
Mısra: **22**
"mı" soru eki.

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

76. **mı:**
Kaside 3
Mısra: **22**
"mı" soru eki.

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

77. **mı:**
Kaside 3
Mısra: **46**
"mı" soru eki.

Yine ol iki ẓālim ol ḳulzüm-i meẕālim
Bīrūn iken ṣadedden olmaḳ revā mı dāḫil

78. **mı:**
Kaside 3
Mısra: **58**
"mı" soru eki.

Ḳatl eylemekdür anı tiryāk-i ʿadl-i şāhī
Ḳatl olmayınca mūzī defʿ ola mı helāhil

79. **mı:**
Kaside 3
Mısra: **74**
"mı" soru eki.

Mīr-i livā olurmış beş altı yükle evvel
Ben altı yükle şimdi olmaḳ revā mı ʿāṭıl

80. **mıdur:**-*dur*
Kaside 4
Mısra: **139**
"mı" soru eki.

Çoḳ mıdur bunca fütūḥāta bu deñli teʾsīr
Böyledür resm-i ṭılısmāt-ı vücūd-ı ressām

81. **mıdur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **67**
"mı" soru eki.

Riyāż-ı medḥüñ ile naẓm-ı ābdār mıdur
Meʾāl-i ravża-i firdevs ü çeşme-i kevs̱er

82. **mı:**
Kaside 8
Mısra: **25**
"mı" soru eki.

Gelür mi ḳarşuña aʿdā ṭurur mı ṭīrüñe ḳarşu
Olur mı tīşe-i Ferhāda ġālib tīġi Behrāmuñ

83. **mı:**
Kaside 13
Mısra: **9**
"mı" soru eki.

Şekl-i murdāruña da nāmuñ uyar mı bilsek
Şeklüñe göre ise nām-ı ḳabīḥüñ müşkil

84. **mı:**
Kıt'a 22
Mısra: **1**
"mı" soru eki.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

85. **mı:**
Mesnevi 7
Mısra: **43**
"mı" soru eki.

Yanuñda ḥükmi yoḳ mı ḥükm-i şāhuñ
Neden yoḳlanmaya cürm ü günāhuñ

86. **mı:**
Mesnevi 7
Mısra: **76**
"mı" soru eki.

Ne bilsün noḳta-i pür-kārı sāde
Ṭuyar mı nükte-i merdānı māde

87. **mı:**
Mesnevi 7
Mısra: **77**
"mı" soru eki.

Lebībüñ medḥi lāyıḳ mı Yezīde
Lebīdüñ ḳavli uyar mı pelīde

88. **mı:**
Mesnevi 7
Mısra: **78**
"mı" soru eki.

Lebībüñ medḥi lāyıḳ mı Yezīde
Lebīdüñ ḳavli uyar mı pelīde

89. **mı:**
Tahmis 3
Mısra: **4**
"mı" soru eki.

Ḳalbinde ḥālet olmaya pür-inḳılāb ola
ʿĀşıḳ mı dirsin aña ki bī-sūz u tāb ola

90. **mı:**
Tarih 1
Mısra: **3**
"mı" soru eki.

ʿAceb ceddi gibi ṣāḥib-seḫā mı
Didüm tārīḫidür anuñ ʿaṭā-baḫş

Mışr:

1. **Mışra:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **1**
Afrika'nın kuzeyinde yer alan ve başkenti Kahire olan ülke.

Mışra gelme yañılursañ sākin olma żāmin ol
ʿİzzet itmezler gerek Yūsuf gerek Bünyāmin ol

Mışr ehline sulṭān ider:

1. **Mışr ehline sulṭān ider:**-*er*
Gazel 71
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mısır halkına sultan etmek. II Hazreti Yûsuf'a telmih yapılmıştır.

Bu felek kim ādemi Yaʿḳūbveş nālān ider
Geh döner Yūsuf gibi Mışr ehline sulṭān ider

mışraʿ:

1. **mışraʿlar:**-*lar*
Gazel 89
Mısra: **9**
Bir beyti oluşturan dizelerin her biri, mısra.

İki cānibde mışraʿlar selāma ṭurdılar gūyā
Ġazeller ortası sulṭān-ı Rūmuñ şāh-rāhıdur

2. **mışraʿ:**
Gazel 254
Mısra: **7**
Bir beyti oluşturan dizelerin her biri, mısra.

Göñülde şevḳ-ı viṣālüñ dilümde bu mışraʿ
Ḳadimte ḫayra ḳudūmin veci'te ḫayra ḳadem

Mışr-ı dilde:

1. **Mışr-ı dilde:**-*de*
Gazel 280

Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Gönül ülkesi. II Âşığın gönlü. II Hazreti Yusuf'a telmih yapılmıştır.

Yūsuf-ı cānı Mıṣr-ı dilde ara
Hiç ʿazīzüm yabānda neylersin

mıżrāb:

1. **mıżrāb-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Telli sazları çalmakta kullanılan küçük alet, tezene.

Muġannī be-dest ār mıżrāb-rā
Be-dest ār dilhā-yi aḥbāb-rā

mi

1. **mi:**
Beyit 55
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

2. **mi:**
Beyit 55
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

3. **mi:**
Beyit 78
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Gördükce helāk eyler ʿuṣṣāḳı miyān-bendüñ
Ey genc-i nihānver nüh ejder mi ḳuşanursuñ

4. **midür:**-*dür*
Beyit 120
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Er midür ol ki ġamla zen gibi ṣaġı ṣaġa
Mānend-i ebr-i bārān sen ṣaġı ṣolı ṣula

5. **mi:**
Beyit 187
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Virür ġazelde leṭāfet ḫalāvet-i elfāẓ
Degül mi ʿayn-ı leṭāfet selāset-i elfāẓ

6. **mi:**
Beyit 189
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Bir sīne var mı tīr-i ġama menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i ḳażā nāzil olmaduḳ

7. **mi:**
Beyit 238
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

8. **mi:**
Beyit 238
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

9. **misin:**-*sin*
Beyit 272
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Sever misin diyü dil-ber cefā ṭaşıyla bir urdı
Didi kesr iderin ʿarżuñ didüm cebr eyleme cānā

10. **mi:**
Beyit 278
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Sīme beñzer diyemem cism-i semen-sīmāña
Ṭutalum ben dimişin beñzeye mi sīm añа

11. **mi:**
Diğer 2
Mısra: **46**
"mi" soru eki.

Āl-i ʿOs̲mānuñ vezīr-i bī-riyāsın neyledüñ
Başa irgürdüñ mi ol devlet hümāsın neyledüñ

12. **mi:**
Gazel 3
Mısra: **7**
"mi" soru eki.

Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

13. **mi:**
Gazel 11
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Keyfi deminde pīri Ḳabūlī cüvān ider
İnsānı yoḫsa biñ mi yaşadur ḳolonya

14. **mi:**
Gazel 14
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Ḥālet mi virürdi bize mey-ḫānede her küb
Tiryāk mey-i nāb ile bulmasa terekküb

15. **mi:**
Gazel 21
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Ḥalḳ ile nola ervaḥ kesb-i ʿalāḳa itse
Nāẕır degül mi peste ḫurşīd-i evc-i rifʿat

16. **mi:**
Gazel 31
Mısra: **4**
"mi" soru eki.

Maʿcūn-ı lebüñ nūş-ı ġamuñ ẕevḳini virmez
Virür mi meyüñ şevḳini keyfiyyet-i pür-şaʿs̲

17. **mi:**
Gazel 32
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Ey Ḳabūlī dem urur Ḍaḥḥāk-ı mārīden nigār
Beñzemez mi iki dūşında iki s̲uʿbāna ṣaç

18. **midür:**-*dür*
Gazel 35
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Nice beñzer dehānuña gonça
Bir midür lāl ile lisān-ı faṣīḥ

19. **mi:**
Gazel 41
Mısra: **5**
"mi" soru eki.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp ʿāşıḳlar üstine semend

20. **mi:**
Gazel 45
Mısra: **5**
"mi" soru eki.

Ehl-i Ḥaḳ olma nedür bildüñ mi
Ḥaḳḳa yaḳīn yürüme çün teşdīd

21. **mi:**
Gazel 51
Mısra: **14**
"mi" soru eki.

Her ne cefā olursa revādur Ḳabūliye
Yitmez mi bu günāh aña kim müstaḳīmdür

22. **mi:**
Gazel 75
Mısra: **4**
"mi" soru eki.

İle luṭf u mürüvvetüñ mebẕūl
Bize mi bu cefā hemān dil-ber

23. **mi:**
Gazel 77
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Naḫl-i ḳadüñe nisbet kūteh-ḳad iken şimşād
Serv-i ḳad-i bālāña hiç beñzeye mi ʿarʿar

24. **mi:**
Gazel 121
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Ol şāh-ı ḥüsne diyemezüz ḥāl şöyledür
Ol dil-ber-i perī-ṣıfat ādem mi söyledür

25. **midür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **5**
"mi" soru eki.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

26. **mi:**
Gazel 148
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Fem-i yāre Ḳabūlī ġonca uymaz
Dehān-ı yāre beñzer mi ol aġuz

27. **mi:**
Gazel 150
Mısra: **9**
"mi" soru eki.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

28. **mi:**
Gazel 151
Mısra: **4**
"mi" soru eki.

Lām-ı zülfüñ ġamıyla ey meh-rū
Bir elif-ḳad mi var ki dāl olmaz

29. **mi:**
Gazel 163
Mısra: **13**
"mi" soru eki.

Ġam yir mi Ḳabūli rızḳ içün er
Taḳdīr olınan muġayyer olmaz

30. **mi:**
Gazel 169
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

31. **mi:**
Gazel 169
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

32. **mi:**
Gazel 169
Mısra: **13**
"mi" soru eki.

Bir dil mi ḳaldı ey perī pervāneveş bāl ü peri
Şemʿ-i cemālüñ şevḳıne ʿışḳuñla sūzān olmamış

33. **mi:**
Gazel 174
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Ḳadeḥ medḥ ü bādeyi ẕemm itmeden
Ẓarāfet mi ṣūfī riyā mı ġaraż

34. **mi:**
Gazel 179
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Kuḥl ile çeşmüñ siyāh itmek neden
İttiḥād eyler mi şeh-bāz ile zāġ

35. **mi:**
Gazel 182
Mısra: **11**
"mi" soru eki.

Dehen-i teng-i dil-āvīzüñe hiç öyküne mi
Ġonca-i gülşen ise bir deheni var dili yoḳ

36. **midür:**-*dür*
Gazel 191
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Ey dīde ḳābil midür bir
Kaʿbe bünyād eylemek
Zīver ü zerle der ü dīvārın
ābād eylemek

37. **mi:**
Gazel 195
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Beñzer geçinürken ḫaṭ-ı
yāre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi
benefşe gibi siñ siñ

38. **mi:**
Gazel 203
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Ey göñül ḳāmet-i Ṭūbāya
irem mi ṣanduñ
Gülşen-i ʿālemi bostān-ı
İrem mi ṣanduñ

39. **mi:**
Gazel 203
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Ey göñül ḳāmet-i Ṭūbāya
irem mi ṣanduñ
Gülşen-i ʿālemi bostān-ı
İrem mi ṣanduñ

40. **mi:**
Gazel 203
Mısra: **4**
"mi" soru eki.

Ne gezer Kaʿbe-i kūyuñda
raḳīb-i zāġuñ
Şāh-bāzum anı sen murġ-ı
ḥarem mi ṣanduñ

41. **mi:**
Gazel 203
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Ey göñül ṭālibi çoḳdur o
nihāl-i nāzuñ
Mīve-i vaṣlını sen başḳa
direm mi ṣanduñ

42. **mi:**
Gazel 203
Mısra: **8**
"mi" soru eki.

Ehl-i ʿışḳuñ saña ʿarż
eyledügi göz yaşıdur
Andan ey sīm-beden anı
derem mi ṣanduñ

43. **mi:**
Gazel 203
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Kerem it luṭf u kerem
umma Ḳabūlī ilden
ʿĀlemüñ ḫalḳını sen ehl-i
kerem mi ṣanduñ

44. **mi:**
Gazel 205
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Geçilmez mi günāhından
daḫı bir ʿāşıḳ-ı zāruñ
ʿAceb tevbeyle cürmi
sāḳıṭ olmaz mı
günehkāruñ

45. **mi:**
Gazel 205
Mısra: **5**
"mi" soru eki.

ʿAceb vācib degül mi
mümkin olduḳca tesellīsi
Ġarīb-i nā-murād-ı bī-dil
ü bī-ḫvīş-i bī-yārüñ

46. **mi:**
Gazel 213
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Ẕerrāt-ı kāyināt u ẓuhūrāt-
ı mümkināt
Bir şeyʾ mi var Ḳabūli ki
emr-i Ḫudā degül

47. **mi:**
Gazel 227
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Nāme göndermedüñ
yazup ḳuluña
Hiç düşer mi bu nāma
sulṭānum

48. **mi:**
Gazel 256
Mısra: **3**
"mi" soru eki.

Neye feryād ider gūş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

49. **mi:**
Gazel 256
Mısra: **4**
"mi" soru eki.

Neye feryād ider gūş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

50. **mi:**
Gazel 264
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Ol ḥūr-ı perī-zād u melek-ṣūrete baḳup
Hiç kimse Ḳabūlī diye mi nevʿ-i beşerden

51. **midür:**-*dür*
Gazel 275
Mısra: **5**
"mi" soru eki.

Destine öykünmege ḳādir midür berg-i çenār
Pençe-i mercān ile biñ kerre el bir eylesün

52. **mi:**
Gazel 281
Mısra: **4**
"mi" soru eki.

Dirīġ itme benüm sulṭānum iḥsān eyle iḥsānuñ
Kerem ehli olan luṭfın dirīġ eyler mi sāʾilden

53. **misin:**-*sin*
Gazel 291
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

54. **misin:**-*sin*
Gazel 291
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

55. **misin:**-*sin*
Gazel 291
Mısra: **4**
"mi" soru eki.

Dīdār-ı yāre baḳmaġa ʿāşıḳ olur mı hiç
Ey dil ġunūde baḫtuñ uyanıḳ görür misin

56. **misin:**-*sin*
Gazel 291
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Ṭolu ḳabaḳ ḳucaḳda ayaḳ elde pür-ʿaraḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

57. **misin:**-*sin*
Gazel 291
Mısra: **8**
"mi" soru eki.

Çoḳ baḳma ḥāl-i ẓāhire gel ehl-i ḥāl iseñ
Ḥāl-i derūnı ḳāle muvāfıḳ görür misin

58. **misin:**-*sin*
Gazel 291
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Ġayra vefā cefā-yı sezāvār olup bize
Anı Ḳabūli bendeñe lāyıḳ görür misin

59. **mi:**
Gazel 295
Mısra: **8**
"mi" soru eki.

Abdāl-ı Kerbelā gibi ser-pā bürehneyem
ʿĀşıḳ yoluñda böyle gerekmez mi yā Ḥüseyn

60. **midüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 295
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Olsam belā-yı ʿışḳun ile mübtelā Ḥüseyn

Eyler midüñ bu deñlü cefā
baña yā Ḥüseyn

61. **mi:**
Gazel 299
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne s̱ābit oldı bildüñ mi
Ḳabūlī bu daʿvādan

62. **misin:**-*sin*
Gazel 303
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Ṣafā-yı ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı
dil-remīde misin
Sürūr-ı sīne misin yoḫsa
nūr-ı dīde misin

63. **misin:**-*sin*
Gazel 303
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Ṣafā-yı ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı
dil-remīde misin
Sürūr-ı sīne misin yoḫsa
nūr-ı dīde misin

64. **misin:**-*sin*
Gazel 303
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Ṣafā-yı ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı
dil-remīde misin
Sürūr-ı sīne misin yoḫsa
nūr-ı dīde misin

65. **misin:**-*sin*
Gazel 303
Mısra: **3**
"mi" soru eki.

Bilür misin daḫı ṣaḥrā-yı
ġamda ey dil-i zār
Ḳadem-füşürde vü ḫār-ı
belā ḫalīde misin

66. **misin:**-*sin*
Gazel 303
Mısra: **4**
"mi" soru eki.

Bilür misin daḫı ṣaḥrā-yı
ġamda ey dil-i zār
Ḳadem-füşürde vü ḫār-ı
belā ḫalīde misin

67. **misin:**-*sin*
Gazel 303
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Ḫayāl-i efʿi-i zülf-i nigār
ile her şeb
Belā güzīde misin mār-ı
ġam-gezīde misin

68. **misin:**-*sin*
Gazel 303
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Ḫayāl-i efʿi-i zülf-i nigār
ile her şeb
Belā güzīde misin mār-ı
ġam-gezīde misin

69. **misin:**-*sin*
Gazel 303
Mısra: **8**
"mi" soru eki.

Keş-ā-keş-i ġam-ı zencīr-i
zülf-i dil-ber ile
Selāsil-i ḫalaḳāt-ı elem-
keşīde misin

70. **misin:**-*sin*
Gazel 303
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Keş-ā-keş-i şebekāt-ı
selāsil-i ġam ile
Belā-resīde cefā-dīde
ġam-keşīde misin

71. **mi:**
Gazel 313
Mısra: **7**
"mi" soru eki.

Sīm-ten maḥbūba meyl
itmez mi ādem dünyede
Kişi meyl-i ḫubb-ı dünyā
ḳılmasun ya neylesün

72. **mi:**
Gazel 315
Mısra: **9**
"mi" soru eki.

ʿĀlemde Ḳabūlī saña dil-
ber mi bulunmaz
Dil-ber bulunursa nola
ʿālem bulımazsın

73. **mi:**
Gazel 325
Mısra: **3**
"mi" soru eki.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevs̱er şarābı ġılmān elinden

74. **mi:**
Gazel 357
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Bir būse vir diyü düşe gördüm ayaġına
Bir ḫoş gelür mi göre dilinden ṭudaġına

75. **mi:**
Gazel 361
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Kimse dehān-ı dil-bere mevcūddur dimez
Maʿdūm olan vücūda gelür mi gümān ile

76. **mi:**
Gazel 361
Mısra: **7**
"mi" soru eki.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

77. **mi:**
Gazel 374
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Vār iken ʿāṣıḳuñ iḳrārı günahkārlıġa
Yārine dir mi ḳabūl eyle beni yārlıġa

78. **mi:**
Gazel 382
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Ḳul olan sen ḳadi āzāda ṣehā
Ser-fürū eyleye mi sulṭāna

79. **mi:**
Gazel 382
Mısra: **12**
"mi" soru eki.

Ṣūfi mey içmege peymān itmiş
Ṭura mı dönmeye mi peymāne

80. **mi:**
Gazel 387
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Ḥaḳḳā Ḳabūlī ḳalb-i ṣekībāña āferīn
Gördüñ mi hiç bir ehl-i ṣekīb aña beñzeye

81. **mi:**
Gazel 409
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Alduñ elden o māh ile mihri
Beni mi gördüñ ey felek beni mi

82. **mi:**
Gazel 409
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Alduñ elden o māh ile mihri
Beni mi gördüñ ey felek beni mi

83. **mi:**
Gazel 409
Mısra: **8**
"mi" soru eki.

Ḳıldı bülbül gibi beni nālān
Diñlemez mi o ġonça şīvenümi

84. **mi:**
Gazel 424
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Muḥammed resūl-i ser-āmed degül mi
O serverde ol sır müşāhed degül mi

85. **mi:**
Gazel 424
Mısra: **4**
"mi" soru eki.

Hevā nārını maʿṣiyet tābını
Muḥammed mücemmid Muḥammed degül mi

86. **mi:**
Gazel 424
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

Yolında fedā eylemek baş u cānı
Ḥayāt-ı ebed ʿömr-i sermed degül mi

87. **mi:**
Gazel 424
Mısra: **8**
"mi" soru eki.

Yirüñ pādşāhı gögüñ mihr ü māhı
İki ʿālemüñ faḫri Aḥmed degül mi

88. **mi:**
Gazel 424
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Muḥammed
Ḳabūlī senüñle muḳayyed degül mi

89. **mi:**
Gazel 425
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Emīr-i ser-āmed Muḥammed degül mi
Şeh-i mülk-i sermed Muḥammed degül mi

90. **mi:**
Gazel 425
Mısra: **2**
"mi" soru eki.

Emīr-i ser-āmed Muḥammed degül mi
Şeh-i mülk-i sermed Muḥammed degül mi

91. **mi:**
Gazel 425
Mısra: **4**
"mi" soru eki.

Me-kun feṭḥ u nesḥ me-kun refʿ u defʿ
Kitāb-ı mücevved Muḥammed degül mi

92. **mi:**
Gazel 425
Mısra: **6**
"mi" soru eki.

İmām-ı rüsül pīşvā-yı sübüldür
Resūl-i muḳalled Muḥammed degül mi

93. **mi:**
Gazel 425
Mısra: **7**
"mi" soru eki.

ʿAceb pāk-cevher degül mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd Muḥammed degül mi

94. **mi:**
Gazel 425
Mısra: **8**
"mi" soru eki.

ʿAceb pāk-cevher degül mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd Muḥammed degül mi

95. **mi:**
Gazel 425
Mısra: **10**
"mi" soru eki.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Ḳabūlī
Senüñle muḳayyed Muḥammed degül mi

96. **mi:**
Gazel 434
Mısra: **7**
"mi" soru eki.

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

97. **midür:**-*dür*
Gazel 434
Mısra: **7**
"mi" soru eki.

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

98. **mi:**
Gazel 457
Mısra: **1**
"mi" soru eki.

Maʿrifet el mi virür merdüm-i fāriġ-bāle
Ṭāʾir-i evc-i saʿādet mi ḳonar her dala

99. **mi:**
Gazel 483
Mısra: **4**
"mi" soru eki.

Neyler otāġ-ı zer kişi bir iki günlüge
Yitmez mi sāyebān-ı felek saña gölgelik

100. **mi:**
Gazel 485
Mısra: **3**
"mi" soru eki.

Ben ṭururken daḫı nevbet mi deger bir ferde
Rūz-ı ferdā ṣorılursa kişi ferdā ferdā

101. **misin:**-*sin*
Gazel 487
Mısra: **3**
"mi" soru eki.

Ḥalīlüm aña şimdi çoḳ nedāmetler çeker misin
Cefāyı azar azar it didükce baña azarduñ

102. **mi:**
Kaside 1
Mısra: **29**
"mi" soru eki.

Didi ol cevher-i pākīze bildüñ mi gözüm nūrı
Ġubār-ı maḳdemidür Ḥażret-i ʿOs̱mān Paşanuñ

103. **mi:**
Kaside 1
Mısra: **48**
"mi" soru eki.

Didi ey ʿārif-i sırr-ı ḫafī pūşīde yir yoḳdur
Şeb-i muẓlim żiyāsın setr ider mi māh-ı tābānuñ

104. **mi:**
Kaside 4
Mısra: **161**
"mi" soru eki.

Didiler pādşeh-i ʿāleme eyler mi hücūm
Kurk u rūbeh naẓar-ı şīre ider mi iḳdām

105. **mi:**
Kaside 4
Mısra: **162**
"mi" soru eki.

Didiler pādşeh-i ʿāleme eyler mi hücūm
Kurk u rūbeh naẓar-ı şīre ider mi iḳdām

106. **mi:**
Kaside 5
Mısra: **14**
"mi" soru eki.

Alınmazsañ ʿaceb mi ẕerre deñlü cünd-i aʿdādan
Gelür mi ẕerreler hīç ʿaynına ḫurşīd-i raḫşānuñ

107. **midür:**-*dür*
Kaside 7
Mısra: **26**
"mi" soru eki.

ʿAdd olınmaz keremüñ ḳaṭre-i deryā mānend
Hīç mümkin midür iḥṣā-yı vücūd-ı ẕerrāt

108. **mi:**
Kaside 8
Mısra: **25**
"mi" soru eki.

Gelür mi ḳarşuña aʿdā ṭurur mı ṭīrüñe ḳarşu
Olur mı tīşe-i Ferhāda ġālib tīġi Behrāmuñ

109. **mi:**
Kaside 10
Mısra: **54**
"mi" soru eki.

Meẕhebine Şīʿanuñ sen işti̇ġāl itmek neden
Ġayr içün saña düşer mi āteşe yanmaḳ dede

110. **mi:**
Kaside 10
Mısra: **60**
"mi" soru eki.

Eyledüñ inhā Ḳabūlī saña lāzım olanı
Saña da lāzım degül mi ḥaḳ sözi ṭutmaḳ dede

111. **mi:**
Kıt'a 1
Mısra: **3**
"mi" soru eki.

Şimdi mi oldı ḳaṣr-ı ʿālemde
Pādşāh ile ittiḥād-ı gedā

112. **mi:**
Kıt'a 20
Mısra: **5**
"mi" soru eki.

Şimdi mi oldı ḳuvvet ehli olan
Yardım itmek żaʿīfe sulṭānum

113. **mi:**
Mesnevi 5
Mısra: **75**
"mi" soru eki.

Şöyle mi oldı kim cenābuñdan
Aḳçe vü pul umam cevābuñdan

114. **mi:**
Mesnevi 5
Mısra: **78**
"mi" soru eki.

Zer ü sīmüñ vücūdı vü ʿademi
Bir olan böyle nā-sezā ide mi

115. **mi:**
Mesnevi 5
Mısra: **80**
"mi" soru eki.

Emr iderken çü ḥażret-i paşa
Bir ḳulı böyle ide mi ḥāşā

116. **mi:**
Mesnevi 7
Mısra: **71**
"mi" soru eki.

Bilür mi ḳadr-i insānı cemādāt
Ne bilsün ḥālet-i üstādı ālāt

117. **mi:**
Mesnevi 9
Mısra: **48**
"mi" soru eki.

Ḫam olmış cism-i zerdüm eyle pāmāl
Gerekmez mi saña altunlu ḫalḫāl

118. **mi:**
Mesnevi 15
Mısra: **50**
"mi" soru eki.

Ḫayliden görmez oldı aḳçe kese
Hīç düşer mi faḳīre aḳçe kese

119. **mi:**
Müsemmen 1
Mısra: **29**
"mi" soru eki.

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

120. **misin:**-*sin*
Tarih 23
Mısra: **21**
"mi" soru eki.

Didi bilmez misin tārīḫidür bu
Feraḥ buldı cihān sūrıyla mīrüñ

121. **mi:**
Tuyuğ 3
Mısra: **3**
"mi" soru eki.

Bildinüz mi nice şāndur besmele
Nice ẕī-şāndan nişāndur besmele

<u>miʿāt:</u>

1. **miʿāt:**
Kaside 7
Mısra: **50**
Yüzler. II Çok fazla, pek çok.

Biñde bir bulmaya ẕātuñ gibi naḳḳād-ı felek
Eylemiş nāmuñ iḥāṭa ʿaṣrāt ile miʿāt

<u>midād-ı tūġ-ı şāhīdür:</u>

1. **midād-ı tūġ-ı şāhīdür:**-*dür*
Gazel 89
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Padişah bayrağının mürekkebi. II Halk.

Alay bayraḳlarıdur her elif her saṭr-ı bālāda
Ḥurūf-ı naẓmı ʿasker ḫalḳ midād-ı tūġ-ı şāhīdür

miʿdeli olursa:

1. **miʿdeli olursa:**-*ur, -sa*
Beyit 49
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mideli olmak. II İştahlı olmak, yemeye düşkün olmak.

Zehr-i ḳahr-ı ġam mizācum bozdı çekdüm çoḳ taʿab
Miʿdesin bozar görüp olursa da miʿdeli kerb

miʿdesin bozar:

1. **miʿdesin bozar:**-*ar*
Beyit 49
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Midesini bozmak. II Rahatsızlık vermek, huzurunu kaçırmak.

Zehr-i ḳahr-ı ġam mizācum bozdı çekdüm çoḳ taʿab
Miʿdesin bozar görüp olursa da miʿdeli kerb

midḥat ü maḥmidet-i zātuñ:

1. **midḥat ü maḥmidet-i z̲ātuñ:**-*uñ*
Kaside 2
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Zatının övgüsü ve yüceltilmesi.

Ḳanı anuñ gibi bir merd-i s̲enā-güster kim
Midḥat ü maḥmidet-i z̲ātuñ ide vird-i zebān

miftāḥ-ı ʿAcem:

1. **miftāḥ-ı ʿAcem:**
Kaside 5
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Acem diyarının anahtarı. II İran bölgesinin hâkimiyeti.

Der-i Gürcī vü miftāḥ-ı ʿAcem destüñde bī-pervā
Şeh-i kişver-güşāsısın bugün Īrān u Turanuñ

miftāḥ-ı der-i ġaybdur:

1. **miftāḥ-ı der-i ġaybdur:**-*dur*
Mesnevi 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bilinmezlik kapısının anahtarı. II Manevi kapıları açan şey.

Besmele miftāḥ-ı der-i ġaybdur
Fātiḥ-i gencīne-i lā-reybdür

miftāḥ-ı ḳufl-ı maḫzen-i sırr:

1. **miftāḥ-ı ḳufl-ı maḫzen-i sırr:**
Tahmis 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Gizli sır kilidinin anahtarı. II Gizli sır.

Miftāḥ-ı ḳufl-ı maḫzen-i sırr eyle her sözüñ
Müşkil işüñde ister iseñ fetḥ-i bāb ola

mīḫ:

1. **mīḫ:**
Gazel 514
Mısra: **1**
Çivi. II Sevgilinin âşıkta açtığı dert yarası.

Her dāġ-ı ġamuñ ḫod ser-i ʿāşıḳda birer mīḫ
Sen bāri gelüp bir yañadan eyleme tevbīḫ

mīhmān:

1. **mīhmān:**
Mesnevi 1
Mısra: **148**
Konuk, misafir. II İnsanlar.

Çe cāy-i teġāfül ki īn mīzbān
Keşed tīġ-i ḳahr u keşed mīhmān

mihmān ola:

1. **mihmān ola:**-*a*
Tarih 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Misafir olmak, konuk olmak.

Māhveş ḳadr u şeref taḥṣīl ider
Kim ki anda bir gice mihmān ola

mihmān-ı ġamuñ olana:

1. **mihmān-ı ġamuñ olana:**-*a*
Gazel 130
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gam misafiri olan (kimse). II Dertli ve kederli âşık.

Anı mihmān-ı ġamuñ olana iḥsān eyle
Ḫ∨ān-ı vaṣluñ yiyemez her kişi dendānı çıḳar

miḥnet:

1. **miḥneti:**-*i*
Gazel 413
Mısra: **9**
Sıkıntı, zahmet, eziyet.

Ġamı şādīye tebdīl it
Ḳabūlī miḥneti ẕevḳe
Sürūr eyyāmıdur cānānumuz yārānumuz geldi

miḥnet ü ālām:

1. **miḥnet ü ālām:**
Gazel 257
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı ve elemler.

İtmedi bir kez beni ol ḳāmeti şimşād şād
Anuñ içün itdi ḳaddüm miḥnet ü ālām lām

miḥnet ü ġām:

1. **miḥnet ü ġām:**
Gazel 141
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı ve dert.

Bekledi ḳaldı göñül ḫānesini miḥnet ü ġām
Degme bir ḥālet ile kişi vaṭandan çıḳmaz

miḥnetsüz:

1. **miḥnetsüz:**
Müseddes 3
Mısra: **19**
Sıkıntısız, dertsiz.

Maḥabbet ey göñül miḥnetsüz olmaz
Saʿādet ādeme himmetsüz olmaz

mihr:

1. **mihri:**-*i*
Gazel 35
Mısra: **1**
Güneş, şems.

Mihri sen mehden eylemek tercīḥ
Ġalaṭ-ı fāḥiş ü ḫaṭā-yı ṣarīḥ

2. **mihrüm:**-*üm*
Gazel 75
Mısra: **15**
Güneş, şems. II Sevgi, muhabbet, aşk.

Her ne māha nihān ise mihrüm
Gün gibi saña hep ʿayān dil-ber

3. **mihrüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 291
Mısra: **2**
Güneş, şems. II Sevgi, muhabbet, aşk.

ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

4. **mihrüñ:**-*üñ*
Gazel 340
Mısra: **10**
Güneş, şems. II Sevgi, muhabbet, aşk.

Sīne-i bī-kīneñi ṣāf it
Ḳabūlī zer gibi
Şāhid ol mihrüñ ile ḳoynuña gire ṣoyına

5. **mihr:**
Kaside 6
Mısra: **44**
Güneş.

Semendi ḫink-i sipihr ü rikābdārı felek
Rikābınuñ biri mihr ü biri meh-i enver

mihr ile meh:

1. **mihr ile meh:**
Gazel 36
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güneş ve Ay.

ʿUṭārid vaṣf-ı ḥüsnin yazmaġ içün
Ḳabūlī mihr ile meh olur elvāḥ

2. **mihr ile meh:**
Gazel 483
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güneş ve ay. II Sevgilinin bedeni.

Yapduḳda ḳaṣr-ı ḥüsnüñü üstād-ı Lem-yezel
Ḳılmış ṭaşını mihr ile meh encümi helik

mihr ü ḫāver:

1. **mihr ü ḫāver:**
Kaside 2
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Güneş ve şark.

Āftāb-ı keremüñ üstüme pertev ṣalsa
Mihr ü ḫāver gibi her ẕerrem olurdı raḫşān

mihr ü ḳamer:

1. **mihr ü ḳamer:**
Kaside 6
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Güneş ve ay.

Niteki mihr ü ḳamer rūz u şeb bu ḥāletle
Müdīr-i çarḫ-ı felekler maʿiyyet ile döner

mihr ü māh:

1. **mihr ü māh:**
Gazel 85
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güneş ve Ay.

Çarḫ-ı felek ki bāz-ı hümāyūn-cenāḥdur
Yanında mihr ü māh iki zer mühre-rengdür

2. **mihr ü māh:**
Gazel 88
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güneş ve Ay.

Sımāṭ-ı bezm-i ʿişretdür bisāṭ-ı çarḫ yanuñda
Döner bezmüñde mihr ü māh zerrīn iki cāmuñdur

mihr ü māhdur:

1. **mihr ü māhdur:**-*dur*
Kıt'a 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güneş ve ay.

Leyl ü nehār ṣanma döner mihr ü māhdur
Abdāl-ı çarḫ mühre-i dāġın degişdürür

mihr ü meh-i rūşen:

1. **mihr ü meh-i rūşen:**
Tarih 15
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Parlak ay ve güneş.

Bu bir ʿālī mekāndur cāmekānı ḳubbe-i gerdūn
Ḳabūlī iki rūşen cām aña mihr ü meh-i rūşen

mihr ü raḥm:

1. **mihr ü raḥm:**
Gazel 365
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Merhamet ve acıma.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-s̲ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

mihr ü vefā:

1. **mihr ü vefā:**
Gazel 59
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve dostluk.

Ẕerrece mihr ü vefā gelmez güzellerden görüñ
Giderek ʿuṣṣāḳdan dil-berden istiġnā gelür

2. **mihr ü vefā:**
Gazel 125
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Sevgi ve dostluk.

Görse aġyār ile bir yirde bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi bizi ad eyler

3. **mihr ü vefā:**
Tahmis 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve dostluk.

Cūlar gibi dil geşt-i feżā istemez oldı
Ṭurıldı biraz mihr ü vefā istemez oldı

4. **mihr ü vefā:**
Gazel 282
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve dostluk.

Herkese mihr ü vefā ʿuşşāḳa nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden

mihr ü vefā eyle:

1. **mihr ü vefā eyle:**
Gazel 408
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Merhamet ve vefa göstermek, sevgi ve şefkatte bulunmak.

Yiridür mihr ü vefā eyle Ḳabūlī ḳuluña
Yiri var pādşehüm cevr ü cefānuñ da yiri

mihr ü vefāya:

1. **mihr ü vefāya:**-*y, -a*
Gazel 201
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve dostluk.

Cefā vü cevrine biz daḫı rāżıyuz şimdi
Olursa mihr ü vefāya rıżāsı Eyyūbuñ

mihr ü vefāyile:

1. **mihr ü vefāyile:**-*y, -ile*
Müsemmen 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sevgi ve dostluk.

Luṭf u ʿaṭā idi işi mihr ü vefāyile
Ḥayfā bir özge derde şataşduḳ belāyile

mihr ü zer:

1. **mihr ü zer:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güneş ve altın.

Māh-ı men āfet-i cihān şude'i
Mihr ü zer ān meh zi-cān şude'i

mihrāsā:

1. **mihrāsā:**
Gazel 200
Mısra: **5**
Güneş gibi.

Yine bir āstāna intisāb itdüm ki mihrāsā
Kemend atup irişmez ṭāḳına eyvānı keyvānuñ

2. **mihrāsā:**
Kaside 8
Mısra: **5**
Güneş gibi.

Çekilsün rāyet-i fetḥ ü ẓafer yanuñca mihrāsā
Dikilsün küngür-i saḳf-ı firāz-ı çarḫa aʿlāmuñ

mihr-i burc-ı evc-i saʿādet:

1. **mihr-i burc-ı evc-i saʿādet:**
Gazel 81
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün doruğunda bulunan mutluluk güneşi. II Sevgili.

Dirler ki vardur bir gün cihānda her nā-murāda sūd u dügündür
Ey mihr-i burc-ı evc-i saʿādet ʿarż-ı cemāl it o gün bu gündür

mihr-i cemālüñ:

1. **mihr-i cemālüñ:**-*üñ*
Gazel 323
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Güzellik güneşi. II Sevgilinin güzelliği.

Ṭulūʿ itsün saʿādet maṭlaʿından āftābāsā
Zevāle irmesün mihr-i cemālüñ pür-kemāl olsun

mihr-i cihānāsā:

1. **mihr-i cihānāsā:**
Muaşşer 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Cihan güneşi gibi.

Çeküp şarḳa livā-yı nuṣreti mihr-i cihānāsā
ʿAdū-yı dīne ḳarşu rāyet-i fetḥi ḳılup ber-pā

mihr-i cihāntāb ṭoġmadın neler ṭoġa:

1. **mihr-i cihāntāb ṭoġmadın neler ṭoġa:**
Kaside 4
Mısra: **153**
Kelime Tipi:
Atasözü
Gün doğmadan neler doğar: İnsan, ne kadar kötü durumda olursa olsun asla ümitsizliğe kapılmamalıdır. En umutsuz anlarda bile beklenmedik şekilde olumlu gelişmeler yaşanabilir.

Ṭoġmadın mihr-i cihāntāb neler ṭoġa daḫı
Ḫayliden yükli ṭurur māder-i pīr-i eyyām

mihr-i dehre:

1. **mihr-i dehre:**-*e*
Gazel 114
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlemin güneşi.

Ẕātuñı rifʿatde mihr-i dehre hem-serdür diyen
Rütbe-i ḳadrüñ ne bilsün himmeti kūtāhdur

mihr-i dıraḫşān:

1. **mihr-i dıraḫşān:**
Diğer 2
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Parıldayan güneş.

Şemle ṣarsun başına mihr-i dıraḫşān aġlasun
Döne döne üstine gerdūn-ı gerdān aġlasun

mihr-i dıraḫşāna yitişdük:

1. **mihr-i dıraḫşāna yitişdük:**-*dü, -k*
Gazel 196
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Parlak güneşe ulaşmak. II Yüce bir mertebeye gelmek, yüksek makama ulaşmak.

Dün ẕerre gibi ḫāk ile yeksān idük ammā
Rifʿatle bugün mihr-i dıraḫşāna yitişdük

mihr-i dıraḫşānı:

1. **mihr-i dıraḫşānı:**-*ı*
Gazel 411
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Parlak, aydınlık güneş.

Nice altun nice zer māha beñzer māhdan enver
Żiyāda māt ider her birisi mihr-i dıraḫşānı

mihr-i felek:

1. **mihr-i felek:**
Beyit 154
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü güneşi.

Ṭolanmış ʿālemi mihr-i felek her cāyı aramış
Cihān-ı bī-beḳāda bulmamış bir cāy-ı ārāmiş

mihr-i felek-ḳadr:

1. **mihr-i felek-ḳadr:**
Kaside 7
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Kıymetli feleğin güneşi. II Kasidenin sunulduğu kıymetli ağa.

Sensin ol mihr-i felek-ḳadr kim āṣarından
ʿĀleme feyż irişür ḳılsa tecellī ol ẕāt

mihr-i ʿışḳ-ı yārdan:

1. **mihr-i ʿışḳ-ı yārdan:**-*dan*
Gazel 214
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin aşkının güneşi. II Sevgilinin aşkı.

Ẕerreveş raḳḳāṣ-ı bezm-i şevḳ-ḥāletsin yine
Mihr-i ʿışḳ-ı yārdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel

mihr-i münevver:

1. **mihr-i münevver:**
Gazel 477
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aydınlık güneş.

Ey sipihr-i keremüñ mihr gibi meşhūrı
Ẕāt-ı pāküñden umar mihr-i münevver nūrı

mihr-i pür-żiyāsın:

1. **mihr-i pür-żiyāsın:**-*sın*
Gazel 22
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nurlarla dolu güneş. II Sevgili.

Cūd u seḫā vü luṭfuñ nūr-ı sipihr-i ʿizzet
Sen mihr-i pür-żiyāsın ḳapuñ semā-yı devlet

mihr-i ruḥsāruñ:

1. **mihr-i ruḫsāruñ:**-*uñ*
Terci-bend 1
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Yanağının güneşi. II Sevgilinin parlak yüzü.

Tār iken ḫānemüz de buldı żiyā
Mihr-i ruḫsāruñ ile leyl ü nehār

mihr-i ruḫuñ:

1. **mihr-i ruḫuñ:**-*uñ*
Gazel 450
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüz güneşi. II Sevgilinin güneş gibi parlak ve göz alıcı yüzü.

Gözleyüp mihr-i ruḫuñ ḥasret ile şām u seḥer
Ḳaṭre-i eşkümi bārān u müjem ebr itme

mihr-i ruḫuñ şevḳi:

1. **mihr-i ruḫuñ şevḳi:**
Gazel 397
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yanağın güneşinin arzusu. II Sevgilinin güneş gibi parlak ve göz alıcı yüzünün arzusu.

Ḫāk-i tene ḳılmadı vefā Nīl-i mizācuñ
Dil mihr-i ruḫuñ şevḳi ile düşdi serāḳī

mihr-i sipihr-i iclāl:

1. **mihr-i sipihr-i iclāl:**
Tarih 11
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüce göğün güneşi. II Kazasker Monla Ahmed.

Ẕāt-ı pākīze-ṣıfat ḥażret-i Monlā Aḥmed
Şems-i evc-i ʿaẓamet mihr-i sipihr-i iclāl

mihri yoḳ āsmānda:

1. **mihri yoḳ āsmānda:**-*da*
Tahmis 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Merhametsiz felek. II Acımasız talih.

Felek-i bī-amānda neylersin
Mihri yoḳ āsmānda neylersin

mihri yoḳ ʿayyār:

1. **mihri yoḳ ʿayyār:**
Diğer 2
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Merhameti olmayan düzenbaz (kimse). II Felek.

Cevri çoḳ ġaddār imişsin böyle bilmezdüm seni
Mihri yoḳ ʿayyār imişsin böyle bilmezdüm seni

mihri yoḳ nā-mihrbāndur:

1. **mihri yoḳ nā-mihrbāndur:**-*dur*
Gazel 54
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Merhameti olmayan acımasız (kimse). II Merhametsiz ve gaddar sevgili.

Sevdigüm bir mihri yoḳ nā-mihrbāndur dostlar
Dostına düşmen baḳışlu nev-cüvāndur dostlar

mihr-i żiyā-güster:

1. **mihr-i żiyā-güster:**
Kaside 2
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Işık saçan güneş. II Hünerli, marifetli kimse.

Āsmān-ı hünere mihr-i żiyā-güster iken
Ẕerreveş yirlere çalmaḳ beni lāyıḳ mı zamān

mihrle meh:

1. **mihrle meh:**
Gazel 469
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güneşle ay.

Efendi mihrle meh būstān-ı ḳadrüñde
Yitişmedi daḫı nā-puḫte iki ḫām kelek

mihterlik eyledüm:

1. **mihterlik eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 242
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Kendi başına) Mehter takımı olmak, davul çalmak. II Kabûlî'nin yazdığı şiirleri tek başına ortaya koyması.

Nevbet Ḳabūli mülk-i suḫanda baña dönüp
Ben daḫı başḳa başuma mihterlik eyledüm

miḳdār:

1. **miḳdārda:**-*da*
Gazel 129
Mısra: **10**
Bir şeyin sayılabilen veya ölçülebilen durumu.

Üştür-i ser-mest olan çekmez Ḳabūlī çekdügin
Ẕerredür miḳdārda ammā ki ġam ṭaġın çeker

miḳdār-ı ḥubba:

1. **miḳdār-ı ḥubba:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgi miktarı. II Sevgilinin bir miktar da olsa sevgisi.

Bihişt olursa da ṭurmaz güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı ḥubba minnet ola

2. **miḳdār-ı ḥubba:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgi miktarı. II Sevgilinin bir miktar da olsa sevgisi.

Bihişt olursa da ṭurmaz güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı ḥubba minnet ola

miḳdārınca:

1. **miḳdārınca:**
Tarih 2
Mısra: **10**
Ölçüsüne göre.

Cemʿ olmış erbāb-ı ṭarab cevlān iderler bī-taʿab
Her şaḫṣı miḳdārınca hep ḫāṭır-tesellā eyledüñ

miḳyās:

1. **miḳyāsı:**-*ı*
Gazel 167
Mısra: **7**
Ölçü, nispet.

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür ṣanma ʿaḳl ile
Gel Nīle eşk-i çeşmümi itme ṣaḳın ḳıyās

mīl:

1. **mīldür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **26**
Göze çekilen sürme.

Uyanmış gibi ḫ∨ābından
cilā virmek diler çeşme
Elinde mīldür gördüm
seher ḫurşīd-i raḫşānuñ

milket-i cānı:

1. **milket-i cānı:**-*ı*
Terci-bend 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Can ülkesi. II Can.

Umarum ferḥat-ı
ḳudūmuñ ile
Milket-i cānı ellerinden
alam

milket-i ʿışḳ:

1. **milket-i ʿışḳ:**
Gazel 32
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk ülkesi. II Aşk.

Milket-i ʿışḳ içre ḥükmüñ
yürüsün dirseñ şehā
Rīg-i ṣaḥrā-yı ġamı ṭuġrā-
yı ʿālī-şāna ṣaç

milket-i Kenʿāna:

1. **milket-i Kenʿāna:**-*a*
Gazel 196
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kenan ülkesi. II Günümüzdeki Filistin ve Lübnan toprakları ile Mısır, Ürdün ve Suriye'nin kıyı kesimlerini kapsayan ve pek çok dinsel kaynakta Hazreti Yusuf'un memleketi olarak bilinen bölge.

Yaʿḳūb-ṣıfat milket-i
Kenʿāna yitişdük
İnṣāf ide Yūsuf gibi
sulṭāna yitişdük

milket-i Keyḫüsreve:

1. **milket-i Keyḫüsreve:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Keyhüsrev'in ülkesi.

Pādşāhum şarḳa ʿadl ü
dāddur gönderdigüñ
Milket-i Keyḫüsreve
Ferhāddur gönderdigüñ

milket-i ʿOsmānı:

1. **milket-i ʿOs̲mānı:**-*ı*
Müseddes 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Osmanlı ülkesi.

Saña ışmarladılar milket-i
ʿOs̲mānı sulṭānum
Güneşdür altun üsküfle
ḳapuñ derbānı sulṭānum

milket-i rūmuñ nigehbānı:

1. **milket-i rūmuñ nigehbānı:**
Tarih 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Rum ülkesinin bekçisi, Anadolu'nun bekçisi.

Atamdan tā dedemden
ḳalmış eski iḫtiyār olsa
Getürsem ḳılsam anı
milket-i Rūmuñ nigehbānı

millet:

1. **milletüz:**-*üz*
Gazel 155
Mısra: **8**
Bir halkı meydana getiren insan topluluğu, ahali, insanlar. II Âşıklar.

Biz bir bölük ḳasāveti yoḳ
sāde-dillerüz
Erbāb-ı cāha beñzemezüz
başḳa milletüz

2. **millete:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **39**
Bir halkı meydana getiren insan topluluğu, ahali, insanlar.

Şeref ol millete kim ola
anuñ mīr-i mīrānı
Gele devletle teşrīf ide
ḫālī ḳomaya anı

miʿmār-ı ezel:

1. **miʿmār-ı ezel:**
Kaside 4
Mısra: **224**
Kelime Tipi: -
Ezel mimarı. II Allah.

Bu binānuñ umaruz ola
esāsı muḥkem

Vire bünyādına miʿmār-ı ezel istiḥkām

miʿmār-ı ḳulūb-ı aḥbāb:

1. **miʿmār-ı ḳulūb-ı aḥbāb:**
Gazel 125
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dostların kalbinin mimarı, gönüller inşa eden (kimse). II Sevgili.

Yārdur ḥāṣılı miʿmār-ı ḳulūb-ı aḥbāb
Geh yıḳar ḥāṭırumuz geh yine ābād eyler

miʿmārlıḳ:

1. **miʿmārlıḳ:**
Gazel 190
Mısra: **12**
Mimarlık, imar etme işi.

Ḳalʿa-i devlet yed-i luṭfuñla buldı iḫtitām
Ḥaḳ bu kim yanuñda kimse idemez miʿmārlıḳ

mīm-i dü:

1. **mīm-i dü:**
Gazel 246
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İki mim (harfi). II Sevgilinin Arapça "mim (م)" harfine benzeyen iki dudağı.

Mīm-i gül-fām-ı femüñ ḳalmasun ey meh mübhem
Söyle ol mīm-i dü nīm ile ṭaġılsun şübhem

mīm-i gül-fām-ı femüñ:

1. **mīm-i gül-fām-ı femüñ:**-*üñ*
Gazel 246
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağzın gül renkli mimi. II Sevgilinin Arapça "mim (م)" harfine benzeyen gül gibi kıpkırmızı dudağı.

Mīm-i gül-fām-ı femüñ ḳalmasun ey meh mübhem
Söyle ol mīm-i dü nīm ile ṭaġılsun şübhem

min:

1. **min:**
Beyit 34
Mısra: **1**
"-den/-dan" ayrılma hâl eki.

Ḳāle men lā-nebiyyi min baʿdihi
Ṣalavātun ʿaleyhi min ʿindihi

2. **min:**
Beyit 34
Mısra: **2**
"-den/-dan" ayrılma hâl eki.

Ḳāle men lā-nebiyyi min baʿdihi
Ṣalavātun ʿaleyhi min ʿindihi

3. **min:**
Gazel 317
Mısra: **8**
"-den/-dan" ayrılma hâl eki.

Bir ʿArab şūḫına bir būse ʿaṭā eyle didüm
Ḳāle ḫuẕ min keremī ḳultü metā ḳāle ġadan

minber altında oturmış:

1. **minber altında oturmış:**-*mış*
Gazel 367
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Minber altında oturmak. II Sevgilinin minbere benzeyen kaşlarının yanında benin bulunması.

Gözüñ yanında ḫālüñ ḳaşlaruñ miḥrābına ḳarşu
İmām-ı Kaʿbedür gūyā oturmış minber altında

minber-i himmete ʿurūc idüben:

1. **minber-i himmete ʿurūc idüben:**-*üben*
Tahmis 4
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Himmet minberine çıkmak. II Lütfa erişmek.

Cānı terk eyledi cihānı ḳodı
Minber-i himmete ʿurūc idüben

minnet:

1. **minnetdür:**-*dür*
Gazel 61
Mısra: **4**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Nola refʿ eyleseñ mānend-i ẕerre ḫāk-i ẕilletden
Reh-i kūyuñda ol ben ḫāke yirden göge minnetdür

2. **minnetle:**-*le*
Gazel 325
Mısra: **2**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

3. **minneti:**-*i*
Gazel 346
Mısra: **10**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Merd-i bī-himmet Ḳabūlī devlete bulmaz vüṣūl
Minneti elden ḳoma sulṭān-ı ʿālī-himmete

4. **minnet:**
Mesnevi 5
Mısra: **52**
Lütuf, kerem, ihsan, iyilik, yardım.

Ġażaba geldi didi ol kevden
Minnet ile anı yazarsın sen

minnet ola:

1. **minnet ola:**
Gazel 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Minnet duymak, şükretmek.

Bihişt olursa da ṭurmaz güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı ḥubba minnet ola

2. **minnet ola:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Minnet etmek.

Bihişt olursa da ṭurmaz güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı ḥubba minnet ola

minnet zamānıdur:

1. **minnet zamānıdur:**-*dur*
Gazel 124
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Minnet, şükretme zamanı.

Bizden cenāb-ı ḥażrete minnet zamānıdur
Sizden kemāl-i luṭf u mürüvvet zamānıdur

minşār-ı cefā:

1. **minşār-ı cefā:**
Gazel 27
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Eziyet testeresi. II Eziyet, cefa, sıkıntı.

Şını minşār-ı cefā rāsı ser-i ḫançerdür
Ol ki şerrinden anuñ ḳaçmaya bulmaz ṣıḥḥat

mınṭıḳa-i sīm-efşān:

1. **mınṭıḳa-i sīm-efşān:**
Kaside 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gümüş saçan alan. II Akarsu, nehir.

Döşeye bir yeşil altunlı ser-ā-ser bāġa
Çeke eṭrāfına zer mınṭıḳa-i sīm-efşān

minvāl-i niẓām:

1. **minvāl-i niẓām:**
Kaside 4
Mısra: **152**
Kelime Tipi: -
Düzen tarzı.

Meger ol gice şehenşāh-ı ʿUṭārid-fiṭnat
Buldurup kārgeh-i fikrine minvāl-i niẓām

mīr:

1. **mīr:**
Kaside 6
Mısra: **24**
Bey, emir, komutan.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

mīr ü gedā:

1. **mīr ü gedā:**
Müseddes 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mir ve köle. II Herkes.

Bende-i nā-şāḍ olanlar devletinde şād olur
Emrine mīr ü gedā hep tābiʿ ü münḳād olur

mīr ü şāh:

1. **mīr ü şāh:**
Gazel 270
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bey ve padişah.

Olursa ḥasbeten li'llāh fi'llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun ne ʿizz ü cāh içün olsun

mīr ü şeh ü gedā:

1. **mīr ü şeh ü gedā:**
Gazel 415
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Lider, padişah ve yoksul.

Mīr ü şeh ü gedā yekī çāker u pādşā yekī
Memleket ü livā yekī yār yekī suḫan yekī

mīr ü sipāha:

1. **mīr ü sipāha:**-*a*
Mesnevi 7
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Kumandan ve ordu.

Nüfūẕı var iken mīr ü sipāha
Neden sen uymamaḳ fermān-ı şāha

mīrāş-ı Kiyūmers:

1. **mīrāş-ı Kiyūmerş:**
Gazel 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Keyûmers'in mirası.

Ey ḥāriṣ-i māl itme ṣaḳın vāriṣ içün ḥarş
Hūşenge naṣīb olmadı mīrāṣ-ı Kiyūmerş

mirʾāt:

1. **mirʾāt:**
Gazel 98
Mısra: **9**
Ayna. II Gönül.

Bir baḳımda nice ʿālem gösterür mirʾāt ṣan
Aña baḳ āyīne-i İskender-i Dārāyı gör

2. **mirʾāt:**
Gazel 112
Mısra: **1**
Ayna.

Evvel naẓarda mirʾāt ruḫsār-ı yāra beñzer
Āyīne bir baḳımda rūy-ı nigāra beñzer

mir'āt:

1. **mir'ātı:**-*ı*
Gazel 243
Mısra: **7**
Ayna.

ʿĀrıż-ı yāre muḳābil ṭutamam mir'ātı
Anı āyīne-i İskendere beñzer diyemem

mirʾāta naẓar eyleme:

1. **mirʾāta naẓar eyleme:**-*me*
Gazel 110
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aynaya bakmak.

ʿĀrıż-ı dil-bere baḳ eyleme mirʾāta naẓar
ʿĀrıżīdür anuñ ol gösterişi ẕāta naẓar

mirʾāt-ı cemālüñ görmedür:

1. **mirʾāt-ı cemālüñ görmedür:**-*me, -dür*
Tesdis 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Güzellik aynasını görmek. II Sevgilinin güzel yüzünü görmek.

Maḳṣad-ı aḳṣāsı mirʾāt-ı cemālüñ görmedür
Maṭlab-ı aʿlāsı tozuña yüzini sürmedür

mirʾāt-ı dil:

1. **mirʾāt-ı dil:**
Gazel 279
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül aynası. II Âşığın gönlü.

Ḳo bezm-i dil-güşāyı şun cām-ı ġam-zedāyı
Mirʾāt-ı dil açılsun ġam defteri dürilsün

mirʾāt-ı dili münevver olmaz:

1. **mirʾāt-ı dili münevver olmaz:**-*maz*
Gazel 163
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül aynası parlak olmak. II Gönlü temiz olmak, kalbinde kötülük bulunmamak.

Ḳalbinde anuñ ki ʿışḳ yoḳdur
Mirʾāt-ı dili münevver olmaz

mirʾāt-ı ḥüsn:

1. **mirʾāt-ı ḥüsn:**
Gazel 278
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzellik aynası. II Sevgilinin yüzü.

ʿIşḳdur mirʾāt-ı ḥüsn içre Ḳabūlī kendüyi
ʿĀşıḳ-ı dīdār olanlara pedīdār eyleyen

mirʾāt-ı ḳabūlīden:

1. **mirʾāt-ı ḳabūlīden:**-*den*
Gazel 77
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin aynası. II Kabûlî'nin gönlü.

Ġıll u ġışı pāk itdi mirʾāt-ı Ḳabūlīden
Bir dil-ber-i sīmīn-ber bir sīm-beden berber

mirʾāt-ı ḳalbi:

1. **mirʾāt-ı ḳalbi:**-*i*
Gazel 377
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kalp aynası. II Âşığın gönlü.

Ṣuverden sāde ḳıl mirʾāt-ı ḳalbi
Ki merd-i sāde-dil baḳmaz nuḳūşa

mirʾāt-ı mücellā:

1. **mirʾāt-ı mücellā:**
Gazel 318
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Parlak ayna. II Gönle tecelli eden Allah.

Her kişi tesellāsını senden alur āḫir
Her ṣūrete mirʾāt-ı mücellā sen imişsin

mirʾāt-ı rūy-ı dil-bere baḳma:

1. **mirʾāt-ı rūy-ı dil-bere baḳma:**-*ma*
Gazel 353
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüz aynasına bakmak. II Sevgilinin ayna gibi parlak ve aydınlık yüzüne bakmak.

Mirʾāt-ı rūy-ı dil-bere çoḳ baḳma ey göñül
Bāşed ki göre gözi raḳībüñ çıḳa gele

mirʾāt-ı ṭabʿ-ı pāke:

1. **mirʾāt-ı ṭabʿ-ı pāke:**-*e*
Gazel 11
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tertemiz yaratılış aynası. II Gönül.

Dilde keder ḳomaz giderür gerdi sīneden
Mirʾāt-ı ṭabʿ-ı pāke ṣafādur ḳolonya

mīrī:

1. **mīrīye:**-*y, -e*
Kaside 3
Mısra: **67**
Devlete ait, devlet malı.

Lākin günāhum ancaḳ mīrīye saʿyüm oldı
Bilmezlik ile sehven olana tevbe ḳābil

mīri gedā mūrı Süleymān eyleyen:

1. **mīri gedā mūrı Süleymān eyleyen:**
Gazel 276
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Beyi köle, karıncayı Süleyman eden (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur herkesde her kisvetde cevlān eyleyen
ʿIşḳdur mīri gedā mūrı Süleymān eyleyen

mīr-i livā:

1. **mīr-i livā:**
Gazel 62
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sancak beyi. II Lider, kumandan olan sevgili.

Sen ʿalem gibi çekil ʿāşıḳ dirilsün yanuña
Çünki ʿasker dirligi mīr-i livā yanındadur

2. **mīr-i livā:**
Kaside 3
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Sancakbeyi.

Mīr-i livā olurmış beş altı yükle evvel
Ben altı yükle şimdi olmaḳ revā mı ʿāṭıl

mīr-i meclis olur:

1. **mīr-i meclis olur:**-*ur*
Gazel 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Meclisin başkanı olmak. II Aşk meclisinin önderi olmak, âşıkların lideri olmak.

Dil-berler ile vaʿdesi budur Ḳabūlinüñ
Kim mīr-i meclis olur ise ol ġulām ola

mīr-i mīrān eyledüñ:

1. **mīr-i mīrān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Beylerin başkanı yapmak, beylerbeyi makamına getirmek.

Devlete irgürdüñ evvel mīr-i mīrān eyledüñ
Āl-i ʿOs̲māna muṣāḥib ḳılduñ iḥsān eyledüñ

mīr-i mīrān olup:

1. **mīr-i mīrān olup:**-*up*
Kaside 4
Mısra: **213**
Kelime Tipi: -
Beylerbeyi olmak, eyalet yönetimindeki en rütbeli kişi olmak.

Mīr-i mīrān olup iclāl ile Yūsuf Paşa
Pāye-i ṣadra gelüp ḫıdmete gösterdi ḳıyām

mīr-i mīrānı:

1. **mīr-i mīrānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Beylerbeyi.

Şeref ol millete kim ola anuñ mīr-i mīrānı
Gele devletle teşrīf ide ḫālī ḳomaya anı

mīr-i mīrān-ı Āl-i ʿOsmānī:

1. **mīr-i mīrān-ı Āl-i ʿOs̲mānī:**
Mesnevi 8
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Osmanlı Hanedanlığının beylerbeyi. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Mīr-i mīrān-ı Āl-i ʿOs̲mānī

Şevket-efzā-yı ḳurb-ı sulṭānī

mīr-i mīrān-ı Anaṭolı:

1. **mīr-i mīrān-ı Anaṭolı:**
Tarih 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Anadolu beylerinin başı, Anadolu beylerbeyi.

Meger kim mīr-i mīrān-ı Anaṭolı ola şāhum
Kim oldur yādgār-ı milket-i mülk-i Süleymānī

mīr-i zümre-i mīrān:

1. **mīr-i zümre-i mīrān:**
Mesnevi 5
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Beyler topluluğunun önderi. II Beylerbeyi.

Diñle ey mīr-i zümre-i mīrān
Yaʿni paşa-yı pādşā-ʿünvān

mīrīye ḫıdmet itdüm:

1. **mīrīye ḫıdmet itdüm:**-*dü, -m*
Kaside 3
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Devlete hizmet etmek, devlet yararına çalışmak.

Mīrīye ḫıdmet itdüm şāyeste-i ʿāṭāyam
Emvāle saʿyüm oldı iḥsān olursa ḳābil

mirḳāt-ı riyāset:

1. **mirḳāt-ı riyāset:**
Gazel 277
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Önderlik basamağı. II Mertebe, derece.

Ḳapuña yüz süreli nola teraḳḳī bulsam
İşigüñ ṭaşını mirḳāt-ı riyāset bilürin

mīrüñ sürıyla:

1. **mīrüñ sürıyla:**-*y, -la*
Tarih 23
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Beylerbeyinin düğünü.

Didi bilmez misin tārīḫidür bu
Feraḥ buldı cihān sürıyla mīrüñ

mīrüñ zīnetin:

1. **mīrüñ zīnetin:**-*n*
Tarih 23
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mirin süsü, ziyneti.

Ḳamer-ṭalʿat melek-rūlarla tā kim
Felekden zīnetin seyr ide mīrüñ

mīrzā:

1. **mīrzā:**
Müsemmen 2
Mısra: **2**
İranlılar ile Türk boyları içinde daha çok Timur sülalesi tarafından kullanılan asalet unvanı.

Dil sarāyına pādşā geldüñ
Cān serīrine mīrzā geldüñ

mis

1. **mis:**
Kıt'a 23
Mısra: **4**
Bakır.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

2. **misem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **121**
Bakır.

Be-men dih ki gerded misem zer-i nāb
Ki men ẕerreem z'ū şeved āftāb

misāl olalar:

1. **miṣāl olalar:**-*a, -lar*
Mesnevi 6
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Örnek olmak.

ʿĀmil-i ḫayr olup miṣāl olalar
Nā'il-i ecr-i bī-ḥesāb olalar

misāl-i ʿār u nāmūs u edeb:

1. **miṣāl-i ʿār u nāmūs u edeb:**
Gazel 266
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Edep, namus ve hayânın örneği. II Sevgili.

Miṣāl-i ʿār u nāmūs u edeb maḳbūl-i ʿālemsin
Hüner gibi ser-ā-pā ʿaybdan ʿālemde ʿārīsin

misāl-i baḥr-ı şigerf:

1. **miṣāl-i baḥr-ı şigerf:**
Gazel 181
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Deniz gibi, deniz misali.

Ḳabūliyā dür-i naẓmuñ ṭaġıldı eṭrāfa
Temevvüc eyledi ṭabʿuñ miṣāl-i baḥr-ı şigerf

misāl-i berd-i ʿacūz:

1. **miṣāl-i berd-i ʿacūz:**
Mesnevi 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Kocakarı soğuğu gibi.

Ne ḳabāḥat miṣāl-i berd-i ʿacūz
ʿAcz iderler zamāne ḫalḳı henūz

misāl-i erzen:

1. **miṣāl-i erzen:**
Diğer 1
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Darı gibi.

Ṭaġıtmaya miṣāl-i erzen anı
Fārsī

misāl-i Fāryābī:

1. **miṣāl-i Fāryābī:**
Gazel 69
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Fâryâbî gibi.

Ẓuhūr itmek olurdı miṣāl-i Fāryābī
Velī Ḳabūlī cihānda ẓahīrümüz yoḳdur

misāl-i Kaʿbe:

1. **miṣāl-i Kaʿbe:**
Gazel 226
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kâbe misali, Kâbe gibi. II Kâbe: Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Miṣāl-i Kaʿbe ṭayyār-ı ḥarīmüñ bī-cināb ammā
Ḥamām u zāġa baḳma meyl-i şeh-bāz eyle sulṭānum

2. **miṣāl-i Kaʿbe:**
Kaside 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Kâbe misali, Kâbe gibi. II Kâbe: Müslümanların ibadet etmekle mükellef oldukları mukaddes yer.

Gelüp işigüñe yüz sürmege müştākdur ʿālem
Ṭavāf eylerler anuñçün miṣāl-i Kaʿbe her yanuñ

misāl-i ḳāleb-ı fersūde:

1. **miṣāl-i ḳāleb-ı fersūde:**
Gazel 412
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eskimiş, yıpranmış kalıp gibi.

Miṣāl-i ḳāleb-ı fersūde künc-i ġamda biz ḳalduḳ
Firāḳa döymeyüp arduñca çıḳdı cānumuz gitdi

misāl-i nār-ı cehennemdür:

1. **miṣāl-i nār-ı cehennemdür:***-dür*
Gazel 16
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cehennem ateşi gibi.

Miṣāl-i nār-ı cehennemdür āteş-i ḥasret
Yaḳardı Bū Lehebi ṭursa ḥaşre dek bu leheb

misāl-i ṣaḥīḥ:

1. **miṣāl-i ṣaḥīḥ:**
Gazel 35
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Doğru örnek.

Rūyuña kimse māhı beñzedemez
Nāḳışa diyemez miṣāl-i ṣaḥīḥ

misāl-i serāy-ı sipenc:

1. **miṣāl-i serāy-ı sipenc:**
Gazel 383
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Misafir sarayı gibi.

Murġān-ı murġzār ki merġūle-senc ola
Ṣaḥn-ı çemen miṣāl-i serāy-ı sipenc ola

misāl-i seyf-i Ḫaṭīb:

1. **miṣāl-i seyf-i Ḫaṭīb:**
Gazel 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hatip kılıcı gibi. II Hatip kılıcı: Eski zamanlarda halife adına hutbe okumak için minbere çıkan hatiplerin yanlarına aldıkları kılıç.

ʿAdūya tīġ-i ġazā gibi kendüñi göster
Nice zamān unudılma miṣāl-i seyf-i Ḫaṭīb

misāl-i şīr-i ner:

1. **miṣāl-i şīr-i ner:**
Gazel 73
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan gibi.

Ḥüseyn Aġa-yı ʿālī-menzilet kim pür-mehābetdür
Miṣāl-i şīr-i ner ser-tā-ḳadem ʿayn-ı şecāʿatdür

misk:

1. **misk:**
Gazel 438
Mısra: **2**
Güzel, hoş koku.

Bize besdür nigāruñ būy-ı mūyı
Sen ey misk ortadan götür ḳoḳuyı

2. **miski:**-*i*
Gazel 36
Mısra: **6**
Güzel, hoş koku. II Sevgilinin beni.

Görince ġabġabuñ ḫālüñle cānā
Didüm bāġ-ı ruḫuñda miski tuffāḥ

misk olalı:

1. **misk olalı:**-*alı*
Gazel 414
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Misk olmak, hoş bir kokuya sahip olmak.

Hevā-yı zülfüñ ile misk olalı bād-ı ṣabā
Muʿaṭṭar eyledi būy-ı vefā dimāġumuzı

misk ü ʿanber:

1. **misk ü ʿanber:**
Gazel 162
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Misk ve amber.

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

misk-ālūde:

1. **misk-ālūde:**
Gazel 83
Mısra: **4**
Misk (kokusu) karışmış. II Sevgilinin misk kokulu beni.

Laʿl-i nābuñ ḫāl-i müşgīnüñ ʿiẕār-ı nāziküñ
Sükkerī-pālūde misk-ālūde gül-mālīdedür

miskīn:

1. **miskīn:**
Kaside 4
Mısra: **95**
Aciz, zavallı (kimse).

Gürg-i ṣaḥrā-yı selāmet geçinürken miskīn

İki şīr aġzına atıldı nice olmaya rām

2. **miskīne:**-*e*
Mesnevi 7
Mısra: **13**
Aciz, zavallı (kimse). II Haymana kadısı Osman Bey.

Oḳumaḳ yazmaḳ ol miskīne bühtān
Siyāsetdür yanında ḥükm-i sulṭān

misl:

1. **miślini:**-*i, -n, -i*
Kaside 7
Mısra: **38**
Aynı, eş, benzer.

Sensin ol gevher-i pākīze ki ḥakkāk-i ḳadīm
Getüre miślini bir daḫı vücūda heyhāt

2. **miślini:**-*i, -n, -i*
Kaside 7
Mısra: **40**
Aynı, eş, benzer.

Sensin ol dürr-i girān-māye ki aṣdāf-ı aġzın
Bulmaya miślini açа ḳapaya bi'd-defeʿāt

misl ü mānendüñ:

1. **miśl ü mānendüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Eş ve benzer.

ʿAceb pākīze cevhersin ki el-ḥaḳ miśl ü mānendüñ
Bulınmaz tīşe-i fikret ararsa kānın imkānuñ

misli yoḳ bir ḳalʿa:

1. **miśli yoḳ bir ḳalʿa:**
Kaside 5
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Benzersiz bir kale.

Ḳonılmazdı ṭaşı ṭaş üstine balçıḳlu ḳonaġuñ
İçinde miśli yoḳ bir ḳalʿa bünyād eyledüñ anuñ

mīş:

1. **mīş:**
Kaside 1
Mısra: **61**
Koyun. II Gariban ve güçsüz kimseler.

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

mīş ile gürg:

1. **mīş ile gürg:**
Gazel 207
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Koyun ile kurt. II Mazlum ve zalim.

Ḳurda ṭāḳat gezme eydüñ bir ḳoyun postın geyüp
Ol ʿadālet şimdi yoḳdur kim geze mīş ile gürg

mīşe-i faḳr u fenā bekçisi:

1. **mīşe-i faḳr u fenā bekçisi:**
Terci-bend 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yokluk ve fakirlik ormanının bekçisi. II Garip ve fakir âşıklar.

Bunlaruñ her biri bir yirde nigehbānlardur
Mīşe-i faḳr u fenā bekçisi arslanlardur

mīve-i ābdārı:

1. **mīve-i ābdārı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Taze, sulu meyve. II Sevgilinin dudağı.

Būse-i lāʿl-i yāre cān virürüz
Mīve-i ābdārı kim sevmez

mīve-i bāġ-ı melāḥat:

1. **mīve-i bāġ-ı melāḥat:**
Gazel 495
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesinin meyvesi. II Sevgilinin güzelliği.

Efendi mīve-i bāġ-ı melāḥat

Nihāl-i ḳāmet-i bālāña mensūb

mīve-i laʿlini:

1. **mīve-i laʿlini:**-*i, -n, -i*
Gazel 417
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lalin meyvesi. II Sevgilinin lal taşı gibi kıymetli ve kıpkırmızı dudağının tatlı öpücüğü.

O gül şeftālū-yı laʿl-i lebine irmez el dirdi
Dirīġ ol naḫl-i ḥüsnüñ mīve-i laʿlini el dirdi

mīve-i maʿdilet-nihālīsin:

1. **mīve-i maʿdilet-nihālīsin:**-*sin*
Mesnevi 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Adalet fidanının meyvesi. II Devrin adaletli padişahı.

Żıll-ı Yezdān-ı lā-yezālīsin
Mīve-i maʿdilet-nihālīsin

mīve-i naẓmum:

1. **mīve-i naẓmum:**-*um*
Gazel 327
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şiir meyvesi. II Kabûlî'nin şiiri.

Ṣafādan luṭfdan ḫālī degüldür mīve-i naẓmum
Riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān içre tā kim aña tākem ben

mīve-i şīrīn:

1. **mīve-i şīrīn:**
Gazel 46
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tatlı meyve.

Ol gül-i bāġ-ı vefā şeftālu-yı laʿl-i lebüñ
Mīve-i şīrīn ü naḫl-i sāye-perverden leẕīẕ

mīve-i vaṣlını:

1. **mīve-i vaṣlını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 203
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kavuşma meyvesi. II Sevgiliye kavuşma.

Ey göñül ṭālibi çoḳdur o nihāl-i nāzuñ
Mīve-i vaṣlını sen başḳa direm mi ṣanduñ

miyān:

1. **miyānuña:**-*uñ, -a*
Gazel 199
Mısra: **3**
Bel. II Sevgilinin ince beli.

ʿĀşıḳ odur miyānuña ṣarf ide varını
ʿĀşıḳlaruñ nesi var ise der-miyān gerek

2. **miyānı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **19**
Bel. II Sevgilinin ince beli.

Miyānı ince mūdan ince mūdur
Görenler ḫālini dirmiş ki būdur

miyāna çıḳdı:

1. **miyāna çıḳdı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

Bedre vü kīse ile çıḳdı miyāna zer ü sīm
Ḳıldılar seng-i meder birine ferş-i aḳdām

miyān-bend:

1. **miyān-bendüñ:**-*üñ*
Beyit 78
Mısra: **1**
Bağlamak amacıyla kullanılan kuşak, kemer. II Sevgilinin âşıkları kendine bağlayıcı saçları.

Gördükce helāk eyler ʿuşşāḳı miyān-bendüñ
Ey genc-i nihānver nüh ejder mi ḳuşanursuñ

miyān-ı ḫāk ü ḫūn:

1. **miyān-ı ḫāk ü ḫūn:**
Kaside 5
Mısra: **15**

Kelime Tipi: -
Kan ve toprağın arası.

Miyān-ı ḫāk ü ḫūn içre ḳo devr itsün ser-i düşmān
Bu devr üzre urılmışdur bināsı çünki devrānuñ

miyān-ı kesrete:

1. **miyān-ı keşrete:**-*e*
Gazel 124
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kalabalığın ortası. II İnsanların arası.

Şu gibi bir diyāra çekil iḫtilāṭı ḳo
Çıḳma miyān-ı keşrete ʿuzlet zamānıdur

miyān-ı nāzüküñ:

1. **miyān-ı nāzüküñ:**-*üñ*
Gazel 206
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nazik bel. II Sevgilinin ince ve kibar beli.

Miyān-ı nāzüküñ mūdur dimişler
Bulunmaz böyle bir maʿnā-yı nāzük

miyān-ı sebzezār içre açılmış lāledür:

1. **miyān-ı sebzezār içre açılmış lāledür:**-*dür*
Beyit 56
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çimenlik ortasında açılmış lale. II Sevgilinin yanağı.

Devr ider ḫaṭ mı ruḫuñ yā devr-i mehde hāledür
Yā miyān-ı sebzezār içre açılmış lāledür

miyānuñı ḳoçmaḳ:

1. **miyānuñı ḳoçmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 75
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Belini kucaklamak.

Ḳoçmaḳ içün miyānuñı ʿuşşāḳ
Varını ḳıldı der-miyān dil-ber

miʿyāra ḳādir:

1. **miʿyāra ḳādir:**
Gazel 189
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ölçüye vâkıf (kimse). II Ölçülü söz söyleyebilen şair.

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir bir ṣaḥīḥ-iʿān yoḳ

mīzāb:

1. **mīzāb:**
Beyit 32
Mısra: **1**
Oluk, su yolu. II Âşığın göz pınarları.

Pür olmayınca aḳīḳ-i müzāb ile mīzāb
Derūn-ı teşne olur mı her āb ile sīrāb

mizāc:

1. **mizāc:**
Beyit 38
Mısra: **2**
Yaradılış, fıtrat, huy, tabiat.

Sāḳiyā dāred mizācem çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih dīger me-şev rānem mizāc

2. **mizācem:**-*em*
Beyit 38
Mısra: **1**
Yaradılış, fıtrat, huy, tabiat.

Sāḳiyā dāred mizācem çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih dīger me-şev rānem mizāc

3. **mizācumuz:**-*umuz*
Gazel 361
Mısra: **9**
Yaradılış, fıtrat, huy, tabiat.

Aġyār ile Ḳabūli alışmaz mizācumuz
Olur mı kimse yaḫşı dirilmek yamān ile

4. **mizācem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **105**
Yaradılış, fitrat, huy, tabiat.

Be-men dih ki bā-ū mizācem ḫoşest
Ḫoşest ān ki ṣāfī-dil-i bī-ġışest

mizācum bozdı:

1. **mizācum bozdı:**-*dı*
Beyit 49
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mizacını bozmak, hastalanmak.

Zehr-i ḳahr-ı ġam mizācum bozdı çekdüm çoḳ taʿab
Miʿdesin bozar görüp olursa da miʿdeli kerb

mīzbān:

1. **mīzbān:**
Mesnevi 1
Mısra: **147**
Ev sahibi. II Dünya, cihan.

Çe cāy-i teġāfül ki īn mīzbān
Keşed tīġ-i ḳahr u keşed mīhmān

monlālan:

1. **monlālanmazuz:**-*maz, -uz*
Gazel 144
Mısra: **2**
Bilgili olmak. II Bilgiçlik taslamak.

Cāh ile maġrūr olup nā-dāna dānālanmazuz
Cāhile ehl-i kemālüz diyü monlālanmazuz

2. **monlālanmaz:**-*maz*
Gazel 150
Mısra: **10**
Bilgili olmak. II Bilgiçlik taslamak.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

muʿabbir-i birdür:

1. **muʿabbir-i birdür:**-*dür*
Beyit 113
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rüyaları tabir eden, açıklayan (kimse). II Sevgilinin ağzı.

Dehān-ı nükte-beyānuñ muʿabbir-i birdür
Kelām-ı remz-i nihānuñ müfessir-i sırdur

muʿaddil-i nās:

1. **muʿaddil-i nās:**
Mesnevi 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hükmü düzenleyen (kimse), kadı.

Ol durur ki iki muʿaddil-i nās
Aʿdel-i ḫalḳ nitekim ḳısṭās

muʿādil ola:

1. **muʿādil ola:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Denk olmak, eş değer olmak.

Ḥāşā ki pādşāhuñ ẓulme ola rıżāsı
Ḥāşā ki ʿadl-i şāhī cevre ola muʿādil

muʿallā:

1. **muʿallādur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **63**
Yüce, ulu, ali.

Muʿallādur der-i ḳaṣr-ı bülend-i āsmān-ḳadrüñ
İrişmez kenger-i eyvānına eyvānı keyvānuñ

muʿallaḳ:

1. **muʿallaḳ:**
Gazel 491
Mısra: **3**
Bağlı, bağlanmış.

Manṣıb üstine muʿallaḳ döner oldı yārān
Nice şādılıḳ idem ṭāliʿ-i meymūnum yoḳ

muʿallaḳda ḳalmışam:

1. **muʿallaḳda ḳalmışam:**-*mış, -am*
Gazel 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Muallakta kalmak, bir sonuca varamamak.

Ne yirdeyem ne gökde ḳalmışam şöyle muʿallaḳda
Olaldan pāymāli her leked-kūbuñ rikābāsā

muʿammā:

1. **muʿammādur:**-*dur*
Gazel 35
Mısra: **9**
Bilinmeyen, anlaşılmayan, gizli.

Dil-berüñ işleri muʿammādur
Sözleri hep işāret ü telmīḥ

2. **muʿammāyī:**
Gazel 299
Mısra: **1**
Bilinmeyen, anlaşılmayan, gizli.

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

muʿammādan olan:

1. **muʿammādan olan:**
Gazel 299
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muammadan olan, sırlara vakıf olan (kimse).

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

muʿammerlik:

1. **muʿammerlik:**
Kıt'a 1
Mısra: **8**
Uzun ömürlü olma.

Benüm aġladuġum bu ʿālemde
Ḫāne maʿmūrlıḳ muʿammerlik

muʿanber tellerüñ:

1. **muʿanber tellerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 323
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Amber kokulu saç.

Muʿanber tellerüñ ẓıll-i hümā-yı evc-i ʿizzetdür
Ḳabūlī ẓıll-i ʿadlüñde biraz āsūde-ḥāl olsun

muʿarrā:

1. **muʿarrā:**
Kaside 10
Mısra: **20**
Temizlenmiş, arınmış.
Cism-i ʿüryānı libās-ı ʿāriyetden ʿāridür
Bir küdūretden muʿarrā pāk bir muṭlaḳ dede

muʿaşşir-i şabır:

1. **muʿaşşir-i şabır:**
Beyit 128
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sabır muaşşiri. II Aşk.

Muʿaşşir-i ṣabır ṣabr-ı muʿaşşir-i ʿuşşāḳ
Ḳomadı mezraʿa-i dilde ẕerre deñlü vifāḳ

muʿaṭṭar eyledi:

1. **muʿaṭṭar eyledi:**-*di*
Gazel 414
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzel kokutmak, hoş bir koku yaymak.

Hevā-yı zülfüñ ile misk olalı bād-ı ṣabā
Muʿaṭṭar eyledi būy-ı vefā dimāġumuzı

2. **muʿaṭṭar eyledi:**-*di*
Tesdis 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzel kokutmak, hoş bir koku yaymak.

Bu ḫaber ʿālem dimāġını muʿaṭṭar eyledi
Nice ʿālim dīde-i cānı münevver eyledi

muʿaṭṭar ḳıl:

1. **muʿaṭṭar ḳıl:**
Gazel 432
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzel kokutmak, hoş bir koku yaymak.

Būy-ı zülfüñle muʿaṭṭar ḳıl meşām-ı ʿālemi
Ṭīb-i ḫāṭırla seni ḫoş göreler ʿanber gibi

muʿaṭṭar ḳılsa:

1. **muʿaṭṭar ḳılsa:**-*sa*
Mesnevi 9
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Güzel kokutmak, hoş bir koku yaymak.

İki gīsūlar ol şemʿüñ duḫānı
Muʿaṭṭar ḳılsa nola bezm-i cānı

muʿāvin:

1. **muʿāvin:**
Beyit 40
Mısra: **2**
Bir yöneticiye veya bir memura yardımcı olmak için yokluğunda ona vekalet etmek üzere tayin edilmiş kimse.

Şeh-i sarāy-ı serīr ü sürūr-ı sırr-ı dilüz
Muʿāvin istemezüz emrümüzde müstaḳılüz

muʿavvecu kelāmun:

1. **muʿavvecu kelāmun:**
Beyit 196
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eğri söz.

Kelāmuhu muʿavvecu kelāmun
Meʾāluhu emelu ev elemun

muʿayyen:

1. **muʿayyendür:**-*dür*
Gazel 231
Mısra: **10**
Belli olmak, açık olmak, bilinmek.

Ḥużūruñda ġaraż maʿdūm ḳapuñda ʿivaż meẕmūm
Muʿayyendür yanuñda her kişinüñ şānı sulṭānum

muʿayyen olsa:

1. **muʿayyen olsa:**-*sa*
Tarih 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Belli olmak, gözle görülmek.

Sevinse cānı aḥbābuñ yirinse ḳavmi aʿdānuñ
Muʿayyen olsa hem kāmı müzeyyen ḳılsa dīvānı

muʿazzez:

1. **muʿazzezdür:**-*dür*
Gazel 269
Mısra: **4**
Yüce, değerli, kıymetli.

Derūn-ı dilde ṣaḳlarsam nola sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ
Muʿazzezdür bāña derd ü ġamuñ öz kendü cānumdan

mucībüñ ḳavlini:

1. **mucībüñ ḳavlini:**-*n, -i*
Gazel 302
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dilekleri yerine getiren kişinin sözü. II Allah'ın kelamı.

Mesāʾilden ḫaberdār olmayınca
Mucībüñ ḳavlini sāʾil ne bilsün

muʿcizāt:

1. **muʿcizātı:**-*ı*
Gazel 288
Mısra: **2**
Mucizeler. II Hazreti İsa'nın nefesiyle ölüleri diriltme mucizesi. II Sevgilinin âşığa hayat verme mucizesi.

Ḥayāt-ı tāze kesb itdüm dem-i muʿciz-niẕāmuñdan
Mesīḥā muʿcizātı añlanur rūḥ-ı kelāmuñdan

muʿciz-i ʿĪsā:

1. **muʿciz-i ʿĪsā:**
Gazel 59

Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hazreti İsa'nın mucizesi. II Hazreti İsa'nın ölmüş ruhlara can verme mucizesi. II Sevgilinin dudağıyla gönüllere hayat vermesi.

Laʿl-i cān-baḫşuñdur iḥyā eyleyen dil mürdesin
Ol baña rūḥ-ı mücerred muʿciz-i ʿĪsā gelür

muʿciz-i naẓm-ı kelām-ı Ḥaḳ:

1. **muʿciz-i naẓm-ı kelām-ı Ḥaḳ:**
Gazel 399
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Allah kelamının nazmının mucizesi. II Kuran'ın eşsiz ve benzersiz bir söyleyişe sahip olması, Kuran'ın benzerinin benzeri dahi yazılamayacak derecede kusursuz ve mucizevi olması.

ʿAḳla ṣıġar mı muʿciz-i naẓm-ı kelām-ı Ḥaḳ
Bozmaz mı ḳavl-i ehl-i dirāyet dirayeti

mufaṣṣal ḥikāyet:

1. **mufaṣṣal ḥikāyet:**
Mesnevi 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayrıntılı hikâye, detaylı bir şekilde anlatılan olay.

Bir mufaṣṣal ḥikāyet eyleyeyin
Bir mükemmel şikāyet eyleyeyin

muġannī:

1. **muġannī:**
Mesnevi 1
Mısra: **17**
Şarkıcı, çalgıcı.

Muġannī kucāyī ser-āġāz kun
Nehār-ı nev āmed be-nev-sāz kun

2. **muġannī:**
Mesnevi 1
Mısra: **25**
Şarkıcı, çalgıcı.

Muġannī demī çend der-nāy-i dem
Ḫaber dih me-rā ez-dem-i zīr ü bem

3. **muġannī:**
Mesnevi 1
Mısra: **33**
Şarkıcı, çalgıcı.

Cihān ey muġannī ne-dāred direng
Me-nih çeng-rā ger tevānī zi-çeng

4. **muġannī:**
Mesnevi 1
Mısra: **37**
Şarkıcı, çalgıcı.

Muġannī be-dest ār mıżrāb-rā
Be-dest ār dilhā-yi aḥbāb-rā

5. **muġannī:**
Mesnevi 1
Mısra: **55**
Şarkıcı, çalgıcı.

Muġannī be-der kun zi-dil-rīş-rā
Be-cūşān dil-i şāh u dervīş-rā

6. **muġannī:**
Mesnevi 1
Mısra: **59**
Şarkıcı, çalgıcı.

Muġannī be-zen tār-i ṭanbūr-rā
Be-dest ār u be-nvāz sanṭūr-rā

muġayyer eyledi:

1. **muġayyer eyledi:**-*di*
Tesdis 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Değiştirmek, başka hâle getirmek.

Şāh-ı ʿālem çün ḳarār emrin muḳarrer eyledi
Her sefer aṣḥābı esbābın muġayyer eyledi

muḥaḳḳaḳ:

1. **muḥaḳḳaḳdur:**-*dur*
Mesnevi 6
Mısra: **12**
Doğruluğu kesin olarak bilinen (şey).

Didiler şāhidüz bu iş ḥaḳdur
Ṣādıḳuz ṣıdḳumuz muḥaḳḳaḳdur

muḥāl:

1. **muḥāldür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **66**
İmkânsız, mümkün olmayan (şey).

Pesend-i yār ola mı ṭaʿne-i ʿadūyıla bir
Muḥāldür begüm olmaz müsāvi nefʿle żar

2. **muḥāl:**
Tarih 11
Mısra: **14**
İmkânsız, mümkün olmayan (şey).

Bir ʿamel itdi ki yolında ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde ki aḳrānı muḥāl

muḥāl oldı:

1. **muḥāl oldı:**-*dı*
Tahmis 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İmkânsız olmak.

Dil-i bī-tāḳate āsūde-ḥāl olmaḳ muḥāl oldı
Reh-i ʿışḳ u maḥabbetde vücūdum pāy-māl oldı

2. **muḥāl oldı:**-*dı*
Mesnevi 4
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
İmkânsız olmak.

Emr-i ber-ʿaks iken ḥaḳīḳat-i ḥāl
ʿAksine döndi ḥāl oldı muḥāl

muḥāl olsun:

1. **muḥāl olsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
İmkânsız olmak.

ʿAliveş añılup illerde vü dillerde evṣāfuñ
Oḳunsun şöyle kim ḳaṭʿā unudılmaḳ muḥāl olsun

muḫālif yiller:

1. **muḫālif yiller:**-*ler*
Gazel 297
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ters esen rüzgâr. II Kötü talih.

Açılsun rūy-ı baḫtuñ ġonçaāsā ṣād u ḫandān ol
Muḫālif yiller ey gül bāġ-ı ḥüsnüñden ırāġ olsun

muḫalled:

1. **muḫalled:**
Gazel 39
Mısra: **4**
Ebediyen, sürekli, kalıcı.

Ben zār u günehkāra şefāʿat demi geldi
Yandurma beni āteş-i hicrāna muḫalled

muḫalleṣ olmaġa:

1. **muḫalleṣ olmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 16
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Halis ve ihlaslı (kul) olmak.

Muḫalleṣ olmaġa ḫāliṣ ʿamel gerek ḫ∨āce
Ḫalāṣ iden seni ġamdan ne fıżżadur ne ẕeheb

Muḥammed:

1. **Muḥammed:**
Gazel 424
Mısra: **1**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Muḥammed resūl-i serāmed degül mi
O serverde ol sır müşāhed degül mi

2. **Muḥammed:**-*mid*
Gazel 424
Mısra: **4**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Hevā nārını maʿṣiyet tābını
Muḥammed mücemmid
Muḥammed degül mi

3. **Muḥammed:**
Gazel 424
Mısra: **4**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Hevā nārını maʿṣiyet tābını
Muḥammed mücemmid
Muḥammed degül mi

4. **Muḥammed:**
Gazel 424
Mısra: **9**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Muḥammed
Ḳabūlī senüñle muḳayyed degül mi

5. **Muḥammed:**
Gazel 425
Mısra: **1**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Emīr-i ser-āmed Muḥammed degül mi
Şeh-i mülk-i sermed Muḥammed degül mi

6. **Muḥammed:**
Gazel 425
Mısra: **2**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Emīr-i ser-āmed Muḥammed degül mi
Şeh-i mülk-i sermed Muḥammed degül mi

7. **Muḥammed:**
Gazel 425
Mısra: **4**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Me-kun fetḥ u nesḥ me-kun refʿ u defʿ
Kitāb-ı mücevved Muḥammed degül mi

8. **Muḥammed:**
Gazel 425
Mısra: **6**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

İmām-ı rüsül pīşvā-yı sübüldür
Resūl-i muḳalled Muḥammed degül mi

9. **Muḥammed:**
Gazel 425
Mısra: **8**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

ʿAceb pāk-cevher degül mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd Muḥammed degül mi

10. **Muḥammed:**
Gazel 425
Mısra: **10**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Ḳabūlī
Senüñle muḳayyed Muḥammed degül mi

11. **Muḥammeddür:**-*dür*
Gazel 480
Mısra: **2**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Ḫiṭāb-ı ḫuṭbe-i levlāke maẓhar
Muḥammeddür Muḥammeddür muḳarrer

12. **Muḥammeddür:**-*dür*
Gazel 480
Mısra: **2**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Ḫiṭāb-ı ḫuṭbe-i levlāke maẓhar
Muḥammeddür Muḥammeddür muḳarrer

13. **Muḥammed:**
Mesnevi 8
Mısra: **3**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Ne Muḥammed Muḥammed-i ʿArabī
Ḫilḳat-i ādemüñ odur sebebi

14. **Muḥammed:**
Mesnevi 14
Mısra: **6**
Peygamberlerin sonuncusu Hazreti Muhammed.

Ne Nebī şāh-ı enbiyā vü rüsül
Ne Muḥammed delīl-i ehl-i sübül

Muḥammed sünnetin:

1. **Muḥammed sünnetin:**-*n*
Tarih 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Muhammed'in sünneti.

Ben de Ḳabūlī seyr idüp bu sünnetüñ tārīḫini
Didüm Muḥammed sünnetin bi'llāh icrā eyledüñ

Muḥammed ümmeti:

1. **muḥammed ümmeti:**
Tarih 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Muhammed'in ümmeti, tüm Müslümanlar.

Cümle Muḥammed ümmeti icrā idüp bu sünneti
Ammā ki şāhum sen anı aʿlādan aʿlā eyledüñ

Muḥammed-dil:

1. **Muḥammed-dil:**
Kaside 2
Mısra: **43**
Muhammed gönüllü. II Hazreti Muhammed gibi gönlü temiz olan 3. Murad.

Muṣṭafā-ḫulḳ u Muḥammed-dil ü Aḥmed-sīret
Būbekir-ṣıdḳ u ʿÖmer-ʿadl ü ḥayāda ʿOs̱mān

Muḥammed-i ʿArabī:

1. **Muḥammed-i ʿArabī:**
Beyit 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Arap ırkına mensup olan Muhammed, Hazreti Peygamber.

Muḥammed-i ʿArabī kim netīce-i küldür
Cemīʿ-i ʿālem anuñ bülbüli vü o güldür

2. **Muḥammed-i ʿArabī:**
Mesnevi 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Arap ırkına mensup olan Muhammed, Hazreti Peygamber.

Ne Muḥammed Muḥammed-i ʿArabī
Ḫilḳat-i ādemüñ odur sebebi

3. **Muḥammed-i ʿArabī:**
Mesnevi 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Arap ırkına mensup olan Muhammed, Hazreti Peygamber.

Baʿd-i ḥamd-i Ḫudā ṣalāt-ı Nebī
Māh-ı Mekkī Muḥammed-i ʿArabī

Muḥammed-nām:

1. **muḥammed-nām:**
Mesnevi 8
Mısra: **2**
Muhammet adlı (kimse), Hazreti Muhammed.

Ey semiyy-i Resūl-i Rabb-i enām
Nāmdaş-ı Nebī Muḥammed-nām

muḥannet:

1. **muḫannetden:**-*den*
Gazel 157

Mısra: **2**
İhanet eden, hain, alçak, namert (kimse).

ʿAdūdan dönmezüz merdān-ı meydān-ı neberdüz biz
Muḫannetden ḳaçar ṣanmañ bizi merd oġlı merdüz biz

muḥarrik:

1. **muḥarrik:**
Mesnevi 1
Mısra: **30**
Hareket ettiren, harekete geçiren (şey).

Me-nih muṭrib ez-çeng ü nāy u rebāb
Ki bāşed muḥarrik be-cām-i şarāb

muḥarrir:

1. **muḥarriri:**-*i*
Diğer 1
Mısra: **7**
Müellif, yazar.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṯr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

muḥaṣṣal:

1. **muḥaṣṣal:**
Gazel 173
Mısra: **9**
Hasılı, kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḳabūlī ağlamaḳ gülmek muḥaṣṣal
Biri saña birisi baña maḫṣūṣ

2. **muḥaṣṣal:**
Gazel 212
Mısra: **4**
Hasılı, kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Yanına kim gelürse ışşı yüzler gösterür lā-büd
Muḥaṣṣal sevdürür kendin ḳadīmī āşnādan yeg

3. **muḥassal:**
Gazel 223
Mısra: **14**
Hasılı, kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Aḳıt gel ḳanumı ḳānūna taʿlīḳ itme aḥvālüm
Muḥassal buña ḳānūn eyleme ḳan eyle sulṭānum

4. **muḥaṣṣal:**
Tesdis 2
Mısra: **6**
Hasılı, kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

5. **muḥaṣṣal:**
Tesdis 2
Mısra: **12**
Hasılı, kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

6. **muḥaṣṣal:**
Tesdis 2
Mısra: **18**
Hasılı, kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

7. **muḥaṣṣal:**
Tesdis 2
Mısra: **24**
Hasılı, kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

8. **muḥaṣṣal:**
Tesdis 2
Mısra: **30**
Hasılı, kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

muḥaṣṣıl:

1. **muḥaṣṣıl:**
Gazel 385
Mısra: **11**
Hasılı, kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Behremend eyler muḥaṣṣıl nā-ümīd itmez seni
Bā-ḫuṣūṣ iḥsāna ahdi luṭfa vaʿdi tām ola

2. **muḥaṣṣıl:**
Kaside 3
Mısra: **44**
Hasılı, kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Yoḳ ẕimmetümde bāḳī illā ki ḥaḳḳ-ı ḫıẕmet
ʿUhdemde ġayrı ḥaḳ yoḳ ṭālib ola muḥaṣṣıl

3. **muḥaṣṣılı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **16**
Hasılı, kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Çoġ añdurur bize ol ʿālemi semīn-sittīn
Muḥaṣṣılı bu cihān oldı ʿālem-i diger

muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma:

1. **muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma:**-*a*
Diğer 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düzeni, benzeri kimseye benzemeyen sözün muhatabı. II Benzeri dahi bulunmayan, kusursuz tek kitap olan Kuran'ın söz sahibi, Allah.

leʾālī-i naẓmı nümāyān u reyyān ḳıldı Dürūd-ı nā-maʿdūd ol muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma ki fünūn-ı şiʿri mażmūnı Ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh ile merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış

muḥayyerlik:

1. **muḫayyerlik:**
Kıt'a 33
Mısra: **12**
Şaşkınlık.

Ya vire ya ala ya vaz gelesüz
Elüñüzde hele muḫayyerlik

muḫibb:

1. **muḫibbüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 15
Mısra: **4**
Sevgi besleyen (kimse), dost. II Âşık.

Issı yüzli ısıcaḳ sözlü güzeldür gerçi māh
Yüzi yirde meskenet ehli muḫibbüñdür türāb

muḫibb-i āl-i Ṭāhā:

1. **muḫibb-i āl-i Ṭāhā:**
Kaside 16
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yüce Peygamber'in dostu. II Hazreti Muhammed'in dostu.

ʿAdū-yı dīn-i pür-kīni cihāndan defʿ ü refʿ içün
Muḥibb-i āl-i Ṭāhā bende-i evlād gönderdüñ

muḫibb-i ḫānedān:

1. **muḫibb-i ḫānedān:**
Kaside 9
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hanedanın dostu.

Muḥibb-i ḫānedān u bende-i Āl-i ʿAbā yaʿni Tevellādan tesellādan olan insāna ʿışḳ olsun

muḫibb-i ḫānedān olana:

1. **muḫibb-i ḫānedān olana:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hanedanı seven (kimse).

Ḫudā şīrüñ siyeh gūşı vü ʿAbbāsuñ siyeh pūşı
İki başdan muḥibb-i ḫānedān olana ʿışḳ olsun

muḫibb-i Ḳur'ān:

1. **muḥibb-i Ḳur’ān:**
Kaside 2
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Kuran dostu. II Kuran'ın emri doğrultusunda yaşayan 3. Murad.

Ḥażret-i Caʿfer-i Ṣādıḳ
gibi ṣādıḳ-efʿāl
Ḥażret-i Veys-i Ḳaren
gibi muḥibb-i Ḳur’ān

muḥibb-i merḥabādur:

1. **muḥibb-i merḥabādur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Selamı, muhabbeti seven (söz).

Muḥibb-i merḥabādur
sözleri aḥbāba eyva’llāh
Bu āyīni ḳoyan abdāla bu
erkāna ʿışḳ olsun

muḥibb-i muḫlisüñ:

1. **muḥibb-i muḫlisüñ:**-*üñ*
Gazel 172
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Samimi dost. II Âşık.

Muṭavvel olmasun aḥvāl-i
ḳıṣṣa-i Telḫīṣ
Muḥibb-i muḫlisüñ it
bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ

2. **muḥibb-i muḫlisüñ:**-*üñ*
Gazel 172
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Samimi dost. II Âşık.

Ḳabūlī bendeñi ġamdan
ḫalāṣa himmet ḳıl
Muḥibb-i muḫlisüñ it
bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ

muḥibb-i muḫlişüñden biridür:

1. **muḥibb-i muḫlişüñden biridür:**-*dür*
Gazel 247
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Samimi dosttan biri. II Âşık.

Muḥibb-i muḫlişüñden
biridür ḳaṭʿ-ı naẓar ḳılma
Senāḫˇānuñ olanlara
riʿāyet eyle sulṭānum

mühim ve lāzım olmaġın:

1. **mühim ve lāzım olmaġın:**-*maġ, -ı, -n*
Diğer 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Önemli ve gerekli olmak.

ü tezyīni mühim ve lāzım
olmaġın ol cevāhir-i
girān-māyemi ve zevāhir-i
bisyār-sermāyemi silk-i
kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra
muntaẓam ḳılmaḳ murād
olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra
ber-ḫuṭūr eyledi ki bu
dīvān-ı

muḥīṭ ola:

1. **muḥīṭ ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Bir şeyin etrafını sarmak, kuşatmak.

Ḳadrüñ andan yücedür
kim irişe dest-i ḫayāl
Ẕātuñ andan ötedür k’anı
muḥīṭ ola ṣıfāt

muḥīṭ-i eşküme:

1. **muḥīṭ-i eşküme:**-*üm, -e*
Gazel 345
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı denizi. II Âşığın fazlaca akıttığı gözyaşları.

Temāşā eyledüm ṭufān-ı
Nūḥı dīde-i terde
Muḥīṭ-i eşküme nisbet
yedi deryā ḳalur yerde

muḥīṭ-i ḳaṭre-i ān:

1. **muḥīṭ-i ḳaṭre-i ān:**
Kıt'a 35
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
O damlanın okyanusu.

Velī ki nīme-i evvel muḥīṭ-i ḳaṭre-i ān
Ki nıṣf-ı çār yekest ez-murabbaʿ-ı āḫir

muḥīṭ-i mevc-ḫīz-i bī-kerān-ı kūh-ı ḳāfāsā:

1. **muḥīṭ-i mevc-ḫīz-i bī-kerān-ı kūh-ı ḳāfāsā:**
Gazel 269
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kaf dağının uçsuz bucaksız dalgalı denizini kuşatan.

Muḥīṭ-i mevc-ḫīz-i bī-kerān-ı kūh-ı ḳāfāsā
Nice deryā olur cūş eylesem eşk-i revānumdan

muḥkem:

1. **muḥkem:**
Gazel 88
Mısra: **3**
Sağlam, dayanıklı.

Sarāy-ı ḳadrüñüñ bünyādı muḥkem ḳadri ʿālīdür
Meh-i nev gūşe-i gerdūnda gūyā ṭarf-ı bāmuñdur

muḥkem eyle:

1. **muḥkem eyle:**
Tahmis 6
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Dayanıklı etmek, sağlamlaştırmak.

Ḳıl Ḳabūlī ittiḥādı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle iʿtiḳādı ʿışḳ ile

2. **muḥkem eyle:**
Terci-bend 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Dayanıklı etmek, sağlamlaştırmak.

Sen de maḥrem ḳal ḳo adı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle ittiḥādı ʿışḳ ile

muḥkem ḥişār:

1. **muḥkem ḥişār:**
Muaşşer 1
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Sağlam kale.

Ḳılāʿ-ı Ḳarşı yapduñ anı çün muḥkem ḥişār itdüñ
Gelüp ḳalb-i Ḳabūlī gibi mülküñde ḳarār itdüñ

muḥkem ola:

1. **muḥkem ola:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **223**
Kelime Tipi: -
Sağlam olmak, dayanıklı olmak.

Bu binānuñ umaruz ola esāsı muḥkem
Vire bünyādına miʿmār-ı ezel istiḥkām

muḥkem ṭut:

1. **muḥkem ṭut:**
Gazel 19
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sağlam tutmak, sımsıkı sarılmak.

Seni dürr-i murāda irgürür ey ṭālib-i vuṣlat
Hemān elden ḳoma serrişte-i maḳṣūdı muḥkem ṭut

muḫliṣ:

1. **muḫliṣi:**-*i*
Gazel 124
Mısra: **3**
Halis, samimi, yürekten bağlı (kimse).

Bend-i ġama bıraḳma ḫalāṣ eyle muḫliṣi
Ḫāliṣ-dil ol ḫulūṣ-ı ṭaviyyet zamānıdur

muḫliṣen:

1. **muḫliṣen:**
Kıt'a 2
Mısra: **9**
Samimi olarak, içtenlikle.

Ḫāliṣen muḫliṣen Ḳabūli gibi
Dāʿim aḥbābuñuz duʿāda ola

muḥsinüñ aḫlāḳı:

1. **muḥsinüñ aḫlāḳı:**
Gazel 407
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -

İyi ve güzel kişinin ahlakı.

Ḥüsn-i ḫulḳuñdan umar ḫalḳ-ı cihān iḥsānı
Muḥsinüñ mūcib-i iḥsān ise ger aḫlāḳı

muḫtācen:

1. **muḫtācen:**
Tarih 16
Mısra: **6**
Muhtaç, ihtiyaç sahibi.

Ḳad benā dāran ʿale-arḍı ḥamīmi arḍıhi
Kāne ḳable'l-ān muḥtācen li-taʿmīrin bihi

muḫtācını ac itmez:

1. **muḫtācını ac itmez:**-*mez*
Gazel 142
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhtaç olanı aç bırakmak, ihtiyacına karşılık vermemek.

Göñül her gāh Ḥaḳdan ġayra ʿarż-ı iḥtiyāc itmez
O bir dergāh-ı ʿālīdür ki muḥtācını ac itmez

muḫtaş:

1. **muḫtaş:**
Gazel 173
Mısra: **5**
Bir kimse için ayrılmış, hususi, özel (şey).

Ḥalāvet laʿl-i şekkerḫāña muḫtaş
Tekellüm ṭūṭi-i gūyāña maḫṣūṣ

muḫtelif:

1. **muḫtelif:**
Gazel 23
Mısra: **4**
Farklı, çeşitli, türlü.

Kimi gül dir yüzüñe kimi lāle
Efendi muḫtelif ancaḳ rivāyet

2. **muḫtelif:**
Kıt'a 23
Mısra: **2**
Farklı, çeşitli, türlü.

Müsteviyyü'l-ḥacm ger ṭoḳuz …… çün bir kişi
Vezn ide biri birine muḫtelif bulur ʿuḳūl

Muḥyi'd-dīn:

1. **Muḥyi'd-dīnümüz:**-*ümüz*
Gazel 156
Mısra: **1**
Muhiddin (özel isim). II Sevgili.

Mürdeler iḥyā iderse nola Muḥyi'd-dīnümüz
Şerʿi taʿẓīm eylemekdür ʿādet ü ʿāyīnümüz

Muḥyi-i ʿaẓm-i remīmdür:

1. **Muḥyi-i ʿaẓm-i remīmdür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çürümüş kemiklere hayat veren, ölüleri tekrar diriltmeye kudreti yeten Allah.

Efsürde-ḫāṭır eylemez iḥyā ider seni
Ol kim Ḳabūli Muḥyi-i ʿaẓm-i remīmdür

muḥyi-i ḳāʿide-i bārgeh-i ʿOsmānī:

1. **muḥyi-i ḳāʿide-i bārgeh-i ʿOs̲mānī:**
Kaside 4
Mısra: **211**
Kelime Tipi: -
Osmanlı sarayının kurallarını oluşturan (kimse).

Muḥyi-i ḳāʿide-i bārgeh-i ʿOs̲mānī
Oldı ṭuġrākeş-i aḥkām-ı şeh-i nigū-nām

muʿīd oġlı:

1. **muʿīd oġlı:**
Beyit 87
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yardım eden kişinin oğlu.

Ey muʿīd oġlı ey ḳaṣīr bodur
Saña didüklerüm cevāb budur

muʿīn:

1. **muʿīni:**-*i*
Mesnevi 4
Mısra: **105**
Yardım eden, yardımcı.

Nice yirden muʿīni ḥāżır olur
Üstüne bir ḳapucı ẓāhir olur

muʿīnüñ Ḥażret-i Bārī ẓahīrüñ Ẕü'l-celāl olsun:

1. **muʿīnüñ Ḥażret-i Bārī ẓahīrüñ Ẕü'l-celāl olsun:**
Gazel 323
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Yardımcın Allah olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Öñüñce reh-berüñ Ḫıżr u ḳafādāruñ ricāl olsun
Muʿīnüñ Ḥażret-i Bārī ẓahīrüñ Ẕü'l-celāl olsun

mukābele:

1. **muḳābele:**
Gazel 361
Mısra: **2**
Karşılık verme. II Mücadele etmek, gücü yetmek, baş etmek.

Kim başa çıḳdı bu felek-i bī-amān ile
Ḳābil midür muḳābele pīl-i demān ile

mukābil olıcak:

1. **muḳābil olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Beyit 64
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bir şeyin karşısında bulunmak, karşı karşıya gelmek.

ʿĀrıż-ı yāre muʿārıż olmasa gülşende gül
Hīç olur mıydı muḳābil olıcaḳ şermende gül

mukābil olmak:

1. **muḳābil olmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 5
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Bir şeyin karşısında bulunmak, karşı karşıya gelmek.

Ne añlarsın ola āyā muḳābil olmaḳ olur mı
Hünerber kūhsār-ı himmete rūbāh-ı yabanuñ

mukābil olsun:

1. **muḳābil olsun:**-*sun*
Gazel 279
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Karşısına çıkmak.

Āyīne dil-ber ile daʿvī-i ḥüsn idermiş
Gelsün muḳābil olsun daʿvīleri görilsün

2. **muḳābil olsun:**-*sun*
Gazel 279
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Karşısına çıkmak.

Āyīne dil-ber ile daʿvī-i ḥüsn idermiş
Gelsün muḳābil olsun daʿvīleri görilsün

muḳābil ṭutamam:

1. **muḳābil ṭutamam:**-*a, -ma, -m*
Gazel 243
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Denk tutmak, aynı görmek, bir tutmak.

ʿĀrıż-ı yāre muḳābil ṭutamam mir'ātı
Anı āyīne-i İskendere beñzer diyemem

muḳadder:

1. **muḳadder:**
Tarih 17
Mısra: **13**
Takdir edilmiş, uygun görülmüş (kimse).

Be-ʿavn-i Ḫudā şud muḳadder müyesser
Zi-dergāh-ı ū buved Üsküb-i maṭlūb

muḳārin:

1. **muḳārin:**
Tarih 17
Mısra: **19**

Bir yere ulaşan, yaklaşan.

Be-devlet sarāyī be-rifʿat muḳārin
Be-ʿizzet maḥallī be-iclāl merġūb

muḳārin ola:

1. **muḳārin ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Yaklaşmak, yakın olmak.

Elde evrāḳ-ı duʿā dilde duʿā-yı devlet
Ḫayr odur kim ola aʿmāle muḳārin niyyāt

muḳārin-i sulṭān:

1. **muḳārin-i sulṭān:**
Mesnevi 8
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sultana yakın olan (kimse).

Ḫabbeẕā ey muḳārin-i sulṭān
Zübde-i muḳbilān u maḳbūlān

muḳarnes ḳubbesi:

1. **muḳarnes ḳubbesi:**
Gazel 53
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Merdiven şeklinde olan kubbe. II Âşığın başı.

Muḳarnes ḳubbesi başum muḳavves ṭāḳası ḳaşum
Beden ḳaṣr-ı belādur üstüḫ∨ānlar nerdübānıdur

muḳarrer:

1. **muḳarrerdür:**-*dür*
Beyit 225
Mısra: **2**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Cihānuñ yoḳ ḳabāsında beḳāsı
Muḳarrerdür fenāsında fenāsı

2. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 49
Mısra: **1**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Ġam-ı zülfüñle dil zār u nizār olmaḳ muḳarrerdür
Hevā-yı kākülüñle bī-ḳarār olmaḳ muḳarrerdür

3. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 49
Mısra: **2**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Ġam-ı zülfüñle dil zār u nizār olmaḳ muḳarrerdür
Hevā-yı kākülüñle bī-ḳarār olmaḳ muḳarrerdür

4. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 49
Mısra: **4**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Alınmazsa ʿadū-yı ḫār elinden dāmenüñ ey gül
Dil-i şūrīde bülbül gibi zār olmaḳ muḳarrerdür

5. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 49
Mısra: **6**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Ġam-ı ruḫsār-ı dil-berle düşersem vādi-i hecre
Gözüm yaşıyla deryā lālezār olmaḳ muḳarrerdür

6. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 49
Mısra: **8**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Revān it seyl-i eşküñ cūyāsā ṭarf-ı gülzāra
Dilā ol serv-ḳāmet der-kenār olmaḳ muḳarrerdür

7. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 49
Mısra: **10**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Meded ardınca ol ey dil ḳaçırma furṣat eldeyken
Saña ol gözleri āhū şikār olmaḳ muḳarrerdür

8. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 49
Mısra: **12**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Feżāda daʿvi-i ḥüsn ü leṭāfet eylemiş lāle
Yanuñda ey yüzi gül şermsār olmaḳ muḳarrerdür

9. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 49
Mısra: **14**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Ümīd-i pāy-būsuñla Ḳabūlī pāyuña düşmiş
Reh-i ʿışḳ içre bir gün ḫāksār olmaḳ muḳarrerdür

10. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 50
Mısra: **10**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Rūy-ı zerdüm eşk-i sürḫüm buldı yanuñda revāc
Ḫoş muḳarrerdür cihānda dirhem ü dīnārı gör

11. **muḳarrer:**
Gazel 136
Mısra: **7**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Dil-i dānāda muḳarrer ki velāyet vardur
Yoḫsa āyāt-ı vefā herkese ilhām olmaz

12. **muḳarrer:**
Gazel 165
Mısra: **8**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Dil-i dānāya ṭaʿn-ı merd-i cāhilden elem gelmez
Muḳarrer ʿāḳil u dānā olan nā-dāna incinmez

13. **muḳarrer:**
Gazel 205
Mısra: **3**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Muḳarrer her ne cürm isnād iderse düşmen-i münkir
Ki ʿafv ider Ḫudā dirler günāhın ehl-i iḳrāruñ

14. **muḳarrerdür:**-*dür*
Gazel 269
Mısra: **5**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Muḳarrerdür dil-i sūzānumuñ gün gibi teʾsīri
Ḥarāret kesb ider her kim güẕār eylerse yanumdan

15. **muḳarrer:**
Gazel 480
Mısra: **2**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Ḫiṭāb-ı ḫuṭbe-i levlāke maẓhar
Muḥammeddür
Muḥammeddür muḳarrer

16. **muḳarrer:**
Kaside 5
Mısra: **46**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Ḳılıc gibi ṣalarsañ nola yüz döndürmez aʿdādan
Muḳarrer keskin erdür mīr-i mīrānı Ḳaramanuñ

17. **muḳarrerdür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **42**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Çıḳup aralarından atılup şīrāna heybetle
Muḳarrerdür ʿadūya ḥamlesi Rıḍvān Paşanuñ

18. **muḳarrer:**
Kaside 8
Mısra: **16**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

ʿÖmer-heybet o ser-ʿasker ʿAli sīretlü serversin
Muḳarrer keskin ersin düşmene ġālibdür iḳdāmuñ

19. **muḳarrerdür:**-*dür*
Kıt'a 33
Mısra: **15**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Ḫayrı te'ḫīrden muḳarrerdür
Cevr-i aḥbāb u āfet ü şerlik

20. **muḳarrer:**
Mesnevi 7
Mısra: **25**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Dilüñde yoḳ muḳarrer ʿilm ü dāniş
Yüri bir ehl-i ʿilme bāri danış

21. **muḳarrer:**
Tarih 3
Mısra: **26**
Kesinleşmiş, kesin, şüphesiz, muhakkak.

Ḳarār itsün vezāret pāyesinde pāydār olsun
Anuñdur pāye-ber-pāye muḳarrer ʿizz-i sulṭānī

muḳarrer eyledi:

1. **muḳarrer eyledi:**-*di*
Tesdis 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Karar vermek, kararlaştırmak.

Şāh-ı ʿālem çün ḳarār emrin muḳarrer eyledi
Her sefer aṣḥābı esbābın muġayyer eyledi

muḳarrer ḳılmışlardur:

1. **muḳarrer ḳılmışlardur:**-*mış, -lar, -dur*
Diğer 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Karar vermek, kararlaştırmak.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṣr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

muḳarrerlik göstere:

1. **muḳarrerlik göstere:**-*e*
Kıt'a 33
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kararlılık göstermek, kararlı olmak.

Bā-ḫuṣūṣ iḫtiṣāṣı fi'l-cümle
Göstere ẓāhirā muḳarrerlik

muḳarrir:

1. **muḳarriri:**-*i*
Diğer 1
Mısra: **8**
Takrir eden, sabit kılan (şey).

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṣr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

muḳavves ḳaşlaruñ:

1. **muḳavves ḳaşlaruñ:**-*uñ*
Gazel 356
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kavisli kaşlar. II Sevgilinin yay gibi kavisli kaşları.

Nişān itme müjeñ oḳlarına gördükce aḥbābı
Muḳavves ḳaşlaruñ ʿuşşāḳa ḳarşu ḫışm idüp ḳurma

muḳavves ṭāḳası:

1. **muḳavves ṭāḳası:**
Gazel 53
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavisli kubbe. II Âşığın kaşı.

Muḳarnes ḳubbesi başum muḳavves ṭāḳası ḳaşum
Beden ḳaṣr-ı belādur üstüḫ∨ānlar nerdübānıdur

muḳayyed:

1. **muḳayyed:**
Gazel 39
Mısra: **8**
Bağlı, bağlanmış.

Dil derdüñ ile ʿālem-i ʿıṭlāḳa irişdi
Ammā girih-i zülf-i siyāhuñla muḳayyed

2. **muḳayyed:**
Gazel 424
Mısra: **10**
Bağlı, bağlanmış.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Muḥammed
Ḳabūlī senüñle muḳayyed degül mi

3. **muḳayyed:**
Gazel 425
Mısra: **10**
Bağlı, bağlanmış.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Ḳabūlī
Senüñle muḳayyed Muḥammed degül mi

4. **muḳayyeddür:**-*dür*
Gazel 463
Mısra: **3**
Bağlı, bağlanmış.

Muḳayyeddür göñül zülfüñle cānā
Saña maḥṣūṣdur muṭlaḳ degüldür

<u>muḳayyed olmaduñ:</u>

1. **muḳayyed olmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Tahmis 12
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Bağlanmak.

ʿÖmrüñi ḳılduñ Ḳabūlī gibi yoḳ yire hebā
Geçdi ġafletle muḳayyed olmaduñ aṣlā aña

<u>muḳayyed olmayalum:</u>

1. **muḳayyed olmayalum:**-*ma, -y, -alum*
Gazel 298
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bağlanmak.

Görünmez oldı egerçi vücūdumuz yaradan
Muḳayyed olmayalum ḳaydumuz görür Yaradan

<u>muḳayyed olmaz:</u>

1. **muḳayyed olmaz:**-*maz*
Gazel 371
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bağlanmak.

Dil ṣoḳma kimse aġzına çün ḫāme-i devāt
Olmaz muḳayyed ehl-i ḫıred ḫurdevāt ile

<u>muḳayyed-i resen-i ġam:</u>

1. **muḳayyed-i resen-i ġam:**
Gazel 254
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Keder ipine bağlı (kimse). II Dertli ve kederli âşık.

Ġarīb ü bī-meded ü bī-kes ü ḫarābe-nişīn
Muḳayyed-i resen-i ġam esīr-i derd ü elem

<u>muḳīm-i künc-i ʿuzlet:</u>

1. **muḳīm-i künc-i ʿuzlet:**
Gazel 338
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uzlet köşesinde oturan (kimse). II Tüm insanlarla irtibatı kesen ve yalnız başına köşeye çekilen kişi.

Gel ey dil güşe-i kūy-ı ferāġat iḫtiyār eyle
Muḳīm-i künc-i ʿuzlet ol ḳanāʿat iḫtiyār eyle

<u>muḳīm-i kūy-ı yār ol:</u>

1. **muḳīm-i kūy-ı yār ol:**
Gazel 345
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin mahallesinde oturmak.

Muḳīm-i kūy-ı yār ol bekle yerüñdür didüm saña
Niçün olmazsın ey dīvāne dil ben didügüm yerde

<u>muḳīm-i kūy-ı yār olmaḳ:</u>

1. **muḳīm-i kūy-ı yār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 338
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -

Sevgilinin mahallesinde oturmak.

Muḳīm-i kūy-ı yār olmaḳ dilerseñ küşte-i ʿışḳ ol
Bihişt isterseñ ey ʿāşıḳ şehādet iḫtiyār eyle

muḳtedā-yı şerīʿat-ı İslām:

1. **muḳtedā-yı şerīʿat-ı İslām:**
Mesnevi 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İslam dininin rehberi. II Hazreti Muhammed.

Muḳtedā-yı şerīʿat-ı İslām
Reh-nümā-yı ṭarīḳ u faḫr-ı enām

muḳteżā:

1. **muḳteżāsı:**-*s, -ı*
Mesnevi 7
Mısra: **9**
Gerektirdiği biçimde, gereğince.

Hevā-yı nefsi ancaḳ muḳteżāsı
Żuhūr-ı Ḥaḳḳa hic yoḳdur rıżāsı

muḳteżā-yı āsūden-i reʿāyā:

1. **muḳteżā-yı āsūden-i reʿāyā:**
Kaside 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Halkın mutluluğunun gereği.

ʿĀlim ki muḳteżā-yı āsūden-i reʿāyā
ʿĀmil ki müddeʿāsı āzürden-i ḳabāyil

murabbaʿ:

1. **murabbaʿ:**
Kıt'a 35
Mısra: **6**
Dörtlü.

Egerçi nīme-i evvel dehest der-maʿni
Ki ū murabbaʿ nıṣf-ı şeşest hem vāfir

murād:

1. **murādem:**-*em*
Beyit 27
Mısra: **1**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Murādem ez-tu ey ḫatm-i risālet
Şefāʿat yā Resūla'llah şefāʿat

2. **murādı:**-*ı*
Gazel 1
Mısra: **12**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Ḳabūlī nā-murāduñ bir murādı yoḳ cenābuñdan
Maḥabbetdür murādı ġayrı ḥālet añlama cānā

3. **murādum:**-*um*
Gazel 1
Mısra: **3**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Seg-i kūyuñ geçinmekden murādum maḥż-ı ḫıdmetdür
Anı aḳrān arasında riyāset añlama cānā

4. **murād:**
Gazel 60
Mısra: **10**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Ḳabūlī ġayrı bir maḳṣūdumuz yoḳ şiʿr ü inşādan
Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıḍmetdür

5. **murādum:**-*um*
Gazel 96
Mısra: **12**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Nola ger nā-murād-ı ʿālem isem
İki ʿālemde bir murādum var

6. **murādum:**-*um*
Gazel 107
Mısra: **3**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Senden murādum ikidür iki gözüm iki

Birisi būs-ı laʿl-i lebüñ biri sīnedür

7. **murād:**
Gazel 109
Mısra: **10**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Ḳabūlī ġayrı ḥālet yoḳdur īrād-ı maʿārifden
Ġaraż arż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür

8. **murādum:**-*um*
Gazel 200
Mısra: **3**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Benüm efkār-ı zülfüñden murādum kesb-i cemʿiyyet
Senüñ ḫāṭır perīşān eylemekdür ey perī şānuñ

9. **murāduñ:**-*uñ*
Gazel 220
Mısra: **5**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola
Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

10. **murādı:**-*ı*
Gazel 225
Mısra: **10**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Ḳabūlī ayağuñ ṭopraġına bildürdi aḥvālin
Murādı añlama taṣdīʿ ider tekrārı sulṭānum

11. **murādum:**-*um*
Gazel 226
Mısra: **5**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Murādum dāne-çīn-i ḫirmen-i iḥsānuñ olmaḳdur
Ḥarīmüñde göñül murġın nevā-sāz eyle sulṭānum

12. **murādum:**-*um*
Gazel 354
Mısra: **11**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Künc-i ʿuzletde budur Ḥaḳdan murādum muttaṣıl
Baña vuṣlat saña rifʿat cismüñe ṣıḥḥat vire

13. **murāduñ:**-*uñ*
Gazel 368
Mısra: **2**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Dil alsa gördügüñ demde dil-ārāda kemāl olsa
Murāduñ añlasa ʿālemde dil-dār ehl-i ḥāl olsa

14. **murād:**
Gazel 432
Mısra: **11**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Ṭalʿat-ı mihr-i cemāl-i dil-rübā ise murād
İşiginden rūz u şeb ırma gözüñ aḫter gibi

15. **murāduñ:**-*uñ*
Gazel 436
Mısra: **8**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Cemāli şemʿine pervāneāsā çünki şevḳuñ yoḳ
Göñül yanup yaḳılmaḳda murāduñ yā nedür şimdi

16. **murād:**
Gazel 488
Mısra: **3**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Ey dil maḳām-ı ḳāf-ı ḳanāʿat murād ise
Var mā-verā-yı baḥri ara berde ḳalmadı

17. **murād:**
Kaside 1
Mısra: **79**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür
Ṣudūrından ġaraż yoḳdur vürūd-ı şiʿr ü inşānuñ

18. **murādum:**-*um*
Mesnevi 2
Mısra: **22**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Var kemāl-i kerem çü şānuñda
Bir murādum var āstānuñda

19. **murād:**
Mesnevi 9
Mısra: **52**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Getür zülf-i kemendüñ boynuma ṭaḳ
Murād ise eger ʿuşşāḳı boġmaḳ

20. **murād:**
Şarkı 3
Mısra: **5**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Yāri murād üzre görmedüm diyü
Devlet-i dīdāra irmedüm diyü

21. **murādı:**-*ı*
Tesdis 1
Mısra: **20**
Arzu, istek, dilek, maksat, gaye.

Ḳaṣdı bu ḳalb-i ḥazīnüñ bir murāda irmedür
Bāġ-ı dehr içre murādı üzre güller dirmedür

murād alınca:

1. **murād alınca:**-*ınca*
Şarkı 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İstediğini almak, arzu edilene kavuşmak.

Ḥaḳ bir cānibe ṣalınca
ʿĀlemde murād alınca

murād eyle:

1. **murād eyle:**
Gazel 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Murat etmek, istemek, arzulamak.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

murād eyler:

1. **murād eyler:**-*r*
Kaside 1
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Murat etmek, istemek, arzulamak.

Senā gevherlerin dizmiş niṣār itmek murād eyler
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şāh-ı kerem anuñ

murād idinürseñ:

1. **murād idinürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Gazel 201
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Murat etmek, arzulamak, istemek.

Vefā murād idinürseñ olunca çek cevrin
Ḳabūli ʿayn-ı vefādur cefāsı Eyyūbuñ

murād itdürür:

1. **murād itdürür:**-*dür, -ür*
Mesnevi 4
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Murat etmek, istemek, arzulamak.

Dir dimez itdürür ne ise murād
Anı mesrūr ider beni nā-şād

murād itsem:

1. **murād itsem:**-*se, -m*
Mesnevi 4
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Murat etmek, istemek, arzulamak.

Ne ḳadar kim ḳażā murād itsem
Alurın diyü birin ad itsem

murād olındıḳda:

1. **murād olındıḳda:**-*dıḳda*
Diğer 1
Mısra: **36**

Kelime Tipi: -
Murada erişmek, isteğine kavuşmak.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫātır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

murāda irdi:

1. **murāda irdi:**-*di*
Gazel 8
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Murada ermek: İstediğini elde etmek, arzusu yerine gelmek, dileği gerçekleşmek.

Herkes murāda irdi
Ḳabūlī-i nā-murād
Niçün sezā-yı himmet iken nā-ümīd ola

murāda irenlerden:

1. **murāda irenlerden:**
Gazel 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Muradına eren, arzusu gerçekleşmiş (kimse).

Hücūm-ı ġuṣṣa ile nā-murād ḳaldı göñül
Meger murāda irenlerden aña himmet ola

2. **murāda irenlerden:**-*en, -ler, -den*
Gazel 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Murada ermek: İstediğini elde etmek, arzusu yerine gelmek, dileği gerçekleşmek.

Hücūm-ı ġuṣṣa ile nā-murād ḳaldı göñül
Meger murāda irenlerden aña himmet ola

murāda iresi:

1. **murāda iresi:**
Beyit 83
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Arzularına kavuşması istenilen kişi. II Sevgili.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm ṣanma ki ırmaġ olmaz
Ey murāda iresi ṭaşdı sirişküm Arası

murāda irgürüp:

1. **murāda irgürüp:**-*üp*
Tarih 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Murada erdirmek, istenilen şeye ulaştırmak.

Kimin nüvāzişler ḳılup kimin murāda irgürüp
Kimine dirlikler virüp çoḳ kişi iḥyā eledüñ

murāda irmedür:

1. **murāda irmedür:**-*me, -dür*
Tesdis 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Murada ermek, istediğini elde etmek, arzusu yerine gelmek, dileği gerçekleşmek.

Ḳaṣdı bu ḳalb-i ḥazīnüñ bir murāda irmedür
Bāġ-ı dehr içre murādı üzre güller dirmedür

murāda vāṣıl olan:

1. **murāda vāṣıl olan:**
Gazel 251
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muradına eren, arzusuna kavuşan (kimse).

İrişürmiş murāda vāṣıl olan
Ey Ḳabūlī o günlere irsem

murāda vāṣıl oldı:

1. **murāda vāṣıl oldı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Murada erişmek, isteğine kavuşmak.

İḥsāna bir bahāne lāzım durur şehāna
İl bu bahāneyile oldı murāda vāṣıl

murādāt:

1. **murādātuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 41
Mısra: **9**
Muratlar, istekler, arzular, dilekler.

Kāmyāb olup murādātuñla sen tek biñ yaşa
Derd-i hicrānuñla ḳo ölsün Ḳabūlī derdmend

2. **murādātuñ:**-*uñ*
Müseddes 5
Mısra: **9**
Muratlar, istekler, arzular, dilekler.

Ḥużūr-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan murādātuñ müyesserdür
Ne isterseñ ḳapumdan iste virdüm diyecek yerdür

Murādī:

1. **Murādī:**
Tahmis 1
Mısra: **21**
Sultan 2.Selim'in en büyük oğlu ve 12. Osmanlı padişahı olan 3. Murad.

Ey Murādī gel ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ dem-be-dem
Ṣaḳla sırruñ keşf-i rāz itme çekersin çoḳ nedem

2. **Murādī:**
Tahmis 2
Mısra: **21**
Sultan 2.Selim'in en büyük oğlu ve 12. Osmanlı padişahı olan 3. Murad.

ʿIşḳ ile bilgil Murādī başa çıḳmaz kimsene
Seng-i bīdād ile ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz kimsene

3. **Murādī:**
Tahmis 5
Mısra: **21**
Sultan 2.Selim'in en büyük oğlu ve 12. Osmanlı padişahı olan 3. Murad.

Murādī nice bir hicrān elinden yaḳa çāk itsün
Mekānın gūşe-i fürḳat ṭuraġın zīr-i ḫāk itsün

4. **Murādī:**
Tahmis 6
Mısra: **24**
Sultan 2.Selim'in en büyük oğlu ve 12. Osmanlı padişahı olan 3. Murad.

Maḥrem it sırr-ı fuʾādı ʿışḳ ile
Çünki hem-demdür Murādī ʿışḳ ile

5. **Murādī:**
Terci-bend 2
Mısra: **22**
Sultan 2.Selim'in en büyük oğlu ve 12. Osmanlı padişahı olan 3. Murad.

Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur
Çünki hem-demdür Murādī ʿışḳ ile

murādı ḥāṣıl olur:

1. **murādı ḥāṣıl olur:**-*ur*
Gazel 103
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muradı hâsıl olmak, muradına ermek, isteğine kavuşmak.

Kimüñ ki nāmı ḳuluñ defterine dāḫil olur
Murādı ḥāṣıl olur maṭlabına vāṣıl olur

murād-ı ḳāyili:

1. **murād-ı ḳāyili:**-*i*
Gazel 302
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Razı olmuş (kimse).

Ḳabūlī Ḥaḳḳı nā-kābil ne bilsün
Murād-ı ḳāyili nākil ne bilsün

murādi sözlerini:

1. **murādi sözlerini:**-*n, -i*
Tahmis 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Murâdî'nin sözleri.

Diñle Murādi sözlerini
gūş-ı cāna al
Dürr-i kelām-ı pākini
semʿ-i revāna al

murādın ala:

1. **murādın ala:**-*a*
Kıt'a 27
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Muradını almak, murada ermek, isteğine kavuşmak.

Eyādi-i luṭfuñ ire herkese
Murādın ala her faḳīr ü
ġanī

murādum āftābın pür-kesāfet eyleyen ṭāliʿ:

1. **murādum āftābın pür-kesāfet eyleyen ṭāliʿ:**-*ı, -n*
Gazel 178
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İstek güneşini kirle dolduran talih. II Arzulara kavuşturmayan, murada erdirmeyen talih.

Yüri hey ḳara baḫtum bī-saʿādet eyleyen ṭāliʿ
Murādum āftābın pür-kesāfet eyleyen ṭāliʿ

murādum şemʿini:

1. **murādum şemʿini:**-*n, -i*
Gazel 347
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dilek mumu. II Âşığın arzusu, isteği.

Dil-i sūzānumı cānā ḥarāretle göyündürme
Murādum şemʿini bād-ı bürūdetle söyündürme

murāduñ ḳabūl ide:

1. **murāduñ ḳabūl ide:**-*e*
Mesnevi 2
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
İsteğini kabul etmek.

İt murādın Ḳabūlinüñ maḳbūl
Dā'imā Ḥaḳ murāduñ ide ḳabūl

murāduñ rumūzın:

1. **murāduñ rumūzın:**-*n*
Tahmis 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Murad'ın işareti.

Bu Murāduñ rumūzın añladı şol
Keşf-i rāz itmedi gözetdi uṣūl

murāduñ toḫmın ḥāṣıl it:

1. **murāduñ toḫmın ḥāṣıl it:**
Kaside 2
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Muradın tohumunu hasıl etmek. II Muradına kavuşmak, istediğini elde etmek.

Ḥāṣıl it mezraʿ-ı ʿālemde murāduñ toḫmın
Ḫırmen-i ʿömrüñi ṭaġıtmaya bād-ı ḥırmān

muraṣṣaʿ:

1. **muraṣṣaʿ:**
Gazel 12
Mısra: **7**
Kıymetli taşlarla bezenmiş.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

murdār:

1. **murdārı:**-*ı*
Gazel 369
Mısra: **6**
Kirli, pis. II Dünya.

Dünyā ġamını añma kemāl ehline ey dil
Pākān-ı ṣafā öñüne murdārı getürme

murdāruñ deheni:

1. **murdāruñ deheni:**
Kaside 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Pis (kimsenin) ağzı.

Var ise köhne ḫalādur deheni murdāruñ
Būy-ı bed ẓāhir ola aġzuñ açılsa bir mil

murġ:

1. **murġ:**
Kıt'a 30
Mısra: **4**
Bülbül.

Gitmez hevā-yı dāne-i ḫālüñ derūndan
Ey serv-ḳad çü māyil olur murġ çīneye

murġān-ı ḫoş-gūlar:

1. **murġān-ı ḫoş-gūlar:**-*lar*
Gazel 113
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hoş sesli bülbüller.

Nāle-i sūz-ı dilüm ḫāmūş ider bülbülleri
Ben fiġāna başlasam murġān-ı ḫoş-gūlar ṭurur

murġān-ı murġzār:

1. **murġān-ı murġzār:**
Gazel 383
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çimenlik bülbülleri.

Murġān-ı murġzār ki merġūle-senc ola
Ṣaḥn-ı çemen miṣāl-i serāy-ı sipenc ola

murġ-ı cānı:

1. **murġ-ı cānı:**-*ı*
Gazel 125
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Can kuşu. II Âşığın gönlü.

Ḳafes-i ʿışḳa ḳoyup dāne virüp ḫālinden
Murġ-ı cānı niçe āzād eyler

2. **murġ-ı cānı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Can kuşu. II Âşığın gönlü.

Anuñ kim ḳurtulur işkencesinden
Kim alur murġ-ı cānı pençesinden

3. **murġ-ı cānı:**-*ı*
Gazel 238
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can kuşu. II Âşığın gönlü.

Kebūter gibi murġ-ı cānı kūy-ı yāre gönderdüm
Maḥabbet-nāme peydā idüp aña perr ü bāl itdüm

murġ-ı cānuñ meskeni:

1. **murġ-ı cānuñ meskeni:**
Müseddes 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşunun meskeni. II Âşığın gönlü.

Gülşen iken külḫan oldı murġ-ı cānuñ meskeni
Ḥasretā derdā bu fürḳat öldürür āḫir beni

murġ-ı dil:

1. **murġ-ı dil:**
Gazel 175
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Dāne-i ḫāl-i ruḫuñla murġ-ı dil ṣayd itmege
Ḳara zülfüñ aġ imiş budur müsemmā bi'n-naḳīż

2. **murġ-ı dil:**
Gazel 296
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Murġ-ı dil ṭurmasun fiġān itsün
Nālesiz ʿandelībi neylersin

3. **murġ-ı dil:**
Gazel 287
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Murġ-ı dil başladı feryāda
Ḳabūlī şeb ü rūz
Gülşenüñ bülbüli şimden girü ḫāmūş olsun

4. **murġ-ı dil:**
Gazel 88
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Ten-i ṣad-çāk içinde sükker-i medḥünle murġ-ı dil
Ḳafes içinde gūyā ṭūṭi-i şīrīn-kelāmuñdur

5. **murġ-ı dil:**
Müseddes 4
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Mürġ-ı dil olmadı ey ġonca elüñden āzād
Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlī nice olsun ābād

murġ-ı dildür:

1. **murġ-ı dildür:**-*dür*
Gazel 231
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşu. II Âşığın gönlü.

Leṭāfet bāġınuñ sensin gül-i ḫandānı sulṭānum
O bāġuñ murġ-ı dildür bülbül-i nālānı sulṭānum

murġ-ı dili bağlayan:

1. **murġ-ı dili bağlayan:**
Gazel 101
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşunu bağlayan (şey). II Âşığın gönlünü bağlayan, onu tutsak eden şey.

Egleyen göñlümüzi seyr-i gülistānuñdur
Bağlayan murġ-ı dili bāġçe-i kūyuñdur

murġ-ı dili virdüm:

1. **murġ-ı dili virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 378
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül kuşunu vermek. II Gönül vermek, sevmek.

Ṣayd itmege ol gözleri şeh-bāzı Ḳabūlī
Murġ-ı dili virdüm ḳafes-i tenden uçurma

murġ-ı ḥarem:

1. **murġ-ı ḥarem:**
Gazel 203
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Harem kuşu, kutsal mekân Kâbe'de bulunan kuş.

Ne gezer Kaʿbe-i kūyuñda raḳīb-i zāġuñ
Şāh-bāzum anı sen murġ-ı ḥarem mi ṣanduñ

2. **murġ-ı ḥarem:**
Gazel 254
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Harem kuşu, kutsal mekân Kâbe'de bulunan kuş.

Tezerv-i kebk-i ḫırāmuñ hemīşe destüñde
Muvāfaḳat ide her dem nite ki murġ-ı ḥarem

murġ-ı hümāyı:

1. **murġ-ı hümāyı:**-*y, -ı*
Gazel 274
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hüma kuşu, mutluluk kuşu.

ʿIşḳdur murġ-ı hümāyı ẕirve-i eflākden
Tūde-i ālūde-i ḫāk-i zemīne ḳonduran

murġ-ı ḳalemüm:

1. **murġ-ı ḳalemüm:**-*üm*
Kaside 7
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Kalem kuşu. II Şairin kalemi, sözleri.

Şöyle ki medḥüñe āġāz ide murġ-ı ḳalemüm
Düşmenüñ bağrı ṭolar ḳan ile mānend-i devāt

mürġ-i lāhūt:

1. **mürġ-i lāhūt:**
Tahmis 8
Mısra: **13**

Kelime Tipi: -
İlahi âlemin kuşu.

Mürġ-i lāhūt ile hem-āvāz ol
Alçaḳ uçma bülend-pervāz ol

murġ-ı müseccaʿ-naġamāt:

1. **murġ-ı müseccaʿ-naġamāt:**
Kaside 7
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Nağmeli öten kuş.

Kāmkārā dem-i medḥüñde ḥarīr-i ḫāmem
Pür-ṣafādur nitekim murġ-ı müseccaʿ-naġamāt

murġ-ı revān:

1. **murġ-ı revān:**
Gazel 241
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Giden, yürüyen kuş. II Âşığın gönlü.

Evce pervāz idelüm ṭurma gel ey murġ-ı revān
Bāl açup çenber-i gerdūn-ı kühenden geçelüm

2. **murġ-ı revān:**
Terci-bend 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Giden, yürüyen kuş. II Âşığın gönlü.

Ġayrı vādīden uçar murġ-ı revān
Özge ḥālet ṭutdı şimdi gūş-ı cān

murġ-ı revāna:

1. **mürġ-i revāna:**-*a*
Gazel 87
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Giden, yürüyen kuş. II Âşığın gönlü.

Cism-i żaʿīfe laʿl-i lebüñ ḳūt-ı rūḥdur
Mürġ-i revāna ḫāl-i ruḫuñ āb u dānedür

2. **murġ-ı revāna:**-*a*
Gazel 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Giden, yürüyen kuş. II Gönül.

Ḳumrī-i cāna ḳahve vü ḥabāb u dānedür
Murġ-ı revāna berg-i nevādur ḳolonya

murġ-ı rūḥ-ı düşmeni:

1. **murġ-ı rūḥ-ı düşmeni:**-*i*
Kaside 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Düşmanın ruh kuşu. II Düşmanın canı, ruhu.

Āşyānından uçurduñ murġ-ı rūḥ-ı düşmeni
Bāz-pervāzī degül ṣayyāddur gönderdigüñ

murġ-ı vaḥşī:

1. **murġ-ı vaḥşī:**
Gazel 136
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vahşi kuş. II Yüce, ulvi bilgi.

Degme kes dāniş-i ʿirfānı şikār eyleyemez
Murġ-ı vaḥşī durur ol her kişiye rām olmaz

murġ-ı vaṣl-ı cānānı ṣayd idüp:

1. **murġ-ı vaṣl-ı cānānı ṣayd idüp:**-*üp*
Gazel 237
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma kuşunu yakalamak. II Sevgiliye kavuşmak, vuslata ermek.

Ṣayd idüp murġ-ı vaṣl-ı cānānı
Dāmdur ḳaddüm āb-ı kerīm yem

murġ-ı vaṣluñ şikār itdi:

1. **murġ-ı vaṣluñ şikār itdi:**-*di*
Terci-bend 1
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Kavuşma kuşunu avlamak. II Sevgiliye kavuşmak.

Baḫt u ṭāliʿ yine müsāʿid olup
Bāz-ı dil murġ-ı vaṣluñ itdi şikār

murġ-ı viṣāl:

1. **murġ-ı viṣāl:**
Gazel 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vuslat kuşu, kavuşma kuşu. II Sevgiliye kavuşma, vuslata erme.

ʿĀṣıḳ ki eşki dāne dü tā ḳaddi dām ola
Ārām iderse murġ-ı viṣāl aña rām ola

murġ-ı viṣāl-i yār:

1. **murġ-ı viṣāl-i yār:**
Gazel 19
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma kuşu. II Sevgiliye kavuşma, vuslat.

Ṭutulsun dāmuma dirseñ dilā murġ-ı viṣāl-i yār
Ḳad-i ḫam-geşteñi dām u sirişküñ dānesin yem ṭut

Murtażā ʿAli:

1. **Murtażā ʿAli:**
Beyit 209
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dört büyük halifenin sonuncusu olan, Hz. Muhammed'in damadı ve aynı zamanda amcası Ebu Talib'in oğlu, Hz. Ali.

Erbāb-ı ʿışḳa itse ʿaceb mi vefā ʿAli
Luṭf u keremle yād olunur Murtażā ʿAli

Murtażā-ḫilḳat:

1. **Murtażā-ḫilḳat:**
Mesnevi 8
Mısra: **6**
Murtaza yaradılışlı (kimse), Hazreti Ali gibi temiz yaradılışlı kişi.

V'ey ʿAlī-sīret ü Ḥasan-ṣūret
Muṣṭafā-ḫulḳ u Murtażā-ḫilḳat

muṣannaʿ:

1. **muṣannaʿ:**
Gazel 12
Mısra: **7**
Sanatlı, çok süslü.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

2. **muṣannaʿdur:**-*dur*
Gazel 436
Mısra: **11**
Sanatlı, çok süslü.

Muṣannaʿdur kelāmuñ ṣanʿatı gitdükce arturduñ
Ḳabūlī beyt-i şiʿrüñ ḫayli üstādānedür şimdi

muṣarraḥ:

1. **muṣarraḥdur:**-*dur*
Gazel 1
Mısra: **14**
Açıkça söylenmiş, apaçık, besbelli.

Ġaraż būs u kenār itmekdür āh u zār-ı ʿāşıḳdan
Muṣarraḥdur bu maʿnālar kifāyet añlama cānā

muṣayḳal:

1. **muṣayḳal:**
Gazel 420
Mısra: **5**
Parlak, cilalı. II Tertemiz gönül.

Göñül āyīnesi muṣayḳal iken
Gerd-i ḫaṭṭuñla pür-ġubār oldı

Mūsī:

1. **Mūsī:**
Gazel 171
Mısra: **10**
Tûr dağında Allah ile konuşması, Allah'ın tecellisiyle dağın yerle bir olması, yılanları yutan ve Kızıldeniz'i yaran meşhur asası, elinin ışık saçması (yed-i beyzâ hadisesi), Firavun ile olan mücadelesi ve Hızır (a.s.) ile yaptığı yolculuğu ile klasik edebiyatta en fazla konu edilen peygamberlerden biri, Hazreti Musa.

Yürek teʾsīr-i nār-ı ʿışḳı
dāġ-ı sīneden ṭuymış
Ḫavāṣ-ı āteş-i Sīnāyı
Mūsī Ṭūrdan görmiş

muṣībet:

1. **muṣībetdür:**-*dür*
Diğer 2
Mısra: **49**
İnsanın başına ansızın gelen bela, felaket, dert, sıkıntı. II Vezirin vefatı.

Bir muṣībetdür bu kim ins
aġlasun cān aġlasun
Baḥr-i ḳulzüm acısun
deryā-yı ʿummān aġlasun

muṣībet-hāne:

1. **muṣībet-ḫānedür:**-*dür*
Gazel 436
Mısra: **2**
Bela evi, müsibet evi. II Âşığın gönlü.

Sarāy-ı dil ezel maʿmūr
idi vīrānedür şimdi
Sürūr-ābād idi evvel
muṣībet-ḫānedür şimdi

Muṣṭafā-ḫulḳ:

1. **Muṣṭafā-ḫulḳ:**
Kaside 2
Mısra: **43**
Mustafa gibi yaradılışlı. II Hazreti Muhammed Mustafa'nın ahlakına sahip olan 3. Murad.

Muṣṭafā-ḫulḳ u
Muḥammed-dil ü Aḥmed-sīret
Būbekir-ṣıdḳ u ʿÖmer-ʿadl ü ḥayāda ʿOsmān

2. **Muṣṭafā-ḫulḳ:**
Mesnevi 8
Mısra: **6**
Mustafa yaradılışlı (kimse), Hazreti Muhammed Mustafa.

V'ey ʿAlī-sīret ü Ḥasan-ṣūret
Muṣṭafā-ḫulḳ u Murtażā-ḫilḳat

Muṣṭafī beg:

1. **Muṣṭafī beg:**
Kaside 6
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Mustafa Bey.

Şeh-i diyār-ı kerem yaʿni
Muṣṭafī Beg kim
Odur serīr-i sarāy-ı
saʿādete server

muṣliḥ-i memleket:

1. **muṣliḥ-i memleket:**
Mesnevi 4
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Memleketi ıslah eden (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ḳāṭıʿ-ı ʿırḳ-ı müfsidān-ı ʿArab
Muṣliḥ-i memleket bi-ġayr-ı taʿab

muṭarrā bir tārdan:

1. **muṭarrā bir tārdan:**-*dan*
Gazel 492
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Taze bir tel. II Sevgilinin ayva tüyü.

Dest-i ḳudret iki yā çekmiş dü ebrū ḳomış ad
Bir muṭarrā tārdan zih bağlamış mū ḳomış ad

mutaṣavver ne-şeved:

1. **mutaṣavver ne-şeved:**
Gazel 431
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mümkün olmak, olabilmek.

Şud dilem cāy-ı ġamet
ʿaks-i taṣaddur me-kunīd
İntizāʿī mutaṣavver ne-şeved īḳāʿī

Muʿtaṣımī-mezheb:

1. **Muʿtaṣımī-mezhebüz:**-*üz*
Gazel 160
Mısra: **4**
Günahtan çekinen (kimse). II Muʿtaṣım mezhepli kişi.

Biz ne mürīdüz ne meşāyıḫdanuz

Rāst-revüz Muʿtaşımī-meẕhebüz

Muṭavvel:

1. **Muṭavvel:**
Gazel 172
Mısra: **1**
Uzun, uzatılmış (şey). II Mutavvel: 14. yüzyılda yaşamış olan ünlü Fars İslam düşünürü ve mutasavvıf Teftazanî'nin, Kavzînî'nin "Telhîsü'l-Miftâh" adlı eserinin üzerine şerh yaptığı ve Osmanlı medreselerinde ders kitabı olarak okutulduğu belagat kitabı.

Muṭavvel olmasun aḥvāl-i ḳıṣṣa-i Telḫīṣ
Muḥibb-i muḫlisüñ it bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ

muʿteber:

1. **muʿteberdür:**-*dür*
Beyit 79
Mısra: **2**
İtibarlı, değerli, saygın, hatırı sayılır. II Sevgilinin mahallesinin köpeği.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür ġayrıdan begden gelen begdür

2. **muʿteberdür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **59**
İtibarlı, değerli, saygın, hatırı sayılır. II Vezir Osman Paşa.

Be-ġāyet muʿteberdür cevher-i pākīze-i ẕātuñ
Muraṣṣaʿ cevherī ḫançer gibi yanında sulṭānuñ

muʿteber olsa:

1. **muʿteber olsa:**-*sa*
Mesnevi 15
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
İtibarı olmak, değerli olmak.

Nola ger olsa muʿteber akçe
Bozulan işleri yapar akçe

muṭīʿ:

1. **muṭīʿüz:**-*üz*
Gazel 201
Mısra: **7**
İtaat eden, boyun eğen (âşık).

Ne emr iderse muṭīʿüz belāya lā dimezüz
Ḳażāya çünki rıżā muḳteżāsı Eyyūbuñ

muṭīʿ ol:

1. **muṭīʿ ol:**
Mesnevi 7
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
İtaatkâr olmak, tabi olmak.

Sözüñi şerʿe vü ḳānūna uydur
Muṭīʿ ol inḳıyāduñ ḫalḳa ṭuydur

muṭīʿ-i fermān:

1. **muṭīʿ-i fermān:**
Kaside 2
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Fermana itaat eden (kimse).

Devr anuñdur ki cihān ḫalḳına müstaġraḳdur
Emr anuñdur ki aña cümle muṭīʿ-i fermān

muṭīʿ-i pādşāh ol:

1. **muṭīʿ-i pādşāh ol:**
Mesnevi 7
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Padişaha itaatkâr olmak.

Ḳo ʿişyānı muṭīʿ-i pādşāh ol
İṭāʿat gösterüp ẓıll-ı İlāh ol

muṭlaḳ:

1. **muṭlaḳ:**
Gazel 463
Mısra: **4**
Azat olmuş, serbest.

Muḳayyeddür göñül zülfüñle cānā
Saña maḥşūşdur muṭlaḳ degüldür

<u>muṭlaḳ olamaz:</u>

1. **muṭlaḳ olamaz:**-*amaz*
Kaside 10
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Kesin olmak, mutlak olmak.

Ḥāṣılı dervīş aña dirler ki ol bī-ḳayd ola
Yoḫsa dervīş-i ṣafā-keş olamaz muṭlaḳ dede

<u>muṭrib:</u>

1. **muṭrıb:**
Beyit 258
Mısra: **1**
Bir müzik aleti çalan veya şarkı, gazel gibi besteler okuyan sanatçı.

Bizümle meclise gel muṭrıb ittifāḳ eyle
Ki biz ʿaraḳ idelüm sāzı sen ʿırāḳ eyle

2. **muṭrıb:**
Gazel 253
Mısra: **8**
Bir müzik aleti çalan veya şarkı, gazel gibi besteler okuyan sanatçı.

Biz āteş-i ġam ile yanalum o yaḳılsun
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

3. **muṭrıb:**
Gazel 261
Mısra: **4**
Bir müzik aleti çalan veya şarkı, gazel gibi besteler okuyan sanatçı.

Hevā-yı ʿışḳa uyup nār-ı şevḳ ile yanalum
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

4. **muṭrıb:**
Gazel 300
Mısra: **6**
Bir müzik aleti çalan veya şarkı, gazel gibi besteler okuyan sanatçı.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı dil-dāra çekilsün zümre-i ʿuşşāḳ
Dirilsün bī-nevālar muṭrıb āheng-i ḥicāz itsün

5. **muṭrib:**
Mesnevi 1
Mısra: **29**
Bir müzik aleti çalan veya şarkı, gazel gibi besteler okuyan sanatçı.

Me-nih muṭrib ez-çeng ü nāy u rebāb
Ki bāşed muḥarrik be-cām-i şarāb

6. **muṭrıb:**
Mesnevi 1
Mısra: **65**
Bir müzik aleti çalan veya şarkı, gazel gibi besteler okuyan sanatçı.

Biyā muṭrıb ey yār-i āgeh zi-rāh
Me-zen rāh-i mā vü me-şev ġadr-ḫ∨āh

7. **muṭrıb:**
Mesnevi 1
Mısra: **168**
Bir müzik aleti çalan veya şarkı, gazel gibi besteler okuyan sanatçı.

Ne-māned der-āḫir der-īn bezmgāh
Ne muṭrıb ne sāḳī ne peymāne-ḫˇāh

<u>muṭrib ü sāḳī:</u>

1. **muṭrib ü sāḳī:**
Gazel 397
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(İçki meclisinde bulunan) Çalgıcı ve içki dağıtan kişi.

Yār olmayıcaḳ bezmde ey muṭrib ü sāḳī
Cām-ı ʿaraḳı bāda virür nāy-ı ʿIrāḳī

<u>muṭrıbā:</u>

1. **muṭrıbā:**
Gazel 324
Mısra: **3**
Ey çalgıcı!

Muṭrıbā sen de biraz söylene virsen görelüm
Niçe bir diñleyelüm bülbül-i bāġuñ lāfın

<u>muṭrıb-ı bezm-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳ:</u>

1. **muṭrıb-ı bezm-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳ:**
Gazel 498
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Aşkın sefa meclisinin çalgıcısı. II Âşık.

Muṭrıb-ı bezm-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳ
ʿŪd mi-sāzed ü mī-sūzed ʿūd

muṭṭaliʿ ola:

1. **muṭṭaliʿ ola:**-*a*
Mesnevi 5
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **-**
Bilgi sahibi olmak, öğrenmek.

ʿArż olunsun cenāb-ı aġaya
Muṭṭaliʿ ola tā bu araya

muttaṣıl:

1. **muttaṣıl:**
Gazel 57
Mısra: **5**
Devamlı, sürekli, aralıksız, durmaksızın.

Muttaṣıl kārın ḳoyup yār ile bizi gözledür
Göreyin kim ola bir gün düşmen-i bī-kār kūr

2. **muttaṣıl:**
Gazel 220
Mısra: **5**
Devamlı, sürekli, aralıksız, durmaksızın.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola
Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

3. **muttaṣıl:**
Gazel 257
Mısra: **8**
Devamlı, sürekli, aralıksız, durmaksızın.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaṣıl sen idesin inʿām ʿām

4. **muttaṣıl:**
Gazel 354
Mısra: **11**
Devamlı, sürekli, aralıksız, durmaksızın.

Künc-i ʿuzletde budur Ḥaḳdan murādum muttaṣıl
Baña vuṣlat saña rifʿat cismüñe ṣıḥḥat vire

5. **muttaṣıl:**
Gazel 372
Mısra: **5**
Devamlı, sürekli, aralıksız, durmaksızın.

Baḥr-i ḥayretde daḫı muttaṣıl engin çekerüz
Düşeli keşti-i dil ʿālem-i istiġrāḳa

6. **muttaṣıl:**
Kaside 2
Mısra: **12**
Devamlı, sürekli, aralıksız, durmaksızın.

Varaḳ iltür götürür şāh-ı ḫazāndan bāġa
Muttaṣıl peyk-i ṣabā olsa ʿaceb mi pūyān

7. **muttaṣıl:**
Kaside 12
Mısra: **2**
Devamlı, sürekli, aralıksız, durmaksızın.

Düzd ü şirret bilmede aʿlem geçer iblīsden
Muttaṣıl ḫālī degül tezvīrden telbīsden

8. **muttaṣıl:**
Mesnevi 5
Mısra: **65**
Devamlı, sürekli, aralıksız, durmaksızın.

Muttaṣıl şūr u şerre māyil imiş
Ḳanda gitse belā-yı nāzil imiş

muttaṣıla olursa:

1. **muttaṣıla olursa:**-*ur, -sa*
Mesnevi 2
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **-**
Sürekli olmak, devam etmek.

Himmet-i pīr olursa muttaṣıla
Ḥadden efzūñ olur sevāb-ı ṣıla

muvāfaḳat ide:

1. **muvāfaḳat ide:**-*e*
Gazel 254
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Muvafakat etmek, onaylamak, kabul etmek.

Tezerv-i kebk-i ḫırāmuñ hemīşe destüñde
Muvāfaḳat ide her dem nite ki murġ-ı ḥarem

muvāsā:

1. **muvāsā:**
Mesnevi 7
Mısra: **24**
Konuşmak, anlaşabilmek.

Didüm ey ḳāżı-i ḥaḳ-nā-şināsā
Senüñle mümkin olmadı muvāsā

muẓaffer olmaz:

1. **muẓaffer olmaz:**-*maz*
Gazel 163
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Muzaffer olmak, galip gelmek, zafer kazanmak.

Bu dār-ı fenāda kāşif-i rāz
Manṣūr ise de muẓaffer olmaz

mużırr:

1. **mużırr:**
Kaside 3
Mısra: **53**
Zarar veren, zararlı.

Biri mużırr u biri mūzī vü nice mūzī
Mażmūn-ı külli mūzī şānında emr-i nāzil

muzdūr:

1. **muzdūrdan:**-*dan*
Gazel 171
Mısra: **6**
Başkasının yararı için bedenini, düşünce gücünü veyahut el becerisini kullanarak ücret karşılığında çalışan kimse, işçi.

Göñül yazmaġı ḫaṭṭından taʿallüm eylemiş dil-ber
Zihī kāmil ki semt-i ṣanʿatı muzdūrdan görmiş

muzmahil:

1. **mużmaḥil:**
Mesnevi 1
Mısra: **150**
Darmadağın, yıkılmış.

Me-yār īn siyeh-kāse-i tīre-dil
Zi-dil nūr-i şevḳem kuned mużmaḥil

mū:

1. **mūdur:**-*dur*
Gazel 206
Mısra: **7**
Kıl, tüy, saç. II
Sevgilinin ince beli.

Miyān-ı nāzüküñ mūdur dimişler
Bulunmaz böyle bir maʿnā-yı nāzük

2. **mūlar:**-*lar*
Gazel 344
Mısra: **7**
Kıl, tüy saç. II
Sevgilinin saçı.

Mūlar aġarup göz ḳararup yaş ile ṭoldı
Ḳaldum yalıñuz bir fele bārān arasında

3. **mū:**
Beyit 270
Mısra: **2**
Kıl, tüy saç. II
Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Şemşīr-i pür-cilā durur ebrū degüldür ol
Anuñ yüzinde cevheridür mū degüldür ol

4. **mū:**
Gazel 44
Mısra: **4**
Kıl, tüy saç. II
Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Bir mücellā levḥa taṣvīr itmiş üstād-ı ezel
Rişteler taḥrīr idüp eṭrāfına mū ḳoymış ad

5. **mū:**
Gazel 492
Mısra: **2**
Kıl, tüy saç. II Sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

Dest-i ḳudret iki yā çekmiş dü ebrū ḳomış ad
Bir muṭarrā tārdan zih baġlamış mū ḳomış ad

6. **mū:**
Gazel 237
Mısra: **7**
Kıl, tüy saç.

Mū gibi nola pīç pīç olsam
Ḳıldı ḳaddüm o zülf-i pür-ḫam ḫam

mübārek ḫāṭırında:

1. **mübārek ḫāṭırında:**-*ı, -n, -da*
Beyit 262
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mübarek hatır, gönül.

Mübārek ḫāṭırında var ġubārı
Tamām añmış gibi ben ḫāksārı

mübārek ola:

1. **mübārek ola:**
Gazel 411
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mübarek olsun!: "Hayırlı, uğurlu olsun" anlamına gelen bir kutlama sözü.

Tenüñde ḫilʿat-i şāhī başuñda tāc-ı ḫāḳānī
Mübārek ola şāhum egnüñe teşrīf-i sulṭānī

mū-bel:

1. **mū-belüm:**-*üm*
Şarkı 2
Mısra: **16**
İnce bel. II Sevgilinin kıvrak ve ince beli.

Türrāc yürüyüşli şahin bakışlu
Cıġalu burmalı mū-belüm vardur

müberrā vü tevellā:

1. **müberrā vü tevellā:**
Gazel 373
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kusursuz olma ve birlikte bulunma. II Tevella: Hazreti Ali'yi ve onun soyunu sevmek.

Teberrādan müberrā vü tevellā üzredür ʿālem
Gürūh-ı rāfiżīden ḥarf atar yoḳ sünniyān üzre

mübeşşir-i īn nām:

1. **mübeşşir-i īn nām:**
Kıt'a 35
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bu ismin müjdelenmesi.

Ez-ān mübeşşir-i īn nām geşt Rūḥu'llāh
Ki ū be-fażl-ı füzūnest u der-ʿadū ḳāṣır

mübhem ḳalmasun:

1. **mübhem ḳalmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 246
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Belirsiz olmak.

Mīm-i gül-fām-ı femüñ ḳalmasun ey meh mübhem
Söyle ol mīm-i dü nīm ile ṭaġılsun şübhem

mübtelā:

1. **mübtelādan:**-*dan*
Mesnevi 9
Mısra: **63**
Bağımlı, tutkun, düşkün. II Âşık.

Dirīġ itme viṣālüñ mübtelādan
Ḫudā ḥıfẓ ide ẕātuñ her belādan

mübtelā cānlara:

1. **mübtelā cānlara:**-*lar, -a*
Müsemmen 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Müptela olmuş can.

Ḫaste-dil derdine devā geldüñ
Mübtelā cānlara şifā geldüñ

mübtelā olsam:

1. **mübtelā olsam:**-*sa, -m*
Gazel 295
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Müptela olmak, düşkün olmak, alışmak, tutulmak, bağlanmak.

Olsam belā-yı ʿışḳun ile mübtelā Ḥüseyn
Eyler midüñ bu deñlü cefā baña yā Ḥüseyn

mübtelāsın öldürür bir şūh-ı ʿālem:

1. **mübtelāsın öldürür bir şūḫ-ı ʿālem:**
Gazel 479
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Âşığını öldüren bir cihan sultanı. II Sevgili.

Mübtelāsın öldürür bir şūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ ey perī öldür beni

mübtelā-yı derd-i hecr:

1. **mübtelā-yı derd-i hecr:**
Gazel 413
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdinin tutkunu.

Niçe eyyām idi ki mübtelā-yı derd-i hecr idük
Bi-ḥamdi'llah devā-yı derdümüz dermānumuz geldi

mübtelā-yı ʿışḳ:

1. **mübtelā-yı ʿışḳ:**
Gazel 188
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk müptelası, aşk tutkunu, âşık.

Ey cān-ı men berāy-ı tu şud mübtelā-yı ʿışḳ
ʿIşḳ āmede berāy-ı men ü men berāy-ı ʿışḳ

mübtelā-yi mā:

1. **mübtelā-yi mā:**
Gazel 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tutkun olduğumuz, müptelamız. II Sevgili.

Raḥmī be-ḥāl-i zār-i men-i mübtelā be-kun
Yaʿni be-kūçe ḥāl-i dilet mübtelā-yi mā

mücāz:

1. **mücāza:**-*a*
Gazel 253
Mısra: **4**
İcazet almış, belli bir şey için uygun görülmüş (kimse).

Ḥaḳīḳat ile bilinmez dilā ḥaḳīḳat-ı ʿışḳ
Mecāza ḫ̆āce-i ʿışḳ ol mücāza başlayalum

mücedded ḳalʿalarla:

1. **mücedded ḳalʿalarla:**-*lar, -la*
Kaside 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yenilenmiş kale.

Mücedded ḳalʿalarla yolların kesdüñ ḳızılbaşuñ
Kesildi bir birinden begleri Īrān u Turanuñ

mücellā:

1. **mücellādur:**-*dur*
Gazel 417
Mısra: **7**
Cilalanmış, parlak, aydınlık. II Gönlün tertemiz oluşu, kalpte bir kötülük bulunmaması.

Ruḫ-ı dil-ber gibi ḥāżır mücellādur gel ey ʿāşıḳ
Ġubār-ı ḫaṭṭını añma gider ḳalbe keder virdi

2. **mücellādur:**-*dur*
Gazel 459
Mısra: **1**
Cilalanmış, parlak, aydınlık. II Gönlün tertemiz oluşu, kalpte bir kötülük bulunmaması.

Mücellādur göñül mirʾātı meclā-yı ṣıfātuz biz

Küdūretden muṣaffāyuz tecellīgāh-ı ẕātuz biz

mücellā itdi:

1. **mücellā itdi:**-*di*
Gazel 92
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cilalamak, parlatmak.

Ol ʿaraḳnāk olmış ebrūsın mücellā itdi yār
Ṣanasın şemşīrgerdür ḫançer-i bürrān açar

mücellā levḥa:

1. **mücellā levḥa:**
Gazel 44
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cilalanmış, parlak levha. II Sevgilinin yüzü.

Bir mücellā levḥa taṣvīr itmiş üstād-ı ezel
Rişteler taḥrīr idüp eṭrāfına mū ḳoymış ad

mücellā ṣıḳma yazmış:

1. **mücellā ṣıḳma yazmış:**-*mış*
Gazel 492
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Parlak nakış işlemek. II Sevgilinin sinesinin bembeyaz ve parlak bir şekilde yaratılması.

Aḳ varaḳdan bir mücellā ṣıḳma yazmış ber dimiş
Noḳṭalar dökmiş o levḥe ḫāl-i hindū ḳomış ad

mücellā ṭut:

1. **mücellā ṭut:**
Gazel 347
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cilalamak, parlatmak. II Gönlü temiz tutmak, kötü niyetli olmamak.

Ṣafā mirʾātıdur ḫāṭır keder virme mücellā ṭut
Küdüret gerdini āyīne-i idrāke ḳondurma

mücemmid:

1. **mücemmid:**
Gazel 424
Mısra: **4**
Eksiksiz, noksansız, mükemmel. II Heves ve günahlardan arınmış, mükemmel yaratılışlı olan Hazreti Muhammed.

Hevā nārını maʿṣiyet tābını
Muḥammed mücemmid Muḥammed degül mi

mücerred:

1. **mücerred:**
Kaside 10
Mısra: **23**
Katıksız, saf, halis.

Bir yoluḳ nā-sāz meşreb bir mücerred nā-tırāş
Bir yonılmadıḳ dıraḫt-āṣār bir taşlaḳ dede

mücib-i ḥırmān:

1. **mücib-i ḥırmān:**
Mesnevi 8
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Mahrumiyet sebebi.

Sizden ol ehl-i ḥükme bu iḥsān
Bendeye oldı mücib-i ḥırmān

mücib-i iḥsān:

1. **mücib-i iḥsān:**
Gazel 407
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İhsanı gerektiren, lütufkâr olan (kimse).

Ḥüsn-i ḫulḳuñdan umar ḫalḳ-ı cihān iḥsānı
Muḥsinüñ mücib-i iḥsān ise ger aḫlāḳı

mücib-i şefāʿatdür:

1. **mücib-i şefāʿatdür:**-*dür*
Mesnevi 8
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Şefaat sebebi.

Özüñüz mücib-i şefāʿatdür
Size lāyıḳ olan ʿadāletdür

mücib-i şükr ü sipās:

1. **mücib-i şükr ü sipās:**
Kaside 2
Mısra: **89**
Kelime Tipi: **-**
Hamt ve şükrü gerektiren (şey).

Mücib-i şükr ü sipās oldı şikāyet şāhā
Sürme-i ḫāk-i rehüñ buldı meger dīde-i cān

mücmel eyledi:

1. **mücmel eyledi:**-*di*
Gazel 481
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Kısa, öz ve anlaşılır bir şekilde anlatmak, açıklamak.

Dil-dāra kendü ḥālini tafṣīle başladı
Aġyār bizüm işümüzi mücmel eyledi

mücmel eylersin:

1. **mücmel eylersin:**-*r, -sin*
Gazel 35
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Kısa, öz ve anlaşılır bir şekilde anlatmak, açıklamak.

Hep kināyet durur hikāyet-i ʿışḳ
Mücmel eylersin eyleseñ taṣrīḥ

mücrim:

1. **mücrimleri:**-*ler, -i*
Gazel 191
Mısra: **7**
Suçlu, günahkâr.

Ḳayd-ı miḥnetden nice mücrimleri ʿıṭlāḳ idüp
Bend-i ẕilletden hezārān bende āzād eylemek

mücrim ü maḥbūs:

1. **mücrim ü maḥbūs:**
Gazel 91
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Günahkâr ve suçlu (kimse). II Âşık.

Ṭolandı pāyuma bend-i belā vü ġam nā-geh
Nitekim mücrim ü maḥbūs pāy-beste yatur

mücrimvār:

1. **mücrimvār:**
Gazel 141
Mısra: **9**
Suçlu gibi.

Var ise ḥabs-i ebed eylediler mücrimvār
Ey Ḳabūlī göñül ol çāh-ı ẕeḳandan çıḳmaz

müdām:

1. **müdām:**
Beyit 263
Mısra: **1**
Devamlı, sürekli, durmaksızın.

Seyl-i eşki müdām aḳıtmayalum
Bir zamān aradan gecid virelüm

2. **müdām:**
Gazel 97
Mısra: **3**
Devamlı, sürekli, durmaksızın.

Leylī içün ḳo dīdesi ḳan aġlasun müdām
Mecnūn-ı pür-ḫatāya ki ʿayn-ı ṣavābdur

3. **müdām:**
Gazel 516
Mısra: **7**
Devamlı, sürekli, durmaksızın.

Āsiyāb-ı çarḫ ögütsün dāne-i ʿömrüm müdām
Ger benüm gendüm kadar kendümde kendüm var ise

4. **müdām:**
Kaside 4
Mısra: **12**
Devamlı, sürekli, durmaksızın.

Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān olmaġ ile
Cevr ü ẓulm eylemege saʿy idiyor ḫalḳa müdām

5. **müdām:**
Kaside 4
Mısra: **168**

Devamlı, sürekli, durmaksızın.

Ḳullarumdur diyüben
niʿmet ile besledügüm
Niʿmeti niḳmete tebdīl
idiyor baña müdām

6. **müdām:**
Tahmis 1
Mısra: **19**
Devamlı, sürekli, durmaksızın.

Āteş-i Nemrūd-ı ʿışḳ-ı dil-
bere cān at müdām
Eyleye gülzār-ı
İbrāhīmveş tā nāruñı

7. **müdām:**
Beyit 199
Mısra: **1**
Sürekli, daima, her zaman. II Şarap.

Sāḳiyā virdi müdām ehl-i
dilüñ medḥ-i ḳadeḥ
Dāʾimā ehl-i riyā itse ne
ġam ḳadḥ-i ḳadeḥ

8. **müdāmī:**-*ī*
Gazel 368
Mısra: **6**
Sürekli, daima, her zaman. II Şarap.

Elüñe lāleāsā kāse alsañ
gülle germ olsañ
Müdāmī al görsek gül gül
olsañ elüñ al olsa

müdām olmaz:

1. **müdām olmaz:**-*maz*
Gazel 225
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sürekli olmak, devam etmek.

Ṣadāḳat üzre ḫıdmet
eyleyen ḳulları sulṭānum
Müdām olmaz ise gāhīce
ḳullan bāri sulṭānum

mūdan ince mūdur:

1. **mūdan ince mūdur:**-*dur*
Mesnevi 9
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Kıldan (bile) ince tel. II Sevgilinin incecik beli.

Miyānı ince mūdan ince
mūdur
Görenler ḫālini dirmiş ki
būdur

müdārā:

1. **müdārāya:**-*y*, -*a*
Gazel 260
Mısra: **9**
İki yüzlü davranma.

Ḳabūlī ġayrı müdārāya
çāremüz yoḳdur
O nāza hemān biz niyāza
başlayalum

müdāvim ol:

1. **müdāvim ol:**
Gazel 349
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Müdavim olmak, belli bir yere sürekli olarak gitmek veya bir şeyi devamlı yapmak.

İrmek dilerseñ evvel ü
āḫir saʿādete
Dāyim müdāvim ol yüri
ṭurma seʿādete

müddeʿā:

1. **müddeʿāsı:**-*sı*
Kaside 3
Mısra: **6**
İddia olunan, savunulan şey.

ʿĀlim ki muḳteżā-yı
āsüden-i reʿāyā
ʿĀmil ki müddeʿāsı
āzürden-i ḳabāyil

müddeʿī:

1. **müddeʿī:**
Gazel 47
Mısra: **2**
İddia eden (kimse), davacı. II Yalancı, iftiracı rakip.

Yanuma gelmez raḳībüñ
āh-ı sūzāndan ḳaçar
Müddeʿī meydāna girmez
tīġ-i bürrāndan ḳaçar

2. **müddeʿīden:**-*den*
Gazel 67
Mısra: **10**
İddia eden (kimse), davacı. II Yalancı, iftiracı düşman.

Ḳabūlī cānib-i ḫaṣmı
ḥavāle eyledüm Ḥaḳḳa
Ne pervā müddeʿīden çün
Ḫudā gibi vekīlüm var

3. **müddeʿī:**
Gazel 299
Mısra: **9**
İddia eden (kimse), davacı. II Cihan, dünya.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne sābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

4. **müddeʿī:**
Mesnevi 6
Mısra: **10**
İddia eden (kimse), davacı.

Ber-sebīl-i menāhic-i muʿtād
Müddeʿī eyledikce istişhād

5. **müddeʿī:**
Tahmis 12
Mısra: **6**
İddia eden (kimse), davacı.

Nideyin el virdügin dünyā baña şimden girü
Ben cihān sevdālarından çekdüm el ey müddeʿī

6. **müddeʿī:**
Tahmis 12
Mısra: **7**
İddia eden (kimse), davacı.

Daʿvi-i bī-vech idüp ḳılmam cedel ey müddeʿī
Daʿviye maʿnī gerek lecc itme gel ey müddeʿī

7. **müddeʿī:**
Tahmis 12
Mısra: **8**
İddia eden (kimse), davacı.

Daʿvi-i bī-vech idüp ḳılmam cedel ey müddeʿī
Daʿviye maʿnī gerek lecc itme gel ey müddeʿī

8. **müddeʿī:**
Tahmis 12
Mısra: **9**
İddia eden (kimse), davacı.

Biz fenā virdük senüñ olsun ʿamel ey müddeʿī
Ser-te-ser ġavġā-yı dehri al saña şimden girü

müddeʾī:

1. **müddeʾī:**
Gazel 62
Mısra: **2**
İddia eden (kimse), davacı.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

müddet:

1. **müddetdür:**-*dür*
Gazel 96
Mısra: **4**
Zaman, vakit, süre.

Bārgāh-ı bülend-i sulṭāna
Ḫayli müddetdür istinādum var

müdevver laʿlden:

1. **müdevver laʿlden:**-*den*
Gazel 44
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yuvarlak lal taşı. II Sevgilinin lal taşına benzeyen dudağı.

Bir müdevver laʿlden bir ḫoḳḳa düzmiş fem dimiş
Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

müdīr-i çarḫ-ı felekler:

1. **müdīr-i çarḫ-ı felekler:**-*ler*
Kaside 6
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Felek çarkını idare eden (şey). II Felekler.

Niteki mihr ü ḳamer rūz u şeb bu ḥāletle
Müdīr-i çarḫ-ı felekler maʿiyyet ile döner

müʾebbed eyle:

1. **müʾebbed eyle:**
Gazel 39
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -

Sonsuz etmek, devamlı kılmak, daimî yapmak.

Nār-ı ġam-ı hicrāna günāhumca yanayın
Tek eyle beni cennet-i kūyuñda müʾebbed

müʾebbed ola:

1. **müʾebbed ola:**-*a*
Mesnevi 5
Mısra: **126**
Kelime Tipi: -
Daimi olmak, kalıcı olmak.

Yaramaz baḫt-ı bed gibi bed ola
Elemi vü ġamı müʾebbed ola

müʾeyyed:

1. **müʾeyyedsin:**-*sin*
Müseddes 5
Mısra: **20**
Yardım gören, kuvvetlendirilmiş (kimse).

Vezīr-i aʿẓam u şāh-ı muʿaẓẓam ẕāt-ı ekremsin
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan müʾeyyedsin mükerremsin

müʾezzin:

1. **müʾezzin:**
Gazel 380
Mısra: **4**
Ezan okumakla görevli kimse, müezzin.

Ḳadd-i bülend-i dil-bere beñzer diyü diyü
Vāfir ṭolaşdı ṭurdı müʾezzin menāreye

müferriḥ:

1. **müferriḥ:**
Mesnevi 9
Mısra: **83**
Ferahlık veren, serinleten, iç açan (şey). II Sevgilinin dudağı.

Lebi perverde vü laʿli müferriḥ
Dehānı cānibi ḳand-i müreccih

müferriḥ ḳaṣr:

1. **müferriḥ ḳaṣr:**
Tarih 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlü ferahlatan saray.

Bir müferriḥ ḳaṣr peydā eyledi
Çarḫ-ı bünyād-ı felek bünyān ola

müferriḥ-i ẕāt:

1. **müferriḥ-i ẕāt:**
Beyit 124
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ferahlatıcı, gönle ferahlık veren (şey). II Sevgilinin dudağı.

Ṣaçuñ hevāsı lebüñ ẕikri virdi cāna ḥayāt
Ṣaçuñ mümedd-i ḥayāt u lebüñ müferriḥ-i ẕāt

müfessir-i sırdur:

1. **müfessir-i sırdur:**-*dur*
Beyit 113
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sırları açıklayan, tefsir eden (kimse). II Sevgilinin ağzı.

Dehān-ı nükte-beyānuñ muʿabbir-i birdür
Kelām-ı remz-i nihānuñ müfessir-i sırdur

müfīd olmadı:

1. **müfīd olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 338
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Faydalı olmak, yararlı olmak.

Müfīd olmadı eşʿār ile işʿār-ı murādātuñ
Ḳabūlī şiʿri ḳo bir ġayrı ḥālet iḫtiyār eyle

müft:

1. **müft:**
Mesnevi 5
Mısra: **54**
Parasız, bedava.

Ben daḫı ḳaḳıyup didüm āḫir
Müft olur mı bu ṣūret-i āḫer

müft ü meccāna olmaz:

1. **müft ü meccāna olmaz:**-*maz*
Kıt'a 33
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Parasız ve bedava olmak.

Müft ü meccāna olmaz ise eger
İdelüm biz de nuḳre-āverlik

müfteḫir:

1. **müfteḫirlerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 105
Mısra: **7**
Övünen, iftihar eden (kimse). II Sevgiliye hizmet etmekle övünen âşık.

Mevālī ḫıdmet-i ḫāk-i derüñle müfteḫirlerdür
Eʿālī faḫr ider anuñla kim mevlī'l-mevālīdür

müfti-i māżī:

1. **müfti-i māżī:**
Gazel 222
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Eski müftü. II Zahit, sofu.

Ḳīl ü ḳāle ẕāhib olma müfti-i māżī gibi
Olur olmaz söz saña düşmez Ḳabūlī sākin ol

müfti-i pākīze-kelām:

1. **müfti-i pākīze-kelām:**
Kaside 4
Mısra: **172**
Kelime Tipi: -
Hoş sözlü müftü.

Buña kim ṣabr ider ey ḫ∨āce-i ṣāḥib-idrāk
Buña kim ḳatlanur ey müfti-i pākīze-kelām

Müheymin ü Müteʿāl:

1. **Müheymin ü Müteʿāl:**
Mesnevi 8
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Koruyan ve gözeten yüce Allah.

Diyelüm ey Müheymin ü Müteʿāl
Böyle bir server-i sütüde-ḫiṣāl

müheyyā:

1. **müheyyā:**
Kaside 10
Mısra: **11**
Hazırlanmış olan (şey).

Ālet-i ḥüsn ü bahā ḫāżır müheyyā mā-ḥażar
Māh-ı nev ḳaşlu ḳurıcaḳ ṣaçlu bir ḳavlaḳ dede

müheyyā eyledüñ:

1. **müheyyā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Belli bir iş için hazır duruma getirmek, hazırlamak.

Şeh-zāde-i vālā-neseb Sulṭān Meḥemmed Ḫān içün
Sūr u sürūr esbābını ḥāżır müheyyā eyledüñ

müheyyāñ:

1. **müheyyāñ:**
Gazel 185
Mısra: **10**
Hazırlanmış olan (şey).

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer cümle müheyyāñ ancaḳ

mühimmāt-ı fenāya:

1. **mühimmāt-ı fenāya:**-*y, -a*
Kaside 16
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Dünya ihtiyaçları.

Mühimmāt-ı fenāya ṣarf içün efrād-ı aʿdāyı
Vüfūr-ı ʿāṭıfetden maṣraf u īrād gönderdüñ

mūḥiş-edā:

1. **mūḥiş-edā:**
Kıt'a 3
Mısra: **3**
Korkunç tarz.

Sözleri mūḥiş-edā fāḥiş ġalaṭ her birinüñ
Bikr-i maʿnī beslenür beytinde ammā żabṭı yoḳ

mühlikāt:

1. **mühlikāta:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **6**
Kötü ve günah olan şeyler. II Helak edenler.

Fikr-i ġam-ı maḥabbet öldürdi ehl-i ʿışḳı
Ben bildügüm efendi bir mühlikāta beñzer

mühmil:

1. **mühmil:**
Gazel 263
Mısra: **10**
İhmal eden, ciddiye almayan (kimse). II Zahit.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

2. **mühmil:**
Gazel 263
Mısra: **10**
İhmal eden, ciddiye almayan (kimse).

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

mühr-bend-i mühr-i ḫatm-i enbiyā:

1. **mühr-bend-i mühr-i ḫatm-i enbiyā:**
Beyit 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Son peygamber (Hz. Muhammed)' in (peygamberlik) mührü.

Mühr-bend-i mühr-i ḫatm-i enbiyā
Bende-i āl-i Muḥammed Muṣṭafā

mühre-i dāġın:

1. **mühre-i dāġın:**-*ı, -n*
Kıt'a 29
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaralayıcı alet. II Abdal veya dervişlerin baş ve göğüslerine dağ vurmaları.

Leyl ü nehār ṣanma döner mihr ü māhdur
Abdāl-ı çarḫ mühre-i dāġın degişdürür

mühre-i mihri şaḳlayup:

1. **mühre-i mihri şaḳlayup:**-*up*
Gazel 284
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güneş topunu saklamak. II Sevgilinin cemalini gizlemek.

Şaḳlayup mühre-i mihri felek-i şuʿbede-bāz
İtdürür ḫalḳa niçe beyża-i beyżā seyrin

mühr-i ḳabūl:

1. **mühr-i ḳabūl:**
Gazel 104
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabul mührü.

Ḫātemüñ mühr-i ḳabūl urmaz idi cebhesine
Olmasa emirüñe bende-i fermān defter

2. **mühr-i ḳabūl:**
Gazel 500
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kabul mührü.

Dāġ-ber-dāġ zi īn ber-dil-i bīmārem z'ānk
Ber-varaḳhā-yı murādem ne-revī mühr-i ḳabūl

mühr-i leb-i cānān:

1. **mühr-i leb-i cānān:**
Beyit 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin dudağının mührü. II Sevgilinin dudağı.

Ān ki mühr-i leb-i cānān dāred
Şeref-i mühr-i Süleymān dāred

mühr-i Süleymāndan:

1. **mühr-i Süleymāndan:**-*dan*
Gazel 47

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hazreti Süleyman'ın (her şeye hükmedebildiği) mührü. II Sevgilinin ağzı.

Ḫātem-i laʿl-i lebüñ ẕikr eylesem durmaz ʿadū
Dīv ṭurmaz ey perī mühr-i Süleymāndan ḳaçar

mührüñ şaḳlamış:

1. **mührüñ şaḳlamış:**-*mış-üñ*
Gazel 289
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mührünü saklamak. II Aşkı saklamak, gizlemek.

Ḳalb-i ʿāşıḳda şaḳlamış mührüñ
Ḳāleb-ı ādeme viren cānın

mühtedī:

1. **mühtedīdür:**-*dür*
Gazel 123
Mısra: **10**
Doğru yola giren, hidayete eren (kimse).

Ṣafāyıla geçer ʿömrüñ kemāl ehline raġbet ḳıl
Taṣavvur bu ṭarīḳa mühtedīdür ʿaḳl cāzimdür

Mühtedi vü Hüdā:

1. **Mühtedi vü Hüdā:**
Gazel 415
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hidayet veren ve hidayete erdiren (Allah).

Reh-rev ü reh-nümā yekī pīr ü pīşvā yekī
Mühtedi vü Hüdā yekī yār yekī suḫan yekī

müjde:

1. **müjde:**
Beyit 166
Mısra: **2**
Sevinmeye yol açan, sevindirici haber.

Mecnūn-ı deşt ü şaḥne-i vīrānedür gelen
Ṭıflān-ı şehr müjde ki dīvānedür gelen

2. **müjdeler:**-*ler*
Gazel 273
Mısra: **2**
Sevinmeye yol açan, sevindirici haber.

Şād oluñ bī-çāreler nāz ile cānāndur gelen
Müjdeler ey mürdeler cānān degül cāndur gelen

3. **müjde:**
Gazel 419
Mısra: **2**
Sevinmeye yol açan, sevindirici haber.

Şād oluñ şehrüñüze bir şeh-i ḫūbān geldi
Müjde ey mürde-dilān cismüñüze cān geldi

müje:

1. **müjeñ:**-*ñ*
Beyit 55
Mısra: **1**
Kirpik. II Sevgilinin kirpiği.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

2. **müjeñ:**-*ñ*
Beyit 180
Mısra: **2**
Kirpik. II Sevgilinin kirpiği.

Tīr-i ser-tīz-i müjeñ tīr ü teberden tīzdür
Tīzdür tīr ü teber ammā müjeñ tibtīzdür

3. **müjeñ:**-*ñ*
Gazel 100
Mısra: **1**
Kirpik. II Sevgilinin kirpiği.

Beni gördükce müjeñ ey ḳaşı yā tīr çeker
Ḫışm idüp ġamzelerüñ üstüme şemşīr çeker

4. **müjeñ:**-*ñ*
Gazel 309
Mısra: **3**
Kirpik. II Sevgilinin kirpiği.

Müjeñ tīr-i ġamzeñle cān almaġa
Gözüñdür ḳaşuñdur kemīn ü kemān

5. **müjem:**-*m*
Gazel 450
Mısra: **6**
Kirpik. II Âşığın kirpiği.

Gözleyüp mihr-i ruḫuñ ḥasret ile şām u seḥer
Ḳaṭre-i eşkümi bārān u müjem ebr itme

müjeñ oḳları:

1. **müjeñ oḳları:**
Gazel 161
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kirpik okları. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı ve öldürücü kirpikleri/bakışları.

Cāna kār itdi müjeñ oḳları ḥadden aşup
Ey ḳaşı yā fuḳarā ḳavmine āşūb olmaz

müjeñ oḳlarına:

1. **müjeñ oḳlarına:**-*n, -a*
Gazel 356
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kirpik okları. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı ve öldürücü kirpikleri. II Sevgilinin bakışları.

Nişān itme müjeñ oḳlarına gördükce aḥbābı
Muḳavves ḳaşlaruñ ʿuşşāḳa ḳarşu ḫışm idüp ḳurma

müjeñden munfaṣıl olmaz:

1. **müjeñden munfaṣıl olmaz:**-*maz*
Gazel 465
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kirpiğinden ayrı kalmak. II Âşığın sevgilinin bakışından ayrı kalması.

Müjeñden munfaṣıl olmaz göñül ġamzeñden alınmaz
Ṭılısm-ı ʿışḳa mālikdür ḳılıclar kesmez oḳ batmaz

müjgān-ı tīġ-i tīz:

1. **müjgān-ı tīġ-i tīz:**
Gazel 321
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıç oku. II Sevgilinin kirpikleri. II Sevgilinin bakışları.

Müjgān-ı tīġ-i tīz ile ādemler öldürür
Virmez esīr-i ʿışḳa o şāh-ı zemen zamān

müjgānuñ oḳlarıyla:

1. **müjgānuñ oḳlarıyla:**-*y, -la*
Gazel 112
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kirpiklerin okları. II Sevgilinin bakışları.

Müjgānuñ oḳlarıyla āhū-yı çeşm-i mestüñ
Ṣaḥrā-yı ḥüsn içinde oḳlu şikāra beñzer

mükaḥḥal gözleri:

1. **mükaḥḥal gözleri:**-*ler, -i*
Gazel 129
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sürmelenmiş göz. II Sevgilinin sürmeli gözü.

Ol raḳīb-i zāġa nāẓırdur mükaḥḥal gözleri
Var ise meşşāṭa anuñ kuḥl-ı mā-zāġın çeker

mükedder idemez:

1. **mükedder idemez:**-*emez*
Gazel 392
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bulanık bir hâle getirmek, kirletmek. II Kötü bir insan hâline getirmek.

Ṣāf ol Ḳabūli ṣāf-dile mālik olanı
Kimse mükedder idemez āb-ı revān gibi

mükemmel cāna:

1. **mükemmel cāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Mükemmel insan. II Abdal, derviş, eren.

Anuñ kim istivāsı egridür kāmil degüldür ol
Sözi kāmil özi ṭoġru mükemmel cāna ʿışḳ olsun

mükemmel şikāyet:

1. **mükemmel şikāyet:**
Mesnevi 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eksiksiz şikâyet.

Bir mufaṣṣal ḥikāyet eyleyeyin
Bir mükemmel şikāyet eyleyeyin

mükerrem:

1. **mükerremest:**-*est*
Beyit 194
Mısra: **2**
Yüce, ulu, aziz.

Kerem-i kerīm germ-i leʾīm
Mükerremest kerem ki merg encāmest

2. **mükerrem:**
Mesnevi 2
Mısra: **27**
Yüce, ulu, aziz.

Ādem ü ekrem ü mükerrem içün
Naḳş-bend-i nigīn-i ḫātem içün

3. **mükerremsin:**-*sin*
Müseddes 5
Mısra: **20**
Yüce, ulu, aziz.

Vezīr-i aʿẓam u şāh-ı muʿaẓẓam ẕāt-ı ekremsin
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan müʾeyyedsin mükerremsin

mükerrer:

1. **mükerrer:**
Mesnevi 9
Mısra: **3**
Sürekli, her zaman.

Mükerrer sükkere beñzer ṭudaġı
Ḳızarmış gül ya elmadur yañaġı

mükerrer añmaġ:

1. **mükerrer añmaġ:**-*maġ*
Beyit 122
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sürekli anmak, devamlı hatıra getirmek.

Mükerrer añmaġ ile leblerüñ olur maʿlūm
Efendi cāyiz olur mı iʿāde-i maʿdūm

mül:

1. **müller:**-*ler*
Gazel 362
Mısra: **1**
Şarap.

Bozulsa küpüñ mühri yine müller açılsa
Eyyām-ı bahār olsa ḳaranfüller açılsa

2. **mül:**
Gazel 463
Mısra: **2**
Şarap.

Ṣafā bezm-i meye mülḥaḳ degüldür
Sözüm ḥaḳdur velī mül haḳ degüldür

3. **müldür:**-*dür*
Gazel 479
Mısra: **6**
Şarap.

Būse-i laʿlüñ temennāsındadur cānā göñül
Saña böyle bī-te’emmül söyleden müldür beni

4. **mül:**
Mesnevi 1
Mısra: **72**
Şarap.

Ki tā sāḳiyem cām çün gul dehed
Me-rā mül dehed bī-te’emmül dehed

5. **mül:**
Tarih 2
Mısra: **7**
Şarap.

Herkes ṣafāda mül gibi her şey ṭonanmış gül gibi

Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi
feryādın ışġā eyledüñ

mülāḳī:

1. **mülāḳīdür:**-*dür*
Mesnevi 2
Mısra: **41**
Görüşme, kavuşma.

Ḥabl-ı ḥubbı dile
mülāḳīdür
Daḫı serde hevāsı bāḳīdür

mülāzemet:

1. **mülāzemet:**
Kıt'a 8
Mısra: **1**
Gidip gelme.

Mülāzemet degül ey şeh
ġubār-ı dergāhuñ
Dür-i külāh-ı saʿādet
durur bu ben ḫāke

2. **mülāzemetle:**-*le*
Mesnevi 4
Mısra: **87**
Bir işle meşgul olma.

İki üç yıl mülāzemetle
meger
Ber-ḳażā itmiş idüm ey
server

mülāzım:

1. **mülāzımdur:**-*dur*
Gazel 123
Mısra: **2**
Devamlılık gösteren, sebat eden, ayrılmayan (şey). II Âşığın sevgiliden kopamayan gönlü.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ
bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb
olmadı dil dāḫı
mülāzımdur

2. **mülāzımīne:**-*ī, -n, -e*
Kıt'a 8
Mısra: **5**
Bağlılık gösteren (kimse), köle, hizmetkâr.

Mülāzımīne ḳarışdurma
bendeñi zīrā
Ḳarışmaz āb u türābum
gürūh-ı Etrāke

mülāzım-ı ʿayşuz:

1. **mülāzım-ı ʿayşuz:**-*uz*
Gazel 43
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zevkin, sefanın kölesi. II Âşık/Kabûlî.

Gördi ki biz mülāzım-ı
ʿayşuz Ḳabūliyā
Eyyām-ı ʿayş u ʿişreti oldı
ṣaʿīd ʿīd

mülemmaʿ elfāẓ:

1. **mülemmaʿ elfāẓ:**
Gazel 12
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Parıltılı sözler.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o
mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o
terennüm o nidā

mülen:

1. **mülendikce:**-*dikce*
Gazel 442
Mısra: **7**
Tüylenmek. II Sevgilinin siyah beninin tüylenmesi.

Naẓardan düşdi
mülendikce ḫālüñ
Ḳarıncaya ḳanadıdur
zevāli

mülḥaḳ:

1. **mülḥaḳ:**
Gazel 463
Mısra: **1**
Bağlı olmuş, tabi.

Ṣafā bezm-i meye mülḥaḳ
degüldür
Sözüm ḥaḳdur velī mül
haḳ degüldür

mülḥaḳ olmaḳ:

1. **mülḥaḳ olmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 10
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Bağlanmak, tabi olmak.

Ẕü'l-feḳār u lā-fetādan
dem ursun rūz u şeb
Çār-yāruñ himmeti olmaḳ
gerek mülḥaḳ dede

mülhem olupdur:

1. **mülhem olupdur:**-*up, -dur*

Gazel 246
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mülhem olmak, ilham edilmiş olmak. II Tanrı tarafından Kabûlî'ye şiirler ilham edilmesi.

Ḳad-i bālāları vaṣf eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bu ʿālem-i bālādan olupdur mülhem

mülḥid ü kāfir:

1. **mülḥid ü kāfir:**
Gazel 96
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dinsiz ve kâfir.

Mülḥid ü kāfir iledür cengüm
Cānib-i kāfire cihādum var

mülḥidīnüñ düşmeni:

1. **mülḥidīnüñ düşmeni:**
Kaside 15
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dinsizin düşmanı. II Dinsizlerin düşmanı Ferhat Paşa.

Düşmen-i dīnüñ ʿadūsı mülḥidīnüñ düşmeni
Tābiʿīne tābiʿ ü münḳāddur gönderdigüñ

mülk:

1. **mülke:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **49**
Memleket, diyar, ülke.

Şeref ol mülke kim anda ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre otura yirine cānı

2. **mülki:**-*i*
Muaşşer 1
Mısra: **30**
Memleket, diyar, ülke.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

mülk-i bāḳīde:

1. **mülk-i bāḳīde:**-*de*
Gazel 297
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sonsuz dünya, ebedî hayat. II Ahiret.

Çerāġı bunda çoḳ uyarı gör tā mülk-i bāḳīde
Öñüñce nūr-ı elṭāf-ı Ḫudā rūşen çerāġ olsun

mülk-i beḳā bulmaz:

1. **mülk-i beḳā bulmaz:**-*maz*
Gazel 142
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sonsuz mülke kavuşmak.

Şehā tāc u ḳabā terk itmeyen mülk-i beḳā bulmaz
Fenā iḳlīmine şāh olmaz ol kim terk-i tāc itmez

mülk-i cāna hücūm itdi:

1. **mülk-i cāna hücūm itdi:**-*di*
Gazel 115
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Can ülkesine hücum etmek. II Âşığın/Kabûlî'nin canına saldırmak.

Ḳabūlī ʿasker-i ġam itdi mülk-i cāna hücūm
Ki żabṭ-ı mülke ḳamu ʿaskerüñ olanı yürür

mülk-i cāna ḳaṣd itdi:

1. **mülk-i cāna ḳaṣd itdi:**-*di*
Gazel 489
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can ülkesine kastetmek. II Sevgilinin âşığın canına kastetmesi, onu öldürmek istemesi.

Ḫaṭuñ ḫurūc ideli mülk-i cāna ḳaṣd itdi
Nite ki ʿasker-i Rūm oldılar Revāna revān

mülk-i cüñūna:

1. **mülk-i cüñūna:**-*a*
Gazel 422
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Delilik ülkesi. II Tüm âşıkların deli divane olduğu aşk.

Mecnūn ki aña tūġ u ʿalem dūd-ı āh idi
Mülk-i cüñūna pādşeh-i ġam-sipāh idi

mülk-i dilde:

1. **mülk-i dilde:**-*de*
Gazel 90
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül ülkesi. II Âşığın gönlü.

Leşker-i eşk ise aḳın ṣalmada
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

2. **mülk-i dilde:**-*de*
Tahmis 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül ülkesi. II Âşığın gönlü.

Devr elinden infiʿālüm vardur
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

mülk-i dile:

1. **mülk-i dile:**-*e*
Gazel 359
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül ülkesi. II Âşığın gönlü.

Cān emrüñe fermān-ber dil her sözüñe tābiʿ
Mülk-i dile ḫān itdüm sen şāhı Meḥemmed Şāh

mülk-i fenā:

1. **mülk-i fenā:**
Gazel 218
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yokluk ülkesi. II Fâni dünya.

Mülk-i fenā didükleri cāy-ı firārdur
Ey ḫᵛāce görmek ister iseñ bu diyāra gel

mülk-i ḥüsne şāh-ı sermed bir güzel:

1. **mülk-i ḥüsne şāh-ı sermed bir güzel:**
Gazel 474
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesinin başında bulunan sultan. II Sevgili.

Ḫūblar içre ser-āmed bir güzel sevdüm yine
Mülk-i ḥüsne şāh-ı sermed bir güzel sevdüm yine

mülk-i ḥüsnüñ:

1. **mülk-i ḥüsnüñ:**-*üñ*
Gazel 129
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesi. II Sevgilinin güzelliği.

Ḳadd-i dil-ber zülf-i ʿanber-bārınuñ baġın çeker
Mülk-i ḥüsnüñ bir dil-āverdür ki sancāġın çeker

mülk-i Īrānı:

1. **mülk-i Īrānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İran ülkesi.

Güneş gibi gezüp şarḳı dolanup mülk-i Īrānı
Meh-i nev gibi arturduñ şehā gitdükce ʿünvānı

mülk-i Īrānuñ ḳufl-ı miftāḥı:

1. **mülk-i Īrānuñ ḳufl-ı miftāḥı:**
Kaside 1
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İran ülkesinin kilidinin anahtarı. II İran ülkesinin yönetimi, idaresi.

Çeken kimdür diyār-ı şarḳa berḳāsā ẓafer tīġın
Kimüñ destindedür miftāḥı ḳufl-ı mülk-i Īrānuñ

mülk-i ḳanāʿatde:

1. **mülk-i ḳanāʿatde:**-*de*
Terci-bend 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kanaat ülkesi. II Kanaatkârlık.

Ẓāhirā kendülerin eylediler ḫ∨ār u ḫaḳīr
Maʿnide her biridür mülk-i ḳanāʿatde emīr

mülk-i Melikşāhı rāfıżīnüñ elinden almaġa:

1. **mülk-i Melikşāhı rāfıżīnüñ elinden almaġa:**-*mağ, -a*
Kaside 16
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Melikşah'ın ülkesini dinsizlerin elinden almak.

Elinden rāfıżīnüñ almaġa mülk-i Melikşāhı
Şeh-i ferḫunde-fer bir merd-i Ferruḫ-zād gönderdüñ

mülk-i Rūm:

1. **mülk-i Rūm:**
Gazel 34
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Rum ülkesi, Anadolu.

Mülk-i Rūm içinde başḳa başına sulṭāndur
Ṭañ degül alursa ḫālüñ Çīn ü Māçīnden ḫarāc

mülk-i suḫanda:

1. **mülk-i suḫanda:**-*da*
Gazel 242
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Söz ülkesi. II Şiir meydanı.

Nevbet Ḳabūli mülk-i suḫanda baña dönüp
Ben daḫı başḳa başuma mihterlik eyledüm

mülk-i Süleymānuñ māliki:

1. **mülk-i Süleymānuñ māliki:**
Kaside 1
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Süleyman'ın hazinesinin sahibi. II Süleyman peygamberin mührüne sahip olan kişi. II Osmanlı ülkesinin maliki.

Ser-i engüşt-i ḳadrüñden nigīn-i ḫātem-i saṭvet
Vücūd-ı kāmilüñdür māliki mülk-i Süleymānuñ

mülk-i Tātār:

1. **mülk-i Tātār:**
Gazel 150
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tatar ülkesi.

Çeşm-i Tātārına yārüñ dil ü cān virmeyenüñ
Mülk-i Tātār gibi ḫānesi yaġmālanmaz

mülk-i vücūd:

1. **mülk-i vücūd:**
Gazel 78
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vücut ülkesi. II Âşığın vücudu, bedeni.

Dilā ser-menzil-i ġamda ser-i ʿuşşāḳ bī-ḥaddür
Meger mülk-i vücūd ile ʿadem mülkinde ser-ḥaddür

mülküñ ḥimāyetiyçün:

1. **mülküñ ḥimāyetiyçün:**-*y, -çün*
Kaside 3
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Mülkün korunması için.

Mülküñ ḥimāyetiyçün mālüñ ṣıyānetiyçün
Ḫalḳuñ riʿāyetiyçün bī-ʿillet ü delāyil

mülküñde ḳarār itdüñ:

1. **mülküñde ḳarār itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Bulunduğu yerde karar kılmak, bir yere ayrılmamak.

Ḳılāʿ-ı Ḳarṣı yapduñ anı çün muḥkem ḥiṣār itdüñ

Gelüp ḳalb-i Ḳabūlī gibi
mülküñde ḳarār itdüñ

mūm:

1. **mūm:**
Beyit 284
Mısra: **2**
Isı ve ışığından faydalanılan eski bir aydınlatma aracı, şem.

Ḳalmasa ʿaceb mi dilde
ālām-ı ġumūm
Nār-ı ʿışḳuñla ṭutuşdum
ḫalḳ içinde hem-çü mūm

2. **mūmdur:**-*dur*
Gazel 243
Mısra: **3**
Isı ve ışığından faydalanılan eski bir aydınlatma aracı, şem.

Mūmdur ḫāṭır-ı yāre göre seng-i ḫārā
Dil-i bī-merḥametin mermere beñzer diyemem

mümedd-i ḥayāt:

1. **mümedd-i ḥayāt:**
Beyit 124
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ömrü uzatan (şey). II Âşığın ömrüne ömür katan sevgilinin saçı.

Ṣaçuñ hevāsı lebüñ ẕikri virdi cāna ḥayāt
Ṣaçuñ mümedd-i ḥayāt u lebüñ müferriḥ-i ẕāt

mü'min:

1. **mü'mine:**-*e*
Mesnevi 6
Mısra: **8**
İman eden, inançlı (kimse), Müslüman.

Ḥāżırān oldılar şehādet içün
Yaʿni bir mü'mine iʿānet içün

mü'mine buġż idici kāfir:

1. **mü'mine buġż idici kāfir:**
Mesnevi 5
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Müslümana kin besleyen kâfir (kimse). II Kin ve nefret dolu çavuş.

Kiẕb ü buġż u ḥasedde māhir imiş
Mü'mine buġż idici kāfir imiş

müʾminligin bilmezem:

1. **müʾminligin bilmezem:**-*em*
Kaside 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Müslümanlığını bilmek.

Bilmezem müʾminligin ammā benüm fehm itdügüm

Yeg bilür kāfirligi baṭrīḳden ḳıssīsden

mümkin:

1. **mümkin:**
Kaside 7
Mısra: **26**
İmkân dâhilinde, olası, mümkün.

ʿAdd olınmaz keremüñ ḳaṭre-i deryā mānend
Hīç mümkin midür iḥṣā-yı vücūd-ı ẕerrāt

mümkin midür:

1. **mümkin midür:**-*dür*
Gazel 387
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mümkün mü, olabilir mi? II Asla olmaz, imkânsız.

Sünbül nedür ki zülf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye

mümkin olduḳca:

1. **mümkin olduḳca:**-*duḳca*
Mesnevi 5
Mısra: **26**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mümkün olmak: İmkân bulunmak, olabilmek. II Olabildiğince, mümkün olduğu kadar.

Didi teftīş idüñ bu oġlānı
Mümkin olduḳca söyledüñ anı

2. **mümkin olduḳça:**-*duḳça*
Gazel 63
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mümkün olmak: İmkân bulunmak, olabilmek. II Olabildiğince, mümkün olduğu kadar.

Dilā taḳdīr-i Rabbānīye hiç taġyīr-i vaż‘ itme
Hemān ḥükm-i ḳażāya mümkin olduḳça rıżā yegdür

3. **mümkin olduḳca:**-*duḳca*
Gazel 168
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mümkün olmak: İmkân bulunmak, olabilmek. II Olabildiğince, mümkün olduğu kadar.

Mümkin olduḳca rıżā göster ḳażāya ey göñül
Ḳādir iseñ her belāya ṣābır ol Eyyūbveş

4. **mümkin olduḳca:**-*duḳca*
Gazel 205
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mümkün olmak: İmkân bulunmak, olabilmek. II Olabildiğince, mümkün olduğu kadar.

‘Aceb vācib degül mi mümkin olduḳca tesellīsi
Ġarīb-i nā-murād-ı bī-dil ü bī-ḫvīş-i bī-yārüñ

mümkin olmadı:

1. **mümkin olmadı:**-*ma, -dı*
Mesnevi 7
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mümkün olmak: İmkân bulunmak, olabilmek.

Didüm ey ḳāżı-i ḥaḳ-nā-şināsā
Senüñle mümkin olmadı muvāsā

mümkin olmaya:

1. **mümkin olmaya:**-*ma, -y, -a*
Mesnevi 2
Mısra: **78**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mümkün olmak: İmkân bulunmak, olabilmek.

Bā-ḫuṣūṣ ol peder ki ola müsin
Sefer aḥvāli olmaya mümkin

mümkin olmazsa:

1. **mümkin olmazsa:**-*maz, -sa*
Gazel 270
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Mümkün olmak: İmkân bulunmak, olabilmek. II Olabildiğince, mümkün olduğu kadar.

Dil-i güm-rāha yolıyla ‘ināyet mümkin olmazsa
Cenāb-ı Kibriyāya ṭoġru varan rāh içün olsun

mümtāz eyle:

1. **mümtāz eyle:**
Gazel 226
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Üstün tutmak, ayrıcalık tanımak.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre mümtāz eyle sulṭānum

mümtāz-ı ‘ālemsin:

1. **mümtāz-ı ‘ālemsin:**-*sin*
Gazel 515
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Âlemin seçilmişi, cihanın seçkin kişisi. II Güzellikte dünyada tek olan sevgili.

Ḥüsn ile mümtāz-ı ‘ālemsin sen ey Yūsuf-cemāl

Kimse miṣlüñ göremez geşt eylese cānān elin

mümtāzından olalı:

1. **mümtāzından olalı:**-*alı*
Gazel 454
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Seçilmiş olmak, üstün gelmek, ayrıcalık tanınmak.

Şāhbāz-ı çemenüñ olalı mümtāzından
Ṣalınur serv-i sehī yürüyemez nāzından

mümteziç olmaz:

1. **mümteziç olmaz:**-*maz*
Gazel 33
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İç içe geçmiş olmak, kaynaşmak.

Āb-gīne farḳ olunmaz bādeden
Āb u āteş olmaz iken mümteziç

münācāt ehlinüñ yüz sürdügi dergāh:

1. **münācāt ehlinüñ yüz sürdügi dergāh:**
Gazel 270
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dua ehlinin itaat ettiği dergâh.

Ḳabūlīnüñ edā ḳıl ḥācetin dergāhdan sürme
Münācāt ehlinüñ yüz sürdügi dergāh içün olsun

münāfık:

1. **münāfıḳlar:**-*lar*
Gazel 102
Mısra: **9**
Esasında kâfir olmasına rağmen Müslüman gibi davranan ikiyüzlü (kimse). II Rakip.

Senüñ yoluñda ölmekden ḳaçar diyü münāfıḳlar
Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi öldürde yazmışlar

münʿakis:

1. **münʿakis:**
Gazel 26
Mısra: **5**
Akseden, yansıyan (şey). II Allah'ın yeryüzüne yansıyan tecellisi.

Ḳamu ẕātuñ ʿaksi durur münʿakis
Bu āyīne içre görinen ṣıfāt

münʿakis oldı:

1. **münʿakis oldı:**-*dı*
Tarih 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aksetmek, yansımak.

Bir seḥergeh ʿālem-i bālā-yı nīkū-kārdan Münʿakis oldı ṣımāḫ-ı cāna bir ṣūr-ı laṭīf

münāsib:

1. **münāsib:**
Beyit 22
Mısra: **1**
Layık, yaraşır, uygun.

Ālām-ı ʿışḳa ʿāşıḳ ṣabr itmedür münāsib
Ke'ṣ-ṣabri bi'l-meṣāʾib min aʿẓami'l-mevāhib

2. **münāsibdür:**-*dür*
Gazel 207
Mısra: **4**
Layık, yaraşır, uygun.

Mey bir āteşdür şitā eyyāmıdur anuñ güni
Gey münāsibdür emīrāna günine göre kürk

3. **münāsib:**
Mesnevi 9
Mısra: **41**
Layık, yaraşır, uygun.

Biri birine her ʿuẓvı münāsib
Bu deñlü olur aʿżāda tenāsüb

münāsib demleridür:

1. **münāsib demleridür:**-*ler, -i, -dür*
Tarih 19
Mısra: **5**

Kelime Tipi: -
Uygun zaman.

Münāsib demleridür ḳadr u rifʿat demleri geldi
Zamān-ı nā-murādān gitdi devrān ber-murāduñdur

müncelī olmaz:

1. **müncelī olmaz:**-*maz*
Tahmis 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Parlamak, aydınlık olmak. II Kalbi temiz olmak, kötü duygulardan arınmak.

Ḳalb-i zāhid pertev-i ʿışḳ ile olmaz müncelī
Leyle-i ẓulmāda ger nūr-ı ḳamer ṭuyduñsa gel

müncer olur:

1. **müncer olur:**-*ur*
Tahmis 12
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Belli bir duruma ya da bir şeye varmak, sonuçlanmak.

Bir gün āgāh olmaduḳ dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye müncer olur bu mā-cerā

müncer oluyor:

1. **müncer oluyor:**-*uyor*
Kaside 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Belli bir duruma ya da bir şeye varmak, sonuçlanmak.

Neye müncer oluyor ḥükm-i ḳażā-yı mübrem
Nicedür basṭ-ı eyādī-i nefāẕ-ı ibrām

münderic:

1. **mündericdür:**-*dür*
Beyit 170
Mısra: **2**
Bir şeyi içerisine alabilecek kadar geniş olmak, içermek, kapsamak.

Egerçi bī-bedeldür Şeyḫ Saʿdīnüñ Gülistānı
Bahāristān-ı Cāmī mündericdür ṣad Gülistānı

müneḳḳıd:

1. **müneḳḳıd:**
Gazel 425
Mısra: **8**
Tenkit eden, iyiyi kötüden ayıran kişi. II Hazreti Muhammed.

ʿAceb pāk-cevher degül mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd Muḥammed degül mi

münevver eyledi:

1. **münevver eyledi:**-*di*
Tesdis 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aydınlatmak, nurlandırmak. II Gönlü ferahlatmak, mutlu etmek.

Bu ḫaber ʿālem dimāġını muʿaṭṭar eyledi
Nice ʿālim dīde-i cānı münevver eyledi

münevver oldı:

1. **münevver oldı:**-*dı*
Tarih 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nurlanmak, aydınlanmak. II Neşelenmek, mutlu olmak.

Güldi o iki ġonça ile bu gülşen
Oldı ol iki mehle münevver ʿālem

münfaʿil:

1. **münfaʿildür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **13**
Gücenmiş, kırgın (kimse). II Âşık/Kabûlî.

Ḳabūlī münfaʿildür dür olaldan āstānuñdan
Anuñ çekdügi daḫı infiṣāli infiʿālidür

münker:

1. **münkerlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **16**
İman etmemiş, Hakk'ı inkâr eden (kimse).

Keşiginde keş ağızlu kişi oġlı kişilerdür
Ḥaḳḳa münkir gidilerdür nice münkerlerin gördüm

münkesir:

1. **münkesirüz:**-*üz*
Beyit 200
Mısra: **2**
Üzgün, kırgın. II Âşığın gönül kırgınlığı.

Şīşe-i ḳalbe şikest irdi ṣıdı peymānı
Ḥāṣılı münkesirüz görmeyeli yārānı

2. **münkesirdür:**-*dür*
Gazel 21
Mısra: **3**
Üzgün, kırgın. II Âşığın gönül kırgınlığı.

Fikr-i ʿilāc u dermān dil münkesirdür itmeñ
Cām-ı şikeste beste olmaz budur çü ʿillet

3. **münkesirdür:**-*dür*
Gazel 342
Mısra: **3**
Üzgün, kırgın. II Âşığın gönül kırgınlığı.

Dil münkesirdür itmeñ añа ʿilāc u dermān
Olmaz budur çü ʿillet cām-ı şikeste beste

münkir:

1. **münkirdür:**-*dür*
Gazel 475
Mısra: **1**
İnkâr eden, kabul etmeyen (kimse).

Bize münkirdür aʿdā tābiʿ-i emr-i Ḫudā olmaz
Hemīşe fiʿl-i münker ḳılmadan ciddā cüdā olmaz

münkir ola:

1. **münkir ola:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **174**
Kelime Tipi: -
İnkâr eden bir kimse olmak.

Belki Ḳānūna baḳup buña şifā yazmaya şeyḫ
Nehy-i münker diyü bil münkir ola buña imām

münkir olmaz:

1. **münkir olmaz:**-*maz*
Gazel 15
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
İnkâr eden bir kimse olmak.

Ḥaşr-i ecsāda Ḳabūlī münkir olmaz ehl-i dīn
Uyuyanlar uyanur bī-hūde yatmaz ehl-i ḫ∨āb

münsed:

1. **münseddür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **6**
Kapalı, tıkanmış.

Ḫaṭ-ı Yeʾcüc-i ruḫsārına ḫaddi sīm-tirkeşdür
Daḫı ol kec ḫurūc eyler o cānib şimdi münseddür

münselik:

1. **münselik:**
Diğer 1
Mısra: **36**
Bağlı, bağlanmış.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

muntaẓam ḳılmak:

1. **muntaẓam ḳılmaḳ:**-*maḳ*
Diğer 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Düzenlemek, tertip etmek.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

müntehī:

1. **müntehīdür:**-*dür*
Diğer 1
Mısra: **93**
Nihayet bulan, sona eren (şey).

Buña müntehīdür ʿuḳūl ittifāḳı
ʿAded müntehī ola bir ḳala bāḳī

2. **müntehī:**
Mesnevi 6
Mısra: **51**
Nihayet bulan, sona eren (şey).

Müntehī īn ḳabāle-i şerʿī
ʿAbd-i muḫliṣ Ḳabūli-i dāʿī

müntehī ola:

1. **müntehī ola:**-*a*
Diğer 1
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Sona ermek, nihayet bulmak.

Buña müntehīdür ʿuḳūl ittifāḳı
ʿAded müntehī ola bir ḳala bāḳī

müntehī-menzil:

1. **müntehī-menzil:**
Mesnevi 14
Mısra: **4**
Son durak. II Son peygamber Hazreti Muhammed.

Şāh-ı Baṭḥā vü şāhid-i Yesrib
Müntehī-menzil ü felek-mevkib

münteşir eyledi:

1. **münteşir eyledi:**-*di*
Gazel 426
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yaymak, duyurmak, ilan etmek.

Ḫüsrev-i ḫāverüñ oldı diyü il gün lemeʿāt
Münteşir eyledi āfāḳa bu rūşen ḫaberi

münzevī eyler:

1. **münzevī eyler:**-*r*
Gazel 423
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnziva eden bir kimse olmak, yalnız başına bir köşeye çekilmek.

Tāb-ı teb-i belā ḳomadı tāb u ṭāḳatüm
Eyler Ḳabūlī gūşe-i ʿuzletde münzevī

mūr:

1. **mūrlar:**-*lar*
Gazel 341
Mısra: **4**
Karınca. II Sevgilinin yüzünde bulunan benler.

Ẓāhir olmış ḫaṭṭ-ı nev laʿl-i lebüñden ey perī
Mūrlar çıḳmaḳ neden taḫt-ı Süleymān üstine

2. **mūr:**
Gazel 375
Mısra: **8**
Karınca. II Sevgili karşısında küçük ve değersiz âşık.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

3. **mūra:**-*a*
Gazel 375
Mısra: **7**
Karınca. II Sevgili karşısında küçük ve değersiz âşık.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

4. **mūrdur:**-*dur*
Gazel 386
Mısra: **8**
Karınca. II Sevgilinin ayva tüyleri.

Çıḳmaz ālām-ı ḫaṭuñ efgārı ġār-ı sīneden
Mūrdur girmiş yatur gūyā ki bir ālāy ine

mürāʿāt-ı gürūh-ı ehl-i dildür:

1. **mürāʿāt-ı gürūh-ı ehl-i dildür:**-*dür*

Gazel 228
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Âşıklar topluluğunun saygısı, hürmeti.

Mürāʿāt-ı gürūh-ı ehl-i dildür bāʿiṣ-i şöhret
Añılsun ehl-i diller içre bir ād eyle sulṭānum

mürde:

1. **mürde:**
Gazel 82
Mısra: **13**
Cansız, bitkin, ölü. II Cansız, hasta, bitkin âşık.

Sensüz Ḳabūli mürde vü ḳalbi füsürdedür
ʿIşḳuñla zindedür nite kim cānı tendedür

2. **mürde:**
Gazel 102
Mısra: **4**
Cansız, bitkin, ölü. II Cansız, hasta, bitkin âşık.

Ölümlüdür diyü efvāh-ı ʿālemden işitmişler
Güzeller defter-i ʿuşşāḳa bizi mürde yazmışlar

3. **mürdeler:**-*ler*
Gazel 273
Mısra: **2**
Cansız, bitkin, ölü. II Cansız, hasta, bitkin âşık.

Şād oluñ bī-çāreler nāz ile cānāndur gelen
Müjdeler ey mürdeler cānān degül cāndur gelen

4. **mürdeler:**-*ler*
Gazel 284
Mısra: **3**
Cansız, bitkin, ölü. II Cansız, hasta, bitkin âşık.

Mürdeler ẕikr-i leb-i dil-ber ile cān buldı
Ḥalḳa-i ẕikre gelüñ itmege iḥyā seyrin

5. **mürde:**
Gazel 293
Mısra: **2**
Cansız, bitkin, ölü. II Cansız, hasta, bitkin âşık.

Devr elinden ey göñül āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

6. **mürdeler:**-*ler*
Gazel 367
Mısra: **5**
Cansız, bitkin, ölü. II Cansız, hasta, bitkin âşık.

Mesīḥāsā leb-i cān-baḫşı eyler mürdeler iḥyā
Otursa niçeler yoḳdur naẓīri gökler altında

mürde dile:

1. **mürde dile:**-*e*
Gazel 450
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cansız, ölü gönül. II Âşığın gönlü.

İntiẓār ile nizār itme bizi öldürme
Sīne ṣandūḳasını mürde dile ḳabr itme

mürde şud:

1. **mürde şud:**
Tarih 6
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ölmek, hayatını kaybetmek.

Çün māder -i men mürde şud
Cāyeş buved bāġ-ı İrem

mürde-dilān:

1. **mürde-dilān:**
Gazel 419
Mısra: **2**
Ölü gönüller. II Aşksız, duygusuz kalpler.

Şād oluñ şehrüñüze bir şeh-i ḫūbān geldi
Müjde ey mürde-dilān cismüñüze cān geldi

mürde-i kābūs:

1. **mürde-i kābūs:**
Mesnevi 5
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Korkunç ölü. II Çavuşun pis suratı.

Şekl-i murdārı mürde-i kābūs
Kelimātı ʿabeş şıfātı ʿabūs

mürdeler iḥyā iderse:

1. **mürdeler iḥyā iderse:**-*er, -se*
Gazel 156
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ölüleri diriltmek. II Ölmüş gönüllere can vermek, duygusuz gönülleri neşelendirmek.

Mürdeler iḥyā iderse nola
Muḥyi'd-dīnümüz
Şerʿi taʿẕīm eylemekdür
ʿādet ü ʿāyīnümüz

mürde-şıfat:

1. **mürde-şıfat:**
Müsemmen 1
Mısra: **5**
Ölü gibi.

Ten ḫāke düşdi mürde-şıfat cāna elvedāʿ
Ḳaldum belā vü derd ile dermāna elvedāʿ

mürdesin iḥyā idüp:

1. **mürdesin iḥyā idüp:**-*üp*
Gazel 152
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ölüyü diriltmek. II Sevgilinin cansız ve bitkin âşığa hayat vermesi, onu iyileştirmesi.

Ben mürdesin iḥyā idüp dir ol ṭabīb-i cān u dil
Derd ehlinüñ dermānıyuz yaʿni ki ādem cānıyuz

müreccaḥ ola:

1. **müreccaḥ ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Tercih edilmek, üstün tutulmak.

Gerçi ẕātıyla zamānıyla irür kāma kişi
Yoḳ zamānum meger iḥsānı müreccaḥ ola ẕāt

müreccaʿ-ı ʿālem:

1. **müreccaʿ-ı ʿālem:**
Gazel 254
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âlemin üstün tutulanı. II Sevgili.

Ey vücūdı vü cūdıyla müreccaʿ-ı ʿālem
Ḫuṣūṣ-ı ẕāt-ı şerīfi maḳarr-ı luṭf u kerem

mürīd:

1. **mürīdüz:**-*üz*
Gazel 160
Mısra: **3**
Tarikata girip bir şeyhe bağlanan ve ondan tasavvuf erkânını öğrenen kimse.

Biz ne mürīdüz ne meşāyıḫdanuz
Rāst-revüz Muʿtaşımī-meẕhebüz

2. **mürīdüñ:**-*üñ*
Gazel 220
Mısra: **5**
Tarikata girip bir şeyhe bağlanan ve ondan tasavvuf erkânını öğrenen kimse.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola
Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

3. **mürīdüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 220
Mısra: **6**
Tarikata girip bir şeyhe bağlanan ve ondan tasavvuf erkânını öğrenen kimse.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola
Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

mürīd-i muḫliṣüñ:

1. **mürīd-i muḫliṣüñ:**-*üñ*
Gazel 228
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Halis mürit. II Sevgiliye yürekten bağlı olan âşık.

Delīl-i rāh-ı devletsin nümūdār-ı saʿādetsin
Mürīd-i muḫliṣüñ ol yola irşād eyle sulṭānum

mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol:

1. **mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol:**
Gazel 404
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk nurunun müridi olmak. II Gönüllere aydınlık veren, kalpleri huzura erdiren aşkın müridi olmak.

Ne deñlü tīre vü tār ise ṣūfī ḫāne-i ḳalbüñ
Mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol sen ider nūr anı nūrānī

mürsele-i güş-ı kesān:

1. **mürsele-i güş-ı kesān:**
Kaside 2
Mısra: **104**
Kelime Tipi: -
İnsanların kulağına gönderilmek. II Herkese ulaştırmak.

Dürr ü gevher gibi naẓm eyleye vaṣf-ı ẕātuñ
Güherāsā ola tā mürsele-i güş-ı kesān

mürşid olur:

1. **mürşid olur:**-*ur*
Gazel 125
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mürşit olmak, irşat etmek, yol gösteren bir kimse olmak.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

mürşid-i pāk ü ṣaḥīḥ-irşāddur:

1. **mürşid-i pāk ü ṣaḥīḥ-irşāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Temiz (yaradılışlı) ve ihlaslı mürşit. II Doğru yolu gösteren, İslam'a davet eden kişi.

Şāh-ı güm-rāha ṭarīḳ-i müstaḳīme sevḳ içün
Mürşid-i pāk ü ṣaḥīḥ-irşāddur gönderdigüñ

mürūr ide:

1. **mürūr ide:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **222**
Kelime Tipi: -
Geçip gitmek. II Zamanın geçmesi.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

mürüvvet:

1. **mürüvvet:**
Gazel 12
Mısra: **5**
Cömertlik, ihsan, lütuf.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

2. **mürüvvet:**
Gazel 230
Mısra: **5**
Cömertlik, ihsan, lütuf.

Mürüvvet dād-ı Ḥaḳdur herkes andan müstefīż olmaz
Kerem gelmez keremsüzden ʿaḳīme ḳıyma sulṭānum

3. **mürüvvet:**
Gazel 232
Mısra: **8**
Cömertlik, ihsan, lütuf.

Aḳıtma rūy-ı ḫˇān-ālūdum üzre eşk-i ḫūnīnüm
Yumazlar ḳanı ḳan ile mürüvvet ḳanı sulṭānum

4. **mürüvveti:**-*i*
Gazel 240
Mısra: **10**
Cömertlik, ihsan, lütuf.

Luṭf u kerem ḳapusı ḳapandı Ḳabūliyā
Şimden girü mürüvveti ġayrı ḳapudan um

5. **mürüvvetin:**-*i, -n*
Gazel 271
Mısra: **4**

Cömertlik, ihsan, lütuf.

Atlandurur ayaḳda ḳomaz hem-ʿinān ider
Aṣḥāb-ı devletüñ naẓar eyleñ mürüvvetin

6. **mürüvvet:**
Kaside 11
Mısra: **7**
Cömertlik, ihsan, lütuf.

Mürüvvet yanlarında ʿayb u iḥsān u kerem kemlik
Yaramazlıḳ yararlıḳdur diyen bedterlerin gördüm

7. **mürüvvet:**
Kıt'a 13
Mısra: **5**
Cömertlik, ihsan, lütuf.

Göñül almaḳ durur mürüvvet ile
ʿArṣa-i dehrde dil-āverlik

mürüvvet eyle:

1. **mürüvvet eyle:**
Gazel 281
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsanda bulunmak, cömert davranmak.

Ḳabūlī ḳābil-i ḫıdmet ḳuluñdur āstānuñda
Mürüvvet eyle iḥsānuñ dirīġ itme ḳavābilden

mürüvvet kānı:

1. **mürüvvet kānı:**
Gazel 249
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lütuf kaynağı II Sevgili.

Bir mürüvvet kānı şāh-ı muḳtedāmuz var bizüm
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bir ketḫüdāmuz var bizüm

mürüvvet kānısın:

1. **mürüvvet kānısın:**-*sın*
Gazel 247
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lütuf kaynağı. II Sevgili.

ʿİnāyet demleri geldi ʿadālet eyle sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u ʿināyet eyle sulṭānum

2. **mürüvvet kānısın:**-*sın*
Beyit 137
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lütuf kaynağı. II Sevgili.

Ḳula iḥsān u himmetdür ʿadālet şānı sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u mürüvvet ḳanı sulṭānum

mürvaridüñ dāniyesi:

1. **mürvaridüñ dāniyesi:**
Beyit 167
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Basit ve değersiz kişinin incisi. II Âşığın gözyaşı.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm dil-bere teʾsīr itmez
Ne ḳadar ḳıymet ider dāniyesi mürvaridüñ

mürveş:

1. **mürveş:**
Gazel 323
Mısra: **9**
Karınca gibi.

Semend-i zer-kemend üzre süvār ol mürveş aʿdā
Ayaġ altında ḫ∨ār u ḫāksār u pāymāl olsun

müsāfir:

1. **müsāfir:**
Tarih 25
Mısra: **1**
Misafir, konuk.

Bir müsāfir didi sulṭān-ı cihānuñ şeyḫi
Cānib-i āḫirete gitdi maḳāmın buldı

müsāʿid olup:

1. **müsāʿid olup:**-*up*
Terci-bend 1
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Müsait olmak, uygun olmak.

Baḫt u ṭāliʿ yine müsāʿid olup
Bāz-ı dil murġ-ı vaṣluñ itdi şikār

müsāvī:

1. **müsāvī:**
Gazel 216
Mısra: **3**
Eşit olmak, iki şey arasında üstünlük açısından bir fark bulunmamak, aynı değerde olmak, denk olmak.

Medḥ ile müsāvī ola mı ḳadḥ u mesāvī
Olmaz mütesāvī güzelüm ʿāḳ ile ʿāḳil

2. **müsāvīden:**-*den*
Gazel 329
Mısra: **4**
Eşit olmak, iki şey arasında üstünlük açısından bir fark bulunmamak, aynı değerde olmak, denk olmak.

Ferāġat eyle dehrüñ manṣıbından terk-i ʿizzet ḳıl
Ne aʿlādan ne ednādan recā ḳıl ne müsāvīden

3. **müsāvīdür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **49**
Eşit olmak, iki şey arasında üstünlük açısından bir fark bulunmamak, aynı değerde olmak, denk olmak.

Müsāvīdür işigüñ āsmāna rifʿatde
Ġubār-ı ḫāk-i rehüñ tāc-ı şāhīye hem-ser

müsāvi olmaz:

1. **müsāvi olmaz:**-*maz*
Kaside 6
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Denk olmak, aynı olmak, eşit olmak.

Pesend-i yār ola mı ṭaʿne-i ʿadūyıla bir
Muḥāldür begüm olmaz müsāvi nefʿle żar

müsbet:

1. **müşbet:**
Kaside 7
Mısra: **2**
Doğruluğu ispatlanmış (şey).

Ey ġażanfer-fer ü ferruḫ-ruḫ u Dārā-dārāt
Şeref-i z̲āt-ı tu müş̲bet benuṣūṣ-ı āyāt

müsellem:

1. **müsellemdür:**-*dür*
Gazel 411
Mısra: **10**
Teslim edilmiş, verilmiş (şey).

Maḥall-i tāc-ı ʿizzetsin sezāvār-ı saʿādetsin
Müsellemdür saña āyīn-i şāhī ṭavr-ı ʿOş̲mānī

müselmān evine:

1. **müselmān evine:**-*n, -e*
Gazel 336
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Müslüman evi. II Âşığın gönlü.

Bir ḳadeḥ bāde içün kāfir evinden çıḳmaz
Daʿvete varmaz iken ṣūfi müselmān evine

müselmān olmasun:

1. **müselmān olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 312
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Müslüman olmak, iman etmek.

Nūr-ı ruḫsāruñ gören barmaḳ getürdi şemʿvār
Zāhid-i münkir müselmān olmasun ya neylesün

müselmāna merḥamet ḳılmaz:

1. **müselmāna merḥamet ḳılmaz:**-*maz*
Kaside 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Müslümana merhamet etmek.

Ḫudādan ḫaşyet itmez merḥamet ḳılmaz müselmāna
Bir alay dīni yoḳ dīne söger kāferlerin gördüm

müsemmā:

1. **müsemmā:**
Gazel 175
Mısra: **4**
İsim verilmiş, ad konulmuş, belli, belirli.

Dāne-i ḫāl-i ruḫuñla murġ-ı dil ṣayd itmege
Ḳara zülfüñ aġ imiş budur müsemmā bi'n-naḳīż

2. **müsemmādur:**-*dur*
Gazel 299
Mısra: **2**
İsim verilmiş, ad konulmuş, belli, belirli.

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

müsemmī:

1. **müsemmī:**
Mesnevi 4
Mısra: **2**
Duyulan, işitilen, bilinen (şey).

Ey semiyy-i nebiyy-i Ḥayy u Ḳadīm
V'ey müsemmī be-nām-ı İbrāhīm

müsin ola:

1. **müsin ola:**-*a*
Mesnevi 2
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Yaşlı olmak, ihtiyarlamak.

Bā-ḫuṣūṣ ol peder ki ola müsin
Sefer aḥvāli olmaya mümkin

müstaġnī:

1. **müstaġniyin:**-*y*, -*in*
Gazel 345
Mısra: **13**
İhtiyaç duymayan, ihtiyaçsız (kimse).

Niyāzum Ḥaḳḳadur müstaġniyin efrād-ı ʿālemden
Ḳabūlī iḥtiyācum yoḳ Ḫudādan ġayrı bir ferde

2. **müstaġnī:**
Kıt'a 6
Mısra: **2**
İhtiyaç duymayan, ihtiyaçsız (kimse).

Dīdem imrūz ṣad nüvīsī-rā
Çün hilāl ez-kemāl müstaġnī

müstaġraḳ:

1. **müstaġraḳdur:**-*dur*
Kaside 2
Mısra: **33**
Gark olmuş, batmış. II Nasiplenmek.

Devr anuñdur ki cihān ḫalḳına müstaġraḳdur
Emr anuñdur ki aña cümle muṭīʿ-i fermān

müstaġraḳ-ı deryā-yı inʿāmuñ:

1. **müstaġraḳ-ı deryā-yı inʿāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Lütuf denizinde boğulmuş (kimse). II Pek çok lütuf ve ihsana erişen kişi.

Der-i devlet-meʾābumda Ḳabūlī kim durur dirseñ
Ġarīḳ-i niʿmetüñ müstaġraḳ-ı deryā-yı inʿāmuñ

müstaḥkem itdük:

1. **müstaḥkem itdük:**-*dü*, -*k*
Tahmis 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sağlamlaştırmak.

Ġonçaveş müstaḥkem itdük bend-i ġayretle beli
Dimezüz bir ferde dest ü dāmenin ṭutup beli

müstaḳar ola:

1. **müstaḳar ola:**-*a*
Gazel 181

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yerleşmek, kurulmak.

Zihī ṣafā ki mey-i nāba müstaḳar ola ẓarf
Ṭaraf ṭaraf otura ḥūrān ḳāṣırātu't-ṭarf

müstaḳıl:

1. **müstaḳil:**
Tarih 22
Mısra: **1**
Kendi başına, bağımsız, ayrı.

Yine defterdār efendi müstaḳil
Yapdı biñ cehd ile bir cāy-ı laṭīf

2. **müstaḳılüz:**-*üz*
Beyit 40
Mısra: **2**
Kendi başına, bağımsız, ayrı.

Şeh-i sarāy-ı serīr ü sürūr-ı sırr-ı dilüz
Muʿāvin istemezüz emrümüzde müstaḳılüz

3. **müstaḳıl:**
Kaside 4
Mısra: **122**
Kendi başına, bağımsız, ayrı.

İhtiyāc ehli saña ʿarż ide ḥāl-i bālin
Müstaḳıl sen ḳılasın ṭālibe tevzīʿ-i sihām

4. **müstaḳıl:**
Kıt'a 8
Mısra: **3**
Kendi başına, bağımsız, ayrı.

ʿAṭā vü luṭfuñı dil müstaḳıl umarsa nola
Çıḳardı rāyet-i luṭfuñ bürūc-ı eflāke

müstaḳil bir ḳażā:

1. **müstaḳil bir ḳażā:**
Mesnevi 2
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Bağımsız bir ilçe.

Müstaḳil bir ḳażā idi ezelī
Ġayra ilḥāḳ olındı şimdi velī

müstaḳıl ol:

1. **müstaḳıl ol:**
Kaside 4
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Bağımsız olmak, belli bir yere bağlı olmamak.

İştirāk üzre ṣanur anı gören yanuñda
Müstaḳıl ol ki cihān ḫalḳı ola emrüñe rām

müstaḳīm:

1. **müstaḳīmdür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **14**
Doğru istikamette giden düzgün, dürüst (kimse). II Kabûlî.

Her ne cefā olursa revādur Ḳabūliye
Yitmez mi bu günāh aña kim müstaḳīmdür

2. **müstaḳīme:**-*e*
Gazel 230
Mısra: **2**
Doğru istikamette giden düzgün, dürüst (âşık).

Gedā-yı dergehüñ olan muḳīme ḳıyma sulṭānum
Saḳīme eyle cevri müstaḳīme ḳıyma sulṭānum

müstaḳīm bendeñ:

1. **müstaḳīm bendeñ:**-*ñ*
Mesnevi 5
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Dürüst, namuslu köle.

Ben ki bir müstaḳīm bendeñ olam
Sāye-veş zār u ser-figendeñ olam

müstecāb olmış duʿādur:

1. **müstecāb olmış duʿādur:**-*dur*
Tuyuğ 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kabul edilmiş dua.

Fātiḥ-i bāb-ı Hüdādur ḥamdele
Müstecāb olmış duʿādur ḥamdele

müstedām ola:

1. **müstedām ola:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sürekli olmak, kalıcı olmak.

Bir ḫūba düşdi göñül ḫüsrev-i zamānedür
Ḳaṣr-ı vefāda devlet ile müstedām ola

müstefīd ola:

1. **müstefīd ola:**-*a*
Gazel 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İstifade etmiş olmak, yararlanmış olmak.

Gün gibi rūy-ı ʿāleme beẕl eyle luṭfuñı
Her ẕerre istifāde ide müstefīd ola

müstefīż olmaz:

1. **müstefīż olmaz:**-*maz*
Gazel 105
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Feyiz almak, etkilenmek, olgunlaşmak, ders almak.

Maḳāmuñ ṣadr-ı ʿālī mertebeñ aʿlü'l-eʿālīdür
Edānī müstefīż olmaz ḳapuñda cāy-ı ʿālīdür

2. **müstefīż olmaz:**-*maz*
Gazel 230
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feyiz almak, etkilenmek, olgunlaşmak, ders almak.

Mürüvvet dād-ı Ḥaḳdur herkes andan müstefīż olmaz
Kerem gelmez keremsüzden ʿaḳīme ḳıyma sulṭānum

müsteḥaḳ:

1. **müsteḥaḳdur:**-*dur*
Gazel 337
Mısra: **10**
Hak eden, kazanmış, layık olmuş (kimse).

Semend-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī çü aldı meydānı
Demidür ögdüli vir müsteḥaḳdur ögdülüñe

müsteḥakk-ı vüfūr-ı re'fet:

1. **müsteḥakk-ı vüfūr-ı re'fet:**
Mesnevi 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Merhameti çokça hak eden (kimse).

Müsteḥakk-ı vüfūr-ı re'fet iken
Lāyıḳ-ı himmet ü riʿāyet iken

müstelzim:

1. **müstelzim:**
Gazel 294
Mısra: **9**
Gerekli kılan, gerektiren (şey).

Biri birini müstelzim durur ʿālemde ʿafv u sehv
Ḳabūlīden gelen sehv ü ḫaṭā ʿafv u kerem sizden

müstelzim-i elṭāfdur:

1. **müstelzim-i elṭāfdur:**-*dur*
Gazel 71
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Lütufları gerekli kılan. II Allah'ın lütuflarının gereği, Allah'ın lütfunun da kahrının da hoş olması.

Ey Ḳabūlī ḳahr-ı Ḥaḳ müstelzim-i elṭāfdur
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bu nükteyi iẕʿān ider

müstemend:

1. **müstemendüñdür:**-*üñ, -dür*
Beyit 207
Mısra: **1**
Üzgün, zavallı, çaresiz, gariban. II Âşık.

Esīrüñdür dil-i şeydā ġarībüñ müstemendüñdür

Kemend-i ġamdan āzād it ḳuluñdur derdmendüñdür

müsteviyyü'l-ḥacm:

1. **müsteviyyü'l-ḥacm:**
Kıt'a 23
Mısra: **1**
Ağırlığın ölçüsü.

Müsteviyyü'l-ḥacm ger ṭoḳuz …… çün bir kişi
Vezn ide biri birine muḫtelif bulur ʿuḳūl

müşābih:

1. **müşābih:**
Gazel 17
Mısra: **3**
Benzeyen, benzer (şey).

Berg-i gül-reng ruḫ-ı yāre müşābih mi olur
Ḫaşek-i ḫuşkde ḫāṣiyyet umarsın ne ʿaceb

müşābih olur:

1. **müşābih olur:**-*ur*
Gazel 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Benzemek.

Ne bih müşābih olur ġabġab-ı ḥabībe ne sīb
Zihī leṭāfet-i ġabġab zihī ḥabīb-i nesīb

müşerref:

1. **müşerrefüz:**-*üz*
Terci-bend 1
Mısra: **74**
Şerefli, onurlu (kimse).

Ḥamdü li'llāh ḳudūmuñ ile yine
Şād olduḳ müşerrefüz her bār

müşerref eyleye:

1. **müşerref eyleye:**-*y*, -*e*
Muaşşer 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek, onurlandırmak.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

müşerref ide:

1. **müşerref ide:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek, onurlandırmak.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

2. **müşerref ide:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek, onurlandırmak.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

müşerref it:

1. **müşerref it:**
Terci-bend 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek, onurlandırmak.

Gel berü hoş müşerref it ey ḥūr
Ḫānemüz tā ki ola ḫuld-ı berīn

müşerref ḳıl:

1. **müşerref ḳıl:**
Gazel 146
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek, onurlandırmak.

Dil ḫarāba müşrif olmışdur müşerref ḳıl anı
Dest-i luṭfuñla yapılsun ḫāṭır-ı vīrānumuz

müşerref kıldı:

1. **müşerref ḳıldı:**-*dı*
Gazel 413
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek, onurlandırmak.

Zevāyā-yı sarāy-ı dil ḫarāba müşrif olmışken

Müşerref ḳıldı teşrīf eyledi sulṭānumuz geldi

müşerref ḳılduñ:

1. **müşerref ḳılduñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Şereflendirmek, onurlandırmak.

İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ
Müşerref ḳılduñ aḥbābı saʿādetle ṣafā geldüñ

müşerref oldı:

1. **müşerref oldı:**-*dı*
Tarih 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Müşerref olmak, şeref duymak, onurlanmak.

Yine ey ḥażret-i paşa-yı ekrem
Ḳudūmüñle müşerref oldı ʿālem

2. **müşerref oldı:**-*dı*
Gazel 381
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Müşerref olmak, şeref duymak, onurlanmak.

Şeref-i ḫāk-i ḳademüñle müşerref oldı
Cānib-i Ḥaḳdan olur luṭf u ʿināyet ol eve

müşeyyed ḳalʿalar:

1. **müşeyyed ḳalʿalar:**-*lar*
Kaside 5
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Yüksek ve sağlam yapılmış kale.

Yapıldıkca müşeyyed ḳalʿalar serḥadd-i İslāma
Yıḳıldıkca esās-ı bī-beḳāsı düşmen-i cānuñ

müşg-nāb:

1. **müşg-nāb:**
Beyit 81
Mısra: **1**
Halis, saf, misk kokulu.

Ruḫuñ iḥāṭa ḳılan müşg-nāb mıdur
Degül ya il yüzine çekdigüñ ḥicāb mıdur

müşīr-i mufaḫḫam:

1. **müşīr-i mufaḫḫam:**
Gazel 471
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüceliğin, itibarın örneği. II Vezir.

Vezīr-i muʿaẓẓam müşīr-i mufaḫḫam
Emīn-i nigīn-i şehenşāh-ı aʿẓam

müşk:

1. **müşk:**
Gazel 307
Mısra: **10**
Misk koku, güzel koku. II Sevgilinin saçı.

Bire gül-rū bire çeşmi nergis
Bire müşk ü bire şaçı reyḥān

2. **müşk:**
Kıt'a 26
Mısra: **4**
Misk koku, güzel koku.

Tāb-ı ruḫına nisbet bir ẕerre pertev-i mihr
Ḫoş-būy-ı mūy-ı rūyı yanında şemmedür müşk

müşkil:

1. **müşkildür:**-*dür*
Beyit 121
Mısra: **1**
Zor, müşkül, güç.

Egerçi ḫayli müşkildür cihānda kişi kām almaḳ
Bütün dünyā deger ammā ʿadūdan intiḳām almaḳ

2. **müşkil:**
Kaside 3
Mısra: **23**
Zor, müşkül, güç.

Ehl-i kemāle ẕillet müşkil degül mi ġāyet

Bu ʿuḳde ḥall olunmaz ḳalursa ḫayli müşkil

3. **müşkil:**
Kaside 3
Mısra: **25**
Zor, müşkül, güç.

Müşkil budur ki ẓālim maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola ḥavāle bāṭıl

4. **müşkil:**
Kaside 13
Mısra: **10**
Zor, müşkül, güç.

Şekl-i murdāruña da nāmuñ uyar mı bilsek
Şeklüñe göre ise nām-ı ḳabīḥüñ müşkil

5. **müşkil:**
Müsemmen 2
Mısra: **20**
Zor, müşkül, güç.

İntiẓār ise ṣaʿb u nā-ḳābil
Ṭāḳat u ṣabr ise ḳatı müşkil

müşkil gelür:

1. **müşkil gelür:**-*ür*
Gazel 92
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zor gelmek, güç olmak, bir işi yaparken zorluk çekmek.

Feṯḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ herkese müşkil gelür
Dil anuñ cānā dilin bilür ki key āsān açar

müşkil işüñde:

1. **müşkil işüñde:**-*üñ, -de*
Tahmis 3
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Zor iş, çetin iş.

Miftāḥ-ı ḳufl-ı maḫzen-i sırr eyle her sözüñ
Müşkil işüñde ister iseñ feṯḥ-i bāb ola

müşkil ḳalursa:

1. **müşkil ḳalursa:**-*ur, -sa*
Kaside 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Müşkül (durumda) kalmak, zor bir durumun içinde olmak.

Ehl-i kemāle ẕillet müşkil degül mi ġāyet
Bu ʿuḳde ḥall olunmaz ḳalursa ḫayli müşkil

müşkil kār:

1. **müşkil kār:**
Tesdis 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zor iş, çetin iş.

Āstānuñdan cüdā düşmek ʿaceb düşvār imiş
Fürḳat-ı ḫāk-i derüñ aḥbāba müşkil kār imiş

müşkül:

1. **müşkülümüz:**-*ümüz*
Gazel 466
Mısra: **4**
Zor durumda kalma, zorluk, sıkıntı.

Vāʿiẓ ili menʿ eyler iken içine düşdi
Bu şübheyi ḥall idemedük müşkülümüz var

müşrikīn:

1. **müşrikīn:**
Tarih 2
Mısra: **5**
Allah'a ortak koşan kimseler.

Rūyuñ görüp bī-kibr ü kīn īmāna geldi müşrikīn
Şerfü'l-mekānı bi'l-mekīn sırrın hüveydā eyledüñ

müştāk:

1. **müştākdur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **39**
Şiddetle arzu eden, özleyen (kimse).

Gelüp işigüñe yüz sürmege müştākdur ʿālem
Ṭavāf eylerler anuñçün miṣāl-i Kaʿbe her yanuñ

müşted:

1. **müşteddür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **8**
Etkili, şiddetli. II Dayanıklı, sağlam.

Şehā seng-i cefāyile ne deñlü ḫātırum yıḳsañ
Ḫalel gelmez esās-ı ʿışḳa zīrā ḳatı müşteddür

mütesāvī olmaz:

1. **mütesāvī olmaz:**-*maz*
Gazel 216
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aynı derecede olmak, eşit olmak.

Medḥ ile müsāvī ola mı ḳadḥ u mesāvī
Olmaz mütesāvī güzelüm ʿāḳ ile ʿāḳil

müttefiḳ:

1. **müttefiḳdür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **28**
İttifak eden, aynı fikirde olan (kimseler).

Fitnedür istemezüz anı aradan çıḳsun
Müttefiḳdür bu kelām üzre cemīʿ-i ḫuddām

müttehem:

1. **müttehemdür:**-*dür*
Gazel 330
Mısra: **9**
Suçlu, kabahatli.

Müttehemdür kākül-i dil-ber göñül almaġ ile
Söyle dil-dāra Ḳabūlī anı yusun ṭarasın

mütūn:

1. **mütūn:**
Gazel 76
Mısra: **10**
Metinler. II Kabûlî'nin şiirleri.

ʿAceb mi şerḥe gelmezse bedenden açduġum şerḥa
Ḳabūlī şāriḥ-i vaḳtem mütūn eglencem olmışdur

mütūn-ı fünūn-ı ʿışḳ:

1. **mütūn-ı fünūn-ı ʿışḳ:**
Gazel 384
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aşk ilimlerinin metinleri, aşkı anlatan tüm metinler.

Bir noḳtadur Ḳabūli mütūn-ı fünūn-ı ʿışḳ
Taḥrīr olursa her varaḳı bir kitāb ola

müvekkil olduñ:

1. **müvekkil olduñ:**-*du, -ñ*
Tarih 7
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Müvekkil olmak, belli bir şeye vekâlet etmek.

Ceyş-i Anaṭolıya ḥākim iken
Rūmiyān üzre müvekkil olduñ

müy:

1. **müyuñ:**-*uñ*
Gazel 185
Mısra: **7**
İnce kıl, tüy, saç teli. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Kimi rūyuñ kimi būyuñ kimisi müyuñ öger
Cümleden biri degül cümleden aʿlāñ ancaḳ

müyesser:

1. **müyesserdür:**-*dür*
Mesnevi 8
Mısra: **16**
Kolaylıkla elde edilen, nasip olan (şey).

Ol ki hem-nāmı böyle serverdür
Luṭfı anuñla da müyesserdür

2. **müyesserdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **9**
Kolaylıkla elde edilen, nasip olan (şey).

Ḥużūr-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan murādātuñ müyesserdür
Ne isterseñ ḳapumdan iste virdüm diyecek yerdür

3. **müyesser:**
Tarih 17
Mısra: **13**
Kolaylıkla elde edilen, nasip olan (şey).

Be-ʿavn-i Ḫudā şud muḳadder müyesser
Zi-dergāh-ı ū buved Üsküb-i maṭlūb

müyesser ola:

1. **müyesser ola:**-*a*
Gazel 435
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Müyesser olmak, kolaylıkla elde edebilmek. II Nasip olmak.

Nice yıllar güẕergāhında ḫāk olduḳlarum yārüñ
Müyesser ola dirdüm olmadı bir kerre pā-būsı

2. **müyesser ola:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak.

Aġyāra ṭarīḳ-i ġam-ı hecrüñden eṣer yoḳ
Nādāna müyesser ola mı rāh-ı Meḥemmed

müyesser olmadı:

1. **müyesser olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 168
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Müyesser olmak, kolaylıkla elde edebilmek. II Nasip olmak.

Yūsuf-ı maḳṣūdla vuṣlat müyesser olmadı
Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş

müy-ı ʿanber-bū:

1. **müy-ı ʿanber-bū:**
Gazel 340
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Amber kokulu saç II Sevgilinin saçı.

Ḳatlüme ḳaṣd itdi āḫir efʿi-i Ḍaḥḥākveş
Ol iki gīsūy-ı müşgīn müy-ı ʿanber-bū yine

müy-ı pīçīde-ṣıfat:

1. **müy-ı pīçīde-ṣıfat:**

Gazel 246
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Birbirine dolaşmış saç gibi.
Müy-ı pīçīde-ṣıfat nola olursam pür-tāb
Zülf-i ḫam-der-ḫamuñ itdi dili derhem derhem

müy-ı sefīd:

1. **müy-ı sefīd:**
Gazel 73
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Beyaz, ağarmış sakal. II Hüseyin Ağa'nın sakalı.

Ṣaḳalı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi aġ u alnı açıḳdur
Degül müy-ı sefīd ol lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür

müzde-sālān:

1. **müzde-sālān:**
Beyit 118
Mısra: **1**
Çok para kazanan kimseler.

Müzde-sālān gibi nādān degülin
Sāl-ḫordān-ı ḫıredmendānuz

müzd-i āsın:

1. **müzd-i āsın:**-*ı, -n*
Diğer 2
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Karşılık, bedel, ücret.

Meclisi çünkim ṭaġıtduñ müzd-i āsın neyledüñ
Bunca ḫalḳuñ melceʾ-i bāy u gedāsın neyledüñ

müzeyyen ḳılsa:

1. **müzeyyen ḳılsa:**-*sa*
Tarih 3
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Tezyin etmek, süslemek.

Sevinse cānı aḥbābuñ
yirinse ḳavmi aʿdānuñ
Muʿayyen olsa hem kāmı
müzeyyen ḳılsa dīvānı

müzeyyen oldı:

1. **müzeyyen oldı:**-*dı*
Tarih 23
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Süslenmek, bezenmek.

Müzeyyen oldı ḳaṣr-ı bī-ḳuṣūrı
Şeh-i zer-ṣuffa-i rifʿat-pezīrüñ

müzeyyen ü ḫoşter:

1. **müzeyyen ü ḫoşter:**
Kaside 6
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Süslü ve en güzel (şey).

Cihāzına felek anuñ sarāy-ı ḳadrinde
Yıġıldı birbiri üzre müzeyyen ü ḫoşter

mūzī:

1. **mūzī:**
Kaside 3
Mısra: **54**
Zalim, zulmeden ve eziyet eden (kimse).

Biri mużırr u biri mūzī vü nice mūzī
Mażmūn-ı külli mūzī şānında emr-i nāzil

2. **mūzī:**
Kaside 3
Mısra: **58**
Zalim, zulmeden ve eziyet eden (kimse).

Ḳatl eylemekdür anı tiryāk-i ʿadl-i şāhī
Ḳatl olmayınca mūzī defʿ ola mı helāhil

mūzī vü nice mūzī:

1. **mūzī vü nice mūzī:**
Kaside 3
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Zalim ve çok zulmeden (kimse).

Biri mużırr u biri mūzī vü nice mūzī
Mażmūn-ı külli mūzī şānında emr-i nāzil

N

naʿam:

1. **naʿam:**
Beyit 15
Mısra: **2**
Evet.

Mī-kuned cemʿ-i ʿAcem menʿ-i naġam
Cemʿ-i īn ḥayl-i baḫīlest naʿam

nā-bedīd:

1. **nā-bedīd:**
Tahmis 4
Mısra: **12**
Belirsiz olmak, görünmemek, belli olmamak.

Sırr-ı ʿışḳa çü maẓhar oldı pedīd
Nā-bedīd idi ʿāşıḳ-ı nevmīd

nā-bedīd ola:

1. **nā-bedīd ola:**-*a*
Gazel 8
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ortadan kaybolmak, yok olmak.

Sen gün gibi ṭulūʿ idicek kerr ü ferr ile
Encüm-ṣıfat gürūh-ı ʿadū nā-bedīd ola

2. **nā-bedīd ola:**-*a*
Gazel 40
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Görünmemek, kaybolmak, yok olmak.

Sen gün gibi bedīd olıcaḳ māh-rūlaruñ
Her birisi nücūm gibi ola nā-bedīd

nā-būd:

1. **nā-būd:**
Muaşşer 1
Mısra: **33**

Bulunmayan, mevcut olmayan, yok.

Ṣalup şemşīr aʿdāya ḳılup nā-būd nā-peydā
Ḫarāb idüp revānın ḫānümānın eyleyüp yaġmā

nā-çār:

1. **nā-çāruz:**-*uz*
Beyit 266
Mısra: **2**
Çaresiz, zavallı (âşık).

Bī-dil ü bī-ḫıred ü bīmāruz
Cevrüñe ṣabr idelüm neyleyelüm nā-çāruz

2. **nā-çāre:**-*e*
Gazel 223
Mısra: **12**
Çaresiz, zavallı (âşık).

Göñül dīvānedür dīvāna ṣalma beste-i luṭf it
Ḳatı dermāndevüz nā-çāre dermān eyle sulṭānum

3. **nā-çāra:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **14**
Çaresiz, zavallı (âşık).

Bī-iḫtiyār irişdi bu ġamgīne ḥasretüñ
Nā-çāra geldi defʿine yoḳ çāre fürḳatüñ

nādān:

1. **nādān:**
Beyit 89
Mısra: **2**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Ḳabūl-i terbiyet ḳılmaz bed-endīş olıcaḳ insān
Ne deñlü ḳalb ü ʿaks itseñ yine nādāndur nādān

2. **nādāndur:**-*dur*
Beyit 89
Mısra: **2**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Ḳabūl-i terbiyet ḳılmaz bed-endīş olıcaḳ insān
Ne deñlü ḳalb ü ʿaks itseñ yine nādāndur nādān

3. **nādān:**
Beyit 118
Mısra: **1**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Müzde-sālān gibi nādān degülin
Sāl-ḫordān-ı ḫıredmendānuz

4. **nādān:**
Gazel 344
Mısra: **1**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Nādān olımaz meclis-i ʿirfān arasında
Ḫar-mühre ṣıġar mı dür ü mercān arasında

5. **nādān:**
Kaside 3
Mısra: **17**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Rifʿātde şimdi nādān ẕilletde ehl-i irfān
ʿAksine döndi çarḫ-ı dolāb ḳadr-i fāżıl

6. **nādān:**
Tarih 17
Mısra: **22**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

7. **nādāna:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **6**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse). II Rakip.

Aġyāra ṭarīḳ-i ġam-ı hecrüñden eṣer yoḳ
Nādāna müyesser ola mı rāh-ı Meḥemmed

nā-dān:

1. **nā-dāna:**-*a*
Gazel 144
Mısra: **1**

Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Cāh ile maġrūr olup nā-dāna dānālanmazuz
Cāhile ehl-i kemālüz diyü monlālanmazuz

2. **nā-dāna:**-*a*
Gazel 161
Mısra: **5**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

ʿAḳlı başında olan paşa dimez nā-dāna
Ḫıred ehli hüner-i vehm ile meslūb olmaz

3. **nā-dān:**
Gazel 163
Mısra: **9**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Dānāya şebīh olur mı nā-dān
Şāh ile gedā berāber olmaz

4. **nā-dānı:**-*ı*
Gazel 231
Mısra: **6**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Kemāl ehline çün kim bī-ʿivażdur luṭf u iḥsānuñ
Ne lāzım vāḳıf itmek luṭfuña nā-dānı sulṭānum

5. **nā-dān:**
Mesnevi 5
Mısra: **50**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse).

Şöyle kim aḳçesüz ola bir an
Terk-i ṣūret virilmez ey nā-dān

6. **nā-dāna:**-*a*
Gazel 282
Mısra: **3**
Cahil, bilgisiz, akılsız (kimse). II Rakip.

Raḥm idüp nā-dāna luṭfuñ nā-maḥalle beẕl idüp
Nāz u istiġnā maḥāllinde niyāz itmek neden

nādān elinden:

1. **nādān elinden:**-*n, -den*
Gazel 325
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cahil bir kimsenin eli.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

nādān it:

1. **nādān it:**
Gazel 20
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Akılsız, cahil köpek. II Rakip.

ʿAvḳ ider kūyuña varduḳca Ḳabūlīyi ḳomaz
Seg-i bī-dīn o raḳībüñ geçinür nādān it

nādān olur:

1. **nādān olur:**-*ur*
Beyit 93
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bilgisiz olmak, cahil kalmak.

Ġam-ı cānān ile ben nāle ḳılsam ḳalb olur nālān
Nola nālān olursa dil dil-i nādān olur nādān

nādāna yeñilür:

1. **nādāna yeñilür:**-*ür*
Gazel 308
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cahile yenilmek, kaybetmek.

Leclāc ise de lec iderüz naṭʿ-ı cihānda
Nādāna Ḳabūlī yeñilür ṣanma bizi sen

nādim olursın:

1. **nādim olursın:**-*ur, -sın*
Gazel 361
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Pişman olmak.

Şimdi egerçi şūḥ nedīm-i zamānesin
Ḳatlan efendi nādim olursın zamān ile

nāf:

1. **nāfın:**-*ı, -n*
Gazel 324
Mısra: **8**
Göbek. II Misk kokusunu çıkaran ceylanın göbeği.

Zülfüñ añılsa içinde biledür nāfe-i çīn
Var ise dest-i taṣarruf bile kesmiş nāfın

nāfe-i Çīn:

1. **nāfe-i Çīn:**
Gazel 324
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çin miski, Çin'de yaşayan ceylan türünün göbeğinden çıkarılan misk kokusu.

Zülfüñ añılsa içinde biledür nāfe-i çīn
Var ise dest-i taṣarruf bile kesmiş nāfın

nāfeveş:

1. **nāfeveş:**
Gazel 132
Mısra: **7**
Misk kokusu gibi. II Nafe: Bir ceylan türünün göbeğinde bulunan ve içi misk denilen güzel bir kokuyla dolu olan kese.

Nāfeveş ḫūn oldı baġrum luṭf it ey vaḥşī ġazāl
Bir yaña cevr itme sen de çarḫ-ı nā-hemvārvār

nāfiʿ:

1. **nāfiʿdür:**-*dür*
Gazel 102
Mısra: **7**
Faydalı, yararlı.

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekser devāyı merde yazmışlar

nāf-ı ġazāl:

1. **nāf-ı ġazāl:**
Gazel 113
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ceylanın göbeği.

Vaṣf-ı ḫālüñ eylesem pür-ḫūn olur nāf-ı ġazāl
Gözlerüñ yād eylesem ṣaḥrāda āhūlar ṭurur

nāfiʿ olan:

1. **nāfiʿ olan:**
Gazel 399
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Faydalı olan, yarar sağlayan (şey).

Bu ḫafṣ u bu keşīr diyü düşme keşrete
Nāfiʿ olan da saña bu añla ḥikāyeti

nāfiz:

1. **nāfiẕün:**-*ün*
Mesnevi 6
Mısra: **35**
Tesir etme, etkili olma.

Nāfiẕün şemme ḥükmuhu el'ān
Cā'izün ḳavluhu ʿalā-mā-kān

naġam:

1. **naġam:**
Mesnevi 1
Mısra: **61**
Nağmeler, ezgiler.

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

naġamāt ehli:

1. **naġamāt ehli:**
Kaside 7
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Söz ehli.

Nola ger kesb-i ṣafā ḳılsa sözümden aḥbāb
Naġamāt ehli virür ādeme vecd ü ḥālāt

nā-geh:

1. **nā-geh:**
Gazel 63
Mısra: **9**
Ansızın, birdenbire.

Ġulüv itse ḥişār-ı ḳalbe nā-geh ʿasker-i miḥnet

Çıḳup burc-ı bedenden cān u dil dir kim Ḫudā yekdür

2. **nā-geh:**
Gazel 91
Mısra: **5**
Ansızın, birdenbire.

Ṭolandı pāyuma bend-i belā vü ġam nā-geh
Nitekim mücrim ü maḥbūs pāy-beste yatur

3. **nā-geh:**
Mesnevi 4
Mısra: **77**
Ansızın, birdenbire.

Gelse nā-geh ḳapuña ben maẓlūm
Anı ḥāşā ki idesin maḥrūm

4. **nā-geh:**
Tarih 23
Mısra: **19**
Ansızın, birdenbire.

Ḳabūlī güş-ı hūşa irdi nā-geh
Şadā-yı pāki bir ṣāḥib-żamīrüñ

nā-gehān:

1. **nā-gehān:**
Diğer 2
Mısra: **67**
Ansızın, birdenbire.

Nā-gehānī bir belādur nā-gehān oldı ʿayān
Çāresi şükr eylemekdür Ḥaḳḳa peydā vü nihān

2. **nā-gehān:**
Gazel 228
Mısra: **3**
Ansızın, birdenbire.

Sīneden dāġum nümāyān oldı ey dil nā-gehān
Āsmān-ı evc-i miḥnetden görindi māh-ı ġam

3. **nā-gehān:**
Tarih 20
Mısra: **1**
Ansızın, birdenbire.

Murġ-ı cānı ḥażret-i Sulṭān Selīm'üñ nā-gehān
Āşyān-ı ʿarşa pervāz eyledi çün şāhbāz

nā-gehānī bir belādur:

1. **nā-gehānī bir belādur:**-*dur*
Diğer 2
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Ansızın gelen bir bela. II Vezirin ani ölümü.

Nā-gehānī bir belādur nā-gehān oldı ʿayān
Çāresi şükr eylemekdür Ḥaḳḳa peydā vü nihān

naġmehā-yi ḫuşem:

1. **naġmehā-yi ḫuşem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Hoş nağmeler. II Sevgilinin sözleri.

Zi-sırr-i nühüfteş me-rā rāz gūy
Ez-ān naġmehā-yi ḫuşem bāz gūy

naġme-i bülbül:

1. **naġme-i bülbül:**
Gazel 212
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bülbül sesi. II Ateşin yanarken çıkardığı ses.

Yüzi gül dütüni sünbül ṣadāsı naġme-i bülbül
Ṣafā eyler göñül ġāyet esen bād-ı ṣabādan yeg

naġme-i sūznākem:

1. **naġme-i sūznākem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Yakıcı nağme. II Âşık.

Be-yek naġme-i sūznākem be-sūz
Zi-ālāyiş-i dehr pākem be-sūz

naġmesinüñ bāz u pesi:

1. **naġmesinüñ bāz u pesi:**
Gazel 503
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Çalgıcının ezgisinin geri kalanı ve arkası. II Sevgilinin aşkı.

Bağladı yollarumuz pīşrev-i muṭrıb-ı ʿışḳ
Girüde ḳodı bizi naġmesinüñ bāz u pesi

nā-haḳ:

1. **nā-ḥaḳ:**
Kaside 4
Mısra: **125**
Boş, beyhude, faydasız.

Ḥaḳḳı nā-ḥaḳ bilesin bāṭılı ḥaḳ añlayasın
İdesüñ keff idicek yirlere irḫā-yı licām

2. **nā-ḥaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **58**
Boş, beyhude, faydasız.

Ol teberrā üzredür bunlar tevellā itmede
Bir bölük Mevlāsın unutmış biraz nā-ḥaḳ dede

3. **nā-ḥaḳ:**
Mesnevi 5
Mısra: **73**
Boş, beyhude, faydasız.

Bunda çoḳ herzeler yiye nā-ḥaḳ
Yine bizden şikāyet ide be-baḳ

nā-hemvārlıḳ:

1. **nā-hemvārlıḳ:**
Gazel 190
Mısra: **6**
Kötülük, uygunsuzluk, kargaşa.

Ṭurmayup ḳuṭb-ı murāduñ üzre devr eyler felek
Düşmen eylerse ne ġam ʿālemde nā-hemvārlıḳ

nāhīdüñ şuʿāʿı:

1. **nāhīdüñ şuʿāʿı:**
Beyit 171
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zühre yıldızının parlaklığı.

Ruḫuñ yanında belürmez şuʿāʿı ḫurşīdüñ
Güneş yanında olur mı şuʿāʿı Nāhīdüñ

naḫl:

1. **naḫle:**-*e*
Mesnevi 10
Mısra: **6**
Fidan.

İbtidā kāra besmeleyle olur
ʿİzzet ol naḫle besmeleyle olur

naḫl-i bāġ-ı nāz u şīve:

1. **naḫl-i bāġ-ı nāz u şīve:**
Mesnevi 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İşve ve naz bahçesinin fidanı. II Nazlı ve işveli sevgili.

Elā ey naḫl-i bāġ-ı nāz u şīve
Leb-i laʿli yitişmiş tāze mīve

naḫl-i bālā-yı vücūdı:

1. **naḫl-i bālā-yı vücūdı:**-*ı*
Kaside 10
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Yüce beden fidanı. II Fidan gibi boy.

Naḫl-i bālā-yı vücūdı bir ḳabā dökmiş nihāl
Şāḫsār-ı cismine şarmış iki yapraḳ dede

naḫl-i cefā:

1. **naḫl-i cefā:**
Gazel 68
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eziyet fidanı. II Sevgili.

Şarşılur ḳaṣr-ı felek derd ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm ey naḫl-i cefā şarşardur

naḫl-i cemāl-i çemen-ārā seyrin:

1. **naḫl-i cemāl-i çemen-ārā seyrin:**-*n*

Gazel 284
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çimenliği süsleyen güzellik fidanının seyri. II Bahçeyi güzelliğiyle süsleyen sevgilinin seyri.

Ey dil ara yüri ol serv-i dil-ārā seyrin
Eyle ol naḫl-i cemāl-i çemen-ārā seyrin

naḫl-i ḥüsnüñ:

1. **naḫl-i ḥüsnüñ:**-*üñ*
Gazel 417
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzellik fidanı. II Sevgili.

O gül şeftālū-yı laʿl-i lebine irmez el dirdi
Dirīġ ol naḫl-i ḥüsnüñ mīve-i laʿlini el dirdi

naḫl-i ḳadd-i ser-bülendüñdür:

1. **naḫl-i ḳadd-i ser-bülendüñdür:**-*üñ, -dür*
Müseddes 5
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Uzun boyunun fidanı. II Vezirin uzun ve heybetli boyu.

Cihāna sāye ṣalan naḫl-i ḳadd-i ser-bülendüñdür
Zemīne pāye-i devlet ise pāy-ı semendüñdür

naḫl-i ḳad-i bālāña:

1. **naḫl-i ḳad-i bālāna:**-*n, -a*
Gazel 359
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Uzun boylu fidan. II Muhammed Şah'ın uzun ve düzgün boyu.

Naḫl-i ḳad-i bālāna şimşād şebīh olmaz
Aʿlāya ḳıyās itme kütāhı Meḥemmed Şāh

2. **naḫl-i ḳad-i bālāña:**-*ñ, -a*
Gazel 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fidan gibi uzun boylu (sevgili).

ʿÖmrümüñ ḥāṣılı naḫl-i ḳad-i bālāña fedā
ʿÖmrümüñ ḥāṣılı nem var ise hep saña fedā

nahl-i ḳadüñe:

1. **naḫl-i ḳadüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 77
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Fidan (gibi) boy. II Sevgilinin fidan boyu.

Naḫl-i ḳadüñe nisbet kūteh-ḳad iken şimşād
Serv-i ḳad-i bālāña hiç beñzeye mi ʿarʿar

nahl-i ḳāmet-i bālāña:

1. **naḫl-i ḳāmet-i bālāña:**-*ñ, -a*
Gazel 387
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uzun boylu fidan. II Sevgilinin fidan gibi ince, uzun ve düzgün boyu.

Naḫl-i ruṭab ki leẕẕet-i bāl aña beñzemez
Ḫāṣā ki naḫl-i ḳāmet-i bālāña beñzeye

naḫl-i maḥabbatüñ:

1. **naḫl-i maḥabbatüñ:**-*üñ*
Terci-bend 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Muhabbet fidanı. II Aşk, muhabbet, sevgi.

Līk naḫl-i maḥabbatüñ şeb ü rūz
Devletüñ gibi sīnede bāḳī

naḫl-i pür-berg ü bārı:

1. **naḫl-i pür-berg ü bārı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Meyve ve yapraklarla dolu fidan. II Fidan boylu sevgili.

Dil-ber-i şīvekārı kim sevmez
Naḫl-i pür-berg ü bārı kim sevmez

naḫl-i pür-mīve olan:

1. **naḫl-i pür-mīve olan:**
Gazel 150
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Meyve dolu olan fidan. II Fidan boylu sevgili.

Naḫl-i pür-mīve olan ḳāmet-i dil-dār gibi
Ḳad-i bālā-yı ṣanavber gibi bālālanmaz

naḫl-i ruṭab:

1. **naḫl-i ruṭab:**
Gazel 387
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hurma fidanı.

Naḫl-i ruṭab ki leẕẕet-i bāl aña beñzemez
Ḫāşā ki naḫl-i ḳāmet-i bālāña beñzeye

naḫl-i sāye-perver:

1. **naḫl-i sāye-perver:**
Gazel 112
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gölge veren fidan. II Sevgili.

Ey naḫl-i sāye-perver sīnemde ḍarb-ı destüñ
Ḫāk üzre sāye ṣalmış berg-i çenāra beñzer

naḫl-i sāye-perverden leẕīẕ:

1. **naḫl-i sāye-perverden leẕīẕ:**
Gazel 46
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gölge veren hurma ağacından lezzetli. II Sevgilinin dudağı.

Ol gül-i bāġ-ı vefā şeftālu-yı laʿl-i lebüñ
Mīve-i şīrīn ü naḫl-i sāye-perverden leẕīẕ

naḫl-i yāri:

1. **naḫl-i yāri:**-*i*
Gazel 50
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin fidan boyu.

Ölmeden ʿālemde ey Ṭūbāyı görmek isteyen
Ḳıl naẓar āyīne-i āb içre naḫl-i yāri gör

naḫsend-i ʿālemdür:

1. **naḫsend-i ʿālemdür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Âlemin talihlisi.

Bugün sābāş u aḥsen aña kim naḫsend-i ʿālemdür
Gedā şeklinde dehri seyr iden sulṭāna ʿışḳ olsun

naḫs-ı ekber:

1. **naḫs-ı ekber:**
Mesnevi 5
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
En büyük uğursuz. II Uğursuz çavuş.

İt gibi bir kerīh-manẓar imiş
Ṭāliʿi gibi naḫs-ı ekber imiş

nāḫun-ı ġam:

1. **nāḫun-ı ġam:**
Gazel 162
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Keder tırnakları. II Dert, üzüntü, gam.

Nāḫun-ı ġam çāk çāk itdi Ḳabūlī sīnemüz
Ḫırḳa-i ṣad-pāre cism-i zāra beñzer beñzemez

naḥv:

1. **naḥv:**
Gazel 181
Mısra: **6**
Cümle bilgisi, söz dizimi.

Kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür maʿāni vü ʿışḳ
Ne ḥikmet oḳuyan añlar anı ne naḥv u ne ṣarf

nā'il-i ecr-i bī-ḥesāb olalar:

1. **nā'il-i ecr-i bī-ḥesāb olalar:**-*a, -lar*
Mesnevi 6
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -

Sonsuz sevaba erişmek.

ʿĀmil-i ḫayr olup miṣāl olalar
Nā'il-i ecr-i bī-ḥesāb olalar

naʿīm-i ʿāḳıbet:

1. **naʿīm-i ʿāḳıbet:**
Müseddes 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Naim cenneti.

Naʿīm-i ʿāḳıbet zaḥmetsüz olmaz
Dem-i vuṣlat ġam-ı fürḳatsüz olmaz

naʿīm-i sofra-i inʿāmı:

1. **naʿīm-i sofra-i inʿāmı:**-*ı*
Gazel 94
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lütuf sofrasının nimetleri. II Sevgilinin lütfu, ihsanı, cömertliği.

Sımāṭ-ı ḫ∨ān-ı iḥsānı çekilmiş şarḳa vü ġarba
Naʿīm-i sofra-i inʿāmı bir Tatari yaġmadur

nā-kābil:

1. **nā-kābil:**
Gazel 302
Mısra: **1**
Kabiliyetsiz, yeteneksiz (kimse).

Ḳabūlī Ḥaḳḳı nā-kābil ne bilsün
Murād-ı ḳāyili nākil ne bilsün

nā-kām:

1. **nā-kām:**
Gazel 239
Mısra: **4**
Muradına erememiş, nasipsiz (âşık).

Kāmkārā nice bir derd ü ġam-ı nā-kāmī
Niçeler kām ala lāyıḳ mı ḳalam ben nā-kām

nā-kām iderler:

1. **nā-kām iderler:**-*er, -ler*
Kaside 4
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Murada erişmeyi engellemek, arzusuna kavuşturmamak.

Ḫayra varmaz ṣoñı gitdükce ẓuhūr itmeye şer
Ḫayr u şer her ne ki dirlerse iderler nā-kām

nā-kāmlıġ:

1. **nā-kāmlıġı:**-*ı*
Gazel 216
Mısra: **1**
Nasipsizlik, arzu edilen şeye ulaşamama.

Nā-kāmlıġı bir göreli kām ile kāmil
Başladı ġurūr eylemege cāh ile cāhil

nakāreveş:

1. **naḳāreveş:**
Gazel 240
Mısra: **3**
Davul gibi.

Olsun naḳāreveş reh-i ʿışḳuñda iki şaḳ
Şemşīr-i ġamla çal serümi yoluña ḳodum

naḳd-i cān:

1. **naḳd-i cān:**
Gazel 17
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Can parası, can sermayesi. II Âşığın canı.

Naḳd-i cān ile göñül vuṣlat umarsın ne ʿaceb
Rāygān gevheri zī-ḳıymet umarsın ne ʿaceb

2. **naḳd-i cān:**
Gazel 374
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Can sermayesi. II Âşığın canı.

Naḳd-i cān ile Ḳabūlī ele girmez ġam-ı yār
Aldanur ṭıfl-ı dili ṣalma bu bāzārlıġa

3. **naḳd-i cān:**
Gazel 401
Mısra: **7**

Kelime Tipi: -
Can sermayesi. II Âşığın canı.

Naḳd-i cān ṣarf it metāʿ-ı vuṣlat-ı cānān içün
Rāġıb ol fevt itme germ-ā-germ iken bāzāruñı

naḳd-i cānı:

1. **naḳd-i cānı:**-*ı*
Tarih 20
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can sermayesi. II Sultan 2. Selim'in canı.

Naḳd-i cānı deyn idi Ḥaḳḳa anı ḳabż itmege
Ḳābıż-ı ervāḥa emr itdi Ḫudā-yı bī-niyāz

naḳd-i cān-ı pāki:

1. **naḳd-i cān-ı pāki:**-*i*
Gazel 117
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tertemiz can sermayesi. II Âşığın canı.

Vir naḳd-i cān-ı pāki metāʿ-ı maḥabbete
Dükkān-ı şehr-i ʿışḳda bāzār böyledür

naḳd-i cānı virdüm:

1. **naḳd-i cānı virdüm:**-*dü, -m*
Gazel 200
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can sermayesini vermek. II Sevgili uğruna can vermek, ölümü göze almak.

Yine bir bī-bedel cānāna virdüm naḳd-i cānı kim
Metāʿ-ı ḥüsni cānānuñ anuñ destinde cān anuñ

naḳd-i cānum vireyin:

1. **naḳd-i cānum vireyin:**-*eyin*
Gazel 386
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Can parasını vermek. II Ölmek, can vermek.

Dirhem ü dīnār ile girmez metāʿ-ı vaṣl ele
Tek Ḳabūlī naḳd-i cānum vireyin ala yine

naḳd-i cānuñ:

1. **naḳd-i cānuñ:**-*uñ*
Gazel 280
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can parası, can sermayesi. II Âşığın canı.

Naḳd-i cānuñ fedā-yı ʿışḳ eyle
Fikr-i sūd u ziyānda neylersin

naḳd-i dili:

1. **naḳd-i dili:**-*i*
Gazel 58
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül sermayesi. II Âşığın gönlü.

Naḳd-i dili çaldurmayıgör ġamze-i yāre
Oñar mı Ḳabūlī şu ki ʿayyār ile oynar

2. **naḳd-i dili:**-*i*
Gazel 66
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül sermayesi. II Âşığın gönlü.

Biz şimdi aña virmeyelüm naḳd-i dili mehr
Egirdigini başḳa ḳosun pīre-zen-i dehr

naḳd-i ḳalbi:

1. **naḳd-i ḳalbi:**-*i*
Gazel 238
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kalp parası. II Gönül, yürek.

Niçe mevzūn u rengīn olmasun zer gibi eşʿārum
Eritdüm pūte-i miḥnetde naḳd-i ḳalbi ḳāl itdüm

naḳd-i metāʿ-ı ḥvāce:

1. **naḳd-i metāʿ-ı ḥvāce:**
Gazel 384
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tüccarın mal sermayesi.

ʿIşḳ ehli ol durur ki ġam u derd ü miḥneti
Naḳd-i metāʿ-ı ḫ∨āce gibi bī-ḥisāb ola

naḳd-i ʿömret:

1. **naḳd-i ʿömret:**-*et*
Mesnevi 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Ömür sermayesi. II Ömür, hayat, yaşam.

Be-ġam naḳd-i ʿömret ne-bāşed telef
Gehī def be-kef zen gehī kef be-def

naḳd-i ömrüñ:

1. **naḳd-i ömrüñ:**-*üñ*
Gazel 365
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ömür sermayesi. II Hayat, ömür.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire dünyā içün ḫarc eyleme
Ey Ḳabūlī çoḳ kişi aldandı bu bāzārda

naḳd-i revān:

1. **naḳd-i revān:**
Gazel 314
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can sermayesi. II Âşığın canı.

Ḫarīdār-ı metāʿ-ı vaṣl olup naḳd-i revān ile
Ḫayāl-i bī-meʾāle sūdı yoḳ bāzāra düşmişsin

2. **naḳd-i revān:**
Gazel 419
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gümüş akçe, para. II Âşığın canı.

Ne ṭurursuz yolına naḳd-i revān beẕl eyleñ
Mālik-i Mıṣr-ı vefā Yūsuf-ı Kenʿān geldi

naḳd-i revān-ı cenneti:

1. **naḳd-i revān-ı cenneti:**-*i*
Gazel 321
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cennetin akıcı sermayesi. II Cennet.

Naḳd-i revān-ı cenneti dīdāra ṣatıcaḳ
Olur Ḳabūli meblaġ-ı ḳadr-i s̱emen ṣemān

naḳd-i vaḳtüñ:

1. **naḳd-i vaḳtüñ:**-*üñ*
Gazel 331
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zamanın değeri.

Naḳd-i vaḳtüñ faḳd u żāyiʿ ḳılma ḫoş gör ḥālüñi
Ḥāle baḳ āmed şod-ı māżī vü istiḳbāli ḳo

nā-kes ʿanā-keş olmaz:

1. **nā-kes ʿanā-keş olmaz:**
Beyit 107
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Alçak kişi iyi olmaz: Bir insan düzenbaz ve alçak ise bu hep böyle devam eder. Soysuz ve zelil olan asla yola gelmez.

Bī-ġam olur mı kişi ʿayş ehli bī-ġış olmaz
Bed-kīş olur mı kişi nā-kes ʿanā-keş olmaz

naḳid:

1. **naḳid:**
Gazel 425
Mısra: **8**
Paranın aslını kalbını anlayan (kimse). II İyiyi kötüden ayıran kişi.

ʿAceb pāk-cevher degül mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd Muḥammed degül mi

nāḳil:

1. **nākil:**-*i*
Gazel 302
Mısra: **2**
Nakleden, rivayet eden (kimse).

Ḳabūlī Ḥaḳḳı nā-kābil ne bilsün
Murād-ı ḳāyili nākil ne bilsün

2. **nāḳil:**
Kaside 13
Mısra: **20**
Aktarma, rivayet.

Seni afyonı dükendikce boḳın yir dirler
Böyle naḳl itmiş eḥibbā ki ṣorarsañ nāḳil

nāḳil-i aḫbār:

1. **nāḳil-i aḫbār:**
Gazel 299
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Haber nakleden. II Gaipten haber getiren (kimse).

Niçe bir nāḳil-i aḫbār olup iḫbār ider vāʿiẓ
Ḫaber ġayra ḫaber virmez ḫabīr olan bu maʿnādan

nāḳış:

1. **nāḳışa:**-*a*
Gazel 35
Mısra: **4**
Eksik, tam olmayan, noksan.

Rūyuña kimse māhı beñzedemez
Nāḳışa diyemez miṣāl-i ṣaḥīḥ

2. **naḳışla:**-*la*
Gazel 395
Mısra: **6**
Nakış, süs. II Görünüş.

Destinden uçursaydı ger ol kebk-i ḫırāmān
Bir naḳışla şeh-bāz-ı dili yine oḳurdı

nāḳış olma:

1. **nāḳış olma:**-*ma*
Gazel 221
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eksik olmak, tam olmamak.

Zer gibi kāmil-ʿayār ol nāḳış olma vezne gel
Çekme ḳahrın her denīnüñ ehl-i dünyādan çekil

nāḳış yirlerin:

1. **nāḳış yirlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kusurlu yer, eksik taraf.

Yidürürler içürürler ḳonuġı mālını yirler
Ḫudādan ġam yimezler böyle nāḳış yirlerin gördüm

nakış-bend-i ṣāḥib-uṣūl:

1. **naḳış-bend-i ṣāḥib-uṣūl:**
Mesnevi 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Usul sahibi nakış bağlayan (sanatçı).

Biyā ey naḳış-bend-i ṣāḥib-uṣūl
Suḫan bi'ṣnevī ger be-semʿ-i ḳabūl

nāḳışı kāmil ḳılan:

1. **nāḳışı kāmil ḳılan:**
Mesnevi 11
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kusurlu insanı kemale erdiren (şey).

Besmeledür nāḳışı kāmil ḳılan
Besmeledür bismili bismil ḳılan

nakḳād-ı felek:

1. **naḳḳād-ı felek:**
Kaside 7
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
İyiyi kötüden ayıran dünya, felek.

Biñde bir bulmaya z̲ātuñ gibi naḳḳād-ı felek
Eylemiş nāmuñ iḥāṭa ʿaṣrāt ile miʿāt

nakḳāṣ:

1. **naḳḳāṣına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 283
Mısra: **6**
Nakşeden, süsleyen (kimse). II Sevgiliyi mükemmel bir şekilde yaratan Allah.

Gözi öldürdi ḳaşı naḳşı helāk itdi beni

Ḳaşına naḳşına naḳḳāşına ḳurbān olayın

2. **naḳḳāşlar:**-*lar*
Gazel 334
Mısra: **8**
Nakşeden, süsleyen (kimse).

Ṣūret-i dil-beri taṣvīr idüp añа gelicek
Ne ḳalemler çeke naḳḳāşlar ol ḳaşlara

naḳl itmiş:

1. **naḳl itmiş:**-*miş*
Kaside 13
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Nakletmek, anlatmak, söylemek.

Seni afyonı dükendikce boḳın yir dirler
Böyle naḳl itmiş eḥibbā ki ṣorarsañ nāḳil

naḳli'l-kitābi ve't-taḥvīl:

1. **naḳli'l-kitābi ve't-taḥvīl:**
Mesnevi 6
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kitabın taşınması ve dönüşmesi.

Ecli naḳli'l-kitābi ve't-taḥvīl
Baʿde ḥarci'ş-şuhūdi ve't-taʿdīl

naḳş:

1. **naḳşı:**-*ı*
Gazel 283
Mısra: **5**
Nakış, görüntü, şekil. II Sevgilinin görünüşü, güzelliği.

Gözi öldürdi ḳaşı naḳşı helāk itdi beni
Ḳaşına naḳşına naḳḳāşına ḳurbān olayın

2. **naḳşına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 283
Mısra: **6**
Nakış, görüntü, şekil. II Sevgilinin görünüşü, güzelliği.

Gözi öldürdi ḳaşı naḳşı helāk itdi beni
Ḳaşına naḳşına naḳḳāşına ḳurbān olayın

naḳş itsem:

1. **naḳş itsem:**-*se, -m*
Gazel 103
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nakşetmek, nakış yapmak, süslemek. II İşlemek, kalıcı olmasını sağlamak.

ʿAceb mi ism-i şerīfüñ göñülde naḳş itsem
O ḥırzı ḥāmil olan cāna ol ḥamāʾil olur

naḳş olduḳ:

1. **naḳş olduḳ:**-*du, -ḳ*
Tahmis 7
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Belli bir iz bırakmak.

Göz göz itdi cismümi dāġ-ı cefā urmaġ ile
Biz ki naḳş olduḳ Makālī ḫalḳa ḫalḳa dāġ ile

naḳş-bend-i nigīn-i ḫātem:

1. **naḳş-bend-i nigīn-i ḫātem:**
Mesnevi 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Son mührün sanatkârı. II Son peygamber Hazreti Muhammed.

Ādem ü ekrem ü mükerrem içün
Naḳş-bend-i nigīn-i ḫātem içün

naḳş-ı ġayrı:

1. **naḳş-ı ġayrı:**-*ı*
Gazel 427
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Başkasının görüntüsü. II Allah'tan gayrı olan her şey.

Āb-ı istiġfār ile çirk-i günāh-ı cismi yu
Naḳş-ı ġayrı levḥ-i dilden tīġ-i irfān ile yuy

naḳş-ı şuverden sādevüz:

1. **naḳş-ı şuverden sādevüz:**-*vüz*
Beyit 70
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Suretlerin süsünden sade. II Her türlü süsten ve gösterişten arınmış, sade kimse.

Lāʾubālī-meşrebüz naḳş-ı şuverden sādevüz
Ġuṣṣadan āzādeyüz zīrā esīr-i bādevüz

<u>naḳż-ı ibrām:</u>

1. **naḳż-ı ibrām:**
Kaside 4
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Israrı bozma.

Didi tedbīr-i enām ile bu taġyīr olmaz
Ḥükm-i taḳdīr-i Ḫudā gibi bu naḳż-ı ibrām

<u>naḳż-ı peymān eyledüñ:</u>

1. **naḳż-ı peymān eyledüñ:**-*dü, -n*
Diğer 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Edilmiş bir yeminden dönmek, yemin bozmak.

Düşmen-i bed-ḫ∨āha uyduñ naḳż-ı peymān eyledüñ
Defter ü dīvānını ālān u tālān eyledüñ

<u>nālān ider:</u>

1. **nālān ider:**-*er*
Gazel 71
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlatmak, inletmek, feryat ettirmek.

Bu felek kim ādemi
Yaʿḳūbveş nālān ider
Geh döner Yūsuf gibi
Mışr ehline sulṭān ider

<u>nālān ḳıldı:</u>

1. **nālān ḳıldı:**-*dı*
Gazel 409
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağlatmak, inletmek, feryat ettirmek.

Ḳıldı bülbül gibi beni nālān
Diñlemez mi o ġonça şīvenümi

<u>nālān olayın:</u>

1. **nālān olayın:**-*ayın*
Gazel 292
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnleyen, sızlayan (bir insan) hâline gelmek.

Pervāneveş bī-bāl ü per sūzān olayın bir zamān
Bülbül gibi şām u seḥer nālān olayın bir zamān

<u>nālān olduġum:</u>

1. **nālān olduġum:**-*duġ, -um*
Muhammes 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, feryat etmek.

Künc-i mihnetde ḥazīn ü zār u giryān olduġum
Dār-ı ġurbetde ġarīb ü ġamla nālān olduġum

<u>nālān olmasun:</u>

1. **nālān olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 312
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, feryat etmek.

Bezm-i mihnetde
Ḳabūlīnüñ şarardı çehresi
Ney gibi hecrüñle nālān olmasun ya neylesün

<u>nālān olsaḳ:</u>

1. **nālān olsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 140
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak.

Beñzimüz sāza döner ney gibi nālān olsaḳ
Bezm-i derd ü elemüñ var ise sāzendesiyüz

<u>nālān olur:</u>

1. **nālān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -

İnlemek, sızlanmak, feryat etmek.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

2. **nālān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, feryat etmek.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

3. **nālān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, feryat etmek.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

4. **nālān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, feryat etmek.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

5. **nālān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, feryat etmek.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

6. **nālān olur:**-*ur*
Beyit 93
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak.

Ġam-ı cānān ile ben nāle
ḳılsam ḳalb olur nālān
Nola nālān olursa dil dil-i
nādān olur nādān

nālān olursa:

1. **nālān olursa:**-*ur, -sa*
Beyit 93
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak.

Ġam-ı cānān ile ben nāle
ḳılsam ḳalb olur nālān
Nola nālān olursa dil dil-i
nādān olur nādān

nālān u giryān eyledüñ:

1. **nālān u giryān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İnletmek ve ağlatmak.

Bunca ḫalḳı aġladup
nālān u giryān eyledüñ
Ṭaġıdup ʿünvānını cemʿin
perīşān eyledüñ

nālān u giryān ola:

1. **nālān u giryān ola:**-*a*
Gazel 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İnlemek ve ağlamak.

Pür-żiyā olup çerāġ-ı
devletüñ mānend-i şemʿ
Nār-ı ġamla geh ʿadū
nālān u geh giryān ola

nāle:

1. **nālemüz:**-*müz*
Beyit 210
Mısra: **1**
İnleyiş, haykırış, feryat. II Âşığın feryadı.

Nālemüz çarḫa çıḳar her
gāhī
Yirde ḳalmaz fuḳarānuñ
āhı

2. **nāleet-rā:**-*et, -rā*
Gazel 7
Mısra: **9**
İnleyiş, haykırış, feryat. II Âşığın feryadı.

Nāleet-rā dilā füzūn kerdī
Bāz dil-dāde-i fülān
şude'i

3. **nālem:**-*m*
Gazel 41
Mısra: **1**
İnleyiş, haykırış, feryat. II Âşığın feryadı.

Bī-miṯāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nālem bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

4. **nāle:**
Gazel 127
Mısra: **1**
İnleyiş, haykırış, feryat. II Âşığın feryadı.

Eẕān-ı ṣubḥa dek her gice nāle baña ḳalmışdur
Fiġānumdan olup bīdār ʿālem ṭaña ḳalmışdur

5. **nālesüz:**-*süz*
Gazel 319
Mısra: **4**
İnleyiş, haykırış, feryat. II Âşığın feryadı.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

6. **nālem:**-*m*
Gazel 343
Mısra: **2**
İnleyiş, haykırış, feryat. II Âşığın feryadı.

Gözüm cāma döndi sirişküm meye
Firāḳuñla nālem ne beñzer neye

7. **nālem:**-*m*
Müseddes 4
Mısra: **15**
İnleyiş, haykırış, feryat. II Âşığın feryadı.

Dimedüñ nālem işitdükde teraḥḥum ideyin
Seni ḳoyup varayın kime taẓallum ideyin

8. **nālem:**-*m*
Tahmis 9
Mısra: **11**
İnleyiş, haykırış, feryat. II Âşığın feryadı.

Çıḳarsa her gice evc-i sipihre yiridür nālem
Ḫalāṣ olmaḳ içün ġamdan cihānda bulmadum bir dem

9. **nāle:**
Tarih 17
Mısra: **23**
İnleyiş, haykırış, feryat. II Âşığın feryadı.

Giriftem be-ṣad nāle dāmān-ı luṭuf
Me-rān çün seg-i der merā bā-ser-i çūb

nāle ḳıldıḳca:

1. **nāle ḳıldıḳca:**-*dıḳca*
Tahmis 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, acı çekmek.

Nāle ḳıldıḳca nesiri dem-sāz it
Ey göñül murġı evce pervāz it

nāle ḳılmaḳ:

1. **nāle ḳılmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 173
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, acı çekmek.

Tebessüm ġonça-i ḫoş-būña lāyıḳ
Ġamuñla nāle ḳılmaḳ baña maḫṣūṣ

nāle ḳılmaz:

1. **nāle ḳılmaz:**-*maz*
Gazel 325
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, acı çekmek.

Cism-i nizārı kūyuñ kilābı ṣad-pāre ḳılsa dil nāle ḳılmaz
Ṣāḥib-saʿādet erbāb-ı ḥācet itmez şikāyet derbān elinden

nāle ḳılsam:

1. **nāle ḳılsam:**-*sa*, -*m*
Beyit 93
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

İnlemek, sızlanmak, acı çekmek.

Ġam-ı cānān ile ben nāle ḳılsam ḳalb olur nālān
Nola nālān olursa dil dil-i nādān olur nādān

nāle ḳılup:

1. **nāle ḳılup:**-*up*
Müsemmen 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İnlemek, feryat etmek.

Gūşe-i ḳūy-ı ġamda nāle ḳılup
Dergeh-i bī-niyāza cebhe sürüp

nāle vü āh-ı Ḳabūlī:

1. **nāle vü āh-ı Ḳabūlī:**
Gazel 131
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin ahı ve inleyişi.

Nāle vü āh-ı Ḳabūlī göge çıḳmaġa sebeb
Kūy-ı dil-berde ol üftādeye yer yoḳlıġıdur

nāle vü feryād:

1. **nāle vü feryād:**
Kaside 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnilti ve feryat.

Hücūm-ı naʿrasından ġaziyān-ı ehl-i İslāmuñ
Ṣımāḫ-ı mülḥidīne nāle vü feryād gönderdüñ

nāle vü feryād eyler:

1. **nāle vü feryād eyler:**-*r*
Beyit 152
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnlemek ve feryat etmek, acı içerisinde yüksek sesle haykırmak.

Āb gülzāra gelüp ʿārıżuñı yād eyler
Ṭaşlarla dögünüp nāle vü feryād eyler

nāle vü feryād ideyin:

1. **nāle vü feryād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sızlanma ve feryat etme.

Niçe bir eyledügüñ ẓulmi añup yād ideyin
İşigüñde niçe bir nāle vü feryād ideyin

nāle vü feryād itdüm:

1. **nāle vü feryād itdüm:**-*dü, -m*
Müseddes 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
İnlemek ve feryat etmek, acı içerisinde yüksek sesle haykırmak. II Âşığın sevgilinin derdiyle inleyip feryat etmesi.

Ṣarṣar-ı āhum ile kūyuñı ber-bād itdüm
Giceler ṣubḥa degin nāle vü feryād itdüm

nāleden geçmem:

1. **nāleden geçmem:**-*me, -m*
Beyit 231
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnlemekten vazgeçmek, feryadı bırakmak.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nāmum bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

2. **nāleden geçmem:**-*me, -m*
Gazel 41
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnlemekten vazgeçmek, feryadı bırakmak.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nālem bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

nāle-i nāyı:

1. **nāle-i nāyı:**
Gazel 256
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Neyin (iç yakıcı) sesi.

Neye feryād ider gūş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

2. **nāle-i nāyı:**-*ı*
Gazel 256
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ney sesi. II Âşığın yürekleri yakan feryadı.

Neye feryād ider gūş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

<u>nāle-i şebgīr çeker:</u>

1. **nāle-i şebgīr çeker:**-*er*
Gazel 100
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gece inleyişi çekmek. II Âşığın gece boyunca sabaha kadar inleyip feryat etmesi.

Ḫaste-dil başına devlet güneşi ṭoġa diyü
Giceler ṣubḥa degin nāle-i şebgīr çeker

<u>nāle-i sūz-ı dilüm:</u>

1. **nāle-i sūz-ı dilüm:**-*üm*
Gazel 113
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlün yakıcı inleyişi. II Âşığın yürek yakan feryadı, inleyişi.

Nāle-i sūz-ı dilüm ḫāmūş ider bülbülleri
Ben fiġāna başlasam murġān-ı ḫoş-gūlar ṭurur

<u>nālesiz ʿandelībi:</u>

1. **nālesiz ʿandelībi:**
Gazel 296
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnlemeyen bülbül. II Ağlamayan gönül.

Murġ-ı dil ṭurmasun fiġān itsün
Nālesiz ʿandelībi neylersin

2. **nālesiz ʿandelībi:**-*i*
Gazel 296
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnlemeyen bülbül. II Ağlamayan gönül.

Murġ-ı dil ṭurmasun fiġān itsün
Nālesiz ʿandelībi neylersin

<u>nāliş:</u>

1. **nālişüñ:**-*üñ*
Tahmis 8
Mısra: **10**
İnleme, feryat etme, sızlanma.

Ḳaçma bizden senüñle dilleşelüm
Niyedür nālişüñ beyān eyle

<u>nāliş-i erbāb-ı ʿışḳ:</u>

1. **nāliş-i erbāb-ı ʿışḳ:**
Gazel 184
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk erbabının feryadı. II Âşıkların feryadı, figanı.

Ḳor mı inşāf eyleñüz ādemde hiç ṣabr u ḳarār
Nāziş-i aṣḥāb-ı ḥüsn ü nāliş-i erbāb-ı ʿışḳ

<u>nām:</u>

1. **nāmest:**-*est*
Beyit 228
Mısra: **2**
Ad, şan, şöhret.

Mekrīst kerem ki merg encāmest
Mekrīst meger ki merg nāmest

2. **nāmum:**-*um*
Beyit 231
Mısra: **1**
Ad, şan, şöhret.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nāmum bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

3. **nām:**
Diğer 1
Mısra: **23**
Ad, şan, şöhret.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

4. **nām:**
Diğer 1
Mısra: **40**
Ad, şan, şöhret.

Elā ey nükte-pervāz-ı suḫanver
Bu nām olsa o nāme ile perver

5. **nām:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Ad, şan, şöhret.

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

6. **nāmı:**-*ı*
Gazel 40
Mısra: **1**
Ad, şan, şöhret.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

7. **nāmı:**-*ı*
Gazel 40
Mısra: **10**
Ad, şan, şöhret.

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

8. **nāmın:**-*ı, -n*
Gazel 54
Mısra: **13**
Ad, şan, şöhret.

Nāmeden nāmın Ḳabūlī dimek olmaz dil-berüñ
Diyesüz ibrām iderlerse fülāndur dostlar

9. **nāmı:**-*ı*
Gazel 103
Mısra: **1**
Ad, şan, şöhret.

Kimüñ ki nāmı ḳuluñ defterine dāḫil olur
Murādı ḥāṣıl olur maṭlabına vāṣıl olur

10. **nāmı:**-*ı*
Gazel 255
Mısra: **8**
Ad, şan, şöhret.

Ayaġ altı degül mey-ḫāne gibi uġramaz kimse
Ḳanāʿat gūşesidür nāmı bir ḫālīce yer buldum

11. **nāmum:**-*um*
Gazel 398
Mısra: **13**
Ad, şan, şöhret.

Şöhret bulalı ʿışḳ ile nāmum Ḳabūliyā
Sulṭān-ı ʿāşıḳān-ı cüvānān olam gibi

12. **nāmı:**-*ı*
Gazel 403
Mısra: **8**
Ad, şan, şöhret.

ʿĀşıḳlıġ ile añılan ölmez zamānede
Mecnūnı gör ki zinde daḫı nāmı ḥay gibi

13. **nāmuñ:**-*uñ*
Kaside 7
Mısra: **50**
Ad, şan, şöhret.

Biñde bir bulmaya ẕātuñ gibi naḳḳād-ı felek
Eylemiş nāmuñ iḥāṭa ʿaşrāt ile miʿāt

14. **nāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **8**
Ad, şan, şöhret.

Ḳaçırdı düşmen-i ḳalb-i hirāsānı Ḫorāsānuñ
İrişdi semʿine var ise nāmeñ şāh beg nāmuñ

15. **nāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **36**
Ad, şan, şöhret.

Yanuñda ṣūreti yoḳdur
ʿadū-yı nā-müselmānuñ
Zücāc-ı revnaḳın kesr itdi
nāmuñ beyt-i eṣnāmuñ

16. **nāmuñ:**-*uñ*
Kaside 13
Mısra: **9**
Ad, şan, şöhret.

Şekl-i murdāruña da
nāmuñ uyar mı bilsek
Şeklüñe göre ise nām-ı
ḳabīḥüñ müşkil

17. **nāmın:**-*ı, -n*
Mesnevi 5
Mısra: **110**
Ad, şan, şöhret.

Geh ḫilāf añladurlar
aḥkāmın
Yire çalarlar anlaruñ
nāmın

18. **nāmına:**-*ı, -n, -a*
Mesnevi 5
Mısra: **93**
Ad, şan, şöhret.

Bunlaruñ nāmına dinür
şavış
Bunlaruñ kārı ḥīle vü
teşvīş

19. **nāmı:**-*ı*
Mesnevi 8
Mısra: **47**
Ad, şan, şöhret.

Nāmı ol maṭlabuñ ḳażā-i
Ḥamā
Bize telḫīṣ olınmış idi
şehā

20. **nāmuñ:**-*uñ*
Mesnevi 8
Mısra: **27**
Ad, şan, şöhret.

Ṭoldı gün gibi ʿāleme
nāmuñ
Ḫāṣ u ʿāma yitişdi
inʿāmuñ

21. **nāmuñ:**-*uñ*
Mesnevi 8
Mısra: **39**
Ad, şan, şöhret.

Ṭoldı nāmuñ cihāna eylik
ile
Biz de olsaḳ nola içinde
bile

nām buluram:

1. **nām buluram:**-*ur, -am*
Gazel 257
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şöhret bulmak, ünlenmek, meşhur olmak, ün kazanmak.

İtlerinden ʿadd iderse ol
gözi ʿayyār yār
İşiginde buluram ben
ʿāşıḳ-ı bed-ñām nām

nām ile nişān ehli:

1. **nām ile nişān ehli:**
Kaside 4
Mısra: **208**
Kelime Tipi: -
Şan ve rütbe sahipleri.

Ṣāḥib-i nām-ı nigū idi
Nişāncı Paşa
Oldı nām ile nişān ehli
gelüp buldı maḳām

nam ḳazan:

1. **nam ḳazan:**
Gazel 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nam kazanmak, şöhret bulmak.

Yolında baş ile cān vir
ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām
ile hümām edīb

nām u ʿāruñı terk eyle:

1. **nām u ʿāruñı terk eyle:**
Gazel 401
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Namı ve utanma duygusunu bırakmak. II Şanı, şöhreti ve utanmayı bir kenara bırakarak dünyevi endişelerden sıyrılmak, Melamiliği benimseyerek yaşamak.

ʿĀrdan ʿārī olanlardur
bulanlar nām u neng
Nāmdār-ı ʿālem ol terk
eyle nām u ʿāruñı

2. **nām u ʿāruñı terk eyle:**

Tahmis 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Namı ve utanma duygusunu bırakmak. II Şanı, şöhreti ve utanmayı bir kenara bırakarak dünyevi endişelerden sıyrılmak, Melamiliği benimseyerek yaşamak.

İster iseñ vuṣlatı terk eyle nām u ʿāruñı
Oldı ḥāsından ḥabībüñ dāyimā şen ṣubḥ u şām

<u>nām u neng bulanlar:</u>

1. **nām u neng bulanlar:**-*lar*
Gazel 401
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Şan ve şöhret bulan, nam salan (kimse).

ʿĀrdan ʿārī olanlardur bulanlar nām u neng
Nāmdār-ı ʿālem ol terk eyle nām u ʿāruñı

<u>nām u nişān:</u>

1. **nām u nişān:**
Gazel 228
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Ad ve işaret.

Ƶevḳ ü şādīden Ḳabūlī yoḳ gibi nām u nişān
Cān u dilden mā-ḥaṣal eksük degül her gāh ġam

<u>nām u nişānı:</u>

1. **nām u nişānı:**-*ı*
Terci-bend 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **-**
Ad ve işaret.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

<u>naʿmā:</u>

1. **naʿmāyı:**-*y, -ı*
Gazel 98
Mısra: **7**
Nimetler, lütuflar, ihsanlar.

Ādeme naʿmāyı Ḥaḳ alay ile inʿām ider
Ey göñül bāḳī saña virdügi elāyı gör

<u>nāma düşer:</u>

1. **nāma düşer:**-*er*
Gazel 227
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Nama düşmek, belli bir isimle anılmak.

Nāme göndermedüñ yazup ḳuluña
Hiç düşer mi bu nāma sulṭānum

<u>nā-maḥal:</u>

1. **nā-maḥal:**
Gazel 220
Mısra: **1**
Yersiz, uygunsuz.

Añılur nāmuñ maḥall-i merḥametde nā-maḥal
Nā-maḥal bir derde düşdüñ ey göñül dirler maḥal

2. **nā-maḥal:**
Gazel 220
Mısra: **2**
Yersiz, uygunsuz.

Añılur nāmuñ maḥall-i merḥametde nā-maḥal
Nā-maḥal bir derde düşdüñ ey göñül dirler maḥal

3. **nā-maḥalle:**-*le*
Gazel 282
Mısra: **3**
Yersiz, uygunsuz.

Raḥm idüp nā-dāna luṭfuñ nā-maḥalle beƶl idüp
Nāz u istiġnā maḥāllinde niyāz itmek neden

4. **nā-maḥaldür:**-*dür*
Gazel 343
Mısra: **5**
Yersiz, uygunsuz.

İzüñ tozına nā-maḥaldür raḳīb
Revā görme tācuñı tāc-ı keye

<u>nā-maḥrem:</u>

1. **nā-maḥremdür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **183**

Mahrem olmayan, yabancı.

Beni görmez ḥarem-i ḫāṣuma nā-maḥremdür
Kim olur dīde-i nā-maḥreme dīdār ḥarām

2. **nā-maḥreme:**-*e*
Tahmis 1
Mısra: **25**
Mahrem olmayan, yabancı.

Key ṣaḳın nā-maḥreme keşf eyleme esrāruñı

nā-maḥremān:

1. **nā-maḥremān-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **82**
Mahrem olmayanlar, yabancılar.

Biyā sāḳi ān duḫter-i nīk-nām
Ki nā-maḥremān-rā ḥarāmeş ḥarām

nā-maʿḳūl:

1. **nā-maʿḳūl:**
Gazel 393
Mısra: **4**
Akla yatkın olmayan, uygunsuz (şey).

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı ṣūfī vażʿ-ı nā-maʿḳūldür dirmiş
O nā-maʿḳūl söyler ehl-i dil bilmez mi maʿḳūli

nā-maʿlūm:

1. **nā-maʿlūm:**
Kaside 13
Mısra: **7**
Bilinmeyen, gizli (şey).

Yüzüñ arduñ ʿaraba çarḫı gibi nā-maʿlūm
Kehle bāzārı yirüñdür yüri dingil dingil

namāza başlayalum:

1. **namāza başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 252
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Namaza başlamak.

Hevāyile niçe bir sūz u sāza uyduralum
Biraz da ḫalḳa uyalum namāza başlayalum

2. **namāza başlayalum:**
Gazel 260
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Namaza başlamak. II Şükretmek.

Cemāli ḳıblesine ḳarşu idelüm secde
Ṣafāyile gice gündüz namāza başlayalum

3. **namāza başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 260
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Namaza başlamak. II Şükretmek.

Cemāli ḳıblesine ḳarşu idelüm secde
Ṣafāyile gice gündüz namāza başlayalum

nāmdār:

1. **nāmdār:**
Tahmis 1
Mısra: **13**
Namlı, şöhretli, meşhur (kimse).

Terk-i nāmūs itmeyince nāmdār olmaz ḫalāṣ
ʿĀr iderseñ idemezsin yāre ʿarż-ı iḫtiṣāṣ

nāmdār-ı ʿālem ol:

1. **nāmdār-ı ʿālem ol:**
Gazel 401
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âlemin namlı, şöhretli kişisi olmak.

ʿĀrdan ʿārī olanlardur bulanlar nām u neng
Nāmdār-ı ʿālem ol terk eyle nām u ʿāruñı

nāmdār-ı ʿālem oldukca:

1. **nāmdār-ı ʿālem olduḳca:**-*duḳca*
Gazel 385
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âlemin namlı, şöhretli kişisi olmak.

Nāmdār-ı ʿālem olduḳca
sen ey Rüstem-vaḳar
Lenduhā-yı düşmen-i bed
ʿāḳıbet bed-nām ola

nāmdār-ı ḫalīl-i rabb-i celīl:

1. **nāmdār-ı ḫalīl-i rabb-i celīl:**
Mesnevi 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'ın dostuyla aynı adı taşıyan (kimse). II Hazreti İbrahim ile aynı adı taşıyan Sadrazam İbrahim Paşa.

Ẕāt-ı ṣāḥib-cemāl ü ẕāt-ı cemīl
Nāmdār-ı ḫalīl-i Rabb-i celīl

nām-dār-ı şecīʿ ü ferruh-fāl:

1. **nām-dār-ı şecīʿ ü ferruḫ-fāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Uğurlu ve yiğit namlı (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Nām-dār-ı şecīʿ ü ferruḫ-fāl
Kāmkār-ı dilīr ü pür-iclāl

nāmdaş-ı Nebī:

1. **nāmdaş-ı Nebī:**
Mesnevi 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Peygamber namlı (kimse), Hazreti Muhammed.

Ey semiyy-i Resūl-i Rabb-i enām
Nāmdaş-ı Nebī Muḥammed-nām

nāme:

1. **nāme:**
Diğer 1
Mısra: **40**
Mektup. II Şiir, Kabûlî'nin şiiri.

Elā ey nükte-pervāz-ı suḫanver
Bu nām olsa o nāme ile perver

2. **nāmeden:**-*den*
Gazel 54
Mısra: **13**
Mektup. II Şiir, Kabûlî'nin şiiri.

Nāmeden nāmın Ḳabūlī dimek olmaz dil-berüñ
Diyesüz ibrām iderlerse fülāndur dostlar

3. **nāmeñ:**-*ñ*
Kaside 8
Mısra: **8**
Mektup. II Ferman.

Ḳaçırdı düşmen-i ḳalb-i hirāsānı Ḫorāsānuñ
İrişdi semʿine var ise nāmeñ şāh beg nāmuñ

nāme göndermedüñ:

1. **nāme göndermedüñ:**-*me, -dü, -ñ*
Gazel 227
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mektup göndermek.

Nāme göndermedüñ yazup ḳuluña
Hiç düşer mi bu nāma sulṭānum

nāme-i ḫaṭṭuñ geliyor:

1. **nāme-i ḫaṭṭuñ geliyor:**-*i, -yor*
Gazel 186
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgiliden mektup gelmesi. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Geliyor nāme-i ḫaṭṭuñ didiler
Biz anı dil-bere çoḳdan oḳuduḳ

nāme-i negşūdedür:

1. **nāme-i negşūdedür:**-*dür*
Gazel 84
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Henüz açılmamış mektup. II Sevgilinin ağzı.

Bülbül-i zāra Ḳabūlī cānib-i gülden gelür

Ġonca-i pīçīde-i gül
nāme-i negşūdedür

<u>nāme-i pīçīdedür:</u>

1. **nāme-i pīçīdedür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bükülmüş, kıvrılmış mektup. II Sevgilinin açılmamış ağzı.

Ey Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl-i bülbüli iʿlām içün
Ġonca-i ter nā-şüküfte nāme-i pīçīdedür

<u>nāmerd:</u>

1. **nāmerde:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **19**
Mert olmayan, alçak (kimse).

Bī-raġbet ehl-i ibret nāmerde ḳadr ü raġbet
Esfelde ḳadr-i ʿālī aʿlāda cāy-ı sāfil

<u>nā-merd:</u>

1. **nā-merde:**-*e*
Gazel 71
Mısra: **5**
Mert olmayan, korkak, alçak, güvenilmez.

Ġālib iken bir zamān nā-merde maġlūb itdürür
Pādşāh iken esīr-i gūşe-i zindān ider

2. **nā-merd:**
Gazel 131
Mısra: **7**
Mert olmayan, korkak, alçak, güvenilmez.

Merd görinmeyeli görinür oldı nā-merd
Düşmenüñ ortada görindigi er yoḳlıġıdur

3. **nā-merde:**-*e*
Gazel 233
Mısra: **6**
Mert olmayan, korkak, alçak, güvenilmez.

Merdāne gelüp göñlüñ beklerse nola göñlüm
Nā-merde maḥal görme meydānuñı sulṭānum

<u>nā-merde söyleme:</u>

1. **nā-merde söyleme:**-*me*
Beyit 69
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mert olmayana anlatmak, alçaklara söylemek.

Bī-derde añma ḥālini pür-derd olanlaruñ
Nā-merde söyleme hünerin bī-hünerlerüñ

<u>nāmeye müṭālaʿa ḳılan:</u>

1. **nāmeye müṭālaʿa ḳılan:**
Diğer 1
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Mektubu/şiiri etraflıca okuyan (kimse).

Her belā vü taʿabdan ola emīn
Ammā bu nāmeye müṭālaʿa ḳılan erbāb-ı kemāl ü aṣḥāb-ı maḳālden recā-yı vāṣıḳ u ümīd-i ṣādıḳ oldur

<u>nāmı çıḳmış bir dil-āver pehlevānı:</u>

1. **nāmı çıḳmış bir dil-āver pehlevānı:**-*ı*
Beyit 282
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ünü her yana yayılmış yiğit bir pehlivan.

Niçe demdür ʿarṣa-i mülk-i cihānı gözlerüz
Nāmı çıḳmış bir dil-āver pehlevānı gözlerüz

<u>nām-ı ḳabīḥüñ:</u>

1. **nām-ı ḳabīḥüñ:**-*üñ*
Kaside 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kötü nam, çirkin ad.

Şekl-i murdāruña da nāmuñ uyar mı bilsek
Şeklüñe göre ise nām-ı ḳabīḥüñ müşkil

<u>nām-ı ser-efrāzī:</u>

1. **nām-ı ser-efrāzī:**
Kıt'a 35
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüceltmenin adı.

Çehār ḥarf buved nām-ı ser-efrāzī
Ki ū zi-küll-i merātib be-faḳr şud ḳāṣır

nāmı ve tevḳīʿi:

1. **nāmı ve tevḳīʿi:**-*i*
Diğer 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Nam ve nişan.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

nāmın añanlar:

1. **nāmın añanlar:**-*lar*
Gazel 191
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Adını anan, ismini zikreden (kimse).

ʿĀleme ḫvān-ı Ḥalīlāsā sımāṭın beẕl idüp
Ḥaşre dek nāmın añanlar ḫayr ile yād eylemek

nāmuñ añar:

1. **nāmuñ añar:**-*ar*
Diğer 1
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Namı anılmak, adından söz edilmek.

Furādā furādā añar cümle nāmuñ
Ṣayılsa zebānında her ḫāṣ u ʿāmuñ

nāmuñ añılur:

1. **nāmuñ añılur:**-*ur*
Gazel 220
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Namı anılmak, adından söz edilmek.

Añılur nāmuñ maḥall-i merḥametde nā-maḥal
Nā-maḥal bir derde düşdüñ ey göñül dirler maḥal

nāmuñ ḫaşre dek añılsun:

1. **nāmuñ ḫaşre dek añılsun:**
Kaside 1
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Adın kıyamete kadar anılsın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ṣadāḳatle ʿadāletle seḫāvetle şecāʿātle
Añılsun ḫaşre dek nāmuñ nite kim çār-yārānuñ

nāmuñ ḫayr ile añılsun:

1. **nāmuñ ḫayr ile añılsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Adın hayırla yâd edilsin!" anlamına gelen dua ifadesi.

Sikender gibi ḫayr ile añılsun ḫaşre dek nāmuñ
Elifler nīzeler şemşīr-i aʿdāya …… dāl olsun

nāmuñ maġribden maşrıḳa irişdi:

1. **nāmuñ maġribden maşrıḳa irişdi:**-*di*
Kaside 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Namı doğudan batıya ulaşmak. II Ferhat Paşa'nın şanının her yere yayılması.

Çıkup gün gibi maġribden irişdi maşrıḳa nāmuñ
Ḳıyāmetler ḳopar şimden girü başında Aʿcāmuñ

nāmuñ yād itse:

1. **nāmuñ yād itse:**-*se*
Gazel 234
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Namını yâd etmek, adını anmak.

Oldı Ḳabūlī bī-gümān vaṣṣāfuñ ey şāh-ı cihān
Yād itse nāmuñ tāze cān kesb eyler eṣnāf-ı ümem

nā-münāsib:

1. **nā-münāsib:**
Kaside 10
Mısra: **25**
Uygun olmayan, yakışıksız.

Bir ser-ā-pā nā-münāsib ehl-i bidʿat bed-sirişt
Ḳuṭb-ı ʿālemdür aña nisbet bizim İsḥaḳ Dede

nāmuñı gör:

1. **nāmuñı gör:**
Gazel 344
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Namını görmek, adından söz edilmek.

Eşʿār u ġazel söyle hemān ṭurma Ḳabūlī
Tek añdura gör nāmuñı aḳrān arasında

nāmuñuz eylükle añsun:

1. **nāmuñuz eylükle añsun:**-*sun*
Kıt'a 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Namı iyilikle anılmak, güzellikle adından söz edilmek, hayırla yad edilmek.

Eylük eyleñ nāmuñuz eylükle añsun her kişi
Eylük ādemlükdür ādemlük de eylükdür hemān

nā-murād:

1. **nā-murād:**
Beyit 255
Mısra: **2**
İsteğine kavuşamayan, muradına erememiş (kimse).

Der-dest-i melāz-ı ġarībān nā-murādānest
Kesī ki zūr-ı tu ber-tāft nā-murād ānest

2. **nā-murād:**
Gazel 269
Mısra: **9**
İsteğine kavuşamayan, muradına erememiş (kimse).

Ḳabūlī nā-murād isem nola ḳaṭʿ-ı recā itmem
Cenāb-ı pādşāh-ı kāmyāb u kām-rānumdan

3. **nā-murādı:**-*ı*
Gazel 441
Mısra: **10**
İsteğine kavuşamayan, muradına erememiş (kimse).

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

4. **nā-murādı:**-*ı*
Kıt'a 1
Mısra: **9**
İsteğine kavuşamayan, muradına erememiş (kimse).

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

5. **nā-murādı:**-*ı*
Kıt'a 13
Mısra: **7**
İsteğine kavuşamayan, muradına erememiş (kimse).

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

6. **nā-murādı:**-*ı*
Kıt'a 33
Mısra: **21**
İsteğine kavuşamayan, muradına erememiş (kimse).

Bir benüm gibi nā-murādı bulup
Ber-murād eylemek durur erlik

7. **nā-murādı:**-*ı*
Müseddes 5
Mısra: **16**
İsteğine

kavuşamayan, muradına erememiş (kimse).

Dem-i luṭf u zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿadāletdür
Bulup bir nā-murādı ber-murād itmek saʿādetdür

8. **nā-muraduñ:**-*uñ*
Tarih 3
Mısra: **29**
İsteğine kavuşamayan, muradına erememiş (kimse).

Ḳabūlī nā-muraduñ yaʿni bir eksüklü bī-çāreñ
Didi tārīḫüñ olduñ Rūm ilinüñ mīr-i mīrānı

nā-murād itme:

1. **nā-murād itme:**-*me*
Mesnevi 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Arzusuna kavuşturmamak, isteğini yerine getirmemek.

Vaḳtidür bendeñi de şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

2. **nā-murād itme:**-*me*
Mesnevi 2
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Arzusuna kavuşturmamak, isteğini yerine getirmemek.

Demidür ben ḳuluñı şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

nā-murād ḳaldı:

1. **nā-murād ḳaldı:**-*dı*
Gazel 5
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Murada erememek, isteğine kavuşamamak.

Hücūm-ı ġuṣṣa ile nā-murād ḳaldı göñül
Meger murāda irenlerden aña himmet ola

nā-murād olam:

1. **nā-murād olam:**-*am*
Gazel 259
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Murada erememek, isteğine kavuşamamak.

Sulṭānum işigüñde ṭururken revā mıdur
Her kişi ber-murād ola ben nā-murād olam

nā-murādān:

1. **nā-murādānest:**-*est*
Beyit 255
Mısra: **1**
Murada eremeyenler, arzusuna kavuşamayanlar.

Der-dest-i melāz-ı ġarībān nā-murādānest
Kesī ki zūr-ı tu ber-tāft nā-murād ānest

nā-murād-ı ʿālem:

1. **nā-murād-ı ʿālem:**
Gazel 96
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Âlemde muradına erememiş, isteğine kavuşamamış (kimse).

Nola ger nā-murād-ı ʿālem isem
İki ʿālemde bir murādum var

nā-muraduñ murādı:

1. **nā-muraduñ murādı:**-*ı*
Gazel 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İsteğine kavuşamamış kişinin muradı. II Âşığın/Kabûlî'nin arzusu.

Ḳabūlī nā-muraduñ bir murādı yoḳ cenābuñdan
Maḥabbetdür murādı ġayrı ḥālet añlama cānā

nāmūs:

1. **nāmūs:**
Gazel 326
Mısra: **8**
Namus, edep, terbiye, hayâ.

Zene meyl eylemezin ḥāṣılı mecnūn degülin

Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne vaḳārı severin

2. **nāmūsı:**-*ı*
Gazel 435
Mısra: **4**
Namus, edep, terbiye, hayâ.

Alışmaz ey gönül ʿāşıḳda ʿār ile hevā-yı yār
Ya bārī ʿışḳ-ı yāri iḫtiyār eyle ya nāmūsı

nā-müsāʿid:

1. **nā-müsāʿid:**
Gazel 365
Mısra: **2**
Müsait olmayan, elverişsiz.

Devlet ü iḳbāl ise günden güne idbārda
Tāliʿ ise nā-müsāʿid ʿömr ise reftārda

nān evine:

1. **nān evine:**-*n, -e*
Gazel 336
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ekmek evi. II Gam ve keder yeri olan âşığın gönlü.

Ṭurma kūşişde gönül sīne-i pür-dāġ içre
Ḳodılar ḫıdmete dervīş durur nān evine

nān pāresi:

1. **nān pāresi:**
Gazel 400
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ekmek parçası.

Māh-ı nev ṣanmañ ufuḳda egilürken pīr-i çarḫ
Dāmenine düşdi ḳoynından biraz nān pāresi

nā-pāk:

1. **nā-pāki:**-*i*
Mesnevi 5
Mısra: **24**
Temiz olmayan, kirli, pis (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Bir nice kendü gibi Etrāki
Getürüp şerʿe gör o nā-pāki

nā-peydā:

1. **nā-peydā:**
Muaşşer 1
Mısra: **33**
Görünmeyen, var olmayan (şey).

Ṣalup şemşīr aʿdāya ḳılup nā-būd nā-peydā
Ḫarāb idüp revānın ḫānümānın eyleyüp yaġmā

nā-peydā olsa:

1. **nā-peydā olsa:**-*sa*
Gazel 15
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Görünmez olmak, yok olmak.

Pür-hevādur dīde-i ʿibretle baḳmaz ʿāleme
Göz yumup açınca olsa nola nā-peydā ḥabāb

nā-puḫte iki ḫām kelek:

1. **nā-puḫte iki ḫām kelek:**
Gazel 469
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Olgunlaşmamış iki ham kelek. II Güneş ve ay.

Efendi mihrle meh būstān-ı ḳadrüñde
Yitişmedi daḫı nā-puḫte iki ḫām kelek

nār:

1. **nār:**
Gazel 128
Mısra: **4**
Alev, ateş.

Yandı dil ḫānesi yanında bile ṣabr u ḳarār
Nār düşdükce metāʿ ile dükān oda yanar

2. **nār:**
Gazel 375
Mısra: **8**
Yanıcı maddelerin tutuşmasıyla beliren sıcaklık, od. II Sevgilinin derdi, cefası.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı

Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

3. **nāra:**-*a*
Gazel 135
Mısra: **2**
Alev, ateş. II Ayrılık, hicran.

Gel gel ġamuñla öldüm dil intiẓāra döymez
Hecr ateşine yaḳma ʿuşşāḳ nāra döymez

4. **nār:**
Gazel 132
Mısra: **4**
Nar ağacı veya meyvesi. II Sevgilinin yanağı.

Her ḳaçan seyr-i gülistān eylesem sensüz baña
Ġonçalar peykān olur ey ruḫları gül-nār nār

5. **nāruñı:**-*uñ, -ı*
Tahmis 1
Mısra: **20**
Alev, ateş. II Aşk.

Āteş-i Nemrūd-ı ʿışḳ-ı dil-bere cān at müdām
Eyleye gülzār-ı İbrāhīmveş tā nāruñı

6. **nārem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **53**
Ateş, od. II Gam, keder, acı.

Men ānem ki der-sīne nārem füzūd
Tevānī ki āteş nişānī be-ʿūd

7. **nār:**
Mesnevi 1
Mısra: **112**
Yanıcı maddelerin tutuşmasıyla beliren sıcaklık, od. II Şarap.

Biyā sāḳi ān kerde-i enār
Ki ān nār der-āb dāred ḳarār

8. **nār:**
Mesnevi 1
Mısra: **114**
Yanıcı maddelerin tutuşmasıyla beliren sıcaklık, od. II Şarap.

Be-men dih ki ber-nār-i ābī zened
Be-raḫt-i ġam u ġuṣṣa nār efgened

<u>nār ile oynar:</u>

1. **nār ile oynar:**-*r*
Gazel 58
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateş ile oynamak: Zarar verecek ve çok tehlikeli bir işin içine girmek. II Sevgilinin saçının yanağına temas etmesi.

Nār-ı ruḫuña el uzadur zülf-i siyāhuñ
Tersā-beçe-i āteşidür nār ile oynar

<u>nār itdi:</u>

1. **nār itdi:**-*di*
Gazel 375
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak. II Eziyet etmek, zulmetmek.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

<u>nār olmaġa:</u>

1. **nār olmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 29
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ateş olmak. II Cehennem olmak.

Beni sūzān iden ʿışḳ āteşine sūz-ı sīnemdür
Günehdür ehl-i ʿişyānuñ yiri nār olmaġa bāʿiṣ

<u>nār u ḫāre-i ḫuşk:</u>

1. **nār u ḫāre-i ḫuşk:**
Kıt'a 26
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ateş ve sert taş.

Aḥbāba imtizācı āb ile ḫāk mānend
Aʿdāya iḫtilāṭı çün nār u ḫāre-i ḫuşk

nāra düşmişsin:

1. **nāra düşmişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 314
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ateşe düşmek. II Aşka düşmek, âşık olmak.

Ṭutuşmışsın şirār-ı āh ile tennūr-ı mihnetde
Ḳızarmış gözlerüñ pür-āteş olmış nāra düşmişsin

naʿra-i āh u fiġānum işiden şular:

1. **naʿra-i āh u fiġānum işiden şular:**-*lar*
Beyit 105
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Feryat ve ahın sesini duyan su.

Sūziş-i nār-ı derūnum ṭuysa deryālar ḳurur
Naʿra-i āh u fiġānum işiden şular ṭurur

naʿra-i āhum:

1. **naʿra-i āhum:**-*um*
Gazel 339
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ahın narası. II Âşığın ahı.

Naʿra-i āhum çıḳup eflāke şaldı velvele
Ḫavfdan düşdi zemīn ü āsmāna zelzele

naʿra-i ʿışḳı:

1. **naʿra-i ʿışḳı:**-*ı*
Tahmis 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk narası. II Aşk.

Naʿra-i ʿışḳı bī-kerān eyle Ḳoma bülbül ḳoma fiġān eyle

naʿra-i yā hū çekerüz:

1. **naʿra-i yā hū çekerüz:**-*er, -üz*
Gazel 149
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
"Ya Allah!" zikrini çekmek.

Gülşende ṭurup bülbül ile hū çekerüz biz
Mestānelerüz naʿra-i yā hū çekerüz biz

nā-revā:

1. **nā-revādur:**-*dur*
Kaside 3
Mısra: **34**
Uygun olmayan, yakışıksız (şey).

İḫtār-ı iltizāma mā-lā yekādu yelzem
Ammā ki nā-revādur taḥs̱īl-i ġayr-ı ḥāṣıl

nārhā-yı ġamem:

1. **nārhā-yı ġamem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Gam ateşleri. II Gam, keder, acı.

Dil-i teng-dārem be-cūş āvered
Zi-dil nārhā-yı ġamem be-gseled

nār-ı āhumla:

1. **nār-ı āhumla:**-*um, -la*
Gazel 358
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ah ateşi. II Âşığın ahı.

Yaḳam saḳf-ı sipihri ey Ḳabūlī nār-ı āhumla
Düşüp ser-pençe-i hecre ḳalursa ger yaḳam elde

nār-ı caḥīme:

1. **nār-ı caḥīme:**-*e*
Gazel 272
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cehennem ateşi.

İʿtimād eyleyeni sözine zāhid ṣınasın
Āteş-i ʿışḳa göre nār-ı caḥīme ṣınasın

nār-ı firāḳ-ı yār:

1. **nār-ı firāḳ-ı yār:**
Gazel 304
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ayrılığının

ateşi. II Sevgilini ayrılığının üzüntüsü.

ʿIşḳdur nār-ı firāḳ-ı yār ile
Görklü göñülleri göyündüren

nār-ı fürḳatle:

1. **nār-ı fürḳatle:**-*le*
Terci-bend 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Ayrılık ateşi. II Sevgiliden ayrı kalmanın verdiği ızdırap.

Ġarḳ-ı emvāc-ı baḥr-i ḥasretdür
Nār-ı fürḳatle yaḳma ʿuşşāḳı

nār-ı ġam:

1. **nār-ı ġam:**
Gazel 145
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Keder ateşi. II Dert, keder, ızdırap.

Nār-ı ġam ile döne döne ʿışḳ ocağında
Ḳan ağlaruz efġān iderüz ṭut ki kebābuz

2. **nār-ı ġam:**
Gazel 117
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Keder ateşi. II Sevgilinin derdi, kederi.

Yaḳdı ümīd-i vuṣlat ile nār-ı ġam dili
Şevḳ-ı cinān u ḳāʿide-i nār böyledür

nār-ı ġama atılmamış:

1. **nār-ı ġama atılmamış:**-*ma, -mış*
Gazel 169
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Keder ateşine atılmak. II Dert ve keder içinde olmak. II Hazreti İbrahim'e telmihte bulunulmuştur.

Kim var Ḥalīlāsā varup nār-ı ġama atılmamış
Kim ḳaldı İsmāʿīlveş yoluñda ḳurbān olmamış

nār-ı ġama yakma:

1. **nār-ı ġama yaḳma:**-*ma*
Kaside 2
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Keder ateşinde yakmak. II Kederlendirmek, üzmek.

Çoḳ çerāġuñ var işigüñde yiter şemʿ-ṣıfat
Yaḳma nār-ı ġama yaḳ bendeñi de meşʿalesān

nār-ı ġamda:

1. **nār-ı ġamda:**-*da*
Gazel 192
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Keder ateşi, dert ateşi. II Dert, keder.

Ḫāl-i ruḫsār-ı yāre meyl idenüñ
Nār-ı ġamda dili sipend gerek

nār-ı ġam-ı hicrāna yanayın:

1. **nār-ı ġam-ı hicrāna yanayın:**-*ayın*
Gazel 39
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdinin ateşiyle yanmak. II Sevgiliden ayrı kalmanın verdiği ızdırapla acı çekmek.

Nār-ı ġam-ı hicrāna günāhumca yanayın
Tek eyle beni cennet-i kūyuñda müʾebbed

nār-ı ġam-ı maḥabbet:

1. **nār-ı ġam-ı maḥabbet:**
Gazel 135
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk derdinin ateşi. II Aşkın derdi, kederi.

Nār-ı ġam-ı maḥabbet kār itdi cāna ġāyet
Ey şāh-ı bī-ʿināyet ʿāşıḳ bu kāra döymez

nār-ı ġamla:

1. **nār-ı ġamla:**-*la*
Gazel 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -

Gam ateşi. II Dert, keder, gam.

Pür-żiyā olup çerāġ-ı devletüñ mānend-i şemʿ
Nār-ı ġamla geh ʿadū nālān u geh giryān ola

nār-ı ġażab-ı dūdgeh-i sulṭānī:

1. **nār-ı ġażab-ı dūdgeh-i sulṭānī:**
Kaside 4
Mısra: **147**
Kelime Tipi: -
Padişahın ocağındaki gazap ateşi. II Padişahın gazabı, hiddeti.

Līk nār-ı ġażab-ı dūdgeh-i sulṭānī
Neye varur göresin bir nefes eyleñ ārām

nār-ı ḥalīlu'llāhı gülzār eyleyen:

1. **nār-ı ḥalīlu'llāhı gülzār eyleyen:**
Gazel 278
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) İbrahim'in ateşini gül bahçesine çeviren (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur gülşende cāy-ı bülbüli ḫār eyleyen
ʿIşḳdur nār-ı Ḥalīlu'llāhı gülzār eyleyen

nār-ı ḥasretle:

1. **nār-ı ḥasretle:**-*le*
Tesdis 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hasret ateşi. II Sevgiliye duyulan özlem.

Gel ey dil-ber ġam-ı hücrüñle bağrum ḳan olur sensüz
Dutuşur nār-ı ḥasretle göñül sūzān olur sensüz

nār-ı ḥasretle küle döndi:

1. **nār-ı ḥasretle küle döndi:**-*di*
Gazel 52
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Hasret ateşiyle küle dönmek. II Sevgilinin hasretiyle yanıp tutuşmak, onun özlemiyle ızdırap çekmek.

Nār-ı ḥasretle küle döndi ten-i pür-sūzum
Yana yana dil-i ṣad-pāre de biryāna döner

nār-ı imtiḥānı:

1. **nār-ı imtiḥānı:**-*ı*
Gazel 396
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İmtihan ateşi. II Cehennem ateşi.

Ehl-i sūz olmayanda ʿışḳ olmaz
ʿIşḳ olan nār-ı imtiḥānı ḳodı

nār-ı ʿışḳ:

1. **nār-ı ʿışḳ:**
Gazel 401
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi. II Yakıp kavurarak insana ızdırap veren aşk.

Meclis-i aḥbābı pür-şevḳ eyle nār-ı ʿışḳ ile
Şemʿ-i cemʿ-i ehl-i sūz ol nūr-ı maḥż it nāruñı

2. **nār-ı ʿışḳ:**
Gazel 409
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi. II Aşkın acısı, ızdırabı.

Yaḳduñ a nār-ı ʿışḳ ile tenümi
Yıḳduñ a seng-i ġamla meskenümi

nār-ı ʿışḳuñ:

1. **nār-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Müseddes 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi. II Aşkın manevi anlamda ruha ızdırap veren ve can yakan eziyeti.

Nār-ı ʿışḳuñ sīne maḥrūr olmayınca bilmedüm
Nūr-ı mihrüñ dīde bī-nūr olmayınca bilmedüm

nār-ı ʿışḳuñ söyünmez:

1. **nār-ı ʿışḳuñ söyünmez:**-*mez*
Gazel 269
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi sönmek. II Aşkı bitmek, tutkusu sona ermek.

Söyünmez nār-ı ʿışḳuñ
sīne-i āteş-feşānumdan
ʿAceb mi ger ʿalevler
çıḳsa añdıḳca
dehānumdan

nār-ı ʿışḳuñla:

1. **nār-ı ʿışḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 313
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi. II Sevgilinin aşkı.

Ḳaddini derdüñle dil yā
ḳılmasun ya neylesün
Nār-ı ʿışḳuñla yanup
yaḳılmasun ya neylesün

nār-ı ʿışḳuñla ṭutuşdum:

1. **nār-ı ʿışḳuñla ṭutuşdum:**-*du, -m*
Beyit 284
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşiyle tutuşmak. II Âşık olmak, sevgili uğruna yanıp tutuşmak, kuvvetli bir aşkla sevmek.

Ḳalmasa ʿaceb mi dilde
ālām-ı ġumūm
Nār-ı ʿışḳuñla ṭutuşdum
ḫalḳ içinde hem-çü mūm

nār-ı ḳahrından:

1. **nār-ı ḳahrından:**-*ı, -n, -dan*
Kaside 2
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Kahır ateşi. II Kahır, eziyet.

Nār-ı ḳahrından erir āb-
ṣıfat seng-i siyāh
Āb-ı luṭfından olur ḫāk-i
siyeh bāġ-ı cinān

nār-ı maḥabbet:

1. **nār-ı maḥabbet:**
Beyit 66
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi, muhabbet ateşi. II Aşk.

ʿIşḳ bir germ-ābedür nār-ı
maḥabbet tāb-ı tün
Āteş-i germ-ābe-i ʿışḳa
atılduḳ tün bütün

2. **nār-ı maḥabbet:**
Gazel 322
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ateşi. II Aşkın yakıp kavurucu ateşi. II Aşkın acısı, ızdırabı.

Sīne bir germābedür nār-ı
maḥabbet tāb-ı tün
Cānı atduḳ āteş-i ʿışḳ içre
gitdi tün bütün

nār-ı maḥabbetdür:

1. **nār-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 106
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ateşi. II Aşk.

Zer gibi ḳāl eyleyen nār-ı
maḥabbetdür bizi
Ḳara ṭopraġı Ḳabūlī her
ʿamel cevher m'ider

nār-ı maḥabbet-i yār:

1. **nār-ı maḥabbet-i yār:**
Gazel 375
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin aşkının ateşi. II Sevgilinin aşkı.

Kār itdi cism-i zāra nār-ı
maḥabbet-i yār
Cism-i nizār böyle yār
öyle kār böyle

nār-ı ruḫuña el uzadur:

1. **nār-ı ruḫuña el uzadur:**-*ur*
Gazel 58
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yanağın ateşine el uzatmak. II Sevgilinin yanağına dokunmak.

Nār-ı ruḫuña el uzadur zülf-i siyāhuñ
Tersā-beçe-i āteşidür nār ile oynar

nār-ı şevḳ ile yanalum:

1. **nār-ı şevḳ ile yanalum:**-*alum*
Gazel 261
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi ile yanmak. II Aşkın ızdırabıyla yaşamak.

Hevā-yı ʿışḳa uyup nār-ı şevḳ ile yanalum
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

nārin nigārı:

1. **nārin nigārı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Narin, zarif güzel. II Sevgili.

Dilde yaḳdum maḥabbeti nārın
Böyle nārin nigārı kim sevmez

nāruñı nūr-ı maḥż it:

1. **nāruñı nūr-ı maḥż it:**
Gazel 401
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Aşk) Ateşini halis nur yapmak. II Aşkın nuruyla arınmak, gönlü temizlemek.

Meclis-i aḥbābı pür-şevḳ eyle nār-ı ʿışḳ ile
Şemʿ-i cemʿ-i ehl-i sūz ol nūr-ı maḥż it nāruñı

nāruñı teskīn idemezsin:

1. **nāruñı teskīn idemezsin:**-*emez, -sin*
Tahmis 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ateşi teskin etmek. II Gönül yangınını hafifletmek, acı hissini yatıştırmak.

Rāḥat olmazsın dilā tā görmeyince yārüñi
Baḳmayınca aña teskīn idemezsin nāruñı

nārven:

1. **nārvendedür:**-*de, -dür*
Gazel 82
Mısra: **4**
Yüksek boyuyla bilinen bir ağaç türü, karaağaç. II Sevgilinin uzun boyu.

Serv-i çemende ʿarʿar-ı ḳaddüñ ḫırāmı yoḳ
Var ise şīve-i revişüñ nārvendedür

nārven-i ḳaddüñdür:

1. **nārven-i ḳaddüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 101
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüksek boyuyla bilinen bir ağaç türü, karaağaç. II Sevgilinin uzun boyu.

Cūy iden yaşumuzı nārven-i ḳaddüñdür
Nāz ile diller alan ḳāmet-i dil-cūyuñdur

nās:

1. **nāsa:**-*a*
Mesnevi 15
Mısra: **53**
İnsanlar.

Göricek bir ġınā gelür nāsa
Bire birdür belā-yı iflāsa

2. **nāsuñ:**-*uñ*
Mesnevi 15
Mısra: **3**
İnsanlar.

Yüzin aġardan aḳçedür nāsuñ
Görme çirkin yüzini iflāsuñ

naṣb olmaġ:

1. **naṣb olmaġ:**-*maġ*
Diğer 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak, gerçekleşmek.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekşeri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res

naṣb olmaġ ile bize daḫı
bir miḳdār ḳudret ve şiʿr
söylemege ḥālet-i ruḫṣat
virildi Ammā

naṣb-ı iʿlām ḳılmadın:

1. **naṣb-ı iʿlām ḳılmadın:**-*ma, -dı, -n*
Kaside 4
Mısra: **156**
Kelime Tipi: -
Bildirmek, duyurmak.

Ṣubḥ-dem ḫüsrev-i ḫāver
ʿalem-i nīlīden
Ḳılmadın küngüre-i
ṭāreme naṣb-ı iʿlām

nā-sezā:

1. **nā-sezā:**
Kaside 10
Mısra: **27**
Uygun olmayan, yakışıksız.

Şaḫṣ-ı şāḥib-ʿarbede bir
nā-sezā bārān-zede
Bir kilimi ṣuda ter-dāmān
bir ışlaḳ dede

2. **nā-sezā:**
Mesnevi 5
Mısra: **78**
Uygun olmayan, yakışıksız.

Zer ü sīmüñ vücūdı vü
ʿademi
Bir olan böyle nā-sezā ide
mi

nā-sezed u nā-fercām:

1. **nā-sezed u nā-fercām:**
Kaside 4
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Anlamsız ve faydasız.

Bidʿat-ı fāsidesi ḳābil-i
ıṣlāḥ degül
Niyyet-i kāsidesi nā-sezed
u nā-fercām

naṣīb:

1. **naṣībüñdür:**-*üñ, -dür*
Beyit 80
Mısra: **1**
Nasip, kısmet, pay, hisse. II Âşığın nasibi.

Ġam-ı gīsūy-ı şeb-reng-i
nigār ey dil naṣībüñdür
Dün ü gün iste fevt-i
furṣat itme dün
ġarībüñdür

2. **naṣībi:**-*i*
Gazel 296
Mısra: **6**
Nasip, kısmet, pay, hisse. II Aşk.

Dād-ı Ḥaḳdur kişiye
behre-i ʿışḳ
Zāhidüñ yoḳ naṣībi
neylersin

3. **naṣībüñ:**-*üñ*
Şarkı 1
Mısra: **11**
Nasip, kısmet, pay, hisse.

Naṣībüñ saña gelince
Küyegör göñül böyl'olur

naṣīb itdi:

1. **naṣīb itdi:**-*di*
Müseddes 3
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Nasip etmek, kısmet etmek.

Ḳabūlī vuṣlat isterdüñ
Ḫudādan
Naṣīb itdi anı bir bī-
vefādan

2. **naṣīb itdi:**-*di*
Tarih 21
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nasip etmek, kısmet etmek.

Sen ki çün bu şān-ı ʿālī-
şān ile
Ḥaḳ naṣīb itdi irişdüñ
ʿizzete

naṣīb ḳıla:

1. **naṣīb ḳıla:**-*a*
Gazel 374
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nasip etmek, fırsat vermek, eriştirmek.

Dehenüñden umaruz kim
ḳıla bir būse naṣīb
Ol ki yoḳdan getürüpdür
bizi bu varlıġa

naṣīb oldı:

1. **naṣīb oldı:**-*dı*
Diğer 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak, fırsat düşmek, elvermek, kısmet olmak.

Ẓāhirā aʿdāya ḳarşu çekdi gerçi şiddeti
Maʿnide aña naṣīb oldı şehādet şerbeti

naṣīb olmadı:

1. **naṣīb olmadı:**-*ma, -dı*
Tahmis 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak, fırsat düşmek, elvermek, kısmet olmak.

Devāsuz derde düşdüm olmadı dermān eṭibbādan
Ḫalāṣ olmak naṣīb olmadı cevr-i devr-fersādan

2. **naṣīb olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak, fırsat düşmek, elvermek, kısmet olmak.

Ey ḥāriṣ-i māl itme ṣaḳın vāriṣ içün ḥarṣ
Hūşenge naṣīb olmadı mīrāṣ-ı Kiyūmerṣ

3. **naṣīb olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 123
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak, fırsat düşmek, elvermek, kısmet olmak.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb olmadı dil dāḫı mülāzımdur

naṣīb olmaz:

1. **naṣīb olmaz:**-*maz*
Tarih 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nasip olmak, fırsat düşmek, elvermek, kısmet olmak.

Ḫudā bu luṭfı virmez herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında devlet olmayana hiç bu fen

naṣīb-i ḳıṭfīr:

1. **naṣīb-i ḳıṭfīr:**
Beyit 184
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıtfir'in nasibi. II Kıtfir: Yusuf u Züleyha mesnevisinde geçen ve Züleyha'nın kocası olan Mısır azizi.

Evvel ʿilimde yazmış dest-i debīr-i taḳdīr
Ḫaṭṭ-ı firāş-ı Yūsuf olmaz naṣīb-i Ḳıṭfīr

naṣīḥat:

1. **naṣīḥat:**
Kaside 13
Mısra: **37**
Nasihat, öğüt.

Bu naṣīḥat saña ʿālemde yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın boḳ yime var ḥaddüñi bil

2. **naṣīḥat:**
Mesnevi 1
Mısra: **157**
Nasihat, öğüt.

Be-ān bezm-i fānī naṣīḥat şinev
Biyā yek du sāġar be-nūş u be-rev

3. **naṣīḥat:**
Terci-bend 3
Mısra: **28**
Nasihat, öğüt.

Pāk olup ṣu gibi gel mā-i menīden güẕer it
Saña besdür bu naṣīḥat sözüñi muḫtaṣar it

naṣīḥat diñle:

1. **naṣīḥat diñle:**
Kaside 10
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Nasihat dinlemek.

Gel naṣīḥat diñle benden ögüt al ṣāyed saña

Bir gün ola lāzım ola bu kelām-ı ḥaḳ dede

naṣīḥate ṭutma:

1. **naṣīḥate ṭutma:**-*ma*
Gazel 192
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Nasihat etmek, bir kimseye neyin yapılıp neyin yapılmayacağı konusunda akıl vermek, öğüt vermek.

Bizi vāʿiẓ naṣīḥate ṭutma
Pend ṭutmaz deliye bend gerek

naṣīḥat-peẕīr:

1. **naṣīḥat-peẕīrümüz:**-*ümüz*
Gazel 69
Mısra: **8**
Nasihat kabul eden, nasihat dinleyen (kimse).

Bize ne nuṣh-ı muʿallim gerek ne pend-i peder
Gürūhumuzda naṣīḥat-peẕīrümüz yoḳdur

nā-şād:

1. **nā-şādı:**-*ı*
Gazel 228
Mısra: **14**
Hüzünlü, gamlı, kederli.

Uyar şemʿ-i murādın tābdār eyle Ḳabūlīnüñ
Çerāġuñ olsun ol nā-şādı gel şād eyle sulṭānum

2. **nā-şād:**
Kaside 16
Mısra: **26**
Hüzünlü, gamlı, kederli.

Dil-i maḥzūnı nola şādan olsa āstānuñda
Ḳatı nā-şād idi ḳalb-i Ḳabūlī şād gönderdüñ

3. **nā-şād:**
Mesnevi 4
Mısra: **108**
Hüzünlü, gamlı, kederli.

Dir dimez itdürür ne ise murād
Anı mesrūr ider beni nā-şād

nāşī:

1. **nāşī:**
Gazel 402
Mısra: **8**
Yabancı, başkası.

Şuʿāʿ-ı pertev-i ḫurşīd-i ʿālem gibi olursa
Sarāy-ı ḫāṣa yol virme araya girmesün nāşī

nā-şüküfte:

1. **nā-şüküfte:**
Gazel 83
Mısra: **10**
Henüz açılmamış. II Sevgilinin ağzı.

Ey Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl-i bülbüli iʿlām içün
Ġonca-i ter nā-şüküfte nāme-i pīçīdedür

naʿt:

1. **naʿt:**
Diğer 1
Mısra: **110**
Hazreti Muhammed'i övmek amacıyla yazılan manzume.

Düriyy-i muḍıyy-i heft eflāk
Naʿt

naṭʿ:

1. **naṭʿasın:**-*a, -s,-ı, -n*
Gazel 80
Mısra: **2**
Satranç tahtası.

Saña nerrād-ı felek ḥīle bisāṭın ḳuraḳor
Naṭʿasın geçmedin ol beydaġın evvel süreḳor

naṭʿ-ı cihānda:

1. **naṭʿ-ı cihānda:**-*da*
Gazel 308
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âlem satrancı. II Dünya, âlem, yeryüzü.

Leclāc ise de lec iderüz naṭʿ-ı cihānda
Nādāna Ḳabūlī yeñilür ṣanma bizi sen

naṭʿ-ı maḥabbetde:

1. **naṭʿ-ı maḥabbetde:**-*de*
Gazel 308
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk satrancı. II Aşk.

Gel naṭʿ-ı maḥabbetde şehā bir sen ü bir ben
Şaṭranc oyunın oynayalum māt ola düşmen

naṭʿ-ı şāhīdür:

1. **naṭʿ-ı şāhīdür:**-*dür*
Gazel 63
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Padişahın övgüsü.

Serīr-i ḳaṣr-ı zer-ṭāḳa döşenmiş naṭʿ-ı şāhīdür
Gedā-yı kūyuñ olan ʿāşıḳa bir būriyā yegdür

naṭʿ-ı zeri şaldı:

1. **naṭʿ-ı zeri şaldı:**-*dı*
Gazel 426
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Altınla işlenmiş örtü salmak. II Güneş ışığının saçılması.

Leşker-i şebden alup taḫtgeh-i keyvānı
Şaldı zerkār-ı serīr-i felege naṭʿ-ı zeri

nā-tırāş:

1. **nā-tırāş:**
Kaside 10
Mısra: **23**
Tıraş olmamış (kimse).

Bir yoluḳ nā-sāz meşreb bir mücerred nā-tırāş
Bir yonılmadıḳ dıraḫt-āş̲ār bir taşlaḳ dede

2. **nā-tırāşdur:**-*dur*
Beyit 101
Mısra: **2**
Toy olan, ham.

Ḳaddüñe öykünenlere gülşende başdur
Serv ü çemen efendi ḳatı nā-tırāşdur

nā-tüvān:

1. **nā-tüvān:**
Gazel 7
Mısra: **3**
Çaresiz güçsüz, zavallı (âşık).

Ez-ġameş nā-tüvān şudī ey dil
Men çünīnem tu hem-çünān şude'i

2. **nā-tüvān:**
Gazel 451
Mısra: **4**
Çaresiz güçsüz, zavallı (âşık).

Ne deñlü perveriş ḳılsañ tenaʿumla ten-i zārı
Şalursın ʿāḳıbet ḫāke anı ey nā-tüvān yir yir

nā-ümīd itmez:

1. **nā-ümīd itmez:**-*mez*
Gazel 385
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ümitsiz etmek, umut bırakmamak.

Behremend eyler muḥaṣṣıl nā-ümīd itmez seni
Bā-ḫuṣūṣ iḥsāna ahdi luṭfa vaʿdi tām ola

nā-ümīd ola:

1. **nā-ümīd ola:**-*a*
Gazel 8
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ümitsiz olmak, umudunu yitirmek.

Herkes murāda irdi Ḳabūlī-i nā-murād
Niçün sezā-yı himmet iken nā-ümīd ola

nāy-ı ʿIrāḳī:

1. **nāy-ı ʿIrāḳī:**-*ī*
Gazel 397
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Irâk neyi. II Irâk: Klasik Türk müziğinin en eski ve ağır başlı makamlarından biri olan Irak makamı.

Yār olmayıcaḳ bezmde ey muṭrib ü sāḳī
Cām-ı ʿaraḳı bāda virür nāy-ı ʿIrāḳī

nāyib:

1. **nāyib:**
Beyit 218
Mısra: **2**
Vekil.

Ẓulm ile yaḳdı şehri bir baḫtı ḳara nāyib
Nāyib nicesi nāyib nāyil be-her nevāyib

2. **nāyib:**
Beyit 218
Mısra: **2**
Vekil.

Ẓulm ile yaḳdı şehri bir baḫtı ḳara nāyib
Nāyib nicesi nāyib nāyil be-her nevāyib

nāyil:

1. **nāyil:**
Beyit 218
Mısra: **2**
İstediği şeye erişen, arzu ettiğini ele geçiren, muradına eren (kimse).

Ẓulm ile yaḳdı şehri bir baḫtı ḳara nāyib
Nāyib nicesi nāyib nāyil be-her nevāyib

nāyim:

1. **nāyim:**
Gazel 120
Mısra: **5**
Uyku.

Ḳomaz kim bir zaman ola cihānuñ fitnesi nāyim
O meh-rū ḫ∨āba varduḳca yanında ḫançeri dürter

2. **nāyim:**
Kaside 4
Mısra: **37**
Uyku.

Fitnedür pādşehüm fitne gerekdür nāyim
Ḫ∨ābnāk eyleyemez anı meger tīġ-i niyām

nāz:

1. **nāz:**
Gazel 52
Mısra: **5**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Nāz ile gelse sürūd eylese bülbül gibi yār
Şevḳden meclisimüz ḫalḳa-i rindāna döner

2. **nāz:**
Gazel 59
Mısra: **14**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

3. **nāz:**
Gazel 101
Mısra: **4**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Cūy iden yaşumuzı nārven-i ḳaddüñdür
Nāz ile diller alan ḳāmet-i dil-cūyuñdur

4. **nāz:**
Gazel 147
Mısra: **7**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Raḳṣa girse nāz ile kākül perīşān eyleyüp
Cilve-ger gūyā ki ṭāvūs-ı cināndur kāse-bāz

5. **nāzı:**-*ı*
Gazel 182
Mısra: **9**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Nāzı çoḳ cevri ḳatı az gerek ḫūblaruñ
Biz de cānā bilürüz lāzım olanı az u çoḳ

6. **nāz:**
Gazel 216
Mısra: **6**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Ger sāye ṣala üstümüze ṭāyir-i devlet
Ol daḫı olur başumuza nāz ile nāzil

7. **nāza:**-*a*
Gazel 260
Mısra: **10**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Ḳabūlī ġayrı müdārāya çāremüz yoḳdur
O nāza hemān biz niyāza başlayalum

8. **nāz:**
Gazel 341
Mısra: **8**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Ayaġı altında ḫāk olanları pāmāl ider
Nāz ile at ṣalsa ʿuṣṣāḳ-ı perīşān üstine

9. **nāz:**
Gazel 412
Mısra: **2**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Ḳoyup ser-ḥadd-i ġamda ḳulların sulṭānumuz gitdi
ʿAlem gibi çekildi nāz ile cānānumuz gitdi

10. **nāz:**
Gazel 430
Mısra: **7**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Nāz ile sen gideli görmedük eylük yüzini
Ḥālümüz gitdi yamān oldı hemān sen gideli

11. **nāzından:**-*ı, -n, -dan*
Gazel 454
Mısra: **2**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Ṣāhbāz-ı çemenüñ olalı mümtāzından
Ṣalınur serv-i sehī yürüyemez nāzından

12. **nāz:**
Gazel 486
Mısra: **2**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Dāʾimā ey ruḫları gül ehl-i ʿışḳa āl işüñ
Kimsede ṭāḳat ḳomaz nāz ile diller alışuñ

13. **nāz:**
Gazel 490
Mısra: **3**
Naz, cilve, işve. II Sevgilinin nazlanması, cilve yapması.

Yükini ṭutdı nāz ile dil-ber
Reh-nişīnān-ı ʿışḳa bāc gerek

<u>nāz ide:</u>

1. **nāz ide:**-*e*
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz etmek, nazlanmak, cilve yapmak.

Ehl-i niyāza nāz ide ammā ki az ide
Yaʿni vefāsı çoġ ola ʿāşıḳ-nüvāz ola

2. **nāz ide:**-*e*
Gazel 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz etmek, nazlanmak, cilve yapmak.

Ehl-i niyāza nāz ide ammā ki az ide
Yaʿni vefāsı çoġ ola ʿāşıḳ-nüvāz ola

3. **nāz ide:**-*e*
Gazel 330
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Naz etmek, nazlanmak.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

<u>nāz iderse:</u>

1. **nāz iderse:**-*er, -se*
Gazel 253
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Naz etmek, nazlanmak.

O nāz iderse eger biz niyāza başlayalum
Żamīrümüz açalum keşf-i rāza başlayalum

2. **nāz iderse:**-*er, -se*
Gazel 261
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz etmek, nazlanmak.

O nāz iderse dilā biz niyāza başlayalum
O ġoncayı açalum keşf-i rāza başlayalum

nāz ile cevlān ider:

1. **nāz ile cevlān ider:**-*er*
Gazel 267
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Naz ile dolaşmak.

Raḳṣ ider zülfin perīşān eyleyüp her cānibe
Nāz ile cevlān ider mānend-i ṭāvūs-ı cinān

nāz ile gelen:

1. **nāz ile gelen:**
Gazel 273
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazlanarak gelen (kimse). II Sevgili.

Şād oluñ bī-çāreler nāz ile cānāndur gelen
Müjdeler ey mürdeler cānān degül cāndur gelen

nāz itmek:

1. **nāz itmek:**-*mek*
Gazel 282
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz etmek, nazlanmak.

Herkese mihr ü vefā ʿuşşāḳa nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden

nāz itsün:

1. **nāz itsün:**-*sün*
Gazel 300
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Naz etmek, nazlanmak.

Niyāz itdükce ʿāşıḳlar güzeller ṭurma nāz itsün
Güzeller nāza başladıkca ʿāşıḳlar niyāz itsün

nāz olma:

1. **nāz olma:**--*ma*
Beyit 44
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazlanmak.

Zülfüñ girihlerin çözüp arturma nāzişi
Nāz olma ceyş-i fitene çoġ itme az işi

nāz u istiġnā:

1. **nāz u istiġnā:**
Gazel 416
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Naz ve işve. II Sevgilinin nazı ve cilvesi.

ʿĀşıḳa cevr ü ʿitāb u şīveden ḫālī degül
Didüm ey dil-ber nedür bu nāz u istiġnā didi

nāz u istiġnā maḥāllinde:

1. **nāz u istiġnā maḥāllinde:**-*n, -de*
Gazel 282
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Naz ve işve yeri. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Raḥm idüp nā-dāna luṭfuñ nā-maḥalle beẕl idüp
Nāz u istiġnā maḥāllinde niyāz itmek neden

nāz u nezāket:

1. **nāz u nezāket:**
Gazel 211
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Naz ve nezaket, cilve ve zarafet.

Güzelde nāz u nezāket gerek velī ʿāşıḳ
Ġarīb ü ġam-zede vü zār u müstemend gerek

nāza başladıkca:

1. **nāza başladıkca:**-*dıkca*
Gazel 300
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Naza başlamak, cilve yapmaya başlamak.

Niyāz itdükce ʿāşıḳlar
güzeller ṭurma nāz itsün
Güzeller nāza başladıkca
ʿāşıḳlar niyāz itsün

nāza başlar:

1. **nāza başlar:**-*r*
Gazel 252
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Naza başlamak, cilve yapmaya başlamak.

Görüp nevāmuzı ol şāh
nāza başlar ise
Maḳām idüp ser-i kūyın
ḥicāza başlayalum

nāza başlasun:

1. **nāza başlasun:**-*sun*
Gazel 252
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Naza başlamak, cilve yapmaya başlamak.

Ḳo nāza başlasun ol biz
niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı
rāza başlayalum

2. **nāza başlasun:**-*sun*
Gazel 260
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Naza başlamak, cilve yapmaya başlamak.

Ḳo nāza başlasun ol biz
niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı
rāza başlayalum

naẓar:

1. **naẓarı:**-*ı*
Terci-bend 3
Mısra: **4**
Bakma, bakış. II Dikkat, ilgi.

Ḳalmasun ḫāṭıruñuz
ġamla feraḥnāk eyleñ
Nāẓır-ı ehl-i dil oluñ
naẓarı pāk eyleñ

2. **naẓarda:**-*da*
Gazel 112
Mısra: **1**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II Nazarda, görünüşte.

Evvel naẓarda mirʾāt
ruḫsār-ı yāra beñzer
Āyīne bir baḳımda rūy-ı
nigāra beñzer

3. **naẓar:**
Beyit 1
Mısra: **2**
Lütuf, ihsan, yardım.

Ḳabūlī kesmezüz
ümmīdümüz Feyyāż-ı
muṭlaḳdan
Naẓar sulṭān-ı ʿālemden
ʿināyet ḥażret-i Ḫaḳdan

4. **naẓaruñ:**-*uñ*
Gazel 408
Mısra: **5**
Lütuf, ihsan, yardım.

Kīmyādur ger olursa
naẓaruñ ben ḫāke
Ḫāki altun ider erbāb-ı
kemālüñ naẓarı

5. **naẓar:**
Gazel 110
Mısra: **6**
"...e göre, göz önünde tutulunca, nazaran, bakarak" gibi anlamlara gelen ifade.

Pestdür saḳf-ı semā
dergeh-i bālāña göre
Āstānuñ yücedür ṭāḳ-ı
semāvāta naẓar

6. **naẓar:**
Terci-bend 4
Mısra: **3**
İlgilenmek, ilgi duymak.

Baḳmaz kemāle şimdi kişi
māladur naẓar
Vāfirce māla ḳādir iseñ
her işüñ biter

7. **naẓar:**
Beyit 257
Mısra: **1**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Kime kim dīdār-ı dil-dāra naẓar lāzım gelür
Ṣu gibi şām u seḥer seyr ü sefer lāzım gelür

8. **naẓar:**
Gazel 110
Mısra: **2**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

ʿĀrıż-ı dil-bere baḳ eyleme mirʾāta naẓar
ʿĀrıżīdür anuñ ol gösterişi ẕāta naẓar

9. **naẓaruñ:**-*uñ*
Gazel 350
Mısra: **2**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

10. **naẓar:**
Mesnevi 1
Mısra: **12**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Biyāyīd ġam-rā zi-dil ber kenīm
Naẓar hem-çü nergis be-bāġ efkenīm

naẓar eyle:

1. **naẓar eyle:**
Gazel 337
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

İki yanuñda ṭurur ḳullaruñ gibi dil ü cān
Saʿādet ile naẓar eyle ṣaġuña ṣoluña

naẓar eyleme:

1. **naẓar eyleme:**-*me*
Gazel 110
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ḳāmetüñ bār-ı ʿibādetle iki ḳat eyle
Ẓāhir ü bāṭına baḳ eyleme bir ḳata naẓar

2. **naẓar eyleme:**-*me*
Gazel 110
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bakmak, ilgilenmek.

ʿĀḳıbet gözle Ḳabūlī işüñ encāmına baḳ
Vāḳıf-ı ḥāl olıgör eyleme mā-fāta naẓar

naẓar eylemez:

1. **naẓar eylemez:**-*mez*
Gazel 110
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Baḳmasa yüzümüze vechi var ol rūḥ-ı revān
Eylemez ehl-i ṣafā ṣūret-i emvāta naẓar

naẓar eyleñ:

1. **naẓar eyleñ:**-*ñ*
Gazel 271
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütfetmek, ihsanda bulunmak.

Atlandurur ayaḳda ḳomaz hem-ʿinān ider
Aṣḥāb-ı devletüñ naẓar eyleñ mürüvvetin

nazar eyleyeli:

1. **naẓar eyleyeli:**-*y, -eli*
Kaside 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve ihsanda bulunmak.

Pādşāh aña naẓar eyleyeli ve'l-ḥāṣıl
Başladı ẓulm-i ṣarīḥ eylemege ol bed-nām

naẓar it:

1. **naẓar it:**
Gazel 262
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Didüm ey şeh naẓar it ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana
Didi cān-bāz olımazsın daḫı sen oynarsın

2. **naẓar it:**
Gazel 103
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ayaġuñ altına baḳ cūy-ı eşküme naẓar it
Nihāl-i serv-i çemen cūybāra māʾil olur

3. **naẓar it:**
Terci-bend 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II İlgilenmek.

Çeşm-i inṣāf ile anlara Kabūlī naẓar it
Ḳalbüñi gerd-i küdüretle ḳoma bī-keder it

naẓar itmezüz:

1. **naẓar itmezüz:**-*mez, -üz*
Mesnevi 2
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
İlgilenmek.

Ḳılmazuz varına yoġına naẓar
İtmezüz azına çoġına naẓar

naẓar itmiş:

1. **naẓar itmiş:**-*miş*
Gazel 382
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Nazar etmek, ilgilenmek.

Ey Ḳabūlī naẓar itmiş saña pīr
Kelimātuñ ḳatı dervīşāne

naẓar itsek:

1. **naẓar itsek:**-*se, -k*
Gazel 362
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Bend-i girih-i zülfini çözse naẓar itsek
Bāġ-ı ruḫ-ı cānānede sünbüller açılsa

naẓar ḳıl:

1. **naẓar ḳıl:**
Gazel 50
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ölmeden ʿālemde ey Ṭūbāyı görmek isteyen
Ḳıl naẓar āyīne-i āb içre naḫl-i yāri gör

2. **naẓar ḳıl:**
Gazel 230
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II İyilik etmek, ihsanda bulunmak.

Ḳabūlī ḳapuña ʿarż-ı ʿubūdiyyet ider dāʾim
Naẓar ḳıl rāfiʿ-i raḳm-ı raḳīme ḳıyma sulṭānum

naẓar ḳılduḳda:

1. **naẓar ḳılduḳda:**-*duḳda*
Mesnevi 7
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
İlgilenmek, önem vermek.

Naẓar ḳılduḳda fermān-ı muṭāʿa
Bize lāzım olan semʿan ve ṭāʿa

naẓar ḳıldum:

1. **naẓar ḳıldum:**-*du, -m*
Gazel 255
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Naẓar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eser buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

naẓar ḳılma:

1. **naẓar ḳılma:**-*ma*
Gazel 389
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Meyletmek, önemsemek, ilgilenmek.

Zen-i dünyā ṭolu bir cāma beñzer
Naẓar ḳılma Ḳabūlī boşa boşa

naẓar ḳılmasañ:

1. **naẓar ḳılmasañ:**-*ma, -sa, -ñ*
Gazel 227
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II İlgilenmek.

Ġam degül ḳılmasañ ḫavāṣa naẓar
İltifātuñ ʿavāma sulṭānum

naẓar ḳılmazuz:

1. **naẓar ḳılmazuz:**-*maz, -uz*
Mesnevi 2
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
İlgilenmek.

Ḳılmazuz varına yoġına naẓar
İtmezüz azına çoġına naẓar

naẓar ḳılsañuz:

1. **naẓar ḳılsañuz:**-*sa, -ñuz*
Mesnevi 4
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
İlgilenmek, önem vermek.

Siz de erbāb-ı faẓla ḫālince
Bir naẓar ḳılsañuz kemālince

naẓar ḳılup:

1. **naẓar ḳılup:**-*up*
Kaside 4
Mısra: **159**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Çeşm-i ḫışm ile ḳılup bister ü bāline naẓar
Eyleyüp heybet ile ṣaġa vü ṣolına ḫırām

naẓarda:

1. **naẓarda:**
Gazel 37
Mısra: **3**
Nazarda, görünüşte.

Çoḳ ḳāmet-i bālāları pest itdi naẓarda
Cünbişler ider ḳāmet-i kūtāh-ı Meḥemmed

2. **naẓarda:**
Gazel 111
Mısra: **1**
Nazarda, görünüşte.

Bādī naẓarda bāde āb-ı ḥayāta beñzer
Leẕẕetde her ḥabābı ḥabb-ı nebāta beñzer

3. **naẓarda:**
Gazel 427
Mısra: **5**
Nazarda, görünüşte.

Ṭañ mı pest olsa naẓarda serv-i bālā-yı çemen
Ḳadd-i yāre uymadı başḳa başına çekdi boy

naẓardan düşdi:

1. **naẓardan düşdi:**-*di*
Gazel 442
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözden düşmek: Eskisi kadar sevilmemek, artık değerli olmamak.

Naẓardan düşdi mülendikce ḫālüñ
Ḳarıncaya ḳanadıdur zevāli

naẓardan düşmiş:

1. **naẓardan düşmiş:**-*miş*
Gazel 120
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözden düşmek: Eskisi kadar sevilmemek, verilen sevgiyi yitirmek, eskisi gibi değerli olmamak.

Naẓardan düşmiş iken yine raġbet bulmaġa ser de
Reh-i kūyında dil-dāruñ ayaġı altına sürter

naẓardan düşüren:

1. **naẓardan düşüren:**-*ür, -en*

Gazel 131
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözden düşmek: Eskisi kadar sevilmemek, verilen sevgiyi yitirmek, eskisi gibi değerli olmamak.

Bed-güher çoḳlığıdur ehli naẓardan düşüren
Cevheri żāyiʿ iden ehl-i naẓar yoḳlığıdur

naẓardan düşürmezler:

1. **naẓardan düşürmezler:**-*ür, -mez, -ler*
Gazel 232
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Gözden düşmek: Eskisi kadar sevilmemek, verilen sevgiyi yitirmek, eskisi gibi değerli olmamak.

Ḳabūlī āstānuñ ḳullarındandur ʿināyet ḳıl
Düşürmezler naẓardan bende-i fermānı sulṭānum

naẓar-ı iltifāt:

1. **naẓar-ı iltifāt:**
Gazel 371
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Lütuf gösterilme, ihsan edilme.

İḥsāna maẓharuz naẓar-ı iltifāt ile
Manẓūr-ı ʿayn-ı ʿāṭıfetüz her cihāt ile

naẓarı ḳılmaduñ:

1. **naẓarı ḳılmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Gazel 227
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek. II İlgilenmek.

Ḳılmaduñ iki cānibe naẓarı
Degmedük bir selāma sulṭānum

naẓar-ı ḳuṭba çekerler:

1. **naẓar-ı ḳuṭba çekerler:**-*er, -ler*
Kaside 4
Mısra: **194**
Kelime Tipi: **-**
Yüksek mertebeye çekmek.

Pāye-i ʿuzlete ʿizzetle ḳadem kim başsa
Naẓar-ı ḳuṭba çekerler anı merdān-ı fiẖām

naẓar-ı pādşāh-ı ʿālem:

1. **naẓar-ı pādşāh-ı ʿālem:**
Tarih 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Cihan padişahının nazarı.

Naẓar-ı pādşāh-ı ʿālem ile
Cümleden ekrem ü efḍal olduñ

naẓar-ı pāküñ:

1. **naẓar-ı pāküñ:**-*üñ*
Gazel 449
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Temiz lütuf. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Keremüñ gün gibi her ẕerreye mebẕūl olsun
Naẓar-ı pāküñ ile her kişi meşġūl olsun

naẓar-ı şīre:

1. **naẓar-ı şīre:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **162**
Kelime Tipi: **-**
Aslanın bakışı.

Didiler pādşeh-i ʿāleme eyler mi hücūm
Kurk u rūbeh naẓar-ı şīre ider mi iḳdām

naẓar-kerde-i şehenşeh-i dīn:

1. **naẓar-kerde-i şehenşeh-i dīn:**
Mesnevi 8
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **-**
Din padişahının nazarı. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Ey naẓar-kerde-i şehenşeh-i dīn

Ḫāṣ-ı dergāh-ı pādşāh-ı güzīn

<u>naẓar-kerde-i şeh-i devrān:</u>

1. **naẓar-kerde-i şeh-i devrān:**
Mesnevi 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **-**
Cihan padişahının nazar ettiği (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ey naẓar-kerde-i şeh-i devrān
Bī-naẓīr-i gürūh-ı düstūrān

<u>nāzenīn:</u>

1. **nāzenīn:**
Gazel 515
Mısra: **3**
Nazik, zarif, narin (sevgili).

Destine ḥınnā urılmış ṣanmañuz ol nāzenīn
ʿĀşıḳın ḳatl eylemekden eylemişdür ḳan elin

<u>nāẓım-ı dürr ü güher:</u>

1. **nāẓım-ı dürr ü güher:**
Kaside 2
Mısra: **99**
Kelime Tipi: **-**
İnci ve cevher düzen (kimse). II İnci gibi şiirler dizen Kabûlî.

ʿĀlim-i faẕl u hüner nāẓım-ı dürr ü güher
Vāḳıf-ı remz-i ḥasen ʿārif-i sırr-ı Ḥassān

<u>nāẓımını ḫayr ile yād idenler iki ʿālemde ġuṣṣadan şād olsun:</u>

1. **nāẓımını ḫayr ile yād idenler iki ʿālemde ġuṣṣadan şād olsun:**
Diğer 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"(Kabûlî'nin) Şiirini hayırla yâd edenler dünya ve ahirette kederden kurtularak mutlu olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

İki ʿālemde olsun ġuṣṣadan şād
Daḫı ṣol kātibe Ḥaḳ ide raḥmet

<u>nāẓır:</u>

1. **naẓīri:**-*i*
Beyit 244
Mısra: **2**
Eş, benzer, denk, aynı.

Ḫadeng-i āhumuz ilmez geçer bu ṭāḳ-ı mīnādan
Naẓīri yoḳ durur ey ḳaşı ya geçgindür aʿlādan

2. **naẓīrüñ:**-*üñ*
Gazel 79
Mısra: **3**
Eş, benzer, denk, aynı.

ʿArabda ʿAcemde bulunmaz naẓīrüñ
Cefākār u ġaddār u ʿayyār yār

3. **naẓīrüñ:**-*üñ*
Gazel 224
Mısra: **3**
Eş, benzer, denk, aynı.

Gün gibi naẓīrüñ yoḳ dirsem ḳatı ẓāhirdür
Kim gördi kim işitdi aḳrānuñı sulṭānum

4. **naẓīri:**-*i*
Gazel 367
Mısra: **6**
Eş, benzer, denk, aynı.

Mesīḥāsā leb-i cān-baḫşı eyler mürdeler iḥyā
Otursa niçeler yoḳdur naẓīri gökler altında

5. **naẓırı:**-*i*
Gazel 436
Mısra: **9**
Eş, benzer, denk, aynı.

Naẓīri gelmemişdür dāne-i fülfül gibi Rūma
ʿİẕārı üzre baḳsañ ḫāline bir dānedür şimdi

6. **nāẓır:**
Gazel 21
Mısra: **6**

Eş, benzer, denk, aynı.

Ḥalḳ ile nola ervaḥ kesb-i ʿalāḳa itse
Nāẓır degül mi peste ḫurşīd-i evc-i rifʿat

7. **nāẓır:**
Gazel 342
Mısra: **6**
Eş, benzer, denk, aynı.

Kesb-i ʿalāḳa itse Ḥaḳḳ ile nola ervāḥ
Ḫurşīd-i evc-i rifʿat nāẓır degül mi peste

8. **nāẓırdur:**-*dur*
Gazel 129
Mısra: **5**
Nazar eden, bakan (kimse). II Rakibe bakan sevgili.

Ol raḳīb-i zāġa nāẓırdur mükaḥḥal gözleri
Var ise meşşāṭa anuñ kuḥl-ı mā-zāġın çeker

9. **nāẓır:**
Kaside 4
Mısra: **52**
Nazar eden, bakan (kimse).

Kethüdā beg kim odur żābiṭi bevvābānuñ
Ol daḫı nāẓır idi kim neye vara encām

<u>nāẓır ol:</u>

1. **nāẓır ol:**
Gazel 331
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bakmak, nazar etmek. II Öğrenmek.

Ḳalma şekk ü reyb ile ṣunʿ-ı Ḫudāya nāẓır ol
İḫtilāf-ı heyʾet-i eşkāle baḳ işkāli ḳo

2. **nāẓır ol:**
Gazel 331
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bakmak, önem vermek, ilgilenmek.

Yoḳ mı fikr-i āḫiret ey ḫᵛāce-i bī-ʿāfiyet
Defter-i aʿmāle nāẓır ol ḥisāb-ı māli ḳo

3. **nāẓır ol:**
Gazel 370
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Benzemek.

Ṭarīḳın añlayan yol gözleyen rindāna nāẓır ol
Reh-i ādābdan ḫāric olan güm-rāhdan ḳorḳma

<u>nāẓır olan:</u>

1. **nāẓır olan:**
Mesnevi 15
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Nazır olan, bağlanan (kimse).

Aña nāẓır olan emīn olmaz
Aḳçe başına bir yemīn olmaz

<u>nāẓır olma:</u>

1. **nāẓır olma:**-*ma*
Gazel 126
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bakmak, gözü bir şey üzerine çevirmek.

Ḳabūlī nāẓır olma şeş cihāta
Bilinmez dār-ı dünyā ḳaç bucaḳdur

<u>nāzikāne:</u>

1. **nāzikāne:**
Beyit 73
Mısra: **1**
Nazik ve kibar bir şekilde.

Sīnesin nāzikāne açdı nigār
Māhtābuñ ʿaceb güzelligi var

2. **nāzikāne:**
Mesnevi 9
Mısra: **54**
Nazik ve kibar bir şekilde.

Ṣu gibi ṭarf-ı bāġa ol revāne
Gümüş naʿleyne bin gez nāzikāne

nāzil olmaduḳ:

1. **nāzil olmaduḳ:**-*ma, -du, -ḳ*
Beyit 189
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazil olmak, ulaşmak, erişmek.

Bir sīne var mı tīr-i ġama menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i ḳażā nāzil olmaduḳ

nāzil olmaya:

1. **nāzil olmaya:**-*ma, -y, -a*
Beyit 238
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazil olmak, ulaşmak, erişmek.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

nāzil olur:

1. **nāzil olur:**-*ur*
Gazel 216
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nazil olmak, inmek. II Ulaşmak, erişmek.

Ger sāye ṣala üstümüze ṭāyir-i devlet
Ol daḫı olur başumuza nāz ile nāzil

naẓīr olmaz:

1. **naẓīr olmaz:**-*maz*
Gazel 350
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Benzemek, belli bir şeyle arasında benzerlik bulunmak.

Ḫurşīd ü māhı her ne ḳadar medḥ iderse ḫalḳ
Olmaz naẓīr vechüñe vechen mine'l-vücūh

naẓīre:

1. **naẓīre:**
Gazel 351
Mısra: **9**
Bir şairin yazdığı şiire, bir başka şair tarafından aynı kafiye ve vezin kullanılarak yazılan benzer şiir.

Bu naẓma naẓīre diyemez kimse Ḳabūlī
Yārān-ı ṣafā söz ḳonduramazlar sözüm üzre

nāẓır-ı ehl-i dil:

1. **nāẓır-ı ehl-i dil:**
Terci-bend 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül ehli gibi.

Ḳalmasun ḫāṭıruñuz ġamla feraḥnāk eyleñ
Nāẓır-ı ehl-i dil oluñ naẓarı pāk eyleñ

naẓīr-i merd-i eḫas:

1. **naẓīr-i merd-i eḫas:**
Beyit 190
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Seçkin kişilerin benzeri.

Ḫār u ḫasdur naẓīr-i merd-i eḫas
Ḫardan daḫı belki sensin eḫas

nāzişi arturma:

1. **nāzişi arturma:**-*ma*
Beyit 44
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Nazını arttırması.

Zülfüñ girihlerin çözüp arturma nāzişi
Nāz olma ceyş-i fitene çoġ itme az işi

nāziş-i aṣḥāb-ı ḥüsn:

1. **nāziş-i aṣḥāb-ı ḥüsn:**
Gazel 184
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzellik sahiplerinin nazı. II Sevgilinin nazı, cilvesi.

Ḳor mı inṣāf eyleñüz ādemde hiç ṣabr u ḳarār
Nāziş-i aṣḥāb-ı ḥüsn ü nāliş-i erbāb-ı ʿışḳ

nāziş-i ḥüsn:

1. **nāziş-i ḥüsn:**
Gazel 301
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzelin nazı. II Sevgilinin nazı, işvesi.

Ey Ḳabūlī nāziş-i ḥüsn ü niyāz-ı ʿışḳ imiş
ʿĀşıḳ-ı şeydāyı geh pinhān u geh peydā ḳılan

naẓm:

1. **naẓm:**
Diğer 1
Mısra: **7**
Şiir, nazım.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṯr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

2. **naẓma:**-*a*
Gazel 351
Mısra: **9**
Edebî bir değere sahip olan şiir. II Kabûlî'nin şiiri.

Bu naẓma naẓīre diyemez kimse Ḳabūlī
Yārān-ı ṣafā söz ḳonduramazlar sözüm üzre

naẓm ehliyile yarış:

1. **naẓm ehliyile yarış:**
Gazel 170
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şiir ehliyle yarışmak, şairlerle rekabet etmek.

Yügrüklik ile aldı meydānı esb-i ṭabʿuñ
Şimden girü Ḳabūlī naẓm ehliyile yarış

naẓm erbābı:

1. **naẓm erbābı:**
Kıt'a 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazım erbabı, şairler.

Şimdi naẓm erbābı çoḳ ammā Ḳabūlī çoġınuñ
Rişte-i elfāẓınuñ maʿnālarına rabṭı yoḳ

naẓm eyleye:

1. **naẓm eyleye:**-*y, -e*
Kaside 2
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
(İnci) Dizmek, sıralamak. II Vezinli ve kafiyeli söz söylemek, şiir yazmak.

Dürr ü gevher gibi naẓm eyleye vaṣf-ı ẕātuñ
Güherāsā ola tā mürsele-i gūş-ı kesān

naẓm ile kemāl bulduḳ:

1. **naẓm ile kemāl bulduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 249
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şiir ile kemale ermek, şiir yazarak olgunluğa erişmek.

Ṭarzumuz ṭarz-ı Ḥasendür naẓm ile bulduḳ kemāl
Ey Ḳabūlī gül gibi nāzük-edāmuz var bizüm

naẓm-ı ābdār:

1. **naẓm-ı ābdār:**
Kaside 6
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Yeni şiir, güzel şiir.

Riyāż-ı medḥüñ ile naẓm-ı ābdār mıdur
Meʾāl-i ravża-i firdevs ü çeşme-i kevṯer

naẓm-ı cevāhir:

1. **naẓm-ı cevāhir:**
Gazel 105
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kıymetli cevherlerle dolu şiir.

Ne gevher kānısın kim nuṭḳa gelseñ lafẓ-ı dürbāruñ
Kimi naẓm-ı cevāhir kimisi Neṯrü'l-Le'ālīdür

naẓm-ı hem-vārum:

1. **naẓm-ı hem-vārum:**-*um*
Kaside 6
Mısra: **71**

Kelime Tipi: -
Daim (olan) şiir.

Dü güne oḳına dirdüm bu naẓm-ı hem-vārum
Bir oḳuyıcı bulınmadı ey suḫan-güster

naẓm-ı müsellem:

1. **naẓm-ı müsellem:**
Gazel 315
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Beğenilmiş şiir.

Nola işidenler diseler sellemehu'llah
Şiʿrüm gibi bir naẓm-ı müsellem bulımazsın

naẓmı oḳuyan:

1. **naẓmı oḳuyan:**
Diğer 2
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Şiiri okuyan (kimse).

Rūḥ-ı merḥūma duʿā ḳılsun bu naẓmı oḳuyan
Üẕkürū emvātükümden ḳıṣṣayı alur alan

naẓm-ı şeh-i cihānı:

1. **naẓm-ı şeh-i cihānı:**-*ı*
Tahmis 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının şiiri. II 3. Murad'ın şiiri.

Eşʿār-ı ābdārını dürc-i dehāna al
Naẓm-ı şeh-i cihānı Kabūlī beyāna al

naẓm-ı şekerrīzüñe:

1. **naẓm-ı şekerrīzüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şeker saçan nazım. II Kabûlî'nin şeker gibi tatlı sözleri.

Lübb-i şuʿarāsın dir isem nola Ḳabūlī
Dir naẓm-ı şekerrīzüñe her kişi lüb-i lüb

naẓmuñ iḫtitāmı:

1. **naẓmuñ iḫtitāmı:**
Kaside 5
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Şiirin sonu.

Duʿāyile olursa iḫtitāmı nola bu naẓmuñ
Çün oldur ʿuhdesine lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

naẓratu'l-māʾi tedfeʿu'l-ġummet:

1. **naẓratu'l-māʾi tedfeʿu'l-ġummet:**
Beyit 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Suya bakmak üzüntüyü giderir." II Rivayete göre; "Üç şey gözü parlatır: Akan suya bakmak, yeşilliğe bakmak ve güzel yüze bakmak (Deylemi, 2/91; Acluni, 1/373)" anlamına gelen ve kimi kaynaklarda sahih kimi kaynaklarda ise zayıf hadis olduğu ileri sürülen hadis-i şerif.

Ḳāle men kāne efḍalu'l-ümmet
Naẓratu'l-māʾi tedfeʿu'l-ġummet

nāzük:

1. **nāzük:**
Gazel 268
Mısra: **1**
İnce, narin, zarif.

Semenāsā vücūduñ nāzük ü yüzüñ çerāġ olsun
Nihāl-i ḳāmetüñ bād-ı muḫālifden ırāġ olsun

2. **nāzük:**
Gazel 297
Mısra: **1**
İnce, narin, zarif.

Ruḫuñ gül gibi nāzük alnuñ açıḳ yüzüñ aġ olsun
Güẕergāhuñ nesīm-i ṣubḥ gibi bāġ u rāġ olsun

3. **nāzükāne:**-*āne*
Gazel 389
Mısra: **3**
İnce, narin, zarif.

Güzeller esb-i nāza nāzükāne
Süvār olup gelürler ḳoşa ḳoşa

4. **nāzükāne:**-*āne*
Kaside 9
Mısra: **41**
İnce, narin, zarif.

Girüp bāzār-ı ʿışḳa
nāzükāne bāz geşt idüp
Niṣāb-ı māl-i dünyādan
naṣīb alana ʿışḳ olsun

nāzük edā:

1. **nāzük edā:**
Gazel 63
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zarif ve nazik söyleyiş, üslup.

Ḫayālāta düşüp çıḳma
Ḳabūlī sımṭ-ı maʿnīden
Bu bir ṭarz-ı ḥasendür
ḥāṣılı nāzük edā yegdür

nāzük ü şūḫ u şeh-levend:

1. **nāzük ü şūḫ u şeh-levend:**
Gazel 192
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nazik, işveli ve boylu poslu (sevgili).

Yār-ı bed-ḫū gerekmez ey ʿāşıḳ
Nāzük ü şūḫ u şeh-levend gerek

nāzük yār:

1. **nāzük yār:**
Gazel 352
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nazik, kibar sevgili.

Gül ne nāzük yār idi yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi ḫumārı olmasa

nāzük-edā:

1. **nāzük-edāmuz:**-*muz*
Gazel 249
Mısra: **10**
Nazik eda. II İnce ve zarif üslup.

Ṭarzumuz ṭarz-ı Ḥasendür naẓm ile bulduḳ kemāl
Ey Ḳabūlī gül gibi nāzük-edāmuz var bizüm

nāzük-miyān:

1. **nāzük-miyāndur:**-*dur*
Gazel 147
Mısra: **6**
İnce belli (sevgili).

Kāseler şevḳ ile nice dönmesünler üstine
Bir nihāl-i serv-ḳad nāzük-miyāndur kāse-bāz

ne:

1. **ne:**
Beyit 108
Mısra: **2**
"Ne ... ne ..." *bağlacı.*

Bizümle baḥs-i ʿilm itmek a ʿādī
Ne şerʿīdür ne ferʿīdür ne ʿādī

2. **ne:**
Beyit 108
Mısra: **2**
"Ne ... ne ..." *bağlacı.*

Bizümle baḥs-i ʿilm itmek a ʿādī
Ne şerʿīdür ne ferʿīdür ne ʿādī

3. **ne:**
Beyit 108
Mısra: **2**
"Ne ... ne ..." *bağlacı.*

Bizümle baḥs-i ʿilm itmek a ʿādī
Ne şerʿīdür ne ferʿīdür ne ʿādī

4. **ne:**
Gazel 13
Mısra: **7**
"Ne ... ne ..." *bağlacı.*

Ne yirdeyem ne gökde ḳalmışam şöyle muʿallaḳda
Olaldan pāymāli her leked-kūbuñ rikābāsā

5. **ne:**
Gazel 13
Mısra: **7**
"Ne ... ne ..." *bağlacı.*

Ne yirdeyem ne gökde ḳalmışam şöyle
muʿallaḳda
Olaldan pāymāli her leked-kūbuñ rikābāsā

6. **ne:**
Gazel 16
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Muḫalleṣ olmaġa ḫāliṣ ʿamel gerek ḫ∨āce
Ḫalāṣ iden seni ġamdan ne fiżżadur ne ẕeheb

7. **ne:**
Gazel 16
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Muḫalleṣ olmaġa ḫāliṣ ʿamel gerek ḫ∨āce
Ḫalāṣ iden seni ġamdan ne fiżżadur ne ẕeheb

8. **ne:**
Gazel 18
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne bih müşābih olur ġabġab-ı ḥabībe ne sīb
Zihī leṭāfet-i ġabġab zihī ḥabīb-i nesīb

9. **ne:**
Gazel 18
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne bih müşābih olur ġabġab-ı ḥabībe ne sīb
Zihī leṭāfet-i ġabġab zihī ḥabīb-i nesīb

10. **ne:**
Gazel 18
Mısra: **13**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

11. **ne:**
Gazel 18
Mısra: **13**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

12. **ne:**
Gazel 18
Mısra: **14**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

13. **ne:**
Gazel 18
Mısra: **14**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

14. **ne:**
Gazel 19
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

15. **ne:**
Gazel 19
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

16. **ne:**
Gazel 20
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde ser-i bevvābān it

17. **ne:**
Gazel 20
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde ser-i bevvābān it

18. **ne:**
Gazel 67
Mısra: **7**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne bir māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından ferāġum var
Ne bir ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına saʿy-i cemīlüm var

19. **ne:**
Gazel 67
Mısra: **8**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne bir māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından ferāġum var
Ne bir ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına saʿy-i cemīlüm var

20. **ne:**
Gazel 69
Mısra: **3**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne ʿaḳla danışuruz biz ne dānişe uyaruz
Şeh-i memālik-i ʿışḳuz vezīrümüz yoḳdur

21. **ne:**
Gazel 69
Mısra: **3**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne ʿaḳla danışuruz biz ne dānişe uyaruz
Şeh-i memālik-i ʿışḳuz vezīrümüz yoḳdur

22. **ne:**
Gazel 69
Mısra: **7**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Bize ne nuṣh-ı muʿallim gerek ne pend-i peder
Gürūhumuzda naṣīḥat-peẕīrümüz yoḳdur

23. **ne:**
Gazel 69
Mısra: **7**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Bize ne nuṣh-ı muʿallim gerek ne pend-i peder
Gürūhumuzda naṣīḥat-peẕīrümüz yoḳdur

24. **ne:**
Gazel 108
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

25. **ne:**
Gazel 108
Mısra: **2**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

26. **ne:**
Gazel 160
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Biz ne gedāyuz ne gedā-meşrebüz
Şāh-ı ḳavī-baḫt u ḳavī-kevkebüz

27. **ne:**
Gazel 160
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Biz ne gedāyuz ne gedā-meşrebüz
Şāh-ı ḳavī-baḫt u ḳavī-kevkebüz

28. **ne:**
Gazel 160
Mısra: **3**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Biz ne mürīdüz ne meşāyıḫdanuz
Rāst-revüz Muʿtaşımī-meẕhebüz

29. **ne:**
Gazel 160
Mısra: **3**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Biz ne mürīdüz ne meşāyıḫdanuz
Rāst-revüz Muʿtaşımī-meẕhebüz

30. **ne:**
Gazel 181
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür maʿāni vü ʿışḳ
Ne ḥikmet oḳuyan añlar anı ne naḥv u ne ṣarf

31. **ne:**
Gazel 181
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür maʿāni vü ʿışḳ
Ne ḥikmet oḳuyan añlar anı ne naḥv u ne ṣarf

32. **ne:**
Gazel 181
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür maʿāni vü ʿışḳ
Ne ḥikmet oḳuyan añlar anı ne naḥv u ne ṣarf

33. **ne:**
Gazel 254
Mısra: **15**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne serde bellü hevā vü neşāṭ u ẕevḳ u sürūr
Ne dilde ārzu-yı ʿişret-i dem-i ʿālem

34. **ne:**
Gazel 254
Mısra: **16**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne serde bellü hevā vü neşāṭ u ẕevḳ u sürūr
Ne dilde ārzu-yı ʿişret-i dem-i ʿālem

35. **ne:**
Gazel 270
Mısra: **8**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Olursa ḥasbeten li’llāh fi’llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun ne ʿizz ü cāh içün olsun

36. **ne:**
Gazel 270
Mısra: **8**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Olursa ḥasbeten li’llāh fi’llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun ne ʿizz ü cāh içün olsun

37. **ne:**
Gazel 300
Mısra: **10**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

38. **ne:**
Gazel 300
Mısra: **10**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

39. **ne:**
Gazel 316
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne tār-ı ṭurra-i dil-dārı māra beñzedeyin
Ne ḫalḳa-i siyeh-i mārı sāra beñzedeyin

40. **ne:**
Gazel 316
Mısra: **2**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne tār-ı ṭurra-i dil-dārı māra beñzedeyin
Ne ḫalḳa-i siyeh-i mārı sāra beñzedeyin

41. **ne:**
Gazel 326
Mısra: **8**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Zene meyl eylemezin ḥāṣılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne vaḳārı severin

42. **ne:**
Gazel 326
Mısra: **8**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Zene meyl eylemezin ḥāṣılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne vaḳārı severin

43. **ne:**
Gazel 326
Mısra: **8**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Zene meyl eylemezin ḥāṣılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne vaḳārı severin

44. **ne:**
Gazel 329
Mısra: **4**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ferāġat eyle dehrüñ manṣıbından terk-i ʿizzet ḳıl
Ne aʿlādan ne ednādan recā ḳıl ne müsāvīden

45. **ne:**
Gazel 329
Mısra: **4**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ferāġat eyle dehrüñ manṣıbından terk-i ʿizzet ḳıl
Ne aʿlādan ne ednādan recā ḳıl ne müsāvīden

46. **ne:**
Gazel 329
Mısra: **4**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ferāġat eyle dehrüñ manṣıbından terk-i ʿizzet ḳıl
Ne aʿlādan ne ednādan recā ḳıl ne müsāvīden

47. **ne:**
Gazel 358
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Sen ol ẕāt-ı mükerremsin ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne evrāḳ-ı raḳam elde

48. **ne:**
Gazel 358
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Sen ol ẕāt-ı mükerremsin ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne evrāḳ-ı raḳam elde

49. **ne:**
Gazel 360
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Biz ne emīrüz ne vezīrüz ne şāh
Bende-i dergāh-ı İlāhuz İlāh

50. **ne:**
Gazel 360
Mısra: **1**

"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Biz ne emīrüz ne vezīrüz ne şāh
Bende-i dergāh-ı İlāhuz İlāh

51. **ne:**
Gazel 360
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Biz ne emīrüz ne vezīrüz ne şāh
Bende-i dergāh-ı İlāhuz İlāh

52. **ne:**
Gazel 360
Mısra: **3**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Biz ne ḳabā vü ne ʿabā isterüz
Tāc u külāh ehline tāc u külāh

53. **ne:**
Gazel 360
Mısra: **3**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Biz ne ḳabā vü ne ʿabā isterüz
Tāc u külāh ehline tāc u külāh

54. **ne:**
Gazel 388
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne diş ḳaldı aşınmaduḳ ne ṭırnaḳ
Ne sümde ḳūta ḳuvvet var ne sinde

55. **ne:**
Gazel 388
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne diş ḳaldı aşınmaduḳ ne ṭırnaḳ
Ne sümde ḳūta ḳuvvet var ne sinde

56. **ne:**
Gazel 388
Mısra: **8**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Naẓar ḳıl semm-i sūzenden cihāna
Ne Hinde ʿazm ü cezm eyle ne Sinde

57. **ne:**
Gazel 388
Mısra: **8**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Naẓar ḳıl semm-i sūzenden cihāna
Ne Hinde ʿazm ü cezm eyle ne Sinde

58. **ne:**
Gazel 388
Mısra: **10**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ḳabūlī fāriġ ol ṭūl-i emelden
Saña ne bunda rāḥat var ne sinde

59. **ne:**
Gazel 388
Mısra: **10**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ḳabūlī fāriġ ol ṭūl-i emelden
Saña ne bunda rāḥat var ne sinde

60. **ne:**
Gazel 411
Mısra: **7**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne ḳaftān ḫilʿat-i devlet ne ḫilʿat ḥulle-i cennet
Ẓuhūr itdi bugün şānuñda nūr-ı faẓl-ı Sübḥānī

61. **ne:**
Gazel 411
Mısra: **7**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne ḳaftān ḫilʿat-i devlet ne ḫilʿat ḥulle-i cennet

Ẓuhūr itdi bugün şānuñda nūr-ı faż̧l-ı Sübḥānī

62. **ne:**
Gazel 459
Mısra: **4**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Hele ḳatʿ-ı ʿalāḳa eyledük ḫalḳuñ kibārından
Ne aṣḥāb-ı menāṣıbdan ne erbāb-ı cihātuz biz

63. **ne:**
Gazel 459
Mısra: **4**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Hele ḳatʿ-ı ʿalāḳa eyledük ḫalḳuñ kibārından
Ne aṣḥāb-ı menāṣıbdan ne erbāb-ı cihātuz biz

64. **ne:**
Gazel 490
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Bize ne cāme vü ne tāc gerek
Aña bir ehl-i iḫtiyāc gerek

65. **ne:**
Gazel 490
Mısra: **1**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Bize ne cāme vü ne tāc gerek
Aña bir ehl-i iḫtiyāc gerek

66. **ne:**
Kaside 4
Mısra: **218**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ḳāʿide yirlü yirinde nitekim rükn-i rekīn
Ber-ḳarār esfel ü aʿlā ne nizāʿ u ne ḫışām

67. **ne:**
Kaside 4
Mısra: **218**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ḳāʿide yirlü yirinde nitekim rükn-i rekīn
Ber-ḳarār esfel ü aʿlā ne nizāʿ u ne ḫışām

68. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **24**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

69. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **24**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

70. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **24**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

71. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **24**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

72. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **45**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

73. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **46**

"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

74. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **46**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

75. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **46**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

76. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **48**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Pür itdi kūs u neḳāre ṣadāsı āfāḳı
Ne ṣīt-i nevbet-i şāhī ne kūs-ı İskender

77. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **48**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Pür itdi kūs u neḳāre ṣadāsı āfāḳı
Ne ṣīt-i nevbet-i şāhī ne kūs-ı İskender

78. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **56**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Hümā-yı ṭabʿum uçarken hevā-yı medḥüñde
Ṭoḳındı seng-i ḥavādiṯ ne bāl ḳaldı ne per

79. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **56**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Hümā-yı ṭabʿum uçarken hevā-yı medḥüñde
Ṭoḳındı seng-i ḥavādiṯ ne bāl ḳaldı ne per

80. **ne:**
Mesnevi 1
Mısra: **168**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne-māned der-āḫir der-īn bezmgāh
Ne muṭrıb ne sāḳī ne peymāne-ḫˇāh

81. **ne:**
Mesnevi 1
Mısra: **168**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne-māned der-āḫir der-īn bezmgāh
Ne muṭrıb ne sāḳī ne peymāne-ḫˇāh

82. **ne:**
Mesnevi 1
Mısra: **168**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne-māned der-āḫir der-īn bezmgāh
Ne muṭrıb ne sāḳī ne peymāne-ḫˇāh

83. **ne:**
Mesnevi 7
Mısra: **7**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne aṣl-ı ʿilme vāḳıfdur ne ferʿe
Ne ḳānūna uyar ḳavli ne şerʿe

84. **ne:**
Mesnevi 7
Mısra: **7**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne aṣl-ı ʿilme vāḳıfdur ne ferʿe
Ne ḳānūna uyar ḳavli ne şerʿe

85. **ne:**
Mesnevi 7
Mısra: **8**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne aṣl-ı ʿilme vāḳıfdur ne ferʿe
Ne ḳānūna uyar ḳavli ne şerʿe

86. **ne:**
Mesnevi 7
Mısra: **8**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne aṣl-ı ʿilme vāḳıfdur ne ferʿe
Ne ḳānūna uyar ḳavli ne şerʿe

87. **ne:**
Mesnevi 14
Mısra: **5**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne Nebī şāh-ı enbiyā vü rüsül
Ne Muḥammed delīl-i ehl-i sübül

88. **ne:**
Mesnevi 14
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne Nebī şāh-ı enbiyā vü rüsül
Ne Muḥammed delīl-i ehl-i sübül

89. **ne:**
Mesnevi 15
Mısra: **73**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne kalur elde ne çürür aḳçe
Sözini ḍarbi geçürür aḳçe

90. **ne:**
Mesnevi 15
Mısra: **73**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ne kalur elde ne çürür aḳçe
Sözini ḍarbi geçürür aḳçe

91. **ne:**
Tarih 17
Mısra: **22**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

92. **ne:**
Tarih 17
Mısra: **22**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

93. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

94. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **6**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

95. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **12**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

96. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **12**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

97. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **18**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

98. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **18**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

99. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **24**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

100. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **24**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

101. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **30**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

102. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **30**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

103. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **36**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

104. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **36**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

105. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **42**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

106. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **42**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

107. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **48**
"Ne ... ne ..."
bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

108. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **48**
"Ne ... ne ..." bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

109. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **54**
"Ne ... ne ..." bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

110. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **54**
"Ne ... ne ..." bağlacı.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

111. **ne:**
Beyit 232
Mısra: **2**
Hangi şey?

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

112. **ne:**
Diğer 2
Mısra: **5**
Hangi şey?

Ṣoñradan bilmem ne fikr itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü gāh bühtān eyledüñ

113. **ne:**
Diğer 2
Mısra: **5**
Hangi şey?

Ṣoñradan bilmem ne fikr itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü gāh bühtān eyledüñ

114. **nedür:**-*dür*
Gazel 55
Mısra: **2**
Hangi şey?

Dem olur ādeme ḳan aġladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

115. **ne:**
Gazel 77
Mısra: **4**
Hangi şey?

Ḫālī ḳomaz ol yāri māniʿ olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar bizden didiler zer zer

116. **ne:**
Gazel 103
Mısra: **6**
Hangi şey?

Ḳażāya ḳalḳan idüp bendeñ oḳ gibi gönder
Ḫadeng-i himmete ey ḳaşı yā ne ḥāyil olur

117. **nemüz:**-*müz*
Gazel 158
Mısra: **6**
Hangi şey?

Çoḳ zamandur cānı biz cānāna iḳrār itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz ḳalur saña yā deynümüz

118. **ne:**
Gazel 201
Mısra: **7**
Hangi şey?

Ne emr iderse muṭīʿüz belāya lā dimezüz
Ḳażāya çünki rıżā muḳteżāsı Eyyūbuñ

119. **neye:**-*y, -e*
Gazel 256
Mısra: **3**
Hangi şey?

Neye feryād ider gūş eyledüñ mi nāle-i nāyı

Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

120. **ne:**
Gazel 299
Mısra: **2**
Hangi şey?

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

121. **ne:**
Gazel 299
Mısra: **10**
Hangi şey?

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne sābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

122. **ne:**
Gazel 360
Mısra: **7**
Hangi şey?

Bunda ne işlerseñ olur hep hebā
Ḥaḳḳ içün olmayıcaḳ olur tebāh

123. **neler:**-*ler*
Gazel 367
Mısra: **1**
Hangi şey?

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

124. **nesin:**-*sin*
Gazel 388
Mısra: **3**
Hangi şey?

Nesin sevdüñ be ṣūfī bu cihānuñ
ʿAceb bilsem senüñ göñlüñ nesinde

125. **neler:**-*ler*
Gazel 409
Mısra: **9**
Hangi şey?

Ey Ḳabūlī neler çeküp ṭururın
Dest-i ġamdan alınca dāmenümi

126. **neler:**-*ler*
Gazel 458
Mısra: **1**
Hangi şey?

Yoluñda neler çekdügüm añlar mısın ey şāh
Bir ben bilürüm çekdügümi bir de bir Allāh

127. **ne:**
Gazel 469
Mısra: **2**
Hangi şey?

Cefā vü cevri bize döne döne itdi felek
Bizüm ne çekdügümüz bilmez ol nesine gerek

128. **ne:**
Gazel 470
Mısra: **4**
Hangi şey?

Zer gibi rūyumı zerd iden anuñ yoḳluġıdur
Manṣıb almaḳ ne idi olıcaḳ altun elde

129. **ne:**
Gazel 496
Mısra: **3**
Hangi şey?

Ne ṣarf itdi ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ṣūfī nice yıllardur
Eger söz vārid olursa meṣārifden suʾāl eyle

130. **neye:**-*y, -e*
Kaside 1
Mısra: **34**
Hangi şey?

Her biri ḥamle-āver şīr-i ner bebr-i hünerversin
Neye ḳādir olur yanuñda rubāhı beyābānuñ

131. **ne:**
Kaside 4
Mısra: **61**
Hangi şey?

Ne dilerlerse dirīġ eylemeñ iḥsān eyleñ

Celb-i nefʿ eylemedür
anlara aḳṣā-yı merām

132. **nedür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **149**
Hangi şey?

Sebeb-i fitne nedür
bilmedi dīvān ehli
Ol gün ol ḥālet ile geçdi
irişdi aḫşām

133. **neye:**-*y, -e*
Kaside 4
Mısra: **3**
Hangi şey?

Neye müncer oluyor
ḥükm-i ḳażā-yı mübrem
Nicedür basṭ-ı eyādī-i
nefāẕ-ı ibrām

134. **ne:**
Kaside 9
Mısra: **73**
Hangi şey?

Ḳabūlī bu ne dirsin şekl-i
dervīşāna girmişsin
Sözüñe aldanan saña
inanan cāna ʿışḳ olsun

135. **ne:**
Mesnevi 4
Mısra: **107**
Hangi şey?

Dir dimez itdürür ne ise
murād
Anı mesrūr ider beni nā-
şād

136. **ne:**
Mesnevi 7
Mısra: **21**
Hangi şey?

Ne gelse diline söyler
ʿale'l-fevr
Daḫı yoḳ çāre gördüm
āḫirü'l-emr

137. **ne:**
Mesnevi 14
Mısra: **16**
Hangi şey?

Ol ṣalātı ki ḥażret-i
Raḥmān
Virmiş ola aña ne dir
insān

138. **ne:**
Müseddes 5
Mısra: **10**
Hangi şey?

Ḥużūr-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan
murādātuñ müyesserdür
Ne isterseñ ḳapumdan iste
virdüm diyecek yerdür

139. **nemsin:**-*m, -sin*
Müseddes 5
Mısra: **23**
Hangi şey?

Ḳuluñdur bu dil-i şeydā
eger dirseñ benüm nemsin
Maḥall-i merḥametdür
ber-murād it anı sulṭānum

140. **ne:**
Şarkı 1
Mısra: **3**
Hangi şey?

Ne gelürse acı ṭatlu
Yiyegör göñül böyl'olur

141. **ne:**
Tahmis 5
Mısra: **10**
Hangi şey?

Ḫayāl-i ḫ∨āba döndi rūz-ı
vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh
Ne kim gördiyse bu dīde
aña cümle ḫayāl oldı

142. **nedür:**-*dür*
Tahmis 5
Mısra: **11**
Hangi şey?

ʿAceb bilsem nedür çāre
ḫalāṣa derd-i dünyādan
Belā vü derd ü ġam
ayrılmadı bu ḳalb-i
şeydādan

143. **neye:**-*y, -e*
Tahmis 12
Mısra: **22**
Hangi şey?

Bir gün āgāh olmaduḳ
dün gibi geçdi mā-meżā
Bilmedüñ āḫir neye
müncer olur bu mā-cerā

144. **nedür:**-*dür*
Tarih 10

Mısra: **9**
Hangi şey?

Ben didüm āyā nedür bu
cemʿa bāʿiş bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i
saʿdeyndür tārīḫ aña

145. **ne:**
Tarih 11
Mısra: **13**
Hangi şey?

Bir ʿamel itdi ki yolında
ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde
ki aḳrānı muḥāl

146. **nedür:**-*dür*
Tarih 23
Mısra: **13**
Hangi şey?

Didüm āyā nedür zīr-i
felekde
Sebeb cemʿine bu cemm-i
ġafīrüñ

147. **nedür:**-*dür*
Tarih 23
Mısra: **18**
Hangi şey?

Bu zīb ü zīnete bu ẕevḳ u
şevḳe
Nedür bāʿiş olan bilsem
faḳīrüñ

148. **nedür:**-*dür*
Tarih 25
Mısra: **3**
Hangi şey?

Mevti tārīḫi nedür diyü
suʾāl itmiş idi
Didi bir ehl-i raḳam şeyh-
i yahūdi öldi

149. **ne:**
Beyit 242
Mısra: **2**
Niye, neden, hangi sebepten?

Rüsvā-yı cihān itdi ʿışḳuñ
beni her fenden
Fāş oldı ile rāzum ne
ṣaḳlayayın senden

150. **ne:**
Gazel 23
Mısra: **10**
Niye, neden, hangi sebepten?

Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl eyle o
yāre
Ne ḳorḳarsın helāk ide
nihāyet

151. **ne:**
Gazel 149
Mısra: **4**
Niye, neden, hangi sebepten?

Ṣūfī ġam ile ġuṣṣalanur
ṣanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne
ḳayġu çekerüz biz

152. **neye:**-*y, -e*
Gazel 179
Mısra: **6**
Niye, neden, hangi sebepten?

Güldügüme baḳma yanar
yüregüm
Añladuñ mı yā neye yanar
çerāġ

153. **ne:**
Gazel 275
Mısra: **1**
Niye, neden, hangi sebepten?

Ol dehen-beste dil olmaġa
ne tedbīr eylesün
Varsun ol dīvāneye
zülfini zencīr eylesün

154. **ne:**
Gazel 336
Mısra: **2**
Niye, neden, hangi sebepten?

Gönder ey ḳaşları yā
oḳlaruñı cān evine
Ne tekellüf çeker ol
gelmege yārān evine

155. **ne:**
Gazel 364
Mısra: **1**
Niye, neden, hangi sebepten?

Tīrüñ ne revādur k'idesin
cāna ḥavāle
Ṣanur mısın itdüklerüñi
yanuña ḳala

156. **ne:**
Gazel 364
Mısra: **5**
Niye, neden, hangi sebepten?

Sāḳī ne ṭutursın ele al cām-ı ṣabūḥı
Ṭolsun seherī jāle ile nite ki lāle

157. **ne:**
Gazel 416
Mısra: **12**
Niye, neden, hangi sebepten?

Ḳaşlaruñ cevr ü cefā oḳlarına yādur didüm
Ey Ḳabūlī yādumuz daḫı ne dirsin yā didi

158. **ne:**
Gazel 419
Mısra: **3**
Niye, neden, hangi sebepten?

Ne ṭutursuz yolına naḳd-i revān beẕl eyleñ
Mālik-i Mıṣr-ı vefā Yūsuf-ı Kenʿān geldi

159. **ne:**
Beyit 274
Mısra: **1**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

160. **ne:**
Beyit 274
Mısra: **2**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

161. **ne:**
Gazel 2
Mısra: **3**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Zer-i ḫurşīd-i felek pāşide başuña ne dür
Ṭabla-i ḳurs-ı ḳamer ṭalʿat-ı zībāña fedā

162. **ne:**
Gazel 17
Mısra: **1**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Naḳd-i cān ile göñül vuṣlat umarsın ne ʿaceb
Rāygān gevheri zī-ḳıymet umarsın ne ʿaceb

163. **ne:**
Gazel 17
Mısra: **2**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Naḳd-i cān ile göñül vuṣlat umarsın ne ʿaceb
Rāygān gevheri zī-ḳıymet umarsın ne ʿaceb

164. **ne:**
Gazel 17
Mısra: **4**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Berg-i gül-reng ruḫ-ı yāre müşābih mi olur
Ḫaşek-i ḫuşkde ḫāṣiyyet umarsın ne ʿaceb

165. **ne:**
Gazel 17
Mısra: **6**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Ey göñül vāḳıf iken ḥāline şeyḫ-i şehrüñ
Yapışup dāmenine himmet umarsın ne ʿaceb

166. **ne:**
Gazel 17
Mısra: **8**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Şey dimezsin bilürin lāşe-miṣāl aġyāra
Lāşeyiken yine şeyʾiyyet umarsın ne ʿaceb

167. **ne:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Tāb u ṭāḳat ḳomadı tende
Ḳabūlī teb-i ġam
Yine söz söylemege ṭāḳat
umarsın ne ʿaceb

168. **ne:**
Gazel 28
Mısra: **11**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Ne saʿādet durur ey dil
Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña
ʿaynıyla tecellī ḳıla ẕāt

169. **ne:**
Gazel 38
Mısra: **19**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Meddāḥi-i Resūlī ez-mā
ne bü'l-fużūlī
Ez-cān u dil Ḳabūlī
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

170. **ne:**
Gazel 55
Mısra: **10**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Göricek ʿāşıḳ-ı dīvāne
ider insānı
Ol perī-çehre Ḳabūlī ne
güzel ādem olur

171. **ne:**
Gazel 107
Mısra: **6**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Dendān u leb degül
görinen ol güherlerüñ
Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen
birisi ne dür

172. **ne:**
Gazel 290
Mısra: **4**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Dil-i sevdā-zededen
çıḳmadı aşlā bilmem
Ey ġam-ı kākül-i dil-ber
ne ʿaceb sevdāsın

173. **ne:**
Gazel 308
Mısra: **6**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Luʿb ile ruḫuñ aluban
açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey
dil saña ḳatlan

174. **ne:**
Gazel 334
Mısra: **8**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Ṣūret-i dil-beri taṣvīr idüp
aña gelicek
Ne ḳalemler çeke
naḳḳāşlar ol ḳaşlara

175. **ne:**
Gazel 336
Mısra: **10**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Ṭolıdur ḳalb-i Ḳabūlīde
ġam u derd ü belā
Ne ṣafādur kişinüñ cemʿ
ola iḫvān evine

176. **ne:**
Gazel 344
Mısra: **6**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Dil-dāra didüm būse
kenār ola mı ḳābil
Didi ne tekellüf aña yārān
arasında

177. **ne:**
Gazel 352
Mısra: **1**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Gül ne nāzük yār idi
yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi
ḫumārı olmasa

178. **ne:**
Gazel 425
Mısra: **8**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

ʿAceb pāk-cevher degül
mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd
Muḥammed degül mi

179. **ne:**
Gazel 478
Mısra: **4**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Yārdan ʿāşıḳın ol ḫaṭṭ-ı siyeh ol ebrū
Hey ne kāfir durur insānı dininden çıḳarur

180. **ne:**
Kaside 4
Mısra: **119**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Vāḳıʿā saña bu devlet ne saʿādetdür kim
Ḳıla Ḥaḳ dergehüñi maḳsim-i erzāḳ-ı enām

181. **ne:**
Kaside 7
Mısra: **27**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Baḥr-ı luṭfuñ ne ʿaceb āb-ı muṣaffādur kim
Anda taġyīr idemez fāʾidesin māhiyyāt

182. **ne:**
Kıt'a 24
Mısra: **1**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Ben ne ġamlar yutduġum laʿlüñ ġamıyla ölicek
Ṣaġ olanlar göreler cānā yüregüm yaralar

183. **ne:**
Mesnevi 4
Mısra: **86**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Ḳıṣṣa bu kim bir iki yıl evvel
Ne nizāʿ u ferāġ ceng ü cedel

184. **ne:**
Mesnevi 5
Mısra: **15**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Ne ḳabāḥat miṣ̲āl-i berd-i ʿacūz
ʿAcz iderler zamāne ḫalḳı henūz

185. **ne:**
Müsemmen 2
Mısra: **28**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Vuṣlatuñdur dil-i ḥazīne devā
Ne devā belki ḫaste cāna şifā

186. **ne:**
Tarih 20
Mısra: **6**
Çok fazla, oldukça, bir hayli.

Bir maḳāma irdi kim şāh u gedā pīr ü cüvān
Anda yeksāndur ne fikr-i manṣıb u ʿömr-i dırāz

187. **nedür:**-*dür*
Gazel 107
Mısra: **2**
Ne, nedir?

Ḳasduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de fedā yoluña birisi nedür

188. **nedür:**-*dür*
Gazel 107
Mısra: **10**
Ne, nedir?

Hecr ü viṣāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā birisi nedür

189. **nedür:**-*dür*
Gazel 194
Mısra: **4**
Ne, nedir?

Her ne deñlü āh u zār eylerseñ ol gül ey hezār
Gūş ḳılmaz şīvenüñ aṣlı nedür bu şīvenüñ

190. **nedür:**-*dür*
Gazel 265
Mısra: **5**
Ne, nedir?

Ḳıymet-i gevher nedür fehm itmeyen bed-

gevherüñ
Raġbet-i ḫar-mühre deñlü ḳadr ü ḥürmet bulmasun

191. **nedür:**-*dür*
Gazel 302
Mısra: **12**
Ne, nedir?

Sözüm ḥaḳdur velī il bāṭıl añlar
Nedür icrā-yı ḥaḳ bāṭıl ne bilsün

192. **nedür:**-*dür*
Gazel 327
Mısra: **4**
Ne, nedir?

Ölümlük olanı ḳorsın helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu itdügüñ aña helākem ben

193. **nedür:**-*dür*
Gazel 350
Mısra: **1**
Ne, nedir?

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

194. **nedür:**-*dür*
Gazel 387
Mısra: **1**
Ne, nedir?

Sünbül nedür ki zülf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye

195. **nedür:**-*dür*
Gazel 405
Mısra: **2**
Ne, nedir?

Çıḳarma çarḫa cefāyile her gün āhumuzı
Hele nedür bilelüm biz de bir günāhumuzı

196. **nedür:**-*dür*
Gazel 416
Mısra: **4**
Ne, nedir?

ʿĀşıḳa cevr ü ʿitāb u şīveden ḫālī degül
Didüm ey dil-ber nedür bu nāz u istiġnā didi

197. **nedür:**-*dür*
Gazel 434
Mısra: **8**
Ne, nedir?

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

198. **nedür:**-*dür*
Gazel 436
Mısra: **8**
Ne, nedir?

Cemāli şemʿine pervāneāsā çünki şevḳuñ yoḳ
Göñül yanup yaḳılmaḳda murāduñ yā nedür şimdi

199. **nedür:**-*dür*
Gazel 501
Mısra: **1**
Ne, nedir?

Bilmem nedür günāhum ben zār u bī-mecāle
Ġamzeñ olur ḥavāle zülfüñ ider iṭāle

200. **ne:**
Gazel 52
Mısra: **10**
Ne zaman?

Ey Ḳabūlī ḳadeh-i māh niçün devr itmez
Kāse-i çarḫ-ı felek üstümüze yā ne döner

201. **ne:**
Kaside 5
Mısra: **32**
Nasıl?

Çıḳup ḫānuz diyen bī-ḫānumāna bildürürlerdi
Ne şekl olmışdur İskender elinde tācı Dārānuñ

202. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **19**
Nasıl?

Ne sūr belki sürūr-ı ṣafā-yı ʿizzet idi
Belī saʿādete kim vāṣıl ise ʿömre sürer

203. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **21**
Nasıl?

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

204. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **21**
Nasıl?

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

205. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **21**
Nasıl?

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

206. **ne:**
Kaside 6
Mısra: **31**
Nasıl?

Ne jāle belki ʿarūs-ı sipihr sūruñda
Sürūr ile ḳapuña ʿarż ider nice gevher

207. **ne:**
Mesnevi 4
Mısra: **45**
Nasıl?

Bu ne ḥālet durur ki bu demde
Olmayan işler ola bir demde

208. **ne:**
Mesnevi 5
Mısra: **20**
Nasıl?

Şeb-i muẓlim gibi yüzi ḳaradur
Şükr aña kim ne cīfeler yaradur

209. **ne:**
Mesnevi 6
Mısra: **24**
Nasıl?

Refʿ ü inhā olundı ṣıdḳ-ı maḳāl
Ne maḳāl aṣlı ile künhe me’āl

210. **ne:**
Mesnevi 7
Mısra: **73**
Nasıl?

Ne fehm itsün elifden merd-i cāhil
Degüldür istivā-yı ḫaṭṭı kāmil

211. **ne:**
Mesnevi 15
Mısra: **55**
Nasıl?

Bu ne ḥālet durur ki bī-minnet
Er ider ʿavreti eri ʿavret

212. **ne:**
Tarih 3
Mısra: **4**
Nasıl?

Ḫilāfet gülşeninüñ tāze ter gül-berg-i ḫandānı
Ne gülşen salṭanat bustānınuñ serv-i ḫırāmānı

213. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **1**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar nedür o kāküller
Nedür o serv o güller nedür o sünbüller

214. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **1**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar nedür o kāküller
Nedür o serv o güller nedür o sünbüller

215. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **2**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar
nedür o kāküller
Nedür o serv o güller
nedür o sünbüller

216. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **2**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar
nedür o kāküller
Nedür o serv o güller
nedür o sünbüller

217. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **3**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nedür o kūy u o dil-ber
nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül
nedür o bülbüller

218. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **3**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nedür o kūy u o dil-ber
nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül
nedür o bülbüller

219. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **4**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nedür o kūy u o dil-ber
nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül
nedür o bülbüller

220. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **4**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nedür o kūy u o dil-ber
nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül
nedür o bülbüller

221. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **5**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nedür o gerden-i sīmīn ü ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile o fülfüller

222. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **7**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nedür o sīne-i sīmīnüñ üzre dāġ-ı siyāh
Nedür o yāsemen üzre yatan ḳaranfüller

223. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **8**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nedür o sīne-i sīmīnüñ üzre dāġ-ı siyāh
Nedür o yāsemen üzre yatan ḳaranfüller

224. **ne:**
Mesnevi 8
Mısra: **3**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Ne Muḥammed Muḥammed-i ʿArabī Ḫilḳat-i ādemüñ odur sebebi

225. **ne:**
Mesnevi 8
Mısra: **7**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Ne ʿAlī vü Ḥüseyn-i pāk-neseb
Ne neseb ced-be-ced ṣaḥīḥ ḥaseb

226. **ne:**
Mesnevi 8
Mısra: **8**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Ne ʿAlī vü Ḥüseyn-i pāk-neseb
Ne neseb ced-be-ced ṣaḥīḥ ḥaseb

227. **ne:**
Mesnevi 8
Mısra: **11**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Ne Nebī şemʿ-i bezm-i cemʿ-i rüsül
Server-i enbiyā vü seyyid-i kül

228. **ne:**
Gazel 36
Mısra: **8**
Hangi?

Der-i cānānı gördüm bağlamışlar
Ne vaḳtin bilmezem fetḥ ide Fettāḥ

229. **ne:**
Gazel 105
Mısra: **5**
Hangi?

Ne gevher kānısın kim nuṭḳa gelseñ lafẓ-ı dürbāruñ
Kimi naẓm-ı cevāhir kimisi Neşrü'l-Le'ālīdür

230. **ne:**
Gazel 116
Mısra: **11**
Hangi?

Ne cevri var ise yārüñ Ḳabūlī çek efendüñdür
Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

231. **ne:**
Gazel 132
Mısra: **9**
Hangi?

Yoḳ mecālüm āh idem bilmem ne tedbīr eyleyem
Tīr-i ġamzeñ cāna itdi ey gözi mekkār kār

232. **ne:**
Gazel 388
Mısra: **1**
Hangi?

Dilā ol sevdigüñ dil-ber ne sinde
Güzellik tāzelik terlik nesinde

233. **ne:**
Gazel 389
Mısra: **6**
Hangi?

El urma ḫalḳa-i tesbīḥe ṣūfī
Ne ḥālet-baḫş olur ser-ḫoşa ḫūşe

234. **ne:**
Gazel 404
Mısra: **6**
Hangi?

Ṣorutsun ṣūret-i bī-cāna ṣūret deyr-i ʿālemde
Ne ṣūret bağlar añlarsın ola īmānı ey Mānī

235. **ne:**
Kaside 13
Mısra: **24**
Hangi?

Ṣūretüñ yine bugün ḫaylice ……-reng ancaḳ
Yine ne herze yidüñ rengi yüzüñde nāzil

236. **ne:**
Kıt'a 34

Mısra: **3**
Hangi?

Ne ṣıfatlu kişiler dir iseñüz anları
Bir siyehce köpecik birisi bir ḳırca ṭoñuz

237. **ne:**
Mesnevi 5
Mısra: **117**
Hangi?

Ne söz anlara zeyn-i dīvāndur
Ḫādimān-ı cenāb-ı sulṭāñdur

238. **ne:**
Terci-bend 4
Mısra: **14**
Hangi?

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

239. **ne:**
Beyit 2
Mısra: **1**
Kendinden sonra gelen kelimeye "değildir" anlamı katan olumsuzluk ifadesi.

Ne men tenhā ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden dārem
Heme dārend der-ān taṣavvurhā ki men dārem

240. **ne:**
Beyit 199
Mısra: **2**
Kendinden sonra gelen kelimeye "değildir" anlamı katan olumsuzluk ifadesi.

Sāḳiyā virdi müdām ehl-i dilüñ medḥ-i ḳadeḥ
Dāʾimā ehl-i riyā itse ne ġam ḳadḥ-i ḳadeḥ

241. **ne:**
Gazel 67
Mısra: **10**
Kendinden sonra gelen kelimeye "değildir" anlamı katan olumsuzluk ifadesi.

Ḳabūlī cānib-i ḫaşmı ḥavāle eyledüm Ḥaḳḳa
Ne pervā müddeʿīden çün Ḫudā gibi vekīlüm var

242. **ne:**
Gazel 90
Mısra: **5**
Kendinden sonra gelen kelimeye "değildir" anlamı katan olumsuzluk ifadesi.

Māl ü cāhuñ infiṣālinden ne ġam
Şāh-ı ʿışḳa ittiṣālüm vardur

243. **ne:**
Gazel 123
Mısra: **8**
Kendinden sonra gelen kelimeye "değildir" anlamı katan olumsuzluk ifadesi.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

244. **ne:**
Gazel 327
Mısra: **2**
Kendinden sonra gelen kelimeye "değildir" anlamı katan olumsuzluk ifadesi.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

245. **ne:**
Gazel 417
Mısra: **6**
Kendinden sonra gelen kelimeye "değildir" anlamı katan olumsuzluk ifadesi.

Ḳoyup ṭaʿnı idüp ʿuşşāḳa meclisde eger ṣūfī
Mey-i gül-fām içeydi daḫı ʿālemde ne ġam yirdi

246. **ne:**
Mesnevi 2
Mısra: **91**
Kendinden sonra

gelen kelimeye "değildir" anlamı katan olumsuzluk ifadesi.

Ne ṣıla belki ḥac s̲evābı ola
Niçe ḥac niçe ḥac s̲evābı ola

247. **ne:**
Mesnevi 15
Mısra: **40**
Kendinden sonra gelen kelimeye "değildir" anlamı katan olumsuzluk ifadesi.

Senüñ ile ṭurur senüñle yatur
Ne saña kendüden ziyān getürür

248. **nedür:**-*dür*
Gazel 12
Mısra: **9**
Nasıl bir şey?

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaşşuḳ o taʿalluḳ o hevā

249. **nedür:**-*dür*
Gazel 45
Mısra: **1**
Nasıl bir şey?

Nedür ey ṣūfī maḳām-ı tevḥīd
Ḥāldür ādeme ṣanma taḳlīd

250. **nedür:**-*dür*
Gazel 45
Mısra: **5**
Nasıl bir şey?

Ehl-i Ḥaḳ olma nedür bildüñ mi
Ḥaḳḳa yaḳīn yürüme çün teşdīd

251. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **9**
Nasıl bir şey?

Nedür bu medḥ ü sitāyiş
Ḳabūli her sözüñi
Semend-i ṭabʿa nedür çaḳ bu deñlü ögdüller

252. **nedür:**-*dür*
Gazel 74
Mısra: **10**
Nasıl bir şey?

Nedür bu medḥ ü sitāyiş
Ḳabūli her sözüñi
Semend-i ṭabʿa nedür çaḳ bu deñlü ögdüller

253. **ne:**
Gazel 374
Mısra: **10**
Nasıl bir şey?

Didüm ey meh bize bir būse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

254. **nedür:**-*dür*
Gazel 473
Mısra: **4**
Nasıl bir şey?

Nūn-ı şaʿbān ile rā-yı ramażānı farḳa
Ner gerek ehl-i hüner tā ki nedür añlaya ḥāl

255. **ne:**
Kaside 5
Mısra: **43**
Nasıl bir şey?

Ne añlarsın ola āyā muḳābil olmaḳ olur mı
Hünerber kūhsār-ı himmete rūbāh-ı yabanuñ

256. **nedür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **1**
Nasıl bir şey?

Nedür ol şekl-i münaḳḳaş nedür ol çehre-i çil
Nedür ol egri …… keşgül-i gil

257. **nedür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **1**
Nasıl bir şey?

Nedür ol şekl-i münaḳḳaş nedür ol çehre-i çil
Nedür ol egri …… keşgül-i gil

258. **nedür:**-*dür*
Kaside 13

Mısra: **2**
Nasıl bir şey?

Nedür ol şekl-i münaḳḳaş nedür ol çehre-i çil
Nedür ol egri …… keşgül-i gil

259. **nedür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **11**
Nasıl bir şey?

Nedür ol aşma burun …… yüz dügme dudaḳ
Balta dil aġac aġız yolma şaḳal işleme ḳıl

260. **nedür:**-*dür*
Tahmis 5
Mısra: **18**
Nasıl bir şey?

Benümçün ḳanlar aġlarsa nola āh idüp ādemler
Nedür cevr ü cefā-yı dehrden bu çekdügüm ġamlar

261. **nedür:**-*dür*
Tahmis 13
Mısra: **22**
Nasıl bir şey?

Ālām-ı belā ilmiş idi ḳalb-i Kabūlī
Bilmezdi nedür cānib-i maḳṣūda vüṣūli

ne beñzer:

1. **ne beñzer:**
Gazel 343
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Benzer mi? II Benzemez.

Gözüm cāma döndi sirişküm meye
Firāḳuñla nālem ne beñzer neye

ne bilsin:

1. **ne bilsin:**-*sin*
Tahmis 11
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Rāz açmakda dilsin ey Emrī
Yā Ḳabūlī ne bilsin ey Emrī

ne bilsün:

1. **ne bilsün:**
Beyit 276
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Ne bilsün ṭālib-i dünyā cemāli
Ṭutalum var imiş dünyā cemāli

2. **ne bilsün:**
Gazel 114
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Ẕātuñı rifʿatde mihr-i dehre hem-serdür diyen
Rütbe-i ḳadrüñ ne bilsün himmeti kūtāhdur

3. **ne bilsün:**
Gazel 302
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Ḳabūlī Ḥaḳḳı nā-kābil ne bilsün
Murād-ı ḳāyili nākil ne bilsün

4. **ne bilsün:**
Gazel 302
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Ḳabūlī Ḥaḳḳı nā-kābil ne bilsün
Murād-ı ḳāyili nākil ne bilsün

5. **ne bilsün:**
Gazel 302
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Mesāʾilden ḫaberdār olmayınca
Mucībüñ ḳavlini sāʾil ne bilsün

6. **ne bilsün:**
Gazel 302
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Rumūz-ı ʿışḳı ṣorma ehl-i zühde
Degüldür meclise dāḫil ne bilsün

7. **ne bilsün:**
Gazel 302
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Cihānuñ ẕevḳini mecnūna ṣormañ
Cünūn aḥvālini ʿāḳil ne bilsün

8. **ne bilsün:**
Gazel 302
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Zebān-ı ʿışḳı bilmez ehl-i ẓāhir
Anı dil bilmeyen bī-dil ne bilsün

9. **ne bilsün:**
Gazel 302
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Sözüm ḥaḳdur velī il bāṭıl añlar
Nedür icrā-yı ḥaḳ bāṭıl ne bilsün

10. **ne bilsün:**
Gazel 302
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Ḫudā bilsün Ḳabūlī ġamla ḥālüñ
Senüñ her ḥālüñi yā il ne bilsün

11. **ne bilsün:**
Beyit 112
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilecek? II Bilmez.

Ḫudā ḫāk-i siyehden ḫalḳ idüpdür cümle insānı
Kemāl-i künh-i ẕātıyla ne bilsün ins ü cin anı

12. **ne bilsün:**
Mesnevi 7
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Bilür mi ḳadr-i insānı cemādāt
Ne bilsün ḥālet-i üstādı ālāt

13. **ne bilsün:**
Mesnevi 7
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Ne bilsün noḳta-i pür-kārı sāde
Ṭuyar mı nükte-i merdānı māde

<u>ne bilür:</u>

1. **ne bilür:**
Kaside 7
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ne bilsin, nereden bilebilir? II Bilmez.

Ne bilür mertebe-i şānuñı ʿaḳl-ı esfel
Süfelā añladuġından ötedür ʿulviyyāt

2. **ne bilür:**
Kaside 7
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Ne bilir, nereden bilebilir? II Bilmez.

Ḳadrüñi ben bilürin cevheri ṣarrāf añlar
Ne bilür mertebe-i ẕātuñı ḥükkām-ı ḳużāt

<u>ne bilür kimse kimsenüñ ḥālin:</u>

1. **ne bilür kimse kimsenüñ ḥālin:**

Kıt'a 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Kimse kimsenin hâlini bilmez: Her insanın derdi ve sıkıntısı farklıdır. Herkes kendi derdiyle uğraşır ve kimse kimsenin hâlinden anlamaz.

Her kişi kendü kārına meşġūl
Ne bilür kimse kimsenüñ ḥālin

ne çāre:

1. **ne çāre:**
Gazel 135
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Elden ne gelir, çaresi yok.

Derd-i firāḳ-ı yāre bilsem ʿaceb ne çāre
Cism-i hezār-pāre hicrān-ı yāra döymez

2. **ne çāre:**
Gazel 51
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Elden ne gelir, çaresi yok.

Zaḫm-ı ten-i figāra ne çāre oñılmaġa
Ey oñmaduḳ ṭabīb oñılursa ḥakīmdür

3. **ne çāre:**
Gazel 405
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ne çare, çaresi yok, elden bir şey gelmez.

Ġam-ı vefāyile neşv ü nemā bula dir idük
Ne çāre bitmedi farż idelüm giyāhumuzı

4. **ne çāre:**
Tahmis 10
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Elden ne gelir, çaresi yok.

Eger mest olsa ḳābildi viṣāli
Ne çāre ol güzel mestāne ḳalmaz

ne deñlü:

1. **ne deñlü:**
Gazel 78
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli. II Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz.

Ne deñlü cevr iderse dil-berüñ yine Ḳabūlīsin
Yüziyle baḳmaduġı eylüki yüzine ṣuretdür

2. **ne deñlü:**
Beyit 89
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Ḳabūl-i terbiyet ḳılmaz bed-endīş olıcaḳ insān
Ne deñlü ḳalb ü ʿaks itseñ yine nādāndur nādān

3. **ne deñlü:**
Gazel 165
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Ne deñlü cevr iderse ol gözi mestāna incinmez
Göñül mestānedür mestāneye mestāne incinmez

4. **ne deñlü:**
Gazel 165
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Ne deñlü cevr ü ẓulm itseñ Ḳabūlī ḥaẓ ider andan
Gedā-yı dergehüñdür ol gedā sulṭāna incinmez

5. **ne deñlü:**
Gazel 404
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Ne deñlü tīre vü tār ise ṣūfī ḫāne-i ḳalbüñ
Mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol sen ider nūr anı nūrānī

6. **ne deñlü:**
Gazel 78
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Şehā seng-i cefāyile ne deñlü ḫāṭırum yıḳsañ
Ḫalel gelmez esās-ı ʿışḳa zīrā ḳatı müşteddür

7. **ne deñlü:**
Gazel 102
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekser devāyı merde yazmışlar

8. **ne deñlü:**
Gazel 451
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Ne deñlü perveriş ḳılsañ tenaʿumla ten-i zārı
Ṣalursın ʿāḳıbet ḫāke anı ey nā-tüvān yir yir

ne ġam:

1. **ne ġam:**
Gazel 190
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gam değil, dert değil!

Ṭurmayup ḳuṭb-ı murāduñ üzre devr eyler felek
Düşmen eylerse ne ġam ʿālemde nā-hemvārlıḳ

ne gezer:

1. **ne gezer:**
Gazel 203
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ne gezer, ne arar? II Bulunmaz, yoktur.

Ne gezer Kaʿbe-i kūyuñda raḳīb-i zāġuñ
Şāh-bāzum anı sen murġ-ı ḥarem mi ṣanduñ

ne güzel:

1. **ne güzel:**
Gazel 125
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ne hoş, çok güzel.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

ne ḫācet:

1. **ne ḫācet:**
Gazel 494
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ne hacet, lüzumsuz, gereği yok.

Nihān it kendüñi gencīne gibi künc-i ʿuzletde
Ne ḫācet açılup her merd-i nā-dāna ʿayān olmaḳ

2. **ne ḫācet:**
Mesnevi 7
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -

Ne gerek, ne lüzumu var!

Ayaġuñ tozına sulṭān-ı ʿālem
Ne ḥācet söylemek sulṭānum aʿlem

ne ḥaddümdür:

1. **ne ḥaddümdür:**-*dür*
Gazel 123
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
"Ne haddime! Bana mı kalmış?" gibi anlamlara gelen ifade.

Ḳabūlī gibi vaṣluñ ārzū ḳılmaḳ ne ḥaddümdür
Ġaraż ʿarż-ı dil-i şeydā biraz sūz u güdāzumdur

ne ḥāṣıl:

1. **ne ḥāṣıl:**
Kaside 3
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Ne çıkar! Boş uğraş!

Refʿ-i mużırr u defʿ-i zehr-i eziyyet içün
Tiryāḳ-ı ʿadl-i sulṭān olmayıcaḳ ne ḥāṣıl

ne itseñ:

1. **ne itseñ:**
Gazel 213
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ne edilirse edilsin, ne yapılırsa yapılsın!

Ḳatl itmedür cezāsı raḳībüñ ezā degül
Aġyār-ı nā-sezāya ne itseñ sezā degül

ne ḳadar:

1. **ne ḳadar:**
Beyit 167
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ne ölçüde, ne derecede?

Ḳaṭre-i eşk-i terüm dil-bere teʾsīr itmez
Ne ḳadar ḳıymet ider dāniyesi mürvaridüñ

2. **ne ḳadar:**
Gazel 27
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar çok, fazla.

Keşf ider anı viren sen ne ḳadar setr itseñ
Ṣaḳlanur mı iki kes üstine düşen ṣanʿat

3. **ne ḳadar:**
Gazel 326
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne kadar? II Her ne kadar çok, fazla.

Ne ḳadar cevr ü cefā itse o yārı severin
İḫtiyārī degül ol lāle-ʿiẕārı severin

4. **ne ḳadar:**
Mesnevi 4
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde.

Ne ḳadar kim ḳażā murād itsem
Alurın diyü birin ad itsem

5. **ne ḳadar:**
Gazel 467
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Her ne kadar, ne ölçüde, ne denli (Başına getirildiği cümledeki yargının yeterli olmadığını ifade eden söz).

Rifʿatde olsa ne ḳadar ḳadr-i āftāb
İtmez dirīġ nūr-ı żiyāsın türābdan

ne ḳadar olsa:

1. **ne ḳadar olsa:**
Beyit 260
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne kadar olursa olsun; insanın bir şeyi ne kadar fazla yaparsa yapsın yetmeyeceğini, yaptığı işin faydasız olduğunu anlatmak için kullanılan ifade.

Ne ḳadar olsa kişi ġulġule-endāz-ı cihān

Menzili āḫir olur meşṭabe-i ḫāmūşān

ne ki:

1. **ne ki:**
Gazel 250
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Her ne, ne kadar.

Āteş ü āb sāḳi-i ezelī
Ne ki şundıysa anı nūş idelüm

ne kim var:

1. **ne kim var:**
Gazel 117
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Her ne (ve) kim varsa. II Her şey ve herkes.

Her nesnenüñ birer sebebi var Ḳabūliyā
Bu kārgāh içinde ne kim var böyledür

ne lāzım:

1. **ne lāzım:**
Gazel 231
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ne lazım, ne gerek var!

Kemāl ehline çün kim bī-ʿivażdur luṭf u iḥsānuñ
Ne lāzım vāḳıf itmek luṭfuña nā-dānı sulṭānum

2. **ne lāzım:**
Gazel 232
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ne lazım, ne gerek var!

Ḫafī yir yoḳ sözinden bellüdür erbāb-ı istiḥḳāḳ
ʿAyān iken beyān itmek ne lāzım anı sulṭānum

3. **ne lāzım:**
Kaside 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Ne lazım, ne gerek var!

ʿAyāndur gün gibi şānuñ beyāna anı ḥācet yoḳ
Ne lāzım heybet ü iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

4. **ne lāzım:**
Kaside 4
Mısra: **204**
Kelime Tipi: -
Ne lazım, ne gerek var!

Almada virmede itmekde vü ḳılmakda ḳavī
Bilür aḥvāli ne lāzım aña ʿarż-ı iʿlām

ne miḳdār ola:

1. **ne miḳdār ola:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Ne kadar olmak, miktarı kaç olmak.

Ne şeyʾdür leşker-i bed-kīşi aʿdā-yı bed-endīşüñ
Ne miḳdār ola yā insān ḳatında ḳadri ḥayvānuñ

ne şeyʾdür:

1. **ne şeyʾdür:**-*dür*
Kaside 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Nasıl bir şey?

Ne şeyʾdür leşker-i bed-kīşi aʿdā-yı bed-endīşüñ
Ne miḳdār ola yā insān ḳatında ḳadri ḥayvānuñ

ne var:

1. **ne var:**
Tarih 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ne var, şaşılır mı?

Zevāyā-yı ʿadlinde āsūde ḫalḳ
ʿAdāletle ḫalḳı ḳul itse ne var

nebāt:

1. **nebāt:**
Beyit 85
Mısra: **1**
Şekerden elde edilen bitki, şeker kamışı.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben

Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

2. **nebāt:**
Beyit 86
Mısra: **1**
Şekerden elde edilen bitki, şeker kamışı.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

Nebī:

1. **Nebī:**
Mesnevi 8
Mısra: **11**
Peygamber. II Hazreti Muhammed.

Ne Nebī şemʿ-i bezm-i cemʿ-i rüsül
Server-i enbiyā vü seyyid-i kül

2. **Nebī:**
Mesnevi 14
Mısra: **5**
Peygamber. II Hazreti Muhammed.

Ne Nebī şāh-ı enbiyā vü rüsül
Ne Muḥammed delīl-i ehl-i sübül

nebī vü velī:

1. **nebī vü velī:**
Tahmis 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Peygamber ve veli.

Ṣalma cismüñ rāh-ı ʿışḳ içre ḫaṭar ṭuyduñsa gel
Mā ʿarefnādan ḫabīr olmaz nebī vü ger velī

neccinā rabbi min tedenninā veḳınā min şürūri enfüsinā:

1. **neccinā rabbi min tedenninā veḳınā min şürūri enfüsinā:**
Mesnevi 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"*Ey Rabbimiz! Bizi kötü işlerden kurtar ve nefislerimizin şerrinden koru!"*

Neccinā Rabbi min tedenninā
Veḳınā min şürūri enfüsinā

necm-i hüdā:

1. **necm-i hüdā:**
Kaside 7
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
İhsan yıldızı. II Kasidenin sunulduğu cömert ağa.

Sensin ey dürri-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik ider ḫalḳa hüdāt

nedāmetler çeker:

1. **nedāmetler çeker:**-*er*
Gazel 487
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Pişmanlık duymak.

Ḥalīlüm aña şimdi çoḳ nedāmetler çeker misin
Cefāyı azar azar it didükce baña azarduñ

nedem çekersin:

1. **nedem çekersin:**-*er, -sin*
Tahmis 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Pişmanlık çekmek, pişman olmak.

Ey Murādī gel ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ dem-be-dem
Ṣaḳla sırruñ keşf-i rāz itme çekersin çoḳ nedem

neden:

1. **neden:**
Gazel 15
Mısra: **14**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Ṭaşlarla dögünürsün sīneler çāk eyleyüp
Ey göñül bilseñ neden cūlar gibi bu ıżṭırāb

2. **nedendür:**-*dür*
Gazel 29
Mısra: **6**

Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Yüzin gördükde cānā cān virürken üstine herkes
Nedendür ḫançerüñ böyle dil-āzār olmaġa bāʿiṣ

3. **neden:**
Gazel 74
Mısra: **6**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Nedür o gerden-i sīmīn ü ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile o fülfüller

4. **neden:**
Gazel 122
Mısra: **3**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Āşnādan el çeküp yād ile yār olmaḳ neden
Bizi de yād eyle gāhī çünki meylüñ yādadur

5. **neden:**
Gazel 165
Mısra: **5**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Neden incinmek ey dil ṭaʿne-i aġyār ile yāre
Cefā-yı ḫār ile bülbül gül-i ḫandāna incinmez

6. **neden:**
Gazel 170
Mısra: **1**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Öldür diyü o şāha ḳılmaḳ neden sifāriş
Ol devlete irişmek ey dil hezār fāriş

7. **neden:**
Gazel 172
Mısra: **3**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Ḫuṣūṣumuz size maḫṣūṣ iken neden şāhum
Kemāl-i luṭfuñuz aġyāra idesiz taḫṣīṣ

8. **neden:**
Gazel 172
Mısra: **6**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Ḳaçan berāber olur merd-i ḫāṣ ile eşḫāṣ
Neden olınmaya ḳapuñda nīk ü bed teşḫīṣ

9. **neden:**
Gazel 179
Mısra: **9**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Kuḥl ile çeşmüñ siyāh itmek neden
İttiḥād eyler mi şeh-bāz ile zāġ

10. **neden:**
Gazel 206
Mısra: **12**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Yüzüme başmaduñ ḫod pā-bürehne
Neden rencīdedür ol pāy-ı nāzük

11. **neden:**
Gazel 282
Mısra: **1**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Herkese mihr ü vefā ʿuşşāḳa nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden

12. **neden:**
Gazel 282
Mısra: **2**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Herkese mihr ü vefā ʿuşşāḳa nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḥtirāz itmek neden

13. **neden:**
Gazel 282
Mısra: **4**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Raḥm idüp nā-dāna luṭfuñ nā-maḥalle beẕl idüp

Nāz u istiġnā maḥāllinde
niyāz itmek neden

14. **neden:**
Gazel 282
Mısra: **6**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Düşmene taḥṣīṣ idüp mihr
ü vefāyı ʿāşıḳa
Cevr ü nāz itmek neden
anı da az itmek neden

15. **neden:**
Gazel 282
Mısra: **6**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Düşmene taḥṣīṣ idüp mihr
ü vefāyı ʿāşıḳa
Cevr ü nāz itmek neden
anı da az itmek neden

16. **neden:**
Gazel 282
Mısra: **8**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Fāş idersin sırruñ ilden
ṣaḳlamazsın ġonçaveş
Açılup her ḫāra ey gül
keşf-i rāz itmek neden

17. **neden:**
Gazel 282
Mısra: **10**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Yād-ı zülf-i yār ile her şeb
Ḳabūlī bilmezem
Böyle bir endīşe-i dūr u
dırāz itmek neden

18. **neden:**
Gazel 341
Mısra: **4**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Ẓāhir olmış ḫaṭṭ-ı nev laʿl-
i lebüñden ey perī
Mūrlar çıḳmaḳ neden
taḫt-ı Süleymān üstine

19. **neden:**
Gazel 343
Mısra: **8**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Ḥużūruñda aġyār lā-şeyʾ
iken
Neden luṭf ola yine ol
lāşeye

20. **neden:**
Gazel 428
Mısra: **8**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Raḳībāsā hemīşe ādemi
iḍlāl idi kārı
Ser-i iblīse ṭavḳ-ı laʿneti
Bārī neden ṭakdı

21. **neden:**
Kaside 5
Mısra: **48**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

ʿAyāndur gün gibi āṯārını
tafṣīle ḥācet yoḳ
Neden lāzım gelür
iḳdāmın añmaḳ şīr-i
ġarrānuñ

22. **neden:**
Kaside 10
Mısra: **53**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Meẕhebine Ṣīʿanuñ sen
iştiġāl itmek neden
Ġayr içün saña düşer mi
āteşe yanmaḳ dede

23. **neden:**
Kıt'a 27
Mısra: **8**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

İşigüñde āyā sirişküm gibi
Neden düşdi gözden
bıraḳmaḳ beni

24. **neden:**
Mesnevi 3
Mısra: **20**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Her kişi luṭf ile ola mesrūr
Ben neden ḳahr ile olam
maḳhūr

25. **neden:**
Mesnevi 4

Mısra: **60**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Bilesiz herkesüñ maḳādīrini
Bize de virmemek neden birini

26. **neden:**
Mesnevi 7
Mısra: **42**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Nüfūẕı var iken mīr ü sipāha
Neden sen uymamaḳ fermān-ı şāha

27. **neden:**
Mesnevi 7
Mısra: **44**
Niçin, neden, niye, hangi sebepten?

Yanuñda ḥükmi yoḳ mı ḥükm-i şāhuñ
Neden yoḳlanmaya cürm ü günāhuñ

nedīm-i zamānesin:

1. **nedīm-i zamānesin:**-*sin*
Gazel 361
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zamanın dostu, arkadaşı.

Şimdi egerçi şūḥ nedīm-i zamānesin
Ḳatlan efendi nādim olursın zamān ile

nedür:

1. **nedür:**
Gazel 107
Mısra: **8**
Nedir? II Önemsiz durumlarda söylenilen ifade.

Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz birisi nedür

2. **nedür:**
Kaside 2
Mısra: **96**
Nedir? II Önemsiz durumlarda söylenilen ifade.

Bir ḳuluñdur ki bir ağız söz ile yoluñda
Baş u cān terkin urur aña nedür kevn ü mekān

nefʿ:

1. **nefʿle:**-*le*
Kaside 6
Mısra: **66**
Fayda, yarar.

Pesend-i yār ola mı ṭaʿne-i ʿadūyıla bir
Muḥāldür begüm olmaz müsāvi nefʿle żar

2. **nefʿi:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **32**
Fayda, yarar.

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

nefāẕ-ı emr ü fermānuñ:

1. **nefāẕ-ı emr ü fermānuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Emir ve fermanın işleyişi. II Vezirin emir ve buyruğunun işleyişi.

Sikender gibi ḥükmüñ Şām u şarḳa ʿām u şāmildür
Revāndur şarḳdan ġarba nefāẕ-ı emr ü fermānuñ

nefes oğlı:

1. **nefes oğlı:**
Kaside 9
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
İnsanoğlu, kul.

Erenler atalu oğulludur bizümle abdālān
Nefes oğlı olup söz şaḳlayan oğlāna ʿışḳ olsun

nefis öldürme:

1. **nefis öldürme:**-*me*
Kaside 9
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Nefsini öldürmek,

nefsin arzularından sıyrılmak.

Nefis öldürme abdāl ol diril kesb-i ṣafā eyle
Ḥayātında merātib ḳaṭʿ iden aḳrāna ʿışḳ olsun

nefis öldürmeyen dervīşe:

1. **nefis öldürmeyen dervīşe:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Nefsini öldürmeyen derviş.

Nefis öldürmeyen dervīşe sābās ehl-i Ḥaḳdur ol
Ölüp ölmezden evvel nūr olan pīrāna ʿışḳ olsun

nefrīn:

1. **nefrīnümüz:**-*ümüz*
Gazel 156
Mısra: **8**
Kınamak, beddua etmek, lanetlemek.

Cāh ile maġrūr olanlar ʿālemüñ menfūrıdur
Cāhil-i maġrūradur Mevlā bilür nefrīnümüz

nefs:

1. **nefsini:**-*i, -n, -i*
Tahmis 2
Mısra: **8**
Bir kimsenin kendi öz varlığı.

Pāk ide gerd-i kederden sile kendü nefsini
Jeng-i miḥnetden mücellā ḳıla kendü nefsini

2. **nefsini:**-*i, -n, -i*
Tahmis 2
Mısra: **9**
Bir kimsenin kendi öz varlığı.

Virmeye kūy-ı fenāda yile kendü nefsini
Men ʿaref sırrı ṭarīḳinden güẕer ṭuyduñsa gel

nefsini sile:

1. **nefsini sile:**-*e*
Tahmis 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nefsini silmek, nefsî duygulardan arınmak.

Pāk ide gerd-i kederden sile kendü nefsini
Jeng-i miḥnetden mücellā ḳıla kendü nefsini

nefsüñ merkebin baġla:

1. **nefsüñ merkebin baġla:**
Gazel 207
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nefis eşeğini bağlamak. II Eşeğe benzeyen aç gözlü nefsi zapt etmek.

Baġla nefsüñ merkebin ġayrı taʿaddīden ṣaḳın
Kişinüñ ḥayvānı kim var giñ ola lāzımdur örk

neh:

1. **nehem:**-*em*
Gazel 244
Mısra: **8**
Koymak, yerleştirmek. II Terazinin kefesine günahları koymak, günahların çokluğunu belirtmek.

Nīst kārem cüz-günehkārī dirīġ
Pīş-i tu der-keffe-i mīzān nehem

nehār-ı nev:

1. **nehār-ı nev:**
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Yeni gün.

Muġannī kucāyī ser-āġāz kun
Nehār-ı nev āmed be-nev-sāz kun

nehc-i ḥaḳ:

1. **nehc-i ḥaḳ:**
Mesnevi 6
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Hak yolu. II İslam hukuku, şeriat.

Nehc-i Ḥaḳ üzredür şehādetümüz
Ẕerrece yoḳ durur ʿināyetümüz

nehr:

1. **nehr:**
Gazel 311
Mısra: **3**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak. II Âşığın gönlü.

Nehr iken bī-ḳarār idi gönlüm
Şimdi baḥr oldı ber-ḳarār olsun

2. **nehr:**
Tahmis 12
Mısra: **13**
Doğrudan doğruya denize dökülen büyük akarsu, nehir, ırmak. II Âşığın gönlü.

Nehr iken baḥr oldı gönlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb
Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı gönül mānend-i āb

nehr idesin:

1. **nehr idesin:**-*e*, -*sin*
Gazel 66
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nehir etmek, ırmak hâline getirmek. II Âşığın durmaksızın akan gözyaşlarının sevgili sebebiyle ırmağa dönüşmesi.

Sulṭān-ı kerem sā'ili nehr eyleme dirken
Lāyıḳ mı saña sāʾil-i eşküm idesin nehr

nehy-i münker:

1. **nehy-i münker:**
Kaside 4
Mısra: **174**
Kelime Tipi: -
Yasaklama, meşru olmayan şeylerden kaçınma.

Belki Ḳānūna baḳup buña şifā yazmaya şeyḫ
Nehy-i münker diyü bil münkir ola buña imām

2. **nehy-i münker:**
Mesnevi 7
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yasaklama, meşru olmayan şeylerden kaçınma.

Yanında nehy-i münker emr-i maʿrūf
Berāberdür hemān bir emre mevḳūf

nekbet:

1. **nekbet:**
Mesnevi 5
Mısra: **9**
Uğursuz, rezil (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Geldi bir nekbet ādemi çavuş
ʿAyn-ı nekbet meşābe-i bayḳuş

neler:

1. **neler:**
Kaside 6
Mısra: **76**
"Birçok şey" anlamında belgisiz zamir.

Cefā-yı ḫār yirüm ġonca gibi teng itdi
Bu tengnā-yı cihānda neler ẓuhūr eyler

nem:

1. **nem:**
Gazel 184
Mısra: **9**
Nem, yaş, ıslaklık. II Âşığın gözyaşları.

Sīneden ġam dīdeden nem dem-be-dem eksük degül
Ey Ḳabūlī ḫāżır u āmādedür esbāb-ı ʿışḳ

2. **nem:**
Gazel 237
Mısra: **2**
Nem, yaş, ıslaklık. II Âşığın gözyaşları.

Yir yüzin itsün āb-ı kerīm yem
Benüm ey dil bu çeşm-i nemdür nem

3. **nemdür:**-*dür*
Gazel 391
Mısra: **7**
Nem, yaş, ıslaklık. II Âşığın gözyaşları.

Nemdür gözüm yaşı yire geçsün neme yarar
Feryāduma deminde yitişmez fiġān gibi

4. **nem:**
Gazel 408
Mısra: **7**
Nem, yaş, ıslaklık. II Âşığın gözyaşları.

Dilde ġam dīdede nem ḳanda ise ḥāżırumuz
Zād-ı rāh-ı sefer āmāde şehā mā-ḥażarı

5. **nem:**
Gazel 443
Mısra: **6**
Nem, yaş, ıslaklık. II Âşığın gözyaşları.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

6. **nemler:**-*ler*
Tahmis 5
Mısra: **19**
Nem, yaş, ıslaklık.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür dīdeden ṣanma çıḳar nemler
Yüzüm zerdi benüm her demde hem-çün lāle āl oldı

nem var ise:

1. **nem var ise:**
Gazel 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Neyim var, neyim yoksa. II Âşığın sahip olduğu her şey.

ʿÖmrümüñ ḥāṣılı naḫl-i ḳad-i bālāña fedā
ʿÖmrümüñ ḥāṣılı nem var ise hep saña fedā

2. **nem var ise:**
Gazel 54
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Neyim var, neyim yoksa. II Âşığın sahip olduğu her şey.

Varumı ḳıldum hebā yārüñ miyānı yolına
Yolına nem var ise hep der-miyāndur dostlar

3. **nem var ise:**
Muhammes 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Neyim var, neyim yoksa. II Âşığın sahip olduğu her şey.

Ṣabr idüp her derde ʿışḳuñ iḫtiyār itdüklerüm
Yoluña nem var ise cümle niṣār itdüklerüm

neme yarar:

1. **neme yarar:**
Gazel 391
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Neye yarar? II Bir işe yaramaz.

Nemdür gözüm yaşı yire geçsün neme yarar
Feryāduma deminde yitişmez fiġān gibi

nem-i deryā:

1. **nem-i deryā:**
Kaside 7
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Denizin damlası.

Yem-i pür-dür nem-i iḥsānuña nisbet bī-nefʿ
Nem-i deryā yem-i ḥaddüñden alınmış ḳaṭarāt

nem-i eşküñ:

1. **nem-i eşküñ:**-*üñ*
Gazel 20
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı şebnemi. II Âşığın gözyaşı damlası.

Ol dür-i pāki kenār itmege ger māyil iseñ
Nem-i eşküñ ġam-ı hecr ile yem ü ʿummān it

nem-i iḥsānuña:

1. **nem-i iḥsānuña:**-*uñ, -a*
Kaside 7
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
İhsan şebnemi. II İhsan, lütuf, kerem.

Yem-i pür-dür nem-i iḥsānuña nisbet bī-nefʿ
Nem-i deryā yem-i ḥaddüñden alınmış ḳaṭarāt

nem-i luṭfuñ:

1. **nem-i luṭfuñ:**-*uñ*
Gazel 351
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütfun şebnemi, bir damlası. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Ben ḫāke nem-i luṭfuñ ile neşv ü nemā vir
Bārān-ı vefā yaġdur efendi yüzüm üzre

ner:

1. **ner:**
Gazel 56
Mısra: **4**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Ẕāl-i dünyāya göñül baġlamadı üştür-i dil
Māʾil-i māye degüldür besirek nerdür ner

2. **nerdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **4**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Ẕāl-i dünyāya göñül baġlamadı üştür-i dil
Māʾil-i māye degüldür besirek nerdür ner

3. **ner:**
Gazel 473
Mısra: **4**
Erkek. II Yiğit, cesur, mert.

Nūn-ı şaʿbān ile rā-yı ramażānı farḳa
Ner gerek ehl-i hüner tā ki nedür añlaya ḥāl

ner-arslan ucalu:

1. **ner-arslan ucalu:**
Mesnevi 9
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan (gibi) kemikli (kimse). II Güçlü ve kuvvetli sevgili.

Göñüller ḳapmaġa ḳurd iştihālu
Ner-arslan ucalu ṭavşān vicālu

nerd-i melāḥatda:

1. **nerd-i melāḥatda:**-*da*
Gazel 332
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzellik tavlası. II Sevgilinin güzelliği.

Ruḫlaruñ nerd-i melāḥatda dimiş ḫurşīde dāv
Ey ḳamer ṭās-ı felekden tāvsın bi'llāhi tāv

nerdübān:

1. **nerdübānıdur:**-*ı, -dur*
Gazel 53
Mısra: **8**
Merdiven. II Âşığın vücudunu oluşturan kemiklerin merdivene benzetilmesi.

Muḳarnes ḳubbesi başum muḳavves ṭāḳası ḳaşum
Beden ḳaṣr-ı belādur üstüḫ∨ānlar nerdübānıdur

2. **nerdübān:**
Gazel 267
Mısra: **4**
Merdiven.

Ayaḳ ayaḳ çıḳmaġa ṭāḳ-ı sipihre ol güneş
Aġac ayaġıyla ḳılmış āsmāna nerdübān

3. **nerdübān:**
Gazel 373
Mısra: **12**
Merdiven. II Yüce bir makama ulaşmak için aşılması gereken basamaklar.

Kenār-ı bām-ı ḳaṣr-ı ḳadrüñe irişmez engüşti
Meh-i nev pāye-ber-pāye çıḳarsa nerdübān üzre

nergis:

1. **nergis:**
Mesnevi 1
Mısra: **12**
İri papatya şeklinde ortası sarı veya yeşil, yaprakları ise sarı ya da gri bir çiçek.

Biyāyīd ġam-rā zi-dil ber kenīm
Naẓar hem-çü nergis be-bāġ efkenīm

2. **nergis:**
Terci-bend 1
Mısra: **28**
İri papatya şeklinde ortası sarı veya yeşil, yaprakları ise sarı ya da gri bir çiçek.

Rūz u şeb dīde yollaruñ gözedür
Olsa nergis gibi nola pür-nem

nergis gözüñ ālüftesi:

1. **nergis gözüñ ālüftesi:**
Beyit 43
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nergis gözün delisi. II Sevgilinin nergise benzeyen gözlerine deli olan âşık.

Sünbül ṣaçuñ āşüftesi gül ʿārıżuñ dīvānesi
Nergis gözüñ ālüftesi ʿarʿar ḳadüñ üftādesi

nergis ü gül:

1. **nergis ü gül:**
Gazel 202
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nergis ve gül.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen dil ḫamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ çeşm ü gūş olmaḳ gerek

nergisāsā:

1. **nergisāsā:**
Gazel 59
Mısra: **8**
Nergis gibi.

Ṣu gibi ḥüsn ü cemāl-i bā-kemālin görmeyen
Nergisāsā ʿāleme aʿmā gider aʿmā gelür

Nerīmān-ı zamān:

1. **Nerīmān-ı zamān:**
Kaside 2
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Devrin Neriman'ı. II 3. Murad.

Rüstem-i dehr ü Nerīmān-ı zamān u Cem-i vaḳt
Kisri-i ʿālem ü Keyḫüsrev-i iḳlīm-sitān

nerm ider:

1. **nerm ider:**
Gazel 106
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yumuşatmak, hafifletmek.

Her ne deñlü serd ise dil-ber temennā nerm ider
İttiḥād-ı maʿnevī bāzār-ı ʿışḳı germ ider

2. **nerm ider:**-*er*
Gazel 106
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yumuşatmak, hafifletmek.

Her ne deñlü serd ise dil-ber temennā nerm ider
İttiḥād-ı maʿnevī bāzār-ı ʿışḳı germ ider

nerrād-ı felek:

1. **nerrād-ı felek:**
Gazel 80
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Felek tavlacısı. II Felek, kader.

Saña nerrād-ı felek ḥīle bisāṭın ḳuraḳor
Naṭʿasın geçmedin ol beydaġın evvel süreḳor

neşāṭ:

1. **neşāṭ:**
Gazel 254
Mısra: **4**
Neşe, mutluluk, sevinç.

Güneş gibi niçe seyr-i menāzil eyleyerek
Neşāṭ ile dikerek kūh u ḳullelerde ʿalem

neseb:

1. **neseb:**
Mesnevi 8
Mısra: **8**
Soy, nesil, sülale.

Ne ʿAlī vü Ḥüseyn-i pāk-neseb
Ne neseb ced-be-ced ṣaḥīḥ ḥaseb

neşʾe-i cām-ı lebüñdür:

1. **neşʾe-i cām-ı lebüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 106
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Dudağının kadehinin neşesi, mutluluğu.

Neşʾe-i cām-ı lebüñdür bezmümüz germ eyleyen
Ṣanma ʿışḳ ehli ümīd-i ābnāki germ ider

nesīm-i bād-ı ṣubḥāsā:

1. **nesīm-i bād-ı ṣubḥāsā:**
Gazel 198
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgârının esintisi gibi.

Nesīm-i bād-ı ṣubḥāsā saʿādetle ṣafā geldüñ
İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ

nesīm-i himemüñ eseri:

1. **nesīm-i himemüñ eseri:**
Gazel 408
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Himmet rüzgârının eseri. II Sevgilinin lütfunun bir parçası, sevgilinin biraz olsun ihsanı.

Ḫākden refʿe mecāl olmadı bu ḫāk-i deri
Ẓāhir olmadı nesīm-i himemüñ bir eseri

nesīm-i himmetüñle:

1. **nesīm-i himmetüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 223
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Himmet rüzgârı. II Sevgilinin iyiliği, ihsanı.

ʿAdū-yı ḫār elinden ġonçaveş pür-ḫūn durur bağrum
Nesīm-i himmetüñle anı ḫandān eyle sulṭānum

nesīm-i ṣubḥ:

1. **nesīm-i ṣubḥ:**
Gazel 254
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgârı.

Nesīm-i ṣubḥ gibi ṣāġ esen ṣafā geldüñ
Ṣafā-yı ḫāṭır ile eyledüñ bizi ḫurrem

2. **nesīm-i ṣubḥ:**
Gazel 268
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgârı.

Seḥer ʿazm-i sefer ḳıldıkça şāhā ṭīb-i ḫāṭırla Nesīm-i ṣubḥ gibi her ḳonaġuñ bāġ u rāġ olsun

3. **nesīm-i ṣubḥ:**
Gazel 297
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabah rüzgârı.

Ruḫuñ gül gibi nāzük alnuñ açıḳ yüzüñ aġ olsun
Güẕergāhuñ nesīm-i ṣubḥ gibi bāġ u rāġ olsun

nesīm-i ṣubḥ-ı ʿadlüñle:

1. **nesīm-i ṣubḥ-ı ʿadlüñle:**-*üñ, -le*
Kaside 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Adaletli sabah rüzgârı. II Vezir Osman Paşa'nın adaleti.

Şeb-i ẓulmetde ḳalmış gibi ḳalmışdı cihān ḫalḳı
Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿadlüñle açıldı çeşmi dünyānuñ

nesīmīveş:

1. **nesīmīveş:**
Tahmis 1
Mısra: **8**
Nesimî gibi.

Ser virür sır ṣaḳınursın sīne-i sūzān ile
Dönme ḳavlüñden Nesīmīveş ten-i ʿuryān ile

nesinde:

1. **nesinde:**
Gazel 388
Mısra: **2**
Nesinde, neresinde?

Dilā ol sevdigüñ dil-ber ne sinde
Güzellik tāzelik terlik nesinde

nesine gerek:

1. **nesine gerek:**
Gazel 469
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nesine gerek, neyine lazım!

Cefā vü cevri bize döne döne itdi felek
Bizüm ne çekdügümüz bilmez ol nesine gerek

nesir:

1. **nesiri:**-*i*
Tahmis 11
Mısra: **13**
Vezinsiz, ölçüsüz söz.

Nāle ḳıldıḳca nesiri dem-sāz it
Ey göñül murġı evce pervāz it

nesli ḳatır:

1. **nesli ḳatır:**
Kaside 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Katırın neslinden olan (şey). II Katır gibi adam, eşek gibi insan.

Ṣaçı ḳır ṣaḳalı ḳırmadur eşek aṣlı ḳatır nesli
Ḳırarmış ḳırḳın aşmış ḳırda buymış ḫarların gördüm

nesl-i pāk-i Āl-i ʿOsmānī:

1. **nesl-i pāk-i Āl-i ʿOsmānī:**
Tarih 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüce Osmanlı Hanedanının temiz nesli.

Şeh-i ṣāḥib-kerem sulṭān-ı ʿādil şāh-ı deryā-dil
Cenāb-ı Ḫān Murād ol nesl-i pāk-i Āl-i ʿOsmānī

nesne:

1. **nesne:**
Gazel 3
Mısra: **7**
Eşya.

Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

2. **nesne:**
Gazel 151
Mısra: **7**
Herhangi bir şey.

Beni öldürse yāre nesne dimeñ
Ḳātil-i ʿāṣıḳa suʾāl olmaz

3. **nesne:**
Gazel 220
Mısra: **8**
Herhangi bir şey.

Zer gibi beñzüñ ṣararsa her ne deñlü zāhidā
Ẕerre deñlü nesne taḥṣīl idemezsin bī-ʿamel

4. **nesne:**
Gazel 281
Mısra: **8**
Herhangi bir şey.

Ölünce ḫayr ile yād eylemekdür ẕātuñı ancaḳ
Görünmez nesne ẓāhirde mesāʾilden resā'ilden

5. **nesne:**
Gazel 440
Mısra: **5**
Herhangi bir şey.

Nesne taḥṣīl eylemez ʿālemde kemlikden kişi
Añduran eylikdür ādem ḳoma elden eyligi

6. **nesne:**
Gazel 475
Mısra: **4**
Herhangi bir şey.

ʿAceb mi semm-i ḳātil nūş iderse yine haẕm eyler
ʿAdū-yı dīv-ṭabʿa degme bir nesne ġıdā olmaz

7. **nesne:**
Kaside 12
Mısra: **8**
Herhangi bir şey.

Dāʾimā ḥaḳḳı ḳoyup bāṭıl taṣavvur itmeden
Nesne taʿlīm eylemez taʿlīmden tedrīsden

nesr:

1. **neṣr:**
Diğer 1
Mısra: **7**
Nesir, düzyazı.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṣr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

nesr-i ṭāyirle:

1. **nesr-i ṭāyirle:**-*le*
Tahmis 8
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nesir burcu, kartal takımyıldızı (Eski bir inanışa göre yıldızların insanların kader ve talihine etki ettiğini anlatan ifade).

Evc-i aʿlāda āşyān-sāz ol Nesr-i ṭāyirle lāne-perdāz ol

nesrü'l-le'ālī:

1. **neṣrü'l-le'ālīdür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **6**
Nesir incisi. II Neṣrü'l-Le'ālī: Hazreti Ali'nin öğretici ve yol gösterici vecizelerinden oluşan, pek çok sanatçı tarafından manzum ve mensur olarak farklı dillere aktarılan eser.

Ne gevher kānısın kim nuṭḳa gelseñ lafẓ-ı dürbāruñ
Kimi naẓm-ı cevāhir kimisi Neṣrü'l-Le'ālīdür

nessāc-ı şeʿāyir-i şerāyiʿ:

1. **nessāc-ı şeʿāyir-i şerāyiʿ:**
Diğer 1
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Şeriat kurbanını dokuyan (kimse). II İslam hukukunu bilen ve bilgisiyle insanlara yol gösteren Hazreti Muhammed.

Nessāc-ı şeʿāyir-i şerāyiʿ Mellāḥ-ı sefīne-i nübüvvet

nessāḥ-ı ṭarīḳ-ı bī-menāfiʿ:

1. **nessāḥ-ı ṭarīḳ-ı bī-menāfiʿ:**
Diğer 1
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Faydasız yolun nasihat edenleri.

Sabbāḥ-ı biḥār-ı fülk-i nāsūt
Nessāḥ-ı ṭarīḳ-ı bī-menāfiʿ

neşv ü nemā bula:

1. **neşv ü nemā bula:**-*a*
Gazel 405
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Neşvünema bulmak, büyüyüp gelişmek.

Ġam-ı vefāyile neşv ü nemā bula dir idük
Ne çāre bitmedi farż idelüm giyāhumuzı

neşv ü nemā vir:

1. **neşv ü nemā vir:**
Gazel 351
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Büyütmek ve geliştirmek.

Ben ḫāke nem-i luṭfuñ ile neşv ü nemā vir
Bārān-ı vefā yaġdur efendi yüzüm üzre

neşve-i bādeyi ʿarż eyleme:

1. **neşve-i bādeyi ʿarż eyleme:**-*me*
Gazel 334
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şarabın mutluluğunu sunmak.

ʿIşḳı ẕikr itme Ḳabūlī ġam-ı dünyā yiyene
Neşve-i bādeyi ʿarż eyleme berrāşlara

netīce-i küldür:

1. **netīce-i küldür:**-*dür*
Beyit 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güllerin sonuncusu. II Son peygamber Hazreti Muhammed.

Muḥammed-i ʿArabī kim netīce-i küldür
Cemīʿ-i ʿālem anuñ bülbüli vü o güldür

nevā:

1. **nevāmuzı:**-*muz, -ı*
Gazel 252
Mısra: **7**
Ses, ezgi, nağme. II Âşığın sesi.

Görüp nevāmuzı ol şāh nāza başlar ise
Maḳām idüp ser-i kūyın ḥicāza başlayalum

nev-ʿarūs-ı felegüñ ʿişvesine:

1. **nev-ʿarūs-ı felegüñ ʿişvesine:**-*n, -e*
Gazel 56
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feleğin yeni gelininin işvesi. II Dünyanın insanı cezbeden aldatıcı güzelliği.

Nev-ʿarūs-ı felegüñ ʿişvesine aldanmaz
Baḳmaz ārāyiş-i nisvāna göñül erdür er

nev-ʿarūs-ı güli:

1. **nev-ʿarūs-ı güli:**-*i*
Gazel 517
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yeni gelin olmuş gül. II Sevgili.

Virmege bülbül-i dāmāda bu gün gülşende
Nev-ʿarūs-ı güli başladı ṣabā tezyīne

nevā-sāz:

1. **nevā-sāz:**
Gazel 226
Mısra: **6**
Şarkı söyleyen, nağmeler okuyan (gönül).

Murādum dāne-çīn-i ḫirmen-i iḥsānuñ olmaḳdur
Ḥarīmüñde göñül murġın nevā-sāz eyle sulṭānum

nevā-sāz bāş:

1. **nevā-sāz bāş:**
Mesnevi 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Dile getirmek, konuşturmak.

Men-i bī-nevā-rā nevā-sāz bāş
Be-yek naġmeem yār u dem-sāz bāş

nevā-sāz-i bisyār-fen:

1. **nevā-sāz-i bisyār-fen:**
Mesnevi 1
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
İlmi çok çalgıcı.

Biyā ey nevā-sāz-i şeş-nāyzen
Biyā ey nevā-sāz-i bisyār-fen

nevā-sāz-i murġ-i revān-i menest:

1. **nevā-sāz-i murġ-i revān-i menest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Benim ruhumun çalgıcısı olan (şey). II Şarap.

Be-men dih ki ārām-i cān-i menest
Nevā-sāz-i murġ-i revān-i menest

nevā-sāz-i şeş-nāyzen:

1. **nevā-sāz-i şeş-nāyzen:**
Mesnevi 1
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Altı ney çalgıcısı. II Altı yönlü insan.

Biyā ey nevā-sāz-i şeş-nāyzen

Biyā ey nevā-sāz-i bisyār-fen

nevā-yı ʿışḳ:

1. **nevā-yı ʿışḳ:**
Beyit 231
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk şarkısı. II Aşk.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nāmum bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

2. **nevā-yı ʿışḳ:**
Gazel 41
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk ezgisi, aşk şarkısı. II Aşk.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nālem bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

nevāyib:

1. **nevāyib:**
Beyit 218
Mısra: **2**
Musibetler, belalar.

Ẓulm ile yaḳdı şehri bir baḫtı ḳara nāyib
Nāyib nicesi nāyib nāyil be-her nevāyib

nevāz:

1. **be-nevāz:**
Mesnevi 1
Mısra: **31**
Gönül alma, neşelendirme, mutlu etme.

Be-pīş ār u be-nevāz u taḥrīk kun
Rehem tār-i ġamhāyi deyr-i kuhen

nevbet:

1. **nevbet:**
Gazel 242
Mısra: **9**
Sırayla yapılan vazife, görev, nöbet. II Davul.

Nevbet Ḳabūli mülk-i suḫanda baña dönüp
Ben daḫı başḳa başuma mihterlik eyledüm

2. **nevbet:**
Gazel 485
Mısra: **3**
Sırayla yapılan vazife, görev, nöbet.

Ben ṭururken daḫı nevbet mi deger bir ferde
Rūz-ı ferdā ṣorılursa kişi ferdā ferdā

nev-cüvān:

1. **nev-cüvān:**
Gazel 215
Mısra: **1**
Taze delikanlı, genç güzel. II Sevgili.

Göñül bir nev-cüvān bul tāze cān bul
Revānuñ tāzelensün bir cüvān bul

2. **nev-cüvānum:**-*um*
Gazel 275
Mısra: **12**
Taze delikanlı, genç güzel. II Sevgili.

Pīr iken ʿışḳuñ yine tāze cüvān itdi beni
Nev-cüvānum göreyin Mevlā seni pīr eylesün

3. **nev-cüvāna:**-*a*
Gazel 398
Mısra: **1**
Taze delikanlı, genç güzel. II Sevgili.

Bir nev-cüvāna ʿāṣıḳ-ı nālān olam gibi
Bir pādşāha bende-i fermān olam gibi

4. **nev-cüvānı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **43**
Taze delikanlı, genç güzel. II Tarikata yeni girmiş derviş.

Bulup bir nev-cüvānı post-ber-dūş idene ehlā
Gürūh-ı ḫuftegān u post-ı dervīşāna ʿışḳ olsun

neved u nüh-şad:

1. **neved u nüh-şad:**
Mesnevi 6
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Dokuz yüz doksan (senesi).

Sāniyest āri ez-şuhūr u dühūr
Neved u nüh-ṣad ez-sinīn ü şuhūr

nevʿ-i beşerden:

1. **nevʿ-i beşerden:**-*den*
Gazel 264
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İnsan türü, insan nesli.

Ol ḥūr-ı perī-zād u melek-ṣūrete baḳup
Hiç kimse Ḳabūlī diye mi nevʿ-i beşerden

nev-niyāz:

1. **nev-niyāz:**
Kaside 10
Mısra: **21**
Tarikata yeni girmiş derviş.

Kendüsi bir nev-niyāz ammā yanında sāyevār
Bir ḳara abdālı var ammā ʿaceb ḳolaḳ dede

nevrlen:

1. **nevrlendikce:**-*dikce*
Terci-bend 1
Mısra: **33**
Aydınlanmak, nurlanmak.

Nevrlendikce rūy-ı berrāḳı
Ey münevver ḳılan bu āfāḳı

nev-sāz:

1. **be-nev-sāz:**
Mesnevi 1
Mısra: **18**
Yeni çalgı, yeni şarkı.

Muġannī kucāyī ser-āġāz kun
Nehār-ı nev āmed be-nev-sāz kun

ney:

1. **ney:**
Gazel 140
Mısra: **7**
Üzerinde delikleri ve alt kısmında bir dili bulunan, çalındığında yanık ve içli bir ses çıkaran, kamıştan yapılmış nefesli bir çalgı.

Beñzimüz sāza döner ney gibi nālān olsaḳ
Bezm-i derd ü elemüñ var ise sāzendesiyüz

2. **ney:**
Gazel 312
Mısra: **10**
Üzerinde delikleri ve alt kısmında bir dili bulunan, çalındığında yanık ve içli bir ses çıkaran, kamıştan yapılmış nefesli bir çalgı.

Bezm-i mihnetde Ḳabūlīnüñ şarardı çehresi Ney gibi hecrüñle nālān olmasun ya neylesün

3. **neye:**-*e*
Gazel 343
Mısra: **2**
Üzerinde delikleri ve alt kısmında bir dili bulunan, çalındığında yanık ve içli bir ses çıkaran, kamıştan yapılmış nefesli bir çalgı.

Gözüm cāma döndi sirişküm meye
Firāḳuñla nālem ne beñzer neye

4. **ney:**
Gazel 403
Mısra: **1**
Üzerinde delikleri ve alt kısmında bir dili bulunan, çalındığında yanık ve içli bir ses çıkaran, kamıştan yapılmış nefesli bir çalgı.

Bezm-i belāda iñler isem nola ney gibi
Devrān ayaġa şaldı beni dürd-i mey gibi

ney ü çeng:

1. **ney ü çeng:**
Mesnevi 7
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Ney ve çeng. II Sazlı sözlü eğlence.

Hiç sen gerçi kim söz añlamazsın
Ney ü çeng olmayınca diñlemezsin

neyāsā olsa:

1. **neyāsā olsa:**-*sa*
Gazel 41
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ney gibi (delik deşik) olmak.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nālem bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

2. **neyāsā olsa:**-*sa*
Beyit 231
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ney gibi (delik deşik) olmak.

Bī-miṣāl oldı nevā-yı ʿışḳ ile nāmum bülend
Nāleden geçmem neyāsā olsa cismüm bend bend

neye vara:

1. **neye vara:**
Kaside 4
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Nereye varır, sonu ne olur?

Kethüdā beg kim odur żābiṭi bevvābānuñ
Ol daḫı nāẓır idi kim neye vara encām

neye varur:

1. **neye varur:**
Gazel 25
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nereye varır, sonu ne olur?

Ḳaşlaruñ ʿaksini çeşm-i pür-neme ṣal ṭurma hiç
Ṣusuz olıcaḳ neye varur bilürsin ḥāl-i ḥūt

2. **neye varur:**
Gazel 177
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nereye varır, sonu ne olur?

Ḥadīṣ-i dūzaḫ ile kāʾinātı ṭoldurduñ
Ya cennetüñ neye varur nihāyeti vāʿiẓ

3. **neye varur:**
Kaside 4
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Nereye varır, sonu ne olur?

Līk nār-ı ġażab-ı dūdgeh-i sulṭānī
Neye varur göresin bir nefes eyleñ ārām

neyle:

1. **neylesün:**-*sün*
Beyit 33
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

2. **neylesün:**-*sün*
Beyit 33
Mısra: **2**
Ne yapmak, ne etmek?

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

3. **neyler:**-*r*
Beyit 62
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Göñül neyler benüm ʿömrüm göñül bir ġayrı maʿşūḳı
Senüñ derdüñdür ol bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı

4. **neylersin:**-*r, -sin*
Beyit 246
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Dilā ceyş-i ġamuñ ayaġı altında neylersin sen
Nümūne ehl-i ʿışḳuñ çekdigi derde yitersin sen

5. **neylersin:**-*r, -sin*
Beyit 247
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Ferāġat ḳıl göñül aġyārı çoḳ dil-dārı neylersin
Dili pür-ḫārḫār ider gül-i pür-ḫārı neylersin

6. **neylersin:**-*r, -sin*
Beyit 247
Mısra: **2**
Ne yapmak, ne etmek?

Ferāġat ḳıl göñül aġyārı çoḳ dil-dārı neylersin
Dili pür-ḫārḫār ider gül-i pür-ḫārı neylersin

7. **neyleyelüm:**-*y, -elüm*
Beyit 266
Mısra: **2**
Ne yapmak, ne etmek?

Bī-dil ü bī-ḫıred ü bīmāruz
Cevrüñe ṣabr idelüm neyleyelüm nā-çāruz

8. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Neyledüñ ey çarḫ-ı ẓālim neyledüñ ḳan eyledüñ
Bir vezīri yoḳ yire ḫāk ile yeksān eyledüñ

9. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Neyledüñ ey çarḫ-ı ẓālim neyledüñ ḳan eyledüñ
Bir vezīri yoḳ yire ḫāk ile yeksān eyledüñ

10. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **35**
Ne yapmak, ne etmek?

Ey felek bu meclisüñ sāz u nevāsın neyledüñ
Ṣoḥbeti bozduñ şarāb-ı dil-güşāsın neyledüñ

11. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **36**
Ne yapmak, ne etmek?

Ey felek bu meclisüñ sāz u nevāsın neyledüñ
Ṣoḥbeti bozduñ şarāb-ı dil-güşāsın neyledüñ

12. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **37**
Ne yapmak, ne etmek?

Sāġarı niçün şikest itdüñ ṣafāsın neyledüñ
Āftābı ṣaḳladuñ nūr u żiyāsın neyledüñ

13. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **38**
Ne yapmak, ne etmek?

Sāġarı niçün şikest itdüñ ṣafāsın neyledüñ
Āftābı ṣaḳladuñ nūr u żiyāsın neyledüñ

14. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **39**
Ne yapmak, ne etmek?

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol devlet hümāsın neyledüñ

15. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **40**
Ne yapmak, ne etmek?

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol devlet hümāsın neyledüñ

16. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **41**
Ne yapmak, ne etmek?

Meclisi çünkim ṭaġıtduñ
müzd-i āsın neyledüñ
Bunca ḫalḳuñ melceʾ-i
bāy u gedāsın neyledüñ

17. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **42**
Ne yapmak, ne etmek?

Meclisi çünkim ṭaġıtduñ
müzd-i āsın neyledüñ
Bunca ḫalḳuñ melceʾ-i
bāy u gedāsın neyledüñ

18. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **43**
Ne yapmak, ne etmek?

Şāhbāzı ḳande uçurduñ
yuvasın neyledüñ
ʿĀlem-i kevn ü fesāduñ
muḳteżāsın neyledüñ

19. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **44**
Ne yapmak, ne etmek?

Şāhbāzı ḳande uçurduñ
yuvasın neyledüñ
ʿĀlem-i kevn ü fesāduñ
muḳteżāsın neyledüñ

20. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **45**
Ne yapmak, ne etmek?

Āl-i ʿOs̲mānuñ vezīr-i bī-
riyāsın neyledüñ
Başa irgürdüñ mi ol
devlet hümāsın neyledüñ

21. **neyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **46**
Ne yapmak, ne etmek?

Āl-i ʿOs̲mānuñ vezīr-i bī-
riyāsın neyledüñ
Başa irgürdüñ mi ol
devlet hümāsın neyledüñ

22. **neyledüñse:**-*dü, -ñ, -se*
Diğer 2
Mısra: **14**
Ne yapmak, ne etmek?

Başın alınca ʿaceb saʿy-i
firāvān eyledüñ
Neyledüñse eyledüñ bī-
cism ü bī-cān eyledüñ

23. **neyler:**-*r*
Gazel 163
Mısra: **7**
Ne yapmak, ne etmek?

Her sīnede bebr-i ʿışḳ
neyler
Her bīşede ḫod ġażanfer
olmaz

24. **neyleyem:**-*y, -em*
Gazel 189
Mısra: **8**
Ne yapmak, ne etmek?

Raḫş-ı tabʿum çoḳdan
alurdı belāġat ögdülin
Terk-tāza neyleyem bir
füsḥat-i meydān yoḳ

25. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 280
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Yārsuz bu cihānda
neylersin
Ḥūrisi yoḳ cinānda
neylersin

26. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 280
Mısra: **2**
Ne yapmak, ne etmek?

Yārsuz bu cihānda
neylersin
Ḥūrisi yoḳ cinānda
neylersin

27. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 280
Mısra: **4**
Ne yapmak, ne etmek?

Yūsuf-ı cānı Mıṣr-ı dilde
ara
Hiç ʿazīzüm yabānda
neylersin

28. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 280
Mısra: **6**
Ne yapmak, ne etmek?

Naḳd-i cānuñ fedā-yı ʿışḳ eyle
Fikr-i sūd u ziyānda neylersin

29. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 280
Mısra: **8**
Ne yapmak, ne etmek?

ʿIşḳ ile āḫir it Ḳabūli işi
Daḫı āḫir zamānda neylersin

30. **neyleyelüm:**-*y, -elüm*
Gazel 290
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Gülşenüñ neyleyelüm serv ü gül-i raʿnāsın
Baña sen cümleden ey ruḫları gül raʿnāsın

31. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 296
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Merḥametsiz ḥabībi neylersin
Menfaʿatsiz ṭabībi neylersin

32. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 296
Mısra: **2**
Ne yapmak, ne etmek?

Merḥametsiz ḥabībi neylersin
Menfaʿatsiz ṭabībi neylersin

33. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 296
Mısra: **4**
Ne yapmak, ne etmek?

Murġ-ı dil ṭurmasun fiġān itsün
Nālesiz ʿandelībi neylersin

34. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 296
Mısra: **6**
Ne yapmak, ne etmek?

Dād-ı Ḥaḳdur kişiye behre-i ʿışḳ
Zāhidüñ yoḳ naṣībi neylersin

35. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 296
Mısra: **8**
Ne yapmak, ne etmek?

Pāyuña düşmiş ey gözi āhū
Yildürüp seg raḳībi neylersin

36. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 296
Mısra: **10**
Ne yapmak, ne etmek?

Yaşına baḳ Ḳabūliye raḥm it
Aġladup bir ġarībi neylersin

37. **neylersin:**-*r, -sin*
Gazel 311
Mısra: **5**
Ne yapmak, ne etmek?

Şimdi seyr-i kenārı neylersin
Ḳatlan ey serv-ḳad bahār olsun

38. **neylesün:**-*sün*
Gazel 312
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Tīġ-i ġamzeñle ciger ḳan olmasun ya neylesün
Ḳaşlaruñ yayına ḳurbān olmasun ya neylesün

39. **neylesün:**-*sün*
Gazel 312
Mısra: **2**

Ne yapmak, ne etmek?

Tīġ-i ġamzeñle ciger ḳan olmasun ya neylesün
Ḳaşlaruñ yayına ḳurbān olmasun ya neylesün

40. **neylesün:**-*sün*
Gazel 312
Mısra: **4**
Ne yapmak, ne etmek?

Ḫānḳāh-ı ʿālem içre āteş-i ʿışḳa düşen
Şoyınup ʿuryān ü biryān olmasun ya neylesün

41. **neylesün:**-*sün*
Gazel 312
Mısra: **6**
Ne yapmak, ne etmek?

Ḳāmetüñ servin temāşā eyleyen üftādeler
Sāyeveş ḫāk ile yeksān olmasun ya neylesün

42. **neylesün:**-*sün*
Gazel 312
Mısra: **8**
Ne yapmak, ne etmek?

Nūr-ı ruḫsāruñ gören barmaḳ getürdi şemʿvār
Zāhid-i münkir müselmān olmasun ya neylesün

43. **neylesün:**-*sün*
Gazel 312
Mısra: **10**
Ne yapmak, ne etmek?

Bezm-i mihnetde Ḳabūlīnüñ ṣarardı çehresi
Ney gibi hecrüñle nālān olmasun ya neylesün

44. **neylesün:**-*sün*
Gazel 313
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Ḳaddini derdüñle dil yā ḳılmasun ya neylesün
Nār-ı ʿışḳuñla yanup yaḳılmasun ya neylesün

45. **neylesün:**-*sün*
Gazel 313
Mısra: **2**
Ne yapmak, ne etmek?

Ḳaddini derdüñle dil yā ḳılmasun ya neylesün
Nār-ı ʿışḳuñla yanup yaḳılmasun ya neylesün

46. **neylesün:**-*sün*
Gazel 313
Mısra: **4**
Ne yapmak, ne etmek?

Dürr-i dendānuñ ġamıyla acılıḳlar nūş iden
Gözleri yaşını deryā ḳılmasun ya neylesün

47. **neylesün:**-*sün*
Gazel 313
Mısra: **6**
Ne yapmak, ne etmek?

Seyr-i gülzār-ı maḥabbet eyleyen ey ġonca-leb
ʿAndelīb-i ṭabʿı gūyā ḳılmasun ya neylesün

48. **neylesün:**-*sün*
Gazel 313
Mısra: **8**
Ne yapmak, ne etmek?

Sīm-ten maḥbūba meyl itmez mi ādem dünyede
Kişi meyl-i ḥubb-ı dünyā ḳılmasun ya neylesün

49. **neylesün:**-*sün*
Gazel 313
Mısra: **10**
Ne yapmak, ne etmek?

Ol Mesīḥā-leb Ḳabūlī göricek dil mürdesin
Laʿl-i cān-baḫşıyla iḥyā ḳılmasun ya neylesün

50. **neylesün:**-*sün*
Gazel 396
Mısra: **10**
Ne yapmak, ne etmek?

Vaṣl ister Ḳabūli-i şeydā
Neylesün vaʿdeñe ityānı ḳodı

51. **neyler:**-*r*
Gazel 483
Mısra: **3**
Ne yapmak, ne etmek?

Neyler otāġ-ı zer kişi bir iki günlüge
Yitmez mi sāyebān-ı felek saña gölgelik

52. **neyler:**-*r*
Mesnevi 5
Mısra: **105**
Ne yapmak, ne etmek?

Żulmi gör ʿār neyler anlarda
Ki hüner bir olur erenlerde

53. **neylersin:**-*r, -sin*
Tahmis 11
Mısra: **1**
Ne yapmak, ne etmek?

Felek-i bī-amānda neylersin
Mihri yoḳ āsmānda neylersin

54. **neylersin:**-*r, -sin*
Tahmis 11
Mısra: **2**
Ne yapmak, ne etmek?

Felek-i bī-amānda neylersin
Mihri yoḳ āsmānda neylersin

55. **neylersin:**-*r, -sin*
Tahmis 11
Mısra: **3**
Ne yapmak, ne etmek?

Ġonçasız gülsitānda neylersin
Yārsuz bu cihānda neylersin

56. **neylersin:**-*r, -sin*
Tahmis 11
Mısra: **4**
Ne yapmak, ne etmek?

Ġonçasız gülsitānda neylersin
Yārsuz bu cihānda neylersin

57. **neylersin:**-*r, -sin*
Tahmis 11
Mısra: **5**
Ne yapmak, ne etmek?

Servi yoḳ būstānda neylersin
Ḥubb-ı Mevlāyı iste gönlüñde

58. **neylersin:**-*r, -sin*
Tahmis 11
Mısra: **10**
Ne yapmak, ne etmek?

ʿIşḳ-ı Leylāyı iste gönlüñde
Hāy Mecnūn yabanda neylersin

59. **neylersin:**-*r, -sin*
Tahmis 11
Mısra: **15**
Ne yapmak, ne etmek?

Bu türāb āşiyānda neylersin
Rāh-ı ʿışḳ içre dilsin ey Emrī

60. **neylersin:**-*r, -sin*
Tahmis 11
Mısra: **20**
Ne yapmak, ne etmek?

Çünki ʿāşıḳ degülsin ey Emrī
Söyle kūy-ı fülānda neylersin

61. **neylesün:**-*sün*
Tarih 3
Mısra: **6**
Ne yapmak, ne etmek?

Vücūdı sāye-i Ḥaḳ sāyesinde ḫoş geçer ālem
Ki oldur cān-ı ʿālem ʿālem ansuz neylesün cānı

neyyir-i aʿẓam:

1. **neyyir-i aʿẓam:**
Gazel 60
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Yüce nur. II
Sevgilinin cemali.

Der-i devlet-meʾābuñ maṭlaʿ-ı nūr-ı hidāyetdür
Cemālüñ neyyir-i aʿẓam yüzüñ görmek saʿādetdür

nezāket:

1. **nezāket:**
Gazel 12
Mısra: **1**
Naziklik, incelik, kibarlık, zarafet.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

nezd-i ḫıredmend-i güzīn:

1. **nezd-i ḫıredmend-i güzīn:**
Kıt'a 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Seçkin akıllıların nezdi.

Nūş-ı mey yā def ü ney pey-der-pey
Ḫoş buved nezd-i ḫıredmend-i güzīn

nışf-ı çār:

1. **nışf-ı çār:**
Kıt'a 35
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Dördün yarısı.

Velī ki nīme-i evvel muḫīṭ-i ḳaṭre-i ān
Ki nışf-ı çār yekest ez-murabbaʿ-ı āḫir

nışf-ı şeşest:

1. **nışf-ı şeşest:**-*est*
Kıt'a 35
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Altının yarısı.

Egerçi nīme-i evvel dehest der-maʿni
Ki ū murabbaʿ nışf-ı şeşest hem vāfir

nice:

1. **nice:**
Beyit 71
Mısra: **2**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Cihān ālāyişinden şanma ālāyişdedür ādem
Nice ālāyiş eyler çün bir alay işdedür ādem

2. **nice:**
Beyit 169
Mısra: **1**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice teşbīh ider ehl-i baṣīret
Dür-i dendānuña dāne birinci

3. **nice:**
Beyit 182
Mısra: **1**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Zār u zūr ile nice zār olmasun cism-i nizār
Zordur her rūzgār u rūzgār u rūzgār

4. **nice:**
Beyit 216
Mısra: **1**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Dil-ber nice būseyle ider ʿāşıḳı iḥyā
Bir būse ucından ölüyor bu dil-i şeydā

5. **nicesi:**-*si*
Beyit 218
Mısra: **2**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ẓulm ile yaḳdı şehri bir baḫtı ḳara nāyib
Nāyib nicesi nāyib nāyil be-her nevāyib

6. **nice:**
Diğer 1
Mısra: **49**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice fetḥe ẓafer bulup ol āsān

Ḫuṣūṣā şehr-i Tebrīz ile Şirvān

7. **nice:**
Gazel 48
Mısra: **6**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Bize gerçekden inandurdı bugün aʿmālin
Zāhidüñ yārın umarın nice yalanı çıḳar

8. **niçe:**
Gazel 63
Mısra: **8**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Sarāy-ı ʿālem-i fānīde herkes bir maḥal gözler
Niçe şāh-ı muʿaẓẓamdan yirinde bir gedā yegdür

9. **nice:**
Gazel 67
Mısra: **1**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ruḫuñ şevḳiyle yanmış nice dāġ-ı pür-fetīlüm var
Bulursam Kaʿbe-i kūyuñ nola rūşen delīlüm var

10. **nice:**
Gazel 70
Mısra: **2**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ser-keşleri yek-ser ḳılıcuñ gerçi keser
Nice ser-keşlere ser-keşlik ider gerçi ki ser

11. **nice:**
Gazel 79
Mısra: **1**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Cihānda nice kār-ı düşvār var
Ḳanı ġam gibi kār-ı düşvārvār

12. **nice:**
Gazel 80
Mısra: **3**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice ṣıḥḥāt bulur ādem bu fenā dārında
ʿĀḳıbet cāmesini arḳaña virmez düreḳor

13. **nice:**
Gazel 98
Mısra: **9**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Bir baḳımda nice ʿālem gösterür mirʾāt ṣan
Aña baḳ āyīne-i İskender-i Dārāyı gör

14. **nice:**
Gazel 104
Mısra: **12**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nola ger ṭabʿ-ı Ḳabūlī gibi tezyīn itse
Ẕāt-ı pāküñ şerefine nice dīvān defter

15. **niçe:**
Gazel 116
Mısra: **6**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Şikār olmaz geçer ol şāhbāz-ı evc-i ḥüsn ammā
Niçe bāzūdan uçmışdur hezārān ḳola gelmişdür

16. **niçe:**
Gazel 120
Mısra: **7**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Bu gülşende dilā niçe gül ü nergis türāb olur
Felekdür bu nice merdüñ yüzin gözin yire sürter

17. **nice:**
Gazel 120
Mısra: **8**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Bu gülşende dilā niçe gül ü nergis türāb olur
Felekdür bu nice merdüñ yüzin gözin yire sürter

18. **nice:**
Gazel 130
Mısra: **6**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Bize gerçek ṣatar aʿmālini şimdi ammā
Zāhidüñ bir gün olur kim nice yalanı çıḳar

19. **nice:**
Gazel 176
Mısra: **8**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Kimi ḳonar göçer kimisi daḫı gelmede
Nice kişiden arta ḳalur dünye bir ribāṭ

20. **nice:**
Gazel 191
Mısra: **7**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ḳayd-ı miḥnetden nice mücrimleri ʿıṭlāḳ idüp
Bend-i ẕilletden hezārān bende āzād eylemek

21. **nice:**
Gazel 191
Mısra: **10**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Rāh-ı Mevlāda ḍalālet ehline yol gösterüp
Nice güm-rāhı ṭarīḳ-ı Ḥaḳḳa irşād eylemek

22. **nice:**
Gazel 194
Mısra: **9**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

ʿAndelībāsā Ḳabūlī nice feryād itmesün
Ey gül-i raʿnā alınmaz ḫār elinden dāmenüñ

23. **niçe:**
Gazel 238
Mısra: **5**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Niçe mevzūn u rengīn olmasun zer gibi eşʿārum
Eritdüm pūte-i miḥnetde naḳd-i ḳalbi ḳāl itdüm

24. **niçe:**
Gazel 254
Mısra: **3**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Güneş gibi niçe seyr-i menāzil eyleyerek
Neşāṭ ile dikerek kūh u ḳullelerde ʿalem

25. **nice:**
Gazel 263
Mısra: **7**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice āh itmeyem derd-i dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūrīde bāri sen dil añlarsın

26. **nice:**
Gazel 266
Mısra: **7**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice pervāne olmaz ḫıdmetüñde zümre-i ʿāşıḳ
Şebistān-ı vefānuñ sen ki şemʿ-i tābdārısın

27. **nice:**
Gazel 266
Mısra: **9**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice bāb-ı saʿādet-baḫşuña yüz sürmesünler kim
Ḳabūlī gibi nice bendegānuñ iftiḫārısın

28. **nice:**
Gazel 266
Mısra: **10**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice bāb-ı saʿādet-baḫşuña yüz sürmesünler kim
Ḳabūlī gibi nice bendegānuñ iftiḫārısın

29. **nice:**
Gazel 269
Mısra: **8**

Epeyce, pek çok, bir hayli.

Muḥīṭ-i mevc-ḫīz-i bī-kerān-ı kūh-ı ḳāfāsā
Nice deryā olur cūş eylesem eşk-i revānumdan

30. **niçe:**
Gazel 284
Mısra: **8**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ṣaḳlayup mühre-i mihri felek-i şuʿbede-bāz
İtdürür ḫalḳa niçe beyża-i beyżā seyrin

31. **niçe:**
Gazel 333
Mısra: **6**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ṭarf-ı bāmuña
Saḳf-ı gerdūndan kebūterveş niçe alay ine

32. **nice:**
Gazel 352
Mısra: **5**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Beñzini nice ṣarardurdı maḥabbet ehlinüñ
Derd-i ʿışḳ-ı dil-rübā ʿuşşāḳa ṭārī olmasa

33. **niçe:**
Gazel 360
Mısra: **14**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Geç bu hevādan yola gel ey göñül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

34. **nice:**
Gazel 367
Mısra: **2**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

35. **niçeler:**-*ler*
Gazel 367
Mısra: **6**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Mesīḥāsā leb-i cān-baḫşı eyler mürdeler iḥyā
Otursa niçeler yoḳdur naẓīri gökler altında

36. **niçe:**
Gazel 386
Mısra: **6**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ey meh kūyuña
Süzilüp gökden kebūterveş niçe ālāy ine

37. **nice:**
Gazel 395
Mısra: **2**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı
Tīr-i müjeden ḳalbümüze nice oḳ urdı

38. **nice:**
Gazel 400
Mısra: **2**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ol ḳaşı yānuñ yürekde ḳaldı peykān pāresi
Nice peykān pāresi dil vuṣlası cān pāresi

39. **nice:**
Gazel 411
Mısra: **5**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice altun nice zer māha beñzer māhdan enver
Żiyāda māt ider her birisi mihr-i dıraḫşānı

40. **nice:**
Gazel 411
Mısra: **5**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice altun nice zer māha beñzer māhdan enver

Żiyāda māt ider her birisi
mihr-i dıraḫşānı

41. **nice:**
Gazel 412
Mısra: **3**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice dīvāneler dīvān iderlerdi işiginde
Bozup dīvānın ol dīvān-ı ʿālī-şānumuz gitdi

42. **niçe:**
Gazel 413
Mısra: **5**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Niçe eyyām idi ki mübtelā-yı derd-i hecr idük
Bi-ḥamdi'llah devā-yı derdümüz dermānumuz geldi

43. **nice:**
Gazel 417
Mısra: **4**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

ʿAceb ḫūnī degül mi ey kemān-ebrū tir-i ġamzeñ
Dil-i şeydā gibi nice ġarībüñ ḳanına girdi

44. **nice:**
Gazel 421
Mısra: **5**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü per ü bāli olur yaġı

45. **nice:**
Gazel 433
Mısra: **3**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice cān ḳurtarur tīr-i kemān dest-i ʿaskerden
Ḳızılbaş üzre bārān-ı belā gibi yaġar yaġı

46. **niçe:**
Gazel 445
Mısra: **4**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Sen degülsüñ yalıñuz terk iden ey dil serüñi
ʿArṣa-i ʿışḳ durur bunda niçe baş yatur

47. **niçe:**
Kaside 1
Mısra: **27**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Didüm kuḥl-ı cilā-perdāz-ı çeşmüñ niçe gevherdür
Kim oldur tūtyā-yı çeşm-i ʿālem-bīni insānuñ

48. **niçe:**
Kaside 2
Mısra: **70**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Rüstem ü Güstehemüñ bir adı ḳalmış yoḫsa
Ḳullaruñ var ki niçe Rüsteme virmezler amān

49. **nice:**
Kaside 3
Mısra: **3**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

ʿĀlim ki nice ʿālim vābeste-i ʿadālet
ʿĀmil ki nice ʿāmil şāyeste-i selāsil

50. **nice:**
Kaside 3
Mısra: **4**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

ʿĀlim ki nice ʿālim vābeste-i ʿadālet
ʿĀmil ki nice ʿāmil şāyeste-i selāsil

51. **nice:**
Kaside 3
Mısra: **30**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Bu dāʿi-i kemīne bu ʿabd-i kemterīne
Kemter ki nice kemter kemter ġulām-ı muḳbil

52. **nice:**
Kaside 4
Mısra: **32**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Baḥr u ber pādşehi iki degüldür birdür
Nice biñ ʿaskeri bu sözde iden istiḫdām

53. **nice:**
Kaside 4
Mısra: **221**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

54. **nice:**
Kaside 6
Mısra: **27**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice cevāhiri dürc-i felekde derc itmiş
Getürdi sūruña şāh-ı sipihr-i zer-efser

55. **nice:**
Kaside 6
Mısra: **32**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ne jāle belki ʿarūs-ı sipihr sūruñda
Sürūr ile ḳapuña ʿarż ider nice gevher

56. **nice:**
Kaside 9
Mısra: **5**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Tecerrüd iḫtiyār itmiş nice tecrīdlik çekmiş
Fenā fi'llāh olan abdāla abdālāna ʿışḳ olsun

57. **nice:**
Kaside 11
Mısra: **12**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Şaçı ḳır yüzleri gördüm vaḳār u ʿārdan ʿārī
Gedik bekler keşik gözler nice nökerlerin gördüm

58. **nice:**
Kaside 11
Mısra: **16**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Keşiginde keş aġızlu kişi oġlı kişilerdür
Ḥaḳḳa münkir gidilerdür nice münkerlerin gördüm

59. **nice:**
Kaside 11
Mısra: **18**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ḥarām ile vücūdı fīle dönmiş cism-i nā-pāki
Derūnı pür-ḫabāṯet nice ten-perverlerin gördüm

60. **nice:**
Kaside 11
Mısra: **27**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Siyeh pürçeklü erkek başlu at gibi nice ürkek
Yaḳışmaz ādeme vaḥşet ider duḫterlerin gördüm

61. **nice:**
Kaside 11
Mısra: **30**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

İsüz ādemsüz olan yirde ādem olmasa cāyiz
Nice insān ile üns eylemez fācirlerin gördüm

62. **nice:**
Kaside 11
Mısra: **34**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ḫudāsından Resūlinden ḥicāb u ḫavf u ḥaşyet yoḳ
Nice Ḥakdan dönerler dīni yoḳ dūn erlerin gördüm

63. **niçe:**
Kıt'a 2
Mısra: **7**

Epeyce, pek çok, bir hayli.

Niçe ser-keşlerüñ işigüñde
Kellesi güyveş fütāde ola

64. **nice:**
Mesnevi 2
Mısra: **43**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice çıḳsun maḥabbeti dilden
Cüz'-i īmān imiş çü ḥubb-ı vaṭan

65. **niçe:**
Mesnevi 2
Mısra: **92**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ne ṣıla belki ḥac s̲evābı ola
Niçe ḥac niçe ḥac s̲evābı ola

66. **niçe:**
Mesnevi 2
Mısra: **92**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ne ṣıla belki ḥac s̲evābı ola
Niçe ḥac niçe ḥac s̲evābı ola

67. **nice:**
Mesnevi 4
Mısra: **105**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Nice yirden muʿīni ḥāżır olur
Üstüne bir ḳapucı ẓāhir olur

68. **nice:**
Mesnevi 8
Mısra: **38**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Āl-i ʿOs̲mānuñ ey güzīde ḳulı
Nice ḳavli ṣadīḳ u maḳbūli

69. **nice:**
Muhammes 1
Mısra: **16**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Devr elinden bir zamān çekdüm nice derd ü belā

70. **niçe:**
Müseddes 4
Mısra: **2**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ser-i kūyuñda varup niçeye dek dād ideyin
Ḫāk-i rāhuñ niçe bir āh ile ber-bād ideyin

71. **nice:**
Tahmis 5
Mısra: **6**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Enīs ü mūnis ü hem-rāh-ı dil ġamla melāl oldı
Nice dil olmasun ḥayrān u zār eydüñ bize bi'llah

72. **nice:**
Tarih 15
Mısra: **10**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Ḫuṣūṣā ol Ḫudā-yı pāk ḥammām-ı feraḥ-baḫşuñ
İçin ṭışın çü taʿmīr eyleyüp açduñ nice revzen

73. **nice:**
Terci-bend 1
Mısra: **56**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Dīdeden pāyüñe nis̲ār idelüm
Nice biñ laʿl ü nice dürr-i s̲emīn

74. **nice:**
Terci-bend 1
Mısra: **56**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Dīdeden pāyüñe nis̲ār idelüm

Nice biñ laʿl ü nice dürr-i s̲emīn

75. **nice:**
Tesdis 1
Mısra: **10**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Bu ḫaber ʿālem dimāġını muʿaṭṭar eyledi
Nice ʿālim dīde-i cānı münevver eyledi

76. **nice:**
Tuyuğ 3
Mısra: **4**
Epeyce, pek çok, bir hayli.

Bildinüz mi nice şāndur besmele
Nice z̲ī-şāndan nişāndur besmele

77. **nice:**
Gazel 35
Mısra: **5**
Nasıl, ne şekilde?

Nice beñzer dehānuña gonça
Bir midür lāl ile lisān-ı faṣīḥ

78. **nice:**
Gazel 125
Mısra: **2**
Nasıl, ne şekilde?

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

79. **niçe:**
Gazel 125
Mısra: **8**
Nasıl, ne şekilde?

Ḳafes-i ʿışḳa ḳoyup dāne virüp ḫālinden
Murġ-ı cānı niçe āzād eyler

80. **nice:**
Gazel 128
Mısra: **9**
Nasıl, ne şekilde?

Ey Ḳabūlī nice taḳrīr ideyin sūz-ı dili
Başlasam söylemege anı hemān oda yanar

81. **nice:**
Gazel 406
Mısra: **2**
Nasıl, ne şekilde?

Çāk itmeyen ḳabā-yı büġānuñ yaḳāsını
İki yaḳada nice görür meh-liḳāsını

82. **nice:**
Gazel 468
Mısra: **4**
Nasıl, ne şekilde?

Meh-i nev ḳaşuña beñzer geçinürmiş ammā
Nice beñzer aña bir ebter ü lāġar-çehre

83. **nice:**
Gazel 491
Mısra: **4**
Nasıl, ne şekilde?

Manṣıb üstine muʿallaḳ döner oldı yārān
Nice şādılıḳ idem ṭāliʿ-i meymūnum yoḳ

84. **niçe:**
Gazel 517
Mısra: **3**
Nasıl, ne şekilde?

Bār-ı ʿışḳı ʿacebā niçe götirmiş Ferhād
Yatduġı yirde aġır gelmesün ol mecnūna

85. **nice:**
Kaside 1
Mısra: **74**
Nasıl, ne şekilde?

Kemāl-i luṭfuñuñ bir z̲erresi dillerle şerḥ olmaz
Nice ʿadd olunur z̲errātı ḫurşīd-i dıraḫşānuñ

86. **nicedür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **4**
Nasıl, ne şekilde?

Neye müncer oluyor ḥükm-i ḳażā-yı mübrem
Nicedür basṭ-ı eyādī-i nefā z̲-ı ibrām

87. **nice:**
Kıt'a 33
Mısra: **13**
Nasıl, ne şekilde?

Sizüñ ile nice olur bāzār
Sizi bī-zār ḳıldı bī-zerlik

88. **nice:**
Müsemmen 2
Mısra: **21**
Nasıl, ne şekilde?

Aña nice olam diyü vāṣıl
Çoḳdan eylerdi ārzū seni dil

89. **nice:**
Tahmis 9
Mısra: **6**
Nasıl, ne şekilde?

Felekden herkese kārum şikāyet eyleyen tāliʿ
Dili bend-i belādan nice āzād ideyin bilmem

90. **nice:**
Tahmis 9
Mısra: **7**
Nasıl, ne şekilde?

Yıḳılmış ḫāṭırum yā nice ābād ideyin bilmem
Kimüñ ayaġına yüzler sürüp dād ideyin bilmem

91. **nice:**
Kaside 4
Mısra: **93**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nice aġa iki ḳaplān-ı meyādīn-i veġā
Nice ḳaplān iki serdār-ı şecīʿ-i miḳdām

92. **nice:**
Kaside 4
Mısra: **94**
"Ne kadar çok, oldukça iyi, ne biçim" gibi anlamlara gelen beğenme ifadesi.

Nice aġa iki ḳaplān-ı meyādīn-i veġā
Nice ḳaplān iki serdār-ı şecīʿ-i miḳdām

93. **nice:**
Gazel 40
Mısra: **3**
Nasıl?

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

94. **nice:**
Gazel 46
Mısra: **9**
Nasıl?

Ṭūṭi-i ṭabʿum Ḳabūlī nice gūyā olmasun
Dil-berüñ laʿl ü lebi ḳand-i mükerrerden leẕīẕ

95. **nice:**
Gazel 106
Mısra: **3**
Nasıl?

Ḫavf ile ümmīd arasında nice cān virmeyem
Ġamzesi rezm eyledikce lebleri āzerm ider

96. **nice:**
Gazel 147
Mısra: **5**
Nasıl?

Kāseler şevḳ ile nice dönmesünler üstine
Bir nihāl-i serv-ḳad nāzük-miyāndur kāse-bāz

97. **nice:**
Gazel 162
Mısra: **3**
Nasıl?

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

98. **nice:**
Gazel 255
Mısra: **2**
Nasıl?

Naẕar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eser buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

99. **nice:**
Gazel 461
Mısra: **3**
Nasıl?

Gün yüzine o mehveşüñ nice ṭoyınca baḳalum
Ġamzeleri ḳılıc çeküp baḳma diyü yasāġ ider

100. **nice:**
Kaside 4
Mısra: **96**
Nasıl?

Gürg-i ṣaḥrā-yı selāmet geçinürken miskīn
İki şīr aġzına atıldı nice olmaya rām

101. **nicedür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **180**
Nasıl?

Ehl-i tedbīr ü tedārük geçinenler görsün
At ṣalup ʿaskere ḳarşu nicedür ʿaṭf-ı zimām

102. **nice:**
Kaside 15
Mısra: **7**
Nasıl?

Cān-ı aʿdā dest-i ḳahrından nice bulsun ẖalāṣ
Pençe-i zūr-āver ü pūlāddur gönderdigüñ

103. **nice:**
Müseddes 4
Mısra: **26**
Nasıl?

Mürġ-ı dil olmadı ey ġonca elüñden āzād
Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlī nice olsun ābād

104. **nice:**
Terci-bend 1
Mısra: **68**
Nasıl?

Nice yıldur ġam-ı firāḳuñda
Nice döysün buña Kabūlī zār

105. **nice:**
Tuyuğ 3
Mısra: **3**
Nasıl?

Bildinüz mi nice şāndur besmele
Nice ẕī-şāndan nişāndur besmele

nice bir:

1. **nice bir:**
Gazel 57
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Kendüden bī-zār olup çoḳ zūr iderse ʿāşıḳa
Niçe bir çeksün yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-zār zūr

2. **niçe bir:**
Gazel 300
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Nola rūz-ı viṣāle irse göñlüm niçe bir her şeb
Ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār ile fikr-i dırāz itsün

3. **niçe bir:**
Beyit 227
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Niçe bir ey göñül bu ṣavul yort
Sen de şehr-i ʿademde ṭut bir yurt

4. **nice bir:**
Gazel 239
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Kāmkārā nice bir derd ü ġam-ı nā-kāmī
Niçeler kām ala lāyıḳ mı ḳalam ben nā-kām

5. **nice bir:**
Tahmis 5
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Murādī nice bir hicrān elinden yaḳa çāk itsün
Mekānın gūşe-i fürḳat ṭuraġın zīr-i ḫāk itsün

6. **niçe bir:**
Gazel 252
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Hevāyile niçe bir sūz u sāza uyduralum
Biraz da ḫalḳa uyalum namāza başlayalum

7. **niçe bir:**
Gazel 299
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Niçe bir nāḳil-i aḫbār olup iḫbār ider vāʿiẓ
Ḫaber ġayra ḫaber virmez ḫabīr olan bu maʿnādan

8. **niçe bir:**
Gazel 311
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Niçe bir dīde dür niṣār olsun
Ayaġı göl başı buñar olsun

9. **niçe bir:**
Gazel 324
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Muṭrıbā sen de biraz söylene virsen görelüm
Niçe bir diñleyelüm bülbül-i bāġuñ lāfın

10. **niçe bir:**
Müseddes 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Niçe bir eyledügüñ ẓulmi añup yād ideyin
İşigüñde niçe bir nāle vü feryād ideyin

11. **niçe bir:**
Müseddes 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Niçe bir eyledügüñ ẓulmi añup yād ideyin
İşigüñde niçe bir nāle vü feryād ideyin

12. **niçe bir:**
Müseddes 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Niçe bir bezm-i firāḳ içre terennüm ideyin
Niçe bir sūz u ḥarāretle tekellüm ideyin

13. **niçe bir:**
Müseddes 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Niçe bir bezm-i firāḳ içre terennüm ideyin
Niçe bir sūz u ḥarāretle tekellüm ideyin

14. **nice bir:**
Tahmis 5
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Nice bir zehr-i ḳahr-ı hecr ile kendin helāk itsün
Kabūlī nice bir derd ile āh-ı sūznāk itsün

15. **nice bir:**
Tahmis 5
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar, daha ne kadar?

Nice bir zehr-i ḳahr-ı hecr ile kendin helāk itsün
Kabūlī nice bir derd ile āh-ı sūznāk itsün

nice demdür:

1. **nice demdür:**-*dür*
Beyit 282
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çok zaman, epey vakit.

Nice demdür ʿarṣa-i mülk-i cihānı gözlerüz
Nāmı çıḳmış bir dil-āver pehlevānı gözlerüz

2. **niçe demdür:**-*dür*
Gazel 323
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çok zaman, epey vakit.

Nice demdür ser-i şemşīrüñe dil-teşnedür aʿdā
İçür tīġüñ yitişdür cānına āb-ı zülāl olsun

nice eyyāmdur:

1. **nice eyyāmdur:**
Gazel 193
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
"Nice günlerden beri, çok zamandan beri, çoktandır" anlamlarına gelen ifade.

Ḫāne-i ḳalbüm nice eyyāmdur vīrān idi
Luṭf idüp miʿmār-ı dest-i luṭfı yapdı ʿAbdinüñ

nice müddet:

1. **nice müddet:**
Diğer 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Uzun zaman(dır).

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

nice yıldur:

1. **nice yıldur:**-*dur*
Gazel 100
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yıllardan beri.

Dil-i dīvāne esīrüñdür esirge şāhum
Niçe yıldur ġam-ı gīsūñ ile zencīr çeker

2. **nice yıldur:**
Terci-bend 1
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Uzun yıllardır, epeyden beri.

Nice yıldur ġam-ı firāḳuñda
Nice döysün buña Kabūlī zār

nice yıllar:

1. **nice yıllar:**
Gazel 435
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yıllardan beri, uzun yıllar.

Nice yıllar güẕergāhında ḫāk olduḳlarum yārüñ
Müyesser ola dirdüm olmadı bir kerre pā-būsı

nice yıllardur:

1. **nice yıllardur:**
Gazel 166
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çok uzun yıllardan beri.

Ṭurmayup vaṣf ider ey ġonça Ḳabūlī zülfüñ
Nice yıllardur aña çalışur itmām idemez

2. **nice yıllardur:**
Gazel 496
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Uzun yıllardır, epeyden beri.

Ne ṣarf itdi ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ṣūfī nice yıllardur
Eger söz vārid olursa meṣārifden suʾāl eyle

nice zamān:

1. **nice zamān:**
Gazel 18
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -

Çok uzun zaman, epey zaman.

ʿAdūya tīġ-i ġazā gibi kendüñi göster
Nice zamān unudılma miṣāl-i seyf-i Ḫaṭīb

2. **nice zamān:**
Gazel 128
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çok uzun zaman, epey zaman.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger
Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

3. **nice zamān:**
Diğer 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Çok uzun zaman, epey zaman.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

4. **nice zamān:**
Kaside 4
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Çok uzun zaman, epey zaman.

Bir gerek ehl-i taṣarruf ki daḫı nice zamān
Bozmaya ḳāʾideyi bu felek-i bī-ārām

5. **nice zamān:**
Kaside 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çok uzun zaman, epey zaman.

Nice zamān idi hengām-ı ṣubḥa dek her şeb
Çerāġ-ı rūşen idi meclis-i sipihre ḳamer

niceler:

1. **niceler:**
Gazel 239
Mısra: **4**
Pek çok kişi.

Kāmkārā nice bir derd ü ġam-ı nā-kāmī
Niçeler kām ala lāyıḳ mı ḳalam ben nā-kām

nic'oldı:

1. **nic'oldı:**
Gazel 325
Mısra: **9**
Nasıl oldu?

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez ṣorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

nic'olur:

1. **nic'olur:**
Gazel 190
Mısra: **8**
Nasıl olur? II Olmaz.

Düşmenüñ maḳhūr u sen mesrūr u ʿasker pür-sürūr
Bundan özge nic'olur ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

2. **nic'olur:**
Gazel 431
Mısra: **12**
Nasıl olur? II Olmaz.

Saña dil bağlayalı ḳalmadı meylüm ġayra
Bir żamīrüñ nic'olur iki yire ircāʿı

3. **nic'olur:**-*ur*
Şarkı 2
Mısra: **10**
Nasıl olur?

Baña raḥm eylemez ol ruḫı ālüm
Şimden girü bilmem nic'olur ḥālüm

niçeye dek:

1. **niçeye dek:**
Müseddes 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne zamana kadar.

Ser-i kūyuñda varup niçeye dek dād ideyin

Ḫāk-i rāhuñ niçe bir āh ile ber-bād ideyin

niçün:

1. **niçün:**
Beyit 271
Mısra: **2**
Niçin, neden, niye?

Ḳādir olan etbāʿına elṭāf-ı ʿamīme
Elṭāfa niçün ḳılmaya iḥsānı żamīme

2. **niçün:**
Beyit 277
Mısra: **1**
Niçin, neden, niye?

Niçün sevmezsin ol ṣāḥib-cemāli
Saña bī-çāre ġāyet acımalı

3. **niçün:**
Diğer 2
Mısra: **37**
Niçin, neden, niye?

Sāġarı niçün şikest itdüñ ṣafāsın neyledüñ
Āftābı ṣaḳladuñ nūr u żiyāsın neyledüñ

4. **niçün:**
Gazel 8
Mısra: **16**
Niçin, neden, niye?

Herkes murāda irdi Ḳabūlī-i nā-murād
Niçün sezā-yı himmet iken nā-ümīd ola

5. **niçün:**
Gazel 52
Mısra: **9**
Niçin, neden, niye?

Ey Ḳabūlī ḳadeh-i māh niçün devr itmez
Kāse-i çarḫ-ı felek üstümüze yā ne döner

6. **niçün:**
Gazel 79
Mısra: **8**
Niçin, neden, niye?

ʿAceb dūd-ı āh-ı derūnum saña hīç
Niçün itmez ey ṣūḫ-ı mekkār kār

7. **niçün:**
Gazel 120
Mısra: **11**
Niçin, neden, niye?

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün bağlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḥaḳḳı niçün örter

8. **niçün:**
Gazel 120
Mısra: **12**
Niçin, neden, niye?

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün bağlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḥaḳḳı niçün örter

9. **niçün:**
Gazel 130
Mısra: **3**
Niçin, neden, niye?

Sen niçün ḫaste-dile ʿarż-ı cemāl itmezsin
Ol seni görmese bir an ṭuramaz cānı çıḳar

10. **niçün:**
Gazel 158
Mısra: **1**
Niçin, neden, niye?

Vāʿiẓā yoḳ yire niçün ṭırmalarsın beynümüz
Eskidendür zāhid-i zerrāḳ ile mā-beynümüz

11. **niçün:**
Gazel 262
Mısra: **8**
Niçin, neden, niye?

Perde itme meh-i ruḫsāruña ebr-i zülfüñ
Gün gibi ẓāhir iken Ḥaḳḳı niçün örtersin

12. **niçün:**
Gazel 345
Mısra: **8**
Niçin, neden, niye?

Muḳīm-i kūy-ı yār ol bekle yerüñdür didüm saña
Niçün olmazsın ey dīvāne dil ben didügüm yerde

13. **niçün:**
Gazel 442
Mısra: **5**
Niçin, neden, niye?

Niçün baḳmazsın ol ṣāḥib-cemāle
Dil-i bī-çāre saña acımalı

14. **niçün:**
Gazel 462
Mısra: **1**
Niçin, neden, niye?

Bir selām ile niçün ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de elüñ gögsüñe ḳo

15. **niçün:**
Kaside 4
Mısra: **163**
Niçin, neden, niye?

Dergehüm bāb-ı edebdür niçün utanmazlar
Ḥarem-i salṭanatumda adım atmaz hep kām

nidā:

1. **nidā:**
Gazel 12
Mısra: **8**
Seslenme, çağrı.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

nidā-yı ḳuds:

1. **nidā-yı ḳuds:**
Tahmis 8
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kutsal ses.

ʿArşa çıḳ anda āşyān eyle
Ṣavt-ı nāleñ nidā-yı ḳuds olsun

nidelüm:

1. **nidelüm:**
Gazel 182
Mısra: **4**
"Ne yapalım, ne işimize yarayacak?" anlamına gelen ifade.

Var iken sürme-i ḫāk-i reh-i yār ey keḥḥāl
Nidelüm kuḥl-ı Ṣıfāhānı var al gözüñe ṣoḳ

nideyin:

1. **nideyin:**
Gazel 128
Mısra: **7**
"Ne yapayım, ne edeyim, elden bir şey gelmez" gibi anlamlara gelerek çaresizlik belirten söz.

Nideyin rūz-ı ḳıyāmet şerer-i āhumdan
Kūh u ṣaḥrā ṭutuşur kevn ü mekān oda yanar

2. **nideyin:**
Tahmis 12
Mısra: **5**
"Ne yapayım, ne edeyim, elden bir şey gelmez" gibi anlamlara gelerek çaresizlik belirten söz.

Nideyin el virdügin dünyā baña şimden girü
Ben cihān sevdālarından çekdüm el ey müddeʿī

nidügin bildüm:

1. **nidügin bildüm:***-dü, -m*
Gazel 328
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ne olduğunu bilmek, anlamak, idrak etmek.

Dil virelden zülfüñe
Leylāyı bildüm nidügin
Ḳaysı Mecnūn eyleyen
sevdāyı bildüm nidügin

2. **nidügin bildüm:***-dü, -m*
Gazel 328
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ne olduğunu bilmek, anlamak, idrak etmek.

Dil virelden zülfüñe
Leylāyı bildüm nidügin
Ḳaysı Mecnūn eyleyen
sevdāyı bildüm nidügin

3. **nidügin bildüm:***-dü, -m*
Gazel 328
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Ne olduğunu bilmek, anlamak, idrak etmek.

Bir bölük baġrı delük ʿāşıḳlaruñ efġānıdur
Bezm-i ʿişretde ṣadā-yı nāyı bildüm nidügin

4. **nidügin bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 328
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ne olduğunu bilmek, anlamak, idrak etmek.

Künc-i ʿuzlet iḫtiyār iden fenā fi'llāh imiş
Ḳaf-ı istiġnādaki ʿanḳayı bildüm nidügin

5. **nidügin bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 328
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ne olduğunu bilmek, anlamak, idrak etmek.

Bir yire gelmiş gözi yaşı biraz ʿāşıḳlaruñ
Mebdeʾ-i māhiyyet-i deryāyı bildüm nidügin

6. **nidügin bildüm:**-*dü, -m*
Gazel 328
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ne olduğunu bilmek, anlamak, idrak etmek.

Ḫayliden cānā Ḳabūlī bendeñ āşüfteñ imiş
Ṣoraraḳ ol ʿāşıḳ-ı şeydāyı bildüm nidügin

nifāk ehli:

1. **nifāḳ ehli:**
Mesnevi 5
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Münafık, fitneci (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi oluğu çavuş.

Bir tehevvür idici ẓālim imiş
Bir nifāḳ ehli pür-meẓālim imiş

nifāk itme:

1. **nifāḳ itme:**-*me*
Kaside 13
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
İnsanların arasına fitne sokmak, ara bozmak.

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ itme ṣaḳın ẓemmi unut
Ya hemān var yüri boynuñ gibi irkenden üzil

nigāh eyle:

1. **nigāh eyle:**
Mesnevi 2
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
İlgilenmek, önem vermek.

Eyle ʿayn-ı ʿināyet ile nigāh
Muntaẓır emrüñe çü manṣıb u cāh

nigār:

1. **nigār:**
Beyit 73
Mısra: **1**
Resim gibi güzel, dilber. II Sevgili.

Sīnesin nāzikāne açdı nigār
Māhtābuñ ʿaceb güzelligi var

2. **nigār:**
Beyit 175
Mısra: **2**
Resim gibi güzel, dilber. II Sevgili.

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

3. **nigār:**-*den*
Gazel 32
Mısra: **9**
Resim gibi güzel, dilber. II Sevgili.

Ey Ḳabūlī dem urur Ḍaḥḥāk-ı mārīden nigār
Beñzemez mi iki dūşında iki s̲uʿbāna ṣaç

4. **nigāra:**-*a*
Gazel 121
Mısra: **5**
Resim gibi güzel, dilber. II Sevgili.

Didüm nigāra böyle midür kār-ı dil-berī
Ḫışm ile baḳdı döndi didi kār böyledür

5. **nigārum:**-*um*
Gazel 208
Mısra: **9**
Resim gibi güzel, dilber. II Sevgili.

Ey Ḳabūlī yüzüm üstünden nigārum geçmege
Reh-güẕārında vücūdum ḫāk-i rāh itsem gerek

6. **nigāra:**-*a*
Gazel 238
Mısra: **10**
Resim gibi güzel, dilber. II Sevgili.

Geh ebrūsın añup geh ġamzesin vaṣf eyledüm yārüñ
Ḳabūlī bu bahāneyle nigāra ʿarż-ı ḥāl itdüm

7. **nigār:**
Gazel 353
Mısra: **9**
Resim gibi güzel, dilber. II Sevgili.

Gelmez Ḳabūli ḫāneñe bir kez senüñ nigār
Devlet yiterdi ḫāneñe bir āşnā gele

8. **nigār:**
Gazel 462
Mısra: **3**
Resim gibi güzel, dilber. II Sevgili.

Açıla bir gün ola sīnesini aça nigār
Ṭururuḳ şāyed ola açıla bir ḳutlu ḳapu

nigāra ʿarż idelüm:

1. **nigāra ʿarż idelüm:**-*elüm*
Gazel 253
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgiliye arz etmek.

Nigāra ʿarż idelüm eski eski derdümüzi
Ṭarīḳ-ı ʿışḳa yine tāze tāze başlayalum

nigār-ı nāzük olan:

1. **nigār-ı nāzük olan:**
Gazel 211
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nazik, kibar (bir) güzel olan (sevgili).

Girān-tünd gerekmez nigār-ı nāzük olan
Güşāde-ṭabʿ u sebük-rūḥ u dil-pesend gerek

nigāruñ būy-ı müyı:

1. **nigāruñ būy-ı müyı:**
Gazel 438
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgilinin ayva tüylerinin kokusu.

Bize besdür nigāruñ būy-ı müyı
Sen ey misk ortadan götür ḳoḳuyı

nigāruñ ellerin gördüm:

1. **nigāruñ ellerin gördüm:**-*dü, -m*
Gazel 440
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel olan sevgilinin ellerini görmek.

Ellerin gördüm nigāruñ dügmelerken cāmesin
Görinür el-ḥaḳ gümüş barmaḳlarından iligi

nigāruñ rāh-ı küyın bağladı:

1. **nigāruñ rāh-ı küyın bağladı:**-*dı*
Gazel 154
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgilinin mahallesinin yolunu kapatmak.

Nigāruñ rāh-ı küyın bağladı seyl-āb-ı eşk āḫir
Ḳabūlī geçmege aġyārı şimden girü yol ḳalmaz

nigāruñ vaşlına:

1. **nigāruñ vaşlına:**-*n, -a*
Gazel 95

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmak, vuslata ermek.

Secde-i şükr itmek ey dil farż vācibdür saña
İmtināʿ itmez nigāruñ vaṣlına imkān var

nigehbān:

1. **nigehbānlardur:**-*lar, -dur*
Terci-bend 3
Mısra: **7**
Gözcü, bekçi.

Bunlaruñ her biri bir yirde nigehbānlardur
Mīşe-i faḳr u fenā bekçisi arslanlardur

nigīn-i ḫātem-i saṭvet:

1. **nigīn-i ḫātem-i saṭvet:**
Kaside 1
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Kudret mührünün yüzüğü. II Güç, kudret.

Ser-i engüşt-i ḳadrüñden nigīn-i ḫātem-i saṭvet
Vücūd-ı kāmilüñdür māliki mülk-i Süleymānuñ

nigū-kār:

1. **nigū-kār:**
Kaside 7
Mısra: **53**
İşini doğru yapan (kimse). II Kasidenin sunulduğu dürüst ağa.

Rāst-tedbīr ü nigū-kār u pesendīde-ḫiṣāl
Pāk-girdār u ḥasen-ṣūret-i ṣāḥib-ḥasenāt

nigūn:

1. **nigūndur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **10**
Ters dönmüş. II Âşığın/Kabûlî'nin ters dönmüş bahtı, kötü talihi.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzündur baḫtum nigündur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebündur

nih:

1. **nih:**
Mesnevi 1
Mısra: **29**
Koymak, bırakmak, vazgeçmek.

Me-nih muṭrib ez-çeng ü nāy u rebāb
Ki bāşed muḥarrik be-cām-i şarāb

2. **nih:**
Mesnevi 1
Mısra: **34**
Koymak, bırakmak, vazgeçmek.

Cihān ey muġannī ne-dāred direng
Me-nih çeng-rā ger tevānī zi-çeng

nihād:

1. **nihādīm:**-*īm*
Gazel 24
Mısra: **5**
Huy, yaratılış.

Nihādīm dāġ-ı ġulāmest ber-dil
Revā ki dāred ʿalāmet-i ġulāmet

2. **nihādında:**-*ı, -n, -da*
Tarih 13
Mısra: **7**
Huy, yaratılış.

Ḫod nihādında nihāde sīret-i peyġamberān
Hem-çü Yaʿḳūb aʿlem ü mānend-i Yūsuf-ı ʿafīf

nihāde:

1. **nihāde:**
Tarih 13
Mısra: **7**
Konmuş, konulmuş.

Ḫod nihādında nihāde sīret-i peyġamberān
Hem-çü Yaʿḳūb aʿlem ü mānend-i Yūsuf-ı ʿafīf

nihāl:

1. **nihāl:**
Kaside 10
Mısra: **17**
Yeni yetişen ağaç, fidan. II Fidan gibi düzgün ve biçimli boy.

Naḫl-i bālā-yı vücūdı bir ḳabā dökmiş nihāl
Şāḫsār-ı cismine ṣarmış iki yapraḳ dede

nihāl dikmedi:

1. **nihāl dikmedi:**-*me, -di*
Gazel 446
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fidan dikmek. II Sevgilinin fidan boyu gibi bir boy yaratmak.

Dikmedi bāġ-ı vücūd içre ḳadüñ gibi nihāl
Çemen-ārā-yı gülistān-ı cihān celle celāl

nihāl-i gülşen-i cennet:

1. **nihāl-i gülşen-i cennet:**
Gazel 61
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cennetin gül bahçesinin fidanı. II Sevgilinin bedeni.

Vücūd-ı cūd-baḫtuñdur nihāl-i gülşen-i cennet
Kim anuñ berg ü bārı luṭf iḥsān u mürüvvetdür

nihāl-i ḳadd-i şimşāduñ görüp:

1. **nihāl-i ḳadd-i şimşāduñ görüp:**-*üp*
Gazel 288
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şimşir ağacının boyunu görmek. II Sevgilinin şimşir ağacı gibi uzun ve düzgün boyunu görmek.

Nihāl-i ḳadd-i şimşāduñ görüp serv-i çemen ṣandum
Libās-ı sebz ile āheste āheste ḫırāmuñdan

nihāl-i ḳaddüñe Ṭūbī diyen:

1. **nihāl-i ḳaddüñe Ṭūbī diyen:**
Gazel 435
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Fidan boya Tuba diyen (kimse). II Sevgilinin fidan gibi ince ve düzgün boyunu cennetteki Tuba ağacına benzeten kişi.

Nihāl-i ḳaddüñe Ṭūbī diyen hep ʿaksine söyler
Ḳad-i bālāña nisbet cā'iz olur mı o maʿkūsı

nihāl-i ḳāmet-i bālāña:

1. **nihāl-i ḳāmet-i bālāña:**-*ñ, -a*
Gazel 495
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Fidan gibi ince ve uzun boy. II Sevgilinin boyu.

Efendi mīve-i bāġ-ı melāḥat
Nihāl-i ḳāmet-i bālāña mensūb

nihāl-i ḳāmetüñ:

1. **nihāl-i ḳāmetüñ:**-*üñ*
Gazel 268
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fidan (gibi) boy. II Sevgilinin fidan boyu.

Semenāsā vücūduñ nāzük ü yüzüñ çerāġ olsun
Nihāl-i ḳāmetüñ bād-ı muḫālifden ırāġ olsun

nihāl-i nāzüküñ şāhında:

1. **nihāl-i nāzüküñ şāḫında:**-*n, -da*
Gazel 98
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hoş fidan dalı. II Sevgilinin fidan gibi zayıf ve ince boyu.

Bir nihāl-i nāzüküñ şāḫında bir güldür hemān
Sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāyı gör

nihāl-i nāzuñ ṭālibi:

1. **nihāl-i nāzuñ ṭālibi:**
Gazel 203
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Nazlı fidanın talibi. II Nazlı sevgilinin talibi, isteyeni.

Ey göñül ṭālibi çoḳdur o nihāl-i nāzuñ
Mīve-i vaṣlını sen başḳa direm mi ṣanduñ

nihāl-i serv-i çemen:

1. **nihāl-i serv-i çemen:**
Gazel 103
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çimenlik servisinin fidanı. II Sevgili.

Ayaġuñ altına baḳ cūy-ı eşküme naẓar it
Nihāl-i serv-i çemen cūybāra māʾil olur

nihāl-i serv-ḳad:

1. **nihāl-i serv-ḳad:**
Gazel 147
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Servi boylu fidan. II Servi gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

Kāseler şevḳ ile nice dönmesünler üstine
Bir nihāl-i serv-ḳad nāzük-miyāndur kāse-bāz

nihāl-i serv-ḳadd-i nev-resüñdür:

1. **nihāl-i serv-ḳadd-i nev-resüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 438
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Taze servi fidanı. II Servi fidanı gibi ince ve uzun boylu yeni yetme sevgili.

Nihāl-i serv-ḳadd-i nev-resüñdür
Ser-efrāz-ı ser-i ḳūy-ı nigūyī

nihān:

1. **nihān:**
Gazel 75
Mısra: **15**
Muhafaza edilmiş, gizli, saklı.

Her ne māha nihān ise mihrüm
Gün gibi saña hep ʿayān dil-ber

2. **nihānı:**-*ı*
Tahmis 4
Mısra: **10**
Muhafaza edilmiş, gizli, saklı.

Perdedār idi çehre-i āmāl
Anı terk eyledi nihānı ḳodı

nihān eyledi:

1. **nihān eyledi:**-*di*
Tahmis 4
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gizlemek, saklamak. II Sır saklamak.

Bedeni ḳalʿasın vülūc idüben
Bes nihān eyledi ʿayānı ḳodı

nihān itme:

1. **nihān itme:**-*me*
Gazel 199
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gizlemek, saklamak. II Sır saklamak.

Fāş eyle rāz-ı ʿışḳı nihān itme ey göñül
Āṣār-ı ʿışḳ u mihr ü maḥabbet ʿayān gerek

nihān itseñ:

1. **nihān itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 330
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gizlemek, saklamak. II Sır saklamak. II Aşkı gizlemek.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

nihān itsün:

1. **nihān itsün:**-*sün*
Gazel 300
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gizlemek, saklamak. II Sır saklamak.

Nihān itsün niyazdan ġayra zinhār açmasun rāzın
Raḳībinden ḥaẕer ḳılsun ʿadūdan iḥtirāz itsün

nihān olsa:

1. **nihān olsa:**-*sa*
Gazel 367
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gizli olmak, kimse tarafından bilinmemek.

Nihān olsa ʿaceb mi sīnede genc-i ġam-ı ʿışḳuñ
Nihāyetsüz yatur gencīneler çoḳdur yer altında

nihān u ʿayān:

1. **nihān u ʿayān:**
Gazel 309
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gizli ve açık.

Ḳabūlī esās-ı vücūduñ yaḳan
Ġamuñdur ġamuñdur nihān u ʿayān

nihāyet:

1. **nihāyet:**
Gazel 23
Mısra: **10**
Son olarak, sonunda.

Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl eyle o yāre
Ne ḳorḳarsın helāk ide nihāyet

2. **nihāyet:**
Diğer 1
Mısra: **89**
Son, ahir, bitiş.

Ḫudāyā senüñ faẕluña yoḳ nihāyet
Bulunmaz çü iḥsānuña ḥadd ü ġāyet

3. **nihāyet:**
Tarih 21
Mısra: **5**
Son, ahir, bitiş.

Faẕl ile yoḳdur nihāyet ʿilmüñüñ
Ḥaddi yoḳ irmiş kemālüñ ġāyete

nihāyete irişüp:

1. **nihāyete irişüp:**-*üp*
Tarih 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sona erişmek, tamamlamak.

Ḫulūṣ-ı niyyet ile yapdı bir güzel cāmiʿ
Nihāyete irişüp oldı bir maḳām-ı ʿaẕīm

nihāyetsüz:

1. **nihāyetsüz:**
Gazel 367
Mısra: **8**
Sonsuz, sayısız, sınırsız.

Nihān olsa ʿaceb mi sīnede genc-i ġam-ı ʿışḳuñ
Nihāyetsüz yatur gencīneler çoḳdur yer altında

nīk:

1. **nīk:**
Mesnevi 7
Mısra: **17**
Güzel, iyi, hoş.

Zebānına gelen nīk ü eger bed
Ḳabūl olmaḳ gerek bī-menʿ ü bī-red

nīk ü bed:

1. **nīk ü bed:**
Gazel 172
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İyi ve kötü (kimse).

Ḳaçan berāber olur merd-i ḫāṣ ile eşḫāṣ
Neden olınmaya ḳapuñda nīk ü bed teşḫīṣ

2. **nīk ü bed:**
Kaside 4
Mısra: **141**
Kelime Tipi: -
İyi ve kötü.

Nīk ü bed her ne ise oldı vü bitdi ammā
Böyle ẓann itmez idi anı şehenşāh-ı hümām

3. **nīk ü bed:**
Mesnevi 5
Mısra: **131**
Kelime Tipi: -
İyi ve kötü.

Nīk ü bed itme ḳullaruñ maḥrūm
Cümlenüñ ḥāli ḫod saña maʿlūm

nīk ü bed-i rūzgār:

1. **nīk ü bed-i rūzgār:**
Mesnevi 1
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Zamanın iyisi ve kötüsü.

Biyā sāḳi ān yār-i kohne-mesār
Ki ān dīde nīk ü bed-i rūzgār

niḳāb-ı ebr-i zülfüñ:

1. **niḳāb-ı ebr-i zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 345
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Saç bulutunun örtüsü. II Sevgilinin yüzünü kapatan saçları.

Niḳāb-ı ebr-i zülfüñ mānīʿ olmaz seyr-i dīdāra
Şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāba mānīʿ olımaz perde

niḳābın keşf idüp:

1. **niḳābın keşf idüp:**-*üp*
Tahmis 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Örtüyü kaldırmak. II Aradaki engeli kaldırmak.

Ḥarf-i yekde biñ maḳālüm vardur
Cān gözin açdum niḳābın keşf idüp

2. **niḳābın keşf idüp:**-*üp*
Terci-bend 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Örtüyü kaldırmak. II Aradaki engeli kaldırmak.

Ḳurʿa ṣaldum dil kitābın keşf idüp
Cān gözin açdum niḳābın keşf idüp

nīk-encām:

1. **nīk-encām:**
Kaside 4
Mısra: **190**
Güzel son, mutlu son.

Her şitānuñ ṣoñı bir yaza çıḳarmış giderek
Her şebüñ āḫiri bir ṣubḥa irer nīk-encām

nikmet:

1. **niḳmet:**
Diğer 1
Mısra: **67**
Azab, ceza.

Yañılup niʿmeti yazmaya niḳmet
Virüp noḳṭayla imlāsına şānı

nīk-nām olsa:

1. **nīk-nām olsa:**-*sa*
Gazel 136
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Namı iyi olmak, iyi adla anılmak.

Nīk-nām olsa cihānda kişi bed-nām olmaz
Ezelī puḫte olanda ṭamaʿ-ı ḫām olmaz

Nīl:

1. **Nīle:**-*e*
Gazel 167
Mısra: **8**
Afrika'nın onda birini kaplayan havzasıyla, güneyden kuzeye doğru akan ve üç ana kolu bulunan, dünyanın en uzun nehri.

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür ṣanma ʿaḳl ile
Gel Nīle eşk-i çeşmümi itme ṣaḳın ḳıyās

nīlgūn:

1. **nīlgūn:**
Gazel 355
Mısra: **10**
Nil renkli, çivit rengi, mavi.

Çünān efzūn şud eşkem ey Ḳabūlī hemçü-nehr-i Nīl
Zi-mevceş evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā Nīlgūn geşte

nīlī ḥıyāmuñdur:

1. **nīlī ḫıyāmuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 88
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü çadırı, gök kubbe. II Sevgilinin uçsuz bucaksız lütfu, ihsanının genişliği.

Feżā-yı himmetüñde nüh felek Nīlī ḫıyāmuñdur
Serīr-i ʿizz ü rifʿat sen şeh-i ʿālī-maḳāmuñdur

nīl-i mizācuñ:

1. **nīl-i mizācuñ:**-*uñ*
Gazel 397
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nil Nehri gibi yaradılışlı (kimse). II Merhametsiz ve gaddar sevgili.

Ḫāk-i tene ḳılmadı vefā Nīl-i mizācuñ
Dil mihr-i ruḫuñ şevḳi ile düşdi serāḳī

Nīl-i sirişk-i dīdeden:

1. **Nīl-i sirişk-i dīdeden:**-*den*
Gazel 455
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı Nil'i. II Âşığın Nil Nehri'ne benzeyen gözyaşları.

Aḳar gözüm yaşı nitekim lücce-i Meric Nīl-i sirişk-i dīdeden ayrıldı bir ḫalīc

nīm:

1. **nīm:**
Gazel 246
Mısra: **2**
Yarı, yarım.

Mīm-i gül-fām-ı femüñ ḳalmasun ey meh mübhem
Söyle ol mīm-i dü nīm ile ṭaġılsun şübhem

nīme-i evvel:

1. **nīme-i evvel:**
Kıt'a 35
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İlk yarı.

Egerçi nīme-i evvel dehest der-maʿni
Ki ū murabbaʿ nışf-ı şeşest hem vāfir

2. **nīme-i evvel:**
Kıt'a 35
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İlk yarı.

Velī ki nīme-i evvel muḫīṭ-i ḳaṭre-i ān
Ki nışf-ı çār yekest ez-murabbaʿ-ı āḫir

niʿmet:

1. **niʿmeti:**-*i*
Diğer 1
Mısra: **67**
İyilik, lütuf, ihsan.

Yañılup niʿmeti yazmaya niḳmet
Virüp noḳṭayla imlāsına şānı

2. **niʿmet:**
Kaside 4
Mısra: **167**
İyilik, lütuf, ihsan.

Ḳullarumdur diyüben niʿmet ile besledügüm
Niʿmeti niḳmete tebdīl idiyor baña müdām

3. **niʿmeti:**-*i*
Tarih 2
Mısra: **15**
İyilik, lütuf, ihsan.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

niʿmet-i dünyāya baḳmaz:

1. **niʿmet-i dünyāya baḳmaz:**-*maz*
Gazel 439
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünya nimetlerine bakmak. II Dünya nimetleriyle ilgilenmek, dünyanın gösterişine aldanmak.

Niʿmet-i dünyāya baḳmaz ʿārif-i perhīzkār
Açlıġa tebdīl ider ehl-i ḳanāʿat toḳlıġı

niʿmet-i ʿīd-i vaṣluña irsem:

1. **niʿmet-i ʿīd-i vaṣluña irsem:**-*se, -m*
Gazel 251
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kavuşma bayramının nimetine ermek. II Sevgiliye kavuşmanın sevincine ulaşmak.

Rūze-i hecrüñi yiter çekdüm
Niʿmet-i ʿīd-i vaṣluña irsem

niʿmeti niḳmete tebdīl idiyor:

1. **niʿmeti niḳmete tebdīl idiyor:**-*i- yor*
Kaside 4
Mısra: **168**
Kelime Tipi: -
Nimeti ceza ile değiştirmek, nimet veren kişiye ihanet ederek azaba uğramak.

Ḳullarumdur diyüben niʿmet ile besledügüm
Niʿmeti niḳmete tebdīl idiyor baña müdām

niṣāb-ı māl-i dünyādan naṣīb alana:

1. **niṣāb-ı māl-i dünyādan naṣīb alana:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Dünya malının sermayesinden nasip alan (kimse). II Dünyadaki aşktan nasip alan kişi.

Girüp bāzār-ı ʿışḳa nāzükāne bāz geşt idüp
Niṣāb-ı māl-i dünyādan naṣīb alana ʿışḳ olsun

nisār eylemek:

1. **nisār eylemek:**-*mek*
Gazel 390
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saçmak, dağıtmak.

Görmiş ḫaṭ-ı dil-dārı nisār eylemek ister
ʿAnberle gülābın idüp ākende benefşe

nisār eyler:

1. **nisār eyler:**-*r*
Beyit 250
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saçmak, dağıtmak, feda etmek.

Nisār eyler senā dürlerini bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey sulṭān-ı ʿālī-şān

nisār idelüm:

1. **nisār idelüm:**-*elüm*
Terci-bend 1
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Saçmak, dağıtmak. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Dīdeden pāyüñe nisār idelüm
Nice biñ laʿl ü nice dürr-i semīn

nisār ider:

1. **nisār ider:**-*er*
Gazel 321
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saçmak, dağıtmak. II Gözyaşı dökmek.

Dürler nisār ider ayaġuñ tozına gözüm
Geldükce sen pür olsa nola encümen cümān

nisār itdüklerüm:

1. **nisār itdüklerüm:**-*dü, -k, -ler, -üm*
Muhammes 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Saçmak, dağıtmak.

Ṣabr idüp her derde ʿışḳuñ iḫtiyār itdüklerüm
Yoluña nem var ise cümle nisār itdüklerüm

nisār itmede:

1. **nisār itmede:**-*mede*
Kaside 2

Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Saçmak, dağıtmak.

Dür nisār itmede ṣaḥn-ı çemene her eşcār
Gülşene sīm aḳıdur her yañadan āb-ı revān

nisār itmek:

1. **nisār itmek:**-*mek*
Kaside 1
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Saçmak, dağıtmak. II Övgüler saçmak, yüceltmek.

Senā gevherlerin dizmiş nisār itmek murād eyler
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şāh-ı kerem anuñ

nisār olsun:

1. **nisār olsun:**-*sun*
Gazel 311
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saçılmak, etrafa yayılmak, dağılmak. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Niçe bir dīde dür nisār olsun
Ayaġı göl başı buñar olsun

nisbet:

1. **nisbet:**
Gazel 77
Mısra: **9**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Naḫl-i ḳadüñe nisbet kūteh-ḳad iken şimşād
Serv-i ḳad-i bālāña hiç beñzeye miʿarʿar

2. **nisbet:**
Gazel 94
Mısra: **8**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Dikildi rāyet-i iḳdāmı bām-ı Ḳaṣr-ı Kisrāya
Ser-i mīrān-ı Īrān aña nisbet seng-i ḫārādur

3. **nisbet:**
Gazel 114
Mısra: **4**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Himmet-i bā-ḳudretüñ yanında ġayruñ cürʾeti
Ḥamle-i şīrāna nisbet ḥīle-i rūbāhdur

4. **nisbet:**
Gazel 345
Mısra: **2**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Temāşā eyledüm ṭufān-ı Nūḥı dīde-i terde
Muḥīṭ-i eşküme nisbet yedi deryā ḳalur yerde

5. **nisbet:**
Gazel 435
Mısra: **8**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Nihāl-i ḳaddüñe Ṭūbī diyen hepʿaksine söyler
Ḳad-i bālāña nisbet cā'iz olur mı o maʿkūsı

6. **nisbet:**
Kaside 2
Mısra: **59**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Bī-keremdür kefine nisbet ile Ḥātem-i Ṭay
Devr-iʿadlinde sitemger añılur Nūşirevān

7. **nisbet:**
Kaside 2
Mısra: **61**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Tācdārān-ı selef ḳadrine nisbet gūyā
Tā cidārān-ı eḳālīm-i selātīn-i zamān

8. **nisbet:**
Kaside 7
Mısra: **21**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Yem-i pür-dür nem-i iḥsānuña nisbet bī-nefʿ
Nem-i deryā yem-i ḥaddüñden alınmış ḳaṭarāt

9. **nisbet:**
Kaside 10
Mısra: **26**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Bir ser-ā-pā nā-münāsib ehl-i bidʿat bed-sirişt
Ḳuṭb-ı ʿālemdür aña nisbet bizim İsḥaḳ Dede

10. **nisbet:**
Kıt'a 26
Mısra: **3**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Tāb-ı ruḫına nisbet bir ẕerre pertev-i mihr
Ḫoş-būy-ı mūy-ı rūyı yanında şemmedür müşk

11. **nisbet:**
Mesnevi 2
Mısra: **36**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Gerçi ḫalḳ içre adı ednādur
Baña nisbet velīkin aʿlādur

12. **nisbet:**
Tarih 17
Mısra: **7**
"göre, nazaran, nispetle" anlamlarına gelen ölçü ve kıyaslama ifadesi.

Çe nisbet be-ʿilm-i tu evhām herkes
Çi ḥaddest pīş-i tu her şaḫṣ maʿyūb

nisbet iderseñ:

1. **nisbet iderseñ:**-*er*, -*se*, -*ñ*
Gazel 299
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nispet etmek, kıyaslamak, karşılaştırmak.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre eksilmez bu deryādan

nisbet ḳıla:

1. **nisbet ḳıla:**-*a*
Gazel 429
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Nispet etmek, kıyaslamak, karşılaştırmak.

ʿArṣa-i maʿnāda raḫş-ı ṭabʿuma nisbet ḳıla
Bāġ-ı ʿālemde semend-i bād-ı pāy-ı deşt-pūy

nīst:

1. **nīst:**
Diğer 1
Mısra: **111**
Değildir, yoktur.

Nīst ḳāʾim be-maḳām-ı Maḥmūd
Cüz kesī k'āmede ḫayru'l-mevcūd

2. **nīst:**
Gazel 42
Mısra: **3**
Değildir, yoktur.

Nīst ān ḳavs-i ḳuzaḥ peyveste bā-çarḫ-ı berīn
Şuʿle-i āhem nümāyed gāh sürḫ u gāh zerd

3. **nīst:**
Gazel 42
Mısra: **7**
Değildir, yoktur.

Nīst her süfle harīdār-ı metāʿ-ı maʿrifet
Merd ān bāşed ki dāned ḳıymet-i kālā-yı merd

4. **nīst:**
Gazel 244
Mısra: **7**
Değildir, yoktur.

Nīst kārem cüz-günehkārī dirīġ
Pīş-i tu der-keffe-i mīzān nehem

5. **nīst:**
Rübai 2
Mısra: **1**
Değildir, yoktur.

Çīzī zed ü pergār-ı ḳażā ḫāric nīst
V'ez dāyire-i cism ḳażā ḫāric nīst

6. **nīst:**
Rübai 2
Mısra: **2**
Değildir, yoktur.

Çīzī zed ü pergār-ı ḳażā ḫāric nīst
V'ez dāyire-i cism ḳażā ḫāric nīst

7. **nīst:**
Rübai 2
Mısra: **4**
Değildir, yoktur.

Çün noḳṭa-i tedvīr zi-levḥ-i taḳdīr
Fermān-ı ḳader ḥükm-i ḳażā ḫāric nīst

nīş:

1. **nīş:**
Mesnevi 7
Mısra: **80**
Zehir. II Kötü.

Eyü yatlu bed ü nīk ü kem ü bīş
Ḳapuña ʿarża ḳıldum nūş eger nīş

nişān:

1. **nişānı:**-*ı*
Diğer 1
Mısra: **37**
Belirti, işaret, iz, eser.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

2. **nişān:**
Gazel 32
Mısra: **7**
Belirti, işaret, iz, eser.

Yaşum içre bulmaġ isterseñ vücūdumdan nişān
Yir yüzinden bir avuç ṭopraġ al ʿummāna ṣaç

3. **nişān:**
Gazel 199
Mısra: **1**
Belirti, işaret, iz, eser.

Daʿvīye maʿni ʿāşıḳa gerçi nişān gerek
Daʿvī budur ki ʿāşıḳ olan bī-nişān gerek

4. **nişānī:**
Mesnevi 1
Mısra: **54**
Belirti, işaret, iz, eser.

Men ānem ki der-sīne nārem füzūd
Tevānī ki āteş nişānī be-ʿūd

5. **nişāndur:**-*dur*
Tuyuğ 3
Mısra: **4**
Belirti, işaret, iz, eser.

Bildinüz mi nice şāndur besmele
Nice ẕī-şāndan nişāndur besmele

nişān itme:

1. **nişān itme:**-*me*
Gazel 356
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Nişan etmek, nişan almak, belli bir hedefi vurmak amacıyla öldürücü bir silahla gerekli doğrultuyu vermek. II Sevgilinin

bakışlarıyla âşığı hedef alması.

Nişān itme müjeñ oḳlarına gördükce aḥbābı
Muḳavves ḳaşlaruñ ʿuşşāḳa ḳarşu ḫışm idüp ḳurma

<u>nişān itmedük kimesne:</u>

1. **nişān itmedük kimesne:**
Gazel 489
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Nişan alınmamış kimse. II Canına kastedilmemiş âşık.

Ḫadeng-i cevre nişān itmedük kimesne ḳomaz
Meded virilmesün ol ḳaşları kemāna kemān

<u>nişān ḳalmışdur:</u>

1. **nişān ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 451
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İzi kalmak, işareti olmak.

Degüldür şerḥalarla tende dāġ-ı ḫūn-feşān yir yir
Şeh-i ġam geçmege yolında ḳalmışdur nişān yir yir

<u>Nişāncı Paşa:</u>

1. **Nişāncı Paşa:**
Kaside 4
Mısra: **207**
Kelime Tipi: -
Nişancı Paşa.

Ṣāḥib-i nām-ı nigū idi Nişāncı Paşa
Oldı nām ile nişān ehli gelüp buldı maḳām

<u>nişān-ı şerīf-i ʿālī-şān-ı ḫūbānī:</u>

1. **nişān-ı şerīf-i ʿālī-şān-ı ḫūbānī:**
Beyit 220
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzeller şanının şerefli nişanı.

Nişān-ı şerīf-i ʿālī-şān-ı ḫūbānī
Vü ṭuġrā-yı ebrū-yı ġarrā-yı gülsitān-ı cānānī

<u>nişān-ı sulṭānī:</u>

1. **nişān-ı sulṭānī:**
Beyit 57
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sultanın nişanı. II. Sevgilinin alnı ve kaşlarıyla nişan alarak âşığı hedef alması.

Siyāh ḳaşlar ile ol beyāż pīşānī
Berātdur ki çekilmiş nişān-ı sulṭānī

2. **nişān-ı sulṭānī:**
Beyit 57
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sultanın nişanı. II Sevgilinin alnı ve kaşlarıyla nişan alarak âşığı hedef alması.

Siyāh ḳaşlar ile ol beyāż pīşānī
Berātdur ki çekilmiş nişān-ı sulṭānī

<u>nişīmen-i dünyāya meyl eyleme:</u>

1. **nişīmen-i dünyāya meyl eyleme:**-*me*
Gazel 240
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünya evine meyletmek. II Dünyaya meyletmek.

Meyl eyleme nişīmen-i dünyāya ey göñül
Olmaz ḳarārgāh-ı hümā āşyān-ı būm

<u>nite ki:</u>

1. **nite ki:**
Gazel 254
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Nitekim, sonuç olarak.

Tezerv-i kebk-i ḫırāmuñ hemīşe destüñde
Muvāfaḳat ide her dem nite ki murġ-ı ḥarem

2. **nite ki:**
Gazel 364

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nitekim, sonuç olarak.

Sāḳī ne ṭurursın ele al cām-ı ṣabūḥı
Ṭolsun seherī jāle ile nite ki lāle

3. **nite ki:**
Gazel 489
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nitekim, sonuç olarak.

Ḫaṭuñ ḫurūc ideli mülk-i cāna ḳaṣd itdi
Nite ki ʿasker-i Rūm oldılar Revāna revān

4. **nite ki:**
Kaside 7
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Şöyle ki, gibi.

Reşeḥāt-ı keremüñ nite ki ebr-i nīsān
Ḫaşma zehr-āb içürür dostlara āb-ı ḥayāt

5. **nite ki:**
Gazel 181
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nitekim, şöyle ki, gibi.

Zamān-ı seyr ü ṣafā geçdi başa ḳış ḳondı
Ḳırardı dīde-i mūlar aġardı nite ki berf

6. **nite ki:**
Gazel 72
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Nitekim, sonuç olarak.

Aġyār var iken saña rām olmaz ol melek
Olmaz Ḳabūli nite ki şeyṭān aradadur

nite kim:

1. **nite kim:**
Gazel 82
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Nitekim, sonuç olarak.

Sensüz Ḳabūli mürde vü ḳalbi füsürdedür
ʿIşḳuñla zindedür nite kim cānı tendedür

2. **nite kim:**
Kaside 1
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Şöyle ki, gibi.

Ṣadāḳatle ʿadāletle seḫāvetle şecāʿātle
Añılsun ḥaşre dek nāmuñ nite kim çār-yārānuñ

3. **nite kim:**
Diğer 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şöyle ki, gibi.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

niteki:

1. **niteki:**
Kaside 6
Mısra: **85**
Sonuç olarak.

Niteki mihr ü ḳamer rūz u şeb bu ḥāletle
Müdīr-i çarḫ-ı felekler maʿiyyet ile döner

nitekim:

1. **nitekim:**
Gazel 45
Mısra: **4**
Benzer şekilde, bunun gibi.

Ehl-i Ḥaḳ ẓāhir ü bāṭın Ḥaḳdan
Girü dönmez nitekim dīv-i ʿabīd

2. **nitekim:**
Gazel 91
Mısra: **6**
Benzer şekilde, bunun gibi.

Ṭolandı pāyuma bend-i belā vü ġam nā-geh

Nitekim mücrim ü maḥbūs pāy-beste yatur

3. **nitekim:**
Gazel 455
Mısra: **1**
Benzer şekilde, bunun gibi.

Aḳar gözüm yaşı nitekim lücce-i Meric
Nīl-i sirişk-i dīdeden ayrıldı bir ḫalīc

4. **nitekim:**
Gazel 455
Mısra: **4**
Benzer şekilde, bunun gibi.

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

5. **nitekim:**
Gazel 483
Mısra: **2**
Benzer şekilde, bunun gibi.

Ṭīr-i müjeñle sīnemüz oldı delik delik
Cismüm ser-ā-ser oḳ yiridür nitekim belik

6. **nitekim:**
Kaside 4
Mısra: **158**
Benzer şekilde, bunun gibi.

Ḳadr ü iclāl ile şāhenşeh-i gerdūn-ı cenāb
Deprenüp ḫābgehinden nitekim şīr-i künām

7. **nitekim:**
Kaside 4
Mısra: **217**
Benzer şekilde, bunun gibi.

Ḳāʿide yirlü yirinde nitekim rükn-i rekīn
Ber-ḳarār esfel ü aʿlā ne nizāʿ u ne ḫışām

8. **nitekim:**
Kaside 7
Mısra: **62**
Benzer şekilde, bunun gibi.

Kāmkārā dem-i medḥüñde ḥarīr-i ḫāmem
Pür-ṣafādur nitekim murġ-ı müseccaʿ-naġamāt

9. **nitekim:**
Mesnevi 6
Mısra: **4**
Benzer şekilde, bunun gibi.

Ol durur ki iki muʿaddil-i nās
Aʿdel-i ḫalḳ nitekim ḳısṭās

10. **nitekim:**
Tahmis 9
Mısra: **13**
Benzer şekilde, bunun gibi.

Düşer ḫāke s̲üreyyā-yı sirişküm nitekim şebnem
Düşen rūy-ı zemīne her gice encüm gibi her dem

11. **nitekim:**
Kaside 1
Mısra: **87**
Sonuç olarak.

Nitekim geh zemistān ola ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī germ ola luṭfıyla Mevlānuñ

12. **nitekim:**
Kaside 2
Mısra: **107**
Sonuç olarak.

Nitekim devr ide dolāb-ı riyāż-ı eflāk
Nitekim sebzeler ol āb ile ola reyyān

13. **nitekim:**
Kaside 2
Mısra: **108**
Sonuç olarak.

Nitekim devr ide dolāb-ı riyāż-ı eflāk
Nitekim sebzeler ol āb ile ola reyyān

14. **nitekim:**
Kaside 4

Mısra: **42**
Sonuç olarak.

Ṣandılar ceng ü cidāl ile ḳıyāmet ḳopdı
Her kişi fikrete vardı nitekim rūz-ı ḳıyām

15. **nitekim:**
Kaside 7
Mısra: **85**
Sonuç olarak.

Nitekim ḫalḳ ricā üzre ola Bārīden
Nitekim ḍayir ola ḫalḳa ḥayāt ile memāt

16. **nitekim:**
Kaside 7
Mısra: **86**
Gerçekten, hakikaten.

Nitekim ḫalḳ ricā üzre ola Bārīden
Nitekim ḍayir ola ḫalḳa ḥayāt ile memāt

niyām ola:

1. **niyām ola:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Uyumak.

Uyusın sāye-i ʿadlüñde uyandurma anı
Zīr-i sāyeñde cihān ḫalḳı daḫı ola niyām

niyāz:

1. **niyāzuñ:**-*uñ*
Gazel 263
Mısra: **9**
Yalvarmak, yakarmak.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

2. **niyazdan:**-*dan*
Gazel 300
Mısra: **3**
Yalvarmak, yakarmak.

Nihān itsün niyazdan ġayra zinhār açmasun rāzın
Raḳībinden ḥaẕer ḳılsun ʿadūdan iḥtirāz itsün

3. **niyāzum:**-*um*
Gazel 345
Mısra: **13**
Yalvarmak, yakarmak.

Niyāzum Ḥaḳḳadur müstaġniyin efrād-ı ʿālemden
Ḳabūlī iḥtiyācum yoḳ Ḫudādan ġayrı bir ferde

niyāz itdükce:

1. **niyāz itdükce:**-*dükce*
Gazel 300
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Niyaz etmek, bir dileğin gerçekleşmesi için yalvarmak, dua etmek.

Niyāz itdükce ʿāṣıḳlar güzeller ṭurma nāz itsün
Güzeller nāza başladıkca ʿāṣıḳlar niyāz itsün

niyāz itmek:

1. **niyāz itmek:**-*mek*
Gazel 282
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Niyaz etmek, bir dileğin gerçekleşmesi için yalvarmak, dua etmek.

Raḥm idüp nā-dāna luṭfuñ nā-maḥalle beẕl idüp
Nāz u istiġnā maḥāllinde niyāz itmek neden

niyāz itsün:

1. **niyāz itsün:**-*sün*
Gazel 300
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Niyaz etmek, bir dileğin gerçekleşmesi için yalvarmak, dua etmek.

Niyāz itdükce ʿāṣıḳlar güzeller ṭurma nāz itsün
Güzeller nāza başladıkca ʿāṣıḳlar niyāz itsün

niyāza başlayalum:

1. **niyāza başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 252
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Yalvarmaya başlamak.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

2. **niyāza başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 253
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yalvarmaya başlamak.

O nāz iderse eger biz niyāza başlayalum
Żamīrümüz açalum keşf-i rāza başlayalum

3. **niyāza başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 260
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yalvarmaya başlamak.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

4. **niyāza başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 260
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yalvarmaya başlamak.

Ḳabūlī ġayrı müdārāya çāremüz yoḳdur
O nāza hemān biz niyāza başlayalum

5. **niyāza başlayalum:**-*y*, -*alum*
Gazel 261
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yalvarmaya başlamak.

O nāz iderse dilā biz niyāza başlayalum
O ġoncayı açalum keşf-i rāza başlayalum

niyāz-ı ʿışḳ:

1. **niyāz-ı ʿışḳ:**
Gazel 301
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk arzusu.

Ey Ḳabūlī nāziş-i ḥüsn ü niyāz-ı ʿışḳ imiş
ʿĀşıḳ-ı şeydāyı geh pinhān u geh peydā ḳılan

niyāzı pinhān it:

1. **niyāzı pinhān it:**
Kıt'a 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Niyazı gizlemek, isteğini saklamak.

Açılma ġayr yanında niyāzı pinhān it
Ümīddür ki ḳabūl ideler şefāʿatüñi

niyāz-ı yārüñi:

1. **niyāz-ı yārüñi:**-*üñ*, -*i*
Gazel 252
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye yalvarma.

Ḳabūli ʿālem-i vaṣl-ı nigār ise maḳṣūd
Niyāz-ı yārüñi ḳo bī-niyāza başlayalum

niyāzmend:

1. **niyāzmend:**
Gazel 192
Mısra: **14**
Yalvaran, yakaran (kimse).

Ṭurma yalvar Ḳabūli dil-dāra
ʿĀşıḳ olan niyāzmend gerek

2. **niyāzmend:**
Gazel 211
Mısra: **10**
Yalvaran, yakaran (kimse).

Ḳabūli ṭālib-i vaṣl-ı nigār olan ʿāşıḳ
Niyāzmend gerekdür niyāzmend gerek

3. **niyāzmend:**
Gazel 211
Mısra: **10**
Yalvaran, yakaran (kimse).

Ḳabūli ṭālib-i vaṣl-ı nigār olan ʿāşıḳ
Niyāzmend gerekdür niyāzmend gerek

niye:

1. **niyedür:**-*dür*
Gazel 14
Mısra: **6**
Niçin, neden, niye?

Sevmezdi taḳarrüb ḳılanı saña raḳībüñ
Maḳṣūdına irdi niyedür daḫı teraḳḳub

2. **niye:**
Gazel 262
Mısra: **4**
Niçin, neden, niye?

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

3. **niye:**
Gazel 484
Mısra: **1**
Niçin, neden, niye?

Yār bilsek niye tesāhül ider
Niye bilmezlenür tecāhül ider

4. **niye:**
Gazel 484
Mısra: **2**
Niçin, neden, niye?

Yār bilsek niye tesāhül ider
Niye bilmezlenür tecāhül ider

5. **niye:**
Mesnevi 3
Mısra: **26**
Niçin, neden, niye?

Dōstuñ düşmenüñ yiye ḫ∨ānuñ
Niye maḥrūm olur s̲enā-ḫ∨ānuñ

6. **niye:**
Mesnevi 15
Mısra: **71**
Niçin, neden, niye?

Niye beklersüñüz bu dergāhı
Niye yatur ḥazīnede şāhī

7. **niye:**
Mesnevi 15
Mısra: **72**
Niçin, neden, niye?

Niye beklersüñüz bu dergāhı
Niye yatur ḥazīnede şāhī

8. **niyedür:**-*dür*
Tahmis 8
Mısra: **10**
Niçin, neden, niye?

Ḳaçma bizden senüñle dilleşelüm
Niyedür nālişüñ beyān eyle

niyyāt:

1. **niyyāt:**
Kaside 7
Mısra: **78**
Niyetler.

Elde evrāḳ-ı duʿā dilde duʿā-yı devlet
Ḫayr odur kim ola aʿmāle muḳārin niyyāt

niyyet:

1. **niyyeti:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **18**
Niyet, amaç, maksat.

Var idi erbāb-ı ḥācāta ʿuluvv-i himmeti
Kendüden bir şaḥṣı arżā itmek idi niyyeti

2. **niyyeti:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **16**
Niyet, amaç, maksat.

Sikke ıṣlāḥı diyü ḫalḳı düşürdi eleme
Niyyeti ḫayra degül işleri īzā-yı enām

niyyet-i ʿazm-i sefer:

1. **niyyet-i ʿazm-i sefer:**
Gazel 239
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yolculuğa çıkma niyeti.

Niyyet-i ʿazm-i sefer eyle
Ḳabūlī ṭurma
Saña bir gūşede şimden
girü yoḳdur ārām

niyyet-i kāsidesi:

1. **niyyet-i kāsidesi:**-*s, -i*
Kaside 4
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kasidenin niyeti.

Bidʿat-ı fāsidesi ḳābil-i ıṣlāḥ degül
Niyyet-i kāsidesi nā-sezed u nā-fercām

nizāʿ:

1. **nizāʿ:**
Kaside 4
Mısra: **113**
Çekişme, kavga.

Kesdiler başını anuñ daḫı defʿ oldı nizāʿ
Aldılar kelleleri ortada ḳaldı ecsām

2. **nizāʿ:**
Kaside 4
Mısra: **218**
Çekişme, kavga.

Ḳāʿide yirlü yirinde nitekim rükn-i rekīn
Ber-ḳarār esfel ü aʿlā ne nizāʿ u ne ḫıṣām

nizāʿ iden:

1. **nizāʿ iden:**
Beyit 111
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kavga eden, çekişen, tartışan (kimse).

Ḫatdur kitāb-ı ḥüsnüñe şāyeste-i ḫiṭāb
Gelsün nizāʿ iden güzelüm işte baḳ kitāb

nizāʿ u ferāġ:

1. **nizāʿ u ferāġ:**
Mesnevi 4
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Çekişme ve vazgeçme.

Ḳıṣṣa bu kim bir iki yıl evvel
Ne nizāʿ u ferāġ ceng ü cedel

nizāʿı eyler:

1. **nizāʿı eyler:**-*r*
Mesnevi 7
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Çekişmek, kavga etmek, anlaşmazlık çıkarmak.

Maḥallin bilmeyüp eyler nizāʿı
Şehenşāh emrine yoḳ ittibāʿı

nizāʿı ḳaṭʿ eyle:

1. **nizāʿı ḳaṭʿ eyle:**
Gazel 298
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Anlaşmazlığı kesmek, çekişmeye son vermek.

Raḳīb ile aramuzdan nizāʿı ḳaṭʿ eyle
Efendi tīġ getür düşmeni götür aradan

niẓām-ı mülk-i ʿālemdür:

1. **niẓām-ı mülk-i ʿālemdür:**-*dür*
Tarih 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cihan mülkünün düzeni.

Vücūd-ı gevher-i pāki niẓām-ı mülk-i ʿālemdür
Cihān bir şehryār-ı kāmkār u kām-dāduñdur

nizār itme:

1. **nizār itme:**-*me*
Gazel 450
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zayıflatmak, güçsüz bırakmak.

İntiẓār ile nizār itme bizi öldürme
Sīne ṣandūḳasını mürde dile ḳabr itme

nīze:

1. **nīzeler:**-*ler*
Gazel 323
Mısra: **18**
Mızrak, süngü.

Sikender gibi ḫayr ile añılsun ḥaşre dek nāmuñ
Elifler nīzeler şemşīr-i aʿdāya …… dāl olsun

2. **nīze:**
Mesnevi 5
Mısra: **85**
Mızrak, süngü.

Nīze gibi yoluñda ṭoġru olam
Beni oḳ gibi ṣanma uġru olam

nīze-i ġamze-i ser-tīz:

1. **nīze-i ġamze-i ser-tīz:**
Beyit 181
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ucu sivri bakışın mızrağı. II Sevgilinin keskin, yaralayıcı ve öldürücü bakışı.

Nīze-i ġamze-i ser-tīz bize tīr ü teber
Tīr-i ser-tīz ü teber tīz teber tīz teber

nīzeñüñ minneti:

1. **nīzeñüñ minneti:**
Gazel 513
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mızrağın minneti. II Sevgilinin öldürücü bakışları.

Tīrüñ iḳdām idicek sīne-i sūzāna geçer
Nīzeñüñ minneti ḫod başa degül cāna geçer

nīze-şıfat:

1. **nīze-şıfat:**
Kaside 4
Mısra: **75**
Süngü gibi.

Leb ü dendānın idüp nīze-şıfat her biri tīz
Yimege ḳım ḳım iderler anı hem çün ḳamḳām

nīzeye başlar dikilsün:

1. **nīzeye başlar dikilsün:**-*sün*
Kaside 5
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Mızrağa baş dikmek, düşmanın kellesini keserek mızrağın başına takmak.

Dikilsün nīzeye başlar dökilsün yirlere ḳanlar
Dögülsün ceng-i ḥarbīler görülsün cengi merdānuñ

noḳṣān:

1. **noḳṣān:**
Gazel 104
Mısra: **8**
Eksik, tam olmayan, noksan. II Kusur, kabahat.

Ṣafḥa-i sīnesi pürdür raḳam-ı luṭfuñ ile
Eylemez mekremetüñ yazmada noḳṣān defter

2. **noḳṣānı:**-*ı*
Kaside 14
Mısra: **5**
Eksik, tam olmayan, noksan. II Kusur, kabahat.

Yoḳdur aṣlā özinde noḳṣānı
Ḳatı kāmil-ʿayārdur altun

3. **noḳṣānum:**-*um*
Mesnevi 4
Mısra: **98**
Eksik, tam olmayan, noksan. II Kusur, kabahat.

İnfiṣālüm zamānı sulṭānum
Yoḳ durur ṣorulursa noḳṣānum

nokṭa:

1. **noḳtadur:**-*dur*
Gazel 384
Mısra: **13**
Nokta. II Hurufilik inanınca göre tüm harflerin ve tüm kavramların aslı, bir noktadır. O noktayı idrak edemeyen kişi mevcudatı da anlayamaz.

Bir noḳtadur Ḳabūli mütūn-ı fünūn-ı ʿışḳ
Taḥrīr olursa her varaḳı bir kitāb ola

2. **noḳṭayla:**-*y, -la*
Diğer 1
Mısra: **68**
Bazı harflerin üzerine konulan küçük işaret, nokta.

Yañılup niʿmeti yazmaya niḳmet
Virüp noḳṭayla imlāsına şānı

noḳṭa deñlü nuṭfeyi:

1. **noḳṭa deñlü nuṭfeyi:**-*y, -i*
Gazel 44
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Nokta kadar damla. II İnsanın anne karnında oluşmasına sebep olan damla.

Noḳṭa deñlü nuṭfeyi nuṭḳa getürmiş ol Ḥakīm
Ḥikmeti gör kim Ḳabūlī-i suḫan-gū ḳoymış ad

noḳṭa dökdüm:

1. **noḳṭa dökdüm:**-*dü, -m*
Terci-bend 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Nokta dökmek, nokta serpmek; kum falına bakan kimsenin kumu dağıtarak farklı şekiller oluşturması.

Noḳṭa dökdüm ġam ḥisābın keşf idüp
Levḥe baḳdum sīne bābın keşf idüp

noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem:

1. **noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem:**
Gazel 299
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ezelî denizin noktası. II Vahdet-i vücut anlayışı.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre eksilmez bu deryādan

noḳṭa-i ḫālüñ:

1. **noḳṭa-i ḫālüñ:**-*üñ*
Gazel 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Benin noktası. II Sevgilinin siyah beni.

İʿcām-ı meṣāḥifden iken noḳṭa-i ḫālüñ
Zülfüñe taḳarrüb ideli ḳıldı taʿarrüb

nokta-i pür-kārı:

1. **noḳta-i pür-kārı:**-*ı*
Mesnevi 7
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Hünerli, maharetli nokta. II İlim, hüner, maharet.

Ne bilsün noḳta-i pür-kārı sāde
Ṭuyar mı nükte-i merdānı māde

noḳta-i tedvīr:

1. **noḳṭa-i tedvīr:**
Rübai 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İdare noktası. II Hükmetme, yönetme.

Çün noḳṭa-i tedvīr zi-levḥ-i taḳdīr
Fermān-ı ḳader ḥükm-i ḳażā ḫāric nīst

nola:

1. **nola:**
Beyit 93
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ġam-ı cānān ile ben nāle ḳılsam ḳalb olur nālān
Nola nālān olursa dil dil-i nādān olur nādān

2. **nola:**
Gazel 13
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

3. **nola:**
Gazel 14
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Lübb-i şuʿarāsın dir isem nola Ḳabūlī

Dir naẓm-ı şekerrīzüñe
her kişi lüb-i lüb

4. **nola:**
Gazel 15
Mısra: **1**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb
ʿāşıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī göñli alçaḳ bir güzeldür āftāb

5. **nola:**
Gazel 15
Mısra: **10**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Pür-hevādur dīde-i
ʿibretle baḳmaz ʿāleme
Göz yumup açınca olsa
nola nā-peydā ḥabāb

6. **nola:**
Gazel 21
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ḥalḳ ile nola ervaḥ kesb-i
ʿalāḳa itse
Nāẓır degül mi peste
ḫurşīd-i evc-i rifʿat

7. **nola:**
Gazel 46
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola cān virse ẕülāl-i
laʿlüñ içün teşneler
Anlara ol sidre-ḳad ol āb-ı
kevṯerden leẕīẕ

8. **nola:**
Gazel 53
Mısra: **6**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ḳadem başmış benem
evvel ḳademde vādi-i
ʿışḳa
Nola dirlerse ʿālemde
baña Mecnūn-ı ṯānīdür

9. **nola:**
Gazel 61
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola refʿ eyleseñ
mānend-i ẕerre ḫāk-i
ẕilletden
Reh-i kūyuñda ol ben
ḫāke yirden göge
minnetdür

10. **nola:**
Gazel 67
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ruḫuñ şevḳiyle yanmış
nice dāġ-ı pür-fetīlüm var
Bulursam Kaʿbe-i kūyuñ
nola rūşen delīlüm var

11. **nola:**
Gazel 77
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Āhum yiline ey meh
dirsem nola ṣarṣardur
Derd ile bir āh itsem ḳaṣr-ı felegi ṣarṣar

12. **nola:**
Gazel 82
Mısra: **10**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Sensüz ḳarārı yoḳ dil-i
pür-iştiyāḳumuñ
Gözi yabanda ise nola
göñli sendedür

13. **nola:**
Gazel 96
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

ʿUzlet itsem nola
eḥibbādan
ʿIşḳ-ı yār ile ittiḥādum var

14. **nola:**
Gazel 96
Mısra: **10**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Siper-i sīne-i ʿadūya yine
Zaḫm ururbut nola
ziyādum var

15. **nola:**
Gazel 96
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola ger nā-murād-ı ʿālem isem
İki ʿālemde bir murādum var

16. **nola:**
Gazel 100
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Cāy-gīr olmasa dilde nola ḥarf-i tedbīr
Dest-i taḳdīr aña ḫāme-i taġyīr çeker

17. **nola:**
Gazel 101
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Tāb-ı mülden ḳızarup nola ʿaraḳ-rīz olsañ
Derlemek bāde içerken ezelī ḫūyuñdur

18. **nola:**
Gazel 103
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola olursa Ḳabūlī ḳapuñda maḳbūlüñ
Ġulām-ı maḳbul olan ḫıdmetinde ḳābil olur

19. **nola:**
Gazel 104
Mısra: **11**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola ger ṭabʿ-ı Ḳabūlī gibi tezyīn itse
Ẕāt-ı pāküñ şerefine nice dīvān defter

20. **nola:**
Gazel 114
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nuṭḳ-ı pāküñ her nefes maḳbūl-i ṭabʿ-ı şāhdur
Rūḥ-baḫş olsa nola enfās-ı Rūḥu'llāhdur

21. **nola:**
Gazel 115
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ṭolansa rişte-i tār-ı zülüf-i yāre nola
Biri biriyle iki rişte dür ulanı yürür

22. **nola:**
Gazel 126
Mısra: **4**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Oḳuñla sīne pürdür ey ḳaşı yā
Nola tirkeş dinürse mā-ṣadaḳdur

23. **nola:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Vāṣıl-ı semʿ-i şehenşāh-ı cihān olsa nola
Ey Ḳabūlī ḳatı pākīze güherdür sözümüz

24. **nola:**
Gazel 155
Mısra: **10**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Biz ey Ḳabūli ġam yimezüz rūzgārdan
Merdūd-ı ḫalḳ isek nola maḳbūl-i ḥażretüz

25. **nola:**
Gazel 156
Mısra: **1**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Mürdeler iḥyā iderse nola Muḥyi'd-dīnümüz
Şerʿi taʿẓīm eylemekdür ʿādet ü ʿāyīnümüz

26. **nola:**
Gazel 159
Mısra: **8**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Seg-i kūyuñ gibi ḳapuñda mekān it bize gel
Sözümüz geçse nola kendümüz evden bilürüz

27. **nola:**
Gazel 162
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Tīşe-i elmās-ı eşküm nola teʾsīr itmese
Ḫāṭır-ı dil-dāra seng-i ḫāra beñzer beñzemez

28. **nola:**
Gazel 193
Mısra: **1**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Cān u dilden nola olsam ben de ʿabdi ʿAbdinüñ
Şāh-bāz-ı çeşmi murġ-ı cānı ḳapdı ʿAbdinüñ

29. **nola:**
Gazel 198
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nesīm-i bād-ı ṣubḥāsā saʿādetle ṣafā geldüñ
İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ

30. **nola:**
Gazel 198
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola refʿ eyleseñ biz ẕerreñi ḫāk-i meẕelletden
Ṭoġup burc-ı saʿādetden güneş gibi çıḳa geldüñ

31. **nola:**
Gazel 204
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Revān olursa öñümce nola sipāh-ı sirişk
Şeh-i diyār-ı ġamem ḫayli ʿaskere mālik

32. **nola:**
Gazel 209
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Şīrāne süvār olsa nola Düldül-i nāza
Öñünce benem Ḳanber-i pūyānı ʿAlinüñ

33. **nola:**
Gazel 209
Mısra: **12**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ḳanlar aḳıdur ġamze-i kerrārı Ḳabūlī
Ḳūyında olursañ nola ḳurbānı ʿAlinüñ

34. **nola:**
Gazel 225
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Der-i devlet-medāruñda nola ser ḳorsa kāmiller
Kemāl erbābınuñ sensin bugün serdārı sulṭānum

35. **nola:**
Gazel 233
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Merdāne gelüp göñlüñ beklerse nola göñlüm
Nā-merde maḥal görme meydānuñı sulṭānum

36. **nola:**
Gazel 233
Mısra: **10**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Evṣāf-ı hümāyūnuñ meddāḥı geçer şiʿrüm
Beklerse nola dāyim dīvānuñı sulṭānum

37. **nola:**
Gazel 237
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Mū gibi nola pīç pīç olsam
Ḳıldı ḳaddüm o zülf-i pür-ḫam ḫam

38. **nola:**
Gazel 246
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Müy-ı pīçīde-ṣıfat nola olursam pür-tāb
Zülf-i ḫam-der-ḫamuñ itdi dili derhem derhem

39. **nola:**
Gazel 249
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola ger İskender-i vaḳt olsañ ey Cem-iḳtidār
Cāmveş āyīne-i gītī-nümāmuz var bizüm

40. **nola:**
Gazel 249
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Gūşe-i mey-ḫaneden ẕevḳ alsaḳ ey sāḳī nola
Bāde-i cām-ı muṣaffādan ṣafāmuz var bizüm

41. **nola:**
Gazel 259
Mısra: **4**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Yanuñda gerçi manṣıba yoḳdur liyāḳatüm
Bāri ʿadūya ḳarşu nola ben de yād olam

42. **nola:**
Gazel 269
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Derūn-ı dilde ṣaḳlarsam nola sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ
Muʿazzezdür bāña derd ü ġamuñ öz kendü cānumdan

43. **nola:**
Gazel 269
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ḳabūlī nā-murād isem nola ḳaṭʿ-ı recā itmem
Cenāb-ı pādşāh-ı kāmyāb u kām-rānumdan

44. **nola:**
Gazel 277
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ḳapuña yüz süreli nola teraḳḳī bulsam
İşigüñ ṭaşını mirḳāt-ı riyāset bilürin

45. **nola:**
Gazel 315
Mısra: **7**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola işidenler diseler sellemehu'llah
Şiʿrüm gibi bir naẓm-ı müsellem bulımazsın

46. **nola:**
Gazel 315
Mısra: **10**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

ʿĀlemde Ḳabūlī saña dil-ber mi bulunmaz
Dil-ber bulunursa nola ʿālem bulımazsın

47. **nola:**
Gazel 321
Mısra: **8**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Dürler niṣār ider ayaġuñ tozına gözüm
Geldükce sen pür olsa nola encümen cümān

48. **nola:**
Gazel 342
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Kesb-i ʿalāḳa itse Ḥaḳḳ ile nola ervāḥ
Ḫurşīd-i evc-i rifʿat nāẓır degül mi peste

49. **nola:**
Gazel 364
Mısra: **8**

Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Tīġüñ beni aġlatmaġ ile yanuña geçdi
El üzre ṭutulsa nola saʿy eyledi māla

50. **nola:**
Gazel 402
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola bir ḳaṭre iḥsān eyleseñ deryā-yı cūduñdan
Vücūduñdur çü evc-i himmetüñ ebr-i güher-pāşı

51. **nola:**
Gazel 403
Mısra: **1**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Bezm-i belāda iñler isem nola ney gibi
Devrān ayaġa ṣaldı beni dürd-i mey gibi

52. **nola:**
Gazel 403
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Āfāḳı ditredürse nola āh-ı serdümüz
Ol meh bize ṣovuḳluḳ ider oldı dey gibi

53. **nola:**
Gazel 410
Mısra: **1**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Aġlar isem nola seḥāb gibi
Baḫtum açılmaz āftāb gibi

54. **nola:**
Gazel 421
Mısra: **1**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola ḳolında götürürse şāḫ-ı gül beş on dāġı
Berü gel sāʿid-i dil-berde daḫı vardur ondaġı

55. **nola:**
Gazel 434
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Dāġlarla nola zeyn olsa sarāy-ı sīnem
Tāze güllerle olur ḫānelerüñ tezyīni

56. **nola:**
Gazel 450
Mısra: **1**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Cebr iderseñ nola dil şīşesini kesr itme
Lā ise saña kesir eyledügüñ cebr itme

57. **nola:**
Gazel 477
Mısra: **5**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Keremüñ ẕikr iden aḥbāba nola gönderseñ
Şeref-i mihrüñ ile teẕkire-i meẕkūrı

58. **nola:**
Gazel 497
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Tīrüñ atılup girse nola ḫāne-i cāna
Ey ḳaşı kemānum aña dil vardur içerden

59. **nola:**
Gazel 511
Mısra: **4**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ṭatlu dillü bir lebi şīrīn şeker-güftārdur
Leblerinüñ nola aḳsa balı Yūsuf Balinüñ

60. **nola:**
Kaside 1
Mısra: **75**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ele alsañ nola şeh-bāz-ı dest-āmūzdur göñlüm
Anuñla hem-per olmaz murġ-ı pervāzīsi yabanuñ

61. **nola:**
Kaside 1
Mısra: **85**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Duʿāyile senāyile nola ḫatm-i kelām itsem
Duʿādur ʿuhdesine lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

62. **nola:**
Kaside 5
Mısra: **45**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ḳılıc gibi ṣalarsañ nola yüz döndürmez aʿdādan
Muḳarrer keskin erdür mīr-i mīrānı Ḳaramanuñ

63. **nola:**
Kaside 5
Mısra: **69**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Duʿāyile olursa iḫtitāmı nola bu naẓmuñ
Çün oldur ʿuhdesine lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

64. **nola:**
Kaside 7
Mısra: **17**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Himmetüñ nola bülend olsa özüñ ʿālīdür
Bestedür rābıṭa-i himmete ḳullābe-i ẕat

65. **nola:**
Kaside 7
Mısra: **63**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola ger kesb-i ṣafā ḳılsa sözümden aḥbāb
Naġamāt ehli virür ādeme vecd ü ḥālāt

66. **nola:**
Kaside 16
Mısra: **9**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Semend-i bād-ı pāy altında ḫāk olsa nola aʿdā
Ġubār-ı ḫāṭır-ı aḥbābı defʿe bād gönderdüñ

67. **nola:**
Kaside 16
Mısra: **15**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

El elden üstdür çün üstün olsa nola ser-pençeñ
ʿAdūyı imtiḥāna pençe-i pūlād gönderdüñ

68. **nola:**
Kaside 16
Mısra: **25**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Dil-i maḥzūnı nola şādan olsa āstānuñda
Ḳatı nā-şād idi ḳalb-i Ḳabūlī şād gönderdüñ

69. **nola:**
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ġazel-i pādşāh-ı ʿālem ile Sözlerüm imtizāc iderse nola

70. **nola:**
Kıt'a 8
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

ʿAṭā vü luṭfuñı dil müstaḳıl umarsa nola
Çıḳardı rāyet-i luṭfuñ bürūc-ı eflāke

71. **nola:**
Kıt'a 11
Mısra: **2**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Dergeh-i devlet-meʾābuñ ḫākine yüzler sürüp
Ḫāk-i pāyüñden teraḳḳīler recā ḳılsam nola

72. **nola:**
Kıt'a 11
Mısra: **3**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Vaż‘-ı küstāḫānemüz
ma‘ẕūr buyrulsa nola
Luṭf-ı şehdür ḳulları
küstāḫ iden sulṭān-ı mā

73. **nola:**
Kıt'a 22
Mısra: **6**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

……
……
Ḳabūlī virse ḳapuñda nola
ol ṭoġrı yolıdur

74. **nola:**
Mesnevi 4
Mısra: **82**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

‘Arż-ı ḥāl ile geldi dergehüñe
Nola ger sürse yüzini rehüñe

75. **nola:**
Mesnevi 8
Mısra: **40**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ṭoldı nāmuñ cihāna eylik ile
Biz de olsaḳ nola içinde bile

76. **nola:**
Mesnevi 9
Mısra: **36**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

İki gīsūlar ol şem‘üñ duḫānı
Mu‘aṭṭar ḳılsa nola bezm-i cānı

77. **nola:**
Mesnevi 15
Mısra: **51**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola ger olsa mu‘teber aḳçe
Bozulan işleri yapar akçe

78. **nola:**
Muaşşer 1
Mısra: **17**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ
Müşerref ḳılduñ aḥbābı sa‘ādetle ṣafā geldüñ

79. **nola:**
Müseddes 2
Mısra: **15**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Ṭaşlarla sīneler dögsem nola cūlar gibi
Aġlasam gezsem sürünsem yürüsem şular gibi

80. **nola:**
Müseddes 2
Mısra: **20**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Āstān-ı devletüñden ẕerre-veş düşdüm cüdā
Gird-bād-ı ġamla ser-gerdān u zār olsam nola

81. **nola:**
Müseddes 4
Mısra: **20**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ben īcād itdüm
Nola ‘ālemde añılsa bir eyü ad itdüm

82. **nola:**
Şarkı 2
Mısra: **1**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Nola bülbül gibi feryād eylesem
Yeñile açılmış bir gülüm vardur

83. **nola:**
Tahmis 5
Mısra: **17**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Benümçün ḳanlar aġlarsa nola āh idüp ādemler
Nedür cevr ü cefā-yı

dehrden bu çekdügüm ġamlar

84. **nola:**
Terci-bend 1
Mısra: **28**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Rūz u şeb dīde yollaruñ gözedür
Olsa nergis gibi nola pür-nem

85. **nola:**
Tesdis 1
Mısra: **13**
Ne olur, ne çıkar, şaşılır mı?

Āteş-i ḥasretle yir yir nola sīnem dağlasam
Cūylar gibi gözüm yaşın aḳıtsam ağlasam

nolur:

1. **nolur:**
Gazel 26
Mısra: **9**
Ne olur, nasıl olur?

Ḳabūlī ḳıyāmetde ḥālüñ nolur
Ṣorılursa her itdügüñ seyyiʾāt

2. **nolur:**
Tahmis 12
Mısra: **25**
Ne olur, nasıl olur?

Ṣāliḥā ḥālüñ nolur bārī añ a şimden girü

nöker:

1. **nökerlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **12**
Köle, hizmetçi.

Ṣaçı ḳır yüzleri gördüm vaḳār u ʿārdan ʿārī
Gedik bekler keşik gözler nice nökerlerin gördüm

nuḫust:

1. **nuḫust:**
Kaside 4
Mısra: **7**
Birinci, ilk.

Sādis-i ʿışr u cemāẕ ay nuḫust yaʿni eḥad
Evvel ikindiye dek ḫayli ġulüv itdi ġulām

nuḳl-i bezm-i ʿişret:

1. **nuḳl-i bezm-i ʿişret:**
Kaside 6
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İşret meclisinin çerezi.

Nücūm-ı çarḫ-ı felek nuḳl-i bezm-i ʿişret idi
Hilāl idi o gice bezme sīmden sāġar

nuḳre-āverlik idelüm:

1. **nuḳre-āverlik idelüm:**-*elüm*
Kıt'a 33
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gümüşle uğraşmak.

Müft ü meccāna olmaz ise eger
İdelüm biz de nuḳre-āverlik

nuḳūd-ı himmeti:

1. **nuḳūd-ı himmeti:**-*i*
Gazel 370
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Himmet akçesi. II Gayret, çaba, yardım.

Nuḳūd-ı himmeti erbāb-ı istiḥḳāḳa ṣarf eyle
ʿAṭādan ḳaçma bir ḳaç himmeti kūtāhdan ḳorḳma

nuḳūşa baḳmaz:

1. **nuḳūşa baḳmaz:**-*maz*
Gazel 377
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Resimlere bakmak. II Surete önem vermek, başka şeylerle ilgilenmek.

Ṣuverden sāde ḳıl mirʾāt-ı ḳalbi
Ki merd-i sāde-dil baḳmaz nuḳūşa

nuḳūş-ı īn ü ān:

1. **nuḳūş-ı īn ü ān:**
Tahmis 6

Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Onun ve bunun resmi. II Her şey.

ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur
Gitdi ḫāṭırdan nuḳūş-ı īn ü ān

2. **nuḳūş-ı īn ü ān:**
Terci-bend 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Onun ve bunun resmi. II Her şey.

Ḳīl ü ḳalden çün güẕer ḳıldı lisān
Gitdi ḫāṭırdan nuḳūş-ı īn ü ān

nuṣh-ı muʿallim:

1. **nuṣh-ı muʿallim:**
Gazel 69
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Öğretmenin öğüdü. II Âlim bir kimsenin öğüdü, nasihati.

Bize ne nuṣh-ı muʿallim gerek ne pend-i peder
Gürūhumuzda naṣīḥat-peẕīrümüz yoḳdur

nuṭḳa gelseñ:

1. **nuṭḳa gelseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 105
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dile gelmek, konuşmak, dillenmek, lisana gelmek.

Ne gevher kānısın kim nuṭḳa gelseñ lafẓ-ı dürbāruñ
Kimi naẓm-ı cevāhir kimisi Neşrü'l-Le'ālīdür

nuṭḳa getürmiş:

1. **nuṭḳa getürmiş:**-*miş*
Gazel 44
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Konuşturmak, söz söyletmek. II Allah'ın bir damladan yaratılan insanoğlunu konuşturması. II Allah'ın Kabûlî'ye şiir söyleme gücü vermesi, Kabûlî'yi konuşturması.

Noḳṭa deñlü nuṭfeyi nuṭḳa getürmiş ol Ḥakīm
Ḥikmeti gör kim Ḳabūlī-i suḫan-gū ḳoymış ad

nuṭḳ-ı Ḥaḳdur:

1. **nuṭḳ-ı Ḥaḳdur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Allah'ın kelamı.

Kelāmum nuṭḳ-ı Ḥaḳdur diyü çıḳma perdeden dervīş
Söz añlayan maʿānī gözleyen ʿirfāna ʿışḳ olsun

nuṭḳ-ı pāküñ:

1. **nuṭḳ-ı pāküñ:**-*üñ*
Gazel 114
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saf, temiz söz. II Sevgilinin sözü.

Nuṭḳ-ı pāküñ her nefes maḳbūl-i ṭabʿ-ı şāhdur
Rūḥ-baḫş olsa nola enfās-ı Rūḥu'llāhdur

nücūm:

1. nücūm:
Gazel 40
Mısra: **6**
Yıldızlar.

Sen gün gibi bedīd olıcaḳ māh-rūlaruñ
Her birisi nücūm gibi ola nā-bedīd

nücūm-ı çarḫ-ı felek:

1. **nücūm-ı çarḫ-ı felek:**
Kaside 6
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Felek çarkının yıldızları.

Nücūm-ı çarḫ-ı felek nuḳl-i bezm-i ʿişret idi
Hilāl idi o gice bezme sīmden sāġar

nüfūẕ:

1. **nüfūẕı:**-*ı*
Mesnevi 7
Mısra: **41**
Bir kimsenin otorite

kurma ve söz geçirme gücü.

Nüfūẕı var iken mīr ü sipāha
Neden sen uymamaḳ fermān-ı şāha

nüh ābā-yı felek:

1. **nüh ābā-yı felek:**
Gazel 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dokuz felek. II Gökyüzünde bulunan her şey.

Ümmehāt-ı veled-i ḫāk ü nüh ābā-yı felek
Cānuña başuña vü anaña ataña fedā

nüh ābāyile:

1. **nüh ābāyile:***-y, -ile*
Gazel 26
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dokuz baba. II Dokuz felek, cihan, âlem.

Dem-ā-dem üç oġul getürmekdedür
Nüh ābāyile çün bu çār ümmehāt

nüh ejder:

1. **nüh ejder:**
Beyit 78
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dokuz ejder, dokuz yılan. II Sevgilinin yılana benzeyen kıvrımlı saçları.

Gördükce helāk eyler ʿuşşāḳı miyān-bendüñ
Ey genc-i nihānver nüh ejder mi ḳuşanursuñ

nüh felek:

1. **nüh felek:**
Gazel 88
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dokuz felek, gökyüzünde bulunan dokuz kat.

Feżā-yı himmetüñde nüh felek Nīlī ḫıyāmuñdur
Serīr-i ʿizz ü rifʿat sen şeh-i ʿālī-maḳāmuñdur

nüh kāse:

1. **nüh kāse:**
Gazel 6
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dokuz kâse. II Feleğin dokuz tabakası.

Ol ʿişve-sāz ḳande ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola

nüḫās:

1. **nüḫās:**
Gazel 167
Mısra: **6**
Bakır madeni. II Âşığın yüzü.

Zerd olsa derd-i yār ile çehrem ʿaceb degül
İksīr-i ʿışḳ-ı pāk ile altun olur nüḫās

Nūḥ-ı nebī devrinde ṭuġyān eyleyen:

1. **Nūḥ-ı nebī devrinde ṭuġyān eyleyen:**
Gazel 276
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nuh peygamber döneminde coşup taşan (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur seyl-āb-ı eşk-i ʿāşıḳı ʿummān iden
ʿIşḳdur Nūḥ-ı nebī devrinde ṭuġyān eyleyen

nüh-ṭabak-ı gerdūnı döndürür:

1. **nüh-ṭabaḳ-ı gerdūnı döndürür:***-ür*
Gazel 419
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dokuz tabaklı dünyayı döndürmek. II Dokuz tabakadan oluşan felekleri döndürmek.

Döndürür kāse-ṣıfat nüh-ṭabaḳ-ı gerdūnı
Kāse bāzārına bir āfet-i devrān geldi

nükte:

1. **nükteyi:***-y, -i*
Gazel 71
Mısra: **10**

Herkes tarafından idrak edilemeyecek olan gizli mana, sır, hikmet.

Ey Ḳabūlī ḳahr-ı Ḥaḳ müstelzim-i elṭāfdur
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bu nükteyi iẕʿān ider

nükte-i merdānı:

1. **nükte-i merdānı:**-*ı*
Mesnevi 7
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Erkeklerin sözü.

Ne bilsün noḳta-i pür-kārı sāde
Ṭuyar mı nükte-i merdānı māde

nükte-pervāz-ı suḫanver:

1. **nükte-pervāz-ı suḫanver:**
Diğer 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Güzel söz söyleyen nüktedan.

Elā ey nükte-pervāz-ı suḫanver
Bu nām olsa o nāme ile perver

nümāyān olamaz:

1. **nümāyān olamaz:**-*amaz*
Gazel 28
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Görünmek, aşikâr olmak.

Ṣayḳal ur āyine-i ḳalbe Ḳabūlī ṣāf ol
Ṭalʿat-ı dost nümāyān olamaz küll-i cihāt

nümāyān oldı:

1. **nümāyān oldı:**-*dı*
Gazel 228
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Görünmek, belli ve açık olmak.

Sīneden dāġum nümāyān oldı ey dil nā-gehān
Āsmān-ı evc-i miḥnetden görindi māh-ı ġam

nümāyān u reyyān ḳıldı:

1. **nümāyān u reyyān ḳıldı:**-*dı*
Diğer 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Açık ve anlaşılır bir hâle getirmek.

leʾālī-i naẓmı nümāyān u reyyān ḳıldı Dürūd-ı nā-maʿdūd ol muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma ki fünūn-ı şiʿri mażmūnı Ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh ile merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış

nümūdār-ı kūyuñ:

1. **nümūdār-ı kūyuñ:**-*uñ*
Gazel 309
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mahallenin örneği, benzeri. II Sevgilinin mahallesi.

Ṭapuñdur ḳapuñdur meh ü āsmān
Nümūdār-ı kūyuñ reh-i kehkeşān

nümūdār-ı saʿādetsin:

1. **nümūdār-ı saʿādetsin:**-*sin*
Gazel 228
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saadetin örneği. II Sevgili.

Delīl-i rāh-ı devletsin nümūdār-ı saʿādetsin
Mürīd-i muḫliṣüñ ol yola irşād eyle sulṭānum

nümūne:

1. **nümūne:**
Beyit 246
Mısra: **2**
Örnek, misal.

Dilā ceyş-i ġamuñ ayaġı altında neylersin sen
Nümūne ehl-i ʿışḳuñ çekdigi derde yitersin sen

2. **nümūnedür:**-*dür*
Mesnevi 2
Mısra: **19**
Örnek, misal.

Fażl-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ

Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

3. **nümūnedür:**-*dür*
Mesnevi 4
Mısra: **75**
Örnek, misal.

Faż̈l-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

<u>nūn-ı şaʿbān ile rā-yı ramażānı farḳa:</u>

1. **nūn-ı şaʿbān ile rā-yı ramażānı farḳa:**-*a*
Gazel 473
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şaban'ın nun'u (ن) ile Ramazan'ın ra'sını (ر) fark (etmek). II Şaban ve Ramazan aylarının hürmetini anlamak.

Nūn-ı şaʿbān ile rā-yı ramażānı farḳa
Ner gerek ehl-i hüner tā ki nedür añlaya ḥāl

<u>nūr:</u>

1. **nūrdan:**-*dan*
Beyit 261
Mısra: **2**
Nur, ışık, ziya, aydınlık.

Baḳdum görince sīneñi öldüm sürūrdan
İki ḳanatlu bir ḳapu açılur nūrdan

2. **nūr:**
Gazel 50
Mısra: **2**
Nur, ışık, ziya, aydınlık.

Kaʿbeye varmaḳ dilerseñ kūy-ı yāre varıgör
Nūr görmek ister iseñ anda rūy-ı yāri gör

3. **nūrı:**-*ı*
Gazel 477
Mısra: **2**
Nur, ışık, ziya, aydınlık.

Ey sipihr-i keremüñ mihr gibi meşhūrı
Ẕāt-ı pāküñden umar mihr-i münevver nūrı

4. **nūrıdur:**-*ı, -dur*
Kaside 7
Mısra: **44**
Nur, ışık, ziya, aydınlık.

Sensin ol kevkeb-i saʿd-ı felek-i ʿizz u şeref
Nūrıdur ehl-i kemāle sebeb-i teşrīfāt

5. **nūr:**
Mesnevi 9
Mısra: **34**
Nur, ışık, ziya, aydınlık.

Görinür gerdeni çün şemʿ-i kāfūr
ʿİẕār-ı tābnāk ol şemʿe bir nūr

6. **nūr:**
Gazel 375
Mısra: **8**
Nur, ışık, ziya, aydınlık. II Aşk.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

7. **nūr:**
Gazel 404
Mısra: **4**
Nur, ışık, ziya, aydınlık. II Aşk.

Ne deñlü tīre vü tār ise ṣūfī ḫāne-i ḳalbüñ
Mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol sen ider nūr anı nūrānī

8. **nūrı:**-*ı*
Terci-bend 1
Mısra: **29**
Nur, ışık, ziya, aydınlık. II Göz nuru.

Ḳanlu yaşlar gibi döküp nūrı
Seni gözlerdi dīdeler her dem

<u>nūr görürler:</u>

1. **nūr görürler:**-*ür, -ler*
Gazel 57
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nur görmek. II

Sevgilinin cemalini görmek.

Kūyuña varanlara göster cemālüñ nūrını
Kim görürler Kaʿbede ey ruḫları gül-nār nūr

nūr olan pīrāna:

1. **nūr olan pīrāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Nur olan pirler, dervişler.

Nefis öldürmeyen dervīşe sābās ehl-i Ḥaḳdur ol
Ölüp ölmezden evvel nūr olan pīrāna ʿışḳ olsun

nūr u fer:

1. **nūr u fer:**
Gazel 44
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nur ve ışık.

Ol ki māha nūr u fer tevcīh idüp rū ḳoymış ad
Nūrdan bir nūn peydā ḳılmış ebrū ḳoymış ad

nūr u żiyāsın:

1. **nūr u żiyāsın:**-*s, -ı, -n*
Diğer 2
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Nur ve ışık. II Güneşin ışığı, aydınlığı. II Vezir.

Sāġarı niçün şikest itdüñ ṣafāsın neyledüñ
Āftābı ṣaḳladuñ nūr u żiyāsın neyledüñ

nūrānī ider:

1. **nūrānī ider:**-*er*
Gazel 404
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nurlandırmak, aydınlatmak. II Aşkın kalpleri aydınlatması, gönüllere huzur vermesi.

Ne deñlü tīre vü tār ise ṣūfī ḫāne-i ḳalbüñ
Mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol sen ider nūr anı nūrānī

nūrdan bir nūn:

1. **nūrdan bir nūn:**
Gazel 44
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nurdan bir nun. II Sevgilinin şekil itibariyle "nun /ن" harfine benzeyen parlak kaşı.

Ol ki māha nūr u fer tevcīh idüp rū ḳoymış ad
Nūrdan bir nūn peydā ḳılmış ebrū ḳoymış ad

nūrdan sīmīn direkdür:

1. **nūrdan sīmīn direkdür:**-*dür*
Gazel 505
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nurdan (oluşmuş) gümüş direk. II Sevgilinin direk gibi düzgün ve biçimli boyu.

ʿĀrıżı Kaʿbe yüzi ḳıble ser-i kūyı maḳām
Ḳāmet-i mevzūnı bir sīmīn direkdür nūrdan

nūr-ı aʿẓam:

1. **nūr-ı aʿẓam:**
Gazel 50
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüce nur, büyük ışık. II İlahi nur.

Nūr-ı aʿẓam rūy-ı dil-berdür inanmazsañ faḳīh
Bunı ʿaynıyla yazar var Maṭlaʿü'l-Envārı gör

nūr-ı başarsın:

1. **nūr-ı başarsın:**-*sın*
Beyit 269
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Göz nuru. II Sevgili.

Cānāna didüm ḥüsn ile sen nūr-ı başarsın
Geldi didi bi'llāhi ḳatı ehl-i naẓarsın

nūr-ı dīde:

1. **nūr-ı dīde:**
Gazel 303
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Âşıkların) Gözünün nuru.

Ṣafā-yı ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı dil-remīde misin
Sürūr-ı sīne misin yoḫsa nūr-ı dīde misin

nūr-ı dü dīdem:

1. **nūr-ı dü dīdem:**
Tarih 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İki gözümün nuru! II Abdulbaki adlı zatın iki çocuğu.

Tārīḫini ṣorsalar dir ki ey aḥbāb
Ol nūr-ı dü dīdem bu sürūr-ı sīnem

nūr-ı elṭāf-ı Hudā öñüñce rūşen çerāġ olsun:

1. **nūr-ı elṭāf-ı Ḫudā öñüñce rūşen çerāġ olsun:**
Gazel 297
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah'ın lütuflarının ışığı senin önünde aydınlık veren bir mum olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Çerāġı bunda çoḳ uyarı gör tā mülk-i bāḳīde
Öñüñce nūr-ı elṭāf-ı Ḫudā rūşen çerāġ olsun

nūr-ı faẓl-ı sübḥānī:

1. **nūr-ı faẓl-ı sübḥānī:**
Gazel 411
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'ın faziletinin nuru. II Allah'ın lütfu, ihsanı.

Ne ḳaftān ḫilʿat-i devlet ne ḫilʿat ḥulle-i cennet
Ẓuhūr itdi bugün şānuñda nūr-ı faẓl-ı Sübḥānī

nūr-ı Haḳdur:

1. **nūr-ı Haḳdur:**-*dur*
Gazel 464
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın nuru. II Sevgilinin yüzü.

Nūr-ı Ḥaḳdur dir ruḫ-ı zībā-yı yāre baḳ diyen
Ḳardan aḳ dir ten-i dil-dāra ḳara aḳ diyen

nūr-ı hidāyet:

1. **nūr-ı hidāyet:**
Gazel 381
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hidayet nuru. II Hidayet, kurtuluş.

Baş ḳaldursañ eger bāliş-i zer-kāruñdan
Gün gibi ṭāliʿ olur nūr-ı hidāyet ol eve

nūr-ı ʿışḳı:

1. **nūr-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 375
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk nuru, aşk ışığı. II Aşk.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

nūr-ı ḳamer:

1. **nūr-ı ḳamer:**
Tahmis 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Ay ışığı. II Aşk.

Ḳalb-i zāhid pertev-i ʿışḳ ile olmaz müncelī
Leyle-i ẓulmāda ger nūr-ı ḳamer ṭuyduñsa gel

nūr-ı maḥż olan binā-yı cāna:

1. **nūr-ı maḥż olan binā-yı cāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Saf nur olan can binası. II Kötülüklerden arınmış beden.

Vücūdın dāġ ile ser-tā-ḳadem zeyn eylemiş dervīş
Ser-ā-pā nūr-ı maḥż olan binā-yı cāna ʿışḳ olsun

nūr-ı maḥżest:

1. **nūr-ı maḥżest:**-*est*
Beyit 264

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Katıksız, halis nur. II Sevgilinin yüzü.

Nūr-ı maḥżest rü'yet-i rūyet
ʿAyn-ı farżest ḫıdmet-i kūyet

nūr-ı mihr:

1. **nūr-ı mihr:**
Terci-bend 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güneşin aydınlığı.

Ṣubḥ-dem gün gibi ṭoġa geldüñ
Nūr-ı mihr ile pür-żiyā geldüñ

nūr-ı mihrüñ:

1. **nūr-ı mihrüñ:**-*üñ*
Müseddes 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güneşin nuru. II Sevgilinin göz alıcı nuru.

Nār-ı ʿışḳuñ sīne maḥrūr olmayınca bilmedüm
Nūr-ı mihrüñ dīde bī-nūr olmayınca bilmedüm

nūr-ı ruḫsāruñ gören:

1. **nūr-ı ruḫsāruñ gören:**
Gazel 312
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünün nurunu gören (kimse).

Nūr-ı ruḫsāruñ gören barmaḳ getürdi şemʿvār
Zāhid-i münkir müselmān olmasun ya neylesün

nūr-ı sipihr-i ʿizzet:

1. **nūr-ı sipihr-i ʿizzet:**
Gazel 22
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cömertlik, yücelik semasının ışığı. II Sevgilinin lütfu.

Cūd u seḫā vü luṭfuñ nūr-ı sipihr-i ʿizzet
Sen mihr-i pür-żiyāsın ḳapuñ semā-yı devlet

nūr-ı żiyāsın türābdan dirīġ itmez:

1. **nūr-ı żiyāsın türābdan dirīġ itmez:**-*mez*
Gazel 467
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Güneşin) Aydınlık veren ışığını topraktan esirgememesi. II Yüce padişahın lütfunu değersiz bir kimseden esirgememesi.

Rifʿatde olsa ne ḳadar ḳadr-i āftāb
İtmez dirīġ nūr-ı żiyāsın türābdan

nüsha-i zülfüñ:

1. **nüsḫa-i zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 31
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saçın nüshası. II Sevgilinin saçı.

Meydān-ı keş-ā-keşde daḫı nüsḫa-i zülfüñ
Çıḳmadı beyāża ḫaṭ-ı rūyuñ gibi bir baḫs

nūş:

1. **nūş:**
Mesnevi 7
Mısra: **80**
Tatlı. II Güzel, hoş.

Eyü yatlu bed ü nīk ü kem ü bīş
Ḳapuña ʿarża ḳıldum nūş eger nīş

2. **nūş:**
Mesnevi 1
Mısra: **158**
İçmek, yudumlamak. II Şarap içmek.

Be-ān bezm-i fānī naṣīḥat şinev
Biyā yek du sāġar be-nūş u be-rev

nūş eyledikce:

1. **nūş eyledikce:**-*dikce*
Gazel 72
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İçmek, yudumlamak. II Sarhoş olmak.

Ḫātır ṣafā-yı cām-ı mey-i dil-güşādadur
Nūş eyledikce anuñ içün dil güşādedür

nūş eyler:

1. **nūş eyler:**-*r*
Gazel 55
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İçmek, yudumlamak. II Sarhoş olmak.

Ḫüsrev-i ʿālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nūş eyler ise cürʿa-i cāmın Cem olur

nūş ide:

1. **nūş ide:**-*e*
Gazel 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İçmek, yudumlamak. II Sarhoş olmak.

Sensüz piyāle nūş ide her kim ki sāḳiyā
Ḳanı ḥelāl ü itdügi ʿişret ḥarām ola

nūş idelüm:

1. **nūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 250
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şarap içmek, sarhoş olmak. II Aşk şarabını içmek. II Âşık olmak.

Āteş ü āb sāḳi-i ezelī
Ne ki ṣundıysa anı nūş idelüm

2. **nūş idelüm:**-*elüm*
Gazel 414
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İçmek, yudumlamak. II Şarap içmek.

Şarāb-ı nāb ile ṭoldur ḳabāġı nūş idelüm
Zamāne ḫākle ṭoldurmadın ḳabāġumuzı

nūş idene:

1. **nūş idene:**-*e*
Gazel 461
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Şarap) İçen, yudumlayan (kimse). II Aşk şarabı içen, âşık olan kişi.

Bāde dirüldür ādemi ḫaste olanı ṣaġ ider
Nūş idene ṣafā virür tenḳiye-i dimāġ ider

nūş idüpdür:

1. **nūş idüpdür:**-*üp, -dür*
Gazel 256
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İçmek, yudumlamak. II Zehir içmek.

Cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür sāġar-ı ṣaḥbā
Felekden kāse kāse ḳan yutupdur cām ile Cem hem

nūş itdügüñ ayaḳları añasın:

1. **nūş itdügüñ ayaḳları añasın:**-*a, -sın*
Gazel 179
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İçilen kadehleri anmak, hatırlamak.

Añasın nūş itdügüñ ayaḳları
Bir ayaġ üzre gelürse biñ ayaġ

nūş itmek:

1. **nūş itmek:**-*mek*
Gazel 325
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İçmek, yudumlamak. II Zehir içmek.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

nūş olmadıġıyçün:

1. **nūş olmadıġıyçün:**-*ma, -dıġ, -ı, -y, -çün*
Gazel 397
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İçilmek, yudumlanmak. II Şarap içmek.

Mey bir leb-i şīrīn ile nūş olmadıġıyçün
Ẕevḳ ehline ḫoş gelmedi telḫ itdi meẕāḳı

nūş olsun:

1. **nūş olsun:**
Gazel 287
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Afiyet olsun!: Bir şeyi yiyen veya içen kişiye söylenilen bir temenni ifadesi.

Haẕm ider ʿārif olan içse yidi deryāyı
Cürʿa-i cām-ı ṣafā haẕm idene nūş olsun

nūş-ı āb u tāb:

1. **nūş-ı āb u tāb:**
Gazel 250
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ateş ve su içme. II Şarap içme.

Nūş-ı āb u tāb defʿ idelüm
Āb ile āteşi ḫamūş idelüm

nūş-ı ġamuñ zevḳini:

1. **nūş-ı ġamuñ z̲evḳini:**-*n, -i*
Gazel 31
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dert lezzetinin zevki.

Maʿcūn-ı lebüñ nūş-ı ġamuñ z̲evḳini virmez
Virür mi meyüñ şevḳini keyfiyyet-i pür-şaʿs̲

nūş-ı mey:

1. **nūş-ı mey:**
Kıt'a 15
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şarap içme.

Nūş-ı mey yā def ü ney pey-der-pey
Ḫoş buved nezd-i ḫıredmend-i güzīn

nūş-ı unūşa:

1. **nūş-ı unūşa:**-*a*
Gazel 377
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Keyif veren, beğenilen) Şarabın içilmesi.

Lebüñ cāmıyla bir kez hem-dem olan
Olar reşk eylemez nūş-ı unūşa

Nūşirevān:

1. **Nūşirevān:**
Kaside 2
Mısra: **60**
Adaletiyle cihana ün salmış ilk İran şahı Nuşirevan.

Bī-keremdür kefine nisbet ile Ḥātem-i Ṭay
Devr-i ʿadlinde sitemger añılur Nūşirevān

nüvāzende-i nāy-ı nāy:

1. **nüvāzende-i nāy-ı nāy:**
Mesnevi 1
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
İnleyen neyin çalgıcısı.

Biyā ey nüvāzende-i nāy-ı nāy
Be-ḫ̆ān ey sürāyende-i ḫoş-nevāy

nüvāzişler ḳılup:

1. **nüvāzişler ḳılup:**-*up*
Tarih 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gönül almak, iltifat etmek.

Kimin nüvāzişler ḳılup kimin murāda irgürüp
Kimine dirlikler virüp çoḳ kişi iḥyā eyledüñ

nüvīd-i nebīd:

1. **nüvīd-i nebīd:**
Mesnevi 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarabın müjdesi.

Resīd ez-bahārem nüvīd-i nebīd
Bisāṭ-i neşāṭeş çemen der-keşīd

nüvīs:

1. **nüvīsed:**-*ed*
Kıt'a 6
Mısra: **3**
Yazmak, kaleme almak.

Men nüvīsed sicill-i ṣūret-i ān
Mī-dehed ṭālibīn-rā yaʿni

nüvīsī:

1. **nüvīsī-rā:**-*rā*
Kıt'a 6
Mısra: **1**
Yazı yazan (kimse), kâtip.

Dīdem imrūz ṣad nüvīsī-rā
Çün hilāl ez-kemāl müstaġnī

O

o:

1. **o:**
Beyit 4
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

O hünerver ser-āmed ü serdār-ı ehl-i dil
Kām-āver ü merām-dih ü mesālik-sedād

2. **o:**
Beyit 202
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Yūsuf gibi o yāri vezn eyleyince dīde
Cism-i laṭīf-i güldür bir ḳaṭre-i çekīde

3. **o:**
Beyit 215
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Ṭaʿn-ı raḳīble dil-i ʿuşşāḳ-ı ġam-zede
Beñzer o cāma kim ola seng-i sitem-zede

4. **o:**
Beyit 241
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

ʿUşşāḳ ḳullaruñdur sensin o ḳavme sulṭān
Raḥm eyle ben faḳīre sulṭān-ı derdmendān

5. **o:**
Beyit 249
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Oldı o ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle gözüñ giryān
Kim didi saña ey dil ʿışḳ āteşine gir yan

6. **o:**
Diğer 1
Mısra: **40**
"O" işaret sıfatı.

Elā ey nükte-pervāz-ı suḫanver
Bu nām olsa o nāme ile perver

7. **o:**
Gazel 12
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

8. **o:**
Gazel 12
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

9. **o:**
Gazel 12
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

10. **o:**
Gazel 12
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

11. **o:**
Gazel 12
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

12. **o:**
Gazel 12
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

13. **o:**
Gazel 12
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

14. **o:**
Gazel 12
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

15. **o:**
Gazel 12
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

16. **o:**
Gazel 12
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

17. **o:**
Gazel 12
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

18. **o:**
Gazel 12
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

19. **o:**
Gazel 12
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

20. **o:**
Gazel 12
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

21. **o:**
Gazel 12
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

22. **o:**
Gazel 12
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

23. **o:**
Gazel 12
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

24. **o:**
Gazel 12
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

25. **o:**
Gazel 12
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

26. **o:**
Gazel 12
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

27. **o:**
Gazel 12
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

28. **o:**
Gazel 12
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

29. **o:**
Gazel 12
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

30. **o:**
Gazel 12
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

31. **o:**
Gazel 12
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

32. **o:**
Gazel 12
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

33. **o:**
Gazel 12
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

34. **o:**
Gazel 12
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

35. **o:**
Gazel 12
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

36. **o:**
Gazel 12
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ

O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

37. **o:**
Gazel 12
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

38. **o:**
Gazel 12
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaṣṣuḳ o taʿalluḳ o hevā

39. **o:**
Gazel 12
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaṣṣuḳ o taʿalluḳ o hevā

40. **o:**
Gazel 12
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaṣṣuḳ o taʿalluḳ o hevā

41. **o:**
Gazel 12
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaṣṣuḳ o taʿalluḳ o hevā

42. **o:**
Gazel 20
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

ʿAvḳ ider kūyuña varduḳca Ḳabūlīyi ḳomaz
Seg-i bī-dīn o raḳībüñ geçinür nādān it

43. **o:**
Gazel 23
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl eyle o yāre
Ne ḳorḳarsın helāk ide nihāyet

44. **o:**
Gazel 48
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Āstānuñda ḳoma düşmen-i nādānı ḳov a
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

45. **o:**
Gazel 53
Mısra: **14**
"O" işaret sıfatı.

Ḳabūlī ʿandelīb-i gülşen-i ʿışḳ u maḥabbetdür
O bāġuñ ġoncası gül yüzlü bir yārüñ dehānıdur

46. **o:**
Gazel 59
Mısra: **13**
"O" işaret sıfatı.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

47. **o:**
Gazel 74
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar nedür o kāküller
Nedür o serv o güller nedür o sünbüller

48. **o:**
Gazel 74
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar nedür o kāküller
Nedür o serv o güller nedür o sünbüller

49. **o:**
Gazel 74

Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar
nedür o kāküller
Nedür o serv o güller
nedür o sünbüller

50. **o:**
Gazel 74
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar
nedür o kāküller
Nedür o serv o güller
nedür o sünbüller

51. **o:**
Gazel 74
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar
nedür o kāküller
Nedür o serv o güller
nedür o sünbüller

52. **o:**
Gazel 74
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar
nedür o kāküller
Nedür o serv o güller
nedür o sünbüller

53. **o:**
Gazel 74
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o kūy u o dil-ber
nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül
nedür o bülbüller

54. **o:**
Gazel 74
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o kūy u o dil-ber
nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül
nedür o bülbüller

55. **o:**
Gazel 74
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o kūy u o dil-ber
nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül
nedür o bülbüller

56. **o:**
Gazel 74
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o kūy u o dil-ber
nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül
nedür o bülbüller

57. **o:**
Gazel 74
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o gerden-i sīmīn ü
ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile
o fülfüller

58. **o:**
Gazel 74
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o gerden-i sīmīn ü
ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile
o fülfüller

59. **o:**
Gazel 74
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o gerden-i sīmīn ü
ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile
o fülfüller

60. **o:**
Gazel 74
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o sīne-i sīmīnüñ
üzre dāġ-ı siyāh
Nedür o yāsemen üzre
yatan ḳaranfüller

61. **o:**
Gazel 74
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o sīne-i sīmīnüñ
üzre dāġ-ı siyāh
Nedür o yāsemen üzre
yatan ḳaranfüller

62. **o:**
Gazel 78
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Ḫaṭ-ı Yeʾcüc-i ruḫsārına ḫaddi sīm-tirkeşdür
Daḫı ol kec ḫurūc eyler o cānib şimdi münseddür

63. **o:**
Gazel 82
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Yoḳdur günāh o ġamzesi ḫūnīde bendedür
Şāhum ṣuç öldürende degüldür ölendedür

64. **o:**
Gazel 86
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Gördükce Ḳabūlīye ʿitāb eyler imiş yār
Bildüm ki o bī-çāreye iḥsān olacaḳdur

65. **o:**
Gazel 98
Mısra: **11**
"O" işaret sıfatı.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

66. **o:**
Gazel 100
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Aḳıdur silsile-i eşküm o fettān-ı cihān
Şāh-ı ʿışḳa iki zencīr ile bir şīr çeker

67. **o:**
Gazel 103
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

ʿAceb mi ism-i şerīfüñ göñülde naḳş itsem
O ḥırzı ḫāmil olan cāna ol ḫamāʾil olur

68. **o:**-*im*
Gazel 120
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Ḳomaz kim bir zaman ola cihānuñ fitnesi nāyim
O meh-rū ḫ∨āba varduḳca yanında ḫançeri dürter

69. **o:**
Gazel 125
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ḫ∨ābda būsemi alduñ diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ yire bühtān eyler

70. **o:**
Gazel 130
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Ḳoma aġyārı maḥalleñde eyā ḫūr-likā
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

71. **o:**
Gazel 140
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Söyleden bizi Ḳabūlī o leb-i sükkerdür
Ruḫ-ı āyīnesinüñ ṭūṭi-i gūyendesiyüz

72. **o:**
Gazel 143
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Yeridür ḫāk-i der-i dil-bere sürsek yüzümüz
Bizüm ey dil o ḳapuda açılupdur gözümüz

73. **o:**
Gazel 170
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Öldür diyü o şāha ḳılmaḳ neden sifāriş
Ol devlete irişmek ey dil hezār fāriş

74. **o:**
Gazel 192
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Bize o serv-i ser-bülend gerek
Kişinüñ himmeti bülend gerek

75. **o:**
Gazel 199
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Düşdi Ḳabūli bir ʿacemī dil-bere göñül
Söyleşmege o şūḫ ile bir tercemān gerek

76. **o:**
Gazel 203
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Ey göñül ṭālibi çoḳdur o nihāl-i nāzuñ
Mīve-i vaṣlını sen başḳa direm mi ṣanduñ

77. **o:**
Gazel 231
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Leṭāfet bāġınuñ sensin gül-i ḫandānı sulṭānum
O bāġuñ murġ-ı dildür bülbül-i nālānı sulṭānum

78. **o:**
Gazel 237
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Mū gibi nola pīç pīç olsam
Ḳıldı ḳaddüm o zülf-i pür-ḫam ḫam

79. **o:**
Gazel 241
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Dār-ı zülfinden o māhuñ dili yab yab çekelüm
Ḫalḳa-i kākül-i pür-müşg-i Ḫotenden geçelüm

80. **o:**
Gazel 251
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

İrişürmiş murāda vāṣıl olan
Ey Ḳabūlī o günlere irsem

81. **o:**
Gazel 257
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Eyleyüp dil murġına zülfin o sīm-endām dām
Dāne-i ḫāliyle itdi virmeyüp ārām rām

82. **o:**
Gazel 260
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Varaḳ varaḳ açalum çemende o gülle
O ġonca-leble biraz rāza başlayalum

83. **o:**
Gazel 260
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Varaḳ varaḳ açalum çemende o gülle
O ġonca-leble biraz rāza başlayalum

84. **o:**
Gazel 261
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

O nāz iderse dilā biz niyāza başlayalum
O ġoncayı açalum keşf-i rāza başlayalum

85. **o:**
Gazel 268
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Ḳabūlī biz ölürsek ġam degül künc-i melāmetde
O şāh-ı Ḫıżr-himmet tek hemān dünyāda ṣāġ olsun

86. **o:**
Gazel 321
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Müjgān-ı tīġ-i tīz ile ādemler öldürür
Virmez esīr-i ʿışḳa o şāh-ı zemen zamān

87. **o:**
Gazel 324

Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Kendü inṣāfına ḳalursa vefā ḳılmaz o yār
Biz Ḳabūlī bilürüz ḫūblaruñ enṣāfın

88. **o:**
Gazel 326
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ne ḳadar cevr ü cefā itse o yārı severin
İḫtiyārī degül ol lāle-ʿiẕārı severin

89. **o:**
Gazel 334
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Bilmedüñ ḥayf metāʿ-ı dili yaġmālatduñ
Baş olur o yıḳıcı bir bölük evbaşlara

90. **o:**
Gazel 353
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Evṣāf-ı hüsnin ol mehüñ ey dil bülend ḳıl
Şāyed o şāhbāz-ı ḥüsün oḳuya gele

91. **o:**
Gazel 363
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Manṣıbuñ bir yolı vardur gel o yoldan varılur
Varma yolsuzluḳ idüp dest-i tehī ey güm-rāh

92. **o:**
Gazel 395
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Gerçi o şeh itmişdi cefā fennini tekmīl
Gāhīce hele bāb-ı vefādan da oḳurdı

93. **o:**
Gazel 395
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Yabanda ḳoma ḳoynuña al körpe ḳuzıdur
Dendān-ı raḳīb-i sege uġratma o ḳurdı

94. **o:**
Gazel 409
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Alduñ elden o māh ile mihri
Beni mi gördüñ ey felek beni mi

95. **o:**
Gazel 409
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Ḳıldı bülbül gibi beni nālān
Diñlemez mi o ġonça şīvenümi

96. **o:**
Gazel 417
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

O gül şeftālū-yı laʿl-i lebine irmez el dirdi
Dirīġ ol naḫl-i ḥüsnüñ mīve-i laʿlini el dirdi

97. **o:**
Gazel 424
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Muḥammed resūl-i ser-āmed degül mi
O serverde ol sır müşāhed degül mi

98. **o:**
Gazel 425
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

ʿAceb pāk-cevher degül mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd Muḥammed degül mi

99. **o:**
Gazel 434
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Kāse düşürme degüldür o mehüñ āyīni
Dil-ber-i ḳahve-fürūşuñ ḳanı fincān-ı çīni

100. **o:**
Gazel 435
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Nihāl-i ḳaddüñe Ṭūbī diyen hep ʿaksine söyler
Ḳad-i bālāña nisbet cā'iz olur mı o maʿkūsı

101. **o:**
Gazel 461
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Gün yüzine o mehveşüñ nice ṭoyınca baḳalum
Ġamzeleri ḳılıc çeküp baḳma diyü yasāġ ider

102. **o:**
Gazel 479
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Mübtelāsın öldürür bir şūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ ey perī öldür beni

103. **o:**
Gazel 484
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Ġam-ı gīsüñ o sāle beñzer kim
Ḥāṣılı ḫarcına tedāḫül ider

104. **o:**
Gazel 492
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Aḳ varaḳdan bir mücellā ṣıḳma yazmış ber dimiş
Noḳṭalar dökmiş o levḥe ḫāl-i hindū ḳomış ad

105. **odur:**-*dur*
Kaside 3
Mısra: **26**
"O" işaret sıfatı.

Müşkil budur ki ẓālim maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola ḥavāle bāṭıl

106. **odur:**-*dur*
Kaside 4
Mısra: **51**
"O" işaret sıfatı.

Kethüdā beg kim odur żābiṭi bevvābānuñ
Ol daḫı nāẓır idi kim neye vara encām

107. **o:**
Kaside 6
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Nücūm-ı çarḫ-ı felek nuḳl-i bezm-i ʿişret idi
Hilāl idi o gice bezme sīmden sāġar

108. **o:**
Kaside 7
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Ḳadrüñ aʿlā vü muʿallā vü müreffaʿ şānuñ
Bu ʿulüvv-i derecāt ehli o ṣāḥib-ṭabaḳāt

109. **o:**
Kaside 8
Mısra: **15**
"O" işaret sıfatı.

ʿÖmer-heybet o ser-ʿasker ʿAli sīretlü serversin
Muḳarrer keskin ersin düşmene ġālibdür iḳdāmuñ

110. **o:**
Kaside 9
Mısra: **34**
"O" işaret sıfatı.

Vücūdı ẕerrece yoḳdur göñül ʿummān-ı ḥikmetdür
O ġavvāṣ-ı cevāhir kim ṭalar ʿummāna ʿışḳ olsun

111. **o:**
Kaside 13
Mısra: **34**
"O" işaret sıfatı.

Ser-i pür-nekbetüñ āḫir bedenüñden kesilür
Buldıġı boḳı ger yirse kesilmezse o dil

112. **o:**
Kıt'a 12
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Var ey ġazel girye it öp elin pāyine düş
O şāh-ı muḥteşeme ʿarż ḳıl meẕelletüñi

113. **o:**
Kıt'a 36
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüşān üzre saña bir eyü tīmār olsun

114. **o:**
Mesnevi 2
Mısra: **51**
"O" işaret sıfatı.

Umaram ki o şāh-ı pür-iclāl
Yine ol ḫāke vireler iclāl

115. **o:**
Mesnevi 5
Mısra: **24**
"O" işaret sıfatı.

Bir nice kendü gibi Etrāki
Getürüp şerʿe gör o nā-pāki

116. **o:**
Mesnevi 9
Mısra: **45**
"O" işaret sıfatı.

Gümüşden bir mücellā levḥ o sīne
İki gīsūlaruñdur ʿanberīne

117. **o:**
Tarih 4
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Bi-ḥamdi'llah ol māh-ı burc-ı şeref
O tābende necm-i sipihr-iḳtidār

118. **o:**
Tarih 9
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Güldi o iki ġonça ile bu gülşen
Oldı ol iki mehle münevver ʿālem

119. **o:**
Tarih 12
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Süre süre āḫir aña devletin depdürdiler
Baḫt-ı nā-hemvārı kuh ṣaḥrāya ṣaldı o segi

120. **o:**
Tarih 12
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tāriḫ üzdi o ḫar kösdegi

121. **o:**
Tarih 22
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Düşdi bir tārīḫ o cāmiʿ ḥaḳḳına
Vezne lākin olmadı yār u ḥarīf

122. **aña:**-*n, -a*
Beyit 17
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

123. **anuñ:**-*nuñ*
Beyit 18
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Muḥammed-i ʿArabī kim netīce-i küldür
Cemīʿ-i ʿālem anuñ bülbüli vü o güldür

124. **o:**
Beyit 18
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Muḥammed-i ʿArabī kim netīce-i küldür
Cemīʿ-i ʿālem anuñ bülbüli vü o güldür

125. **odur:**-*dur*
Beyit 110
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Beni dīvāne ḳılan kākül-i ḫoş-būdur bu
Bir perī ʿaḳlumı ṭaġıtmış idi odur bu

126. **aña:**-*ñ, -a*
Beyit 145
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bī-raġbet ider ādemi aḫlāḳ-ı ẕemīme
Ġılẓet gibi ḫissetden aña ola żamīme

127. **aña:**-*ñ, -a*
Beyit 183
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Kūhken kendü geçerken rūzgār-ı zūrkār
Aña da zūr itdi kār-ı rūzgār-ı zūrkār

128. **aña:**-*ñ, -a*
Beyit 232
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

129. **anuñ:**-*nuñ*
Beyit 270
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Şemşīr-i pür-cilā durur ebrū degüldür ol
Anuñ yüzinde cevheridür mū degüldür ol

130. **aña:**-*ñ, -a*
Diğer 2
Mısra: **30**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ẓāhirā aʿdāya ḳarşu çekdi gerçi şiddeti
Maʿnide aña naṣīb oldı şehādet şerbeti

131. **anuñ:**-*nuñ*
Diğer 2
Mısra: **25**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Yoġ idi sāyirde anuñ şevketi gör ḥikmeti
Çoḳ çerāġ uyarmış idi āteş-i germiyyeti

132. **andaki:**-*n, -da, -ki*
Gazel 5
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bihişt olursa da ṭurmaz güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı ḥubba minnet ola

133. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 26
Mısra: **3**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Begüm ʿāşıḳ oldur ki olur anuñ
Yanında berāber ḥayāt u memāt

134. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 40
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

135. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 51
Mısra: **14**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Her ne cefā olursa revādur Ḳabūliye
Yitmez mi bu günāh aña kim müstaḳīmdür

136. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 51
Mısra: **9**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bir pādşehden umaruz iḥsānı kim anuñ
İnʿāmı pādşāh u gedāya ʿamīmdür

137. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 66
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Biz şimdi aña virmeyelüm naḳd-i dili mehr
Egirdigini başḳa ḳosun pīre-zen-i dehr

138. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 70
Mısra: **12**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

ʿĀşıḳı pāy-ı semendüñle iñen çignetme
Şeh-süvārum aña ḥayf eyleme cevr itme yiter

139. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 70
Mısra: **7**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Baḳamaz hergiz anuñ yüzine ol sīm-beden
Rūyını zerd idüben ʿāşıḳ olan eylese zer

140. **o:**
Gazel 70
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Āteş-i ḥasret ile yandı ṭutuşdı yüregüm
Kim gelürse yanuma şimdi benüm o da yanar

141. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 86
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ġonca-dehen gül gibi ḫandān olur ammā
Raġbetde gül anuñ gibi ḫandān olacaḳdur

142. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 87
Mısra: **9**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Rencīde ḳılma anı ḳadem-rence ḳıl şehā
Cān saña bendedür dil ise bende-ḫānedür

143. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 105
Mısra: **14**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī münfaʿildür dūr olaldan āstānuñdan
Anuñ çekdügi daḫı infiṣāli infiʿālidür

144. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 108
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī vaṣluñı dilden niyāz eylerse sulṭānum
Sen aña ḳalma ancaḳ ol dil-i dārına ḳalmışdur

145. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 108
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Dilā bezm-i viṣāl-i yāre dāḫil olmadur ḳaṣdum
Tamām oldı bu cānib anuñ iḳrārına ḳalmışdur

146. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 110
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

ʿĀrıż-ı dil-bere baḳ eyleme mirʾāta naẓar
ʿĀrıżīdür anuñ ol gösterişi ẕāta naẓar

147. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 116
Mısra: **8**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

ʿAceb mi mest-i ʿışḳ olan elinden ḳomasa vāʿiẓ
Anuñ peymānesi bezm-i ṣafādan ṭola gelmişdür

148. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 119
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Cefā eylerse dil-ber baña ġāyet ḥaẕ ider cānum
Anuñ cevri cihānuñ itdügi iḥsāndan yegdür

149. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 120
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan feṯḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

150. **añadur:**-*ñ, -a, -dur*
Gazel 125
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Görse aġyār ile bir yirde bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi bizi ad eyler

151. **o:**
Gazel 139
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī şunda bir merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür
Vefā ummaz o senden kimseden hergiz recā itmez

152. **o:**
Gazel 142
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Göñül her gāh Ḥaḳdan ġayra ʿarż-ı iḥtiyāc itmez
O bir dergāh-ı ʿālīdür ki muḥtācını ac itmez

153. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 159
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü aḥsen bilürüz

154. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 159
Mısra: **9**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü aḥsen bilürüz

155. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 166
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Gerçi ol sīm-teni kimse dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil ārām idemez

156. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 169
Mısra: **11**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bilmez libās-ı ten aña ʿāriyetī bir cāmedür
Şol kimseler kim ṣoyınup abdāl-ı ʿuryān olmamış

157. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 182
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ṣūfi gitdi didiler seyr iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi ol ortada yoḳ

158. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 182
Mısra: **8**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bizüm ile bile gitse gerek idi seyre
Uymadı zāhid-i ḫar-ṭabʿ bize anı ḳoduḳ

159. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 190
Mısra: **18**

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Lāyıḳ-ı himmet ġulāmuñdur Ḳabūlī-i ḥaḳīr
Vaḳtidür iḥsān olursa aña defterdārlıḳ

160. **anuñdur:**-*nuñ, -dur*
Gazel 190
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Feṯḥ ü nuṣretdür bu deñlü ḳalʿalar kim vardur
ʿÖmrüñi var eylesün ol kim anuñdur varlıḳ

161. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 200
Mısra: **8**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Yine bir bī-bedel cānāna virdüm naḳd-i cānı kim
Metāʿ-ı ḥüsni cānānuñ anuñ destinde cān anuñ

162. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 200
Mısra: **8**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Yine bir bī-bedel cānāna virdüm naḳd-i cānı kim
Metāʿ-ı ḥüsni cānānuñ anuñ destinde cān anuñ

163. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 204
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

164. **o:**
Gazel 252
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifṣā-yı rāza başlayalum

165. **o:**
Gazel 253
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

O nāz iderse eger biz niyāza başlayalum
Żamīrümüz açalum keşf-i rāza başlayalum

166. **o:**
Gazel 253
Mısra: **7**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Biz āteş-i ġam ile yanalum o yaḳılsun
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

167. **o:**
Gazel 260
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifṣā-yı rāza başlayalum

168. **o:**
Gazel 260
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī ġayrı müdārāya çāremüz yoḳdur
O nāza hemān biz niyāza başlayalum

169. **o:**
Gazel 261
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

O nāz iderse dilā biz niyāza başlayalum
O ġoncayı açalum keşf-i rāza başlayalum

170. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 275
Mısra: **8**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Vażʿ idüp dil-ber baña hīç iltifāt itmez geçer

Aña söyleñ luṭf idüp
vaż‘ını taġyīr eylesün

171. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 281
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ‘āmilden

172. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 295
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

173. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 366
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ṭutaruz sīnemüz ol tīr-i figenden gelene
Dönmezüz her ne ise ṭurmuşuz andan gelene

174. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 366
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Geh cefā tīri gelür gāh melāmet sengi
Rāżıyuz her ne gelürse girü andan gelene

175. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 368
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

‘Adū kām almasa rām olmasa ‘ālemde her güle
Aña sevmek sevilmek mā-ḥaṣal emr-i muḥāl olsa

176. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 379
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada
Bir ‘aceb yirdür o kim mest ola mestūr orada

177. **anda:**-*n, -da*
Gazel 384
Mısra: **5**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

‘Āşıḳ ki anda ẕerre ḳadar sūz u tāb ola
Ḫāk-i vücūdı ẕerre ise āftāb ola

178. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 384
Mısra: **9**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Kāmil olur mı ‘ışḳı anuñ kim şehā anuñ
Baḥs-i maḥabbet içre su’āl ü cevāb ola

179. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 384
Mısra: **9**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Kāmil olur mı ‘ışḳı anuñ kim şehā anuñ
Baḥs-i maḥabbet içre su’āl ü cevāb ola

180. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 392
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Furṣat düşerse yire getür ḫaşmuñ arḳasın
Virme amān aña felek-i bī-amān gibi

181. **o:**
Gazel 393
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ṭarīḳ-ı ‘ışḳı ṣūfī vaż‘-ı nā-ma‘ḳūldür dirmiş
O nā-ma‘ḳūl söyler ehl-i dil bilmez mi ma‘ḳūli

182. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 394
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bir kūçegüñ Ḳabūli ġamın ḳıldı iḫtiyār
Himmet zamānıdur aña ey Rūm erenleri

183. **o:**
Gazel 395
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı
Tīr-i müjeden ḳalbümüze nice oḳ urdı

184. **o:**
Gazel 395
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Tīrine Ḳabūlīyi nişān eylemek içün
Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı

185. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 411
Mısra: **12**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī ḥażret-i paşayiçün dāyim duʿā oldur
Ḳabūl-i ḳalb-i sulṭān eylesün dāyim Ḫudā anı

186. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 422
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Mecnūn ki aña tūġ u ʿalem dūd-ı āh idi
Mülk-i cüñūna pādşeh-i ġam-sipāh idi

187. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 438
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Dimeñ yiñi güzel sevmiş Ḳabūlī
Ol anuñ ḫod ezelden eski ḫūyı

188. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 440
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Būse isterse Ḳabūlī ġam degül eksüklidür
Bende-i küstāḫdur çoḳdur anuñ eksükligi

189. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 444
Mısra: **3**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ser-güẕeştüm aña bir bir dir idüm
Meded ol dil-ber-i berber olsa

190. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 447
Mısra: **5**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Didüm ben daḫı aña bu zamāndur
Büyük söyleyenüñ başına ugrar

191. **aña:**-*ñ, -a*
Kaside 2
Mısra: **34**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Devr anuñdur ki cihān ḫalḳına müstaġraḳdur
Emr anuñdur ki aña cümle muṭīʿ-i fermān

192. **aña:**-*ñ, -a*
Kaside 2
Mısra: **96**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bir ḳuluñdur ki bir aġız söz ile yoluñda
Baş u cān terkin urur aña nedür kevn ü mekān

193. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 2
Mısra: **101**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳanı anuñ gibi bir merd-i ş̲enā-güster kim
Midḥat ü maḥmidet-i ẕātuñ ide vird-i zebān

194. **anuñdur:**-*nuñ, -dur*
Kaside 2
Mısra: **33**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Devr anuñdur ki cihān ḫalḳına müstaġraḳdur
Emr anuñdur ki aña cümle muṭīʿ-i fermān

195. **anuñdur:**-*nuñ, -dur*
Kaside 2
Mısra: **34**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Devr anuñdur ki cihān ḫalḳına müstaġraḳdur
Emr anuñdur ki aña cümle muṭīʿ-i fermān

196. **aña:**-*ñ, -a*
Kaside 4
Mısra: **13**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Pādşāh aña naẓar eyleyeli ve'l-ḥāṣıl
Başladı ẓulm-i ṣarīḥ eylemege ol bed-nām

197. **aña:**-*ñ, -a*
Kaside 4
Mısra: **204**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Almada virmede itmekde vü ḳılmakda ḳavī
Bilür aḥvāli ne lāzım aña ʿarż-ı iʿlām

198. **aña:**-*ñ, -a*
Kaside 4
Mısra: **206**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Eylemezdi anı sulṭān-ı cihān ṣadr-nişīn
Cānib-i Ḥaḳdan eger olmasa aña ilhām

199. **andan:**-*n, -dan*
Kaside 4
Mısra: **71**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

İntiḳām almaġadur ḳaṣdumuz andan maḥżā
Ġayrı bir nesne gerekmez bize ey şāh-ı benām

200. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **27**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Fitnedür istemezüz anı aradan çıḳsun
Müttefiḳdür bu kelām üzre cemīʿ-i ḫuddām

201. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **29**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

İştirāk üzre ṣanur anı gören yanuñda
Müstaḳıl ol ki cihān ḫalḳı ola emrüñe rām

202. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **56**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Her kişi yaḳmış idi odları yalıñlandı
Defʿ ü refʿ idemedi anı vezīr-i ʿiẓām

203. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **97**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bāz-ı ṣayyād-ı şikārī geçinürken anı
İki şeh-bāz şikār eyledi mānend-i ḥamām

204. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **105**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

İsterüz anı ki oldur ser-i defterdārān
Aḳçe başına bir eyler bize cebr ü iḳdām

205. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **110**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her dem kārı
Biz de tebdīl idelüm anı ki kār ola tamām

206. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **142**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Nīk ü bed her ne ise oldı vü bitdi ammā
Böyle ẓann itmez idi anı şehenşāh-ı hümām

207. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **205**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Eylemezdi anı sulṭān-ı cihān ṣadr-nişīn
Cānib-i Ḥaḳdan eger olmasa aña ilhām

208. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 4
Mısra: **25**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Pādşāh itmez anuñ eyledügi evżāʿı
Bu revişle ḳılamaz ol ḥarem-i şehde ḫırām

209. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 4
Mısra: **35**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḥāṣılı şāhum anuñ ʿazline rāżī degülüz
İsterüz kim idesin ḫāk-i vücūdın iʿdām

210. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 4
Mısra: **111**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Defʿ idüñ defʿi anuñ daḫı levāzımdandur
Ẓulmi defʿ eyleyelüm tā ki ola defʿ-i ẓalām

211. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 4
Mısra: **113**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Kesdiler başını anuñ daḫı defʿ oldı nizāʿ
Aldılar kelleleri ortada ḳaldı ecsām

212. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 4
Mısra: **133**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳābıż-ı māl imiş üstinde anuñ defterdār
Çıḳdı māl ortaya anuñ olıcaḳ ḳāmeti lām

213. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 4
Mısra: **134**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳābıż-ı māl imiş üstinde anuñ defterdār
Çıḳdı māl ortaya anuñ olıcaḳ ḳāmeti lām

214. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 4
Mısra: **199**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Maḳṣad-ı ṣıdḳ-ı vezāret ki anuñ ḥaḳḳı idi
Geçdi yirinde ḳarār eyledi ol ṣadr-ı ʿiẓām

215. **anuñdur:**-*nuñ, -dur*
Kaside 4
Mısra: **185**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Emr anuñdur ki Ḫudāvend-i ulu'l-emr odur
Ḥükm anuñdur ki odur ḥākim-i ḥükkām-ı mehām

216. **anuñdur:**-*nuñ, -dur*
Kaside 4
Mısra: **186**

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Emr anuñdur ki Ḥudāvend-i ulu'l-emr odur
Ḥükm anuñdur ki odur ḥākim-i ḥükkām-ı mehām

217. **o:**
Kaside 4
Mısra: **86**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Emr-i Ḥaḳ böyle imiş ḥaḳḳını icrā eyleñ
Gitsün ol çünki o gitmekle gelür ḫalḳa niẓām

218. **odur:**-*dur*
Kaside 4
Mısra: **185**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Emr anuñdur ki Ḥudāvend-i ulu'l-emr odur
Ḥükm anuñdur ki odur ḥākim-i ḥükkām-ı mehām

219. **odur:**-*dur*
Kaside 4
Mısra: **186**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Emr anuñdur ki Ḥudāvend-i ulu'l-emr odur
Ḥükm anuñdur ki odur ḥākim-i ḥükkām-ı mehām

220. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 5
Mısra: **60**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳonılmazdı ṭaşı ṭaş üstine balçıḳlu ḳonaġuñ
İçinde miṣli yoḳ bir ḳalʿa bünyād eyledüñ anuñ

221. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 6
Mısra: **37**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Cihāzına felek anuñ sarāy-ı ḳadrinde
Yıġıldı birbiri üzre müzeyyen ü ḫoşter

222. **odur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **42**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Şeh-i diyār-ı kerem yaʿni Muṣṭafī Beg kim
Odur serīr-i sarāy-ı saʿādete server

223. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 7
Mısra: **46**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Sensin ey dürri-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik ider ḫalḳa hüdāt

224. **anuñdur:**-*nuñ, -dur*
Kaside 8
Mısra: **27**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Cihānda ʿuhdesinden kim gelürse ḫıdmet anuñdur
Kemāl-i luṭfuña maẓhar egerçi cümle ḫuddāmuñ

225. **aña:**-*ñ, -a*
Kaside 9
Mısra: **13**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bugün sābāş u aḥsen aña kim naḫsend-i ʿālemdür
Gedā şeklinde dehri seyr iden sulṭāna ʿışḳ olsun

226. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 9
Mısra: **65**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Anuñ kim istivāsı egridür kāmil degüldür ol
Sözi kāmil özi ṭoġru mükemmel cāna ʿışḳ olsun

227. **aña:**-*ñ, -a*
Kaside 10
Mısra: **26**

"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bir ser-ā-pā nā-münāsib ehl-i bidʿat bed-sirişt
Ḳuṭb-ı ʿālemdür aña nisbet bizim İsḥaḳ Dede

228. **aña:**-*ñ, -a*
Kaside 10
Mısra: **33**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḥāṣılı dervīş aña dirler ki ol bī-ḳayd ola
Yoḫsa dervīş-i ṣafā-keş olamaz muṭlaḳ dede

229. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 11
Mısra: **37**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Yiri anuñ gedük ḳaldı ki dāyim bilmeyüp vażʿın
Gedük daʿvāsın idüp dünyenüñ çoḳ dırların gördüm

230. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 3
Mısra: **30**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Luṭfuña maẓhar olacaḳ ḳuldur
Yiter aġlatdı dehr anı güldür

231. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 4
Mısra: **78**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Gelse nā-geh ḳapuña ben maẓlūm
Anı ḥāşā ki idesin maḥrūm

232. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 4
Mısra: **108**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Dir dimez itdürür ne ise murād
Anı mesrūr ider beni nā-şād

233. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 5
Mısra: **20**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Şeb-i muẓlim gibi yüzi ḳaradur
Şükr aña kim ne cīfeler yaradur

234. **anuñdur:**-*nuñ, -dur*
Mesnevi 7
Mısra: **49**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ötesin ṣorar iseñ ṣuç anuñdur
Senüñ ḥālüñ ḳolaydur ṣuç anuñdur

235. **anuñdur:**-*nuñ, -dur*
Mesnevi 7
Mısra: **50**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ötesin ṣorar iseñ ṣuç anuñdur
Senüñ ḥālüñ ḳolaydur ṣuç anuñdur

236. **odur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **52**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Senüñ evżāʿına düşen sükutdur
İden ḳılan alan viren hep odur

237. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Mesnevi 8
Mısra: **16**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki hem-nāmı böyle serverdür
Luṭfı anuñla da müyesserdür

238. **odur:**-*dur*
Mesnevi 8
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ne Muḥammed Muḥammed-i ʿArabī

Ḫilḳat-i ādemüñ odur sebebi

239. **odur:**-*dur*
Mesnevi 9
Mısra: **66**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Zekāt-ı ḥüsnüñ iḥsān it faḳīre
Kerem ehli odur k'ehline vire

240. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 14
Mısra: **16**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ṣalātı ki ḥażret-i Raḥmān
Virmiş ola aña ne dir insān

241. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 14
Mısra: **18**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol selāmı ki ḥażret-i Bārī
Aña göndermiş ola her bārī

242. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 14
Mısra: **13**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Lākin ol z̲āt-ı pāki kim anı
Medḥ idüp ögmiş ola Sübḥānı

243. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 15
Mısra: **8**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳışḳanur ḫ∨āce aḳçeyi gözden
Aña yegdür bir aḳçe biñ sözden

244. **anı:**-*n, -ı*
Muaşşer 1
Mısra: **40**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Şeref ol millete kim ola anuñ mīr-i mīrānı
Gele devletle teşrīf ide ḫālī ḳomaya anı

245. **anuñ:**-*nuñ*
Muaşşer 1
Mısra: **39**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Şeref ol millete kim ola anuñ mīr-i mīrānı
Gele devletle teşrīf ide ḫālī ḳomaya anı

246. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

247. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

248. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

249. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **12**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

250. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **12**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

251. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **12**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

252. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **18**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

253. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **18**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

254. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **18**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

255. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **24**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

256. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **24**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

257. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **24**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

258. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **30**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

259. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **30**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

260. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **30**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ
serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ
devrān anuñ devrānıdur

261. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **33**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Yoḳ durur şān-ı şerīfinde anuñ kibr u menī
Tīġ-i ḫūnḫ∨ārına ḳarşu ṭuramaz şāh-ı denī

262. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **36**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

263. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **36**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

264. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **36**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

265. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **42**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

266. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **42**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

267. **anuñ:**-*nuñ*
Müseddes 1
Mısra: **42**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

268. **aña:**-*ñ, -a*
Tahmis 1
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Rāḥat olmazsın dilā tā görmeyince yārüñi
Baḳmayınca aña teskīn idemezsin nāruñı

269. **anı:**-*n, -ı*
Tahmis 1
Mısra: **5**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bilürüm gördükde anı terk idersin varuñı
İster iseñ bulmaġā vaṣl-ı ḥabībi cān ile

270. **o:**
Tahmis 5
Mısra: **25**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Umar bir gün o Mevlādan diye rūz-ı viṣāl oldı

271. **aña:**-*ñ, -a*
Tahmis 10
Mısra: **8**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Dime meylüm añadur saña raġmen
Baña raḥm eylemezsin aña raġmen

272. **añadur:**-*ñ, -a, -dur*
Tahmis 10
Mısra: **7**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Dime meylüm añadur saña raġmen
Baña raḥm eylemezsin aña raġmen

273. **anuñ:**-*nuñ*
Tarih 1
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

ʿAceb ceddi gibi ṣāḥib-seḫā mı
Didüm tārīḫidür anuñ ʿaṭā-baḫş

274. **aña:**-*ñ, -a*
Tarih 3
Mısra: **23**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Buyurmışlar ki maḳṣūdum daḫı oldur aña virdüm
Diyār-ı mülk-i Rūmı ḳılsun icrā emr ü fermānı

275. **ansuz:**-*n, -suz*
Tarih 3
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Vücūdı sāye-i Ḥaḳ sāyesinde ḫoş geçer ālem
Ki oldur cān-ı ʿālem ʿālem ansuz neylesün cānı

276. **anuñdur:**-*nuñ, -dur*
Tarih 3
Mısra: **26**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳarār itsün vezāret pāyesinde pāydār olsun Anuñdur pāye-ber-pāye muḳarrer ʿizz-i sulṭānī

277. **aña:**-*ñ, -a*
Tarih 12
Mısra: **5**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Süre süre āḫir aña devletin depdürdiler
Baḫt-ı nā-hemvārı kuh ṣaḫrāya ṣaldı o segi

278. **anda:**-*n, -da*
Tarih 20
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bir maḳāma irdi kim şāh u gedā pīr ü cüvān
Anda yeksāndur ne fikr-i manṣıb u ʿömr-i dırāz

279. **anuñ:**-*nuñ*
Terci-bend 4
Mısra: **14**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

280. **anuñ:**-*nuñ*
Terci-bend 4
Mısra: **14**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

281. **anuñ:**-*nuñ*
Terci-bend 4
Mısra: **15**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma anuñ da zamānı var

282. **anuñdur:**-*nuñ, -dur*
Terci-bend 4
Mısra: **45**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Kim arturursa manṣıb anuñdur ziyād idüñ
Ṭurmañ ʿināḍı ḳoñ sözüme iʿtimād idüñ

283. **anda:**-*n, -da*
Beyit 21
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe
ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

284. **anı:**-*n, -ı*
Beyit 85
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

285. **anı:**-*n, -ı*
Beyit 86
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Ṣandum ey ġonca-leb ben anı leben

286. **odur:**-*dur*
Beyit 91
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri.

Merdüm odur ki kārı seḫā göñli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

287. **aña:**-*ñ, -a*
Beyit 94
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri.

Feyż-i Ḥaḳdur ʿışḳ aña kesb eylemek lāzım degül
ʿĀrif olan fehm ider anı dimek lāzım degül

288. **anı:**-*n, -ı*
Beyit 94
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Feyż-i Ḥaḳdur ʿışḳ aña kesb eylemek lāzım degül
ʿĀrif olan fehm ider anı dimek lāzım degül

289. **andan:**-*n, -dan*
Beyit 100
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Dāġ-ı ġamuñ cigerde olan zaḫma başdur
Derd ü belā didükleri andan tırāşdur

290. **anı:**-*n, -ı*
Beyit 112
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Ḫudā ḫāk-i siyehden ḫalḳ idüpdür cümle insānı
Kemāl-i künh-i ẕātıyla ne bilsün ins ü cin anı

291. **aña:**-*ñ, -a*
Beyit 143
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarṣa

292. **anı:**-*n, -ı*
Beyit 143
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarṣa

293. **anı:**-*n, -ı*
Beyit 162
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Bir baḳımda ḥālüñe vāḳıf olur dil-ber senüñ
Yāre bir bir anı taḳrīr eylemek lāzım degül

294. **o:**
Beyit 164
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Zaḫm-ı fürḳat elemin eyledi mātem tāze
Dāġ-ı dīrīne-i dilde o daḫı tamtāze

295. **odur:**-*dur*
Beyit 212
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri.

ʿĀşıḳ odur ki ʿışḳ odına yana yaḳıla
Ḳaddin ḫadeng-i nāle vü efġāna yā ḳıla

296. **aña:**-*ñ, -a*
Beyit 224
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Çeşmüm feżā-yı ġamda ḳurılmış bir obadur
Pehlū-yı üstüḫ∨ānum aña çār çubadur

297. **anı:**-*n, -ı*
Beyit 256
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri.

Rüsūm-ı ḥālin añma
ḥadd-i ḫaddi anı cāmiʿdür
Dilā ʿuşşāḳı taʿrīf eyle
kim aġyārı māniʿdür

298. **aña:**-*ñ, -a*
Beyit 278
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Sīme beñzer diyemem
cism-i semen-sīmāña
Ṭutalum ben dimişin
beñzeye mi sīm aña

299. **anı:**-*n, -ı*
Beyit 285
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Gülüñ her bergine bülbül
döker gözden birer jāle
Yine yüz āl idüp ḳondurur
anı daldan dala

300. **aña:**-*ñ, -a*
Diğer 1
Mısra: **16**
"O" işaret zamiri.

fāyıż u lāyıḥ olmış
kelimāt ise ol medḥdür Ve
eger māde-i şehvet ü
ġażabdan ṣādır u
mütebādir olan kelām
ise aña ẕem diyü tesmiye
itmişlerdür

301. **anı:**-*n, -ı*
Diğer 1
Mısra: **69**
"O" işaret zamiri.

Ṭaġıtmaya miṣāl-i erzen
anı
Fārsī

302. **anuñ:**-*nuñ*
Diğer 1
Mısra: **7**
"O" işaret zamiri.

iki vech üzre muḳarrer
ḳılmışlardur Biri neṣr ki
anuñ muḥarriri erbābı secʿ
ü inşā ve biri naẓm ki
anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı
şiʿr ü naẓm-ārādur

303. **anuñ:**-*nuñ*
Diğer 1
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

iki vech üzre muḳarrer
ḳılmışlardur Biri neṣr ki
anuñ muḥarriri erbābı secʿ
ü inşā ve biri naẓm ki
anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı
şiʿr ü naẓm-ārādur

304. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 1
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Seg-i kūyuñ geçinmekden
murādum maḥż-ı
ḫıdmetdür
Anı aḳrān arasında riyāset
añlama cānā

305. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Gazel 1
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Ṣafā-yı vuṣlatuñ var iken
eglenmek ḫayālüñle
Żarūretdendür anuñla
ḳanāʿat añlama cānā

306. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 3
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

ʿĀşıḳ ki eşki dāne dü tā
ḳaddi dām ola
Ārām iderse murġ-ı viṣāl
aña rām ola

307. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 3
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Maḥv-ı vücūd iderse eger
yana yana dil
Meclisde şemʿ-i bezm aña
ḳāyim-makām ola

308. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 4
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Yol bulur yüz sürmege
bāb-ı saʿādet-baḫşına
Devlet anuñ kim Ḳabūlī
ḫāk ile yeksān ola

309. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 5
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Hücūm-ı ġuṣṣa ile nā-murād ḳaldı göñül
Meger murāda irenlerden aña himmet ola

310. **anda:**-*n, -da*
Gazel 6
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Ol ʿişve-sāz ḳande ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola

311. **odur:**-*dur*
Gazel 6
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Dil-ber odur ki serv gibi ser-keş olmaya
Mānend-i āb māyil-i her pāk-bāz ola

312. **anda:**-*n, -da*
Gazel 16
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Sen evvel azıġı gönder ḳonaġuña gitsün
Ḳabūli çekmeyesin azıġ içün anda taʿab

313. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Gazel 25
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Olalı alay-ı ʿışḳuñ ḳalbe ḳuvvet cāna ḳūt
Geçinür olduḳ anuñla şimdi ḳūt-ı lā-yemūt

314. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 27
Mısra: **7**
"O" işaret zamiri.

Keşf ider anı viren sen ne ḳadar setr itseñ
Ṣaḳlanur mı iki kes üstine düşen ṣanʿat

315. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 27
Mısra: **14**
"O" işaret zamiri.

Başa her dānesi bir seng-i cefādur şeynüñ
Ey Ḳabūlī anı almaġ ile bulma şöhret

316. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 27
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫz ile ilden ammā
Bāʿiṣ-i tefriḳa olur saña ol cemʿiyyet

317. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 27
Mısra: **12**
"O" işaret zamiri.

Şını minşār-ı cefā rāsı ser-i ḫançerdür
Ol ki şerrinden anuñ ḳaçmaya bulmaz ṣıḥḥat

318. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 28
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Sen kimi medḥ ider iseñ ol anı ḳadḥ eyler
Seyyiʾāt oldı dirīġā ṣorılursa ḥasenāt

319. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 33
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Ḳāmet-i aġyāra bir yitmez ḳabā
Anı ey ḫayyāṭ-ı hicrān iki biç

320. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 36
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Dehānuñ ḳufl-ı ṣandūḳ-ı maḥabbet
Zebānuñdur aña zerrīn miftāḥ

321. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 44
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Bir müdevver laʿlden bir ḥoḳḳa düzmiş fem dimiş

Jāleler dizmiş anuñ içinde lüʾlüʾ ḳoymış ad

322. **anda:**-*n, -da*
Gazel 50
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Kaʿbeye varmaḳ dilerseñ kūy-ı yāre varıgör
Nūr görmek ister iseñ anda rūy-ı yāri gör

323. **o:**
Gazel 52
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Gel bu şeb būseye ʿahd eyledügüñ döndürme
O daḫı dün gice meclisdeki peymāna döner

324. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 54
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Bir ṣaçı leylāya dil virdük anuñ mecnūnıyuz
Rāzumuz dillerde şimdi dāstāndur dostlar

325. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 56
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Sürme-i ḫāk-i derüñ kuḥl-ı baṣardur ammā
İmtizāc itmediler dīde aña terdür ter

326. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 57
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Araya çirk-i küdūret ṣaldı gerçi kim ʿadū
Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler anı yār yur

327. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 58
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Zār oyınıdur şuʿbede-i nerd-i maḥabbet
Sābāş aña kim anı dil zār ile oynar

328. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 58
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Zār oyınıdur şuʿbede-i nerd-i maḥabbet
Sābāş aña kim anı dil zār ile oynar

329. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 60
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

330. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 61
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Vücūd-ı cūd-baḫtuñdur nihāl-i gülşen-i cennet
Kim anuñ berg ü bārı luṭf iḥsān u mürüvvetdür

331. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 68
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Çekdiler ayaġınuñ ṭopraġını kuḥlāsā
Dīdeler anuñ içün biri birine terdür

332. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 72
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Ḫāṭır ṣafā-yı cām-ı mey-i dil-güşādadur
Nūş eyledikce anuñ içün dil güşādedür

333. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 73
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

Bugün bir vaʿde itse saña anı yarına ṣalmaz
Ḳabūlī vaʿde-i ferdāya ṣalmaḳ gerçi ʿādetdür

334. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 76
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Büküldüm ḥasret-i ebrūñ ile Ẕü'n-nūn-ı vaḳt oldum
Dilümde anuñ içün ḥarf-i nūn eglencem olmışdur

335. **odur:**-*dur*
Gazel 80
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

ʿĀlem-i vaṣla Ḳabūlīnüñ odur irmedügi
Kendü kām almadan aġyāra varur ṭuyġuraḳor

336. **anda:**-*n, -da*
Gazel 91
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Ḳo ʿazm-i ʿışḳı dilā sende dest ü pā yoḳdur
Çü dest ü pāsı olan anda deste deste yatur

337. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 92
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Feṯḥ-i ḳufl-ı bāb-ı ʿışḳuñ herkese müşkil gelür
Dil anuñ cānā dilin bilür ki key āsān açar

338. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 94
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Dikildi rāyet-i iḳdāmı bām-ı Ḳaṣr-ı Kisrāya
Ser-i mīrān-ı Īrān aña nisbet seng-i ḫārādur

339. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 95
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir ʿāşıḳ-ı nālān var

340. **anda:**-*n, -da*
Gazel 97
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Leylīnüñ iki ruḫlarına bir ġazel dimiş
Mecnūnuñ anda her sözi kim bir kitābdur

341. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 98
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Bir baḳımda nice ʿālem gösterür mirʾāt ṣan
Aña baḳ āyīne-i İskender-i Dārāyı gör

342. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 100
Mısra: **12**
"O" işaret zamiri.

Cāy-gīr olmasa dilde nola ḥarf-i tedbīr
Dest-i taḳdīr aña ḫāme-i taġyīr çeker

343. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 102
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Yatan berf añlamañ gülzārda şeyh-i şitā gelmiş
Ḥarīm-i bāġa anı daʿvete bir yirde yazmışlar

344. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Gazel 105
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Mevālī ḫıdmet-i ḫāk-i derüñle müfteḫirlerdür
Eʿālī faḫr ider anuñla kim mevlī'l-mevālīdür

345. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 106
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Bezme geldikce mey-i ḥamrā ḥicāb ile gelür
Laʿl-i dil-berden dem urmış gibi andan şerm ider

346. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 107
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Dendān u leb degül görinen ol güherlerüñ
Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen birisi ne dür

347. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 107
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Hecr ü viṣāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā birisi nedür

348. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 120
Mısra: **14**
"O" işaret zamiri.

Ḳabūlīnüñ dili baġlandı ḳaldı tār-ı zülfüñde
Efendi gel ʿināyet ḳıl anı zencīrden ḳurtar

349. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 126
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Çemen gülzāra dil lāle dudaḳdur
Gül ü nergis aña gözdür ḳulaḳdur

350. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 127
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Ferāmūş eylemek ʿuşşāḳı gerçi resm-i ḫūbīdür
Velī mehcūr-ı dergāhını añmaḳ aña ḳalmışdur

351. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 128
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Ey Ḳabūlī nice taḳrīr ideyin sūz-ı dili
Başlasam söylemege anı hemān oda yanar

352. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 128
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger
Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

353. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 129
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Ol raḳīb-i zāġa nāẓırdur mükaḥḥal gözleri
Var ise meşşāṭa anuñ kuḥl-ı mā-zāġın çeker

354. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 130
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

Anı mihmān-ı ġamuñ olana iḥsān eyle
Ḫvān-ı vaṣluñ yiyemez her kişi dendānı çıḳar

355. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 134
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Āl idüp çoḳ şekle girdi gerçi ṣūret-bāz çarḫ
Biz anuñ eşkāl-i pür-işkāline aldanmazuz

356. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 143
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Dil-i pür-yāre ṣanavber gibi pür-pāre velī
Anı ʿarż itmege dil-dāra ṭayanmaz özümüz

357. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 145
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Genc-i ġam ile ṭopṭoludur maḫzen-i sīne
Vīrāne-ṣıfat anuñ içün ḫāne-ḫarābuz

358. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 146
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Dil ḫarāba müşrif olmışdur müşerref ḳıl anı
Dest-i luṭfuñla yapılsun ḫāṭır-ı vīrānumuz

359. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 149
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Şūfī ġam ile ġuṣṣalanur ṣanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne ḳayġu çekerüz biz

360. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 153
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Zencīr-i zülf-i yāre baġlandı daḫı bilmez
Dīvānedür Ḳabūlī anı taʿaḳḳul itmez

361. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 156
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete maḳrūn ola āmīnümüz

362. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 159
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

363. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 162
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

364. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 163
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Ḳalbinde anuñ ki ʿışḳ yoḳdur
Mirʾāt-ı dili münevver olmaz

365. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 165
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

Ne deñlü cevr ü ẓulm itseñ Ḳabūlī ḥaẓ ider andan
Gedā-yı dergehüñdür ol gedā sulṭāna incinmez

366. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 166
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Ṭurmayup vaṣf ider ey ġonça Ḳabūlī zülfüñ
Niçe yıllardur aña çalışur itmām idemez

367. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 167
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

Tiryāḳ-ı laʿl-i yār olur ancaḳ ʿilāc aña
İçdi Ḳabūli zehrüñi ey çarḫ ṭās ṭās

368. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 176
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Leylī ṣaçını göreli mecnūna döndi dil
Yoḳdur sözünde anuñ içün hergiz irtibāṭ

369. **añaydı:**-*ñ, -a, -y, -dı*
Gazel 177
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Başı aşağı idüp ḳalur idi Ṭūbā ger
Añaydı luṭf ile sen serv-kāmeti vāʿiẓ

370. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 180
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Ḳulzüm-ı ʿışḳa kendüñi atma
Ey Ḳabūlī sen anı añlama şıġ

371. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 181
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür maʿāni vü ʿışḳ
Ne ḥikmet oḳuyan añlar anı ne naḥv u ne ṣarf

372. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 182
Mısra: **14**
"O" işaret zamiri.

Söylenür geldi diyü nāme-i ḫaṭṭı yārüñ
Ey Ḳabūlī yüzine biz anı çoḳdan oḳuduḳ

373. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 183
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlīde ḥarāret küllī
Anı söyletme yaḳar ʿālemi taḳrīr olıcaḳ

374. **o:**
Gazel 183
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Çıḳmaz elden o durur baḥr-i leṭāfet aṣlā
Dest-i ʿāṣıḳda eger rişte-i taḳdīr olıcaḳ

375. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 186
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Geliyor nāme-i ḫaṭṭuñ didiler
Biz anı dil-bere çoḳdan oḳuduḳ

376. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 189
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

377. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 191
Mısra: **14**
"O" işaret zamiri.

Ber-murād itmek durur yaʿni Ḳabūlī bendeñi
Kaʿbe ḥaḳḳı Kaʿbe yapmaḳdur anı şād eylemek

378. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 194
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Çoḳ açılmış güllerüñ var gerçi ey bülbül senüñ
Yāre ʿarż itme anı ḳoḳmaz gülin ol kimsenüñ

379. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 198
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ unutmaduñ aña geldüñ

380. **odur:**-*dur*
Gazel 199
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

ʿĀşıḳ odur miyānuña ṣarf ide varını
ʿĀşıḳlaruñ nesi var ise der-miyān gerek

381. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 203
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Ehl-i ʿışḳuñ saña ʿarż eyledügi göz yaşıdur
Andan ey sīm-beden anı derem mi ṣanduñ

382. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 203
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Ne gezer Kaʿbe-i kūyuñda raḳīb-i zāġuñ
Şāh-bāzum anı sen murġ-ı ḥarem mi ṣanduñ

383. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 203
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Ehl-i ʿışḳuñ saña ʿarż eyledügi göz yaşıdur

Andan ey sīm-beden anı derem mi ṣanduñ

384. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 207
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Mey bir āteşdür şitā eyyāmıdur anuñ güni
Gey münāsibdür emīrāna günine göre kürk

385. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 220
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

386. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 223
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

ʿAdū-yı ḫār elinden ġonçaveş pür-ḫūn durur baġrum
Nesīm-i himmetüñle anı ḫandān eyle sulṭānum

387. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 224
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Baş üzre degül emrüñ cān üzre ḳılupdur cāy

Ulı ṭutarın andan fermānuñı sulṭānum

388. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 230
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Mürüvvet dād-ı Ḥaḳdur herkes andan müstefīż olmaz
Kerem gelmez keremsüzden ʿaḳīme ḳıyma sulṭānum

389. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 231
Mısra: **12**
"O" işaret zamiri.

Niṣār eyler ṣenā gevherlerin bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿ ḳılupdur anı sulṭānum

390. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 232
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Ḫafī yir yoḳ sözinden bellüdür erbāb-ı istiḥḳāḳ
ʿAyān iken beyān itmek ne lāzım anı sulṭānum

391. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 235
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Cān dir leb-i cān-baḫşuña dil-ḫasteler ammā
Cān baña dir iseñ ben anı cāna degişmem

392. **anda:**-*n, -da*
Gazel 237
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Dehen-i yār ḥarf-i mübhemdür
Zāyil olmadı anda şübhem hem

393. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 238
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Kebūter gibi murġ-ı cānı kūy-ı yāre gönderdüm
Maḥabbet-nāme peydā idüp aña perr ü bāl itdüm

394. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 239
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

ʿİzz ü cāh ile ṭuyılmaz güẕerān-ı eyyām
Gel faḳīre ṣor anuñ her güni bir māh-ı tamām

395. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 241
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Cānuma geçmiş idi gerçi oḳuñ peykānı

Anı bir būseye ṣulḥ ile geçenden geçelüm

396. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 243
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

ʿĀrıż-ı yāre muḳābil ṭutamam mir'ātı
Anı āyīne-i İskendere beñzer diyemem

397. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 245
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Ḳanı bir māh-ı receb gibi dilā şehr-i şerīf
Ehl-i İslāma anuñ ḥürmeti olmışdur ehem

398. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 246
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Sīm beñzetmiş özin cism-i semen-sīmāña
Ṣatdurur anuñ içün kendüyi dirhem dirhem

399. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 250
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Āteş ü āb sāḳi-i ezelī
Ne ki ṣundıysa anı nūş idelüm

400. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 255
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

ʿAraḳla bādeyi dün gice meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ andan beter buldum

401. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 257
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

İtmedi bir kez beni ol ḳāmeti şimşād şād
Anuñ içün itdi ḳaddüm miḥnet ü ālām lām

402. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 264
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Tīrüñ atılup ḫāne-i cāna giremezdi
Dil vardur eyā ḳāşı kemān aña içerden

403. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 277
Mısra: **12**
"O" işaret zamiri.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

404. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 277
Mısra: **14**
"O" işaret zamiri.

Luṭf u iḥsān u kerem eyle Ḳabūlī ḳuluña
Her ne eylerseñ anı gerçi ʿināyet bilürin

405. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 278
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

ʿIşḳdur rāz-ı nihān-ı ʿāşıḳı ifşā iden
ʿIşḳdur āfāḳ içre anı izhār eyleyen

406. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 282
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Düşmene taḥşīş idüp mihr ü vefāyı ʿāşıḳa
Cevr ü nāz itmek neden anı da az itmek neden

407. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 287
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Ḫaste-dil şerbet-i laʿlüñle ḫoş olsun mı didüm
Dimedüñ iki gözüm bir kez aña ḫoş olsun

408. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 290

Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Vāʿiẓā añma ḥadīṯ-i ġam-ı ʿışḳ-ı yāri
Ḫ∨āce-i ẓāhir anuñ fehm idemez maʿnāsın

409. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 290
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Yār ile daʿvi-i ʿışḳ eyleme sen yoḳ ey dil
Ḳāḍi-i ʿaḳl anuñ faṣl idemez daʿvāsın

410. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 291
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Ġayra vefā cefā-yı sezāvār olup bize
Anı Ḳabūli bendeñe lāyıḳ görür misin

411. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 299
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre eksilmez bu deryādan

412. **andan:**-*n, -dan*
Gazel 299
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre eksilmez bu deryādan

413. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 302
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Zebān-ı ʿışḳı bilmez ehl-i ẓāhir
Anı dil bilmeyen bī-dil ne bilsün

414. **anda:**-*n, -da*
Gazel 311
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Kākülüñ şām u leblerüñ ʿĪsī
Ḳāmetüñ anda aḳ menār olsun

415. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 321
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Bir dil alınca laʿl-i lebüñ biñ füsūn ider
Biñden birine vāḳıf anuñ Berhemen hemān

416. ʿ**anā:**-*n, -ā*
Gazel 324
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Ṣūfiyā aduñ añılsun dir iseñ ʿanḳāveş
Maḥv-ı ṣırf itme ʿanā içre vücūduñ ḳāfın

417. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 327
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Ölümlük olanı ḳorsın helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu itdügüñ aña helākem ben

418. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 327
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Ṣafādan luṭfdan ḫālī degüldür mīve-i naẓmum
Riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān içre tā kim aña tākem ben

419. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 330
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Müttehemdür kākül-i dil-ber göñül almaġ ile
Söyle dil-dāra Ḳabūlī anı yusun ṭarasın

420. **odur:**-*dur*
Gazel 330
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

421. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 333
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Al ṭūṭīdür femüñ gūyā şekerdür leblerüñ
Anı seyr itmek dilerseñ destüñe al āyine

422. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 334
Mısra: **7**
"O" işaret zamiri.

Ṣūret-i dil-beri taṣvīr idüp aña gelicek
Ne ḳalemler çeke naḳḳāşlar ol ḳaşlara

423. **anda:**-*n, -da*
Gazel 339
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Rişte-i ten tār-ı pīrāhenden olmaz hiç cüdā
Yer ḳumaşıdur ki gūyā uymış anda tel tele

424. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 342
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Dil münkesirdür itmeñ aña ʿilāc u dermān
Olmaz budur çü ʿillet cām-ı şikeste beste

425. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 343
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Ḳabā-yı keyānī durur tāc-ı ʿışḳ
Şehā ṣanma anı ki ger kes geye

426. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 344
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Dil-dāra didüm būse kenār ola mı ḳābil
Didi ne tekellüf aña yārān arasında

427. **odur:**-*dur*
Gazel 349
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

İḥsān odur ki daʿvet idesin kemīneñi
Reşkinden öle bāʿiş olanlar ʿadāvete

428. **odur:**-*dur*
Gazel 353
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri.

ʿĀşıḳ odur ki ʿāleme ḳaddi dü-tā gele
Bāġa benefşe gibi ʿaṣāsın ṭuta gele

429. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 356
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

430. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 357
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

Bir dil ki anda ʿışḳ ola ʿaḳl uġramaz aña
Varmaz Ḳabūli ḫavf iden arslan yataġına

431. **anda:**-*n, -da*
Gazel 357
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

Bir dil ki anda ʿışḳ ola ʿaḳl uġramaz aña
Varmaz Ḳabūli ḫavf iden arslan yataġına

432. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 357
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Rez duḫterini cānı gibi ḥıfẓ ider fuçı
Meydānda ben anı ṭolu gördüm ḳuşağına

433. **anda:**-*n, -da*
Gazel 360
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Yol ṣorana bunda ṣorutma ḳatı
Hep ṣorulur anda bu cürm ü günāh

434. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 371
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Geçdi Ḳabūli küşte-i şemşīr-i ʿışḳ olup
Kim virdi anı zümre-i maḳtūle ḳat ile

435. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 372
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Ẓannum oldur ki temāşā içün anı yir yir
Her melek ṭāḳ-ı felekden çıḳa bir bir baḳa

436. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 378
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdur ezelden
Ey ruḫları gül anı bize ḳatı uçurma

437. **o:**
Gazel 379
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada
Bir ʿaceb yirdür o kim mest ola mestūr orada

438. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 383
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Āḫir ḫarāb olur yıḳılur ḫāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūli ruḫ-ı yāri genc ola

439. **odur:**-*dur*
Gazel 383
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Sulṭān-ı mülk-i ḥüsn ü melāḥat odur k'anuñ
Ḫurşīd ile şuʿā-ı ruḫı pençe penc ola

440. **odur:**-*dur*
Gazel 384
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri.

ʿĀşıḳ odur ki dīdeleri ṭolu āb ola
Bāġ-ı belāda ḳadd-i dü-tāsı ṭolāb ola

441. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 386
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Āl ṭūṭīdür dehānuñ şehd ü şekker leblerüñ
Āl ile söylet anı cānā ele al āyine

442. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 387
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Meh kim bu deñlü zīnet ü zīb aña fer virür
Ḳābil midür ki ṭalʿat-ı zībāña beñzeye

443. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 387
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Naḫl-i ruṭab ki leẕẕet-i bāl aña beñzemez
Ḫāşā ki naḫl-i ḳāmet-i bālāña beñzeye

444. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 387
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Sīmāña beñzeyemez iken ḳurṣ-ı āftāb
Lāyıḳ mıdur ki külçe-i sīm aña beñzeye

445. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 387
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Ḥaḳḳā Ḳabūlī ḳalb-i şekībāña āferīn
Gördüñ mi hiç bir ehl-i şekīb aña beñzeye

446. **odur:**-*dur*
Gazel 394
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Abdāl-ı pīr-i ʿışḳ olana cāme bārdur
Dervīş-i pāk odur ki ola bārdan berī

447. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 396
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

ʿĀrif-i cān imiş bilen lebüñi
Cāna cān ḳatdı laʿlüñ anı ḳodı

448. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 400
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Tār-ı zülfüñle ṣaçuñ dārına ber-dār it dili
Çoḳ mıdur cānā aña bir pāre urġān pāresi

449. **anda:**-*n, -da*
Gazel 403
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Ṭurmaz Ḳabūli lāşe-i lā-şey' iken ʿadū
Her ḳanda baḳsañ ol görinür anda şey gibi

450. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 404
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

451. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 404
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

452. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 404
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Ne deñlü tīre vü tār ise ṣūfī ḫāne-i ḳalbüñ
Mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol sen ider nūr anı nūrānī

453. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 406
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān
Derdin virenden umaruz anuñ devāsını

454. **anuñ:**-*nuñ*
Gazel 426
Mısra: **11**
"O" işaret zamiri.

Bir anuñ gibi şeh-i tīġ-keşān olmayıcaḳ
Kimse teskīn idemez fitne-i devr-i ḳameri

455. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 428
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Duḫān-ı nār-ı āhum aña bir aʿlā direk dikdi
Çıḳup ḳavs-i ḳuzaḥ bir dāne jengārī seren ṭaḳdı

456. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 433
Mısra: **14**
"O" işaret zamiri.

Ṣular ḳoydı atası ocaġına Erdebīl oġlı
Aña olmış olacaḳ ol söyündürdi ol ocaġı

457. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 451
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Ne deñlü perveriş ḳılsañ tenaʿumla ten-i zārı
Ṣalursın ʿāḳıbet ḫāke anı ey nā-tüvān yir yir

458. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 468
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Meh-i nev ḳaşuña beñzer geçinürmiş ammā
Nice beñzer aña bir ebter ü lāġar-çehre

459. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 487
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Ḥalīlüm aña şimdi çoḳ nedāmetler çeker misin
Cefāyı azar azar it didükce baña azarduñ

460. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 490
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Bize ne cāme vü ne tāc gerek
Aña bir ehl-i iḥtiyāc gerek

461. **aña:**-*ñ, -a*
Gazel 497
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Tīrüñ atılup girse nola ḫāne-i cāna
Ey ḳaşı kemānum aña dil vardur içerden

462. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 509
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Żann ile vāʿiẓ meye ḫuldür dise gelmez ḫalel
Öyle işitmişdür anı küllü men ……

463. **anı:**-*n, -ı*
Gazel 517
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Yārüñ āyīni yüzi ayını göstermek ise
Degül āyīne anı görmek içün āyīne

464. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 1
Mısra: **7**
"O" işaret zamiri.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

465. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 1
Mısra: **17**
"O" işaret zamiri.

ʿAyāndur gün gibi şānuñ beyāna anı ḥācet yoḳ
Ne lāzım heybet ü iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

466. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 1
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

467. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 1
Mısra: **82**
"O" işaret zamiri.

Senā gevherlerin dizmiş nişār itmek murād eyler
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şāh-ı kerem anuñ

468. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Kaside 1
Mısra: **76**
"O" işaret zamiri.

Ele alsañ nola şeh-bāz-ı dest-āmūzdur göñlüm
Anuñla hem-per olmaz murġ-ı pervāzīsi yabanuñ

469. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 2
Mısra: **28**
"O" işaret zamiri.

Varaḳ-ı jāle degüldür görinen gülşende
Sīm ü zerdür ki ʿaṭā ḳılmış anı bāġa ḫazān

470. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 3
Mısra: **57**
"O" işaret zamiri.

Ḳatl eylemekdür anı tiryāk-i ʿadl-i şāhī
Ḳatl olmayınca mūzī defʿ ola mı helāhil

471. **o:**
Kaside 3
Mısra: **81**
"O" işaret zamiri.

Yañlış ḫayālmiş o fikr-i muḥāl imiş bu
Bilmem ben anı bunı ey şehriyār-ı kāmil

472. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **38**
"O" işaret zamiri.

Fitnedür pādşehüm fitne gerekdür nāyim
Ḫ∨ābnāk eyleyemez anı meger tīġ-i niyām

473. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **39**
"O" işaret zamiri.

Uyusın sāye-i ʿadlüñde uyandurma anı
Zīr-i sāyeñde cihān ḫalḳı daḫı ola niyām

474. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **76**
"O" işaret zamiri.

Leb ü dendānın idüp nīze-ṣıfat her biri tīz
Yimege ḳım ḳım iderler anı hem çün ḳamḳām

475. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **166**
"O" işaret zamiri.

Edeb ü şerm ü ḥayā üzre ḳurılmışdur taḫt
Bī-ḥayā bī-edeb anı idemez istiḫdām

476. **anı:**-*n, -ı*
Kaside 4
Mısra: **194**
"O" işaret zamiri.

Pāye-i ʿuzlete ʿizzetle ḳadem kim başsa
Naẓar-ı ḳuṭba çekerler anı merdān-ı fiḫām

477. **odur:**-*dur*
Kaside 4
Mısra: **70**
"O" işaret zamiri.

Didiler var ise şāhā bize iḥsāna cevāz
Düşmenüñ başı kesilsün kim odur baḫşiş-i tām

478. **aña:**-*ñ, -a*
Kaside 6
Mısra: **80**
"O" işaret zamiri.

ʿAdū ki kirpigine aşmaya bu ebyātı
Suṭūr-ı şiʿr-i terüm yer yer aña tīr çeker

479. **anuñ:**-*nuñ*
Kaside 6
Mısra: **11**
"O" işaret zamiri.

Zamānı geçdi anuñ devri döndi ol devrüñ
Cihān yine yeñilendi bahār irişdi meger

480. **anda:**-*n, -da*
Kaside 7
Mısra: **28**
"O" işaret zamiri.

Baḥr-ı luṭfuñ ne ʿaceb āb-ı muṣaffādur kim
Anda taġyīr idemez fāʾidesin māhiyyāt

481. **andan:**-*n, -dan*
Kaside 7
Mısra: **13**
"O" işaret zamiri.

Ḳadrüñ andan yücedür kim irişe dest-i ḫayāl
Ẕātuñ andan ötedür k'anı muḥīṭ ola ṣıfāt

482. **andan:**-*n, -dan*
Kaside 7
Mısra: **14**
"O" işaret zamiri.

Ḳadrüñ andan yücedür kim irişe dest-i ḫayāl
Ẕātuñ andan ötedür k'anı muḥīṭ ola ṣıfāt

483. **odur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **78**
"O" işaret zamiri.

Elde evrāḳ-ı duʿā dilde duʿā-yı devlet
Ḫayr odur kim ola aʿmāle muḳārin niyyāt

484. **odur:**-*dur*
Kaside 10
Mısra: **35**
"O" işaret zamiri.

Vālih ü ḥayrān odur kim ʿārif ü dānā ola
Lücce-i baḥr-ı şuhūda ola müstaġraḳ dede

485. **anı:**-*n, -ı*
Kıt'a 18
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Beẕl iden cānını cānāne içün
Gelsün anı ecel alsun dimedi

486. **anı:**-*n, -ı*
Kıt'a 19
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Açılmadı dil ġonça gibi ḫ∨āb-ı ʿademden
Enfās-ı nesīm-i kerem ile anı uyar

487. **anuñ:**-*nuñ*
Kıt'a 21
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Cihānda medḥ ü zemm ehline ancaḳ
Bize birdür anuñ reddi ḳabūli

488. **anı:**-*n, -ı*
Kıt'a 25
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

489. **anuñ:**-*nuñ*
Kıt'a 26
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri.

Merd-i bülend-himmet ʿāşıḳ durur ki anuñ
Deryā ḳatında ḳaṭre ʿanḳā ḳatında güncişk

490. **andan:**-*n, -dan*
Kıt'a 36
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Āḫirüñ evvelini āḫirine ḳıl taḥvīl
Evvelüñ āḫiri tā kim ola andan bīrūn

491. **andan:**-*n, -dan*
Kıt'a 36
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüsān üzre saña bir eyü tīmār olsun

492. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 2
Mısra: **59**
"O" işaret zamiri.

Vaṭanum oldığı cihetden aña
Ṭālibem anı himmet eyle baña

493. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 2
Mısra: **70**
"O" işaret zamiri.

Pīr-i bisyār-sāledür pederüm
Ṣıladur aña maṭmaḫ-ı naẓarum

494. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 2
Mısra: **72**
"O" işaret zamiri.

Daḫı bir kesb ü ġayrı kārum yoḳ
Vaṣlına aña iḳtidārum yoḳ

495. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 2
Mısra: **54**
"O" işaret zamiri.

Luṭf-ı Ḥaḳ ḳalbine hidāyet ide
Anı ben ḳulına ʿināyet ide

496. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 2

Mısra: **60**
"O" işaret zamiri.

Vaṭanum oldığı cihetden aña
Ṭālibem anı himmet eyle baña

497. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 3
Mısra: **52**
"O" işaret zamiri.

Bu duʿāmuz ḳıla ḳabūle ḳarīn
Diyelüm cümlemüz aña āmīn

498. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 4
Mısra: **101**
"O" işaret zamiri.

Ḳanḳı maṭlab ki ṭālib olsam aña
Virilür ye’s baña şāhāne

499. **anda:**-*n, -da*
Mesnevi 4
Mısra: **89**
"O" işaret zamiri.

İki ay anda olmadum ḥākim
Birine daḫı virmiş ol ẓālim

500. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 5
Mısra: **26**
"O" işaret zamiri.

Didi teftīş idüñ bu oġlānı
Mümkin olduḳca söyledüñ anı

501. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 5
Mısra: **52**
"O" işaret zamiri.

Ġażaba geldi didi ol kevden
Minnet ile anı yazarsın sen

502. **anuñ:**-*nuñ*
Mesnevi 5
Mısra: **39**
"O" işaret zamiri.

Birin Etrāke virelüm anuñ
Biri ḳalsun yanında paşanuñ

503. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 9
Mısra: **50**
"O" işaret zamiri.

Siyeh gīsūlaruñ şalḳım şaçaḳdur
Göñüller aña ber-dār olacaḳdur

504. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 9
Mısra: **60**
"O" işaret zamiri.

Ayuñ on dördine beñzer cemālüñ
Yitişmiş gibi aña sinn ü sālüñ

505. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 9
Mısra: **68**
"O" işaret zamiri.

Ġanīmet virdi Ḥaḳ saña bu ānı
Ġanīmet mālı gibi beẕl it anı

506. **anuñ:**-*nuñ*
Mesnevi 9
Mısra: **39**
"O" işaret zamiri.

Anuñ kim ḳurtulur işkencesinden
Kim alur murġ-ı cānı pençesinden

507. **anuñ:**-*nuñ*
Mesnevi 10
Mısra: **13**
"O" işaret zamiri.

Dilden ayırma ismini anuñ
Bedenüñden çıḳınca tā cānuñ

508. **anuñla:**-*nuñ, -la*
Mesnevi 10
Mısra: **7**
"O" işaret zamiri.

Kār-ı nāḳış anuñla kāmil olur
Ḥırz-ı cāndur saña ḥamāyıl olur

509. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 15
Mısra: **23**
"O" işaret zamiri.

Aña nāẓır olan emīn olmaz
Aḳçe başına bir yemīn olmaz

510. **aña:**-*ñ, -a*
Mesnevi 15
Mısra: **78**
"O" işaret zamiri.

Birdür anuñ yanında şāh u gedā
Herkesüñ iḥtiyācı vardur aña

511. **añadur:**-*ñ, -a, -dur*
Mesnevi 15
Mısra: **38**
"O" işaret zamiri.

Yüzi ṣovuḳdur aḳçenüñ ḫayli
Añadur herkesüñ yine meyli

512. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 15
Mısra: **21**
"O" işaret zamiri.

Her ne isterse aḳçe anı bulur
Ol bulamaz ise kim anı bulur

513. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 15
Mısra: **22**
"O" işaret zamiri.

Her ne isterse aḳçe anı bulur
Ol bulamaz ise kim anı bulur

514. **anı:**-*n, -ı*
Mesnevi 15
Mısra: **66**
"O" işaret zamiri.

Sikke-ṣūret geçer velī şāhī
Sevme anı severseñ Allāhı

515. **anuñ:**-*nuñ*
Mesnevi 15
Mısra: **77**
"O" işaret zamiri.

Birdür anuñ yanında şāh u gedā
Herkesüñ iḥtiyācı vardur aña

516. **aña:**-*ñ, -a*
Muaşşer 1
Mısra: **20**
"O" işaret zamiri.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

517. **anda:**-*n, -da*
Muaşşer 1
Mısra: **49**
"O" işaret zamiri.

Şeref ol mülke kim anda ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre otura yirine cānı

518. **anı:**-*n, -ı*
Muaşşer 1
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Ġazā-yı ekber itdüñ bī-müḥābā ḳoyalum anı
Sikender gibi seyrān eyledüñ Īrān u Turanı

519. **anı:**-*n, -ı*
Muaşşer 1
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

520. **anı:**-*n, -ı*
Muaşşer 1
Mısra: **19**
"O" işaret zamiri.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

521. **anı:**-*n, -ı*
Muaşşer 1
Mısra: **29**
"O" işaret zamiri.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı

Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

522. **anı:**-*n, -ı*
Muaşşer 1
Mısra: **47**
"O" işaret zamiri.

Ḳılāʿ-ı Ḳarşı yapduñ anı çün muḥkem ḥişār itdüñ
Gelüp ḳalb-i Ḳabūlī gibi mülküñde ḳarār itdüñ

523. **anı:**-*n, -ı*
Müseddes 3
Mısra: **26**
"O" işaret zamiri.

Ḳabūlī vuṣlat isterdüñ Ḫudādan
Naṣīb itdi anı bir bī-vefādan

524. **anı:**-*n, -ı*
Müseddes 5
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Ḳuluñdur ol ḳapunuñ bende-i fermānı sulṭānum
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

525. **anı:**-*n, -ı*
Müseddes 5
Mısra: **12**
"O" işaret zamiri.

Ḳapuñda bu ḳuluñ da bī-ġaraż bir ṭoġrı çākerdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

526. **anı:**-*n, -ı*
Müseddes 5
Mısra: **18**
"O" işaret zamiri.

Ḳuluñ üftādedür ammā sezāvār-ı ʿināyetdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

527. **anı:**-*n, -ı*
Müseddes 5
Mısra: **24**
"O" işaret zamiri.

Ḳuluñdur bu dil-i şeydā eger dirseñ benüm nemsin
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

528. **anı:**-*n, -ı*
Müseddes 5
Mısra: **30**
"O" işaret zamiri.

Dil-i bī-çārenüñ luṭf eyle bir derdine dermān it
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

529. **anı:**-*n, -ı*
Müseddes 5
Mısra: **36**
"O" işaret zamiri.

Ḳuluñdur eski bendeñdür ġarībüñ derdmendüñdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

530. **aña:**-*ñ, -a*
Müsemmen 2
Mısra: **21**
"O" işaret zamiri.

Aña nice olam diyü vāṣıl Çoḳdan eylerdi ārzū seni dil

531. **anuñ:**-*nuñ*
Şarkı 2
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Deli göñlüm anuñ ile eglesem
Yine bir ṣaçları sünbülüm vardur

532. **odur:**-*dur*
Tahmis 2
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Lemʿa-i nūr-ı maḥabbetden eser ṭuyduñsa gel
ʿĀlim-i muṭlaḳ odur kim bile kendü nefsini

533. **aña:**-*ñ, -a*
Tahmis 3
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Ḳalbinde ḥālet olmaya pür-inḳılāb ola
ʿĀşıḳ mı dirsin aña ki bī-sūz u tāb ola

534. **anda:**-*n, -da*
Tahmis 3

Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Maʿnīde ehl-i ʿışḳ olanuñ
miṣli ʿaynı yoḳ
Maʿnī odur ki ḳalmaya
tāb anda tāb ola

535. **anı:**-*n, -ı*
Tahmis 3
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki
ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol
serāb ola

536. **odur:**-*dur*
Tahmis 3
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

ʿĀşıḳ odur ki ḥarḳ ile
baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ
olur līk maʿni yoḳ

537. **odur:**-*dur*
Tahmis 3
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Maʿnīde ehl-i ʿışḳ olanuñ
miṣli ʿaynı yoḳ
Maʿnī odur ki ḳalmaya
tāb anda tāb ola

538. **anı:**-*n, -ı*
Tahmis 4
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Perdedār idi çehre-i āmāl
Anı terk eyledi nihānı
ḳodı

539. **aña:**-*ñ, -a*
Tahmis 5
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Ḫayāl-i ḫ∨āba döndi rūz-ı
vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh
Ne kim gördiyse bu dīde
aña cümle ḫayāl oldı

540. **aña:**-*ñ, -a*
Tahmis 7
Mısra: **19**
"O" işaret zamiri.

Aña ḳaldı kim dehānuñ
yādına ey māh-rū
Başumuz alup ʿadem
mülkine dek ʿazm ideyüz

541. **anda:**-*n, -da*
Tahmis 8
Mısra: **15**
"O" işaret zamiri.

ʿArşa çıḳ anda āşyān eyle
Ṣavt-ı nāleñ nidā-yı ḳuds
olsun

542. **aña:**-*ñ, -a*
Tahmis 12
Mısra: **24**
"O" işaret zamiri.

ʿÖmrüñi ḳılduñ Ḳabūlī
gibi yoḳ yire hebā
Geçdi ġafletle muḳayyed
olmaduñ aṣlā aña

543. **anı:**-*n, -ı*
Tarih 2
Mısra: **24**
"O" işaret zamiri.

Cümle Muḥammed
ümmeti icrā idüp bu
sünneti
Ammā ki şāhum sen anı
aʿlādan aʿlā eyledüñ

544. **anı:**-*n, -ı*
Tarih 3
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Emekdār-ı der-i devlet-
medār-ı āstānında
ʿAceb kim ḳaldı kim gitdi
bilür kim gitdi ol anı

545. **anı:**-*n, -ı*
Tarih 3
Mısra: **12**
"O" işaret zamiri.

Atamdan tā dedemden
ḳalmış eski iḫtiyār olsa
Getürsem ḳılsam anı
milket-i Rūmuñ nigehbānı

546. **anı:**-*n, -ı*
Tarih 3
Mısra: **14**
"O" işaret zamiri.

Dil-āver-baḫş ḳullar
başlamış merd ola ben
daḫı
Görüp faḫr eylesem ḳahr
olsa gördükçe ʿadū anı

547. **anuñ:**-*nuñ*
Tarih 5
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Ḳudūmüñden ḫaber alup Ḳabūlī
Didi tārīḫin anuñ ḫayr-ı maḳdem

548. **aña:**-*ñ, -a*
Tarih 10
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Ben didüm āyā nedür bu cemʿa bāʿiş bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i saʿdeyndür tārīḫ aña

549. **anda:**-*n, -da*
Tarih 14
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Māhveş ḳadr u şeref taḥṣīl ider
Kim ki anda bir gice mihmān ola

550. **aña:**-*ñ, -a*
Tarih 15
Mısra: **14**
"O" işaret zamiri.

Bu bir ʿālī mekāndur cāmekānı ḳubbe-i gerdūn
Ḳabūlī iki rūşen cām aña mihr ü meh-i rūşen

551. **anı:**-*n, -ı*
Tarih 20
Mısra: **7**
"O" işaret zamiri.

Naḳd-i cānı deyn idi Ḥaḳḳa anı ḳabż itmege
Ḳābıż-ı ervāḥa emr itdi Ḫudā-yı bī-niyāz

552. **aña:**-*ñ, -a*
Terci-bend 1
Mısra: **14**
"O" işaret zamiri.

Añma çekdiklerini ḫaste-dilüñ
Anı unutmaduñ aña geldüñ

553. **aña:**-*ñ, -a*
Terci-bend 1
Mısra: **20**
"O" işaret zamiri.

Çoḳdan alurdı cānı semm-i firāḳ
Aña tiryāḳ-ı vaṣluñ olmasa em

554. **aña:**-*ñ, -a*
Terci-bend 1
Mısra: **50**
"O" işaret zamiri.

Dīde-i cānumuz idüp aydın
Dūr olanlar göründi aña yaḳīn

555. **anı:**-*n, -ı*
Terci-bend 1
Mısra: **14**
"O" işaret zamiri.

Añma çekdiklerini ḫaste-dilüñ
Anı unutmaduñ aña geldüñ

556. **anuñ:**-*nuñ*
Terci-bend 1
Mısra: **40**
"O" işaret zamiri.

Ḥasretüñ cāna zehr-i ḳātil idi
Vuṣlatuñ anuñ oldı tiryāḳı

557. **anuñ:**-*nuñ*
Terci-bend 4
Mısra: **16**
"O" işaret zamiri.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ aña anuñ da zamānı var

<u>o gün bu gündür:</u>

1. **o gün bu gündür:**
Gazel 81
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
O gün bu gündür, beklenen gün budur.

Dirler ki vardur bir gün cihānda her nā-murāda sūd u dügündür
Ey mihr-i burc-ı evc-i saʿādet ʿarż-ı cemāl it o gün bu gündür

<u>o yok bu yok:</u>

1. **o yoḳ bu yoḳ:**
Gazel 186
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Bir kimsenin sürekli olarak bir şeyin var olmadığını dile getirmesi üzerine söylenen "o yok, bu yok!" ifadesi.

Yārüñ aġzıyla ṣaçın añmış idük
İncinürmiş bize o yoḳ bu yoḳ

ocaġa düşüp:

1. **ocaġa düşüp:**-*üp*
Kaside 9
Mısra: **29**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ocağına düşmek: Koruması için birine sığınmak. II Tarikata girmek.

Düşüp bir ocaġa teslīm olan aḥbāba yüz taḥsīn
Maḥabbetden ḥarāret kesb iden sūzāna ʿışḳ olsun

ocaġı söyündürdi:

1. **ocaġı söyündürdi:**-*di*
Gazel 433
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ocağını söndürmek: Yuva yıkmak, ailenin dağılmasına neden olmak.

Ṣular ḳoydı atası ocaġına
Erdebīl oġlı
Aña olmış olacaḳ ol söyündürdi ol ocaġı

ocaġına şular koydı:

1. **ocaġına şular ḳoydı:**-*dı*
Gazel 433
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ocağına su koymak: Ocağını söndürmek, ailesini dağıtmak, yuvasını yıkmak.

Ṣular ḳoydı atası ocaġına
Erdebīl oġlı
Aña olmış olacaḳ ol söyündürdi ol ocaġı

ocāġuñ ʿārif-i āgāhıyuz:

1. **ocāġuñ ʿārif-i āgāhıyuz:**-*y*, -*uz*
Gazel 137
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Tekkenin bilgili, basiretli arifi.

Ḫānḳah-ı maʿrifetüñ pīriyüz
Ol ocāġuñ ʿārif-i āgāhıyuz

ocaḳ başı:

1. **ocaḳ başı:**
Gazel 212
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Ocakbaşı, ateş kenarı, ateşin yanı.

Ḳabūlī mevsimindedür ṣafāsı daḫı gülzāruñ
Ocaḳ başı hele bildüm baña begden paşadan yeg

oda yanar:

1. **oda yanar:**-*ar*
Gazel 128
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşlere yanmak. II Aşk ateşiyle yanıp tutuşmak. II Aşk acısı çekmek.

Sūzişümden ṭutuşur ḫāne-i cān oda yanar
Şerer-i āteş-i āhumla cihān oda yanar

2. **oda yanar:**-*ar*
Gazel 128
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşlere yanmak. II Aşk ateşiyle yanıp tutuşmak. II Aşk acısı çekmek.

Yandı dil ḫānesi yanında bile ṣabr u ḳarār
Nār düşdükce metāʿ ile dükān oda yanar

3. **oda yanar:**-*ar*
Gazel 128
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşlere yanmak. II Aşk ateşiyle yanıp tutuşmak.

Nideyin rūz-ı ḳıyāmet şerer-i āhumdan
Kūh u ṣaḥrā ṭutuşur kevn ü mekān oda yanar

4. **oda yanar:**-*ar*
Gazel 128
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşlere yanmak. II Aşk ateşiyle yanıp tutuşmak. II Aşk acısı çekmek.

Ey Ḳabūlī nice taḳrīr ideyin sūz-ı dili
Başlasam söylemege anı hemān oda yanar

5. **oda yanar:**-*ar*
Gazel 128
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşler içinde yanmak.

Sūzişümden ṭutuşur ḫāne-i cān oda yanar
Şerer-i āteş-i āhumla cihān oda yanar

6. **oda yanar:**-*ar*
Gazel 128
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ateşler içinde yanmak, tutuşmak.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger
Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

odabaşı:

1. **odabaşı:**
Gazel 402
Mısra: **2**
Sultanın yakın adamlarından olan, emir ve fermanlarını bildiren, belli işler hakkında gereken hususları sultana arz eden kişi.

Şeh-i ʿālem-penāhuñ bende-i maḳbūl ü sırdāşı
Aġalar içre ġāyet ẕāt-ı ʿālīdür odabaşı

odları yaḳmış:

1. **odları yaḳmış:**-*mış*
Kaside 4
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
Ateşler yakmak.

Her kişi yaḳmış idi odları yalıñlandı
Defʿ ü refʿ idemedi anı vezīr-i ʿiẓām

odun:

1. **odun:**
Mesnevi 15
Mısra: **19**
Odun.

Herkese aḳçe odun olmışdur
Aḳçe bil yāre giden olmışdur

oğlān:

1. **oğlān:**
Gazel 169
Mısra: **16**
Erkek çocuk, genç, delikanlı.

Dil virdügine dil-bere ʿāşıḳ Ḳabūlī daḫl ider
Ṣūfī-i nā-puḫte meger ʿömründe oğlān olmamış

2. **oğlānı:**-*ı*
Mesnevi 5
Mısra: **25**
Erkek çocuk, genç, delikanlı.

Didi teftīş idüñ bu oğlānı
Mümkin olduḳca söyledüñ anı

oğlanuñ ḥāli:

1. **oğlanuñ ḥāli:**
Mesnevi 5
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **-**
Oğlanın hâli, vaziyeti. II Çavuşun hâli, durumu.

İmtiṣālen li-emriki'l-ʿālī
Ṣorılup bir bir oğlanuñ ḥāli

oğul:

1. **oğlum:**-*m*
Beyit 165
Mısra: **2**
Oğul, erkek evlat.

Gözlerin furṣat düşünce vaṣl-ı yāre evmezin
Engel oğlum da olursa sevmez oğlı sevmezin

2. **oğuldur:**-*dur*
Tarih 15

Mısra: **8**
Oğul, erkek evlat.

Ribāṭ u mescid ü ḥammām añılsa ẕevḳ ider cānuñ
Bilürsin ḫayr bir olmaz oġuldur ol ḳalur senden

<u>oḫşa:</u>

1. **oḫşar:**-*r*
Kaside 6
Mısra: **70**
Benzemek.

Çü ṭıfl-ı yek-şebedür işbu zāde-i ṭabʿum
İçinde baʿżı kelāmum bu maʿniyi oḫşar

<u>ok:</u>

1. **oḳuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 126
Mısra: **3**
Yayla atılan ve uç kısmında sivri bir demir olan kısa ve ince tahta çubuk. II Sevgilinin kirpiği.

Oḳuñla sīne pürdür ey ḳaşı yā
Nola tirkeş dinürse māṣadaḳdur

2. **oḳ:**
Gazel 103
Mısra: **5**
Yayla atılan ve uç kısmında sivri bir demir olan kısa ve ince tahta çubuk.

Ḳażāya ḳalḳan idüp bendeñ oḳ gibi gönder
Ḫadeng-i himmete ey ḳaşı yā ne ḥāyil olur

3. **oḳına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 6
Mısra: **71**
Yayla atılan ve uç kısmında sivri bir demir olan kısa ve ince tahta çubuk.

Dü güne oḳına dirdüm bu naẓm-ı hem-vārum
Bir oḳuyıcı bulınmadı ey suḫan-güster

4. **oḳ:**
Mesnevi 5
Mısra: **86**
Ok.

Nīze gibi yoluñda ṭoġru olam
Beni oḳ gibi ṣanma uġru olam

<u>ok batmaz ḳılıclar kesmez:</u>

1. **oḳ batmaz ḳılıclar kesmez:**
Gazel 465
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kazak Türkleri arasında yaygın olarak anlatılan Alpamıs Destanı'nda geçen: "Ok batmaz, kılıç kesmez." sözünü akıllara getiren ifade. II Sevgilinin oka benzeyen kirpiğinin ve kılıca benzeyen bakışının âşığa zarar vermemesi.

Müjeñden munfaṣıl olmaz göñül ġamzeñden alınmaz
Ṭılısm-ı ʿışḳa mālikdür ḳılıclar kesmez oḳ batmaz

<u>oḳ bıraḳdılar:</u>

1. **oḳ bıraḳdılar:**-*dı, -lar*
Gazel 186
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ok bırakmak, ok fırlatmak. II Sevgilinin kaşlarını gererek âşığa bakış atması.

Almaġa ḳurʿa ṣalup ġamzelerüñ
Cān u dil üstine bıraḳdılar oḳ

<u>oḳ gibi ṭoġrıysañ yadan çekil:</u>

1. **oḳ gibi ṭoġrıysañ yadan çekil:**
Gazel 221
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Hazreti Mevlana'nın: "Ok gibi doğru ol da yaydan kurtul." sözlerini akıllara getiren ifade. II Sevgilinin yay gibi kaşlarını gererek âşığa ok fırlatması. II Sevgilinin âşığa bakış atması.

Oḳ gibi ṭoġrıysañ ey dil ol ḳaşı yadan çekil

Yā gibi her kişiye baş egme aʿdādan çekil

ok urdı:

1. **oḳ urdı:**-*dı*
Gazel 395
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ok vurmak, ok atmak. II Sevgilinin kaşlarını gererek âşığa bakış atması.

Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı
Tīr-i müjeden ḳalbümüze nice oḳ urdı

oḳ yiridür:

1. **oḳ yiridür:**-*dür*
Gazel 483
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ok yeri. II Sevgilinin ok gibi bakışlarını fırlattığı âşığın gönlü.

Ṭīr-i müjeñle sīnemüz oldı delik delik
Cismüm ser-ā-ser oḳ yiridür nitekim belik

okın:

1. **okınur:**-*ur*
Gazel 253
Mısra: **11**
Okunmak, söylenmek.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġamı yaza yaza başlayalum

2. **okınur:**-*ur*
Gazel 261
Mısra: **9**
Okunmak, söylenmek.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġam-ı ʿışḳı tāze başlayalum

oḳlaġ:

1. **oḳlaġı:**-*ı*
Gazel 439
Mısra: **8**
Oklava.

Tīr ü tirkeşle bugün serkeş geçinme ey fülān
Oḳlaġı mānend atarsın yire bir gün oḳlığı

oḳlaruñı gönder:

1. **oḳlaruñı gönder:**
Gazel 336
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Oklarını göndermek. II Sevgilinin yay gibi kaşlarını gererek âşığa bakış atması.

Gönder ey ḳaşları yā oḳlaruñı cān evine
Ne tekellüf çeker ol gelmege yārān evine

oḳlığ:

1. **oḳlığı:**-*ı*
Gazel 439
Mısra: **8**
Okluk, içine ok konulan ve genellikle savaşlarda veya avlarda kullanılan gereç.

Tīr ü tirkeşle bugün serkeş geçinme ey fülān
Oḳlaġı mānend atarsın yire bir gün oḳlığı

oḳlu şikāra:

1. **oḳlu şikāra:**-*a*
Gazel 112
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Oklu av, ok saplanmış av.

Ey ḳaşı yā ḫadengüñ zaḫmıyla ḫaste gönlüm
Kuhsār-ı miḥnet içre oḳlu şikāra beñzer

2. **oḳlu şikāra:**-*a*
Gazel 112
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Oklu av, ok saplanmış av.

Müjgānuñ oḳlarıyla āhū-yı çeşm-i mestüñ
Ṣaḥrā-yı ḥüsn içinde oḳlu şikāra beñzer

oḳu:

1. **oḳur:**-*r*
Beyit 106
Mısra: **1**

Okumak. II
Çağırmak, seslenmek.

Zer duḫterini ümm-i ḫabāʾiş oḳur ey dil
Vāʿiẓ sözin işitmeyelüm ḳarı getürme

2. **oḳuduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 182
Mısra: **14**
Okumak. II
Sevgilinin yüzüne bakmak, yüzündeki çizgileri okumak.

Söylenür geldi diyü nāme-i ḫaṭṭı yārüñ
Ey Ḳabūlī yüzine biz anı çoḳdan oḳuduḳ

3. **oḳuduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 186
Mısra: **8**
Okumak. II
Sevgilinin yüzüne bakmak, yüzündeki çizgileri okumak.

Geliyor nāme-i ḫaṭṭuñ didiler
Biz anı dil-bere çoḳdan oḳuduḳ

4. **oḳur:**-*r*
Gazel 194
Mısra: **8**
Okumak. II
Söylemek, dile getirmek, zikretmek.

Dilleri ḫūn olmasun mı güllerüñ gülşende kim
Bülbülāsā dilleri medhüñ oḳur her sūsenüñ

5. **oḳuma:**-*ma*
Gazel 379
Mısra: **3**
Okumak. II
Söylemek, dile getirmek, zikretmek.

Leb-i cānānenüñ evṣāfını yañlış oḳuma
Ḳanda bir ehline kim irişesin ṣor orada

6. **oḳu:**
Gazel 485
Mısra: **5**
Okumak. II
Söylemek, dile getirmek, zikretmek.

Her ne vech ile oḳursañ oḳu ṭarden ʿaksen
Dāġ-ber-dāġ u elem-ber-elem ü dā-ber-dā

7. **oḳursañ:**-*r, -sa, -ñ*
Gazel 485
Mısra: **5**
Okumak. II
Söylemek, dile getirmek, zikretmek.

Her ne vech ile oḳursañ oḳu ṭarden ʿaksen
Dāġ-ber-dāġ u elem-ber-elem ü dā-ber-dā

8. **oḳurdı:**-*r, -dı*
Gazel 395
Mısra: **4**
Okumak. II İlim öğrenmek.

Gerçi o şeh itmişdi cefā fennini tekmīl
Gāhīce hele bāb-ı vefādan da oḳurdı

9. **oḳumaḳ:**-*maḳ*
Mesnevi 7
Mısra: **13**
Okumak. II İlim öğrenmek.

Oḳumaḳ yazmaḳ ol miskīne bühtān
Siyāsetdür yanında ḥükm-i sulṭān

10. **oḳur:**-*r*
Gazel 435
Mısra: **1**
(Sözlük) Okumak. II İlim öğrenmek.

Yine taḥṣīl ider ʿāşıḳ olan oḳur mı ḳāmūsı
Rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre degül bir ḥarf ḳamusı

<u>oḳun:</u>

1. **oḳunsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **20**
Okunmak, söylenmek.

ʿAliveş añılup illerde vü dillerde evṣāfuñ
Oḳunsun şöyle kim ḳaṭʿā unudılmaḳ muḥāl olsun

2. **oḳundı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **23**
Çağırmak, seslenmek.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

oḳuñ paraya atma:

1. **oḳuñ paraya atma:**-*ma*
Gazel 380
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Okunu yaraya atmak. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı ve öldürücü bakışlarının âşığın yaralı gönlüne tesir etmesi.

Ṣad-pāre oldı sīne gider ṣaḳın araya
Ey ḳaşları kemānum oḳuñ atma paraya

oḳuñ peykānı:

1. **oḳuñ peykānı:**
Gazel 241
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Okun ucundaki sivri demir. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı ve öldürücü bakışları.

Cānuma geçmiş idi gerçi oḳuñ peykānı
Anı bir būseye ṣulḥ ile geçenden geçelüm

oḳut:

1. **oḳutmaz:**-*maz*
Gazel 30
Mısra: **9**
Okutmak, öğretmek, söyletmek.

Ṭoġrı oḳutmaz Ḳabūlī şiʿrümüz
Ṭabʿı kec yārān elinden el-ġıyāṣ

oḳuya gele:

1. **oḳuya gele:**-*e*
Gazel 353
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Okumak, söylemek. II Lütfetmek, ihsanda bulunmak.

Evṣāf-ı hüsnin ol mehüñ ey dil bülend ḳıl
Şāyed o şāhbāz-ı ḥüsün oḳuya gele

oḳuyan:

1. **oḳuyan:**
Gazel 181
Mısra: **6**
Okuyan, talim eden (kimse).

Kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür maʿāni vü ʿışḳ
Ne ḥikmet oḳuyan añlar anı ne naḥv u ne ṣarf

oḳuyıcı:

1. **oḳuyıcı:**
Kaside 6
Mısra: **72**
Davetçi.

Dü güne oḳına dirdüm bu naẓm-ı hem-vārum
Bir oḳuyıcı bulınmadı ey suḫan-güster

ol:

1. **oldı:**-*dı*
Beyit 127
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiil.

Āh itdügümce çıḳdı ʿalev cism-i zārdan
Yanup yaḳılmaġ oldı işüm rūzgārdan

2. **olmaz:**-*maz*
Beyit 184
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiil.

Evvel ʿilimde yazmış dest-i debīr-i taḳdīr
Ḫaṭṭ-ı firāş-ı Yūsuf olmaz naṣīb-i Ḳıṭfīr

3. **olsun:**-*sun*
Diğer 1
Mısra: **37**
"Ol-" yardımcı fiil.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir

āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

4. **olur:**-*ur*
Gazel 27
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫz ile ilden ammā
Bāʿiṯ-i tefriḳa olur saña ol cemʿiyyet

5. **ola:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḫalḳdan luṭf u ḥaḳīḳat uman ebleh kim ola
Ḳanḳı gün bulduñ ola ʿālem-i fānīde ṣebāt

6. **ola:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḫalḳdan luṭf u ḥaḳīḳat uman ebleh kim ola
Ḳanḳı gün bulduñ ola ʿālem-i fānīde ṣebāt

7. **ola:**-*a*
Gazel 40
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

8. **oldı:**-*dı*
Gazel 43
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Gördi ki biz mülāzım-ı ʿayşuz Ḳabūliyā
Eyyām-ı ʿayş u ʿişreti oldı ṣaʿīd ʿīd

9. **ola:**-*a*
Gazel 45
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ehl-i Ḥaḳ ol kim ola Ḥaḳdan dūr
Ḳurb-ı Ḥaḳ gerçi olur ḫalḳa baʿīd

10. **olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 46
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ṭūṭi-i ṭabʿum Ḳabūlī nice gūyā olmasun
Dil-berüñ laʿl ü lebi ḳand-i mükerrerden leẕīẕ

11. **ol:**
Gazel 49
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiil.

Meded ardınca ol ey dil ḳaçırma furṣat eldeyken
Saña ol gözleri āhū şikār olmaḳ muḳarrerdür

12. **olmaz:**-*maz*
Gazel 54
Mısra: **13**
"Ol-" yardımcı fiil.

Nāmeden nāmın Ḳabūlī dimek olmaz dil-berüñ
Diyesüz ibrām iderlerse fülāndur dostlar

13. **olur:**-*ur*
Gazel 55
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dem olur ādeme ḳan aġladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

14. **olur:**-*ur*
Gazel 55
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dem olur ādeme ḳan aġladur ey dil ġam olur
Ġam nedür ʿaynına gelmez dem olur ādem olur

15. **olur:**-*ur*
Gazel 55
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Göricek ʿāşıḳ-ı dīvāne ider insānı
Ol perī-çehre Ḳabūlī ne güzel ādem olur

16. **ola:**-*a*
Gazel 66
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḫavf ile recā üzre gerekdür kişi ʿāşıḳ
Yā maẓhar-ı āyīne-i elṭāf ola yā ḳahr

17. **olurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 69
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ẓuhūr itmek olurdı miṣāl-i Fāryābī
Velī Ḳabūlī cihānda ẓahīrümüz yoḳdur

18. **olmaz:**-*maz*
Gazel 72
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Aġyār var iken saña rām olmaz ol melek
Olmaz Ḳabūli nite ki şeyṭān aradadur

19. **olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 105
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kemāl ehli kemālin vaṣf iderler ehl-i dil ẕātuñ
Ṣıfāt-ı ẕātuñ olmaḳ cümle maḳbūl-i ahālīdür

20. **olsa:**-*sa*
Gazel 119
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Tevekkül ṣaḥibi ey dil baş egmez şāh-ı devrāna
Gedā ehl-i ḳanāʿat olsa ol sulṭāndan yegdür

21. **olup:**-*up*
Gazel 120
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan feṭḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

22. **olur:**-*ur*
Gazel 129
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiil.

Luṭf ile yāḳut-ı nābın görmek olur bādenüñ
Rind olan ṣanʿatla cāmuñ gözinüñ yaġın çeker

23. **olsa:**-*sa*
Gazel 143
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiil.

Vāṣıl-ı semʿ-i şehenşāh-ı cihān olsa nola
Ey Ḳabūlī ḳatı pākīze güherdür sözümüz

24. **olur:**-*ur*
Gazel 146
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiil.

Derdine şāfī cevāb ister dil-i dermāndemüz
İşigüñ dārü'ş-şifāsından olur dermānumuz

25. **olmaz:**-*maz*
Gazel 151
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiil.

Beni öldürse yāre nesne dimeñ
Ḳātil-i ʿāşıḳa suʾāl olmaz

26. **olmaz:**-*maz*
Gazel 154
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ġamuñla dīde ḳanlar dolmayınca eşk ṣāf olmaz
Benüm serv-i revānum ṣu bulanmayınca ṭurılmaz

27. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 161
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Raġbet-i nāsa baḳup ġırre olan ehl-i ġurūr
Ḫvāce rāġıb da olursa işi merġūb olmaz

28. **olmaz:**-*maz*
Gazel 163
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Her kelle sezā-yı efser olmaz

Her efsere ser müyesser olmaz

29. **olmaz:**-*maz*
Gazel 163
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Her başa hümā-yı ʿışḳ ḳonmaz
Her murġ-ı hevā hümā-per olmaz

30. **olur:**-*ur*
Gazel 167
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiil.

Tiryāḳ-ı laʿl-i yār olur ancaḳ ʿilāc aña
İçdi Ḳabūli zehrüñi ey çarḫ ṭās ṭās

31. **olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 172
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Muṭavvel olmasun aḥvāl-i ḳıṣṣa-i Telḫīṣ
Muḥibb-i muḫlisüñ it bend-i ġuṣṣadan taḫlīṣ

32. **olasın:**-*a, -sın*
Gazel 175
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiil.

Sen güneş fevḳ-ı s̱üreyyāda olasın zīr-i ḫāk
Evce olur mı berāber mertebeyle her ḫażīż

33. **olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 183
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dilde peykānuña yir ḳalmaya mı tīr olıcaḳ
Kimse ḥāyil mi olur iki göñül bir olıcaḳ

34. **olsa:**-*sa*
Gazel 183
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḥüsn-ṣūret çoġ olur deyr-i cihānda ṣanemā
Rūḥ-baḫş olsa ʿiz̤āruñ gibi taṣvīr olıcaḳ

35. **olur:**-*ur*
Gazel 183
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḥüsn-ṣūret çoġ olur deyr-i cihānda ṣanemā
Rūḥ-baḫş olsa ʿiz̤āruñ gibi taṣvīr olıcaḳ

36. **oldı:**-*dı*
Gazel 187
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Z̤evḳümüz gūşesidür gūşe-i laʿlüñ ammā
Şimdi ḫ∨ān-ı ġam-ı hecr oldı maʿāşum bu da z̤evḳ

37. **oldı:**-*dı*
Gazel 200
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḳomaduñ ḫayliden başuñ işigi ṭaşına yārüñ
Ḳabūlī başuña aṣlā ṭoḳunmaz oldı dermānuñ

38. **oldı:**-*dı*
Gazel 201
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Egerçi oldı göñül mübtelāsı Eyyūbuñ
Ṣabır gerek ḳatı çoḳdur belāsı Eyyūbuñ

39. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 201
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Cefā vü cevrine biz daḫı rāżıyuz şimdi
Olursa mihr ü vefāya rıżāsı Eyyūbuñ

40. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 201
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḫalāṣ ider dil-i bīmārı derd-i fürḳatden
Olursa laʿl-i lebinden devāsı Eyyūbuñ

41. **oldılar:**-*dı, -lar*
Gazel 202

Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

42. **olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 202
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

İltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege şimdi kişi
Yā gidi yā masḫara yā ḫod-fürūş olmaḳ gerek

43. **olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 202
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

44. **olsa:**-*sa*
Gazel 207
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Olsa Türküñ raġbeti mānend-i engüşt-i sütürg
Terki evlādur ḥabīşüñ gerçi bilmem terk-i Türk

45. **olsa:**-*sa*
Gazel 209
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiil.

Şīrāne süvār olsa nola Düldül-i nāza
Öñünce benem Ḳanber-i pūyānı ʿAlinüñ

46. **ol:**
Gazel 217
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Derk-i esfelde ḳoma kendüñi pür-idrāk ol
Māsivā terkin ur ālāyiş-i ġamdan pāk ol

47. **ol:**
Gazel 217
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḳul iken ʿāleme sulṭān olayın dirseñ eger
Bende-i sāye-nişīn-i ʿalem-i levlāk ol

48. **olayın:**-*ayın*
Gazel 217
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḳul iken ʿāleme sulṭān olayın dirseñ eger
Bende-i sāye-nişīn-i ʿalem-i levlāk ol

49. **ol:**
Gazel 221
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiil.

Zer gibi kāmil-ʿayār ol nāḳış olma vezne gel
Çekme ḳahrın her denīnüñ ehl-i dünyādan çekil

50. **ol:**
Gazel 221
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Şu gibi pākīzedür ṭabʿum diyü lāf eyleme
Ey Ḳabūlī ṣāf-meşreb ol men ü mādan çekil

51. **ol:**
Gazel 222
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse s̱āmin ol

52. **oldı:**-*dı*
Gazel 234
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiil.

Oldı Ḳabūlī bī-gümān vaṣṣāfuñ ey şāh-ı cihān
Yād itse nāmuñ tāze cān kesb eyler eṣnāf-ı ümem

53. **olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 238
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiil.

Niçe mevzūn u rengīn olmasun zer gibi eṣʿārum

Eritdüm pūte-i miḥnetde
naḳd-i ḳalbi ḳāl itdüm

54. **olma:**-*ma*
Gazel 245
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ferddür māh-ı receb
kimseye olmaz maḥrem
Ḥarem-i ḥürmetine ʿārif
iseñ olma aṣem

55. **olmaz:**-*maz*
Gazel 245
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiil.

Lāl olur vāḳıf olan sırrına
dellāl olmaz
Kim ki ketm eyleye
kemmiyyetin oldur ebkem

56. **olur:**-*ur*
Gazel 248
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiil.

Derdüme çāre bulunmaz
ammā
Olur idi lebüñ emsem
emsem

57. **olsun:**-*sun*
Gazel 268
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiil.

Semenāsā vücūduñ nāzük
ü yüzüñ çerāġ olsun
Nihāl-i ḳāmetüñ bād-ı
muḫālifden ırāġ olsun

58. **olur:**-*ur*
Gazel 269
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiil.

Muḥīṭ-i mevc-ḫīz-i bī-
kerān-ı kūh-ı ḳāfāsā
Nice deryā olur cūş
eylesem eşk-i
revānumdan

59. **olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 270
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiil.

Şehā luṭfuñ olursa
bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün
olmasun Allāh içün olsun

60. **olsun:**-*sun*
Gazel 270
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Şehā luṭfuñ olursa
bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün
olmasun Allāh içün olsun

61. **olsun:**-*sun*
Gazel 270
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiil.

Şehā luṭfuñ olursa
bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün
olmasun Allāh içün olsun

62. **olsun:**-*sun*
Gazel 270
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dil-i güm-rāha yolıyla
ʿināyet mümkin olmazsa
Cenāb-ı Kibriyāya ṭoġru
varan rāh içün olsun

63. **olsun:**-*sun*
Gazel 270
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

Cemāl-i bā-kemāl-i Zü'l-
celāl-i bī-zevāl içün
Delīl-i rāh içün yaʿni
Habību'llāh içün olsun

64. **olsun:**-*sun*
Gazel 270
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiil.

Olursa ḥasbeten li'llāh
fi'llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun
ne ʿizz ü cāh içün olsun

65. **olsun:**-*sun*
Gazel 270
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiil.

Olursa ḥasbeten li'llāh
fi'llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun
ne ʿizz ü cāh içün olsun

66. **olsun:**-*sun*
Gazel 270

Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiil.

Olursa ḥasbeten li’llāh
fi’llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun
ne ʿizz ü cāh içün olsun

67. **olsun:**-*sun*
Gazel 270
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḳabūlīnüñ edā ḳıl ḥācetin
dergāhdan sürme
Münācāt ehlinüñ yüz
sürdügi dergāh içün olsun

68. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 270
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Şehā luṭfuñ olursa
bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün
olmasun Allāh içün olsun

69. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 270
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiil.

Olursa ḥasbeten li’llāh
fi’llāh olsun iḥsānuñ
Ne mīr ü şāh içün olsun
ne ʿizz ü cāh içün olsun

70. **olmaz:**-*maz*
Gazel 279
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiil.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma
ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn
ile görilsün

71. **ola:**-*a*
Gazel 281
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dilā her ne recā itseñ it ol
merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter
ola sulṭān-ı ʿāmilden

72. **olsun:**-*sun*
Gazel 285
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiil.

Şolmasun ḥaşre degin
ḫurrem ü ḫandān olsun
ʿĀrıżuñ tāze gül-i bāġ-ı
leṭāfet bilürin

73. **olsa:**-*sa*
Gazel 295
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḫūbān-ı şehr ḳullaruñ
olsa ʿaceb midür
Sensin diyār-ı ḥüsne
bugün pādşā Ḥüseyn

74. **ol:**
Gazel 297
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiil.

Açılsun rūy-ı baḫtuñ
ġonçaāsā şād u ḫandān ol
Muḫālif yiller ey gül bāġ-ı
ḥüsnüñden ırāġ olsun

75. **olsun:**-*sun*
Gazel 297
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ruḫuñ gül gibi nāzük
alnuñ açıḳ yüzüñ aġ olsun
Güẕergāhuñ nesīm-i ṣubḥ
gibi bāġ u rāġ olsun

76. **olsun:**-*sun*
Gazel 297
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ruḫuñ gül gibi nāzük
alnuñ açıḳ yüzüñ aġ olsun
Güẕergāhuñ nesīm-i ṣubḥ
gibi bāġ u rāġ olsun

77. **olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 310
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi
olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī
bilmezlenüp ol olmasun

78. **olup:**-*up*
Gazel 310
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi
olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī
bilmezlenüp ol olmasun

79. **olur:**-*ur*
Gazel 321
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Naḳd-i revān-ı cenneti dīdāra ṣatıcaḳ
Olur Ḳabūli meblaġ-ı ḳadr-i s̱emen ṣemān

80. **olsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ṭulūʿ itsün saʿādet maṭlaʿından āftābāsā
Zevāle irmesün mihr-i cemālüñ pür-kemāl olsun

81. **olsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **14**
"Ol-" yardımcı fiil.

Vezīr-i bī-naẓīrisin güzīn-i Āl-i ʿOs̱mānuñ
Güneş gibi vücūduñ bī-naẓīr ü bī-mis̱āl olsun

82. **olmaz:**-*maz*
Gazel 332
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

Vāv-ı zülfüñ ʿaṭf ider saña żamīr-i ʿāṣıḳı
İrtibāṭ olmaz bilürsin ʿatf içün olmazsa vāv

83. **olmazsa:**-*maz, -sa*
Gazel 332
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

Vāv-ı zülfüñ ʿaṭf ider saña żamīr-i ʿāṣıḳı
İrtibāṭ olmaz bilürsin ʿatf içün olmazsa vāv

84. **olur:**-*ur*
Gazel 333
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir göñlüñ alan bir daḫı ala yine

85. **olmaz:**-*maz*
Gazel 334
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ġayra meyl itdi ḳoyup ḳahpe zen-i dehr bizi
İʿtimād olmaz imiş dostlar oynaşlara

86. **olmaz:**-*maz*
Gazel 335
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḳabūlī ḳuluña ḫışm ile baḳma
Efendi ḳıymaḳ olmaz bī-günāha

87. **ola:**-*a*
Gazel 343
Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḥużūruñda aġyār lā-şeyʾ iken
Neden luṭf ola yine ol lāşeye

88. **olımaz:**-*ı, -maz*
Gazel 344
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Nādān olımaz meclis-i ʿirfān arasında
Ḫar-mühre ṣıġar mı dür ü mercān arasında

89. **ola:**-*a*
Gazel 358
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiil.

ʿAceb mi ḫūşe-çīn-i ḫᵛānuñ ola zümre-i aḥbāb
Kemāl-i luṭf dilde kāse-i ḫᵛān-ı niʿam elde

90. **olmaz:**-*maz*
Gazel 377
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḳabūlī yārdan ayrılmaḳ olmaz
Olursa bāri öpüşe koçuşa

91. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 377
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḳabūlī yārdan ayrılmaḳ olmaz
Olursa bāri öpüşe koçuşa

92. **oldı:**-*dı*
Gazel 403
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

Āfāḳı ditredürse nola āh-ı serdümüz
Ol meh bize ṣovuḳluḳ ider oldı dey gibi

93. **olur:**-*ur*
Gazel 406
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dermān olursa senden
olur ey ṭabīb-i cān
Derdin virenden umaruz anuñ devāsını

94. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 406
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dermān olursa senden
olur ey ṭabīb-i cān
Derdin virenden umaruz anuñ devāsını

95. **olur:**-*ur*
Gazel 407
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Müsteḥaḳ olmayan iḥsānuña maẓhar düşmez
Bāʿiṯ-i devlet olur herkese istiḥḳāḳı

96. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 408
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kīmyādur ger olursa naẓaruñ ben ḫāke
Ḫāki altun ider erbāb-ı kemālüñ naẓarı

97. **oldı:**-*dı*
Gazel 420
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Şimdi kānūn-ı sīnede ey meh
Fürḳatüñ āteşi yanar oldı

98. **oldı:**-*dı*
Gazel 426
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ṭīre-i şaʿşaʿası geçdi zırıh göginden
Hedef-i tīri şuʿāʿ oldı sipihrüñ siperi

99. **oldı:**-*dı*
Gazel 426
Mısra: **17**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḫüsrev-i ḫāverüñ oldı diyü il gün lemeʿāt
Münteşir eyledi āfāḳa bu rūşen ḫaberi

100. **olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Gazel 433
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kişi ʿālemde ruḫ göstermek olmaz ḫaṣmına fi'l-ḥāl
Ṣaḳın şāh üzre açmaz olmayınca sürme peydāġı

101. **olmaz:**-*maz*
Gazel 433
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kişi ʿālemde ruḫ göstermek olmaz ḫaṣmına fi'l-ḥāl
Ṣaḳın şāh üzre açmaz olmayınca sürme peydāġı

102. **olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 435
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

Nice yıllar güẕergāhında ḫāk olduḳlarum yārüñ
Müyesser ola dirdüm olmadı bir kerre pā-būsı

103. **olsa:**-*sa*
Gazel 444
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dil-ber-i dil ber-i dil-ber olsa
Ber-i dil-ber ber-i dil-ber olsa

104. **olsa:**-*sa*
Gazel 444
Mısra: **2**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dil-ber-i dil ber-i dil-ber olsa
Ber-i dil-ber ber-i dil-ber olsa

105. **oldı:**-*dı*
Gazel 491
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiil.

Manṣıb üstine muʿallaḳ döner oldı yārān
Nice ṣādılıḳ idem ṭāliʿ-i meymūnum yoḳ

106. **ola:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **47**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḥāṣā ki pādṣāhuñ ẓulme ola rıżāsı
Ḥāṣā ki ʿadl-i ṣāhī cevre ola muʿādil

107. **oldı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **67**
"Ol-" yardımcı fiil.

Lākin günāhum ancaḳ mīrīye saʿyüm oldı
Bilmezlik ile sehven olana tevbe ḳābil

108. **oldı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **84**
"Ol-" yardımcı fiil.

Mīrīye ḫıdmet itdüm şāyeste-i ʿāṭāyam
Emvāle saʿyüm oldı iḥsān olursa ḳābil

109. **olmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 3
Mısra: **46**
"Ol-" yardımcı fiil.

Yine ol iki ẓālim ol ḳulzüm-i meẓālim
Bīrūn iken ṣadedden olmaḳ revā mı dāḫil

110. **ola:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **66**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm
Ḫāṣe li'lleh ki edeb terk idene ola rıżām

111. **ola:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **43**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ne añlarsın ola āyā muḳābil olmaḳ olur mı
Hünerber kūhsār-ı himmete rūbāh-ı yabanuñ

112. **olmaz:**-*maz*
Kaside 5
Mısra: **23**
"Ol-" yardımcı fiil.

ʿAdū-yı dīne olmaz iltifātı ehl-i İslāmuñ
Ḳadīmī ḳışṣadur küffār ile cengi müselmānuñ

113. **olmışdur:**-*mış, -dur*
Kaside 5
Mısra: **32**
"Ol-" yardımcı fiil.

Çıḳup ḫānuz diyen bī-ḫānumāna bildürürlerdi
Ne şekl olmışdur İskender elinde tācı Dārānuñ

114. **olsa:**-*sa*
Kaside 5
Mısra: **35**
"Ol-" yardımcı fiil.

Er olsa ṭursa ḳarı oġlı ʿavret gibi ḳaçmasa
Temāşā eylese iḳdāmını merdān-ı meydānuñ

115. **olur:**-*ur*
Kaside 5
Mısra: **68**
"Ol-" yardımcı fiil.

Bahāne oldı izüñ tozına yüz sürmege şiʿrüm
Bahāneyle olur dirler ḳula iḥsānı sulṭānuñ

116. **olursa:**-*ur, -sa*
Kaside 5
Mısra: **69**
"Ol-" yardımcı fiil.

Duʿāyile olursa iḫtitāmı nola bu naẓmuñ

Çün oldur ʿuhdesine
lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

117. **ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **81**
"Ol-" yardımcı fiil.

Devr-i gerdūn ola ber-
vefḳ-ı murād-ı ḫāṭır
Ḥarekāt-ı felek īṣār ide
birr ü berekāt

118. **ola:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **85**
"Ol-" yardımcı fiil.

Nitekim ḫalḳ ricā üzre ola
Bārīden
Nitekim ḍayir ola ḫalḳa
ḥayāt ile memāt

119. **olsa:**-*sa*
Kaside 7
Mısra: **23**
"Ol-" yardımcı fiil.

Bād-bān-ı keremüñ kime
hevā-dār olsa
Keşti-i Nūḥ-ı necī gibi
olur ehl-i necāt

120. **olmaz:**-*maz*
Kaside 8
Mısra: **12**
"Ol-" yardımcı fiil.

Alınmaz ehl-i İslām
Erdebīlüñ nīr-i bedinden
ʿAdūdan dönmek olmaz
Bāyezīdi olsa Bisṭāmuñ

121. **olsa:**-*sa*
Kaside 8
Mısra: **12**
"Ol-" yardımcı fiil.

Alınmaz ehl-i İslām
Erdebīlüñ nīr-i bedinden
ʿAdūdan dönmek olmaz
Bāyezīdi olsa Bisṭāmuñ

122. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **61**
"Ol-" yardımcı fiil.

Nefis öldürme abdāl ol
diril kesb-i ṣafā eyle
Ḥayātında merātib ḳaṭʿ
iden aḳrāna ʿışḳ olsun

123. **olma:**-*ma*
Kaside 9
Mısra: **49**
"Ol-" yardımcı fiil.

Çekil ḫalḳ-ı cihāndan ḫalḳ
ile ḳarışma ḫalḳ olma
Ḫudābīn ü Ḫudādān ol
Ḫudābīnāna ʿışḳ olsun

124. **olup:**-*up*
Kaside 9
Mısra: **28**
"Ol-" yardımcı fiil.

Erenler atalu oġulludur
bizümle abdālān
Nefes oġlı olup söz
ṣaḳlayan oġlāna ʿışḳ olsun

125. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 11
Mısra: **29**
"Ol-" yardımcı fiil.

İsüz ādemsüz olan yirde
ādem olmasa cāyiz
Nice insān ile üns
eylemez fācirlerin gördüm

126. **olmasa:**-*ma, -sa*
Kaside 14
Mısra: **11**
"Ol-" yardımcı fiil.

Olmasa maṣlaḥat-güẕār
altun
Böyle olmazdı sikkedār
altun

127. **olmazdı:**-*maz, -dı*
Kaside 14
Mısra: **12**
"Ol-" yardımcı fiil.

Olmasa maṣlaḥat-güẕār
altun
Böyle olmazdı sikkedār
altun

128. **oldı:**-*dı*
Kıt'a 20
Mısra: **5**
"Ol-" yardımcı fiil.

Şimdi mi oldı ḳuvvet ehli
olan
Yardım itmek ża ʿīfe
sulṭānum

129. **olmaz:**-*maz*
Kıt'a 22

Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

130. **oldı:**-*dı*
Kıt'a 23
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

131. **olur:**-*ur*
Kıt'a 33
Mısra: **13**
"Ol-" yardımcı fiil.

Sizüñ ile nice olur bāzār
Sizi bī-zār ḳıldı bī-zerlik

132. **ola:**-*a*
Mesnevi 2
Mısra: **91**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ne ṣıla belki ḥac s̲evābı ola
Niçe ḥac niçe ḥac s̲evābı ola

133. **ola:**-*a*
Mesnevi 2
Mısra: **92**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ne ṣıla belki ḥac s̲evābı ola
Niçe ḥac niçe ḥac s̲evābı ola

134. **olmamış:**-*ma, -mış*
Mesnevi 4
Mısra: **112**
"Ol-" yardımcı fiil.

Bize olan cezā be-ḥaḳḳ-ı Ḫudā
Kimseye olmamış durur ciddā

135. **olam:**-*am*
Mesnevi 5
Mısra: **81**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ben ki bir müstaḳīm bendeñ olam
Sāye-veş zār u ser-figendeñ olam

136. **olam:**-*am*
Mesnevi 5
Mısra: **82**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ben ki bir müstaḳīm bendeñ olam
Sāye-veş zār u ser-figendeñ olam

137. **oldılar:**-*dı, -lar*
Mesnevi 6
Mısra: **7**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḥāżırān oldılar şehādet içün
Yaʿni bir mü'mine iʿānet içün

138. **olmaz:**-*maz*
Mesnevi 7
Mısra: **29**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kişi rāh-ı saḳīme gitmek olmaz
Edebden ḫāric evżāʿ itmek olmaz

139. **olmaz:**-*maz*
Mesnevi 7
Mısra: **30**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kişi rāh-ı saḳīme gitmek olmaz
Edebden ḫāric evżāʿ itmek olmaz

140. **oldı:**-*dı*
Mesnevi 8
Mısra: **52**
"Ol-" yardımcı fiil.

Sizden ol ehl-i ḥükme bu iḥsān
Bendeye oldı mūcib-i ḥırmān

141. **olsun:**-*sun*
Mesnevi 8
Mısra: **30**
"Ol-" yardımcı fiil.

Bendeñe daḫı himmetüñ olsun
Dāʿi-i ʿömr ü devletüñ olsun

142. **olmaz:**-*maz*
Mesnevi 15
Mısra: **24**
"Ol-" yardımcı fiil.

Aña nāẕır olan emīn olmaz
Aḳçe başına bir yemīn olmaz

143. **olduġum:**-*duġ, -um*
Muhammes 1
Mısra: **1**
"Ol-" yardımcı fiil.

Künc-i mihnetde ḥazīn ü zār u giryān olduġum
Dār-ı ġurbetde ġarīb ü ġamla nālān olduġum

144. **olduġum:**-*duġ, -um*
Muhammes 1
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiil.

Rāh-ı ġamda ḫākveş ḫāṭır-perīşān olduġum
Tekye-i ʿışḳa varup cān ile ʿüryān olduġum

145. **ola:**-*a*
Müseddes 1
Mısra: **22**
"Ol-" yardımcı fiil.

Çār-yāruñ himmeti furṣat deminde yār ola
İḫtiyāc ehline yoḳ gelmez dilinden var ola

146. **olmaz:**-*maz*
Müseddes 3
Mısra: **14**
"Ol-" yardımcı fiil.

Dem-i vuṣlat gibi bir hoş dem olmaz
Velī hicrānı birle ʿālem olmaz

147. **olmaz:**-*maz*
Müseddes 3
Mısra: **15**
"Ol-" yardımcı fiil.

Viṣāl ümmīdin itmez ādem olmaz
Fe-emmā her zamān u her dem olmaz

148. **olmaz:**-*maz*
Müseddes 3
Mısra: **16**
"Ol-" yardımcı fiil.

Viṣāl ümmīdin itmez ādem olmaz
Fe-emmā her zamān u her dem olmaz

149. **olmaz:**-*maz*
Müseddes 3
Mısra: **19**
"Ol-" yardımcı fiil.

Maḥabbet ey göñül miḥnetsüz olmaz
Saʿādet ādeme himmetsüz olmaz

150. **olmaz:**-*maz*
Müseddes 3
Mısra: **21**
"Ol-" yardımcı fiil.

Naʿīm-i ʿāḳıbet zaḥmetsüz olmaz
Dem-i vuṣlat ġam-ı fürḳatsüz olmaz

151. **olmaz:**-*maz*
Müseddes 3
Mısra: **22**
"Ol-" yardımcı fiil.

Naʿīm-i ʿāḳıbet zaḥmetsüz olmaz
Dem-i vuṣlat ġam-ı fürḳatsüz olmaz

152. **ol:**
Tahmis 1
Mısra: **24**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kāşif-i esrār olan başmaz reh-i ʿışḳa ḳadem
Maḥrem-i ʿışḳ ol Ḳabūlī gibi çekme derd ü ġam

153. **ola:**-*a*
Tahmis 3
Mısra: **3**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ḳalbinde ḥālet olmaya pür-inḳılāb ola
ʿĀşıḳ mı dirsin aña ki bī-sūz u tāb ola

154. **olmamaḳ:**-*ma, -maḳ*
Tahmis 3
Mısra: **13**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kibr olmamaḳ gerek durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i ġamda ey göñül

155. **olur:**-*ur*
Tahmis 3
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

ʿĀşıḳ odur ki ḥarḳ ile baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ olur līk maʿni yoḳ

156. **olmadı:**-*ma, -dı*
Tahmis 5
Mısra: **13**
"Ol-" yardımcı fiil.

Devāsuz derde düşdüm olmadı dermān eṭibbādan
Ḫalāṣ olmak naṣīb olmadı cevr-i devr-fersādan

157. **olmak:**-*mak*
Tahmis 6
Mısra: **14**
"Ol-" yardımcı fiil.

Tābiʿīne server olmak ḳaṣdına
Reh-nümā vü reh-ber olmak ḳaṣdına

158. **ol:**
Tahmis 8
Mısra: **13**
"Ol-" yardımcı fiil.

Mürġ-i lāhūt ile hem-āvāz ol
Alçaḳ uçma bülend-pervāz ol

159. **oldı:**-*dı*
Tahmis 10
Mısra: **22**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ġam-ı zülfiyle ol şūḫ-ı cihānuñ
Ḳabūlī rīsmān yaz oldı cānuñ

160. **olmadı:**-*ma, -dı*
Tahmis 10
Mısra: **18**
"Ol-" yardımcı fiil.

Maḥalli düşdi añdum ḥāl-i Bali
Ayıḳla olmadı vaṣl iḫtimāli

161. **olmasa:**-*ma, -sa*
Tarih 3
Mısra: **18**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ṭarīḳuñ eskisi olsa içerden ṭaşradan bilse
Yine ḫāricden olmasa gözetse rāh-ı erkānı

162. **olsa:**-*sa*
Tarih 3
Mısra: **11**
"Ol-" yardımcı fiil.

Atamdan tā dedemden ḳalmış eski iḫtiyār olsa
Getürsem ḳılsam anı milket-i Rūmuñ nigehbānı

163. **olsa:**-*sa*
Tarih 3
Mısra: **17**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ṭarīḳuñ eskisi olsa içerden ṭaşradan bilse
Yine ḫāricden olmasa gözetse rāh-ı erkānı

164. **olduñ:**-*du, -ñ*
Tarih 7
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

Gerçi evvelden daḫı ʿādil idüñ
Şimdi ammā daḫı aʿdel olduñ

165. **olduñ:**-*du, -ñ*
Tarih 7
Mısra: **10**
"Ol-" yardımcı fiil.

İşidüp didi Ḳabūlī tārīḫ
Ṣadr-ı s̱ānī idüñ evvel olduñ

166. **olam:**-*am*
Tarih 13
Mısra: **9**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ol şeh-i mülk-i saʿādet kim olam dirdüm didi
Sen ġulām-ı āstānı oldıġuñ ẕāt-ı münīf

167. **olmaz:**-*maz*
Tarih 15

Mısra: **8**
"Ol-" yardımcı fiil.

Ribāṭ u mescid ü ḥammām añılsa ẕevḳ ider cānuñ
Bilürsin ḫayr bir olmaz oġuldur ol ḳalur senden

168. **olmadı:**-*ma, -dı*
Tarih 22
Mısra: **6**
"Ol-" yardımcı fiil.

Düşdi bir tārīḫ o cāmiʿ ḥaḳḳına
Vezne lākin olmadı yār u ḥarīf

169. **olmasa:**-*ma, -sa*
Terci-bend 1
Mısra: **20**
"Ol-" yardımcı fiil.

Çoḳdan alurdı cānı semm-i firāḳ
Aña tiryāḳ-ı vaṣluñ olmasa em

170. **olmaz:**-*maz*
Terci-bend 4
Mısra: **32**
"Ol-" yardımcı fiil.

Añma zamānuñı ṣaḳın ey aʿdel-i ḳużāt
Ẕātum ḳavī durur diyene olmaz iltifāt

171. **olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **4**
"Ol-" yardımcı fiil.

Kül olup cümle eczāmuz beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād ile efġān olur sensüz

172. **ol:**
Beyit 21
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

ʿĀşıḳ olmaḳ gücdür ey dil kendüñ atma āteşe
ʿIşḳ ol deryā degüldür anda herkes at eşe

173. **ol:**
Beyit 33
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

174. **ol:**
Beyit 57
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Siyāh ḳaşlar ile ol beyāż pīşānī
Berātdur ki çekilmiş nişān-ı sulṭānī

175. **ol:**
Beyit 60
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Eksük olmaz āstān-ı dil-rübānuñ segleri
Ol perī cemʿ eylemiş yanına bizden yegleri

176. **ol:**
Beyit 62
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Göñül neyler benüm ʿömrüm göñül bir ġayrı maʿşūḳı
Senüñ derdüñdür ol bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı

177. **ol:**
Beyit 91
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Merdüm odur ki kārı seḫā göñli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

178. **ol:**
Beyit 92
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

ʿIşḳ ile meʾnūs olan meʾyūs olur mı yārdan
Dīde kim bīdār ola dūr olmaz ol dīdārdan

179. **ol:**
Beyit 163
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

180. **ol:**
Beyit 168
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Öldürüben ayaġın alan bāde-i nābuñ
Ol ḳahve didükleri yüzi ḳara diñilse

181. **ol:**
Beyit 175
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Leylī egerçi ḥüsn ile ġāyet cemīledür
Mecnūn da ol nigār ile ḳavm u ḳabīledür

182. **ol:**
Beyit 185
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẓāhirā bir ḫārdur
Hiç degül olʿāşıḳuñ ḳalbinde cevher vardur

183. **ol:**
Beyit 186
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ol ġonça gözin açsa göñülden ġam açılsa
Eyyām-ı bahār olsa yine bādem açılsa

184. **ol:**
Beyit 214
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Altında esb-i tāzī destinde yavrı bāzī
Seyr ü ṣafāda gördüm ol şāh-ı ser-firāzı

185. **ol:**
Beyit 232
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

186. **ol:**
Beyit 277
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Niçün sevmezsin ol ṣāḥib-cemāli
Saña bī-çāre ġāyet acımalı

187. **ol:**
Beyit 279
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Görmege ol periyi daʿvet idersin her bār
Gözüñe görinecek var senüñ ey ʿāşıḳ-ı zār

188. **ol:**
Beyit 286
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

189. **ol:**
Diğer 1
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ḥamd ü şükr ü sipās ol Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki efrād-ı ādemiyānı kemāl-i faẓlla ārāste ḳılup zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından yenābiʿ-i ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı dehānlarından

190. **ol:**
Diğer 1
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

leʾālī-i naẓmı nümāyān u reyyān ḳıldı Dürūd-ı nā-maʿdūd ol muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma ki fünūn-ı şiʿri maẓmūnı Ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh ile merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış

191. **ol:**
Diğer 1
Mısra: **31**
"O" işaret sıfatı.

ḳuvvetüm olduḳça ve ṭāḳatüm yitdükçe ol ṭāʾife-i ʿiẕāmuñ ve zümre-i kirāmuñ raḥima'llahu emvātehüm
ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ ʿaḳablarınca üftān u ḫīzān pūyān u devān olup ʿunfuvān-ı

192. **ol:**
Diğer 1
Mısra: **35**
"O" işaret sıfatı.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

193. **ol:**
Diğer 1
Mısra: **51**
"O" işaret sıfatı.

Çünki hātıf-ı ġayb ve lā-raybdan bu işāret vāḳiʿ oldı ol şevḳden ẕerrevār raḳṣa girüp
Şevḳle destüme alup ḫāme

194. **ol:**
Diğer 2
Mısra: **22**
"O" işaret sıfatı.

Şuʿledār olmışdı ḫalḳa kevkeb-i māhiyyeti
Cümle ʿālem ḫalḳınuñ ol cānib idi niyyeti

195. **ol:**
Diğer 2
Mısra: **39**
"O" işaret sıfatı.

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol devlet hümāsın neyledüñ

196. **ol:**
Diğer 2
Mısra: **40**
"O" işaret sıfatı.

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol devlet hümāsın neyledüñ

197. **ol:**
Diğer 2
Mısra: **46**
"O" işaret sıfatı.

Āl-i ʿOs̱mānuñ vezīr-i bī-riyāsın neyledüñ
Başa irgürdüñ mi ol devlet hümāsın neyledüñ

198. **ol:**
Diğer 2
Mısra: **69**
"O" işaret sıfatı.

Ol şehīd-i Ḥaḳ durur olsun yiri bāġ-ı cinān
Cennet-i firdevs-i aʿlādan yaña olsun revān

199. **ol:**
Gazel 1
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

200. **ol:**
Gazel 6
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ol ʿişve-sāz ḳande ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola

201. **ol:**
Gazel 12
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaşşuḳ o taʿalluḳ o hevā

202. **ol:**
Gazel 20
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Ol dür-i pāki kenār itmege ger māyil iseñ

Nem-i eşküñ ġam-ı hecr
ile yem ü ʿummān it

203. **ol:**
Gazel 21
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Düşdükce destgīr ol
üftādedür Ḳabūlī
Ey ṭāliʿ-i ḫuceste ey
kevkeb-i saʿādet

204. **ol:**
Gazel 27
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫz
ile ilden ammā
Bāʿiṯ-i tefriḳa olur saña ol
cemʿiyyet

205. **ol:**
Gazel 29
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Suḫandur ol iki lebler
güherbār olmaġa bāʿiṯ
Suḫandur iki ʿālem yoġ
iken var olmaġa bāʿiṯ

206. **ol:**
Gazel 44
Mısra: **13**
"O" işaret sıfatı.

Noḳṭa deñlü nuṭfeyi nuṭḳa
getürmiş ol Ḥakīm
Ḥikmeti gör kim Ḳabūlī-i
suḫan-gū ḳoymış ad

207. **ol:**
Gazel 46
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Ol gül-i bāġ-ı vefā
şeftālu-yı laʿl-i lebüñ
Mīve-i şīrīn ü naḫl-i sāye-
perverden leẕīẕ

208. **ol:**
Gazel 46
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Nola cān virse ẕülāl-i
laʿlüñ içün teşneler
Anlara ol sidre-ḳad ol āb-ı
kevṯerden leẕīẕ

209. **ol:**
Gazel 46
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Nola cān virse ẕülāl-i
laʿlüñ içün teşneler
Anlara ol sidre-ḳad ol āb-ı
kevṯerden leẕīẕ

210. **ol:**
Gazel 48
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Elin al baḥr-i firākuñda
Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol
ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

211. **ol:**
Gazel 49
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Revān it seyl-i eşküñ
cūyāsā ṭarf-ı gülzāra
Dilā ol serv-ḳāmet der-
kenār olmaḳ muḳarrerdür

212. **ol:**
Gazel 49
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Meded ardınca ol ey dil
ḳaçırma furṣat eldeyken
Saña ol gözleri āhū şikār
olmaḳ muḳarrerdür

213. **ol:**
Gazel 53
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ol ebrūlar berāt-ı
ḫüsnüñüñ ṭuġrā-keşānıdur
Bu ʿünvān ile añılmaḳ
begüm devlet nişānıdur

214. **ol:**
Gazel 53
Mısra: **12**
"O" işaret sıfatı.

Lebüñ ẕikr eyleyen ölmez
ṣaçuñ fikr eyleyen yitmez
Ol āb-ı zindegānīdür bu
ʿömr-i cāvidānīdür

215. **ol:**
Gazel 55

Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Göricek ʿāşıḳ-ı dīvāne ider insānı
Ol perī-çehre Ḳabūlī ne güzel ādem olur

216. **ol:**
Gazel 59
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Gerçi kim kāşāneme çoḳ ḳāmet-i bālā gelür
Ol sehī-ḳad baña ammā cümleden aʿlā gelür

217. **ol:**
Gazel 62
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

218. **ol:**
Gazel 62
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Bir siyeh-rū kāfir ile ṣalınur ol serv-ḳad
Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

219. **ol:**
Gazel 68
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Çeşm-i pür-ḫışmuñ ile ol iki rā-yı ġarrā
İki mestüñ iki destinde iki ḫançerdür

220. **ol:**
Gazel 70
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Baḳamaz hergiz anuñ yüzine ol sīm-beden
Rūyını zerd idüben ʿāşıḳ olan eylese zer

221. **ol:**
Gazel 72
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Aġyār var iken saña rām olmaz ol melek
Olmaz Ḳabūli nite ki şeyṭān aradadur

222. **ol:**
Gazel 73
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Ṣaḳalı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi aġ u alnı açıḳdur
Degül mūy-ı sefīd ol lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür

223. **ol:**
Gazel 74
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o kūy u o dil-ber nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül nedür o bülbüller

224. **ol:**
Gazel 74
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Nedür o gerden-i sīmīn ü ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile o fülfüller

225. **ol:**
Gazel 77
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Ḫālī ḳomaz ol yāri māniʿ olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar bizden didiler zer zer

226. **ol:**
Gazel 77
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Ḫālī ḳomaz ol yāri māniʿ olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar bizden didiler zer zer

227. **ol:**
Gazel 78
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Ḫaṭ-ı Yeʾcüc-i ruḫsārına ḫaddi sīm-tirkeşdür
Daḫı ol kec ḫurūc eyler o cānib şimdi münseddür

228. **ol:**
Gazel 80
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Saña nerrād-ı felek ḥīle bisāṭın ḳuraḳor
Naṭʿasın geçmedin ol beydaġın evvel süreḳor

229. **ol:**
Gazel 84
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Āferīn olʿāşıḳ-ı Mecnūn-ı miḥnet-zāra kim
Ġuṣṣadan āẕādedür ālāmdan āsūdedür

230. **ol:**
Gazel 85
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Kim ile kūy-ıʿışḳdaʿāşıḳ mı sır gider
Ol ṭıfl-ı şīvekār ḳatı şūḫ-ı şengdür

231. **ol:**
Gazel 86
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Ten besleme k'ol ḫāk ile yeksān olacaḳdur
Ol ḫāneyi terk eyle ki vīrān olacaḳdur

232. **ol:**
Gazel 86
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Ol ġonca-dehen gül gibi ḫandān olur ammā
Raġbetde gül anuñ gibi ḫandān olacaḳdur

233. **ol:**
Gazel 89
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Kelām-ı pādşāhī her kelāmuñ pādşāhıdur
Dil-i şāh-ı cihān ol pādşāhuñ taḫtgāhıdur

234. **ol:**
Gazel 92
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Söyledikce leblerin ol ġonça-i ḫandān açar
Beñzer ol gevher-fürūşa ḥoḳḳa-i mercān açar

235. **ol:**
Gazel 92
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Söyledikce leblerin ol ġonça-i ḫandān açar
Beñzer ol gevher-fürūşa ḥoḳḳa-i mercān açar

236. **ol:**
Gazel 98
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Vaṣl umarsañ yārdan ol ġurre-i ġarrāyı gör
Kim dimişler ey göñül bayrāmuñ eyle ayı gör

237. **ol:**
Gazel 101
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Dili dīvāne ḳılan silsile-i mūyuñdur
Bizi mecnūn iden ol zülf-i semen-būyuñdur

238. **ol:**
Gazel 101
Mısra: **12**
"O" işaret sıfatı.

Kim durur dirseñ işigüñde Ḳabūlī-i faḳīr
Dāʿi-i devletüñ ol eski duʿā-gūyuñdur

239. **ol:**
Gazel 102
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Senüñ yoluñda ölmekden ḳaçar diyü münāfiḳlar
Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi öldürde yazmışlar

240. **ol:**
Gazel 107
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Dendān u leb degül görinen ol güherlerüñ
Biri anuñ ʿaḳīḳ-i Yemen birisi ne dür

241. **ol:**
Gazel 107
Mısra: **11**
"O" işaret sıfatı.

Ḳaṣdı Ḳabūli ol ḳıya baḳışlu āfetüñ
Cān ile dilden ikisinüñ birisinedür

242. **ol:**
Gazel 110
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

ʿĀrıż-ı dil-bere baḳ eyleme mirʾāta naẓar
ʿĀrıżīdür anuñ ol gösterişi ẕāta naẓar

243. **ol:**
Gazel 110
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Baḳmasa yüzümüze vechi var ol rūḥ-ı revān
Eylemez ehl-i ṣafā ṣūret-i emvāta naẓar

244. **ol:**
Gazel 113
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Gel tebessüm ḳıl beni giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol ġonça-leb güler ṭurur

245. **ol:**
Gazel 116
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Şikār olmaz geçer ol şāhbāz-ı evc-i ḥüsn ammā
Niçe bāzūdan uçmışdur hezārān ḳola gelmişdür

246. **ol:**
Gazel 118
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Yigitlük ʿāleminüñ işi bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham kim biter evvel yiter āḫir

247. **ol:**
Gazel 119
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Tevekkül ṣaḥibi ey dil baş egmez şāh-ı devrāna
Gedā ehl-i ḳanāʿat olsa ol sulṭāndan yegdür

248. **ol:**
Gazel 119
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Yüzüme baḳmayup geçdikce olur ḫāṭurum mesrūr
Ol iġmāż iltifāt-ı şāh-ı ʿālī-şāndan yegdür

249. **ol:**
Gazel 121
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ol şāh-ı ḥüsne diyemezüz ḥāl şöyledür
Ol dil-ber-i perī-ṣıfat ādem mi söyledür

250. **ol:**
Gazel 121
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Ol şāh-ı ḥüsne diyemezüz ḥāl şöyledür
Ol dil-ber-i perī-ṣıfat ādem mi söyledür

251. **ol:**
Gazel 121
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Vaḥşīlük eylemiş yine görünmez ol ġazāl
Aġyār-ı seg-ṭabīʿatı ardınca söyledür

252. **ol:**
Gazel 124
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Bend-i ġama bıraḳma ḫalāṣ eyle muḫlişi
Ḫāliṣ-dil ol ḫulūṣ-ı ṭaviyyet zamānıdur

253. **ol:**
Gazel 124
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Geh derdüñ aġla ol şehe gāhī duʿālar it
Ṭurma Ḳabūli şükr ü şikāyet zamānıdur

254. **ol:**
Gazel 125
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

255. **ol:**
Gazel 128
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger
Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

256. **ol:**
Gazel 129
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Ol raḳīb-i zāġa nāẓırdur mükaḥḥal gözleri
Var ise meşşāṭa anuñ kuḥl-ı mā-zāġın çeker

257. **ol:**
Gazel 130
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Ḳaldı çāh-ı zeḳanuñda dil-i nālānı çıḳar
Gel ʿazīzüm var ol üftāde-i zindānı çıḳar

258. **ol:**
Gazel 130
Mısra: **12**
"O" işaret sıfatı.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

259. **ol:**
Gazel 131
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Nāle vü āh-ı Ḳabūlī göge çıḳmaġa sebeb
Kūy-ı dil-berde ol üftādeye yer yoḳlıġıdur

260. **ol:**
Gazel 133
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

261. **ol:**
Gazel 137
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Ḫānḳah-ı maʿrifetüñ pīriyüz
Ol ocāġuñ ʿārif-i āgāhıyuz

262. **ol:**
Gazel 140
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Āstān-ı ḥarem-i dil-berüñ efgendesiyüz
Ol işigüñ ḳulıyuz ol ḳapunuñ bendesiyüz

263. **ol:**
Gazel 140
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Āstān-ı ḥarem-i dil-berüñ efgendesiyüz
Ol işigüñ ḳulıyuz ol ḳapunuñ bendesiyüz

264. **ol:**
Gazel 141
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Var ise ḥabs-i ebed eylediler mücrimvār
Ey Ḳabūlī göñül ol çāh-ı ẕeḳandan çıḳmaz

265. **ol:**
Gazel 148

Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Fem-i yāre Ḳabūlī ġonca uymaz
Dehān-ı yāre beñzer mi ol aġuz

266. **ol:**
Gazel 152
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Ben mürdesin iḥyā idüp dir ol ṭabīb-i cān u dil
Derd ehlinüñ dermānıyuz yaʿni ki ādem cānıyuz

267. **ol:**
Gazel 154
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Dilā ol sāḳi-i māh-ı münīr-i ḥāre-sālüñ
Hilāl-i sāġar-ı mey varmayınca destine ṭolmaz

268. **ol:**
Gazel 157
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

269. **ol:**
Gazel 157
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Biz ol ẕātuz ki ẕerrāt-ı vücūdı iʿtibārīdür
Türāb içre türābuz yā ġubār içinde gerdüz biz

270. **ol:**
Gazel 158
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle var mā-beynümüz

271. **ol:**
Gazel 162
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ māra beñzer beñzemez
Tārumār olduḳca mār ol tāra beñzer beñzemez

272. **ol:**
Gazel 165
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ne deñlü cevr iderse ol gözi mestāna incinmez
Göñül mestānedür mestāneye mestāne incinmez

273. **ol:**
Gazel 165
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Ne deñlü cevr ü ẓulm itseñ Ḳabūlī ḥaẓ ider andan
Gedā-yı dergehüñdür ol gedā sulṭāna incinmez

274. **ol:**
Gazel 166
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Gerçi ol sīm-teni kimse dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil ārām idemez

275. **ol:**
Gazel 170
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Öldür diyü o şāha ḳılmaḳ neden sifāriş
Ol devlete irişmek ey dil hezār fāriş

276. **ol:**
Gazel 189
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ṣoḥbetüñde sāḳiyā ol yār-ı ʿālī-şān yoḳ
Ḳaldur esbāb-ı neşāṭı meclisüñde şān yoḳ

277. **ol:**
Gazel 190

Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Devletüñ dāyim hemīşe ḳāyim olsun ʿizzetüñ
Sen ʿazīz-i ʿālem ol aʿdāya düşsün ḫ∨ārlıḳ

278. **ol:**
Gazel 194
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Çoḳ açılmış güllerüñ var gerçi ey bülbül senüñ
Yāre ʿarż itme anı ḳoḳmaz gülin ol kimsenüñ

279. **ol:**
Gazel 194
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Her ne deñlü āh u zār eylerseñ ol gül ey hezār
Gūş ḳılmaz şīvenüñ aṣlı nedür bu şīvenüñ

280. **ol:**
Gazel 195
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fiñ fiñ

281. **ol:**
Gazel 197
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Ol boyı servüñ dilā pāyına yüzler sürmege
Rāh-ı ʿışḳ içre vücūduñ ḫāksār olmaḳ gerek

282. **ol:**
Gazel 197
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Ol sehī-ḳaddi kenār itmek dilerseñ ey göñül
Yolına eşk-i revānuñ cūybār olmaḳ gerek

283. **ol:**
Gazel 202
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Vuṣlat ümmīdin ider senden Ḳabūlī ḫaste-dil
Sevdügüm ol derdmendüñ göñli ḫōş olmaḳ gerek

284. **ol:**
Gazel 206
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ḳabūlī gül gibi ol serv-i nāzuñ
Ten-i zībāsı ser-tā-pāy-ı nāzük

285. **ol:**
Gazel 206
Mısra: **12**
"O" işaret sıfatı.

Yüzüme başmaduñ ḫod pā-bürehne
Neden rencīdedür ol pāy-ı nāzük

286. **ol:**
Gazel 207
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Ḳurda ṭāḳat gezme eydüñ bir ḳoyun postın geyüp
Ol ʿadālet şimdi yoḳdur kim geze mīş ile gürg

287. **ol:**
Gazel 221
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Oḳ gibi ṭoġrıysañ ey dil ol ḳaşı yadan çekil
Yā gibi her kişiye baş egme aʿdādan çekil

288. **ol:**
Gazel 228
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Delīl-i rāh-ı devletsin nümūdār-ı saʿādetsin
Mürīd-i muḫliṣüñ ol yola irşād eyle sulṭānum

289. **ol:**
Gazel 228
Mısra: **14**
"O" işaret sıfatı.

Uyar şemʿ-i murādın tābdār eyle Ḳabūlīnüñ

Çerāġuñ olsun ol nā-şādı gel şād eyle sulṭānum

290. **ol:**
Gazel 246
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Mīm-i gül-fām-ı femüñ ḳalmasun ey meh mübhem
Söyle ol mīm-i dü nīm ile ṭaġılsun şübhem

291. **ol:**
Gazel 251
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Benem ol ser-tırāş ber-ser hem
Ḫaṭ-ı yārüñ kökin güne sersem

292. **ol:**
Gazel 251
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Gülşen-i ḥüsn içinde ol servüñ
Olmadın vaṣlı mīvesin dirsem

293. **ol:**
Gazel 252
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Görüp nevāmuzı ol şāh nāza başlar ise
Maḳām idüp ser-i kūyın ḥicāza başlayalum

294. **ol:**
Gazel 257
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

İtmedi bir kez beni ol ḳāmeti şimşād şād
Anuñ içün itdi ḳaddüm miḥnet ü ālām lām

295. **ol:**
Gazel 257
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

İtlerinden ʿadd iderse ol gözi ʿayyār yār
İşiginde buluram ben ʿāşıḳ-ı bed-ñām nām

296. **ol:**
Gazel 258
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Gözlerüm yaşı cihānı ṭutdı deryālar gibi
Cūy-ı eşküm ḳanda baḳsa görinür ol yāre yem

297. **ol:**
Gazel 263
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Nice āh itmeyem derd-i dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūrīde bāri sen dil añlarsın

298. **ol:**
Gazel 263
Mısra: **12**
"O" işaret sıfatı.

Ḳabūlī ʿādeti ẓulm ü sitemdür saña dil-dāruñ
Sen ol sulṭān-ı ḥüsni ġāyet ile ʿādil añlarsın

299. **ol:**
Gazel 264
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ol ḥūr-ı perī-zād u melek-ṣūrete baḳup
Hiç kimse Ḳabūlī diye mi nevʿ-i beşerden

300. **ol:**
Gazel 267
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Ayaḳ ayaḳ çıḳmaġa ṭāḳ-ı sipihre ol güneş
Aġac ayaġıyla ḳılmış āsmāna nerdübān

301. **ol:**
Gazel 270
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Şehā luṭfuñ olursa bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün olmasun Allāh içün olsun

302. **ol:**
Gazel 272
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Ey göñül sūr-ı saʿādet saña ol gündür kim
Destüñe ḫūn-ı ʿadūdan ḳınalar yaḳınasın

303. **ol:**
Gazel 275
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ol dehen-beste dil olmaġa ne tedbīr eylesün
Varsun ol dīvāneye zülfini zencīr eylesün

304. **ol:**
Gazel 275
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Ol dehen-beste dil olmaġa ne tedbīr eylesün
Varsun ol dīvāneye zülfini zencīr eylesün

305. **ol:**
Gazel 275
Mısra: **14**
"O" işaret sıfatı.

Ey Ḳabūlī evvelā tīrini göndersün dile
Gelsün ol dil-dār içün göñlüñde bir yir eylesün

306. **ol:**
Gazel 281
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ʿāmilden

307. **ol:**
Gazel 283
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ḫūblar başı imiş çünki Ḳabūlī ol şāh
Ben daḫı ḫūblaruñ başına ḳurbān olayın

308. **ol:**
Gazel 284
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ey dil ara yüri ol serv-i dil-ārā seyrin
Eyle ol naḫl-i cemāl-i çemen-ārā seyrin

309. **ol:**
Gazel 284
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Ey dil ara yüri ol serv-i dil-ārā seyrin
Eyle ol naḫl-i cemāl-i çemen-ārā seyrin

310. **ol:**
Gazel 284
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ey Ḳabūlī ḳaçup ol gözleri āhū bizden
Düşmen-i segle revā mı ide ṣaḥrā seyrin

311. **ol:**
Gazel 308
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Luʿb ile ruḫuñ aluban açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey dil saña ḳatlan

312. **ol:**
Gazel 310
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī bilmezlenüp ol olmasun

313. **ol:**
Gazel 313
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ol Mesīḥā-leb Ḳabūlī göricek dil mürdesin
Laʿl-i cān-baḫşıyla iḥyā ḳılmasun ya neylesün

314. **ol:**
Gazel 314
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Ayaġı tozına yüz sürmek içün ol sehī-ḳaddüñ

ʿAceb üftāde olmış sāyeveş yollara düşmişsin

315. **ol:**
Gazel 317
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Tīr-i dil-dūzı ciger delse ʿaceb mi çaġadaḳ
Yegdür ol māhveşüñ ḳaşı kemānı çaġadan

316. **ol:**
Gazel 319
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Gider gerd-i ḫaṭuñ gird-i ʿiẕāruñdan keder gitsün
Keder virme dil-i aḥbāba ol gerdi gider gitsün

317. **ol:**
Gazel 319
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Feraḥ gelmez diyü ġam çekme ey dil ḫāṭıruñ ḫoş ṭut
Getürme göñlüñe ol fikri ḫāṭırdan çıḳar gitsün

318. **ol:**
Gazel 323
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Semend-i zer-kemend üzre süvār ol mūrveş aʿdā Ayaġ altında ḫ∨ār u ḫāksār u pāymāl olsun

319. **ol:**
Gazel 326
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Ne ḳadar cevr ü cefā itse o yārı severin
İḫtiyārī degül ol lāle-ʿiẕārı severin

320. **ol:**
Gazel 326
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Māʾilin ḳāmeti bālāları seyr eylemege
Ṭoġrusı bu ki ben ol ḳaddi çenārı severin

321. **ol:**
Gazel 328
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Ḫayliden cānā Ḳabūlī bendeñ āṣüfteñ imiş
Ṣorараḳ ol ʿāṣıḳ-ı şeydāyı bildüm nidügin

322. **ol:**
Gazel 330
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

323. **ol:**
Gazel 331
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Ey Ḳabūlī ġayrıdan ḫālī ḳoyup dil ḫānesin
ʿĀlem-i vaḥdetde ol sevdā-yı ḫaṭṭ u ḫāli ḳo

324. **ol:**
Gazel 332
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv
Ġaflet itme bir daḫı düşmez Ḳabūlī böyle av

325. **ol:**
Gazel 334
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Ṣūret-i dil-beri taṣvīr idüp aña gelicek
Ne ḳalemler çeke naḳḳāşlar ol ḳaşlara

326. **ol:**
Gazel 339
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Sāġar u ṣahbā gibi ol lebleri mey-gūn ile
ʿAyş u ʿişret eylesek ṭudaḳ ṭudaġa el ele

327. **ol:**
Gazel 340
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Ḳatlüme ḳaṣd itdi āḫir
efʿi-i Ḍaḥḥākveş
Ol iki gīsūy-ı müşgīn
mūy-ı ʿanber-bū yine

328. **ol:**
Gazel 341
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Zülfüñ ayaḳ ṣarḳıdur ol
ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim
ṣala Ḳurʾān üstine

329. **ol:**
Gazel 341
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Sīne-ber-sīne olan cānān
ile cān kesb ider
Āferīn ol cāna kim cān
besleye cān üstine

330. **ol:**
Gazel 341
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Ey Ḳabūlī yāre ḳarşu her
seḥer āh eyleme
Esmesün yāvuz yel ol
serv-i ḫırāmān üstine

331. **ol:**
Gazel 343
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Ḥużūruñda aġyār lā-şeyʾ
iken
Neden luṭf ola yine ol
lāşeye

332. **ol:**
Gazel 353
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Evṣāf-ı hüsnin ol mehüñ
ey dil bülend ḳıl
Şāyed o şāhbāz-ı ḥüsün
oḳuya gele

333. **ol:**
Gazel 353
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Yıllar durur ki ol peri bu
yaña gelmedi
Bir gün ola mı yañıla
bizden yaña gele

334. **ol:**
Gazel 358
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Sen ol ẕāt-ı mükerremsin
ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne
evrāḳ-ı raḳam elde

335. **ol:**
Gazel 362
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Sāḳī ṣıġanup destine cām
alsa Ḳabūlī
Görsek keremin yine ol aḳ
kollar açılsa

336. **ol:**
Gazel 366
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ṭutaruz sīnemüz ol tīr-i
figenden gelene
Dönmezüz her ne ise
ṭurmuşuz andan gelene

337. **ol:**
Gazel 369
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Ol gözleri mestüñ ḫaberin
ʿaḳla ṭuyurma
Mestānelerüñ bezmine
huşyārı getürme

338. **ol:**
Gazel 372
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Ey göñül kendüñi alçaḳ
ṭutagör kim saña
Şāyed ol serv-ḳadüñ şu
gibi göñli aḳa

339. **ol:**
Gazel 372
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ey Ḳabūlī baña meyl
eylemez ol yār dime

Ḫūblar ġāyet ile māyil olur ʿuşşāḳa

340. **ol:**
Gazel 373
Mısra: **16**
"O" işaret sıfatı.

ʿAdū-yı bed-gümānuñ aldılar mülkini destinden
Yaḳīn irişdi ser-ʿasker daḫı ol bed-gümān üzre

341. **ol:**
Gazel 376
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

342. **ol:**
Gazel 378
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Utanduġı yiter güle ol ġonça-dehenden
Ey bād-ı ṣabā sen de varup yüzine urma

343. **ol:**
Gazel 378
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ṣayd itmege ol gözleri şeh-bāzı Ḳabūlī
Murġ-ı dili virdüm ḳafes-i tenden uçurma

344. **ol:**
Gazel 381
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

345. **ol:**
Gazel 381
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

346. **ol:**
Gazel 381
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

347. **ol:**
Gazel 381
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Baş ḳaldursañ eger bāliş-i zer-kāruñdan
Gün gibi ṭāliʿ olur nūr-ı hidāyet ol eve

348. **ol:**
Gazel 381
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Şeref-i ḫāk-i ḳademüñle müşerref oldı
Cānib-i Ḥaḳdan olur luṭf u ʿināyet ol eve

349. **ol:**
Gazel 381
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Sen ki bir ḫāneye bir kerre güẕār eyleyesin
Devlet iḳbāl ide tā-rūz-ı ḳıyāmet ol eve

350. **ol:**
Gazel 381
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Beyt-i şiʿrüm gibi olmazdı Ḳabūlī maʿmūr
Ṭolmasa beyt-i ʿömür gibi ʿadālet ol eve

351. **ol:**
Gazel 388
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Dilā ol sevdigüñ dil-ber ne sinde
Güzellik tāzelik terlik nesinde

352. **ol:**
Gazel 393

Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür-dāġdur ḳolı
İle yoḳ iḥtiyācı elde vāfir aḳçesi pulı

353. **ol:**
Gazel 394
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Ol şūḫ müntehā-ḳad ü küçük-dehāndur
Terk itdüren cihānda beni efser ü seri

354. **ol:**
Gazel 395
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Destinden uçursaydı ger ol kebk-i ḫırāmān
Bir naḳışla şeh-bāz-ı dili yine oḳurdı

355. **ol:**
Gazel 400
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Ol ḳaşı yānuñ yürekde ḳaldı peykān pāresi
Nice peykān pāresi dil vuṣlası cān pāresi

356. **ol:**
Gazel 403
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Āfāḳı ditredürse nola āh-ı serdümüz
Ol meh bize ṣovuḳluḳ ider oldı dey gibi

357. **ol:**
Gazel 404
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

358. **ol:**
Gazel 412
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Nice dīvāneler dīvān iderlerdi işiginde
Bozup dīvānın ol dīvān-ı ʿālī-şānumuz gitdi

359. **ol:**
Gazel 413
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Bi-ḥamdi'llah yine ol şāh-ı ʿālī-şānumuz geldi
Saʿādetle saʿādet-ḫānesine ḫānumuz geldi

360. **ol:**
Gazel 416
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Virmedüñ āh itmeyince būse-i laʿlüñ didüm
Ol lebi şīrīn olur mı dūdsız ḥalvā didi

361. **ol:**
Gazel 420
Mısra: **11**
"O" işaret sıfatı.

Dilde peykānı ol ḳaşı yānuñ
Ey Ḳabūlī demür ḥiṣār oldı

362. **ol:**
Gazel 421
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

ʿArūs-ı serve māyil olma gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider ol başı oynaġı

363. **ol:**
Gazel 422
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Mecnūn başında ṣanma dilā āşyān-ı murġ
Ol pādşāh-ı ʿışḳa yüce bārgāh idi

364. **ol:**
Gazel 423
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Ol şūḫ yıḳdı gitdi göñül ḫānesin dirīġ
Derdā ki düşmenüñ de ḫarāb olmasa evi

365. **ol:**
Gazel 424
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Muḥammed resūl-i ser-āmed degül mi
O serverde ol sır müşāhed degül mi

366. **ol:**
Gazel 427
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Cism-i pākin görmek isterseñ ṣoyup ḥammāma ḳoy
Olmaz ol sīmīn-beden gibi efendi pāk-ṣoy

367. **ol:**
Gazel 427
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Ol teẕerv-i ḫoş-ḫırāmuñ şimdi ey şeh-bāz-ı dil
Ṣaydınuñ eyyāmıdur zīrā raḳībi daḫı ṭoy

368. **ol:**
Gazel 429
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Māh-peykerler ḥicābından yüzine baḳamaz
Olmadı ol āftāba kimse daḫı rū-be-rūy

369. **ol:**
Gazel 429
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Bāġ-ı ʿālemde ʿaceb kim der-kenār itdi diyü
Cūyveş ṭurmaz yaşum ol servi eyler cüst u cūy

370. **ol:**
Gazel 431
Mısra: **14**
"O" işaret sıfatı.

Biz bu ebyāt-ı mülemmaʿla Ḳabūlī umaruz
Olavuz herkese ol şāha duʿāya dāʿī

371. **ol:**
Gazel 433
Mısra: **14**
"O" işaret sıfatı.

Ṣular ḳoydı atası ocaġına Erdebīl oġlı
Aña olmış olacaḳ ol söyündürdi ol ocaġı

372. **ol:**
Gazel 434
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

373. **ol:**
Gazel 434
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

374. **ol:**
Gazel 440
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Kirpiye döndürdi zaḫm-ı tīr-i ġamzeyle dili
Ol ḳaşı yānuñ birer gizlenmiş oḳdur kirpigi

375. **ol:**
Gazel 442
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Niçün baḳmazsın ol ṣāḥib-cemāle
Dil-i bī-çāre saña acımalı

376. **ol:**
Gazel 447
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Ṣaḳın ol dil-bere ʿāşıḳ geçinme
Ezüp başuñ ider ḫāke ber-ā-ber

377. **ol:**
Gazel 478

Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Yārdan ʿāşıḳın ol ḫaṭṭ-ı siyeh ol ebrū
Hey ne kāfir durur insānı dininden çıḳarur

378. **ol:**
Gazel 478
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Yārdan ʿāşıḳın ol ḫaṭṭ-ı siyeh ol ebrū
Hey ne kāfir durur insānı dininden çıḳarur

379. **ol:**
Gazel 479
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

İñleden bülbül gibi ol ruḫları güldür beni
Ey felek sen bāri giryān eyleme güldür beni

380. **ol:**
Gazel 489
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Ḫadeng-i cevre nişān itmedük kimesne ḳomaz
Meded virilmesün ol ḳaşları kemāna kemān

381. **ol:**
Gazel 502
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Ḥālet-i bezm-i elesti añlamaz mest olmayan
Ol meyüñ nefʿin yine mestāne ʿāşıḳlar görür

382. **ol:**
Gazel 510
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Dimem aḳrān arasında sözüm pest eyle sulṭānum
Gelince ol ḳuluñ luṭf ile der-dest eyle sulṭānum

383. **ol:**
Gazel 515
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Destine ḥınnā urılmış şanmañuz ol nāzenīn
ʿĀşıḳın ḳatl eylemekden eylemişdür ḳan elin

384. **ol:**
Gazel 515
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin

385. **ol:**
Gazel 516
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ol efendim ḳapusına varmadum bir iki gün
Dimiş ölmişdür Ḳabūlī derdmendüm var ise

386. **ol:**
Gazel 517
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Zülf-i şeb-rengini ṣarḳıtma ruḫ-ı rengīne
Ṣaḳın īmānum iñen virme yüz ol bī-dīne

387. **ol:**
Gazel 517
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Bār-ı ʿışḳı ʿacebā niçe götirmiş Ferhād
Yatduġı yirde aġır gelmesün ol mecnūna

388. **ol:**
Kaside 1
Mısra: **29**
"O" işaret sıfatı.

Didi ol cevher-i pākīze bildüñ mi gözüm nūrı
Ġubār-ı maḳdemidür Ḥażret-i ʿOs̱mān Paşanuñ

389. **ol:**
Kaside 1
Mısra: **32**
"O" işaret sıfatı.

Gözüñ aç gözi açıḳlardan ol ey baḫt-ı ḫ∨āb-ālūd
Yüzüñ sür ayaġı ṭopraġına ol ẕāt-ı dür-şānuñ

390. **ol:**
Kaside 1
Mısra: **67**
"O" işaret sıfatı.

Sen ol merd-i hünerversin ki meydān-ı şecāʿatde
Öñüñde ḫāk būs eyler gelüp merdānı meydānuñ

391. **ol:**
Kaside 2
Mısra: **8**
"O" işaret sıfatı.

Her nihālüñ ki düşer sāyesi ṣaḥn-ı çemene
Bir yeşil sāye nihāli düşer ol meclise ṣan

392. **ol:**
Kaside 2
Mısra: **108**
"O" işaret sıfatı.

Nitekim devr ide dolāb-ı riyāż-ı eflāk
Nitekim sebzeler ol āb ile ola reyyān

393. **ol:**
Kaside 3
Mısra: **45**
"O" işaret sıfatı.

Yine ol iki ẓālim ol ḳulzüm-i meẓālim
Bīrūn iken ṣadedden olmaḳ revā mı dāḫil

394. **ol:**
Kaside 3
Mısra: **45**
"O" işaret sıfatı.

Yine ol iki ẓālim ol ḳulzüm-i meẓālim
Bīrūn iken ṣadedden olmaḳ revā mı dāḫil

395. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

İttifāḳ ile hücūm eylediler dīvāna
Didiler Rūm ili begler begisi ol bed-nām

396. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **14**
"O" işaret sıfatı.

Pādşāh aña naẓar eyleyeli ve'l-ḥāṣıl
Başladı ẓulm-i ṣarīḥ eylemege ol bed-nām

397. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **21**
"O" işaret sıfatı.

Ḫāne-i ḫalḳı ḫarāb eyledi ol ḫāne-ḫarāb
ʿĀlemi yıḳdı ḳula ḳalmadı cāy-ı ārām

398. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **26**
"O" işaret sıfatı.

Pādşāh itmez anuñ eyledügi evżāʿı
Bu revişle ḳılamaz ol ḥarem-i şehde ḫırām

399. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **57**
"O" işaret sıfatı.

İntiẓār üzre iken herkes ol esnāda biri
Ḫıdmet-i pādşeh-i ʿāleme irgürdi peyām

400. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **131**
"O" işaret sıfatı.

Ol gün ikindiye dek feṭḥ-i ṭılısm üzre idi
Tīġ-i cellād-ı sipihr-i felek-i mīnā-fām

401. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **150**
"O" işaret sıfatı.

Sebeb-i fitne nedür bilmedi dīvān ehli
Ol gün ol ḥālet ile geçdi irişdi aḫşām

402. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **150**
"O" işaret sıfatı.

Sebeb-i fitne nedür bilmedi dīvān ehli
Ol gün ol ḥālet ile geçdi irişdi aḫşām

403. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **151**
"O" işaret sıfatı.

Meger ol gice şehenşāh-ı ʿUṭārid-fiṭnat
Buldurup kārgeh-i fikrine minvāl-i niẓām

404. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **178**
"O" işaret sıfatı.

Vüzerā çünki bu ḥāletde sükūt eylediler
Bir nice gün de ḫużūr eylesün ol ḳavm-i kirām

405. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **198**
"O" işaret sıfatı.

Vüzerā ḫayline baş itdi Sinān Paşayı
Ḫayli tekrīm idüp ol pādşeh-i zü'l-ikrām

406. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **200**
"O" işaret sıfatı.

Maḳṣad-ı ṣıdḳ-ı vezāret ki anuñ ḥaḳḳı idi
Geçdi yirinde ḳarār eyledi ol ṣadr-ı ʿiẓām

407. **ol:**
Kaside 6
Mısra: **11**
"O" işaret sıfatı.

Zamānı geçdi anuñ devri döndi ol devrüñ
Cihān yine yeñilendi bahār irişdi meger

408. **ol:**
Kaside 6
Mısra: **15**
"O" işaret sıfatı.

Çoġ añdurur bize ol ʿālemi semīn-sittīn
Muḥaṣṣılı bu cihān oldı ʿālem-i diger

409. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **33**
"O" işaret sıfatı.

Sensin ol şāh-ı kerem ü zer ki ḫurşīd-miṣāl
ʿAyn-ı ẕerrāta vücūduñdan irişür lemeʿāt

410. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **35**
"O" işaret sıfatı.

Sensin ol mihr-i felek-ḳadr kim āṣarından
ʿĀleme feyż irişür ḳılsa tecellī ol ẕāt

411. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **36**
"O" işaret sıfatı.

Sensin ol mihr-i felek-ḳadr kim āṣarından
ʿĀleme feyż irişür ḳılsa tecellī ol ẕāt

412. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **37**
"O" işaret sıfatı.

Sensin ol gevher-i pākīze ki ḥakkāk-i ḳadīm
Getüre miṣlini bir daḫı vücūda heyhāt

413. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **39**
"O" işaret sıfatı.

Sensin ol dürr-i girān-māye ki aṣdāf-ı aġzın
Bulmaya miṣlini açа ḳapaya bi'd-defeʿāt

414. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **41**
"O" işaret sıfatı.

Sensin ol aḫter-i neyyir ki żiyā ṣaldıkça
Ḫāne-i dilden iden gün gibi defʿ-i ẓulümāt

415. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **43**
"O" işaret sıfatı.

Sensin ol kevkeb-i saʿd-ı felek-i ʿizz u şeref
Nūrıdur ehl-i kemāle sebeb-i teşrīfāt

416. **ol:**
Kaside 7
Mısra: **45**
"O" işaret sıfatı.

Sensin ey dürri-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik ider ḫalḳa hüdāt

417. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **24**
"O" işaret sıfatı.

Işıḳlar özge ʿāşıḳlardur anlar ṭurfe cānlardur
Gürūh-ı ʿāşıḳāna bizden ol cānāna ʿışḳ olsun

418. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **50**
"O" işaret sıfatı.

Çekil ḫalḳ-ı cihāndan ḫalḳ ile ḳarışma ḫalḳ olma
Ḫudābīn ü Ḫudādān ol Ḫudābīnāna ʿışḳ olsun

419. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **52**
"O" işaret sıfatı.

Ḫıredmend ol ḫıredle işle ʿāḳil her ne işlerseñ
Reʾīs-i hūşmendān ol ḫıredmendāna ʿışḳ olsun

420. **ol:**
Kaside 10
Mısra: **57**
"O" işaret sıfatı.

Ol teberrā üzredür bunlar tevellā itmede
Bir bölük Mevlāsın unutmış biraz nā-ḥaḳ dede

421. **ol:**
Kaside 12
Mısra: **15**
"O" işaret sıfatı.

Çünki ey dil ol ḫaruñ yanında birdür medḥ ü ẕem
Şiʿrüñi ḫālī ḳoma taḫmīsden tesdīsden

422. **ol:**
Kaside 13
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Nedür ol şekl-i münaḳḳaş nedür ol çehre-i çil
Nedür ol egri …… keşgül-i gil

423. **ol:**
Kaside 13
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Nedür ol şekl-i münaḳḳaş nedür ol çehre-i çil
Nedür ol egri …… keşgül-i gil

424. **ol:**
Kaside 13
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Nedür ol şekl-i münaḳḳaş nedür ol çehre-i çil
Nedür ol egri …… keşgül-i gil

425. **ol:**
Kaside 13
Mısra: **11**
"O" işaret sıfatı.

Nedür ol aşma burun …… yüz dügme dudaḳ
Balta dil aġac aġız yolma ṣaḳal işleme ḳıl

426. **ol:**
Kaside 16
Mısra: **20**
"O" işaret sıfatı.

ʿArūs-ı milket-i aʿdāyı ḳılduñ taḫt-ı żabṭuñda
Der-āġūş itmege ol duḫteri dāmād gönderdüñ

427. **ol:**
Kaside 16

Mısra: **21**
"O" işaret sıfatı.

Ḥużūr-ı rūḥın ol būmuñ uçurduñ āşyānından
Şikār-ı ṣayd içün ol cānibe ṣayyād gönderdüñ

428. **ol:**
Kaside 16
Mısra: **22**
"O" işaret sıfatı.

Ḥużūr-ı rūḥın ol būmuñ uçurduñ āşyānından
Şikār-ı ṣayd içün ol cānibe ṣayyād gönderdüñ

429. **ol:**
Kıt'a 22
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

…… ……
Ḳabūlī virse ḳapuñda nola ol ṭoġrı yolıdur

430. **ol:**
Kıt'a 24
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Ol mehüñ ġāyet hilāl olmış görünmez ḳaşları
Mevc-i deryā-yı melāḥatdan görünmez ḳaralar

431. **ol:**
Kıt'a 36
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Sülş-i evvelin evvel āḫirüñ ol āḫirde
Cümleden āḫir iderseñ eger ey ehl-i fünūn

432. **ol:**
Mesnevi 2
Mısra: **52**
"O" işaret sıfatı.

Umaram ki o şāh-ı pür-iclāl
Yine ol ḫāke vireler iclāl

433. **ol:**
Mesnevi 2
Mısra: **77**
"O" işaret sıfatı.

Bā-ḫuṣūṣ ol peder ki ola müsin
Sefer aḥvāli olmaya mümkin

434. **ol:**
Mesnevi 4
Mısra: **90**
"O" işaret sıfatı.

İki ay anda olmadum ḥākim
Birine daḫı virmiş ol ẓālim

435. **ol:**
Mesnevi 5
Mısra: **47**
"O" işaret sıfatı.

Ol ki paşa içündür ol maʿḳūl
Ser fedā yolına degül maḥṣūl

436. **ol:**
Mesnevi 5
Mısra: **51**
"O" işaret sıfatı.

Ġażaba geldi didi ol kevden
Minnet ile anı yazarsın sen

437. **ol:**
Mesnevi 7
Mısra: **13**
"O" işaret sıfatı.

Oḳumaḳ yazmaḳ ol miskīne bühtān
Siyāsetdür yanında ḥükm-i sulṭān

438. **ol:**
Mesnevi 8
Mısra: **47**
"O" işaret sıfatı.

Nāmı ol maṭlabuñ ḳażā-i Ḥamā
Bize telḫīṣ olınmış idi şehā

439. **ol:**
Mesnevi 8
Mısra: **51**
"O" işaret sıfatı.

Sizden ol ehl-i ḥükme bu iḥsān

Bendeye oldı mūcib-i ḥırmān

440. **ol:**
Mesnevi 8
Mısra: **53**
"O" işaret sıfatı.

Çünki ol ḥaḳdan oldıñuz mānīʿ
Bize de birine oluñ şāfīʿ

441. **ol:**
Mesnevi 9
Mısra: **30**
"O" işaret sıfatı.

Ṭoḳınmamış felekden dest-i asīb
İki ṭurunca beñzer ol iki sīb

442. **ol:**
Mesnevi 9
Mısra: **31**
"O" işaret sıfatı.

Gümüşden servdür ol cism-i bī-mū
İki sīmīn-nihāl ol iki bāzū

443. **ol:**
Mesnevi 9
Mısra: **32**
"O" işaret sıfatı.

Gümüşden servdür ol cism-i bī-mū
İki sīmīn-nihāl ol iki bāzū

444. **ol:**
Mesnevi 9
Mısra: **34**
"O" işaret sıfatı.

Görinür gerdeni çün şemʿ-i kāfūr
ʿİẕār-ı tābnāk ol şemʿe bir nūr

445. **ol:**
Mesnevi 9
Mısra: **35**
"O" işaret sıfatı.

İki gīsūlar ol şemʿüñ duḫānı
Muʿaṭṭar ḳılsa nola bezm-i cānı

446. **ol:**
Mesnevi 9
Mısra: **37**
"O" işaret sıfatı.

İki şāhin ol iki çeşm-i bī-bāk
Oturur biri birine ḫışımnāk

447. **ol:**
Mesnevi 9
Mısra: **55**
"O" işaret sıfatı.

Gümüş barmaḳda ol ḳıymetlü ḫātem
Hilāl üstünde kevkeb gibidür hem

448. **ol:**
Mesnevi 9
Mısra: **57**
"O" işaret sıfatı.

Ḳınalu elde ol engüşt-i aşfer
Şafaḳ içre hilāl-i māha beñzer

449. **ol:**
Mesnevi 10
Mısra: **6**
"O" işaret sıfatı.

İbtidā kāra besmeleyle olur
ʿİzzet ol naḫle besmeleyle olur

450. **ol:**
Mesnevi 14
Mısra: **13**
"O" işaret sıfatı.

Lākin ol ẕāt-ı pāki kim anı
Medḥ idüp ögmiş ola Sübḥānı

451. **ol:**
Mesnevi 14
Mısra: **15**
"O" işaret sıfatı.

Ol ṣalātı ki ḥażret-i Raḥmān
Virmiş ola aña ne dir insān

452. **ol:**
Mesnevi 14
Mısra: **17**
"O" işaret sıfatı.

Ol selāmı ki ḥażret-i Bārī
Aña göndermiş ola her bārī

453. **olsa:**-*sa*
Mesnevi 15
Mısra: **44**
"O" işaret sıfatı.

Kimi görürse kimisi sevinür
Yüzi bir yirde olsa biñ görinür

454. **ol:**
Muaşşer 1
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

455. **ol:**
Muaşşer 1
Mısra: **10**
"O" işaret sıfatı.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

456. **ol:**
Muaşşer 1
Mısra: **19**
"O" işaret sıfatı.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

457. **ol:**
Muaşşer 1
Mısra: **29**
"O" işaret sıfatı.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

458. **ol:**
Muaşşer 1
Mısra: **30**
"O" işaret sıfatı.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

459. **ol:**
Muaşşer 1
Mısra: **39**
"O" işaret sıfatı.

Şeref ol millete kim ola anuñ mīr-i mīrānı
Gele devletle teşrīf ide ḫālī ḳomaya anı

460. **ol:**
Muaşşer 1
Mısra: **49**
"O" işaret sıfatı.

Şeref ol mülke kim anda ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre otura yirine cānı

461. **ol:**
Müseddes 5
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Ḳuluñdur ol ḳapunuñ bende-i fermānı sulṭānum
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

462. **ol:**
Müsemmen 1
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Fürḳat irişdi vuṣlat-ı cānāna elvedāʿ
Ol serv-ḳadle seyr-i gülistāna elvedāʿ

463. **ol:**
Şarkı 2
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Baña raḥm eylemez ol ruḫı ālüm
Şimden girü bilmem nic'olur ḥālüm

464. **ol:**
Şarkı 2
Mısra: **11**
"O" işaret sıfatı.

Diñlemez ḥayfumuz ol ḳanlu ẓālim
Şimdi ʿışḳ ehline pek ẓulüm vardur

465. **ol:**
Tahmis 5
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Bize cevr ü cefādan ol perī ḫālī degül her gāh
Belā vü derd ü miḥnetdür dilümden olmadı āgāh

466. **ol:**
Tahmis 10
Mısra: **20**
"O" işaret sıfatı.

Eger mest olsa ḳābildi viṣāli
Ne çāre ol güzel mestāne ḳalmaz

467. **ol:**
Tahmis 10
Mısra: **21**
"O" işaret sıfatı.

Ġam-ı zülfiyle ol ṣūḫ-ı cihānuñ
Ḳabūlī rīsmān yaz oldı cānuñ

468. **ol:**
Tahmis 12
Mısra: **14**
"O" işaret sıfatı.

Nehr iken baḥr oldı göñlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb
Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı göñül mānend-i āb

469. **ol:**
Tarih 3
Mısra: **2**
"O" işaret sıfatı.

Şeh-i ṣāḥib-kerem sulṭān-ı ʿādil şāh-ı deryā-dil
Cenāb-ı Ḫān Murād ol nesl-i pāk-i Āl-i ʿOs̱mānī

470. **ol:**
Tarih 4
Mısra: **1**
"O" işaret sıfatı.

Bi-ḥamdi'llah ol māh-ı burc-ı şeref
O tābende necm-i sipihr-iḳtidār

471. **ol:**
Tarih 9
Mısra: **4**
"O" işaret sıfatı.

Güldi o iki ġonça ile bu gülşen
Oldı ol iki mehle münevver ʿālem

472. **ol:**
Tarih 9
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Ḫurşīd ü ḳamer gibi ol iki kūdek
Gehvāre-i dehr içre olalar tevʾem

473. **ol:**
Tarih 9
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ol ġonçalaruñ bülbül-i ḫoş-edāsı
Şevḳ u ṭarab ile dehen açup her dem

474. **ol:**
Tarih 9
Mısra: **12**
"O" işaret sıfatı.

Tārīḫini ṣorsalar dir ki ey aḥbāb
Ol nūr-ı dü dīdem bu sürūr-ı sīnem

475. **ol:**
Tarih 10
Mısra: **7**
"O" işaret sıfatı.

Cemʿ olıcaḳ ol iki necm-i Hüdā bir araya
Semʿ-i cāna ʿālem-i bālādan irdi bir ṣadā

476. **ol:**
Tarih 13
Mısra: **3**
"O" işaret sıfatı.

Ol ṣadā-yı rūḥ-baḫş-ı ġam-zedāyı diñledüm
Dir ḳażā-yı Şāmı teşrīf itdi bir şān-ı şerīf

477. **ol:**
Tarih 13
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ol şeh-i mülk-i saʿādet kim olam dirdüm didi

Sen ġulām-ı āstānı
oldıġuñ ẕāt-ı münīf

478. **ol:**
Tarih 13
Mısra: **13**
"O" işaret sıfatı.

Ol ṣadānuñ istimāʿ itdüm
me'ālin bi't-temām
Ey Ḳabūlī ḳalbden eṣḳāl-i
ġam oldı ḫafīf

479. **ol:**
Tarih 15
Mısra: **5**
"O" işaret sıfatı.

Sen ol şāh-ı kerīm-i mā'il-
i ḫayrāt u ʿuḳbāsın
Cihānda ḫayır idersin
ḫayır öz kendü mālüñden

480. **ol:**
Tarih 15
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ḫuṣūṣā ol Ḫudā-yı pāk
ḥammām-ı feraḥ-baḫşuñ
İçin ṭışın çü taʿmīr
eyleyüp açduñ nice
revzen

481. **ol:**
Tarih 22
Mısra: **9**
"O" işaret sıfatı.

Ey Ḳabūlī budur ol tārīḫ-i
ḫūb
Cāmiʿ-i şerīf ü mecmaʿ-ı
laṭīf

482. **ol:**
Terci-bend 3
Mısra: **13**
"O" işaret sıfatı.

ʿİzzet isterseñüz ol
fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var
ise ġayretle baḳuñ

483. **ol:**
Terci-bend 4
Mısra: **22**
"O" işaret sıfatı.

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl
ehli ḫān imiş
Ḥayfā vü ḥasretā ki
zamān ol zamān imiş

484. **oldur:**-*dur*
Beyit 28
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Cevr-i gerdūna taḥammül
baḫsin itsem ṭaġ ile
Ḳorḳusından ẓannum
oldur ki yirinden ṭāġıla

485. **ol:**
Beyit 79
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse
bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür
ġayrıdan begden gelen
begdür

486. **ol:**
Beyit 153
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Ḳapuñda raḳībüñ k'eli bir
işe irişe
Arġac olur elbette ol
irdügi erişe

487. **ol:**
Beyit 270
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri.

Şemşīr-i pür-cilā durur
ebrū degüldür ol
Anuñ yüzinde cevheridür
mū degüldür ol

488. **ol:**
Beyit 270
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Şemşīr-i pür-cilā durur
ebrū degüldür ol
Anuñ yüzinde cevheridür
mū degüldür ol

489. **ol:**
Beyit 275
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Yüzüme baḳmasa dil-ber
göñül kesb-i ṣafā eyler
Baña ol iltifāt-ı şāh-ı ālī-
şāndan yegdür

490. **ol:**
Diğer 1
Mısra: **15**
"O" işaret zamiri.

fāyiż u lāyiḥ olmış kelimāt ise ol medḥdür Ve eger māde-i şehvet ü ġażabdan ṣādır u mütebādir olan kelām ise aña ẕem diyü tesmiye itmişlerdür

491. **oldur:**-*dur*
Gazel 26
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Begüm ʿāşıḳ oldur ki olur anuñ
Yanında berāber ḥayāt u memāt

492. **ol:**
Gazel 59
Mısra: **12**
"O" işaret zamiri.

Laʿl-i cān-baḫşuñdur iḥyā eyleyen dil mürdesin
Ol baña rūḥ-ı mücerred muʿciz-i ʿĪsā gelür

493. **ol:**
Gazel 61
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Nola refʿ eyleseñ mānend-i ẕerre ḫāk-i ẕilletden
Reh-i kūyuñda ol ben ḫāke yirden göge minnetdür

494. **ol:**
Gazel 64
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḫm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni ṣulḥ idegör ol da biter

495. **oldur:**-*dur*
Gazel 64
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Ṣūfi peymān eylemiş peymāne döndürmem diyü
Ḳorḳum oldur ʿahdine ṭurmaz yine bir gün döner

496. **ol:**
Gazel 70
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Sīnede bitmedi gerçi ḳılıcuñ yāreleri
Ṣulḥ iderseñ beni bir būse ile ol da biter

497. **ol:**
Gazel 92
Mısra: **7**
"O" işaret zamiri.

Ol ʿaraḳnāk olmış ebrūsın mücellā itdi yār
Ṣanasın şemşīrgerdür ḫançer-i bürrān açar

498. **ol:**
Gazel 103
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

ʿAceb mi ism-i şerīfüñ göñülde naḳş itsem
O ḥırzı ḥāmil olan cāna ol ḥamāʾil olur

499. **ol:**
Gazel 136
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Degme kes dāniş-i ʿirfānı şikār eyleyemez
Murġ-ı vaḥşī durur ol her kişiye rām olmaz

500. **ol:**
Gazel 139
Mısra: **1**
"O" işaret zamiri.

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez
Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

501. **ol:**
Gazel 167
Mısra: **7**
"O" işaret zamiri.

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür ṣanma ʿaḳl ile

Gel Nīle eşk-i çeşmümi
itme ṣaḳın ḳıyās

502. **ol:**
Gazel 193
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Ḳaşları mihrābına herkes
perestār ol bütüñ
Ṣūret-i zībāsına çoḳ kişi
ṭapdı ʿAbdinüñ

503. **ol:**
Gazel 216
Mısra: **6**
"O" işaret zamiri.

Ger sāye ṣala üstümüze
ṭāyir-i devlet
Ol daḫı olur başumuza
nāz ile nāzil

504. **oldur:**-*dur*
Gazel 224
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Dergāh-ı İlāhīden me'mūl
olan oldur
Günden güne artursun
ʿünvānuñı sulṭānum

505. **oldur:**-*dur*
Gazel 272
Mısra: **9**
"O" işaret zamiri.

Devlet oldur ki Ḳabūlī
yanuña ḫūblaruñ
Şāh düstūrı yirine birisin
ṭaḳınasın

506. **oldur:**-*dur*
Gazel 354
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Merdüm-i ʿālī-neseb ü ālī-
ḥasebsin ḫüsrevā
Rabb-i ʿizzetden recām
oldur ki Ḥaḳ ʿizzet vire

507. **ol:**
Gazel 371
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Bir manṣıb-ı şerīf idi
kūyuñ gedālıġı
Tevcīh olındı ol bize
ḳayd-ı ḥayāt ile

508. **oldur:**-*dur*
Gazel 372
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Ẓannum oldur ki temāşā
içün anı yir yir
Her melek ṭāḳ-ı felekden
çıḳa bir bir baḳa

509. **ol:**
Gazel 374
Mısra: **4**
"O" işaret zamiri.

Dehenüñden umaruz kim
ḳıla bir būse naṣīb
Ol ki yoḳdan getürüpdür
bizi bu varlıġa

510. **ol:**
Gazel 384
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

ʿIşḳ ehli ol durur ki ġam u
derd ü miḥneti
Naḳd-i metāʿ-ı ḫ∨āce gibi
bī-ḥisāb ola

511. **ol:**
Gazel 391
Mısra: **5**
"O" işaret zamiri.

Merd ol durur ki düşmen-i
rūbāh-ı ḥīleye
ʿArż-ı mehābet eyleye şīr-
i ḳaġān gibi

512. **ol:**
Gazel 438
Mısra: **10**
"O" işaret zamiri.

Dimeñ yiñi güzel sevmiş
Ḳabūlī
Ol anuñ ḫod ezelden eski
ḫūyı

513. **oldur:**-*dur*
Gazel 455
Mısra: **3**
"O" işaret zamiri.

Āhen de olsa düşmen er
oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i
hüner nitekim ḳılıc

514. **oldur:**-*dur*
Kaside 1

Mısra: **28**
"O" işaret zamiri.

Didüm kuḥl-ı cilā-perdāz-ı çeşmüñ niçe gevherdür
Kim oldur tūtyā-yı çeşm-i ʿālem-bīni insānuñ

515. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **52**
"O" işaret zamiri.

Kethüdā beg kim odur żābiṭi bevvābānuñ
Ol daḫı nāẓır idi kim neye vara encām

516. **oldur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **70**
"O" işaret zamiri.

Duʿāyile olursa iḫtitāmı nola bu naẓmuñ
Çün oldur ʿuhdesine lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

517. **oldur:**-*dur*
Kaside 6
Mısra: **63**
"O" işaret zamiri.

Raḳīb ü ʿāşıḳı bir görmeye ḥabīb oldur
Efendiyā bir olur mı cihānda ḫayrla şer

518. **oldur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **79**
"O" işaret zamiri.

Gel duʿā eyle Ḳabūlī saña oldur maʿḳūl
Umaruz k'anı ḳabūl ide ḳabūlü'd-derecāt

519. **oldur:**-*dur*
Mesnevi 2
Mısra: **86**
"O" işaret zamiri.

Ḳadr-i pīrānı gözlemek yoldur
Şehlere daḫı ḳalacaḳ oldur

520. **oldur:**-*dur*
Mesnevi 4
Mısra: **66**
"O" işaret zamiri.

Ehl-i ʿirfānı gözlemek yoldur
Size de ṣoñra ḳalacaḳ oldur

521. **ol:**
Mesnevi 5
Mısra: **47**
"O" işaret zamiri.

Ol ki paşa içündür ol maʿḳūl
Ser fedā yolına degül maḥṣūl

522. **oldur:**-*dur*
Mesnevi 10
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

Diyelüm ibtidāda b'ismi'llāh
Oldur ehl-i sülūke hādi-i rāh

523. **ol:**
Mesnevi 15
Mısra: **16**
"O" işaret zamiri.

Aḳçe gibi uġurlu şey olmaz
Varduġı yirden ol tehī gelmez

524. **ol:**
Mesnevi 15
Mısra: **22**
"O" işaret zamiri.

Her ne isterse aḳçe anı bulur
Ol bulamaz ise kim anı bulur

525. **oldur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **20**
"O" işaret zamiri.

ʿAsker-i İslāma ol kim iki kez serdār ola
Ẓannum oldur kim iki ʿālemde ber-ḫurdār ola

526. **oldur:**-*dur*
Müseddes 5
Mısra: **27**
"O" işaret zamiri.

Saña da ḳalacak ʿālemde oldur öyle iẕʿān it
Güle baḳ herkese

ḫulḳuñla dünyāyı gülistān it

527. **ol:**
Tahmis 3
Mısra: **2**
"O" işaret zamiri.

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol serāb ola

528. **ol:**
Tarih 3
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Emekdār-ı der-i devlet-medār-ı āstānında
ʿAceb kim ḳaldı kim gitdi bilür kim gitdi ol anı

529. **ol:**
Tarih 15
Mısra: **8**
"O" işaret zamiri.

Ribāṭ u mescid ü ḥammām añılsa ẕevḳ ider cānuñ
Bilürsin ḫayr bir olmaz oġuldur ol ḳalur senden

530. **olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Beyit 8
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Aḳıdur ayaġına dünyāyı
Kaʿbeveş kişide altun olıcaḳ

531. **olmayıcak:**-*ma, -y, -ıcak*
Beyit 33
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

532. **olmasa:**-*ma, -sa*
Beyit 63
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Cümle cemʿ itmez idi ḫūbların bu ʿaṣruñ
Ḳuvvet-i ḳāhiresi olmasa ṣehd-i Mıṣruñ

533. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Beyit 90
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Seḫāyile kişinüñ nīk-nāmı şāyiʿ olur
Seḫā ki olmaya ādemde ʿaksi vāḳiʿ olur

534. **olmaz:**-*maz*
Beyit 240
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Meyl eyleme dünyāya ḥaẕer ḳıl dişilerden
Bunlarda vefā olmaz edeb de kişilerden

535. **olmasa:**-*ma, -sa*
Beyit 274
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

536. **olmasa:**-*ma, -sa*
Beyit 274
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

537. **ola:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

538. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 25
Mısra: **7**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḫāne-i ten dūd-ı āhum olmasa ṭutmaz ḳarār
Üstüvār olmaz sütūn olmayıcaḳ saḳf-ı büyūt

539. **olur:**-*ur*
Gazel 26
Mısra: **3**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Begüm ʿāşıḳ oldur ki olur anuñ
Yanında berāber ḥayāt u memāt

540. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 100
Mısra: **11**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Cāy-gīr olmasa dilde nola ḥarf-i tedbīr
Dest-i taḳdīr aña ḫāme-i taġyīr çeker

541. **olmaz:**-*maz*
Gazel 151
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Al olan gözi yaşıdur ancaḳ
Ṣūfiyā ehl-i dilde āl olmaz

542. **olmaz:**-*maz*
Gazel 151
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ṣorma ḥālin Ḳabūli zühhāduñ
Bī-riyā olmayanda ḥāl olmaz

543. **olmaz:**-*maz*
Gazel 161
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Beni öldürdi bir üslūbı levendāne güzel
Ey Ḳabūlī daḫı bir böylece üslūb olmaz

544. **olmaz:**-*maz*
Gazel 164
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Her serde hevā-yı dil-ber olmaz
Her seng-i siyehde cevher olmaz

545. **olmaz:**-*maz*
Gazel 170
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Depretdüñ esb-i nāzı ḳopdı bu dil yirinden
Ey şeh-süvārum olmaz bundan eyü ḳoparış

546. **olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 183
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Çıḳmaz elden o durur baḥr-i leṭāfet aṣlā
Dest-i ʿāşıḳda eger rişte-i taḳdīr olıcaḳ

547. **olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 183
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ey perī-rū dil-i dīvāne ʿaceb uṣlana mı
Gerdeninde ser-i zülfüñ gibi zencīr olıcaḳ

548. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 271
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bir orta yaşluca kühen aḫūruñ aşuġı
Olursa ḥaşre dek çekerüz bār-ı minnetin

549. **olsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **22**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Muʿanber tellerüñ ẓıll-i hümā-yı evc-i ʿizzetdür

Ḳabūlī ẓıll-i ʿadlüñde
biraz āsūde-ḥāl olsun

550. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 345
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ruḫuñ etrāfına ḫaṭṭ-ı
muʿanber perde çekmezdi
Eger ḥüsn-i ruḫuñ olmasa
sulṭān-ı serā-perde

551. **olmazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 345
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Muḳīm-i kūy-ı yār ol
bekle yerüñdür didüm
saña
Niçün olmazsın ey dīvāne
dil ben didügüm yerde

552. **olsa:**-*sa*
Gazel 345
Mısra: **12**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳazıtma defter-i
ḥüsnüñde ṭursun ḫaṭṭ-ı
ruḫsāruñ
Bilürsin iʿtibār olmaz eger
ḥakk olsa defterde

553. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 352
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Gül ne nāzük yār idi
yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi
ḫumārı olmasa

554. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 352
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Gül ne nāzük yār idi
yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi
ḫumārı olmasa

555. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 352
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ehl-i ʿışḳuñ boynına bir
bārdur ṭaʿn-ı raḳīb
Ḳāyil idük cevrine aġyārı
bāri olmasa

556. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 352
Mısra: **12**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ey Ḳabūlī añdıran ʿışḳ
ehlini efġānıdur
Kim añardı bülbüli efġān
u zārı olmasa

557. **ola:**-*a*
Gazel 357
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bir dil ki anda ʿışḳ ola
ʿaḳl uġramaz aña
Varmaz Ḳabūli ḫavf iden
arslan yataġına

558. **olsa:**-*sa*
Gazel 368
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dil alsa gördügüñ demde
dil-ārāda kemāl olsa
Murāduñ añlasa ʿālemde
dil-dār ehl-i ḥāl olsa

559. **olsa:**-*sa*
Gazel 368
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kemāl-i ʿilm ile maʿlūm-ı
ʿālem olsañ el-ḥāṣıl
Dilā ehl-i kemāl olsañ
kelāmuñda meʾāl olsa

560. **olsa:**-*sa*
Gazel 368
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳabūlī māh-rūlarda viṣāle
vaʿde olmasa
Dem-i vaṣl-ı dil-ārā her
dem ü her māh u sāl olsa

561. **olsa:**-*sa*
Gazel 374
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Sīm-i eşküm dökilür yār ṣafā kesb eyler
Ḳanda māl olsa çıḳar bir ucı ḫūnkārlıġa

562. **ola:**-*a*
Gazel 383
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ṣaġ ola bir kişi de ele sāġar almaya
Her ne içerse içine renc ü firenc ola

563. **ola:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **5**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

ʿĀşıḳ ki anda ẕerre ḳadar sūz u tāb ola
Ḫāk-i vücūdı ẕerre ise āftāb ola

564. **ola:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kāmil olur mı ʿışḳı anuñ kim şehā anuñ
Baḫs-i maḥabbet içre suʾāl ü cevāb ola

565. **ola:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **14**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

566. **ola:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **14**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Luṭf umılmaz mı Ḳabūlī böyle ʿālī-şāndan
Gül gibi eyyām ola böyle güzel bayrām ola

567. **olsun:**-*sun*
Gazel 393
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Elüñ boş olmasun ṣūfī hemān ayaġı devr itdür
Getür sāġar dibi olsun yiter lāzım degül ṭolı

568. **olmaz:**-*maz*
Gazel 396
Mısra: **7**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ehl-i sūz olmayanda ʿışḳ olmaz
ʿIşḳ olan nār-ı imtiḥānı ḳodı

569. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 397
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Yār olmayıcaḳ bezmde ey muṭrib ü sāḳī
Cām-ı ʿaraḳı bāda virür nāy-ı ʿIrāḳī

570. **ola:**-*a*
Gazel 404
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ṣorutsun ṣūret-i bī-cāna ṣūret deyr-i ʿālemde
Ne ṣūret baġlar añlarsın ola īmānı ey Mānī

571. **olmaz:**-*maz*
Gazel 427
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Cism-i pākin görmek isterseñ ṣoyup ḥammāma ḳoy
Olmaz ol sīmīn-beden gibi efendi pāk-ṣoy

572. **olmaz:**-*maz*
Gazel 460

Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Her dilde hevā-yı dil-ber olmaz
Her seng-i siyehde cevher olmaz

573. **olsa:**-*sa*
Gazel 467
Mısra: **5**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Rifʿatde olsa ne ḳadar ḳadr-i āftāb
İtmez dirīġ nūr-ı żiyāsın türābdan

574. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcak*
Gazel 470
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Manṣıba olmayıcaḳ şerʿ ile ḳānūn elde
Fāʾide virmez imiş ḫaṭṭ-ı hümāyūn elde

575. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcak*
Kaside 3
Mısra: **56**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Refʿ-i mużırr u defʿ-i zehr-i eziyyet içün
Tiryāḳ-ı ʿadl-i sulṭān olmayıcaḳ ne ḥāṣıl

576. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 4
Mısra: **138**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dem ki ṣaçılmadı açılmadı kenz-i maḫfī
Çünki ḳan olmaya feṭḥ olmaz imiş ḳufl-ı merām

577. **olmaz:**-*maz*
Kaside 4
Mısra: **138**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dem ki ṣaçılmadı açılmadı kenz-i maḫfī
Çünki ḳan olmaya feṭḥ olmaz imiş ḳufl-ı merām

578. **olsa:**-*sa*
Kaside 5
Mısra: **27**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Aḳan olsa ʿadūya aḳsa deryālar gibi leşker
Ġarīḳ-i niʿmet olsa her biri pūrān-ı pīrānuñ

579. **oldıġı:**-*dıġ, -ı*
Mesnevi 2
Mısra: **59**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Vaṭanum oldıġı cihetden aña
Ṭālibem anı himmet eyle baña

580. **olmaz:**-*maz*
Mesnevi 5
Mısra: **44**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Didi bu işde aḳçe añılmaz
Beglik olanda aḳçe pul olmaz

581. **olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Mesnevi 7
Mısra: **28**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Hiç sen gerçi kim söz añlamazsın
Ney ü çeng olmayınca diñlemezsin

582. **olsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Mesnevi 8
Mısra: **40**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ṭoldı nāmuñ cihāna eylik ile
Biz de olsaḳ nola içinde bile

583. **olsun:**-*sun*
Mesnevi 8
Mısra: **29**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bendeñe daḫı himmetüñ olsun
Dāʿi-i ʿömr ü devletüñ olsun

584. **olmaz:**-*maz*
Mesnevi 15
Mısra: **15**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Aḳçe gibi uġurlu şey olmaz
Varduġı yirden ol tehī gelmez

585. **olmaz:**-*maz*
Müseddes 3
Mısra: **13**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dem-i vuṣlat gibi bir hoş dem olmaz
Velī hicrānı birle ʿālem olmaz

586. **olmaz:**-*maz*
Tahmis 2
Mısra: **18**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Herkes ʿarefnāk adın yād itmemekdür efḍali
Maʿrifet bābında olmaz her kişinüñ medḫali

587. **ola:**-*a*
Tahmis 3
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Maʿnīde ehl-i ʿışḳ olanuñ miṣli ʿaynı yoḳ
Maʿnī odur ki ḳalmaya tāb anda tāb ola

588. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Tahmis 3
Mısra: **3**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳalbinde ḥālet olmaya pür-inḳılāb ola
ʿĀşıḳ mı dirsin aña ki bī-sūz u tāb ola

589. **oldı:**-*dı*
Tahmis 5
Mısra: **25**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Umar bir gün o Mevlādan diye rūz-ı viṣāl oldı

590. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Tarih 19
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bu devr içre Ḳabūlī bundan özge olmaya tārīḫ
Selīmüñ geçdi eyyāmı zamān Sulṭān Murāduñdur

591. **olmazsa:**-*maz, -sa*
Terci-bend 1
Mısra: **69**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Luṭfuñ olmazsa ey kerem kānı
Dest-i hecrüñ binā-yı ḳalbi yıḳar

592. **olmaya:**-*ma, -y, -a*
Terci-bend 4
Mısra: **14**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

593. **ola:**-*a*
Gazel 116
Mısra: **1**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Belā ṣıdḳ ehline rūz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḫandān imiş peymāne ammā ṣola gelmişdür

594. **ola:**-*a*
Gazel 159
Mısra: **2**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

595. **oldı:**-*dı*
Gazel 159
Mısra: **5**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

596. **olur:**-*ur*
Gazel 159
Mısra: **6**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

597. **olur:**-*ur*
Gazel 159
Mısra: **6**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

598. **olsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **16**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Ḳılıçla şarḳa ʿasker çek
ḳılıçla ḳavm-i aʿdāyı
Cidalu ḳullaruñ gönder
ʿadū üzre cidāl olsun

599. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 360
Mısra: **8**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Bunda ne işlerseñ olur hep hebā
Ḥaḳḳ içün olmayıcaḳ olur tebāh

600. **olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 366
Mısra: **8**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Ḥasret-i laʿlüñ ile dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle reng olmadı ey ḫ∨āce Yemenden gelene

601. **olur:**-*ur*
Gazel 381
Mısra: **6**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Şeref-i ḫāk-i ḳademüñle müşerref oldı
Cānib-i Ḥaḳdan olur luṭf u ʿināyet ol eve

602. **olur:**-*ur*
Gazel 434
Mısra: **4**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Dāġlarla nola zeyn olsa sarāy-ı sīnem
Tāze güllerle olur ḫānelerüñ tezyīni

603. **ola:**-*a*
Gazel 462
Mısra: **3**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Açıla bir gün ola sīnesini aça nigār
Ṭururuḳ şāyed ola açıla bir ḳutlu ḳapu

604. **ola:**-*a*
Gazel 462
Mısra: **4**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Açıla bir gün ola sīnesini aça nigār
Ṭururuḳ şāyed ola açıla bir ḳutlu ḳapu

605. **olsun:**-*sun*
Kaside 4
Mısra: **88**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Żarar-ı maḥż olıcaḳ defʿ-i żarar evlādur
Bāʿiṣ-i fitne ise defʿine olsun bu ḫiṭām

606. **olmamışdur:**-*ma, -mış, -dur*
Kaside 5
Mısra: **57**

Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Senüñ devrüñde olmış olmamışdur devr-i evvelde
Nicesi daḫı geldi gitdi serdār-ı ṣaf-ārānuñ

607. **olmış:**-*mış*
Kaside 5
Mısra: **57**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Senüñ devrüñde olmış olmamışdur devr-i evvelde
Nicesi daḫı geldi gitdi serdār-ı ṣaf-ārānuñ

608. **oldı:**-*dı*
Kıt'a 1
Mısra: **3**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Şimdi mi oldı ḳaṣr-ı ʿālemde
Pādşāh ile ittiḥād-ı gedā

609. **ola:**-*a*
Mesnevi 2
Mısra: **79**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Meblaġ-ı ʿömri ola seksen-sāl
Sāl-ḫorduñ ḫayır duʿāsın al

610. **ola:**-*a*
Mesnevi 4
Mısra: **46**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Bu ne ḥālet durur ki bu demde
Olmayan işler ola bir demde

611. **oldı:**-*dı*
Mesnevi 5
Mısra: **75**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

Şöyle mi oldı kim cenābuñdan
Aḳçe vü pul umam cevābuñdan

612. **olur:**-*ur*
Mesnevi 10
Mısra: **5**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

İbtidā kāra besmeleyle olur
ʿİzzet ol naḫle besmeleyle olur

613. **olur:**-*ur*
Mesnevi 10
Mısra: **6**
Olmak, oluşmak, meydana gelmek.

İbtidā kāra besmeleyle olur
ʿİzzet ol naḫle besmeleyle olur

614. **ola:**-*a*
Beyit 136
Mısra: **1**
... gibi olmak, benzemek.

Menzilüñ dirseñ ola ṭāḳ-ı sipihr-i nüh-ṭāḳ
Başuñı yārüñ işigi ṭaşına ur ṭaḳ ṭaḳ

615. **ola:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **4**
... gibi olmak, benzemek.

Bir bezm-i ḫāṣa maḥrem-i rāz olagör k'anuñ
Sāḳīsi Cem terānegeri Şeyḫ-i Cām ola

616. **ola:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **8**
... gibi olmak, benzemek.

Hüşyār olur mı ḥaşre dek erbāb-ı encümen
Sāḳī-i bezm dil-ber ola sūz u sāz ola

617. **ol:**
Gazel 222
Mısra: **2**
... gibi olmak, benzemek.

Mışra gelme yañılursañ sākin olma żāmin ol

ʿİzzet itmezler gerek
Yūsuf gerek Bünyāmin ol

618. **olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 222
Mısra: **5**
... gibi olmak, benzemek.

Dürr-i meknūn olsañ
eşḫāṣ iʿtibār itmez saña
Fażluñı irgür kemāle
kāmil ol da kāmin ol

619. **olur:**-*ur*
Gazel 237
Mısra: **10**
... gibi olmak, benzemek.

Eger ādāb-ı bezmümüz görse
Olur idi ġulām-ı Aʿcem Cem

620. **olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 249
Mısra: **3**
... gibi olmak, benzemek.

Nola ger İskender-i vaḳt olsañ ey Cem-iḳtidār
Cāmveş āyīne-i gītī-nümāmuz var bizüm

621. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 402
Mısra: **7**
... gibi olmak, benzemek.

Şuʿāʿ-ı pertev-i ḫurşīd-i ʿālem gibi olursa
Sarāy-ı ḫāṣa yol virme araya girmesün nāşī

622. **olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 427
Mısra: **9**
... gibi olmak, benzemek.

Ḥażret-i ʿĪsā da olsañ yaramazsın düşmene
Ey Ḳabūlī sūzen-i zerle gerekse gözin oy

623. **ol:**
Kaside 1
Mısra: **31**
... gibi olmak, benzemek.

Gözüñ aç gözi açıḳlardan ol ey baḫt-ı ḫ∨āb-ālūd
Yüzüñ sür ayaġı ṭopraġına ol ẕāt-ı dür-şānuñ

624. **ola:**-*a*
Tahmis 3
Mısra: **2**
... gibi olmak, benzemek.

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol serāb ola

625. **olur:**-*ur*
Gazel 55
Mısra: **8**
(Şifa) Olmak.

Şerbet-i vaṣluñ irişmezse eger ḫaste-dile
Ey ṭabīb-i dil ü cān laʿl-i lebüñ emsem olur

626. **olunca:**-*unca*
Gazel 201
Mısra: **9**
Olunca, olabildiğince.

Vefā murād idinürseñ olunca çek cevrin
Ḳabūli ʿayn-ı vefādur cefāsı Eyyūbuñ

627. **olur:**-*ur*
Beyit 146
Mısra: **1**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bir avuc ṭopraḳ kemāl-i ṣunʿ ile insān olur
Saʿy ile bir ḳaṭre ṣu deryā-yı bī-pāyān olur

628. **olur:**-*ur*
Beyit 146
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bir avuc ṭopraḳ kemāl-i ṣunʿ ile insān olur
Saʿy ile bir ḳaṭre ṣu deryā-yı bī-pāyān olur

629. **olur:**-*ur*
Beyit 153
Mısra: **2**

Olmak, ... hâline gelmek.

Ḳapuñda raḳībüñ k'eli bir işe irişe
Arġac olur elbette ol irdügi erişe

630. **ola:**-*a*
Beyit 215
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ṭaʿn-ı raḳīble dil-i ʿuşşāḳ-ı ġam-zede
Beñzer o cāma kim ola seng-i sitem-zede

631. **olur:**-*ur*
Beyit 260
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ne ḳadar olsa kişi ġulġule-endāz-ı cihān
Menzili āḫir olur meşṭabe-i ḫāmūşān

632. **olmışsın:**-*mış, -sın*
Diğer 2
Mısra: **76**
Olmak, ... hâline gelmek.

Nām-ı nīkūdur Ḳabūlī kişiden bāḳī ḳalan
Ṣoñı fānīdür ṭutalum şimdi olmışsın fülān

633. **ola:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **1**
Olmak, ... hâline gelmek.

ʿĀşıḳ ki eşki dāne dü tā ḳaddi dām ola
Ārām iderse murġ-ı viṣāl aña rām ola

634. **olagör:**-*a, -gör*
Gazel 3
Mısra: **3**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bir bezm-i ḫāṣa maḥrem-i rāz olagör k'anuñ
Sāḳīsi Cem terānegeri Şeyḫ-i Cām ola

635. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 5
Mısra: **9**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bihişt olursa da ṭurmaz güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı ḥubba minnet ola

636. **ola:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ol ʿişve-sāz ḳande ki hengāme-sāz ola
Nüh kāse ile anda felek kāse-bāz ola

637. **ola:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Dil-ber odur ki serv gibi ser-keş olmaya
Mānend-i āb māyil-i her pāk-bāz ola

638. **ol:**
Gazel 26
Mısra: **1**
Olmak, ... hâline gelmek.

Diril ʿışḳ ile ol saʿīdü'l-ḥayāt
Ölürseñ olursın şehīdü'l-memāt

639. **olursın:**-*ur, -sın*
Gazel 26
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Diril ʿışḳ ile ol saʿīdü'l-ḥayāt
Ölürseñ olursın şehīdü'l-memāt

640. **oldı:**-*dı*
Gazel 28
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Sen kimi medḥ ider iseñ ol anı ḳadḥ eyler

Seyyiʾāt oldı dirīġā ṣorılursa ḥasenāt

641. **olsun:**-*sun*
Gazel 32
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Cürʿa-i cām-ı ṣafāyı sāḳiyā meydāna ṣaç
Lālezār olsun feżā ḫāk-i zemīne dāne ṣaç

642. **olurdı:**-*ur*, -*dı*
Gazel 34
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḳaṭre-i āb-ı lebüñden düşse ey şīrīn-dehen
Ser-te-ser āb-ı Furāt olurdı deryā-yı ücāc

643. **olur:**-*ur*
Gazel 36
Mısra: **10**
Olmak, ... hâline gelmek.

ʿUṭārid vaṣf-ı ḥüsnin yazmaġ içün
Ḳabūlī mihr ile meh olur elvāḥ

644. **oldı:**-*dı*
Gazel 37
Mısra: **1**
Olmak, ... hâline gelmek.

Çün oldı göñül bende-i dergāh-ı Meḥemmed
Ḥaḳdan dilerüz vaṣlını bā-cāh-ı Meḥemmed

645. **olur:**-*ur*
Gazel 43
Mısra: **7**
Olmak, ... hâline gelmek.

Beñzerse rūz-ı maḥşere ger rūz-ı ʿīd olur
Aḥbāba rūz-ı vaʿd u ʿadūya vaʿīd ʿīd

646. **olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 49
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ġam-ı ruḫsār-ı dil-berle düşersem vādi-i hecre
Gözüm yaşıyla deryā lālezār olmaḳ muḳarrerdür

647. **oldı:**-*dı*
Gazel 53
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

648. **olur:**-*ur*
Gazel 55
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḫüsrev-i ʿālem ider ādemi keyfiyyet-i mey
Kim ki nūş eyler ise cürʿa-i cāmın Cem olur

649. **olur:**-*ur*
Gazel 55
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Devlete vāṣıl olur vuṣlat-ı cānāna iren
Yār ile ʿālem iden pādşeh-i ʿālem olur

650. **olur:**-*ur*
Gazel 68
Mısra: **9**
Olmak, ... hâline gelmek.

Eline ḫāk-i siyeh alsa Ḳabūlī zer olur
Var ise mālik-i iksīr-i ġam-ı zergerdür

651. **oldum:**-*du*, -*m*
Gazel 76
Mısra: **3**
Olmak, ... hâline gelmek.

Büküldüm ḥasret-i ebrūñ ile Ẕü'n-nūn-ı vaḳt oldum
Dilümde anuñ içün ḥarf-i nūn eglencem olmışdur

652. **olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 76
Mısra: **1**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ṣaçuñ fikriyle zencīr-i cünūn eglencem olmışdur
Bu sevdāyile eṣnāf-ı fünūn eglencem olmışdur

653. **olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 76
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ṣaçuñ fikriyle zencīr-i cünūn eglencem olmışdur
Bu sevdāyile eṣnāf-ı fünūn eglencem olmışdur

654. **olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 76
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Büküldüm ḥasret-i ebrūñ ile Ẕü'n-nūn-ı vaḳt oldum
Dilümde anuñ içün ḥarf-i nūn eglencem olmışdur

655. **olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 76
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ṣafā-yı leẕẕet-i laʿl-i lebüñ gitmez dehānumdan
Bu şevḳ ile şarāb-ı laʿlgūn eglencem olmışdur

656. **olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 76
Mısra: **8**
Olmak, ... hâline gelmek.

Leb-i şīrīnüñe Ferhād gibi olalı ʿāşıḳ
Temāşāgāh-ı kūh-ı Bī-sütūn eglencem olmışdur

657. **olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 76
Mısra: **10**
Olmak, ... hâline gelmek.

ʿAceb mi şerḥe gelmezse bedenden açduġum şerḥa
Ḳabūlī şāriḥ-i vaḳtem mütūn eglencem olmışdur

658. **ol:**
Gazel 93
Mısra: **7**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i ḥāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliṣ gibi ḳāl oldılar hiç ḳāl bilmezler

659. **olmaz:**-*maz*
Gazel 93
Mısra: **5**
Olmak, ... hâline gelmek.

Kemāl ehli olanlar māʾil-i māl ü menāl olmaz
Miṣālin fikr ider anlar cihānuñ māl bilmezler

660. **olalı:**-*alı*
Gazel 96
Mısra: **13**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ey Ḳabūlī gedā-yı şāh olalı
Ḫalḳ arasında yaḫşı adum var

661. **olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 101
Mısra: **9**
Olmak, ... hâline gelmek.

Tāb-ı mülden ḳızarup nola ʿaraḳ-rīz olsañ
Derlemek bāde içerken ezelī ḫūyuñdur

662. **olur:**-*ur*
Gazel 103
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

ʿAceb mi ism-i şerīfüñ göñülde naḳş itsem
O ḥırzı ḥāmil olan cāna ol ḥamāʾil olur

663. **olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 103
Mısra: **9**
Olmak, ... hâline gelmek.

Nola olursa Ḳabūlī ḳapuñda maḳbūlüñ
Ġulām-ı maḳbul olan ḫıdmetinde ḳābil olur

664. **olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 104
Mısra: **10**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḫātemüñ mühr-i ḳabūl urmaz idi cebhesine
Olmasa emirüñe bende-i fermān defter

665. **olur:**-*ur*
Gazel 113
Mısra: **5**
Olmak, ... hâline gelmek.

Vaṣf-ı ḫālüñ eylesem pür-ḫūn olur nāf-ı ġazāl
Gözlerüñ yād eylesem ṣaḥrāda āhūlar ṭurur

666. **olsa:**-*sa*
Gazel 114
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Nuṭḳ-ı pāküñ her nefes maḳbūl-i ṭabʿ-ı şāhdur
Rūḥ-baḫş olsa nola enfās-ı Rūḥu'llāhdur

667. **olsa:**-*sa*
Gazel 114
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḳadre de irse yanuñda ḳadri yoḳdur cāhilüñ
Kūh da olsa ʿadū yanuñda berg-i kāhdur

668. **olsañ:**-*sa, -ñ*
Gazel 123
Mısra: **5**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bugün yarın vezīr-i kām-rān olsañ gerek şāhā
Ḳapuñda dürişen bendeñ gibi bir bende lāzımdur

669. **oldı:**-*dı*
Gazel 132
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Sen meh-i nā-mihrbāna olalı aġyār yār
Oldı ʿālem gözüme ey serv-i ḫoş-reftār tār

670. **olur:**-*ur*
Gazel 132
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Her ḳaçan seyr-i gülistān eylesem sensüz baña
Ġonçalar peykān olur ey ruḫları gül-nār nār

671. **olmış:**-*mış*
Gazel 133
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Yatur pīr-i muġān evgār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz
Şu deñlü bāde-nūş olmış ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz

672. **olmaz:**-*maz*
Gazel 134
Mısra: **3**
Olmak, ... hâline gelmek.

Reh-zen olmaz devlet-i dünyā bize ey bü'l-heves
Kāʾinātuñ ʿizzet ü iḳbālina aldanmazuz

673. **olmaz:**-*maz*
Gazel 136
Mısra: **10**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ey Ḳabūlī ezelī ṭoġrı olan egrilmez
Rāstī ṣafḥa-i ʿālemde elif lām olmaz

674. **olmış:**-*mış*
Gazel 142
Mısra: **7**
Olmak, ... hâline gelmek.

Aġarmış dīde yaşlandıḳca ḫayli ter-mizāc olmış
Alışmaz fürḳat-i yār ile bir dem imtizāc itmez

675. **olduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 144
Mısra: **10**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ey Ḳabūlī gönlümüz alçaḳ durur ġāyet bizüm
Bende-i ʿışḳ olduḳ iller gibi aġalanmazuz

676. **olmış:**-*mış*
Gazel 147
Mısra: **11**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ṣaḥn-ı gülzāra gelüp hengāme-gīr olmış ṣabā
Kāseler gül her nihāl-i gülsitāndur kāse-bāz

677. **olmaz:**-*maz*
Gazel 151
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Lām-ı zülfüñ ġamıyla ey meh-rū
Bir elif-ḳad mi var ki dāl olmaz

678. **olmaz:**-*maz*
Gazel 164
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Saʿy ile ṣafā bulur mı ṣūfī
Cehd ile gedā tüvānger olmaz

679. **olur:**-*ur*
Gazel 167
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Zerd olsa derd-i yār ile çehrem ʿaceb degül
İksīr-i ʿışḳ-ı pāk ile altun olur nüḥās

680. **olmamış:**-*ma, -mış*
Gazel 169
Mısra: **10**
Olmak, ... hâline gelmek.

ʿIşḳuñla kimdür ʿaḳlını cemʿ eyleyüben başına
Zülfüñ hevāsına düşüp ḫāṭır-perīşān olmamış

681. **olmamış:**-*ma, -mış*
Gazel 169
Mısra: **12**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bilmez libās-ı ten aña ʿāriyetī bir cāmedür
Şol kimseler kim ṣoyınup abdāl-ı ʿuryān olmamış

682. **olmamış:**-*ma, -mış*
Gazel 169
Mısra: **16**
Olmak, ... hâline gelmek.

Dil virdügine dil-bere ʿāşıḳ Ḳabūlī daḫl ider
Ṣūfī-i nā-puḫte meger ʿömründe oġlān olmamış

683. **olmaz:**-*maz*
Gazel 180
Mısra: **1**
Olmak, ... hâline gelmek.

Olmaz ey şehryār āhen tīġ
Her türāb āhen ü her āhen tīġ

684. **olup:**-*up*
Gazel 191
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ẓulmet-i ẓulmi güneş gibi cihāndan refʿ idüp
Şehriyār-ı mülk-i ʿadl ü dād olup dād eylemek

685. **olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 197
Mısra: **8**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ol sehī-ḳaddi kenār itmek dilerseñ ey gönül
Yolına eşk-i revānuñ cūybār olmaḳ gerek

686. **olmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 208
Mısra: **5**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḫādim-i ḫāk-i der-i devlet-me’ābuñ olmaġa
Āftābı bende-i zerrīn-külāh itsem gerek

687. **ol:**
Gazel 217
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Almasun ḫār-ṣıfat dest-i nedāmet yaḳañı
Gül gibi bezm-i maḥabbetde girībān-çāk ol

688. **ol:**
Gazel 222
Mısra: **8**
Olmak, ... hâline gelmek.

İstiḳāmet ʿayn-ı ʿayb oldı saḳāmetdür hüner
ʿAybuñı iḫvāna iẓhār itme merd-i ḫāzin ol

689. **oldı:**-*dı*
Gazel 222
Mısra: **7**
Olmak, ... hâline gelmek.

İstiḳāmet ʿayn-ı ʿayb oldı saḳāmetdür hüner
ʿAybuñı iḫvāna iẓhār itme merd-i ḫāzin ol

690. **olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 223
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Şirār-ı nār-ı ḥırmān ile yanup ḫirmen-i ṣabrum
Mekānum āteş olmasun gülistān eyle sulṭānum

691. **olmaġ:**-*maġ*
Gazel 226
Mısra: **11**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre mümtāz eyle sulṭānum

692. **olmaḳdur:**-*maḳ, -dur*
Gazel 226
Mısra: **5**
Olmak, ... hâline gelmek.

Murādum dāne-çīn-i ḫirmen-i iḥsānuñ olmaḳdur
Ḥarīmüñde göñül murġın nevā-sāz eyle sulṭānum

693. **oldı:**-*dı*
Gazel 228
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş
Yūsuf-ı cān oldı var ise esīr-i çāh-ı ġam

694. **olsun:**-*sun*
Gazel 228
Mısra: **14**
Olmak, ... hâline gelmek.

Uyar şemʿ-i murādın tābdār eyle Ḳabūlīnüñ
Çerāġuñ olsun ol nā-şādı gel şād eyle sulṭānum

695. **olalı:**-*alı*
Gazel 237
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Żaʿf-ı ten eżʿaf u mużāʿafdur
Olalı dilde ḥarf-i müdġam ġam

696. **olsam:**-*sa, -m*
Gazel 237
Mısra: **7**
Olmak, ... hâline gelmek.

Mū gibi nola pīç pīç olsam
Ḳıldı ḳaddüm o zülf-i pür-ḫam ḫam

697. **olmaz:**-*maz*
Gazel 240
Mısra: **8**
Olmak, ... hâline gelmek.

Meyl eyleme nişīmen-i dünyāya ey göñül
Olmaz ḳarārgāh-ı hümā āşyān-ı būm

698. **olup:**-*up*
Gazel 242
Mısra: **3**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ser-bāz-ı rezmgāh-ı maḥabbet olup yine
Ser vir …… serverlik eyledüm

699. **oldı:**-*dı*
Gazel 243
Mısra: **9**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ṣararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

700. **olursam:**-*ur, -sa, -m*
Gazel 246
Mısra: **3**
Olmak, ... hâline gelmek.

Mūy-ı pīçīde-ṣıfat nola olursam pür-tāb
Zülf-i ḫam-der-ḫamuñ itdi dili derhem derhem

701. **olayın:**-*ayın*
Gazel 247
Mısra: **3**
Olmak, ... hâline gelmek.

Dil ü cān ile bendeñ olayın luṭfuñla şād eyle
Delīl-i rāh-ı ʿizzet ol hidāyet eyle sulṭānum

702. **olmadın:**-*ma, -dı, -n*
Gazel 251
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Gülşen-i ḥüsn içinde ol servüñ
Olmadın vaṣlı mīvesin dirsem

703. **ol:**
Gazel 253
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḥaḳīḳat ile bilinmez dilā ḥaḳīḳat-ı ʿışḳ
Mecāza ḫˇāce-i ʿışḳ ol mücāza başlayalum

704. **olam:**-*am*
Gazel 259
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Manṣıb gibi ʿazīz ol eyā şāh-ı nīk-baḫt
Lāyıḳ mı ben ḳapuñda ḥazīnü'l-fuʾād olam

705. **olam:**-*am*
Gazel 259
Mısra: **10**
Olmak, ... hâline gelmek.

Medḥ idemez Ḳabūli gibi kimse ẕātuñı
Erbāb-ı naẓm içinde bugün üstād olam

706. **olımazsın:**-*ımaz, -sın*
Gazel 262
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Didüm ey şeh naẓar it ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana
Didi cān-bāz olımazsın daḫı sen oynarsın

707. **olduġum:**-*duġ, -um*
Gazel 265
Mısra: **7**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ben dıraḫt-ı mīvedārum olduġum götürmeyen
Oñmasun hem bitmesün ʿālemde devlet bulmasun

708. **olsun:**-*sun*
Gazel 268
Mısra: **1**
Olmak, ... hâline gelmek.

Semenāsā vücūduñ nāzük ü yüzüñ çerāġ olsun
Nihāl-i ḳāmetüñ bād-ı muḫālifden ırāġ olsun

709. **olsun:**-*sun*
Gazel 268
Mısra: **4**

Olmak, ... hâline gelmek.

Seḥer ʿazm-i sefer ḳıldıkça şāhā ṭīb-i ḫāṭırla
Nesīm-i ṣubḥ gibi her ḳonaġuñ bāġ u rāġ olsun

710. **olsun:**-*sun*
Gazel 268
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Varup gün gibi ey meh indigüñ menzilde her aḫşam
Ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ üstüñe zerrīn otaġ olsun

711. **olsun:**-*sun*
Gazel 268
Mısra: **8**
Olmak, ... hâline gelmek.

Meh-i tābān gibi her şeb revān olduḳça şevḳ ile
Öñüñce meşʿal-i meh ṣubḥa dek rūşen çerāġ olsun

712. **oldı:**-*dı*
Gazel 298
Mısra: **3**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ġarīḳ-ı lücce-i ḥüsn oldı zevraḳ-ı çeşmüñ
Ḳaşuñ kenāra çıḳup ālet oñarur ḳaradan

713. **olup:**-*up*
Gazel 299
Mısra: **7**
Olmak, ... hâline gelmek.

Niçe bir nāḳil-i aḫbār olup iḫbār ider vāʿiẓ
Ḫaber ġayra ḫaber virmez ḫabīr olan bu maʿnādan

714. **olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 310
Mısra: **1**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bād-ı fenādan güllerüñ pejmürde-ruḫsār olmasun
Gül gibi ḫandān ol yüri güler cemālüñ ṣolmasun

715. **olsun:**-*sun*
Gazel 311
Mısra: **8**
Olmak, ... hâline gelmek.

Kākülüñ şām u leblerüñ ʿĪsī
Ḳāmetüñ anda aḳ menār olsun

716. **olsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ayaġuñ başduġı yirlerde güller lāleler bitsün
Zemīnüñ sürḫ-ser ḳanıyla reng-i rūyı āl olsun

717. **olsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **8**
Olmak, ... hâline gelmek.

Niçe demdür ser-i şemşīrüñe dil-teşnedür aʿdā
İçür tīġüñ yitişdür cānına āb-ı zülāl olsun

718. **olsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **10**
Olmak, ... hâline gelmek.

Semend-i zer-kemend üzre süvār ol mūrveş aʿdā
Ayaġ altında ḫ∨ār u ḫāksār u pāymāl olsun

719. **olsun:**-*sun*
Gazel 323
Mısra: **12**
Olmak, ... hâline gelmek.

Derūn-ı pādşāh-ı ʿālemāsā sen ṣafālar sür
Dil-i aʿdā ʿAcem mülki gibi pür-iḫtilāl olsun

720. **olsam:**-*sa, -m*
Gazel 325
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

721. **olmış:**-*mış*
Gazel 327
Mısra: **1**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

722. **ol:**
Gazel 338
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Gel ey dil gūşe-i kūy-ı ferāġat iḫtiyār eyle
Muḳīm-i künc-i ʿuzlet ol ḳanāʿat iḫtiyār eyle

723. **ol:**
Gazel 342
Mısra: **9**
Olmak, ... hâline gelmek.

Üftādedür Ḳabūlī düşdükce destgīr ol
Ey kevkeb-i saʿādet v'ey ṭāliʿ-i ḫuceste

724. **olup:**-*up*
Gazel 371
Mısra: **9**
Olmak, ... hâline gelmek.

Geçdi Ḳabūli küşte-i şemşīr-i ʿışḳ olup
Kim virdi anı zümre-i maḳtūle ḳat ile

725. **olurdı:**-*ur*, -*dı*
Gazel 376
Mısra: **7**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ṣaḥn-ı ṣafā-yı gülşen bāġ-ı bihişt olurdı
Ḳalaydı bir ḳarāra faṣl-ı bahār böyle

726. **olursa:**-*ur*, -*sa*
Gazel 377
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḳulaḳ ṭutma kelām-ı ehl-i hūşa
Cevāhir de olursa alma gūşa

727. **olavuz:**-*a*, -*vuz*
Gazel 382
Mısra: **5**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bizi kim dirdi ki mecnūn olavuz
Yazalar adumuzı dīvāne

728. **ola:**-*a*
Gazel 383
Mısra: **1**
Olmak, ... hâline gelmek.

Murġān-ı murġzār ki merġūle-senc ola
Ṣaḥn-ı çemen miṣāl-i serāy-ı sipenc ola

729. **ola:**-*a*
Gazel 383
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Murġān-ı murġzār ki merġūle-senc ola
Ṣaḥn-ı çemen miṣāl-i serāy-ı sipenc ola

730. **ola:**-*a*
Gazel 383
Mısra: **8**
Olmak, ... hâline gelmek.

Āḳil ki degme ḳayd ile dil-beste olmaya
Lā-büd esīr-i silsile-i pür-şikenc ola

731. **ola:**-*a*
Gazel 383
Mısra: **10**
Olmak, ... hâline gelmek.

Āḫir ḫarāb olur yıḳılur ḫāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūli ruḫ-ı yāri genc ola

732. **ola:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

ʿĀşıḳ odur ki dīdeleri ṭolu āb ola
Bāġ-ı belāda ḳadd-i dü-tāsı ṭolāb ola

733. **ola:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

ʿĀşıḳ ki anda ẕerre ḳadar sūz u tāb ola
Ḫāk-i vücūdı ẕerre ise āftāb ola

734. **olup:**-*up*
Gazel 390
Mısra: **1**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ezhāra olup peyk-i şitābende benefşe
Dūşında yatur şāha geçer bende benefşe

735. **oldı:**-*dı*
Gazel 420
Mısra: **8**
Olmak, ... hâline gelmek.

Zaḫm-ı seng-i cefān ile gögerüp
Ṣaḥn-ı sīnem benefşezār oldı

736. **olmayıcaḳ:**-*ma, -y, -ıcaḳ*
Gazel 426
Mısra: **11**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bir anuñ gibi şeh-i tīġ-keşān olmayıcaḳ
Kimse teskīn idemez fitne-i devr-i ḳameri

737. **olsa:**-*sa*
Gazel 455
Mısra: **3**
Olmak, ... hâline gelmek.

Āhen de olsa düşmen er oldur ki dönmeye
Keskin gerekdür ehl-i hüner nitekim ḳılıc

738. **oldı:**-*dı*
Gazel 482
Mısra: **2**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḳanlu yaşum silmek ile oldı ey meh destüm al
Dest-i alüm oldı ṣan bir al vālā destmāl

739. **ola:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **87**
Olmak, ... hâline gelmek.

Nitekim geh zemistān ola ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī germ ola luṭfıyla Mevlānuñ

740. **olup:**-*up*
Kaside 1
Mısra: **8**
Olmak, ... hâline gelmek.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

741. **ola:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **68**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḳanı ẕātuñ gibi bir ḫüsrev-i ʿālī-dil kim
Ola her teşne zülāl-i kereminden reyyān

742. **ola:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **86**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ṣadef-i dürr-i maʿārif geçinürken gönlüm
Gözlerüm yaşı revā mı ola baḥr-i ʿummān

743. **ola:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **94**

Olmak, ... hâline gelmek.

Āstānuñda ḳabūl eyle
Ḳabūlī ḳuluñı
Bende-i muḳbil iken tā
ola maḳbūl-i cihān

744. **ola:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **97**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bā-ḫuṣūṣ ol ki ola fāris-i meydān-ı ʿAcem
Ṣāʿir-i nükte-şinās añıla ʿörf-i ʿirfān

745. **ola:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **104**
Olmak, ... hâline gelmek.

Dürr ü gevher gibi naẓm eyleye vaṣf-ı ẕātuñ
Güherāsā ola tā mürsele-i güş-ı kesān

746. **olur:**-*ur*
Kaside 2
Mısra: **54**
Olmak, ... hâline gelmek.

Nār-ı ḳahrından erir āb-ṣıfat seng-i siyāh
Āb-ı luṭfından olur ḫāk-i siyeh bāġ-ı cinān

747. **olur:**-*ur*
Kaside 3
Mısra: **22**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

748. **olur:**-*ur*
Kaside 3
Mısra: **22**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

749. **olurmış:**-*ur, -mış*
Kaside 3
Mısra: **73**
Olmak, ... hâline gelmek.

Mīr-i livā olurmış beş altı yükle evvel
Ben altı yükle şimdi olmaḳ revā mı ʿāṭıl

750. **oldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **208**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ṣāḥib-i nām-ı nigū idi Nişāncı Paşa
Oldı nām ile nişān ehli gelüp buldı maḳām

751. **oldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **212**
Olmak, ... hâline gelmek.

Muḥyi-i ḳāʿide-i bārgeh-i ʿOs̱mānī
Oldı ṭuġrākeş-i aḥkām-ı şeh-i nigū-nām

752. **oldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **216**
Olmak, ... hâline gelmek.

Tāc-ı sebziyle şerīf eyledi ṣadrı teşrīf
Oldı ser-defter-i mecmūʿa-i ṣāḥib-aḳlām

753. **ola:**-*a*
Kaside 6
Mısra: **81**
Olmak, ... hâline gelmek.

Şu daḫli kim iden ehl-i dil ola güftārı
Ḫadeng-i yār gibi cān u dilde eyler yer

754. **ola:**-*a*
Kaside 6
Mısra: **88**
Olmak, ... hâline gelmek.

Sürūr ile geçe rūzuñ
saʿādet ile şebüñ

Ziyāde olmada ḳadrüñ ola ḳarīn-i ḳamer

755. **oldı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **16**
Olmak, ... hâline gelmek.

Çoġ añdurur bize ol ʿālemi semīn-sittīn
Muḥaṣṣılı bu cihān oldı ʿālem-i diger

756. **olmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 9
Mısra: **47**
Olmak, ... hâline gelmek.

Eşik bekler keşik gözler kişi olmaḳ gerek dervīş
Erenler dergehin der-ḫ∨āst iden derbāna ʿışḳ olsun

757. **ola:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **38**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ṭınmayup ṭura dehānına urup mühr-i sükūt
Ḳışşa-ḫ∨ānāsā gerekmez kim ola yañşaḳ dede

758. **olmasun:**-*ma*, -*sun*
Kaside 10
Mısra: **40**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ġonça mānend aġzı berk olmayan olmaz hoş-nefes
ʿAndelībāsā dehānuñ olmasun yapraḳ dede

759. **olur:**-*ur*
Kaside 13
Mısra: **22**
Olmak, ... hâline gelmek.

Zehr aḳar sem dökilür çehre-i murdāruñdan
Meger olur yidigüñ içüñe zehr-i ḳātil

760. **olsun:**-*sun*
Kıt'a 5
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ruḫuñuñ gülşen-i leṭāfetde
Ḳızılı ḳızıl aġı aġ olsun

761. **oldı:**-*dı*
Kıt'a 9
Mısra: **4**
Olmak, ... hâline gelmek.

Birisi Ḳaradeñizdür birisi Baḥr-ı Sefīd
Sefīne-i ġazelüm oldı mecmaʿu'l-baḥreyn

762. **olmış:**-*mış*
Kıt'a 24
Mısra: **3**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ol mehüñ ġāyet hilāl olmış görünmez ḳaşları
Mevc-i deryā-yı melāḥatdan görünmez ḳaralar

763. **olsun:**-*sun*
Kıt'a 36
Mısra: **6**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüşān üzre saña bir eyü tīmār olsun

764. **olur:**-*ur*
Kıt'a 36
Mısra: **5**
Olmak, ... hâline gelmek.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüşān üzre saña bir eyü tīmār olsun

765. **olam:**-*am*
Mesnevi 4
Mısra: **131**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ben de meddāḥ-ı ẕāt-ı pāküñ olam
Bende-i pāk ü sīne-çāküñ olam

766. **olam:**-*am*
Mesnevi 4
Mısra: **132**

Olmak, ... hâline gelmek.

Ben de meddāḥ-ı ẕāt-ı pāküñ olam
Bende-i pāk ü sīne-çāküñ olam

767. **olur:**-*ur*
Mesnevi 4
Mısra: **130**
Olmak, ... hâline gelmek.

Her biri hādi-i sebīlüñ olur
Rūz-ı maḥşerde çün delīlüñ olur

768. **ol:**
Mesnevi 7
Mısra: **62**
Olmak, ... hâline gelmek.

Ḳo ʿiṣyānı muṭīʿ-i pādşāh ol
İṭāʿat gösterüp ẓıll-ı İlāh ol

769. **olalum:**-*alum*
Mesnevi 8
Mısra: **57**
Olmak, ... hâline gelmek.

Biz de rūşen çerāġuñuz olalum
Ḫūşe-çīnān-ı bāġuñuz olalum

770. **olalum:**-*alum*
Mesnevi 8
Mısra: **58**
Olmak, ... hâline gelmek.

Biz de rūşen çerāġuñuz olalum
Ḫūşe-çīnān-ı bāġuñuz olalum

771. **ol:**
Beyit 17
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

772. **ol:**
Beyit 17
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

773. **ol:**
Beyit 120
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Er midür ol ki ġamla zen gibi şaġı şaġa
Mānend-i ebr-i bārān sen şaġı şolı şula

774. **ol:**
Diğer 1
Mısra: **49**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Nice feṭḥe ẓafer bulup ol āsān
Ḫuṣūṣā şehr-i Tebrīz ile Şirvān

775. **oldur:**-*dur*
Diğer 1
Mısra: **60**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Her belā vü taʿabdan ola emīn
Ammā bu nāmeye müṭālaʿa ḳılan erbāb-ı kemāl ü aṣḥāb-ı maḳālden recā-yı vāṣıḳ u ümīd-i ṣādıḳ oldur

776. **ol:**
Diğer 2
Mısra: **71**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Öldi aʿdā ġamla ol buldı ḥayāt-ı cāvidān
Devletiyle dāyim olsun pādşāh-ı kām-rān

777. **ol:**
Gazel 3
Mısra: **16**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Dil-berler ile vaʿdesi budur Ḳabūlinüñ
Kim mīr-i meclis olur ise ol ġulām ola

778. **ol:**
Gazel 27
Mısra: **12**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Şını minşār-ı cefā rāsı ser-i ḫançerdür
Ol ki şerrinden anuñ ḳaçmaya bulmaz ṣıḥḥat

779. **ol:**
Gazel 28
Mısra: **5**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Sen kimi medḥ ider iseñ ol anı ḳadḥ eyler
Seyyiʾāt oldı dirīġā ṣorılursa ḥasenāt

780. **ol:**
Gazel 44
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ol ki māha nūr u fer tevcīh idüp rū ḳoymış ad
Nūrdan bir nūn peydā ḳılmış ebrū ḳoymış ad

781. **ol:**
Gazel 51
Mısra: **12**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Efsürde-ḫāṭır eylemez iḥyā ider seni
Ol kim Ḳabūli Muḥyi-i ʿaẓm-i remīmdür

782. **ol:**
Gazel 92
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Her ṭarafdan gün yüzüñ seyr itmek içündür senüñ
Sīneme bir niçe revzenler ki ol peykān açar

783. **ol:**
Gazel 108
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

784. **ol:**
Gazel 108
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

785. **ol:**
Gazel 108
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī vaṣluñı dilden niyāz eylerse sulṭānum
Sen aña ḳalma ancaḳ ol dil-i dārına ḳalmışdur

786. **ol:**
Gazel 120
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan feṭḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

787. **ol:**
Gazel 125
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḫvābda būsemi alduñ diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ yire bühtān eyler

788. **ol:**
Gazel 130
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Sen niçün ḫaste-dile ʿarż-ı cemāl itmezsin
Ol seni görmese bir an ṭuramaz cānı çıḳar

789. **ol:**
Gazel 142
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Şehā tāc u ḳabā terk itmeyen mülk-i beḳā bulmaz
Fenā iḳlīmine şāh olmaz ol kim terk-i tāc itmez

790. **ol:**
Gazel 153
Mısra: **8**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳalur yolıyla varmaz ser-menzil-i murāda
Rāh-ı fenāda ol kim terk-i tecemmül itmez

791. **ol:**
Gazel 166
Mısra: **8**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

792. **ol:**
Gazel 182
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ṣūfi gitdi didiler seyr iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi ol ortada yoḳ

793. **ol:**
Gazel 190
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Feṯḥ ü nuṣretdür bu deñlü ḳalʿalar kim vardur
ʿÖmrüñi var eylesün ol kim anuñdur varlıḳ

794. **ol:**
Gazel 220
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

795. **oldur:**-*dur*
Gazel 245
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Lāl olur vāḳıf olan sırrına dellāl olmaz
Kim ki ketm eyleye kemmiyyetin oldur ebkem

796. **ol:**
Gazel 252
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

797. **ol:**
Gazel 260
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O ṣaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

798. **ol:**
Gazel 289
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ṣubḥa dek ḳarşusında şemʿ gibi
Otura iller ol yata yanın

799. **ol:**
Gazel 308
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ferzīn gibi kec-revlik iden şāha muḳārin
Ṭoġrı yürüyen ruḫ gibi ol baḳar ıraḳdan

800. **ol:**
Gazel 310

Mısra: **9**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī bilmezlenüp ol olmasun

801. **ol:**
Gazel 310
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī bilmezlenüp ol olmasun

802. **ol:**
Gazel 330
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ƶevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

803. **ol:**
Gazel 330
Mısra: **5**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

804. **ol:**
Gazel 330
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

805. **ol:**
Gazel 336
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Gönder ey ḳaşları yā oḳlaruñı cān evine
Ne tekellüf çeker ol gelmege yārān evine

806. **ol:**
Gazel 343
Mısra: **9**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī denī dünyede ol durur kim
Elem çeke dünyā içün ġam yiye

807. **ol:**
Gazel 403
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ṭurmaz Ḳabūli lāşe-i lā-şey' iken ʿadū
Her ḳanda baḳsañ ol görinür anda şey gibi

808. **ol:**
Gazel 421
Mısra: **8**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

ʿArūs-ı serve māyil olma gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider ol başı oynaġı

809. **ol:**
Gazel 433
Mısra: **14**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ṣular ḳoydı atası ocaġına Erdebīl oġlı
Aña olmış olacaḳ ol söyündürdi ol ocaġı

810. **ol:**
Gazel 444
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ser-güẕeştüm aña bir bir dir idüm
Meded ol dil-ber-i berber olsa

811. **ol:**
Gazel 469
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Cefā vü cevri bize döne döne itdi felek

Bizüm ne çekdügümüz bilmez ol nesine gerek

812. **ol:**
Kaside 2
Mısra: **97**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Bā-ḫuṣūṣ ol ki ola fāris-i meydān-ı ʿAcem
Şāʿir-i nükte-şinās añıla ʿörf-i ʿirfān

813. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **50**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Līk maʿḳūle rıżā virmedi erbāb-ı hücūm
Didiler gitmezüz ol gitmez aradan mādām

814. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **54**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Diñlenürdi sözi dāyim ser-i çavuşānuñ
Ol ammā ki aġız açmadı çün ehl-i ṣıyām

815. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **59**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

816. **ol:**
Kaside 4
Mısra: **86**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Emr-i Ḥaḳ böyle imiş ḥaḳḳını icrā eyleñ
Gitsün ol çünki o gitmekle gelür ḫalḳa niẓām

817. **oldur:**-*dur*
Kaside 4
Mısra: **105**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

İsterüz anı ki oldur ser-i defterdārān
Aḳçe başına bir eyler bize cebr ü iḳdām

818. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **25**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Nefis öldürmeyen dervīşe sābās ehl-i Ḥaḳdur ol
Ölüp ölmezden evvel nūr olan pīrāna ʿışḳ olsun

819. **ol:**
Kaside 9
Mısra: **65**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Anuñ kim istivāsı egridür kāmil degüldür ol
Sözi kāmil özi ṭoġru mükemmel cāna ʿışḳ olsun

820. **oldur:**-*dur*
Tarih 3
Mısra: **22**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Meger kim mīr-i mīrān-ı Anaṭolı ola şāhum
Kim oldur yādgār-ı milket-i mülk-i Süleymānī

821. **oldur:**-*dur*
Tarih 3
Mısra: **23**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Buyurmışlar ki maḳṣūdum daḫı oldur aña virdüm
Diyār-ı mülk-i Rūmı ḳılsun icrā emr ü fermānı

822. **ol:**
Tarih 11
Mısra: **18**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ben didüm mescide tārīḫ hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve ḫayru'l-aʿmāl

823. **ol:**
Tarih 12
Mısra: **4**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Kendü gibi ḫarları cemʿ itdügine yanına
Ol ṣanurdı bu diyārı ola merkeb egregi

824. **ol:**
Terci-bend 4
Mısra: **13**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Añılmaz ol kiʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

825. **ola:**-*a*
Mesnevi 5
Mısra: **49**
... durumda olmak.

Şöyle kim aḳçesüz ola bir an
Terk-i ṣūret virilmez ey nā-dān

827. **olursa:**-*ur, -sa*
Diğer 1
Mısra: **27**
(Şair) Olmak.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

ol ḳadar:

1. **ol ḳadar:**
Gazel 143
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
O kadar (çok).

Ḥaremüñ ḫāki ile ol ḳadar alışduḳ kim
Külümüz göklere ṣavrulsa ṭaġılmaz cüzümüz

2. **ol ḳadar:**
Gazel 149
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
O kadar (çok).

Ālām-ı firāḳ ol ḳadar almış ödümüz kim
Añduḳca Ḳabūlī daḫı ḳorḳu çekerüz biz

3. **ol ḳadar:**
Gazel 187
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
O kadar (çok).

Ol ḳadar ḥasret ile girye vü āh itdüm kim
Eşk-i āhumla Ḳabūlī ṭolıdur taḥt ile fevḳ

ol zamanda:

1. **ol zamanda:**-*da*
Mesnevi 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
O zaman, o vakit.

Aḳçeyi kim ki ḫayra ṣarf eyler
Birisi ol zamanda biñe geçer

ola ki:

1. **ola ki:**
Gazel 272
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Olur ki, belki.

Cānib-i Ḥaḳḳa naẓar ḳıl diyene baḳmazsın
Bir gün ola ki iki cānibüñe baḳınasın

ola mı:

1. **ola mı:**
Gazel 216
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Medḥ ile müsāvī ola mı ḳadḥ u mesāvī
Olmaz mütesāvī güzelüm ʿāḳ ile ʿāḳil

2. **ola mı:**
Gazel 321
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Laʿlüñ ḳatında oldı ʿaḳīḳ-i Yemen yamān

Ḳaddüñ yanında ola mı serv-i çemen çamān

3. **ola mı:**
Gazel 353
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü?

Yıllar durur ki ol peri bu yaña gelmedi
Bir gün ola mı yañıla bizden yaña gele

4. **ola mı:**
Gazel 386
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Ġamze-i ḫūn-rīz ile yoḳ yire ḳanum dökmege
Göz ḳarardursın ola mı ey gözi ala yine

5. **ola mı:**
Kaside 6
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Pesend-i yār ola mı ṭaʿne-i ʿadūyıla bir
Muḥāldür begüm olmaz müsāvi nefʿle żar

olan:

1. **olan:**
Mesnevi 4
Mısra: **111**
Var olan, bulunan (şey).

Bize olan cezā be-ḥaḳḳ-ı Ḫudā
Kimseye olmamış durur ciddā

2. **olan:**
Mesnevi 5
Mısra: **37**
Var olan, bulunan (şey).

Didi olan sicillüñ ey ḥākim
Bize bir ṣūreti daḫı lāzım

olan oldı:

1. **olan oldı:**
Diğer 2
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Olan oldu; üzücü bir olay yaşandıktan sonra yakınmanın fayda vermeyeceğini ve artık yapacak bir şey kalmadığını ifade etmek için kullanılan söz.

Ey göñül şimden girü feryādı ḳo oldı olan
Her ne kim başa yazıldıysa gelen oldur hemān

2. **olan oldı:**
Kaside 4
Mısra: **146**
Kelime Tipi: -
Olan oldu; üzücü bir olay yaşandıktan sonra yakınmanın fayda vermeyeceğini ve artık yapacak bir şey kalmadığını ifade etmek için kullanılan söz.

İrdi iş ġāyete hengāme ṭaġıldı maḥżā
Eyleyen buldı bulan aldı olan oldı tamām

olar:

1. **olar:**
Gazel 377
Mısra: **6**
"Onlar" üçüncü çokluk şahıs zamiri. II Sevgilinin dudağını öpen kişiler.

Lebüñ cāmıyla bir kez hem-dem olan
Olar reşk eylemez nūş-ı unūşa

oldı vü bitdi:

1. **oldı vü bitdi:**
Kaside 4
Mısra: **141**
Kelime Tipi: -
Oldu ve bitti.

Nīk ü bed her ne ise oldı vü bitdi ammā
Böyle ẓann itmez idi anı şehenşāh-ı hümām

olın:

1. **olınmadın:***-ma, -dı, -n*
Beyit 76

Mısra: **1**
Olunmak, (bir şey) hâline gelmek.

Pūt-ı nehāra tār-ı şeb-i tār olınmadın
Ṭolāb-ı çarḫa rişte-i hestī ṭolanmadın

olmayan işler:

1. **olmayan işler:**-*ler*
Mesnevi 4
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Olmayacak iş.

Bu ne ḥālet durur ki bu demde
Olmayan işler ola bir demde

olmaz mı:

1. **olmaz mı:**
Gazel 441
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Olmaz mı?

Bir ağız kāġıd ile ben ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt ile şād itseñ olmaz mı

2. **olmaz mı:**
Gazel 441
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Olmaz mı?

Bir ağız kāġıd ile ben ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt ile şād itseñ olmaz mı

3. **olmaz mı:**
Gazel 441
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Olmaz mı?

Ḫarāb olmış yatur ḥabs-i ġamuñda ḫāne-i ḳalbüm
Yıḳılmış gönlümi sulṭānum ābād itseñ olmaz mı

4. **olmaz mı:**
Gazel 441
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Olmaz mı?

Esīr-i bend-i hicrānem senüñ cānā vuḳūfuñ yoḳ
Ḳuluñı ḳayd-ı bend-i ġamdan āzād itseñ olmaz mı

5. **olmaz mı:**
Gazel 441
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Olmaz mı?

Vefā ummaḳ cihān-ı bī-vefādan kār-ı müşkildür
Dil-i zārı cefāya bāri muʿtād itseñ olmaz mı

6. **olmaz mı:**
Gazel 441
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Olmaz mı?

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

7. **olmaz mı:**
Gazel 209
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Olmaz mı? II Elbette, olur.

Yolında fedā eyle dilā cānı ʿAlinüñ
Olmaz mı fedāyīlere iḥsānı ʿAlinüñ

olmış olacaḳ:

1. **olmış olacaḳ:**
Gazel 433
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Oldu olacak, hiç olmazsa, bari, olmuşken.

Şular ḳoydı atası ocaġına Erdebīl oġlı
Aña olmış olacaḳ ol söyündürdi ol ocaġı

olur mı:

1. **olur mı:**
Beyit 32
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Pür olmayınca aḳīḳ-i müzāb ile mīzāb
Derūn-ı teşne olur mı her āb ile sīrāb

2. **olur mı:**
Beyit 107
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Bī-ġam olur mı kişi ʿayş ehli bī-ġış olmaz
Bed-kīş olur mı kişi nā-kes ʿanā-keş olmaz

3. **olur mı:**
Beyit 107
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Bī-ġam olur mı kişi ʿayş ehli bī-ġış olmaz
Bed-kīş olur mı kişi nā-kes ʿanā-keş olmaz

4. **olur mı:**
Beyit 171
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Ruḫuñ yanında belürmez şuʿāʿı ḫurşīdüñ
Güneş yanında olur mı şuʿāʿı Nāhīdüñ

5. **olur mı:**
Beyit 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Mükerrer añmaġ ile leblerüñ olur maʿlūm
Efendi cāyiz olur mı iʿāde-i maʿdūm

6. **olur mı:**
Gazel 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Hüşyār olur mı ḥaşre dek erbāb-ı encümen
Sāḳī-i bezm dil-ber ola sūz u sāz ola

7. **olur mi:**
Gazel 17
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Berg-i gül-reng ruḫ-ı yāre müşābih mi olur
Ḫaşek-i ḫuşkde ḫāṣiyyet umarsın ne ʿaceb

8. **olur mi:**
Gazel 31
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü?

Dolab-ı felek ḳutb-ı murād üzre dönerse
Himmetde Ḳabūlī saña māyil mi olur ġavs

9. **olur mı:**
Gazel 164
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Ġuṣṣayla göñül melūl olur mı
Deryā ḳum ile mükedder olmaz

10. **olur mı:**
Gazel 175
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Sen güneş fevḳ-ı süreyyāda olasın zīr-i ḫāk
Evce olur mı berāber mertebeyle her ḫażīż

11. **olur mı:**
Gazel 180
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün? II Olmaz.

ʿAnber-āmīz olur mı her kākül
Āb-ı nīsān mı yaġdurur her mīġ

12. **olur mi:**
Gazel 183
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -

Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Dilde peykānuña yir ḳalmaya mı tīr olıcaḳ
Kimse ḥāyil mi olur iki göñül bir olıcaḳ

13. **olur mı:**
Gazel 361
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Aġyār ile Ḳabūli alışmaz mizācumuz
Olur mı kimse yaḫşı dirilmek yamān ile

14. **olur mı:**
Gazel 384
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Kāmil olur mı ʿışḳı anuñ kim şehā anuñ
Baḥs-i maḥabbet içre suʾāl ü cevāb ola

15. **olur mı:**
Gazel 406
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Olur mı iḳtiżā-yı hevā ehl-i ʿışḳdan
Tebdīl ider rıżā-yı ḥabībe hevāsını

16. **olur mı:**
Gazel 416
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Virmedüñ āh itmeyince būse-i laʿlüñ didüm
Ol lebi şīrīn olur mı dūdsız ḥalvā didi

17. **olur mı:**
Tahmis 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

İs̱bāta gelse ṣūret-i ẓāhirde daʿvi yoḳ
Daʿvī olur mı şāhid-i vāḥidle ġayrı yoḳ

18. **olur mı:**
Gazel 435
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Nihāl-i ḳaddüñe Ṭūbī diyen hep ʿaksine söyler
Ḳad-i bālāña nisbet cā'iz olur mı o maʿkūsı

19. **olur mı:**
Gazel 460
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Her dilde ṣafā-yı ʿışḳ olur mı
Her āyine ger Sikender olmaz

20. **olur mı:**
Kaside 5
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Ne añlarsın ola āyā muḳābil olmaḳ olur mı
Hünerber kūhsār-ı himmete rūbāh-ı yabanuñ

21. **olur mı:**
Kaside 6
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Raḳīb ü ʿāşıḳı bir görmeye ḥabīb oldur
Efendiyā bir olur mı cihānda ḫayrla şer

22. **olur mı:**
Kaside 8
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Gelür mi ḳarşuña aʿdā ṭurur mı ṭīrüñe ḳarşu
Olur mı tīşe-i Ferhāda ġālib tīġi Behrāmuñ

23. **olur mı:**
Mesnevi 5
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Ben daḫı ḳaḳıyup didüm āḫir
Müft olur mı bu ṣūret-i āḫer

24. **olur mı:**
Gazel 163
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Olur mu, mümkün mü? II Olmaz.

Dānāya şebīh olur mı nādān
Şāh ile gedā berāber olmaz

olur olmaz söz:

1. **olur olmaz söz:**
Gazel 222
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Olur olmaz söz, yerli yersiz konuşma.

Ḳīl ü ḳāle ẕāhib olma müfti-i māżī gibi
Olur olmaz söz saña düşmez Ḳabūlī sākin ol

oñar:

1. **oñarur:**-*ur*
Gazel 298
Mısra: **4**
Onarmak, düzeltmek.

Ġarīḳ-ı lücce-i ḥüsn oldı zevraḳ-ı çeşmüñ
Ḳaşuñ kenāra çıḳup ālet oñarur ḳaradan

oñat:

1. **oñat:**
Kaside 5
Mısra: **29**
Doğru, layıkıyla.

Oñat oldursalar başlarına tācın ḳızılbaşuñ
Levendüñ ellerine girse başı tācdārānuñ

ondaġı:

1. **ondaġı:**
Gazel 421
Mısra: **2**
Ondaki.

Nola ḳolında götürürse şāḫ-ı gül beş on dāġı
Berü gel sāʿid-i dil-berde daḫı vardur ondaġı

oñıl:

1. **oñılmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 51
Mısra: **3**
Onulmak, iyileşmek, düzelmek.

Zaḫm-ı ten-i figāra ne çāre oñılmaġa
Ey oñmaduḳ ṭabīb oñılursa ḥakīmdür

2. **oñılursa:**-*ur, -sa*
Gazel 51
Mısra: **4**
Onulmak, iyileşmek, düzelmek.

Zaḫm-ı ten-i figāra ne çāre oñılmaġa
Ey oñmaduḳ ṭabīb oñılursa ḥakīmdür

oñmaduḳ ṭabīb:

1. **oñmaduḳ ṭabīb:**
Gazel 51
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şanssız, talihsiz tabip.

Zaḫm-ı ten-i figāra ne çāre oñılmaġa
Ey oñmaduḳ ṭabīb oñılursa ḥakīmdür

ora:

1. **orada:**-*da*
Gazel 379
Mısra: **1**
"Ora" işaret zamiri.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada
Bir ʿaceb yirdür o kim mest ola mestūr orada

2. **orada:**-*da*
Gazel 379
Mısra: **2**
"Ora" işaret zamiri.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada

Bir ʿaceb yirdür o kim
mest ola mestūr orada

3. **orada:**-*da*
Gazel 379
Mısra: **4**
"Ora" işaret zamiri.

Leb-i cānānenüñ evṣāfını
yañlış oḳuma
Ḳanda bir ehline kim
irişesin ṣor orada

4. **orada:**-*da*
Gazel 379
Mısra: **6**
"Ora" işaret zamiri.

Fenn-i cevr ü sitemi
ġāyetine irgürdüñ
Āyet-i mihr ü vefāyı
oḳuma ṭur orada

5. **orada:**-*da*
Gazel 379
Mısra: **8**
"Ora" işaret zamiri.

Urma dem sırr-ı ene'l-
Ḥaḳdan eger ʿārif iseñ
Ḥaḳ bilür ḫayli ḳuṣūr
eyledi Manṣūr orada

6. **orada:**-*da*
Gazel 379
Mısra: **10**
"Ora" işaret zamiri.

Ey Ḳabūlī saña mescidde
bulunmaz ise cāy
Yüri var mey-kede
ṣadrına geç otur orada

orak:

1. **oraḳdur:**-*dur*
Gazel 126
Mısra: **6**
Ekin biçmeye yarayan araç. II Şekil itibariyle orağa benzeyen hilal.

Biçerse ḥāṣıl-ı ʿömri
ʿaceb mi
Felek dihḳān u māh-ı nev
oraḳdur

orta:

1. **ortada:**-*da*
Gazel 182
Mısra: **6**
Ortalık yer, meydan, etraf.

Ṣūfi gitdi didiler seyr
iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi
ol ortada yoḳ

ortada ḳaldı:

1. **ortada ḳaldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
Ortada kalmak, meydanda kalmak.

Kesdiler başını anuñ daḫı
defʿ oldı nizāʿ
Aldılar kelleleri ortada
ḳaldı ecsām

ortadan götür:

1. **ortadan götür:**
Gazel 438
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yok etmek, ortadan kaldırmak, devamsız hâle getirmek.

Bize besdür nigāruñ būy-ı
mūyı
Sen ey misk ortadan götür
ḳoḳuyı

ortalıḳ:

1. **ortalıḳda:**-*da*
Gazel 158
Mısra: **10**
Ortalık yer, meydan, etraf.

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile
yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle
var mā-beynümüz

ortalıḳ ḳarışur:

1. **ortalıḳ ḳarışur:**-*ur*
Kaside 4
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortalık karışmak: Devletlerarasında ya da toplumda düzensizlik baş göstermek.

Ḳarışup māle vü ʿummāle
ḳarışdurdı ḳulı
Ortalıḳ çoḳ ḳarışur böyle
geçerse eyyām

ortaya atılma:

1. **ortaya atılma:**-*ma*
Gazel 168
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya atılmak: Meydana çıkmak, kendini göstermek.

Ḥiddet idüp ortaya atılma ey dil ṭūbveş
Ḫıdmete bil baġla ṭur bir gūşede cārūbveş

ortaya çıḳaruñ:

1. **ortaya çıḳaruñ:**-*ar*,-*uñ*
Terci-bend 4
Mısra: **44**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak: Meydana gelmek.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya istinād idüñ
Birisin ortaya çıḳaruñ ya mezād idüñ

ortaya çıḳdı:

1. **ortaya çıḳdı:**-*dı*
Terci-bend 4
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak: Meydana gelmek. II Kendini göstermek.

Şimdi zamān edāniye minnet zamānıdur
Çıḳdı erāzil ortaya z̲illet zamānıdur

2. **ortaya çıḳdı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **134**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak: Meydana gelmek. II Kendini göstermek.

Ḳābıż-ı māl imiş üstinde anuñ defterdār
Çıḳdı māl ortaya anuñ olıcaḳ ḳāmeti lām

ortaya çıḳsa:

1. **ortaya çıḳsa:**-*sa*
Gazel 70
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ortaya çıkmak: Meydana gelmek. II Kendini göstermek.

Leşker-i ġamla Ḳabūlī çıḳışurdum ben de
Çıḳsa anlar daḫı ortaya benüm gibi birer

ʿOsmān:

1. ʿ**Os̲mān:**
Kaside 2
Mısra: **44**
İlk Müslümanlar arasında yer alan ve bilhassa edep ve terbiyesiyle anılan 3. halife Hazreti Osman. II Edep ve terbiye bakımından Hazreti Osman'a benzeyen 3. Murad.

Muṣṭafā-ḫulḳ u Muḥammed-dil ü Aḥmed-sīret
Būbekir-ṣıdḳ u ʿÖmer-ʿadl ü ḥayāda ʿOs̲mān

2. ʿ**Os̲mān:**
Mesnevi 7
Mısra: **1**
Haymana kadısı Osman Bey.

Şikāyet ḫüsrevā ʿOs̲mān elinden
Ferāġāt eylemez ʿOs̲mānelinden

ʿOsmāneli:

1. ʿ**os̲mānelinden:**-*n*, -*den*
Mesnevi 7
Mısra: **2**
Osmanlı Devleti sınırları içerisinde bulunan ve Sultanönü (Eskişehir) sancağının Bilecik kazasına bağlı olan yer.

Şikāyet ḫüsrevā ʿOs̲mān elinden
Ferāġāt eylemez ʿOs̲mānelinden

ʿOsmānī:

1. ʿ**Os̲mānī:**
Mesnevi 15
Mısra: **48**
Osmanlıya ait. II Gümüş para.

Kimi şāhī vü kimi sulṭānī
Sürḫ altun u aḳçe ʿOs̲mānī

2. ʿ**Os̲mānī:**
Mesnevi 15
Mısra: **62**
Osmanlıya ait. II Gümüş para.

Ṭutdı şāhīyi ehl-i dīvānī
Gitdi görünmez oldı ʿOs̲mānī

3. ʿ**Os̲māniye:***-y, -e*
Mesnevi 15
Mısra: **70**
Osmanlıya ait. II Gümüş para.

Bu ʿabes̲ ḥālet ancaḳ ey ṭālib
Şāhi ʿOs̲māniye olur ġālib

ʿOsmān-ı sānī:

1. ʿ**Os̲mān-ı s̲ānī:**
Diğer 1
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
İkinci Osman. II İslam'ın üçüncü halifesi Hazreti Osman. II Adaletiyle Hazreti Osman'a benzeyen Osman Paşa.

ʿAdāletde ʿÖmer ʿOs̲mān-ı s̲ānī
ʿAli gibi cihānuñ pehlevānı

2. ʿ**Os̲mān-ı s̲ānī:**
Kaside 1
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
İkinci Osman. II Vezir Osman Paşa.

Bu serḥadlerde hīç şimden girü lāzım degül kimse
Alur ʿOs̲mān-ı s̲ānī intiḳāmın Āl-i ʿOs̲mānuñ

ʿOsmāniyānuñ atı oynaġı:

1. ʿ**Os̲māniyānuñ atı oynaġı:**
Gazel 433
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Osmanlının hırçın atı. II Osmanlı ordusu.

Ayaḳ mı baṣdururlar zümre-i aʿdāya bir daḫı
Meger kim başmaya ʿOs̲māniyānuñ atı oynaġı

ʿOsmāniyānuñ intiḳāmın alur:

1. ʿ**Os̲māniyānuñ intiḳāmın alur:***-ur*
Kaside 8
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Osmanlıların intikamını almak.

Geçer cemʿ-i ʿadūnuñ cānlarına tīġ-i dil-dūzuñ
Alur ʿOs̲māniyānuñ intiḳāmın tīġ-i ḳamḳāmuñ

ʿOsmānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur:

1. ʿ**Os̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur:***-dur*
Müseddes 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Osmanlı hanedanının şanı yüce serdarı. II Ferhat Paşa.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

2. ʿ**Os̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur:***-dur*
Müseddes 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Osmanlı hanedanının şanı yüce serdarı. II Ferhat Paşa.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

3. ʿ**Os̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur:***-dur*
Müseddes 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Osmanlı hanedanının şanı yüce serdarı. II Ferhat Paşa.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur

Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

4. ʿ**Os̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Osmanlı hanedanının şanı yüce serdarı. II Ferhat Paşa.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

5. ʿ**Os̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Osmanlı hanedanının şanı yüce serdarı. II Ferhat Paşa.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

6. ʿ**Os̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Osmanlı hanedanının şanı yüce serdarı. II Ferhat Paşa.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

7. ʿ**Os̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Osmanlı hanedanının şanı yüce serdarı. II Ferhat Paşa.

Ol ki ʿOs̲mānoġlınuñ serdār-ı ʿālī-şānıdur
Emr anuñ fermān anuñ devrān anuñ devrānıdur

otāġ-ı zer:

1. **otāġ-ı zer:**
Gazel 483
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Altın çadır. II Fâni dünyanın geçici şaşaası, saltanatı.

Neyler otāġ-ı zer kişi bir iki günlüge
Yitmez mi sāyebān-ı felek saña gölgelik

otur:

1. **oturmış:**-*mış*
Gazel 89
Mısra: **3**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Oturmış iki mısraʿ iki başa kūy-ı paşadur
Ġazeller ehl-i dīvān şāh beyti beyt-i şāhīdür

2. **otura:**-*a*
Gazel 181
Mısra: **2**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Zihī ṣafā ki mey-i nāba müstaḳar ola ẓarf
Ṭaraf ṭaraf otura ḥūrān ḳāṣırātu't-ṭarf

3. **otura:**-*a*
Gazel 289
Mısra: **6**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Ṣubḥa dek ḳarşusında şemʿ gibi
Otura iller ol yata yanın

4. **otur:**
Gazel 348
Mısra: **2**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

5. **oturma:**-*ma*
Gazel 356
Mısra: **4**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Ṭurursın bezmümüzden ġayr ile varup otururs ın
Bize cevr eyleyüp ṭurma ile luṭf idüp oturma

6. **otururs ın:**-*ur, -sın*
Gazel 356
Mısra: **3**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Ṭurursın bezmümüzden ġayr ile varup otururs ın
Bize cevr eyleyüp ṭurma ile luṭf idüp oturma

7. **otursa:**-*sa*
Gazel 367
Mısra: **6**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Mesīḥāsā leb-i cān-baḫşı eyler mürdeler iḥyā
Otursa niçeler yoḳdur naẓīri gökler altında

8. **oturma:**-*ma*
Gazel 378
Mısra: **6**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Ben gel disem aġyār ile bezme otururs ın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

9. **otururs ın:**-*ur, -sın*
Gazel 378
Mısra: **5**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Ben gel disem aġyār ile bezme otururs ın
Gel ben ḳuluña cevr ü cefā idüp oturma

10. **otur:**
Gazel 379
Mısra: **10**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Ey Ḳabūlī saña mescidde bulunmaz ise cāy
Yüri var mey-kede ṣadrına geç otur orada

11. **otursun:**-*sun*
Gazel 389
Mısra: **2**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Bahār irdi icāzet ʿayşa nūşa
Otursun ġonca-lebler gūşe gūşe

12. **otursa:**-*sa*
Mesnevi 9
Mısra: **8**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

Ḳıyām itse ḳıyāmetler ḳoparur
Otursa dürlü ḥāletler ḳoparur

13. **oturur:**-*ur*
Mesnevi 9
Mısra: **38**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak.

İki şāhin ol iki çeşm-i bī-bāk
Oturur biri birine ḫışımnāk

14. **oturma:**-*ma*
Gazel 378
Mısra: **2**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak. II Beklemek.

Yār içün imiş hep bu ḳadar ṭurma oturma
Şimden girü ey serv-i çemen ṭurma oturma

15. **otur:**
Kaside 15
Mısra: **3**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak. II Beklemek.

Ḳuṭb-ı ʿālemsin otur sen merkezüñde s̲ābit ol
Ḥıfẓ içün her gūşeye evtāddur gönderdigüñ

16. **oturduñ:**-*du, -ñ*
Kaside 1
Mısra: **8**
Oturmak, ikamet etmek, bulunmak. II Hüküm sürmek.

Demürḳapu ki anı sedd ile
żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender
olup içinde sen anuñ

oyna:

1. **oynar:**-*r*
Gazel 58
Mısra: **1**
Oynamak. II Vakit geçirmek, eğlenmek, oyalanmak.

Dil ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i
yār ile oynar
Bilmez żararın ṭıfl durur
mār ile oynar

2. **oynar:**-*r*
Gazel 58
Mısra: **2**
Oynamak. II Vakit geçirmek, eğlenmek, oyalanmak.

Dil ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i
yār ile oynar
Bilmez żararın ṭıfl durur
mār ile oynar

3. **oynar:**-*r*
Gazel 58
Mısra: **4**
Oynamak. II Vakit geçirmek, eğlenmek, oyalanmak.

ʿIşḳ ehlinüñ ālām-ı cefā
ʿaynına gelmez
Şol üştür-i ser-mest gibi
kim bār ile oynar

4. **oynar:**-*r*
Gazel 58
Mısra: **8**
Oynamak. II Vakit geçirmek, eğlenmek, oyalanmak.

Zār oyınıdur şuʿbede-i
nerd-i maḥabbet
Sābāş aña kim anı dil zār
ile oynar

5. **oynar:**-*r*
Gazel 58
Mısra: **10**
Oynamak. II Vakit geçirmek, eğlenmek, oyalanmak.

Naḳd-i dili çaldurmayıgör
ġamze-i yāre
Oñar mı Ḳabūlī şu ki
ʿayyār ile oynar

6. **oynarsın:**-*r, -sın*
Gazel 262
Mısra: **6**
Oynamak.

Didüm ey şeh naẓar it
ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana
Didi cān-bāz olımazsın
daḫı sen oynarsın

oynamaġa çıḳmış:

1. **oynamaġa çıḳmış:**-*mış*
Gazel 390
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Oynamaya çıkmak. II Sevgilinin âşıklarla top gibi oynayıp eğlenmesi.

Çevgānın alup destine
oynamaġa çıḳmış
Ṭurur bir iki ṭop ile
meydānda benefşe

oynaş:

1. **oynaşlara:**-*lar, -a*
Gazel 334
Mısra: **6**
Toplum tarafından hoş karşılanmayacak şekilde davranan işveli ve cilveli kadın. II Sevgili.

Ġayra meyl itdi ḳoyup
ḳahpe zen-i dehr bizi
İʿtimād olmaz imiş dostlar
oynaşlara

oyunlar geçer:

1. **oyunlar geçer:**-*er*
Gazel 308
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Oyun geçmek / oynamak: Hile yapmak, kandırmak, aldatmak.

Luʿb ile ruḫuñ aluban
açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey
dil saña ḳatlan

2. **oyunlar geçer:**-*er*
Mesnevi 5
Mısra: **108**
Kelime Tipi: **Deyim**
Oyun geçmek / oynamak: Hile yapmak, kandırmak, aldatmak.

Alur Etrāküñ aḳçesin anlar
Geçer erbāb-ı ḥükme oyunlar

Ö

ödümüz almış:

1. **ödümüz almış:**-*mış*
Gazel 149
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ödünü almak / ödünü koparmak: Çok fazla korkutmak, dehşet vermek.

Ālām-ı firāḳ ol ḳadar almış ödümüz kim
Añduḳca Ḳabūlī daḫı ḳorḳu çekerüz biz

ög:

1. **öger:**-*er*
Gazel 185
Mısra: **7**
Övmek, methetmek, yüceltmek.

Kimi rūyuñ kimi būyuñ kimisi mūyuñ öger
Cümleden biri degül cümleden aʿlāñ ancaḳ

2. **ögmekden:**-*mek, -den*
Gazel 298
Mısra: **7**
Övmek, methetmek, yüceltmek.

Ruḫuñla kākülüñ ögmekden özge ey meh-rū
Senüñle yoḳ sözümüz artıḳ aḳdan ḳaradan

3. **öger:**-*er*
Gazel 324
Mısra: **1**
Övmek, methetmek, yüceltmek.

Vāʿiẓā gören öger bāde-i nābuñ ṣāfın
Söyleye gördüñ ise işidelüm evṣāfın

ögdül:

1. **ögdüller:**-*ler*
Gazel 74
Mısra: **10**
Ödül, armağan.

Nedür bu medḥ ü sitāyiş Ḳabūli her sözüñi
Semend-i ṭabʿa nedür çaḳ bu deñlü ögdüller

2. **ögdülüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 337
Mısra: **10**
Ödül, armağan.

Semend-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī çü aldı meydānı
Demidür ögdüli vir müsteḥaḳdur ögdülüñe

ögdüli vir:

1. **ögdüli vir:**
Gazel 337
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ödül vermek.

Semend-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī çü aldı meydānı
Demidür ögdüli vir müsteḥaḳdur ögdülüñe

ögmiş ola:

1. **ögmiş ola:**-*a*
Mesnevi 14
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Övmek, methetmek, yüceltmek.

Lākin ol ẕāt-ı pāki kim anı
Medḥ idüp ögmiş ola Sübḥānı

ögren:

1. **ögrenmiş:**-*miş*
Gazel 171
Mısra: **3**
Öğrenmek, bilgi edinmek.

Teʾemmül ṭarzın erbāb-ı suḫan ebkemden ögrenmiş
Teʾennī yolın aṣḥāb-ı baṣīret kūrdan görmiş

ögret:

1. **ögretme:**-*me*
Gazel 158
Mısra: **4**
Öğretmek, belli bir konu hakkında bilgi kazandırmak, bilgilendirmek.

Bādenüñ raṭl-ı girānın sen tehī ẓann eyleme
Bize ögretme bize sen ağırumuz yeynümüz

ögür:

1. **ögürmekdür:**-*mek, -dür*
Beyit 211
Mısra: **1**
Böğürmek, yüksek sesle haykırmak, bağırmak.

Hemān yap yap ögürmekdür ẓarāfet
Şarābuñ içesin cāmın ṭolusın

ögüt:

1. **ögüt:**
Gazel 25
Mısra: **10**
Öğüt, nasihat.

Kürsi-i vaʿẓa çıḳup ḫalḳa naṣīḥat eyleme
Ṭut sözüm vāʿiẓ benüm benden saña budur ögüt

ögüt al:

1. **ögüt al:**
Kaside 10
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Öğüt almak, nasihat dinlemek.

Gel naṣīḥat diñle benden ögüt al şāyed saña
Bir gün ola lāzım ola bu kelām-ı ḥaḳ dede

öl

1. **ölince:**-*ince*
Beyit 159
Mısra: **1**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ölince duʿā iderdük el-ḥaḳ
ʿUşşāḳ olıcaḳ Gedūsa mülḥaḳ

2. **ölüyor:**-*ü, -yor*
Beyit 216
Mısra: **2**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Dil-ber nice būseyle ider ʿāşıḳı iḥyā
Bir būse ucından ölüyor bu dil-i şeydā

3. **ölince:**-*ince*
Beyit 273
Mısra: **1**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

4. **öldüm:**-*dü, -m*
Gazel 19
Mısra: **7**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ġam-ı zülf-i siyāh-ı yār ile öldüm şeb-i ġamda
Çöz ey ebr-i siyeh gīsūlaruñ üstüme mātem ṭut

5. **ölürseñ:**-*ür, -se, -ñ*
Gazel 26
Mısra: **2**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Diril ʿışḳ ile ol saʿīdü'l-ḥayāt
Ölürseñ olursın şehīdü'l-memāt

6. **ölsün:**-*sün*
Gazel 41
Mısra: **10**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Kāmyāb olup murādātuñla sen tek biñ yaşa
Derd-i hicrānuñla ḳo ölsün Ḳabūlī derdmend

7. **ölmeden:**-*meden*
Gazel 50
Mısra: **11**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ölmeden ʿālemde ey Ṭūbāyı görmek isteyen

Ḳıl naẓar āyīne-i āb içre
naḫl-i yāri gör

8. **ölmez:**-*mez*
Gazel 53
Mısra: **11**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Lebüñ ẕikr eyleyen ölmez
ṣaçuñ fikr eyleyen yitmez
Ol āb-ı zindegānīdür bu
ʿömr-i cāvidānīdür

9. **ölmekden:**-*mek, -den*
Gazel 81
Mısra: **9**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden
özge ben derdmendüñ
dermānı zīrā
Derdüm füzūndur baḫtum
nigūndur żaʿfum ḳavīdür
ṭāliʿ zebūndur

10. **ölmekden:**-*mek, -den*
Gazel 102
Mısra: **9**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Senüñ yoluñda ölmekden
ḳaçar diyü münāfıḳlar
Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi
öldürde yazmışlar

11. **öldüm:**-*dü, -m*
Gazel 135
Mısra: **1**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Gel gel ġamuñla öldüm
dil intiẓāra döymez
Hecr ateşine yaḳma
ʿuşşāḳ nāra döymez

12. **ölürin:**-*ür, -in*
Gazel 166
Mısra: **2**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Gerçi ol sīm-teni kimse
dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil
ārām idemez

13. **ölmemüz:**-*me, -müz*
Gazel 185
Mısra: **9**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī
ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer
cümle müheyyāñ ancaḳ

14. **ölünce:**-*ünce*
Gazel 224
Mısra: **1**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ölünce ḳomam elden
dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden
iḥsānuñı sulṭānum

15. **ölünce:**-*ünce*
Gazel 233
Mısra: **1**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ölünce ḳomam elden
dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden
iḥsānuñı sulṭānum

16. **ölürsek:**-*ür, -se, -k*
Gazel 268
Mısra: **9**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ḳabūlī biz ölürsek ġam
degül künc-i melāmetde
O şāh-ı Ḫıżr-himmet tek
hemān dünyāda ṣāġ olsun

17. **ölünce:**-*ünce*
Gazel 281
Mısra: **7**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ölünce ḫayr ile yād
eylemekdür ẕātuñı ancaḳ
Görünmez nesne ẓāhirde
mesāʾilden resā'ilden

18. **ölünce:**-*ünce*
Gazel 351
Mısra: **7**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Yoluñda ölünce çekerin bār-ı belāñı
Çökdüm şütür-i ner gibi iki dizüm üzre

19. **ölüyor:**-*ü, -yor*
Gazel 407
Mısra: **9**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

İntiẓār ile Ḳabūlī ölüyor sulṭānum
Ṣadr-ı ʿizzetde saʿādetle oluñ siz bāḳī

20. **öldüm:**-*dü, -m*
Gazel 418
Mısra: **10**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Bī-meded ḳaldum ġamuñla bir meded ḳıl bendeñe
Hey meded öldüm yitiş gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

21. **ölmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 516
Mısra: **10**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ol efendim ḳapusına varmadum bir iki gün
Dimiş ölmişdür Ḳabūlī derdmendüm var ise

22. **ölmeyince:**-*me, -y, -ince*
Kaside 4
Mısra: **209**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḥāṣılı az devleti ey merd-i tamām

23. **ölme:**-*me*
Kaside 13
Mısra: **30**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Yimege içmege aḳçeñ yoġ ise bir niçe gün
…… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

24. **ölicek:**-*icek*
Kıt'a 24
Mısra: **1**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ben ne ġamlar yutduġum laʿlüñ ġamıyla ölicek
Ṣaġ olanlar göreler cānā yüregüm yaralar

25. **ölünce:**-*ünce*
Mesnevi 8
Mısra: **62**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Ḫāk-i pāye s̱enālar eyleyelüm
Tā ölünce duʿālar eyleyelüm

26. **ölmek:**-*mek*
Şarkı 2
Mısra: **18**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Maḥabbetüñ gizlü durur cānumda
Yoluñda ölmek saʿādet yanumda

27. **öldi:**-*di*
Tarih 25
Mısra: **4**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek.

Mevti tārīḫi nedür diyü suʾāl itmiş idi
Didi bir ehl-i raḳam şeyh-i yahūdi öldi

28. **öldi:**-*di*
Mesnevi 4
Mısra: **55**
Ölmek, can vermek, hayatını kaybetmek, ruhunu teslim etmek. II

Önem kaybetmek, değerini yitirmek.

ʿUlemā öldi yirini yirini
Cühelā aldı anlaruñ yirini

öldi gitdi:

1. **öldi gitdi:**
Diğer 2
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Ölüp gitmek, hayatını kaybetmek, can vermek.

Öldi gitdi ḥāṣılı ḳomadı elden ġayreti
Görmedük işitmedük bu ana dek bu ḥāleti

öldür:

1. **öldürdi:**-*di*
Beyit 96
Mısra: **2**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Dirler hemīşe ehl-i dile ḳahrı dehr ider
Öldürdi ġuṣṣa bizi felek kime ḳahr ider

2. **öldürür:**-*ür*
Beyit 97
Mısra: **1**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Öldürür ādemi derd ile sipihrüñ ḳahrı
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

3. **öldürüben:**-*üben*
Beyit 168
Mısra: **1**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Öldürüben ayaġın alan bāde-i nābuñ
Ol ḳahve didükleri yüzi ḳara diñilse

4. **öldür:**
Gazel 23
Mısra: **7**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Ser-i kūyuñda öldür ehl-i ʿışḳı
Biraz aḥbāb bulsun istirāḥat

5. **öldürdi:**-*di*
Gazel 61
Mısra: **7**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Beni öldürdi ġayret ġayrı terk et bendeñi gözet
Maḥall-i merḥamet vaḳt-i ḥamiyyet cāy-ı ʿizzetdür

6. **öldür:**
Gazel 62
Mısra: **7**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Feṯḥ-i bāb olsun dilā öldür raḳīb-i kāfiri
Lā-cerem feṯḥ ü ẓafer tīġ ü ġazā yanındadur

7. **öldürde:**-*de*
Gazel 102
Mısra: **10**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Senüñ yoluñda ölmekden ḳaçar diyü münāfıḳlar
Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi öldürde yazmışlar

8. **öldürdi:**-*di*
Gazel 111
Mısra: **5**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve

ızdırap vererek perişan etmek.

Fikr-i ġam-ı maḥabbet öldürdi ehl-i ʿışḳı
Ben bildügüm efendi bir mühlikāta beñzer

9. **öldürse:**-*se*
Gazel 151
Mısra: **7**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Beni öldürse yāre nesne dimeñ
Ḳātil-i ʿāşıḳa suʾāl olmaz

10. **öldürdi:**-*di*
Gazel 161
Mısra: **9**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Beni öldürdi bir üslūbı levendāne güzel
Ey Ḳabūlī daḫı bir böylece üslūb olmaz

11. **öldür:**
Gazel 170
Mısra: **1**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Öldür diyü o şāha ḳılmaḳ neden sifāriş
Ol devlete irişmek ey dil hezār fāriş

12. **öldürdi:**-*di*
Gazel 283
Mısra: **5**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Gözi öldürdi ḳaşı naḳşı helāk itdi beni
Ḳaşına naḳşına naḳḳāşına ḳurbān olayın

13. **öldürür:**-*ür*
Gazel 321
Mısra: **3**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Müjgān-ı tīġ-i tīz ile ādemler öldürür
Virmez esīr-i ʿışḳa o şāh-ı zemen zamān

14. **öldürme:**-*me*
Gazel 356
Mısra: **1**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Düşer luṭuf düşer be bizi ḳahır ile öldürme
Bisāṭ-ı raḥmi gel dürme bize aʿdāyı güldürme

15. **öldürme:**-*me*
Gazel 450
Mısra: **3**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

İntiẓār ile nizār itme bizi öldürme
Sīne ṣandūḳasını mürde dile ḳabr itme

16. **öldürmek:**-*mek*
Gazel 472
Mısra: **3**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Beni öldürmek ile ġamzeñe ḳan girmez imiş
Dem-i bismilde olan nerd ise ḳaṣṣābuñdur

17. **öldür:**
Gazel 479
Mısra: **4**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Mübtelāsın öldürür bir
şūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ
ey perī öldür beni

18. **öldürür:**-*ür*
Müseddes 2
Mısra: **10**
Öldürmek, yaşamına son vermek, katletmek, canına kıymak. II Acı ve ızdırap vererek perişan etmek.

Gülşen iken külḫan oldı
murġ-ı cānuñ meskeni
Ḥasretā derdā bu fürḳat
öldürür āḫir beni

öldüren:

1. **öldürende:**-*de*
Gazel 82
Mısra: **2**
Öldüren (kimse), katil. II Âşığın canına kasteden sevgili.

Yoḳdur günāh o ġamzesi
ḫūnīde bendedür
Şāhum ṣuç öldürende
degüldür ölendedür

ölen:

1. **ölendedür:**-*de, -dür*
Gazel 82
Mısra: **2**
Hayatını kaybeden (kimse). II Sevgilinin öldürdüğü âşık.

Yoḳdur günāh o ġamzesi
ḫūnīde bendedür
Şāhum ṣuç öldürende
degüldür ölendedür

ölüm:

1. **ölümden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **5**
Hayatın sona ermesi, vefat.

Yüz çevirmez gūsfendāsā
ölümden her biri
Günde ʿuṣṣāḳuñ biñin
ḳurbān ider ḳaṣṣāb-ı ʿışḳ

ölümlü:

1. **ölümlüdür:**-*dür*
Gazel 102
Mısra: **3**
Ölmeye mahkûm, gelip geçici, fâni.

Ölümlüdür diyü efvāh-ı
ʿālemden işitmişler
Güzeller defter-i ʿuṣṣāḳa
bizi mürde yazmışlar

ölümlü ḫasteye:

1. **ölümlü ḫasteye:**-*y, -e*
Gazel 142
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ölümcül hasta. II Âşık.

Vefā vü merḥamet ḳıl
diyü ibrām itme dil-dāra
Ölümlü ḫasteye ey dil
ṭabīb olan ʿilāc itmez

ölümlük olanı:

1. **ölümlük olanı:**-*ı*
Gazel 327
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ölümlü olan (kimse).

Ölümlük olanı ḳorsın
helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu
itdügüñ aña helākem ben

ölüp gidince:

1. **ölüp gidince:**-*ince*
Gazel 176
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ölüp gitmek, dünyadan göçüp gitmek, hayatını kaybetmek.

Ölüp gidince çıḳma dilā
kūy-ı yārdan
Varup segān-ı dil-ber ile
eyle iḫtilāṭ

ölüp ölmezden evvel:

1. **ölüp ölmezden evvel:**
Kaside 9
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Ölüp ölmeden önce.

Nefis öldürmeyen dervīşe
sābās ehl-i Ḥaḳdur ol
Ölüp ölmezden evvel nūr
olan pīrāna ʿışḳ olsun

ʿÖmer:

1. ʿ**Ömer:**
Diğer 1
Mısra: **45**
Adaletiyle bilinen

İslam'ın ikinci halifesi Hazreti Ömer. II Halkına Hazreti Ömer gibi adaletli bir şekilde davranan Osman Paşa.

ʿAdāletde ʿÖmer ʿOs̲mān-ı s̲ānī
ʿAli gibi cihānuñ pehlevānı

<u>ʿÖmer-ʿadl:</u>

1. ʿ**Ömer-ʿadl:**
Kaside 2
Mısra: **44**
Ömer gibi adaletli. II Hazreti Ömer gibi adaleti olan 3. Murad.

Muṣṭafā-ḫulḳ u Muḥammed-dil ü Aḥmed-sīret
Būbekir-ṣıdḳ u ʿÖmer-ʿadl ü ḥayāda ʿOs̲mān

<u>ʿÖmer-heybet:</u>

1. ʿ**Ömer-heybet:**
Kaside 8
Mısra: **15**
Hazreti Ömer gibi heybetli (kimse). II Ferhat Paşa.

ʿÖmer-heybet o ser-ʿasker ʿAli sīretlü serversin
Muḳarrer keskin ersin düşmene ġālibdür iḳdāmuñ

<u>ʿÖmerüñ cānına vü başına:</u>

1. ʿ**Ömerüñ cānına vü başına:**-*n, -a*
Gazel 283
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ömer'in canı ve başı. II Sevgilinin canı ve başı (uğruna).

ʿÖmerüñ gözine vü ḳaşına ḳurbān olayın
ʿÖmerüñ cānına vü başına ḳurbān olayın

<u>ʿÖmerüñ gözine vü ḳaşına:</u>

1. ʿ**Ömerüñ gözine vü ḳaşına:**-*n, -a*
Gazel 283
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ömer'in gözü ve kaşı. II Sevgilinin gözü ve kaşı (uğruna).

ʿÖmerüñ gözine vü ḳaşına ḳurbān olayın
ʿÖmerüñ cānına vü başına ḳurbān olayın

<u>ʿömr:</u>

1. ʿ**ömrüm:**-*üm*
Beyit 62
Mısra: **1**
Ömür, hayat, yaşam, yaşama süresi. II Âşığın ömrü.

Göñül neyler benüm ʿömrüm göñül bir ġayrı maʿşūḳı
Senüñ derdüñdür ol bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı

2. ʿ**ömr:**
Gazel 365
Mısra: **2**
Ömür, hayat, yaşam, yaşama süresi. II Âşığın ömrü.

Devlet ü iḳbāl ise günden güne idbārda
Tāliʿ ise nā-müsāʿid ʿömr ise reftārda

3. ʿ**ömründe:**-*ü, -n, -de*
Gazel 169
Mısra: **16**
Ömür, hayat, yaşam.

Dil virdügine dil-bere ʿāşıḳ Ḳabūlī daḫl ider
Ṣūfī-i nā-puḫte meger ʿömründe oġlān olmamış

4. ʿ**ömr:**
Mesnevi 1
Mısra: **2**
Ömür, hayat, yaşam.

Elā ey ḥarīfān-i hem-meşrebān
Güẕer mī-kuned ʿömr sürʿat-kunān

5. ʿ**ömret:**-*et*
Mesnevi 1
Mısra: **155**
Ömür, hayat, yaşam.

Girān-māye ʿömret be-bezm-i cihān
Be-ġam me-gẕerān u be-ġam megẕerān

6. ʿ**ömr:**
Tahmis 12
Mısra: **1**
Ömür, hayat, yaşam.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

<u>ʿömr ü devlet:</u>

1. ʿ**ömr ü devlet:**
Gazel 190
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ömür ve devlet.

ʿÖmr ü devlet ber-ḳarār u ḳadr ü ʿizzet pāydār
Devlet el virdükce ḳılsun ʿavn-i Bārī yārlıḳ

2. ʿ**ömr ü devlet:**
Gazel 507
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ömür ve saltanat.

Himmetüñ ʿadl u dāda sulṭānum
ʿÖmr ü devlet ziyāde sulṭānum

<u>ʿömre sürer:</u>

1. ʿ**ömre sürer:**-*er*
Kaside 6
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Ömür sürmek, mutlu bir şekilde yaşamak.

Ne sūr belki sürūr-ı ṣafā-yı ʿizzet idi
Belī saʿādete kim vāṣıl ise ʿömre sürer

<u>ʿömri bir tāze cüvān ile geçen:</u>

1. ʿ**ömri bir tāze cüvān ile geçen:**
Gazel 506
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ömrü genç bir güzel ile geçen (kimse). II Hayatını sevgiliyle geçiren kişi.

Sāde-rū sāḳī ile bāde içen ġam yimesün
ʿÖmri bir tāze cüvān ile geçen ġam yimesün

<u>ʿömr-i cāvidānīdür:</u>

1. ʿ**ömr-i cāvidānīdür:**-*dür*
Gazel 53
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sonsuz hayat, ebedî yaşam.

Lebüñ ẕikr eyleyen ölmez ṣaçuñ fikr eyleyen yitmez
Ol āb-ı zindegānīdür bu ʿömr-i cāvidānīdür

<u>ʿömr-i dırāz:</u>

1. ʿ**ömr-i dırāz:**
Tarih 20
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uzun ömür.

Bir maḳāma irdi kim şāh u gedā pīr ü cüvān
Anda yeksāndur ne fikr-i manṣıb u ʿömr-i dırāz

<u>ʿömr-i sermed:</u>

1. ʿ**ömr-i sermed:**
Gazel 424
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sürekli yaşam, ölümsüzlük.

Yolında fedā eylemek baş u cānı
Ḥayāt-ı ebed ʿömr-i sermed degül mi

<u>ʿömrümüñ ḥāṣılı:</u>

1. ʿ**ömrümüñ ḥāṣılı:**
Gazel 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ömrünün kazancı. II Âşığın ömrü, hayatı.

ʿÖmrümüñ ḥāṣılı naḫl-i ḳad-i bālāña fedā
ʿÖmrümüñ ḥāṣılı nem var ise hep saña fedā

2. ʿ**ömrümüñ ḥāṣılı:**--*ı*
Gazel 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ömrünün kazancı. II Âşığın ömrü, hayatı.

ʿÖmrümüñ ḥāṣılı naḫl-i ḳad-i bālāña fedā
ʿÖmrümüñ ḥāṣılı nem var ise hep saña fedā

ʿömrüñ beḳāsı:

1. ʿ**ömrüñ beḳāsı:**
Gazel 410
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Hayatın bekası, ömrün devamlılığı. II Âşığın ömrü.

ʿÖmrüñ ise beḳāsı āb üzre
Ser ise pür-hevā ḥabāb gibi

ʿömrüñ geçer:

1. ʿ**ömrüñ geçer:**-*er*
Gazel 123
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Ömrü geçmek, hayatını sürdürmek, yaşamak.

Ṣafāyıla geçer ʿömrüñ kemāl ehline raġbet ḳıl
Taṣavvur bu ṭarīḳa mühtedīdür ʿaḳl cāzimdür

ʿömrüñi hebā ḳılduñ:

1. ʿ**ömrüñi hebā ḳılduñ:**-*du, -ñ*
Tahmis 12
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **-**
Ömrünü heba etmek, hayatını boş yere harcamak.

ʿÖmrüñi ḳılduñ Ḳabūlī gibi yoḳ yire hebā
Geçdi ġafletle muḳayyed olmaduñ aṣlā aña

ʿömrüñi var eylesün:

1. ʿ**ömrüñi var eylesün:**
Gazel 190
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Var olsun, hep yaşasın!" anlamlarına gelen dua ifadesi.

Feṯḥ ü nuṣretdür bu deñlü ḳalʿalar kim vardur
ʿÖmrüñi var eylesün ol kim anuñdur varlıḳ

ʿömür sürmek:

1. ʿ**ömür sürmek:**-*mek*
Beyit 52
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ömür sürmek: Yaşamak, hayat sürmek.

Reh-i Mevlāda yetmiş yıl ʿömür sürmek saʿādetdür
Belī yetmiş ḳul āzād eylemek Mevlāyi ʿādetdür

öñümce:

1. **öñümce:**
Gazel 204
Mısra: **5**
Huzurunda, önünde, önü sıra.

Revān olursa öñümce nola sipāh-ı sirişk
Şeh-i diyār-ı ġamem ḫayli ʿaskere mālik

öñünce:

1. **öñünce:**
Gazel 148
Mısra: **7**
Huzurunda, önünde, önü sıra.

Atı öñünce birḳac gün sipihrüñ
Egerçi ṣaġaruz ammā ṣolaġuz

2. **öñünce:**
Gazel 209
Mısra: **4**
Huzurunda, önünde, önü sıra.

Şīrāne süvār olsa nola Düldül-i nāza
Öñünce benem Ḳanber-i pūyānı ʿAlinüñ

3. **öñüñce:**
Gazel 268
Mısra: **8**
Huzurunda, önünde, önü sıra.

Meh-i tābān gibi her şeb revān olduḳça şevḳ ile
Öñüñce meşʿal-i meh ṣubḥa dek rūşen çerāġ olsun

4. **öñünce:**
Gazel 319
Mısra: **4**
Huzurunda, önünde, önü sıra.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur

Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

5. **öñüñce:**
Şarkı 1
Mısra: **19**
Huzurunda, önünde, önü sıra.

Öñüñce gidene sen de Uyagör göñül böyl'olur

öñüñce reh-berüñ Ḫıżr u ḳafādāruñ ricāl olsun:

1. **öñüñce reh-berüñ Ḫıżr u ḳafādāruñ ricāl olsun:**
Gazel 323
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Önün sıra giden rehberin Hızır, dostların yüce kişiler olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Öñüñce reh-berüñ Ḫıżr u ḳafādāruñ ricāl olsun
Muʿīnüñ Ḥażret-i Bārī ẓahīrüñ Ẕü'l-celāl olsun

öñüne düşdi:

1. **öñüne düşdi:**-*di*
Kaside 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Önüne düşmek.

ʿAzm-i gülgeşt-i çemen eyleyicek şāh-ı ḫazān
ʿAsker-i berg-i dıraḫtān öñüne düşdi hemān

öp:

1. **öpdükce:**-*dükce*
Gazel 210
Mısra: **3**
Öpmek. II Sevgiliyi öpmek.

Biñlerce ṣafā kesb ider öpdükce dehānuñ
Ber-dār olacaḳdur hele āvengi Gedūsuñ

öpüşe koçuşa:

1. **öpüşe koçuşa:**
Gazel 377
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Öpüşüp kucaklaşmak.

Ḳabūlī yārdan ayrılmaḳ olmaz
Olursa bāri öpüşe koçuşa

ʿörf-i ʿirfān:

1. ʿ**örf-i ʿirfān:**
Kaside 2
Mısra: **98**
Kelime Tipi: **-**
Marifet geleneği. II Hünerli, ilim sahibi, marifetli.

Bā-ḫuṣūṣ ol ki ola fāris-i meydān-ı ʿAcem
Şāʿir-i nükte-şināş añıla ʿörf-i ʿirfān

örk:

1. **örk:**
Gazel 207
Mısra: **8**
Yular, bağ, ip.

Bağla nefsüñ merkebin ġayrı taʿaddīden ṣaḳın
Kişinüñ ḫayvānı kim var giñ ola lāzımdur örk

ört:

1. **örter:**-*er*
Gazel 120
Mısra: **1**
Örtmek, kapatmak, gizlemek, saklamak.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan feṯḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

2. **örter:**-*er*
Gazel 120
Mısra: **12**
Örtmek, kapatmak, gizlemek, saklamak.

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün bağlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḫaḳḳı niçün örter

3. **örtersin:**-*er*, -*sin*
Gazel 262
Mısra: **8**
Örtmek, kapatmak, gizlemek, saklamak.

Perde itme meh-i ruḫsāruña ebr-i zülfüñ
Gün gibi ẓāhir iken Haḳḳı niçün örtersin

öte:

1. **ötedür:**-*dür*
Kaside 7
Mısra: **12**
Öte, ileri.

Ne bilür mertebe-i şānuñı ʿaḳl-ı esfel
Süfelā añladuġından ötedür ʿulviyyāt

2. **ötedür:**-*dür*
Kaside 7
Mısra: **14**
Öte, ileri.

Ḳadrüñ andan yücedür kim irişe dest-i ḫayāl
Ẕātuñ andan ötedür k'anı muḥīṭ ola ṣıfāt

3. **ötesin:**-*s, -i, -n*
Mesnevi 7
Mısra: **49**
Öte, ileri.

Ötesin ṣorar iseñ ṣuç anuñdur
Senüñ ḥālüñ ḳolaydur ṣuç anuñdur

öykün:

1. **öyküne:**-*e*
Gazel 182
Mısra: **11**
Özenmek, benzemeye çalışmak, taklit etmek.

Dehen-i teng-i dil-āvīzüñe hiç öyküne mi
Ġonca-i gülşen ise bir deheni var dili yoḳ

2. **öykünmek:**-*mek*
Gazel 421
Mısra: **10**
Özenmek, benzemeye çalışmak, taklit etmek.

Görüp ṣalınduġın servüñ feżāda didi ḳadd-i yār
Bize öykünmek istersin bire yabanuñ alçaġı

öyle:

1. **öyledür:**-*dür*
Gazel 117
Mısra: **2**
O şekilde, onun gibi.

Bār-ı belāyı biz çekerüz kār böyledür
Īmān ezelden öyledür iḳrār böyledür

2. **öyledür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **4**
O şekilde, onun gibi.

Vaḳt-i ʿaṣırda gelmege ḳavl itdi gitdi yār
Aḫṣām irişdi geldi ṣanur daḫı öyledür

3. **öyle:**
Gazel 375
Mısra: **4**
O şekilde, onun gibi.

Yār-ı dürūġ-vaʿde ḳılmaz ḳarār ʿahde
ʿAhd öyle yār öyle ḳavl ü ḳarār böyle

4. **öyle:**
Gazel 375
Mısra: **4**
O şekilde, onun gibi.

Yār-ı dürūġ-vaʿde ḳılmaz ḳarār ʿahde
ʿAhd öyle yār öyle ḳavl ü ḳarār böyle

5. **öyle:**
Gazel 375
Mısra: **6**
O şekilde, onun gibi.

Kār itdi cism-i zāra nār-ı maḥabbet-i yār
Cism-i nizār böyle yār öyle kār böyle

6. **öyle:**
Gazel 375
Mısra: **8**
O şekilde, onun gibi.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

7. **öyle:**
Gazel 375
Mısra: **8**
O şekilde, onun gibi.

Ben mūra mār-ı zülfüñ nār itdi nūr-ı ʿışḳı
Mūr öyle mār böyle nūr öyle nār böyle

8. **öyle:**
Gazel 376
Mısra: **4**
O şekilde, onun gibi.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

9. **öyle:**
Gazel 376
Mısra: **4**
O şekilde, onun gibi.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

10. **öyle:**
Gazel 509
Mısra: **2**
O şekilde, onun gibi.

Żann ile vāʿiẓ meye ḫuldür dise gelmez ḫalel
Öyle işitmişdür anı küllü men ……

11. **öyle:**
Müseddes 5
Mısra: **27**
O şekilde, onun gibi.

Saña da ḳalacak ʿālemde oldur öyle iẕʿān it
Güle baḳ herkese ḫulḳuñla dünyāyı gülistān it

12. **öyle:**
Tarih 13
Mısra: **5**
O denli, o kadar çok.

Öyle bir luṭf issi ālī-himmet-i ṭabʿ-ı laṭīf
Gelmemişdür arżda peydā olalı ḫāk-i kesīf

öz:

1. **özi:**-*i*
Beyit 219
Mısra: **2**
Aslı, kendisi. II Sevgilinin kendisi.

Dilinde cevāhir elinde cevāhir
Sözi cevher-i maḥż özi maḥż-ı cevher

2. **özi:**-*i*
Gazel 78
Mısra: **4**
Aslı, kendisi. II Sevgilinin kendisi.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḥüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

3. **özi:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **76**
Aslı, kendisi. II Sevgilinin kendisi.

Gözi āşūb-ı cān u fitne-i dil
Özi fenn-i cefāda ẕāt-ı kāmil

4. **özüñ:**-*üñ*
Müseddes 4
Mısra: **8**
Aslı, kendisi. II Sevgilinin kendisi.

Bendeñe cevr ü cefā eylememek ḳābil iken
Bāb-ı inṣāf u ʿadāletde özüñ kāmil iken

5. **özüñ:**-*üñ*
Müseddes 4
Mısra: **10**
Aslı, kendisi. II Sevgilinin kendisi.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfatuñ maʿdelete ḳābil iken
Bu ʿacebdür ki özüñ pādşeh-i ʿādil iken

6. **özümüz:**-*ümüz*
Gazel 143
Mısra: **4**
Aslı, kendisi. II Âşığın kendisi.

Dil-i pür-yāre ṣanavber gibi pür-pāre velī
Anı ʿarż itmege dil-dāra ṭayanmaz özümüz

7. **öz:**
Gazel 269
Mısra: **4**
Aslı, kendisi. II Âşığın kendisi.

Derūn-ı dilde ṣaḳlarsam nola sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ

Muʿazzezdür baña derd ü ġamuñ öz kendü cānumdan

8. **özin:**-*i, -n*
Gazel 246
Mısra: **5**
Aslı, kendisi. II Gümüşün kendisi.

Sīm beñzetmiş özin cism-i semen-sīmāña
Ṣatdurur anuñ içün kendüyi dirhem dirhem

9. **özine:**-*i, -n, -e*
Gazel 150
Mısra: **9**
Aslı, kendisi. II Âşığın/Kabûlî'nin kendisi.

Lā diyüp ġayra Ḳabūlī özine men dir mi
Maʿrifet ehli men ü lā ile monlālanmaz

10. **özüñ:**-*üñ*
Kaside 5
Mısra: **73**
Aslı, kendisi. II Ferhat Paşa'nın kendisi.

Özüñ devletle maʿmūr u muʿammer eylesün ẕātuñ
Ḫudā günden güne artursun iclāl ile ʿünvānuñ

11. **özi:**-*i*
Müseddes 1
Mısra: **13**
Aslı, kendisi. II Ferhat Paşa'nın kendisi.

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ṣādıḳdur özi aḳdur yüzi
Ḫalḳ-ı ʿālem üzre açıḳdur güneş gibi gözi

12. **özinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 14
Mısra: **5**
Aslı, kendisi.

Yoḳdur aṣlā özinde noḳṣānı
Ḳatı kāmil-ʿayārdur altun

13. **öz:**
Tarih 15
Mısra: **6**
Aslı, kendisi.

Sen ol şāh-ı kerīm-i mā'il-i ḫayrāt u ʿuḳbāsın
Cihānda ḫayır idersin ḫayır öz kendü mālüñden

14. **özüñ:**-*üñ*
Kaside 7
Mısra: **17**
Aslı, kendisi. II Ağanın kendisi.

Himmetüñ nola bülend olsa özüñ ʿālīdür
Bestedür rābıṭa-i himmete ḳullābe-i ẕat

15. **özüñüz:**-*üñüz*
Mesnevi 8
Mısra: **55**
Aslı, kendisi. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Özüñüz mūcib-i şefāʿatdür
Size lāyıḳ olan ʿadāletdür

16. **özini:**-*i, -n, -i*
Mesnevi 7
Mısra: **3**
Aslı, kendisi. II Haymana kadısı Osman Bey'in kendisi.

Özini ḳāżı-i Ḫaymana añlar
Özin bilmez sözin yabana söyler

özge:

1. **özge:**
Gazel 81
Mısra: **9**
Başka, diğer, gayrı.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzündur baḫtum nigündur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebündur

2. **özge:**
Gazel 94
Mısra: **10**
Başka, diğer, gayrı.

Ḳabūlī manṣıb almaḳ pādşāh-ı heft-kişverden
ʿAceb ümmīd ü yaḫşı ārzū özge temāşādur

3. **özge:**
Gazel 256

Mısra: **9**
Başka, diğer, gayrı.

Devā-yı derdmendān-ı maḥabbet özge dārūdur
Ḳabūlī anlara teʾsīr ḳılmaz degme emsem hem

4. **özge:**
Gazel 298
Mısra: **7**
Başka, diğer, gayrı.

Ruḫuñla kākülüñ ögmekden özge ey mehrū
Senüñle yoḳ sözümüz artıḳ aḳdan ḳaradan

5. **özge:**
Kaside 9
Mısra: **23**
Başka, diğer, gayrı.

Işıḳlar özge ʿāşıḳlardur anlar ṭurfe cānlardur
Gürūh-ı ʿāşıḳāna bizden ol cānāna ʿışḳ olsun

6. **özge:**
Tarih 2
Mısra: **4**
Başka, diğer, gayrı.

Cemʿ eyleyüp her milleti defʿ eyleyüp her ʿilleti
Seyr eyleyüp her ḥirfeti özge temāşā eyledüñ

özge ḥālet ṭutdı:

1. **özge ḥālet ṭutdı:**-*dı*
Terci-bend 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Başka hâle gelmek, başka şekilde davranmak.

Ġayrı vādīden uçar murġ-ı revān
Özge ḥālet ṭutdı şimdi gūş-ı cān

özge kemendüm:

1. **özge kemendüm:**-*üm*
Gazel 516
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Başka kement, başka ip.

Kāferem āhum gibi özge kemendüm var ise
Şol gözi āhūlara bir ġayrı bendüm var ise

özi ṭoġru:

1. **özi ṭoġru:**
Kaside 9
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Özü doğru, dürüst (kimse). II Abdal, derviş, eren.

Anuñ kim istivāsı egridür kāmil degüldür ol
Sözi kāmil özi ṭoġru mükemmel cāna ʿışḳ olsun

özi yaḫşı:

1. **özi yaḫşı:**
Gazel 75
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kendisi güzel (sevgili).

Özi yaḫşı sözi yaman dilber
Gözi Tātār-ı bī-amān dilber

özin bilen kişiye:

1. **özin bilen kişiye:**-*y*, -*e*
Gazel 392
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Özünü bilen kişi, kendini bilen kişi.

ʿĀlem özin bilen kişiye üzün eylemez
Yaḫşıya yaḫşı dehr yamāna yamān gibi

özin bilmez:

1. **özin bilmez:**-*mez*
Mesnevi 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini bilmek: Onuruna yakışır biçimde davranmak.

Özini ḳāżı-i Ḫaymana añlar
Özin bilmez sözin yabana söyler

özle:

1. **özler:**-*r*
Mesnevi 9

Mısra: **14**
Özlemek, hasret kalmak.

Deñiz mālikleridür iki gözler
Şikār özler iki eṭrāfı gözler

2. **özler:**-*r*
Tahmis 10
Mısra: **11**
Özlemek, hasret kalmak.

Göñül vīrānedür hicrānuñ özler
Belī genc-i ġam-ı pinhānuñ özler

3. **özler:**-*r*
Tahmis 10
Mısra: **12**
Özlemek, hasret kalmak.

Göñül vīrānedür hicrānuñ özler
Belī genc-i ġam-ı pinhānuñ özler

4. **özler:**-*r*
Tahmis 10
Mısra: **13**
Özlemek, hasret kalmak.

Fenādur cevr-i bī-pāyānuñ özler
Yıḳılmış ḫāṭırum iḥsānuñ özler

5. **özler:**-*r*
Tahmis 10
Mısra: **14**
Özlemek, hasret kalmak.

Fenādur cevr-i bī-pāyānuñ özler
Yıḳılmış ḫāṭırum iḥsānuñ özler

<u>ʿözr ü taḳṣīrümüz ḳabūl eyle:</u>

1. **ʿözr ü taḳṣīrümüz ḳabūl eyle:**
Mesnevi 5
Mısra: **136**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"(Ey Allah'ım) Özür ve kusurlarımızı affeyle!" anlamına gelen dua ifadesi.

Sālik-i meslek-i Resūl eyle
ʿÖzr ü taḳṣīrümüz ḳabūl eyle

<u>özüñ ʿālī gözet:</u>

1. **özüñ ʿālī gözet:**
Gazel 215
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kendini yüce gözetmek, kendini şanlı ve şerefli göstermek.

Göñül bir yār-ı ʿālī-şāna meyl it
Özüñ ʿālī gözet bir pāre şān bul

<u>özüñ yamanlıḳ görmesün:</u>

1. **özüñ yamanlıḳ görmesün:**
Kaside 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Kötülük görmeyesin, zor zamanlar yaşamayasın!" anlamlarına gelen dua ifadesi.

Yamanlıḳ görmesün şāhā özüñ pek yaḫşı deprendüñ
Ṭaġıtduñ ḫānümānın bād-ı ḳahr ile Tatar Ḫānuñ

<u>özüñi bil:</u>

1. **özüñi bil:**
Kaside 13
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kendini bilmek: Onuruna yakışır biçimde davranmak.

Elüñe āyine al çehre-i nā-pāküñe baḳ
İşte bir boḳdan adamsın özüñi şöylece bil

<u>özüñi tanı:</u>

1. **özüñi tanı:**
Mesnevi 7
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Kendini bilmek.

Yaman olma özüñi yaḫşı tanı
Bilürsin yaḫşılar sevmez yamanı

P

pā-bürehne:

1. **pā-bürehne:**
Gazel 206
Mısra: **11**
Yalın ayak.

Yüzüme başmaduñ ḫod pā-bürehne
Neden rencīdedür ol pāy-ı nāzük

2. **pā-bürehne:**
Kaside 10
Mısra: **2**
Yalın ayak.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā ʿaceb parlaḳ dede

3. **pā-bürehne:**
Kaside 10
Mısra: **41**
Yalın ayak.

Pā-bürehne üştür-i ner gibi seyr it ʿālemi
Tekye-i ʿālemden irkenden götür ayaḳ dede

pā-būs:

1. **pā-būsı:**-*ı*
Gazel 435
Mısra: **6**
Ayak öpme. II Âşığın sevgilinin ayağını öpmeyi arzulaması, sevgilinin yolunda toprak olan âşığın en azından onun ayağına ulaşmak istemesi.

Nice yıllar güẕergāhında ḫāk olduḳlarum yārüñ
Müyesser ola dirdüm olmadı bir kerre pā-būsı

pādişāh:

1. **pādişāhum:**-*um*
Gazel 516
Mısra: **3**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Pādişāhum başumı kes tīġuñ ile rāżıyam
Senden artuḳ dünyede maḥbūb efendüm var ise

pādşā:

1. **pādşā:**
Gazel 295
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḫūbān-ı şehr ḳullaruñ olsa ʿaceb midür
Sensin diyār-ı ḥüsne bugün pādşā Ḥüseyn

2. **pādşā:**
Müsemmen 2
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah.

Dil sarāyına pādşā geldüñ
Cān serīrine mīrzā geldüñ

pādşāh:

1. **pādşāha:**-*a*
Gazel 398
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Bir nev-cüvāna ʿāşıḳ-ı nālān olam gibi
Bir pādşāha bende-i fermān olam gibi

2. **pādşāh:**
Gazel 71
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ġālib iken bir zamān nā-merde maġlūb itdürür
Pādşāh iken esīr-i gūşe-i zindān ider

3. **pādşāh:**
Gazel 208
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah.

İşigüñde bende-i fermān-peẕīr idüp dili
Bir gedā-yı kemter iken pādşāh itsem gerek

4. **pādşāhum:**-*um*
Kaside 3

Mısra: **27**
Sultan, hükümdar, padişah.

El-ḳıṣṣa pādşāhum tafṣīl-i ḥāle vāḳıf
Olmayan olmaz aṣlā künh-i kelāma vāṣıl

5. **pādşāh:**
Kaside 4
Mısra: **13**
Sultan, hükümdar, padişah.

Pādşāh aña naẓar eyleyeli ve'l-ḥāṣıl
Başladı ẓulm-i ṣarīḥ eylemege ol bed-nām

6. **pādşāh:**
Kaside 4
Mısra: **25**
Sultan, hükümdar, padişah.

Pādşāh itmez anuñ eyledügi evżāʿı
Bu revişle ḳılamaz ol ḥarem-i şehde ḫırām

7. **pādşāhum:**-*um*
Kaside 15
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah.

Pādşāhum şarḳa ʿadl ü dāddur gönderdigüñ
Milket-i Keyḫüsreve Ferhāddur gönderdigüñ

8. **pādşāh:**
Kıt'a 1
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah.

Şimdi mi oldı ḳaṣr-ı ʿālemde
Pādşāh ile ittiḥād-ı gedā

9. **pādşāhum:**-*um*
Mesnevi 3
Mısra: **27**
Sultan, hükümdar, padişah.

Pādşāhum ḳuluñ Ḳabūli-i zār
Dāʿi-i devletüñ durur her bār

10. **pādşāha:**-*a*
Mesnevi 4
Mısra: **100**
Sultan, hükümdar, padişah.

Bir buçuḳ yıl durur ki maʿzūlem
Pādşāha duʿāya meşġūlem

11. **pādşāha:**-*a*
Müseddes 1
Mısra: **3**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḳul iken bir pādşāha ʿālemüñ sulṭānıdur
Belki eñ kemter gedāsı bir diyāruñ ḫānıdur

pādşāh olmaḳ:

1. **pādşāh olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 348
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Padişah olmak, sultan olmak.

Ḳabūlī pādşāh olmaḳ dilerseñ terk-i cāh eyle
Ferāġat şālına gir vażʿ-ı dervīşāneden çıḳma

pādşāh u gedāya:

1. **pādşāh u gedāya:**-*y*, -*a*
Gazel 51
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Padişah ve köle. II Herkes.

Bir pādşehden umaruz iḥsānı kim anuñ
İnʿāmı pādşāh u gedāya ʿamīmdür

pādşāh-ı ʿādil:

1. **pādşāh-ı ʿādil:**
Kaside 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Adaletli padişah.

Devr-i ʿadāletüñde ey pādşāh-ı ʿādil
Lāyıḳ mı ḥākim olmaḳ ʿālim yirine ʿāmil

pādşāh-ı ʿālem:

1. **pādşāh-ı ʿālem:**
Beyit 141
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -

Âlemin padişahı. II İslam Giray Han.

Sulṭān-ı Rūma Tātār olsa ʿaceb mi ḫuddām
İslām Ḫān-ı Tātār bu pādşāh-ı ʿālem

2. **pādşāh-ı ʿālem:**
Tarih 18
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlemin padişahı, cihan sultanı.

Pādşāh-ı ʿālem aġzından didüm tārīḫini
Cümle Lori ḳalʿasın Ferhād ābād eyledi

pādşāh-ı āl-i ʿosmānuñ vezīr-i aʿẓamısın:

1. **pādşāh-ı āl-i ʿosmānuñ vezīr-i aʿẓamısın:**-*sın*
Kaside 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüce Osmanlı padişahının azametli veziri. II Vezir Osman Paşa.

Elā ey ḥażret-i paşa-yı ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i aʿẓamısın pādşāh-ı Āl-i ʿOsmānuñ

pādşāh-ı bī-ʿadīlüm:

1. **pādşāh-ı bī-ʿadīlüm:**-*üm*
Gazel 67
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Eşsiz padişah. II Sevgili.

Vefā vü maʿdeletden yüz çevirmez merḥamet ehli
Benüm bir ʿadle māyil pādşāh-ı bī-ʿadīlüm var

pādşāh-ı dehr:

1. **pādşāh-ı dehr:**
Diğer 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Zamanın padişahı, devrin hükümdarı.

Cümleden aʿlā idi tūġ u livā vü şevketi
Pādşāh-ı dehr ile var idi ġāyet ülfeti

pādşāh-ı devrānuñ ṭoġrusı:

1. **pādşāh-ı devrānuñ ṭoġrusı:**
Mesnevi 8
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının dürüst kimsesi. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Ṭoġrusı pādşāh-ı devrānuñ
Ṭoġrusu buña yoḳdur aḳrānuñ

pādşāh-ı ehl-i islāmuñ ḳulı ḳurbānıdur:

1. **pādşāh-ı ehl-i islāmuñ ḳulı ḳurbānıdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Müslümanların padişahı, kulu (ve) kurbanı. II Ferhat Paşa.

Ḥażret-i Ferhād Paşa kim cihānuñ cānıdur
Pādşāh-ı ehl-i İslāmuñ ḳulı ḳurbānıdur

pādşāh-ı güzīn-i İslamsın:

1. **pādşāh-ı güzīn-i İslamsın:**-*sın*
Mesnevi 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İslam'ın seçilmiş padişahı.

Rāyet-efrāz-ı dīn-i İslamsın
Pādşāh-ı güzīn-i İslamsın

pādşāh-ı heft-kişverden:

1. **pādşāh-ı heft-kişverden:**-*den*
Gazel 94
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yedi iklimin padişahı, devrin hükümdarı.

Ḳabūlī manṣıb almaḳ pādşāh-ı heft-kişverden
ʿAceb ümmīd ü yaḫşı ārzū özge temāşādur

pādşāh-ı ʿışḳa:

1. **pādşāh-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 422
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk padişahı. II Mecnun/Âşık.

Mecnūn başında şanma dilā āşyān-ı murġ
Ol pādşāh-ı ʿışḳa yüce bārgāh idi

pādşāh-ı kāmkāruñ duḫterinüñ aḫteri:

1. **pādşāh-ı kāmkāruñ duḫterinüñ aḫteri:**
Tarih 10
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muradına ermiş padişahın kız kardeşinin talihi.

Pādşāh-ı kāmkāruñ duḫterinüñ aḫteri
Almaġa ḳıldı reh-i şerʿ-i şerīfe iḳtidā

pādşāh-ı kām-rān devletiyle dāyim olsun:

1. **pādşāh-ı kām-rān devletiyle dāyim olsun:**
Diğer 2
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Bahtiyar padişah devletiyle daim olsun!" anlamına gelen ve devrin padişahının devletin başında devamlı olarak kalması için edilen dua ifadesi.

Öldi aʿdā ġamla ol buldı ḥayāt-ı cāvidān
Devletiyle dāyim olsun pādşāh-ı kām-rān

pādşāh-ı kām-rān olmaḳ:

1. **pādşāh-ı kām-rān olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 494
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Arzusuna kavuşmuş padişah olmak.

Esīr-i tāc u taḫt olmaḳ
durur şāh-ı cihān olmaḳ
Gedālıḳdur gedālıḳ
pādşāh-ı kām-rān olmaḳ

pādşāh-ı kām-rānuñ murādınca:

1. **pādşāh-ı kām-rānuñ murādınca:**
Tarih 3
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Muradına ermiş padişahın isteğince.

Dimişler pādşāh-ı kām-rānuñ tā murādınca
Bulınmaz ser-te-ser yoḳlansa ger iḳlīm-i ʿOs̱mānī

pādşāh-ı kerīm-i ʿādilsin:

1. **pādşāh-ı kerīm-i ʿādilsin:**-*sin*
Mesnevi 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Adaletli, cömert padişah.

Pādşāh-ı kerīm-i ʿādilsin
Ḥāṣılı her cihetde kāmilsin

pādşāh-ı kişver-i dīn:

1. **pādşāh-ı kişver-i dīn:**
Mesnevi 2
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Din ülkesinin padişahı.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
Gūş it ey pādşāh-ı kişver-i dīn

pādşāh-ı pāk-zāduñdur:

1. **pādşāh-ı pāk-zāduñdur:**-*uñ, -dur*
Tarih 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Temiz yaradılışlı padişah.

Bugün tāc u ʿalem bir pādşāh-ı pāk-zāduñdur
Serīr-i salṭanat bir ḫüsrev-i ʿālī-nijāduñdur

pādşāh-ı pür-kerem:

1. **pādşāh-ı pür-kerem:**
Tarih 2

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cömert padişah.

Ey pādşāh-ı pür-kerem
v'ey ḫüsrev-i vālā-himem
Ḫalḳ-ı cihān görmiş degül
bir sūr peydā eyledüñ

pādşāh-ı Rūm:

1. **pādşāh-ı Rūm:**
Müseddes 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Anadolu'nun padişahı.

Ḫ∨ān-ı iḥsānına maẓhar
düşdüñ ey dil ġam yeme
Pādşāh-ı Rūm gibi luṭfı
çoḳdur ādeme

pādşāh-ı rūy-ı zemīn:

1. **pādşāh-ı rūy-ı zemīn:**
Mesnevi 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün padişahı.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
İşit ey şehryār-ı kişver-i dīn

2. **pādşāh-ı rūy-ı zemīn:**
Mesnevi 2
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün padişahı.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
Gūş it ey pādşāh-ı kişver-i dīn

pādşāh-ı serīr-i mülk-i ezel:

1. **pādşāh-ı serīr-i mülk-i ezel:**
Mesnevi 3
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Sonsuz mülk tahtının padişahı. II Ezelî olan Allah.

Umaruz ki Ḫudā-yı ʿazze ve cel
Pādşāh-ı serīr-i mülk-i ezel

pādşāh-ı sipāh-ı kişver-i dīn:

1. **pādşāh-ı sipāh-ı kişver-i dīn:**
Mesnevi 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Din ülkesindeki ordunun padişahı.

Ey şeh-i kāmkār-ı rūy-ı zemīn
Pādşāh-ı sipāh-ı kişver-i dīn

pādşāhuñ eseri:

1. **pādşāhuñ eseri:**
Mesnevi 4
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Padişahın eseri.

Pādşāhuñ ki sizsiñüz eseri
Sizedür şimdi herkesüñ naẓarı

pādşāhuñ rıżāsı:

1. **pādşāhuñ rıżāsı:**
Kaside 3
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Padişahın rızası.

Ḥāşā ki pādşāhuñ ẓulme ola rıżāsı
Ḥāşā ki ʿadl-i şāhī cevre ola muʿādil

pādşāhuñ ṣadīḳ u maḳbūli:

1. **pādşāhuñ ṣadīḳ u maḳbūli:**
Mesnevi 4
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Padişahın güvenilir dostu ve makbulü. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ehl-i ṣadruñ edīb ü maʿḳūli
Pādşāhuñ ṣadīḳ u maḳbūli

pādşāhuñ sāyesi:

1. **pādşāhuñ sāyesi:**
Gazel 373
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Padişahın gölgesi. II Hükümdarın himayesi.

İkilik aradan gitdi
memālik birlige yitdi

Yiter bir pādşāhuñ sāyesi iki cihān üzre

pādşāhuñ taḫtgāhıdur:

1. **pādşāhuñ taḫtgāhıdur:**-*dur*
Gazel 89
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Padişahın tahtı, sultan tahtı.

Kelām-ı pādşāhī her kelāmuñ pādşāhıdur
Dil-i şāh-ı cihān ol pādşāhuñ taḫtgāhıdur

pādşāhuñ zamān-ı ʿadlinde:

1. **pādşāhuñ zamān-ı ʿadlinde:**-*n, -de*
Mesnevi 4
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Padişahın adaletli devri.

Luṭf-ı Ḥaḳḳuñ kemāl-i faẕlında
Pādşāhuñ zamān-ı ʿadlinde

pādşālık:

1. **pādşālıḳdur:**-*dur*
Gazel 65
Mısra: **2**
Sultanlık, hükümdarlık, padişahlık.

Cihān ḫalḳına ʿarż-ı iḥtiyāc itmek gedālıḳdur
Ḳarār itmek ḳanāʿat gūşesinde pādşālıḳdur

pādşā-yi mā:

1. **pādşā-yi mā:**
Gazel 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Padişahımız. II Sevgili.

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
Sulṭān-ı mā efendi-i mā pādşā-yi mā

pādşeh:

1. **pādşehüm:**-*üm*
Gazel 408
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Yiridür mihr ü vefā eyle Ḳabūlī ḳuluña
Yiri var pādşehüm cevr ü cefānuñ da yiri

2. **pādşehden:**-*den*
Gazel 51
Mısra: **9**
Sultan, hükümdar, padişah. II Allah.

Bir pādşehden umaruz iḥsānı kim anuñ
İnʿāmı pādşāh u gedāya ʿamīmdür

3. **pādşehden:**-*den*
Gazel 109
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah.

Egerçi pādşehden ḳullara ʿīdiyye ʿādetdür
İki ḫilʿatle teşrīf itmek ammā ki saʿādetdür

4. **pādşehden:**-*den*
Kaside 4
Mısra: **89**
Sultan, hükümdar, padişah.

Pādşehden ki bu fermāna icāzet oldı
Vüzerā semʿine irişdi gelüp bu peyġām

5. **pādşehüm:**-*üm*
Kaside 4
Mısra: **37**
Sultan, hükümdar, padişah.

Fitnedür pādşehüm fitne gerekdür nāyim
Ḫvābnāk eyleyemez anı meger tīġ-i niyām

pādşeh evrengi:

1. **pādşeh evrengi:**
Gazel 210
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Padişah tahtı. II Gediz'in her köşesi.

Her cānibi bir yüce naẓargāh Ḳabūlī
Her gūşesi bir pādşeh evrengi Gedūsuñ

pādşeh-i ʿādil:

1. **pādşeh-i ʿādil:**
Müseddes 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Adaletli padişah. II Sevgili.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfatuñ
maʿdelete ḳābil iken
Bu ʿacebdür ki özüñ
pādşeh-i ʿādil iken

pādşeh-i ʿālem:

1. **pādşeh-i ʿālem:**
Gazel 55
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Âlemin padişahı, cihan sultanı.

Devlete vāṣıl olur vuṣlat-ı cānāna iren
Yār ile ʿālem iden pādşeh-i ʿālem olur

pādşeh-i ʿāleme hücūm eyler:

1. **pādşeh-i ʿāleme hücūm eyler:**-*r*
Kaside 4
Mısra: **161**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahına saldırmak, isyan çıkarmak.

Didiler pādşeh-i ʿāleme eyler mi hücūm
Kurk u rūbeh naẓar-ı şīre ider mi iḳdām

pādşeh-i devrāndan:

1. **pādşeh-i devrāndan:**-*dan*
Kaside 4
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Ḳul bunı işidicek pādşeh-i devrāndan
Edeb ü reʾfet ile eylediler feṯḥ-i kelām

pādşeh-i ġam-sipāh:

1. **pādşeh-i ġam-sipāh:**
Gazel 422
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gam ordusunun padişahı. II Aşkın derdini ve kederini çeken âşıkların lideri.

Mecnūn ki aña tūġ u ʿalem dūd-ı āh idi
Mülk-i cüñūna pādşeh-i ġam-sipāh idi

pādşeh-i ḥüsn olana:

1. **pādşeh-i ḥüsn olana:**-*a*
Gazel 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzellik padişahı olan (kimse). II Sevgili.

Cefā vü cevr ile ḳırdı geçürdi ḳullarını
Meger bu pādşeh-i ḥüsn olana ʿādet ola

pādşeh-i kāmyābdan:

1. **pādşeh-i kāmyābdan:**-*dan*
Gazel 467
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Murada ermiş padişah. II Sevgili.

Manṣıb recāsı pādşeh-i kāmyābdan
Bir ẕerre istemek gibidür āftābdan

pādşeh-i zü'l-ikrām:

1. **pādşeh-i zü'l-ikrām:**
Kaside 4
Mısra: **198**
Kelime Tipi: -
Lütuf sahibi padişah, cömert sultan.

Vüzerā ḫayline baş itdi Sinān Paşayı
Ḫayli tekrīm idüp ol pādşeh-i zü'l-ikrām

pāk:

1. **pākdür:**-*dür*
Beyit 42
Mısra: **1**
Temiz, saf, arınmış. II Tüm kötülüklerden arınmış tertemiz gönül.

Pākdür gerd-i kederden sīne-i bī-kīnemüz
Ṣāfdur āyīne-i ṭabʿ-ı ṣafā-āyīnümüz

2. **pāk:**
Terci-bend 3
Mısra: **4**
Temiz, saf, arınmış.

Ḳalmasun ḫāṭıruñuz ġamla feraḥnāk eyleñ
Nāẓır-ı ehl-i dil oluñ naẓarı pāk eyleñ

3. **pākem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **52**
Saf, temiz (kimse). II Âşık.

Be-yek naġme-i sūznākem be-sūz
Zi-ālāyiş-i dehr pākem be-sūz

pāk bir muṭlaḳ dede:

1. **pāk bir muṭlaḳ dede:**
Kaside 10
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Temiz (ve) azat edilmiş dede.

Cism-i ʿüryānı libās-ı ʿāriyetden ʿāridür
Bir küdūretden muʿarrā pāk bir muṭlaḳ dede

pāk eyler:

1. **pāk eyler:**-*r*
Gazel 57
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Temizlemek, kirlerden arındırmak. II Yok etmek, gidermek.

Araya çirk-i küdūret ṣaldı gerçi kim ʿadū
Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler anı yār yur

pāk güher:

1. **pāk güher:**
Gazel 141
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Temiz inci. II Âşığın gözyaşları.

Aġlamaḳdan ḳızarup dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle bir pāk güher ḫāk-i Yemenden çıḳmaz

pāk idüñ:

1. **pāk idüñ:**-*üñ*
Gazel 273
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Temizlemek, kirlerden arındırmak. II Gönlü kötülüklerden arındırmak.

Gerd-i ġamdan pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı sīneñüz
Ḫāneler taʿmīr idüñ taḫtına sulṭāndur gelen

2. **pāk idüñ:**-*üñ*
Gazel 419
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Temizlemek, kirlerden arındırmak. II Gönlü kötülüklerden arındırmak.

Pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı ḥarem-i sīneñüzi
Seyr idüñ şehrüñüze ḳonmaġa sulṭān geldi

pāk itdi:

1. **pāk itdi:**-*di*
Gazel 77
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak. II Kalbi tüm kötülüklerden arındırmak.

Ġıll u ġışı pāk itdi mirʾāt-ı Ḳabūlīden
Bir dil-ber-i sīmīn-ber bir sīm-beden berber

pāk olsa:

1. **pāk olsa:**-*sa*
Gazel 28
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Temiz olmak. II İyi bir kimse olmak, kötü huyları bulunmamak.

Fiʿl-i bed merd-i nigū-kārdan olmaz ṣādır
Ẕāt pāk olsa dilā pāk olur elbette ṣıfāt

pāk olup:

1. **pāk olup:**-*up*
Terci-bend 3
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Temiz olmak. II İyi bir kimse olmak, kötü huyları bulunmamak.

Pāk olup ṣu gibi gel mā-i menīden güẕer it
Saña besdür bu naṣīḥat sözüñi muḫtaṣar it

pāk olur:

1. **pāk olur:**-*ur*
Gazel 28
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Temiz olmak. II Temiz ve güzel bir şekilde anılmak.

Fiʿl-i bed merd-i nigū-kārdan olmaz ṣādır
Ẕāt pāk olsa dilā pāk olur elbette ṣıfāt

2. **pāk olur:**-*ur*
Diğer 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Pak olmak, temiz olmak. II Sözün temiz ve güzel olması.

Ṣadef aġzına düşse dür olur pāk
Dehān-ı māra düşse zehr-i ḳātil

pāk ü naẕīf idesin:

1. **pāk ü naẕīf idesin:**-*e, -sin*
Tarih 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Temiz ve kusursuz hâle getirmek.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp
Ṣu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẕīf

pākān-ı Kerbelā-rā:

1. **pākān-ı Kerbelā-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kerbelâ'nın önde gelenleri, Kerbelâ şehitleri.

Pākān-ı Kerbelā-rā ḫākān-ı pür-belā-rā
Yārān-ı mübtelā-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

pākān-ı ṣafā öñüne:

1. **pākān-ı ṣafā öñüne:**-*n, -e*
Gazel 369
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Saf, temiz kişilerin önü, huzuru.

Dünyā ġamını añma kemāl ehline ey dil
Pākān-ı ṣafā öñüne murdārı getürme

pāk-bāzān-ı ḥaḳīḳat:

1. **pāk-bāzān-ı ḥaḳīḳat:**
Tahmis 12
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Hakikatin temiz doğanları. II Temiz yaradılışlı kimseler.

Pāk-bāzān-ı ḥaḳīḳat içre buldı hem-demin
Cīfe-i dünyā ġamı düşmez baña şimden girü

pāk-cevher:

1. **pāk-cevher:**
Gazel 425
Mısra: **7**
Tertemiz cevher. II Tertemiz yaratılmış ve günahlardan arınmış olan Hazreti Muhammed.

ʿAceb pāk-cevher degül mi o cevher
Ne naḳid müneḳḳıd Muḥammed degül mi

pāk-girdār:

1. **pāk-girdār:**
Kaside 7
Mısra: **54**
Temiz, pak (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa.

Rāst-tedbīr ü nigū-kār u pesendīde-ḫiṣāl
Pāk-girdār u ḥasen-ṣūret-i ṣāḥib-ḥasenāt

pākīze:

1. **pākīzedür:**-*dür*
Gazel 221
Mısra: **9**
Temiz, parlak.

Ṣu gibi pākīzedür ṭabʿum diyü lāf eyleme
Ey Ḳabūlī ṣāf-meşreb ol men ü mādan çekil

2. **pākīzedür:**-*dür*
Gazel 505
Mısra: **2**
Temiz, parlak.

Sāʿid-i sīmīn-i sāḳī ṣāfdur billūrdan
Gerden-i pākīzesi pākīzedür kāfūrdan

pākīze cevhersin:

1. **pākīze cevhersin:**-*sin*
Kaside 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Temiz cevher. II Vezir Osman Paşa'nın zatı.

ʿAceb pākīze cevhersin ki el-ḥaḳ misl ü mānendüñ
Bulınmaz tīşe-i fikret ararsa kānın imkānuñ

pākīze güherdür:

1. **pākīze güherdür:**-*dür*
Gazel 143
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel, latif inci. II Kabûlî'nin sözleri.

Vāṣıl-ı semʿ-i şehenşāh-ı cihān olsa nola
Ey Ḳabūlī ḳatı pākīze güherdür sözümüz

pāk-meşreb:

1. **pāk-meşreb:**
Gazel 15
Mısra: **1**
Temiz yaratılışlı, iyi meşrepli.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb ʿāşıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī gönli alçaḳ bir güzeldür āftāb

pāk-şoy:

1. **pāk-şoy:**
Gazel 427
Mısra: **2**
Soyu, nesli temiz (sevgili).

Cism-i pākin görmek isterseñ şoyup ḥammāma ḳoy
Olmaz ol sīmīn-beden gibi efendi pāk-şoy

pāk-ṭīnet:

1. **pāk-ṭīnet:**
Mesnevi 4
Mısra: **70**
Temiz yaradılışlı (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Sen ki ẕāt-ı sütūde-ḫaṣletsin
Pāk-ṭīnet hümā-ṭabīʿatsın

pālūde-i raʿnā-yı nāzük:

1. **pālūde-i raʿnā-yı nāzük:**
Gazel 206
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nazik, güzel tatlı. II Sevgilinin teni.

Sözüñ sükker lebüñ ḥalvā-yı nāzük
Tenüñ pālūde-i raʿnā-yı nāzük

pālūde-i ter:

1. **pālūde-i ter:**
Mesnevi 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Taze tatlı.

Lebi ḥalvā yañaġı teng-i şekker
Teni pālūde-i ter gibi ditrer

pālūde-i terden lezīz:

1. **pālūde-i terden leẕīẕ:**
Gazel 46
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Taze pelteden lezzetli, taze tatlıdan leziz. II Sevgilinin dudağının tadı.

Leẕẕet-i ḳand-i lebüñ pālūde-i terden leẕīẕ
Şerbet-i şīrīn-i laʿlüñ şehd ü şekkerden leẕīẕ

pālūde-i tersin:

1. **pālūde-i tersin:**-*sin*
Gazel 77
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Taze pelte, taze tatlı. II Sevgili.

Elmās-ı dür-i eşküm gönlüñe eser itmez

Pālūde-i tersin sen ammā yüregüñ mermer

pāmāl eyle:

1. **pāmāl eyle:**
Mesnevi 9
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Ayaklar altına almak, ezmek, çiğnemek. II Önem vermemek, hor görmek, hiçe saymak.

Ḫam olmış cism-i zerdüm eyle pāmāl
Gerekmez mi saña altunlu ḫalḫāl

pāmāl ider:

1. **pāmāl ider:**-*er*
Gazel 341
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayaklar altına almak, ezmek, çiğnemek. II Önem vermemek, hor görmek, hiçe saymak.

Ayaġı altında ḫāk olanları pāmāl ider
Nāz ile at ṣalsa ʿuṣṣāḳ-ı perīşān üstine

pā-māl ider:

1. **pā-māl ider:**-*er*
Gazel 148
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayakaltına almak, hakir görmek, gözden çıkarmak, perişan etmek.

Ṭolanduḳca bizi pā-māl ider çarḫ
Ṭolanduḳ pāyine ṭut kim ṭolaġuz

pā-māl ḳulup:

1. **pā-māl ḳulup:**-*up*
Gazel 178
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayakaltına almak, hakir görmek, gözden çıkarmak, perişan etmek. II Üstüne basıp ezmek, çiğnemek.

Süreyyā-yı sirişküm ḫāke düşdükçe ḳulup pā-māl
Sitārem düşkün olduḳça ihānet eyleyen ṭāliʿ

pā-māl-i cefā ḫāki:

1. **pā-māl-i cefā ḫāki:**
Kaside 2
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Ayaklar altında çiğnenmiş toprak.

Ben ki pā-māl-i cefā ḫāki gibi tīre-dilem
Tīredür baḫt-ı siyāhumla şebāsā devrān

pāre pāre:

1. **pāre pāre:**
Gazel 327
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Gönlü) Pare pare olmak, yaralanmak, paramparça olmak.

Reh-i seyl-āb-ı ġam pirāmen-i kūh-ı belā mānend
Ġamuñla yāre yāre pāre pāre çāk çākem ben

parlak:

1. **parlaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **2**
Parlak, aydınlık.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā ʿaceb parlaḳ dede

paşa:

1. **paşa:**
Gazel 161
Mısra: **5**
Osmanlı devletinde yüksek rütbeli devlet memurları için kullanılan unvan, paşa.

ʿAḳlı başında olan paşa dimez nā-dāna
Ḫıred ehli hüner-i vehm ile meslūb olmaz

2. **paşadan:**-*dan*
Gazel 212
Mısra: **10**
Osmanlı devletinde yüksek rütbeli devlet memurları için kullanılan unvan, paşa.

Ḳabūlī mevsimindedür ṣafāsı daḫı gülzāruñ

Ocaḳ başı hele bildüm
baña begden paşadan yeg

3. **paşa:**
Mesnevi 5
Mısra: **47**
Osmanlı devletinde yüksek rütbeli devlet memurları için kullanılan unvan, paşa.

Ol ki paşa içündür ol maʿḳūl
Ser fedā yolına degül maḥṣūl

4. **paşayı:**-*y, -ı*
Tarih 12
Mısra: **2**
Osmanlı devletinde yüksek rütbeli devlet memurları için kullanılan unvan, paşa.

Bir deli Aydın ḥımārına virilmişdi Gedūs
Ḥiddetinden hīç farḳ itmezdi paşayı begi

paşanuñ yanında:

1. **paşanuñ yanında:**-*n, -da*
Mesnevi 5
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Paşanın yanı.

Birin Etrāke virelüm anuñ
Biri ḳalsun yanında paşanuñ

paşa-yı pādşā-ʿünvān:

1. **paşa-yı pādşā-ʿünvān:**
Mesnevi 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Padişah namlı paşa. II Beylerbeyi.

Diñle ey mīr-i zümre-i mīrān
Yaʿni paşa-yı pādşā-ʿünvān

pāşide:

1. **pāşide:**
Gazel 2
Mısra: **3**
Serpilmiş.

Zer-i ḫurşīd-i felek pāşide başuña ne dür
Ṭabla-i ḳurs-ı ḳamer ṭalʿat-ı zībāña fedā

2. **pāşīdedür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **1**
Dağılmış, dağınık. II Sevgilinin saçı.

Çīn-i zülfüñ kim siyeh-pūşīdedür pāşīdedür
Sünbül-i pīçīdedür kim şebnem ile çīdedür

pāy:

1. **pāyına:**-*ı, -n, -a*
Tarih 13
Mısra: **11**
Ayak. II Eşik, huzur.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp

Şu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẕīf

2. **pāyem:**-*em*
Tarih 17
Mısra: **21**
Ayak.

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

3. **pāyüñe:**-*üñ, -e*
Terci-bend 1
Mısra: **55**
Ayak. II Sevgilinin ayağı.

Dīdeden pāyüñe niṯār idelüm
Nice biñ laʿl ü nice dürr-i ṯemīn

4. **pāyüñe:**-*üñ, -e*
Tesdis 1
Mısra: **4**
Ayak. II Sevgilinin ayağı.

Çeşm-i cāna gün yüzüñ hecriyle ʿālem tar imiş
Pāyüñe yüz sürmege başumda devlet var imiş

pāy-beste:

1. **pāy-beste:**
Gazel 91
Mısra: **6**
Ayağı bağlı.

Ṭolandı pāyuma bend-i belā vü ġam nā-geh
Nitekim mücrim ü maḥbūs pāy-beste yatur

pāy-būs:

1. **pāy-būsuñ:**-*uñ*
Gazel 347
Mısra: **7**
Ayak öpme. II Sevgiliye hürmet gösterme.

Ayaġuña sürüp yüz pāy-būsuñ ārzū eyler
Gözüm yaşı yoluñda sāʾil oldı ḳurı gönderme

pāydār:

1. **pāydār:**
Gazel 190
Mısra: **15**
Devamlı, sürekli, daim.

ʿÖmr ü devlet ber-ḳarār u ḳadr ü ʿizzet pāydār
Devlet el virdükce ḳılsun ʿavn-i Bārī yārlıḳ

pāydār olmaġ:

1. **pāydār olmaġ:**-*maġ*
Mesnevi 3
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Kalıcı olmak, baki kalmak.

ʿİzzetüñ ḳaṣrı ḳāyim olmaġ içün
Salṭanat pāydār olmaġ içün

2. **pāydār olmaġ:**-*maġ*
Mesnevi 3
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Kalıcı olmak, baki kalmak.

Sābit ü ber-ḳarār olmaġ içün
Devletüñ pāydār olmaġ içün

pāydār olsun:

1. **pāydār olsun:**-*sun*
Tarih 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Kalıcı olmak, devamlı olmak.

Ḳarār itsün vezāret pāyesinde pāydār olsun
Anuñdur pāye-ber-pāye muḳarrer ʿizz-i sulṭānī

pāye-ber-pāye:

1. **pāye-ber-pāye:**
Tarih 3
Mısra: **26**
Basamak basamak.

Ḳarār itsün vezāret pāyesinde pāydār olsun
Anuñdur pāye-ber-pāye muḳarrer ʿizz-i sulṭānī

pāye-ber-pāye çıḳarsa:

1. **pāye-ber-pāye çıḳarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 373
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Basamak basamak çıkmak.

Kenār-ı bām-ı ḳaṣr-ı ḳadrüñe irişmez engüşti
Meh-i nev pāye-ber-pāye çıḳarsa nerdübān üzre

pāye-i devlet:

1. **pāye-i devlet:**
Müseddes 5
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Devlet rütbesi, yüksek mertebe.

Cihāna sāye ṣalan naḫl-i ḳadd-i ser-bülendüñdür
Zemīne pāye-i devlet ise pāy-ı semendüñdür

pāye-i ḳadrüñe:

1. **pāye-i ḳadrüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 7
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kıymetinin derecesi. II Ağa hazretlerinin mertebesi.

Pāye-i ḳadrüñe irmez ḫuṭuvāt-ı efkār
Ṭāḳ-ı gerdūna irişmez ḳademāt-ı mirḳāt

pāye-i ṣadra gelüp:

1. **pāye-i ṣadra gelüp:**-*üp*
Kaside 4
Mısra: **214**
Kelime Tipi: -

Liderlik mertebesine gelmek.

Mīr-i mīrān olup iclāl ile Yūsuf Paşa
Pāye-i ṣadra gelüp ḫıdmete gösterdi ḳıyām

pāye-i ʿuzlete:

1. **pāye-i ʿuzlete:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **193**
Kelime Tipi: -
Uzlet mertebesi. II Yalnızlık, uzlet.

Pāye-i ʿuzlete ʿizzetle ḳadem kim başsa
Naẓar-ı ḳuṭba çekerler anı merdān-ı fiḫām

pāy-ı nāzük:

1. **pāy-ı nāzük:**
Gazel 206
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Nazik, zarif ayak. II Sevgilinin ayağı.

Yüzüme başmaduñ ḫod pā-bürehne
Neden rencīdedür ol pāy-ı nāzük

pāy-ı semendüñdür:

1. **pāy-ı semendüñdür:**-*üñ, -dür*
Müseddes 5
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
(Vezirin) Atının ayağı.

Cihāna sāye ṣalan naḫl-i ḳadd-i ser-bülendüñdür
Zemīne pāye-i devlet ise pāy-ı semendüñdür

pāy-ı semendüñle:

1. **pāy-ı semendüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 70
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
At ayağı. II Sevgilinin atının ayağı.

ʿĀşıḳı pāy-ı semendüñle iñen çignetme
Şeh-süvārum aña ḥayf eyleme cevr itme yiter

pāyine düş:

1. **pāyine düş:**
Kıt'a 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına düşmek: Çok yalvarmak, ayaklarına kapanmak.

Var ey ġazel girye it öp elin pāyine düş
O şāh-ı muḥteşeme ʿarż ḳıl meẕelletüñi

pāyine ṭolanduḳ:

1. **pāyine ṭolanduḳ:**-*du, -ḳ*
Gazel 148
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına dolanmak: Engel olmak, sorun çıkarmak.

Ṭolanduḳca bizi pā-māl ider çarḫ
Ṭolanduḳ pāyine ṭut kim ṭolaġuz

pāymāl itme:

1. **pāymāl itme:**-*me*
Gazel 482
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayaklar altına almak, ezmek, çiğnemek. II Aşağılamak, hor görmek.

Destgīr ol bendeñe tā destgīrüñ ola Ḥaḳ
Pāyüm alup pāymāl itme efendi destüm al

pāy-māl oldı:

1. **pāy-māl oldı:**-*dı*
Tahmis 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayaklar altında kalmak, çiğnenmek, ezilmek.

Dil-i bī-tāḳate āsūde-ḥāl olmaḳ muḥāl oldı
Reh-i ʿışḳ u maḥabbetde vücūdum pāy-māl oldı

pāymāl-i miḥnet:

1. **pāymāl-i miḥnet:**
Gazel 342
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eziyet altında ezilmiş. II Âşığın bedeni.

İtmez ümīd-i ṣıḥḥat cān-ı ḥazīn ü ḥaste
Ten pāymāl-i miḥnet dil ḫaste ser şikeste

pāy-māl-i miḥnet:

1. **pāy-māl-i miḥnet:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı çekerek ayak altında ezilmiş (şey). II Âşığın bedeni.

Cān-ı ḥazīn ü ḫaste itmez ümīd-i ṣıḥḥat
Dil ḫaste ser şikeste ten pāy-māl-i miḥnet

pāymāli olaldan:

1. **pāymāli olaldan:**-*al(ı), -dan*
Gazel 13
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ayakaltında kalmak, ezilmek. II Hor görülmek, aşağılanmak.

Ne yirdeyem ne gökde ḳalmışam şöyle muʿallaḳda
Olaldan pāymāli her leked-kūbuñ rikābāsā

pāy-māl-i rāh-ı miḥnet eyleyen tāliʿ:

1. **pāy-māl-i rāh-ı miḥnet eyleyen tāliʿ:**
Tahmis 9
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eziyet yolunda ayaklar altına alan talih. II İnsanı ezip hor gördüren felek.

Vücūdum pāy-māl-i rāh-ı miḥnet eyleyen tāliʿ
Cihān içre beni dāyim melāmet eyleyen tāliʿ

pāyüm alup:

1. **pāyüm alup:**-*up*
Gazel 482
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağını almak / ayağını bağlamak: Engel olmak.

Destgīr ol bendeñe tā destgīrüñ ola Ḥaḳ
Pāyüm alup pāymāl itme efendi destüm al

pāyuma ṭolandı:

1. **pāyuma ṭolandı:**-*dı*
Gazel 91
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına dolanmak: Engel olmak, sorun çıkarmak.

Ṭolandı pāyuma bend-i belā vü ġam nā-geh
Nitekim mücrim ü maḥbūs pāy-beste yatur

pāyumuz aldı:

1. **pāyumuz aldı:**-*dı*
Mesnevi 4
Mısra: **94**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağını almak / ayağını bağlamak: Engel olmak.

Ehl-i ʿirfāna olmadı pāye Pāyumuz aldı hep fürūmāye

payumuz virmez:

1. **payumuz virmez:**-*mez*
Gazel 64
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Payını vermek, üstüne düşeni vermek, hissesini vermek.

Sāḳi-i bezm-i ṣafā ʿışḳ ehline sāġar ṣunar
Payumuz virmez bize gelse ḳadeḥ ayaḳ ṭolar

pāyuña düşmiş:

1. **pāyuña düşmiş:**-*miş*
Gazel 296
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağa düşmek: Değersiz olmak. II Rakibin köpek gibi sevgilinin ayağında dolaşması.

Pāyuña düşmiş ey gözi āhū
Yildürüp seg raḳībi neylersin

2. **pāyuña düşmiş:**-*miş*
Gazel 49
Mısra: **13**

Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağa düşmek, değersiz olmak. II Sevgilinin ayağının altında toprak olmak.

Ümīd-i pāy-būsuñla
Ḳabūlī pāyuña düşmiş
Reh-i ʿışḳ içre bir gün
ḫāksār olmaḳ muḳarrerdür

pāyuña gelsün:

1. **pāyuña gelsün:**-*sün*
Gazel 348
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ayağına gelmek: Zahmet çekmeden elde etmek, bir çaba harcamadan kazanmak.

Ḳanat bük gūşe-i ḳāf-ı ḳanāʿat bekle ʿanḳāveş
Şikāruñ pāyuña gelsün dir iseñ lāneden çıḳma

pāyüñe düşsem:

1. **pāyüñe düşsem:**-*se, -m*
Tesdis 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
(Sevgilinin) Ayağına düşmek, ayaklarına kapanmak.

Serv gibi ḳāyim olsam ḫıdmete bil bağlasam
Pāyüñe düşsem yüzüm sürsem …… ağlasam

peder:

1. **peder:**
Mesnevi 2
Mısra: **77**
Baba. II Kabûlî'nin babası.

Bā-ḫuṣūṣ ol peder ki ola müsin
Sefer aḥvāli olmaya mümkin

2. **pederüm:**-*üm*
Mesnevi 2
Mısra: **69**
Baba. II Kabûlî'nin babası.

Pīr-i bisyār-sāledür pederüm
Ṣıladur aña maṭmaḫ-ı naẓarum

pedīd:

1. **pedīd:**
Tahmis 4
Mısra: **11**
Açık, belli.

Sırr-ı ʿışḳa çü maẓhar oldı pedīd
Nā-bedīd idi ʿāşıḳ-ı nevmīd

pehlevān:

1. **pehlevāndur:**-*dur*
Gazel 147
Mısra: **14**
Pehlivan, güreşçi. II Yiğit, mert, cesur, korkusuz, gözü pek.

Ey Ḳabūlī kāse oynatmaḳ hünerverlik degül
Yār içün baş oynadursa pehlevāndur kāse-bāz

2. **pehlevān:**
Gazel 215
Mısra: **12**
Pehlivan, güreşçi. II Yiğit, mert, cesur, korkusuz, gözü pek.

Başar ġam ʿaskerin bir ayaġ üzre
Ḳabūlī mey gibi bir pehlevān bul

3. **pehlevān:**
Gazel 267
Mısra: **2**
Pehlivan, güreşçi. II Yiğit, mert, cesur, korkusuz, gözü pek.

Oynadum bir ḫūb cān-bāzuñ yolında bāş u cān
ʿIşḳ-bāzān-ı maḥabbet didiler bes pehlevān

4. **pehlevānuñ:**-*uñ*
Tahmis 10
Mısra: **23**
Pehlivan, güreşçi. II Yiğit, mert, cesur, korkusuz, gözü pek.

ʿAcebdür cāna ḳalmaz pehlevānuñ
Yolında cān u baş oynar cüvānuñ

5. **pehlevān:**
Gazel 392

Mısra: **1**
Pehlivan, güreşçi.

Başdum ʿadūyı himmet ile pehlevān gibi
Ḫaşmı ḳanadum altına aldum ṭoġan gibi

pehlū-yı nigār:

1. **pehlū-yı nigār:**
Gazel 397
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel olan sevgilinin bedeni.

Sīneñde yaḳı yaḳmaġ ile ey dil-i mecrūḥ
Pehlū-yı nigār ola mı dirsin saña bāḳī

pehlū-yı üstüḫ∨ānum:

1. **pehlū-yı üstüḫ∨ānum:**-*um*
Beyit 224
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vücudun iki yanında bulunan kemikler. II Âşığın kemikleri.

Çeşmüm feżā-yı ġamda ḳurılmış bir obadur
Pehlū-yı üstüḫ∨ānum aña çār çubadur

pejmürde:

1. **pejmürde:**
Gazel 293
Mısra: **2**
Dağılmış, perişan, darmadağın (âşık).

Devr elinden ey göñül āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

pejmürde-ruḥsār:

1. **pejmürde-ruḫsār:**
Gazel 310
Mısra: **1**
Solgun yüz.

Bād-ı fenādan güllerüñ pejmürde-ruḫsār olmasun
Gül gibi ḫandān ol yüri güler cemālüñ ṣolmasun

pejmürde-ruḥsār itmeye:

1. **pejmürde-ruḫsār itmeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünü soldurmak.

Güllerüñ bād-ı fenā pejmürde-ruḫsār itmeye
Rūy-ı baḫtuñ gülşen-i cennet gibi tābān ola

pek:

1. **pek:**
Gazel 168
Mısra: **8**
Bir hayli, epey, fazla. II Çok iyi, sağlam, sıkı, iyice.

Şaḫṣ-ı nā-dāna açılma açma rāzuñ herkese
Ey göñül pek ṣaḳla sırruñ sīnede mektūbveş

2. **pek:**
Kaside 3
Mısra: **64**
Bir hayli, epey, fazla. II Çok iyi, sağlam, sıkı, iyice.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

3. **pek:**
Kaside 1
Mısra: **9**
Bir hayli, epey, fazla.

Yamanlıḳ görmesün şāhā özüñ pek yaḫşı deprendüñ
Ṭaġıtduñ ḫānümānın bād-ı ḳahr ile Tatar Ḫānuñ

4. **pek:**
Mesnevi 15
Mısra: **76**
Bir hayli, epey, fazla.

Bunca kef geçme aḳçe üzre dede
Ḳaraca aḳçe pek geçer kefede

5. **pek:**
Şarkı 2
Mısra: **12**
Bir hayli, epey, fazla.

Diñlemez ḫayfumuz ol ḳanlu ẓālim

Şimdi ʿışḳ ehline pek ẓulüm vardur

6. **pek:**
Şarkı 3
Mısra: **14**
Bir hayli, epey, fazla.

Güzeller ʿışḳına ḳaldurdı ṭolı
Pek güzel bilürler erkānı yolı

pelās-ı şāl-ı şad-pāre:

1. **pelās-ı şāl-ı şad-pāre:**
Gazel 329
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüz parça olmuş çul. II Fakirlik alameti olan paramparça olmuş elbise.

Pelās-ı şāl-ı şad-pāre baña şad bāre bihterdür
Serengīden durengīden firengīden duḥāvīden

pelīd:

1. **pelīde:**-*e*
Mesnevi 7
Mısra: **78**
Pis, alçak (kimse).

Lebībüñ medḥi lāyıḳ mı Yezīde
Lebīdüñ ḳavli uyar mı pelīde

penbe:

1. **penbelerle:**-*ler, -le*
Kaside 10
Mısra: **3**
Pamuk.

Penbelerle dāġ-ı cismin ser-be-ser zeyn eylemiş
Penbeye beñzer ten-i zībāsı bir ablaḳ dede

2. **penbeye:**-*y, -e*
Kaside 10
Mısra: **4**
Pembe renk.

Penbelerle dāġ-ı cismin ser-be-ser zeyn eylemiş
Penbeye beñzer ten-i zībāsı bir ablaḳ dede

penbe-i cismüm:

1. **penbe-i cismüm:**-*üm*
Gazel 332
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Pembe vücut. II Âşığın yanmaya yüz tutmuş bedeni.

Āhen-i āteş-zenān ʿışḳuñdan āteş aḫẕ ider
Penbe-i cismüm göyündi ṭutuşup mānend-i ḳāv

penc mah:

1. **penc mah:**
Gazel 239
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Beş ay.

Penc mah ki iki mektūb-ı şefāʿatle bizi
Yedi bu derdi beni çāre gör ey şāh-ı hümām

penc sāl:

1. **penc sāl:**
Mesnevi 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Beş yıl, beş sene.

Penc sāl oldı ey şeh-i devrān
Çāresiz ḳodı pençe-i ḫırmān

penc şalāt:

1. **penc şalāt:**
Mesnevi 14
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Beş (vakit) namaz.

Biri penc vaḳt içinde penc ṣalāt
Biri rūḥ-ı Resūl içün ṣalavāt

penc vaḳt:

1. **penc vaḳt:**
Mesnevi 14
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Beş vakit.

Biri penc vaḳt içinde penc ṣalāt
Biri rūḥ-ı Resūl içün ṣalavāt

pençe:

1. **pençesi:**-*s, -i*
Kaside 10
Mısra: **32**

Yırtıcı hayvanların parmakları ve tırnakları. II El, avuç.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

pençe penc ola:

1. **pençe penc ola:**-*a*
Gazel 383
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Pençeleşmek, dövüşmek, karşı karşıya gelmek.

Sulṭān-ı mülk-i ḥüsn ü melāḥat odur k'anuñ
Ḫurşīd ile şuʿā-ı ruḫı pençe penc ola

pençe-i ḥırmān:

1. **pençe-i ḫırmān:**
Mesnevi 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mahrumiyet pençesi. II Belli bir şeyden mahrum kalma.

Penc sāl oldı ey şeh-i devrān
Çāresiz ḳodı pençe-i ḫırmān

pençe-i ḥırṣı ṣıḳar:

1. **pençe-i ḥırṣı ṣıḳar:**-*arı*
Kıt'a 32
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hırs pençesini sıkmak. II Hırslanmak.

Ḫarca gelicek şöyle ṣıḳar pençe-i ḥırṣı
Żāyiʿ iderin malı diyü bir pula degmez

pençe-i ḳahr:

1. **pençe-i ḳahr:**
Gazel 242
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kahır pençesi, eziyet pençesi. II Zulüm, eziyet.

Rūbāh-ı ḫaşmı pençe-i ḳahr ile siñdirüp
Şīrāna ḥamlelerle ġażanferlik eyledüm

pençe-i ḳaplān-ı miḥnetden:

1. **pençe-i ḳaplān-ı miḥnetden:**-*den*
Gazel 418
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eziyet kaplanının pençesi. II Sevgilinin âşıḳa zulmü, eziyeti.

Pençe-i ḳaplān-ı miḥnetden ḫalāṣ it bendeñi
Bir ʿAlīlük eyle ben bīmāra arslānum ʿAli

pençe-i mercān:

1. **pençe-i mercān:**
Gazel 275
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mercan pençesi, mercanın eli.

Destine öykünmege ḳādir midür berg-i çenār
Pençe-i mercān ile biñ kerre el bir eylesün

pençe-i pūlād:

1. **pençe-i pūlād:**
Kaside 16
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Çelik pençe. II Sağlam ve kuvvetli Ferhat Paşa.

El elden üstdür çün üstün olsa nola ser-pençeñ
ʿAdūyı imtiḥāna pençe-i pūlād gönderdüñ

pençe-i zūr-āver ü pūlāddur:

1. **pençe-i zūr-āver ü pūlāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çelikten yapılmış güçlü pençe. II Güçlü ve kuvvetli Ferhat Paşa.

Cān-ı aʿdā dest-i ḳahrından nice bulsun ḫalāṣ
Pençe-i zūr-āver ü pūlāddur gönderdigüñ

pençesinden alur:

1. **pençesinden alur:**-*ur*
Mesnevi 9
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Pençesinden almak. II Elinden almak, kurtarmak.

Anuñ kim ḳurtulur işkencesinden
Kim alur murġ-ı cānı pençesinden

pend:

1. **pend:**
Gazel 211
Mısra: **4**
Nasihat, öğüt, akıl verme.

Kemende çek dili pend ü naṣīḥate çekme
Efendi pend gerekmez delüye bend gerek

pend ṭutmaz:

1. **pend ṭutmaz:**-*maz*
Gazel 192
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Nasihat tutmak, öğütlere uymak, söylenileni yapmak.

Bizi vāʿiẓ naṣīḥate ṭutma
Pend ṭutmaz deliye bend gerek

pend ü naṣīḥate çekme:

1. **pend ü naṣīḥate çekme:**-*me*
Gazel 211
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Öğüde ve nasihate çekmek, akıl vermek, tavsiyelerde bulunmak.

Kemende çek dili pend ü naṣīḥate çekme
Efendi pend gerekmez delüye bend gerek

pend-i peder:

1. **pend-i peder:**
Gazel 69
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Baba nasihati.

Bize ne nuṣh-ı muʿallim gerek ne pend-i peder
Gürūhumuzda naṣīḥat-peẕīrümüz yoḳdur

pend-i pīr-i muġānı:

1. **pend-i pīr-i muġānı:**-*ı*
Gazel 250
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Meyhanecilerin pirinin nasihati.

Āb imiş ey Ḳabūli dāfiʿ-i tāb
Pend-i pīr-i muġānı gūş idelüm

pendüm ışġa eyle:

1. **pendüm ışġa eyle:**
Kaside 10
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Nasihate kulak vermek, dikkatlice dinlemek.

Gūşvār it gūşuña dürr-i Necef gibi sözüm
Pendüm ışġa eyle benden yaña ṭut ḳulaḳ dede

per:

1. **per:**
Kaside 6
Mısra: **56**
Kanat.

Hümā-yı ṭabʿum uçarken hevā-yı medḥüñde
Ṭoḳındı seng-i ḥavādiṣ ne bāl ḳaldı ne per

per ü bāli:

1. **per ü bāli:**-*i*
Gazel 421
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kol ve kanat. II Pervanenin kolu kanadı.

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü per ü bāli olur yaġı

perde:

1. **perde:**
Gazel 345
Mısra: **4**
Perde, örtü.

Niḳāb-ı ebr-i zülfüñ māniʿ olmaz seyr-i dīdāra
Şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāba māniʿ olımaz perde

perde çekmezdi:

1. **perde çekmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 345
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perde çekmek: Gizlemek, örtmek, saklamak.

Ruḫuñ etrāfına ḫaṭṭ-ı muʿanber perde çekmezdi
Eger ḥüsn-i ruḫuñ olmasa sulṭān-ı serā-perde

perde itme:

1. **perde itme:**-*me*
Gazel 262
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Perde etmek / perde çekmek: Örtmek, gizlemek, saklamak.

Perde itme meh-i ruḫsāruña ebr-i zülfüñ
Gün gibi ẓāhir iken Ḥaḳḳı niçün örtersin

perde keşf oldı:

1. **perde keşf oldı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Perdeyi açmak, belli bir şeyi ortaya çıkarmak.

Perde keşf oldı hep ṭuyuldı meʾāl
Ṣadr-ı bātında kāmil idi cemāl

perdedār:

1. **perdedār:**
Tahmis 4
Mısra: **9**
Perdeyi yırtan, gizli bir şeyi açığa çıkaran (kimse).

Perdedār idi çehre-i āmāl
Anı terk eyledi nihānı ḳodı

perdedār-ı perde-nişīnān-ı ʿişmetüz:

1. **perdedār-ı perde-nişīnān-ı ʿişmetüz:**-*üz*
Gazel 155
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Bir köşede yaşayan, iffetli ve utangaç (kimse). II Âşıklar.

Biz keşf-i rāz eylemezüz perdederlere
Biz perdedār-ı perde-nişīnān-ı ʿişmetüz

perdeden çıkma:

1. **perdeden çıkma:**-*ma*
Kaside 9
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **-**
Perdeden çıkmak. II Görülenin ötesindeki şeyin ortaya çıkması.

Kelāmum nuṭḳ-ı Ḥaḳdur diyü çıkma perdeden dervīş
Söz añlayan maʿānī gözleyen ʿirfāna ʿışḳ olsun

perdeder:

1. **perdederlere:**-*ler, -e*
Gazel 155
Mısra: **5**
Perdeyi yırtan, gizli bir şeyi açığa çıkaran (kimse). II Arsız, yüzsüz, hayâsız kişi.

Biz keşf-i rāz eylemezüz perdederlere
Biz perdedār-ı perde-nişīnān-ı ʿişmetüz

perestār:

1. **perestār:**
Gazel 193
Mısra: **3**
Esir olarak alınan köle veya cariye, hizmetkâr.

Ḳaşları mihrābına herkes perestār ol bütüñ
Ṣūret-i zībāsına çoḳ kişi ṭapdı ʿAbdinüñ

pergār-ı ḳażā:

1. **pergār-ı ḳażā:**
Rübai 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Kaza pergeli. II Kader.

Çīzī zed ü pergār-ı ḳażā ḫāric nīst
V'ez dāyire-i cism ḳażā ḫāric nīst

perī:

1. **perī:**
Beyit 60
Mısra: **2**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Eksük olmaz āstān-ı dil-rübānuñ segleri
Ol perī cemʿ eylemiş yanına bizden yegleri

2. **perī:**
Beyit 110
Mısra: **2**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Beni dīvāne ḳılan kākül-i ḫoş-būdur bu
Bir perī ʿaḳlumı ṭaġıtmış idi odur bu

3. **periyi:**-*y, -i*
Beyit 279
Mısra: **1**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Görmege ol periyi daʿvet idersin her bār
Gözüñe görinecek var senüñ ey ʿāşıḳ-ı zār

4. **perī:**
Gazel 40
Mısra: **9**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Kim ola baña ʿāşıḳ olan dirseñ ey perī
Nāmı Ḳabūli kendüsi bir efḳar-ı ʿabīd

5. **perī:**
Gazel 41
Mısra: **7**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Baḫt-ı bedden ey perī ʿāşıḳlaruñ oldı ḫalāṣ
Sen saʿādet taḫtgāhında olaldan ercmend

6. **perī:**
Gazel 47
Mısra: **10**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Ḫātem-i laʿl-i lebüñ ẕikr eylesem durmaz ʿadū
Dīv ṭurmaz ey perī mühr-i Süleymāndan ḳaçar

7. **perī:**
Gazel 169
Mısra: **13**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Bir dil mi ḳaldı ey perī pervāneveş bāl ü peri
Şemʿ-i cemālüñ şevḳıne ʿışḳuñla sūzān olmamış

8. **perī:**
Gazel 200
Mısra: **4**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Benüm efkār-ı zülfüñden murādum kesb-i cemʿiyyet
Senüñ ḫāṭır perīşān eylemekdür ey perī şānuñ

9. **perī:**
Gazel 219
Mısra: **2**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Göster cemālüñi bu dil-i bī-ḳarāra gel

Gel ey perī seni görelüm āşkāra gel

10. **perī:**
Gazel 310
Mısra: **10**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Kūy-ı nigāra ol degül gibi olup vardum gice
Didi Ḳabūlī ol perī bilmezlenüp ol olmasun

11. **perī:**
Gazel 341
Mısra: **3**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Ẓāhir olmış ḫaṭṭ-ı nev laʿl-i lebüñden ey perī
Mūrlar çıḳmaḳ neden taḫt-ı Süleymān üstine

12. **peri:**
Gazel 353
Mısra: **7**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Yıllar durur ki ol peri bu yaña gelmedi
Bir gün ola mı yañıla bizden yaña gele

13. **perī:**
Gazel 479
Mısra: **4**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Mübtelāsın öldürür bir şūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ ey perī öldür beni

14. **perī:**
Tahmis 5
Mısra: **7**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Bize cevr ü cefādan ol perī ḫālī degül her gāh
Belā vü derd ü miḥnetdür dilümden olmadı āgāh

15. **perī:**
Tahmis 7
Mısra: **22**
Doğaüstü güçleri bulunan ve soyut bir varlık olduğuna inanılan çok güzel ve alımlı varlık. II Sevgili.

Lāleveş göñlüm açılmaz seyr-i bāġ u rāġ ile
Ey Ḳabūlī bir perī yaḳdı vücūdum lāġ ile

perī-çehre:

1. **perī-çehre:**
Gazel 55
Mısra: **10**
Peri yüzlü (sevgili).

Göricek ʿāşıḳ-ı dīvāne ider insānı
Ol perī-çehre Ḳabūlī ne güzel ādem olur

perī-peyker:

1. **perī-peykerle:**-*le*
Gazel 158
Mısra: **10**
Peri yüzlü (sevgili).

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle var mā-beynümüz

perī-rū:

1. **perī-rūlar:**-*lar*
Gazel 139
Mısra: **2**
Peri yüzlü (sevgili).

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez
Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

2. **perī-rū:**
Gazel 183
Mısra: **7**
Peri yüzlü (sevgili).

Ey perī-rū dil-i dīvāne
ʿaceb uṣlana mı
Gerdeninde ser-i zülfüñ
gibi zencīr olıcaḳ

perīşān eyledüñ:

1. **perīşān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Perişan etmek, dağıtmak, zavallı hâle getirmek.

Bunca ḫalḳı aġladup
nālān u giryān eyledüñ
Ṭaġıdup ʿünvānını cemʿin
perīşān eyledüñ

perīşān eylemiş:

1. **perīşān eylemiş:**
Gazel 267
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Perişan etmek: Dağıtmak, düzensiz ve karmakarışık etmek.

Kākülin perr-i hümā gibi
perīşān eylemiş
Bāl açup perrān olur
mānend-i murġ-ı āsmān

2. **perīşān eylemiş:**-*miş*
Gazel 267
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Perişan etmek, dağıtmak, düzensiz ve karmakarışık etmek. II Sevgilinin saçlarını dağıtması.

Kākülin perr-i hümā gibi
perīşān eylemiş
Bāl açup perrān olur
mānend-i murġ-ı āsmān

perīşān eyleyüp:

1. **perīşān eyleyüp:**-*y, -üp*
Gazel 147
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Perişan etmek, dağıtmak, düzensiz ve karmakarışık etmek. II Sevgilinin saçlarını dağıtması.

Raḳṣa girse nāz ile kākül
perīşān eyleyüp
Cilve-ger gūyā ki ṭāvūs-ı
cināndur kāse-bāz

2. **perīşān eyleyüp:**-*y, -üp*
Gazel 267
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Perişan etmek, dağıtmak, düzensiz ve karmakarışık etmek. II Sevgilinin saçlarını dağıtması.

Raḳṣ ider zülfin perīşān
eyleyüp her cānibe
Nāz ile cevlān ider
mānend-i ṭāvūs-ı cinān

perīşān ḳılmazdı:

1. **perīşān ḳılmazdı:**-*maz, -dı*
Gazel 104
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Perişan etmek, dağıtmak, darmadağın etmek.

Fikr-i sevdā-yı ḫaṭuñla
ḳalem āşüfte-derūn
Ṣabır evrāḳını ḳılmazdı
perīşān defter

perīşān-ı rūzgār:

1. **perīşān-ı rūzgār:**
Diğer 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Rüzgârın dağıttığı (şey). II Şairin yazdığı şiirlerin (ilk başta) rüzgârın hazan yapraklarını dağıttığı gibi dağınık ve düzensiz olması.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı
kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-
bārdan ebr-i nīsān-ı fikret
ile ẓuhūra gelen dürer-i
manẓūmuñ ve ġurer-i
mersūmuñ sicilli mānend-
i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı
rūzgār idi Tertīb ü tedvīni
ve terkīb

perīşānluḳ çekersin:

1. **perīşānluḳ çekersin:**-*er, -sin*
Gazel 59
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Perişanlık çekmek, sıkıntı çekmek, zorluk içinde yaşamak. II Âşığın perişan olması, sıkıntı yaşaması.

Çoḳ dolaşma ey göñül zülf-i siyāh-ı dil-bere
Çoḳ perīşānluḳ çekersin başuña ġavġā gelür

perī-şūret:

1. **perī-şūret:**
Tesdis 2
Mısra: **22**
Peri yüzlü (sevgili).

Yüzüm gözüm ayaġuñ tozına her bār sürmezsem
Cihānda ey perī-şūret seni bir ān görmezsem

perr ü bāl:

1. **perr ü bāl:**
Gazel 238
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kol ve kanat.

Kebūter gibi murġ-ı cānı kūy-ı yāre gönderdüm
Maḥabbet-nāme peydā idüp aña perr ü bāl itdüm

perrān olmaḳ ister:

1. **perrān olmaḳ ister:**-*r*
Kaside 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Uçmak istemek. II Vezir Osman Paşa'nın keskin kılıcıyla düşmanın başını uçurmak istemesi.

Şikār almaġa çıḳmış elde ṭurmaz şāhbāzāsā
Ser-i aʿdāda perrān olmaḳ ister tīġ-i bürrānuñ

perrān olur:

1. **perrān olur:**-*ur*
Gazel 267
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Uçmak, kanatlanarak uçup gitmek.

Kākülin perr-i hümā gibi perīşān eylemiş
Bāl açup perrān olur mānend-i murġ-ı āsmān

perrende:

1. **perrendeler:**-*ler*
Tarih 2
Mısra: **11**
Dönerek uçan (kimse). II Dönerek dans eden kişi.

Gūyendeler sāzendeler perrendeler bāzendeler
Meydānda raḳṣ idüp döner dünyāyı şeydā eyledüñ

perr-i hümā:

1. **perr-i hümā:**
Gazel 267
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hüma kuşunun kanadı.

Kākülin perr-i hümā gibi perīşān eylemiş
Bāl açup perrān olur mānend-i murġ-ı āsmān

perr-i hümā-yı devlet her başa sāye şalmaz:

1. **perr-i hümā-yı devlet her başa sāye şalmaz:**
Beyit 41
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Talih kuşu her başa konmaz: Her insanın kaderi farklıdır. Kiminin talihi iyiyken kiminin bahtı kötüdür. Bu bağlamda iyi talih herkese nasip olmaz.

Perr-i hümā-yı devlet her başa sāye şalmaz
Şeh-bāz-ı evc-i izzet her oḳuyana gelmez

perr-i hümā-yı devlet üstüñe sāye şalmış:

1. **perr-i hümā-yı devlet üstüñe sāye şalmış:**-*mış*
Gazel 22
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Talih kuşunun kanadı (sevgilinin) üstüne saye salmış. II Başına talih kuşu konmak: Ummadığı, beklemediği bir nimete ya da varlığa kavuşmak, talihi ve

kısmeti açılmak, şansı yaver gitmek.

Fālüñ ḫuceste ḥālüñ ḫoş ṭāliʿüñ hümāyūn
Üstüñe sāye ṣalmış perr-i hümā-yı devlet

perr-i külengdür:

1. **perr-i külengdür:**-*dür*
Gazel 85
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Savaş esnasında kırmızı renge boyanarak başa takılan) Tuna kuşunun kanadı. II Âşığın başında bulunan yara.

Bir Rūmili dil-āverine bendeyem k'anuñ
Zaḫm-ı külüngi kellede perr-i külengdür

pertev şalalı:

1. **pertev şalalı:**-*alı*
Gazel 39
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nur salmak, ışık saçmak.

Pertev ṣalalı ruḫlaruñuñ nūrı Meḥemmed
Gören didiler salli ʿalā nūrı Meḥemmed

pertev salsa:

1. **pertev salsa:**-*sa*
Gazel 288
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Işık salmak, aydınlatmak.

Dilā rūşen olurdı tār-ı ġamdan ḫāne-i ḳalbüñ
Şuʿāʿ-ı āftāb-ı bāde pertev salsa cāmuñdan

pertev-i envār-ı aḥmed bir güzel:

1. **pertev-i envār-ı aḥmed bir güzel:**
Gazel 474
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ahmed'in nurlarının ışığı (gibi parlayan) bir güzel. II Sevgili.

Pertev-i envār-ı Aḥmed bir güzel sevdüm yine
Serv-ḳad nāmı Meḥemmed bir güzel sevdüm yine

pertev-i envār-ı dīdāruñ:

1. **pertev-i envār-ı dīdāruñ:**-*uñ*
Gazel 502
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Güzel yüzünün nurunun aydınlığı.

Pertev-i envār-ı dīdāruñ uyanıḳlar görür
Tūtyā-yı ḫāk-i pāyüñ gözi açıḳlar görür

pertev-i ḫurşīd ü ẕerre:

1. **pertev-i ḫurşīd ü ẕerre:**
Gazel 337
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zerre ve güneşin ışığı. II Âşık ve sevgili.

Sen āftāb-ı keremsin yanuñda ben ẕerre
Ṭarīḳ pertev-i ḫurşīd ü ẕerre de yoluñ a

pertev-i ʿışḳ:

1. **pertev-i ʿışḳ:**
Tahmis 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Aşk nuru. II Aşk.

Ḳalb-i zāhid pertev-i ʿışḳ ile olmaz müncelī
Leyle-i ẓulmāda ger nūr-ı ḳamer ṭuyduñsa gel

pertev-i luṭfuñ:

1. **pertev-i luṭfuñ:**-*uñ*
Kaside 2
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Lütuf ışığı. II 3. Murad'ın lütfu, ihsanı.

Sen ki ḫurşīd-i cihān gibi żiyā-güstersin
Pertev-i luṭfuñ ile cümle-i ʿālem tābān

pertev-i mihr:

1. **pertev-i mihr:**
Kıt'a 26
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Güneş ışığı.

Tāb-ı ruḫına nisbet bir ẕerre pertev-i mihr
Ḫoş-būy-ı mūy-ı rūyı yanında şemmedür müşk

2. **pertev-i mihr:**
Terci-bend 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Güneş ışığı.

Pertev-i mihr gibi her birisi ʿālemgīr
Tāc-ı ḫurşīd ü felek anlara evreng ü serīr

pervā:

1. **pervā:**
Gazel 67
Mısra: **10**
Korku, endişe, çekinme.

Ḳabūlī cānib-i ḫaşmı ḥavāle eyledüm Ḥaḳḳa
Ne pervā müddeʿīden çün Ḫudā gibi vekīlüm var

pervāne:

1. **pervāneye:**-*y*, -*e*
Gazel 421
Mısra: **6**
Gece vakti mumun etrafında dönen kelebek.

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü per ü bāli olur yaġı

pervāneāsā:

1. **pervāneāsā:**
Gazel 436
Mısra: **7**
Pervane gibi.

Cemāli şemʿine pervāneāsā çünki şevḳuñ yoḳ
Göñül yanup yaḳılmaḳda murāduñ yā nedür şimdi

pervāneveş:

1. **pervāneveş:**
Gazel 169
Mısra: **13**
Pervane gibi.

Bir dil mi ḳaldı ey perī pervāneveş bāl ü peri
Şemʿ-i cemālüñ şevḳıne ʿışḳuñla sūzān olmamış

2. **pervāneveş:**
Gazel 292
Mısra: **1**
Pervane gibi.

Pervāneveş bī-bāl ü per sūzān olayın bir zamān
Bülbül gibi şām u seḥer nālān olayın bir zamān

pervāz:

1. **pervāz:**
Kaside 2
Mısra: **9**
Uçma, uçuş.

Yā ki pervāz ile ferş-i zümürrüd görinür
Cā-be-cā ṭarf-ı çemende görinen āb-ı revān

perver:

1. **perver:**
Mesnevi 1
Mısra: **166**
Beslenmiş, büyütülmüş, terbiye edilmiş.

Ki īn Türk-i ḫūn-rīz ü zişt-i dürüşt
Ki bisyār perver ü bisyār küşt

perver olsa:

1. **perver olsa:**-*sa*
Diğer 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
İhsanda bulunmak.

Elā ey nükte-pervāz-ı suḫanver
Bu nām olsa o nāme ile perver

perverde:

1. **perverde:**
Mesnevi 9
Mısra: **83**
Perverde tatlısı. II Sevgilinin dudağı.

Lebi perverde vü laʿli müferriḥ
Dehānı cānibi ḳand-i müreccīḥ

perverdigārā:

1. **perverdigārā:**
Beyit 24
Mısra: **2**
Ey rızık ve bereket veren (Allah'ım)!

Ḫudāvendā ḫidīvā ḫundgārā
Kerīmā Ḳādirā Perverdigārā

perveriş ḳılsañ:

1. **perveriş ḳılsañ:***-sa, -ñ*
Gazel 451
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Beslemek, bakımını yapmak.

Ne deñlü perveriş ḳılsañ tenaʿumla ten-i zārı
Ṣalursın ʿāḳıbet ḫāke anı ey nā-tüvān yir yir

pervīn:

1. **pervīn:**
Diğer 1
Mısra: **13**
Ülker yıldızı.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

pes:

1. **pes:**
Diğer 1
Mısra: **21**
"O hâlde, öyleyse, şimdi" anlamlarına gelen edat.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet güşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet kūçesinüñ mesned-nişīni zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

2. **pes:**
Gazel 286
Mısra: **5**
"O hâlde, öyleyse, şimdi" anlamlarına gelen edat.

Sāḳi-i kevs̱er bihişt içre ʿAlidür pes velī
İkiden ḫālī degüldür yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

pesend-i Firengdür:

1. **pesend-i Firengdür:***-dür*
Gazel 85
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Avrupalının beğendiği (şarap). II Sevgilinin dudağı.

Cevher didükleri ki mey-i laʿl-rengdür
Maḳbūl-i ehl-i ṭabʿ u pesend-i Firengdür

pesend-i yār:

1. **pesend-i yār:**
Kaside 6
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin beğenisi.

Pesend-i yār ola mı ṭaʿne-i ʿadūyıla bir
Muḥāldür begüm olmaz müsāvi nefʿle żar

pesendīde-ḫiṣāl:

1. **pesendīde-ḫiṣāl:**
Kaside 7
Mısra: **53**
Huyu beğenilmiş olan (kimse). II Kasidenin sunulduğu güzel huylu ağa.

Rāst-tedbīr ü nigū-kār u pesendīde-ḫiṣāl
Pāk-girdār u ḥasen-ṣūret-i ṣāḥib-ḥasenāt

peşen-gürūh:

1. **peşen-gürūh:**
Gazel 350
Mısra: **6**
Topluluğun Peşen'i. II Sevgili.

İsfendiyār-ı maʿreke vü Ḳahramān-amān
Ḳays̱er-sipāh u Sām-süvār u Peşen-gürūh

peşīmān olacaḳdur:

1. **peşīmān olacaḳdur:***-acaḳ, -dur*
Gazel 86
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Pişman olmak, yapılan bir yanlışın farkına varıp üzülmek.

Şimdi saña cevr eyler ise ġam yime dil-dār
Ṣabr eyle dilā ṣoñra peşīmān olacaḳdur

pest:

1. **pestüñden:**-*üñ, -den*
Beyit 229
Mısra: **1**
Aşağı, alçak.

Akçe bir el kiridür alur iseñ pestüñden
Yine ṣabun-ı seḫāyile çıḳar destüñden

2. **peste:**-*e*
Gazel 21
Mısra: **6**
Aşağı, alçak.

Ḫalḳ ile nola ervaḥ kesb-i ʿalāḳa itse
Nāẓır degül mi peste ḫurşīd-i evc-i rifʿat

3. **pestdür:**-*dür*
Gazel 110
Mısra: **5**
Aşağı, alçak.

Pestdür saḳf-ı semā dergeh-i bālāña göre
Āstānuñ yücedür ṭāḳ-ı semāvāta naẓar

4. **pestsin:**-*sin*
Gazel 180
Mısra: **7**
Aşağı, alçak.

Pestsin āhuma göre ey çarḫ
Yüküñi sen gerekse yuḳarı yıġ

5. **peste:**-*e*
Gazel 342
Mısra: **6**
Aşağı, alçak.

Kesb-i ʿalāḳa itse Ḥaḳḳ ile nola ervāḥ
Ḫurşīd-i evc-i rifʿat nāẓır degül mi peste

pest eyle:

1. **pest eyle:**
Gazel 510
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Alçaltmak, hafifletmek, düşürmek.

Dimem aḳrān arasında sözüm pest eyle sulṭānum
Gelince ol ḳuluñ luṭf ile der-dest eyle sulṭānum

pest itdi:

1. **pest itdi:**-*di*
Gazel 37
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Alçaltmak, aşağı duruma düşürmek, değerini düşürmek.

Çoḳ ḳāmet-i bālāları pest itdi naẓarda
Cünbişler ider ḳāmet-i kūtāh-ı Meḥemmed

pest olsa:

1. **pest olsa:**-*sa*
Gazel 427
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Alçak (boylu) olmak. II Servi ağacının sevgilinin boyu yanında daha kısa gözükmesi.

Ṭañ mı pest olsa naẓarda serv-i bālā-yı çemen
Ḳadd-i yāre uymadı başḳa başına çekdi boy

peyām irgürdi:

1. **peyām irgürdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Haber getirmek.

İntiẓār üzre iken herkes ol esnāda biri
Ḫıdmet-i pādşeh-i ʿāleme irgürdi peyām

peydā:

1. **peydādur:**-*dur*
Gazel 94
Mısra: **2**
Görünür olmak, aşikâr olmak.

Cemāl-i pādşāhī āftāb-ı ʿālemārādur

Rıżā-yı ʿadl ü dādı ẓāhir ü bāṭında peydādur

2. **peydāst:** *-(e)st*
Tarih 17
Mısra: **6**
Görünür olmak, aşikâr olmak.

ʿUlūm u kemālāt u ʿirfān u dāniş
Heme der-tu peydāst mekşūf u mektūb

peydā eyledi:

1. **peydā eyledi:***-di*
Tarih 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Peyda etmek: Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Bir müferriḥ ḳaṣr peydā eyledi
Çarḫ-ı bünyād-ı felek bünyān ola

peydā eyledüñ:

1. **peydā eyledüñ:***-dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Peyda etmek: Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Ey pādşāh-ı pür-kerem v'ey ḫüsrev-i vālā-himem
Ḫalḳ-ı cihān görmiş degül bir sūr peydā eyledüñ

peydā ḳılan: *-an*

1. **peydā ḳılan:**
Gazel 301
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Peyda etmek: Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Ey Ḳabūlī nāziş-i ḥüsn ü niyāz-ı ʿışḳ imiş
ʿĀşıḳ-ı şeydāyı geh pinhān u geh peydā ḳılan

peydā kılmaġa:

1. **peydā ḳılmaġa:***-maġ, -a*
Kaside 16
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Peyda etmek: Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Yıḳup bünyādını rafżuñ yirine kāḫ-ı ilḥāduñ
Esās-ı dīni peydā ḳılmaġa üstād gönderdüñ

peydā kılmış:

1. **peydā ḳılmış:***-mış*
Gazel 44
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Peyda etmek: Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

Ol ki māha nūr u fer tevcīh idüp rū ḳoymış ad
Nūrdan bir nūn peydā ḳılmış ebrū ḳoymış ad

peydā olalı:

1. **peydā olalı:***-alı*
Tarih 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Peyda olmak, ortaya çıkmak, oluşmak, meydana gelmek.

Öyle bir luṭf issi ālī-himmet-i ṭabʿ-ı laṭīf
Gelmemişdür arżda peydā olalı ḫāk-i kesīf

peydā olmadı:

1. **peydā olmadı:***-ma, -dı*
Gazel 31
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Peyda olmak, ortaya çıkmak, oluşmak, meydana gelmek.

Laʿlüñ gibi bir bāʿiş-i şevḳ olmadı peydā
Peydā-yı ʿademden iki ʿālem olalı baʿs

peydā olur:

1. **peydā olur:***-ur*
Gazel 340
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Peyda olmak, ortaya çıkmak, oluşmak, meydana gelmek.

Bir ḳurı ġavġādur ancaḳ derd-i ser peydā olur

Bu fenā bāzārınuñ
aldanma hāy u hūyına

peydā vü nihān:

1. **peydā vü nihān:**
Diğer 2
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Açık ve gizli.

Nā-gehānī bir belādur nā-gehān oldı ʿayān
Çāresi şükr eylemekdür Ḥaḳḳa peydā vü nihān

peydāġı sürme:

1. **peydāġı sürme:**-*me*
Gazel 433
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Satranç oyununda) Piyonu öne sürmek. II Sevgilinin saçlarıyla yüzünü kapatması.

Kişi ʿālemde ruḫ göstermek olmaz ḫaşmına fi'l-ḥāl
Şaḳın şāh üzre açmaz olmayınca sürme peydāġı

peydā-yı ʿademden:

1. **peydā-yı ʿademden:**-*den*
Gazel 31
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yokluktan meydana gelmek.

Laʿlüñ gibi bir bāʿiş-i şevḳ olmadı peydā
Peydā-yı ʿademden iki ʿālem olalı baʿs

pey-der-pey:

1. **pey-der-pey:**
Kıt'a 15
Mısra: **1**
Birbiri ardınca.

Nūş-ı mey yā def ü ney pey-der-pey
Ḫoş buved nezd-i ḫıredmend-i güzīn

peyember:

1. **peyember:**
Gazel 480
Mısra: **4**
Haber getiren (kimse), peygamber. II Hazreti Muhammed.

İdüpdür ʿāleme teblīġ-i aḥkām
Peyemberdür peyemberdür peyember

2. **peyemberdür:**-*dür*
Gazel 480
Mısra: **4**
Haber getiren (kimse), peygamber. II Hazreti Muhammed.

İdüpdür ʿāleme teblīġ-i aḥkām
Peyemberdür peyemberdür peyember

3. **peyemberdür:**-*dür*
Gazel 480
Mısra: **4**
Haber getiren (kimse), peygamber. II Hazreti Muhammed.

İdüpdür ʿāleme teblīġ-i aḥkām
Peyemberdür peyemberdür peyember

peyġām gelüp:

1. **peyġām gelüp:**-*üp*
Kaside 4
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Haber gelmek.

Pādşehden ki bu fermāna icāzet oldı
Vüzerā semʿine irişdi gelüp bu peyġām

peykān:

1. **peykān:**
Gazel 132
Mısra: **4**
Okun ucunda yer alan sivri demir, ok temreni.

Her ḳaçan seyr-i gülistān eylesem sensüz baña
Ġonçalar peykān olur ey ruḫları gül-nār nār

2. **peykān:**
Gazel 92
Mısra: **6**
Okun ucunda yer alan sivri demir, ok temreni. II Sevgilinin kirpiği. II Sevgilinin bakışı.

Her ṭarafdan gün yüzüñ seyr itmek içündür senüñ
Sīneme bir niçe revzenler ki ol peykān açar

3. **peykānuña:**-*uñ, -a*
Gazel 183
Mısra: **1**
Okun ucunda yer alan sivri demir, ok temreni. II Sevgilinin kirpiği. II Sevgilinin bakışı.

Dilde peykānuña yir ḳalmaya mı tīr olıcaḳ
Kimse ḥāyil mi olur iki göñül bir olıcaḳ

4. **peykānuñ:**-*uñ*
Gazel 200
Mısra: **2**
Okun ucunda yer alan sivri demir, ok temreni. II Sevgilinin kirpiği. II Sevgilinin bakışı.

Ṭoḳunmaḳ ḳaṣdın itse ḫavf iderdüm tīr-i müjgānuñ
Yüreklendüm yine benden yaña gelmekle peykānuñ

peykān pāresi:

1. **peykān pāresi:**
Gazel 400
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ok temreninin parçası. II Sevgilinin bakışı.

Ol ḳaşı yānuñ yürekde ḳaldı peykān pāresi
Nice peykān pāresi dil vuṣlası cān pāresi

peyk-i ṣabā:

1. **peyk-i ṣabā:**
Kaside 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bahar rüzgârının habercisi.

Varaḳ iltür götürür şāh-ı ḫazāndan bāġa
Muttaṣıl peyk-i ṣabā olsa ʿaceb mi pūyān

peyk-i şeh-i ʿışḳ-ı yār:

1. **peyk-i şeh-i ʿışḳ-ı yār:**
Gazel 422
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin aşkını padişaha ileten haberci.

Mecnūn Ḳabūli peyk-i şeh-i ʿışḳ-ı yār iken
Farḳında tāb-ı āteş-i ġam zer külāh idi

peyk-i şitābende:

1. **peyk-i şitābende:**
Gazel 390
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hızlı haber götüren (şey). II Menekşe çiçeği.

Ezhāra olup peyk-i şitābende benefşe
Dūşında yatur şāha geçer bende benefşe

peymān:

1. **peymānı:**-*ı*
Beyit 286
Mısra: **1**
Yemin, söz, ant.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

peymān eylemiş:

1. **peymān eylemiş:**
Gazel 64
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yemin etmek, ant içmek, bir şeyi kesinlikle yapacağına veya yapmayacağına söz vermek. II Zahidin şarap içmeyeceğine dair yemin etmesi.

Ṣūfi peymān eylemiş peymāne döndürmem diyü
Ḳorḳum oldur ʿahdine ṭurmaz yine bir gün döner

2. **peymān eylemiş:**-*miş*
Gazel 64
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yemin etmek, ant içmek, bir şeyi kesinlikle yapacağına veya

yapmayacağına söz vermek.

Ṣūfi peymān eylemiş peymāne döndürmem diyü
Ḳorḳum oldur ʿahdine ṭurmaz yine bir gün döner

peymāne:

1. **peymāne:**
Gazel 116
Mısra: **2**
Şarap kadehi.

Belā ṣıdḳ ehline rūz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḫandān imiş peymāne ammā ṣola gelmişdür

2. **peymānesi:**-*si*
Gazel 116
Mısra: **8**
Şarap kadehi.

ʿAceb mi mest-i ʿışḳ olan elinden ḳomasa vāʿiẓ
Anuñ peymānesi bezm-i ṣafādan ṭola gelmişdür

peymāne döndürmem:

1. **peymāne döndürmem:**-*me, -m*
Gazel 64
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi döndürmek. II Şarap içmek.

Ṣūfi peymān eylemiş peymāne döndürmem diyü
Ḳorḳum oldur ʿahdine ṭurmaz yine bir gün döner

peymāne dönmeye:

1. **peymāne dönmeye:**-*me, -y, -e*
Gazel 382
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehinin dönmesi. II Şarap içmek.

Ṣūfi mey içmege peymān itmiş
Ṭura mı dönmeye mi peymāne

peymāne-ḫˇāh:

1. **peymāne-ḫˇāh:**
Mesnevi 1
Mısra: **168**
Kadeh. II Şarap.

Ne-māned der-āḫir der-īn bezmgāh
Ne muṭrıb ne sāḳī ne peymāne-ḫˇāh

peymāneyi nūş ider:

1. **peymāneyi nūş ider:**-*er*
Gazel 30
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehini içmek.

Ġayr elinden nūş ider peymāneyi
Yār-ı bī-peymān elinden el-ġıyāṣ

peymānı şıdı:

1. **peymānı şıdı:**-*dı*
Beyit 200
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeminini bozmak, verdiği sözden caymak, sözünde durmamak.

Şīşe-i ḳalbe şikest irdi şıdı peymānı
Ḥāṣılı münkesirüz görmeyeli yārānı

peyveste:

1. **peyveste:**
Gazel 42
Mısra: **3**
Birbirine ulaşmış, bitişik.

Nīst ān ḳavs-i ḳuzaḥ peyveste bā-çarḫ-ı berīn
Şuʿle-i āhem nümāyed gāh sürḫ u gāh zerd

pezīr:

1. **pezīrem:**-*em*
Gazel 24
Mısra: **11**
Kabullenmek, itiraf etmek.

Ḫudāyā pezīrem be-ān ʿacz ü taḳṣīr
Buved ger Ḳabūl ez-ʿibādet ʿibādet

pīç pīç:

1. **pīç pīç:**
Gazel 237
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım.

Mū gibi nola pīç pīç olsam
Ḳıldı ḳaddüm o zülf-i pür-ḫam ḫam

pīç-der-pīç:

1. **pīç-der-pīçem:**-*em*
Müseddes 2
Mısra: **13**
Karmakarışık.

Pīç-der-pīçem ser-i zülf-i semen-būlar gibi
Tāb-der-tābem ḫam-ı gīsūy-ı meh-rūlar gibi

pīçīde:

1. **pīçīdeyüz:**-*y, -üz*
Tahmis 7
Mısra: **2**
Karışmış, bükülmüş, kıvrılmış.

Biz melāmet-dīde birḳaç deşt-i ġam-gerdīdeyüz
Kākül-i ḫam-der-ḫam-ı dil-ber gibi pīçīdeyüz

pīleden cevheri diḳḳatle seçen:

1. **pīleden cevheri diḳḳatle seçen:**
Gazel 506
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İpek kozasından cevheri dikkatle seçen (kimse). II İyiyi ayırt edebilen kişi.

Eyünüñ ḳıymetin ʿārif olan fehm eyler
Pīleden cevheri diḳḳatle seçen ġam yimesün

pīl-i demān:

1. **pīl-i demān:**
Gazel 361
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Heybetli fil. II Zaman.

Kim başa çıḳdı bu felek-i bī-amān ile
Ḳābil midür muḳābele pīl-i demān ile

pinhān:

1. **pinhān:**
Gazel 301
Mısra: **10**
Saklı, gizli.

Ey Ḳabūlī nāziş-i ḥüsn ü niyāz-ı ʿışḳ imiş
ʿĀşıḳ-ı şeydāyı geh pinhān u geh peydā ḳılan

2. **pinhān:**
Gazel 419
Mısra: **8**
Saklı, gizli.

Gün gibi ḥüsn ile meşhūr-ı cihāndur ammā
Kimse seyr idemedi cān gibi pinhān geldi

pinhān iderler:

1. **pinhān iderler:**-*er, -ler*
Gazel 445
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Saklamak, gizlemek.

Ḳorḳarın ḫaste-dili bir gün iderler pinhān
Āstān-ı der-i dil-berde ḳatı fāş yatur

pīr:

1. **pīr:**
Gazel 275
Mısra: **11**
Yaşlı, ihtiyar (kimse).

Pīr iken ʿışḳuñ yine tāze cüvān itdi beni
Nev-cüvānum göreyin Mevlā seni pīr eylesün

2. **pīr:**
Gazel 100
Mısra: **14**
Tarikat kurucusu, tarikat lideri. II Görmüş geçirmiş, tecrübeli, işinin ehli kimse.

Dīde aġardı bükāyile Ḳabūlī dil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā elemin pīr çeker

3. **pīr:**
Gazel 382
Mısra: **17**
Tarikat kurucusu, tarikat lideri. II Görmüş

geçirmiş, tecrübeli, işinin ehli kimse.

Ey Ḳabūlī naẓar itmiş saña pīr
Kelimātuñ ḳatı dervīşāne

4. **pīre:**-*e*
Kaside 1
Mısra: **43**
Görmüş geçirmiş, tecrübeli, işinin ehli kimse.

Suʾāl itdüm yaturken ʿālem-i bāṭında bir pīre
Didüm ey reh-nümāsı sālikān-ı rāh-peymānuñ

5. **pīrlerdür:**-*ler*, -*dür*
Mesnevi 2
Mısra: **83**
Görmüş geçirmiş, tecrübeli, işinin ehli kimse.

Pīrlerdür duʿāsı alınacaḳ
Pīrlerdür riʿāyet olınacaḳ

6. **pīrlerdür:**-*ler*, -*dür*
Mesnevi 2
Mısra: **84**
Görmüş geçirmiş, tecrübeli, işinin ehli kimse.

Pīrlerdür duʿāsı alınacaḳ
Pīrlerdür riʿāyet olınacaḳ

7. **pīr:**
Mesnevi 5
Mısra: **41**
Görmüş geçirmiş, tecrübeli, işinin ehli kimse.

Didüm ey pīr her sözüñ maʿḳūl
Ḥāṣıl olur efendiye maḥṣūl

pīr eyleyen cüvān dil-ber:

1. **pīr eyleyen cüvān dil-ber:**
Gazel 75
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yaşlandıran genç güzel. II Âşığı ihtiyarlatan genç sevgili.

Ḳāmetüm ʿışḳ ile ḫamīde ḳılan
Beni pīr eyleyen cüvān dil-ber

pīr ü cüvān:

1. **pīr ü cüvān:**
Tarih 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İhtiyar ve genç.

Bir maḳāma irdi kim şāh u gedā pīr ü cüvān
Anda yeksāndur ne fikr-i manṣıb u ʿömr-i dırāz

pīr ü pīşvā:

1. **pīr ü pīşvā:**
Gazel 415
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Pir ve imam. II Müslümanlara önderlik eden Hazreti Muhammed.

Reh-rev ü reh-nümā yekī pīr ü pīşvā yekī
Mühtedi vü Hüdā yekī yār yekī suḫan yekī

pīrāhen:

1. **pīrāhen:**
Beyit 163
Mısra: **2**
Gömlek, giysi.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

pīrāhenüñ pīrāmeni:

1. **pīrāhenüñ pīrāmeni:**
Beyit 59
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gömleğinin etrafı. II Sevgilinin elbisesinin çevresi.

Cismüñ iḥāṭa ideli pīrāhenüñ pīrāmeni
Cāmeñ yaḳasın çāk idüp elden bıraḳdı dāmeni

pirāmen-i kūh-ı belā:

1. **pirāmen-i kūh-ı belā:**
Gazel 327
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bela dağının çevresi. II Belalar, sıkıntılar.

Reh-i seyl-āb-ı ġam pirāmen-i kūh-ı belā mānend
Ġamuñla yāre yāre pāre pāre çāk çākem ben

pīrāye-i ʿizzet:

1. **pīrāye-i ʿizzet:**
Gazel 277
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şeref süsü.

İşigüñ ṭaşını sermāye-i devlet bilürin
Ḥaremüñ ḫākini pīrāye-i ʿizzet bilürin

pīrehen ü kefen:

1. **pīrehen ü kefen:**
Gazel 415
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gömlek ve kefen.

Zinde vü mürde-ten yekī pīrehen ü kefen yekī
Cān u dil ü beden yekī yār yekī suḫan yekī

pīre-zen-i dehr:

1. **pīre-zen-i dehr:**
Gazel 66
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kocakarı dünya, ihtiyar dünya. II Dünya, âlem.

Biz şimdi aña virmeyelüm naḳd-i dili mehr
Egirdigini başḳa ḳosun pīre-zen-i dehr

pīr-i bisyār-sāledür:

1. **pīr-i bisyār-sāledür:**-*dür*
Mesnevi 2
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Oldukça yaşlı, ihtiyar (kimse).

Pīr-i bisyār-sāledür pederüm
Ṣıladur aña maṭmaḫ-ı naẓarum

pīr-i çarḫ:

1. **pīr-i çarḫ:**
Gazel 400
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Feleğin sultanı. II Güneş.

Māh-ı nev ṣanmañ ufuḳda egilürken pīr-i çarḫ
Dāmenine düşdi ḳoynından biraz nān pāresi

pīri cüvān ider:

1. **pīri cüvān ider:**-*er*
Gazel 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İhtiyarı gençleştirmek. II Yeniden hayat vermek, neşelendirmek.

Keyfi deminde pīri Ḳabūlī cüvān ider
İnsānı yoḫsa biñ mi yaşadur ḳolonya

pīr-i mey-ḫāne:

1. **pīr-i mey-ḫāne:**
Gazel 133
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meyhanecilerin piri.

ʿAṣāyile içürdi dime ṣūfī pīr-i mey-ḫāne
Elüñde iḫtiyāruñ başuña kimse çomaḳ ṭutmaz

pīr-i muġān:

1. **pīr-i muġān:**
Gazel 133
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meyhanecilerin piri.

Yatur pīr-i muġān evgār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz
Şu deñlü bāde-nūş olmış ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz

2. **pīr-i muġān:**
Gazel 391
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meyhanecilerin piri.

Elden düşürme sāġarı pīr-i muġān gibi
Şāhum şikāruñ elde gerekdür ṭoġān gibi

pīr-i muġānuñ himmetin alıgör:

1. **pīr-i muġānuñ himmetin alıgör:** *ı, -gör*
Beyit 158
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meyhanecilerin pirinin himmetini almak. II Sevgilinin lütfuna nail olmak.

Alıgör himmetin pīr-i muġānuñ
Ḳabūl olacaġını ḳıl duʿānuñ

pīr-i ʿuşşāḳ-ı hıred-mend:

1. **pīr-i ʿuşşāḳ-ı ḫıred-mend:**
Gazel 187
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Akıllı âşıkların piri.

Pīr-i ʿuşşāḳ-ı ḫıred-mend
ʿazīz-i pür-şevḳ
Şehr-i ʿışḳ içre beni sūḳ-ı ġama eyledi sevḳ

pīrler naẓarına:

1. **pīrler naẓarına:**-*n, -a*
Şarkı 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Pirler makamı, mürşitlerin huzuru.

Pīrler naẓarına postuñ
Yayagör göñül böyl'olur

pīrlerüñ duʿāsı:

1. **pīrlerüñ duʿāsı:**
Mesnevi 2
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
İhtiyarların duası.

Yirde ḳalmaz duʿāsı pīrlerüñ
Yir bulur müddeʿāsı pīrlerüñ

pīrlerüñ müddeʿāsı:

1. **pīrlerüñ müddeʿāsı:**
Mesnevi 2
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
İhtiyarların iddiası. II Yaşlıların duası.

Yirde ḳalmaz duʿāsı pīrlerüñ
Yir bulur müddeʿāsı pīrlerüñ

pīrlik:

1. **pīrlik:**
Gazel 118
Mısra: **9**
Yaşlılık, ihtiyarlık.

Yigitlük ʿāleminüñ işi bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham kim biter evvel yiter āḫir

pīrlik eyyāmı geldi:

1. **pīrlik eyyāmı geldi:**-*di*
Tahmis 12
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
İhtiyarlık günleri gelmek, yaşlanmak.

Pīrlik eyyāmı geldi gitdi eyyām-ı şebāb
Vaḳt-i ʿaṣr irdi ḳarīb oldı ġurūb-ı āftāb

pister-i ġamda:

1. **pister-i ġamda:**-*da*
Terci-bend 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gam döşeği. II Gam, keder.

Pister-i ġamda ṣorma çekdügümi
Çünki dil-ḫasteñi ṣora geldüñ

pīş:

1. **pīş:**
Mesnevi 1
Mısra: **31**
Ön taraf.

Be-pīş ār u be-nevāz u taḥrīk kun
Rehem tār-i ġamhāyi deyr-i kuhen

pīşeger:

1. **pīşegerdür:**-*dür*
Kaside 15
Mısra: **10**
Sanatkâr, işçi.

Ḳalʿalar bünyād idüp bünyād-ı rafżı ḳalʿ idüp
Pīşegerdür gördügüñ üstāddur gönderdigüñ

pīş-ez-īn:

1. **pīş-ez-īn:**
Gazel 355
Mısra: **3**
Bundan böyle.

Ṭabībā pīş-ez-īn güm kun me-gū fikr-i devā-yı dil
Men-i dil-ḫaste-rā derd-i derūn ez-ḥad füzūn geşte

pīşgāhumuzı şaff-ı niʿāl itdi:

1. **pīşgāhumuzı şaff-ı niʿāl itdi:**-*di*
Gazel 405
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Makamı düşürmek, değersiz ve alçak konuma getirmek.

Merātib-i felegi gör ki māh-ı nev mānend
Zamāna ṣaff-ı niʿāl itdi pīşgāhumuzı

pīş-i luṭf-ı tu:

1. **pīş-i luṭf-ı tu:**
Diğer 1
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Senin (Allah'ın) lütfunun önünde.

Cürmhā-yı Ḳabūlī bīş ez-bīş
Pīş-i luṭf-ı tu līk kem ez-kem

pīş-i münhī-i şerīʿat:

1. **pīş-i münhī-i şerīʿat:**
Kıt'a 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şeriat habercisinin huzuru.

Pīş-i münhī-i şerīʿat menhīst
Bāʿiş-i nehy-i nehy īnest īn

pīş-i tu:

1. **pīş-i tu:**
Gazel 244
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Senin huzurunda.

Nīst kārem cüz-günehkārī dirīġ
Pīş-i tu der-keffe-i mīzān nehem

2. **pīş-i tu:**
Tarih 17
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Senin huzurun.

Çe nisbet be-ʿilm-i tu evhām herkes
Çi ḥaddest pīş-i tu her şaḫş maʿyūb

pīşrev-i muṭrıb-ı ʿışḳ:

1. **pīşrev-i muṭrıb-ı ʿışḳ:**
Gazel 503
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk çalgıcısının lideri. II Sevgili.

Baġladı yollarumuz pīşrev-i muṭrıb-ı ʿışḳ
Girüde ḳodı bizi naġmesinüñ bāz u pesi

pīşvā:

1. **pīşvādur:**-*dur*
Mesnevi 10
Mısra: **3**
Reis, başkan, önder.

Pīşvādur her işde b'ismi'llāh
Rehber isterseñ işte b'ismi'llāh

pīşvā-yı ehl-i sefer:

1. **pīşvā-yı ehl-i sefer:**
Kaside 6
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Yolcuların önderi, rehber.

ʿAdem diyārına ʿazm eyleyen baña uysun
Bugün bu yolda benem pīşvā-yı ehl-i sefer

pīşvā-yı sübüldür:

1. **pīşvā-yı sübüldür:**-*dür*
Gazel 425
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Hakikate ulaştıran) Yolun önderi. II İnsanlara Hak yolunu göstererek bu yolda öncülük eden Hazreti Muhammed.

İmām-ı rüsül pīşvā-yı sübüldür
Resūl-i muḳalled Muḥammed degül mi

pīşvā-yı ṭarīḳ-ı ʿışḳ:

1. **pīşvā-yı ṭarīḳ-ı ʿışḳ:**
Terci-bend 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk yolunun önderi. II Âşık.

Pīşvā-yı ṭarīḳ-ı ʿışḳ gibi
Dil-i güm-rāha reh-nümā geldüñ

piyāde:

1. **piyāde:**
Gazel 308
Mısra: **8**
Yürüyen, yaya (kimse). II Satranç oyununda ön sıraya dizilen sekiz taştan her biri, piyon.

At esb-i murāduñ ruḫ-ı cānāneye ḳarşu
ʿĀlemde piyāde yürime merd iseñ atlan

piyāde ḳullarına:

1. **piyāde ḳullarına:**-*lar, -ı, -n, -a*
Gazel 271
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yaya yürüyen kul. II Âşık.

Ṣalsun piyāde ḳullarına esb-i himmetin
Ṣāḥib-saʿādete idelüm at minnetin

piyāle:

1. **piyāle:**
Gazel 3
Mısra: **13**
Şarap kadehi.

Sensüz piyāle nūş ide her kim ki sāḳiyā
Ḳanı ḥelāl ü itdügi ʿişret ḥarām ola

post:

1. **post:**
Gazel 391
Mısra: **3**
Tüylü hayvan derisi. II İçi kürklü elbise.

Bir post besdür ādem olana enārveş
Geyme libās-ı sıḳleti ḳat ḳat ṣoġān gibi

2. **postuñ:**-*uñ*
Şarkı 1
Mısra: **23**
Post, tüylü hayvan derisi. II Deri, cilt, beden.

Pīrler naẓarına postuñ
Yayagör göñül böyl'olur

post-ber-düş idene:

1. **post-ber-düş idene:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Postu omuzuna alan (kimse). II Post giyen derviş.

Bulup bir nev-cüvānı post-ber-düş idene ehlā
Gürūh-ı ḫuftegān u post-ı dervīşāna ʿışḳ olsun

post-ı dervīşāna:

1. **post-ı dervīşāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Dervişlerin postu.

Bulup bir nev-cüvānı post-ber-düş idene ehlā
Gürūh-ı ḫuftegān u post-ı dervīşāna ʿışḳ olsun

pul:

1. **pulları:**-*lar, -ı*
Gazel 87
Mısra: **2**
Çegane adı verilen çalgı aletinin yapımında yarık ucuna takılan pullar. II Âşığın yarası.

ʿĀşıḳ ki āh u nālesi sāz u terānedür
Pulları dāġ ḳolları çeng ü çeġānedür

2. **pula:**-*a*
Gazel 202
Mısra: **7**
Akçe, para.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

3. **pul:**
Mesnevi 5
Mısra: **44**
Akçe, para.

Didi bu işde aḳçe añılmaz
Beglik olanda aḳçe pul olmaz

pür:

1. **pür:**
Beyit 157
Mısra: **1**
Çok fazla, dolu.

Pür iken eṭʿime ile gūş-ı Keykāvūs
Çalındı semʿine bāng-i ṣadā-yı nevbet-i kūs

2. **pürdür:**-*dür*
Gazel 104
Mısra: **7**
Çok fazla, dolu.

Ṣafḥa-i sīnesi pürdür raḳam-ı luṭfuñ ile
Eylemez mekremetüñ yazmada noḳṣān defter

3. **pürdür:**-*dür*
Gazel 126
Mısra: **3**
Çok fazla, dolu.

Oḳuñla sīne pürdür ey ḳaşı yā
Nola tirkeş dinürse mā-ṣadaḳdur

4. **pür:**
Gazel 188
Mısra: **4**
Çok fazla, dolu.

Ber-ḫ∨āst çün zi-cān u dil āvāz-ı hāy u hūy
Pür şud cihān zi-zemzeme-i hūy u hāy-ı ʿışḳ

5. **pürdür:**-*dür*
Kıt'a 9
Mısra: **1**
Çok fazla, dolu.

Ḫaṭ-ı siyāh ile pürdür ṣaḥīfehā-yı beyāż
Biri birisine gūyā ḳarışdılar iki ʿayn

6. **pürdür:**-*dür*
Mesnevi 9
Mısra: **17**
Çok fazla, dolu.

Dür ü gevherle pürdür ṣol u ṣağı
Deñiz ḳulaġıdur gūyā ḳulaġı

pür oldı:

1. **pür oldı:**-*dı*
Terci-bend 1
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Dolu olmak.

Ḫoş ṣafālar sürüp ṣafālar ile
Şevḳle oldı pür yesār u yemīn

2. **pür oldı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Dolu olmak, dolmak.

Seḥer ṣaḥīfe-i ʿālem pür oldı jāle ile
Meger debīr-i felek itdi ḥāṣılın defter

pür olmayınca:

1. **pür olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Beyit 32
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dolu olmak.

Pür olmayınca aḳīḳ-i müzāb ile mīzāb
Derūn-ı teşne olur mı her āb ile sīrāb

pür olsa:

1. **pür olsa:**-*sa*
Gazel 321
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dolu olmak.

Dürler niṣār ider ayaġuñ tozına gözüm
Geldükce sen pür olsa nola encümen cümān

pür-āb:

1. **pür-āb:**
Gazel 443
Mısra: **2**
Yaşla dolu, yaşlı. II Âşığın yaşlı gözleri.

Olaldan zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere hem-dem
Ciger pür-ḫūn u dil pür-derd ü göz pür-āb cān pür-ġam

pūrān-ı pīrānuñ her biri:

1. **pūrān-ı pīrānuñ her biri:**
Kaside 5
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
İhtiyarlar ve oğullar. II Genç ve yaşlı. II Herkes.

Aḳan olsa ʿadūya aḳsa deryālar gibi leşker
Ġarīḳ-i niʿmet olsa her biri pūrān-ı pīrānuñ

pür-ʿarak:

1. **pür-ʿaraḳ:**
Gazel 291
Mısra: **5**
Çok terli. II Rakı dolu.

Ṭolu ḳabaḳ ḳucaḳda ayaḳ elde pür-ʿaraḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

pür-āteş olmış:

1. **pür-āteş olmış:**-*mış*
Gazel 314
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ateş dolu olmak. II Kıpkırmızı olmak.

Ṭutuşmışsın şirār-ı āh ile tennūr-ı mihnetde
Ḳızarmış gözlerüñ pür-āteş olmış nāra düşmişsin

pür-belā:

1. **pür-belā:**
Gazel 81
Mısra: **6**
Bela dolu. II Âşığın bedeni.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

pür-cevr:

1. **pür-cevr:**
Gazel 365
Mısra: **3**
Cefa dolu, eziyet dolu (felek).

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-ṣebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

pür-cūd:

1. **pür-cūd:**
Tuyuğ 1
Mısra: **1**
Cömertlikle dolu.

Ẕāt-ı nīkū-sīretet pür-cūd bād
Her çi ḫ∨āhī ḥāżır u mevcūd bād

pür-cūş olsun:

1. **pür-cūş olsun:**-*sun*
Gazel 287
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Coşku dolu olmak, coşmak, galeyana gelmek.

Cūşa gel cūy-ı sirişküñ yüze gelsün yir yir
Ey göñül yir yüzinüñ cūları pür-cūş olsun

pür-dāġ:

1. **pür-dāġdur:**-*dur*
Gazel 393
Mısra: **1**
Yarayla dolu, çok yaralı.

Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür-dāġdur ḳolı
İle yoḳ iḥtiyācı elde vāfir aḳçesi pulı

pür-derd:

1. **pür-derd:**
Gazel 443
Mısra: **2**
Dert dolu, dertli. II Âşığın dertli gönlü.

Olaldan zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere hem-dem
Ciger pür-ḫūn u dil pür-derd ü göz pür-āb cān pür-ġam

pür-derd olanlaruñ ḥālini:

1. **pür-derd olanlaruñ ḥālini:** *-n, -i*
Beyit 69
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Dertlilerin hâli.

Bī-derde añma ḥālini pür-derd olanlaruñ
Nā-merde söyleme hünerin bī-hünerlerüñ

pür-felāket eyleyen tāliʿ:

1. **pür-felāket eyleyen tāliʿ:**
Tahmis 9
Mısra: **20**
Kelime Tipi: **-**
Felaketle dolu eden talih.

Ṣalup girdāb-ı baḥr-ı fürḳate fülk-i dil-i zārı
Beni zīr-i felekde pür-felāket eyleyen tāliʿ

pür-ġam:

1. **pür-ġam:**
Gazel 443
Mısra: **2**
Gamla dolu, kederli. II Âşığın kederli canı.

Olaldan zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere hem-dem
Ciger pür-ḫūn u dil pür-derd ü göz pür-āb cān pür-ġam

pür-ġubār oldı:

1. **pür-ġubār oldı:***-dı*
Gazel 420
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Toz toprak içinde kalmak. II Sevgilinin ayva tüylerinin güzelliğine kapılmak.

Göñül āyīnesi muṣayḳal iken
Gerd-i ḫaṭṭuñla pür-ġubār oldı

pür-gümān:

1. **pür-gümānlardur:***-lar, -dur*
Kaside 11
Mısra: **31**
Kuşku dolu, şüpheli (kimse).

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

pür-ḥamāḳat:

1. **pür-ḥamāḳatsin:***-sin*
Mesnevi 5
Mısra: **56**
Ahmaklıkla dolu, düşüncesiz (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Żāhir egerçi sikke-ṣüretsin
Fehm-i maʿnīde pür-ḥamāḳatsin

pür-ḫār u pür-ḫārḫār:

1. **pür-ḫār u pür-ḫārḫār:**
Gazel 79
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Diken dolu ve üzgün. II Âşığın mutsuz ve keder dolu gönlü.

Bu gülşende bir gül ġamıyla Ḳabūlī
Dil ü sīne pür-ḫār u pür-ḫārḫār

pür-ḫārḫār ider:

1. **pür-ḫārḫār ider:***-er*
Beyit 247
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Üzmek, mutsuz etmek.

Ferāġat ḳıl göñül aġyārı çoḳ dil-dārı neylersin
Dili pür-ḫārḫār ider gül-i pür-ḫārı neylersin

pür-ḫaṭar:

1. **pür-ḫaṭardur:***-dur*
Mesnevi 10
Mısra: **9**
Tehlike dolu.

Pür-ḫaṭardur ṭarīḳuñ ey āgāh
Yārüñ olsun hemīşe b'ismi'llāh

pür-hevā:

1. **pür-hevādur:***-dur*
Gazel 15
Mısra: **9**
Heves ile dolu. II

Kendinden geçmiş, mest olmuş âşık.

Pür-hevādur dīde-i ʿibretle baḳmaz ʿāleme
Göz yumup açınca olsa nola nā-peydā ḥabāb

2. **pür-hevā:**
Gazel 81
Mısra: **6**
Heves ile dolu. II Kendinden geçmiş, mest olmuş âşık.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

pür-hevā ḥabāb:

1. **pür-hevā ḥabāb:**
Gazel 410
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Arzu, heves dolu su kabarcığı.

ʿÖmrüñ ise beḳāsı āb üzre
Ser ise pür-hevā ḥabāb gibi

pür-ḥikmet olur:

1. **pür-ḥikmet olur:**-*ur*
Gazel 136
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hikmetlerle dolu olmak.

Kārı pür-ḥikmet olur ʿāḳıbet-endīş olanuñ
Merd-i bī-fikret olanda ġam-ı encām olmaz

pür-ḫūn:

1. **pür-ḫūn:**
Gazel 113
Mısra: **5**
Kanlı, kan dolu.

Vaṣf-ı ḫālüñ eylesem pür-ḫūn olur nāf-ı ġazāl
Gözlerüñ yād eylesem ṣaḥrāda āhūlar ṭurur

2. **pür-ḫūn:**
Gazel 443
Mısra: **2**
Kanlı, kan dolu. II Âşığın ciğeri.

Olaldan zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere hem-dem
Ciger pür-ḫūn u dil pür-derd ü göz pür-āb cān pür-ġam

pür-idrāk:

1. **pür-idrāk:**
Gazel 217
Mısra: **1**
Anlayışla dolu, çok anlayışlı.

Derk-i esfelde ḳoma kendüñi pür-idrāk ol
Māsivā terkin ur ālāyiş-i ġamdan pāk ol

pür-iḫtilāl:

1. **pür-iḫtilāl:**
Gazel 323
Mısra: **12**
Kargaşa dolu.

Derūn-ı pādşāh-ı ʿālemāsā sen ṣafālar sür
Dil-i aʿdā ʿAcem mülki gibi pür-iḫtilāl olsun

pür-inḳılāb:

1. **pür-inḳılāb:**
Gazel 365
Mısra: **5**
Sürekli değişen, devamlı değişkenlik gösteren, kararsız. II Âşığın gönlü.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

2. **pür-inḳılāb:**
Tahmis 3
Mısra: **3**
Sürekli değişen, devamlı değişkenlik gösteren, kararsız. II Âşığın gönlü.

Ḳalbinde ḥālet olmaya pür-inḳılāb ola
ʿĀşıḳ mı dirsin aña ki bī-sūz u tāb ola

pür-kemāl:

1. **pür-kemāl:**
Gazel 323
Mısra: **4**

Olgunluk dolu. II Çok güzel.

Ṭulūʿ itsün saʿādet maṭlaʿından āftābāsā
Zevāle irmesün mihr-i cemālüñ pür-kemāl olsun

pür-mehābet:

1. **pür-mehābetdür:**-*dür*
Gazel 73
Mısra: **1**
Heybetli, haşmetli. II Hüseyin Ağa.

Ḥüseyn Aġa-yı ʿālī-menzilet kim pür-mehābetdür
Miṣāl-i şīr-i ner ser-tā-ḳadem ʿayn-ı şecāʿatdür

2. **pür-mehābetdür:**-*dür*
Müseddes 1
Mısra: **39**
Heybetli, haşmetli.

Pür-mehābetdür vücūd-ı pāki şīr-i ner gibi
Sen duʿāya ḳāyim ol dāyim Ḳabūlī er gibi

pür-meẓālim:

1. **pür-meẓālim:**
Mesnevi 5
Mısra: **58**
Zulümlerle dolu, haksızlık eden (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Bir tehevvür idici ẓālim imiş
Bir nifāḳ ehli pür-meẓālim imiş

pür-nem olsa:

1. **pür-nem olsa:**-*sa*
Terci-bend 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Islanmak. II Gözü yaşlı olmak, ağlamak.

Rūz u şeb dīde yollaruñ gözedür
Olsa nergis gibi nola pür-nem

pür-nühūset eyleyen ṭāliʿ:

1. **pür-nüḫūset eyleyen ṭāliʿ:**
Gazel 178
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Uğursuzlukla dolu eden talih.

Ḫusūf-ālūd idüp māh-ı ümīdüm kevkeb-i baḫtum
Belā burcında her şeb pür-nüḫūset eyleyen ṭāliʿ

pür-pāre:

1. **pür-pāre:**
Gazel 143
Mısra: **3**
Paramparça.

Dil-i pür-yāre ṣanavber gibi pür-pāre velī
Anı ʿarż itmege dil-dāra ṭayanmaz özümüz

pür-şafā:

1. **pür-ṣafādur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **62**
Saflık ve temizlik dolu.

Kāmkārā dem-i medḥüñde ḥarīr-i ḫāmem
Pür-ṣafādur nitekim murġ-ı müseccaʿ-naġamāt

pür-sitīz:

1. **pür-sitīz:**
Beyit 13
Mısra: **1**
Çok kavgacı. II Sevgilinin sert ve öfkeli bakışı.

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

pür-sürūr:

1. **pür-sürūr:**
Gazel 190
Mısra: **7**
Sevinçle dolu, mutlu, neşeli (kimse).

Düşmenüñ maḳhūr u sen mesrūr u ʿasker pür-sürūr
Bundan özge nic'olur ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

pür-şevḳ eyle:

1. **pür-şevḳ eyle:**
Gazel 401

Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Neşeyle doldurmak, keyifli bir hâle getirmek.

Meclis-i aḥbābı pür-şevḳ eyle nār-ı ʿışḳ ile
Şemʿ-i cemʿ-i ehl-i sūz ol nūr-ı maḥż it nāruñı

pür-tāb:

1. **pür-tāb:**
Gazel 246
Mısra: **3**
Kıvrım kıvrım, iki büklüm.

Mūy-ı pīçīde-ṣıfat nola olursam pür-tāb
Zülf-i ḫam-der-ḫamuñ itdi dili derhem derhem

pür-ṭarāvet:

1. **pür-ṭarāvet:**
Mesnevi 1
Mısra: **7**
Tazelikle dolu, taptaze.

Cihān pür-ṭarāvet çü ruḫsār-i yār
Çemen sebz ü ḫurrem çü ḫaṭṭ-i nigār

pür-yāre:

1. **pür-yāresin:**-*sin*
Gazel 330
Mısra: **1**
Yara dolu, yaralı. II Âşığın gönlü.

Ey göñül āvāresin pür-yāresin ṣad-pāresin
Derdi çoḳ dil-ḫastesin dermānı yoḳ bī-çāresin

pür-zer ü zīver ḳıldı:

1. **pür-zer ü zīver ḳıldı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Altın ve süsle doldurmak.

Yine bu arada dāmād-ı çarḫ şevḳe gelüp
ʿArūs-ı dehri felek ḳıldı pür-zer ü zīver

pür-zevḳ u şevḳ u pür-ṣafā:

1. **pür-ẕevḳ u şevḳ u pür-ṣafā:**
Muaşşer 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Zevkle, şevkle ve safa dolu.

ʿAcem mülkin gezüp pür-ẕevḳ u şevḳ u pür-ṣafā geldüñ
Diyār-ı şarḳdan ġarba güneş gibi ṭoġa geldüñ

pür-zi-lāle:

1. **pür-zi-lāle:**
Gazel 504
Mısra: **1**
Lale çiçeği dolu.

Āmed bahār u ṣaḥn-ı çemen pür-zi-lāle şud
Hengām-ı ʿayş āmed u devr-i piyāle şud

pür-żiyā:

1. **pür-żiyā:**
Terci-bend 1
Mısra: **2**
Işık dolu, nurlu, aydınlık.

Ṣubḥ-dem gün gibi ṭoġa geldüñ
Nūr-ı mihr ile pür-żiyā geldüñ

pür-żiyā olup:

1. **pür-żiyā olup:**-*up*
Gazel 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Işıkla dolu olmak. II Mutlu olmak, neşelenmek.

Pür-żiyā olup çerāġ-ı devletüñ mānend-i şemʿ
Nār-ı ġamla geh ʿadū nālān u geh giryān ola

püser:

1. **püser:**
Beyit 232
Mısra: **1**
Oğul, erkek evlat. II Sevgili.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

pūşīde vü peydā:

1. **pūşīde vü peydā:**
Gazel 318
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gizli ve aşikâr.

Ẓāhirde vü bāṭında hevā sen imişsin
Her gūşede pūşīde vü peydā sen imişsin

pūşīde yir:

1. **pūşīde yir:**
Kaside 1
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Gizli yer.

Didi ey ʿārif-i sırr-ı ḫafī pūşīde yir yoḳdur
Şeb-i muẓlim żiyāsın setr ider mi māh-ı tābānuñ

pūte-i miḥnetde:

1. **pūte-i miḥnetde:**-*de*
Gazel 238
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zahmet potası. II Sıkıntı, zahmet.

Niçe mevzūn u rengīn olmasun zer gibi eşʿārum
Eritdüm pūte-i miḥnetde naḳd-i ḳalbi ḳāl itdüm

pūt-ı nehāra:

1. **pūt-ı nehāra:**-*a*
Beyit 76
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gündüz putu. II Put gibi güzel olan sevgili.

Pūt-ı nehāra tār-ı şeb-i tār olınmadın
Ṭolāb-ı çarḫa rişte-i hestī ṭolanmadın

pūyān olsa:

1. **pūyān olsa:**-*sa*
Kaside 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Koşmak. II Koşarak haber getirmek.

Varaḳ iltür götürür şāh-ı ḫazāndan bāġa
Muttaṣıl peyk-i ṣabā olsa ʿaceb mi pūyān

R

rā:

1. **rāsı:**-*s, -ı*
Gazel 27
Mısra: **11**
Arapça (şekil itibariyle hançere benzeyen) "ra /ر" harfi. II Rüşvet kelimesinin Arapça yazılışında geçen ve baş harfi olan "ra /ر" harfi.

Şını minşār-ı cefā rāsı ser-i ḫançerdür
Ol ki şerrinden anuñ ḳaçmaya bulmaz ṣıḥḥat

Rab:

1. **Rab:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Allah, Tanrı.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde ser-i bevvābān it

rabbenā enzil ʿaleynā māʾide:

1. **rabbenā enzil ʿaleynā māʾide:**
Beyit 46
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Ayet**
Kur'an-ı Kerim'de Mâide Suresinin 114. ayetinde geçen, Hazreti İsa'nın Allah'a "Ey Rabbimiz! Bizim üzerimize (gökyüzünden) bir sofra indir!" diyerek dua ettiği sözler (Mâide 5/114).

Yoḳdur ilden ẕerre deñlü ʿāʾide
Rabbenā enzil ʿaleynā māʾide

2. **rabbenā enzil ʿaleynā māʾide:**
Beyit 47
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Ayet**
Kur'an-ı Kerim'de Mâide Suresinin 114. ayetinde geçen, Hazreti

İsa'nın Allah'a "Ey Rabbimiz! Bizim üzerimize (gökyüzünden) bir sofra indir!" diyerek dua ettiği sözler (Mâide 5/114).

Sen ṭururken yoḳdur ilden fāʾide
Rabbenā enzil ʿaleynā māʾide

rabbena'ġfir ẕünūbenā ve'rḥam:

1. **rabbena'ġfir ẕünūbenā ve'rḥam:**
Diğer 1
Mısra: **72**
Kelime Tipi: **Ayet**
Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla ve bize merhamet et! II Âl-i İmrân Suresinin 147. ayetinde geçen: "Rabbimiz! Günahlarımızı, işimizdeki aşırılıklarımızı bize bağışla, sebatımızı arttır, kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et". ayetine telmihte bulunulan ifade.

Günehem bīş ü men kemem çi kunem
Rabbena'ġfir ẕünūbenā ve'rḥam

rabb-i ʿizzetden:

1. **rabb-i ʿizzetden:**-*den*
Gazel 354
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Yüce Allah.

Merdüm-i ʿālī-neseb ü ālī-ḥasebsin ḫüsrevā
Rabb-i ʿizzetden recām oldur ki Ḥaḳ ʿizzet vire

rābıṭa-i himmete bestedür:

1. **rābıṭa-i himmete bestedür:**-*dür*
Kaside 7
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Himmet bağına bağlanmış. II Himmetli, lütufkâr kimse.

Himmetüñ nola bülend olsa özüñ ʿālīdür
Bestedür rābıṭa-i himmete ḳullābe-i ẕat

rābiʿ:

1. **rābiʿ:**
Gazel 222
Mısra: **4**
Dördüncü. II Ashab-ı Kehf'den olan dördüncü kişi.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse sāmin ol

rabṭı:

1. **rabṭı:**
Kıt'a 3
Mısra: **2**
Bağlamak. II Sözü anlama bağlamak.

Şimdi naẓm erbābı çoḳ ammā Ḳabūlī çoġınuñ
Rişte-i elfāẓınuñ maʿnālarına rabṭı yoḳ

rāciʿ:

1. **rāciʿdür:**-*dür*
Gazel 254
Mısra: **26**
Rica eden, umut bekleyen, ümit eden (âşık/Kabûlî).

Biraz cenābuña mā-fi'ż-żamīrin eyledi ʿarż
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şeh-i ʿālem

rāciʿ ḳılupdur:

1. **rāciʿ ḳılupdur:**-*up, -dur*
Gazel 231
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Dönmek, tekrar gelmek.

Nisār eyler senā gevherlerin bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿ ḳılupdur anı sulṭānum

rāfiʿ-i astār-ı ḫabāyā-yı merām:

1. **rāfiʿ-i astār-ı ḫabāyā-yı merām:**
Kaside 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Muradın gizli

astarını kaldıran (kimse). II Murada eren kişi.

Diñle ey ʿārif-i esrār-ı mezāyā-yı kelām
İşit ey rāfiʿ-i astār-ı ḫabāyā-yı merām

rāfiʿ-i raḳm-ı raḳīme:

1. **rāfiʿ-i raḳm-ı raḳīme:**-*e*
Gazel 230
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüksek makamda bulunan (kimse). II Sevgilinin yüce huzurunda bulunan âşık.

Ḳabūlī ḳapuña ʿarż-ı ʿubūdiyyet ider dāʾim
Naẓar ḳıl rāfiʿ-i raḳm-ı raḳīme ḳıyma sulṭānum

rafż:

1. **rafżuñ:**-*uñ*
Kaside 16
Mısra: **5**
Rafizliğe mensup, inançsız (kimse).

Yıḳup bünyādını rafżuñ yirine kāḫ-ı ilḥāduñ
Esās-ı dīni peydā ḳılmaġa üstād gönderdüñ

raġbet:

1. **raġbetde:**-*de*
Gazel 86
Mısra: **4**
İlgi, değer, kıymet, itibar.

Ol ġonca-dehen gül gibi ḫandān olur ammā
Raġbetde gül anuñ gibi ḫandān olacaḳdur

2. **raġbetüñ:**-*üñ*
Gazel 197
Mısra: **9**
İlgi, değer, kıymet, itibar.

Raġbetüñ yoḳ çün Ḳabūlī bendeñe aġyārveş
İtlerüñ ġayrınca bārī iʿtibār olmaḳ gerek

3. **raġbeti:**-*i*
Tarih 3
Mısra: **27**
İlgi, değer, kıymet, itibar.

Görüp bu raġbeti bu himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u bu tertīb ü ʿünvānı

raġbet bulmaġa:

1. **raġbet bulmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 120
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Rağbet edilmek, ilgi görmek, beğenilir olmak.

Naẓardan düşmiş iken yine raġbet bulmaġa ser de
Reh-i kūyında dil-dāruñ ayaġı altına sürter

raġbet bulmasun:

1. **raġbet bulmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 265
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rağbet edilmek, ilgi görmek, beğenilir olmak.

Ḳılmayup raġbet revāc-ı ḳadrümüz kesr idenüñ
Bī-revāc olsun metāʿ-ı ḳadri raġbet bulmasun

raġbet ḳıl:

1. **raġbet ḳıl:**
Gazel 123
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Rağbet etmek, beğenmek, ilgi göstermek.

Ṣafāyıla geçer ʿömrüñ kemāl ehline raġbet ḳıl
Taṣavvur bu ṭarīḳa mühtedīdür ʿaḳl cāzimdür

raġbet ḳılmayup:

1. **raġbet ḳılmayup:**-*ma, -y, -up*
Gazel 265
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Rağbet etmek, beğenmek, ilgi göstermek.

Ḳılmayup raġbet revāc-ı ḳadrümüz kesr idenüñ
Bī-revāc olsun metāʿ-ı ḳadri raġbet bulmasun

raġbet ü ʿizzet:

1. **raġbet ü ʿizzet:**
Gazel 51
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İlgi ve değer.

Ḥürmet ḥarāma raġbet ü ʿizzet ḥarāmiye
Ṣabr u ḳanāʿat ehline de Ḥaḳ Kerīmdür

raġbet zamānıdur:

1. **raġbet zamānıdur:**-*dur*
Gazel 124
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Rağbet etme, ilgi gösterme zamanı.

Ġayretsiz ehl-i ġayreti raġbetsiz eyledi
Bi'llāh ġayret ehline raġbet zamānıdur

raġbet-i dīnār u dirhem:

1. **raġbet-i dīnār u dirhem:**
Gazel 62
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dirhem ve dinarın rağbeti. II Paraya önem vermek.

Ben zer ü sīme Ḳabūlī iltifāt itmem faḳīr
Raġbet-i dīnār u dirhem aġniyā yanındadur

raġbet-i har-mühre:

1. **raġbet-i ḫar-mühre:**
Gazel 265
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Katır boncuğunun değeri.

Ḳıymet-i gevher nedür fehm itmeyen bed-gevherüñ
Raġbet-i ḫar-mühre deñlü ḳadr ü ḥürmet bulmasun

raġbet-i nāsa:

1. **raġbet-i nāsa:**-*a*
Gazel 161
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İnsanların beğenisi, ilgisi.

Raġbet-i nāsa baḳup ġırre olan ehl-i ġurūr
Ḫᵛāce rāġıb da olursa işi merġūb olmaz

raġbet-i seng ü meder:

1. **raġbet-i seng ü meder:**
Gazel 131
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sert taşa rağbet etme.

Kāmilüñ ḳılletidür keşret-i nā-dāna sebeb
Raġbet-i seng ü meder dürr ü güher yoḳlıġıdur

raġbetsiz:

1. **raġbetsiz:**
Gazel 124
Mısra: **5**
Rağbet edilmeyen, ilgi görmeyen (kimse).

Ġayretsiz ehl-i ġayreti raġbetsiz eyledi
Bi'llāh ġayret ehline raġbet zamānıdur

rāġıb:

1. **rāġıb:**
Gazel 161
Mısra: **4**
Rağbet eden, beğenen, istekli.

Raġbet-i nāsa baḳup ġırre olan ehl-i ġurūr
Ḫᵛāce rāġıb da olursa işi merġūb olmaz

rāġıb ol:

1. **rāġıb ol:**
Gazel 401
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Rağbet etmek, ilgilenmek.

Naḳd-i cān ṣarf it metāʿ-ı vuṣlat-ı cānān içün
Rāġıb ol fevt itme germ-ā-germ iken bāzāruñı

raġmen:

1. **raġmen:**
Tahmis 10

Mısra: **6**
Rağmen, karşın.

Beḳā-yı salṭanat sulṭāna ḳalmaz
Vefā ḳıl bendeñe aʿdāña raġmen

2. **raġmen:**
Tahmis 10
Mısra: **7**
Rağmen, karşın.

Dime meylüm añadur saña raġmen
Baña raḥm eylemezsin aña raġmen

3. **raġmen:**
Tahmis 10
Mısra: **8**
Rağmen, karşın.

Dime meylüm añadur saña raġmen
Baña raḥm eylemezsin aña raġmen

4. **raġmen:**
Tahmis 10
Mısra: **9**
Rağmen, karşın.

Raḳībe luṭf idersin baña raġmen
Ṣaḳın itdüklerüñ sen cāna ḳalmaz

raġmına:

1. **raġmına:**
Tarih 18
Mısra: **3**
Rağmen, zıddına, aksine, inadına.

Raġmına erbāb-ı rafżuñ körligine kāfirüñ
Ḳalʿalar bünyād idüp çoḳ işler īcād eyledi

rāh:

1. **zi-rāh:**
Mesnevi 1
Mısra: **65**
Yol. II Âşıkların yolu.

Biyā muṭrıb ey yār-i āgeh zi-rāh
Me-zen rāh-i mā vü me-şev ġadr-ḫ∨āh

rāḥat:

1. **rāḥat:**
Gazel 365
Mısra: **6**
Rahatlık, huzur, mutluluk.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

2. **rāḥat:**
Gazel 388
Mısra: **10**
Rahatlık, huzur, mutluluk.

Ḳabūlī fāriġ ol ṭūl-i emelden
Saña ne bunda rāḥat var ne sinde

rāḥat olmazsın:

1. **rāḥat olmazsın:**-*maz, -sın*
Tahmis 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Rahat olmak: Üzüntülü, sıkıntılı veya tedirgin durumda olmamak.

Rāḥat olmazsın dilā tā görmeyince yārüñi
Baḳmayınca aña teskīn idemezsin nāruñı

rāh-ber:

1. **rāh-ber:**
Gazel 319
Mısra: **4**
Yol gösteren, kılavuzluk eden (kimse), rehber. II Âşığın feryadı.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

rāh-ı cefāda:

1. **rāh-ı cefāda:**-*da*
Gazel 71
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı yolu, eziyet yolu. II Eziyet, cefa.

Ḳaʿr-ı çāh iken yirin geh ġarḳ-ı cāh eyler velī

Gāh olur rāh-ı cefāda ḫāk ile yeksān ider

rāh-ı erkānı:

1. **rāh-ı erkānı:**-*ı*
Tarih 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İçerde olanları yolu.

Ṭarīḳuñ eskisi olsa içerden ṭaşradan bilse
Yine ḫāricden olmasa gözetse rāh-ı erkānı

rāh-ı fenāda:

1. **rāh-ı fenāda:**-*da*
Gazel 153
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yokluk yolu. II Dünya.

Ḳalur yolıyla varmaz ser-menzil-i murāda
Rāh-ı fenāda ol kim terk-i tecemmül itmez

rāh-ı ġamda:

1. **rāh-ı ġamda:**-*da*
Muhammes 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gam yolu. II Gam, keder.

Rāh-ı ġamda ḫākveş ḫāṭır-perīşān olduġum
Tekye-i ʿışḳa varup cān ile ʿüryān olduġum

rāh-ı ʿışḳ:

1. **rāh-ı ʿışḳ:**
Gazel 197
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu. II Aşk.

Ol boyı servüñ dilā pāyına yüzler sürmege
Rāh-ı ʿışḳ içre vücūduñ ḫāksār olmaḳ gerek

2. **rāh-ı ʿışḳ:**
Tahmis 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu. II Aşk.

Ṣalma cismüñ rāh-ı ʿışḳ içre ḫaṭar ṭuyduñsa gel
Mā ʿarefnādan ḫabīr olmaz nebī vü ger velī

3. **rāh-ı ʿışḳ:**
Tahmis 11
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu. II Aşk.

Bu türāb āşiyānda neylersin
Rāh-ı ʿışḳ içre dilsin ey Emrī

rāh-ı ʿışḳda:

1. **rāh-ı ʿışḳda:**-*da*
Gazel 422
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu. II Aşk.

Mecnūnı rāh-ı ʿışḳda güm-rāh añlamañ

Her ḳanda gitse rehberi ʿavn-ı İlāh idi

rāh-i mā:

1. **rāh-i mā:**
Mesnevi 1
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Bizim yolumuz. II Âşıkların yolu.

Biyā muṭrıb ey yār-i āgeh zi-rāh
Me-zen rāh-i mā vü me-şev ġadr-ḫ∨āh

rāh-ı Meḥemmed:

1. **rāh-ı Meḥemmed:**
Gazel 37
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mehemmed'in yolu.

Aġyāra ṭarīḳ-i ġam-ı hecrüñden eser yoḳ
Nādāna müyesser ola mı rāh-ı Meḥemmed

rāh-ı Mevlāda:

1. **rāh-ı Mevlāda:**-*da*
Gazel 191
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Allah yolu, Hak yolu.

Rāh-ı Mevlāda ḍalālet ehline yol gösterüp
Nice güm-rāhı ṭarīḳ-ı Ḥaḳḳa irşād eylemek

rāh-ı miḥnetde:

1. **rāh-ı miḥnetde:**-*de*
Beyit 248
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sıkıntılı yolu, eziyet yolu. II Dert, keder, sıkıntı.

Rāh-ı miḥnetde sen ey dil bir avuc ḫāk olasın
Yol mıdur bād-ı ġudūr ile ṭarabnāk olasın

rāh-ı saḳīme gitmek:

1. **rāh-ı saḳīme gitmek:**-*mek*
Mesnevi 7
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Yanlış yola gitmek, doğru yoldan ayrılmak.

Kişi rāh-ı saḳīme gitmek olmaz
Edebden ḫāric evżāʿ itmek olmaz

rāh-ı vefāda:

1. **rāh-ı vefāda:**-*da*
Gazel 276
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vefa yolu. II Sevgi yolu.

ʿIşḳdur rāh-ı vefāda dost düşmen reşkine
Yūsufı ḳul idüp İsmāʿīli ḳurbān eyleyen

rāḥil olurdı:

1. **rāḥil olurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 216
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Göç etmek, bir yerden başka bir yere taşınmak, göçmek.

Yoḳ zād-ı reh-i vādi-i ġam yoḫsa Ḳabūlī
ʿAzm itmek olurdı elem-i rāḥ ile rāḥil

raḥima'llahu emvātehüm ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ:

1. **raḥima'llahu emvātehüm ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ:**
Diğer 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah onların ölülerine rahmet etsin ve onların hayatta olanlarına kıyamet gününe kadar yardım etsin!" anlamına gelen dua ifadesi.

ḳuvvetüm olduḳça ve ṭāḳatüm yitdükçe ol
ṭāʾife-i ʿiẓāmuñ ve zümre-i kirāmuñ raḥima'llahu emvātehüm
ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ ʿaḳablarınca
üftān u ḫīzān pūyān u devān olup ʿunfuvān-ı

raḥm:

1. **raḥmī:**-*ī*
Gazel 9
Mısra: **3**
Merhamet, acıma. II Sevgilinin merhameti.

Raḥmī be-ḥāl-i zār-i men-i mübtelā be-kun
Yaʿni be-kūçe ḥāl-i dilet mübtelā-yi mā

2. **raḥm:**
Gazel 12
Mısra: **5**
Merhamet, acıma. II Sevgilinin merhameti.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

raḥm eyle:

1. **raḥm eyle:**
Beyit 241
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, acımak, hâline üzülmek.

ʿUşşāḳ ḳullaruñdur sensin o ḳavme sulṭān
Raḥm eyle ben faḳīre sulṭān-ı derdmendān

raḥm eylemez:

1. **raḥm eylemez:**-*mez*
Şarkı 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -

Merhamet etmek, acımak, hâline üzülmek.

Baña raḥm eylemez ol ruḫı ālüm
Şimden girü bilmem nic'olur ḥālüm

raḥm eylemezsin:

1. **raḥm eylemezsin:**-*mez, -sin*
Tahmis 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, acımak, hâline üzülmek.

Dime meylüm añadur saña raġmen
Baña raḥm eylemezsin aña raġmen

raḥm eyler:

1. **raḥm eyler:**-*r*
Gazel 195
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, acımak, hâline üzülmek.

Raḥm eyler idi yaşumuza yār Ḳabūlī
Aġyār geçüp ḳarşumuza gülmese giñ giñ

raḥm idüp:

1. **raḥm idüp:**-*üp*
Gazel 282
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, acımak, hâline üzülmek.

Raḥm idüp nā-dāna luṭfuñ nā-maḥalle beẕl idüp
Nāz u istiġnā maḥāllinde niyāz itmek neden

raḥm it:

1. **raḥm it:**
Gazel 296
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, acımak, hâline üzülmek.

Yaşına baḳ Ḳabūliye raḥm it
Aġladup bir ġarībi neylersin

raḥmet:

1. **raḥmet:**
Tarih 6
Mısra: **4**
Allah'ın bağışlaması, merhameti.

Tārīḫ āmed behr-i vey Raḥmet be-cān-ı māderem

raḥmet bulmasun:

1. **raḥmet bulmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 265
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Merhamet görmek. II Huzurlu ve bereketli olmak.

Bāʿiṯ-i ẕillet olan ben ḫāke ʿizzet bulmasun
Ḥalüme raḥm itmeyen ʿālemde raḥmet bulmasun

raḥmet-i ḥaḳḳa vāṣıl olalar:

1. **raḥmet-i ḥaḳḳa vāṣıl olalar:**-*a, -lar*
Mesnevi 6
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Allah'ın rahmetine erişmek.

Umaruz her birinden el-ḥāṣıl
Raḥmet-i Ḥaḳḳa olalar vāṣıl

raḥmet-i Ḥażret-i Hudāya sebeb:

1. **raḥmet-i Ḥażret-i Ḫudāya sebeb:**
Mesnevi 8
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yüce Allah'ın rahmetine sebep (olan kimse). II Hazreti Muhammed.

Maẓhar-ı luṭf-ı bī-kerāne-i Rab
Raḥmet-i Ḥażret-i Ḫudāya sebeb

raḥmi yoḳ cānān:

1. **raḥmi yoḳ cānān:**
Gazel 30
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Merhametsiz sevgili.

Raḥmi yoḳ cānān elinden el-ġıyāṯ

Ẓulmi çoḳ sulṭān elinden el-ġıyāṯ

raḥmi yoḳ cellād:

1. **raḥmi yoḳ cellād:**
Diğer 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Merhameti olmayan cellat. II Felek.

Ẓālim-i bī-dād imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ cellād imişsin böyle bilmezdüm seni

raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār:

1. **raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār:**
Diğer 2
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Merhamet olmayan kan dökücü (kimse). II Felek.

Żulmi çoḳ mekkār imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni

rāh-peymānuñ yollarına gelürse:

1. **rāh-peymānuñ yollarına gelürse:**-*ür, -se*
Kaside 5
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Yol göstericilerin yoluna gelmek, doğru yola gelmek.

Kilābāsā çıkup bir gūşeden düşmen görinürse
Gelürse bī-müḥābā yollarına rāh-peymānuñ

raḫşān olurdı:

1. **raḫşān olurdı:**-*ur, -dı*
Kaside 2
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Parlamak, aydınlanmak. II Mutlu olmak, neşelenmek.

Āftāb-ı keremüñ üstüme pertev ṣalsa
Mihr ü ḫāver gibi her ẕerrem olurdı raḫşān

raḫş-ı Düldüldür:

1. **raḫş-ı Düldüldür:**-*dür*
Gazel 367
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Düldül atı, Hazreti Ali'nin atı. II Kabûlî'nin şairlik kabiliyeti.

Semend-i ṭabʿuma hem-ser geçer yoḳdur bu meydānda
Ḳabūlī raḫş-ı Düldüldür ṣanasın Ḥayder altında

raḫş-ı himmet:

1. **raḫş-ı himmet:**
Gazel 385
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Himmet atı. II Sevgilinin yardımı, ihsanı.

Şeh-süvār-ı ʿarṣagāh-ı ʿadl ü dād olduḳca sen
Raḫş-ı himmet zīr-i rān u esb-i devlet rām ola

raḫş-ı himmetümüñ:

1. **raḫş-ı himmetümüñ:**-*üm, -üñ*
Gazel 85
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Himmet atı. II Gayret, himmet.

Ḫink-i ḫunük-likām-ı felek tīz-kām iken
Yanında raḫş-ı himmetümüñ lūk ü lengdür

raḫş-ı tabʿum:

1. **raḫş-ı tabʿum:**-*um*
Gazel 189
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yaratılış atı. II Yaratılıştan gelen şiir yazma yeteneği, şairlik.

Raḫş-ı tabʿum çoḳdan alurdı belāġat ögdülin
Terk-tāza neyleyem bir füsḥat-i meydān yoḳ

raḫş-ı ṭabʿuma:

1. **raḫş-ı ṭabʿuma:**-*um, -a*
Gazel 429
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yaratılış atı. II Yaratılıştan gelen şiir yazma yeteneği, şairlik.

ʿArṣa-i maʿnāda raḫş-ı
ṭabʿuma nisbet ḳıla
Bāġ-ı ʿālemde semend-i
bād-ı pāy-ı deşt-pūy

raʿiyyet olana:

1. **raʿiyyet olana:**-*a*
Gazel 23
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Riayet eden, itaatkâr olan (kimse). II Âşıklar.

Gerekdür bendeñe
sulṭānum iḥsān
Raʿiyyet olana lāzım
riʿāyet

raḳam-ı luṭfuñ:

1. **raḳam-ı luṭfuñ:**-*uñ*
Gazel 104
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Lütfunun sayısı, ihsan ve yardımın çokluğu.

Ṣafḥa-i sīnesi pürdür
raḳam-ı luṭfuñ ile
Eylemez mekremetüñ
yazmada noḳṣān defter

rakīb:

1. **raḳībüñ:**-*üñ*
Gazel 14
Mısra: **5**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Sevmezdi taḳarrüb ḳılanı
saña raḳībüñ
Maḳṣūdına irdi niyedür
daḫı teraḳḳub

2. **raḳībüñ:**-*üñ*
Gazel 20
Mısra: **10**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

ʿAvḳ ider kūyuña
varduḳca Ḳabūlīyi ḳomaz
Seg-i bī-dīn o raḳībüñ
geçinür nādān it

3. **raḳībüñ:**-*üñ*
Gazel 47
Mısra: **1**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Yanuma gelmez raḳībüñ
āh-ı sūzāndan ḳaçar
Müddeʿī meydāna girmez
tīġ-i bürrāndan ḳaçar

4. **raḳībüñ:**-*üñ*
Gazel 120
Mısra: **3**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Raḳībüñ ṣubḥa dek ḫāneñ
ṭolanur hiç yataḳ yatmaz
Kilāb-ı kūyuña beñzer
soḳaḳdan soḳaġa yortar

5. **raḳībüñ:**-*üñ*
Gazel 135
Mısra: **5**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Aġlatma ben ġarībüñ şād
olmasun raḳībüñ
Aġlatma ʿandelībüñ kim
āh u zāra döymez

6. **raḳīb:**
Gazel 298
Mısra: **5**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Raḳīb ile aramuzdan
nizāʿı ḳaṭʿ eyle
Efendi tīġ getür düşmeni
götür aradan

7. **raḳībinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 300
Mısra: **4**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Nihān itsün niyazdan ġayra zinhār açmasun rāzın
Raḳībinden ḥaẕer ḳılsun ʿadūdan iḥtirāz itsün

8. **raḳīb:**
Gazel 343
Mısra: **5**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

İzüñ tozına nā-maḥaldür raḳīb
Revā görme tācuñı tāc-ı keye

9. **raḳībi:**-*i*
Gazel 427
Mısra: **4**
Âşığın kendisine rakip olarak gördüğü, sevgilinin mahallesinde dolaşan ve ona âşıktan daha yakın olan kişi.

Ol teẕerv-i ḫoş-ḫırāmuñ şimdi ey şeh-bāz-ı dil
Ṣaydınuñ eyyāmıdur zīrā raḳībi daḫı ṭoy

<u>raḳīb ü ʿāşıḳı:</u>

1. **raḳīb ü ʿāşıḳı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Rakip ve âşık.

Raḳīb ü ʿāşıḳı bir görmeye ḥabīb oldur
Efendiyā bir olur mı cihānda ḫayrla şer

<u>raḳībāsā:</u>

1. **raḳībāsā:**
Gazel 428
Mısra: **7**
Rakip gibi.

Raḳībāsā hemīşe ādemi iḍlāl idi kārı
Ser-i iblīse ṭavḳ-ı laʿneti Bārī neden ṭakdı

<u>raḳībe luṭf idersin:</u>

1. **raḳībe luṭf idersin:**-*er, -sin*
Tahmis 10
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Rakibe lütufta bulunmak, ihsan göstermek.

Raḳībe luṭf idersin baña raġmen
Ṣaḳın itdüklerüñ sen cāna ḳalmaz

<u>raḳīb-i har:</u>

1. **raḳīb-i ḫar:**
Gazel 77
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eşek rakip.

Ḳapuñda raḳīb-i ḫar ṭurmaz depinür der der
Bār-ı ġamuñ altında şan ṭurma şolur ḫar ḫar

<u>raḳīb-i kāfiri:</u>

1. **raḳīb-i kāfiri:**-*i*
Gazel 62
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kâfir rakip, dinsiz imasız rakip.

Feṯḥ-i bāb olsun dilā öldür raḳīb-i kāfiri
Lā-cerem feṯḥ ü ẓafer tīġ ü ġazā yanındadur

<u>raḳīb-i seg:</u>

1. **raḳīb-i seg:**
Gazel 414
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Köpek (gibi olan) rakip.

Gelür gider ṭolanur bezmi bir ḳadeh mey içün
Raḳīb-i seg yir arar almaġa ayaġumuzı

<u>raḳīb-i seg-i ḳallāş:</u>

1. **raḳīb-i seg-i ḳallāş:**
Gazel 445
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kalleş köpek (gibi olan) rakip.

Ser-i kūyuñda raḳīb-i seg-i ḳallāş yatur
Meded ey gözleri āhū sesi kes ṭaş yatur

<u>raḳīb-i zāġa:</u>

1. **raḳīb-i zāġa:**-*a*
Gazel 129
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Karga (gibi uğursuz) rakip.

Ol raḳīb-i zāġa nāẓırdur mükaḥḥal gözleri
Var ise meşşāṭa anuñ kuḥl-ı mā-zāġın çeker

raḳīb-i zāġuñ:

1. **raḳīb-i zāġuñ:**-*uñ*
Gazel 203
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Karga (gibi uğursuz) rakip.

Ne gezer Kaʿbe-i kūyuñda raḳīb-i zāġuñ
Şāh-bāzum anı sen murġ-ı ḥarem mi ṣanduñ

raḳībüñ cezāsı:

1. **raḳībüñ cezāsı:**
Gazel 213
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rakibin cezası.

Ḳatl itmedür cezāsı raḳībüñ ezā degül
Aġyār-ı nā-sezāya ne itseñ sezā degül

raḳībüñ gözi göre:

1. **raḳībüñ gözi göre:**-*e*
Gazel 353
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rakibin gözü görmek.

Mirʾāt-ı rūy-ı dil-bere çoḳ baḳma ey göñül
Bāşed ki göre gözi raḳībüñ çıḳa gele

raḳībüñ k'eli:

1. **raḳībüñ k'eli:**
Beyit 153
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rakibin (ki) eli.

Ḳapuñda raḳībüñ k'eli bir işe irişe
Arġac olur elbette ol irdügi erişe

raḳḳāṣ-ı bezm-i şevḳ-ḥāletsin:

1. **raḳḳāṣ-ı bezm-i şevḳ-ḥāletsin:**-*sin*
Gazel 214
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Neşeli meclisin dans edeni.

Ẕerreveş raḳḳāṣ-ı bezm-i şevḳ-ḥāletsin yine
Mihr-i ʿışḳ-ı yārdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel

raḳḳāṣ-ı cihān:

1. **raḳḳāṣ-ı cihān:**
Gazel 419
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Cihanın raks edeni, oynayanı. II Sevgili.

Seyr iden gün yüzini ẕerre-ṣıfat raḳṣ eyler
Yine raḳḳāṣ-ı cihān bir gözi fettān geldi

raḳṣ eyler:

1. **raḳṣ eyler:**-*r*
Gazel 419
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dans etmek, oynamak. II Sevinmek, neşelenmek, mutlu olmak.

Seyr iden gün yüzini ẕerre-ṣıfat raḳṣ eyler
Yine raḳḳāṣ-ı cihān bir gözi fettān geldi

raḳṣ idüp:

1. **raḳṣ idüp:**-*üp*
Tarih 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Dans etmek, oynamak. II Sevinmek, neşelenmek, mutlu olmak.

Güyendeler sāzendeler perrendeler bāzendeler
Meydānda raḳṣ idüp döner dünyāyı şeydā eyledüñ

raḳṣa girerdi:

1. **raḳṣa girerdi:**-*er, -di*
Kaside 6
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dans etmek, heyecan ve coşku ile çeşitli hareketler yapmak.

Felek semāʿ ile raḳṣa girerdi şevḳinden
Bezimde sāza ser-āġāz ideydi Zühre eger

raḳṣa girse:

1. **raḳṣa girse:**-*se*
Gazel 147
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dans etmek, heyecan ve coşku ile çeşitli hareketler yapmak.

Raḳṣa girse nāz ile kākül perīşān eyleyüp
Cilve-ger gūyā ki ṭāvūs-ı cinändur kāse-bāz

rām itdi:

1. **rām itdi:**-*di*
Gazel 257
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ram etmek, itaat ettirmek, boyun eğdirmek.

Eyleyüp dil murġına zülfin o sīm-endām dām
Dāne-i ḫāliyle itdi virmeyüp ārām rām

rām ola:

1. **rām ola:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ram olmak, boyun eğmek, itaat etmek.

Şeh-süvār-ı ʿarṣagāh-ı ʿadl ü dād olduḳca sen
Raḫş-ı himmet zīr-i rān u esb-i devlet rām ola

2. **rām ola:**-*a*
Gazel 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ram olmak, boyun eğmek, itaat etmek.

ʿĀşıḳ ki eşki dāne dü tā ḳaddi dām ola
Ārām iderse murġ-ı viṣāl aña rām ola

rām olmaya:

1. **rām olmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 4
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Ram olmak, boyun eğmek, itaat etmek.

Gürg-i ṣaḥrā-yı selāmet geçinürken miskīn
İki şīr aġzına atıldı nice olmaya rām

rām olmaz:

1. **rām olmaz:**-*maz*
Gazel 72
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ram olmak, boyun eğmek, itaat etmek.

Aġyār var iken saña rām olmaz ol melek
Olmaz Ḳabūli nite ki şeyṭān aradadur

2. **rām olmaz:**-*maz*
Gazel 136
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ram olmak, boyun eğmek, itaat etmek. II Nasip olmak.

Degme kes dāniş-i ʿirfānı şikār eyleyemez
Murġ-ı vaḥşī durur ol her kişiye rām olmaz

ramażan ayına ḳarşu istiḳbāl idelüm:

1. **ramażan ayına ḳarşu istiḳbāl idelüm:**-*elüm*
Gazel 473
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ramazan ayını karşılamak.

Ābdest ile namāzı ḳılalum şāhid-i ḥāl
Ramażan ayına ḳarşu idelüm istiḳbāl

rān:

1. **rānem:**-*em*
Beyit 38
Mısra: **2**
Kalp katılaşması, lekelenmek.

Sāḳiyā dāred mizācem çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih dīger me-şev rānem mizāc

raʿnā ġazel oldı:

1. **raʿnā ġazel oldı:**-*dı*
Gazel 421
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hoş gazel olmak.

Ḳabūlī lābe vü lāġ ile bir ġarrā ġazel itdüñ
ʿAceb raʿnā ġazel oldı ḳoyalum lābe vü lāġı

raʿnā vü zībā eyledüñ:

1. **raʿnā vü zībā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Güzel ve gösterişli olmak.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

rāst:

1. **rāstdur:**-*dur*
Gazel 160
Mısra: **9**
Doğru, gerçek, hakiki.

Diñle Ḳabūlī sözümüz rāstdur
Zāhid-i nā-rāst-rev ile çepüz

rāstī:

1. **rāstī:**
Gazel 136
Mısra: **10**
Doğru olan (kimse). II Doğrusu, işin aslı.

Ey Ḳabūlī ezelī ṭoġrı olan egrilmez
Rāstī ṣafḥa-i ʿālemde elif lām olmaz

rāst-rev:

1. **rāst-revüz:**-*üz*
Gazel 160
Mısra: **4**
Doğru (yolda) giden (kimse).

Biz ne mürīdüz ne meşāyıḫdanuz
Rāst-revüz Muʿtaşımī-meẕhebüz

rāst-revlik:

1. **rāst-revlikde:**-*de*
Beyit 119
Mısra: **1**
Doğruluk.

Rāst-revlikde ḳadüñ yektādur
Fitne fenninde ḳaşuñ ḫod-rādur

rāst-tedbīr:

1. **rāst-tedbīr:**
Kaside 7
Mısra: **53**
Dürüst, doğru (kimse). II Kasidenin sunulduğu dürüst ağa.

Rāst-tedbīr ü nigū-kār u pesendīde-ḫiṣāl
Pāk-girdār u ḥasen-ṣūret-i ṣāḥib-ḥasenāt

rāvī:

1. **rāvīden:**-*den*
Gazel 329
Mısra: **1**
Rivayet eden, bilgi veren, hikâye anlatan (kimse).

Rivāyet muḫtelifdür ey dil ammā diñle rāvīden
Ġamı bir āfetüñ evlādur āfāt-ı semāvīden

ravża-i rıḍvānda:

1. **ravża-i rıḍvānda:**-*da*
Mesnevi 11
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesi.

Besmeledür besmeledür besmele
Ravża-i rıḍvānda yiter besmele

rāy:

1. **rāy:**
Tarih 4
Mısra: **11**
Güzel fikir, iyi bir düşünce.

Tefekkürde Āṣaf tedebbürde rāy
Bu rāy ile kesb itdi ʿizz u veḳār

2. **rāy:**
Tarih 4

Mısra: **12**
Güzel fikir, iyi bir düşünce.

Tefekkürde Āṣaf tedebbürde rāy
Bu rāy ile kesb itdi ʿizz u veḳār

rāyet-efrāz-ı dīn-i İslamsın:

1. **rāyet-efrāz-ı dīn-i İslamsın:**-*sın*
Mesnevi 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
İslam dinini yücelten (kimse). II Devrin halifesi, padişahı.

Rāyet-efrāz-ı dīn-i İslamsın
Pādşāh-ı güzīn-i İslamsın

rāyet-i fetḥ ü ẓafer çekilsün:

1. **rāyet-i fetḥ ü ẓafer çekilsün:**-*sün*
Kaside 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Fetih ve zafer sancağı çekilmek, belli bir yeri ele geçirmek, fethetmek.

Çekilsün rāyet-i fetḥ ü ẓafer yanuñca mihrāsā
Dikilsün küngür-i saḳf-ı firāz-ı çarḫa aʿlāmuñ

rāyet-i fetḥi ber-pā ḳılup:

1. **rāyet-i fetḥi ber-pā ḳılup:**-*up*
Muaşşer 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Fetih sancağını daim kılmak, belli bir yeri fethedip ele geçirmek.

Çeküp şarḳa livā-yı nuṣreti mihr-i cihānāsā
ʿAdū-yı dīne ḳarşu rāyet-i fetḥi ḳılup ber-pā

rāyet-i hemrāh-ı Hüdā:

1. **rāyet-i hemrāh-ı Hüdā:**
Kaside 2
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Allah yolunun sancağı. II 3. Murad.

Sāye-i nūr-ı Ḫudā rāyet-i hemrāh-ı Hüdā
Ṣāḥib-i mülk-i Süleymān emīn-i ehl-i amān

rāyet-i iḳdāmı:

1. **rāyet-i iḳdāmı:**-*ı*
Gazel 94
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gayret sancağı. II Azim, gayret, çaba.

Dikildi rāyet-i iḳdāmı bām-ı Ḳaṣr-ı Kisrāya
Ser-i mīrān-ı Īrān aña nisbet seng-i ḫārādur

rāyet-i luṭfuñ:

1. **rāyet-i luṭfuñ:**-*uñ*
Kıt'a 8
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütuf sancağı. II Lütuf, ihsan, cömertlik.

ʿAṭā vü luṭfuñı dil müstaḳıl umarsa nola
Çıḳardı rāyet-i luṭfuñ bürūc-ı eflāke

rāyet-i sebz:

1. **rāyet-i sebz:**
Gazel 129
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yeşil sancak. II Servi ağacının tepesinde bulunan yeşil yapraklar.

Rāyet-i sebz ile serdār oldı ezhār içre serv
Lāle ʿasker cemʿ idüp ardınca bayraġın çeker

rāygān gevheri:

1. **rāygān gevheri:**-*i*
Gazel 17
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Para etmeyen değersiz cevher. II Âşığın gözyaşı.

Naḳd-i cān ile göñül vuṣlat umarsın ne ʿaceb
Rāygān gevheri zī-ḳıymet umarsın ne ʿaceb

rāyic:

1. **rāyici:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **109**
Revaç, rağbet, değer.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her dem kārı
Biz de tebdīl idelüm anı ki kār ola tamām

rāz:

1. **rāzum:**-*um*
Beyit 242
Mısra: **2**
Sır, giz. II Aşk.

Rüsvā-yı cihān itdi ʿışḳuñ beni her fenden
Fāş oldı ile rāzum ne ṣaḳlayayın senden

2. **rāzumuz:**-*umuz*
Gazel 54
Mısra: **6**
Sır, giz. II Aşk.

Bir ṣaçı leylāya dil virdük anuñ mecnūnıyuz
Rāzumuz dillerde şimdi dāstāndur dostlar

3. **rāz:**
Mesnevi 1
Mısra: **61**
Sır, giz. II Aşk.

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

4. **rāz:**
Mesnevi 1
Mısra: **23**
Sır, giz. II Aşk.

Zi-sırr-i nühüfteş me-rā rāz gūy
Ez-ān naġmehā-yi ḫuşem bāz gūy

rāz açmakda:

1. **rāz açmakda:**-*makda*
Tahmis 11
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sırrını açmak, gizli bir durumu başka biriyle paylaşmak. II Aşk sırrını açığa vurmak.

Rāz açmakda dilsin ey Emrī
Yā Ḳabūlī ne bilsin ey Emrī

rāza başlayalum:

1. **rāza başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 260
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sırra başlamak. II Aşka başlamak, âşık olmak.

Varaḳ varaḳ açalum çemende o gülle
O ġonca-leble biraz rāza başlayalum

rāżı:

1. **rāżıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 201
Mısra: **3**
Hoşnut, memnun, kabullenmiş, rıza göstermiş (kimse).

Cefā vü cevrine biz daḫı rāżıyuz şimdi
Olursa mihr ü vefāya rıżāsı Eyyūbuñ

2. **rāżıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 366
Mısra: **4**
Hoşnut, memnun, kabullenmiş, rıza göstermiş (kimse).

Geh cefā tīri gelür gāh melāmet sengi
Rāżıyuz her ne gelürse girü andan gelene

3. **rāżıyam:**-*y, -am*
Gazel 516
Mısra: **3**
Hoşnut, memnun, kabullenmiş, rıza göstermiş (kimse).

Pādişāhum başumı kes tīġuñ ile rāżıyam
Senden artuḳ dünyede maḥbūb efendüm var ise

4. **rāżī:**
Kaside 4
Mısra: **35**
Hoşnut, memnun, kabullenmiş, rıza göstermiş (kimse).

Ḥāṣılı şāhum anuñ ʿazline rāżī degülüz
İsterüz kim idesin ḫāk-i vücūdın iʿdām

5. **rāżı:**
Mesnevi 7
Mısra: **6**
Hoşnut, memnun, kabullenmiş, rıza göstermiş (kimse).

Berāt-ı şāhi ile adı ḳāżı
Degül ammā ki emr-i şāha rāżı

6. **rāżīler:**-*ler*
Mesnevi 8
Mısra: **44**
Hoşnut, memnun, kabullenmiş, rıza göstermiş (kimse).

Ol durur kim cemīʿ-i ḳāżīler
Bir bölük ḥaḳḳ-ı şerʿe rāżīler

rāz-ı dehānuñ sırrın açmaz:

1. **rāz-ı dehānuñ sırrın açmaz:**-*maz*
Gazel 194
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ağızdaki gizli sırları açmak. II Ağzını açmak, konuşmak, sırrını söylemek.

Gül gibi rāz-ı dehānuñ sırrın açmaz kimseye
Aġzı ġāyet berkdür ey ruḫları gül ġoncanuñ

rāz-ı ʿışḳı fāş eyle:

1. **rāz-ı ʿışḳı fāş eyle:**
Gazel 199
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk sırrını açığa vurmak.

Fāş eyle rāz-ı ʿışḳı nihān itme ey göñül
Āşār-ı ʿışḳ u mihr ü maḥabbet ʿayān gerek

rāzı keşf iden:

1. **rāzı keşf iden:**
Gazel 299
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sırrı keşfeden (kimse). II Âlemin sırrını çözen kişi.

Ser-ā-pā merd-i dānā ictihādından ḫaṭā itmez
Bu rāzı keşf iden zār oluben çıḳdı ser ü pādan

rāz-ı maḥabbetdür:

1. **rāz-ı maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 29
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk sırrı, muhabbet sırrı. II Aşk.

Dili gīsū-yı yāre bend iden rāz-ı maḥabbetdür
Ene'l-Ḥaḳ sırrıdur
Manṣūra ber-dār olmaġa bāʿis

rāz-ı nihān:

1. **rāz-ı nihān:**
Gazel 430
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gizli sır. II Aşk sırrı.

Baġrumuz başlu iken dīdemüz oldı yaşlu
ʿĀleme rāz-ı nihān oldı ʿayān sen gideli

rāz-ı nihān-ı ʿāşıḳı ifşā iden:

1. **rāz-ı nihān-ı ʿāşıḳı ifşā iden:**
Gazel 278
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşığın gizli sırrını ortaya çıkaran (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur rāz-ı nihān-ı ʿāşıḳı ifşā iden
ʿIşḳdur āfāḳ içre anı izhār eyleyen

rāzın açmasun:

1. **rāzın açmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 300
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sırrını açmak, gizli bir durumu başka biriyle paylaşmak. II Aşk sırrını açığa vurmak.

Nihān itsün niyazdan ġayra zinhār açmasun rāzın
Raḳībinden ḥaẕer ḳılsun ʿadūdan iḥtirāz itsün

rāzuñ açma:

1. **rāzuñ açma:**-*ma*
Gazel 168
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sırrını açmak, gizli bir durumu başka biriyle paylaşmak.

Şaḫṣ-ı nā-dāna açılma açma rāzuñ herkese
Ey göñül pek ṣaḳla sırruñ sīnede mektūbveş

rāzuñ açmasun:

1. **rāzuñ açmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 330
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sırrını açmak, gizli bir durumu başka biriyle paylaşmak. II Aşk sırrını açığa vurmak.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

reʿāyā:

1. **reʿāyā:**
Kaside 3
Mısra: **77**
Hükümdarın yönetimi altında olan ve vergi ödeyen halk.

Bir elde māl-i mīrī bir keffede reʿāyā
Olaydı bes berāber bī ḥabbe-i meṯāḳil

2. **reʿāyānuñ:**-*nuñ*
Muaşşer 1
Mısra: **50**
Hükümdarın yönetimi altında olan ve vergi ödeyen halk.

Şeref ol mülke kim anda ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre otura yirine cānı

recā:

1. **recām:**-*m*
Gazel 354
Mısra: **8**
Rica, dilek, arzu.

Merdüm-i ʿālī-neseb ü ālī-ḥasebsin ḫüsrevā
Rabb-i ʿizzetden recām oldur ki Ḥaḳ ʿizzet vire

recā itmez:

1. **recā itmez:**-*mez*
Gazel 139
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Rica etmek, bir kimseden belli bir şey istemek, dilemek, talep etmek.

Ḳabūlī şunda bir merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür
Vefā ummaz o senden kimseden hergiz recā itmez

recā itseñ:

1. **recā itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 281
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rica etmek, bir kimseden belli bir şey istemek, dilemek, talep etmek.

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ʿāmilden

recā ḳıl:

1. **recā ḳıl:**
Gazel 329
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rica etmek, bir kimseden belli bir şey istemek, dilemek, talep etmek.

Ferāġat eyle dehrüñ manṣıbından terk-i ʿizzet ḳıl
Ne aʿlādan ne ednādan recā ḳıl ne müsāvīden

recā ḳılsam:

1. **recā ḳılsam:**-*sa, -m*
Kıt'a 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Rica etmek, bir kimseden belli bir şey

istemek, dilemek, talep etmek.

Dergeh-i devlet-meʾābuñ ḫākine yüzler sürüp
Ḫāk-i pāyüñden teraḳḳīler recā ḳılsam nola

recā-yı ʿafv u iḥsān eylerem:

1. **recā-yı ʿafv u iḥsān eylerem:**-*r, -em*
Gazel 294
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve affetme ricasında bulunmak.

Ḫaṭā itdüm recā-yı ʿafv u iḥsān eylerem sizden
Gel ey sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ kem bizden kerem sizden

recāyı ḳaṭʿ idelüm:

1. **recāyı ḳaṭʿ idelüm:**-*elüm*
Gazel 405
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ümit kesmek, bir şeyin artık gerçekleşmeyeceğine inanmak.

Recāyı ḳaṭʿ idelüm rūz-ı vaṣl-ı dil-berden
Ḳabūli biz bilürüz ṭāliʿ-i siyāhumuzı

recā-yı luṭf iderse:

1. **recā-yı luṭf iderse:**-*er, -se*
Gazel 358
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lütuf dilemek, ihsan istemek.

Recā-yı luṭf iderse vaḳtidür herkes cenābuñdan
Emīr-i muḥteremsin ceyb-i dīnār u direm elde

recā-yı vāṣıḳ:

1. **recā-yı vāṣıḳ:**
Diğer 1
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
İtimat isteme.

Her belā vü taʿabdan ola emīn
Ammā bu nāmeye müṭālaʿa ḳılan erbāb-ı kemāl ü aṣḥāb-ı maḳālden recā-yı vāṣıḳ u ümīd-i ṣādıḳ oldur

red ḳapusı:

1. **red ḳapusı:**
Mesnevi 4
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Ret kapısı. II İnsanların kabul edilmediği makam.

Fażl-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

2. **red ḳapusı:**
Mesnevi 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Ret kapısı. II İnsanların kabul edilmediği makam.

Fażl-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

redd:

1. **reddi:**-*i*
Kıt'a 21
Mısra: **4**
Kabul etmeme, geri çevirme.

Cihānda medḥ ü zemm ehline ancaḳ
Bize birdür anuñ reddi ḳabūli

redd iderse:

1. **redd iderse:**-*er, -se*
Kıt'a 21
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Reddetmek, kabul etmemek.

Seni düşmen Ḳabūlī redd iderse
Anuñçün ġam çeküp olma melūlī

redd ola:

1. **redd ola:**-*a*
Gazel 354
Mısra: **14**

Kelime Tipi: -
Reddedilmek, kabul olmamak.

Ey Ḳabūlī tehniye-nāme durur varsun hele
Yā ḳabūl olmaya yā redd ola yā ṣūret vire

redd-i ʿadū-yı dil-āşūb:

1. **redd-i ʿadū-yı dil-āşūb:**
Tarih 17
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Gönlü karıştıran düşmanın reddi.

Ber-āmed be-düstūr-ı şeh hem-çü destār
Be-destet redd-i ʿadū-yı dil-āşūb

refʿ eyleseñ:

1. **refʿ eyleseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 61
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüceltmek.

Nola refʿ eyleseñ mānend-i ẕerre ḫāk-i ẕilletden
Reh-i kūyuñda ol ben ḫāke yirden göge minnetdür

refʿ iderseñ:

1. **refʿ iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Beyit 253
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüceltmek.

Refʿ iderseñ ben ġubārı ḫākdān-ı ḫākden
Gün gibi ser-menzilüm aʿlā olur eflākden

refʿ idüp:

1. **refʿ idüp:**-*üp*
Gazel 191
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yukarı kaldırmak, yüceltmek.

Ẓulmet-i ẓulmi güneş gibi cihāndan refʿ idüp
Şehriyār-ı mülk-i ʿadl ü dād olup dād eylemek

refʿ u defʿ:

1. **refʿ u defʿ:**
Gazel 425
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kaldırılma ve defetme.

Me-kun fetḥ u nesḥ me-kun refʿ u defʿ
Kitāb-ı mücevved Muḥammed degül mi

refʿ ü inhā olundı:

1. **refʿ ü inhā olundı:**-*dı*
Mesnevi 6
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Çıkarılmak ve bildirilmek. II Mahkemeye çıkıp şahitlik etmek.

Refʿ ü inhā olundı ṣıdḳ-ı maḳāl
Ne maḳāl aṣlı ile künhe me'āl

refʿ-i bī-çāregī:

1. **refʿ-i bī-çāregī:**-*g, -ī*
Mesnevi 16
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çaresiz zavallının yüceliği.

ʿArż-ı dāʿī-i kemterīn-pāye
Refʿ-i bī-çāregī fürū-māye

refʿ-i mużırr:

1. **refʿ-i mużırr:**
Kaside 3
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Zulmü yüceltme.

Refʿ-i mużırr u defʿ-i zehr-i eziyyet içün
Tiryāḳ-ı ʿadl-i sulṭān olmayıcaḳ ne ḥāṣıl

refīḳ:

1. **refīḳuñ:**-*uñ*
Müseddes 5
Mısra: **7**
Arkadaş, yoldaş.

Refīḳuñ Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī yārüñ Sikenderdür
Ṣalarsañ tīġuñ aʿdā üzre manṣūr u muẓafferdür

refīḳ-i ehl-i ṭarīḳ:

1. **refīḳ-i ehl-i ṭarīḳ:**
Mesnevi 10
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yol ehlinin arkadaşı. II Allah yolunda gidenlerin sahip oldukları şey.

İsm-i Ḥaḳdur refīḳ-i ehl-i ṭarīḳ
İsm-i Ḥaḳdur kişiye yār u şefīḳ

refīʿü'ş-şadr:

1. **refīʿü'ş-şadr:**
Mesnevi 2
Mısra: **6**
Makamı yüce (kimse). II Devrin padişahı.

Şāh-ı ʿālī-tebār u ʿālī-ḳadr
Māh-ı burc-ı şeref
refīʿü'ş-şadr

reft:

1. **reft:**
Rübai 1
Mısra: **3**
Gitmek.

Ḫāk-i ḳademet geştem ü dil reft be-bād
Dādem be-tu dil her çi buved bād ābād

reftār:

1. **reftārda:**-*da*
Gazel 365
Mısra: **2**
Gidiş, yürüyüş. II Ömrün akıp gitmesi, hayatın geçmesi.

Devlet ü iḳbāl ise günden güne idbārda
Tāliʿ ise nā-müsāʿid ʿömr ise reftārda

reften:

1. **reftenest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **76**
Geçip gitmek. II Zamanın geçmesi.

Be-men dih be-hengām-i faṣl-i rebīʿ
Ki ber-reftenest īn zamān-i serīʿ

reften-i ṣadr-ı meyḫane:

1. **reften-i ṣadr-ı meyḫane:**
Kıt'a 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Meyhane köşesine gitmek.

Fürū reften-i ṣadr-ı meyḫane āḫir
Be-cārūb-ı rīş-i faḳīhān sepordīm

reh:

1. **reh:**
Gazel 415
Mısra: **8**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet, yol.

Mescid ü ḫānḳah yekī maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār yekī suḫan yekī

2. **rehüñe:**-*üñ, -e*
Mesnevi 4
Mısra: **82**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet, yol. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın yolu.

ʿArż-ı ḥāl ile geldi dergehüñe
Nola ger sürse yüzini rehüñe

3. **reheş:**-*eş*
Gazel 7
Mısra: **12**
Yol. II Sevgilinin yoluna, uğruna.

Tu şudī ey Ḳabūlī hem-çü giyāh
Der-reheş zār u nā-tüvān şude'i

4. **rehem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **32**
Kurtulmak.

Be-pīş ār u be-nevāz u taḥrīk kun
Rehem tār-i ġamhāyi deyr-i kuhen

rehān:

1. **rehāned:**-*ed*
Mesnevi 1
Mısra: **130**
Kurtarmak.

Be-men dih ki bā-ū şevem āşnā
Zi-dil teşnegīhā rehāned me-rā

rehāvī:

1. **rehāvīden:**-*den*
Gazel 329
Mısra: **8**
Türk musikisinde bir makam.

Felek bezm-i cihānda çıḳmaz ammā devr uṣūlünden
Ḳabūlī būselikde gel ḳarār it geç rehāvīden

rehber:

1. **rehberi:**-*i*
Gazel 422
Mısra: **8**
Yol gösteren, kılavuzluk eden (kimse), rehber.

Mecnūnı rāh-ı ʿışḳda güm-rāh añlamañ
Her ḳanda gitse rehberi ʿavn-ı İlāh idi

2. **rehber:**
Mesnevi 10
Mısra: **4**
Yol gösteren, kılavuzluk eden (kimse), rehber.

Pīşvādur her işde b'ismi'llāh
Rehber isterseñ işte b'ismi'llāh

3. **rehber:**
Gazel 443
Mısra: **4**
Yol gösteren, kılavuzluk eden (kimse), rehber. II Sevgilinin derdi, kederi.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

reh-güzār:

1. **reh-güẕāruñ:**-*uñ*
Gazel 41
Mısra: **5**
Geçilen yol, geçit. II Sevgilinin geçtiği yol.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp ʿāşıḳlar üstine semend

2. **reh-güẕārında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 208
Mısra: **10**
Geçilen yol, geçit. II Sevgilinin geçtiği yol.

Ey Ḳabūlī yüzüm üstünden nigārum geçmege
Reh-güẕārında vücūdum ḫāk-i rāh itsem gerek

reh-i ādābdan hāric olan güm-rāhdan:

1. **reh-i ādābdan ḫāric olan güm-rāhdan:**-*dan*
Gazel 370
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Edep yolundan dışarı çıkarak yolunu kaybeden kimse.

Ṭarīḳın añlayan yol gözleyen rindāna nāẕır ol
Reh-i ādābdan ḫāric olan güm-rāhdan ḳorḳma

reh-i ġamda:

1. **reh-i ġamda:**-*da*
Tahmis 3
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Gam yolu. II Gam, keder.

Kibr olmamaḳ gerek durur ādemde ey göñül
ʿİzzet uman cihānda reh-i ġamda ey göñül

reh-i Ḥaḳḳa ṭoġruldı:

1. **reh-i Ḥaḳḳa ṭoġruldı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Hak yoluna doğrulmak, Yüce Allah'ın emir ve yasaklarına

uyarak yaşamaya başlamak.

Ṭoġruldı reh-i Ḥaḳḳa Hüdā semtine düşdi
Terk itdi hevāyı ṣuleḥā semtine düşdi

reh-i ʿışḳ:

1. **reh-i ʿışḳ:**
Gazel 49
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu. II Aşk.

Ümīd-i pāy-būsuñla Ḳabūlī pāyuña düşmiş
Reh-i ʿışḳ içre bir gün ḫāksār olmaḳ muḳarrerdür

reh-i ʿışḳ u maḥabbetde:

1. **reh-i ʿışḳ u maḥabbetde:**-*de*
Tahmis 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ve aşk yolu. II Aşk, muhabbet, sevgi.

Dil-i bī-tāḳate āsūde-ḥāl olmaḳ muḥāl oldı
Reh-i ʿışḳ u maḥabbetde vücūdum pāy-māl oldı

reh-i ʿışḳa ḳadem başmaz:

1. **reh-i ʿışḳa ḳadem başmaz:**-*maz*
Tahmis 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Aşk yoluna ayak basmak. II Âşık olmak.

Kāşif-i esrār olan başmaz reh-i ʿışḳa ḳadem
Maḥrem-i ʿışḳ ol Ḳabūlī gibi çekme derd ü ġam

reh-i ʿışḳuñda:

1. **reh-i ʿışḳuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 263
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu. II Aşk.

Ceresāsā reh-i ʿışḳuñda feryād itsem ey sāḳī
Fiġānum gūş ḳılmazsın beni sen ḳanzil añlarsın

2. **reh-i ʿışḳuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 240
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu. II Aşk.

Olsun naḳāreveş reh-i ʿışḳuñda iki şaḳ
Şemşīr-i ġamla çal serümi yoluña ḳodum

reh-i kehkeşān:

1. **reh-i kehkeşān:**
Gazel 309
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Samanyolu. II Sevgilinin mahallesi.

Ṭapuñdur ḳapuñdur meh ü āsmān
Nümūdār-ı kūyuñ reh-i kehkeşān

reh-i kūyında:

1. **reh-i kūyında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 120
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Mahallesinin yolu.

Naẓardan düşmiş iken yine raġbet bulmaġa ser de
Reh-i kūyında dil-dāruñ ayaġı altına sürter

reh-i kūyuñda:

1. **reh-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 61
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mahalle yolu. II Sevgilinin mahallesinin yolu, sevgiliye giden yol.

Nola refʿ eyleseñ mānend-i ẕerre ḫāk-i ẕilletden
Reh-i kūyuñda ol ben ḫāke yirden göge minnetdür

2. **reh-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 223
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Mahalle yolu. II Sevgilinin mahallesinin yolu, sevgiliye giden yol.

Ḳapuñda bendeñi düşmānla yeksān itme

iḥsān it
Reh-i kūyuñda tek ḫāk ile yeksān eyle sulṭānum

reh-i Mevlāda:

1. **reh-i Mevlāda:**-*da*
Beyit 52
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'a ulaşmak için katedilen yol, Hak yolu.

Reh-i Mevlāda yetmiş yıl ʿömür sürmek saʿādetdür
Belī yetmiş ḳul āzād eylemek Mevlāyi ʿādetdür

reh-i miḥnetde:

1. **reh-i miḥnetde:**-*de*
Kaside 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı yolu. II Dert, keder, sıkıntı.

Ḳara ṭopraġ ile birdür yoluñda kelle-i aʿdā
Reh-i miḥnetde ṭopraḳ başlarına ḳavm-i tersānuñ

reh-i murġ-ı viṣāl-i yāre:

1. **reh-i murġ-ı viṣāl-i yāre:**-*e*
Gazel 258
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma kuşunun yoluna. II Sevgiliye kavuşmak uğruna.

Dāne dāne eşk şanma gözlerümden dökilen
Ṣayd içün dökdüm reh-i murġ-ı viṣāl-i yāre yem

reh-i necāt:

1. **reh-i necāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Kurtuluş yolu. II Kurtulmak.

Virilmez aḳçesüz kişiye aḳçelü cihāt
Alduñ cevābı ister iseñ ger reh-i necāt

reh-i şerʿ-i şerīfe:

1. **reh-i şerʿ-i şerīfe:**
Tarih 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şerefli temiz yol.

Pādşāh-ı kāmkāruñ duḫterinüñ aḫteri
Almaġa ḳıldı reh-i şerʿ-i şerīfe iḳtidā

reh-i seyl-āb-ı ġam:

1. **reh-i seyl-āb-ı ġam:**
Gazel 327
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dert selinin yolu. II Dertler, kederler.

Reh-i seyl-āb-ı ġam pirāmen-i kūh-ı belā mānend
Ġamuñla yāre yāre pāre pāre çāk çākem ben

reh-i vefāda:

1. **reh-i vefāda:**-*da*
Gazel 337
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vefa yolu. II Vefa, sadakat.

Reh-i vefāda vücūdın ġubār iden yoluña
Ḳanı vefā vü mürüvvet ḳanı ʿaṭā ḳuluña

reh-nişīnān-ı ʿışḳa:

1. **reh-nişīnān-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 490
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk yolunda ikamet eden (kimse). II Âşık.

Yükini ṭutdı nāz ile dil-ber
Reh-nişīnān-ı ʿışḳa bāc gerek

reh-nümâ:

1. **reh-nümā:**
Terci-bend 1
Mısra: **6**
Yol gösteren, rehber, kılavuz.

Pīşvā-yı ṭarīḳ-ı ʿışḳ gibi
Dil-i güm-rāha reh-nümā geldüñ

reh-nümā vü reh-ber:

1. **reh-nümā vü reh-ber:**
Tahmis 6
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yol gösteren ve rehber.

Tābiʿīne server olmak ḳaṣdına
Reh-nümā vü reh-ber olmak ḳaṣdına

rehnümā vü rehber olmaḳ:

1. **rehnümā vü rehber olmaḳ:**-*maḳ*
Terci-bend 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yol göstermek ve rehber olmak.

ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur
Rehnümā vü rehber olmaḳ ḳaṣdına

reh-nümā-yı ṭarīḳ:

1. **reh-nümā-yı ṭarīḳ:**
Mesnevi 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yol gösteren, rehber. II Hazreti Muhammed.

Muḳtedā-yı şerīʿat-ı İslām
Reh-nümā-yı ṭarīḳ u faḫr-ı enām

reh-rev ü reh-nümā:

1. **reh-rev ü reh-nümā:**
Gazel 415
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yolcu ve yol gösteren (kimse). II Müslümanların ve esasında tüm insanların rehberi olan Hazreti Muhammed.

Reh-rev ü reh-nümā yekī pīr ü pīşvā yekī
Mühtedi vü Hüdā yekī yār yekī suḫan yekī

reh-zen:

1. **reh-zen:**
Gazel 134
Mısra: **3**
Haydut, eşkıya.

Reh-zen olmaz devlet-i dünyā bize ey bü'l-heves
Kāʾinātuñ ʿizzet ü iḳbālina aldanmazuz

reʾīs-i hūşmendān:

1. **reʾīs-i hūşmendān:**
Kaside 9
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Akıl sahibi önderler. II Erenler, arifler.

Ḫıredmend ol ḫıredle işle ʿāḳil her ne işlerseñ
Reʾīs-i hūşmendān ol ḫıredmendāna ʿışḳ olsun

remāl-i sāʿāt:

1. **remāl-i sāʿāt:**
Kaside 7
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Zamanın falcısı. II Zaman, vakit.

Diḳḳat olan ʿaded-i luṭfuña vāṣıl olamaz
Añlanılmaz beli ʿadd ile remāl-i sāʿāt

remḥ-i nuṣret:

1. **remḥ-i nuṣret:**
Gazel 358
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zafer süngüsü.

Ṣadāḳat defteri dilde livā-yı zer-ʿalem elde
Sinān-ı fetḥ u remḥ-i nuṣret ü seyf ü ḳalem elde

remīde:

1. **remīde:**
Tahmis 7
Mısra: **3**
Ürkmüş, korkmuş.

Dil remīde ġayrdan dil-berle ārāmīdeyüz
Yārdan ḫursend ü aʿdādan melāmet-dīdeyüz

remz:

1. **remzi:**-*i*
Tahmis 4
Mısra: **23**
Gizli işaret, ima. II Aşk.

Gel Ḳabūlī bu remzi eyle ḳabūl
Kim ki bir ẕerresine buldı vüṣūl

renc ü ʿanā:

1. **renc ü ʿanā:**
Tahmis 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zahmet ve güçlük.

Her ẕevḳ u ṣafānuñ ötesi derd ü belādur
Sen renc ü ʿanā añladuġuñ ẕevḳ u ṣafādur

renc ü firenc:

1. **renc ü firenc:**
Gazel 383
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eziyet ve ayrılık.

Ṣaġ ola bir kişi de ele sāġar almaya
Her ne içerse içine renc ü firenc ola

rencīde:

1. **rencīdedür:**-*dür*
Gazel 206
Mısra: **12**
İncinmiş, kırılmış (kimse).

Yüzüme başmaduñ ḫod pā-bürehne
Neden rencīdedür ol pāy-ı nāzük

2. **rencīdeyüz:**-*y, -üz*
Tahmis 7
Mısra: **5**
İncinmiş, kırılmış (kimse).

Ṣākirüz gülden velīkin ḫārdan rencīdeyüz
Gül gibi gülzār-ı istiġnāda mesken ṭutalı

rencīde iderse:

1. **rencīde iderse:**-*er, -se*
Kaside 4
Mısra: **181**
Kelime Tipi: -
Rencide etmek, incitmek, kalbini kırmak.

Kim ki rencīde iderse beni etbāʿumdan
Şemme-i ġonca-i luṭfum idemez istişmām

rencīde ḳılma:

1. **rencīde ḳılma:**-*ma*
Gazel 87
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Rencide etmek, incitmek, kalp kırmak.

Rencīde ḳılma anı ḳadem-rence ḳıl şehā
Cān saña bendedür dil ise bende-ḫānedür

reng:

1. **reng:**
Gazel 366
Mısra: **8**
Renk. II Aşığın kanlı gözlerinin rengi.

Ḥasret-i laʿlüñ ile dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle reng olmadı ey ḫ∨āce Yemenden gelene

2. **reng:**
Kaside 2
Mısra: **26**
Renk.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte ola ḫalḳ-ı cihān

reng ü āli:

1. **reng ü āli:**-*i*
Gazel 331
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Renk ve kırmızılık. II Şarabın kırmızılığı.

Gel şarābı alıgör ey ṣūfī reng ü āli ḳo
Ḳıṣṣa rengīn ḳıṣṣa dirsin daḫı ḥiṣṣe alı ḳo

rengi yüzüñde nāzil:

1. **rengi yüzüñde nāzil:**
Kaside 13
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Rengi yüzüne inmek, korku veya utanç gibi sebeplerden dolayı rengi atmak, yüzü değişmek.

Ṣūretüñ yine bugün ḫaylice ……-reng ancaḳ
Yine ne herze yidüñ rengi yüzüñde nāzil

rengīn:

1. **rengīn:**
Gazel 331

Mısra: **2**
Renkli. II Güzel, hoş.

Gel şarābı alıgör ey ṣūfī reng ü āli ḳo
Ḳıṣṣa rengīn ḳıṣṣa dirsin daḫı ḥiṣṣe alı ḳo

rengīn keyf:

1. **rengīn keyf:**
Beyit 274
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Renkli kadeh. II Keyif veren şarap.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

rengīn şarābı döken:

1. **rengīn şarābı döken:**
Beyit 221
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Renkli şarabı döken (kimse). II Kırmızı şarabı döken sevgili.

Döken cām-ı billūra rengīn şarābı
Eritmiş ʿaḳīḳi vü ṭoldurmış ābı

renklü rū:

1. **renklü rū:**
Gazel 330
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Renkli yüz. II Sevgilinin al yanaklı yüzü.

Renklü rū yoḳdur gül-i gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā gülzārı varsun arasın

resā'il:

1. **resā'ilden:**-*den*
Gazel 281
Mısra: **8**
Risaleler, kitaplar.

Ölünce ḫayr ile yād eylemekdür ẕātuñı ancaḳ
Görünmez nesne ẓāhirde mesāʾilden resā'ilden

resāyil:

1. **resāyil:**
Beyit 191
Mısra: **1**
Risaleler.

Cild-i yek-rā der-īn resāyil heşt
Pür-ṣafāyīst hem-çü heşt bihişt

resed:

1. **resed:**
Beyit 173
Mısra: **2**
Ulaşmak, varmak, erişmek.

Güşāde bāb-ı serāyet be-sırr-ı āyet-i ʿışḳ
Be-murġ-ı naġme-serāyet resed sirāyet-i ʿışḳ

resīd:

1. **resīd:**
Mesnevi 1
Mısra: **9**
Erişmiş, vasıl olmuş.

Resīd ez-bahārem nüvīd-i nebīd
Bisāṭ-i neşāṭeş çemen der-keşīd

resm-i ḫūbīdür:

1. **resm-i ḫūbīdür:**-*dür*
Gazel 127
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzel tarz, hoş yöntem.

Ferāmūş eylemek ʿuşşāḳı gerçi resm-i ḫūbīdür
Velī mehcūr-ı dergāhını añmaḳ aña ḳalmışdur

resm-i ṭılsmāt-ı vücūd-ı ressām:

1. **resm-i ṭılsmāt-ı vücūd-ı ressām:**
Kaside 4
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Ressamın varlığının büyülü resmi.

Çoḳ mıdur bunca fütūḥāta bu deñli teʾsīr
Böyledür resm-i ṭılsmāt-ı vücūd-ı ressām

Resūl:

1. **Resūlī:**-*ī*
Gazel 24
Mısra: **7**

Allah'ın resulü, peygamberi. II Hazreti Muhammed.

Resūlī ki der-vaḳt-i daʿvet be-İslām
Be-her kes serīr-i belāġat belāġat

2. **Resūlinden:**-*i, -n, -den*
Kaside 11
Mısra: **33**
Allah'ın resulü, peygamberi. II Hazreti Muhammed.

Ḫudāsından Resūlinden ḥicāb u ḫavf u ḥaşyet yoḳ
Nice Ḥakdan dönerler dīni yoḳ dūn erlerin gördüm

Resūl-i kibriyānuñ muʿcizātına:

1. **Resūl-i kibriyānuñ muʿcizātına:**-*n, -a*
Kaside 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Azametli resulün mucizeleri, Hazreti peygamberin mucizeleri.

Resūl-i kibriyānuñ muʿcizātına tevessül ḳıl
Livā-yı sebz ile düş öñlerine ehl-i İslāmuñ

Resūl-i muḳalled:

1. **Resūl-i muḳalled:**
Gazel 425
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Örnek resul. II İnsanlara örnek olan peygamber, Hazreti Muhammed.

İmām-ı rüsül pīşvā-yı sübüldür
Resūl-i muḳalled Muḥammed degül mi

Resūl-i ser-āmed:

1. **Resūl-i ser-āmed:**
Gazel 424
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Başta bulunan resul, peygamberlerin öncüsü.

Muḥammed resūl-i ser-āmed degül mi
O serverde ol sır müşāhed degül mi

reşeḫāt-ı keremüñ:

1. **reşeḫāt-ı keremüñ:**-*üñ*
Kaside 7
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Kerem damlaları. II Kerem, ihsan, lütuf.

Reşeḫāt-ı keremüñ nite ki ebr-i nīsān
Ḫaşma zehr-āb içürür dostlara āb-ı ḥayāt

reşk eylemez:

1. **reşk eylemez:**-*mez*
Gazel 377
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, haset etmek.

Lebüñ cāmıyla bir kez hem-dem olan
Olar reşk eylemez nūş-ı unūşa

reşk iderse:

1. **reşk iderse:**-*er, -se*
Tarih 24
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kıskanmak, gıpta etmek.

Ḳaṣr-ı cennetde temāşāgāhına
Reşk iderse yiridür ġılmān u ḥūr

reşkinden öle:

1. **reşkinden öle:**-*e*
Gazel 349
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kıskançlık ölmek, aşırı derecede kıskanmak.

İḥsān odur ki daʿvet idesin kemīneñi
Reşkinden öle bāʿiş olanlar ʿadāvete

rev:

1. **revīd:**-*īd*
Kıt'a 28
Mısra: **3**
Gitmek.

Der-ḥāl hinduvāne ez-cā revīd u guftā
Ez-tust yek işāret ez-mā be-ser devīden

2. **rev:**
Mesnevi 1
Mısra: **158**
Gitmek.

Be-ān bezm-i fānī naṣīḥat şinev
Biyā yek du sāġar be-nūş u be-rev

revā:

1. **revā:**
Beyit 143
Mısra: **1**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarṣa

2. **revā:**
Gazel 24
Mısra: **6**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Nihādīm dāġ-ı ġulāmest ber-dil
Revā ki dāred ʿalāmet-i ġulāmet

3. **revādur:**-*dur*
Gazel 51
Mısra: **13**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Her ne cefā olursa revādur Ḳabūliye
Yitmez mi bu günāh aña kim müstaḥīmdür

4. **revādur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **7**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Sevdā-yı zülfüñ ṭaġıtdı ʿaḳlum ṭaġa düşerse göñlüm revādur
Dīvāne cāndur bī-ḫānümāndur ehl-i cünūndur ṣāḥib-fünūndur

5. **revā:**
Gazel 123
Mısra: **7**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

6. **revā:**
Gazel 174
Mısra: **10**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Vefā ḳıl didükce ġaraż eyledüñ
Ḳabūlī ḳuluña revā mı ġaraż

7. **revā:**
Gazel 213
Mısra: **8**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Her ne olursa luṭfuñ efendi baña gerek
İḥsānı mā-verāya iderseñ revā degül

8. **revā:**
Gazel 259
Mısra: **7**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Sulṭānum işigüñde ṭururken revā mıdur
Her kişi ber-murād ola ben nā-murād olam

9. **revā:**
Gazel 284
Mısra: **10**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Ey Ḳabūlī ḳaçup ol gözleri āhū bizden
Düşmen-i segle revā mı ide ṣaḥrā seyrin

10. **revādur:**-*dur*
Gazel 358
Mısra: **9**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Revādur beẕl-i iḥsān
eyleseñ erbāb-ı ʿirfāna
Ser-i dāmān-ı iḥsān u
girībān-ı kerem elde

11. **revādur:**-*dur*
Gazel 364
Mısra: **1**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Tīrüñ ne revādur k'idesin
cāna ḥavāle
Ṣanur mısın itdüklerüñi
yanuña ḳala

12. **revādur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **4**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Diyār-ı şarḳa rūşen yollar
açduñ āftābāsā
Revādur kārbānı işlese
Şīrāz u Şirvānuñ

13. **revā:**
Kaside 2
Mısra: **86**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Ṣadef-i dürr-i maʿārif
geçinürken gönlüm
Gözlerüm yaşı revā mı ola
baḥr-i ʿummān

14. **revā:**
Kaside 3
Mısra: **46**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Yine ol iki ẓālim ol
ḳulzüm-i meẕālim
Bīrūn iken ṣadedden
olmaḳ revā mı dāḫil

15. **revā:**
Kaside 3
Mısra: **74**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

Mīr-i livā olurmış beş altı
yükle evvel
Ben altı yükle şimdi
olmaḳ revā mı ʿāṭıl

16. **revādur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **4**
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

ʿAcem iḳlīminüñ yollarını
taḫt-ı revān itdüñ
Revān olsa revādur
kārvānı Rūma Şirvānuñ

revā mı:

1. **revā mı:**
Gazel 402
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Layık mı, uygun mu, yaraşır mı? II Yaraşmaz.

Bu sūr-ı pür-sürūr-ı
pādşāhīde gülüp herkes
Revā mı ben ġarībüñ aḳa
deryālar gibi yaşı
Münasip, layık, uygun, yaraşır.

revā mıdur:

1. **revā mıdur:**-*dur*
Gazel 405
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Layık mı, uygun mu, yaraşır mı? II Yaraşmaz.

Ḫażīż-i ḫāke düşürmek
revā mıdur ki şehā
Sipihre hem-ser iken
gūşe-i külāhumuzı

2. **revā mıdur:**-*dur*
Gazel 406
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Layık mı, uygun mu, yaraşır mı? II Yaraşmaz.

Dīdār-ı yār kim hücūb-i
mā-verādadur
ʿĀşıḳ revā mıdur ki ṭuta
mā-verāsını

revāc buldı:

1. **revāc buldı:**-*dı*
Gazel 50
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Revaç bulmak, değer kazanmak, kıymetli olmak.

Rūy-ı zerdüm eşk-i
sürḫüm buldı yanuñda
revāc
Ḫoş muḳarrerdür cihānda
dirhem ü dīnārı gör

revāc-ı ḳadrümüz:

1. **revāc-ı ḳadrümüz:**-*ümüz*
Gazel 265
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kadir kıymet. II Âşığın kadri, kıymeti.

Ḳılmayup raġbet revāc-ı ḳadrümüz kesr idenüñ
Bī-revāc olsun metāʿ-ı ḳadri raġbet bulmasun

revācın bulsa:

1. **revācın bulsa:**-*sa*
Gazel 373
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Revaç bulmak, değer kazanmak, kıymetli olmak.

Yiridür bulsa her yirde revācın silʿat-ı İslām
Metāʿ-ı düşmen-i dīne ziyān oldı ziyān üzre

revān:

1. **revān:**
Diğer 1
Mısra: **2**
Akıcı. II Doğru.

Ḥamd ü şükr ü sipās ol Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki efrād-ı ādemiyānı kemāl-i faẓlla ārāste ḳılup zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından yenābiʿ-i ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı dehānlarından

2. **revānuñ:**-*uñ*
Gazel 215
Mısra: **2**
Can, ruh. II Âşığın canı, ruhu.

Göñül bir nev-cüvān bul tāze cān bul
Revānuñ tāzelensün bir cüvān bul

revān cennet-i firdevs-i aʿlādan yaña olsun:

1. **revān cennet-i firdevs-i aʿlādan yaña olsun:**
Diğer 2
Mısra: **70**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ruhu Firdevs cennetinden yana olsun!" anlamına gelen ve bir kişinin ölümünün ardından cennete gitmesi için edilen dua ifadesi.

Ol şehīd-i Ḥaḳ durur olsun yiri bāġ-ı cinān
Cennet-i firdevs-i aʿlādan yaña olsun revān

revān it:

1. **revān it:**
Gazel 49
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Akıtmak, dökmek. II Âşığın gözyaşları akıtması, ağlaması.

Revān it seyl-i eşküñ cüyāsā ṭarf-ı gülzāra Dilā ol serv-ḳāmet der-kenār olmaḳ muḳarrerdür

revān itdüñ:

1. **revān itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Akıtmak, dökmek. II Düşman kanı akıtmak.

Başın ṭoḳmaḳladuñ aʿdā-yı dīnüñ gürz-i himmetle
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların şemşīr-i ġayretle

2. **revān itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 16
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Akıtmak, dökmek. II Düşman kanı akıtmak.

Dem-i fāsid gibi ṭuġyān iderdi yılda bir gāhī
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların faṣṣād gönderdüñ

3. **revān itdün:**-*dü, -n*
Gazel 132
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Akıtmak, dökmek. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Yaşumı bir serv-i dil-cūya revān itdün diyü
Āhumuñ ẓulmiyle yıḳduñ üstüme ey yār yar

revān olan yaşum:

1. **revān olan yaşum:**-*um*
Gazel 316
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Akan gözyaşı.

Gül-i ʿiẕārına ḳarşu revān olan yaşum
Bahāra ḳarşu aḳan cūybāra beñzedeyin

revān oldı:

1. **revān oldı:**-*dı*
Gazel 430
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Akıp gitmek. II Zamanla tükenmek, yok olmak.

Çekilüp şām u seḥer cānib-i şehr-i ʿademe
Ḳarbān-ı dil ü cān oldı revān sen gideli

2. **revān oldı:**-*dı*
Gazel 430
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Akıp gitmek, dökülmek. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle cihān sen gideli

revān oldukça:

1. **revān olduḳça:**-*duḳça*
Gazel 268
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mesafe kat etmek, ilerlemek, yol almak.

Meh-i tābān gibi her şeb revān olduḳça şevḳ ile
Öñüñce meşʿal-i meh ṣubḥa dek rūşen çerāġ olsun

revān olmışdı:

1. **revān olmışdı:**-*mış, -dı*
Gazel 413
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Akıp gitmek, salınarak yürümek.

Revān olmışdı gerçi rūḥ gibi ey dil-i mürde
Yine bir daḫı ḥaşr olduḳ yirine cānumuz geldi

revān olsa:

1. **revān olsa:**-*sa*
Kaside 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Akıp gitmek.

ʿAcem iḳlīminüñ yollarını taḫt-ı revān itdüñ
Revān olsa revādur kārvānı Rūma Şirvānuñ

revān olsun:

1. **revān olsun:**-*sun*
Gazel 319
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Geçip gitmek.

Revān olsun ʿadem iḳlīmine ʿuşşāḳ-ı ser-gerdān
Hemān yap yap çekilsün vaḳtidür ehl-i sefer gitsün

revān olursa:

1. **revān olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 204
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Akmak, dökülmek. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Revān olursa öñümce nola sipāh-ı sirişk
Şeh-i diyār-ı ġamem ḫayli ʿaskere mālik

revāna revān oldılar:

1. **revāna revān oldılar:**-*dı, -lar*
Gazel 489
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Revana revan olmak. II Azerbaycan'da bulunan Revan şehrine akın etmek.

Ḫaṭuñ ḫurūc ideli mülk-i cāna ḳaṣd itdi
Nite ki ʿasker-i Rūm oldılar Revāna revān

revāne ol:

1. **revāne ol:**
Mesnevi 9
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Akıp gitmek. II Yürümek, ilerlemek.

Şu gibi ṭarf-ı bāġa ol revāne
Gümüş naʿleyne bin gez nāzikāne

revāne oldı:

1. **revāne oldı:**-*dı*
Mesnevi 5
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Akıp gitmek.

Şūreti yazılup ʿale'l-ʿacele
Ḫāk-i pāye revāne oldı bile

revānın ḫarāb idüp:

1. **revānın ḫarāb idüp:**-*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Canını almak, yaşamına son vermek.

Şalup şemşīr aʿdāya ḳılup nā-būd nā-peydā
Ḫarāb idüp revānın ḫānümānın eyleyüp yaġmā

revānından cüdā ḳılduñ:

1. **revānından cüdā ḳılduñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Canından ayırmak, öldürmek.

Revānından cüdā ḳılduñ ʿadū-yı nā-müselmānı
Unutdurduñ sipāh-ı düşmene Şīrāz u Şirvānı

revī:

1. **revī:**
Gazel 500
Mısra: **4**
Gitmek.

Dāġ-ber-dāġ zi īn ber-dil-i bīmārem z'ānk
Ber-varaḳhā-yı murādem ne-revī mühr-i ḳabūl

revnaḳ-ı bāzār-ı ḫūbī:

1. **revnaḳ-ı bāzār-ı ḫūbī:**
Beyit 104
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzeller pazarının hoşluğu. II Sevgilinin güzelliği, letafeti.

Revnaḳ-ı bāzār-ı ḫūbī zülf-i ʿanber-bārdur
Āb-rūyı mülk-i ḥüsne āb-ı rūy-ı yārdur

revzen açduñ:

1. **revzen açduñ:**-*du, -ñ*
Tarih 15
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Pencere açmak.

Ḫuṣūṣā ol Ḫudā-yı pāk ḥammām-ı feraḥ-baḫşuñ
İçin ṭışın çü taʿmīr eyleyüp açduñ nice revzen

revzen-i ʿizzeti güşād olsun:

1. **revzen-i ʿizzeti güşād olsun:**
Mesnevi 8
Mısra: **68**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Yücelik penceresi açık olsun, izzeti ve şerefi son bulmasın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḳadri günden güne ziyād olsun
Revzen-i ʿizzeti güşād olsun

rey:

1. **reyem:**-*em*
Gazel 258
Mısra: **8**
Tahran yakınlarında bulunan İran şehri.

Ḳıldı dil şehrin mekān birḳaç ʿAcem dil-berleri ʿİşveger maḥbūbı çoḳ şehr-i Herātam yā Reyem

reyḥān:

1. **reyḥān:**
Gazel 307
Mısra: **10**
Fesleğen olarak da bilinen güzel kokulu bitki. II Sevgilinin saçı.

Bire gül-rū bire çeşmi nergis

Bire müşk ü bire ṣaçı reyḥān

reyyān:

1. **reyyān:**
Kaside 2
Mısra: **68**
(Suya) Doymuş, kanmış. II Lütuf görmüş, ihsana ulaşmış.

Ḳanı ẕātuñ gibi bir ḫüsrev-i ʿālī-dil kim
Ola her teşne zülāl-i kereminden reyyān

reyyān ola:

1. **reyyān ola:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **108**
Kelime Tipi: -
Suya kanmak, suya doymuş olmak.

Nitekim devr ide dolāb-ı riyāż-ı eflāk
Nitekim sebzeler ol āb ile ola reyyān

rez duḫterini:

1. **rez duḫterini:**-*n, -i*
Gazel 272
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Üzüm asmasının kızı. II Şarap.

Alasın destüñe rez duḫterini ey sāḳī
Ṣaḳın a kimse yapışdırmayasın ṣaḳınasın

2. **rez duḫterini:**-*n, -i*
Gazel 357
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Üzüm asmasının kızı. II Şarap.

Rez duḫterini cānı gibi ḥıfẓ ider fuçı
Meydānda ben anı ṭolu gördüm ḳuşağına

rez duḫterinüñ:

1. **rez duḫterinüñ:**-*nüñ*
Gazel 287
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üzüm asmasının kızı. II Şarap.

Tek bizümle başı rez duḫterinüñ ḫoş olsun
Ḫum-ı mey-ḫāne bugünden girü hep boş olsun

rezm:

1. **rezm:**
Gazel 426
Mısra: **5**
Savaş, cenk, muharebe.

Rezm ẕerrān-ı nücūm üzre hücūm eyleyicek
Ṭaġılup her biri ceng itmege ḳalmadı feri

rezm eyledikce:

1. **rezm eyledikce:**
Gazel 106
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Savaşmak, cenk etmek.

Ḫavf ile ümmīd arasında nice cān virmeyem
Ġamzesi rezm eyledikce lebleri āzerm ider

2. **rezm eyledikce:**-*dikce*
Gazel 106
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Savaşmak, cenk etmek.

Ḫavf ile ümmīd arasında nice cān virmeyem
Ġamzesi rezm eyledikce lebleri āzerm ider

rezme çık:

1. **rezme çıḳ:**
Kıt'a 17
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Savaşa gitmek, muharebeye başlamak.

Çıḳ rezme ḳılıcla ten-i bed-ḫvāhı ḳılıcla
Başlarsa cidāla ser-i aʿdāyı cüdāla

rezme çıḳarsa:

1. **rezme çıḳarsa:**-*ar, -sa*
Kaside 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Savaşa gitmek, muharebeye başlamak.

Ḳızıl başlar çıḳar zaḫm-ı ḫadengüñden derūnında
Ḳızılbaşlar çıḳarsa rezme ceng itdikce merdānuñ

Rıḍvān paşanuñ ʿadūya ḥamlesi:

1. **Rıḍvān paşanuñ ʿadūya ḥamlesi:**
Kaside 5
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Rıdvan Paşa'nın düşmana hamlesi.

Çıḳup aralarından atılup şīrāna heybetle
Muḳarrerdür ʿadūya ḥamlesi Rıḍvān Paşanuñ

rıḥlet itme:

1. **rıḥlet itme:**-*me*
Gazel 348
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Göçmek, göç etmek.

Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

rıżā:

1. **rıżā:**
Gazel 63
Mısra: **6**
Razı olma, hoşnut olma.

Dilā taḳdīr-i Rabbānīye hiç taġyīr-i vażʿ itme
Hemān ḥükm-i ḳażāya mümkin olduḳça rıżā yegdür

2. **rıżām:**-*m*
Kaside 4
Mısra: **66**
Razı olma, hoşnut olma.

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm
Ḫāşe li'lleh ki edeb terk idene ola rıżām

3. **rıżāsı:**-*s, -ı*
Mesnevi 7
Mısra: **10**
Razı olma, hoşnut olma.

Hevā-yı nefsi ancaḳ muḳteżāsı
Żuhūr-ı Ḥaḳḳa hic yoḳdur rıżāsı

rıżā vir:

1. **rıżā vir:**
Kaside 4
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Rıza göstermek, razı olmak, kabul etmek.

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

rıżā virmedi:

1. **rıżā virmedi:**-*me, -di*
Kaside 4
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Rıza göstermek, razı olmak, kabul etmek.

Līk maʿḳūle rıżā virmedi erbāb-ı hücūm
Didiler gitmezüz ol gitmez aradan mādām

rīzān olur:

1. **rīzān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Akmak, dökülmek. II Bedeni akmak, vücudu parçalara ayrılmak. II Izdırap çekmek, helak olmak.

Kül olup cümle eczāmuz beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād ile efġān olur sensüz

rıżā-yı ʿadl ü dādı:

1. **rıżā-yı ʿadl ü dādı:**
Gazel 94
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dürüst ve adalet rızası. II Sevgilinin adaleti.

Cemāl-i pādşāhī āftāb-ı ʿālemārādur
Rıżā-yı ʿadl ü dādı ẓāhir ü bāṭında peydādur

rıżā-yı ḥabībe:

1. **rıżā-yı ḥabībe:**-*e*
Gazel 406
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin rızası.

Olur mı iḳtiżā-yı hevā ehl-i ʿışḳdan
Tebdīl ider rıżā-yı ḥabībe hevāsını

rıżā-yı ḥaḳ-rā:

1. **rıżā-yı ḥaḳ-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın rızası.

Evvel rıżā-yı Ḥaḳ-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd
Ḥaḳ-rā be-ḥamd-i Ḥaḳ-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

rıżā-yı pīrānı:

1. **rıżā-yı pīrānı:**-*ı*
Mesnevi 2
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Yaşlıların rızası.

Ḳoma elden duʿā-yı pīrānı
Gözle şāhum rıżā-yı pīrānı

rızḳ:

1. **rızḳ:**
Gazel 163
Mısra: **13**
Allah tarafından insanoğluna bahşedilen rızık, nimet.

Ġam yir mi Ḳabūli rızḳ içün er
Taḳdīr olınan muġayyer olmaz

riʿāyet:

1. **riʿāyet:**
Gazel 12
Mısra: **6**
İtibar, saygı, hürmet.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

2. **riʿāyet:**
Gazel 23
Mısra: **6**
İtibar, saygı, hürmet.

Gerekdür bendeñe sulṭānum iḥsān
Raʿiyyet olana lāzım riʿāyet

riʿāyet eyle:

1. **riʿāyet eyle:**
Gazel 247
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Riayet etmek, itibar etmek, hürmet göstermek, saygı duymak.

Muḥibb-i muḫliṣüñden biridür ḳaṭʿ-ı naẓar ḳılma
Senāḫ˘ānuñ olanlara riʿāyet eyle sulṭānum

riʿāyet idecek:

1. **riʿāyet idecek:**-*ecek*
Gazel 109
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Riayet etmek, bağlı kalmak, uymak.

Riʿāyet idecek demler irişdi ehl-i ʿirfāna
Dem-i himmet zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿināyetdür

riʿāyet olınacaḳ:

1. **riʿāyet olınacaḳ:**
Mesnevi 2
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Riayet edilecek (kimse).

Pīrlerdür duʿāsı alınacaḳ
Pīrlerdür riʿāyet olınacaḳ

ribāṭ u mescid ü ḥammām:

1. **ribāṭ u mescid ü ḥammām:**
Tarih 15
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Konak, mescit ve hamam.

Ribāṭ u mescid ü ḥammām añılsa ẕevḳ ider cānuñ
Bilürsin ḫayr bir olmaz oġuldur ol ḳalur senden

ricā:

1. **ricā:**
Kaside 7

Mısra: **85**
Rica, dilek, arzu.

Nitekim ḫalḳ ricā üzre ola Bārīden
Nitekim ḍayir ola ḫalḳa ḥayāt ile memāt

rifʿāt:

1. **rifʿatde:**-*de*
Gazel 114
Mısra: **7**
Makamın yüksekliği, yüceliği.

Ẕātuñı rifʿatde mihr-i dehre hem-serdür diyen
Rütbe-i ḳadrüñ ne bilsün himmeti kūtāhdur

2. **rifʿat:**
Gazel 144
Mısra: **7**
Makamın yüksekliği, yüceliği.

Rifʿat ile gün gibi çarḫa irerse başumuz
Ḫāk ile yeksān olup evc üzre bālālanmazuz

3. **rifʿatle:**-*le*
Gazel 196
Mısra: **8**
Makamın yüksekliği, yüceliği.

Dün ẕerre gibi ḫāk ile yeksān idük ammā
Rifʿatle bugün mihr-i dıraḫşāna yitişdük

4. **rifʿat:**
Gazel 346
Mısra: **3**
Makamın yüksekliği, yüceliği.

Rifʿat isterseñ türāb-ı rāh-ı kūy-ı ẕillet ol
Çünki ẕilletdür sebeb iḳbāl ü ʿizz ü devlete

5. **rifʿatde:**-*de*
Gazel 467
Mısra: **5**
Makamın yüksekliği, yüceliği.

Rifʿatde olsa ne ḳadar ḳadr-i āftāb
İtmez dirīġ nūr-ı żiyāsın türābdan

6. **rifʿātde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **17**
Makamın yüksekliği, yüceliği.

Rifʿātde şimdi nādān ẕilletde ehl-i irfān
ʿAksine döndi çarḫ-ı dolāb ḳadr-i fāżıl

7. **rifʿatde:**-*de*
Kaside 6
Mısra: **49**
Makamın yüksekliği, yüceliği.

Müsāvīdür işigüñ āsmāna rifʿatde
Ġubār-ı ḫāk-i rehüñ tāc-ı şāhīye hem-ser

8. **rifʿat:**
Tarih 17
Mısra: **19**
Makamın yüksekliği, yüceliği.

Be-devlet sarāyī be-rifʿat muḳārin
Be-ʿizzet maḥallī be-iclāl merġūb

rifʿat ü ʿizzet ü saʿādet:

1. **rifʿat ü ʿizzet ü saʿādet:**
Mesnevi 3
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Yücelik, şeref ve saadet.

Taḫt-ı ʿizzetde tāc-ı devlet ile
Rifʿat ü ʿizzet ü saʿādet ile

rīg-i ṣaḥrā-yı ġamı:

1. **rīg-i ṣaḥrā-yı ġamı:**-*ı*
Gazel 32
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gam çölünün kumu. II Aşk derdi.

Milket-i ʿışḳ içre ḥükmüñ yürüsün dirseñ şehā
Rīg-i ṣaḥrā-yı ġamı ṭuġrā-yı ʿālī-şāna ṣaç

rikāb:

1. **rikābınuñ:**-*ı, -nuñ*
Kaside 6

Mısra: **44**
Üzengi.

Semendi ḫink-i sipihr ü rikābdārı felek
Rikābınuñ biri mihr ü biri meh-i enver

rikābāsā:

1. **rikābāsā:**-*uñ*
Gazel 13
Mısra: **8**
Üzengi gibi.

Ne yirdeyem ne gökde ḳalmışam şöyle muʿallaḳda
Olaldan pāymāli her leked-kūbuñ rikābāsā

rikābdār:

1. **rikābdārı:**-*ı*
Kaside 6
Mısra: **43**
Hükümdarın ata binerken yanında bulunan ve üzengisini tutan (kimse).

Semendi ḫink-i sipihr ü rikābdārı felek
Rikābınuñ biri mihr ü biri meh-i enver

rind:

1. **rind:**
Tarih 17
Mısra: **21**
Gönül ehli, kalender. II Âşık.

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

rind olan:

1. **rind olan:**
Gazel 129
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Rint olan, gönül insanı olan (kimse). II Âşık.

Luṭf ile yāḳut-ı nābın görmek olur bādenüñ
Rind olan ṣanʿatla cāmuñ gözinüñ yaġın çeker

rindān-ı mey-pereste:

1. **rindān-ı mey-pereste:**-*e*
Gazel 111
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İçkiyi taparcasına seven rintler. II Âşıklar.

Rindān-ı mey-pereste meydür enīs-i ḫāṭır
Cām ise bir baḳımda bir ḫoşca ẕāta beñzer

2. **rindān-ı mey-pereste:**-*e*
Gazel 342
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İçkiyi taparcasına seven rintler. II Âşıklar.

Bīmār-ı ḫaste-ḥāle bes gūşe-i ferāġat
Ṣadr-ı ṣafā vü ʿişret rindān-ı mey-pereste

3. **rindān-ı mey-pereste:**-*e*
Gazel 21
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Devamlı içki içen, şarap içmeyi seven rintler. II Âşıklar.

Bes gūşe-i ferāġat bīmār-ı ḫaste-ḥāle
Rindān-ı mey-pereste ṣadr-ı ṣafā vü ʿişret

rīsmān:

1. **rīsmān:**
Tahmis 10
Mısra: **22**
İp, halat. II Sevgilinin saçı.

Ġam-ı zülfiyle ol şūḫ-ı cihānuñ
Ḳabūlī rīsmān yaz oldı cānuñ

2. **rīsmān:**
Gazel 267
Mısra: **10**
Halat, ip. II Ufuk çizgisi.

Destine mīzān alup ḫurşīd-veş ḳılsa güẕār
Ey Ḳabūlī farḳ olunmaz āsmāndan rīsmān

rīş:

1. **rīşem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **21**
Yüreği yaralı (kimse). II Âşık.

Biyā ey be-rīşem zen-i naġme-sāz
Tu bī-çāre sāzem be-dest ār sāz

rīş-i çemene:

1. **rīş-i çemene:**-*e*
Gazel 390
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çimenlik tüyü. II Çimenlik, bahçe.

Üftāde geçermiş ḫaṭuña boynı urılsun
Rīş-i çemene ḳıldı biraz ḫande benefşe

rişte:

1. **rişteler:**-*ler*
Gazel 44
Mısra: **4**
İp, bağ. II Kıl, tüy, sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Bir mücellā levḥa taṣvīr itmiş üstād-ı ezel
Rişteler taḥrīr idüp eṭrāfına mū ḳoymış ad

rişte-i hestī:

1. **rişte-i hestī:**
Beyit 76
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Varlık ipi. II Can.

Pūt-ı nehāra tār-ı şeb-i tār olınmadın
Ṭolāb-ı çarḫa rişte-i hestī ṭolanmadın

rişte-i naẓmum:

1. **rişte-i naẓmum:**-*um*
Gazel 440
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şiir ipliği. II Kabûlî'nin şiiri.

Rişte-i naẓmum bıraḳdı içine ḫalḳuñ igi
Görelüm bāzāra çıḳsun her kişinüñ ipligi

rişte-i suṭūra:

1. **rişte-i suṭūra:**-*a*
Diğer 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Satır ipliği. II Şiirin satırları.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

rişte-i taḳdīr:

1. **rişte-i taḳdīr:**
Gazel 183
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kader ipi. II Allah'ın insanoğluna tayin ettiği kader.

Çıḳmaz elden o durur baḥr-i leṭāfet aṣlā
Dest-i ʿāṣıḳda eger rişte-i taḳdīr olıcaḳ

rişte-i tār-ı zülüf-i yāre ṭolansa:

1. **rişte-i tār-ı zülüf-i yāre ṭolansa:**-*sa*
Gazel 115
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saç telinin ipliğine dolanmak. II Sevgilinin saçlarına dolanmak, bağlanmak, sevgiliye esir olmak.

Ṭolansa rişte-i tār-ı zülüf-i yāre nola
Biri biriyle iki rištedür ulanı yürür

rişte-i ten:

1. **rişte-i ten:**
Gazel 339
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Beden ipliği. II Âşığın bedeni.

Rişte-i ten tār-ı pīrāhenden olmaz hiç cüdā
Yer ḳumaşıdur ki gūyā uymış anda tel tele

rivāyet:

1. **rivāyet:**
Gazel 23
Mısra: **4**
Doğruluğu kesin olmayan, söylenti.

Kimi gül dir yüzüñe kimi lāle
Efendi muḫtelif ancaḳ rivāyet

2. **rivāyeti:**-*i*
Gazel 177
Mısra: **4**
Doğruluğu kesin olmayan, söylenti.

Cihānı şevḳe getürdi semāʿa girdi felek
Mey-i lebüñden idince rivāyeti vāʿiẓ

rivāyet muḫtelifdür:

1. **rivāyet muḫtelifdür:**
Gazel 329
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
"Söylenenler farklıdır." anlamına gelen ifade. II Kanûnî Sultan Süleyman'ın "Cümlenin maksûdu bir ammâ rivâyet muhtelif" sözlerini akıllara getiren ifade.

Rivāyet muḫtelifdür ey dil ammā diñle rāvīden
Ġamı bir āfetüñ evlādur āfāt-ı semāvīden

riyā:

1. **riyā:**
Gazel 174
Mısra: **6**
İki yüzlülük, riyakârlık, gösteriş.

Ḳadeḥ medḥ ü bādeyi ẕemm itmeden
Ẓarāfet mi ṣūfī riyā mı ġaraż

riyāset:

1. **riyāset:**
Gazel 1
Mısra: **4**
Reislik, önderlik, başkanlık.

Seg-i kūyuñ geçinmekden murādum maḥż-ı ḫıdmetdür
Anı aḳrān arasında riyāset añlama cānā

2. **riyāset:**
Gazel 12
Mısra: **3**
Reislik, önderlik, başkanlık.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

riyāżet:

1. **riyāżet:**
Gazel 3
Mısra: **12**
Nefis terbiyesi için "az yemek, az uyumak ve az konuşmak" gibi kaideleri yerine getirmek, nefsin arzularını kırmak.

Ben añladum ki sāḳi-i gül-çehresüz şarāb
ʿİşret deminde hem-çü riyāżet ḥarām ola

riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān:

1. **riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān:**
Gazel 327
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İrfan bağının bahçesi. II İlim, irfan, hüner.

Ṣafādan luṭfdan ḫālī degüldür mīve-i naẓmum
Riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān içre tā kim aña tākem ben

riyāż-ı medḥüñ:

1. **riyāż-ı medḥüñ:**-*üñ*
Kaside 6
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Övgü bahçesi. II Övgü, yüceltme.

Riyāż-ı medḥüñ ile naẓm-ı ābdār mıdur
Meʾāl-i ravża-i firdevs ü çeşme-i kevs̱er

ruḥ:

1. **ruḫuñ:**-*uñ*
Beyit 56
Mısra: **1**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Devr ider ḫaṭ mı ruḫuñ yā devr-i mehde hāledür
Yā miyān-ı sebzezār içre açılmış lāledür

2. **ruḫuñ:**-*uñ*
Beyit 171
Mısra: **1**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Ruḫuñ yanında belürmez şuʿāʿı ḫurşīdüñ
Güneş yanında olur mı şuʿāʿı Nāhīdüñ

3. **ruḫları:**-*lar, -ı*
Gazel 57
Mısra: **8**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Kūyuña varanlara göster cemālüñ nūrını
Kim görürler Kaʿbede ey ruḫları gül-nār nūr

4. **ruḫlar:**-*lar*
Gazel 74
Mısra: **1**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar nedür o käküller
Nedür o serv o güller nedür o sünbüller

5. **ruḫların:**-*lar, -ı, -n*
Gazel 171
Mısra: **7**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Ḳızarmış gül gül itmiş ruḫların gülzār-ı ḥüsn içre
Meger bir pāre āfet bāde-i engürdan görmiş

6. **ruḫlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 175
Mısra: **6**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Ḳaşlaruñdur māh-ı nev şeb ṣaçlaruñ alnuñ güneş
Käkülüñ ṭayf-ı leyāl ü ruḫlaruñ eyyām-ı bīż

7. **ruḫuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 206
Mısra: **5**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Ruḫuñdur bir gül-i sīrāb-ı tāze
Dehānuñ ġonça-i ḥamrā-yı nāzük

8. **ruḫuñ:**-*uñ*
Gazel 297
Mısra: **1**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Ruḫuñ gül gibi nāzük alnuñ açıḳ yüzüñ aġ olsun
Güẕergāhuñ nesīm-i ṣubḥ gibi bāġ u rāġ olsun

9. **ruḫuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 298
Mısra: **7**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Ruḫuñla käkülüñ ögmekden özge ey meh-rū
Senüñle yoḳ sözümüz artıḳ aḳdan ḳaradan

10. **ruḫlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 332
Mısra: **1**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Ruḫlaruñ nerd-i melāḥatda dimiş ḫurşīde dāv
Ey ḳamer ṭās-ı felekden tāvsın bi'llāhi tāv

11. **ruḫlar:**-*lar*
Gazel 434
Mısra: **7**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Gül midür lāle mi yā berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ mı nedür ol bīnī

12. **ruḫları:**-*lar, -ı*
Şarkı 2
Mısra: **5**

Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Berḳ urur ruḫları günden seçilmez
Ṭolular eldedür sāġar içilmez

13. **ruḥ:**
Gazel 413
Mısra: **3**
Allah'ın, insanı yarattıktan sonra bedenine üfleyerek hayat verdiği, insan bedeni ölse dahi varlığı sürecek olan manevi öz.

Revān olmışdı gerçi ruḥ gibi ey dil-i mürde
Yine bir daḫı ḥaşr olduḳ yirine cānumuz geldi

Ruhā:

1. **Ruhāyile:**-*y, -ile*
Beyit 142
Mısra: **1**
Eski adıyla Urfa olarak bilinen ve Kurtuluş Savaşından sonra Şanlıurfa adını alan Türkiye'nin güneydoğusunda bulunan şehir.

Kim dir ki Ḳarşı Marʿaşı birdür Ruhāyile
Ḳurṣ-ı meh-i münīr bir olmaz sühāyile

ruhı ālüm:

1. **ruḫı ālüm:**-*üm*
Şarkı 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yanağı kırmızı (sevgili).

Baña raḥm eylemez ol ruḫı ālüm
Şimden girü bilmem nic'olur ḥālüm

ruḫ-ı āyīnesinüñ ṭūṭi-i güyendesiyüz:

1. **ruḫ-ı āyīnesinüñ ṭūṭi-i güyendesiyüz:**-*y, -üz*
Gazel 140
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayna (gibi) yüzü anlatan papağan. II Sevgilinin ayna gibi parlak yüzünü anlatan âşık/Kabûlî.

Söyleden bizi Ḳabūlī o leb-i sükkerdür
Ruḫ-ı āyīnesinüñ ṭūṭi-i güyendesiyüz

ruḫ-ı cānāneye:

1. **ruḫ-ı cānāneye:**-*y, -e*
Gazel 308
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kalesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

At esb-i murāduñ ruḫ-ı cānāneye ḳarşu
ʿĀlemde piyāde yürime merd iseñ atlan

ruh-ı dil-ber:

1. **ruḫ-ı dil-ber:**
Gazel 417
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin yanağı.

Ruḫ-ı dil-ber gibi ḥāżır mücellādur gel ey ʿāşıḳ
Ġubār-ı ḫaṭṭını añma gider ḳalbe keder virdi

ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle:

1. **ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle:**-*y, -le*
Beyit 249
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mum (gibi) yanağın ayrılığı. II Sevgilinin muma benzeyen parlak yanağından ayrı kalmak.

Oldı o ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle gözüñ giryān
Kim didi saña ey dil ʿışḳ āteşine gir yan

ruh-ı yāre:

1. **ruḫ-ı yāre:**-*e*
Gazel 17
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağı.

Berg-i gül-reng ruḫ-ı yāre müşābih mi olur
Ḫaşek-i ḫuşkde ḫāṣiyyet umarsın neʿaceb

ruḥ-ı yāri:

1. **ruḫ-ı yāri:**-*i*
Gazel 383
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzü, yanağı.

Āḫir ḫarāb olur yıḳılur ḫāne-i dili
Anuñ ki ey Ḳabūli ruḫ-ı yāri genc ola

ruḥ-ı zerdüme:

1. **ruḫ-ı zerdüme:**-*e*
Beyit 243
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sarı benizli, solgun yüz. II Âşığın sararmış yüzü.

Ṣarılık düşdi ruḫ-ı zerdüme çün berg-i ḫazān
Demidür dīdelerümden dökilürse yire ḳan

ruh-ı zerdümüzi:

1. **ruḫ-ı zerdümüzi:**-*ümüz, -i*
Gazel 140
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sarı benizli, solgun yüz. II Âşığın sararmış yüzü.

Tāb-ı mülden ḳızarur ṣanma ruḫ-ı zerdümüzi
Sāḳi-i lāle-ʿiẕāruñ ḳatı şermendesiyüz

ruh-ı zībā-yı yāre bak diyen:

1. **ruḫ-ı zībā-yı yāre baḳ diyen:**
Gazel 464
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin güzel yüzüne bak diyen (kimse).

Nūr-ı Ḥaḳdur dir ruḫ-ı zībā-yı yāre baḳ diyen
Ḳardan aḳ dir ten-i dil-dāra ḳara aḳ diyen

ruhları gül:

1. **ruḫları gül:**
Gazel 290
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yanakları gül. II Gül gibi kırmızı yanaklı sevgili.

Gülşenüñ neyleyelüm serv ü gül-i raʿnāsın
Baña sen cümleden ey ruḫları gül raʿnāsın

2. **ruḫları gül:**
Gazel 486
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yanakları gül. II Gül gibi kırmızı yanaklı sevgili.

Dāʾimā ey ruḫları gül ehl-i ʿışḳa āl işüñ
Kimsede ṭāḳat ḳomaz nāz ile diller alışuñ

3. **ruḫları gül:**
Gazel 378
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yanakları gül. II Gül gibi kırmızı yanaklı sevgili.

Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdur ezelden
Ey ruḫları gül anı bize ḳatı uçurma

4. **ruḫları gül:**
Gazel 194
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yanakları gül. II Gül gibi kırmızı yanaklı sevgili.

Gül gibi rāz-ı dehānuñ sırrın açmaz kimseye
Aġzı ġāyet berkdür ey ruḫları gül ġoncanuñ

ruhları güldür:

1. **ruḫları güldür:**-*dür*
Gazel 479
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yanakları gül (gibi olan sevgili).

İñleden bülbül gibi ol ruḫları güldür beni
Ey felek sen bāri giryān eyleme güldür beni

ruhları gül-nār:

1. **ruḫları gül-nār:**
Gazel 132
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yanakları nar çiçeği gibi olan (sevgili).

Her ḳaçan seyr-i gülistān eylesem sensüz baña
Ġonçalar peykān olur ey ruḫları gül-nār nār

ruḫları gün:

1. **ruḫları gün:**
Gazel 514
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yanakları güneş. II Yanakları güneş gibi parlak ve göz alıcı sevgili.

Cān ile göñül müşteridür sen meh-i bedre
Ey alnı ḳamer ruḫları gün gözleri Mirrīḫ

ruḫlaruñuñ nūrı:

1. **ruḫlaruñuñ nūrı:**
Gazel 39
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüzünün nuru. II Sevgilinin aydınlık yüzü.

Pertev ṣalalı ruḫlaruñuñ nūrı Meḥemmed
Gören didiler salli ʿalā nūrı Meḥemmed

ruḥsār:

1. **ruḫsāruña:**-*uñ, -a*
Gazel 123
Mısra: **1**
Yüz, yanak. II Sevgilinin yüzü veya yanağı.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb olmadı dil dāḫı mülāzımdur

2. **ruḫsāruña:**-*uñ, -a*
Gazel 243
Mısra: **5**
Yüz, yanak. II Sevgilinin yüzü veya yanağı.

Güli ruḫsāruña teşbīh idemem ey ġonça
Bir iki berg gül-i aḥmere beñzer diyemem

3. **ruḫsāruñ:**-*uñ*
Gazel 330
Mısra: **7**
Yüz, yanak. II Sevgilinin yüzü veya yanağı.

Renklü rū yoḳdur gül-i gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā gülzārı varsun arasın

ruḥsār u çeşmüñ ārzūsıyla:

1. **ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla:**-*y, -la*
Gazel 443
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yanağının ve gözünün arzusu.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

ruḫsāre-i zībāña:

1. **ruḫsāre-i zībāña:**-*ñ, -a*
Gazel 2
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güzel yanak. II Sevgilinin yanağı.

Çemenüñ ʿarʿar u şimşādı ḳadüñ āzādı
Gülşenüñ gülleri ruḫsāre-i zībāña fedā

ruḫsār-i yār:

1. **ruḫsār-i yār:**
Mesnevi 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağı.

Cihān pür-ṭarāvet çü ruḫsār-i yār
Çemen sebz ü ḫurrem çü ḫaṭṭ-i nigār

ruḫsār-ı yāra:

1. **ruḫsār-ı yāra:**-*a*
Gazel 112
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağı.

Evvel naẓarda mirʾāt ruḫsār-ı yāra beñzer
Āyīne bir baḳımda rūy-ı nigāra benzer

ruḫuñ aluban:

1. **ruḫuñ aluban:**-*uban*
Gazel 308
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Satranç oyununda) Kaleyi almak, ele geçirmek. II Sevgilinin âşığı ele geçirmesi.

Luʿb ile ruḫuñ aluban açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey dil saña ḳatlan

ruḫuñ etrāfına:

1. **ruḫuñ etrāfına:**-*n, -a*
Gazel 345
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yanağının çevresi.

Ruḫuñ etrāfına ḫaṭṭ-ı muʿanber perde çekmezdi
Eger ḥüsn-i ruḫuñ olmasa sulṭān-ı serā-perde

ruḫuñ iḥāṭa ḳılan:

1. **ruḫuñ iḥāṭa ḳılan:**
Beyit 81
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yanağını kuşatan (şey). II Sevgilinin yüzünü kapatan saçları.

Ruḫuñ iḥāṭa ḳılan müşg-nāb mıdur
Degül ya il yüzine çekdigüñ ḥicāb mıdur

ruḫuñ şevḳiyle yanmış:

1. **ruḫuñ şevḳiyle yanmış:**-*mış*
Gazel 67
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yanağının arzusuyla yanıp tutuşmak.

Ruḫuñ şevḳiyle yanmış nice dāġ-ı pür-fetīlüm var
Bulursam Kaʿbe-i kūyuñ nola rūşen delīlüm var

ruḫuñuñ ḳızılı aġı:

1. **ruḫuñuñ ḳızılı aġı:**
Kıt'a 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yanağının kızılı (ve) beyazı.

Ruḫuñuñ gülşen-i leṭāfetde
Ḳızılı ḳızıl aġı aġ olsun

ruḳʿa-i naḳl:

1. **ruḳʿa-i naḳl:**
Mesnevi 6
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Nakil dilekçesi. II Kabûlî'nin şiiri.

Ruḳʿa-i naḳl mā-hüve'l-vāḳiʿ
Ḥurriret fi'r-rebīʿ fi'r-rābiʿ

rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre:

1. **rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre:**
Gazel 435
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ilminin işaretleri içinde. II Aşkın içinde.

Yine taḥṣīl ider ʿāşıḳ olan oḳur mı ḳāmūsı
Rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre degül bir ḥarf ḳamusı

rumūz-ı ʿışḳı:

1. **rumūz-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 302
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşkın işareti, aşk sırrı.

Rumūz-ı ʿışḳı şorma ehl-i zühde
Degüldür meclise dāḫil ne bilsün

ruvātuñ ʿibāreti:

1. **ruvātuñ ʿibāreti:**
Gazel 399
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Rivayet edenlerin ifadesi, cümlesi.

Taḥrīf idüp ḥurūfı çeküp bozma maḫreci

Taġyīr-i aṣl ……
ruvātuñ ʿibāreti

rū:

1. **rū:**
Gazel 44
Mısra: **1**
Yüz, çehre, surat, sima. II Sevgilinin yüzü.

Ol ki māha nūr u fer
tevcīh idüp rū ḳoymış ad
Nūrdan bir nūn peydā
ḳılmış ebrū ḳoymış ad

2. **rū:**
Gazel 44
Mısra: **10**
Yüz, çehre, surat, sima. II Sevgilinin yüzü.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i
nigāristān-ı ḳuds
Sāde bir peyker güşāyiş
eylemiş rū ḳoymış ad

rūbāh-ı ḫaşma:

1. **rūbāh-ı ḫaşma:**-*a*
Gazel 392
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tilki gibi kurnaz düşman.

Heybet gerekdür erde ki her yerde göstere
Rūbāh-ı ḫaşma kendüyi
şīr-i jiyān gibi

rūbāh-ı ḫaşmı:

1. **rūbāh-ı ḫaşmı:**-*ı*
Gazel 242
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Düşman tilkisi. II Tilki gibi kurnaz düşman.

Rūbāh-ı ḫaşmı pençe-i
ḳahr ile siñdirüp
Şīrāna ḥamlelerle
ġażanferlik eyledüm

rūbāh-ı yabanuñ:

1. **rūbāh-ı yabanuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Yaban tilkisi. II Düşman.

Ne añlarsın ola āyā
muḳābil olmaḳ olur mı
Hünerber kūhsār-ı
himmete rūbāh-ı yabanuñ

rūbehāsā düşmeni:

1. **rūbehāsā düşmeni:** -*i*
Muaşşer 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Tilki gibi düşman.

Hücūm idüp hünerber ner gibi şīrāna ṣavletle
Ḳaçurduñ rūbehāsā
düşmeni biñ zār u ẕilletle

rū-be-rū oldı:

1. **rū-be-rū oldı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüz yüze olmak.

Rū-be-rū oldı tercemānı ḳodı
Ẓāhir oldı ẓuhūra virdi mecāl

rū-be-rūy olmadı:

1. **rū-be-rūy olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 429
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüz yüze gelmek, karşısına çıkmak, bir araya gelmek.

Māh-peykerler ḥicābından yüzine baḳamaz
Olmadı ol āftāba kimse daḫı rū-be-rūy

rübūde-i men:

1. **rübūde-i men:**
Kıt'a 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Benim kapılmış (başım).

Çevgān-ı zülf-i ān meh vey guft gūy-ı ser-rā
K'ey dil rübūde-i men tā çend ser-keşīden

rūḫa ġıdādur:

1. **rūḫa ġıdādur:**-*dur*
Gazel 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ruha gıda olan (şey). II Kolonya.

Ecsāda rūḥ rūḥa ġıdādur ḳolonya
Bi’llāh ehl-i derde devādur ḳolonya

rūḥ-baḫş:

1. **rūḥ-baḫş:**
Gazel 114
Mısra: **2**
Ruh bahşeden, can bağışlayan, can katan (şey).

Nuṭḳ-ı pāküñ her nefes maḳbūl-i ṭabʿ-ı şāhdur
Rūḥ-baḫş olsa nola enfās-ı Rūḥu’llāhdur

2. **rūḥ-baḫş:**
Gazel 183
Mısra: **6**
Ruh bahşeden, can bağışlayan, can katan (şey).

Ḥüsn-ṣūret çoġ olur deyr-i cihānda ṣanemā
Rūḥ-baḫş olsa ʿiẕāruñ gibi taṣvīr olıcaḳ

rūḥ-baḫş u feraḥ-fezā:

1. **rūḥ-baḫş u feraḥ-fezā:**
Terci-bend 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hayat bahşeden ve ferahlık veren (kimse).

Leẕẕet-i keyf keyf-i bāde-miṣāl
Rūḥ-baḫş u feraḥ-fezā geldüñ

rūḥ-baḫş-ı ʿaṭşān:

1. **rūḥ-baḫş-ı ʿaṭşān:**
Kıt'a 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Susuzlara ruh bağışlayan.

Bā-hinduvāne guftem k’ey rūḥ-baḫş-ı ʿaṭşān
Ān yār-ı teşne-dil-rā ḫˇāhem zi-tu çeşīden

Rūḥ-ı Emīn:

1. **Rūḥ-ı Emīn:**
Gazel 517
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güvenilir ruh, Allah ile peygamberler arasında vahiy ulaştırmakla mükellef olan dört büyük melekten biri, Cebrail.

Bir duʿā eyledi derd ile Ḳabūlī bu gice
Ellerin ṭutdı bile Rūḥ-ı Emīn āmīne

rūḥ-ı insāna ġıdādur:

1. **rūḥ-ı insāna ġıdādur:**-*dur*
Gazel 476
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnsan ruhuna gıda, insanı manevi anlamda rahatlatan (şey).

Ḫˇān-ı iḥsāna ṣalādur taṣliye

Rūḥ-ı insāna ġıdādur taṣliye

rūḥ-ı Ḳabūli:

1. **rūḥ-ı Ḳabūli:**
Müsemmen 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin ruhu.

Ḳıldı rūḥ-ı Ḳabūli kesb-i ṣafā
Dem-i vaṣluñla eyledüñ iḥyā

rūḥ-ı kelāmuñdan:

1. **rūḥ-ı kelāmuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 288
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sözün özü. II Sevgilinin sözü.

Ḥayāt-ı tāze kesb itdüm dem-i muʿciz-niẓāmuñdan
Mesīḥā muʿcizātı añlanur rūḥ-ı kelāmuñdan

rūḥ-ı merḥūma:

1. **rūḥ-ı merḥūma:**-*a*
Diğer 2
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Ruhunu teslim etmiş, ölmüş (kimse). II Vezir.

Rūḥ-ı merḥūma duʿā ḳılsun bu naẓmı oḳuyan
Üẕkürū emvātükümden ḳıṣṣayı alur alan

rūḥ-ı mücerred:

1. **rūḥ-ı mücerred:**
Gazel 59
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Saf, temiz ruh. II Sevgilinin hayat bahşeden dudağı.

Laʿl-i cān-baḫşuñdur iḥyā eyleyen dil mürdesin
Ol baña rūḥ-ı mücerred muʿciz-i ʿĪsā gelür

ruh-ı rengīne:

1. **ruḫ-ı rengīne:**-*e*
Gazel 517
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Renkli yanak. II Sevgilinin al yanakları.

Zülf-i şeb-rengini şarḳıtma ruḫ-ı rengīne
Şaḳın īmānum iñen virme yüz ol bī-dīne

rūḥ-ı Resūl:

1. **rūḥ-ı Resūl:**
Mesnevi 14
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
(Allah) Resulünün ruhu. II Hazreti Muhammed'in ruhu.

Biri penc vaḳt içinde penc ṣalāt
Biri rūḥ-ı Resūl içün ṣalavāt

Rūḥ-ı Resūle ṣıladur:

1. **Rūḥ-ı Resūle ṣıladur:**-*dur*
Gazel 476
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Resulün ruhuna hediye (edilen şey).

Rūḥ-ı Resūle ṣıladur taṣliye
Belki ḳavilde biledür taṣliye

Rūḥ-ı Resūl-i Ekrem:

1. **Rūḥ-ı Resūl-i Ekrem:**
Mesnevi 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Hazreti Muhammed'in ruhu.

Yaʿni rūḥ-ı Resūl-i Ekrem içün
Cümle-i enbiyādan aḳdem içün

rūḥ-ı revān:

1. **rūḥ-ı revān:**
Gazel 110
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Akıp giden ruh. II Sevgili.

Baḳmasa yüzümüze vechi var ol rūḥ-ı revān
Eylemez ehl-i ṣafā ṣūret-i emvāta naẓar

Rūḥu'llāh:

1. **Rūḥu'llāh:**
Kıt'a 35
Mısra: **9**
Nefesiyle ölüleri dirilten İsa peygamber.

Ez-ān mübeşşir-i īn nām geşt Rūḥu'llāh
Ki ū be-faẓl-ı füzūnest u der-ʿadū ḳāṣır

rükn-i aʿẓam:

1. **rükn-i aʿẓam:**
Gazel 104
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çok büyük sütun, direk.

Rükn-i aʿẓam bilüp itmezdi ḳapuñ menzilgāh
Ḥüsn-i ādāb ile gözetlemes'erkān defter

rükn-i rekīn:

1. **rükn-i rekīn:**
Kaside 4
Mısra: **217**
Kelime Tipi: -
Sağlam direk. II Sağlam, dayanıklı, sarsılmaz.

Ḳāʿide yirlü yirinde nitekim rükn-i rekīn
Ber-ḳarār esfel ü aʿlā ne nizāʿ u ne ḫıṣām

Rūm:

1. **Rūma:**-*a*
Gazel 436

Mısra: **9**
Rum diyarı, Anadolu.

Naẓīri gelmemişdür dāne-i fülfül gibi Rūma
ʿİẕārı üzre baḳsañ ḫāline bir dānedür şimdi

2. **Rūma:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **4**
Rum diyarı, Anadolu.

ʿAcem iḳlīminüñ yollarını taḫt-ı revān itdüñ
Revān olsa revādur kārvānı Rūma Şirvānuñ

Rūm erenleri:

1. **rūm erenleri:**
Gazel 394
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Anadolu erenleri, Anadolu'da yaşayan dervişler.

Bir kūçegüñ Ḳabūli ġamın ḳıldı iḫtiyār
Himmet zamānıdur aña ey Rūm erenleri

Rūm ili:

1. **Rūm ili:**
Kaside 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Rum diyarı, Anadolu.

İttifāḳ ile hücūm eylediler dīvāna
Didiler Rūm ili begler begisi ol bed-nām

Rūm ili aḥiryānınuñ:

1. **Rūm ili aḥiryānınuñ:**-*nuñ*
Gazel 452
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Anadolu diyarının zümresi, Anadolu'da yaşayan kimse. II Sevgili.

Görme ey dil yüzlerin kişt-i belā dihḳānınuñ
Anaṭolı Türkinüñ Rūm ili aḥiryānınuñ

Rūm iline:

1. **Rūm iline:**-*n, -e*
Gazel 138
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Rum diyarı, Anadolu.

Māyilüz ey Ḳabūlī Rūm iline
Dil-beri çoḳ diyārı kim sevmez

Rūm ilinüñ mīr-i mīrānı:

1. **Rūm ilinüñ mīr-i mīrānı:**
Tarih 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Rum diyarının beylerbeyi.

Ḳabūlī nā-murāduñ yaʿni bir eksüklü bī-çāreñ
Didi tārīḫüñ olduñ Rūm ilinüñ mīr-i mīrānı

Rūmili dil-āverine:

1. **Rūmili dil-āverine:**-*i, -n, -e*
Gazel 85
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönle saldıran Rumelili. II Âşığın gönlüne giren Anadolu güzeli, sevgili.

Bir Rūmili dil-āverine bendeyem k'anuñ
Zaḫm-ı külüngi kellede perr-i külengdür

Rūmiyān:

1. **Rūmiyān:**
Tarih 7
Mısra: **8**
Rum diyarı, Anadolu.

Ceyş-i Anaṭolıya ḥākim iken
Rūmiyān üzre müvekkil olduñ

Rüstem:

1. **Rüsteme:**-*e*
Kaside 2
Mısra: **70**
Şehnâme'de geçen ve kahramanlıklarıyla anılan Zâl'ın oğlu. II Yiğit ve cesur kimseler.

Rüstem ü Güstehemüñ bir adı ḳalmış yoḫsa
Ḳullaruñ var ki niçe Rüsteme virmezler amān

Rüstem ü Güstehemüñ adı:

1. **Rüstem ü Güstehemüñ adı:**
Kaside 2
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Rüstem ve Güstehem'in adı.

Rüstem ü Güstehemüñ bir adı ḳalmış yoḫsa
Ḳullaruñ var ki niçe Rüsteme virmezler amān

Rüstem-i dehr:

1. **Rüstem-i dehr:**
Beyit 97
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın Rüstem'i. II Asrın kahramanı, yiğidi.

Öldürür ādemi derd ile sipihrüñ ḳahrı
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

2. **Rüstem-i dehr:**
Beyit 98
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanın Rüstem'i. II Asrın kahramanı, yiğidi.

ʿĀḳıbet ʿarṣa-i ʿālemde ider zār u zebūn
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

3. **Rüstem-i dehr:**
Kaside 2
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Zamanın Rüstem'i. II 3. Murad.

Rüstem-i dehr ü Nerīmān-ı zamān u Cem-i vaḳt
Kisri-i ʿālem ü Keyḫüsrev-i iḳlīm-sitān

Rüstemlik itmiş:

1. **Rüstemlik itmiş:**-*miş*
Kaside 5
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Rüstemlik etmek, Rüstem gibi davranmak.

ʿAdūnuñ biñine besdür birimüz diyü at ṣalmış
ʿAceb Rüstemlik itmiş dirler oġlı Zāl Paşanuñ

Rüstem-vaḳar:

1. **Rüstem-vaḳar:**
Gazel 385
Mısra: **5**
Rüstem gibi şerefli, haysiyetli (kimse). II Sevgili.

Nāmdār-ı ʿālem olduḳca sen ey Rüstem-vaḳar
Lenduhā-yı düşmen-i bed ʿāḳıbet bed-nām ola

rüsūm-ı ḥālin añma:

1. **rüsūm-ı ḥālin añma:**-*ma*
Beyit 256
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vaziyetin resimlerini anma. II Hâlinden söz etme.

Rüsūm-ı ḥālin añma ḥadd-i ḥaddi anı cāmiʿdür
Dilā ʿuşşāḳı taʿrīf eyle kim aġyārı māniʿdür

rüsvā-yı cihān itdi:

1. **rüsvā-yı cihān itdi:**-*di*
Beyit 242
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünyaya rezil etmek, herkese rezil rüsva olmak.

Rüsvā-yı cihān itdi ʿışḳuñ beni her fenden
Fāş oldı ile rāzum ne ṣaḳlayayın senden

rüsvā-yı cihān ola:

1. **rüsvā-yı cihān ola:**-*a*
Tahmis 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dünyaya rezil olmak, herkese rezil rüsva olmak.

Rüsvā-yı cihān ola vü utanmaya dirdüm
Gitdükce ḫarāb ola ṣoñın ṣanmaya dirdüm

rüşen:

1. **rüşendür:**-*dür*
Diğer 1
Mısra: **10**
Apaçık, belli, aşikâr.

Ḳıṭʿa
Ehl-i inşā vü naẓma rūşendür

rūşen çerāġ:

1. **rūşen çerāġ:**
Gazel 268
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aydınlık çıra, ışık veren mum.

Meh-i tābān gibi her şeb revān olduḳça şevḳ ile
Öñüñce meşʿal-i meh ṣubḥa dek rūşen çerāġ olsun

rūşen çerāġuñuz:

1. **rūşen çerāġuñuz:**-*uñuz*
Mesnevi 8
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Aydınlık kandil.

Biz de rūşen çerāġuñuz olalum
Ḫūşe-çīnān-ı bāġuñuz olalum

rūşen delīlüm:

1. **rūşen delīlüm:**-*üm*
Gazel 67
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Apaçık delil. II Âşığın bariz şekilde görülen yaraları.

Ruḫuñ şevḳiyle yanmış nice dāġ-ı pür-fetīlüm var
Bulursam Kaʿbe-i kūyuñ nola rūşen delīlüm var

rūşen haberi:

1. **rūşen ḫaberi:**-*i*
Gazel 426
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Aydınlık haber. II Sevindirici haber.

Ḫüsrev-i ḫāverüñ oldı diyü il gün lemeʿāt
Münteşir eyledi āfāḳa bu rūşen ḫaberi

rūşen itdüñ:

1. **rūşen itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Aydınlatmak. II Ferahlatmak, mutlu etmek.

Cünūd-ı Āl-i ʿOs̱māna delīl ü reh-nümā geldüñ
Ḳulūb-ı āşnāyı rūşen itdüñ āşnā geldüñ

rūşen itmez:

1. **rūşen itmez:**-*mez*
Gazel 184
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aydınlatmak, parlatmak. II Nasip olmak.

Ḫāne-i ʿālemde her şaḫṣa açılmaz bāb-ı ʿışḳ
Rūşen itmez mā-ḥaṣal her ḫāneyi mehtāb-ı ʿışḳ

rūşen olurdı:

1. **rūşen olurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 288
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aydınlanmak, nurlanmak. II Gönlü aydınlanmak, mutlu olmak.

Dilā rūşen olurdı tār-ı ġamdan ḫāne-i ḳalbüñ
Şuʿāʿ-ı āftāb-ı bāde pertev salsa cāmuñdan

rūşenā:

1. **rūşenā:**
Gazel 198
Mısra: **8**
Aydınlık, parlak, nurlu, ışıklı. II Mutlu, huzurlu.

Bu ḫāristān-ı ʿālemde ḳatı dil-teng idük ammā
Yüzüñ gördük açılduḳ āşnāya rūşenā geldüñ

2. **rūşenā:**
Müsemmen 2
Mısra: **5**
Aydınlık, parlak, nurlu, ışıklı. II Mutlu, huzurlu.

Dīde-i ḳalbe rūşenā geldüñ
Yād illerde āşnā geldüñ

3. **rūşenā:**
Terci-bend 1
Mısra: **4**
Aydınlık, parlak, nurlu, ışıklı. II Mutlu, huzurlu.

Şām-ı fürḳatde tīre-dil ḳomaduñ
Dīde-i cāna rūşenā geldüñ

4. **rūşenā:**
Terci-bend 1
Mısra: **12**
Aydınlık, parlak, nurlu, ışıklı. II Mutlu, huzurlu.

Ben ġarībe diyār-ı ġurbetde
Rūşenā geldüñ āşnā geldüñ

rūşen-dil itdi:

1. **rūşen-dil itdi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlü aydınlatmak, neşe ve huzur vermek.

Sarāy-ı ʿālem-i tārīki itdi rūşen-dil
Ṭulūʿ-ı çehre-i ḫurşīd ü maṭlaʿ-ı ḫāver

rüşvet almalı:

1. **rüşvet almalı:**-*malı*
Gazel 27
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rüşvet almak, rüşvet olarak verilen malı veya parayı kabul etmek.

Ey dil il mālıdur almalı degüldür rüşvet
Virene vü alana bāʿiş olana laʿnet

rüşvetüñ şehdi:

1. **rüşvetüñ şehdi:**
Gazel 27
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Rüşvetin balı. II Rüşvet almanın insana hoş ve tatlı gelmesi.

Rüşvetüñ şehdi saña şimdi şekerdür ammā
Telḫ ider ṣoñra senüñ ʿayşuñı ḳalmaz leẕẕet

rütbe-i ḳadrüñ:

1. **rütbe-i ḳadrüñ:**-*üñ*
Gazel 114
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Kıymetinin derecesi.

Ẕātuñı rifʿatde mihr-i dehre hem-serdür diyen
Rütbe-i ḳadrüñ ne bilsün himmeti kūtāhdur

rütbet-i ẕātuñı:

1. **rütbet-i ẕātuñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zatının rütbesi, derecesi. II Ağa hazretlerinin mertebesi.

Rütbet-i ẕātuñı taʿyīn idemez vehm-i ḳıyās
Vezn ü taḳdīr ü ʿayār ile bulınmaz derecāt

rūy:

1. **rūyuña:**-*uñ, -a*
Gazel 35
Mısra: **3**
Yüz, çehre, surat, sima. II Sevgilinin yüzü.

Rūyuña kimse māhı beñzedemez
Nāḳışa diyemez miṣāl-i ṣaḥīḥ

2. **rūyuñ:**-*uñ*
Gazel 185
Mısra: **7**
Yüz, çehre, surat, sima. II Sevgilinin yüzü.

Kimi rūyuñ kimi būyuñ kimisi mūyuñ öger
Cümleden biri degül cümleden aʿlāñ ancaḳ

rü'yet-i gül:

1. **rü'yet-i gül:**
Gazel 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gülün yüzü. II Sevgilinin yüzü.

Zerd şud ez-firāḳ rü'yet-i gül
Hem-çü berg-i ḫazān ez-ān şude'i

rü’yet-i rūyet:

1. **rü’yet-i rūyet:**-*et*
Beyit 264
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünü görmek.

Nūr-ı maḥżest rü’yet-i rūyet
ʿAyn-ı farżest ḫıdmet-i kūyet

rūy-ı ʿālem:

1. **rūy-ı ʿālem:**
Tarih 19
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlemin yüzü. II Yeryüzü, dünya.

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr ise bir ḫoş-nihāduñdur

rūy-ı ʿāleme:

1. **rūy-ı ʿāleme:**-*e*
Gazel 8
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü, dünya.

Gün gibi rūy-ı ʿāleme beẕl eyle luṭfuñı
Her ẕerre istifāde ide müstefīd ola

rūy-ı baḫtuñ:

1. **rūy-ı baḫtuñ:**-*uñ*
Gazel 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Talih yüzü, şans yüzü. II Sevgilinin bahtı.

Güllerüñ bād-ı fenā pejmürde-ruḫsār itmeye
Rūy-ı baḫtuñ gülşen-i cennet gibi tābān ola

2. **rūy-ı baḫtuñ:**-*uñ*
Gazel 297
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Talih yüzü, şans yüzü. II Sevgilinin bahtı.

Açılsun rūy-ı baḫtuñ ġonçaāsā ṣād u ḫandān ol
Muḫālif yiller ey gül bāġ-ı ḥüsnüñden ırāġ olsun

rūy-ı berrāḳı:

1. **rūy-ı berrāḳı:**-*ı*
Terci-bend 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Temiz yüz.

Nevrlendikce rūy-ı berrāḳı
Ey münevver ḳılan bu āfāḳı

rūy-ı dil-berden:

1. **rūy-ı dil-berden:**-*den*
Gazel 356
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin yanağı.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

rūy-ı dil-berdür:

1. **rūy-ı dil-berdür:**-*dür*
Gazel 50
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin (nurlu) yüzü.

Nūr-ı aʿẓam rūy-ı dil-berdür inanmazsañ faḳīh
Bunı ʿaynıyla yazar var Maṭlaʿü’l-Envārı gör

rūy-ı ḫˇān-ālūdum:

1. **rūy-ı ḫˇān-ālūdum:**-*um*
Gazel 232
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kirli yüz. II Âşığın yüzü.

Aḳıtma rūy-ı ḫˇān-ālūdum üzre eşk-i ḫūnīnüm
Yumazlar ḳanı ḳan ile mürüvvet ḳanı sulṭānum

rūy-ı ḥūbān:

1. **rūy-ı ḫūbān:**
Kaside 2
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Güzellerin yüzü.

Gülbin-i bāġ-ı vücūduñ ola sebz ü ḫurrem
Gülşen-i baḫtuñ ola tāze çü rūy-ı ḫūbān

rūy-ı meh-manẓar:

1. **rūy-ı meh-manẓar:**
Kaside 6
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Ay manzaralı yüz. II Ay yüzlü padişah.

Bülend hem-çü felek bī-ḳuṣūr-ı cümle ḳuṣūr
Güşāde manẓaralar hem-çü rūy-ı meh-manẓar

rūy-ı merdüm:

1. **rūy-ı merdüm:**
Gazel 365
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnsanın yüzü. II Âşığın yüzü.

Götürilmiş çehre-i ādāb-ı ādemden ḥicāb
Rūy-ı merdüm mā-verā-yı perde-i pindārda

rūy-ı nigāra:

1. **rūy-ı nigāra:**-*a*
Gazel 112
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgilinin yüzü.

Evvel naẓarda mirʾāt ruḫsār-ı yāra beñzer
Āyīne bir baḳımda rūy-ı nigāra beñzer

rūy-ı raʿnā-yı yāre:

1. **rūy-ı raʿnā-yı yāre:**-*e*
Gazel 138
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gül yüzü.

Rūy-ı raʿnā-yı yāre kim baḳmaz
Seyr-i bāğ u bahārı kim sevmez

rūy-ı rengīnüñ dāʾim handān ola:

1. **rūy-ı rengīnüñ dāʾim ḫandān ola:**
Kaside 2
Mısra: **110**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"(Kırmızı) Renkli yüzün her daim açılmış gül olsun!" yani "yüzün hep gülsün!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḳāmetüñ servi ola bād-ı ḫazāndan maḥfūz
Rūy-ı rengīnüñ ola gül gibi dāʾim ḫandān

rūy-ı siyāh:

1. **rūy-ı siyāh:**
Gazel 360
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Siyah yüz. II Yüz karası, günahkâr kişi.

Şor şor eger aġlar iseñ āġ olur
Āb-ı sirişk ile bu rūy-ı siyāh

rūy-ı ṭarāvet-baḫşuñı:

1. **rūy-ı ṭarāvet-baḫşuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 113
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tazelik veren yüz. II Sevgilinin yüzü.

Söylesem rūy-ı ṭarāvet-baḫşuñı gülzārda
Kimse baḳmaz güllerüñ ruḫsārına şolar ṭurur

rūy-ı vefā gösterür:

1. **rūy-ı vefā gösterür:**-*ür*
Kaside 2
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Vefa yüzü göstermek, vefalı davranmak.

Gösterür rūy-ı vefā zümre-i aṣḥāba velī
Görinür dīde-i aʿdāya çü şīr-i ġurrān

rūy-ı yāre baḳmaġa:

1. **rūy-ı yāre baḳmaġa:**-*maġ, -a*
Tahmis 7
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzüne bakmak.

Rūy-ı yāre baḳmaġa
başdan ayaġā dīdeyüz

rūy-ı yāre öykünme:

1. **rūy-ı yāre öykünme:**-*me*
Gazel 240
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzüne benzemeye çalışmak.

Māh-ı münīre gice üşüp leşker-i nücūm
Öykünme rūy-ı yāre diyü itdiler hücūm

rūy-ı yāri gör:

1. **rūy-ı yāri gör:**
Gazel 50
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin (nurlu) yüzünü görmek.

Kaʿbeye varmaḳ dilerseñ kūy-ı yāre varıgör
Nūr görmek ister iseñ anda rūy-ı yāri gör

rūy-ı zemīne düşen:

1. **rūy-ı zemīne düşen:**
Tahmis 9
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yeryüzüne düşen (şey).

Düşer ḫāke s̲üreyyā-yı sirişküm nitekim şebnem
Düşen rūy-ı zemīne her gice encüm gibi her dem

rūy-ı zerdüm:

1. **rūy-ı zerdüm:**-*üm*
Gazel 50
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sararmış yüz. II Âşığın sarı benizli, solgun yüzü.

Rūy-ı zerdüm eşk-i sürḫüm buldı yanuñda revāc
Ḫoş muḳarrerdür cihānda dirhem ü dīnārı gör

rūyına sürseñ:

1. **rūyına sürseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 340
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüzüne sürmek.

Çehre-i rūyīn-i ʿāşıḳ ṣāf olurdı zer gibi
Sīne-i sīmīnüñi bir kerre sürseñ rūyına

rūyını zerd idüben:

1. **rūyını zerd idüben:**-*üben*
Gazel 70
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüzünü soldurmak, benzini sarartmak.

Baḳamaz hergiz anuñ yüzine ol sīm-beden
Rūyını zerd idüben ʿāşıḳ olan eylese zer

rūy-māl itdüm:

1. **rūy-māl itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 238
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüz sürmek, çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağına âşığın yüz sürmesi.

Bugün yārüñ düşüp ayaġına çoḳ rūy-māl itdüm
Tażarruʿlar ḳılup ḳan aġlamaḳdan rūyum āl itdüm

rūyum āl itdüm:

1. **rūyum āl itdüm:**-*dü, -m*
Gazel 238
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüzünü al etmek. II Kanlı yaşlar dökmek.

Bugün yārüñ düşüp ayaġına çoḳ rūy-māl itdüm
Tażarruʿlar ḳılup ḳan aġlamaḳdan rūyum āl itdüm

rūyumı zerd iden:

1. **rūyumı zerd iden:**
Gazel 470
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yüzünü sarartan

(şey). II Âşığı hasta eden, yüzünü sarartıp solduran (şey).

Zer gibi rūyumı zerd iden anuñ yoḳluġıdur
Manṣıb almaḳ ne idi olıcaḳ altun elde

rūyumuzı zerd iden:

1. **rūyumuzı zerd iden:**
Gazel 131
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüzümüzü sarartan (şey). II Âşığın yüzünü sarartıp solduran şey.

Zerd iden rūyumuzı zer gibi zer yoḳlıġıdur
Bizi ayaḳda ḳoyan elde güher yoḳlıġıdur

rūyuñ ġamıyla:

1. **rūyuñ ġamıyla:**-*y, -la*
Gazel 79
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünün kederi.

Ḫaṭ-ı ḫadd ü rūyuñ ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u gülzār zār

rūyuñ görüp:

1. **rūyuñ görüp:**-*üp*
Tarih 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yanağını görmek. II Sevgilinin yüzünü görmek.

Rūyuñ görüp bī-kibr ü kīn īmāna geldi müşrikīn
Şerfü'l-mekānı bi'l-mekīn sırrın hüveydā eyledüñ

rūz:

1. **rūzuñ:**-*uñ*
Kaside 6
Mısra: **87**
Gündüz.

Sürūr ile geçe rūzuñ saʿādet ile şebüñ
Ziyāde olmada ḳadrüñ ola ḳarīn-i ḳamer

2. **rūzest:**-*est*
Tarih 17
Mısra: **33**
Gündüz.

Şeb-i ḳadr bādā şeb ü ʿīd rūzest
Mehet sāl ü sālet ilā-yevm-i maḥsūb

rūz u şeb:

1. **rūz u şeb:**
Gazel 432
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gündüz ve gece. II Her zaman.

Ṭalʿat-ı mihr-i cemāl-i dil-rübā ise murād
İşiginden rūz u şeb ırma gözüñ aḫter gibi

2. **rūz u şeb:**
Gazel 133
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gündüz ve gece. II Her zaman.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

3. **rūz u şeb:**
Terci-bend 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Gündüz ve gece. II Her zaman.

Rūz u şeb dīde yollaruñ gözedür
Olsa nergis gibi nola pür-nem

4. **rūz u şeb:**
Kaside 6
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz. II Her zaman.

Niteki mihr ü ḳamer rūz u şeb bu ḥāletle
Müdīr-i çarḫ-ı felekler maʿiyyet ile döner

5. **rūz u şeb:**
Kaside 10
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Gündüz ve gece. II Her zaman.

Ẕü'l-feḳār u lā-fetādan dem ursun rūz u şeb
Çār-yāruñ himmeti olmaḳ gerek mülḥaḳ dede

6. **rūz u şeb:**
Kaside 10
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Gündüz ve gece. II Her zaman.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

7. **rūz u şeb:**
Kıt'a 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gündüz ve gece. II Her zaman.

Rūz u şeb māh-ı nev gibi şāhum
Devletüñ rifʿatüñ ziyāde ola

rūze-i hecrüñi çekdüm:

1. **rūze-i hecrüñi çekdüm:**-*dü, -m*
Gazel 251
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayrılık günlerini çekmek. II Sevgiliden ayrı kalmanın ızdırabını çekmek.

Rūze-i hecrüñi yiter çekdüm
Niʿmet-i ʿīd-i vaṣluña irsem

rūzgār:

1. **rūzgāra:**-*a*
Gazel 135
Mısra: **10**
Havanın yer değiştirmesiyle birlikte oluşan esinti, yel. II Âşığın ahı.

Cism-i nizār-ı zārum ber-bād ḳıldı āhum
Hīç nesne ey Ḳabūlī bu rūzgāra döymez

2. **rūzgārdan:**-*dan*
Beyit 127
Mısra: **2**
Felek, devran.

Āh itdügümce çıḳdı ʿalev cism-i zārdan
Yanup yaḳılmaġ oldı işüm rūzgārdan

3. **rūzgārdan:**-*dan*
Gazel 155
Mısra: **9**
Felek, devran.

Biz ey Ḳabūli ġam yimezüz rūzgārdan
Merdūd-ı ḫalḳ isek nola maḳbūl-i ḫażretüz

4. **rūzgār:**
Gazel 439
Mısra: **9**
Felek, devran.

Her ne virse girü burnuñdan getürür rūzgār
Ey Ḳabūlī Zāl-i dehrüñ böyledür ḳonuḳlığı

rūzgār-ı zūrkār:

1. **rūzgār-ı zūrkār:**
Beyit 183
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güçlü, sert rüzgâr. II Zaman.

Kūhken kendü geçerken rūzgār-ı zūrkār
Aña da zūr itdi kār-ı rūzgār-ı zūrkār

rūz-gerd-i gird:

1. **rūz-gerd-i gird:**
Gazel 42
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dünyanın gündüz kederi. II Âşığın dertli ve kederli oluşu.

Ey menem ez-bād-ı ḥasret der-hevā der-künc-i derd
Şeb-nişīn-i künc-i miḥnet rūz-gerd-i gird kerd

rūz-ı ezelden:

1. **rūz-ı ezelden:**-*den*
Gazel 116
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ezel günü. II Dünya yaratılmadan evvel bütün ruhların bir arada toplandığı ve insanların

kaderlerinin tayin edildiği yaratılış günü.

Belā ṣıdḳ ehline rūz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḫandān imiş peymāne ammā ṣola gelmişdür

rūz-ı ferdā:

1. **rūz-ı ferdā:**
Beyit 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gelecek gün, yarın.

İşüñ ḫayr u ger şer çe maḫfī çe peydā
Gelür rūz-ı ferdā fırādī fırādī

2. **rūz-ı ferdā:**
Gazel 485
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gelecek gün, yarın.
II Ahiret günü.

Ben ṭururken daḫı nevbet mi deger bir ferde
Rūz-ı ferdā ṣorılursa kişi ferdā ferdā

rūz-ı ʿīd:

1. **rūz-ı ʿīd:**
Gazel 43
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bayram günü.

Beñzerse rūz-ı maḥşere ger rūz-ı ʿīd olur
Aḥbāba rūz-ı vaʿd u ʿadūya vaʿīd ʿīd

rūz-ı ḳıyām:

1. **rūz-ı ḳıyām:**
Kaside 4
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Kıyamet günü.

Ṣandılar ceng ü cidāl ile ḳıyāmet ḳopdı
Her kişi fikrete vardı nitekim rūz-ı ḳıyām

rūz-ı ḳıyāmet:

1. **rūz-ı ḳıyāmet:**
Gazel 128
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kıyamet günü.

Nideyin rūz-ı ḳıyāmet şerer-i āhumdan
Kūh u ṣaḥrā ṭutuşur kevn ü mekān oda yanar

2. **rūz-ı ḳıyāmet:**
Kaside 4
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Kıyamet günü.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

rūz-ı ḳıyāmetden:

1. **rūz-ı ḳıyāmetden:**-*den*
Müseddes 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kıyamet günü.

Ḳarār u ṣabra şimdi yir bulunmaz ḳış ḳıyāmetdür
Zamān-ı ʿazl ise rūz-ı ḳıyāmetden ʿalāmetdür

rūz-ı maḥşerde:

1. **rūz-ı maḥşerde:**-*de*
Mesnevi 4
Mısra: **130**
Kelime Tipi: -
Mahşer günü.

Her biri hādi-i sebīlüñ olur
Rūz-ı maḥşerde çün delīlüñ olur

rūz-ı maḥşere:

1. **rūz-ı maḥşere:**-*e*
Gazel 43
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mahşer günü.

Beñzerse rūz-ı maḥşere ger rūz-ı ʿīd olur
Aḥbāba rūz-ı vaʿd u ʿadūya vaʿīd ʿīd

rūz-ı neberd:

1. **rūz-ı neberd:**
Gazel 42
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Savaş günü, cenk zamanı.

ʿĀşıḳī bā-düşmenān bī-kār ḫūbānest kār

Merd bāyed tā nümāyed
ḫvīş-rā rūz-ı neberd

rūz-ı rūşeni:

1. **rūz-ı rūşeni:**-*i*
Müseddes 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Aydınlık gün.

Gün yüzüñden çün cüdā ḳıldı felek cān u teni
Dīde-i cāna şeb-i tār itdi rūz-ı rūşeni

rūz-ı vaʿd:

1. **rūz-ı vaʿd:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yemin günü. II Âşığın sevgiliye kavuştuğu gün.

Beñzerse rūz-ı maḥşere ger rūz-ı ʿīd olur
Aḥbāba rūz-ı vaʿd u ʿadūya vaʿīd ʿīd

rūz-ı vaṣl-ı dil-berden:

1. **rūz-ı vaṣl-ı dil-berden:**-*den*
Gazel 405
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgiliye kavuşma günü.

Recāyı ḳaṭʿ idelüm rūz-ı vaṣl-ı dil-berden
Ḳabūli biz bilürüz ṭāliʿ-i siyāhumuzı

rūz-ı vaṣl-ı dil-ber-i dil-h∨āh:

1. **rūz-ı vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh:**
Tahmis 5
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönlün arzuladığı sevgiliye kavuşma günü.

Ḫayāl-i ḫ∨āba döndi rūz-ı vaṣl-ı dil-ber-i dil-ḫ∨āh
Ne kim gördiyse bu dīde aña cümle ḫayāl oldı

rūz-ı vaṣlından cüdā olup:

1. **rūz-ı vaṣlından cüdā olup:**-*up*
Gazel 275
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vuslat gününden ayrı olmak, sevgiliye kavuşamamak.

Rūz-ı vaṣlından cüdā olup şeb-i hecre düşen
Ṣubḥ-ı devlet irişince āh-ı şebgīr eylesün

rūz-ı viṣāl:

1. **rūz-ı viṣāl:**
Tahmis 5
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Kavuşma günü.

Umar bir gün o Mevlādan diye rūz-ı viṣāl oldı

rūz-ı viṣāle irse:

1. **rūz-ı viṣāle irse:**-*se*
Gazel 300
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vuslat gününe ermek, sevgiliye kavuşmak.

Nola rūz-ı viṣāle irse göñlüm niçe bir her şeb
Ġam-ı sevdā-yı zülf-i yār ile fikr-i dırāz itsün

rūzuñ bahār u ʿīd ola:

1. **rūzuñ bahār u ʿīd ola:**
Kaside 8
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Günün bahar ve bayram olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Sürūr ile ola seyrüñ ṣafāyıla geçe vaḳtüñ
Bahār u ʿīd ola rūzuñ Berāt u Ḳadr ola şāmuñ

S

saʿādet:

1. **saʿādetdür:**-*dür*
Beyit 52
Mısra: **1**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Reh-i Mevlāda yetmiş yıl ʿömür sürmek saʿādetdür

Belī yetmiş ḳul āzād eylemek Mevlāyi ʿādetdür

2. **saʿādet:**
Gazel 12
Mısra: **3**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

3. **saʿādet:**
Gazel 24
Mısra: **4**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Seḫa vü vefā vü ʿaṭā ʿādet-i tu
Se ʿādet ber-ān kes ki dāred saʿādet

4. **saʿādet:**
Gazel 28
Mısra: **11**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Ne saʿādet durur ey dil Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña ʿaynıyla tecellī ḳıla ẕāt

5. **saʿādetdür:**-*dür*
Gazel 60
Mısra: **2**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Der-i devlet-meʾābuñ maṭlaʿ-ı nūr-ı hidāyetdür
Cemālüñ neyyir-i aʿẓam yüzüñ görmek saʿādetdür

6. **saʿādetdür:**-*dür*
Gazel 109
Mısra: **2**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Egerçi pādşehden ḳullara ʿīdiyye ʿādetdür
İki ḫilʿatle teşrīf itmek ammā ki saʿādetdür

7. **saʿādetle:**-*le*
Gazel 198
Mısra: **1**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Nesīm-i bād-ı ṣubḥāsā saʿādetle ṣafā geldüñ
İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ

8. **saʿādet:**
Gazel 337
Mısra: **4**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

İki yanuñda ṭurur ḳullaruñ gibi dil ü cān
Saʿādet ile naẓar eyle ṣaġuña ṣoluña

9. **saʿādet:**
Gazel 381
Mısra: **2**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

10. **saʿādetle:**-*le*
Gazel 407
Mısra: **10**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

İntiẓār ile Ḳabūlī ölüyor sulṭānum
Ṣadr-ı ʿizzetde saʿādetle oluñ siz bāḳī

11. **saʿādetle:**-*le*
Gazel 413
Mısra: **2**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Bi-ḥamdi'llah yine ol şāh-ı ʿālī-şānumuz geldi
Saʿādetle saʿādet-ḫānesine ḫānumuz geldi

12. **saʿādet:**
Gazel 495
Mısra: **2**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Leṭāfet çehre-i zībāña mensūb
Saʿādet ġurre-i ġarrāña mensūb

13. **saʿādet:**
Kaside 1
Mısra: **19**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

ʿAdālet ẕāt-ı pāküñde
saʿādet āb-ı ḫāküñde
Cebīn-i tābnāküñde
ʿayāndur ṣunʿı Mevlānuñ

14. **saʿādetdür:**-*dür*
Kaside 4
Mısra: **119**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Vāḳıʿā saña bu devlet ne saʿādetdür kim
Ḳıla Ḥaḳ dergehüñi maḳsim-i erzāḳ-ı enām

15. **saʿādet:**
Kaside 6
Mısra: **87**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Sürūr ile geçe rūzuñ saʿādet ile şebüñ
Ziyāde olmada ḳadrüñ ola ḳarīn-i ḳamer

16. **saʿādetdür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **21**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

17. **saʿādet:**
Muaşşer 1
Mısra: **10**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

18. **saʿādet:**
Muaşşer 1
Mısra: **20**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Şafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

19. **saʿādetle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **7**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Saʿādetle yine ḫālī ḳomayup ḳalb-i vīrānı
Gelüp devletle teşrīf eyledüñ taḫt-ı dil ü cānı

20. **saʿādetle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **18**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ
Müşerref ḳılduñ aḥbābı saʿādetle ṣafā geldüñ

21. **saʿādetle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **28**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Dönüp gün gibi ʿazm-i Rūm idüp devletle ʿizzetle
Gelüp ṣıḥḥatle teşrīf eyledüñ şehri saʿādetle

22. **saʿādetdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **16**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Dem-i luṭf u zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿadāletdür
Bulup bir nā-murādı ber-murād itmek saʿādetdür

23. **saʿādet:**
Şarkı 2
Mısra: **18**
Mutluluk, huzur, bahtiyarlık.

Maḥabbetüñ gizlü durur cānumda
Yoluñda ölmek saʿādet yanumda

<u>saʿādet ādeme himmetsüz olmaz:</u>

1. **saʿādet ādeme himmetsüz olmaz:**
Müseddes 3
Mısra: **20**

Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**

Emek harcamadan mutluluk olmaz: İnsanın mutlu olabilmesi için gayret göstermesi gerekir. Emek harcamadan insan mutlu olmaz.

Maḥabbet ey göñül miḥnetsüz olmaz
Saʿādet ādeme himmetsüz olmaz

saʿādet maṭlaʿından:

1. **saʿādet maṭlaʿından:**-*n, -dan*
Gazel 323
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun doğduğu yer.

Ṭulūʿ itsün saʿādet maṭlaʿından āftābāsā
Zevāle irmesün mihr-i cemālüñ pür-kemāl olsun

saʿādet mülkine:

1. **saʿādet mülkine:**-*n, -e*
Muaşşer 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Saadet ülkesi.

Şıyup ḫaşmı dönüp ḳaṭʿ-ı menāzil eyleyüp şāhā
Ḳadem başduñ saʿādet mülkine ey ḥażret-i paşa

saʿādet ṣadrıdur:

1. **saʿādet ṣadrıdur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Mutluluk makamı. II Vezir Osman Paşa'nın makamı.

ʿAdālet devridür devrüñ şecāʿat ʿaṣrıdur ʿaṣruñ
Saʿādet ṣadrıdur ṣadruñ şehi sensin bu devrānuñ

saʿādet sarāyınuñ şāhı:

1. **saʿādet sarāyınuñ şāhı:**
Mesnevi 4
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Saadet sarayının şahı. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ey vezāret sipihrinüñ māhı
V'ey saʿādet sarāyınuñ şāhı

saʿādet şeh-süvārān-ı cihāna pāydār olmaz:

1. **saʿādet şeh-süvārān-ı cihāna pāydār olmaz:**
Gazel 118
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Mutluluk, cihanın usta at binicisine payidar olmaz. II Dünyada sonsuza dek mutluluk olmaz: Dünya hayatı gelip geçici bir oyalanma yeridir. Bu bağlamda kendisi dahi fâni olan cihanda mutluluk da daimî olmaz.

Saʿādet şeh-süvārān-ı cihāna pāydār olmaz
Semend-i ʿizzete her kim biner evvel iner āḫir

saʿādet taḫtgāhında:

1. **saʿādet taḫtgāhında:**-*n, -da*
Gazel 41
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saadet şehri, mutluluk şehri. II Aşk.

Baḫt-ı bedden ey perī ʿāşıḳlaruñ oldı ḫalāṣ
Sen saʿādet taḫtgāhında olaldan ercmend

saʿādete irdüñ:

1. **saʿādete irdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 349
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saadete ermek, mutluluğa kavuşmak.

Luṭf u seḫā vü maʿdeletüñ var ise eger
Evvel-ḳademde irdüñ efendi saʿādete

saʿādete irmek:

1. **saʿādete irmek:**-*mek*
Gazel 349
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Saadete ermek, mutluluğa kavuşmak.

İrmek dilerseñ evvel ü āḫir saʿādete
Dāyim müdāvim ol yüri ṭurma seʿādete

saʿādete vāṣıl:

1. **saʿādete vāṣıl:**
Kaside 6
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Saadete ulaşmış, mutluluğa erişmiş (kimse).

Ne sür belki sürür-ı ṣafā-yı ʿizzet idi
Belī saʿādete kim vāṣıl ise ʿömre sürer

saʿādet-ḫāne:

1. **saʿādet-ḫānesine:**-*s, -i, -n, -e*
Gazel 413
Mısra: **2**
Mutluluk evi. II Sevgilinin huzur dolu evi.

Bi-ḥamdi'llah yine ol şāh-ı ʿālī-şānumuz geldi
Saʿādetle saʿādet-ḫānesine ḫānumuz geldi

saʿādet-ḳarīn-i ser-efrāz-ı ʿālem:

1. **saʿādet-ḳarīn-i ser-efrāz-ı ʿālem:**
Gazel 471
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Cihanın seçkini (ve) mutluluk vereni. II Vezir.

ʿAdālet-güzīn-i şeh-i dādger
Saʿādet-ḳarīn-i ser-efrāz-ı ʿālem

saʿādetlü:

1. **saʿādetlü:**
Tarih 4
Mısra: **5**
Mutlu, kutlu, uğurlu.

Saʿādetlü yaʿni bilā-iştibāh
Siyāvūş Paşa-yı saṭvet-şiʿār

saʿādet-peẕīr ü ḳadr ü şeref:

1. **saʿādet-peẕīr ü ḳadr ü şeref:**
Mesnevi 8
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Mutlu eden, kıymetli ve şerefli (kimse). II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Ey saʿādet-peẕīr ü ḳadr ü şeref
Ḫüsrev-i kān-ṭabʿ u deryā-kef

sāʿat:

1. **sāʿat:**
Diğer 1
Mısra: **37**
An, zaman.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan güş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

sāʿatinde olmaya:

1. **sāʿatinde olmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 3
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Saatinde olmak, vaktinde yapılmak.

Ṭāʿat ki sāʿatinde olmaya cürm olurmış
Metrūk olur ḳalurmış mābeyn-i ḥaḳḳ u bāṭıl

ṣaʿb u nā-ḳābil:

1. **ṣaʿb u nā-ḳābil:**
Müsemmen 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Zor ve imkânsız.

İntiẓār ise ṣaʿb u nā-ḳābil
Ṭāḳat u ṣabr ise ḳatı müşkil

ṣabā:

1. **ṣabā:**
Beyit 147
Mısra: **1**
Sabaha doğru esen serin, hoş bahar rüzgârı.

Ṣabā gibi güẕer ḳılsañ
cihānı ser-te-ser şimdi
Bulınmaz ẕerre miḳdārı
ḥaḳīḳatden eser şimdi

2. **ṣabā:**
Gazel 147
Mısra: **11**
Sabaha doğru esen serin, hoş bahar rüzgârı.

Ṣaḥn-ı gülzāra gelüp
hengāme-gīr olmış ṣabā
Kāseler gül her nihāl-i
gülsitāndur kāse-bāz

3. **ṣabā:**
Gazel 330
Mısra: **8**
Sabaha doğru esen serin, hoş bahar rüzgârı.

Renklü rū yoḳdur gül-i
gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā
gülzārı varsun arasın

4. **ṣabā:**
Gazel 356
Mısra: **10**
Sabaha doğru esen serin, hoş bahar rüzgârı.

Gül-i āle yiter kendü
ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de
anuñ ʿaybın yüze urma

5. **ṣabā:**
Gazel 361
Mısra: **7**
Sabaha doğru esen serin, hoş bahar rüzgârı.

Ey dil ṣafā degül mi
ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı
serv-i çemān ile

6. **ṣabā:**
Gazel 437
Mısra: **8**
Sabaha doğru esen serin, hoş bahar rüzgârı.

Gülzār-ı ser-i zülfüñ
ferrāşı geçer göñlüm
Yaʿni ki ṣabā daḫı ḫıdmet
demidür şimdi

7. **ṣabā:**
Gazel 517
Mısra: **8**
Sabaha doğru esen serin, hoş bahar rüzgârı.

Virmege bülbül-i dāmāda
bu gün gülşende
Nev-ʿarūs-ı güli başladı
ṣabā tezyīne

ṣabāḥa degin:

1. **ṣabāḥa degin:**
Gazel 85
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sabah kadar, sabah olana dek, gece boyunca.

Ṣulḥ olmadı Ḳabūli ile
kūyuñ itleri
Her gice tā ṣabāḥa degin
ṭurma cengdür

ṣabā-mānend:

1. **ṣabā-mānend:**
Gazel 13
Mısra: **3**
Saba (yeli) gibi.

Zemīni ser-be-ser geşt ü
güẕār itdüm ṣabā-mānend
Yine ārāmgāhum
āstānuñdur türābāsā

sābās:

1. **sābāş:**
Gazel 58
Mısra: **8**
"Aferin, bravo, tebrikler" anlamlarına gelen takdir ve beğenilme sözü.

Zār oyınıdur şuʿbede-i
nerd-i maḥabbet
Sābāş aña kim anı dil zār
ile oynar

2. **sābās:**
Kaside 9
Mısra: **25**
"Aferin, bravo" anlamına gelen takdir sözü.

Nefis öldürmeyen dervīşe
sābās ehl-i Ḥaḳdur ol
Ölüp ölmezden evvel nūr
olan pīrāna ʿışḳ olsun

sābāş u aḥsen:

1. **sābāş u aḥsen:**
Kaside 9
Mısra: **13**

Kelime Tipi: -
Tebrik ve güzellik.

Bugün sābāş u aḥsen aña
kim naḫsend-i ʿālemdür
Gedā şeklinde dehri seyr
iden sulṭāna ʿışḳ olsun

sabbāḥ-ı biḥār-ı fülk-i nāsūt:

1. **sabbāḥ-ı biḥār-ı fülk-i nāsūt:**
Diğer 1
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
İnsanlık denizindeki geminin sabahı. II Ümmetin kurtuluşa erdirecek olan Hazreti Muhammed.

Sabbāḥ-ı biḥār-ı fülk-i nāsūt
Nessāḫ-ı ṭarīḳ-ı bī-menāfiʿ

şabır:

1. **şabır:**
Gazel 201
Mısra: **2**
Dayanma gücü, katlanma, sabretme.

Egerçi oldı göñül mübtelāsı Eyyūbuñ
Şabır gerek ḳatı çoḳdur belāsı Eyyūbuñ

şabır evrāḳını:

1. **şabır evrāḳını:**-*n, -ı*
Gazel 104
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabır yaprakları. II Sabır, tahammül, katlanma.

Fikr-i sevdā-yı ḫaṭuñla ḳalem āşüfte-derūn
Ṣabır evrāḳını ḳılmazdı perīşān defter

ṣābır ol:

1. **ṣābır ol:**
Gazel 168
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sabırlı olmak, tahammül etmek, katlanmak.

Mümkin olduḳca rıżā göster ḳażāya ey göñül
Ḳādir iseñ her belāya ṣābır ol Eyyūbveş

sābiʿ:

1. **sābiʿ:**
Gazel 222
Mısra: **4**
Yedinci. II Ashab-ı Kehf'den olan yedinci kişi.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse sāmin ol

sābit ol:

1. **sābit ol:**
Kaside 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sabit olmak, yerinde durmak.

Ḳuṭb-ı ʿālemsin otur sen merkezüñde sābit ol
Ḥıfẓ içün her gūşeye evtāddur gönderdigüñ

sābit oldı:

1. **sābit oldı:**-*dı*
Gazel 299
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sabit olmak, kesin olarak belli olmak. II Geriye kalmak.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne sābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

sābit olduḳca:

1. **sābit olduḳca:**-*duḳca*
Kaside 8
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Sabit olmak, kesin olarak belli olmak.

Felek devr eyledikce ḳuṭb-ı ʿālem sābit olduḳca
Ṭulūʿ itdikce ṭolunduḳca mihr ü māhı aʿvāmuñ

sābit ü ber-ḳarār olmaġ:

1. **sābit ü ber-ḳarār olmaġ:**-*maġ*
Mesnevi 3
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -

Devamlı ve kalıcı olmak, baki kalmak.

Sābit ü ber-ḳarār olmaġ içün
Devletüñ pāydār olmaġ içün

sābit-ḳadem ol:

1. **sābit-ḳadem ol:**
Gazel 432
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kararlı olmak, sebat etmek.

Ġam yime ger ṣad hezār olsa ʿadū Yeʾcücvār
Sen hemān sābit-ḳadem ol sedd-i İskender gibi

ṣabr:

1. **ṣabr:**
Gazel 102
Mısra: **7**
Dayanma gücü, katlanma, sabretme.

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekser devāyı merde yazmışlar

2. **ṣabr:**
Terci-bend 1
Mısra: **65**
Dayanma gücü, katlanma, sabretme.

Yoġ idi dilde ṣabr u cānda ḳarār
Feraḥ u şādi tenden itdi firār

ṣabr eyle:

1. **ṣabr eyle:**
Muhammes 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sabretmek, sabırlı davranmak.

Cāna cevr-i yāre ṣabr eyle diyü ḳıldum cefā
Bir yaña ʿışḳuñ belāsı ṭaʿn-ı aʿdā bir yaña

2. **ṣabr eyle:**
Gazel 86
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabretmek, dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Şimdi saña cevr eyler ise ġam yime dil-dār
Ṣabr eyle dilā ṣoñra peşīmān olacaḳdur

ṣabr idelüm:

1. **ṣabr idelüm:**-*elüm*
Beyit 266
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabretmek, sabırlı davranmak.

Bī-dil ü bī-ḫıred ü bīmāruz
Cevrüñe ṣabr idelüm neyleyelüm nā-çāruz

ṣabr ider:

1. **ṣabr ider:**-*er*
Müsemmen 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Sabır göstermek, dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

2. **ṣabr ider:**-*er*
Kaside 4
Mısra: **171**
Kelime Tipi: -
Sabretmek, sabırlı davranmak.

Buña kim ṣabr ider ey ḫᵛāce-i ṣāḥib-idrāk
Buña kim ḳatlanur ey müfti-i pākīze-kelām

ṣabr idüp:

1. **ṣabr idüp:**-*üp*
Muhammes 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sabretmek, sabırlı davranmak.

Ṣabr idüp her derde ʿışḳuñ iḫtiyār itdüklerüm
Yoluña nem var ise cümle nisār itdüklerüm

ṣabr it:

1. **ṣabr it:**
Gazel 279
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Sabretmek, sabırlı davranmak.

Dürd-i mey-i muṣaffā ḳıldı dili mükedder
Virme şarābı sāḳī ṣabr it biraz ṭurılsun

<u>ṣabr itmedür:</u>

1. **ṣabr itmedür:**-*me, -dür*
Gazel 354
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabır göstermek, dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Gerçi kim ḳalmaz şikest olsa keşīde iḳtidār
Çāresi ṣabr itmedür ża'fın viren ḳudret vire

2. **ṣabr itmedür:**-*me, -dür*
Beyit 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sabır göstermek, dayanmak, tahammül etmek, katlanmak.

Ālām-ı 'ışḳa 'āşıḳ ṣabr itmedür münāsib
Ke'ṣ-ṣabri bi'l-meṣā'ib min a'ẓami'l-mevāhib

<u>ṣabr u ārām idemezsin:</u>

1. **ṣabr u ārām idemezsin:**-*emez, -sin*
Tahmis 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sabırlı olmak ve rahat edebilmek.

Ṣabr u ārām idemezsin görmeseñ dil-dāruñı
Varuñı terk itmeyince göremezsin yārüñi

<u>ṣabr u ḳanā'at ehline:</u>

1. **ṣabr u ḳanā'at ehline:**-*n, -e*
Gazel 51
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabır ve kanaat ehli (kimseler).

Ḥürmet ḥarāma raġbet ü 'izzet ḥarāmiye
Ṣabr u ḳanā'at ehline de Ḥaḳ Kerīmdür

<u>ṣabr u ḳarār:</u>

1. **ṣabr u ḳarār:**
Gazel 128
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sabır ve tahammül.

Yandı dil ḫānesi yanında bile ṣabr u ḳarār
Nār düşdükce metā' ile dükān oda yanar

2. **ṣabr u ḳarār:**
Gazel 184
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sabır ve tahammül.

Ḳor mı inṣāf eyleñüz ādemde hiç ṣabr u ḳarār
Nāziş-i aṣḥāb-ı ḥüsn ü nāliş-i erbāb-ı 'ışḳ

<u>ṣabr u ḳarāra:</u>

1. **ṣabr u ḳarāra:**-*a*
Gazel 81
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sabır ve tahammül.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre
Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzündur

<u>ṣabr u ḳarārum:</u>

1. **ṣabr u ḳarārum:**-*um*
Gazel 394
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sabır ve tahammül.

Aldı görünce gönlümi bir ḫūb Ḥayderī
Ṣabr u ḳarārum eyledi baḫş Ḳalenderī

<u>ṣabr u taḥammül:</u>

1. **ṣabr u taḥammül:**
Gazel 116
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sabır ve tahammül.

Ne cevri var ise yārüñ Ḳabūlī çek efendüñdür
Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

<u>ṣabr-ı dil u ārām:</u>

1. **ṣabr-ı dil u ārām:**
Gazel 218
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül sabrı ve huzuru.

Gitdi yiriyle ḳalmadı ārām u ṣabr-ı dil
Cānā inanmaz iseñ eger baña ara gel

<u>ṣabr-ı muʿaşşir-i ʿuşşāḳ:</u>

1. **ṣabr-ı muʿaşşir-i ʿuşşāḳ:**
Beyit 128
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşıkların vergi toplayanı. II Âşıkların sabrı.

Muʿaşşir-i ṣabır ṣabr-ı muʿaşşir-i ʿuşşāḳ
Ḳomadı mezraʿa-i dilde ẕerre deñlü vifāḳ

<u>ṣabrum evrāḳı:</u>

1. **ṣabrum evrāḳı:**
Gazel 420
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sabır yaprakları. II Âşığın sabrı.

Ṣarṣar-ı tündbād-ı āhumdan
Ṣabrum evrāḳı tār u mār oldı

2. **ṣabrum evrāḳı:**
Terci-bend 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Sabır yaprakları. II Âşığın sabrı.

Esdi ṣaḥrā-yı dilde bād-ı firāḳ
Tārmār oldı ṣabrum evrāḳı

<u>ṣabun-ı seḫāyile:</u>

1. **ṣabun-ı seḫāyile:**-*y, -ile*
Beyit 229
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cömertlik sabunu. II Lütuf, ikram, cömertlik.

Akçe bir el kiridür alur iseñ pestüñden
Yine ṣabun-ı seḫāyile çıḳar destüñden

<u>saç:</u>

1. **ṣaçuñ:**-*uñ*
Beyit 124
Mısra: **2**
Baş derisinde bulunan kıllar. II Sevgilinin saçı.

Ṣaçuñ hevāsı lebüñ ẕikri virdi cāna ḥayāt
Ṣaçuñ mümedd-i ḥayāt u lebüñ müferriḥ-i ẕāt

2. **ṣaç:**
Gazel 32
Mısra: **10**
Baş derisinde bulunan kıllar. II Sevgilinin saçı.

Ey Ḳabūlī dem urur Ḍaḥḥāk-ı mārīden nigār
Beñzemez mi iki dūşında iki <u>ş</u>uʿbāna ṣaç

3. **ṣaçuñ:**-*uñ*
Gazel 100
Mısra: **8**
Baş derisinde bulunan kıllar. II Sevgilinin saçı.

Ḥāşiye yazdı ḫaṭuñ metn-i kitāb-ı ḥüsne
Ḳıl ḳalemle ṣaçuñ eṭrāfına taḥrīr çeker

4. **ṣaçuñ:**-*uñ*
Gazel 120
Mısra: **12**
Baş derisinde bulunan kıllar. II Sevgilinin saçı.

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün baġlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḫaḳḳı niçün örter

5. **ṣaçlaruñ:**-*lar, -uñ*
Gazel 175
Mısra: **5**
Baş derisinde bulunan kıllar. II Sevgilinin saçı.

Ḳaşlaruñdur māh-ı nev şeb ṣaçlaruñ alnuñ güneş

Kākülüñ ṭayf-ı leyāl ü ruḫlaruñ eyyām-ı bīż

6. **şaçı:**-*ı*
Gazel 307
Mısra: **10**
Baş derisinde bulunan kıllar. II Sevgilinin saçı.

Bire gül-rū bire çeşmi nergis
Bire müşk ü bire ṣaçı reyḥān

7. **ṣaçuñ:**-*uñ*
Gazel 316
Mısra: **8**
Baş derisinde bulunan kıllar. II Sevgilinin saçı.

Rübūde ḳıldı dil-i nā-tüvānı bir demde
Ṣaçuñ ben ejder-i merdüm-şikāra beñzedeyin

8. **şaç:**
Gazel 32
Mısra: **6**
Saçmak, serpmek, dağıtmak.

Milket-i ʿışḳ içre ḥükmüñ yürüsün dirseñ şehā
Rīg-i ṣaḥrā-yı ġamı ṭuġrā-yı ʿālī-şāna ṣaç

saç bāġı:

1. **şaç bāġı:**
Mesnevi 9
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Saç bağı. II Sevgilinin âşığı kendine tutsak eden saçları.

Gel ey bāġ-ı vefāda gül budāġı
Saña cān rişte sidür ṣaç bāġı

saç yolmasun:

1. **şaç yolmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 310
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Saçını (başını) yolmak: Bir sebepten dolayı çok üzülmek, dövünmek.

Zülf-i nigāra kendüñi beñzetme bāġ içre diyü
Sünbül ile bād-ı ṣabā ṭurmaz ider ṣaç yolmasun

saçı ḳır:

1. **şaçı ḳır:**
Kaside 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kır saçlı (kimse).

Ṣaçı ḳır ṣaḳalı ḳırmadur eşek aṣlı ḳatır nesli
Ḳırarmış ḳırḳın aşmış ḳırda buymış ḫarların gördüm

2. **şaçı ḳır:**
Kaside 11
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kır saçlı (kimse).

Ṣaçı ḳır yüzleri gördüm vaḳār u ʿārdan ʿārī
Gedik bekler keşik gözler nice nökerlerin gördüm

şaçı Leylāya:

1. **şaçı Leylāya:**-*y, -a*
Gazel 54
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Siyah saçlı sevgili. II Leyla, aşk kahramanı Mecnûn'un uğruna çöllere düştüğü kadın.

Bir ṣaçı leylāya dil virdük anuñ mecnūnıyuz
Rāzumuz dillerde şimdi dāstāndur dostlar

saçıl:

1. **şaçılursa:**-*ur, -sa*
Kaside 2
Mısra: **29**
Saçılmak, dağılmak.

Ṣaḥn-ı gülşende dökilür ṣaçılursa yiridür
Düşdi bir derde ki düşde daḫı görmez insān

2. **şaçılmadı:**-*ma, -dı*
Kaside 4
Mısra: **137**
Saçılmak, dağılmak.

Dem ki ṣaçılmadı açılmadı kenz-i maḫfī

Çünki ḳan olmaya fetẖ olmaz imiş ḳufl-ı merām

saçları sünbülüm:

1. **şaçları sünbülüm:**-*üm*
Şarkı 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saçları sümbül (kokulu sevgili).

Deli göñlüm anuñ ile eglesem
Yine bir ṣaçları sünbülüm vardur

saçuñ dārına:

1. **şaçuñ dārına:**-*n, -a*
Gazel 400
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saçın darağacı. II Darağacı gibi âşıkları kendine bağlayıp idam eden sevgilinin saçı.

Tār-ı zülfüñle ṣaçuñ dārına ber-dār it dili
Çoḳ mıdur cānā aña bir pāre urġān pāresi

saçuñ fikr eyleyen:

1. **şaçuñ fikr eyleyen:**
Gazel 53
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçını düşünen (kimse).

Lebüñ z̲ikr eyleyen ölmez ṣaçuñ fikr eyleyen yitmez
Ol āb-ı zindegānīdür bu ʿömr-i cāvidānīdür

saçuñ fikriyle:

1. **şaçuñ fikriyle:**-*y, -le*
Gazel 76
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saçın düşüncesi. II Âşığın sevgilinin saçını düşünmesi.

Ṣaçuñ fikriyle zencīr-i cünūn eglencem olmışdur
Bu sevdāyile eṣnāf-ı fünūn eglencem olmışdur

saçuñ hevāsı:

1. **şaçuñ hevāsı:**
Beyit 124
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçının arzusu, hevesi.

Ṣaçuñ hevāsı lebüñ z̲ikri virdi cāna ḥayāt
Ṣaçuñ mümedd-i ḥayāt u lebüñ müferriḥ-i z̲āt

sad

1. **ṣad:**
Beyit 170
Mısra: **2**
Yüz. II Yüzlerce, çok fazla.

Egerçi bī-bedeldür Şeyḫ Saʿdīnüñ Gülistānı
Bahāristān-ı Cāmī mündericdür ṣad Gülistānı

2. **ṣad:**
Gazel 72
Mısra: **4**
Yüz. II Yüzlerce, çok fazla.

Meclisde ṣūfi cūşa gelüp dest-i şevḳ ile
Ṣad çāk-i ḫırḳa eyledügi ḫarḳ-ı ʿādedür

3. **ṣad:**
Kıt'a 6
Mısra: **1**
Yüz. II Yüzlerce, çok fazla.

Dīdem imrūz ṣad nüvīsī-rā
Çün hilāl ez-kemāl müstaġnī

4. **ṣad:**
Tahmis 6
Mısra: **3**
Yüz. II Yüzlerce, çok fazla.

Vaṣfa gelmez ṣad melālüm vardur
Şerḥe ṣıġmaz vaṣf-ı ḥālüm vardur

5. **ṣad:**
Tarih 17
Mısra: **23**
Yüz. II Yüzlerce, çok fazla.

Giriftem be-ṣad nāle dāmān-ı luṭuf
Me-rān çün seg-i der merā bā-ser-i çūb

6. **ṣad:**
Tarih 17
Mısra: **37**
Yüz. II Yüzlerce, çok fazla.

Be-ṣad ṣevḳ u ḥālet berāy-ı tu tārīḫ
Be-guftem ṣudī ḥākim-i şehr-i Üsküb

ṣad bār:

1. **ṣad bār:**
Gazel 42
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüz defa, yüzlerce kez.

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü derd-rā ṣad bār derd

ṣad bāre:

1. **ṣad bāre:**-*e*
Gazel 329
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüz defa, yüzlerce kez.

Pelās-ı şāl-ı ṣad-pāre baña ṣad bāre bihterdür
Serengīden durengīden firengīden duḥāvīden

ṣad hezār ʿadū olsa:

1. **ṣad hezār ʿadū olsa:**-*sa*
Gazel 432
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüz bin (tane) düşmanı olmak.

Ġam yime ger ṣad hezār olsa ʿadū Yeʾcücvār
Sen hemān ṣābit-ḳadem ol sedd-i İskender gibi

ṣadā:

1. **ṣadāsı:**-*sı*
Gazel 212
Mısra: **5**
Ses, seda, avaz, yankı. II Ateşin yanarken çıkardığı ses.

Yüzi gül dütüni sünbül ṣadāsı naġme-i bülbül
Ṣafā eyler göñül ġāyet esen bād-ı ṣabādan yeg

ṣadāḳat:

1. **ṣadāḳatde:**-*de*
Diğer 1
Mısra: **48**
Sadakat, bağlılık.

Ki yaʿni ḥażret-i ʿOṣmān Paşa
Ṣadāḳatde olup Būbekre hem-tā

2. **ṣadāḳatle:**-*le*
Kaside 1
Mısra: **89**
Sadakat, bağlılık. II Hazreti Ebubekir'in sadakatine telmih yapılmıştır.

Ṣadāḳatle ʿadāletle seḫāvetle şecāʿātle
Añılsun ḥaşre dek nāmuñ nite kim çār-yārānuñ

ṣadāḳat defteri:

1. **ṣadāḳat defteri:**
Gazel 358
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sadakat defteri. II Sadakat, bağlılık.

Ṣadāḳat defteri dilde livā-yı zer-ʿalem elde
Sinān-ı fetḥ u remḥ-i nuṣret ü seyf ü ḳalem elde

ṣadāḳat üzre ḫıdmet eyleyen ḳulları:

1. **ṣadāḳat üzre ḫıdmet eyleyen ḳulları:**-*lar, -ı*
Gazel 225
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sadakatle hizmet eden kul. II Sevgiliye sadakatle hizmetkâr olan âşık.

Ṣadāḳat üzre ḫıdmet eyleyen ḳulları sulṭānum
Müdām olmaz ise gāhīce ḳullan bāri sulṭānum

ṣadānuñ me'ālin:

1. **ṣadānuñ me'ālin:**-*n*
Tarih 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sesin anlamı.

Ol ṣadānuñ istimāʿ itdüm
me'ālin bi't-temām
Ey Ḳabūlī ḳalbden eṣḳāl-i
ġam oldı ḫafīf

<u>ṣadā-yı ercümend:</u>

1. **ṣadā-yı ercümend:**
Diğer 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Şerefli ses. II Şaire gelen ilham.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ
nāmı ve tevḳīʿi kimüñ
nişānı olsun diyücek
hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir
āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

<u>ṣadā-yı nāyı:</u>

1. **ṣadā-yı nāyı:**-*ı*
Gazel 328
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ney sesi. II Âşıkların figanı.

Bir bölük baġrı delük
ʿāşıḳlaruñ efġānıdur
Bezm-i ʿişretde ṣadā-yı
nāyı bildüm nidügin

<u>ṣadā-yı rūḥ-baḫş-ı ġam-zedāyı diñledüm:</u>

1. **ṣadā-yı rūḥ-baḫş-ı ġam-zedāyı diñledüm:**-*dü, -m*
Tarih 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kederi gideren (ve) hayat veren ses. II İnsana neşelendiren haber.

Ol ṣadā-yı rūḥ-baḫş-ı
ġam-zedāyı diñledüm
Dir ḳażā-yı Şāmı teşrīf
itdi bir şān-ı şerīf

<u>ṣadā-yı suḫanum:</u>

1. **ṣadā-yı suḫanum:**-*um*
Gazel 372
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sözün sesi, avazı. II Şiirin ünü, şöhreti.

Velvele ṣaldı ṣadā-yı
suḫanum āfāḳa
Çıḳdı āvāze-i naẓmum
felek-i nüh-ṭāḳa

<u>sāde:</u>

1. **sāde:**
Mesnevi 7
Mısra: **75**
Derin düşünmeyen (kimse).

Ne bilsün noḳta-i pür-kārı
sāde
Ṭuyar mı nükte-i merdānı
māde

<u>sāde bir peyker:</u>

1. **sāde bir peyker:**
Gazel 44
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Temiz, sade bir yüz. II Sevgilinin yüzü.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i
nigāristān-ı ḳuds
Sāde bir peyker güşāyiş
eylemiş rū ḳoymış ad

<u>ṣaded:</u>

1. **ṣadedden:**-*den*
Kaside 3
Mısra: **46**
Konuşulan esas konu, asıl mesele.

Yine ol iki ẓālim ol
ḳulzüm-i meẓālim
Bīrūn iken ṣadedden
olmaḳ revā mı dāḫil

2. **ṣaded:**
Kaside 6
Mısra: **83**
Konuşulan esas konu, asıl mesele.

Ferāġat it bu hevādan dilā
ṣaded ḳaldı
Duʿā-yı şāha şürūʿ eyle
ġayra itme naẓar

<u>ṣadef aġzına düşse:</u>

1. **ṣadef aġzına düşse:**-*se*
Diğer 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sedef ağzına düşmek. II Hoş sözler sarf etmek.

Ṣadef aġzına düşse dür
olur pāk
Dehān-ı māra düşse zehr-i
ḳātil

<u>ṣadef-i dürr-i maʿārif:</u>

1. **ṣadef-i dürr-i maʿārif:**
Kaside 2
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
İlim incisinin sedefi. II İlim irfan sahibi kimse.

Ṣadef-i dürr-i maʿārif geçinürken gönlüm
Gözlerüm yaşı revā mı ola baḥr-i ʿummān

<u>sāde-rū sāḳī ile bāde içen:</u>

1. **sāde-rū sāḳī ile bāde içen:**
Gazel 506
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Temiz yüzlü saki ile şarap içen (kimse). II Sevgiliyle şarap içen kişi.

Sāde-rū sāḳī ile bāde içen ġam yimesün
ʿÖmri bir tāze cüvān ile geçen ġam yimesün

<u>sādık:</u>

1. **ṣādıḳ:**
Gazel 291
Mısra: **2**
Sadık, yürekten bağlı.

ʿĀlemde bir benüm gibi ʿāşıḳ görür misin
Mānend-i ṣubḥ mihrüñe ṣādıḳ görür misin

2. **ṣādıḳuz:**-*uz*
Mesnevi 6
Mısra: **12**
Sadık, yürekten bağlı.

Didiler şāhidüz bu iş ḥaḳdur
Ṣādıḳuz ṣıdḳumuz muḥaḳḳaḳdur

3. **ṣādıḳdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **13**
Sadık, yürekten bağlı.

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ṣādıḳdur özi aḳdur yüzi
Ḫalḳ-ı ʿālem üzre açıḳdur güneş gibi gözi

<u>ṣadık u maḳbūli:</u>

1. **ṣadıḳ u maḳbūli:**
Mesnevi 8
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Doğru ve makbul.

Āl-i ʿOs̱mānuñ ey güzīde ḳulı
Nice ḳavli ṣadıḳ u maḳbūli

<u>ṣādık-efʿāl:</u>

1. **ṣādıḳ-efʿāl:**
Kaside 2
Mısra: **47**
Sadakatli davranan (kimse). II 3. Murad.

Ḥażret-i Caʿfer-i Ṣādıḳ gibi ṣādıḳ-efʿāl
Ḥażret-i Veys-i Ḳaren gibi muḥibb-i Ḳur'ān

<u>ṣādıḳu'l-ḳavl:</u>

1. **ṣādıḳu'l-ḳavl:**
Kaside 7
Mısra: **57**
Doğru sözlü, güvenilir (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa.

Ṣādıḳu'l-ḳavl ḳavī-ḳalb ḳavīmü'l-idrāk
Kāmilü'l-vaʿd vefī-ʿahd ü faṣīḥü'l-kelimāt

<u>ṣādır olan:</u>

1. **ṣādır olan:**
Gazel 281
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkan, meydana gelen (şey).

İṣüñ faẕl u hüner kāruñ keremdür ḫalḳa sulṭānum
Belī ṣādır olan luṭf u keremdür merd-i ʿāḳildan

<u>ṣādır olmaz:</u>

1. **ṣādır olmaz:**-*maz*
Gazel 28
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

Fiʿl-i bed merd-i nigū-kārdan olmaz ṣādır
Ẕāt pāk olsa dilā pāk olur elbette ṣıfāt

<u>ṣādır u mütebādir olan kelām:</u>

1. **ṣādır u mütebādir olan kelām:**
Diğer 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Görünen ve ortaya çıkan söz.

fāyıż u lāyıḥ olmış kelimāt ise ol medḥdür Ve eger māde-i şehvet ü ġażabdan ṣādır u mütebādir olan kelām ise aña ẕem diyü tesmiye itmişlerdür

<u>sādis-i ʿışr:</u>

1. **sādis-i ʿışr:**
Kaside 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
On altıncı.

Sādis-i ʿışr u cemāẕ ay nuḫust yaʿni eḥad
Evvel ikindiye dek ḫayli ġulüv itdi ġulām

<u>ṣad-pāre:</u>

1. **ṣad-pāresin:**-*sin*
Gazel 330
Mısra: **1**
Yüz parça. II Âşığın gönlü.

Ey göñül āvāresin pür-yāresin ṣad-pāresin
Derdi çoḳ dil-ḫastesin dermānı yoḳ bī-çāresin

<u>ṣad-pāre ḳılsa:</u>

1. **ṣad-pāre ḳılsa:**-*sa*
Gazel 325
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüz parçaya bölmek, paramparça etmek.

Cism-i nizārı kūyuñ kilābı ṣad-pāre ḳılsa dil nāle ḳılmaz
Ṣāḥib-saʿādet erbāb-ı ḥācet itmez şikāyet derbān elinden

<u>ṣadr:</u>

1. **ṣadruñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **70**
Makam, mertebe. II Vezir Osman Paşa'nın makamı.

ʿAdālet devridür devrüñ şecāʿat ʿaṣrıdur ʿaṣruñ
Saʿādet ṣadrıdur ṣadruñ şehi sensin bu devrānuñ

2. **ṣadrumuz:**-*umuz*
Tahmis 7
Mısra: **13**
Makam, mertebe.

Evc-i aʿlādur hilāl-i rūze gibi ṣadrumuz
Süfle-tabʿ olanlar idrāk idemezler ḳadrümüz

<u>ṣadr-ı aʿlāda ber-ḳarār olsun:</u>

1. **ṣadr-ı aʿlāda ber-ḳarār olsun:**
Mesnevi 8
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Yüce makamda daim olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ṣadr-ı aʿlāda ber-ḳarār olsun
Ḳurb-ı ʿizzetde pāydār olsun

<u>ṣadr-ı ʿālī:</u>

1. **ṣadr-ı ʿālī:**
Gazel 105
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüce makam. II Sevgilinin makamı.

Maḳāmuñ ṣadr-ı ʿālī mertebeñ aʿlü'l-eʿālīdür
Edānī müstefīż olmaz ḳapuñda cāy-ı ʿālīdür

<u>ṣadr-ı ʿālīde:</u>

1. **ṣadr-ı ʿālīde:**-*de*
Tarih 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüce makam.

Vezīr-i kebīr-i şehen-şāh olup
Geçüp ṣadr-ı ʿālīde ḳıldı ḳarār

<u>ṣadr-ı bātında:</u>

1. **ṣadr-ı bātında:**-*da*
Tahmis 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gizli köşe. II Gönül.

Perde keşf oldı hep ṭuyuldı meʾāl
Ṣadr-ı bātında kāmil idi cemāl

<u>ṣadr-ı ʿiẕām:</u>

1. **ṣadr-ı ʿiẕām:**
Kaside 4
Mısra: **200**
Kelime Tipi: -
Yüce makam.

Maḳṣad-ı ṣıdḳ-ı vezāret ki anuñ ḥaḳḳı idi
Geçdi yirinde ḳarār eyledi ol ṣadr-ı ʿiẕām

<u>ṣadr-ı ʿizzetde:</u>

1. **ṣadr-ı ʿizzetde:**-*de*
Gazel 407
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüce makam, şeref makamı. II Sevgilinin bulunduğu yüce makam.

İntiẓār ile Ḳabūlī ölüyor sulṭānum
Ṣadr-ı ʿizzetde saʿādetle oluñ siz bāḳī

<u>ṣadr-ı mey-ḫāneye gel:</u>

1. **ṣadr-ı mey-ḫāneye gel:**
Beyit 205
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Meyhanenin baş köşesine gelmek. II Aşk meclisine girmek, âşık olmak.

Ṣadr-ı mey-ḫāneye gel ʿarżuñı tekmīl eyle
Kahve fincānını cām-ı meye tebdīl eyle

<u>ṣadr-ı ṣafā vü ʿişret:</u>

1. **ṣadr-ı ṣafā vü ʿişret:**
Gazel 21
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eğlence ve sefa köşesi.

Bes gūşe-i ferāġat bīmār-ı ḫaste-ḥāle
Rindān-ı mey-pereste ṣadr-ı ṣafā vü ʿişret

2. **ṣadr-ı ṣafā vü ʿişret:**
Gazel 342
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eğlence ve sefa köşesi.

Bīmār-ı ḫaste-ḥāle bes gūşe-i ferāġat
Ṣadr-ı ṣafā vü ʿişret rindān-ı mey-pereste

<u>ṣadr-ı sānī:</u>

1. **ṣadr-ı <u>s</u>ānī:**
Tarih 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İkinci lider.

İşidüp didi Ḳabūlī tārīḫ
Ṣadr-ı <u>s</u>ānī idüñ evvel olduñ

<u>ṣadrı teşrīf eyledi:</u>

1. **ṣadrı teşrīf eyledi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **215**
Kelime Tipi: -
Makama teşrif etmek, şereflendirmek.

Tāc-ı sebziyle şerīf eyledi ṣadrı teşrīf
Oldı ser-defter-i mecmūʿa-i ṣāḥib-aḳlām

<u>ṣadr-ı vezāret:</u>

1. **ṣadr-ı vezāret:**
Gazel 285
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Vezirlik makamı.

Dāldür mertebe-i rifʿate bu ḥüsn ü cemāl
Şeref-i menzilüñi ṣadr-ı vezāret bilürin

<u>ṣadr-nişīn:</u>

1. **ṣadr-nişīn:**
Kaside 4
Mısra: **205**
Baş köşede oturan (kimse). II Başvezir.

Eylemezdi anı sulṭān-ı cihān ṣadr-nişīn
Cānib-i Ḥaḳdan eger olmasa aña ilhām

<u>ṣāf:</u>

1. **ṣāf:**
Gazel 154
Mısra: **1**
Temiz, pak, arınmış, lekesiz, halis.

Ġamuñla dīde ḳanlar dolmayınca eşk ṣāf olmaz
Benüm serv-i revānum ṣu bulanmayınca ṭurılmaz

2. **ṣāfdur:**-*dur*
Gazel 505
Mısra: **1**
Temiz, pak, arınmış, lekesiz, halis.

Sāʿid-i sīmīn-i sāḳī ṣāfdur billūrdan
Gerden-i pākīzesi pākīzedür kāfūrdan

3. **ṣāf:**
Mesnevi 1
Mısra: **138**
Temiz, pak, arınmış, lekesiz, halis.

Be-dih sāḳi ān cām çün āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-i nāb

4. **ṣāfdur:**-*dur*
Beyit 42
Mısra: **2**
Temiz, pak, arınmış, lekesiz, halis. II Kötülüklerden arınmış tertemiz gönül.

Pākdür gerd-i kederden sīne-i bī-kīnemüz
Ṣāfdur āyīne-i ṭabʿ-ı ṣafā-āyīnümüz

5. **ṣāf:**
Beyit 67
Mısra: **1**
Temiz, pak, arınmış, lekesiz, halis. II Kötülüklerden arınmış tertemiz gönül.

Ṣūfiyā āb-ṣıfat ṣafḥa-i dil ṣāf gerek
Kīn ü kibri ḳoyalum kişide inṣāf gerek

ṣāf it:

1. **ṣāf it:**
Gazel 340
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Temizlemek, arındırmak. II Gönlü kötülüklerden arındırmak, iyi bir insan olmak.

Sīne-i bī-kīneñi ṣāf it ḲabūlÎ zer gibi
Şāhid ol mihrüñ ile ḳoynuña gire ṣoyına

ṣāf ol:

1. **ṣāf ol:**
Gazel 28
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Tertemiz olmak, arınmak. II Kalbi tüm kötülüklerden arındırmak, temizlemek.

Ṣayḳal ur āyine-i ḳalbe ḲabūlÎ ṣāf ol
Ṭalʿat-ı dost nümāyān olamaz küll-i cihāt

2. **ṣāf ol:**
Gazel 392
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Tertemiz olmak, arınmak. II Kalbinde kötülük bulunmamak.

Ṣāf ol ḲabūlÎ ṣāf-dile mālik olanı
Kimse mükedder idemez āb-ı revān gibi

ṣāf olurdı:

1. **ṣāf olurdı:**-*ur*, -*dı*
Gazel 340
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tertemiz olmak, arınmak.

Çehre-i rūyīn-i ʿāşıḳ ṣāf olurdı zer gibi
Sīne-i sīmīnüñi bir kerre sürseñ rūyına

ṣāf u sāde ola:

1. **ṣāf u sāde ola:**-*a*
Kıt'a 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saf ve temiz olmak.

Pāk olup jeng-i ġuṣṣadan ḳalbüñ
Hem-çü āyīne ṣāf u sāde ola

<u>ṣāf u sādedür:</u>

1. **ṣāf u sādedür:**-*dür*
Gazel 122
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Saf ve temiz.

Pākdür āyīnemüz jeng-i nuḳūş-ı ġayrdan
Sīne-i sīmīn-i dil-ber gibi ṣāf u sādedür

<u>ṣafā:</u>

1. **ṣafāsın:**-*s, -ı, -n*
Diğer 2
Mısra: **37**
Huzur, neşe, mutluluk.

Sāġarı niçün şikest itdüñ ṣafāsın neyledüñ
Āftābı ṣaḳladuñ nūr u żiyāsın neyledüñ

2. **ṣafādur:**-*dur*
Gazel 11
Mısra: **4**
Huzur, neşe, mutluluk.

Dilde keder ḳomaz giderür gerdi sīneden
Mir'āt-ı ṭabʿ-ı pāke ṣafādur ḳolonya

3. **ṣafā:**
Gazel 12
Mısra: **1**
Huzur, neşe, mutluluk.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

4. **ṣafāyıla:**-*y, -ıla*
Gazel 123
Mısra: **9**
Huzur, neşe, mutluluk.

Ṣafāyıla geçer ʿömrüñ kemāl ehline raġbet ḳıl
Taṣavvur bu ṭarīḳa mühtedīdür ʿaḳl cāzimdür

5. **ṣafā:**
Gazel 181
Mısra: **1**
Huzur, neşe, mutluluk.

Zihī ṣafā ki mey-i nāba müstaḳar ola ẓarf
Ṭaraf ṭaraf otura ḥūrān ḳāṣırātu't-ṭarf

6. **ṣafādan:**-*dan*
Gazel 212
Mısra: **1**
Huzur, neşe, mutluluk.

Şitāda ḳurb-ı āteş ṣaḥn-ı gülşende ṣafādan yeg
Yaḳınlığında ʿālem var yüzi serd dil-rübādan yeg

7. **ṣafāyise:**-*y, -i, -se*
Gazel 218
Mısra: **3**
Huzur, neşe, mutluluk.

Gitme yabana ṣūfi ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṣafāya Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

8. **ṣafāyise:**-*y, -i, -se*
Gazel 219
Mısra: **3**
Huzur, neşe, mutluluk.

Yabana gitme ṣūfi ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

9. **ṣafāmuz:**-*muz*
Gazel 249
Mısra: **6**
Huzur, neşe, mutluluk.

Gūşe-i mey-ḫaneden ẕevḳ alsaḳ ey sāḳī nola
Bāde-i cām-ı muṣaffādan ṣafāmuz var bizüm

10. **ṣafāyile:**-*y, -ile*
Gazel 260
Mısra: **8**
Huzur, neşe, mutluluk.

Cemāli ḳıblesine ḳarşu idelüm secde
Ṣafāyile gice gündüz namāza başlayalum

11. **ṣafā:**
Gazel 285
Mısra: **11**
Huzur, neşe, mutluluk.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ṣafā ʿadd iderin
Cān fedā eylemegi cānuma minnet bilürin

12. **ṣafādur:**-*dur*
Gazel 325
Mısra: **1**
Huzur, neşe, mutluluk.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

13. **ṣafādan:**-*dan*
Gazel 327
Mısra: **7**
Huzur, neşe, mutluluk.

Ṣafādan luṭfdan ḫālī degüldür mīve-i naẓmum
Riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān içre tā kim aña tākem ben

14. **ṣafādur:**-*dur*
Gazel 336
Mısra: **10**
Huzur, neşe, mutluluk.

Ṭolıdur ḳalb-i Ḳabūlīde ġam u derd ü belā
Ne ṣafādur kişinüñ cemʿ ola iḫvān evine

15. **ṣafā:**
Gazel 361
Mısra: **7**
Huzur, neşe, mutluluk.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

16. **ṣafā:**
Gazel 463
Mısra: **1**
Huzur, neşe, mutluluk.

Ṣafā bezm-i meye mülḥaḳ degüldür
Sözüm ḥaḳdur velī mül haḳ degüldür

17. **ṣafāda:**-*da*
Gazel 507
Mısra: **4**
Huzur, neşe, mutluluk.

Devr-i ʿadlüñde her kişide sürūr
Şimdi herkes ṣafāda sulṭānum

18. **ṣafā:**
Kaside 4
Mısra: **220**
Huzur, neşe, mutluluk.

Her biri ehl-i rıżā yirlü yirinde şākir
Biri birine ṣafā üzre ḫavāṣ ile ʿavām

19. **ṣafā:**
Kaside 10
Mısra: **13**
Huzur, neşe, mutluluk.

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf
Şu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

20. **ṣafā:**
Muaşşer 1
Mısra: **19**
Huzur, neşe, mutluluk.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

21. **ṣafāda:**-*da*
Tarih 2
Mısra: **7**
Huzur, neşe, mutluluk.

Herkes ṣafāda mül gibi her şey ṭonanmış gül gibi
Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi feryādın ışġā eyledüñ

22. **ṣafālar:**-*lar*
Terci-bend 1
Mısra: **61**

Huzur, neşe, mutluluk.

Ḫoş ṣafālar sürüp ṣafālar ile
Şevḳle oldı pür yesār u yemīn

23. **ṣafāyile:**-*y, -ile*
Terci-bend 1
Mısra: **45**
Huzur, neşe, mutluluk.

Ḥamdü li'llāh ṣafāyile geldüñ
Ḳomaduñ ġamla cān-ı müştāḳı

<u>ṣafā bulur:</u>

1. **ṣafā bulur:**-*ur*
Gazel 164
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sefa bulmak, huzura kavuşmak, rahata ermek.

Saʿy ile ṣafā bulur mı ṣūfī
Cehd ile gedā tüvānger olmaz

<u>ṣafā eyler:</u>

1. **ṣafā eyler:**-*r*
Gazel 212
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sefa etmek, keyiflenmek, neşelenmek.

Yüzi gül dütüni sünbül ṣadāsı naġme-i bülbül
Ṣafā eyler göñül ġāyet esen bād-ı ṣabādan yeg

<u>ṣafā geldüñ:</u>

1. **ṣafā geldüñ:**
Gazel 254
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Nesīm-i ṣubḥ gibi ṣāġ esen ṣafā geldüñ
Ṣafā-yı ḫāṭır ile eyledüñ bizi ḫurrem

2. **ṣafā geldüñ:**
Gazel 198
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Nesīm-i bād-ı ṣubḥāsā saʿādetle ṣafā geldüñ
İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ

3. **ṣafā geldüñ:**
Muaşşer 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ
Müşerref ḳılduñ aḥbābı saʿādetle ṣafā geldüñ

4. **ṣafā geldüñ:**
Müsemmen 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

5. **ṣafā geldüñ:**
Müsemmen 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

6. **ṣafā geldüñ:**
Müsemmen 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ

Devlet ile yüzüm başa geldüñ

7. **şafā geldüñ:**
Müsemmen 2
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

8. **şafā geldüñ:**
Tarih 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Ṣafā geldüñ ṣafā vü ṣıḥḥat ile
Ṣafā kesb itdi yüzüñ gören ādem

9. **şafā geldüñ:**
Terci-bend 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ

Devlet ile yüzüm başa geldüñ

10. **şafā geldüñ:**
Terci-bend 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

11. **şafā geldüñ:**
Terci-bend 1
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

12. **şafā geldüñ:**
Terci-bend 1
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ

Devlet ile yüzüm başa geldüñ

13. **şafā geldüñ:**
Terci-bend 1
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Sefa geldin: "Hoş geldin!" anlamında kullanılan bir karşılama sözü.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

<u>şafā kesb eyler:</u>

1. **şafā kesb eyler:**-*r*
Gazel 374
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mutluluğa kavuşmak, huzura ermek, rahata çıkmak.

Sīm-i eşküm dökilür yār ṣafā kesb eyler
Ḳanda māl olsa çıḳar bir ucı ḫūnkārlıġa

<u>şafā kesb eylesün:</u>

1. **şafā kesb eylesün:**-*sün*
Gazel 247
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Mutluluğa kavuşmak, huzura ermek, rahata çıkmak.

Ġulām-ı āstānuñ devletüñde ber-murād

olsun
Ṣafā kesb eylesün ġamdan ḥimāyet eyle sulṭānum

<u>ṣafā kesb ider:</u>

1. **ṣafā kesb ider:**-*er*
Gazel 210
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mutluluğa kavuşmak, huzura ermek, rahata çıkmak.

Biñlerce ṣafā kesb ider öpdükce dehānuñ
Ber-dār olacaḳdur hele āvengi Gedūsuñ

<u>ṣafā kesb iderin:</u>

1. **ṣafā kesb iderin:**-*er, -in*
Gazel 277
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mutluluğa kavuşmak, huzura ermek, rahata çıkmak.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ṣafā kesb iderin
Cān fedā eylemegi cānuma minnet bilürin

<u>ṣafā kesb itdi:</u>

1. **ṣafā kesb itdi:**-*di*
Tarih 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Mutluluğa kavuşmak, huzura ermek, rahata çıkmak.

Ṣafā geldüñ ṣafā vü ṣıḥḥat ile
Ṣafā kesb itdi yüzüñ gören ādem

<u>ṣafā kesb itdügümdendür:</u>

1. **ṣafā kesb itdügümdendür:**-*düg, -üm, -den, -dür*
Gazel 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mutluluğa kavuşmak, huzura ermek, rahata çıkmak.

Ġam-ı ʿışḳuñla fāriġ-bāl olup bir gūşede ḳalmak
Ṣafā kesb itdügümdendür ferāġat añlama cānā

<u>ṣafā mirʾātıdur:</u>

1. **ṣafā mirʾātıdur:**-*dur*
Gazel 347
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sefa aynası. II Gönül.

Ṣafā mirʾātıdur ḫāṭır keder virme mücellā ṭut
Küdūret gerdini āyīne-i idrāke ḳondurma

<u>ṣafā murād idinen:</u>

1. **ṣafā murād idinen:**
Kaside 6
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Sefa sürmek isteyen (kimse).

Kenār-ı ẕevḳ u ṣafāya belāyımış maʿber
Ṣafā murād idinen çoḳ belālara uġrar

<u>ṣafā sürmiş:</u>

1. **ṣafā sürmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sefa sürmek: Mutlu ve keyifli bir şekilde yaşamak.

Liḳā görmiş beḳā görmiş fenā çekmiş ṣafā sürmiş
Vücūd ifnā iden dervīşe dervīşāna ʿışḳ olsun

<u>ṣafā virür:</u>

1. **ṣafā virür:**-*ür*
Gazel 461
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sefa vermek, mutlu etmek, neşelendirmek.

Bāde dirüldür ādemi ḫaste olanı ṣaġ ider
Nūş idene ṣafā virür tenḳiye-i dimāġ ider

<u>ṣafā vü ṣıḥḥat:</u>

1. **ṣafā vü ṣıḥḥat:**
Tarih 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sefa ve sıhhat.

Ṣafā geldüñ ṣafā vü ṣıḥḥat ile

Ṣafā kesb itdi yüzüñ gören ādem

ṣafā vü zīnet:

1. **ṣafā vü zīnet:**
Tarih 23
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sefa ve ziynet.

Ṣafā vü zīnet ile zīb ü ferle
Görüp pīrāyesin māh-ı münīrüñ

ṣafādār:

1. **ṣafādārāna:** *-a*
Kaside 9
Mısra: **18**
Gönlünü şen tutan, huzur veren (kimseler). II Dervişler, erenler.

Müberrādur erenler ġıll u ġışdan ẓāhir ü bāṭın
Erenler ẓāhir ü bāṭın ṣafādārāna ʿışḳ olsun

ṣafālar sür:

1. **ṣafālar sür:**
Gazel 323
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sefa sürmek: Mutlu ve keyifli bir şekilde yaşamak.

Derūn-ı pādşāh-ı ʿālemāsā sen ṣafālar sür
Dil-i aʿdā ʿAcem mülki gibi pür-iḫtilāl olsun

ṣafā-meşreb:

1. **ṣafā-meşreb:**
Kaside 9
Mısra: **2**
Saf, temiz yaradılışlı (kimse).

Cihānı pā-bürehne geşt iden rindāna ʿışḳ olsun
Ṣafā-meşreb fenā-meẕheb olan yārāna ʿışḳ olsun

ṣafāya saʿy it:

1. **ṣafāya saʿy it:**
Gazel 218
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mutluluğa ulaşmak için çabalamak.

Gitme yabana ṣūfi ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṣafāya Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

ṣafā-yı billūrı:

1. **ṣafā-yı billūrı:***-ı*
Beyit 88
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Parlak, kristal kadehin saadeti. II Sevgilinin parlak yanağının verdiği mutluluk.

Mehüñ żiyāsını örter ʿiẕāruñuñ nūrı
Bulur mı cām-ı zücāyī ṣafā-yı billūrı

ṣafā-yı cām-ı mey-i dil-güşādadur:

1. **ṣafā-yı cām-ı mey-i dil-güşādadur:***-da, -dur*
Gazel 72
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönle ferahlık veren şarap kadehinin zevki, mutluluğu.

Ḫāṭır ṣafā-yı cām-ı mey-i dil-güşādadur
Nūş eyledikce anuñ içün dil güşādedür

ṣafā-yı ḫāṭır:

1. **ṣafā-yı ḫāṭır:**
Gazel 254
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül sefası.

Nesīm-i ṣubḥ gibi ṣāġ esen ṣafā geldüñ
Ṣafā-yı ḫāṭır ile eyledüñ bizi ḫurrem

2. **ṣafā-yı ḫāṭır:**
Mesnevi 3
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Gönül ferahlığı.

Cānib-i Ḥaḳḳa ḳalb-i ḥāżır ile
Elin açsun ṣafā-yı ḫāṭır ile

ṣafā-yı ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı dil-remīde:

1. **ṣafā-yı ḫāṭır-ı ʿuṣṣāḳ-ı dil-remīde:**
Gazel 303
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü ürkmüş âşıkların gönül sefası. II Sevgili.

Ṣafā-yı ḫāṭır-ı ʿuṣṣāḳ-ı dil-remīde misin
Sürūr-ı sīne misin yoḫsa nūr-ı dīde misin

ṣafā-yı ʿışḳ:

1. **ṣafā-yı ʿışḳ:**
Gazel 460
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşkın sefası, aşk zevki.

Her dilde ṣafā-yı ʿışḳ olur mı
Her āyine ger Sikender olmaz

ṣafā-yı lezzet-i laʿl-i lebüñ:

1. **ṣafā-yı lezzet-i laʿl-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 76
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Lal taşına benzeyen dudağının lezzetinin zevki.

Ṣafā-yı lezzet-i laʿl-i lebüñ gitmez dehānumdan
Bu şevḳ ile şarāb-ı laʿlgūn eglencem olmışdur

ṣafā-yı mey:

1. **ṣafā-yı mey:**
Gazel 362
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şarabın keyfi. II Aşkın mutluluğu.

Dāġ ursa ṣafā-yı mey ile sīneye dil-ber
Gülzār-ı maḥabbetde güzel güller açılsa

ṣafā-yı vaṣluñ:

1. **ṣafā-yı vaṣluñ:**-*uñ*
Kıt'a 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşma neşesi.

Ṣādmān il ṣafā-yı vaṣluñ ile
Ben ġamuñla ġarīb ü pāmālin

ṣafā-yı vaṭan:

1. **ṣafā-yı vaṭan:**
Mesnevi 2
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Memleketin huzuru.

Çıḳmadı sīneden ṣafā-yı vaṭan
Dilden ayrılmadı hevā-yı vaṭan

ṣafā-yı vuṣlatuñ:

1. **ṣafā-yı vuṣlatuñ:**-*uñ*
Gazel 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşmanın mutluluğu.

Ṣafā-yı vuṣlatuñ var iken eglenmek ḫayālüñle
Żarūretdendür anuñla ḳanāʿat añlama cānā

ṣafā-yı vuṣlatuñdur:

1. **ṣafā-yı vuṣlatuñdur:**-*uñ, -dur*
Tesdis 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşmanın mutluluğu.

Cān-ı maḥzūnı ṣafā-yı vuṣlatuñdur şen ḳılan
Sürme-i ḫāk-i derüñdür gözlerin rūşen ḳılan

ṣāf-dile mālik olanı:

1. **ṣāf-dile mālik olanı:**-*ı*
Gazel 392
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Temiz bir gönle sahip olan (kimse), kalbinde kötülük bulunmayan kişi.

Ṣāf ol Ḳabūli ṣāf-dile mālik olanı
Kimse mükedder idemez āb-ı revān gibi

ṣafḥa-i ʿālemde:

1. **ṣafḥa-i ʿālemde:**-*de*
Gazel 136
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âlem sayfası. II Dünya, cihan, yeryüzü.

Ey Ḳabūlī ezelī ṭoġrı olan egrilmez
Rāstī ṣafḥa-i ʿālemde elif lām olmaz

ṣafḥa-i saḳf-ı sipihre yazmaġa:

1. **ṣafḥa-i saḳf-ı sipihre yazmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 84
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Göğün tavanının yüzüne yazmak. II Âşığın ahını gökyüzüne göndermesi, âşığın feryat etmesi.

Ṣafḥa-i saḳf-ı sipihre āh şāhum yazmaġa
Tīr-i āhum ḫāme vü dūd-ı derūnum dūdedür

ṣafḥa-i sīnesi:

1. **ṣafḥa-i sīnesi:**-*s, -i*
Gazel 104
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül sayfası. II Âşığın gönlü.

Ṣafḥa-i sīnesi pürdür raḳam-ı luṭfuñ ile
Eylemez mekremetüñ yazmada noḳṣān defter

ṣāfī:

1. **ṣāfī:**
Gazel 15
Mısra: **1**
Temiz, duru, saf. II Âşığın tertemiz gönlü.

Ḳalbi ṣāfī pāk-meşreb ʿāṣıḳ ise nola āb
Ḳadri ʿālī göñli alçaḳ bir güzeldür āftāb

2. **ṣāfī:**
Kaside 10
Mısra: **14**
Saf, temiz.

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf
Ṣu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

ṣāfī olsa:

1. **ṣāfī olsa:**-*sa*
Müseddes 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Temiz olmak, saf olmak.

Mey-i cām-ı maḥabbet olsa ṣāfī
Olurdı ḫaste-i hicrāna şāfī

ṣāfī-dil-i bī-ġışest:

1. **ṣāfī-dil-i bī-ġışest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Karışık olmayan saf gönüllü (şey). II Saf ve katıksız şarap.

Be-men dih ki bā-ū mizācem ḫoşest
Ḫoşest ān ki ṣāfī-dil-i bī-ġışest

sāfil:

1. **sāfil:**
Mesnevi 1
Mısra: **62**
Alçak (ses).

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

ṣāf-meşreb:

1. **ṣāf-meşreb:**
Gazel 72
Mısra: **8**
Temiz yaradılışlı, saf (kimse).

Sīneñde ṣūfi ẕerre ḳadar ġıll u ġış ḳomaz
Bir ṣāf-meşreb ister iseñ cām-ı bādedür

2. **ṣāf-meşreb:**
Gazel 221
Mısra: **10**
Temiz yaradılışlı, saf (kimse).

Ṣu gibi pākīzedür ṭabʿum diyü lāf eyleme
Ey Ḳabūlī ṣāf-meşreb ol men ü mādan çekil

ṣafvet:

1. **ṣafvet:**
Gazel 338
Mısra: **4**
Saflık, temizlik.

Çekil bir cānibe ṣu gibi geşt-i deşt ü kuhsār it
Ḳarışma her ḫas u ḫāşāke ṣafvet iḫtiyār eyle

<u>saġ:</u>

1. **ṣaġı:**-*ı*
Gazel 421
Mısra: **4**
Sağ, sağlam.

Saña ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ hep baġrı yanıḳdur
Derūn-ı lāle gibi yoḳ durur içinde bir ṣaġı

<u>sāġ esen:</u>

1. **ṣāġ esen:**
Gazel 254
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sağlam esen (rüzgâr).

Nesīm-i ṣubḥ gibi ṣāġ esen ṣafā geldüñ
Ṣafā-yı ḫāṭır ile eyledüñ bizi ḫurrem

<u>saġ ola:</u>

1. **ṣaġ ola:**
Gazel 383
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sağ olsun!: Bir kimseye sitem yoluyla bir şey söyleneceği vakit söyleyen kişinin iyi niyetini ifade etmesi amacıyla sözün başına getirilen söz.

Ṣaġ ola bir kişi de ele sāġar almaya
Her ne içerse içine renc ü firenc ola

<u>saġ olanlar:</u>

1. **ṣaġ olanlar:**-*lar*
Kıt'a 24
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sağ olan (kimse).

Ben ne ġamlar yutduġum laʿlüñ ġamıyla ölicek
Ṣaġ olanlar göreler cānā yüregüm yaralar

<u>sāġ olsun:</u>

1. **ṣāġ olsun:**
Gazel 268
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sağ olsun!: Sevilen bir kimse için kullanılan ve "mutlu olsun, sağlığı yerinde olsun, canı sağ olsun!" gibi anlamlara gelen temenni ifadesi.

Ḳabūlī biz ölürsek ġam degül künc-i melāmetde
O şāh-ı Ḫıżr-himmet tek hemān dünyāda ṣāġ olsun

2. **ṣāġ olsun:**
Gazel 297
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
Sağ olsun!: Sevilen bir kimse için kullanılan ve "mutlu olsun, sağlığı yerinde olsun, canı sağ olsun!" gibi anlamlara gelen temenni ifadesi.

Ḳabūlī ḥażret-i aġa-yı dergāh-ı Ġażanfer-nām
Cihān ṭurduḳca ṭursun Ḫıżr u ʿĪsī gibi ṣāġ olsun

<u>sāġ u esen ḳalup:</u>

1. **ṣāġ u esen ḳalup:**-*up*
Müsemmen 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Sağ ve esen kalmak, sıhhatli olmak.

Ayrılduḳ āh u vāh iderek āşnāyile
Ṣāġ u esen ḳalup bizi añsun duʿāyile

<u>saġa vü ṣolına:</u>

1. **ṣaġa vü ṣolına:**
Kaside 4
Mısra: **160**
Kelime Tipi: -
Sağa ve soluna.

Çeşm-i ḫışm ile ḳılup bister ü bāline naẓar
Eyleyüp heybet ile ṣaġa vü ṣolına ḫırām

<u>sāġar:</u>

1. **sāġaruñ:**-*uñ*
Gazel 19
Mısra: **2**
Şarap kadehi, piyale, cam.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

2. **sāġarumda:**-*um, -da*
Gazel 108
Mısra: **8**
Şarap kadehi, piyale, cam.

Cüdā olalı bir yıldur göñülden ġam daḫı gitmez
Baḳıyye sāġarumda bāde-i yar yine ḳalmışdur

3. **sāġarı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **15**
Şarap kadehi, piyale, cam.

Severüz elde sāġarı sāḳī
Ele gelmiş şikārı kim sevmez

4. **sāġar:**
Mesnevi 1
Mısra: **14**
Şarap kadehi, piyale, cam.

Çü gul ḫayme ber-deşt ü ber-der zenīm
Be-her güşe çün lāle sāġar zenīm

5. **sāġar:**
Mesnevi 1
Mısra: **151**
Şarap kadehi, piyale, cam.

Ḫoşī ān dil-āgeh ki sāġar zened
Be-puşt-i dü pāyeş ḳadem der-zened

6. **sāġar:**
Şarkı 2
Mısra: **6**
Şarap kadehi, piyale, cam.

Berḳ urur ruḫları günden seçilmez
Ṭolular eldedür sāġar içilmez

7. **şaġaruz:**-*uz*
Gazel 148
Mısra: **8**
Sağ tarafta bulunan askerler.

Atı öñünce birḳac gün sipihrüñ
Egerçi şaġaruz ammā şolaġuz

sāġar getür:

1. **sāġar getür:**
Gazel 393
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kadeh getirmek. II Şarap getirmek, sunmak.

Elüñ boş olmasun ṣūfī hemān ayaġı devr itdür
Getür sāġar dibi olsun yiter lāzım degül ṭolı

sāġar şunar:

1. **sāġar şunar:**-*ar*
Gazel 64
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kadeh sunmak, içki getirmek.

Sāḳi-i bezm-i ṣafā ʿışḳ ehline sāġar ṣunar
Payumuz virmez bize gelse ḳadeḥ ayaḳ ṭolar

sāġar u ṣahbā:

1. **sāġar u ṣahbā:**
Gazel 339
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kadeh ve şarap.

Sāġar u ṣahbā gibi ol lebleri mey-gūn ile
ʿAyş u ʿişret eylesek ṭudaḳ ṭudaġa el ele

sāġar-ı bādenüñ:

1. **sāġar-ı bādenüñ:**-*nüñ*
Gazel 289
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi. II Aşk.

Sāġar-ı bādenüñ Ḳabūli gibi
Sürmemişdür kimesne devrānın

sāġar-ı billūrdan:

1. **sāġar-ı billūrdan:**-*dan*
Gazel 171
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şeffaf kadeh. II Şarap kadehi.

Göñül ādāb-ı bezmi kāse-i faġfūrdan görmiş
Mey-i nābuñ ṣafāsın sāġar-ı billūrdan görmiş

sāġarı elden düşürme:

1. **sāġarı elden düşürme:**-*me*
Gazel 391
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kadehi elden düşürmemek. II Devamlı şarap içmek.

Elden düşürme sāġarı pīr-i muġān gibi
Şāhum şikāruñ elde gerekdür ṭoġān gibi

sāġarı nūş idelüm:

1. **sāġarı nūş idelüm:**-*elüm*
Beyit 51
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kadeh içmek. II Şarap içmek, sarhoş olmak.

Sāġarı nūş idelüm ṣun laʿl-i dil-ber ʿışḳına
İçelüm sāḳī getür sāḳī-i kevs̱er ʿışḳına

sāġar-ı ṣaḥbā:

1. **sāġar-ı ṣaḥbā:**
Gazel 256
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehi.

Cihānuñ zehr-i ḳahrın nūş idüpdür sāġar-ı ṣaḥbā
Felekden kāse kāse ḳan yutupdur cām ile Cem hem

sāġarı şikest itdüñ:

1. **sāġarı şikest itdüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Şarap kadehini kırmak. II Feleğin veziri öldürmesi.

Sāġarı niçün şikest itdüñ ṣafāsın neyledüñ
Āftābı ṣaḳladuñ nūr u żiyāsın neyledüñ

sāġe:

1. **sāġe:**
Tarih 16
Mısra: **3**
Şekillendirmek, oluşturmak.

Caʿfer ḳad sāġe beyne'l-ḫalḳ bi'ṣ-ṣıdḳi'l-metn
Fāḳa v'estevlī ʿale'n-nāsi bi-tevḳīrin bihi

ṣaġı ṣaġa:

1. **ṣaġı ṣaġa:**-*a*
Beyit 120
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sagu sağmak: Ölünün arkasından parayla tutulan kadının yüksek sesle ağlayarak ağıt söylemesi.

Er midür ol ki ġamla zen gibi ṣaġı ṣaġa
Mānend-i ebr-i bārān sen ṣaġı ṣolı ṣula

ṣaġı ṣolı ṣula:

1. **ṣaġı ṣolı ṣula:**
Beyit 120
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sağı solu sulamak. II Durmaksızın ağlamak, gözyaşı dökmek.

Er midür ol ki ġamla zen gibi ṣaġı ṣaġa
Mānend-i ebr-i bārān sen ṣaġı ṣolı ṣula

ṣaġına vü ṣolına:

1. **ṣaġına vü ṣolına:**
Kaside 9
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Sağına ve soluna.

Teberrā ehlinüñ tīġ ü teberdür lāyıḳı ʿāşıḳ
Ḳılıcın ṣaġına vü ṣolına ṣalana ʿışḳ olsun

<u>saġuña ṣoluña:</u>

1. **ṣaġuña ṣoluña:**
Gazel 337
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sağına soluna, etrafına.

İki yanuñda ṭurur ḳullaruñ gibi dil ü cān
Saʿādet ile naẓar eyle ṣaġuña ṣoluña

<u>ṣāḥib-cemāl:</u>

1. **ṣāḥib-cemāli:**-*i*
Beyit 277
Mısra: **1**
Güzel yüzlü (sevgili).

Niçün sevmezsin ol ṣāḥib-cemāli
Saña bī-çāre ġāyet acımalı

2. **ṣāḥib-cemāle:**-*e*
Gazel 442
Mısra: **5**
Güzel yüzlü (sevgili).

Niçün baḳmazsın ol ṣāḥib-cemāle
Dil-i bī-çāre saña acımalı

<u>ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına:</u>

1. **ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına:**-*n, -a*
Gazel 67
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzlü sevgiliye kavuşma.

Ne bir māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından ferāġum var
Ne bir ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına saʿy-i cemīlüm var

<u>ṣāḥib-fünūn:</u>

1. **ṣāḥib-fünūndur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **8**
İlimler sahibi. II Aşk ilmine sahip olan âşık.

Sevdā-yı zülfüñ ṭaġıtdı ʿaḳlum ṭaġa düşerse
gönlüm revādur
Dīvāne cāndur bī-ḫānümāndur ehl-i cünündur ṣāḥib-fünündur

<u>ṣāḥib-i dil-i iḥsān:</u>

1. **ṣāḥib-i dil-i iḥsān:**
Tarih 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cömert gönlü olan (kimse). II Kazasker Monla Ahmed.

Ṣāḥib-i Nīl ü ʿaṭā ṣāḥib-i dil-i iḥsān
Ẕāhib-i rāh-ı Hüdā-dil hep yaġmā vü nevāl

<u>ṣāḥib-i iḳtidārdur:</u>

1. **ṣāḥib-i iḳtidārdur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İktidar sahibi.

ʿAmel-i kīmyāya mālikdür
Ṣāḥib-i iḳtidārdur altun

<u>ṣāḥib-i ʿirfāna:</u>

1. **ṣāḥib-i ʿirfāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
İrfan sahibi, arif (kimse).

Vücūduñ mā ʿarefnāk içre mahv it maʿrifet kesb it
Maʿārifden dem uran ṣāḥib-i ʿirfāna ʿışḳ olsun

<u>ṣāḥib-i ʿizzet:</u>

1. **ṣāḥib-i ʿizzet:**
Tarih 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İzzet sahibi (kimse).

Ṣāḥib-i ʿizzet efendi ḥāżreti
Sākin-i cennet gibi şādān ola

<u>ṣāḥib-i mülk-i Süleymān:</u>

1. **ṣāḥib-i mülk-i Süleymān:**
Kaside 2
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Süleyman ülkesinin sahibi. II Sultan Süleyman'ın bıraktığı ülkeye padişah olan 3. Murad.

Sāye-i nūr-ı Ḫudā rāyet-i hemrāh-ı Hüdā
Ṣāḥib-i mülk-i Süleymān emīn-i ehl-i amān

<u>ṣāḥib-i nām-ı nigū:</u>

1. **ṣāḥib-i nām-ı nigū:**
Kaside 4
Mısra: **207**
Kelime Tipi: -
Güzel nama sahip (kimse).

Ṣāḥib-i nām-ı nigū idi Nişāncı Paşa
Oldı nām ile nişān ehli gelüp buldı maḳām

<u>ṣāḥib-i nīl ü ʿaṭā:</u>

1. **ṣāḥib-i nīl ü ʿaṭā:**
Tarih 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İhsan ve Nil'in sahibi. II Lütuf ve ihsan sahibi Kazasker Monla Ahmed.

Ṣāḥib-i Nīl ü ʿaṭā ṣāḥib-i dil-i iḥsān
Ẕāhib-i rāh-ı Hüdā-dil hep yaġmā vü nevāl

<u>ṣāḥib-kemāl:</u>

1. **ṣāḥib-kemāle:**-*e*
Gazel 51
Mısra: **7**
Kemale ermiş, olgun kişi.

Ṣāḥib-kemāle ẕilleti ʿizzet durur velī
Cāḥ u celāli cāḥile çāh-ı caḥīmdür

2. **ṣāḥib-kemāl:**
Terci-bend 4
Mısra: **49**
Kemale ermiş, olgun kişi.

Gūş it Ḳabūli ḳavlini ṣāḥib-kemāl iseñ
ʿİlm adın añma kimseye gel ehl-i ḥāl iseñ

<u>ṣāḥib-naẓar:</u>

1. **ṣāḥib-naẓar:**
Gazel 255
Mısra: **6**
Görüşü kuvvetli, bakışı etkili. II Sevgili.

Gözin ırmaz kevākib āsmān-ı āstānuñdan
Bi-ḥamdi'llah felekde ben de bir ṣāḥib-naẓar buldum

<u>ṣāḥib-riyāset:</u>

1. **ṣāḥib-riyāset:**
Gazel 247
Mısra: **14**
Riyaset sahibi, reis, önder, lider.

Ġulām-ı āstānıdur Ḳabūlī ʿizzet-i ṣāhī
Ḳapuñ ḳullarını ṣāḥib-riyāset eyle sulṭānum

<u>ṣāḥib-saʿādet:</u>

1. **ṣāḥib-saʿādete:**-*e*
Gazel 271
Mısra: **2**
Mutlu, talihli, bahtiyar (kimse).

Ṣalsun piyāde ḳullarına esb-i himmetin
Ṣāḥib-saʿādete idelüm at minnetin

2. **ṣāḥib-saʿādet:**
Gazel 325
Mısra: **8**
Mutlu, talihli, bahtiyar (kimse). II Sevgili.

Cism-i nizārı kūyuñ kilābı ṣad-pāre ḳılsa dil nāle ḳılmaz
Ṣāḥib-saʿādet erbāb-ı ḥācet itmez şikāyet derbān elinden

<u>ṣāḥib-seḫā:</u>

1. **ṣāḥib-seḫā:**
Tarih 1
Mısra: **3**
Cömertlik sahibi, eli açık.

ʿAceb ceddi gibi ṣāḥib-seḫā mı
Didüm tārīḫidür anuñ ʿaṭā-baḫş

<u>ṣāḥib-sūz:</u>

1. **ṣāḥib-sūz:**
Kaside 10
Mısra: **10**
Sahibini yakan (şey).

Tāb virmiş āftābāsā ten-i billūrına

Bir ḥarāret issi ṣāḥib-sūz bir ışlaḳ dede

sāḥib-ṭabaḳāt:

1. **ṣāḥib-ṭabaḳāt:**
Kaside 7
Mısra: **10**
Mertebeler sahibi (kimse). II Ağa hazretleri.

Ḳadrüñ aʿlā vü muʿallā vü müreffaʿ şānuñ
Bu ʿulüvv-i derecāt ehli o ṣāḥib-ṭabaḳāt

sāḥibu'l-ḥayrāt ve'l-ihsān:

1. **ṣāḥibu'l-ḫayrāt ve'l-iḥsān:**
Tarih 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İhsanın ve hayırların sahibi.

Ṣāḥibu'l-ḫayrāt ve'l-iḥsān sulṭānu'l-cuyūş
Ḳad tevelle'l-arḍa v'estevlā bi-tedbīrin bihi

sāḥibü'l-ʿizzü ve'l-meʿālīdür:

1. **ṣāḥibü'l-ʿizzü ve'l-meʿālīdür:**-*dür*
Mesnevi 5
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Şeref ve izzet sahibi (kimse). II Paşa hazretleri.

Līk anlar ki ḳadri ʿālīdür Ṣāḥibü'l-ʿizzü ve'l-meʿālīdür

ṣāḥib-żamīrüñ ṣadā-yı pāki:

1. **ṣāḥib-żamīrüñ ṣadā-yı pāki:**
Tarih 23
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gönülden gelen temiz ses.

Ḳabūlī güş-ı hūşa irdi nā-geh
Ṣadā-yı pāki bir ṣāḥib-żamīrüñ

ṣaḥīfehā-yı beyāż:

1. **ṣaḥīfehā-yı beyāż:**
Kıt'a 9
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Beyaz sayfa. II Sevgilinin beyaz yüzü.

Ḫaṭ-ı siyāh ile pürdür ṣaḥīfehā-yı beyāż
Biri birisine gūyā ḳarışdılar iki ʿayn

ṣaḥīfe-i ʿālem:

1. **ṣaḥīfe-i ʿālem:**
Kaside 6
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Yeryüzü sayfası. II Âlem, cihan.

Seḥer ṣaḥīfe-i ʿālem pür oldı jāle ile
Meger debīr-i felek itdi ḥāṣılın defter

ṣaḥīḥ ḥaseb:

1. **ṣaḥīḥ ḥaseb:**
Mesnevi 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Temiz soyluluk, asalet.

Ne ʿAlī vü Ḥüseyn-i pāk-neseb
Ne neseb ced-be-ced ṣaḥīḥ ḥaseb

ṣaḥīḥ-iẕʿān:

1. **ṣaḥīḥ-iẕʿān:**
Gazel 189
Mısra: **10**
Anlayışı kuvvetli (kimse).

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir bir ṣaḥīḥ-iẕʿān yoḳ

sāḥil-i deryāda:

1. **sāḥil-i deryāda:**-*da*
Beyit 268
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Deniz kıyısı, sahil. II Aşk.

Ḳabūlī sāḥil-i deryāda çoḳ sefīne yatur
Derūn-ı dilde ġam-ı yārdan ḥazīnem var

sāḥil-i ʿummāna:

1. **sāḥil-i ʿummāna:**-*a*
Gazel 196
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Okyanus kenarı, deniz kıyısı.

Cūlar gibi gezdük yüridük berr ile baḥri
Āḫir giderek sāḥil-i ʿummāna yitişdük

sāḥir:

1. **sāḥir:**
Gazel 120
Mısra: **11**
Sihir yapan (kimse), büyücü.

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün baġlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḥaḳḳı niçün örter

saḥn-ı bāġa basṭ itdi:

1. **ṣaḥn-ı bāġa basṭ itdi:**-*di*
Gazel 176
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bağ ortasına sermek, bahçeye yaymak.

Basṭ itdi ṣaḥn-ı bāġa çemen bir yeşil bisāṭ
İtdi basīṭ-i ḫāk-i zemīn kesb-i inbisāṭ

saḥn-ı çemen:

1. **ṣaḥn-ı çemen:**
Gazel 504
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahçe ortası, çimenlik ortası.

Āmed bahār u ṣaḥn-ı çemen pür-zi-lāle şud
Hengām-ı ʿayş āmed u devr-i piyāle şud

2. **ṣaḥn-ı çemen:**
Gazel 383
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çimenlik ortası, bahçe meydanı.

Murġān-ı murġzār ki merġūle-senc ola
Ṣaḥn-ı çemen miṣāl-i serāy-ı sipenc ola

3. **ṣaḥn-ı çemen:**
Kaside 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Bahçe ortası, çimenlik ortası.

Görinür ṣaḥn-ı çemen gāh ḳızıl gāh yeşil
Reng alur bāġ-ı cinândan buradan ḥayret alan

saḥn-ı çemende:

1. **ṣaḥn-ı çemende:**-*de*
Gazel 82
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bahçe ortası, çimenlik ortası.

Ḫaṭṭı çemen ʿiẕārı semen ḫaddi yāsemen
Ṣaḥn-ı çemende ḳāmeti serv-i çemendedür

2. **ṣaḥn-ı çemende:**-*de*
Gazel 361
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bahçe ortası, çimenlik ortası.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

saḥn-ı çemene:

1. **ṣaḥn-ı çemene:**-*e*
Kaside 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Bahçe ortası, çimenlik ortası.

Dür nisār itmede ṣaḥn-ı çemene her eşcār
Gülşene sīm aḳıdur her yañadan āb-ı revān

saḥn-ı çemene düşer:

1. **ṣaḥn-ı çemene düşer:**-*er*
Kaside 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çimenlik meydanına düşmek. II Ağacın

gölgesinin bahçeye düşmesi.

Her nihālüñ ki düşer sāyesi ṣaḥn-ı çemene
Bir yeşil sāye nihāli düşer ol meclise ṣan

<u>ṣaḥn-ı çemen-zārı pāk-revān ḳıla:</u>

1. **ṣaḥn-ı çemen-zārı pāk-revān ḳıla:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çimenlik bahçesini tertemiz yapmak.

Ṣaldılar her ṭarafa cūları çāvūş-ṣıfat
Vara tā ṣaḥn-ı çemen-zārı ḳıla pāk-revān

<u>ṣaḥn-ı gülşende:</u>

1. **ṣaḥn-ı gülşende:**-*de*
Gazel 212
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin meydanı.

Şitāda ḳurb-ı āteş ṣaḥn-ı gülşende ṣafādan yeg
Yaḳınlığında ʿālem var yüzi serd dil-rübādan yeg

2. **ṣaḥn-ı gülşende:**-*de*
Gazel 366
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin meydanı.

Ṣaḥn-ı gülşende Ḳabūlī gibi ey serv ṭurup
Vaṣf-ı ḫaṭṭuñ iderüz seyr-i çemenden gelene

3. **ṣaḥn-ı gülşende:**-*de*
Kaside 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin meydanı.

Ṣaḥn-ı gülşende dökilür ṣaçılursa yiridür
Düşdi bir derde ki düşde daḫı görmez insān

<u>ṣaḥn-ı gülzāra gelüp:</u>

1. **ṣaḥn-ı gülzāra gelüp:**-*üp*
Gazel 147
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin meydanına gelmek.

Ṣaḥn-ı gülzāra gelüp hengāme-gīr olmış ṣabā
Kāseler gül her nihāl-i gülsitāndur kāse-bāz

<u>ṣaḥn-ı gülzār-ı revāndur:</u>

1. **ṣaḥn-ı gülzār-ı revāndur:**-*dur*
Tuyuğ 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Akan gül bahçesinin meydanı.

Ṣaḥn-ı gülzār-ı revāndur besmele
Serv-i bustān-ı cināndur besmele

<u>ṣaḥn-ı ṣafā-yı gülşen:</u>

1. **ṣaḥn-ı ṣafā-yı gülşen:**
Gazel 376
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin huzurlu meydanı.

Ṣaḥn-ı ṣafā-yı gülşen bāġ-ı bihişt olurdı
Ḳalaydı bir ḳarāra faṣl-ı bahār böyle

<u>ṣaḥn-ı sarāy-ı ḥarem-i sīneñüzi:</u>

1. **ṣaḥn-ı sarāy-ı ḥarem-i sīneñüzi:**-*ñüz, -i*
Gazel 419
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlün gizli sarayının ortası. II Saray kadar kıymetli olan gönül.

Pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı ḥarem-i sīneñüzi
Seyr idüñ şehrüñüze ḳonmaġa sulṭān geldi

<u>ṣaḥn-ı sarāy-ı sīneñüz:</u>

1. **ṣaḥn-ı sarāy-ı sīneñüz:**-*ñüz*
Gazel 273
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül sarayının

meydanı. II Saraya benzeyen gönül.

Gerd-i ġamdan pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı sīneñüz
Ḫāneler taʿmīr idüñ taḫtına sulṭāndur gelen

ṣaḥn-ı sīneden:

1. **ṣaḥn-ı sīneden:**-*den*
Gazel 228
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül meydanı. II Âşığın gönlü.

Geçdi ṣaḥn-ı sīneden dil-ḫānesine şāh-ı ġam
Dāġlar yir yir ʿalāmet şerḥalar şeh-rāh-ı ġam

ṣaḥn-ı sīnem:

1. **ṣaḥn-ı sīnem:**-*m*
Gazel 420
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül meydanı. II Âşığın gönlü.

Zaḫm-ı seng-i cefān ile gögerüp
Ṣaḥn-ı sīnem benefşezār oldı

ṣaḥrā:

1. **ṣaḥrāda:**-*da*
Gazel 113
Mısra: **6**
Çöl, kır, ova.

Vaṣf-ı ḫālüñ eylesem pür-ḫūn olur nāf-ı ġazāl
Gözlerüñ yād eylesem ṣaḥrāda āhūlar ṭurur

ṣaḥrā seyrin ide:

1. **ṣaḥrā seyrin ide:**-*e*
Gazel 284
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çölü seyretmek. II Dünyayı gezip dolaşmak.

Ey Ḳabūlī ḳaçup ol gözleri āhū bizden
Düşmen-i segle revā mı ide ṣaḥrā seyrin

ṣaḥrānuñ sīnesin çāk itse:

1. **ṣaḥrānuñ sīnesin çāk itse:**-*se*
Kaside 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sahranın sinesini yarmak. II Çölü parçalayacak kadar kudretli olmak.

Ḳılupdur ḍarb-ı gürzün kūh-ı Elbürzüñ vücūdın ḫāk
ʿAceb mi zaḫm-ı tīġuñ sīnesin çāk itse ṣaḥrānuñ

ṣaḥrāya ṣaldı:

1. **ṣaḥrāya ṣaldı:**-*dı*
Tarih 12
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çöle göndermek. II Uzaklaştırmak.

Süre süre āḫir aña devletin depdürdiler
Baḫt-ı nā-hemvārı kuh ṣaḥrāya ṣaldı o segi

ṣaḥrā-yı dilde:

1. **ṣaḥrā-yı dilde:**-*de*
Terci-bend 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Gönül çölü. II Âşığın gönlü.

Esdi ṣaḥrā-yı dilde bād-ı firāḳ
Tārmār oldı ṣabrum evrāḳı

ṣaḥrā-yı ġamda:

1. **ṣaḥrā-yı ġamda:**-*da*
Gazel 303
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Keder çölü. II Dert, keder, gam.

Bilür misin daḫı ṣaḥrā-yı ġamda ey dil-i zār
Ḳadem-füşürde vü ḫār-ı belā ḫalīde misin

ṣaḥrā-yı ḥüsn:

1. **ṣaḥrā-yı ḥüsn:**
Gazel 112
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzellik çölü. II Sevgilinin güzelliği.

Müjgānuñ oḳlarıyla āhū-yı çeşm-i mestüñ

Ṣaḥrā-yı ḥüsn içinde oḳlu şikāra beñzer

saʿīd:

1. **saʿīd:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Kutlu, mübarek.

Evvel berāy-ı rūze ber-ān germver buved
Eknūn hilāl-i rūze-ṣıfat şud saʿīd ʿīd

2. **ṣaʿīd:**
Gazel 43
Mısra: **10**
Kutlu, mübarek.

Gördi ki biz mülāzım-ı ʿayşuz Ḳabūliyā
Eyyām-ı ʿayş u ʿişreti oldı ṣaʿīd ʿīd

saʿīd oldı:

1. **saʿīd oldı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, huzura erişmek.

Varını virdi yāre oldı saʿīd
Geçdi cān u cihāndan oldı baʿīd

sāʿid-i dil-berde:

1. **sāʿid-i dil-berde:**-*de*
Gazel 421
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin uğuru.

Nola ḳolında götürürse şāḫ-ı gül beş on dāġı
Berü gel sāʿid-i dil-berde daḫı vardur ondaġı

sāʿid-i sāḳīde:

1. **sāʿid-i sāḳīde:**-*de*
Gazel 98
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İçki dağıtanın kolu. II Sevgilinin kolu.

Bir nihāl-i nāzüküñ şāḫında bir güldür hemān
Sāʿid-i sāḳīde cām-ı bāde-i ḥamrāyı gör

sāʿid-i sīmīn-i sāḳī:

1. **sāʿid-i sīmīn-i sāḳī:**
Gazel 505
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İçki dağıtanın gümüş bileği. II Sevgilinin gümüş gibi beyaz ve parlak bileği.

Sāʿid-i sīmīn-i sāḳī ṣāfdur billūrdan
Gerden-i pākīzesi pākīzedür kāfūrdan

saʿīdü'l-ḥayāt:

1. **saʿīdü'l-ḥayāt:**
Gazel 26
Mısra: **1**
Kutlu, mübarek hayat.

Diril ʿışḳ ile ol saʿīdü'l-ḥayāt
Ölürseñ olursın şehīdü'l-memāt

sāʾil:

1. **sāʾilden:**-*den*
Gazel 281
Mısra: **4**
Dilenen kimse, dilenci. II Âşık.

Dirīġ itme benüm sulṭānum iḥsān eyle iḥsānuñ
Kerem ehli olan luṭfın dirīġ eyler mi sāʾilden

2. **sāʾil:**
Gazel 302
Mısra: **4**
Dilenen kimse, dilenci.

Mesāʾilden ḫaberdār olmayınca
Mucībüñ ḳavlini sāʾil ne bilsün

sāʾil oldı:

1. **sāʾil oldı:**-*dı*
Gazel 347
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Akıp gitmek.

Ayaġuña sürüp yüz pāy-būsuñ ārzū eyler
Gözüm yaşı yoluñda sāʾil oldı ḳurı gönderme

sāʾil-i eşküm:

1. **sāʾil-i eşküm:**-*üm*
Gazel 66
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Akıp giden gözyaşı. II Âşığın gözyaşı.

Sulṭān-ı kerem sā'ili nehr eyleme dirken
Lāyıḳ mı saña sāʾil-i eşküm idesin nehr

sā'ili nehr eyleme:

1. **sā'ili nehr eyleme:**-*me*
Gazel 66
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Akıcı nehir yapmak, akarsu hâline getirmek. II Âşığın durmaksızın akan gözyaşlarının sevgili sebebiyle ırmağa dönüşmesi.

Sulṭān-ı kerem sā'ili nehr eyleme dirken
Lāyıḳ mı saña sāʾil-i eşküm idesin nehr

şaḳal:

1. **şaḳalı:**-*ı*
Gazel 73
Mısra: **7**
Yetişkin erkeklerde alt çenede veya yanakta çıkan kılların hepsi. II Hüseyin Ağa'nın sakalı.

Şaḳalı şubḥ-ı ṣādıḳ gibi aġ u alnı açıḳdur
Degül mūy-ı sefîd ol lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür

şaḳalı ḳırmadur:

1. **şaḳalı ḳırmadur:**-*dur*
Kaside 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kır sakallı (kimse).

Şaçı ḳır şaḳalı ḳırmadur eşek aṣlı ḳatır nesli
Ḳırarmış ḳırḳın aşmış ḳırda buymış ḫarların gördüm

şaḳalın yola gelmişdür:

1. **şaḳalın yola gelmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 116
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sakalını yolup gelmek. II Zahidin pişman olması.

Ḳatı güm-rāh idi zāhid ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı
Ṣıġarsa vechi var şimdi şaḳalın yola gelmişdür

saḳāmet:

1. **saḳāmetdür:**-*dür*
Gazel 222
Mısra: **7**
Bozukluk, noksanlık, eksiklik.

İstiḳāmet ʿayn-ı ʿayb oldı saḳāmetdür hüner
ʿAybuñı iḫvāna iẓhār itme merd-i ḫāzin ol

2. **saḳāmet:**
Kaside 3
Mısra: **63**
Bozukluk, noksanlık, eksiklik.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

3. **saḳāmet:**
Kaside 4
Mısra: **127**
Bozukluk, noksanlık, eksiklik.

İstiḳāmet erisin saña saḳāmet düşmez
Düşme bed-nām olıcaḳ yire berāy-ı irġām

saḳāmetden müberrādur:

1. **saḳāmetden müberrādur:**-*dur*
Gazel 73
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Noksanlıklardan arınmış, kusursuz, mükemmel. II Hüseyin Ağa.

Vücūh-ı ḫayra māyil ḫaḳḳa ḳāyil zāt-ı pāküñdür
Saḳāmetden müberrādur ṭarīḳ-ı istiḳāmetdür

sakfı:

1. **saḳfıyla:**-*y, -la*
Gazel 108
Mısra: **4**
Dam, çatı, tavan, kubbe.

Varup bir ḫāne bünyād eyledüm şehr-i ʿadem içre
Tamām oldı hemān saḳfıyla dīvārına ḳalmışdur

saḳf-ı gerdūndan:

1. **saḳf-ı gerdūndan:**-*dan*
Gazel 333
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Feleğin tavanı. II Gökyüzü, sema.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ṭarf-ı bāmuña
Saḳf-ı gerdūndan kebūterveş niçe alay ine

saḳf-ı semā:

1. **saḳf-ı semā:**
Gazel 110
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Göğün tavanı. II Gökyüzü, sema.

Pestdür saḳf-ı semā dergeh-i bālāña göre
Āstānuñ yücedür ṭāḳ-ı semāvāta naẓar

saḳf-ı sipihri yaḳam:

1. **saḳf-ı sipihri yaḳam:**-*am*
Gazel 358
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü çatısını yakmak. II Yeri göğü yakmak, dünyayı yakmak. II Âşığın ah ederek yeri göğü inletmesi.

Yaḳam saḳf-ı sipihri ey Ḳabūlī nār-ı āhumla
Düşüp ser-pençe-i hecre ḳalursa ger yaḳam elde

şaḳın:

1. **sākin:**
Gazel 153
Mısra: **4**
İkamet eden, oturan (kimse).

Başmaz ḳadem yoluñda ḫāk eyleseñ vücūduñ
Ey şehsüvār ey dil sākin tenezzül itmez

2. **şaḳınuñ:**-*uñ*
Gazel 80
Mısra: **7**
Sakınmak, kendini korumak.

Eşküm ābına ḳarışmañ şaḳınuñ şoñra diyü
Dīdeler çeşmelerüñ şimdi ḳulaġın buraḳor

3. **şaḳınasın:**-*a, -sın*
Gazel 272
Mısra: **6**
Sakınmak, kendini korumak.

Alasın destüñe rez duḫterini ey sāḳī
Ṣaḳın a kimse yapışdırmayasın ṣaḳınasın

4. **şaḳın:**
Beyit 99
Mısra: **1**
Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte saña benden bir ḳulac

5. **şaḳın:**
Gazel 34
Mısra: **1**
Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte saña benden bir ḳulaç

6. **şaḳın:**
Gazel 75
Mısra: **6**
Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Geçer eyyām-ı ḫüsnüñ āyende
Böyle ḳalmaz ṣaḳın zamān dil-ber

7. **şaḳın:**
Gazel 98
Mısra: **4**

Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Būse-i sīb-i zeneḫdānın ki teklīf ide yār
İmtiḥān eyler seni ey dil ṣaḳın almayı gör

8. **ṣaḳın:**
Gazel 139
Mısra: **8**
Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Metāʿ-ı ḥüsnüñüñ şimdi revācı var iken ṭurma
Ṣaḳın ey ḫ∨āce-i Mıṣr-ı bahā ṣoñra bahā itmez

9. **ṣaḳın:**
Gazel 262
Mısra: **2**
Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Ḫançer-i dil-beri gördükce ḳatı ḳorḳarsın
Bir gün ey ḫaste ṣaḳın ḳorḳduġuña uġrarsın

10. **ṣaḳın:**
Gazel 380
Mısra: **1**
Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Ṣad-pāre oldı sīne gider ṣaḳın araya
Ey ḳaşları kemānum oḳuñ atma paraya

11. **ṣaḳın:**
Gazel 447
Mısra: **3**
Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Ṣaḳın ol dil-bere ʿāşıḳ geçinme
Ezüp başuñ ider ḫāke ber-ā-ber

12. **ṣaḳın:**
Gazel 517
Mısra: **2**
Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Zülf-i şeb-rengini şarḳıtma ruḫ-ı rengīne
Ṣaḳın īmānum iñen virme yüz ol bī-dīne

13. **ṣaḳın:**
Mesnevi 15
Mısra: **5**
Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Görmeden ṣaḳın aḳçenüñ yüzini
İstimāʿ itme kimsenüñ sözini

14. **ṣaḳın:**
Tahmis 1
Mısra: **25**
Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Key ṣaḳın nā-maḥreme keşf eyleme esrāruñı

15. **ṣaḳın:**
Tahmis 10
Mısra: **10**
Sakınmak, kendini korumak. II Sakın, aman ha, dikkat et!

Raḳībe luṭf idersin baña raġmen
Ṣaḳın itdüklerüñ sen cāna ḳalmaz

16. **ṣaḳın:**
Gazel 1
Mısra: **6**
Asla!

Bize ʿarż-ı cemāl itmek efendi kendü luṭfuñdur
Ṣaḳın ol devlete bizde liyāḳat añlama cānā

17. **ṣaḳın:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Asla!

Ey ḫāriṣ-i māl itme ṣaḳın vāriṣ içün ḫarṣ
Hūşenge naṣīb olmadı mīrāṣ-ı Kiyūmerṣ

18. **ṣaḳın:**
Gazel 167

Mısra: **8**
Asla!

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür ṣanma ʿaḳl ile
Gel Nīle eşk-i çeşmümi itme ṣaḳın ḳıyās

19. **ṣaḳın:**
Gazel 182
Mısra: **2**
Asla!

Āh alursın güzelüm ʿāşıḳa cevr eyleme çoḳ
Girü dönmez ṣaḳın ey ḳāşı kemān atılan oḳ

20. **ṣaḳın:**
Gazel 433
Mısra: **6**
Asla!

Kişi ʿālemde ruḫ göstermek olmaz ḫaṣmına fi'l-ḥāl
Ṣaḳın şāh üzre açmaz olmayınca sürme peydāġı

21. **ṣaḳın:**
Kaside 13
Mısra: **31**
Asla!

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri boynuñ gibi irkenden üzil

22. **ṣaḳın:**
Kaside 13
Mısra: **38**
Asla!

Bu naṣīḥat saña ʿālemde yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın boḳ yime var ḥaddüñi bil

23. **ṣaḳın:**
Mesnevi 7
Mısra: **57**
Asla!

Ṣaḳın fermān-ı şāha olma ʿāṣī
İl içün olma ġavvāṣ-ı maʿāṣī

24. **ṣaḳın:**
Terci-bend 4
Mısra: **31**
Asla!

Añma zamānuñı ṣaḳın ey aʿdel-i ḳużāt
Ẕātum ḳavī durur diyene olmaz iltifāt

<u>ṣaḳın a:</u>

1. **ṣaḳın a:**
Gazel 272
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"Sakın ha, aman dikkat et, yapma!" gibi anlamlara gelen ikaz sözü.

Alasın destüñe rez duḫterini ey sāḳī
Ṣaḳın a kimse yapışdırmayasın ṣaḳınasın

<u>sāḳıṭ olmaz:</u>

1. **sāḳıṭ olmaz:**-*maz*
Gazel 205
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Geçersiz olmak, hükmü kalmamak. II Günahı affedilmek.

Geçilmez mi günāhından daḫı bir ʿāṣıḳ-ı zāruñ
ʿAceb tevbeyle cürmi sāḳıṭ olmaz mı günehkāruñ

<u>sāḳi:</u>

1. **sāḳī:**
Gazel 219
Mısra: **7**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse).

Sāḳī baḳıyye var mı mey-i erġavānidan
Bir çāre eyle var ise defʿ-i ḫumāra gel

2. **sāḳī:**
Gazel 249
Mısra: **5**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse).

Gūşe-i mey-ḫaneden ẕevḳ alsaḳ ey sāḳī nola
Bāde-i cām-ı muṣaffādan ṣafāmuz var bizüm

3. **sāḳī:**
Beyit 51
Mısra: **2**

Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Sāġarı nūş idelüm ṣun laʿl-i dil-ber ʿışḳına
İçelüm sāḳī getür sāḳī-i kevs̱er ʿışḳına

4. **sāḳī:**
Beyit 274
Mısra: **2**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Gül ne ḫoş-bū yār idi āzār-ı ḫārı olmasa
Mey ne rengīn keyf idi sāḳī ḫumārı olmasa

5. **sāḳīsi:**-*si*
Gazel 3
Mısra: **4**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Bir bezm-i ḫāṣa maḥrem-i rāz olagör k'anuñ
Sāḳīsi Cem terānegeri Şeyḫ-i Cām ola

6. **sāḳī:**
Gazel 15
Mısra: **8**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Ḥiddete gelse köpüklense ḳızarsa vechi var
Çoḳ ṣıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur ey sāḳī ṣarāb

7. **sāḳī:**
Gazel 46
Mısra: **3**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Gerçi ġāyet telḫdür sāḳī ṣarāb-ı ḫoş-güvār
Oldı dil ṭıflına ammā ṣīr-i māderden leẕīẕ

8. **sāḳī:**
Gazel 138
Mısra: **15**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Severüz elde sāġarı sāḳī Ele gelmiş şikārı kim sevmez

9. **sāḳī:**
Gazel 263
Mısra: **3**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Ceresāsā reh-i ʿışḳuñda feryād itsem ey sāḳī
Fiġānum gūş ḳılmazsın beni sen ḳanzil añlarsın

10. **sāḳī:**
Gazel 272
Mısra: **5**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Alasın destüñe rez duḫterini ey sāḳī
Ṣaḳın a kimse yapışdırmayasın ṣaḳınasın

11. **sāḳī:**
Gazel 279
Mısra: **1**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

12. **sāḳī:**
Gazel 279
Mısra: **6**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Dürd-i mey-i muṣaffā ḳıldı dili mükedder
Virme şarābı sāḳī ṣabr it biraz ṭurılsun

13. **sāḳi:**
Gazel 289
Mısra: **1**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Kerem it sāḳi ḳahve fincānın
Ādemüñ tāzelendürür cānın

14. **sāḳī:**
Gazel 348
Mısra: **3**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Ayaġ üzre gelüp meclis-be-meclis gezme ey sāḳī
Yirüñ ḫum gibi bekle gūşe-i meyḫāneden çıḳma

15. **sāḳī:**
Gazel 362
Mısra: **9**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Sāḳī ṣıġanup destine cām alsa Ḳabūlī
Görsek keremin yine ol aḳ kollar açılsa

16. **sāḳī:**
Gazel 364
Mısra: **5**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Sāḳī ne ṭurursın ele al cām-ı ṣabūḥı
Ṭolsun seherī jāle ile nite ki lāle

17. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **73**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ey āteş-i germ-rev
Ki ān āb-i pür-tāb-i āteş-ʿuluv

18. **sāḳī:**
Mesnevi 1
Mısra: **77**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Be-mey-ḫˇāre sāḳī be-gerdān kūs
Be-ḫūn-i kebūter çü çeşm-i ḫorūs

19. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **81**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ān duḫter-i nīk-nām
Ki nā-maḥremān-rā ḥarāmeş ḥarām

20. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **87**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i tābende-rā
Ki ān sürḫ-rūyī dehed bende-rā

21. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **91**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi z'ān āb-i ḥikmet-nümā
Men-i ḫaste-dil-rā devā kun devā

22. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **95**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ān āb-i zerrīn-ḥabāb
Ki bā-ūst tāb u fer-i āftāb

23. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **99**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i esfīd-pūş
Ki āred sefīd ü siyeh der-ḫurūş

24. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **103**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ān āb-i āteş-mizāc
Ki yek-dem ne-dāred be-ġam imtizāc

25. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **107**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ān yār-i kohne-mesār
Ki ān dīde nīk ü bed-i rūzgār

26. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **111**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ān kerde-i enār
Ki ān nār der-āb dāred ḳarār

27. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **115**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ān āb-i ḫurşīd-tāb
Ki bī-ṭāḳatān-rā dehed ferr ü tāb

28. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **119**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ān āteş-i āb-gūn
Ki ān kīmyā-fām u simyāb-gūn

29. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **123**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Be-dih sāḳi ān gevher-i şeb-çerāġ
Dehed z'āftābem fürūġeş ferāġ

30. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **127**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ān keşti-i çün hilāl
Ki ān zevraḳ-i pür zi-āb-i zülāl

31. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **133**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Biyā sāḳi ān ṭūṭi-i al-rā
Ki ān sīm-pervāz u zer-bāl-rā

32. **sāḳi:**
Mesnevi 1
Mısra: **137**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Be-dih sāḳi ān cām çün āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-i nāb

33. **sāḳī:**
Mesnevi 1
Mısra: **168**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Ne-māned der-āḫir der-īn bezmgāh
Ne muṭrıb ne sāḳī ne peymāne-ḫˇāh

34. **sāḳiyem:***-y, -em*
Mesnevi 1
Mısra: **71**
Kadeh sunan, içki dağıtan (kimse). II Sevgili.

Ki tā sāḳiyem cām çün gul dehed
Me-rā mül dehed bī-te'emmül dehed

35. **şaḳī:**
Mesnevi 7
Mısra: **19**
Şikâyet eden, şikâyetçi (kimse).

Görinür bir şaḳī vü bir tebehkār
Yanında ṭoġrı yoḳ herkes günehkār

sākī elinden:

1. **sāḳī elinden:**-*n, -den*
Gazel 325
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İçki sunan kişinin eli. II Sevgilinin eli.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevs̲er şarābı ġılmān elinden

sākī-i bezm:

1. **sāḳi-i bezm:**
Kıt'a 29
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mecliste içki sunan saki. II Sevgili.

Sāḳi-i bezm bāde yirine ayaḳ ṣunar
Mestāne olmış āfet ayaġın degişdürür

2. **sāḳī-i bezm:**
Gazel 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Meclisin sakisi, içki dağıtanı. II Sevgili.

Hüşyār olur mı ḥaşre dek erbāb-ı encümen
Sāḳī-i bezm dil-ber ola sūz u sāz ola

sāki-i bezm-i şafā:

1. **sāḳi-i bezm-i ṣafā:**
Gazel 64
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eğlence meclisinin içki sunanı. II Sevgili.

Sāḳi-i bezm-i ṣafā ʿışḳ ehline sāġar ṣunar
Payumuz virmez bize gelse ḳadeḥ ayaḳ ṭolar

sākī-i fenā:

1. **sāḳī-i fenā:**
Gazel 515
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yokluk sakisi. II Dünya.

Bir ayaḳ ṣundı Ḳabūlī baña sāḳī-i fenā
Çekmege ḳatlanmadı çekdi yiter devrān elin

sāki-i gül-çehrenüñ āline:

1. **sāḳi-i gül-çehrenüñ āline:**-*n, -e*
Gazel 134
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gül yüzlü sakinin tuzağı. II Sevgilinin aldatıcı güzelliği.

Būse-i ruḫsār-ı ālin ʿarż ider aluñ diyü
Sāḳi-i gül-çehrenüñ biz āline aldanmazuz

sāki-i gül-çehresüz şarāb:

1. **sāḳi-i gül-çehresüz şarāb:**
Gazel 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gül yüzlü sakinin sunmadığı şarap. II Sevgilinin sunmadığı şarap.

Ben añladum ki sāḳi-i gül-çehresüz şarāb
ʿİşret deminde hem-çü riyāżet ḥarām ola

sāki-i kevser:

1. **sāḳi-i kevs̲er:**
Gazel 286
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Cennette bulunan) Kevser şarabını sunan kişi.

Sāḳi-i kevs̲er bihişt içre ʿAlidür pes velī
İkiden ḫālī degüldür yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

sākī-i kevser ʿışḳına:

1. **sāḳī-i kevs̲er ʿışḳına:**
Beyit 51
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kevser şarabı sunan sakinin (sevgilinin) aşkına.

Sāġarı nūş idelüm şun
laʿl-i dil-ber ʿışḳına
İçelüm sāḳī getür sāḳī-i
kevs̲er ʿışḳına

sāḳi-i kevser olan:

1. **sāḳi-i kevs̲er olan:**
Gazel 418
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kevser şarabını dağıtan saki. II Sevgili.

Teşneyem āb-ı zülāl-i
laʿlüñe ḳandur beni
Sāḳi-i Kevs̲er olan ey
çeşm-i mestānum ʿAli

sāḳi-i lāle-ʿiz̲āruñ ḳatı şermendesiyüz:

1. **sāḳi-i lāle-ʿiz̲āruñ ḳatı şermendesiyüz:** *-y, -üz*
Gazel 140
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Lale yanaklı sakinin (sevgilinin) çok fazla utangacı. II Sevgilinin yanağını gördükçe utanan, mahcup olan âşık.

Tāb-ı mülden ḳızarur şanma ruḫ-ı zerdümüzi
Sāḳi-i lāle-ʿiz̲āruñ ḳatı şermendesiyüz

sāḳi-i māh-ı münīr-i ḫāre-sālüñ destine:

1. **sāḳi-i māh-ı münīr-i ḫāre-sālüñ destine:** *-n, -e*
Gazel 154
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ay gibi parlak yüzlü sakinin eli. II Bembeyaz ve parlak yüzlü sevgilinin eli.

Dilā ol sāḳi-i māh-ı münīr-i ḫāre-sālüñ
Hilāl-i sāġar-ı mey varmayınca destine ṭolmaz

sāḳi-i şūḫ u şeng:

1. **sāḳi-i şūḫ u şeng:**
Mesnevi 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Neşeli ve cezbedici saki. II Sevgili.

Be-yād āver ān sāḳi-i şūḫ u şeng
Ki laʿleş be-şulḥest ü çeşmeş be-ceng

saḳīm:

1. **saḳīme:** *-e*
Gazel 230
Mısra: **2**
Yanlış, hatalı, kusurlu (âşık).

Gedā-yı dergehüñ olan muḳīme ḳıyma sulṭānum
Saḳīme eyle cevri müstaḳīme ḳıyma sulṭānum

sākin ol:

1. **sākin ol:**
Gazel 222
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sakin olmak, sakinleşmek.

Ḳīl ü ḳāle z̲āhib olma müfti-i māżī gibi
Olur olmaz söz saña düşmez Ḳabūlī sākin ol

sākin olma:

1. **sākin olma:** *-ma*
Gazel 222
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Oturmak, yerleşmek. II Durmak, beklemek.

Mışra gelme yañılursañ sākin olma żāmin ol
ʿİzzet itmezler gerek Yūsuf gerek Bünyāmin ol

sākinān-ı ġurfe-i cennet:

1. **sākinān-ı ġurfe-i cennet:**
Tarih 24
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cennet köşkünde oturanlar.

Sākinān-ı ġurfe-i cennet gibi
Seyr iden taḥṣīl ider ḥaẕẕ u ḥubūr

sākin-i cennet:

1. **sākin-i cennet:**
Tarih 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -

Cennette bulunan (kimse).

Ṣāḥib-i ʿizzet efendi ḥāżreti
Sākin-i cennet gibi şādān ola

sākin-i gūşe-i ġam olma:

1. **sākin-i gūşe-i ġam olma:**-*ma*
Gazel 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Dert köşesinin oturanı olmak. II Âşığın dertlenerek bir köşede kalması.

Sākin-i gūşe-i ġam olma dilā ḳıl ḥarekāt
Ḥarekāt iledür elbette vüfūr-ı berekāt

sākit:

1. **sākite:**-*e*
Terci-bend 4
Mısra: **40**
Sessiz, sakin (kimse).

Bī-kes ayaḳda kāhile himmet zamānıdur
Baḳmaz kimesne sākite cürʾet zamānıdur

sāḳiyā:

1. **sāḳiyā:**
Beyit 38
Mısra: **1**
Ey saki! II Ey sevgili!

Sāḳiyā dāred mizācem çün be-memzūc imtizāc
Bāde dih dīger me-dih dīger me-şev rānem mizāc

2. **sāḳiyā:**
Beyit 199
Mısra: **1**
Ey saki! II Ey sevgili!

Sāḳiyā virdi müdām ehl-i dilüñ medḥ-i ḳadeḥ
Dāʾimā ehl-i riyā itse ne ġam ḳadḥ-i ḳadeḥ

3. **sāḳiyā:**
Gazel 3
Mısra: **7**
Ey saki! II Ey sevgili!

Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

4. **sāḳiyā:**
Gazel 3
Mısra: **13**
Ey saki! II Ey sevgili!

Sensüz piyāle nūş ide her kim ki sāḳiyā
Ḳanı ḥelāl ü itdügi ʿişret ḥarām ola

5. **sāḳiyā:**
Gazel 32
Mısra: **1**
Ey saki! II Ey sevgili!

Cürʿa-i cām-ı ṣafāyı sāḳiyā meydāna ṣaç
Lālezār olsun feżā ḫāk-i zemīne dāne ṣaç

6. **sāḳiyā:**
Gazel 189
Mısra: **4**
Ey saki! II Ey sevgili!

Ḳalmadı bāde yatur evgār olup maḫmūrlar
Sāḳiyā mey-ḫānenüñ tenhālıġı var cān yoḳ

7. **sāḳiyā:**
Gazel 357
Mısra: **3**
Ey saki! II Ey sevgili!

Kāseyle ḳahveler içilür şimdi sāḳiyā
Mey ṭura ṭura ḳara ṣu indi ayaġına

8. **sāḳiyā:**
Gazel 189
Mısra: **1**
Ey saki!

Ṣoḥbetüñde sāḳiyā ol yār-ı ʿālī-şān yoḳ
Ḳaldur esbāb-ı neşāṭı meclisüñde şān yoḳ

saḳḳā:

1. **saḳḳā:**
Gazel 286
Mısra: **10**
Eski zamanlarda çeşmeden su alarak evlere taşıyan ve bunu meslek hâline getiren kimse, sucu.

Ṭās-ı çeşmin ṭoldurup her dem Ḳabūlī āb ile
Cā-be-cā seyr eyleyüp dir ṭurmayup saḳḳā Ḥüseyn

<u>şaḳla:</u>

1. **şaḳlayayın:**-*y, -ayın*
Beyit 242
Mısra: **2**
Sır saklamak. II Aşkını saklamak, kimseye söylememek.

Rüsvā-yı cihān itdi ʿışḳuñ beni her fenden
Fāş oldı ile rāzum ne şaḳlayayın senden

2. **şaḳladukca:**-*dukca*
Gazel 252
Mısra: **2**
Sır saklamak. II Aşkını saklamak, kimseye söylememek.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O şaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

3. **şaḳladukca:**-*dukca*
Gazel 260
Mısra: **2**
Sır saklamak. II Aşkını saklamak, kimseye söylememek.

Ḳo nāza başlasun ol biz niyāza başlayalum
O şaḳladukca biz ifşā-yı rāza başlayalum

4. **şaḳlarsam:**-*r, -sa, -m*
Gazel 269
Mısra: **3**
Sır saklamak. II Aşkını saklamak, kimseye söylememek.

Derūn-ı dilde şaḳlarsam nola sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ
Muʿazzezdür baña derd ü ġamuñ öz kendü cānumdan

5. **şaḳlamazsın:**-*maz, -sın*
Gazel 282
Mısra: **7**
Sır saklamak. II Aşkını saklamak, kimseye söylememek.

Fāş idersin sırruñ ilden şaḳlamazsın ġonçaveş
Açılup her ḫāra ey gül keşf-i rāz itmek neden

<u>şaḳlan:</u>

1. **şaḳlanur:**-*ur*
Gazel 27
Mısra: **8**
Saklanmak, gizlenmek, bir şeyi bulunmaması için muhafaza etmek.

Keşf ider anı viren sen ne ḳadar setr itseñ
Şaḳlanur mı iki kes üstine düşen şanʿat

<u>şakşak:</u>

1. **şaḳşaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **30**
Islak. II Altına işeyen çocuk.

Bir yüzi nā-şuste bir bergeşte-ṭāliʿ bir ʿabūs
Beriki yaḳası bayraḳ dāmeni şaḳşaḳ dede

<u>şal:</u>

1. **şāl:**
Gazel 360
Mısra: **14**
Yıl, sene.

Geç bu hevādan yola gel ey göñül
Niçe gele giçe bu şāl ü bu māh

2. **şāl:**
Tarih 17
Mısra: **34**
Yıl, sene.

Şeb-i ḳadr bādā şeb ü ʿīd rūzest
Mehet şāl ü şālet ilā-yevm-i maḥsūb

3. **şālet:**-*et*
Tarih 17
Mısra: **34**
Yıl, sene.

Şeb-i ḳadr bādā şeb ü ʿīd rūzest
Mehet sāl ü sālet ilā-yevm-i maḥsūb

4. **sāle:**-*e*
Gazel 484
Mısra: **3**
Boyna sarılan veya omza atılan yün kumaş, atkı.

Ġam-ı gīsūñ o sāle beñzer kim
Ḥāṣılı ḫarcına tedāḫül ider

5. **şala:**-*a*
Gazel 341
Mısra: **2**
Salmak, bırakmak, göndermek.

Zülfüñ ayaḳ ṣarḳıdur ol ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim ṣala Ḳurʾān üstine

6. **şaldum:**-*du, -m*
Gazel 386
Mısra: **1**
Salmak, bırakmak, göndermek.

Şāh-bāz-ı ṭabʿı şaldum ḫūblar ālāyına
Umarın aralarından bir şikār ala yine

7. **şalarsañ:**-*ar, -sa, -ñ*
Kaside 5
Mısra: **45**
Salmak, bırakmak, göndermek.

Ḳılıc gibi ṣalarsañ nola yüz döndürmez aʿdādan
Muḳarrer keskin erdür mīr-i mīrānı Ḳaramanuñ

8. **şalınca:**-*ınca*
Şarkı 1
Mısra: **9**
Salmak, bırakmak, göndermek.

Ḥaḳ bir cānibe ṣalınca
ʿĀlemde murād alınca

9. **şalup:**-*up*
Tahmis 9
Mısra: **16**
Salmak, bırakmak, göndermek.

Gözümüñ yaşı kānın ḫāk-i ẕillet eyleyen tāliʿ
Yaşum eşk içre ṣalup zevraḳ-ı cism-i pür-efgārı

10. **şal:**
Terci-bend 2
Mısra: **25**
Salmak, bırakmak, göndermek.

Ṣal eṣāṣ-ı iʿtiḳādı ʿışḳ ile
Ol Ḳabūlī şevḳe bādī ʿışḳ ile

<u>şalā:</u>

1. **şalāmuz:**-*muz*
Gazel 249
Mısra: **8**
Çağrı, davet.

Her kişi ḫˇān-ı maʿārifden naṣībin aḫẕ ider
Cümleten erbāb-ı ʿirfāna ṣalāmuz var bizüm

<u>salābet:</u>

1. **şalābet:**
Tarih 23
Mısra: **15**
Sağlamlık.

Bu satvet bu ṣalābet bunca şevket
Kemāl-i luṭfıdur Ḥayy u Ḳadīrüñ

<u>şalābet-pezīr ü ʿālī-ḳadr:</u>

1. **şalābet-pezīr ü ʿālī-ḳadr:**
Kıt'a 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güçlü ve kadri yüce (kimse).

Ey ṣalābet-pezīr ü ʿālī-ḳadr
Sende ḫatm oldı gerçi serverlik

<u>şalāt:</u>

1. **şalātı:**-*ı*
Mesnevi 14
Mısra: **15**
Namaz.

Ol ṣalātı ki ḥażret-i Raḥmān

Virmiş ola aña ne dir insān

<u>ṣalāt-ı Nebī:</u>

1. **ṣalāt-ı Nebī:**
Mesnevi 14
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hazreti peygambere salat etme.

Baʿd-i ḥamd-i Ḫudā ṣalāt-ı Nebī
Māh-ı Mekkī Muḥammed-i ʿArabī

2. **ṣalāt-ı Nebī:**
Mesnevi 10
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hazreti peygambere salat etme.

Baʿd-i ḥamd-i Ḫudā ṣalāt-ı Nebī
Çār-yār-ı Muḥammed-i ʿArabī

<u>ṣalavāt:</u>

1. **ṣalavāt:**
Mesnevi 14
Mısra: **12**
Hazreti peygamberi zikretmek ve O'na dualar etmek.

Biri penc vaḳt içinde penc ṣalāt
Biri rūḥ-ı Resūl içün ṣalavāt

2. **ṣalavāt:**
Kaside 7
Mısra: **88**
Salatlar, dualar.

Çün ḫulūṣ ile duʿāyıdı ġaraż ḫatm oldı
İrdi söz ġayete ber-ḫ∨āce-i ʿālem ṣalavāt

<u>sāl-ḫordān-ı ḫıredmendānuz:</u>

1. **sāl-ḫordān-ı ḫıredmendānuz:**-*uz*
Beyit 118
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Akıllıların çok yaşlısı. II En akıllı ve tecrübeli kimse.

Müzde-sālān gibi nādān degülin
Sāl-ḫordān-ı ḫıredmendānuz

<u>sāl-ḫorduñ ḫayır duʿāsın al:</u>

1. **sāl-ḫorduñ ḫayır duʿāsın al:**
Mesnevi 2
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
İhtiyarların hayır duasını almak.

Meblaġ-ı ʿömri ola seksen-sāl
Sāl-ḫorduñ ḫayır duʿāsın al

<u>sāl-i uʿcūbe-i heft ü neved ü nühṣadda:</u>

1. **sāl-i uʿcūbe-i heft ü neved ü nühṣadda:**-*da*
Kaside 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dokuz yüz doksan yedinin acayip yılı.

Sāl-i uʿcūbe-i heft ü neved ü nühṣadda
Yine irişdi delālāt-ı rüsūm-ı aḥkām

<u>ṣalın:</u>

1. **ṣalınur:**-*ur*
Beyit 235
Mısra: **2**
Salınarak yürümek.

Bahār irişdi diyü āb gülşeni ṭolanur
Çemende her ṭarafa ḫayli ṣalınur bulanur

2. **ṣalınur:**-*ur*
Gazel 62
Mısra: **5**
Salınarak yürümek.

Bir siyeh-rū kāfir ile ṣalınur ol serv-ḳad
Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

3. **ṣalınmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 215
Mısra: **3**
Salınarak yürümek.

Bile ṣalınmaġa ṣu gibi ey dil
Ṭolan gülzārı bir serv-i revān bul

4. **ṣalınmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 361
Mısra: **7**
Salınarak yürümek.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

5. **ṣalınur:**-*ur*
Gazel 454
Mısra: **2**
Salınarak yürümek.

Şāhbāz-ı çemenüñ olalı mümtāzından
Ṣalınur serv-i sehī yürüyemez nāzından

ṣalını bulanı:

1. **ṣalını bulanı:**
Gazel 115
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Salınıp bulanarak.

Bahār irişdi ṣular ṣalını bulanı yürür
Kenār-ı bāġa çıḳup gülşeni ṭolanı yürür

Ṣāliḥā:

1. **Ṣāliḥā:**
Tahmis 12
Mısra: **25**
Ey Salih!

Ṣāliḥā ḥālüñ nolur bārī añ a şimden girü

sālikān-ı rāh-peymānuñ reh-nümāsı:

1. **sālikān-ı rāh-peymānuñ reh-nümāsı:**
Kaside 1
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Saliklerin yol göstericisi.

Suʾāl itdüm yaturken ʿālem-i bāṭında bir pīre
Didüm ey reh-nümāsı sālikān-ı rāh-peymānuñ

sālik-i meslek-i Resūl:

1. **sālik-i meslek-i Resūl:**
Mesnevi 5
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Peygamberin yolunda ilerleyen (kimse).

Sālik-i meslek-i Resūl eyle
ʿÖẕr ü taḳṣīrümüz ḳabūl eyle

sālik-i rāh-ı Ḥudā:

1. **sālik-i rāh-ı Ḥudā:**
Gazel 217
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda giden kişi.

Sālik-i rāh-ı Ḥudā ḫavf u ḫaṭardan beridür
Berü gel sen de dilā ʿāşıḳ iseñ bī-bāk ol

sālikīne server olmaḳ:

1. **sālikīne server olmaḳ:**-*maḳ*
Terci-bend 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Müridine önder olmak.

Luṭf-ı Ḥaḳḳa maẓhar olmaḳ ḳaṣdına
Sālikīne server olmaḳ ḳaṣdına

ṣalḳım ṣaçaḳdur:

1. **ṣalḳım ṣaçaḳdur:**-*dur*
Mesnevi 9
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Dağınık, düzensiz. II Sevgilinin dağınık saçları.

Siyeh gīsūlaruñ ṣalḳım ṣaçaḳdur
Göñüller aña ber-dār olacaḳdur

salli ʿalā nūrı Meḥemmed:

1. **salli ʿalā nūrı Meḥemmed:**
Gazel 39
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"(Allah'ım!) Efendimiz Muhammed'e salat ve selam eyle!" anlamına gelen dua ifadesi.

Pertev ṣalalı ruḫlaruñuñ
nūrı Meḥemmed
Gören didiler salli ʿalā
nūrı Meḥemmed

<u>ṣallū ʿaleyhi ve'l-āl:</u>

1. **ṣallū ʿaleyhi ve'l-āl:**
Mesnevi 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah'ın selamı onun üzerine olsun!" anlamına gelen Arapça dua ifadesi.

Ḳāle'n-Nebiyyu ḳavlen
ṣallū ʿaleyhi ve'l-āl
Li'llāhi derru ḳāʾil
niʿme'l-emīru ve men ḳāl

<u>salṭanat:</u>

1. **salṭanat:**
Mesnevi 3
Mısra: **36**
Hükümdarlık, hâkimiyet.

ʿİzzetüñ ḳaṣrı ḳāyim olmaġ içün
Salṭanat pāydār olmaġ içün

<u>salṭanat bustānınuñ serv-i ḫırāmānı:</u>

1. **salṭanat bustānınuñ serv-i ḫırāmānı:**
Tarih 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saltanat bahçesinin salınarak yürüyen servisi. II Saltanatın başında olan servi boylu Sultan 3. Murad Han.

Ḫilāfet gülşeninüñ tāze ter gül-berg-i ḫandānı
Ne gülşen salṭanat bustānınuñ serv-i ḫırāmānı

<u>sām-ı siyāmek-mekremet:</u>

1. **sām-ı siyāmek-mekremet:**-*et*
Gazel 234
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Siyamek gibi cömert olan Sam. II Sevgili.

Hūşeng-i Sührāb-übbehet
Hūşeng-iḳtidār
Sām-ı siyāmek-mekremet
Efrāsiyāb-ı Cem-ḫadem

<u>sāmin:</u>

1. **<u>s</u>āmin:**
Gazel 222
Mısra: **4**
Sekizinci. II Ashab-ı Kehf'in yanında sekizinci olarak yer alan ve onlarla birlikte hareket eden köpek, Kıtmir.

Kimse bu kehf-i fenāda ḫürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse <u>s</u>āmin ol

<u>Sām-süvār:</u>

1. **Sām-süvār:**
Gazel 350
Mısra: **6**
Sam gibi at süren (kimse). II Sevgili.

İsfendiyār-ı maʿreke vü Ḳahramān-amān
Ḳay<u>s</u>er-sipāh u Sām-süvār u Peşen-gürūh

<u>şān:</u>

1. **şandum:**-*du, -m*
Beyit 58
Mısra: **1**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Görüp ebrū-yı ġarrā bile
şandum çeşm-i cānānı
Yazılmış bir ṣaḥīfe üzre iki vāv-ı reyḥānī

2. **şanma:**-*ma*
Beyit 71
Mısra: **1**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Cihān ālāyişinden şanma ālāyişdedür ādem
Nice ālāyiş eyler çün bir alay işdedür ādem

3. **şanma:**-*ma*
Beyit 83
Mısra: **1**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm şanma ki ırmaġ olmaz

Ey murāda iresi ṭaşdı sirişküm Arası

4. **şandum:**-*du, -m*
Beyit 85
Mısra: **2**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Şandum ey ġonca-leb ben anı leben

5. **şandum:**-*du, -m*
Beyit 86
Mısra: **2**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Degmedüm laʿlüñe nebāt ile ben
Şandum ey ġonca-leb ben anı leben

6. **şanur:**-*ur*
Beyit 237
Mısra: **2**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Cihān cāy-ı tefekkür bu felek bir dār-ı ḥayretdür
Es̱ās̱-ı ʿömrini herkes şanur māl-ı ġanīmetdür

7. **şanma:**-*ma*
Gazel 45
Mısra: **2**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Nedür ey ṣūfī maḳām-ı tevḥīd
Ḥāldür ādeme ṣanma taḳlīd

8. **sanursın:**-*ur, -sın*
Gazel 66
Mısra: **7**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ṭās-ı felegi ṭopṭolu tiryāk sanursın
Efʿī gibi başdan ayaġa içi ṭolu zehr

9. **şanasın:**-*a, -sın*
Gazel 92
Mısra: **8**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ol ʿaraḳnāk olmış ebrūsın mücellā itdi yār
Şanasın şemşīrgerdür ḫançer-i bürrān açar

10. **şanasın:**-*a, -sın*
Gazel 102
Mısra: **2**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar
Şanasın sūre-i Kevs̱er durur bir dürde yazmışlar

11. **şanma:**-*ma*
Gazel 106
Mısra: **8**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Neşʾe-i cām-ı lebüñdür bezmümüz germ eyleyen
Şanma ʿışḳ ehli ümīd-i ābnāki germ ider

12. **şanur:**-*ur*
Gazel 121
Mısra: **4**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Vaḳt-i ʿaşırda gelmege ḳavl itdi gitdi yār
Aḫşām irişdi geldi şanur daḫı öyledür

13. **şanma:**-*ma*
Gazel 140
Mısra: **5**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Tāb-ı mülden ḳızarur şanma ruḫ-ı zerdümüzi
Sāḳi-i lāle-ʿiẕāruñ ḳatı şermendesiyüz

14. **şanmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 149
Mısra: **3**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ṣūfī ġam ile ġuṣṣalanur şanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne ḳayġu çekerüz biz

15. **ṣanmañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 157
Mısra: **2**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

ʿAdūdan dönmezüz merdān-ı meydān-ı neberdüz biz
Muḫannetden ḳaçar ṣanmañ bizi merd oġlı merdüz biz

16. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 160
Mısra: **8**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Maʿrifet ile ṭoludur ḳalbümüz
Ṣūfi gibi ṣanma ḳurı ḳālebuz

17. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 165
Mısra: **4**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

18. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 167
Mısra: **7**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür ṣanma ʿaḳl ile
Gel Nīle eşk-i çeşmümi itme ṣaḳın ḳıyās

19. **ṣanduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 203
Mısra: **1**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ey göñül ḳāmet-i Ṭūbāya irem mi ṣanduñ
Gülşen-i ʿālemi bostān-ı İrem mi ṣanduñ

20. **ṣanduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 203
Mısra: **2**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ey göñül ḳāmet-i Ṭūbāya irem mi ṣanduñ
Gülşen-i ʿālemi bostān-ı İrem mi ṣanduñ

21. **ṣanduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 203
Mısra: **4**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ne gezer Kaʿbe-i kūyuñda raḳīb-i zāġuñ
Şāh-bāzum anı sen murġ-ı ḫarem mi ṣanduñ

22. **ṣanduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 203
Mısra: **6**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ey göñül ṭālibi çoḳdur o nihāl-i nāzuñ
Mīve-i vaṣlını sen başḳa direm mi ṣanduñ

23. **ṣanduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 203
Mısra: **8**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ehl-i ʿışḳuñ saña ʿarż eyledügi göz yaşıdur
Andan ey sīm-beden anı derem mi ṣanduñ

24. **ṣanduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 203
Mısra: **10**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Kerem it luṭf u kerem umma Ḳabūlī ilden
ʿĀlemüñ ḫalḳını sen ehl-i kerem mi ṣanduñ

25. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 258
Mısra: **3**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Dāne dāne eşk ṣanma gözlerümden dökilen
Ṣayd içün dökdüm reh-i murġ-ı viṣāl-i yāre yem

26. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 265
Mısra: **9**

Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ṣanma vaṣluñ ārzū ḳılmaz Ḳabūlī dem-be-dem
Ḥāżır ādemdür hemān ey ġonça furṣat bulmasun

27. **ṣandum:**-*du, -m*
Gazel 288
Mısra: **3**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Nihāl-i ḳadd-i şimşāduñ görüp serv-i çemen ṣandum
Libās-ı sebz ile āheste āheste ḫırāmuñdan

28. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 288
Mısra: **7**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ṭulūʿ itdi ṣanur ʿālem ufuḳdan māh-ı tābānı
Görünse ey ḳamer-ṭalʿat cemālüñ ṭarf-ı bāmuñdan

29. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 308
Mısra: **10**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Leclāc ise de lec iderüz naṭʿ-ı cihānda
Nādāna Ḳabūlī yeñilür ṣanma bizi sen

30. **ṣanmañuz:**-*ma, -ñuz*
Gazel 322
Mısra: **7**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Āşkār olan felekde ṣanmañuz ḳavs-i ḳuzaḥ
Bām-ı ḳaṣr-ı çarḫdan gūyā yıḳılmış bir sütūn

31. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 333
Mısra: **10**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir gönlüñ alan bir daḫı ala yine

32. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 343
Mısra: **4**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ḳabā-yı keyānī durur tāc-ı ʿışḳ
Şehā ṣanma anı ki ger kes geye

33. **ṣanur:**-*ur*
Gazel 364
Mısra: **2**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Tīrüñ ne revādur k'idesin cāna ḥavāle
Ṣanur mısın itdüklerüñi yanuña ḳala

34. **ṣanasın:**-*a, -sın*
Gazel 367
Mısra: **10**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Semend-i ṭabʿuma hem-ser geçer yoḳdur bu meydānda
Ḳabūlī raḫş-ı Düldüldür ṣanasın Ḥayder altında

35. **ṣanmañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 400
Mısra: **3**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Māh-ı nev ṣanmañ ufuḳda egilürken pīr-i çarḫ
Dāmenine düşdi ḳoynından biraz nān pāresi

36. **ṣanma:**-*ma*
Gazel 422
Mısra: **3**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Mecnūn başında ṣanma dilā āşyān-ı murġ
Ol pādşāh-ı ʿışḳa yüce bārgāh idi

37. **ṣanmañuz:**-*ma, -ñ, -uz*
Gazel 515
Mısra: **3**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Destine ḥınnā urılmış
ṣanmañuz ol nāzenīn
ʿĀṣıḳın ḳatl eylemekden
eylemişdür ḳan elin

38. **ṣanmañ:**-*ma, -ñ*
Kaside 3
Mısra: **50**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Vīrāne oldı ʿālem ḳapladı
ʿālemi ġam
Ṣanmañ ki ḥāl-i ādem
ıṣlāḥa ola ḳābil

39. **ṣandılar:**-*dı, -lar*
Kaside 4
Mısra: **41**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ṣandılar ceng ü cidāl ile
ḳıyāmet ḳopdı
Her kişi fikrete vardı
nitekim rūz-ı ḳıyām

40. **ṣanur:**-*ur*
Kaside 4
Mısra: **29**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

İştirāk üzre ṣanur anı
gören yanuñda
Müstaḳıl ol ki cihān ḫalḳı
ola emrüñe rām

41. **ṣanurdı:**-*ur, -dı*
Kaside 5
Mısra: **37**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Yüz aġartdum ṣanurdı
ḳaraya atdı ḳara günlü
Daḫı bu çekdigi yüzi
ḳarasıdur ḳara ḫānuñ

42. **ṣanma:**-*ma*
Kıt'a 29
Mısra: **1**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Leyl ü nehār ṣanma döner
mihr ü māhdur
Abdāl-ı çarḫ mühre-i
dāġın degişdürür

43. **ṣanma:**-*ma*
Mesnevi 5
Mısra: **86**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Nīze gibi yoluñda ṭoġru
olam
Beni oḳ gibi ṣanma uġru
olam

44. **ṣanma:**-*ma*
Şarkı 1
Mısra: **13**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ṣanma ʿālem serserīdür
Aç gözüñ ʿibret yeridür

45. **ṣanasın:**-*a, -sın*
Tahmis 3
Mısra: **2**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

ʿĀṣıḳ degül şu kimse ki
ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol
serāb ola

46. **ṣanma:**-*ma*
Tahmis 5
Mısra: **19**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür
dīdeden ṣanma çıḳar
nemler
Yüzüm zerdi benüm her
demde hem-çün lāle āl
oldı

47. **ṣanmañuz:**-*ma, -ñ, -uz*
Tahmis 6
Mısra: **25**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ṣanmañuz şādem
melālüm vardur

48. **ṣanmaya:**-*ma, -y, -a*
Tahmis 13
Mısra: **8**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Rüsvā-yı cihān ola vü
utanmaya dirdüm
Gitdükce ḫarāb ola ṣoñın
ṣanmaya dirdüm

49. **ṣanurdı:**-*ur, -dı*
Tarih 12
Mısra: **4**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Kendü gibi ḫarları cemʿ itdügine yanına
Ol ṣanurdı bu diyārı ola merkeb egregi

50. **ṣanmañuz:**-*ma, -ñuz*
Terci-bend 2
Mısra: **28**
Düşünmek, sanmak, zannetmek.

Ben çıḳardum çünki adı ʿışḳ ile
Ṣanmañuz ṣādem melālüm vardur

51. **ṣan:**
Gazel 77
Mısra: **2**
Sanki.

Ḳapuñda raḳīb-i ḫar ṭurmaz depinür der der
Bār-ı ġamuñ altında ṣan ṭurma ṣolur ḫar ḫar

52. **ṣan:**
Gazel 98
Mısra: **9**
Sanki.

Bir baḳımda nice ʿālem gösterür mirʾāt ṣan
Aña baḳ āyīne-i İskender-i Dārāyı gör

53. **ṣan:**
Gazel 118
Mısra: **10**
Sanki.

Yigitlük ʿāleminüñ işi bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham kim biter evvel yiter āḫir

54. **ṣanasın:**-*a, -sın*
Gazel 122
Mısra: **10**
Sanki.

Ey Ḳabūlī eşk-i ḫūnīnüm dem-ā-dem dīdede
Ṣanasın cām-ı muravvaḳ içre ṭolmış bādedür

55. **ṣan:**
Gazel 147
Mısra: **2**
Sanki.

Kāseler destinde gül bir gül-sitāndur kāse-bāz
Ṣan açılmış gülleri bāġ-ı cināndur kāse-bāz

56. **ṣan:**
Gazel 482
Mısra: **2**
Sanki.

Ḳanlu yaşum silmek ile oldı ey meh destüm al
Dest-i alüm oldı ṣan bir al vālā destmāl

57. **ṣan:**
Kaside 2
Mısra: **8**
Sanki.

Her nihālüñ ki düşer sāyesi ṣaḥn-ı çemene
Bir yeşil sāye nihāli düşer ol meclise ṣan

58. **ṣan:**
Mesnevi 9
Mısra: **16**
Sanki.

Dişi aġzında lü'lü-i ṣadefdür
Dür-i mengūşı ṣan dürr-i Necefdür

ṣanʿat:

1. **ṣanʿat:**
Gazel 27
Mısra: **8**
Sanat, hüner, maharet, ustalık.

Keşf ider anı viren sen ne ḳadar setr itseñ
Ṣaḳlanur mı iki kes üstine düşen ṣanʿat

2. **ṣanʿatla:**-*la*
Gazel 129
Mısra: **4**
Sanat, hüner, maharet, ustalık.

Luṭf ile yāḳut-ı nābın görmek olur bādenüñ
Rind olan ṣanʿatla cāmuñ gözinüñ yaġın çeker

ṣanavber:

1. **şanavber:**
Gazel 143
Mısra: **3**
Çam kozalağı.

Dil-i pür-yāre şanavber gibi pür-pāre velī
Anı ʿarż itmege dil-dāra ṭayanmaz özümüz

sancāġın çeker:

1. **sancāġın çeker:**-*er*
Gazel 129
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bayrak çekmek, bayrağı bir ipe veya direğe asarak sallandırmak. II Sevgilinin güzelliğini ilan etmesi.

Ḳadd-i dil-ber zülf-i ʿanber-bārınuñ bağın çeker
Mülk-i ḥüsnüñ bir dil-āverdür ki sancāġın çeker

şanem ü şūḫ-ı Bursevī:

1. **şanem ü şūḫ-ı Bursevī:**
Gazel 423
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bursa'nın işveli ve put gibi güzel olan sevgilisi.

Sevdüm görince bir şanem ü şūḫ-ı Bursevī
Oldum ġubār-ı ḫak-i rehiyle ʿale's-sevī

şanemā:

1. **şanemā:**
Gazel 183
Mısra: **5**
Ey put! II Ey sevgili!

Ḥüsn-ṣūret çoġ olur deyr-i cihānda şanemā
Rūḥ-baḫş olsa ʿiẕāruñ gibi taṣvīr olıcaḳ

sāni:

1. **sāniyest:**-*y, -est*
Mesnevi 6
Mısra: **47**
İkinci.

Sāniyest āri ez-şuhūr u dühūr
Neved u nüh-ṣad ez-sinīn ü şuhūr

sāni-i ḫaşr-i āl-i ʿOsmānsın:

1. **sāni-i ḫaşr-i āl-i ʿOsmānsın:**-*sın*
Mesnevi 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Osmanlı Hanedanlığını bir araya toplayan ikinci (kişi). II Devrin padişahı.

Sāni-i ḫaşr-i Āl-i ʿOsmānsın
Bāni-i şerʿ-i faḫr-ı insānsın

sanṭūr:

1. **sanṭūr-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **60**
Kanuna benzeyen ve tokmaklarla çalınan telli bir çalgı.

Muġannī be-zen tār-i ṭanbūr-rā
Be-dest ār u be-nvāz sanṭūr-rā

sār:

1. **sāra:**-*a*
Gazel 316
Mısra: **2**
Kıl, tüy, saç. II Sevgilinin saçı.

Ne tār-ı ṭurra-i dil-dārı māra beñzedeyin
Ne ḫalḳa-i siyeh-i mārı sāra beñzedeyin

şarar:

1. **şararup:**-*up*
Gazel 243
Mısra: **9**
Sararmak, yüzünün rengi sarıya dönmek, rengi solmak.

Şararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

2. **şarardı:**-*dı*
Gazel 312
Mısra: **9**
Sararmak, yüzünün

rengi sarıya dönmek, rengi solmak.

Bezm-i mihnetde Ḳabūlīnüñ ṣarardı çehresi
Ney gibi hecrüñle nālān olmasun ya neylesün

3. **ṣararsa:**-*sa*
Gazel 487
Mısra: **1**
Sararmak, yüzünün rengi sarıya dönmek, rengi solmak.

Ṣararsa ey güneş zer gibi ġamdan çehre-i zerdüñ
Bilürdüñ çekdügüm derdi baña fi'l-cümle beñzerdüñ

sarard:

1. **ṣarardurdı:**-*ur, -dı*
Gazel 352
Mısra: **5**
Sarartmak, yüzünün rengini sarıya döndürmek, rengini soldurmak.

Beñzini nice ṣarardurdı maḥabbet ehlinüñ
Derd-i ʿışḳ-ı dil-rübā ʿuṣṣāḳa ṭārī olmasa

sarāy:

1. **sarāyumuz:**-*umuz*
Beyit 29
Mısra: **1**
Hükümdar ve ailesinin yaşadığı görkemli yapı.

Şeh-i sarāy-ı sürūruz sarāyumuz yoḳdur
Sarāy-ı ʿālem-i fānīde yirümüz yoḳdur

sarāy-ı ʿālem-i fānīde:

1. **sarāy-ı ʿālem-i fānīde:**-*de*
Beyit 29
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yokluk âleminin sarayı. II Dünya.

Şeh-i sarāy-ı sürūruz sarāyumuz yoḳdur
Sarāy-ı ʿālem-i fānīde yirümüz yoḳdur

2. **sarāy-ı ʿālem-i fānīde:**-*de*
Gazel 63
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yokluk âleminin sarayı. II Dünya.

Sarāy-ı ʿālem-i fānīde herkes bir maḥal gözler
Niçe şāh-ı muʿaẓẓamdan yirinde bir gedā yegdür

sarāy-ı ʿālem-i tārīki:

1. **sarāy-ı ʿālem-i tārīki:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Karanlık âlemin sarayı. II Dünya, âlem, cihan.

Sarāy-ı ʿālem-i tārīki itdi rūşen-dil
Ṭulūʿ-ı çehre-i ḫurşīd ü maṭlaʿ-ı ḫāver

sarāy-ı cān u dile lāmiʿ oldı:

1. **sarāy-ı cān u dile lāmiʿ oldı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül sarayını aydınlatmak. II Gönle huzur ve neşe vermek.

Sarāy-ı cān u dile oldı gün gibi lāmiʿ
Sürūr-ı sūr-ı şeh-i kām-kār u meh-manẓar

sarāy-ı devlete geldüñ:

1. **sarāy-ı devlete geldüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 21
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Devlet sarayına gelmek. II Devlette belli bir makama gelmek.

Dāʿi-i muḫliṣ didi tārīḫini ʿİlmle geldüñ sarāy-ı devlete

sarāy-ı dil:

1. **sarāy-ı dil:**
Gazel 436
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Gönül sarayı. II Âşığın gönlü.

Sarāy-ı dil ezel maʿmūr idi vīrānedür şimdi
Sürūr-ābād idi evvel muṣībet-ḫānedür şimdi

sarāy-ı ḫāṣa:

1. **sarāy-ı ḫāṣa:**-*a*
Gazel 402
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hususi saray, özel köşk. II Odabaşının bulunduğu köşk.

Şuʿāʿ-ı pertev-i ḫurşīd-i ʿālem gibi olursa
Sarāy-ı ḫāṣa yol virme araya girmesün nāşī

sarāy-ı ʿişreti:

1. **sarāy-ı ʿişreti:**-*i*
Gazel 118
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eğlence sarayı. II Dünya.

Esās-ı devlet-i dünyā degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı ʿişreti her kim yapar evvel yıḳar āḫir

sarāy-ı ḳadr ü cāhuñ pādşāh-ı kāmkārısın:

1. **sarāy-ı ḳadr ü cāhuñ pādşāh-ı kāmkārısın:**-*sın*
Gazel 266
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İtibar ve kıymet sarayının kutlu padişahı. II Sevgili.

Sarāy-ı ḳadr ü cāhuñ pādşāh-ı kāmkārısın
Serīr-i ʿizz u cāhuñ şehryār-ı nāmdārısın

sarāy-ı ḳadrinde:

1. **sarāy-ı ḳadrinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 6
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Kıymetli saray.

Cihāzına felek anuñ sarāy-ı ḳadrinde
Yıġıldı birbiri üzre müzeyyen ü ḫoşter

sarāy-ı ḳadrüñ:

1. **sarāy-ı ḳadrüñ:**-*üñ*
Gazel 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıymetli saray. II Sevgilinin makamı.

Dest-i luṭfuñ ḫāṭır-ı vīrānum ābād eyledi
Ḥaşre dek şāhā sarāy-ı ḳadrüñ ābādān ola

sarāy-ı ḳadrüñüñ bünyādı:

1. **sarāy-ı ḳadrüñüñ bünyādı:**
Gazel 88
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şeref sarayının temeli. II Sevgilinin şerefi, izzeti ve itibarı.

Sarāy-ı ḳadrüñüñ bünyādı muḥkem ḳadri ʿālīdür
Meh-i nev gūşe-i gerdūnda gūyā ṭarf-ı bāmuñdur

sarāy-ı pādşāha girmez:

1. **sarāy-ı pādşāha girmez:**-*a-mez*
Gazel 335
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Padişah sarayına girmek. II Sevgilinin bulunduğu yere ulaşmak.

Feraḥ gelmez dil-i pür-derd ü āha
Gedā girmez sarāy-ı pādşāha

sarāy-ı sīnem:

1. **sarāy-ı sīnem:**-*m*
Gazel 434
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül sarayı. II Âşığın gönlü.

Dāġlarla nola zeyn olsa sarāy-ı sīnem
Tāze güllerle olur ḫānelerüñ tezyīni

ṣarf:

1. **ṣarf:**
Gazel 181

Mısra: **6**
Kelime bilgisi.

Kelām-ı fenn-i maḥabbetdedür maʿāni vü ʿışḳ
Ne ḥikmet oḳuyan añlar anı ne naḥv u ne ṣarf

2. **ṣarf:**
Kaside 16
Mısra: **13**
Harcama, tüketme.

Mühimmāt-ı fenāya ṣarf içün efrād-ı aʿdāyı
Vüfūr-ı ʿāṭıfetden maṣraf u īrād gönderdüñ

ṣarf eyle:

1. **ṣarf eyle:**
Gazel 370
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sarf etmek, harcamak.

Nuḳūd-ı himmeti erbāb-ı istiḥḳāḳa ṣarf eyle
ʿAṭādan ḳaçma bir ḳaç himmeti kūtāhdan ḳorḳma

ṣarf ide:

1. **ṣarf ide:**-*e*
Gazel 199
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sarf etmek, harcamak.

ʿĀṣıḳ odur miyānuña ṣarf ide varını
ʿĀṣıḳlaruñ nesi var ise der-miyān gerek

ṣarf it:

1. **ṣarf it:**
Gazel 133
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sarf etmek, harcamak.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

2. **ṣarf it:**
Gazel 401
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sarf etmek, harcamak.

Naḳd-i cān ṣarf it metāʿ-ı vuṣlat-ı cānān içün
Rāġıb ol fevt itme germ-ā-germ iken bāzāruñı

ṣarf itdi:

1. **ṣarf itdi:**-*di*
Gazel 496
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sarf etmek, harcamak.

Ne ṣarf itdi ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ṣūfī nice yıllardur
Eger söz vārid olursa meṣārifden suʾāl eyle

ṣarf itse:

1. **ṣarf itse:**-*se*
Tarih 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sarf etmek, harcamak.

Bir ʿamel itdi ki yolında ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde ki aḳrānı muḥāl

ṣarılık düşdi:

1. **ṣarılık düşdi:**-*di*
Beyit 243
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sarılık hastalığına yakalanmak.

Ṣarılık düşdi ruḫ-ı zerdüme çün berg-i ḫazān
Demidür dīdelerümden dökilürse yire ḳan

ṣarrāf:

1. **ṣarrāf:**
Kaside 7
Mısra: **69**
Kuyumcu, sarraf.

Ḳadrüñi ben bilürin cevheri ṣarrāf añlar
Ne bilür mertebe-i ẕātuñı ḥükkām-ı ḳużāt

ṣarrāf-ı künūz-ı mā ʿabednāk:

1. **ṣarrāf-ı künūz-ı mā ʿabednāk:**
Diğer 1
Mısra: **107**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Mā ʿabednāk" hazinesinin sarrafı. II Mā ʿabednāk: "Mâ abednâke hakka ibadetike Ya Ma'bûd" hadisinden iktibas yapılan ve "Yalnızca kendisine kulluk edilen Allah'ım! Sana layık bir şekilde kulluk edemedik." anlamına gelen hadis-i şerif.

Ṣarrāf-ı künūz-ı mā ʿabednāk
Dürr-i ṣadef-i muḥīt-i levlāk

<u>ṣarrāf-ı nuḳūd-ı cevher-i ʿirfān:</u>

1. **ṣarrāf-ı nuḳūd-ı cevher-i ʿirfān:**
Gazel 73
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İrfan cevherinin sarrafı. II Hüseyin Ağa'nın temiz yüreği.

Dil-i naḳḳāḍı ṣarrāf-ı nuḳūd-ı cevher-i ʿirfān
Derūn-ı sīne-i veḳḳāḍı fihrist-i firāsetdür

<u>ṣarrāf-ı nuḳūd-ı devrān:</u>

1. **ṣarrāf-ı nuḳūd-ı devrān:**
Gazel 277
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Devrin paralarının sarrafı. II Sevgilinin kıymetli ağzı.

Dehen-i naḳdüñi ṣarrāf-ı nuḳūd-ı devrān
Tabʿ-ı vaḳḳāduñı fihrist-i firāset bilürin

<u>ṣarṣar:</u>

1. **ṣarṣardur:**-*dur*
Gazel 68
Mısra: **8**
Soğuk ve çok şiddetli esen rüzgâr. II Âşığın ahı.

Ṣarṣılur ḳaṣr-ı felek derd ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm ey naḫl-i cefā ṣarṣardur

2. **ṣarṣardur:**-*dur*
Gazel 77
Mısra: **5**
Soğuk ve çok şiddetli esen rüzgâr. II Âşığın ahı.

Āhum yiline ey meh dirsem nola ṣarṣardur
Derd ile bir āh itsem ḳaṣr-ı felegi ṣarṣar

<u>ṣarṣar-ı āhum:</u>

1. **ṣarṣar-ı āhum:**-*um*
Müseddes 4
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Ah fırtınası. II Âşığın ahı.

Ṣarṣar-ı āhum ile kūyuñı ber-bād itdüm
Giceler ṣubḥa degin nāle vü feryād itdüm

<u>ṣarṣar-ı ḳahr:</u>

1. **ṣarṣar-ı ḳahr:**
Gazel 274
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kahredici fırtına. II Elem, dert, keder.

Ṣarṣar-ı ḳahr ile sermā-yı hevā-yı ʿışḳdur
Āteş-i ḳandīl-i ṭāḳ-ı ṭāremi söyündüren

2. **ṣarṣar-ı ḳahr:**
Gazel 304
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kahredici fırtına. II Elem, dert, keder.

ʿIşḳdur ṣarṣar-ı ḳahr ile āḫir
Āteş-i ḳandīl-i mihri söndüren

3. **ṣarṣar-ı ḳahr:**
Gazel 157
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kahredici fırtına. II Kahır, eziyet.

Getürdi ṣarṣar-ı ḳahr ile ḫaṣmuñ başına ḳışlar
Bizi gördükce dir dir ditrer aʿdā bād-ı serdüz biz

<u>ṣarṣar-ı ḳahrıyla:</u>

1. **şarşar-ı ḳahrıyla:**-*ı, -y, -la*
Müseddes 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Kahır rüzgârı. II Kahır, eziyet.

Şarşar-ı ḳahrıyla Īrān illeri ber-bād olur
Ḥüsn-i tedbīriyle iḳlīm-i ʿAcem ābād olur

şarşar-ı tündbād-ı āhumdan:

1. **şarşar-ı tündbād-ı āhumdan:**- *um, -dan*
Gazel 420
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Ahın sert rüzgârının şiddeti. II Âşığın ahının şiddeti.

Şarşar-ı tündbād-ı āhumdan
Şabrum evrāḳı tār u mār oldı

sarşıl:

1. **şarşılur:**-*ur*
Gazel 68
Mısra: **7**
Sarsılmak, sallanmak, yerinden oynamak.

Şarşılur ḳaṣr-ı felek derd ile bir āh itsem
Bād-ı āhum benüm ey naḫl-i cefā şarşardur

şaruşın bir mücessem ağadur:

1. **şaruşın bir mücessem ağadur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Sarışın cüsseli bir bey.

Şaruşın bir mücessem ağadur
Yaʿni kim veznedārdur altun

şat:

1. **şatar:**-*ar*
Gazel 130
Mısra: **5**
Malını ücreti mukabilinde elinden çıkarmak, satmak. II Var olmayan bir durumu gerçekmiş gibi yansıtmak.

Bize gerçek şatar aʿmālini şimdi ammā
Zāhidüñ bir gün olur kim nice yalanı çıḳar

2. **şatmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 202
Mısra: **4**
Malını ücreti mukabilinde elinden çıkarmak, satmak.

Bir pula degmez metāʿ-ı maʿrifet şimdi kişi
Bāri ya şatmaḳ gerek yāḫud fürūş olmaḳ gerek

3. **şatıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 321
Mısra: **9**
Malını ücreti mukabilinde elinden çıkarmak, satmak.

Naḳd-i revān-ı cenneti dīdāra şatıcaḳ
Olur Ḳabūli meblaġ-ı ḳadr-i semen şemān

4. **şatmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 390
Mısra: **10**
Malını ücreti mukabilinde elinden çıkarmak, satmak.

Almaz ḫaṭ-ı yāre göre bir pula Ḳabūlī
Kendüyi ile şatmasun iñen de benefşe

şatdur:

1. **şatdurur:**-*ur*
Gazel 246
Mısra: **6**
Sattırmak, satılmasını sağlamak.

Sīm beñzetmiş özin cism-i semen-sīmāña
Şatdurur anuñ içün kendüyi dirhem dirhem

2. **şatdurur:**-*ur*
Gazel 248
Mısra: **4**
Sattırmak, satılmasını sağlamak.

Cismüñe öyküneli külçe-i sīm
Ṣatdurur kendüyi dirhem dirhem

satıl:

1. **ṣatılurdı:**-*ur*, -*dı*
Gazel 325
Mısra: **5**
Satılmak, belli bir şeyi para veya değerli bir şey karşılığında başkasına vermek.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

saṭvet:

1. **saṭveti:**-*i*
Tarih 2
Mısra: **15**
Güç, kuvvet.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

2. **saṭvet:**
Tarih 23
Mısra: **15**
Güç, kuvvet.

Bu saṭvet bu ṣalābet bunca şevket
Kemāl-i luṭfıdur Ḥayy u Ḳadīrüñ

ṣav:

1. **ṣav:**
Gazel 332
Mısra: **4**
Savmak, uzaklaştırmak, defetmek.

Dōst ardınca ʿadūnuñ sözi ṣavı çoġ olur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ idelüm gel dōstum aġyārı ṣav

ṣavb-ı bālā-nişīn-i muḫtereme:

1. **ṣavb-ı bālā-nişīn-i muḫtereme:**-*e*
Mesnevi 6
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Saygıdeğer (ve) yüce makamın tarafı. II Manzumede ismi belirtilmeyen Amasya valisinin makamı.

Semt-i vālā-nişān-ı pür-kereme
Ṣavb-ı bālā-nişīn-i muḫtereme

ṣavlecān-ı ġamla:

1. **ṣavlecān-ı ġamla:**-*la*
Gazel 429
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Keder çevganı. II Dert, keder.

Ey şeh-i tāzī-zebān-ı Türk ü çeşm-i Fürs-gūy
Ṣavlecān-ı ġamla sergerdān durur mānend-i gūy

ṣavlet:

1. **ṣavletle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **21**
Hücum, saldırı.

Hücūm idüp hünerber ner gibi şīrāna ṣavletle
Ḳaçurduñ rūbehāsā düşmeni biñ zār u ẕilletle

ṣavlet ü heybet ü iclāl:

1. **ṣavlet ü heybet ü iclāl:**
Kaside 2
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
İhtişam, heybet ve azamet.

Ṣavlet ü heybet ü iclāl ile mānend-i ʿAli
Ḫulḳ ile hemçü Ḥasan ʿadl ile Mehdī-i zamān

ṣavt-ı ġurāb istimāʿı:

1. **ṣavt-ı ġurāb istimāʿı:**
Beyit 123
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Karga sesi duymak. II Rakibin sesini işitmek.

Çemende bülbül-i gūyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

2. **ṣavt-ı ġurāb istimāʿı:**
Gazel 18

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Karga sesi duymak. II Rakibin sesini işitmek.

Çemende bülbül-i güyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

<u>ṣavt-ı nāleñ:</u>

1. **ṣavt-ı nāleñ:**-*ñ*
Tahmis 8
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Feryat sesi.

ʿArşa çıḳ anda āşyān eyle
Ṣavt-ı nāleñ nidā-yı ḳuds olsun

<u>ṣavt-ı zaġan:</u>

1. **ṣavt-ı zaġan:**
Gazel 454
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kargaların sesi. II Rakibin sözleri.

Eyünüñ raġbeti yoḳ ḫalḳ-ı cihān ḳatında
Ḫoş gelür ṣavt-ı zaġan bülbülüñ āvāzından

<u>saʿy:</u>

1. **saʿy:**
Beyit 146
Mısra: **2**
Gayret etmek, çabalamak, uğraşmak, çalışmak.

Bir avuc ṭopraḳ kemāl-i ṣunʿ ile insān olur
Saʿy ile bir ḳaṭre ṣu deryā-yı bī-pāyān olur

2. **saʿy:**
Gazel 164
Mısra: **5**
Gayret etmek, çabalamak, uğraşmak, çalışmak.

Saʿy ile ṣafā bulur mı ṣūfī
Cehd ile gedā tüvānger olmaz

3. **saʿyüm:**-*üm*
Kaside 3
Mısra: **67**
Gayret etmek, çabalamak, uğraşmak, çalışmak.

Lākin günāhum ancaḳ mīrīye saʿyüm oldı
Bilmezlik ile sehven olana tevbe ḳābil

4. **saʿyüm:**-*üm*
Kaside 3
Mısra: **84**
Gayret etmek, çabalamak, uğraşmak, çalışmak.

Mīrīye ḫıdmet itdüm şāyeste-i ʿāṭāyam
Emvāle saʿyüm oldı iḥsān olursa ḳābil

<u>saʿy eyledi:</u>

1. **saʿy eyledi:**-*di*
Gazel 364
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, uğraşmak, çaba sarf etmek, mücadele etmek.

Tīġüñ beni aġlatmaġ ile yanuña geçdi
El üzre ṭutulsa nola saʿy eyledi māla

<u>saʿy idiyor:</u>

1. **saʿy idiyor:**-*iyor*
Kaside 4
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, uğraşmak, çaba sarf etmek, mücadele etmek.

Maẓhar-ı ʿāṭıfet-i şāh-ı cihān olmaġ ile
Cevr ü ẓulm eylemege saʿy idiyor ḫalḳa müdām

<u>saʿy it:</u>

1. **saʿy it:**
Gazel 219
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, uğraşmak, çaba sarf etmek, mücadele etmek.

Yabana gitme ṣūfi ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

2. **saʿy it:**
Kaside 5
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, uğraşmak, çaba sarf etmek, mücadele etmek.

Gürūh-ı ḫāricīdendür
ḫarācın almaġa saʿy it
Yüzine baḳma Simon-ı
laʿīnüñ dīv-sīmānuñ

saʿy ḳıl:

1. **saʿy ḳıl:**
Beyit 68
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çalışmak, uğraşmak, çaba sarf etmek, mücadele etmek.

Geçme ẕikru'llāhdan
īmān ile ṭopraġa düş
Saʿy ḳıl ihmāli ḳo gün var
iken ḳonaġa düş

sayd:

1. **şayd:**
Gazel 258
Mısra: **4**
Avlama. II Sevgiliyi elde etme, ona ulaşma.

Dāne dāne eşk ṣanma
gözlerümden dökilen
Ṣayd içün dökdüm reh-i
murġ-ı viṣāl-i yāre yem

sayd itmege:

1. **şayd itmege:**-*meg, -e*
Gazel 175
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Avlamak, yakalamak. II Âşığın kuşa benzeyen gönlünü ele geçirmek, onu kendine âşık etmek.

Dāne-i ḫāl-i ruḫuñla
murġ-ı dil ṣayd itmege
Ḳara zülfüñ aġ imiş budur
müsemmā bi'n-naḳīż

şayda ḳābil şikārı:

1. **şayda ḳābil şikārı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yakalanabilir av. II Sevgili.

Çeşm-i āhū nigārı kim
sevmez
Ṣayda ḳābil şikārı kim
sevmez

sāye:

1. **sāyesinde:**-*s, -i, -n, -de*
Gazel 144
Mısra: **5**
Gölge. II "Sayesinde, vesilesiyle, aracılığıyla" anlamlarına gelen ifade.

Serv-ḳaddi sāyesinde ḫoş
geçersek her zamān
Sāye-i ṭūbāyile cennetde
ġarrālanmazuz

2. **sāyesinde:**-*s, -i, -n, -de*
Tarih 3
Mısra: **5**
Gölge. II "Sayesinde, vesilesiyle, aracılığıyla" anlamlarına gelen ifade.

Vücūdı sāye-i Ḥaḳ
sāyesinde ḫoş geçer ālem
Ki oldur cān-ı ʿālem
ʿālem ansuz neylesün cānı

3. **sāyeñde:**-*ñ, -de*
Gazel 20
Mısra: **3**
Gölge. II Çınarın gölgesi. II Sevgilinin gölgesi.

Ṣu çenāra didi sāyeñde
senüñ ḫoş geçeyin
Bize luṭf it bir elüñ
gölgecigin iḥsān it

sāye şala:

1. **sāye şala:**-*a*
Gazel 309
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gölge yapmak, gölgelendirmek, korumak. II Servi ağacının toprağa gölge vermesi. II Servi boylu sevgilinin âşığı gözetmesi.

Ḳaçan ḳaddi ben ḫāke
sāye şala
ʿAyānen görinür zemīn ü
zamān

sāyebān-ı felek:

1. **sāyebān-ı felek:**
Gazel 483
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Gökyüzü çadırı. II Gökyüzü, sema.

Neyler otāġ-ı zer kişi bir iki günlüge
Yitmez mi sāyebān-ı felek saña gölgelik

sāye-i ʿadlüñde:

1. **sāye-i ʿadlüñde:**-*üñ, -de*
Kaside 4
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Adaletin gölgesi. II Padişahın adaletli yönetimi.

Uyusın sāye-i ʿadlüñde uyandurma anı
Zīr-i sāyeñde cihān ḫalḳı daḫı ola niyām

sāye-i Ḥaḳ:

1. **sāye-i Ḥaḳ:**
Tarih 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Allah'ın gölgesi. II Halife, padişah.

Vücūdı sāye-i Ḥaḳ sāyesinde ḫoş geçer ālem
Ki oldur cān-ı ʿālem ʿālem ansuz neylesün cānı

sāye-i nūr-ı Ḥudā:

1. **sāye-i nūr-ı Ḫudā:**
Kaside 2
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Allah'ın nurunun gölgesi. II 3. Murad.

Sāye-i nūr-ı Ḫudā rāyet-i hemrāh-ı Hüdā
Ṣāḥib-i mülk-i Süleymān emīn-i ehl-i amān

sāye-i ṭūbāyile:

1. **sāye-i ṭūbāyile:**-*y, -ile*
Gazel 144
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Cennete var olduğuna inanılan) Tuba ağacının gölgesi.

Serv-ḳaddi sāyesinde ḫoş geçersek her zamān
Sāye-i ṭūbāyile cennetde ġarrālanmazuz

sāye-i Ẕü'l-celāl-i ʿālemsin:

1. **sāye-i Ẕü'l-celāl-i ʿālemsin:**-*sin*
Mesnevi 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cihanın azametli gölgesi. II Dönemin padişahı.

Sāye-i Ẕü'l-celāl-i ʿālemsin
Cā-nişīn-i Resūl-i Ekremsin

2. **sāye-i ẕü'l-celāl-i ʿālemsin:**-*sin*
Mesnevi 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cihanın azametli gölgesi. II Dönemin padişahı.

Sāye-i Ẕü'l-celāl-i ʿālemsin
Cā-nişīn-i habīb-i ekremsin

3. **sāye-i ẕü'l-celāl-i ʿālemsin:**-*sin*
Mesnevi 2
Mısra: **97**
Kelime Tipi: -
Cihanın azametli gölgesi. II Dönemin padişahı.

Sāye-i Ẕü'l-celāl-i ʿālemsin
Cā-nişīn-i Resūl-i Ekremsin

sāyevār:

1. **sāyevār:**
Kaside 10
Mısra: **21**
Gölge gibi.

Kendüsi bir nev-niyāz ammā yanında sāyevār
Bir ḳara abdālı var ammā ʿaceb ḳolaḳ dede

sāyeveş:

1. **sāyeveş:**
Gazel 62
Mısra: **6**
Gölge gibi.

Bir siyeh-rū kāfir ile ṣalınur ol serv-ḳad

Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

2. **sāyeveş:**
Gazel 312
Mısra: **6**
Gölge gibi.

Ḳāmetüñ servin temāşā eyleyen üftādeler
Sāyeveş ḫāk ile yeksān olmasun ya neylesün

sāye-veş:

1. **sāye-veş:**
Mesnevi 5
Mısra: **82**
Gölge gibi.

Ben ki bir müstaḳīm bendeñ olam
Sāye-veş zār u ser-figendeñ olam

saʿy-ı bī-nefʿ:

1. **saʿy-ı bī-nefʿ:**
Gazel 214
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Faydasız çalışma, boş iş.

Saʿy-ı bī-nefʿ eyleme ey dil ḫavāṭır defʿine
Cemʿ-i evhām-ı ḫavāṭırdan ḫaṭar ṭuyduñsa gel

saʿy-i cemīlüm:

1. **saʿy-i cemīlüm:**-*üm*
Gazel 67
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzel çaba, gayret.

Ne bir māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından ferāġum var
Ne bir ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına saʿy-i cemīlüm var

saʿy-i firāvān eyledüñ:

1. **saʿy-i firāvān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Çok çalışmak, gayret etmek, emek harcamak.

Başın alınca ʿaceb saʿy-i firāvān eyledüñ
Neyledüñse eyledüñ bī-cism ü bī-cān eyledüñ

saʿy-i mesāʾ:

1. **saʿy-i mesāʾ:**
Beyit 45
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Akşam çalışması. II İnsanın durmaksızın ilimle uğraşması.

Seyr-i feżāyile irişilmez feżāyile
Saʿy-i mesāʾ ile irür ādem mesāʾile

sayıl:

1. **şayılsa:**-*sa*
Diğer 1
Mısra: **92**
Sayılmak, hesap edilmek.

Furādā furādā añar cümle nāmuñ
Ṣayılsa zebānında her ḫāṣ u ʿāmuñ

sāyir:

1. **sāyirde:**-*de*
Diğer 2
Mısra: **25**
Başka, diğer, öteki.

Yoġ idi sāyirde anuñ şevketi gör ḥikmeti
Çoḳ çerāġ uyarmış idi āteş-i germiyyeti

sāyir ḳapuñ ġulāmı:

1. **sāyir ḳapuñ ġulāmı:**
Gazel 259
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kapının kölesi. II Sevgilinin kapısında köle olan âşık.

Devr-i ʿadāletüñde umardum ki şād olam
Sāyir ḳapuñ ġulāmı gibi ber-murād olam

şayḳal ur:

1. **şayḳal ur:**
Gazel 28
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cila vurmak, cilalamak, parlatmak. II Kalbi tüm kötülüklerden arındırmak.

Ṣayḳal ur āyine-i ḳalbe
Ḳabūlī ṣāf ol
Ṭalʿat-ı dost nümāyān
olamaz küll-i cihāt

<u>ṣayyād:</u>

1. **ṣayyāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **14**
Avcı. II Düşmanı avlayan Ferhat Paşa.

Āşyānından uçurduñ
murġ-ı rūḥ-ı düşmeni
Bāz-pervāzī degül
ṣayyāddur gönderdigüñ

2. **ṣayyād:**
Kaside 16
Mısra: **22**
Avcı. II Düşmanı avlayan Ferhat Paşa.

Ḥużūr-ı rūḥın ol būmuñ
uçurduñ āşyānından
Şikār-ı ṣayd içün ol
cānibe ṣayyād gönderdüñ

<u>ṣayyād olmayan:</u>

1. **ṣayyād olmayan:**
Gazel 306
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Avcı olmayan (kimse). II Âşık olmayan kişi.

Her yire bī-hūde pervāz
eylemez şeh-bāz olan
Böyle yirlerde şikār alur
mı ṣayyād olmayan

<u>ṣayyād-ı miḥnet:</u>

1. **ṣayyād-ı miḥnet:**
Gazel 310
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eziyet eden avcı. II Sevgili.

Başuñ ḳanaduñ içre çek
ʿanḳā-ṣıfat bir gūşede
Bāl u perüñ dirseñ eger
ṣayyād-ı miḥnet yolmasun

<u>sāz:</u>

1. **mi-sāzed:**-*ed*
Gazel 498
Mısra: **4**
(Ut) Çalmak.

Muṭrıb-ı bezm-i ṭarab-
ḫāne-i ʿışḳ
ʿŪd mi-sāzed ü mī-sūzed
ʿūd

2. **sāzem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **22**
"Yapan, eden" anlamlarına gelerek birleşik kelime oluşturan ek.

Biyā ey be-rīşem zen-i
naġme-sāz
Tu bī-çāre sāzem be-dest
ār sāz

3. **sāzı:**-*ı*
Beyit 258
Mısra: **2**
Türk halk musikisinde daha çok saz şairleri tarafından kullanılan, gövdesi oyularak yapılmış uzun saplı, telli çalgı.

Bizümle meclise gel
muṭrıb ittifāḳ eyle
Ki biz ʿaraḳ idelüm sāzı
sen ʿırāḳ eyle

4. **sāza:**-*a*
Gazel 140
Mısra: **7**
Türk halk musikisinde daha çok saz şairleri tarafından kullanılan, gövdesi oyularak yapılmış uzun saplı, telli çalgı.

Beñzimüz sāza döner ney
gibi nālān olsaḳ
Bezm-i derd ü elemüñ var
ise sāzendesiyüz

5. **sāz:**
Mesnevi 1
Mısra: **22**
Türk halk musikisinde daha çok saz şairleri tarafından kullanılan, gövdesi oyularak yapılmış uzun saplı, telli çalgı.

Biyā ey be-rīşem zen-i
naġme-sāz
Tu bī-çāre sāzem be-dest
ār sāz

<u>sāz u terānedür:</u>

1. **sāz u terānedür:**-*dür*
Gazel 87
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çalgı aleti ve ezgi. II Âşığın inleyişi.

ʿĀşıḳ ki āh u nālesi sāz u terānedür
Pulları dāġ ḳolları çeng ü çeġānedür

sāza ser-āġāz ideydi:

1. **sāza ser-āġāz ideydi:**-*e, -y, -di*
Kaside 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saza başlamak.

Felek semāʿ ile raḳṣa girerdi şevḳinden
Bezimde sāza ser-āġāz ideydi Zühre eger

sāzende:

1. **sāzendeler:**-*ler*
Tarih 2
Mısra: **11**
Çalgıcı.

Güyendeler sāzendeler perrendeler bāzendeler
Meydānda raḳṣ idüp döner dünyāyı şeydā eyledüñ

seʿādet:

1. **seʿādet:**
Gazel 24
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Üç âdet. II Cömertlik, vefa ve ihsan.

Seḫa vü vefā vü ʿaṭā ʿādet-i tu
Seʿādet ber-ān kes ki dāred saʿādet

seʿādete:

1. **seʿādete:**-*e*
Gazel 349
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Üç âdet, üç huy. II Lütuf, cömertlik ve adalet.

İrmek dilerseñ evvel ü āḫir saʿādete
Dāyim müdāvim ol yüri ṭurma seʿādete

sebāḳ:

1. **sebaḳdur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **68**
Ders, talim.

Kişiye himmet ammā dād-ı Ḥaḳdur
Dil-i efsürdeden ḫāric sebaḳdur

sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan:

1. **sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan:**-*dan*
Diğer 1
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Söz ve ilim üslubu.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eser ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

sebaḳdaş olmayan:

1. **sebaḳdaş olmayan:**
Mesnevi 7
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Okul arkadaşı olmayan (kimse). II İlim öğrenmemiş insan.

Sebaḳdaş olmayan bilmez bu fenden
Gerekse ṭoġru söz güş eyle benden

sebāt bulduñ:

1. **sebāt bulduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 28
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kalıcı olmak, sabit kalmak.

Ḫalḳdan luṭf u ḥaḳīḳat uman ebleh kim ola
Ḳanḳı gün bulduñ ola ʿālem-i fānīde sebāt

sebeb:

1. **sebeb:**
Gazel 131
Mısra: **3**
Sebep, neden.

Kāmilüñ ḳılletidür keşret-i nā-dāna sebeb
Raġbet-i seng ü meder dürr ü güher yoḳlıġıdur

2. **sebeb:**
Gazel 131
Mısra: **9**
Sebep, neden.

Nāle vü āh-ı Ḳabūlī göge çıḳmaġa sebeb
Kūy-ı dil-berde ol üftādeye yer yoḳlıġıdur

3. **sebeb:**
Gazel 240
Mısra: **5**
Sebep, neden.

Keşf-i rumūz-ı ʿışḳa dehānuñ durur sebeb
Bir noḳṭadur efendi belī mebdeʾ-i ʿulūm

4. **sebeb:**
Gazel 346
Mısra: **4**
Sebep, neden.

Rifʿat isterseñ türāb-ı rāh-ı kūy-ı ẕillet ol
Çünki ẕilletdür sebeb iḳbāl ü ʿizz ü devlete

5. **sebebdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **21**
Sebep, neden.

Ḥayāt-ı ʿāleme ʿadlüñ sebebdür cān-ı ʿālemsin
ʿAdāletde Anuşirvān u beẕl itmekde Ḥātemsin

6. **sebeb:**
Tarih 23
Mısra: **14**
Sebep, neden.

Didüm āyā nedür zīr-i felekde
Sebeb cemʿine bu cemm-i ġafīrüñ

sebeb-i fitne:

1. **sebeb-i fitne:**
Kaside 4
Mısra: **149**
Kelime Tipi: -
Fitnenin sebebi, kargaşanın nedeni.

Sebeb-i fitne nedür bilmedi dīvān ehli
Ol gün ol ḥālet ile geçdi irişdi aḫşām

sebeb-i teşrīfāt:

1. **sebeb-i teşrīfāt:**
Kaside 7
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Şereflerin, izzetin sebebi.

Sensin ol kevkeb-i saʿd-ı felek-i ʿizz u şeref
Nūrıdur ehl-i kemāle sebeb-i teşrīfāt

sebīl:

1. **sebīl:**
Beyit 109
Mısra: **2**
Allah rızası için su dağıtma, hayrat. II Âşığın canı.

Ey zülāl-i laʿli āb-ı selsebīl
Yoluña başum fedā cānum sebīl

sebū:

1. **sebū:**
Mesnevi 1
Mısra: **16**
Şarap kabı, şarap testisi.

Me-bād āgeh ey mest-i ḫūnrīz-i bed
Sebū ber-ser-i mā zened beşkened

sebz:

1. **sebz:**
Kaside 2
Mısra: **25**
Yeşil renk.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte ola ḫalḳ-ı cihān

sebz ü ḫurrem:

1. **sebz ü ḫurrem:**
Mesnevi 1
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Yeşil ve ferah.

Cihān pür-ṭarāvet çü ruḫsār-i yār
Çemen sebz ü ḫurrem çü ḫaṭṭ-i nigār

sebze:

1. **sebzeler:**-*ler*
Kaside 2
Mısra: **108**
Çimen, yeşillik.

Nitekim devr ide dolāb-ı riyāż-ı eflāk
Nitekim sebzeler ol āb ile ola reyyān

secʿ:

1. **secʿ:**
Diğer 1
Mısra: **7**
Nesirde cümle sonlarında uygulanan kafiye.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṯr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

secde idelüm:

1. **secde idelüm:**-*elüm*
Gazel 260
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Secde etmek: Dizleri üzerinde eğilip elleriyle alnı yere değdirerek itaat etmek.

Cemāli ḳıblesine ḳarşu idelüm secde
Ṣafāyile gice gündüz namāza başlayalum

secdegāh-ı çākerāndur:

1. **secdegāh-ı çākerāndur:**-*dur*
Diğer 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Kölelerin secdegâhı. II Osman Paşa'nın kapısı, makamı.

İşigi ḳıble-i ehl-i dilāndur Ḳapusı secdegāh-ı çākerāndur

secde-i şükr itmek:

1. **secde-i şükr itmek:**-*mek*
Gazel 95
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şükür secdesi yapmak, verilen lütuf ve ihsanlara şükretmek için Allah'a secde etmek.

Secde-i şükr itmek ey dil farż vācibdür saña İmtināʿ itmez nigāruñ vaṣlına imkān var

seçil:

1. **seçilmez:**-*mez*
Şarkı 2
Mısra: **5**
Seçilmek, ayırt edilmek.

Berḳ urur ruḫları günden seçilmez
Ṭolular eldedür sāġar içilmez

sedd:

1. **sedd:**
Kaside 1
Mısra: **7**
Set, engel. II İskenderin Yecüc ve Mecüc denilen kavmi iki dağ arasına hapsetmesi için demirden ve taştan inşa ettiği set.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

sedd eyleyüp:

1. **sedd eyleyüp:**-*y, -üp*
Gazel 242
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Set çekmek, toprağın kaymasını ve suyun akmasını önlemek amacıyla duvar yapmak. II İskender'in Yecüc ve Mecüc denilen kavmin önüne set çekerek onları iki dağın arasına hapsetmesi.

Kesdüm boġazın Ehrimenüñ tīġ-i ḳahr ile
Sedd eyleyüp ʿadūya Sikenderlik eyledüm

sedd-i esās-ı hāne-i ʿışḳuñ:

1. **sedd-i esās-ı ḫāne-i ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 8
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk hanesinin asıl duvarı. II Sevgilinin aşkı.

Sedd-i sarāy-ı sāḥat-ı ẕevḳuñ sedīd olup
Sedd-i esās-ı ḫāne-i ʿışḳuñ sedīd ola

sedd-i İskender:

1. **sedd-i İskender:**
Kaside 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İskender'in seti, lanetlenmiş bir kavim olan Yecüc ile Mecüc'ün dünyaya yayılmalarını engellemek amacıyla İskender-i Zülkarneyn tarafından yaptırılan set.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

2. **sedd-i İskender:**
Gazel 432
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İskender'in seti (Lanetlenmiş bir kavim olan Yecüc ile Mecüc'ün dünyaya yayılmalarını engellemek amacıyla İskender-i Zülkarneyn tarafından yaptırılan set).

Ġam yime ger ṣad hezār olsa ʿadū Yeʾcücvār
Sen hemān s̱ābit-ḳadem ol sedd-i İskender gibi

sedd-i sarāy-ı sāḥat-ı ẕevḳuñ:

1. **sedd-i sarāy-ı sāḥat-ı ẕevḳuñ:**-*uñ*
Gazel 8
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutluluk meydanının kapalı sarayı. II Sevgilinin zevki, sefası.

Sedd-i sarāy-ı sāḥat-ı ẕevḳuñ sedīd olup
Sedd-i esās-ı ḫāne-i ʿışḳuñ sedīd ola

sedīd ola:

1. **sedīd ola:**-*a*
Gazel 8
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Doğru düzgün olmak, sağlam olmak.

Sedd-i sarāy-ı sāḥat-ı ẕevḳuñ sedīd olup
Sedd-i esās-ı ḫāne-i ʿışḳuñ sedīd ola

sedīd olup:

1. **sedīd olup:**-*up*
Gazel 8
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Çok fazla olmak, aşırı olmak.

Sedd-i sarāy-ı sāḥat-ı ẕevḳuñ sedīd olup
Sedd-i esās-ı ḫāne-i ʿışḳuñ sedīd ola

sefer:

1. **seferdür:**-*dür*
Beyit 50
Mısra: **1**
Askerin düşmana karşı gittiği savaş.

Seferdür ehl-i riyānuñ maḳām-ı maʿrūfı
Ḫar-ı saḳar gibi besbellüsin sen ey ṣūfī

sefer aḥvāli:

1. **sefer aḥvāli:**
Mesnevi 2
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Yolculuk hâlleri, seyahat durumu.

Bā-ḫuṣūṣ ol peder ki ola müsin
Sefer aḥvāli olmaya mümkin

sefīd:

1. **sefīd:**
Mesnevi 1
Mısra: **102**
Beyaz. II Güzel, hoş.

Be-men dih ki geştem besī ber-ümīd

Şeved tā ki baḫt-i siyāhem sefīd

sefīd ü siyeh:

1. **sefīd ü siyeh:**
Mesnevi 1
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Beyaz ve siyah. II İyi ve kötü.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i esfīd-pūş
Ki āred sefīd ü siyeh der-ḫurūş

sefīne:

1. **sefīne:**
Beyit 268
Mısra: **1**
Gemi. II Âşık.

Ḳabūlī sāḥil-i deryāda çoḳ sefīne yatur
Derūn-ı dilde ġam-ı yārdan ḥazīnem var

sefīne-i ġazelüm:

1. **sefīne-i ġazelüm:**-*üm*
Kıt'a 9
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gazel gemisi. II Gazel, şiir.

Birisi Ḳaradeñizdür birisi Baḥr-ı Sefīd
Sefīne-i ġazelüm oldı mecmaʿu'l-baḥreyn

seg:

1. **seg:**
Gazel 195
Mısra: **7**
Köpek.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fıñ fıñ

2. **seg:**
Kaside 11
Mısra: **9**
Köpek.

Biri biriyle ḫırlar seg gibi ḫır ḫır çekişmekde
Sözi küfr ü ḫaṭā birḳaç küfür-gūy erlerin gördüm

3. **seg:**
Mesnevi 5
Mısra: **12**
Köpek.

Bir zebānı uzun zebāni-şekil
Seg gibi gördügin murādı ekil

4. **segi:**-*i*
Tarih 12
Mısra: **6**
Köpek. II Dönemin Gediz kadısı.

Süre süre āḫir aña devletin depdürdiler
Baḫt-ı nā-hemvārı kuh ṣaḫrāya ṣaldı o segi

seg raḳībi:

1. **seg raḳībi:**-*i*
Gazel 296
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Köpek rakip.

Pāyuña düşmiş ey gözi āhū
Yildürüp seg raḳībi neylersin

segān-ı dil-ber:

1. **segān-ı dil-ber:**
Gazel 176
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin (mahallesinin) köpekleri. II Rakip.

Ölüp gidince çıḳma dilā kūy-ı yārdan
Varup segān-ı dil-ber ile eyle iḫtilāṭ

seg-i bī-dīn:

1. **seg-i bī-dīn:**
Gazel 20
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dinsiz köpek. II Rakip.

ʿAvḳ ider kūyuña varduḳca Ḳabūlīyi ḳomaz
Seg-i bī-dīn o raḳībüñ geçinür nādān it

seg-i der:

1. **seg-i der:**
Tarih 17
Mısra: **24**

Kelime Tipi: -
Kapının köpeği.

Giriftem be-ṣad nāle dāmān-ı luṭuf
Me-rān çün seg-i der merā bā-ser-i çūb

seg-i kūyuñ:

1. **seg-i kūyuñ:**-*uñ*
Gazel 159
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mahallenin köpeği. II Sevgilinin mahallesinin köpeği.

Seg-i kūyuñ gibi ḳapuñda mekān it bize gel
Sözümüz geçse nola kendümüz evden bilürüz

seg-i kūyuñ geçinmekden:

1. **seg-i kūyuñ geçinmekden:** -*mek, -den*
Gazel 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mahallenin köpeği olarak yaşamak. II Sevgilinin mahallesinden ayrılmayan köpek gibi yaşamak.

Seg-i kūyuñ geçinmekden murādum maḥż-ı ḫıdmetdür
Anı aḳrān arasında riyāset añlama cānā

seg-i kūyuñdan ayrılmazlar:

1. **seg-i kūyuñdan ayrılmazlar:**-*maz, -lar*
Gazel 404
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mahallenin köpeklerinden ayrılmak. II Sevgilinin mahallesinde bulunan rakipten ayrı hareket etmek.

Seg-i kūyuñdan ayrılmazlar ey meh zümre-i ʿuşşāḳ
Belī her ḳanda olsa gözledür yārānı yārānı

seha

1. **seḫā:**
Beyit 90
Mısra: **2**
Cömertlik.

Seḫāyile kişinüñ nīk-nāmı şāyiʿ olur
Seḫā ki olmaya ādemde ʿaksi vāḳiʿ olur

2. **seḫā:**
Beyit 91
Mısra: **1**
Cömertlik.

Merdüm odur ki kārı seḫā göñli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

seḫā maʿdeni:

1. **seḫā maʿdeni:**
Kaside 2
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Cömertlik madeni. II Lütfu ve ihsanı geniş olan 3. Murad.

Ḫüsrevā dādgerā baḥr-dilā ebr-kefā
Ey kerem kānı seḫā maʿdeni baḥr-ı iḥsān

seḫā olmaya:

1. **seḫā olmaya:**-*y, -a*
Beyit 91
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cömert olmamak, cimri olmak.

Merdüm odur ki kārı seḫā göñli ḫāk ola
Ol kim seḫā ki olmaya ol kimse ḫāk ola

seḫā vü keremi:

1. **seḫā vü keremi:**-*i*
Kaside 2
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Cömertlik ve kerem.

Dest-i cūdından umar şimdi seḫā vü keremi
Yirde kān-ı güherī gökde sehāb-ı bārān

seḫa vü vefā vü ʿaṭā:

1. **seḫa vü vefā vü ʿaṭā:**
Gazel 24
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Cömertlik, sadakat ve ihsan.

Seḫa vü vefā vü ʿaṭā
ʿādet-i tu
Se ʿādet ber-ān kes ki
dāred saʿādet

sehāb:

1. **seḥābdur:**-*dur*
Gazel 97
Mısra: **6**
Kara bulut. II Sevgilinin siyah saçı.

Leylī ġamıyla yaşları
bārān olup aḳar
Mecnūna āşyānesi gūyā
seḥābdur

2. **seḥāb:**
Gazel 410
Mısra: **1**
Bulut.

Aġlar isem nola seḥāb
gibi
Baḫtum açılmaz āftāb gibi

seḥābdan bir ḳaṭre iltimāsına:

1. **seḥābdan bir ḳaṭre iltimāsına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 467
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Buluttan bir katre iltimas. II Padişahtan ufak bir ayrıcalık.

Şāh-ı ḳader-tüvāna ḳażā
ʿarżı fi'l-meṣel
Bir ḳaṭre iltimāsına
beñzer seḥābdan

sehāb-ı bārān:

1. **sehāb-ı bārān:**
Kaside 2
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Yağmur bulutu. II 3. Murad'ın lütfu, ihsanı.

Dest-i cūdından umar
şimdi seḫā vü keremi
Yirde kān-ı güherī gökde
sehāb-ı bārān

seḫābın keşf idüp:

1. **seḥābın keşf idüp:**-*üp*
Terci-bend 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bulutu kaldırmak, bulutları dağıtmak.

Māhı bedr itdüm seḥābın
keşf idüp
Cismi çāk itdüm ḥicābın
keşf idüp

sehāvet:

1. **seḫāvet:**
Gazel 12
Mısra: **4**
Cömertlik.

O riyāset o siyādet o
saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o
seḫāvet o ʿaṭā

2. **seḫāvetle:**-*le*
Kaside 1
Mısra: **89**
Cömertlik. II Hazreti Osman'ın cömertliğine telmih yapılmıştır.

Ṣadāḳatle ʿadāletle
seḫāvetle şecāʿātle
Añılsun ḥaşre dek nāmuñ
nite kim çār-yārānuñ

seher:

1. **seḥer:**
Gazel 268
Mısra: **3**
Seher vakti, gün doğumuna yakın vakit.

Seḥer ʿazm-i sefer
ḳıldıkça şāhā ṭīb-i ḫāṭırla
Nesīm-i ṣubḥ gibi her
ḳonaġuñ bāġ u rāġ olsun

2. **seḥerī:**
Gazel 326
Mısra: **10**
Seher vakti, gün doğumuna yakın vakit.

Gice dil-dār ile tenhāca
biraz bāde görüp
Ey Ḳabūlī seḥerī defʿ-i
ḫumārı severin

3. **seherī:**
Gazel 364
Mısra: **6**
Seher vakti, gün doğumuna yakın vakit.

Sāḳī ne ṭurursın ele al
cām-ı ṣabūḥı
Ṭolsun seherī jāle ile nite
ki lāle

4. **seḥer:**
Gazel 433
Mısra: **8**
Seher vakti, gün doğumuna yakın vakit.

Diyār-ı şarḳı fetḥ itdük diyü iʿlām içün ḫalḳa
Seḥer çıḳdı güneş burc-ı sipihre dikdi sancāġı

5. **seher:**
Kaside 1
Mısra: **26**
Seher vakti, gün doğumuna yakın vakit.

Uyanmış gibi ḫ∨ābından cilā virmek diler çeşme
Elinde mīldür gördüm seher ḫurşīd-i raḫşānuñ

6. **seḥer:**
Kaside 6
Mısra: **29**
Seher vakti, gün doğumuna yakın vakit.

Seḥer ṣaḥīfe-i ʿālem pür oldı jāle ile
Meger debīr-i felek itdi ḫāṣılın defter

7. **seḥer:**
Mesnevi 5
Mısra: **7**
Seher vakti, gün doğumuna yakın vakit.

Bir seḥer meclis-i şerīʿatde
Otururken ḳażā-yı ḳudretde

8. **seḫer:**
Tarih 3
Mısra: **9**
Seher vakti, gün doğumuna yakın vakit.

Buyurmış bir seḫer ser-ḫalḳa-i erbāb-ı dīvāna
Çaġur bir kūşeye cemʿ eyle ser cümle vezīrānı

seḥergeh:

1. **seḥergeh:**
Tarih 13
Mısra: **1**
Seher vakti, sabahın erken vakti.

Bir seḥergeh ʿālem-i bālā-yı nīkū-kārdan
Münʿakis oldı ṣımāḫ-ı cāna bir ṣūr-ı laṭīf

seḫḫāre:

1. **seḫḫāre:**
Gazel 162
Mısra: **6**
Sihirbaz, büyücü.

Çeşm-i fettānuñ yanında sihri bāṭıl Bābilüñ
Ġamze-i mekkāreñe seḫḫāre beñzer beñzemez

sehī-ḳad:

1. **sehī-ḳad:**
Gazel 59
Mısra: **2**
Uzun boylu (sevgili).

Gerçi kim kāşāneme çoḳ ḳāmet-i bālā gelür
Ol sehī-ḳad bāña ammā cümleden aʿlā gelür

sehī-ḳadd:

1. **sehī-ḳaddi:**-*i*
Gazel 197
Mısra: **7**
Uzun boylu (sevgili).

Ol sehī-ḳaddi kenār itmek dilerseñ ey göñül
Yolına eşk-i revānuñ cūybār olmaḳ gerek

sehī-ḳaddüñ ayaġı tozına:

1. **sehī-ḳaddüñ ayaġı tozına:**-*n, -a*
Gazel 314
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Fidan boylunun ayağının tozu. II Sevgilinin ayağının tozu.

Ayaġı tozına yüz sürmek içün ol sehī-ḳaddüñ
ʿAceb üftāde olmış sāyeveş yollara düşmişsin

sehl:

1. **sehl:**
Gazel 64
Mısra: **9**
Zor olmayan, kolay, basit.

Ey Ḳabūlī leşker-i ġamla çıḳışmaḳ sehl idi

Çıḳsalar anlar da
meydāna benüm gibi birer

sehm-i ḳażā:

1. **sehm-i ḳażā:**
Beyit 189
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kaza oku. II Kader.

Bir sīne var mı tīr-i ġama menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i ḳażā nāzil olmaduḳ

sehv ü ḫaṭā:

1. **sehv ü ḫaṭā:**
Gazel 294
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kusur ve hata.

Biri birini müstelzim durur ʿālemde ʿafv u sehv
Ḳabūlīden gelen sehv ü ḫaṭā ʿafv u kerem sizden

sekiz altuna:

1. **sekiz altuna:**-*a*
Beyit 281
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sekiz altın.

Sekiz altuna mālik olsa hem-çün Mālik-i Dīnar
Dil-i dānā iderdi bir vezīrüñ yolına īs̱ār

2. **sekiz altuna:**-*a*
Beyit 280
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sekiz (adet) altın.

Sekiz altuna mālik olsa kişi
Bir vezīrüñ olurdı pīş-keşi

3. **sekiz altuna:**-*a*
Beyit 281
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sekiz (adet) altın.

Sekiz altuna mālik olsa hem-çün Mālik-i Dīnar
Dil-i dānā iderdi bir vezīrüñ yolına īs̱ār

sekiz yüz atlunuñ ardından:

1. **sekiz yüz atlunuñ ardından:**-*n, -dan*
Kaside 5
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Sekiz yüz atlının ardı.

Sekiz yüz atlunuñ ardından altmış merd ile yitmiş
Bozup alayını birin birine ḳatmış aʿdānuñ

seksen akçe:

1. **seksen aḳçe:**
Mesnevi 2
Mısra: **47**
Kelime Tipi: -
Seksen akçe.

Seksen aḳçe ki dā'im māyesidür
Mā-taḳaddümden elli pāyesidür

seksen akçeyle:

1. **seksen aḳçeyle:**-*y, -le*
Mesnevi 2
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
Seksen akçe.

Bir ḳażādur ki her gelen ḥākim
Seksen aḳçeyle aḫz̲ ider dāʾim

seksen-sāl:

1. **seksen-sāl:**
Mesnevi 2
Mısra: **79**
Seksen yıl.

Meblaġ-ı ʿömri ola seksen-sāl
Sāl-ḫorduñ ḫayır duʿāsın al

sel:

1. **seller:**-*ler*
Şarkı 3
Mısra: **8**
Su taşkını, sel.

Ayaġına yüzüm sürmedüm diyü
Gözüm yaşı seller gibi bulanur

selām:

1. **selām:**
Gazel 462
Mısra: **1**

Selam verme, esenlik dileme.

Bir selām ile niçün ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de elüñ gögsüñe ḳo

2. **selāmı:**-*ı*
Mesnevi 14
Mısra: **17**
Selam verme, esenlik dileme.

Ol selāmı ki ḥażret-i Bārī
Aña göndermiş ola her bārī

selāma ṭurdılar:

1. **selāma ṭurdılar:**-*dı, -lar*
Gazel 89
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Selam (veya selama) durmak: İtibar sahibi bir kimseye ya da saygı duyulan herhangi bir şeye ayakta durarak selam vermek.

İki cānibde mışraʿlar selāma ṭurdılar gūyā
Ġazeller ortası sulṭān-ı Rūmuñ şāh-rāhıdur

selāmet ola:

1. **selāmet ola:**
Gazel 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Selam olsun, canı sağ olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ṭaḳup selāsil-i zülf-i dü-tāñı gerdenüme
Melāmet eyledi dil-ber bizi selāmet ola

selāmeṯẖ∨āh:

1. **selāmeṯẖ∨āh:**
Gazel 338
Mısra: **8**
Huzur isteyen (kimse).

Maḳāmuñ ḫāk-i ẕillet eyle ey dil ʿizzet isterseñ
Selāmeṯẖ∨āh iseñ evvel melāmet iḫtiyār eyle

selāset-i elfāẓ:

1. **selāset-i elfāẓ:**
Beyit 187
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sözlerin akıcılığı.

Virür ġazelde leṭāfet ḫalāvet-i elfāẓ
Degül mi ʿayn-ı leṭāfet selāset-i elfāẓ

selāsil-i ḥalaḳāt-ı elem-keşīde:

1. **selāsil-i ḫalaḳāt-ı elem-keşīde:**
Gazel 303
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Derdi çeken felaket zinciri. II Dertli olan, sıkıntı çeken kişi.

Keş-ā-keş-i ġam-ı zencīr-i zülf-i dil-ber ile
Selāsil-i ḫalaḳāt-ı elem-keşīde misin

selāsil-i zülf-i dü-tāñı:

1. **selāsil-i zülf-i dü-tāñı:**-*ñ, -ı*
Gazel 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İki büklüm saçın zinciri. II Sevgilinin âşığı zincir gibi kendisine bağlayan büklümlü saçı.

Ṭaḳup selāsil-i zülf-i dü-tāñı gerdenüme
Melāmet eyledi dil-ber bizi selāmet ola

Selīmüñ eyyāmı:

1. **Selīmüñ eyyāmı:**
Tarih 19
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sultan 2. Selim'in devri.

Bu devr içre Ḳabūlī bundan özge olmaya tārīḫ
Selīmüñ geçdi eyyāmı zamān Sulṭān Murāduñdur

sellemehu'llah:

1. **sellemehu'llah:**
Gazel 315
Mısra: **7**

"Allah'ın selamı üzerine olsun!" anlamına gelen ifade.

Nola işidenler diseler sellemehu'llah
Şiʿrüm gibi bir naẓm-ı müsellem bulımazsın

sem:

1. **sem:**
Gazel 248
Mısra: **10**
Zehir, ağı. II Acı, dert, keder.

Ḳıldı bī-çāre Ḳabūlīyi helāk
Hecr-i yāre bu mıdur sem dirsem

sem dökilür:

1. **sem dökilür:**-*ür*
Kaside 13
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Zehir dökülmek. II (Suratından) Pislik akmak.

Zehr aḳar sem dökilür çehre-i murdāruñdan
Meger olur yidigüñ içüñe zehr-i ḳātil

semāʿ:

1. **semāʿ:**
Kaside 6
Mısra: **7**
Gökyüzü, sema.

Felek semāʿ ile raḳṣa girerdi şevḳinden
Bezimde sāza ser-āġāz ideydi Zühre eger

semā:

1. **semādan:**-*dan*
Kaside 1
Mısra: **37**
Gökyüzü, sema.

Semādan ayaġuñ ṭopraġına yüz sürmek istermiş
Gelimez keşretinden yollar üzre berf ü bārānuñ

semāʿ u ṣafā:

1. **semāʿ u ṣafā:**
Gazel 174
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Coşku ve sevinç içinde) Dönmek ve keyiflenmek.

Semāʿ-ı ney ile mey-i ṣāfı çek
Cihānda semāʿ u ṣafā mı ġaraż

semāʿa girdi:

1. **semāʿa girdi:**-*di*
Gazel 177
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Semaya girmek, gökyüzünde bulunmak. II Semaha girmek, coşkuyla dönmeye başlamak. II Feleklerin kendi etrafında durmaksızın dönmesi.

Cihānı şevḳe getürdi semāʿa girdi felek
Mey-i lebüñden idince rivāyeti vāʿiẓ

semāʿ-ı ney:

1. **semāʿ-ı ney:**
Gazel 174
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ney seması. II Ney çalgısının sesiyle coşarak dönmek.

Semāʿ-ı ney ile mey-i ṣāfı çek
Cihānda semāʿ u ṣafā mı ġaraż

semān:

1. **ṣemān:**
Gazel 321
Mısra: **10**
Sekiz. II Sekizinci cennet. II Sevgilinin yüzü.

Naḳd-i revān-ı cenneti dīdāra ṣatıcaḳ
Olur Ḳabūli meblaġ-ı ḳadr-i şemen ṣemān

semʿan ve ṭāʿa:

1. **semʿan ve ṭāʿa:**
Mesnevi 7
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
"Duyduk ve itaat ettik" anlamına gelen Arapça ifade.

Naẓar ḳılduḳda fermān-ı muṭāʿa

Bize lāzım olan semʿan ve ṭāʿa

semā-yı devlet:

1. **semā-yı devlet:**
Gazel 22
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Devlet seması. II Sevgilinin huzur veren makamı.

Cūd u seḫā vü luṭfuñ nūr-ı sipihr-i ʿizzet
Sen mihr-i pür-żiyāsın ḳapuñ semā-yı devlet

semen:

1. **semen:**
Gazel 82
Mısra: **11**
Beyaz çiçekler açan ve sarmaşık cinsinden olan güzel kokulu bir ağaç, yasemin çiçeği. II Sevgilinin yanağı.

Ḫaṭṭı çemen ʿiẕārı semen ḫaddi yāsemen
Ṣaḥn-ı çemende ḳāmeti serv-i çemendedür

semenāsā:

1. **semenāsā:**
Gazel 268
Mısra: **1**
Yasemin gibi.

Semenāsā vücūduñ nāzük ü yüzüñ çerāġ olsun
Nihāl-i ḳāmetüñ bād-ı muḫālifden ırāġ olsun

semen-būyı kenār it:

1. **semen-būyı kenār it:**
Beyit 149
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yasemin kokulu (sevgiliyi) kucaklamak.

Keşti-i ẓevḳ u ṣafā çek ġuṣṣayı deryāya ṣal
Bir semen-būyı kenār it cāmı ṭoldur boşın al

semend:

1. **semend:**
Gazel 242
Mısra: **1**
Hızlı, çevik ve gösterişli at.

Sürdüm semendi ḳarşu semend erlik eyledüm
Atıldum āteş içre semenderlik eyledüm

2. **semendi:**-*i*
Kaside 6
Mısra: **43**
Hızlı, çevik ve gösterişli at.

Semendi ḫink-i sipihr ü rikābdārı felek
Rikābınuñ biri mihr ü biri meh-i enver

semend sürme:

1. **semend sürme:**-*me*
Gazel 41
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
At sürmek, at koşturmak.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp ʿāşıḳlar üstine semend

semenderlik:

1. **semenderlik:**
Gazel 242
Mısra: **2**
Semender gibi olma. II Semender: Ateşte yaşadığı düşünülen hayali bir canlı türü.

Sürdüm semendi ḳarşu semend erlik eyledüm
Atıldum āteş içre semenderlik eyledüm

semend-i bād-ı pāy:

1. **semend-i bād-ı pāy:**
Muaşşer 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Yel gibi esen atın ayağı.

Çıḳup şarḳ illerin yeller gibi geşt-i güẕār itdüñ
Semend-i bād-ı pāy altında aʿdāyı ġubār itdüñ

semend-i bād-ı pāy altında:

1. **semend-i bād-ı pāy altında:**-*n, -da*
Kaside 16
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -

Yel gibi esen atın ayağının altı.

Semend-i bād-ı pāy altında ḫāk olsa nola aʿdā
Ġubār-ı ḫāṭır-ı aḥbābı defʿe bād gönderdüñ

semend-i bād-ı pāy-ı deşt-pūy:

1. **semend-i bād-ı pāy-ı deşt-pūy:**
Gazel 429
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Çölde koşan hızlı ayaklı at.

ʿArṣa-i maʿnāda raḫş-ı ṭabʿuma nisbet ḳıla
Bāġ-ı ʿālemde semend-i bād-ı pāy-ı deşt-pūy

semend-i ḫāṭırum:

1. **semend-i ḫāṭırum:**-*um*
Gazel 133
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül atı. II Âşığın gönlü.

Semend-i ḫāṭırum ʿışḳa ṭutıldı dime ey zāhid
Ḫar-ı nā-pāydār u nā-pesendi ḫod ulaḳ ṭutmaz

semend-i ʿizzete biner:

1. **semend-i ʿizzete biner:**-*er*
Gazel 118
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şeref atına binmek. II Şan ve şeref kazanmak.

Saʿādet şeh-süvārān-ı cihāna pāydār olmaz
Semend-i ʿizzete her kim biner evvel iner āḫir

semend-i nāzuñı eşgil:

1. **semend-i nāzuñı eşgil:**
Gazel 263
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Naz atını koşturmak. II Naz yapmak, nazlanmak.

Şularsam eşkle yollaruñı bir işkil añlarsın
Semend-i nāzuñı eşgil disem eşmez gil añlarsın

semendi sürdüm:

1. **semendi sürdüm:**-*dü, -m*
Gazel 242
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
At sürmek.

Sürdüm semendi ḳarşu semend erlik eyledüm
Atıldum āteş içre semenderlik eyledüm

semend-i ṭabʿa:

1. **semend-i ṭabʿa:**-*a*
Gazel 74
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güçlü, kuvvetli at. II Yaradılıştan gelen şairlik yeteneği, şairin şiir gücü.

Nedür bu medḥ ü sitāyiş Ḳabūli her sözüñi
Semend-i ṭabʿa nedür çaḳ bu deñlü ögdüller

semend-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī:

1. **semend-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī:**
Gazel 337
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin yaratılış atı. II Kabûlî'nin yaratılıştan gelen şiir yazma yeteneği.

Semend-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī çü aldı meydānı
Demidür ögdüli vir müsteḥaḳdur ögdülüñe

semend-i ṭabʿuma:

1. **semend-i ṭabʿuma:**-*um, -a*
Gazel 367
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güçlü, kuvvetli at. II Yaradılıştan gelen şairlik yeteneği, şairin şiir gücü.

Semend-i ṭabʿuma hem-ser geçer yoḳdur bu meydānda
Ḳabūlī raḫş-ı Düldüldür ṣanasın Ḥayder altında

semend-i ṭabʿumuzı:

1. **semend-i ṭabʿumuzı:**-*umuz, -ı*
Beyit 160
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yaratılış atı. II Kabûlî'nin yaratılıştan gelen şiir yazma yeteneği.

Ḳabūli ʿarṣa-i naẓm içre ehl-i diller ile
Semend-i ṭabʿumuzı ḳoşa ḳoşa biz ḳalduḳ

semend-i zer-kemend:

1. **semend-i zer-kemend:**
Gazel 323
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Altın kemerli at.

Semend-i zer-kemend üzre süvār ol mūrveş aʿdā
Ayaġ altında ḫ∨ār u ḫāksār u pāymāl olsun

semʿ-i cāna:

1. **semʿ-i cāna:**-*a*
Tarih 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Can kulağı. II Gönül.

Cemʿ olıcaḳ ol iki necm-i Hüdā bir araya
Semʿ-i cāna ʿālem-i bālādan irdi bir ṣadā

semʿ-i revāna al:

1. **semʿ-i revāna al:**
Tahmis 3
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Can kulağına almak, dikkatlice dinlemek.

Diñle Murādi sözlerini gūş-ı cāna al
Dürr-i kelām-ı pākini semʿ-i revāna al

semʿine çalındı:

1. **semʿine çalındı:**-*dı*
Beyit 157
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kulağına çalınmak: Bir sözü ya da bir haberi başkaları konuşurken kendisi de duymuş olmak.

Pür iken eṭʿime ile gūş-ı Keykāvūs
Çalındı semʿine bāng-i ṣadā-yı nevbet-i kūs

semʿine irişdi:

1. **semʿine irişdi:**-*di*
Kaside 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kulağına varmak, duyulmak, işitilmek.

Ḳaçırdı düşmen-i ḳalb-i hirāsānı Ḫorāsānuñ
İrişdi semʿine var ise nāmeñ şāh beg nāmuñ

semīn-sittīn:

1. **semīn-sittīn:**
Kaside 6
Mısra: **15**
Parlak, aydınlık.
Çoġ añdurur bize ol ʿālemi semīn-sittīn
Muḥaṣṣılı bu cihān oldı ʿālem-i diger

semiyy-i nebiyy-i ḥayy u kadīm:

1. **semiyy-i nebiyy-i ḥayy u ḳadīm:**
Mesnevi 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ezelî ve diri olan Allah'ın peygamberinin adaşı. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ey semiyy-i nebiyy-i Ḥayy u Ḳadīm
V'ey müsemmī be-nām-ı İbrāhīm

semiyy-i Resūl-i Rabb-i enām:

1. **semiyy-i Resūl-i Rabb-i enām:**
Mesnevi 8
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tüm canlıları yaratan Allah'ın resulü, Hazreti Muhammed.

Ey semiyy-i Resūl-i Rabb-i enām
Nāmdaş-ı Nebī Muḥammed-nām

semme:

1. **şemmedür:**-*dür*
Kıt'a 26

Mısra: **4**
Çok az miktar.

Tāb-ı ruḫına nisbet bir ẕerre pertev-i mihr
Ḫoş-būy-ı mūy-ı rūyı yanında şemmedür müşk

2. **semme:**
Mesnevi 6
Mısra: **35**
Arapça "orada" anlamına gelen ifade.

Nāfiẕün semme ḥükmuhu el'ān
Cā'izün ḳavluhu ʿalā-mā-kān

semm-i firāḳ:

1. **semm-i firāḳ:**
Terci-bend 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Ayrılık zehri. II Ayrılık, hicran.

Çoḳdan alurdı cānı semm-i firāḳ
Aña tiryāḳ-ı vaṣluñ olmasa em

semm-i fürḳat:

1. **semm-i fürḳat:**
Müsemmen 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Ayrılık zehri. II Ayrılık, hicran.

Semm-i fürḳat helāhil ü ḳātil
Zehre çāre bulunmaz ey ʿāḳil

semm-i ḳātil nūş iderse:

1. **semm-i ḳātil nūş iderse:**-*er, -se*
Gazel 475
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Öldürücü zehri içmek.

ʿAceb mi semm-i ḳātil nūş iderse yine haẕm eyler
ʿAdū-yı dīv-ṭabʿa degme bir nesne ġıdā olmaz

semm-i mühlik:

1. **semm-i mühlik:**
Kaside 3
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Öldürücü zehir.

Efʿīveş iki ʿāmil dünyāyı yaḳdı yıḳdı
Birisi semm-i mühlik birisi zehr-i ḳātil

semm-i sūzenden cihāna naẓar ḳıl:

1. **semm-i sūzenden cihāna naẓar ḳıl:**
Gazel 388
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İğne deliğinden dünyayı seyretmek. II İğne deliği gibi küçücük gözden dünyayı seyretmek ve anlamaya çalışmak.

Naẓar ḳıl semm-i sūzenden cihāna
Ne Hinde ʿazm ü cezm eyle ne Sinde

semt:

1. **semtiyle:**-*i, -y, -le*
Gazel 255
Mısra: **9**
Semt, mahalle. II Taraf, yön, cihet.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında daḫı ben şimdi er buldum

2. **semt:**
Gazel 441
Mısra: **2**
Taraf, yol, yön, anlayış.

Bir aġız kāġıd ile ben ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt ile şād itseñ olmaz mı

3. **semte:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **88**
Semt, mahalle.

Ammā baña Ḳabūlī ḥırmāna bāʿiṣ oldı
Maḥrūm olur olursa dānā bu semte dāḫil

semt-i ṣanʿatı:

1. **semt-i ṣanʿatı:**-*ı*
Gazel 171
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Maharet yönü. II Meslek, hüner, iş.

Göñül yazmaġı ḫaṭṭından
taʿallüm eylemiş dil-ber
Zihī kāmil ki semt-i
ṣanʿatı muzdūrdan görmiş

semt-i seyrüñ:

1. **semt-i seyrüñ:**-*üñ*
Tahmis 8
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Gezip dolaşılan semt.

Semt-i seyrüñ hevā-yı ḳuds olsun
Hem-cenāḥuñ hümā-yı ḳuds olsun

semt-i vālā-nişān-ı pür-kereme:

1. **semt-i vālā-nişān-ı pür-kereme:**-*e*
Mesnevi 6
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Cömertlikle dolu yüce nişanın tarafı. II Manzumede ismi belirtilmeyen Amasya valisinin makamı.

Semt-i vālā-nişān-ı pür-kereme
Ṣavb-ı bālā-nişīn-i muḥtereme

sen:

1. **sen:**
Beyit 47
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ṭururken yoḳdur ilden fāʾide
Rabbenā enzil ʿaleynā māʾide

2. **sen:**
Beyit 50
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Seferdür ehl-i riyānuñ maḳām-ı maʿrūfı
Ḫar-ı saḳar gibi besbellüsin sen ey ṣūfī

3. **senüñ:**-*üñ*
Beyit 62
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Göñül neyler benüm ʿömrüm göñül bir ġayrı maʿşūḳı
Senüñ derdüñdür ol bī-çārenüñ tiryāḳ-ı fārūḳı

4. **sen:**
Beyit 84
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Göñlüm eyü lisān ile sen
Ādemi ḳul ider lisānsın

5. **saña:**-*a*
Beyit 87
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey muʿīd oġlı ey ḳaṣīr bodur
Saña didüklerüm cevāb budur

6. **saña:**-*a*
Beyit 99
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte saña benden bir ḳulac

7. **sen:**
Beyit 120
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Er midür ol ki ġamla zen gibi ṣaġı ṣaġa
Mānend-i ebr-i bārān sen ṣaġı ṣolı ṣula

8. **senüñ:**-*üñ*
Beyit 162
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bir baḳımda ḥālüñe vāḳıf olur dil-ber senüñ
Yāre bir bir anı taḳrīr eylemek lāzım degül

9. **sensin:**-*sin*
Beyit 190
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḫār u ḫasdur naẕīr-i merd-i eḫas
Ḫardan daḫı belki sensin eḫas

10. **sen:**
Beyit 227
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Niçe bir ey göñül bu ṣavul yort
Sen de şehr-i ʿademde ṭut bir yurt

11. **sensin:**-*sin*
Beyit 241
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

ʿUşşāḳ ḳullaruñdur sensin o ḳavme sulṭān
Raḥm eyle ben faḳīre sulṭān-ı derdmendān

12. **senden:**-*den*
Beyit 242
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Rüsvā-yı cihān itdi ʿışḳuñ beni her fenden
Fāş oldı ile rāzum ne ṣaḳlayayın senden

13. **sen:**
Beyit 246
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dilā ceyş-i ġamuñ ayaġı altında neylersin sen
Nümūne ehl-i ʿışḳuñ çekdigi derde yitersin sen

14. **sen:**
Beyit 246
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dilā ceyş-i ġamuñ ayaġı altında neylersin sen
Nümūne ehl-i ʿışḳuñ çekdigi derde yitersin sen

15. **sen:**
Beyit 248
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Rāh-ı miḥnetde sen ey dil bir avuc ḫāk olasın
Yol mıdur bād-ı ġudūr ile ṭarabnāk olasın

16. **saña:**-*a*
Beyit 249
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Oldı o ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle gözüñ giryān
Kim didi saña ey dil ʿışḳ āteşine gir yan

17. **sen:**
Beyit 254
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey göñül meddāḥ-ı şekker-bār-ı laʿl-i yārsın
Yār-ı şīrīn-kār sen didüklerince varsın

18. **sen:**
Beyit 258
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bizümle meclise gel muṭrıb ittifāḳ eyle
Ki biz ʿaraḳ idelüm sāzı sen ʿırāḳ eyle

19. **sen:**
Beyit 269
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cānāna didüm ḥüsn ile sen nūr-ı başarsın
Geldi didi bi'llāhi ḳatı ehl-i naẕarsın

20. **saña:**-*a*
Beyit 277
Mısra: **2**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Niçün sevmezsin ol ṣāḥib-cemāli
Saña bī-çāre ġāyet acımalı

21. **senüñ:**-*üñ*
Beyit 279
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Görmege ol periyi daʿvet idersin her bār
Gözüñe görinecek var senüñ ey ʿāṣıḳ-ı zār

22. **senüñ:**-*üñ*
Diğer 1
Mısra: **89**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḫudāyā senüñ fażluña yoḳ nihāyet
Bulunmaz çü iḥsānuña ḥadd ü ġāyet

23. **seni:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **15**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ẓālim-i bī-dād imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ cellād imişsin böyle bilmezdüm seni

24. **seni:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **16**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ẓālim-i bī-dād imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ cellād imişsin böyle bilmezdüm seni

25. **seni:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **33**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cevri çoḳ ġaddār imişsin böyle bilmezdüm seni
Mihri yoḳ ʿayyār imişsin böyle bilmezdüm seni

26. **seni:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **34**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cevri çoḳ ġaddār imişsin böyle bilmezdüm seni
Mihri yoḳ ʿayyār imişsin böyle bilmezdüm seni

27. **seni:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **47**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Düşmen-i pür-kīn imişsin böyle bilmezdüm seni
Ḫaşm-ı bī-temkīn imişsin böyle bilmezdüm seni

28. **seni:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **48**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Düşmen-i pür-kīn imişsin böyle bilmezdüm seni
Ḫaşm-ı bī-temkīn imişsin böyle bilmezdüm seni

29. **seni:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **63**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Żulmi çoḳ mekkār imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni

30. **seni:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **64**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Żulmi çoḳ mekkār imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni

31. **seni:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **79**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çarḫ-ı merdüm-ḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm

seni
ʿAksine devvār imişsin böyle bilmezdüm seni

32. **seni:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **80**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çarḫ-ı merdüm-ḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni
ʿAksine devvār imişsin böyle bilmezdüm seni

33. **saña:**-*a*
Gazel 2
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

ʿÖmrümüñ ḥāṣılı naḫl-i ḳad-i bālāña fedā
ʿÖmrümüñ ḥāṣılı nem var ise hep saña fedā

34. **sensüz:**-*süz*
Gazel 3
Mısra: **13**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensüz piyāle nūş ide her kim ki sāḳiyā
Ḳanı ḥelāl ü itdügi ʿişret ḥarām ola

35. **seni:**-*i*
Gazel 6
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bir gün Ḳabūlī vāṣıl-ı cānān ider seni
Sulṭān-ı bī-niyāza ki dilden niyāz ola

36. **sen:**
Gazel 8
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen gün gibi ṭulūʿ idicek kerr ü ferr ile
Encüm-ṣıfat gürūh-ı ʿadū nā-bedīd ola

37. **saña:**-*a*
Gazel 14
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sevmezdi taḳarrüb ḳılanı saña raḳībüñ
Maḳṣūdına irdi niyedür daḫı teraḳḳub

38. **sen:**
Gazel 16
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen evvel azığı gönder ḳonaġuña gitsün
Ḳabūli çekmeyesin azıġ içün anda taʿab

39. **seni:**-*i*
Gazel 16
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Muḫalleṣ olmaġa ḫāliṣ ʿamel gerek ḫ∨āce
Ḫalāṣ iden seni ġamdan ne fiżżadur ne ẕeheb

40. **seni:**-*i*
Gazel 19
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Seni dürr-i murāda irgürür ey ṭālib-i vuṣlat
Hemān elden ḳoma serrişte-i maḳṣūdı muḥkem ṭut

41. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 20
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ṣu çenāra didi sāyeñde senüñ ḫoş geçeyin
Bize luṭf it bir elüñ gölgecigin iḥsān it

42. **sen:**
Gazel 22
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cūd u seḫā vü luṭfuñ nūr-ı sipihr-i ʿizzet

Sen mihr-i pür-żiyāsın
ḳapuñ semā-yı devlet

43. **sen:**
Gazel 22
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Aç gözüñi Ḳabūlī devlet
ḳapuya geldi
Gel bu ḳapuda sen de eyle
duʿā-yı devlet

44. **saña:**-*a*
Gazel 25
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kürsi-i vaʿẓa çıḳup ḫalḳa
naṣīḥat eyleme
Ṭut sözüm vāʿiẓ benüm
benden saña budur ögüt

45. **saña:**-*a*
Gazel 27
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Rüşvetüñ şehdi saña
şimdi şekerdür ammā
Telḫ ider ṣoñra senüñ
ʿayşuñı ḳalmaz leẕẕet

46. **saña:**-*a*
Gazel 27
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cemʿi ḳābildür anuñ aḫẕ
ile ilden ammā
Bāʿiṣ-i tefriḳa olur saña ol
cemʿiyyet

47. **sen:**
Gazel 27
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Keşf ider anı viren sen ne
ḳadar setr itseñ
Ṣaḳlanur mı iki kes üstine
düşen ṣanʿat

48. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 27
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Rüşvetüñ şehdi saña
şimdi şekerdür ammā
Telḫ ider ṣoñra senüñ
ʿayşuñı ḳalmaz leẕẕet

49. **saña:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **12**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ne saʿādet durur ey dil
Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña
ʿaynıyla tecellī ḳıla ẕāt

50. **sen:**
Gazel 28
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen kimi medḥ ider iseñ
ol anı ḳadḥ eyler
Seyyiʾāt oldı dirīġā
ṣorılursa ḥasenāt

51. **saña:**-*a*
Gazel 31
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dolab-ı felek ḳutb-ı
murād üzre dönerse
Himmetde Ḳabūlī saña
māyil mi olur ġavṣ

52. **saña:**-*a*
Gazel 32
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Aḳçe ʿarż eylerse ey gül
saña ezhār-ı bahār
Dīde-i ʿāşıḳ gibi al
aḳçesin yabana ṣaç

53. **saña:**-*a*
Gazel 34
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Zülf-i dil-berden elüñ çek
ṣaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte
saña benden bir ḳulaç

54. **sen:**
Gazel 35
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Mihri sen mehden eylemek tercīḥ
Ġalaṭ-ı fāḥiş ü ḫaṭā-yı ṣarīḥ

55. **saña:**-*a*
Gazel 37
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Āh eylemeden çāre bulınmaz saña zīrā
Yoḳ sende eyā ḫaste-dil āgāh-ı Meḥemmed

56. **sende:**-*de*
Gazel 37
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Āh eylemeden çāre bulınmaz saña zīrā
Yoḳ sende eyā ḫaste-dil āgāh-ı Meḥemmed

57. **saña:**-*a*
Gazel 40
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

58. **sen:**
Gazel 40
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Hiç ferd-i āferīde nice beñzeye saña
Olduñ cihānda gün gibi sen ḥüsn ile ferīd

59. **sen:**
Gazel 40
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen gün gibi bedīd olıcaḳ māh-rūlaruñ
Her birisi nücūm gibi ola nā-bedīd

60. **sen:**
Gazel 41
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Baḫt-ı bedden ey perī ʿāşıḳlaruñ oldı ḫalāṣ
Sen saʿādet taḫtgāhında olaldan ercmend

61. **sen:**
Gazel 41
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kāmyāb olup murādātuñla sen tek biñ yaşa
Derd-i hicrānuñla ḳo ölsün Ḳabūlī derdmend

62. **sen:**
Gazel 43
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen māh-rūdan olmaz ise ger baʿīd ʿīd
Bulur ḫuceste-ṭāliʿ ü baḫt-ı saʿīd ʿīd

63. **saña:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Meded ardınca ol ey dil ḳaçırma furṣat eldeyken
Saña ol gözleri āhū şikār olmaḳ muḳarrerdür

64. **seni:**-*i*
Gazel 51
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Efsürde-ḫāṭır eylemez iḥyā ider seni
Ol kim Ḳabūli Muḥyi-i ʿaẓm-i remīmdür

65. **sen:**
Gazel 62
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ʿalem gibi çekil ʿāşıḳ dirilsün yanuña
Çünki ʿasker dirligi mīr-i livā yanındadur

66. **sen:**
Gazel 64
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḫm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni ṣulḥ idegör ol da biter

67. **saña:**-*a*
Gazel 66
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sulṭān-ı kerem sā'ili nehr eyleme dirken
Lāyıḳ mı saña sāʾil-i eşküm idesin nehr

68. **saña:**-*a*
Gazel 72
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Aġyār var iken saña rām olmaz ol melek
Olmaz Ḳabūli nite ki şeyṭān aradadur

69. **saña:**-*a*
Gazel 73
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bugün bir vaʿde itse saña anı yarına ṣalmaz
Ḳabūlī vaʿde-i ferdāya ṣalmaḳ gerçi ʿādetdür

70. **saña:**-*a*
Gazel 75
Mısra: **16**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her ne māha nihān ise mihrüm
Gün gibi saña hep ʿayān dil-ber

71. **sen:**
Gazel 77
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Elmās-ı dür-i eşküm gönlüñe eşer itmez
Pālūde-i tersin sen ammā yüregüñ mermer

72. **saña:**-*a*
Gazel 79
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

ʿAceb dūd-ı āh-ı derūnum saña hīç
Niçün itmez ey şūḫ-ı mekkār kār

73. **saña:**-*a*
Gazel 80
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña nerrād-ı felek ḥīle bisāṭın ḳuraḳor
Naṭʿasın geçmedin ol beydaġın evvel süreḳor

74. **seni:**-*i*
Gazel 80
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şāhlıḳ ister iseñ bir iki gün çarḫ seni
Geçürür taḫta külāhın başuña geydüreḳor

75. **sendedür:**-*de, -dür*
Gazel 82
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensüz ḳarārı yoḳ dil-i pür-iştiyāḳumuñ
Gözi yabanda ise nola gönli sendedür

76. **sensüz:**-*süz*
Gazel 82
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensüz ḳarārı yoḳ dil-i pür-iştiyāḳumuñ
Gözi yabanda ise nola gönli sendedür

77. **sensüz:**-*süz*
Gazel 82
Mısra: **13**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensüz Ḳabūli mürde vü ḳalbi füsürdedür
ʿIşḳuñla zindedür nite kim cānı tendedür

78. **saña:**-*a*
Gazel 86
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şimdi saña cevr eyler ise ġam yime dil-dār
Ṣabr eyle dilā ṣoñra peşīmān olacaḳdur

79. **saña:**-*a*
Gazel 87
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Rencīde ḳılma anı ḳadem-rence ḳıl şehā
Cān saña bendedür dil ise bende-ḫānedür

80. **seni:**-*i*
Gazel 87
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dil-ber bahāne oldı cihān bilmege seni
ʿIşḳuñ Ḳabūli şimdi cihāna bahānedür

81. **sen:**
Gazel 88
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Feżā-yı himmetüñde nüh felek Nīlī ḫıyāmuñdur
Serīr-i ʿizz ü rifʿat sen şeh-i ʿālī-maḳāmuñdur

82. **sende:**-*de*
Gazel 91
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳo ʿazm-i ʿışḳı dilā sende dest ü pā yoḳdur
Çü dest ü pāsı olan anda deste deste yatur

83. **sen:**
Gazel 92
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen duʿa itseñ Ḳabūlī vaṣl-ı yāre baş açup
Yüz ṭutup bāb-ı niyāza ellerin yārān açar

84. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 92
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her ṭarafdan gün yüzüñ seyr itmek içündür senüñ
Sīneme bir niçe revzenler ki ol peykān açar

85. **saña:**-*a*
Gazel 95
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Secde-i şükr itmek ey dil farż vācibdür saña
İmtināʿ itmez nigāruñ vaṣlına imkān var

86. **sende:**-*de*
Gazel 95
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gerçi kim ʿālemde çoḳ sulṭān-ı ʿālī-şān var
Ey şeh-i mülk-i melāḥat sende ammā şān var

87. **sende:**-*de*
Gazel 95
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Deyr-i ʿālemde yatan ḫūbān-ṣūret bī-ʿaded
Ṭutalum anlar güzeldür sende ammā ān var

88. **sensin:**-*sin*
Gazel 95
Mısra: **7**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀrıż-ı gülgūn ile sensin cihānuñ yügrügi
Gelmege Şepdīz-i ḫaṭṭuñ daḫı çoḳ ezmān var

89. **saña:**-*a*
Gazel 98
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ādeme naʿmāyı Ḥaḳ alay ile inʿām ider
Ey göñül bāḳī saña virdügi elāyı gör

90. **sen:**
Gazel 98
Mısra: **12**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

91. **seni:**-*i*
Gazel 98
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Būse-i sīb-i zeneḫdānın ki teklīf ide yār
İmtiḥān eyler seni ey dil ṣaḳın almayı gör

92. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 102
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Senüñ yoluñda ölmekden ḳaçar diyü münāfıḳlar
Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi öldürde yazmışlar

93. **senden:**-*den*
Gazel 107
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Senden murādum ikidür iki gözüm iki
Birisi būs-ı laʿl-i lebüñ biri sīnedür

94. **sen:**
Gazel 108
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī vaṣluñı dilden niyāz eylerse sulṭānum
Sen aña ḳalma ancaḳ ol dil-i dārına ḳalmışdur

95. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 123
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Senüñ ruḫsāruña baḳmaḳ bize her gāh lāzımdur
Bir aydur kim naṣīb olmadı dil dāḫı mülāzımdur

96. **saña:**-*a*
Gazel 125
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḫvābda būsemi alduñ diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ yire bühtān eyler

97. **saña:**-*a*
Gazel 127
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

……
……
…
Güzellik ḥażret-i Yūsufdan el-ḥaḳ saña ḳalmışdur

98. **saña:**-*a*
Gazel 127
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şehā ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür ġayrdan bendeñ
Hemān luṭf-ı Ḥaḳ ile bu Ḳabūlī saña ḳalmışdur

99. **sende:**-*de*
Gazel 127
Mısra: **7**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cemālüñ muṣḥafı ḥaḳḳı güzellik sende ḫatm oldı
Leṭāfetle ṭarāvet ʿārıż-ı zībāña ḳalmışdur

100. **sen:**
Gazel 130
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen niçün ḫaste-dile ʿarż-ı cemāl itmezsin
Ol seni görmese bir an ṭuramaz cānı çıḳar

101. **seni:**-*i*
Gazel 130
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen niçün ḫaste-dile ʿarż-ı cemāl itmezsin
Ol seni görmese bir an ṭuramaz cānı çıḳar

102. **sen:**
Gazel 132
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen meh-i nā-mihrbāna olalı aġyār yār
Oldı ʿālem gözüme ey serv-i ḫoş-reftār tār

103. **sen:**
Gazel 132
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Nāfeveş ḫūn oldı baġrum luṭf it ey vaḥşī ġazāl
Bir yaña cevr itme sen de çarḫ-ı nā-hemvārvār

104. **sensüz:**-*süz*
Gazel 132
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her ḳaçan seyr-i gülistān eylesem sensüz baña
Ġonçalar peykān olur ey ruḫları gül-nār nār

105. **seni:**-*i*
Gazel 133
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

106. **saña:**-*a*
Gazel 139
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez
Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

107. **senden:**-*den*
Gazel 139
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī şunda bir merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür
Vefā ummaz o senden kimseden hergiz recā itmez

108. **sen:**
Gazel 152
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Daʿvā-yı cāh u salṭanat itme bizümle ḫüsrevā
Sen tāc u taḫtuñ ḳulısın biz ʿālemüñ sulṭānıyuz

109. **sen:**
Gazel 156
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete maḳrūn ola āmīnümüz

110. **saña:**-*a*
Gazel 158
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çoḳ zamandur cānı biz cānāna iḳrār itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz ḳalur saña yā deynümüz

111. **saña:**-*a*
Gazel 158
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña ʿāşıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿẕūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

112. **sen:**
Gazel 158
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bādenüñ raṭl-ı girānın sen tehī ẓann eyleme
Bize ögretme bize sen aġırumuz yeynümüz

113. **sen:**
Gazel 158
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bādenüñ raṭl-ı girānın sen tehī ẓann eyleme
Bize ögretme bize sen aġırumuz yeynümüz

114. **sen:**
Gazel 170
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Küsdükce gerçi dil-ber efzūn olur maḥabbet
Bendeñle sen efendi küsme ki ayru barış

115. **saña:**-*a*
Gazel 173
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ṭarāvet zülf-i sünbül-sāña maḫṣūṣ
Leṭāfet ḫod ezelden saña maḫṣūṣ

116. **saña:**-*a*
Gazel 173
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī aġlamaḳ gülmek muḥaṣṣal
Biri saña birisi baña maḫṣūṣ

117. **sen:**
Gazel 175
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen güneş fevḳ-ı s̱üreyyāda olasın zīr-i ḫāk
Evce olur mı berāber mertebeyle her ḫażīż

118. **saña:**-*a*
Gazel 176
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gelmez Ḳabūli ḫalḳ-ı cihāndan saña vefā
Gel ʿāḳil iseñ idegör anlardan iḫtiyāṭ

119. **sen:**
Gazel 177
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Başı aşaġı idüp ḳalur idi Ṭūbā ger
Añaydı luṭf ile sen serv-kāmeti vāʿiẓ

120. **saña:**-*a*
Gazel 179
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çekdügüm ālāmı bildürdüm saña
Mā ʿalā-ehli'l-belā ille'l-belāġ

121. **sen:**
Gazel 180
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Pestsin āhuma göre ey çarḫ
Yüküñi sen gerekse yuḳarı yıġ

122. **sen:**
Gazel 180
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳulzüm-ı ʿışḳa kendüñi atma
Ey Ḳabūlī sen anı añlama ṣıġ

123. **saña:**-*a*
Gazel 189
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

124. **sen:**
Gazel 190
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Düşmenüñ maḳhūr u sen mesrūr u ʿasker pür-sürūr
Bundan özge nic'olur ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

125. **sen:**
Gazel 190
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Devletüñ dāyim hemīşe ḳāyim olsun ʿizzetüñ
Sen ʿazīz-i ʿālem ol aʿdāya düşsün ḫ∨ārlıḳ

126. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 194
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çoḳ açılmış güllerüñ var gerçi ey bülbül senüñ
Yāre ʿarż itme anı ḳoḳmaz gülin ol kimsenüñ

127. **sen:**
Gazel 198
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ unutmaduñ aña geldüñ

128. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 200
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Benüm efkār-ı zülfüñden murādum kesb-i cemʿiyyet
Senüñ ḫāṭır perīşān eylemekdür ey perī şānuñ

129. **senden:**-*den*
Gazel 202
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Vuṣlat ümmīdin ider senden Ḳabūlī ḫaste-dil
Sevdügüm ol derdmendüñ göñli ḫōş olmaḳ gerek

130. **saña:**-*a*
Gazel 203
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ehl-i ʿışḳuñ saña ʿarż eyledügi göz yaşıdur
Andan ey sīm-beden anı derem mi ṣanduñ

131. **sen:**
Gazel 203
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ne gezer Kaʿbe-i kūyuñda raḳīb-i zāġuñ
Şāh-bāzum anı sen murġ-ı ḫarem mi ṣanduñ

132. **sen:**
Gazel 203
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey göñül ṭālibi çoḳdur o nihāl-i nāzuñ
Mīve-i vaṣlını sen başḳa direm mi ṣanduñ

133. **sen:**
Gazel 203
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kerem it luṭf u kerem umma Ḳabūlī ilden
ʿĀlemüñ ḫalḳını sen ehl-i kerem mi ṣanduñ

134. **sen:**
Gazel 214
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀrif-i tīr-i ḳażā ḥükm-i ḳaderden aġlamaz
Ey Ḳabūlī sen de ʿārifler ḳadar ṭuyduñsa gel

135. **sen:**
Gazel 217
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sālik-i rāh-ı Ḫudā ḫavf u ḫaṭardan beridür
Berü gel sen de dilā ʿāşıḳ iseñ bī-bāk ol

136. **seni:**-*i*
Gazel 218
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli ile uy ḳaṭāra gel

137. **seni:**-*i*
Gazel 219
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Göster cemālüñi bu dil-i bī-ḳarāra gel
Gel ey perī seni görelüm āşkāra gel

138. **seni:**-*i*
Gazel 219
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli yola gir ḳaṭāra gel

139. **sen:**
Gazel 220
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

140. **saña:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dürr-i meknūn olsañ eşḫāṣ iʿtibār itmez saña
Fażluñı irgür kemāle kāmil ol da kāmin ol

141. **saña:**-*a*
Gazel 222
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳīl ü ḳāle ẕāhib olma müfti-i māżī gibi
Olur olmaz söz saña düşmez Ḳabūlī sākin ol

142. **sen:**
Gazel 222
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kimse bu kehf-i fenāda ḥürmet itmez it ḳadar
Sen gerek rābiʿ gerek sābiʿ gerekse s̱āmin ol

143. **sensin:**-*sin*
Gazel 225
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Der-i devlet-medāruñda nola ser ḳorsa kāmiller
Kemāl erbābınuñ sensin bugün serdārı sulṭānum

144. **sen:**
Gazel 226
Mısra: **12**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre mümtāz eyle sulṭānum

145. **senden:**-*den*
Gazel 230
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cüdā idüp beni senden seri tenden cüdā ḳılma
ʿİnāyet eyle luṭfuñla ḳaḳıma ḳıyma sulṭānum

146. **sensin:**-*sin*
Gazel 231
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Leṭāfet bāġınuñ sensin gül-i ḫandānı sulṭānum
O bāġuñ murġ-ı dildür bülbül-i nālānı sulṭānum

147. **saña:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bīçāre göñül derdüñe sen çāre ararsın
Çāreñ saña ben derdümi bī-dermāna degişmem

148. **sen:**
Gazel 235
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bīçāre göñül derdüñe sen çāre ararsın
Çāreñ saña ben derdümi bī-dermāna degişmem

149. **saña:**-*a*
Gazel 236
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kaʿbe yıḳma didükce azarsın
Saña bu mı günāhum İbrāhīm

150. **sañadur:**-*a, -dur*
Gazel 236
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gice gündüz teveccühüm sañadur
Ey yüzi ḳıblegāhum İbrāhīm

151. **senden:**-*den*
Gazel 237
Mısra: **14**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī dem-i maḥabbetden
Urmadı kimse senden aḳdem dem

152. **saña:**-*a*
Gazel 239
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Niyyet-i ʿazm-i sefer eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bir gūşede şimden girü yoḳdur ārām

153. **saña:**-*a*
Gazel 246
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳad-i bālāları vaṣf eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bu ʿālem-i bālādan olupdur mülhem

154. **sen:**
Gazel 257
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaṣıl sen idesin inʿām ʿām

155. **senden:**-*den*
Gazel 257
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaṣıl sen idesin inʿām ʿām

156. **senüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 261
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḥaḳīḳat ehli degülsün ṭarīḳ el virmez
Senüñle gel berü ey dil mecāza başlayalum

157. **sen:**
Gazel 262
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Didüm ey şeh naẓar it ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana
Didi cān-bāz olımazsın daḫı sen oynarsın

158. **seni:**-*i*
Gazel 262
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳayd-ı dünyāyile pā-beste Ḳabūlī herkes
Bend-i zencīr-i belādan seni kim ḳurtarsın

159. **saña:**-*a*
Gazel 263
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī ʿādeti ẓulm ü sitemdür saña dil-dāruñ
Sen ol sulṭān-ı ḥüsni ġāyet ile ʿādil añlarsın

160. **sen:**
Gazel 263
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ceresāsā reh-i ʿışḳuñda feryād itsem ey sāḳī
Fiġānum gūş ḳılmazsın beni sen ḳanzil añlarsın

161. **sen:**
Gazel 263
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Mecāzīdür diyü inkār idersin ʿışḳa ey ṣūfī
Kelām-ı ḥaḳdur ammā sözümüz sen bāṭıl añlarsın

162. **sen:**
Gazel 263
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Nice āh itmeyem derd-i dilümden añlamaz ol gül
Hele ey bülbül-i şūrīde bāri sen dil añlarsın

163. **sen:**
Gazel 263
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

164. **sen:**
Gazel 263
Mısra: **12**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī ʿādeti ẓulm ü sitemdür saña dil-dāruñ
Sen ol sulṭān-ı ḥüsni ġāyet ile ʿādil añlarsın

165. **sen:**
Gazel 266
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Nice pervāne olmaz ḫıdmetüñde zümre-i ʿāşıḳ
Şebistān-ı vefānuñ sen ki şemʿ-i tābdārısın

166. **saña:**-*a*
Gazel 272
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey göñül sūr-ı saʿādet saña ol gündür kim
Destüñe ḫūn-ı ʿadūdan ḳınalar yaḳınasın

167. **sen:**
Gazel 277
Mısra: **11**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen gerek luṭf u gerek ḳahr ile baḳ ben ḫāke
Ben anı maḫż-ı vefā ʿayn-ı ʿināyet bilürin

168. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 289
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Mey-i ʿışḳuñla mest ise ʿālem
Ben senüñ leblerüñde ḫayrānın

169. **sen:**
Gazel 290
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gülşenüñ neyleyelüm serv ü gül-i raʿnāsın
Baña sen cümleden ey ruḫları gül raʿnāsın

170. **sen:**
Gazel 290
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yār ile daʿvi-i ʿışḳ eyleme sen yoḳ ey dil
Ḳāḍi-i ʿaḳl anuñ faṣl idemez daʿvāsın

171. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 290
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Hem-cenāḫuñ olamaz kimse cihān içre senüñ
Ḳāf-ı ʿışḳ içre Ḳabūlī var ise ʿanḳāsın

172. **sen:**
Gazel 293
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Devr elinden ey göñül āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

173. **sen:**
Gazel 293
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Devr elinden ey göñül āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

174. **sen:**
Gazel 293
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Zīr-i seng-i āsyāb-ı tengnā-yı çarḫda
Dāne-i gendüm gibi serḫurde sen ġam-ḫurde ben

175. **sen:**
Gazel 293
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bād-ı serd-i āh ile ālām-ı berd-i rāh ile
Ser be-rāh efgende-pāy efşürde sen efsürde ben

176. **sen:**
Gazel 293
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gird-bādāsā ser-i kūy-ı belā-yı ʿışḳda
Ḫār-ı gerd-ālūde sen ḫāşāk-i bād-āverde ben

177. **sen:**
Gazel 293
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

178. **sensin:**-*sin*
Gazel 295
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḫūbān-ı şehr ḳullaruñ olsa ʿaceb midür

Sensin diyār-ı ḥüsne
bugün pādşā Ḥüseyn

179. **sen:**
Gazel 297
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Aġalar içre sen gül gibi
gül gülzār-ı ʿālemde
Cemālüñ seyr iden
ʿāriflere ṭaġ üsti bāġ olsun

180. **senüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 298
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ruḫuñla kākülüñ
ögmekden özge ey meh-rū
Senüñle yoḳ sözümüz
artıḳ aḳdan ḳaradan

181. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 302
Mısra: **14**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḫudā bilsün Ḳabūlī ġamla ḥālüñ
Senüñ her ḥālüñi yā il ne bilsün

182. **saña:**-*a*
Gazel 308
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Luʿb ile ruḫuñ aluban
açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey
dil saña ḳatlan

183. **sen:**
Gazel 308
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gel naṭʿ-ı maḥabbetde
şehā bir sen ü bir ben
Şaṭranc oyunın
oynayalum māt ola düşmen

184. **sen:**
Gazel 308
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Leclāc ise de lec iderüz
naṭʿ-ı cihānda
Nādāna Ḳabūlī yeñilür
ṣanma bizi sen

185. **saña:**-*a*
Gazel 315
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

ʿĀlemde Ḳabūlī saña dil-ber mi bulunmaz
Dil-ber bulunursa nola
ʿālem bulımazsın

186. **saña:**-*a*
Gazel 318
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña çaġırur derd ile
heftād u dü millet
Bir ism ile her dilde
müsemmā sen imişsin

187. **sen:**
Gazel 318
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ẓāhirde vü bāṭında hevā sen imişsin
Her gūşede pūşīde vü peydā sen imişsin

188. **sen:**
Gazel 318
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ẓāhirde vü bāṭında hevā sen imişsin
Her gūşede pūşīde vü peydā sen imişsin

189. **sen:**
Gazel 318
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her sīnede sūzān olan āteş senüñ imiş
Her maṣṭabada şemʿ-i şeb-ārā sen imişsin

190. **sen:**
Gazel 318
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her kişi tesellāsını senden alur āḫir
Her ṣūrete mirʾāt-ı mücellā sen imişsin

191. **sen:**
Gazel 318
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her dilde yatan rāzlara hem-sır imişsin
Her dīdede ḫod ehl-i temāşā sen imişsin

192. **sen:**
Gazel 318
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña çaġırur derd ile heftād u dü millet
Bir ism ile her dilde müsemmā sen imişsin

193. **sen:**
Gazel 318
Mısra: **12**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳapuñda yatan ḳullaruñuñ ḳaddi dü-tādur
Sulṭān-ı serā-perde-i yektā sen imişsin

194. **sen:**
Gazel 318
Mısra: **14**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çākerlerüñüñ kemteridür cümle mevālī
Ḳullara vü mevlālara Mevlā sen imişsin

195. **sen:**
Gazel 318
Mısra: **16**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her şebde ẓuhūra gelen āṯār senüñdür
Ṣuretger-i māhiyyet-i eşyā sen imişsin

196. **sen:**
Gazel 318
Mısra: **18**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her dilde Ḳabūlī gibi evṣāfuñ iderler
Her elsinede ḳāʾil-i gūyā sen imişsin

197. **senden:**-*den*
Gazel 318
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her kişi tesellāsını senden alur āḫir
Her ṣūrete mirʾāt-ı mücellā sen imişsin

198. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 318
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her sīnede sūzān olan āteş senüñ imiş
Her maṣṭabada şemʿ-i şeb-ārā sen imişsin

199. **senüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 318
Mısra: **15**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her şebde ẓuhūra gelen āṯār senüñdür
Ṣuretger-i māhiyyet-i eşyā sen imişsin

200. **sen:**
Gazel 321
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dürler niṯār ider ayaġuñ tozına gözüm
Geldükce sen pür olsa nola encümen cümān

201. **sen:**
Gazel 323
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Derūn-ı pādşāh-ı ʿālemāsā sen ṣafālar sür
Dil-i aʿdā ʿAcem mülki gibi pür-iḫtilāl olsun

202. **sen:**
Gazel 324
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Muṭrıbā sen de biraz söylene virsen görelüm
Niçe bir diñleyelüm bülbül-i bāġuñ lāfın

203. **saña:**-*a*
Gazel 330
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

204. **sen:**
Gazel 330
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

205. **sen:**
Gazel 330
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Açmasun ol ġoncaya rāzuñ saña ol açılur
Sen nihān itseñ eger ol gül bilür āvāresin

206. **senüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 330
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

207. **saña:**-*a*
Gazel 332
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Vāv-ı zülfüñ ʿaṭf ider saña żamīr-i ʿāşıḳı
İrtibāṭ olmaz bilürsin ʿatf içün olmazsa vāv

208. **sen:**
Gazel 337
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen āftāb-ı keremsin yanuñda ben ẕerre
Ṭarīḳ pertev-i ḫurşīd ü ẕerre de yoluñ a

209. **saña:**-*a*
Gazel 345
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Muḳīm-i kūy-ı yār ol bekle yerüñdür didüm saña
Niçün olmazsın ey dīvāne dil ben didügüm yerde

210. **sen:**
Gazel 346
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Māʾil olma sen ʿarūs-ı Zāl-i dehrüñ āline
Merd-i ʿālī-himmet ol aldanma zīb ü zīnete

211. **sen:**
Gazel 348
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dil-i vīrānı gel tenhā ḳoma dūr olma ḫāṭırdan
Sen ey ġam gizlü bir gencīnesin vīrāneden çıḳma

212. **sen:**
Gazel 350
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çignerse her denī seni incinme ġam degül

Sen aġır ol Ḳabūli yoluñ bekle hem-çü kūh

213. **seni:**-*i*
Gazel 350
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çignerse her denī seni incinme ġam degül
Sen aġır ol Ḳabūli yoluñ bekle hem-çü kūh

214. **sensin:**-*sin*
Gazel 350
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensin şeh-i mehīb-i Siyāvūş-ı baḫş-ı raḫş
Dārā-diyār u Güstehem-ādāb u Cem-sütūh

215. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 353
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gelmez Ḳabūli ḫāneñe bir kez senüñ nigār
Devlet yiterdi ḫāneñe bir āşnā gele

216. **sen:**
Gazel 356
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

217. **sen:**
Gazel 358
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ol ẕāt-ı mükerremsin ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne evrāḳ-ı raḳam elde

218. **sen:**
Gazel 359
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ġāyet severin dilden sen şāhı Meḥemmed Ṣāh
Va'llāhi Meḥemmed Ṣāh bi'llāhi Meḥemmed Ṣāh

219. **sen:**
Gazel 359
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cān emrüñe fermān-ber dil her sözüñe tābiʿ
Mülk-i dile ḫān itdüm sen şāhı Meḥemmed Ṣāh

220. **sensin:**-*sin*
Gazel 359
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yoluñda ġubār oldum aḥvālüme āgāh ol
Sensin bu güẕergāhuñ āgāhı Meḥemmed Ṣāh

221. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 364
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Mestāne baḳışlarla beni eyledi meftūn
Kim dirdi senüñ ḳara gözüñ ʿaḳlumuz ala

222. **sensin:**-*sin*
Gazel 370
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sözüñ üstine söz yoḳ düşmen-i bed-ḫˇāhdan ḳorḳma
Ṭarīḳuñ ḳurdı sensin ḥīle-i rūbāhdan ḳorḳma

223. **saña:**-*a*
Gazel 372
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey göñül kendüñi alçaḳ ṭutagör kim saña
Şāyed ol serv-ḳadüñ şu gibi göñli aḳa

224. **sen:**
Gazel 375
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ṭutdı cihānı gerçi feryāduñ ey Ḳabūlī
Bir sen degülsin ancaḳ iñler hezār böyle

225. **sen:**
Gazel 376
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bir sen degülsin ey dil giryān u zār böyle
Her-cāyi yār elinden her bir diyār böyle

226. **sen:**
Gazel 378
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Utanduġı yiter güle ol ġonça-dehenden
Ey bād-ı ṣabā sen de varup yüzine urma

227. **saña:**-*a*
Gazel 379
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī saña mescidde bulunmaz ise cāy
Yüri var mey-kede ṣadrına geç otur orada

228. **sen:**
Gazel 380
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen māh ile barışmadı diyü sitāremüz
Sögdüm bu gice ṣubḥa dek ey meh sitāreye

229. **sen:**
Gazel 380
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Derd-i firāḳa çāre hemān vaṣl-ı yār imiş
Sen de Ḳabūli ṭurma meded eyle çāreye

230. **sen:**
Gazel 381
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

231. **sen:**
Gazel 381
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ki bir ḫāneye bir kerre güẕār eyleyesin
Devlet iḳbāl ide tā-rūz-ı ḳıyāmet ol eve

232. **saña:**-*a*
Gazel 382
Mısra: **17**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey Ḳabūlī naẓar itmiş saña pīr
Kelimātuñ ḳatı dervīşāne

233. **sen:**
Gazel 382
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳul olan sen ḳadi āzāda şehā
Ser-fürū eyleye mi sulṭāna

234. **sen:**
Gazel 385
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şeh-süvār-ı ʿarṣagāh-ı ʿadl ü dād olduḳca sen
Raḫş-ı himmet zīr-i rān u esb-i devlet rām ola

235. **sen:**
Gazel 385
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Nāmdār-ı ʿālem olduḳca sen ey Rüstem-vaḳar

Lenduhā-yı düşmen-i bed
ʿāḳıbet bed-nām ola

236. **sen:**
Gazel 385
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ser-i aʿdāyı ṭoġrultduḳca mānend-i elif
Ḳorḳusından hey'et-i dāl-i vücūdı lām ola

237. **seni:**-*i*
Gazel 385
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Behremend eyler muḥaṣṣıl nā-ümīd itmez seni
Bā-ḫuṣūṣ iḥsāna ahdi luṭfa vaʿdi tām ola

238. **saña:**-*a*
Gazel 387
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sünbül nedür ki zülf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye

239. **saña:**-*a*
Gazel 388
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī fāriġ ol ṭūl-i emelden
Saña ne bunda rāḥat var ne sinde

240. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 388
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Nesin sevdüñ be ṣūfī bu cihānuñ
ʿAceb bilsem senüñ göñlüñ nesinde

241. **saña:**-*a*
Gazel 397
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sīneñde yaḳı yaḳmaġ ile ey dil-i mecrūḥ
Pehlū-yı nigār ola mı dirsin saña bāḳī

242. **saña:**-*a*
Gazel 399
Mısra: **12**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bu ḫafṣ u bu kes̲īr diyü düşme kes̲rete
Nāfiʿ olan da saña bu añla ḥikāyeti

243. **sen:**
Gazel 404
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ne deñlü tīre vü tār ise ṣūfī ḫāne-i ḳalbüñ
Mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol sen ider nūr anı nūrānī

244. **senden:**-*den*
Gazel 406
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān
Derdin virenden umaruz anuñ devāsını

245. **saña:**-*a*
Gazel 411
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Maḥall-i tāc-ı ʿizzetsin sezāvār-ı saʿādetsin
Müsellemdür saña āyīn-i şāhī ṭavr-ı ʿOs̲mānī

246. **sen:**
Gazel 412
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bizüm ʿünvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

247. **senüñleydi:**-*üñ, -le, -y, -di*
Gazel 412
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bizüm ʿünvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

248. **saña:**-*a*
Gazel 416
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

249. **saña:**-*a*
Gazel 416
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

250. **saña:**-*a*
Gazel 421
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ hep baġrı yanıḳdur
Derūn-ı lāle gibi yoḳ durur içinde bir ṣaġı

251. **senüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 424
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Muḥammed
Ḳabūlī senüñle muḳayyed degül mi

252. **senüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 425
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Ḳabūlī
Senüñle muḳayyed Muḥammed degül mi

253. **sen:**
Gazel 430
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle cihān sen gideli

254. **sen:**
Gazel 430
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle cihān sen gideli

255. **sen:**
Gazel 430
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḫalḳa derd-i dil-i mecrūhumı taḳrīr idemez
Ġam-ı hecrüñle zebūn oldı zebān sen gideli

256. **sen:**
Gazel 430
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çekilüp şām u seḥer cānib-i şehr-i ʿademe
Ḳarbān-ı dil ü cān oldı revān sen gideli

257. **sen:**
Gazel 430
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Nāz ile sen gideli görmedük eylük yüzini
Ḫālümüz gitdi yamān oldı hemān sen gideli

258. **sen:**
Gazel 430
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Nāz ile sen gideli görmedük eylük yüzini
Ḥālümüz gitdi yamān oldı hemān sen gideli

259. **sen:**
Gazel 430
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Baġrumuz başlu iken dīdemüz oldı yaşlu
ʿĀleme rāz-ı nihān oldı ʿayān sen gideli

260. **sen:**
Gazel 430
Mısra: **12**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gūşe-i ġamda Ḳabūlī ten-i bī-rūḥ oldı
Gelmedi gitdi daḫı cismine cān sen gideli

261. **saña:**-*a*
Gazel 431
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña dil bağlayalı ḳalmadı meylüm ġayra
Bir żamīrüñ nic'olur iki yire ircāʿı

262. **sen:**
Gazel 432
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ġam yime ger ṣad hezār olsa ʿadū Yeʾcücvār
Sen hemān s̱ābit-ḳadem ol sedd-i İskender gibi

263. **seni:**-*i*
Gazel 432
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Būy-ı zülfüñle muʿaṭṭar ḳıl meşām-ı ʿālemi
Ṭīb-i ḫāṭırla seni ḫoş göreler ʿanber gibi

264. **sen:**
Gazel 438
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bize besdür nigāruñ būy-ı mūyı
Sen ey misk ortadan götür ḳoḳuyı

265. **seni:**-*i*
Gazel 439
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Götürür ḳoltuġuña girüp seni bir gün veyā Geydigüñ …… yoḳdur dime ḳoltuḳlığı

266. **senüñ:**-*üñ*
Gazel 441
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Esīr-i bend-i hicrānem senüñ cānā vuḳūfuñ yoḳ
Ḳuluñı ḳayd-ı bend-i ġamdan āzād itseñ olmaz mı

267. **saña:**-*a*
Gazel 442
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Niçün baḳmazsın ol ṣāḥib-cemāle
Dil-i bī-çāre saña acımalı

268. **sen:**
Gazel 445
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen degülsüñ yalıñuz terk iden ey dil serüñi
ʿArṣa-i ʿışḳ durur bunda niçe baş yatur

269. **saña:**-*a*
Gazel 450
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cebr iderseñ nola dil şīşesini kesr itme
Lā ise saña kesir eyledügüñ cebr itme

270. **sen:**
Gazel 462
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bir selām ile niçün ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de elüñ gögsüñe ḳo

271. **saña:**-*a*
Gazel 463
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Muḳayyeddür göñül zülfüñle cānā
Saña maḥṣūṣdur muṭlaḳ degüldür

272. **seni:**-*i*
Gazel 469
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

273. **sendedür:**-*de, -dür*
Gazel 477
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sendedür ḫātem-i iḥsān ile miftāḥ-ı kerem
Feṭḥ iderseñ yiridür ḳufl-ı der-i cumhūrı

274. **saña:**-*a*
Gazel 479
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Būse-i laʿlüñ temennāsındadur cānā göñül
Saña böyle bī-te'emmül söyleden müldür beni

275. **sen:**
Gazel 479
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

İñleden bülbül gibi ol ruḫları güldür beni
Ey felek sen bāri giryān eyleme güldür beni

276. **sen:**
Gazel 479
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Mübtelāsın öldürür bir şūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ ey perī öldür beni

277. **saña:**-*a*
Gazel 483
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Neyler otāġ-ı zer kişi bir iki günlüge
Yitmez mi sāyebān-ı felek saña gölgelik

278. **saña:**-*a*
Gazel 495
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ġam u derd ü belā ʿuṣṣāḳa maḫṣūṣ
Ġurūr-ı şādmānī saña mensūb

279. **sen:**
Gazel 514
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her dāġ-ı ġamuñ ḫod ser-i ʿāşıḳda birer mīḫ
Sen bāri gelüp bir yañadan eyleme tevbīḫ

280. **sen:**
Gazel 514
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cān ile göñül müşteridür sen meh-i bedre
Ey alnı ḳamer ruḫları gün gözleri Mirrīḫ

281. **sen:**
Gazel 515
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḥüsn ile mümtāz-ı ʿālemsin sen ey Yūsuf-cemāl
Kimse miṣlüñ göremez geşt eylese cānān elin

282. **senden:**-*den*
Gazel 516
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Pādişāhum başumı kes tīġuñ ile rāżıyam
Senden artuḳ dünyede maḥbūb efendüm var ise

283. **sen:**
Kaside 1
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

284. **sen:**
Kaside 1
Mısra: **67**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ol merd-i hünerversin ki meydān-ı şecāʿatde
Öñüñde ḫāk būs eyler gelüp merdānı meydānuñ

285. **sensin:**-*sin*
Kaside 1
Mısra: **70**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

ʿAdālet devridür devrüñ şecāʿat ʿaṣrıdur ʿaṣruñ
Saʿādet ṣadrıdur ṣadruñ şehi sensin bu devrānuñ

286. **sen:**
Kaside 2
Mısra: **73**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ki ḫurşīd-i cihān gibi żiyā-güstersin
Pertev-i luṭfuñ ile cümle-i ʿālem tābān

287. **senüñdür:**-*üñ, -dür*
Kaside 2
Mısra: **92**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ṭutdı luṭfuñ etegin kesme ümīdüm elini
El benüm ey şeh-i ferḫunde senüñdür dāmān

288. **sende:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **64**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

289. **saña:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **119**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Vāḳıʿā saña bu devlet ne saʿādetdür kim
Ḳıla Ḥaḳ dergehüñi maḳsim-i erzāḳ-ı enām

290. **saña:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **121**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

İhtiyāc ehli saña ʿarż ide ḥāl-i bālin
Müstaḳıl sen ḳılasın ṭālibe tevzīʿ-i sihām

291. **saña:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **127**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

İstiḳāmet erisin saña saḳāmet düşmez
Düşme bed-nām olıcaḳ yire berāy-ı irġām

292. **saña:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **175**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ki dīnüñ diregisin ṭayanurlarsa saña
Ḫalḳa bu söz yiter ey şeyḫ-i şeyiḫü'l-İslām

293. **sen:**
Kaside 4
Mısra: **122**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

İhtiyāc ehli saña ʿarż ide ḥāl-i bālin
Müstaḳıl sen ḳılasın ṭālibe tevzīʿ-i sihām

294. **sen:**
Kaside 4
Mısra: **175**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ki dīnüñ diregisin ṭayanurlarsa saña
Ḫalḳa bu söz yiter ey şeyḫ-i şeyiḫü'l-İslām

295. **sen:**
Kaside 4
Mısra: **225**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çünki kār āḫirine irdi Ḳabūlī sen de
İḫtiṣār eyle uzatma sözi ḳıl ḫatm-i kelām

296. **senden:**-*den*
Kaside 4
Mısra: **123**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yoḳlana maṣraf-ı īrād u mevācib senden
Ḳılalar ḳısmet-i rūziyyesini ḥaḳḳı ḳasām

297. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 5
Mısra: **57**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Senüñ devrüñde olmış olmamışdur devr-i evvelde
Nicesi daḫı geldi gitdi serdār-ı ṣaf-ārānuñ

298. **senden:**-*den*
Kaside 6
Mısra: **54**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Fürūġ-ı şemʿ-i murāduñ hemīşe tābende
Çerāġ-ı mihr ü ḳamer ferr ü nūrı senden umar

299. **saña:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **59**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña dirler saña taḥṣīṣ iderler sensin
Bende-i muḳbil-i sulṭān-ı refīʿü'd-derecāt

300. **saña:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **59**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña dirler saña taḥṣīṣ iderler sensin
Bende-i muḳbil-i sulṭān-ı refīʿü'd-derecāt

301. **saña:**-*a*
Kaside 7
Mısra: **79**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gel duʿā eyle Ḳabūlī saña oldur maʿḳūl
Umaruz k'anı ḳabūl ide ḳabūlü'd-derecāt

302. **sensin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **33**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensin ol şāh-ı kerem ü zer ki ḫurşīd-miṯāl
ʿAyn-ı ẕerrāta vücūduñdan irişür lemeʿāt

303. **sensin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **35**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensin ol mihr-i felek-ḳadr kim āṣarından
ʿĀleme feyż irişür ḳılsa tecellī ol ẕāt

304. **sensin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **37**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensin ol gevher-i pākīze ki ḥakkāk-i ḳadīm
Getüre miṣlini bir daḫı vücūda heyhāt

305. **sensin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **39**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensin ol dürr-i girān-māye ki aṣdāf-ı aġzın
Bulmaya miṣlini açа ḳapaya biʾd-defeʿāt

306. **sensin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **41**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensin ol aḫter-i neyyir ki żiyā ṣaldıkça
Ḫāne-i dilden iden gün gibi defʿ-i ẓulümāt

307. **sensin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **43**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensin ol kevkeb-i saʿd-ı felek-i ʿizz u şeref
Nūrıdur ehl-i kemāle sebeb-i teşrīfāt

308. **sensin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **45**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensin ey dürri-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik ider ḫalḳa hüdāt

309. **sensin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **47**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sensin ey ḥażret-i aġa-yı meyādīn-i veġā
Ġarḳ-ı iclāl ile mānend-i ġuyūṣ-ı ġāyāt

310. **sensin:**-*sin*
Kaside 7
Mısra: **59**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña dirler saña taḥṣīṣ iderler sensin
Bende-i muḳbil-i sulṭān-ı refīʿü'd-derecāt

311. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 8
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yüri şimden girü furṣat senüñ virmek Ḫudānuñdur
Öñine ḳarşu ṭurmaz ḳavm-i aʿdā merd-i miḳdāmuñ

312. **senüñ:**-*üñ*
Kaside 8
Mısra: **34**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

ʿAli kim ḫıdmetüñde kātibüñdür lāmdur ḳaddi
Senüñ ʿayn-ı ʿadālet olduġuña dāldür lāmuñ

313. **saña:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **74**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳabūlī bu ne dirsin şekl-i dervīşāna girmişsin
Sözüñe aldanan saña inanan cāna ʿışḳ olsun

314. **saña:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **45**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gel naṣīḥat diñle benden ögüt al ṣāyed saña
Bir gün ola lāzım ola bu kelām-ı ḥaḳ dede

315. **saña:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **54**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Meẕhebine Ṣīʿanuñ sen iştiġāl itmek neden
Ġayr içün saña düşer mi āteşe yanmaḳ dede

316. **saña:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **59**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Eyledüñ inhā Ḳabūlī saña lāzım olanı
Saña da lāzım degül mi ḥaḳ sözi ṭutmaḳ dede

317. **saña:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **60**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Eyledüñ inhā Ḳabūlī saña lāzım olanı
Saña da lāzım degül mi ḥaḳ sözi ṭutmaḳ dede

318. **sen:**
Kaside 10
Mısra: **50**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey kişi gel yalıñuz ḥubb-ı ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen berāber baḳ dede

319. **sen:**
Kaside 10
Mısra: **53**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Meẕhebine Ṣīʿanuñ sen iştiġāl itmek neden
Ġayr içün saña düşer mi āteşe yanmaḳ dede

320. **senden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **55**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

321. **saña:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **17**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña afyon yimeden herze yimek çoḳ yegdür
Hele tizce durur idüñ gözüñ olmazdı ḳızıl

322. **saña:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **37**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bu naṣīḥat saña ʿālemde yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın boḳ yime var ḥaddüñi bil

323. **seni:**-*i*
Kaside 13
Mısra: **19**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Seni afyonı dükendikce boḳın yir dirler
Böyle naḳl itmiş eḥibbā ki ṣorarsañ nāḳil

324. **sen:**
Kaside 15
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳuṭb-ı ʿālemsin otur sen merkezüñde s̱ābit ol
Ḥıfẓ içün her gūşeye evtāddur gönderdigüñ

325. **sende:**-*de*
Kıt'a 1
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey vezīr-i ser-āmed-i vüzerā
Sende ḫatm oldı şimdi serverlik

326. **senüñ:**-*üñ*
Kıt'a 1
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gelmedi bir senüñ gibi server
İde bu ʿaṣrda dil-āverlik

327. **sende:**-*de*
Kıt'a 13
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey ṣalābet-pezīr ü ʿālī-ḳadr
Sende ḫatm oldı gerçi serverlik

328. **saña:**-*a*
Kıt'a 16
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ber-murād eyle sen ili saña da
Yessera'llāhu mā yeşā diyeler

329. **sen:**
Kıt'a 16
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ber-murād eyle sen ili saña da
Yessera'llāhu mā yeşā diyeler

330. **seni:**-*i*
Kıt'a 21
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Seni düşmen Ḳabūlī redd iderse
Anuñçün ġam çeküp olma melūlī

331. **senden:**-*den*
Kıt'a 27
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bunı vird idüp dir Ḳabūlī faḳīr
Baña senden olur meded yā Ġanī

332. **saña:**-*a*
Kıt'a 36
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüṣān üzre saña bir eyü tīmār olsun

333. **sen:**
Mesnevi 2
Mısra: **111**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḫüsrev-i kişver-i ʿaṭāsın sen
Behrever ḳıl beni ṭarīḳümden

334. **senden:**-*den*
Mesnevi 2
Mısra: **101**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

İsterem senden ey şeh-i maʿṣūm
Beni luṭfuñdan eyleme maḥrūm

335. **sen:**
Mesnevi 4
Mısra: **69**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ki ẕāt-ı sütūde-ḫaṣletsin
Pāk-ṭīnet hümā-ṭabīʿatsın

336. **sen:**
Mesnevi 4
Mısra: **128**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Birine biñ virür cenābuña Ḥaḳ
İl söyündürdügin sen añlama yaḳ

337. **saña:**-*a*
Mesnevi 5
Mısra: **132**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Nīk ü bed itme ḳullaruñ maḥrūm
Cümlenüñ ḥāli ḫod saña maʿlūm

338. **sen:**
Mesnevi 5
Mısra: **52**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ġażaba geldi didi ol kevden
Minnet ile anı yazarsın sen

339. **saña:**-*a*
Mesnevi 7
Mısra: **46**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

340. **saña:**-*a*
Mesnevi 7
Mısra: **47**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Günāhuñ bu yiri saña virendür
Seni işbu diyāra gönderendür

341. **sen:**
Mesnevi 7
Mısra: **27**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Hiç sen gerçi kim söz añlamazsın
Ney ü çeng olmayınca diñlemezsin

342. **sen:**
Mesnevi 7
Mısra: **42**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Nüfūẕı var iken mīr ü sipāha
Neden sen uymamaḳ fermān-ı şāha

343. **seni:**-*i*
Mesnevi 7
Mısra: **48**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Günāhuñ bu yiri saña virendür
Seni işbu diyāra gönderendür

344. **senüñ:**-*üñ*
Mesnevi 7
Mısra: **45**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

345. **senüñ:**-*üñ*
Mesnevi 7
Mısra: **50**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ötesin ṣorar iseñ ṣuç anuñdur
Senüñ ḥālüñ ḳolaydur ṣuç anuñdur

346. **senüñ:**-*üñ*
Mesnevi 7
Mısra: **51**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Senüñ evżāʿına düşen sükutdur
İden ḳılan alan viren hep odur

347. **senüñ:**-*üñ*
Mesnevi 7
Mısra: **59**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Senüñ bu fende iẕʿānuñ gerekdür
Kemāl ü ʿilm ü ʿirfānuñ gerekdür

348. **senüñle:**-*üñ, -le*
Mesnevi 7
Mısra: **24**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Didüm ey ḳāżı-i ḥaḳ-nā-şināsā
Senüñle mümkin olmadı muvāsā

349. **saña:**-*a*
Mesnevi 9
Mısra: **44**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gel ey bāġ-ı vefāda gül budāġı
Saña cān rişte sidür ṣaç bāġı

350. **saña:**-*a*
Mesnevi 9
Mısra: **48**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḫam olmış cism-i zerdüm eyle pāmāl
Gerekmez mi saña altunlu ḫalḫāl

351. **saña:**-*a*
Mesnevi 9
Mısra: **67**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ġanīmet virdi Ḥaḳ saña bu ānı
Ġanīmet mālı gibi beẕl it anı

352. **saña:**-*a*
Mesnevi 9
Mısra: **72**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Elüñden būse iḥsān it bize sen
Elüñle virdügüñdür saña ḳalan

353. **sen:**
Mesnevi 9
Mısra: **62**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Güzeller içre bir heybetlü begsin
Baña sen cümlesinden daḫı yegsin

354. **sen:**
Mesnevi 9
Mısra: **71**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Elüñden būse iḥsān it bize sen
Elüñle virdügüñdür saña ḳalan

355. **saña:**-*a*
Mesnevi 10
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kār-ı nāḳış anuñla kāmil olur
Ḥırz-ı cāndur saña ḥamāyıl olur

356. **saña:**-*a*
Mesnevi 15
Mısra: **40**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Senüñ ile ṭurur senüñle yatur
Ne saña kendüden ziyān getürür

357. **sende:**-*de*
Mesnevi 15
Mısra: **33**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gāh sende vü gāh ḫāricidür
Yatluya vü eyüye varıcıdur

358. **senüñ:**-*üñ*
Mesnevi 15
Mısra: **39**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Senüñ ile ṭurur senüñle yatur
Ne saña kendüden ziyān getürür

359. **senüñle:**-*üñ, -le*
Mesnevi 15
Mısra: **39**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Senüñ ile ṭurur senüñle yatur
Ne saña kendüden ziyān getürür

360. **sen:**
Müseddes 1
Mısra: **40**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Pür-mehābetdür vücūd-ı pāki şīr-i ner gibi
Sen duʿāya ḳāyim ol dāyim Ḳabūlī er gibi

361. **sen:**
Müseddes 4
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

362. **sen:**
Müseddes 4
Mısra: **12**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

363. **sen:**
Müseddes 4
Mısra: **18**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

364. **sen:**
Müseddes 4
Mısra: **24**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

365. **sen:**
Müseddes 4
Mısra: **30**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bunca feryādum işitdüñ dimedüñ dād ideyin
Sen ki dād itmeyesin ben kime feryād ideyin

366. **senden:**-*den*
Müseddes 4
Mısra: **27**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bilmezin kime şikāyet ideyin senden dād
Senüñ ey ẓālim-i bī-dād elüñden feryād

367. **seni:**-*i*
Müseddes 4
Mısra: **16**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dimedüñ nālem işitdükde teraḥḥum ideyin
Seni ḳoyup varayın kime taẓallum ideyin

368. **senüñ:**-*üñ*
Müseddes 4
Mısra: **28**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bilmezin kime şikāyet ideyin senden dād
Senüñ ey ẓālim-i bī-dād elüñden feryād

369. **saña:**-*a*
Müseddes 5
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña ışmarladılar milket-i ʿOs̱mānı sulṭānum
Güneşdür altun üsküfle ḳapuñ derbānı sulṭānum

370. **saña:**-*a*
Müseddes 5
Mısra: **27**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Saña da ḳalacak ʿālemde oldur öyle iẕʿān it
Güle baḳ herkese ḫulḳuñla dünyāyı gülistān it

371. **sensin:**-*sin*
Müseddes 5
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cihānuñ şimdi sensin şāh-ı ʿālī-şānı sulṭānum
Bugün devrān senüñdür süregör devrānı sulṭānum

372. **senüñdür:**-*üñ, -dür*
Müseddes 5
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cihānuñ şimdi sensin şāh-ı ʿālī-şānı sulṭānum
Bugün devrān senüñdür süregör devrānı sulṭānum

373. **seni:**-*i*
Müsemmen 2
Mısra: **22**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Aña nice olam diyü vāṣıl
Çoḳdan eylerdi ārzū seni dil

374. **saña:**-*a*
Şarkı 1
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Naṣībüñ saña gelince
Küyegör göñül böyl'olur

375. **sen:**
Şarkı 1
Mısra: **19**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Öñüñce gidene sen de
Uyagör göñül böyl'olur

376. **sende:**-*de*
Şarkı 3
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Aḳar ṣular gibi ḳarār eylemez
Gezer gezer gelür sende dolanur

377. **senüñle:**-*üñ, -le*
Tahmis 8
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳaçma bizden senüñle dilleşelüm
Niyedür nālişüñ beyān eyle

378. **saña:**-*a*
Tahmis 10
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dime meylüm añadur saña raġmen
Baña raḥm eylemezsin aña raġmen

379. **sen:**
Tahmis 10
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Raḳībe luṭf idersin baña raġmen
Ṣaḳın itdüklerüñ sen cāna ḳalmaz

380. **saña:**-*a*
Tahmis 12
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Biz fenā virdük senüñ olsun ʿamel ey müddeʿī
Ser-te-ser ġavġā-yı dehri al saña şimden girü

381. **senüñ:**-*üñ*
Tahmis 12
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Biz fenā virdük senüñ olsun ʿamel ey müddeʿī
Ser-te-ser ġavġā-yı dehri al saña şimden girü

382. **sen:**
Tahmis 13
Mısra: **12**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Her ẕevḳ u ṣafānuñ ötesi derd ü belādur
Sen renc ü ʿanā añladuġuñ ẕevḳ u ṣafādur

383. **sen:**
Tarih 2
Mısra: **24**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Cümle Muḥammed ümmeti icrā idüp bu sünneti
Ammā ki şāhum sen anı aʿlādan aʿlā eyledüñ

384. **sen:**
Tarih 13
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ol şeh-i mülk-i saʿādet kim olam dirdüm didi
Sen ġulām-ı āstānı oldıġuñ ẕāt-ı münīf

385. **sen:**
Tarih 15
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ol şāh-ı kerīm-i mā'il-i ḫayrāt u ʿuḳbāsın
Cihānda ḫayır idersin ḫayır öz kendü mālüñden

386. **senden:**-*den*
Tarih 15
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ribāṭ u mescid ü ḥammām añılsa ẕevḳ ider cānuñ
Bilürsin ḫayr bir olmaz oġuldur ol ḳalur senden

387. **sen:**
Tarih 21
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen ki çün bu şān-ı ʿālī-şān ile
Ḥaḳ naṣīb itdi irişdüñ ʿizzete

388. **saña:**-*a*
Terci-bend 1
Mısra: **72**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dīde-i cān ile seni gözedüp
Göz ḳulaġ idi saña ḫalḳ-ı diyār

389. **seni:**-*i*
Terci-bend 1
Mısra: **30**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḳanlu yaşlar gibi döküp nūrı
Seni gözlerdi dīdeler her dem

390. **seni:**-*i*
Terci-bend 1
Mısra: **71**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dīde-i cān ile seni gözedüp
Göz ḳulaġ idi saña ḫalḳ-ı diyār

391. **sen:**
Terci-bend 2
Mısra: **23**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Sen de maḥrem ḳal ḳo adı ʿışḳ ile
Muḥkem eyle ittiḥādı ʿışḳ ile

392. **saña:**-*a*
Terci-bend 3
Mısra: **28**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Pāk olup ṣu gibi gel mā-i menīden güẕer it
Saña besdür bu naṣīḥat sözüñi muḫtaṣar it

393. **sen:**
Terci-bend 4
Mısra: **9**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

394. **sen:**
Terci-bend 4
Mısra: **10**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör

Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

395. **sen:**
Terci-bend 4
Mısra: **52**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Baş aġrıdur kelāmuñ eger bī-meʾāl iseñ
Gel sen de böyle mālik-i māl ü menāl iseñ

396. **seni:**-*i*
Tesdis 2
Mısra: **22**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Yüzüm gözüm ayaġuñ tozına her bār sürmezsem
Cihānda ey perī-ṣūret seni bir ān görmezsem

397. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gel ey dil-ber ġam-ı hücrüñle baġrum ḳan olur sensüz
Dutuşur nār-ı ḥasretle göñül sūzān olur sensüz

398. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Gel ey dil-ber ġam-ı hücrüñle baġrum ḳan olur sensüz
Dutuşur nār-ı ḥasretle göñül sūzān olur sensüz

399. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kül olup cümle eczāmuz beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād ile efġān olur sensüz

400. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kül olup cümle eczāmuz beden rīzān olur sensüz
İşüm her rūz u şeb feryād ile efġān olur sensüz

401. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

402. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

403. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

404. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **12**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

405. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **17**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

406. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **18**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

407. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **23**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

408. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **24**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

409. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **29**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

410. **sensüz:**-*süz*
Tesdis 2
Mısra: **30**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

senā:

1. **senā:**
Diğer 1
Mısra: **96**
Övme, övgü, yüceltme.

Neyāmed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḫudā
Kiyem men ki āyed zi-destem senā

2. **senā:**
Gazel 493
Mısra: **2**
Övme, övgü, yüceltme.

Ne-yāyed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḫudā
K'ayem men ki āyed zi-destem senā

3. **senāyile:**-*y, -ile*
Kaside 1
Mısra: **85**
Övme, övgü, yüceltme.

Duʿāyile senāyile nola ḫatm-i kelām itsem
Duʿādur ʿuhdesine lāzım olan ehl-i ʿirfānuñ

senā dürlerini:

1. **senā dürlerini:**-*ler, -i, -n, -i*
Beyit 250
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Övgü incileri. II Âşığın/Kabûlî'nin sevgiliye dağıttığı övgüler.

Nisār eyler senā dürlerini bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey sulṭān-ı ʿālī-şān

senā gevherlerin dizmiş:

1. **senā gevherlerin dizmiş:**-*miş*
Kaside 1
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Övgü incilerini dizmek. II Övgü dolu şiirler yazmak.

Senā gevherlerin dizmiş nisār itmek murād eyler
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şāh-ı kerem anuñ

senā gevherlerin nisār eyler:

1. **senā gevherlerin nisār eyler:**-*r*
Gazel 231
Mısra: **11**

Kelime Tipi: -
Övgü incilerini dağıtmak. II Övmek, methetmek, yüceltmek.

Niṣār eyler ṣenā gevherlerin bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿ ḳılupdur anı sulṭānum

senā ḳılsun:

1. **ṣenā ḳılsun:**-*sun*
Mesnevi 3
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Övmek, methetmek, övgüler dizmek.

Cānib-i ḥażrete duʿā ḳılsun
Çoḳ duʿā bī-ʿaded ṣenā ḳılsun

senāḫˇānuñ olanlara:

1. **ṣenāḫˇānuñ olanlara:**-*lar, -a*
Gazel 247
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Öven, metheden (kimse). II Sevgiliyi överek yücelten âşık.

Muḥibb-i muḫliṣüñden biridür ḳaṭʿ-ı naẓar ḳılma
Ṣenāḫˇānuñ olanlara riʿāyet eyle sulṭānum

senā-ḥ∨ān:

1. **ṣenā-ḫ∨ānuñ:**-*uñ*
Mesnevi 3
Mısra: **26**
Öven, metheden (kimse).

Dōstuñ düşmenüñ yiye ḫ∨ānuñ
Niye maḥrūm olur ṣenā-ḫ∨ānuñ

senāḫ∨ān:

1. **ṣenāḫ∨ān:**
Gazel 223
Mısra: **10**
Öven, metheden (kimse).

Gül-i bostān-ı ʿiffet ġonça-i gülzār-ı ʿizzetsin
Gülistānuñda dil murġın ṣenāḫ∨ān eyle sulṭānum

2. **ṣenāḫ∨ānuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **66**
Öven, metheden (kimse).

Gerekdür bunca āṣāruñ beyāna bir duʿāgūyuñ
Ḳabūlī gibi lāzımdur ḳapuñda bir ṣenāḫ∨ānuñ

senālar eyleyelüm:

1. **ṣenālar eyleyelüm:**-*y*, -*elüm*
Mesnevi 8
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Övmek, methetmek, övgüler dizmek.

Ḫāk-i pāye ṣenālar eyleyelüm
Tā ölünce duʿālar eyleyelüm

seng-i belā:

1. **seng-i belā:**
Beyit 238
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bela taşı. II Bela, musibet, sıkıntı.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

seng-i bīdād:

1. **seng-i bīdād:**
Tahmis 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Acımasız taş, eziyet taşı. II Zulüm, eziyet.

ʿIşḳ ile bilgil Murādī başa çıḳmaz kimsene
Seng-i bīdād ile ḳaṣr-ı ʿışḳı yıḳmaz kimsene

seng-i bī-dād:

1. **seng-i bī-dād:**
Gazel 220
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Acımasız taş, eziyet taşı. II Zulüm, eziyet.

Seng-i bī-dād ile ger ʿālem yıḳılsa fi'l-meṣel
Ḫāne-i ʿışḳuñ dilā bir ṭaşına gelmez ḫalel

seng-i cefādur:

1. **seng-i cefādur:**-*dur*
Gazel 27
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Cefa taşı, eziyet taşı. II Eziyet, sıkıntı.

Başa her dānesi bir seng-i cefādur şeynüñ
Ey Ḳabūlī anı almaġ ile bulma şöhret

seng-i cefāyile:

1. **seng-i cefāyile:**-*y*, -*ile*
Gazel 78
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cefa taşı, eziyet taşı. II Eziyet, sıkıntı.

Şehā seng-i cefāyile ne deñlü ḫāṭırum yıḳsañ
Ḫalel gelmez esās-ı ʿışḳa zīrā ḳatı müşteddür

seng-i ġamla:

1. **seng-i ġamla:**-*la*
Gazel 409
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Keder taşı. II Dert, gam, keder.

Yaḳduñ a nār-ı ʿışḳ ile tenümi
Yıḳduñ a seng-i ġamla meskenümi

seng-i ġamuñla:

1. **seng-i ġamuñla:**-*uñ*, -*la*
Gazel 34
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gam taşı, dert taşı. II Sevgilinin âşığa eziyeti, zulmü.

Eyleme seng-i ġamuñla şīşe-i ḳalbüm şikest
Çün dürüst olmaz bilürsin kim şikest ola zücāc

seng-i ḫāra:

1. **seng-i ḫārā:**
Gazel 243
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çok sert taş, kaya.

Mūmdur ḫāṭır-ı yāre göre seng-i ḫārā
Dil-i bī-merḥametin mermere beñzer diyemem

2. **seng-i ḫāra:**-*a*
Gazel 162
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çok sert taş, kaya.

Tīşe-i elmās-ı eşküm nola teʾsīr itmese
Ḫāṭır-ı dil-dāra seng-i ḫāra beñzer beñzemez

seng-i hārādur:

1. **seng-i ḫārādur:**-*dur*
Gazel 94
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çok sert taş, kaya.

Dikildi rāyet-i iḳdāmı bām-ı Ḳaṣr-ı Kisrāya
Ser-i mīrān-ı Īrān aña nisbet seng-i ḫārādur

seng-i ḫāre:

1. **seng-i ḫāre:**-*e*
Beyit 185
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çok sert taş, kaya.

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẓāhirā bir ḫārdur
Hiç degül olʿāşıḳuñ ḳalbinde cevher vardur

seng-i ḥavādis ṭoḳındı:

1. **seng-i ḥavādis ṭoḳındı:**-*dı*
Kaside 6
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Bela taşı dokunmak. II Başına bela gelmek, sıkıntı yaşamak.

Hümā-yı ṭabʿum uçarken hevā-yı medḥüñde
Ṭoḳındı seng-i ḥavādis ne bāl ḳaldı ne per

seng-i kūy-ı dil-ber:

1. **seng-i kūy-ı dil-ber:**
Gazel 447
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken

sevgilinin mahallesinin taşı.

Didi aġyāra seng-i kūy-ı dil-ber
Büyükdür her biri yanında şeş-ber

seng-i meder:

1. **seng-i meder:**
Kaside 4
Mısra: **136**
Kelime Tipi: -
Sert taş.

Bedre vü kīse ile çıḳdı miyāna zer ü sīm
Ḳıldılar seng-i meder birine ferş-i aḳdām

seng-i nedāmet:

1. **seng-i nedāmet:**
Gazel 116
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Pişmanlık taşı. II Pişman olma.

Gelür seng-i nedāmet her kişinüñ yolına āḫir
Gerek merd ü gerek zen itdügini bula gelmişdür

seng-i sitem-zede:

1. **seng-i sitem-zede:**
Beyit 215
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sitem eden taş. II Âşığın feryat eden gönlü.

Ṭaʿn-ı raḳīble dil-i ʿuşşāḳ-ı ġam-zede
Beñzer o cāma kim ola seng-i sitem-zede

seng-i siyāh:

1. **seng-i siyāh:**
Kaside 2
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Siyah taş.

Nār-ı ḳahrından erir āb-ṣıfat seng-i siyāh
Āb-ı luṭfından olur ḫāk-i siyeh bāġ-ı cinān

seni bu şekle koyan:

1. **seni bu şekle ḳoyan:**
Kaside 13
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Seni bu hâle getiren (şey).

Seni bu şekle ḳoyan kendü bed aʿmālüñdür
Laʿneti kendüñe ḳıl kimseden alma işkil

seni gören:

1. **seni gören:**
Gazel 396
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Seni gören (kimse). II Sevgiliyi gören kişi.

Seyr iden kūyuñı cinānı ḳodı
Seni gören iki cihānı ḳodı

senüñçün:

1. **senüñçündür:**-*dür*
Muhammes 1
Mısra: **5**
Senin için.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Vādi-i rāh-ı belāda ʿāşıḳ-ı bī-bākler

2. **senüñçündür:**-*dür*
Muhammes 1
Mısra: **10**
Senin için.

Ḫāṭır-ı ġamnāklerde āh-ı āteşnākler
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

3. **senüñçündür:**-*dür*
Muhammes 1
Mısra: **15**
Senin için.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Devr elinden bir zamān çekdüm nice derd ü belā

4. **senüñçündür:**-*dür*
Muhammes 1
Mısra: **20**
Senin için.

Bu felāketler ihānetler ḥaḳāretler baña
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

5. **senüñçündür:**-*dür*
Muhammes 1
Mısra: **25**
Senin için.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

sepīde-dem:

1. **sepīde-dem:**
Kaside 6
Mısra: **1**
Sabah vakti, sabahleyin.

Sepīde-dem ʿalem-i āftāb-ı zerrīn-ser
Dikildi bām-ı sipihr üzre çün livā-yı ẓafer

ser:

1. **serde:**-*de*
Beyit 33
Mısra: **2**
Baş, kafa, ser.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

2. **ser:**
Gazel 70
Mısra: **2**
Baş, kafa, ser.

Ser-keşleri yek-ser ḳılıcuñ gerçi keser
Nice ser-keşlere ser-keşlik ider gerçi ki ser

3. **ser:**
Gazel 120
Mısra: **9**
Baş, kafa, ser.

Naẓardan düşmiş iken yine raġbet bulmaġa ser de
Reh-i kūyında dil-dāruñ ayaġı altına sürter

4. **ser:**
Kıt'a 28
Mısra: **4**
Baş, kafa, ser.

Der-ḥāl hinduvāne ez-cā revīd u guftā
Ez-tust yek işāret ez-mā be-ser devīden

5. **ser:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Baş, kafa, ser. II
Can, âşığın canı.

Cān-ı ḥazīn ü ḫaste itmez ümīd-i ṣıḥḥat
Dil ḫaste ser şikeste ten pāy-māl-i miḥnet

6. **ser:**
Gazel 342
Mısra: **2**
Baş, kafa, ser. II
Can, âşığın canı.

İtmez ümīd-i ṣıḥḥat cān-ı ḥazīn ü ḥaste
Ten pāymāl-i miḥnet dil ḫaste ser şikeste

7. **ser:**
Mesnevi 5
Mısra: **48**
Baş, kafa, ser. II
Can, âşığın canı.

Ol ki paşa içündür ol maʿḳūl
Ser fedā yolına degül maḥṣūl

8. **serde:**-*de*
Beyit 6
Mısra: **1**
Baş, kafa, ser. II
Akıl, fikir, düşünce.

Serde hevā dilde heves elde dām
Ehl-i dile derd ile dirlik ḥarām

9. **serde:**-*de*
Gazel 254
Mısra: **15**
Baş, kafa, ser. II
Akıl, fikir, düşünce.

Ne serde bellü hevā vü neşāṭ u ẕevḳ u sürūr
Ne dilde ārzu-yı ʿişret-i dem-i ʿālem

10. **ser:**
Gazel 320
Mısra: **9**
Baş, kafa, ser. II
Akıl, fikir, düşünce.

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

11. **serdedür:**-*de, -dür*
Gazel 345
Mısra: **6**
Baş, kafa, ser. II
Akıl, fikir, düşünce.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

12. **serde:**-*de*
Mesnevi 2
Mısra: **42**
Baş, kafa, ser. II
Akıl, fikir, düşünce.

Ḥabl-ı ḥubbı dile mülāḳīdür
Daḫı serde hevāsı bāḳīdür

13. **ser:**
Beyit 33
Mısra: **2**
Baş, kafa, ser. II
İnsan, kişi.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

14. **serler:**-*ler*
Gazel 367
Mısra: **2**
Baş, kafa, ser. II
İnsan, kişi.

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

15. **serde:**-*de*
Gazel 18
Mısra: **13**
Baş, kafa, ser. II
Âşığın başı.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

16. **ser:**
Gazel 81
Mısra: **6**
Baş, kafa, ser. II
Âşığın başı.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

17. **ser:**
Gazel 319
Mısra: **10**
Baş, kafa, ser. II
Âşığın başı.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı terk itmem Ḳabūlī kesseler başum
Hevā-yı ʿışḳ serden gitmesün bu yolda ser gitsün

18. **serī:**
Gazel 355
Mısra: **1**
Baş, kafa, ser. II
Âşığın başı.

Serī dārem zi-bār-ı cevr-i dünān ser-nigūn geşte
Dilī dārem zi-ṭaʿn-ı nā-kesān çün lāle ḫūn geşte

19. **ser:**
Gazel 410
Mısra: **4**
Baş, kafa, ser. II
Âşığın başı.

ʿÖmrüñ ise beḳāsı āb üzre
Ser ise pür-hevā ḥabāb gibi

20. **ser:**
Kıt'a 7
Mısra: **4**
Baş, kafa, ser. II
Âşığın başı.

Dil hemçü-ḳaṭre-i ḫūn ber-ruḫ devīd u guft
Ez-tust yek işāret ez-men be-ser derīden

21. **ser:**
Kıt'a 7
Mısra: **8**
Baş, kafa, ser. II
Âşığın başı.

Der-ḥāl ḫāk būsīd ġalṭīd ār u guft
Ez-dūst yek işāret ez-mā be-ser devīden

ser be-rāh:

1. **ser be-rāh:**
Gazel 293
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Başını almış (kimse). II Âşık.

Bād-ı serd-i āh ile ālām-ı berd-i rāh ile
Ser be-rāh efgende-pāy efşürde sen efsürde ben

ser ḳorsa:

1. **ser ḳorsa:**-*r, -sa*
Gazel 225
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Baş koymak: Belli bir amaç uğruna yaşamak.

Der-i devlet-medāruñda nola ser ḳorsa kāmiller
Kemāl erbābınuñ sensin bugün serdārı sulṭānum

ser ü pādan çıḳdı:

1. **ser ü pādan çıḳdı:**-*dı*
Gazel 299
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Baştan ayaktan geçmek, tüm varlığı feda etmek.

Ser-ā-pā merd-i dānā ictihādından ḫaṭā itmez
Bu rāzı keşf iden zār oluben çıḳdı ser ü pādan

ser vir:

1. **ser vir:**
Gazel 242
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Başını vermek: Kendini feda etmek, canını ortaya koymak.

Ser-bāz-ı rezmgāh-ı maḥabbet olup yine
Ser vir …… serverlik eyledüm

ser virür sır şaḳınursın:

1. **ser virür sır şaḳınursın:**-*ur, -sın*
Tahmis 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ser verip sır vermemek: Ağzı sıkı olmak, asla ağzından sır alınamamak.

Ser virür sır şaḳınursın sīne-i sūzān ile
Dönme ḳavlüñden Nesīmīveş ten-i ʿuryān ile

serāb:

1. **serāb:**
Tahmis 3
Mısra: **2**
Çölde güneşin ışığın parlamasıyla su gibi görünen hayal.

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol serāb ola

ser-āġāz:

1. **ser-āġāz:**
Mesnevi 1
Mısra: **17**
Başlama, girişme.

Muġannī kucāyī ser-āġāz kun
Nehār-ı nev āmed be-nev-sāz kun

serāḳī düşdi:

1. **serāḳī düşdi:**-*di*
Gazel 397
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Toprağa düşmek, ölüp gömülmek.

Ḫāk-i tene ḳılmadı vefā Nīl-i mizācuñ
Dil mihr-i ruḫuñ şevḳi ile düşdi serāḳī

ser-āmed ü serdār-ı ehl-i dil:

1. **ser-āmed ü serdār-ı ehl-i dil:**
Beyit 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ehlinin kumandanı ve lideri. II Sevgili.

O hünerver ser-āmed ü serdār-ı ehl-i dil
Kām-āver ü merām-dih ü mesālik-sedād

ser-ā-pā:

1. **ser-ā-pā:**
Gazel 266

Mısra: **4**
Baştan ayağa, büsbütün, tamamen.

Miṣāl-i ʿār u nāmūs u edeb maḳbūl-i ʿālemsin
Hüner gibi ser-ā-pā ʿaybdan ʿālemde ʿārīsin

2. **ser-ā-pā:**
Gazel 299
Mısra: **5**
Baştan ayağa, büsbütün, tamamen.

Ser-ā-pā merd-i dānā ictihādından ḫaṭā itmez
Bu rāzı keşf iden zār oluben çıḳdı ser ü pādan

3. **ser-ā-pā:**
Kaside 9
Mısra: **54**
Baştan ayağa, büsbütün, tamamen.

Vücūdın dāġ ile ser-tā-ḳadem zeyn eylemiş dervīş
Ser-ā-pā nūr-ı maḥż olan binā-yı cāna ʿışḳ olsun

4. **ser-ā-pā:**
Kaside 10
Mısra: **25**
Baştan ayağa, büsbütün, tamamen.

Bir ser-ā-pā nā-münāsib ehl-i bidʿat bed-sirişt
Ḳuṭb-ı ʿālemdür aña nisbet bizim İsḥaḳ Dede

ser-ā-ser:

1. **ser-ā-ser:**
Gazel 258
Mısra: **1**
Baştanbaşa, tamamen.

Zaḫm-ı tīġ-i hecr-i dil-berle ser-ā-ser yāreyem
Gerçi yāre yāreyem bāşed ki yāre yarayam

2. **ser-ā-ser:**
Gazel 483
Mısra: **2**
Baştanbaşa, tamamen.

Ṭīr-i müjeñle sīnemüz oldı delik delik
Cismüm ser-ā-ser oḳ yiridür nitekim belik

3. **ser-ā-ser:**
Kaside 2
Mısra: **5**
Baştanbaşa, tamamen.

Döşeye bir yeşil altunlı ser-ā-ser bāġa
Çeke eṭrāfına zer mınṭıḳa-i sīm-efşān

ser-ʿasker:

1. **ser-ʿasker:**
Gazel 373
Mısra: **16**
Komutan, kumandan.

ʿAdū-yı bed-gümānuñ aldılar mülkini destinden
Yaḳīn irişdi ser-ʿasker daḫı ol bed-gümān üzre

2. **ser-ʿasker:**
Kaside 8
Mısra: **15**
Komutan, kumandan. II Ferhat Paşa.

ʿÖmer-heybet o ser-ʿasker ʿAli sīretlü serversin
Muḳarrer keskin ersin düşmene ġālibdür iḳdāmuñ

ser-bāz-ı rezmgāh-ı maḥabbet:

1. **ser-bāz-ı rezmgāh-ı maḥabbet:**
Gazel 242
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşkın savaş meydanındaki yiğit. II Âşık.

Ser-bāz-ı rezmgāh-ı maḥabbet olup yine
Ser vir …… serverlik eyledüm

ser-be-ser:

1. **ser-be-ser:**
Gazel 13
Mısra: **3**
Baştanbaşa, tamamen.

Zemīni ser-be-ser geşt ü güẕār itdüm ṣabā-mānend

Yine ārāmgāhum āstānuñdur türābāsā

2. **ser-be-ser:**
Kaside 10
Mısra: **3**
Baştanbaşa, tamamen.

Penbelerle dāġ-ı cismin ser-be-ser zeyn eylemiş
Penbeye beñzer ten-i zībāsı bir ablaḳ dede

serd:

1. **serd:**
Gazel 106
Mısra: **1**
Sert, şiddetli. II Acımasız.

Her ne deñlü serd ise dil-ber temennā nerm ider
İttiḥād-ı maʿnevī bāzār-ı ʿışḳı germ ider

2. **serd:**
Kaside 1
Mısra: **88**
Sert, şiddetli. II Acımasız.

Nitekim geh zemistān ola ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī germ ola luṭfıyla Mevlānuñ

serdār:

1. **serdār:**
Kıt'a 33
Mısra: **6**
Komutan, kumandan.

Terbiyet eylemekdür ehl-i dili
Şimdi serdār öñünde serverlik

serdār ola:

1. **serdār ola:**-*a*
Müseddes 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Komutan olmak, lider olmak.

ʿAsker-i İslāma ol kim iki kez serdār ola
Ẓannum oldur kim iki ʿālemde ber-ḫurdār ola

serdār oldı:

1. **serdār oldı:**-*dı*
Gazel 129
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Komutan olmak, lider olmak. II Sevgilinin güzeller arasında başı çekmesi.

Rāyet-i sebz ile serdār oldı ezhār içre serv
Lāle ʿasker cemʿ idüp ardınca bayraġın çeker

serdār-ı ṣaf-ārānuñ nicesi:

1. **serdār-ı ṣaf-ārānuñ nicesi:**
Kaside 5
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Saf süsleyen hükümdarın pek çoğu.

Senüñ devrüñde olmış olmamışdur devr-i evvelde
Nicesi daḫı geldi gitdi serdār-ı ṣaf-ārānuñ

serdārlıḳ:

1. **serdārlıḳ:**
Gazel 190
Mısra: **1**
Hükümdarlık, komutanlık, liderlik.

Ẕāt-ı ʿālī-şānuña lāyıḳ durur serdārlıḳ
Ṭāliʿ-i mesʿūduña mensūbdur bī-dārlıḳ

serde ḳalmadı:

1. **serde ḳalmadı:**-*ma*, -*dı*
Gazel 488
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Akılda kalmak.

Yir yoḳ hevā-yı serde hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu derde ḳalmadı

ser-defter-i mecmūʿa-i şāḥib-aḳlām:

1. **ser-defter-i mecmūʿa-i şāḥib-aḳlām:**
Kaside 4
Mısra: **216**
Kelime Tipi: -

Kalem sahiplerinin önderi.

Tāc-ı sebziyle şerīf eyledi ṣadrı teşrīf
Oldı ser-defter-i mecmūʿa-i ṣāḥib-aḳlām

serden geçdi:

1. **serden geçdi:**-*di*
Gazel 396
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Serden geçmek, bir amaç uğruna canını feda etmek, ölümü göze almak.

Geçdi serden yoluñda ʿışḳ ehli
Cānı terk itdi ḫānümānı ḳodı

serden gitmesün:

1. **serden gitmesün:**-*me*, -*sün*
Gazel 319
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Akıldan çıkmak, unutulmak.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı terk itmem Ḳabūlī kesseler başum
Hevā-yı ʿışḳ serden gitmesün bu yolda ser gitsün

ser-efrāz:

1. **ser-efrāz:**
Gazel 226
Mısra: **1**
Benzerlerinden üstün olan (kimse).

Beni aḳrān arasında ser-efrāz eyle sulṭānum
Zamānı geçmedin maʿhūdı ifrāz eyle sulṭānum

ser-efrāz-ı ser-i ḳūy-ı nigūyī:

1. **ser-efrāz-ı ser-i ḳūy-ı nigūyī:**
Gazel 438
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Güzel mahallesinin başındaki seçkin kişi.

Nihāl-i serv-ḳadd-i nev-resüñdür
Ser-efrāz-ı ser-i ḳūy-ı nigūyī

serengī:

1. **serengīden:**-*den*
Gazel 329
Mısra: **6**
Üç renkli (elbise).

Pelās-ı şāl-ı ṣad-pāre baña ṣad bāre bihterdür
Serengīden durengīden firengīden duḥāvīden

ser-firāz olmaḳ:

1. **ser-firāz olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 346
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Önde gelen bir kimse olmak, seçkin olmak.

Ser-firāz olmaḳ dilerseñ bī-niyāza ḳıl niyāz
ʿİzzet isterseñ yüri yüz ṭut cenāb-ı ʿizzete

ser-firāz olmaz:

1. **ser-firāz olmaz:**-*maz*
Tarih 20
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Önde gelen bir kimse olmak, seçkin olmak.

ʿĀlem-i ʿıṭlāḳa düşdi ḳayddan olup ḫalāṣ
Bildi kim olmaz fenā mülkinde kimse ser-firāz

ser-firāz-ı ḥavāṣ-ı sulṭānī:

1. **ser-firāz-ı ḥavāṣ-ı sulṭānī:**
Mesnevi 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Sultana has kişiler arasında üstün olan (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Yaʿni dāmād-ı ḫāṣ-ı sulṭānī
Ser-firāz-ı ḥavāṣ-ı sulṭānī

ser-fürū eyleye:

1. **ser-fürū eyleye:**-*y*, -*e*
Gazel 382
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -

Baş eğmek, itaat etmek, boyun eğmek.

Ḳul olan sen ḳadi āzāda şehā
Ser-fürū eyleye mi sulṭāna

sergerdān:

1. **sergerdān:**
Gazel 429
Mısra: **2**
Başı dönmüş, şaşkın, sersem (âşık).

Ey şeh-i tāzī-zebān-ı Türk ü çeşm-i Fürs-güy
Ṣavlecān-ı ġamla sergerdān durur mānend-i güy

ser-gerdān u zār olsam:

1. **ser-gerdān u zār olsam:**-*sa, -m*
Müseddes 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Başı dönmüş ve ağlayan (kimse) olmak.

Āstān-ı devletüñden ẕerre-veş düşdüm cüdā
Gird-bād-ı ġamla ser-gerdān u zār olsam nola

ser-geşte-i hevā-yı ser-i zülf-i yār olup:

1. **ser-geşte-i hevā-yı ser-i zülf-i yār olup:**-*up*
Gazel 398
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçlarının arzusuyla sersem olmak.

Ser-geşte-i hevā-yı ser-i zülf-i yār olup
Āşüfte-ḥāl ü zār u perīşān olam gibi

ser-güzeşt:

1. **ser-güẕeştüm:**-*üm*
Gazel 444
Mısra: **3**
Bir kimsenin başından geçen olay, macera.

Ser-güẕeştüm aña bir bir dir idüm
Meded ol dil-ber-i berber olsa

ser-ḥad:

1. **ser-ḥaddür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **2**
Hudut, sınır, çizgi.

Dilā ser-menzil-i ġamda ser-i ʿuşşāḳ bī-ḥaddür
Meger mülk-i vücūd ile ʿadem mülkinde ser-ḥaddür

serḥad:

1. **serḥadlerde:**-*ler, -de*
Kaside 1
Mısra: **55**
Hudut, sınır, çizgi.

Bu serḥadlerde hīç şimden girü lāzım degül kimse
Alur ʿOs̱mān-ı s̱ānī intiḳāmın Āl-i ʿOs̱mānuñ

ser-ḥadd-i ġamda:

1. **ser-ḥadd-i ġamda:**-*da*
Gazel 412
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gam sınırı, keder çizgisi. II Dert, keder, acı.

Ḳoyup ser-ḥadd-i ġamda ḳulların sulṭānumuz gitdi
ʿAlem gibi çekildi nāz ile cānānumuz gitdi

serḥadd-i İslāma:

1. **serḥadd-i İslāma:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
İslam (ülkesinin) sınırı, hududu.

Yapıldıkca müşeyyed ḳalʿalar serḥadd-i İslāma
Yıḳıldıkca esās-ı bī-beḳāsı düşmen-i cānuñ

ser-ḥalḳa-i erbāb-ı dīvāna:

1. **ser-ḥalḳa-i erbāb-ı dīvāna:**-*a*
Tarih 3
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Meclis erbabının başındaki kimse.

Buyurmış bir seḥer ser-ḥalḳa-i erbāb-ı dīvāna

Çaġur bir kūşeye cemʿ eyle ser cümle vezīrānı

ser-hoş:

1. **ser-ḫoşa:**-*a*
Gazel 389
Mısra: **6**
Sarhoş, sersem. II Aşkın tesiriyle kendini kaybetmiş âşık.

El urma ḫalḳa-i tesbīḥe ṣūfī
Ne ḥālet-baḫş olur ser-ḫoşa ḫūşe

ser-hurde:

1. **ser-ḫurde:**
Gazel 293
Mısra: **4**
Başı ufak, küçük (şey). II Gönül.

Zīr-i seng-i āsyāb-ı tengnā-yı çarḫda
Dāne-i gendüm gibi ser-ḫurde sen ġam-ḫurde ben

serīʿ:

1. **serīʿest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **19**
Seri, hızlı, süratli.

Serīʿest devrān ne-dāred direng
Me-keş dest yek dem zi-gīsūy-ı çeng

ser-i aʿdāda:

1. **ser-i aʿdāda:**-*da*
Kaside 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Düşmanların başı, düşmanın kellesi.

Şikār almaġa çıḳmış elde ṭurmaz şāhbāzāsā
Ser-i aʿdāda perrān olmaḳ ister tīġ-i bürrānuñ

ser-i aʿdāyı:

1. **ser-i aʿdāyı:**-*y, -ı*
Muaşşer 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Düşmanın başı.

Ṭaġıtduñ her birin bir gūşeye bād-ı mehābetle
Ser-i aʿdāyı yeksān eyledüñ ḫāk-i meẕelletle

ser-i aʿdā-yı bī-ḳudret:

1. **ser-i aʿdā-yı bī-ḳudret:**
Kaside 5
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Güçsüz düşmanın başı.

Ġażab vaḳtinde ḳatında ser-i aʿdā-yı bī-ḳudret
Degül ḳarınca miḳdārınca yanında Süleymānuñ

ser-i aʿdāyı cüdāla:

1. **ser-i aʿdāyı cüdāla:**-*a*
Kıt'a 17
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Düşmanın başını ayırmak, kafasını kesmek.

Çıḳ rezme ḳılıcla ten-i bed-ḫ∨āhı ḳılıcla
Başlarsa cidāla ser-i aʿdāyı cüdāla

ser-i aʿdāyı ṭoġrultduḳca:

1. **ser-i aʿdāyı ṭoġrultduḳca:**-*duḳca*
Gazel 385
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Düşmanların başını doğrultmak.

Sen ser-i aʿdāyı ṭoġrultduḳca mānend-i elif
Ḳorḳusından hey'et-i dāl-i vücūdı lām ola

ser-i aḫbāba:

1. **ser-i aḫbāba:**-*a*
Beyit 236
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dostların başı. II Âşıkların başı.

Ser-i aḫbāba ḫāk-i āstānuñ tāc-ı ʿizzetdür
Güle baḳmaḳ kemāl ehline bir şāhāne ḫilʿatdur

ser-i ʿāşıḳda:

1. **ser-i ʿāşıḳda:**-*da*
Gazel 514
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Aşığın başı. II Âşığın kendisi.

Her dāġ-ı ġamuñ ḫod ser-i ʿāşıḳda birer mīḫ
Sen bāri gelüp bir yañadan eyleme tevbīḫ

ser-i bevvābān:

1. **ser-i bevvābān:**
Gazel 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saray kapısında beklemekle görevli kişilerin başı. II Sevgilinin kapısında beklemeyi arzulayan âşık.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde ser-i bevvābān it

ser-i bī-devlet-i māst:

1. **ser-i bī-devlet-i māst:**
Beyit 179
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Talihsiz başımız. II Talihsiz, bahtı kötü âşık.

Ey sifāl-i ser-i kūyet ser-i bī-devlet-i māst
Ḫāk der-pāy-ı tu geşten şeref-i ḫıdmet-i māst

ser-i çavuşānuñ sözi:

1. **ser-i çavuşānuñ sözi:**
Kaside 4
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Başçavuşun sözü.

Diñlenürdi sözi dāyim ser-i çavuşānuñ
Ol ammā ki aġız açmadı çün ehl-i ṣıyām

ser-i dāmān-ı iḥsān:

1. **ser-i dāmān-ı iḥsān:**
Gazel 358
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Lütuf eteğinin başı. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Revādur beẕl-i iḥsān eyleseñ erbāb-ı ʿirfāna
Ser-i dāmān-ı iḥsān u girībān-ı kerem elde

ser-i dāmānuñı:

1. **ser-i dāmānuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 294
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Eteğinin ucu.

Ser-i dāmānuñı dest-i taʿalluḳ şöyle ṭutmışdur
Ayırmaz degme bir nesne meger tīġ-i ʿadem sizden

ser-i defterdārān:

1. **ser-i defterdārān:**
Kaside 4
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Defterdarların başı, en üst defterdar.

İsterüz anı ki oldur ser-i defterdārān
Aḳçe başına bir eyler bize cebr ü iḳdām

ser-i düşmān:

1. **ser-i düşmān:**
Kaside 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Düşmanın başı.

Miyān-ı ḫāk ü ḫūn içre ḳo devr itsün ser-i düşmān
Bu devr üzre urılmışdur bināsı çünki devrānuñ

ser-i elbürze livā-yı feth-i İslāmı dikdi:

1. **ser-i elbürze livā-yı feṯḥ-i İslāmı dikdi:**-*di*
Kaside 1
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Kafkasların en yüksek dağı olan Elbruz'un zirvesine İslam bayrağını dikmek. II Kafkasları ele geçirmek, yönetimi altına almak.

Ser-i Elbürze kim dikdi livā-yı feṯḥ-i İslāmı
Selāmın kim yitişdürdi Yemenden Şeyḫ Ṣanʿānuñ

ser-i engüşt-i ḳadrüñden:

1. **ser-i engüşt-i ḳadrüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 1
Mısra: **71**

Kelime Tipi: -
Kıymetli parmağın başı. II Vezir Osman Paşa'nın değerli parmağı.

Ser-i engüşt-i ḳadrüñden nigīn-i ḫātem-i saṭvet
Vücūd-ı kāmilüñdür māliki mülk-i Süleymānuñ

seri fedā ḳıldum:

1. **seri fedā ḳıldum:**-*du, -m*
Gazel 400
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Başını feda etmek, kendini feda etmek, can vermek, ölümü göze almak.

ʿĪd-i aḍḥā-yı viṣālüñde fedā ḳıldum seri
Hep maḥalleñ itlerine degdi ḳurbān pāresi

ser-i ḫançerdür:

1. **ser-i ḫançerdür:**-*dür*
Gazel 27
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Hançerin başı. II Eziyet, sıkıntı, bela.

Şını minşār-ı cefā rāsı ser-i ḫançerdür
Ol ki şerrinden anuñ ḳaçmaya bulmaz ṣıḥḥat

ser-i iblīse:

1. **ser-i iblīse:**-*e*
Gazel 428
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İblisin başı. II İblis, şeytan.

Raḳībāsā hemīşe ādemi iḍlāl idi kārı
Ser-i iblīse ṭavḳ-ı laʿneti Bārī neden ṭakdı

ser-i kūyı:

1. **ser-i kūyı:**-*ı*
Gazel 505
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sokak başı. II Sevgilinin mahallesi.

ʿĀrıżı Kaʿbe yüzi ḳıble ser-i kūyı maḳām
Ḳāmet-i mevzūnı bir sīmīn direkdür nūrdan

ser-i kūy-ı belā-yı ʿışḳda:

1. **ser-i kūy-ı belā-yı ʿışḳda:**-*da*
Gazel 293
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk belasının mahallesinin başı. II Aşk.

Gird-bādāsā ser-i kūy-ı belā-yı ʿışḳda
Ḫār-ı gerd-ālūde sen ḫāşāk-i bād-āverde ben

ser-i kūy-ı dil-ārādan:

1. **ser-i kūy-ı dil-ārādan:**-*dan*
Tahmis 9
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Gönül süsleyen sevgilinin mahallesi.

Cüdā idüp ser-i kūy-ı dil-ārādan dil-i zārı
Ḳabūlī gibi giryān eyleyüp bu çeşm-i ḫūnbārı

ser-i kūyın:

1. **ser-i kūyın:**-*ı, -n*
Gazel 252
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sokak başı. II Sevgilinin mahallesi.

Görüp nevāmuzı ol şāh nāza başlar ise
Maḳām idüp ser-i kūyın ḥicāza başlayalum

ser-i kūyuñda:

1. **ser-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 23
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sokak başı. II Sevgilinin mahallesi.

Ser-i kūyuñda öldür ehl-i ʿışḳı
Biraz aḥbāb bulsun istirāḥat

2. **ser-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 445

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sokak başı. II Sevgilinin mahallesi.

Ser-i kūyuñda raḳīb-i seg-i ḳallāş yatur
Meded ey gözleri āhū sesi kes ṭaş yatur

3. **ser-i kūyuñda:**-*uñ, -da*
Müseddes 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sokak başı. II Sevgilinin mahallesi.

Ser-i kūyuñda varup niçeye dek dād ideyin
Ḫāk-i rāhuñ niçe bir āh ile ber-bād ideyin

ser-i mīrān-ı Īrān:

1. **ser-i mīrān-ı Īrān**:
Gazel 94
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İran beylerinin başı, İran beylerbeyi.

Dikildi rāyet-i iḳdāmı bām-ı Ḳaṣr-ı Kisrāya
Ser-i mīrān-ı Īrān aña nisbet seng-i ḫārādur

ser-i pür-nekbetüñ bedenüñden kesilür:

1. **ser-i pür-nekbetüñ bedenüñden kesilür:**-*ür*
Kaside 13
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Uğursuz başın bedeninden kesilmesi, başı kesilerek öldürülmek.

Ser-i pür-nekbetüñ āḫir bedenüñden kesilür
Buldığı boḳı ger yirse kesilmezse o dil

ser-i ṣadr-ı ʿizzetde:

1. **ser-i ṣadr-ı ʿizzetde:**-*de*
Tarih 4
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Şerefli makamın başı. II Vezirlik makamı.

Şeh-i Rūma düstūr-ı aʿẓam olup
Ser-i ṣadr-ı ʿizzetde ḳıldı ḳarār

ser-i şemşīrüñe:

1. **ser-i şemşīrüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 323
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kılıcın başı.

Niçe demdür ser-i şemşīrüñe dil-teşnedür aʿdā
İçür tīġüñ yitişdür cānına āb-ı zülāl olsun

seri tenden cüdā ḳılma:

1. **seri tenden cüdā ḳılma:**-*ma*
Gazel 230
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Başı bedenden ayırmak. II Âşığı sevgiliden ayırmak.

Cüdā idüp beni senden seri tenden cüdā ḳılma
ʿİnāyet eyle luṭfuñla ḳaḳıma ḳıyma sulṭānum

seri teslīm:

1. **seri teslīm:**
Gazel 294
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Başı teslim etmek. II Baş vermek, can vermek.

Ḫaṭā-nāme bir elde kelle-i bī-maġz bir elde
Seri teslīm bizden ḥāṣılı seyf ü ḳalem sizden

ser-i ʿuşşāḳ:

1. **ser-i ʿuşşāḳ:**
Gazel 78
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşıkların başı. II Âşıklar.

Dilā ser-menzil-i ġamda ser-i ʿuşşāḳ bī-ḥaddür
Meger mülk-i vücūd ile ʿadem mülkinde ser-ḥaddür

ser-i zülf-i nigārdan:

1. **ser-i zülf-i nigārdan:**-*dan*
Gazel 99
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Güzel yüzlü sevgilinin saçı.

El çekme şāneveş ser-i zülf-i nigārdan
Seyr eyle bāġ-ı ḥüsnini sünbül zamānıdur

ser-i zülf-i semen-būlar:

1. **ser-i zülf-i semen-būlar:**-*lar*
Müseddes 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yasemin kokulu saçının ucu.

Pīç-der-pīçem ser-i zülf-i semen-būlar gibi
Tāb-der-tābem ḫam-ı gīsūy-ı meh-rūlar gibi

ser-i zülfüñ:

1. **ser-i zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 183
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saç ucu. II Sevgilinin saçının ucu.

Ey perī-rū dil-i dīvāne ʿaceb uṣlana mı
Gerdeninde ser-i zülfüñ gibi zencīr olıcaḳ

serīr-i belāġat:

1. **serīr-i belāġat:**
Gazel 24
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Belagat tahtı. II Sözün fasih ve akıcı oluşu, belagat.

Resūlī ki der-vaḳt-i daʿvet be-İslām
Be-her kes serīr-i belāġat belāġat

serīr-i ʿizz u cāhuñ şehryār-ı nāmdārısın:

1. **serīr-i ʿizz u cāhuñ şehryār-ı nāmdārısın:**-*sın*
Gazel 266
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İtibar ve şeref tahtının şanlı hükümdarı. II Sevgili.

Sarāy-ı ḳadr ü cāhuñ pādşāh-ı kāmkārısın
Serīr-i ʿizz u cāhuñ şehryār-ı nāmdārısın

serīr-i ʿizz ü rifʿat:

1. **serīr-i ʿizz ü rifʿat:**
Gazel 88
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüce ve şerefli taht. II Sevgilinin şerefli makamı.

Feżā-yı himmetüñde nüh felek Nīlī ḫıyāmuñdur
Serīr-i ʿizz ü rifʿat sen şeh-i ʿālī-maḳāmuñdur

serīr-i ḳaṣr-ı zer-ṭāḳa:

1. **serīr-i ḳaṣr-ı zer-ṭāḳa:**-*a*
Gazel 63
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Altın kemerli sarayın tahtı.

Serīr-i ḳaṣr-ı zer-ṭāḳa döşenmiş naṭʿ-ı şāhīdür
Gedā-yı kūyuñ olan ʿāşıḳa bir būriyā yegdür

serīr-i salṭanat:

1. **serīr-i salṭanat:**
Tarih 19
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saltanat tahtı.

Bugün tāc u ʿalem bir pādşāh-ı pāk-zāduñdur
Serīr-i salṭanat bir ḫüsrev-i ʿālī-nijāduñdur

serīr-i sarāy-ı saʿādete:

1. **serīr-i sarāy-ı saʿādete:**-*e*
Kaside 6
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Mutluluk sarayının tahtı. II Padişah tahtı.

Şeh-i diyār-ı kerem yaʿni Muṣṭafī Beg kim
Odur serīr-i sarāy-ı saʿādete server

ser-keş:

1. **ser-keş:**
Beyit 103
Mısra: **1**
Başı çeken, dik başlı,

inatçı, asi. II Sevgilinin adı.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma cāna baḳ cānāna baḳ

2. **ser-keş:**
Gazel 439
Mısra: **7**
Dik başlı, inatçı, asi.

Tīr ü tirkeşle bugün ser-keş geçinme ey fülān
Oḳlaġı mānend atarsın yire bir gün oḳlığı

3. **ser-keşlere:**-*ler, -e*
Gazel 70
Mısra: **2**
Dik başlı, inatçı, isyankâr. II Âşık.

Ser-keşleri yek-ser ḳılıcuñ gerçi keser
Nice ser-keşlere ser-keşlik ider gerçi ki ser

4. **ser-keşleri:**-*ler, -i*
Gazel 70
Mısra: **1**
Dik başlı, inatçı, isyankâr. II Âşık.

Ser-keşleri yek-ser ḳılıcuñ gerçi keser
Nice ser-keşlere ser-keşlik ider gerçi ki ser

5. **ser-keşīden:**-*den*
Kıt'a 7
Mısra: **6**
Dik başlı, inatçı, isyankâr. II Âşık.

Çevgān-ı zülf-i ān meh vey guft gūy-ı ser-rā
K'ey dil rübūde-i men tā çend ser-keşīden

ser-keş olanlar:

1. **ser-keş olanlar:**-*lar*
Gazel 82
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dik başlı olan. II İnatçı sevgili.

Şu gibi sīne-ṣāf olanuñ ḫāk-i pāyine
Mānend-i serv ser-keş olanlar figendedür

ser-keş olmaya:

1. **ser-keş olmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dikbaşlı olmak, inatçı olmak.

Dil-ber odur ki serv gibi ser-keş olmaya
Mānend-i āb māyil-i her pāk-bāz ola

ser-keşlerüñ kellesi:

1. **ser-keşlerüñ kellesi:**
Kıt'a 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İsyancıların kellesi, padişaha asilik edenlerin kellesi.

Niçe ser-keşlerüñ işigüñde
Kellesi güyveş fütāde ola

ser-keşlik ider:

1. **ser-keşlik ider:**-*er*
Gazel 70
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Baş kaldırmak, isyan etmek.

Ser-keşleri yek-ser ḳılıcuñ gerçi keser
Nice ser-keşlere ser-keşlik ider gerçi ki ser

sermāye-i devlet:

1. **sermāye-i devlet:**
Gazel 277
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devlet sermayesi. II Mutluluk yeri.

İşigüñ ṭaşını sermāye-i devlet bilürin
Ḥaremüñ ḫākini pīrāye-i ʿizzet bilürin

sermā-yı hevā-yı ʿışḳdur:

1. **sermā-yı hevā-yı ʿışḳdur:**-*dur*
Gazel 274
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk arzusunun

soğuğu. II Aşk arzusu, aşk hevesi.

Ṣarṣar-ı ḳahr ile sermā-yı hevā-yı ʿışḳdur
Āteş-i ḳandīl-i ṭāḳ-ı ṭāremi söyündüren

ser-menzil:

1. **ser-menzilüm:**-*üm*
Beyit 253
Mısra: **2**
Varılacak hedef, durak.

Refʿ iderseñ ben ġubārı ḫākdān-ı ḫākden
Gün gibi ser-menzilüm aʿlā olur eflākden

ser-menzil-i ġamda:

1. **ser-menzil-i ġamda:**-*da*
Gazel 78
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gam menzili, dert yeri. II Gam, keder, dert.

Dilā ser-menzil-i ġamda ser-i ʿuşşāḳ bī-ḥaddür
Meger mülk-i vücūd ile ʿadem mülkinde ser-ḥaddür

ser-menzil-i murāda varmaz:

1. **ser-menzil-i murāda varmaz:**-*maz*
Gazel 153
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Arzu edilen menzile varmak. II Amaca ulaşmak, istenilen yere gelmek.

Ḳalur yolıyla varmaz ser-menzil-i murāda
Rāh-ı fenāda ol kim terk-i tecemmül itmez

ser-nigūn:

1. **ser-nigūn:**
Gazel 355
Mısra: **1**
Baş aşağı olmuş (şey). II Âşığın eğilmiş başı.

Serī dārem zi-bār-ı cevr-i dūnān ser-nigūn geşte
Dilī dārem zi-ṭaʿn-ı nā-kesān çün lāle ḫūn geşte

ser-nigūn olsa:

1. **ser-nigūn olsa:**-*sa*
Gazel 433
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Baş aşağı olmak, ters dönmek, tepetaklak olmak. II Yenilgiye uğramak, mağlup olmak.

Livā-yı fetḥi biz gün gibi çekdük ḳavm-i aʿdānuñ
ʿAceb mi ser-nigūn olsa meh-i nev gibi bayrāġı

ser-nihāde ola:

1. **ser-nihāde ola:**-*a*
Kıt'a 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Baş koymuş olmak.

Ḫākāsā ʿadū-yı ḫāk-nihād Āstānuñda ser-nihāde ola

ser-pā:

1. **ser-pā:**
Gazel 295
Mısra: **7**
Baştan ayağa, tamamen.

Abdāl-ı Kerbelā gibi ser-pā bürehneyem
ʿĀşıḳ yoluñda böyle gerekmez mi yā Ḥüseyn

ser-pençe:

1. **ser-pençeñ:**-*ñ*
Kaside 16
Mısra: **15**
Pençe ucu. II Güç, kuvvet.

El elden üstdür çün üstün olsa nola ser-pençeñ
ʿAdūyı imtiḥāna pençe-i pūlād gönderdüñ

ser-pençe-i hecre düşüp kalursa:

1. **ser-pençe-i hecre düşüp ḳalursa:**-*ur, -sa*
Gazel 358
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın şahin pençesine düşüp kalmak. II Sevgiliden ayrı kalmak.

Yaḳam saḳf-ı sipihri ey Ḳabūlī nār-ı āhumla
Düşüp ser-pençe-i hecre ḳalursa ger yaḳam elde

ser-rişte-i maḳṣūdı:

1. **ser-rişte-i maḳṣūdı:**-*ı*
Gazel 19
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Maksut ipi. II Sevgiliye kavuşma arzusu.

Seni dürr-i murāda irgürür ey ṭālib-i vuṣlat
Hemān elden ḳoma ser-rişte-i maḳṣūdı muḥkem ṭut

serserī:

1. **serserīdür:**-*dür*
Şarkı 1
Mısra: **13**
Başı boş, serseri.

Şanma ʿālem serserīdür
Aç gözüñ ʿibret yeridür

serserī ḳıldı:

1. **serserī ḳıldı:**-*dı*
Gazel 394
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Serseri, başıboş, avare bir hâle getirmek. II Âşık etmek.

Uġratdı Kerbelā-yı belāya bürehne-pā
Deşt-i ġama düşürdi beni ḳıldı serserī

ser-şikeste:

1. **ser-şikeste:**
Gazel 91
Mısra: **10**
Başı kırılmış.

Ḳabūlinüñ eger aḥvālini ṣorarlar ise
Ḳavī-güsiste vü dil-ḫaste ser-şikeste yatur

ser-şikest-i gülbin-i gülşen:

1. **ser-şikest-i gülbin-i gülşen:**
Tarih 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin başı eğik gül fidanı. II Paşa hazretlerinin boyu.

Kef-i gevher-feşānuñ cūd-baḫş-ı baḥr-i pür-gevher
Ḳad-i ʿarʿar-ḫırāmuñ ser-şikest-i gülbin-i gülşen

ser-tāc-ı ricāl:

1. **ser-tāc-ı ricāl:**
Tarih 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Makamın baş tacı. II Kazasker Monla Ahmed.

ʿUlemā zümresinüñ zübdesi maḳbūl-i enām
Fuḍalā fırḳasınuñ ḳıdvesi ser-tāc-ı ricāl

ser-tā-ḳadem:

1. **ser-tā-ḳadem:**
Gazel 73
Mısra: **2**
Baştan ayağı, tamamen, büsbütün.

Ḥüseyn Aġa-yı ʿālī-menzilet kim pür-mehābetdür
Miṣāl-i şīr-i ner ser-tā-ḳadem ʿayn-ı şecāʿatdür

2. **ser-tā-ḳadem:**
Kaside 3
Mısra: **65**
Baştan ayağı, tamamen, büsbütün.

Ser-tā-ḳadem egerçi ālūde-i günāhuz
Ammā bu yolda ḫāṭır olmışdı ḫayra māyil

3. **ser-tā-ḳadem:**
Kaside 9
Mısra: **53**
Baştan ayağı, tamamen, büsbütün.

Vücūdın dāġ ile ser-tā-ḳadem zeyn eylemiş dervīş
Ser-ā-pā nūr-ı maḥż olan binā-yı cāna ʿışḳ olsun

ser-tā-pāy-ı nāzük:

1. **ser-tā-pāy-ı nāzük:**
Gazel 206
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Baştan ayağı nazik (ve güzel sevgili).

Ḳabūlī gül gibi ol serv-i nāzuñ
Ten-i zībāsı ser-tā-pāy-ı nāzük

ser-te-ser:

1. **ser-te-ser:**
Beyit 147
Mısra: **1**
Baştanbaşa, tamamen, büsbütün.

Ṣabā gibi güẕer ḳılsañ cihānı ser-te-ser şimdi
Bulınmaz ẕerre miḳdārı ḥaḳīḳatden eṣer şimdi

2. **ser-te-ser:**
Gazel 34
Mısra: **4**
Baştanbaşa, tamamen, büsbütün.

Ḳaṭre-i āb-ı lebüñden düşse ey şīrīn-dehen
Ser-te-ser āb-ı Furāt olurdı deryā-yı ücāc

3. **ser-te-ser:**
Gazel 215
Mısra: **9**
Baştanbaşa, tamamen, büsbütün.

Bulınca ser-te-ser geşt it cihānı
Bütün dünyā deger bir yār-ı cān bul

4. **ser-te-ser:**
Tahmis 12
Mısra: **10**
Baştanbaşa, tamamen, büsbütün.

Biz fenā virdük senüñ olsun ʿamel ey müddeʿī
Ser-te-ser ġavġā-yı dehri al saña şimden girü

5. **ser-te-ser:**
Tarih 3
Mısra: **20**
Baştanbaşa, tamamen, büsbütün.

Dimişler pādşāh-ı kāmrānuñ tā murādınca
Bulınmaz ser-te-ser yoḳlansa ger iḳlīm-i ʿOṣmānī

ser-tırāş:

1. **ser-tırāş:**
Gazel 251
Mısra: **1**
Berber. II Âşık.

Benem ol ser-tırāş ber-ser hem
Ḫaṭ-ı yārüñ kökin güne sersem

serüñi terk iden:

1. **serüñi terk iden:**
Gazel 445
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Her şeyini terk eden (gönül). II Sevgili uğruna her şeyden vazgeçen âşık.

Sen degülsüñ yalıñuz terk iden ey dil serüñi
ʿArṣa-i ʿışḳ durur bunda niçe baş yatur

serv:

1. **serv:**
Gazel 74
Mısra: **2**
Şekil olarak ince ve uzun bir ağaç türü, servi ağacı. II Servi boylu sevgili.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar nedür o kāküller
Nedür o serv o güller nedür o sünbüller

2. **serv:**
Gazel 78
Mısra: **3**
Şekil olarak ince ve uzun bir ağaç türü, servi ağacı. II Servi boylu sevgili.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḥüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

3. **serv:**
Gazel 122
Mısra: **8**
Şekil olarak ince ve uzun bir ağaç türü, servi ağacı. II Servi boylu sevgili.

Ey gül-i ter ḳāmetin teşbīh eyler ḳaddüñe
Serv anuñçündür

ḫazāndan her zamān āzādedür

4. **serv:**
Gazel 129
Mısra: **7**
Şekil olarak ince ve uzun bir ağaç türü, servi ağacı. II Servi boylu sevgili.

Rāyet-i sebz ile serdār oldı ezhār içre serv
Lāle ʿasker cemʿ idüp ardınca bayrağın çeker

5. **serv:**
Gazel 366
Mısra: **9**
Şekil olarak ince ve uzun bir ağaç türü, servi ağacı. II Servi boylu sevgili.

Ṣaḥn-ı gülşende Ḳabūlī gibi ey serv ṭurup
Vaṣf-ı ḫaṭṭuñ iderüz seyr-i çemenden gelene

6. **servi:**-*i*
Gazel 429
Mısra: **8**
Şekil olarak ince ve uzun bir ağaç türü, servi ağacı. II Servi boylu sevgili.

Bāġ-ı ʿālemde ʿaceb kim der-kenār itdi diyü
Cūyveş ṭurmaz yaşum ol servi eyler cüst u cūy

7. **serve:**-*e*
Gazel 481
Mısra: **1**
Şekil olarak ince ve uzun bir ağaç türü, servi ağacı. II Servi boylu sevgili.

Gördi çenār dāmeni serve el eyledi
Ḳol ṣaldı şāḫ-ı ṣanavber gel eyledi

8. **serv:**
Gazel 6
Mısra: **3**
Şekil olarak ince ve uzun bir ağaç türü, servi ağacı.

Dil-ber odur ki serv gibi ser-keş olmaya
Mānend-i āb māyil-i her pāk-bāz ola

9. **serv:**
Tahmis 7
Mısra: **10**
Şekil olarak ince ve uzun bir ağaç türü, servi ağacı.

Ḥāṣılı çekdük girībān-ı taʿalluḳdan eli
Serv gibi gülşen-i ʿuzletde dāmen-çīdeyüz

10. **serv:**
Tesdis 1
Mısra: **15**
Şekil olarak ince ve uzun bir ağaç türü, servi ağacı.

Serv gibi ḳāyim olsam ḫıdmete bil bağlasam
Pāyüñe düşsem yüzüm sürsem …… ağlasam

<u>serv ü çemen:</u>

1. **serv ü çemen:**
Beyit 101
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Servi (ağacı) ve çimen.

Ḳaddüñe öykünenlere gülşende başdur
Serv ü çemen efendi ḳatı nā-tırāşdur

<u>serv ü gül ʿāşıḳı:</u>

1. **serv ü gül ʿāşıḳı:**-*ı*
Gazel 311
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Servi ve gül âşığı. II Sevgilinin boyuna ve yüzüne tutkun âşık.

Maẓhar-ı luṭfı biñden biridür
Serv ü gül ʿāşıḳı hezār olsun

<u>servden ṭūbā:</u>

1. **servden ṭūbā:**
Gazel 416
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Servi ağacından yüksek. II Sevgilinin serviden daha uzun boyu.

Ḳadd-i ṭūbāñı görüp dil servden ṭūbā didi
Kākülüñ başuñda gördi bu daḫı aʿlā didi

server:

1. **serverde:**-*de*
Gazel 424
Mısra: **2**
Başkan, reis, önder, lider, öncü. II Peygamberlerin öncüsü olan Hazreti Muhammed.

Muḥammed resūl-i serāmed degül mi
O serverde ol sır müşāhed degül mi

2. **server:**
Beyit 259
Mısra: **1**
Başkan, reis, önder, lider, öncü. II Sevgili.

Bizi bir server ṭarīḳ-ı ʿışḳa irşād eyledi
Ḫāṭır-ı nā-şādumuz bir gerçek er şād eyledi

3. **server:**
Kıt'a 1
Mısra: **3**
Başkan, reis, önder, lider, öncü.

Gelmedi bir senüñ gibi server
İde bu ʿaṣrda dil-āverlik

4. **serverdür:**-*dür*
Mesnevi 8
Mısra: **15**
Başkan, reis, önder, lider, öncü.

Ol ki hem-nāmı böyle serverdür
Luṭfı anuñla da müyesserdür

5. **server:**
Kaside 6
Mısra: **42**
Başkan, reis, önder, lider, öncü. II Mustafa Bey.

Şeh-i diyār-ı kerem yaʿni Muṣṭafī Beg kim
Odur serīr-i sarāy-ı saʿādete server

6. **server:**
Mesnevi 4
Mısra: **88**
Başkan, reis, önder, lider, öncü. II Sadrazam İbrahim Paşa.

İki üç yıl mülāzemetle meger
Ber-ḳażā itmiş idüm ey server

server olmak:

1. **server olmak:**-*mak*
Tahmis 6
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Başkan olmak, önderlik etmek.

Tābiʿīne server olmak ḳaṣdına
Reh-nümā vü reh-ber olmak ḳaṣdına

serverā:

1. **serverā:**
Kaside 15
Mısra: **20**
Ey hükümdar, ey padişah!

Yir yüzinden defʿ içün ḫāk-i vücūd-ı düşmeni
Serverā ʿasker degüldür bāddur gönderdigüñ

2. **serverā:**
Mesnevi 2
Mısra: **67**
Ey hükümdar, ey padişah!

Serverā bu ḳażāyı leyl ü nehār
Ṭalebe bir ḳavī sebeb daḫı var

server-i cinn-i Ḥabeş:

1. **server-i cinn-i Ḥabeş:**
Kaside 2
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Habeş cinlerinin başı. II 3. Murad.

Mālik-i mülk-i ʿArab şāh-ı ʿAcem Ḫüsrev-i Rūm
Server-i cinn-i Ḥabeş ḫān-ı Yemen cān-ı cihān

server-i enbiyā:

1. **server-i enbiyā:**
Mesnevi 8

Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Peygamberlerin önderi (Hazreti Muhammed).

Ne Nebī şemʿ-i bezm-i cemʿ-i rüsül
Server-i enbiyā vü seyyid-i kül

server-i nīk-ḫˇāh u ḫayr-endīş:

1. **server-i nīk-ḫˇāh u ḫayr-endīş:**
Mesnevi 4
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
İyilik düşünen ve hayır dileyen önder. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Server-i nīk-ḫˇāh u ḫayr-endīş
Bezmine dāḫil olamaz bed-kīş

server-i sütūde-ḫiṣāl:

1. **server-i sütūde-ḫiṣāl:**
Mesnevi 8
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Övgüye değer önder. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Diyelüm ey Müheymin ü Müteʿāl
Böyle bir server-i sütūde-ḫiṣāl

serverlik:

1. **serverlik:**
Gazel 242
Mısra: **4**
Öncülük, liderlik, başkanlık.

Ser-bāz-ı rezmgāh-ı maḥabbet olup yine
Ser vir …… serverlik eyledüm

2. **serverlik:**
Kıt'a 33
Mısra: **6**
Öncülük, liderlik, başkanlık.

Terbiyet eylemekdür ehl-i dili
Şimdi serdār öñünde serverlik

3. **serverlik:**
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Öncülük, liderlik, başkanlık.

Ey vezīr-i ser-āmed-i vüzerā
Sende ḫatm oldı şimdi serverlik

4. **serverlik:**
Kıt'a 13
Mısra: **2**
Öncülük, liderlik, başkanlık.

Ey ṣalābet-pezīr ü ʿālī-ḳadr
Sende ḫatm oldı gerçi serverlik

serv-i bālā-yı çemen:

1. **serv-i bālā-yı çemen:**
Gazel 427
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çimenlikte bulunan uzun servi ağacı.

Ṭañ mı pest olsa naẓarda serv-i bālā-yı çemen
Ḳadd-i yāre uymadı başḳa başına çekdi boy

serv-i bustān-ı cinān dur:

1. **serv-i bustān-ı cinān dur:**-*dur*
Tuyuğ 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Cennet bahçesinin servisi.

Ṣaḥn-ı gülzār-ı revān dur besmele
Serv-i bustān-ı cinān dur besmele

serv-i çemān:

1. **serv-i çemān:**
Gazel 361
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çemenin servisi. II Servi boylu sevgili.

Ey dil ṣafā degül mi ṣalınmaḳ ṣabā gibi
Ṣaḥn-ı çemende bir boyı serv-i çemān ile

serv-i çemen:

1. **serv-i çemen:**
Gazel 288
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çimenlik servisi, çimenlikte bulunan servi ağacı.

Nihāl-i ḳadd-i şimşāduñ görüp serv-i çemen ṣandum
Libās-ı sebz ile āheste āheste ḫırāmuñdan

2. **serv-i çemen:**
Gazel 321
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çimenlik servisi, çimenlikte bulunan servi ağacı.

Laʿlüñ ḳatında oldı ʿaḳīḳ-i Yemen yamān
Ḳaddüñ yanında ola mı serv-i çemen çamān

3. **serv-i çemen:**
Gazel 378
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çimenlik servisi. II Servi gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

Yār içün imiş hep bu ḳadar ṭurma oturma
Şimden girü ey serv-i çemen ṭurma oturma

serv-i çemende:

1. **serv-i çemende:**-*de*
Gazel 82
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çimenlik servisi, çimenlikte bulunan servi ağacı.

Serv-i çemende ʿarʿar-ı ḳaddüñ ḫırāmı yoḳ
Var ise şīve-i revişüñ nārvendedür

serv-i çemendedür:

1. **serv-i çemendedür:**-*de, -dür*
Gazel 82
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çimenlik servisi, çimenlikte bulunan servi ağacı. II Sevgilinin boyu.

Ḫaṭṭı çemen ʿiẕārı semen ḫaddi yāsemen
Ṣaḥn-ı çemende ḳāmeti serv-i çemendedür

serv-i çemenzār-ı ḳuds:

1. **serv-i çemenzār-ı ḳuds:**
Mesnevi 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mukaddes bahçenin servisi. II Besmele.

Besmeledür serv-i çemenzār-ı ḳuds
Besmeledür besmele-i bāġ-ı üns

serv-i dil-ārā seyrin:

1. **serv-i dil-ārā seyrin:**-*n*
Gazel 284
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü süsleyen servinin seyri. II Gönlü süsleyen servi boylu sevgilinin seyri.

Ey dil ara yüri ol serv-i dil-ārā seyrin
Eyle ol naḫl-i cemāl-i çemen-ārā seyrin

serv-i dil-cūya:

1. **serv-i dil-cūya:**-*a*
Gazel 132
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül alan servi. II Servi boylu sevgili.

Yaşumı bir serv-i dil-cūya revān itdün diyü
Āhumuñ ẓulmiyle yıḳduñ üstüme ey yār yar

serv-i ḫırāmān:

1. **serv-i ḫırāmān:**
Gazel 341
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Salınarak giden servi. II Uzun boyuyla salınarak yürüyen sevgili.

Ey Ḳabūlī yāre ḳarşu her seḥer āh eyleme
Esmesün yāvuz yel ol serv-i ḫırāmān üstine

serv-i ḫoş-reftār:

1. **serv-i ḫoş-reftār:**
Gazel 132
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürüyen servi boylu sevgili.

Sen meh-i nā-mihrbāna olalı aġyār yār
Oldı ʿālem gözüme ey serv-i ḫoş-reftār tār

serv-i ḳaddüñ:

1. **serv-i ḳaddüñ:**-*üñ*
Gazel 516
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Servi boy. II Sevgilinin servi gibi uzun ve düzgün boyu.

Dem-be-dem aḳsun yaşum bāġ-ı cihānda çaġ çaġ
Serv-i ḳaddüñ gibi bir serv-i revānum var ise

serv-i ḳad-i bālāña:

1. **serv-i ḳad-i bālāña:**-*ñ, -a*
Gazel 77
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Uzun boylu servi. II Sevgilinin servi gibi uzun boyu.

Naḫl-i ḳadüñe nisbet kūteh-ḳad iken şimşād
Serv-i ḳad-i bālāña hiç beñzeye mi ʿarʿar

servi kūteh düşüren:

1. **servi kūteh düşüren:**
Gazel 185
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Serviyi kısa hâle getiren (şey).

Güli şermende ḳılan ʿārıż-ı zībāñ ancaḳ
Servi kūteh düşüren ḳāmet-i bālāñ ancaḳ

serv-i nāzuñ:

1. **serv-i nāzuñ:**-*uñ*
Gazel 206
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Nazlı servi. II Servi gibi nazlı nazlı salınan sevgili.

Ḳabūlī gül gibi ol serv-i nāzuñ
Ten-i zībāsı ser-tā-pāy-ı nāzük

serv-i revān:

1. **serv-i revān:**
Gazel 215
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürüyen servi. II Uzun boyuyla salınarak yürüyen sevgili.

Bile ṣalınmaġa ṣu gibi ey dil
Ṭolan gülzārı bir serv-i revān bul

2. **serv-i revān:**
Kaside 2
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Salınan servi, şekil olarak ince ve uzun bir ağaç olan servi.

Berg-i eşcārı dirüp yanına cemʿ eylemege
ʿAlem-i sebzini almış eline serv-i revān

serv-i revānum:

1. **serv-i revānum:**-*um*
Gazel 154
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürüyen servi. II Uzun boyuyla salınarak yürüyen sevgili.

Ġamuñla dīde ḳanlar dolmayınca eşk ṣāf olmaz
Benüm serv-i revānum ṣu bulanmayınca ṭurılmaz

2. **serv-i revānum:**-*um*
Gazel 516
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürüyen servi. II Uzun boyuyla salınarak yürüyen sevgili.

Dem-be-dem aḳsun yaşum bāġ-ı cihānda çaġ çaġ
Serv-i ḳaddüñ gibi bir serv-i revānum var ise

serv-i sehī:

1. **serv-i sehī:**
Gazel 454

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kavak gibi servi (ağacı). II Servi ağacı gibi uzun ve düzgün boylu sevgili.

Şāhbāz-ı çemenüñ olalı mümtāzından
Ṣalınur serv-i sehī yürüyemez nāzından

serv-i semen:

1. **serv-i semen:**
Gazel 387
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uzun ve hoş kokulu yasemin ağacı.

Sünbül nedür ki zülf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye

serv-i ser-bülend:

1. **serv-i ser-bülend:**
Gazel 192
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Başı dik servi. II Servi boylu sevgili.

Bize o serv-i ser-bülend gerek
Kişinüñ himmeti bülend gerek

servi yoḳ būstānda:

1. **servi yoḳ būstānda:**-*da*
Tahmis 11
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Servisi olmayan bostan. II Uzun boylu sevgilinin olmadığı dünya.

Servi yoḳ būstānda neylersin
Ḥubb-ı Mevlāyı iste göñlüñde

serv-ḳad:

1. **serv-ḳad:**
Gazel 62
Mısra: **5**
Servi boylu, uzun boylu (kimse). II Sevgili.

Bir siyeh-rū kāfir ile ṣalınur ol serv-ḳad
Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

2. **serv-ḳadüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 177
Mısra: **1**
Servi boylu, uzun boylu (kimse). II Sevgili.

İdince serv-ḳadüñden ḥikāyeti vāʿiẓ
Ḳopardı başına ḫalḳuñ ḳıyāmeti vāʿiẓ

3. **serv-ḳad:**
Gazel 311
Mısra: **6**
Servi boylu, uzun boylu (kimse). II Sevgili.

Şimdi seyr-i kenārı neylersin
Ḳatlan ey serv-ḳad bahār olsun

4. **serv-ḳadüñ:**-*üñ*
Gazel 372
Mısra: **8**
Servi boylu, uzun boylu (kimse). II Sevgili.

Ey göñül kendüñi alçaḳ ṭutagör kim saña
Şāyed ol serv-ḳadüñ ṣu gibi göñli aḳa

5. **serv-ḳadlerle:**-*ler, -le*
Gazel 417
Mısra: **9**
Servi boylu, uzun boylu (kimse). II Sevgili.

Ḳoma elden Ḳabūlī serv-ḳadlerle ayaḳ seyrin
Bahār irdi yine cūlar gibi şeydā dil el virdi

6. **serv-ḳad:**
Kıt'a 30
Mısra: **4**
Servi boylu, uzun boylu (kimse). II Sevgili.

Gitmez hevā-yı dāne-i ḫālüñ derūndan
Ey serv-ḳad çü māyil olur murġ çīneye

7. **serv-ḳadle:**-*le*
Müsemmen 1
Mısra: **2**

Servi boylu, uzun boylu (kimse). II Sevgili.

Fürḳat irişdi vuṣlat-ı cānāna elvedāʿ
Ol serv-ḳadle seyr-i gülistāna elvedāʿ

serv-ḳad bir cüvāna ʿāşıḳ olan:

1. **serv-ḳad bir cüvāna ʿāşıḳ olan:**
Gazel 192
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Servi boylu bir güzele âşık olan (kimse).

Serv-ḳad bir cüvāna ʿāşıḳ olan
Zār u bīmār u müstemend gerek

serv-ḳad nāmı Meḥemmed bir güzel:

1. **serv-ḳad nāmı Meḥemmed bir güzel:**
Gazel 474
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Servi boyuyla nam salmış, (adı) Muhammed (olan) bir güzel.

Pertev-i envār-ı Aḥmed bir güzel sevdüm yine
Serv-ḳad nāmı Meḥemmed bir güzel sevdüm yine

serv-ḳadd:

1. **serv-ḳaddi:**-*i*
Gazel 144
Mısra: **5**
Servi boylu, uzun boylu (kimse). II Sevgili.

Serv-ḳaddi sāyesinde ḫoş geçersek her zamān
Sāye-i ṭūbāyile cennetde ġarrālanmazuz

serv-ḳāmet:

1. **serv-ḳāmet:**
Gazel 49
Mısra: **8**
Servi boylu, uzun boylu (kimse). II Sevgili.

Revān it seyl-i eşküñ cūyāsā ṭarf-ı gülzāra
Dilā ol serv-ḳāmet der-kenār olmaḳ muḳarrerdür

2. **serv-kāmeti:**-*i*
Gazel 177
Mısra: **6**
Servi boylu, uzun boylu (kimse). II Sevgili.

Başı aşaġı idüp ḳalur idi Ṭūbā ger
Añaydı luṭf ile sen serv-kāmeti vāʿiẓ

servüñ vaṣlı mīvesin:

1. **servüñ vaṣlı mīvesin:**-*n*
Gazel 251
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma meyvesi. II Sevgiliye kavuşmanın lezzeti.

Gülşen-i ḥüsn içinde ol servüñ
Olmadın vaṣlı mīvesin dirsem

sesi kes:

1. **sesi kes:**
Gazel 445
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sesi kesmek, susmak, konuşmayı bırakmak.

Ser-i kūyuñda raḳīb-i seg-i ḳallāş yatur
Meded ey gözleri āhū sesi kes ṭaş yatur

setr eyle:

1. **setr eyle:**
Gazel 404
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Örtmek, gizlemek.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

setr ider:

1. **setr ider:**-*er*
Kaside 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Örtmek, gizlemek.

Didi ey ʿārif-i sırr-ı ḫafī pūşīde yir yoḳdur

Şeb-i muẓlim żiyāsın setr ider mi māh-ı tābānuñ

setr itseñ:

1. **setr itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 27
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Örtmek, gizlemek.

Keşf ider anı viren sen ne ḳadar setr itseñ
Ṣaḳlanur mı iki kes üstine düşen ṣanʿat

sev:

1. **sever:**-*er*
Beyit 272
Mısra: **1**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Sever misin diyü dil-ber cefā ṭaşıyla bir urdı
Didi kesr iderin ʿarżuñ didüm cebr eyleme cānā

2. **sevmezsin:**-*mez, -sin*
Beyit 277
Mısra: **1**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Niçün sevmezsin ol ṣāḥib-cemāli
Saña bī-çāre ġāyet acımalı

3. **sevmezdi:**-*mez, -di*
Gazel 14
Mısra: **5**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Sevmezdi taḳarrüb ḳılanı saña raḳībüñ
Maḳṣūdına irdi niyedür daḫı teraḳḳub

4. **sevmez:**-*mez*
Gazel 37
Mısra: **9**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Bīçāre Ḳabūlī beni sevmez dir imişsin
Düşmen sözidür diñleme bi'llāh Meḥemmed

5. **sevmeyen:**-*me, -y, -en*
Gazel 40
Mısra: **2**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

6. **severüz:**-*er, -üz*
Gazel 138
Mısra: **15**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Severüz elde sāġarı sāḳī
Ele gelmiş şikārı kim sevmez

7. **sevmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **1**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Dil-ber-i şīvekārı kim sevmez
Naḫl-i pür-berg ü bārı kim sevmez

8. **sevmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **2**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Dil-ber-i şīvekārı kim sevmez
Naḫl-i pür-berg ü bārı kim sevmez

9. **sevmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **3**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Çeşm-i āhū nigārı kim sevmez
Ṣayda ḳābil şikārı kim sevmez

10. **sevmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **4**
(Bir kimseye veya bir

şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Çeşm-i āhū nigārı kim sevmez
Ṣayda ḳābil şikārı kim sevmez

11. **sevmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **6**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Rūy-ı raʿnā-yı yāre kim baḳmaz
Seyr-i bāġ u bahārı kim sevmez

12. **sevmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **8**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Dilde yaḳdum maḥabbeti nārın
Böyle nārin nigārı kim sevmez

13. **sevmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **10**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Seyl-i seyl-āb-ı eşke kim gelmez
Ṭaraf-ı cūybārı kim sevmez

14. **sevmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **12**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Ḳaḳısa sögse yār ḥaẕ iderüz
ʿİzzet ü iʿtibārı kim sevmez

15. **sevmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **14**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Būse-i lāʿl-i yāre cān virürüz
Mīve-i ābdārı kim sevmez

16. **sevmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **16**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Severüz elde sāġarı sāḳī
Ele gelmiş şikārı kim sevmez

17. **sevmez:**-*mez*
Gazel 138
Mısra: **18**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Māyilüz ey Ḳabūlī Rūm iline
Dil-beri çoḳ diyārı kim sevmez

18. **sev:**
Gazel 139
Mısra: **1**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez
Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

19. **sevmez:**-*mez*
Gazel 165
Mısra: **3**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Beni sevmez dimiş dil-ber işitdüm ḫayli incindüm
Efendi ṣanma kim insān olan bühtāna incinmez

20. **severin:**-*er, -in*
Gazel 326
Mısra: **1**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Ne ḳadar cevr ü cefā itse o yārı severin
İḫtiyārī degül ol lāle-ʿiẕārı severin

21. **severin:**-*er, -in*
Gazel 326
Mısra: **2**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Ne ḳadar cevr ü cefā itse o yārı severin
İḫtiyārī degül ol lāle-ʿiẕārı severin

22. **severin:**-*er, -in*
Gazel 326
Mısra: **4**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Bī-ḳarār eyleyeli ḳara şaçuñ sevdāsı
Bir ḳarāra ṭuramam geşt ü güẕārı severin

23. **severin:**-*er, -in*
Gazel 326
Mısra: **6**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Māʾilin ḳāmeti bālāları seyr eylemege
Ṭoġrusı bu ki ben ol ḳaddi çenārı severin

24. **severin:**-*er, -in*
Gazel 326
Mısra: **8**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Zene meyl eylemezin ḥāṣılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u neʿārı ne vaḳārı severin

25. **severin:**-*er, -in*
Gazel 326
Mısra: **10**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Gice dil-dār ile tenhāca biraz bāde görüp
Ey Ḳabūlī seḥerī defʿ-i ḫumārı severin

26. **severin:**-*er, -in*
Gazel 359
Mısra: **1**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Ġāyet severin dilden sen şāhı Meḥemmed Şāh
Va'llāhi Meḥemmed Şāh bi'llāhi Meḥemmed Şāh

27. **sevmek:**-*mek*
Gazel 368
Mısra: **4**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

ʿAdū kām almasa rām olmasa ʿālemde her güle
Aña sevmek sevilmek mā-ḥaṣal emr-i muḥāl olsa

28. **sevdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 388
Mısra: **3**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Nesin sevdüñ be ṣūfī bu cihānuñ
ʿAceb bilsem senüñ göñlüñ nesinde

29. **sevdüm:**-*dü, -m*
Gazel 423
Mısra: **1**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Sevdüm görince bir ṣanem ü ṣūḫ-ı Bursevī
Oldum ġubār-ı ḫak-i rehiyle ʿale's-sevī

30. **sevmiş:**-*miş*
Gazel 438
Mısra: **9**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Dimeñ yiñi güzel sevmiş Ḳabūlī
Ol anuñ ḫod ezelden eski ḫūyı

31. **sevmez:**-*mez*
Gazel 439
Mısra: **2**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Yeg sever aṣḥāb-ı dāniş varlıḳdan yoḳlıġı
Ekseriyā sevmez erbāb-ı tecerrüd çoḳlıġı

32. **sevdüm:**-*dü, -m*
Gazel 474
Mısra: **1**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Ḫūblar içre ser-āmed bir güzel sevdüm yine
Mülk-i ḥüsne şāh-ı sermed bir güzel sevdüm yine

33. **sevdüm:**-*dü, -m*
Gazel 474
Mısra: **2**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Ḫūblar içre ser-āmed bir güzel sevdüm yine
Mülk-i ḥüsne şāh-ı sermed bir güzel sevdüm yine

34. **sevdüm:**-*dü, -m*
Gazel 474
Mısra: **3**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Pertev-i envār-ı Aḥmed bir güzel sevdüm yine
Serv-ḳad nāmı Meḥemmed bir güzel sevdüm yine

35. **sevdüm:**-*dü, -m*
Gazel 474
Mısra: **4**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Pertev-i envār-ı Aḥmed bir güzel sevdüm yine
Serv-ḳad nāmı Meḥemmed bir güzel sevdüm yine

36. **sevmezin:**-*mez, -in*
Gazel 512
Mısra: **1**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Yār ile ülfet eyleyen aġyārı sevmezin
Aġyāra iltifātı olan yārı sevmezin

37. **sevmezin:**-*mez, -in*
Gazel 512
Mısra: **2**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Yār ile ülfet eyleyen aġyārı sevmezin
Aġyāra iltifātı olan yārı sevmezin

38. **sevmez:**-*mez*
Mesnevi 7
Mısra: **56**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Yaman olma özüñi yaḫşı tanı
Bilürsin yaḫşılar sevmez yamanı

39. **severseñ:**-*er, -se, -ñ*
Mesnevi 15
Mısra: **66**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Sikke-ṣūret geçer velī şāhī
Sevme anı severseñ Allāhı

40. **sevme:**-*me*
Mesnevi 15
Mısra: **66**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek.

Sikke-ṣūret geçer velī şāhī
Sevme anı severseñ Allāhı

41. **sevdigüm:**-*dig, -üm*
Gazel 54
Mısra: **1**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek. II Sevilen kişi, sevgili.

Sevdigüm bir mihri yoḳ nā-mihrbāndur dostlar
Dostına düşmen baḳışlu nev-cüvāndur dostlar

42. **sevdügüm:**-*düg, -üm*
Gazel 202
Mısra: **10**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek. II Sevilen kişi, sevgili.

Vuṣlat ümmīdin ider
senden Ḳabūlī ḫaste-dil
Sevdügüm ol derdmendüñ
gönli ḫōş olmaḳ gerek

43. **sevdügüm:**-*düg, -üm*
Gazel 264
Mısra: **2**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek. II Sevilen kişi, sevgili.

Kūyuñda geçersem
yiridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm
il geçdügi yerden

44. **sevdügüm:**-*düg, -üm*
Gazel 497
Mısra: **2**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek. II Sevilen kişi, sevgili.

Kūyuñda geçersem
yeridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm
il geçdigi yerden

45. **sevdigüm:**-*dig, -üm*
Şarkı 2
Mısra: **23**
(Bir kimseye veya bir şeye) Sevgi duymak, gönül vermek. II Sevilen kişi, sevgili.

ʿAlidür sevdigüm ben
Ḳanberiyem
Deli göñlüm gibi
Düldülüm vardur

sevāb-ı ṣıla:

1. **sevāb-ı ṣıla:**
Mesnevi 2
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Memleketin sevabı.

Himmet-i pīr olursa muttaṣıla
Ḥadden efzūñ olur sevāb-ı ṣıla

sevād-ı ḳalʿa-i Lorī:

1. **sevād-ı ḳalʿa-i Lorī:**
Kaside 5
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Lori kalesinin siyahlığı.

Aġardıkca der ü dīvār düşmen ḳararur ġamdan
Sevād-ı ḳalʿa-i Lorī yüzin aġardur insānuñ

sevdā:

1. **sevdāyile:**-*y, -ile*
Gazel 76
Mısra: **2**
Arzu, aşk, yoğun sevgi, tutku.

Ṣaçuñ fikriyle zencīr-i cünūn eglencem olmışdur
Bu sevdāyile eṣnāf-ı fünūn eglencem olmışdur

2. **sevdāsın:**-*sın*
Gazel 290
Mısra: **4**
Arzu, aşk, yoğun sevgi, tutku. II Sevgilinin saçının tutkusu.

Dil-i sevdā-zededen çıḳmadı aṣlā bilmem
Ey ġam-ı kākül-i dil-ber ne ʿaceb sevdāsın

sevdā-yı ḫaṭṭ u ḫāli:

1. **sevdā-yı ḫaṭṭ u ḫāli:**-*i*
Gazel 331
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayva tüylerinin ve beninin sevdası.

Ey Ḳabūlī ġayrıdan ḫālī ḳoyup dil ḫānesin
ʿĀlem-i vaḥdetde ol sevdā-yı ḫaṭṭ u ḫāli ḳo

sevdā-yı ḥubb-ı ḫāl-i ʿizār-ı nigārdan:

1. **sevdā-yı ḥubb-ı ḫāl-i ʿizār-ı nigārdan:**-*dan*
Gazel 423
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağındaki beni sevmenin tutkusu.

Sevdā-yı ḥubb-ı ḫāl-i ʿiẕār-ı nigārdan
Geldi yitişdi keyfümüzüñ şimdi civcivi

sevdā-yı ʿışḳuñ:

1. **sevdā-yı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Muhammes 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Aşk sevdası.

Kendüyi ʿālemlere ʿışḳuñla rüsvā ḳılduġı
Gönlüni sevdā-yı ʿışḳuñ birle şeydā ḳılduġu

sevdā-yı zülfüñ:

1. **sevdā-yı zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 81
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçının sevdası.

Sevdā-yı zülfüñ ṭaġıtdı ʿaḳlum ṭaġa düşerse göñlüm revādur
Dīvāne cāndur bī-ḫānümāndur ehl-i cünūndur ṣāḥib-fünūndur

sevdigüñ dil-ber:

1. **sevdigüñ dil-ber:**
Gazel 388
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevdiğin güzel. II Âşığın sevgilisi.

Dilā ol sevdigüñ dil-ber ne sinde
Güzellik tāzelik terlik nesinde

sevil:

1. **sevilmek:**-*mek*
Gazel 368
Mısra: **4**
Sevilmek, başkası tarafından sevgi duyulmak.

ʿAdū kām almasa rām olmasa ʿālemde her güle Aña sevmek sevilmek mā-ḥaṣal emr-i muḥāl olsa

sevin:

1. **sevinür:**-*ür*
Mesnevi 15
Mısra: **43**
Sevinmek, mutlu olmak.

Kimi görürse kimisi sevinür
Yüzi bir yirde olsa biñ görinür

2. **sevinse:**-*se*
Tarih 3
Mısra: **15**
Sevinmek, mutlu olmak.

Sevinse cānı aḥbābuñ yirinse ḳavmi aʿdānuñ
Muʿayyen olsa hem kāmı müzeyyen ḳılsa dīvānı

sevk

1. **sevḳ:**
Kaside 15
Mısra: **5**
Gönderme, yollama.

Şāh-ı güm-rāha ṭarīḳ-i müstaḳīme sevḳ içün
Mürşid-i pāk ü ṣaḥīḥ-irşāddur gönderdigüñ

2. **sevḳ:**
Kaside 16
Mısra: **4**
Gönderme, yollama.

Gürūh-ı mülḥidīnüñ şermsārı şāh-ı güm-rāhı
Ṭarīḳ-i müʾminīne sevḳ içün irşād gönderdüñ

sevmez oġlı sevmezin:

1. **sevmez oġlı sevmezin:**-*in*
Beyit 165
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Babası da kendisini de sevilmeyen çocuk.

Gözlerin furṣat düşünce vaṣl-ı yāre evmezin
Engel oġlum da olursa sevmez oġlı sevmezin

seyf ü ḳalem:

1. **seyf ü ḳalem:**
Gazel 358
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kılıç ve kalem. II Hem devlet adamı hem de şair olan kişiler için

kullanılan "kalem ve kılıç" ifadesi, klasik şiirde bilhassa şiir yazan padişahlar için kullanılmıştır.

Ṣadāḳat defteri dilde livā-yı zer-ʿalem elde
Sinān-ı fetḥ u remḥ-i nuṣret ü seyf ü ḳalem elde

2. **seyf ü ḳalem:**
Gazel 294
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kılıç ve kalem. II Hem devlet adamı hem de şair olan kişiler için kullanılan "kalem ve kılıç" ifadesi, klasik şiirde bilhassa şiir yazan padişahlar için kullanılmıştır.

Ḫaṭā-nāme bir elde kelle-i bī-maġz bir elde
Seri teslīm bizden ḥāṣılı seyf ü ḳalem sizden

seyl-āb-ı bahār:

1. **seyl-āb-ı bahār:**
Gazel 210
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bahar selinin suyu.

Dāmānına seng alup iki cānibe ṭurmış
Seyl-āb-ı bahār ile gibi cengi Gedūsuñ

seyl-āb-ı çeşm-i eşkbār üzre:

1. **seyl-āb-ı çeşm-i eşkbār üzre:**
Beyit 77
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlayan gözün gözyaşı seli üzerine. II Feleğin âşığın gözyaşları üzerinde dönmesi.

Ḳıbāb-ı nüh felek seyl-āb-ı çeşm-i eşkbār üzre
Ṭoḳuz dāne degirmendür döner bir cūybār üzre

seyl-āb-ı çeşm-i pür-ḫūn:

1. **seyl-āb-ı çeşm-i pür-ḫūn:**
Gazel 305
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kan dolu gözün sel suyu. II Âşığın kanlı gözyaşları.

Baḥr oldı gitdügince seyl-āb-ı çeşm-i pür-ḫūn
Deryā ḳatında gūyā deryā ḳatında Ceyḫūn

seyl-āb-ı eşk:

1. **seyl-āb-ı eşk:**
Gazel 154
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı seli. II Âşığın sel gibi durmaksızın akan gözyaşları.

Nigāruñ rāh-ı kūyın baġladı seyl-āb-ı eşk āḫir
Ḳabūlī geçmege aġyārı şimden girü yol ḳalmaz

seyl-āb-ı eşk-i ʿāşıḳı ʿummān iden:

1. **seyl-āb-ı eşk-i ʿāşıḳı ʿummān iden:**
Gazel 276
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşığın gözyaşı selini denize çeviren (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur seyl-āb-ı eşk-i ʿāşıḳı ʿummān iden
ʿIşḳdur Nūḥ-ı nebī devrinde ṭuġyān eyleyen

seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm:

1. **seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm:**-*üm*
Gazel 111
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı seli. II Âşığın sel gibi durmaksızın akan gözyaşları.

Dil ḫānesin Ḳabūlī yıḳdı ḫarāba virdi
Seyl-āb-ı eşk-i çeşmüm cūy-ı Furāta beñzer

seyl-āb-ı eşküm:

1. **seyl-āb-ı eşküm:**-*üm*
Gazel 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı seli. II Âşığın sel gibi

durmaksızın akan gözyaşları.

Döner cūy-ı sirişküm üzre başum āsyābāsā
Aḳar seyl-āb-ı eşküm āsyāb altında ābāsā

2. **seyl-āb-ı eşküm:**-*üm*
Gazel 286
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı seli. II Âşığın sel gibi durmaksızın akan gözyaşları.

Aḳıdup seyl-āb-ı eşküm eyledi deryā Ḥüseyn
Dökilen her ḳaṭre yire çaġurup dir yā Ḥüseyn

3. **seyl-āb-ı eşküm:**-*üm*
Gazel 389
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı seli. II Âşığın sel gibi durmaksızın akan gözyaşları.

Gelür seyl-āb-ı eşküm ṭaşa ṭaşa
Aḳar cūy-ı sirişküm coşa coşa

seyl-āb-ı fenā uġrağı:

1. **seyl-āb-ı fenā uġrağı:**
Beyit 75
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yokluk gözyaşlarının uğrak yeri. II Âşığın gönlü.

Dil ḫānesi bir köhnece ġam-ḫānecik ancaḳ
Seyl-āb-ı fenā uġrağı vīrānecik ancaḳ

seyl-i eşki:

1. **seyl-i eşki:**-*i*
Beyit 263
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı seli. II Âşığın gözyaşı.

Seyl-i eşki müdām aḳıtmayalum
Bir zamān aradan gecid virelüm

seyl-i eşküñ:

1. **seyl-i eşküñ:**-*üñ*
Gazel 49
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı seli. II Âşığın sel gibi akan gözyaşları.

Revān it seyl-i eşküñ cūyāsā ṭarf-ı gülzāra
Dilā ol serv-ḳāmet der-kenār olmaḳ muḳarrerdür

seyl-i firāvān:

1. **seyl-i firāvān:**
Diğer 2
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Coşkun sel, devasa sular.

Ṭaġlar gögsin geçürsin ebr-i bārān aġlasun
Cūylar feryād idüp seyl-i firāvān aġlasun

seyl-i firāvāndur:

1. **seyl-i firāvāndur:**-*dur*
Gazel 273
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Coşkun sel, devasa sular. II Kabûlî'nin coşkulu bir üslupla kaleme aldığı şiirleri.

Şiʿr ü inşāda Ḳabūlīnüñ öñüne kim gelür
Vādi-i naẓm içre bir seyl-i firāvāndur gelen

seyl-i nedāmete:

1. **seyl-i nedāmete:**-*e*
Gazel 349
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Pişmanlık seli. II Pişmanlık, nedamet.

Bilmezlik uġradur kişiyi hey dirīġ hey
Vādī-i rāh-ı ġuṣṣada seyl-i nedāmete

seyl-i seyl-āb-ı eşke:

1. **seyl-i seyl-āb-ı eşke:**-*e*
Gazel 138
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı suyunun seli. II Âşığın sel gibi durmaksızın akan gözyaşları.

Seyl-i seyl-āb-ı eşke kim gelmez
Ṭaraf-ı cūybārı kim sevmez

seyl-i sirişkin akıdan yollaruña:

1. **seyl-i sirişkin aḳıdan yollaruña:**-*ñ, -a*
Gazel 185
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı selinin akan yolları. II Sevgilinin yolları.

Çaġladup seyl-i sirişkin aḳıdan yollaruña
Dīdeler ey boyı servüm ḳatı çaġlañ ancaḳ

seyr:

1. **seyr:**
Gazel 472
Mısra: **2**
Gezip dolaşma. II Irmağın bahçelerde akarak dolaşması. II Âşığın gözyaşı dökmesi.

Bāġa gel şimdi temāşā gül-i sīrābuñdur
Cūylar seyrini elden ḳoma seyr ābuñdur

seyr eyle:

1. **seyr eyle:**
Gazel 437
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, izlemek, bakmak.

Aḥbāb ile seyr eyle eṭrāf-ı çemenzārı
Aġyār ile yār olma ġayret demidür şimdi

seyr eylemege:

1. **seyr eylemege:**-*meg, -e*
Gazel 326
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, izlemek, bakmak.

Māʾilin ḳāmeti bālāları seyr eylemege
Ṭoġrusı bu ki ben ol ḳaddi çenārı severin

seyr eyleyüp:

1. **seyr eyleyüp:**-*y, -üp*
Gazel 286
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gezmek, dolaşmak, gezinmek.

Ṭās-ı çeşmin ṭoldurup her dem Ḳabūlī āb ile
Cā-be-cā seyr eyleyüp dir ṭurmayup saḳḳā Ḥüseyn

2. **seyr eyleyüp:**-*y, -üp*
Tarih 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, izlemek, bakmak.

Cemʿ eyleyüp her milleti defʿ eyleyüp her ʿilleti
Seyr eyleyüp her ḥirfeti özge temāşā eyledüñ

seyr ide:

1. **seyr ide:**-*e*
Tarih 23
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, izlemek, bakmak.

Ḳamer-ṭalʿat melek-rūlarla tā kim
Felekden zīnetin seyr ide mīrüñ

seyr idemedi:

1. **seyr idemedi:**-*e, -me, -di*
Gazel 419
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, izlemek, bakmak.

Gün gibi ḥüsn ile meşhūr-ı cihāndur ammā
Kimse seyr idemedi cān gibi pinhān geldi

seyr iden:

1. **seyr iden:**
Tarih 24
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Seyreden, izleyen (kimse).

Sākinān-ı ġurfe-i cennet gibi
Seyr iden taḥṣīl ider ḥaẓẓ u ḥubūr

seyr iderse:

1. **seyr iderse:**-*er, -se*
Gazel 414
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, izlemek, bakmak.

Sipihr-i sīnede kim seyr iderse dāġumuzı
Fürūġ-ı şems ü ḳamerden bilür ferāġumuzı

seyr idüñ:

1. **seyr idüñ:**-*üñ*
Gazel 419
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, izlemek, bakmak.

Pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı ḥarem-i sīneñüzi
Seyr idüñ şehrüñüze ḳonmaġa sulṭān geldi

seyr idüp:

1. **seyr idüp:**-*üp*
Tarih 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, izlemek, bakmak.

Ben de Ḳabūlī seyr idüp bu sünnetüñ tārīḫini
Didüm Muḥammed sünnetin bi'llāh icrā eyledüñ

seyr itmek:

1. **seyr itmek:**-*mek*
Gazel 333
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, izlemek, bakmak.

Al ṭūṭīdür femüñ gūyā şekerdür leblerüñ
Anı seyr itmek dilerseñ destüñe al āyine

seyr ü ṣafāda:

1. **seyr ü ṣafāda:**
Beyit 214
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gezinti ve eğlence.

Altında esb-i tāzī destinde yavrı bāzī
Seyr ü ṣafāda gördüm ol şāh-ı ser-firāzı

2. **seyr ü ṣafāda:**-*da*
Beyit 214
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gezinti ve eğlence.

Altında esb-i tāzī destinde yavrı bāzī
Seyr ü ṣafāda gördüm ol şāh-ı ser-firāzı

seyr ü sefer:

1. **seyr ü sefer:**
Beyit 257
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gezmek, dolaşmak, hareket etmek, yolculuk etmek.

Kime kim dīdār-ı dil-dāra naẓar lāzım gelür
Ṣu gibi şām u seḥer seyr ü sefer lāzım gelür

seyrān:

1. **seyrāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **3**
Bakıp seyretme, temaşa etme.

Yārān-ı bā-ṣafāyile seyrāna elvedāʿ
Ġurbet göründi ülfet-i cānāna elvedāʿ

seyrān eyledüñ:

1. **seyrān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Seyran etmek, gezip dolaşmak.

Ġazā-yı ekber itdüñ bī-müḥābā ḳoyalum anı
Sikender gibi seyrān eyledüñ Īrān u Turanı

seyre gitse:

1. **seyre gitse:**-*se*
Gazel 182
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Seyre gitmek. II Güzelleri görmeye gitmek.

Bizüm ile bile gitse gerek idi seyre
Uymadı zāhid-i ḫar-ṭabʿ bize anı ḳoduḳ

seyr-i bāğ u bahārı:

1. **seyr-i bāğ u bahārı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Bahar ve bahçenin seyri. II Sevgilinin güzel yüzünün seyri.

Rūy-ı raʿnā-yı yāre kim baḳmaz
Seyr-i bāğ u bahārı kim sevmez

seyr-i bāġ u rāġ:

1. **seyr-i bāġ u rāġ:**
Tahmis 7
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Bağ ve çimen seyri. II Sevgiliyi temaşa etme.

Lāleveş gönlüm açılmaz seyr-i bāġ u rāġ ile
Ey Ḳabūlī bir perī yaḳdı vücūdum lāġ ile

seyr-i çemenden gelene:

1. **seyr-i çemenden gelene:**-*e*
Gazel 366
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çimenliği seyretmekten gelen, bahçeleri dolaşıp gelen (kimse).

Ṣaḥn-ı gülşende Ḳabūlī gibi ey serv ṭurup
Vaṣf-ı ḫaṭṭuñ iderüz seyr-i çemenden gelene

seyr-i dīdāra mānīʿ olmaz:

1. **seyr-i dīdāra mānīʿ olmaz:**-*maz*
Gazel 345
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzüne bakmaya engel olmak.

Niḳāb-ı ebr-i zülfüñ mānīʿ olmaz seyr-i dīdāra
Şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāba mānīʿ olımaz perde

seyr-i feżāyile:

1. **seyr-i feżāyile:**-*e*
Beyit 45
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Faziletlerin seyri. II İlim, irfan, fazilet.

Seyr-i feżāyile irişilmez feżāyile
Saʿy-i mesāʾ ile irür ādem mesāʾile

seyr-i ġubār-ı ḫaṭṭ:

1. **seyr-i ġubār-ı ḫaṭṭ:**
Gazel 398
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ayva tüylerinin tozunun seyri. II Sevgilinin yüzünde bulundan ayva tüylerini izlemek.

Ālūde-i ġubār-ı reh-i kūy-ı ʿışḳ olup
Seyr-i ġubār-ı ḫaṭṭ ile ḥayrān olam gibi

seyr-i gülistān eylesem:

1. **seyr-i gülistān eylesem:**-*se, -m*
Gazel 132
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesini seyretmek. II Sevgilinin güzelliğini seyretmek.

Her ḳaçan seyr-i gülistān eylesem sensüz baña
Ġonçalar peykān olur ey ruḫları gül-nār nār

seyr-i gülistāna:

1. **seyr-i gülistāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi seyri. II Sevgilinin gül bahçesine benzeyen güzelliğini seyretmek.

Fürḳat irişdi vuṣlat-ı cānāna elvedāʿ
Ol serv-ḳadle seyr-i gülistāna elvedāʿ

seyr-i gülistānuñdur:

1. **seyr-i gülistānuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 101
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi seyri. II

Sevgilinin gül bahçesine benzeyen güzelliğini seyretmek.

Egleyen gönlümüzi seyr-i gülistānuñdur
Baġlayan murġ-ı dili bāġçe-i kūyuñdur

seyr-i gülşendür:

1. **seyr-i gülşendür:**-*dür*
Gazel 147
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin seyri. II Sevgilinin güzelliğini seyretmek.

Tāze güllerdür elinde şāḫlarla kāseler
Seyr-i gülşendür gelür bir yār-i cāndur kāse-bāz

seyr-i gülzāra gel:

1. **seyr-i gülzāra gel:**
Gazel 420
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin seyrine gelmek.

Dāġlar tende bī-şumār oldı
Seyr-i gülzāra gel bahār oldı

seyr-i gülzār-ı maḥabbet eyleyen:

1. **seyr-i gülzār-ı maḥabbet eyleyen:**
Gazel 313
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk bahçesini seyreden (kimse). II Sevgiliyi seyreden âşık.

Seyr-i gülzār-ı maḥabbet eyleyen ey ġonca-leb
ʿAndelīb-i ṭabʿı gūyā ḳılmasun ya neylesün

seyr-i kenārı:

1. **seyr-i kenārı:**-*ı*
Gazel 311
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Deniz kıyısını seyretme, sahili izleme.

Şimdi seyr-i kenārı neylersin
Ḳatlan ey serv-ḳad bahār olsun

seyr-i menāzil:

1. **seyr-i menāzil:**
Gazel 254
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Konaklama yerlerini seyretme. II Dünyayı seyretme.

Güneş gibi niçe seyr-i menāzil eyleyerek
Neşāṭ ile dikerek kūh u ḳullelerde ʿalem

seyrin itdürür:

1. **seyrin itdürür:**-*ür*
Gazel 284
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Seyrettirmek, izletmek, göstermek.

Ṣaḳlayup mühre-i mihri felek-i şuʿbede-bāz
İtdürür ḫalḳa niçe beyża-i beyżā seyrin

seyrüñ sürür ile ola:

1. **seyrüñ sürür ile ola:**
Kaside 8
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Yaşamın mutlulukla geçsin!" anlamına gelen dua ifadesi.

Sürür ile ola seyrüñ ṣafāyıla geçe vaḳtüñ
Bahār u ʿīd ola rūzuñ Berāt u Ḳadr ola şāmuñ

seyyāḥ olup:

1. **seyyāḥ olup:**-*up*
Şarkı 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Seyyah olmak, sürekli seyahat etmek.

Deli oldı gönlüm ʿışḳuñ elinden
Seyyāḥ olup şu ʿālemi ṭolanur

seyyāḥ-ı diyār-ı mülk-i lāhūt:

1. **seyyāḥ-ı diyār-ı mülk-i lāhūt:**
Diğer 1
Mısra: **100**

Kelime Tipi: -
İlahi diyarın seyyahı. II Allah yolunda yürüyen Hazreti Muhammed.

Beyt
Seyyāḥ-ı diyār-ı mülk-i lāhūt

seyyiʾāt:

1. **seyyiʾāt:**
Gazel 28
Mısra: **6**
Günahlar, kötülükler, fenalıklar.

Sen kimi medḥ ider iseñ ol anı ḳadḥ eyler
Seyyiʾāt oldı dirīġā ṣorılursa ḥasenāt

seyyid-i kül:

1. **seyyid-i kül:**
Mesnevi 8
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hepsinin önderi. II Tüm peygamberlerin önderi olan Hazreti Muhammed.

Ne Nebī şemʿ-i bezm-i cemʿ-i rüsül
Server-i enbiyā vü seyyid-i kül

sezā:

1. **sezā:**
Gazel 213
Mısra: **2**
Layık, uygun, yaraşır.

Ḳatl itmedür cezāsı raḳībüñ ezā degül
Aġyār-ı nā-sezāya ne itseñ sezā degül

sezā ḳıldı:

1. **sezā ḳıldı:**-*dı*
Tarih 21
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Uygun hâle getirmek, yaraşır yapmak.

Ḥamdü li'llah kim Ḫudā-yı z̲ü'l-minen
Z̲ātuñı ḳıldı sezā her niʿmete

sezāvār-ı ʿināyetdür:

1. **sezāvār-ı ʿināyetdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Lütfa layık (kimse).

Ḳuluñ üftādedür ammā sezāvār-ı ʿināyetdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

sezāvār-ı saʿādetsin:

1. **sezāvār-ı saʿādetsin:**-*sin*
Gazel 411
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutluluğun layığı. II Paşa.

Maḥall-i tāc-ı ʿizzetsin sezāvār-ı saʿādetsin
Müsellemdür saña āyīn-i şāhī ṭavr-ı ʿOs̲mānī

sezā-yı efser:

1. **sezā-yı efser:**
Gazel 163
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Padişah tacına layık.

Her kelle sezā-yı efser olmaz
Her efsere ser müyesser olmaz

sezā-yı himmet:

1. **sezā-yı himmet:**
Gazel 8
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
İhsana layık, lütfuna yaraşır.

Herkes murāda irdi Ḳabūlī-i nā-murād
Niçün sezā-yı himmet iken nā-ümīd ola

sezā-yı ḳaṣr-ı ḫurrem-sarāy-ı devlet:

1. **sezā-yı ḳaṣr-ı ḫurrem-sarāy-ı devlet:**
Gazel 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devlet sarayının gönül açıcı layığı. II Sevgili.

Z̲ātuñ sezā-yı ḳaṣr-ı ḫurrem-sarāy-ı devlet

Şānuñ şeref-fezā-yı ṣadr-ı ṣafā-yı devlet

sıçra:

1. **ṣıçrayup:**-*y, -up*
Mesnevi 5
Mısra: **69**
Sıçramak, aniden yerinden kalkmak.

Ḫışm ile ṣıçrayup mekānından
Herzeler ṣaçılup dehānından

sıdḳ:

1. **ṣıdḳ:**
Mesnevi 5
Mısra: **83**
Gerçeklik, doğruluk, dürüstlük.

Ṣıdḳ ile işigüñde ḳāyim olam
Gice gündüz duʿāda dāyim olam

2. **ṣıdḳumuz:**-*umuz*
Mesnevi 6
Mısra: **12**
Gerçeklik, doğruluk, dürüstlük.

Didiler şāhidüz bu iş ḥaḳdur
Ṣādıḳuz ṣıdḳumuz muḥaḳḳaḳdur

sıdḳ ehline:

1. **ṣıdḳ ehline:**-*n, -e*
Gazel 116
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Doğruluk ehli, sadıklar. II Sevgiliye yürekten bağlı olan âşıklar.

Belā ṣıdḳ ehline rūz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḫandān imiş peymāne ammā ṣola gelmişdür

ṣıdḳ-ı maḳāl:

1. **ṣıdḳ-ı maḳāl:**
Mesnevi 6
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Sözün doğruluğu.

Refʿ ü inhā olundı ṣıdḳ-ı maḳāl
Ne maḳāl aṣlı ile künhe me’āl

ṣıfāt:

1. **ṣıfātı:**-*ı*
Mesnevi 5
Mısra: **18**
Yüz, surat, şekil. II Çavuşun suratı.

Şekl-i murdārı mürde-i kābūs
Kelimātı ʿabeṣ ṣıfātı ʿabūs

2. **ṣıfāt:**
Gazel 28
Mısra: **10**
Vasıf, özellik, nitelik.

Fiʿl-i bed merd-i nigū-kārdan olmaz ṣādır
Ẕāt pāk olsa dilā pāk olur elbette ṣıfāt

3. **ṣıfāt:**
Kaside 7
Mısra: **14**
Vasıf, özellik, nitelik.

Ḳadrüñ andan yücedür kim irişe dest-i ḫayāl
Ẕātuñ andan ötedür k’anı muḥīṭ ola ṣıfāt

ṣıfāt-ı zāt-ı şerīfüñ:

1. **ṣıfāt-ı ẕāt-ı şerīfüñ:**-*üñ*
Gazel 172
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şerefli zatının vasfı. II Sevgilinin vasıfları, nitelikleri.

Ṣıfāt-ı ẕāt-ı şerīfüñ beyāna ḥācet yoḳ
Vücūd-ı ẓāhirüñ olmaz ẓuhūrına tanṣīṣ

ṣıfāt-ı ẕātuñ:

1. **ṣıfāt-ı ẕātuñ:**-*un*
Gazel 105
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zatın özellikleri. II Sevgilinin özellikleri, nitelikleri.

Kemāl ehli kemālin vaṣf iderler ehl-i dil ẕātuñ
Ṣıfāt-ı ẕātuñ olmaḳ cümle maḳbūl-i ahālīdür

ṣıfatlu:

1. **ṣıfatlu:**
Kıt'a 34
Mısra: **3**
Sıfatlı, özellikli.

Ne ṣıfatlu kişiler dir iseñüz anları
Bir siyehce köpecik birisi bir ḳırca ṭoñuz

sıfr:

1. **ṣıfr:**
Kıt'a 23
Mısra: **4**
Sıfır, hiç.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

sığ:

1. **ṣığarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 116
Mısra: **4**
Sığmak, bir yere tamamen girebilmek.

Ḳatı güm-rāh idi zāhid ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı
Ṣığarsa vechi var şimdi ṣaḳalın yola gelmişdür

2. **ṣığ:**
Gazel 180
Mısra: **10**
Dibi yüzeyine yakın olan, derinliği fazla olmayan (deniz, akarsu vb.).

Ḳulzüm-ı ʿışḳa kendüñi atma
Ey Ḳabūlī sen anı añlama ṣığ

3. **ṣığar:**-*ar*
Gazel 344
Mısra: **2**
Sığmak, bir yere tamamen girebilmek.

Nādān olımaz meclis-i ʿirfān arasında
Ḫar-mühre ṣığar mı dür ü mercān arasında

sığan:

1. **ṣığanup:**-*up*
Gazel 362
Mısra: **9**
Sıvanmak, kollarını sıvamak.

Sāḳī ṣığanup destine cām alsa Ḳabūlī
Görsek keremin yine ol aḳ kollar açılsa

sığın uyluḳlu:

1. **ṣığın uyluḳlu:**
Mesnevi 9
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Geyik tabiatlı. II Ceylan gibi sevgili.

Hümā ṭalʿatlu gügercin ṭopuḳlu
Ṣığın uyluḳlu yaġmurca ḳaşıḳlu

sıḥḥat:

1. **ṣıḥḥatla:**-*la*
Muaşşer 1
Mısra: **20**
Sağlık, afiyet, esenlik.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

2. **ṣıḥḥatle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **10**
Sağlık, afiyet, esenlik.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

3. **ṣıḥḥatle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **28**
Sağlık, afiyet, esenlik.

Dönüp gün gibi ʿazm-i Rūm idüp devletle ʿizzetle
Gelüp ṣıḥḥatle teşrīf eyledüñ şehri saʿādetle

4. **ṣıḥḥat:**
Müsemmen 2
Mısra: **14**
Sağlık, afiyet, esenlik.

Dil-i şeydā ziyāde ḫurrem olup
Didi dil-dārı ṣıḥḥat ile görüp

sıḥḥat bulmaz:

1. **ṣıḥḥat bulmaz:**-*maz*
Gazel 27
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sıhhat bulmak, iyileşmek, sağlıklı olmak.

Şını minşār-ı cefā rāsı ser-i ḫançerdür
Ol ki şerrinden anuñ ḳaçmaya bulmaz ṣıḥḥat

ṣıḥḥāt bulur:

1. **ṣıḥḥāt bulur:**-*ur*
Gazel 80
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sıhhat bulmak, iyileşmek, sağlıklı olmak.

Nice ṣıḥḥāt bulur ādem bu fenā dārında
ʿĀḳıbet cāmesini arḳaña virmez düreḳor

ṣıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur:

1. **ṣıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 15
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sıkıntıdan kurtulmak.

Ḥiddete gelse köpüklense ḳızarsa vechi var
Çoḳ ṣıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur ey sāḳī şarāb

ṣıḳlıġuñ diñdireyin:

1. **ṣıḳlıġuñ diñdireyin:**-*eyin*
Kaside 13
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Bir kimsenin) Sesini kesmek, konuşmamasını sağlamak.

Ḳırayın ʿırḳuñı evtār-ı kemānçe mānend
Ṣıḳlıġuñ diñdireyin iñledeyin iñil inil

ṣıla:

1. **ṣıla:**
Mesnevi 2
Mısra: **91**
Vatan, memleket.

Ne ṣıla belki ḥac sevābı ola
Niçe ḥac niçe ḥac sevābı ola

2. **ṣıladur:**-*dur*
Mesnevi 2
Mısra: **70**
Vatan, memleket.

Pīr-i bisyār-sāledür pederüm
Ṣıladur aña maṭmaḫ-ı naẓarum

ṣımāḫ-ı cāna:

1. **ṣımāḫ-ı cāna:**-*a*
Tarih 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Can kulağı. II Gönül.

Bir seḥergeh ʿālem-i bālā-yı nīkū-kārdan
Münʿakis oldı ṣımāḫ-ı cāna bir ṣūr-ı laṭīf

ṣımāḥ-ı mülḥidīne:

1. **ṣımāḫ-ı mülḥidīne:**-*ī, -n, -e-īne*
Kaside 16
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dinsizlerin kulağı.

Hücūm-ı naʿrasından ġaziyān-ı ehl-i İslāmuñ
Ṣımāḫ-ı mülḥidīne nāle vü feryād gönderdüñ

ṣımāṭ:

1. **ṣımāṭın:**-*ı, -n*
Gazel 191
Mısra: **3**
Ziyafet, sofra. II Lütuf, ihsan.

ʿĀleme ḫvān-ı Ḫalīlāsā sımāṭın beẕl idüp
Ḥaşre dek nāmın añanlar ḫayr ile yād eylemek

ṣımāṭ-ı bezm-i ġamdur:

1. **ṣımāṭ-ı bezm-i ġamdur:**-*dur*
Gazel 333
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gam meclisinin sofrası. II Dertler, kederler.

Ehl-i ʿışḳ ālāyınuñ ālāy-ı ġamdur yidügi
Bu sımāṭ-ı bezm-i ġamdur daḫı çoḳ ala yine

sımāṭ-ı bezm-i ʿişretdür:

1. **sımāṭ-ı bezm-i ʿişretdür:**-*dür*
Gazel 88
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Eğlence meclisinin ziyafeti.

Sımāṭ-ı bezm-i ʿişretdür bisāṭ-ı çarḫ yanuñda
Döner bezmüñde mihr ü māh zerrīn iki cāmuñdur

sımāṭ-ı ḥvān-ı iḥsānı:

1. **sımāṭ-ı ḫvān-ı iḥsānı:**-*ı*
Gazel 94
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Lütuf sofrasının ziyafeti. II Sevgilinin lütfu, ihsanı, cömertliği.

Sımāṭ-ı ḫvān-ı iḥsānı çekilmiş şarḳa vü ġarba
Naʿīm-i sofra-i inʿāmı bir Tatari yaġmadur

sımṭ-ı maʿnīden çıḳma:

1. **sımṭ-ı maʿnīden çıḳma:**-*ma*
Gazel 63
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Mana dizisinden çıkmak, akıldan ve mantıktan uzaklaşmak, hakikat çizgisinden çıkmak.

Ḫayālāta düşüp çıḳma
Ḳabūlī sımṭ-ı maʿnīden
Bu bir ṭarz-ı ḥasendür ḥāṣılı nāzük edā yegdür

sına:

1. **şınasın:**-*sın*
Gazel 272
Mısra: **1**
Sınamak, denemek.

İʿtimād eyleyeni sözine zāhid şınasın
Āteş-i ʿışḳa göre nār-ı caḥīme şınasın

2. **şınasın:**-*sın*
Gazel 272
Mısra: **2**
Sınamak, denemek.

İʿtimād eyleyeni sözine zāhid şınasın
Āteş-i ʿışḳa göre nār-ı caḥīme şınasın

sır:

1. **sır:**
Gazel 85
Mısra: **7**
Gizlenen, saklanan sır, giz. II Aşk sırrı.

Kim ile kūy-ı ʿışḳda ʿāşıḳ mı sır gider
Ol ṭıfl-ı şīvekār ḳatı şūḫ-ı şengdür

2. **sır:**
Gazel 299
Mısra: **2**
Gizlenen, saklanan sır, giz.

Muʿammāyī olan keşf eyler ancaḳ bu muʿammādan
Müsemmādur ġaraż bundan ne sır fehm itdüñ esmādan

3. **sır:**
Gazel 424
Mısra: **2**
Gizlenen, saklanan sır, giz.

Muḥammed resūl-i ser-āmed degül mi
O serverde ol sır müşāhed degül mi

sırr-ı cānı:

1. **sırr-ı cānı:**-*ı*
Tahmis 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can sırrı. II Aşk.

Maḫzen-i dilde sırr-ı cānı ḳodı
Kendü dilleşdi hem-zebānı ḳodı

sırr-ı ene'l-Haḳdan:

1. **sırr-ı ene'l-Haḳdan:**
Gazel 379
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ene'l-Hak sırrı. II Ene'l-Hak: Allah'ın yeryüzüne tecelli etmesiyle kâinattaki her

bir varlığın tek bir şey olarak düşünüldüğü "vahdet-i vücut" düşüncesi ile söylenmiş bir ifadedir. Ünlü mutasavvıf Hallâc-ı Mansûr tarafından söylenen bu söz, mahiyeti tam olarak idrak edilemediği için o dönemde yanlış anlaşılmalara sebep olmuştur. Bu söz üzerine Hallâc-ı Mansûr zındıklıkla suçlanmış ve ardından idam edilmiştir.

Urma dem sırr-ı ene'l-Ḥaḳdan eger ʿārif iseñ
Ḥaḳ bilür ḫayli ḳuṣūr eyledi Manṣūr orada

sırr-ı fuʾādı:

1. **sırr-ı fuʾādı:**-*ı*
Tahmis 6
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Gönül sırrı. II Aşk.

Maḥrem it sırr-ı fuʾādı ʿışḳ ile
Çünki hem-demdür Murādī ʿışḳ ile

sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ:

1. **sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 269
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk derdinin sırrı.

Derūn-ı dilde ṣaḳlarsam nola sırr-ı ġam-ı ʿışḳuñ
Muʿazzezdür baña derd ü ġamuñ öz kendü cānumdan

sırr-ı ʿışḳa:

1. **sırr-ı ʿışḳa:**-*a*
Tahmis 4
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk sırrı.

Sırr-ı ʿışḳa çü maẓhar oldı pedīd
Nā-bedīd idi ʿāşıḳ-ı nevmīd

sırr-ı ʿışḳı fāş itdüñ:

1. **sırr-ı ʿışḳı fāş itdüñ:**-*dü, -ñ*
Tahmis 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk sırrını ortaya çıkarmak.

Çünki sırr-ı ʿışḳı fāş itdüñ dil-i nālān ile
Cānı terk eyle yüri Manṣūrveş dik dāruñı

sırr-ı ʿışḳuñ:

1. **sırr-ı ʿışḳuñ:**-*uñ*
Gazel 35
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aşk sırrı. II Sevgilinin aşkı.

Sırr-ı ʿışḳuñ cefā-yı vāżıḥdur
Olmayınca Ḳabūliyā taṣrīḥ

sırrın hüveydā eyledüñ:

1. **sırrın hüveydā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sırrını açık etmek.

Rūyuñ görüp bī-kibr ü kīn īmāna geldi müşrikīn
Şerfü'l-mekānı bi'l-mekīn sırrın hüveydā eyledüñ

sırrına vāḳıf olan:

1. **sırrına vāḳıf olan:**
Gazel 245
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sırra vakıf olan (kimse).

Lāl olur vāḳıf olan sırrına dellāl olmaz
Kim ki ketm eyleye kemmiyyetin oldur ebkem

sırrını ṣaḳladı:

1. **sırrını ṣaḳladı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sırrını saklamak. II Aşk sırrını kimseye söylememek.

Ḫāzin-i ʿışḳ olan beyānı ḳodı
Ṣaḳladı sırrını ʿayānı ḳodı

sırruñ fāş idersin:

1. **sırruñ fāş idersin:**-*er, -sin*
Gazel 282
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sırrı ortaya çıkarmak.

Fāş idersin sırruñ ilden ṣaḳlamazsın ġonçaveş
Açılup her ḫāra ey gül keşf-i rāz itmek neden

sırruñ ṣaḳla:

1. **sırruñ ṣaḳla:**
Gazel 168
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sır saklamak. II Sır gibi saklanılan aşktan kimseye söz etmemek.

Ṣaḫṣ-ı nā-dāna açılma açma rāzuñ herkese
Ey göñül pek ṣaḳla sırruñ sīnede mektūbveş

2. **sırruñ ṣaḳla:**
Tahmis 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Sır saklamak. II Aşk sırrını gizlemek.

Ey Murādī gel ḫalāṣ olmaḳ dilerseñ dem-be-dem
Ṣaḳla sırruñ keşf-i rāz itme çekersin çoḳ nedem

sīb:

1. **sīb:**
Gazel 18
Mısra: **1**
Elma.

Ne bih müşābih olur ġabġab-ı ḥabībe ne sīb
Zihī leṭāfet-i ġabġab zihī ḥabīb-i nesīb

sicill:

1. **sicillüñ:**-*üñ*
Mesnevi 5
Mısra: **37**
Mahkeme, nüfus, tapu gibi resmî dairelerce tutulan kayıtlar ve bu kayıtların yazılı bulunduğu belge veya defter.

Didi olan sicillüñ ey ḥākim
Bize bir ṣūreti daḫı lāzım

sicill-i ṣūret-i ān:

1. **sicill-i ṣūret-i ān:**
Kıt'a 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
O suretin sicili.

Men nüvīsed sicill-i ṣūret-i ān
Mī-dehed ṭālibīn-rā yaʿni

sidre-ḳad:

1. **sidre-ḳad:**
Gazel 46
Mısra: **8**
Sidre boylu, uzun boylu (kimse). II Sevgili.

Nola cān virse ẕülāl-i laʿlüñ içün teşneler
Anlara ol sidre-ḳad ol āb-ı kevs̱erden leẕīẕ

sifāl-i ser-i kūyet:

1. **sifāl-i ser-i kūyet:**-*et*
Beyit 179
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Sokağının başındaki çömlek. II Âşığın başı.

Ey sifāl-i ser-i kūyet ser-i bī-devlet-i māst
Ḫāk der-pāy-ı tu geşten şeref-i ḫıdmet-i māst

sifāriş kılmaḳ:

1. **sifāriş ḳılmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 170
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İstemek, arzulamak, talep etmek.

Öldür diyü o şāha ḳılmaḳ neden sifāriş
Ol devlete irişmek ey dil hezār fāriş

sīh-i her müje:

1. **sīḫ-i her müje:**
Gazel 384
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Her kirpiğin demir şişi. II Sevgilinin yaralayıcı ve öldürücü bakışları.

Ḫūn-ābe-i cigerle ṭolu sīḫ-i her müje
Tennūr-ı sīnede ḳızarup şiş kebāb ola

<u>siḥr-i ḥelāl:</u>

1. **siḥr-i ḥelāl:**
Gazel 238
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Büyüleyici güzellikte söz. II Sihr-i helal: Bir beyit içerisinde hem kendinden önce hem de kendinden sonra gelen kelimeler arasında anlamca bütünlüğü sağlayan bir söz bulundurmak.

Hilāl ebrūlaruñ yādına bir ġarrā ġazāl itdüm
Ḥarāmī gözlerüñ yādına ḫod siḥr-i ḥelāl itdüm

<u>Sikender:</u>

1. **Sikender:**
Gazel 323
Mısra: **17**
İskender-i Yunânî olarak da bilinen ve daha çok Dârâ ile olan savaşında onu alt etmesiyle adından söz edilen Makedonyalı İskender.

Sikender gibi ḫayr ile añılsun ḥaşre dek nāmuñ
Elifler nīzeler şemşīr-i aʿdāya …… dāl olsun

2. **Sikender:**
Kaside 1
Mısra: **5**
İskender-i Yunânî olarak da bilinen ve daha çok Dârâ ile olan savaşında onu alt etmesiyle adından söz edilen Makedonyalı İskender.

Sikender gibi ḥükmüñ Şām u şarḳa ʿām u şāmildür
Revāndur şarḳdan ġarba nefāẕ-ı emr ü fermānuñ

3. **Sikender:**
Muaşşer 1
Mısra: **6**
İskender-i Yunânî olarak da bilinen ve daha çok Dârâ ile olan savaşında onu alt etmesiyle adından söz edilen Makedonyalı İskender.

Ġazā-yı ekber itdüñ bī-müḥābā ḳoyalum anı
Sikender gibi seyrān eyledüñ Īrān u Turanı

4. **Sikenderdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **7**
Demirden ve taştan bir set çekerek Yecüc ve Mecüc denilen kavmi iki dağ arasına hapseden İskender-i Zülkarneyn.

Refīḳuñ Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī yārüñ Sikenderdür
Ṣalarsañ tīġuñ aʿdā üzre manṣūr u muẓafferdür

<u>Sikender-der:</u>

1. **sikender-der:**
Kaside 2
Mısra: **35**
İskender kapılı, İskender gibi makamı yüce (kimse). II 3. Murad.

Ḳahramān-ḳahr u Sikender-der ü Dārā-dārāt
Güstehem-heybet ü Ḥātem-kef ü Ḫüsrev-erkān

<u>Sikenderlik:</u>

1. **Sikenderlik:**
Gazel 242
Mısra: **8**
İskenderlik. II Yiğitlik.

Kesdüm boġazın Ehrimenüñ tīġ-i ḳahr ile
Sedd eyleyüp ʿadūya Sikenderlik eyledüm

<u>sikke:</u>

1. **sikke:**
Kaside 4
Mısra: **65**
Madeni paraların üzerinde bulunan resmî damga.

Ḳul benüm aḳçe benüm ḫuṭbe benüm sikke benüm

Ḫāşe li’lleh ki edeb terk idene ola rıżām

sikke ışlāḥı:

1. **sikke ışlāḥı:**
Kaside 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Para ıslahı.

Sikke ışlāḥı diyü ḫalḳı düşürdi eleme
Niyyeti ḫayra degül işleri īzā-yı enām

sikkedār:

1. **sikkedār:**
Kaside 14
Mısra: **12**
Para basan (kimse).

Olmasa maṣlaḥat-güẕār altun
Böyle olmazdı sikkedār altun

2. **sikkedārdur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **1**
Para basan (kimse).

Ḫaylice sikkedārdur altun
Ḳatı ehl-i vaḳārdur altun

3. **sikkedār:**
Mesnevi 15
Mısra: **63**
Para basan (kimse).

Şimdilik sikkedār şāhīdür
Meclis-ārā-yı pādşāhīdür

sikke-şūret:

1. **sikke-şūret:**
Mesnevi 15
Mısra: **65**
Sikke gibi.

Sikke-ṣūret geçer velī şāhī
Sevme anı severseñ Allāhı

2. **sikke-şūretsin:**-*sin*
Mesnevi 5
Mısra: **55**
Sikke gibi parlak suratlı (kimse). II Paragöz, cimri insan.

Żāhir egerçi sikke-ṣūretsin
Fehm-i maʿnīde pür-ḫamāḳatsin

sil:

1. **silmezseñ:**-*mez, -se, -ñ*
Tesdis 2
Mısra: **15**
Silmek, temizlemek. II Yok etmek, gidermek.

Başarsañ dīde vü dāmān-ı iḥsānuñla silmezseñ
Eger bir bendeñe cānā vaṣluñ vaʿde ḳılmazsañ

silʿat-ı İslām:

1. **silʿat-ı İslām:**
Gazel 373
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İslam'ın armağanı. II Bahsedilen Müslüman devlet adamı.

Yiridür bulsa her yirde revācın silʿat-ı İslām
Metāʿ-ı düşmen-i dīne ziyān oldı ziyān üzre

silk-i kelāma:

1. **silk-i kelāma:**-*a*
Diğer 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Söz ipliği. II Söz, kelam.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

sille-i üstād:

1. **sille-i üstād:**
Gazel 195
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Üstadın tokadı.

Uydurmış uṣūle sözini sille-i üstād
Añdıḳca defüñ daḫı öter ḳulaġı çıñ çıñ

silsile-i eşküm:

1. **silsile-i eşküm:**-*üm*
Gazel 100

Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı silsilesi. II Âşığın durmaksızın akan gözyaşları.

Aḳıdur silsile-i eşküm o fettān-ı cihān
Şāh-ı ʿışḳa iki zencīr ile bir şīr çeker

silsile-i mūyuñdur:

1. **silsile-i mūyuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 101
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saçların zinciri. II Sevgilinin saçlarıyla âşığı zincirleyip onu deli divane etmesi, âşığı kendine bağlaması.

Dili dīvāne ḳılan silsile-i mūyuñdur
Bizi mecnūn iden ol zülf-i semen-būyuñdur

sīm:

1. **sīm:**
Beyit 278
Mısra: **2**
Gümüş.

Sīme beñzer diyemem cism-i semen-sīmāña
Ṭutalum ben dimişin beñzeye mi sīm aña

2. **sīme:**-*e*
Beyit 278
Mısra: **1**
Gümüş.

Sīme beñzer diyemem cism-i semen-sīmāña
Ṭutalum ben dimişin beñzeye mi sīm aña

3. **sīm:**
Gazel 246
Mısra: **5**
Gümüş.

Sīm beñzetmiş özin cism-i semen-sīmāña
Ṣatdurur anuñ içün kendüyi dirhem dirhem

sīm ü zerdür:

1. **sīm ü zerdür:**-*dür*
Kaside 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Gümüş ve altın.

Varaḳ-ı jāle degüldür görinen gülşende
Sīm ü zerdür ki ʿaṭā ḳılmış anı bāġa ḫazān

sīm ü zere:

1. **sīm ü zere:**-*e*
Gazel 204
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gümüş ve altın.

Ḳabūli biz ikisinden de şimdi maḥrūmuz
Kimisi sīm ü zere kimi dil-bere mālik

sīmā:

1. **sīmāña:**-*ñ, -a*
Gazel 387
Mısra: **7**
Yüz, suret, çehre, sima. II Sevgilinin yüzü.

Sīmāña beñzeyemez iken ḳurṣ-ı āftāb
Lāyıḳ mıdur ki külçe-i sīm aña beñzeye

sīm-beden:

1. **sīm-beden:**
Gazel 70
Mısra: **7**
Gümüş beden. II Gümüş gibi parlak ve bembeyaz bedene sahip olan sevgili.

Baḳamaz hergiz anuñ yüzine ol sīm-beden
Rūyını zerd idüben ʿāşıḳ olan eylese zer

2. **sīm-beden:**
Gazel 77
Mısra: **12**
Gümüş beden. II Gümüş gibi parlak ve bembeyaz bedene sahip olan sevgili.

Ġıll u ġışı pāk itdi mirʾāt-ı Ḳabūlīden
Bir dil-ber-i sīmīn-ber bir sīm-beden berber

3. **sīm-beden:**
Gazel 203
Mısra: **8**
Gümüş beden. II

Gümüş gibi parlak ve bembeyaz bedene sahip olan sevgili.

Ehl-i ʿışḳuñ saña ʿarż eyledügi göz yaşıdur
Andan ey sīm-beden anı derem mi ṣanduñ

sīmden sāġar:

1. **sīmden sāġar:**
Kaside 6
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gümüşten (yapılmış) kadeh. II Hilal.

Nücūm-ı çarḫ-ı felek nuḳl-i bezm-i ʿişret idi
Hilāl idi o gice bezme sīmden sāġar

sīm-endām:

1. **sīm-endām:**
Gazel 257
Mısra: **1**
Gümüş beden. II Sevgilinin gümüş gibi parlak ve bembeyaz olan bedeni.

Eyleyüp dil murġına zülfin o sīm-endām dām
Dāne-i ḫāliyle itdi virmeyüp ārām rām

sīm-i eşküm dökilür:

1. **sīm-i eşküm dökilür:**-*ür*
Gazel 374
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı gümüşünün dökülmesi. II Âşığın gümüşe benzeyen gözyaşlarını akıtması.

Sīm-i eşküm dökilür yār ṣafā kesb eyler
Ḳanda māl olsa çıḳar bir ucı ḫūnkārlıġa

sīm-i eşküñi:

1. **sīm-i eşküñi:**-*üñ, -i*
Kıt'a 30
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı gümüşü. II Âşığın gözyaşı.

Ey dīde kūy-ı yāre ilet sīm-i eşküñi
Gözüñ baḳarken aḳçeñi vaḳf it Medīneye

sīmīn-beden:

1. **sīmīn-beden:**
Gazel 427
Mısra: **2**
Gümüş beden. II Sevgilinin gümüş gibi parlak ve bembeyaz olan bedeni.

Cism-i pākin görmek isterseñ ṣoyup ḥammāma ḳoy
Olmaz ol sīmīn-beden gibi efendi pāk-ṣoy

sīmīn-semen:

1. **sīmīn-semen:**
Tesdis 2
Mısra: **19**
Gümüş (bedenli), yasemin kokulu (sevgili).

Varup yoluñda ey sīmīn-semen yüz yire urmazsam
Kemīne bende-i fermān olup ḳapuñda ṭurmazsam

Simon-ı laʿīnüñ:

1. **Simon-ı laʿīnüñ:**-*üñ*
Kaside 5
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Lanetli Simon.

Gürūh-ı ḫāricīdendür ḫarācın almaġa saʿy it
Yüzine baḳma Simon-ı laʿīnüñ dīv-sīmānuñ

sīm-pervāz u zer-bāl-rā:

1. **sīm-pervāz u zer-bāl-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **134**
Kelime Tipi: -
Gümüş uçuşlu ve altın kanatlı (şey). II Şarap.

Biyā sāḳi ān ṭūṭi-i al-rā
Ki ān sīm-pervāz u zer-bāl-rā

sīm-sīmāları çeküp getüren:

1. **sīm-sīmāları çeküp getüren:**
Mesnevi 15
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gümüş yüzlüleri

çekip getiren (şey). II Parlak yüzlü güzelleri getiren şey.

Aḳçedür aḳçe her işi bitüren
Sīm-sīmāları çeküp getüren

sīm-ten:

1. **sīm-teni:**-*i*
Gazel 166
Mısra: **1**
Gümüş beden. II Sevgilinin gümüş gibi parlak ve bembeyaz olan bedeni.

Gerçi ol sīm-teni kimse dil-ārām idemez
Ölürin görmeyicek anı dil ārām idemez

sīm-ten maḥbūba:

1. **sīm-ten maḥbūba:**-*a*
Gazel 313
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gümüş bedenli güzel. II Bembeyaz bir tene sahip olan sevgili.

Sīm-ten maḥbūba meyl itmez mi ādem dünyede
Kişi meyl-i ḥubb-ı dünyā ḳılmasun ya neylesün

2. **sīm-ten maḥbūba:**-*a*
Gazel 133
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gümüş bedenli güzel. II Bembeyaz bir tene sahip olan sevgili.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

sīm-tirkeş:

1. **sīm-tirkeşdür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **5**
Gümüş sadak. II Sevgilinin parlak yanağı.

Ḫaṭ-ı Yeʾcüc-i ruḫsārına ḫaddi sīm-tirkeşdür
Daḫı ol kec ḫurūc eyler o cānib şimdi münseddür

sin:

1. **sinde:**-*de*
Gazel 388
Mısra: **1**
Yaş. II Sevgilinin yaşı.

Dilā ol sevdigüñ dil-ber ne sinde
Güzellik tāzelik terlik nesinde

2. **sinde:**-*de*
Gazel 388
Mısra: **6**
Diş. II Âşığın dişi.

Ne diş ḳaldı aşınmaduḳ ne ṭırnaḳ
Ne sümde ḳūta ḳuvvet var ne sinde

4. **sinde:**-*de*
Gazel 388
Mısra: **8**
Çin.

Naẓar ḳıl semm-i sūzenden cihāna
Ne Hinde ʿazm ü cezm eyle ne Sinde

5. **sinde:**-*de*
Mesnevi 15
Mısra: **29**
Çin.

Sinde çoḳ erden eskidür aḳçe
Daḫı çoḳ ādem eskidür aḳçe

6. **sinde:**-*de*
Gazel 388
Mısra: **10**
Mezar, kabir.

Ḳabūlī fāriġ ol ṭūl-i emelden
Saña ne bunda rāḥat var ne sinde

siñ siñ:

1. **siñ siñ:**
Gazel 195
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
"Sin sin" yansıma sesi. II Köpeğin ince sesle sızlanması.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fıñ fıñ

2. **siñ siñ:**
Gazel 195
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
"Sin sin" yansıma sesi. II Sinerek, çekinerek, utanarak.

Beñzer geçinürken ḫaṭ-ı yāre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ

Sinān Paşayı:

1. **Sinān Paşayı:**-*y, -ı*
Kaside 4
Mısra: **197**
Kelime Tipi: -
Osmanlı Devleti'nde başvezirlik yapmış devlet adamı Sinan Paşa.

Vüzerā ḫayline baş itdi Sinān Paşayı
Ḫayli tekrīm idüp ol pādşeh-i zü'l-ikrām

sinān-ı fetḥ:

1. **sinān-ı fetḥ:**
Gazel 358
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Fetih mızrağı.

Ṣadāḳat defteri dilde livā-yı zer-ʿalem elde
Sinān-ı fetḥ u remḥ-i nuṣret ü seyf ü ḳalem elde

siñdir:

1. **siñdirüp:**-*üp*
Gazel 242
Mısra: **5**
Sindirmek, ürkütmek, korkutmak.

Rūbāh-ı ḫaşmı pençe-i ḳahr ile siñdirüp
Şīrāna ḥamlelerle ġażanferlik eyledüm

sīne:

1. **sīne:**
Beyit 189
Mısra: **1**
Gönül, kalp, yürek.

Bir sīne var mı tīr-i ġama menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i ḳażā nāzil olmaduḳ

2. **sīne:**
Beyit 238
Mısra: **2**
Gönül, kalp, yürek.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

3. **sīneñde:**-*ñ, -de*
Gazel 72
Mısra: **7**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Sufinin kalbi.

Sīneñde ṣūfi ẕerre ḳadar ġıll u ġış ḳomaz
Bir ṣāf-meşreb ister iseñ cām-ı bādedür

4. **sīnesin:**-*s, -i, -n*
Gazel 258
Mısra: **10**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın/Kabûlî'nin gönlü.

Bir dür-i yektā ġamıyla ṭaşlar ile dögünüp
Sīnesin ḳıldı Ḳabūlī yāra yāra yāre yem

5. **sīneñi:**-*ñ, -i*
Beyit 261
Mısra: **1**
Göğüs, bağır. II Sevgilinin sinesi.

Baḳdum görince sīneñi öldüm sürürdan
İki ḳanatlu bir ḳapu açılur nūrdan

6. **sīnedür:**-*dür*
Gazel 107
Mısra: **4**
Göğüs, bağır. II Sevgilinin sinesi.

Senden murādum ikidür iki gözüm iki
Birisi būs-ı laʿl-i lebüñ biri sīnedür

7. **sīne:**
Mesnevi 9
Mısra: **45**
Göğüs, bağır. II Sevgilinin sinesi.

Gümüşden bir mücellā levḥ o sīne
İki gīsūlaruñdur ʿanberīne

8. **sīnesi:**-*s, -i*
Kaside 10
Mısra: **6**
Sine, göğüs, bağır. II Dedenin sinesi.

Gögsi açılmış gümüş āyīne gibi berḳ urur
Cismi aḳ bir sīnesi berrāḳ bir abbaḳ dede

9. **sīnede:**-*de*
Gazel 64
Mısra: **7**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḥm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni ṣulḥ idegör ol da biter

10. **sīnede:**-*de*
Gazel 70
Mısra: **5**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Sīnede bitmedi gerçi ḳılıcuñ yāreleri
Ṣulḥ iderseñ beni bir būse ile ol da biter

11. **sīneme:**-*m, -e*
Gazel 92
Mısra: **6**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Her ṭarafdan gün yüzüñ seyr itmek içündür senüñ Sīneme bir niçe revzenler ki ol peykān açar

12. **sīnemde:**-*m, -de*
Gazel 112
Mısra: **3**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Ey naḫl-i sāye-perver sīnemde ḍarb-ı destüñ
Ḫāk üzre sāye ṣalmış berg-i çenāra beñzer

13. **sīne:**
Gazel 126
Mısra: **3**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Oḳuñla sīne pürdür ey ḳaşı yā
Nola tirkeş dinürse mā-ṣadaḳdur

14. **sīnede:**-*de*
Gazel 168
Mısra: **8**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Şaḫṣ-ı nā-dāna açılma açma rāzuñ herkese
Ey göñül pek ṣaḳla sırruñ sīnede mektūbveş

15. **sīnede:**-*de*
Gazel 179
Mısra: **7**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Sīnede iki dudaġuñ şevḳine
Biri biri üstüne yaḳdum dü dāġ

16. **sīneden:**-*den*
Gazel 184
Mısra: **9**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Sīneden ġam dīdeden nem dem-be-dem eksük degül
Ey Ḳabūlī ḥāżır u āmādedür esbāb-ı ʿışḳ

17. **sīnede:**-*de*
Gazel 204
Mısra: **3**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Ġamuñla sīnede bir tāze dāġdan ġayrı
Ḫudā bilür degülem füls-i aḥmere mālik

18. **sīneden:**-*den*
Gazel 228
Mısra: **3**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Sīneden dāġum nümāyān oldı ey dil nā-gehān
Āsmān-ı evc-i miḥnetden görindi māh-ı ġam

19. **sīne:**
Gazel 322
Mısra: **1**

Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Sīne bir germābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Cānı atduḳ āteş-i ʿışḳ içre gitdi tün bütün

20. **sīnemüze:**-*müz, -e*
Gazel 362
Mısra: **7**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Şevḳ ile çeküp sīnemüze şerḥalar açsaḳ
Şehr-i ġama varınca yeñi yollar açılsa

21. **sīneye:**-*y, -e*
Gazel 362
Mısra: **3**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Dāġ ursa ṣafā-yı mey ile sīneye dil-ber
Gülzār-ı maḥabbetde güzel güller açılsa

22. **sīnede:**-*de*
Gazel 367
Mısra: **7**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Nihān olsa ʿaceb mi sīnede genc-i ġam-ı ʿışḳuñ
Nihāyetsüz yatur gencīneler çoḳdur yer altında

23. **sīneñde:**-*ñ, -de*
Gazel 397
Mısra: **5**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Sīneñde yaḳı yaḳmaġ ile ey dil-i mecrūḥ
Pehlū-yı nigār ola mı dirsin saña bāḳī

24. **der-sīne:**
Mesnevi 1
Mısra: **53**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Men ānem ki der-sīne nārem füzūd
Tevānī ki āteş nişānī be-ʿūd

25. **sīne:**
Müseddes 2
Mısra: **3**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Nār-ı ʿışḳuñ sīne maḥrūr olmayınca bilmedüm
Nūr-ı mihrüñ dīde bī-nūr olmayınca bilmedüm

26. **sīnede:**-*de*
Tahmis 1
Mısra: **18**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Ṭoldı enfās-ı reyāḥīn-i maḥabbetle meşām
Sīnede sūz u ḥarāretdür dilā berd-i selām

27. **sīnede:**-*de*
Terci-bend 1
Mısra: **44**
Sine, yürek, göğüs. II Âşığın sinesi.

Līk naḫl-i maḥabbatüñ şeb ü rūz
Devletüñ gibi sīnede bāḳī

<u>sīne bābın keşf idüp:</u>

1. **sīne bābın keşf idüp:**-*üp*
Tahmis 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gönül kapısını açmak. II Gönlünü açmak.

Cismi çāk itdüm ḥicābın keşf idüp
Levḥa baḳdum sīne bābın keşf idüp

2. **sīne bābın keşf idüp:**-*üp*
Terci-bend 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönül kapısını açmak. II Gönlünü açmak.

Noḳṭa dökdüm ġam ḥisābın keşf idüp
Levḥe baḳdum sīne bābın keşf idüp

<u>sīne ṣad-pāre oldı:</u>

1. **sīne ṣad-pāre oldı:**-*dı*
Gazel 380
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüreği parçalanmak, çok üzülmek, acı çekmek.

Ṣad-pāre oldı sīne gider ṣaḳın araya
Ey ḳaşları kemānum oḳuñ atma paraya

sīne ṣandūḳasını:

1. **sīne ṣandūḳasını:**-*n, -ı*
Gazel 450
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönül sandığı. II Âşığın gönlü.

İntiẓār ile nizār itme bizi öldürme
Sīne ṣandūḳasını mürde dile ḳabr itme

sīne-ber-sīne olan cānān:

1. **sīne-ber-sīne olan cānān:**
Gazel 341
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Göğüs göğüse, kucak kucağa olan sevgili.

Sīne-ber-sīne olan cānān ile cān kesb ider
Āferīn ol cāna kim cān besleye cān üstine

sīneden çıḳmadı:

1. **sīneden çıḳmadı:**-*ma, -dı*
Mesnevi 2
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Gönülden çıkmak, unutulmak.

Çıḳmadı sīneden ṣafā-yı vaṭan
Dilden ayrılmadı hevā-yı vaṭan

sīneden gerdi giderür:

1. **sīneden gerdi giderür:**-*ür*
Gazel 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönülden derdi gidermek.

Dilde keder ḳomaz giderür gerdi sīneden
Mir'āt-ı ṭabʿ-ı pāke ṣafādur ḳolonya

sīneden gerd-i küdūret ṭaġılsun:

1. **sīneden gerd-i küdūret ṭaġılsun:**-*sun*
Gazel 228
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönülden keder toprağı dağılmak. II Dertten ve kederden kurtulmak, huzura ermek, mutluluğa kavuşmak.

Ṭaġılsun sīneden gerd-i küdūret bād-ı luṭfuñla Ġubār-ı ḫirmen-i endūhı ber-bād eyle sulṭānum

sīne-i āteş-feşānumdan:

1. **sīne-i āteş-feşānumdan:**-*um, -dan*
Gazel 269
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ateş saçan gönül. II Âşığın gönlü.

Söyünmez nār-ı ʿışḳuñ sīne-i āteş-feşānumdan
ʿAceb mi ger ʿalevler çıḳsa añdıḳca dehānumdan

sīne-i bī-ġam:

1. **sīne-i bī-ġam:**
Gazel 315
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gamsız gönül. II Dertsiz insan.

Ālām-ı ġam-ı ʿışḳuñ ile her kişi ġamnāk
Dehri arasañ sīne-i bī-ġam bulımazsın

sīne-i bī-kīnemüz:

1. **sīne-i bī-kīnemüz:**-*müz*
Beyit 42
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İçinde kötülük bulunmayan temiz ve saf yürek.

Pākdür gerd-i kederden sīne-i bī-kīnemüz
Ṣāfdur āyīne-i ṭabʿ-ı ṣafā-āyīnümüz

sīne-i bī-kīneñi:

1. **sīne-i bī-kīneñi:**-*ñ, -i*
Gazel 340
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İçinde kötülük bulunmayan temiz ve saf yürek.

Sīne-i bī-kīneñi ṣāf it
Ḳabūlī zer gibi
Ṣāhid ol mihrüñ ile ḳoynuña gire ṣoyına

sīne-i pür-dāġ:

1. **sīne-i pür-dāġ:**
Gazel 336
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yara dolu sine, yaralı yürek. II Âşığın gönlü.

Ṭurma kūşişde göñül sīne-i pür-dāġ içre
Ḳodılar ḫıdmete dervīş durur nān evine

sīne-i ṣad-çāk:

1. **sīne-i ṣad-çāk:**-*ler*
Muhammes 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Paramparça gönül. II Âşığın paramparça olmuş gönlü.

ʿĀşıḳ-ı bī-bāklerde sīne-i ṣad-çāk
Sīne-i ṣad-çāklerde ḫāṭır-ı ġamnāk

sīne-i ṣad-çāklerde:

1. **sīne-i ṣad-çāklerde:**-*ler, -de*
Muhammes 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Paramparça gönül. II Âşığın paramparça olmuş gönlü.

ʿĀşıḳ-ı bī-bāklerde sīne-i ṣad-çāk
Sīne-i ṣad-çāklerde ḫāṭır-ı ġamnāk

sīne-i şeyṭāndan:

1. **sīne-i şeyṭāndan:**-*dan*
Gazel 320
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şeytanın gönlü. II Rakip.

Ārzū-yı şefḳat eylerse ʿadūdan itmesün
Sīne-i şeyṭāndan īmān umarsa ummasun

sīne-i sīmīn-i dil-ber:

1. **sīne-i sīmīn-i dil-ber:**
Gazel 122
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin gümüş sinesi. II Sevgilinin bembeyaz ve parlak sinesi.

Pākdür āyīnemüz jeng-i nuḳūş-ı ġayrdan
Sīne-i sīmīn-i dil-ber gibi ṣāf u sādedür

sīne-i sīmīnüñ:

1. **sīne-i sīmīnüñ:**-*üñ*
Gazel 74
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gümüş sine. II Sevgilinin parlak ve bembeyaz teni.

Nedür o sīne-i sīmīnüñ üzre dāġ-ı siyāh
Nedür o yāsemen üzre yatan ḳaranfüller

sīne-i sīmīnüñi:

1. **sīne-i sīmīnüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 340
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Gümüş göğüs. II Sevgilinin gümüş gibi parlak ve bembeyaz olan sinesi.

Çehre-i rūyīn-i ʿāşıḳ ṣāf olurdı zer gibi
Sīne-i sīmīnüñi bir kerre sürseñ rūyına

sīne-i sūzān:

1. **sīne-i sūzān:**
Tahmis 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yanan gönül. II Aşk derdiyle yanan, perişan gönül. II Âşığın gönlü.

Ser virür sır ṣaḳınursın
sīne-i sūzān ile
Dönme ḳavlüñden
Nesīmīveş ten-i ʿuryān ile

sīne-i sūzāna geçer:

1. **sīne-i sūzāna geçer:**-*er*
Gazel 513
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yanıp yakılan sineye geçmek. II Sevgilinin bakışının âşığın kederli gönlüne tesir etmesi.

Tīrüñ iḳdām idicek sīne-i sūzāna geçer
Nīzeñüñ minneti ḫod başa degül cāna geçer

sīneler çāk eyleyüp:

1. **sīneler çāk eyleyüp:**-*y*, -*üp*
Gazel 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Göğsünü yırtmak, acı ve ızdırapla feryat etmek.

Ṭaşlarla dögünürsün sīneler çāk eyleyüp
Ey göñül bilseñ neden cūlar gibi bu ıżṭırāb

sīnem dağlasam:

1. **sīnem dağlasam:**-*sa*, -*m*
Tesdis 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sine dağlamak, kızgın demirle vücuda damga vurmak. II Bile bile acı çekmek, kendine eziyet etmek.

Āteş-i ḥasretle yir yir nola sīnem dağlasam
Cūylar gibi gözüm yaşın aḳıtsam aġlasam

sīnemüñ dāġını gördükçe:

1. **sīnemüñ dāġını gördükçe:**-*dükçe*
Gazel 334
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gönül yarasını görmek.

Sīnemüñ dāġını gördükçe ṭutar ṭaşlara
Ḫāṭır-ı yāre gelen ṭaġlara ṭaşlara

sīnemüz çāk çāk itdi:

1. **sīnemüz çāk çāk itdi:**-*di*-*müz*
Gazel 162
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sinesi çak çak etmek. II Gönlü paramparça olmak, çok üzülmek, acı çekmek, perişan olmak.

Nāḫun-ı ġam çāk çāk itdi Ḳabūlī sīnemüz
Ḫırḳa-i ṣad-pāre cism-i zāra beñzer beñzemez

sīnemüz delik delik oldı:

1. **sīnemüz delik delik oldı:**-*dı*
Gazel 483
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sinesi delik delik olmak. II Sevgilinin bakışından dolayı âşığın gönlünün paramparça olması, perişan hâle gelmesi.

Ṭīr-i müjeñle sīnemüz oldı delik delik
Cismüm ser-ā-ser oḳ yiridür nitekim belik

sīnemüz ṭutaruz:

1. **sīnemüz ṭutaruz:**-*ar*, -*uz*
Gazel 366
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlünü tutmak, göğüs germek.

Ṭutaruz sīnemüz ol tīr-i figenden gelene
Dönmezüz her ne ise ṭurmuşuz andan gelene

sīne-ṣāf:

1. **sīne-ṣāf:**
Kaside 10
Mısra: **13**
Gönlü temiz, temiz yürekli.

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf
Ṣu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

sīne-ṣāf olanuñ:

1. **sīne-ṣāf olanuñ:**-*uñ*
Gazel 82
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönlü temiz olan (kimse). II Sevgili.

Ṣu gibi sīne-ṣāf olanuñ ḫāk-i pāyine
Mānend-i serv ser-keş olanlar figendedür

sīnesin açdı:

1. **sīnesin açdı:**-*dı*
Beyit 73
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sinesini açmak. II Sevgilinin göğsünü açması.

Sīnesin nāzikāne açdı nigār
Māhtābuñ ʿaceb güzelligi var

sīnesin ṭaşlarla döge döge:

1. **sīnesin ṭaşlarla döge döge:**
Diğer 2
Mısra: **53**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sinesini taşlarla dövmek, göğsüne vura vura haykırmak. II Taşlarla döğünmek: Eski Türklerde matem törenlerinde yapılan bir harekettir. Deyim anlamı olarak ise şiddetli ve katlanılması güç acılar çekmeyi ifade eder.

Ṭaşlarla döge döge sīnesin kān aġlasun
Ḳaralar geysün şebāsā āb-ı ḥayvān aġlasun

sīnesini açа:

1. **sīnesini açа:**-*a*
Gazel 462
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Göğsünü açmak. II Sevgilinin gönlünü âşığa açması, ona sevgi göstermesi.

Açıla bir gün ola sīnesini açа nigār
Ṭururuḳ şāyed ola açıla bir ḳutlu ḳapu

siñilet:

1. **siñilet:**
Gazel 195
Mısra: **7**
Sindirmek, ürkütmek, korkutmak.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fıñ fıñ

siñivir:

1. **siñivirdi:**-*di*
Gazel 195
Mısra: **5**
Sinivermek, çekinmek, ürkmek.

Beñzer geçinürken ḫaṭ-ı yāre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ

sinn ü sālüñ:

1. **sinn ü sālüñ:**-*üñ*
Mesnevi 9
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Yaş ve ömür.

Ayuñ on dördine beñzer cemālüñ
Yitişmiş gibi aña sinn ü sālüñ

sipāh:

1. **sipāha:**-*a*
Gazel 335
Mısra: **6**
Orduda askerlik görevini yapan kimseler. II Âşığın fazlaca akıttığı gözyaşları.

Sirişküm leşkeri ayaḳda yatdı
Dirīġā iltifātuñ yoḳ sipāha

sipāhī:

1. **sipāhīdür:**-*dür*
Gazel 89
Mısra: **6**
Asker, atlı süvari. II Halk.

Bölük bölük ġazeller cā-be-cā bölük aġasıdur
Suṭūr-ı şiʿri bölük ḫalḳı her ḫalḳı sipāhīdür

sipāh-ı çarha şaldı:

1. **sipāh-ı çarḫa şaldı:**-*dı*
Gazel 426
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Felek ordusuna göndermek. II Gökyüzüne salmak.

Şaldı şemşīr-i zer-efşānı sipāh-ı çarḫa
Ḳılıcı altına aldı felek-i pür-ʿiberi

sipāh-ı düşmene:

1. **sipāh-ı düşmene:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Düşman askeri.

Revānından cüdā ḳılduñ ʿadū-yı nā-müselmānı
Unutdurduñ sipāh-ı düşmene Şīrāz u Şirvānı

sipāh-ı elem:

1. **sipāh-ı elem:**
Terci-bend 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Elem askerleri. II Elem, keder, gam.

Ḫāne-i cāna şāh-ı ġam ḳonalı
Aldı dil kişverin sipāh-ı elem

sipāh-ı sirişk:

1. **sipāh-ı sirişk:**
Gazel 204
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı askerleri. II Âşığın fazlaca akıttığı gözyaşları.

Revān olursa öñümce nola sipāh-ı sirişk
Şeh-i diyār-ı ġamem ḫayli ʿaskere mālik

sipar:

1. **sepordīm:**-*dīm*
Kıt'a 14
Mısra: **4**
Bırakmak, vermek.

Fürū reften-i ṣadr-ı mey-ḫane āḫir
Be-cārūb-ı rīş-i faḳīhān sepordīm

sipend:

1. **sipend:**
Gazel 192
Mısra: **12**
Tütsü olarak kullanılmak için tohumları ateşe atılan üzerlik tohumu. II Âşığın gönlü.

Ḫāl-i ruḫsār-ı yāre meyl idenüñ
Nār-ı ġamda dili sipend gerek

siper-i sīne-i ʿadūya:

1. **siper-i sīne-i ʿadūya:**-*y, -a*
Gazel 96
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Düşman sinesinin siperi.

Siper-i sīne-i ʿadūya yine Zaḫm ururs̱am nola ziyādum var

sipihre hem-ser:

1. **sipihre hem-ser:**
Gazel 405
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gökyüzüyle aynı.

Ḫażīż-i ḫāke düşürmek revā mıdur ki şehā
Sipihre hem-ser iken gūşe-i külāhumuzı

sipihr-i bī-sütūnuñ ferhāduyuz:

1. **sipihr-i bī-sütūnuñ ferhāduyuz:**-*y, -uz*
Gazel 322
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bisütun Dağının zirvesinin Ferhad'ı. II Âşık.

Bu sipihr-i bī-sütūnuñ biz de bir Ferhāduyuz
Her belā Ferhādına eksük degül bir Bī-sütūn

sipihr-i ʿilm ü fażluz:

1. **sipihr-i ʿilm ü fażluz:**-*uz*
Tahmis 7

Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Fazilet ve ilim seması. II İlim, fazilet.

Biz sipihr-i ʿilm ü faẕluz maʿrifetdür bedrümüz
Feyż alan gelsün beri bir ferde yoḳdur ġadrümüz

sipihr-i keremüñ mihr gibi meşhūrı:

1. **sipihr-i keremüñ mihr gibi meşhūrı:**
Gazel 477
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lütuf göğünün güneş gibi meşhuru. II Lütfu ve keremi bol olan sevgili.

Ey sipihr-i keremüñ mihr gibi meşhūrı
Ẕāt-ı pāküñden umar mihr-i münevver nūrı

sipihr-i sīnede:

1. **sipihr-i sīnede:**-*de*
Gazel 414
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül seması. II Âşığın gönlü.

Sipihr-i sīnede kim seyr iderse dāġumuzı
Fürūġ-ı şems ü ḳamerden bilür ferāġumuzı

sipihrüñ atı:

1. **sipihrüñ atı:**
Gazel 148
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Felek atı. II Felek, devran.

Atı öñünce birḳac gün sipihrüñ
Egerçi ṣaġaruz ammā ṣolaġuz

sipihrüñ ḳahrı:

1. **sipihrüñ ḳahrı:**
Beyit 97
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Feleğin kahrı, eziyeti.

Öldürür ādemi derd ile sipihrüñ ḳahrı
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

sipihrüñ siperi:

1. **sipihrüñ siperi:**
Gazel 426
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün kalkanı. II Ay ışığı.

Ṭīre-i şaʿşaʿası geçdi zırıh göginden
Hedef-i tīri şuʿāʿ oldı sipihrüñ siperi

sīrāb:

1. **sīrāb:**
Beyit 32
Mısra: **2**
Doyasıya su içmek, suya kanmak.
Pür olmayınca aḳīḳ-i müzāb ile mīzāb
Derūn-ı teşne olur mı her āb ile sīrāb

2. **sīrāb:**
Tahmis 3
Mısra: **2**
Suyla dolu (şey).

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol serāb ola

sirāyet-i ʿışḳ:

1. **sirāyet-i ʿışḳ:**
Beyit 173
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşkın tesiri, aşkın etkisi.

Güşāde bāb-ı serāyet be-sırr-ı āyet-i ʿışḳ
Be-murġ-ı naġme-serāyet resed sirāyet-i ʿışḳ

sīret-i peyġamberān:

1. **sīret-i peyġamberān:**
Tarih 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Peygamberlerin ahlakı.

Ḫod nihādında nihāde sīret-i peyġamberān
Hem-çü Yaʿḳūb aʿlem ü mānend-i Yūsuf-ı ʿafīf

sirişk:

1. **sirişküm:**-*üm*
Gazel 343
Mısra: **1**
(Âşığın) Gözyaşı.

Gözüm cāma döndi sirişküm meye
Firāḳuñla nālem ne beñzer neye

2. **sirişküm:**-*üm*
Kıt'a 27
Mısra: **7**
(Âşığın) Gözyaşı.

İşigüñde āyā sirişküm gibi
Neden düşdi gözden bıraḳmaḳ beni

sirişküm arası:

1. **sirişküm arası:**
Beyit 83
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aras nehri gibi durmaksızın akan gözyaşları. II Âşığın gözyaşları.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm ṣanma ki ırmaġ olmaz
Ey murāda iresi ṭaşdı sirişküm Arası

sirişküm cüyına düşdi:

1. **sirişküm cüyına düşdi:**-*di*
Gazel 340
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı ırmağına düşmek. II Gözyaşı döken âşığın hatırına gelmek.

ʿAks-i māh-ı ʿārıżuñ düşdi sirişküm cüyına
Ey ḳamer-ṭalʿat daḫı şimdi düşürdüñ ṣuyına

sirişküm leşkeri:

1. **sirişküm leşkeri:**
Gazel 335
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı askeri. II Âşığın fazlaca akıttığı gözyaşları.

Sirişküm leşkeri ayaḳda yatdı
Dirīġā iltifātuñ yoḳ sipāha

sirişküñ dānesin:

1. **sirişküñ dānesin:**-*n*
Gazel 19
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı tanesi. II Âşığın gözyaşı damlası.

Ṭutulsun dāmuma dirseñ dilā murġ-ı viṣāl-i yār
Ḳad-i ḫam-geşteñi dām u sirişküñ dānesin yem ṭut

şīt u şadā:

1. **şīt u şadā:**
Tahmis 13
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ses ve seda.

Zencīr-i ser-i zülf-i dü-tā istemez oldı
Dīvāne-ṣıfat şīt u ṣadā istemez oldı

sitāre:

1. **sitārem:**-*m*
Tahmis 9
Mısra: **9**
Yıldız. II Talih, baht.

Sitārem yoḳ felekden kime feryād ideyin bilmem
Yüri ey ḫāṭırum dāyim ḳasāvet eyleyen tāliʿ

sitārem düşkün oldukça:

1. **sitārem düşkün olduḳça:**-*duḳça*
Gazel 178
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yıldızı düşük olmak: Şanssız olmak, talihsiz olmak.

Süreyyā-yı sirişküm ḫāke düşdükçe ḳulup pā-māl
Sitārem düşkün olduḳça ihānet eyleyen ṭāliʿ

sitāremüz barışmadı:

1. **sitāremüz barışmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 380
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yıldızı barışmamak: Düşünce veya duygu bakımından uyuşmamak.

Sen māh ile barışmadı diyü sitāremüz
Sögdüm bu gice ṣubḥa dek ey meh sitāreye

sitāreye sögdüm:

1. **sitāreye sögdüm:**-*dü, -m*
Gazel 380
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yıldıza sövmek. II Talihine sövmek, bahtına isyan etmek.

Sen māh ile barışmadı diyü sitāremüz
Sögdüm bu gice ṣubḥa dek ey meh sitāreye

sitemger:

1. **sitemger:**
Kaside 2
Mısra: **60**
Zulmeden, haksızlık eden, zalim.

Bī-keremdür kefine nisbet ile Ḥātem-i Ṭay
Devr-i ʿadlinde sitemger añılur Nūşirevān

sitemger-i mā:

1. **sitemger-i mā:**
Gazel 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zulmedenimiz. II Sevgili.

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
ʿAyyār-i mā sitemger-i mā bī-vefā-yi mā

şīt-ı naẓmuñ:

1. **şīt-ı naẓmuñ:**-*uñ*
Gazel 407
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şiirin ünü, şöhreti.

Şīt-ı naẓmuñ gibi ṭutdı keremüñ āfāḳı
Mesned-i ṣadr-ı saʿādetde olasın bāḳī

şīt-i nevbet-i şāhī:

1. **şīt-i nevbet-i şāhī:**
Kaside 6
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Padişahın (çaldırdığı) askeri mızıka sesi.

Pür itdi kūs u neḳāre ṣadāsı āfāḳı
Ne ṣīt-i nevbet-i şāhī ne kūs-ı İskender

sitīz:

1. **sitīz:**
Beyit 13
Mısra: **2**
Kavga, çekişme.

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

2. **sitīz:**
Beyit 156
Mısra: **2**
Kavga, çekişme.

Teber ü nīze tīz ü tīret nīz
Īn çe sitīzgāne īn çe sitīz

sitīzgāne:

1. **sitīzgāne:**
Beyit 156
Mısra: **2**
Cesaret, yiğitlik.

Teber ü nīze tīz ü tīret nīz
Īn çe sitīzgāne īn çe sitīz

siyādet:

1. **siyādet:**
Gazel 12
Mısra: **3**
Büyüklük, yücelik, ululuk.

O riyāset o siyādet o saʿādet o kerem
O ʿadālet o ʿināyet o seḫāvet o ʿaṭā

siyāh itsem:

1. **siyāh itsem:**-*se, -m*
Gazel 208
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kapkara etmek, karartmak. II Kederlendirmek.

Bir gice kūy-ı nigāra ḳarşu āh itsem gerek
ʿĀlemi dūd-ı kebūd ile siyāh itsem gerek

siyāh ḳaşlar ile beyāż pīşānī:

1. **siyāh ḳaşlar ile beyāż pīşānī:**
Beyit 57
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Siyah kaşlar ile beyaz alın. II Sevgilinin kara kaşları ve bembeyaz alnı.

Siyāh ḳaşlar ile ol beyāż pīşānī
Berātdur ki çekilmiş nişān-ı sulṭānī

siyāset:

1. **siyāsetdür:**-*dür*
Mesnevi 7
Mısra: **14**
İdam cezası.

Oḳumaḳ yazmaḳ ol miskīne bühtān
Siyāsetdür yanında ḥükm-i sulṭān

Siyāvūş Paşa-yı saṭvet-şiʿār:

1. **Siyāvūş Paşa-yı saṭvet-şiʿār:**
Tarih 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güç sahibi Siyavuş Paşa.

Saʿādetlü yaʿni bilā-iştibāh
Siyāvūş Paşa-yı saṭvet-şiʿār

siyeh beñler:

1. **siyeh beñler:**-*ler*
Gazel 74
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Siyah (renkli) ben. II Sevgilinin yüzünde bulunan siyah ben.

Nedür o gerden-i sīmīn ü ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile o fülfüller

siyeh beñlerle:

1. **siyeh beñlerle:**-*ler, -le*
Gazel 442
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Siyah ben. II Sevgilinin beni.

Siyeh beñlerle yārüñ rūy-ı āli
Leṭāfetden degül her biri ḫālī

siyeh gīsūlaruñ:

1. **siyeh gīsūlaruñ:**-*lar, -uñ*
Mesnevi 9
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Siyah saç. II Sevgilinin omza dökülen siyah saçları.

Siyeh gīsūlaruñ ṣalḳım ṣaçaḳdur
Göñüller aña ber-dār olacaḳdur

siyeh pürçeklü:

1. **siyeh pürçeklü:**
Kaside 11
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Siyah saçlı (kimse).

Siyeh pürçeklü erkek başlu at gibi nice ürkek
Yaḳışmaz ādeme vaḥşet ider duḫterlerin gördüm

siyeh-kāse-i tīre-dil:

1. **siyeh-kāse-i tīre-dil:**
Mesnevi 1
Mısra: **149**
Kelime Tipi: -
Kalbi kara siyah kase. II Dert, keder.

Me-yār īn siyeh-kāse-i tīre-dil
Zi-dil nūr-i şevḳem kuned mużmaḥil

siyeh-pūşīde:

1. **siyeh-pūşīdedür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **1**
Siyahla örtülmüş. II Sevgilinin saçı.

Çīn-i zülfüñ kim siyeh-pūşīdedür pāşīdedür
Sünbül-i pīçīdedür kim şebnem ile çīdedür

siyeh-rū kāfir:

1. **siyeh-rū kāfir:**
Gazel 62
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Siyah yüzlü kâfir. II Sevgilinin saçı.

Bir siyeh-rū kāfir ile ṣalınur ol serv-ḳad
Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

siz:

1. **sizüñ:**-*üñ*
Gazel 54
Mısra: **7**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Şimdilik aʿdāyile ʿālemdesüz ʿālem sizüñ
Ḥal-i ʿālem böyle ḳalmaz bu zamāndur dostlar

2. **sizden:**-*den*
Gazel 124
Mısra: **2**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Bizden cenāb-ı ḥażrete minnet zamānıdur
Sizden kemāl-i luṭf u mürüvvet zamānıdur

3. **sizden:**-*den*
Gazel 159
Mısra: **2**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Bize iḥsānuñuzı emr-i muʿayyen bilürüz
Her ne iḥsān kim ola biz anı sizden bilürüz

4. **sizden:**-*den*
Gazel 159
Mısra: **5**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

5. **sizden:**-*den*
Gazel 159
Mısra: **6**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

6. **sizden:**-*den*
Gazel 159
Mısra: **6**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

7. **size:**-*e*
Gazel 172
Mısra: **3**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Ḫuṣūṣumuz size maḫṣūṣ iken neden şāhum
Kemāl-i luṭfuñuz aġyāra idesiz taḫṣīṣ

8. **sizüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 253
Mısra: **6**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı ḥabībe revān oluñ ʿuşşāḳ
Hemān sizüñle hevā-yı ḥicāza başlayalum

9. **sizden:**-*den*
Gazel 294
Mısra: **1**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Ḫaṭā itdüm recā-yı ʿafv u iḥsān eylerem sizden
Gel ey sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ kem bizden kerem sizden

10. **sizden:**-*den*
Gazel 294
Mısra: **2**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Ḫaṭā itdüm recā-yı ʿafv u iḥsān eylerem sizden
Gel ey sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ kem bizden kerem sizden

11. **sizden:**-*den*
Gazel 294
Mısra: **4**

"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Ser-i dāmānuñı dest-i taʿalluḳ şöyle ṭutmışdur
Ayırmaz degme bir nesne meger tīġ-i ʿadem sizden

12. **sizden:**-*den*
Gazel 294
Mısra: **6**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Ḫaṭā-nāme bir elde kelle-i bī-maġz bir elde
Seri teslīm bizden ḥāṣılı seyf ü ḳalem sizden

13. **sizden:**-*den*
Gazel 294
Mısra: **8**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Gidersin bu ḫayālāt-ı muḥālātı ʿadū dilden
Ki geçile beni sulṭānuma ben de geçem sizden

14. **sizden:**-*den*
Gazel 294
Mısra: **10**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Biri birini müstelzim durur ʿālemde ʿafv u sehv
Ḳabūlīden gelen sehv ü ḫaṭā ʿafv u kerem sizden

15. **siz:**
Gazel 407
Mısra: **10**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

İntiẓār ile Ḳabūlī ölüyor sulṭānum
Ṣadr-ı ʿizzetde saʿādetle oluñ siz bāḳī

16. **sizüñ:**-*üñ*
Kıt'a 31
Mısra: **2**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Taḳsīm idüñ cihānı gelüñ ey faḳīrler
Dünyāyı ḳoñ ġanīlerüñ olsun ṭaleb sizüñ

17. **sizüñ:**-*üñ*
Kıt'a 31
Mısra: **4**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Yaʿni belā vü ẕillet ü nekbet edebsizüñ
Olsun kemāl ü ʿilm ü ḥayā vü edeb sizüñ

18. **sizi:**-*i*
Kıt'a 33
Mısra: **14**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Sizüñ ile nice olur bāzār
Sizi bī-zār ḳıldı bī-zerlik

19. **sizüñ:**-*üñ*
Kıt'a 33
Mısra: **13**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Sizüñ ile nice olur bāzār
Sizi bī-zār ḳıldı bī-zerlik

20. **siz:**
Mesnevi 4
Mısra: **57**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Siz ki bu deñlü ḳadr ü şevket ile
Bu ḳadar ḳudret ü bu himmet ile

21. **siz:**
Mesnevi 4
Mısra: **63**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Siz de erbāb-ı faẓla ḥālince
Bir naẓar ḳılsañuz kemālince

22. **size:**-*e*
Mesnevi 4
Mısra: **66**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Ehl-i ʿirfānı gözlemek yoldur
Size de ṣoñra ḳalacaḳ oldur

23. **sizedür:**-*e, -dür*
Mesnevi 4
Mısra: **62**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Pādşāhuñ ki sizsiñüz eşeri
Sizedür şimdi herkesüñ naẓarı

24. **sizsiñüz:**-*s, -i, -ñüz*
Mesnevi 4
Mısra: **61**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Pādşāhuñ ki sizsiñüz eşeri
Sizedür şimdi herkesüñ naẓarı

25. **siz:**
Mesnevi 8
Mısra: **49**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Siz Ḥamāyı ḥimāyet itmişsiz
Ḥākimine ʿināyet itmişsiz

26. **sizden:**-*den*
Mesnevi 8
Mısra: **51**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Sizden ol ehl-i ḥükme bu iḥsān
Bendeye oldı mücib-i ḥırmān

27. **size:**-*e*
Mesnevi 8
Mısra: **56**
"Siz" ikinci çokluk şahıs zamiri.

Özüñüz mücib-i şefāʿatdür
Size lāyıḳ olan ʿadāletdür

soġān:

1. **ṣoġān:**
Gazel 391
Mısra: **4**
Yeşil yaprakları ve yumrusu için kullanılan zambakgillerden bir sebze.

Bir post besdür ādem olana enārveş
Geyme libās-ı şıḳleti ḳat ḳat ṣoġān gibi

soḥbet:

1. **ṣoḥbetüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 189
Mısra: **1**
Dostça yapılan konuşma, hasbihâl, muhabbet.

Ṣoḥbetüñde sāḳiyā ol yār-ı ʿālī-şān yoḳ
Ḳaldur esbāb-ı neşāṭı meclisüñde şān yoḳ

2. **ṣoḥbet:**
Müseddes 3
Mısra: **4**
Dostça yapılan konuşma, hasbihâl, muhabbet.

Yiter çekdüñ belā-yı işţiyāḳı
Gel ey bī-çāre ṣoḥbet yine bākī

soḥbet demidür:

1. **ṣoḥbet demidür:**-*dür*
Gazel 437
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sohbet zamanı. II Sevgiliyle muhabbet etme zamanı.

Eyyām-ı bahār oldı ʿişret demidür şimdi
Gül yüzli güzellerle ṣoḥbet demidür şimdi

soḥbeti bozduñ:

1. **ṣoḥbeti bozduñ:**-*du, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Sohbeti bozmak, muhabbeti bitirmek.

Ey felek bu meclisüñ sāz u nevāsın neyledüñ
Ṣoḥbeti bozduñ şarāb-ı dil-güşāsın neyledüñ

soḥbet-i ḫāṣ idelüm:

1. **ṣoḥbet-i ḫāṣ idelüm:**-*elüm*
Gazel 332
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Baş başa sohbet etmek.

Dōst ardınca ʿadūnuñ sözi ṣavı çoġ olur
Ṣoḥbet-i ḫāṣ idelüm gel dōstum aġyārı ṣav

soḳaḳdan soḳaġa yortar:

1. **soḳaḳdan soḳaġa yortar:**-*ar*
Gazel 120
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sokaktan sokağa koşturmak.

Raḳībüñ ṣubḥa dek ḫāneñ ṭolanur hiç yataḳ yatmaz
Kilāb-ı kūyuña beñzer soḳaḳdan soḳaġa yortar

sol

1. **ṣolar:**-*ar*
Gazel 118
Mısra: **8**
Rengini yitirmek, tazeliğini, canlılığını veya parlaklığını kaybetmek. II Gülün solması. II Güzelliğini kaybetmek, gençliğini yitirmek, yaşlanmak.

Zamān-ı ḥüsne maġrūr olma cānā bī-beḳādur bu
Gül-i bāġ-ı fenā gerçi güler evvel ṣolar āḫir

2. **ṣolar:**-*ar*
Gazel 113
Mısra: **8**
Rengini yitirmek, tazeliğini, canlılığını veya parlaklığını kaybetmek.

Söylesem rūy-ı ṭarāvet-baḫşuñı gülzārda
Kimse baḳmaz güllerüñ ruḫsārına ṣolar ṭurur

3. **ṣola:**-*a*
Gazel 116
Mısra: **2**
Rengini yitirmek, tazeliğini, canlılığını veya parlaklığını kaybetmek.

Belā ṣıdḳ ehline rūz-ı ezelden ola gelmişdür
Gül-i ḫandān imiş peymāne ammā ṣola gelmişdür

4. **ṣolmasun:**-*ma*, -*sun*
Gazel 285
Mısra: **5**
Rengini yitirmek, tazeliğini, canlılığını veya parlaklığını kaybetmek.

Ṣolmasun ḥaşre degin ḫurrem ü ḫandān olsun
ʿĀrıżuñ tāze gül-i bāġ-ı leṭāfet bilürin

sol u ṣağı:

1. **ṣol u ṣağı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sol ve sağ. II Sevgilinin etrafı.

Dür ü gevherle pürdür ṣol u ṣağı
Deñiz ḳulaġıdur gūyā ḳulaġı

solaġ:

1. **ṣolaġuz:**-*uz*
Gazel 148
Mısra: **8**
Osmanlı döneminde padişahın muhafızı olan yeniçeri.

Atı öñünce birḳac gün sipihrüñ
Egerçi ṣaġaruz ammā ṣolaġuz

şolu:

1. **ṣolur:**-*r*
Gazel 77
Mısra: **2**
Solumak, nefes almak.

Ḳapuñda raḳīb-i ḫar ṭurmaz depinür der der
Bār-ı ġamuñ altında ṣan ṭurma ṣolur ḫar ḫar

soñ:

1. **ṣoñı:**-*ı*
Diğer 2
Mısra: **76**
Son, nihayet, bitiş noktası. II Dünya hayatının sonu.

Nām-ı nīkūdur Ḳabūlī kişiden bāḳī ḳalan
Ṣoñı fānīdür ṭutalum şimdi olmışsın fülān

2. **soñı:**-*ı*
Gazel 154
Mısra: **6**
Son, nihayet, akıbet, bitiş. II Âşığın sonu.

Eyü olmadı ḳaldı zaḫm-ı tīġuñ tende bilmezsin
Eger böyle ḳalursa bilmiş ol soñı eyü olmaz

3. **şoñın:**-*ı, -n*
Tahmis 13
Mısra: **8**
Son, nihayet, akıbet, bitiş. II Âşığın sonu.

Rüsvā-yı cihān ola vü utanmaya dirdüm
Gitdükce ḫarāb ola şoñın şanmaya dirdüm

4. **şoñı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **79**
Son, nihayet, akıbet, bitiş.

Ḫayra varmaz şoñı gitdükce ẓuhūr itmeye şer
Ḫayr u şer her ne ki dirlerse iderler nā-kām

<u>şoñra:</u>

1. **şoñradan:**-*dan*
Diğer 2
Mısra: **5**
İleri bir zamanda, ardından, sonra.

Şoñradan bilmem ne fikr itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü gāh bühtān eyledüñ

2. **şoñra:**
Gazel 27
Mısra: **6**
İleri bir zamanda, ardından, sonra.

Rüşvetüñ şehdi saña şimdi şekerdür ammā
Telḫ ider şoñra senüñ ʿayşuñı ḳalmaz leẕẕet

3. **şoñra:**
Gazel 50
Mısra: **7**
İleri bir zamanda, ardından, sonra.

Fāyide virmez kişiye şoñra inkār eylemek
Zāhidā ḳālū belāda itdügüñ iḳrārı gör

4. **şoñra:**
Gazel 80
Mısra: **7**
İleri bir zamanda, ardından, sonra.

Eşküm ābına ḳarışmañ şaḳınuñ şoñra diyü
Dīdeler çeşmelerüñ şimdi ḳulaġın buraḳor

5. **şoñra:**
Gazel 86
Mısra: **6**
İleri bir zamanda, ardından, sonra.

Şimdi saña cevr eyler ise ġam yime dil-dār
Ṣabr eyle dilā şoñra peşīmān olacaḳdur

6. **şoñra:**
Gazel 139
Mısra: **8**
İleri bir zamanda, ardından, sonra.

Metāʿ-ı ḥüsnüñüñ şimdi revācı var iken ṭurma
Ṣaḳın ey ḫ∨āce-i Mıṣr-ı bahā şoñra bahā itmez

7. **şoñra:**
Gazel 169
Mısra: **8**
İleri bir zamanda, ardından, sonra.

Kim var güzellerden ʿaceb cevr eyleyüp ʿuşşāḳına
İtdikleri işe dönüp şoñra peşīmān olmamış

8. **şoñra:**
Mesnevi 4
Mısra: **66**
İleri bir zamanda, ardından, sonra.

Ehl-i ʿirfānı gözlemek yoldur
Size de şoñra ḳalacaḳ oldur

<u>şor:</u>

1. **şorma:**-*ma*
Gazel 28
Mısra: **7**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Şorma ey dil baña devr-i felek-i ġaddārı
Kendünüñ ġāyeti var cevrine yoḳdur ġāyāt

2. **şorarlar:**-*ar, -lar*
Gazel 91
Mısra: **9**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Ḳabūlinüñ eger aḥvālini şorarlar ise
Ḳavī-güsiste vü dil-ḫaste ser-şikeste yatur

3. **şorma:**-*ma*
Gazel 151
Mısra: **9**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Şorma ḥālin Ḳabūli zühhāduñ
Bī-riyā olmayanda ḥāl olmaz

4. **şor:**
Gazel 239
Mısra: **2**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

ʿİzz ü cāh ile ṭuyılmaz güẕerān-ı eyyām
Gel faḳīre şor anuñ her güni bir māh-ı tamām

5. **şorma:**-*ma*
Gazel 302
Mısra: **5**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Rumūz-ı ʿışḳı şorma ehl-i zühde
Degüldür meclise dāḫil ne bilsün

6. **şormañ:**-*ma, -ñ*
Gazel 302
Mısra: **7**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Cihānuñ ẕevḳini mecnūna şormañ
Cünūn aḥvālini ʿāḳil ne bilsün

7. **şorarlar:**-*ar, -lar*
Gazel 325
Mısra: **9**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez şorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

8. **şoraraḳ:**-*araḳ*
Gazel 328
Mısra: **10**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Ḫayliden cānā Ḳabūlī bendeñ āşüfteñ imiş
Şoraraḳ ol ʿāşıḳ-ı şeydāyı bildüm nidügin

9. **şor:**
Gazel 360
Mısra: **11**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Şor şor eger aġlar iseñ āġ olur
Āb-ı sirişk ile bu rūy-ı siyāh

10. **şor:**
Gazel 360
Mısra: **11**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Şor şor eger aġlar iseñ āġ olur
Āb-ı sirişk ile bu rūy-ı siyāh

11. **şor:**
Gazel 379
Mısra: **4**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Leb-i cānānenüñ evṣāfını yañlış oḳuma
Ḳanda bir ehline kim irişesin şor orada

12. **şorarsañ:**-*ar, -sa, -ñ*
Kaside 13
Mısra: **20**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Seni afyonı dükendikce boḳın yir dirler
Böyle naḳl itmiş eḥibbā ki şorarsañ nāḳil

13. **şorar:**-*ar*
Mesnevi 7
Mısra: **49**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Ötesin şorar iseñ şuç anuñdur
Senüñ ḥālüñ ḳolaydur şuç anuñdur

14. **şorsalar:**-*sa, -lar*
Tarih 9
Mısra: **11**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Tārīḫini şorsalar dir ki ey aḥbāb
Ol nūr-ı dü dīdem bu sürūr-ı sīnem

15. **şorarsañ:**-*ar, -sa, -ñ*
Tarih 13
Mısra: **16**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Hātıf-ı ġayba su'āl itdüm vuḳūʿından didi
Oldı tārīḫin şorarsañ vāli-i Şām-ı şerīf

16. **şorma:**-*ma*
Terci-bend 1
Mısra: **9**
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Pister-i ġamda şorma çekdügümi
Çünki dil-ḫasteñi şora geldüñ

<u>şora geldüñ:</u>

1. **şora geldüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bir durumu öğrenmek için cevap almak amacıyla karşısındaki kişiye soru yöneltmek, sormak.

Pister-i ġamda şorma çekdügümi
Çünki dil-ḫasteñi şora geldüñ

<u>sorıl:</u>

1. **şorılursa:**-*ur, -sa*
Gazel 26
Mısra: **10**
Sorulmak, sorguya çekilmek. II Ahiret gününde insanların sorguya çekilmesi.

Ḳabūlī ḳıyāmetde ḥālüñ nolur
Şorılursa her itdügüñ seyyiʾāt

2. **ṣorılursa:**-*ur, -sa*
Gazel 28
Mısra: **6**
Sorulmak, sorguya çekilmek. II Ahiret gününde insanların sorguya çekilmesi.

Sen kimi medḥ ider iseñ ol anı ḳadḥ eyler
Seyyiʾāt oldı dirīġā ṣorılursa ḥasenāt

3. **ṣorılursa:**-*ur, -sa*
Gazel 485
Mısra: **4**
Sorulmak, sorguya çekilmek. II Ahiret gününde insanların sorguya çekilmesi.

Ben ṭururken daḫı nevbet mi deger bir ferde
Rūz-ı ferdā ṣorılursa kişi ferdā ferdā

4. **ṣorılsun:**-*sun*
Gazel 279
Mısra: **8**
Sorulmak, sorguya çekilmek.

Ḳan itdi ġamzeñ ammā taḥrīk iden lebüñdür
Bir yire cemʿ olunsun bir aradan ṣorılsun

5. **ṣorılup:**-*up*
Mesnevi 5
Mısra: **32**
Sorulmak, sorguya çekilmek.

İmtiṣālen li-emriki'l-ʿālī
Ṣorılup bir bir oġlanuñ ḥāli

ṣorul:

1. **ṣorulur:**-*ur*
Gazel 360
Mısra: **10**
Sorulmak, sorguya çekilmek.

Yol ṣorana bunda ṣorutma ḳatı
Hep ṣorulur anda bu cürm ü günāh

2. **ṣorulursa:**-*ur, -sa*
Mesnevi 4
Mısra: **98**
Sorulmak, sual edilmek.

İnfiṣālüm zamānı sulṭānum
Yoḳ durur ṣorulursa noḳṣānum

ṣorut:

1. **ṣorutma:**-*ma*
Gazel 360
Mısra: **9**
Ayakta durmak, beklemek.

Yol ṣorana bunda ṣorutma ḳatı
Hep ṣorulur anda bu cürm ü günāh

2. **ṣorutsun:**-*sun*
Gazel 404
Mısra: **5**
Ayakta durmak, beklemek.

Ṣorutsun ṣūret-i bī-cāna ṣūret deyr-i ʿālemde
Ne ṣūret baġlar añlarsın ola īmānı ey Mānī

ṣovuḳluḳ ider:

1. **ṣovuḳluḳ ider:**-*er*
Gazel 403
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Soğuk durmak, ilgisiz ve mesafeli davranmak.

Āfāḳı ditredürse nola āh-ı serdümüz
Ol meh bize ṣovuḳluḳ ider oldı dey gibi

ṣoyın:

1. **ṣoyınup:**-*up*
Gazel 169
Mısra: **12**
Soyunmak, elbiselerini çıkarmak. II Dünyevi unsurlardan sıyrılmak, dünyadan elini ayağını çekmek.

Bilmez libās-ı ten aña ʿāriyetī bir cāmedür
Şol kimseler kim ṣoyınup abdāl-ı ʿuryān olmamış

2. **ṣoyınup:**-*up*
Gazel 312

Mısra: **4**
Soyunmak, elbiselerini çıkarmak. II Dünyevi unsurlardan sıyrılmak, dünyadan elini ayağını çekmek.

Ḫānḳāh-ı ʿālem içre āteş-i ʿışḳa düşen
Ṣoyınup ʿuryān ü biryān olmasun ya neylesün

3. **ṣoyına:**-*a*
Gazel 340
Mısra: **10**
Soyunmak, elbiselerini çıkarmak.

Sīne-i bī-kīneñi ṣāf it
Ḳabūlī zer gibi
Şāhid ol mihrüñ ile ḳoynuña gire ṣoyına

soyulmış beyżaya:

1. **ṣoyulmış beyżaya:**-*y, -a*
Kaside 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Soyulmuş yumurta.

Tekye-i ʿışḳ içre ṣoyunmış bıraḳmış cāmesin
Bir ṣoyulmış beyżaya beñzer güzel ṣuplaḳ dede

soyulmışca yumurda:

1. **ṣoyulmışca yumurda:**
Mesnevi 9
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Soyulmuş yumurta (gibi).

Dehānı ġonça aġzı burnı ḫurde
Teni abbaḳ ṣoyulmışca yumurda

soyun:

1. **ṣoyunmış:**-*mış*
Kaside 10
Mısra: **7**
Soyunmak, elbiselerini çıkarmak. II Dünyevi unsurlardan sıyrılmak, dünyadan elini ayağını çekmek.

Tekye-i ʿışḳ içre ṣoyunmış bıraḳmış cāmesin
Bir ṣoyulmış beyżaya beñzer güzel ṣuplaḳ dede

soyup ḥammāma ḳoy:

1. **ṣoyup ḥammāma ḳoy:**
Gazel 427
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Soyup hamama götürmek.

Cism-i pākin görmek isterseñ ṣoyup ḥammāma ḳoy
Olmaz ol sīmīn-beden gibi efendi pāk-ṣoy

sög:

1. **sögse:**-*se*
Gazel 138
Mısra: **11**
Sövmek, hakaret etmek, aşağılamak.

Ḳaḳısa sögse yār ḥaẕ iderüz
ʿİzzet ü iʿtibārı kim sevmez

2. **sögerek:**-*erek*
Mesnevi 5
Mısra: **71**
Sövmek, hakaret etmek, aşağılamak.

Sögerek gitdi sūy-ı dīvāna
ʿAḳlı yoḳ bağlamalu dīvāne

söyle:

1. **söylemesünler:**-*me, -sün, -ler*
Beyit 131
Mısra: **2**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Yeñiler ḥaḳḳına bir ḥaṭṭ-ı hümāyūn çıḳmış
Eskiler söylemesünler yeñi ḳanūn çıḳmış

2. **söylerse:**-*r, -se*
Beyit 174
Mısra: **2**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Dürc-i ḳalbinde şu kim dürr-i maʿānī derc ider
Dür dişüñ vaṣfında söylerse yirine ḫarc ider

3. **söyledikce:**-*dikce*
Gazel 92
Mısra: **1**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Söyledikce leblerin ol ġonça-i ḫandān açar
Beñzer ol gevher-fürūşa ḥoḳḳa-i mercān açar

4. **söylemez:**-*mez*
Gazel 113
Mısra: **10**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Gel tebessüm ḳıl beni giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol ġonça-leb güler ṭurur

5. **söylesem:**-*se, -m*
Gazel 113
Mısra: **7**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Söylesem rūy-ı ṭarāvet-baḫşuñı gülzārda
Kimse baḳmaz güllerüñ ruḫsārına ṣolar ṭurur

6. **söylemege:**-*meg, -e*
Gazel 128
Mısra: **10**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Ey Ḳabūlī nice taḳrīr ideyin sūz-ı dili
Başlasam söylemege anı hemān oda yanar

7. **söylemege:**-*meg, -e*
Gazel 166
Mısra: **8**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Dir idi ḥālini dil-dāra eger dil görse
Görse de söylemege ḳorḳar ol iḳdām idemez

8. **söyleyemez:**-*y, -emez*
Gazel 166
Mısra: **3**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Utanur aġlayamaz söyleyemez dil-dāra
Dil-i maḥcūbı görüñ ḥālini iʿlām idemez

9. **söyleme:**-*me*
Gazel 186
Mısra: **6**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Dehen-i dil-bere var dime dilā
Bu sözi söyleme var yoḳ bu yoḳ

10. **söyle:**
Gazel 246
Mısra: **2**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Mīm-i gül-fām-ı femüñ ḳalmasun ey meh mübhem
Söyle ol mīm-i dü nīm ile ṭaġılsun şübhem

11. **söyleñ:**-*ñ*
Gazel 275
Mısra: **8**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Vaż‘ idüp dil-ber baña hīç iltifāt itmez geçer
Aña söyleñ luṭf idüp vaż‘ını taġyīr eylesün

12. **söyle:**
Gazel 330
Mısra: **10**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Müttehemdür kākül-i dil-ber göñül almaġ ile
Söyle dil-dāra Ḳabūlī anı yusun ṭarasın

13. **söyler:**-*r*
Gazel 393
Mısra: **4**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı ṣūfī vaż‘-ı nā-maʿḳūldür dirmiş
O nā-maʿḳūl söyler ehl-i dil bilmez mi maʿḳūli

14. **söyleme:**-*me*
Gazel 410
Mısra: **8**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Ṣaḥṣ-ı nā-dāna keşf-i rāz itme
Herkese söyleme kitāb gibi

15. **söyledügi:**-*düg, -i*
Kaside 4
Mısra: **202**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Eskiden bildügi işitdügi ḳānūn-ı ḳadīm
Ezelī diñledügi söyledügi ḳavl ü kelām

16. **söylemem:**-*me, -m*
Kaside 7
Mısra: **32**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḥāṣıl ey ḥażret-i aġa-yı der-i ʿadl-ārāy
Söylemem söylemem illā ki güneşden ẕerrāt

17. **söylemem:**-*me, -m*
Kaside 7
Mısra: **32**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Ḥāṣıl ey ḥażret-i aġa-yı der-i ʿadl-ārāy
Söylemem söylemem illā ki güneşden ẕerrāt

18. **söyledüñ:**-*dü, -ñ*
Mesnevi 5
Mısra: **26**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Didi teftīş idüñ bu oġlānı
Mümkin olduḳca söyledüñ anı

19. **söylemek:**-*mek*
Mesnevi 7
Mısra: **82**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Ayaġuñ tozına sulṭān-ı ʿālem
Ne ḥācet söylemek sulṭānum aʿlem

20. **söyler:**-*r*
Mesnevi 7
Mısra: **21**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Ne gelse diline söyler ʿale'l-fevr
Daḫı yoḳ çāre gördüm āḫirü'l-emr

21. **söyle:**
Tahmis 11
Mısra: **20**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Çünki ʿāşıḳ degülsin ey Emrī
Söyle kūy-ı fülānda neylersin

22. **söyler:**-*r*
Tuyuğ 2
Mısra: **3**
Demek, dile getirmek, ifade etmek.

Kaʿbeye beñzer diyü söyler gören
Kūy-ı iḳlīm-i nigūsıdur Gedūs

söylen:

1. **söylenür:**-*ür*
Gazel 118
Mısra: **13**
Söylenmek, denilmek, anlatılmak.

Ḳabūlī unudılmaz söylenür vaḳtiyle āsāruñ
Cihāndur añılur bunda peder evvel püser āḫir

2. **söylenür:**-*ür*
Gazel 182
Mısra: **13**
Söylenmek, denilmek, anlatılmak.

Söylenür geldi diyü nāme-i ḫaṭṭı yārüñ
Ey Ḳabūlī yüzine biz anı çoḳdan oḳuduḳ

söylene virsen:

1. **söylene virsen:**-*se, -n*
Gazel 324
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Söyleyivermek. II Şarkı söylemek, ezgiler okumak.

Muṭrıbā sen de biraz söylene virsen görelüm

Niçe bir diñleyelüm
bülbül-i bāġuñ lāfın

söyleş:

1. **söyleşür:**-*ür*
Gazel 66
Mısra: **9**
Söyleşmek, konuşmak, sohbet etmek.

Yār ile bizi söyleşür
aḥbāb Ḳabūlī
Aḫbār-ı maḥabbetle
bugün ṭopṭoludur şehr

2. **söyleşmege:**-*meg, -e*
Gazel 199
Mısra: **10**
Söyleşmek, konuşmak, sohbet etmek.

Düşdi Ḳabūli bir ʿacemī
dil-bere göñül
Söyleşmege o şūḫ ile bir
tercemān gerek

söylet:

1. **söyledür:**-*ür*
Gazel 121
Mısra: **2**
Söyletmek, konuşturmak.

Ol şāh-ı ḥüsne diyemezüz
ḥāl şöyledür
Ol dil-ber-i perī-ṣıfat
ādem mi söyledür

2. **söyledür:**-*ür*
Gazel 121
Mısra: **8**
Söyletmek, konuşturmak.

Vaḥşīlük eylemiş yine
görünmez ol ġazāl
Aġyār-ı seg-ṭabīʿatı
ardınca söyledür

3. **söyletme:**-*me*
Gazel 183
Mısra: **10**
Söyletmek, konuşturmak.

Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlīde
ḥarāret küllī
Anı söyletme yaḳar
ʿālemi taḳrīr olıcaḳ

4. **söyletme:**-*me*
Gazel 363
Mısra: **4**
Söyletmek, konuşturmak.

ʿArż-ı ḥāl eyleme
devletlülere virme ṣudāʿ
Kimse söyletme dilekci
ḳoma itme ikrāh

5. **söylet:**
Gazel 386
Mısra: **10**
Söyletmek, konuşturmak.

Āl ṭūṭīdür dehānuñ şehd ü
şekker leblerüñ
Āl ile söylet anı cānā ele
al āyine

söyleye gördüñ:

1. **söyleye gördüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 324
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Söyleyip görmek.

Vāʿiẓā gören öger bāde-i
nābuñ ṣāfın
Söyleye gördüñ ise
işidelüm evṣāfın

söyündür:

1. **söyündürme:**-*me*
Gazel 347
Mısra: **2**
Söndürmek. II Ortadan kaldırmak, yok etmek.

Dil-i sūzānumı cānā
ḥarāretle göyündürme
Murādum şemʿini bād-ı
bürūdetle söyündürme

2. **söyündürdügin:**-*düg, -in*
Mesnevi 4
Mısra: **128**
Söndürmek. II Ortadan kaldırmak, yok etmek.

Birine biñ virür cenābuña
Ḥaḳ
İl söyündürdügin sen
añlama yaḳ

söz:

1. **sözi:**-*i*
Beyit 219
Mısra: **2**

Kelam, laf, ifade, söylem.

Dilinde cevāhir elinde cevāhir
Sözi cevher-i maḥż özi maḥż-ı cevher

2. **söz:**
Diğer 1
Mısra: **17**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Hemān söz ḳaṭre-i nīsāna beñzer
Olur cān āsmānından çü nāzil

3. **sözleri:**-*ler, -i*
Gazel 35
Mısra: **10**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Dil-berüñ işleri muʿammādur
Sözleri hep işāret ü telmīḥ

4. **sözümüz:**-*ümüz*
Gazel 143
Mısra: **10**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Vāṣıl-ı semʿ-i şehenşāh-ı cihān olsa nola
Ey Ḳabūlī ḳatı pākīze güherdür sözümüz

5. **sözümüz:**-*ümüz*
Gazel 160
Mısra: **9**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Diñle Ḳabūlī sözümüz rāstdur
Zāhid-i nā-rāst-rev ile çepüz

6. **sözünde:**-*ü, -n, -de*
Gazel 176
Mısra: **6**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Leylī ṣaçını göreli mecnūna döndi dil
Yoḳdur sözünde anuñ içün hergiz irtibāṭ

7. **sözlerini:**-*ler, -i, -n, -i*
Gazel 177
Mısra: **9**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Ḳabūli ḳoymadı aṣlā ḳulaġa sözlerini
Egerçi göge çıḳardı şikāyeti vāʿiẓ

8. **sözi:**-*i*
Gazel 186
Mısra: **6**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Dehen-i dil-bere var dime dilā
Bu sözi söyleme var yoḳ bu yoḳ

9. **sözlerüñ:**-*ler, -üñ*
Gazel 189
Mısra: **9**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir bir ṣaḥīḥ-iẕʿān yoḳ

10. **sözüñ:**-*üñ*
Gazel 206
Mısra: **1**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Sözüñ sükker lebüñ ḥalvā-yı nāzük
Tenüñ pālūde-i raʿnā-yı nāzük

11. **sözinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 232
Mısra: **3**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Ḫafī yir yoḳ sözinden bellüdür erbāb-ı istiḥḳāḳ
ʿAyān iken beyān itmek ne lāzım anı sulṭānum

12. **sözümüz:**-*ümüz*
Gazel 263
Mısra: **6**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Mecāzīdür diyü inkār idersin ʿışḳa ey ṣūfī
Kelām-ı ḥaḳdur ammā sözümüz sen bāṭıl añlarsın

13. **sözümüz:**-*ümüz*
Gazel 298
Mısra: **8**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Ruḫuñla kākülüñ ögmekden özge ey meh-rū
Senüñle yoḳ sözümüz artıḳ aḳdan ḳaradan

14. **sözüm:**-*üm*
Gazel 302
Mısra: **11**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Sözüm ḥaḳdur velī il bāṭıl añlar
Nedür icrā-yı ḥaḳ bāṭıl ne bilsün

15. **sözleri:**-*ler, -i*
Gazel 452
Mısra: **3**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Diller alur gözleri cānlar baġışlar sözleri
Ḳulıyuz ḳurbānıyuz ʿālemde şehr oġlānınuñ

16. **sözüm:**-*üm*
Gazel 463
Mısra: **2**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Ṣafā bezm-i meye mülḥaḳ degüldür
Sözüm ḥaḳdur velī mül haḳ degüldür

17. **söz:**
Gazel 496
Mısra: **4**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Ne ṣarf itdi ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ṣūfī nice yıllardur
Eger söz vārid olursa meṣārifden suʾāl eyle

18. **söz:**
Kaside 4
Mısra: **176**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Sen ki dīnüñ diregisin ṭayanurlarsa saña
Ḫalḳa bu söz yiter ey şeyḫ-i şeyiḫü'l-İslām

19. **sözde:**-*de*
Kaside 4
Mısra: **32**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Baḥr u ber pādşehi iki degüldür birdür
Nice biñ ʿaskeri bu sözde iden istiḫdām

20. **söz:**
Kaside 7
Mısra: **88**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Çün ḫulūṣ ile duʿāyıdı ġaraż ḫatm oldı
İrdi söz ġayete ber-ḫ∨āce-i ʿālem ṣalavāt

21. **sözümden:**-*üm, -den*
Kaside 7
Mısra: **63**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Nola ger kesb-i ṣafā ḳılsa sözümden aḥbāb
Naġamāt ehli virür ādeme vecd ü ḥālāt

22. **sözleri:**-*ler, -i*
Kaside 9
Mısra: **19**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Muḥibb-i merḥabādur sözleri aḥbāba eyva'llāh
Bu āyīni ḳoyan abdāla bu erkāna ʿışḳ olsun

23. **sözüm:**-*üm*
Kaside 10
Mısra: **43**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Gūşvār it gūşuña dürr-i Necef gibi sözüm
Pendüm ışġa eyle benden yaña ṭut ḳulaḳ dede

24. **söz:**
Kaside 12
Mısra: **4**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Şerʿa vü ḳānūna uymaz meẕheb-i şāhī geçer
Var ise söz gönderür Tebrīzden Tersīsden

25. **sözlerüm:**-*ler, -üm*
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Ġazel-i pādşāh-ı ʿālem ile
Sözlerüm imtizāc iderse nola

26. **söz:**
Mesnevi 5
Mısra: **117**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Ne söz anlara zeyn-i dīvāndur
Ḫādimān-ı cenāb-ı sulṭāñdur

27. **sözleri:**-*ler, -i*
Mesnevi 5
Mısra: **100**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Żaleme birbirine ḳarṭaşdur
Sözleri buña Yemenī ṭaşdur

28. **söz:**
Mesnevi 7
Mısra: **46**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

29. **sözi:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **26**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Dehānı āl ile diller alıcı
Sözi ʿuşşāḳı ferdāya ṣalıcı

30. **sözi:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **74**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Gel ey gülzār-ı ḥüsnüñ ʿandelībi
Sözi erbāb-ı ʿışḳuñ
……

31. **sözde:**-*de*
Müseddes 3
Mısra: **9**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Bu sözde kimsenüñ yoḳdur ḫilāfı
Degüldür mesʾele ḫod iḫtilāfī

32. **söz:**
Şarkı 1
Mısra: **1**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Söz güherdür eyü yatlu
Diyegör göñül böyl'olur

33. **sözüm:**-*üm*
Terci-bend 3
Mısra: **1**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Gelüñ ey ehl-i baṣīret sözüm idrāk eyleñ
Ḫāk iken menzilüñüz ẕirve-i eflāk eyleñ

34. **sözüme:**-*üm, -e*
Terci-bend 4
Mısra: **46**
Kelam, laf, ifade, söylem.

Kim arturursa manṣıb anuñdur ziyād idüñ
Ṭurmañ ʿınādı ḳoñ sözüme iʿtimād idüñ

söz añlamazsın:

1. **söz añlamazsın:**-*maz, -sın*
Mesnevi 7
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Söz anlamak, laftan anlamak.

Hiç sen gerçi kim söz añlamazsın

Ney ü çeng olmayınca diñlemezsin

söz añlayan maʿānī gözleyen ʿirfāna:

1. **söz añlayan maʿānī gözleyen ʿirfāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Söz anlayan (ve) mana gözleyen irfan.

Kelāmum nuṭḳ-ı Ḥaḳdur diyü çıḳma perdeden dervīş
Söz añlayan maʿānī gözleyen ʿirfāna ʿışḳ olsun

söz bilür:

1. **söz bilür:**
Gazel 189
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sözü bilen, sözden anlayan (kimse).

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir bir ṣaḥīḥ-iẕʿān yoḳ

söz gevherdür:

1. **söz gevherdür:**
Gazel 68
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Söz cevherdir: Söz, kıymetli bir mücevher kadar değerlidir. Bu sebeple insan, kime ne söylediğine çok dikkat etmelidir.

Dişüñe dirler ise ʿıḳd-ı dür-i ezherdür
Dil-i ʿuşşākı şikest eyleme söz gevherdür

söz şaḳlayan oġlāna:

1. **söz şaḳlayan oġlāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Söz saklayan oğlan.

Erenler atalu oġulludur bizümle abdālān
Nefes oġlı olup söz ṣaḳlayan oġlāna ʿışḳ olsun

söz söylemege:

1. **söz söylemege:**-*meg, -e*
Gazel 17
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Söz söylemek, konuşmak. II Şiir söylemek.

Tāb u ṭāḳat ḳomadı tende Ḳabūlī teb-i ġam
Yine söz söylemege ṭāḳat umarsın ne ʿaceb

söz ü sāza başlayalum:

1. **söz ü sāza başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 253
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Söze ve saza başlamak. II Sazlı sözlü eğlenceye başlamak.

Biz āteş-i ġam ile yanalum o yaḳılsun
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

2. **söz ü sāza başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 261
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Söze ve saza başlamak. II Sazlı sözlü eğlenceye başlamak.

Hevā-yı ʿışḳa uyup nār-ı şevḳ ile yanalum
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

sözi ḫatm eyle:

1. **sözi ḫatm eyle:**
Kaside 2
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Sözü tamamlamak, konuşmayı sonlandırmak.

Ey göñül medḥ ü senāyile sözi ḫatm eyle
Ḫatm ide ḫātemüñi ḫayr ile Ḥayy u Sübḥān

sözi kāmil:

1. **sözi kāmil:**
Kaside 9
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Sözü doğru (kimse). II Doğru sözlü derviş.

Anuñ kim istivāsı egridür kāmil degüldür ol
Sözi kāmil özi ṭoġru mükemmel cāna ʿışḳ olsun

sözi küfr ü ḥaṭā birkaç küfür-gūy erlerin:

1. **sözi küfr ü ḥaṭā birḳaç küfür-gūy erlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sözü küfür ve hatalı (olan) birkaç küfürbaz kişi.

Biri biriyle ḫırlar seg gibi ḫır ḫır çekişmekde
Sözi küfr ü ḫaṭā birḳaç küfür-gūy erlerin gördüm

sözi uzatma:

1. **sözi uzatma:**-*ma*
Kaside 4
Mısra: **226**
Kelime Tipi: -
Sözü uzatmak, gereğinden fazla konuşmak.

Çünki kār āḫirine irdi ḲabūlÎ sen de
İḫtişār eyle uzatma sözi ḳıl ḫatm-i kelām

sözi yaman dil-ber:

1. **sözi yaman dil-ber:**
Gazel 75
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sözü kötü sevgili.

Özi yaḫşı sözi yaman dil-ber
Gözi Tātār-ı bī-amān dil-ber

sözin yabana söyler:

1. **sözin yabana söyler:**-*r*
Mesnevi 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Boş sözler söylemek, gereksiz konuşmak.

Özini ḳāżı-i Ḫaymana añlar
Özin bilmez sözin yabana söyler

sözine iʿtimād eyleyeni:

1. **sözine iʿtimād eyleyeni:**-*i*
Gazel 272
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sözüne itimat eden (kimse).

İʿtimād eyleyeni sözine zāhid ṣınasın
Āteş-i ʿışḳa göre nār-ı caḥīme ṣınasın

sözini geçürür:

1. **sözini geçürür:**-*ür*
Mesnevi 15
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sözünü geçirmek: Dilediğini yaptırmak.

Ne kalur elde ne çürür aḳçe
Sözini ḍarbi geçürür aḳçe

sözini uṣūle uydurmış:

1. **sözini uṣūle uydurmış:**-*mış*
Gazel 195
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sözünü usulüne göre uydurmak.

Uydurmış uṣūle sözini sille-i üstād
Añdıḳca defüñ daḫı öter ḳulaġı çıñ çıñ

sözüm dimem:

1. **sözüm dimem:**-*me, -m*
Gazel 510
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Söz söylemek.

Dimem aḳrān arasında sözüm pest eyle sulṭānum
Gelince ol ḳuluñ luṭf ile der-dest eyle sulṭānum

sözüm ṭut:

1. **sözüm ṭut:**
Gazel 25
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Birinin) Sözünü tutmak: Verilen öğüde uymak.

Kürsi-i vaʿẓa çıḳup ḫalḳa naṣīḥat eyleme

Ṭut sözüm vāʿiẓ benüm benden saña budur ögüt

sözüm üzre söz ḳonduramazlar:

1. **sözüm üzre söz ḳonduramazlar:**-*amaz, -lar*
Gazel 351
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Söz üstüne söz söylemek: Bir kimsenin kesin olarak söylediği bir söz üzerine başka bir kişi tarafından söz söylenilmesi. II Kabûlî'nin sözünün üstüne söz söylenmemesi, şiirinin kusursuz olması.

Bu naẓma naẓīre diyemez kimse Ḳabūlī
Yārān-ı ṣafā söz ḳonduramazlar sözüm üzre

sözüme inanmaz:

1. **sözüme inanmaz:**-*maz*
Gazel 18
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sözüne inanmak, doğru söylediğini kabul etmek.

Belā-yı ʿışḳ ile bir ḥālete irüşdüm kim
Taʿaccüb eyler inanmaz sözüme merd-i lebīb

sözümi diñle:

1. **sözümi diñle:**
Gazel 245
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Söz dinlemek, verilen nasihati dikkate almak.

Gitdi eyyām-ı tenaʿum bu taẕarruʿ günidür
Ey Ḳabūlī sözümi diñle benüm var epsem

sözümüñ neşʾesi:

1. **sözümüñ neşʾesi:**
Beyit 213
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sözün neşesi, keyfi.

Ḥālet-i bāde gibi neşʾesi gitmez sözümüñ
Āb-ı engūr ile tā kim başı ḫoşdur üzümüñ

sözümüz geçse:

1. **sözümüz geçse:**-*se*
Gazel 159
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sözü geçmek: Sözü dinlenen hatırı sayılır bir kimse olmak.

Seg-i kūyuñ gibi ḳapuñda mekān it bize gel
Sözümüz geçse nola kendümüz evden bilürüz

sözüñ maʿḳūli vü maḳbūli:

1. **sözüñ maʿḳūli vü maḳbūli:**
Mesnevi 7
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Sözün makulü ve kabul görüleni.

Şerīʿat ehlinüñ bir yolı vardur
Sözüñ maʿḳūli vü maḳbūli vardur

sözüñ üstine söz:

1. **sözüñ üstine söz:**
Gazel 370
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Söz üstüne söz söylemek, bir kimsenin kesin olarak söylediği bir söz üzerine başka bir kişi tarafından söz söylenilmesi.

Sözüñ üstine söz yoḳ düşmen-i bed-ḫᵛāhdan ḳorḳma
Ṭarīḳuñ ḳurdı sensin ḥīle-i rūbāhdan ḳorḳma

sözüñden dönme:

1. **sözüñden dönme:**-*me*
Gazel 347
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sözünden dönmek: Verilen sözü tutmamak, sözünden caymak.

Başuñ üzre degirmen yüridürse çenber-i gerdūn
Sözüñden dönme zinhār itdügüñ peymāna döndürme

sözüñe aldanan:

1. **sözüñe aldanan:**
Kaside 9
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Sözüne aldanan, sözlerine inanan (kimse).

Ḳabūlī bu ne dirsin şekl-i dervīşāna girmişsin
Sözüñe aldanan saña inanan cāna ʿışḳ olsun

sözüñi muḫtaṣar it:

1. **sözüñi muḫtaṣar it:**
Terci-bend 3
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Sözü kısaltmak, fazla uzun konuşmamak.

Pāk olup ṣu gibi gel mā-i menīden güẕer it
Saña besdür bu naṣīḥat sözüñi muḫtaṣar it

sözüñi şerʿe vü ḳānūna uydur:

1. **sözüñi şerʿe vü ḳānūna uydur:**
Mesnevi 7
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Sözünü şeriata ve kanuna uydurmak, hukuka uygun sözler söylemek.

Sözüñi şerʿe vü ḳānūna uydur
Muṭīʿ ol inḳıyāduñ ḫalḳa ṭuydur

şu:

1. **şu:**
Beyit 257
Mısra: **2**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Kime kim dīdār-ı dil-dāra naẓar lāzım gelür
Ṣu gibi şām u seḥer seyr ü sefer lāzım gelür

2. **şu:**
Gazel 20
Mısra: **3**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Ṣu çenāra didi sāyeñde senüñ ḫoş geçeyin
Bize luṭf it bir elüñ gölgecigin iḥsān it

3. **şu:**
Gazel 59
Mısra: **7**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Ṣu gibi ḫüsn ü cemāl-i bā-kemālin görmeyen
Nergisāsā ʿāleme aʿmā gider aʿmā gelür

4. **şu:**
Gazel 82
Mısra: **5**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Ṣu gibi sīne-ṣāf olanuñ ḫāk-i pāyine
Mānend-i serv ser-keş olanlar figendedür

5. **şular:**-*lar*
Gazel 113
Mısra: **1**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

ʿĀrıżuñ vaṣf eylesem gülzārda ṣular ṭurur
Ḳāmet-i dil-cūyuñ añsam bāġda cūlar ṭurur

6. **şular:**-*lar*
Gazel 115
Mısra: **1**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Bahār irişdi ṣular ṣalını bulanı yürür

Kenār-ı bāġa çıḳup
gülşeni ṭolanı yürür

7. **şu:**
Gazel 124
Mısra: **7**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Şu gibi bir diyāra çekil iḫtilāṭı ḳo
Çıḳma miyān-ı keşrete ʿuzlet zamānıdur

8. **şu:**
Gazel 215
Mısra: **3**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Bile şalınmaġa şu gibi ey dil
Ṭolan gülzārı bir serv-i revān bul

9. **şu:**
Gazel 221
Mısra: **9**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Şu gibi pākīzedür ṭabʿum diyü lāf eyleme

Ey Ḳabūlī ṣāf-meşreb ol men ü mādan çekil

10. **şu:**
Gazel 338
Mısra: **3**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Çekil bir cānibe şu gibi geşt-i deşt ü kuhsār it
Ḳarışma her ḫas u ḫāşāke ṣafvet iḫtiyār eyle

11. **şu:**
Gazel 372
Mısra: **8**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Ey göñül kendüñi alçaḳ ṭutagör kim saña
Şāyed ol serv-ḳadüñ şu gibi göñli aḳa

12. **şu:**
Kaside 10
Mısra: **14**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf

Şu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

13. **şuda:**-*da*
Kaside 10
Mısra: **28**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Şaḫṣ-ı ṣāḥib-ʿarbede bir nā-sezā bārān-zede
Bir kilimi şuda ter-dāmān bir ışlaḳ dede

14. **şu:**
Mesnevi 9
Mısra: **53**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Şu gibi ṭarf-ı bāġa ol revāne
Gümüş naʿleyne bin gez nāzikāne

15. **şular:**-*lar*
Müseddes 2
Mısra: **16**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Ṭaşlarla sīneler dögsem nola cūlar gibi
Aġlasam gezsem

sürünsem yürüsem ṣular gibi

16. **ṣu:**
Tahmis 7
Mısra: **17**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Tengnā-yı ʿālemi ṣu gibi gezdüñ sū-be-sū
Ẕerre deñlü ḳalmaġā yir ḳalmadı şimden girü

17. **ṣu:**
Tahmis 12
Mısra: **15**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Ṣu gibi dil ṭıflı aḳmaz her yaña şimden girü
Ṭāyir-i ḳudsī-i rūḥ añdı tecerrüd ʿālemin

18. **ṣu:**
Tarih 13
Mısra: **12**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp

Ṣu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẓīf

19. **ṣu:**
Terci-bend 3
Mısra: **27**
Tüm canlıların yaşayabilmesi için gerekli olan renksiz, kokusuz sıvı madde ve bu sıvıdan oluşan göl, deniz, akarsu.

Pāk olup ṣu gibi gel mā-i menīden güẕer it
Saña besdür bu naṣīḥat sözüñi muḫtaṣar it

<u>ṣu aḳduġı vādiye bir daḫı aḳarmış:</u>

1. **ṣu aḳduġı vādiye bir daḫı aḳarmış:**
Kaside 4
Mısra: **187**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Su, aktığı yere yine akar: İnsan, önceden iyi bir durumla karşılaşmışsa o şey ileride tekrar karşısına çıkar.

Aḳduġı vādiye bir daḫı aḳarmış yine ṣu
Ḳonduġı dala ḳonarmış yine şeh-bāz-ı merām

<u>ṣu bulanmayınca ṭurılmaz:</u>

1. **ṣu bulanmayınca ṭurılmaz:**
Gazel 154
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Su bulanmayınca durulmaz: Bir konu veya olay, çeşitli çekişmelerden ve pek çok tartışmalardan sonra aydınlığa kavuşur.

Ġamuñla dīde ḳanlar dolmayınca eşk ṣāf olmaz
Benüm serv-i revānum ṣu bulanmayınca ṭurılmaz

<u>ṣu çekerüz:</u>

1. **ṣu çekerüz:***-er, -üz*
Gazel 149
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Su çekmek, içine su almak, alçak bir yerden su çıkarmak. II Âşığın gözlerinden yaşlar akıtması.

Ḫūn-āb-ı ciger aḳıduruz dīde-i terden
Kūyuñda iki kūze ile ṣu çekerüz biz

<u>ṣu laḳlaḳa-i ḳurbaġadan mükedder olur mi:</u>

1. **ṣu laḳlaḳa-i ḳurbaġadan mükedder olur mi:**
Beyit 126
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Temiz su, kurbağanın laklak etmesiyle kirlenmez: Boş ve gereksiz sözlerin kimseye olumsuz bir etkisi

olmaz. Biri hakkında söylenen sözler, o insanı kötü yapmaz.

Vāʿiẓüñ laḳlaḳası ehl-i dile güç gelmez
Şu mükedder mi olur laḳlaḳa-i ḳurbaġadan

suʾāl:

1. **suʾāl:**
Gazel 151
Mısra: **8**
Soru, sual.

Beni öldürse yāre nesne dimeñ
Ḳātil-i ʿāşıḳa suʾāl olmaz

su'āl eyleñ:

1. **su'āl eyleñ:**-*ñ*
Mesnevi 6
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Sual etmek, soru sormak, cevap almak üzere bir kimseye soru yöneltmek.

Lāzım olanları su'āl eyleñ
Defʿ-i ḥālāt-ı iḥtimāl eyleñ

su'āl itdüm:

1. **su'āl itdüm:**-*dü, -m*
Tarih 13
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Soru sormak.

Hātıf-ı ġayba su'āl itdüm vuḳūʿından didi
Oldı tārīḫin ṣorarsañ vāli-i Şām-ı şerīf

suʾāl itdüm:

1. **suʾāl itdüm:**-*dü, -m*
Kaside 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Sual etmek, soru sormak, cevap almak üzere bir kimseye soru yöneltmek.

Suʾāl itdüm yaturken ʿālem-i bāṭında bir pīre
Didüm ey reh-nümāsı sālikān-ı rāh-peymānuñ

suʾāl itmiş:

1. **suʾāl itmiş:**-*miş*
Tarih 25
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sual etmek, soru sormak, cevap almak üzere bir kimseye soru yöneltmek.

Mevti tārīḫi nedür diyü suʾāl itmiş idi
Didi bir ehl-i raḳam şeyh-i yahūdi öldi

suʾāl ü cevāb:

1. **suʾāl ü cevāb:**
Gazel 384
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Soru ve cevap.

Kāmil olur mı ʿışḳı anuñ kim şehā anuñ
Baḫş-i maḥabbet içre suʾāl ü cevāb ola

sū-be-sū:

1. **sū-be-sū:**
Tahmis 7
Mısra: **17**
Her tarafa, her yana.

Tengnā-yı ʿālemi şu gibi gezdüñ sū-be-sū
Ẕerre deñlü ḳalmaġā yir ḳalmadı şimden girü

şubḥ u şām:

1. **şubḥ u şām:**
Tahmis 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sabah ve akşam. II Her zaman.

İster iseñ vuṣlatı terk eyle nām u ʿāruñı
Oldı ḥāsından ḥabībüñ dāyimā şen şubḥ u şām

şubḥa degin:

1. **şubḥa degin:**
Gazel 100
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sabaha dek, sabaha kadar.

Ḫaste-dil başına devlet güneşi ṭoġa diyü
Giceler şubḥa degin nāle-i şebgīr çeker

2. **şubḥa degin:**
Müseddes 4

Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Sabaha dek, sabaha kadar.

Ṣarṣar-ı āhum ile kūyuñı
ber-bād itdüm
Giceler ṣubḥa degin nāle
vü feryād itdüm

<u>ṣubḥa dek:</u>

1. **ṣubḥa dek:**
Diğer 2
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Sabah kadar, sabah olana dek, gece boyunca.

Yana yana her gice şemʿ-i
şebistān aġlasun
Meclise gelsün ṣürāḥī
ṣubḥa dek ḳān aġlasun

2. **ṣubḥa dek:**
Gazel 120
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sabah kadar, sabah olana dek, gece boyunca.

Raḳībüñ ṣubḥa dek ḫāneñ
ṭolanur hiç yataḳ yatmaz
Kilāb-ı kūyuña beñzer
soḳaḳdan soḳaġa yortar

3. **ṣubḥa dek:**
Gazel 268
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sabah kadar, sabah olana dek, gece boyunca.

Meh-i tābān gibi her şeb
revān olduḳça şevḳ ile
Öñüñce meşʿal-i meh
ṣubḥa dek rūşen çerāġ
olsun

4. **ṣubḥa dek:**
Gazel 289
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sabah kadar, sabah olana dek, gece boyunca.

Ṣubḥa dek ḳarşusında
şemʿ gibi
Otura iller ol yata yanın

5. **ṣubḥa dek:**
Gazel 380
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sabah kadar, sabah olana dek, gece boyunca.

Sen māh ile barışmadı
diyü sitāremüz
Sögdüm bu gice ṣubḥa
dek ey meh sitāreye

<u>ṣubḥ-dem:</u>

1. **ṣubḥ-dem:**
Kaside 4
Mısra: **155**
Sabah vakti.

Ṣubḥ-dem ḫüsrev-i ḫāver
ʿalem-i nīlīden
Ḳılmadın küngüre-i
ṭāreme naṣb-ı iʿlām

2. **ṣubḥ-dem:**
Terci-bend 1
Mısra: **1**
Sabah vakti.

Ṣubḥ-dem gün gibi ṭoġa
geldüñ
Nūr-ı mihr ile pür-żiyā
geldüñ

<u>ṣubḥ-ı devlet:</u>

1. **ṣubḥ-ı devlet:**
Gazel 275
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mutluluk sabahı.

Rūz-ı vaṣlından cüdā olup
şeb-i hecre düşen
Ṣubḥ-ı devlet irişince āh-ı
şebgīr eylesün

<u>ṣubḥ-ı ṣādıḳ:</u>

1. **ṣubḥ-ı ṣādıḳ:**
Gazel 73
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sabahın aydınlığı.

Ṣaḳalı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi aġ
u alnı açıḳdur
Degül mūy-ı sefīd ol
lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür

2. **ṣubḥ-ı ṣādıḳ:**
Müseddes 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hakiki sabah vakti.

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ṣādıḳdur
özi aḳdur yüzi
Ḫalḳ-ı ʿālem üzre açıḳdur
güneş gibi gözi

subḥ-ı ümmid:

1. **ṣubḥ-ı ümmid:**
Beyit 201
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ümit sabahı. II Umut etme.

Ṣubḥ-ı ümmid ki yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb
K'ū burden ey ki kār-ı şeb-i tār āḫir ṣud

suç:

1. **ṣuç:**
Gazel 82
Mısra: **2**
Kabahat, hata.

Yoḳdur günāh o ġamzesi ḫūnīde bendedür
Şāhum ṣuç öldürende degüldür ölendedür

2. **ṣuç:**
Mesnevi 7
Mısra: **49**
Kabahat, hata.

Ötesin ṣorar iseñ ṣuç anuñdur
Senüñ ḥālüñ ḳolaydur ṣuç anuñdur

3. **ṣuç:**
Mesnevi 7
Mısra: **50**
Kabahat, hata.

Ötesin ṣorar iseñ ṣuç anuñdur
Senüñ ḥālüñ ḳolaydur ṣuç anuñdur

sudāʿ virme:

1. **ṣudāʿ virme:**-*me*
Gazel 363
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Rahatsızlık vermek, rahatını bozmak, keyfini kaçırmak.

ʿArż-ı ḥāl eyleme devletlülere virme ṣudāʿ
Kimse söyletme dilekci ḳoma itme ikrah

suḫan:

1. **suḫandur:**-*dur*
Gazel 29
Mısra: **1**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Suḫandur ol iki lebler güherbār olmaġa bāʿis
Suḫandur iki ʿālem yoġ iken var olmaġa bāʿis

2. **suḫandur:**-*dur*
Gazel 29
Mısra: **2**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Suḫandur ol iki lebler güherbār olmaġa bāʿis
Suḫandur iki ʿālem yoġ iken var olmaġa bāʿis

3. **suḫan:**
Gazel 415
Mısra: **1**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

4. **suḫan:**
Gazel 415
Mısra: **2**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

5. **suḫan:**
Gazel 415
Mısra: **4**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Reh-rev ü reh-nümā yekī pīr ü pīşvā yekī
Mühtedi vü Hüdā yekī yār yekī suḫan yekī

6. **suḫan:**
Gazel 415
Mısra: **6**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Dil-dih ü dil-rübā yekī dil-ber ü mübtelā yekī
Şāhid ü müddeʿī yekī yār yekī suḫan yekī

7. **suḫan:**
Gazel 415
Mısra: **8**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Mescid ü ḫānḳah yekī
maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār yekī suḫan yekī

8. **suḫan:**
Gazel 415
Mısra: **10**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

ʿAḳl-ı maʿāş u kül yekī
āb-ı ḥayāt u mül yekī
Bülbül ü ḫār u gül yekī
yār yekī suḫan yekī

9. **suḫan:**
Gazel 415
Mısra: **12**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Zinde vü mürde-ten yekī
pīrehen ü kefen yekī
Cān u dil ü beden yekī yār yekī suḫan yekī

10. **suḫan:**
Gazel 415
Mısra: **14**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Mīr ü şeh ü gedā yekī
çāker u pādşā yekī
Memleket ü livā yekī yār yekī suḫan yekī

11. **suḫan:**
Gazel 415
Mısra: **16**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Āteş ü āb u mā yekī ḫāk-i men ü hevā yekī
Ū vü şomā vü mā yekī yār yekī suḫan yekī

12. **suḫan:**
Gazel 415
Mısra: **18**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Guft Ḳabūli dān yekī
mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

13. **suḫan:**
Mesnevi 1
Mısra: **42**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

Biyā ey naḳış-bend-i ṣāḥib-uṣūl
Suḫan bi'şnevī ger be-semʿ-i ḳabūl

14. **suḫan:**
Mesnevi 7
Mısra: **66**
Söz, kelam, laf, ifade, söylem.

İṭāʿat ḳılmaġa ḳudret gerekdür
Suḫan fehm itmege himmet gerekdür

suhan-güster:

1. **suḫan-güster:**
Kaside 6
Mısra: **72**
Güzel söz söyleyen (kimse).

Dü güne oḳına dirdüm bu naẓm-ı hem-vārum
Bir oḳuyıcı bulınmadı ey suḫan-güster

suhanverlik:

1. **suḫanverlik:**
Kıt'a 33
Mısra: **18**
Güzel söz söylemek.

ʿArż-ı iḫlāṣdur ġaraż bundan
Yoḫsa lāzım degül suḫanverlik

şulan:

1. **şulanı:**-*ı*
Gazel 115
Mısra: **4**
Sulanmak. II Âşığın gözlerinin sulanması, âşığın ağlaması.

ʿAceb mi keştī-i dil baḥr-i ʿışḳa ġarḳ olsa
Ġamuñla zevraḳ-ı çeşmüm ḳatı şulanı yürür

suleḫā ḫayline:

1. **şuleḥā ḫayline:**-*n, -e*
Gazel 245
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Salihler topluluğu.

Evvel-i şehr-i ḥarem āḫir-i eyyām-ı neşāṭ
Şuleḥā ḫayline ʿīd ehl-i hevāya mātem

<u>suleḥā semtine düşdi:</u>

1. **şuleḥā semtine düşdi:**-*di*
Tahmis 13
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Salihlerin semtine düşmek. II Kamil insanlar arasına girmek, ilim ve irfan sahipleriyle birlikte olmak.

Ṭoġruldı reh-i Ḥaḳḳa
Hüdā semtine düşdi
Terk itdi hevāyı şuleḥā
semtine düşdi

<u>sulḥ:</u>

1. **şulḥ:**
Gazel 241
Mısra: **6**
Barış, uzlaşma.

Cānuma geçmiş idi gerçi oḳuñ peykānı
Anı bir būseye şulḥ ile geçenden geçelüm

2. **şulḥest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **36**
Barış, uzlaşma.

Be-yād āver ān sāḳi-i şūḫ u şeng
Ki laʿleş be-şulḥest ü çeşmeş be-ceng

<u>sulḥ idegör:</u>

1. **şulḥ idegör:**-*e, -gör*
Gazel 64
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Barışmak, dargınlığa veya düşmanlığa son vermek, uzlaşmak.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḫm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni şulḥ idegör ol da biter

<u>sulḥ iderseñ:</u>

1. **şulḥ iderseñ:**-*er, -se, -ñ*
Gazel 70
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Barışmak, dargınlığa veya düşmanlığa son vermek, uzlaşmak.

Sīnede bitmedi gerçi ḳılıcuñ yāreleri
Şulḥ iderseñ beni bir būse ile ol da biter

<u>sulḥ olmadı:</u>

1. **şulḥ olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 85
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Barışmak, uzlaşmak, uyum sağlamak. II Âşık/Kabûlî ile rakibin barışması, uzlaşması.

Şulḥ olmadı Ḳabūli ile kūyuñ itleri
Her gice tā ṣabāḥa degin ṭurma cengdür

<u>sulṭān:</u>

1. **sulṭānum:**-*um*
Beyit 137
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳula iḥsān u himmetdür ʿadālet şānı sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u mürüvvet ḳanı sulṭānum

2. **sulṭānum:**-*um*
Beyit 137
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳula iḥsān u himmetdür ʿadālet şānı sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u mürüvvet ḳanı sulṭānum

3. **sulṭān:**
Beyit 241
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

ʿUşşāḳ ḳullaruñdur sensin o ḳavme sulṭān
Raḥm eyle ben faḳīre sulṭān-ı derdmendān

4. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 23
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Maḥabbet cāna kār itdi be-ġayet
ʿİnāyet eyle sulṭānum ʿināyet

5. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 23
Mısra: **5**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Gerekdür bendeñe sulṭānum iḥsān
Raʿiyyet olana lāzım riʿāyet

6. **sulṭāndur:**-*dur*
Gazel 34
Mısra: **7**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Mülk-i Rūm içinde başḳa başına sulṭāndur
Ṭañ degül alursa ḫālüñ Çīn ü Māçīnden ḫarāc

7. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 60
Mısra: **7**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

8. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 105
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul degüldür ḫayli ḳābildür
Benüm sulṭānum iḥsāñ eyle ʿālem şimdi ḫālīdür

9. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 108
Mısra: **9**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳabūlī vaṣluñı dilden niyāz eylerse sulṭānum
Sen aña ḳalma ancaḳ ol dil-i dārına ḳalmışdur

10. **sulṭāna:**-*a*
Gazel 116
Mısra: **12**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ne cevri var ise yārüñ Ḳabūlī çek efendüñdür
Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

11. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 146
Mısra: **3**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Beste-i ser-rişte-i luṭf ile sulṭānum meded
Būzġuş ḳılcan ucından ḳılca ḳaldı cānumuz

12. **sulṭānumuz:**-*umuz*
Gazel 146
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Bend-i miḥnetden Ḳabūlī bendesin āzād ider
Bende-i fermānumuzdur dirse ger sulṭānumuz

13. **sulṭāna:**-*a*
Gazel 196
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Yaʿḳūb-ṣıfat milket-i Kenʿāna yitişdük
İnṣāf ide Yūsuf gibi sulṭāna yitişdük

14. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

ʿİnāyet idecek demlerdür iḥsān eyle sulṭānum
Çerāġ-ı bāġ-ı ümmīdüm fürūzān eyle sulṭānum

15. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

ʿİnāyet idecek demlerdür iḥsān eyle sulṭānum
Çerāġ-ı bāġ-ı ümmīdüm fürūzān eyle sulṭānum

16. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Dil-i vīrānumı bennā-yı luṭfuñla ḳılup ābād
Binā-yı ḫāne-i ālāmı vīrān eyle sulṭānum

17. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Şirār-ı nār-ı ḥırmān ile yanup ḫirmen-i ṣabrum
Mekānum āteş olmasun gülistān eyle sulṭānum

18. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

ʿAdū-yı ḫār elinden ġonçaveş pür-ḫūn durur baġrum
Nesīm-i himmetüñle anı ḫandān eyle sulṭānum

19. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Gül-i bostān-ı ʿiffet ġonça-i gülzār-ı ʿizzetsin
Gülistānuñda dil murġın ṣenāḫ∨ān eyle sulṭānum

20. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **12**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Göñül dīvānedür dīvāna ṣalma beste-i luṭf it
Ḳatı dermāndevüz nā-çāre dermān eyle sulṭānum

21. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **14**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Aḳıt gel ḳanumı ḳānūna taʿlīḳ itme aḥvālüm
Muḥassal buña ḳānūn eyleme ḳan eyle sulṭānum

22. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **16**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳapuñda bendeñi düşmānla yeksān itme iḥsān it
Reh-i kūyuñda tek ḫāk ile yeksān eyle sulṭānum

23. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 223
Mısra: **18**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳabūlī bende-i fermān-berüñdür āstānuñda
Kerem ḳıl bende-i fermāna iḥsān eyle sulṭānum

24. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 224
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

25. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 224
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

26. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 224
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Gün gibi naẓīrüñ yoḳ dirsem ḳatı ẓāhirdür

Kim gördi kim işitdi aḳrānuñı sulṭānum

27. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 224
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Dergāh-ı İlāhīden me’mūl olan oldur
Günden güne artursun ʿünvānuñı sulṭānum

28. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 224
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Baş üzre degül emrüñ cān üzre ḳılupdur cāy
Ulı ṭutarın andan fermānuñı sulṭānum

29. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 224
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

30. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 225
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ṣadāḳat üzre ḫıdmet eyleyen ḳulları sulṭānum
Müdām olmaz ise gāhīce ḳullan bāri sulṭānum

31. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 225
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ṣadāḳat üzre ḫıdmet eyleyen ḳulları sulṭānum
Müdām olmaz ise gāhīce ḳullan bāri sulṭānum

32. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 225
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Der-i devlet-medāruñda nola ser ḳorsa kāmiller
Kemāl erbābınuñ sensin bugün serdārı sulṭānum

33. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 225
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Cibillīdür hüner Cibrīleden Cibrīle el virmez
Degüldür istiḳāmet her kişinüñ kārı sulṭānum

34. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 225
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Kemāl iẓhār ider her kimde olsa gül gibi kendin
Ẓuhūr eyler deminde herkesüñ āṣārı sulṭānum

35. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 225
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳabūlī ayağuñ ṭoprağına bildürdi aḥvālin
Murādı añlama taṣdīʿ ider tekrārı sulṭānum

36. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 226
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Beni aḳrān arasında ser-efrāz eyle sulṭānum
Zamānı geçmedin maʿhūdı ifrāz eyle sulṭānum

37. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 226
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Beni aḳrān arasında ser-efrāz eyle sulṭānum
Zamānı geçmedin maʿhūdı ifrāz eyle sulṭānum

38. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 226
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Der-i devlet-meʾābuñdur
muʿazzez eyleyen ḫalḳı
Ḥaḳīr-i dergehüñ olana
iʿzāz eyle sulṭānum

39. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 226
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Murādum dāne-çīn-i
ḫirmen-i iḥsānuñ
olmaḳdur
Ḥarīmüñde göñül murġın
nevā-sāz eyle sulṭānum

40. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 226
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Miṣāl-i Kaʿbe ṭayyār-ı
ḥarīmüñ bī-cināb ammā
Ḥamām u zāġa baḳma
meyl-i şeh-bāz eyle
sulṭānum

41. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 226
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Vefādur ẓillet-i pāküñ
recāsı çāre ġamnāküñ
Eger cevr iḫtimāli var ise
az eyle sulṭānum

42. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 226
Mısra: **12**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳabūlī bendeñ olmaġ ile
kesb-i imtiyāz itdi
Ḳuluñı sen de aḳrān içre
mümtāz eyle sulṭānum

43. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 227
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ṭurdı ḳaddüñ ḳıyāma
sulṭānum
Biz de uyduḳ imāma
sulṭānum

44. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 227
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ṭurdı ḳaddüñ ḳıyāma
sulṭānum
Biz de uyduḳ imāma
sulṭānum

45. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 227
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳılmaduñ iki cānibe
naẓarı
Degmedük bir selāma
sulṭānum

46. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 227
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Nāme göndermedüñ
yazup ḳuluña
Hiç düşer mi bu nāma
sulṭānum

47. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 227
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ġam degül ḳılmasañ
ḫavāṣa naẓar
İltifātuñ ʿavāma sulṭānum

48. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 227
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Gerçi eksüklidür Ḳabūli
ḳuluñ
Eksügin ṭut tamāma
sulṭānum

49. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 228

Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum
Ḥalīlāsā yine bir Kaʿbe bünyād eyle sulṭānum

50. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 228
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum
Ḥalīlāsā yine bir Kaʿbe bünyād eyle sulṭānum

51. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 228
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ġulām-ı ḫalḳa-der-gūş it ḳapuñda tek ten-i zārı
Kemend-i ḫalḳa-bend-i ġamdan āẕād eyle sulṭānum

52. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 228
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Vekīl-i şehryār-ı ʿadl-güstersin ʿadil göster
Demidür dād-ḫ∨ān olanlara dād eyle sulṭānum

53. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 228
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Delīl-i rāh-ı devletsin nümūdār-ı saʿādetsin
Mürīd-i muḫliṣüñ ol yola irşād eyle sulṭānum

54. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 228
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ṭaġılsun sīneden gerd-i küdūret bād-ı luṭfuñla
Ġubār-ı ḫirmen-i endūhı ber-bād eyle sulṭānum

55. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 228
Mısra: **12**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Mürāʿāt-ı gürūh-ı ehl-i dildür bāʿiṣ-i şöhret
Añılsun ehl-i diller içre bir ād eyle sulṭānum

56. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 228
Mısra: **14**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Uyar şemʿ-i murādın tābdār eyle Ḳabūlīnüñ Çerāġuñ olsun ol nā-şādı gel şād eyle sulṭānum

57. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 230
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Gedā-yı dergehüñ olan muḳīme ḳıyma sulṭānum
Saḳīme eyle cevri müstaḳīme ḳıyma sulṭānum

58. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 230
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Gedā-yı dergehüñ olan muḳīme ḳıyma sulṭānum
Saḳīme eyle cevri müstaḳīme ḳıyma sulṭānum

59. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 230
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

ʿAdū-yı köfte-ḫ∨ārı şerḥa şerḥa eylesün tīġüñ
Vücūdın eyle şemşīrüñle ḳıyma ḳıyma sulṭānum

60. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 230
Mısra: **6**

Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Mürüvvet dād-ı Ḥaḳdur herkes andan müstefīż olmaz
Kerem gelmez keremsüzden ʿaḳīme ḳıyma sulṭānum

61. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 230
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Cüdā idüp beni senden seri tenden cüdā ḳılma
ʿİnāyet eyle luṭfuñla ḳaḳıma ḳıyma sulṭānum

62. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 230
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳabūlī ḳapuña ʿarż-ı ʿubūdiyyet ider dāʾim
Naẓar ḳıl rāfiʿ-i raḳm-ı raḳīme ḳıyma sulṭānum

63. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 231
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Leṭāfet bāġınuñ sensin gül-i ḫandānı sulṭānum
O bāġuñ murġ-ı dildür bülbül-i nālānı sulṭānum

64. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 231
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Leṭāfet bāġınuñ sensin gül-i ḫandānı sulṭānum
O bāġuñ murġ-ı dildür bülbül-i nālānı sulṭānum

65. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 231
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Çekilmem işigüñden z̲eyl-i iḥsānuñdan el çekmem
Ḳabā-yı luṭfuñuñ destümdedür dāmānı sulṭānum

66. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 231
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Kemāl ehline çün kim bī-ʿivażdur luṭf u iḥsānuñ
Ne lāzım vāḳıf itmek luṭfuña nā-dānı sulṭānum

67. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 231
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Cüdā düşdi cenābuñdan diyenler kiz̲b-i maḥż eyler
Ki zīrā diñlenilmez düşmenüñ yalanı sulṭānum

68. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 231
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḥużūruñda ġaraż maʿdūm ḳapuñda ʿivaż me̲zmūm
Muʿayyendür yanuñda her kişinüñ şānı sulṭānum

69. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 231
Mısra: **12**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ni̲sār eyler s̲enā gevherlerin bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿ ḳılupdur anı sulṭānum

70. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 232
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Kemāl īcāb iderse ehline iḥsānı sulṭānum
Kemāl ile bilürsüz bu dil-i nālānı sulṭānum

71. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 232
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Kemāl īcāb iderse ehline iḥsānı sulṭānum
Kemāl ile bilürsüz bu dil-i nālānı sulṭānum

72. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 232
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḫafī yir yoḳ sözinden bellüdür erbāb-ı istiḥḳāḳ
ʿAyān iken beyān itmek ne lāzım anı sulṭānum

73. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 232
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ṭarīḳuñ cevr ü ḳahrı üştür-i mesti zebūn eyler
Bize çekdürme bārī ġayret-i aḳrānı sulṭānum

74. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 232
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Aḳıtma rūy-ı ḫˇān-ālūdum üzre eşk-i ḫūnīnüm
Yumazlar ḳanı ḳan ile mürüvvet ḳanı sulṭānum

75. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 232
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳabūlī āstānuñ ḳullarındandur ʿināyet ḳıl
Düşürmezler naẓardan bende-i fermānı sulṭānum

76. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 233
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

77. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 233
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

78. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 233
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Bī-derde devā ḳılma bī-māra şifāsāz ol
Bī-çārelere beẕl it dermānuñı sulṭānum

79. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 233
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Merdāne gelüp göñlüñ beklerse nola göñlüm
Nā-merde maḥal görme meydānuñı sulṭānum

80. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 233
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Her şām u seḥer Ḥaḳdan budur ṭalebüm çoḳdan
Şām u seḥer artursuñ ʿunvānuñı sulṭānum

81. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 233
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Evṣāf-ı hümāyūnuñ meddāḥı geçer şiʿrüm
Beklerse nola dāyim dīvānuñı sulṭānum

82. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 233
Mısra: **12**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Daʿvāt-ı Ḳabūlī kim Dāvūdi zırıhlardur
Cevşen gibi ḥıfẓ eyler her yanuñı sulṭānum

83. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 247
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

ʿİnāyet demleri geldi ʿadālet eyle sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u ʿināyet eyle sulṭānum

84. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 247
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

ʿİnāyet demleri geldi ʿadālet eyle sulṭānum
Mürüvvet kānısın luṭf u ʿināyet eyle sulṭānum

85. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 247
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Dil ü cān ile bendeñ olayın luṭfuñla şād eyle
Delīl-i rāh-ı ʿizzet ol hidāyet eyle sulṭānum

86. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 247
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Muḥibb-i muḫliṣüñden biridür ḳaṭʿ-ı naẓar ḳılma Senāḫˇānuñ olanlara
riʿāyet eyle sulṭānum

87. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 247
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ġulām-ı āstānuñ devletüñde ber-murād olsun
Ṣafā kesb eylesün ġamdan ḥimāyet eyle sulṭānum

88. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 247
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Beni mektūb-ı cān-baḫşuñla iḥyā idecek demdür
Ḥayāt-ı tāze virsün ḫāke himmet eyle sulṭānum

89. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 247
Mısra: **12**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳapuñda her ḳuluñ manṣıbda maḥrūm itme ben zārı
Cihānı ʿadl ile ṭoldur ʿadālet eyle sulṭānum

90. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 247
Mısra: **14**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ġulām-ı āstānıdur Ḳabūlī ʿizzet-i şāhī
Ḳapuñ ḳullarını ṣāḥib-riyāset eyle sulṭānum

91. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 259
Mısra: **7**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Sulṭānum işigüñde ṭururken revā mıdur
Her kişi ber-murād ola ben nā-murād olam

92. **sulṭāndur:**-*dur*
Gazel 273
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Gerd-i ġamdan pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı sīneñüz
Ḫāneler taʿmīr idüñ taḫtına sulṭāndur gelen

93. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 281
Mısra: **3**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Dirīġ itme benüm sulṭānum iḥsān eyle iḥsānuñ
Kerem ehli olan luṭfın dirīġ eyler mi sāʾilden

94. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 281
Mısra: **5**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

İşüñ faż̈l u hüner kāruñ keremdür ḫalḳa sulṭānum
Belī ṣādır olan luṭf u keremdür merd-i ʿāḳildan

95. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 285
Mısra: **7**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

İşigüñde ḳuluñam bendeñi yap sulṭānum
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ ʿizzet ü rifʿat bilürin

96. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 407
Mısra: **9**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

İntiẓār ile Ḳabūlī ölüyor sulṭānum
Ṣadr-ı ʿizzetde saʿādetle oluñ siz bāḳī

97. **sulṭānumuz:**-*umuz*
Gazel 412
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḳoyup ser-ḥadd-i ġamda ḳulların sulṭānumuz gitdi
ʿAlem gibi çekildi nāz ile cānānumuz gitdi

98. **sulṭānumuz:**-*umuz*
Gazel 413
Mısra: **8**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Zevāyā-yı sarāy-ı dil ḫarāba müşrif olmışken
Müşerref ḳıldı teşrīf eyledi sulṭānumuz geldi

99. **sulṭān:**
Gazel 419
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı ḥarem-i sīneñüzi
Seyr idüñ şehrüñüze ḳonmaġa sulṭān geldi

100. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 441
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḫarāb olmış yatur ḥabs-i ġamuñda ḫāne-i ḳalbüm
Yıḳılmış göñlümi sulṭānum ābād itseñ olmaz mı

101. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 510
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Dimem aḳrān arasında sözüm pest eyle sulṭānum
Gelince ol ḳuluñ luṭf ile der-dest eyle sulṭānum

102. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 510
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Dimem aḳrān arasında sözüm pest eyle sulṭānum
Gelince ol ḳuluñ luṭf ile der-dest eyle sulṭānum

103. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 510
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Dil-i pür-ıżṭırābumdan ḫumār-ı miḥneti defʿ it
Ṣarāb-ı iltifātuñla beni mest eyle sulṭānum

104. **sulṭānum:**-*um*
Kıt'a 20
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

ʿArż-ı ḥāl itmege mecālüm yoḳ
Ḫāk-i pāy-i şerīfe sulṭānum

105. **sulṭānum:**-*um*
Kıt'a 20
Mısra: **4**

Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Zümre-i ehl-i ṭabʿa şām u seḥer
Derd ü ġamdur vażīfe sulṭānum

106. **sulṭānum:**-*um*
Kıt'a 20
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Şimdi mi oldı ḳuvvet ehli olan
Yardım itmek żaʿīfe sulṭānum

107. **sulṭāna:**-*a*
Tahmis 10
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Leṭāfet ʿālemi ḫūbāna ḳalmaz
Güzellik revnaḳı sulṭāna ḳalmaz

108. **sulṭāndan:**-*dan*
Gazel 119
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah.

Tevekkül ṣaḥibi ey dil baş egmez şāh-ı devrāna
Gedā ehl-i ḳanāʿat olsa ol sulṭāndan yegdür

109. **sulṭān:**
Gazel 217
Mısra: **7**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḳul iken ʿāleme sulṭān olayın dirseñ eger
Bende-i sāye-nişīn-i ʿalem-i levlāk ol

110. **sulṭāna:**-*a*
Gazel 382
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḳul olan sen ḳadi āzāda şehā
Ser-fürū eyleye mi sulṭāna

111. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 507
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah.

Himmetüñ ʿadl u dāda sulṭānum
ʿÖmr ü devlet ziyāde sulṭānum

112. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 507
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah.

Himmetüñ ʿadl u dāda sulṭānum
ʿÖmr ü devlet ziyāde sulṭānum

113. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 507
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah.

Devr-i ʿadlüñde her kişide sürūr
Şimdi herkes ṣafāda sulṭānum

114. **sulṭānum:**-*um*
Kaside 7
Mısra: **67**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḳāṣıruz gerçi ki medḥüñde velī sulṭānum
Terk-i cān eyle diseñ eylemezüz taḳṣīrāt

115. **sulṭānum:**-*um*
Mesnevi 4
Mısra: **97**
Sultan, hükümdar, padişah.

İnfiṣālüm zamānı sulṭānum
Yoḳ durur ṣorulursa noḳṣānum

116. **sulṭānum:**-*um*
Mesnevi 7
Mısra: **82**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ayaġuñ tozına sulṭān-ı ʿālem
Ne ḥācet söylemek sulṭānum aʿlem

117. **sulṭānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

118. **sulṭānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **20**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

119. **sultānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **30**
Sultan, hükümdar, padişah.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

120. **sulṭānum:**-*um*
Müseddes 5
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah.

Cihānuñ şimdi sensin şāh-ı ʿālī-şānı sulṭānum
Bugün devrān senüñdür süregör devrānı sulṭānum

121. **sulṭānum:**-*um*
Müseddes 5
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah.

Cihānuñ şimdi sensin şāh-ı ʿālī-şānı sulṭānum
Bugün devrān senüñdür süregör devrānı sulṭānum

122. **sulṭānum:**-*um*
Müseddes 5
Mısra: **3**
Sultan, hükümdar, padişah.

Saña ışmarladılar milket-i ʿOs̱mānı sulṭānum
Güneşdür altun üsküfle ḳapuñ derbānı sulṭānum

123. **sulṭānum:**-*um*
Müseddes 5
Mısra: **4**
Sultan, hükümdar, padişah.

Saña ışmarladılar milket-i ʿOs̱mānı sulṭānum
Güneşdür altun üsküfle ḳapuñ derbānı sulṭānum

124. **sulṭānum:**-*um*
Müseddes 5
Mısra: **5**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḳuluñdur ol ḳapunuñ bende-i fermānı sulṭānum
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

125. **sulṭānum:**-*um*
Müseddes 5
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḳuluñdur ol ḳapunuñ bende-i fermānı sulṭānum
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

126. **sulṭānum:**-*um*
Müseddes 5
Mısra: **12**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḳapuñda bu ḳuluñ da bī-ġaraż bir ṭoġrı çākerdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

127. **sulṭānum:**-*um*
Müseddes 5
Mısra: **18**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḳuluñ üftādedür ammā sezāvār-ı ʿināyetdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

128. **sulṭānum:**-*um*
Müseddes 5
Mısra: **24**

Sultan, hükümdar, padişah.

Ḳuluñdur bu dil-i şeydā
eger dirseñ benüm nemsin
Maḥall-i merḥametdür
ber-murād it anı sulṭānum

129. **sulṭānum:**-*um*
Müseddes 5
Mısra: **30**
Sultan, hükümdar, padişah.

Dil-i bī-çārenüñ luṭf eyle
bir derdine dermān it
Maḥall-i merḥametdür
ber-murād it anı sulṭānum

130. **sulṭānum:**-*um*
Müseddes 5
Mısra: **36**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḳuluñdur eski bendeñdür
ġarībüñ derdmendüñdür
Maḥall-i merḥametdür
ber-murād it anı sulṭānum

131. **sulṭānum:**-*um*
Gazel 418
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili/Hazreti Ali.

Düldül-i nāza süvār
olduḳca sulṭānum ʿAli
Bu türāb olanları
çignetme gel ḫānum ʿAli

132. **sulṭānlardur:**-*lar, -dur*
Terci-bend 3
Mısra: **10**
Sultan, hükümdar, padişah. II Âşık.

Yār içün başa ḳıyar cāna ḳıyar cānlardur
Ṣuretā gerçi gedā maʿnide sulṭānlardur

<u>sulṭān elin öper:</u>

1. **sulṭān elin öper:**-*er*
Gazel 515
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sultanın elini öpmek. II Sevgilinin elini öpmek.

ʿĀşıḳam öpsem baña lāyıḳ durur cānān elin
Bende kim ẕü'l-ḳadr ola lā-büd öper sulṭān elin

<u>sulṭān evine:</u>

1. **sulṭān evine:**-*n, -e*
Gazel 336
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sultan evi, padişah sarayı. II Sevgilinin dergâhı.

Ḥācı Bektāş-ı Velī dergehine yüz sürdük
Bir gedā ḳābil imiş varmaġa sulṭān evine

<u>sulṭān Meḥemmed ḫān:</u>

1. **sulṭān Meḥemmed ḫān:**
Tarih 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Sultan Mehmed Han.

Şeh-zāde-i vālā-neseb Sulṭān Meḥemmed Ḫān içün
Sūr u sürūr esbābını ḥāżır müheyyā eyledüñ

<u>sulṭān murāduñdur:</u>

1. **sulṭān murāduñdur:**-*uñ, -dur*
Tarih 19
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sultan 2.Selim'in en büyük oğlu ve 12. Osmanlı padişahı olan 3. Murad.

Bu devr içre Ḳabūlī bundan özge olmaya tārīḫ
Selīmüñ geçdi eyyāmı zamān Sulṭān Murāduñdur

<u>sulṭān olmamış:</u>

1. **sulṭān olmamış:**-*ma, -mış*
Gazel 169
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sultan olmak, padişah olmak.

Şāh-ı cihān oldum diyen yoḳ yire daʿvā itmesün
Almış cihān ġavġāların başına sulṭān olmamış

<u>sulṭān selīm-i pāk-bāz:</u>

1. **sulṭān selīm-i pāk-bāz:**
Tarih 20
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Temiz huylu Sultan (İkinci) Selim.

Ey Ḳabūlī güş idüp ben de didüm tārīḫini
Cānı teslīm eyledi Sulṭān Selīm-i pāk-bāz

sulṭānī:

1. **sulṭānī:**
Mesnevi 15
Mısra: **47**
Hükümdara has, sultanlara yaraşır.

Kimi şāhī vü kimi sulṭānī
Sürḫ altun u aḳçe ʿOs̱mānī

sulṭān-ı ʿādil:

1. **sulṭān-ı ʿādil:**
Tarih 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Adaletli sultan. II Sultan 3. Murad Han.

Şeh-i şāḥib-kerem sulṭān-ı ʿādil şāh-ı deryā-dil
Cenāb-ı Ḫān Murād ol nesl-i pāk-i Āl-i ʿOs̱mānī

sulṭān-ı ʿālem:

1. **sulṭān-ı ʿālem:**
Mesnevi 7
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Âlemin sultanı, cihan padişahı.

Ayaġuñ tozına sulṭān-ı ʿālem
Ne ḥācet söylemek sulṭānum aʿlem

sulṭān-ı ʿālemden:

1. **sulṭān-ı ʿālemden:**-*den*
Beyit 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âlemin sultanı, padişah.

Ḳabūlī kesmezüz ümmīdümüz Feyyāż-ı muṭlaḳdan
Naẓar sulṭān-ı ʿālemden ʿināyet ḥażret-i Ḥaḳdan

sulṭān-ı ʿālī-himmete:

1. **sulṭān-ı ʿālī-himmete:**-*e*
Gazel 346
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Keremi çok (olan) sultan. II Allah.

Merd-i bī-himmet Ḳabūlī devlete bulmaz vüṣūl
Minneti elden ḳoma sulṭān-ı ʿālī-himmete

sulṭān-ı ʿālī-şān:

1. **sulṭān-ı ʿālī-şān:**
Beyit 250
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce sultan. II Sevgili.

Nis̱ār eyler s̱enā dürlerini bī-ḥadd ü bī-pāyān
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey sulṭān-ı ʿālī-şān

2. **sulṭān-ı ʿālī-şān:**
Gazel 95
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce sultan.

Gerçi kim ʿālemde çoḳ sulṭān-ı ʿālī-şān var
Ey şeh-i mülk-i melāḥat sende ammā şān var

sulṭān-ı ʿāmilden:

1. **sulṭān-ı ʿāmilden:**-*den*
Gazel 281
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Amel eden sultan. II Sultanın yardımı, ihsanı.

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ʿāmilden

2. **sulṭān-ı ʿāmilden:**-*den*
Gazel 281
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Amel eden sultan. II Sultanın yardımı, ihsanı.

Dilā her ne recā itseñ it ol merd-i kāmilden
Kim anuñ himmeti ber-ter ola sulṭān-ı ʿāmilden

sulṭān-ı ʿāşıḳān-ı cüvānān olam:

1. **sulṭān-ı ʿāşıḳān-ı cüvānān olam:**-*am*
Gazel 398
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Genç âşıkların sultanı olmak, yeni âşıkların önderi olmak.

Şöhret bulalı ʿışḳ ile nāmum Ḳabūliyā
Sulṭān-ı ʿāşıḳān-ı cüvānān olam gibi

sulṭān-ı cihān:

1. **sulṭān-ı cihān:**
Kaside 4
Mısra: **205**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Eylemezdi anı sulṭān-ı cihān ṣadr-nişīn
Cānib-i Ḥaḳdan eger olmasa aña ilhām

sulṭān-ı cihānuñ şeyhi:

1. **sulṭān-ı cihānuñ şeyẖi:**
Tarih 25
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının şeyhi.

Bir müsāfir didi sulṭān-ı cihānuñ şeyẖi
Cānib-i āẖirete gitdi maḳāmın buldı

sulṭān-ı derdmendān:

1. **sulṭān-ı derdmendān:**
Beyit 241
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dertlilerin sultanı. II Dertli âşıkların sultanı olan sevgili.

ʿUşşāḳ ḳullaruñdur sensin o ḳavme sulṭān
Raḥm eyle ben faḳīre sulṭān-ı derdmendān

sulṭān-ı enbiyā-rā:

1. **sulṭān-ı enbiyā-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Nebilerin sultanı, peygamberlerin sultanı. II Hazreti Muhammed.

Sulṭān-ı enbiyā-rā ervāḥ-ı etḳıyā-rā
Enfās-ı evliyā-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

sulṭān-ı ḥüsn olanlara:

1. **sulṭān-ı ḥüsn olanlara:**-*lar, -a*
Gazel 213
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzellik sultanı olan (sevgili).

Sulṭān-ı ḥüsn olanlara ḳullar mı yoḳ degül
Şehlerdür anlaruñ ḳulı begler gedā degül

sulṭān-ı ḥüsni:

1. **sulṭān-ı ḥüsni:**-*i*
Gazel 263
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güzellik sultanı. II Sevgili.

Ḳabūlī ʿādeti ẓulm ü sitemdür saña dil-dāruñ
Sen ol sulṭān-ı ḥüsni ġāyet ile ʿādil añlarsın

sulṭān-ı kerem:

1. **sulṭān-ı kerem:**
Gazel 66
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cömertlik sultanı. II Sevgili.

Sulṭān-ı kerem sā'ili nehr eyleme dirken
Lāyıḳ mı saña sāʾil-i eşküm idesin nehr

sulṭān-ı mā:

1. **sulṭān-ı mā:**
Gazel 10
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sultanımız. II Sevgili.

Dil-dār-i mā dil-āver-i mā dil-rübā-yi mā
Sulṭān-ı mā efendi-i mā pādşā-yi mā

2. **sulṭān-ı mā:**
Kıt'a 11
Mısra: **4**

Kelime Tipi: -
Bizim sultanımız. II Sevgili.

Vaż‘-ı küstāḫānemüz
ma‘ẕūr buyrulsa nola
Luṭf-ı şehdür ḳulları
küstāḫ iden sulṭān-ı mā

<u>sulṭān-ı mülk-i ḥüsn ü melāḥat:</u>

1. **sulṭān-ı mülk-i ḥüsn ü melāḥat:**
Gazel 383
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzellik ve letafet ülkesinin padişahı. II Mükemmel bir güzelliğe sahip olan sevgili.

Sulṭān-ı mülk-i ḥüsn ü melāḥat odur k’anuñ
Ḫurşīd ile şu‘ā-ı ruḫı pençe penc ola

<u>sulṭān-ı mülk-i ‘ışḳ:</u>

1. **sulṭān-ı mülk-i ‘ışḳ:**
Gazel 294
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk ülkesinin sultanı. II Sevgili.

Ḫaṭā itdüm recā-yı ‘afv u iḥsān eylerem sizden
Gel ey sulṭān-ı mülk-i ‘ışḳ kem bizden kerem sizden

2. **sulṭān-ı mülk-i ‘ışḳ:**
Gazel 403
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk ülkesinin sultanı. II Âşık.

Sulṭān-ı mülk-i ‘ışḳ geçer her gedā begüm
Her dāġı kellesinde ṭurur tāc-ı key gibi

<u>sulṭān-ı mürselīn-rā:</u>

1. **sulṭān-ı mürselīn-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Resullerin sultanı, peygamberlerin sultanı. II Hazreti Muhammed.

Kişver-güşā-yı dīn-rā leşker-keş-i zemīn-rā
Sulṭān-ı mürselīn-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

<u>sulṭān-ı pür-şükūh-i şalābet-gürīz-i mā:</u>

1. **sulṭān-ı pür-şükūh-i şalābet-gürīz-i mā:**
Gazel 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güçlü, haşmetli sultanımız. II Sevgili.

Sulṭān-ı pür-şükūh-i ṣalābet-gürīz-i mā
Ḫāḳān-ı şīr-heybet-i zerrīn-ḳabā-yi mā

<u>sulṭān-ı Rūma:</u>

1. **sulṭān-ı Rūma:**-*a*
Beyit 141
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Anadolu'nun sultanı, padişahı. II İslam Han Giray.

Sulṭān-ı Rūma Tātār olsa ‘aceb mi ḫuddām
İslām Ḫān-ı Tātār bu pādşāh-ı ‘ālem

<u>sulṭān-ı Rūmuñ şāh-rāhıdur:</u>

1. **sulṭān-ı Rūmuñ şāh-rāhıdur:**-*dur*
Gazel 89
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Rum (Anadolu) padişahının geçiş yolu, güzergâhı. II Gazel metninin arası boş kalan orta kısmı.

İki cānibde mıṣra‘lar selāma ṭurdılar gūyā
Ġazeller ortası sulṭān-ı Rūmuñ şāh-rāhıdur

<u>sulṭān-ı şehān-ı muḥteşem:</u>

1. **sulṭān-ı şehān-ı muḥteşem:**
Gazel 244
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İhtişamlı şahların sultanı. II Sevgili.

Mā Ḳabūlī bende-i efgendeīm
Ūst sulṭān-ı şehān-ı muḥteşem

sulṭān-ı serā-perde:

1. **sulṭān-ı serā-perde:**
Gazel 345
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Padişah çadırı. II Sevgilinin yanağı.

Ruḫuñ etrāfına ḫaṭṭ-ı muʿanber perde çekmezdi
Eger ḥüsn-i ruḫuñ olmasa sulṭān-ı serā-perde

sulṭān-ı serā-perde-i yektā:

1. **sulṭān-ı serā-perde-i yektā:**
Gazel 318
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tek olan görünmez âlemin sultanı. II Allah.

Ḳapuñda yatan ḳullaruñuñ ḳaddi dü-tādur
Sulṭān-ı serā-perde-i yektā sen imişsin

sulṭānlıġ:

1. **sulṭānlıġ:**
Gazel 14
Mısra: **3**
Sultanlık, hükümdarlık, padişahlık.

Sulṭānlıġ iken mertebesi Yūsuf-ı Mışruñ
Cübb-i ġama düşdigi ḳatı cāy-ı taʿaccüb

sulṭānu'l-cuyūş:

1. **sulṭānu'l-cuyūş:**
Tarih 16
Mısra: **1**
Askerlerin sultanı.

Ṣāḥibu'l-ḫayrāt ve'l-iḥsān sulṭānu'l-cuyūş
Ḳad tevelle'l-arḍa v'estevlā bi-tedbīrin bihi

sulṭānum:

1. **sulṭānum:**
Beyit 148
Mısra: **1**
Sultanlara, padişahlara söylenilen bir hitap sözü.

Key luṭf idi geysek bir ḳaftānuñı sulṭānum
Boyuñca geyüp ṭurın iḥsānuñı sulṭānum

2. **sulṭānum:**
Beyit 148
Mısra: **2**
Sultanlara, padişahlara söylenilen bir hitap sözü.

Key luṭf idi geysek bir ḳaftānuñı sulṭānum
Boyuñca geyüp ṭurın iḥsānuñı sulṭānum

sulṭānuma geçile:

1. **sulṭānuma geçile:**-*e*
Gazel 294
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sultana erişebilmek. II Sevgiliye ulaşmak.

Gidersin bu ḫayālāt-ı muḥālātı ʿadū dilden
Ki geçile beni sulṭānuma ben de geçem sizden

sulṭānuñ ḳula iḥsānı:

1. **sulṭānuñ ḳula iḥsānı:**
Kaside 5
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Sultanın kula ihsanı.

Bahāne oldı izüñ tozına yüz sürmege şiʿrüm
Bahāneyle olur dirler ḳula iḥsānı sulṭānuñ

sulṭānuñ muraṣṣaʿ cevherī:

1. **sulṭānuñ muraṣṣaʿ cevherī:**
Kaside 1
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Sultanın kıymetli cevheri. II Padişahın yanında bulunan ve cevher kadar kıymetli olan Vezir Osman Paşa.

Be-ġāyet muʿteberdür cevher-i pākīze-i ẕātuñ
Muraṣṣaʿ cevherī ḫançer gibi yanında sulṭānuñ

sun:

1. **şun:**
Beyit 51
Mısra: **1**
Sunmak, vermek, ikram etmek.

Sāġarı nūş idelüm şun
laʿl-i dil-ber ʿışḳına
İçelüm sāḳī getür sāḳī-i
kevs̱er ʿışḳına

2. **şundıysa:**-*dı, -y, -sa*
Gazel 250
Mısra: **8**
Sunmak, vermek, ikram etmek.

Āteş ü āb sāḳi-i ezelī
Ne ki şundıysa anı nūş idelüm

3. **şun:**
Gazel 279
Mısra: **3**
Sunmak, vermek, ikram etmek.

Ḳo bezm-i dil-güşāyı şun
cām-ı ġam-zedāyı
Mirʾāt-ı dil açılsun ġam defteri dürilsün

<u>şunʿ-ı Ḫudāya:</u>

1. **şunʿ-ı Ḫudāya:**-*y, -a*
Gazel 331
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Allah'ın kudreti.

Ḳalma şekk ü reyb ile şunʿ-ı Ḫudāya nāẓır ol
İḫtilāf-ı heyʾet-i eşkāle baḳ işkāli ḳo

<u>suretger-i māhiyyet-i eşyā:</u>

1. **şuretger-i māhiyyet-i eşyā:**
Gazel 318
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Eşyanın asıl ressamı. II Her şeyi yaratan ve şekillendiren Allah.

Her şebde ẓuhūra gelen āṯār senüñdür
Şuretger-i māhiyyet-i eşyā sen imişsin

<u>şusuz olıcaḳ:</u>

1. **şusuz olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 25
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Susuz olmak, susuz kalmak. II Âşığın gözlerinde yaş kalmaması.

Ḳaşlaruñ ʿaksini çeşm-i pür-neme şal ṭurma hiç
Şusuz olıcaḳ neye varur bilürsin ḥāl-i ḥūt

<u>şuṭūr-ı naẓmum üstine üşüp:</u>

1. **şuṭūr-ı naẓmum üstine üşüp:**-*üp*
Kaside 6
Mısra: **78**
Kelime Tipi: -
Şiir satırlarının üstüne üşüşmek. II Şiir üzerinde olumsuz yorumlar yapmak, şiiri kötülemek, yermek.

Ḥasūd iderse eger daḫl-i nā-pesendīde
Şuṭūr-ı naẓmum üşüp üstine çeker ḫançer

<u>suṭūr-ı şiʿri:</u>

1. **suṭūr-ı şiʿri:**-*i*
Gazel 89
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şiir satırları.

Bölük bölük ġazeller cā-be-cā bölük aġasıdur
Suṭūr-ı şiʿri bölük ḫalḳı her ḫalḳı sipāhīdür

<u>suṭūr-ı şiʿr-i terüm:</u>

1. **suṭūr-ı şiʿr-i terüm:**-*üm*
Kaside 6
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Yeni (yazılmış) şiirin satırları.

ʿAdū ki kirpigine aşmaya bu ebyātı
Suṭūr-ı şiʿr-i terüm yer yer aña tīr çeker

<u>şuverden sāde ḳıl:</u>

1. **şuverden sāde ḳıl:**
Gazel 377
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Suretlerden temizlemek. II Gönlü her şeyden arındırmak, temizlemek.

Şuverden sāde ḳıl mirʾāt-ı ḳalbi

Ki merd-i sāde-dil baḳmaz nuḳūşa

<u>şuyına düşürdüñ:</u>

1. **şuyına düşürdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 340
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Suya düşürmek. II Ayın suya yansıması. II Sevgilinin ay gibi parlak yanağının âşığın gözyaşlarına aksetmesi, âşığın sevgilinin yanağını düşünerek ağlaması.

ʿAks-i māh-ı ʿārıżuñ düşdi sirişküm cūyına
Ey ḳamer-ṭalʿat daḫı şimdi düşürdüñ ṣuyına

<u>sübḥa-i mercāna döner:</u>

1. **sübḥa-i mercāna döner:**-*er*
Gazel 52
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Kırmızı boncuklu) Mercan tespihine dönmek. II Âşığın gözlerinin ağlamaktan kan çanağına dönmesi.

Dāne dāne dür-i eşküm dökilür ḳana döner
Ḫalḳa-i rişte-i ten sübḥa-i mercāna döner

<u>sübḥān:</u>

1. **sübḥānı:**-*ı*
Mesnevi 14
Mısra: **14**
Yaradan, Tanrı, Rab.

Lākin ol ẕāt-ı pāki kim anı
Medḥ idüp ögmiş ola Sübḥānı

<u>sūd</u>

1. **sūdı:**-*ı*
Gazel 204
Mısra: **7**
Fayda, kâr, kazanç.

Bu sūdı ḳanda görür olsa ḫ∨āce-i dīde
Bir iki ḥoḳḳa ṭolu niçe gevhere mālik

2. **sūdı:**-*ı*
Gazel 314
Mısra: **6**
Fayda, kâr, kazanç.

Ḫarīdār-ı metāʿ-ı vaṣl olup naḳd-i revān ile
Ḫayāl-i bī-meʾāle sūdı yoḳ bāzāra düşmişsin

<u>sūd u dügündür:</u>

1. **sūd u dügündür:**-*dür*
Gazel 81
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fayda ve düğün.

Dirler ki vardur bir gün cihānda her nā-murāda sūd u dügündür

Ey mihr-i burc-ı evc-i saʿādet ʿarż-ı cemāl it o gün bu gündür

<u>süfelā:</u>

1. **süfelā:**
Kaside 7
Mısra: **12**
Sefiller. II Düşüncesiz insanlar, akılsızlar.

Ne bilür mertebe-i şānuñı ʿaḳl-ı esfel
Süfelā añladuġından ötedür ʿulviyyāt

<u>şūfi:</u>

1. **ṣūfi:**
Beyit 30
Mısra: **1**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ābiyüz ṣūfi fenā aṣlına bādī degülüz
Ḫākiyüz āteşi-i dīv-i ʿanāvī degülüz

2. **ṣūfī:**
Beyit 50
Mısra: **2**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Seferdür ehl-i riyānuñ
maḳām-ı maʿrūfı
Ḫar-ı saḳar gibi
besbellüsin sen ey ṣūfī

3. **ṣūfi:**
Gazel 16
Mısra: **3**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ṭarīḳ-i ʿışḳa gel ey ṣūfi
eyleme inkār
Mahabbet ehline
uymaḳdur evvelā meẕheb

4. **ṣūfī:**
Gazel 45
Mısra: **1**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Nedür ey ṣūfī maḳām-ı
tevḥīd
Ḥāldür ādeme ṣanma
taḳlīd

5. **ṣūfi:**
Gazel 64
Mısra: **3**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ṣūfi peymān eylemiş
peymāne döndürmem
diyü
Ḳorḳum oldur ʿahdine
ṭurmaz yine bir gün döner

6. **ṣūfi:**
Gazel 72
Mısra: **3**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Meclisde ṣūfi cūṣa gelüp
dest-i ṣevḳ ile
Ṣad çāk-i ḫırḳa eyledügi
ḫarḳ-ı ʿādedür

7. **ṣūfi:**
Gazel 72
Mısra: **7**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Sīneñde ṣūfi ẕerre ḳadar
ġıll u ġış ḳomaz
Bir ṣāf-meşreb ister iseñ
cām-ı bādedür

8. **ṣūfī:**
Gazel 93
Mısra: **3**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Mey-i gül-fāma ṣūfī
tevbenüñ ālin bilür ammā
Şarāb-ı āl içerler ehl-i
diller āl bilmezler

9. **ṣūfī:**
Gazel 133
Mısra: **3**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

ʿAṣāyile içürdi dime ṣūfī
pīr-i mey-ḫāne
Elüñde iḫtiyāruñ başuña
kimse çomaḳ ṭutmaz

10. **ṣūfī:**
Gazel 149
Mısra: **3**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ṣūfī ġam ile ġuṣṣalanur
ṣanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne
ḳayġu çekerüz biz

11. **ṣūfi:**
Gazel 160

Mısra: **8**

Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Maʿrifet ile ṭoludur ḳalbümüz
Ṣūfi gibi ṣanma ḳurı ḳālebuz

12. **ṣūfī:**

Gazel 164

Mısra: **5**

Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Saʿy ile ṣafā bulur mı ṣūfī
Cehd ile gedā tüvānger olmaz

13. **ṣūfī:**

Gazel 174

Mısra: **6**

Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ḳadeḥ medḥ ü bādeyi ẕemm itmeden
Ẓarāfet mi ṣūfī riyā mı ġaraż

14. **ṣūfi:**

Gazel 182

Mısra: **5**

Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ṣūfi gitdi didiler seyr iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi ol ortada yoḳ

15. **ṣūfi:**

Gazel 218

Mısra: **3**

Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Gitme yabana ṣūfi ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṣafāya Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

16. **ṣūfi:**

Gazel 219

Mısra: **3**

Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Yabana gitme ṣūfi ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

17. **ṣūfī:**

Gazel 263

Mısra: **5**

Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Mecāzīdür diyü inkār idersin ʿışḳa ey ṣūfī
Kelām-ı ḥaḳdur ammā sözümüz sen bāṭıl añlarsın

18. **ṣūfi:**

Gazel 317

Mısra: **5**

Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Keşf içün ṣūfi keşef gibi ḥicāb ile yürür
Başını ḫırḳasına çekmegi görmiş baġadan

19. **ṣūfī:**

Gazel 331

Mısra: **1**

Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Gel şarābı alıgör ey ṣūfī reng ü āli ḳo
Ḳışşa rengīn ḳışşa dirsin daḫı ḥişşe alı ḳo

20. **ṣūfi:**
Gazel 336
Mısra: **8**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Bir ḳadeḥ bāde içün kāfir evinden çıḳmaz
Daʿvete varmaz iken ṣūfi müselmān evine

21. **ṣūfī:**
Gazel 379
Mısra: **1**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada
Bir ʿaceb yirdür o kim mest ola mestūr orada

22. **ṣūfi:**
Gazel 382
Mısra: **11**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ṣūfi mey içmege peymān itmiş
Ṭura mı dönmeye mi peymāne

23. **ṣūfī:**
Gazel 388
Mısra: **3**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Nesin sevdüñ be ṣūfī bu cihānuñ
ʿAceb bilsem senüñ göñlüñ nesinde

24. **ṣūfī:**
Gazel 389
Mısra: **5**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

El urma ḫalḳa-i tesbīḥe ṣūfī
Ne ḥālet-baḫş olur ser-ḫoşa ḫūşe

25. **ṣūfī:**
Gazel 393
Mısra: **3**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı ṣūfī vażʿ-ı nā-maʿḳūldür dirmiş
O nā-maʿḳūl söyler ehl-i dil bilmez mi maʿḳūli

26. **ṣūfī:**
Gazel 393
Mısra: **5**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Elüñ boş olmasun ṣūfī hemān ayaġı devr itdür
Getür sāġar dibi olsun yiter lāzım degül ṭolı

27. **ṣūfī:**
Gazel 404
Mısra: **3**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ne deñlü tīre vü tār ise ṣūfī ḫāne-i ḳalbüñ
Mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol sen ider nūr anı nūrānī

28. **ṣūfī:**
Gazel 416
Mısra: **7**

Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

29. **ṣūfī:**
Gazel 417
Mısra: **5**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ḳoyup ṭaʿnı idüp ʿuṣṣāḳa meclisde eger ṣūfī
Mey-i gül-fām içeydi daḫı ʿālemde ne ġam yirdi

30. **ṣūfī:**
Gazel 496
Mısra: **3**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ne ṣarf itdi ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ṣūfī nice yıllardur
Eger söz vārid olursa meṣārifden suʾāl eyle

<u>ṣūfī-i efsürde:</u>

1. **ṣūfī-i efsürde:**-*de*
Gazel 345
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hissiz, duygusuz sofu.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

<u>ṣūfī-i nā-puḫte:</u>

1. **ṣūfī-i nā-puḫte:**
Gazel 169
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Tecrübesiz, acemi sofu.

Dil virdügine dil-bere ʿāṣıḳ Ḳabūlī daḫl ider
Ṣūfī-i nā-puḫte meger ʿömründe oġlān olmamış

<u>ṣūfiyā:</u>

1. **ṣūfiyā:**
Beyit 67
Mısra: **1**
Ey sofu! Ey zahit!

Ṣūfiyā āb-ṣıfat ṣafḥa-i dil ṣāf gerek
Kīn ü kibri ḳoyalum kişide inṣāf gerek

2. **ṣūfiyā:**
Gazel 151
Mısra: **6**
Ey sofu! Ey zahit!

Al olan gözi yaşıdur ancaḳ
Ṣūfiyā ehl-i dilde āl olmaz

3. **ṣūfiyā:**
Gazel 324
Mısra: **5**
Ey sofu! Ey zahit!

Ṣūfiyā aduñ añılsun dir iseñ ʿanḳāveş
Maḥv-ı ṣırf itme ʿanā içre vücūduñ ḳāfın

<u>süfle-tabʿ olanlar:</u>

1. **süfle-tabʿ olanlar:**-*lar*
Tahmis 7
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Alçak olan (kimse).

Evc-i aʿlādur hilāl-i rūze gibi ṣadrumuz
Süfle-tabʿ olanlar idrāk idemezler ḳadrümüz

<u>sühā:</u>

1. **sühā:**
Gazel 62
Mısra: **12**
Büyükayı yıldız kümesindeki en küçük yıldız. II Sevgilinin kulağındaki inci küpe.

Dürr-i mengūşuñ bināgūşuñda ey bedr-i tamām
Māh-ı ʿālem-tāba beñzer kim sühā yanındadur

<u>sūḳ-ı ġama sevḳ eyledi:</u>

1. **sūḳ-ı ġama sevḳ eyledi:**-*di*
Gazel 187
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dert pazarına göndermek. II Dert sahibi yapmak, üzmek, kederlendirmek.

Pīr-i ʿuşşāḳ-ı ḫıred-mend ʿazīz-i pür-şevḳ
Şehr-i ʿışḳ içre beni sūḳ-ı ġama eyledi sevḳ

sükker:

1. **sükker:**
Gazel 206
Mısra: **1**
Şeker. II Sevgilinin sözü.

Sözüñ sükker lebüñ ḥalvā-yı nāzük
Tenüñ pālūde-i raʿnā-yı nāzük

2. **sükker:**
Gazel 206
Mısra: **3**
Şeker. II Sevgilinin dudağı.

Lebüñ sükker velī ḳand-i mükerrer
Zebānuñ ṭūṭi-i gūyā-yı nāzük

3. **sükkere:**-*e*
Mesnevi 9
Mısra: **3**
Şeker.

Mükerrer sükkere beñzer ṭudaġı
Ḳızarmış gül ya elmadur yañaġı

sükker-i laʿlüñe öyküdüm:

1. **sükker-i laʿlüñe öyküdüm:**-*dü, -m*
Gazel 41
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dudağının şekerine benzemek. II Sevgilinin lal taşına benzeyen ve tadı şeker gibi olan dudağına benzemeye çalışmak.

Sükker-i laʿlüñe öyküdüm dir ise dadı yoḳ
Leẕẕeti şīrīn dehānuñdan meger aḫẕ ide ḳand

sükker-i medḥünle:

1. **sükker-i medḥünle:**-*ün, -le*
Gazel 88
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şekerin övgüsü. II Sevgilinin şeker gibi tatlı sözleri.

Ten-i ṣad-çāk içinde sükker-i medḥünle murġ-ı dil
Ḳafes içinde gūyā ṭūṭi-i şīrīn-kelāmuñdur

sükkerī-pālūde:

1. **sükkerī-pālūde:**
Gazel 83
Mısra: **4**
Şekerli tatlı. II Sevgilinin dudağı.

Laʿl-i nābuñ ḫāl-i müşgīnüñ ʿiẕār-ı nāziküñ
Sükkerī-pālūde misk-ālūde gül-mālīdedür

sükut:

1. **sükutdur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **51**
Susma, konuşmama.

Senüñ evżāʿına düşen sükutdur
İden ḳılan alan viren hep odur

sükūt eylediler:

1. **sükūt eylediler:**-*di, -ler*
Kaside 4
Mısra: **177**
Kelime Tipi: -
Sükût etmek, susmak.

Vüzerā çünki bu ḥāletde sükūt eylediler
Bir nice gün de ḫużūr eylesün ol ḳavm-i kirām

Süleymān:

1. **Süleymānuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **50**
Mührü, cinleri emri altında alması, hayvanlarla konuşması

özellikle karınca ve Hüdhüd ile olan hadisesi sebebiyle klasik edebiyatta adından sıkça bahsedilen Süleyman peygamber.

Ġażab vaḳtinde ḳatında ser-i aʿdā-yı bī-ḳudret
Degül ḳarınca miḳdārınca yanında Süleymānuñ

süllem-i ʿışḳdan ḫurūc idüben:

1. **süllem-i ʿışḳdan ḫurūc idüben:**-*üben*
Tahmis 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Aşk merdiveninden çıkmak. II Aşka ulaşmak, erişmek.

Süllem-i ʿışḳdan ḫurūc idüben
ʿĀlem-i şevḳde vülūc idüben

süls-i evvelin āḫirüñ:

1. **sülṣ-i evvelin āḫirüñ:**-*üñ*
Kıt'a 36
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Evvelin üçte birinin sonu.

Sülṣ-i evvelin evvel āḫirüñ ol āḫirde
Cümleden āḫir iderseñ eger ey ehl-i fünūn

sülüsān:

1. **sülüṣān:**
Kıt'a 36
Mısra: **6**
Üçte iki, üç kısımdan ikisi.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüṣān üzre saña bir eyü tīmār olsun

süm:

1. **sümde:**-*de*
Gazel 388
Mısra: **6**
Tırnak, toynak. II Âşığın tırnağı.

Ne diş ḳaldı aşınmaduḳ ne ṭırnaḳ
Ne sümde ḳūta ḳuvvet var ne sinde

sünbül:

1. **sünbüller:**-*ler*
Gazel 74
Mısra: **2**
Güzel ve keskin kokulu çiçekler açan, zambakgillerden otsu bir süs bitkisi. II Sevgilinin saçı.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar nedür o kāküller
Nedür o serv o güller nedür o sünbüller

2. **sünbülüñ:**-*üñ*
Gazel 84
Mısra: **1**
Güzel ve keskin kokulu çiçekler açan, zambakgillerden otsu bir süs bitkisi. II Sevgilinin saçı.

Sünbülüñ gül-būy u gül-pūş u gül-āb-ālūdedür
Verd-i ruḫsāruñ gül-i sīrāb-ı sünbül-sūdedür

3. **sünbüller:**-*ler*
Gazel 362
Mısra: **6**
Güzel ve keskin kokulu çiçekler açan, zambakgillerden otsu bir süs bitkisi. II Sevgilinin saçı.

Bend-i girih-i zülfini çözse naẓar itsek
Bāġ-ı ruḫ-ı cānānede sünbüller açılsa

4. **sünbül:**
Gazel 212
Mısra: **5**
Güzel ve keskin kokulu çiçekler açan, zambakgillerden otsu bir süs bitkisi. II Ateşin dumanı.

Yüzi gül dütüni sünbül ṣadāsı naġme-i bülbül
Ṣafā eyler göñül ġāyet esen bād-ı ṣabādan yeg

5. **sünbül:**
Gazel 162
Mısra: **3**
Güzel ve keskin kokulu çiçekler açan,

zambakgillerden otsu bir süs bitkisi.

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

6. **sünbül:**
Gazel 310
Mısra: **4**
Güzel ve keskin kokulu çiçekler açan, zambakgillerden otsu bir süs bitkisi.

Zülf-i nigāra kendüñi beñzetme bāġ içre diyü
Sünbül ile bād-ı ṣabā ṭurmaz ider ṣaç yolmasun

7. **sünbül:**
Gazel 387
Mısra: **1**
Güzel ve keskin kokulu çiçekler açan, zambakgillerden otsu bir süs bitkisi.

Sünbül nedür ki zülf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye

sünbül ṣaçuñ āşüftesi:

1. **sünbül ṣaçuñ āşüftesi:**
Beyit 43
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sümbül saçın tutkunu. II Sevgilinin sümbül saçına tutkuyla bağlanan âşık.

Sünbül ṣaçuñ āşüftesi gül ʿārıżuñ dīvānesi
Nergis gözüñ ālüftesi ʿarʿar ḳadüñ üftādesi

sünbül ü lāle:

1. **sünbül ü lāle:**
Gazel 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sümbül ve lale.

Sünbül ü lāle ki zülf ü ruḫuñ āşüftesidür
Birisi dāyeñe vü birisi lalaña fedā

sünbül zamānıdur:

1. **sünbül zamānıdur:**-*dur*
Gazel 99
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sümbül zamanı, sümbül çiçeğinin açmaya başladığı vakitler, ilkbahar.

El çekme şāneveş ser-i zülf-i nigārdan
Seyr eyle bāġ-ı ḥüsnini sünbül zamānıdur

sünbül-i bustān-ı rūḥ:

1. **sünbül-i bustān-ı rūḥ:**
Mesnevi 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ruh bahçesinin sümbülü. II Ruhu ferahlatan, huzura erdiren şey.

Besmeledür sünbül-i bustān-ı rūḥ
Besmeledür gülbün-i bāġ-ı fütūḥ

sünbül-i pīçīdedür:

1. **sünbül-i pīçīdedür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dolanmış, kıvrılmış sümbül. II Sevgilinin saçı.

Çīn-i zülfüñ kim siyeh-pūşīdedür pāşīdedür
Sünbül-i pīçīdedür kim şebnem ile çīdedür

sünnet:

1. **sünnetdür:**-*dür*
Tarih 2
Mısra: **21**
Erkek çocuğunu sünnet etme.

Tā-devr-i Ḥātemden berü bu sūr sünnetdür diyü
Şāhāne tertīb eyleyüp bī-misl ü hemtā eyledüñ

2. **sünneti:**-*i*
Tarih 2
Mısra: **23**
Erkek çocuğunu sünnet etme.

Cümle Muḥammed ümmeti icrā idüp bu

sünneti
Ammā ki şāhum sen anı
aʿlādan aʿlā eyledüñ

sünnetüñ tārīḫini:

1. **sünnetüñ tārīḫini:**-*n, -i*
Tarih 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Sünnetin tarihi.

Ben de Ḳabūlī seyr idüp
bu sünnetüñ tārīḫini
Didüm Muḥammed
sünnetin bi'llāh icrā
eyledüñ

sünniyān:

1. **sünniyān:**
Gazel 373
Mısra: **6**
Sünniler, İslam dininin emir ve yasaklarını kabul eden sünnet ehli kişiler.

Teberrādan müberrā vü
tevellā üzredür ʿālem
Gürūh-ı rāfıżīden ḥarf atar
yoḳ sünniyān üzre

süprüd:

1. **süprüdürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 149
Mısra: **5**
Silip süpürmek, gidermek.

Dip düplü ṣular
süprüdürüz ḫār-ı müjeyle
Yeller gibi yollaruña cārū
çekerüz biz

sūr:

1. **süreḳor:**-*e, -ḳo, -r*
Gazel 80
Mısra: **2**
Sürmek, sürüklemek. II Meydana sürmek, ortaya çıkarmak.

Saña nerrād-ı felek ḫīle
bisāṭın ḳuraḳor
Naṭʿasın geçmedin ol
beydaġın evvel süreḳor

2. **süresin:**-*e, -sin*
Gazel 397
Mısra: **10**
Vakit sürmek, zaman geçirmek.

Bir tāze cüvān ile geçür
bāḳi-i ʿömrüñ
Cehd eyle Ḳabūlī süresin
devlet-i bāḳī

3. **sūr:**
Kaside 6
Mısra: **19**
Düğün, eğlence.

Ne sūr belki sürūr-ı ṣafā-
yı ʿizzet idi
Belī saʿādete kim vāṣıl ise
ʿömre sürer

4. **sūr:**
Kaside 6
Mısra: **89**
Düğün, eğlence.

Cihānda esb-i murāduñ
hemīşe sūr ile sür
Ḥasūd eyleye künc-i
belāda mātemler

5. **süruñda:**-*uñ, -da*
Kaside 6
Mısra: **31**
Düğün, eğlence.

Ne jāle belki ʿarūs-ı sipihr
süruñda
Sürūr ile ḳapuña ʿarż ider
nice gevher

6. **sūr:**
Tarih 2
Mısra: **2**
Düğün, eğlence.

Ey pādşāh-ı pür-kerem
v'ey ḫüsrev-i vālā-himem
Ḫalḳ-ı cihān görmiş degül
bir sūr peydā eyledüñ

7. **sūr:**
Tarih 2
Mısra: **21**
Düğün, eğlence.

Tā-devr-i Ḥātemden berü
bu sūr sünnetdür diyü
Şāhāne tertīb eyleyüp bī-
misl ü hemtā eyledüñ

8. **sürme:**-*me*
Gazel 270
Mısra: **9**
Bir kimseyi bulunduğu yerden başka bir yere göndermek, kovmak.

Ḳabūlīnüñ edā ḳıl ḥācetin dergāhdan sürme
Münācāt ehlinüñ yüz sürdügi dergāh içün olsun

sūr u sürūr esbābını:

1. **sūr u sürūr esbābını:**- *n, -ı*
Tarih 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Neşe ve eğlence sebepleri.

Şeh-zāde-i vālā-neseb Sulṭān Meḥemmed Ḫān içün
Sūr u sürūr esbābını ḥāżır müheyyā eyledüñ

sürāḥī:

1. **ṣürāḥī:**
Diğer 2
Mısra: **58**
İçerisini su, şarap gibi içeceklerin konulduğu derin kap.

Yana yana her gice şemʿ-i şebistān aġlasun
Meclise gelsün ṣürāḥī ṣubḥa dek ḳān aġlasun

2. **ṣürāḥī:**
Gazel 99
Mısra: **7**
İçerisini su, şarap gibi içeceklerin konulduğu derin kap.

Gerden-firāz olma ṣürāḥī gibi dilā
Mey gibi düş ayaġa tenezzül zamānıdur

sürʿat:

1. **sürʿat:**
Gazel 148
Mısra: **3**
Hız, çabukluk.

Cihānda sürʿat üzre geçmek içün
Felek menzil atıdur biz ulaġuz

sürʿat-kunān:

1. **sürʿat-kunān:**
Mesnevi 1
Mısra: **2**
Süratle, hızlı bir şekilde.

Elā ey ḥarīfān-i hem-meşrebān
Güẕer mī-kuned ʿömr sürʿat-kunān

sürāyende-i ḫoş-nevāy:

1. **sürāyende-i ḫoş-nevāy:**
Mesnevi 1
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Hoş nağmeler okuyan (çalgıcı).

Biyā ey nüvāzende-i nāy-ı nāy
Be-ḫˇān ey sürāyende-i ḫoş-nevāy

süre süre:

1. **süre süre:**
Tarih 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Süre süre, devamlı sürerek.

Süre süre āḫir aña devletin depdürdiler
Baḫt-ı nā-hemvārı kuh ṣaḥrāya ṣaldı o segi

sūre-i ḥamd:

1. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hamd suresi. II Fatiha Suresi.

Pākān-ı Kerbelā-rā ḫākān-ı pür-belā-rā
Yārān-ı mübtelā-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

2. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hamd suresi, Fatiha suresi.

Evvel rıżā-yı Ḥaḳ-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd
Ḥaḳ-rā be-ḥamd-i Ḥaḳ-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

3. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -

Hamd suresi, Fatiha suresi.

Evvel rıżā-yı Ḥaḳ-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd
Ḥaḳ-rā be-ḥamd-i Ḥaḳ-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

4. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hamd suresi, Fatiha suresi.

Sulṭān-ı enbiyā-rā ervāḥ-ı etḳıyā-rā
Enfās-ı evliyā-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

5. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Hamd suresi, Fatiha suresi.

Pākān-ı Kerbelā-rā ḫākān-ı pür-belā-rā
Yārān-ı mübtelā-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

6. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hamd suresi, Fatiha suresi.

Ez-şarḳ u ġarb-ı ʿālem z'-Ādem be-devr-i ḫātem
Der-her zamān u her dem
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

7. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hamd suresi, Fatiha suresi.

Ġurbet-guzīdegān-rā
zaḥmet-keşīdegān-rā
Cān leb-resīdegān-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

8. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Hamd suresi, Fatiha suresi.

Cumhūr-ı evvelīn-rā
mecmūʿ-ı āḫirīn-rā
Cemʿ-i mücāhidīn-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

9. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Hamd suresi, Fatiha suresi.

Kişver-güşā-yı dīn-rā
leşker-keş-i zemīn-rā
Sulṭān-ı mürselīn-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

10. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Hamd suresi, Fatiha suresi.

Aṣḥāb-ı muḳtedā-rā
dāmād-ı Muṣṭafā-rā
Evlād-ı Murtażā-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

11. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Hamd suresi, Fatiha suresi.

Erzīden-i liḳā-rā maḳbūli-i duʿā-rā
Ḫoşnūdi-i Ḫudā-rā
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

12. **sūre-i ḥamd:**
Gazel 38
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Hamd suresi, Fatiha suresi.

Meddāḥi-i Resūlī ez-mā ne bü'l-fużūlī
Ez-cān u dil Ḳabūlī
ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

sūre-i kevser:

1. **sūre-i kevser:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Kur'an-ı Kerim'in 108. suresi olan) Kevser Suresi. II Sevgilinin (cennet bulunduğuna

inanılan) Kevser şarabına benzeyen dudağı.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar
Ṣanasın sūre-i Kevs̱er durur bir dürde yazmışlar

2. **sūre-i kevs̱er:**
Gazel 102
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Kur'an-ı Kerim'in 108. suresi olan) Kevser Suresi. II Sevgilinin cennette bulunduğuna inanılan Kevser şarabına benzeyen dudağı.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar
Ṣanasın sūre-i Kevs̱er durur bir dürde yazmışlar

s̱ūret:

1. **ṣūreti:**-*i*
Mesnevi 5
Mısra: **38**
Nüsha.

Didi olan sicillüñ ey ḥākim
Bize bir ṣūreti daḫı lāzım

2. **ṣūret:**
Gazel 404
Mısra: **5**
Görünüş, şekil, biçim.

Ṣorutsun ṣūret-i bī-cāna ṣūret deyr-i ʿālemde
Ne ṣūret baġlar añlarsın ola īmānı ey Mānī

3. **ṣūreti:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **35**
Görünüş, şekil, biçim. II Heykel, put.

Yanuñda ṣūreti yoḳdur ʿadū-yı nā-müselmānuñ
Zücāc-ı revnaḳın kesr itdi nāmuñ beyt-i eṣnāmuñ

4. **ṣūretini:**-*i, -n, -i*
Mesnevi 5
Mısra: **28**
Yüz, suret, çehre, sima. II Çavuşun sureti.

Bir bir iḳrār iderse ṣenʿatini
Elüme eyle yaz da ṣūretini

5. **ṣuretdür:**-*dür*
Gazel 78
Mısra: **10**
Yüz, suret, çehre, sima.

Ne deñlü cevr iderse dil-berüñ yine Ḳabūlīsin
Yüziyle baḳmaduġı eylüki yüzine ṣuretdür

6. **ṣūretüñ:**-*üñ*
Kaside 13
Mısra: **23**
Yüz, suret, çehre, sima.

Ṣūretüñ yine bugün ḫaylice ……-reng ancaḳ
Yine ne herze yidüñ rengi yüzüñde nāzil

ṣūret baġlar:

1. **ṣūret baġlar:**-*r*
Gazel 404
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Suret almak, şekle bürünmek, vücut bulmak.

Ṣorutsun ṣūret-i bī-cāna ṣūret deyr-i ʿālemde
Ne ṣūret baġlar añlarsın ola īmānı ey Mānī

ṣūret vire:

1. **ṣūret vire:**-*e*
Gazel 354
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şekil vermek, yön vermek.

Ey Ḳabūlī tehniye-nāme durur varsun hele
Yā ḳabūl olmaya yā redd ola yā ṣūret vire

ṣūretā:

1. **ṣuretā:**
Terci-bend 3
Mısra: **10**
Dış görünüşe göre, görünüşte.

Yār içün başa ḳıyar cāna ḳıyar cānlardur
Ṣuretā gerçi gedā maʿnide sulṭānlardur

şūret-bāz çarḥ:

1. **şūret-bāz çarḫ:**
Gazel 134
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kukla oynatan, kuklacı felek. II Felek, devran, dünya.

Āl idüp çoḳ şekle girdi gerçi ṣūret-bāz çarḫ
Biz anuñ eşkāl-i pür-işkāline aldanmazuz

sūrete ṭapar:

1. **ṣūrete ṭapar:**-*ar*
Kaside 14
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Surete tapmak, dış görünüşe veya maddiyata göre davranmak.

Ḳarışur gerçi ehl-i İslāma
Gizlice ṣūrete ṭapar altun

sūret-i āher:

1. **ṣūret-i āḫer:**
Mesnevi 5
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Başka suret. II Farklı nüsha.

Ben daḫı ḳaḳıyup didüm āḫir
Müft olur mı bu ṣūret-i āḫer

sūret-i bī-cāna:

1. **ṣūret-i bī-cāna:**-*a*
Gazel 404
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cansız suret. II Put gibi cansız bir şekilde duran sevgili.

Ṣorutsun ṣūret-i bī-cāna ṣūret deyr-i ʿālemde
Ne ṣūret baġlar añlarsın ola īmānı ey Mānī

şūret-i cānāneye beñzer çehre:

1. **şūret-i cānāneye beñzer çehre:**
Gazel 468
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yüzüne benzeyen yüz.

Meh-i nev lāġar u ḫurşīd ise aşfer çehre
Ḳanı bir ṣūret-i cānāneye beñzer çehre

şūret-i dil-beri taṣvīr idüp:

1. **şūret-i dil-beri taṣvīr idüp:**-*üp*
Gazel 334
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin suretini tasvir etmek.

Ṣūret-i dil-beri taṣvīr idüp aña gelicek
Ne ḳalemler çeke naḳḳāşlar ol ḳaşlara

şūret-i emvāta:

1. **şūret-i emvāta:**-*a*
Gazel 110
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ölülerin yüzü, suratı. II Âşıkların yüzü.

Baḳmasa yüzümüze vechi var ol rūḥ-ı revān
Eylemez ehl-i ṣafā ṣūret-i emvāta naẓar

şūret-i pāküñ:

1. **şūret-i pāküñ:**-*üñ*
Gazel 446
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Temiz yüz. II Sevgilinin parlak ve tertemiz yüzü.

Çehre-perdāz-ı teṣāvīr-i ezel ʿazze ve cel
Çekmedi ṣūret-i pāküñ gibi bir ḫūb cemāl

şūret-i sicil:

1. **şūret-i sicil:**
Kıt'a 6
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sicil sureti.

Guftem īn ṣūret-i sicil guft
Heft ṣūret velīk bī-maʿnī

sūreti yazılup:

1. **ṣüreti yazılup:**-*up*
Mesnevi 5
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Nüshası yazılmak.

Ṣüreti yazılup ʿale'l-ʿacele
Ḫāk-i pāye revāne oldı bile

<u>süret-i ẓāhirde:</u>

1. **ṣüret-i ẓāhirde:**-*de*
Tahmis 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dış görünüşte.

İs̲bāta gelse ṣüret-i ẓāhirde daʿvi yoḳ
Daʿvī olur mı şāhid-i vāḥidle ġayrı yoḳ

<u>süreyyā-yı sirişküm:</u>

1. **s̲üreyyā-yı sirişküm:**-*üm*
Gazel 178
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı yıldızı. II Âşığın gözyaşı.

S̲üreyyā-yı sirişküm ḫāke düşdükçe ḳulup pā-māl
Sitārem düşkün olduḳça ihānet eyleyen ṭāliʿ

2. **s̲üreyyā-yı sirişküm:**-*üm*
Tahmis 9
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı yıldızı. II Âşığın gözyaşı.

Düşer ḫāke s̲üreyyā-yı sirişküm nitekim şebnem
Düşen rūy-ı zemīne her gice encüm gibi her dem

<u>sürḫ:</u>

1. **sürḫ:**
Gazel 42
Mısra: **4**
Kırmızı renk.

Nīst ān ḳavs-i ḳuzaḥ peyveste bā-çarḫ-ı berīn
Ṣuʿle-i āhem nümāyed gāh sürḫ u gāh zerd

2. **sürḫ:**
Mesnevi 15
Mısra: **48**
Kırmızı renk.

Kimi şāhī vü kimi sulṭānī
Sürḫ altun u aḳçe ʿOs̲mānī

<u>sürh-i esfīd-pūş:</u>

1. **sürḫ-i esfīd-pūş:**
Mesnevi 1
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Beyazı kapatan kırmızı. II Şarap.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i esfīd-pūş
Ki āred sefīd ü siyeh der-ḫurūş

<u>sürḫ-i tābende-rā:</u>

1. **sürḫ-i tābende-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Parlak kırmızı. II Şarap.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i tābende-rā
Ki ān sürḫ-rūyī dehed bende-rā

<u>sürḫ-rūy:</u>

1. **sürḫ-rūyī:**
Mesnevi 1
Mısra: **88**
(Şarap içmekten) Yüzü kızarmak.

Biyā sāḳi ān sürḫ-i tābende-rā
Ki ān sürḫ-rūyī dehed bende-rā

<u>sürḫ-ser:</u>

1. **sürḫ-serlerle:**-*ler, -le*
Gazel 90
Mısra: **2**
Kızılbaş, Safevi ordusu. II Âşığın kanlı gözyaşları.

Dāġ-ı sürḫ u eşk-i ālüm vardur
Sürḫ-serlerle cidālüm vardur

<u>sürḫ-ser ḳanıyla:</u>

1. **sürḫ-ser ḳanıyla:**-*y, -la*
Gazel 323
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Kızılbaş kanı.

Ayaġuñ başduġı yirlerde güller lāleler bitsün
Zemīnüñ sürḫ-ser ḳanıyla reng-i rūyı āl olsun

sūr-ı laṭīf:

1. **şūr-ı laṭīf:**
Tarih 13
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzel ziyafet, şenlik.

Bir seḥergeh ʿālem-i bālā-yı nīkū-kārdan
Münʿakis oldı şımāḫ-ı cāna bir ṣūr-ı laṭīf

sūr-ı pür-sürūr-ı pādşāhīde:

1. **sūr-ı pür-sürūr-ı pādşāhīde:**-*de*
Gazel 402
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Padişahın sevinçle dolu ziyafeti, şenliği.

Bu sūr-ı pür-sürūr-ı pādşāhīde gülüp herkes
Revā mı ben ġarībüñ aḳa deryālar gibi yaşı

sūr-ı saʿādet:

1. **sūr-ı saʿādet:**
Gazel 272
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Mutluluk coşkusu.

Ey göñül sūr-ı saʿādet saña ol gündür kim
Destüñe ḫūn-ı ʿadūdan ḳınalar yaḳınasın

sūr-ı şafā-bahşa:

1. **sūr-ı şafā-baḫşa:**-*a*
Tarih 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mutluluk veren eğlence. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın düğünü.

ʿİzzet ü iclāl ü ḳadr ü rifʿat ü iḳbāl ile
Ḳıldı bir sūr-ı şafā-baḫşa şürūʿ u ibtidā

sūr-ı şāhīye:

1. **sūr-ı şāhīye:**-*y, -e*
Kaside 6
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Padişahın düğünü.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

süril:

1. **sürilsün:**-*sün*
Gazel 279
Mısra: **1**
Sürülmek, ortaya konulmak.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

sürme:

1. **sürmeyle:**-*y, -le*
Gazel 235
Mısra: **11**
Göze çekilen sürme. II Sevgilinin ayağının tozuna âşığın yüz sürmesi.

Sürmeyle açıldı ayaġuñ tozına çeşmüm
Ḫāk-i ḳademüñ kuḥl-ı Şıfāhāna degişmem

sürme-i ʿayn-ı aʿyān:

1. **sürme-i ʿayn-ı aʿyān:**
Kaside 2
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Apaçık göz sürmesi. II 3. Murad'ın ayağının toprağı.

İşigi ṭaşı durur mesned-i erbāb-ı kemāl
Ayaġı ṭopraġıdur sürme-i ʿayn-ı aʿyān

sürme-i erbāb-ı başardur:

1. **sürme-i erbāb-ı başardur:**-*dur*
Beyit 135
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gören kişilerin sürmesi. II Sevgilinin ayağının tozu.

Ḫāk-i ḥaremüñ tāc-ı ser-i ehl-i naẓardur

Gerd-i ḳademüñ sürme-i erbāb-ı başardur

sürme-i ḫāk-i derüñ:

1. **sürme-i ḫāk-i derüñ:**-*üñ*
Gazel 56
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Dergâhının toprağının sürmesi.

Sürme-i ḫāk-i derüñ kuḥl-ı başardur ammā
İmtizāc itmediler dīde aña terdür ter

sürme-i ḫāk-i derüñdür:

1. **sürme-i ḫāk-i derüñdür:**-*üñ, -dür*
Tesdis 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Dergâhının toprağının sürmesi.

Cān-ı maḥzūnı şafā-yı vuṣlatuñdur şen ḳılan
Sürme-i ḫāk-i derüñdür gözlerin rūşen ḳılan

sürme-i ḫāk-i reh-i yār:

1. **sürme-i ḫāk-i reh-i yār:**
Gazel 182
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yolundaki toprağın sürmesi.

Var iken sürme-i ḫāk-i reh-i yār ey keḥḥāl
Nidelüm kuḥl-ı Şıfāhānı var al gözüñe ṣoḳ

sürme-i ḫāk-i rehüñ:

1. **sürme-i ḫāk-i rehüñ:**-*üñ*
Kaside 2
Mısra: **90**
Kelime Tipi: -
Yolunun toprağının sürmesi. II 3. Murad'ın ayak bastığı topraktan yapılan sürme.

Mūcib-i şükr ü sipās oldı şikāyet şāhā
Sürme-i ḫāk-i rehüñ buldı meger dīde-i cān

sürūd eylese:

1. **sürūd eylese:**-*se*
Gazel 52
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarkı söylemek.

Nāz ile gelse sürūd eylese bülbül gibi yār
Şevḳden meclisimüz ḫalḳa-i rindāna döner

sürün:

1. **sürünsem:**-*se, -m*
Müseddes 2
Mısra: **16**
Sürünmek, yerde gezinmek.

Ṭaşlarla sīneler dögsem nola cūlar gibi
Ağlasam gezsem sürünsem yürüsem ṣular gibi

sūruña getürdi:

1. **sūruña getürdi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Eğlenceye getirmek, düğüne getirmek.

Nice cevāhiri dürc-i felekde derc itmiş
Getürdi sūruña şāh-ı sipihr-i zer-efser

sürūr:

1. **sürūr:**
Gazel 507
Mısra: **3**
Sevinç, neşe, mutluluk.

Devr-i ʿadlüñde her kişide sürūr
Şimdi herkes şafāda sulṭānum

2. **sürūr:**
Kaside 6
Mısra: **32**
Sevinç, neşe, mutluluk.

Ne jāle belki ʿarūs-ı sipihr sūruñda
Sürūr ile ḳapuña ʿarż ider nice gevher

3. **sürūr:**
Kaside 6

Mısra: **87**
Sevinç, neşe, mutluluk.

Sürūr ile geçe rūzuñ
saʿādet ile şebüñ
Ziyāde olmada ḳadrüñ ola
ḳarīn-i ḳamer

sürūr eyyāmıdur:

1. **sürūr eyyāmıdur:**-*dur*
Gazel 413
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevinç günleri, mutluluk zamanı.

Ġamı şādīye tebdīl it
Ḳabūlī miḥneti ẕevḳe
Sürūr eyyāmıdur
cānānumuz yārānumuz geldi

sürūr-ābād:

1. **sürūr-ābād:**
Gazel 436
Mısra: **2**
Neşeli, sevinçli. II Âşığın gönlü.

Sarāy-ı dil ezel maʿmūr idi vīrānedür şimdi
Sürūr-ābād idi evvel muṣībet-ḫānedür şimdi

sürūrdan öldüm:

1. **sürūrdan öldüm:**-*dü, -m*
Beyit 261
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutluluktan ölmek, çok sevinmek.

Baḳdum görince sīneñi öldüm sürūrdan
İki ḳanatlu bir ḳapu açılur nūrdan

sürūr-ı naşba ġırre olma:

1. **sürūr-ı naşba ġırre olma:**-*ma*
Gazel 370
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Makam sahibi olmanın verdiği sevinçle gururlanmak, büyüklenmek.

Vücūdı iʿtibārī olana çoḳ iʿtibār itme
Sürūr-ı naşba ġırre olma ʿazl-i cāhdan ḳorḳma

sürūr-ı şafā-yı ʿizzet:

1. **sürūr-ı şafā-yı ʿizzet:**
Kaside 6
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
İzzet şenliğinin sevinci.

Ne sūr belki sürūr-ı şafā-yı ʿizzet idi
Belī saʿādete kim vāṣıl ise ʿömre sürer

sürūr-ı sīne:

1. **sürūr-ı sīne:**
Gazel 303
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gönül sevinci.

Ṣafā-yı ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı dil-remīde misin
Sürūr-ı sīne misin yoḫsa nūr-ı dīde misin

sürūr-ı sīnem:

1. **sürūr-ı sīnem:**-*m*
Tarih 9
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül neşesi, yürek sevinci.

Tārīḫini ṣorsalar dir ki ey aḥbāb
Ol nūr-ı dü dīdem bu sürūr-ı sīnem

sürūr-ı sırr-ı dilüz:

1. **sürūr-ı sırr-ı dilüz:**-*üz*
Beyit 40
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül sırrının tahtı. II Âşık.

Şeh-i sarāy-ı serīr ü sürūr-ı sırr-ı dilüz
Muʿāvin istemezüz emrümüzde müstaḳılüz

sürūr-ı sūr-ı şeh-i kām-kār u meh-manẓar:

1. **sürūr-ı sūr-ı şeh-i kām-kār u meh-manẓar:**
Kaside 6
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -

Ay yüzlü ve muradına ermiş padişahın düğününün sevinci.

Sarāy-ı cān u dile oldı gün gibi lāmiʿ
Sürūr-ı sūr-ı şeh-i kām-kār u meh-manẓar

sūsen:

1. **sūsen:**
Gazel 202
Mısra: **1**
Uzun ve sivri yapraklı susam çiçeği.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen dil ḫamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ çeşm ü gūş olmaḳ gerek

sütūn olmayıcaḳ saḳf-ı büyūt üstüvār olmaz:

1. **sütūn olmayıcaḳ saḳf-ı büyūt üstüvār olmaz:**
Gazel 25
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Sütunsuz evin tavanı sağlam olmaz: Bir şeyin sağlam olabilmesi için evvela temelinin dayanıklı olması gerekir. Temeli sağlam olmayan her şey zamanla yıkılmaya mahkûmdur.

Ḫāne-i ten dūd-ı āhum olmasa ṭutmaz ḳarār
Üstüvār olmaz sütūn olmayıcaḳ saḳf-ı büyūt

süvār:

1. **süvār:**
Gazel 209
Mısra: **3**
At binen, binici (kimse).

Şīrāne süvār olsa nola Düldül-i nāza
Öñünce benem Ḳanber-i pūyānı ʿAlinüñ

2. **süvār:**
Gazel 323
Mısra: **9**
At binen, binici (kimse).

Semend-i zer-kemend üzre süvār ol mūrveş aʿdā
Ayaġ altında ḫ∨ār u ḫāksār u pāymāl olsun

süvār olmış:

1. **süvār olmış:**-*mış*
Gazel 316
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Süvari olmak, at binmek. II Şiir yazmada usta olmak.

Ḳabūli Düldül-i ṭabʿa ʿaceb süvār olmış
Elinde ḫāmesini Ẕü'l-feḳāra beñzedeyin

süvār olup:

1. **süvār olup:**-*up*
Gazel 389
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Süvari olmak, at binmede usta olmak. II Sevgilinin nazlanma konusunda usta olması.

Güzeller esb-i nāza nāzükāne
Süvār olup gelürler ḳoşa ḳoşa

sūy-ı ʿarşa pervāz it:

1. **sūy-ı ʿarşa pervāz it:**
Tahmis 11
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gökyüzüne doğru kanatlanmak. II Ruhunu teslim etmek, ölmek.

Uçmaġa sūy-ı ʿarşa pervāz it
Ṭarf-ı murġān-ı ḳudse āġāz it

sūy-ı dīvāna:

1. **sūy-ı dīvāna:**-*a*
Mesnevi 5
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Divanın bulunduğu taraf. II Yüce divan, mahkeme.

Sögerek gitdi sūy-ı dīvāna ʿAḳlı yoḳ bağlamalu dīvāne

sūz:

1. **sūzed:**-*ed*
Gazel 498

Mısra: **4**
(Udu) yakmak.

Muṭrıb-ı bezm-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳ
ʿŪd mi-sāzed ü mī-sūzed ʿūd

2. **sūz:**
Mesnevi 3
Mısra: **46**
Yanma, tutuşma. II Hüzne boğulma, kederlenme.

Ḥażret-i Ḥaḳḳa çoḳ niyāz itsün
Bī-ʿaded sūz u çoḳ güdāz itsün

3. **sūz:**
Mesnevi 1
Mısra: **51**
Yakmak, ateşe vermek. II Izdırap vermek, can yakmak.

Be-yek naġme-i sūznākem be-sūz
Zi-ālāyiş-i dehr pākem be-sūz

4. **sūz:**
Mesnevi 1
Mısra: **52**
Yakmak, ateşe vermek. II Izdırap vermek, can yakmak.

Be-yek naġme-i sūznākem be-sūz
Zi-ālāyiş-i dehr pākem be-sūz

sūz u güdāzumdur:

1. **sūz u güdāzumdur:**-*um, -dur*
Gazel 123
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yanmak ve tutuşmak. II Aşk ateşiyle kavrulmak. II Tutkuyla bağlanmak, âşık olmak.

Ḳabūlī gibi vaṣluñ ārzū ḳılmaḳ ne ḥaddümdür
Ġaraż ʿarż-ı dil-i şeydā biraz sūz u güdāzumdur

sūz u ḥarāretdür:

1. **sūz u ḥarāretdür:**-*dür*
Tahmis 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Ateş ve hararet.

Ṭoldı enfās-ı reyāḥīn-i maḥabbetle meşām
Sīnede sūz u ḥarāretdür dilā berd-i selām

sūz u ḥarāretle:

1. **sūz u ḥarāretle:**-*le*
Müseddes 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Ateş ve hararet.

Niçe bir bezm-i firāḳ içre terennüm ideyin
Niçe bir sūz u ḥarāretle tekellüm ideyin

sūz u sāz ola:

1. **sūz u sāz ola:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saz ve eğlence olmak.

Hüşyār olur mı ḥaşre dek erbāb-ı encümen
Sāḳī-i bezm dil-ber ola sūz u sāz ola

sūz u sāza:

1. **sūz u sāza:**-*a*
Gazel 252
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Saz ve söz, şarkı ve eğlence.

Hevāyile niçe bir sūz u sāza uyduralum
Biraz da ḫalḳa uyalum namāza başlayalum

sūz u tāb:

1. **sūz u tāb:**
Gazel 384
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dert ve takat.

ʿĀşıḳ ki anda ẕerre ḳadar sūz u tāb ola
Ḫāk-i vücūdı ẕerre ise āftāb ola

sūzān olayın:

1. **sūzān olayın:**-*ayın*
Gazel 292
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Yanmak, tutuşmak. II Aşk ateşinde yanmak. II Aşk acısı çekmek, aşkın kederiyle yanmak.

Pervāneveş bī-bāl ü per sūzān olayın bir zamān
Bülbül gibi şām u seḥer nālān olayın bir zamān

sūzān olur:

1. **sūzān olur:**-*ur*
Tesdis 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yanmak, tutuşmak. II Hasret ateşinde yanmak. II Sevgiliye duyulan özlemle acı çekmek.

Gel ey dil-ber ġam-ı hücrüñle baġrum ḳan olur sensüz
Dutuşur nār-ı ḥasretle göñül sūzān olur sensüz

sūzen ile çāh ḳazmaġa:

1. **sūzen ile çāh ḳazmaġa:**-*mağ, -a*
Gazel 363
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
İğne ile kuyu kazmak: Yetersiz araçlarla çok zor bir işi yapmaya çalışmak, imkânsız bir durum için uğraşmak.

Manṣıb alınmaz eyle yalvarmaġ ile
Mermere sūzen ile ḳazmaġa ḳaṣd eyleme çāh

sūzen-i zerle:

1. **sūzen-i zerle:**-*le*
Gazel 427
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Altın iğne. II Hazreti İsa'nın cübbesinde bulunduğuna inanılan ve onun semaya çekilirken dünya ile ilişkisinin tamamen bitmediğini gösteren iğne.

Ḥażret-i ʿĪsā da olsañ yaramazsın düşmene
Ey Ḳabūlī sūzen-i zerle gerekse gözin oy

sūz-ı dili:

1. **sūz-ı dili:**-*i*
Gazel 128
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi. II Aşk acısı.

Ey Ḳabūlī nice taḳrīr ideyin sūz-ı dili
Başlasam söylemege anı hemān oda yanar

sūz-ı ʿışḳuñla:

1. **sūz-ı ʿışḳuñla:**-*uñ, -la*
Muhammes 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşi. II Aşkın yürek yakan ızdırabı.

Aġlamaḳdan gözleri yaşını deryā ḳılduġı
Sūz-ı ʿışḳuñla Ḳabūlīnüñ yanup yaḳıldıġı

sūz-ı sīnemdür:

1. **sūz-ı sīnemdür:**-*dür*
Gazel 29
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşi. II Aşkın dertli ve kederli gönlü.

Beni sūzān iden ʿışḳ āteşine sūz-ı sīnemdür
Günehdür ehl-i ʿişyānuñ yiri nār olmaġa bāʿiş

sūziş:

1. **sūzişümden:**-*üm, -den*
Gazel 128
Mısra: **1**
Yanma, yangın. II Âşığın yürek yangını. II Âşığın çektiği aşk acısı.

Sūzişümden ṭutuşur ḫāne-i cān oda yanar
Şerer-i āteş-i āhumla cihān oda yanar

sūziş-i nār-ı belā-yı tābnāk-i ʿışḳdur:

1. **sūziş-i nār-ı belā-yı tābnāk-i ʿışḳdur:**-*dur*
Gazel 274
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Parıldayan aşk belasının ateşinin yakıcılığı. II Aşkın ızdırabı, kederi.

Sūziş-i nār-ı belā-yı tābnāk-i ʿışḳdur
ʿĀşıḳı sūz-ı ḥarāretle yaḳup göyündüren

sūziş-i nār-ı derūnum:

1. **sūziş-i nār-ı derūnum:**-*um*
Beyit 105
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül ateşinin yanışı. II Âşığı yakıp kavuran aşk.

Sūziş-i nār-ı derūnum ṭuysa deryālar ḳurur
Naʿra-i āh u fiġānum işiden ṣular ṭurur

Ş

şād:

1. **şād:**
Gazel 100
Mısra: **13**
Mutlu, sevinçli, neşeli.

Dīde aġardı bükāyile Ḳabūlī dil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā elemin pīr çeker

2. **şād:**
Kaside 4
Mısra: **115**
Mutlu, sevinçli, neşeli.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

3. **şād:**
Kaside 16
Mısra: **26**
Mutlu, sevinçli, neşeli.

Dil-i maḥzūnı nola şādan olsa āstānuñda
Ḳatı nā-şād idi ḳalb-i Ḳabūlī şād gönderdüñ

4. **şādem:**-*em*
Tahmis 6
Mısra: **25**
Mutlu, sevinçli, neşeli.

Ṣanmañuz şādem melālüm vardur

5. **şādem:**-*em*
Terci-bend 2
Mısra: **28**
Mutlu, sevinçli, neşeli.

Ben çıḳardum çünki adı ʿışḳ ile
Ṣanmañuz şādem melālüm vardur

şād eyle:

1. **şād eyle:**
Gazel 228
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek. II Sevgilinin âşığı/Kabûlî'yi mutlu etmesi.

Uyar şemʿ-i murādın tābdār eyle Ḳabūlīnüñ
Çerāġuñ olsun ol nā-şādı gel şād eyle sulṭānum

2. **şād eyle:**
Mesnevi 3
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

Vaḳtidür bendeñi de şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

3. **şād eyle:**
Mesnevi 2
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

Demidür ben ḳuluñı şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

4. **şād eyle:**
Gazel 247
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

Dil ü cān ile bendeñ olayın luṭfuñla şād eyle

Delīl-i rāh-ı ʿizzet ol hidāyet eyle sulṭānum

şād eyledi:

1. **şād eyledi:**-*di*
Beyit 259
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şad etmek, mutlu etmek, sevindirmek, neşelendirmek.

Bizi bir server ṭarīḳ-ı ʿışḳa irşād eyledi
Ḫāṭır-ı nā-şādumuz bir gerçek er şād eyledi

şād eyledüñ:

1. **şād eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

Bizi şād eyledüñ ḳudūmuñla
Ḳomaduñ fürḳatüñle cānı ḫazīn

şād eylemek:

1. **şād eylemek:**-*mek*
Gazel 191
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

Ber-murād itmek durur yaʿni Ḳabūlī bendeñi
Kaʿbe ḥaḳḳı Kaʿbe yapmaḳdur anı şād eylemek

şād eyler:

1. **şād eyler:**-*r*
Gazel 125
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

Gāh ġamgīn ider ol meh bizi geh şād eyler
Ne güzel mürşid olur gör nice irşād eyler

şād iderüz:

1. **şād iderüz:**-*er, -üz*
Beyit 7
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

Ḳalbümüzi şād iderüz ʿışḳ ile
ʿIşḳ ile geldük giderüz ʿışḳ ile

şād itmedi:

1. **şād itmedi:**-*me, -di*
Gazel 257
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

İtmedi bir kez beni ol ḳāmeti şimşād şād
Anuñ içün itdi ḳaddüm miḥnet ü ālām lām

şād itmeyüp:

1. **şād itmeyüp:**-*me, -y, -üp*
Gazel 178
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

Cihānda bir nefes şād itmeyüp bu cān-ı ġamnāki
Dil-i nā-şādumı dāyim ḳasāvet eyleyen ṭāliʿ

şād itseñ:

1. **şād itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 441
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

Bir aġız kāġıd ile ben ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt ile şād itseñ olmaz mı

şād olam:

1. **şād olam:**-*am*
Gazel 259
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şad olmak, sevinmek, mutlu olmak, neşelenmek.

Devr-i ʿadāletüñde umardum ki şād olam
Sāyir ḳapuñ ġulāmı gibi ber-murād olam

şād olduk:

1. **şād olduḳ:**-*du, -ḳ*
Terci-bend 1
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Şad olmak, sevinmek, mutlu olmak, neşelenmek.

Ḥamdü li'llāh ḳudūmuñ ile yine
Şād olduḳ müşerrefüz her bār

şād olmasun:

1. **şād olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 135
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şad olmak, sevinmek, mutlu olmak, neşelenmek.

Aġlatma ben ġarībüñ şād olmasun raḳībüñ
Aġlatma ʿandelībüñ kim āh u zāra döymez

şād olmayam:

1. **şād olmayam:**-*ma, -y, -am*
Gazel 255
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şad olmak, sevinmek, mutlu olmak, neşelenmek.

Naẓar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eser buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

şād oluñ:

1. **şād oluñ:**-*uñ*
Gazel 419
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şad olmak, sevinmek, mutlu olmak, neşelenmek.

Şād oluñ şehrüñüze bir şeh-i ḫūbān geldi
Müjde ey mürde-dilān cismüñüze cān geldi

2. **şād oluñ:**-*uñ*
Gazel 273
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şad olmak, sevinmek, mutlu olmak, neşelenmek.

Şād oluñ bī-çāreler nāz ile cānāndur gelen
Müjdeler ey mürdeler cānān degül cāndur gelen

şād olur:

1. **şād olur:**-*ur*
Müseddes 1
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şad olmak, sevinmek, mutlu olmak, neşelenmek.

Bende-i nā-şāḍ olanlar devletinde şād olur
Emrine mīr ü gedā hep tābiʿ ü münḳād olur

şād u ḫandān:

1. **şād u ḫandān:**
Gazel 297
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Neşeli ve güler yüzlü.

Açılsun rūy-ı baḫtuñ ġonçaāsā şād u ḫandān ol
Muḫālif yiller ey gül bāġ-ı ḥüsnüñden ırāġ olsun

şādān ola:

1. **şādān ola:**-*a*
Tarih 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, şad olmak.

Ṣāḥib-i ʿizzet efendi ḫāżreti
Sākin-i cennet gibi şādān ola

şādan olsa:

1. **şādan olsa:**-*sa*
Kaside 16
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Şad olmak, mutlu olmak, neşelenmek.

Dil-i maḥzūnı nola şādan olsa āstānuñda
Ḳatı nā-şād idi ḳalb-i Ḳabūlī şād gönderdüñ

şādılıḳ idem:

1. **şādılıḳ idem:**-*em*
Gazel 491
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şad olmak, mutlu olmak, sevinmek.

Manṣıb üstine muʿallaḳ döner oldı yārān
Nice şādılıḳ idem ṭāliʿ-i meymūnum yoḳ

şādī:

1. **şādīye:**-*y, -e*
Gazel 413
Mısra: **9**
Mutluluk, neşe.

Ġamı şādīye tebdīl it
Ḳabūlī miḥneti ẕevḳe
Sürūr eyyāmıdur cānānumuz yārānumuz geldi

şādmān:

1. **şādmān:**
Kıt'a 4
Mısra: **1**
Mutlu, sevinçli.

Şādmān il ṣafā-yı vaṣluñ ile
Ben ġamuñla ġarīb ü pāmālin

şāḍmān olmaz:

1. **şāḍmān olmaz:**-*maz*
Gazel 19
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, sevinmek, neşeli olmak.

Cihān dār-ı belādur bunda kimse şāḍmān olmaz
Ḳabūlī ġam getürme ḫāṭıra göñlüñi ḫurrem ṭut

şafak:

1. **şafaḳ:**
Gazel 126
Mısra: **8**
Güneş doğmadan hemen önce beliren aydınlık.

ʿArūs-ı dehre gök zerrīn cibinlik
Şafaḳ bir al vālādan ṭuvaḳdur

2. **şafaḳ:**
Kaside 1
Mısra: **52**
Güneş doğmadan hemen önce beliren aydınlık.

Çıḳup her yirde kimdür yüz aġardan bād-ı ṣubḥāsā
Şafaḳ gibi revān iden kim ola ḳanın aʿdānuñ

3. **şafaḳ:**
Mesnevi 9
Mısra: **58**
Güneş doğmadan hemen önce beliren aydınlık.

Ḳınalu elde ol engüşt-i aṣfer
Şafaḳ içre hilāl-i māha beñzer

şāfiʿ oluñ:

1. **şāfiʿ oluñ:**-*uñ*
Mesnevi 8
Mısra: **54**
Kelime Tipi: -
Şefaatçi olmak, bir kimsenin suçunun bağışlanması veya dileğinin yerine getirilmesi için aracılıkta bulunmak.

Çünki ol ḥaḳdan oldıñuz māniʿ
Bize de birine oluñ şāfiʿ

şāfī olurdı:

1. **şāfī olurdı:**-*ur, -dı*
Müseddes 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şafi olmak, şifa vermek.

Mey-i cām-ı maḥabbet olsa ṣāfī
Olurdı ḫaste-i hicrāna şāfī

şāh:

1. **şāhum:**-*um*
Gazel 82
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Yoḳdur günāh o ġamzesi ḫūnīde bendedür
Şāhum ṣuç öldürende degüldür ölendedür

2. **şāhum:**-*um*
Gazel 84
Mısra: **7**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ṣafḥa-i saḳf-ı sipihre āh şāhum yazmaġa

Tīr-i āhum ḫāme vü dūd-ı
derūnum dūdedür

3. **şāhum:**-*um*
Gazel 100
Mısra: **3**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Dil-i dīvāne esīrüñdür
esirge şāhum
Niçe yıldur ġam-ı gīsūñ
ile zencīr çeker

4. **şāha:**-*a*
Gazel 170
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Öldür diyü o şāha ḳılmaḳ
neden sifāriş
Ol devlete irişmek ey dil
hezār fāriş

5. **şāhum:**-*um*
Gazel 172
Mısra: **3**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḫuṣūṣumuz size maḫṣūṣ
iken neden şāhum
Kemāl-i luṭfuñuz aġyāra
idesiz taḫṣīṣ

6. **şāh:**
Gazel 252
Mısra: **7**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Görüp nevāmuzı ol şāh
nāza başlar ise
Maḳām idüp ser-i kūyın
ḥicāza başlayalum

7. **şāh:**
Gazel 283
Mısra: **9**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Ḫūblar başı imiş çünki
Ḳabūlī ol şāh
Ben daḫı ḫūblaruñ başına
ḳurbān olayın

8. **şāh:**
Gazel 308
Mısra: **5**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Luʿb ile ruḫuñ aluban
açmaz ḳodı ol şāh
Daḫı ne oyunlar geçer ey
dil saña ḳatlan

9. **şāhum:**-*um*
Gazel 391
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Elden düşürme sāġarı pīr-
i muġān gibi
Şāhum şikāruñ elde
gerekdür ṭoġān gibi

10. **şāh:**
Gazel 458
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Yoluñda neler çekdügüm
añlar mısın ey şāh
Bir ben bilürüm
çekdügümi bir de bir
Allāh

11. **şāḫlarla:**-*lar, -la*
Gazel 147
Mısra: **3**
Dal, filiz.

Tāze güllerdür elinde
şāḫlarla kāseler
Seyr-i gülşendür gelür bir
yār-i cāndur kāse-bāz

12. **şāha:**-*a*
Gazel 335
Mısra: **3**
Sultan, hükümdar, padişah. II Âşık.

Gerekmez tāc-ı şāhī şāha
tācı
Belī baş egmezüz degme
külāha

13. **şāhı:**-*ı*
Gazel 359
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Muhammed Şah.

Ġāyet severin dilden sen
şāhı Meḥemmed Şāh
Va'llāhi Meḥemmed Şāh
bi'llāhi Meḥemmed Şāh

14. **şāhı:**-*ı*
Gazel 359
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Muhammed Şah.

Cān emrüñe fermān-ber dil her sözüñe tābiʿ
Mülk-i dile ḫān itdüm sen şāhı Meḥemmed Şāh

15. **şāha:**-*a*
Gazel 431
Mısra: **14**
Sultan, hükümdar, padişah. II Hazreti Muhammed.

Biz bu ebyāt-ı mülemmaʿla Ḳabūlī umaruz
Olavuz herkese ol şāha duʿāya dāʿī

16. **şāhum:**-*um*
Gazel 411
Mısra: **2**
Sultan, hükümdar, padişah. II Paşa.

Tenüñde ḫilʿat-i şāhī başuñda tāc-ı ḫāḳānī
Mübārek ola şāhum egnüñe teşrīf-i sulṭānī

17. **şāhı:**-*ı*
Mesnevi 15
Mısra: **67**
Sultan, hükümdar, padişah. II Paranın şahı, en değerlisi.

Aḳçe ʿaskerdür anlaruñ şāhı
Ya Firengī durur ya ḫod şāhī

18. **şāh:**
Gazel 433
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah. II Satranç oyununda en kıymetli taş.

Kişi ʿālemde ruḫ göstermek olmaz ḫaşmına fi'l-ḥāl
Ṣaḳın şāh üzre açmaz olmayınca sürme peydāġı

19. **şāhum:**-*um*
Gazel 216
Mısra: **7**
Sultan, hükümdar, padişah.

Bir ḫāṣ kemāl ehlinüñ aḥvāline şāhum
ʿĀlim olan olmaz suḫan-ı ʿām ile ʿāmil

20. **şāh:**
Gazel 270
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah.

Şehā luṭfuñ olursa bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün olmasun Allāh içün olsun

21. **şāh:**
Gazel 360
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah.

Biz ne emīrüz ne vezīrüz ne şāh
Bende-i dergāh-ı İlāhuz İlāh

22. **şāhum:**-*um*
Kaside 4
Mısra: **35**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḥāṣılı şāhum anuñ ʿazline rāżī degülüz
İsterüz kim idesin ḫāk-i vücūdın iʿdām

23. **şāh:**
Kaside 6
Mısra: **24**
Sultan, hükümdar, padişah.

Cemīʿ-i ʿālem oḳundı bu sūr-ı şāhīye
Ne mīr ḳaldı ne bende ne şāh ne çāker

24. **şāhum:**-*um*
Kıt'a 2
Mısra: **11**
Sultan, hükümdar, padişah.

Rūz u şeb māh-ı nev gibi şāhum
Devletüñ rifʿatüñ ziyāde ola

25. **şāh:**
Mesnevi 1
Mısra: **57**
Sultan, hükümdar, padişah.

Çe şāh ān şehenşāh-i gerdūn-ẓafer
Çe dervīş dervīş-i ṣāḥib-hüner

26. **şāhdan:**-*dan*
Mesnevi 2
Mısra: **106**
Sultan, hükümdar, padişah.

Herkesüñ maṭlabı bi-ġayr-ı vuḳūf
Şāhdan bir işārete mevḳūf

27. **şāhum:**-*um*
Mesnevi 2
Mısra: **75**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḥasret-i māder ü peder şāhum
Ādemi bī-ḳarār ider dāʾim

28. **şāhum:**-*um*
Mesnevi 2
Mısra: **82**
Sultan, hükümdar, padişah.

Ḳoma elden duʿā-yı pīrānı
Gözle şāhum rıżā-yı pīrānı

29. **şāh:**
Şarkı 1
Mısra: **17**
Sultan, hükümdar, padişah.

Eger şāh u eger bende
Gider ḳarār itmez bunda

30. **şāhum:**-*um*
Tarih 2
Mısra: **24**
Sultan, hükümdar, padişah.

Cümle Muḥammed ümmeti icrā idüp bu sünneti
Ammā ki şāhum sen anı aʿlādan aʿlā eyledüñ

31. **şāhum:**-*um*
Tarih 3
Mısra: **21**
Sultan, hükümdar, padişah.

Meger kim mīr-i mīrān-ı Anaṭolı ola şāhum
Kim oldur yādgār-ı milket-i mülk-i Süleymānī

<u>şāh beg:</u>

1. **şāh beg:**
Kaside 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şah bey, padişah, sultan.

Ḳaçırdı düşmen-i ḳalb-i hirāsānı Ḫorāsānuñ İrişdi semʿine var ise nāmeñ şāh beg nāmuñ

<u>şāh beyti:</u>

1. **şāh beyti:**-*i*
Gazel 89
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şah beyit, gazel ve kaside gibi nazım türlerinde bulunan en güzel beyit.

Oturmış iki mısraʿ iki başa kūy-ı paşadur
Ġazeller ehl-i dīvān şāh beyti beyt-i şāhīdür

<u>şāh bin şāh:</u>

1. **şāh bin şāh:**
Mesnevi 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Şah oğlu şah, babası gibi kendisi de padişah olan (kimse).

Zübde-i pāk-i nesl-i ʿOs̲mānsın
Şāh bin şāh ḫān bin ḫānsın

2. **şāh bin şāh:**
Mesnevi 2
Mısra: **99**
Kelime Tipi: -
Şah oğlu şah, babası gibi kendisi de padişah olan (kimse).

Şāh bin şāh u ḫān bin ḫānsın

Zübde-i nesl-i āl-i ʿOs̲mānsın

şāh düstūrı:

1. **şāh düstūrı:**
Gazel 272
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Padişah düsturu.

Devlet oldur ki Ḳabūlī yanuña ḫūblaruñ
Şāh düstūrı yirine birisin ṭaḳınasın

şāh ile gedā:

1. **şāh ile gedā:**
Gazel 163
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Padişah ve köle.

Dānāya şebīh olur mı nādān
Şāh ile gedā berāber olmaz

şāh olmaḳ:

1. **şāh olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Padişah olmak, sultan olmak.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde z̲errece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāz̲ it kendüñi Cem ṭut

şāh u dervīşüñ:

1. **şāh u dervīşüñ:**-*üñ*
Gazel 157
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Padişah ve derviş. II Herkes.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

şāh u gedā:

1. **şāh u gedā:**
Mesnevi 15
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Padişah ve köle.

Birdür anuñ yanında şāh u gedā
Herkesüñ iḥtiyācı vardur aña

2. **şāh u gedā:**
Tarih 20
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Padişah ve köle.

Bir maḳāma irdi kim şāh u gedā pīr ü cüvān
Anda yeksāndur ne fikr-i manṣıb u ʿömr-i dırāz

şāh u gedāyı:

1. **şāh u gedāyı:**-*y, -ı*
Gazel 167
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Padişah ve köle.

Medḥ eyleyüp menāṣıbı z̲emm itme faḳrı kim
Şāh u gedāyı bir gözedür merd-i ḥaḳ-şināsı

şāhā:

1. **şāhā:**
Kaside 1
Mısra: **9**
Ey şah! II Vezir Osman Paşa.

Yamanlıḳ görmesün şāhā özüñ pek yaḫşı deprendüñ
Ṭaġıtduñ ḫānümānın bād-ı ḳahr ile Tatar Ḫānuñ

2. **şāhā:**
Kaside 1
Mısra: **83**
Ey şah! II Vezir Osman Paşa.

ʿAceb mi gevher-i naẓm ile gelsem ḳapuña şāhā
Cevāhirle varurlar ayaġı tozına şāhānuñ

3. **şāhā:**
Kaside 2
Mısra: **89**
Ey şah! II 3. Murad.

Mūcib-i şükr ü sipās oldı şikāyet şāhā
Sürme-i ḫāk-i rehüñ buldı meger dīde-i cān

4. **şāhā:**
Kaside 4
Mısra: **69**
Ey şah!

Didiler var ise şāhā bize iḥsāna cevāz
Düşmenüñ başı kesilsün kim odur baḫşiş-i tām

5. **şāhā:**
Mesnevi 2
Mısra: **37**
Ey şah!

Yaʿni şāhā ḳażā-i nefs-i Gedūs
Vaṭanumdur ki olmışam meʾnūs

6. **şāhā:**
Mesnevi 2
Mısra: **55**
Ey şah!

İki yıldan ziyādedür şāhā
Der-i devletde ben ḳuluñ ḥālā

7. **şāhā:**
Muaşşer 1
Mısra: **37**
Ey şah!

Ṣıyup ḫaşmı dönüp ḳaṭʿ-ı menāzil eyleyüp şāhā
Ḳadem başduñ saʿādet mülkine ey ḥażret-i paşa

8. **şāhā:**
Gazel 4
Mısra: **8**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Dest-i luṭfuñ ḫāṭır-ı vīrānum ābād eyledi
Ḥaşre dek şāhā sarāy-ı ḳadrüñ ābādān ola

9. **şāhā:**
Gazel 10
Mısra: **7**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Şāhā zi-behr-i rūşeni-i dīdehā besest
Ḫāk-i cenāb-i dergeh-i tu tūtyā-yi mā

10. **şāhā:**
Gazel 123
Mısra: **5**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Bugün yarın vezīr-i kāmrān olsañ gerek şāhā
Ḳapuñda dürişen bendeñ gibi bir bende lāzımdur

11. **şāhā:**
Gazel 239
Mısra: **5**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Ḫubz-ı yeʾse daḫı biz ḳāʾilüz ammā şāhā
Kerem ü ʿāṭıfet-i luṭfı durur kān-ı kirām

12. **şāhā:**
Gazel 268
Mısra: **3**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Seḥer ʿazm-i sefer ḳıldıkça şāhā ṭīb-i ḫāṭırla
Nesīm-i ṣubḥ gibi her ḳonaġuñ bāġ u rāġ olsun

13. **şāhā:**
Gazel 350
Mısra: **1**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

14. **şāhā:**
Gazel 381
Mısra: **1**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

15. **şāhā:**
Müseddes 2
Mısra: **25**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Gör Kabūlī bendeñüñ şāhā özine himmetin
Devlet-i dünyāya virmez āstāñuñ ḫıdmetin

<u>şāha geçer:</u>

1. **şāha geçer:**-*er*
Gazel 390
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Şaha geçmek, padişah olmak.

Ezhāra olup peyk-i şitābende benefşe
Dūşında yatur şāha geçer bende benefşe

şāha hücūm eyleyeler:

1. **şāha hücūm eyleyeler:***-y, -e, -ler*
Kaside 4
Mısra: **143**
Kelime Tipi: -
Şaha hücum etmek, padişaha saldırmak.

Ki iki kimse içün şāha hücūm eyleyeler
İdeler cāy-ı tażarruʿda ġulüvv ü ibrām

şāha kec-revlik iden muḳārin:

1. **şāha kec-revlik iden muḳārin:**
Gazel 308
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Satranç oyununda) Şaha eğri giden (ve) yakın olan (vezir). II Sevgiliye yakın olmak isteyen âşık.

Ferzīn gibi kec-revlik iden şāha muḳārin
Ṭoġrı yürüyen ruḥ gibi ol baḳar ıraḳdan

şāhāne:

1. **şāhāne:**
Gazel 426
Mısra: **15**
Şahlara layık. II Şahane, mükemmel, harika.

Geçdi zer tāc ile şāhāne zümürrüd taḫtına
Mālikāne yürüyüp ḳapladı zīr ü zeberi

2. **şāhānedür:***-dür*
Kaside 1
Mısra: **21**
Şahlara layık. II Şahane, mükemmel, harika.

Ḳatı şāhānedür tertībüñ ey İskender-i devrān
Yanuñda ẕerre miḳdārı degül dārātı Dārānuñ

3. **şāhāne:**
Mesnevi 4
Mısra: **102**
Şahlara layık. II Şahane, mükemmel, harika.

Ḳanḳı maṭlab ki ṭālib olsam aña
Virilür ye’s baña şāhāne

4. **şāhāne:**
Tarih 2
Mısra: **22**
Şahlara layık. II Şahane, mükemmel, harika.

Tā-devr-i Ḥātemden berü bu sūr sünnetdür diyü
Şāhāne tertīb eyleyüp bī-misl ü hemtā eyledüñ

şāhāne ḫilʿatdur:

1. **şāhāne ḫilʿatdur:***-dur*
Beyit 236
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şahlara layık kaftan.

Ser-i aḥbāba ḫāk-i āstānuñ tāc-ı ʿizzetdür
Güle baḳmaḳ kemāl ehline bir şāhāne ḫilʿatdur

şāhānuñ ayaġı tozına varurlar:

1. **şāhānuñ ayaġı tozına varurlar:***-ur, -lar*
Kaside 1
Mısra: **84**
Kelime Tipi: -
Şahların ayağının tozuna varmak, şahlara ulaşmak.

ʿAceb mi gevher-i naẓm ile gelsem ḳapuña şāhā
Cevāhirle varurlar ayaġı tozına şāhānuñ

şāhbāz:

1. **şāhbāz:**
Tarih 20
Mısra: **2**
Doğan kuşu. II Ruh, can.

Murġ-ı cānı ḥażret-i Sulṭān Selīm’üñ nā-gehān

Āşyān-ı ʿarşa pervāz eyledi çün şāhbāz

şāh-bāz:

1. **şāh-bāzum:**-*um*
Gazel 203
Mısra: **4**
İri ve beyaz bir doğan cinsi. II Sevgili.

Ne gezer Kaʿbe-i kūyuñda raḳīb-i zāġuñ
Şāh-bāzum anı sen murġ-ı ḥarem mi ṣanduñ

şāhbāzāsā:

1. **şāhbāzāsā:**
Kaside 1
Mısra: **11**
Doğan kuşu gibi.

Şikār almaġa çıḳmış elde ṭurmaz şāhbāzāsā
Ser-i aʿdāda perrān olmaḳ ister tīġ-i bürrānuñ

şāhbāz-ı çemenüñ:

1. **şāhbāz-ı çemenüñ:**-*üñ*
Gazel 454
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Çimenlik şahbazı. II Sevgili.

Şāhbāz-ı çemenüñ olalı mümtāzından
Ṣalınur serv-i sehī yürüyemez nāzından

şāh-bāz-ı çeşmi:

1. **şāh-bāz-ı çeşmi:**-*i*
Gazel 193
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Doğan kuşunun (avlayıcı) gözleri. II Felek.

Cān u dilden nola olsam ben de ʿabdi ʿAbdinüñ
Şāh-bāz-ı çeşmi murġ-ı cānı ḳapdı ʿAbdinüñ

şāhbāz-ı evc-i ḥüsn:

1. **şāhbāz-ı evc-i ḥüsn:**
Gazel 116
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzellik göğünün doğan kuşu. II Sevgili.

Şikār olmaz geçer ol şāhbāz-ı evc-i ḥüsn ammā
Niçe bāzūdan uçmışdur hezārān ḳola gelmişdür

şāhbāz-ı himmetüñi:

1. **şāhbāz-ı himmetüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 337
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Himmet şahini. II Himmet, gayret.

Hümā-yı vuṣlata ṣal şāhbāz-ı himmetüñi
Getür şikārla bāzuñı …… yatur ḳoluña

şāhbāz-ı ḥüsün:

1. **şāhbāz-ı ḥüsün:**
Gazel 353
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzellik şahbazı. II Sevgili.

Evṣāf-ı hüsnin ol mehüñ ey dil bülend ḳıl
Şāyed o şāhbāz-ı ḥüsün oḳuya gele

şāh-bāz-ı ṭabʿı:

1. **şāh-bāz-ı ṭabʿı:**-*ı*
Gazel 386
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yaratılış doğanı. II Güçlü ve yiğit yaratılışlı âşık.

Şāh-bāz-ı ṭabʿı ṣaldum ḫūblar ālāyına
Umarın aralarından bir şikār ala yine

şāhbāzı uçurduñ:

1. **şāhbāzı uçurduñ:**-*du, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Şahbazı uçurmak, doğan kuşunu uçurmak. II Vezirin ruhunu almak, onu öldürmek.

Şāhbāzı ḳande uçurduñ yuvasın neyledüñ
ʿĀlem-i kevn ü fesāduñ muḳteżāsın neyledüñ

<u>şāhenşeh-i gerdūn-ı cenāb:</u>

1. **şāhenşeh-i gerdūn-ı cenāb:**
Kaside 4
Mısra: **157**
Kelime Tipi: -
Şeref âleminin padişahı.

Ḳadr ü iclāl ile şāhenşeh-i gerdūn-ı cenāb
Deprenüp ḫābgehinden nitekim şīr-i künām

<u>şāhī:</u>

1. **şāhī:**
Mesnevi 15
Mısra: **47**
Sultan, hükümdar, padişah. II İran'a karşı kazandığı Çaldıran seferinden sonra Yavuz Sultan Selîm'in kestirdiği altınlara verilen ad.

Kimi şāhī vü kimi sulṭānī
Sürḫ altun u aḳçe ʿOs̲mānī

2. **şāhī:**
Mesnevi 15
Mısra: **65**
Sultan, hükümdar, padişah. II İran'a karşı kazandığı Çaldıran seferinden sonra Yavuz Sultan Selîm'in kestirdiği altınlara verilen ad.

Sikke-ṣūret geçer velī şāhī
Sevme anı severseñ Allāhı

3. **şāhī:**
Mesnevi 15
Mısra: **68**
Sultan, hükümdar, padişah. II İran'a karşı kazandığı Çaldıran seferinden sonra Yavuz Sultan Selîm'in kestirdiği altınlara verilen ad.

Aḳçe ʿaskerdür anlaruñ şāhı
Ya Firengī durur ya ḫod şāhī

4. **şāhi:**
Mesnevi 15
Mısra: **70**
Sultan, hükümdar, padişah. II İran'a karşı kazandığı Çaldıran seferinden sonra Yavuz Sultan Selîm'in kestirdiği altınlara verilen ad.

Bu ʿabes̲ ḥālet ancaḳ ey ṭālib
Şāhi ʿOs̲māniye olur ġālib

5. **şāhī:**
Mesnevi 15
Mısra: **72**
Sultan, hükümdar, padişah. II İran'a karşı kazandığı Çaldıran seferinden sonra Yavuz Sultan Selîm'in kestirdiği altınlara verilen ad.

Niye beklersüñüz bu dergāhı
Niye yatur ḥazīnede şāhī

6. **şāhīdür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **63**
Sultan, hükümdar, padişah. II İran'a karşı kazandığı Çaldıran seferinden sonra Yavuz Sultan Selîm'in kestirdiği altınlara verilen ad.

Şimdilik sikkedār şāhīdür
Meclis-ārā-yı pādşāhīdür

7. **şāhīyi:**-*y, -i*
Mesnevi 15
Mısra: **61**
Sultan, hükümdar, padişah. II İran'a karşı kazandığı Çaldıran seferinden sonra Yavuz Sultan Selîm'in kestirdiği altınlara verilen ad.

Ṭutdı şāhīyi ehl-i dīvānī
Gitdi görünmez oldı ʿOs̲mānī

<u>şāh-ı ʿacem:</u>

1. **şāh-ı ʿacem:**
Kaside 2
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Acem'in şahı. II 3. Murad.

Mālik-i mülk-i ʿArab şāh-ı ʿAcem Ḫüsrev-i Rūm

Server-i cinn-i Ḥabeş ḫān-ı Yemen cān-ı cihān

şāh-ı ʿālem:

1. **şāh-ı ʿālem:**
Tesdis 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı. II Sevgili.

Şāh-ı ʿālem çün ḳarār emrin muḳarrer eyledi
Her sefer aṣḥābı esbābın muġayyer eyledi

şāh-ı ʿālī-maḳām u ʿālī-kadr:

1. **şāh-ı ʿālī-maḳām u ʿālī-ḳadr:**
Mesnevi 4
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Kadri ve makamı yüce olan şah. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Şāh-ı ʿālī-maḳām u ʿālī-ḳadr
Şāh-ı vālā-mekān-ı ṣāḥib-ṣadr

şāh-ı ʿālī-şānumuz:

1. **şāh-ı ʿālī-şānumuz:**-*umuz*
Gazel 413
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce padişah. II Sevgili.

Bi-ḥamdi'llah yine ol şāh-ı ʿālī-şānumuz geldi
Saʿādetle saʿādet-ḫānesine ḫānumuz geldi

şāh-ı ʿālī-tebār u ʿālī-kadr:

1. **şāh-ı ʿālī-tebār u ʿālī-ḳadr:**
Mesnevi 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kadri ve soyu yüce padişah.

Şāh-ı ʿālī-tebār u ʿālī-ḳadr
Māh-ı burc-ı şeref refīʿü'ṣ-ṣadr

şāh-ı baṭḥā:

1. **şāh-ı baṭḥā:**
Mesnevi 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mekke'nin şahı. II Hazreti Muhammed.

Şāh-ı Baṭḥā vü şāhid-i Yeşrib
Müntehī-menzil ü felek-mevkib

şāh-ı benām:

1. **şāh-ı benām:**
Kaside 4
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Şanlı padişah.

İntiḳām almaġadur ḳaṣdumuz andan maḥżā
Ġayrı bir nesne gerekmez bize ey şāh-ı benām

şāh-ı bī-ʿināyet:

1. **şāh-ı bī-ʿināyet:**
Gazel 135
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Lütufsuz padişah. II Sevgili.

Nār-ı ġam-ı maḥabbet kār itdi cāna ġāyet
Ey şāh-ı bī-ʿināyet ʿāşıḳ bu kāra döymez

şāh-ı burc-ı felek-iktisābdur:

1. **şāh-ı burc-ı felek-iktisābdur:**-*dur*
Gazel 97
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Felek burcunun şahı. II Sevgili.

Leylī ki şāh-ı burc-ı felek-iktisābdur
Mecnūn göziyle baḳar iseñ āftābdur

şāh-ı cemşīd-şıfat:

1. **şāh-ı cemşīd-şıfat:**
Kaside 2
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Cemşid gibi padişah. II 3. Murad.

Şāh-ı Cemşīd-şıfat māh-ı sipihr-ʿaẓamet

Ḥażret-i Ḫān Murād ibn-i Selīm Ḫān-ı zamān

şāh-ı çenāruñ:

1. **şāḫ-ı çenāruñ:**-*uñ*
Kaside 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Çınar ağacının dalları.

Eli yufḳaydı ḳatı şāḫ-ı çenāruñ evvel
Şimdi gör elleri altun keser ey ġonca-dehān

şāh-ı cihān:

1. **şāh-ı cihān:**
Gazel 234
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı. II Sevgili.

Oldı Ḳabūlī bī-gümān vaṣṣāfuñ ey şāh-ı cihān
Yād itse nāmuñ tāze cān kesb eyler eṣnāf-ı ümem

şāh-ı cihān oldum diyen:

1. **şāh-ı cihān oldum diyen:**
Gazel 169
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı oldum diyen, sultanlık iddiasında bulunan (kimse).

Şāh-ı cihān oldum diyen yoḳ yire daʿvā itmesün
Almış cihān ġavġāların başına sulṭān olmamış

şāh-ı cihān olmak:

1. **şāh-ı cihān olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 494
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı olmak.

Esīr-i tāc u taḫt olmaḳ durur şāh-ı cihān olmaḳ
Gedālıḳdur gedālıḳ pādşāh-ı kām-rān olmaḳ

şāh-ı cihān-penāhuñdur:

1. **şāh-ı cihān-penāhuñdur:**-*uñ, -dur*
Mesnevi 2
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Herkesin sığındığı padişah.

Bāḳi fermān cenāb-ı şāhuñdur
Emr şāh-ı cihān-penāhuñdur

şāh-ı cihānuñ gedāsını:

1. **şāh-ı cihānuñ gedāsını:**-*n, -ı*
Gazel 406
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının kölesi. II Sevgiliye köle olan âşık.

ʿAyn-ı ʿināyet ile naẓar ḳıl Ḳabūlīye
Gözden bıraḳma şāh-ı cihānuñ gedāsını

şāh-ı denī:

1. **şāh-ı denī:**
Müseddes 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Alçak padişah.

Yoḳ durur şān-ı şerīfinde anuñ kibr u menī
Tīġ-i ḫūnḫ∨ārına ḳarşu ṭuramaz şāh-ı denī

şāh-ı deryā-dil:

1. **şāh-ı deryā-dil:**
Tarih 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Derya gönüllü padişah, cömert sultan. II Sultan 3. Murad Han.

Şeh-i ṣāḥib-kerem sulṭān-ı ʿādil şāh-ı deryā-dil
Cenāb-ı Ḫān Murād ol nesl-i pāk-i Āl-i ʿOs̱mānī

şāh-ı devrāna:

1. **şāh-ı devrāna:**-*a*
Gazel 119
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Devrin padişahı.

Tevekkül ṣaḥibi ey dil baş egmez şāh-ı devrāna
Gedā ehl-i ḳanāʿat olsa ol sulṭāndan yegdür

şāh-ı enbiyā vü rüsül:

1. **şāh-ı enbiyā vü rüsül:**
Mesnevi 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Resul ve nebilerin şahı. II Hazreti Muhammed.

Ne Nebī şāh-ı enbiyā vü rüsül
Ne Muḥammed delīl-i ehl-i sübül

şāh-ı ġam:

1. **şāh-ı ġam:**
Gazel 228
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keder padişahı. II Dert, keder, gam.

Geçdi ṣaḥn-ı sīneden dil-ḫānesine şāh-ı ġam
Dāġlar yir yir ʿalāmet şerḥalar şeh-rāh-ı ġam

2. **şāh-ı ġam:**
Terci-bend 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Keder şahı. II Gam, keder.

Ḫāne-i cāna şāh-ı ġam ḳonalı
Aldı dil kişverin sipāh-ı elem

şāh-ı ġamuñ:

1. **şāh-ı ġamuñ:**-*uñ*
Gazel 309
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dert padişahı. II Sevgili.

Ḳarār itdi göñlümde şāh-ı ġamuñ
Zihī imtizāc-ı mekīn ü mekān

şāh-ı ġamuñ bende-i dergāhıyuz:

1. **şāh-ı ġamuñ bende-i dergāhıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 137
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dert padişahının dergâhının kölesi. II Dertli ve kederli Kabûlî.

Biz de Ḳabūlī ḳuloġlı ḳulıyuz
Şāh-ı ġamuñ bende-i dergāhıyuz

şāḫ-ı gül:

1. **şāḫ-ı gül:**
Gazel 421
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gül padişahı. II Güllerin en güzeli olan sevgili.

Nola ḳolında götürürse şāḫ-ı gül beş on dāġı
Berü gel sāʿid-i dil-berde daḫı vardur ondaġı

şāh-ı güm-rāha:

1. **şāh-ı güm-rāha:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yolunu şaşırmış padişah.

Şāh-ı güm-rāha ṭarīḳ-i müstaḳīme sevḳ içün
Mürşid-i pāk ü ṣaḥīḥ-irşāddur gönderdigüñ

şāh-ı güm-rāhı:

1. **şāh-ı güm-rāhı:**-*ı*
Kaside 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yolunu şaşırmış padişah.

Gürūh-ı mülḥidīnüñ şermsārı şāh-ı güm-rāhı
Ṭarīḳ-i müʾminīne sevḳ içün irşād gönderdüñ

şāh-ı güm-rāhuñ baġırdāġı:

1. **şāh-ı güm-rāhuñ baġırdāġı:**
Gazel 433
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yolunu şaşırmış padişahın beşik bağı.

Çü geldi ʿasker-i Rūm aġrıġıyla çün Aġır daġı
Ḳırıldı baġraġıyla şāh-ı güm-rāhuñ baġırdāġı

şāh-ı ḥazān:

1. **şāh-ı ḫazān:**
Kaside 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sonbahar dalları.

ʿAzm-i gülgeşt-i çemen eyleyicek şāh-ı ḫazān
ʿAsker-i berg-i dıraḫtān öñüne düşdi hemān

şāh-ı ḫazāndan:

1. **şāh-ı ḫazāndan:**-*dan*
Kaside 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sonbahar dalları.

Varaḳ iltür götürür şāh-ı ḫazāndan bāġa
Muttaṣıl peyk-i ṣabā olsa ʿaceb mi pūyān

şāh-ı ḫıżr-himmet:

1. **şāh-ı ḫıżr-himmet:**
Gazel 268
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hızır gibi yardıma yetişen padişah. II Sevgili.

Ḳabūlī biz ölürsek ġam degül künc-i melāmetde
O şāh-ı Ḫıżr-himmet tek hemān dünyāda ṣāġ olsun

şāh-ı ḫūbānum:

1. **şāh-ı ḫūbānum:**-*um*
Gazel 418
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzeller şahı. II Sevgili.

Bī-meded ḳaldum ġamuñla bir meded ḳıl bendeñe
Hey meded öldüm yitiş gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

şāh-ı hümām:

1. **şāh-ı hümām:**
Gazel 239
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Himmetli padişah. II Sevgili.

Penc mah ki iki mektūb-ı şefāʿatle bizi
Yedi bu derdi beni çāre gör ey şāh-ı hümām

şāh-ı ḫüsne:

1. **şāh-ı ḫüsne:**-*e*
Gazel 121
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzellik padişahı, güzellik sultanı. II Sevgili.

Ol şāh-ı ḫüsne diyemezüz ḫāl şöyledür
Ol dil-ber-i perī-ṣıfat ādem mi söyledür

şāh-ı iḳlīm-i belāyam:

1. **şāh-ı iḳlīm-i belāyam:**-*y, -am*
Gazel 228
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bela ülkesinin padişahı. II Dertli ve kederli âşık.

Şāh-ı iḳlīm-i belāyam ḫüsrev-i mülk-i ʿanā
Çāker-i sulṭān-ı ʿışḳam bende-i dergāh-ı ġam

şāh-ı ʿışḳa:

1. **şāh-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 90
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aşk padişahı, aşk sultanı. II Sevgili.

Māl ü cāhuñ infiṣālinden ne ġam
Şāh-ı ʿışḳa ittiṣālüm vardur

2. **şāh-ı ʿışḳa:**-*a*
Gazel 100
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk padişahı, aşk sultanı. II Âşık.

Aḳıdur silsile-i eşküm o fettān-ı cihān
Şāh-ı ʿışḳa iki zencīr ile bir şīr çeker

şāh-ı ḳader-tüvāna:

1. **şāh-ı ḳader-tüvāna:**-*a*
Gazel 467
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kaderi değiştiren padişah. II Allah.

Şāh-ı ḳader-tüvāna ḳażā ʿarżı fi'l-meşel

Bir ḳaṭre iltimāsına beñzer seḥābdan

şāh-ı ḳavī-baḫt u ḳavī-kevkebüz:

1. **şāh-ı ḳavī-baḫt u ḳavī-kevkebüz:**-*üz*
Gazel 160
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şanslı ve talihli padişah. II Âşık.

Biz ne gedāyuz ne gedā-meşrebüz
Şāh-ı ḳavī-baḫt u ḳavī-kevkebüz

şāh-ı Kenʿāndur:

1. **şāh-ı Kenʿāndur:**-*dur*
Gazel 273
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kenan padişahı. II Güzelliğiyle Hazreti Yusuf'a benzeyen sevgili.

Aç gözüñ şimden girü ġam çekme ey Yaʿḳūb-dil
Mālik-i Mıṣr-ı melāḥat şāh-ı Kenʿāndur gelen

şāh-ı kerem:

1. **şāh-ı kerem:**
Kaside 1
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Cömertlik şahı. II Lütfu ve ihsanı bol olan Vezir Osman Paşa.

Senā gevherlerin dizmiş niṣār itmek murād eyler
Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şāh-ı kerem anuñ

şāh-ı kerem ü zer:

1. **şāh-ı kerem ü zer:**
Kaside 7
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Değerli ve cömert padişah.

Sensin ol şāh-ı kerem ü zer ki ḫurşīd-miṣāl
ʿAyn-ı zerrāta vücūduñdan irişür lemeʿāt

şāh-ı kerīm-i mā'il-i ḫayrāt u ʿuḳbāsın:

1. **şāh-ı kerīm-i mā'il-i ḫayrāt u ʿuḳbāsın:**-*sın*
Tarih 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ahirete ve hayırlı işlere meyleden cömert şah. II Paşa hazretleri.

Sen ol şāh-ı kerīm-i mā'il-i ḫayrāt u ʿuḳbāsın
Cihānda ḫayır idersin ḫayır öz kendü mālüñden

şāh-ı merdān:

1. **şāh-ı merdān:**
Gazel 273
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yiğitlik sultanı. II Hazreti Ali.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ itmege kīn ehlini
Merd-i meydān şāh-ı merdān şīr-i Yezdāndur gelen

şāh-ı muʿaẓẓam:

1. **şāh-ı muʿaẓẓam:**
Müseddes 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Yüce padişah, haşmetli sultan.

Vezīr-i aʿẓam u şāh-ı muʿaẓẓam ẕāt-ı ekremsin
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan müʾeyyedsin mükerremsin

şāh-ı muʿaẓẓamdan:

1. **şāh-ı muʿaẓẓamdan:**-*dan*
Gazel 63
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüce padişah, haşmetli sultan.

Sarāy-ı ʿālem-i fānīde herkes bir maḥal gözler
Niçe şāh-ı muʿaẓẓamdan yirinde bir gedā yegdür

şāh-ı muḫteşeme:

1. **şāh-ı muḫteşeme:**-*e*
Kıt'a 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Muhteşem padişah.

Var ey ġazel girye it öp elin pāyine düş
O şāh-ı muḥteşeme ʿarż ḳıl meẕelletüñi

şāh-ı muḳtedā:

1. **şāh-ı muḳtedā:**
Muaşşer 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Rivayet edilen padişah.

Livā-yı fetḥi çekdüñ ḫüsrev-i kişver-güşā geldüñ
Gürūh-ı ʿasker-i İslāma şāh-ı muḳtedā geldüñ

şāh-ı muḳtedāmuz:

1. **şāh-ı muḳtedāmuz:**-*muz*
Gazel 249
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Riayet edilen padişah. II Sevgili.

Bir mürüvvet kānı şāh-ı muḳtedāmuz var bizüm
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bir ketḫüdāmuz var bizüm

şāh-ı nīk-baḫt:

1. **şāh-ı nīk-baḫt:**
Gazel 259
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bahtı iyi padişah. II Sevgili.

Manṣıb gibi ʿazīz ol eyā şāh-ı nīk-baḫt
Lāyıḳ mı ben ḳapuñda ḥazīnü'l-fuʾād olam

şāh-ı pür-iclāl:

1. **şāh-ı pür-iclāl:**
Mesnevi 2
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Azametli padişah.

Umaram ki o şāh-ı pür-iclāl
Yine ol ḫāke vireler iclāl

şāh-ı şanavber:

1. **şāḫ-ı şanavber:**
Gazel 481
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çam ağacının şahı. II Âşık.

Gördi çenār dāmeni serve el eyledi
Ḳol şaldı şāḫ-ı şanavber gel eyledi

şāh-ı ser-firāzı:

1. **şāh-ı ser-firāzı:**-*ı*
Beyit 214
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Benzerlerinden üstün, eşsiz padişah. II Sevgili.

Altında esb-i tāzī destinde yavrı bāzī
Seyr ü şafāda gördüm ol şāh-ı ser-firāzı

şāh-ı sipihr-i zer-efser:

1. **şāh-ı sipihr-i zer-efser:**
Kaside 6
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Göğün altın taçlı sultanı. II Güneş.

Nice cevāhiri dürc-i felekde derc itmiş
Getürdi sūruña şāh-ı sipihr-i zer-efser

şāh-ı vālā-mekān-ı şāḥib-ṣadr:

1. **şāh-ı vālā-mekān-ı şāḥib-ṣadr:**
Mesnevi 4
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Makam sahibinin yüce rütbeli şahı. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Şāh-ı ʿālī-maḳām u ʿālī-ḳadr
Şāh-ı vālā-mekān-ı şāḥib-ṣadr

şāh-ı zemen:

1. **şāh-ı zemen:**
Gazel 321
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zaman padişahı. II Sevgili.

Müjgān-ı tīġ-i tīz ile ādemler öldürür

Virmez esīr-i ʿışḳa o şāh-ı zemen zamān

şāh-ı zerrīn-ʿalem:

1. **şāh-ı zerrīn-ʿalem:**
Gazel 426
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Altın sancaklı padişah. II Güneş.

Şāh-ı zerrīn-ʿalem ü ḳalʿa-i cām-ı seḥerī
Çıḳdı burc-ı felege dikdi livā-yı ẓaferi

şāhid:

1. **şāhid:**
Gazel 299
Mısra: **9**
Şahit, tanık. II Cihan, dünya.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne sābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

2. **şāhidüz:**-*üz*
Mesnevi 6
Mısra: **11**
Şahit, tanık.

Didiler şāhidüz bu iş ḥaḳdur
Ṣādıḳuz ṣıdḳumuz muḥaḳḳaḳdur

şāhid ol:

1. **şāhid ol:**
Gazel 340
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şahit olmak, bir meseleyi görme neticesinde tanıklık etmek.

Sīne-i bī-kīneñi ṣāf it Ḳabūlī zer gibi
Şāhid ol mihrüñ ile ḳoynuña gire ṣoyına

şāhid ü müddeʿī:

1. **şāhid ü müddeʿī:**
Gazel 415
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şahit ve iddiacı.

Dil-dih ü dil-rübā yekī dil-ber ü mübtelā yekī
Şāhid ü müddeʿī yekī yār yekī suḫan yekī

şāhid-i bāġ:

1. **şāhid-i bāġ:**
Kaside 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Bahçenin güzeli.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte ola ḫalḳ-ı cihān

şāhid-i ġazbān:

1. **şāhid-i ġazbān:**
Gazel 30
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Öfkeli güzel. II Öfkeli sevgili.

Ḳātil-i bī-raḥm elinden el-amān
Şāhid-i ġazbān elinden el-ġıyās

şāhid-i kāşānumuz:

1. **şāhid-i kāşānumuz:**-*umuz*
Gazel 412
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kaşan şehrinin güzeli. II Sevgili.

Ḳabūlī ḳaldı Kāşī kāse gibi zār u ser-gerdān
Cüvān-ı kāsebāz u şāhid-i Kāşānumuz gitdi

şāhid-i vāḥidle:

1. **şāhid-i vāḥidle:**-*le*
Tahmis 3
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tek şahit.

İsbāta gelse ṣūret-i ẓāhirde daʿvi yoḳ
Daʿvī olur mı şāhid-i vāḥidle ġayrı yoḳ

şāhid-i yesrib:

1. **şāhid-i yesrib:**
Mesnevi 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Medine'nin şahidi. II Hazreti Muhammed.

Şāh-ı Baṭḥā vü şāhid-i Yesrib

Müntehī-menzil ü felek-mevkib

şahin bakışlu:

1. **şahin bakışlu:**
Şarkı 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Şahin bakışlı. II Sert ve keskin bakışlı sevgili.

Türrāc yürüyüşli şahin bakışlu
Cıġalu burmalı mū-belüm vardur

2. **şāhin bakışlu:**
Mesnevi 9
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Şahin bakışlı (kimse). II Sert ve keskin bakışlı sevgili.

Tülek şāhin bakışlu kebk-reftār
Balıkcıl tellü iki dillü dil-dār

şāhlıḳ:

1. **şāhlıḳ:**
Gazel 80
Mısra: **5**
Sultanlık, hükümdarlık, padişahlık.

Şāhlıḳ ister iseñ bir iki gün çarḫ seni
Geçürür taḫta külāhın başuña geydüreḳor

şaḥne-i vīrānedür:

1. **şaḥne-i vīrānedür:**-*dür*
Beyit 166
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Viranenin bekçisi. II Âşık.

Mecnūn-ı deşt ü şaḥne-i vīrānedür gelen
Ṭıflān-ı şehr müjde ki dīvānedür gelen

şaḥş:

1. **şaḥşı:**-*ı*
Diğer 2
Mısra: **18**
Kişi, insan, adam, kimse.

Var idi erbāb-ı ḥācāta ʿuluvv-i himmeti
Kendüden bir şaḥşı arżā itmek idi niyyeti

şāḥsār-ı cismine şarmış:

1. **şāḫsār-ı cismine şarmış:**-*mış*
Kaside 10
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Vücut koruluğuna sarmak. II Bedenine sarmak.

Naḫl-i bālā-yı vücūdı bir ḳabā dökmiş nihāl
Şāḫsār-ı cismine ṣarmış iki yapraḳ dede

şaḥş-ı nā-dāna:

1. **şaḫṣ-ı nā-dāna:**-*a*
Gazel 168
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Cahil, bilgisiz, akılsız kişi.

Şaḫṣ-ı nā-dāna açılma açma rāzuñ herkese
Ey göñül pek ṣaḳla sırruñ sīnede mektūbveş

şaḫṣ-ı nā-dāna keşf-i rāz itme:

1. **şaḫṣ-ı nā-dāna keşf-i rāz itme:**
Gazel 410
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Niyâzî-i Mısrî'nin: "Sırrını nâdâna izhâr itme" sözlerini akıllara getiren ve sırrın cahil kişilerle paylaşılmaması gerektiğini nasihat eden ifade.

Şaḫṣ-ı nā-dāna keşf-i rāz itme
Herkese söyleme kitāb gibi

şaḫṣ-ı şāḥib-ʿarbede:

1. **şaḫṣ-ı şāḥib-ʿarbede:**
Kaside 10
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Kavgacı kişi, kargaşa çıkaran kimse.

Şaḫṣ-ı şāḥib-ʿarbede bir nā-sezā bārān-zede

Bir kilimi ṣuda ter-dāmān bir ışlaḳ dede

şaḥṣ-ı saḳīmdür:

1. **şaḥṣ-ı saḳīmdür:**-*dür*
Gazel 51
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dürüst olmayan kişi.

Maḳbūl olan zamānede şaḥṣ-ı saḳīmdür
Ṭoġruya istiḳāmeti cürm-i ʿaẕīmdür

şāhum u māhum:

1. **şāhum u māhum:**-*um*
Gazel 236
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Padişah ve ay. II Sevgili.

ʿĀşıḳ-ı ṣādıkı Ḳabūli-i zār
Āh şāhum u māhum İbrāhīm

şāʿir:

1. **şāʿir:**
Gazel 142
Mısra: **9**
Şiir yazan veya şiir okuyan (kimse). II Kabûlî.

Güzeller olmayan yirde ġazeller söylemez şāʿir
Ḳabūlī ehl-i ʿaḳl olan metāʿın bī-revāc itmez

şāʿir olmaz:

1. **şāʿir olmaz:**-*maz*
Diğer 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Şair olmak.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

şāʿir-i māhir olup:

1. **şāʿir-i māhir olup:**-*up*
Diğer 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Usta şair olmak.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekşeri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḥālet-i ruḫṣat virildi Ammā

şāʿir-i nükte-şinās:

1. **şāʿir-i nükte-şinās:**
Kaside 2
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
İnce manaların şairi. II Kabûlî.

Bā-ḫuṣūṣ ol ki ola fāris-i meydān-ı ʿAcem
Şāʿir-i nükte-şinās añıla ʿörf-i ʿirfān

şākir:

1. **şākirüz:**-*üz*
Tahmis 7
Mısra: **5**
Şükreden (kimse).

Şākirüz gülden velīkin ḫārdan rencīdeyüz
Gül gibi gülzār-ı istiġnāda mesken ṭutalı

2. **şākir:**
Kaside 4
Mısra: **219**
Olması gerektiği gibi.

Her biri ehl-i rıżā yirlü yirinde şākir
Biri birine ṣafā üzre ḫavāṣ ile ʿavām

şaḳraḳ dede:

1. **şaḳraḳ dede:**
Kaside 10
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Neşeli, şen dede.

Ġonca-i bāġ-ı ṭarāvet bir güzel gökcek ışıḳ
Bülbül-i gülzār-ı nāz u şīve bir şaḳraḳ dede

şāl-ı siyāh:

1. **şāl-ı siyāh:**
Gazel 422

Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Siyah şal.

Mecnūn-ı pā-bürehne ki abdāl-ı ʿışḳ iken
Āhı duḫānı egnine şāl-ı siyāh idi

şām:

1. **şām:**
Gazel 311
Mısra: **7**
Akşam. II Karanlık, siyah. II Sevgilinin saçı.

Kākülüñ şām u leblerüñ ʿĪsī
Ḳāmetüñ anda aḳ menār olsun

şām ola:

1. **şām ola:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Akşam olmak, karanlık olmak. II Hayatı kararmak, kötü günler yaşamak.

Gün gibi fetḥ eyledikce şarḳı berḳ-i tīġle
Düşmen-i dīnüñ ġamām-ı ġamla şarḳı şām ola

şām u şarḳa:

1. **şām u şarḳa:**-*a*
Kaside 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şam şehri ve Doğu diyarı. II Doğu ve Batı, her yer.

Sikender gibi ḥükmüñ Şām u şarḳa ʿām u şāmildür
Revāndur şarḳdan ġarba nefāẕ-ı emr ü fermānuñ

şām u seḥer:

1. **şām u seḥer:**
Gazel 292
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Akşam ve sabah. II Her zaman.

Pervāneveş bī-bāl ü per sūzān olayın bir zamān
Bülbül gibi şām u seḥer nālān olayın bir zamān

2. **şām u seḥer:**
Gazel 292
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Akşam ve sabah. II Her zaman.

Ḳan aġlayup Ceyḫūn gibi āh eyleyüp Mecnūn gibi
Şām u seḥer gerdūn gibi gerdān olayın bir zamān

3. **şām u seḥer:**
Gazel 430
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Akşam ve sabah. II Her zaman.

Çekilüp şām u seḥer cānib-i şehr-i ʿademe Ḳarbān-ı dil ü cān oldı revān sen gideli

4. **şām u seḥer:**
Gazel 450
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Akşam ve sabah. II Her zaman.

Gözleyüp mihr-i ruḫuñ ḥasret ile şām u seḥer
Ḳaṭre-i eşkümi bārān u müjem ebr itme

5. **şām u seḥer:**
Beyit 257
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Akşam ve sabah. II Her zaman.

Kime kim dīdār-ı dil-dāra naẓar lāzım gelür
Şu gibi şām u seḥer seyr ü sefer lāzım gelür

6. **şām u seḥer:**
Gazel 112
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Akşam ve sabah. II Her zaman.

Gülzār-ı cāna aḳar şām u seḥer ayaġı
Ġam-ḫāne ey Ḳabūlī başlu buñara beñzer

7. **şām u seḥer:**
Gazel 233
Mısra: **8**

Kelime Tipi: -
Akşam ve sabah. II Her zaman.

Her şām u seḥer Ḥaḳdan budur ṭalebüm çoḳdan
Şām u seḥer artursuñ ʿunvānuñı sulṭānum

8. **şām u seḥer:**
Kıt'a 20
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Akşam ve sabah. II Her zaman.

Zümre-i ehl-i ṭabʿa şām u seḥer
Derd ü ġamdur vażīfe sulṭānum

9. **şām u seḥer:**
Kaside 9
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Akşam ve sabah. II Her zaman.

Cihān bir tekyedür şām u seḥer gelmekde ḳurbānı
Çıḳup bir güşeden her dem gelen ḳurbāna ʿışḳ olsun

şām-ı felāketde:

1. **şām-ı felāketde:**-*de*
Gazel 178
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Felaket akşamı.

Yaşum yıldızların şām-ı felāketde döküp ḫāke Gicem ẓulmet günüm rūz-ı ḳıyāmet eyleyen ṭāliʿ

şām-ı fürḳatde:

1. **şām-ı fürḳatde:**-*de*
Terci-bend 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ayrılık akşamı.

Şām-ı fürḳatde tīre-dil ḳomaduñ
Dīde-i cāna rūşenā geldüñ

şāmil:

1. **şāmil:**
Kaside 3
Mısra: **10**
İçine alan, kaplayan, kapsayan.

ʿĀlim ki cidd ü cehdi defʿ-i meẓālim-i nās
ʿĀmil ki cevr ü ẓulmi ḫalḳ-ı cihāna şāmil

2. **şāmildür:**-*dür*
Mesnevi 8
Mısra: **21**
İçine alan, kaplayan, kapsayan.

Himmetüñ ḫāṣ u ʿāma şāmildür
Her murād işigüñde ḥāṣıldur

şāmuñ berāt u ḳadr ola:

1. **şāmuñ berāt u ḳadr ola:**
Kaside 8
Mısra: **40**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Gecen Berat ve Kadir (geceleri gibi mübarek) olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Sürūr ile ola seyrüñ ṣafāyıla geçe vaḳtüñ
Bahār u ʿīd ola rūzuñ Berāt u Ḳadr ola şāmuñ

Şāmūr-ı Ṭahmūrs-kemend:

1. **Şāmūr-ı Ṭahmūrs-kemend:**
Gazel 234
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tahmûrs'un bağının Şamur'u. II Sevgili.

Ṭahmūrs-ı ʿifrīt-bend Şāmūr-ı Ṭahmūrs-kemend
İsfendiyār-ı nāmver Ḍaḥḥāk-i Nūşirvān-kerem

şan

1. **şānuñ:**-*uñ*
Gazel 22
Mısra: **2**
Ad, nam, şöhret.

Ẕātuñ sezā-yı ḳaṣr-ı ḫurrem-sarāy-ı devlet
Şānuñ şeref-fezā-yı ṣadr-ı ṣafā-yı devlet

2. **şān:**
Gazel 95
Mısra: **2**
Ad, nam, şöhret.

Gerçi kim ʿālemde çoḳ sulṭān-ı ʿālī-şān var
Ey şeh-i mülk-i melāḥat sende ammā şān var

3. **şān:**
Gazel 189
Mısra: **2**
Ad, nam, şöhret.

Ṣoḥbetüñde sāḳiyā ol yār-ı ʿālī-şān yoḳ
Ḳaldur esbāb-ı neşāṭı meclisüñde şān yoḳ

4. **şānuñ:**-*uñ*
Gazel 200
Mısra: **4**
Ad, nam, şöhret.

Benüm efkār-ı zülfüñden murādum kesb-i cemʿiyyet
Senüñ ḫāṭır perīşān eylemekdür ey perī şānuñ

5. **şānuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 411
Mısra: **8**
Ad, nam, şöhret.

Ne ḳaftān ḫilʿat-i devlet ne ḫilʿat ḥulle-i cennet
Ẓuhūr itdi bugün şānuñda nūr-ı fażl-ı Sübḥānī

6. **şānuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **17**
Ad, nam, şöhret.

ʿAyāndur gün gibi şānuñ beyāna anı ḥācet yoḳ
Ne lāzım heybet ü iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

7. **şānında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 3
Mısra: **54**
Ad, nam, şöhret.

Biri mużırr u biri mūzī vü nice mūzī
Mażmūn-ı külli mūzī şānında emr-i nāzil

8. **şānuñ:**-*uñ*
Kaside 7
Mısra: **9**
Ad, nam, şöhret.

Ḳadrüñ aʿlā vü muʿallā vü müreffaʿ şānuñ
Bu ʿulüvv-i derecāt ehli o şāḥib-ṭabaḳāt

9. **şānuñda:**-*uñ, -da*
Mesnevi 2
Mısra: **21**
Ad, nam, şöhret.

Var kemāl-i kerem çü şānuñda
Bir murādum var āstānuñda

10. **şānı:**-*ı*
Terci-bend 4
Mısra: **14**
Ad, nam, şöhret.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

11. **şāndur:**-*dur*
Tuyuğ 3
Mısra: **3**
Ad, nam, şöhret.

Bildinüz mi nice şāndur besmele
Nice ẕī-şāndan nişāndur besmele

<u>şān bul:</u>

1. **şān bul:**
Gazel 215
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şan bulmak, nam salmak.

Göñül bir yār-ı ʿālī-şāna meyl it
Özüñ ʿālī gözet bir pāre şān bul

<u>şāneveş:</u>

1. **şāneveş:**
Gazel 99
Mısra: **3**
Tarak gibi.

El çekme şāneveş ser-i zülf-i nigārdan
Seyr eyle bāġ-ı ḥüsnini sünbül zamānıdur

<u>şān-ı ʿālī-şān:</u>

1. **şān-ı ʿālī-şān:**
Tarih 21

Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüce şan.

Sen ki çün bu şān-ı ʿālī-şān ile
Ḥaḳ naṣīb itdi irişdüñ ʿizzete

<u>şān-ı pür-maḥmideteş:</u>

1. **şān-ı pür-maḥmideteş:**-*eş-eteş*
Gazel 499
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Övgü dolu şan. II Hazreti Muhammed'in övgüye layık yüce şanı.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfateş mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl
Şān-ı pür-maḥmideteş vāye-dih-i evzāʿī

<u>şān-ı şerīf:</u>

1. **şān-ı şerīf:**
Tarih 13
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şerefli şan. II Şam valisinin şerefli adı.

Ol ṣadā-yı rūḥ-baḫş-ı ġam-zedāyı diñledüm
Dir ḳażā-yı Şāmı teşrīf itdi bir şān-ı şerīf

<u>şān-ı şerīfinde:</u>

1. **şān-ı şerīfinde:**-*i, -n, -de*
Müseddes 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Şerefli şan. II Ferhat Paşa'nın şerefli şanı.

Yoḳ durur şān-ı şerīfinde anuñ kibr u menī
Tīġ-i ḫūnḫ∨ārına ḳarşu ṭuramaz şāh-ı denī

<u>şarāb:</u>

1. **şarābuñ:**-*uñ*
Beyit 211
Mısra: **2**
Sarhoşluk veren içecek, şarap, bade, mey.

Hemān yap yap ögürmekdür ẓarāfet
Şarābuñ içesin cāmın ṭolusın

2. **şarāb:**
Gazel 15
Mısra: **8**
Sarhoşluk veren içecek, şarap, bade, mey.

Ḥiddete gelse köpüklense ḳızarsa vechi var
Çoḳ ṣıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur ey sāḳī şarāb

3. **şarābı:**-*ı*
Gazel 33
Mısra: **1**
Sarhoşluk veren içecek, şarap, bade, mey.

Mevsim-i gülde şarābı şöyle iç
Tā ki farḳ olmaya meyden ṭaş u iç

4. **şarābı:**-*ı*
Gazel 279
Mısra: **6**
Sarhoşluk veren içecek, şarap, bade, mey.

Dürd-i mey-i muṣaffā ḳıldı dili mükedder
Virme şarābı sāḳī ṣabr it biraz ṭurılsun

5. **şarābı:**-*ı*
Gazel 331
Mısra: **1**
Sarhoşluk veren içecek, şarap, bade, mey.

Gel şarābı alıgör ey ṣūfī reng ü āli ḳo
Ḳışşa rengīn ḳışşa dirsin daḫı ḥişşe alı ḳo

<u>şarāb-ı āl içerler:</u>

1. **şarāb-ı āl içerler:**-*er, -ler*
Gazel 93
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kırmızı şarap içmek. II Âşık olmak.

Mey-i gül-fāma ṣūfī tevbenüñ ālin bilür ammā
Şarāb-ı āl içerler ehl-i diller āl bilmezler

<u>şarāb-ı dil-güşāsın:</u>

1. **şarāb-ı dil-güşāsın:**-*s, -ı, -n*
Diğer 2
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -

Gönle ferahlık veren şarap. II Vezir.

Ey felek bu meclisüñ sāz u nevāsın neyledüñ
Ṣoḥbeti bozduñ şarāb-ı dil-güşāsın neyledüñ

<u>şarāb-ı ḫoş-güvār:</u>

1. **şarāb-ı ḫoş-güvār:**
Gazel 46
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Lezzetli şarap.

Gerçi ġāyet telḫdür sāḳī şarāb-ı ḫoş-güvār
Oldı dil ṭıflına ammā şīr-i māderden leẕīẕ

<u>şarāb-ı iltifātuñla:</u>

1. **şarāb-ı iltifātuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 510
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütuf şarabı. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Dil-i pür-ıżṭırābumdan ḫumār-ı miḥneti defʿ it
Şarāb-ı iltifātuñla beni mest eyle sulṭānum

<u>şarāb-ı laʿlgūn:</u>

1. **şarāb-ı laʿlgūn:**
Gazel 76
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kırmızı renkli şarap. II Sevgilinin lal taşına benzeyen kırmızı dudağı.

Ṣafā-yı lezzet-i laʿl-i lebüñ gitmez dehānumdan
Bu şevḳ ile şarāb-ı laʿlgūn eglencem olmışdur

<u>şarāb-ı nāb:</u>

1. **şarāb-ı nāb:**
Gazel 414
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Halis şarap.

Şarāb-ı nāb ile ṭoldur ḳabāġı nūş idelüm
Zamāne ḫākle ṭoldurmadın ḳabāġumuzı

<u>şarabla berşüñ mizācı:</u>

1. **şarabla berşüñ mizācı:**
Beyit 74
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şarap ile esrarın mizacı. II Sevgili ile âşığın mizacı.

İderken āteş ile āb imtizācı
Şarabla berşüñ alışmaz mizācı

<u>şāriḥ-i vaḳtem:</u>

1. **şāriḥ-i vaḳtem:**-*em*
Gazel 76
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zamanın şarihi, açıklayıcısı, izah edeni. II Kabûlî.

ʿAceb mi şerḥe gelmezse bedenden açduġum şerḥa
Ḳabūlī şāriḥ-i vaḳtem mütūn eglencem olmışdur

<u>şark:</u>

1. **şarḳa:**-*a*
Gazel 323
Mısra: **15**
Doğu diyarı.

Ḳılıçla şarḳa ʿasker çek ḳılıçla ḳavm-i aʿdāyı
Cidalu ḳullaruñ gönder ʿadū üzre cidāl olsun

2. **şarḳa:**-*a*
Kaside 15
Mısra: **1**
Doğu diyarı.

Pādşāhum şarḳa ʿadl ü dāddur gönderdigüñ
Milket-i Keyḫüsreve Ferhāddur gönderdigüñ

<u>şarḳ illerin çıḳup:</u>

1. **şarḳ illerin çıḳup:**-*up*
Muaşşer 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Doğu diyarına gitmek.

Çıḳup şarḳ illerin yeller gibi geşt-i güẕār itdüñ
Semend-i bād-ı pāy altında aʿdāyı ġubār itdüñ

<u>şarḳ u ġarbuñ kārbānı:</u>

1. **şarḳ u ġarbuñ kārbānı:**

Gazel 373
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Doğunun ve Batı'nın kervanı. II Ticari kervan, devletin maddi gücü.

Yükin ṭutsun bulursa bācın alsun düşmen-i bed-ḫ∨āh
Çekilsün şarḳ u ġarbuñ kārbānı kārbān üzre

<u>şarḳa livā-yı nuṣreti çeküp:</u>

1. **şarḳa livā-yı nuṣreti çeküp:**-*üp*
Muaşşer 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Doğuya zafer bayrağı çekmek, doğu diyarını fethetmek.

Çeküp şarḳa livā-yı nuṣreti mihr-i cihānāsā
ʿAdū-yı dīne ḳarşu rāyet-i fetḥi ḳılup ber-pā

<u>şarḳa vü ġarba çekilmiş:</u>

1. **şarḳa vü ġarba çekilmiş:**-*miş*
Gazel 94
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Doğu ve Batıya yayılmak. II Her yere ulaşmak.

Sımāṭ-ı ḫ∨ān-ı iḥsānı çekilmiş şarḳa vü ġarba
Naʿīm-i sofra-i inʿāmı bir Tatari yaġmadur

<u>şarḳdan ġarba revāndur:</u>

1. **şarḳdan ġarba revāndur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Doğu'dan Batı'ya geçerli. II Doğu'dan Batı'ya kadar her yerde Vezir Osman Paşa'nın hükmünün yürümesi.

Sikender gibi ḥükmüñ Şām u şarḳa ʿām u şāmildür
Revāndur şarḳdan ġarba nefāẕ-ı emr ü fermānuñ

<u>şarḳı dolanup:</u>

1. **şarḳı dolanup:**-*up*
Muaşşer 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Doğu diyarını dolaşmak.

Güneş gibi gezüp şarḳı dolanup mülk-i Īrānı
Meh-i nev gibi arturduñ şehā gitdükce ʿünvānı

<u>şarḳı fetḥ eyledikce:</u>

1. **şarḳı fetḥ eyledikce:**-*dikce*
Gazel 385
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Doğuyu fethetmek. II Güneşin doğudan doğması.

Gün gibi fetḥ eyledikce şarḳı berḳ-i tīġle
Düşmen-i dīnüñ ġamām-ı ġamla şarḳı şām ola

<u>şart:</u>

1. **şarṭ:**
Gazel 16
Mısra: **2**
Koşul, anlaşma. II Vaziyet, hâl.

Efendi zümre-i ʿuşşāḳ ḳullaruñdur hep
Velī bu şarṭ ile kim lā-yubāʿ u lā-yūheb

<u>şarṭ-ı ḳabūl:</u>

1. **şarṭ-ı ḳabūl:**
Mesnevi 6
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kabul etmenin şartı.

Emr ü nehy-i Ḫudā vü ḳavl-i Resūl
Ḳā'ilüz her ne ise şarṭ-ı ḳabūl

<u>şarṭ-ı kerem:</u>

1. **şarṭ-ı kerem:**
Kaside 3
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Cömertliğin şartı.

Ḳaldum tehī ʿamelden māl ise çıḳdı elden
Şarṭ-ı kerem degüldür meşrūṭum ola zāyil

<u>şaʿşaʿa-i rūyuñdur:</u>

1. **şaʿşaʿa-i rūyuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 101
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünün parlaklığı.

Ḥarf atan māh-ı hilāl üzre ḳaşuñ yālarıdur
Güneşe taʿne ḳılan şaʿşaʿa-i rūyuñdur

<u>şaṭranc oyunın oynayalum:</u>

1. **şaṭranc oyunın oynayalum:**-*y, -alum*
Gazel 308
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Satranç oyununu oynamak. II Âşık olmak.

Gel naṭʿ-ı maḥabbetde şehā bir sen ü bir ben
Şaṭranc oyunın oynayalum māt ola düşmen

<u>şaṭṭ-ı Baġdād:</u>

1. **şaṭṭ-ı Baġdād:**
Beyit 37
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bağdat'ın Şatt'ı.

Ġam-ı cefā-yı ḫat-āverd k'an be-bord ez-yād
Baṭṭ-ı şarāb u ḫaṭ-ı sebze vü Şaṭṭ-ı Baġdād

<u>şavış:</u>

1. **şavış:**
Mesnevi 5
Mısra: **93**
Çavuş.

Bunlaruñ nāmına dinür şavış
Bunlaruñ kārı ḥīle vü teşvīş

<u>şāyed:</u>

1. **şāyed:**
Gazel 353
Mısra: **6**
Belki, olur da, ola ki.

Evṣāf-ı hüsnin ol mehüñ ey dil bülend ḳıl
Şāyed o şāhbāz-ı ḥüsün oḳuya gele

2. **şāyed:**
Gazel 372
Mısra: **8**
Belki, olur da, ola ki.

Ey göñül kendüñi alçaḳ ṭutagör kim saña
Şāyed ol serv-ḳadüñ şu gibi göñli aḳa

3. **şāyed:**
Gazel 462
Mısra: **4**
Belki, olur da, ola ki.

Açıla bir gün ola sīnesini aça nigār
Ṭururuḳ şāyed ola açıla bir ḳutlu ḳapu

4. **şāyed:**
Gazel 515
Mısra: **5**
Belki, olur da, ola ki.

Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin

5. **şāyed:**
Kaside 10
Mısra: **45**
Belki, olur da, ola ki.

Gel naṣīḥat diñle benden ögüt al şāyed saña
Bir gün ola lāzım ola bu kelām-ı ḥaḳ dede

<u>şāyed ki:</u>

1. **şāyed ki:**
Beyit 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Eğer ki, ola ki.

Tīġ-i ġam-ı maḥabbet ile yāre yāreyem
Şāyed ki bu bahāne ile yāre yarayam

<u>şāyeste-i ʿāṭāyam:</u>

1. **şāyeste-i ʿāṭāyam:**-*y, -am*
Kaside 3
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Lütfa layık (kimse).

Mīrīye ḫıdmet itdüm şāyeste-i ʿāṭāyam

Emvāle saʿyüm oldı iḥsān olursa ḳābil

şāyeste-i ḫiṭāb:

1. **şāyeste-i ḫiṭāb:**
Beyit 111
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yaraşır sözler, iltifat.

Ḫaṭdur kitāb-ı ḥüsnüñe şāyeste-i ḫiṭāb
Gelsün nizāʿ iden güzelüm işte baḳ kitāb

şāyeste-i selāsil:

1. **şāyeste-i selāsil:**
Kaside 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Silsileye layık, yaraşır (kimse).

ʿĀlim ki nice ʿālim vābeste-i ʿadālet
ʿĀmil ki nice ʿāmil şāyeste-i selāsil

şāyī:

1. **şāyī:**
Beyit 265
Mısra: **2**
Layık, uygun, yaraşır.

Tu-rā zībed ḳabā-yı pādşāhī
Ḳabā-yı pādşāhī-rā tu şāyī

şāyiʿ olur:

1. **şāyiʿ olur:**-*ur*
Beyit 90
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Herkes tarafından duyulmak, bilinmek, namı yayılmak.

Seḫāyile kişinüñ nīk-nāmı şāyiʿ olur
Seḫā ki olmaya ādemde ʿaksi vāḳiʿ olur

şeb:

1. **şeb:**
Gazel 175
Mısra: **5**
Gece. II Sevgilinin simsiyah saçları.

Ḳaşlaruñdur māh-ı nev şeb ṣaçlaruñ alnuñ güneş
Kākülüñ ṭayf-ı leyāl ü ruḫlaruñ eyyām-ı bīż

2. **şeb:**
Gazel 52
Mısra: **3**
Gece.

Gel bu şeb būseye ʿahd eyledügüñ döndürme
O daḫı dün gice meclisdeki peymāna döner

3. **şeb:**
Gazel 347
Mısra: **9**
Gece.

Ḳabūlīnüñ gözine şeb gibi tārīk olur dünyā
Cemālüñ mihrin ey mehrū gözinden gel ṭolundurma

4. **şeb:**
Kaside 6
Mısra: **35**
Gece.

Bu şeb ider diyü dāmād-ı çarḫ ʿarż-ı cemāl
ʿArūs-ı zāl-i cihānuñ başına aḳçe ṣaçar

5. **şebüñ:**-*üñ*
Kaside 6
Mısra: **87**
Gece.

Sürūr ile geçe rūzuñ saʿādet ile şebüñ
Ziyāde olmada ḳadrüñ ola ḳarīn-i ḳamer

6. **şeb:**
Tarih 17
Mısra: **33**
Gece.

Şeb-i ḳadr bādā şeb ü ʿīd rūzest
Mehet sāl ü sālet ilā-yevm-i maḥsūb

7. **şeb:**
Tarih 23
Mısra: **1**
Gece.

Meger bir şeb muʿanber sāyebānı

Ḳurıldı ḫüsrev-i gerdūn-ı mīrüñ

şeb ü rūz:

1. **şeb ü rūz:**
Gazel 287
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz. II Her zaman.

Murġ-ı dil başladı feryāda
Ḳabūlī şeb ü rūz
Gülşenüñ bülbüli şimden girü ḫāmūş olsun

2. **şeb ü rūz:**
Diğer 1
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz. II Her zaman.

Zi-dil ü cān Ḳabūlī şeb ü rūz
Be-revāneş deverān vird-i derūn

3. **şeb ü rūz:**
Terci-bend 1
Mısra: **43**
Kelime Tipi: -
Gece ve gündüz. II Her zaman.

Līk naḫl-i maḥabbatüñ şeb ü rūz
Devletüñ gibi sīnede bāḳī

şebāsā:

1. **şebāsā:**
Diğer 2
Mısra: **54**
Gece gibi simsiyah, kapkara.

Ṭaşlarla döge döge sīnesin kān ağlasun
Ḳaralar geysün şebāsā āb-ı ḥayvān ağlasun

2. **şebāsā:**
Kaside 2
Mısra: **76**
Gece gibi simsiyah, kapkara.

Ben ki pā-māl-i cefā ḫāki gibi tīre-dilem
Tīredür baḫt-ı siyāhumla şebāsā devrān

şebeh:

1. **şebeh:**
Kıt'a 23
Mısra: **4**
Benzer, benzeyiş.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

şeb-i ġamda:

1. **şeb-i ġamda:**-*da*
Gazel 19
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dert gecesi.

Ġam-ı zülf-i siyāh-ı yār ile öldüm şeb-i ġamda
Çöz ey ebr-i siyeh gīsūlaruñ üstüme mātem ṭut

şeb-i hecre düşen:

1. **şeb-i hecre düşen:**
Gazel 275
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Ayrılık gecesine düşen (kimse). II Sevgiliden ayrılan âşık.

Rūz-ı vaṣlından cüdā olup şeb-i hecre düşen
Ṣubḥ-ı devlet irişince āh-ı şebgīr eylesün

şeb-i ḳadr:

1. **şeb-i ḳadr:**
Tarih 17
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Kadir gecesi.

Şeb-i ḳadr bādā şeb ü ʿīd rūzest
Mehet sāl ü sālet ilā-yevm-i maḥsūb

şeb-i miḥnetde:

1. **şeb-i miḥnetde:**-*de*
Gazel 178
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı gecesi, dert gecesi.

Dökildükçe zemīne kevkeb-i eşki Ḳabūlīnüñ
Şeb-i miḥnetde bī-nūr-ı hidāyet eyleyen ṭāliʿ

şeb-i muẓlim:

1. **şeb-i muẓlim:**
Kaside 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

Didi ey ʿārif-i sırr-ı ḫafī
pūşīde yir yoḳdur
Şeb-i muẓlim żiyāsın setr
ider mi māh-ı tābānuñ

2. **şeb-i muẓlim:**
Mesnevi 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

Şeb-i muẓlim gibi yüzi ḳaradur
Şükr aña kim ne cīfeler yaradur

<u>şeb-i tār:</u>

1. **şeb-i tār:**
Müseddes 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Karanlık gece.

Gün yüzüñden çün cüdā ḳıldı felek cān u teni
Dīde-i cāna şeb-i tār itdi rūz-ı rūşeni

<u>şeb-i vuṣlatda:</u>

1. **şeb-i vuṣlatda:**-*da*
Gazel 393
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Vuslat gecesi, sevgiliye kavuşma gecesi.

Ḳul oġlı bir efendi gördüm ey dil ḳol ṭolaşurken
Umarum kim şeb-i vuṣlatda yanuma aġa ḳolı

<u>şeb-i ẓulmetde ḳalmış:</u>

1. **şeb-i ẓulmetde ḳalmış:**
Kaside 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Karanlık gecede kalmış (kimse).

Şeb-i ẓulmetde ḳalmış gibi ḳalmışdı cihān ḫalḳı
Nesīm-i ṣubḥ-ı ʿadlüñle açıldı çeşmi dünyānuñ

<u>şebīh:</u>

1. **şebīh:**
Gazel 163
Mısra: **9**
Benzer, denk.

Dānāya şebīh olur mı nādān
Şāh ile gedā berāber olmaz

<u>şebīh olmaz:</u>

1. **şebīh olmaz:**-*maz*
Gazel 359
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Benzemek, iki şey arasında ortak taraflar bulunmak, andırmak.

Naḫl-i ḳad-i bālāna şimşād şebīh olmaz
Aʿlāya ḳıyās itme kütāhı Meḥemmed Şāh

<u>şebistān-ı vefānuñ şemʿ-i tābdārısın:</u>

1. **şebistān-ı vefānuñ şemʿ-i tābdārısın:**-*sın*
Gazel 266
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Vefa hareminin parlak gecesi. II Sevgili.

Nice pervāne olmaz ḫıdmetüñde zümre-i ʿāşıḳ
Şebistān-ı vefānuñ sen ki şemʿ-i tābdārısın

<u>şebnem:</u>

1. **şebnem:**
Tahmis 9
Mısra: **13**
Çiğ tanesi.

Düşer ḫāke s̲üreyyā-yı sirişküm nitekim şebnem
Düşen rūy-ı zemīne her gice encüm gibi her dem

<u>şebnem ile çīdedür:</u>

1. **şebnem ile çīdedür:**-*dür*
Gazel 83
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şebnem ile çiy. II Sevgilinin saçı.

Çīn-i zülfüñ kim siyeh-pūşīdedür pāşīdedür
Sünbül-i pīçīdedür kim şebnem ile çīdedür

şeb-nişīn-i künc-i miḥnet:

1. **şeb-nişīn-i künc-i miḥnet:**
Gazel 42
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı köşesinin gece oturanı. II Âşık.

Ey menem ez-bād-ı ḥasret der-hevā der-künc-i derd
Şeb-nişīn-i künc-i miḥnet rūz-gerd-i gird kerd

şeb-tā-seḥer:

1. **şeb-tā-seḥer:**
Gazel 292
Mısra: **5**
Geceden sabaha (kadar).

Şeb-tā-seḥer efkār ile fikr-i ġam-ı dil-dār ile
Esrār-ı ʿışḳ-ı yār ile ḥayrān olayın bir zamān

secāʿāt:

1. **şecāʿātle:**-*le*
Kaside 1
Mısra: **89**
Cesaret, yiğitlik. II Hazreti Ali'nin yiğitliğine telmih yapılmıştır.

Ṣadāḳatle ʿadāletle seḫāvetle şecāʿātle
Añılsun ḥaşre dek nāmuñ nite kim çār-yārānuñ

secāʿat ʿasrıdur:

1. **şecāʿat ʿasrıdur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Yiğitlik asrı. II Vezir Osman Paşa'nın devri.

ʿAdālet devridür devrüñ şecāʿat ʿasrıdur ʿasruñ
Saʿādet ṣadrıdur ṣadruñ şehi sensin bu devrānuñ

şefāʿat:

1. **şefāʿat:**
Gazel 12
Mısra: **6**
Allah'ın mahşer gününde izin verdiği kişilerin günahkâr kullar için aracılık etmesi. II Merhamet, acıma.

O mürüvvet o maḥabbet o meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o şefāʿat o vefā

2. **şefāʿatüñi:**-*üñ, -i*
Kıt'a 12
Mısra: **4**
Suçlu veya muhtaç kimse için af ricası.

Açılma ġayr yanında niyāzı pinhān it
Ümīddür ki ḳabūl ideler şefāʿatüñi

3. **şefāʿat:**
Beyit 23
Mısra: **1**
Allah'ın mahşer gününde izin verdiği kişilerin günahkâr kullar için aracılık etmesi.

Şefāʿat ez-şefīʿ-i ʿāṣiyān-ı ümmet-i Aḥmed
Ḳabūl ez-ḳābilü't-tevb ez-Ḳabūlī tevbe-i bī-ḥad

4. **şefāʿat:**
Beyit 27
Mısra: **2**
Allah'ın mahşer gününde izin verdiği kişilerin günahkâr kullar için aracılık etmesi.

Murādem ez-tu ey ḫatm-i risālet
Şefāʿat yā Resūla'llah şefāʿat

şefāʿat demi:

1. **şefāʿat demi:**
Gazel 39
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şefaat zamanı. II Merhamet etme vakti.

Ben zār u günehkāra şefāʿat demi geldi
Yandurma beni āteş-i hicrāna muḫalled

şefāʿat eyleyesin:

1. **şefāʿat eyleyesin:**-*y, -e, -sin*
Mesnevi 4
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -

Yardımcı olmak, sıkıntısını gidermek.

Bir faḳīrem ʿināyet eyleyesin
Umaram kim şefāʿat eyleyesin

<u>şefāʿat ez-şefīʿ-i müẕnibīn-i ümmet-i bī-tāb:</u>

1. **şefāʿat ez-şefīʿ-i müẕnibīn-i ümmet-i bī-tāb:**
Beyit 151
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Hadis**
Şefaat, güçsüz ümmetin günahkâr kullarına şefaat eden (Hazreti Muhammed)'dendir. II Hazreti peygamberin: "Benim şefaatim ümmetimin günahkâr kulları içindir." hadis-i şerifine telmihte bulunan ifade

Şefāʿat ez-şefīʿ-i müẕnibīn-i ümmet-i bī-tāb
Ḳabūl ez-ḳābilü't-tevb ez-Ḳabūlī tevbe ez-eẕnāb

<u>şefāʿat yā Resūla'llah:</u>

1. **şefāʿat yā Resūla'llah:**
Beyit 27
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"*Ey Allah'ın Resulü, şefaat (eyle)!"*
Murādem ez-tu ey ḫatm-i risālet
Şefāʿat yā Resūla'llah şefāʿat

<u>şefāʿat-h∨āh-ı şāh-ı taḥt-ı sermed:</u>

1. **şefāʿat-ḫ∨āh-ı şāh-ı taḥt-ı sermed:**
Beyit 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Liderlik tahtının baş şefaatçisi. II Hazreti Muhammed.

Şefāʿat-ḫ∨āh-ı şāh-ı taḥt-ı sermed
Ġulām-ı dergeh-i Aḥmed Muḥammed

<u>şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür:</u>

1. **şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür:**-*dür*
Gazel 424
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Hadis**
Ümmetin günahkârlarının şefaatçisi. II Hazreti Muhammed'in "Benim şefaatim ümmetimin günahkâr kulları içindir." sözlerini akıllara getiren hadis-i şerifi.

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür Muḥammed
Ḳabūlī senüñle muḳayyed degül mi

2. **şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür:**-*dür*
Gazel 425
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Hadis**
Ümmetin günahkârlarının şefaatçisi. II Hazreti Muhammed'in "Benim şefaatim ümmetimin günahkâr kulları içindir." sözlerini akıllara getiren hadis-i şerifi [İmam-ı Ahmed, Nesai].

Şefīʿ-i ʿuṣāt-ı ümemdür
Ḳabūlī
Senüñle muḳayyed Muḥammed degül mi

<u>şefḳat güni irişdi:</u>

1. **şefḳat güni irişdi:**-*di*
Gazel 39
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Merhamet günü gelmek. II Kıyamet günü gelmek.

Hecrüñle başında ḳopuyor rūz-ı ḳıyāmet
Şefḳat güni irişdi Ḳabūlīye Meḥemmed

<u>şeftālū-yı laʿl-i lebine:</u>

1. **şeftālū-yı laʿl-i lebine:**-*i, -n, -e*
Gazel 417
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Lal taşına benzeyen dudağın şeftalisi. II Sevgilinin kıpkırmızı

dudağının sulu ve tatlı lezzeti.

O gül şeftālū-yı laʿl-i
lebine irmez el dirdi
Dirīġ ol naḫl-i ḥüsnüñ
mīve-i laʿlini el dirdi

<u>şeftālu-yı laʿl-i lebüñ:</u>

1. **şeftālu-yı laʿl-i lebüñ:**-*üñ*
Gazel 46
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dudağın kırmızı şeftalisi. II Sevgilinin dudağı.

Ol gül-i bāġ-ı vefā
şeftālu-yı laʿl-i lebüñ
Mīve-i şīrīn ü naḫl-i sāye-perverden leẕīẕ

<u>şeh:</u>

1. **şehe:**-*e*
Gazel 124
Mısra: **9**
Sultan, hükümdar, padişah.

Geh derdüñ aġla ol şehe gāhī duʿālar it
Ṭurma Ḳabūli şükr ü şikāyet zamānıdur

2. **şehlerdür:**-*ler*, -*dür*
Gazel 213
Mısra: **6**
Sultan, hükümdar, padişah.

Sulṭān-ı ḥüsn olanlara ḳullar mı yoḳ degül
Şehlerdür anlaruñ ḳulı begler gedā degül

3. **şeh:**
Gazel 262
Mısra: **5**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Didüm ey şeh naẓar it ʿāşıḳ-ı ser-bāz olana
Didi cān-bāz olımazsın daḫı sen oynarsın

4. **şeh:**
Gazel 395
Mısra: **3**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Gerçi o şeh itmişdi cefā fennini tekmīl
Gāhīce hele bāb-ı vefādan da oḳurdı

5. **şeh:**
Kıt'a 8
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah. II Sevgili.

Mülāzemet degül ey şeh ġubār-ı dergāhuñ
Dür-i külāh-ı saʿādet durur bu ben ḫāke

<u>şeh ṭamārından:</u>

1. **şeh ṭamārından:**-*n*, -*dan*
Kaside 15
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şah damarı, kanı başa taşıyan ve boynun iki yanında bulunan aort damarlarından her biri. II En önemli nokta.

Yir ḳomaz ṭuġyān-ı aʿdāya dem-i fāsid gibi
Şeh ṭamārından alur faṣṣāddur gönderdigüñ

<u>şehā:</u>

1. **şehā:**
Kaside 4
Mısra: **60**
Ey şah, ey padişah!

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

2. **şehā:**
Gazel 32
Mısra: **5**
Ey şah, ey padişah! II Ey sevgili!

Milket-i ʿışḳ içre ḥükmüñ yürüsün dirseñ şehā
Rīg-i ṣaḥrā-yı ġamı ṭuġrā-yı ʿālī-şāna ṣaç

3. **şehā:**
Gazel 67
Mısra: **4**
Ey şah, ey padişah! II Ey sevgili!

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi boynum var kefīlüm var

4. **şehā:**
Gazel 78
Mısra: **7**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Şehā seng-i cefāyile ne deñlü ḫāṭırum yıḳsañ
Ḫalel gelmez esās-ı ʿışḳa zīrā ḳatı müşteddür

5. **şehā:**
Gazel 87
Mısra: **9**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Rencīde ḳılma anı ḳadem-rence ḳıl şehā
Cān saña bendedür dil ise bende-ḫānedür

6. **şehā:**
Gazel 90
Mısra: **11**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

ʿArż-ı ḥāl itmek şehā lāzım degül
ʿĀşıḳam ayruḳsı ḥālüm vardur

7. **şehā:**
Gazel 127
Mısra: **9**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Şehā ḳaṭʿ-ı recāyı eyleyüpdür ġayrdan bendeñ
Hemān luṭf-ı Ḥaḳ ile bu Ḳabūlī saña ḳalmışdur

8. **şehā:**
Gazel 145
Mısra: **1**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Her şeb şerer-i āteş-i āh ile şehā biz
Yaḳmaġa dil-i düşmen-i şeyṭānı şihābuz

9. **şehā:**
Gazel 270
Mısra: **1**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Şehā luṭfuñ olursa bendeñe ol şāh içün olsun
Kimesne ḫāṭırıyçün olmasun Allāh içün olsun

10. **şehā:**
Gazel 271
Mısra: **7**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Yanında ekle şürbe mecāl olmasa şehā
İtdürmesün bize ʿalef ü āb minnetin

11. **şehā:**
Gazel 308
Mısra: **1**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Gel naṭʿ-ı maḥabbetde şehā bir sen ü bir ben
Şaṭranc oyunın oynayalum māt ola düşmen

12. **şehā:**
Gazel 343
Mısra: **4**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Ḳabā-yı keyānī durur tāc-ı ʿışḳ
Şehā şanma anı ki ger kes geye

13. **şehā:**
Gazel 382
Mısra: **9**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Ḳul olan sen ḳadi āzāda şehā
Ser-fürū eyleye mi sulṭāna

14. **şehā:**
Gazel 384
Mısra: **9**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Kāmil olur mı ʿışḳı anuñ kim şehā anuñ
Baḥs-i maḥabbet içre suʾāl ü cevāb ola

15. **şehā:**
Gazel 405
Mısra: **3**

Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Ḫażīż-i ḫāke düşürmek revā mıdur ki şehā
Sipihre hem-ser iken gūşe-i külāhumuzı

16. **şehā:**
Gazel 408
Mısra: **8**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Dilde ġam dīdede nem ḳanda ise ḫāżırumuz
Zād-ı rāh-ı sefer āmāde şehā mā-ḥażarı

17. **şehā:**
Kıt'a 25
Mısra: **3**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

18. **şehā:**
Müseddes 2
Mısra: **21**
Ey şah, ey padişah!
II Ey sevgili!

Yañılup bilmezlik ile bir ḫaṭā ḳıldum şehā
Bildügüme yitmedi yañılduġum vā fürḳatā

19. **şehā:**
Gazel 142
Mısra: **3**
Ey şah, ey padişah!

Şehā tāc u ḳabā terk itmeyen mülk-i beḳā bulmaz
Fenā iḳlīmine şāh olmaz ol kim terk-i tāc itmez

20. **şehā:**
Mesnevi 8
Mısra: **48**
Ey şah, ey padişah!

Nāmı ol maṭlabuñ ḳażā-i Ḥamā
Bize telḫīṣ olınmış idi şehā

21. **şehā:**
Muaşşer 1
Mısra: **2**
Ey şah, ey padişah!

Güneş gibi gezüp şarḳı dolanup mülk-i Īrānı
Meh-i nev gibi arturduñ şehā gitdükce ʿünvānı

22. **şehā:**
Tarih 17
Mısra: **27**
Ey şah, ey padişah!

Şehā behr-i īs̱ār-ı pāyet dürerhāst
Zi-çeşm-i güher-rīz ān defʿ-i meskūb

<u>şehādet:</u>

1. **şehādet:**
Gazel 338
Mısra: **6**
Şehadet getirmek, iman etmek.

Muḳīm-i kūy-ı yār olmaḳ dilerseñ küşte-i ʿışḳ ol
Bihişt isterseñ ey ʿāşıḳ şehādet iḫtiyār eyle

2. **şehādet:**
Mesnevi 6
Mısra: **7**
Şahit olma, tanıklık etme.

Ḥāżırān oldılar şehādet içün
Yaʿni bir mü'mine iʿānet içün

3. **şehādetümüz:**-*ümüz*
Mesnevi 6
Mısra: **15**
Şahit olma, tanıklık etme.

Nehc-i Ḥaḳ üzredür şehādetümüz
Ẕerrece yoḳ durur ʿināyetümüz

<u>şehādet şerbeti:</u>

1. **şehādet şerbeti:**
Diğer 2
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şehadet şerbeti (içmek): Allah yolunda can vermek, şehit olmak.

Ẓāhirā aʿdāya ḳarşu çekdi gerçi şiddeti
Maʿnide aña naṣīb oldı şehādet şerbeti

şehān:

1. **şehāna:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **85**
Padişahlar, şahlar.

İḥsāna bir bahāne lāzım durur şehāna
İl bu bahāneyile oldı murāda vāṣıl

şeh-bāz ile zāġ:

1. **şeh-bāz ile zāġ:**
Gazel 179
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Doğan kuşu ile karga.

Kuḥl ile çeşmüñ siyāh itmek neden
İttiḥād eyler mi şeh-bāz ile zāġ

şeh-bāz olan:

1. **şeh-bāz olan:**
Gazel 306
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Doğan kuşu (gibi) olan (kimse). II Âşık.

Her yire bī-hūde pervāz eylemez şeh-bāz olan
Böyle yirlerde şikār alur mı ṣayyād olmayan

şeh-bāz-ı dest-āmūzdur:

1. **şeh-bāz-ı dest-āmūzdur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **75**
Kelime Tipi: -
Elde tutulan doğan kuşu. II Gönül.

Ele alsañ nola şeh-bāz-ı dest-āmūzdur göñlüm
Anuñla hem-per olmaz murġ-ı pervāzīsi yabanuñ

şeh-bāz-ı dil:

1. **şeh-bāz-ı dil:**
Gazel 427
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlün doğan kuşu. II Âşığın gönlü.

Ol teẕerv-i ḫoş-ḫırāmuñ şimdi ey şeh-bāz-ı dil
Ṣaydınuñ eyyāmıdur zīrā raḳībi daḫı ṭoy

şeh-bāz-ı dili oḳurdı:

1. **şeh-bāz-ı dili oḳurdı:**-*r, -dı*
Gazel 395
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gönlün doğan kuşu. II Âşığın doğan kuşuna benzeyen gönlünü ele geçirmek.

Destinden uçursaydı ger ol kebk-i ḫırāmān
Bir naḳışla şeh-bāz-ı dili yine oḳurdı

şeh-bāz-ı evc-i izzet:

1. **şeh-bāz-ı evc-i izzet:**
Beyit 41
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Doğan kuşunun yüce ikramı. II Nasip, kısmet.

Perr-i hümā-yı devlet her başa sāye ṣalmaz
Şeh-bāz-ı evc-i izzet her oḳuyana gelmez

şeh-bāz-ı merām:

1. **şeh-bāz-ı merām:**
Kaside 4
Mısra: **188**
Kelime Tipi: -
İstek kuşu. II Arzu, istek, dilek.

Aḳduġı vādiye bir daḫı aḳarmış yine şu
Ḳonduġı dala ḳonarmış yine şeh-bāz-ı merām

şehd ü şekker:

1. **şehd ü şekker:**
Gazel 386
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bal ve şeker. II Sevgilinin dudağı.

Āl ṭūṭīdür dehānuñ şehd ü şekker leblerüñ
Āl ile söylet anı cānā ele al āyine

şehd ü şekkerden lezīz:

1. **şehd ü şekkerden leẕīẕ:**
Gazel 46
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bal ve şekerden lezzetli. II Sevgilinin dudağının tadı.

Leẕẕet-i ḳand-i lebüñ pālūde-i terden leẕīẕ
Şerbet-i şīrīn-i laʿlüñ şehd ü şekkerden leẕīẕ

şehd-i mışruñ ḳuvvet-i kāhiresi:

1. **şehd-i mışruñ ḳuvvet-i ḳāhiresi:**
Beyit 63
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mısır ülkesindeki Kahire'nin gücü. II Yusuf kıssasında Züleyha'nın tüm kadınları Kahire'de toplayıp Yusuf peygamberi göstermesi.

Cümle cemʿ itmez idi ḫūbların bu ʿaṣruñ
Ḳuvvet-i ḳāhiresi olmasa şehd-i Mışruñ

şehenşāh emrine:

1. **şehenşāh emrine:**-*n, -e*
Mesnevi 7
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Padişahlar padişahının emri.

Maḥallin bilmeyüp eyler nizāʿı
Şehenşāh emrine yoḳ ittibāʿı

şehenşāh emrinüñ mażmūnı:

1. **şehenşāh emrinüñ mażmūnı:**
Mesnevi 7
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Padişah fermanının manası.

Bu yolda şehlerüñ ḳānūnı vardur
Şehenşāh emrinüñ mażmūnı vardur

şehenşāh-i gerdūn-ẓafer:

1. **şehenşāh-i gerdūn-ẓafer:**
Mesnevi 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Dünyaya galip gelmiş padişah.

Çe şāh ān şehenşāh-i gerdūn-ẓafer
Çe dervīş dervīş-i ṣāḥib-hüner

şehenşāh-ı hümām:

1. **şehenşāh-ı hümām:**
Kaside 4
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Himmetli şahlar şahı, himmetli padişah.

Nīk ü bed her ne ise oldı vü bitdi ammā
Böyle ẓann itmez idi anı şehenşāh-ı hümām

şehenşāh-ı ʿuṭārid-fıṭnat:

1. **şehenşāh-ı ʿuṭārid-fıṭnat:**
Kaside 4
Mısra: **151**
Kelime Tipi: -
Merkür gibi anlayışlı olan padişahlar padişahı.

Meger ol gice şehenşāh-ı ʿUṭārid-fıṭnat
Buldurup kārgeh-i fikrine minvāl-i niẓām

şeh-i ʿālem:

1. **şeh-i ʿālem:**
Gazel 7
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlemin padişahı. II Sevgili.

Mā gedāyem ü tu şeh-i ʿālem
Mā hemīnem ü tu hemān şude'i

2. **şeh-i ʿālem:**
Gazel 254
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Âlemin padişahı. II Sevgili.

Biraz cenābuña mā-fi'ż-żamīrin eyledi ʿarż

Ḳabūlī luṭfuña rāciʿdür ey şeh-i ʿālem

şeh-i ʿālem-penāhuñ bende-i maḳbūl ü sırdāşı:

1. **şeh-i ʿālem-penāhuñ bende-i maḳbūl ü sırdāşı:**
Gazel 402
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünya sığınağındaki padişahın beğenilen kölesi ve sırdaşı. II Devrin sultanının hem kölesi ve hem de sırdaşı olan odabaşı.

Şeh-i ʿālem-penāhuñ bende-i maḳbūl ü sırdāşı
Aġalar içre ġāyet ẕāt-ı ʿālīdür odabaşı

şeh-i ʿālī-maḳāmuñdur:

1. **şeh-i ʿālī-maḳāmuñdur:***-uñ, -dur*
Gazel 88
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Makamı yüce padişah. II Sevgili.

Feżā-yı himmetüñde nüh felek Nīlī ḫıyāmuñdur
Serīr-i ʿizz ü rifʿat sen şeh-i ʿālī-maḳāmuñdur

şeh-i bī-dād:

1. **şeh-i bī-dād:**
Gazel 257
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Acımasız sultan. II Sevgili.

Āh elüñden dād senden ey şeh-i bī-dād dād
Ġam yimem ben muttaşıl sen idesin inʿām ʿām

şeh-i bülend-aḫter:

1. **şeh-i bülend-aḫter:**
Kaside 6
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Talihli padişah.

Ḫidīv-i baḫt u saʿādet yegāne-i ʿālem
Emīr-i mülk-i seḫāvet şeh-i bülend-aḫter

şeh-i devrān:

1. **şeh-i devrān:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Devrin padişahı, dönemin sultanı.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde ser-i bevvābān it

2. **şeh-i devrān:**
Mesnevi 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahı.

Penc sāl oldı ey şeh-i devrān
Çāresiz ḳodı pençe-i ḫırmān

şeh-i diyār-ı ġamem:

1. **şeh-i diyār-ı ġamem:***-em*
Gazel 204
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dert diyarının padişahı. II Dertli ve kederli âşık.

Revān olursa öñümce nola sipāh-ı sirişk
Şeh-i diyār-ı ġamem ḫayli ʿaskere mālik

şeh-i diyār-ı kerem:

1. **şeh-i diyār-ı kerem:**
Kaside 6
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Cömertlik diyarının padişahı. II Lütufkâr ve cömert padişah.

Şeh-i diyār-ı kerem yaʿni Muṣṭafī Beg kim
Odur serīr-i sarāy-ı saʿādete server

şeh-i ferḫunde:

1. **şeh-i ferḫunde:**
Kaside 2
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Kutlu padişah. II 3. Murad.

Ṭutdı luṭfuñ etegin kesme ümīdüm elini

El benüm ey şeh-i ferḫunde senüñdür dāmān

şeh-i ferḫunde-fer:

1. **şeh-i ferḫunde-fer:**
Kaside 16
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Kutlu padişah.

Elinden rāfıżīnüñ almaġa mülk-i Melikşāhı
Şeh-i ferḫunde-fer bir merd-i Ferruḫ-zād gönderdüñ

şeh-i ġam:

1. **şeh-i ġam:**
Gazel 451
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Keder padişahı. II Âşık.

Degüldür şerḥalarla tende dāġ-ı ḫūn-feşān yir yir
Şeh-i ġam geçmege yolında ḳalmışdur nişān yir yir

şeh-i hūbān:

1. **şeh-i ḫūbān:**
Gazel 419
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzeller şahı. II Sevgili.

Şād oluñ şehrüñüze bir şeh-i ḫūbān geldi
Müjde ey mürde-dilān cismüñüze cān geldi

şeh-i ḥüsn işiginde:

1. **şeh-i ḥüsn işiginde:**-*n, -de*
Gazel 20
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzellik sultanının eşiği. II Sevgilinin eşiği, kapısı.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde ser-i bevvābān it

şeh-i ḥüsne:

1. **şeh-i ḥüsne:**-*e*
Gazel 102
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzellik padişahı. II Sevgili.

Senüñ yoluñda ölmekden ḳaçar diyü münāfıḳlar
Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi öldürde yazmışlar

şeh-i kāmkār u kār-güzār:

1. **şeh-i kāmkār u kār-güẕār:**
Kıt'a 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Maharetli ve kutlu padişah.

Ey şeh-i kāmkār u kār-güẕār
Gül gibi ḫāṭıruñ güşāde ola

şeh-i kāmkār-ı cem-miḳdār:

1. **şeh-i kāmkār-ı cem-miḳdār:**
Mesnevi 2
Mısra: **113**
Kelime Tipi: -
Cem mertebesindeki kutlu padişah.

Ey şeh-i kāmkār-ı Cem-miḳdār
Luṭfuña bir bahānedür eşʿār

şeh-i kāmkār-ı rūy-ı zemīn:

1. **şeh-i kāmkār-ı rūy-ı zemīn:**
Mesnevi 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün kutlu padişahı.

Ey şeh-i kāmkār-ı rūy-ı zemīn
Pādşāh-ı sipāh-ı kişver-i dīn

şeh-i kāmyābdur:

1. **şeh-i kāmyābdur:**-*dur*
Beyit 140
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İsteğine, arzusuna erişmiş padişah. II Tatar Han.

Tātār Ḫān ise bu şeh-i kāmyābdur
İslām Ḫān Girāy ise bu āftābdur

şeh-i kişver-güşāsın:

1. **şeh-i kişver-güşāsın:**-*sın*
Kaside 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Memleket açan şah. II Ülkeler fetheden Vezir Osman Paşa.

Şeh-i kişver-güşāsın vaḳtidür şimden girü bir bir
Gelüp ayaġuña yüz sürseler mīrānı Īrānuñ

şeh-i maʿṣūm:

1. **şeh-i maʿṣūm:**
Mesnevi 2
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Masumların padişahı. II Garibanların sultanı.

İsterem senden ey şeh-i maʿṣūm
Beni luṭfuñdan eyleme maḥrūm

şeh-i mehīb-i Siyāvūş-ı bahş-ı rahş:

1. **şeh-i mehīb-i Siyāvūş-ı baḫş-ı raḫş:**
Gazel 350
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gösterişli (ve) heybetli padişah Siyavuş. II Sevgili.

Sensin şeh-i mehīb-i Siyāvūş-ı baḫş-ı raḫş
Dārā-diyār u Güstehem-ādāb u Cem-sütūh

şeh-i memālik-i ʿışḳuz:

1. **şeh-i memālik-i ʿışḳuz:**-*uz*
Gazel 69
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk memleketinin sultanı. II Âşık.

Ne ʿaḳla danışuruz biz ne dānişe uyaruz
Şeh-i memālik-i ʿışḳuz vezīrümüz yoḳdur

şeh-i mesned-nişīn-i şadr-ı eyvān-ı saʿādetsin:

1. **şeh-i mesned-nişīn-i şadr-ı eyvān-ı saʿādetsin:**-*sin*
Beyit 252
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutluluk sarayının başında oturan padişah. II Sevgili.

Şeh-i mesned-nişīn-i ṣadr-ı eyvān-ı saʿādetsin
Meh-i evc-i berīn-i ḳubbe-i ṭāḳ-ı melāḥatsın

şeh-i mükerrem olanlar:

1. **şeh-i mükerrem olanlar:**-*lar*
Kaside 6
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Saygın padişah olan (kimse).

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

şeh-i mülk-i melāḥat:

1. **şeh-i mülk-i melāḥat:**
Gazel 95
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güzellik ülkesinin padişahı. II Sevgili.

Gerçi kim ʿālemde çoḳ sulṭān-ı ʿālī-şān var
Ey şeh-i mülk-i melāḥat sende ammā şān var

şeh-i mülk-i saʿādet:

1. **şeh-i mülk-i saʿādet:**
Tarih 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Mutluluk ülkesinin şahı.

Ol şeh-i mülk-i saʿādet kim olam dirdüm didi
Sen ġulām-ı āstānı oldıġuñ ẕāt-ı münīf

şeh-i mülk-i sermed:

1. **şeh-i mülk-i sermed:**
Gazel 425

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sonsuz ülkenin padişahı. II Hazreti Muhammed.

Emīr-i ser-āmed Muḥammed degül mi
Şeh-i mülk-i sermed Muḥammed degül mi

<u>şeh-i pür-şevketüñ dārende-i fermānıyuz:</u>

1. **şeh-i pür-şevketüñ dārende-i fermānıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 152
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yüce padişahın emir kulu. II Sevgilinin emrine amade olan âşık.

Biz bir şeh-i pür-şevketüñ dārende-i fermānıyuz
Dergāhınuñ derbānıyuz cārū-keş-i meydānıyuz

<u>şeh-i Rūma:</u>

1. **şeh-i Rūma:**-*a*
Tarih 4
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Rum diyarının şahı, Anadolu'nun padişahı.

Şeh-i Rūma düstūr-ı aʿẓam olup
Ser-i ṣadr-ı ʿizzetde ḳıldı ḳarār

<u>şeh-i rūşen-żamīrüñ öñünde:</u>

1. **şeh-i rūşen-żamīrüñ öñünde:**-*n, -de*
Tarih 23
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aydınlık (yüzlü) padişahın önü.

Dizildi āsmānīler zemīne Öñünde bir şeh-i rūşen-żamīrüñ

<u>şeh-i şāḥib-kerem:</u>

1. **şeh-i şāḥib-kerem:**
Tarih 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kerem sahibi şah, cömert padişah. II Sultan 3. Murad Han.

Şeh-i şāḥib-kerem sulṭān-ı ʿādil şāh-ı deryā-dil
Cenāb-ı Ḫān Murād ol nesl-i pāk-i Āl-i ʿOs̱mānī

<u>şeh-i sarāy-ı serīr:</u>

1. **şeh-i sarāy-ı serīr:**
Beyit 40
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Taht sarayının şahı. II Âşık.

Şeh-i sarāy-ı serīr ü sürūr-ı sırr-ı dilüz
Muʿāvin istemezüz emrümüzde müstaḳılüz

<u>şeh-i sarāy-ı sürūruz:</u>

1. **şeh-i sarāy-ı sürūruz:**-*uz*
Beyit 29
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mutluluk sarayının şahı. II Âşık.

Şeh-i sarāy-ı sürūruz sarāyumuz yoḳdur
Sarāy-ı ʿālem-i fānīde yirümüz yoḳdur

<u>şeh-i tāzī-zebān-ı Türk:</u>

1. **şeh-i tāzī-zebān-ı Türk:**
Gazel 429
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Türkün taze ağızlı şahı. II Türkün genç sultanı. II Sevgili.

Ey şeh-i tāzī-zebān-ı Türk ü çeşm-i Fürs-gūy
Ṣavlecān-ı ġamla sergerdān durur mānend-i gūy

<u>şeh-i tīġ-keşān:</u>

1. **şeh-i tīġ-keşān:**
Gazel 426
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kılıç çeken şah. II Güneş.

Bir anuñ gibi şeh-i tīġ-keşān olmayıcaḳ
Kimse teskīn idemez fitne-i devr-i ḳameri

<u>şeh-i zer-şuffa-i rifʿat-pezīrüñ ḳaṣr-ı bī-ḳuṣūrı:</u>

1. **şeh-i zer-şuffa-i rifʿat-pezīrüñ ḳaṣr-ı bī-ḳuṣūrı:**
Tarih 23
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Altın sofalı yüce şahın kusursuz sarayı.

Müzeyyen oldı ḳaṣr-ı bī-ḳuṣūrı
Şeh-i zer-ṣuffa-i rifʿat-pezīrüñ

<u>şehīd-i Ḥaḳ:</u>

1. **şehīd-i Ḥaḳ:**
Diğer 2
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda canını feda eden kimse, şehit. II Vezir.

Ol şehīd-i Ḥaḳ durur olsun yiri bāġ-ı cinān
Cennet-i firdevs-i aʿlādan yaña olsun revān

<u>şehīd-i tīġ-i belādur:</u>

1. **şehīd-i tīġ-i belādur:**-*dur*
Gazel 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bela kılıcının şehidi. II Âşk derdinin öldürdüğü şehit, âşık.

Fetīl-i ʿışḳa maḥalleñ maḳām-ı rāḥat ola
Şehīd-i tīġ-i belādur ṭuraġı cennet ola

<u>şehīdü'l-memāt:</u>

1. **şehīdü'l-memāt:**
Gazel 26
Mısra: **2**
Şehit olarak ölen (kimse).

Diril ʿışḳ ile ol saʿīdü'l-ḥayāt
Ölürseñ olursın şehīdü'l-memāt

<u>şehir:</u>

1. **şehri:**-*i*
Beyit 218
Mısra: **1**
Yerleşim yeri, kent.

Ẓulm ile yaḳdı şehri bir baḫtı ḳara nāyib
Nāyib nicesi nāyib nāyil be-her nevāyib

2. **şehrüñüze:**-*üñüz, -e*
Gazel 419
Mısra: **1**
Yerleşim yeri, kent.

Şād oluñ şehrüñüze bir şeh-i ḫūbān geldi
Müjde ey mürde-dilān cismüñüze cān geldi

3. **şehrüñüze:**-*üñüz, -e*
Gazel 419
Mısra: **6**
Yerleşim yeri, kent.

Pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı ḥarem-i sīneñüzi
Seyr idüñ şehrüñüze ḳonmaġa sulṭān geldi

4. **şehre:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **29**
Yerleşim yeri, kent.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

5. **şehri:**-*i*
Muaşşer 1
Mısra: **28**
Yerleşim yeri, kent.

Dönüp gün gibi ʿazm-i Rūm idüp devletle ʿizzetle
Gelüp ṣıḥḥatle teşrīf eyledüñ şehri saʿādetle

<u>şehler nāmına:</u>

1. **şehler nāmına:**
Gazel 435
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Padişahlar adına, sultanlar için.

Ya şehler nāmına dimek gerek eşʿār yā dil-ber
Ḳabūlī böyle işʿār eyledi Firdevsi-i Ṭūsī

<u>şehlere ḳalacaḳ:</u>

1. **şehlere ḳalacaḳ:**
Mesnevi 2
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Padişahlara (bile) kalacak (şey).

Ḳadr-i pīrānı gözlemek yoldur

Şehlere daḫı ḳalacaḳ oldur

şehlerüñ ḳānūnı:

1. **şehlerüñ ḳānūnı:**
Mesnevi 7
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Padişahların kanunu.

Bu yolda şehlerüñ ḳānūnı vardur
Şehenşāh emrinüñ mażmūnı vardur

şehlerüñ luṭfına:

1. **şehlerüñ luṭfına:**-*n, -a*
Mesnevi 2
Mısra: **116**
Kelime Tipi: -
Padişahların lütfu, ihsanı.

Gelmişem luṭfuñı recā iderek
Şehlerüñ luṭfına bahāne gerek

şehr:

1. **şehr:**
Gazel 66
Mısra: **10**
Yerleşim yeri, kent.

Yār ile bizi söyleşür aḥbāb Ḳabūlī
Aḫbār-ı maḥabbetle bugün ṭopṭoludur şehr

2. **şehr:**
Gazel 325
Mısra: **5**
Yerleşim yeri, kent. II Gönül.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

3. **şehr:**
Gazel 283
Mısra: **3**
Yerleşim yeri, kent. II Dünya.

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

şehr oġlānınuñ ḳulıyuz ḳurbānıyuz:

1. **şehr oġlānınuñ ḳulıyuz ḳurbānıyuz:**-*y, -uz*
Gazel 452
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şehirli bir gencin (sevgilinin) kölesi ve kurbanı. II Âşık.

Diller alur gözleri cānlar bağışlar sözleri
Ḳulıyuz ḳurbānıyuz ʿālemde şehr oġlānınuñ

şehr ü bāzār:

1. **şehr ü bāzār:**
Gazel 212
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şehir ve pazar.

Yalıñ yüzlüler ile şehr ü bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu āteş meh-likādan yeg

şeh-rāh-ı ġam:

1. **şeh-rāh-ı ġam:**
Gazel 228
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dert yolu, keder yolu. II Dert, keder, gam.

Geçdi ṣaḥn-ı sīneden dil-ḫānesine şāh-ı ġam
Dāġlar yir yir ʿalāmet şerḥalar şeh-rāh-ı ġam

şehr-i ʿadem:

1. **şehr-i ʿadem:**
Gazel 108
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yokluk şehri. II Dünya, âlem.

Varup bir ḫāne bünyād eyledüm şehr-i ʿadem içre
Tamām oldı hemān saḳfıyla dīvārına ḳalmışdur

şehr-i ʿademde:

1. **şehr-i ʿademde:**-*de*
Beyit 227
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -

Yokluk, fenalık şehri. II Dünya.

Niçe bir ey gönül bu ṣavul yort
Sen de şehr-i ʿademde ṭut bir yurt

şehr-i ġama varınca:

1. **şehr-i ġama varınca:**-*ınca*
Gazel 362
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dert ülkesine varmak. II Âşığın gönlüne erişmek.

Şevḳ ile çeküp sīnemüze şerḥalar açsaḳ
Şehr-i ġama varınca yeñi yollar açılsa

şehr-i ʿışḳ:

1. **şehr-i ʿışḳ:**
Gazel 187
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Aşk şehri. II Aşk.

Pīr-i ʿuşşāḳ-ı ḫıred-mend ʿazīz-i pür-şevḳ
Şehr-i ʿışḳ içre beni sūḳ-ı ġama eyledi sevḳ

şehr-i şerīf:

1. **şehr-i şerīf:**
Gazel 245
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şerefli ay. II Recep ayı.

Ḳanı bir māh-ı receb gibi dilā şehr-i şerīf
Ehl-i İslāma anuñ ḥürmeti olmışdur ehem

şehr-i Tebrīz ile Şirvān:

1. **şehr-i Tebrīz ile Şirvān:**
Diğer 1
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Şirvan ile Tebriz şehri.

Nice fetḥe ẓafer bulup ol āsān
Ḫuṣūṣā şehr-i Tebrīz ile Şirvān

şehrinüñ evlerinüñ yolına:

1. **şehrinüñ evlerinüñ yolına:**-*n, -a*
Gazel 283
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şehrin evlerinin yolu. II Sevgilinin bulunduğu şehrin evlerinin yolu (uğruna).

Şehrinüñ evlerinüñ yolına cānlar vireyin
Kūyınuñ ṭopraġına ṭaşına ḳurbān olayın

şehriyār-ı kāmil:

1. **şehriyār-ı kāmil:**
Kaside 3
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Bilgili padişah.

Yañlış ḫayālmiş o fikr-i muḥāl imiş bu
Bilmem ben anı bunı ey şehriyār-ı kāmil

şehriyār-ı mülk-i ʿadl ü dād:

1. **şehriyār-ı mülk-i ʿadl ü dād:**
Gazel 191
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Adalet ve doğruluk ülkesinin padişahı.

Ẓulmet-i ẓulmi güneş gibi cihāndan refʿ idüp
Şehriyār-ı mülk-i ʿadl ü dād olup dād eylemek

şehryār:

1. **şehryār:**
Gazel 180
Mısra: **1**
Sultan, hükümdar, padişah.

Olmaz ey şehryār āhen tīġ
Her türāb āhen ü her āhen tīġ

şehr-yār:

1. **şehr-yāra:**-*a*
Gazel 376
Mısra: **5**
Padişah, hükümdar, sultan. II Sevgili.

Bir cevher idi gönlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

2. **şehr-yāra:**-*a*
Gazel 376
Mısra: **6**
Padişah, hükümdar, sultan. II Sevgili.

Bir cevher idi gönlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

şehryār-ı diyār-ı ʿOsmānī:

1. **şehryār-ı diyār-ı ʿOs̲mānī:**
Mesnevi 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Osmanlı diyarının hükümdarı.

Şehryār-ı diyār-ı ʿOs̲mānī
Mālik-i milket-i Süleymānī

şehryār-ı kāmkār u kām-dāduñdur:

1. **şehryār-ı kāmkār u kām-dāduñdur:**-*uñ, -dur*
Tarih 19
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Lütufkâr ve muradına ermiş hükümdar.

Vücūd-ı gevher-i pāki niẓām-ı mülk-i ʿālemdür
Cihān bir şehryār-ı kāmkār u kām-dāduñdur

şehryār-ı kişver-i dīn:

1. **şehryār-ı kişver-i dīn:**
Mesnevi 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Din ülkesinin hükümdarı.

Diñle ey pādşāh-ı rūy-ı zemīn
İşit ey şehryār-ı kişver-i dīn

şehryār-ı serīr-i ḫilāfet:

1. **şehryār-ı serīr-i ḫilāfet:**
Beyit 177
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hilafet tahtının büyük padişahı.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet
Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

2. **şehryār-ı serīr-i ḫilāfet:**
Gazel 24
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hilafet tahtının hükümdarı. II Sevgili.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet
Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

şeh-süvār:

1. **şeh-süvārum:**-*um*
Gazel 70
Mısra: **12**
At binmede usta olan kişi. II Sevgili.

ʿĀşıḳı pāy-ı semendüñle iñen çignetme
Şeh-süvārum aña ḫayf eyleme cevr itme yiter

2. **şeh-süvārum:**-*um*
Gazel 170
Mısra: **10**
At binmede usta olan kişi. II Sevgili.

Depretdüñ esb-i nāzı ḳopdı bu dil yirinden
Ey şeh-süvārum olmaz bundan eyü ḳoparış

şehsüvār:

1. **şehsüvār:**
Gazel 153
Mısra: **4**
At binmede usta olan kişi. II Yiğit, mert, cesur.

Başmaz ḳadem yoluñda ḫāk eyleseñ vücūduñ
Ey şehsüvār ey dil sākin tenezzül itmez

şeh-süvār-ı ʿarşagāh-ı ʿadl ü dād oldukca:

1. **şeh-süvār-ı ʿarşagāh-ı ʿadl ü dād olduḳca:**--*ı-duḳca*
Gazel 385
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Adalet ve doğruluk meydanının iyi at binicisi. II Adaletli sevgili.

Şeh-süvār-ı ʿarṣagāh-ı ʿadl ü dād olduḳca sen
Raḫş-ı himmet zīr-i rān u esb-i devlet rām ola

şeh-zāde-i vālā-neseb:

1. **şeh-zāde-i vālā-neseb:**
Tarih 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Yüce soylu şehzade. II Sultan Mehmed Han.

Şeh-zāde-i vālā-neseb Sulṭān Meḥemmed Ḫān içün
Sūr u sürūr esbābını ḥāżır müheyyā eyledüñ

şeker:

1. **şekerdür:**-*dür*
Gazel 27
Mısra: **5**
Tatlı, lezzetli. II Rüşvetin insana hoş gelmesi.

Rüşvetüñ şehdi saña şimdi şekerdür ammā
Telḫ ider ṣoñra senüñ ʿayşuñı ḳalmaz leẕẕet

2. **şekerdür:**-*dür*
Gazel 333
Mısra: **3**
Tatlı yiyecek, şeker.

Al ṭūṭīdür femüñ gūyā şekerdür leblerüñ
Anı seyr itmek dilerseñ destüñe al āyine

şekk ü reyb:

1. **şekk ü reyb:**
Gazel 331
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şüphe ve zan.

Ḳalma şekk ü reyb ile ṣunʿ-ı Ḫudāya nāẓır ol
İḫtilāf-ı heyʾet-i eşkāle baḳ işkāli ḳo

şekl:

1. **şekl:**
Kaside 5
Mısra: **32**
Şekil, biçim, tarz.

Çıḳup ḫānuz diyen bī-ḫānumāna bildürürlerdi
Ne şekl olmışdur İskender elinde tācı Dārānuñ

2. **şeklüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 13
Mısra: **10**
Şekil, biçim, tarz. II Surat, çehre.

Şekl-i murdāruña da nāmuñ uyar mı bilsek
Şeklüñe göre ise nām-ı ḳabīḥüñ müşkil

şekle girdi:

1. **şekle girdi:**-*di*
Gazel 134
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şekle girmek, farklı hâllerde bulunmak.

Āl idüp çoḳ şekle girdi gerçi ṣūret-bāz çarḫ
Biz anuñ eşkāl-i pür-işkāline aldanmazuz

şekl-i dervīşāna girmişsin:

1. **şekl-i dervīşāna girmişsin:**-*miş, -sin*
Kaside 9
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Dervişlerin şekline girmek. II Dervişliği benimsemek ve onlar gibi yaşamak.

Ḳabūlī bu ne dirsin şekl-i dervīşāna girmişsin
Sözüñe aldanan saña inanan cāna ʿışḳ olsun

şekl-i münaḳḳaş:

1. **şekl-i münaḳḳaş:**
Kaside 13
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nakışlı şekil. II Lekeli surat.

Nedür ol şekl-i münaḳḳaş nedür ol çehre-i çil
Nedür ol egri …… keşgül-i gil

şekl-i murdār:

1. **şekl-i murdār:**
Kaside 13

Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Pis surat, kirli yüz.

Geri ṭur ehl-i dil arasına şoḳma kendüñ
Şekl-i murdār ulular bezmine olmaz dāḫil

şekl-i murdārı:

1. **şekl-i murdārı:**-*ı*
Mesnevi 5
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Pis surat, kirli yüz. II Çavuşun pis suratı.

Şekl-i murdārı mürde-i kābūs
Kelimātı ʿabeş ṣıfātı ʿabūs

şekl-i murdāruña:

1. **şekl-i murdāruña:**-*uñ, -a*
Kaside 13
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Pis surat, kirli yüz.

Şekl-i murdāruña da nāmuñ uyar mı bilsek
Şeklüñe göre ise nām-ı ḳabīḥüñ müşkil

şemʿ:

1. **şemʿ-ṣıfat:**
Kaside 2
Mısra: **79**
Mum gibi.

Çoḳ çerāġuñ var işigüñde yiter şemʿ-ṣıfat
Yaḳma nār-ı ġama yaḳ bendeñi de meşʿalesān

2. **şemʿ:**
Gazel 289
Mısra: **5**
Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren eşya, mum.

Ṣubḥa dek ḳarşusında şemʿ gibi
Otura iller ol yata yanın

3. **şemʿe:**-*e*
Mesnevi 9
Mısra: **34**
Yağ kandili ve genellikle mum, meşale gibi ışık veren eşya, mum. II Sevgilinin yanağı.

Görinür gerdeni çün şemʿ-i kāfūr
ʿİẕār-ı tābnāk ol şemʿe bir nūr

şemʿ-i bezm:

1. **şemʿ-i bezm:**
Gazel 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Meclisin mumu.

Maḥv-ı vücūd iderse eger yana yana dil
Meclisde şemʿ-i bezm aña ḳāyim-makām ola

şemʿ-i bezm-i cemʿ-i Rüsül:

1. **şemʿ-i bezm-i cemʿ-i Rüsül:**
Mesnevi 8
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Peygamberler meclisinin mumu. II Son peygamber Hazreti Muhammed.

Ne Nebī şemʿ-i bezm-i cemʿ-i rüsül
Server-i enbiyā vü seyyid-i kül

şemʿ-i cemālüñ şevḳıne:

1. **şemʿ-i cemālüñ şevḳıne:**-*n, -e*
Gazel 169
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzün mumunun şevki. II Sevgilinin güzel ve aydınlık yüzünün arzusu.

Bir dil mi ḳaldı ey perī pervāneveş bāl ü peri
Şemʿ-i cemālüñ şevḳıne ʿışḳuñla sūzān olmamış

şemʿ-i cemʿ-i ehl-i sūz ol:

1. **şemʿ-i cemʿ-i ehl-i sūz ol:**
Gazel 401
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ateş ehlinin topluluğunun mumu olmak. II Âşıklar meclisinde bulunan âşık olmak.

Meclis-i aḥbābı pür-şevḳ eyle nār-ı ʿışḳ ile
Şemʿ-i cemʿ-i ehl-i sūz ol nūr-ı maḥż it nāruñı

<u>şemʿ-i kāfūr:</u>

1. **şemʿ-i kāfūr:**
Mesnevi 9
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Beyaz renkli ve güzel kokulu mum. II Sevgilinin gerdanı.

Görinür gerdeni çün şemʿ-i kāfūr
ʿİẕār-ı tābnāk ol şemʿe bir nūr

<u>şemʿ-i kāfūrī:</u>

1. **şemʿ-i kāfūrī:**
Gazel 44
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kâfur mumu. II Kâfur, tütsü yapmak için yakılan, reyhan cinsinden kokulu bir ağaç ve bu ağaçtan elde edilen ıtırlı madde.

Şemʿ-i kāfūrī fürūzān eylemiş gerden dimiş
Ḫalḳa-i dūd-ı siyāh-ı şemʿe gīsū ḳoymış ad

<u>şemʿ-i ruḫ-ı cānāna:</u>

1. **şemʿ-i ruḫ-ı cānāna:**-*a*
Gazel 382
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağının mumu. II Sevgilinin parlak yanağı.

Dil virüp şemʿ-i ruḫ-ı cānāna
Aġlayalum yine yana yana

<u>şemʿ-i şeb-ārā:</u>

1. **şemʿ-i şeb-ārā:**
Gazel 318
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Geceyi süsleyen mum. II Tek olan Allah.

Her sīnede sūzān olan āteş senüñ imiş
Her maṣṭabada şemʿ-i şeb-ārā sen imişsin

<u>şemʿ-i şebistān:</u>

1. **şemʿ-i şebistān:**
Diğer 2
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Geceyi aydınlatmak için yakılan mum, gece mumu.

Yana yana her gice şemʿ-i şebistān aġlasun
Meclise gelsün ṣürāḥī ṣubḥa dek ḳān aġlasun

<u>şemle başına şarsun:</u>

1. **şemle başına şarsun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Başını örtüyle sarmak, başını kapatmak. II Güneşin bir kadın gibi başını sararak vezir için yas tutması. II Vezirin ölümünden dolayı güneşin etrafı aydınlatmaması.

Şemle ṣarsun başına mihr-i dıraḫşān aġlasun
Döne döne üstine gerdūn-ı gerdān aġlasun

<u>şemme-i ġonca-i luṭfum:</u>

1. **şemme-i ġonca-i luṭfum:**-*um*
Kaside 4
Mısra: **182**
Kelime Tipi: -
Lütuf goncasının kokusu. II Lütuf, ihsan.

Kim ki rencīde iderse beni etbāʿumdan
Şemme-i ġonca-i luṭfum idemez istişmām

<u>şemʿ-ruḫ:</u>

1. **şemʿ-ruḫ:**
Gazel 421
Mısra: **5**
Mum yanaklı. II Mum gibi parlak yanaklı sevgili.

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü per ü bāli olur yaġı

<u>şems-i evc-i ʿaẓamet:</u>

1. **şems-i evc-i ʿaẓamet:**
Tarih 11

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Azamet göğünün güneşi. II Azametli Kazasker Monla Ahmed.

Ẕāt-ı pākīze-ṣıfat ḥażret-i Monlā Aḥmed
Şems-i evc-i ʿaẓamet mihr-i sipihr-i iclāl

şemşīr:

1. **şemşīrüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 230
Mısra: **4**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.

ʿAdū-yı köfte-ḫ∨ārı şerḥa şerḥa eylesün tīġüñ
Vücūdın eyle şemşīrüñle ḳıyma ḳıyma sulṭānum

şemşīr çeker:

1. **şemşīr çeker:**-*er*
Gazel 100
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç çekmek: Saldırmak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak. II Sevgilinin kılıç gibi keskin ve öldürücü bakışlarıyla âşığın üzerine gitmesi.

Beni gördükce müjeñ ey ḳaşı yā tīr çeker
Ḫışm idüp ġamzelerüñ üstüme şemşīr çeker

şemşīrger:

1. **şemşīrgerdür:**-*dür*
Gazel 92
Mısra: **8**
Kılıç yapan (kimse). II Sevgili.

Ol ʿaraḳnāk olmış ebrūsın mücellā itdi yār
Ṣanasın şemşīrgerdür ḫançer-i bürrān açar

şemşīr-i aʿdāya:

1. **şemşīr-i aʿdāya:**-*y, -a*
Gazel 323
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Düşmanların kılıcı.

Sikender gibi ḫayr ile añılsun ḥaşre dek nāmuñ
Elifler nīzeler şemşīr-i aʿdāya …… dāl olsun

şemşīr-i ġamla:

1. **şemşīr-i ġamla:**-*la*
Gazel 240
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Keder kılıcı. II Dert, keder.

Olsun naḳāreveş reh-i ʿışḳuñda iki şaḳ
Şemşīr-i ġamla çal serümi yoluña ḳodum

şemşīr-i ġayretle:

1. **şemşīr-i ġayretle:**-*le*
Muaşşer 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Gayret kılıcı. II Himmet, gayret.

Başın ṭoḳmaḳladuñ aʿdā-yı dīnüñ gürz-i himmetle
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların şemşīr-i ġayretle

şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz:

1. **şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz:**-*maz*
Gazel 67
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk kılıcına başını eğmek. II Aşktan gelen her türlü belaya ve eziyete razı olmak.

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi boynum var kefīlüm var

şemşīr-i pür-cilā:

1. **şemşīr-i pür-cilā:**
Beyit 270
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Cilalı, parlak kılıç. II Sevgilinin kılıca benzeyen parlak kaşları.

Şemşīr-i pür-cilā durur ebrū degüldür ol
Anuñ yüzinde cevheridür mū degüldür ol

şemşīr-i zer-efşānı:

1. **şemşīr-i zer-efşānı:**-*ı*
Gazel 426
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Altın saçan kılıç. II Günışığı.

Ṣaldı şemşīr-i zer-efşānı sipāh-ı çarḫa
Ḳılıcı altına aldı felek-i pür-ʿiberi

şemʿüñ duḫānı:

1. **şemʿüñ duḫānı:**
Mesnevi 9
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Mumun dumanı. II Sevgilinin iki yanından omzuna dökülen siyah saçları.

İki gīsūlar ol şemʿüñ duḫānı
Muʿaṭṭar ḳılsa nola bezm-i cānı

şemʿvār:

1. **şemʿvār:**
Gazel 312
Mısra: **7**
Mum gibi.

Nūr-ı ruḫsāruñ gören barmaḳ getürdi şemʿvār
Zāhid-i münkir müselmān olmasun ya neylesün

şen oldı:

1. **şen oldı:**-*dı*
Tahmis 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şen olmak, mutlu olmak, neşelenmek.

İster iseñ vuṣlatı terk eyle nām u ʿāruñı
Oldı ḥāsından ḥabībüñ dāyimā şen ṣubḥ u şām

şenʿat:

1. **şenʿatini:**-*i, -n, -i*
Mesnevi 5
Mısra: **27**
Kin bağlama, düşmanlık etme.

Bir bir iḳrār iderse şenʿatini
Elüme eyle yaz da ṣūretini

şepdīz-i ḫaṭṭuñ:

1. **şepdīz-i ḫaṭṭuñ:**-*uñ*
Gazel 95
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzellik Şepdîz'i, güzellik atı. II Sevgilinin güzelliği. II Şebdîz: Meşhur aşk kahramanı Şirin'in eşsiz ve benzersiz güzellikte olan atı.

ʿĀrıż-ı gülgün ile sensin cihānuñ yügrügi
Gelmege Şepdīz-i ḫaṭṭuñ daḫı çoḳ ezmān var

şerʿ:

1. **şerʿ:**
Gazel 279
Mısra: **2**
Allah'ın kulları için peygamberleri vasıtasıyla koymuş olduğu iman, ahlak, ibadet ve hukukla ilgili kural ve hükümlerin bütünü, şeriat.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

2. **şerʿe:**-*e*
Mesnevi 7
Mısra: **8**
Allah'ın kulları için peygamberleri vasıtasıyla koymuş olduğu iman, ahlak, ibadet ve hukukla ilgili kural ve hükümlerin bütünü, şeriat.

Ne aṣl-ı ʿilme vāḳıfdur ne ferʿe
Ne ḳānūna uyar ḳavli ne şerʿe

3. **şerʿ:**
Mesnevi 6
Mısra: **14**
Allah'ın kulları için peygamberleri vasıtasıyla koymuş olduğu iman, ahlak, ibadet ve hukukla ilgili kural ve hükümlerin bütünü, şeriat. II Kanun, yasa.

Böyle gördük bu ḳıṣṣa vāḳiʿdür
Ḥaḳ budur şerʿ ḥaḳḳa tābiʿdür

şerʿ ile ḳānūn:

1. **şerʿ ile ḳānūn:**
Gazel 470
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şeriat ile kanun.

Manṣıba olmayıcaḳ şerʿ ile ḳānūn elde
Fāʾide virmez imiş ḫaṭṭ-ı hümāyūn elde

<u>şer işi:</u>

1. **şer işi:**-*i*
Mesnevi 5
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Kötü iş.

İşleri ḫayrı şerre döndürmek
Şer işi ẓulm ile begendirmek

<u>şerʿa vü ḳānūna uymaz:</u>

1. **şerʿa vü ḳānūna uymaz:**-*maz*
Kaside 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şeriata ve kanuna uymak.

Şerʿa vü ḳānūna uymaz meẕheb-i şāhī geçer
Var ise söz gönderür Tebrīzden Tersīsden

<u>şerbet-i āb-ı dehānuñ:</u>

1. **şerbet-i āb-ı dehānuñ:**-*uñ*
Gazel 246
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ağız suyunun şerbeti. II Sevgilinin şerbet gibi tatlı ağzı.

Şerbet-i āb-ı dehānuñ dil-i mecrūḥa şifā
Cān-ı bīmāra zülāl-i leb-i laʿlüñ emsem

<u>şerbet-i ʿışḳı şıḳmaz:</u>

1. **şerbet-i ʿışḳı şıḳmaz:**-*maz*
Tahmis 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Aşk şerbeti sıkmak. II Aşkın tadını almak.

Leẕẕet almayınca ʿışḳ ile ḳanıḳmaz kimsene
Şerbet-i ʿışḳı Ḳabūlī gibi ṣıḳmaz kimsene

<u>şerbet-i laʿlüñle:</u>

1. **şerbet-i laʿlüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 287
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Lalin şerbeti. II Sevgilinin lal taşına benzeyen kırmızı dudağının şerbet gibi tatlı suyu.

Ḫaste-dil şerbet-i laʿlüñle ḫoş olsun mı didüm
Dimedüñ iki gözüm bir kez aña ḫoş olsun

<u>şerbet-i rummāna:</u>

1. **şerbet-i rummāna:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Nar şerbeti.

Ḳand-i lebüñüñ leẕẕeti yoḳ teng-i şekerde
Āb-ı dehenüñ şerbet-i rummāna degişmem

<u>şerbet-i şīrīn-i laʿlüñ:</u>

1. **şerbet-i şīrīn-i laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 46
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dudağın tatlı şerbeti. II Sevgilinin şerbet gibi tatlı dudağı.

Leẕẕet-i ḳand-i lebüñ pālūde-i terden leẕīẕ
Şerbet-i şīrīn-i laʿlüñ şehd ü şekkerden leẕīẕ

<u>şerbet-i vaṣluñ:</u>

1. **şerbet-i vaṣluñ:**-*uñ*
Gazel 55
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kavuşmanın şerbeti. II Sevgiliye kavuşma, vuslata erme.

Şerbet-i vaṣluñ irişmezse eger ḫaste-dile
Ey ṭabīb-i dil ü cān laʿl-i lebüñ emsem olur

<u>şerʿe getürüp:</u>

1. **şerʿe getürüp:**-*üp*
Mesnevi 5
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Mahkemeye getirmek, kadının huzuruna çıkarmak.

Bir nice kendü gibi Etrāki
Getürüp şerʿe gör o nā-pāki

şeref:

1. **şeref:**
Gazel 345
Mısra: **5**
Şeref, izzet, itibar, manevi yücelik.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

2. **şeref:**
Gazel 345
Mısra: **6**
Şeref, izzet, itibar, manevi yücelik.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

3. **şeref:**
Kaside 6
Mısra: **21**
Şeref, izzet, itibar, manevi yücelik.

Bu ne şeref bu ne devlet bu ne saʿādetdür
Şeh-i mükerrem olanlar ḳapuñda ḫādimdür

4. **şeref:**
Muaşşer 1
Mısra: **9**
Şeref, izzet, itibar, manevi yücelik.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele ṣıḥḥatle sulṭānı

5. **şeref:**
Muaşşer 1
Mısra: **29**
Şeref, izzet, itibar, manevi yücelik.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

6. **şeref:**
Muaşşer 1
Mısra: **39**
Şeref, izzet, itibar, manevi yücelik.

Şeref ol millete kim ola anuñ mīr-i mīrānı
Gele devletle teşrīf ide ḫālī ḳomaya anı

7. **şeref:**
Muaşşer 1
Mısra: **49**
Şeref, izzet, itibar, manevi yücelik.

Şeref ol mülke kim anda ḳarār ide gele ḫānı
Reʿāyānuñ da bir pāre otura yirine cānı

şeref ü şān:

1. **şeref ü şān:**
Gazel 104
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şeref ve şan.

Şeref-i nāmuñ ile bulmasa ʿünvān defter
Böyle taḥṣīl idemezdi şeref ü şān defter

şeref-fezā-yı ṣadr-ı ṣafā-yı devlet:

1. **şeref-fezā-yı ṣadr-ı ṣafā-yı devlet:**
Gazel 22
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Devletin mutluluk makamının şeref katanı. II Sevgili.

Ẕātuñ sezā-yı ḳaṣr-ı ḫurrem-sarāy-ı devlet
Şānuñ şeref-fezā-yı ṣadr-ı ṣafā-yı devlet

şeref-i ḫāk-i ḳademüñle:

1. **şeref-i ḫāk-i ḳademüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 381
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının toprağının şerefi.

Şeref-i ḫāk-i ḳademüñle müşerref oldı
Cānib-i Ḥaḳdan olur luṭf u ʿināyet ol eve

şeref-i ḫıdmet-i māst:

1. **şeref-i ḫıdmet-i māst:**-*(e)st*
Beyit 179
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şerefli hizmetimiz. II Âşığın sevgilinin ayağının altına toprak olarak hizmet vermesi.

Ey sifāl-i ser-i kūyet ser-i bī-devlet-i māst
Ḫāk der-pāy-ı tu geşten şeref-i ḫıdmet-i māst

şeref-i menzilüñi:

1. **şeref-i menzilüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 285
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Mekânın şerefi. II Sevgilinin bulunduğu yerin kıymeti ve şerefi.

Dāldür mertebe-i rifʿate bu ḫüsn ü cemāl
Şeref-i menzilüñi ṣadr-ı vezāret bilürin

şeref-i mihrüñ:

1. **şeref-i mihrüñ:**-*üñ*
Gazel 477
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevginin şerefi, aşkın yüceliği. II Sevgilinin aşkı, sevgisi.

Keremüñ ẕikr iden aḥbāba nola gönderseñ
Şeref-i mihrüñ ile teẕkire-i meẕkūrı

şeref-i mühr-i Süleymān:

1. **şeref-i mühr-i Süleymān:**
Beyit 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Süleyman'ın mührünün şerefi. II Sevgilinin dudağı.

Ān ki mühr-i leb-i cānān dāred
Şeref-i mühr-i Süleymān dāred

şeref-i nāmuñ:

1. **şeref-i nāmuñ:**-*uñ*
Gazel 104
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şerefli isim. II Sevgilinin şerefli, mübarek adı.

Şeref-i nāmuñ ile bulmasa ʿünvān defter
Böyle taḥṣīl idemezdi şeref ü şān defter

şeref-i ẕāt-ı tu:

1. **şeref-i ẕāt-ı tu:**
Kaside 7
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Senin zatının şerefi. II Ağanın şerefli zatı.

Ey ġażanfer-fer ü ferruḫ-ruḫ u Dārā-dārāt
Şeref-i ẕāt-ı tu müs̱bet benuṣūṣ-ı āyāt

şerer:

1. **şerer:**
Gazel 128
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kıvılcım. II Ah ateşinin kıvılcımı. II Âşığın ahı, feryadı.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger
Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

2. **şerer:**
Tahmis 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kıvılcım.

Āftāb-ı ʿışḳdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel
Şuʿle-i nār-ı meveddetden şerer ṭuyduñsa gel

şerer-i āhumdan:

1. **şerer-i āhumdan:**-*um, -dan*
Gazel 128
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ahın kıvılcımı. II Âşığın ahı, feryadı.

Nideyin rūz-ı ḳıyāmet şerer-i āhumdan
Kūh u ṣaḥrā ṭutuşur kevn ü mekān oda yanar

şerer-i āteş-i āh:

1. **şerer-i āteş-i āh:**
Gazel 145
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ah ateşinin kıvılcımı. II Âşığın ahı.

Her şeb şerer-i āteş-i āh ile şehā biz
Yaḳmaġa dil-i düşmen-i şeyṭānı şihābuz

şerer-i āteş-i āhumla:

1. **şerer-i āteş-i āhumla:**-*um, -la*
Gazel 128
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ah ateşinin kıvılcımı. II Âşığın ahı, feryadı.

Sūzişümden ṭutuşur ḫāne-i cān oda yanar
Şerer-i āteş-i āhumla cihān oda yanar

şerfü'l-mekānı bi'l-mekīn:

1. **şerfü'l-mekānı bi'l-mekīn:**
Tarih 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Bir makamın şerefi orada bulunandan gelir: Bir makamda bulunan insan vasıflarıyla o makama şeref verir.

Rūyuñ görüp bī-kibr ü kīn īmāna geldi müşrikīn
Şerfü'l-mekānı bi'l-mekīn sırrın hüveydā eyledüñ

şerḥ olmaz:

1. **şerḥ olmaz:**-*maz*
Kaside 1
Mısra: **73**
Kelime Tipi: -
Anlatılmak, açıklanmak.

Kemāl-i luṭfuñuñ bir ẕerresi dillerle şerḥ olmaz
Nice ʿadd olunur ẕerrātı ḫurşīd-i dıraḫşānuñ

şerḥ olunmaz müşkilüm:

1. **şerḥ olunmaz müşkilüm:**-*üm*
Şarkı 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Açıklanamaz mesele. II Aşk.

Ḳufl urmış laʿline bize açılmaz
Dilde şerḥ olunmaz müşkilüm vardur

şerḥa:

1. **şerḥalar:**-*lar*
Gazel 228
Mısra: **2**
Dilinmiş parça, yarık, kesik. II Yara.

Geçdi ṣaḥn-ı sīneden dil-ḫānesine şāh-ı ġam
Dāġlar yir yir ʿalāmet şerḥalar şeh-rāh-ı ġam

2. **şerḥalarla:**-*lar, -la*
Gazel 451
Mısra: **1**
Dilinmiş parça, yarık, kesik. II Âşığın aşk yarası.

Degüldür şerḥalarla tende dāġ-ı ḫūn-feşān yir yir
Şeh-i ġam geçmege yolında ḳalmışdur nişān yir yir

şerḥa şerḥa:

1. **şerḥa şerḥa:**
Gazel 230
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Parça parça, dilim dilim.

ʿAdū-yı köfte-ḫ∨ārı şerḥa şerḥa eylesün tīġüñ
Vücūdın eyle şemşīrüñle ḳıyma ḳıyma sulṭānum

şerḥalar açsaḳ:

1. **şerḥalar açsaḳ:**-*sa, -ḳ*
Gazel 362
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yara açmak, vücutta yara oluşmasına sebep olmak, yaralamak.

Şevḳ ile çeküp sīnemüze şerḥalar açsaḳ

Şehr-i ġama varınca yeñi yollar açılsa

serḥe gelmez şerḥalar:

1. **şerḥe gelmez şerḥalar:**-*lar*
Gazel 322
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Açıklanamayacak yara. II Âşığın gönül yarası, aşk.

Şerḥe gelmez şerḥalar açduḳ derūn-ı sīnede
Fenn-i ʿışḳ içre bizüz gūyā ki şerrāḥu'l-mütūn

serḥe gelmezse:

1. **şerḥe gelmezse:**-*mez, -se*
Gazel 76
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şerh etmek, açıklamak, yorumlamak, etraflıca anlatmak, izah etmek.

ʿAceb mi şerḥe gelmezse bedenden açduġum şerḥa
Ḳabūlī şāriḥ-i vaḳtem mütūn eglencem olmışdur

serḥe sıġmaz:

1. **şerḥe sıġmaz:**-*maz*
Tahmis 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şerh edilebilmek, açıklanmak, izah edilebilmek.

Vaṣfa gelmez ṣad melālüm vardur
Şerḥe ṣıġmaz vaṣf-ı ḥālüm vardur

serʿī:

1. **şerʿīdür:**-*dür*
Beyit 108
Mısra: **2**
Şeriat ile ilgili.

Bizümle baḫṣ-i ʿilm itmek aʿādī
Ne şerʿīdür ne ferʿīdür ne ʿādī

2. **şerʿi:**
Gazel 156
Mısra: **2**
Allah'ın emri doğrultusunda belirlenmiş kurallar, şeriat. II Doğru yol, Hak yolu.

Mürdeler iḥyā iderse nola Muḥyi'd-dīnümüz
Şerʿi taʿẓīm eylemekdür ʿādet ü ʿāyīnümüz

şerīʿat ehlinüñ yolı:

1. **şerīʿat ehlinüñ yolı:**
Mesnevi 7
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Hukuk ehlinin yolu, idarecilerin yolu yordamı.

Şerīʿat ehlinüñ bir yolı vardur
Sözüñ maʿḳūli vü maḳbūli vardur

şerīf:

1. **şerīf:**
Kaside 4
Mısra: **215**
Şerefli, mübarek (kimse).

Tāc-ı sebziyle şerīf eyledi ṣadrı teşrīf
Oldı ser-defter-i mecmūʿa-i ṣāḥib-aḳlām

şerīf-vücūd:

1. **şerīf-vücūd:**
Mesnevi 8
Mısra: **41**
Şerefli, saygın kişi. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Bāb-ı aʿlāña ey şerīf-vücūd
ʿArż-ı ḥal ile gelmeden maḳṣūd

şerīk:

1. **şerīküz:**-*üz*
Gazel 382
Mısra: **4**
Ortak, eş.

Yalıñuz biz degülüz bāde-perest
Bir nice kimse şerīküz ḳana

şerīk-i maḫṣūṣ-ı ʿizz u rifʿat:

1. **şerīk-i maḫṣūṣ-ı ʿizz u rifʿat:**
Gazel 22

Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şanın ve yüceliğin hususi eşi. II Sevgili.

Bāb-ı ḥarem şerīk-i maḫṣūṣ-ı ʿizz u rifʿat
Meydān-ı āstānuñ vāsiʿ-i feżā-yı devlet

şerm ider:

1. **şerm ider:**-*er*
Gazel 106
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Utanmak, hayâ etmek, çekinmek.

Bezme geldikce mey-i ḥamrā ḥicāb ile gelür
Laʿl-i dil-berden dem urmış gibi andan şerm ider

şermende gül:

1. **şermende gül:**
Beyit 64
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Rezil rüsva olmuş gül. II Gülün sevgilinin yanağı karşısında rezil olması.

ʿĀrıż-ı yāre muʿārıż olmasa gülşende gül
Hīç olur mıydı muḳābil olıcaḳ şermende gül

sermsār olmaḳ:

1. **şermsār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 49
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Utanmak, mahcup olmak.

Feżāda daʿvi-i ḥüsn ü leṭāfet eylemiş lāle
Yanuñda ey yüzi gül şermsār olmaḳ muḳarrerdür

şerr:

1. **şerrinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 27
Mısra: **12**
Kötülük, fenalık. II Rüşvetin kötülüğü.

Şını minşār-ı cefā rāsı ser-i ḫançerdür
Ol ki şerrinden anuñ ḳaçmaya bulmaz ṣıḥḥat

şerr işi teʾḫīr eylesün:

1. **şerr işi teʾḫīr eylesün:**-*sün*
Gazel 275
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kötü işi ertelemek, sonraya bırakmak.

Dil-ber istiʿcāl idüp aġyārı daʿvet itmesün
Ḫayrdur eglenmesi şerr işi teʾḫīr eylesün

şerr ü şirret:

1. **şerr ü şirret:**
Kaside 3
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kötülük ve fenalık.

ʿĀlimde ḫavf u ḫaşyet ʿāmilde şerr ü şirret
ʿĀlim devā-yı nāfiʿ ʿāmil belā-yı nāzil

şerrāḥu'l-mütūn:

1. **şerrāḥu'l-mütūn:**
Gazel 322
Mısra: **6**
Metinleri şerh eden, açıklayan (kimse). II Kendi gönlünde yara açan âşık.

Şerḥe gelmez şerḥalar açduḳ derūn-ı sīnede
Fenn-i ʿışḳ içre bizüz gūyā ki şerrāḥu'l-mütūn

şerriyyet:

1. **şerriyyeti:**-*i*
Beyit 267
Mısra: **2**
Kötülük.

Ḥilliyyeti ḥilliyyetidür bāde-i nābuñ
Şerriyyeti şerriyyetidür ḥurmeti ābuñ

2. **şerriyyetidür:**-*i, -dür*
Beyit 267
Mısra: **2**
Kötülük.

Ḥilliyyeti ḥilliyyetidür bāde-i nābuñ
Şerriyyeti şerriyyetidür ḥurmeti ābuñ

<u>şeş:</u>

1. **şeş:**
Beyit 176
Mısra: **2**
Altı. II Altı yön, altı cihet, her taraf.

Yār düşnāmī dehed ʿuşşāḳ-ı sergerdān-rā
Laʿl-i deryā şeş güher-pāşī kuned mercān-rā

<u>şeş cihāta:</u>

1. **şeş cihāta:**-*a*
Gazel 126
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Altı yön, altı cihet. II Her taraf.

Ḳabūlī nāẕır olma şeş cihāta
Bilinmez dār-ı dünyā ḳaç bucaḳdur

<u>şeş-ber:</u>

1. **şeş-ber:**
Gazel 447
Mısra: **2**
"Altı kanat" savaş aletlerinden altı dilimli topuz.

Didi aġyāra seng-i kūy-ı dil-ber
Büyükdür her biri yanında şeş-ber

<u>şeş-ḫāne:</u>

1. **şeş-ḫāne-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **47**
Perdesiz bir saz. II Dünya.

Be-cünbān be-rīşīm şeş-ḫāne-rā
Be-cūşān zevāyā-yi şeşgāne-rā

<u>şevḳ:</u>

1. **şevḳle:**-*le*
Diğer 1
Mısra: **52**
Sevinç, neşe, heyecan, mutluluk.

Çünki hātıf-ı ġayb ve lā-raybdan bu işāret vāḳiʿ oldı ol şevḳden ẕerrevār raḳṣa girüp
Şevḳle destüme alup ḫāme

2. **şevḳden:**-*den*
Gazel 52
Mısra: **6**
Sevinç, neşe, heyecan, mutluluk.

Nāz ile gelse sürūd eylese bülbül gibi yār
Şevḳden meclisimüz ḫalḳa-i rindāna döner

3. **şevḳ:**
Gazel 76
Mısra: **6**
Sevinç, neşe, heyecan, mutluluk.

Ṣafā-yı leẕẕet-i laʿl-i lebüñ gitmez dehānumdan
Bu şevḳ ile şarāb-ı laʿlgūn eglencem olmışdur

4. **şevḳ:**
Gazel 147
Mısra: **5**
Sevinç, neşe, heyecan, mutluluk.

Kāseler şevḳ ile nice dönmesünler üstine
Bir nihāl-i serv-ḳad nāzük-miyāndur kāse-bāz

5. **şevḳ:**
Gazel 268
Mısra: **7**
Sevinç, neşe, heyecan, mutluluk.

Meh-i tābān gibi her şeb revān olduḳça şevḳ ile
Öñüñce meşʿal-i meh ṣubḥa dek rūşen çerāġ olsun

6. **şevḳ:**
Gazel 362
Mısra: **7**
Sevinç, neşe, heyecan, mutluluk.

Şevḳ ile çeküp sīnemüze şerḥalar açsaḳ
Şehr-i ġama varınca yeñi yollar açılsa

7. **şevḳinden:**-*i*, -*n*, -*den*
Kaside 6
Mısra: **7**

Sevinç, neşe, heyecan, mutluluk.

Felek semāʿ ile raḳṣa girerdi şevḳinden
Bezimde sāza ser-āġāz ideydi Zühre eger

8. **şevḳine:**-*i, -n, -e*
Kaside 7
Mısra: **46**
Sevinç, neşe, heyecan, mutluluk.

Sensin ey dürri-i burc-ı şeref ol necm-i hüdā
Ki anuñ şevḳine hādīlik ider ḫalḳa hüdāt

9. **şevḳle:**-*le*
Terci-bend 1
Mısra: **62**
Sevinç, neşe, heyecan, mutluluk.

Ḫoş ṣafālar sürüp ṣafālar ile
Şevḳle oldı pür yesār u yemīn

10. **şevḳe:**-*e*
Terci-bend 2
Mısra: **26**
Sevinç, neşe, heyecan, mutluluk.

Ṣal eṣāṣ-ı iʿtiḳādı ʿışḳ ile
Ol Ḳabūlī şevḳe bādī ʿışḳ ile

11. **şevḳuñ:**-*uñ*
Gazel 436
Mısra: **7**
Işık, aydınlık, parıltı.

Cemāli şemʿine pervāneāsā çünki şevḳuñ yoḳ
Göñül yanup yaḳılmaḳda murāduñ yā nedür şimdi

şevḳ u ḥālet:

1. **şevḳ u ḥālet:**
Tarih 17
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Şevk ve mutluluk.

Be-ṣad şevḳ u ḥālet berāy-ı tu tārīḫ
Be-guftem şudī ḥākim-i şehr-i Üsküb

şevḳ u ḥālet itmiş:

1. **şevḳ u ḥālet itmiş:**-*miş*
Müsemmen 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Aşk yaşama ve keyif etme.

Çoḳ şevḳ u ḥālet itmiş idük dil-rübāyile
Teklīf iderdi ṭoluları merḥabāyile

şevḳ u ṭarab:

1. **şevḳ u ṭarab:**
Tarih 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Neşe ve sevinç.

Ol ġonçalaruñ bülbül-i ḫoş-edāsı
Şevḳ u ṭarab ile dehen açup her dem

şevḳden raḳṣa girüp:

1. **şevḳden raḳṣa girüp:**-*üp*
Diğer 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Şevkten dans ettik, büyük bir coşkuyla sevinmek.

Çünki hātıf-ı ġayb ve lā-raybdan bu işāret vāḳiʿ oldı ol şevḳden ẕerrevār raḳṣa girüp
Şevḳle destüme alup ḫāme

şevḳe gelsem:

1. **şevḳe gelsem:**-*se, -m*
Gazel 198
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şevke gelmek, heveslenmek, coşmak.

ʿAceb mi şevḳe gelsem ṭalʿat-ı zībāñı gördükce
Derūnum rūşen itdüñ āftāb-ı pür-żiyā geldüñ

şevḳe gelüp:

1. **şevḳe gelüp:**-*üp*
Kaside 6
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Şevke gelmek, heveslenmek, coşmak.

Yine bu arada dāmād-ı çarḫ şevḳe gelüp
ʿArūs-ı dehri felek ḳıldı pür-zer ü zīver

şevket:

1. **şevketi:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **25**
Büyüklük, azamet, heybet.

Yoġ idi sāyirde anuñ şevketi gör ḥikmeti
Çoḳ çerāġ uyarmış idi āteş-i germiyyeti

2. **şevket:**
Gazel 350
Mısra: **1**
Büyüklük, azamet, heybet.

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

3. **şevkete:**-*e*
Kaside 6
Mısra: **45**
Büyüklük, azamet, heybet.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

4. **şevketi:**-*i*
Tarih 2
Mısra: **15**
Büyüklük, azamet, heybet.

Bu niʿmeti bu saṭveti bu ḳudreti bu şevketi
Çeşm-i cihān görmiş degül raʿnā vü zībā eyledüñ

5. **şevket:**
Tarih 23
Mısra: **15**
Büyüklük, azamet, heybet.

Bu saṭvet bu şalābet bunca şevket
Kemāl-i luṭfıdur Ḥayy u Ḳadīrüñ

şevket ehli:

1. **şevket ehli:**
Mesnevi 5
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Azametli, kudretli (kimse). II Paşa hazretleri.

ʿİzz ü temkīn ü ʿār ṣāḥibidür
Şevket ehli vaḳār ṣāḥibidür

şevket ü şükūh:

1. **şevket ü şükūh:**
Gazel 350
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Büyüklük ve haşmet.

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

şevket-efzā-yı ḳurb-ı sulṭānī:

1. **şevket-efzā-yı ḳurb-ı sulṭānī:**
Mesnevi 8
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Sultanın yanında heybetini artıran (kimse). II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Mīr-i mīrān-ı Āl-i ʿOs̱mānī
Şevket-efzā-yı ḳurb-ı sulṭānī

şevket-efzā-yı ṭavr-ı ʿOsmānī:

1. **şevket-efzā-yı ṭavr-ı ʿOs̱mānī:**
Mesnevi 4
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Osmanlı edasıyla heybetini artıran (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Cā-nişīn-i maḳām-ı sulṭānī
Şevket-efzā-yı ṭavr-ı ʿOs̱mānī

şevket-i zātuñı:

1. **şevket-i ẕātuñı:**-*uñ, -ı*
Kaside 7

Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Zatının azameti. II Ağa hazretlerinin heybeti, azameti.

Şevket-i ẕātuñı gördükce helāk ola ʿadū
Dāʿi-i devlet olanlar ḳılalar kesb-i ḥayāt

şevḳ-ı cinān:

1. **şevḳ-ı cinān:**
Gazel 117
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cennet arzusu. II Sevgiliye kavuşma ümidi.

Yaḳdı ümīd-i vuṣlat ile nār-ı ġam dili
Şevḳ-ı cinān u ḳāʿide-i nār böyledür

şevḳ-i gülzār-ı iẕāruñdur:

1. **şevḳ-i gülzār-ı iẕāruñdur:**-*uñ, -dur*
Tesdis 1
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesi (gibi) yanağın arzusu. II Sevgilinin al yanağının arzusu.

Şevḳ-i gülzār-ı iẕāruñdur dili gülşen ḳılan
Bülbül-i tabʿ-ı Kabūlī meskenin meʾmen ḳılan

şevḳ-ı viṣālüñ:

1. **şevḳ-ı viṣālüñ:**-*üñ*
Gazel 254
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşma arzusu.

Göñülde şevḳ-ı viṣālüñ dilümde bu mıṣraʿ
Ḳadimte ḫayra ḳudūmin veci'te ḫayra ḳadem

şeyʾ:

1. **şeyʾ:**
Gazel 213
Mısra: **10**
Herhangi bir şey.

Ẕerrāt-ı kāyināt u ẓuhūrāt-ı mümkināt
Bir şeyʾ mi var Ḳabūli ki emr-i Ḫudā degül

şey:

1. **şey:**
Gazel 17
Mısra: **7**
Herhangi bir şey.

Şey dimezsin bilürin lāşe-miṣāl aġyāra
Lāşeyiken yine şeyʾiyyet umarsın neʿaceb

2. **şey:**
Gazel 403
Mısra: **10**
Herhangi bir şey.

Ṭurmaz Ḳabūli lāşe-i lā-şey' iken ʿadū
Her ḳanda baḳsañ ol görinür anda şey gibi

şeydā:

1. **şeydā:**
Gazel 293
Mısra: **9**
Aklını yitirmiş, deli divane olmuş, çılgın (kimse). II Âşık/Kabûlî.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

şeydā dil:

1. **şeydā dil:**
Gazel 417
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çılgın gönül, deli divane gönül. II Âşığın gönlü.

Ḳoma elden Ḳabūlī serv-ḳadlerle ayaḳ seyrin
Bahār irdi yine cūlar gibi şeydā dil el virdi

şeyḫ:

1. **şeyḫ:**
Kaside 4
Mısra: **173**
Şeyh, mürşit.

Belki Ḳānūna baḳup buña şifā yazmaya şeyḫ
Nehy-i münker diyü bil münkir ola buña imām

şeyḫ saʿdīnüñ gülistānı:

1. **şeyḫ saʿdīnüñ gülistānı:**
Beyit 170
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şeyh Sa'dî'nin hikmetli öğütler, unutulmaz ibretler içeren ve hikâye geleneğinin en önemli eserlerinden biri olan Gülistân kitabı.

Egerçi bī-bedeldür Şeyḫ Saʿdīnüñ Gülistānı
Bahāristān-ı Cāmī mündericdür ṣad Gülistānı

<u>Şeyḫ Ṣanʿānuñ selāmın yitişdürdi:</u>

1. **Şeyḫ Ṣanʿānuñ selāmın yitişdürdi:**-*di*
Kaside 1
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Şeyh San'an'ın selamını getirmek.

Ser-i Elbürze kim dikdi livā-yı fetḥ-i İslāmı
Selāmın kim yitişdürdi Yemenden Şeyḫ Ṣanʿānuñ

<u>şeyḫ-i cām:</u>

1. **şeyḫ-i cām:**
Gazel 3
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Asıl adı Ahmed el-Becelî olan fakat Horasan'ın Câm şehrinde meşhur olduğu için "Şeyh-i Câm, Pîr-i Câm" olarak bilinen İranlı bir mutasavvıf.

Bir bezm-i ḫāṣa maḥrem-i rāz olagör k'anuñ
Sāḳīsi Cem terānegeri Şeyḫ-i Cām ola

<u>şeyḫ-i ecel:</u>

1. **şeyḫ-i ecel:**
Gazel 220
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ölümün piri. II Azrail.

Muttaṣıl budur murāduñ kim mürīdüñ çoġ ola
Añla ey şeyḫ-i ecel aṣıl mürīdüñdür ecel

<u>şeyḫ-i şehrüñ ḥāline:</u>

1. **şeyḫ-i şehrüñ ḥāline:**-*n, -e*
Gazel 17
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şehrin sahibinin hâli. II Sevgilinin durumu.

Ey göñül vāḳıf iken ḥāline şeyḫ-i şehrüñ
Yapışup dāmenine himmet umarsın neʿaceb

<u>şeyḫ-i şeyiḫü'l-islām:</u>

1. **şeyḫ-i şeyiḫü'l-islām:**
Kaside 4
Mısra: **176**
Kelime Tipi: -
Şeyhülislamın şeyhi.

Sen ki dīnüñ diregisin ṭayanurlarsa saña
Ḫalḳa bu söz yiter ey şeyḫ-i şeyiḫü'l-İslām

<u>şeyh-i şitā:</u>

1. **şeyh-i şitā:**
Gazel 102
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kışın şeyhi, önderi. II Kış mevsiminin başlangıcı.

Yatan berf añlamañ gülzārda şeyh-i şitā gelmiş
Ḥarīm-i bāġa anı daʿvete bir yirde yazmışlar

<u>şeyh-i yahūdi:</u>

1. **şeyh-i yahūdi:**
Tarih 25
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yahudi şeyhi (?).

Mevti tārīḫi nedür diyü suʾāl itmiş idi
Didi bir ehl-i raḳam şeyh-i yahūdi öldi

<u>şeyʾiyyet:</u>

1. **şeyʾiyyet:**
Gazel 17
Mısra: **8**
Herhangi bir şey.

Şey dimezsin bilürin lāşe-miṣāl aġyāra
Lāşeyiken yine şeyʾiyyet umarsın neʿaceb

<u>şeyn:</u>

1. **şeynümüz:**-*ümüz*
Gazel 158
Mısra: **8**
Ayıp, kusur, noksan.

Saña ʿāşıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿẕūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

<u>şeynüñ her dānesi:</u>

1. **şeynüñ her dānesi:**
Gazel 27
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Ayıbın her tanesi, her kusur.

Başa her dānesi bir seng-i cefādur şeynüñ
Ey Ḳabūlī anı almaġ ile bulma şöhret

<u>şeyṭān:</u>

1. **şeyṭānı:**-*ı*
Gazel 48
Mısra: **8**
Kibri ve kıskançlığı yüzünden Hazreti Âdem'e secde etmeyen ve Allah'a asi gelerek lanetlenip cennetten kovulan varlık, iblis. II Rakip.

Āstānuñda ḳoma düşmen-i nādānı ḳov a
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

2. **şeyṭān:**
Gazel 72
Mısra: **10**
Kibri ve kıskançlığı yüzünden Hazreti Âdem'e secde etmeyen ve Allah'a asi gelerek lanetlenip cennetten kovulan varlık, iblis. II Rakip.

Aġyār var iken saña rām olmaz ol melek
Olmaz Ḳabūli nite ki şeyṭān aradadur

3. **şeyṭānı:**-*ı*
Gazel 130
Mısra: **8**
Kibri ve kıskançlığı yüzünden Hazreti Âdem'e secde etmeyen ve Allah'a asi gelerek lanetlenip cennetten kovulan varlık, iblis. II Rakip.

Ḳoma aġyārı maḥalleñde eyā ḫūr-likā
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

<u>şeyʾu'llāh:</u>

1. **şeyʾu'llāha:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **1**
"Allah için bir şey" anlamında dilek ifadesi.

Bizi şeyʾu'llāha geldi bir güzel ṭorlaḳ dede
Pā-bürehne bir ışıḳ ammā ʿaceb parlaḳ dede

<u>şeyʾu'llāh gelen mihmāna:</u>

1. **şeyʾu'llāh gelen mihmāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Şeyh olarak gelen misafir. II Dünyaya gelen dervişler, erenler.

Giden bir daḫı gelmez her ḳonan göçmekdedür dāyim
Ḳonan tüccāra şeyʾu'llāh gelen mihmāna ʿışḳ olsun

<u>şın</u>

1. **şını:**-*ı*
Gazel 27
Mısra: **11**
Arapça (şekil itibariyle testereye benzeyen) "şın /ش" harfi. II Rüşvet kelimesinin Arapça yazılışında geçen "şın /ش" harfi.

Şını minşār-ı cefā rāsı ser-i ḫançerdür
Ol ki şerrinden anuñ ḳaçmaya bulmaz ṣıḥḥat

<u>şīʿanuñ mezhebine:</u>

1. **şīʿanuñ meẕhebine:**-*n*, -*e*
Kaside 10
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Şia mezhebi.

Meẕhebine Şīʿanuñ sen
iştiġāl itmek neden
Ġayr içün saña düşer mi
āteşe yanmaḳ dede

şiddeti çekdi:

1. **şiddeti çekdi:**-*di*
Diğer 2
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Şiddet çekmek, sıkıntı çekmek, zor şeyler yaşamak.

Ẓāhirā aʿdāya ḳarşu çekdi gerçi şiddeti
Maʿnide aña naṣīb oldı şehādet şerbeti

şifā:

1. **şifā:**
Gazel 246
Mısra: **7**
Hastalıklardan kurtulmak, iyileşmek.

Şerbet-i āb-ı dehānuñ dil-i mecrūḥa şifā
Cān-ı bīmāra zülāl-i leb-i laʿlüñ emsem

2. **şifā:**
Mesnevi 10
Mısra: **15**
Hastalıklardan kurtulmak, iyileşmek.

Ehl-i derde devā marīże şifā
İsm-i Ḥaḳdur be-ḥaḳḳ-ı ism-i Ḫudā

3. **şifā:**
Müsemmen 2
Mısra: **4**
Hastalıklardan kurtulmak, iyileşmek.

Ḫaste-dil derdine devā geldüñ
Mübtelā cānlara şifā geldüñ

4. **şifā:**
Müsemmen 2
Mısra: **28**
Hastalıklardan kurtulmak, iyileşmek.

Vuṣlatuñdur dil-i ḥazīne devā
Ne devā belki ḫaste cāna şifā

şifā bulur:

1. **şifā bulur:**-*ur*
Gazel 175
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şifa bulmak: İyileşmek.

Ey Ḳabūlī yār açа dārü'ş-şifā-yı leblerin
Her seḥer dārū-yı laʿlinden şifā bulur marīż

şifā yazmaya:

1. **şifā yazmaya:**-*ma, -y, -a*
Kaside 4
Mısra: **173**
Kelime Tipi: -
Şifayı bulup söylemek.

Belki Ḳānūna baḳup buña şifā yazmaya şeyḫ
Nehy-i münker diyü bil münkir ola buña imām

şifā-sāz:

1. **şifā-sāz:**
Mesnevi 10
Mısra: **18**
İyileştiren, şifa veren (kimse).

İsm-i Ḥaḳḳ ile ḳışşa-perdāz ol
Cān-ı bīmāruña şifā-sāz ol

şihāb:

1. **şihābuz:**-*uz*
Gazel 145
Mısra: **2**
Kayan yıldız. II Ateş parçası, kıvılcım. II Ah çeken âşık.

Her şeb şerer-i āteş-i āh ile şehā biz
Yaḳmaġa dil-i düşmen-i şeyṭānı şihābuz

şikār:

1. **şikārla:**-*la*
Gazel 337
Mısra: **6**
Av.

Hümā-yı vuṣlata ṣal şāhbāz-ı himmetüñi
Getür şikārla bāzuñı …… yatur ḳoluña

2. **şikārı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **16**
Av. II Sevgili.

Severüz elde sāġarı sāḳī
Ele gelmiş şikārı kim sevmez

3. **şikāruñ:**-*uñ*
Gazel 348
Mısra: **8**
Av. II Sevgili.

Ḳanat bük gūşe-i ḳāf-ı ḳanāʿat bekleʿanḳāveş
Şikāruñ pāyuña gelsün dir iseñ lāneden çıḳma

4. **şikāruñ:**-*uñ*
Gazel 391
Mısra: **2**
Av. II Âşığın kuş gibi avlanarak ele geçirilen gönlü.

Elden düşürme sāġarı pīr-i muġān gibi
Şāhum şikāruñ elde gerekdür ṭoġān gibi

5. **şikār:**
Mesnevi 9
Mısra: **14**
Av. II Sevgilinin âşığı kendine tutsak etmesi.

Deñiz mālikleridür iki gözler
Şikār özler iki eṭrāfı gözler

şikār almaġa çıḳmış:

1. **şikār almaġa çıḳmış:**-*mış*
Kaside 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ava çıkmak. II Düşmanı yenmeye gitmek.

Şikār almaġa çıḳmış elde ṭurmaz şāhbāzāsā
Ser-i aʿdāda perrān olmaḳ ister tīġ-i bürrānuñ

şikār alur:

1. **şikār alur:**-*ur*
Gazel 306
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Avlanmak, ava çıkmak. II Sevgiliyi elde etmeye çalışmak.

Her yire bī-hūde pervāz eylemez şeh-bāz olan
Böyle yirlerde şikār alur mı ṣayyād olmayan

şikār eyledi:

1. **şikār eyledi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **98**
Kelime Tipi: -
Avlanmak, yakalamak, ele geçirmek.

Bāz-ı ṣayyād-ı şikārī geçinürken anı
İki şeh-bāz şikār eyledi mānend-i ḥamām

şikār eyleyemez:

1. **şikār eyleyemez:**-*y, -emez*
Gazel 136
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Avlanmak, yakalamak, ele geçirmek. II İlim öğrenmek.

Degme kes dāniş-i ʿirfānı şikār eyleyemez
Murġ-ı vaḥşī durur ol her kişiye rām olmaz

şikār olmaḳ:

1. **şikār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 49
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Av olmak. II Âşığın sevgiliye av olması.

Meded ardınca ol ey dil ḳaçırma furṣat eldeyken
Saña ol gözleri āhū şikār olmaḳ muḳarrerdür

şikār olmaz:

1. **şikār olmaz:**-*maz*
Gazel 116
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Av olmak. II Yakalanmak.

Şikār olmaz geçer ol şāhbāz-ı evc-i ḥüsn ammā

Niçe bāzūdan uçmışdur hezārān ḳola gelmişdür

şikār-ı ṣayd:

1. **şikār-ı ṣayd:**
Kaside 16
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Avını avlama. II Düşmanı yakalama.

Ḥużūr-ı rūḥın ol būmuñ uçurduñ āşyānından
Şikār-ı ṣayd içün ol cānibe ṣayyād gönderdüñ

şikāyet:

1. **şikāyet:**
Gazel 1
Mısra: **2**
(Bir şeyden ya da bir kimseden) Hoşnut olmadığını söylemek, yakınmak.

Maḳālüm ḥasb-ı ḥālümdür ḥikāyet añlama cānā
Ġaraż ʿarż-ı maḥabbetdür şikāyet añlama cānā

2. **şikāyeti:**-*i*
Gazel 177
Mısra: **10**
(Bir şeyden ya da bir kimseden) Hoşnut olmadığını söylemek, yakınmak.

Ḳabūli ḳoymadı aṣlā ḳulaġa sözlerini
Egerçi göge çıḳardı şikāyeti vāʿiẓ

3. **şikāyet:**
Mesnevi 7
Mısra: **1**
(Bir şeyden ya da bir kimseden) Hoşnut olmadığını söylemek, yakınmak.

Şikāyet ḫüsrevā ʿOs̱mān elinden
Ferāġāt eylemez ʿOs̱mānelinden

şikāyet eyleyen tāliʿ:

1. **şikāyet eyleyen tāliʿ:**
Tahmis 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şikâyet eden talih.

Felekden herkese kārum şikāyet eyleyen tāliʿ
Dili bend-i belādan nice āzād ideyin bilmem

şikāyet ide:

1. **şikāyet ide:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Şikâyet etmek, şikâyetçi olmak, yakınmak.

Bunda çoḳ herzeler yiye nā-ḥaḳ
Yine bizden şikāyet ide be-baḳ

şikāyet ideyin:

1. **şikāyet ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Şikâyet etmek, şikâyetçi olmak, yakınmak.

Bilmezin kime şikāyet ideyin senden dād
Senüñ ey ẓālim-i bī-dād elüñden feryād

şikāyet itmez:

1. **şikāyet itmez:**-*mez*
Gazel 325
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şikâyet etmek, şikâyetçi olmak, yakınmak.

Cism-i nizārı kūyuñ kilābı ṣad-pāre ḳılsa dil nāle ḳılmaz
Ṣāḥib-saʿādet erbāb-ı ḥācet itmez şikāyet derbān elinden

şikāyet oldı:

1. **şikāyet oldı:**-*dı*
Kaside 2
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Şikâyet olmak, yakınmak.

Mūcib-i şükr ü sipās oldı şikāyet şāhā
Sürme-i ḫāk-i rehüñ buldı meger dīde-i cān

şikest eyleme:

1. **şikest eyleme:**-*me*
Gazel 34
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kırmak, parçalamak. II Gönül kırmak: Bir kimseyi üzecek veya gücendirecek bir davranışta bulunmak.

Eyleme seng-i ġamuñla şīşe-i ḳalbüm şikest
Çün dürüst olmaz bilürsin kim şikest ola zücāc

2. **şikest eyleme:**-*me*
Gazel 68
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kırmak, parçalamak. II Gönül kırmak: Bir kimseyi üzecek veya gücendirecek bir davranışta bulunmak.

Dişüñe dirler ise ʿıḳd-ı dür-i ezherdür
Dil-i ʿuşşākı şikest eyleme söz gevherdür

şikest irdi:

1. **şikest irdi:**-*di*
Beyit 200
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kırılmak, parçalanmak. II Âşığın kalbinin kırılması, çok büyük üzüntüye uğraması, gönül kırgınlığı.

Şīşe-i ḳalbe şikest irdi ṣıdı peymānı
Ḥāṣılı münkesirüz görmeyeli yārānı

şikest ola:

1. **şikest ola:**-*a*
Gazel 34
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kırılmak, parçalanmak, bozulmak.

Eyleme seng-i ġamuñla şīşe-i ḳalbüm şikest
Çün dürüst olmaz bilürsin kim şikest ola zücāc

şikest olsa:

1. **şikest olsa:**-*sa*
Gazel 354
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kırılmak, parçalanmak. II Bitmek, sona ermek.

Gerçi kim ḳalmaz şikest olsa keşīde iḳtidār
Çāresi ṣabr itmedür żaʿfın viren ḳudret vire

şikeste:

1. **şikeste:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Kırılmış, kırgın. II Âşığın canı.

Cān-ı ḥazīn ü ḫaste itmez ümīd-i ṣıḥḥat
Dil ḫaste ser şikeste ten pāy-māl-i miḥnet

2. **şikeste:**
Gazel 342
Mısra: **2**
Kırılmış, kırgın. II Âşığın canı.

İtmez ümīd-i ṣıḥḥat cān-ı ḥazīn ü ḫaste
Ten pāymāl-i miḥnet dil ḫaste ser şikeste

3. **şikeste:**
Gazel 91
Mısra: **2**
Kırılmış, kırgın.

Laṭīf ü nāzük olan dil ḥazīn ü ḫaste yatur
Żarar-resīde belī şīşedür şikeste yatur

şikeste beste yatup:

1. **şikeste beste yatup:**-*up*
Kaside 6
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Kırık dökük hâlde yatmak, paramparça olmak.

Şikeste beste yatup āşyāne-i ġamda
Oḳur bu şiʿr-i teri ḥasb-i ḥāl idüp ez-ber

şikeste dil:

1. **şikeste dil:**
Beyit 35
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kırık kalp, kırgın gönül. II Âşığın gönlü.

Şikeste dil zi-ġamet cān be-şevḳ-ı tu beste
Ḥikāyetī be-tu kerdem şikeste vü beste

şikeste dil-rīş:

1. **şikeste dil-rīş:**
Diğer 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Gönlü yaralı ve kırgın. II Kabûlî.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet gūşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet kūçesinüñ mesned-nişīni zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

şikeste vü beste:

1. **şikeste vü beste:**
Beyit 35
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kırık ve bağlı. II Âşığın gönlü ve bedeni.

Şikeste dil zi-ġamet cān be-şevḳ-ı tu beste
Ḥikāyetī be-tu kerdem şikeste vü beste

şimden girü:

1. **şimden girü:**
Diğer 2
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Ey göñül şimden girü feryādı ḳo oldı olan
Her ne kim başa yazıldıysa gelen oldur hemān

2. **şimden girü:**
Gazel 118
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Ḫaṭuñ geldi vefā ḳılmaḳ gerek şimden girü cānā
İrür çün bāġ-ı ʿālemde şecer evvel s̲emer āḫir

3. **şimden girü:**
Gazel 154
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Nigāruñ rāh-ı kūyın baġladı seyl-āb-ı eşk āḫir
Ḳabūlī geçmege aġyārı şimden girü yol ḳalmaz

4. **şimden girü:**
Gazel 378
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Yār içün imiş hep bu ḳadar ṭurma oturma
Şimden girü ey serv-i çemen ṭurma oturma

5. **şimden girü:**
Tahmis 12
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

6. **şimden girü:**
Tahmis 13
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Şimden girü dil ehl-i ṣafā semtine düşdi

7. **şimden girü:**
Gazel 170
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Yügrüklik ile aldı meydānı esb-i ṭabʿuñ
Şimden girü Ḳabūlī naẓm ehliyile yarış

8. **şimden girü:**
Gazel 218
Mısra: **10**

Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli ile uy ḳaṭāra gel

9. **şimden girü:**
Gazel 219
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli yola gir ḳaṭāra gel

10. **şimden girü:**
Gazel 239
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Niyyet-i ʿazm-i sefer eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bir gūşede şimden girü yoḳdur ārām

11. **şimden girü:**
Gazel 240
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Luṭf u kerem ḳapusı ḳapandı Ḳabūliyā Şimden girü mürüvveti ġayrı ḳapudan um

12. **şimden girü:**
Gazel 273
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Aç gözüñ şimden girü ġam çekme ey Yaʿḳūb-dil
Mālik-i Mıṣr-ı melāḥat şāh-ı Kenʿāndur gelen

13. **şimden girü:**
Gazel 287
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Murġ-ı dil başladı feryāda Ḳabūlī şeb ü rūz
Gülşenüñ bülbüli şimden girü ḫāmūş olsun

14. **şimden girü:**
Kaside 1
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Bu serḥadlerde hīç şimden girü lāzım degül kimse
Alur ʿOs̱mān-ı s̱ānī intiḳāmın Āl-i ʿOs̱mānuñ

15. **şimden girü:**
Kaside 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Şeh-i kişver-güşāsın vaḳtidür şimden girü bir bir
Gelüp ayaġuña yüz sürseler mīrānı Īrānuñ

16. **şimden girü:**
Tahmis 7
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Tengnā-yı ʿālemi ṣu gibi gezdüñ sū-be-sū
Z̲erre deñlü ḳalmaġā yir ḳalmadı şimden girü

17. **şimden girü:**
Tahmis 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

18. **şimden girü:**
Tahmis 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Ṭutmaz el ditrer ayaḳ
geldi fenā şimden girü
Cām-ı ʿişretden çekildüm
ben dilā şimden girü

19. **şimden girü:**
Tahmis 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Ṭutmaz el ditrer ayaḳ
geldi fenā şimden girü
Cām-ı ʿişretden çekildüm
ben dilā şimden girü

20. **şimden girü:**
Tahmis 12
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Nideyin el virdügin dünyā
baña şimden girü
Ben cihān sevdālarından
çekdüm el ey müddeʿī

21. **şimden girü:**
Tahmis 12
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Biz fenā virdük senüñ
olsun ʿamel ey müddeʿī
Ser-te-ser ġavġā-yı dehri
al saña şimden girü

22. **şimden girü:**
Tahmis 12
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Şu gibi dil ṭıflı aḳmaz her
yaña şimden girü
Ṭāyir-i ḳudsī-i rūḥ añdı
tecerrüd ʿālemin

23. **şimden girü:**
Tahmis 12
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Pāk-bāzān-ı ḥaḳīḳat içre
buldı hem-demin
Cīfe-i dünyā ġamı düşmez
baña şimden girü

24. **şimden girü:**
Tahmis 12
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Ṣāliḥā ḥālüñ nolur bārī añ
a şimden girü

25. **şimden girü:**
Şarkı 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Baña raḥm eylemez ol
ruḫı ālüm
Şimden girü bilmem
nic'olur ḥālüm

26. **şimden girü:**
Kaside 8
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Çıkup gün gibi maġribden
irişdi maşrıḳa nāmuñ
Ḳıyāmetler ḳopar şimden
girü başında Aʿcāmuñ

27. **şimden girü:**
Kaside 8
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bu vakitten sonra.

Yüri şimden girü furṣat
senüñ virmek
Ḫudānuñdur
Öñine ḳarşu ṭurmaz
ḳavm-i aʿdā merd-i
miḳdāmuñ

şimdi:

1. **şimdi:**
Beyit 147
Mısra: **1**
Şu an.

Ṣabā gibi güẕer ḳılsañ
cihānı ser-te-ser şimdi
Bulınmaz ẕerre miḳdārı
ḥaḳīḳatden eṣer şimdi

2. **şimdi:**
Diğer 2

Mısra: **76**
Şu an.

Nām-ı nīkūdur Ḳabūlī
kişiden bāḳī ḳalan
Ṣoñı fānīdür ṭutalum
şimdi olmışsın fülān

3. **şimdi:**
Gazel 27
Mısra: **5**
Şu an.

Rüşvetüñ şehdi saña
şimdi şekerdür ammā
Telḫ ider ṣoñra senüñ
ʿayşuñı ḳalmaz leẕẕet

4. **şimdi:**
Gazel 70
Mısra: **10**
Şu an.

Āteş-i ḥasret ile yandı
ṭutuşdı yüregüm
Kim gelürse yanuma
şimdi benüm o da yanar

5. **şimdi:**
Gazel 78
Mısra: **6**
Şu an.

Ḫaṭ-ı Yeʾcüc-i ruḫsārına
ḫaddi sīm-tirkeşdür
Daḫı ol kec ḫurūc eyler o
cānib şimdi münseddür

6. **şimdi:**
Gazel 86
Mısra: **5**
Şu an.

Şimdi saña cevr eyler ise
ġam yime dil-dār
Ṣabr eyle dilā ṣoñra
peşīmān olacaḳdur

7. **şimdi:**
Gazel 130
Mısra: **5**
Şu an.

Bize gerçek ṣatar aʿmālini
şimdi ammā
Zāhidüñ bir gün olur kim
nice yalanı çıḳar

8. **şimdi:**
Gazel 139
Mısra: **7**
Şu an.

Metāʿ-ı ḥüsnüñüñ şimdi
revācı var iken ṭurma
Ṣaḳın ey ḫ∨āce-i Mıṣr-ı
bahā ṣoñra bahā itmez

9. **şimdi:**
Gazel 202
Mısra: **1**
Şu an.

Şimdi ey dil hem-çü sūsen
dil ḫamūş olmaḳ gerek
Nergis ü gül gibi ancaḳ
çeşm ü gūş olmaḳ gerek

10. **şimdi:**
Gazel 235
Mısra: **13**
Şu an.

Dilden dür ü gevher
saçılur şimdi Ḳabūlī
Ben kāna degül ṭabʿumı
ʿummāna degişmem

11. **şimdi:**
Gazel 340
Mısra: **2**
Şu an.

ʿAks-i māh-ı ʿārıżuñ
düşdi sirişküm cūyına
Ey ḳamer-ṭalʿat daḫı
şimdi düşürdüñ ṣuyına

12. **şimdi:**
Gazel 357
Mısra: **3**
Şu an.

Kāseyle ḳahveler içilür
şimdi sāḳiyā
Mey ṭura ṭura ḳara ṣu indi
ayaġına

13. **şimdi:**
Gazel 371
Mısra: **6**
Şu an.

Ḥaẕẕ itdi bī-berātuñ
alanlar menāṣıbın
Beñzer ki şimdi çıḳdılar
anlar berāt ile

14. **şimdi:**
Gazel 420
Mısra: **3**
Şu an.

Şimdi kānūn-ı sīnede ey
meh
Fürḳatüñ āteşi yanar oldı

15. **şimdi:**
Gazel 423
Mısra: **6**
Şu an.

Sevdā-yı ḥubb-ı ḫāl-i
ʿiẕār-ı nigārdan
Geldi yitişdi keyfümüzüñ
şimdi civcivi

16. **şimdi:**
Gazel 427
Mısra: **3**
Şu an.

Ol teẕerv-i ḫoş-ḫırāmuñ
şimdi ey şeh-bāz-ı dil
Ṣaydınuñ eyyāmıdur zīrā
raḳībi daḫı ṭoy

17. **şimdi:**
Gazel 436
Mısra: **10**
Şu an.

Naẓīri gelmemişdür dāne-
i fülfül gibi Rūma
ʿİẕārı üzre baḳsañ ḫāline
bir dānedür şimdi

18. **şimdi:**
Gazel 437
Mısra: **1**
Şu an.

Eyyām-ı bahār oldı ʿişret
demidür şimdi
Gül yüzli güzellerle
ṣoḥbet demidür şimdi

19. **şimdi:**
Gazel 437
Mısra: **2**
Şu an.

Eyyām-ı bahār oldı ʿişret
demidür şimdi
Gül yüzli güzellerle
ṣoḥbet demidür şimdi

20. **şimdi:**
Gazel 437
Mısra: **4**
Şu an.

Aḥbāb ile seyr eyle eṭrāf-ı
çemenzārı
Aġyār ile yār olma ġayret
demidür şimdi

21. **şimdi:**
Gazel 437
Mısra: **6**
Şu an.

Gel ḳaçma eḥibbādan
vaḥşīligi elden ḳo
Ālüftelere meyl it ülfet
demidür şimdi

22. **şimdi:**
Gazel 437
Mısra: **8**
Şu an.

Gülzār-ı ser-i zülfüñ
ferrāşı geçer gönlüm
Yaʿni ki ṣabā daḫı ḫıdmet
demidür şimdi

23. **şimdi:**
Gazel 437
Mısra: **10**
Şu an.

Cūlar gibi çıḳ tenhā
vādīlere ʿazm eyle
Ḫār u ḫasa ḳarışma ʿuzlet
demidür şimdi

24. **şimdi:**
Gazel 437
Mısra: **12**
Şu an.

Yār ile Ḳabūlī dil ẕevḳ
eyleyicek demdür
Fevt itme ġanīmet bil
furṣat demidür şimdi

25. **şimdi:**
Gazel 472
Mısra: **1**
Şu an.

Bāġa gel şimdi temāşā
gül-i sīrābuñdur
Cūylar seyrini elden ḳoma
seyr ābuñdur

26. **şimdi:**
Gazel 487
Mısra: **3**
Şu an.

Ḥalīlüm aña şimdi çoḳ
nedāmetler çeker misin
Cefāyı azar azar it
didükce baña azarduñ

27. **şimdi:**
Kaside 2
Mısra: **22**
Şu an.

Eli yufḳaydı ḳatı şāḫ-ı
çenāruñ evvel

Şimdi gör elleri altun keser ey ġonca-dehān

28. **şimdi:**
Kaside 2
Mısra: **65**
Şu an.

Dest-i cūdından umar şimdi seḫā vü keremi
Yirde kān-ı güherī gökde sehāb-ı bārān

29. **şimdi:**
Kaside 3
Mısra: **15**
Şu an.

Devr-i zamāne şimdi ʿaksine dāyir ancaḳ
Aʿlāda cāy-ı cāhil esfelde ḳadr-i kāmil

30. **şimdi:**
Kaside 3
Mısra: **17**
Şu an.

Rifʿātde şimdi nādān ẕilletde ehl-i irfān
ʿAksine döndi çarḫ-ı dolāb ḳadr-i fāżıl

31. **şimdi:**
Kaside 3
Mısra: **74**
Şu an.

Mīr-i livā olurmış beş altı yükle evvel
Ben altı yükle şimdi olmaḳ revā mı ʿāṭıl

32. **şimdi:**
Kıt'a 1
Mısra: **3**
Şu an.

Şimdi mi oldı ḳaṣr-ı ʿālemde
Pādşāh ile ittiḥād-ı gedā

33. **şimdi:**
Kıt'a 1
Mısra: **2**
Şu an.

Ey vezīr-i ser-āmed-i vüzerā
Sende ḫatm oldı şimdi serverlik

34. **şimdi:**
Kıt'a 3
Mısra: **1**
Şu an.

Şimdi naẓm erbābı çoḳ ammā Ḳabūlī çoġınuñ
Rişte-i elfāẓınuñ maʿnālarına rabṭı yoḳ

35. **şimdi:**
Kıt'a 20
Mısra: **5**
Şu an.

Şimdi mi oldı ḳuvvet ehli olan
Yardım itmek żaʿīfe sulṭānum

36. **şimdi:**
Kıt'a 25
Mısra: **4**
Şu an.

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

37. **şimdi:**
Mesnevi 15
Mısra: **59**
Şu an.

Şimdi her kişi çekdi aḳçeden el
Çoḳ baḳarlardı aḳçeye evvel

38. **şimdi:**
Müseddes 2
Mısra: **28**
Şu an.

Līk dūr oldı işigüñden yitürdi devletin
Ḫāk-i pāyüñ cevherinüñ şimdi bildi ḳıymetin

39. **şimdi:**
Tarih 7
Mısra: **6**
Şu an.

Gerçi evvelden daḫı ʿādil idüñ
Şimdi ammā daḫı aʿdel olduñ

40. **şimdi:**
Tarih 18
Mısra: **2**
Şu an.

Ḥażret-i serdār-ı pür-ḳudret vezīr-i kām-rān
ʿArṣa-i ʿālemde şimdi yine bir dād eyledi

41. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **8**
Şu an.

ʿİlm ehlinüñ içinde olan inkisārı gör
Erbāb-ı cehle şimdi olan iʿtibārı gör

42. **şimdi:**
Beyit 130
Mısra: **2**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Żaʿfa yüz ṭutdı ḳuvvet-i bāzū
Şimdi bāzū-yı żaʿfda ḳuvvet

43. **şimdi:**
Beyit 147
Mısra: **2**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ṣabā gibi güẕer ḳılsañ cihānı ser-te-ser şimdi
Bulınmaz ẕerre miḳdārı ḥaḳīḳatden eṣer şimdi

44. **şimdi:**
Beyit 161
Mısra: **1**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Memleket ḥākimidür ehl-i velāyet şimdi
Aḳçe hemyānıdur enbān-ı kerāmet şimdi

45. **şimdi:**
Beyit 161
Mısra: **2**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Memleket ḥākimidür ehl-i velāyet şimdi
Aḳçe hemyānıdur enbān-ı kerāmet şimdi

46. **şimdi:**
Beyit 188
Mısra: **2**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Berāber gelmiş iken ḳapuña manṣıb alanlarla
Alanlar gitdiler hep şimdi biz ḳalduḳ ḳalanlarla

47. **şimdi:**
Gazel 25
Mısra: **2**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Olalı alay-ı ʿışḳuñ ḳalbe ḳuvvet cāna ḳūt
Geçinür olduḳ anuñla şimdi ḳūt-ı lā-yemūt

48. **şimdi:**
Gazel 54
Mısra: **6**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Bir ṣaçı leylāya dil virdük anuñ mecnūnıyuz
Rāzumuz dillerde şimdi dāstāndur dostlar

49. **şimdi:**
Gazel 66
Mısra: **1**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Biz şimdi aña virmeyelüm naḳd-i dili mehr
Egirdigini başḳa ḳosun pīre-zen-i dehr

50. **şimdi:**
Gazel 80
Mısra: **8**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Eşküm ābına ḳarışmañ ṣaḳınuñ ṣoñra diyü
Dīdeler çeşmelerüñ şimdi ḳulaġın buraḳor

51. **şimdi:**
Gazel 87
Mısra: **12**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Dil-ber bahāne oldı cihān bilmege seni
ʿIşḳuñ Ḳabūli şimdi cihāna bahānedür

52. **şimdi:**
Gazel 105
Mısra: **10**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ḳuluñ ḫālī ḳoyacaḳ ḳul degüldür ḫayli ḳābildür
Benüm sulṭānum iḥsāñ eyle ʿālem şimdi ḫālīdür

53. **şimdi:**
Gazel 105
Mısra: **11**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ḳażā-yı nefs-i Kütāhiyye bir cāhildedür şimdi
Ḥamiyyetden vefādan kendü ḫālī kendü vālīdür

54. **şimdi:**
Gazel 116
Mısra: **4**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ḳatı güm-rāh idi zāhid ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı
Ṣıġarsa vechi var şimdi ṣaḳalın yola gelmişdür

55. **şimdi:**
Gazel 187
Mısra: **4**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ẕevḳümüz gūşesidür gūşe-i laʿlüñ ammā
Şimdi ḫ∨ān-ı ġam-ı hecr oldı maʿāşum bu da ẕevḳ

56. **şimdi:**
Gazel 201
Mısra: **3**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Cefā vü cevrine biz daḫı rāżıyuz şimdi
Olursa mihr ü vefāya rıżāsı Eyyūbuñ

57. **şimdi:**
Gazel 202
Mısra: **3**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Bir pula degmez metāʿ-ı maʿrifet şimdi kişi
Bāri ya ṣatmaḳ gerek yāḫud fürūş olmaḳ gerek

58. **şimdi:**
Gazel 202
Mısra: **5**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

İltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege şimdi kişi
Yā gidi yā masḫara yā ḫod-fürūş olmaḳ gerek

59. **şimdi:**
Gazel 204
Mısra: **9**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ḳabūli biz ikisinden de şimdi maḥrūmuz
Kimisi sīm ü zere kimi dil-bere mālik

60. **şimdi:**
Gazel 207
Mısra: **6**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ḳurda ṭāḳat gezme eydüñ bir ḳoyun postın geyüp
Ol ʿadālet şimdi yoḳdur kim geze mīş ile gürg

61. **şimdi:**
Gazel 255
Mısra: **10**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında daḫı ben şimdi er buldum

62. **şimdi:**
Gazel 311
Mısra: **4**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Nehr iken bī-ḳarār idi göñlüm
Şimdi baḥr oldı ber-ḳarār olsun

63. **şimdi:**
Gazel 311
Mısra: **5**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Şimdi seyr-i kenārı neylersin
Ḳatlan ey serv-ḳad bahār olsun

64. **şimdi:**
Gazel 325
Mısra: **6**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

65. **şimdi:**
Gazel 361
Mısra: **3**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Şimdi egerçi şūḥ nedīm-i zamānesin
Ḳatlan efendi nādim olursın zamān ile

66. **şimdi:**
Gazel 404
Mısra: **7**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Zimām-ı iḫtiyārı şimdi dest-i ġayra ṭapşurdı
ʿİnān-ı himmeti eylerdi irḫā ḳanı Ḫāḳānī

67. **şimdi:**
Gazel 407
Mısra: **7**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Bāb-ı ʿadlüñe ḳadem başalı başduḳ şimdi
Daḳḳ-ı bāb eylemede bu ʿali-i deḳḳāḳı

68. **şimdi:**
Gazel 416
Mısra: **10**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Oldı ḳaddüm lāmelif gibi dü-tā ġamla didüm
Her ne dirseñ şimdi saña kimse dimez lā didi

69. **şimdi:**
Gazel 436
Mısra: **1**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Sarāy-ı dil ezel maʿmūr idi vīrānedür şimdi
Sürūr-ābād idi evvel muṣībet-ḫānedür şimdi

70. **şimdi:**
Gazel 436
Mısra: **2**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Sarāy-ı dil ezel maʿmūr idi vīrānedür şimdi
Sürūr-ābād idi evvel muṣībet-ḫānedür şimdi

71. **şimdi:**
Gazel 436
Mısra: **4**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Görüp leylī ṣaçuñ Mecnūn gibi ḳalmış taʿalluḳda
Dil-i şeydāyı görseñ ʿaḳlı yoḳ dīvānedür şimdi

72. **şimdi:**
Gazel 436
Mısra: **6**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ḳatı ḫışm ile baḳma ḳorḳarın ādem helāk eyler
Efendi çeşm-i maḫmūruñ ḳatı mestānedür şimdi

73. **şimdi:**
Gazel 436
Mısra: **8**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Cemāli şemʿine pervāneāsā çünki şevḳuñ yoḳ
Gönül yanup yaḳılmaḳda murāduñ yā nedür şimdi

74. **şimdi:**
Gazel 436
Mısra: **12**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Muṣannaʿdur kelāmuñ ṣanʿatı gitdükce arturduñ

Ḳabūlī beyt-i şiʿrüñ ḫayli üstādānedür şimdi

75. **şimdi:**
Gazel 507
Mısra: **4**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Devr-i ʿadlüñde her kişide sürūr
Şimdi herkes ṣafāda sulṭānum

76. **şimdi:**
Kaside 3
Mısra: **63**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

77. **şimdi:**
Kaside 14
Mısra: **7**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Degme bir yirde şimdi bulınmaz
Ḥaḳ bu kim yādgārdur altun

78. **şimdi:**
Kıt'a 33
Mısra: **6**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Terbiyet eylemekdür ehl-i dili
Şimdi serdār öñünde serverlik

79. **şimdi:**
Mesnevi 2
Mısra: **50**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Müstaḳil bir ḳażā idi ezelī
Ġayra ilḥāḳ olındı şimdi velī

80. **şimdi:**
Mesnevi 4
Mısra: **62**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Pādşāhuñ ki sizsiñüz eşeri
Sizedür şimdi herkesüñ naẓarı

81. **şimdi:**
Müseddes 5
Mısra: **1**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Cihānuñ şimdi sensin şāh-ı ʿālī-şānı sulṭānum
Bugün devrān senüñdür süregör devrānı sulṭānum

82. **şimdi:**
Müseddes 5
Mısra: **13**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ḳarār u ṣabra şimdi yir bulunmaz ḳış ḳıyāmetdür
Zamān-ı ʿazl ise rūz-ı ḳıyāmetden ʿalāmetdür

83. **şimdi:**
Şarkı 2
Mısra: **12**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Diñlemez ḫayfumuz ol ḳanlu ẓālim
Şimdi ʿışḳ ehline pek ẓulüm vardur

84. **şimdi:**
Şarkı 2
Mısra: **19**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Dimedüñ bir kerre şimdi benüm de
Yolumda cān virür bir ḳulum vardur

85. **şimdi:**
Şarkı 3
Mısra: **15**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Faḳīr oldı şimdi ḳuluñ Ḳabūlī
Güzellerden birer būse dilenür

86. **şimdi:**
Tahmis 6
Mısra: **17**

Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ġayrı ḥāletṭuydı şimdi gūş-ı cān
Ehl-i ḥāl olduḳca lāl oldı zebān

87. **şimdi:**
Terci-bend 2
Mısra: **20**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ġayrı vādīden uçar murġ-ı revān
Özge ḥāletṭutdı şimdi gūş-ı cān

88. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **3**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Baḳmaz kemāle şimdi kişi māladur naẓar
Vāfirce māla ḳādir iseñ her işüñ biter

89. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **6**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

90. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **12**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

91. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **18**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

92. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **24**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

93. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **30**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

94. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **36**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

95. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **37**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Şimdi zamān edāniye minnet zamānıdur
Çıḳdı erāzil ortaya ẕillet zamānıdur

96. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **42**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

97. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **48**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile

Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

98. **şimdi:**
Terci-bend 4
Mısra: **54**
Şu an. II Artık, bundan böyle.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

şimdiden ṣoñra:

1. **şimdiden ṣoñra:**
Gazel 285
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bundan sonra, artık, bundan böyle.

Āstānuñ bıraġup ġayra varup yalvarmam
Şimdiden ṣoñra ḳapuñ mesned-i ʿizzet bilürin

şimdilik:

1. **şimdilik:**
Gazel 54
Mısra: **7**
Şimdilik, şu an için, geçici süre.

Şimdilik aʿdāyile ʿālemdesüz ʿālem sizüñ
Ḥal-i ʿālem böyle ḳalmaz bu zamāndur dostlar

2. **şimdilik:**
Mesnevi 15
Mısra: **63**
Şimdilik, şu an için, geçici süre.

Şimdilik sikkedār şāhīdür Meclis-ārā-yı pādşāhīdür

şimşād:

1. **şimşād:**
Gazel 77
Mısra: **9**
Şimşir ağacı.

Naḫl-i ḳadüñe nisbet kūteh-ḳad iken şimşād
Serv-i ḳad-i bālāña hiç beñzeye mi ʿarʿar

2. **şimşād:**
Gazel 359
Mısra: **3**
Şimşir ağacı.

Naḫl-i ḳad-i bālāna şimşād şebīh olmaz
Aʿlāya ḳıyās itme kütāhı Meḥemmed Şāh

şimşād-ı bustān-ı nigūyī:

1. **şimşād-ı bustān-ı nigūyī:**
Mesnevi 9
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Hoş bahçenin şimşir ağacı. II Sevgilinin boyu.

Gülistān-ı vefādur bāġ-ı rūyı
Boyı şimşād-ı bustān-ı nigūyī

şiʿr:

1. **şiʿrümüz:**-*ümüz*
Gazel 30
Mısra: **9**
Edebî bir değere sahip olan nazım. II Kabûlî'nin şiiri.

Ṭoġrı oḳutmaz Ḳabūlī şiʿrümüz
Ṭabʿı kec yārān elinden el-ġıyāṯ

2. **şiʿrüm:**-*üm*
Gazel 233
Mısra: **9**
Edebî bir değere sahip olan nazım. II Kabûlî'nin şiiri.

Evṣāf-ı hümāyūnuñ meddāḥı geçer şiʿrüm
Beklerse nola dāyim dīvānuñı sulṭānum

3. **şiʿrüm:**-*üm*
Gazel 315
Mısra: **8**
Edebî bir değere sahip olan nazım. II Kabûlî'nin şiiri.

Nola işidenler diseler sellemehu'llah
Şiʿrüm gibi bir naẓm-ı müsellem bulımazsın

4. **şiʿri:**-*i*
Gazel 338
Mısra: **10**
Edebî bir değere sahip olan nazım. II Kabûlî'nin şiiri.

Müfīd olmadı eşʿār ile
işʿār-ı murādātuñ
Ḳabūlī şiʿri ḳo bir ġayrı
ḥālet iḫtiyār eyle

5. **şiʿrüm:**-*üm*
Kaside 5
Mısra: **67**
Edebî bir değere sahip olan nazım. II Kabûlî'nin şiiri.

Bahāne oldı izüñ tozına yüz sürmege şiʿrüm
Bahāneyle olur dirler ḳula iḥsānı sulṭānuñ

<u>şiʿr söylemege:</u>

1. **şiʿr söylemege:**-*meg, -e*
Diğer 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Şiir söylemek, şiir yazmak.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekṣeri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḥālet-i ruḫṣat virildi Ammā

<u>şiʿr ü inşāda:</u>

1. **şiʿr ü inşāda:**-*da*
Gazel 273
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şiir ve düzyazı, manzum ve mensur.

Şiʿr ü inşāda Ḳabūlīnüñ öñüne kim gelür
Vādi-i naẓm içre bir seyl-i firāvāndur gelen

<u>şiʿr ü inşādan:</u>

1. **şiʿr ü inşādan:**-*dan*
Gazel 60
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şiir ve düzyazı.

Ḳabūlī ġayrı bir maḳṣūdumuz yoḳ şiʿr ü inşādan
Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıḍmetdür

<u>şiʿr ü inşāyile:</u>

1. **şiʿr ü inşāyile:**-*y, -ile*
Gazel 363
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şiir ve düzyazı, manzum ve mensur.

ʿAmel-i żāyiʿ imiş ʿilm ü maʿārif eyvāh
Şiʿr ü inşāyile alınmaz imiş manṣıb u cāh

<u>şirʿa-i mefḫarü'n-nebiyyīne:</u>

1. **şirʿa-i mefḫarü'n-nebiyyīne:**-*e*
Mesnevi 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Peygamberlerin övündüğü doğru yol. II İslam hukuku, şeriat.

Meclis-i şerʿ ü maḥfil-i dīne
Şirʿa-i mefḫarü'n-nebiyyīne

<u>şīr</u>

1. **şīr:**
Gazel 100
Mısra: **10**
Aslan. II Âşık.

Aḳıdur silsile-i eşküm o fettān-ı cihān
Şāh-ı ʿışḳa iki zencīr ile bir şīr çeker

<u>şīrān:</u>

1. **şīrāna:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **41**
Aslanlar.

Çıḳup aralarından atılup şīrāna heybetle
Muḳarrerdür ʿadūya ḥamlesi Rıḍvān Paşanuñ

2. **şīrāna:**-*a*
Muaşşer 1
Mısra: **21**
Aslanlar.

Hücūm idüp hünerber ner gibi şīrāna ṣavletle
Ḳaçurduñ rūbehāsā düşmeni biñ zār u ẕilletle

<u>şīrāna ḥamlelerle:</u>

1. **şīrāna ḥamlelerle:**-*ler, -le*
Gazel 242
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aslan gibi hamle.

Rūbāh-ı ḥaşmı pençe-i ḳahr ile siñdirüp
Şīrāna ḥamlelerle ġażanferlik eyledüm

<u>şīrāne:</u>

1. **şīrāne:**
Gazel 209
Mısra: **3**
Aslan gibi.

Şīrāne süvār olsa nola Düldül-i nāza
Öñünce benem Ḳanber-i püyānı ʿAlinüñ

2. **şīrāne:**
Gazel 373
Mısra: **17**
Aslan gibi.

Ḳabūlī ġāziyān-ı Rūm olan şīrāne deprensün
Hücūm u ḥamle ḳılsun gürgāsā ḳoc ḳapan üzre

<u>şirār-ı āh:</u>

1. **şirār-ı āh:**
Gazel 314
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ahın kıvılcımı. II Âşığın ahı.

Ṭutuşmışsın şirār-ı āh ile tennūr-ı mihnetde
Ḳızarmış gözlerüñ pür-āteş olmış nāra düşmişsin

<u>şirār-ı nār-ı ḥırmān ile yanup:</u>

1. **şirār-ı nār-ı ḥırmān ile yanup:**-*up*
Gazel 223
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ümitsizlik ateşinin kıvılcımıyla yanmak. II Ümitsizlikten dolayı acı çekmek.

Şirār-ı nār-ı ḥırmān ile yanup ḫirmen-i ṣabrum
Mekānum āteş olmasun gülistān eyle sulṭānum

<u>Şīrāz u Şirvānı:</u>

1. **Şīrāz u Şirvānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şiraz ve Şirvan şehri.

Revānından cüdā ḳılduñ ʿadū-yı nā-müselmānı
Unutdurduñ sipāh-ı düşmene Şīrāz u Şirvānı

<u>Şīrāz u Şirvānuñ kārbānı:</u>

1. **Şīrāz u Şirvānuñ kārbānı:**
Kaside 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şiraz ve Şirvan şehirlerinin kervanı.

Diyār-ı şarḳa rūşen yollar açduñ āftābāsā
Revādur kārbānı işlese Şīrāz u Şirvānuñ

<u>şīr-i ġarrānuñ heybet ü ikdāmın añmak:</u>

1. **şīr-i ġarrānuñ heybet ü iḳdāmın añmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Meşhur aslanın heybet ve gayretini anmak. II Aslan gibi kudretli vezirin azametinden söz etmek.

ʿAyāndur gün gibi şānuñ beyāna anı ḥācet yoḳ
Ne lāzım heybet ü iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

<u>şīr-i ġarrānuñ ikdāmın:</u>

1. **şīr-i ġarrānuñ iḳdāmın:**-*n*
Kaside 5
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Heybetli aslanın gayreti. II Beylerbeyinin gücü, kuvveti.

ʿAyāndur gün gibi āsārını tafṣīle ḥācet yoḳ
Neden lāzım gelür iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

<u>şīr-i ġurrān:</u>

1. **şīr-i ġurrān:**
Kaside 2
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Kükreyen aslan.

Gösterür rūy-ı vefā zümre-i aṣḥāba velī
Görinür dīde-i aʿdāya çü şīr-i ġurrān

<u>şiʿri iki ḳısm itmişlerdür:</u>

1. **şiʿri iki ḳısm itmişlerdür:***-miş, -ler, -dür*
Diğer 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Şiiri iki kısma ayırmak.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

<u>şīr-i jiyān:</u>

1. **şīr-i jiyān:**
Gazel 392
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kükremiş aslan.

Heybet gerekdür erde ki her yerde göstere
Rūbāh-ı ḫaşma kendüyi şīr-i jiyān gibi

<u>şīr-i ḳaġān:</u>

1. **şīr-i ḳaġān:**
Gazel 391
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kızgın, öfkeli aslan.

Merd ol durur ki düşmen-i rūbāh-ı ḥīleye
ʿArż-ı mehābet eyleye şīr-i ḳaġān gibi

<u>şīr-i künām:</u>

1. **şīr-i künām:**
Kaside 4
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Yatağında uyuyan aslan.

Ḳadr ü iclāl ile şāhenşeh-i gerdūn-ı cenāb
Deprenüp ḫābgehinden nitekim şīr-i künām

<u>şīr-i māderden leẕīẕ oldı:</u>

1. **şīr-i māderden leẕīẕ oldı:***-dı*
Gazel 46
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Anne sütünden leziz olmak. II Sevgilinin dudağının anne sütünden bile lezzetli olması.

Gerçi ġāyet telḫdür sāḳī şarāb-ı ḫoş-güvār
Oldı dil ṭıflına ammā şīr-i māderden leẕīẕ

<u>şīr-i ner:</u>

1. **şīr-i ner:**
Beyit 61
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan.

Düşmen-i nā-merde kendüñ göster ey dil er gibi
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

2. **şīr-i ner:**
Gazel 432
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan.

Düşmene ḳarşu Ḳabūlī gibi gögsüñ ger yüri
Ḫaşma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

3. **şīr-i ner:**
Kaside 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan. II Cesur ve kuvvetli Vezir Osman Paşa.

Her biri ḥamle-āver şīr-i ner bebr-i hünerversin
Neye ḳādir olur yanuñda rubāhı beyābānuñ

4. **şīr-i ner:**
Müseddes 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Erkek aslan.

Pür-mehābetdür vücūd-ı pāki şīr-i ner gibi
Sen duʿāya ḳāyim ol dāyim Ḳabūlī er gibi

şiʿr-i teri oḳur:

1. **şiʿr-i teri oḳur:**-*r*
Kaside 6
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Yeni şiiri okumak.

Şikeste beste yatup āşyāne-i ġamda
Oḳur bu şiʿr-i teri ḥasb-i ḥāl idüp ez-ber

şīr-i Yezdāndur:

1. **şīr-i Yezdāndur:**-*dur*
Gazel 273
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Allah'ın aslanı. II Hazreti Ali.

Ḳalʿa-i Ḫayber gibi ḳalʿ itmege kīn ehlini
Merd-i meydān şāh-ı merdān şīr-i Yezdāndur gelen

şiʿri ẓuhūra gelüp:

1. **şiʿri ẓuhūra gelüp:**-*üp*
Diğer 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Şiiri meydana gelmek, şiir yazıp ortaya koymak.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

şīrīn nigār:

1. **şīrīn nigār:**
Gazel 352
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şirin güzel. II Sevimli ve güzel sevgili.

Gül ne nāzük yār idi yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi ḫumārı olmasa

şīrīn-dehen:

1. **şīrīn-dehen:**
Gazel 34
Mısra: **3**
Tatlı ağızlı, şirin ağızlı. II Sevgili.

Ḳaṭre-i āb-ı lebüñden düşse ey şīrīn-dehen
Ser-te-ser āb-ı Furāt olurdı deryā-yı ücāc

şīrüñ siyeh-gūşı:

1. **şīrüñ siyeh-gūşı:**
Kaside 9
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Allah'ın aslanının karakulağı. II Hazreti Ali'nin yolundan giden kimse.

Ḫudā şīrüñ siyeh gūşı vü ʿAbbāsuñ siyeh pūşı
İki başdan muḥibb-i ḫānedān olana ʿışḳ olsun

şiʿrüñi ḫālī ḳoma:

1. **şiʿrüñi ḫālī ḳoma:**-*ma*
Kaside 12
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şiirini boş bırakmak.

Çünki ey dil ol ḫaruñ yanında birdür medḥ ü ẕem
Şiʿrüñi ḫālī ḳoma taḫmīsden tesdīsden

Şirvānuñ kārvānı:

1. **Şirvānuñ kārvānı:**
Kaside 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şirvan şehrinin kervanı.

ʿAcem iḳlīminüñ yollarını taḫt-ı revān itdüñ
Revān olsa revādur kārvānı Rūma Şirvānuñ

şiş kebāb ola:

1. **şiş kebāb ola:**-*a*
Gazel 384
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şiş kebap olmak. II Âşığın aşk sebebiyle gönlü yanarak neredeyse

şiş kebaba dönecek olması.

Ḫūn-ābe-i cigerle ṭolu sīḫ-i her müje
Tennūr-ı sīnede ḳızarup şiş kebāb ola

<u>şīşe:</u>

1. **şīşedür:**-*dür*
Gazel 91
Mısra: **2**
Sırça, şişe, cam. II Âşığın kırılmış, iki büklüm olmuş beli.

Laṭīf ü nāzük olan dil ḥazīn ü ḫaste yatur
Żarar-resīde belī şīşedür şikeste yatur

<u>şīşe-i ḳalbe:</u>

1. **şīşe-i ḳalbe:**-*e*
Beyit 200
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül şişesi, kalp şişesi. II Âşığın gönlü.

Şīşe-i ḳalbe şikest irdi ṣıdı peymānı
Ḥāṣılı münkesirüz görmeyeli yārānı

<u>şīşe-i ḳalbüm:</u>

1. **şīşe-i ḳalbüm:**-*üm*
Gazel 34
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönül şişesi, kalp şişesi. II Âşığın gönlü.

Eyleme seng-i ġamuñla şīşe-i ḳalbüm şikest
Çün dürüst olmaz bilürsin kim şikest ola zücāc

<u>şitā:</u>

1. **şitāda:**-*da*
Gazel 212
Mısra: **1**
Kış mevsimi.

Şitāda ḳurb-ı āteş ṣaḥn-ı gülşende ṣafādan yeg
Yaḳınlığında ʿālem var yüzi serd dil-rübādan yeg

2. **şitāda:**-*da*
Gazel 348
Mısra: **1**
Kış mevsimi.

Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

<u>şitā eyyāmıdur:</u>

1. **şitā eyyāmıdur:**-*dur*
Gazel 207
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kış günü, kış mevsimi.

Mey bir āteşdür şitā eyyāmıdur anuñ güni
Gey münāsibdür emīrāna günine göre kürk

<u>şitāb idüp:</u>

1. **şitāb idüp:**-*üp*
Gazel 348
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Acele etmek, çabuk davranmak.

Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

<u>şīve:</u>

1. **şīvenüñ:**-*nüñ*
Gazel 194
Mısra: **4**
İşve, cilve, naz, eda. II Sevgilinin cilvesi ve nazı.

Her ne deñlü āh u zār eylerseñ ol gül ey hezār
Güş ḳılmaz şīvenüñ aṣlı nedür bu şīvenüñ

<u>şīve vü nāz:</u>

1. **şīve vü nāz:**
Mesnevi 5
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
İşve ve naz.

Şīve vü nāz ile tekebbür ile
Ḫar gibi cūş idüp tehevvür ile

<u>şīve-i ʿışḳ u maḥabbetdür:</u>

1. **şīve-i ʿışḳ u maḥabbetdür:**-*dür*
Gazel 301
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Sevgi ve aşkın cilvesi. II Aşk.

Şīve-i ʿışḳ u maḥabbetdür maḥabbet ehlinüñ
Yārini aġyār idüp aġyārını aʿdā ḳılan

şīve-i revişüñ:

1. **şīve-i revişüñ:**-*üñ*
Gazel 82
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Gidişinin işvesi, edası.

Serv-i çemende ʿarʿar-ı ḳaddüñ ḫırāmı yoḳ
Var ise şīve-i revişüñ nārvendedür

şīven:

1. **şīvenümi:**-*üm, -i*
Gazel 409
Mısra: **8**
Matem, yas, üzüntü. II Âşığın üzüntüsü, feryadı.

Ḳıldı bülbül gibi beni nālān
Diñlemez mi o ġonça şīvenümi

şīvenüñ aṣlı:

1. **şīvenüñ aṣlı:**
Gazel 194
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İşvenin aslı. II Sevgilinin işvesi, cilvesi.

Her ne deñlü āh u zār eylerseñ ol gül ey hezār
Güş ḳılmaz şīvenüñ aṣlı nedür bu şīvenüñ

şīvesin arturdı:

1. **şīvesin arturdı:**-*dı*
Gazel 220
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İşvesini artırmak, daha çok cilve yapmak.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

şol:

1. **şol:**
Diğer 1
Mısra: **66**
"Şu" işaret sıfatı.

İki ʿālemde olsun ġuṣṣadan şād
Daḫı şol kātibe Ḥaḳ ide raḥmet

2. **şol:**
Gazel 58
Mısra: **4**
"Şu" işaret sıfatı.

ʿIşḳ ehlinüñ ālām-ı cefā ʿaynına gelmez
Şol üştür-i ser-mest gibi kim bār ile oynar

3. **şol:**
Gazel 169
Mısra: **12**
"Şu" işaret sıfatı.

Bilmez libās-ı ten aña ʿāriyetī bir cāmedür
Şol kimseler kim ṣoyınup abdāl-ı ʿuryān olmamış

4. **şol:**
Gazel 516
Mısra: **2**
"Şu" işaret sıfatı.

Kāferem āhum gibi özge kemendüm var ise
Şol gözi āhūlara bir ġayrı bendüm var ise

5. **şol:**
Tahmis 4
Mısra: **21**
"Şu" işaret zamiri.

Bu Murāduñ rumūzın añladı şol
Keşf-i rāz itmedi gözetdi uṣūl

şöhret bulalı:

1. **şöhret bulalı:**-*alı*
Gazel 398
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şöhret bulmak: Tanınmış bir kişi hâline gelmek, ünlenmek.

Şöhret bulalı ʿışḳ ile nāmum Ḳabūliyā
Sulṭān-ı ʿāşıḳān-ı cüvānān olam gibi

şöhret bulma:

1. **şöhret bulma:**-*ma*
Gazel 27
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şöhret bulmak: Tanınmış bir kişi hâline gelmek, ünlenmek.

Başa her dānesi bir seng-i cefādur şeynüñ
Ey Ḳabūlī anı almaġ ile bulma şöhret

<u>şöhret bulmaz:</u>

1. **şöhret bulmaz:**-*maz*
Diğer 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Deyim**
Şöhret bulmak: Tanınmış bir kişi hâline gelmek, ünlenmek.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

<u>şöyle</u>

1. **şöyle:**
Gazel 13
Mısra: **7**
Şu şekilde, şunun gibi.

Ne yirdeyem ne gökde ḳalmışam şöyle
muʿallaḳda
Olaldan pāymāli her leked-kūbuñ rikābāsā

2. **şöyle:**
Gazel 33
Mısra: **1**
Şu şekilde, şunun gibi.

Mevsim-i gülde şarābı şöyle iç
Tā ki farḳ olmaya meyden ṭaş u iç

3. **şöyle:**
Gazel 33
Mısra: **5**
Şu şekilde, şunun gibi.

Zevraḳ-ı meyden yüküñi şöyle ṭut
Tā belürsüz ola cānā baş u ḳıç

4. **şöyledür:**-*dür*
Gazel 121
Mısra: **1**
Şu şekilde, şunun gibi.

Ol şāh-ı ḥüsne diyemezüz ḥāl şöyledür
Ol dil-ber-i perī-ṣıfat ādem mi söyledür

5. **şöyle:**
Gazel 323
Mısra: **20**
Şu şekilde, şunun gibi.

ʿAliveş añılup illerde vü dillerde evṣāfuñ
Oḳunsun şöyle kim ḳaṭʿā unudılmaḳ muḥāl olsun

6. **şöyle:**
Kaside 4
Mısra: **74**
Şu şekilde, şunun gibi.

Bulınur dirhem ü dīnār bu furṣat düşmez
Şöyle kim fevt ola girmez ele bir daḫı bu kām

7. **şöyle:**
Kaside 7
Mısra: **65**
Şu şekilde, şunun gibi.

Şöyle ki medḥüñe āġāz ide murġ-ı ḳalemüm
Düşmenüñ baġrı ṭolar ḳan ile mānend-i devāt

8. **şöylece:**-*ce*
Kaside 13
Mısra: **14**
Şu şekilde, şunun gibi.

Elüñe āyine al çehre-i nā-pāküñe baḳ
İşte bir boḳdan adamsın özüñi şöylece bil

9. **şöyle:**
Kıt'a 32
Mısra: **3**

Şu şekilde, şunun gibi.

Ḫarca gelicek şöyle ṣıḳar pençe-i ḥırṣı
Żāyiʿ iderin malı diyü bir pula degmez

10. **şöyle:**
Mesnevi 5
Mısra: **49**
Şu şekilde, şunun gibi.

Şöyle kim aḳçesüz ola bir an
Terk-i ṣūret virilmez ey nā-dān

11. **şöyle:**
Mesnevi 5
Mısra: **75**
Şu şekilde, şunun gibi.

Şöyle mi oldı kim cenābuñdan
Aḳçe vü pul umam cevābuñdan

12. **şöyle:**
Gazel 294
Mısra: **3**
Öylesine çok, fazla.

Ser-i dāmānuñı dest-i taʿalluḳ şöyle ṭutmışdur
Ayırmaz degme bir nesne meger tīġ-i ʿadem sizden

şu

1. **şu:**
Gazel 91
Mısra: **3**
"Şu" işaret sıfatı.

Ten-i żaʿīf şu berg-i giyāha beñzer kim
Feżāda ḥasret-i āb ile nīm-deste yatur

2. **şu:**
Kaside 6
Mısra: **81**
"Şu" işaret sıfatı.

Şu daḫli kim iden ehl-i dil ola güftārı
Ḫadeng-i yār gibi cān u dilde eyler yer

3. **şu:**
Şarkı 3
Mısra: **2**
"Şu" işaret sıfatı.

Deli oldı göñlüm ʿışḳuñ elinden
Seyyāḥ olup şu ʿālemi ṭolanur

4. **şu:**
Tahmis 3
Mısra: **1**
"Şu" işaret sıfatı.

ʿĀşıḳ degül şu kimse ki ʿaynında āb ola
Sīrāb ṣanasın anı kim ol serāb ola

5. **şu:**
Gazel 58
Mısra: **10**
"Şu" işaret zamiri.

Naḳd-i dili çaldurmayıgör ġamze-i yāre
Oñar mı Ḳabūlī şu ki ʿayyār ile oynar

6. **şunda:**-*n, -da*
Gazel 139
Mısra: **9**
"Şu" işaret zamiri.

Ḳabūlī şunda bir merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür
Vefā ummaz o senden kimseden hergiz recā itmez

7. **şunda:**-*n, -da*
Gazel 441
Mısra: **9**
"Şu" işaret zamiri.

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

8. **şunda:**-*n, -da*
Tarih 12
Mısra: **7**
"Şu" işaret zamiri.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tārīḫ üzdi o ḫar kösdegi

şu deñlü:

1. **şu deñlü:**
Gazel 133

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şu kadar. II Öylesine çok.

Yatur pīr-i muġān evgār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz
Şu deñlü bāde-nūş olmış ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz

<u>şu kim:</u>

1. **şu kim:**
Beyit 174
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şöyle ki.

Dürc-i ḳalbinde şu kim dürr-i maʿānī derc ider
Dür dişüñ vaṣfında söylerse yirine ḫarc ider

<u>şuʿāʿ:</u>

1. **şuʿāʿ:**
Gazel 426
Mısra: **10**
Işık.

Ṭīre-i şaʿşaʿası geçdi zırıh göginden
Hedef-i tīri şuʿāʿ oldı sipihrüñ siperi

<u>şuʿāʿ-ı āftāb:</u>

1. **şuʿāʿ-ı āftāb:**
Gazel 428
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Güneş ışığı.

Meh-i nev keşti-i deryā-yı gerdūna dümen ṭaḳdı
Şuʿāʿ-ı āftāb eṭrāfına zerrīn resen ṭaḳdı

<u>şuʿāʿ-ı āftābāsā:</u>

1. **şuʿāʿ-ı āftābāsā:**
Muaşşer 1
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Güneş ışığı gibi.

Hücūm-ı şāhbāz-ı tīġ ile ḫaşmı şikār itdüñ
Şuʿāʿ-ı āftābāsā hünerler āşkār itdüñ

<u>şuʿāʿ-ı āftāb-ı bāde:</u>

1. **şuʿāʿ-ı āftāb-ı bāde:**
Gazel 288
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şarabın güneş ışığı. II Sevgilinin ışığı.

Dilā rūşen olurdı tār-ı ġamdan ḫāne-i ḳalbüñ
Şuʿāʿ-ı āftāb-ı bāde pertev salsa cāmuñdan

<u>şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāba:</u>

1. **şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāba:**-*a*
Gazel 345
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dünyayı aydınlatan güneşin ışığı.

Niḳāb-ı ebr-i zülfüñ māniʿ olmaz seyr-i dīdāra
Şuʿāʿ-ı mihr-i ʿālem-tāba māniʿ olımaz perde

<u>şuʿāʿ-ı pertev-i ḫurşīd-i ʿālem:</u>

1. **şuʿāʿ-ı pertev-i ḫurşīd-i ʿālem:**
Gazel 402
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlem güneşinin (her yeri aydınlatan) ışığının parlaklığı.

Şuʿāʿ-ı pertev-i ḫurşīd-i ʿālem gibi olursa
Sarāy-ı ḫāṣa yol virme araya girmesün nāşī

<u>şuʿā-ı ruhı:</u>

1. **şuʿā-ı ruḫı:**-*ı*
Gazel 383
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yanağın ışığı. II Sevgilinin parlak yüzünün nuru, ışığı.

Sulṭān-ı mülk-i ḥüsn ü melāḥat odur k’anuñ
Ḫurşīd ile şuʿā-ı ruḫı pençe penc ola

<u>şuʿa-ı şöhreti:</u>

1. **şuʿa-ı şöhreti:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Şöhret ışığı. II Şan, şöhret.

Çoḳ kişiye devlet olmışdı zamān-ı devleti

Gün gibi āfāḳı ṭutmışdı şuʿa-ı şöhreti

<u>şuʿa-i tīġüñ:</u>

1. **şuʿa-i tīġüñ:**-*üñ*
Gazel 373
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kılıcın ışığı. II Bahsedilen devlet adamının kılıcı.

Ziyān olmaz çekerseñ tīġüñi Tebrīziyān üzre
Şuʿa-i tīġüñ āzer ṣalsun Āzerbaycan üzre

<u>şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı:</u>

1. **şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı:**
Diğer 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Şairler topluluğunun ayağının tozu. II Usta şairler arasında şiiri zayıf kalmış şair.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fiṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i ṣāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

<u>şuʿbede-i nerd-i maḥabbet:</u>

1. **şuʿbede-i nerd-i maḥabbet:**
Gazel 58
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşkın tavla oyunu. II Aşk.

Zār oyınıdur şuʿbede-i nerd-i maḥabbet
Sābāş aña kim anı dil zār ile oynar

<u>şud:</u>

1. **şud:**
Beyit 201
Mısra: **2**
Olmak.

Ṣubḥ-ı ümmid ki yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb
K'ū burden ey ki kār-ı şeb-i tār āḫir şud

2. **şud:**
Diğer 1
Mısra: **86**
Olmak.

Evvel-i ʿālem zi-tu āḫir zi-tu
Ez-tu şud encām u hem ʿunvān hem

3. **şud:**
Gazel 7
Mısra: **5**
Olmak.

Zerd şud ez-firāḳ rü'yet-i gül
Hem-çü berg-i ḫazān ez-ān şude'i

4. **şud:**
Gazel 9
Mısra: **8**
Olmak.

Ez-behr-i ḳāmetī be-belāhā fütādeem
Bālā-yi ḳāmet-i tu şud ārī belā-yi mā

5. **şud:**
Gazel 43
Mısra: **6**
Olmak.

Evvel berāy-ı rūze ber-ān germver buved
Eknūn hilāl-i rūze-ṣıfat şud saʿīd ʿīd

6. **şud:**
Gazel 188
Mısra: **1**
Olmak.

Ey cān-ı men berāy-ı tu şud mübtelā-yı ʿışḳ
ʿIşḳ āmede berāy-ı men ü men berāy-ı ʿışḳ

7. **şud:**
Gazel 188
Mısra: **4**
Olmak.

Ber-ḫvāst çün zi-cān u dil āvāz-ı hāy u hūy

Pür şud cihān zi-zemzeme-i hūy u hāy-ı ʿışḳ

8. **şud:**
Gazel 355
Mısra: **5**
Olmak.

Me-rā ez-yād-ı laʿleş īn ḳadr dānem ki dil ḫūn şud
Dil-i ḫūn-geşte-rā dīger ne-dānistem ki çun geşte

9. **şud:**
Gazel 355
Mısra: **9**
Olmak.

Çünān efzūn şud eşkem ey Ḳabūlī hemçü-nehr-i Nīl
Zi-mevceş evc-i zerrīn-ṭāḳ-ı mīnā Nīlgūn geşte

10. **şud:**
Gazel 431
Mısra: **2**
Olmak.

Ḥākim-i ḥaḳ şineved maḥkeme-i ibdāʿī
Tā ki şud cūy-ı ḳażāyāy-ı ḳażā-rā dāʿī

11. **şud:**
Gazel 431
Mısra: **9**
Olmak.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣaddur me-kunīd
İntizāʿī mutaṣavver neşeved īḳāʿī

12. **şudem:**-*em*
Gazel 453
Mısra: **4**
Olmak.

Hemvāre ten-i ḫāki şud der-ḳademet ber-bād
Ber-bād şudem her çi der-rāh-ı tu bād ābād

13. **şud:**
Gazel 499
Mısra: **5**
Olmak.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣavvur me-kunīd
İntizāʿī be-taṣavvur neşeved īḳāʿī

14. **şud:**
Gazel 504
Mısra: **1**
Olmak.

Āmed bahār u ṣaḥn-ı çemen pür-zi-lāle şud
Hengām-ı ʿayş āmed u devr-i piyāle şud

15. **şud:**
Gazel 504
Mısra: **2**
Olmak.

Āmed bahār u ṣaḥn-ı çemen pür-zi-lāle şud
Hengām-ı ʿayş āmed u devr-i piyāle şud

16. **şud:**
Gazel 504
Mısra: **4**
Olmak.

Dil naḳd-i cān-ı ḫod be-tu teslīm kerdeest
Çeşmet çerā ki ber-men-i bī-dil ḥavāle şud

17. **şud:**
Kıt'a 35
Mısra: **2**
Olmak.

Çehār ḥarf buved nām-ı ser-efrāzī
Ki ū zi-küll-i merātib be-faḳr şud ḳāṣır

18. **şud:**
Tarih 17
Mısra: **13**
Olmak.

Be-ʿavn-i Ḫudā şud muḳadder müyesser
Zi-dergāh-ı ū buved Üsküb-i maṭlūb

19. **şude:**
Tarih 17
Mısra: **30**
Olmak.

Ḳabūlī çe ḥācet be-tebyīn-i aḥvāl
Şude ḥāl-i bālet be-aṣḥāb-ı maṣḥūb

20. **şudī:**
Tarih 17
Mısra: **38**
Olmak.

Be-ṣad şevḳ u ḥālet berāy-ı tu tārīḫ
Be-guftem şudī ḥākim-i şehr-i Üsküb

şude:

1. **şude:**
Beyit 283
Mısra: **2**
Gidip gelmek, geliş gidiş yapmak.

Dil-i men bā-dil-i ān şūḫ-ı cihān yek-dil būd
Her yekī bād ger āḫir şude ḫātır mānde

şude'i:

1. **şude'i:**
Gazel 7
Mısra: **2**
Olmak, ...hâline gelmek.

Māh-ı men āfet-i cihān şude'i
Mihr ü zer ān meh zi-cān şude'i

2. **şude'i:**
Gazel 7
Mısra: **4**
Olmak, ...hâline gelmek.

Ez-ġameş nā-tüvān şudī ey dil
Men çünīnem tu hem-çünān şude'i

3. **şude'i:**
Gazel 7
Mısra: **6**
Olmak, ...hâline gelmek.

Zerd şud ez-firāḳ rü'yet-i gül
Hem-çü berg-i ḫazān ez-ān şude'i

4. **şude'i:**
Gazel 7
Mısra: **8**
Olmak, ...hâline gelmek.

Mā gedāyem ü tu şeh-i ʿālem
Mā hemīnem ü tu hemān şude'i

5. **şude'i:**
Gazel 7
Mısra: **10**
Olmak, ...hâline gelmek.

Nāleet-rā dilā füzūn kerdī
Bāz dil-dāde-i fülān şude'i

6. **şude'i:**
Gazel 7
Mısra: **12**
Olmak, ...hâline gelmek.

Tu şudī ey Ḳabūlī hem-çü giyāh
Der-reheş zār u nā-tüvān şude'i

şudī:

1. **şudī:**
Gazel 7
Mısra: **3**
Olmak, ...hâline gelmek.

Ez-ġameş nā-tüvān şudī ey dil
Men çünīnem tu hem-çünān şude'i

2. **şudī:**
Gazel 7
Mısra: **11**
Olmak, ...hâline gelmek.

Tu şudī ey Ḳabūlī hem-çü giyāh
Der-reheş zār u nā-tüvān şude'i

şuhūr u aʿvām:

1. **şuhūr u aʿvām:**
Kaside 4
Mısra: **222**
Kelime Tipi: -
Aylar ve yıllar.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

şukḳa-i ḥamd-i livādur:

1. **şuḳḳa-i ḥamd-i livādur:**-*dur*
Tuyuğ 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hamt sancağının bayrağı. II Hamdele.

Şuḳḳa-i ḥamd-i livādur ḥamdele
Mādiḥ-i ẕāt-ı Ḫudādur ḥamdele

<u>şuʿledār olmışdı:</u>

1. **şuʿledār olmışdı:**-*mış, -dı*
Diğer 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Alevlenmek, ışık saçmak. II Aydınlık vermek, yol göstermek.

Şuʿledār olmışdı ḫalḳa kevkeb-i māhiyyeti
Cümle ʿālem ḫalḳınuñ ol cānib idi niyyeti

<u>şuʿle-i āhem:</u>

1. **şuʿle-i āhem:**
Gazel 42
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ahın alevi.

Nīst ān ḳavs-i ḳuzaḥ peyveste bā-çarḫ-ı berīn
Şuʿle-i āhem nümāyed gāh sürḫ u gāh zerd

<u>şuʿle-i nār-ı meveddetden:</u>

1. **şuʿle-i nār-ı meveddetden:**-*den*
Tahmis 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşinin alevi. II Aşk, muhabbet, sevgi.

Āftāb-ı ʿışḳdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel
Şuʿle-i nār-ı meveddetden şerer ṭuyduñsa gel

<u>şuʿūr:</u>

1. **şuʿūruñ:**-*uñ*
Gazel 50
Mısra: **15**
Anlama, kavrama, bilme, idrak etme.

Ḫüsrevā ḥāl-i Ḳabūlīden şuʿūruñ var ise
Ḫak-i pāye yüz süren eşʿār-ı pür-işʿārı gör

<u>şübhem:</u>

1. **şübhem:**
Gazel 237
Mısra: **6**
Şüphe, kuşku.

Dehen-i yār ḥarf-i mübhemdür
Zāyil olmadı anda şübhem hem

<u>şübhem ṭağılsun:</u>

1. **şübhem ṭağılsun:**-*sun*
Gazel 246
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şüphelerin dağılması, kuşkunun ortadan kalkması.

Mīm-i gül-fām-ı femüñ ḳalmasun ey meh mübhem
Söyle ol mīm-i dü nīm ile ṭağılsun şübhem

<u>şübheyi ḥall idemedük:</u>

1. **şübheyi ḥall idemedük:**-*e, -me, -dü, -k*
Gazel 466
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şüpheyi çözmek, çözüme kavuşturmak.

Vāʿiẓ ili menʿ eyler iken içine düşdi
Bu şübheyi ḥall idemedük müşkülümüz var

<u>şūḫ:</u>

1. **şūḫ:**
Gazel 199
Mısra: **10**
İşveli, cilveli, alımlı (sevgili).

Düşdi Ḳabūli bir ʿacemī dil-bere göñül
Söyleşmege o şūḫ ile bir tercemān gerek

2. **şūḫ:**
Gazel 361
Mısra: **3**
İşveli, cilveli, alımlı (sevgili).

Şimdi egerçi şūḥ nedīm-i zamānesin
Ḳatlan efendi nādim olursın zamān ile

3. **şūḫ:**
Gazel 423
Mısra: **3**
İşveli, cilveli, alımlı (sevgili).

Ol şūḫ yıḳdı gitdi göñül ḫānesin dirīġ
Derdā ki düşmenüñ de ḫarāb olmasa evi

<u>şūḫ müntehā-ḳad ü küçük-dehāndur:</u>

1. **şūḫ müntehā-ḳad ü küçük-dehāndur:**-*dur*
Gazel 394
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Alımlı, uzun boylu ve küçük ağızlı (sevgili).

Ol şūḫ müntehā-ḳad ü küçük-dehāndur
Terk itdüren cihānda beni efser ü seri

<u>şūḫ u şen gül:</u>

1. **şūḫ u şen gül:**
Gazel 307
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzel ve neşeli gül. II İşveli ve güler yüzlü sevgili.

Bire bülbül gibi şūḫ u şen gül
Bire Düldül gibi çesbān-ı cihān

<u>şūher:</u>

1. **şūhereş:**-*eş*
Mesnevi 1
Mısra: **83**
Koca, eş. II Âşık.

Be-men dih be-men ki menem şūhereş
Zi-şūher ne-bāyed cüdā duḫtereş

2. **şūher:**
Mesnevi 1
Mısra: **84**
Koca, eş. II Âşık.

Be-men dih be-men ki menem şūhereş
Zi-şūher ne-bāyed cüdā duḫtereş

<u>şūḫ-ı ʿālem:</u>

1. **şūḫ-ı ʿālem:**
Gazel 307
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Dünyanın işvelisi, cilveli kimsesi. II Sevgili.

Bire fitne bire şūḫ-ı ʿālem
Bire ḳātil bire bī-emn ü amān

<u>şūḫ-ı cihānuñ:</u>

1. **şūḫ-ı cihānuñ:**-*uñ*
Tahmis 10
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Dünya güzeli. II Sevgili.

Ġam-ı zülfiyle ol şūḫ-ı cihānuñ
Ḳabūlī rīsmān yaz oldı cānuñ

<u>şūḫ-ı mekkār:</u>

1. **şūḫ-ı mekkār:**
Gazel 79
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hilekâr güzel. II Aldatıcı sevgili.

ʿAceb dūd-ı āh-ı derūnum saña hīç
Niçün itmez ey şūḫ-ı mekkār kār

<u>şūḫ-ı pīrehen-i teng:</u>

1. **şūḫ-ı pīrehen-i teng:**
Gazel 85
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İşveli güzelin (giydirdiği) dar gömlek. II Sevgilinin âşığa verdiği dert, keder.

Dār-ı cihānı başuma teng eyleyen benüm
Bir şūḫ-ı pīrehen-i teng ü cāme-i tengdür

<u>şūḫ-ı şeh-levend:</u>

1. **şūḫ-ı şeh-levend:**
Gazel 211
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Boylu poslu, işveli sevgili.

Bülend-ḳad bize bir şūḫ-ı şeh-levend gerek
Ya himmeti kişinüñ kendüye bülend gerek

şūḫ-ı şengdür:

1. **şūḫ-ı şengdür:**-*dür*
Gazel 85
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Taş kalpli güzel. II Merhametsiz, acımasız sevgili.

Kim ile kūy-ı ʿışḳda ʿāşıḳ mı sır gider
Ol ṭıfl-ı şīvekār ḳatı şūḫ-ı şengdür

şükr:

1. **şükr:**
Mesnevi 5
Mısra: **20**
Şükür, minnettarlık.

Şeb-i muẓlim gibi yüzi ḳaradur
Şükr aña kim ne cīfeler yaradur

şükr ü şikāyet zamānıdur:

1. **şükr ü şikāyet zamānıdur:**-*dur*
Gazel 124
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şükür ve şikayet (etme) zamanı.

Geh derdüñ aġla ol şehe gāhī duʿālar it
Ṭurma Ḳabūli şükr ü şikāyet zamānıdur

şükrān-ı pādşāhī:

1. **şükrān-ı pādşāhī:**
Kaside 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Padişahın teşekkürü.

ʿĀlim ki iddiʿāsı şükrān-ı pādşāhī
ʿĀmil ki iḳtiżāsı ḫoşnūdi-i erāzil

şūr u şerre:

1. **şūr u şerre:**-*e*
Mesnevi 5
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Kavga ve kötülük.

Muttaṣıl şūr u şerre māyil imiş
Ḳanda gitse belā-yı nāzil imiş

şürbe:

1. **şürbe:**
Gazel 271
Mısra: **7**
Şarap.

Yanında ekle şürbe mecāl olmasa şehā
İtdürmesün bize ʿalef ü āb minnetin

şürūʿ u ibtidā ḳıldı:

1. **şürūʿ u ibtidā ḳıldı:**-*dı*
Tarih 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Başlama ve başlangıç yapma.

ʿİzzet ü iclāl ü ḳadr ü rifʿat ü iḳbāl ile
Ḳıldı bir sūr-ı ṣafā-baḫşa şürūʿ u ibtidā

şütür-i ner:

1. **şütür-i ner:**
Gazel 351
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Erkek deve.

Yoluñda ölünce çekerin bār-ı belāñı
Çökdüm şütür-i ner gibi iki dizüm üzre

T

tā:

1. **tā:**
Gazel 85
Mısra: **14**
Bir eylemin başladığı veya bittiği noktayı, mesafe ya da zaman bakımından ifade etmek için kullanılan söz.

Ṣulḥ olmadı Ḳabūli ile kūyuñ itleri
Her gice tā ṣabāḥa degin ṭurma cengdür

2. **tā:**
Kaside 12
Mısra: **14**
Bir eylemin başladığı veya bittiği noktayı, mesafe ya da zaman bakımından ifade etmek için kullanılan söz.

Gelmemişdür böyle bir ʿifrīt-sīret ḫar-ṣıfat
Devr-i Deccāla gelince tā zamān-ı ʿĪsden

3. **tā:**
Kıt'a 7
Mısra: **6**
Bir eylemin başladığı veya bittiği noktayı, mesafe ya da zaman bakımından ifade etmek için kullanılan söz.

Çevgān-ı zülf-i ān meh vey guft gūy-ı ser-rā
K'ey dil rübūde-i men tā çend ser-keşīden

4. **tā:**
Tahmis 1
Mısra: **1**
Bir eylemin başladığı veya bittiği noktayı, mesafe ya da zaman bakımından ifade etmek için kullanılan söz.

Rāḥat olmazsın dilā tā görmeyince yārüñi
Baḳmayınca aña teskīn idemezsin nāruñı

5. **tā:**
Tarih 3
Mısra: **11**
Bir eylemin başladığı veya bittiği noktayı, mesafe ya da zaman bakımından ifade etmek için kullanılan söz.

Atamdan tā dedemden ḳalmış eski iḫtiyār olsa
Getürsem ḳılsam anı milket-i Rūmuñ nigehbānı

6. **tā:**
Beyit 12
Mısra: **2**
Ta ki.

Luṭf be-nümā ez-kerem ey behr-i Ḫudā
Tā zinde şeved bā-ġam-ı ʿışḳet Yaḥyā

7. **tā:**
Gazel 297
Mısra: **9**
Ta ki.

Çerāġı bunda çoḳ uyarı gör tā mülk-i bāḳīde
Öñüñce nūr-ı elṭāf-ı Ḫudā rūşen çerāġ olsun

8. **tā:**
Mesnevi 10
Mısra: **14**
Ta ki.

Dilden ayırma ismini anuñ
Bedenüñden çıḳınca tā cānuñ

9. **tā:**
Tarih 3
Mısra: **19**
Ta ki.

Dimişler pādşāh-ı kām-rānuñ tā murādınca
Bulınmaz ser-te-ser yoḳlansa ger iḳlīm-i ʿOs̲mānī

10. **tā:**
Gazel 33
Mısra: **6**
"-e kadar, -e dek" edatı.

Zevraḳ-ı meyden yüküñi şöyle ṭut
Tā belürsüz ola cānā baş u ḳıç

11. **tā:**
Gazel 42
Mısra: **6**
"-e kadar, -e dek" edatı.

ʿĀşıḳī bā-düşmenān bī-kār ḫūbānest kār
Merd bāyed tā nümāyed ḫvīş-rā rūz-ı neberd

12. **tā:**
Gazel 141
Mısra: **1**
"-e kadar, -e dek" edatı.

Cevher-i rūḥ ki tā dürc-i bedenden çıḳmaz

Leẕẕet-i ḳand-i lebüñ
ẕikri dehenden çıḳmaz

13. **tā:**
Kaside 2
Mısra: **62**
"-e kadar, -e dek" edatı.

Tācdārān-ı selef ḳadrine nisbet gūyā
Tā cidārān-ı eḳālīm-i selātīn-i zamān

14. **tā:**
Mesnevi 1
Mısra: **71**
"-e kadar, -e dek" edatı.

Ki tā sāḳiyem cām çün gul dehed
Me-rā mül dehed bī-te'emmül dehed

15. **tā:**
Mesnevi 8
Mısra: **62**
"-e kadar, -e dek" edatı.

Ḫāk-i pāye s̱enālar eyleyelüm
Tā ölünce duʿālar eyleyelüm

16. **tā:**
Gazel 482
Mısra: **3**
Böylece, bu sebeple.

Destgīr ol bendeñe tā destgīrüñ ola Ḥaḳ
Pāyüm alup pāymāl itme efendi destüm al

17. **tā:**
Kaside 2
Mısra: **4**
Böylece, bu sebeple.

Ṣaldılar her ṭarafa cūları çāvūş-ṣıfat
Vara tā ṣaḥn-ı çemen-zārı ḳıla pāk-revān

18. **tā:**
Kaside 2
Mısra: **94**
Böylece, bu sebeple.

Āstānuñda ḳabūl eyle Ḳabūlī ḳuluñı
Bende-i muḳbil iken tā ola maḳbūl-i cihān

19. **tā:**
Kaside 2
Mısra: **104**
Böylece, bu sebeple.

Dürr ü gevher gibi naẓm eyleye vaṣf-ı ẕātuñ
Güherāsā ola tā mürsele-i güş-ı kesān

20. **tā:**
Mesnevi 5
Mısra: **30**
Böylece, bu sebeple.

ʿArż olunsun cenāb-ı aġaya
Muṭṭaliʿ ola tā bu araya

21. **tā:**
Tahmis 1
Mısra: **20**
Böylece, bu sebeple.

Āteş-i Nemrūd-ı ʿışḳ-ı dil-bere cān at müdām
Eyleye gülzār-ı İbrāhīmveş tā nāruñı

22. **tā:**
Terci-bend 1
Mısra: **60**
Böylece, bu sebeple.

Maḳdemüñde nis̱ār idüp cānı
Olalum tā hücūm-ı ġamdan emīn

<u>tā ābād bād:</u>

1. **tā ābād bād:**
Gazel 453
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ebediyete kadar bayındır olmak.

Tā be-ebed ābād-ı bünyād-ı tu bād ābād
Derbān-ı tu bād ābād tā yā ebed ābād

<u>tā be-ebed:</u>

1. **tā be-ebed:**
Gazel 453
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Ebediyete kadar, sonsuza kadar.

Tā be-ebed ābād-ı
bünyād-ı tu bād ābād
Derbān-ı tu bād ābād tā yā ebed ābād

tā ki:

1. **tā ki:**
Gazel 473
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.

Nūn-ı şaʿbān ile rā-yı ramażānı farḳa
Ner gerek ehl-i hüner tā ki nedür añlaya ḥāl

2. **tā ki:**
Gazel 33
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.

Mevsim-i gülde şarābı şöyle iç
Tā ki farḳ olmaya meyden ṭaş u iç

3. **tā ki:**
Gazel 431
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
-dığı için, -den dolayı.

Ḥākim-i ḥaḳ şineved maḥkeme-i ibdāʿī
Tā ki şud cūy-ı ḳażāyāy-ı ḳażā-rā dāʿī

4. **tā ki:**
Tarih 22
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ta ki, böylece.

Ḥāli üzre lafẓın ibḳā eyledük
Tā ki ġamnāk olmaya ṭabʿ-ı ẓarīf

5. **tā ki:**
Terci-bend 1
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Ta ki, böylece.

Gel berü hoş müşerref it ey ḥūr
Ḫānemüz tā ki ola ḫuld-ı berīn

6. **tā ki:**
Kaside 4
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Ta ki, böylece.

Defʿ idüñ defʿi anuñ daḫı levāzımdandur
Ẓulmi defʿ eyleyelüm tā ki ola defʿ-i ẓalām

7. **tā ki:**
Mesnevi 1
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Bu şekilde, böylece.

Be-men dih ki geştem besī ber-ümīd
Şeved tā ki baḫt-i siyāhem sefīd

tā kim:

1. **tā kim:**
Beyit 213
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.

Ḥālet-i bāde gibi neşʾesi gitmez sözümüñ
Āb-ı engūr ile tā kim başı ḫoşdur üzümüñ

2. **tā kim:**
Gazel 432
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
O zaman, o vakit.

Mertebeñ ʿālī taṣavvur eyle ʿālī-himmet ol
Başlar üzre ola tā kim yirüñ efserler gibi

3. **tā kim:**
Kıt'a 36
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.

Āḫirüñ evvelini āḫirine ḳıl taḥvīl
Evvelüñ āḫiri tā kim ola andan bīrūn

4. **tā kim:**
Tarih 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Ne zaman ki.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp
Ṣu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẓīf

5. **tā kim:**
Tarih 23
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ta ki, böylece.

Ḳamer-ṭalʿat melek-rūlarla tā kim
Felekden zīnetin seyr ide mīrüñ

6. **tā kim:**
Gazel 327
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ta ki, öyle ki.

Ṣafādan luṭfdan ḫālī degüldür mīve-i naẓmum
Riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān içre tā kim aña tākem ben

taʿab çekdüm:

1. **taʿab çekdüm:**-*dü, -m*
Beyit 49
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Zahmet ve sıkıntı çekmek, zorluk içinde yaşamak.

Zehr-i ḳahr-ı ġam mizācum bozdı çekdüm çoḳ taʿab
Miʿdesin bozar görüp olursa da miʿdeli kerb

taʿab çekmeyesin:

1. **taʿab çekmeyesin:**-*me, -y, -e, -sin*
Gazel 16
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zahmet çekmek, sıkıntı çekmek.

Sen evvel azıġı gönder ḳonaġuña gitsün
Ḳabūli çekmeyesin azıġ içün anda taʿab

taʿaccüb eyler:

1. **taʿaccüb eyler:**-*r*
Gazel 18
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Şaşırmak, hayrete düşmek.

Belā-yı ʿışḳ ile bir ḥālete irüşdüm kim
Taʿaccüb eyler inanmaz sözüme merd-i lebīb

taʿaddīden ṣaḳın:

1. **taʿaddīden ṣaḳın:**
Gazel 207
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zulmetmekten sakınmak, adaletsiz davranmamaya gayret etmek.

Baġla nefsüñ merkebin ġayrı taʿaddīden ṣaḳın
Kişinüñ ḥayvānı kim var giñ ola lāzımdur örk

taʿaḳḳul eyle:

1. **taʿaḳḳul eyle:**
Kaside 3
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Akıl etmek, idrak etmek, kavramak.

Ey dil taʿaḳḳul eyle ġaflet yiri degüldür
ʿĀḳil olur mı ġāfil ġāfil olur mı ʿāḳil

taʿaḳḳul itmez:

1. **taʿaḳḳul itmez:**-*mez*
Gazel 153
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Akıl etmek, idrak etmek, kavramak.

Zencīr-i zülf-i yāre baġlandı daḫı bilmez
Dīvānedür Ḳabūlī anı taʿaḳḳul itmez

taʿalluḳ:

1. **taʿalluḳ:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Alakalı olma, bağlılık.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaşşuḳ o taʿalluḳ o hevā

taʿalluḳda ḳalmış:

1. **taʿalluḳda ḳalmış:**-*mış*
Gazel 436
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bağlanmak, tutkulu olmak.

Görüp leylī ṣaçuñ
Mecnūn gibi ḳalmış taʿalluḳda
Dil-i şeydāyı görseñ ʿaḳlı yoḳ dīvānedür şimdi

taʿallül itmez:

1. **taʿallül itmez:**-*mez*
Gazel 153
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bahane etmek, belli bir şeyi sebep olarak ileri sürmek.

Cānā marīż-i derd-i ʿışḳuñ taʿallül itmez
Cān isteseñ yoluñda virür teʾemmül itmez

taʿallüm eylemiş:

1. **taʿallüm eylemiş:**-*miş*
Gazel 171
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Öğrenmek, ders almak, bilgi edinmek.

Göñül yazmaġı ḫaṭṭından taʿallüm eylemiş dil-ber
Zihī kāmil ki semt-i ṣanʿatı muzdūrdan görmiş

taʿarrüb ḳıldı:

1. **taʿarrüb ḳıldı:**-*dı*
Gazel 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Araplaşmak. II Siyahlaşmak. II Sevgilinin yüzündeki benin daha da siyah görünmesi.

İʿcām-ı meṣāḥifden iken noḳṭa-i ḫālüñ
Zülfüñe taḳarrüb ideli ḳıldı taʿarrüb

taʿaşşuḳ:

1. **taʿaşşuḳ:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Âşık olma.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaşşuḳ o taʿalluḳ o hevā

ṭāʿat:

1. **ṭāʿat:**
Kaside 3
Mısra: **69**
Allah'ın emirlerini yerine getirme, ibadet etme.

Ṭāʿat ki sāʿatinde olmaya cürm olurmış
Metrūk olur ḳalurmış mābeyn-i ḥaḳḳ u bāṭıl

tāb:

1. **tāb:**
Gazel 18
Mısra: **14**
Güç, kuvvet, derman.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

2. **tāb:**
Tahmis 3
Mısra: **10**
Güç, kuvvet, derman.

Maʿnīde ehl-i ʿışḳ olanuñ mis̲li ʿaynı yoḳ
Maʿnī odur ki ḳalmaya tāb anda tāb ola

tabʿ:

1. **ṭabʿ:**
Gazel 94
Mısra: **3**
Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

ʿUluvv-i ẕātın idrāk eylemekde ṭabʿ ḳāṣırdur
Der-i devlet-medārı çarḫ-ı bālā gibi aʿlādur

2. **ṭabʿuñ:**-*uñ*
Gazel 181
Mısra: **10**
Huy, mizaç, karakter, yaratılış. II Yaratılıştan gelen şiir yazma yeteneği, şairlik.

Ḳabūliyā dür-i naẓmuñ ṭaġıldı eṭrāfa
Temevvüc eyledi ṭabʿuñ mis̲āl-i baḥr-ı şigerf

3. **ṭabʿum:**-*um*
Gazel 221
Mısra: **9**
Huy, mizaç, karakter, yaratılış. II Yaratılıştan gelen şiir yazma yeteneği, şairlik.

Ṣu gibi pākīzedür ṭabʿum diyü lāf eyleme
Ey Ḳabūlī ṣāf-meşreb ol men ü mādan çekil

4. **ṭabʿumı:**-*um, -ı*
Gazel 235
Mısra: **14**
Huy, mizaç, karakter, yaratılış. II Yaratılıştan gelen şiir yazma yeteneği, şairlik.

Dilden dür ü gevher ṣaçılur şimdi Ḳabūlī
Ben kāna degül ṭabʿumı ʿummāna degişmem

tāb ḳalmaya:

1. **tāb ḳalmaya:**-*ma, -y, -a*
Tahmis 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Takati kalmamak, güçsüz düşmek.

Maʿnīde ehl-i ʿışḳ olanuñ mişli ʿaynı yoḳ
Maʿnī odur ki ḳalmaya tāb anda tāb ola

tāb u fer-i āftāb:

1. **tāb u fer-i āftāb:**
Mesnevi 1
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Güneşin gücü ve parlaklığı.

Biyā sāḳi ān āb-i zerrīn-ḥabāb
Ki bā-ūst tāb u fer-i āftāb

tāb u ṭāḳat ḳomadı:

1. **tāb u ṭāḳat ḳomadı:**-*ma, -dı*
Gazel 17
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güç ve kuvvet bırakmamak.

Tāb u ṭāḳat ḳomadı tende Ḳabūlī teb-i ġam
Yine söz söylemege ṭāḳat umarsın ne ʿaceb

tāb u ṭāḳatüm ḳomadı:

1. **tāb u ṭāḳatüm ḳomadı:**-*ma, -dı*
Gazel 423
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güç ve kuvvet bırakmamak.

Tāb-ı teb-i belā ḳomadı tāb u ṭāḳatüm
Eyler Ḳabūlī gūşe-i ʿuzletde münzevī

tāb u tevānem:

1. **tāb u tevānem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Güç ve kuvvet.

Be-men dih ki tāb u tevānem ne-mānd
Tevān-i dil-i nā-tevānem ne-mānd

tāb virmiş:

1. **tāb virmiş:**-*miş*
Kaside 10
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Parlaklık vermek, aydınlatmak.

Tāb virmiş āftābāsā ten-i billūrına
Bir ḥarāret issi ṣāḥib-sūz bir ışlaḳ dede

tābān:

1. **tābān:**
Kaside 2
Mısra: **74**
Parlak, aydınlık. II Mutlu, neşeli.

Sen ki ḫurşīd-i cihān gibi żiyā-güstersin
Pertev-i luṭfuñ ile cümle-i ʿālem tābān

tābān ola:

1. **tābān ola:**-*a*
Gazel 4
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Parlamak.

Āftāb-ı ṭalʿatuñ günden güne tābān ola
Kevkeb-i māhiyyetüñ ḫurşīd-i nūr-efşān ola

2. **tābān ola:**-*a*
Gazel 4
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Parlamak. II Bahtı açılmak.

Güllerüñ bād-ı fenā pejmürde-ruḫsār itmeye
Rūy-ı baḫtuñ gülşen-i cennet gibi tābān ola

<u>ṭabanca:</u>

1. **ṭabancañ:**-*ñ*
Kaside 8
Mısra: **13**
Avuç içi, el ayası. II Tokat, şamar.

Ṭabancañ ḳorḳusundan vechi var ḳaldırsa ṭabanı
Ezelden sillesi oġlānıdur Aʿcām Ervāmuñ

<u>ṭabanı ḳaldırsa:</u>

1. **ṭabanı ḳaldırsa:**-*sa*
Kaside 8
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Tabanı kaldırmak: Hızlı bir şekilde koşarak kaçmaya başlamak.

Ṭabancañ ḳorḳusundan vechi var ḳaldırsa ṭabanı
Ezelden sillesi oġlānıdur Aʿcām Ervāmuñ

<u>tābdār eyle:</u>

1. **tābdār eyle:**
Gazel 228
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Aydınlatmak, parlatmak. II Dilek mumunu yakmak. II Dileğini gerçekleştirmek, isteğini yerine getirmek.

Uyar şemʿ-i murādın tābdār eyle Ḳabūlīnüñ
Çerāġuñ olsun ol nā-şādı gel şād eyle sulṭānum

<u>tāb-der-tāb:</u>

1. **tāb-der-tābem:**-*em*
Müseddes 2
Mısra: **14**
Parlak, ışıltı.

Pīç-der-pīçem ser-i zülf-i semen-būlar gibi
Tāb-der-tābem ḫam-ı gīsūy-ı meh-rūlar gibi

<u>tābende:</u>

1. **tābende:**
Kaside 6
Mısra: **53**
Parlak, ışık veren.

Fürūġ-ı şemʿ-i murāduñ hemīşe tābende
Çerāġ-ı mihr ü ḳamer ferr ü nūrı senden umar

<u>tābende necm-i sipihr-iḳtidār:</u>

1. **tābende necm-i sipihr-iḳtidār:**
Tarih 4
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gökyüzüne hükmeden parlak yıldız. II Siyavuş Paşa.

Bi-ḥamdi'llah ol māh-ı burc-ı şeref
O tābende necm-i sipihr-iḳtidār

<u>tābiʿ:</u>

1. **tābiʿdür:**-*dür*
Mesnevi 6
Mısra: **14**
Birine uymak, itaat etmek, bağlı olmak.

Böyle gördük bu ḳıṣṣa vāḳiʿdür
Ḥaḳ budur şerʿ ḥaḳḳa tābiʿdür

<u>tāb-ı āteş-i ġam:</u>

1. **tāb-ı āteş-i ġam:**
Gazel 422
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Keder ateşinin ışığı. II Aşkın derdi, kederi.

Mecnūn Ḳabūli peyk-i şeh-i ʿışḳ-ı yār iken
Farḳında tāb-ı āteş-i ġam zer külāh idi

<u>tabʿ-ı deryā-dil:</u>

1. **ṭabʿ-ı deryā-dil:**
Mesnevi 4

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yüce gönüllü (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ey vekīl-i şehen-şeh-i ʿādil
Cevher-i kān u ṭabʿ-ı deryā-dil

ṭabʿ-ı gevher-bārdan:

1. **ṭabʿ-ı gevher-bārdan:**-*dan*
Diğer 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Cevher yağdıran tabiat. II Şaire şiirler yazdıran yeteneği.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

ṭabʿ-ı Ḳabūlī:

1. **ṭabʿ-ı Ḳabūlī:**
Gazel 104
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Kabûlî'nin yaratılışı. II Kabûlî'nin doğuştan gelen şiir yazma yeteneği, şairliği.

Nola ger ṭabʿ-ı Ḳabūlī gibi tezyīn itse
Ẕāt-ı pāküñ şerefine nice dīvān defter

ṭabʿ-ı kec yārān:

1. **ṭabʿ-ı kec yārān:**
Gazel 30
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kötü huylu dostlar.

Ṭoġrı oḳutmaz Ḳabūlī şiʿrümüz
Ṭabʿ-ı kec yārān elinden el-ġıyāṣ

ṭabʿ-ı maḥmūdetü'l-ḥişālüñ:

1. **ṭabʿ-ı maḥmūdetü'l-ḥişālüñ:**-*üñ*
Mesnevi 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Övülmeye değer huy, yaratılış. II Padişahın tertemiz fıtratı.

Ẕāt-ı pür-cūd-ı bā-kemālüñ içün
Ṭabʿ-ı maḥmūdetü'l-ḥişālüñ içün

tāb-ı mülden:

1. **tāb-ı mülden:**-*den*
Gazel 101
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şarabın harareti.

Tāb-ı mülden ḳızarup nola ʿaraḳ-rīz olsañ
Derlemek bāde içerken ezelī ḫūyuñdur

2. **tāb-ı mülden:**-*den*
Gazel 140
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarabın harareti. II Aşkın yakıcılığı.

Tāb-ı mülden ḳızarur şanma ruḫ-ı zerdümüzi
Sāḳi-i lāle-ʿiẕāruñ ḳatı şermendesiyüz

tāb-ı mülden ʿaraḳnāk olduġuñca:

1. **tāb-ı mülden ʿaraḳnāk olduġuñca:**-*duġ, -uñca*
Gazel 438
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarabın hararetinden terlemek.

ʿAraḳnāk olduġuñca tāb-ı mülden
Bahār-ı ḥüsnüñ artar āb-ı rūyı

tāb-ı ruḫına:

1. **tāb-ı ruḫına:**-*ı, -n, -a*
Kıt'a 26
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yanağın parıltısı. II Sevgilinin yanağının ışıltısı.

Tāb-ı ruḫına nisbet bir ẕerre pertev-i mihr
Ḫoş-būy-ı mūy-ı rūyı yanında şemmedür müşk

tāb-ı teb-i belā:

1. **tāb-ı teb-i belā:**
Gazel 423
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Bela ateşinin ışığı. II Âşkın belası, derdi, kederi.

Tāb-ı teb-i belā ḳomadı tāb u ṭāḳatüm
Eyler Ḳabūlī gūşe-i ʿuzletde münzevī

tāb-ı tün:

1. **tāb-ı tün:**
Beyit 66
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gecenin aydınlığı, gece ışığı.

ʿIşḳ bir germ-ābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Āteş-i germ-ābe-i ʿışḳa atılduḳ tün bütün

2. **tāb-ı tün:**
Gazel 322
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gecenin aydınlığı, gece ışığı.

Sīne bir germābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Cānı atduḳ āteş-i ʿışḳ içre gitdi tün bütün

tābiʿ ü münḳād olur:

1. **tābiʿ ü münḳād olur:**-*ur*
Müseddes 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Bağlı ve riayet eden (kimse) olmak.

Bende-i nā-şāḍ olanlar devletinde şād olur
Emrine mīr ü gedā hep tābiʿ ü münḳād olur

tābiʿ ü münḳāddur:

1. **tābiʿ ü münḳāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
İtaat eden ve boğun eğen (kimse).

Düşmen-i dīnüñ ʿadūsı mülḥidīnüñ düşmeni
Tābiʿīne tābiʿ ü münḳāddur gönderdigüñ

tabʿ-ı vaḳḳāduñı:

1. **tabʿ-ı vaḳḳāduñı:**-*uñ, -ı-uñı*
Gazel 277
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Parlak yaratılışlı (sevgili).

Dehen-i naḳdüñi ṣarrāf-ı nuḳūd-ı devrān
Tabʿ-ı vaḳḳāduñı fihrist-i firāset bilürin

ṭabʿ-ı ẓarīf:

1. **ṭabʿ-ı ẓarīf:**
Tarih 22
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Zarif beden.

Ḥāli üzre lafẓın ibḳā eyledük
Tā ki ġamnāk olmaya ṭabʿ-ı ẓarīf

ṭabīʿat:

1. **ṭabīʿatumda:**-*um, -da*
Diğer 1
Mısra: **29**
Huy, mizaç, yaradılış. II Kabûlî'nin doğuştan gelen şiir yazma yeteneği.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

ṭabīb:

1. **ṭabīb:**
Gazel 18
Mısra: **16**
Tabip, hekim, doktor.

Ḳabūli derdüñe dermānı yārdan iste

Marīż-i ʿışḳa devā yazmamış bu fende ṭabīb

2. **ṭabīb:**
Gazel 307
Mısra: **15**
Tabip, hekim, doktor. II Sevgili.

Bire bu ḫaste Ḳabūlīye ṭabīb
Bire her derde ʿilāc u dermān

ṭabīb olan:

1. **ṭabīb olan:**
Gazel 142
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tabip olan (kimse), doktor, hekim.

Vefā vü merḥamet ḳıl diyü ibrām itme dil-dāra
Ölümlü ḫasteye ey dil ṭabīb olan ʿilāc itmez

ṭabībā:

1. **ṭabībā:**
Gazel 355
Mısra: **3**
Ey tabip, ey doktor! II Ey sevgili!

Ṭabībā pīş-ez-īn güm kun me-gū fikr-i devā-yı dil
Men-i dil-ḫaste-rā derd-i derūn ez-ḥad füzūn geşte

ṭabīb-i cān:

1. **ṭabīb-i cān:**
Gazel 406
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can hekimi. II Âşığın canına şifa gibi gelen sevgili.

Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān
Derdin virenden umaruz anuñ devāsını

ṭabīb-i cān u dil:

1. **ṭabīb-i cān u dil:**
Gazel 50
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gönül ve can hekimi. II Sevgili.

Ey ṭabīb-i cān u dil var ise bir çāreñ yitiş
Künc-i miḥnetde yatur gel bu dil-i bīmārı gör

2. **ṭabīb-i cān u dil:**
Gazel 152
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül hekimi. II Sevgili.

Ben mürdesin iḥyā idüp dir ol ṭabīb-i cān u dil
Derd ehlinüñ dermānıyuz yaʿni ki ādem cānıyuz

ṭabīb-i derd ü belā:

1. **ṭabīb-i derd ü belā:**
Müsemmen 2
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Dert ve bela hekimi. II Sevgili.

Merḥabā ey ḥabīb-i rūşen-rā
Ḥabbeẕā ey ṭabīb-i derd ü belā

ṭabīb-i dil ü cān:

1. **ṭabīb-i dil ü cān:**
Gazel 55
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül hekimi. II Sevgili.

Şerbet-i vaṣluñ irişmezse eger ḫaste-dile
Ey ṭabīb-i dil ü cān laʿl-i lebüñ emsem olur

tābiʿ-i emr olmaḳ:

1. **tābiʿ-i emr olmaḳ:**-*maḳ*
Mesnevi 7
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Emre tabi olmak.

Gerek Bekr ü gerek Zeyd ü gerek ʿAmr
Kişi olmaḳ gerekdür tābiʿ-i emr

tābiʿ-i emr-i Ḫudā olmaz:

1. **tābiʿ-i emr-i Ḫudā olmaz:**-*maz*
Gazel 475
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Allah'ın emrine itaat eden kimse olmak.

Bize münkirdür aʿdā
tābiʿ-i emr-i Ḫudā olmaz
Hemīşe fiʿl-i münker
ḳılmadan ciddā cüdā olmaz

tābiʿ-i ḥükm ü ḥikem:

1. **tābiʿ-i ḥükm ü ḥikem:**
Tarih 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hüküm ve hikmet sahibi. II Kazasker Monla Ahmed.

Tābiʿ-i ḥükm ü ḥikem
menbaʿ u yenbūʿ-ı ʿulūm
Cāmiʿ-i ʿilm ü edeb
mecmaʿ-ı mecmūʿ-ı kemāl

tābiʿīn:

1. **tābiʿīne:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **12**
Hazreti Muhammed'i görenleri görüp, onlardan hadis dinleyen kişiler.

Düşmen-i dīnüñ ʿadūsı
mülḥidīnüñ düşmeni
Tābiʿīne tābiʿ ü
münḳāddur gönderdigüñ

2. **tābiʿīne:**-*e*
Tahmis 6
Mısra: **13**
Hazreti Muhammed'i görenleri görüp, onlardan hadis dinleyen kişiler.

Tābiʿīne server olmak
ḳaṣdına
Reh-nümā vü reh-ber
olmak ḳaṣdına

tābiʿīne muḳtedādur:

1. **tābiʿīne muḳtedādur:**-*dur*
Gazel 476
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ashabı görenlere önderlik eden, yol gösteren (şey).

Vaṣf-ı şāh-ı enbiyādur
taṣliye
Tābiʿīne muḳtedādur
taṣliye

tābistān:

1. **tābistān:**
Kaside 1
Mısra: **87**
Yaz mevsimi. II Güzel vakitler.

Nitekim geh zemistān ola
ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī
germ ola luṭfıyla
Mevlānuñ

ṭabla-i ḳurs-ı ḳamer:

1. **ṭabla-i ḳurs-ı ḳamer:**
Gazel 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ayın (yuvarlaklığı sebebiyle) tepsiye benzeyen yüzeyi.

Zer-i ḫurşīd-i felek pāşide
başuña ne dür
Ṭabla-i ḳurs-ı ḳamer
ṭalʿat-ı zībāña fedā

ṭablını şolaġına çala ṭursun:

1. **ṭablını şolaġına çala ṭursun:**-*sun*
Gazel 357
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Davul çalıp durmak. II Kendi kendine çalıp söylemek, boş boş konuşmak.

Biz mehterān-ı pīşrev-i
ʿışḳa uyalum
Vāʿiẓ de ṭablını çala
ṭursun şolaġına

tāc:

1. **tācı:**-*ı*
Gazel 335
Mısra: **3**
Sultanların başlarına taktıkları, padişahlık alameti olan gösterişli taç.

Gerekmez tāc-ı şāhī şāha
tācı
Belī baş egmezüz degme
külāha

2. **tāc:**
Gazel 426
Mısra: **15**

Sultanların başlarına taktıkları, padişahlık alameti olan gösterişli taç.

Geçdi zer tāc ile şāhāne zümürrüd taḫtına
Mālikāne yürüyüp ḳapladı zīr ü zeberi

3. **tāc:**
Gazel 490
Mısra: **1**
Sultanların başlarına taktıkları, padişahlık alameti olan gösterişli taç. II Maddi varlık.

Bize ne cāme vü ne tāc gerek
Aña bir ehl-i iḥtiyāc gerek

tāc ile ḳabāyı:

1. **tāc ile ḳabāyı:**-*y, -ı*
Gazel 235
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Padişahlık sembolü olan) Taç ve kaftan.

Tāc ile ḳabāyı küleh ü şāla degişdüm
Bu kisveti ben ḫilʿat-i sulṭāna degişmem

tāc u ʿalem:

1. **tāc u ʿalem:**
Tarih 19
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Taç ve sancak.

Bugün tāc u ʿalem bir pādşāh-ı pāk-zāduñdur
Serīr-i salṭanat bir ḫüsrev-i ʿālī-nijāduñdur

tāc u ḳabā terk itmeyen:

1. **tāc u ḳabā terk itmeyen:**
Gazel 142
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tacı ve kaftanı terk etmeyen (kimse)..

Şehā tāc u ḳabā terk itmeyen mülk-i beḳā bulmaz
Fenā iḳlīmine şāh olmaz ol kim terk-i tāc itmez

tāc u külāh:

1. **tāc u külāh:**
Gazel 360
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Taç ve külah.

Biz ne ḳabā vü ne ʿabā isterüz
Tāc u külāh ehline tāc u külāh

tāc u külāh ehline:

1. **tāc u külāh ehline:**-*n, -e*
Gazel 360
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Taç ve külah ehli. II Sultanlar, hükümdarlar.

Biz ne ḳabā vü ne ʿabā isterüz
Tāc u külāh ehline tāc u külāh

tāc u taḫtuñ ḳulısın:

1. **tāc u taḫtuñ ḳulısın:**-*sın*
Gazel 152
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tacın ve tahtın kulu. II Dünya saltanatına meyletmiş kişi.

Daʿvā-yı cāh u salṭanat itme bizümle ḫüsrevā
Sen tāc u taḫtuñ ḳulısın biz ʿālemüñ sulṭānıyuz

tāc u taḫtuñ terkini ur:

1. **tāc u taḫtuñ terkini ur:**
Şarkı 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Taç ve tahtı terk etmek, mal ve mülkten vazgeçmek.

Ur tāc u taḫtuñ terkini
Çıḳar ḳalbüñüñ çirkini

tācdārān-ı selef:

1. **tācdārān-ı selef:**
Kaside 2
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Önceki taç sahipleri. II 3. Murad'tan önceki padişahlar.

Tācdārān-ı selef ḳadrine nisbet gūyā
Tā cidārān-ı eḳālīm-i selātīn-i zamān

tācdārānuñ başı:

1. **tācdārānuñ başı:**
Kaside 5
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Taç sahiplerinin başı, hükümdarların başı.

Oñat oldursalar başlarına tācın ḳızılbaşuñ
Levendüñ ellerine girse başı tācdārānuñ

tācı çıḳar:

1. **tācı çıḳar:**
Gazel 345
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tacı çıkarmak. II Dünya malını terk etmek.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

tāc-ı devlet:

1. **tāc-ı devlet:**
Mesnevi 3
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık tacı.

Taḫt-ı ʿizzetde tāc-ı devlet ile
Rifʿat ü ʿizzet ü saʿādet ile

tāc-ı hākānī:

1. **tāc-ı ḫāḳānī:**
Gazel 411
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hükümdarlık tacı.

Tenüñde ḫilʿat-i şāhī başuñda tāc-ı ḫāḳānī
Mübārek ola ṣāhum egnüñe teşrīf-i sulṭānī

tāc-ı hümāyūn-ı ʿāşıḳī:

1. **tāc-ı hümāyūn-ı ʿāşıḳī:**
Gazel 188
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âşıklık sultanlığının tacı. II Âşıkların sultanı olan Kabûlî.

Dāred Ḳabūli tāc-ı hümāyūn-ı ʿāşıḳī
Ber-farḳ-ı ser çü-sāye fikendeş hümā-yı ʿışḳ

tāc-ı hurşīd ü felek:

1. **tāc-ı ḫurşīd ü felek:**
Terci-bend 3
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Feleğin ve güneşin tacı. II Felek ve güneş.

Pertev-i mihr gibi her birisi ʿālemgīr
Tāc-ı ḫurşīd ü felek anlara evreng ü serīr

tāc-ı ʿışḳ:

1. **tāc-ı ʿışḳ:**
Gazel 343
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk tacı. II Aşk.

Ḳabā-yı keyānī durur tāc-ı ʿışḳ
Şehā ṣanma anı ki ger kes geye

tāc-ı ʿizzetdür:

1. **tāc-ı ʿizzetdür:**-*dür*
Beyit 236
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yücelik, ululuk tacı. II Sevgilinin kapısının toprağı.

Ser-i aḥbāba ḫāk-i āstānuñ tāc-ı ʿizzetdür
Güle baḳmaḳ kemāl ehline bir şāhāne ḫilʿatdur

tāc-ı key:

1. **tāc-ı key:**
Gazel 403
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Padişah tacı.

Sulṭān-ı mülk-i ʿışḳ geçer her gedā begüm
Her dāġı kellesinde ṭurur tāc-ı key gibi

tāc-ı keye:

1. **tāc-ı keye:**-*e*
Gazel 343
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -

Hükümdarlık tacı. II Aşk.

İzüñ tozına nā-maḥaldür raḳīb
Revā görme tācuñı tāc-ı keye

tāc-ı şāhī:

1. **tāc-ı şāhī:**
Gazel 335
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Padişah tacı.

Gerekmez tāc-ı şāhī şāha tācı
Belī baş egmezüz degme külāha

tāc-ı şāhīye:

1. **tāc-ı şāhīye:**-*y, -e*
Kaside 6
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Padişahın tacı.

Müsāvīdür işigüñ āsmāna rifʿatde
Ġubār-ı ḫāk-i rehüñ tāc-ı şāhīye hem-ser

tāc-ı sebziyle:

1. **tāc-ı sebziyle:**-*i, -y, -le*
Kaside 4
Mısra: **215**
Kelime Tipi: -
Yeşil taç.

Tāc-ı sebziyle şerīf eyledi ṣadrı teşrīf
Oldı ser-defter-i mecmūʿa-i ṣāḥib-aḳlām

tāc-ı ser-i ehl-i naẓardur:

1. **tāc-ı ser-i ehl-i naẓardur:**-*dur*
Beyit 135
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Görenlerin baş tacı. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Ḫāk-i ḥaremüñ tāc-ı ser-i ehl-i naẓardur
Gerd-i ḳademüñ sürme-i erbāb-ı başardur

tāc-ı zer:

1. **tāc-ı zer:**
Gazel 367
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Altın taç.

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

tācın bırakmış ḫāna:

1. **tācın bıraḳmış ḫāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Tacını bırakmış sultan. II Dünyanın geçici mülkünü terk eden derviş.

ʿAlāyıḳdan geçüp dest-i ʿavāyıḳdan ḫalāṣ olmış
Ḥamāluñ terk idüp tācın bıraḳmış ḫāna ʿışḳ olsun

tācuñı revā görme:

1. **tācuñı revā görme:**-*me*
Gazel 343
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tacını reva görmek. II Aşk tacını layık görmek. II Aşkı rakibe layık görmek.

İzüñ tozına nā-maḥaldür raḳīb
Revā görme tācuñı tāc-ı keye

tā-devr-i ḫātemden berü:

1. **tā-devr-i ḫātemden berü:**
Tarih 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Hatem lakaplı İbn Abdullah bin Sa'd'ın devrinden bu yana.

Tā-devr-i Ḥātemden berü bu sūr sünnetdür diyü
Şāhāne tertīb eyleyüp bī-misl ü hemtā eyledüñ

tā-ebed:

1. **tā-ebed:**
Rübai 1
Mısra: **1**
Sonsuza kadar.

Bünyād-ı ʿömür tā-ebed bād ābād
Ferrāş-ı ḥarīm-i ḥürmet bād ābād

tafṣīl:

1. **tafṣīle:**-*e*
Kaside 5
Mısra: **47**
Ayrıntılı şekilde açıklamak, izah etmek.

ʿAyāndur gün gibi āş̲ārını tafṣīle ḥācet yoḳ
Neden lāzım gelür iḳdāmın añmaḳ şīr-i ġarrānuñ

tafṣīl-i ḥāle vāḳıf olmayan künh-i kelāma vāsıl olmaz:

1. **tafṣīl-i ḥāle vāḳıf olmayan künh-i kelāma vāş̲ıl olmaz:**
Kaside 3
Mısra: **28**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Vaziyeti açıklayamayan (kimse) sözün aslına vasıl olmaz: Vaziyetin aslını işin içinde olanlar bilir. Durumu izah edebilenler sözün aslına ulaşmışlardır.

El-ḳıṣṣa pādşāhum tafṣīl-i ḥāle vāḳıf
Olmayan olmaz aṣlā künh-i kelāma vāş̲ıl

taġ:

1. **ṭaġ:**
Beyit 28
Mısra: **1**
Dağ.

Cevr-i gerdūna taḥammül baḥş̲in itsem ṭaġ ile
Ḳorḳusından ẓannum oldur ki yirinden ṭāġıla

2. **ṭaġlar:**-*lar*
Diğer 2
Mısra: **51**
Dağ.

Ṭaġlar gögsin geçürsin ebr-i bārān aġlasun
Cūylar feryād idüp seyl-i firāvān aġlasun

taġ üsti bāġ olsun:

1. **ṭaġ üsti bāġ olsun:**-*sun*
Gazel 297
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağ üstü bağ olmak: Dağlık ve taşlık bir yerin güllük gülistanlık olması, bağ ve bahçeye dönüşmesi. II Kederlerden kurtulmak, mutlu olmak.

Aġalar içre sen gül gibi gül gülzār-ı ʿālemde
Cemālüñ seyr iden ʿāriflere ṭaġ üsti bāġ olsun

taġa düşerse:

1. **ṭaġa düşerse:**-*er, -se*
Gazel 81
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağ(lar)a düşmek: Büyük bir üzüntü sebebiyle insanlardan kaçarak ıssız yerlerde yaşamak.

Sevdā-yı zülfüñ ṭaġıtdı ʿaḳlum ṭaġa düşerse göñlüm revādur
Dīvāne cāndur bī-ḫānümāndur ehl-i cünündur ṣāḥib-fünündur

ṭaġı delüp:

1. **ṭaġı delüp:**-*üp*
Terci-bend 3
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Dağı delmek. II Zorluk çekmek, güçlük çekmek.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

2. **ṭaġı delüp:**-*üp*
Terci-bend 3
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Dağı delmek. II Zorluk çekmek, güçlük çekmek.

Ḫvār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

3. **ṭaġı delüp:**-*üp*
Terci-bend 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Dağı delmek. II Zorluk çekmek, güçlük çekmek.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

4. **ṭaġı delüp:**-*üp*
Terci-bend 3
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **-**
Dağı delmek. II Zorluk çekmek, güçlük çekmek.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

5. **ṭaġı delüp:**-*üp*
Terci-bend 3
Mısra: **30**
Kelime Tipi: **-**
Dağı delmek. II Zorluk çekmek, güçlük çekmek.

Ḫ∨ār baḳmañ fuḳarā fırḳasınuñ ḫırḳasına
Aldılar her biri bir ṭaġı delüp arḳasına

<u>ṭāġī ḫarların:</u>

1. **ṭāġī ḫarların:**-*lar, -ı, -n*
Kaside 11
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **-**
Azgın eşek. II Asilik ederek eşeğe benzeyen kişi.

Görünmez ḳaçışurlar ādeme ādem göründükce
Yabānī cānavarlar gibi ṭāġī ḫarların gördüm

<u>ṭaġı igneyle ḳazup andan ḳoparmaḳ āsāndur:</u>

1. **ṭaġı igneyle ḳazup andan ḳoparmaḳ āsāndur:**
Beyit 82
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Dağı iğneyle kazıp koparmak ondan kolaydır: Büyük İslam âlimlerinden Ebu Haşim-i Sûfi'nin asırlar evvel söylediği "Dağı iğne ucu ile kazmak, gönülden kibri çıkarıp atmaktan daha kolaydır" sözü.

Kibri göñlümden çıḳardum diyü lāf urma gezüp
Andan āsāndur ḳoparmaḳ ṭaġı igneyle ḳazup

<u>ṭaġıd:</u>

1. **ṭaġıdup:**-*up*
Diğer 2
Mısra: **10**
Dağılmasına sebep olmak, parçalayıp ayırmak, bütün durumundan çıkarmak.

Bunca ḫalḳı aġladup nālān u giryān eyledüñ
Ṭaġıdup ʿünvānını cemʿin perīşān eyledüñ

<u>ṭaġıl:</u>

1. **ṭaġılmaz:**-*maz*
Gazel 143
Mısra: **8**
Dağılmak, savrulmak, paramparça olmak.

Ḫaremüñ ḫāki ile ol ḳadar alışduḳ kim
Külümüz göklere ṣavrulsa ṭaġılmaz cüzümüz

2. **ṭaġılup:**-*up*
Gazel 426
Mısra: **6**
Dağılmak, savrulmak, paramparça olmak.

Rezm ẕerrān-ı nücūm üzre hücūm eyleyicek
Ṭaġılup her biri ceng itmege ḳalmadı feri

<u>ṭaġıt:</u>

1. **ṭaġıtduñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **23**
Dağılmasına sebep olmak, parçalayıp ayırmak, bütün durumundan çıkarmak.

Ṭaġıtduñ her birin bir gūşeye bād-ı mehābetle
Ser-i aʿdāyı yeksān eyledüñ ḫāk-i meẕelletle

2. **ṭaġıtmaya:**-*ma, -y, -a*
Diğer 1
Mısra: **69**
Dağıtmak, saçmak.

Ṭaġıtmaya miṣāl-i erzen anı
Fārsī

<u>ṭaġlara ṭaşlara:</u>

1. **ṭaġlara ṭaşlara:**
Gazel 334
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Dağlara taşlara: "Herkesten uzak olsun!" anlamına gelen ifade.

Sīnemüñ dāġını gördükçe ṭutar ṭaşlara
Ḫāṭır-ı yāre gelen ṭaġlara ṭaşlara

<u>taġyīr idemez:</u>

1. **taġyīr idemez:**-*emez*
Kaside 7
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Bozmak, değiştirmek.

Baḥr-ı luṭfuñ neʿaceb āb-ı muṣaffādur kim
Anda taġyīr idemez fāʾidesin māhiyyāt

<u>taġyīr itmez:</u>

1. **taġyīr itmez:**-*mez*
Gazel 317
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bozmak, değiştirmek.

Vāʿiẓüñ ḳavli Ḳabūlī bizi taġyīr itmez
Āb-ı pāke ne żarar laḳlaḳa-i ḳurbaġadan

<u>taġyīr olmaz:</u>

1. **taġyīr olmaz:**-*maz*
Kaside 4
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
Değiştirilmek, başka bir duruma getirilmek.

Didi tedbīr-i enām ile bu taġyīr olmaz
Ḥükm-i taḳdīr-i Ḫudā gibi bu naḳż-ı ibrām

<u>taġyīr-i aṣl:</u>

1. **taġyīr-i aṣl:**
Gazel 399
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aslını değiştirme, başka bir hâle getirme.

Taḥrīf idüp ḥurūfı çeküp bozma maḫreci
Taġyīr-i aṣl ……
ruvātuñ ʿibāreti

<u>taġyīr-i vaż‘ itme:</u>

1. **taġyīr-i vaż‘ itme:**-*me*
Gazel 63
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Değiştirmek, bozmak.

Dilā taḳdīr-i Rabbānīye hiç taġyīr-i vaż‘ itme
Hemān ḥükm-i ḳażāya mümkin olduḳça rıżā yegdür

<u>taḥammül baḥsin itsem:</u>

1. **taḥammül baḥsin itsem:**-*se, -m*
Beyit 28
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tahammül ettiğinden söz etmek, çekilen sıkıntıları anlatmak.

Cevr-i gerdūna taḥammül baḥsin itsem ṭaġ ile
Ḳorḳusından ẕannum oldur ki yirinden ṭāġıla

<u>taḫmīs:</u>

1. **taḫmīsden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **16**
Gazelde bulunan her beyte aynı vezin ve kafiyede üç mısra daha ekleyerek beşli bent oluşturmak.

Çünki ey dil ol ḫaruñ yanında birdür medḥ ü ẕem
Şiʿrüñi ḫālī ḳoma taḫmīsden tesdīsden

<u>Ṭahmūrs-ı ʿifrīt-bend:</u>

1. **Ṭahmūrs̲-ı ʿifrīt-bend:**
Gazel 234
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İfrit bağının Tahmûrs'u. II Sevgili.

Ṭahmūrs̲-ı ʿifrīt-bend
Şāmūr-ı Ṭahmūrs̲-kemend
İsfendiyār-ı nāmver
Ḏaḥḥāk-i Nūşirvān-kerem

taḥrīk iden:

1. **taḥrīk iden:**
Gazel 279
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tahrik eden, kışkırtan (şey).

Ḳan itdi ġamzeñ ammā taḥrīk iden lebüñdür
Bir yire cemʿ olunsun bir aradan ṣorılsun

taḥrīk kun:

1. **taḥrīk kun:**
Mesnevi 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Hareketlendirmek.

Be-pīş ār u be-nevāz u taḥrīk kun
Rehem tār-i ġamhāyi deyr-i kuhen

taḥrīr:

1. **taḥrīr:**
Mesnevi 6
Mısra: **31**
Yazma, kaleme alma, kaydetme.

Fāżıl u ḫayr ḫayyir ü taḥrīr
Vācibü'l-iḥtirām ve't-tevḳīr

2. **taḥrīri:**-*i*
Mesnevi 6
Mısra: **49**
Yazma, kaleme alma, kaydetme.

Baʿde taḥrīri mā-hüve't-taḥḳīḳ
Dādemeş dest-i şāhidān tevfīḳ

taḥrīr çeker:

1. **taḥrīr çeker:**-*er*
Gazel 100
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hat sanatını icra ederken satırların etrafına fırça kullanarak çizgi çekmek, yazı yazmak, kaleme almak. II Sevgilinin yüzünde bulunan ince ayva tüylerinin yazılar yazması.

Ḥāşiye yazdı ḫaṭuñ metn-i kitāb-ı ḥüsne
Ḳıl ḳalemle ṣaçuñ eṭrāfına taḥrīr çeker

taḥrīr idüp:

1. **taḥrīr idüp:**-*üp*
Gazel 44
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yazmak, kaleme almak. II Allah'ın sevgilinin sayfaya benzeyen yüzüne yazı yazması.

Bir mücellā levḥa taṣvīr itmiş üstād-ı ezel
Rişteler taḥrīr idüp eṭrāfına mū ḳoymış ad

taḥrīr olursa:

1. **taḥrīr olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 384
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Yazılmak, kaleme alınmak.

Bir noḳtadur Ḳabūli mütūn-ı fünūn-ı ʿışḳ
Taḥrīr olursa her varaḳı bir kitāb ola

taḥṣīl eylemez:

1. **taḥṣīl eylemez:**-*mez*
Gazel 440
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tahsil etmek, elde etmek, kazanmak.

Nesne taḥṣīl eylemez ʿālemde kemlikden kişi
Añduran eylikdür ādem ḳoma elden eyligi

taḥṣīl idemezdi:

1. **taḥṣīl idemezdi:**-*emez, -di*

Gazel 104
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tahsil etmek, elde etmek, kazanmak. II Şan ve şeref kazanmak.

Şeref-i nāmuñ ile bulmasa ʿünvān defter
Böyle taḥṣīl idemezdi şeref ü şān defter

taḥṣīl idemezsin:

1. **taḥṣīl idemezsin:**-*emez, -sin*
Gazel 220
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tahsil etmek, elde etmek, kazanmak.

Zer gibi beñzüñ ṣararsa her ne deñlü zāhidā
Ẕerre deñlü nesne taḥṣīl idemezsin bī-ʿamel

taḥṣīl ider:

1. **taḥṣīl ider:**-*er*
Gazel 435
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tahsil etmek, öğrenim kazanmak, ilim öğrenmek.

Yine taḥṣīl ider ʿāṣıḳ olan oḳur mı ḳāmūsı
Rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre degül bir ḥarf ḳamusı

2. **taḥṣīl ider:**-*er*
Tarih 24
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tahsil etmek, elde etmek, kazanmak.

Sākinān-ı ġurfe-i cennet gibi
Seyr iden taḥṣīl ider ḥaẕẕ u ḥubūr

3. **taḥṣīl ider:**-*er*
Tarih 14
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tahsil etmek, elde etmek, kazanmak.

Māhveş ḳadr u şeref taḥṣīl ider
Kim ki anda bir gice mihmān ola

taḥṣīl-i ġayr-ı ḥāṣıl:

1. **taḥṣīl-i ġayr-ı ḥāṣıl:**
Kaside 3
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Elde edilen şeylerin kazancı.

İḫtār-ı iltizāma mā-lā yekādu yelzem
Ammā ki nā-revādur taḥṣīl-i ġayr-ı ḥāṣıl

taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib:

1. **taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib:**
Diğer 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Fazilet ve ilim tahsil etmeye talip (kimse).

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

taḥṣīl-i kemāl itmege:

1. **taḥṣīl-i kemāl itmege:**-*meg, -e*
Beyit 144
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kemale ermek, olgunluk kazanmak.

Taḥṣīl-i kemāl itmege ʿār eyleme ʿārif
Ḥāṣıl olımaz ḥāṣılı ʿār ile maʿārif

taḥsīni ider:

1. **taḥsīni ider:**-*er*
Gazel 434
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Beğenmek, takdir etmek.

Yine bir ṭarz-ı ḥasen buldı Ḳabūl'aḥsente
Ḥüsn-i naẓmın gören elbette ider taḥsīni

taḥṣīṣ iderler:

1. **taḫṣīṣ iderler:**-*er, -ler*
Kaside 7
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Tahsis etmek, belli bir şeyi bir kimse için ayırmak.

Saña dirler saña taḫṣīṣ iderler sensin
Bende-i muḳbil-i sulṭān-ı refīʿü'd-derecāt

taḫṣīṣ idesiz:

1. **taḫṣīṣ idesiz:**-*e, -siz*
Gazel 172
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tahsis etmek, belli bir şeyi bir kimse için ayırmak.

Ḫuṣūṣumuz size maḫṣūṣ iken neden şāhum
Kemāl-i luṭfuñuz aġyāra idesiz taḫṣīṣ

taḫt:

1. **taḫt:**
Kaside 4
Mısra: **165**
Hükümdarın oturduğu büyük ve süslü koltuk. II Saltanat, devlet.

Edeb ü şerm ü ḥayā üzre ḳurılmışdur taḫt
Bī-ḥayā bī-edeb anı idemez istiḫdām

2. **taḫta:**-*a*
Muaşşer 1
Mısra: **9**
Hükümdarın oturduğu büyük ve süslü koltuk. II Saltanat, devlet.

Şeref ol taḫta kim anı müşerref eyleye ḫānı
Saʿādet ol diyāra kim gele şıḥḥatle sulṭānı

taḫt ile fevḳ:

1. **taḫt ile fevḳ:**
Gazel 187
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yer ile gök. II Her yer, her taraf.

Ol ḳadar ḥasret ile girye vü āh itdüm kim
Eşk-i āhumla Ḳabūlī ṭolıdur taḫt ile fevḳ

taḫta geçürür:

1. **taḫta geçürür:**-*ür*
Gazel 80
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tahta geçirmek, padişah yapmak, sultan eylemek.

Şāhlıḳ ister iseñ bir iki gün çarḫ seni
Geçürür taḫta külāhın başuña geydüreḳor

taḫta-i semmūrdan:

1. **taḫta-i semmūrdan:**-*dan*
Gazel 171
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Samur tahtası. II Âşığın bedeni.

Dil-i mecrūḥa bāḳīdür ten-i dil-ber dimiş gerçek
Beden ʿilmin eṭibbā taḫta-i semmūrdan görmiş

taḫtgeh-i keyvānı alup:

1. **taḫtgeh-i keyvānı alup:**-*up*
Gazel 426
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zuhal yıldızının tahtını (elinden) almak. II Hâkimiyet kurmak.

Leşker-i şebden alup taḫtgeh-i keyvānı
Şaldı zerkār-ı serīr-i felege naṭʿ-ı zeri

taḫt-ı dil ü cānı:

1. **taḫt-ı dil ü cānı:**-*ı*
Muaşşer 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Can ve gönül tahtı.

Saʿādetle yine ḫālī ḳomayup ḳalb-i vīrānı
Gelüp devletle teşrīf eyledüñ taḫt-ı dil ü cānı

taḫt-ı ʿizzetde:

1. **taḫt-ı ʿizzetde:**-*de*
Mesnevi 3
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -

Azamet tahtı. II Saltanat, hükümdarlık.

Taḫt-ı ʿizzetde tāc-ı devlet ile
Rifʿat ü ʿizzet ü saʿādet ile

taḫt-ı ʿizzetde ber-ḳarār olasın:

1. **taḫt-ı ʿizzetde ber-ḳarār olasın:**
Mesnevi 2
Mısra: **120**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Şeref tahtında daim olasın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḥaşre dek devlet ile var olasın
Taḫt-ı ʿizzetde ber-ḳarār olasın

taḫt-ı revān itdüñ:

1. **taḫt-ı revān itdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
İnsan veya hayvanlar tarafından taşınan yanları açık ve üstü kapalı tekerleksiz taşıtla gezmek.

ʿAcem iḳlīminüñ yollarını taḫt-ı revān itdüñ
Revān olsa revādur kārvānı Rūma Şirvānuñ

taḫt-ı serā:

1. **taḫt-ı serā:**
Gazel 63
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Saray tahtı.

Ḥażīż-i ḫāk-i devlet evc-i rifʿatden baña yegdür
Ki zer-taḫt-ı süreyyādan ʿārife taḫt-ı serā yegdür

taḫt-ı Süleymān:

1. **taḫt-ı Süleymān:**
Gazel 341
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
(Hazreti) Süleyman'ın tahtı. II Sevgilinin yüzü.

Ẓāhir olmış ḫaṭṭ-ı nev laʿl-i lebüñden ey perī
Mūrlar çıḳmaḳ neden taḫt-ı Süleymān üstine

taḫt-ı Ṭahmāsuñ taşların:

1. **taḫt-ı Ṭahmāsuñ taşların:**-*n*
Kaside 8
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **-**
İran şahı Şah İsmail'in oğlu Tahmas'ın tahtının taşları. II İran hanedanlığı.

Yıḳalum başlarına ṭaşların taḫt-ı Ṭahmāsuñ
Yaḳalum gözlerine ḳarşu görin Ḥaydar ü Sāmuñ

taḫt-ı żabṭuñda:

1. **taḫt-ı żabṭuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 16
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **-**
Zapt edilmiş taht. II Hükümdarın tahtı.

ʿArūs-ı milket-i aʿdāyı ḳılduñ taḫt-ı żabṭuñda
Der-āġūş itmege ol duḫteri dāmād gönderdüñ

taḫtına gelen:

1. **taḫtına gelen:**
Gazel 273
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Tahtına gelen (kimse). II Âşıkların gönlüne giren sevgili.

Gerd-i ġamdan pāk idüñ ṣaḥn-ı sarāy-ı sīneñüz
Ḫāneler taʿmīr idüñ taḫtına sulṭāndur gelen

ṭāḫūn:

1. **ṭāḫūn:**
Gazel 305
Mısra: **10**
Değirmen. II Âşığın çokça akıttığı gözyaşları.

Yaşum Ḳabūli ṭurmaz seyr itdürür cihānı
Gerdūn ḳatında gūyā gerdūn ḳatında ṭāḫūn

taḫvīl ḳıl:

1. **taḫvīl ḳıl:**
Kıt'a 36

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Değiştirmek, dönüştürmek.

Āḫirüñ evvelini āḫirine ḳıl taḥvīl
Evvelüñ āḫiri tā kim ola andan bīrūn

ṭāʾife-i ʿiẕāmuñ:

1. **ṭāʾife-i ʿiẕāmuñ:**-*uñ*
Diğer 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Büyükler topluluğu, yüce kişiler.

ḳuvvetüm olduḳça ve ṭāḳatüm yitdükçe ol ṭāʾife-i ʿiẕāmuñ ve zümre-i kirāmuñ raḥima'llahu emvātehüm ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ ʿaḳablarınca üftān u ḫīzān pūyān u devān olup ʿunfuvān-ı

ṭāʾir-i evc-i saʿādet her dala ḳonar mi:

1. **ṭāʾir-i evc-i saʿādet her dala ḳonar mi:**
Gazel 457
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Talih kuşu her başa konmaz: Her insanın kaderi farklıdır. Kiminin talihi iyiyken kiminin bahtı kötüdür. Bu bağlamda iyi talih ve şans herkese nasip olmaz.

Maʿrifet el mi virür merdüm-i fāriġ-bāle
Ṭāʾir-i evc-i saʿādet mi ḳonar her dala

ṭāḳ:

1. **ṭāḳına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 200
Mısra: **6**
Kubbe, kümbet, feleğin kubbesi. II Sevgilinin bulunduğu yer.

Yine bir āstāna intisāb itdüm ki mihrāsā
Kemend atup irişmez ṭāḳına eyvānı keyvānuñ

2. **tākem:**-*em*
Gazel 327
Mısra: **8**
Üzüm kütüğü, asma. II Âşık.

Ṣafādan luṭfdan ḫālī degüldür mīve-i naẕmum
Riyāż-ı bāġ-ı ʿirfān içre tā kim aña tākem ben

3. **ṭakdı:**-*dı*
Gazel 428
Mısra: **10**
Geçirmek, dizmek, yerleştirmek.

Ḳabūlī mā'il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

4. **ṭāḳ:**
Mesnevi 1
Mısra: **162**
Bina kemeri. II Dünyanın yapısı, temeli.

Ki īn kuhne-bünyād bī-üstüvār
Ki īn ṭāḳ ber-āb kerde ḳarār

ṭaḳ ṭaḳ:

1. **ṭaḳ ṭaḳ:**
Beyit 136
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vurma eylemi sırasında çıkarılan yansıma ses.

Menzilüñ dirseñ ola ṭāḳ-ı sipihr-i nüh-ṭāḳ
Başuñı yārüñ işigi ṭaşına ur ṭaḳ ṭaḳ

ṭaḳan:

1. **ṭaḳan:**
Gazel 428
Mısra: **10**
Yol, yöntem, önlem.

Ḳabūlī mā'il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

ṭaḳarrüb ḳılanı:

1. **ṭaḳarrüb ḳılanı:**-*ı*
Gazel 14
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) Yakın olan kimse.

Sevmezdi taḳarrüb ḳılanı saña raḳībüñ
Maḳṣūdına irdi niyedür daḫı teraḳḳub

<u>ṭāḳat:</u>

1. **ṭāḳat:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Güç, kuvvet, derman.

Tāb u ṭāḳat ḳomadı tende Ḳabūlī teb-i ġam
Yine söz söylemege ṭāḳat umarsın neʿaceb

<u>ṭāḳat getürmez:</u>

1. **ṭāḳat getürmez:**-*mez*
Gazel 81
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Takat getirmek, dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre
Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzündur

<u>ṭāḳat ḳomaz:</u>

1. **ṭāḳat ḳomaz:**-*maz*
Gazel 486
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Takat bırakmamak, güçsüz duruma getirmek.

Dāʾimā ey ruḫları gül ehl-i ʿışḳa āl işüñ
Kimsede ṭāḳat ḳomaz nāz ile diller alışuñ

<u>ṭāḳat u ṣabr:</u>

1. **ṭāḳat u ṣabr:**
Müsemmen 2
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Dayanma gücü ve sabır.

İntiẓār ise ṣaʿb u nā-ḳābil Ṭāḳat u ṣabr ise ḳatı müşkil

<u>ṭāḳatüm yitdükçe:</u>

1. **ṭāḳatüm yitdükçe:**-*dükçe*
Diğer 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Gücü yetebilmek.

ḳuvvetüm olduḳça ve ṭāḳatüm yitdükçe ol ṭāʾife-i ʿiẓāmuñ ve zümre-i kirāmuñ raḥima'llahu emvātehüm
ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ ʿaḳablarınca üftān u ḫīzān pūyān u devān olup ʿunfuvān-ı

<u>taḳdīr olınan muġayyer olmaz:</u>

1. **taḳdīr olınan muġayyer olmaz:**
Gazel 163
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Takdir edilen kader değişmez: Her insana ayrı ayrı kader takdir edilmiştir. Ezelden yazılmış olan bu kader değişmez.

Ġam yir mi Ḳabūli rızḳ içün er
Taḳdīr olınan muġayyer olmaz

<u>taḳdīr tedbīri bozar:</u>

1. **taḳdīr tedbīri bozar:**
Gazel 164
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Takdir, tedbiri bozar: Kader tecelli ettiğinde yapılan tüm tedbirler ve hazırlıklar boşa gider. İnsan yalnızca kendi kaderini yaşar.

Tedbīri bozar Ḳabūli taḳdīr
Meʾmūl olunan müyesser olmaz

<u>taḳdīr-i rabbānīye:</u>

1. **taḳdīr-i rabbānīye:**-*y*, -*e*
Gazel 63
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Allah'ın takdiri, Allah'ın ezelden yazmış olduğu kader.

Dilā taḳdīr-i Rabbānīye
hiç taġyīr-i vaż‘ itme
Hemān ḥükm-i ḳażāya
mümkin olduḳça rıżā
yegdür

takdīs:

1. **taḳdīsden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **10**
Allah'a şükretme.

Başını kessen kesilmez
āstān-ı şāhdan
Ḥaḳḳı bilmez ḥaẕẕı yoḳ
tesbīḥden taḳdīsden

ṭāḳ-ı felekden çıḳa:

1. **ṭāḳ-ı felekden çıḳa:**-*a*
Gazel 372
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü kubbesinden çıkmak. II Gökten inmek.

Ẓannum oldur ki temāşā
içün anı yir yir
Her melek ṭāḳ-ı felekden
çıḳa bir bir baḳa

ṭāḳ-ı gerdūna irişmez:

1. **ṭāḳ-ı gerdūna irişmez:**-*mez*
Kaside 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Feleğin kubbesine ulaşmak.

Pāye-i ḳadrüñe irmez
ḫuṭuvāt-ı efkār
Ṭāḳ-ı gerdūna irişmez
ḳademāt-ı mirḳāt

ṭāḳ-ı mīnādan geçer:

1. **ṭāḳ-ı mīnādan geçer:**-*er*
Beyit 244
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gökyüzü kubbesinden geçmek. II Âşığın ahının gökyüzünü aşıp geçmesi.

Ḫadeng-i āhumuz ilmez
geçer bu ṭāḳ-ı mīnādan
Naẓīri yoḳ durur ey ḳaşı
ya geçgindür a‘lādan

ṭāḳ-ı semāvāta:

1. **ṭāḳ-ı semāvāta:**-*a*
Gazel 110
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Göklerin kubbesi.

Pestdür saḳf-ı semā
dergeh-i bālāña göre
Āstānuñ yücedür ṭāḳ-ı
semāvāta naẓar

ṭāḳ-ı sipihre:

1. **ṭāḳ-ı sipihre:**-*e*
Gazel 267
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Göğün kubbesi, gökyüzü.

Ayaḳ ayaḳ çıḳmaġa ṭāḳ-ı
sipihre ol güneş
Aġac ayaġıyla ḳılmış
āsmāna nerdübān

ṭāḳ-ı sipihre çıḳmaġa:

1. **ṭāḳ-ı sipihre çıḳmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 267
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Göğün kubbesine çıkmak. II Göğe yükselmek.

Ayaḳ ayaḳ çıḳmaġa ṭāḳ-ı
sipihre ol güneş
Aġac ayaġıyla ḳılmış
āsmāna nerdübān

ṭāḳ-ı sipihr-i nüh-ṭāḳ:

1. **ṭāḳ-ı sipihr-i nüh-ṭāḳ:**
Beyit 136
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dokuz feleğin gök kubbesi. II Sevgilinin yüce makamı, şerefli kapısı.

Menzilüñ dirseñ ola ṭāḳ-ı
sipihr-i nüh-ṭāḳ
Başuñı yārüñ işigi ṭaşına
ur ṭaḳ ṭaḳ

takın:

1. **ṭaḳınasın:**-*a, -sın*
Gazel 272
Mısra: **10**
Takınmak, bir toplulukta bir kimseyle birlikte olmak.

Devlet oldur ki Ḳabūlī
yanuña ḫūblaruñ

Şāh düstūrı yirine birisin ṭaḳınasın

taḳlīd:

1. **taḳlīd:**
Gazel 45
Mısra: **2**
Bir kimseye veya bir şeye benzemeye çalışmak, taklit etmek.

Nedür ey ṣūfī maḳām-ı tevḥīd
Ḥāldür ādeme ṣanma taḳlīd

taḳrīr eylemek:

1. **taḳrīr eylemek:**-*mek*
Beyit 162
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Takrir etmek, anlatmak, ifade etmek, açıklamak, dile getirmek.

Bir baḳımda ḥālüñe vāḳıf olur dil-ber senüñ
Yāre bir bir anı taḳrīr eylemek lāzım degül

taḳrīr idemez:

1. **taḳrīr idemez:**-*emez*
Gazel 430
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Takrir etmek, anlatmak, ifade etmek, açıklamak.

Ḫalḳa derd-i dil-i mecrūhumı taḳrīr idemez
Ġam-ı hecrüñle zebūn oldı zebān sen gideli

takrīr ideyin:

1. **taḳrīr ideyin:**-*eyin*
Gazel 128
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Takrir etmek, anlatmak, ifade etmek, açıklamak, dile getirmek.

Ey Ḳabūlī nice taḳrīr ideyin sūz-ı dili
Başlasam söylemege anı hemān oda yanar

takrīr olıcak:

1. **taḳrīr olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 183
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Anlatılmak, konuşulmak, söylenilmek.

Ḫāne-i ḳalb-i Ḳabūlīde ḥarāret küllī
Anı söyletme yaḳar ʿālemi taḳrīr olıcaḳ

taḳrīr-i dil-peẕīr:

1. **taḳrīr-i dil-peẕīr:**
Diğer 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gönle hoş gelen izah, anlatım.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān İnne mine'ş-şiʿri le-ḥikme taḳrīr-i dil-peẕīr ile maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi
Erbāb-ı ṣınāʿat-kelāmuñ ve aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ kelām-ı muʿciz-niẓām ve maḳāl-i siḥr-intiẓāmını

takṣīrāt eylemezüz:

1. **taḳṣīrāt eylemezüz:**-*mez, -üz*
Kaside 7
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Kusurda bulunmak, hata yapmak.

Ḳāṣıruz gerçi ki medḥüñde velī sulṭānum Terk-i cān eyle diseñ eylemezüz taḳṣīrāt

ṭala:

1. **ṭalayup:**-*y, -up*
Kıt'a 34
Mısra: **1**
Soymak, yağma etmek.

Ṭalayup her kişiyi aḳçelerin çalmaġ içün Aşaġı maḥkemede iki kimesne ḳoduñuz

ṭalāḳ:

1. **ṭalāḳ:**
Mesnevi 1
Mısra: **86**
Çözmek. II Bırakmak, terk etmek.

Ki her keş be-gīr ü be-yek-dem zi-sāḳ

Dehed ʿuḳdehā-yi cihān-rā ṭalāḳ

tālān:

1. **tālān:**
Gazel 193
Mısra: **7**
Talan etmek, yağma etmek, yağmalamak. II Gönül yıkmak, üzmek, gücendirmek.

Ḫān u mān-ı ḫane-i cān u teni tālān içün
Çeşm-i Tātārı göñül mülkine çapdı ʿAbdinüñ

ṭalʿat-ı dost:

1. **ṭalʿat-ı dost:**
Gazel 28
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Dostun aydınlığı, parıltısı. II Allah'ın nuru.

Ṣayḳal ur āyine-i ḳalbe Ḳabūlī ṣāf ol
Ṭalʿat-ı dost nümāyān olamaz küll-i cihāt

ṭalʿat-ı ġarrāña:

1. **ṭalʿat-ı ġarrāña:**-*ñ, -a*
Gazel 173
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Parlak yüz. II Sevgilinin göz alıcı ve parlak yüzü.

Melāḥat ʿārıż-ı zībāña mensūb
Güzellik ṭalʿat-ı ġarrāña maḫṣūṣ

ṭalʿat-ı mihr-i cemāl-i dil-rübā:

1. **ṭalʿat-ı mihr-i cemāl-i dil-rübā:**
Gazel 432
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin güneş (gibi parlak) yüzünün aydınlığı.

Ṭalʿat-ı mihr-i cemāl-i dil-rübā ise murād
İşiginden rūz u şeb ırma gözüñ aḫter gibi

ṭalʿat-ı zībāña:

1. **ṭalʿat-ı zībāña:**-*ñ, -a*
Gazel 387
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Parlak, güzel yüz. II Sevgilinin yüzü.

Meh kim bu deñlü zīnet ü zīb aña fer virür
Ḳābil midür ki ṭalʿat-ı zībāña beñzeye

2. **ṭalʿat-ı zībāña:**-*ñ, -a*
Gazel 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Parlak yüz. II Sevgilinin yüzü.

Zer-i ḫurşīd-i felek pāşide başuña ne dür
Ṭabla-i ḳurs-ı ḳamer ṭalʿat-ı zībāña fedā

ṭalʿat-ı zībāñı gördükce:

1. **ṭalʿat-ı zībāñı gördükce:**-*dükce*
Gazel 198
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Parlak yüzü görmek. II Sevgilinin parlak yüzünü görmek.

ʿAceb mi şevḳe gelsem ṭalʿat-ı zībāñı gördükce
Derūnum rūşen itdüñ āftāb-ı pür-żiyā geldüñ

ṭaleb:

1. **ṭalebüm:**-*üm*
Gazel 233
Mısra: **7**
İstek, dilek, arzu, talep.

Her şām u seḥer Ḥaḳdan budur ṭalebüm çoḳdan
Şām u seḥer artursuñ ʿunvānuñı sulṭānum

2. **ṭaleb:**
Kıt'a 31
Mısra: **2**
İstek, dilek, arzu, talep.

Taḳsīm idüñ cihānı gelüñ ey faḳīrler
Dünyāyı ḳoñ ġanīlerüñ olsun ṭaleb sizüñ

3. **ṭalebe:**-*e*
Mesnevi 2
Mısra: **68**
İstek, dilek, arzu, talep.

Serverā bu ḳażāyı leyl ü nehār
Ṭalebe bir ḳavī sebeb daḫı var

<u>ṭāliʿ:</u>

1. **ṭāliʿ:**
Gazel 81
Mısra: **10**
Şans, talih, baht, kısmet. II Âşığın talihi, şansı.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzündur baḫtum nigündur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebündur

2. **ṭāliʿüñ:**-*üñ*
Gazel 22
Mısra: **5**
Şans, talih, baht, kısmet. II Sevgilinin talihi, kısmeti.

Fālüñ ḫuceste ḥālüñ ḫoş ṭāliʿüñ hümāyūn
Üstüñe sāye ṣalmış perr-i hümā-yı devlet

3. **ṭāliʿi:**-*i*
Mesnevi 5
Mısra: **62**
Şans, talih, baht, kısmet. II Çavuşun bahtı, talihi.

İt gibi bir kerīh-manẓar imiş
Ṭāliʿi gibi naḫs-ı ekber imiş

4. **tāliʿ:**
Gazel 365
Mısra: **2**
Şans, talih, baht, kısmet.

Devlet ü iḳbāl ise günden güne idbārda
Tāliʿ ise nā-müsāʿid ʿömr ise reftārda

<u>tāliʿ olur:</u>

1. **ṭāliʿ olur:**-*ur*
Gazel 381
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Doğmak, ortaya çıkmak.

Baş ḳaldursañ eger bāliş-i zer-kāruñdan
Gün gibi ṭāliʿ olur nūr-ı hidāyet ol eve

<u>ṭālib:</u>

1. **ṭālibe:**-*e*
Kaside 4
Mısra: **122**
Talep eden, isteyen (kimse).

İhtiyāc ehli saña ʿarż ide ḥāl-i bālin
Müstaḳıl sen ḳılasın ṭālibe tevzīʿ-i sihām

2. **ṭālibem:**-*em*
Mesnevi 2
Mısra: **60**
Talep eden, isteyen (kimse).

Vaṭanum oldığı cihetden aña
Ṭālibem anı himmet eyle baña

3. **ṭālib:**
Mesnevi 15
Mısra: **69**
Talep eden, isteyen (kimse).

Bu ʿabeş ḥālet ancaḳ ey ṭālib
Şāhi ʿOsmāniye olur ġālib

<u>ṭālib ola:</u>

1. **ṭālib ola:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Talip olmak, istemek, talep etmek.

Yoḳ zimmetümde bāḳī illā ki ḥaḳḳ-ı ḫıżmet
ʿUhdemde ġayrı ḥaḳ yoḳ ṭālib ola muḥaṣṣıl

<u>ṭālib olsam:</u>

1. **ṭālib olsam:**-*sa, -m*
Mesnevi 4
Mısra: **101**
Kelime Tipi: -
Talip olmak, istemek, talep etmek.

Ḳanḳı maṭlab ki ṭālib olsam aña
Virilür ye’s baña şāhāne

ṭālib-i dünyā:

1. **ṭālib-i dünyā:**
Beyit 276
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünya hayatına bağlı olan, dünyayı talep eden kişi.

Ne bilsün ṭālib-i dünyā cemāli
Ṭutalum var imiş dünyā cemāli

ṭālib-i vaṣl-ı nigār olan ʿāşık:

1. **ṭālib-i vaṣl-ı nigār olan ʿāşıḳ:**
Gazel 211
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgiliye kavuşmayı isteyen âşık.

Ḳabūli ṭālib-i vaṣl-ı nigār olan ʿāşıḳ
Niyāzmend gerekdür niyāzmend gerek

ṭālib-i vuṣlat:

1. **ṭālib-i vuṣlat:**
Gazel 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmayı isteyen (kimse). II Âşık.

Seni dürr-i murāda irgürür ey ṭālib-i vuṣlat
Hemān elden ḳoma serrişte-i maḳṣūdı muḥkem ṭut

ṭālibīn:

1. **ṭālibīn-rā:**-*rā*
Kıt'a 6
Mısra: **4**
İsteyenler, talep edenler.

Men nüvīsed sicill-i ṣūret-i ān
Mī-dehed ṭālibīn-rā yaʿni

ṭālibīne yāver olmaḳ:

1. **ṭālibīne yāver olmaḳ:**-*maḳ*
Terci-bend 2
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Talep eden kişiye yardımcı olmak.

Ṭālibīne yāver olmaḳ ḳaṣdına
Ehl-i sırra rehber olmaḳ ḳaṣdına

ṭāliʿ-i ḫuceste:

1. **ṭāliʿ-i ḫuceste:**
Gazel 21
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Uğurlu talih, şanslı baht.

Düşdükce destgīr ol üftādedür Ḳabūlī
Ey ṭāliʿ-i ḫuceste ey kevkeb-i saʿādet

2. **ṭāliʿ-i ḫuceste:**
Gazel 342
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Uğurlu talih, şanslı baht.

Üftādedür Ḳabūlī düşdükce destgīr ol
Ey kevkeb-i saʿādet v’ey ṭāliʿ-i ḫuceste

ṭāliʿ-i mesʿūduña:

1. **ṭāliʿ-i mesʿūduña:**-*uñ, -a*
Gazel 190
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutlu talih, güzel baht.

Ẕāt-ı ʿālī-şānuña lāyıḳ durur serdārlıḳ
Ṭāliʿ-i mesʿūduña mensūbdur bī-dārlıḳ

ṭāliʿ-i meymūnum:

1. **ṭāliʿ-i meymūnum:**-*um*
Gazel 491
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Uğurlu talih, güzel baht.

Manşıb üstine muʿallaḳ döner oldı yārān
Nice şādılıḳ idem ṭāliʿ-i meymūnum yoḳ

ṭāliʿ-i siyāhumuzı:

1. **ṭāliʿ-i siyāhumuzı:**-*umuz, -ı*
Gazel 405
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kara baht, kötü talih, kara yazı. II Âşığın/Kabûlî'nin kötü talihi.

Recāyı ḳaṭʿ idelüm rūz-ı vaṣl-ı dil-berden
Ḳabūli biz bilürüz ṭāliʿ-i siyāhumuzı

talīḳ bi'l-muḥāle ḳābil olur:

1. **talīḳ bi'l-muḥāle ḳābil olur:**-*ur*
Gazel 501
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gerçekleşmesi imkânsız bir şeye ulaşmak.

Cān terkin itmeyince irmez kişi murāda
Ḳābil olur mı āşıḳ talīḳ bi'l-muḥāle

taʿlīm:

1. **taʿlīmden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **8**
Öğretme, öğretim.

Dāʾimā ḥaḳḳı ḳoyup bāṭıl taṣavvur itmeden
Nesne taʿlīm eylemez taʿlīmden tedrīsden

taʿlīm eylemez:

1. **taʿlīm eylemez:**-*mez*
Kaside 12
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Talim etmek, öğretmek, bilgi kazandırmak.

Dāʾimā ḥaḳḳı ḳoyup bāṭıl taṣavvur itmeden
Nesne taʿlīm eylemez taʿlīmden tedrīsden

tām ola:

1. **tām ola:**-*a*
Gazel 385
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tam olmak, noksansız olmak.

Behremend eyler muḥaṣṣıl nā-ümīd itmez seni
Bā-ḫuṣūṣ iḥsāna ahdi luṭfa vaʿdi tām ola

ṭamaʿ-ı ḥām olmaz:

1. **ṭamaʿ-ı ḫām olmaz:**-*maz*
Gazel 136
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Olgunlaşmamış olmak, olmayacak şeylere tamah eden bir kimse olmak.

Nīk-nām olsa cihānda kişi bed-nām olmaz
Ezelī puḫte olanda ṭamaʿ-ı ḫām olmaz

ṭamaʿkārlıġ:

1. **ṭamaʿkārlıġa:**-*a*
Gazel 374
Mısra: **10**
Tamahkârlık, aç gözlülük.

Didüm ey meh bize bir būse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

tamām:

1. **tamām:**
Beyit 262
Mısra: **2**
Tamamen, bütünüyle. II Tamam olmak, tamamlamak.

Mübārek ḫāṭırında var ġubārı
Tamām añmış gibi ben ḫāksārı

2. **tamām:**
Kaside 4
Mısra: **146**
Tamamen, bütünüyle. II Tamam olmak, tamamlamak.

İrdi iş ġāyete hengāme ṭaġıldı maḥżā
Eyleyen buldı bulan aldı olan oldı tamām

tamām ola:

1. **tamām ola:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her dem kārı
Biz de tebdīl idelüm anı ki kār ola tamām

tamām oldı:

1. **tamām oldı:**-*dı*
Gazel 108
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Varup bir ḫāne bünyād eyledüm şehr-i ʿadem içre
Tamām oldı hemān saḳfıyla dīvārına ḳalmışdur

2. **tamām oldı:**-*dı*
Gazel 108
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Dilā bezm-i viṣāl-i yāre dāḫil olmadur ḳaṣdum
Tamām oldı bu cānib anuñ iḳrārına ḳalmışdur

3. **tamām oldı:**-*dı*
Diğer 1
Mısra: **119**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Tamām oldı dībāce yādgār

4. **tamām oldı:**-*dı*
Tarih 24
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Çün tamām oldı bu ḳaṣr-ı dil-güşā
Cemʿ olup kerrūbiyān-ı sebʿ-i sūr

5. **tamām oldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **196**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Birden üçler arasından yidiler gerçi velī
Geldi üçler yidiler yirine kār oldı tamām

tamām olsun:

1. **tamām olsun:**-*sun*
Beyit 115
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmak, bitmek, sona ermek.

Luṭf olur çünki luṭf-ı tām olsun
Ġaraż iḥsān ise tamām olsun

tamāma yitişdi:

1. **tamāma yitişdi:**-*di*
Tarih 8
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tamamlanmasına yetişmek.

Yitişdi çünki tamāma
Ḳabūli tārīḫin
Didüm maḥall-i ʿibādet maḳām-ı İbrāhīm

tamtāze:

1. **tamtāze:**
Beyit 164
Mısra: **2**
Taptaze, henüz çok yeni.

Zaḫm-ı fürḳat elemin eyledi mātem tāze
Dāġ-ı dīrīne-i dilde o daḫı tamtāze

ṭaʿn:

1. **ṭaʿne:**-*e*
Kıt'a 14
Mısra: **2**
Yerme, sövme, ayıplama.

Ḳabūlī zi-dest-i faḳīhān egerçi
Zi-yek bāde ḫorden besī ṭaʿne ḫordīm

tañ:

1. **ṭañ:**
Gazel 34
Mısra: **8**
Ayıp, utanılacak şey.

Mülk-i Rūm içinde başḳa başına sulṭāndur
Ṭañ degül alursa ḫālüñ Çīn ü Māçīnden ḫarāc

2. **ṭaña:**-*a*
Gazel 127
Mısra: **2**
Tan, gün doğumu vakti, şafak vakti.

Eẕān-ı ṣubḥa dek her gice nāle baña ḳalmışdur
Fiġānumdan olup bīdār ʿālem ṭaña ḳalmışdur

<u>ṭaʿn ider:</u>

1. **ṭaʿn ider:**-*er*
Mesnevi 9
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kınamak, ayıplamak.

Gül-i al üzre ṭaʿn ider yañaġı
Yüzi gül gülbeşekkerdür ṭudaġı

<u>ṭaʿn iderler:</u>

1. **ṭaʿn iderler:**-*er*, -*ler*
Gazel 93
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hoş görmemek, kınamak, ayıplamak, kötülemek, yermek.

ʿAcebdür ḥāli ḫalḳ-ı ʿālemüñ aḥvāl bilmezler
İderler ṭaʿn ḥāl ehline aṣlā ḥāl bilmezler

<u>ṭaʿn itmezüz:</u>

1. **ṭaʿn itmezüz:**-*mez*, -*üz*
Beyit 222
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Hoş görmemek, kınamak, ayıplamak, kötülemek, yermek.

Kām ile maġrūr olup ṭaʿn itmezüz kāmillere
Cāh ile mesrūr olup ḳarışmazuz cāhillere

<u>ṭañ mı:</u>

1. **ṭañ mı:**
Gazel 427
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tuhaf mı, şaşılır mı? II Şaşılmaz.

Ṭañ mı pest olsa naẓarda serv-i bālā-yı çemen
Ḳadd-i yāre uymadı başḳa başına çekdi boy

<u>ṭaʿn u teşnīʿ-i ʿadū:</u>

1. **ṭaʿn u teşnīʿ-i ʿadū:**
Gazel 187
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Düşmanın kınaması ve ayıplaması. II Rakibin âşıġı ayıplaması.

Ṭaʿn u teşnīʿ-i ʿadū ʿavʿav-ı kelb-i kūyuñ
Kūyuña varmaġa ey māh beni eyledi ʿavḳ

<u>ṭaʿne-i ʿadūyıla:</u>

1. **ṭaʿne-i ʿadūyıla:**-*y*, -*ıla*
Kaside 6
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Düşmanın hakareti.

Pesend-i yār ola mı ṭaʿne-i ʿadūyıla bir
Muḥāldür begüm olmaz müsāvi nefʿle żar

<u>ṭaʿne-i aġyār:</u>

1. **ṭaʿne-i aġyār:**
Gazel 165
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Başkalarının ayıplaması, hor görmesi.

Neden incinmek ey dil ṭaʿne-i aġyār ile yāre
Cefā-yı ḫār ile bülbül gül-i ḫandāna incinmez

<u>ṭaʿn-ı aʿdā:</u>

1. **ṭaʿn-ı aʿdā:**
Muhammes 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Düşmanların ayıplaması.

Cāna cevr-i yāre ṣabr eyle diyü ḳıldum cefā
Bir yaña ʿışḳuñ belāsı ṭaʿn-ı aʿdā bir yaña

ṭaʿn-ı ʿadūdan ağlamaz:

1. **ṭaʿn-ı ʿadūdan ağlamaz:**-*maz*
Gazel 47
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düşmanın kınamasından ağlamak, üzülmek. II Rezil olmuş âşığın insanların ayıplamasından dolayı üzülmemesi.

ʿIşḳ ile rüsvā olan ṭaʿn-ı ʿadūdan ağlamaz
Ġarḳ-ı seyl-āb-ı belā ṣanma ki bārāndan ḳaçar

ṭaʿnı ḳoyup:

1. **ṭaʿnı ḳoyup:**-*up*
Gazel 417
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayıplamayı bırakmak, kınamaktan vazgeçmek.

Ḳoyup ṭaʿnı idüp ʿuşşāḳa meclisde eger ṣūfī
Mey-i gül-fām içeydi daḫı ʿālemde ne ġam yirdi

ṭaʿn-ı raḳīb:

1. **ṭaʿn-ı raḳīb:**
Gazel 352
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Rakibin kınaması, ayıplaması.

Ehl-i ʿışḳuñ boynına bir bārdur ṭaʿn-ı raḳīb
Ḳāyil idük cevrine aġyārı bāri olmasa

ṭaʿn-ı rakīble:

1. **ṭaʿn-ı raḳīble:**-*le*
Beyit 215
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rakibin (âşığı) kınaması, ayıplaması.

Ṭaʿn-ı raḳīble dil-i ʿuşşāḳ-ı ġam-zede
Beñzer o cāma kim ola seng-i sitem-zede

ṭaʿn-ı ṭāʿin:

1. **ṭaʿn-ı ṭāʿin:**
Beyit 217
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kınayanın ayıplaması.

Ḳatında ṭaʿn-ı ṭāʿin medḥ ü ṣenā-yı mādiḥ
Yanında laʿn-ı lāʿin mānend-i luʿb-ı lāʿib

tanşīş olmaz:

1. **tanşīş olmaz:**-*maz*
Gazel 172
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Açıklama, bildirme, izah etme.

Ṣıfāt-ı ẕāt-ı şerīfüñ beyāna ḥācet yoḳ
Vücūd-ı ẓāhirüñ olmaz ẓuhūrına tanṣīṣ

ṭap:

1. **ṭapdı:**-*dı*
Gazel 193
Mısra: **4**
Tapmak, kulluk etmek, boyun eğmek.

Ḳaşları mihrābına herkes perestār ol bütüñ
Ṣūret-i zībāsına çoḳ kişi ṭapdı ʿAbdinüñ

ṭapu:

1. **ṭapuñdur:**-*ñ, -dur*
Gazel 309
Mısra: **1**
Kapı, eşik, makam. II Sevgilinin makamı.

Ṭapuñdur ḳapuñdur meh ü āsmān
Nümūdār-ı kūyuñ reh-i kehkeşān

2. **ṭapuñ:**-*ñ*
Mesnevi 4
Mısra: **75**
Kapı, eşik, makam. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın kapısı, makamı.

Faẓl-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

3. **ṭapuñ:**-*ñ*
Mesnevi 2
Mısra: **19**

Kapı, eşik, makam. II Padişahın kapısı, makamı.

Faż̈l-ı Ḥaḳdan nümūnedür ṭapuñ
Red ḳapusı degül durur ḳapuñ

ṭapu ḳılmayasın:

1. **ṭapu ḳılmayasın:**-*ma, -y, -a, -sın*
Gazel 462
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Huzur vermek, rahata erdirmek.

Bir selām ile niçün ḳılmayasın bize ṭapu
Hele inṣāf mıdur sen de elüñ gögsüñe ḳo

tār:

1. **tār:**
Gazel 132
Mısra: **2**
Geniş olmayan, dar. II Sıkıntılı, kasvetli.

Sen meh-i nā-mihrbāna olalı aġyār yār
Oldı ʿālem gözüme ey serv-i ḫoş-reftār tār

2. **tār:**
Terci-bend 1
Mısra: **77**
Geniş olmayan, dar. II Sıkıntılı, kasvetli.

Tār iken ḫānemüz de buldı żiyā
Mihr-i ruḫsāruñ ile leyl ü nehār

3. **tar:**
Tesdis 1
Mısra: **3**
Geniş olmayan, dar. II Sıkıntılı, kasvetli.

Çeşm-i cāna gün yüzüñ hecriyle ʿālem tar imiş
Pāyüñe yüz sürmege başumda devlet var imiş

4. **tāra:**-*a*
Gazel 162
Mısra: **2**
(Sevgilinin) Saç teli.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ māra beñzer beñzemez
Tārumār olduḳca mār ol tāra beñzer beñzemez

tār u mār oldı:

1. **tār u mār oldı:**-*dı*
Gazel 420
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tarumar olmak, karışmak, perişan olmak, dağılmak. II Âşığın yaprak olarak tasavvur ettiği sabrının dağılıp tükenmesi, âşığın tahammülünün kalmaması.

Ṣarṣar-ı tündbād-ı āhumdan
Ṣabrum evrāḳı tār u mār oldı

ṭara:

1. **ṭarasın:**-*sın*
Gazel 330
Mısra: **10**
Taramak. II Gönlü düzeltmek, iyi bir insan olmak.

Müttehemdür kākül-i dil-ber göñül almaġ ile
Söyle dil-dāra Ḳabūlī anı yusun ṭarasın

ṭarabnāk olasın:

1. **ṭarabnāk olasın:**-*a, -sın*
Beyit 248
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Mutlu olmak, neşeli olmak.

Rāh-ı miḥnetde sen ey dil bir avuc ḫāk olasın
Yol mıdur bād-ı ġudūr ile ṭarabnāk olasın

ṭarab-sāz-ı berbaṭ-nüvāz:

1. **ṭarab-sāz-ı berbaṭ-nüvāz:**
Mesnevi 1
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Saz çalıp neşelendiren (çalgıcı).

Biyā ey ṭarab-sāz-ı berbaṭ-nüvāz
Ki mā ʿūd-sūzīm ü tu ʿūd-sāz

ṭaraf ṭaraf:

1. **ṭaraf ṭaraf:**
Gazel 181
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Her tarafta, yan yana.

Zihī ṣafā ki mey-i nāba müstaḳar ola ẓarf
Ṭaraf ṭaraf otura ḥūrān ḳāṣırātu't-ṭarf

ṭaraf-ı cūybārı:

1. **ṭaraf-ı cūybārı:**-*ı*
Gazel 138
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Irmak tarafı. II Âşığın gözyaşlarının aktığı yön, sevgilinin bulunduğu taraf.

Seyl-i seyl-āb-ı eşke kim gelmez
Ṭaraf-ı cūybārı kim sevmez

ṭarāvet:

1. **ṭarāvet:**
Gazel 12
Mısra: **1**
Tazelik, canlılık.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

2. **ṭarāvet:**
Gazel 127
Mısra: **8**
Tazelik, canlılık.

Cemālüñ muṣḥafı ḥaḳḳı güzellik sende ḫatm oldı
Leṭāfetle ṭarāvet ʿārıż-ı zībāña ḳalmışdur

3. **ṭarāvet:**
Gazel 173
Mısra: **1**
Tazelik, canlılık.

Ṭarāvet zülf-i sünbül-sāña maḫṣūṣ
Leṭāfet ḫod ezelden saña maḫṣūṣ

ṭarāvet-i çemen-i lāle-zār:

1. **ṭarāvet-i çemen-i lāle-zār:**
Beyit 245
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lale bahçesinin taze çimeni. II Sevgilinin yanağı.

Leṭāfet-i ḫaṭ-ı ruḫsār-ı yār mı diyeyin
Ṭarāvet-i çemen-i lāle-zār mı diyeyin

ṭarden:

1. **ṭarden:**
Gazel 485
Mısra: **5**
Birbiri ardınca, peşi sıra.

Her ne vech ile oḳursañ oḳu ṭarden ʿaksen Dāġ-ber-dāġ u elem-ber-elem ü dā-ber-dā

ṭard-ı ʿaks:

1. **ṭard-ı ʿaks:**
Gazel 157
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Aksinin tersi. II Aksinden uzaklaşmak.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

ṭarf-ı bāġa:

1. **ṭarf-ı bāġa:**-*a*
Mesnevi 9
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Bahçe tarafı, bağın etrafı.

Şu gibi ṭarf-ı bāġa ol revāne
Gümüş naʿleyne bin gez nāzikāne

ṭarf-ı bāmuña:

1. **ṭarf-ı bāmuña:**-*uñ, -a*
Gazel 333
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Çatının tarafı. II Gökyüzünün yönü.

Ārzū-yı dāne-i ḫālüñle ṭarf-ı bāmuña
Saḳf-ı gerdūndan kebūterveş niçe alay ine

ṭarf-ı bāmuñdan:

1. **ṭarf-ı bāmuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 288
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çatının tarafı. II Gökyüzü çatısının yönü.

Ṭulūʿ itdi ṣanur ʿālem ufuḳdan māh-ı tābānı
Görünse ey ḳamer-ṭalʿat cemālüñ ṭarf-ı bāmuñdan

ṭarf-ı bāmuñdur:

1. **ṭarf-ı bāmuñdur:**-*dur*
Gazel 88
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çatının tarafı. II Gökyüzü çatısının yönü.

Sarāy-ı ḳadrüñüñ bünyādı muḥkem ḳadri ʿālīdür
Meh-i nev gūşe-i gerdūnda gūyā ṭarf-ı bāmuñdur

ṭarf-ı çemende görinen āb-ı revān:

1. **ṭarf-ı çemende görinen āb-ı revān:**
Kaside 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Çimenlik tarafından görünen akarsu.

Yā ki pervāz ile ferş-i zümürrüd görinür
Cā-be-cā ṭarf-ı çemende görinen āb-ı revān

ṭarf-ı cenāndan:

1. **ṭarf-ı cenāndan:**-*dan*
Beyit 117
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönül tarafı. II Âşığın gönlü.

Lebüñ ẕikri cānā gelelden cenāna
Revān oldı ṭarf-ı cenāndan lisāna

ṭarf-ı gülzāra:

1. **ṭarf-ı gülzāra:**-*a*
Gazel 49
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gül bahçesinin tarafı. II Sevgilinin bulunduğu yön.

Revān it seyl-i eşküñ cüyāsā ṭarf-ı gülzāra
Dilā ol serv-ḳāmet der-kenār olmaḳ muḳarrerdür

ṭarf-i külāh-i ḫüsrevīm:

1. **ṭarf-i külāh-i ḫüsrevīm:**-*īm*
Gazel 9
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Padişah külahının ucu. II Âşığın başı.

Ṭarf-i külāh-i ḫüsrevīm mī-resed be-çarḫ
Gūyī eger Ḳabūli-i şeydā gedā-yi mā

ṭarf-ı murġān-ı ḳudse:

1. **ṭarf-ı murġān-ı ḳudse:**-*e*
Tahmis 11
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Mübarek kuşların tarafı.

Uçmaġa sūy-ı ʿarşa pervāz it
Ṭarf-ı murġān-ı ḳudse āġāz it

tār-ı ʿanberbār-ı yāre ṭolaşan:

1. **tār-ı ʿanberbār-ı yāre ṭolaşan:**
Gazel 221
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin amber kokusu saçan saçlarının teline dolaşan (kimse). II Sevgilinin amber kokulu saçlarına tutulan âşık.

Tār-ı ʿanberbār-ı yāre ṭolaşan ber-dār olur
El çek aradan dilā zülf-i dil-ārādan çekil

tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ:

1. **tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 162
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Saçın amber kokulu

teli. II Sevgilinin amber kokulu saçı.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ māra beñzer beñzemez
Tārumār olduḳca mār ol tāra beñzer beñzemez

tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ medḥine:

1. **tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ medḥine:**-*n, -e*
Gazel 90
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Amber (kokusu) saçan saç telinin övgüsü. II Sevgilinin amber kokulu saçının övgüsü.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ medḥine
İnceden ince ḫayālüm vardur

tār-ı ġamdan:

1. **tār-ı ġamdan:**-*dan*
Gazel 288
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dert karanlığı. II Âşığın derdi, kederi, gamı.

Dilā rūşen olurdı tār-ı ġamdan ḫāne-i ḳalbüñ
Şuʿāʿ-ı āftāb-ı bāde pertev salsa cāmuñdan

tār-i ġamhāyi:

1. **tār-i ġamhāyi:**-*hā, -y, -i*
Mesnevi 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Gam teli. II Gam, keder.

Be-pīş ār u be-nevāz u taḥrīk kun
Rehem tār-i ġamhāyi deyr-i kuhen

tār-ı gīsūları:

1. **tār-ı gīsūları:**-*lar, -ı*
Gazel 140
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Saç teli. II Sevgilinin iki yanından omuzlarına dökülen saçlarının teli.

Ġamze-i dīde-i ḫūnrīzinüñ ölümlüsiyüz
Tār-ı gīsūları fitrākinüñ efgendesiyüz

ṭārī olmasa:

1. **ṭārī olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 352
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ansızın olmak, birdenbire ortaya çıkmak.

Beñzini nice ṣarardurdı maḥabbet ehlinüñ
Derd-i ʿışḳ-ı dil-rübā ʿuşşāḳa ṭārī olmasa

tār-ı pīrāhenden:

1. **tār-ı pīrāhenden:**-*den*
Gazel 339
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gömlek ipi.

Rişte-i ten tār-ı pīrāhenden olmaz hiç cüdā
Yer ḳumaşıdur ki gūyā uymış anda tel tele

tār-ı şeb-i tār:

1. **tār-ı şeb-i tār:**
Beyit 76
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Karanlık gecenin ipliği. II Sevgilinin gece gibi simsiyah saçlarının telleri.

Pūt-ı nehāra tār-ı şeb-i tār olınmadın
Ṭolāb-ı çarḫa rişte-i hestī ṭolanmadın

tār-i şeş-ḫāne:

1. **tār-i şeş-ḫāne:**
Mesnevi 1
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Altı haneli tel.

Be-zen tār-i şeş-ḫāne ez-heft-bend
Dil-i bī-ḳarārem be-yek zār bend

tār-i ṭanbūr-rā:

1. **tār-i ṭanbūr-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Tamburun teli.

Muġannī be-zen tār-i ṭanbūr-rā
Be-dest ār u be-nvāz sanṭūr-rā

tār-ı ṭurra-i dil-dārı:

1. **tār-ı ṭurra-i dil-dārı:**-*ı*
Gazel 316
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin saçının teli.

Ne tār-ı ṭurra-i dil-dārı māra beñzedeyin
Ne ḫalḳa-i siyeh-i mārı sāra beñzedeyin

tār-ı zülfüñde:

1. **tār-ı zülfüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 120
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçının teli.

Ḳabūlīnüñ dili bağlandı ḳaldı tār-ı zülfüñde
Efendi gel ʿināyet ḳıl anı zencīrden ḳurtar

tār-ı zülfüñle:

1. **tār-ı zülfüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 400
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçının teli.

Tār-ı zülfüñle şaçuñ dārına ber-dār it dili
Çoḳ mıdur cānā aña bir pāre urġān pāresi

taʿrīf eyle:

1. **taʿrīf eyle:**
Beyit 256
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tarif etmek, tanımlamak, detaylı bir şekilde açıklamak.

Rüsūm-ı ḥālin añma ḥadd-i ḫaddi anı cāmiʿdür
Dilā ʿuşşāḳı taʿrīf eyle kim aġyārı māniʿdür

tārīḫ:

1. **tārīḫidür:**-*i, -dür*
Tarih 1
Mısra: **4**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

ʿAceb ceddi gibi ṣāḥib-seḫā mı
Didüm tārīḫidür anuñ ʿaṭā-baḫş

2. **tārīḫüñ:**-*üñ*
Tarih 3
Mısra: **30**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Ḳabūlī nā-murāduñ yaʿni bir eksüklü bī-çāreñ
Didi tārīḫüñ olduñ Rūm ilinüñ mīr-i mīrānı

3. **tārīḫini:**-*i, -n, -i*
Tarih 4
Mısra: **19**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Ḳabūlī didüm ben de tārīḫini
Vezīr-i kebīr-i şeh-i dād-gār

4. **tārīḫin:**-*i, -n*
Tarih 5
Mısra: **8**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Ḳudūmüñden ḫaber alup Ḳabūlī
Didi tārīḫin anuñ ḫayr-ı maḳdem

5. **tārīḫ:**
Tarih 6
Mısra: **3**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Tārīḫ āmed behr-i vey Raḥmet be-cān-ı māderem

6. **tārīḫ:**
Tarih 7
Mısra: **9**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

İşidüp didi Ḳabūlī tārīḫ Ṣadr-ı s̱ānī idüñ evvel olduñ

7. **tārīḫin:**-*i, -n*
Tarih 8
Mısra: **5**

Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Yitişdi çünki tamāma
Ḳabūli tārīḫin
Didüm maḥall-i ʿibādet
maḳām-ı İbrāhīm

8. **tārīḫini:**-*i, -n, -i*
Tarih 9
Mısra: **11**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Tārīḫini ṣorsalar dir ki ey aḥbāb
Ol nūr-ı dü dīdem bu sürūr-ı sīnem

9. **tārīḫ:**
Tarih 10
Mısra: **10**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Ben didüm āyā nedür bu cemʿa bāʿiş bün didüm
İḳtirān-ı kevkeb-i saʿdeyndür tārīḫ aña

10. **tārīḫ:**
Tarih 11
Mısra: **17**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Ben didüm mescide tārīḫ hüve ḫayr u biḳāʿ
Ol daḫı didi Ḳabūlī hüve ḫayru'l-aʿmāl

11. **tārīḫ:**
Tarih 12
Mısra: **8**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tārīḫ üzdi o ḫar kösdegi

12. **tārīḫin:**-*i, -n*
Tarih 13
Mısra: **16**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Hātıf-ı ġayba su'āl itdüm vuḳūʿından didi
Oldı tārīḫin ṣorarsañ vāli-i Şām-ı şerīf

13. **tārīḫdür:**-*dür*
Tarih 14
Mısra: **9**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Ey Ḳabūlī bu da bir tārīḫdür
Ḥaşre dek ḳadr ile ābādān ola

14. **tārīḫ:**
Tarih 15
Mısra: **15**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Görüp luṭf-ı hevāsın āb-ı zībāsın didüm tārīḫ
Zihī ḥammām-ı zībā-āb u zī-germābe-i rūşen

15. **tārīḫ:**
Tarih 17
Mısra: **37**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Be-ṣad şevḳ u ḥālet berāy-ı tu tārīḫ
Be-guftem şudī ḥākim-i şehr-i Üsküb

16. **tārīḫini:**-*i, -n, -i*
Tarih 18
Mısra: **7**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Pādşāh-ı ʿālem aġzından didüm tārīḫini
Cümle Lori ḳalʿasın Ferhād ābād eyledi

17. **tārīḫ:**
Tarih 19
Mısra: **9**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Bu devr içre Ḳabūlī bundan özge olmaya tārīḫ
Selīmüñ geçdi eyyāmı zamān Sulṭān Murāduñdur

18. **tārīḫini:**-*i, -n, -i*
Tarih 20
Mısra: **9**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Ey Ḳabūlī gūş idüp ben de didüm tārīḫini
Cānı teslīm eyledi Sulṭān Selīm-i pāk-bāz

19. **tārīḫini:**-*i, -n, -i*
Tarih 21
Mısra: **9**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Dāʿi-i muḫliṣ didi tārīḫini
ʿİlmle geldüñ sarāy-ı devlete

20. **tārīḫidür:**-*i, -dür*
Tarih 23
Mısra: **21**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Didi bilmez misin tārīḫidür bu
Feraḥ buldı cihān sürıyla mīrüñ

21. **tārīḫini:**-*i, -n, -i*
Tarih 24
Mısra: **9**
Tarih, bir olayın yaşandığı gün ve yıl.

Ey Ḳabūlī didiler tārīḫini
Bünye ʿālī vü ḳaṣır-ı bī-ḳuṣūr

tārīḫ düşdi:

1. **tārīḫ düşdi:**-*di*
Tarih 22
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tarih düşmek, ebcet hesabına göre önemli bir olayın tarihini belirtmek.

Düşdi bir tārīḫ o cāmiʿ ḥaḳḳına
Vezne lākin olmadı yār u ḥarīf

tārīḫ-i ḫūb:

1. **tārīḫ-i ḫūb:**
Tarih 22
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzel tarih.

Ey Ḳabūlī budur ol tārīḫ-i ḫūb
Cāmiʿ-i şerīf ü mecmaʿ-ı laṭīf

ṭarīḳ:

1. **ṭarīḳa:**-*a*
Gazel 123
Mısra: **10**
Yol, yöntem, usul.

Ṣafāyıla geçer ʿömrüñ kemāl ehline raġbet ḳıl
Taṣavvur bu ṭarīḳa mühtedīdür ʿaḳl cāzimdür

2. **ṭarīḳuñ:**-*uñ*
Mesnevi 10
Mısra: **9**
Yol, yöntem, usul.

Pür-ḫaṭardur ṭarīḳuñ ey āgāh
Yārüñ olsun hemīşe b'ismi'llāh

3. **ṭarīḳinden:**-*i, -n, -den*
Tahmis 2
Mısra: **10**
Yol, yöntem, usul.

Virmeye kūy-ı fenāda yile kendü nefsini
Men ʿaref sırrı ṭarīḳinden güẕer ṭuyduñsa gel

4. **ṭarīḳ:**
Terci-bend 4
Mısra: **10**
Yol, yöntem, usul.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

5. **ṭarīḳ:**
Gazel 261
Mısra: **5**
Yol, yöntem, usul. II Tasavvufta kemale erişmek için aşılması gereken yol.

Ḥaḳīḳat ehli degülsün ṭarīḳ el virmez
Senüñle gel berü ey dil mecāza başlayalum

6. **ṭarīḳinden:**-*i, -n, -den*
Gazel 370
Mısra: **9**
Yol, yöntem, usul. II Tasavvufta kemale erişmek için aşılması gereken yol.

Ḳabūlī müstemendüñ behremend eyle

ṭarīḳinden
Ṭarīḳ ehline yol vir merdüm-i bī-rāhdan ḳorḳma

7. **ṭarīḳ:**
Gazel 337
Mısra: **8**
Yol.

Sen āftāb-ı keremsin yanuñda ben ẕerre
Ṭarīḳ pertev-i ḫurşīd ü ẕerre de yoluñ a

8. **ṭarīḳümden:**-*üm, -den*
Mesnevi 2
Mısra: **112**
Yol.

Ḫüsrev-i kişver-i ʿaṭāsın sen
Behrever ḳıl beni ṭarīḳümden

9. **ṭarīḳuñ:**-*uñ*
Tarih 3
Mısra: **17**
Yol.

Ṭarīḳuñ eskisi olsa içerden ṭaşradan bilse
Yine ḫāricden olmasa gözetse rāh-ı erkānı

10. **ṭarīḳuñ:**-*uñ*
Tarih 13
Mısra: **12**
Yol.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp
Şu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẕīf

<u>ṭarīḳ ehline:</u>

1. **ṭarīḳ ehline:**-*n, -e*
Gazel 370
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yol ehli. II Tasavvuf ehli kişiler.

Ḳabūlī müstemendüñ behremend eyle ṭarīḳinden
Ṭarīḳ ehline yol vir merdüm-i bī-rāhdan ḳorḳma

<u>tārīk olur:</u>

1. **tārīk olur:**-*ur*
Gazel 347
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yol olmak. II Karanlık olmak.

Ḳabūlīnüñ gözine şeb gibi tārīk olur dünyā
Cemālüñ mihrin ey meh-rū gözinden gel ṭolundurma

<u>ṭarīḳ-i ġam-ı hecrüñden:</u>

1. **ṭarīḳ-i ġam-ı hecrüñden:**-*üñ, -den*
Gazel 37
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık derdinin yolu. II Sevgilinin ayrılığı.

Aġyāra ṭarīḳ-i ġam-ı hecrüñden eṣer yoḳ
Nādāna müyesser ola mı rāh-ı Meḥemmed

<u>ṭarīḳ-ı Ḥaḳda:</u>

1. **ṭarīḳ-ı Ḥaḳda:**-*da*
Gazel 263
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hak yolu, Allah yolu.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

2. **ṭarīḳ-ı ḥaḳda:**-*da*
Gazel 496
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hak yolu, Allah yolu.

Ne ṣarf itdi ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ṣūfī nice yıllardur
Eger söz vārid olursa meṣārifden suʾāl eyle

<u>ṭarīḳ-ı ḥaḳḳa irşād eylemek:</u>

1. **ṭarīḳ-ı ḥaḳḳa irşād eylemek:**-*mek*
Gazel 191
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hak yoluna ulaştırmak, doğru yolu göstermek.

Rāh-ı Mevlāda ḍalālet ehline yol gösterüp

Nice güm-rāhı ṭarīḳ-ı
Ḥaḳḳa irşād eylemek

<u>ṭarīḳ-ı ʿışḳa başlayalum:</u>

1. **ṭarīḳ-ı ʿışḳa başlayalum:**-*y, -alum*
Gazel 253
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Aşk yoluna başlamak. II Âşık olmaya başlamak.

Nigāra ʿarż idelüm eski eski derdümüzi
Ṭarīḳ-ı ʿışḳa yine tāze tāze başlayalum

<u>ṭarīḳ-i ʿışḳa gel:</u>

1. **ṭarīḳ-i ʿışḳa gel:**
Gazel 16
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk yoluna gelmek. II Âşık olmak.

Ṭarīḳ-i ʿışḳa gel ey ṣūfi eyleme inkār
Mahabbet ehline uymaḳdur evvelā meẕheb

<u>ṭarīḳ-ı ʿışḳa irşād eyledi:</u>

1. **ṭarīḳ-ı ʿışḳa irşād eyledi:**-*di*
Beyit 259
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşk yoluna irşat etmek, aşk yolunu göstermek. II Âşık etmek.

Bizi bir server ṭarīḳ-ı ʿışḳa irşād eyledi
Ḫāṭır-ı nā-şādumuz bir gerçek er şād eyledi

<u>ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı:</u>

1. **ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı:**-*dı*
Gazel 116
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk yoluna yönelmek. II Aşka meyletmek.

Ḳatı güm-rāh idi zāhid ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı
Ṣıġarsa vechi var şimdi ṣaḳalın yola gelmişdür

<u>ṭarīḳ-ı ʿışḳı:</u>

1. **ṭarīḳ-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 393
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Aşk yolu. II Aşk.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı ṣūfī vażʿ-ı nā-maʿḳūldür dirmiş
O nā-maʿḳūl söyler ehl-i dil bilmez mi maʿḳūli

<u>ṭarīḳ-ı ʿışḳı terk itmem:</u>

1. **ṭarīḳ-ı ʿışḳı terk itmem:**-*me, -m*
Gazel 319
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk yolunu terk etmek. II Aşktan vazgeçmek.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı terk itmem Ḳabūlī kesseler başum
Hevā-yı ʿışḳ serden gitmesün bu yolda ser gitsün

<u>ṭarīḳ-ı istiḳāmetdür:</u>

1. **ṭarīḳ-ı istiḳāmetdür:**-*dür*
Gazel 73
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Doğru yolda giden (kimse). II Hüseyin Ağa.

Vücūh-ı ḫayra māyil ḥaḳḳa ḳāyil zāt-ı pāküñdür
Saḳāmetden müberrādur ṭarīḳ-ı istiḳāmetdür

<u>ṭarīḳ-ı miḥnete düşdüm:</u>

1. **ṭarīḳ-ı miḥnete düşdüm:**-*dü, -m*
Müsemmen 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Keder yoluna düşmek. II Gurbete gitmek üzere yola çıkmak.

Gitdüm diyār-ı ġurbete bī-yār u āşnā
Düşdüm ṭarīḳ-ı miḥnete bī-zār u bī-nevā

<u>ṭarīḳ-i müʾminīne:</u>

1. **ṭarīḳ-i müʾminīne:**-*e*
Kaside 16
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

Müminlerin yolu. II Hak din, İslam.

Gürūh-ı mülḥidīnüñ şermsārı şāh-ı güm-rāhı
Ṭarīḳ-i müʾminīne sevḳ içün irşād gönderdüñ

ṭarīḳ-i müstaḳīme:

1. **ṭarīḳ-i müstaḳīme:**-*e*
Kaside 15
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Doğru yol. II İslam.

Şāh-ı güm-rāha ṭarīḳ-i müstaḳīme sevḳ içün
Mürşid-i pāk ü ṣaḥīḥ-irşāddur gönderdigüñ

ṭarīḳın añlayan rindāna:

1. **ṭarīḳın añlayan rindāna:**-*a*
Gazel 370
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yolunu bilen, usule göre davranan rintler.

Ṭarīḳın añlayan yol gözleyen rindāna nāẓır ol
Reh-i ādābdan ḫāric olan güm-rāhdan ḳorḳma

ṭarīḳuñ cevr ü ḳahrı:

1. **ṭarīḳuñ cevr ü ḳahrı:**
Gazel 232
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gidilen yolun cefası ve eziyeti.

Ṭarīḳuñ cevr ü ḳahrı üştür-i mesti zebūn eyler
Bize çekdürme bārī ġayret-i aḳrānı sulṭānum

ṭarīḳuñ iḫtiyārı:

1. **ṭarīḳuñ iḫtiyārı:**
Kaside 9
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
(Doğru) Yolun seçilmişi.

Ṭarīḳuñ iḫtiyārı āstānuñ eski dervīşi
Ezelden ḫıḍmet-i meydān iden merdāna ʿışḳ olsun

ṭarīḳuñ ḳurdı:

1. **ṭarīḳuñ ḳurdı:**
Gazel 370
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yolun kurdu. II İşin ehli olan kişi.

Sözüñ üstine söz yoḳ düşmen-i bed-ḫˇāhdan ḳorḳma
Ṭarīḳuñ ḳurdı sensin ḥīle-i rūbāhdan ḳorḳma

tārmār oldı:

1. **tārmār oldı:**-*dı*
Gazel 75
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tarumar olmak, darmadağın olmak, dağılmak, perişan olmak.

Ḫāne-i ḳalbi ġam ḫarāb itdi
Tārmār oldı ḫānmān dil-ber

2. **tārmār oldı:**-*dı*
Terci-bend 1
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Tarumar olmak, darmadağın olmak, dağılmak, perişan olmak.

Esdi ṣaḥrā-yı dilde bād-ı firāḳ
Tārmār oldı ṣabrum evrāḳı

tār-mār oldum:

1. **tār-mār oldum:**-*du, -m*
Tesdis 2
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Darmadağın olmak, perişan olmak.

Başumdan gitdi ʿaḳlum cümleten hep tār-mār oldum
Düşüp bir gūşede ḳaldum ten-i bī-iʿtibār oldum

ṭarṭaġan:

1. **ṭarṭaġan:**
Gazel 391
Mısra: **10**
Perişan, dağılmış, zavallı hâle gelmiş.

Ḫardal ḳadar bulınmaya ḫāk-i vücūdumuz

Cemʿiyyetüñ Ḳabūli ṣoñı ṭarṭaġan gibi

tārumār olduḳca:

1. **tārumār olduḳca:**-*duḳca*
Gazel 162
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tarumar olmak, dağılmak, karışmak, perişan olmak. II Sevgilinin saçlarının birbirine dolaşması.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ māra beñzer beñzemez
Tārumār olduḳca mār ol tāra beñzer beñzemez

tā-rūz-ı ḳıyāmet:

1. **tā-rūz-ı ḳıyāmet:**
Gazel 381
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıyamete kadar, sonsuza kadar, kıyamet gününe dek.

Sen ki bir ḫāneye bir kerre güẕār eyleyesin
Devlet iḳbāl ide tā-rūz-ı ḳıyāmet ol eve

ṭarz:

1. **ṭarzumuz:**-*umuz*
Gazel 249
Mısra: **9**
Tarz, şekil, üslup. II Kabûlî'nin üslubu.

Ṭarzumuz ṭarz-ı Ḥasendür naẓm ile bulduḳ kemāl
Ey Ḳabūlī gül gibi nāzük-edāmuz var bizüm

ṭarz-ı ḥasen buldı:

1. **ṭarz-ı ḥasen buldı:**-*dı*
Gazel 434
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzel üslup bulmak, hoş bir tarz yakalamak. II Kabûlî'nin şiirlerini hoş bir üslupla yazması.

Yine bir ṭarz-ı ḥasen buldı Ḳabūl'aḥsente
Ḥüsn-i naẓmın gören elbette ider taḥsīni

ṭarz-ı ḥasendür:

1. **ṭarz-ı ḥasendür:**-*dür*
Gazel 249
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzel bir üslup, hoş bir tarz. II İslamiyet öncesi dönemde şiirleriyle meşhur, yaşadığı dönemin önde gelen şairlerinden Hasan bin Sabit'in üslubu.

Ṭarzumuz ṭarz-ı Ḥasendür naẓm ile bulduḳ kemāl
Ey Ḳabūlī gül gibi nāzük-edāmuz var bizüm

2. **ṭarz-ı ḥasendür:**-*dür*
Gazel 63
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Güzel üslup, hoş bir tarz.

Ḫayālāta düşüp çıḳma Ḳabūlī sımṭ-ı maʿnīden
Bu bir ṭarz-ı ḥasendür ḥāṣılı nāzük edā yegdür

ṭarz-ı suḫanda:

1. **ṭarz-ı suḫanda:**-*da*
Gazel 305
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Söz üslubu, konuşma tarzı. II Sevgilinin konuşma üslubu.

Ṭarz-ı suḫanda laʿlüñ lāl itdi ʿandelībi
Ṭūṭī ḳatında gūyā ṭūṭī ḳatında ḳuzġūn

ṭās ṭās:

1. **ṭās ṭās:**
Gazel 167
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tas tas. II Pek çok tasla, taslar dolusu.

Tiryāḳ-ı laʿl-i yār olur ancaḳ ʿilāc aña
İçdi Ḳabūli zehrüñi ey çarḫ ṭās ṭās

taṣadduḳ eyle:

1. **taṣadduḳ eyle:**
Mesnevi 9
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Bağışlamak, hediye etmek.

Taṣadduḳ eyle laʿlüñ şerbetinden
Ḳonaḳla bizi ḥüsnüñ niʿmetinden

taşavvur:

1. **taşavvur:**
Gazel 123
Mısra: **10**
Düşünmek, tasavvur etmek.

Ṣafāyıla geçer ʿömrüñ kemāl ehline raġbet ḳıl
Taṣavvur bu ṭarīḳa mühtedīdür ʿaḳl cāzimdür

2. **taşavvur:**
Gazel 499
Mısra: **6**
Düşünmek, tasavvur etmek.

Şud dilem cāy-ı ġamet ʿaks-i taṣavvur me-kunīd
İntizāʿī be-taṣavvur ne-şeved īḳāʿī

taşavvur eyle:

1. **taşavvur eyle:**
Gazel 432
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Tasarlamak, düşünmek.

Mertebeñ ʿālī taṣavvur eyle ʿālī-himmet ol
Başlar üzre ola tā kim yirüñ efserler gibi

taşavvur itmeden:

1. **taşavvur itmeden:**-*meden*
Kaside 12
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tasarlamak, düşünmek.

Dāʾimā ḥaḳḳı ḳoyup bāṭıl taṣavvur itmeden
Nesne taʿlīm eylemez taʿlīmden tedrīsden

taşavvurhā:

1. **taşavvurhā:**-*hā*
Beyit 2
Mısra: **2**
Tasavvur. II Düşünce.

Ne men tenhā ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden dārem
Heme dārend der-ān taṣavvurhā ki men dārem

taşdīʿ ider:

1. **taşdīʿ ider:**-*er*
Gazel 225
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Baş ağrıtmak, canını sıkmak, huzurunu kaçırmak, rahatsızlık vermek.

Ḳabūlī ayağuñ ṭoprağına bildürdi aḥvālin
Murādı añlama taşdīʿ ider tekrārı sulṭānum

2. **taşdīʿ ider:**-*er*
Mesnevi 4
Mısra: **83**
Kelime Tipi: -
Rahatsızlık vermek, baş ağrıtmak, can sıkmak.

Gerçi taşdīʿ ider ḥikāyātı
Cān-fezādur velī maḳālātı

ṭās-ı çeşmin ṭoldurup:

1. **ṭās-ı çeşmin ṭoldurup:**-*up*
Gazel 286
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Göz çanağını doldurmak. II Gözlerini yaşla doldurmak, ağlamak.

Ṭās-ı çeşmin ṭoldurup her dem Ḳabūlī āb ile
Cā-be-cā seyr eyleyüp dir ṭurmayup saḳḳā Ḥüseyn

ṭās-ı felegi:

1. **ṭās-ı felegi:**-*i*
Gazel 66
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Feleğin tası. II Dünya, cihan, âlem.

Ṭās-ı felegi ṭopṭolu tiryāk sanursın
Efʿī gibi başdan ayaġa içi ṭolu zehr

ṭās-ı felekden:

1. **ṭās-ı felekden:**-*den*
Gazel 332

Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Feleğin tası. II Dünya, cihan, âlem.

Ruḫlaruñ nerd-i melāḥatda dimiş ḫurşīde dāv
Ey ḳamer ṭās-ı felekden tāvsın bi’llāhi tāv

taşlaḳ:

1. **taşlaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **24**
Belli bir şeyi ana hatlarıyla belirten ön çalışma.

Bir yoluḳ nā-sāz meşreb bir mücerred nā-tırāş
Bir yonılmadıḳ dıraḫt-āsār bir taşlaḳ dede

taşliye:

1. **taşliye:**
Gazel 476
Mısra: **1**
Hazreti Muhammed'in adı anıldıktan sonra "sallallahu aleyhi ve sellem (صلى الله عليه و سلم)" diyerek salavat getirmek.

Vaṣf-ı şāh-ı enbiyādur taşliye
Tābiʿīne muḳtedādur taşliye

2. **taşliye:**
Gazel 476
Mısra: **2**
Hazreti Muhammed'in adı anıldıktan sonra "sallallahu aleyhi ve sellem (صلى الله عليه و سلم)" diyerek salavat getirmek.

Ḫˇān-ı iḥsāna ṣalādur taşliye
Rūḥ-ı insāna ġıdādur taşliye

3. **taşliye:**
Gazel 476
Mısra: **3**
Hazreti Muhammed'in adı anıldıktan sonra "sallallahu aleyhi ve sellem (صلى الله عليه و سلم)" diyerek salavat getirmek.

Ḫˇān-ı iḥsāna ṣalādur taşliye
Rūḥ-ı insāna ġıdādur taşliye

4. **taşliye:**
Gazel 476
Mısra: **4**
Hazreti Muhammed'in adı anıldıktan sonra "sallallahu aleyhi ve sellem (صلى الله عليه و سلم)" diyerek salavat getirmek.

Ḫˇān-ı iḥsāna ṣalādur taşliye
Rūḥ-ı insāna ġıdādur taşliye

5. **taşliye:**
Gazel 476
Mısra: **5**
Hazreti Muhammed'in adı anıldıktan sonra "sallallahu aleyhi ve sellem (صلى الله عليه و سلم)" diyerek salavat getirmek.

Rūḥ-ı Resūle ṣıladur taşliye
Belki ḳavilde biledür taşliye

6. **taşliye:**
Gazel 476
Mısra: **6**
Hazreti Muhammed'in adı anıldıktan sonra "sallallahu aleyhi ve sellem (صلى الله عليه و سلم)" diyerek salavat getirmek.

Rūḥ-ı Resūle ṣıladur taşliye
Belki ḳavilde biledür taşliye

taşrīḥ eyleseñ:

1. **taşrīḥ eyleseñ:***-se, -ñ*
Gazel 35
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, detaylı bir şekilde açıklamak.

Hep kināyet durur hikāyet-i ʿışḳ
Mücmel eylersin eyleseñ taşrīḥ

taṣrīḥ olmayınca:

1. **taṣrīḥ olmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Gazel 35
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Anlatmak, detaylı bir şekilde açıklamak.

Sırr-ı ʿışḳuñ cefā-yı vāżıḥdur
Olmayınca Ḳabūliyā taṣrīḥ

taṣvīr itmiş:

1. **taṣvīr itmiş:**-*miş*
Gazel 44
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tasvir etmek, betimlemek, anlatmak, çizmek, resmetmek.

Bir mücellā levḥa taṣvīr itmiş üstād-ı ezel
Rişteler taḥrīr idüp eṭrāfına mū ḳoymış ad

taṣvīr olıcaḳ:

1. **taṣvīr olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Gazel 183
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tasvir edilmek, resmini yapmak, çizmek.

Ḥüsn-ṣūret çoġ olur deyr-i cihānda ṣanemā
Rūḥ-baḫş olsa ʿiẕāruñ gibi taṣvīr olıcaḳ

taş:

1. **ṭaş:**
Gazel 306
Mısra: **2**
Yeryüzünün sertleşmiş ve katılaşmış tabakalarında bulunan, içindeki maden, tuz ve oksitlere göre değişik renkte ve değişik birleşimdeki çok sert cisim.

Böyle güç yirde binā baġlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

2. **ṭaşdur:**-*dur*
Mesnevi 5
Mısra: **100**
Taş, kaya. II İncitici söz.

Żaleme birbirine ḳarṭaşdur
Sözleri buña Yemenī ṭaşdur

3. **ṭaşdı:**-*dı*
Beyit 83
Mısra: **2**
Bulunduğu yere sığmayarak dışarıya doğru akmak. II Çokça ağlamak, gözyaşı dökmek.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm ṣanma ki ırmaġ olmaz
Ey murāda iresi ṭaşdı sirişküm Arası

4. **ṭaşını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 483
Mısra: **6**
Fiziksel ya da kimyasal durumu farklılık gösteren, rengini içindeki tuz, maden ve oksitlerden alan katı ve sert madde. II Sevgilinin bedeni.

Yapduḳda ḳaṣr-ı ḥüsnüñü üstād-ı Lem-yezel
Ḳılmış ṭaşını mihr ile meh encümi helik

ṭaş u iç:

1. **ṭaş u iç:**
Gazel 33
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dış ve iç. II Şarap kadehinin dışı ve içi.

Mevsim-i gülde şarābı şöyle iç
Tā ki farḳ olmaya meyden ṭaş u iç

ṭaş üstine ṭaşı ḳonılmazdı:

1. **ṭaş üstine ṭaşı ḳonılmazdı:** -*maz, -dı*
Kaside 5
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taş üstünde taş koymamak: Her şeyi yıkmak, yerle bir etmek.

Ḳonılmazdı ṭaşı ṭaş üstine balçıḳlu ḳonaġuñ

İçinde miṣli yoḳ bir ḳalʿa bünyād eyledüñ anuñ

taş yatur:

1. **ṭaş yatur:**-*ur*
Gazel 445
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Taş gibi donakalmak, hareket etmemek. II Sevgilinin mahallesinden ayrılmamak.

Ser-i kūyuñda raḳīb-i seg-i ḳallāş yatur
Meded ey gözleri āhū sesi kes ṭaş yatur

taşa taşa gelür:

1. **ṭaşa ṭaşa gelür:**-*ür*
Gazel 389
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Taşa taşa gelmek, dolup taşmak. II Ağlamaktan gözyaşlarının dolup taşması.

Gelür seyl-āb-ı eşküm ṭaşa ṭaşa
Aḳar cūy-ı sirişküm coşa coşa

taşı at:

1. **ṭaşı at:**
Gazel 195
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Taş atmak. II Köpeğe benzeyen rakibi taşlamak.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fiñ fiñ

taşlar ile dögünüp:

1. **ṭaşlar ile dögünüp:**-*üp*
Gazel 258
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taşlarla döğünmek: Eski Türklerde matem törenlerinde yapılan bir harekettir. Deyim anlamı olarak ise şiddetli ve katlanılması güç acılar çekmeyi ifade eder.

Bir dür-i yektā ġamıyla ṭaşlar ile dögünüp
Sīnesin ḳıldı Ḳabūlī yāra yāra yāre yem

taşlara ṭutar:

1. **ṭaşlara ṭutar:**-*ar*
Gazel 334
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taşa tutmak: Taşlamak, hücum etmek, saldırmak.

Sīnemüñ dāġını gördükçe ṭutar ṭaşlara
Ḫāṭır-ı yāre gelen ṭaġlara ṭaşlara

taşlarla dögünüp:

1. **ṭaşlarla dögünüp:**-*üp*
Beyit 152
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taşlarla döğünmek: Eski Türklerde matem törenlerinde yapılan bir harekettir. Deyim anlamı olarak ise şiddetli ve katlanılması güç acılar çekmeyi ifade eder.

Āb gülzāra gelüp ʿārıżuñı yād eyler
Ṭaşlarla dögünüp nāle vü feryād eyler

taşlarla dögünürsün:

1. **ṭaşlarla dögünürsün:**-*ür, -sün*
Gazel 15
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Taşlarla döğünmek: Eski Türklerde matem törenlerinde yapılan bir harekettir. Deyim anlamı olarak ise şiddetli ve katlanılması güç acılar çekmeyi ifade eder.

Ṭaşlarla dögünürsün sīneler çāk eyleyüp
Ey göñül bilseñ neden cūlar gibi bu ıżṭırāb

taşlarla sīneler dögsem:

1. **ṭaşlarla sīneler dögsem:**-*se, -m*
Müseddes 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Sinesini taşlarla dövmek, göğsüne vura vura haykırmak. II Taşlarla döğünmek: Eski Türklerde matem

törenlerinde yapılan bir harekettir. Deyim anlamı olarak ise şiddetli ve katlanılması güç acılar çekmeyi ifade eder.

Ṭaşlarla sïneler dögsem nola cūlar gibi
Aġlasam gezsem sürünsem yürüsem ṣular gibi

ṭaşra:

1. **ṭaşradan:**-*dan*
Tarih 3
Mısra: **17**
Dışarı, taşra.

Ṭarīḳuñ eskisi olsa içerden ṭaşradan bilse
Yine ḫāricden olmasa gözetse rāh-ı erkānı

ṭaşra çıḳmaz:

1. **ṭaşra çıḳmaz:**-*maz*
Gazel 141
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dışarı çıkmak. II Gönülden çıkmak, unutulmak.

Ġāyib oldı dile batdıḳça ḫadeng-i ġamzeñ
Degme derd ile düşen ṭaşra düdenden çıḳmaz

ṭaşradan baḳmaḳ:

1. **ṭaşradan baḳmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 123
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Taşradan bakmak, dışarıdan görmek.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

Tatar:

1. **Tātār:**
Beyit 141
Mısra: **1**
Eskiden Türk ve Moğol kavimlerine genel olarak verilen isim.

Sulṭān-ı Rūma Tātār olsa ʿaceb mi ḫuddām
İslām Ḫān-ı Tātār bu pādşāh-ı ʿālem

2. **Tatarı:**-*ı*
Kaside 1
Mısra: **53**
Eskiden Türk ve Moğol kavimlerine genel olarak verilen isim.

Kim itdürdi ḳula Tatarı yaġma ḫ∨ān-ı Tatarı
Ḳıran girmiş gibi kimdür ḳıran ḳavmin Ḳırım Ḫānuñ

Tātār Hān:

1. **Tātār Ḫān:**
Beyit 140
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Moğol ulusu olarak kabul edilen Tatarların en meşhur hanı, Cengiz Han.

Tātār Ḫān ise bu şeh-i kāmyābdur
İslām Ḫān Girāy ise bu āftābdur

Tatar Ḫānuñ ḫānümānın ṭaġıtduñ:

1. **Tatar Ḫānuñ ḫānümānın ṭaġıtduñ:**-*du, -ñ*
Kaside 1
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tatar hükümdarının evini dağıtmak. II Tatar hükümdarını bozguna uğratmak.

Yamanlıḳ görmesün şāhā özüñ pek yaḫşı deprendüñ
Ṭaġıtduñ ḫānümānın bād-ı ḳahr ile Tatar Ḫānuñ

Tātār-ı bī-amān:

1. **Tātār-ı bī-amān:**
Gazel 75
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Acımasız Tatar. II Sevgilinin gözleri.

Özi yaḫşı sözi yaman dil-ber
Gözi Tātār-ı bī-amān dil-ber

Tatari yaġmadur:

1. **Tatari yaġmadur:**-*dur*
Gazel 94
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Tatarların yağması.

Sımāṭ-ı ḫ∨ān-ı iḥsānı çekilmiş şarḳa vü ġarba
Naʿīm-i sofra-i inʿāmı bir Tatari yaġmadur

ṭatlu dil ılanı ininden çıḳarur:

1. **ṭatlu dil ılanı ininden çıḳarur:**
Gazel 478
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır: Tatlı ve hoş sözler en azgın kişiyi bile yola getirir.

Tīġini ḫande ile yār ḳınından çıḳarur
Mā-ḥaṣal ṭatlu dil ılanı ininden çıḳarur

ṭatlu dillü:

1. **ṭatlu dillü:**
Gazel 511
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tatlı dilli (kimse). II Tatlı dilli, hoş sözlü Yûsuf Bali.

Ṭatlu dillü bir lebi şīrīn şeker-güftārdur
Leblerinüñ nola aḳsa balı Yūsuf Balinüñ

tāv:

1. **tāv:**
Gazel 332
Mısra: **2**
Dağ, doruk, zirve. II Yüce, ulu.

Ruḫlaruñ nerd-i melāḥatda dimiş ḫurşīde dāv
Ey ḳamer ṭās-ı felekden tāvsın bi’llāhi tāv

2. **tāvsın:**-*sın*
Gazel 332
Mısra: **2**
Dağ, doruk, zirve. II Yüce, ulu.

Ruḫlaruñ nerd-i melāḥatda dimiş ḫurşīde dāv
Ey ḳamer ṭās-ı felekden tāvsın bi’llāhi tāv

ṭavāf eylerler:

1. **ṭavāf eylerler:**-*r, -ler*
Kaside 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Mukaddes mekân Kâbe'nin etrafını dönerek Hac ibadetini yerine getirmek. II Vezir Osman Paşa'nın etrafında pervane olmak.

Gelüp işigüñe yüz sürmege müştākdur ʿālem
Ṭavāf eylerler anuñçün miṣāl-i Kaʿbe her yanuñ

ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel:

1. **ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel:**
Gazel 219
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgilinin mahallesindeki Kâbe'nin tavafına gelmek. II Sevgilinin Kâbe gibi mukaddes mahallesine gelmek.

Yabana gitme ṣūfi ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

ṭavḳ:

1. **ṭavḳ:**
Gazel 187
Mısra: **6**
Boyna takılan halka. II Âşığın boynuna takılarak onu tutsak eden halka. II Âşıkları kendine bağlayan sevgilinin saçı.

Gezmege ḫānḳah-ı dehri ḳalendervārī
Ḫalḳa-i kākülüñi gerdenüme ḳıldum ṭavḳ

ṭavḳ-ı laʿneti ṭakdı:

1. **ṭavḳ-ı laʿneti ṭakdı:**-*dı*
Gazel 428
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Lanet halkası takmak. II Lanetlemek.

Raḳībāsā hemīşe ādemi iḍlāl idi kārı
Ser-i iblīse ṭavḳ-ı laʿneti Bārī neden ṭakdı

ṭavr:

1. **ṭavr:**
Tarih 3
Mısra: **28**
Tavır, durum, hâl.

Görüp bu raġbeti bu himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u bu tertīb ü ʿünvānı

ṭavr-ı ʿOsmānī:

1. **ṭavr-ı ʿOs̱mānī:**
Gazel 411
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Osmanlı'nın tavrı.

Maḥall-i tāc-ı ʿizzetsin sezāvār-ı saʿādetsin
Müsellemdür saña āyīn-i şāhī ṭavr-ı ʿOs̱mānī

ṭavşān vicālu:

1. **ṭavşān vicālu:**
Mesnevi 9
Mısra: **94**
Kelime Tipi: -
Tavşan (gibi) korkak. II Tavşan gibi ürkek sevgili.

Göñüller ḳapmaġa ḳurd iştihālu
Ner-arslan ucalu ṭavşān vicālu

ṭāvus:

1. **ṭāvus:**
Gazel 373
Mısra: **13**
Tavus kuşu.

Cidār üzre görünsün ṭōbveş ṭāvus gibi başı
Cüdā ḳıl kellesin ṭīġ ile ḫaşmuñ dik sinān üzre

ṭāvūs-ı cināndur:

1. **ṭāvūs-ı cināndur:**-*dur*
Gazel 147
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cennetteki tavus kuşu.

Raḳṣa girse nāz ile kākül perīşān eyleyüp
Cilve-ger gūyā ki ṭāvūs-ı cināndur kāse-bāz

ṭayan:

1. **ṭayanurlarsa:**-*ur, -lar, -sa*
Kaside 4
Mısra: **175**
Dayanmak, güvenmek.

Sen ki dīnüñ diregisin ṭayanurlarsa saña
Ḫalḳa bu söz yiter ey şeyḫ-i şeyiḫü'l-İslām

2. **ṭayanmaz:**-*maz*
Gazel 143
Mısra: **4**
Dayanmak, katlanmak, sabretmek, tahammül etmek.

Dil-i pür-yāre şanavber gibi pür-pāre velī
Anı ʿarż itmege dil-dāra ṭayanmaz özümüz

ṭayf-ı leyāl:

1. **ṭayf-ı leyāl:**
Gazel 175
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gecenin kabusu. II Sevgilinin alnına düşen simsiyah saçları.

Ḳaşlaruñdur māh-ı nev şeb ṣaçlaruñ alnuñ güneş
Kākülüñ ṭayf-ı leyāl ü ruḫlaruñ eyyām-ı bīż

ṭāyifenüñ ʿādeti:

1. **ṭāyifenüñ ʿādeti:**
Mesnevi 5
Mısra: **114**
Kelime Tipi: -
(Çavuşlar) Topluluğunun huyu.

Başıdur her biri felāsifenüñ
Böyledür ʿādeti bu ṭāyifenüñ

taʿyīn:

1. **taʿyīn:**
Mesnevi 8
Mısra: **46**
Belli etme, belirli duruma getirme. II Tayin etme, atama.

Cemʿ olup bir yire yesār u yemīn
Bize bir maṭlab itdiler taʿyīn

taʿyīn idemez:

1. **taʿyīn idemez:**-*emez*
Kaside 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Belirlemek, bir şeyi kararlaştırmak.

Rütbet-i ẕātuñı taʿyīn idemez vehm-i ḳıyās
Vezn ü taḳdīr ü ʿayār ile bulınmaz derecāt

ṭāyirān-ı ʿālem-i lāhūt:

1. **ṭāyirān-ı ʿālem-i lāhūt:**
Tahmis 12
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
İlahî âlemin kuşları. II Ruhlar.

Evc-i aʿlāya ʿurūc itdi yimez dünyā ġamın
Ṭāyirān-ı ʿālem-i lāhūt ḳıldı maḥremin

ṭāyir-i devlet üstümüze sāye şala:

1. **ṭāyir-i devlet üstümüze sāye şala:**-*a*
Gazel 216
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Başına talih kuşu konmak, ummadığı, beklemediği bir nimete ya da varlığa kavuşmak, talihi ve kısmeti açılmak, şansı yaver gitmek.

Ger sāye ṣala üstümüze ṭāyir-i devlet
Ol daḫı olur başumuza nāz ile nāzil

ṭāyir-i ḳudsī-i rūḥ:

1. **ṭāyir-i ḳudsī-i rūḥ:**
Tahmis 12
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Ruhun mukaddes kuşu. II Ruh.

Şu gibi dil ṭıflı aḳmaz her yaña şimden girü
Ṭāyir-i ḳudsī-i rūḥ añdı tecerrüd ʿālemin

ṭayyār-ı ḥarīmüñ:

1. **ṭayyār-ı ḥarīmüñ:**-*üñ*
Gazel 226
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Harem kuşları, kutsal mekân Kâbe'de bulunan kuşlar. II Sevgilinin mahallesinde bulunan âşıklar.

Miṣāl-i Kaʿbe ṭayyār-ı ḥarīmüñ bī-cināb ammā
Ḥamām u zāġa baḳma meyl-i şeh-bāz eyle sulṭānum

taẓallum ideyin:

1. **taẓallum ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Sızlanmak, yanıp yakılmak.

Dimedüñ nālem işitdükde teraḥḥum ideyin
Seni ḳoyup varayın kime taẓallum ideyin

tażarruʿ günidür:

1. **tażarruʿ günidür:**-*dür*
Gazel 245
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yalvarma günü.

Gitdi eyyām-ı tenaʿum bu tażarruʿ günidür
Ey Ḳabūlī sözümi diñle benüm var epsem

tażarruʿlar ḳılup:

1. **tażarruʿlar ḳılup:**-*up*
Gazel 238
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yalvarıp yakarmak.

Bugün yārüñ düşüp ayaġına çoḳ rūy-māl itdüm
Tażarruʿlar ḳılup ḳan aġlamaḳdan rūyum āl itdüm

tāze:

1. **tāze:**
Beyit 164
Mısra: **1**
Henüz, yeni. II Genellikle yakınını veya

sevdiğini yeni kaybeden biri için kullanılan "acısı henüz taze" ifadesi.

Zaḫm-ı fürḳat elemin eyledi mātem tāze
Dāġ-ı dīrīne-i dilde o daḫı tamtāze

2. **tāze:**
Gazel 252
Mısra: **6**
Henüz, yeni.

Añılmaz oldı bizüm eski derdümüz ḳaldı
Ġamı yeñileyelüm ʿışḳa tāze başlayalum

3. **tāze:**
Gazel 261
Mısra: **10**
Henüz, yeni.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġam-ı ʿışḳı tāze başlayalum

tāze cān bul:

1. **tāze cān bul:**
Gazel 215
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Taze can bulmak, yeniden canlanmak.

Göñül bir nev-cüvān bul tāze cān bul
Revānuñ tāzelensün bir cüvān bul

tāze cān kesb eyler:

1. **tāze cān kesb eyler:**-*r*
Gazel 234
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Taze can bulmak, yeniden canlanmak, yaşama sevinci bulmak, neşelenmek, hayat dolu olmak.

Oldı Ḳabūlī bī-gümān vaṣṣāfuñ ey şāh-ı cihān
Yād itse nāmuñ tāze cān kesb eyler eṣnāf-ı ümem

tāze cüvān:

1. **tāze cüvān:**
Gazel 275
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Çok genç delikanlı (veya güzel).

Pīr iken ʿışḳuñ yine tāze cüvān itdi beni
Nev-cüvānum göreyin Mevlā seni pīr eylesün

2. **tāze cüvān:**
Gazel 397
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Genç delikanlı/güzel. II Yeni yetme sevgili.

Bir tāze cüvān ile geçür bāḳi-i ʿömrüñ
Cehd eyle Ḳabūlī süresin devlet-i bāḳī

tāze cüvānı:

1. **tāze cüvānı:**-*ı*
Gazel 210
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çok genç delikanlı (veya güzel).

Gül gibi ḥicāb üzre daḫı tāze cüvānı
Yap yap açılur ġonca-i dil-tengi Gedūsuñ

tāze dāġdan:

1. **tāze dāġdan:**-*dan*
Gazel 204
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Taze yara, yeni açılmış yara. II Sevgilinin âşığın gönlünde açtığı dert yarası.

Ġamuñla sīnede bir tāze dāġdan ġayrı
Ḫudā bilür degülem füls-i aḥmere mālik

tāze dāġdur:

1. **tāze dāġdur:**-*dur*
Gazel 99
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Taze yara, yeni açılmış yara.

Ḫāl-i ruḫuñ ġamıyla tenüm tāze dāġdur
Cānā bahār irişdi ḳaranfül zamānıdur

tāze gül-i bāġ-ı leṭāfet:

1. **tāze gül-i bāġ-ı leṭāfet:**
Gazel 285
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Güzellik bahçesinin taze gülü. II Sevgilinin yanağı.

Ṣolmasun ḥaşre degin ḫurrem ü ḫandān olsun
ʿĀrıżuñ tāze gül-i bāġ-ı leṭāfet bilürin

tāze güllerdür:

1. **tāze güllerdür:**-*ler, -dür*
Gazel 147
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Taze, yeni açmış gül.

Tāze güllerdür elinde şāḫlarla kāseler
Seyr-i gülşendür gelür bir yār-i cāndur kāse-bāz

tāze güllerle:

1. **tāze güllerle:**-*ler, -le*
Gazel 434
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Taze gül. II Gönülde oluşan yeni yaralar.

Dāġlarla nola zeyn olsa sarāy-ı sīnem
Tāze güllerle olur ḫānelerüñ tezyīni

tāze mīve:

1. **tāze mīve:**
Mesnevi 9
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Taze meyve. II Sevgilinin taze dudağı.

Elā ey naḫl-i bāġ-ı nāz u şīve
Leb-i laʿli yitişmiş tāze mīve

tāze tāze:

1. **tāze tāze:**
Gazel 253
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeni yeni. II Yeniden.

Nigāra ʿarż idelüm eski eski derdümüzi
Ṭarīḳ-ı ʿışḳa yine tāze tāze başlayalum

2. **tāze tāze:**
Gazel 261
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yeni yeni. II Yeniden.

Yine ele alalum eski eski ʿādetümüz
Hevā-yı ʿışḳa gelüñ tāze tāze başlayalum

tāze ter:

1. **tāze ter:**
Tarih 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Çok taze, yeni.

Ḫilāfet gülşeninüñ tāze ter gül-berg-i ḫandānı
Ne gülşen salṭanat bustānınuñ serv-i ḫırāmānı

tāzelen:

1. **tāzelensün:**-*sün*
Gazel 215
Mısra: **2**
Tazelenmek, yenilenmek. II Ruhu yenilenmek.

Göñül bir nev-cüvān bul tāze cān bul
Revānuñ tāzelensün bir cüvān bul

tāzelik:

1. **tāzelik:**
Gazel 388
Mısra: **2**
Tazelik, gençlik. II Sevgilinin gençliği, tazeliği.

Dilā ol sevdigüñ dil-ber ne sinde
Güzellik tāzelik terlik nesinde

taʿẓīm eylemekdür:

1. **taʿẓīm eylemekdür:**-*mek, -dür*
Gazel 156
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saygı göstermek, hürmet etmek.

Mürdeler iḥyā iderse nola Muḥyi'd-dīnümüz
Şerʿi taʿẓīm eylemekdür ʿādet ü ʿāyīnümüz

tebāh olur:

1. **tebāh olur:**-*ur*
Gazel 360
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yıkılmak, bozulmak, harap olmak.

Bunda ne işlerseñ olur hep hebā
Ḥaḳḳ içün olmayıcaḳ olur tebāh

tebdīl:

1. **tebdīl:**
Kaside 4
Mısra: **109**
Değiştirme, başka duruma getirme.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her dem kārı
Biz de tebdīl idelüm anı ki kār ola tamām

tebdīl idelüm:

1. **tebdīl idelüm:**-*elüm*
Kaside 4
Mısra: **110**
Kelime Tipi: -
Değiştirmek, başka bir hâle getirmek.

Rāyici kāsidi tebdīl idi her dem kārı
Biz de tebdīl idelüm anı ki kār ola tamām

tebdīl ider:

1. **tebdīl ider:**-*er*
Gazel 406
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Değiştirmek, başka bir hâle getirmek.

Olur mı iḳtiżā-yı hevā ehl-i ʿışḳdan
Tebdīl ider rıżā-yı ḥabībe hevāsını

tebdīl it:

1. **tebdīl it:**
Gazel 413
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Değiştirmek, başka bir hâle getirmek.

Ġamı şādīye tebdīl it Ḳabūlī miḥneti ẕevḳe
Sürūr eyyāmıdur cānānumuz yārānumuz geldi

tebdīl oldı:

1. **tebdīl oldı:**-*dı*
Terci-bend 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Değiştirmek, başka bir hâle getirmek.

Ḥāle tebdīl oldı aḳvāl ü beyān
Ehl-i ḥāl oldukca lāl oldı zebān

tebehkār:

1. **tebehkār:**
Mesnevi 7
Mısra: **19**
Harap eden, mahveden (kimse).

Görinür bir şaḳī vü bir tebehkār
Yanında ṭoġrı yoḳ herkes günehkār

teber ü nīze ü tīret:

1. **teber ü nīze ü tīret:**-*et*
Beyit 156
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Balta, mızrak ve ok. II Sevgilinin âşığı yaralayıcı güzellik unsurları.

Teber ü nīze tīz ü tīret nīz
Īn çe sitīzgāne īn çe sitīz

teberrā:

1. **teberrādan:**-*dan*
Gazel 373
Mısra: **5**
Uzaklaşma, uzak durma. II Ehl-i beyt'e kötülük edenleri sevmeme ve onları düşman bilme.

Teberrādan müberrā vü tevellā üzredür ʿālem
Gürūh-ı rāfıżīden ḥarf atar yoḳ sünniyān üzre

2. **teberrā:**
Kaside 10
Mısra: **57**
Uzaklaşma, uzak durma. II Ehl-i beyt'e

kötülük edenleri sevmeme ve onları düşman bilme.

Ol teberrā üzredür bunlar tevellā itmede
Bir bölük Mevlāsın unutmış biraz nā-ḥaḳ dede

teberrā ehlinüñ lāyıḳı:

1. **teberrā ehlinüñ lāyıḳı:**
Kaside 9
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Yüz çevirenlerin layığı.

Teberrā ehlinüñ tīġ ü teberdür lāyıḳı ʿāşıḳ
Ḳılıcın ṣaġına vü ṣolına ṣalana ʿışḳ olsun

tebessüm:

1. **tebessüm:**
Gazel 12
Mısra: **8**
Gülümseme.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

2. **tebessüm:**
Gazel 173
Mısra: **7**
Gülümseme.

Tebessüm ġonça-i ḫoş-būña lāyıḳ
Ġamuñla nāle ḳılmaḳ baña maḫṣūṣ

tebessüm ḳıl:

1. **tebessüm ḳıl:**
Gazel 53
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tebessüm etmek, gülümsemek, nazik bir şekilde gülmek.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

2. **tebessüm ḳıl:**
Gazel 113
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tebessüm etmek, gülümsemek, nazik bir şekilde gülmek.

Gel tebessüm ḳıl beni giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol ġonça-leb güler ṭurur

teb-i ġam:

1. **teb-i ġam:**
Gazel 17
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dert ateşi. II Dert, keder, gam.

Tāb u ṭāḳat ḳomadı tende Ḳabūlī teb-i ġam
Yine söz söylemege ṭāḳat umarsın ne ʿaceb

Tebrīz:

1. **Tebrīzden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **4**
İran'ın kuzeybatısında bulunan ve bu bölgenin en büyük şehri olan Tebriz.

Şerʿa vü ḳānūna uymaz meẕheb-i şāhī geçer
Var ise söz gönderür Tebrīzden Tersīsden

Tebrīziyān:

1. **Tebrīziyān:**
Gazel 373
Mısra: **1**
Tebrizliler, İran'ın kuzeybatısında bulunan ve bu bölgenin en büyük şehri oaln Tebriz'e mensup kişiler.

Ziyān olmaz çekerseñ tīġüñi Tebrīziyān üzre
Şuʿa-i tīġüñ āzer ṣalsun Āzerbaycan üzre

tecāhül ider:

1. **tecāhül ider:**-*er*
Gazel 484
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tecahül etmek, bilip de bilmezlikten gelmek.

Yār bilsek niye tesāhül ider
Niye bilmezlenür tecāhül ider

tecellī ḳıla:

1. **tecellī ḳıla:**-*a*
Gazel 28
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tecelli etmek, meydana çıkmak, görünmek, zuhur etmek. II Allah'ın yeryüzüne tecellisi.

Ne saʿādet durur ey dil
Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña
ʿaynıyla tecellī ḳıla ẕāt

tecellī ḳılsa:

1. **tecellī ḳılsa:**-*sa*
Kaside 7
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Tecelli etmek, meydana çıkmak, görünmek, zuhur etmek.

Sensin ol mihr-i felek-ḳadr kim āṣarından
ʿĀleme feyż irişür ḳılsa tecellī ol ẕāt

tecellīgāh-ı ẕātuz:

1. **tecellīgāh-ı ẕātuz:**-*uz*
Gazel 459
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Allah'ın sıfatlarının) Tecelli ettiği yerin zatı. II İnsanların gönlü.

Mücellādur göñül mirʾātı
meclā-yı ṣıfātuz biz
Küdūretden muṣaffāyuz
tecellīgāh-ı ẕātuz biz

tecerrüd:

1. **tecerrüd:**
Kaside 9
Mısra: **5**
Soyunma. II Dünya ile ilişkiyi kesme.

Tecerrüd iḫtiyār itmiş
nice tecrīdlik çekmiş
Fenā fi'llāh olan abdāla
abdālāna ʿışḳ olsun

tecerrüd ʿālemin añdı:

1. **tecerrüd ʿālemin añdı:**-*dı*
Tahmis 12
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Manevi âlemi anmak.

Ṣu gibi dil ṭıflı aḳmaz her yaña şimden girü
Ṭāyir-i ḳudsī-i rūḥ añdı tecerrüd ʿālemin

tecrīdlik çekmiş:

1. **tecrīdlik çekmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Soyunmak. II Dünyadan el ayak çekmek.

Tecerrüd iḫtiyār itmiş
nice tecrīdlik çekmiş
Fenā fi'llāh olan abdāla
abdālāna ʿışḳ olsun

tedbīr eyleyem:

1. **tedbīr eyleyem:**-*y, -em*
Gazel 132
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tedbir almak, tehlikeli bir durum yaşanmasına karşı önlem almak.

Yoḳ mecālüm āh idem bilmem ne tedbīr eyleyem
Tīr-i ġamzeñ cāna itdi ey gözi mekkār kār

tedbīr-i enām:

1. **tedbīr-i enām:**
Kaside 4
Mısra: **81**
Kelime Tipi: -
İnsanların tedbiri, önlemi.

Didi tedbīr-i enām ile bu taġyīr olmaz
Ḥükm-i taḳdīr-i Ḫudā gibi bu naḳż-ı ibrām

tedebbür:

1. **tedebbürde:**-*de*
Tarih 4
Mısra: **11**
Belli bir şeyin sonunu düşünme, tefekkür etme.

Tefekkürde Āṣaf tedebbürde rāy
Bu rāy ile kesb itdi ʿizz u veḳār

tedrīs:

1. **tedrīsden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **8**
Ders verme, ders öğretme, öğretim.

Dāʾimā ḥaḳḳı ḳoyup bāṭıl taṣavvur itmeden
Nesne taʿlīm eylemez taʿlīmden tedrīsden

te’emmül:

1. **bī-te’emmül:**
Mesnevi 1
Mısra: **72**
Etraflıca düşünme.

Ki tā sāḳiyem cām çün gul dehed
Me-rā mül dehed bī-te’emmül dehed

teʾemmül itmez:

1. **teʾemmül itmez:**-*mez*
Gazel 153
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Etraflıca düşünmek.

Cānā marīż-i derd-i ʿışḳuñ taʿallül itmez
Cān isteseñ yoluñda virür teʾemmül itmez

teʾemmül ṭarzın:

1. **teʾemmül ṭarzın:**-*n*
Gazel 171
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Düşünme tarzı.

Teʾemmül ṭarzın erbāb-ı suḫan ebkemden ögrenmiş
Teʾennī yolın aṣḥāb-ı baṣīret kūrdan görmiş

teʾennī yolın:

1. **teʾennī yolın:**-*n*
Gazel 171
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dikkatli davranma tarzı.

Teʾemmül ṭarzın erbāb-ı suḫan ebkemden ögrenmiş
Teʾennī yolın aṣḥāb-ı baṣīret kūrdan görmiş

tefekkür:

1. **tefekkürde:**-*de*
Tarih 4
Mısra: **11**
Düşünme.

Tefekkürde Āṣaf tedebbürde rāy
Bu rāy ile kesb itdi ʿizz u veḳār

teftīş idüñ:

1. **teftīş idüñ:**-*üñ*
Mesnevi 5
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Teftiş etmek, bir işi gereğince yapılıp yapılmadığını öğrenmek amacıyla incelemek.

Didi teftīş idüñ bu oğlānı
Mümkin olduḳca söyledüñ anı

tehevvür:

1. **tehevvür:**
Mesnevi 5
Mısra: **22**
Öfkelenme, kızma.

Şīve vü nāz ile tekebbür ile
Ḫar gibi cūş idüp tehevvür ile

tehevvür idici:

1. **tehevvür idici:**
Mesnevi 5
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Kızgın, öfkeli (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Bir tehevvür idici ẓālim imiş
Bir nifāḳ ehli pür-meẓālim imiş

tehī:

1. **tehī:**
Gazel 158
Mısra: **3**
Dolu olmayan, içi boş. II Boş kadeh.

Bādenüñ raṭl-ı girānın sen tehī ẓann eyleme
Bize ögretme bize sen ağırumuz yeynümüz

tehīʿamelden:

1. **tehī ʿamelden:**-*den*
Kaside 3
Mısra: **71**
Kelime Tipi: **-**
Boş iş.

Ḳaldum tehī ʿamelden māl ise çıḳdı elden
Şarṭ-ı kerem degüldür meşrūṭum ola zāyil

tehī gelmez:

1. **tehī gelmez:**-*mez*
Mesnevi 15
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **-**
Boş gelmek, eli boş dönmek.

Aḳçe gibi uġurlu şey olmaz
Varduġı yirden ol tehī gelmez

tehī peymāne:

1. **tehī peymāne:**
Gazel 119
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Boş kadeh.

Meyüñ bir ḳaṭresi ʿayş ehline biñ cāndan yegdür
Tehī peymāne ḳahveyle ṭolu fincāndan yegdür

teʾḫīr:

1. **teʾḫīri:**-*i*
Gazel 60
Mısra: **8**
Erteleme, geciktirme, sonraya bırakma.

Meded sulṭānum istiʿcāl idüñ fevt olmasun furṣat
Bir iş kim ḫayr ola teʾḫīri anuñ ʿayn-ı āfetdür

te’hīr:

1. **te’ḫīrden:**-*den*
Kıt'a 33
Mısra: **15**
Erteleme, sonraya bırakma.

Ḫayrı te’ḫīrden muḳarrerdür
Cevr-i aḥbāb u āfet ü şerlik

tehniye-nāme:

1. **tehniye-nāme:**
Gazel 354
Mısra: **13**
Tebrikname, tebrik kartı.

Ey Ḳabūlī tehniye-nāme durur varsun hele
Yā ḳabūl olmaya yā redd ola yā ṣūret vire

tek:

1. **tek:**
Gazel 39
Mısra: **6**
Yeter ki, sadece, yalnızca.

Nār-ı ġam-ı hicrāna günāhumca yanayın
Tek eyle beni cennet-i kūyuñda müʾebbed

2. **tek:**
Gazel 41
Mısra: **9**
Yeter ki, sadece, yalnızca.

Kāmyāb olup murādātuñla sen tek biñ yaşa
Derd-i hicrānuñla ḳo ölsün Ḳabūlī derdmend

3. **tek:**
Gazel 223
Mısra: **16**
Yeter ki, sadece, yalnızca.

Ḳapuñda bendeñi düşmānla yeksān itme iḥsān it
Reh-i kūyuñda tek ḫāk ile yeksān eyle sulṭānum

4. **tek:**
Gazel 228
Mısra: **3**
Yeter ki, sadece, yalnızca.

Ġulām-ı ḫalḳa-der-gūş it ḳapuñda tek ten-i zārı
Kemend-i ḫalḳa-bend-i ġamdan āẕād eyle sulṭānum

5. **tek:**
Gazel 268
Mısra: **10**
Yeter ki, sadece, yalnızca.

Ḳabūlī biz ölürsek ġam degül künc-i melāmetde
O şāh-ı Ḫıżr-himmet tek hemān dünyāda ṣāġ olsun

6. **tek:**
Gazel 287
Mısra: **1**
Yeter ki, sadece, yalnızca.

Tek bizümle başı rez duḫterinüñ ḫoş olsun
Ḫum-ı mey-ḫāne bugünden girü hep boş olsun

7. **tek:**
Gazel 344
Mısra: **10**
Yeter ki, sadece, yalnızca.

Eşʿār u ġazel söyle hemān ṭurma Ḳabūlī
Tek añdura gör nāmuñı aḳrān arasında

8. **tek:**
Gazel 386
Mısra: **12**
Yeter ki, sadece, yalnızca.

Dirhem ü dīnār ile girmez metāʿ-ı vaṣl ele
Tek Ḳabūlī naḳd-i cānum vireyin ala yine

9. **tek:**
Gazel 449
Mısra: **4**
Yeter ki, sadece, yalnızca.

Çignesin ḫāk-i rehüñ gibi beni düşmen ü dost
Tek yüzüñ görmege bir daḫı yine yol olsun

10. **tek:**
Kaside 13
Mısra: **30**
Yeter ki, sadece, yalnızca.

Yimege içmege aḳçeñ yoġ ise bir niçe gün
…… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

11. **tek:**
Terci-bend 4
Mısra: **26**
Yeter ki, sadece, yalnızca.

Türküñ ġalīẓi Kürd-i kerīhüñ yezīdi ol
Tek mālik olsun ehl-i ġınānuñ ferīdi ol

tekebbür:

1. **tekebbür:**
Mesnevi 5
Mısra: **21**
Büyüklenme, kibirlenme.

Şīve vü nāz ile tekebbür ile
Ḫar gibi cūş idüp tehevvür ile

tekebbürlen:

1. **tekebbürlenmezüz:**-*mez, -üz*
Gazel 156
Mısra: **5**
Büyüklenmek, kibirlenmek.

Kimseye kīn itmezüz ḫalḳa tekebbürlenmezüz
Kibr ü kīn ehlinedür el-ḳıṣṣa ḳibr ü kīnümüz

tekellüf:

1. **tekellüf:**
Gazel 344
Mısra: **6**
Külfetli, zahmetli, zor.

Dil-dāra didüm būse kenār ola mı ḳābil
Didi ne tekellüf aña yārān arasında

tekellüf çeker:

1. **tekellüf çeker:**-*er*
Gazel 336
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zahmet çekmek, güçlük geçmek, sıkıntı yaşamak.

Gönder ey ḳaşları yā oḳlaruñı cān evine
Ne tekellüf çeker ol gelmege yārān evine

tekellüm:

1. **tekellüm:**
Gazel 12

Mısra: **8**
Konuşma, söyleme.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

2. **tekellüm:**
Gazel 173
Mısra: **6**
Konuşma, söyleme.

Ḥalāvet laʿl-i şekkerḫāña muḫtaṣ
Tekellüm ṭūṭi-i gūyāña maḫṣūṣ

tekellüm ideyin:

1. **tekellüm ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Konuşmak, söz söylemek.

Niçe bir bezm-i firāḳ içre terennüm ideyin
Niçe bir sūz u ḥarāretle tekellüm ideyin

teklīf ide:

1. **teklīf ide:**-*e*
Gazel 98
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Teklif etmek, öneride bulunmak.

Būse-i sīb-i zeneḫdānın ki teklīf ide yār
İmtiḥān eyler seni ey dil ṣaḳın almayı gör

tekmil:

1. **tekmīli:**-*i*
Diğer 1
Mısra: **24**
Tamamlama, bitirme.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

tekmīl itmişdi:

1. **tekmīl itmişdi:**-*miş, -di*
Gazel 395
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bitirmek, tamamlamak.

Gerçi o şeh itmişdi cefā fennini tekmīl
Gāhīce hele bāb-ı vefādan da oḳurdı

tekrār:

1. **tekrārı:**-*ı*
Gazel 225
Mısra: **10**
Aynı olayı, eylemi veya sözü başa alıp yenilemek.

Ḳabūlī ayağuñ ṭopraġına bildürdi aḥvālin
Murādı añlama taṣdīʿ ider tekrārı sulṭānum

tekrīm idüp:

1. **tekrīm idüp:**-*üp*
Kaside 4
Mısra: **198**
Kelime Tipi: -
Saygı göstermek, hürmet etmek.

Vüzerā ḫayline baş itdi Sinān Paşayı
Ḫayli tekrīm idüp ol pādşeh-i zü'l-ikrām

tekye:

1. **tekye:**
Kaside 10
Mısra: **31**
Tekke, dergâh.

Tekye bekler ḳuş degül bir ḳaz avazlu ala ġaz
Bir çaḳar ellü çaḳır bir pençesi çaylaḳ dede

2. **tekyedür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **35**
Tekke, dergâh. II Âlem, cihan.

Cihān bir tekyedür şām u seḥer gelmekde ḳurbānı
Çıḳup bir güşeden her dem gelen ḳurbāna ʿışḳ olsun

tekye küncinde oturmış:

1. **tekye küncinde oturmış:**-*mış*

Kaside 9
Mısra: **71**
Kelime Tipi: -
Tekke köşesinde oturmak, dergâhta bulunmak.

Gedā şeklinde rindāne oturmış tekye küncinde
Cihān ḫalḳın temāşā eyleyen mīrāna ʿışḳ olsun

tekye-i ʿālemden:

1. **tekye-i ʿālemden:**-*den*
Kaside 10
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Âlem tekkesi. II Dünya, cihan âlem.

Pā-bürehne üştür-i ner gibi seyr it ʿālemi
Tekye-i ʿālemden irkenden götür ayaḳ dede

tekye-i ʿışḳ:

1. **tekye-i ʿışḳ:**
Kaside 10
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aşk tekkesi. II Aşk.

Tekye-i ʿışḳ içre ṣoyunmış bıraḳmış cāmesin
Bir ṣoyulmış beyżaya beñzer güzel ṣuplaḳ dede

tekye-i ʿışḳ u maḥabbet:

1. **tekye-i ʿışḳ u maḥabbet:**
Gazel 62
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Muhabbet ve aşk tekkesi. II Aşk ve muhabbet.

Cān fedā itmek gerek cānāna vāṣıl olmaġā
Tekye-i ʿışḳ u maḥabbet cān fedā yanındadur

tekye-i ʿışḳa varup:

1. **tekye-i ʿışḳa varup:**-*up*
Muhammes 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk tekkesine varmak. II Âşık olmak.

Rāh-ı ġamda ḫākveş ḫāṭır-perīşān olduġum
Tekye-i ʿışḳa varup cān ile ʿüryān olduġum

tel tele uymış:

1. **tel tele uymış:**-*mış*
Gazel 339
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tel tele uymak, birebir uyuşmak.

Rişte-i ten tār-ı pīrāhenden olmaz hiç cüdā
Yer ḳumaşıdur ki gūyā uymış anda tel tele

telbīs:

1. **telbīsden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **2**
Hile, oyun.

Düzd ü şirret bilmede aʿlem geçer iblīsden
Muttaṣıl ḫālī degül tezvīrden telbīsden

telef:

1. **telef:**
Mesnevi 1
Mısra: **43**
Bitirme, harcama.

Be-ġam naḳd-i ʿömret ne-bāṣed telef
Gehī def be-kef zen gehī kef be-def

telḫ:

1. **telḫdür:**-*dür*
Gazel 46
Mısra: **3**
Acı, yakıcı.

Gerçi ġāyet telḫdür sāḳī ṣarāb-ı ḫoş-güvār
Oldı dil ṭıflına ammā şīr-i māderden leẕīẕ

2. **telḫ:**
Gazel 102
Mısra: **7**
Acı, yakıcı.

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekṣer devāyı merde yazmışlar

telḫ-gūy u kīne-cūy u tünd-ḫūy:

1. **telḫ-gūy u kīne-cūy u tünd-ḫūy:**
Gazel 429
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Acıları söyleyen, intikam almaya çalışan ve sert huylu (kimse). II Sevgili.

Ey Ḳabūlī arada ḳābil degüldür ittiḥād
Yār zīrā telḫ-gūy u kīne-cūy u tünd-ḫūy

telḥi-i rūzgār:

1. **telḫi-i rūzgār:**
Mesnevi 1
Mısra: **140**
Kelime Tipi: -
Feleğin acısı. II Dert, keder.

Me-gū īn ḫumār-āver ü telḫ yār
Ki z'ū mī-reved telḫi-i rūzgār

telḫīṣ olınmış:

1. **telḫīṣ olınmış:**-*mış*
Mesnevi 8
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Özetlenmek. II Telhis: Sadrazam veya daha alt makamlardan padişahın iznini, görüşünü ya da emrini almak için yazılan ve konunun özetini içeren yazı.

Nāmı ol maṭlabuñ ḳażā-i Ḥamā
Bize telḫīṣ olınmış idi şehā

temāşā:

1. **temāşā:**
Gazel 372
Mısra: **3**
Bakıp seyretme, izleme.

Ẓannum oldur ki temāşā içün anı yir yir
Her melek ṭāḳ-ı felekden çıḳa bir bir baḳa

2. **temāşā:**
Gazel 472
Mısra: **1**
Bakıp seyretme, izleme.

Bāġa gel şimdi temāşā gül-i sīrābuñdur
Cūylar seyrini elden ḳoma seyr ābuñdur

3. **temāşādur:**-*dur*
Gazel 94
Mısra: **10**
Eğlence, zevk, sefa, neşe, mutluluk.

Ḳabūlī manṣıb almaḳ pādşāh-ı heft-kişverden
ʿAceb ümmīd ü yaḫşı ārzū özge temāşādur

temāşā eyledüñ:

1. **temāşā eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Tarih 2
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, temaşa etmek.

Cemʿ eyleyüp her milleti defʿ eyleyüp her ʿilleti
Seyr eyleyüp her ḥirfeti özge temāşā eyledüñ

temāşā eylese:

1. **temāşā eylese:**-*se*
Kaside 5
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, izlemek, görmek.

Er olsa ṭursa ḳarı oġlı ʿavret gibi ḳaçmasa
Temāşā eylese iḳdāmını merdān-ı meydānuñ

temāşā eyleyüp:

1. **temāşā eyleyüp:**-*y, -üp*
Tarih 3
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Seyretmek, temaşa etmek.

Görüp bu raġbeti bu himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u bu tertīb ü ʿünvānı

temāşāgāh:

1. **temāşāgāhına:**-*ı, -n, -a*
Tarih 24
Mısra: **3**
Temaşa edilen yer, seyir yeri.

Ḳaṣr-ı cennetde temāşāgāhına
Reşk iderse yiridür ġılmān u ḥūr

temāşāgāh-ı kūh-ı bī-sütūn:

1. **temāşāgāh-ı kūh-ı bī-sütūn:**
Gazel 76
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bîsütun Dağı'nın seyredilen yeri. II Sevgiliyi temaşa etme.

Leb-i şīrīnüñe Ferhād gibi olalı ʿāşıḳ
Temāşāgāh-ı kūh-ı Bī-sütūn eglencem olmışdur

temennā:

1. **temennā:**
Gazel 106
Mısra: **1**
Temenni, istek, dilek, arzu.

Her ne deñlü serd ise dil-ber temennā nerm ider
İttiḥād-ı maʿnevī bāzār-ı ʿışḳı germ ider

temevvüc eyledi:

1. **temevvüc eyledi:**-*di*
Gazel 181
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dalgalanmak, coşmak.

Ḳabūliyā dür-i naẓmuñ ṭaġıldı eṭrāfa
Temevvüc eyledi ṭabʿuñ miṣāl-i baḥr-ı şigerf

ten:

1. **tende:**-*de*
Gazel 17
Mısra: **9**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Tāb u ṭāḳat ḳomadı tende Ḳabūlī teb-i ġam
Yine söz söylemege ṭāḳat umarsın neʿaceb

2. **tende:**-*de*
Gazel 18
Mısra: **14**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

3. **ten:**
Gazel 21
Mısra: **2**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Cān-ı ḥazīn ü ḫaste itmez ümīd-i ṣıḥḥat
Dil ḫaste ser şikeste ten pāy-māl-i miḥnet

4. **ten:**
Gazel 81
Mısra: **6**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

5. **ten:**
Gazel 86
Mısra: **1**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Ten besleme k'ol ḫāk ile yeksān olacaḳdur
Ol ḫāneyi terk eyle ki vīrān olacaḳdur

6. **tenüm:**-*üm*
Gazel 99
Mısra: **5**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Ḫāl-i ruḫuñ ġamıyla tenüm tāze dāġdur
Cānā bahār irişdi ḳaranfül zamānıdur

7. **tende:**-*de*
Gazel 154
Mısra: **5**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Eyü olmadı ḳaldı zaḫm-ı tīġuñ tende bilmezsin
Eger böyle ḳalursa bilmiş ol soñı eyü olmaz

8. **tenüñ:**-*üñ*
Gazel 206
Mısra: **2**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Sözüñ sükker lebüñ ḥalvā-yı nāzük
Tenüñ pālūde-i raʿnā-yı nāzük

9. **teni:**-*i*
Gazel 262
Mısra: **3**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

10. **ten:**
Gazel 342
Mısra: **2**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

İtmez ümīd-i ṣıḥḥat cān-ı ḥazīn ü ḥaste
Ten pāymāl-i miḥnet dil ḫaste ser şikeste

11. **tenümi:**-*üm, -i*
Gazel 409
Mısra: **1**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Yaḳduñ a nār-ı ʿışḳ ile tenümi
Yıḳduñ a seng-i ġamla meskenümi

12. **tende:**-*de*
Gazel 420
Mısra: **1**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Dāġlar tende bī-şumār oldı
Seyr-i gülzāra gel bahār oldı

13. **tende:**-*de*
Gazel 443
Mısra: **6**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

14. **tende:**-*de*
Gazel 451
Mısra: **1**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Degüldür şerḥalarla tende dāġ-ı ḫūn-feşān yir yir
Şeh-i ġam geçmege yolında ḳalmışdur nişān yir yir

15. **ten:**
Müsemmen 1
Mısra: **5**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Ten ḫāke düşdi mürde-ṣıfat cāna elvedāʿ
Ḳaldum belā vü derd ile dermāna elvedāʿ

16. **ten:**
Tahmis 5
Mısra: **2**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın bedeni.

Cefā vü cevri çekmekde göñül āzürde-ḥāl oldı
Beden bī-tāb u tāḳat ten żaʿīf ü bī-mecāl oldı

17. **tendedür:**-*de, -dür*
Gazel 82
Mısra: **14**
Ten, beden, vücut, gövde. II Âşığın/Kabûlî'nin bedeni.

Sensüz Ḳabūli mürde vü ḳalbi füsürdedür
ʿIşḳuñla zindedür nite kim cānı tendedür

18. **tenüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 411
Mısra: **1**
Ten, beden, vücut, gövde. II Paşanın bedeni.

Tenüñde ḫilʿat-i şāhī başuñda tāc-ı ḫāḳānī
Mübārek ola şāhum egnüñe teşrīf-i sulṭānī

19. **teni:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **6**

Ten, beden, vücut, gövde. II Sevgilinin bedeni.

Lebi ḥalvā yañaġı teng-i şekker
Teni pālūde-i ter gibi ditrer

20. **teni:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **86**
Ten, beden, vücut, gövde. II Sevgilinin bedeni.

Dehānı ġonça aġzı burnı ḫurde
Teni abbaḳ ṣoyulmışca yumurda

ten cāmesin çıkar:

1. **ten cāmesin çıḳar:**
Gazel 99
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vücut elbisesini çıkarmak. II Bedeni terk etmek, kendinden geçmek.

Ten cāmesin çıḳar yüri
ten cāmeyi ṭaġıt
Ṭurma Ḳabūli terk-i tecemmül zamānıdur

ten cāmeyi ṭaġıt:

1. **ten cāmeyi ṭaġıt:**
Gazel 99
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vücut elbisesini dağıtmak. II Bedeni terk etmek, kendinden vazgeçmek.

Ten cāmesin çıḳar yüri
ten cāmeyi ṭaġıt
Ṭurma Ḳabūli terk-i tecemmül zamānıdur

ten zevraḳın:

1. **ten zevraḳın:**-*n*
Gazel 310
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Beden sandalı. II Âşığın bedeni.

Ten zevraḳın baḥr-i ġama ġarḳ olmasun dirseñ eger
Çirkāb-ı ḥırṣ ile dilā fülk-i vücūduñ ṭolmasun

tenāsüb olur:

1. **tenāsüb olur:**-*ur*
Mesnevi 9
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Uygun olmak, yakışmak, uygun ve güzel oranda olmak.

Biri birine her ʿużvı münāsib
Bu deñlü olur aʿżāda tenāsüb

tenaʿum:

1. **tenaʿumla:**-*la*
Gazel 451
Mısra: **3**
Nimet içinde yaşamak, bolluk içinde bir hayat sürme.

Ne deñlü perveriş ḳılsañ tenaʿumla ten-i zārı
Ṣalursın ʿāḳıbet ḫāke anı ey nā-tüvān yir yir

tencīs:

1. **tencīsden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **12**
Pislenme. II Adı lekelenme, kötü şekilde anılma.

Emr-i şāhīye ḳalem ḳatmaḳ yanında emr-i sehl
Çolpadur ḫavf eylemez teşhīrden tencīsden

tenden firār itdi:

1. **tenden firār itdi:**-*di*
Terci-bend 1
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Tenden firar etmek, bedenden ayrılmak. II Gönülden çıkmak.

Yoġ idi dilde ṣabr u cānda ḳarār
Feraḥ u şādi tenden itdi firār

tenezzül itmez:

1. **tenezzül itmez:**-*mez*
Gazel 153
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tenezzül etmek, kendi durumuna aykırı düşen bir şeyi kabul etmek.

Başmaz ḳadem yoluñda ḫāk eyleseñ vücūduñ
Ey şehsüvār ey dil sākin tenezzül itmez

tenezzül zamānıdur:

1. **tenezzül zamānıdur:**-*dur*
Gazel 99
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tenezzül etme, alçak gönüllü olma zamanı.

Gerden-firāz olma ṣürāḥī gibi dilā
Mey gibi düş ayaġa tenezzül zamānıdur

teng:

1. **teng:**
Kaside 6
Mısra: **75**
Dar, küçük. II Sıkıntılı.

Cefā-yı ḫār yirüm ġonca gibi teng itdi
Bu tengnā-yı cihānda neler ẓuhūr eyler

teng-i şekerde:

1. **teng-i şekerde:**-*de*
Gazel 235
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şekerin dengi.

Ḳand-i lebüñüñ leẕẕeti yoḳ teng-i şekerde
Āb-ı dehenüñ şerbet-i rummāna degişmem

teng-i şekker:

1. **teng-i şekker:**
Mesnevi 9
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şeker balyası. II Sevgilinin yanağı.

Lebi ḥalvā yañaġı teng-i şekker
Teni pālūde-i ter gibi ditrer

tengnā-yı ʿālemi:

1. **tengnā-yı ʿālemi:**-*i*
Tahmis 7
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Dünya çukuru. II Dünya, âlem.

Tengnā-yı ʿālemi ṣu gibi gezdüñ sū-be-sū
Ẕerre deñlü ḳalmaġā yir ḳalmadı şimden girü

tengnā-yı cihānda:

1. **tengnā-yı cihānda:**-*da*
Kaside 6
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Dünya çukuru. II Küçük ve sıkıntılı dünya.

Cefā-yı ḫār yirüm ġonca gibi teng itdi
Bu tengnā-yı cihānda neler ẓuhūr eyler

tenhā:

1. **tenhā:**
Beyit 2
Mısra: **1**
Bir başına, tek, yalnız.

Ne men tenhā ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden dārem
Heme dārend der-ān taṣavvurhā ki men dārem

2. **tenhā:**
Gazel 170
Mısra: **6**
Bir başına, tek, yalnız.

Ey dil kilāb-ı kūy-ı dil-berle ülfet eyle
Tenhā yilüp yopurma yārān içine ḳarış

3. **tenhā:**
Gazel 59
Mısra: **14**
Yalnız, sadece.

Ey Ḳabūlī gün gibi her-cāyidür gerçi o meh
Nāz ile ġam-ḫāneme gelse hele tenhā gelür

4. **tenhā:**
Gazel 416
Mısra: **8**
Yalnız, sadece.

Bāḳi ey ṣūfī cemāl-i yāre menhīdür didüm
Saña mı ḳalsun cemāl-i dil-rübā tenhā didi

tenhā ḳoma:

1. **tenhā ḳoma:**-*ma*
Gazel 348
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yalnız bırakmak.

Dil-i vīrānı gel tenhā ḳoma dūr olma ḫāṭırdan
Sen ey ġam gizlü bir gencīnesin vīrāneden çıḳma

tenhā olalum:

1. **tenhā olalum:**-*alum*
Gazel 369
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yalnız olmak, yanında başka biri bulunmamak.

Gel meclis-i ḫāṣ idelüm aġyārı getürme
Gel gül gibi tenhā olalum ḫārı getürme

tenhā vādīlere çık:

1. **tenhā vādīlere çıḳ:**
Gazel 437
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Issız vadilere çıkmak, tenha yerlere gitmek. II Herkesle irtibatı keserek yalnız başına bir köşeye çekilmek.

Cūlar gibi çıḳ tenhā vādīlere ʿazm eyle
Ḫār u ḫasa ḳarışma ʿuzlet demidür şimdi

tenhāca:

1. **tenhāca:**
Gazel 326
Mısra: **9**
Kimsesiz, ıssız yer.

Gice dil-dār ile tenhāca biraz bāde görüp
Ey Ḳabūlī seḥerī defʿ-i ḫumārı severin

ten-i bed-ḫvāhı ḳılıcla:

1. **ten-i bed-ḫvāhı ḳılıcla:**
Kıt'a 17
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kötü bedeni kılıçlamak. II Düşmanı kılıçtan geçirmek, öldürmek.

Çıḳ rezme ḳılıcla ten-i bed-ḫvāhı ḳılıcla
Başlarsa cidāla ser-i aʿdāyı cüdāla

ten-i bī-iʿtibār:

1. **ten-i bī-iʿtibār:**
Tesdis 2
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
İtibarsız beden, saygı gösterilmeyen kişi. II İtibar edilmeyen düşkün âşık.

Başumdan gitdi ʿaḳlum cümleten hep tār-mār oldum
Düşüp bir gūşede ḳaldum ten-i bī-iʿtibār oldum

ten-i billūrına:

1. **ten-i billūrına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 10
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Parlak, beyaz ten.

Tāb virmiş āftābāsā ten-i billūrına
Bir ḥarāret issi ṣāḥib-sūz bir ışlaḳ dede

ten-i bī-rūḥ oldı:

1. **ten-i bī-rūḥ oldı:**-*dı*
Gazel 430
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ruhsuz beden olmak. II Nefes alınmasına rağmen yaşam belirtilerini kaybetmek, yaşama hevesi kalmamak.

Güşe-i ġamda Ḳabūlī ten-i bī-rūḥ oldı
Gelmedi gitdi daḫı cismine cān sen gideli

ten-i dil-ber:

1. **ten-i dil-ber:**
Gazel 171
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin bedeni.

Dil-i mecrūḥa bāḳīdür ten-i dil-ber dimiş gerçek

Beden ʿilmin eṭibbā taḫta-i semmūrdan görmiş

ten-i dil-dāra:

1. **ten-i dil-dāra:**-*a*
Gazel 464
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin bedeni.

Nūr-ı Ḥaḳdur dir ruḫ-ı zībā-yı yāre baḳ diyen
Ḳardan aḳ dir ten-i dil-dāra ḳara aḳ diyen

ten-i ḫāki:

1. **ten-i ḫāki:**
Gazel 453
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Topraktan (yaratılmış) beden. II Âşığın zayıf ve aciz bedeni.

Hemvāre ten-i ḫāki şud der-ḳademet ber-bād
Ber-bād şudem her çi der-rāh-ı tu bād ābād

ten-i pür-sūzum:

1. **ten-i pür-sūzum:**-*um*
Gazel 52
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ateş dolu beden. II Âşığın bedeni.

Nār-ı ḥasretle küle döndi ten-i pür-sūzum
Yana yana dil-i ṣad-pāre de biryāna döner

ten-i ṣad-çāk:

1. **ten-i ṣad-çāk:**
Gazel 88
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüz parçaya ayrılmış beden. II Âşığın bedeni, vücudu.

Ten-i ṣad-çāk içinde sükker-i medḥünle murġ-ı dil
Ḳafes içinde gūyā ṭūṭi-i şīrīn-kelāmuñdur

ten-i ʿuryān:

1. **ten-i ʿuryān:**
Tahmis 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Çıplak ten, soyulmuş beden.

Ser virür sır ṣaḳınursın sīne-i sūzān ile
Dönme ḳavlüñden Nesīmīveş ten-i ʿuryān ile

ten-i żaʿīf:

1. **ten-i żaʿīf:**
Gazel 91
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zayıf beden, güçsüz vücut. II Âşığın bedeni.

Ten-i żaʿīf şu berg-i giyāha beñzer kim
Feżāda ḥasret-i āb ile nīm-deste yatur

ten-i zāra:

1. **ten-i zāra:**-*a*
Gazel 443
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen beden. II Âşığın bedeni.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

ten-i zārı:

1. **ten-i zārı:**-*ı*
Gazel 228
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen beden. II Âşığın bedeni.

Ġulām-ı ḫalḳa-der-gūş it ḳapuñda tek ten-i zārı
Kemend-i ḫalḳa-bend-i ġamdan āẕād eyle sulṭānum

2. **ten-i zārı:**-*ı*
Gazel 451
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ağlayan, inleyen beden. II Âşığın bedeni.

Ne deñlü perveriş ḳılsañ tenaʿumla ten-i zārı
Ṣalursın ʿāḳıbet ḫāke anı ey nā-tüvān yir yir

ten-i zībāña:

1. **ten-i zībāña:**-*ñ, -a*
Gazel 2
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel beden, süslü ten. II Sevgilinin bedeni.

Tevsen-i dehr ü kebīş-i felek ü kebş-i zemīn
Biri ḳoç başuña biri ten-i zībāña fedā

ten-i zībāsı:

1. **ten-i zībāsı:**-*s, -ı*
Gazel 206
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel beden, süslü ten. II Sevgilinin bedeni.

Ḳabūlī gül gibi ol serv-i nāzuñ
Ten-i zībāsı ser-tā-pāy-ı nāzük

2. **ten-i zībāsı:**-*s, -ı*
Kaside 10
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güzel beden, süslü ten.

Penbelerle dāġ-ı cismin ser-be-ser zeyn eylemiş
Penbeye beñzer ten-i zībāsı bir ablaḳ dede

tenḳiye-i dimāġ ider:

1. **tenḳiye-i dimāġ ider:**-*er*
Gazel 461
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zihni temizlemek, şuurunu açmak.

Bāde dirüldür ādemi ḫaste olanı ṣaġ ider
Nūş idene ṣafā virür tenḳiye-i dimāġ ider

tennūr-ı mihnetde:

1. **tennūr-ı mihnetde:**-*de*
Gazel 314
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Eziyet fırını. II Zulüm, eziyet, cefa.

Ṭutuşmışsın şirār-ı āh ile tennūr-ı mihnetde
Ḳızarmış gözlerüñ pür-āteş olmış nāra düşmişsin

tennūr-ı sīnede ḳızarup:

1. **tennūr-ı sīnede ḳızarup:**-*up*
Gazel 384
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül fırınında kızarmak. II Gönlü yanmak, aşk acısı çekmek.

Ḫūn-ābe-i cigerle ṭolu sīḫ-i her müje
Tennūr-ı sīnede ḳızarup şiş kebāb ola

ter:

1. **ter:**
Gazel 56
Mısra: **8**
Yaş, ter. II Âşığın gözyaşı.

Sürme-i ḫāk-i derüñ kuḥl-ı başardur ammā
İmtizāc itmediler dīde aña terdür ter

2. **terdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **8**
Yaş, ter. II Âşığın gözyaşı.

Sürme-i ḫāk-i derüñ kuḥl-ı başardur ammā
İmtizāc itmediler dīde aña terdür ter

3. **terdür:**-*dür*
Gazel 68
Mısra: **4**
Yaş, ter. II Âşığın gözyaşı.

Çekdiler ayaġınuñ ṭopraġını kuḥlāsā
Dīdeler anuñ içün biri birine terdür

ter mizāc oldı:

1. **ter mizāc oldı:**-*dı*
Beyit 198
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gözü yaşlı beden olmak. II Âşığın kanlı gözyaşları döken biri hâline gelmesi.

Ḳanlar aġlar dem-be-dem hecrüñle itmez imtizāc

Dīde-i ġam-dīdem oldı gitdügince ter mizāc

ter mizācın:

1. **ter mizācın:**-*ı, -n*
Gazel 255
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gözü yaşlı beden.

ʿAraḳla bādeyi dün gice meclisde çekişdürdüm
Birinüñ ter mizācın birinüñ andan beter buldum

teraḥḥum ideyin:

1. **teraḥḥum ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, acımak.

Dimedüñ nālem işitdükde teraḥḥum ideyin
Seni ḳoyup varayın kime taẓallum ideyin

teraḳḳī:

1. **teraḳḳīler:**-*ler*
Kıt'a 11
Mısra: **2**
Yükselme, yücelme.

Dergeh-i devlet-meʾābuñ ḫākine yüzler sürüp
Ḫāk-i pāyüñden teraḳḳīler recā ḳılsam nola

teraḳḳī bulsam:

1. **teraḳḳī bulsam:**-*sa, -m*
Gazel 277
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yükselmek, ilerlemek. II Yücelmek, kıymet bulmak.

Ḳapuña yüz süreli nola teraḳḳī bulsam
İşigüñ ṭaşını mirḳāt-ı riyāset bilürin

teraḳḳub:

1. **teraḳḳub:**
Gazel 14
Mısra: **6**
Bekleme, (yolunu) gözleme.

Sevmezdi taḳarrüb ḳılanı saña raḳībüñ
Maḳṣūdına irdi niyedür daḫı teraḳḳub

terāneger:

1. **terānegeri:**-*i*
Gazel 3
Mısra: **4**
Nağmeler söyleyen (kimse), müzisyen, şarkıcı.

Bir bezm-i ḫāṣa maḥrem-i rāz olagör k'anuñ
Sāḳīsi Cem terānegeri Şeyḫ-i Cām ola

terbiyet eylemekdür:

1. **terbiyet eylemekdür:**-*mek, -dür*
Kıt'a 33
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Terbiye etmek.

Terbiyet eylemekdür ehl-i dili
Şimdi serdār öñünde serverlik

tercemān:

1. **tercemān:**
Gazel 199
Mısra: **10**
Bir dili başka bir dile çeviren, tercüme eden kimse; tercüman.

Düşdi Ḳabūli bir ʿacemī dil-bere göñül
Söyleşmege o şūḫ ile bir tercemān gerek

2. **tercemānı:**-*ı*
Tahmis 4
Mısra: **5**
Bir dili başka bir dile çeviren, tercüme eden kimse; tercüman.

Rū-be-rū oldı tercemānı ḳodı
Ẓāhir oldı ẓuhūra virdi mecāl

tercīḥ eylemek:

1. **tercīḥ eylemek:**-*mek*
Gazel 35
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tercih etmek.

Mihri sen mehden eylemek tercīḥ

Ġalaṭ-ı fāḥiş ü ḫaṭā-yı ṣarīḥ

ter-dāmān:

1. **ter-dāmān:**
Kaside 10
Mısra: **28**
Eteği ıslak. II İffetsiz kimse.

Ṣaḫṣ-ı ṣāḥib-ʿarbede bir nā-sezā bārān-zede
Bir kilimi ṣuda ter-dāmān bir ışlaḳ dede

terekküb bulmasa:

1. **terekküb bulmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 14
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Birleşmek.

Ḥālet mi virürdi bize mey-ḫānede her küb
Tiryāk mey-i nāb ile bulmasa terekküb

terennüm:

1. **terennüm:**
Gazel 12
Mısra: **8**
Hoş bir sesle konuşma, ezgiler söyleme.

O muraṣṣaʿ o muṣannaʿ o mülemmaʿ elfāẓ
O tebessüm o tekellüm o terennüm o nidā

terennüm ideyin:

1. **terennüm ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Konuşmak, söylemek.

Niçe bir bezm-i firāḳ içre terennüm ideyin
Niçe bir sūz u ḥarāretle tekellüm ideyin

terk et:

1. **terk et:**
Gazel 61
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Terk etmek, bırakmak, vazgeçmek.

Beni öldürdi ġayret ġayrı terk et bendeñi gözet
Maḥall-i merḥamet vaḳt-i ḥamiyyet cāy-ı ʿizzetdür

terk eyledi:

1. **terk eyledi:**-*di*
Tahmis 4
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Terk etmek, bir yeri veya kimseyi bırakıp gitmek, ondan uzaklaşmak, vazgeçmek.

Perdedār idi çehre-i āmāl
Anı terk eyledi nihānı ḳodı

terk eylesün:

1. **terk eylesün:**-*sün*
Gazel 364
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Terk etmek, bir yeri veya kimseyi bırakıp gitmek, ondan uzaklaşmak, vazgeçmek.

Terk eylesün aʿdāyile daʿvāyı Ḳabūlī
Biz cānib-i ḫaşmı idelüm Ḥaḳḳa ḥavāle

terk it:

1. **terk it:**
Gazel 421
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Terk etmek, bir yeri veya kimseyi, bırakıp gitmek, uzaklaşmak, vazgeçmek.

ʿArūs-ı serve māyil olma gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider ol başı oynaġı

terk itmezüz:

1. **terk itmezüz:**-*mez, -üz*
Beyit 273
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Terk etmek, bir yeri veya kimseyi bırakıp gitmek, uzaklaşmak, vazgeçmek.

Terk itmezüz ölince biz ḫod bu bārigāhı
Dā'im işüñ cefādur luṭf eyle bāri gāhī

terk-i aġyār itmege:

1. **terk-i aġyār itmege:**-*meg, -e*
Beyit 286
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Rakibi terk etmek.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

terk-i cāh eyle:

1. **terk-i cāh eyle:**
Gazel 348
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Bulunulan yeri terk etmek. II Makam ve mevkiyi bir kenara bırakmak, dünyadan el ayak çekmek.

Ḳabūlī pādşāh olmaḳ dilerseñ terk-i cāh eyle
Ferāġat şālına gir vażʿ-ı dervīşāneden çıḳma

terk-i cān eyle:

1. **terk-i cān eyle:**
Kaside 7
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Canından vazgeçmek, ölümü göze almak.

Ḳāṣıruz gerçi ki medḥüñde velī sulṭānum
Terk-i cān eyle diseñ eylemezüz taḳṣīrāt

terk-i cefā itmez:

1. **terk-i cefā itmez:**-*mez*
Gazel 139
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Eziyeti bırakmak, terk etmek.

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez
Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

terk-i dünyā idüp:

1. **terk-i dünyā idüp:**-*üp*
Tahmis 4
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Cihanı terk etmek, dünyadan vazgeçmek.

Terk-i dünyā idüp bu cānı ḳodı

terk-i hevādur:

1. **terk-i hevādur:**-*dur*
Tahmis 13
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Hevesten vazgeçme. II Aşkı bırakma.

Āḫir kişiye lāzım olan terk-i hevādur
Çıḳmaz ṣoñı dīvāneligüñ gördi hebādur

terk-i ʿizzet ḳıl:

1. **terk-i ʿizzet ḳıl:**
Gazel 329
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Şanı şöhreti terk etmek.

Ferāġat eyle dehrüñ manṣıbından terk-i ʿizzet ḳıl
Ne aʿlādan ne ednādan recā ḳıl ne müsāvīden

terk-i muʿtād eylemek:

1. **terk-i muʿtād eylemek:**-*mek*
Gazel 122
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Alışılmış huyu terk etmek.

Bī-vefālıḳ dil-rübāda ʿādet-i muʿtādedür
Terk-i muʿtād eylemek ḫalḳa ḫilāf-ı ʿādedür

terk-i nāmūs itmeyince:

1. **terk-i nāmūs itmeyince:**-*me, -y, -ince*
Tahmis 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Namusu terk etmek, ayıplanmaktan çekinmemek.

Terk-i nāmūs itmeyince nāmdār olmaz ḫalāṣ
ʿĀr iderseñ idemezsin yāre ʿarż-ı iḫtiṣāṣ

terk-i ser ḳılmaġı:

1. **terk-i ser ḳılmağı:**-*mağ, -ı*
Gazel 277
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Aklını yitirmek. II Canını ve başını ortaya koymak, ölümü göze almak.

Terk-i ser ḳılmağı yoluñda ṣafā kesb iderin
Cān fedā eylemegi cānuma minnet bilürin

2. **terk-i ser ḳılmağı:**-*mağ, -ı*
Gazel 285
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Aklını yitirmek. II Canını ve başını ortaya koymak, ölümü göze almak.

Terk-i ser ḳılmağı yoluñda ṣafā ʿadd iderin
Cān fedā eylemegi cānuma minnet bilürin

3. **terk-i ser ḳılmağı:**-*mağ, -ı*
Müseddes 4
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Aklını yitirmek. II Canını ve başını ortaya koymak, ölümü göze almak.

Terk-i ser ḳılmağı yoluñda ben īcād itdüm
Nola ʿālemde añılsa bir eyü ad itdüm

terk-i ṣūret:

1. **terk-i ṣūret:**
Mesnevi 5
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Sureti terk etmek, biçimden vazgeçmek.

Şöyle kim aḳçesüz ola bir an
Terk-i ṣūret virilmez ey nā-dān

terk-i tāc itmez:

1. **terk-i tāc itmez:**-*mez*
Gazel 142
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tacı terk etmek. II Dünya saltanatını terk etmek.

Şehā tāc u ḳabā terk itmeyen mülk-i beḳā bulmaz
Fenā iḳlīmine şāh olmaz ol kim terk-i tāc itmez

terk-i tecemmül itmez:

1. **terk-i tecemmül itmez:**-*mez*
Gazel 153
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Süsü (gösterişi) terk etmek.

Ḳalur yolıyla varmaz ser-menzil-i murāda
Rāh-ı fenāda ol kim terk-i tecemmül itmez

terk-i tecemmül zamānıdur:

1. **terk-i tecemmül zamānıdur:**-*dur*
Gazel 99
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Süsü, gösterişi terk etme zamanı.

Ten cāmesin çıḳar yüri ten cāmeyi ṭaġıt
Ṭurma Ḳabūli terk-i tecemmül zamānıdur

terk-i Türk:

1. **terk-i Türk:**
Gazel 207
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Türk'ü terk etmek.

Olsa Türküñ raġbeti mānend-i engüşt-i sütürg
Terki evlādur ḥabīşüñ gerçi bilmem terk-i Türk

terkīb ü tezyīni:

1. **terkīb ü tezyīni:**-*i*
Diğer 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
(Şiirlerin) Bir araya getirilmesi ve süslenmesi.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i

kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

terk-tāz:

1. **terk-tāza:**-*a*
Gazel 189
Mısra: **8**
At koşturmak. II Şairlik meydanında hünerini göstermek.

Raḫş-ı tabʿum çoḳdan alurdı belāġat ögdülin
Terk-tāza neyleyem bir füsḥat-i meydān yoḳ

terlik:

1. **terlik:**
Gazel 388
Mısra: **2**
Tazelik, canlılık. II Sevgilinin gençliği, tazeliği.

Dilā ol sevdigüñ dil-ber ne sinde
Güzellik tāzelik terlik nesinde

ter-mizāc:

1. **ter-mizāc:**
Gazel 142
Mısra: **7**
Taze tabiatlı, hoş mizaçlı.

Aġarmış dīde yaşlandıḳca ḫayli ter-mizāc olmış
Alışmaz fürḳat-i yār ile bir dem imtizāc itmez

tersā-beçe-i āteşidür:

1. **tersā-beçe-i āteşidür:**-*i, -dür*
Gazel 58
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ateşin Hristiyan çocuğu. II Sevgilinin saçı.

Nār-ı ruḫuña el uzadur zülf-i siyāhuñ
Tersā-beçe-i āteşidür nār ile oynar

tersīs:

1. **tersīsden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **4**
Dicle sahili üzerinde bulunan ve İran havzasına yakın olan Asur medeniyeti şehirlerinden biri.

Şerʿa vü ḳānūna uymaz meẕheb-i şāhī geçer
Var ise söz gönderür Tebrīzden Tersīsden

tertīb:

1. **tertībüñ:**-*üñ*
Kaside 1
Mısra: **21**
Tertip, iş, düzen. II Vezir Osman Paşa'nın işleri.

Ḳatı şāhānedür tertībüñ ey İskender-i devrān
Yanuñda ẕerre miḳdārı degül dārātı Dārānuñ

tertīb eyleyüp:

1. **tertīb eyleyüp:**-*y, -üp*
Tarih 2
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Tertip etmek, düzenlemek, hazırlamak.

Tā-devr-i Ḥātemden berü bu sūr sünnetdür diyü
Şāhāne tertīb eyleyüp bī-misl ü hemtā eyledüñ

tertīb ü tedvīni:

1. **tertīb ü tedvīni:**-*i*
Diğer 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
(Şiirlerin) Tertibi ve kitap hâline getirilmesi.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

tertīb ü ʿünvānı:

1. **tertīb ü ʿünvānı:**-*ı*
Tarih 3
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Tören ve şan.

Görüp bu raġbeti bu himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u bu tertīb ü ʿünvānı

tesāhül ider:

1. **tesāhül ider:**-*er*
Gazel 484
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İhmal etmek, umursamamak.

Yār bilsek niye tesāhül ider
Niye bilmezlenür tecāhül ider

tesbīḥ:

1. **tesbīḥden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **10**
Allah'ı anma, zikretme.

Başını kessen kesilmez āstān-ı şāhdan
Ḥaḳḳı bilmez ḥaẕẕı yoḳ tesbīḥden taḳdīsden

tesdīs:

1. **tesdīsden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **16**
Gazelde bulunan her beyte aynı vezin ve kafiyede dört mısra daha ekleyerek altılı bent oluşturmak.

Çünki ey dil ol ḫaruñ yanında birdür medḥ ü ẕem
Şiʿrüñi ḫālī ḳoma taḫmīsden tesdīsden

tesellā:

1. **tesellāsını:**-*s, -ı, -n, -ı*
Gazel 318
Mısra: **5**
Teselli, avuntu.

Her kişi tesellāsını senden alur āḫir
Her ṣūrete mirʾāt-ı mücellā sen imişsin

tesellādan olan insāna:

1. **tesellādan olan insāna:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güvenilir olan insan.

Muḥibb-i ḫānedān u bende-i Āl-i ʿAbā yaʿni
Tevellādan tesellādan olan insāna ʿışḳ olsun

tesellāyı buldı:

1. **tesellāyı buldı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Teselli bulmak.

Aldılar kellesini kelle geçerken āḫir
ʿĀḳıbet buldı tesellāyı ḫavāṣ ile ʿāvām

teshīr-i esmādan çekil:

1. **tesḫīr-i esmādan çekil:**
Gazel 221
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İsimlerin sihrinden kurtulmak. II Sevgilinin adının tesirinden uzaklaşmak.

Bāʿiṯ-i ʿışḳ u maḥabbetdür diyü ad eyleme
Çekme adın dil-berüñ tesḫīr-i esmādan çekil

teʾsīr:

1. **teʾsīr:**
Kaside 4
Mısra: **139**
Tesir, etki.

Çoḳ mıdur bunca fütūḥāta bu deñli teʾsīr
Böyledür resm-i ṭılısmāt-ı vücūd-ı ressām

teʾsīr itmese:

1. **teʾsīr itmese:**-*me, -se*
Gazel 162
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tesir etmek, etki etmek, etkilemek.

Tīşe-i elmās-ı eşküm nola teʾsīr itmese
Ḫāṭır-ı dil-dāra seng-i ḫāra beñzer beñzemez

teʾsīr itmez:

1. **teʾsīr itmez:**-*mez*
Beyit 167
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Tesir etmek, etki etmek, etkilemek.

Ḳaṭre-i eşk-i terüm dil-bere teʾsīr itmez
Ne ḳadar ḳıymet ider dāniyesi mürvaridüñ

teʾsīr ḳılmaz:

1. **teʾsīr ḳılmaz:**-*maz*
Gazel 256
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Tesir etmek, etki etmek, etkilemek.

Devā-yı derdmendān-ı maḥabbet özge dārūdur
Ḳabūlī anlara teʾsīr ḳılmaz degme emsem hem

teʾsīr-i nār-ı ʿışḳı:

1. **teʾsīr-i nār-ı ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 171
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşk ateşinin tesiri. II Aşkın tesiri, etkisi.

Yürek teʾsīr-i nār-ı ʿışḳı dāġ-ı sīneden ṭuymış
Ḫavāṣ-ı āteş-i Sīnāyı Mūsī Ṭūrdan görmiş

teskīn idemez:

1. **teskīn idemez:**-*emez*
Gazel 426
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sakinleştirmek, yatıştırmak.

Bir anuñ gibi şeh-i tīġ-keşān olmayıcaḳ
Kimse teskīn idemez fitne-i devr-i ḳameri

teslīm kerdeest:

1. **teslīm kerdeest:**-*est*
Gazel 504
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Teslim edilmiş. II Âşığın canını sevgiliye teslim etmesi.

Dil naḳd-i cān-ı ḫod be-tu teslīm kerdeest
Çeşmet çerā ki ber-men-i bī-dil ḥavāle şud

teslīm olan aḥbāba:

1. **teslīm olan aḥbāba:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
(Tarikata) Teslim olan derviş.

Düşüp bir ocaġa teslīm olan aḥbāba yüz taḥsīn
Maḥabbetden ḥarāret kesb iden sūzāna ʿışḳ olsun

tesmiye itmişlerdür:

1. **tesmiye itmişlerdür:**-*miş, -ler, -dür*
Diğer 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
İsimlendirmek, adlandırmak.

fāyiż u lāyıḥ olmış kelimāt ise ol medḥdür Ve eger māde-i şehvet ü ġażabdan ṣādır u mütebādir olan kelām ise aña ẕem diyü tesmiye itmişlerdür

tesmiye-i ism-i ẕāt:

1. **tesmiye-i ism-i ẕāt:**
Mesnevi 11
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Zatın isminin tesmiyesi.

Besmeledür tesmiye-i ism-i ẕāt
Cāmiʿ-i müstecmiʿ-i cemʿ-i ṣıfāt

teşbīh eyler:

1. **teşbīh eyler:**-*r*
Gazel 122
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Teşbih etmek, benzetme yapmak, kıyaslamak.

Ey gül-i ter ḳāmetin teşbīh eyler ḳaddüñe
Serv anuñçündür ḫazāndan her zamān āzādedür

teşbīh idemem:

1. **teşbīh idemem:**-*e, -me, -m*
Gazel 243
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Teşbih etmek, benzetme yapmak, kıyaslamak.

Güli ruḫsāruña teşbīh idemem ey ġonça
Bir iki berg gül-i aḥmere beñzer diyemem

teşbīh ider:

1. **teşbīh ider:**
Beyit 169
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Teşbih etmek, benzetme yapmak.

Nice teşbīh ider ehl-i baṣīret
Dür-i dendānuña dāne birinci

2. **teşbīh ider:**-*er*
Beyit 169
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Teşbih etmek, benzetme yapmak.

Nice teşbīh ider ehl-i baṣīret
Dür-i dendānuña dāne birinci

teşdīd:

1. **teşdīd:**
Gazel 45
Mısra: **6**
Sağlamlaştırma, kuvvet verme.

Ehl-i Ḥaḳ olma nedür bildüñ mi
Ḥaḳḳa yaḳīn yürüme çün teşdīd

teşevvuḳ:

1. **teşevvuḳ:**
Gazel 12
Mısra: **10**
Şevke gelme, heveslenme.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaşşuḳ o taʿalluḳ o hevā

teşhīr:

1. **teşhīrden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **12**
Teşhir etme, herkese duyurma, dile düşürme.

Emr-i şāhīye ḳalem ḳatmaḳ yanında emr-i sehl
Çolpadur ḫavf eylemez teşhīrden tencīsden

teşḫīş olınmaya:

1. **teşḫīş olınmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 172
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Teşhis edilmek, tanınmak.

Ḳaçan berāber olur merd-i ḫāṣ ile eşḫāṣ
Neden olınmaya ḳapuñda nīk ü bed teşḫīṣ

teşne:

1. **teşneler:**-*ler*
Gazel 46
Mısra: **7**
Çok susamış (kimse). II Sevgilinin dudağını arzulayan âşık.

Nola cān virse z̲ülāl-i laʿlüñ içün teşneler
Anlara ol sidre-ḳad ol āb-ı kevs̲erden leẕīẕ

2. **teşneyem:**-*y, -em*
Gazel 418
Mısra: **3**
Çok susamış (kimse). II Sevgilinin dudağını arzulayan âşık.

Teşneyem āb-ı zülāl-i laʿlüñe ḳandur beni
Sāḳi-i Kevs̲er olan ey çeşm-i mestānum ʿAli

teşnegī:

1. **teşnegīhā:**-*hā*
Mesnevi 1
Mısra: **130**
Susuzluk. II Gönül derdi, keder.

Be-men dih ki bā-ū şevem āşnā
Zi-dil teşnegīhā rehāned me-rā

teşne-leb:

1. **teşne-leb:**
Gazel 286
Mısra: **7**
Dudağı kurumuş, çok susamış (kimse). II Hazreti Hüseyin'e telmihte bulunulmuştur.

Teşne-leb kerb-i belā-yı
Kerbelāda cān viren
Dimedi āvāze-i ḳālū
belāya lā Ḥüseyn

teşrīf eyledi:

1. **teşrīf eyledi:**-*di*
Gazel 413
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Teşrif etmek, onurlandırmak, şereflendirmek.

Zevāyā-yı sarāy-ı dil ḫarāba müşrif olmışken
Müşerref ḳıldı teşrīf eyledi sulṭānumuz geldi

teşrīf eyledüñ:

1. **teşrīf eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Teşrif etmek, onurlandırmak, şereflendirmek.

Saʿādetle yine ḫālī ḳomayup ḳalb-i vīrānı
Gelüp devletle teşrīf eyledüñ taḫt-ı dil ü cānı

2. **teşrīf eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Teşrif etmek, onurlandırmak, şereflendirmek.

Dönüp gün gibi ʿazm-i Rūm idüp devletle ʿizzetle
Gelüp ṣıḥḥatle teşrīf eyledüñ şehri saʿādetle

teşrīf ide:

1. **teşrīf ide:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Teşrif etmek, onurlandırmak, şereflendirmek.

Ṣafā ol cāna kim anı müşerref ide cānānı
Saʿādet aña kim teşrīf ide ṣıḥḥatla sulṭānı

2. **teşrīf ide:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Teşrif etmek, onurlandırmak, şereflendirmek.

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

3. **teşrīf ide:**-*e*
Muaşşer 1
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Teşrif etmek, onurlandırmak, şereflendirmek.

Şeref ol millete kim ola anuñ mīr-i mīrānı
Gele devletle teşrīf ide ḫālī ḳomaya anı

teşrīf itmek:

1. **teşrīf itmek:**-*mek*
Gazel 109
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Teşrif etmek, onurlandırmak, şereflendirmek.

Egerçi pādşehden ḳullara ʿīdiyye ʿādetdür
İki ḫilʿatle teşrīf itmek ammā ki saʿādetdür

teşrīf-i sulṭānī:

1. **teşrīf-i sulṭānī:**
Gazel 411
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sultanın şereflendirmesi.

Tenüñde ḫilʿat-i şāhī başuñda tāc-ı ḫāḳānī
Mübārek ola şāhum egnüñe teşrīf-i sulṭānī

tevānī:

1. **tevānī:**
Gazel 24
Mısra: **9**
Yapabilmek, gücü yetebilmek.

Tevānī ki her cā zi-ẕāt-ı kerīmet
Resīden zi-ṣoḥbet-i kirāmet kerāmet

2. **tevānī:**
Mesnevi 1
Mısra: **34**
Yapabilmek, gücü yetebilmek.

Cihān ey muġannī ne-dāred direng
Me-nih çeng-rā ger tevānī zi-çeng

3. **tevānī:**
Mesnevi 1
Mısra: **54**
Yapabilmek, gücü yetebilmek.

Men ānem ki der-sīne nārem füzūd
Tevānī ki āteş nişānī be-ʿūd

tevān-i dil-i nā-tevānem:

1. **tevān-i dil-i nā-tevānem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Hasta gönlün dermanı. II Âşığın dermanı, takati.

Be-men dih ki tāb u tevānem ne-mānd
Tevān-i dil-i nā-tevānem ne-mānd

tevāżuʿ:

1. **tevāżuʿı:**-*ı*
Tahmis 3
Mısra: **12**
Alçak gönüllülük.

Ululuḳ isteyen iki ʿālemde ey göñül
Elden ḳomaz tevāżuʿı her demde ey göñül

tevbe:

1. **tevbe:**
Beyit 39
Mısra: **1**
Yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

2. **tevbe:**
Beyit 39
Mısra: **1**
Yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

3. **tevbe:**
Beyit 39
Mısra: **1**
Yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

4. **tevbe:**
Beyit 39
Mısra: **2**
Yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

5. **tevbe:**
Beyit 39
Mısra: **2**
Yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed

Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

6. **tevbe:**
Beyit 39
Mısra: **2**
Yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

7. **tevbe:**
Beyit 39
Mısra: **2**
Yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

8. **tevbe:**
Beyit 151
Mısra: **2**
Yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Şefāʿat ez-şefīʿ-i müẕnibīn-i ümmet-i bī-tāb
Ḳabūl ez-ḳābilü't-tevb ez-Ḳabūlī tevbe ez-eẕnāb

9. **tevbe-rā:**-*rā*
Beyit 172
Mısra: **2**
Yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Ey ki gūyī gū me-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm
Tevbe kerdem tevbe-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm

10. **tevbeyle:**-*y, -le*
Gazel 205
Mısra: **2**
Yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Geçilmez mi günāhından daḫı bir ʿāṣıḳ-ı zāruñ
ʿAceb tevbeyle cürmi sāḳıṭ olmaz mı günehkāruñ

11. **tevbe:**
Kaside 3
Mısra: **68**
Yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Lākin günāhum ancaḳ mīrīye saʿyüm oldı
Bilmezlik ile sehven olana tevbe ḳābil

tevbe kerdem:

1. **tevbe kerdem:**-*em*
Beyit 172
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tövbe etmek, yapılan bir günahtan dolayı pişman olup af dileyerek bir daha yapılmayacağına dair Allah'a söz vermek.

Ey ki gūyī gū me-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm
Tevbe kerdem tevbe-rā estaġfiru'llāhe'l-ʿaẓīm

tevbe-i bī-ḥad:

1. **tevbe-i bī-ḥad:**
Beyit 23
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sayısız, sonsuz tövbe.

Şefāʿat ez-şefīʿ-i ʿāṣiyān-ı ümmet-i Aḥmed
Ḳabūl ez-ḳābilü't-tevb ez-Ḳabūlī tevbe-i bī-ḥad

tevbenüñ ālin:

1. **tevbenüñ ālin:**-*n*
Gazel 93
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tövbenin yüceliği, tövbe etmenin önemi.

Mey-i gül-fāma ṣūfī tevbenüñ ālin bilür ammā

Şarāb-ı āl içerler ehl-i diller āl bilmezler

tevbīh eyleme:

1. **tevbīḫ eyleme:**-*me*
Gazel 514
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Azarlamak, paylamak.

Her dāġ-ı ġamuñ ḫod ser-i ʿāşıḳda birer mīḫ
Sen bāri gelüp bir yañadan eyleme tevbīḫ

tevcīh idüp:

1. **tevcīh idüp:**-*üp*
Gazel 44
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Mana vermek, anlamlandırmak, yorumlamak.

Ol ki māha nūr u fer tevcīh idüp rū ḳoymış ad
Nūrdan bir nūn peydā ḳılmış ebrū ḳoymış ad

tevcīh olındı:

1. **tevcīh olındı:**-*dı*
Gazel 371
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Şerefli, kıymetli bir şeyi bir kimseye bahşetmek.

Bir manṣıb-ı şerīf idi kūyuñ gedālıġı
Tevcīh olındı ol bize ḳayd-ı ḥayāt ile

teveccüh:

1. **teveccühüm:**-*üm*
Gazel 236
Mısra: **3**
Yakınlık gösterme, beğenme, ilgilenme.

Gice gündüz teveccühüm sañadur
Ey yüzi ḳıblegāhum İbrāhīm

tevekkül ṣaḥibi:

1. **tevekkül ṣaḥibi:**
Gazel 119
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Allah'a) Tevekkül eden (kimse).

Tevekkül ṣaḥibi ey dil baş egmez şāh-ı devrāna
Gedā ehl-i ḳanāʿat olsa ol sulṭāndan yegdür

tevellā:

1. **tevellādan:**-*dan*
Kaside 9
Mısra: **8**
Ehl-i beyti dost edinme.

Muḥibb-i ḫānedān u bende-i Āl-i ʿAbā yaʿni
Tevellādan tesellādan olan insāna ʿışḳ olsun

2. **tevellā:**
Kaside 10
Mısra: **57**
Ehl-i beyti dost edinme.

Ol teberrā üzredür bunlar tevellā itmede
Bir bölük Mevlāsın unutmış biraz nā-ḥaḳ dede

tevelle'l-arḍ:

1. **tevelle'l-arḍa:**-*a*
Tarih 16
Mısra: **2**
Yeryüzünün hâkimi.

Ṣāḥibu'l-ḫayrāt ve'l-iḥsān sulṭānu'l-cuyūş
Ḳad tevelle'l-arḍa v'estevlā bi-tedbīrin bihi

tevʾem olalar:

1. **tevʾem olalar:**-*alar*
Tarih 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İkiz olmak.

Ḫurşīd ü ḳamer gibi ol iki kūdek
Gehvāre-i dehr içre olalar tevʾem

tevessül ḳıl:

1. **tevessül ḳıl:**
Kaside 8
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sarılmak, teslim olmak.

Resūl-i kibriyānuñ muʿcizātına tevessül ḳıl

Livā-yı sebz ile düş öñlerine ehl-i İslāmuñ

tevfīk:

1. **tevfīḳ:**
Mesnevi 6
Mısra: **50**
Uygun olma.

Baʿde taḥrīri mā-hüve't-taḥḳīḳ
Dādemeş dest-i şāhidān tevfīḳ

tevsen-i çarḫ-ı felek:

1. **tevsen-i çarḫ-ı felek:**
Gazel 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Feleğin dik başlı, huysuz atı. II Felek, dünya.

Tevsen-i çarḫ-ı felek ḳavs-i kuzaḥ kāhkeşān
Yoluña izüñe vü ġurre-i ġarrāña fedā

tevsen-i dehr:

1. **tevsen-i dehr:**
Gazel 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünyanın huysuz atı. II Dünya, âlem.

Tevsen-i dehr ü kebīş-i felek ü kebş-i zemīn
Biri ḳoç başuña biri ten-i zībāña fedā

tevzīʿ-i sihām ḳılasın:

1. **tevzīʿ-i sihām ḳılasın:**-*a, -sın*
Kaside 4
Mısra: **122**
Kelime Tipi: -
Hisseleri dağıtmak, paylaştırmak.

İhtiyāc ehli saña ʿarż ide ḥāl-i bālin
Müstaḳıl sen ḳılasın ṭālibe tevzīʿ-i sihām

tezerv:

1. **tezerv:**
Gazel 332
Mısra: **9**
Av hayvanı olarak bilinen sülün kuşu. II Sevgili.

Avladı avladı āḫir dāma düşdi ol tezerv
Ġaflet itme bir daḫı düşmez Ḳabūlī böyle av

tezerv-endāmlu:

1. **tezerv-endāmlu:**
Mesnevi 9
Mısra: **95**
Sülün kuşu (gibi) endamlı (sevgili).

Tezerv-endāmlu dürrāc budlu
Yeñi gelmiş gelin sözlü ḳız odlu

tezerv-i ḫoş-ḫırāmuñ şaydınuñ eyyāmıdur:

1. **tezerv-i ḫoş-ḫırāmuñ şaydınuñ eyyāmıdur:**-*dur*
Gazel 427
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürüyen sülünün avlanma günleri. II Salına salına yürüyen sevgiliyi yakalama ve kendine âşık etme zamanı.

Ol tezerv-i ḫoş-ḫırāmuñ şimdi ey şeh-bāz-ı dil
Ṣaydınuñ eyyāmıdur zīrā raḳībi daḫı ṭoy

tezerv-i kebk-i ḫırāmuñ:

1. **tezerv-i kebk-i ḫırāmuñ:**-*uñ*
Gazel 254
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Salınarak yürüyen kekliğin sülünü.

Tezerv-i kebk-i ḫırāmuñ hemīşe destüñde
Muvāfaḳat ide her dem nite ki murġ-ı ḥarem

tezkire-i mezkūrı:

1. **tezkire-i mezkūrı:**-*ı*
Gazel 477
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zikredilen şey. II Sevgilinin lütfu, ihsanı.

Keremüñ zikr iden aḥbāba nola gönderseñ
Şeref-i mihrüñ ile tezkire-i mezkūrı

tezvīr:

1. **tezvīrden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **2**
Yalan söyleme, hile yapma.

Düzd ü şirret bilmede aʿlem geçer iblīsden
Muttaṣıl ḫālī degül tezvīrden telbīsden

tezyīn itse:

1. **tezyīn itse:**-*se*
Gazel 104
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Süslemek. II Övmek, yüceltmek.

Nola ger ṭabʿ-ı Ḳabūlī gibi tezyīn itse
Ẕāt-ı pāküñ şerefine nice dīvān defter

tezyīne başladı:

1. **tezyīne başladı:**-*dı*
Gazel 517
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Süslemeye başlamak, güzelleştirmek.

Virmege bülbül-i dāmāda bu gün gülşende
Nev-ʿarūs-ı güli başladı ṣabā tezyīne

tıbbaḳān-ı meʾmūl:

1. **ṭıbbaḳān-ı meʾmūl:**
Mesnevi 6
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Umulanın zıddı, arzu edilenin tersi.

Hest ez-luṭf ṭıbbaḳān-ı meʾmūl
Yaʿmelūne'l-kitābe bi'l-medlūl

ṭıfıl:

1. **ṭıfıldur:**-*dur*
Gazel 377
Mısra: **8**
Küçük çocuk. II Âşığın gözyaşı.

Egerçi yügrişür āb-ı sirişküm
Ṭıfıldur daḫı yüz yumaz yumuşa

ṭıfl:

1. **ṭıfl:**
Gazel 58
Mısra: **2**
Küçük çocuk. II Âşığın gönlü.

Dil ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i yār ile oynar
Bilmez żararın ṭıfl durur mār ile oynar

2. **ṭıfl:**
Beyit 232
Mısra: **1**
Küçük çocuk. II Yaşı ufak sevgili.

Ṭıfl idi bilmezdi ey dil ol püser bıldır beni
Ben ne çekdüm aña bıldırdan beri bildür beni

ṭıflān-ı şehr:

1. **ṭıflān-ı şehr:**
Beyit 166
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şehrin çocukları. II Şehir halkı.

Mecnūn-ı deşt ü şaḥne-i vīrānedür gelen
Ṭıflān-ı şehr müjde ki dīvānedür gelen

ṭıfl-ı dili:

1. **ṭıfl-ı dili:**-*i*
Gazel 374
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Gönül çocuğu. II Âşığın gönlü.

Naḳd-i cān ile Ḳabūlī ele girmez ġam-ı yār
Aldanur ṭıfl-ı dili ṣalma bu bāzārlıġa

ṭıfl-ı sirişküm:

1. **ṭıfl-ı sirişküm:**-*üm*
Gazel 195
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı çocuğu. II Âşığın gözyaşı.

Ey ṭıfl-ı sirişküm ḳatı ḳalḳırduñ a dıñ dıñ
Ḥalvā-yı leb-i dil-beri gördüñ yine diñ diñ

ṭıfl-ı şīvekār:

1. **ṭıfl-ı şīvekār:**
Gazel 85
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İşveli, edalı çocuk. II Cilveli, işveli sevgili.

Kim ile kūy-ı ʿışḳda ʿāşıḳ mı sır gider
Ol ṭıfl-ı şīvekār ḳatı şūḫ-ı şengdür

ṭıfl-ı yek-şebedür:

1. **ṭıfl-ı yek-şebedür:**-*dür*
Kaside 6
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Bir gecelik çocuk.

Çü ṭıfl-ı yek-şebedür işbu zāde-i ṭabʿum
İçinde baʿżı kelāmum bu maʿniyi oḫşar

ṭılısm-ı ʿışḳa mālikdür:

1. **ṭılısm-ı ʿışḳa mālikdür:**-*dür*
Gazel 465
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Aşk tılsımına sahip (olmak). II Âşık olmak.

Müjeñden munfaṣıl olmaz gönül ġamzeñden alınmaz
Ṭılısm-ı ʿışḳa mālikdür ḳılıclar kesmez oḳ batmaz

ṭın:

1. **ṭınmayup:**-*ma, -y, -up*
Kaside 10
Mısra: **37**
Aldırmamak, aldırış etmemek.

Ṭınmayup ṭura dehānına urup mühr-i sükūt
Ḳıṣṣa-ḫ∨ānāsā gerekmez kim ola yañşaḳ dede

ṭırāş:

1. **ṭırāşdur:**-*dur*
Beyit 100
Mısra: **2**
Yontmak, biçmek, kesmek. II Dert ve belaların aşk yarasından kesilerek meydana gelmesi.

Dāġ-ı ġamuñ cigerde olan zaḫma başdur
Derd ü belā didükleri andan tırāşdur

ṭīb-i ḫāṭırla:

1. **ṭīb-i ḫāṭırla:**-*la*
Gazel 268
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül kokusu.

Seḥer ʿazm-i sefer ḳıldıkça şāhā ṭīb-i ḫāṭırla
Nesīm-i ṣubḥ gibi her ḳonaġuñ bāġ u rāġ olsun

2. **ṭīb-i ḫāṭırla:**-*la*
Gazel 432
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül kokusu. II Sevgilinin saçının kokusu.
Būy-ı zülfüñle muʿaṭṭar ḳıl meşām-ı ʿālemi
Ṭīb-i ḫāṭırla seni ḫoş göreler ʿanber gibi

tibtīz:

1. **tibtīzdür:**-*dür*
Beyit 180
Mısra: **2**
Daha keskin, daha yaralayıcı.

Tīr-i ser-tīz-i müjeñ tīr ü teberden tīzdür
Tīzdür tīr ü teber ammā müjeñ tibtīzdür

tiġ:

1. **tiġ:**
Diğer 2
Mısra: **39**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç.

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol devlet hümāsın neyledüñ

2. **tīġ:**
Gazel 180
Mısra: **1**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç.

Olmaz ey şehryār āhen tīġ
Her türāb āhen ü her āhen tīġ

3. **ṭīġ:**
Gazel 373
Mısra: **14**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç.

Cidār üzre görünsün ṭōbveş ṭāvus gibi başı
Cüdā ḳıl kellesin ṭīġ ile ḫaşmuñ dik sinān üzre

4. **tīġ:**
Beyit 13
Mısra: **2**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

5. **tīġet:**-*et*
Beyit 13
Mısra: **1**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

6. **tīġ:**
Gazel 57
Mısra: **10**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.

Araya çirk-i küdūret ṣaldı gerçi kim ʿadū
Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler anı yār yur

7. **tīġüñ:**-*üñ*
Gazel 230
Mısra: **3**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.

ʿAdū-yı köfte-ḫ∨ārı şerḥa şerḥa eylesün tīġüñ
Vücūdın eyle şemşīrüñle ḳıyma ḳıyma sulṭānum

8. **tīġ:**
Gazel 298
Mısra: **6**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.

Raḳīb ile aramuzdan nizāʿı ḳaṭʿ eyle
Efendi tīġ getür düşmeni götür aradan

9. **tīġüñ:**-*üñ*
Gazel 364
Mısra: **7**
Kın içine konup bir kayışla bele takılan, çelikten yapılmış, eğri veya düz uzun kesici silah, kılıç. II Sevgilinin yan bakışı.

Tīġüñ beni aġlatmaġ ile yanuña geçdi
El üzre ṭutulsa nola saʿy eyledi māla

<u>tīġ ü ġazā:</u>

1. **tīġ ü ġazā:**
Gazel 62
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kılıç ve savaş.

Feṯḥ-i bāb olsun dilā öldür raḳīb-i kāfiri
Lā-cerem feṯḥ ü ẓafer tīġ ü ġazā yanındadur

<u>tīġ ü teberdür:</u>

1. **tīġ ü teberdür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Kılıç ve balta.

Teberrā ehlinüñ tīġ ü teberdür lāyıḳı ʿāşıḳ
Ḳılıcın ṣaġına vü ṣolına ṣalana ʿışḳ olsun

tīġ-i ʿadem:

1. **tīġ-i ʿadem:**
Gazel 294
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yokluk kılıcı. II Ölüm.

Ser-i dāmānuñı dest-i taʿalluḳ şöyle ṭutmışdur
Ayırmaz degme bir nesne meger tīġ-i ʿadem sizden

tīġ-i bürrāndan ḳaçar:

1. **tīġ-i bürrāndan ḳaçar:**-*ar*
Gazel 47
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıçtan kaçmak. II Rakibin âşıktan kaçması.

Yanuma gelmez raḳībüñ āh-ı sūzāndan ḳaçar
Müddeʿī meydāna girmez tīġ-i bürrāndan ḳaçar

tīġ-i bürrānuñ:

1. **tīġ-i bürrānuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıç. II Vezir Osman Paşa'nın keskin ve öldürücü kılıcı.

Şikār almaġa çıḳmış elde ṭurmaz şāhbāzāsā
Ser-i aʿdāda perrān olmaḳ ister tīġ-i bürrānuñ

2. **tīġ-i bürrānuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıç.

Yanuñda ṭaş ile başı ʿadūnuñ baş berāberdür
Elüñde tīşe-i Ferhāda beñzer tīġ-i bürrānuñ

tīġ-ı cefā:

1. **tīġ-ı cefā:**
Gazel 262
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Eziyet kılıcı. II Sevgilinin bakışı.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

tīġ-i cellād-ı sipihr-i felek-i mīnā-fām:

1. **tīġ-i cellād-ı sipihr-i felek-i mīnā-fām:**
Kaside 4
Mısra: **132**
Kelime Tipi: -
Mavi renkli gökyüzü celladının kılıcı. II Talih, baht.

Ol gün ikindiye dek feṭḥ-i ṭılısm üzre idi
Tīġ-i cellād-ı sipihr-i felek-i mīnā-fām

tīġ-i dil-dūzuñ:

1. **tīġ-i dil-dūzuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Kalbi delen kılıç. II Ferhat Paşa'nın kılıcı.

Geçer cemʿ-i ʿadūnuñ cānlarına tīġ-i dil-dūzuñ
Alur ʿOs̱māniyānuñ intiḳāmın tīġ-i ḳamḳāmuñ

tīġ-i ġam-ı maḥabbet:

1. **tīġ-i ġam-ı maḥabbet:**
Beyit 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muhabbet gamının kılıcı. II Aşkın derdi, kederi.

Tīġ-i ġam-ı maḥabbet ile yāre yāreyem
Şāyed ki bu bahāne ile yāre yarayam

tīġ-i ġamzeñle:

1. **tīġ-i ġamzeñle:**-*ñ, -le*
Gazel 312
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gamze kılıcı. II Sevgilinin kılıç gibi yaralayıcı ve öldürücü bakışı.

Tīġ-i ġamzeñle ciger ḳan olmasun ya neylesün

Ḳaşlaruñ yayına ḳurbān olmasun ya neylesün

tīġ-i ġazā:

1. **tīġ-i ġazā:**
Gazel 18
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Savaş kılıcı.

ʿAdūya tīġ-i ġazā gibi kendüñi göster
Nice zamān unudılma miṣāl-i seyf-i Ḫaṭīb

tīġ-i hūnh∨ārına:

1. **tīġ-i ḫūnḫ∨ārına:**-*ı, -n, -a*
Müseddes 1
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Kan dökücü kılıç. II Ferhat Paşa'nın düşman kanı döken kılıcı.

Yoḳ durur şān-ı şerīfinde anuñ kıbr u menī
Tīġ-i ḫūnḫ∨ārına ḳarşu ṭuramaz şāh-ı denī

tīġ-i irfān:

1. **tīġ-i irfān:**
Gazel 427
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İrfan kılıcı. II İlim, irfan, fazilet.

Āb-ı istiġfār ile çirk-i günāh-ı cismi yu
Naḳş-ı ġayrı levḥ-i dilden tīġ-i irfān ile yuy

tīġ-i kahr:

1. **tīġ-i ḳahr:**
Gazel 242
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kahredici kılıç, azap verici kılıç.

Kesdüm boġazın Ehrimenüñ tīġ-i ḳahr ile
Sedd eyleyüp ʿadūya Sikenderlik eyledüm

2. **tīġ-i ḳahr:**
Mesnevi 1
Mısra: **148**
Kelime Tipi: -
Kahır kılıcı. II Kahır, eziyet, zulüm.

Çe cāy-i teġāfül ki īn mīzbān
Keşed tīġ-i ḳahr u keşed mīhmān

tīġ-i ḳamḳāmuñ:

1. **tīġ-i ḳamḳāmuñ:**-*uñ*
Kaside 8
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Keskin kılıç. II Ferhat Paşa'nın kılıcı.

Geçer cemʿ-i ʿadūnuñ cānlarına tīġ-i dil-dūzuñ
Alur ʿOsmāniyānuñ intiḳāmın tīġ-i ḳamḳāmuñ

tīġ-i niyām:

1. **tīġ-i niyām:**
Kaside 4
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Gafilin kılıcı.

Fitnedür pādşehüm fitne gerekdür nāyim
Ḫ∨ābnāk eyleyemez anı meger tīġ-i niyām

tīġini ḳınından çıḳarur:

1. **tīġini ḳınından çıḳarur:**-*ur*
Gazel 478
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kılıcı kınından çıkarmak. II Sevgilinin âşığa bakış atması.

Tīġini ḫande ile yār ḳınından çıḳarur
Mā-ḥaṣal ṭatlu dil ılanı ininden çıḳarur

tīġüñ içür:

1. **tīġüñ içür:**
Gazel 323
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç darbesiyle başı yere düşürmek.

Niçe demdür ser-i şemşīrüñe dil-teşnedür aʿdā
İçür tīġüñ yitişdür cānına āb-ı zülāl olsun

tīġuñ ile başumı kes:

1. **tīġuñ ile başumı kes:**
Gazel 516
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Kılıcınla başımı kes. II Sevgilinin âşığın başını kesmesi, kellesini uçurması.

Pādişāhum başumı kes tīġuñ ile rāżıyam
Senden artuḳ dünyede maḥbūb efendüm var ise

tīġuñ şalarsañ:

1. **tīġuñ şalarsañ:**-*ar, -sa, -ñ*
Müseddes 5
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kılıç salmak, öldürmek amacıyla kılıç kaldırmak.

Refīḳuñ Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī yārüñ Sikenderdür
Şalarsañ tīġuñ aʿdā üzre manṣūr u muẓafferdür

tīġüñi çekerseñ:

1. **tīġüñi çekerseñ:**-*er, -se, -ñ*
Gazel 373
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Kılıç çekmek: Selamlamak veya saldırmak amacıyla kılıcı kınından çıkarmak.

Ziyān olmaz çekerseñ tīġüñi Tebrīziyān üzre
Şuʿa-i tīġüñ āzer ṣalsun Āzerbaycan üzre

ṭīnet-i aṣlī:

1. **ṭīnet-i aṣlī:**
Beyit 203
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Asıl yaratılış, fıtrat.

Ger cān be-dehed seng-i siyeh laʿl-i ne-gerded
Bā ṭīnet-i aṣlī çe kuned bed-güher üftād

tīr:

1. **tīr:**
Gazel 183
Mısra: **1**
Yayla atılan ve uç kısmında sivri bir demir olan kısa ve ince tahta çubuk, ok. II Sevgilinin kirpiği/bakışı.

Dilde peykānuña yir ḳalmaya mı tīr olıcaḳ
Kimse ḥāyil mi olur iki göñül bir olıcaḳ

2. **tīrüñ:**-*üñ*
Gazel 364
Mısra: **1**
Yayla atılan ve uç kısmında sivri bir demir olan kısa ve ince tahta çubuk, ok. II Sevgilinin kirpiği/bakışı.

Tīrüñ ne revādur k'idesin cāna ḥavāle
Ṣanur mısın itdüklerüñi yanuña ḳala

3. **tīrüñ:**-*üñ*
Gazel 513
Mısra: **1**
Yayla atılan ve uç kısmında sivri bir demir olan kısa ve ince tahta çubuk, ok. II Sevgilinin kirpiği/bakışı.

Tīrüñ iḳdām idicek sīne-i sūzāna geçer
Nīzeñüñ minneti ḫod başa degül cāna geçer

4. **ṭīrüñe:**-*üñ, -e*
Kaside 8
Mısra: **25**
Yayla atılan ve uç kısmında sivri bir demir olan kısa ve ince tahta çubuk, ok. II Ferhat Paşa'nın oku.

Gelür mi ḳarşuña aʿdā ṭurur mı ṭīrüñe ḳarşu
Olur mı tīşe-i Ferhāda ġālib tīġi Behrāmuñ

tīr çeker:

1. **tīr çeker:**-*er*
Gazel 100
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ok çekmek, oku yay arasına alarak fırlatmak. II Sevgilinin yay gibi kaşlarını gererek sert ve öfkeli yan bakışıyla aşığa ok/bakış fırlatması.

Beni gördükce müjeñ ey ḳaşı yā tīr çeker
Ḫışm idüp ġamzelerüñ üstüme şemşīr çeker

2. **tīr çeker:**-*er*
Kaside 6
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Ok çekmek, oku yay arasına alarak fırlatmak. II Yermek, eleştirmek.

ʿAdū ki kirpigine aşmaya bu ebyātı
Suṭūr-ı şiʿr-i terüm yer yer aña tīr çeker

tīr ü teber:

1. **tīr ü teber:**
Beyit 181
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ok ve balta.

Nīze-i ġamze-i ser-tīz bize tīr ü teber
Tīr-i ser-tīz ü teber tīz teber tīz teber

2. **tīr ü teber:**
Beyit 180
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ok ve balta.

Tīr-i ser-tīz-i müjeñ tīr ü teberden tīzdür
Tīzdür tīr ü teber ammā müjeñ tibtīzdür

tīr ü teberden tīzdür:

1. **tīr ü teberden tīzdür:**-*dür*
Beyit 180
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ok ve baltadan (daha) keskin. II Sevgilinin yaralayıcı ve öldürücü bakışının keskinliği.

Tīr-i ser-tīz-i müjeñ tīr ü teberden tīzdür
Tīzdür tīr ü teber ammā müjeñ tibtīzdür

tīr ü tirkeşle:

1. **tīr ü tirkeşle:**-*le*
Gazel 439
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ok ve okluk.

Tīr ü tirkeşle bugün serkeş geçinme ey fülān
Oḳlaġı mānend atarsın yire bir gün oḳlığı

tīre:

1. **tīredür:**-*dür*
Kaside 2
Mısra: **76**
Kara, karanlık.

Ben ki pā-māl-i cefā ḫāki gibi tīre-dilem
Tīredür baḫt-ı siyāhumla şebāsā devrān

tīre vü tār:

1. **tīre vü tār:**
Gazel 404
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bulanık ve karanlık. II Zahidin kirli ve kötü kalbi.

Ne deñlü tīre vü tār ise ṣūfī ḫāne-i ḳalbüñ
Mürīd-i nūr-ı ʿışḳ ol sen ider nūr anı nūrānī

tīre-baḫt:

1. **tīre-baḫt:**
Mesnevi 1
Mısra: **125**
Kara baht, kötü talih.

Be-men dih ki bes tīre-baḫt āmedem
Zi-tāriki-i baḫt-i saḫt āmedem

tīre-dil:

1. **tīre-dilem:**-*em*
Kaside 2
Mısra: **75**
Kalbi kara, kötü kalpli (kimse).

Ben ki pā-māl-i cefā ḫāki gibi tīre-dilem
Tīredür baḫt-ı siyāhumla şebāsā devrān

2. **tīre-dil:**
Terci-bend 1
Mısra: **3**
Kalbi kara. II Hüzünlü, kederli kimse.

Şām-ı fürḳatde tīre-dil ḳomaduñ
Dīde-i cāna rūşenā geldüñ

tīre-i şaʿşaʿası:

1. **ṭīre-i şaʿşaʿası:**-*s, -ı*
Gazel 426

Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gösterişin karanlığı. II Gecenin şaşaası.

Ṭīre-i şaʿşaʿası geçdi zırıh göginden
Hedef-i tīri şuʿāʿ oldı sipihrüñ siperi

tīr-i āhum:

1. **tīr-i āhum:**-*um*
Gazel 84
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ah oku. II Âşığın ahı.

Ṣafḥa-i saḳf-ı sipihre āh şāhum yazmaġa
Tīr-i āhum ḫāme vü dūd-ı derūnum dūdedür

tīr-i bārān-ı belā:

1. **tīr-i bārān-ı belā:**
Gazel 143
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Bela yağmurunun oku. II Bela, dert, cefa.

Tīr-i bārān-ı belā baġrımuza kār itdi
Yā gibi çekilevüz görmeye kimse tozumuz

tīr-i cefāyı:

1. **tīr-i cefāyı:**-*y, -ı*
Gazel 139
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Cefa oku, dert oku. II Dert, cefa, keder.

Ḫadeng-endāz-ı ġamzeñ ey kemān-ebrū dil-i zāra
Atar tīr-i cefāyı biñde birisi ḫaṭā itmez

tīr-i dil-dūzı:

1. **tīr-i dil-dūzı:**-*ı*
Gazel 317
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönle batan, gönül delen ok. II Sevgilinin kirpiği/bakışı.

Tīr-i dil-dūzı ciger delse ʿaceb mi çaġadaḳ
Yegdür ol māhveşüñ ḳaşı kemānı çaġadan

tīr-i figenden gelene:

1. **tīr-i figenden gelene:**-*e*
Gazel 366
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yıkıcı oktan gelen (şey). II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı ve öldürücü bakışları.

Ṭutaruz sīnemüz ol tīr-i figenden gelene
Dönmezüz her ne ise ṭurmuşuz andan gelene

tīr-i ġama:

1. **tīr-i ġama:**-*a*
Beyit 189
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Keder oku. II Sevgilinin derdi, kederi.

Bir sīne var mı tīr-i ġama menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i ḳażā nāzil olmaduḳ

2. **tīr-i ġama:**-*a*
Beyit 238
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Keder oku. II Dert, keder.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

tīr-i ġamzeñ:

1. **tir-i ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 417
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bakış oku. II Sevgilinin âşığı öldüren ok gibi yan bakışı.

ʿAceb ḫūnī degül mi ey kemān-ebrū tir-i ġamzeñ
Dil-i şeydā gibi nice ġarībüñ ḳanına girdi

2. **tīr-i ġamzeñ:**-*ñ*
Gazel 132
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gamze oku. II Sevgilinin yan bakışı.

Yoḳ mecālüm āh idem bilmem ne tedbīr eyleyem
Tīr-i ġamzeñ cāna itdi ey gözi mekkār kār

tīr-i ġamzeñle:

1. **tīr-i ġamzeñle:**-*ñ, -le*
Gazel 309
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gamze oku. II Sevgilinin edalı bakışı.

Müjeñ tīr-i ġamzeñle cān almaġa
Gözüñdür ḳaşuñdur kemīn ü kemān

tīr-i kemān:

1. **tīr-i kemān:**
Gazel 433
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yayın oku. II Savaş esnasında kullanılan yay ve ok.

Nice cān ḳurtarur tīr-i kemān dest-i ʿaskerden
Ḳızılbaş üzre bārān-ı belā gibi yaġar yaġı

tīr-i müjeden:

1. **tīr-i müjeden:**-*den*
Gazel 395
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kirpik oku. II Sevgilinin oka benzeyen yaralayıcı ve öldürücü bakışları.

Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı
Tīr-i müjeden ḳalbümüze nice oḳ urdı

tīr-i müjeñle:

1. **ṭīr-i müjeñle:**-*ñ, -le*
Gazel 483
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kirpik oku. II Sevgilinin ok gibi yaralayıcı ve öldürücü bakışları.

Ṭīr-i müjeñle sīnemüz oldı delik delik
Cismüm ser-ā-ser oḳ yiridür nitekim belik

tīr-i müjgānuñ:

1. **tīr-i müjgānuñ:**-*uñ*
Gazel 200
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kirpik oku. II Sevgilinin oka benzeyen sivri öldürücü kirpikleri. II Sevgilinin bakışları.

Ṭoḳunmaḳ ḳaṣdın itse ḫavf iderdüm tīr-i müjgānuñ
Yüreklendüm yine benden yaña gelmekle peykānuñ

tīr-i ser-tīz ü teber:

1. **tīr-i ser-tīz ü teber:**
Beyit 181
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ucu sivri ve keskin balta ile ok. II Sevgilinin bakışı.

Nīze-i ġamze-i ser-tīz bize tīr ü teber
Tīr-i ser-tīz ü teber tīz teber tīz teber

tīr-i ser-tīz-i müjeñ:

1. **tīr-i ser-tīz-i müjeñ:**
Beyit 180
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kirpiğin ince ve sivri uçlu oku. II Sevgilinin kirpiği/bakışı.

Tīr-i ser-tīz-i müjeñ tīr ü teberden tīzdür
Tīzdür tīr ü teber ammā müjeñ tibtīzdür

2. **tīr-i ser-tīz-i müjeñ:**-*ñ*
Beyit 180
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kirpiğin ince ve sivri uçlu oku. II Sevgilinin kirpiği/bakışı.

Tīr-i ser-tīz-i müjeñ tīr ü teberden tīzdür
Tīzdür tīr ü teber ammā müjeñ tibtīzdür

tīrine nişān eylemek:

1. **tīrine nişān eylemek:**-*mek*
Gazel 395
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Okuna nişan etmek. II Sevgilinin oka benzeyen yaralayıcı ve öldürücü bakışlarıyla

âşığı/Kabûlî'yi hedef alması, sevgilinin âşığa bakış atması.

Tīrine Ḳabūlīyi nişān eylemek içün
Ḫışm eyleyüben ḳaşı kemānını o ḳurdı

tīrini dile göndersün:

1. **tīrini dile göndersün:**-*sün*
Gazel 275
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Oku (gererek) gönle göndermek. II Sevgilinin ok gibi kirpiklerini âşığın gönlüne fırlatması. II Sevgilinin âşığa bakış atması ve bu bakışın gönle tesir etmesi.

Ey Ḳabūlī evvelā tīrini göndersün dile
Gelsün ol dil-dār içün gönlüñde bir yir eylesün

tirkeş:

1. **tirkeş:**
Gazel 126
Mısra: **4**
Okçu, ok atan (kimse). II Yay gibi kaşlarını gererek kirpikleriyle ok/bakış atan sevgili.

Oḳuñla sīne pürdür ey ḳaşı yā
Nola tirkeş dinürse mā-ṣadaḳdur

tīrüñ atılup:

1. **tīrüñ atılup:**-*up*
Gazel 497
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Okun atılması. II Sevgilinin ok gibi keskin bakışlarını âşığa fırlatması, sevgilinin âşığa bakış atması.

Tīrüñ atılup girse nola ḫāne-i cāna
Ey ḳaşı kemānum aña dil vardur içerden

2. **tīrüñ atılup:**-*up*
Gazel 264
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Okun atılması. II Sevgilinin ok gibi kirpiğini fırlatması. II Sevgilinin âşığa bakış atması.

Tīrüñ atılup ḫāne-i cāna giremezdi
Dil vardur eyā ḳāşı kemān aña içerden

tiryāḳ:

1. **tiryāk:**
Gazel 14
Mısra: **2**
İlaç, çare, deva.

Ḥālet mi virürdi bize mey-ḫānede her küb
Tiryāk mey-i nāb ile bulmasa terekküb

2. **tiryāk:**
Gazel 66
Mısra: **7**
İlaç, çare, deva.

Ṭās-ı felegi ṭopṭolu tiryāk sanursın
Efʿī gibi başdan ayaġa içi ṭolu zehr

3. **tiryāḳ:**-*ı*
Terci-bend 1
Mısra: **40**
İlaç, çare, deva. II Sevgiliye kavuşma, vuslat.

Ḥasretüñ cāna zehr-i ḳātil idi
Vuṣlatuñ anuñ oldı tiryāḳı

tiryāk-i ʿadl-i şāhī:

1. **tiryāk-i ʿadl-i şāhī:**
Kaside 3
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Sultanın adalet ilacı. II Padişahın adaleti.

Ḳatl eylemekdür anı tiryāk-i ʿadl-i şāhī
Ḳatl olmayınca mūzī defʿ ola mı helāhil

tiryāḳ-ı ʿadl-i sulṭān:

1. **tiryāḳ-ı ʿadl-i sulṭān:**
Kaside 3
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Sultanın adalet ilacı. II Padişahın adaleti.

Refʿ-i mużırr u defʿ-i zehr-i eziyyet içün
Tiryāḳ-ı ʿadl-i sulṭān olmayıcaḳ ne ḥāṣıl

tiryāḳ-ı laʿl-i yār:

1. **tiryāḳ-ı laʿl-i yār:**
Gazel 167
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin lal gibi kırmızı dudağının ilacı. II Sevgilinin kıpkırmızı dudağı.

Tiryāḳ-ı laʿl-i yār olur ancaḳ ʿilāc aña
İçdi Ḳabūli zehrüñi ey çarḫ ṭās ṭās

tiryāḳ-ı vaṣluñ:

1. **tiryāḳ-ı vaṣluñ:**-*uñ*
Terci-bend 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Kavuşma ilacı. II Sevgiliye kavuşma, vuslata erme.

Çoḳdan alurdı cānı semm-i firāḳ
Aña tiryāḳ-ı vaṣluñ olmasa em

tīşe-i elmās-ı eşküm:

1. **tīşe-i elmās-ı eşküm:**-*üm*
Gazel 162
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı elmasının kirpiği. II Âşığın gözyaşı.

Tīşe-i elmās-ı eşküm nola teʾsīr itmese
Ḫāṭır-ı dil-dāra seng-i ḫāra beñzer beñzemez

tīşe-i Ferhāda:

1. **tīşe-i Ferhāda:**-*a*
Kaside 5
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Ünlü aşk kahramanı) Ferhad'ın kazması.

Yanuñda ṭaş ile başı ʿadūnuñ baş berāberdür
Elüñde tīşe-i Ferhāda beñzer tīġ-i bürrānuñ

2. **tīşe-i Ferhāda:**-*a*
Kaside 8
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
(Meşhur aşk kahramanı) Ferhat'ın kazması.

Gelür mi ḳarşuña aʿdā ṭurur mı ṭīrüñe ḳarşu
Olur mı tīşe-i Ferhāda ġālib tīġi Behrāmuñ

tīşe-i fikret:

1. **tīşe-i fikret:**
Kaside 1
Mısra: **58**
Kelime Tipi: -
Fikir kazması. II Düşünce, fikir.

ʿAceb pākīze cevhersin ki el-ḥaḳ misl ü mānendüñ
Bulınmaz tīşe-i fikret ararsa kānın imkānuñ

tīz:

1. **tīz:**
Beyit 181
Mısra: **2**
Tez, çabuk, bir an önce, acele.

Nīze-i ġamze-i ser-tīz bize tīr ü teber
Tīr-i ser-tīz ü teber tīz teber tīz teber

2. **tīz:**
Beyit 181
Mısra: **2**
Tez, çabuk, bir an önce, acele.

Nīze-i ġamze-i ser-tīz bize tīr ü teber
Tīr-i ser-tīz ü teber tīz teber tīz teber

3. **tīz:**
Gazel 500
Mısra: **2**
Tez, çabuk, bir an önce, acele.

Bişnev ez-bende-i tu behr-i Ḫudā ḳavl-i Resūl
Merdüm ānest kʾzū tīz şeved kām ḥuṣūl

4. **tizce:**-*ce*
Kaside 13
Mısra: **18**
Tez, çabuk, bir an önce, acele.

Saña afyon yimeden herze yimek çoḳ yegdür
Hele tizce durur idüñ gözüñ olmazdı ḳızıl

5. **tīz:**
Beyit 13
Mısra: **1**
Keskin, yaralayıcı. II Sevgilinin yan bakışı.

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

6. **tīẓ:**
Beyit 13
Mısra: **2**
Keskin, yaralayıcı. II Sevgilinin yan bakışı.

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

7. **tīz:**
Beyit 55
Mısra: **2**
Keskin, yaralayıcı. II Sevgilinin yan bakışı.

Didüm ki müjeñ ḫançer-i ḫūn-rīz degül mi
Dil-ber ḳaḳıyup didi daḫı tīz degül mi

8. **tīz:**
Beyit 156
Mısra: **1**
Keskin, yaralayıcı. II Sevgilinin yan bakışı.

Teber ü nīze tīz ü tīret nīz
Īn çe sitīzgāne īn çe sitīz

9. **tīzdür:**-*dür*
Beyit 180
Mısra: **2**
Keskin, yaralayıcı.

Tīr-i ser-tīz-i müjeñ tīr ü teberden tīzdür
Tīzdür tīr ü teber ammā müjeñ tibtīzdür

10. **tīz:**
Kaside 4
Mısra: **75**
Keskin yaralayıcı. II Tez, çabuk, bir an önce, acele.

Leb ü dendānın idüp nīze-ṣıfat her biri tīz
Yimege ḳım ḳım iderler anı hem çün ḳamḳām

<u>tiz geçer:</u>

1. **tiz geçer:**-*er*
Kıt'a 10
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tez geçmek, çabucak bitmek.

Devlet-i ṣad-sāle bir sāʿatce gelmez tiz geçer
İtdügi eylük durur her kişide bāḳī ḳalan

<u>tīz-kām:</u>

1. **tīz-kām:**
Gazel 85
Mısra: **9**
Hızlı, çabuk, seri.

Ḫink-i ḫunük-likām-ı felek tīz-kām iken
Yanında raḫş-ı himmetümüñ lūk ü lengdür

<u>ṭobveş:</u>

1. **ṭobveş:**
Gazel 373
Mısra: **13**
Top gibi.

Cidār üzre görünsün ṭobveş ṭāvus gibi başı
Cüdā ḳıl kellesin ṭīġ ile ḫaṣmuñ dik sinān üzre

2. **ṭobveş:**
Kaside 15
Mısra: **21**
Top gibi.

Ġāziyān-ı pür-cihāduñ naʿrasından ṭobveş
Ehl-i rafżuñ semʿine feryāddur gönderdigüñ

<u>toġ:</u>

1. **ṭoġup:**-*up*
Gazel 198
Mısra: **6**
Doğmak, ortaya çıkmak.

Nola refʿ eyleseñ biz ẕerreñi ḫāk-i meẕelletden
Ṭoġup burc-ı saʿādetden güneş gibi çıḳa geldüñ

toġa geldüñ:

1. **ṭoġa geldüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Doğmak. II Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

ʿAcem mülkin gezüp pür-ẕevḳ u şevḳ u pür-ṣafā geldüñ
Diyār-ı şarḳdan ġarba güneş gibi ṭoġa geldüñ

2. **ṭoġa geldüñ:**-*dü, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Doğmak. II Ortaya çıkmak, meydana gelmek.

Ṣubḥ-dem gün gibi ṭoġa geldüñ
Nūr-ı mihr ile pür-żiyā geldüñ

toġān:

1. **ṭoġān:**
Gazel 391
Mısra: **2**
Doğan kuşu.

Elden düşürme sāġarı pīr-i muġān gibi
Şāhum şikāruñ elde gerekdür ṭoġān gibi

2. **ṭoġan:**
Gazel 392
Mısra: **2**
Doğan kuşu.

Başdum ʿadūyı himmet ile pehlevān gibi
Ḫaşmı ḳanadum altına aldum ṭoġan gibi

toġra:

1. **ṭoġrarsın:**-*r, -sın*
Gazel 262
Mısra: **4**
Doğramak, parçalara ayırmak. II Eziyet etmek.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

toġrı:

1. **ṭoġrı:**
Gazel 30
Mısra: **9**
Doğru, düzgün, hatasız.

Ṭoġrı oḳutmaz Ḳabūlī şiʿrümüz
Ṭabʿı kec yārān elinden el-ġıyāṣ

2. **ṭoġrı:**
Mesnevi 7
Mısra: **20**
Doğru, düzgün, hatasız.

Görinür bir şaḳī vü bir tebehkār
Yanında ṭoġrı yoḳ herkes günehkār

toġrı çākerdür:

1. **ṭoġrı çākerdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dürüst köle.

Ḳapuñda bu ḳuluñ da bī-ġaraż bir ṭoġrı çākerdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

toġrı söz:

1. **ṭoġrı söz:**
Gazel 34
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Doğru söz, gerçek söz.

Zülf-i dil-berden elüñ çek ṣaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte saña benden bir ḳulaç

toġrı yolıdur:

1. **ṭoġrı yolıdur:**-*ı, -dur*
Kıt'a 22
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Doğru yol.

……
……
Ḳabūlī virse ḳapuñda nola ol ṭoġrı yolıdur

toġrı yürüyen ruḥ:

1. **ṭoġrı yürüyen ruḥ:**
Gazel 308
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -

(Satranç oyununda) Doğru giden kale.

Ferzīn gibi kec-revlik iden şāha muḳārin
Ṭoġrı yürüyen ruḥ gibi ol baḳar ıraḳdan

<u>toġru:</u>

1. **ṭoġruya:**-*y, -a*
Gazel 51
Mısra: **2**
Doğru, düzgün, hatasız.

Maḳbūl olan zamānede şaḥṣ-ı saḳīmdür
Ṭoġruya istiḳāmeti cürm-i ʿaẕīmdür

2. **ṭoġrudur:**-*dur*
Gazel 360
Mısra: **5**
Doğru, düzgün, hatasız.

Ṭoġru yürürseñ yüri yol ṭoġrudur
Ṭoġrulugör yoluña ey merd-i rāh

<u>toġru olam:</u>

1. **ṭoġru olam:**-*am*
Mesnevi 5
Mısra: **85**
Kelime Tipi: -
Doğru ve dürüst olmak, doğru yolda ilerlemek.

Nīze gibi yoluñda ṭoġru olam
Beni oḳ gibi şanma uġru olam

<u>toġru söz:</u>

1. **ṭoġru söz:**
Beyit 99
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Doğru, hakiki, gerçek söz.

Zülf-i dil-berden elüñ çek şaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte saña benden bir ḳulac

2. **ṭoġru söz:**
Mesnevi 7
Mısra: **70**
Kelime Tipi: -
Doğru söz. II Nasihat, öğüt.

Sebaḳdaş olmayan bilmez bu fenden
Gerekse ṭoġru söz gūş eyle benden

<u>toġru yürürseñ:</u>

1. **ṭoġru yürürseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 360
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Doğru yürümek, yoldan sapmadan düzgün bir şekilde ilerlemek.

Ṭoġru yürürseñ yüri yol ṭoġrudur
Ṭoġrulugör yoluña ey merd-i rāh

<u>toġrul:</u>

1. **ṭoġrulugör:**-*u, -gör*
Gazel 360
Mısra: **6**
Doğrulmak, yönelmek. II Hak yoluna yönelmek.

Ṭoġru yürürseñ yüri yol ṭoġrudur
Ṭoġrulugör yoluña ey merd-i rāh

<u>toġruluḳ:</u>

1. **ṭoġruluḳla:**-*la*
Kaside 3
Mısra: **75**
Doğruluk, dürüstlük.

Bendeñ ḳıyās iderdüm kim māla ṭoġruluḳla
Bir ḫıdmet eyleyeydüm kim ḫalḳ olaydı ḳāyil

<u>toġrunuñ reddine:</u>

1. **ṭoġrunuñ reddine:**-*n, -e*
Mesnevi 5
Mısra: **89**
Kelime Tipi: -
Hakikatin reddi, gerçeğin inkârı.

Ṭoġrunuñ reddine ola bāʿi<u>s</u>
K'ola bir böyle ḫādi<u>s</u>e ḫādi<u>s</u>

<u>toġrusı:</u>

1. **ṭoġrusı:**
Gazel 326
Mısra: **6**
Sözün doğrusu, gerçek.

Māʾilin ḳāmeti bālāları seyr eylemege
Ṭoġrusı bu ki ben ol ḳaddi çenārı severin

<u>toġrusu:</u>

1. **ṭoġrusu:**
Mesnevi 8
Mısra: **36**
Sözün doğrusu, gerçek.

Ṭoġrusı pādşāh-ı devrānuñ
Ṭoġrusu buña yoḳdur aḳrānuñ

<u>toḳın:</u>

1. **ṭoḳınmamış:**-*ma, -mış*
Mesnevi 9
Mısra: **29**
Dokunmak, temas etmek. II Ulaşmak, erişmek.

Ṭoḳınmamış felekden dest-i asīb
İki ṭurunca beñzer ol iki sīb

<u>toḳlıġı açlıġa tebdīl ider:</u>

1. **toḳlıġı açlıġa tebdīl ider:**-*er*
Gazel 439
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tokluğu açlığa dönüştürmek. II Dünya nimetlerini elinin tersiyle iterek aç kalmaya razı olmak.

Niʿmet-i dünyāya baḳmaz ʿārif-i perhīzkār
Açlıġa tebdīl ider ehl-i ḳanāʿat toḳlıġı

<u>toḳun:</u>

1. **ṭoḳunmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 200
Mısra: **1**
Dokunmak, temas etmek.

Ṭoḳunmaḳ ḳaṣdın itse ḫavf iderdüm tīr-i müjgānuñ
Yüreklendüm yine benden yaña gelmekle peykānuñ

2. **ṭoḳunmaz:**-*maz*
Gazel 200
Mısra: **10**
Etkilemek, tesir etmek.

Ḳomaduñ ḫayliden başuñ işigi ṭaşına yārüñ
Ḳabūlī başuña aṣlā ṭoḳunmaz oldı dermānuñ

<u>tokuz:</u>

1. **ṭoḳuz:**
Kıt'a 23
Mısra: **1**
Dokuz sayısı.

Müsteviyyü'l-ḥacm ger ṭoḳuz …… çün bir kişi Vezn ide biri birine muḫtelif bulur ʿuḳūl

<u>tokuz dāne degirmendür:</u>

1. **ṭoḳuz dāne degirmendür:**-*dür*
Beyit 77
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dokuz tane değirmen. II Gökyüzünde bulunan dokuz felek.

Ḳıbāb-ı nüh felek seyl-āb-ı çeşm-i eşkbār üzre
Ṭoḳuz dāne degirmendür döner bir cūybār üzre

<u>tokuz pāre:</u>

1. **ṭoḳuz pāre:**
Kaside 6
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Dokuz parça. II Gökyüzünde bulunan dokuz felek.

Emīr-i çarḫ ṭoḳuz pāre aṭlas-ı zer-beft
Getürdi ʿādet-i sūriyye ḫıdmetüñe meger

<u>tol:</u>

1. **ṭolar:**-*ar*
Gazel 64
Mısra: **2**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak. II Bitmek, tükenmek.

Sāḳi-i bezm-i ṣafā ʿışḳ ehline sāġar ṣunar
Payumuz virmez bize gelse ḳadeḥ ayaḳ ṭolar

2. **ṭolmış:**-*mış*
Gazel 212
Mısra: **7**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak. II Kalabalık olmak.

Yalıñ yüzlüler ile şehr ü bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu āteş meh-likādan yeg

3. **ṭoldı:**-*dı*
Gazel 344
Mısra: **7**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak. II Gözleri dolmak.

Mūlar aġarup göz ḳararup yaş ile ṭoldı
Ḳaldum yalıñuz bir fele bārān arasında

4. **ṭolmaz:**-*maz*
Gazel 154
Mısra: **4**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak.

Dilā ol sāḳi-i māh-ı münīr-i ḥāre-sālüñ
Hilāl-i sāġar-ı mey varmayınca destine ṭolmaz

5. **ṭolsun:**-*sun*
Gazel 364
Mısra: **6**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak.

Sāḳī ne ṭurursın ele al cām-ı ṣabūḥı
Ṭolsun seherī jāle ile nite ki lāle

6. **ṭolmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 381
Mısra: **10**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak.

Beyt-i şiʿrüm gibi olmazdı Ḳabūlī maʿmūr
Ṭolmasa beyt-i ʿömür gibi ʿadālet ol eve

7. **ṭoldı:**-*dı*
Mesnevi 8
Mısra: **27**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak.

Ṭoldı gün gibi ʿāleme nāmuñ
Ḫāṣ u ʿāma yitişdi inʿāmuñ

8. **ṭoldı:**-*dı*
Mesnevi 8
Mısra: **39**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak.

Ṭoldı nāmuñ cihāna eylik ile
Biz de olsaḳ nola içinde bile

9. **ṭoldı:**-*dı*
Tahmis 1
Mısra: **17**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak.

Ṭoldı enfās-ı reyāḥīn-i maḥabbetle meşām
Sīnede sūz u ḥarāretdür dilā berd-i selām

10. **ṭolsa:**-*sa*
Tahmis 2
Mısra: **13**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak.

Ṭolsa emvāc-ı ẕevāhirden zemīn ü āsmān
Cūşa gelse ḳatresi olur biḥār-ı bī-kerān

11. **ṭolmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 310
Mısra: **6**
Dolmak, baştanbaşa kaplanmak. II Hırsla dolmak, hırslanmak.

Ten zevraḳın baḥr-i ġama ġarḳ olmasun dirseñ eger
Çirkāb-ı ḥırṣ ile dilā fülk-i vücūduñ ṭolmasun

<u>ṭola gelmişdür:</u>

1. **ṭola gelmişdür:**-*miş, -dür*
Gazel 116
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dolup gelmek,

dolmak, baştanbaşa kaplanmak.

ʿAceb mi mest-i ʿışḳ olan elinden ḳomasa vāʿiẓ
Anuñ peymānesi bezm-i ṣafādan ṭola gelmişdür

<u>ṭolāb:</u>

1. **ṭolāb:**
Gazel 384
Mısra: **2**
Su değirmeni. II Durmaksızın ağlayan âşık.

ʿĀşıḳ odur ki dīdeleri ṭolu āb ola
Bāġ-ı belāda ḳadd-i dü-tāsı ṭolāb ola

2. **ṭolābuz:**-*uz*
Gazel 145
Mısra: **4**
Su değirmeni.

İki gözümüñ gözeleri āb ile ṭoldı
Bāġ-ı çemen-i ġuṣṣada gūyā ki ṭolābuz

<u>ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż:</u>

1. **ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż:**
Gazel 175
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Şikayet edilen felek. II Gökyüzünde bulunan yıldızların insan hayatı üzerinde yaptığı etki, talih, baht, nasip, kısmet.

Geh ḫażīżi evc ider gāhī felek evci ḫażīż
Böyle ḳurılmış durur ṭōlābe-i çarḫ-ı ġarīż

<u>tolābe-i heft-āsmānı döndüren:</u>

1. **ṭolābe-i heft-āsmānı döndüren:**
Gazel 274
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yedi gök feleği döndüren (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur ṭolābe-i heft-āsmānı döndüren
ʿIşḳdur ʿışḳ āsmān ehlin zemīne gönderen

<u>tolāb-ı çarha:</u>

1. **ṭolāb-ı çarḫa:**-*a*
Beyit 76
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Feleğin çarkı.

Pūt-ı nehāra tār-ı şeb-i tār olınmadın
Ṭolāb-ı çarḫa rişte-i hestī ṭolanmadın

<u>tolab-ı çarhı döndüren:</u>

1. **ṭolab-ı çarḫı döndüren:**
Gazel 304
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Felek çarkını döndüren (şey). II Dünyayı döndüren aşk.

ʿIşḳdur ṭolab-ı çarḫı döndüren
Āsmān ehlin zemīne gönderen

<u>tolāb-ı felek:</u>

1. **ṭolāb-ı felek:**
Kaside 4
Mısra: **191**
Kelime Tipi: -
Feleğin çarkı. II Felek, talih.

Bir ḳarār üzre ḳomaz ādemi ṭolāb-ı felek
Ṭutar esfelde iken ʿālem-i bālāda maḳām

<u>tolaġ:</u>

1. **ṭolaġuz:**-*uz*
Gazel 148
Mısra: **6**
Okun ucuna bağlanan bez. II Ayağına mesaj sarılıp bağlanan posta güvercini.

Ṭolanduḳca bizi pā-māl ider çarḫ
Ṭolanduḳ pāyine ṭut kim ṭolaġuz

<u>tolan:</u>

1. **ṭolanur:**-*ur*
Beyit 235
Mısra: **1**
Dolanmak, dolaşmak, gezmek.

Bahār irişdi diyü āb gülşeni ṭolanur

Çemende her ṭarafa ḫayli ṣalınur bulanur

2. **ṭolanı:**-*ı*
Gazel 115
Mısra: **2**
Dolanmak, dolaşmak, gezmek.

Bahār irişdi şular ṣalını bulanı yürür
Kenār-ı bāġa çıḳup gülşeni ṭolanı yürür

3. **ṭolanur:**-*ur*
Gazel 120
Mısra: **3**
Dolanmak, dolaşmak, gezmek.

Raḳībüñ şubḥa dek ḫāneñ ṭolanur hiç yataḳ yatmaz
Kilāb-ı kūyuña beñzer soḳaḳdan soḳaġa yortar

4. **ṭolanduḳca:**-*duḳca*
Gazel 148
Mısra: **5**
Dolanmak, dolaşmak, gezmek.

Ṭolanduḳca bizi pā-māl ider çarḫ
Ṭolanduḳ pāyine ṭut kim ṭolaġuz

5. **ṭolan:**
Gazel 215
Mısra: **4**
Dolanmak, dolaşmak, gezmek.

Bile ṣalınmaġa şu gibi ey dil
Ṭolan gülzārı bir serv-i revān bul

6. **ṭolanmadın:**-*ma, -dı, -n*
Beyit 76
Mısra: **2**
Dolanmak, sarmak.

Pūt-ı nehāra tār-ı şeb-i tār olınmadın
Ṭolāb-ı çarḫa rişte-i hestī ṭolanmadın

<u>ṭolaşdı ṭurdı:</u>

1. **ṭolaşdı ṭurdı:**
Gazel 380
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dolaşıp durmak.

Ḳadd-i bülend-i dil-bere beñzer diyü diyü
Vāfir ṭolaşdı ṭurdı mü'eẕẕin menāreye

<u>ṭolı:</u>

1. **ṭolı:**
Gazel 393
Mısra: **6**
Dolu. II Şarap kadehi.

Elüñ boş olmasun ṣūfī hemān ayaġı devr itdür
Getür sāġar dibi olsun yiter lāzım degül ṭolı

2. **ṭolıdur:**-*dur*
Gazel 187
Mısra: **10**
Dolu.

Ol ḳadar ḥasret ile girye vü āh itdüm kim
Eşk-i āhumla Ḳabūlī ṭolıdur taḫt ile fevḳ

3. **ṭolıdur:**-*dur*
Gazel 336
Mısra: **9**
Dolu.

Ṭolıdur ḳalb-i Ḳabūlīde ġam u derd ü belā
Ne ṣafādur kişinüñ cemʿ ola iḫvān evine

<u>tolı ḳaldurdı:</u>

1. **ṭolı ḳaldurdı:**-*dı*
Şarkı 3
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Kadeh kaldırmak.

Güzeller ʿışḳına ḳaldurdı ṭolı
Pek güzel bilürler erkānı yolı

<u>tolu:</u>

1. **ṭolusın:**-*s, -ı, -n*
Beyit 211
Mısra: **2**
Dolu. II Şarap kadehi.

Hemān yap yap ögürmekdür ẓarāfet
Şarābuñ içesin cāmın ṭolusın

2. **ṭolular:**-*lar*
Şarkı 2
Mısra: **6**
Dolu. II Şarap kadehi.

Berḳ urur ruḫları günden seçilmez
Ṭolular eldedür sāġar içilmez

<u>ṭolu bir cāma:</u>

1. **ṭolu bir cāma:**-*a*
Gazel 389
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dolu bir kadeh.

Zen-i dünyā ṭolu bir cāma beñzer
Naẓar ḳılma Ḳabūlī boşa boşa

<u>ṭolu cām:</u>

1. **ṭolu cām:**
Gazel 149
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Şarap) Dolu kadeh. II Aşk.

Şūfī ġam ile ġuṣṣalanur ṣanmasun bizi
Elde ṭolu cām aña ne ḳayġu çekerüz biz

<u>ṭolu ḳabaḳ:</u>

1. **ṭolu ḳabaḳ:**
Gazel 291
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Dolu kadeh. II Şarap.

Ṭolu ḳabaḳ ḳucaḳda ayaḳ elde pür-ʿaraḳ
Bir böyle mey-perest ola ayıḳ görür misin

<u>ṭoluları teklīf iderdi:</u>

1. **ṭoluları teklīf iderdi:**-*er, -di*
Müsemmen 1
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Şarap teklif etmek, kadeh sunmak.

Çoḳ şevḳ u ḥālet itmiş idük dil-rübāyile
Teklīf iderdi ṭoluları merḥabāyile

<u>ṭolun:</u>

1. **ṭolunduḳca:**-*duḳca*
Kaside 8
Mısra: **38**
Batmak, sönmek, kaybolmak.

Felek devr eyledikce ḳuṭb-ı ʿālem s̲ābit olduḳca
Ṭulūʿ itdikce ṭolunduḳca mihr ü māhı aʿvāmuñ

<u>ṭolundur:</u>

1. **ṭolundurma:**-*ma*
Gazel 347
Mısra: **10**
Doldurmak, tamamlamak.

Ḳabūlīnüñ gözine şeb gibi tārīk olur dünyā
Cemālüñ mihrin ey meh-rū gözinden gel ṭolundurma

<u>ṭon:</u>

1. **ṭonı:**-*ı*
Beyit 103
Mısra: **1**
Giysi, kıyafet, elbise. II Sevgilinin elbisesi.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma cāna baḳ cānāna baḳ

<u>ṭona baḳma:</u>

1. **ṭona baḳma:**-*ma*
Beyit 103
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Elbiseye bakmak, bir kişinin kıyafetine (maddi durumuna) göre davranmak.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma cāna baḳ cānāna baḳ

<u>ṭonan:</u>

1. **ṭonanmış:**-*mış*
Tarih 2
Mısra: **7**
Güzel elbiseler giymek, süslenmek.

Herkes ṣafāda mül gibi her şey ṭonanmış gül gibi

Her ʿāşıḳuñ bülbül gibi feryādın ışġā eyledüñ

<u>toprağa düş:</u>

1. **ṭoprağa düş:**
Beyit 68
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Toprağa düşmek: Ölüp gömülmek, vefat etmek, defnedilmek, ahirete göçmek.

Geçme ẕikru'llāhdan īmān ile ṭoprağa düş
Saʿy ḳıl ihmāli ḳo gün var iken ḳonağa düş

<u>toprak başlarına:</u>

1. **ṭoprak̆ başlarına:**
Kaside 5
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **-**
Başına toprak: Halk dilinde "öl, geber!" anlamlarına gelen beddua ifadesi.

Ḳara ṭopraġ ile birdür yoluñda kelle-i aʿdā
Reh-i miḥnetde ṭopraḳ başlarına ḳavm-i tersānuñ

<u>toptolu:</u>

1. **ṭopṭolu:**
Gazel 66
Mısra: **7**
Dopdolu, ağzına kadar tamamen dolu.

Ṭās-ı felegi ṭopṭolu tiryāk sanursın
Efʿī gibi başdan ayaġa içi ṭolu zehr

2. **ṭopṭoludur:**-*dur*
Gazel 66
Mısra: **10**
Dopdolu, ağzına kadar tamamen dolu.

Yār ile bizi söyleşür aḥbāb Ḳabūlī
Aḫbār-ı maḥabbetle bugün ṭopṭoludur şehr

3. **ṭopṭoludur:**-*dur*
Gazel 145
Mısra: **5**
Dopdolu, ağzına kadar tamamen dolu.

Genc-i ġam ile ṭopṭoludur maḫzen-i sīne
Vīrāne-ṣıfat anuñ içün ḫāne-ḫarābuz

4. **ṭopṭolu:**
Kaside 2
Mısra: **16**
Dopdolu, ağzına kadar tamamen dolu.

Her dıraḫtuñ eli üstinde bir altunlı ṭabaḳ
Ḳaṭre-i jāle degül ṭopṭolu dürr-i ġaltān

<u>toy:</u>

1. **ṭoy:**
Gazel 427
Mısra: **4**
Kazdan büyük yabani bir kuş. II Rakip.

Ol teẕerv-i ḫoş-ḫırāmuñ şimdi ey şeh-bāz-ı dil
Ṣaydınuñ eyyāmıdur zīrā raḳībi daḫı ṭoy

<u>toyınca bakalum:</u>

1. **ṭoyınca baḳalum:**-*alum*
Gazel 461
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Doyasıya bakmak.

Gün yüzine o mehveşüñ nice ṭoyınca baḳalum
Ġamzeleri ḳılıc çeküp baḳma diyü yasāġ ider

<u>toyul:</u>

1. **ṭoyuldı:**-*dı*
Mesnevi 9
Mısra: **28**
Doyulmak, kanmak.

Dehānı gibi dendānı da ḫurde
Ḫafī yir ḳalmadı ṭoyuldı ḫurde

<u>toz:</u>

1. **tozumuz:**-*umuz*
Gazel 143
Mısra: **6**
Un hâline gelmiş ince toprak, toz. II Âşığın izi, emaresi.

Tīr-i bārān-ı belā baġrımuza kār itdi
Yā gibi çekilevüz görmeye kimse tozumuz

2. **tozuña:**-*uñ, -a*
Tesdis 1
Mısra: **22**
Toz. II Sevgilinin ayağının tozu.

Maḳṣad-ı aḳṣāsı mirʾāt-ı cemālüñ görmedür
Maṭlab-ı aʿlāsı tozuña yüzini sürmedür

tu:

1. **tu:**
Beyit 27
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Murādem ez-tu ey ḫatm-i risālet
Şefāʿat yā Resūla'llah şefāʿat

2. **tu:**
Beyit 35
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Şikeste dil zi-ġamet cān be-şevḳ-ı tu beste
Ḥikāyetī be-tu kerdem şikeste vü beste

3. **tu:**
Beyit 39
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

4. **tu:**
Beyit 39
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

5. **tu:**
Beyit 39
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

6. **tuyī:**
Beyit 177
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet
Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

7. **tu:**
Beyit 265
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tu-rā zībed ḳabā-yı pādşāhī
Ḳabā-yı pādşāhī-rā tu şāyī

8. **tu-rā:**-*rā*
Beyit 265
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tu-rā zībed ḳabā-yı pādşāhī
Ḳabā-yı pādşāhī-rā tu şāyī

9. **tu:**
Diğer 1
Mısra: **86**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Evvel-i ʿālem zi-tu āḫir zi-tu
Ez-tu şud encām u hem ʿunvān hem

10. **tuyī:**
Diğer 1
Mısra: **75**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Be-żamīr-i kesān tuyī dānā
Be-rumūz-i nihān tuyī aʿlem

11. **tuyī:**
Diğer 1
Mısra: **76**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Be-żamīr-i kesān tuyī dānā
Be-rumūz-i nihān tuyī aʿlem

12. **tu:**
Diğer 1
Mısra: **85**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Evvel-i ʿālem zi-tu āḫir zi-tu
Ez-tu şud encām u hem ʿunvān hem

13. **tu:**
Diğer 1
Mısra: **85**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Evvel-i ʿālem zi-tu āḫir zi-tu
Ez-tu şud encām u hem ʿunvān hem

14. **tu:**
Gazel 7
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ez-ġameş nā-tüvān şudī ey dil
Men çünīnem tu hem-çünān şude'i

15. **tu:**
Gazel 7
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Mā gedāyem ü tu şeh-i ʿālem
Mā hemīnem ü tu hemān şude'i

16. **tu:**
Gazel 7
Mısra: **8**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Mā gedāyem ü tu şeh-i ʿālem
Mā hemīnem ü tu hemān şude'i

17. **tu:**
Gazel 7
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tu şudī ey Ḳabūlī hem-çü giyāh
Der-reheş zār u nā-tüvān şude'i

18. **tuyī:**
Gazel 24
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tuyī şehryār-ı serīr-i ḫilāfet
Belā ber-ser-i ān ki dāred ḫilāfet

19. **tuyī:**
Gazel 244
Mısra: **6**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey vücūd-ı ḫāme vü nāme zi-tu
İḫtitām-ı ān tuyī ʿunvān hem

20. **tu:**
Gazel 244
Mısra: **5**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ey vücūd-ı ḫāme vü nāme zi-tu
İḫtitām-ı ān tuyī ʿunvān hem

21. **tu:**
Gazel 431
Mısra: **7**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dīgerī-rā be-tu cāyiz ne-buved hīç ḳıyās
Ki ʿulūm-ı heme der-şān-ı şumā icmāʿī

22. **tu:**
Gazel 504
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dil naḳd-i cān-ı ḫod be-tu teslīm kerdeest
Çeşmet çerā ki ber-men-i bī-dil ḥavāle şud

23. **tust:**-*(e)st*
Kıt'a 7
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Dil hemçü-ḳaṭre-i ḫūn ber-ruḫ devīd u guft
Ez-tust yek işāret ez-men be-ser derīden

24. **tust:**-*(e)st*
Kıt'a 28
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Der-ḥāl hinduvāne ez-cā revīd u guftā
Ez-tust yek işāret ez-mā be-ser devīden

25. **tu:**
Kıt'a 28
Mısra: **2**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Bā-hinduvāne guftem k'ey rūḫ-baḫş-ı ʿaṭşān
Ān yār-ı teşne-dil-rā ḫˇāhem zi-tu çeşīden

26. **tu:**
Mesnevi 1
Mısra: **22**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Biyā ey be-rīşem zen-i naġme-sāz
Tu bī-çāre sāzem be-dest ār sāz

27. **tu:**
Mesnevi 1
Mısra: **50**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Biyā ey ṭarab-sāz-ı berbaṭ-nüvāz
Ki mā ʿūd-sūzīm ü tu ʿūd-sāz

28. **tu:**
Mesnevi 1
Mısra: **153**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tu hem cām ez-kef menih hem-çü Cem
Be-mey defʿ-i ġam kun be-mey defʿ-i ġam

29. **tuyī:**
Mesnevi 1
Mısra: **144**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Biyā ey dil-i bī-fer ü bī-feraḥ
Tuyī yār-i hem-meşreb ü hem-ḳadeḥ

30. **tu:**
Rübai 1
Mısra: **4**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Ḫāk-i ḳademet geştem ü dil reft be-bād
Dādem be-tu dil her çi buved bād ābād

31. **tu:**
Tarih 17
Mısra: **25**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kerem ber-tu lāzım ʿaṭā ber-tu vācib
Ki mī-dānī ḳader ġarībān maḥcūb

32. **tu:**
Tarih 17
Mısra: **25**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Kerem ber-tu lāzım ʿaṭā ber-tu vācib
Ki mī-dānī ḳader ġarībān maḥcūb

33. **tu:**
Tarih 17
Mısra: **32**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Duʿāhā-yı ḫayret merā geşte vācib
Çü ber-tu ʿaṭāyā ʿalā-ḳavl-i Eyyūb

34. **tu:**
Tarih 17
Mısra: **6**

"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

ʿUlūm u kemālāt u ʿirfān u dāniş
Heme der-tu peydāst mekşūf u mektūb

35. **tu-rā:**-*rā*
Tarih 17
Mısra: **35**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Çü dīdem tu-rā ḥurrem ez-yümn-i manṣıb
Feraḥ ġālib āmed be-dil ġuṣṣa maġlūb

36. **tuyī:**
Tarih 17
Mısra: **1**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tuyī ān emīr-i serīr-i maʿārif
Be-evṣāf-ı maḥmūde memdūḥ-ı mensūb

37. **tuyī:**
Tarih 17
Mısra: **3**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tuyī ān kerīm-i cemīlü'l-ḫaṣāyil
Be-nezd-i cemāhīr-i aḥbāb-ı maḥbūb

38. **tuyī:**
Tarih 17
Mısra: **11**
"Sen" ikinci teklik şahıs zamiri.

Tuyī ān ḫidīv-i serīr-i saʿādet
Be-dergāh-ı sulṭān-ı kevneyn mensūb

<u>ṭudaġ:</u>

1. **ṭudaġı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **3**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Mükerrer sükkere beñzer ṭudaġı
Ḳızarmış gül ya elmadur yañaġı

2. **ṭudaġı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **78**
Dudak. II Sevgilinin dudağı.

Gül-i al üzre ṭaʿn ider yañaġı
Yüzi gül gülbeşekkerdür ṭudaġı

<u>ṭudak ṭudaġa:</u>

1. **ṭudaḳ ṭudaġa:**
Gazel 339
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dudak dudağa.

Sāġar u ṣahbā gibi ol lebleri mey-gūn ile
ʿAyş u ʿişret eylesek ṭudaḳ ṭudaġa el ele

<u>tuffāḥ:</u>

1. **tuffāḥ:**
Gazel 36
Mısra: **6**
Elma. II Sevgilinin çene altı.

Görince ġabġabuñ ḫālüñle cānā
Didüm bāġ-ı ruḫuñda miski tuffāḥ

<u>ṭufān-ı Nūḥı temāşā eyledüm:</u>

1. **ṭufān-ı Nūḥı temāşā eyledüm:**-*dü, -m*
Gazel 345
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nuh tufanını seyretmek. II Nuh tufanı gibi coşkulu akan gözyaşlarını izlemek.

Temāşā eyledüm ṭufān-ı Nūḥı dīde-i terde
Muḥīṭ-i eşküme nisbet yedi deryā ḳalur yerde

<u>tuġrākeş-i aḥkām-ı şeh-i nigū-nām:</u>

1. **ṭuġrākeş-i aḥkām-ı şeh-i nigū-nām:**
Kaside 4
Mısra: **212**
Kelime Tipi: -
Namı güzel padişahın hükümlerine

tuğra çeken (kimse). II Nişancı Paşa.

Muḫyi-i ḳāʿide-i bārgeh-i ʿOs̱mānī
Oldı ṭuġrākeş-i aḥkām-ı şeh-i nigū-nām

ṭuġrā-yı ʿālī-şāna:

1. **ṭuġrā-yı ʿālī-şāna:**-*a*
Gazel 32
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce ferman. II Aşk.

Milket-i ʿışḳ içre ḥükmüñ yürüsün dirseñ şehā
Rīg-i ṣaḥrā-yı ġamı ṭuġrā-yı ʿālī-şāna ṣaç

ṭuġrā-yı ebrū-yı ġarrā-yı gülsitān-ı cānānī:

1. **ṭuġrā-yı ebrū-yı ġarrā-yı gülsitān-ı cānānī:**
Beyit 220
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin gül bahçesinin parlak kaşlı tuğrası.

Nişān-ı şerīf-i ʿālī-şān-ı ḫūbānī
Vü ṭuġrā-yı ebrū-yı ġarrā-yı gülsitān-ı cānānī

ṭuġyān iderdi:

1. **ṭuġyān iderdi:**-*er, -di*
Kaside 16
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Azgınlık göstermek, haddi aşmak.

Dem-i fāsid gibi ṭuġyān iderdi yılda bir gāhī
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların faṣṣād gönderdüñ

ṭuġyān-ı aʿdāya:

1. **ṭuġyān-ı aʿdāya:**-*y, -a*
Kaside 15
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Düşmanların coşkusu.

Yir ḳomaz ṭuġyān-ı aʿdāya dem-i fāsid gibi
Şeh ṭamārından alur faṣṣāddur gönderdigüñ

ṭuġyān-ı fesād:

1. **ṭuġyān-ı fesād:**
Kaside 4
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Kargaşanın coşkusu.

Gördi cünbişleri baġy eyledi ṭuġyān-ı fesād
Diñlenilmez kelimāt-ı ümerā vü ḥükkām

ṭulūʿ idicek:

1. **ṭulūʿ idicek:**-*icek*
Gazel 8
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Doğmak, güneşin doğması. II Sevgilinin ortaya çıkması.

Sen gün gibi ṭulūʿ idicek kerr ü ferr ile
Encüm-ṣıfat gürūh-ı ʿadū nā-bedīd ola

ṭulūʿ itdi:

1. **ṭulūʿ itdi:**-*di*
Gazel 288
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Doğmak. II Ayın doğması.

Ṭulūʿ itdi ṣanur ʿālem ufuḳdan māh-ı tābānı
Görünse ey ḳamer-ṭalʿat cemālüñ ṭarf-ı bāmuñdan

ṭulūʿ itdikce:

1. **ṭulūʿ itdikce:**-*dikce*
Kaside 8
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Doğmak. II Güneşin ve ayın ortaya çıkması.

Felek devr eyledikce ḳuṭb-ı ʿālem s̱ābit olduḳca
Ṭulūʿ itdikce ṭolunduḳca mihr ü māhı aʿvāmuñ

ṭulūʿ itsün:

1. **ṭulūʿ itsün:**-*sün*
Gazel 323
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Doğmak. II Güneşin doğması.

Ṭulūʿ itsün saʿādet maṭlaʿından āftābāsā

Zevāle irmesün mihr-i cemālüñ pür-kemāl olsun

<u>ṭulūʿ-ı çehre-i ḫurşīd:</u>

1. **ṭulūʿ-ı çehre-i ḫurşīd:**
Kaside 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güneşin yüzünün ortaya çıkması. II Gün doğumu.

Sarāy-ı ʿālem-i tārīki itdi rūşen-dil
Ṭulūʿ-ı çehre-i ḫurşīd ü maṭlaʿ-ı ḫāver

<u>ṭumanis-nām:</u>

1. **ṭumanis-nām:**
Kaside 5
Mısra: **61**
Tumanis namlı. II Tumanis: Tiflis yakınlarında bulunan bir kale adı.

Ṭumanis-nām u kūh-endām gerdūn-saḳf āhendür
Bulunmaz böyle bir ḳalʿa aransa rubʿı dünyānuñ

<u>ṭumṭurāḳa lāyıḳ olan:</u>

1. **ṭumṭurāḳa lāyıḳ olan:**
Kıt'a 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İhtişama layık olan (kimse).

Līk bu ṭumṭurāḳa lāyıḳ olan
Eylügüñdür faḳīre yāverlik

<u>ṭur:</u>

1. **ṭuramaz:**-*a, -maz*
Müseddes 1
Mısra: **34**
Karşısında durmak.

Yoḳ durur şān-ı şerīfinde anuñ kibr u menī
Tīġ-i ḫūnḫ∨ārına ḳarşu ṭuramaz şāh-ı denī

2. **ṭurmuşuz:**-*muş, -uz*
Gazel 366
Mısra: **2**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak. II Hazırda beklemek.

Ṭutaruz sīnemüz ol tīr-i figenden gelene
Dönmezüz her ne ise ṭurmuşuz andan gelene

4. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 25
Mısra: **5**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ḳaşlaruñ ʿaksini çeşm-i pür-neme ṣal ṭurma hiç
Ṣusuz olıcaḳ neye varur bilürsin ḥāl-i ḥūt

5. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 47
Mısra: **10**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ḫātem-i laʿl-i lebüñ ẕikr eylesem durmaz ʿadū
Dīv ṭurmaz ey perī mühr-i Süleymāndan ḳaçar

6. **ṭurmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 48
Mısra: **8**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Āstānuñda ḳoma düşmen-i nādānı ḳov a
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

7. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 99
Mısra: **10**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ten cāmesin çıḳar yüri ten cāmeyi ṭaġıt
Ṭurma Ḳabūli terk-i tecemmül zamānıdur

8. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 124
Mısra: **10**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Geh derdüñ aġla ol şehe gāhī duʿālar it
Ṭurma Ḳabūli şükr ü şikāyet zamānıdur

9. **ṭuramaz:**-*amaz*
Gazel 130
Mısra: **4**

Durmak, bulunmak, beklemek.

Sen niçün ḫaste-dile ʿarż-ı cemāl itmezsin
Ol seni görmese bir an ṭuramaz cānı çıḳar

10. **ṭurmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 130
Mısra: **8**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ḳoma aġyārı maḥalleñde eyā ḫūr-likā
Ṭurmasun cennet-i kūyuñda o şeyṭānı çıḳar

11. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 139
Mısra: **7**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Metāʿ-ı ḫüsnüñüñ şimdi revācı var iken ṭurma
Ṣaḳın ey ḫ∨āce-i Mıṣr-ı bahā ṣoñra bahā itmez

12. **ṭurup:**-*up*
Gazel 149
Mısra: **1**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Gülşende ṭurup bülbül ile hū çekerüz biz
Mestānelerüz naʿra-i yā hū çekerüz biz

13. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 185
Mısra: **10**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ölmemüz ḳaldı Ḳabūlī ġam u hem hep ḥāżır
Ṭurma esbāb-ı sefer cümle müheyyāñ ancaḳ

14. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 192
Mısra: **13**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ṭurma yalvar Ḳabūli dil-dāra
ʿĀşıḳ olan niyāzmend gerek

15. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 239
Mısra: **9**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Niyyet-i ʿazm-i sefer eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bir gūşede şimden girü yoḳdur ārām

16. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 241
Mısra: **3**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Evce pervāz idelüm ṭurma gel ey murġ-ı revān
Bāl açup çenber-i gerdūn-ı kühenden geçelüm

17. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 246
Mısra: **9**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ḳad-i bālāları vaṣf eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bu ʿālem-i bālādan olupdur mülhem

18. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 279
Mısra: **1**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

19. **ṭurmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 296
Mısra: **3**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Murġ-ı dil ṭurmasun fiġān itsün
Nālesiz ʿandelībi neylersin

20. **ṭurmayup:**-*ma, -y, -up*
Gazel 304
Mısra: **9**
Durmak, bulunmak, beklemek.

ʿIşḳdur dāyim Ḳabūlī ṭurmayup
Āsmānı āsyāba döndüren

21. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 310
Mısra: **4**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Zülf-i nigāra kendüñi beñzetme bāġ içre diyü
Sünbül ile bād-ı ṣabā ṭurmaz ider ṣaç yolmasun

22. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 336
Mısra: **5**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ṭurma kūşişde göñül sīne-i pür-dāġ içre
Ḳodılar ḫıdmete dervīş durur nān evine

23. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 344
Mısra: **9**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Eşʿār u ġazel söyle hemān ṭurma Ḳabūlī
Tek añdura gör nāmuñı aḳrān arasında

24. **ṭursun:**-*sun*
Gazel 345
Mısra: **11**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ḳazıtma defter-i ḥüsnüñde ṭursun ḫaṭṭ-ı ruḫsāruñ
Bilürsin iʿtibār olmaz eger ḥakk olsa defterde

25. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 349
Mısra: **2**
Durmak, bulunmak, beklemek.

İrmek dilerseñ evvel ü āḫir saʿādete
Dāyim müdāvim ol yüri ṭurma seʿādete

26. **ṭurursın:**-*ur*, -*sın*
Gazel 364
Mısra: **5**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Sāḳī ne ṭurursın ele al cām-ı ṣabūḥı
Ṭolsun seherī jāle ile nite ki lāle

27. **ṭurup:**-*up*
Gazel 366
Mısra: **9**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ṣaḥn-ı gülşende Ḳabūlī gibi ey serv ṭurup
Vaṣf-ı ḫaṭṭuñ iderüz seyr-i çemenden gelene

28. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 378
Mısra: **2**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Yār içün imiş hep bu ḳadar ṭurma oturma
Şimden girü ey serv-i çemen ṭurma oturma

29. **ṭur:**
Gazel 379
Mısra: **6**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Fenn-i cevr ü sitemi ġāyetine irgürdüñ
Āyet-i mihr ü vefāyı oḳuma ṭur orada

30. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 380
Mısra: **10**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Derd-i firāḳa çāre hemān vaṣl-ı yār imiş
Sen de Ḳabūli ṭurma meded eyle çāreye

31. **ṭura:**-*a*
Gazel 382
Mısra: **12**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ṣūfi mey içmege peymān itmiş
Ṭura mı dönmeye mi peymāne

32. **ṭurur:**-*ur*
Gazel 390
Mısra: **4**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Çevgānın alup destine oynamaġa çıḳmış
Ṭurur bir iki ṭop ile meydānda benefşe

33. **ṭururuḳ:**-*ur, -uḳ*
Gazel 462
Mısra: **4**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Açıla bir gün ola sīnesini aça nigār
Ṭururuḳ şāyed ola açıla bir ḳutlu ḳapu

34. **ṭurur:**-*ur*
Kaside 4
Mısra: **154**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Ṭoġmadın mihr-i cihāntāb neler ṭoġa daḫı
Ḫayliden yükli ṭurur māder-i pīr-i eyyām

35. **ṭurmasun:**-*ma, -sun*
Kaside 5
Mısra: **26**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Yapılsun ḳalʿa-i dīn ü yıḳılsun ḫāne-i bī-dīn
Ḳırılsun ṭurmasun aʿdā ḳurılsun ṭurma dīvānuñ

36. **ṭursa:**-*sa*
Kaside 5
Mısra: **35**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Er olsa ṭursa ḳarı oġlı ʿavret gibi ḳaçmasa
Temāşā eylese iḳdāmını merdān-ı meydānuñ

37. **ṭurma:**-*ma*
Müseddes 5
Mısra: **25**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Zimām-ı raḫş-ı furṣat elde iken ṭurma iḥsān it
Çerāġ uyarıgör kendü elüñle yaḳ fürūzān it

38. **ṭurmañ:**-*ma, -ñ*
Terci-bend 4
Mısra: **46**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Kim arturursa manṣıb anuñdur ziyād idüñ
Ṭurmañ ʿinādı ḳoñ sözüme iʿtimād idüñ

39. **ṭurmazsam:**-*maz, -sa, -m*
Tesdis 2
Mısra: **20**
Durmak, bulunmak, beklemek.

Varup yoluñda ey sīmīn-semen yüz yire urmazsam
Kemīne bende-i fermān olup ḳapuñda ṭurmazsam

40. **ṭururken:**-*ur, -ken*
Beyit 47
Mısra: **1**
Varken, dururken, mevcutken.

Sen ṭururken yoḳdur ilden fāʾide
Rabbenā enzil ʿaleynā māʾide

41. **ṭururken:**-*ur, -ken*
Gazel 259
Mısra: **7**
Varken, dururken, mevcutken.

Sulṭānum işigüñde ṭururken revā mıdur
Her kişi ber-murād ola ben nā-murād olam

42. **ṭururken:**-*ur, -ken*
Gazel 485
Mısra: **3**
Varken, dururken, mevcutken.

Ben ṭururken daḫı nevbet mi deger bir ferde
Rūz-ı ferdā şorılursa kişi ferdā ferdā

43. **ṭururken:**-*ur, -ken*
Kaside 4
Mısra: **101**

Varken, dururken, mevcutken.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

44. **ṭurur:**-*ur*
Beyit 105
Mısra: **2**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

Sūziş-i nār-ı derūnum ṭuysa deryālar ḳurur
Naʿra-i āh u fiġānum işiden ṣular ṭurur

45. **ṭurmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **6**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

Ṣoñradan bilmem ne fikr itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü gāh bühtān eyledüñ

46. **ṭurur:**-*ur*
Gazel 113
Mısra: **1**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

ʿĀrıżuñ vaṣf eylesem gülzārda ṣular ṭurur
Ḳāmet-i dil-cūyuñ añsam bāġda cūlar ṭurur

47. **ṭurur:**-*ur*
Gazel 113
Mısra: **2**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

ʿĀrıżuñ vaṣf eylesem gülzārda ṣular ṭurur
Ḳāmet-i dil-cūyuñ añsam bāġda cūlar ṭurur

48. **ṭurur:**-*ur*
Gazel 113
Mısra: **6**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

Vaṣf-ı ḫālüñ eylesem pür-ḫūn olur nāf-ı ġazāl
Gözlerüñ yād eylesem ṣaḥrāda āhūlar ṭurur

49. **ṭurur:**-*ur*
Gazel 113
Mısra: **8**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

Söylesem rūy-ı ṭarāvet-baḫşuñı gülzārda
Kimse baḳmaz güllerüñ ruḫsārına ṣolar ṭurur

50. **ṭurursuz:**-*ur, -suz*
Gazel 419
Mısra: **3**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

Ne ṭurursuz yolına naḳd-i revān beẕl eyleñ
Mālik-i Mıṣr-ı vefā Yūsuf-ı Kenʿān geldi

51. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 429
Mısra: **8**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

Bāġ-ı ʿālemde ʿaceb kim der-kenār itdi diyü
Cūyveş ṭurmaz yaşum ol servi eyler cüst u cūy

52. **ṭura:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **221**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide ṣuhūr u aʿvām

53. **ṭura:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **37**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

Ṭınmayup ṭura dehānına urup mühr-i sükūt
Ḳıṣṣa-ḫ∨ānāsā gerekmez kim ola yañşaḳ dede

54. **ṭurur:**-*ur*
Mesnevi 15
Mısra: **39**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

Senüñ ile ṭurur senüñle yatur

Ne saña kendüden ziyān getürür

55. **ṭurup:**-*up*
Müsemmen 2
Mısra: **11**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

Yalvarurdum Ḫudā-yı pāke ṭurup
Ḥamdü li'llāh ki ḫurrem itdi virüp

56. **ṭurmaz:**-*maz*
Tesdis 2
Mısra: **26**
Durmak, kesilmek, hareketsiz kalmak.

Firāḳuñla Ḳabūlī gibi ḳalup ḫ∨ār u zār oldum
Dem-ā-dem ṭurmaz aḳar eşk-i çeşm-i cūy-bār oldum

57. **ṭursa:**-*sa*
Gazel 16
Mısra: **8**
Durmak, varlığı devam etmek.

Miṣāl-i nār-ı cehennemdür āteş-i ḥasret
Yaḳardı Bū Lehebi ṭursa ḥaşre dek bu leheb

58. **ṭurur:**-*ur*
Gazel 113
Mısra: **4**
Susmak.

Nāle-i sūz-ı dilüm ḫāmūş ider bülbülleri
Ben fiġāna başlasam murġān-ı ḫoş-gūlar ṭurur

59. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 403
Mısra: **9**
Rahat durmak, zarar vermemek.

Ṭurmaz Ḳabūli lāşe-i lā-şey' iken ʿadū
Her ḳanda baḳsañ ol görinür anda şey gibi

60. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 5
Mısra: **9**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Bihişt olursa da ṭurmaz güẕer ider ādem
Ḳabūli andaki miḳdār-ı ḥubba minnet ola

61. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 77
Mısra: **2**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Ḳapuñda raḳīb-i ḫar ṭurmaz depinür der der
Bār-ı ġamuñ altında ṣan ṭurma ṣolur ḫar ḫar

62. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 77
Mısra: **1**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Ḳapuñda raḳīb-i ḫar ṭurmaz depinür der der
Bār-ı ġamuñ altında ṣan ṭurma ṣolur ḫar ḫar

63. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 85
Mısra: **14**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Ṣulḥ olmadı Ḳabūli ile kūyuñ itleri
Her gice tā ṣabāḥa degin ṭurma cengdür

64. **ṭurur:**-*ur*
Gazel 113
Mısra: **10**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Gel tebessüm ḳıl beni giryān idüp ṭurma diseñ
Ey Ḳabūlī söylemez ol ġonça-leb güler ṭurur

65. **ṭurmayup:**-*ma*, -*y*, -*up*
Gazel 166
Mısra: **9**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Ṭurmayup vaṣf ider ey ġonça Ḳabūlī zülfüñ
Niçe yıllardur aña çalışur itmām idemez

66. **ṭurmayup:**-*ma, -y, -up*
Gazel 190
Mısra: **5**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Ṭurmayup ḳuṭb-ı murāduñ üzre devr eyler felek
Düşmen eylerse ne ġam ʿālemde nā-hemvārlıḳ

67. **ṭurmayup:**-*ma, -y, -up*
Gazel 286
Mısra: **10**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Ṭās-ı çeşmin ṭoldurup her dem Ḳabūlī āb ile
Cā-be-cā seyr eyleyüp dir ṭurmayup saḳḳā Ḥüseyn

68. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 300
Mısra: **1**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Niyāz itdükce ʿāşıḳlar güzeller ṭurma nāz itsün
Güzeller nāza başladıkca ʿāşıḳlar niyāz itsün

69. **ṭurmaz:**-*maz*
Gazel 305
Mısra: **9**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Yaşum Ḳabūli ṭurmaz seyr itdürür cihānı Gerdūn ḳatında gūyā gerdūn ḳatında ṭāḥūn

70. **ṭurma:**-*ma*
Gazel 356
Mısra: **4**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Ṭurursın bezmümüzden ġayr ile varup otururs ın
Bize cevr eyleyüp ṭurma ile luṭf idüp oturma

71. **ṭururs ın:**-*ur, -sın*
Gazel 356
Mısra: **3**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Ṭurursın bezmümüzden ġayr ile varup otururs ın
Bize cevr eyleyüp ṭurma ile luṭf idüp oturma

72. **ṭurma:**-*ma*
Kaside 5
Mısra: **26**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Yapılsun ḳalʿa-i dīn ü yıḳılsun ḫāne-i bī-dīn
Ḳırılsun ṭurmasun aʿdā ḳurılsun ṭurma dīvānuñ

73. **ṭururlar:**-*ur, -lar*
Kaside 10
Mısra: **55**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

74. **ṭurma:**-*ma*
Mesnevi 15
Mısra: **25**
Durmadan, sürekli, devamlı.

Ṭurma cemʿ eyle bī-şumār aḳçe
Dosta vü düşmene yarar aḳçe

<u>ṭura ṭura:</u>

1. **ṭura ṭura:**
Gazel 357
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dura dura, durarak, devamlı bekleyerek.

Kāseyle ḳahveler içilür şimdi sāḳiyā
Mey ṭura ṭura ḳara ṣu indi ayağına

<u>ṭurağı cennet ola:</u>

1. **ṭurağı cennet ola:**
Gazel 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Durağı cennet olsun!" anlamına gelen ve ölen bir kimsenin cennete gitmesi için yapılan dua ifadesi.

Fetīl-i ʿışḳa maḥalleñ maḳām-ı rāḥat ola

Şehīd-i tīġ-i belādur ṭuraġı cennet ola

<u>ṭurfe cānlardur:</u>

1. **ṭurfe cānlardur:**-*lar, -dur*
Kaside 9
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Görülmemiş can, eşsiz kişi.

Işıḳlar özge ʿāşıḳlardur anlar ṭurfe cānlardur
Gürūh-ı ʿāşıḳāna bizden ol cānāna ʿışḳ olsun

<u>ṭurıl:</u>

1. **ṭurıldı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **2**
Durulmak, duru hâle gelmek. II Eskisi kadar coşkulu ve heyecanlı olmamak, sakinleşmek.

Cūlar gibi dil geşt-i feżā istemez oldı
Ṭurıldı biraz mihr ü vefā istemez oldı

2. **ṭurılsun:**-*sun*
Gazel 279
Mısra: **6**
Durulmak, duru hâle gelmek.

Dürd-i mey-i muṣaffā ḳıldı dili mükedder
Virme şarābı sāḳī ṣabr it biraz ṭurılsun

<u>ṭurma oturma:</u>

1. **ṭurma oturma:**-*ma*
Gazel 378
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Durup oturmak, beklemek.

Yār içün imiş hep bu ḳadar ṭurma oturma
Şimden girü ey serv-i çemen ṭurma oturma

<u>ṭurra-i dil-dāra:</u>

1. **ṭurra-i dil-dāra:**-*a*
Gazel 162
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgilinin alnına düşen kıvrımlı saçı.

Nice beñzer ṭurra-i dil-dāra sünbül kim aña
Misk ü ʿanber ara beñzer ara beñzer beñzemez

<u>ṭut:</u>

1. **ṭutmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 294
Mısra: **3**
Tutmak, kaplamak, sarmak.

Ser-i dāmānuñı dest-i taʿalluḳ şöyle ṭutmışdur
Ayırmaz degme bir nesne meger tīġ-i ʿadem sizden

2. **ṭutar:**-*ar*
Gazel 3
Mısra: **7**
Elde bulundurmak, taşımak.

Bir nesne mi ṭutar el ayaḳ sāḳiyā ʿaceb
Elde ayaḳ ayaḳda mey-i laʿl-fām ola

3. **ṭutdı:**-*dı*
Mesnevi 15
Mısra: **61**
Elde bulundurmak, taşımak.

Ṭutdı şāhīyi ehl-i dīvānī
Gitdi görünmez oldı ʿOs̱mānī

4. **ṭut:**
Gazel 19
Mısra: **2**
Varsaymak, farz etmek.

Ne şāh olmaḳ murād eyle ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

5. **ṭut:**
Gazel 19
Mısra: **6**
Varsaymak, farz etmek.

Ṭutulsun dāmuma dirseñ dilā murġ-ı viṣāl-i yār
Ḳad-i ḫam-geşteñi dām u sirişküñ dānesin yem ṭut

6. **ṭutmaz:**-*maz*
Gazel 133

Mısra: **8**
Tutmak, engel olmak.

Semend-i ḫāṭırum ʿışḳa ṭutıldı dime ey zāhid
Ḫar-ı nā-pāydār u nā-pesendi ḫod ulaḳ ṭutmaz

ṭut ki:

1. **ṭut ki:**
Gazel 145
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
"Tut ki, farzet ki, varsayalım ki" gibi anlamlara gelen bir varsayım ifadesi.

Nār-ı ġam ile döne döne ʿışḳ ocağında
Ḳan aġlaruz efġān iderüz ṭut ki kebābuz

ṭut kim:

1. **ṭut kim:**
Gazel 148
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
"Tut ki, farzet ki, varsayalım ki" gibi anlamlara gelen bir varsayım ifadesi.

Ṭolanduḳca bizi pā-māl ider çarḫ
Ṭolanduḳ pāyine ṭut kim ṭolaġuz

ṭutalum:

1. **ṭutalum:**
Beyit 276
Mısra: **2**
"Tutalım ki, varsayalım ki" gibi anlamlara gelen varsayım ifadesi.

Ne bilsün ṭālib-i dünyā cemāli
Ṭutalum var imiş dünyā cemāli

2. **ṭutalum:**
Beyit 278
Mısra: **2**
"Tutalım ki, varsayalım ki" gibi anlamlara gelen varsayım ifadesi.

Sīme beñzer diyemem cism-i semen-sīmāña
Ṭutalum ben dimişin beñzeye mi sīm aña

3. **ṭutalum:**
Diğer 2
Mısra: **76**
"Tutalım ki, varsayalım ki" gibi anlamlara gelen varsayım ifadesi.

Nām-ı nīkūdur Ḳabūlī kişiden bāḳī ḳalan
Ṣoñı fānīdür ṭutalum şimdi olmışsın fülān

4. **ṭutalum:**
Gazel 95
Mısra: **4**
"Tutalım ki, varsayalım ki" gibi anlamlara gelen varsayım ifadesi.

Deyr-i ʿālemde yatan ḫūbān-ṣūret bī-ʿaded
Ṭutalum anlar güzeldür sende ammā ān var

5. **ṭutalum:**
Gazel 189
Mısra: **9**
"Tutalım ki, varsayalım ki" gibi anlamlara gelen varsayım ifadesi.

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir bir ṣaḥīḥ-iẕʿān yoḳ

6. **ṭutalum:**
Gazel 212
Mısra: **7**
"Tutalım ki, varsayalım ki, diyelim ki" gibi anlamlara gelen varsayım ifadesi.

Yalıñ yüzlüler ile şehr ü bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu āteş meh-likādan yeg

tutuş:

1. **ṭutuşur:**-*ur*
Gazel 128
Mısra: **8**
Alevlenmeye, yanmaya başlamak, alev almak.

Nideyin rūz-ı ḳıyāmet şerer-i āhumdan

Kūh u ṣaḥrā ṭutuşur kevn ü mekān oda yanar

2. **ṭutuşmışsın:**-*mış, -sın*
Gazel 314
Mısra: **3**
Alevlenmeye, yanmaya başlamak, alev almak. II Aşk ateşiyle yanmak, âşık olmak.

Ṭutuşmışsın şirār-ı āh ile tennūr-ı mihnetde
Ḳızarmış gözlerüñ pür-āteş olmış nāra düşmişsin

3. **ṭutuşup:**-*up*
Gazel 332
Mısra: **8**
Alevlenmeye, yanmaya başlamak, alev almak. II Aşk acısıyla üzülmek, kederlenmek.

Āhen-i āteş-zenān ʿışḳuñdan āteş aḫz ider
Penbe-i cismüm göyündi ṭutuşup mānend-i ḳāv

4. **ṭutuşdı:**-*dı*
Gazel 70
Mısra: **9**
Alevlenmeye, yanmaya başlamak, alev almak. II Sevgiliye duyulan özlemle yanıp tutuşmak.

Āteş-i ḥasret ile yandı ṭutuşdı yüregüm
Kim gelürse yanuma şimdi benüm o da yanar

5. **ṭutuşur:**-*ur*
Gazel 128
Mısra: **1**
Yanmaya başlamak, alev almak. II Aşk ateşiyle yanmak.

Sūzişümden ṭutuşur ḫāne-i cān oda yanar
Şerer-i āteş-i āhumla cihān oda yanar

ṭuy:

1. **ṭuysa:**-*sa*
Beyit 105
Mısra: **1**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Sūziş-i nār-ı derūnum ṭuysa deryālar ḳurur
Naʿra-i āh u fiġānum işiden ṣular ṭurur

2. **ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Gazel 214
Mısra: **8**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Ẕerreveş raḳḳāṣ-ı bezm-i şevḳ-ḥāletsin yine
Mihr-i ʿışḳ-ı yārdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel

3. **ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Gazel 214
Mısra: **10**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

ʿĀrif-i tīr-i ḳażā ḥükm-i ḳaderden aġlamaz
Ey Ḳabūlī sen de ʿārifler ḳadar ṭuyduñsa gel

4. **ṭuyar:**-*ar*
Mesnevi 7
Mısra: **76**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Ne bilsün noḳta-i pür-kārı sāde
Ṭuyar mı nükte-i merdānı māde

5. **ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Tahmis 2
Mısra: **10**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Virmeye kūy-ı fenāda yile kendü nefsini
Men ʿaref sırrı ṭarīḳinden güẕer ṭuyduñsa gel

6. **ṭuydı:**-*dı*
Tahmis 6
Mısra: **17**
Duymak, işitmek, haberdar olmak.

Ġayrı ḥālet ṭuydı şimdi güş-ı cān
Ehl-i ḥāl olduḳca lāl oldı zebān

7. **ṭuymış:**-*mış*
Gazel 171
Mısra: **9**
Duymak, işitmek, haberdar olmak. II Öğrenmek.

Yürek teʾsīr-i nār-ı ʿışḳı
dāġ-ı sīneden ṭuymış
Ḫavāṣ-ı āteş-i Sīnāyı
Mūsī Ṭūrdan görmiş

8. **ṭuyagör:**-*a, -gör*
Şarkı 1
Mısra: **16**
Duymak, işitmek, haberdar olmak. II Öğrenmek.

Her şey' Ḥaḳḳuñ maẓharıdur
Ṭuyagör göñül böyl'olur

9. **ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Tahmis 2
Mısra: **2**
İlgi duymak, ilgilenmek.

Ey göñül cānān ilinden bir ḫaber ṭuyduñsa gel
Cānib-i cānāneye ḥüsn-i naẓar ṭuyduñsa gel

10. **ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Tahmis 2
Mısra: **3**
Duymak, hissetmek.

Āftāb-ı ʿışḳdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel
Şuʿle-i nār-ı meveddetden şerer ṭuyduñsa gel

11. **ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Tahmis 2
Mısra: **4**
Duymak, hissetmek.

Āftāb-ı ʿışḳdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel
Şuʿle-i nār-ı meveddetden şerer ṭuyduñsa gel

12. **ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Tahmis 2
Mısra: **5**
Duymak, hissetmek.

Lemʿa-i nūr-ı maḥabbetden eser ṭuyduñsa gel
ʿĀlim-i muṭlaḳ odur kim bile kendü nefsini

13. **ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Tahmis 2
Mısra: **20**
Duymak, hissetmek.

Ḳalb-i zāhid pertev-i ʿışḳ ile olmaz müncelī
Leyle-i ẓulmāda ger nūr-ı ḳamer ṭuyduñsa gel

14. **ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Tahmis 2
Mısra: **25**
Duymak, hissetmek.

Ḳand-i ʿışḳuñ leẕẕetin ẕerre ḳadar ṭuyduñsa gel

15. **ṭuyduñsa:**-*du, -ñ, -sa*
Tahmis 2
Mısra: **15**
Korku duymak, endişelenmek.

Ṣalma cismüñ rāh-ı ʿışḳ içre ḫaṭar ṭuyduñsa gel
Mā ʿarefnādan ḫabīr olmaz nebī vü ger velī

ṭuyġur:

1. **ṭuyġuraḳor:**-*a, -ḳo, -r*
Gazel 80
Mısra: **10**
Duyurmak, ulaştırmak, bildirmek.

ʿĀlem-i vaṣla Ḳabūlīnüñ odur irmedügi
Kendü kām almadan aġyāra varur ṭuyġuraḳor

ṭuyıl:

1. **ṭuyılmaz:**-*maz*
Gazel 239
Mısra: **1**
Duyulmak, işitilmek. II Bilinmek.

ʿİzz ü cāh ile ṭuyılmaz güẕerān-ı eyyām
Gel faḳīre ṣor anuñ her güni bir māh-ı tamām

ṭuyul:

1. **ṭuyuldı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **7**
Duyulmak, işitilmek. II Bilinmek.

Perde keşf oldı hep ṭuyuldı meʾāl
Ṣadr-ı bātında kāmil idi cemāl

Ṭūbā:

1. **Ṭūbā:**
Gazel 177
Mısra: **5**
Tuba ağacı, dalları en tepeden en alta doğru her yere ulaşacak olan cennet ağacı.

Başı aşağı idüp ḳalur idi Ṭūbā ger
Añaydı luṭf ile sen serv-kāmeti vāʿiẓ

Ṭūbā limen raʾanī ev nāle men raʾanī:

1. **Ṭūbā limen raʾanī ev nāle men raʾanī:**
Beyit 48
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Hadis**
Hazreti peygamberin: "Ne mutlu beni gören kişiye ve beni gören ashabımı görene!" anlamına gelen hadis-i şerifi.

Ṭūbā limen raʾanī ev nāle men raʾanī
Men cāre ehli beytī cüznā faḳad erānī

ṭūbāyı görmek isteyen:

1. **ṭūbāyı görmek isteyen:**
Gazel 50
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
(Cennet ağacı olan) Tuba ağacını görmek isteyen (kimse).

Ölmeden ʿālemde ey Ṭūbāyı görmek isteyen
Ḳıl naẓar āyīne-i āb içre naḫl-i yāri gör

tūbveş:

1. **ṭūbveş:**
Gazel 168
Mısra: **1**
Top gibi.

Ḥiddet idüp ortaya atılma ey dil ṭūbveş
Ḫıdmete bil bağla ṭur bir güşede cārūbveş

tūde-i ālūde-i ḫāk-i zemīne ḳonduran:

1. **tūde-i ālūde-i ḫāk-i zemīne ḳonduran:**
Gazel 274
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Dünya toprağına karışmış yığına konduran (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur murġ-ı hümāyı ẕirve-i eflākden
Tūde-i ālūde-i ḫāk-i zemīne ḳonduran

tūfān-ı eşk-i çeşmüñ:

1. **ṭūfān-ı eşk-i çeşmüñ:**-*üñ*
Gazel 376
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Gözyaşı tufanı. II Âşığın durmaksızın akıttığı gözyaşları.

Ṭūfān-ı eşk-i çeşmüñ ġarḳ-āb ider cihānı
Ağlarsañ ey Ḳabūlī leyl ü nehār böyle

tūġ u ʿalem:

1. **tūġ u ʿalem:**
Gazel 422
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Tuğ ve bayrak.

Mecnūn ki aña tūġ u ʿalem dūd-ı āh idi
Mülk-i cüñūna pādşeh-i ġam-sipāh idi

tūġ u livā vü şevketi:

1. **tūġ u livā vü şevketi:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **-**
Tuğ, bayrak ve azamet. II Vezirin azameti, kudreti.

Cümleden aʿlā idi tūġ u livā vü şevketi
Pādşāh-ı dehr ile var idi ġāyet ülfeti

tülek:

1. **tülek:**
Mesnevi 9
Mısra: **89**
Tüyleri dökülmüş (şey). II Tüysüz ve bembeyaz bir tene sahip sevgili.

Tülek şāhin bakışlu kebk-reftār

Balıḳcıl tellü iki dillü dildār

ṭūl-i emelden fāriġ ol:

1. **ṭūl-i emelden fāriġ ol:**
Gazel 388
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Hırsa varan arzulardan vazgeçmek.

Ḳabūlī fāriġ ol ṭūl-i emelden
Saña ne bunda rāḥat var ne sinde

tün bütün:

1. **tün bütün:**
Beyit 66
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tamamen, iyice, baştanbaşa.

ʿIşḳ bir germ-ābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Āteş-i germ-ābe-i ʿışḳa atılduḳ tün bütün

2. **tün bütün:**
Gazel 322
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tamamen, iyice, baştanbaşa.

Sīne bir germābedür nār-ı maḥabbet tāb-ı tün
Cānı atduḳ āteş-i ʿışḳ içre gitdi tün bütün

Ṭūr

1. **Ṭūrdan:**-*dan*
Gazel 171
Mısra: **10**
Hazreti Musa'nın Allah'la konuştuğu ve Allah'ın tecellisiyle yerle bir olduğu, Sinâ yarımadasında bulunan kutsal Tûr Dağı.

Yürek teʾsīr-i nār-ı ʿışḳı dāġ-ı sīneden ṭuymış
Ḫavāṣ-ı āteş-i Sīnāyı Mūsī Ṭūrdan görmiş

türāb:

1. **türāb:**
Gazel 15
Mısra: **4**
Toprak. II Topraktan yaratılan aciz beden, âşık.

Issı yüzli ısıcaḳ sözlü güzeldür gerçi māh
Yüzi yirde meskenet ehli muḥibbüñdür türāb

türāb āşiyānda:

1. **türāb āşiyānda:**-*da*
Tahmis 11
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Toprak ev. II Dünya, yeryüzü.

Bu türāb āşiyānda neylersin
Rāh-ı ʿışḳ içre dilsin ey Emrī

türāb içre türābuz:

1. **türāb içre türābuz:**-*uz*
Gazel 157
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Toprak içinde toprak. II Topraktan yaratılan insanoğlunun yeryüzü toprağında bulunması.

Biz ol ẕātuz ki ẕerrāt-ı vücūdı iʿtibārīdür
Türāb içre türābuz yā ġubār içinde gerdüz biz

türāb ola:

1. **türāb ola:**-*a*
Tahmis 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Toprak olmak: Ölmek, gömülmek, toprağa karışmak.

Cehd eylesün ki ḳalbi anuñçün türāb ola
Feṯḥ eyle derd-i nefsüñi Fettāḥa ṭut yüzüñ

türāb olanları:

1. **türāb olanları:**-*lar, -ı*
Gazel 418
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Toprak olan (kimse). II Ezilen, ayaklar altında kalan, hor görülen âşık.

Düldül-i nāza süvār olduḳca sulṭānum ʿAli
Bu türāb olanları çignetme gel ḫānum ʿAli

türāb olur:

1. **türāb olur:**-*ur*
Gazel 120
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Toprak olmak: Ölmek, gömülmek, toprağa karışmak.

Bu gülşende dilā niçe gül ü nergis türāb olur
Felekdür bu nice merdüñ yüzin gözin yire sürter

türābāsā:

1. **türābāsā:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Toprak gibi.

Zemīni ser-be-ser geşt ü güẕār itdüm ṣabā-mānend
Yine ārāmgāhum āstānuñdur türābāsā

türāb-ı āstānuñ:

1. **türāb-ı āstānuñ:**-*uñ*
Gazel 109
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kapının toprağı. II Sevgilinin eşiğinin toprağı.

Türāb-ı āstānuñ tūtyā-yı dīde-i bīniş
Ġubār-ı bārgāhuñ çeşm-i cāna kuḥl-ı minnetdür

türāb-ı rāh-ı kūy-ı zillet ol:

1. **türāb-ı rāh-ı kūy-ı ẕillet ol:**
Gazel 346
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Hakirlik mahallesinin yolunun toprağı olmak. II Tevazu göstermek, alçak gönüllü olmak.

Rifʿat isterseñ türāb-ı rāh-ı kūy-ı ẕillet ol
Çünki ẕilletdür sebeb iḳbāl ü ʿizz ü devlete

Türk:

1. **Türkem:**-*em*
Beyit 286
Mısra: **2**
Ana yurdu Orta Asya olan, buradan çeşitli yönlere yayılarak büyük devletler kuran, Türkçenin değişik lehçeleriyle konuşan millet ve bu milletten olan kimse.

Terk-i aġyār itmege ʿahd itdi ol peymānı mest
Ben didüm ʿahdüñ bütün mi didi kim Türkem dürüst

Türk-i ḫūn-rīz:

1. **Türk-i ḫūn-rīz:**
Mesnevi 1
Mısra: **165**
Kelime Tipi: -
Kan döken Türk.

Ki īn Türk-i ḫūn-rīz ü zişt-i dürüşt
Ki bisyār perver ü bisyār küşt

Türküñ ġalīẓi:

1. **Türküñ ġalīẓi:**
Terci-bend 4
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Türkün kötüsü.

Türküñ ġalīẓi Kürd-i kerīhüñ yezīdi ol
Tek mālik olsun ehl-i ġınānuñ ferīdi ol

Türküñ kellesin:

1. **Türküñ kellesin:**-*n*
Gazel 207
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Türk'ün kellesi, Türk'ün başı.

Ḫurd-ı ḫaşḫāş it büzürg olduḳca Türküñ kellesin
Ey Ḳabūlī ḳavlüme ḳāyil durur ḫurd u büzürg

Türküñ raġbeti:

1. **Türküñ raġbeti:**
Gazel 207
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Türk'ün ilgisi, rağbeti.

Olsa Türküñ raġbeti mānend-i engüşt-i sütürg
Terki evlādur ḫabīṣüñ gerçi bilmem terk-i Türk

türrāc yürüyüşli:

1. **türrāc yürüyüşli:**
Şarkı 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Sülün yürüyüşlü (sevgili).

Türrāc yürüyüşli şahin baḳışlu
Cıġalu burmalı mū-belüm vardur

ṭūṭī:

1. **ṭūṭī:**
Gazel 305
Mısra: **4**
Papağan.

Ṭarz-ı suḫanda laʿlüñ lāl itdi ʿandelībi
Ṭūṭī ḳatında gūyā ṭūṭī ḳatında ḳuzġūn

2. **ṭūṭī:**
Gazel 305
Mısra: **4**
Papağan.

Ṭarz-ı suḫanda laʿlüñ lāl itdi ʿandelībi
Ṭūṭī ḳatında gūyā ṭūṭī ḳatında ḳuzġūn

ṭūṭi-i al-rā:

1. **ṭūṭi-i al-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **133**
Kelime Tipi: -
Kırmızı papağan. II Şarap.

Biyā sāḳi ān ṭūṭi-i al-rā
Ki ān sīm-pervāz u zer-bāl-rā

ṭūṭi-i gūyāña:

1. **ṭūṭi-i gūyāña:**-*a*
Gazel 173
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Konuşan papağan. II Sevgilinin ağzı.

Ḥalāvet laʿl-i şekkerḫāña muḫtaṣ
Tekellüm ṭūṭi-i gūyāña maḫṣūṣ

ṭūṭi-i gūyā-yı nāzük:

1. **ṭūṭi-i gūyā-yı nāzük:**
Gazel 206
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nazik konuşan papağan. II Sevgilinin dili.

Lebüñ sükker velī ḳand-i mükerrer
Zebānuñ ṭūṭi-i gūyā-yı nāzük

ṭūṭi-i şeker-perver:

1. **ṭūṭi-i şeker-perver:**
Kaside 6
Mısra: **74**
Kelime Tipi: -
Şeker sözlü papağan. II Tatlı sözlü Kabûlî.

Ḳabūli gibi ḳanı bülbül-i şenā-ḫ∨ānuñ
Hezārvār dili ṭūṭi-i şeker-perver

ṭūṭi-i şīrīn-kelāmuñdur:

1. **ṭūṭi-i şīrīn-kelāmuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 88
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Şirin sözlü papağan. II Âşığın gönlü.

Ten-i ṣad-çāk içinde sükker-i medḥünle murġ-ı dil
Ḳafes içinde gūyā ṭūṭi-i şīrīn-kelāmuñdur

ṭūṭi-i ṭabʿum:

1. **ṭūṭi-i ṭabʿum:**-*um*
Gazel 46
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Papağan (gibi) mizaç. II Doğuştan gelen şiir söyleme yeteneği, şairlik.

Ṭūṭi-i ṭabʿum Ḳabūlī nice gūyā olmasun
Dil-berüñ laʿl ü lebi ḳand-i mükerrerden leẕīẕ

tūtyā:

1. **tūtyādur:**-*dur*
Gazel 356
Mısra: **5**
Göze çekilen sürme. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Gözüñe tūtyādur çoḳdan ey dil ḫāk-i pāy-i yār
Ele girdikde cānuñ var ise yüzüñ gözüñ sürme

<u>tūtyā-yı dīde-i bīniş:</u>

1. **tūtyā-yı dīde-i bīniş:**
Gazel 109
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Görme gözünün sürmesi. II Âşığın gözünün sürmesi.

Türāb-ı āstānuñ tūtyā-yı dīde-i bīniş
Ġubār-ı bārgāhuñ çeşm-i cāna kuḥl-ı minnetdür

<u>tūtyā-yı dīde-i hūnbār:</u>

1. **tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār:**
Tesdis 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Kanlı gözünün sürmesi. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

2. **tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār:**
Tesdis 1
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Kanlı gözünün sürmesi. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

3. **tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār:**
Tesdis 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Kanlı gözünün sürmesi. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

4. **tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār:**
Tesdis 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Kanlı gözünün sürmesi. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

5. **tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār:**
Tesdis 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Kanlı gözünün sürmesi. II Sevgilinin ayağının toprağı.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li'llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

<u>tūtyā-yı ḫāk-i pāyin:</u>

1. **tūtyā-yı ḫāk-i pāyin:**-*i, -n*
Gazel 34
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının toprağının sürmesi.

Tūtyā-yı ḫāk-i pāyin almaġ isterseñ eger
Yolları üstinde bekle ey Ḳabūlī gözüñ aç

<u>tūtyā-yı ḫāk-i pāyüñ:</u>

1. **tūtyā-yı ḫāk-i pāyüñ:**-*üñ*
Gazel 502
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağının toprağının sürmesi.

Pertev-i envār-ı dīdāruñ uyanıḳlar görür
Tūtyā-yı ḫāk-i pāyüñ gözi açıḳlar görür

tūtyā-yi mā:

1. **tūtyā-yi mā:**
Gazel 9
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Göz sürmemiz. II Sevgilinin ayağının tozundan yapılan ve âşıkların gözüne şifa gibi gelen sürme.

Be-her cilā-yi çeşm-i remed dīde-rā besest
Kerdī zi-ḫāk-i pāy-i şumā tūtyā-yi mā

2. **tūtyā-yi mā:**
Gazel 10
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Göz sürmemiz. II Sevgilinin ayağının tozundan yapılan ve âşıkların gözüne şifa gibi gelen sürme.

Şāhā zi-behr-i rūşeni-i dīdehā besest
Ḫāk-i cenāb-i dergeh-i tu tūtyā-yi mā

tüvānger:

1. **tüvānger:**
Gazel 164
Mısra: **6**
Zengin, güçlü, iktidar sahibi.

Saʿy ile şafā bulur mı şūfī
Cehd ile gedā tüvānger olmaz

U

u

1. **u:**
Beyit 37
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Ġam-ı cefā-yı ḫat-āverd k'an be-bord ez-yād
Baṭt-ı şarāb u ḫaṭ-ı sebze vü Şaṭṭ-ı Baġdād

2. **u:**
Beyit 39
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Tevbe tevbe k'ū ne-yāyī be-tu tevbe ber-ne-yāyed
Tevbe tevbe āy u tevbe tu tevbe tu ber-āyed

3. **u:**
Beyit 124
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Şaçuñ hevāsı lebüñ ẕikri virdi cāna ḥayāt
Şaçuñ mümedd-i ḥayāt u lebüñ müferriḥ-i ẕāt

4. **u:**
Diğer 1
Mısra: **37**
"ve" bağlacı.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan güş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

5. **u:**
Diğer 1
Mısra: **60**
"ve" bağlacı.

Her belā vü taʿabdan ola emīn
Ammā bu nāmeye müṭālaʿa ḳılan erbāb-ı kemāl ü aṣḥāb-ı maḳālden recā-yı vāṣıḳ u ümīd-i ṣādıḳ oldur

6. **u:**
Diğer 1
Mısra: **86**
"ve" bağlacı.

Evvel-i ʿālem zi-tu āḫir zi-tu
Ez-tu şud encām u hem ʿunvān hem

7. **u:**
Gazel 2
Mısra: **16**
"ve" bağlacı.

Esb-i çābük-reviş-i ṭabʿ-ı Ḳabūlī cānā
Eblaḳ u ….. bādiye-peymāña fedā

8. **u:**
Gazel 13

Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

9. **u:**
Gazel 18
Mısra: **13**
"ve" bağlacı.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

10. **u:**
Gazel 18
Mısra: **14**
"ve" bağlacı.

Ne serde ʿaḳl u ne dilde mecāl-i nuṭḳ u beyān
Ne tende tāb u ne dilde ḳarār u ṣabr u şekīb

11. **u:**
Gazel 19
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Ṭutulsun dāmuma dirseñ dilā murġ-ı viṣāl-i yār
Ḳad-i ḫam-geşteñi dām u sirişküñ dānesin yem ṭut

12. **u:**
Gazel 42
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Nīst ān ḳavs-i ḳuzaḥ peyveste bā-çarḫ-ı berīn
Şuʿle-i āhem nümāyed gāh sürḫ u gāh zerd

13. **u:**
Gazel 74
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

Nedür o kūy u o dil-ber nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül nedür o bülbüller

14. **u:**
Gazel 73
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Ṣaḳalı ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi aġ u alnı açıḳdur
Degül mūy-ı sefīd ol lemʿa-i nūr-ı hidāyetdür

15. **u:**
Gazel 43
Mısra: **8**
"ve" bağlacı.

Beñzerse rūz-ı maḥşere ger rūz-ı ʿīd olur
Aḥbāba rūz-ı vaʿd u ʿadūya vaʿīd ʿīd

16. **u:**
Gazel 79
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Ḫaṭ-ı ḫadd ü rūyuñ ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u gülzār zār

17. **u:**
Gazel 79
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Ḫaṭ-ı ḫadd ü rūyuñ ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u gülzār zār

18. **u:**
Gazel 81
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

19. **u:**
Gazel 85
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Cevher didükleri ki mey-i laʿl-rengdür
Maḳbūl-i ehl-i ṭabʿ u pesend-i Firengdür

20. **u:**
Gazel 90
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Dāġ-ı sürḫ u eşk-i ālüm vardur

Sürḫ-serlerle cidālüm vardur

21. **u:**
Gazel 117
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Yaḳdı ümīd-i vuṣlat ile nār-ı ġam dili
Şevḳ-ı cinān u ḳāʿide-i nār böyledür

22. **u:**
Gazel 123
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

Ḳurılmaz mı daḫı bezm-i şarāb u meclis-i ʿişret
Göñülden kārbān-ı derd ü ġam çıḳmaġa ʿāzimdür

23. **u:**
Gazel 126
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Biçerse ḥāṣıl-ı ʿömri ʿaceb mi
Felek dihḳān u māh-ı nev oraḳdur

24. **u:**
Gazel 190
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Düşmenüñ maḳhūr u sen mesrūr u ʿasker pür-sürūr
Bundan özge nic'olur ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

25. **u:**
Gazel 190
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Düşmenüñ maḳhūr u sen mesrūr u ʿasker pür-sürūr
Bundan özge nic'olur ʿālemde ber-ḫurdārlıḳ

26. **u:**
Gazel 190
Mısra: **15**
"ve" bağlacı.

ʿÖmr ü devlet ber-ḳarār u ḳadr ü ʿizzet pāydār
Devlet el virdükce ḳılsun ʿavn-i Bārī yārlıḳ

27. **u:**
Gazel 213
Mısra: **9**
"ve" bağlacı.

Ẕerrāt-ı kāyināt u ẓuhūrāt-ı mümkināt
Bir şeyʾ mi var Ḳabūli ki emr-i Ḫudā degül

28. **u:**
Gazel 254
Mısra: **15**
"ve" bağlacı.

Ne serde bellü hevā vü neşāṭ u ẕevḳ u sürūr
Ne dilde ārzu-yı ʿişret-i dem-i ʿālem

29. **u:**
Gazel 267
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Oynadum bir ḫūb cān-bāzuñ yolında bāş u cān
ʿIşḳ-bāzān-ı maḥabbet didiler bes pehlevān

30. **u:**
Gazel 311
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Kākülüñ şām u leblerüñ ʿĪsī
Ḳāmetüñ anda aḳ menār olsun

31. **u:**
Gazel 326
Mısra: **8**
"ve" bağlacı.

Zene meyl eylemezin ḥāṣılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne vaḳārı severin

32. **u:**
Gazel 350
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Sensin şeh-i mehīb-i Siyāvūş-ı baḫş-ı raḫş
Dārā-diyār u Güstehem-ādāb u Cem-sütūh

33. **u:**
Gazel 350

Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Sensin şeh-i mehīb-i
Siyāvūş-ı baḫş-ı raḫş
Dārā-diyār u Güstehem-
ādāb u Cem-sütūh

34. **u:**
Gazel 350
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

İsfendiyār-ı maʿreke vü
Ḳahramān-amān
Ḳayser-sipāh u Sām-süvār
u Peşen-gürūh

35. **u:**
Gazel 350
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

İsfendiyār-ı maʿreke vü
Ḳahramān-amān
Ḳayser-sipāh u Sām-süvār
u Peşen-gürūh

36. **u:**
Gazel 358
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Ṣadāḳat defteri dilde livā-
yı zer-ʿalem elde
Sinān-ı fetḥ u remḥ-i
nuṣret ü seyf ü ḳalem elde

37. **u:**
Gazel 365
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i
ʿālem ise bī-sebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü
raḥm ise yoḳ yārda

38. **u:**
Gazel 365
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u
ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende
cism ise āzārda

39. **u:**
Gazel 385
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Şeh-süvār-ı ʿarṣagāh-ı
ʿadl ü dād olduḳca sen
Raḫş-ı himmet zīr-i rān u
esb-i devlet rām ola

40. **u:**
Gazel 399
Mısra: **11**
"ve" bağlacı.

Bu ḫafṣ u bu keşīr diyü
düşme keşrete
Nāfiʿ olan da saña bu añla
ḥikāyeti

41. **u:**
Gazel 412
Mısra: **10**
"ve" bağlacı.

Ḳabūlī ḳaldı Kāşī kāse
gibi zār u ser-gerdān
Cüvān-ı kāsebāz u şāhid-i
Kāşānumuz gitdi

42. **u:**
Gazel 415
Mısra: **8**
"ve" bağlacı.

Mescid ü ḫānḳah yekī
maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār
yekī suḫan yekī

43. **u:**
Gazel 443
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Dehān u kākül ü ruḫsār u
çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ
tende bār u gözde nem

44. **u:**
Gazel 450
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Gözleyüp mihr-i ruḫuñ
ḥasret ile şām u seḥer
Ḳaṭre-i eşkümi bārān u
müjem ebr itme

45. **u:**
Gazel 468
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Meh-i nev lāġar u ḫurşīd
ise aşfer çehre
Ḳanı bir ṣūret-i cānāneye
beñzer çehre

46. **u:**
Gazel 485
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Her ne vech ile oḳursañ oḳu ṭarden ʿaksen
Dāġ-ber-dāġ u elem-ber-elem ü dā-ber-dā

47. **u:**
Gazel 504
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Āmed bahār u ṣaḥn-ı çemen pür-zi-lāle şud
Hengām-ı ʿayş āmed u devr-i piyāle şud

48. **u:**
Gazel 504
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Āmed bahār u ṣaḥn-ı çemen pür-zi-lāle şud
Hengām-ı ʿayş āmed u devr-i piyāle şud

49. **u:**
Kaside 3
Mısra: **53**
"ve" bağlacı.

Biri mużırr u biri mūzī vü nice mūzī
Mażmūn-ı külli mūzī şānında emr-i nāzil

50. **u:**
Kaside 3
Mısra: **55**
"ve" bağlacı.

Refʿ-i mużırr u defʿ-i zehr-i eziyyet içün
Tiryāḳ-ı ʿadl-i sulṭān olmayıcaḳ ne ḥāṣıl

51. **u:**
Kaside 3
Mısra: **60**
"ve" bağlacı.

Yirden biter cihāna düşdi iki maṣiyyet
Birisi ẓulm-i maḥż u birisi küfr-i ḥāyil

52. **u:**
Kaside 4
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Sādis-i ʿışr u cemāʒ ay nuḫust yaʿni eḥad
Evvel ikindiye dek ḫayli ġulüv itdi ġulām

53. **u:**
Kaside 4
Mısra: **115**
"ve" bağlacı.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

54. **u:**
Kaside 4
Mısra: **115**
"ve" bağlacı.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

55. **u:**
Kaside 6
Mısra: **46**
"ve" bağlacı.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

56. **u:**
Kaside 5
Mısra: **61**
"ve" bağlacı.

Ṭumanis-nām u kūh-endām gerdūn-saḳf āhendür
Bulunmaz böyle bir ḳalʿa aransa rubʿı dünyānuñ

57. **u:**
Kaside 4
Mısra: **218**
"ve" bağlacı.

Ḳāʿide yirlü yirinde nitekim rükn-i rekīn
Ber-ḳarār esfel ü aʿlā ne nizāʿ u ne ḫışām

58. **u:**
Kaside 7

Mısra: **53**
"ve" bağlacı.

Rāst-tedbīr ü nigū-kār u pesendīde-ḫiṣāl
Pāk-girdār u ḥasen-ṣūret-i ṣāḥib-ḥasenāt

59. **u:**
Kaside 7
Mısra: **54**
"ve" bağlacı.

Rāst-tedbīr ü nigū-kār u pesendīde-ḫiṣāl
Pāk-girdār u ḥasen-ṣūret-i ṣāḥib-ḥasenāt

60. **u:**
Kaside 9
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Muḥibb-i ḫānedān u bende-i Āl-i ʿAbā yaʿni
Tevellādan tesellādan olan insāna ʿışḳ olsun

61. **u:**
Kaside 9
Mısra: **44**
"ve" bağlacı.

Bulup bir nev-cüvānı post-ber-dūş idene ehlā
Gürūh-ı ḫuftegān u post-ı dervīşāna ʿışḳ olsun

62. **u:**
Kaside 11
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Mürüvvet yanlarında ʿayb u iḥsān u kerem kemlik
Yaramazlıḳ yararlıḳdur diyen bedterlerin gördüm

63. **u:**
Kıt'a 7
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

Dil hemçü-ḳaṭre-i ḫūn ber-ruḫ devīd u guft
Ez-tust yek işāret ez-men be-ser derīden

64. **u:**
Kıt'a 7
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Der-ḥāl ḫāk būsīd ġalṭīd ār u guft
Ez-dūst yek işāret ez-mā be-ser devīden

65. **u:**
Kıt'a 27
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Eyā menbaʿ-ı fażl u yenbūʿ-ı efżāl
Kerem kānı luṭf u ʿaṭā maʿdeni

66. **u:**
Kıt'a 28
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

Der-ḥāl hinduvāne ez-cā revīd u guftā
Ez-tust yek işāret ez-mā be-ser devīden

67. **u:**
Kıt'a 35
Mısra: **10**
"ve" bağlacı.

Ez-ān mübeşşir-i īn nām geşt Rūḥu'llāh
Ki ū be-fażl-ı füzūnest u der-ʿadū ḳāṣır

68. **u:**
Mesnevi 1
Mısra: **31**
"ve" bağlacı.

Be-pīş ār u be-nevāz u taḥrīk kun
Rehem tār-i ġamhāyi deyr-i kuhen

69. **u:**
Mesnevi 1
Mısra: **31**
"ve" bağlacı.

Be-pīş ār u be-nevāz u taḥrīk kun
Rehem tār-i ġamhāyi deyr-i kuhen

70. **u:**
Mesnevi 1
Mısra: **148**
"ve" bağlacı.

Çe cāy-i teġāfül ki īn mīzbān
Keşed tīġ-i ḳahr u keşed mīhmān

71. **u:**
Mesnevi 1
Mısra: **156**
"ve" bağlacı.

Girān-māye ʿömret be-bezm-i cihān
Be-ġam me-gẕerān u be-ġam megẕerān

72. **u:**
Mesnevi 1
Mısra: **158**
"ve" bağlacı.

Be-ān bezm-i fānī naṣīḥat şinev
Biyā yek du sāġar be-nūş u be-rev

73. **u:**
Mesnevi 1
Mısra: **164**
"ve" bağlacı.

Ne-dāred beḳā vü ne-māned be-kes
Medāreş ber-āb u medāreş heves

74. **u:**
Mesnevi 2
Mısra: **9**
"ve" bağlacı.

Menbaʿ-ı fażl u mecmaʿ-ı fużalā
Maʿden-i ʿilm ü merciʿ-i ulemā

75. **u:**
Mesnevi 2
Mısra: **99**
"ve" bağlacı.

Şāh bin şāh u ḫān bin ḫānsın
Zübde-i nesl-i āl-i ʿOs̱mānsın

76. **u:**
Mesnevi 3
Mısra: **46**
"ve" bağlacı.

Ḥażret-i Ḥaḳḳa çoḳ niyāz itsün
Bī-ʿaded sūz u çoḳ güdāz itsün

77. **u:**
Mesnevi 4
Mısra: **10**
"ve" bağlacı.

Ey vekīl-i şehen-şeh-i ʿādil
Cevher-i kān u ṭabʿ-ı deryā-dil

78. **u:**
Mesnevi 4
Mısra: **21**
"ve" bağlacı.

Ekmel-i ḫalḳ u ekrem-i üdebā
Eşref-i ḫalḳ u efḫam-ı vüzerā

79. **u:**
Mesnevi 4
Mısra: **22**
"ve" bağlacı.

Ekmel-i ḫalḳ u ekrem-i üdebā
Eşref-i ḫalḳ u efḫam-ı vüzerā

80. **u:**
Mesnevi 4
Mısra: **24**
"ve" bağlacı.

Ekrem-i ekremān-ı ḫalḳ-ı cihān
Lāyıḳ-ı ṣadr u fāyıḳ-ı aḳrān

81. **u:**
Mesnevi 14
Mısra: **8**
"ve" bağlacı.

Muḳtedā-yı şerīʿat-ı İslām
Reh-nümā-yı ṭarīḳ u faḫr-ı enām

82. **u:**
Müseddes 5
Mısra: **15**
"ve" bağlacı.

Dem-i luṭf u zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿadāletdür
Bulup bir nā-murādı ber-murād itmek saʿādetdür

83. **u:**
Müseddes 5
Mısra: **19**
"ve" bağlacı.

Vezīr-i aʿẓam u şāh-ı muʿaẓẓam ẕāt-ı ekremsin
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan müʾeyyedsin mükerremsin

84. **u:**
Müseddes 5
Mısra: **22**
"ve" bağlacı.

Ḥayāt-ı ʿāleme ʿadlüñ sebebdür cān-ı ʿālemsin
ʿAdāletde Anuşirvān u beẕl itmekde Ḥātemsin

85. **u:**
Şarkı 1
Mısra: **17**
"ve" bağlacı.

Eger şāh u eger bende Gider ḳarār itmez bunda

86. **u:**
Tarih 17
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

ʿUlūm u kemālāt u ʿirfān u dāniş
Heme der-tu peydāst mekşūf u mektūb

87. **u:**
Tarih 4
Mısra: **13**
"ve" bağlacı.

Ḫudā-dān u Ḥaḳ-bīn ü Īzed-şināsHıredmend-i dānā-yı dāniste-kār

88. **u:**
Tarih 3
Mısra: **28**
"ve" bağlacı.

Görüp bu raġbeti bu himmeti bu ḳadr u iclāli
Temāşā eyleyüp bu ṭavr u bu tertīb ü ʿünvānı

89. **u:**
Terci-bend 1
Mısra: **65**
"ve" bağlacı.

Yoġ idi dilde ṣabr u cānda ḳarār
Feraḥ u şādi tenden itdi firār

90. **u:**
Terci-bend 4
Mısra: **21**
"ve" bağlacı.

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl ehli ḫān imiş
Ḥayfā vü ḥasretā ki zamān ol zamān imiş

91. **u:**
Tesdis 2
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

92. **u:**
Tesdis 2
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

93. **u:**
Tesdis 2
Mısra: **11**
"ve" bağlacı.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

94. **u:**
Tesdis 2
Mısra: **11**
"ve" bağlacı.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

95. **u:**
Tesdis 2
Mısra: **17**
"ve" bağlacı.

Ciger biryān u göz giryān u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem benüm zindān olur sensüz

96. **u:**
Tesdis 2

Mısra: **17**
"ve" bağlacı.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

97. **u:**
Tesdis 2
Mısra: **23**
"ve" bağlacı.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

98. **u:**
Tesdis 2
Mısra: **23**
"ve" bağlacı.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

99. **u:**
Tesdis 2
Mısra: **29**
"ve" bağlacı.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

100. **u:**
Tesdis 2
Mısra: **29**
"ve" bağlacı.

Ciger biryān u göz giryān
u dil nālān olur sensüz
Muḥaṣṣal başuma ʿālem
benüm zindān olur sensüz

ucından:

1. **ucından:**
Gazel 146
Mısra: **4**
Ardından, sonrasında.

Beste-i ser-rişte-i luṭf ile sulṭānum meded
Būzġuş ḳılcan ucından ḳılca ḳaldı cānumuz

uç:

1. **uçar:**-*ar*
Terci-bend 2
Mısra: **19**
Uçmak, kanatlanmak. II Geçmek, gitmek.

Ġayrı vādīden uçar murġ-ı revān
Özge ḥālet ṭutdı şimdi gūş-ı cān

2. **uçarken:**-*ar, -ken*
Kaside 6
Mısra: **55**
Uçmak, kanatlanmak. II Yaşamak, ömür sürmek.

Hümā-yı ṭabʿum uçarken hevā-yı medḥüñde
Ṭoḳındı seng-i ḥavādiṣ ne bāl ḳaldı ne per

uçmaġ:

1. **uçmaġa:**-*a*
Tahmis 11
Mısra: **11**
Cennet.

Uçmaġa sūy-ı ʿarşa pervāz it
Ṭarf-ı murġān-ı ḳudse āġāz it

uçur:

1. **uçurma:**-*ma*
Gazel 378
Mısra: **8**
Uçmasına sebep olmak. II Hızlıca göndermek, yollamak.

Bülbül didügüñ bildügümüz ḳuşdur ezelden
Ey ruḫları gül anı bize ḳatı uçurma

ufak:

1. **ufaḳ:**
Gazel 262
Mısra: **4**
Ufak, küçük.

Ġarażuñ cān ise al eyle dü ṣad pāre teni
Bilsek ey tīġ-ı cefā niye ufaḳ ṭoġrarsın

ufuḳ:

1. **ufuḳdan:**-*dan*
Gazel 288

Mısra: **7**
Göğün yerle birleşmiş gibi göründüğü kısımlar, göğün etrafı.

Ṭulūʿ itdi ṣanur ʿālem ufuḳdan māh-ı tābānı
Görünse ey ḳamer-ṭalʿat cemālüñ ṭarf-ı bāmuñdan

2. **ufuḳda:**-*da*
Gazel 400
Mısra: **3**
Göğün yerle birleşmiş gibi göründüğü kısımlar, göğün etrafı.

Māh-ı nev ṣanmañ ufuḳda egilürken pīr-i çarḫ
Dāmenine düşdi ḳoynından biraz nān pāresi

uġra:

1. **uġramaz:**-*maz*
Gazel 255
Mısra: **7**
Uğramak, kısa süreliğine gelip gitmek.

Ayaġ altı degül mey-ḫāne gibi uġramaz kimse
Ḳanāʿat gūşesidür nāmı bir ḫālīce yer buldum

uġrat:

1. **uġradur:**-*ur*
Gazel 349
Mısra: **7**
Uğratmak, maruz bırakmak.

Bilmezlik uġradur kişiyi hey dirīġ hey
Vādī-i rāh-ı ġuṣṣada seyl-i nedāmete

uġrı:

1. **uġrıdur:**-*dur*
Mesnevi 5
Mısra: **87**
Eğri. II Yalancı, düzenbaz kimse.

Egri ol uġrıdur ki hem-çü kemān
Herkesüñ ḳoltuġına gire hemān

uġru olam:

1. **uġru olam:**-*am*
Mesnevi 5
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Eğri olmak. II Yalancı ve ahlaksız olmak.

Nīze gibi yoluñda ṭoġru olam
Beni oḳ gibi ṣanma uġru olam

uġurlu şey:

1. **uġurlu şey:**
Mesnevi 15
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Uğurlu şey.

Aḳçe gibi uġurlu şey olmaz
Varduġı yirden ol tehī gelmez

ʿuhde:

1. ʿ**uhdemde:**-*m, -de*
Kaside 3
Mısra: **44**
Bir işi üzerine alma, sorumluluk.

Yoḳ ẕimmetümde bāḳī illā ki ḥaḳḳ-ı ḫıẕmet
ʿUhdemde ġayrı ḥaḳ yoḳ ṭālib ola muḥaṣṣıl

ʿuhdesinden gelürse:

1. ʿ**uhdesinden gelürse:**-*ür, -se*
Kaside 8
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Üstesinden gelmek, aldığı sorumluluğu yerine getirebilmek, başarmak.

Cihānda ʿuhdesinden kim gelürse ḫıdmet anuñdur
Kemāl-i luṭfuña maẕhar egerçi cümle ḫuddāmuñ

ʿuḳalā semtine düşdi:

1. ʿ**uḳalā semtine düşdi:**-*di*
Tahmis 13
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Akıllıların semtine

düşmek. II Akıllanmak, aklı başına gelmek.

El çekdi fenādan ʿuḳalā semtine düşdi
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

ʿuḳde:

1. ʿ**uḳde:**
Kaside 3
Mısra: **24**
Düğüm. II İçe dert olan şey.

Ehl-i kemāle ẕillet müşkil degül mi ġāyet
Bu ʿuḳde ḥall olunmaz ḳalursa ḫayli müşkil

ʿukdehā-yi cihān-rā:

1. ʿ**uḳdehā-yi cihān-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **86**
Kelime Tipi: -
Dünya bağları. II Dünyaya bağlanma.

Ki her keş be-gīr ü be-yek-dem zi-sāḳ
Dehed ʿuḳdehā-yi cihān-rā ṭalāḳ

ʿuḳūl:

1. ʿ**uḳūl:**
Kıt'a 23
Mısra: **2**
Akıllar.

Müsteviyyü'l-ḥacm ger ṭoḳuz …… çün bir kişi
Vezn ide biri birine muḫtelif bulur ʿuḳūl

ʿuḳūl ittifāḳı:

1. ʿ**uḳūl ittifāḳı:**
Diğer 1
Mısra: **93**
Kelime Tipi: -
Akıllıların ittifakı, aklı olanların yaptığı şey.

Buña müntehīdür ʿuḳūl ittifāḳı
ʿAded müntehī ola bir ḳala bāḳī

ulaġ:

1. **ulaġuz:**-*uz*
Gazel 148
Mısra: **4**
Haber götürüp getiren (kimse).

Cihānda sürʿat üzre geçmek içün
Felek menzil atıdur biz ulaġuz

ulaḳ:

1. **ulaḳ:**
Gazel 133
Mısra: **8**
Haber götürüp getiren (kimse).

Semend-i ḫāṭırum ʿışḳa ṭutıldı dime ey zāhid
Ḫar-ı nā-pāydār u nā-pesendi ḫod ulaḳ ṭutmaz

ulan:

1. **ulanı:**-*ı*
Gazel 115
Mısra: **8**
Ulanmak, devam etmek.

Ṭolansa rişte-i tār-ı zülüf-i yāre nola
Biri biriyle iki rişte dür ulanı yürür

ʿulemā:

1. ʿ**ulemā:**
Mesnevi 4
Mısra: **55**
Âlimler, bilginler.

ʿUlemā öldi yirini yirini
Cühelā aldı anlaruñ yirini

ʿulemā zümresinüñ zübdesi:

1. ʿ**ulemā zümresinüñ zübdesi:**
Tarih 11
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âlimler zümresinin en değerlisi. II Kazasker Monla Ahmed.

ʿUlemā zümresinüñ zübdesi maḳbūl-i enām
Fuḍalā fırḳasınuñ ḳıdvesi ser-tāc-ı ricāl

ulı ṭutarın:

1. **ulı ṭutarın:**-*ar, -ın*
Gazel 224
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ulu tutmak, üstün tutmak, yüceltmek.

Baş üzre degül emrüñ cān üzre ḳılupdur cāy
Ulı ṭutarın andan fermānuñı sulṭānum

ulu:

1. **ulusun:**-*sun*
Gazel 195
Mısra: **8**
Ulumak, köpek gibi ses çıkarmak. II Rakibin konuşması.

Siñ siñ siñilet seg gibi aġyārı ḳapuñda
Feñ feñ ulusun ol köpege at ṭaşı fiñ fiñ

ulu āstānedür:

1. **ulu āstānedür:**-*dür*
Gazel 87
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yüce eşik, yüce makam. II Aşk.

Abdāl-ı pāk ider kişiyi iḫtiyārsız
Dergāh-ı ʿışḳa gel bir ulu āstānedür

ulular bezmine dāhil olmaz:

1. **ulular bezmine dāḫil olmaz:**-*maz*
Kaside 13
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Yücelerin meclisine dâhil olmak. II Âşıklar arasına katılmak.

Geri ṭur ehl-i dil arasına ṣoḳma kendüñ
Şekl-i murdār ulular bezmine olmaz dāḫil

ʿulūm u kemālāt:

1. **ʿulūm u kemālāt:**
Tarih 17
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
İlimler, faziletler.

ʿUlūm u kemālāt u ʿirfān u dāniş
Heme der-tu peydāst mekşūf u mektūb

ʿulūm-ı heme:

1. **ʿulūm-ı heme:**
Gazel 431
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Bütün ilimler.

Dīgerī-rā be-tu cāyiz ne-buved hīç ḳıyās
Ki ʿulūm-ı heme der-şān-ı şumā icmāʿī

ʿulüvv-i derecāt:

1. **ʿulüvv-i derecāt:**
Kaside 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mertebelerin yüceliği.

Ḳadrüñ aʿlā vü muʿallā vü müreffaʿ şānuñ
Bu ʿulüvv-i derecāt ehli o ṣāḥib-ṭabaḳāt

ʿuluvv-i himmeti:

1. **ʿuluvv-i himmeti:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
İyiliklerin en yücesi, büyük yardım ve ihsan.

Var idi erbāb-ı ḥācāta ʿuluvv-i himmeti
Kendüden bir şaḥṣı arżā itmek idi niyyeti

ʿuluvv-i ẕātın idrāk eylemekde:

1. **ʿuluvv-i ẕātın idrāk eylemekde:**-*mekde*
Gazel 94
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zatının yüceliğini düşünmek. II Sevgilinin azametini düşünmek.

ʿUluvv-i ẕātın idrāk eylemekde ṭabʿ ḳāṣırdur

Der-i devlet-medārı çarḫ-ı bālā gibi aʿlādur

ʿulviyyāt:

1. **ʿulviyyāt:**
Kaside 7
Mısra: **12**
Yücelik, büyüklük.

Ne bilür mertebe-i şānuñı ʿaḳl-ı esfel
Süfelā añladuġından ötedür ʿulviyyāt

um:

1. **ummasun:**-*ma, -sun*
Beyit 53
Mısra: **1**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Bī-vefādan ehl-i derd iḥsān umarsa ummasun
Loḳma-i Loḳmāndan dermān umarsa ummasun

2. **ummasun:**-*ma, -sun*
Beyit 53
Mısra: **2**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Bī-vefādan ehl-i derd iḥsān umarsa ummasun
Loḳma-i Loḳmāndan dermān umarsa ummasun

3. **umarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 17
Mısra: **1**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Naḳd-i cān ile göñül vuṣlat umarsın ne ʿaceb
Rāygān gevheri zī-ḳıymet umarsın ne ʿaceb

4. **umarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 17
Mısra: **2**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Naḳd-i cān ile göñül vuṣlat umarsın ne ʿaceb
Rāygān gevheri zī-ḳıymet umarsın ne ʿaceb

5. **umarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 17
Mısra: **4**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Berg-i gül-reng ruḫ-ı yāre müşābih mi olur
Ḫaşek-i ḫuşkde ḫāṣiyyet umarsın ne ʿaceb

6. **umarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 17
Mısra: **6**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Ey göñül vāḳıf iken ḥāline şeyḫ-i şehrüñ
Yapışup dāmenine himmet umarsın ne ʿaceb

7. **umarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 17
Mısra: **8**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Şey dimezsin bilürin lāşe-miṣāl aġyāra
Lāşeyiken yine şeyʾiyyet umarsın ne ʿaceb

8. **umarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 17
Mısra: **10**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Tāb u ṭāḳat ḳomadı tende Ḳabūlī teb-i ġam
Yine söz söylemege ṭāḳat umarsın ne ʿaceb

9. **umarın:**-*ar, -ın*
Gazel 48
Mısra: **6**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Bize gerçekden inandurdı bugün aʿmālin
Zāhidüñ yārın umarın nice yalanı çıḳar

10. **umaruz:**-*ar, -uz*
Gazel 51
Mısra: **9**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Bir pādşehden umaruz iḥsānı kim anuñ
İnʿāmı pādşāh u gedāya ʿamīmdür

11. **umar:**-*ar*
Gazel 77
Mısra: **4**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Ḫālī ḳomaz ol yāri mānīʿ olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar bizden didiler zer zer

12. **umarsañ:**-*ar, -sa, -ñ*
Gazel 98
Mısra: **1**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Vaṣl umarsañ yārdan ol ġurre-i ġarrāyı gör
Kim dimişler ey göñül bayrāmuñ eyle ayı gör

13. **ummaz:**-*maz*
Gazel 139
Mısra: **10**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Ḳabūlī şunda bir merd-i ġarīb-i lā-ubālīdür
Vefā ummaz o senden kimseden hergiz recā itmez

14. **umaruz:**-*ar, -uz*
Gazel 156
Mısra: **10**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Sen duʿā ḳıl biz Ḳabūlī diyelüm āmīn aña
Umaruz kim daʿvete maḳrūn ola āmīnümüz

15. **umarken:**-*ar, -ken*
Gazel 178
Mısra: **3**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Güneş gibi felekde menzil-i rifʿat umarken ben
Mekānum z̲erreveş ḫāk-i mez̲ellet eyleyen ṭāliʿ

16. **umma:**-*ma*
Gazel 203
Mısra: **9**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Kerem it luṭf u kerem umma Ḳabūlī ilden
ʿĀlemüñ ḫalḳını sen ehl-i kerem mi ṣanduñ

17. **umarın:**-*ar, -ın*
Gazel 224
Mısra: **2**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

18. **umarın:**-*ar, -ın*
Gazel 233
Mısra: **2**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Ölünce ḳomam elden dāmānuñı sulṭānum
Efzūn umarın elden iḥsānuñı sulṭānum

19. **um:**
Gazel 240
Mısra: **10**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Luṭf u kerem ḳapusı ḳapandı Ḳabūliyā
Şimden girü mürüvveti ġayrı ḳapudan um

20. **umardum:**-*ar, -du, -m*
Gazel 259
Mısra: **1**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Devr-i ʿadāletüñde umardum ki şād olam
Sāyir ḳapuñ ġulāmı gibi ber-murād olam

21. **umarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 320
Mısra: **1**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Bī-mürüvvetden kişi iḥsān umarsa ummasun
Her bulutdan ḳaṭre-i nīsān umarsa ummasun

22. **umarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 320
Mısra: **2**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Bī-mürüvvetden kişi iḥsān umarsa ummasun
Her bulutdan ḳaṭre-i nīsān umarsa ummasun

23. **umarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 320
Mısra: **4**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Her göñülden merḥamet ümmīd iderse itmesün
Her baḥirden lüʾlüʾ-i mercān umarsa ummasun

24. **umarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 320
Mısra: **6**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Ārzū-yı şefḳat eylerse ʿadūdan itmesün
Sīne-i şeyṭāndan īmān umarsa ummasun

25. **umarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 320
Mısra: **8**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Her vilāyetden güzel ḳopmaz ümīd-i mihr iden
Her felekden kevkeb-i raḫşān umarsa ummasun

26. **umarsa:**-*ar, -sa*
Gazel 320
Mısra: **10**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

27. **ummasun:**-*ma, -sun*
Gazel 320
Mısra: **1**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Bī-mürüvvetden kişi iḥsān umarsa ummasun
Her bulutdan ḳaṭre-i nīsān umarsa ummasun

28. **ummasun:**-*ma, -sun*
Gazel 320
Mısra: **2**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Bī-mürüvvetden kişi iḥsān umarsa ummasun
Her bulutdan ḳaṭre-i nīsān umarsa ummasun

29. **ummasun:**-*ma, -sun*
Gazel 320
Mısra: **4**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Her göñülden merḥamet ümmīd iderse itmesün
Her baḥirden lüʾlüʾ-i mercān umarsa ummasun

30. **ummasun:**-*ma, -sun*
Gazel 320
Mısra: **6**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Ārzū-yı şefḳat eylerse ʿadūdan itmesün
Sīne-i şeyṭāndan īmān umarsa ummasun

31. **ummasun:**-*ma, -sun*
Gazel 320
Mısra: **8**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Her vilāyetden güzel ḳopmaz ümīd-i mihr iden
Her felekden kevkeb-i raḫşān umarsa ummasun

32. **ummasun:**-*ma, -sun*
Gazel 320
Mısra: **10**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

33. **umaruz:**-*ar, -uz*
Gazel 374
Mısra: **3**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Dehenüñden umaruz kim ḳıla bir būse naṣīb
Ol ki yoḳdan getürüpdür bizi bu varlıġa

34. **umarın:**-*ar, -ın*
Gazel 386
Mısra: **2**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Şāh-bāz-ı ṭabʿı ṣaldum ḫūblar ālāyına
Umarın aralarından bir şikār ala yine

35. **umarum:**-*ar, -um*
Gazel 393
Mısra: **8**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Ḳul oġlı bir efendi gördüm ey dil ḳol ṭolaşurken
Umarum kim şeb-i vuṣlatda yanuma aġa ḳolı

36. **umaruz:**-*ar, -uz*
Gazel 431
Mısra: **13**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Biz bu ebyāt-ı mülemmaʿla Ḳabūlī umaruz
Olavuz herkese ol şāha duʿāya dāʿī

37. **ummaḳ:**-*maḳ*
Gazel 441
Mısra: **7**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Vefā ummaḳ cihān-ı bī-vefādan kār-ı müşkildür
Dil-i zārı cefāya bāri muʿtād itseñ olmaz mı

38. **umar:**-*ar*
Gazel 477
Mısra: **2**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Ey sipihr-i keremüñ mihr gibi meşhūrı
Ẕāt-ı pāküñden umar mihr-i münevver nūrı

39. **umaram:**-*ar, -am*
Gazel 508
Mısra: **3**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Umaram ki bağışlaya bendesine
Günāhum Ḫudā-yı keşīrü'l-mevāhib

40. **umar:**-*ar*
Kaside 2
Mısra: **65**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Dest-i cūdından umar şimdi seḫā vü keremi
Yirde kān-ı güherī gökde sehāb-ı bārān

41. **umaruz:**-*ar, -uz*
Kaside 4
Mısra: **221**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

42. **umaruz:**-*ar, -uz*
Kaside 4
Mısra: **223**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Bu binānuñ umaruz ola esāsı muḥkem

Vire bünyādına miʿmār-ı ezel istiḥkām

43. **umar:**-*ar*
Kaside 6
Mısra: **54**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Fürūġ-ı şemʿ-i murāduñ hemīşe tābende
Çerāġ-ı mihr ü ḳamer ferr ü nūrı senden umar

44. **umaruz:**-*ar, -uz*
Kaside 7
Mısra: **80**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Gel duʿā eyle Ḳabūlī saña oldur maʿḳūl
Umaruz k'anı ḳabūl ide ḳabūlü'd-derecāt

45. **umarsa:**-*ar, -sa*
Kıt'a 8
Mısra: **3**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

ʿAṭā vü luṭfuñı dil müstaḳıl umarsa nola
Çıḳardı rāyet-i luṭfuñ bürūc-ı eflāke

46. **umaram:**-*ar, -am*
Mesnevi 2
Mısra: **51**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Umaram ki o şāh-ı pür-iclāl
Yine ol ḫāke vireler iclāl

47. **umaruz:**-*ar, -uz*
Mesnevi 3
Mısra: **49**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Umaruz ki Ḫudā-yı ʿazze ve cel
Pādşāh-ı serīr-i mülk-i ezel

48. **umaram:**-*ar, -am*
Mesnevi 4
Mısra: **120**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Bir faḳīrem ʿināyet eyleyesin
Umaram kim şefāʿat eyleyesin

49. **umaruz:**-*ar, -uz*
Mesnevi 4
Mısra: **125**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Umaruz kim çerāġ-ı ḫāṣ idesin
Dāḫil-i zümre-i ḫavāṣ idesin

50. **umam:**-*am*
Mesnevi 5
Mısra: **76**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Şöyle mi oldı kim cenābuñdan
Aḳçe vü pul umam cevābuñdan

51. **umaruz:**-*ar, -uz*
Mesnevi 6
Mısra: **43**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Umaruz her birinden el-ḥāṣıl
Raḥmet-i Ḥaḳḳa olalar vāṣıl

52. **umma:**-*ma*
Müseddes 3
Mısra: **28**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Velī ḫālī degül cevr ü cefādan
Beḳā umma viṣāl-i dil-rübādan

53. **umar:**-*ar*
Tahmis 5
Mısra: **25**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Umar bir gün o Mevlādan diye rūz-ı viṣāl oldı

54. **umarum:**-*ar, -um*
Terci-bend 1
Mısra: **25**
Ümit etmek, ummak, beklenti içinde olmak.

Umarum ferḥat-ı ḳudūmuñ ile
Milket-i cānı ellerinden alam

ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı:

1. ʿ**umde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı:**
Diğer 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Faziletli kişilerin meşhuru. II Kabûlî.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet güşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet kūçesinüñ mesned-nişīni zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

ʿummān:

1. ʿ**ummāna:**-*a*
Gazel 235
Mısra: **14**
Büyük deniz, okyanus.

Dilden dür ü gevher ṣaçılur şimdi Ḳabūlī
Ben kāna degül ṭabʿumı ʿummāna degişmem

2. ʿ**ummān:**
Kaside 2
Mısra: **64**
Büyük deniz, okyanus.

Kerem-i keff-i güherbārın işitdi yatdı
Dem idi ḫayli köpürür ḳabarırdı ʿummān

ʿummāna şaç:

1. ʿ**ummāna ṣaç:**
Gazel 32
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Okyanusa saçmak.

Yaşum içre bulmaġ isterseñ vücūdumdan nişān
Yir yüzinden bir avuç ṭopraġ al ʿummāna ṣaç

ʿummāna ṭalar:

1. ʿ**ummāna ṭalar:**-*ar*
Kaside 9
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Okyanusa dalmak. II İlim denizine dalmak. II İlim ve irfan sahibi olmak için arif olma yoluna girmek.

Vücūdı ẕerrece yoḳdur göñül ʿummān-ı ḥikmetdür
O ġavvāṣ-ı cevāhir kim ṭalar ʿummāna ʿışḳ olsun

ʿummān-ı ḥikmetdür:

1. ʿ**ummān-ı ḥikmetdür:**-*dür*
Kaside 9
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Hikmet denizi. II Hikmet, ilim, bilgi.

Vücūdı ẕerrece yoḳdur göñül ʿummān-ı ḥikmetdür
O ġavvāṣ-ı cevāhir kim ṭalar ʿummāna ʿışḳ olsun

umūr-ı ḫāṣān:

1. **umūr-ı ḫāṣān:**
Kaside 7
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Özel, seçkin şeylerin emirleri.

Kār-ı fermā-yı mühimmāt umūr-ı ḫāṣān
Dergeh-ārā-yı sarāy-ı şeh-i ferḫunde-ṣıfāt

ʿunfuvān-ı cüvānī:

1. ʿ**unfuvān-ı cüvānī:**
Diğer 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Gençliğin başlangıcı.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

unudıl:

1. **unudılma:**-*ma*
Gazel 18
Mısra: **6**
Unutulmak, hatırlanmamak, akıldan çıkmak.

ʿAdūya tīġ-i ġazā gibi kendüñi göster
Nice zamān unudılma miṣāl-i seyf-i Ḫaṭīb

2. **unudılmaz:**-*maz*
Gazel 118
Mısra: **13**
Unutulmak, hatırlanmamak, akıldan çıkmak.

Ḳabūlī unudılmaz söylenür vaḳtiyle āṣāruñ
Cihāndur añılur bunda peder evvel püser āḫir

3. **unudılmaz:**-*maz*
Gazel 198
Mısra: **9**
Unutulmak, hatırlanmamak, akıldan çıkmak.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ unutmaduñ aña geldüñ

4. **unudılmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 323
Mısra: **20**
Unutulmak, hatırlanmamak, akıldan çıkmak.

ʿAliveş añılup illerde vü dillerde evṣāfuñ
Oḳunsun şöyle kim ḳaṭʿā unudılmaḳ muḥāl olsun

unut:

1. **unutmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Gazel 198
Mısra: **10**
Unutmak, akıldan çıkmak, hatırlanmamak.

Ḳabūlī ḥaḳḳ-ı sābıḳ unudılmaz añılurmış hep
Hele sen ḳulluġuñ bildüñ unutmaduñ aña geldüñ

2. **unutduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 295
Mısra: **9**
Unutmak, akıldan çıkmak, hatırlanmamak.

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

3. **unutmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Terci-bend 1
Mısra: **14**
Unutmak, akıldan çıkmak, hatırlanmamak.

Añma çekdiklerini ḫaste-dilüñ
Anı unutmaduñ aña geldüñ

unutdur:

1. **unutdurduñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **4**
Unutturmak, akıldan çıkartmak.

Revānından cüdā ḳılduñ ʿadū-yı nā-müselmānı
Unutdurduñ sipāh-ı düşmene Şīrāz u Şirvānı

ʿunvān:

1. **ʿünvānını:**-*ı, -n, -ı*
Diğer 2
Mısra: **10**
Rütbe, derece, mevki. II Şan, şöhret, nam.

Bunca ḫalḳı aġladup nālān u giryān eyledüñ
Ṭaġıdup ʿünvānını cemʿin perīşān eyledüñ

2. ʿ**ünvān:**
Gazel 53
Mısra: **2**
Rütbe, derece, mevki. II Şan, şöhret, nam.

Ol ebrūlar berāt-ı ḥüsnüñüñ ṭuġrā-keşānıdur
Bu ʿunvān ile añılmaḳ begüm devlet nişānıdur

3. ʿ**ünvānuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 224
Mısra: **6**
Rütbe, derece, mevki. II Şan, şöhret, nam.

Dergāh-ı İlāhīden me'mūl olan oldur
Günden güne artursun ʿunvānuñı sulṭānum

4. ʿ**unvān:**
Gazel 244
Mısra: **6**
Rütbe, derece, mevki. II Şan, şöhret, nam.

Ey vücūd-ı ḫāme vü nāme zi-tu
İḫtitām-ı ān tuyī ʿunvān hem

5. ʿ**unvānumuz:**-*umuz*
Gazel 412
Mısra: **5**
Rütbe, derece, mevki. II Şan, şöhret, nam.

Bizüm ʿunvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

6. ʿ**unvānumuz:**-*umuz*
Gazel 412
Mısra: **6**
Rütbe, derece, mevki. II Şan, şöhret, nam.

Bizüm ʿunvānumuz ey ḳaşları ṭuġrā senüñleydi
Çü sen gitdüñ bizüm de ḳalmadı ʿünvānumuz gitdi

7. ʿ**unvān:**
Diğer 1
Mısra: **86**
Kitap, makale vb. türlerin başına yazılan ön söz. II Kâinatın evveli, âlemin başlangıcı.

Evvel-i ʿālem zi-tu āḫir zi-tu
Ez-tu şud encām u hem ʿunvān hem

ʿunvānuñı artursuñ:

1. ʿ**unvānuñı artursuñ:**-*suñ*
Gazel 233
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Unvanını artırmak.

Her şām u seḥer Ḥaḳdan budur ṭalebüm çoḳdan
Şām u seḥer artursuñ ʿunvānuñı sulṭānum

ur:

1. **urmaz:**-*maz*
Gazel 104
Mısra: **9**
Mühür vurmak.

Ḫātemüñ mühr-i ḳabūl urmaz idi cebhesine
Olmasa emirüñe bende-i fermān defter

urġān pāresi:

1. **urġān pāresi:**
Gazel 400
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Urgan parçası, ip parçası. II İdam edilmek için başın geçirildiği urgan. II Âşıkları kendine bağlayarak bu uğurda ölmelerine yol açan sevgilinin saçları.

Tār-ı zülfüñle şaçuñ dārına ber-dār it dili
Çoḳ mıdur cānā aña bir pāre urġān pāresi

urıl:

1. **urılmışdur:**-*dmışur*
Kaside 5
Mısra: **16**
Kurulmak, inşa edilmek, yapılmak.

Miyān-ı ḫāk ü ḫūn içre ḳo devr itsün ser-i düşmān
Bu devr üzre urılmışdur bināsı çünki devrānuñ

ʿuryān ü biryān olmasun:

1. **ʿuryān ü biryān olmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 312
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Çıplak ve kebap olmak. II Âşığın kendini her şeyden soyutlayarak aşk ateşine girip yanması, âşık olması.

Ḫānḳāh-ı ʿālem içre āteş-i ʿışḳa düşen
Ṣoyınup ʿuryān ü biryān olmasun ya neylesün

uşlan:

1. **uşlana:**-*a*
Gazel 183
Mısra: **7**
Uslanmak, akıllanmak, aklı başına gelmek.

Ey perī-rū dil-i dīvāne ʿaceb uşlana mı
Gerdeninde ser-i zülfüñ gibi zencīr olıcaḳ

2. **uşlandı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **5**
Uslanmak, akıllanmak, aklı başına gelmek.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Beyhūde hevādan dili uşlanmaya dirdüm

3. **uşlandı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **10**
Uslanmak, akıllanmak, aklı başına gelmek.

Çoḳ derd ü belā isteye uşlanmaya dirdüm
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

4. **uşlandı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **15**
Uslanmak, akıllanmak, aklı başına gelmek.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Şimden girü dil ehl-i ṣafā semtine düşdi

5. **uşlandı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **20**
Uslanmak, akıllanmak, aklı başına gelmek.

El çekdi fenādan ʿuḳalā semtine düşdi
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

6. **uşlandı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **25**
Uslanmak, akıllanmak, aklı başına gelmek.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

7. **uşlanmaya:**-*ma, -y, -a*
Tahmis 13
Mısra: **6**
Uslanmak, akıllanmak, aklı başına gelmek.

Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı
Beyhūde hevādan dili uşlanmaya dirdüm

8. **uşlanmaya:**-*ma, -y, -a*
Tahmis 13
Mısra: **9**
Uslanmak, akıllanmak, aklı başına gelmek.

Çoḳ derd ü belā isteye uşlanmaya dirdüm
Uşlandı göñül derd ü belā istemez oldı

uṣūl gözetdi:

1. **uṣūl gözetdi:**-*di*
Tahmis 4
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Usulüne göre davranmak.

Bu Murāduñ rumūzın
añladı şol
Keşf-i rāz itmedi gözetdi
uṣūl

<u>uṣūl-i ʿışḳı:</u>

1. **uṣūl-i ʿışḳı:**-*ı*
Beyit 125
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın usulü, yöntemi.

Uṣūl-i ʿışḳı ışlāḥ itmez
īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile
ışlāḥ

2. **uṣūl-i ʿışḳı:**-*ı*
Gazel 36
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aşkın usulü. II Aşk.

Uṣūl-i ʿışḳı ışlāḥ itmez
īżāḥ
Bu daʿvi olmaz īżāḥ ile
ışlāḥ

<u>ʿuşşāḳ:</u>

1. ʿ**uşşāḳı:**-*ı*
Beyit 78
Mısra: **1**
Âşıklar.

Gördükce helāk eyler
ʿuşşāḳı miyān-bendüñ
Ey genc-i nihānver nüh
ejder mi ḳuşanursuñ

2. ʿ**uşşāḳ:**
Beyit 159
Mısra: **2**
Âşıklar.

Ölince duʿā iderdük el-
ḥaḳ
ʿUşşāḳ olıcaḳ Gedūsa
mülḥaḳ

3. ʿ**uşşāḳ:**
Beyit 241
Mısra: **1**
Âşıklar.

ʿUşşāḳ ḳullaruñdur sensin
o ḳavme sulṭān
Raḥm eyle ben faḳīre
sulṭān-ı derdmendān

4. ʿ**uşşāḳı:**-*ı*
Beyit 256
Mısra: **2**
Âşıklar.

Rüsūm-ı ḥālin añma
ḥadd-i ḫaddi anı cāmiʿdür
Dilā ʿuşşāḳı taʿrīf eyle
kim aġyārı māniʿdür

5. ʿ**uşşāḳdan:**-*dan*
Gazel 59
Mısra: **10**
Âşıklar.

Ẕerrece mihr ü vefā
gelmez güzellerden görüñ
Giderek ʿuşşāḳdan dil-
berden istiġnā gelür

6. ʿ**uşşāḳ:**
Gazel 75
Mısra: **7**
Âşıklar.

Ḳoçmaḳ içün miyānuñı
ʿuşşāḳ
Varını ḳıldı der-miyān
dil-ber

7. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 111
Mısra: **7**
Âşıklar.

ʿUşşāḳa göz ucıyla eyler
nigāhı gāhī
İġmāż-ı ʿaynı yārüñ yek
iltifāta beñzer

8. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 117
Mısra: **3**
Âşıklar.

Her bārı götürür diyü
ʿuşşāḳa cevr ider
Dil-dāruñ işi ʿāşıḳa her
bār böyledür

9. ʿ**uşşāḳı:**-*ı*
Gazel 127
Mısra: **5**
Âşıklar.

Ferāmūş eylemek ʿuşşāḳı
gerçi resm-i ḫūbīdür
Velī mehcūr-ı dergāhını
añmaḳ aña ḳalmışdur

10. ʿ**uşşāḳ:**
Gazel 135
Mısra: **2**
Âşıklar.

Gel gel ġamuñla öldüm dil intiẓāra döymez
Hecr ateşine yaḳma ʿuşşāḳ nāra döymez

11. ʿ**uşşāḳına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 169
Mısra: **7**
Âşıklar.

Kim var güzellerden ʿaceb cevr eyleyüp ʿuşşāḳına
İtdikleri işe dönüp ṣoñra peşīmān olmamış

12. ʿ**uşşāḳuñ:**-*uñ*
Gazel 184
Mısra: **6**
Âşıklar.

Yüz çevirmez gūsfendāsā ölümden her biri
Günde ʿuşşāḳuñ biñin ḳurbān ider ḳaṣṣāb-ı ʿışḳ

13. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 282
Mısra: **1**
Âşıklar.

Herkese mihr ü vefā ʿuşşāḳa nāz itmek neden
Ġayra iḥsān ehl-i dilden iḫtirāz itmek neden

14. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 300
Mısra: **10**
Âşıklar.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

15. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 344
Mısra: **3**
Âşıklar.

ʿUşşāḳa cefā ġayra vefā eylemek āḫir
Bir ḳāʿidedür ḳaldı cüvānān arasında

16. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 352
Mısra: **6**
Âşıklar.

Beñzini nice ṣarardurdı maḥabbet ehlinüñ
Derd-i ʿışḳ-ı dil-rübā ʿuşşāḳa ṭārī olmasa

17. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 356
Mısra: **8**
Âşıklar.

Nişān itme müjeñ oḳlarına gördükce aḥbābı
Muḳavves ḳaşlaruñ ʿuşşāḳa ḳarşu ḫışm idüp ḳurma

18. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 417
Mısra: **5**
Âşıklar.

Ḳoyup ṭaʿnı idüp ʿuşşāḳa meclisde eger ṣūfī
Mey-i gül-fām içeydi daḫı ʿālemde ne ġam yirdi

19. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 495
Mısra: **3**
Âşıklar.

Ġam u derd ü belā ʿuşşāḳa maḫṣūṣ
Ġurūr-ı ṣādmānī saña mensūb

20. ʿ**uşşāḳa:**-*a*
Gazel 511
Mısra: **2**
Âşıklar.

Gönlüm aldı ruḫlarınuñ alı Yūsuf Balinüñ
Āldür ʿuşşāḳa dāyim ḫāli Yūsuf Balinüñ

21. ʿ**uşşāḳı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **26**
Âşıklar.

Dehānı āl ile diller alıcı
Sözi ʿuşşāḳı ferdāya ṣalıcı

22. ʿ**uşşāḳı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **52**
Âşıklar.

Getür zülf-i kemendüñ boynuma ṭaḳ
Murād ise eger ʿuşşāḳı boġmaḳ

23. ʿ**uşşāḳı:**-*ı*
Terci-bend 1
Mısra: **38**
Âşıklar.

Ġarḳ-ı emvāc-ı baḥr-i ḥasretdür
Nār-ı fürḳatle yaḳma ʿuşşāḳı

24. ʿ**uşşāḳ:**
Gazel 253
Mısra: **5**
Âşıklar. II Klasik Türk müziğinin en temel makamlarından uşşak makamı.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı ḥabībe revān oluñ ʿuşşāḳ
Hemān sizüñle hevā-yı ḥicāza başlayalum

ʿuşşāḳa māyil olur:

1. ʿ**uşşāḳa māyil olur:**-*ur*
Gazel 372
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Âşıklara meyletmek, ilgi duymak.

Ey Ḳabūlī baña meyl eylemez ol yār dime
Ḥūblar ġāyet ile māyil olur ʿuşşāḳa

ʿuşşāḳdan maʿşūḳa istiġnā viren:

1. ʿ**uşşāḳdan maʿşūḳa istiġnā viren:**
Gazel 278
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âşıklardan sevgiliye kanaatkârlık veren (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur ʿuşşāḳdan maʿşūḳa istiġnā viren
ʿIşḳdur cānından ehl-i ʿışḳı bīzār eyleyen

ʿuşşāḳ-ı ḥaste-dildür:

1. ʿ**uşşāḳ-ı ḥaste-dildür:**-*dür*
Gazel 153
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hasta gönüllü âşıklar.

ʿUşşāḳ-ı ḥaste-dildür cevrüñ çekenler ancaḳ
Bār-ı cefāña kimse cānā taḥammül itmez

ʿuşşāḳ-ı perīşān:

1. ʿ**uşşāḳ-ı perīşān:**
Gazel 341
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Perişan âşıklar.

Ayaġı altında ḫāk olanları pāmāl ider
Nāz ile at ṣalsa ʿuşşāḳ-ı perīşān üstine

ʿuşşāḳ-ı ser-gerdān:

1. ʿ**uşşāḳ-ı ser-gerdān:**
Gazel 319
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Başı dönen sersem âşıklar.

Revān olsun ʿadem iḳlīmine ʿuşşāḳ-ı ser-gerdān
Hemān yap yap çekilsün vaḳtidür ehl-i sefer gitsün

ʿuşşāḳ-ı sergerdān-rā:

1. ʿ**uşşāḳ-ı sergerdān-rā:**-*rā*
Beyit 176
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Başı dönmüş, şaşkın âşıklar.

Yār düşnāmī dehed ʿuşşāḳ-ı sergerdān-rā
Laʿl-i deryā şeş güher-pāşī kuned mercān-rā

utan:

1. **utanur:**-*ur*
Gazel 166
Mısra: **3**
Utanmak, çekinmek, mahcup olmak.

Utanur aġlayamaz söyleyemez dil-dāra
Dil-i maḥcūbı görüñ ḥālini iʿlām idemez

2. **utanduġı:**-*duġ, -ı*
Gazel 378
Mısra: **3**
Utanmak, çekinmek, mahcup olmak.

Utanduġı yiter güle ol ġonça-dehenden
Ey bād-ı ṣabā sen de varup yüzine urma

3. **utanmazlar:**-*maz, -lar*
Kaside 4
Mısra: **163**
Utanmak, çekinmek, mahcup olmak.

Dergehüm bāb-ı edebdür niçün utanmazlar
Ḥarem-i salṭanatumda adım atmaz hep kām

4. **utanmaya:**-*ma, -y, -a*
Tahmis 13
Mısra: **7**
Utanmak, çekinmek, mahcup olmak.

Rüsvā-yı cihān ola vü utanmaya dirdüm
Gitdükce ḫarāb ola ṣoñın ṣanmaya dirdüm

ʿuṭārid:

1. **ʿuṭārid:**
Gazel 36
Mısra: **9**
Güneşe en yakın olan Merkür gezegeni. II Feleğin kâtibi olarak bilinen ve bu yüzden söz ve yazı ile sanatkârlığın simgesi olan gezegen.

ʿUṭārid vaṣf-ı ḥüsnin yazmaġ içün
Ḳabūlī mihr ile meh olur elvāḥ

uy:

1. **uyar:**-*ar*
Mesnevi 7
Mısra: **78**
Uygun düşmek, münasip olmak.

Lebībüñ medḥi lāyıḳ mı Yezīde
Lebīdüñ ḳavli uyar mı pelīde

2. **uyaruz:**-*ar, -uz*
Gazel 69
Mısra: **3**
Davranışlarını, hareketini ve fikirlerini karşısında bulunan kişiye göre ayarlamak, ayak uydurmak.

Ne ʿaḳla danışuruz biz ne dānişe uyaruz
Şeh-i memālik-i ʿışḳuz vezīrümüz yoḳdur

3. **uyamam:**-*amam*
Gazel 166
Mısra: **5**
Davranışlarını, hareketini ve fikirlerini karşısında bulunan kişiye göre ayarlamak, ayak uydurmak.

ʿIşḳa gel uyma hevādur dise vāʿiẓ uyamam
ʿĀḳil olan dil-i dīvāneyi ilzām idemez

4. **uyma:**-*ma*
Gazel 166
Mısra: **5**
Davranışlarını, hareketini ve fikirlerini karşısında bulunan kişiye göre ayarlamak, ayak uydurmak.

ʿIşḳa gel uyma hevādur dise vāʿiẓ uyamam
ʿĀḳil olan dil-i dīvāneyi ilzām idemez

5. **uymadı:**-*ma, -dı*
Gazel 182
Mısra: **8**
Davranışlarını, hareketini ve fikirlerini karşısında bulunan kişiye

göre ayarlamak, ayak uydurmak.

Bizüm ile bile gitse gerek idi seyre
Uymadı zāhid-i ḫar-ṭabʿ bize anı ḳoduḳ

6. **uyalum:**-*alum*
Gazel 252
Mısra: **4**
Davranışlarını, hareketini ve fikirlerini karşısında bulunan kişiye göre ayarlamak, ayak uydurmak.

Hevāyile niçe bir sūz u sāza uyduralum
Biraz da ḫalḳa uyalum namāza başlayalum

7. **uyalı:**-*alı*
Gazel 456
Mısra: **3**
Davranışlarını, hareketini ve fikirlerini karşısında bulunan kişiye göre ayarlamak, ayak uydurmak.

Yaḳışmaz oldı dārına dil-dāra uyalı
Aġyār-ı seg-nihādı kim dāra yāra yaraşur

8. **uysun:**-*sun*
Kaside 6
Mısra: **61**
Davranışlarını, hareketini ve fikirlerini karşısında bulunan kişiye göre ayarlamak, ayak uydurmak.

ʿAdem diyārına ʿazm eyleyen baña uysun
Bugün bu yolda benem pīşvā-yı ehl-i sefer

9. **uyagör:**-*a, -gör*
Şarkı 1
Mısra: **20**
Davranışlarını, hareketini ve fikirlerini karşısında bulunan kişiye göre ayarlamak, ayak uydurmak.

Öñüñce gidene sen de Uyagör göñül böyl'olur

10. **uyar:**-*ar*
Kaside 13
Mısra: **9**
Benzemek.

Şekl-i murdāruña da nāmuñ uyar mı bilsek
Şeklüñe göre ise nām-ı ḳabīḥüñ müşkil

uyan:

1. **uyanur:**-*ur*
Gazel 15
Mısra: **16**
Uyku hâlinden çıkmak, uyanmak.

Ḥaşr-i ecsāda Ḳabūlī münkir olmaz ehl-i dīn Uyuyanlar uyanur bī-hūde yatmaz ehl-i ḫ∨āb

uyandur:

1. **uyandurma:**-*ma*
Kaside 4
Mısra: **39**
Uykudan uyandırmak. II Gafletten uyandırmak, hakikati göstermek.

Uyusın sāye-i ʿadlüñde uyandurma anı
Zīr-i sāyeñde cihān ḫalḳı daḫı ola niyām

uyanık:

1. **uyanıḳ:**
Gazel 291
Mısra: **4**
Uyanmış, uyanık (kimse). II Talihin açılması.

Dīdār-ı yāre baḳmaġa ʿāşıḳ olur mı hiç
Ey dil ġunūde baḫtuñ uyanıḳ görür misin

2. **uyanıḳlar:**-*lar*
Gazel 502
Mısra: **1**
Kalp gözü açık, basiretli kimse. II Âşık.

Pertev-i envār-ı dīdāruñ uyanıḳlar görür
Tūtyā-yı ḫāk-i pāyüñ gözi açıḳlar görür

uyar:

1. **uyarmış:**-*mış*
Diğer 2
Mısra: **26**
Uyandırmak. II Işığın yayılması için ateş ile tutuşturmak, yakmak, fitili ateşlemek.

Yoġ idi sāyirde anuñ şevketi gör ḥikmeti
Çoḳ çerāġ uyarmış idi āteş-i germiyyeti

2. **uyar:**
Gazel 410
Mısra: **11**
Uyandırmak. II Fark etmek, dikkatli olmak.

Aç gözüñ ey göñül uyar cānuñ
Ḳalma ġaflet içinde ḫ∨āb gibi

3. **uyar:**
Kıt'a 19
Mısra: **4**
Uyandırmak.

Açılmadı dil ġonça gibi ḫ∨āb-ı ʿademden
Enfās-ı nesīm-i kerem ile anı uyar

uyarı gör:

1. **uyarı gör:**
Gazel 297
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Uyandırmak. II Ateş ile tutuşturarak ışığın yayılmasını sağlamak.

Çerāġı bunda çoḳ uyarı gör tā mülk-i bāḳīde
Öñüñce nūr-ı elṭāf-ı Ḫudā rūşen çerāġ olsun

uydur:

1. **uyduralum:**-*alum*
Gazel 252
Mısra: **3**
Uydurmak, uygun düşürmek.

Hevāyile niçe bir sūz u sāza uyduralum
Biraz da ḫalḳa uyalum namāza başlayalum

uyu:

1. **uyusın:**-*sın*
Kaside 4
Mısra: **39**
Uyumak. II Gaflet içinde olmak.

Uyusın sāye-i ʿadlüñde uyandurma anı
Zīr-i sāyeñde cihān ḫalḳı daḫı ola niyām

uyuyan:

1. **uyuyanlar:**-*lar*
Gazel 15
Mısra: **16**
Uyku hâlinde olan (kimse).

Ḥaşr-i ecsāda Ḳabūlī münkir olmaz ehl-i dīn
Uyuyanlar uyanur bī-hūde yatmaz ehl-i ḫ∨āb

ʿuzlet:

1. ʿ**uzlete:**-*e*
Tarih 12
Mısra: **8**
Bir köşeye çekilme, yalnız kalma.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tārīḫ üzdi o ḫar kösdegi

ʿuzlet demidür:

1. ʿ**uzlet demidür:**-*dür*
Gazel 437
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yalnızlık zamanı.

Cūlar gibi çıḳ tenhā vādīlere ʿazm eyle
Ḫār u ḫasa ḳarışma ʿuzlet demidür şimdi

ʿuzlet itsem:

1. ʿ**uzlet itsem:**-*se, -m*
Gazel 96
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İnsanlardan uzaklaşarak bir köşeye çekilip yalnız kalmak.

ʿUzlet itsem nola eḥibbādan
ʿIşḳ-ı yār ile ittiḥādum var

ʿuzlet zamānıdur:

1. ʿ**uzlet zamānıdur:**-*dur*
Gazel 124
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Bir köşeye çekilip) Yalnız kalma zamanı.

Şu gibi bir diyāra çekil iḫtilāṭı ḳo
Çıḳma miyān-ı keşrete ʿuzlet zamānıdur

Ü

1. **üst:**-*(e)st*
Gazel 244
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Mā Ḳabūlī bende-i efgendeīm
Üst sulṭān-ı şehān-ı muḥteşem

2. **ü:**
Kıt'a 35
Mısra: **3**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Çeḥār ḥarf ki bī-ū yekī yekī bāşed
Zi-āb fehm kun ey baḥr-i ḳulzüm zi-āḫir

3. **ü:**
Kıt'a 35
Mısra: **2**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Çehār ḥarf buved nām-ı ser-efrāzī
Ki ū zi-küll-i merātib be-faḳr şud ḳāṣır

4. **ü:**
Kıt'a 35
Mısra: **6**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Egerçi nīme-i evvel dehest der-maʿni
Ki ū murabbaʿ nıṣf-ı şeşest hem vāfir

5. **ü:**
Kıt'a 35
Mısra: **10**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Ez-ān mübeşşir-i īn nām geşt Rūḥu'llāh
Ki ū be-fażl-ı füzūnest u der-ʿadū ḳāṣır

6. **ü:**
Mesnevi 1
Mısra: **97**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Be-men dih ki bī-ū ne-dārem ḳarār
Biyār u biyār u me-ār u me-ār

7. **ü:**
Beyit 13
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

8. **ü:**
Beyit 13
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Ġamze-et pür-sitīz ü tīġet tīz
Īn çe tīġ ü çe tīẓ v'īn çe sitīz

9. **ü:**
Beyit 40
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Şeh-i sarāy-ı serīr ü sürūr-ı sırr-ı dilüz
Muʿāvin istemezüz emrümüzde müstaḳılüz

10. **ü:**
Beyit 166
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Mecnūn-ı deşt ü şaḥne-i vīrānedür gelen
Ṭıflān-ı şehr müjde ki dīvānedür gelen

11. **ü:**
Diğer 1
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri nes̲r ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

12. **ü:**
Diğer 1
Mısra: **14**
"ve" bağlacı.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine z̲em dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

13. **ü:**
Diğer 1
Mısra: **60**
"ve" bağlacı.

Her belā vü taʿabdan ola emīn
Ammā bu nāmeye müṭālaʿa ḳılan erbāb-ı kemāl ü aṣḥāb-ı maḳālden recā-yı vāṣıḳ u ümīd-i ṣādıḳ oldur

14. **ü:**
Gazel 2
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Ümmehāt-ı veled-i ḫāk ü nüh ābā-yı felek
Cānuña başuña vü anaña ataña fedā

15. **ü:**
Gazel 2
Mısra: **9**
"ve" bağlacı.

Tevsen-i dehr ü kebīş-i felek ü kebş-i zemīn
Biri ḳoç başuña biri ten-i zībāña fedā

16. **ü:**
Gazel 2
Mısra: **9**
"ve" bağlacı.

Tevsen-i dehr ü kebīş-i felek ü kebş-i zemīn
Biri ḳoç başuña biri ten-i zībāña fedā

17. **ü:**
Gazel 3
Mısra: **14**
"ve" bağlacı.

Sensüz piyāle nūş ide her kim ki sāḳiyā
Ḳanı ḥelāl ü itdügi ʿişret ḥarām ola

18. **ü:**
Gazel 7
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Mā gedāyem ü tu şeh-i ʿālem
Mā hemīnem ü tu hemān şude'i

19. **ü:**
Gazel 7
Mısra: **8**
"ve" bağlacı.

Mā gedāyem ü tu şeh-i ʿālem
Mā hemīnem ü tu hemān şude'i

20. **ü:**
Gazel 13
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

21. **ü:**
Gazel 18
Mısra: **10**
"ve" bağlacı.

Iraḳ yakın dimez ihlāk ider dil ü cānı
Belā-yı buʿd-ı ḥabīb ü cefā-yı ḳurb-ı raḳīb

22. **ü:**
Gazel 20
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Beni yā Rab ne emīr ü ne şeh-i devrān it

Bir şeh-i ḥüsn işiginde
ser-i bevvābān it

23. **ü:**
Gazel 35
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Mihri sen mehden
eylemek tercīḥ
Ġalaṭ-ı fāḥiş ü ḫaṭā-yı
ṣarīḥ

24. **ü:**
Gazel 40
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi
ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı
sevmeyen Yezīd

25. **ü:**
Gazel 42
Mısra: **10**
"ve" bağlacı.

Ey Ḳabūlī bā-ṣafā-yı dūst
ez-düşmen çi bāk
Merg-rā el-ḳıṣṣa merg ü
derd-rā ṣad bār derd

26. **ü:**
Gazel 46
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Ol gül-i bāġ-ı vefā
şeftālu-yı laʿl-i lebüñ
Mīve-i şīrīn ü naḫl-i sāye-
perverden leẕīẕ

27. **ü:**
Gazel 74
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Nedür o ḳadd ü o ruḫlar
nedür o kāküller
Nedür o serv o güller
nedür o sünbüller

28. **ü:**
Gazel 74
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Nedür o kūy u o dil-ber
nedür bu ʿāşıḳlar
Nedür o gülşen ü ol gül
nedür o bülbüller

29. **ü:**
Gazel 74
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

Nedür o gerden-i sīmīn ü
ol siyeh beñler
Neden bulundı o kāfūr ile
o fülfüller

30. **ü:**
Gazel 79
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

Ḫaṭ-ı ḫadd ü rūyuñ
ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u
gülzār zār

31. **ü:**
Gazel 85
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Dār-ı cihānı başuma teng
eyleyen benüm
Bir şūḫ-ı pīrehen-i teng ü
cāme-i tengdür

32. **ü:**
Gazel 150
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Çeşm-i Tātārına yārüñ dil
ü cān virmeyenüñ
Mülk-i Tātār gibi ḫānesi
yaġmālanmaz

33. **ü:**
Gazel 174
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

Ḳadeḥ medḥ ü bādeyi
ẕemm itmeden
Ẓarāfet mi ṣūfī riyā mı
ġaraż

34. **ü:**
Gazel 175
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Ḳaşlaruñdur māh-ı nev
şeb ṣaçlaruñ alnuñ güneş
Kākülüñ ṭayf-ı leyāl ü
ruḫlaruñ eyyām-ı bīż

35. **ü:**
Gazel 180
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Görmedük gitdi bir daḫı yāri
Ḥasret ü ḥasret ü dirīġ ü dirīġ

36. **ü:**
Gazel 184
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Ḳor mı inṣāf eyleñüz ādemde hiç ṣabr u ḳarār
Nāziş-i aṣḥāb-ı ḥüsn ü nāliş-i erbāb-ı ʿışḳ

37. **ü:**
Gazel 188
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Ey cān-ı men berāy-ı tu şud mübtelā-yı ʿışḳ
ʿIşḳ āmede berāy-ı men ü men berāy-ı ʿışḳ

38. **ü:**
Gazel 188
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

Men z'ān ʿışḳ āmedem ü ʿışḳ z'ān men
Bād-āverān u cān u dil ü ten Ḫudā-yı ʿışḳ

39. **ü:**
Gazel 254
Mısra: **11**
"ve" bağlacı.

Ġarīb ü bī-meded ü bī-kes ü ḫarābe-nişīn
Muḳayyed-i resen-i ġam esīr-i derd ü elem

40. **ü:**
Gazel 268
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Semenāsā vücūduñ nāzük ü yüzüñ çerāġ olsun
Nihāl-i ḳāmetüñ bād-ı muḫālifden ırāġ olsun

41. **ü:**
Gazel 299
Mısra: **9**
"ve" bağlacı.

Cihān hem şāhid ü hem müddeʿī hem ḳāżı hem meşhūd
Ne sābit oldı bildüñ mi Ḳabūlī bu daʿvādan

42. **ü:**
Gazel 301
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Ẓulmet-i hecr ü ümīd-i vaṣl imiş ʿāşıḳlaruñ
Ṣubḥını şām eyleyen imrūzını ferdā ḳılan

43. **ü:**
Gazel 301
Mısra: **9**
"ve" bağlacı.

Ey Ḳabūlī nāziş-i ḥüsn ü niyāz-ı ʿışḳ imiş
ʿĀşıḳ-ı şeydāyı geh pinhān u geh peydā ḳılan

44. **ü:**
Gazel 307
Mısra: **10**
"ve" bağlacı.

Bire gül-rū bire çeşmi nergis
Bire müşk ü bire ṣaçı reyḥān

45. **ü:**
Gazel 308
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Gel naṭʿ-ı maḥabbetde şehā bir sen ü bir ben
Şaṭranc oyunın oynayalum māt ola düşmen

46. **ü:**
Gazel 350
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Şāhā nedür bu şevket ü bu şevket ü şükūh
Geh kūhı kāh ider naẓaruñ gāh kāhı kūh

47. **ü:**
Gazel 358
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Ṣadāḳat defteri dilde livā-yı zer-ʿalem elde

Sinān-ı feṯḥ u remḥ-i
nuṣret ü seyf ü ḳalem elde

48. **ü:**
Gazel 360
Mısra: **14**
"ve" bağlacı.

Geç bu hevādan yola gel ey göñül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

49. **ü:**
Gazel 365
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-ş̲ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

50. **ü:**
Gazel 368
Mısra: **10**
"ve" bağlacı.

Ḳabūlī māh-rūlarda viṣāle vaʿde olmasa
Dem-i vaṣl-ı dil-ārā her dem ü her māh u sāl olsa

51. **ü:**
Gazel 426
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Şāh-ı zerrīn-ʿalem ü ḳalʿa-i cām-ı seḥerī
Çıḳdı burc-ı felege dikdi livā-yı ẓaferi

52. **ü:**
Gazel 429
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Ey şeh-i tāzī-zebān-ı Türk ü çeşm-i Fürs-gūy
Ṣavlecān-ı ġamla sergerdān durur mānend-i gūy

53. **ü:**
Gazel 443
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Olaldan zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere hem-dem
Ciger pür-ḫūn u dil pür-derd ü göz pür-āb cān pür-ġam

54. **ü:**
Gazel 443
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

Ġam u derd ü belā vü ġuṣṣañ ey meh-rū ten-i zāra
Biri hem-ser biri rehber biri hem-dem biri maḥrem

55. **ü:**
Gazel 443
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

56. **ü:**
Gazel 443
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

57. **ü:**
Gazel 485
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Her ne vech ile oḳursañ oḳu ṭarden ʿaksen
Dāġ-ber-dāġ u elem-ber-elem ü dā-ber-dā

58. **ü:**
Gazel 498
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Muṭrıb-ı bezm-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳ
ʿŪd mi-sāzed ü mī-sūzed ʿūd

59. **ü:**
Kaside 1
Mısra: **88**
"ve" bağlacı.

Nitekim geh zemistān ola ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī

germ ola luṭfıyla Mevlānuñ

60. **ü:**
Kaside 2
Mısra: **25**
"ve" bağlacı.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte ola ḫalḳ-ı cihān

61. **ü:**
Kaside 2
Mısra: **35**
"ve" bağlacı.

Ḳahramān-ḳahr u Sikender-der ü Dārā-dārāt
Güstehem-heybet ü Ḥātem-kef ü Ḫüsrev-erkān

62. **ü:**
Kaside 2
Mısra: **36**
"ve" bağlacı.

Ḳahramān-ḳahr u Sikender-der ü Dārā-dārāt
Güstehem-heybet ü Ḥātem-kef ü Ḫüsrev-erkān

63. **ü:**
Kaside 2
Mısra: **36**
"ve" bağlacı.

Ḳahramān-ḳahr u Sikender-der ü Dārā-dārāt
Güstehem-heybet ü Ḥātem-kef ü Ḫüsrev-erkān

64. **ü:**
Kaside 2
Mısra: **43**
"ve" bağlacı.

Muṣṭafā-ḫulḳ u Muḥammed-dil ü Aḥmed-sīret
Būbekir-ṣıdḳ u ʿÖmer-ʿadl ü ḥayāda ʿOs̱mān

65. **ü:**
Kaside 2
Mısra: **44**
"ve" bağlacı.

Muṣṭafā-ḫulḳ u Muḥammed-dil ü Aḥmed-sīret
Būbekir-ṣıdḳ u ʿÖmer-ʿadl ü ḥayāda ʿOs̱mān

66. **ü:**
Kaside 2
Mısra: **49**
"ve" bağlacı.

Rüstem-i dehr ü Nerīmān-ı zamān u Cem-i vaḳt
Kisri-i ʿālem ü Keyḫüsrev-i iḳlīm-sitān

67. **ü:**
Kaside 2
Mısra: **50**
"ve" bağlacı.

Rüstem-i dehr ü Nerīmān-ı zamān u Cem-i vaḳt
Kisri-i ʿālem ü Keyḫüsrev-i iḳlīm-sitān

68. **ü:**
Kaside 4
Mısra: **115**
"ve" bağlacı.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

69. **ü:**
Kaside 5
Mısra: **25**
"ve" bağlacı.

Yapılsun ḳalʿa-i dīn ü yıḳılsun ḫāne-i bī-dīn
Ḳırılsun ṭurmasun aʿdā ḳurılsun ṭurma dīvānuñ

70. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Sarāy-ı ʿālem-i tārīki itdi rūşen-dil
Ṭulūʿ-ı çehre-i ḫurşīd ü maṭlaʿ-ı ḫāver

71. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **43**
"ve" bağlacı.

Semendi ḫink-i sipihr ü rikābdārı felek

Rikābınuñ biri mihr ü biri meh-i enver

72. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **44**
"ve" bağlacı.

Semendi ḫink-i sipihr ü rikābdārı felek
Rikābınuñ biri mihr ü biri meh-i enver

73. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **45**
"ve" bağlacı.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

74. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **46**
"ve" bağlacı.

Bu şevkete ne Cem ü Keyḳubād ḳādirdür
Ne Ḳahramān u ne Behmen ne Ḫüsrev ü Ḳayṣer

75. **ü:**
Kaside 6
Mısra: **68**
"ve" bağlacı.

Riyāż-ı medḥüñ ile naẓm-ı ābdār mıdur
Meʾāl-i ravża-i firdevs ü çeşme-i kevs̱er

77. **ü:**
Kaside 7
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Ey ġażanfer-fer ü ferruḫ-ruḫ u Dārā-dārāt
Şeref-i z̤āt-ı tu müs̱bet benuṣūṣ-ı āyāt

78. **ü:**
Kaside 7
Mısra: **53**
"ve" bağlacı.

Rāst-tedbīr ü nigū-kār u pesendīde-ḫiṣāl
Pāk-girdār u ḥasen-ṣūret-i ṣāḥib-ḥasenāt

79. **ü:**
Kaside 7
Mısra: **58**
"ve" bağlacı.

Ṣādıḳu'l-ḳavl ḳavī-ḳalb ḳavīmü'l-idrāk
Kāmilü'l-vaʿd vefī-ʿahd ü faṣīḥü'l-kelimāt

80. **ü:**
Mesnevi 1
Mısra: **36**
"ve" bağlacı.

Be-yād āver ān sāḳi-i ṣūḫ u şeng
Ki laʿleş be-ṣulḥest ü çeşmeş be-ceng

81. **ü:**
Mesnevi 1
Mısra: **50**
"ve" bağlacı.

Biyā ey ṭarab-sāz-ı berbaṭ-nüvāz
Ki mā ʿūd-sūzīm ü tu ʿūd-sāz

82. **ü:**
Mesnevi 1
Mısra: **62**
"ve" bağlacı.

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

83. **ü:**
Mesnevi 1
Mısra: **85**
"ve" bağlacı.

Ki her keş be-gīr ü be-yek-dem zi-sāḳ
Dehed ʿuḳdehā-yi cihān-rā ṭalāḳ

84. **ü:**
Mesnevi 1
Mısra: **138**
"ve" bağlacı.

Be-dih sāḳi ān cām çün āftāb
Eger ṣāf bāşed ü ger dürd-i nāb

85. **ü:**
Mesnevi 1
Mısra: **165**
"ve" bağlacı.

Ki īn Türk-i ḫūn-rīz ü zişt-i dürüşt
Ki bisyār perver ü bisyār küşt

86. **ü:**
Mesnevi 1
Mısra: **166**
"ve" bağlacı.

Ki īn Türk-i ḫūn-rīz ü zişt-i dürüşt
Ki bisyār perver ü bisyār küşt

87. **ü:**
Mesnevi 2
Mısra: **10**
"ve" bağlacı.

Menbaʿ-ı fażl u mecmaʿ-ı fużalā
Maʿden-i ʿilm ü merciʿ-i ulemā

88. **ü:**
Mesnevi 2
Mısra: **27**
"ve" bağlacı.

Ādem ü ekrem ü mükerrem içün
Naḳş-bend-i nigīn-i ḫātem içün

89. **ü:**
Mesnevi 2
Mısra: **27**
"ve" bağlacı.

Ādem ü ekrem ü mükerrem içün
Naḳş-bend-i nigīn-i ḫātem içün

90. **ü:**
Mesnevi 2
Mısra: **71**
"ve" bağlacı.

Daḫı bir kesb ü ġayrı kārum yoḳ
Vaṣlına aña iḳtidārum yoḳ

91. **ü:**
Mesnevi 3
Mısra: **44**
"ve" bağlacı.

İnhizām-ı ʿadū-yı kişver içün
Ḥıfẓ-ı iḳlīm ü żabṭ-ı ʿasker içün

92. **ü:**
Mesnevi 4
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

Ẕāt-ı ṣāḥib-cemāl ü ẕāt-ı cemīl
Nāmdār-ı ḫalīl-i Rabb-i celīl

93. **ü:**
Mesnevi 4
Mısra: **28**
"ve" bağlacı.

Dādgār-ı gürūh-ı maẓlūmān
Māḥi-i ẓulm ü ḫāmi-i īmān

94. **ü:**
Mesnevi 4
Mısra: **31**
"ve" bağlacı.

Cāmiʿ-i māl ü mecmaʿ-ı āmāl
Vāḳıf-ı ḥāl ü ʿārif-i aḥvāl

95. **ü:**
Mesnevi 4
Mısra: **32**
"ve" bağlacı.

Cāmiʿ-i māl ü mecmaʿ-ı āmāl
Vāḳıf-ı ḥāl ü ʿārif-i aḥvāl

96. **ü:**
Mesnevi 4
Mısra: **58**
"ve" bağlacı.

Siz ki bu deñlü ḳadr ü şevket ile
Bu ḳadar ḳudret ü bu himmet ile

97. **ü:**
Mesnevi 6
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

Meclis-i şerʿ ü maḥfil-i dīne
Şirʿa-i mefḫarü'n-nebiyyīne

98. **ü:**
Mesnevi 6
Mısra: **31**
"ve" bağlacı.

Fāżıl u ḫayr ḫayyir ü taḥrīr
Vācibü'l-iḥtirām ve't-tevḳīr

99. **ü:**
Mesnevi 7
Mısra: **17**
"ve" bağlacı.

Zebānına gelen nīk ü eger bed
Ḳabūl olmaḳ gerek bī-menʿ ü bī-red

100. **ü:**
Mesnevi 7
Mısra: **37**
"ve" bağlacı.

Gerek Bekr ü gerek Zeyd ü gerek ʿAmr
Kişi olmaḳ gerekdür tābiʿ-i emr

101. **ü:**
Mesnevi 7
Mısra: **37**
"ve" bağlacı.

Gerek Bekr ü gerek Zeyd ü gerek ʿAmr
Kişi olmaḳ gerekdür tābiʿ-i emr

102. **ü:**
Mesnevi 7
Mısra: **79**
"ve" bağlacı.

Eyü yatlu bed ü nīk ü kem ü bīş
Ḳapuña ʿarża ḳıldum nūş eger nīş

103. **ü:**
Mesnevi 8
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

V'ey ʿAlī-sīret ü Ḥasan-ṣūret
Muṣṭafā-ḫulḳ u Murtażā-ḫilḳat

104. **ü:**
Mesnevi 8
Mısra: **30**
"ve" bağlacı.

Bendeñe daḫı himmetüñ olsun
Dāʿi-i ʿömr ü devletüñ olsun

105. **ü:**
Mesnevi 14
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Ṣāh-ı Baṭḥā vü şāhid-i Yeṣrib
Müntehī-menzil ü felek-mevkib

106. **ü:**
Rübai 1
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

Ḫāk-i ḳademet geştem ü dil reft be-bād
Dādem be-tu dil her çi buved bād ābād

107. **ü:**
Rübai 2
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Çīzī zed ü pergār-ı ḳażā ḫāric nīst
V'ez dāyire-i cism ḳażā ḫāric nīst

108. **ü:**
Tahmis 7
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Dil remīde ġayrdan dil-berle ārāmīdeyüz
Yārdan ḫursend ü aʿdādan melāmet-dīdeyüz

109. **ü:**
Tarih 4
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

Melek-ḫaṣlet ü āsmān-irtifāʿ
Felek-rifʿat ü āftāb-iştihār

110. **ü:**
Tarih 4
Mısra: **4**
"ve" bağlacı.

Melek-ḫaṣlet ü āsmān-irtifāʿ
Felek-rifʿat ü āftāb-iştihār

111. **ü:**
Tarih 4
Mısra: **13**
"ve" bağlacı.

Ḫudā-dān u Ḥaḳ-bīn ü Īzed-şināsḫ
Ḫıredmend-i dānā-yı dāniste-kār

112. **ü:**
Tarih 10
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

ʿİzzet ü iclāl ü ḳadr ü rifʿat ü iḳbāl ile
Ḳıldı bir sūr-ı ṣafā-baḫşa şürūʿ u ibtidā

113. **ü:**
Tarih 13
Mısra: **8**
"ve" bağlacı.

Ḫod nihādında nihāde sīret-i peyġamberān
Hem-çü Yaʿḳūb aʿlem ü mānend-i Yūsuf-ı ʿafīf

114. **ü:**
Tarih 17
Mısra: **21**
"ve" bağlacı.

Men ān rind ü ḳallāş bī-rind pāyem
Ne dānā ne nādān çü dervīş-i mecẕūb

115. **ü:**
Tarih 17
Mısra: **33**
"ve" bağlacı.

Şeb-i ḳadr bādā şeb ü ʿīd rūzest
Mehet sāl ü sālet ilā-yevm-i maḥsūb

116. **ü:**
Tarih 17
Mısra: **34**
"ve" bağlacı.

Şeb-i ḳadr bādā şeb ü ʿīd rūzest
Mehet sāl ü sālet ilā-yevm-i maḥsūb

117. **ü:**
Tarih 22
Mısra: **10**
"ve" bağlacı.

Ey Ḳabūlī budur ol tārīḫ-i ḫūb
Cāmiʿ-i şerīf ü mecmaʿ-ı laṭīf

118. **ü:**
Terci-bend 1
Mısra: **56**
"ve" bağlacı.

Dīdeden pāyüñe nis̱ār idelüm
Nice biñ laʿl ü nice dürr-i s̱emīn

ū vü şomā vü mā:

1. **ū vü şomā vü mā:**
Gazel 415
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
O, siz ve biz. II Dünyadaki herkes.

Āteş ü āb u mā yekī ḫāk-i men ü hevā yekī
Ū vü şomā vü mā yekī yār yekī suḫan yekī

üç oġul:

1. **üç oġul:**
Gazel 26
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Üç oğul, üç evlat. II "Mevâlid-i selâse" olarak da bilinen bitki, hayvan ve maden.

Dem-ā-dem üç oġul getürmekdedür
Nüh ābāyile çün bu çār ümmehāt

üçler:

1. **üçler:**
Kaside 4
Mısra: **196**
Halkın inançlarına göre üç kişilik ermişler topluluğu.

Birden üçler arasından yidiler gerçi velī
Geldi üçler yidiler yirine kār oldı tamām

üçler arasından:

1. **üçler arasından:**-*n, -dan*
Kaside 4
Mısra: **195**
Kelime Tipi: -
Üç kişilik topluluğun arası.

Birden üçler arasından yidiler gerçi velī
Geldi üçler yidiler yirine kār oldı tamām

ʿūd:

1. ʿ**ūd:**
Gazel 498
Mısra: **4**
Klasik Türk müziği araçlarından, iri karınlı, kirişli, mızrapla çalınan bir çalgı.

Muṭrıb-ı bezm-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳ
ʿŪd mi-sāzed ü mī-sūzed ʿūd

2. ʿ**ūd:**
Gazel 498
Mısra: **4**
Klasik Türk müziği araçlarından, iri karınlı, kirişli, mızrapla çalınan bir çalgı.

Muṭrıb-ı bezm-i ṭarab-ḫāne-i ʿışḳ
ʿŪd mi-sāzed ü mī-sūzed ʿūd

3. ʿ**ūd:**
Mesnevi 1
Mısra: **54**
Yanarken hoş koku yayan bir ağaç ve bu ağaçtan yapılan bir çeşit çalgı aleti.

Men ānem ki der-sīne nārem füzūd
Tevānī ki āteş nişānī be-ʿūd

ʿūd-sāz:

1. ʿ**ūd-sāz:**
Mesnevi 1
Mısra: **50**
Ut yapma.

Biyā ey ṭarab-sāz-ı berbaṭ-nüvāz
Ki mā ʿūd-sūzīm ü tu ʿūd-sāz

ʿūd-sūz:

1. ʿ**ūd-sūzīm:**-*īm*
Mesnevi 1
Mısra: **50**
Od yakma.

Biyā ey ṭarab-sāz-ı berbaṭ-nüvāz
Ki mā ʿūd-sūzīm ü tu ʿūd-sāz

üftād:

1. **üftād:**
Beyit 203
Mısra: **2**
Düşkün, zavallı.

Ger cān be-dehed seng-i siyeh laʿl-i ne-gerded
Bā ṭīnet-i aṣlī çe kuned bed-güher üftād

üftāde:

1. **üftāde:**
Gazel 390
Mısra: **5**
Düşkün, zavallı, çaresiz (âşık).

Üftāde geçermiş ḫaṭuña boynı urılsun
Rīş-i çemene ḳıldı biraz ḫande benefşe

2. **üftādedür:**-*dür*
Gazel 21
Mısra: **9**
Düşkün, zavallı, çaresiz. II Âşık/Kabûlî.

Düşdükce destgīr ol üftādedür Ḳabūlī
Ey ṭāliʿ-i ḫuceste ey kevkeb-i saʿādet

3. **üftādeye:**-*y, -e*
Gazel 131
Mısra: **10**
Düşkün, zavallı, çaresiz. II Âşık/Kabûlî.

Nāle vü āh-ı Ḳabūlī göge çıḳmaġa sebeb
Kūy-ı dil-berde ol üftādeye yer yoḳlıġıdur

4. **üftādedür:**-*dür*
Gazel 342
Mısra: **9**
Düşkün, zavallı, çaresiz. II Âşık/Kabûlî.

Üftādedür Ḳabūlī düşdükce destgīr ol
Ey kevkeb-i saʿādet v'ey ṭāliʿ-i ḫuceste

5. **üftādedür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **17**
Düşkün, zavallı, çaresiz (kimse).

Ḳuluñ üftādedür ammā sezāvār-ı ʿināyetdür
Maḥall-i merḥametdür ber-murād it anı sulṭānum

üftāde olmış sāyeveş:

1. **üftāde olmış sāyeveş:**
Gazel 314
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tutkulu gölge gibi.

Ayaġı tozına yüz sürmek içün ol sehī-ḳaddüñ
ʿAceb üftāde olmış sāyeveş yollara düşmişsin

üftāde-i zindānı:

1. **üftāde-i zindānı:**-*ı*
Gazel 130
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zindana düşmüş (kimse). II Sevgilinin çene çukuruna hapsolmuş âşık. II Sevgiliye yürekten bağlanan âşık.

Ḳaldı çāh-ı zeḳanuñda dil-i nālānı çıḳar
Gel ʿazīzüm var ol üftāde-i zindānı çıḳar

üftān u ḫīzān pūyān u devān olup:

1. **üftān u ḫīzān pūyān u devān olup:**-*up*
Diğer 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Düşen, kalkan, koşan ve yürüyen (kimse) olmak.

ḳuvvetüm olduḳça ve ṭāḳatüm yitdükçe ol
ṭāʾife-i ʿiẕāmuñ ve zümre-i kirāmuñ raḥima'llahu emvātehüm
ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ ʿaḳablarınca
üftān u ḫīzān pūyān u devān olup ʿunfuvān-ı Pādşāh-ı dehr ile var idi ġāyet ülfeti

ülfet demidür:

1. **ülfet demidür:**-*dür*
Gazel 437
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dostluk zamanı.

Gel ḳaçma eḥibbādan vaḥşīligi elden ḳo
Ālüftelere meyl it ülfet demidür şimdi

ülfet eyle:

1. **ülfet eyle:**
Gazel 170
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Alışmak, kaynaşmak, yakınlık kurmak, dost olmak.

Ey dil kilāb-ı kūy-ı dil-berle ülfet eyle
Tenhā yilüp yopurma yārān içine ḳarış

ülfet-i cānāna:

1. **ülfet-i cānāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye yakın olma.

Yārān-ı bā-ṣafāyile seyrāna elvedāʿ
Ġurbet göründi ülfet-i cānāna elvedāʿ

ümīd:

1. **ümīddür:**-*dür*
Kıt'a 12
Mısra: **4**
Umut.

Açılma ġayr yanında niyāzı pinhān it
Ümīddür ki ḳabūl ideler şefāʿatüñi

2. **ümīd:**
Mesnevi 1
Mısra: **101**
Umut.

Be-men dih ki geştem besī ber-ümīd
Şeved tā ki baḫt-i siyāhem sefīd

ümīd-i ābnāki:

1. **ümīd-i ābnāki:**-*i*
Gazel 106
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yaşlı ümit. II Gözleri yaşlı bir şekilde sevgiliye ümit besleyen âşık.

Neşʾe-i cām-ı lebüñdür bezmümüz germ eyleyen
Şanmaʿışḳ ehli ümīd-i ābnāki germ ider

ümīd-i luṭf:

1. **ümīd-i luṭf:**
Gazel 13
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Lütfunun ümidi.

Ümīd-i luṭf u bīm-i ḳahruñ ile nola cān virsem
ʿİtābuñ iltifātāmīz ü iḥsānuñ ʿitābāsā

ümīd-i mihr iden güzel:

1. **ümīd-i mihr iden güzel:**
Gazel 320
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ümit veren, merhamet eden güzel. II Merhametli sevgili.

Her vilāyetden güzel ḳopmaz ümīd-i mihr iden
Her felekden kevkeb-i raḫşān umarsa ummasun

ümīd-i pāy-būsuñla:

1. **ümīd-i pāy-būsuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 49
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayağını öpmenin ümidi.

Ümīd-i pāy-būsuñla
Ḳabūlī pāyuña düşmiş
Reh-i ʿışḳ içre bir gün ḫāksār olmaḳ muḳarrerdür

ümīd-i ṣādıḳ:

1. **ümīd-i ṣādıḳ:**
Diğer 1
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Sadakat umma.

Her belā vü taʿabdan ola emīn
Ammā bu nāmeye müṭālaʿa ḳılan erbāb-ı kemāl ü aṣḥāb-ı maḳālden recā-yı vāṣıḳ u ümīd-i ṣādıḳ oldur

ümīd-i ṣıḥḥat:

1. **ümīd-i ṣıḥḥat:**
Gazel 21
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sıhhat ümidi, sağlıklı olmayı ummak.

Cān-ı ḥazīn ü ḫaste itmez ümīd-i ṣıḥḥat
Dil ḫaste ser şikeste ten pāy-māl-i miḥnet

ümīd-i ṣıhhat itmez:

1. **ümīd-i ṣıḥḥat itmez:**-*mez*
Gazel 342
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sıhhat ümit etmek, sağlıklı ve afiyette olmayı dilemek.

İtmez ümīd-i ṣıḥḥat cān-ı ḥazīn ü ḫaste
Ten pāymāl-i miḥnet dil ḫaste ser şikeste

ümīd-i vaṣl:

1. **ümīd-i vaṣl:**
Gazel 301
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) Kavuşma ümidi.

Ẓulmet-i hecr ü ümīd-i
vaṣl imiş ʿāşıḳlaruñ
Ṣubḥını şām eyleyen
imrūzını ferdā ḳılan

ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden:

1. **ümīd-i vaṣl-ı ān sīmīn-beden:**
Beyit 2
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gümüş bedenli (sevgili) ye kavuşmanın ümidi.

Ne men tenhā ümīd-i
vaṣl-ı ān sīmīn-beden
dārem
Heme dārend der-ān
taṣavvurhā ki men dārem

ümīd-i vuṣlat:

1. **ümīd-i vuṣlat:**
Gazel 117
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşma ümidi.

Yaḳdı ümīd-i vuṣlat ile
nār-ı ġam dili
Şevḳ-ı cinān u ḳāʿide-i
nār böyledür

ümīdin kessün:

1. **ümīdin kessün:**-*sün*
Beyit 31
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümit kesmek: Bir şeyin artık gerçekleşmeyeceğine inanmak, ummamak, beklenti içinde olmamak.

Çün edeb erbābına
meftūḥdur ebvāb-ı Rab
Bāb-ı āḫerden ümīdin
kessün erbāb-ı Rab

ümīdüm elini kesme:

1. **ümīdüm elini kesme:**-*me*
Kaside 2
Mısra: **91**
Kelime Tipi: -
Ümit elini kesmek. II Umudunu kırmak.

Ţutdı luṭfuñ etegin kesme
ümīdüm elini
El benüm ey şeh-i
ferḫunde senüñdür dāmān

ümmehāt-ı veled-i ḫāk:

1. **ümmehāt-ı veled-i ḫāk:**
Gazel 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Topraktan çıkan her şey.

Ümmehāt-ı veled-i ḫāk ü
nüh ābā-yı felek
Cānuña başuña vü anaña
ataña fedā

ümm-i ḫabāʾis:

1. **ümm-i ḫabāʾis:**
Beyit 106
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Hadis**
Kötülüklerin anası. II Şarap. (Hazreti peygamberin: "İçki bütün kötülüklerin anasıdır." hadis-i şerifine telmihte bulunan ifade [Nesâî, Eşribe 44]).

Zer duḫterini ümm-i
ḫabāʾis oḳur ey dil
Vāʿiẓ sözin işitmeyelüm
ḳarı getürme

ümmīd iderse:

1. **ümmīd iderse:**-*er, -se*
Gazel 320
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ümit etmek, umut etmek, bir arzunun gerçekleşmesini ummak.

Her göñülden merḥamet
ümmīd iderse itmesün
Her baḥirden lüʾlüʾ-i
mercān umarsa ummasun

ümmīd ü yaḫşı ārzū:

1. **ümmīd ü yaḫşı ārzū:**
Gazel 94
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ümit etme ve güzel arzu.

Ḳabūlī manṣıb almaḳ
pādşāh-ı heft-kişverden
ʿAceb ümmīd ü yaḫşı ārzū
özge temāşādur

ümmīdin kesüp:

1. **ümmīdin kesüp:**-*üp*
Kıt'a 22
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümit kesmek: Bir şeyin artık gerçekleşmeyeceğine inanmak, ummamak, beklenti içinde olmamak.

Der-i āḫerden ümmīdin kesüp ḳaṭʿ-ı recā itdi
Ḳapuñdan umar iḥsānı Ḳabūlī bu ḳapulıdur

ümmīdümüz kesmezüz:

1. **ümmīdümüz kesmezüz:**-*mez, -üz*
Beyit 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ümit kesmek: Bir şeyin artık gerçekleşmeyeceğine inanmak, ummamak, beklenti içinde olmamak.

Ḳabūlī kesmezüz ümmīdümüz Feyyāż-ı muṭlaḳdan
Naẓar sulṭān-ı ʿālemden ʿināyet ḥażret-i Ḥaḳdan

ʿünvān bulmasa:

1. ʿ**ünvān bulmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 104
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Unvan bulmak, nam kazanmak.

Şeref-i nāmuñ ile bulmasa ʿünvān defter
Böyle taḥṣīl idemezdi şeref ü şān defter

ʿünvānı arturduñ:

1. ʿ**ünvānı arturduñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Unvanı artırmak, şöhretine şöhret katmak.

Güneş gibi gezüp şarḳı dolanup mülk-i Īrānı
Meh-i nev gibi arturduñ şehā gitdükce ʿünvānı

ürkek:

1. **ürkek:**
Kaside 11
Mısra: **27**
Ürkek, korkak (kimse).

Siyeh pürçeklü erkek başlu at gibi nice ürkek
Yaḳışmaz ādeme vaḥşet ider duḫterlerin gördüm

ʿüryān olduġum:

1. ʿ**üryān olduġum:**-*duġ, -um*
Muhammes 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Çıplak olmak, soyunmak. II Dünyadan el ayak çekmek, her şeyden vazgeçmek.

Rāh-ı ġamda ḫākveş ḫāṭır-perīşān olduġum
Tekye-i ʿışḳa varup cān ile ʿüryān olduġum

Üsküb-i maṭlūb:

1. **Üsküb-i maṭlūb:**
Tarih 17
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Talep edilen Üsküp.

Be-ʿavn-i Ḫudā şud muḳadder müyesser
Zi-dergāh-ı ū buved Üsküb-i maṭlūb

üslūbı levendāne güzel:

1. **üslūbı levendāne güzel:**
Gazel 161
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Üslubu hoş güzel. II Sevgili.

Beni öldürdi bir üslūbı levendāne güzel
Ey Ḳabūlī daḫı bir böylece üslūb olmaz

üsrüb:

1. **üsrüb:**
Kıt'a 23
Mısra: **3**
Kurşun.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel

Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

üst:

1. **üstüme:**-*üm, -e*
Gazel 19
Mısra: **8**
"-e doğru", üzeri, karşı.

Ġam-ı zülf-i siyāh-ı yār ile öldüm şeb-i ġamda
Çöz ey ebr-i siyeh gīsūlaruñ üstüme mātem ṭut

2. **üstine:**-*i, -n, -e*
Gazel 29
Mısra: **5**
"-e doğru", üzeri, karşı.

Yüzin gördükde cānā cān virürken üstine herkes
Nedendür ḫançerüñ böyle dil-āzār olmaġa bāʿiş

3. **üstine:**-*i, -n, -e*
Gazel 41
Mısra: **6**
"-e doğru", üzeri, karşı.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp ʿāşıḳlar üstine semend

4. **üstümüze:**-*ümüz, -e*
Gazel 52
Mısra: **10**
"-e doğru", üzeri, karşı.

Ey Ḳabūlī ḳadeh-i māh niçün devr itmez
Kāse-i çarḫ-ı felek üstümüze yā ne döner

5. **üstüme:**-*üm, -e*
Gazel 100
Mısra: **2**
"-e doğru", üzeri, karşı.

Beni gördükce müjeñ ey ḳaşı yā tīr çeker
Ḫışm idüp ġamzelerüñ üstüme şemşīr çeker

6. **üstüme:**-*üm, -e*
Gazel 132
Mısra: **6**
"-e doğru", üzeri, karşı.

Yaşumı bir serv-i dil-cūya revān itdün diyü
Āhumuñ ẓulmiyle yıḳduñ üstüme ey yār yar

7. **üstine:**-*i, -n, -e*
Gazel 147
Mısra: **5**
"-e doğru", üzeri, karşı.

Kāseler şevḳ ile nice dönmesünler üstine
Bir nihāl-i serv-ḳad nāzük-miyāndur kāse-bāz

8. **üstine:**-*i, -n, -e*
Gazel 491
Mısra: **3**
"-e doğru", üzeri, karşı.

Manṣıb üstine muʿallaḳ döner oldı yārān
Nice şādılıḳ idem ṭāliʿ-i meymūnum yoḳ

9. **üstüme:**-*üm, -e*
Kaside 2
Mısra: **77**
"-e doğru", üzeri, karşı.

Āftāb-ı keremüñ üstüme pertev ṣalsa
Mihr ü ḫāver gibi her ẕerrem olurdı raḫşān

10. **üstine:**-*i, -n, -e*
Diğer 2
Mısra: **60**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Şemle ṣarsun başına mihr-i dıraḫşān aġlasun
Döne döne üstine gerdūn-ı gerdān aġlasun

11. **üstünden:**-*ü, -n, -den*
Gazel 208
Mısra: **9**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Ey Ḳabūlī yüzüm üstünden nigārum

geçmege
Reh-güẕārında vücūdum ḫāk-i rāh itsem gerek

12. **üstüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 268
Mısra: **6**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Varup gün gibi ey meh indigüñ menzilde her aḫşam
Ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ üstüñe zerrīn otaġ olsun

13. **üstine:**-*i, -n, -e*
Gazel 341
Mısra: **1**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Zülfüñ ayaḳ ṣarḳıdur ol ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim ṣala Ḳurʾān üstine

14. **üstine:**-*i, -n, -e*
Gazel 341
Mısra: **2**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Zülfüñ ayaḳ ṣarḳıdur ol ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim ṣala Ḳurʾān üstine

15. **üstine:**-*i, -n, -e*
Gazel 341
Mısra: **4**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Ẓāhir olmış ḫaṭṭ-ı nev laʿl-i lebüñden ey perī
Mūrlar çıḳmaḳ neden taḫt-ı Süleymān üstine

16. **üstine:**-*i, -n, -e*
Gazel 341
Mısra: **6**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Sīne-ber-sīne olan cānān ile cān kesb ider
Āferīn ol cāna kim cān besleye cān üstine

17. **üstine:**-*i, -n, -e*
Gazel 341
Mısra: **8**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Ayaġı altında ḫāk olanları pāmāl ider
Nāz ile at ṣalsa ʿuşşāḳ-ı perīşān üstine

18. **üstine:**-*i, -n, -e*
Gazel 341
Mısra: **10**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Ey Ḳabūlī yāre ḳarşu her seḥer āh eyleme
Esmesün yāvuz yel ol serv-i ḫırāmān üstine

19. **üstinde:**-*i, -n, -de*
Kaside 4
Mısra: **133**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Ḳābıż-ı māl imiş üstinde anuñ defterdār
Çıḳdı māl ortaya anuñ olıcaḳ ḳāmeti lām

20. **üstine:**-*i, -n, -e*
Kıt'a 17
Mısra: **2**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Ceng eyler iseñ düşmen-i bed-ḫ∨āh ile ey dil
Gürbüzlük idüp üstine ḳıl gürzi ḥavāle

<u>üstād:</u>

1. **üstād:**
Gazel 259
Mısra: **10**
Belli bir ilimde söz sahibi olan (kimse), üstat, hoca. II Şiir üstadı.

Medḥ idemez Ḳabūli gibi kimse ẕātuñı
Erbāb-ı naẓm içinde bugün üstād olam

2. **üstāddur:**-*dur*
Kaside 15
Mısra: **10**
Belli bir ilimde söz sahibi olan (kimse), üstat, hoca. II Ferhat Paşa.

Ḳalʿalar bünyād idüp bünyād-ı rafżı ḳalʿ idüp
Pīşegerdür gördügüñ üstāddur gönderdigüñ

3. **üstād:**
Kaside 16
Mısra: **6**
Belli bir ilimde söz sahibi olan (kimse), üstat, hoca. II Ferhat Paşa.

Yıḳup bünyādını rafżuñ yirine kāḫ-ı ilḥāduñ
Esās-ı dīni peydā ḳılmaġa üstād gönderdüñ

üstād olmayan:

1. **üstād olmayan:**
Gazel 306
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Üstat olmayan, işin ehli olmayan (kimse).

Böyle güç yirde binā baġlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

üstādāne:

1. **üstādānedür:**-*dür*
Gazel 436
Mısra: **12**
Ustaca, üstada yakışır şekilde.

Muṣannaʿdur kelāmuñ ṣanʿatı gitdükce arturduñ
Ḳabūlī beyt-i şiʿrüñ ḫayli üstādānedür şimdi

üstād-ı ezel:

1. **üstād-ı ezel:**
Gazel 44
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ezel üstadı. II Evveli ve ahiri olmayan Allah.

Bir mücellā levḥa taṣvīr itmiş üstād-ı ezel
Rişteler taḥrīr idüp eṭrāfına mū ḳoymış ad

üstād-ı lem-yezel:

1. **üstād-ı lem-yezel:**
Gazel 483
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ebedî üstat, yok olmayan, varlığı sonsuza kadar sürecek olan Allah.

Yapduḳda ḳaṣr-ı ḥüsnüñü üstād-ı Lem-yezel
Ḳılmış ṭaşını mihr ile meh encümi helik

üstādı olmayan:

1. **üstādı olmayan:**
Gazel 399
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Çobanlık işinin) Üstadı olmayan (kimse).
II Kuran okumada iyi olmayan kişi.

Yirlü yirince güdemez üstādı olmayan
Güçdür ḳırāʾat ġaneminüñ riʿāyeti

üstine düşen:

1. **üstine düşen:**-*en*
Gazel 27
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üstüne düşmek: Bir kimseyle veya bir şeyle çok fazla ilgilenmek.

Keşf ider anı viren sen ne ḳadar setr itseñ
Ṣaḳlanur mı iki kes üstine düşen ṣanʿat

üstüḫvān:

1. **üstüḫvānlar:**-*lar*
Gazel 53
Mısra: **8**
Kemik. II Âşığın kemiği.

Muḳarnes ḳubbesi başum muḳavves ṭāḳası ḳaşum
Beden ḳaṣr-ı belādur üstüḫvānlar nerdübānıdur

üstün olsa:

1. **üstün olsa:**-*sa*
Kaside 16
Mısra: **15**
Kelime Tipi: **Deyim**
Üstün olmak: Benzerlerinden daha üst seviyede olmak.

El elden üstdür çün üstün olsa nola ser-pençeñ
ʿAdūyı imtiḥāna pençe-i pūlād gönderdüñ

üstüne:

1. **üstüne:**
Mesnevi 4
Mısra: **106**
Ayrıca, fazladan, ek olarak.

Nice yirden muʿīni ḥāżır olur
Üstüne bir ḳapucı ẓāhir olur

üstüvār:

1. **üstüvār:**
Gazel 118
Mısra: **3**
Sağlam, dayanıklı.

Esās-ı devlet-i dünyā degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı ʿişreti her kim yapar evvel yıḳar āḫir

üş:

1. **üşüp:**-*üp*
Gazel 240
Mısra: **1**
Üşüşmek, toplanmak, birikmek.

Māh-ı münīre gice üşüp leşker-i nücūm
Öykünme rūy-ı yāre diyü itdiler hücūm

üştür-i dil:

1. **üştür-i dil:**
Gazel 56
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönül devesi. II İnsanın gönlü.

Ẕāl-i dünyāya göñül baġlamadı üştür-i dil
Māʾil-i māye degüldür besirek nerdür ner

üştür-i emel:

1. **üştür-i emel:**
Gazel 218
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İstek devesi. II Heva, heves.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli ile uy ḳaṭāra gel

2. **üştür-i emel:**
Gazel 219
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
İstek devesi. II Heva, heves.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli yola gir ḳaṭāra gel

üştür-i mesti:

1. **üştür-i mesti:**-*i*
Gazel 232
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmiş, sarhoş deve. II Âşık.

Ṭarīḳuñ cevr ü ḳahrı üştür-i mesti zebūn eyler
Bize çekdürme bārī ġayret-i aḳrānı sulṭānum

üştür-i ner:

1. **üştür-i ner:**
Kaside 10
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Erkek deve.

Pā-bürehne üştür-i ner gibi seyr it ʿālemi
Tekye-i ʿālemden irkenden götür ayaḳ dede

üştür-i ser-mest:

1. **üştür-i ser-mest:**
Gazel 58
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kendinden geçmiş, sarhoş deve.

ʿIşḳ ehlinüñ ālām-ı cefā ʿaynına gelmez
Şol üştür-i ser-mest gibi kim bār ile oynar

üştür-i ser-mest olan:

1. **üştür-i ser-mest olan:**
Gazel 129
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sarhoş deve olan (kimse). II Aklı başından giden âşık.

Üştür-i ser-mest olan çekmez Ḳabūlī çekdügin
Ẕerredür miḳdārda ammā ki ġam ṭaġın çeker

üz:

1. **üzdi:**-*di*
Tarih 12
Mısra: **8**
Üzmek, bir kimsenin üzülmesine sebep olmak.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tārīḫ üzdi o ḫar kösdegi

üzil:

1. **üzil:**
Kaside 13
Mısra: **32**
Ayrılmak, kopmak, alakayı kesmek.

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri boynuñ gibi irkenden üzil

üzkürū emvātükümden:

1. **üẕkürū emvātükümden:**-*den*
Diğer 2
Mısra: **74**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Ölülerinizi yâd ediniz" anlamına gelen ve Hazreti peygamberin "Ölülerinizi hayırla yâd ediniz" sözüne telmihte bulunulan hadis-i şerifi.

Rūḥ-ı merḥūma duʿā ḳılsun bu naẓmı oḳuyan
Üẕkürū emvātükümden ḳıṣṣayı alur alan

üzre:

1. **üzre:**
Gazel 13
Mısra: **1**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Döner cūy-ı sirişküm üzre başum āsyābāsā
Aḳar seyl-āb-ı eşküm āsyāb altında ābāsā

2. **üzre:**
Gazel 41
Mısra: **5**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp ʿāşıḳlar üstine semend

3. **üzre:**
Gazel 66
Mısra: **3**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Ḫavf ile recā üzre gerekdür kişi ʿāşıḳ
Yā maẓhar-ı āyīne-i elṭāf ola yā ḳahr

4. **üzre:**
Gazel 74
Mısra: **7**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Nedür o sīne-i sīmīnüñ üzre dāġ-ı siyāh
Nedür o yāsemen üzre yatan ḳaranfüller

5. **üzre:**
Gazel 74
Mısra: **8**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Nedür o sīne-i sīmīnüñ üzre dāġ-ı siyāh
Nedür o yāsemen üzre yatan ḳaranfüller

6. **üzre:**
Gazel 144
Mısra: **8**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Rifʿat ile gün gibi çarḫa irerse başumuz
Ḫāk ile yeksān olup evc üzre bālālanmazuz

7. **üzre:**
Gazel 148
Mısra: **3**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Cihānda sürʿat üzre geçmek içün
Felek menzil atıdur biz ulaġuz

8. **üzre:**
Gazel 210
Mısra: **7**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Gül gibi ḥicāb üzre daḫı tāze cüvānı
Yap yap açılur ġonca-i dil-tengi Gedūsuñ

9. **üzre:**
Gazel 232
Mısra: **7**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Aḳıtma rūy-ı ḫˇān-ālūdum üzre eşk-i ḫūnīnüm
Yumazlar ḳanı ḳan ile mürüvvet ḳanı sulṭānum

10. **üzre:**
Gazel 300
Mısra: **9**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Ḳabūlī iʿtidāl üzre gerekdür kārı dil-dāruñ
Cefā vü cevri ʿuşşāḳa ne çoġ itsün ne az itsün

11. **üzre:**
Gazel 373
Mısra: **1**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Ziyān olmaz çekerseñ tīġüñi Tebrīziyān üzre
Şuʿa-i tīġüñ āzer ṣalsun Āzerbaycan üzre

12. **üzre:**
Gazel 373
Mısra: **2**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Ziyān olmaz çekerseñ tīġüñi Tebrīziyān üzre
Şuʿa-i tīġüñ āzer ṣalsun Āzerbaycan üzre

13. **üzre:**
Gazel 373
Mısra: **4**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Yiridür bulsa her yirde revācın silʿat-ı İslām
Metāʿ-ı düşmen-i dīne ziyān oldı ziyān üzre

14. **üzre:**
Gazel 373
Mısra: **6**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Teberrādan müberrā vü tevellā üzredür ʿālem
Gürūh-ı rāfıżīden ḥarf atar yoḳ sünniyān üzre

15. **üzre:**
Gazel 373
Mısra: **8**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

İkilik aradan gitdi memālik birlige yitdi
Yiter bir pādşāhuñ sāyesi iki cihān üzre

16. **üzre:**
Gazel 373
Mısra: **10**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Yükin ṭutsun bulursa bācın alsun düşmen-i bed-ḫˇāh
Çekilsün şarḳ u ġarbuñ kārbānı kārbān üzre

17. **üzre:**
Gazel 373
Mısra: **12**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Kenār-ı bām-ı ḳaṣr-ı ḳadrüñe irişmez engüşti
Meh-i nev pāye-ber-pāye çıḳarsa nerdübān üzre

18. **üzre:**
Gazel 373
Mısra: **13**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Cidār üzre görünsün ṭōbveş ṭāvus gibi başı
Cüdā ḳıl kellesin ṭīġ ile ḫaşmuñ dik sinān üzre

19. **üzre:**
Gazel 373
Mısra: **16**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

ʿAdū-yı bed-gümānuñ
aldılar mülkini destinden
Yaḳīn irişdi ser-ʿasker
daḫı ol bed-gümān üzre

20. **üzre:**
Gazel 373
Mısra: **18**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Ḳabūlī ġāziyān-ı Rūm
olan şīrāne deprensün
Hücūm u ḥamle ḳılsun
gürgāsā ḳoc ḳapan üzre

21. **üzredür:**-*dür*
Gazel 373
Mısra: **5**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Teberrādan müberrā vü
tevellā üzredür ʿālem
Gürūh-ı rāfıżīden ḥarf atar
yoḳ sünniyān üzre

22. **üzre:**
Gazel 410
Mısra: **3**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

ʿÖmrüñ ise beḳāsı āb üzre
Ser ise pür-hevā ḥabāb
gibi

23. **üzre:**
Gazel 426
Mısra: **5**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Rezm ẕerrān-ı nücūm
üzre hücūm eyleyicek
Ṭaġılup her biri ceng
itmege ḳalmadı feri

24. **üzre:**
Gazel 433
Mısra: **4**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Nice cān ḳurtarur tīr-i
kemān dest-i ʿaskerden
Ḳızılbaş üzre bārān-ı belā
gibi yaġar yaġı

25. **üzre:**-*ı*
Gazel 433
Mısra: **6**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Kişi ʿālemde ruḫ
göstermek olmaz ḫaṣmına
fi'l-ḥāl
Ṣaḳın şāh üzre açmaz
olmayınca sürme peydāġı

26. **üzre:**
Gazel 436
Mısra: **10**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Naẓīri gelmemişdür dāne-
i fülfül gibi Rūma
ʿİẕārı üzre baḳsañ ḫāline
bir dānedür şimdi

27. **üzre:**
Kaside 4
Mısra: **28**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Fitnedür istemezüz anı
aradan çıḳsun
Müttefiḳdür bu kelām
üzre cemīʿ-i ḫuddām

28. **üzre:**
Kaside 4
Mısra: **29**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

İştirāk üzre ṣanur anı
gören yanuñda
Müstaḳıl ol ki cihān ḫalḳı
ola emrüñe rām

29. **üzre:**
Kaside 4
Mısra: **57**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

İntiẓār üzre iken herkes ol
eṣnāda biri
Ḫıdmet-i pādşeh-i ʿāleme
irgürdi peyām

30. **üzre:**
Kaside 4
Mısra: **131**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Ol gün ikindiye dek feṭḥ-i
ṭılısm üzre idi
Tīġ-i cellād-ı sipihr-i
felek-i mīnā-fām

31. **üzre:**
Kaside 4
Mısra: **165**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Edeb ü şerm ü ḥayā üzre ḳurılmışdur taḥt
Bī-ḥayā bī-edeb anı idemez istiḫdām

32. **üzre:**
Kaside 4
Mısra: **220**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Her biri ehl-i rıżā yirlü yirinde ṣākir
Biri birine ṣafā üzre ḫavāṣ ile ʿavām

33. **üzre:**
Kaside 4
Mısra: **221**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

34. **üzre:**
Kaside 4
Mısra: **222**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Umaruz kim nice dem ṭura bu ḥāl üzre felek
Bir ḳarār üzre mürūr ide şuhūr u aʿvām

35. **üzre:**
Kaside 5
Mısra: **16**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Miyān-ı ḫāk ü ḫūn içre ḳo devr itsün ser-i düşmān
Bu devr üzre urılmışdur bināsı çünki devrānuñ

36. **üzre:**
Kaside 6
Mısra: **2**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Sepīde-dem ʿalem-i āftāb-ı zerrīn-ser
Dikildi bām-ı sipihr üzre çün livā-yı ẓafer

37. **üzre:**
Kaside 7
Mısra: **85**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Nitekim ḫalḳ ricā üzre ola Bārīden
Nitekim ḍayir ola ḫalḳa ḥayāt ile memāt

38. **üzredür:**-*dür*
Kaside 10
Mısra: **57**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Ol teberrā üzredür bunlar tevellā itmede
Bir bölük Mevlāsın unutmış biraz nā-ḥaḳ dede

39. **üzre:**
Kıt'a 36
Mısra: **6**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Bir eyü ad olur andan o kelāmuñ müzdi
Sülüṣān üzre saña bir eyü tīmār olsun

40. **üzredür:**-*dür*
Mesnevi 3
Mısra: **22**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Devr-i ʿadlüñde herkesüñ ḥāli
İntiẓām üzredür benem ḫālī

41. **üzredür:**-*dür*
Mesnevi 6
Mısra: **15**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Nehc-i Ḥaḳ üzredür şehādetümüz
Ẕerrece yoḳ durur ʿināyetümüz

42. **üzre:**
Mesnevi 9
Mısra: **77**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Gül-i al üzre ṭaʿn ider yañaġı
Yüzi gül gülbeşekkerdür ṭudaġı

43. **üzre:**
Mesnevi 15
Mısra: **75**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Bunca kef geçme aḳçe üzre dede
Ḳaraca aḳçe pek geçer kefede

44. **üzre:**
Müseddes 1
Mısra: **14**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ṣādıḳdur özi aḳdur yüzi
Ḫalḳ-ı ʿālem üzre açıḳdur güneş gibi gözi

45. **üzre:**
Müseddes 5
Mısra: **8**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Refīḳuñ Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī yārüñ Sikenderdür
Ṣalarsañ tīġuñ aʿdā üzre manṣūr u muẓafferdür

46. **üzre:**
Şarkı 3
Mısra: **5**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Yāri murād üzre görmedüm diyü
Devlet-i dīdāra irmedüm diyü

47. **üzre:**
Tarih 7
Mısra: **8**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Ceyş-i Anaṭolıya ḥākim iken
Rūmiyān üzre müvekkil olduñ

48. **üzre:**
Tarih 22
Mısra: **7**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Ḥāli üzre lafẓın ibḳā eyledük
Tā ki ġamnāk olmaya ṭabʿ-ı ẓarīf

49. **üzre:**
Tesdis 1
Mısra: **20**
Üzere, üzerine, doğrultusunda.

Ḳaṣdı bu ḳalb-i ḥazīnüñ bir murāda irmedür
Bāġ-ı dehr içre murādı üzre güller dirmedür

50. **üzre:**
Gazel 306
Mısra: **2**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Böyle güç yirde binā baġlar mı üstād olmayan
Ḳalʿa mı bünyād ider ṭaş üzre Ferhād olmayan

51. **üzre:**
Gazel 323
Mısra: **9**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Semend-i zer-kemend üzre süvār ol mūrveş aʿdā
Ayaġ altında ḫ∨ār u ḫāksār u pāymāl olsun

52. **üzre:**
Kaside 1
Mısra: **38**
Bir şeyin yukarıya, göğe doğru bakan yüzü, yüzeyi, üzeri.

Semādan ayaġuñ ṭopraġına yüz sürmek istermiş
Gelimez kesretinden yollar üzre berf ü bārānuñ

üzüm:

1. **üzümüñ:**-*üñ*
Beyit 213
Mısra: **2**
Şarap yapımında

kullanılan salkımlı meyve. II Âşık.

Ḥālet-i bāde gibi neşʾesi gitmez sözümüñ
Āb-ı engūr ile tā kim başı ḫoşdur üzümüñ

üzün eylemez:

1. **üzün eylemez:**-*mez*
Gazel 392
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Üzüntü vermek, üzmek, mutsuz etmek, canını sıkmak, huzursuz etmek.

ʿĀlem özin bilen kişiye üzün eylemez
Yaḫşıya yaḫşı dehr yamāna yamān gibi

V

vā:

1. **vā:**
Müseddes 2
Mısra: **22**
Vah, yazık!

Yañılup bilmezlik ile bir ḫaṭā ḳıldum şehā
Bildügüme yitmedi yañılduġum vā fürḳatā

vābeste-i ʿadālet:

1. **vābeste-i ʿadālet:**
Kaside 3
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Adalete bağlı (kimse).

ʿĀlim ki nice ʿālim vābeste-i ʿadālet
ʿĀmil ki nice ʿāmil şāyeste-i selāsil

vācib:

1. **vācibdür:**-*dür*
Gazel 95
Mısra: **5**
Farz kadar kesin olmamakla birlikte İslamiyette Allah'ın emrettiği ve Müslümanların da muhakkak yapmakla mükellef oldukları buyruk.

Secde-i şükr itmek ey dil farż vācibdür saña
İmtināʿ itmez nigāruñ vaṣlına imkān var

2. **vācib:**
Gazel 205
Mısra: **5**
Farz kadar kesin olmamakla birlikte İslamiyette Allah'ın emrettiği ve Müslümanların da muhakkak yapmakla mükellef oldukları buyruk.

ʿAceb vācib degül mi mümkin olduḳca tesellīsi
Ġarīb-i nā-murād-ı bī-dil ü bī-ḫvīş-i bī-yārüñ

3. **vācib:**
Tarih 17
Mısra: **25**
Farz kadar kesin olmamakla birlikte İslamiyette Allah'ın emrettiği ve Müslümanların da muhakkak yapmakla mükellef oldukları buyruk.

Kerem ber-tu lāzım ʿaṭā ber-tu vācib
Ki mī-dānī ḳader ġarībān maḥcūb

4. **vācib:**
Tarih 17
Mısra: **31**
Farz kadar kesin olmamakla birlikte İslamiyette Allah'ın emrettiği ve Müslümanların da muhakkak yapmakla mükellef oldukları buyruk.

Duʿāhā-yı ḫayret merā geşte vācib
Çü ber-tu ʿaṭāyā ʿalā-ḳavl-i Eyyūb

vācibü'l-iḥtirām ve't-tevḳīr:

1. **vācibü'l-iḥtirām ve't-tevḳīr:**
Mesnevi 6
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Hürmet ve saygı gösterilmesi gereken (kimse). II Manzumede

ismi belirtilmeyen Amasya valisi.

Fāżıl u ḫayr ḫayyir ü taḥrīr
Vācibü'l-iḥtirām ve't-tevḳīr

vaʿd:

1. **vaʿdi:**-*i*
Gazel 385
Mısra: **12**
Vaat, söz. II Sevgilinin vaadi, sözü.

Behremend eyler muḥaṣṣıl nā-ümīd itmez seni
Bā-ḫuṣūṣ iḥsāna ahdi luṭfa vaʿdi tām ola

vaʿde itse:

1. **vaʿde itse:**-*se*
Gazel 73
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vadetmek, bir işi yerine getireceğine söz vermek.

Bugün bir vaʿde itse saña anı yarına ṣalmaz
Ḳabūlī vaʿde-i ferdāya ṣalmaḳ gerçi ʿādetdür

vaʿde-i ferdāñ:

1. **vaʿde-i ferdāñ:**-*ñ*
Gazel 185
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yarının sözü, gelecek vaadi.

Vaʿdemüz yitdi ṣalarsın daḫı ferdāya bizi
Öldüren ʿāṣıḳı hep vaʿde-i ferdāñ ancaḳ

vaʿde-i ferdāya ṣalmaḳ:

1. **vaʿde-i ferdāya ṣalmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 73
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Verilen sözü yarına bırakmak, bir sonraki güne ertelemek.

Bugün bir vaʿde itse saña anı yarına ṣalmaz
Ḳabūlī vaʿde-i ferdāya ṣalmaḳ gerçi ʿādetdür

vaʿdemüz yitdi:

1. **vaʿdemüz yitdi:**-*di*
Gazel 185
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vadesi yetmek: Zamanı dolmak, ölmek, can vermek.

Vaʿdemüz yitdi ṣalarsın daḫı ferdāya bizi
Öldüren ʿāṣıḳı hep vaʿde-i ferdāñ ancaḳ

vaʿdeñe ityānı ḳodı:

1. **vaʿdeñe ityānı ḳodı:**-*dı-ı*
Gazel 396
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Sözüne ispat getirmek.

Vaṣl ister Ḳabūli-i şeydā
Neylesün vaʿdeñe ityānı ḳodı

vādi-i hecre düşersem:

1. **vādi-i hecre düşersem:**-*er, -se, -m*
Gazel 49
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ayrılık vadisine düşmek. II Sevgiliden ayrı kalmak.

Ġam-ı ruḫsār-ı dil-berle düşersem vādi-i hecre
Gözüm yaşıyla deryā lālezār olmaḳ muḳarrerdür

vādī-i hecre düşmege:

1. **vādī-i hecre düşmege:**-*meg, -e*
Müsemmen 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Hicran vadisine düşmek. II Belli bir şeyden ayrı kalmak.

Dāl oldı derd-i hecr ile ḳaddüm Ḳabūliyā
Vādī-i hecre düşmege bu dāldür baña

vādi-i ʿışḳa ḳadem başmış:

1. **vādi-i ʿışḳa ḳadem başmış:**-*mış*
Gazel 53
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -

Aşk vadisine ayak basmak. II Âşık olmak.

Ḳadem başmış benem evvel ḳademde vādi-i ʿışḳa
Nola dirlerse ʿālemde baña Mecnūn-ı sānīdür

vādi-i naẓm:

1. **vādi-i naẓm:**
Gazel 273
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Şiir vadisi. II Şairlerin şiirlerinin yarıştırdıkları yer, şiir meydanı.

Şiʿr ü inşāda Ḳabūlīnüñ öñüne kim gelür
Vādi-i naẓm içre bir seyl-i firāvāndur gelen

vādi-i rāh-ı belāda:

1. **vādi-i rāh-ı belāda:**-*da*
Muhammes 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Bela yolunun vadisi. II Bela, dert, sıkıntı.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Vādi-i rāh-ı belāda ʿāşıḳ-ı bī-bākler

vādī-i rāh-ı ġuṣṣada:

1. **vādī-i rāh-ı ġuṣṣada:**-*da*
Gazel 349
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Keder vadisinin yolu. II Gam, keder.

Bilmezlik uġradur kişiyi hey dirīġ hey
Vādī-i rāh-ı ġuṣṣada seyl-i nedāmete

vāfir:

1. **vāfir:**
Gazel 380
Mısra: **4**
Çok, fazla, bir sürü.

Ḳadd-i bülend-i dil-bere beñzer diyü diyü
Vāfir ṭolaşdı ṭurdı mü'ezzin menāreye

2. **vāfir:**
Gazel 393
Mısra: **2**
Çok, fazla, bir sürü.

Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür-dāġdur ḳolı
İle yoḳ iḥtiyācı elde vāfir aḳçesi pulı

3. **vāfir:**
Kıt'a 35
Mısra: **6**
Çok, fazla, bir sürü.

Egerçi nīme-i evvel dehest der-maʿni
Ki ū murabbaʿ nıṣf-ı şeşest hem vāfir

4. **vāfirce:**-*ce*
Terci-bend 4
Mısra: **4**
Çok, fazla, bir sürü.

Baḳmaz kemāle şimdi kişi māladur naẓar
Vāfirce māla ḳādir iseñ her işüñ biter

vaḥdet:

1. **vaḥdet:**
Gazel 346
Mısra: **2**
Bir olma, birlik.

Güşe-i vaḥdet diyü ey dil çekilme vaḥdete
ʿĀlem-i keşretde vaḥdet gözle düşme keşrete

vaḥdet ḳıl:

1. **vaḥdet ḳıl:**
Gazel 428
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Yalnız kalmak, inzivaya çekilmek. II Masivayı terk ederek yalnızca Allah'a yönelmek.

Aġardı ḫaṭṭuñ ey dil keşreti terk eyle vaḥdet ḳıl
Gözüñ aç boynuña dest-i ecel geldi kefen ṭakdı

vaḥdete çekilme:

1. **vaḥdete çekilme:**-*me*
Gazel 346
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **-**
Tek başına bir

köşeye çekilmek, yalnız kalmak.

Gūşe-i vaḥdet diyü ey dil çekilme vaḥdete
ʿĀlem-i kes̲retde vaḥdet gözle düşme kes̲rete

vaḥşet ider:

1. **vaḥşet ider:**-*er*
Kaside 11
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Korkutmak, ürkütmek, korku vermek.

Siyeh pürçeklü erkek başlu at gibi nice ürkek
Yaḳışmaz ādeme vaḥşet ider duḫterlerin gördüm

vaḥşī ġazāl:

1. **vaḥşī ġazāl:**
Gazel 132
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vahşi ceylan. II Sevgili.

Nāfeveş ḫūn oldı baġrum luṭf it ey vaḥşī ġazāl
Bir yaña cevr itme sen de çarḫ-ı nā-hemvārvār

vaḥşīligi elden ḳo:

1. **vaḥşīligi elden ḳo:**
Gazel 437
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Vahşiliği elden bırakmak, uysal davranmak.

Gel ḳaçma eḥibbādan vaḥşīligi elden ḳo
Ālüftelere meyl it ülfet demidür şimdi

vaḥşīlük:

1. **vaḥşīlük:**
Gazel 121
Mısra: **7**
Vahşilik, yabanilik.

Vaḥşīlük eylemiş yine görünmez ol ġazāl
Aġyār-ı seg-ṭabīʿatı ardınca söyledür

vaʿīd:

1. **vaʿīd:**
Gazel 43
Mısra: **8**
Cehennem azabı.

Beñzerse rūz-ı maḥşere ger rūz-ı ʿīd olur
Aḥbāba rūz-ı vaʿd u ʿadūya vaʿīd ʿīd

vāʿiẓ:

1. **vāʿiẓ:**
Gazel 25
Mısra: **3**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Urma dem vāʿiẓ cehennemden dehānuñ ḫayra aç
Aġzuña bir gün gelüp urılmadın mühr-i sükūt

2. **vāʿiẓ:**
Gazel 25
Mısra: **10**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Kürsi-i vaʿẓa çıḳup ḫalḳa naṣīḥat eyleme
Ṭut sözüm vāʿiẓ benüm benden saña budur ögüt

3. **vāʿiẓ:**
Gazel 93
Mısra: **7**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i ḥāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliş gibi ḳāl oldılar hiç ḳāl bilmezler

4. **vāʿiẓ:**
Gazel 116
Mısra: **7**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

ʿAceb mi mest-i ʿışḳ olan elinden ḳomasa vāʿiẓ
Anuñ peymānesi bezm-i ṣafādan ṭola gelmişdür

5. **vāʿiẓ:**
Gazel 166
Mısra: **5**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

ʿIşḳa gel uyma hevādur dise vāʿiẓ uyamam
ʿĀḳil olan dil-i dīvāneyi ilzām idemez

6. **vāʿiẓ:**
Gazel 177
Mısra: **1**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

İdince serv-ḳadüñden ḥikāyeti vāʿiẓ
Ḳopardı başına ḫalḳuñ ḳıyāmeti vāʿiẓ

7. **vāʿiẓ:**
Gazel 177
Mısra: **2**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

İdince serv-ḳadüñden ḥikāyeti vāʿiẓ
Ḳopardı başına ḫalḳuñ ḳıyāmeti vāʿiẓ

8. **vāʿiẓ:**
Gazel 177
Mısra: **4**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Cihānı şevḳe getürdi semāʿa girdi felek
Mey-i lebüñden idince rivāyeti vāʿiẓ

9. **vāʿiẓ:**
Gazel 177
Mısra: **6**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Başı aşaġı idüp ḳalur idi Ṭūbā ger
Añaydı luṭf ile sen serv-kāmeti vāʿiẓ

10. **vāʿiẓ:**
Gazel 177
Mısra: **8**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Ḥadīs̱-i dūzaḫ ile kāʾinātı ṭoldurduñ
Ya cennetüñ neye varur nihāyeti vāʿiẓ

11. **vāʿiẓ:**
Gazel 177
Mısra: **10**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Ḳabūli ḳoymadı aṣlā ḳulaġa sözlerini
Egerçi göge çıḳardı şikāyeti vāʿiẓ

12. **vāʿiẓ:**
Gazel 192
Mısra: **5**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Bizi vāʿiẓ naṣīḥate ṭutma
Pend ṭutmaz deliye bend gerek

13. **vāʿiẓ:**
Gazel 299
Mısra: **7**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Niçe bir nāḳil-i aḫbār olup iḫbār ider vāʿiẓ
Ḫaber ġayra ḫaber virmez ḫabīr olan bu maʿnādan

14. **vāʿiẓ:**
Gazel 325
Mısra: **3**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Cām-ı şarābı sāḳī elinden menʿ itse vāʿiẓ ġam yir mi ʿārif
Bezm-i beḳāda gül gibi ḥāżır kevs̱er şarābı ġılmān elinden

15. **vāʿiẓ:**
Gazel 357
Mısra: **6**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Biz mehterān-ı pīşrev-i ʿışḳa uyalum
Vāʿiẓ de ṭablını çala ṭursun ṣolaġına

16. **vāʿiẓ:**
Gazel 466
Mısra: **3**
Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Vāʿiẓ ili menʿ eyler iken içine düşdi
Bu şübheyi ḥall idemedük müşkülümüz var

17. **vāʿiẓ:**
Gazel 509
Mısra: **1**

Vaaz eden (kimse). II Zahit, sofu.

Żann ile vāʿiẓ meye ḫuldür dise gelmez ḫalel
Öyle işitmişdür anı küllü men ……

vāʿiẓ sözin işitmeyelüm:

1. **vāʿiẓ sözin işitmeyelüm:**-*me, -y, -elüm*
Beyit 106
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vaizin sözünü işitmek, kınayan ve ayıplayan laflarına maruz kalmak.

Zer duḫterini ümm-i ḫabāʾiş oḳur ey dil
Vāʿiẓ sözin işitmeyelüm ḳarı getürme

vāʿiẓā:

1. **vāʿiẓā:**
Gazel 158
Mısra: **1**
Ey vaiz!

Vāʿiẓā yoḳ yire niçün ṭırmalarsın beynümüz
Eskidendür zāhid-i zerrāḳ ile mā-beynümüz

2. **vāʿiẓā:**
Gazel 290
Mısra: **5**
Ey vaiz!

Vāʿiẓā añma ḥadīṣ-i ġam-ı ʿışḳ-ı yāri
Ḫvāce-i ẓāhir anuñ fehm idemez maʿnāsın

3. **vāʿiẓā:**
Gazel 324
Mısra: **1**
Ey vaiz!

Vāʿiẓā gören öger bāde-i nābuñ ṣāfın
Söyleye gördüñ ise işidelüm evṣāfın

vāʿiẓ-i şehrüñ ḳurı aḳvāline:

1. **vāʿiẓ-i şehrüñ ḳurı aḳvāline:**-*n, -e*
Gazel 134
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Şehrin vaizinin boş sözleri.

Ey Ḳabūlī ḳavlini uydurmayınca fiʿline
Vāʿiẓ-i şehrüñ ḳurı aḳvāline aldanmazuz

vāʿiẓüñ itdügi:

1. **vāʿiẓüñ itdügi:**
Gazel 72
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vaizin yaptığı (şey).

Mest-i şarāb-ı ʿışḳ olana vāʿiẓüñ bugün
Az iş degüldür itdügi ḥadden ziyādedür

vāʿiẓüñ ḳavli:

1. **vāʿiẓüñ ḳavli:**
Gazel 317
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vaizin sözü.

Vāʿiẓüñ ḳavli Ḳabūlī bizi taġyīr itmez
Āb-ı pāke ne żarar laḳlaḳa-i ḳurbaġadan

vāʿiẓüñ laḳlaḳası:

1. **vāʿiẓüñ laḳlaḳası:**
Beyit 126
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vaizin gereksiz ve boş konuşması.

Vāʿiẓüñ laḳlaḳası ehl-i dile güç gelmez
Şu mükedder mi olur laḳlaḳa-i ḳurbaġadan

vāʿiẓüñ sözi:

1. **vāʿiẓüñ sözi:**
Gazel 156
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Vaizin sözü.

Her ne dirse vāʿiẓüñ ḥaḳdur sözi ḥaḳ söylemiş
Cāhil-i ḫod-bīne baḳmazlar bizüm ḥaḳ-bīnümüz

vaḳār:

1. **vaḳārı:**-*ı*
Gazel 326
Mısra: **8**
Ağırbaşlılık.

Zene meyl eylemezin
ḥāṣılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne
vaḳārı severin

vaḳār ṣāḥibidür:

1. **vaḳār ṣāḥibidür:**-*dür*
Mesnevi 5
Mısra: **120**
Kelime Tipi: -
Vakarlı, ağırbaşlı (kimse). II Paşa hazretleri.

ʿİzz ü temkīn ü ʿār ṣāḥibidür
Şevket ehli vaḳār ṣāḥibidür

vaḳār u ʿārdan ʿārī yüzleri:

1. **vaḳār u ʿārdan ʿārī yüzleri:**-*ler, -i*
Kaside 11
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Ağırbaşlılık ve utanmadan yoksun yüz, arsız ve utanmaz kimse.

Ṣaçı ḳır yüzleri gördüm vaḳār u ʿārdan ʿārī
Gedik bekler keşik gözler nice nökerlerin gördüm

vāḳiʿ:

1. **vāḳiʿdür:**-*dür*
Mesnevi 6
Mısra: **13**
Gerçekleşmiş olan (şey).

Böyle gördük bu ḳıṣṣa vāḳiʿdür
Ḥaḳ budur şerʿ ḥaḳḳa tābiʿdür

vāḳiʿ olan:

1. **vāḳiʿ olan:**
Diğer 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Bulunan, mevcut olan (şey).

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām
ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

vāḳiʿ olan ġalaṭ u zeleli:

1. **vāḳiʿ olan ġalaṭ u zeleli:**-*i*
Diğer 1
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkan hata ve yanlış.

ki vāḳiʿ olan ġalaṭ u zeleli ḳalem-i luṭfları ile ıṣlāḥ idüp ve ʿaybın ġayb idüp ḫā'-i ḫāṭāyı ʿayn-ı ʿaṭāya tebdīl
buyuralar

vāḳıʿā:

1. **vāḳıʿā:**
Kaside 4
Mısra: **84**
Gerçi, her ne kadar.

ʿAkl u idrāk idicek mertebeden berterdür
Vāḳıʿā ḳābil-i taʿbīr degüldür bu menām

2. **vāḳıʿā:**
Kaside 4
Mısra: **119**
Gerçi, her ne kadar.

Vāḳıʿā saña bu devlet ne saʿādetdür kim
Ḳıla Ḥaḳ dergehüñi maḳsim-i erzāḳ-ı enām

vāḳıf:

1. **vāḳıf:**
Gazel 17
Mısra: **5**
Bilen, öğrenen, kavrayan (kimse).

Ey göñül vāḳıf iken ḥāline şeyḫ-i şehrüñ
Yapışup dāmenine himmet umarsın ne ʿaceb

2. **vāḳıf:**
Gazel 321
Mısra: **6**
Bilen, öğrenen, kavrayan (kimse).

Bir dil alınca laʿl-i lebüñ biñ füsūn ider
Biñden birine vāḳıf anuñ Berhemen hemān

3. **vāḳıfdur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **7**
Bilen, öğrenen, kavrayan (kimse).

Ne aṣl-ı ʿilme vāḳıfdur ne ferʿe
Ne ḳānūna uyar ḳavli ne şerʿe

vāḳıf olur:

1. **vāḳıf olur:**-*ur*
Beyit 162
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vâkıf olmak, bilmek, öğrenmek, kavramak.

Bir baḳımda ḥālüñe vāḳıf olur dil-ber senüñ
Yāre bir bir anı taḳrīr eylemek lāzım degül

vāḳıf-ı ḥāl:

1. **vāḳıf-ı ḥāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
Duruma vâkıf olan, işi bilen (kimse). II Sadrazam İbrahim Paşa.

Cāmiʿ-i māl ü mecmaʿ-ı āmāl
Vāḳıf-ı ḥāl ü ʿārif-i aḥvāl

vāḳıf-ı ḥāl olıgör:

1. **vāḳıf-ı ḥāl olıgör:**-*ı, -gör*
Gazel 110
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Duruma vâkıf olmak.

ʿĀḳıbet gözle Ḳabūlī işüñ encāmına baḳ
Vāḳıf-ı ḥāl olıgör eyleme mā-fāta naẓar

vāḳıf-ı remz-i ḥasen:

1. **vāḳıf-ı remz-i ḥasen:**
Kaside 2
Mısra: **100**
Kelime Tipi: -
Güzellik remzini bilen (kimse). II Güzel manalara vâkıf olan Kabûlî.

ʿĀlim-i faẓl u hüner nāẓım-ı dürr ü güher
Vāḳıf-ı remz-i ḥasen ʿārif-i sırr-ı Ḥassān

vaḳit:

1. **vaḳtin:**-*in*
Gazel 36
Mısra: **8**
Vakit, zaman, an.

Der-i cānānı gördüm bağlamışlar
Ne vaḳtin bilmezem feṭḥ ide Fettāḥ

2. **vaḳti:**-*i*
Gazel 53
Mısra: **3**
Vakit, zaman, an.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

3. **vaḳtidür:**-*i, -dür*
Gazel 190
Mısra: **18**
Vakit, zaman, an.

Lāyıḳ-ı himmet ġulāmuñdur Ḳabūlī-i ḥaḳīr
Vaḳtidür iḥsān olursa aña defterdārlıḳ

4. **vaḳti:**-*i*
Gazel 263
Mısra: **9**
Vakit, zaman, an.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

5. **vaḳtidür:**-*i, -dür*
Gazel 319
Mısra: **6**
Vakit, zaman, an.

Revān olsun ʿadem iḳlīmine ʿuṣṣāḳ-ı ser-gerdān
Hemān yap yap çekilsün vaḳtidür ehl-i sefer gitsün

6. **vaḳtidür:**-*i, -dür*
Gazel 358
Mısra: **3**
Vakit, zaman, an.

Recā-yı luṭf iderse vaḳtidür herkes

cenābuñdan
Emīr-i muḥteremsin ceyb-i dīnār u direm elde

7. **vaḳtidür:**-*dür*
Kaside 1
Mısra: **65**
Vakit, zaman, an.

Şeh-i kişver-güşāsın vaḳtidür şimden girü bir bir
Gelüp ayaġuña yüz sürseler mīrānı Īrānuñ

8. **vaḳtidür:**-*i, -dür*
Mesnevi 3
Mısra: **23**
Vakit, zaman, an.

Vaḳtidür bendeñi de şād eyle
Nā-murād itme ber-murād eyle

vakt:

1. **vaḳtidür:**-*i, -dür*
Gazel 401
Mısra: **10**
Vakit, zaman, an.

Maẓhar-ı āṣār-ı ʿışḳ olduñ Ḳabūlī aç gözüñ
Gün gibi īṣār idersin vaḳtidür āṣāruñı

vaḳt-i ʿadāletdür:

1. **vaḳt-i ʿadāletdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Adalet vakti.

Dem-i luṭf u zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿadāletdür
Bulup bir nā-murādı ber-murād itmek saʿādetdür

vaḳt-i ʿaṣırda:

1. **vaḳt-i ʿaṣırda:**-*da*
Gazel 121
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Asır vakti.

Vaḳt-i ʿaṣırda gelmege ḳavl itdi gitdi yār
Aḫşām irişdi geldi ṣanur daḫı öyledür

vaḳt-i ʿaṣr irdi:

1. **vaḳt-i ʿaṣr irdi:**-*di*
Tahmis 12
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Çağın vakti ermek, çok zaman geçmek.

Pīrlik eyyāmı geldi gitdi eyyām-ı şebāb
Vaḳt-i ʿaṣr irdi ḳarīb oldı ġurūb-ı āftāb

vaḳt-i furṣatdur:

1. **vaḳt-i furṣatdur:**-*dur*
Gazel 61
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fırsat vakti, uygun vakit.

Zamān-ı ʿāṭıfet hengām-ı nuṣret vaḳt-i furṣatdur
Meded iḥsān idüñ fevt olmasun furṣat ġanīmetdür

vaḳt-i ḥamiyyet:

1. **vaḳt-i ḥamiyyet:**
Gazel 61
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İyilik vakti, yardım zamanı.

Beni öldürdi ġayret ġayrı terk et bendeñi gözet
Maḥall-i merḥamet vaḳt-i ḥamiyyet cāy-ı ʿizzetdür

vaḳt-i ʿināyetdür:

1. **vaḳt-i ʿināyetdür:**-*dür*
Gazel 109
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Lütuf, ihsan vakti.

Riʿāyet idecek demler irişdi ehl-i ʿirfāna
Dem-i himmet zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿināyetdür

vaḳt-i ıżṭırāb gitdi:

1. **vaḳt-i ıżṭırāb gitdi:**-*di*
Tahmis 12
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Izdırap vakti gitmek, acıdan kurtulmak.

Nehr iken baḥr oldı gönlüm gitdi vaḳt-i ıżṭırāb
Gitdi ol çaġlar ki çaġlardı göñül mānend-i āb

vaḳtiyle:

1. **vaḳtiyle:**
Gazel 118
Mısra: **13**
"Bir zamanlar, eskiden" anlamlarına gelen zarf.

Ḳabūlī unudılmaz söylenür vaḳtiyle āṣāruñ
Cihāndur añılur bunda peder evvel püser āḫir

vaḳtüñ ṣafāyıla geçe:

1. **vaḳtüñ ṣafāyıla geçe:**
Kaside 8
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ömrün sefa ile geçsin!" anlamına gelen dua ifadesi.

Sürūr ile ola seyrüñ ṣafāyıla geçe vaḳtüñ
Bahār u ʿīd ola rūzuñ Berāt u Ḳadr ola şāmuñ

vālā-neseb-i Hāşimi-i Naṭṭāʿī:

1. **vālā-neseb-i Hāşimi-i Naṭṭāʿī:**
Gazel 431
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Nattaî Haşimî nesebinin yücesi. II Haşimî soyundan gelen yüce kişi Hazreti Muhammed.

Kes ne-yāmed be-ʿadil-ḫāne-i şerʿ-i Nebevī
Hem-çü vālā-neseb-i Hāşimi-i Naṭṭāʿī

2. **vālā-neseb-i Hāşimī-i Naṭṭāʿī:**
Gazel 499
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Nattaî Haşimî nesebinin yücesi. II Haşimî soyundan gelen yüce kişi, Hazreti Muhammed.

Kes ne-yāmed be-ʿadil-ḫāne-i şerʿ-i Nebevī
Hem-çü vālā-neseb-i Hāşimī-i Naṭṭāʿī

vālī:

1. **vālīdür:**-*dür*
Gazel 105
Mısra: **12**
Devleti temsil eden bir şehrin en büyük amiri.

Ḳażā-yı nefs-i Kütāhiyye bir cāhildedür şimdi
Ḥamiyyetden vefādan kendü ḫālī kendü vālīdür

vālih:

1. **vālih:**
Kaside 4
Mısra: **115**
Şaşkın, hayran.

Kimi maḥzūn u kimi şād u kimi vālih ü deng
Ḳapladı rūz-ı ḳıyāmet gibi ḫalḳı evhām

vālih ü ḥayrān:

1. **vālih ü ḥayrān:**
Kaside 10
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Şaşkın ve hayran.

Vālih ü ḥayrān odur kim ʿārif ü dānā ola
Lücce-i baḥr-ı şuhūda ola müstaġraḳ dede

vāli-i Şām-ı şerīf:

1. **vāli-i Şām-ı şerīf:**
Tarih 13
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Şerefli Şam valisi.

Hātıf-ı ġayba su'āl itdüm vuḳūʿından didi
Oldı tārīḫin ṣorarsañ vāli-i Şām-ı şerīf

vāliyi külle nā'ibin ve uṣūl:

1. **vāliyi külle nā'ibin ve uṣūl:**
Mesnevi 6
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Her naibin valisi ve usulü.

Vāliyi külle nā'ibin ve uṣūl
Yaʿrifūne'l-uṣūle'l-mevṣūl

va'llāhi bi'llāhi:

1. **va’llāhi bi’llāhi:**
Gazel 359
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
"Allah'a yemin olsun ki!" anlamına gelen yemin ifadesi.

Ġāyet severin dilden sen şāhı Meḥemmed Şāh
Va’llāhi Meḥemmed Şāh bi’llāhi Meḥemmed Şāh

var:

1. **var:**
Beyit 73
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Sīnesin nāzikāne açdı nigār
Māhtābuñ ʿaceb güzelligi var

2. **vardur:**-*dur*
Beyit 185
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẓāhirā bir ḫārdur
Hiç degül olʿāşıḳuñ ḳalbinde cevher vardur

3. **var:**
Beyit 189
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bir sīne var mı tīr-i ġama menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i ḳażā nāzil olmaduḳ

4. **var:**
Beyit 238
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

5. **var:**
Beyit 238
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bir kelle mi var seng-i belā olmaya nāzil
Bir sīne mi var tīr-i ġama olmaya menzil

6. **varsın:**-*sın*
Beyit 254
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ey göñül meddāḥ-ı şekker-bār-ı laʿl-i yārsın
Yār-ı şīrīn-kār sen didüklerince varsın

7. **var:**
Beyit 262
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Mübārek ḫāṭırında var ġubārı
Tamām añmış gibi ben ḫāksārı

8. **var:**
Beyit 268
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳabūlī sāḥil-i deryāda çoḳ sefīne yatur
Derūn-ı dilde ġam-ı yārdan ḫazīnem var

9. **var:**
Beyit 276
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ne bilsün ṭālib-i dünyā cemāli
Ṭutalum var imiş dünyā cemāli

10. **var:**
Diğer 2
Mısra: **17**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Var idi erbāb-ı ḫācāta ʿuluvv-i himmeti
Kendüden bir şaḫṣı arżā itmek idi niyyeti

11. **var:**
Diğer 2
Mısra: **24**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Cümleden aʿlā idi tūġ u livā vü şevketi
Pādşāh-ı dehr ile var idi ġāyet ülfeti

12. **var:**
Diğer 2
Mısra: **28**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Luṭf idi iḥsān idi bāy u gedāya ʿādeti
Var imiş ḳalbinde aʿdānuñ meger kim ʿilleti

13. **var:**
Gazel 15
Mısra: **7**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḥiddete gelse köpüklense ḳızarsa vechi var
Çoḳ ṣıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur ey sāḳī şarāb

14. **var:**
Gazel 28
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ṣorma ey dil baña devr-i felek-i ġaddārı
Kendünüñ ġāyeti var cevrine yoḳdur ġāyāt

15. **var:**
Gazel 29
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳabūlīveş ġamuñdan herkesüñ ḳalbinde bir hem var
Bu ġamdur ehl-i ʿışḳuñ derdi hem-vār olmaġa bāʿiṣ

16. **var:**
Gazel 53
Mısra: **3**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Tebessüm ḳıl didükce gülmenüñ de vaḳti var dirdüñ
Bahār irdi gülistān oldı ʿālem gül zamānıdur

17. **vardur:**-*dur*
Gazel 60
Mısra: **3**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳapuñda ḫıdmet itmek ḳadre irişmek ḳadar vardur
Taʿayyün bulmaḳ aʿyān içre maḥżā ʿayn-ı ʿizzetdür

18. **var:**
Gazel 67
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ruḫuñ şevḳiyle yanmış nice dāġ-ı pür-fetīlüm var
Bulursam Kaʿbe-i kūyuñ nola rūşen delīlüm var

19. **var:**
Gazel 67
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ruḫuñ şevḳiyle yanmış nice dāġ-ı pür-fetīlüm var
Bulursam Kaʿbe-i kūyuñ nola rūşen delīlüm var

20. **var:**
Gazel 67
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi boynum var kefīlüm var

21. **var:**
Gazel 67
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi boynum var kefīlüm var

22. **var:**
Gazel 67
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Vefā vü maʿdeletden yüz çevirmez merḥamet ehli
Benüm bir ʿadle māyil pādşāh-ı bī-ʿadīlüm var

23. **var:**
Gazel 67
Mısra: **7**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ne bir māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından ferāġum var
Ne bir ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına saʿy-i cemīlüm var

24. **var:**
Gazel 67
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ne bir māhuñ fürūġ-ı mihr-i rūyından ferāġum var
Ne bir ṣāḥib-cemālüñ vaṣlına saʿy-i cemīlüm var

25. **var:**
Gazel 67
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳabūlī cānib-i ḫaṣmı ḥavāle eyledüm Ḥaḳḳa
Ne pervā müddeʿīden çün Ḫudā gibi vekīlüm var

26. **var:**
Gazel 79
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Cihānda nice kār-ı düşvār var
Ḳanı ġam gibi kār-ı düşvārvār

27. **vardur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dirler ki vardur bir gün cihānda her nā-murāda sūd u dügündür
Ey mihr-i burc-ı evc-i saʿādet ʿarż-ı cemāl it o gün bu gündür

28. **var:**
Gazel 88
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Yine var bir ʿaceb ḥāl-i melāl-i miḥnet-āmīzi
Ḳabūlī bendeñi bendüñle bend it kim ġulāmuñdur

29. **vardur:**-*dur*
Gazel 90
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dāġ-ı sürḫ u eşk-i ālüm vardur
Sürḫ-serlerle cidālüm vardur

30. **vardur:**-*dur*
Gazel 90
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dāġ-ı sürḫ u eşk-i ālüm vardur
Sürḫ-serlerle cidālüm vardur

31. **vardur:**-*dur*
Gazel 90
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Leşker-i eşk ise aḳın ṣalmada
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

32. **vardur:**-*dur*
Gazel 90
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Māl ü cāhuñ infiṣālinden ne ġam
Şāh-ı ʿışḳa ittiṣālüm vardur

33. **vardur:**-*dur*
Gazel 90
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

İnḳıyādum bārgāh-ı ʿışḳadur
Emrine biñ imtiṣālüm vardur

34. **vardur:**-*dur*
Gazel 90
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kāmile ger ʿayn-ı māl ise kemāl
Mālik-i mālem kemālüm vardur

35. **vardur:**-*dur*
Gazel 90
Mısra: **12**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

ʿArż-ı ḥāl itmek şehā lāzım degül
ʿĀşıḳam ayruḳsı ḥālüm vardur

36. **vardur:**-*dur*
Gazel 90
Mısra: **14**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Tār-ı ʿanberbār-ı zülfüñ medḥine
İnceden ince ḫayālüm vardur

37. **vardur:**-*dur*
Gazel 90
Mısra: **16**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ey Ḳabūlī medḥ-i şāh-ı ʿāleme
Cān u dilden iştiyāḳum vardur

38. **var:**
Gazel 95
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Gerçi kim ʿālemde çoḳ sulṭān-ı ʿālī-şān var
Ey şeh-i mülk-i melāḥat sende ammā şān var

39. **var:**
Gazel 95
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Gerçi kim ʿālemde çoḳ sulṭān-ı ʿālī-şān var
Ey şeh-i mülk-i melāḥat sende ammā şān var

40. **var:**
Gazel 95
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Deyr-i ʿālemde yatan ḫūbān-ṣūret bī-ʿaded
Ṭutalum anlar güzeldür sende ammā ān var

41. **var:**
Gazel 95
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Secde-i şükr itmek ey dil farż vācibdür saña
İmtināʿ itmez nigāruñ vaṣlına imkān var

42. **var:**
Gazel 95
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

ʿĀrıż-ı gülgūn ile sensin cihānuñ yügrügi
Gelmege Şepdīz-i ḫaṭṭuñ daḫı çoḳ ezmān var

43. **var:**
Gazel 95
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Gerçi ey gül-ruḫ Ḳabūlī gibi çoḳdur bülbülüñ
İñlemem anuñ gibi bir ʿāşıḳ-ı nālān var

44. **var:**
Gazel 96
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳavl-i sulṭāna iʿtimādum var
Emr ü fermāna inḳıyādum var

45. **var:**
Gazel 96
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳavl-i sulṭāna iʿtimādum var
Emr ü fermāna inḳıyādum var

46. **var:**
Gazel 96
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bārgāh-ı bülend-i sulṭāna
Ḫayli müddetdür istinādum var

47. **var:**
Gazel 96
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Mülḥid ü kāfir iledür cengüm
Cānib-i kāfire cihādum var

48. **var:**
Gazel 96
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

ʿUzlet itsem nola eḥibbādan
ʿIşḳ-ı yār ile ittiḥādum var

49. **var:**
Gazel 96
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Siper-i sīne-i ʿadūya yine
Zaḫm ursam nola ziyādum var

50. **var:**
Gazel 96
Mısra: **12**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Nola ger nā-murād-ı ʿālem isem
İki ʿālemde bir murādum var

51. **var:**
Gazel 96
Mısra: **14**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ey Ḳabūlī gedā-yı şāh olalı
Ḫalḳ arasında yaḫşı adum var

52. **var:**
Gazel 107
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Hecr ü viṣāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā birisi nedür

53. **var:**
Gazel 110
Mısra: **3**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Baḳmasa yüzümüze vechi var ol rūḥ-ı revān
Eylemez ehl-i ṣafā ṣūret-i emvāta naẓar

54. **var:**
Gazel 116
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳatı güm-rāh idi zāhid ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı
Ṣıġarsa vechi var şimdi ṣaḳalın yola gelmişdür

55. **var:**
Gazel 117
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Her nesnenüñ birer sebebi var Ḳabūliyā
Bu kārgāh içinde ne kim var böyledür

56. **vardur:**-*dur*
Gazel 136
Mısra: **7**

Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dil-i dānāda muḳarrer ki velāyet vardur
Yoḫsa āyāt-ı vefā herkese ilhām olmaz

57. **var:**
Gazel 151
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Lām-ı zülfüñ ġamıyla ey meh-rū
Bir elif-ḳad mi var ki dāl olmaz

58. **var:**
Gazel 158
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle var mā-beynümüz

59. **var:**
Gazel 169
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

60. **var:**
Gazel 169
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

61. **var:**
Gazel 169
Mısra: **3**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kim var Ḥalīlāsā varup nār-ı ġama atılmamış
Kim ḳaldı İsmāʿīlveş yoluñda ḳurbān olmamış

62. **var:**
Gazel 169
Mısra: **7**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kim var güzellerden ʿaceb cevr eyleyüp ʿuşşāḳına
İtdikleri işe dönüp ṣoñra peşīmān olmamış

63. **var:**
Gazel 186
Mısra: **5**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dehen-i dil-bere var dime dilā
Bu sözi söyleme var yoḳ bu yoḳ

64. **var:**
Gazel 186
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dehen-i dil-bere var dime dilā
Bu sözi söyleme var yoḳ bu yoḳ

65. **var:**
Gazel 189
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳalmadı bāde yatur evgār olup maḫmūrlar
Sāḳiyā mey-ḫānenüñ tenhālıġı var cān yoḳ

66. **vardur:**-*dur*
Gazel 190
Mısra: **3**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Fetḥ ü nuṣretdür bu deñlü ḳalʿalar kim vardur ʿÖmrüñi var eylesün ol kim anuñdur varlıḳ

67. **var:**
Gazel 194
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Çoḳ açılmış güllerüñ var
gerçi ey bülbül senüñ
Yāre ʿarż itme anı
ḳoḳmaz gülin ol
kimsenüñ

68. **var:**
Gazel 207
Mısra: **8**
*Var olmak,
bulunmak, mevcut olmak.*

Baġla nefsüñ merkebin
ġayrı taʿaddīden ṣaḳın
Kişinüñ ḥayvānı kim var
giñ ola lāzımdur örk

69. **var:**
Gazel 212
Mısra: **2**
*Var olmak,
bulunmak, mevcut olmak.*

Şitāda ḳurb-ı āteş ṣaḥn-ı
gülşende ṣafādan yeg
Yaḳınlığında ʿālem var
yüzi serd dil-rübādan yeg

70. **var:**
Gazel 213
Mısra: **10**
*Var olmak,
bulunmak, mevcut olmak.*

Ẕerrāt-ı kāyināt u ẓuhūrāt-
ı mümkināt
Bir şeyʾ mi var Ḳabūli ki
emr-i Ḫudā degül

71. **var:**
Gazel 219
Mısra: **7**
*Var olmak,
bulunmak, mevcut olmak.*

Sāḳī baḳıyye var mı mey-i
erġavānidan
Bir çāre eyle var ise defʿ-i
ḫumāra gel

72. **var:**
Gazel 245
Mısra: **12**
*Var olmak,
bulunmak, mevcut olmak.*

Gitdi eyyām-ı tenaʿum bu
tażarruʿ günidür
Ey Ḳabūlī sözümi diñle
benüm var epsem

73. **var:**
Gazel 249
Mısra: **1**
*Var olmak,
bulunmak, mevcut olmak.*

Bir mürüvvet kānı şāh-ı
muḳtedāmuz var bizüm
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bir
ketḫüdāmuz var bizüm

74. **var:**
Gazel 249
Mısra: **2**
*Var olmak,
bulunmak, mevcut olmak.*

Bir mürüvvet kānı şāh-ı
muḳtedāmuz var bizüm
ʿĀrif-i sırr-ı Ḫudā bir
ketḫüdāmuz var bizüm

75. **var:**
Gazel 249
Mısra: **4**
*Var olmak,
bulunmak, mevcut olmak.*

Nola ger İskender-i vaḳt
olsañ ey Cem-iḳtidār
Cāmveş āyīne-i gītī-
nümāmuz var bizüm

76. **var:**
Gazel 249
Mısra: **6**
*Var olmak,
bulunmak, mevcut olmak.*

Gūşe-i mey-ḫaneden ẕevḳ
alsaḳ ey sāḳī nola
Bāde-i cām-ı muṣaffādan
ṣafāmuz var bizüm

77. **var:**
Gazel 249
Mısra: **8**
*Var olmak,
bulunmak, mevcut olmak.*

Her kişi ḫˇān-ı maʿārifden
naṣībin aḫẕ ider
Cümleten erbāb-ı ʿirfāna
ṣalāmuz var bizüm

78. **var:**
Gazel 249
Mısra: **10**
*Var olmak,
bulunmak, mevcut olmak.*

Ṭarzumuz ṭarz-ı Ḥasendür
naẓm ile bulduḳ kemāl
Ey Ḳabūlī gül gibi nāzük-
edāmuz var bizüm

79. **vardur:**-*dur*
Gazel 263
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

80. **vardur:**-*dur*
Gazel 264
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Tīrüñ atılup ḫāne-i cāna giremezdi
Dil vardur eyā ḳāşı kemān aña içerden

81. **var:**
Gazel 283
Mısra: **3**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Çün bu şehr içre her ev başına bir dil-ber var
Ben bu dil-berlerüñ evbāşına ḳurbān olayın

82. **var:**
Gazel 293
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Var mıdur dirseñ Ḳabūlī gibi bir şeydā daḫı
Ey dil-i şūrīde ḫāżır işte bir sen bir de ben

83. **var:**
Gazel 320
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Her yürekde bir hüner her erde bir ser var diyen
Her gülistāndan gül ü reyḥān umarsa ummasun

84. **var:**
Gazel 330
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Renklü rū yoḳdur gül-i gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā gülzārı varsun arasın

85. **var:**
Gazel 354
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Herkesüñ Ḥaḳdan birer maḳṣūdı var ammā ki ben
İsterem aʿdāña ẕillet saña çoḳ rifʿat vire

86. **vardur:**-*dur*
Gazel 363
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Manṣıbuñ bir yolı vardur gel o yoldan varılur
Varma yolsuzluḳ idüp dest-i tehī ey güm-rāh

87. **vardur:**-*dur*
Gazel 367
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Neler vardur başında od yanar tāc-ı zer altında
Nice serler ġarīb olmışdur ey dil efser altında

88. **var:**
Gazel 388
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ne diş ḳaldı aşınmaduḳ ne ṭırnaḳ
Ne sümde ḳūta ḳuvvet var ne sinde

89. **var:**
Gazel 388
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳabūlī fāriġ ol ṭūl-i emelden
Saña ne bunda rāḥat var ne sinde

90. **vardur:**-*dur*
Gazel 421
Mısra: **2**

Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Nola ḳolında götürürse şāḫ-ı gül beş on dāġı
Berü gel sāʿid-i dil-berde daḫı vardur ondaġı

91. **var:**
Gazel 441
Mısra: **9**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

92. **var:**
Gazel 466
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bilmez dilümüz kimse bizüm bir bilümüz var
Başḳa bilimez illere uymaz dilümüz var

93. **var:**
Gazel 466
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bilmez dilümüz kimse bizüm bir bilümüz var
Başḳa bilimez illere uymaz dilümüz var

94. **var:**
Gazel 466
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Vāʿiẓ ili menʿ eyler iken içine düşdi
Bu şübheyi ḥall idemedük müşkülümüz var

95. **var:**
Gazel 479
Mısra: **3**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Mübtelāsın öldürür bir ṣūḫ-ı ʿālem var imiş
Ger o ḫūnī sen degülseñ ey perī öldür beni

96. **vardur:**-*dur*
Gazel 497
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Tīrüñ atılup girse nola ḫāne-i cāna
Ey ḳaşı kemānum aña dil vardur içerden

97. **var:**
Kaside 2
Mısra: **70**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Rüstem ü Güstehemüñ bir adı ḳalmış yoḫsa
Ḳullaruñ var ki niçe Rüsteme virmezler amān

98. **var:**
Kaside 2
Mısra: **79**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Çoḳ çerāġuñ var işigüñde yiter şemʿ-ṣıfat
Yaḳma nār-ı ġama yaḳ bendeñi de meşʿalesān

99. **var:**
Kaside 4
Mısra: **69**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Didiler var ise şāhā bize iḥsāna cevāz
Düşmenüñ başı kesilsün kim odur baḫşiş-i tām

100. **var:**
Kaside 8
Mısra: **13**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ṭabancañ ḳorḳusundan vechi var ḳaldırsa ṭabanı
Ezelden sillesi oġlānıdur Aʿcām Ervāmuñ

101. **var:**
Kaside 10
Mısra: **22**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Kendüsi bir nev-niyāz ammā yanında sāyevār

Bir ḳara abdālı var ammā ʿaceb ḳolaḳ dede

102. **var:**
Mesnevi 2
Mısra: **21**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Var kemāl-i kerem çü şānuñda
Bir murādum var āstānuñda

103. **var:**
Mesnevi 2
Mısra: **22**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Var kemāl-i kerem çü şānuñda
Bir murādum var āstānuñda

104. **var:**
Mesnevi 2
Mısra: **68**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Serverā bu ḳażāyı leyl ü nehār
Ṭalebe bir ḳavī sebeb daḫı var

105. **var:**
Mesnevi 4
Mısra: **115**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Her faḳīre iʿānetüñ var imiş
Her ġarībe ʿināyetüñ var imiş

106. **var:**
Mesnevi 4
Mısra: **116**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Her faḳīre iʿānetüñ var imiş
Her ġarībe ʿināyetüñ var imiş

107. **vardur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **31**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳażānuñ ʿādet ü ādābı vardur
Bu ḳavmüñ başḳa bir elḳābı vardur

108. **vardur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **32**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳażānuñ ʿādet ü ādābı vardur
Bu ḳavmüñ başḳa bir elḳābı vardur

109. **vardur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **33**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Şerīʿat ehlinüñ bir yolı vardur
Sözüñ maʿḳūli vü maḳbūli vardur

110. **vardur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **34**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Şerīʿat ehlinüñ bir yolı vardur
Sözüñ maʿḳūli vü maḳbūli vardur

111. **vardur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **35**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bu yolda şehlerüñ ḳānūnı vardur
Şehenşāh emrinüñ mażmūnı vardur

112. **vardur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **36**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Bu yolda şehlerüñ ḳānūnı vardur
Şehenşāh emrinüñ mażmūnı vardur

113. **vardur:**-*dur*
Mesnevi 15
Mısra: **78**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Birdür anuñ yanında şāh u gedā
Herkesüñ iḥtiyācı vardur aña

114. **var:**
Müseddes 1
Mısra: **22**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Çār-yāruñ himmeti furṣat deminde yār ola
İḥtiyāc ehline yoḳ gelmez dilinden var ola

115. **vardur:**-*dur*
Şarkı 2
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Nola bülbül gibi feryād eylesem
Yeñile açılmış bir gülüm vardur

116. **vardur:**-*dur*
Şarkı 2
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Deli göñlüm anuñ ile eglesem
Yine bir ṣaçları sünbülüm vardur

117. **vardur:**-*dur*
Şarkı 2
Mısra: **8**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳufl urmış laʿline bize açılmaz
Dilde şerḥ olunmaz müşkilüm vardur

118. **vardur:**-*dur*
Şarkı 2
Mısra: **12**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Diñlemez ḥayfumuz ol ḳanlu ẓālim
Şimdi ʿışḳ ehline pek ẓulüm vardur

119. **vardur:**-*dur*
Şarkı 2
Mısra: **16**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Türrāc yürüyüşli şahin baḳışlu
Cıġalu burmalı mū-belüm vardur

120. **vardur:**-*dur*
Şarkı 2
Mısra: **20**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Dimedüñ bir kerre şimdi benüm de
Yolumda cān virür bir ḳulum vardur

121. **vardur:**-*dur*
Şarkı 2
Mısra: **24**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

ʿAlidür sevdigüm ben Ḳanberiyem
Deli göñlüm gibi Düldülüm vardur

122. **vardur:**-*dur*
Tahmis 6
Mısra: **1**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Devr elinden infiʿālüm vardur
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

123. **vardur:**-*dur*
Tahmis 6
Mısra: **2**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Devr elinden infiʿālüm vardur
Mülk-i dilde iḫtilālüm vardur

124. **vardur:**-*dur*
Tahmis 6
Mısra: **3**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Vaṣfa gelmez ṣad melālüm vardur
Şerḥe ṣıġmaz vaṣf-ı ḥālüm vardur

125. **vardur:**-*dur*
Tahmis 6
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Vaṣfa gelmez ṣad melālüm vardur
Şerḥe ṣıġmaz vaṣf-ı ḥālüm vardur

126. **vardur:**-*dur*
Tahmis 6
Mısra: **5**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḥarf-i yekde biñ maḳālüm vardur
Cān gözin açdum niḳābın keşf idüp

127. **vardur:**-*dur*
Tahmis 6
Mısra: **10**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳurʿa ṣaldum dil kitābın keşf idüp
ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur

128. **vardur:**-*dur*
Tahmis 6
Mısra: **15**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur
Gitdi ḫāṭırdan nuḳūṣ-ı īn ü ān

129. **vardur:**-*dur*
Tahmis 6
Mısra: **20**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḳāl u ḳīlden çün güẕer ḳıldı lisān
Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur

130. **vardur:**-*dur*
Tahmis 6
Mısra: **25**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ṣanmañuz şādem melālüm vardur

131. **var:**
Tahmis 7
Mısra: **15**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

İrtifāʿ-ı ḳadrümüz var ʿālem-i ʿulvīdeyüz
Eyleyüp būs-ı dehān-ı teng-i yāri ārzū

132. **vardur:**-*dur*
Terci-bend 2
Mısra: **7**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur
Rehnümā vü rehber olmaḳ ḳaṣdına

133. **vardur:**-*dur*
Terci-bend 2
Mısra: **14**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ehl-i ʿışḳa maẓhar olmaḳ ḳaṣdına
ʿAyn-ı ʿilm ile ḫayālüm vardur

134. **vardur:**-*dur*
Terci-bend 2
Mısra: **21**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ġayrı ḳavl ile maḳālüm vardur
Çünki hem-demdür Murādī ʿışḳ ile

135. **vardur:**-*dur*
Terci-bend 2
Mısra: **28**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ben çıḳardum çünki adı ʿışḳ ile
Ṣanmañuz şādem melālüm vardur

136. **var:**
Terci-bend 3
Mısra: **14**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

ʿİzzet isterseñüz ol fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var ise ġayretle baḳuñ

137. **var:**
Terci-bend 4
Mısra: **13**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

138. **var:**
Terci-bend 4
Mısra: **14**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Añılmaz ol ki ʿilm ile nām u nişānı var
Anuñ ki mālı olmaya anuñ ne şānı var

139. **var:**
Terci-bend 4
Mısra: **15**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma anuñ da zamānı var

140. **var:**
Terci-bend 4
Mısra: **16**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma anuñ da zamānı var

141. **var:**
Tesdis 1
Mısra: **4**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Çeşm-i cāna gün yüzüñ hecriyle ʿālem tar imiş
Pāyüñe yüz sürmege başumda devlet var imiş

142. **var:**
Tesdis 1
Mısra: **6**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

143. **var:**
Tesdis 1
Mısra: **12**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

144. **var:**
Tesdis 1
Mısra: **18**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

145. **var:**
Tesdis 1
Mısra: **24**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

146. **var:**
Tesdis 1
Mısra: **30**
Var olmak, bulunmak, mevcut olmak.

Ḫāk-i pāyüñ tūtyā-yı dīde-i ḫūnbār imiş
Ḥamdü li’llāh kim görecek gözlerümüz var imiş

147. **varumı:**-*um, -ı*
Gazel 54
Mısra: **11**
Varlık, benlik. II Sahip olunan her şey.

Varumı ḳıldum hebā yārüñ miyānı yolına
Yolına nem var ise hep der-miyāndur dostlar

148. **varını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 75
Mısra: **8**
Varlık, benlik. II Sahip olunan her şey.

Ḳoçmaḳ içün miyānuñı ʿuşşāḳ
Varını ḳıldı der-miyān dil-ber

149. **varını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 199
Mısra: **3**
Varlık, benlik. II Sahip olunan her şey.

ʿĀşıḳ odur miyānuña ṣarf ide varını
ʿĀşıḳlaruñ nesi var ise der-miyān gerek

150. **varur:**-*ur*
Gazel 80
Mısra: **10**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

ʿĀlem-i vaṣla Ḳabūlīnüñ odur irmedügi
Kendü kām almadan aġyāra varur ṭuyġuraḳor

151. **varup:**-*up*
Gazel 108
Mısra: **3**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Varup bir ḫāne bünyād eyledüm şehr-i ʿadem içre
Tamām oldı hemān saḳfıyla dīvārına ḳalmışdur

152. **varmayınca:**-*ma, -y, -ınca*
Gazel 154
Mısra: **4**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Dilā ol sāḳi-i māh-ı münīr-i ḥāre-sālüñ
Hilāl-i sāġar-ı mey varmayınca destine ṭolmaz

153. **varup:**-*up*
Gazel 169
Mısra: **3**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Kim var Ḥalīlāsā varup nār-ı ġama atılmamış
Kim ḳaldı İsmāʿīlveş yoluñda ḳurbān olmamış

154. **varup:**-*up*
Gazel 176
Mısra: **4**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ölüp gidince çıḳma dilā kūy-ı yārdan
Varup segān-ı dil-ber ile eyle iḫtilāṭ

155. **varup:**-*up*
Gazel 182
Mısra: **6**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ṣūfi gitdi didiler seyr iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi ol ortada yoḳ

156. **varsun:**-*sun*
Gazel 195
Mısra: **6**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Beñzer geçinürken ḫaṭ-ı yāre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ

157. **varup:**-*up*
Gazel 268
Mısra: **5**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Varup gün gibi ey meh indigüñ menzilde her aḫşam
Ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ üstüñe zerrīn otaġ olsun

158. **varsun:**-*sun*
Gazel 275
Mısra: **2**

Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ol dehen-beste dil olmaġa ne tedbīr eylesün
Varsun ol dīvāneye zülfini zencīr eylesün

159. **varup:**-*up*
Gazel 285
Mısra: **9**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Āstānuñ bıraġup ġayra varup yalvarmam
Şimdiden ṣoñra ḳapuñ mesned-i ʿizzet bilürin

160. **varsun:**-*sun*
Gazel 288
Mısra: **9**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ḳabūlī kime ḳul olsun kimüñ ḳapusına varsun
Kabūlüñ olmayup ger ʿadd olunmazsa ġulāmuñdan

161. **varasın:**-*a, -sın*
Gazel 330
Mısra: **4**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

162. **varsun:**-*sun*
Gazel 330
Mısra: **8**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Renklü rū yoḳdur gül-i gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā gülzārı varsun arasın

163. **varmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 336
Mısra: **4**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ḥācı Bektāş-ı Velī dergehine yüz sürdük
Bir gedā ḳābil imiş varmaġa sulṭān evine

164. **varup:**-*up*
Gazel 356
Mısra: **3**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ṭurursın bezmümüzden ġayr ile varup otursın
Bize cevr eyleyüp ṭurma ile luṭf idüp oturma

165. **varup:**-*up*
Gazel 356
Mısra: **10**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

166. **varup:**-*up*
Gazel 378
Mısra: **4**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Utandıġı yiter güle ol ġonça-dehenden
Ey bād-ı ṣabā sen de varup yüzine urma

167. **vara:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **4**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ṣaldılar her ṭarafa cūları çāvūş-ṣıfat
Vara tā ṣaḥn-ı çemen-zārı ḳıla pāk-revān

168. **vardı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **42**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ṣandılar ceng ü cidāl ile ḳıyāmet ḳopdı
Her kişi fikrete vardı nitekim rūz-ı ḳıyām

169. **varsa:**-*sa*
Kıt'a 22
Mısra: **1**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz

mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

170. **varmaġa:**-*maġ, -a*
Mesnevi 2
Mısra: **73**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Varmaġa ḳudret ise yoḳ elde
Āteş-i ḥasreti yanar dilde

171. **varması:**-*ma, -s, -ı*
Mesnevi 4
Mısra: **91**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Varması gelmesiyle ve'l-ḥāṣıl
Ḫarcuma yitmedi gelen ḥāṣıl

172. **varup:**-*up*
Müseddes 4
Mısra: **1**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ser-i kūyuñda varup niçeye dek dād ideyin
Ḫāk-i rāhuñ niçe bir āh ile ber-bād ideyin

173. **varıgör:**-*ı, -gör*
Terci-bend 4
Mısra: **9**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

174. **varup:**-*up*
Tesdis 2
Mısra: **19**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Varup yoluñda ey sīmīn-semen yüz yire urmazsam
Kemīne bende-i fermān olup ḳapuñda ṭurmazsam

175. **var:**
Gazel 50
Mısra: **6**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Nūr-ı aʿẓam rūy-ı dil-berdür inanmazsañ faḳīh
Bunı ʿaynıyla yazar var Maṭlaʿü'l-Envārı gör

176. **var:**
Gazel 98
Mısra: **12**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāşıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

177. **var:**
Gazel 130
Mısra: **2**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Ḳaldı çāh-ı zeḳanuñda dil-i nālānı çıḳar
Gel ʿazīzüm var ol üftāde-i zindānı çıḳar

178. **var:**
Gazel 132
Mısra: **12**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Vāṣıl-ı bezm-i viṣāl-i yār olam dirseñ eger
Ey Ḳabūlī düş ayaġına yüri yalvar var

179. **var:**
Gazel 182
Mısra: **4**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Var iken sürme-i ḫāk-i reh-i yār ey keḥḥāl
Nidelüm kuḥl-ı Ṣıfāhānı var al gözüñe ṣoḳ

180. **var:**
Gazel 379
Mısra: **10**
Varmak, ulaşmak,

erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Ey Ḳabūlī saña mescidde bulunmaz ise cāy
Yüri var mey-kede ṣadrına geç otur orada

181. **var:**
Gazel 488
Mısra: **4**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Ey dil maḳām-ı ḳāf-ı ḳanāʿat murād ise
Var mā-verā-yı baḥri ara berde ḳalmadı

182. **var:**
Kaside 13
Mısra: **32**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri boynuñ gibi irkenden üzil

183. **var:**
Kaside 13
Mısra: **38**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Bu naṣīḥat saña ʿālemde yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın boḳ yime var ḥaddüñi bil

184. **var:**
Kıt'a 12
Mısra: **1**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Var ey ġazel girye it öp elin pāyine düş
O şāh-ı muḥteşeme ʿarż ḳıl meẕelletüñi

185. **var:**
Mesnevi 7
Mısra: **53**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Yüri var ʿaḳluñı başuña cemʿ it
ʿAdālet şemʿini başuña şemʿ it

186. **var:**
Tarih 13
Mısra: **11**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp
Ṣu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẕīf

187. **var:**
Terci-bend 4
Mısra: **10**
Varmak, ulaşmak, erişmek. II "Var, git, çekil!" gibi anlamlara gelen ünlem.

Manṣıb gerekse bir ḳapuya sen de varıgör
Var sen de bir ṭarīḳ ile bir ḫaṭ çıḳarıgör

var iken:

1. **var iken:**
Gazel 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Varken, dururken, yerine.

Ṣafā-yı vuṣlatuñ var iken eglenmek ḫayālüñle
Żarūretdendür anuñla ḳanāʿat añlama cānā

2. **var iken:**-*ken*
Beyit 123
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Varken, dururken.

Çemende bülbül-i gūyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

3. **var iken:**
Gazel 18
Mısra: **3**

Kelime Tipi: -
Varken, dururken.

Çemende bülbül-i gūyā-yı ḫoş-nevā var iken
Feżāda ṣavt-ı ġurāb istimāʿı emr-i ġarīb

4. **var iken:**
Gazel 72
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Varken, dururken.

Aġyār var iken saña rām olmaz ol melek
Olmaz Ḳabūli nite ki şeyṭān aradadur

5. **var iken:**
Gazel 139
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Varken, dururken.

Metāʿ-ı ḥüsnüñüñ şimdi revācı var iken ṭurma
Ṣaḳın ey ḫ∨āce-i Mıṣr-ı bahā ṣoñra bahā itmez

6. **var iken:**
Gazel 182
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Varken, dururken.

Var iken sürme-i ḫāk-i reh-i yār ey keḥḥāl
Nidelüm kuḥl-ı Ṣıfāhānı var al gözüñe ṣoḳ

7. **vār iken:**
Gazel 374
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Varken, dururken.

Vār iken ʿāṣıḳuñ iḳrārı günahkārlıġa
Yārine dir mi ḳabūl eyle beni yārlıġa

8. **var iken:**
Mesnevi 7
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Varken, dururken.

Nüfūẕı var iken mīr ü sipāha
Neden sen uymamaḳ fermān-ı şāha

var ise:

1. **var ise:**
Gazel 15
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Dār-ı ʿuḳbāda bize ṣorı ḥisāb olmaz diyen
Eylemişdür var ise dünyāda cürm-i bī-ḥisāb

2. **var ise:**
Gazel 50
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Ey ṭabīb-i cān u dil var ise bir çāreñ yitiş
Künc-i miḥnetde yatur gel bu dil-i bīmārı gör

3. **var ise:**
Gazel 50
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Ḫüsrevā ḥāl-i Ḳabūlīden şuʿūruñ var ise
Ḫak-i pāye yüz süren eşʿār-ı pür-işʿārı gör

4. **var ise:**
Gazel 82
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa. II Galiba, zannımca.

Serv-i çemende ʿarʿar-ı ḳaddüñ ḫırāmı yoḳ
Var ise şīve-i revişüñ nārvendedür

5. **var ise:**
Gazel 116
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Ne cevri var ise yārüñ Ḳabūlī çek efendüñdür
Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

6. **var ise:**
Gazel 129
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -

Varsa, bulunursa. II Galiba, zannımca.

Ol raḳīb-i zāġa nāẓırdur mükaḥḥal gözleri
Var ise meşşāṭa anuñ kuḥl-ı mā-zāġın çeker

7. **var ise:**
Gazel 140
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Beñzimüz sāza döner ney gibi nālān olsaḳ
Bezm-i derd ü elemüñ var ise sāzendesiyüz

8. **var ise:**
Gazel 141
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Galiba, zannımca.

Var ise ḥabs-i ebed eylediler mücrimvār
Ey Ḳabūlī göñül ol çāh-ı ẕeḳandan çıḳmaz

9. **var ise:**
Gazel 219
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Sāḳī baḳıyye var mı mey-i erġavānidan
Bir çāre eyle var ise defʿ-i ḫumāra gel

10. **var ise:**
Gazel 226
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Vefādur ẓillet-i pāküñ recāsı çāre ġamnāküñ
Eger cevr iḥtimāli var ise az eyle sulṭānum

11. **var ise:**
Gazel 228
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Galiba, zannımca.

Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş
Yūsuf-ı cān oldı var ise esīr-i çāh-ı ġam

12. **var ise:**
Gazel 290
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Galiba, zannımca.

Hem-cenāḥuñ olamaz kimse cihān içre senüñ
Ḳāf-ı ʿışḳ içre Ḳabūlī var ise ʿanḳāsın

13. **var ise:**
Gazel 324
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Galiba, zannımca.

Zülfüñ añılsa içinde biledür nāfe-i çīn
Var ise dest-i taṣarruf bile kesmiş nāfın

14. **var ise:**
Gazel 349
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Luṭf u seḫā vü maʿdeletüñ var ise eger
Evvel-ḳademde irdüñ efendi saʿādete

15. **var ise:**
Gazel 356
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Gözüñe tūtyādur çoḳdan ey dil ḫāk-i pāy-i yār
Ele girdikde cānuñ var ise yüzüñ gözüñ sürme

16. **var ise:**
Gazel 442
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Virem ḳollaruña bend-i ḥamāyıl
Benüm boynuma var ise vebāli

17. **var ise:**
Gazel 516
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Kāferem āhum gibi özge kemendüm var ise

Şol gözi āhūlara bir ġayrı bendüm var ise

18. **var ise:**
Gazel 516
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Kāferem āhum gibi özge kemendüm var ise
Şol gözi āhūlara bir ġayrı bendüm var ise

19. **var ise:**
Gazel 516
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Pādişāhum başumı kes tīġuñ ile rāżıyam
Senden artuḳ dünyede maḥbūb efendüm var ise

20. **var ise:**
Kaside 12
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Galiba, zannımca.

Şerʿa vü ḳānūna uymaz meẕheb-i şāhī geçer
Var ise söz gönderür Tebrīzden Tersīsden

21. **var ise:**
Gazel 516
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Dem-be-dem aḳsun yaşum bāġ-ı cihānda çaġ çaġ
Serv-i ḳaddüñ gibi bir serv-i revānum var ise

22. **var ise:**
Gazel 516
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

Āsiyāb-ı çarḫ ögütsün dāne-i ʿömrüm müdām
Ger benüm gendüm kadar kendümde kendüm var ise

23. **var ise:**
Gazel 516
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Galiba, zannımca.

Ol efendim ḳapusına varmadum bir iki gün
Dimiş ölmişdür Ḳabūlī derdmendüm var ise

24. **var ise:**
Kaside 9
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Varsa, bulunursa.

ʿİbādetde ḳuṣūruñ var ise düş mā ʿabednāke
ʿİbādın ʿafv iden sulṭān-ı ʿālī-şāna ʿışḳ olsun

25. **var ise:**
Kaside 8
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Galiba, zannımca.

Ḳaçırdı düşmen-i ḳalb-i hirāsānı Ḫorāsānuñ
İrişdi semʿine var ise nāmeñ şāh beg nāmuñ

26. **var ise:**
Gazel 68
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Galiba, zannımca.

Eline ḫāk-i siyeh alsa Ḳabūlī zer olur
Var ise mālik-i iksīr-i ġam-ı zergerdür

27. **var ise:**
Kaside 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Galiba, zannımca.

Var ise köhne ḫalādur deheni murdāruñ
Būy-ı bed ẓāhir ola aġzuñ açılsa bir mil

varaḳ:

1. **varaḳ:**
Kaside 2
Mısra: **11**
Yaprak.

Varaḳ iltür götürür şāh-ı ḫazāndan bāġa
Muttaṣıl peyk-i ṣabā olsa ʿaceb mi pūyān

varaḳ varaḳ:

1. **varaḳ varaḳ:**
Gazel 260
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yaprak yaprak. II Sayfa sayfa.

Varaḳ varaḳ açalum çemende o gülle
O ġonca-leble biraz rāza başlayalum

varaḳ-ı jāle:

1. **varaḳ-ı jāle:**
Kaside 2
Mısra: **27**
Kelime Tipi: -
Çiy yaprağı.

Varaḳ-ı jāle degüldür görinen gülşende
Sīm ü zerdür ki ʿaṭā ḳılmış anı bāġa ḫazān

vardugı yirden:

1. **vardugı yirden:**-*den*
Mesnevi 15
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Vardığı yer, ulaşılan yer.

Aḳçe gibi uġurlu şey olmaz
Vardugı yirden ol tehī gelmez

varıcı:

1. **varıcıdur:**-*dur*
Mesnevi 15
Mısra: **34**
Varan, ulaşan, erişen (şey).

Gāh sende vü gāh ḫāricidür
Yatluya vü eyüye varıcıdur

vārid olursa:

1. **vārid olursa:**-*ur, -sa*
Gazel 496
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ulaşmak, erişmek.

Ne ṣarf itdi ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ṣūfī nice yıllardur
Eger söz vārid olursa meṣārifden suʾāl eyle

varıl:

1. **varılur:**-*ur*
Gazel 363
Mısra: **9**
Varılmak, ulaşılmak, erişilmek.

Manṣıbuñ bir yolı vardur gel o yoldan varılur
Varma yolsuzluḳ idüp dest-i tehī ey güm-rāh

varına yoġına:

1. **varına yoġına:**
Mesnevi 2
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Varına yoğuna, her şeye.

Ḳılmazuz varına yoġına naẓar
İtmezüz azına çoġına naẓar

varını yāre virdi:

1. **varını yāre virdi:**-*di*
Tahmis 4
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Varını yâre vermek, tüm varlığını sevgili yolunda harcamak.

Varını virdi yāre oldı saʿīd
Geçdi cān u cihāndan oldı baʿīd

vārını yārına teslīm itdi:

1. **vārını yārına teslīm itdi:**-*di*
Kıt'a 18
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Varlığını sevgiliye vermek, sevgili için canından geçmek.

Vārını yārına teslīm itdi
Bu günüm yarına ḳalsun dimedi

vāriş:

1. **vāriş:**
Gazel 31
Mısra: **1**
Mirasçı, malın bir başkasına kalması.

Ey ḫāriṣ-i māl itme ṣaḳın vāriş içün ḫars
Hūşenge naṣīb olmadı mīrāṣ-ı Kiyūmers

varlık:

1. **varlıḳ:**
Gazel 190
Mısra: **4**
Var olan her şey, varlık.

Feṯḥ ü nuṣretdür bu deñlü ḳalʿalar kim vardur
ʿÖmrüñi var eylesün ol kim anuñdur varlıḳ

varuñı terk idersin:

1. **varuñı terk idersin:**-*er, -sin*
Tahmis 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Varını terk etmek, tüm varlığını feda etmek. II Âşığın sevgiliyi görme uğruna maddi ve manevi tüm varlığından vazgeçmesi.

Bilürüm gördükde anı terk idersin varuñı
İster iseñ bulmaġā vaṣl-ı ḥabībi cān ile

2. **varuñı terk idersin:**-*er, -sin*
Gazel 401
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Varını terk etmek, tüm varlığını feda etmek.

Yāruñı görmek dilerseñ terk idersin varuñı
Vāruñı terk itmeyince göremezsin yāruñı

varuñı terk itmeyince:

1. **varuñı terk itmeyince:**-*me, -y, -ince*
Tahmis 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Varını terk etmek, tüm varlığını feda etmek. II Âşığın sevgiliyi görme uğruna maddi ve manevi tüm varlığından vazgeçmesi.

Ṣabr u ārām idemezsin görmeseñ dil-dāruñı
Varuñı terk itmeyince göremezsin yārüñi

2. **vāruñı terk itmeyince:**-*me, -y, -ince*
Gazel 401
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Varını terk etmek, tüm varlığını feda etmek.

Yāruñı görmek dilerseñ terk idersin varuñı
Vāruñı terk itmeyince göremezsin yāruñı

vaṣf iderler:

1. **vaṣf iderler:**-*er, -ler*
Gazel 105
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Niteliklerini anlatmak, özelliklerinden söz etmek.

Kemāl ehli kemālin vaṣf iderler ehl-i dil ẕātuñ
Ṣıfāt-ı ẕātuñ olmaḳ cümle maḳbūl-i ahālīdür

vaṣf itme:

1. **vaṣf itme:**-*me*
Gazel 369
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Niteliklerini anlatmak, özelliklerinden söz etmek.

Vaṣf itme bize ḫançer-i dil-dārı Ḳabūlī
ʿĀṣıḳlar arasında dil-āzārı getürme

vaṣfa gelmez:

1. **vaṣfa gelmez:**-*mez*
Tahmis 6
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Vasıflandırmak, tasvir edilmek.

Vaṣfa gelmez ṣad melālüm vardur
Ṣerḥe ṣıġmaz vaṣf-ı ḥālüm vardur

vaṣf-ı ḥālüm:

1. **vaṣf-ı ḥālüm:**-*üm*
Tahmis 6
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İçinde bulunulan hâlin vasfı.

Vaṣfa gelmez ṣad melālüm vardur

Şerḥe ṣıġmaz vaṣf-ı ḥālüm vardur

vaṣf-ı ḥālüñ eylesem:

1. **vaṣf-ı ḥālüñ eylesem:**-*se, -m*
Gazel 113
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hâlini anlatmak, durumundan söz etmek. II Sevgiliden bahsetmek.

Vaṣf-ı ḥālüñ eylesem pür-ḥūn olur nāf-ı ġazāl
Gözlerüñ yād eylesem ṣaḥrāda āhūlar ṭurur

vaṣf-ı ḥaṭṭuñ iderüz:

1. **vaṣf-ı ḥaṭṭuñ iderüz:**-*er, -üz*
Gazel 366
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayva tüylerinin özelliklerinden söz etmek.

Ṣaḥn-ı gülşende Ḳabūlī gibi ey serv ṭurup
Vaṣf-ı ḥaṭṭuñ iderüz seyr-i çemenden gelene

vaṣf-ı ḥüsnin yazmaġ:

1. **vaṣf-ı ḥüsnin yazmaġ:**-*maġ*
Gazel 36
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzellik vasfını yazmak. II Sevgilinin güzelliğinden söz etmek.

ʿUṭārid vaṣf-ı ḥüsnin yazmaġ içün
Ḳabūlī mihr ile meh olur elvāḥ

vaṣf-ı şāh-ı enbiyādur:

1. **vaṣf-ı şāh-ı enbiyādur:**-*dur*
Gazel 476
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Nebilerin şahının vasfı. II Peygamberlerin sultanı olan Hazreti Muhammed'in özelliği.

Vaṣf-ı şāh-ı enbiyādur taṣliye
Tābiʿīne muḳtedādur taṣliye

vaṣf-ı zāt-ı Ḥudā:

1. **vaṣf-ı ẕāt-ı Ḥudā:**
Diğer 1
Mısra: **95**
Kelime Tipi: -
Allah'ın (yüce) zatının vasfı.

Neyāmed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḥudā
Kiyem men ki āyed zi-destem s̱enā

2. **vaṣf-ı ẕāt-ı Ḥudā:**
Gazel 493
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ın (yüce) zatının vasfı.

Ne-yāyed zi-men vaṣf-ı ẕāt-ı Ḥudā
K’ayem men ki āyed zi-destem s̱enā

vasf-ı zāt-ı mekremet-bahşuñ:

1. **vaṣf-ı ẕāt-ı mekremet-baḫşuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Lütuf bahşeden zatının vasıfları. II Lütuf ve ihsanlarda bulunan Vezir Osman Paşa'nın vasıfları.

Beyān-ı vaṣfa gelmez vaṣf-ı ẕāt-ı mekremet-baḫşuñ
Belī gelmez ḥisāba ḳaṭresi bārān-ı nīsānuñ

vaṣf-ı zātuñ:

1. **vaṣf-ı ẕātuñ:**-*uñ*
Kaside 2
Mısra: **103**
Kelime Tipi: -
Zatının vasıfları. II 3. Murad'ın zatı, kişiliği.

Dürr ü gevher gibi naẓm eyleye vaṣf-ı ẕātuñ
Güherāsā ola tā mürsele-i gūş-ı kesān

vaṣfuñ muṭavvel eylemedüm:

1. **vaṣfuñ muṭavvel eylemedüm:**-*me, -dü, -m*
Gazel 8

Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Vasfını uzatmak. II Sevgilinin özelliklerini uzun uzadıya anlatmak.

Vaṣfuñ muṭavvel eylemedüm ḳıldum iḫtisār
Bir söz ki muḫtasar ola lā-büd müfîd ola

vāṣıl olam:

1. **vāṣıl olam:**-*am*
Müsemmen 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşmak, ulaşmak, erişmek.

Aña nice olam diyü vāṣıl
Çoḳdan eylerdi ārzū seni dil

vāṣıl olamaz:

1. **vāṣıl olamaz:**-*amaz*
Kaside 7
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Vasıl olmak, ulaşmak, erişmek.

Diḳḳat olan ʿaded-i luṭfuña vāṣıl olamaz
Añlanılmaz beli ʿadd ile remāl-i sāʿāt

vāṣıl-ı bezm-i viṣāl-i yār olam:

1. **vāṣıl-ı bezm-i viṣāl-i yār olam:**-*am*
Gazel 132
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma meclisine erişmek. II Sevgiliye kavuşmak, vuslata ermek.

Vāṣıl-ı bezm-i viṣāl-i yār olam dirseñ eger
Ey Ḳabūlī düş ayaġına yüri yalvar var

vāṣıl-ı cānān ider:

1. **vāṣıl-ı cānān ider:**-*er*
Gazel 6
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşturmak.

Bir gün Ḳabūlī vāṣıl-ı cānān ider seni
Sulṭān-ı bī-niyāza ki dilden niyāz ola

vāṣıl-ı ḥażretüz:

1. **vāṣıl-ı ḥażretüz:**-*üz*
Mesnevi 10
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Allah'a ulaşan (kimse).

Bize hādī olalı ism-i İlāh
Vāṣıl-ı ḥażretüz bi-ḥamdi'llāh

vāṣıl-ı semʿ-i şehenşāh-ı cihān:

1. **vāṣıl-ı semʿ-i şehenşāh-ı cihān:**
Gazel 143
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Cihan padişahının kulağına ulaşmak. II Sevgiliye sözlerini ulaştırmak.

Vāṣıl-ı semʿ-i şehenşāh-ı cihān olsa nola
Ey Ḳabūlī ḳatı pākīze güherdür sözümüz

vāsiʿ-i feżā-yı devlet:

1. **vāsiʿ-i feżā-yı devlet:**
Gazel 22
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Devletin geniş kapısı. II Sevgilinin makamı, eşiği.

Bāb-ı ḥarem şerīk-i maḫṣūṣ-ı ʿizz u rifʿat
Meydān-ı āstānuñ vāsiʿ-i feżā-yı devlet

vaṣl:

1. **vaṣlını:**-*ı, -n, -ı*
Gazel 37
Mısra: **2**
Ulaşmak, kavuşmak. II Sevgiliye kavuşmak.

Çün oldı göñül bende-i dergāh-ı Meḥemmed
Ḥaḳdan dilerüz vaṣlını bā-cāh-ı Meḥemmed

2. **vaṣluñla:**-*uñ, -la*
Gazel 75
Mısra: **18**

Ulaşmak, kavuşmak. II Sevgiliye kavuşmak.

Ber-murād it Ḳabūli-i zārı
Eyle vaṣluñla kām-rān dil-ber

3. **vaṣl:**
Gazel 98
Mısra: **1**
Ulaşmak, kavuşmak. II Sevgiliye kavuşmak.

Vaṣl umarsañ yārdan ol ġurre-i ġarrāyı gör
Kim dimişler ey göñül bayrāmuñ eyle ayı gör

4. **vaṣlına:**-*ı, -n, -a*
Mesnevi 2
Mısra: **72**
Ulaşmak, kavuşmak.

Daḫı bir kesb ü ġayrı kārum yoḳ
Vaṣlına aña iḳtidārum yoḳ

vaṣl iḥtimāli:

1. **vaṣl iḥtimāli:**
Tahmis 10
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşma ihtimali.

Maḥalli düşdi añdum ḥāl-i Bali
Ayıḳla olmadı vaṣl iḥtimāli

vaṣl ister:

1. **vaṣl ister:**-*r*
Gazel 396
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşmayı istemek.

Vaṣl ister Ḳabūli-i şeydā
Neylesün vaʿdeñe ityānı ḳodı

vaṣl-ı ḥabībi:

1. **vaṣl-ı ḥabībi:**-*i*
Tahmis 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmak.

Bilürüm gördükde anı terk idersin varuñı
İster iseñ bulmaġā vaṣl-ı ḥabībi cān ile

vaṣl-ı yār:

1. **vaṣl-ı yār:**
Gazel 380
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmak, vuslata ermek.

Derd-i firāḳa çāre hemān vaṣl-ı yār imiş
Sen de Ḳabūli ṭurma meded eyle çāreye

vaṣl-ı yāre:

1. **vaṣl-ı yāre:**-*e*
Gazel 92
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmak, vuslata ermek.

Sen duʿa itseñ Ḳabūlī vaṣl-ı yāre baş açup
Yüz ṭutup bāb-ı niyāza ellerin yārān açar

vaṣl-ı yāre evmezin:

1. **vaṣl-ı yāre evmezin:**-*mez, -in*
Beyit 165
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşmak için acele etmek.

Gözlerin furṣat düşünce vaṣl-ı yāre evmezin
Engel oġlum da olursa sevmez oġlı sevmezin

vaṣluñ ārzū ḳılmaḳ:

1. **vaṣluñ ārzū ḳılmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 123
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Vuslatı arzu etmek. II Sevgiliye kavuşmayı istemek.

Ḳabūlī gibi vaṣluñ ārzū ḳılmaḳ ne ḥaddümdür
Ġaraż ʿarż-ı dil-i şeydā biraz sūz u güdāzumdur

vaṣluñ ārzū ḳılmaz:

1. **vaṣluñ ārzū ḳılmaz:**-*maz*
Gazel 265
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
Kavuşmayı arzu etmek. II Sevgiliye kavuşmayı istemek, vuslatı arzulamak.

Ṣanma vaṣluñ ārzū ḳılmaz Ḳabūlī dem-be-dem
Ḥāżır ādemdür hemān ey ġonça furṣat bulmasun

vaṣluñ vaʿde ḳılmazsañ:

1. **vaṣluñ vaʿde ḳılmazsañ:**-*maz, -sa, -ñ*
Tesdis 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı vaat etmek.

Baṣarsañ dīde vü dāmān-ı iḥsānuñla silmezseñ
Eger bir bendeñe cānā vaṣluñ vaʿde ḳılmazsañ

vaṣluñı niyāz eylerse:

1. **vaṣluñı niyāz eylerse:**-*r, -se*
Gazel 108
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı niyaz etmek. II Sevgiliye kavuşmak için dua etmek.

Ḳabūlī vaṣluñı dilden niyāz eylerse sulṭānum
Sen aña ḳalma ancaḳ ol dil-i dārına ḳalmışdur

vaṣṣāf:

1. **vaṣṣāfuñ:**-*uñ*
Gazel 234
Mısra: **9**
Vasıflar, özellikler. II Sevgilinin vasıfları.

Oldı Ḳabūlī bī-gümān vaṣṣāfuñ ey şāh-ı cihān
Yād itse nāmuñ tāze cān kesb eyler eṣnāf-ı ümem

vaṭan:

1. **vaṭanum:**-*um*
Mesnevi 2
Mısra: **59**
Vatan, yurt, memleket.

Vaṭanum oldıġı cihetden aña
Ṭālibem anı himmet eyle baña

2. **vaṭanumdur:**-*um, -dur*
Mesnevi 2
Mısra: **38**
Vatan, yurt, memleket.

Yaʿni şāhā ḳażā-i nefs-i Gedūs
Vaṭanumdur ki olmışam meʾnūs

vaṭan ehlinden:

1. **vaṭan ehlinden:**-*n, -den*
Mesnevi 2
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Vatan sahipleri, vatandaşlar, halk.

Vaṭan ehlinden aḳçe alınmaz
Vaṭan ehline bunı vir dinmez

vaṭan ehline:

1. **vaṭan ehline:**-*n, -e*
Mesnevi 2
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Vatan sahipleri, vatandaşlar, halk.

Vaṭan ehlinden aḳçe alınmaz
Vaṭan ehline bunı vir dinmez

vāv:

1. **vāv:**
Gazel 332
Mısra: **6**
Arapça "vav (و)" harfi. II Sevgilinin Arapça "vav (و)" harfine benzeyen büklümlü saçları.

Vāv-ı zülfüñ ʿaṭf ider saña żamīr-i ʿāṣıḳı
İrtibāṭ olmaz bilürsin ʿatf içün olmazsa vāv

vāv-ı zülfüñ:

1. **vāv-ı zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 332
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Saçın vavı. II Sevgilinin Arapça "vav (و)" harfine benzeyen büklümlü saçları.

Vāv-ı zülfüñ ʿaṭf ider saña żamīr-i ʿāşıḳı
İrtibāṭ olmaz bilürsin ʿatf içün olmazsa vāv

vāy:

1. **vāy:**
Müsemmen 1
Mısra: **29**
Acı ve üzüntü duygusunu ifade eden ünlem.

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

vāye-dih-i evzāʿī:

1. **vāye-dih-i evzāʿī:**
Gazel 499
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Vaziyetlere nasip veren (Hazreti peygamberin yüce şanı).

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfateş mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl
Şān-ı pür-maḥmideteş vāye-dih-i evzāʿī

vaz gel:

1. **vaz gel:**
Gazel 220
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Vazgeçmek, caymak, dönmek.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

vaz gelesüz:

1. **vaz gelesüz:**-*e, -süz*
Kıt'a 33
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Vazgeçmek, caymak, dönmek.

Ya vire ya ala ya vaz gelesüz
Elüñüzde hele muḫayyerlik

vaz gelmez:

1. **vaz gelmez:**-*mez*
Gazel 220
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Vazgeçmek, caymak, dönmek.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

vażʿ idüp:

1. **vażʿ idüp:**
Gazel 275
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tavır almak.

Vażʿ idüp dil-ber baña hīç iltifāt itmez geçer
Aña söyleñ luṭf idüp vażʿını taġyīr eylesün

2. **vażʿ idüp:**-*üp*
Gazel 275
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Tavır almak.

Vażʿ idüp dil-ber baña hīç iltifāt itmez geçer
Aña söyleñ luṭf idüp vażʿını taġyīr eylesün

vażʿ-ı dervīşāneden:

1. **vażʿ-ı dervīşāneden:**-*den*
Gazel 348
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dervişlik vaziyeti, hâli.

Ḳabūlī pādşāh olmaḳ dilerseñ terk-i cāh eyle
Ferāġat şālına gir vażʿ-ı dervīşāneden çıḳma

vażʿ-ı küstāḫānemüz:

1. **vażʿ-ı küstāḫānemüz:**-*müz*
Kıt'a 11
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Küstahça tavırlar.

Vażʿ-ı küstāḫānemüz maʿẕūr buyrulsa nola
Luṭf-ı şehdür ḳulları küstāḫ iden sulṭān-ı mā

vażʿ-ı nā-maʿḳūldür:

1. **vażʿ-ı nā-maʿḳūldür:**-*dür*
Gazel 393

Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Uygunsuz vaziyet, kabul görmeyen durum.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı şūfī vażʿ-ı nā-maʿḳūldür dirmiş
O nā-maʿḳūl söyler ehl-i dil bilmez mi maʿḳūli

<u>vażīfe:</u>

1. **vażīfe:**
Kıt'a 20
Mısra: **4**
Vazife, görev.

Zümre-i ehl-i ṭabʿa şām u seḥer
Derd ü ġamdur vażīfe sulṭānum

<u>vażʿın bilmeyüp:</u>

1. **vażʿın bilmeyüp:***-me, -y, -üp*
Kaside 11
Mısra: **37**
Kelime Tipi: -
Kendini bilmek, haddini bilmek.

Yiri anuñ gedük ḳaldı ki dāyim bilmeyüp vażʿın
Gedük daʿvāsın idüp dünyenüñ çoḳ dırların gördüm

<u>vażʿını taġyīr eylesün:</u>

1. **vażʿını taġyīr eylesün:***-sün*
Gazel 275
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tavrını değiştirmek.

Vażʿ idüp dil-ber baña hīç iltifāt itmez geçer
Aña söyleñ luṭf idüp vażʿını taġyīr eylesün

<u>ve:</u>

1. **ve:**
Beyit 197
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Cilduhu meclūd bi'l-ḥaddi'l-ḥadīd
Ve eyādīhi maġlūletun bi'l-ḥadīd

2. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Ḥamd ü şükr ü sipās ol Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki efrād-ı ādemiyānı kemāl-i faẕlla ārāste ḳılup zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından yenābiʿ-i ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı dehānlarından

3. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān
İnne mine'ş-şiʿri le-ḥikme taḳrīr-i dil-peẕīr ile maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi
Erbāb-ı ṣınāʿat-kelāmuñ ve aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ kelām-ı muʿciz-niẓām ve maḳāl-i siḥr-intiẓāmını

4. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

iken lisān-ı ḥikmet-beyān
İnne mine'ş-şiʿri le-ḥikme taḳrīr-i dil-peẕīr ile maḳbūl-i ḳulūb-ı ehl-i ḥāl itdi
Erbāb-ı ṣınāʿat-kelāmuñ ve aṣḥāb-ı belāġat-intiẓāmuñ kelām-ı muʿciz-niẓām ve maḳāl-i siḥr-intiẓāmını

5. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

iki vech üzre muḳarrer ḳılmışlardur Biri neṣr ki anuñ muḥarriri erbābı secʿ ü inşā ve biri naẓm ki anuñ muḳarriri aṣḥāb-ı şiʿr ü naẓm-ārādur

6. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **14**
"ve" bağlacı.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü

birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

7. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **15**
"ve" bağlacı.

fāyıż u lāyıḥ olmış kelimāt ise ol medḥdür Ve eger māde-i şehvet ü ġażabdan ṣādır u mütebādir olan kelām ise aña ẕem diyü tesmiye itmişlerdür

8. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **21**
"ve" bağlacı.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet gūşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet kūçesinüñ mesned-nişīni zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

9. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **22**
"ve" bağlacı.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet gūşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet kūçesinüñ mesned-nişīni zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

10. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **23**
"ve" bağlacı.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

11. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **24**
"ve" bağlacı.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

12. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **24**
"ve" bağlacı.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

13. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **26**
"ve" bağlacı.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekseri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḫālet-i ruḫṣat virildi Ammā

14. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **27**
"ve" bağlacı.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

15. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **28**
"ve" bağlacı.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

16. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **29**
"ve" bağlacı.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

17. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **29**
"ve" bağlacı.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

18. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **29**
"ve" bağlacı.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

19. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **29**
"ve" bağlacı.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

20. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **31**
"ve" bağlacı.

ḳuvvetüm olduḳça ve ṭāḳatüm yitdükçe ol ṭāʾife-i ʿiẓāmuñ ve zümre-i kirāmuñ raḥima'llahu emvātehüm ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ ʿaḳablarınca üftān u ḫīzān pūyān u devān olup ʿunfuvān-ı

21. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **31**
"ve" bağlacı.

ḳuvvetüm olduḳça ve ṭāḳatüm yitdükçe ol ṭāʾife-i ʿiẓāmuñ ve zümre-i kirāmuñ raḥima'llahu emvātehüm ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ ʿaḳablarınca üftān u ḫīzān pūyān u devān olup ʿunfuvān-ı

22. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **33**
"ve" bağlacı.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

23. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **34**
"ve" bağlacı.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

24. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **34**
"ve" bağlacı.

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

25. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **35**
"ve" bağlacı.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

26. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **36**
"ve" bağlacı.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

27. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **38**
"ve" bağlacı.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

28. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **38**
"ve" bağlacı.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

29. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **51**
"ve" bağlacı.

Çünki hātıf-ı ġayb ve lā-raybdan bu işāret vāḳiʿ oldı ol şevḳden ẕerrevār raḳṣa girüp
Şevḳle destüme alup ḫāme

30. **ve:**
Diğer 1
Mısra: **61**
"ve" bağlacı.

ki vāḳiʿ olan ġalaṭ u zeleli ḳalem-i luṭfları ile ıṣlāḥ idüp veʿaybın ġayb idüp ḫā'-i ḫāṭāyı ʿayn-ı ʿaṭāya

tebdīl
buyuralar

ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh:

1. **ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh:**
Diğer 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Ayet**
Kuran-ı Kerim'de geçen: "Biz ona şiir öğretmedik. Ve bu, ona yakışmaz." ayeti (Yasin 36/69).

leʾālī-i naẓmı nümāyān u reyyān ḳıldı Dürūd-ı nā-maʿdūd ol muḫāṭab-ı kelām-ı muʿciz-niẓāma ki fünūn-ı şiʿri mażmūnı Ve mā ʿallemnāhu'ş-şiʿra ve mā yenbaġī leh ile merdūd-ı ṭabāyiʿ ḳılmış

ve yusʾelu'l-leʾīm:

1. **ve yusʾelu'l-leʾīm:**
Beyit 193
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ve alçak olan kişi hesaba çekilir.

Yukerremu'l-kerīm
Ve yusʾelu'l-leʾīm

vebāl-i ādem:

1. **vebāl-i ādem:**
Kaside 3
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
İnsanın günahı.

Biri vebāl-i ādem biri vebā-yı ʿālem
Biri ʿaẕāb-ı ʿālim biri cefā-yı kāmil

vebāli boynuma:

1. **vebāli boynuma:**
Gazel 442
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vebali boynuna olmak: Sorumluluğu altında olmak, belli bir şeyin yükümlülüğünü üstlenmek.

Virem ḳollaruña bend-i ḥamāyıl
Benüm boynuma var ise vebāli

vebā-yı ʿālem:

1. **vebā-yı ʿālem:**
Kaside 3
Mısra: **61**
Kelime Tipi: -
Âlemin vebası.

Biri vebāl-i ādem biri vebā-yı ʿālem
Biri ʿaẕāb-ı ʿālim biri cefā-yı kāmil

vecd ü ḥālāt:

1. **vecd ü ḥālāt:**
Kaside 7
Mısra: **64**
Kelime Tipi: -
Vecde gelme ve coşkulu hâller.

Nola ger kesb-i ṣafā ḳılsa sözümden aḥbāb
Naġamāt ehli virür ādeme vecd ü ḥālāt

vech:

1. **vechi:**-*i*
Gazel 15
Mısra: **7**
Sebep, neden.

Ḥiddete gelse köpüklense ḳızarsa vechi var
Çoḳ ṣıḳılcımdan ḫalāṣ olmışdur ey sāḳī ṣarāb

2. **vechi:**-*i*
Gazel 110
Mısra: **3**
Sebep, neden.

Baḳmasa yüzümüze vechi var ol rūḥ-ı revān
Eylemez ehl-i ṣafā ṣūret-i emvāta naẓar

3. **vechi:**-*i*
Gazel 116
Mısra: **4**
Sebep, neden.

Ḳatı güm-rāh idi zāhid ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı
Ṣıġarsa vechi var şimdi ṣaḳalın yola gelmişdür

4. **vechi:**-*i*
Kaside 8
Mısra: **13**
Sebep, neden.

Ṭabancañ ḳorḳusundan
vechi var ḳaldırsa ṭabanı
Ezelden sillesi oġlānıdur
Aʿcām Ervāmuñ

5. **vechüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 350
Mısra: **8**
Yüz, çehre, surat, sima. II Sevgilinin yüzü.

Ḫurşīd ü māhı her ne
ḳadar medḥ iderse ḫalḳ
Olmaz naẓīr vechüñe
vechen mine'l-vücūh

vechen mine'l-vücūh:

1. **vechen mine'l-vücūh:**
Gazel 350
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Hiçbir yönden, asla!

Ḫurşīd ü māhı her ne
ḳadar medḥ iderse ḫalḳ
Olmaz naẓīr vechüñe
vechen mine'l-vücūh

veci':

1. **veci'te:**-*te*
Gazel 254
Mısra: **8**
Güzel, hoş, latif. II Münasip, uygun.

Göñülde şevḳ-ı viṣālüñ
dilümde bu mıṣraʿ
Ḳadimte ḫayra ḳudūmin
veci'te ḫayra ḳadem

vefā:

1. **vefā:**
Beyit 240
Mısra: **2**
Sadakat, bağlılık.

Meyl eyleme dünyāya
ḥaẕer ḳıl dişilerden
Bunlarda vefā olmaz edeb
de kişilerden

2. **vefā:**
Gazel 12
Mısra: **6**
Sadakat, bağlılık.

O mürüvvet o maḥabbet o
meveddet o raḥm
O riʿāyet o ḥimāyet o
şefāʿat o vefā

3. **vefādan:**-*dan*
Gazel 105
Mısra: **12**
Sadakat, bağlılık.

Ḳażā-yı nefs-i Kütāhiyye
bir cāhildedür şimdi
Ḥamiyyetden vefādan
kendü ḫālī kendü vālīdür

4. **vefā:**
Gazel 139
Mısra: **10**
Sadakat, bağlılık.

Ḳabūlī şunda bir merd-i
ġarīb-i lā-ubālīdür
Vefā ummaz o senden
kimseden hergiz recā
itmez

5. **vefā:**
Gazel 201
Mısra: **9**
Sadakat, bağlılık.

Vefā murād idinürseñ
olunca çek cevrin
Ḳabūli ʿayn-ı vefādur
cefāsı Eyyūbuñ

6. **vefādur:**-*dur*
Gazel 226
Mısra: **9**
Sadakat, bağlılık.

Vefādur ẓillet-i pāküñ
recāsı çāre ġamnāküñ
Eger cevr iḥtimāli var ise
az eyle sulṭānum

7. **vefā:**
Gazel 291
Mısra: **9**
Sadakat, bağlılık.

Ġayra vefā cefā-yı
sezāvār olup bize
Anı Ḳabūli bendeñe lāyıḳ
görür misin

8. **vefā:**
Gazel 441
Mısra: **7**
Sadakat, bağlılık.

Vefā ummaḳ cihān-ı bī-
vefādan kār-ı müşkildür
Dil-i zārı cefāya bāri
muʿtād itseñ olmaz mı

vefā gelmez:

1. **vefā gelmez:**-*mez*
Gazel 176
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sadakat göstermek, bağlanmak.

Gelmez Ḳabūli ḫalḳ-ı cihāndan saña vefā
Gel ʿāḳil iseñ idegör anlardan iḫtiyāṭ

vefā itmemekden:

1. **vefā itmemekden:**-*me, -mek, -den*
Gazel 174
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sadakat göstermek, bağlanmak.

Vefā itmemekden cefā mı ġaraż
Bize yoḫsa maḥżā ez̲ā mı ġaraż

vefā itmez:

1. **vefā itmez:**-*mez*
Gazel 139
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Merhamet etmek, vefa göstermek.

Göñül bir ġayrı dil-ber sev çün ol terk-i cefā itmez
Perī-rūlar saña birḳaç gerek biri vefā itmez

vefā ḳıl:

1. **vefā ḳıl:**
Gazel 174
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sadakat göstermek, bağlanmak.

Vefā ḳıl didükce ġaraż eyledüñ
Ḳabūlī ḳuluña revā mı ġaraż

2. **vefā ḳıl:**
Tahmis 10
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vefalı olmak, sadakat göstermek.

Beḳā-yı salṭanat sulṭāna ḳalmaz
Vefā ḳıl bendeñe aʿdāña raġmen

vefā kılmadı:

1. **vefā ḳılmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 397
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vefa göstermek, sadakat göstermek, bağlanmak.

Ḫāk-i tene ḳılmadı vefā Nīl-i mizācuñ
Dil mihr-i ruḫuñ şevḳi ile düşdi s̲erāḳī

vefā ḳılmaḳ:

1. **vefā ḳılmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 118
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgi göstermek, ilgilenmek, sadakat göstermek.

Ḫaṭuñ geldi vefā ḳılmaḳ gerek şimden girü cānā
İrür çün bāġ-ı ʿālemde şecer evvel s̲emer āḫir

vefā ḳılmaz:

1. **vefā ḳılmaz:**-*maz*
Gazel 324
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vefa göstermek.

Kendü inṣāfına ḳalursa vefā ḳılmaz o yār
Biz Ḳabūlī bilürüz ḫūblaruñ enṣāfın

vefā vü maʿdeletden:

1. **vefā vü maʿdeletden:**-*den*
Gazel 67
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Vefa ve adalet.

Vefā vü maʿdeletden yüz çevirmez merḥamet ehli
Benüm bir ʿadle māyil pādşāh-ı bī-ʿadīlüm var

vefā vü merḥamet ḳıl:

1. **vefā vü merḥamet ḳıl:**
Gazel 142
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Vefa ve merhamet etmek.

Vefā vü merḥamet ḳıl diyü ibrām itme dil-dāra
Ölümlü ḫasteye ey dil ṭabīb olan ʿilāc itmez

vefā vü mürüvvet:

1. **vefā vü mürüvvet:**
Gazel 337
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Merhamet ve lütuf.

Reh-i vefāda vücūdın ġubār iden yoluña
Ḳanı vefā vü mürüvvet ḳanı ʿaṭā ḳuluña

vefāsı çoġ ola:

1. **vefāsı çoġ ola:**-*a*
Gazel 6
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vefası çok olmak.

Ehl-i niyāza nāz ide ammā ki az ide
Yaʿni vefāsı çoġ ola ʿāşıḳ-nüvāz ola

vefī-ʿahd:

1. **vefī-ʿahd:**
Kaside 7
Mısra: **58**
Sözünde duran, sözüne sadık (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa.

Ṣādıḳu'l-ḳavl ḳavī-ḳalb ḳavīmü'l-idrāk
Kāmilü'l-vaʿd vefī-ʿahd ü faṣīḥü'l-kelimāt

vehm-i ḳıyās:

1. **vehm-i ḳıyās:**
Kaside 7
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kıyas düşüncesi, mukayese fikri.

Rütbet-i ẕātuñı taʿyīn idemez vehm-i ḳıyās
Vezn ü taḳdīr ü ʿayār ile bulınmaz derecāt

vekīl:

1. **vekīlüm:**-*üm*
Gazel 67
Mısra: **10**
Bir başkası adına söz hakkına sahip olan yetkili kimse. II Kendisine tevekkül eden kulların işlerini kolaylaştıran ve en iyi sonuca ulaştıran, "El-Vekil" olan Allah.

Ḳabūlī cānib-i ḫaṣmı ḫavāle eyledüm Ḥaḳḳa
Ne pervā müddeʿīden çün Ḫudā gibi vekīlüm var

vekīl-i şehen-şeh-i ʿādil:

1. **vekīl-i şehen-şeh-i ʿādil:**
Mesnevi 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Adaletli padişahın vekili. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ey vekīl-i şehen-şeh-i ʿādil
Cevher-i kān u ṭabʿ-ı deryā-dil

vekīl-i şehryār-ı ʿadl-güstersin:

1. **vekīl-i şehryār-ı ʿadl-güstersin:**-*sin*
Gazel 228
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Adalet sağlayan hükümdarın vekili. II Sevgili.

Vekīl-i şehryār-ı ʿadl-güstersin ʿadil göster
Demidür dād-ḫ∨ān olanlara dād eyle sulṭānum

velāyet:

1. **velāyet:**
Gazel 136
Mısra: **7**
Kulun Allah'a olan yakınlığı, velilik, ermişlik.

Dil-i dānāda muḳarrer ki velāyet vardur
Yoḫsa āyāt-ı vefā herkese ilhām olmaz

veled:

1. **veled:**
Kıt'a 23
Mısra: **4**
Çocuk, evlat.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel

Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

ve’l-ḥāṣıl:

1. **ve’l-ḥāṣıl:**
Kaside 4
Mısra: **13**
Sözün kısası, kısacası.

Pādşāh aña naẓar eyleyeli ve’l-ḥāṣıl
Başladı ẓulm-i ṣarīḥ eylemege ol bed-nām

2. **ve’l-ḥāṣıl:**
Mesnevi 4
Mısra: **91**
Sözün kısası, kısacası.

Varması gelmesiyle ve’l-ḥāṣıl
Ḫarcuma yitmedi gelen ḥāṣıl

velī:

1. **velī:**
Gazel 16
Mısra: **2**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Efendi zümre-i ʿuşşāḳ ḳullaruñdur hep
Velī bu şarṭ ile kim lā-yubāʿ u lā-yūheb

2. **velī:**
Gazel 51
Mısra: **7**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ṣāḥib-kemāle ẕilleti ʿizzet durur velī
Cāḥ u celāli cāḥile çāh-ı caḥīmdür

3. **velī:**
Gazel 69
Mısra: **10**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ẓuhūr itmek olurdı miṯāl-i Fāryābī
Velī Ḳabūlī cihānda ẓahīrümüz yoḳdur

4. **velī:**
Gazel 71
Mısra: **7**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ḳaʿr-ı çāh iken yirin geh ġarḳ-ı cāh eyler velī
Gāh olur rāh-ı cefāda ḫāk ile yeksān ider

5. **velī:**
Gazel 127
Mısra: **6**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ferāmūş eylemek ʿuşşāḳı gerçi resm-i ḫūbīdür
Velī mehcūr-ı dergāhını añmaḳ aña ḳalmışdur

6. **velī:**
Gazel 143
Mısra: **3**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Dil-i pür-yāre ṣanavber gibi pür-pāre velī
Anı ʿarż itmege dil-dāra ṭayanmaz özümüz

7. **velī:**
Gazel 206
Mısra: **3**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Lebüñ sükker velī ḳand-i mükerrer
Zebānuñ ṭūṭi-i gūyā-yı nāzük

8. **velī:**
Gazel 211
Mısra: **5**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Güzelde nāz u nezāket gerek velī ʿāşıḳ
Ġarīb ü ġam-zede vü zār u müstemend gerek

9. **velī:**
Gazel 286
Mısra: **5**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Sāḳi-i kevṯer bihişt içre ʿAlidür pes velī
İkiden ḫālī degüldür yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

10. **velī:**
Gazel 302
Mısra: **11**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Sözüm ḥaḳdur velī il bāṭıl añlar
Nedür icrā-yı ḥaḳ bāṭıl ne bilsün

11. **velī:**
Gazel 327
Mısra: **2**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

12. **velī:**
Gazel 335
Mısra: **8**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ġurūr ile çıḳarsın cāha ammā
Bıraġursın velī kendüñi çāha

13. **velī:**
Gazel 463
Mısra: **2**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ṣafā bezm-i meye mülḥaḳ degüldür
Sözüm ḥaḳdur velī mül haḳ degüldür

14. **velī:**
Gazel 512
Mısra: **3**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Vardur güle maḥabbetümüz ḫayliden velī
Bāġ-ı cihānda bir gül içün ḫārı sevmezin

15. **velī:**
Kaside 2
Mısra: **55**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Gösterür rūy-ı vefā zümre-i aṣḥāba velī
Görinür dīde-i aʿdāya çü şīr-i ġurrān

16. **velī:**
Kaside 4
Mısra: **195**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Birden üçler arasından yidiler gerçi velī
Geldi üçler yidiler yirine kār oldı tamām

17. **velī:**
Kaside 7
Mısra: **67**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Ḳāṣıruz gerçi ki medḥüñde velī sulṭānum
Terk-i cān eyle diseñ eylemezüz taḳṣīrāt

18. **velī:**
Kıt'a 35
Mısra: **7**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Velī ki nīme-i evvel muḫīṭ-i ḳaṭre-i ān
Ki nıṣf-ı çār yekest ez-murabbaʿ-ı āḫir

19. **velī:**
Mesnevi 2
Mısra: **50**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Müstaḳil bir ḳażā idi ezelī
Ġayra ilḥāḳ olındı şimdi velī

20. **velī:**
Mesnevi 4
Mısra: **84**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Gerçi taṣdīʿ ider ḥikāyātı
Cān-fezādur velī maḳālātı

21. **velī:**
Mesnevi 15
Mısra: **65**

Fakat, lakin, ama, ancak.

Sikke-ṣūret geçer velī şāhī
Sevme anı severseñ Allāhı

22. **velī:**
Müseddes 3
Mısra: **14**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Dem-i vuṣlat gibi bir hoş dem olmaz
Velī hicrānı birle ʿālem olmaz

23. **velī:**
Müseddes 3
Mısra: **27**
Fakat, lakin, ama, ancak.

Velī ḫālī degül cevr ü cefādan
Beḳā umma viṣāl-i dil-rübādan

velīk:

1. **velīk:**
Kıt'a 6
Mısra: **6**
Ama, fakat, lakin.

Guftem īn ṣūret-i sicil guft
Heft ṣūret velīk bī-maʿnī

velīkin:

1. **velīkin:**
Kaside 4
Mısra: **18**
Ama, fakat, lakin.

Aḳçe taṣḥīḥi diyü eyledi bir bidʿat-ı ḫāṣ
Bidʿat-ı ḫāṣ velīkin żararı ʿāleme ʿām

2. **velīkin:**
Mesnevi 2
Mısra: **36**
Ama, fakat, lakin.

Gerçi ḫalḳ içre adı ednādur
Baña nisbet velīkin aʿlādur

3. **velīkin:**
Tahmis 7
Mısra: **5**
Ama, fakat, lakin.

Şākirüz gülden velīkin ḫārdan rencīdeyüz
Gül gibi gülzār-ı istiġnāda mesken ṭutalı

velvele ṣaldı:

1. **velvele ṣaldı:**-*dı*
Gazel 339
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Velveleye vermek: Heyecan ve telaş uyandırmak, şiddetli bir şekilde gürültü çıkarmak.

Naʿra-i āhum çıḳup eflāke ṣaldı velvele
Ḫavfdan düşdi zemīn ü āsmāna zelzele

2. **velvele ṣaldı:**-*dı*
Gazel 372
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Velveleye vermek, heyecan ve telaş uyandırmak, şiddetli bir şekilde gürültü çıkarmak.

Velvele ṣaldı ṣadā-yı suḫanum āfāḳa
Çıḳdı āvāze-i naẓmum felek-i nüh-ṭāḳa

verā-yı bābdan:

1. **verā-yı bābdan:**-*dan*
Gazel 13
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kapı arkası.

Ḳabūlī ḫalvet-i ḫāṣa icāzet olmaya diyü
Ḥicāb ile verā-yı bābdan ḳaldum ḥicābāsā

verd-i ḫandān:

1. **verd-i ḫandān:**
Diğer 2
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Açılmış gül.

Jāleler aḳsun yüzinden verd-i ḫandān aġlasun
Ḳaṭreler döksün gözinden bāġ u bostān aġlasun

verd-i ruḫsāruñ:

1. **verd-i ruḫsāruñ:**-*uñ*
Gazel 84
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Yanağın gülü. II Sevgilinin yanağı.

Sünbülüñ gül-būy u gül-pūş u gül-āb-ālūdedür
Verd-i ruḫsāruñ gül-i sīrāb-ı sünbül-sūdedür

v'estevlā:

1. **v'estevlā:**
Tarih 16
Mısra: **2**
Ele geçirmek, yenmek.

Ṣāḥibu'l-ḫayrāt ve'l-iḥsān sulṭānu'l-cuyūş
Ḳad tevelle'l-arḍa v'estevlā bi-tedbīrin bihi

v'estevlī:

1. **v'estevlī:**
Tarih 16
Mısra: **4**
Ele geçirmek, yenmek.

Caʿfer ḳad sāġe beyne'l-ḫalḳ bi'ṣ-ṣıdḳi'l-metn
Fāḳa v'estevlī ʿale'n-nāsi bi-tevḳīrin bihi

v'ey:

1. **v'ey:**
Gazel 342
Mısra: **10**
"ve" bağlacı ile "ey" nida ünleminin kısaltılmış şekli.

Üftādedür Ḳabūlī düşdükce destgīr ol
Ey kevkeb-i saʿādet v'ey ṭāliʿ-i ḫuceste

2. **v'ey:**
Mesnevi 4
Mısra: **2**
"ve" bağlacı ile "ey" nida ünleminin kısaltılmış şekli.

Ey semiyy-i nebiyy-i Ḥayy u Ḳadīm
V'ey müsemmī be-nām-ı İbrāhīm

3. **v'ey:**
Mesnevi 4
Mısra: **40**
"ve" bağlacı ile "ey" nida ünleminin kısaltılmış şekli.

Ey vezāret sipihrinüñ māhı
V'ey saʿādet sarāyınuñ şāhı

4. **v'ey:**
Mesnevi 8
Mısra: **5**
"ve" bağlacı ile "ey" nida ünleminin kısaltılmış şekli.

V'ey ʿAlī-sīret ü Ḥasan-ṣūret
Muṣṭafā-ḫulḳ u Murtażā-ḫilḳat

5. **v'ey:**
Tarih 2
Mısra: **1**
"ve" bağlacı ile "ey" nida ünleminin kısaltılmış şekli.

Ey pādşāh-ı pür-kerem v'ey ḫüsrev-i vālā-himem
Ḫalḳ-ı cihān görmiş degül bir sūr peydā eyledüñ

vey:

1. **vey:**
Kıt'a 7
Mısra: **1**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Vey guft dīde dil-rā ki hem-demem beher dil
Bī-saʿy-i tu ne-ḫ∨āhem dīdār-ı yār dīden

2. **vey:**
Kıt'a 7
Mısra: **5**
"O" üçüncü teklik şahıs zamiri.

Çevgān-ı zülf-i ān meh vey guft gūy-ı ser-rā
K'ey dil rübūde-i men tā çend ser-keşīden

veyā:

1. **veyā:**
Gazel 439
Mısra: **5**
"veya / ya da" bağlacı.

Götürür ḳoltuġuña girüp seni bir gün veyā
Geydigüñ …… yoḳdur dime ḳoltuḳlığı

vezāret pāyesinde:

1. **vezāret pāyesinde:**-*n, -de*
Tarih 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Vezirlik rütbesi.

Ḳarār itsün vezāret pāyesinde pāydār olsun
Anuñdur pāye-ber-pāye muḳarrer ʿizz-i sulṭānī

vezāret sipihrinüñ māhı:

1. **vezāret sipihrinüñ māhı:**
Mesnevi 4
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Vezirlik göğünün ayı. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ey vezāret sipihrinüñ māhı
V'ey saʿādet sarāyınuñ şāhı

vezīr:

1. **vezīri:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **2**
Osmanlı Devletinde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

Neyledüñ ey çarḫ-ı ẓālim neyledüñ ḳan eyledüñ
Bir vezīri yoḳ yire ḫāk ile yeksān eyledüñ

2. **vezīrümüz:**-*ümüz*
Gazel 69
Mısra: **4**
Osmanlı Devletinde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

Ne ʿaḳla danışuruz biz ne dānişe uyaruz
Şeh-i memālik-i ʿışḳuz vezīrümüz yoḳdur

3. **vezīrüz:**-*üz*
Gazel 360
Mısra: **1**
Osmanlı Devletinde askeri ve idari yetkisi olan en yüksek rütbedeki devlet memuru, vezirlik rütbesine sahip kimse.

Biz ne emīrüz ne vezīrüz ne şāh
Bende-i dergāh-ı İlāhuz İlāh

vezīrān:

1. **vezīrānı:**-*ı*
Tarih 3
Mısra: **10**
Vezirler.

Buyurmış bir seḫer ser-ḫalḳa-i erbāb-ı dīvāna Çaġur bir kūşeye cemʿ eyle ser cümle vezīrānı

vezīr-i aʿẓam:

1. **vezīr-i aʿẓam:**
Müseddes 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Azametli vezir, sadrazam.

Vezīr-i aʿẓam u şāh-ı muʿaẓẓam ẕāt-ı ekremsin
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan müʾeyyedsin mükerremsin

vezīr-i aʿẓam-ı şāh-ı muʿaẓẓam:

1. **vezīr-i aʿẓam-ı şāh-ı muʿaẓẓam:**
Diğer 1
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Muhteşem padişahın azametli veziri. II Osman Paşa.

Ḳarīn-i ḥażret-i ḫāḳān-ı aʿẓam
Vezīr-i aʿẓam-ı şāh-ı muʿaẓẓam

vezīr-i ʿazīz-iʿtibār:

1. **vezīr-i ʿazīz-iʿtibār:**
Tarih 4
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
İzzet (ve) itibar sahibi vezir. II Siyavuş Paşa.

İşi ʿadl u iḥsān inṣāf dād
Olupdur vezīr-i ʿazīz-iʿtibār

vezīr-i dil-pezīr-i bī-naẓīr:

1. **vezīr-i dil-pezīr-i bī-naẓīr:**
Tarih 10
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönüllerin beğendiği eşsiz vezir. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Āṣaf-ı ṣafder vezīr-i dil-pezīr-i bī-naẓīr
Yaʿni İbrāhīm Paşa-yı saʿādet-intimā

vezīr-i ʿiẓām:

1. **vezīr-i ʿiẓām:**
Kaside 4
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Azametli vezir.

Her kişi yaḳmış idi odları yalıñlandı
Defʿ ü refʿ idemedi anı vezīr-i ʿiẓām

vezīr-i kām-rān:

1. **vezīr-i kām-rān:**
Gazel 123
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Muradına ermiş vezir.

Bugün yarın vezīr-i kām-rān olsañ gerek şāhā
Ḳapuñda dürişen bendeñ gibi bir bende lāzımdur

2. **vezīr-i kām-rān:**
Tarih 18
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muradına ermiş vezir. II Ferhat Paşa.

Ḥażret-i serdār-ı pür-ḳudret vezīr-i kām-rān
ʿArṣa-i ʿālemde şimdi yine bir dād eyledi

vezīr-i kebīr-i şehen-şāh:

1. **vezīr-i kebīr-i şehen-şāh:**
Tarih 4
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
En büyük padişahın azametli veziri. II Siyavuş Paşa.

Vezīr-i kebīr-i şehen-şāh olup
Geçüp ṣadr-ı ʿālīde ḳıldı ḳarār

vezīr-i kebīr-i şeh-i dād-gār:

1. **vezīr-i kebīr-i şeh-i dād-gār:**
Tarih 4
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Adaletli padişahın azametli veziri. II Siyavuş Paşa.

Ḳabūlī didüm ben de tārīḫini
Vezīr-i kebīr-i şeh-i dād-gār

vezīr-i muʿaẓẓam:

1. **vezīr-i muʿaẓẓam:**
Gazel 471
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Muazzam vezir, hürmetli vezir.

Vezīr-i muʿaẓẓam müşīr-i mufaḫḫam
Emīn-i nigīn-i şehenşāh-ı aʿẓam

vezīr-i müşīr-i ʿālī-şān:

1. **vezīr-i müşīr-i ʿālī-şān:**
Mesnevi 4
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce vezir. II İbrahim Paşa.

Ey vezīr-i müşīr-i ʿālī-şān
Maẓhar-ı iltifāt-ı şāh-ı cihān

vezīr-i ser-āmed-i vüzerā:

1. **vezīr-i ser-āmed-i vüzerā:**
Kıt'a 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vezirlerin en başında bulunan vezir, başvezir.

Ey vezīr-i ser-āmed-i vüzerā
Sende ḫatm oldı şimdi serverlik

vezīrüñ pīş-keşi:

1. **vezīrüñ pīş-keşi:**-*i*
Beyit 280
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vezirin hediyesi, armağanı.

Sekiz altuna mālik olsa kişi
Bir vezīrüñ olurdı pīş-keşi

vezīrüñ yolına:

1. **vezīrüñ yolına:**
Beyit 281
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Vezirin uğruna, vezir için.

Sekiz altuna mālik olsa hem-çün Mālik-i Dīnar
Dil-i dānā iderdi bir vezīrüñ yolına īs̱ār

v'ezkurū kesra hādimi'z-zellāt:

1. **v'eẕkurū kes̱ra ḫādimi'ẕ-ẕellāt:**
Beyit 223
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Hadis**
Hazreti peygamberin: "Tüm lezzetleri yıkan (acılaştıran) ölümü çokça hatırlayınız" anlamındaki hadis-i şerifine telmihte bulunan ve ölümün sıklıkla hatırlanması gerektiğini vurgulayan ifade.

Ekṣirū ẕikra hādimi'l-leẕẕāt
V'eẕkurū keṣra ḫādimi'ẕ-ẕellāt

vezn:

1. **vezne:**-*e*
Tarih 22
Mısra: **6**
Tartı, ölçü. II Belli bir ölçüyle yazılan mısraların dizilmesiyle oluşan uyum.

Düşdi bir tārīḫ o cāmiʿ ḥaḳḳına
Vezne lākin olmadı yār u ḥarīf

vezn ide:

1. **vezn ide:**-*e*
Kıt'a 23
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ölçmek.

Müsteviyyü'l-ḥacm ger ṭoḳuz …… çün bir kişi
Vezn ide biri birine muḫtelif bulur ʿuḳūl

vezn ü taḳdīr üʿayār:

1. **vezn ü taḳdīr üʿayār:**
Kaside 7
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Ölçü, takdir ve değer.

Rütbet-i ẕātuñı taʿyīn idemez vehm-i ḳıyās
Vezn ü taḳdīr üʿayār ile bulınmaz derecāt

vezne gel:

1. **vezne gel:**
Gazel 221
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Vezne gelmek, ölçülü olmak.

Zer gibi kāmil-ʿayār ol nāḳış olma vezne gel
Çekme ḳahrın her denīnüñ ehl-i dünyādan çekil

veznedār:

1. **veznedārdur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **4**
Veznede para işleriyle görevli kimse.

Ṣaruşın bir mücessem aġadur
Yaʿni kim veznedārdur altun

vezn-i ṭabʿ:

1. **vezn-i ṭabʿ:**
Diğer 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Mizacın ölçüsü. II Değerli olanı değersizden ayırt etme.

erbāb-ı kemāle maʿlūm ve aṣḥāb-ı maḳāle mefhūmdur ki kesb-i feżāʾil ile kişi şāʿir olmaz Olursa daḫı şiʿri ẓuhūra gelüp şöhret bulmaz Vezn-i ṭabʿ ādeme luṭf-ı Ḥaḳ ve ḳuvvet-i naẓmiyye feyż-i muṭlaḳdur Faḳīr daḫı

vifāḳ:

1. **vifāḳ:**
Beyit 128
Mısra: **2**
Huzur, barış.

Muʿaşşir-i ṣabır ṣabr-ı muʿaşşir-i ʿuşşāḳ
Ḳomadı mezraʿa-i dilde ẕerre deñlü vifāḳ

vilāyet-i germiyān:

1. **vilāyet-i germiyān:**
Diğer 1
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Germiyanoğulları Beyliği'nin memleketi. II Gediz.

mevlid-i aṣlı ve mevḳiʿ-i ḫaṭrı vāḳiʿ olan Gedūs-ı ṣafā-meʾnūs nām ḳaṣabada ki vilāyet-i Germiyān
āb-ı rūyı ve gül-i gülzār-ı cihānuñ yüzi ṣuyıdur nice zamān taḥṣil-i ʿilm ü fażā'ile ṭālib ve nice müddet tekmīli

vir:

1. **virmez:**-*mez*
Gazel 31
Mısra: **3**
Vermek, katmak. II Lezzet vermek, tat vermek.

Maʿcūn-ı lebüñ nūş-ı ġamuñ ẕevḳini virmez
Virür mi meyüñ şevḳini keyfiyyet-i pür-şaʿs

2. **virür:**-*ür*
Gazel 31
Mısra: **4**
Vermek, katmak. II Zevk ve sefa vermek.

Maʿcūn-ı lebüñ nūş-ı ġamuñ ẕevḳini virmez
Virür mi meyüñ şevḳini keyfiyyet-i pür-şaʿs

3. **vir:**
Beyit 143
Mısra: **2**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarṣa

4. **virdi:**-*di*
Beyit 199
Mısra: **1**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Sāḳiyā virdi müdām ehl-i dilüñ medḥ-i ḳadeḥ
Dāʾimā ehl-i riyā itse ne ġam ḳadḥ-i ḳadeḥ

5. **virüp:**-*üp*
Gazel 125
Mısra: **7**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Ḳafes-i ʿışḳa ḳoyup dāne virüp ḫālinden
Murġ-ı cānı niçe āzād eyler

6. **virme:**-*me*
Gazel 279
Mısra: **6**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Dürd-i mey-i muṣaffā ḳıldı dili mükedder
Virme şarābı sāḳī ṣabr it biraz ṭurılsun

7. **virürler:**-*ür, -ler*
Gazel 374
Mısra: **10**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Didüm ey meh bize bir būse daḫı luṭf eyle
Didi ʿāşıḳ ne virürler bu ṭamaʿkārlıġa

8. **virme:**-*me*
Gazel 382
Mısra: **15**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Gül gibi virme girībānı ile
İlmeye ḫār-ı belā dāmāne

9. **virem:**-*em*
Gazel 442
Mısra: **3**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Virem ḳollaruña bend-i ḥamāyıl
Benüm boynuma var ise vebāli

10. **virür:**-*ür*
Gazel 491
Mısra: **1**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Kim virür baña ḳażā il ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

11. **virmege:**-*meg, -e*
Gazel 517
Mısra: **7**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Virmege bülbül-i dāmāda bu gün gülşende
Nev-ʿarūs-ı güli başladı ṣabā tezyīne

12. **virdi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **44**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Ḳul ḳula düşdi diyü ġulġule düşdi ḫalḳa
Ehl-i dīvāna ʿaceb zelzele virdi evhām

13. **virdiler:**-*di, -ler*
Kaside 4
Mısra: **170**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Buñ deminde bulunurlar diyü ẓan eyledügüm
Virdiler başuma buñlar getürüp cāna melām

14. **virmede:**-*mede*
Kaside 4
Mısra: **203**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Almada virmede itmekde vü ḳılmakda ḳavī
Bilür aḥvāli ne lāzım aña ʿarż-ı iʿlām

15. **virür:**-*ür*
Kaside 7
Mısra: **64**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Nola ger kesb-i ṣafā ḳılsa sözümden aḥbāb
Naġamāt ehli virür ādeme vecd ü ḫālāt

16. **virmek:**-*mek*
Kaside 8
Mısra: **9**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Yüri şimden girü furṣat senüñ virmek Ḫudānuñdur
Öñine ḳarşu ṭurmaz ḳavm-i aʿdā merd-i miḳdāmuñ

17. **virse:**-*se*
Kıt'a 22
Mısra: **6**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

……
……
Ḳabūlī virse ḳapuñda nola ol ṭoġrı yolıdur

18. **vire:**-*e*
Kıt'a 33
Mısra: **11**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Ya vire ya ala ya vaz gelesüz
Elüñüzde hele muḫayyerlik

19. **vir:**
Mesnevi 2
Mısra: **66**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Vaṭan ehlinden aḳçe alınmaz
Vaṭan ehline bunı vir dinmez

20. **vireler:**-*e, -ler*
Mesnevi 2

Mısra: **52**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Umaram ki o şāh-ı pür-iclāl
Yine ol ḫāke vireler iclāl

21. **virmemek:**-*me, -mek*
Mesnevi 4
Mısra: **60**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Bilesiz herkesüñ maḳādīrini
Bize de virmemek neden birini

22. **virmiş:**-*miş*
Mesnevi 4
Mısra: **90**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

İki ay anda olmadum ḥākim
Birine daḫı virmiş ol ẓālim

23. **virelüm:**-*elüm*
Mesnevi 5
Mısra: **39**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Birin Etrāke virelüm anuñ
Biri ḳalsun yanında paşanuñ

24. **virdi:**-*di*
Mesnevi 9
Mısra: **67**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Ġanīmet virdi Ḥaḳ saña bu ānı
Ġanīmet mālı gibi beẕl it anı

25. **virdügüñdür:**-*düg, -üñ, -dür*
Mesnevi 9
Mısra: **72**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Elüñden būse iḥsān it bize sen
Elüñle virdügüñdür saña ḳalan

26. **vire:**-*e*
Mesnevi 9
Mısra: **66**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Zekāt-ı ḥüsnüñ iḥsān it faḳīre
Kerem ehli odur k'ehline vire

27. **virmez:**-*mez*
Müseddes 2
Mısra: **26**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Gör Kabūlī bendeñüñ şāhā özine himmetin
Devlet-i dünyāya virmez āstāñuñ ḫıdmetin

28. **virdüm:**-*dü, -m*
Müseddes 5
Mısra: **10**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Ḥużūr-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan murādātuñ müyesserdür
Ne isterseñ ḳapumdan iste virdüm diyecek yerdür

29. **virüp:**-*üp*
Müsemmen 2
Mısra: **12**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Yalvarurdum Ḫudā-yı pāke ṭurup
Ḥamdü li'llāh ki ḫurrem itdi virüp

30. **virdüm:**-*dü, -m*
Tarih 3
Mısra: **23**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Buyurmışlar ki maḳṣūdum daḫı oldur aña virdüm
Diyār-ı mülk-i Rūmı ḳılsun icrā emr ü fermānı

31. **virmez:**-*mez*
Tarih 15
Mısra: **11**
Vermek, sunmak, ikram etmek, bahşetmek.

Ḫudā bu luṭfı virmez herkese dād-ı Ḫudādur bu
Naṣīb olmaz başında

devlet olmayana hiç bu fen

32. **virdi:**-*di*
Gazel 371
Mısra: **10**
Vermek, herhangi bir durumun meydana gelmesine yol açmak.

Geçdi Ḳabūli küşte-i şemşīr-i ʿışḳ olup
Kim virdi anı zümre-i maḳtūle ḳat ile

33. **vir:**
Gazel 404
Mısra: **2**
Vermek, bahşetmek. II Gönül vermek, sevmek.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

vīrān:

1. **vīrān:**
Gazel 193
Mısra: **5**
Eskimiş, yıkılmaya yüz tutmuş harabe yapı. II Âşığın gönlü.

Ḫāne-i ḳalbüm nice eyyāmdur vīrān idi
Luṭf idüp miʿmār-ı dest-i luṭfı yapdı ʿAbdinüñ

vīrān olacaḳdur:

1. **vīrān olacaḳdur:**-*acaḳ, -dur*
Gazel 86
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Viran olmak, yıkılmak, yıkık dökük bir hâle gelmek. II Âşığın gönlünün yıkılması, üzülüp harap olması.

Ten besleme k'ol ḫāk ile yeksān olacaḳdur
Ol ḫāneyi terk eyle ki vīrān olacaḳdur

vīrāne:

1. **vīrānecik:**-*cik*
Beyit 75
Mısra: **2**
Eskimiş, yıkılmaya yüz tutmuş harabe yapı. II Âşığın gönlü.

Dil ḫānesi bir köhnece ġam-ḫānecik ancaḳ
Seyl-āb-ı fenā uġraġı vīrānecik ancaḳ

2. **vīrāneden:**-*den*
Gazel 348
Mısra: **6**
Eskimiş, yıkılmaya yüz tutmuş harabe yapı. II Âşığın gönlü.

Dil-i vīrānı gel tenhā ḳoma dūr olma ḫāṭırdan
Sen ey ġam gizlü bir gencīnesin vīrāneden çıḳma

3. **vīrānedür:**-*dür*
Gazel 436
Mısra: **1**
Eskimiş, yıkılmaya yüz tutmuş harabe yapı. II Âşığın gönlü.

Sarāy-ı dil ezel maʿmūr idi vīrānedür şimdi
Sürūr-ābād idi evvel muṣībet-ḫānedür şimdi

4. **vīrānedür:**-*dür*
Tahmis 10
Mısra: **11**
Eskimiş, yıkılmaya yüz tutmuş harabe yapı. II Âşığın gönlü.

Göñül vīrānedür hicrānuñ özler
Belī genc-i ġam-ı pinhānuñ özler

vīrāne ḳalmaz:

1. **vīrāne ḳalmaz:**-*maz*
Tahmis 10
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Virane kalmak, harap olmak.

Göñül ʿışḳuñda hiç vīrāne ḳalmaz
Gice bir gūşede cānāne ḫālī

vīrāne oldı:

1. **vīrāne oldı:**-*dı*
Kaside 3
Mısra: **49**
Kelime Tipi: -
Harap olmak, yıkılmak.

Vīrāne oldı ʿālem ḳapladı ʿālemi ġam
Ṣanmañ ki ḥāl-i ādem ıṣlāḥa ola ḳābil

vīrāne-ṣıfat:

1. **vīrāne-ṣıfat:**
Gazel 145
Mısra: **6**
Virane gibi, harap olmuş gibi.

Genc-i ġam ile ṭopṭoludur maḫzen-i sīne
Vīrāne-ṣıfat anuñ içün ḫāne-ḫarābuz

vīrānı maʿmūr iden:

1. **vīrānı maʿmūr iden:**
Gazel 404
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Harabeyi imar eden (kimse). II Âşığın perişan olmuş gönlünü yapan, âşığın gönlünü hoş eden sevgili.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

vird idüp:

1. **vird idüp:**-*üp*
Kıt'a 27
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Diline dolamak, bir şey sürekli tekrar etmek.

Bunı vird idüp dir Ḳabūlī faḳīr
Baña senden olur meded yā Ġanī

vird-i derūn:

1. **vird-i derūn:**
Diğer 1
Mısra: **118**
Kelime Tipi: -
Gönül duası, kalben yapılan zikir.

Zi-dil ü cān Ḳabūlī şeb ü rūz
Be-revāneş deverān vird-i derūn

vird-i zebān ide:

1. **vird-i zebān ide:**-*e*
Kaside 2
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Dilden düşürmemek, sürekli söylemek.

Ḳanı anuñ gibi bir merd-i senā-güster kim
Midḥat ü maḫmidet-i ẕātuñ ide vird-i zebān

virdügi elāyı gör:

1. **virdügi elāyı gör:**
Gazel 98
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Allah'ın) Verdiği lütufları görmek.

Ādeme naʿmāyı Ḥaḳ alay ile inʿām ider
Ey göñül bāḳī saña virdügi elāyı gör

viren:

1. **viren:**
Gazel 27
Mısra: **7**
Veren, bahşeden (kimse).

Keşf ider anı viren sen ne ḳadar setr itseñ
Ṣaḳlanur mı iki kes üstine düşen ṣanʿat

2. **viren:**
Mesnevi 7
Mısra: **52**
Veren, bahşeden (kimse).

Senüñ evżāʿına düşen sükutdur
İden ḳılan alan viren hep odur

3. **virendür:**-*dür*
Mesnevi 7
Mısra: **47**
Veren, bahşeden (kimse).

Günāhuñ bu yiri saña virendür
Seni işbu diyāra gönderendür

virene vü alana bāʿis olana laʿnet:

1. **virene vü alana bāʿis olana laʿnet:**-*a*
Gazel 27

Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Hadis**
Hazreti Muhammed'in: "Rüşvet verene, alana ve sebep olana lanet olsun!" sözlerini akıllara getiren hadis.

Ey dil il mālıdur almalı degüldür rüşvet
Virene vü alana bāʿiş olana laʿnet

viril:

1. **virilmez:**-*mez*
Mesnevi 5
Mısra: **50**
Verilmek, bahşedilmek.

Şöyle kim aḳçesüz ola bir an
Terk-i ṣūret virilmez ey nā-dān

2. **virilmişdi:**-*miş, -di*
Tarih 12
Mısra: **1**
Verilmek, bahşedilmek.

Bir deli Aydın ḥımārına virilmişdi Gedūs
Ḥiddetinden hīç farḳ itmezdi paşayı begi

3. **virilmez:**-*mez*
Terci-bend 4
Mısra: **33**
Verilmek, bahşedilmek.

Virilmez aḳçesüz kişiye aḳçelü cihāt
Alduñ cevābı ister iseñ ger reh-i necāt

virmiş ola:

1. **virmiş ola:**-*a*
Mesnevi 14
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Vermiş olmak, vermek, bahşetmek.

Ol ṣalātı ki ḥażret-i Raḥmān
Virmiş ola aña ne dir insān

viṣāl:

1. **viṣālüñ:**-*üñ*
Mesnevi 9
Mısra: **63**
(Sevgiliye) Kavuşma, vuslat.

Dirīġ itme viṣālüñ mübtelādan
Ḫudā ḥıfẓ ide ẕātuñ her belādan

2. **viṣāli:**-*i*
Tahmis 10
Mısra: **19**
(Sevgiliye) Kavuşma, vuslat.

Eger mest olsa ḳābildi viṣāli
Ne çāre ol güzel mestāne ḳalmaz

viṣāl ümmīdin itmez:

1. **viṣāl ümmīdin itmez:**-*mez*
Müseddes 3
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşmayı ümit etmek.

Viṣāl ümmīdin itmez ādem olmaz
Fe-emmā her zamān u her dem olmaz

viṣāle vaʿde ḳılduñ:

1. **viṣāle vaʿde ḳılduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 509
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kavuşmaya söz vermek.

Gelmedin ḫaṭṭuñ viṣāle vaʿde ḳılduñ gelmedüñ
El-ʿacel ey ḳad-ḳıyāmet el-ʿacel ḳable'l-ecel

viṣāle vaʿde olmasa:

1. **viṣāle vaʿde olmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 368
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kavuşmayı vadetmek.

Ḳabūlī māh-rūlarda viṣāle vaʿde olmasa
Dem-i vaṣl-ı dil-ārā her dem ü her māh u sāl olsa

viṣāl-i dil-bere mülāḳī olan:

1. **viṣāl-i dil-bere mülāḳī olan:**
Müseddes 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşan (kimse).

Viṣāl-i dil-bere olan mülāḳī
Çeker elbette derd-i iftirāḳı

viṣāl-i dil-rübādan:

1. **viṣāl-i dil-rübādan:**-*dan*
Müseddes 3
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Gönül alan sevgiliye kavuşma.

Velī ḫālī degül cevr ü cefādan
Beḳā umma viṣāl-i dil-rübādan

vuḳūʿ:

1. **vuḳūʿından:**-*ı, -n, -dan*
Tarih 13
Mısra: **15**
Olma, meydana gelme.

Hātıf-ı ġayba su'āl itdüm vuḳūʿından didi
Oldı tārīḫin ṣorarsañ vāli-i Şām-ı şerīf

vuḳūf:

1. **vuḳūfuñ:**-*uñ*
Gazel 441
Mısra: **5**
Bilme, öğrenme, vâkıf olma.

Esīr-i bend-i hicrānem senüñ cānā vuḳūfuñ yoḳ
Ḳuluñı ḳayd-ı bend-i ġamdan āzād itseñ olmaz mı

2. **vuḳūfı:**-*ı*
Mesnevi 5
Mısra: **36**
Bilme, öğrenme, vâkıf olma.

Baʿdehu geldi meclis-i şerʿe
Aṣlı bilmez vuḳūfı yoḳ ferʿe

vuṣlat:

1. **vuṣlat:**
Gazel 17
Mısra: **1**
Sevgiliye kavuşmak.

Naḳd-i cān ile göñül vuṣlat umarsın ne ʿaceb
Rāygān gevheri zī-ḳıymet umarsın ne ʿaceb

2. **vuṣlat:**
Gazel 168
Mısra: **5**
Sevgiliye kavuşmak.

Yūsuf-ı maḳṣūdla vuṣlat müyesser olmadı
Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş

3. **vuṣlatuñdur:**-*uñ, -dur*
Müsemmen 2
Mısra: **27**
Sevgiliye kavuşmak.

Vuṣlatuñdur dil-i ḥazīne devā
Ne devā belki ḫaste cāna şifā

4. **vuṣlatı:**-*ı*
Tahmis 1
Mısra: **15**
Sevgiliye kavuşmak.

İster iseñ vuṣlatı terk eyle nām u ʿāruñı
Oldı ḥāsından ḥabībüñ dāyimā şen ṣubḥ u şām

5. **vuṣlatuñ:**-*uñ*
Terci-bend 1
Mısra: **40**
Sevgiliye kavuşmak.

Ḥasretüñ cāna zehr-i ḳātil idi
Vuṣlatuñ anuñ oldı tiryāḳı

vuṣlat isterdüñ:

1. **vuṣlat isterdüñ:**-*r, -dü, -ñ*
Müseddes 3
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
(Sevgiliye) Kavuşmayı istemek.

Ḳabūlī vuṣlat isterdüñ Ḫudādan
Naṣīb itdi anı bir bī-vefādan

vuṣlat ümmīdin:

1. **vuṣlat ümmīdin:**-*n*
Gazel 202
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Vuslat ümidi. II Sevgiliye kavuşma arzusu.

Vuṣlat ümmīdin ider
senden Ḳabūlī ḫaste-dil
Sevdügüm ol derdmendüñ
göñli ḫōş olmaḳ gerek

vuṣlat-ı cānāna:

1. **vuṣlat-ı cānāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşma.

Fürḳat irişdi vuṣlat-ı cānāna elvedāʿ
Ol serv-ḳadle seyr-i gülistāna elvedāʿ

vuṣlat-ı cānāna iren:

1. **vuṣlat-ı cānāna iren:**
Gazel 55
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye kavuşan, vuslata eren (kimse).

Devlete vāṣıl olur vuṣlat-ı cānāna iren
Yār ile ʿālem iden pādşeh-i ʿālem olur

vü:

1. **vü:**
Beyit 18
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Muḥammed-i ʿArabī kim netīce-i küldür
Cemīʿ-i ʿālem anuñ bülbüli vü o güldür

2. **vü:**
Beyit 37
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Ġam-ı cefā-yı ḫat-āverd k’an be-bord ez-yād
Baṭt-ı şarāb u ḫaṭ-ı sebze vü Ṣaṭṭ-ı Baġdād

3. **vü:**
Beyit 220
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Nişān-ı şerīf-i ʿālī-şān-ı ḫūbānī
Vü ṭuġrā-yı ebrū-yı ġarrā-yı gülsitān-ı cānānī

4. **vü:**
Beyit 221
Mısra: **2**
"ve" bağlacı.

Döken cām-ı billūra rengīn şarābı
Eritmiş ʿaḳīḳi vü ṭoldurmış ābı

5. **vü:**
Diğer 2
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Ṣoñradan bilmem ne fikr itdüñ ne iẕʿān eyledüñ
Ṭurmaduñ gāh iftirā vü gāh bühtān eyledüñ

6. **vü:**
Gazel 2
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Tevsen-i çarḫ-ı felek ḳavs-i kuzaḥ kāhkeşān
Yoluña izüñe vü ġurre-i ġarrāña fedā

7. **vü:**
Gazel 2
Mısra: **8**
"ve" bağlacı.

Ümmehāt-ı veled-i ḫāk ü nüh ābā-yı felek
Cānuña başuña vü anaña ataña fedā

8. **vü:**
Gazel 2
Mısra: **14**
"ve" bağlacı.

Sünbül ü lāle ki zülf ü ruḫuñ āşüftesidür
Birisi dāyeñe vü birisi lalaña fedā

9. **vü:**
Gazel 81
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

10. **vü:**
Gazel 81
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Kūy-ı fenāda künc-i ʿanāda ḳaldum fütāde bīmār u nā-çār
Ser pür-hevā vü ten pür-belā vü cān bī-ḫużūr u dil bī-sükūndur

11. **vü:**
Gazel 82
Mısra: **13**
"ve" bağlacı.

Sensüz Ḳabūli mürde vü ḳalbi füsürdedür
ʿIşḳuñla zindedür nite kim cānı tendedür

12. **vü:**
Gazel 84
Mısra: **8**
"ve" bağlacı.

Ṣafḥa-i saḳf-ı sipihre āh şāhum yazmaġa
Tīr-i āhum ḫāme vü dūd-ı derūnum dūdedür

13. **vü:**
Gazel 116
Mısra: **12**
"ve" bağlacı.

Ne cevri var ise yārüñ Ḳabūlī çek efendüñdür
Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

14. **vü:**
Gazel 211
Mısra: **6**
"ve" bağlacı.

Güzelde nāz u nezāket gerek velī ʿāşıḳ
Ġarīb ü ġam-zede vü zār u müstemend gerek

15. **vü:**
Gazel 350
Mısra: **5**
"ve" bağlacı.

İsfendiyār-ı maʿreke vü Ḳahramān-amān
Ḳayṣer-sipāh u Sām-süvār u Peşen-gürūh

16. **vü:**
Gazel 360
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

Biz ne ḳabā vü ne ʿabā isterüz
Tāc u külāh ehline tāc u külāh

17. **vü:**
Gazel 490
Mısra: **1**
"ve" bağlacı.

Bize ne cāme vü ne tāc gerek
Aña bir ehl-i iḥtiyāc gerek

18. **vü:**
Kaside 4
Mısra: **203**
"ve" bağlacı.

Almada virmede itmekde vü ḳılmakda ḳavī
Bilür aḥvāli ne lāzım aña ʿarż-ı iʿlām

19. **vü:**
Kaside 5
Mısra: **17**
"ve" bağlacı.

Der-i Gürcī vü miftāḥ-ı ʿAcem destüñde bī-pervā
Şeh-i kişver-güşāsısın bugün Īrān u Turanuñ

20. **vü:**
Kaside 9
Mısra: **11**
"ve" bağlacı.

Ḫudā şīrüñ siyeh gūşı vü ʿAbbāsuñ siyeh pūşı
İki başdan muḥibb-i ḫānedān olana ʿışḳ olsun

21. **vü:**
Kaside 11
Mısra: **25**
"ve" bağlacı.

Ḳurılmış bir düzendür vü düzen hep birlik ü birdür

Biri birin düzen bir ḳaç uzun leşkerlerin gördüm

22. **vü:**
Mesnevi 1
Mısra: **66**
"ve" bağlacı.

Biyā muṭrıb ey yār-i āgeh zi-rāh
Me-zen rāh-i mā vü me-şev ġadr-ḫ∨āh

23. **vü:**
Mesnevi 1
Mısra: **163**
"ve" bağlacı.

Ne-dāred beḳā vü ne-māned be-kes
Medāreş ber-āb u medāreş heves

24. **vü:**
Mesnevi 6
Mısra: **19**
"ve" bağlacı.

Emr ü nehy-i Ḫudā vü ḳavl-i Resūl
Ḳā'ilüz her ne ise şarṭ-ı ḳabūl

25. **vü:**
Mesnevi 7
Mısra: **19**
"ve" bağlacı.

Görinür bir şaḳī vü bir tebehkār
Yanında ṭoġrı yoḳ herkes günehkār

26. **vü:**
Mesnevi 8
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Ne ʿAlī vü Ḥüseyn-i pāk-neseb
Ne neseb ced-be-ced ṣaḥīḥ ḥaseb

27. **vü:**
Mesnevi 8
Mısra: **12**
"ve" bağlacı.

Ne Nebī şemʿ-i bezm-i cemʿ-i rüsül
Server-i enbiyā vü seyyid-i kül

28. **vü:**
Mesnevi 9
Mısra: **83**
"ve" bağlacı.

Lebi perverde vü laʿli müferriḥ
Dehānı cānibi ḳand-i müreccih

29. **vü:**
Mesnevi 9
Mısra: **87**
"ve" bağlacı.

Ḳalem barmaḳlı vü burma yüreklü
Gümüş bileklü altun bileziklü

30. **vü:**
Mesnevi 14
Mısra: **3**
"ve" bağlacı.

Şāh-ı Baṭḥā vü şāhid-i Yes̱rib
Müntehī-menzil ü felek-mevkib

31. **vü:**
Mesnevi 15
Mısra: **33**
"ve" bağlacı.

Gāh sende vü gāh ḫāricidür
Yatluya vü eyüye varıcıdur

32. **vü:**
Mesnevi 15
Mısra: **47**
"ve" bağlacı.

Kimi şāhī vü kimi sulṭānī
Sürḫ altun u aḳçe ʿOs̱mānī

33. **vü:**
Tahmis 13
Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Rüsvā-yı cihān ola vü utanmaya dirdüm
Gitdükce ḫarāb ola ṣoñın ṣanmaya dirdüm

34. **vü:**
Tarih 12

Mısra: **7**
"ve" bağlacı.

Buñalup geh şunda vü geh bunda gitdi ʿāḳıbet
ʿUzlete dinildi tāriḫ üzdi o ḫar kösdegi

35. **vü:**
Tarih 17
Mısra: **18**
"ve" bağlacı.

ʿAdū kīst Zeynī Ferrīn be-Behcet
Zi-nāmūs u ʿārī vü meslūb-ı üslūb

<u>vücūd:</u>

1. **vücūdumdan:**-*um*, -*dan*
Gazel 32
Mısra: **7**
Vücut, beden, gövde.
II Âşığın bedeni.

Yaşum içre bulmaġ isterseñ vücūdumdan nişān
Yir yüzinden bir avuç ṭopraġ al ʿummāna ṣaç

2. **vücūdum:**-*um*
Gazel 208
Mısra: **10**
Vücut, beden, gövde.
II Âşığın bedeni.

Ey Ḳabūlī yüzüm üstünden nigārum geçmege
Reh-güẕārında vücūdum ḫāk-i rāh itsem gerek

3. **vücūdın:**-*ı, -n*
Gazel 230
Mısra: **4**
Vücut, beden, gövde.
II Âşığın bedeni.

ʿAdū-yı köfte-ḫ∨ārı şerḥa şerḥa eylesün tīġüñ
Vücūdın eyle şemşīrüñle ḳıyma ḳıyma sulṭānum

4. **vücūdumda:**-*um, -da*
Gazel 255
Mısra: **1**
Vücut, beden, gövde.
II Âşığın bedeni.

Naẕar ḳıldum vücūdumda ġamuñdan bir eṣer buldum
Nice şād olmayam kim ḫāk içinde bir güher buldum

5. **vücūdumuz:**-*umuz*
Gazel 298
Mısra: **1**
Vücut, beden, gövde.
II Âşığın bedeni.

Görünmez oldı egerçi vücūdumuz yaradan
Muḳayyed olmayalum ḳaydumuz görür Yaradan

6. **vücūdum:**-*um*
Tahmis 5
Mısra: **4**
Vücut, beden, gövde.
II Âşığın bedeni.

Dil-i bī-tāḳate āsūde-ḥāl olmaḳ muḥāl oldı
Reh-i ʿışḳ u maḥabbetde vücūdum pāy-māl oldı

7. **vücūdum:**-*um*
Tahmis 9
Mısra: **3**
Vücut, beden, gövde.
II Âşığın bedeni.

Vücūdum pāy-māl-i rāh-ı miḥnet eyleyen tāliʿ
Cihān içre beni dāyim melāmet eyleyen tāliʿ

8. **vücūduñ:**-*uñ*
Gazel 268
Mısra: **1**
Vücut, beden, gövde.
II Sevgilinin bedeni.

Semenāsā vücūduñ nāzük ü yüzüñ çerāġ olsun
Nihāl-i ḳāmetüñ bād-ı muḫālifden ırāġ olsun

9. **vücūduñ:**-*uñ*
Gazel 323
Mısra: **14**
Vücut, beden, gövde.
II Sevgilinin bedeni.

Vezīr-i bī-naẕīrisin güzīn-i Āl-i ʿOṣmānuñ
Güneş gibi vücūduñ bī-naẕīr ü bī-miṣāl olsun

10. **vücūduñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 402
Mısra: **4**

Vücut, beden, gövde. II Odabaşının vücudu, bedeni.

Nola bir ḳaṭre iḥsān eyleseñ deryā-yı cūduñdan
Vücūduñdur çü evc-i himmetüñ ebr-i güher-pāşı

11. **vücūdı:**-*ı*
Tarih 3
Mısra: **5**
Vücut, beden, gövde. II Sultan 3. Murad Han'ın bedeni.

Vücūdı sāye-i Ḥaḳ sāyesinde ḫoş geçer ālem
Ki oldur cān-ı ʿālem ʿālem ansuz neylesün cānı

12. **vücūd:**
Kaside 9
Mısra: **3**
Vücut, beden, gövde.

Ḳabā dökmiş cefā görmiş vücūd eskitmiş el çekmiş
Libās-ı ʿāriyetden ʿār iden ʿüryāna ʿışḳ olsun

13. **vücūdı:**-*ı*
Kaside 9
Mısra: **33**
Varlık.

Vücūdı ẕerrece yoḳdur göñül ʿummān-ı ḥikmetdür
O ġavvāṣ-ı cevāhir kim ṭalar ʿummāna ʿışḳ olsun

14. **vücūduñdan:**-*uñ, -dan*
Kaside 7
Mısra: **34**
Vücut, beden, gövde. II Ağa hazretlerinin kendisi.

Sensin ol şāh-ı kerem ü zer ki ḫurşīd-miṯāl ʿAyn-ı ẕerrāta vücūduñdan irişür lemeʿāt

vücūd āvāresin satana:

1. **vücūd āvāresin satana:**-*a*
Kaside 9
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **-**
Avare varlığını satan, tüm varlığını hiçe sayan (kimse). II Dünyadan el ayak çekerek varlığını terk eden derviş.

Fenā bāzārınuñ ḫvāhendesi dehrüñ ṭalebkārı
Fenā alup vücūd āvāresin satana ʿışḳ olsun

vücūd ifnā iden dervīşe:

1. **vücūd ifnā iden dervīşe:**-*e*
Kaside 9
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
(Allah yolunda) Varlığını terk eden derviş.

Liḳā görmiş beḳā görmiş fenā çekmiş ṣafā sürmiş
Vücūd ifnā iden dervīşe dervīşāna ʿışḳ olsun

vücūda gelür:

1. **vücūda gelür:**-*ür*
Gazel 361
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vücuda gelmek: Meydana gelmek, oluşmak, ortaya çıkmak.

Kimse dehān-ı dil-bere mevcūddur dimez
Maʿdūm olan vücūda gelür mi gümān ile

vücūda getüre:

1. **vücūda getüre:**-*e*
Kaside 7
Mısra: **38**
Kelime Tipi: **Deyim**
Vücuda getirmek: Oluşturmak, meydana getirmek, yaratmak.

Sensin ol gevher-i pākīze ki ḥakkāk-i ḳadīm
Getüre miṯlini bir daḫı vücūda heyhāt

vücūd-ı cūd-baḫtuñdur:

1. **vücūd-ı cūd-baḫtuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 61
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Bereketli vücut. II Sevgilinin bedeni.

Vücūd-ı cūd-baḫtuñdur nihāl-i gülşen-i cennet
Kim anuñ berg ü bārı luṭf iḥsān u mürüvvetdür

vücūdı fīle dönmiş:

1. **vücūdı fīle dönmiş:**-*miş*
Kaside 11
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Vücudu file dönmek, büyük ve kaba bir gövdeye sahip olmak.

Ḥarām ile vücūdı fīle dönmiş cism-i nā-pāki
Derūnı pür-ḫabāṣet nice ten-perverlerin gördüm

vücūd-ı gevher-i pāki:

1. **vücūd-ı gevher-i pāki:**
Tarih 19
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tertemiz cevher beden. II Padişahın kendisi.

Vücūd-ı gevher-i pāki niẓām-ı mülk-i ʿālemdür
Cihān bir şehryār-ı kāmkār u kām-dāduñdur

vücūd-ı ḫāme vü nāme:

1. **vücūd-ı ḫāme vü nāme:**
Gazel 244
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mektubun ve kalemin varlığı. II Yaratılan her şey.

Ey vücūd-ı ḫāme vü nāme zi-tu
İḫtitām-ı ān tuyī ʿunvān hem

vücūdı iʿtibārī olana:

1. **vücūdı iʿtibārī olana:**-*a*
Gazel 370
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
İtibar sahibi kimse, saygın kişi.

Vücūdı iʿtibārī olana çoḳ iʿtibār itme
Sürūr-ı naṣba ġırre olma ʿazl-i cāhdan ḳorḳma

vücūdı ḳalʿasın ḥıfẓ eylemek:

1. **vücūdı ḳalʿasın ḥıfẓ eylemek:**-*mek*
Gazel 65
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vücudun kalesini korumak. II Bedeni kötülüklerden korumak, muhafaza etmek.

Mekānında oturmaḳ ʿārife bir güne beglikdür
Vücūdı ḳalʿasın ḥıfẓ eylemek başḳa aġalıḳdur

vücūd-ı kāmilüñdür:

1. **vücūd-ı kāmilüñdür:**-*üñ, -dür*
Kaside 1
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Kemale ulaşmış insan. II Vezir Osman Paşa.

Ser-i engüşt-i ḳadrüñden nigīn-i ḫātem-i saṭvet
Vücūd-ı kāmilüñdür māliki mülk-i Süleymānuñ

vücūd-ı pāk ü şerīfüñ ġamdan maṣūn ola:

1. **vücūd-ı pāk ü şerīfüñ ġamdan maṣūn ola:**
Gazel 254
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Şerefli ve temiz bedenin kederden korunsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Vücūd-ı pāk ü şerīfüñ maṣūn ola ġamdan
Gürīzgāhuñ ola ʿiṣmet-i Ḫudā her dem

vücūd-ı pāki:

1. **vücūd-ı pāki:**-*i*
Müseddes 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Temiz vücut. II Kendisinde kötülük bulunmayan Ferhat Paşa.

Pür-mehābetdür vücūd-ı pāki şīr-i ner gibi

Sen duʿāya ḳāyim ol
dāyim Ḳabūlī er gibi

vücūdı vü cūdıyla:

1. **vücūdı vü cūdıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 254
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Varlık ve cömertlik.

Ey vücūdı vü cūdıyla mürecca ʿ-ı ʿālem
Ḫuṣūṣ-ı ẕāt-ı şerīfi maḳarr-ı luṭf u kerem

vücūd-ı ẓāhirüñ ẓuhūrına:

1. **vücūd-ı ẓāhirüñ ẓuhūrına:**-*n, -a*
Gazel 172
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Görünen bedenin ortaya çıkması. II Sevgilinin gözle görünen bedeninin açıklanması, izah edilmesi.

Ṣıfāt-ı ẕāt-ı şerīfüñ beyāna ḥācet yoḳ
Vücūd-ı ẓāhirüñ olmaz ẓuhūrına tanṣīṣ

vücūdın dāġ ile zeyn eylemiş:

1. **vücūdın dāġ ile zeyn eylemiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **53**
Kelime Tipi: -
Vücudunu yara ile bezemek, bedeninde yaralar açmak.

Vücūdın dāġ ile ser-tā-ḳadem zeyn eylemiş dervīş
Ser-ā-pā nūr-ı maḥż olan binā-yı cāna ʿışḳ olsun

vücūdın ġubār iden:

1. **vücūdın ġubār iden:**
Gazel 337
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Vücudunu toz toprak eden (kimse). II Canını feda eden âşık.

Reh-i vefāda vücūdın ġubār iden yoluña
Ḳanı vefā vü mürüvvet ḳanı ʿaṭā ḳuluña

vücūdum yaḳdı:

1. **vücūdum yaḳdı:**-*dı*
Tahmis 7
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Vücudunu yakmak. II Acı çektirmek, ızdırap vermek.

Lāleveş göñlüm açılmaz seyr-i bāġ u rāġ ile
Ey Ḳabūlī bir perī yaḳdı vücūdum lāġ ile

vücūduñ ḫāk eyleseñ:

1. **vücūduñ ḫāk eyleseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 153
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Vücudunu toprak etmek, ölüp toprağa karışmak.

Başmaz ḳadem yoluñda ḫāk eyleseñ vücūduñ
Ey şehsüvār ey dil sākin tenezzül itmez

vücūduñ ḫāksār olmaḳ:

1. **vücūduñ ḫāksār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 197
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vücudunu toprak etmek. II Sevgiliye giden yolda âşığın toprak olması. II Âşığın sevgili uğruna can vermesi.

Ol boyı servüñ dilā pāyına yüzler sürmege
Rāh-ı ʿışḳ içre vücūduñ ḫāksār olmaḳ gerek

vücūduñ ḳāfın:

1. **vücūduñ ḳāfın:**-*ı, -n*
Gazel 324
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Vücudun Kaf Dağı. II Vücut, beden.

Ṣūfiyā aduñ añılsun dir iseñ ʿanḳāveş
Maḥv-ı ṣırf itme ʿanā içre vücūduñ ḳāfın

vücūduñ mahv it:

1. **vücūduñ mahv it:**
Kaside 9
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Varlığını ortaya koymak, benliğini yitirmek.

Vücūduñ mā ʿarefnāk içre mahv it maʿrifet kesb it
Maʿārifden dem uran ṣāḥib-i ʿirfāna ʿışḳ olsun

vücūh-ı ḫayra māyil:

1. **vücūh-ı ḫayra māyil:**
Gazel 73
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Hayırlı işler yapan (kimse). II Hüseyin Ağa.

Vücūh-ı ḫayra māyil ḥaḳḳa ḳāyil zāt-ı pāküñdür
Saḳāmetden müberrādur ṭarīḳ-ı istiḳāmetdür

vüfūr-ı ʿāṭıfetden:

1. **vüfūr-ı ʿāṭıfetden:**-*den*
Kaside 16
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Merhametin çoğu.

Mühimmāt-ı fenāya ṣarf içün efrād-ı aʿdāyı
Vüfūr-ı ʿāṭıfetden maṣraf u īrād gönderdüñ

vüfūr-ı berekāt ḥarekāt iledür:

1. **vüfūr-ı berekāt ḥarekāt iledür:**
Gazel 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi:
Atasözü
Çok fazla bereket hareket iledir. II Nerede hareket, orada bereket: Hareket nerede ise bolluk ve bereket de oradadır. Çünkü bir iş için hareketlilik yani çalışma gereklidir.

Sākin-i gūşe-i ġam olma dilā ḳıl ḥarekāt
Ḥarekāt iledür elbette vüfūr-ı berekāt

vürūd-ı şiʿr ü inşānuñ şudūrından:

1. **vürūd-ı şiʿr ü inşānuñ şudūrından:**-*n, -dan*
Kaside 1
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Şiir ve nesrin hasıl olması, meydana gelmesi.

Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür
Ṣudūrından ġaraż yoḳdur vürūd-ı şiʿr ü inşānuñ

vüsʿat bulmada:

1. **vüsʿat bulmada:**-*mada*
Gazel 190
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Genişliğe, bolluğa ve berekete kavuşmak, huzur bulmak, refaha ermek.

Himmetüñle memleket gitdikce vüsʿat bulmada
Düşmenüñ gitmez anuñçün kellesinden dārlıḳ

vüṣūl:

1. **vüṣūl:**
Mesnevi 1
Mısra: **141**
Vasıl olma, ulaşma, erişme.

Ki her k'ū zi-dest-i tu yābed vüṣūl
Ḳabūlīş dāred be-ḥüsn-i ḳabūl

2. **vüṣūle:**-*e*
Mesnevi 2
Mısra: **58**
Vasıl olma, ulaşma, erişme.

Yüz otuz aḳçeden olup maʿzūl
Buldı yüz elliye vüṣūle ḫuṣūl

vüṣūl buldı:

1. **vüṣūl buldı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Vasıl olmak, ulaşmak, erişmek.

Gel Ḳabūlī bu remzi eyle ḳabūl
Kim ki bir ẕerresine buldı vüṣūl

vüzerā:

1. **vüzerā:**
Kaside 4
Mısra: **46**
Vezirler.

Menʿ ü iskāta mecāl olmadı ġavġā büyüdi
Vüzerā eylediler defʿine ḫayli iḳdām

2. **vüzerā:**
Kaside 4
Mısra: **177**
Vezirler.

Vüzerā çünki bu ḥāletde sükūt eylediler
Bir nice gün de ḫużūr eylesün ol ḳavm-i kirām

3. **vüzerā:**
Kaside 4
Mısra: **197**
Vezirler.

Vüzerā ḫayline baş itdi Sinān Paşayı
Ḫayli tekrīm idüp ol pādşeh-i zü'l-ikrām

vüzerā cemʿinüñ ser-efrāzı:

1. **vüzerā cemʿinüñ ser-efrāzı:**
Mesnevi 4
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **-**
Vezirler zümresinin üstünü. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Vüzerā cemʿinüñ ser-efrāzı
Zūrmend ü mücāhid ü ġāzī

vüzerā semʿine irişdi:

1. **vüzerā semʿine irişdi:-** *di*
Kaside 4
Mısra: **90**
Kelime Tipi: **-**
Vezirlerin kulağına erişmek, vezirler tarafından duyulmak.

Pādşehden ki bu fermāna icāzet oldı
Vüzerā semʿine irişdi gelüp bu peyġām

Y

yā:

1. **yā:**
Beyit 56
Mısra: **1**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Devr ider ḫaṭ mı ruḫuñ yā devr-i mehde hāledür
Yā miyān-ı sebzezār içre açılmış lāledür

2. **yā:**
Beyit 56
Mısra: **2**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Devr ider ḫaṭ mı ruḫuñ yā devr-i mehde hāledür
Yā miyān-ı sebzezār içre açılmış lāledür

3. **yā:**
Gazel 66
Mısra: **4**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Ḫavf ile recā üzre gerekdür kişi ʿāşıḳ
Yā maẓhar-ı āyīne-i elṭāf ola yā ḳahr

4. **yā:**
Gazel 66
Mısra: **4**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Ḫavf ile recā üzre gerekdür kişi ʿāşıḳ
Yā maẓhar-ı āyīne-i elṭāf ola yā ḳahr

5. **ya:**
Gazel 202
Mısra: **4**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Bir pula degmez metāʿ-ı maʿrifet şimdi kişi
Bāri ya ṣatmaḳ gerek yāḫud fürūş olmaḳ gerek

6. **yā:**
Gazel 202
Mısra: **6**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

İltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege şimdi kişi
Yā gidi yā masḫara yā ḫod-fürūş olmaḳ gerek

7. **yā:**
Gazel 202
Mısra: **6**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

İltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege şimdi kişi
Yā gidi yā masḫara yā ḫod-fürūş olmaḳ gerek

8. **yā:**
Gazel 202
Mısra: **6**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

İltifāt-ı nāsa maẓhar düşmege şimdi kişi
Yā gidi yā masḫara yā ḫod-fürūş olmaḳ gerek

9. **yā:**
Gazel 202
Mısra: **8**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

10. **yā:**
Gazel 202
Mısra: **8**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Dil-rübālar aḳçeye pula bozılmaz oldılar
Anlara ḫod yā filori yā ġurūş olmaḳ gerek

11. **yā:**
Gazel 286
Mısra: **6**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Sāḳi-i kevs̱er bihişt içre ʿAlidür pes velī
İkiden ḫālī degüldür yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

12. **yā:**
Gazel 286
Mısra: **6**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Sāḳi-i kevs̱er bihişt içre ʿAlidür pes velī
İkiden ḫālī degüldür yā Ḥasandur yā Ḥüseyn

13. **yā:**
Gazel 299
Mısra: **3**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre eksilmez bu deryādan

14. **yā:**
Gazel 299
Mısra: **3**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Cihān yā noḳṭa-i baḥr-i ḳıdem yā ḳaṭredür andan
Aña nisbet iderseñ ḳaṭre eksilmez bu deryādan

15. **ya:**
Gazel 345
Mısra: **6**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

16. **ya:**
Gazel 345
Mısra: **6**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

17. **yā:**
Gazel 354
Mısra: **14**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Ey Ḳabūlī tehniye-nāme durur varsun hele
Yā ḳabūl olmaya yā redd ola yā ṣūret vire

18. **yā:**
Gazel 354
Mısra: **14**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Ey Ḳabūlī tehniye-nāme durur varsun hele
Yā ḳabūl olmaya yā redd ola yā ṣūret vire

19. **yā:**
Gazel 354
Mısra: **14**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Ey Ḳabūlī tehniye-nāme durur varsun hele
Yā ḳabūl olmaya yā redd ola yā ṣūret vire

20. **ya:**
Gazel 435
Mısra: **4**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Alışmaz ey gönül ʿāşıḳda ʿār ile hevā-yı yār
Ya bārī ʿışḳ-ı yāri iḫtiyār eyle ya nāmūsı

21. **ya:**
Gazel 435
Mısra: **4**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Alışmaz ey gönül ʿāşıḳda ʿār ile hevā-yı yār
Ya bārī ʿışḳ-ı yāri iḫtiyār eyle ya nāmūsı

22. **ya:**
Gazel 435
Mısra: **9**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Ya şehler nāmına dimek gerek eşʿār yā dil-ber
Ḳabūlī böyle işʿār eyledi Firdevsi-i Ṭūsī

23. **yā:**
Gazel 435
Mısra: **9**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Ya şehler nāmına dimek gerek eşʿār yā dil-ber
Ḳabūlī böyle işʿār eyledi Firdevsi-i Ṭūsī

24. **ya:**
Kıt'a 33
Mısra: **11**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Ya vire ya ala ya vaz gelesüz
Elüñüzde hele muḫayyerlik

25. **ya:**
Kıt'a 33
Mısra: **11**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Ya vire ya ala ya vaz gelesüz
Elüñüzde hele muḫayyerlik

26. **ya:**
Kıt'a 33
Mısra: **11**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Ya vire ya ala ya vaz gelesüz
Elüñüzde hele muḫayyerlik

27. **ya:**
Mesnevi 15
Mısra: **68**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Aḳçe ʿaskerdür anlaruñ şāhı
Ya Firengī durur ya ḫod şāhī

28. **ya:**
Mesnevi 15
Mısra: **68**
"Ya ... ya ..." bağlacı.

Aḳçe ʿaskerdür anlaruñ şāhı
Ya Firengī durur ya ḫod şāhī

29. **ya:**
Beyit 81
Mısra: **2**
Acaba.

Ruḫuñ iḥāṭa ḳılan müşg-nāb mıdur
Degül ya il yüzine çekdigüñ ḥicāb mıdur

30. **yā:**
Gazel 52
Mısra: **10**
Acaba.

Ey Ḳabūlī ḳadeh-i māh niçün devr itmez
Kāse-i çarḫ-ı felek üstümüze yā ne döner

31. **yā:**
Gazel 107
Mısra: **10**
Acaba.

Hecr ü viṣāl dirler iki nesne var imiş
Gördük anuñ birisini yā birisi nedür

32. **yā:**
Gazel 120
Mısra: **11**
Acaba.

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün baġlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḥaḳḳı niçün örter

33. **yā:**
Gazel 120
Mısra: **12**
Acaba.

Gözüñ sāḥir degüldür yā niçün baġlar ilüñ ḫ∨ābın
Ṣaçuñ kāfir degüldür yā başup ḥaḳḳı niçün örter

34. **ya:**
Gazel 177
Mısra: **8**
Acaba.

Ḥadīṯ-i dūzaḫ ile kāʾinātı ṭoldurduñ
Ya cennetüñ neye varur nihāyeti vāʿiẓ

35. **yā:**
Gazel 179
Mısra: **6**
Acaba.

Güldügüme baḳma yanar yüregüm
Añladuñ mı yā neye yanar çerāġ

36. **yā:**
Gazel 302
Mısra: **14**
Acaba.

Ḫudā bilsün Ḳabūlī ġamla ḥālüñ
Senüñ her ḥālüñi yā il ne bilsün

37. **ya:**
Gazel 312
Mısra: **1**
Acaba.

Tīġ-i ġamzeñle ciger ḳan olmasun ya neylesün
Ḳaşlaruñ yayına ḳurbān olmasun ya neylesün

38. **ya:**
Gazel 312
Mısra: **2**
Acaba.

Tīġ-i ġamzeñle ciger ḳan olmasun ya neylesün
Ḳaşlaruñ yayına ḳurbān olmasun ya neylesün

39. **ya:**
Gazel 312
Mısra: **4**
Acaba.

Ḫānḳāh-ı ʿālem içre āteş-i ʿışḳa düşen
Ṣoyınup ʿuryān ü biryān olmasun ya neylesün

40. **ya:**
Gazel 312
Mısra: **6**
Acaba.

Ḳāmetüñ servin temāşā eyleyen üftādeler
Sāyeveş ḫāk ile yeksān olmasun ya neylesün

41. **ya:**
Gazel 312
Mısra: **8**
Acaba.

Nūr-ı ruḫsāruñ gören barmaḳ getürdi şemʿvār
Zāhid-i münkir müselmān olmasun ya neylesün

42. **ya:**
Gazel 312
Mısra: **10**
Acaba.

Bezm-i mihnetde Ḳabūlīnüñ ṣarardı çehresi
Ney gibi hecrüñle nālān olmasun ya neylesün

43. **ya:**
Gazel 313
Mısra: **1**
Acaba.

Ḳaddini derdüñle dil yā ḳılmasun ya neylesün
Nār-ı ʿışḳuñla yanup yaḳılmasun ya neylesün

44. **ya:**
Gazel 313
Mısra: **2**
Acaba.

Ḳaddini derdüñle dil yā ḳılmasun ya neylesün

Nār-ı ʿışḳuñla yanup
yaḳılmasun ya neylesün

45. **ya:**
Gazel 313
Mısra: **4**
Acaba.

Dürr-i dendānuñ ġamıyla
acılıḳlar nūş iden
Gözleri yaşını deryā
ḳılmasun ya neylesün

46. **ya:**
Gazel 313
Mısra: **6**
Acaba.

Seyr-i gülzār-ı maḥabbet
eyleyen ey ġonca-leb
ʿAndelīb-i ṭabʿı gūyā
ḳılmasun ya neylesün

47. **ya:**
Gazel 313
Mısra: **8**
Acaba.

Sīm-ten maḥbūba meyl
itmez mi ādem dünyede
Kişi meyl-i ḥubb-ı dünyā
ḳılmasun ya neylesün

48. **ya:**
Gazel 313
Mısra: **10**
Acaba.

Ol Mesīḥā-leb Ḳabūlī
göricek dil mürdesin
Laʿl-i cān-baḫşıyla iḥyā
ḳılmasun ya neylesün

49. **yā:**
Gazel 434
Mısra: **7**
Acaba.

Gül midür lāle mi yā
berg-i semen ol ruḫlar
Bilmezem ġonca-i zanbaḳ
mı nedür ol bīnī

50. **yā:**
Gazel 436
Mısra: **8**
Acaba.

Cemāli şemʿine
pervāneāsā çünki şevḳuñ
yoḳ
Göñül yanup yaḳılmaḳda
murāduñ yā nedür şimdi

51. **yā:**
Kaside 5
Mısra: **20**
Acaba.

Ne şeyʾdür leşker-i bed-
kīşi aʿdā-yı bed-endīşüñ
Ne miḳdār ola yā insān
ḳatında ḳadri ḥayvānuñ

52. **yā:**
Tahmis 9
Mısra: **7**
Acaba.

Yıḳılmış ḫāṭırum yā nice
ābād ideyin bilmem
Kimüñ ayaġına yüzler
sürüp dād ideyin bilmem

53. **yā:**
Tahmis 11
Mısra: **18**
Acaba.

Rāz açmakda dilsin ey
Emrī
Yā Ḳabūlī ne bilsin ey
Emrī

54. **yā:**
Gazel 20
Mısra: **1**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Beni yā Rab ne emīr ü ne
şeh-i devrān it
Bir şeh-i ḥüsn işiginde
ser-i bevvābān it

55. **yā:**
Gazel 286
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Aḳıdup seyl-āb-ı eşküm
eyledi deryā Ḥüseyn
Dökilen her ḳaṭre yire
çaġurup dir yā Ḥüseyn

56. **yā:**
Gazel 295
Mısra: **2**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Olsam belā-yı ʿışḳun ile
mübtelā Ḥüseyn
Eyler midüñ bu deñlü cefā
baña yā Ḥüseyn

57. **yā:**
Gazel 295
Mısra: **8**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Abdāl-ı Kerbelā gibi ser-pā bürehneyem
ʿĀşıḳ yoluñda böyle gerekmez mi yā Ḥüseyn

58. **yā:**
Gazel 295
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Cevr iderek unutduñ efendi Ḳabūliyi
Lāyıḳ degüldür eyle anı añ a yā Ḥüseyn

59. **yā:**
Kaside 10
Mısra: **55**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Yā dede senden meded diyüp ṭururlar rūz u şeb
Görmedüm ben bu ışıḳlar gibi hīç aḥmaḳ dede

60. **yā:**
Kıt'a 27
Mısra: **10**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Bunı vird idüp dir Ḳabūlī faḳīr
Baña senden olur meded yā Ġanī

61. **yā:**
Mesnevi 7
Mısra: **46**
Bir varlığa seslenme ünlemi "ey!".

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

62. **yā:**
Beyit 212
Mısra: **2**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

ʿĀşıḳ odur ki ʿışḳ odına yana yaḳıla
Ḳaddin ḫadeng-i nāle vü efġāna yā ḳıla

63. **yā:**
Gazel 157
Mısra: **8**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

Biz ol ẕātuz ki ẕerrāt-ı vücūdı iʿtibārīdür
Türāb içre türābuz yā ġubār içinde gerdüz biz

64. **yā:**
Gazel 158
Mısra: **6**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

Çoḳ zamandur cānı biz cānāna iḳrār itmişüz
Ey ecel bilsek nemüz ḳalur saña yā deynümüz

65. **ya:**
Gazel 211
Mısra: **2**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

Bülend-ḳad bize bir şūḫ-ı şeh-levend gerek
Ya himmeti kişinüñ kendüye bülend gerek

66. **yā:**
Gazel 258
Mısra: **8**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

Ḳıldı dil şehrin mekān birḳaç ʿAcem dil-berleri
ʿİşveger maḥbūbı çoḳ şehr-i Herātam yā Reyem

67. **yā:**
Gazel 453
Mısra: **2**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

Tā be-ebed ābād-ı
bünyād-ı tu bād ābād
Derbān-ı tu bād ābād tā yā
ebed ābād

68. **yā:**
Kaside 2
Mısra: **9**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

Yā ki pervāz ile ferş-i
zümürrüd görinür
Cā-be-cā ṭarf-ı çemende
görinen āb-ı revān

69. **ya:**
Kaside 13
Mısra: **32**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ
itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri
boynuñ gibi irkenden üzil

70. **ya:**
Kaside 13
Mısra: **36**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

Ḥāṣılı çıḳsa gözüñ
görmeseñ ʿālemde bizi
Ya geberseñ yüzüñi
görmesek ey kelb-i muḍil

71. **yā:**
Kıt'a 15
Mısra: **1**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

Nūş-ı mey yā def ü ney
pey-der-pey
Ḫoş buved nezd-i
ḫıredmend-i güzīn

72. **ya:**
Mesnevi 9
Mısra: **4**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

Mükerrer sükkere beñzer
ṭudağı
Ḳızarmış gül ya elmadur
yañağı

73. **ya:**
Terci-bend 4
Mısra: **44**
"veya, veyahut" anlamlarına gelerek iki ifadeyi birbirine bağlayan bağlaç.

Manṣıb gerekse bir
ḳapuya istinād idüñ
Birisin ortaya çıḳaruñ ya
mezād idüñ

74. **yā:**
Gazel 181
Mısra: **3**
Ok atmada kullanılan savaş aleti, yay. II Sevgilinin yay gibi biçimli ve düzgün kaşları. II Şekil itibariyle sevgilinin kaşlarının benzetildiği Arapça (ي) harfi.

Ḳaşuñ kemānına yā
ḳaddüñe elif dirler
Görenler āyet-i ḥüsn ü
cemāli ḥarf be-ḥarf

75. **yā:**
Gazel 221
Mısra: **2**
Ok atmada kullanılan savaş aleti, yay.

Oḳ gibi ṭoġrıysañ ey dil ol
ḳaşı yadan çekil
Yā gibi her kişiye baş
egme aʿdādan çekil

76. **yā:**
Gazel 416
Mısra: **12**
Ok atmada kullanılan savaş aleti, yay. II Sevgilinin bakışı.

Ḳaşlaruñ cevr ü cefā
oḳlarına yādur didüm
Ey Ḳabūlī yādumuz daḫı
ne dirsin yā didi

<u>yā gibi çekilevüz:</u>

1. **yā gibi çekilevüz:**-*e, -vüz*

Gazel 143
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yay gibi çekilmek. II Geriye çekilmek.

Tīr-i bārān-ı belā baġrımuza kār itdi
Yā gibi çekilevüz görmeye kimse tozumuz

yā ilāhī eyüyi yaramazdan emīn eyle:

1. **yā ilāhī eyüyi yaramazdan emīn eyle:**
Mesnevi 5
Mısra: **128**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ey Allah'ım, iyi insanı faydasız kişiden koru!" anlamına gelen dua ifadesi.

Yā İlāhī bi-ḥaḳḳ-ı rūḥ-ı Emīn
Yaramazdan eyüyi eyle emīn

yā ilāhi revā görme:

1. **yā ilāhi revā görme:**
Mesnevi 5
Mısra: **129**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Ey Allah'ım, reva görme!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ḥaşre dek yā İlāhi görme revā
Ḥaşerāt ile ḥaşr ola dānā

yā ḳılmasun:

1. **yā ḳılmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 313
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yay hâline getirmek. II Bedenin bükülmesine neden olmak.

Ḳaddini derdüñle dil yā ḳılmasun ya neylesün
Nār-ı ʿışḳuñla yanup yaḳılmasun ya neylesün

yab yab:

1. **yab yab:**
Gazel 241
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yavaş yavaş, usul usul.

Dār-ı zülfinden o māhuñ dili yab yab çekelüm
Ḫalḳa-i kākül-i pür-müşg-i Ḫotenden geçelüm

2. **yab yab:**
Kıt'a 22
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yavaş yavaş, usul usul.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

yabān:

1. **yabānda:**-*da*
Gazel 280
Mısra: **4**
Çöl, sahra, kır, taşra. II Başka bir yer, dışarı.

Yūsuf-ı cānı Mıṣr-ı dilde ara
Hiç ʿazīzüm yabānda neylersin

2. **yabanda:**-*da*
Tahmis 11
Mısra: **10**
Çöl, sahra, kır, taşra. II Başka bir yer, dışarı.

ʿIşḳ-ı Leylāyı iste gönlüñde
Hāy Mecnūn yabanda neylersin

yabana gitme:

1. **yabana gitme:**-*me*
Gazel 218
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yabana gitmek: Bulunulan yerden başka bir yere taşınmak.

Gitme yabana ṣūfi ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṣafāya Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

2. **yabana gitme:**-*me*
Gazel 219
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**

Yabana gitmek: Bulunulan yerden başka bir yere taşınmak.

Yabana gitme ṣūfi ṣafāyise maṭlabuñ
Saʿy it ṭavāf-ı Kaʿbe-i kūy-ı nigāra gel

yabana şaç:

1. **yabana şaç:**
Gazel 32
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yabana saçmak, etrafa dağıtmak.

Aḳçe ʿarż eylerse ey gül saña ezhār-ı bahār
Dīde-i ʿāşıḳ gibi al aḳçesin yabana şaç

yabanda ḳoma:

1. **yabanda ḳoma:**-*ma*
Gazel 395
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yabanda bırakmak, çölde bırakmak. II Değersiz görmek, önem vermemek.

Yabanda ḳoma ḳoynuña al körpe ḳuzıdur
Dendān-ı raḳīb-i sege uġratma o ḳurdı

yabānī cānavarlar:

1. **yabānī cānavarlar:**-*lar*
Kaside 11
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Vahşi canavar.

Görünmez ḳaçışurlar ādeme ādem göründükce
Yabānī cānavarlar gibi ṭāġī ḫarların gördüm

yabanuñ alçaġı:

1. **yabanuñ alçaġı:**
Gazel 421
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yabanın alçağı. II Sevgilinin uzun ve düzgün boyunu görerek ona benzemeye çalışan servi.

Görüp ṣalındugın servüñ feżāda didi ḳadd-i yār
Bize öykünmek istersin bire yabanuñ alçaġı

yabanuñ murġ-ı pervāzīsi:

1. **yabanuñ murġ-ı pervāzīsi:**
Kaside 1
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Yaban kuşunun uçuşu. II Başkalarının gönlü.

Ele alsañ nola şeh-bāz-ı dest-āmūzdur gönlüm
Anuñla hem-per olmaz murġ-ı pervāzīsi yabanuñ

yābis-mizācuñ sözlerinden:

1. **yābis-mizācuñ sözlerinden:**-*n, -den*
Gazel 47
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kötü huylu kişinin sözleri. II Zahidin sözleri.

Zāhidā yābis-mizācuñ sözlerinden dīdeler
Yiridür yaş aḳıdursa ḳurı bühtāndan ḳaçar

yād:

1. **yādadur:**-*a, -dur*
Gazel 122
Mısra: **4**
Başkaları, yabancılar. II Rakip.

Āşnādan el çeküp yād ile yār olmaḳ neden
Bizi de yād eyle gāhī çünki meylüñ yādadur

2. **yādumuz:**-*umuz*
Gazel 416
Mısra: **12**
Hatıra. II Sevgilinin bakışıyla âşığın gönlünde bıraktığı iz.

Ḳaşlaruñ cevr ü cefā oḳlarına yādur didüm
Ey Ḳabūlī yādumuz daḫı ne dirsin yā didi

3. **yād:**
Beyit 37
Mısra: **1**
Hatır, akıl.

Ġam-ı cefā-yı ḫat-āverd
k’an be-bord ez-yād
Baṭṭ-ı şarāb u ḫaṭ-ı sebze
vü Şaṭṭ-ı Baġdād

yād eyle:

1. **yād eyle:**
Gazel 122
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yâd etmek, anmak, hatırlamak, aklına getirmek.

Āşnādan el çeküp yād ile yār olmaḳ neden
Bizi de yād eyle gāhī çünki meylüñ yādadur

yād eyler:

1. **yād eyler:**-*r*
Beyit 152
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yâd etmek, anmak, hatırlamak, aklına getirmek.

Āb gülzāra gelüp ʿārıżuñı yād eyler
Ṭaşlarla dögünüp nāle vü feryād eyler

yād ideyin:

1. **yād ideyin:**-*eyin*
Müseddes 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yâd etmek, anmak, hatırlamak, aklına getirmek.

Niçe bir eyledügüñ ẓulmi añup yād ideyin
İşigüñde niçe bir nāle vü feryād ideyin

yād ile yār olmaḳ:

1. **yād ile yār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 122
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Başkalarıyla dost olmak. II Sevgilinin rakiple dost olması.

Āşnādan el çeküp yād ile yār olmaḳ neden
Bizi de yād eyle gāhī çünki meylüñ yādadur

yād illerde:

1. **yād illerde:**-*ler, -de*
Müsemmen 2
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Gurbet el.

Dīde-i ḳalbe rūşenā geldüñ
Yād illerde āşnā geldüñ

yād itmesün:

1. **yād itmesün:**-*me, -sün*
Gazel 297
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yâd etmek, anmak, hatırlamak, aklına getirmek.

Duʿa-yı devletüñ ẕikr eyleyen fikr itmesün āḫir
Ḳapuñ mesned ḳılan yād itmesün ġayra yasaġ olsun

yād itseñ:

1. **yād itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 441
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yâd etmek, anmak, hatırlamak, aklına getirmek.

Bir aġız kāġıd ile ben ḳuluñ yād itseñ olmaz mı
Dil-i nā-şādumı bu semt ile şād itseñ olmaz mı

2. **yād itseñ:**-*se, -ñ*
Gazel 441
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yâd etmek, anmak, hatırlamak, aklına getirmek.

Efendi şunda bir kemter ġulāmum var diyü bir gün
Ḳabūlī nā-murādı luṭf ile yād itseñ olmaz mı

yād olam:

1. **yād olam:**-*am*
Gazel 259
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yâd olmak, hatırlanmak, anılmak, zikredilmek.

Yanuñda gerçi manṣıba yoḳdur liyāḳatüm

Bāri ʿadūya ḳarşu nola
ben de yād olam

yād olunur:

1. **yād olunur:**-*ur*
Beyit 209
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yâd edilmek, hatırlanmak, anılmak, zikredilmek.

Erbāb-ı ʿışḳa itse ʿaceb mi vefā ʿAli
Luṭf u keremle yād olunur Murtażā ʿAli

yādgār:

1. **yādgār:**
Gazel 376
Mısra: **6**
Hediye, armağan. II Âşığın cevhere benzeyen gönlü.

Bir cevher idi göñlüm bir şehr-yāra düşdi
Bir şehr-yāra düşmez bir yādgār böyle

2. **yādgār:**
Diğer 1
Mısra: **119**
Hediye, armağan. II Dibace.

Tamām oldı dībāce yādgār

3. **yādgārdur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **8**
Hediye, armağan. II Altın.

Degme bir yirde şimdi bulınmaz
Ḥaḳ bu kim yādgārdur altun

yādgār-ı milket-i mülk-i Süleymānī:

1. **yādgār-ı milket-i mülk-i Süleymānī:**
Tarih 3
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
(Kanûnî Sultan) Süleyman ülkesinin yadigarı.

Meger kim mīr-i mīrān-ı Anaṭolı ola şāhum
Kim oldur yādgār-ı milket-i mülk-i Süleymānī

yād-ı leb-i laʿlüñle:

1. **yād-ı leb-i laʿlüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 86
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Lal gibi kırmızı dudağının hatırlanması.

Yād-ı leb-i laʿlüñle dem ü laḥm geçermiş
Az ḳışşa degüldür arada ḳan olacaḳdur

yād-ı zülf-i yār:

1. **yād-ı zülf-i yār:**
Gazel 282
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının düşüncesi.

Yād-ı zülf-i yār ile her şeb
Ḳabūlī bilmezem
Böyle bir endīşe-i dūr u dırāz itmek neden

yaġ:

1. **yaġar:**-*ar*
Gazel 433
Mısra: **4**
Gökyüzünden yere düşmek. II Çok miktarda olmak, üst üste gelmek. II Yüzlerce düşmanın bir anda saldırması.

Nice cān ḳurtarur tīr-i kemān dest-i ʿaskerden
Ḳızılbaş üzre bārān-ı belā gibi yaġar yaġı

yaġdur:

1. **yaġdurur:**-*ur*
Gazel 180
Mısra: **6**
Yağdırmak, bol miktarda vermek. II Yağmur yağdırmak.

ʿAnber-āmīz olur mı her kākül
Āb-ı nīsān mı yaġdurur her mīġ

yaġı:

1. **yaġı:**
Gazel 433
Mısra: **4**

İyi duygular beslemeyen, kötülük etmek için fırsat kollayan kimse, düşman, hasım.

Nice cān ḳurtarur tīr-i kemān dest-i ʿaskerden
Ḳızılbaş üzre bārān-ı belā gibi yaġar yaġı

yaġı olur:

1. **yaġı olur:**-*ur*
Gazel 421
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yağ olmak. II Mum etrafında dönen pervanenin kol ve kanadını ateşe kaptırarak kendini yakması.

Kişi ey şemʿ-ruḫ ʿālemde nice ḳol ḳanat ister
Gör e pervāneye kendü per ü bāli olur yaġı

yaġmā vü nevāl:

1. **yaġmā vü nevāl:**
Tarih 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Lütuf ve yağma.

Ṣāḥib-i Nīl ü ʿaṭā ṣāḥib-i dil-i iḥsān
Ẕāhib-i rāh-ı Hüdā-dil hep yaġmā vü nevāl

yaġmurca ḳaşıḳlu:

1. **yaġmurca ḳaşıḳlu:**
Mesnevi 9
Mısra: **92**
Kelime Tipi: -
Geyik karınlı (kimse). II Sevgili.

Hümā ṭalʿatlu gügercin ṭopuḳlu
Ṣıġın uyluḳlu yaġmurca ḳaşıḳlu

yaḫşı:

1. **yaḫşı:**
Gazel 489
Mısra: **1**
Güzel, hoş.

Bizümle yaḫşı dirse yamān olur mı zamān
Zamāne yaḫşıya yaḫşı durur yamāna yamān

2. **yaḫşı:**
Kaside 1
Mısra: **9**
Güzel, hoş.

Yamanlıḳ görmesün şāhā özüñ pek yaḫşı deprendüñ
Ṭaġıtduñ ḫānümānın bād-ı ḳahr ile Tatar Ḫānuñ

3. **yaḫşı:**
Mesnevi 7
Mısra: **55**
Güzel, hoş.

Yaman olma özüñi yaḫşı tanı
Bilürsin yaḫşılar sevmez yamanı

4. **yaḫşılar:**-*lar*
Mesnevi 7
Mısra: **56**
Güzel, hoş.

Yaman olma özüñi yaḫşı tanı
Bilürsin yaḫşılar sevmez yamanı

5. **yaḫşı:**
Tahmis 6
Mısra: **10**
Güzel, hoş.

Ḳurʿa şaldum dil kitābın keşf idüp
ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur

yahşı adum:

1. **yaḫşı adum:**-*um*
Gazel 96
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Güzel ad, nam.

Ey Ḳabūlī gedā-yı şāh olalı
Ḫalḳ arasında yaḫşı adum var

yahşı dirilmek:

1. **yaḫşı dirilmek:**-*mek*
Gazel 361
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel yaşamak, iyi geçinmek.

Aġyār ile Ḳabūli alışmaz mizācumuz
Olur mı kimse yaḫşı dirilmek yamān ile

yaḫşı fālüm:

1. **yaḫşı fālüm:**-*üm*
Terci-bend 2
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzel fal, iyi talih.

ʿIşḳ içinde yaḫşı fālüm vardur
Rehnümā vü rehber olmaḳ ḳaṣdına

yaḫşı nām:

1. **yaḫşı nām:**
Gazel 61
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Güzel nam, iyi şekilde anılma.

Ḳabūlī ʿālemüñ ḥāli yamandur kişiden ancaḳ
Ḳalan bir yaḫşı nām añılanı bir dāne ḫaṣletdür

yaḫşıya yaḫşı yamāna yamān:

1. **yaḫşıya yaḫşı yamāna yamān:**
Gazel 392
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İyiye iyi, kötüye kötü. II Feleğin iyi insanlara iyi, kötü insanlara ise kötü bir şekilde muamele etmesi.

ʿĀlem özin bilen kişiye üzün eylemez
Yaḫşıya yaḫşı dehr yamāna yamān gibi

Yaḥyā:

1. **Yaḥyā:**
Beyit 12
Mısra: **2**
Yahya (özel isim).

Luṭf be-nümā ez-kerem ey behr-i Ḫudā
Tā zinde şeved bā-ġam-ı ʿışḳet Yaḥyā

yaḳ:

1. **yaḳdı:**-*dı*
Beyit 218
Mısra: **1**
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak. II Gözden çıkarmak, yok etmek.

Ẓulm ile yaḳdı şehri bir baḫtı ḳara nāyib
Nāyib nicesi nāyib nāyil be-her nevāyib

2. **yaḳdum:**-*du, -m*
Gazel 179
Mısra: **8**
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak. II Yarayı yakmak, dağlamak.

Sīnede iki dudaġuñ şevḳine
Biri biri üstüne yaḳdum dü dāġ

3. **yaḳmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 145
Mısra: **2**
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak. II Üzmek, perişan etmek.

Her şeb şerer-i āteş-i āh ile şehā biz
Yaḳmaġa dil-i düşmen-i şeyṭānı şihābuz

4. **yaḳduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 409
Mısra: **1**
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak. II Üzmek, perişan etmek.

Yaḳduñ a nār-ı ʿışḳ ile tenümi
Yıḳduñ a seng-i ġamla meskenümi

5. **yaḳ:**
Kaside 2
Mısra: **80**
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak. II Üzmek, perişan etmek.

Çoḳ çerāġuñ var işigüñde yiter şemʿ-ṣıfat
Yaḳma nār-ı ġama yaḳ bendeñi de meşʿalesān

6. **yaḳma:**-*ma*
Terci-bend 1
Mısra: **38**
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak. II Üzmek, perişan etmek.

Ġarḳ-ı emvāc-ı baḥr-i ḥasretdür
Nār-ı fürḳatle yaḳma ʿuşşāḳı

7. **yaḳardı:**-*ar, -dı*
Gazel 16
Mısra: **8**
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak.

Miṣāl-i nār-ı cehennemdür āteş-i ḥasret
Yaḳardı Bū Lehebi ṭursa ḥaşre dek bu leheb

8. **yaḳ:**
Mesnevi 4
Mısra: **128**
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak.

Birine biñ virür cenābuña Ḥaḳ
İl söyündürdügin sen añlama yaḳ

9. **yaḳasın:**-*a, -sın*
Mesnevi 4
Mısra: **124**
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak.

Birinüñ destüme idüp yaḳasın
Bir iki gün çerāġ idüp yaḳasın

10. **yaḳ:**
Müseddes 5
Mısra: **26**
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak.

Zimām-ı raḫş-ı furṣat elde iken ṭurma iḥsān it
Çerāġ uyarıgör kendü elüñle yaḳ fürūzān it

11. **yaḳalum:**-*alum*
Kaside 8
Mısra: **20**
Yakmak, ateşe vermek, tutuşturmak. II Yakıp yıkmak, harap etmek.

Yıḳalum başlarına ṭaşların taḫt-ı Ṭahmāsuñ
Yaḳalum gözlerine ḳarşu görin Ḥaydar ü Sāmuñ

yaka:

1. **yaḳasın:**-*s, -ı, -n*
Mesnevi 4
Mısra: **123**
Boynun etrafını saran giysi parçası.

Birinüñ destüme idüp yaḳasın
Bir iki gün çerāġ idüp yaḳasın

yaka çāk itsün:

1. **yaḳa çāk itsün:**-*sün*
Tahmis 5
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakasını çâk etmek: Kıskançlık veya üzüntüden dolayı üstünü başını parçalamak.

Murādī nice bir hicrān elinden yaḳa çāk itsün
Mekānın gūşe-i fürḳat ṭuraġın zīr-i ḫāk itsün

yaka yazdum:

1. **yaḳa yazdum:**-*du, -m*
Terci-bend 1
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Yakmak, ateşe vermek. II Acı çektirmek, ızdırap vermek.

Elem-i hecrüñ ile çift olalı
Yaḳa yazdum binā-yı nüh-ṭāḳı

yaḳam elde:

1. **yaḳam elde:**
Gazel 358
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Eli yakasında olmak: Hesap sormak, yakasına yapışmak.

Yaḳam saḳf-ı sipihri ey
Ḳabūlī nār-ı āhumla
Düşüp ser-pençe-i hecre
ḳalursa ger yaḳam elde

yakañı almasun:

1. **yaḳañı almasun:**-*ma, -sun*
Gazel 217
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakasını almak / Yakasına asılmak: Hesap sormak, yakasını tutup bırakmamak.

Almasun ḫār-ṣıfat dest-i nedāmet yaḳañı
Gül gibi bezm-i maḥabbetde girībān-çāk ol

yakasın çāk idüp:

1. **yaḳasın çāk idüp:**-*üp*
Beyit 59
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yakasını çâk etmek: Kıskançlık veya üzüntüden dolayı üstünü başını parçalamak.

Cismüñ iḥāṭa ideli pīrāhenüñ pīrāmeni
Cāmeñ yaḳasın çāk idüp elden bıraḳdı dāmeni

yakı yakmaġ:

1. **yaḳı yaḳmaġ:**-*mag*
Gazel 397
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yakı yakmak, vücuttaki yaralı bölgeye yakı yapıştırmak.

Sīneñde yaḳı yaḳmaġ ile ey dil-i mecrūḥ
Pehlū-yı nigār ola mı dirsin saña bāḳī

yakıl:

1. **yaḳılsun:**-*sun*
Gazel 253
Mısra: **7**
Yanmasını sağlamak, ateşe vermek. II Acı çektirmek, ızdırap vermek.

Biz āteş-i ġam ile yanalum o yaḳılsun
Biraz da muṭrıb ile söz ü sāza başlayalum

yakınlıġ:

1. **yaḳınlığında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 212
Mısra: **2**
Yakınlık, belli bir şeye mesafenin az olması.

Şitāda ḳurb-ı āteş ṣaḥn-ı gülşende ṣafādan yeg
Yaḳınlığında ʿālem var yüzi serd dil-rübādan yeg

yakış:

1. **yaḳışmaz:**-*maz*
Kaside 11
Mısra: **28**
Yakışmak, uygun olmak.

Siyeh pürçeklü erkek başlu at gibi nice ürkek
Yaḳışmaz ādeme vaḥşet ider duḫterlerin gördüm

yakışmaz oldı:

1. **yaḳışmaz oldı:**-*dı*
Gazel 456
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yakışmamak, uygun olmamak.

Yaḳışmaz oldı dārına dil-dāra uyalı
Aġyār-ı seg-nihādı kim dāra yāra yaraşur

yakīn:

1. **yaḳīn:**
Gazel 45
Mısra: **6**
Yakın olmak, yakınlaşmak.

Ehl-i Ḥaḳ olma nedür bildüñ mi
Ḥaḳḳa yaḳīn yürüme çün teşdīd

2. **yaḳīn:**
Gazel 373
Mısra: **16**
Yakın olmak, yakınlaşmak. II Şüphesiz.

ʿAdū-yı bed-gümānuñ aldılar mülkini destinden
Yaḳīn irişdi ser-ʿasker daḫı ol bed-gümān üzre

yaḳīn göründi:

1. **yaḳīn göründi:**-*di*
Terci-bend 1
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Yakın görünmek, yakın olmak.

Dīde-i cānumuz idüp aydın
Dūr olanlar göründi aña yaḳīn

yaḳīn olmadan:

1. **yaḳīn olmadan:**-*madan*
Gazel 40
Mısra: **7**

Kelime Tipi: -
Yakın olmak, yakınlaşmak.

Hiç yoḳdur ehl-i ʿışḳa yaḳīn olmadan baʿīd
Aġyār-ı gül-ṭabʿa ḳarīb olmadur baʿīd

Yaʿḳūb:

1. **Yaʿḳūb:**
Tarih 13
Mısra: **8**
Kardeşleri tarafından kuyuya atılan oğlu Yûsuf'un öldüğünü sanıp kendisini "Külbe-i Ahzen" veya "Beytü'l-Ahzen" adı verilen Hüzünler Evi'ne kapatan, burada yıllarca ağlayan ve sonunda gözleri kör olan Yakub peygamber.

Ḫod nihādında nihāde sīret-i peyġamberān
Hem-çü Yaʿḳūb aʿlem ü mānend-i Yūsuf-ı ʿafīf

Yaʿḳūb-dil:

1. **Yaʿḳūb-dil:**
Gazel 273
Mısra: **3**
Yakub gönüllü (olan âşık).

Aç gözüñ şimden girü ġam çekme ey Yaʿḳūb-dil
Mālik-i Mışr-ı melāḥat şāh-ı Kenʿāndur gelen

Yaʿḳūb-şıfat:

1. **Yaʿḳūb-şıfat:**
Gazel 196
Mısra: **1**
(Hazreti) Yakub gibi.

Yaʿḳūb-şıfat milket-i Kenʿāna yitişdük
İnṣāf ide Yūsuf gibi sulṭāna yitişdük

Yaʿḳūbveş:

1. **Yaʿḳūbveş:**
Gazel 71
Mısra: **1**
(Hazreti) Yakub gibi.

Bu felek kim ādemi Yaʿḳūbveş nālān ider
Geh döner Yūsuf gibi Mışr ehline sulṭān ider

2. **Yaʿḳūbveş:**
Gazel 169
Mısra: **1**
(Hazreti) Yakub gibi.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

yāḳūt-ı lebüñ:

1. **yāḳūt-ı lebüñ:**-*üñ*
Gazel 235
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dudağın yakutu. II Sevgilinin yakuta benzeyen kıpkırmızı dudağı.

Dürc-i dehenüñ ḥoḳḳa-i mercāna degişmem
Yāḳūt-ı lebüñ laʿl-i Bedaḫşāna degişmem

yāḳūt-ı revāndur:

1. **yāḳūt-ı revāndur:**-*dur*
Gazel 210
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Akıcı kırmızı. II Gediz'in gül renkli şarabı.

Yāḳūt-ı revāndur mey-i gül-rengi Gedūsuñ
Ḫārā gibi gevher bitürür sengi Gedūsuñ

yalān:

1. **yalāndur:**-*dur*
Gazel 54
Mısra: **10**
Doğru olmayan, gerçekliği bulunmayan, düzmece söz. II Rakibin sözü.

Āteş-i ʿışḳa düşmen didi dirmiş ʿadū
Diñlemeñ düşmen sözin düşmen yalāndur dostlar

yalan dünyede:

1. **yalan dünyede:**-*de*
Kaside 13
Mısra: **30**
Kelime Tipi: -
Yalan dünya, fâni âlem.

Yimege içmege aḳçeñ yoġ ise bir niçe gün …… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

yalanı çıkar:

1. **yalanı çıḳar:**-*ar*
Gazel 48
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalanı çıkmak: Bir insanın yalan söylediği anlaşılmak.

Bize gerçekden inandurdı bugün aʿmālin
Zāhidüñ yārın umarın nice yalanı çıḳar

2. **yalanı çıḳar:**-*ar*
Gazel 404
Mısra: **12**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yalanı çıkmak: Bir insanın yalan söylediği anlaşılmak.

Yoluñda terk-i ser ḳılmaz Ḳabūlī dirse kiẕb eyler
ʿAdū-yı seg-nihāduñ ḫoş çıḳar yalanı yalanı

yalñ yaraġ:

1. **yalñ yaraġ:**
Gazel 179
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Alevli silah. II Âşığın/Kabûlî'nin ahı.

Ey Ḳabūlī düşmeni ḳatl itmege
Āteş-i āhum yiter yalñ yaraġ

yalñ yüzlüler:

1. **yalñ yüzlüler:**-*ler*
Gazel 212
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **-**
Yalın (alev) yüzlü (kimse).

Yalñ yüzlüler ile şehr ü bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu āteş meh-likādan yeg

yalıñlan:

1. **yalıñlandı:**-*dı*
Kaside 4
Mısra: **55**
Alevlenmek, hararetlenmek.

Her kişi yaḳmış idi odları yalıñlandı
Defʿ ü refʿ idemedi anı vezīr-i ʿiẓām

yalıñuz:

1. **yalıñuz:**
Gazel 319
Mısra: **3**
Yalnız, tek başına.

Geçilmez yalıñuz derbend-i ʿışḳ içre ḫaṭar çoḳdur
Gel ey dil nālesüz gitme öñünce rāh-ber gitsün

2. **yalıñuz:**
Gazel 382
Mısra: **3**
Yalnız, tek başına.

Yalıñuz biz degülüz bāde-perest
Bir nice kimse şerīküz ḳana

3. **yalıñuz:**
Gazel 445
Mısra: **3**
Yalnız, tek başına.

Sen degülsüñ yalıñuz terk iden ey dil serüñi
ʿArṣa-i ʿışḳ durur bunda niçe baş yatur

4. **yalıñuz:**
Kaside 10
Mısra: **49**
Yalnız, tek başına.

Ey kişi gel yalıñuz ḥubb-ı ʿAliden urma dem
Cümle aṣḥāb-ı Resūle sen berāber baḳ dede

yalıñuz ḳaldum:

1. **yalıñuz ḳaldum:**-*du, -m*
Gazel 344
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Yalnız kalmak, yanında hiç kimse olmamak, tek başına kalmak.

Mūlar aġarup göz ḳararup yaş ile ṭoldı
Ḳaldum yalıñuz bir fele bārān arasında

yalvar:

1. **yalvar:**
Gazel 132

Mısra: **12**
Yalvarmak, bir arzunun yerine getirilmesi için karşıdaki kişiden ısrarla yardım istemek.

Vāṣıl-ı bezm-i viṣāl-i yār olam dirseñ eger
Ey Ḳabūlī düş ayaġına yüri yalvar var

2. **yalvar:**
Gazel 192
Mısra: **13**
Yalvarmak, bir arzunun yerine getirilmesi için karşıdaki kişiden ısrarla yardım istemek.

Ṭurma yalvar Ḳabūli dil-dāra
ʿĀşıḳ olan niyāzmend gerek

3. **yalvarmam:**-*ma, -m*
Gazel 285
Mısra: **9**
Yalvarmak, bir arzunun yerine getirilmesi için karşıdaki kişiden ısrarla yardım istemek.

Āstānuñ bıraġup ġayra varup yalvarmam
Şimdiden ṣoñra ḳapuñ mesned-i ʿizzet bilürin

4. **yalvarasın:**-*a, -sın*
Gazel 330
Mısra: **4**
Yalvarmak, bir arzunun yerine getirilmesi için karşıdaki kişiden ısrarla yardım istemek.

Ƶevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

5. **yalvarmaġ:**-*maġ*
Gazel 363
Mısra: **5**
Yalvarmak, bir arzunun yerine getirilmesi için karşıdaki kişiden ısrarla yardım istemek.

Manṣıb alınmaz eyle yalvarmaġ ile
Mermere sūzen ile ḳazmaġa ḳaṣd eyleme çāh

yaman:

1. **yamandur:**-*dur*
Gazel 61
Mısra: **9**
Kötü, fena, çetin, zor.

Ḳabūlī ʿālemüñ ḥāli yamandur kişiden ancaḳ
Ḳalan bir yaḫşı nām añılanı bir dāne ḫaṣletdür

2. **yamāndur:**-*dur*
Gazel 147
Mısra: **10**
Kötü, fena, çetin, zor.

Dest-i ġamdan döne döne kāse-i serden geçer
ʿĀşıḳ-ı ser-geştenüñ ḥāli yamāndur kāse-bāz

3. **yamān:**
Gazel 361
Mısra: **10**
Kötü, fena (kimse).

Aġyār ile Ḳabūli alışmaz mizācumuz
Olur mı kimse yaḫşı dirilmek yamān ile

4. **yamanlar:**-*lar*
Kaside 11
Mısra: **31**
Kötü, fena (kimse).

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

5. **yamanı:**-*ı*
Mesnevi 7
Mısra: **56**
Kötü, fena (kimse).

Yaman olma özüñi yaḫşı tanı
Bilürsin yaḫşılar sevmez yamanı

yamān oldı:

1. **yamān oldı:**-*dı*
Gazel 321
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yaman olmak, kötü olmak.

Laʿlüñ ḳatında oldı ʿaḳīḳ-i Yemen yamān

Ḳaddüñ yanında ola mı serv-i çemen çamān

2. **yamān oldı:**-*dı*
Gazel 430
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yaman olmak, kötü olmak.

Nāz ile sen gideli görmedük eylük yüzini
Ḥālümüz gitdi yamān oldı hemān sen gideli

yaman olma:

1. **yaman olma:**-*ma*
Mesnevi 7
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Kötü olmak.

Yaman olma özüñi yaḫşı tanı
Bilürsin yaḫşılar sevmez yamanı

yamān olur:

1. **yamān olur:**-*ur*
Gazel 489
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yaman olmak, kötü olmak.

Bizümle yaḫşı dirse yamān olur mı zamān
Zamāne yaḫşıya yaḫşı durur yamāna yamān

yaʿmelūne'l-kitābe:

1. **yaʿmelūne'l-kitābe:**
Mesnevi 6
Mısra: **40**
"*(Valiler) Kitapla amel ederler, kanuna uygun davranırlar".*

Hest ez-luṭf ṭıbbaḳān-ı meʾmūl
Yaʿmelūne'l-kitābe bi'l-medlūl

yan:

1. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 271
Mısra: **7**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf. II Belli bir şeyin yanında ona ilaveten konulan şey.

Yanında ekle şürbe mecāl olmasa şehā
İtdürmesün bize ʿalef ü āb minnetin

2. **yan:**
Beyit 249
Mısra: **2**
Yanmak, tutuşmak, alev almak. II Aşk ateşiyle yanmak, acı çekmek.

Oldı o ruḫ-ı şemʿüñ hecriyle gözüñ giryān
Kim didi saña ey dil ʿışḳ āteşine gir yan

3. **yanar:**-*ar*
Gazel 70
Mısra: **10**
Yanmak, tutuşmak, alev almak. II Aşk ateşiyle yanmak, acı çekmek.

Āteş-i ḥasret ile yandı ṭutuşdı yüregüm
Kim gelürse yanuma şimdi benüm o da yanar

4. **yandı:**-*dı*
Gazel 128
Mısra: **3**
Yanmak, tutuşmak, alev almak. II Aşk ateşiyle yanmak, acı çekmek.

Yandı dil ḫānesi yanında bile ṣabr u ḳarār
Nār düşdükce metāʿ ile dükān oda yanar

5. **yanar:**-*ar*
Gazel 179
Mısra: **6**
Yanmak, tutuşmak, alev almak. II Aşk ateşiyle yanmak, acı çekmek.

Güldügüme baḳma yanar yüregüm
Añladuñ mı yā neye yanar çerāġ

6. **yansun:**-*sun*
Gazel 414
Mısra: **9**
Yanmak, tutuşmak, alev almak. II Aşk ateşiyle yanmak, acı çekmek.

Ḳabūlī āteş-i ġamda ḳo ḥaşre dek yansun
Ḫudā cihānda

söyündürmesün çerāġumuzı

7. **yanına:**-*ı, -n, -a*
Beyit 60
Mısra: **2**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Eksük olmaz āstān-ı dil-rübānuñ segleri
Ol perī cemʿ eylemiş yanına bizden yegleri

8. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Beyit 217
Mısra: **2**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Ḳatında ṭaʿn-ı ṭāʿin medḥ ü s̲enā-yı mādiḥ
Yanında laʿn-ı lāʿin mānend-i luʿb-ı lāʿib

9. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 26
Mısra: **4**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Begüm ʿāşıḳ oldur ki olur anuñ
Yanında berāber ḥayāt u memāt

10. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 49
Mısra: **12**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Feżāda daʿvi-i ḥüsn ü leṭāfet eylemiş lāle
Yanuñda ey yüzi gül şermsār olmaḳ muḳarrerdür

11. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 50
Mısra: **9**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Rūy-ı zerdüm eşk-i sürḫüm buldı yanuñda revāc
Ḫoş muḳarrerdür cihānda dirhem ü dīnārı gör

12. **yanuña:**-*uñ, -a*
Gazel 62
Mısra: **9**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Sen ʿalem gibi çekil ʿāşıḳ dirilsün yanuña
Çünki ʿasker dirligi mīr-i livā yanındadur

13. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 88
Mısra: **5**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Sımāṭ-ı bezm-i ʿişretdür bisāṭ-ı çarḫ yanuñda
Döner bezmüñde mihr ü māh zerrīn iki cāmuñdur

14. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 120
Mısra: **6**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Ḳomaz kim bir zaman ola cihānuñ fitnesi nāyim
O meh-rū ḫ∨āba varduḳca yanında ḫançeri dürter

15. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 128
Mısra: **3**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Yandı dil ḫānesi yanında bile ṣabr u ḳarār
Nār düşdükce metāʿ ile dükān oda yanar

16. **yaña:**-*a*
Gazel 132
Mısra: **8**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Nāfeveş ḫūn oldı baġrum luṭf it ey vaḥşī ġazāl
Bir yaña cevr itme sen de çarḫ-ı nā-hemvārvār

17. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 158
Mısra: **8**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Saña ʿāşıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿz̲ūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

18. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 231
Mısra: **10**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Ḥużūruñda ġaraż maʿdūm
ḳapuñda ʿivaż meẕmūm
Muʿayyendür yanuñda her
kişinüñ şānı sulṭānum

19. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Gazel 259
Mısra: **3**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Yanuñda gerçi manşıba
yoḳdur liyāḳatüm
Bāri ʿadūya ḳarşu nola
ben de yād olam

20. **yanumdan:**-*um, -dan*
Gazel 269
Mısra: **6**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Muḳarrerdür dil-i
sūzānumuñ gün gibi
teʾs̲īri
Ḥarāret kesb ider her kim
güẕār eylerse yanumdan

21. **yanuña:**-*uñ, -a*
Gazel 272
Mısra: **9**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Devlet oldur ki Ḳabūlī
yanuña ḫūblaruñ
Şāh düstūrı yirine birisin
ṭaḳınasın

22. **yanın:**-*ı, -n*
Gazel 289
Mısra: **6**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Ṣubḥa dek ḳarşusında
şemʿ gibi
Otura iller ol yata yanın

23. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 352
Mısra: **1**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Gül ne nāzük yār idi
yanında ḫārı olmasa
Mey ʿaceb şīrīn nigār idi
ḫumārı olmasa

24. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 352
Mısra: **10**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Mā-cerā-yı ʿışḳ ile
aḳmazdı cūy-ı eşkümüz
Dil-berüñ bu ḳāʿide
yanında cārī olmasa

25. **yanuma:**-*um, -a*
Gazel 393
Mısra: **8**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Ḳul oġlı bir efendi
gördüm ey dil ḳol
ṭolaşurken
Umarum kim şeb-i
vuṣlatda yanuma aġa ḳolı

26. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 1
Mısra: **60**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Be-ġāyet muʿteberdür
cevher-i pākīze-i ẕātuñ
Muraṣṣaʿ cevherī ḫançer
gibi yanında sulṭānuñ

27. **yanına:**-*ı, -n, -a*
Kaside 2
Mısra: **13**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Berg-i eşcārı dirüp yanına
cemʿ eylemege
ʿAlem-i sebzini almış
eline serv-i revān

28. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 4
Mısra: **29**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

İştirāk üzre ṣanur anı
gören yanuñda
Müstaḳıl ol ki cihān ḫalḳı
ola emrüñe rām

29. **yanuñda:**-*uñ, -da*
Kaside 5
Mısra: **9**

Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Yanuñda ṭaş ile başı
ʿadūnuñ baş berāberdür
Elüñde tīşe-i Ferhāda
beñzer tīġ-i bürrānuñ

30. **yanuña:**-*uñ, -a*
Kaside 8
Mısra: **18**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Yine bir kez daḫı ḥaşr olalum neşr ile menşūruñ
Dirilsün yanuña ʿasker ṭaġıt eṭrāfa aḥkāmuñ

31. **yaña:**-*a*
Kaside 10
Mısra: **44**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Gūşvār it gūşuña dürr-i Necef gibi sözüm
Pendüm ışġa eyle benden yaña ṭut ḳulaḳ dede

32. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Kaside 10
Mısra: **21**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Kendüsi bir nev-niyāz ammā yanında sāyevār
Bir ḳara abdālı var ammā ʿaceb ḳolaḳ dede

33. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Kıt'a 12
Mısra: **3**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Açılma ġayr yanında niyāzı pinhān it
Ümīddür ki ḳabūl ideler şefāʿatüñi

34. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Mesnevi 7
Mısra: **11**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Yanında nehy-i münker emr-i maʿrūf
Berāberdür hemān bir emre mevḳūf

35. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Mesnevi 7
Mısra: **20**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Görinür bir şaḳī vü bir tebehkār
Yanında ṭoġrı yoḳ herkes günehkār

36. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Mesnevi 9
Mısra: **10**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Gül-i bāġ-ı leṭāfetdür ʿiẕārı
Anuñçün yoḳ durur yanında ḫārı

37. **yanında:**-*ı, -n, -da*
Mesnevi 15
Mısra: **77**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Birdür anuñ yanında şāh u gedā
Herkesüñ iḥtiyācı vardur aña

38. **yanumda:**-*um, -da*
Şarkı 2
Mısra: **18**
Bir eksene göre sağ veya solda kalan taraf.

Maḥabbetüñ gizlü durur cānumda
Yoluñda ölmek saʿādet yanumda

39. **yanar:**-*ar*
Mesnevi 4
Mısra: **122**
Yanmak, tutuşmak, alev almak. II Var olmak, bulunmak.

Ḫānḳāh-ı cihānda leyl ü nehār
Çoḳ çerāġuñ anca yirde yanar

40. **yanındadur:**-*ı, -n, -da, -dur*
Gazel 62
Mısra: **1**
Bir kimsenin veya bir şeyin yanında olmak, onunla birlikte olmak.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

41. **yanındadur:**-*ı, -n, -da, -dur*
Gazel 62
Mısra: **2**
Bir kimsenin veya bir şeyin yanında olmak, onunla birlikte olmak.

Devlet ol ḳāḍīya kim bir dil-rübā yanındadur
Ḥaḳ bu kim ey müddeʾī devlet ḳażā yanındadur

42. **yanındadur:**-*ı, -n, -da, -dur*
Gazel 62
Mısra: **4**
Bir kimsenin veya bir şeyin yanında olmak, onunla birlikte olmak.

Cān fedā itmek gerek cānāna vāṣıl olmaġā
Tekye-i ʿışḳ u maḥabbet cān fedā yanındadur

43. **yanındadur:**-*ı, -n, -da, -dur*
Gazel 62
Mısra: **6**
Bir kimsenin veya bir şeyin yanında olmak, onunla birlikte olmak.

Bir siyeh-rū kāfir ile ṣalınur ol serv-ḳad
Ḳande ise sāyeveş bir meh-likā yanındadur

44. **yanındadur:**-*ı, -n, -da, -dur*
Gazel 62
Mısra: **8**
Bir kimsenin veya bir şeyin yanında olmak, onunla birlikte olmak.

Feṯḥ-i bāb olsun dilā öldür raḳīb-i kāfiri
Lā-cerem feṯḥ ü ẓafer tīġ ü ġazā yanındadur

45. **yanındadur:**-*ı, -n, -da, -dur*
Gazel 62
Mısra: **10**
Bir kimsenin veya bir şeyin yanında olmak, onunla birlikte olmak.

Sen ʿalem gibi çekil ʿāşıḳ dirilsün yanuña
Çünki ʿasker dirligi mīr-i livā yanındadur

46. **yanındadur:**-*ı, -n, -da, -dur*
Gazel 62
Mısra: **12**
Bir kimsenin veya bir şeyin yanında olmak, onunla birlikte olmak.

Dürr-i mengūşuñ bināgūşuñda ey bedr-i tamām
Māh-ı ʿālem-tāba beñzer kim sühā yanındadur

47. **yanındadur:**-*ı, -n, -da, -dur*
Gazel 62
Mısra: **14**
Bir kimsenin veya bir şeyin yanında olmak, onunla birlikte olmak.

Ben zer ü sīme Ḳabūlī iltifāt itmem faḳīr
Raġbet-i dīnār u dirhem aġniyā yanındadur

48. **yanar:**-*ar*
Mesnevi 2
Mısra: **74**
Yanmak, tutuşmak, alev almak. II Hasret ateşiyle yanmak, çok özlemek.

Varmaġa ḳudret ise yoḳ elde
Āteş-i ḥasreti yanar dilde

yana yakıla:

1. **yana yaḳıla:**
Beyit 212
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanıp yakılmak: Sızlanıp şikayet etmek, derdini döküp durmak.

ʿĀşıḳ odur ki ʿışḳ odına yana yaḳıla
Ḳaddin ḥadeng-i nāle vü efġāna yā ḳıla

yana yana:

1. **yana yana:**
Diğer 2

Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Ateşler içerisinde yanarak, tutuşarak.

Yana yana her gice şemʿ-i şebistān aġlasun
Meclise gelsün ṣürāḥī ṣubḥa dek ḳān aġlasun

2. **yana yana:**
Gazel 52
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ateşler içerisinde yanarak, tutuşarak.

Nār-ı ḥasretle küle döndi ten-i pür-sūzum
Yana yana dil-i ṣad-pāre de biryāna döner

3. **yana yana:**
Gazel 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ateşler içerisinde yanarak, tutuşarak.

Maḥv-ı vücūd iderse eger yana yana dil
Meclisde şemʿ-i bezm aña ḳāyim-makām ola

4. **yana yana:**
Gazel 382
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yanarak, tutuşarak. II Aşk acısı çekerek.

Dil virüp şemʿ-i ruḫ-ı cānāna
Ağlayalum yine yana yana

yañaġ:

1. **yañaġı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **4**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Mükerrer sükkere beñzer ṭudaġı
Ḳızarmış gül ya elmadur yañaġı

2. **yañaġı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **5**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Lebi ḥalvā yañaġı teng-i şekker
Teni pālūde-i ter gibi ditrer

3. **yañaġı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **77**
Yanak. II Sevgilinin yanağı.

Gül-i al üzre ṭaʿn ider yañaġı
Yüzi gül gülbeşekkerdür ṭudaġı

yanık başlu:

1. **yanıḳ başlu:**
Kaside 11
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yanık başlı, yaralı başlı (kimse).

Ḳatıḳ aşlu yanıḳ başlu çaṭıḳ ḳaşlu çıtaḳlardur
Ḫayır gelmez gidilerden hele ben şerlerin gördüm

yañıl:

1. **yañılup:**-*up*
Diğer 1
Mısra: **67**
Yanılmak, yanılgıya düşmek, hata yapmak.

Yañılup niʿmeti yazmaya niḳmet
Virüp noḳṭayla imlāsına şānı

2. **yañılursañ:**-*ur*, -*sa*, -*ñ*
Gazel 222
Mısra: **1**
Yanılmak, yanılgıya düşmek, hata yapmak.

Mışra gelme yañılursañ sākin olma żāmin ol
ʿİzzet itmezler gerek Yūsuf gerek Bünyāmin ol

3. **yañıla:**-*a*
Gazel 353
Mısra: **8**
Yanılmak, yanılgıya düşmek, hata yapmak.

Yıllar durur ki ol peri bu yaña gelmedi
Bir gün ola mı yañıla bizden yaña gele

4. **yañılup:**-*up*
Müseddes 2
Mısra: **21**
Yanılmak, yanılgıya düşmek, hata yapmak.

Yañılup bilmezlik ile bir ḫaṭā ḳıldum şehā
Bildügüme yitmedi yañılduġum vā fürḳatā

yanına cemʿ itdügine:

1. **yanına cemʿ itdügine:**-*düg, -i, -n, -e*
Tarih 12
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yanına toplamak.

Kendü gibi ḫarları cemʿ itdügine yanına
Ol ṣanurdı bu diyārı ola merkeb egregi

yanına gelürse:

1. **yanına gelürse:**-*ür, -se*
Gazel 212
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yanına gelmek.

Yanına kim gelürse ışşı yüzler gösterür lā-büd
Muḥaṣṣal sevdürür kendin ḳadīmī āşnādan yeg

yanında:

1. **yanında:**
Beyit 171
Mısra: **1**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Ruḫuñ yanında belürmez şuʿāʿı ḫurşīdüñ
Güneş yanında olur mı şuʿāʿı Nāhīdüñ

2. **yanında:**
Beyit 171
Mısra: **2**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Ruḫuñ yanında belürmez şuʿāʿı ḫurşīdüñ
Güneş yanında olur mı şuʿāʿı Nāhīdüñ

3. **yanında:**
Gazel 85
Mısra: **10**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Ḫink-i ḫunük-likām-ı felek tīz-kām iken
Yanında raḫş-ı himmetümüñ lūk ü lengdür

4. **yanında:**
Gazel 85
Mısra: **12**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Çarḫ-ı felek ki bāz-ı hümāyūn-cenāḥdur
Yanında mihr ü māh iki zer mühre-rengdür

5. **yanında:**
Gazel 114
Mısra: **3**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Himmet-i bā-ḳudretüñ yanında ġayruñ cürʾeti
Ḥamle-i şīrāna nisbet ḥīle-i rūbāhdur

6. **yanında:**
Gazel 162
Mısra: **5**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Çeşm-i fettānuñ yanında sihri bāṭıl Bābilüñ
Ġamze-i mekkāreñe seḥḥāre beñzer beñzemez

7. **yanında:**
Gazel 321
Mısra: **2**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Laʿlüñ ḳatında oldı ʿaḳīḳ-i Yemen yamān
Ḳaddüñ yanında ola mı serv-i çemen çamān

8. **yanında:**
Gazel 447
Mısra: **2**

"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Didi aġyāra seng-i kūy-ı dil-ber
Büyükdür her biri yanında şeş-ber

9. **yanında:**
Kaside 5
Mısra: **50**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Ġażab vaḳtinde ḳatında ser-i aʿdā-yı bī-ḳudret
Degül ḳarınca miḳdārınca yanında Süleymānuñ

10. **yanında:**
Kaside 11
Mısra: **23**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Yanında gevherüñ ḫar-mühre deñlü ḳadri yoḳ birḳaç
Ḥar-ı murdār-ı bed-girdār u bed-gevherlerin gördüm

11. **yanında:**
Kaside 12
Mısra: **11**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Emr-i şāhīye ḳalem ḳatmaḳ yanında emr-i sehl
Çolpadur ḫavf eylemez teşhīrden tencīsden

12. **yanında:**
Kaside 12
Mısra: **15**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Çünki ey dil ol ḫaruñ yanında birdür medḥ ü ẕem
Şiʿrüñi ḫālī ḳoma taḫmīsden tesdīsden

13. **yanında:**
Kıt'a 26
Mısra: **4**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Tāb-ı ruḫına nisbet bir ẕerre pertev-i mihr
Ḫoş-būy-ı mūy-ı rūyı yanında şemmedür müşk

14. **yanında:**
Mesnevi 7
Mısra: **14**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Oḳumaḳ yazmaḳ ol miskīne bühtān
Siyāsetdür yanında ḥükm-i sulṭān

<u>yaʿni:</u>

1. **yaʿni:**
Diğer 1
Mısra: **47**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ki yaʿni ḥażret-i ʿOs̱mān Paşa
Ṣadāḳatde olup Būbekre hem-tā

2. **yaʿni:**
Gazel 6
Mısra: **6**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ehl-i niyāza nāz ide ammā ki az ide
Yaʿni vefāsı çoġ ola ʿāşıḳ-nüvāz ola

3. **yaʿni:**
Gazel 9
Mısra: **4**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Raḥmī be-ḥāl-i zār-i men-i mübtelā be-kun
Yaʿni be-kūçe ḥāl-i dilet mübtelā-yi mā

4. **yaʿni:**
Gazel 152
Mısra: **6**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ben mürdesin iḥyā idüp dir ol ṭabīb-i cān u dil
Derd ehlinüñ dermānıyuz yaʿni ki ādem cānıyuz

5. **yaʿni:**
Gazel 191
Mısra: **13**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ber-murād itmek durur yaʿni Ḳabūlī bendeñi
Kaʿbe ḥaḳḳı Kaʿbe yapmaḳdur anı şād eylemek

6. **yaʿni:**
Gazel 270
Mısra: **6**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Cemāl-i bā-kemāl-i Zü'l-celāl-i bī-zevāl içün
Delīl-i rāh içün yaʿni Habību'llāh içün olsun

7. **yaʿni:**
Gazel 437
Mısra: **8**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Gülzār-ı ser-i zülfüñ ferrāşı geçer gönlüm
Yaʿni ki ṣabā daḫı ḫıdmet demidür şimdi

8. **yaʿni:**
Kaside 2
Mısra: **26**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte ola ḫalḳ-ı cihān

9. **yaʿnī:**
Kaside 3
Mısra: **31**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Yaʿnī ḳuluñ Ḳabūlī bir yirde ḳāżi iken
Fāriġ olup ḳażādan oldı ḳapuña vāṣıl

10. **yaʿni:**
Kaside 4
Mısra: **7**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Sādis-i ʿışr u cemāẕ ay nuḫust yaʿni eḥad
Evvel ikindiye dek ḫayli ġulüv itdi ġulām

11. **yaʿni:**
Kaside 6
Mısra: **41**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Şeh-i diyār-ı kerem yaʿni Muṣṭafī Beg kim
Odur serīr-i sarāy-ı saʿādete server

12. **yaʿni:**
Kaside 9
Mısra: **7**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Muḥibb-i ḫānedān u bende-i Āl-i ʿAbā yaʿni
Tevellādan tesellādan olan insāna ʿışḳ olsun

13. **yaʿni:**
Kaside 14
Mısra: **4**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Şaruşın bir mücessem aġadur
Yaʿni kim veznedārdur altun

14. **yaʿni:**
Kıt'a 6
Mısra: **4**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Men nüvīsed sicill-i ṣūret-i ān
Mī-dehed ṭālibīn-rā yaʿni

15. **yaʿni:**
Kıt'a 31
Mısra: **3**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Yaʿni belā vü ẕillet ü nekbet edebsizüñ
Olsun kemāl ü ʿilm ü ḫayā vü edeb sizüñ

16. **yaʿni:**
Mesnevi 2

Mısra: **29**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Yaʿni rūḥ-ı Resūl-i Ekrem içün
Cümle-i enbiyādan aḳdem içün

17. **yaʿni:**
Mesnevi 2
Mısra: **37**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Yaʿni şāhā ḳażā-i nefs-i Gedūs
Vaṭanumdur ki olmışam meʾnūs

18. **yaʿni:**
Mesnevi 4
Mısra: **17**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Yaʿni dāmād-ı ḫāṣ-ı sulṭānī
Ser-firāz-ı ḥavāṣ-ı sulṭānī

19. **yaʿni:**
Mesnevi 5
Mısra: **2**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Diñle ey mīr-i zümre-i mīrān
Yaʿni paşa-yı pādşā-ʿünvān

20. **yaʿni:**
Mesnevi 6
Mısra: **8**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḥāżırān oldılar şehādet içün
Yaʿni bir mü'mine iʿānet içün

21. **yaʿni:**
Tarih 3
Mısra: **29**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Ḳabūlī nā-murāduñ yaʿni bir eksüklü bī-çāreñ
Didi tārīḫüñ olduñ Rūm ilinüñ mīr-i mīrānı

22. **yaʿni:**
Tarih 4
Mısra: **5**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Saʿādetlü yaʿni bilā-iştibāh
Siyāvūş Paşa-yı saṭvet-şiʿār

23. **yaʿni:**
Tarih 10
Mısra: **2**
Kısacası, doğrusu, sözün kısası.

Āṣaf-ı ṣafder vezīr-i dil-pezīr-i bī-naẓīr
Yaʿni İbrāhīm Paşa-yı saʿādet-intimā

yanlarında:

1. **yanlarında:**
Kaside 11
Mısra: **7**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Mürüvvet yanlarında ʿayb u iḥsān u kerem kemlik
Yaramazlıḳ yararlıḳdur diyen bedterlerin gördüm

yañlış:

1. **yañlış:**
Gazel 30
Mısra: **7**
Doğru olmayan, hatalı.

Bilmeyüp yañlış yazar eşʿārumuz
Kātib-i nādān elinden el-ġıyāṣ

2. **yañlış:**
Gazel 379
Mısra: **3**
Doğru olmayan, hatalı.

Leb-i cānānenüñ evṣāfını yañlış oḳuma
Ḳanda bir ehline kim irişesin ṣor orada

yañlış ḫayālmiş:

1. **yañlış ḫayālmiş:**-*miş*
Kaside 3
Mısra: **81**

Kelime Tipi: -
Yanlış hayal.

Yañlış ḫayālmiş o fikr-i muḥāl imiş bu
Bilmem ben anı bunı ey şehriyār-ı kāmil

yañşaḳ:

1. **yañşaḳ:**
Kaside 10
Mısra: **38**
Boşboğaz, geveze (kimse).

Ṭınmayup ṭura dehānına urup mühr-i sükūt
Ḳışşa-ḫvānāsā gerekmez kim ola yañşaḳ dede

yanuma gelmez:

1. **yanuma gelmez:**-*mez*
Gazel 47
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yanına gelmek, bir kimsenin olduğu yere gitmek.

Yanuma gelmez raḳībüñ āh-ı sūzāndan ḳaçar
Müddeʿī meydāna girmez tīġ-i bürrāndan ḳaçar

yanuma gelürse:

1. **yanuma gelürse:**-*ür, -se*
Gazel 70
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yanına gelmek, bir kimsenin olduğu yere gitmek.

Āteş-i ḥasret ile yandı ṭutuşdı yüregüm
Kim gelürse yanuma şimdi benüm o da yanar

yanuña geçdi:

1. **yanuña geçdi:**-*di*
Gazel 364
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yanına geçmek.

Tīġüñ beni aġlatmaġ ile yanuña geçdi
El üzre ṭutulsa nola saʿy eyledi māla

yanuña ḳala:

1. **yanuña ḳala:**-*a*
Gazel 364
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanına kalmak: Yapılan kötülüğünün cezasız kalması.

Tīrüñ ne revādur k'idesin cāna ḥavāle
Ṣanur mısın itdüklerüñi yanuña ḳala

yanuñca:

1. **yanuñca:**
Kaside 8
Mısra: **5**
Yanında, beraberinde.

Çekilsün rāyet-i fetḥ ü ẓafer yanuñca mihrāsā
Dikilsün küngür-i saḳf-ı firāz-ı çarḫa aʿlāmuñ

yanuñda:

1. **yanuñda:**
Gazel 114
Mısra: **5**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Ḳadre de irse yanuñda ḳadri yoḳdur cāhilüñ
Kūh da olsa ʿadū yanuñda berg-i kāhdur

2. **yanuñda:**
Gazel 114
Mısra: **6**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Ḳadre de irse yanuñda ḳadri yoḳdur cāhilüñ
Kūh da olsa ʿadū yanuñda berg-i kāhdur

3. **yanuñda:**
Gazel 190
Mısra: **12**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Ḳalʿa-i devlet yed-i luṭfuñla buldı iḫtitām
Ḥaḳ bu kim yanuñda kimse idemez miʿmārlıḳ

4. **yanuñda:**
Gazel 337
Mısra: **7**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Sen āftāb-ı keremsin yanuñda ben ẕerre
Ṭarīḳ pertev-i ḫurşīd ü ẕerre de yoluñ a

5. **yanuñda:**
Kaside 1
Mısra: **22**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Ḳatı şāhānedür tertībüñ ey İskender-i devrān
Yanuñda ẕerre miḳdārı degül dārātı Dārānuñ

6. **yanuñda:**
Kaside 1
Mısra: **34**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Her biri ḥamle-āver şīr-i ner bebr-i hünerversin
Neye ḳādir olur yanuñda rubāhı beyābānuñ

7. **yanuñda:**
Kaside 8
Mısra: **35**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Yanuñda ṣūreti yoḳdur ʿadū-yı nā-müselmānuñ
Zücāc-ı revnaḳın kesr itdi nāmuñ beyt-i eṣnāmuñ

8. **yanuñda:**
Mesnevi 7
Mısra: **43**
"Ona göre, onun yanında" anlamlarına gelen bir kıyaslama sözü.

Yanuñda ḥükmi yoḳ mı ḥükm-i şāhuñ
Neden yoḳlanmaya cürm ü günāhuñ

yanup yaḳıldıġı:

1. **yanup yaḳıldıġı:**-*dıġ, -ı*
Muhammes 1
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanıp yakılmak: Sızlanıp şikayet etmek, derdini döküp durmak.

Aġlamaḳdan gözleri yaşını deryā ḳılduġı
Sūz-ı ʿışḳuñla Ḳabūlīnüñ yanup yaḳıldıġı

yanup yaḳılmaġ:

1. **yanup yaḳılmaġ:**-*maġ*
Beyit 127
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanıp yakılmak: Sızlanıp şikayet etmek, derdini döküp durmak.

Āh itdügümce çıḳdı ʿalev cism-i zārdan
Yanup yaḳılmaġ oldı işüm rūzgārdan

yanup yaḳılmaḳda:

1. **yanup yaḳılmaḳda:**-*maḳda*
Gazel 436
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanıp yakılmak: Sızlanıp şikayet etmek, derdini döküp durmak.

Cemāli şemʿine pervāneāsā çünki şevḳuñ yoḳ
Göñül yanup yaḳılmaḳda murāduñ yā nedür şimdi

yanup yakılmasun:

1. **yanup yaḳılmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 313
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yanıp yakılmak: Sızlanıp şikayet etmek, derdini döküp durmak.

Ḳaddini derdüñle dil yā ḳılmasun ya neylesün
Nār-ı ʿışḳuñla yanup yaḳılmasun ya neylesün

yap:

1. **yapdı:**-*dı*
Gazel 193
Mısra: **6**
Yapmak, kurmak, inşa etmek. II Gönül

yapmak, gönül sevindirmek.

Ḫāne-i ḳalbüm nice eyyāmdur vīrān idi
Luṭf idüp miʿmār-ı dest-i luṭfı yapdı ʿAbdinüñ

2. **yapar:**-*ar*
Gazel 118
Mısra: **4**
Yapmak, kurmak, inşa etmek.

Esās-ı devlet-i dünyā degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı ʿişreti her kim yapar evvel yıḳar āḫir

3. **yap:**
Gazel 285
Mısra: **7**
Yapmak, etmek, eylemek.

İşigüñde ḳuluñam bendeñi yap sulṭānum
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ ʿizzet ü rifʿat bilürin

4. **yapduñ:**-*du, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **47**
Yapmak, etmek, eylemek.

Ḳılāʿ-ı Ḳarşı yapduñ anı çün muḥkem ḥişār itdüñ
Gelüp ḳalb-i Ḳabūlī gibi mülküñde ḳarār itdüñ

5. **yapdı:**-*dı*
Tarih 22
Mısra: **2**
Yapmak, etmek, eylemek.

Yine defterdār efendi müstaḳil
Yapdı biñ cehd ile bir cāy-ı laṭīf

6. **yapdı:**-*dı*
Tarih 24
Mısra: **2**
Yapmak, etmek, eylemek.

Yine defterdār efendi ḥażreti
Devlet ile yapdı bir dār-ı sürūr

7. **yapduḳda:**-*duḳda*
Gazel 483
Mısra: **5**
Yapmak, inşa etmek. II Yaratmak.

Yapduḳda ḳaṣr-ı ḥüsnüñü üstād-ı Lem-yezel
Ḳılmış ṭaşını mihr ile meh encümi helik

yap yap:

1. **yap yap:**
Beyit 211
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yavaş yavaş, sessizce, usulca.

Hemān yap yap ögürmekdür ẓarāfet Şarābuñ içesin cāmın ṭolusın

2. **yap yap:**
Gazel 210
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
"Yapa yapa, sürekli yaparak" anlamlarına gelen ikileme.

Gül gibi ḥicāb üzre daḫı tāze cüvānı
Yap yap açılur ġonca-i dil-tengi Gedūsuñ

3. **yap yap:**
Gazel 319
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yavaş yavaş, sessizce, usulca.

Revān olsun ʿadem iḳlīmine ʿuşşāḳ-ı ser-gerdān
Hemān yap yap çekilsün vaḳtidür ehl-i sefer gitsün

yapıl:

1. **yapıldıkca:**-*dıkca*
Kaside 5
Mısra: **71**
Yapılmak, kurulmak, inşa edilmek.

Yapıldıkca müşeyyed ḳalʿalar serḥadd-i İslāma
Yıḳıldıkca esās-ı bī-beḳāsı düşmen-i cānuñ

2. **yapılsun:**-*sun*
Kaside 5
Mısra: **25**
Yapılmak, kurulmak, inşa edilmek.

Yapılsun ḳalʿa-i dīn ü yıḳılsun ḫāne-i bī-dīn
Ḳırılsun ṭurmasun aʿdā ḳurılsun ṭurma dīvānuñ

yapışdır:

1. **yapışdırmayasın:**-*ma, -y, -a, -sın*
Gazel 272
Mısra: **6**
Yapıştırmak, karşılık vermek.

Alasın destüñe rez duḫterini ey sāḳī
Ṣaḳın a kimse yapışdırmayasın ṣaḳınasın

yapraḳ:

1. **yapraḳ:**
Kaside 10
Mısra: **40**
Bitkilerde bulunan yeşil ve türlü biçimdeki kısımlar.

Ġonça mānend aġzı berk olmayan olmaz hoş-nefes
ʿAndelībāsā dehānuñ olmasun yapraḳ dede

yār:

1. **yar:**
Gazel 132
Mısra: **6**
Uçurum.

Yaşumı bir serv-i dil-cūya revān itdün diyü
Āhumuñ ẓulmiyle yıḳduñ üstüme ey yār yar

2. **yāre:**-*e*
Beyit 3
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, canan.

Tīġ-i ġam-ı maḥabbet ile yāre yāreyem
Şāyed ki bu bahāne ile yāre yarayam

3. **yār:**
Beyit 17
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, canan.

Maḫfīce ʿāşıḳ oldum aña ol degül gibi
Gördükce yār dirdi baña ol degül gibi

4. **yāre:**-*e*
Beyit 162
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, canan.

Bir baḳımda ḥālüñe vāḳıf olur dil-ber senüñ
Yāre bir bir anı taḳrīr eylemek lāzım degül

5. **yāri:**-*i*
Beyit 163
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ey dil ol dil-dār ile mey nūş iderseñ ġam yime
Yāri pīrāhen gibi āġūş iderseñ ġam yime

6. **yāre:**-*e*
Gazel 12
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Nedür ol yāre Ḳabūlī bu ḳadar ʿizzetler
O teşevvuḳ o taʿaşşuḳ o taʿalluḳ o hevā

7. **yārdan:**-*dan*
Gazel 18
Mısra: **15**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ḳabūli derdüñe dermānı yārdan iste
Marīż-i ʿışḳa devā yazmamış bu fende ṭabīb

8. **yāre:**-*e*
Gazel 23
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ḳabūlī ʿarż-ı ḥāl eyle o yāre
Ne ḳorḳarsın helāk ide nihāyet

9. **yār:**
Gazel 52
Mısra: **5**
Gönül verilen sevgili, canan.

Nāz ile gelse sürūd eylese bülbül gibi yār
Şevḳden meclisimüz ḫalḳa-i rindāna döner

10. **yār:**
Gazel 55
Mısra: **6**
Gönül verilen sevgili, canan.

Devlete vāṣıl olur vuṣlat-ı cānāna iren
Yār ile ʿālem iden pādşeh-i ʿālem olur

11. **yār:**
Gazel 57
Mısra: **10**
Gönül verilen sevgili, canan.

Araya çirk-i küdūret ṣaldı gerçi kim ʿadū
Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler anı yār yur

12. **yār:**
Gazel 86
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Gördükce Ḳabūlīye ʿitāb eyler imiş yār
Bildüm ki o bī-çāreye iḥsān olacaḳdur

13. **yār:**
Gazel 92
Mısra: **7**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ol ʿaraḳnāk olmış ebrūsın mücellā itdi yār
Ṣanasın şemşīrgerdür ḫançer-i bürrān açar

14. **yār:**
Gazel 98
Mısra: **3**
Gönül verilen sevgili, canan.

Būse-i sīb-i zeneḫdānın ki teklīf ide yār
İmtiḥān eyler seni ey dil ṣaḳın almayı gör

15. **yār:**
Gazel 98
Mısra: **11**
Gönül verilen sevgili, canan.

Çünki güldürmez o yār aġlatmayınca ʿāṣıḳın
Ey Ḳabūlī sen de var bir gūşede aġlayıgör

16. **yārdan:**-*dan*
Gazel 98
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Vaṣl umarsañ yārdan ol ġurre-i ġarrāyı gör
Kim dimişler ey göñül bayrāmuñ eyle ayı gör

17. **yāre:**-*e*
Gazel 119
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ḳabūlī iki sözle yāre maḳṣūdum edā itdüm
Maḥallinde iki söz bir bütün dīvāndan yegdür

18. **yāre:**-*e*
Gazel 120
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Lebinden bir söz açsaḳ yāre açılmaz olup örter
Biz andan feṯḥ-i bāb itsek döner ol ḳapuyı örter

19. **yār:**
Gazel 121
Mısra: **3**
Gönül verilen sevgili, canan.

Vaḳt-i ʿaṣırda gelmege ḳavl itdi gitdi yār
Aḫşām irişdi geldi ṣanur daḫı öyledür

20. **yārdur:**-*dur*
Gazel 125
Mısra: **5**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yārdur ḫāṣılı miʿmār-ı ḳulūb-ı aḥbāb
Geh yıḳar ḫāṭırumuz geh yine ābād eyler

21. **yār:**
Gazel 132
Mısra: **6**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yaşumı bir serv-i dil-cūya revān itdün diyü
Āhumuñ ẓulmiyle yıḳduñ üstüme ey yār yar

22. **yār:**
Gazel 138
Mısra: **11**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ḳaḳısa sögse yār ḥaẓ iderüz
ʿİzzet ü iʿtibārı kim sevmez

23. **yār:**
Gazel 147
Mısra: **14**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ey Ḳabūlī kāse oynatmaḳ hünerverlik degül
Yār içün baş oynadursa pehlevāndur kāse-bāz

24. **yāre:**-*e*
Gazel 151
Mısra: **7**
Gönül verilen sevgili, canan.

Beni öldürse yāre nesne dimeñ
Ḳātil-i ʿāşıḳa suʾāl olmaz

25. **yār:**
Gazel 158
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle var mā-beynümüz

26. **yāre:**-*e*
Gazel 165
Mısra: **5**
Gönül verilen sevgili, canan.

Neden incinmek ey dil ṭaʿne-i aġyār ile yāre
Cefā-yı ḫār ile bülbül gül-i ḫandāna incinmez

27. **yār:**
Gazel 175
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ey Ḳabūlī yār aça dārü'ş-şifā-yı leblerin
Her seḥer dārū-yı laʿlinden şifā bulur marīż

28. **yāri:**-*i*
Gazel 180
Mısra: **3**
Gönül verilen sevgili, canan.

Görmedük gitdi bir daḫı yāri
Ḥasret ü ḥasret ü dirīġ ü dirīġ

29. **yār:**
Gazel 195
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Raḥm eyler idi yaşumuza yār Ḳabūlī
Aġyār geçüp ḳarşumuza gülmese giñ giñ

30. **yār:**
Gazel 220
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ey Ḳabūlī şīvesin günden güne arturdı yār
Vaz gelmez çün ol andan gel berü sen vaz gel

31. **yārüñ:**-*üñ*
Gazel 238
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Bugün yārüñ düşüp ayaġına çoḳ rūy-māl itdüm
Tażarruʿlar ḳılup ḳan aġlamaḳdan rūyum āl itdüm

32. **yār:**
Gazel 251
Mısra: **8**
Gönül verilen sevgili, canan.

ʿĀleme fāş ider beni aġyār
Yār ile ʿālem itdügüm dirsem

33. **yāre:**-*e*
Gazel 258
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, canan.

Zaḫm-ı tīġ-i hecr-i dil-berle ser-ā-ser yāreyem
Gerçi yāre yāreyem bāşed ki yāre yarayam

34. **yāre:**-*e*
Gazel 258
Mısra: **6**
Gönül verilen sevgili, canan.

Gözlerüm yaşı cihānı ṭutdı deryālar gibi
Cūy-ı eşküm ḳanda baḳsa görinür ol yāre yem

35. **yāre:**-*e*
Gazel 258
Mısra: **10**
Gönül verilen sevgili, canan.

Bir dür-i yektā ġamıyla ṭaşlar ile dögünüp
Sīnesin ḳıldı Ḳabūlī yāra yāra yāre yem

36. **yārsuz:**-*suz*
Gazel 280
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yārsuz bu cihānda neylersin
Ḥūrisi yoḳ cinānda neylersin

37. **yār:**
Gazel 290
Mısra: **7**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yār ile daʿvi-i ʿışḳ eyleme sen yoḳ ey dil
Ḳāḍi-i ʿaḳl anuñ faṣl idemez daʿvāsın

38. **yār:**
Gazel 322
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ey Ḳabūlī yār ile ḥaşr olmaġa cān virürüz
İnne ehle'l-ḥaseni ervāḥun naḥnu'l-meyyitūn

39. **yār:**
Gazel 324
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Kendü inṣāfına ḳalursa vefā ḳılmaz o yār
Biz Ḳabūlī bilürüz ḫūblaruñ enṣāfın

40. **yārı:**-*ı*
Gazel 326
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ne ḳadar cevr ü cefā itse o yārı severin
İḫtiyārī degül ol lāle-ʿiẕārı severin

41. **yārüñ:**-*üñ*
Gazel 330
Mısra: **3**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

42. **yār:**
Gazel 333
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir göñlüñ alan bir daḫı ala yine

43. **yāre:**-*e*
Gazel 341
Mısra: **9**

Gönül verilen sevgili, canan.

Ey Ḳabūlī yāre ḳarşu her seḥer āh eyleme
Esmesün yāvuz yel ol serv-i ḫırāmān üstine

44. **yārda:**-*da*
Gazel 365
Mısra: **4**
Gönül verilen sevgili, canan.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-s̱ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

45. **yār:**
Gazel 372
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ey Ḳabūlī baña meyl eylemez ol yār dime
Ḫūblar ġāyet ile māyil olur ʿuşşāḳa

46. **yār:**
Gazel 374
Mısra: **7**
Gönül verilen sevgili, canan.

Sīm-i eşküm dökilür yār ṣafā kesb eyler
Ḳanda māl olsa çıḳar bir ucı ḫūnkārlıġa

47. **yārine:**-*i, -n, -e*
Gazel 374
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, canan.

Vār iken ʿāṣıḳuñ iḳrārı günahkārlıġa
Yārine dir mi ḳabūl eyle beni yārlıġa

48. **yār:**
Gazel 375
Mısra: **4**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yār-ı dürūġ-vaʿde ḳılmaz ḳarār ʿahde
ʿAhd öyle yār öyle ḳavl ü ḳarār böyle

49. **yār:**
Gazel 375
Mısra: **6**
Gönül verilen sevgili, canan.

Kār itdi cism-i zāra nār-ı maḥabbet-i yār
Cism-i nizār böyle yār öyle kār böyle

50. **yār:**
Gazel 376
Mısra: **4**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

51. **yār:**
Gazel 378
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yār içün imiş hep bu ḳadar ṭurma oturma
Şimden girü ey serv-i çemen ṭurma oturma

52. **yār:**
Gazel 380
Mısra: **5**
Gönül verilen sevgili, canan.

Pür-yāre ḳıldı yüregümüz yara yara yār
Kim dir dili ki yara ile yāre yaraya

53. **yāre:**-*e*
Gazel 380
Mısra: **6**
Gönül verilen sevgili, canan.

Pür-yāre ḳıldı yüregümüz yara yara yār
Kim dir dili ki yara ile yāre yaraya

54. **yār:**
Gazel 382
Mısra: **7**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yüregüm yaraladı yār yine

Dimedük hecr-i ġamı yārāna

55. **yār:**
Gazel 397
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yār olmayıcaḳ bezmde ey muṭrib ü sāḳī
Cām-ı ʿaraḳı bāda virür nāy-ı ʿIrāḳī

56. **yār:**
Gazel 404
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

57. **yārüñ:**-*üñ*
Gazel 404
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

58. **yāri:**-*i*
Gazel 421
Mısra: **8**
Gönül verilen sevgili, canan.

ʿArūs-ı serve māyil olma gel ey fāḫte terk it
Hevāyī dirler ol yāri gider ol başı oynaġı

59. **yār:**
Gazel 429
Mısra: **10**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ey Ḳabūlī arada ḳābil degüldür ittiḥād
Yār zīrā telḫ-gūy u kīne-cūy u tünd-ḫūy

60. **yār:**
Gazel 437
Mısra: **11**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yār ile Ḳabūlī dil ẕevḳ eyleyicek demdür
Fevt itme ġanīmet bil furṣat demidür şimdi

61. **yāra:**-*a*
Gazel 456
Mısra: **4**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yaḳışmaz oldı dārına dil-dāra uyalı
Aġyār-ı seg-nihādı kim dāra yāra yaraşur

62. **yāre:**-*e*
Gazel 456
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, canan.

Al üstine geyerse yeşil ḫāre yaraşur
Her ne geyerse ġonça gibi yāre yaraşur

63. **yār:**
Gazel 478
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Tīġini ḫande ile yār ḳınından çıḳarur
Mā-ḥaṣal ṭatlu dil ılanı ininden çıḳarur

64. **yārdan:**-*dan*
Gazel 478
Mısra: **3**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yārdan ʿāṣıḳın ol ḫaṭṭ-ı siyeh ol ebrū
Hey ne kāfir durur insānı dininden çıḳarur

65. **yār:**
Gazel 484
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yār bilsek niye tesāhül ider
Niye bilmezlenür tecāhül ider

66. **yār:**
Mesnevi 1
Mısra: **139**
Gönül verilen sevgili, canan.

Me-gū īn ḫumār-āver ü telḫ yār
Ki z’ū mī-reved telḫi-i rūzgār

67. **yārüñ:**-*üñ*
Mesnevi 10
Mısra: **10**
Gönül verilen sevgili, canan.

Pür-ḫaṭardur ṭarīḳuñ ey āgāh
Yārüñ olsun hemīşe b’ismi’llāh

68. **yārüñ:**-*üñ*
Müseddes 5
Mısra: **7**
Gönül verilen sevgili, canan.

Refīḳuñ Ḥażret-i Ḫıżr-ı Nebī yārüñ Sikenderdür
Ṣalarsañ tīġuñ aʿdā üzre manṣūr u muẓafferdür

69. **yār:**
Şarkı 2
Mısra: **13**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yeşillere girmiş yār içlü ṭaşlu
Āfitāb yañaḳlu māh-ı nev ḳaşlu

70. **yārüñ:**-*üñ*
Şarkı 2
Mısra: **22**
Gönül verilen sevgili, canan.

İşiginde ben de bir çākeriyem
Ḳabūlīyem yārüñ ġamdan beriyem

71. **yāri:**-*i*
Şarkı 3
Mısra: **5**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yāri murād üzre görmedüm diyü
Devlet-i dīdāra irmedüm diyü

72. **yāre:**-*e*
Tahmis 1
Mısra: **14**
Gönül verilen sevgili, canan.

Terk-i nāmūs itmeyince nāmdār olmaz ḫalāṣ
ʿĀr iderseñ idemezsin yāre ʿarż-ı iḫtişāṣ

73. **yārüñi:**-*üñ, -i*
Tahmis 1
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan.

Rāḥat olmazsın dilā tā görmeyince yārüñi Baḳmayınca aña teskīn idemezsin nāruñı

74. **yārüñi:**-*üñ, -i*
Tahmis 1
Mısra: **4**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ṣabr u ārām idemezsin görmeseñ dil-dāruñı
Varuñı terk itmeyince göremezsin yārüñi

75. **yārdan:**-*dan*
Tahmis 7
Mısra: **4**
Gönül verilen sevgili, canan.

Dil remīde ġayrdan dil-berle ārāmīdeyüz
Yārdan ḫursend ü aʿdādan melāmet-dīdeyüz

76. **yārī:**-*i*
Tahmis 9
Mısra: **17**
Gönül verilen sevgili, canan.

Belā deryāsına düşdükce bir dem ḳılmayup yārī
Ġarīḳ-i lücce-i ġam eyleyüp bu cān-ı bīmārı

77. **yārsuz:**-*suz*
Tahmis 11
Mısra: **4**
Gönül verilen sevgili, canan.

Ġonçasız gülsitānda neylersin
Yārsuz bu cihānda neylersin

78. **yār:**
Terci-bend 3
Mısra: **9**
Gönül verilen sevgili, canan.

Yār içün başa ḳıyar cāna ḳıyar cānlardur
Ṣuretā gerçi gedā maʿnide sulṭānlardur

79. **yār:**
Gazel 415
Mısra: **1**
Gönül verilen sevgili, canan. II Allah.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

80. **yār:**
Gazel 415
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, canan. II Allah.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

81. **yār:**
Gazel 415
Mısra: **4**
Gönül verilen sevgili, canan. II Allah.

Reh-rev ü reh-nümā yekī pīr ü pīşvā yekī
Mühtedi vü Hüdā yekī yār yekī suḫan yekī

82. **yār:**
Gazel 415
Mısra: **6**
Gönül verilen sevgili, canan. II Allah.

Dil-dih ü dil-rübā yekī dil-ber ü mübtelā yekī
Şāhid ü müddeʿī yekī yār yekī suḫan yekī

83. **yār:**
Gazel 415
Mısra: **8**
Gönül verilen sevgili, canan. II Allah.

Mescid ü ḫānḳah yekī maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār yekī suḫan yekī

84. **yār:**
Gazel 415
Mısra: **10**
Gönül verilen sevgili, canan. II Allah.

ʿAḳl-ı maʿāş u kül yekī āb-ı ḥayāt u mül yekī
Bülbül ü ḫār u gül yekī yār yekī suḫan yekī

85. **yār:**
Gazel 415
Mısra: **12**
Gönül verilen sevgili, canan. II Allah.

Zinde vü mürde-ten yekī pīrehen ü kefen yekī
Cān u dil ü beden yekī yār yekī suḫan yekī

86. **yār:**
Gazel 415
Mısra: **14**
Gönül verilen sevgili, canan. II Allah.

Mīr ü şeh ü gedā yekī çāker u pādşā yekī
Memleket ü livā yekī yār yekī suḫan yekī

87. **yār:**
Gazel 415
Mısra: **16**
Gönül verilen sevgili, canan. II Allah.

Āteş ü āb u mā yekī ḫāk-i men ü hevā yekī
Ū vü şomā vü mā yekī yār yekī suḫan yekī

88. **yār:**
Gazel 415
Mısra: **18**
Gönül verilen sevgili, canan. II Allah.

Guft Ḳabūli dān yekī mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

yār düşnāmī:

1. **yār düşnāmī:**
Beyit 176
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin (âşığa) kötü sözler sarf etmesi.

Yār düşnāmī dehed ʿuşşāḳ-ı sergerdān-rā
Laʿl-i deryā şeş güher-pāşī kuned mercān-rā

yār ile bizi:

1. **yār ile bizi:**-*i*
Gazel 66
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgili ile biz. II Sevgili ile âşık/Kabûlî.

Yār ile bizi söyleşür aḥbāb Ḳabūlī
Aḫbār-ı maḥabbetle bugün ṭopṭoludur şehr

2. **yār ile bizi:**-*i*
Gazel 57
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yâr ile biz. II Sevgili ile âşıklar.

Muttaṣıl kārın ḳoyup yār ile bizi gözledür
Göreyin kim ola bir gün düşmen-i bī-kār kūr

yār ile ülfet eyleyen aġyārı:

1. **yār ile ülfet eyleyen aġyārı:**-*ı*
Gazel 512
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgili ile dost olan yabancılar. II Rakip.

Yār ile ülfet eyleyen aġyārı sevmezin
Aġyāra iltifātı olan yārı sevmezin

yār itin:

1. **yār itin:**-*n*
Gazel 400
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin iti, köpeği. II Rakip.

Yār itin görseñ Ḳabūlī dāġını pür-ḫūn idüp
ʿArż ider bir nāñ ile bir pāre biryān pāresi

yār ola:

1. **yār ola:**-*a*
Müseddes 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Yar olmak, dost olmak.

Çār-yāruñ himmeti furṣat deminde yār ola
İḥtiyāc ehline yoḳ gelmez dilinden var ola

yār olalı:

1. **yār olalı:**-*alı*
Gazel 132
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgili olmak, yâr olmak.

Sen meh-i nā-mihrbāna olalı aġyār yār
Oldı ʿālem gözüme ey serv-i ḫoş-reftār tār

yār oldı:

1. **yār oldı:**-*dı*
Gazel 158
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgili olmak, yâr olmak.

Ey Ḳabūlī yār aġyār ile yār oldı diyü
Ortalıḳda ol perī-peykerle var mā-beynümüz

yār olma:

1. **yār olma:**-*ma*
Gazel 437
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Dost olmak.

Aḥbāb ile seyr eyle eṭrāf-ı çemenzārı
Aġyār ile yār olma ġayret demidür şimdi

yār u dem-sāz bāş:

1. **yār u dem-sāz bāş:**
Mesnevi 1
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Yâr ve arkadaş olmak.

Men-i bī-nevā-rā nevā-sāz bāş
Be-yek naġmeem yār u dem-sāz bāş

yār u ḥarīf:

1. **yār u ḥarīf:**
Tarih 22
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Sevgili ve dost.

Düşdi bir tārīḫ o cāmiʿ ḥaḳḳına
Vezne lākin olmadı yār u ḥarīf

yār u şefīḳ:

1. **yār u şefīḳ:**
Mesnevi 10
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Sevgili ve dost.

İsm-i Ḥaḳdur refīḳ-i ehl-i ṭarīḳ
İsm-i Ḥaḳdur kişiye yār u şefīḳ

yara:

1. **yaradan:**-*dan*
Gazel 298
Mısra: **1**
Yara, vücutta oluşan kesik, yanık vb. şeyler. II Âşığın bedenindeki yaralar.

Görünmez oldı egerçi vücūdumuz yaradan
Muḳayyed olmayalum ḳaydumuz görür Yaradan

2. **yarayam:**-*y, -am*
Beyit 3
Mısra: **2**
İşe yaramak, faydalı olmak, yarar sağlamak. II Sevgiliye yaranmak.

Tīġ-i ġam-ı maḥabbet ile yāre yāreyem
Şāyed ki bu bahāne ile yāre yarayam

3. **yarayam:**-*y, -am*
Gazel 258
Mısra: **2**
İşe yaramak, faydalı olmak, yarar sağlamak. II Sevgiliye yaranmak.

Zaḫm-ı tīġ-i hecr-i dil-berle ser-ā-ser yāreyem
Gerçi yāre yāreyem bāşed ki yāre yarayam

4. **yaraya:**-*y, -a*
Gazel 380
Mısra: **6**
İşe yaramak, faydalı olmak, yarar sağlamak. II Sevgiliye yaranmak.

Pür-yāre ḳıldı yüregümüz yara yara yār
Kim dir dili ki yara ile yāre yaraya

5. **yara:**
Gazel 380
Mısra: **6**
Yara, vücutta oluşan kesik, yanık vb. şeyler. II Âşığın gönlünde oluşan aşk yarası.

Pür-yāre ḳıldı yüregümüz yara yara yār
Kim dir dili ki yara ile yāre yaraya

6. **yaralar:**-*lar*
Kıt'a 24
Mısra: **2**
Yara, vücutta oluşan kesik, yanık vb. şeyler. II Âşığın gönlünde oluşan aşk yarası.

Ben ne ġamlar yutduġum laʿlüñ ġamıyla ölicek
Ṣaġ olanlar göreler cānā yüregüm yaralar

yāra yāra:

1. **yara yara:**
Gazel 380
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yara yara, yararak, paramparça ederek. II Yarayla dolu, yara bere içinde olan gönül.

Pür-yāre ḳıldı yüregümüz yara yara yār
Kim dir dili ki yara ile yāre yaraya

2. **yāra yāra:**
Gazel 258
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yara yara. II Gönlü pare pare olmak,

yaralanmak, paramparça olmak.

Bir dür-i yektā ġamıyla ṭaşlar ile dögünüp
Sīnesin ḳıldı Ḳabūlī yāra yāra yāre yem

yarad:

1. **yaradur:**-*ur*
Mesnevi 5
Mısra: **20**
Yaratmak, yoktan var etmek.

Şeb-i muẓlim gibi yüzi ḳaradur
Şükr aña kim ne cīfeler yaradur

yaradan:

1. **yaradan:**
Gazel 298
Mısra: **2**
Âlemleri yaratan Allah, Cenab-ı Hak.

Görünmez oldı egerçi vücūdumuz yaradan
Muḳayyed olmayalum ḳaydumuz görür Yaradan

yaramaz:

1. **yaramazlar:**-*lar*
Kaside 11
Mısra: **31**
Yaramaz, boş, gereksiz (kimse).

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

2. **yaramaz:**
Mesnevi 5
Mısra: **125**
Yaramaz, boş, gereksiz (kimse).

Yaramaz baḫt-ı bed gibi bed ola
Elemi vü ġamı müʾebbed ola

yaramazlıḳ yararlıḳdur diyen bedterlerin:

1. **yaramazlıḳ yararlıḳdur diyen bedterlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
"Kötülük yapmak yiğitliktir" diyen beter (kimse).

Mürüvvet yanlarında ʿayb u iḥsān u kerem kemlik
Yaramazlıḳ yararlıḳdur diyen bedterlerin gördüm

yārān:

1. **yārān:**
Gazel 92
Mısra: **10**
Dostlar, arkadaşlar.

Sen duʿa itseñ Ḳabūlī vaṣl-ı yāre baş açup
Yüz ṭutup bāb-ı niyāza ellerin yārān açar

2. **yārānıyuz:**-*ı, -y, -uz*
Gazel 152
Mısra: **10**
Dostlar, arkadaşlar.

Mecnūn ile Ferhād ile biz ey Ḳabūlī birligüz
Anlar bizüm aḳrānumuz biz anlaruñ yārānıyuz

3. **yārān:**
Gazel 491
Mısra: **3**
Dostlar, arkadaşlar.

Manṣıb üstine muʿallaḳ döner oldı yārān
Nice şādılıḳ idem ṭāliʿ-i meymūnum yoḳ

4. **yaranı:**-*ı*
Gazel 404
Mısra: **1**
Yaran, parçalayan (kimse). II Âşığın gönlünü perişan eden sevgili.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

5. **yārānı:**-*ı*
Gazel 404
Mısra: **10**
Dostlar, arkadaşlar. II Âşıklar.

Seg-i kūyuñdan ayrılmazlar ey meh zümre-i ʿuşşāḳ
Belī her ḳanda olsa gözledür yārānı yārānı

6. **yārān:**
Beyit 226
Mısra: **2**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Ḳıṣṣa-i vāḳıʿa-i şāhid-i pīr-i Kenʿān
Bize düş gibi gelür didüm inanmaz yārān

7. **yārān:**
Gazel 325
Mısra: **10**
Gönül verilen sevgili, yâr.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez ṣorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

8. **yārāna:**-*a*
Gazel 382
Mısra: **8**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Yüregüm yaraladı yār yine
Dimedük hecr-i ġamı yārāna

9. **yārānumuz:**-*umuz*
Gazel 413
Mısra: **10**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Ġamı şādīye tebdīl it Ḳabūlī miḥneti ẕevḳe
Sürūr eyyāmıdur cānānumuz yārānumuz geldi

10. **yārāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **8**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

11. **yārāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **16**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

12. **yārāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **24**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

13. **yārāna:**-*a*
Müsemmen 1
Mısra: **32**
Gönül verilen sevgili, yâr.

Gitdüm diyār-ı ġurbete cānāna elvedāʿ
Düşdüm firāk-ı miḥnete yārāna elvedāʿ

yārān evine:

1. **yārān evine:**-*n, -e*
Gazel 336
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Dost evi. II Âşığın gönlü.

Gönder ey ḳaşları yā oḳlaruñı cān evine
Ne tekellüf çeker ol gelmege yārān evine

yārān içine ḳarış:

1. **yārān içine ḳarış:**
Gazel 170
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Dostların arasına karışmak.

Ey dil kilāb-ı kūy-ı dil-berle ülfet eyle
Tenhā yilüp yopurma yārān içine ḳarış

yārān-ı bā-ṣafāyile:

1. **yārān-ı bā-ṣafāyile:**-*y, -ile*
Müsemmen 1
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mutluluk dolu dostlar. II Sevgili.

Yārān-ı bā-ṣafāyile seyrāna elvedāʿ
Ġurbet göründi ülfet-i cānāna elvedāʿ

yārānı görmeyeli:

1. **yārānı görmeyeli:**-*me, -y, -eli*
Beyit 200
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgiliyi görmek.

Şīşe-i ḳalbe şikest irdi ṣıdı peymānı
Ḥāṣılı münkesirüz görmeyeli yārānı

yārānı gözledür:

1. **yārānı gözledür:**-*ür*
Gazel 404
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye gözetlemek, sevgiliyi seyretmek.

Seg-i kūyuñdan ayrılmazlar ey meh zümre-i ʿuşşāḳ
Belī her ḳanda olsa gözledür yārānı yārānı

yārān-ı mübtelā-rā:

1. **yārān-ı mübtelā-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Müptela olmuş dostlar.

Pākān-ı Kerbelā-rā ḫākān-ı pür-belā-rā
Yārān-ı mübtelā-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

yārān-ı ṣafā:

1. **yārān-ı ṣafā:**
Gazel 351
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Gönül dostları. II Şairler.

Bu naẓma naẓīre diyemez kimse Ḳabūlī
Yārān-ı ṣafā söz ḳonduramazlar sözüm üzre

yarar olmaḳ:

1. **yarar olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 197
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yararlı olmak, fayda sağlamak, bir işe yaramak.

Kūyuñ içre başa baş aġyār ile ceng itmege
İşigüñ ṭaşı gibi kişi yarar olmaḳ gerek

yaraş:

1. **yaraşur:**-*ur*
Gazel 456
Mısra: **1**
Yaraşmak, yakışmak.

Al üstine geyerse yeşil ḫāre yaraşur
Her ne geyerse ġonça gibi yāre yaraşur

2. **yaraşur:**-*ur*
Gazel 456
Mısra: **2**
Yaraşmak, yakışmak.

Al üstine geyerse yeşil ḫāre yaraşur
Her ne geyerse ġonça gibi yāre yaraşur

3. **yaraşur:**-*ur*
Gazel 456
Mısra: **4**
Yaraşmak, yakışmak.

Yaḳışmaz oldı dārına dil-dāra uyalı
Aġyār-ı seg-nihādı kim dāra yāra yaraşur

yārdan ayrılmaḳ:

1. **yārdan ayrılmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 377
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yârdan ayrılmak, sevgiliden ayrı kalmak.

Ḳabūlī yārdan ayrılmaḳ olmaz
Olursa bāri öpüşe koçuşa

yārdan meʾyūs olur:

1. **yārdan meʾyūs olur:**-*ur*
Beyit 92
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliden ümitsiz

olmak, yârdan umudu kesmek.

ʿIşḳ ile meʾnūs olan
meʾyūs olur mı yārdan
Dīde kim bīdār ola dūr
olmaz ol dīdārdan

yardım itmek:

1. **yardım itmek:**-*mek*
Kıt'a 20
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yardım etmek, destek olmak.

Şimdi mi oldı ḳuvvet ehli olan
Yardım itmek żaʿīfe sulṭānum

yāre:

1. **yāreyem:**-*y, -em*
Gazel 258
Mısra: **1**
Yara. II Âşığın yaralı oluşu.

Zaḫm-ı tīġ-i hecr-i dil-berle ser-ā-ser yāreyem
Gerçi yāre yāreyem bāşed ki yāre yarayam

yāre ʿarż itme:

1. **yāre ʿarż itme:**-*me*
Gazel 194
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye arz etmek, sunmak.

Çoḳ açılmış güllerüñ var gerçi ey bülbül senüñ
Yāre ʿarż itme anı ḳoḳmaz gülin ol kimsenüñ

yāre giden:

1. **yāre giden:**
Mesnevi 15
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Sevgiliye götüren (şey).

Herkese aḳçe odun olmışdur
Aḳçe bil yāre giden olmışdur

yāre ḳulaġuz olmaġa:

1. **yāre ḳulaġuz olmaġa:**-*maġ, -a*
Gazel 148
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yâre kılavuz olmak, sevgiliye yol göstermek.

Çemende yāre olmaġa ḳulaġuz
Gül ü nergis dimiş biz göz ḳulaġuz

yāre yāre:

1. **yāre yāre:**
Gazel 327
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Gönlü) Yaralı olmak, yaralanmak, paramparça olmak.

Reh-i seyl-āb-ı ġam pirāmen-i kūh-ı belā mānend
Ġamuñla yāre yāre pāre pāre çāk çākem ben

yāre yāreyem:

1. **yāre yāreyem:**-*y, -em*
Gazel 258
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Gönlü) Pare pare olmak, yaralanmak, paramparça olmak.

Zaḫm-ı tīġ-i hecr-i dil-berle ser-ā-ser yāreyem
Gerçi yāre yāreyem bāşed ki yāre yarayam

2. **yāre yāreyem:**--*e, --(y)em-y, -em*
Beyit 3
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yara yara. II Gönlü pare pare olmak, yaralanmak, paramparça olmak.

Tīġ-i ġam-ı maḥabbet ile yāre yāreyem
Şāyed ki bu bahāne ile yāre yarayam

yār-i āgeh:

1. **yār-i āgeh:**
Mesnevi 1
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Uyanık sevgili.

Biyā muṭrıb ey yār-i āgeh zi-rāh
Me-zen rāh-i mā vü me-şev ġadr-ḫ∨āh

yār-ı ʿālī-şān:

1. **yār-ı ʿālī-şān:**
Gazel 189
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce sevgili.

Şoḥbetüñde sāḳiyā ol yār-ı ʿālī-şān yoḳ
Ḳaldur esbāb-ı neşāṭı meclisüñde şān yoḳ

yār-ı ʿālī-şāna:

1. **yār-ı ʿālī-şāna:**-*a*
Beyit 103
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce sevgili.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma cāna baḳ cānāna baḳ

yār-ı ʿālī-şāna meyl it:

1. **yār-ı ʿālī-şāna meyl it:**
Gazel 215
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce sevgiliye meyletmek.

Göñül bir yār-ı ʿālī-şāna meyl it
Özüñ ʿālī gözet bir pāre şān bul

yār-ı bed-ḫū:

1. **yār-ı bed-ḫū:**
Gazel 192
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Kötü huylu sevgili.

Yār-ı bed-ḫū gerekmez ey ʿāşıḳ
Nāzük ü şūḫ u şeh-levend gerek

yār-ı bī-peymān:

1. **yār-ı bī-peymān:**
Gazel 30
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yeminsiz sevgili, sözünde durmayan sevgili.

Ġayr elinden nūş ider peymāneyi
Yār-ı bī-peymān elinden el-ġıyāṣ

yār-ı bī-vefādan:

1. **yār-ı bī-vefādan:**-*dan*
Gazel 376
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Vefasız sevgili.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

yār-i cāndur:

1. **yār-i cāndur:**-*dur*
Gazel 147
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Can dostu. II Sevgili.

Tāze güllerdür elinde şāḫlarla kāseler
Seyr-i gülşendür gelür bir yār-i cāndur kāse-bāz

yār-ı dürūġ-vaʿde:

1. **yār-ı dürūġ-vaʿde:**
Gazel 375
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yalanlar vadeden sevgili, yalancı sevgili.

Yār-ı dürūġ-vaʿde ḳılmaz ḳarār ʿahde
ʿAhd öyle yār öyle ḳavl ü ḳarār böyle

yāri ḫālī ḳomaz:

1. **yāri ḫālī ḳomaz:**-*maz*
Gazel 77
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgiliyi boş bırakmak, uzak tutmak.

Ḫālī ḳomaz ol yāri māniʿ olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar bizden didiler zer zer

yāri hem-dem-i aġyār idüp:

1. **yāri hem-dem-i aġyār idüp:**-*üp*
Tahmis 9

Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Sevgiliyi rakiple dost etmek.

Bizi maḥrūm idüp yār ile hem-dem ḳılup aġyārı
Bu dehr-i bī-vefāda hem-dem-i aġyār idüp yāri

yār-i hem-meşreb ü hem-ḳadeḥ:

1. **yār-i hem-meşreb ü hem-ḳadeḥ:**
Mesnevi 1
Mısra: **144**
Kelime Tipi: -
Aynı kadehte ve aynı huyda olan sevgili. II Şarap.

Biyā ey dil-i bī-fer ü bī-feraḥ
Tuyī yār-i hem-meşreb ü hem-ḳadeḥ

yār-i kohne-mesār:

1. **yār-i kohne-mesār:**
Mesnevi 1
Mısra: **107**
Kelime Tipi: -
Eskiden beri mutluluk veren sevgili. II Şarap.

Biyā sāḳi ān yār-i kohne-mesār
Ki ān dīde nīk ü bed-i rūzgār

yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem:

1. **yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem:**-*y, -em*
Gazel 305
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü sevgilinin perişan ettiği (âşık).

Bir yār-i meh-liḳānuñ āşüfte-ḥāliyem kim
Leylī ḳatında gūyā Leylī ḳatında Mecnūn

yār-i menest:

1. **yār-i menest:**-*est*
Mesnevi 1
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Benim sevgilim. II Şarap.

Be-men dih ki dīrīne yār-i menest
Be-deyr-i kuhen ġam-güsār-i menest

yār-ı şīrīn-kār:

1. **yār-ı şīrīn-kār:**
Beyit 254
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Tatlı, şirin sevgili.

Ey göñül meddāḥ-ı şekker-bār-ı laʿl-i yārsın
Yār-ı şīrīn-kār sen didüklerince varsın

yār-ı teşne-dil-rā:

1. **yār-ı teşne-dil-rā:**-*rā*
Kıt'a 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlü susamış sevgili.

Bā-hinduvāne guftem k'ey rūḥ-baḫş-ı ʿaṭşān
Ān yār-ı teşne-dil-rā ḫˇāhem zi-tu çeşīden

yāri vaşf itmege:

1. **yāri vaşf itmege:**-*meg, -e*
Gazel 48
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin vasıflarından söz etmek.

Ḳorḳar oldum ile vaṣf itmege yāri zīrā
Her kime añar isem ʿāşıḳ-ı nālānı çıḳar

yāri vezn eyleyince:

1. **yāri vezn eyleyince:**-*y, -ince*
Beyit 202
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliyi gözle tartmak, incelemek. II Yusuf peygamberin kimseyle kıyas edilemeyecek bir güzellikte olduğunu göstermek isteyen Züleyha'nın şehrin kadınlarını bir araya toplamasına telmihte bulunulmuştur.

Yūsuf gibi o yāri vezn eyleyince dīde

Cism-i laṭīf-i güldür bir ḳaṭre-i çekīde

yār-ı zībāyı:

1. **yār-ı zībāyı:**-*y, -ı*
Tahmis 11
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Güzel sevgili. II Allah.

ʿĀlem-ārāyı iste göñlüñde
Yār-ı zībāyı iste göñlüñde

yaʿrifūne'l-uṣūle'l-mevṣūl:

1. **yaʿrifūne'l-uṣūle'l-mevṣūl:**
Mesnevi 6
Mısra: **38**
"*(Valiler) Amaca ulaştıran usulü bilirler."*

Vāliyi külle nā'ibin ve uṣūl
Yaʿrifūne'l-uṣūle'l-mevṣūl

yārın:

1. **yarından:**-*dan*
Beyit 251
Mısra: **2**
Bir sonraki gün, ertesi gün.

Gel bugün ayıralum dil-beri aġyārından
Cevr-i aġyāra ise başlayalum yarından

2. **yārın:**
Gazel 48
Mısra: **6**
Bir sonraki gün, ertesi gün.

Bize gerçekden inandurdı bugün aʿmālin
Zāhidüñ yārın umarın nice yalanı çıḳar

yarına ḳalmışdur:

1. **yarına ḳalmışdur:**-*mış, -dur*
Gazel 108
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yarına kalmak, yapılması gereken bir işi bir sonraki güne ertelemek.

Ne ġam yir ol bugün kim ḳatli dil-dārına ḳalmışdur
Ne ḳorḳar ol belādan kişi kim yarına ḳalmışdur

yarına ḳalsun:

1. **yarına ḳalsun:**-*sun*
Kıt'a 18
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yarına kalmak, yapılması gereken bir işi bir sonraki güne ertelemek.

Vārını yārına teslīm itdi
Bu günüm yarına ḳalsun dimedi

yarına ṣalmaz:

1. **yarına ṣalmaz:**-*maz*
Gazel 73
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yarına bırakmak, bugün yapılabilecek bir işi yarına ertelemek.

Bugün bir vaʿde itse saña anı yarına ṣalmaz
Ḳabūlī vaʿde-i ferdāya ṣalmaḳ gerçi ʿādetdür

yārlıġ:

1. **yārlıġa:**-*a*
Gazel 374
Mısra: **2**
Yâr olma, sevgili olma.

Vār iken ʿāṣıḳuñ iḳrārı günahkārlıġa
Yārine dir mi ḳabūl eyle beni yārlıġa

yārlıḳ ḳılsun:

1. **yārlıḳ ḳılsun:**-*sun*
Gazel 190
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Dostluk etmek. II Lütfetmek, yardım etmek.

ʿÖmr ü devlet ber-ḳarār u ḳadr ü ʿizzet pāydār
Devlet el virdükce ḳılsun ʿavn-i Bārī yārlıḳ

yāruñı göremezsin:

1. **yāruñı göremezsin:**-*emez, -sin*
Gazel 401
Mısra: **2**

Kelime Tipi: -
Sevgiliyi görmek.

Yāruñı görmek dilerseñ terk idersin varuñı
Vāruñı terk itmeyince göremezsin yāruñı

yāruñı görmek dilerseñ:

1. **yāruñı görmek dilerseñ:**-*r, -se, -ñ*
Gazel 401
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgiliyi görmek istemek.

Yāruñı görmek dilerseñ terk idersin varuñı
Vāruñı terk itmeyince göremezsin yāruñı

yārüñ aġzıyla şaçın añmış:

1. **yārüñ aġzıyla şaçın añmış:**-*mış*
Gazel 186
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin ağzı ile saçını anmak.

Yārüñ aġzıyla ṣaçın añmış idük
İncinürmiş bize o yoḳ bu yoḳ

yārüñ āyīni:

1. **yārüñ āyīni:**
Gazel 517
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin âdeti, huyu.

Yārüñ āyīni yüzi ayını göstermek ise
Degül āyīne anı görmek içün āyīne

yārüñ çeşm-i Tātārına:

1. **yārüñ çeşm-i Tātārına:**-*n, -a*
Gazel 150
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin Tatar gözleri.

Çeşm-i Tātārına yārüñ dil ü cān virmeyenüñ
Mülk-i Tātār gibi ḫānesi yaġmālanmaz

yārüñ cevri:

1. **yārüñ cevri:**
Gazel 116
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin (âşığa) cefası, kederi.

Ne cevri var ise yārüñ
Ḳabūlī çek efendüñdür
Ġażab sulṭāna vü ṣabr u taḥammül ḳula gelmişdür

yārüñ ebrūsın añup:

1. **yārüñ ebrūsın añup:**-*up*
Gazel 238
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kaşını anmak.

Geh ebrūsın añup geh ġamzesin vaṣf eyledüm yārüñ
Ḳabūlī bu bahāneyle nigāra ʿarż-ı ḥāl itdüm

yārüñ güzergāhında:

1. **yārüñ güzergāhında:**-*n, -da*
Gazel 435
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin yolu.

Nice yıllar güzergāhında ḫāk olduḳlarum yārüñ
Müyesser ola dirdüm olmadı bir kerre pā-būsı

yārüñ iġmāż-ı ʿaynı:

1. **yārüñ iġmāż-ı ʿaynı:**
Gazel 111
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin âşığı görmezden gelmesi.

ʿUşşāḳa göz ucıyla eyler nigāhı gāhī
İġmāż-ı ʿaynı yārüñ yek iltifāta beñzer

yārüñ işigi:

1. **yārüñ işigi:**
Beyit 136
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin eşiği.

Menzilüñ dirseñ ola ṭāḳ-ı sipihr-i nüh-ṭāḳ
Başuñı yārüñ işigi ṭaşına ur ṭaḳ ṭaḳ

yārüñ işigi ṭaşına başuñ komaduñ:

1. **yārüñ işigi ṭaşına başuñ ḳomaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Gazel 200
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin eşiğinin taşına başını koymak. II Sevgilinin makamına ulaşmak.

Ḳomaduñ ḫayliden başuñ işigi ṭaşına yārüñ
Ḳabūlī başuña aṣlā ṭoḳunmaz oldı dermānuñ

yārüñ miyānı yolına:

1. **yārüñ miyānı yolına:**
Gazel 54
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin (ince) belinin uğruna.

Varumı ḳıldum hebā yārüñ miyānı yolına
Yolına nem var ise hep der-miyāndur dostlar

yārüñ nāme-i ḥaṭṭı geldi:

1. **yārüñ nāme-i ḫaṭṭı geldi:**-*di*
Gazel 182
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Sevgiliden yazdığı mektubun gelmesi. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüylerinin yazıya benzemesi.

Söylenür geldi diyü nāme-i ḫaṭṭı yārüñ
Ey Ḳabūlī yüzine biz anı çoḳdan oḳuduḳ

yārüñ rūy-ı āli:

1. **yārüñ rūy-ı āli:**
Gazel 442
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin kırmızı yüzü, yanağı.

Siyeh beñlerle yārüñ rūy-ı āli
Leṭāfetden degül her biri ḫālī

yārüñ zenaḫdānına düşdüñ:

1. **yārüñ zenaḫdānına düşdüñ:**-*dü, -ñ*
Gazel 438
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin çene çukuruna düşmek. II Sevgilinin çene çukuruna tutulmak, yoğun bir sevgiye kapılmak.

Zenaḫdānına düşdüñ yārüñ āḫir
Dilā boyuñca ḳazmışsın ḳuyuyı

yaş:

1. **yaşum:**-*um*
Gazel 32
Mısra: **7**
(Âşığın) Gözyaşı.

Yaşum içre bulmaġ isterseñ vücūdumdan nişān
Yir yüzinden bir avuç ṭopraġ al ʿummāna ṣaç

2. **yaşumı:**-*um, -ı*
Gazel 132
Mısra: **5**
(Âşığın) Gözyaşı.

Yaşumı bir serv-i dil-cūya revān itdün diyü
Āhumuñ ẓulmiyle yıḳduñ üstüme ey yār yar

3. **yaşumuza:**-*umuz, -a*
Gazel 195
Mısra: **9**
(Âşığın) Gözyaşı.

Raḥm eyler idi yaşumuza yār Ḳabūlī
Aġyār geçüp ḳarşumuza gülmese giñ giñ

4. **yaşına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 296
Mısra: **9**
(Âşığın) Gözyaşı.

Yaşına baḳ Ḳabūliye raḥm it
Aġladup bir ġarībi neylersin

5. **yaşum:**-*um*
Gazel 305
Mısra: **9**
(Âşığın) Gözyaşı.

Yaşum Ḳabūli ṭurmaz seyr itdürür cihānı
Gerdūn ḳatında gūyā gerdūn ḳatında ṭāḥūn

6. **yaş:**
Gazel 344
Mısra: **7**
(Âşığın) Gözyaşı.

Mūlar aġarup göz ḳararup yaş ile ṭoldı
Ḳaldum yalıñuz bir fele bārān arasında

7. **yaşum:**-*um*
Gazel 429
Mısra: **8**
(Âşığın) Gözyaşı.

Bāġ-ı ʿālemde ʿaceb kim der-kenār itdi diyü
Cūyveş ṭurmaz yaşum ol servi eyler cüst u cüy

8. **yaşum:**-*um*
Tahmis 9
Mısra: **16**
(Âşığın) Gözyaşı.

Gözümüñ yaşı kānın ḫāk-i ẕillet eyleyen tāliʿ
Yaşum eşk içre ṣalup zevraḳ-ı cism-i pür-efgārı

yaş akıdursa:

1. **yaş aḳıdursa:**-*ur, -sa*
Gazel 47
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yaş akıtmak, gözlerden yaş dökmek, ağlamak.

Zāhidā yābis-mizācuñ sözlerinden dīdeler
Yiridür yaş aḳıdursa ḳurı bühtāndan ḳaçar

yaş ile ḳan:

1. **yaş ile ḳan:**
Gazel 430
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yaş ile kan. II Âşığın kanlı gözyaşı.

Dīdeden yaş ile ḳan oldı revān sen gideli
Beni aġlar beni hep cümle cihān sen gideli

yasāġ ider:

1. **yasāġ ider:**-*er*
Gazel 461
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yasak etmek, yasaklamak, yapılmasını istememek.

Gün yüzine o mehveşüñ nice ṭoyınca baḳalum
Ġamzeleri ḳılıc çeküp baḳma diyü yasāġ ider

yasaġ olsun:

1. **yasaġ olsun:**-*sun*
Gazel 297
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yasak olmak, engellenmek.

Duʿa-yı devletüñ ẕikr eyleyen fikr itmesün āḫir
Ḳapuñ mesned ḳılan yād itmesün ġayra yasaġ olsun

yāsemen:

1. **yāsemen:**
Gazel 74
Mısra: **8**
Hoş kokulu, beyaz ve güzel çiçekleri bulunan sarmaşık türünden bir ağaç ve bu ağacın çiçeği. II Sevgilinin beyaz teni.

Nedür o sīne-i sīmīnüñ üzre dāġ-ı siyāh
Nedür o yāsemen üzre yatan ḳaranfüller

2. **yāsemen:**
Gazel 82
Mısra: **11**
Beyaz çiçekler açan ve sarmaşık cinsinden olan güzel kokulu bir ağaç, yasemin çiçeği. II Sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüyleri.

Ḫaṭṭı çemen ʿiẕārı semen ḫaddi yāsemen
Ṣaḥn-ı çemende ḳāmeti serv-i çemendedür

yaşlan:

1. **yaşlandıḳca:**-*dıḳca*
Gazel 142
Mısra: **7**
Yaşlanmak. II Âşığın gözünün yaşarması.

Aġarmış dîde yaşlandıḳca ḫayli ter-mizāc olmış
Alışmaz fürḳat-i yār ile bir dem imtizāc itmez

yaşları bārān olup:

1. **yaşları bārān olup:**-*up*
Gazel 97
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gözyaşları yağmur olmak, aşırı ağlamak.

Leylī ġamıyla yaşları bārān olup aḳar
Mecnūna āşyānesi gūyā seḥābdur

yaşum aḳsun:

1. **yaşum aḳsun:**-*sun*
Gazel 516
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı akmak, ağlamak.

Dem-be-dem aḳsun yaşum bāġ-ı cihānda çaġ çaġ
Serv-i ḳaddüñ gibi bir serv-i revānum var ise

yaşum yıldızların:

1. **yaşum yıldızların:**-*n*
Gazel 178
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Gözyaşı yıldızları. II Âşığın gözyaşları.

Yaşum yıldızların şām-ı felāketde döküp ḫāke
Gicem ẓulmet günüm rūz-ı ḳıyāmet eyleyen ṭāliʿ

yaşumuzı cūy iden:

1. **yaşumuzı cūy iden:**
Gazel 101
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşını ırmağa çeviren (şey).

Cūy iden yaşumuzı nārven-i ḳaddüñdür
Nāz ile diller alan ḳāmet-i dil-cūyuñdur

yaşuñ baḥr-ı bī-pāyān iden:

1. **yaşuñ baḥr-ı bī-pāyān iden:**
Gazel 276
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Gözyaşını uçsuz bucaksız denize çeviren (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur yaşuñ Ḳabūlī baḥr-ı bī-pāyān iden
ʿIşḳdur bir ḳaṭreyi deryā-yı ʿummān eyleyen

yat:

1. **yatmaz:**-*maz*
Gazel 15
Mısra: **16**
Yatmak, boylu boyunca uzanmak. II Ölülerin mezarda yatması.

Ḥaşr-i ecsāda Ḳabūlī münkir olmaz ehl-i dīn
Uyuyanlar uyanur bī-hūde yatmaz ehl-i ḫ∨āb

2. **yatur:**-*ur*
Gazel 91
Mısra: **6**
Yatmak, boylu boyunca uzanmak. II Hapis yatmak.

Ṭolandı pāyuma bend-i belā vü ġam nā-geh
Nitekim mücrim ü maḥbūs pāy-beste yatur

3. **yatsa:**-*sa*
Gazel 133
Mısra: **6**
Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

4. **yatur:**-*ur*
Gazel 133
Mısra: **1**
Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

Yatur pīr-i muġān evgār olup desti ḳabaḳ ṭutmaz

Şu deñlü bāde-nūş olmış
ki el ditrer ayaḳ ṭutmaz

5. **yatur:**-*ur*
Gazel 189
Mısra: **3**
Yatmak, boylu boyunca uzanmak.

Ḳalmadı bāde yatur evgār olup maḫmūrlar
Sāḳiyā mey-ḫānenüñ tenhālıġı var cān yoḳ

6. **yatur:**-*ur*
Gazel 390
Mısra: **2**
Yatmak, boylu boyunca uzanmak. II Uyumak.

Ezhāra olup peyk-i şitābende benefşe
Dūşında yatur şāha geçer bende benefşe

7. **yatur:**-*ur*
Beyit 268
Mısra: **1**
Yatmak, bulunmak.

Ḳabūlī sāḥil-i deryāda çoḳ sefīne yatur
Derūn-ı dilde ġam-ı yārdan ḥazīnem var

8. **yatur:**-*ur*
Gazel 91
Mısra: **1**
Yatmak, bulunmak.

Laṭīf ü nāzük olan dil ḥazīn ü ḫaste yatur
Żarar-resīde belī şīşedür şikeste yatur

9. **yatur:**-*ur*
Gazel 91
Mısra: **2**
Yatmak, bulunmak.

Laṭīf ü nāzük olan dil ḥazīn ü ḫaste yatur
Żarar-resīde belī şīşedür şikeste yatur

10. **yatur:**-*ur*
Gazel 91
Mısra: **4**
Yatmak, bulunmak.

Ten-i żaʿīf şu berg-i giyāha beñzer kim
Feżāda ḥasret-i āb ile nīm-deste yatur

11. **yatur:**-*ur*
Gazel 91
Mısra: **8**
Yatmak, bulunmak.

Ḳo ʿazm-i ʿışḳı dilā sende dest ü pā yoḳdur
Çü dest ü pāsı olan anda deste deste yatur

12. **yatur:**-*ur*
Gazel 91
Mısra: **10**
Yatmak, bulunmak.

Ḳabūlinüñ eger aḥvālini ṣorarlar ise
Ḳavī-güsiste vü dil-ḫaste ser-şikeste yatur

13. **yata:**-*a*
Gazel 289
Mısra: **6**
Yatmak, bulunmak.

Ṣubḥa dek ḳarşusında şemʿ gibi
Otura iller ol yata yanın

14. **yatur:**-*ur*
Gazel 367
Mısra: **8**
Yatmak, bulunmak.

Nihān olsa ʿaceb mi sīnede genc-i ġam-ı ʿışḳuñ
Nihāyetsüz yatur gencīneler çoḳdur yer altında

15. **yatur:**-*ur*
Gazel 386
Mısra: **8**
Yatmak, bulunmak.

Çıḳmaz ālām-ı ḫaṭuñ efgārı ġār-ı sīneden
Mūrdur girmiş yatur gūyā ki bir ālāy ine

16. **yatur:**-*ur*
Gazel 441
Mısra: **3**
Yatmak, bulunmak.

Ḫarāb olmış yatur ḥabs-i ġamuñda ḫāne-i ḳalbüm
Yıḳılmış göñlümi

sulṭānum ābād itseñ olmaz mı

17. **yatur:**-*ur*
Gazel 445
Mısra: **1**
Yatmak, bulunmak.

Ser-i kūyuñda raḳīb-i seg-i ḳallāş yatur
Meded ey gözleri āhū sesi kes ṭaş yatur

18. **yatur:**-*ur*
Gazel 445
Mısra: **4**
Yatmak, bulunmak.

Sen degülsüñ yalıñuz terk iden ey dil serüñi
ʿArṣa-i ʿışḳ durur bunda niçe baş yatur

19. **yatur:**-*ur*
Gazel 445
Mısra: **6**
Yatmak, bulunmak.

Ḳorḳarın ḫaste-dili bir gün iderler pinhān
Āstān-ı der-i dil-berde ḳatı fāş yatur

20. **yatdı:**-*dı*
Kaside 2
Mısra: **63**
Yatmak, bulunmak.

Kerem-i keff-i güherbārın işitdi yatdı
Dem idi ḫayli köpürür ḳabarırdı ʿummān

21. **yatur:**-*ur*
Mesnevi 15
Mısra: **39**
Yatmak, bulunmak.

Senüñ ile ṭurur senüñle yatur
Ne saña kendüden ziyān getürür

22. **yatur:**-*ur*
Mesnevi 15
Mısra: **72**
Yatmak, bulunmak.

Niye beklersüñüz bu dergāhı
Niye yatur ḥazīnede şāhī

yataḳ yatmaz:

1. **yataḳ yatmaz:**-*maz*
Gazel 120
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yatakta yatmak, uyumak.

Raḳībüñ ṣubḥa dek ḫāneñ ṭolanur hiç yataḳ yatmaz
Kilāb-ı kūyuña beñzer soḳaḳdan soḳaġa yortar

2. **yataḳ yatmaz:**-*maz*
Gazel 465
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yatakta yatmak, uyumak.

Ḫayāl-i çeşm-i mestüñ ḫāne-i dilde ḳarār itmez İgülmiş bir delü ḳanlu ḥarāmīdür yataḳ yatmaz

yatan:

1. **yatan:**
Gazel 74
Mısra: **8**
Yatan, bulunan (şey).

Nedür o sīne-i sīmīnüñ üzre dāġ-ı siyāh
Nedür o yāsemen üzre yatan ḳaranfüller

yatan berf:

1. **yatan berf:**
Gazel 102
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yerde bulunan kar.

Yatan berf añlamañ gülzārda şeyh-i şitā gelmiş
Ḥarīm-i bāġa anı daʿvete bir yirde yazmışlar

yatduġı yirde:

1. **yatduġı yirde:**-*de*
Gazel 517
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Yattığı yer.

Bār-ı ʿışḳı ʿacebā niçe götirmiş Ferhād
Yatduġı yirde aġır gelmesün ol mecnūna

yatluya vü eyüye:

1. **yatluya vü eyüye:**-*y, -e*
Mesnevi 15
Mısra: **34**
Kelime Tipi: -
Kötü ve iyi (kimse).

Gāh sende vü gāh ḫāricidür
Yatluya vü eyüye varıcıdur

yatur:

1. **yaturduñ:**-*du, -ñ*
Diğer 2
Mısra: **39**
Yatırmak. II Bulundurmak.

Tiġ gibi ḳında yaturduñ ol cilāsın neyledüñ
Elden uçurduñ mı ol devlet hümāsın neyledüñ

yāverlik:

1. **yāverlik:**
Kıt'a 13
Mısra: **4**
Yaverlik etme, yardımcı olma.

Līk bu ṭumṭurāḳa lāyıḳ olan
Eylügüñdür faḳīre yāverlik

2. **yāverlik:**
Kıt'a 33
Mısra: **4**
Yaverlik etme, yardımcı olma.

Maʿrifet ehlinüñ murādātın
Görivirmekdür ehle yāverlik

yāverlik eyleye:

1. **yāverlik eyleye:**-*y, -e*
Kıt'a 1
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yaverlik etmek, yardımcı olmak.

Yavuz erlik durur ekābire bu
Eyleye bir ġarībe yāverlik

yavrı bāzī:

1. **yavrı bāzī:**
Beyit 214
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Küçük, yavru doğan kuşu.

Altında esb-i tāzī destinde yavrı bāzī
Seyr ü ṣafāda gördüm ol şāh-ı ser-firāzı

yavuz:

1. **yavuz:**
Kıt'a 1
Mısra: **5**
Sert, çetin.

Yavuz erlik durur ekābire bu
Eyleye bir ġarībe yāverlik

yāvuz yel esmesün:

1. **yāvuz yel esmesün:**-*me, -sün*
Gazel 341
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Kötü rüzgâr esmek, şansı iyi gitmemek.

Ey Ḳabūlī yāre ḳarşu her seḥer āh eyleme
Esmesün yāvuz yel ol serv-i ḫırāmān üstine

yay:

1. **yayagör:**-*a, -gör*
Şarkı 1
Mısra: **24**
Yaymak, sermek. II Feda etmek.

Pīrler naẓarına postuñ
Yayagör göñül böyl'olur

yayḳara:

1. **yayḳaradan:**-*dan*
Gazel 298
Mısra: **10**
Yaygara, kargaşa, bağırıp çağırma.

Çatup ḳara ḳaşuñı ḫışm ile kemān itme
Ḳabūli bendeñ efendi alınmaz yayḳaradan

yaz:

1. **yazmaya:**-*ma, -y, -a*
Diğer 1
Mısra: **67**
Yazmak, kaleme almak.

Yañılup niʿmeti yazmaya niḳmet

Virüp noḳṭayla imlāsına şānı

2. **yazar:**-*ar*
Gazel 50
Mısra: **6**
Yazmak, kaleme almak.

Nūr-ı aʿẓam rūy-ı dil-berdür inanmazsañ faḳīh
Bunı ʿaynıyla yazar var Maṭlaʿü'l-Envārı gör

3. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 102
Mısra: **4**
Yazmak, kaleme almak.

Ölümlüdür diyü efvāh-ı ʿālemden işitmişler
Güzeller defter-i ʿuşşāḳa bizi mürde yazmışlar

4. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 102
Mısra: **6**
Yazmak, kaleme almak.

Yatan berf añlamañ gülzārda şeyh-i şitā gelmiş
Ḥarīm-i bāġa anı daʿvete bir yirde yazmışlar

5. **yazmada:**-*ma, -da*
Gazel 104
Mısra: **8**
Yazmak, kaleme almak.

Ṣafḥa-i sīnesi pürdür raḳam-ı luṭfuñ ile
Eylemez mekremetüñ yazmada noḳṣān defter

6. **yazar:**-*ar*
Gazel 118
Mısra: **1**
Yazmak, kaleme almak.

Fenā bezmin gelüp her kim yazar evvel bozar āḫir
Ecel peymānesin her kim içer evvel göçer āḫir

7. **yazarsın:**-*ar, -sın*
Mesnevi 5
Mısra: **52**
Yazmak, kaleme almak.

Ġażaba geldi didi ol kevden
Minnet ile anı yazarsın sen

8. **yazmaḳ:**-*maḳ*
Mesnevi 7
Mısra: **13**
Yazmak, kaleme almak.

Oḳumaḳ yazmaḳ ol miskīne bühtān
Siyāsetdür yanında ḥükm-i sulṭān

9. **yazarsañ:**-*ar, -sa, -ñ*
Tahmis 3
Mısra: **25**
Yazmak, kaleme almak.

Her ḥarfini yazarsañ eger bir kitāb ola

10. **yaz:**
Tahmis 10
Mısra: **22**
Yazmak, kaleme almak.

Ġam-ı zülfiyle ol şūḫ-ı cihānuñ
Ḳabūlī rīsmān yaz oldı cānuñ

11. **yazmış:**-*mış*
Beyit 184
Mısra: **1**
Yazmak. II Allah'ın ezelden ebede kadar insanın başına gelecek tüm olayları belirlemesi, kader.

Evvel ʿilimde yazmış dest-i debīr-i taḳdīr
Ḫaṭṭ-ı firāş-ı Yūsuf olmaz naṣīb-i Ḳıṭfīr

12. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 102
Mısra: **1**
Yazmak, kaleme almak. II Sevgilinin yüzüne ayva tüyleriyle yazılar yazılması.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar
Ṣanasın sūre-i Kevs̱er durur bir dürde yazmışlar

13. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 102
Mısra: **2**
Yazmak, kaleme almak. II Sevgilinin yüzüne ayva tüyleriyle yazılar yazılması.

Ġubār-ı ḫaṭṭ-ı laʿlüñ ġāyet ile ḫurde yazmışlar
Ṣanasın sūre-i Kevs̱er durur bir dürde yazmışlar

14. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 102
Mısra: **8**
Yazmak, kaleme almak. II Kaderin veya insan yaratılışındaki bir özelliğin melekler tarafından yazılması.

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekṣer devāyı merde yazmışlar

15. **yazup:**-*up*
Gazel 227
Mısra: **5**
Yazmak, kaleme almak. II Mektup yazmak.

Nāme göndermedüñ yazup ḳuluña
Hiç düşer mi bu nāma sulṭānum

16. **yazar:**-*ar*
Gazel 30
Mısra: **7**
Yazmak, kaleme almak. II Şiir yazmak.

Bilmeyüp yañlış yazar eşʿārumuz
Kātib-i nādān elinden el-ġıyās̱

17. **yaz:**
Mesnevi 5
Mısra: **28**
Yazmak. II Kaydetmek.

Bir bir iḳrār iderse şenʿatini
Elüme eyle yaz da ṣūretini

18. **yazmışlar:**-*mış, -lar*
Gazel 102
Mısra: **10**
Bir işin gerçekleşmeye yaklaştığını ifade eden yaklaşma fiili, -eyazmak.

Senüñ yoluñda ölmekden ḳaçar diyü münāfıḳlar
Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi öldürde yazmışlar

yaza yaza:

1. **yaza yaza:**
Gazel 253
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yaza yaza, yazarak.

Ḳabūli evvel-i faṣl-ı bahārda okınur
Kitāb-ı ḥarf-i ġamı yaza yaza başlayalum

yazan:

1. **yazanlar:**-*lar*
Gazel 102
Mısra: **8**
Yazan, kaleme alan (kimse). II Ezel katipleri, kaderi yazan melekler.

Ne deñlü telḫ ise erbāb-ı ʿışḳa ṣabr nāfiʿdür
Yazanlar ḥikmeti ekṣer devāyı merde yazmışlar

yazıl:

1. **yazılamaz:**-*amaz*
Mesnevi 5
Mısra: **46**
Yazılmak, kaleme alınmak.

Didüm ey ḫar-ṣıfat iki ṣūret
Aḳçesüz yazılamaz iki ṣuret

2. **yazılmış:**-*mış*
Beyit 58
Mısra: **2**
Yazılmak, nakşedilmek, işlenmek.

Görüp ebrū-yı ġarrā bile ṣandum çeşm-i cānānı
Yazılmış bir ṣaḥīfe üzre iki vāv-ı reyḥānī

Yeʾcücvār:

1. **Yeʾcücvār:**
Gazel 432
Mısra: **7**
Yecüc gibi. II Yecüc

ile Mecüc: İskender-i Zülkarneyn tarafından önlerine set çekilerek iki dağ arasında mahsur kalan lanetlenmiş kavim.

Ġam yime ger ṣad hezār olsa ʿadū Yeʾcücvār
Sen hemān s̱ābit-ḳadem ol sedd-i İskender gibi

yedi deryā:

1. **yedi deryā:**
Gazel 345
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yedi deniz. II O dönemlerde yedi deniz olarak anılan fakat sayıca yediden fazla olan denizler: Akdeniz, Karadeniz, Ege, Kızıldeniz, Hazar Denizi, Basra Körfezi, Hint Okyanusu, Umman Denizi, Dalmaçya Denizi.

Temāşā eyledüm ṭufān-ı Nūḥı dīde-i terde
Muḥīṭ-i eşküme nisbet yedi deryā ḳalur yerde

yed-i luṭfuñla:

1. **yed-i luṭfuñla:**-*uñ, -la*
Gazel 190
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Lütuf eli. II Yardım eli, iyilik, ihsan, cömertlik.

Ḳalʿa-i devlet yed-i luṭfuñla buldı iḫtitām
Ḥaḳ bu kim yanuñda kimse idemez miʿmārlıḳ

yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb:

1. **yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb:**
Beyit 201
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Bilinmezlik perdesinin itikafa giren eli. II Gaip, bilinmezlik.

Ṣubḥ-ı ümmid ki yed-i muʿtekif-i perde-i ġayb
K'ū burden ey ki kār-ı şeb-i tār āḫir şud

yeg:

1. **yegleri:**-*ler, -i*
Beyit 60
Mısra: **2**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Eksük olmaz āstān-ı dil-rübānuñ segleri
Ol perī cemʿ eylemiş yanına bizden yegleri

2. **yegdür:**-*dür*
Beyit 79
Mısra: **1**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Ḳapuñdan bir itüñ gelse bize aġyārdan yegdür
Hele ol muʿteberdür ġayrıdan begden gelen begdür

3. **yegdür:**-*dür*
Beyit 275
Mısra: **2**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Yüzüme baḳmasa dil-ber göñül kesb-i ṣafā eyler
Baña ol iltifāt-ı şāh-ı ālī-şāndan yegdür

4. **yegdür:**-*dür*
Gazel 63
Mısra: **1**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Ḥażīż-i ḫāk-i devlet evc-i rifʿatden baña yegdür
Ki zer-taḥt-ı s̱üreyyādan ʿārife taḥt-ı s̱erā yegdür

5. **yegdür:**-*dür*
Gazel 63
Mısra: **2**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Ḥażīż-i ḫāk-i devlet evc-i rifʿatden baña yegdür
Ki zer-taḥt-ı s̱üreyyādan ʿārife taḥt-ı s̱erā yegdür

6. **yegdür:**-*dür*
Gazel 63
Mısra: **4**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Serīr-i ḳaṣr-ı zer-ṭāḳa döşenmiş naṭʿ-ı şāhīdür

Gedā-yı kūyuñ olan ʿāşıḳa bir būriyā yegdür

7. **yegdür:**-*dür*
Gazel 63
Mısra: **6**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Dilā taḳdīr-i Rabbānīye hiç taġyīr-i vażʿ itme
Hemān ḥükm-i ḳażāya mümkin olduḳça rıżā yegdür

8. **yegdür:**-*dür*
Gazel 63
Mısra: **8**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Sarāy-ı ʿālem-i fānīde herkes bir maḥal gözler
Niçe şāh-ı muʿaẓẓamdan yirinde bir gedā yegdür

9. **yegdür:**-*dür*
Gazel 63
Mısra: **12**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Ḫayālāta düşüp çıḳma Ḳabūlī sımṭ-ı maʿnīden
Bu bir ṭarz-ı ḥasendür ḥāşılı nāzük edā yegdür

10. **yegdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **1**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Meyüñ bir ḳaṭresi ʿayş ehline biñ cāndan yegdür
Tehī peymāne ḳahveyle ṭolu fincāndan yegdür

11. **yegdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **2**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Meyüñ bir ḳaṭresi ʿayş ehline biñ cāndan yegdür
Tehī peymāne ḳahveyle ṭolu fincāndan yegdür

12. **yegdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **4**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Tevekkül ṣaḥibi ey dil baş egmez şāh-ı devrāna
Gedā ehl-i ḳanāʿat olsa ol sulṭāndan yegdür

13. **yegdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **6**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Cefā eylerse dil-ber baña ġāyet ḥaẓ ider cānum
Anuñ cevri cihānuñ itdügi iḥsāndan yegdür

14. **yegdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **8**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Yüzüme baḳmayup geçdikce olur ḫāṭurum mesrūr
Ol iġmāż iltifāt-ı şāh-ı ʿālī-şāndan yegdür

15. **yegdür:**-*dür*
Gazel 119
Mısra: **10**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Ḳabūlī iki sözle yāre maḳṣūdum edā itdüm
Maḥallinde iki söz bir bütün dīvāndan yegdür

16. **yeg:**
Gazel 212
Mısra: **1**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Şitāda ḳurb-ı āteş ṣaḥn-ı gülşende ṣafādan yeg
Yaḳınlıġında ʿālem var yüzi serd dil-rübādan yeg

17. **yeg:**
Gazel 212
Mısra: **2**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Şitāda ḳurb-ı āteş ṣaḥn-ı gülşende ṣafādan yeg
Yaḳınlıġında ʿālem var yüzi serd dil-rübādan yeg

18. **yeg:**
Gazel 212
Mısra: **4**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Yanına kim gelürse ışşı yüzler gösterür lā-büd
Muḥaṣṣal sevdürür kendin ḳadīmī āşnādan yeg

19. **yeg:**
Gazel 212
Mısra: **6**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Yüzi gül dütüni sünbül ṣadāsı naġme-i bülbül
Ṣafā eyler göñül ġāyet esen bād-ı ṣabādan yeg

20. **yeg:**
Gazel 212
Mısra: **8**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Yalıñ yüzlüler ile şehr ü bāzār ṭutalum ṭolmış
Birisi kimse ḳızdurmaz bu āteş meh-likādan yeg

21. **yeg:**
Gazel 212
Mısra: **10**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Ḳabūlī mevsimindedür ṣafāsı daḫı gülzāruñ
Ocaḳ başı hele bildüm baña begden paşadan yeg

22. **yegdür:**-*dür*
Gazel 317
Mısra: **1**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Bir gedā himmeti yegdür baña begden aġadan
Ḳurtarurdı hele bir pāre bizi daġdaġadan

23. **yegdür:**-*dür*
Gazel 317
Mısra: **4**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Tīr-i dil-dūzı ciger delse ʿaceb mi çaġadaḳ
Yegdür ol māhveşüñ ḳaşı kemānı çaġadan

24. **yeg:**
Kaside 12
Mısra: **6**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Bilmezem müʾminligin ammā benüm fehm itdügüm
Yeg bilür kāfirligi baṭrīḳden ḳıssīsden

25. **yegdür:**-*dür*
Kaside 13
Mısra: **17**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Saña afyon yimeden herze yimek çoḳ yegdür
Hele tizce durur idüñ gözüñ olmazdı ḳızıl

26. **yegsin:**-*sin*
Mesnevi 9
Mısra: **62**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Güzeller içre bir heybetlü begsin
Baña sen cümlesinden daḫı yegsin

27. **yegdür:**-*dür*
Mesnevi 15
Mısra: **8**
Daha iyi, daha üstün, evla.

Ḳışḳanur ḫᵛāce aḳçeyi gözden
Aña yegdür bir aḳçe biñ sözden

yegāne-i ʿālem:

1. **yegāne-i ʿālem:**
Kaside 6
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Âlemin bir tanesi. II Padişah, sultan.

Ḫidīv-i baḫt u saʿādet yegāne-i ʿālem
Emīr-i mülk-i seḫāvet şeh-i bülend-aḫter

yek:

1. **yek:**
Gazel 111
Mısra: **8**
Bir, tek.

ʿUşşāḳa göz ucıyla eyler nigāhı gāhī
İġmāż-ı ʿaynı yārüñ yek iltifāta beñzer

2. **yekest:**-*est*
Kıt'a 35
Mısra: **8**
Bir, tek.

Velī ki nīme-i evvel muḥīṭ-i ḳaṭre-i ān
Ki nıṣf-ı çār yekest ez-murabbaʿ-ı āḫir

3. **yek:**
Mesnevi 1
Mısra: **51**
Bir, tek.

Be-yek naġme-i sūznākem be-sūz
Zi-ālāyiş-i dehr pākem be-sūz

4. **yek:**
Mesnevi 1
Mısra: **68**
Bir, tek.

Be-zen tār-i şeş-ḫāne ez-heft-bend
Dil-i bī-ḳarārem be-yek zār bend

yek dem:

1. **yek dem:**
Mesnevi 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Bir an (bile).

Serīʿest devrān ne-dāred direng
Me-keş dest yek dem zi-gīsūy-ı çeng

yek du sāġar:

1. **yek du sāġar:**
Mesnevi 1
Mısra: **158**
Kelime Tipi: -
Bir iki kadeh (şarap).

Be-ān bezm-i fānī naṣīḥat şinev
Biyā yek du sāġar be-nūş u be-rev

yek işāret:

1. **yek işāret:**
Kıt'a 7
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tek işaret. II
Sevgilinin tek hareketi.

Dil hemçü-ḳaṭre-i ḫūn ber-ruḫ devīd u guft
Ez-tust yek işāret ez-men be-ser derīden

2. **yek işāret:**
Kıt'a 7
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Tek işaret. II
Sevgilinin tek hareketi.

Der-ḥāl ḫāk būsīd ġalṭīd ār u guft
Ez-dūst yek işāret ez-mā be-ser devīden

3. **yek işāret:**
Kıt'a 28
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Tek işaret.

Der-ḥāl hinduvāne ez-cā revīd u guftā
Ez-tust yek işāret ez-mā be-ser devīden

yekādu:

1. **yekādu:**
Kaside 3
Mısra: **33**
Neredeyse, az daha.

İḫtār-ı iltizāma mā-lā yekādu yelzem
Ammā ki nā-revādur taḥṣīl-i ġayr-ı ḥāṣıl

yek-dem:

1. **yek-dem:**
Mesnevi 1
Mısra: **85**
Tek nefes, bir soluk.

Ki her keş be-gīr ü be-yek-dem zi-sāḳ
Dehed ʿuḳdehā-yi cihān-rā ṭalāḳ

2. **yek-dem:**
Mesnevi 1
Mısra: **104**
Bir an (bile).

Biyā sāḳi ān āb-i āteş-mizāc
Ki yek-dem ne-dāred be-ġam imtizāc

yek-dil būd:

1. **yek-dil būd:**
Beyit 283
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönülleri bir olmak.

Dil-i men bā-dil-i ān şūḫ-ı cihān yek-dil būd
Her yekī bād ger āḫir şude ḫāṭır mānde

yekī:

1. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **1**
Bir, tek.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

2. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **1**
Bir, tek.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

3. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **1**
Bir, tek.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

4. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **2**
Bir, tek.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

5. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **2**
Bir, tek.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

6. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **2**
Bir, tek.

Evvel ü ibtidā yekī yār yekī suḫan yekī
Āḫir ü intihā yekī yār yekī suḫan yekī

7. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **3**
Bir, tek.

Reh-rev ü reh-nümā yekī pīr ü pīşvā yekī
Mühtedi vü Hüdā yekī yār yekī suḫan yekī

8. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **3**
Bir, tek.

Reh-rev ü reh-nümā yekī pīr ü pīşvā yekī
Mühtedi vü Hüdā yekī yār yekī suḫan yekī

9. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **4**
Bir, tek.

Reh-rev ü reh-nümā yekī pīr ü pīşvā yekī
Mühtedi vü Hüdā yekī yār yekī suḫan yekī

10. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **4**
Bir, tek.

Reh-rev ü reh-nümā yekī pīr ü pīşvā yekī
Mühtedi vü Hüdā yekī yār yekī suḫan yekī

11. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **4**
Bir, tek.

Reh-rev ü reh-nümā yekī pīr ü pīşvā yekī
Mühtedi vü Hüdā yekī yār yekī suḫan yekī

12. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **5**
Bir, tek.

Dil-dih ü dil-rübā yekī
dil-ber ü mübtelā yekī
Şāhid ü müddeʿī yekī yār
yekī suḫan yekī

13. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **5**
Bir, tek.

Dil-dih ü dil-rübā yekī
dil-ber ü mübtelā yekī
Şāhid ü müddeʿī yekī yār
yekī suḫan yekī

14. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **6**
Bir, tek.

Dil-dih ü dil-rübā yekī
dil-ber ü mübtelā yekī
Şāhid ü müddeʿī yekī yār
yekī suḫan yekī

15. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **6**
Bir, tek.

Dil-dih ü dil-rübā yekī
dil-ber ü mübtelā yekī
Şāhid ü müddeʿī yekī yār
yekī suḫan yekī

16. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **6**
Bir, tek.

Dil-dih ü dil-rübā yekī
dil-ber ü mübtelā yekī
Şāhid ü müddeʿī yekī yār
yekī suḫan yekī

17. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **7**
Bir, tek.

Mescid ü ḫānḳah yekī
maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār
yekī suḫan yekī

18. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **7**
Bir, tek.

Mescid ü ḫānḳah yekī
maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār
yekī suḫan yekī

19. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **8**
Bir, tek.

Mescid ü ḫānḳah yekī
maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār
yekī suḫan yekī

20. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **8**
Bir, tek.

Mescid ü ḫānḳah yekī
maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār
yekī suḫan yekī

21. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **8**
Bir, tek.

Mescid ü ḫānḳah yekī
maʿbed ü secdegeh yekī
Ḫāne hezār u reh yekī yār
yekī suḫan yekī

22. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **9**
Bir, tek.

ʿAḳl-ı maʿāş u kül yekī
āb-ı ḥayāt u mül yekī
Bülbül ü ḫār u gül yekī
yār yekī suḫan yekī

23. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **9**
Bir, tek.

ʿAḳl-ı maʿāş u kül yekī
āb-ı ḥayāt u mül yekī
Bülbül ü ḫār u gül yekī
yār yekī suḫan yekī

24. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **10**
Bir, tek.

ʿAḳl-ı maʿāş u kül yekī
āb-ı ḥayāt u mül yekī
Bülbül ü ḫār u gül yekī
yār yekī suḫan yekī

25. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **10**
Bir, tek.

ʿAḳl-ı maʿāş u kül yekī
āb-ı ḥayāt u mül yekī
Bülbül ü ḫār u gül yekī
yār yekī suḫan yekī

26. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **10**
Bir, tek.

ʿAḳl-ı maʿāş u kül yekī
āb-ı ḥayāt u mül yekī
Bülbül ü ḫār u gül yekī
yār yekī suḫan yekī

27. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **11**
Bir, tek.

Zinde vü mürde-ten yekī
pīrehen ü kefen yekī
Cān u dil ü beden yekī yār
yekī suḫan yekī

28. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **11**
Bir, tek.

Zinde vü mürde-ten yekī
pīrehen ü kefen yekī
Cān u dil ü beden yekī yār
yekī suḫan yekī

29. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **12**
Bir, tek.

Zinde vü mürde-ten yekī
pīrehen ü kefen yekī
Cān u dil ü beden yekī yār
yekī suḫan yekī

30. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **12**
Bir, tek.

Zinde vü mürde-ten yekī
pīrehen ü kefen yekī
Cān u dil ü beden yekī yār
yekī suḫan yekī

31. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **12**
Bir, tek.

Zinde vü mürde-ten yekī
pīrehen ü kefen yekī
Cān u dil ü beden yekī yār
yekī suḫan yekī

32. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **13**
Bir, tek.

Mīr ü şeh ü gedā yekī
çāker u pādşā yekī
Memleket ü livā yekī yār
yekī suḫan yekī

33. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **13**
Bir, tek.

Mīr ü şeh ü gedā yekī
çāker u pādşā yekī
Memleket ü livā yekī yār
yekī suḫan yekī

34. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **14**
Bir, tek.

Mīr ü şeh ü gedā yekī
çāker u pādşā yekī
Memleket ü livā yekī yār
yekī suḫan yekī

35. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **14**
Bir, tek.

Mīr ü şeh ü gedā yekī
çāker u pādşā yekī
Memleket ü livā yekī yār
yekī suḫan yekī

36. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **14**
Bir, tek.

Mīr ü şeh ü gedā yekī
çāker u pādşā yekī
Memleket ü livā yekī yār
yekī suḫan yekī

37. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **15**
Bir, tek.

Āteş ü āb u mā yekī ḫāk-i men ü hevā yekī
Ū vü şomā vü mā yekī yār yekī suḫan yekī

38. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **15**
Bir, tek.

Āteş ü āb u mā yekī ḫāk-i men ü hevā yekī
Ū vü şomā vü mā yekī yār yekī suḫan yekī

39. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **16**
Bir, tek.

Āteş ü āb u mā yekī ḫāk-i men ü hevā yekī
Ū vü şomā vü mā yekī yār yekī suḫan yekī

40. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **16**
Bir, tek.

Āteş ü āb u mā yekī ḫāk-i men ü hevā yekī
Ū vü şomā vü mā yekī yār yekī suḫan yekī

41. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **16**
Bir, tek.

Āteş ü āb u mā yekī ḫāk-i men ü hevā yekī
Ū vü şomā vü mā yekī yār yekī suḫan yekī

42. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **17**
Bir, tek.

Guft Ḳabūli dān yekī mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

43. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **17**
Bir, tek.

Guft Ḳabūli dān yekī mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

44. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **18**
Bir, tek.

Guft Ḳabūli dān yekī mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

45. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **18**
Bir, tek.

Guft Ḳabūli dān yekī mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

46. **yekī:**
Gazel 415
Mısra: **18**
Bir, tek.

Guft Ḳabūli dān yekī mezheb ü dīn dān yekī
Ḫāne vü ḫānedān yekī yār yekī suḫan yekī

yekī yekī:

1. **yekī yekī:**
Kıt'a 35
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Tek tek, bir bir.

Çeḥār ḥarf ki bī-ū yekī yekī bāşed
Zi-āb fehm kun ey baḥr-i ḳulzüm zi-āḫir

yeksān:

1. **yeksāndur:**-*dur*
Tarih 20
Mısra: **6**
Eşit, denk.

Bir maḳāma irdi kim şāh u gedā pīr ü cüvān
Anda yeksāndur ne fikr-i manşıb u ʿömr-i dırāz

yeksān eyledüñ:

1. **yeksān eyledüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **24**

Kelime Tipi: -
Yerle bir etmek, yıkıp harap etmek.

Ṭaġıtduñ her birin bir gūşeye bād-ı mehābetle
Ser-i aʿdāyı yeksān eyledüñ ḫāk-i meẕelletle

yeksān itme:

1. **yeksān itme:**-*me*
Gazel 223
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Aynı seviyeye getirmek, bir tutmak.

Ḳapuñda bendeñi düşmānla yeksān itme iḥsān it
Reh-i kūyuñda tek ḫāk ile yeksān eyle sulṭānum

yeksān olmaḳ:

1. **yeksān olmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 2
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Bir olmak, aynı olmak. II Yerle bir olmak, perişan hâle gelmek.

Kīmyā gibi ʿazīz olmaġa saʿy eyler iken
Yol mıdur ḫāk-i reh-i derd ile olmaḳ yeksān

yek-ser:

1. **yek-ser:**
Gazel 70
Mısra: **1**
Tamamen, büsbütün, baştan başa.

Ser-keşleri yek-ser ḳılıcuñ gerçi keser
Nice ser-keşlere ser-keşlik ider gerçi ki ser

yektā:

1. **yektādur:**-*dur*
Beyit 119
Mısra: **1**
Tek, bir tane, eşi ve benzeri olmayan (şey). II Sevgilinin boyu.

Rāst-revlikde ḳadüñ yektādur
Fitne fenninde ḳaşuñ ḫodrādur

yel:

1. **yeller:**-*ler*
Gazel 149
Mısra: **6**
Rüzgâr, esinti, yel.

Dip düplü ṣular süprüdürüz ḫār-ı müjeyle
Yeller gibi yollaruña cārū çekerüz biz

2. **yeller:**-*ler*
Muaşşer 1
Mısra: **41**
Rüzgâr, esinti, yel.

Çıḳup şarḳ illerin yeller gibi geşt-i güẕār itdüñ
Semend-i bād-ı pāy altında aʿdāyı ġubār itdüñ

yem:

1. **yem:**
Gazel 237
Mısra: **1**
Deniz.

Yir yüzin itsün āb-ı kerīm yem
Benüm ey dil bu çeşm-i nemdür nem

2. **yem:**
Gazel 248
Mısra: **6**
Deniz.

Aġlamaḳdur yiridür ebr-miṣāl
Eylese ʿālemi giryem ger yem

3. **yem:**
Gazel 256
Mısra: **4**
Deniz.

Neye feryād ider gūş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

4. **yem:**
Gazel 258
Mısra: **6**
Deniz.

Gözlerüm yaşı cihānı ṭutdı deryālar gibi
Cūy-ı eşküm ḳanda baḳsa görinür ol yāre yem

5. **yem:**
Gazel 19
Mısra: **6**
Hayvan yiyeceği, kuş yemi. II Âşığın gözyaşı.

Ṭutulsun dāmuma dirseñ dilā murġ-ı viṣāl-i yār
Ḳad-i ḫam-geşteñi dām u sirişküñ dānesin yem ṭut

6. **yem:**
Gazel 237
Mısra: **12**
Hayvan yiyeceği, kuş yemi. II Âşığın gözyaşı.

Ṣayd idüp murġ-ı vaṣl-ı cānānı
Dāmdur ḳaddüm āb-ı kerīm yem

7. **yem:**
Gazel 258
Mısra: **4**
Hayvan yiyeceği, kuş yemi. II Âşığın gözyaşı.

Dāne dāne eşk ṣanma gözlerümden dökilen
Ṣayd içün dökdüm reh-i murġ-ı viṣāl-i yāre yem

8. **yem:**
Gazel 258
Mısra: **10**
Hayvan yiyeceği, kuş yemi. II Âşığın gönlü.

Bir dür-i yektā ġamıyla ṭaşlar ile dögünüp
Sīnesin ḳıldı Ḳabūlī yāra yāra yāre yem

yem ü ʿummān:

1. **yem ü ʿummān:**
Gazel 20
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Deniz ve okyanus.

Ol dür-i pāki kenār itmege ger māyil iseñ
Nem-i eşküñ ġam-ı hecr ile yem ü ʿummān it

Yemen:

1. **Yemenden:**-*den*
Kaside 1
Mısra: **50**
Suudi Arabistan'ın güneyinde bulunan ve başkenti San'a' olan ülke.

Ser-i Elbürze kim dikdi livā-yı fetḥ-i İslāmı
Selāmın kim yitişdürdi Yemenden Şeyḫ Ṣanʿānuñ

2. **Yemenī:**
Mesnevi 5
Mısra: **100**
Suudi Arabistan'ın güneyinde bulunan ve başkenti San'a' olan ülke.

Żaleme birbirine ḳarṭaşdur
Sözleri buña Yemenī ṭaşdur

Yemenden gelene:

1. **Yemenden gelene:**-*e*
Gazel 366
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yemen'den gelen (akik taşı).

Ḥasret-i laʿlüñ ile dīde ʿaḳīḳe döndi
Böyle reng olmadı ey ḫ∨āce Yemenden gelene

yem-i ḥaddüñden:

1. **yem-i ḥaddüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 7
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Mertebe denizi. II Rütbe, derece, mertebe.

Yem-i pür-dür nem-i iḥsānuña nisbet bī-nefʿ
Nem-i deryā yem-i ḥaddüñden alınmış ḳaṭarāt

yem-i pür-dür:

1. **yem-i pür-dür:**
Kaside 7
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
İnci dolu deniz.

Yem-i pür-dür nem-i iḥsānuña nisbet bī-nefʿ
Nem-i deryā yem-i ḥaddüñden alınmış ḳaṭarāt

yemīn:

1. **yemīn:**
Mesnevi 15
Mısra: **24**
Yemin, ant.

Aña nāẓır olan emīn olmaz
Aḳçe başına bir yemīn olmaz

yenābiʿ-i ḥikmeti:

1. **yenābiʿ-i ḥikmeti:**
Diğer 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hikmet kaynağı.

Ḥamd ü şükr ü sipās ol Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki efrād-ı ādemiyānı kemāl-i faẓlla ārāste ḳılup zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından yenābiʿ-i ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı dehānlarından

yenbūʿ-ı efżāl:

1. **yenbūʿ-ı efżāl:**
Kıt'a 27
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Fazilet kaynağı. II Faziletli kişi.

Eyā menbaʿ-ı faẓl u yenbūʿ-ı efżāl
Kerem kānı luṭf u ʿaṭā maʿdeni

yeñi gelmiş gelin sözlü:

1. **yeñi gelmiş gelin sözlü:**
Mesnevi 9
Mısra: **96**
Kelime Tipi: -
Yeni gelin gibi sözlü. II Tatlı dilli sevgili.

Tezerv-endāmlu dürrāc budlu
Yeñi gelmiş gelin sözlü ḳız odlu

yeñi ḳanūn:

1. **yeñi ḳanūn:**
Beyit 131
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yeni getirilmiş kurallar. II Aşkın yeni kuralları.

Yeñiler ḥaḳḳına bir ḥaṭṭ-ı hümāyūn çıḳmış
Eskiler söylemesünler yeñi ḳanūn çıḳmış

yeñi yollar açılsa:

1. **yeñi yollar açılsa:**-*sa*
Gazel 362
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yeni yolların açılması. II Âşığın gönlünde yeni yaraların oluşması.

Şevḳ ile çeküp sīnemüze şerḥalar açsaḳ
Şehr-i ġama varınca yeñi yollar açılsa

yeñile:

1. **yeñile:**
Şarkı 2
Mısra: **2**
Şimdilerde, bu aralar.

Nola bülbül gibi feryād eylesem
Yeñile açılmış bir gülüm vardur

yeñilen:

1. **yeñilendi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **12**
Tazelemek, yenilemek.

Zamānı geçdi anuñ devri döndi ol devrüñ
Cihān yine yeñilendi bahār irişdi meger

yeñiler ḥaḳḳına:

1. **yeñiler ḥaḳḳına:**-*n, -a*
Beyit 131
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeni kişiler hakkında. II Yeni âşıklar için.

Yeñiler ḥaḳḳına bir ḥaṭṭ-ı hümāyūn çıḳmış
Eskiler söylemesünler yeñi ḳanūn çıḳmış

yer:

1. **yer:**
Gazel 56
Mısra: **10**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki. II Sevgilinin mahallesi.

Güşe-i mey-kedeyi ḳoyma Ḳabūlī elden

Ḳoyacaḳ gūşe degül ẕevḳ idecek yerdür yer

2. **yeridür:**-*i, -dür*
Gazel 143
Mısra: **1**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki. II Sevgilinin mahallesi.

Yeridür ḫāk-i der-i dil-bere sürsek yüzümüz
Bizüm ey dil o ḳapuda açılupdur gözümüz

3. **yerüñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 345
Mısra: **7**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki. II Sevgilinin mahallesi.

Muḳīm-i kūy-ı yār ol bekle yerüñdür didüm saña
Niçün olmazsın ey dīvāne dil ben didügüm yerde

4. **yeridür:**-*i, -dür*
Gazel 497
Mısra: **1**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki. II Sevgilinin mahallesi.

Kūyuñda geçersem yeridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm il geçdigi yerden

5. **yerdür:**-*dür*
Müseddes 5
Mısra: **10**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki. II Sevgilinin mahallesi.

Ḥużūr-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan murādātuñ müyesserdür
Ne isterseñ ḳapumdan iste virdüm diyecek yerdür

<u>yer altında:</u>

1. **yer altında:**-*n, -da*
Gazel 367
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yeraltı, toprağın alt kısmı. II Âşığın gönlü.

Nihān olsa ʿaceb mi sīnede genc-i ġam-ı ʿışḳuñ
Nihāyetsüz yatur gencīneler çoḳdur yer altında

<u>yer ḳumaşıdur:</u>

1. **yer ḳumaşıdur:**-*dur*
Gazel 339
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yer kumaşı. II Beden.

Rişte-i ten tār-ı pīrāhenden olmaz hiç cüdā
Yer ḳumaşıdur ki gūyā uymış anda tel tele

<u>yer yer:</u>

1. **yer yer:**
Kaside 6
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Yer yer, kısım kısım.

ʿAdū ki kirpigine aşmaya bu ebyātı
Suṭūr-ı şiʿr-i terüm yer yer añа tīr çeker

<u>yer yoḳlıġıdur:</u>

1. **yer yoḳlıġıdur:**-*dur*
Gazel 131
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yer yokluğu. II Sevgilinin yanında yer bulamama.

Nāle vü āh-ı Ḳabūlī göge çıḳmaġa sebeb
Kūy-ı dil-berde ol üftādeye yer yoḳlıġıdur

<u>yerde ḳalur:</u>

1. **yerde ḳalur:**-*ur*
Gazel 345
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerde kalmak: Değer görmemek, itibar edilmemek.

Temāşā eyledüm ṭufān-ı Nūḥı dīde-i terde
Muḥīṭ-i eşküme nisbet yedi deryā ḳalur yerde

<u>ye's virilür:</u>

1. **ye's virilür:**-*ür*
Mesnevi 4
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -

Ümitsizliğe kapılmak.

Ḳanḳı maṭlab ki ṭālib olsam aña
Virilür ye’s baña şāhāne

yesār u yemīn:

1. **yesār u yemīn:**
Terci-bend 1
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Sağ ve sol. II Her yer, her taraf.

Ḫoş ṣafālar sürüp ṣafālar ile
Şevḳle oldı pür yesār u yemīn

2. **yesār u yemīn:**
Mesnevi 8
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Sağ ve sol. II Her yer, her taraf.

Cemʿ olup bir yire yesār u yemīn
Bize bir maṭlab itdiler taʿyīn

yeşil:

1. **yeşil:**
Kaside 2
Mısra: **23**
Yeşil renk.

Görinür ṣaḥn-ı çemen gāh ḳızıl gāh yeşil
Reng alur bāġ-ı cinândan buradan ḥayret alan

yeşil altunlı:

1. **yeşil altunlı:**
Kaside 2
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yeşil altınlı. II Yeşil çimen.

Döşeye bir yeşil altunlı ser-ā-ser bāġa
Çeke eṭrāfına zer mınṭıḳa-i sīm-efşān

yeşil bisāṭ:

1. **yeşil bisāṭ:**
Gazel 176
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yeşil halı. II Çimenlik.

Basṭ itdi ṣaḥn-ı bāġa çemen bir yeşil bisāṭ
İtdi basīṭ-i ḫāk-i zemīn kesb-i inbisāṭ

yeşil sāye nihāli:

1. **yeşil sāye nihāli:**
Kaside 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yeşil gölge ağacı.

Her nihālüñ ki düşer sāyesi ṣaḥn-ı çemene
Bir yeşil sāye nihāli düşer ol meclise ṣan

yeşillere girmiş:

1. **yeşillere girmiş:**-*miş*
Şarkı 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yeşilliğe girmek, bahçeye girmek.

Yeşillere girmiş yār içlü ṭaşlu
Āfitāb yañaḳlu māh-ı nev ḳaşlu

yessera’llāhu mā yeşā:

1. **yessera’llāhu mā yeşā:**
Kıt'a 16
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Allah istediğini kolaylaştırsın!" anlamına gelen dua ifadesi.

Ber-murād eyle sen ili saña da
Yessera’llāhu mā yeşā diyeler

yetmiş ḳul:

1. **yetmiş ḳul:**
Beyit 52
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yetmiş kul, yetmiş köle.

Reh-i Mevlāda yetmiş yıl ʿömür sürmek saʿādetdür
Belī yetmiş ḳul āzād eylemek Mevlāyi ʿādetdür

yetmiş yıl:

1. **yetmiş yıl:**
Beyit 52
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yetmiş sene.

Reh-i Mevlāda yetmiş yıl ʿömür sürmek saʿādetdür
Belī yetmiş ḳul āzād eylemek Mevlāyi ʿādetdür

<u>yeyn:</u>

1. **yeynümüz:**-*ümüz*
Gazel 158
Mısra: **4**
Ağır karşıtı, hafif.

Bādenüñ raṭl-ı girānın sen tehī ẓann eyleme
Bize ögretme bize sen aġırumuz yeynümüz

<u>yezīd:</u>

1. **yezīde:**-*e*
Mesnevi 7
Mısra: **77**
Kerbela'da peygamberimizin torunlarından Hz. Hüseyin'in susuz bırakılması ve zulme uğrayarak şehit edilmesine sebep olan Emevî halifesi. II Zalim, kötü kimse.

Lebībüñ medḥi lāyıḳ mı Yezīde
Lebīdüñ ḳavli uyar mı pelīde

<u>Yezīd olsun:</u>

1. **Yezīd olsun:**
Gazel 40
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yezid olsun!: "Beter olsun, kahrolsun!" gibi anlamlara gelen beddua ifadesi.

Nāmı Ḥüseyn ü kendi ḥasen ḥüsni bir mezīd
Bir ḫūb gördüm olsun anı sevmeyen Yezīd

<u>yık:</u>

1. **yıḳar:**-*ar*
Gazel 118
Mısra: **4**
Yıkmak, inşa edilmiş bir parçayı bozmak, tahrip etmek.

Esās-ı devlet-i dünyā degüldür üstüvār ey dil
Sarāy-ı ʿişreti her kim yapar evvel yıḳar āḫir

2. **yıḳduñ:**-*du, -ñ*
Gazel 132
Mısra: **6**
Yıkmak, inşa edilmiş bir parçayı bozmak, tahrip etmek.

Yaşumı bir serv-i dil-cūya revān itdün diyü
Āhumuñ ẓulmiyle yıḳduñ üstüme ey yār yar

3. **yıḳmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 193
Mısra: **9**
Yıkmak, inşa edilmiş bir parçayı bozmak, tahrip etmek. II Gönül yıkmak: Bir kimseyi çok üzecek ve kıracak bir davranışta bulunmak, gönül kırmak, gücendirmek.

Yıḳmadı göñlin ele aldı Ḳabūlī bendenüñ
Dest-i iḥsānı yine bir Kaʿbe yapdı ʿAbdinüñ

<u>yıḳıcı bir bölük evbaşlara:</u>

1. **yıḳıcı bir bölük evbaşlara:**-*lar, -a*
Gazel 334
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yıkıcı bir bölük serseri. II Âşığın gönlünü yıkan şeyler.

Bilmedüñ ḥayf metāʿ-ı dili yaġmālatduñ
Baş olur o yıḳıcı bir bölük evbaşlara

<u>yıḳıl:</u>

1. **yıḳıldıkca:**-*dıkca*
Kaside 5
Mısra: **72**
Yıkılmak, tahrip edilmek.

Yapıldıkca müşeyyed ḳalʿalar serḥadd-i İslāma
Yıḳıldıkca esās-ı bī-beḳāsı düşmen-i cānuñ

2. **yıḳılsun:**-*sun*
Kaside 5
Mısra: **25**
Yıkılmak, tahrip edilmek.

Yapılsun ḳalʿa-i dīn ü yıḳılsun ḫāne-i bī-dīn
Ḳırılsun ṭurmasun aʿdā ḳurılsun ṭurma dīvānuñ

yıḳılmış bir sütūn:

1. **yıḳılmış bir sütūn:**
Gazel 322
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yıkılmış bir direk.

Āşkār olan felekde ṣanmañuz ḳavs-i ḳuzaḥ
Bām-ı ḳaṣr-ı çarḫdan gūyā yıḳılmış bir sütūn

yıḳılmış gönlümi:

1. **yıḳılmış gönlümi:**-*üm, -i*
Gazel 441
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yıkılmış gönül. II Âşığın perişan olmuş dertli gönlü.

Ḫarāb olmış yatur ḥabs-i ġamuñda ḫāne-i ḳalbüm
Yıḳılmış gönlümi sulṭānum ābād itseñ olmaz mı

yıḳup gezerler:

1. **yıḳup gezerler:**-*er, -ler*
Kaside 3
Mısra: **36**
Kelime Tipi: -
Yıkıp gezmek, talan etmek. II Halkı perişan etmek.

Ḳavm-i piyādegānuñ mensūḫ olan ʿaḳārın
Gördüm yıḳup gezerler ẓulm ile iki ʿāmil

yılda bir:

1. **yılda bir:**
Kaside 16
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Yılda bir (gün).

Dem-i fāsid gibi ṭuġyān iderdi yılda bir gāhī
Revān itdüñ aḳıtduñ ḳanların faṣṣād gönderdüñ

yıllar durur:

1. **yıllar durur:**
Gazel 353
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yıllardır, uzun zamandan beri, epeydir.

Yıllar durur ki ol peri bu yaña gelmedi
Bir gün ola mı yañıla bizden yaña gele

yi:

1. **yidügüñ:**-*düg, -üñ*
Gazel 27
Mısra: **3**
Yemek, karın doyurmak. II Rüşvet yemek, rüşvet almak.

Yidi ṭasdan geçen ağıdur efendi yidügüñ
ʿĀmil ol ʿilmüñ ile ağı ḳarayı farḳ et

2. **yiyegör:**-*y, -e, -gör*
Şarkı 1
Mısra: **4**
Yemek, karın doyurmak. II Kabullenmek.

Ne gelürse acı ṭatlu Yiyegör göñül böyl'olur

3. **yimege:**-*meg, -e*
Kaside 4
Mısra: **76**
Yemek, karın doyurmak. II Öldürmek, yok etmek.

Leb ü dendānın idüp nīze-ṣıfat her biri tīz
Yimege ḳım ḳım iderler anı hem çün ḳamḳām

4. **yi:**
Kaside 13
Mısra: **30**
Yemek, karın doyurmak.

Yimege içmege aḳçeñ yoġ ise bir niçe gün …… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

5. **yimege:**-*meg, -e*
Kaside 13

Mısra: **29**
Yemek, karın doyurmak.

Yimege içmege aḳçeñ yoġ ise bir niçe gün …… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

yidi deryāyı:

1. **yidi deryāyı:**-*y, -ı*
Gazel 287
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yedi deniz. II O dönemlerde yedi deniz olarak anılan fakat sayıca yediden fazla olan denizler: Akdeniz, Karadeniz, Ege, Kızıldeniz, Hazar Denizi, Basra Körfezi, Hint Okyanusu, Umman Denizi, Dalmaçya Denizi.

Haẕm ider ʿārif olan içse yidi deryāyı
Cürʿa-i cām-ı ṣafā haẕm idene nūş olsun

yidi ṭasdan geçen ağıdur:

1. **yidi ṭasdan geçen ağıdur:**-*dur*
Gazel 27
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zehri yedi tastan geçmek: Önüne geçilmesi imkânsız olan, değiştirilemeyen üzücü durumların ve bunun akabinde ortaya çıkan olumsuz duyguların benzetileni olarak kullanılan ifade.

Yidi ṭasdan geçen ağıdur efendi yidügüñ
ʿĀmil ol ʿilmüñ ile ağı ḳarayı farḳ et

yidigüñ içüñe:

1. **yidigüñ içüñe:**-*ñ, -e*
Kaside 13
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Yediğinin içi.

Zehr aḳar sem dökilür çehre-i murdāruñdan
Meger olur yidigüñ içüñe zehr-i ḳātil

yidiler:

1. **yidiler:**
Kaside 4
Mısra: **195**
Ermişlerin belli bir mertebede bulunan yedisine verilen ad.

Birden üçler arasından yidiler gerçi velī
Geldi üçler yidiler yirine kār oldı tamām

2. **yidiler:**
Kaside 4
Mısra: **196**
Ermişlerin belli bir mertebede bulunan yedisine verilen ad.

Birden üçler arasından yidiler gerçi velī
Geldi üçler yidiler yirine kār oldı tamām

yidür:

1. **yidürürler:**-*ür, -ler*
Kaside 11
Mısra: **19**
Yedirmek, karnı doyurmak.

Yidürürler içürürler ḳonuġı mālını yirler
Ḫudādan ġam yimezler böyle nāḳıṣ yirlerin gördüm

yigitlük ʿāleminüñ:

1. **yigitlük ʿāleminüñ:**-*nüñ*
Gazel 118
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yiğitlik âlemi. II Yiğitlik, gençlik.

Yigitlük ʿāleminüñ işi bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham kim biter evvel yiter āḫir

yildür:

1. **yildürüp:**-*üp*
Gazel 296
Mısra: **8**
Estirmek. II Koşturmak.

Pāyuña düşmiş ey gözi āhū
Yildürüp seg raḳībi neylersin

yile virmeye:

1. **yile virmeye:**-*me, -y, -e*
Tahmis 2
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yele vermek: Savurup telef etmek, boşuna harcamak.

Virmeye kūy-ı fenāda yile kendü nefsini
Men ʿaref sırrı ṭarīḳinden güẕer ṭuyduñsa gel

yilüp yopurma:

1. **yilüp yopurma:**-*ma*
Gazel 170
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **-**
Telaşla koşmak, durmadan seğirtmek.

Ey dil kilāb-ı kūy-ı dil-berle ülfet eyle
Tenhā yilüp yopurma yārān içine ḳarış

yine:

1. **yine:**
Şarkı 2
Mısra: **4**
Ayrıca, bundan başka.

Deli göñlüm anuñ ile eglesem
Yine bir ṣaçları sünbülüm vardur

2. **yine:**
Beyit 89
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ḳabūl-i terbiyet ḳılmaz bed-endīş olıcaḳ insān
Ne deñlü ḳalb ü ʿaks itseñ yine nādāndur nādān

3. **yine:**
Beyit 143
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Revā mı ḥākim olmaḳ ʿadlüñ eyyāmında il Ḳarṣa
Baña vir anı kim yine gideyin aña el ḳarṣa

4. **yine:**
Beyit 186
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ol ġonça gözin açsa göñülden ġam açılsa
Eyyām-ı bahār olsa yine bādem açılsa

5. **yine:**
Beyit 229
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Akçe bir el kiridür alur iseñ pestüñden
Yine ṣabun-ı seḫāyile çıḳar destüñden

6. **yine:**
Beyit 285
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Gülüñ her bergine bülbül döker gözden birer jāle
Yine yüz āl idüp ḳondurur anı daldan dala

7. **yine:**
Gazel 13
Mısra: **4**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Zemīni ser-be-ser geşt ü güẕār itdüm ṣabā-mānend
Yine ārāmgāhum āstānuñdur türābāsā

8. **yine:**
Gazel 17
Mısra: **8**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Şey dimezsin bilürin lāşe-miṣāl aġyāra
Lāşeyiken yine şeyʾiyyet umarsın ne ʿaceb

9. **yine:**
Gazel 17
Mısra: **10**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Tāb u ṭāḳat ḳomadı tende Ḳabūlī teb-i ġam
Yine söz söylemege ṭāḳat umarsın ne ʿaceb

10. **yine:**
Gazel 64
Mısra: **4**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ṣūfi peymān eylemiş peymāne döndürmem diyü
Ḳorḳum oldur ʿahdine ṭurmaz yine bir gün döner

11. **yine:**
Gazel 78
Mısra: **9**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ne deñlü cevr iderse dil-berüñ yine Ḳabūlīsin
Yüziyle baḳmaduġı eylüki yüzine ṣuretdür

12. **yine:**
Gazel 88
Mısra: **9**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine var bir ʿaceb ḥāl-i melāl-i miḥnet-āmīzi
Ḳabūlī bendeñi bendüñle bend it kim ġulāmuñdur

13. **yine:**
Gazel 96
Mısra: **9**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Siper-i sīne-i ʿadūya yine Zaḫm ursam nola ziyādum var

14. **yine:**
Gazel 108
Mısra: **8**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Cüdā olalı bir yıldur göñülden ġam daḫı gitmez
Baḳıyye sāġarumda bāde-i yar yine ḳalmışdur

15. **yine:**
Gazel 120
Mısra: **9**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Naẓardan düşmiş iken yine raġbet bulmaġa ser de
Reh-i kūyında dil-dāruñ ayaġı altına sürter

16. **yine:**
Gazel 121
Mısra: **7**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Vaḥşīlük eylemiş yine görünmez ol ġazāl
Aġyār-ı seg-ṭabīʿatı ardınca söyledür

17. **yine:**
Gazel 125
Mısra: **6**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yārdur ḥāṣılı miʿmār-ı ḳulūb-ı aḥbāb
Geh yıḳar ḫāṭırumuz geh yine ābād eyler

18. **yine:**
Gazel 159
Mısra: **6**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Bize bu mekrümetüñ evveli sizden oldı
Sizden olur yine olur ise sizden bilürüz

19. **yine:**
Gazel 193
Mısra: **10**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yıḳmadı göñlin ele aldı Ḳabūlī bendenüñ
Dest-i iḥsānı yine bir Kaʿbe yapdı ʿAbdinüñ

20. **yine:**
Gazel 195
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ey ṭıfl-ı sirişküm ḳatı ḳalḳırduñ a dıñ dıñ
Ḥalvā-yı leb-i dil-beri gördüñ yine diñ diñ

21. **yine:**
Gazel 200
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ṭoḳunmaḳ ḳaṣdın itse ḫavf iderdüm tīr-i müjgānuñ
Yüreklendüm yine benden yaña gelmekle peykānuñ

22. **yine:**
Gazel 200
Mısra: **5**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine bir āstāna intisāb itdüm ki mihrāsā
Kemend atup irişmez ṭāḳına eyvānı keyvānuñ

23. **yine:**
Gazel 200
Mısra: **7**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine bir bī-bedel cānāna virdüm naḳd-i cānı kim
Metāʿ-ı ḥüsni cānānuñ anuñ destinde cān anuñ

24. **yine:**
Gazel 204
Mısra: **1**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

25. **yine:**
Gazel 214
Mısra: **7**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ẕerreveş raḳḳāṣ-ı bezm-i şevḳ-ḥāletsin yine
Mihr-i ʿışḳ-ı yārdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel

26. **yine:**
Gazel 228
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Dil-i vīrānumı luṭfuñla ābād eyle sulṭānum
Ḥalīlāsā yine bir Kaʿbe bünyād eyle sulṭānum

27. **yine:**
Gazel 242
Mısra: **3**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ser-bāz-ı rezmgāh-ı maḥabbet olup yine
Ser vir …… serverlik eyledüm

28. **yine:**
Gazel 253
Mısra: **10**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Nigāra ʿarż idelüm eski eski derdümüzi
Ṭarīḳ-ı ʿışḳa yine tāze tāze başlayalum

29. **yine:**
Gazel 261
Mısra: **7**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine ele alalum eski eski ʿādetümüz
Hevā-yı ʿışḳa gelüñ tāze tāze başlayalum

30. **yine:**
Gazel 275
Mısra: **11**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Pīr iken ʿışḳuñ yine tāze cüvān itdi beni
Nev-cüvānum göreyin Mevlā seni pīr eylesün

31. **yine:**
Gazel 307
Mısra: **13**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ḳavl idersin de yine gelmezsin
Yüri hey ʿahdi bütün ḳavli yalan

32. **yine:**
Gazel 333
Mısra: **1**

Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Gönlüm aldı āl ile bir gözleri ala yine
Gözleri alalaruñ cānlar fedā alayına

33. **yine:**
Gazel 333
Mısra: **8**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ehl-i ʿışḳ ālāyınuñ ālāy-ı ġamdur yidügi
Bu simāṭ-ı bezm-i ġamdur daḫı çoḳ ala yine

34. **yine:**
Gazel 333
Mısra: **10**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ey Ḳabūlī yār ile bir kez olur alış viriş
Ṣanma kim bir gönlüñ alan bir daḫı ala yine

35. **yine:**
Gazel 340
Mısra: **6**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ḳatlüme ḳaṣd itdi āḫir efʿi-i Ḍaḥḥākveş
Ol iki gīsūy-ı müşgīn mūy-ı ʿanber-bū yine

36. **yine:**
Gazel 343
Mısra: **8**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ḥużūruñda aġyār lā-şeyʾ iken
Neden luṭf ola yine ol lāşeye

37. **yine:**
Gazel 362
Mısra: **1**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Bozulsa küpüñ mühri yine müller açılsa
Eyyām-ı bahār olsa ḳaranfüller açılsa

38. **yine:**
Gazel 362
Mısra: **10**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Sāḳī ṣıġanup destine cām alsa Ḳabūlī
Görsek keremin yine ol aḳ kollar açılsa

39. **yine:**
Gazel 382
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Dil virüp şemʿ-i ruḫ-ı cānāna
Aġlayalum yine yana yana

40. **yine:**
Gazel 382
Mısra: **7**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yüregüm yaraladı yār yine
Dimedük hecr-i ġamı yārāna

41. **yine:**
Gazel 386
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Şāh-bāz-ı ṭabʿı ṣaldum ḫūblar ālāyına
Umarın aralarından bir şikār ala yine

42. **yine:**
Gazel 386
Mısra: **4**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ġamze-i ḫūn-rīz ile yoḳ yire ḳanum dökmege
Göz ḳarardursın ola mı ey gözi ala yine

43. **yine:**
Gazel 386
Mısra: **12**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Dirhem ü dīnār ile girmez metāʿ-ı vaṣl ele

Tek Ḳabūlī naḳd-i cānum vireyin ala yine

44. **yine:**
Gazel 395
Mısra: **6**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Destinden uçursaydı ger ol kebk-i ḫırāmān
Bir naḳışla şeh-bāz-ı dili yine oḳurdı

45. **yine:**
Gazel 398
Mısra: **3**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Bir bārgāh-ı ʿizzete mensūb olup yine
Bir āstān-ı devlete derbān olam gibi

46. **yine:**
Gazel 399
Mısra: **16**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Cānı cenāb-ı ḥażrete irgür Ḳabūliyā
ʿAynıyla yine issine ṭapşur emāneti

47. **yine:**
Gazel 404
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Dilā setr eyle yārüñ çün bilür yār anı yaranı
Yine maʿmūr iden dil-berdür ol vīrānı vir anı

48. **yine:**
Gazel 413
Mısra: **1**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Bi-ḥamdi'llah yine ol şāh-ı ʿālī-şānumuz geldi
Saʿādetle saʿādet-ḫānesine ḫānumuz geldi

49. **yine:**
Gazel 413
Mısra: **4**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Revān olmışdı gerçi rūḥ gibi ey dil-i mürde
Yine bir daḫı ḥaşr olduḳ yirine cānumuz geldi

50. **yine:**
Gazel 417
Mısra: **10**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ḳoma elden Ḳabūlī serv-ḳadlerle ayaḳ seyrin
Bahār irdi yine cūlar gibi şeydā dil el virdi

51. **yine:**
Gazel 419
Mısra: **12**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Seyr iden gün yüzini ẕerre-ṣıfat raḳṣ eyler
Yine raḳḳāṣ-ı cihān bir gözi fettān geldi

52. **yine:**
Gazel 434
Mısra: **9**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine bir ṭarz-ı ḥasen buldı Ḳabūl'aḥsente
Ḥüsn-i naẓmın gören elbette ider taḥsīni

53. **yine:**
Gazel 435
Mısra: **1**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine taḥṣīl ider ʿāşıḳ olan oḳur mı ḳāmūsı
Rumūz-ı fenn-i ʿışḳ içre degül bir ḥarf ḳamusı

54. **yine:**
Gazel 449
Mısra: **4**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Çignesin ḫāk-i rehüñ gibi beni düşmen ü dost
Tek yüzüñ görmege bir daḫı yine yol olsun

55. **yine:**
Gazel 474
Mısra: **1**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ḫūblar içre ser-āmed bir güzel sevdüm yine
Mülk-i ḥüsne şāh-ı sermed bir güzel sevdüm yine

56. **yine:**
Gazel 474
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ḫūblar içre ser-āmed bir güzel sevdüm yine
Mülk-i ḥüsne şāh-ı sermed bir güzel sevdüm yine

57. **yine:**
Gazel 474
Mısra: **3**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Pertev-i envār-ı Aḥmed bir güzel sevdüm yine
Serv-ḳad nāmı Meḥemmed bir güzel sevdüm yine

58. **yine:**
Gazel 474
Mısra: **4**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Pertev-i envār-ı Aḥmed bir güzel sevdüm yine
Serv-ḳad nāmı Meḥemmed bir güzel sevdüm yine

59. **yine:**
Gazel 475
Mısra: **3**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

ʿAceb mi semm-i ḳātil nūş iderse yine haẕm eyler
ʿAdū-yı dīv-ṭabʿa degme bir nesne ġıdā olmaz

60. **yine:**
Gazel 502
Mısra: **4**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ḥālet-i bezm-i elesti añlamaz mest olmayan
Ol meyüñ nefʿin yine mestāne ʿāşıḳlar görür

61. **yine:**
Kaside 3
Mısra: **45**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine ol iki ẓālim ol ḳulzüm-i meẕālim
Bīrūn iken ṣadedden olmaḳ revā mı dāḫil

62. **yine:**
Kaside 4
Mısra: **6**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Sāl-i uʿcūbe-i heft ü neved ü nühṣadda
Yine irişdi delālāt-ı rüsūm-ı aḥkām

63. **yine:**
Kaside 4
Mısra: **187**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Aḳduġı vādiye bir daḫı aḳarmış yine ṣu
Ḳonduġı dala ḳonarmış yine şeh-bāz-ı merām

64. **yine:**
Kaside 4
Mısra: **188**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Aḳduġı vādiye bir daḫı aḳarmış yine ṣu
Ḳonduġı dala ḳonarmış yine şeh-bāz-ı merām

65. **yine:**
Kaside 5
Mısra: **51**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

İşitdük yine bir merdāne beg merdānelik itmiş
Ṭaġıtmış düşmenüñ alayını ʿavnıyla Mevlānuñ

66. **yine:**
Kaside 6
Mısra: **12**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Zamānı geçdi anuñ devri döndi ol devrüñ
Cihān yine yeñilendi bahār irişdi meger

67. **yine:**
Kaside 6
Mısra: **33**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine bu arada dāmād-ı çarḫ şevḳe gelüp
ʿArūs-ı dehri felek ḳıldı pür-zer ü zīver

68. **yine:**
Kaside 8
Mısra: **17**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine bir kez daḫı ḥaşr olalum neşr ile menşūruñ
Dirilsün yanuña ʿasker ṭaġıt eṭrāfa aḥkāmuñ

69. **yine:**
Kaside 9
Mısra: **21**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Fenā erbābınuñ faḳr u fenādur yine ʿünvānı
Fenā aṣḥābınuñ gösterdügi ʿünvāna ʿışḳ olsun

70. **yine:**
Kaside 13
Mısra: **23**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ṣūretüñ yine bugün ḫaylice ……-reng ancaḳ
Yine ne herze yidüñ rengi yüzüñde nāzil

71. **yine:**
Kaside 13
Mısra: **24**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ṣūretüñ yine bugün ḫaylice ……-reng ancaḳ
Yine ne herze yidüñ rengi yüzüñde nāzil

72. **yine:**
Mesnevi 2
Mısra: **52**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Umaram ki o şāh-ı pür-iclāl
Yine ol ḫāke vireler iclāl

73. **yine:**
Mesnevi 5
Mısra: **74**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Bunda çoḳ herzeler yiye nā-ḥaḳ
Yine bizden şikāyet ide be-baḳ

74. **yine:**
Mesnevi 15
Mısra: **38**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yüzi ṣovuḳdur aḳçenüñ ḫayli
Añadur herkesüñ yine meyli

75. **yine:**
Muaşşer 1
Mısra: **7**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Saʿādetle yine ḫālī ḳomayup ḳalb-i vīrānı
Gelüp devletle teşrīf eyledüñ taḫt-ı dil ü cānı

76. **yine:**
Müseddes 3
Mısra: **4**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yiter çekdüñ belā-yı işṭiyāḳı
Gel ey bī-çāre ṣoḥbet yine bākī

77. **yine:**
Tarih 3
Mısra: **18**

Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ṭarīḳuñ eskisi olsa içerden ṭaşradan bilse
Yine ḫāricden olmasa gözetse rāh-ı erkānı

78. **yine:**
Tarih 5
Mısra: **1**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine ey ḥażret-i paşa-yı ekrem
Ḳudūmüñle müşerref oldı ʿālem

79. **yine:**
Tarih 8
Mısra: **1**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

İrişdi yine İbrāhīm Efendi ḥażretine
ʿİnāyet-i ebed-i ḥazret-i Ḫudā-yı kerīm

80. **yine:**
Tarih 18
Mısra: **2**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ḥażret-i serdār-ı pür-ḳudret vezīr-i kām-rān
ʿArṣa-i ʿālemde şimdi yine bir dād eyledi

81. **yine:**
Tarih 22
Mısra: **1**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine defterdār efendi müstaḳil
Yapdı biñ cehd ile bir cāy-ı laṭīf

82. **yine:**
Tarih 22
Mısra: **3**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ḳalʿa-i nefs-i Tumanisde yine
Eyledi bir cāmiʿ-i pāk ü naẓīf

83. **yine:**
Tarih 24
Mısra: **1**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Yine defterdār efendi ḥażreti
Devlet ile yapdı bir dār-ı sürūr

84. **yine:**
Terci-bend 1
Mısra: **73**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Ḥamdü li'llāh ḳudūmuñ ile yine
Şād olduḳ müşerrefüz her bār

85. **yine:**
Terci-bend 1
Mısra: **75**
Tekrar, gene, yeniden, bir daha.

Baḫt u ṭāliʿ yine müsāʿid olup
Bāz-ı dil murġ-ı vaṣluñ itdi şikār

yiñi:

1. **yiñi:**
Tarih 18
Mısra: **6**
Yeni, az zaman önce.

Ḳalʿa-i rafżı yıḳup bünyād-ı küfri ḳalʿ idüp
Yirine çün kim Ḳabūlī yiñi bünyād eyledi

yiñi güzel:

1. **yiñi güzel:**
Gazel 438
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yeni güzel. II Yeni bir sevgili.

Dimeñ yiñi güzel sevmiş Ḳabūlī
Ol anuñ ḫod ezelden eski ḫūyı

yir:

1. **yirden:**-*den*
Mesnevi 4
Mısra: **105**
Taraf, cihet, mahal.

Nice yirden muʿīni ḥāżır olur
Üstüne bir ḳapucı ẓāhir olur

2. **yire:**-*e*
Beyit 243
Mısra: **2**
Yer, zemin, arz.

Ṣarılık düşdi ruḫ-ı zerdüme çün berg-i ḫazān
Demidür dīdelerümden dökilürse yire ḳan

3. **yirümüz:**-*ümüz*
Beyit 29
Mısra: **2**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Şeh-i sarāy-ı sürūruz sarāyumuz yoḳdur
Sarāy-ı ʿālem-i fānīde yirümüz yoḳdur

4. **yir:**
Beyit 189
Mısra: **2**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Bir sīne var mı tīr-i ġama menzil olmaduḳ
Bir yir mi ḳaldı sehm-i ḳażā nāzil olmaduḳ

5. **yirinde:**-*i, -n, -de*
Gazel 63
Mısra: **8**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Sarāy-ı ʿālem-i fānīde herkes bir maḥal gözler
Niçe şāh-ı muʿaẓẓamdan yirinde bir gedā yegdür

6. **yirin:**-*i, -n*
Gazel 71
Mısra: **7**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Ḳaʿr-ı çāh iken yirin geh ġarḳ-ı cāh eyler velī
Gāh olur rāh-ı cefāda ḫāk ile yeksān ider

7. **yirde:**-*de*
Gazel 125
Mısra: **3**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Görse aġyār ile bir yirde bizi ʿışḳ eyler
Añadur mihr ü vefā gerçi bizi ad eyler

8. **yire:**-*e*
Gazel 128
Mısra: **5**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger
Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

9. **yiridür:**-*i, -dür*
Gazel 277
Mısra: **9**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Yiridür bekler isem bāb-ı saʿādet-baḫşuñ
Ḫıdmet-i ḫāk-i derüñ devlet ü ʿizzet bilürin

10. **yire:**-*e*
Gazel 279
Mısra: **8**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Ḳan itdi ġamzeñ ammā taḥrīk iden lebüñdür
Bir yire cemʿ olunsun bir aradan ṣorılsun

11. **yirlerde:**-*ler, -de*
Gazel 306
Mısra: **6**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Her yire bī-hūde pervāz eylemez şeh-bāz olan
Böyle yirlerde şikār alur mı ṣayyād olmayan

12. **yirden:**-*den*
Gazel 359
Mısra: **9**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Düşdükce Ḳabūlīyi luṭf eyle götür yirden
Bir böyle maḥal düşmez her gāhi Meḥemmed Şāh

13. **yir:**
Gazel 488
Mısra: **1**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Yir yoḳ hevā-yı serde hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu derde ḳalmadı

14. **yirde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **31**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Yaʿnī ḳuluñ Ḳabūlī bir yirde ḳāżi iken
Fāriġ olup ḳażādan oldı ḳapuña vāṣıl

15. **yiri:**-*i*
Kaside 4
Mısra: **209**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Ölmeyince biri degmez birine daḫı yiri
Er baḳar ḥāṣılı az devleti ey merd-i tamām

16. **yirüm:**-*üm*
Kaside 6
Mısra: **75**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Cefā-yı ḫār yirüm ġonca gibi teng itdi
Bu tengnā-yı cihānda neler ẓuhūr eyler

17. **yiri:**-*i*
Kaside 11
Mısra: **37**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Yiri anuñ gedük ḳaldı ki dāyim bilmeyüp vażʿın
Gedük daʿvāsın idüp dünyenüñ çoḳ dırların gördüm

18. **yirlerin:**-*ler, -i, -n*
Kaside 11
Mısra: **36**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Gedükī-aṣl olanuñ bellüdür yiri gedük ḳalmaz
Beg oġlı beg olanlar yir bulur ben yirlerin gördüm

19. **yirüñdür:**-*üñ, -dür*
Kaside 13
Mısra: **8**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Yüzüñ arduñ ʿaraba çarḫı gibi nā-maʿlūm
Kehle bāzārı yirüñdür yüri dingil dingil

20. **yir:**
Kaside 15
Mısra: **15**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Yir ḳomaz ṭuġyān-ı aʿdāya dem-i fāsid gibi
Şeh ṭamārından alur faṣṣāddur gönderdigüñ

21. **yirden:**-*den*
Kıt'a 22
Mısra: **1**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Ḳabūlī varsa yab yab ḳapuña bir yirden olmaz mı
Ḫulūṣ-ı ḳalb ile ol bu ḳapunuñ eski ḳulıdur

22. **yirde:**-*de*
Mesnevi 4
Mısra: **122**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Ḫānḳāh-ı cihānda leyl ü nehār
Çoḳ çerāġuñ anca yirde yanar

23. **yiri:**-*i*
Mesnevi 7
Mısra: **47**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Günāhuñ bu yiri saña virendür
Seni işbu diyāra gönderendür

24. **yire:**-*e*
Mesnevi 8
Mısra: **45**

Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Cemʿ olup bir yire yesār u yemīn
Bize bir maṭlab itdiler taʿyīn

25. **yir:**
Müseddes 5
Mısra: **13**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Ḳarār u ṣabra şimdi yir bulunmaz ḳış ḳıyāmetdür
Zamān-ı ʿazl ise rūz-ı ḳıyāmetden ʿalāmetdür

26. **yir:**
Tahmis 7
Mısra: **18**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Tengnā-yı ʿālemi ṣu gibi gezdüñ sū-be-sū
Ẕerre deñlü ḳalmaġā yir ḳalmadı şimden girü

27. **yirde:**-*de*
Terci-bend 3
Mısra: **7**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Bunlaruñ her biri bir yirde nigehbānlardur
Mīşe-i faḳr u fenā bekçisi arslanlardur

28. **yir:**
Terci-bend 4
Mısra: **27**
Bulunulan mahal, yer, mekân, mevki.

Yir yoḳ faḳīre ʿilm ile ʿaṣruñ vaḥīdi ol
Dehrüñ gerek Cüneydi gerek Bāyezīdi ol

29. **yirde:**-*de*
Gazel 102
Mısra: **6**
Yer, zemin, arz. II Yer, kısım, bölüm.

Yatan berf añlamañ gülzārda şeyh-i şitā gelmiş
Ḥarīm-i bāġa anı daʿvete bir yirde yazmışlar

30. **yirde:**-*de*
Mesnevi 15
Mısra: **44**
Yer, zemin, arz. II Yer, kısım, bölüm.

Kimi görürse kimisi sevinür
Yüzi bir yirde olsa biñ görinür

31. **yiridür:**-*i, -dür*
Gazel 47
Mısra: **6**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Zāhidā yābis-mizācuñ sözlerinden dīdeler
Yiridür yaş aḳıdursa ḳurı bühtāndan ḳaçar

32. **yiridür:**-*i, -dür*
Gazel 60
Mısra: **5**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Ḥużūr itse yiridür ehl-i ḥācāt āstānuñda
İşigüñ ṭaşı başdan anlara bālīn-i rāḥatdur

33. **yiridür:**-*i, -dür*
Gazel 248
Mısra: **5**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Aġlamaḳdur yiridür ebr-miṣāl
Eylese ʿālemi giryem ger yem

34. **yiridür:**-*i, -dür*
Gazel 264
Mısra: **1**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Kūyuñda geçersem yiridür cān ile serden
Biz de geçerüz sevdügüm il geçdügi yerden

35. **yiridür:**-*i, -dür*
Gazel 373
Mısra: **3**

Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Yiridür bulsa her yirde revācın silʿat-ı İslām
Metāʿ-ı düşmen-i dīne ziyān oldı ziyān üzre

36. **yiridür:**-*i, -dür*
Gazel 408
Mısra: **9**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Yiridür mihr ü vefā eyle ḳabūlī ḳuluña
Yiri var pādşehüm cevr ü cefānuñ da yiri

37. **yiridür:**-*i, -dür*
Gazel 477
Mısra: **4**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Sendedür ḫātem-i iḥsān ile miftāḥ-ı kerem
Fetḥ iderseñ yiridür ḳufl-ı der-i cumhūrı

38. **yiridür:**-*i, -dür*
Kaside 2
Mısra: **29**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Ṣaḥn-ı gülşende dökilür ṣaçılursa yiridür
Düşdi bir derde ki düşde daḫı görmez insān

39. **yiridür:**-*i, -dür*
Tahmis 9
Mısra: **11**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Çıḳarsa her gice evc-i sipihre yiridür nālem
Ḫalāṣ olmaḳ içün ġamdan cihānda bulmadum bir dem

40. **yiridür:**-*i, -dür*
Tarih 24
Mısra: **4**
Bir şeyin yapılabilmesi için uygun olan yer veya zaman.

Ḳaṣr-ı cennetde temāṣāgāhına
Reşk iderse yiridür ġılmān u ḥūr

41. **yirdeyem:**-*de, -y, -em*
Gazel 13
Mısra: **7**
Yer, zemin, arz. II Yeryüzü.

Ne yirdeyem ne gökde ḳalmışam şöyle muʿallaḳda
Olaldan pāymāli her leked-kūbuñ rikābāsā

42. **yirde:**-*de*
Kaside 2
Mısra: **66**
Yer, zemin, arz. II Yeryüzü.

Dest-i cūdından umar şimdi seḫā vü keremi
Yirde kān-ı güherī gökde sehāb-ı bārān

yir arar:

1. **yir arar:**-*r*
Gazel 414
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yer aramak, fırsat bulmaya çalışmak.

Gelür gider ṭolanur bezmi bir ḳadeh mey içün
Raḳīb-i seg yir arar almaġa ayaġumuzı

yir bulur:

1. **yir bulur:**-*ur*
Kaside 11
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yer bulmak. II Belli bir makama gelmek, rütbe almak.

Gedükī-aṣl olanuñ bellüdür yiri gedük ḳalmaz
Beg oġlı beg olanlar yir bulur ben yirlerin gördüm

2. **yir bulur:**-*ur*
Mesnevi 2
Mısra: **88**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yer bulmak, yerine

ulaşmak. II Kabul edilmek.

Yirde ḳalmaz duʿāsı pīrlerüñ
Yir bulur müddeʿāsı pīrlerüñ

yir ḳalmaya:

1. **yir ḳalmaya:**-*ma, -y, -a*
Gazel 183
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yer kalmak, boş kalmak.

Dilde peykānuña yir ḳalmaya mı tīr olıcaḳ
Kimse ḥāyil mi olur iki göñül bir olıcaḳ

yir ḳalmaz:

1. **yir ḳalmaz:**-*maz*
Mesnevi 4
Mısra: **109**
Kelime Tipi: -
Yer kalmamak.

Böyle ḳalursa bize yir ḳalmaz
ʿİlmi ḫod kimse manḳıra almaz

yir yir:

1. **yir yir:**
Gazel 451
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yer yer, birçok yerde.

Degüldür şerḥalarla tende dāġ-ı ḫūn-feşān yir yir
Şeh-i ġam geçmege yolında ḳalmışdur nişān yir yir

2. **yir yir:**
Gazel 325
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yer yer, birçok yerde.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

3. **yir yir:**
Gazel 228
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yer yer, birçok yerde.

Geçdi ṣaḥn-ı sīneden dil-ḫānesine şāh-ı ġam
Dāġlar yir yir ʿalāmet şerḥalar şeh-rāh-ı ġam

4. **yir yir:**
Gazel 372
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yer yer, birçok yerde.

Ẓannum oldur ki temāşā içün anı yir yir
Her melek ṭāḳ-ı felekden çıḳa bir bir baḳa

5. **yir yir:**
Tesdis 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yer yer, birçok yerde.

Āteş-i ḥasretle yir yir nola sīnem dağlasam
Cūylar gibi gözüm yaşın aḳıtsam ağlasam

6. **yir yir:**
Gazel 451
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yer yer, birçok yerde.

Degüldür şerḥalarla tende dāġ-ı ḫūn-feşān yir yir
Şeh-i ġam geçmege yolında ḳalmışdur nişān yir yir

7. **yir yir:**
Gazel 451
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yer yer, zaman zaman.

Ne deñlü perveriş ḳılsañ tenaʿumla ten-i zārı
Ṣalursın ʿāḳıbet ḫāke anı ey nā-tüvān yir yir

8. **yir yir:**
Gazel 287
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Yer yer, birçok yerde.

Cūşa gel cūy-ı sirişküñ yüze gelsün yir yir
Ey göñül yir yüzinüñ cūları pür-cūş olsun

yir yüzin:

1. **yir yüzin:**-*n*
Gazel 237
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dünya, âlem, yeryüzü.

Yir yüzin itsün āb-ı kerīm yem
Benüm ey dil bu çeşm-i nemdür nem

yir yüzinden:

1. **yir yüzinden:**-*n, -den*
Gazel 32
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dünya, âlem, yeryüzü.

Yaşum içre bulmaġ isterseñ vücūdumdan nişān
Yir yüzinden bir avuç ṭopraġ al ʿummāna ṣaç

2. **yir yüzinden:**-*n, -den*
Kaside 15
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Dünya, âlem, yeryüzü.

Yir yüzinden defʿ içün ḫāk-i vücūd-ı düşmeni
Serverā ʿasker degüldür bāddur gönderdigüñ

yir yüzinüñ cūları:

1. **yir yüzinüñ cūları:**
Gazel 287
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün ırmakları.

Cūşa gel cūy-ı sirişküñ yüze gelsün yir yir
Ey göñül yir yüzinüñ cūları pür-cūş olsun

yirde ḳalmaz:

1. **yirde ḳalmaz:**-*maz*
Mesnevi 2
Mısra: **87**
Kelime Tipi: -
Yerde kalmak, boşa gitmek, heba olmak.

Yirde ḳalmaz duʿāsı pīrlerüñ
Yir bulur müddeʿāsı pīrlerüñ

yirdeki yüzi kimesne başmaz:

1. **yirdeki yüzi kimesne başmaz:**
Gazel 351
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Atasözü**
Yerdeki yüze kimse basmaz: Alçak gönüllü, mütevazı, ağırbaşlı kişilere hiç kimse hor gözle bakmaz. Garip, zavallı ve muhtaç kimseler insanlar tarafından merhamet görür.

Yirdeki yüzi kimesne başmaz diyü dil-ber
Başmaz ayaġın yolına düşsem yüzüm üzre

yirden biter:

1. **yirden biter:**-*er*
Kaside 3
Mısra: **59**
Kelime Tipi: -
Yerden bitmek: Birdenbire ortaya çıkmak, türemek.

Yirden biter cihāna düşdi iki maşiyyet
Birisi ẓulm-i maḥż u birisi küfr-i ḥāyil

yirden göge:

1. **yirden göge:**
Gazel 61
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerden göğe (kadar): Anlatılamayacak kadar çok.

Nola refʿ eyleseñ mānend-i ẕerre ḫāk-i ẕilletden
Reh-i kūyuñda ol ben ḫāke yirden göge minnetdür

yire atarsın:

1. **yire atarsın:**-*ar, -sın*
Gazel 439
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yere atmak.

Tīr ü tirkeşle bugün ser-keş geçinme ey fülān
Oḳlaġı mānend atarsın yire bir gün oḳlığı

yire çalarlar:

1. **yire çalarlar:**-*ar, -lar*
Mesnevi 5
Mısra: **110**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Yerden) Yere çalmak: Ayaklar altına almak, değersiz görmek, acınacak hâle düşürmek.

Geh ḫilāf añladurlar aḥkāmın
Yire çalarlar anlaruñ nāmın

yire dökilen her ḳaṭre:

1. **yire dökilen her ḳaṭre:**
Gazel 286
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yere dökülen her damla. II Akıtılan her gözyaşı.

Aḳıdup seyl-āb-ı eşküm eyledi deryā Ḥüseyn
Dökilen her ḳaṭre yire çaġurup dir yā Ḥüseyn

yire geçsün:

1. **yire geçsün:**-*sün*
Gazel 391
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yere geçmek, yere akmak, dökülmek. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Nemdür gözüm yaşı yire geçsün neme yarar
Feryāduma deminde yitişmez fiġān gibi

yire sürter:

1. **yire sürter:**-*er*
Gazel 120
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Yüzünü) Yere sürtmek. II İtibarsızlaştırmak, değersiz hâle getirmek.

Bu gülşende dilā niçe gül ü nergis türāb olur
Felekdür bu nice merdüñ yüzin gözin yire sürter

yire yüz urmazsam:

1. **yire yüz urmazsam:**-*maz, -sa, -m*
Tesdis 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yere yüz vurmak: Kötü bir duruma sokmak.

Varup yoluñda ey sīmīn-semen yüz yire urmazsam
Kemīne bende-i fermān olup ḳapuñda ṭurmazsam

yiri bāġ-ı cinān olsun:

1. **yiri bāġ-ı cinān olsun:**
Diğer 2
Mısra: **69**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Yeri cennet bahçesi olsun!" anlamına gelen ve bir kişinin ölümünün ardından cennete gitmesi için söylenilen dua ifadesi.

Ol şehīd-i Ḥaḳ durur olsun yiri bāġ-ı cinān
Cennet-i firdevs-i aʿlādan yaña olsun revān

yiri var:

1. **yiri var:**
Gazel 408
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yeri olmak, sırası gelmek, uygun zamanı olmak.

Yiridür mihr ü vefā eyle Ḳabūlī ḳuluña
Yiri var pādşehüm cevr ü cefānuñ da yiri

yirin:

1. **yirinse:**-*se*
Tarih 3
Mısra: **15**
Yerinmek, kederlenmek, üzülmek.

Sevinse cānı aḥbābuñ yirinse ḳavmi aʿdānuñ

Muʿayyen olsa hem kāmı müzeyyen ḳılsa dīvānı

yirinde ḳarār eyledi:

1. **yirinde ḳarār eyledi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **200**
Kelime Tipi: -
Yerinde karar etmek, sebat etmek.

Maḳṣad-ı ṣıdḳ-ı vezāret ki anuñ ḥaḳḳı idi
Geçdi yirinde ḳarār eyledi ol ṣadr-ı ʿiẓām

yirinden ḳopdı:

1. **yirinden ḳopdı:**-*dı*
Gazel 170
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yerinden kopmak, bulunduğu yerden ayrılmak. II Kalbi yerinden çıkacak gibi olmak, çok heyecanlanmak.

Depretdüñ esb-i nāzı ḳopdı bu dil yirinden
Ey şeh-süvārum olmaz bundan eyü ḳoparış

yirinden ṭāġıla:

1. **yirinden ṭāġıla:**-*a*
Beyit 28
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yerinden dağılmak, paramparça olmak.

Cevr-i gerdūna taḥammül baḥs̱in itsem ṭaġ ile
Ḳorḳusından ẓannum oldur ki yirinden ṭāġıla

yirine:

1. **yirine:**
Beyit 174
Mısra: **2**
Başka bir şeyin yerini almak üzere.

Dürc-i ḳalbinde şu kim dürr-i maʿānī derc ider
Dür dişüñ vaṣfında söylerse yirine ḫarc ider

2. **yirine:**
Gazel 272
Mısra: **10**
Başka bir şeyin yerini almak üzere.

Devlet oldur ki Ḳabūlī yanuña ḫūblaruñ
Şāh düstūrı yirine birisin ṭaḳınasın

3. **yirine:**
Kaside 3
Mısra: **2**
Başka bir şeyin yerini almak üzere.

Devr-i ʿadāletüñde ey pādşāh-ı ʿādil
Lāyıḳ mı ḥākim olmaḳ ʿālim yirine ʿāmil

4. **yirine:**
Kaside 4
Mısra: **196**
Başka bir şeyin yerini almak üzere.

Birden üçler arasından yidiler gerçi velī
Geldi üçler yidiler yirine kār oldı tamām

5. **yirine:**
Kaside 16
Mısra: **5**
Başka bir şeyin yerini almak üzere.

Yıḳup bünyādını rafżuñ yirine kāḫ-ı ilḥāduñ
Esās-ı dīni peydā ḳılmaġa üstād gönderdüñ

6. **yirine:**
Kıt'a 29
Mısra: **3**
Başka bir şeyin yerini almak üzere.

Sāḳi-i bezm bāde yirine ayaḳ ṣunar
Mestāne olmış āfet ayaġın degişdürür

7. **yirine:**
Tarih 18
Mısra: **6**
Başka bir şeyin yerini almak üzere.

Ḳalʿa-i rafżı yıḳup bünyād-ı küfri ḳalʿ idüp
Yirine çün kim Ḳabūlī yiñi bünyād eyledi

yirini aldı:

1. **yirini aldı:**-*dı*
Mesnevi 4
Mısra: **56**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yerini almak: Bir kimsenin yerine geçmek.

ʿUlemā öldi yirini yirini
Cühelā aldı anlaruñ yirini

yirini yirini:

1. **yirini yirini:**
Mesnevi 4
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
Kederli kederli, üzülerek.

ʿUlemā öldi yirini yirini
Cühelā aldı anlaruñ yirini

yiriyle:

1. **yiriyle:**
Gazel 218
Mısra: **7**
"Yeriyle, hâliyle, doğal olarak" anlamlarına gelen ifade.

Gitdi yiriyle ḳalmadı
ārām u ṣabr-ı dil
Cānā inanmaz iseñ eger
baña ara gel

yirlere çalmaḳ:

1. **yirlere çalmaḳ:**-*maḳ*
Kaside 2
Mısra: **84**
Kelime Tipi: **Deyim**
(Yerden) Yere çalmak: Ayaklar altına almak, değersiz görmek, acınacak hâle düşürmek.

Āsmān-ı hünere mihr-i
żiyā-güster iken
Ẕerreveş yirlere çalmaḳ
beni lāyıḳ mı zamān

yirlere ḳanlar dökilsün:

1. **yirlere ḳanlar dökilsün:**-*sün*
Kaside 5
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **-**
Yerlere kanlar dökülmek, düşmanı öldürüp kanını akıtmak.

Dikilsün nīzeye başlar
dökilsün yirlere ḳanlar
Dögülsün ceng-i ḥarbīler
görülsün cengi merdānuñ

yirlü yirince:

1. **yirlü yirince:**
Gazel 399
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Yerli yerinde, layık olduğu gibi, yakışır bir biçimde, uygun bir şekilde.

Yirlü yirince güdemez
üstādı olmayan
Güçdür ḳırāʾat ġaneminüñ
riʿāyeti

yirlü yirinde:

1. **yirlü yirinde:**
Kaside 4
Mısra: **217**
Kelime Tipi: **-**
Olması gerektiği gibi.

Ḳāʿide yirlü yirinde
nitekim rükn-i rekīn
Ber-ḳarār esfel ü aʿlā ne
nizāʿ u ne ḫışām

2. **yirlü yirinde:**
Kaside 4
Mısra: **219**
Kelime Tipi: **-**
Olması gerektiği gibi.

Her biri ehl-i rıżā yirlü
yirinde ṣākir
Biri birine ṣafā üzre ḫavāṣ
ile ʿavām

yirüñ alçaġın:

1. **yirüñ alçaġın:**-*n*
Gazel 168
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **-**
Yeryüzünün alçağı. II Alçak zahit.

Ey Ḳabūlī ġalib ol her
şaḫṣa keyf-i mey gibi
Yirüñ alçaġın gözetme
zāhid-i maġlūbveş

yirüñ bekle:

1. **yirüñ bekle:**
Gazel 348
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Yerini beklemek, bulunduğu yerden ayrılmamak.

Ayaġ üzre gelüp meclis-be-meclis gezme ey sāḳī
Yirüñ ḫum gibi bekle gūşe-i meyḫāneden çıḳma

yirüñ pādşāhı:

1. **yirüñ pādşāhı:**
Gazel 424
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün padişahı. II Hazreti Muhammed.

Yirüñ pādşāhı gögüñ mihr ü māhı
İki ʿālemüñ faḫri Aḥmed degül mi

yit:

1. **yitersin:**-*er, -sin*
Beyit 246
Mısra: **2**
Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

Dilā ceyş-i ġamuñ ayaġı altında neylersin sen
Nümūne ehl-i ʿışḳuñ çekdigi derde yitersin sen

2. **yitmez:**-*mez*
Gazel 33
Mısra: **3**
Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

Ḳāmet-i aġyāra bir yitmez ḳabā
Anı ey ḫayyāṭ-ı hicrān iki biç

3. **yitmez:**-*mez*
Gazel 41
Mısra: **5**
Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

Reh-güẕāruñ üzre ḫāk olduḳları yitmez mi kim
Sürme ḳahr ile gelüp ʿāşıḳlar üstine semend

4. **yitmez:**-*mez*
Gazel 51
Mısra: **14**
Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

Her ne cefā olursa revādur Ḳabūliye
Yitmez mi bu günāh aña kim müstaḳīmdür

5. **yiter:**-*er*
Gazel 70
Mısra: **12**
Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

ʿĀşıḳı pāy-ı semendüñle iñen çignetme
Şeh-süvārum aña ḫayf eyleme cevr itme yiter

6. **yiter:**-*er*
Gazel 179
Mısra: **14**
Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

Ey Ḳabūlī düşmeni ḳatl itmege
Āteş-i āhum yiter yalıñ yaraġ

7. **yiter:**-*er*
Gazel 356
Mısra: **9**
Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

8. **yiter:**-*er*
Gazel 373
Mısra: **8**
Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

İkilik aradan gitdi memālik birlige yitdi
Yiter bir pādşāhuñ sāyesi iki cihān üzre

9. **yiter:**-*er*
Gazel 378
Mısra: **3**
Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

Utanduġı yiter güle ol ġonça-dehenden
Ey bād-ı ṣabā sen de varup yüzine urma

10. **yiter:**-*er*
Gazel 393
Mısra: **6**
Yetmek, kâfi gelmek, yeterli olmak.

Elüñ boş olmasun ṣūfī hemān ayaġı devr itdür

Getür sāġar dibi olsun yiter lāzım degül ṭolı

11. **yitmez:**-*mez*
Gazel 483
Mısra: **4**
Yetmek, kâfî gelmek, yeterli olmak.

Neyler otāġ-ı zer kişi bir iki günlüge
Yitmez mi sāyebān-ı felek saña gölgelik

12. **yiter:**-*er*
Kaside 2
Mısra: **79**
Yetmek, kâfî gelmek, yeterli olmak.

Çoḳ çerāġuñ var işigüñde yiter şemʿ-ışfat
Yaḳma nār-ı ġama yaḳ bendeñi de meşʿalesān

13. **yiter:**-*er*
Kaside 4
Mısra: **103**
Yetmek, kâfî gelmek, yeterli olmak.

Didiler gerçi ki bir ʿaskere bir baş yiter
Līk bir başa daḫı eylerüz iḳdām-ı tamām

14. **yiter:**-*er*
Kaside 4
Mısra: **176**
Yetmek, kâfî gelmek, yeterli olmak.

Sen ki dīnüñ diregisin ṭayanurlarsa saña
Ḫalḳa bu söz yiter ey şeyḫ-i şeyiḫü'l-İslām

15. **yiter:**-*er*
Kaside 13
Mısra: **37**
Yetmek, kâfî gelmek, yeterli olmak.

Bu naṣīḥat saña ʿālemde yiter bir daḫı
Kimse ḥaḳḳında ṣaḳın boḳ yime var ḥaddüñi bil

16. **yiter:**-*er*
Mesnevi 11
Mısra: **18**
Yetmek, kâfî gelmek, yeterli olmak.

Besmeledür besmeledür besmele
Ravża-i rıḍvānda yiter besmele

17. **yiter:**-*er*
Terci-bend 4
Mısra: **2**
Yetmek, kâfî gelmek, yeterli olmak.

Ey manṣıb isteyen berü gel benden al ḫaber
Merd-i ḫabīr olan kişiye bir ḫaber yiter

18. **yitmez:**-*mez*
Gazel 53
Mısra: **11**
Yitmek, kaybolmak, ortadan kalkmak, yok olmak.

Lebüñ ẕikr eyleyen ölmez ṣaçuñ fikr eyleyen yitmez
Ol āb-ı zindegānīdür bu ʿömr-i cāvidānīdür

19. **yitdi:**-*di*
Gazel 118
Mısra: **9**
Yetişmek, erişmek, ulaşmak. II İhtiyarlığa erişmek, yaşlanmak.

Yigitlük ʿāleminüñ işi bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham kim biter evvel yiter āḫir

20. **yiter:**-*er*
Gazel 118
Mısra: **10**
Yetişmek, erişmek, ulaşmak. II İhtiyarlığa erişmek, yaşlanmak.

Yigitlük ʿāleminüñ işi bitdi pīrlik yitdi
Ṣan ol berg-i giyāham kim biter evvel yiter āḫir

21. **yiter:**-*er*
Gazel 515
Mısra: **10**
Yetmek, kâfî gelmek, yeterli olmak. II Yeter, dur!

Bir ayaḳ ṣundı Ḳabūlī baña sāḳī-i fenā
Çekmege ḳatlanmadı çekdi yiter devrān elin

22. **yiter:**-*er*
Mesnevi 3
Mısra: **30**
Yetmek, kâfî gelmek, yeterli olmak. II Yeter, dur!

Luṭfuña maẓhar olacaḳ ḳuldur
Yiter aġlatdı dehr anı güldür

23. **yiter:**-*er*
Müseddes 3
Mısra: **3**
Yetmek, kâfî gelmek, yeterli olmak. II Yeter, dur!

Yiter çekdüñ belā-yı iştiyāḳı
Gel ey bī-çāre ṣoḥbet yine bākī

24. **yiterdi:**-*er, -di*
Gazel 353
Mısra: **10**
Yetişmek, erişmek, ulaşmak. II Gönle erişmek, gönülde yer edinmek.

Gelmez Ḳabūli ḫāneñe bir kez senüñ nigār
Devlet yiterdi ḫāneñe bir āşnā gele

25. **yitdi:**-*di*
Gazel 373
Mısra: **7**
Yetişmek, erişmek, ulaşmak.

İkilik aradan gitdi memālik birlige yitdi
Yiter bir pādşāhuñ sāyesi iki cihān üzre

26. **yitmiş:**-*miş*
Kaside 5
Mısra: **53**
Yetişmek, erişmek, ulaşmak.

Sekiz yüz atlunuñ ardından altmış merd ile yitmiş
Bozup alayını birin birine ḳatmış aʿdānuñ

yiter:

1. **yiter:**
Gazel 251
Mısra: **3**
Yeter!

Rūze-i hecrüñi yiter çekdüm
Niʿmet-i ʿīd-i vaṣluña irsem

yitiş:

1. **yitiş:**
Gazel 48
Mısra: **10**
Yetişmek, vaktinde ulaşmak, zamanında gelmek. II Yetiş, yardım et! anlamlarına gelen bir ünlem.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

2. **yitiş:**
Gazel 50
Mısra: **13**
Yetişmek, vaktinde ulaşmak, zamanında gelmek. II Yetiş, yardım et! anlamlarına gelen bir ünlem.

Ey ṭabīb-i cān u dil var ise bir çāreñ yitiş
Künc-i miḥnetde yatur gel bu dil-i bīmārı gör

3. **yitiş:**
Gazel 130
Mısra: **12**
Yetişmek, vaktinde ulaşmak, zamanında gelmek. II Yetiş, yardım et! anlamlarına gelen bir ünlem.

Elin al baḥr-i firākuñda Ḳabūlīyi ḳoma
Yitiş ey Ḫıżr-dem ol ġarḳa-i ʿummānı çıḳar

4. **yitiş:**
Gazel 418
Mısra: **10**
Yetişmek, vaktinde ulaşmak, zamanında gelmek. II Yetiş, yardım et! anlamlarına gelen bir ünlem.

Bī-meded ḳaldum ġamuñla bir meded ḳıl bendeñe

Hey meded öldüm yitiş gel şāh-ı ḫūbānum ʿAli

5. **yitişmedi:**-*me, -di*
Gazel 469
Mısra: **6**
Yetişmek, büyümek. II Var olmak, mevcut olmak.

Efendi mihrle meh büstān-ı ḳadrüñde
Yitişmedi daḫı nā-puḫte iki ḫām kelek

6. **yitişmiş:**-*miş*
Mesnevi 9
Mısra: **2**
Yetişmek, kemale ermek. II Meyve bağlamında erişmek.

Elā ey naḫl-i bāġ-ı nāz u şīve
Leb-i laʿli yitişmiş tāze mīve

7. **yitişdük:**-*dü, -k*
Gazel 196
Mısra: **1**
Yetişmek, vaktinde ulaşmak, zamanında gelmek.

Yaʿḳūb-ṣıfat milket-i Kenʿāna yitişdük
İnṣāf ide Yūsuf gibi sulṭāna yitişdük

8. **yitişdük:**-*dü, -k*
Gazel 196
Mısra: **2**
Yetişmek, vaktinde ulaşmak, zamanında gelmek.

Yaʿḳūb-ṣıfat milket-i Kenʿāna yitişdük
İnṣāf ide Yūsuf gibi sulṭāna yitişdük

9. **yitişdür:**-*dür*
Gazel 323
Mısra: **8**
Yetişmek, vaktinde ulaşmak, zamanında gelmek.

Niçe demdür ser-i şemşīrüñe dil-teşnedür aʿdā
İçür tīġüñ yitişdür cānına āb-ı zülāl olsun

10. **yitişmiş:**-*miş*
Mesnevi 9
Mısra: **60**
Yetişmek, vaktinde ulaşmak, zamanında gelmek.

Ayuñ on dördine beñzer cemālüñ
Yitişmiş gibi aña sinn ü sālüñ

11. **yitişdük:**-*dü, -k*
Gazel 196
Mısra: **4**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Cūlar gibi gezdük yüridük berr ile baḥri
Āḫir giderek sāḥil-i ʿummāna yitişdük

12. **yitişdük:**-*dü, -k*
Gazel 196
Mısra: **10**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Aġyāra naẓar ḳılmaġ ile biz de Ḳabūlī
Keyvāna deger bir yüce eyvāna yitişdük

13. **yitişdi:**-*di*
Mesnevi 8
Mısra: **28**
Varmak, ulaşmak, erişmek.

Ṭoldı gün gibi ʿāleme nāmuñ
Ḫāṣ u ʿāma yitişdi inʿāmuñ

yoġ:

1. **yoġ:**
Diğer 2
Mısra: **25**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoġ idi sāyirde anuñ şevketi gör ḥikmeti
Çoḳ çerāġ uyarmış idi āteş-i germiyyeti

2. **yoġ:**
Kaside 13
Mısra: **29**
Var olmamak,

bulunmamak, mevcut olmamak.

Yimege içmege aḳçeñ yoġ ise bir niçe gün …… yi bu yalan dünyede tek ölme diril

3. **yoġ:**
Terci-bend 1
Mısra: **65**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoġ idi dilde ṣabr u cānda ḳarār
Feraḥ u ṣādi tenden itdi firār

yoġ iken var olmaġa:

1. **yoġ iken var olmaġa:**- *maġ, -a*
Gazel 29
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yokken var olmak. II Tanrı'nın "Kün!" emriyle iki âlemin yoktan var edilmesi.

Suḫandur ol iki lebler güherbār olmaġa bāʿiş
Suḫandur iki ʿālem yoġ iken var olmaġa bāʿiş

yoġun:

1. **yoġun:**
Kaside 11
Mısra: **1**
İri, büyük.

Yoġun yumrı ḳara kürtül
Ḳaraman erlerin gördüm
Dürük yüzlü çürük sözlü dürūġ-āverlerin gördüm

yohsa:

1. **yoḫsa:**
Gazel 93
Mısra: **7**
Yoksa, aksi takdirde.

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i ḥāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliṣ gibi ḳāl oldılar hiç ḳāl bilmezler

2. **yoḫsa:**
Gazel 133
Mısra: **5**
Yoksa, aksi takdirde.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

3. **yoḫsa:**
Gazel 136
Mısra: **8**
Yoksa, aksi takdirde.

Dil-i dānāda muḳarrer ki velāyet vardur
Yoḫsa āyāt-ı vefā herkese ilhām olmaz

4. **yoḫsa:**
Gazel 216
Mısra: **9**
Yoksa, aksi takdirde.

Yoḳ zād-ı reh-i vādi-i ġam yoḫsa Ḳabūlī
ʿAzm itmek olurdı elem-i rāḥ ile rāḥil

5. **yoḫsa:**
Kaside 2
Mısra: **69**
Yoksa, aksi takdirde.

Rüstem ü Güstehemüñ bir adı ḳalmış yoḫsa
Ḳullaruñ var ki niçe Rüsteme virmezler amān

6. **yoḫsa:**
Kaside 10
Mısra: **34**
Yoksa, aksi takdirde.

Ḥāṣılı dervīş aña dirler ki ol bī-ḳayd ola
Yoḫsa dervīş-i ṣafā-keş olamaz muṭlaḳ dede

7. **yoḫsa:**
Kıt'a 33
Mısra: **18**
Yoksa, aksi takdirde.

ʿArż-ı iḫlāṣdur ġaraż bundan
Yoḫsa lāzım degül suḫanverlik

8. **yoḫsa:**
Gazel 11
Mısra: **10**
Acaba.

Keyfi deminde pīri Ḳabūlī cüvān ider

İnsānı yoḫsa biñ mi yaşadur ḳolonya

9. **yoḫsa:**
Gazel 174
Mısra: **2**
Acaba.

Vefā itmemekden cefā mı ġaraż
Bize yoḫsa maḥżā eẕā mı ġaraż

10. **yoḫsa:**
Gazel 303
Mısra: **2**
Acaba.

Ṣafā-yı ḫāṭır-ı ʿuşşāḳ-ı dil-remīde misin
Sürūr-ı sīne misin yoḫsa nūr-ı dīde misin

yoḳ:

1. **yoḳdur:**-*dur*
Beyit 29
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Şeh-i sarāy-ı sürūruz sarāyumuz yoḳdur
Sarāy-ı ʿālem-i fānīde yirümüz yoḳdur

2. **yoḳdur:**-*dur*
Beyit 29
Mısra: **2**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Şeh-i sarāy-ı sürūruz sarāyumuz yoḳdur
Sarāy-ı ʿālem-i fānīde yirümüz yoḳdur

3. **yoḳdur:**-*dur*
Beyit 46
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoḳdur ilden ẕerre deñlü ʿāʾide
Rabbenā enzil ʿaleynā māʾide

4. **yoḳ:**
Beyit 225
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Cihānuñ yoḳ ḳabāsında beḳāsı
Muḳarrerdür fenāsında fenāsı

5. **yoḳdur:**-*dur*
Beyit 239
Mısra: **2**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

6. **yoḳ:**
Beyit 244
Mısra: **2**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḫadeng-i āhumuz ilmez geçer bu ṭāḳ-ı mīnādan
Naẓīri yoḳ durur ey ḳaşı ya geçgindür aʿlādan

7. **yoḳ:**
Diğer 1
Mısra: **89**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḫudāyā senüñ fażluña yoḳ nihāyet
Bulunmaz çü iḥsānuña ḥadd ü ġāyet

8. **yoḳ:**
Gazel 1
Mısra: **11**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḳabūlī nā-murāduñ bir murādı yoḳ cenābuñdan
Maḥabbetdür murādı ġayrı ḥālet añlama cānā

9. **yoḳ:**
Gazel 20
Mısra: **5**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Bāġa gel başuña yoḳ çāre der-i dil-berden
Yüri bīçāre göñül derdüñe bir dermān it

10. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 28
Mısra: **8**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ṣorma ey dil baña devr-i felek-i ġaddārı
Kendünüñ ġāyeti var cevrine yoḳdur ġāyāt

11. **yoḳ:**
Gazel 37
Mısra: **5**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Aġyāra ṭarīḳ-i ġam-ı hecrüñden eṯer yoḳ
Nādāna müyesser ola mı rāh-ı Meḥemmed

12. **yoḳ:**
Gazel 37
Mısra: **8**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Āh eylemeden çāre bulınmaz saña zīrā
Yoḳ sende eyā ḫaste-dil āgāh-ı Meḥemmed

13. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 40
Mısra: **7**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Hiç yoḳdur ehl-i ʿışḳa yaḳīn olmadan baʿīd
Aġyār-ı gūl-ṭabʿa ḳarīb olmadur baʿīd

14. **yoḳ:**
Gazel 41
Mısra: **3**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Sükker-i laʿlüñe öyküdüm dir ise dadı yoḳ
Leẕẕeti şīrīn dehānuñdan meger aḫẕ ide ḳand

15. **yoḳ:**
Gazel 60
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḳabūlī ġayrı bir maḳṣūdumuz yoḳ şiʿr ü inşādan
Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıḍmetdür

16. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Gedālaruz içimüzde emīrümüz yoḳdur
Ġanīlerüz aramızda faḳīrümüz yoḳdur

17. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **2**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Gedālaruz içimüzde emīrümüz yoḳdur
Ġanīlerüz aramızda faḳīrümüz yoḳdur

18. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **4**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ne ʿaḳla danışuruz biz ne dānişe uyaruz
Şeh-i memālik-i ʿışḳuz vezīrümüz yoḳdur

19. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **8**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Bize ne nuṣh-ı muʿallim gerek ne pend-i peder
Gürūhumuzda naṣīḥat-peẕīrümüz yoḳdur

20. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 69
Mısra: **10**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ẓuhūr itmek olurdı miṣāl-i Fāryābī
Velī Ḳabūlī cihānda ẓahīrümüz yoḳdur

21. **yoḳ:**
Gazel 81
Mısra: **4**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ṣabr u ḳarāra ḳalmadı çāre ṭāḳat getürmez dil intiẓāre
Dermān ise yoḳ cism-i figāre derd-i dil ise ḥadden füzūndur

22. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzūndur baḫtum nigūndur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebūndur

23. **yoḳ:**
Gazel 82
Mısra: **3**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Serv-i çemende ʿarʿar-ı ḳaddüñ ḫırāmı yoḳ
Var ise şīve-i revişüñ nārvendedür

24. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 82
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoḳdur günāh o ġamzesi ḫūnīde bendedür
Şāhum ṣuç öldürende degüldür ölendedür

25. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 91
Mısra: **7**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḳo ʿazm-i ʿışḳı dilā sende dest ü pā yoḳdur
Çü dest ü pāsı olan anda deste deste yatur

26. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 109
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḳabūlī ġayrı ḥālet yoḳdur īrād-ı maʿārifden
Ġaraż arż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür

27. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 114
Mısra: **5**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḳadre de irse yanuñda ḳadri yoḳdur cāhilüñ
Kūh da olsa ʿadū yanuñda berg-i kāhdur

28. **yoḳ:**
Gazel 123
Mısra: **11**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

İcāzet yoḳ mı daḫı bezm-i ḫāṣa ʿabd-i maḥṣūṣa
Dil-i erbāb-ı devlet ḫod diyār-ı şarḳa ʿāzimdür

29. **yoḳ:**
Gazel 132
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoḳ mecālüm āh idem bilmem ne tedbīr eyleyem
Tīr-i ġamzeñ cāna itdi ey gözi mekkār kār

30. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 157
Mısra: **5**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Biz ol ḳavmüz ki yoḳdur bizde ḳorḳı şāh u dervīşüñ
Bizüm geh ṭard-ı ʿaks āyīnümüz geh ʿaks-i ṭarduz biz

31. **yoḳ:**
Gazel 158
Mısra: **7**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Saña ʿāşıḳ olmadan ġayrı bizüm yoḳ ʿaybumuz
Dōstum maʿẕūr ṭut yanuñda budur şeynümüz

32. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 163
Mısra: **5**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḳalbinde anuñ ki ʿışḳ yoḳdur
Mirʾāt-ı dili münevver olmaz

33. **yoḳ:**
Gazel 167
Mısra: **7**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Miḳyāsı yoḳ ol bilünür şanma ʿaḳl ile
Gel Nīle eşk-i çeşmümi itme şaḳın ḳıyās

34. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 176
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Leylī şaçını göreli mecnūna döndi dil
Yoḳdur sözünde anuñ içün hergiz irtibāṭ

35. **yoḳ:**
Gazel 182
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ṣūfi gitdi didiler seyr iderek bostānı
Varup aradum anı āb idi ol ortada yoḳ

36. **yoḳ:**
Gazel 186
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Dehen-i dil-bere var dime dilā
Bu sözi söyleme var yoḳ bu yoḳ

37. **yoḳ:**
Gazel 186
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Dehen-i dil-bere var dime dilā
Bu sözi söyleme var yoḳ bu yoḳ

38. **yoḳ:**
Gazel 189
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ṣoḥbetüñde sāḳiyā ol yār-ı ʿālī-şān yoḳ
Ḳaldur esbāb-ı neşāṭı meclisüñde şān yoḳ

39. **yoḳ:**
Gazel 189
Mısra: **2**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ṣoḥbetüñde sāḳiyā ol yār-ı ʿālī-şān yoḳ
Ḳaldur esbāb-ı neşāṭı meclisüñde şān yoḳ

40. **yoḳ:**
Gazel 189
Mısra: **4**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḳalmadı bāde yatur evgār olup maḫmūrlar
Sāḳiyā mey-ḫānenüñ tenhālıġı var cān yoḳ

41. **yoḳ:**
Gazel 189
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ey dil-i ḫaste leb-i dil-ber baña emdür dime
Kendüñe bir çāre bul andan saña dermāñ yoḳ

42. **yoḳ:**
Gazel 189
Mısra: **8**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Raḫş-ı tabʿum çoḳdan alurdı belāġat ögdülin
Terk-tāza neyleyem bir füsḥat-i meydān yoḳ

43. **yoḳ:**
Gazel 189
Mısra: **10**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ey Ḳabūlī ṭutalum kim sözlerüñ mevzūn imiş
Söz bilür miʿyāra ḳādir bir ṣaḥīḥ-iẕʿān yoḳ

44. **yoḳ:**
Gazel 197
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Raġbetüñ yoḳ çün Ḳabūlī bendeñe aġyārveş
İtlerüñ ġayrınca bārī iʿtibār olmaḳ gerek

45. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 207
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḳurda ṭāḳat gezme eydüñ bir ḳoyun postın geyüp
Ol ʿadālet şimdi yoḳdur kim geze mīş ile gürg

46. **yoḳ:**
Gazel 213
Mısra: **5**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Sulṭān-ı ḥüsn olanlara ḳullar mı yoḳ degül
Şehlerdür anlaruñ ḳulı begler gedā degül

47. **yoḳ:**
Gazel 216
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoḳ zād-ı reh-i vādi-i ġam yoḫsa Ḳabūlī
ʿAzm itmek olurdı elem-i rāḥ ile rāḥil

48. **yoḳ:**
Gazel 224
Mısra: **3**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Gün gibi naẓīrüñ yoḳ dirsem ḳatı ẓāhirdür
Kim gördi kim işitdi aḳrānuñı sulṭānum

49. **yoḳ:**
Gazel 228
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ẕevḳ ü ṣādīden Ḳabūlī yoḳ gibi nām u nişān
Cān u dilden mā-ḥaṣal eksük degül her gāh ġam

50. **yoḳ:**
Gazel 232
Mısra: **3**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḫafī yir yoḳ sözinden bellüdür erbāb-ı istiḥḳāḳ
ʿAyān iken beyān itmek ne lāzım anı sulṭānum

51. **yoḳ:**
Gazel 235
Mısra: **7**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḳand-i lebüñüñ leẕẕeti yoḳ teng-i şekerde
Āb-ı dehenüñ şerbet-i rummāna degişmem

52. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 239
Mısra: **10**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Niyyet-i ʿazm-i sefer eyle Ḳabūlī ṭurma
Saña bir gūşede şimden girü yoḳdur ārām

53. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 259
Mısra: **3**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yanuñda gerçi manṣıba yoḳdur liyāḳatüm
Bāri ʿadūya ḳarşu nola ben de yād olam

54. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 260
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḳabūlī ġayrı müdārāya çāremüz yoḳdur
O nāza hemān biz niyāza başlayalum

55. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 264
Mısra: **8**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Erbāb-ı ġama ḫāṭıra olmaz ḫaṭar-ı ʿışḳ
Yoḳdur bilürüz ehl-i dilüñ ḫavfı ḫaṭardan

56. **yoḳ:**
Gazel 290
Mısra: **7**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yār ile daʿvi-i ʿışḳ eyleme sen yoḳ ey dil
Ḳāḍi-i ʿaḳl anuñ faṣl idemez daʿvāsın

57. **yoḳ:**
Gazel 296
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Dād-ı Ḥaḳdur kişiye behre-i ʿışḳ
Zāhidüñ yoḳ naṣībi neylersin

58. **yoḳ:**
Gazel 298
Mısra: **8**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ruḫuñla kākülüñ ögmekden özge ey meh-rū
Senüñle yoḳ sözümüz artıḳ aḳdan ḳaradan

59. **yoḳ:**
Gazel 314
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḫarīdār-ı metāʿ-ı vaṣl olup naḳd-i revān ile
Ḫayāl-i bī-meʾāle sūdı yoḳ bāzāra düşmişsin

60. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 330
Mısra: **7**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Renklü rū yoḳdur gül-i gülşende ruḫsāruñ gibi
Var mıdur görsün ṣabā gülzārı varsun arasın

61. **yoḳ:**
Gazel 331
Mısra: **7**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoḳ mı fikr-i āḫiret ey ḫᵛāce-i bī-ʿāfiyet
Defter-i aʿmāle nāẓır ol ḥisāb-ı māli ḳo

62. **yoḳ:**
Gazel 335
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Sirişküm leşkeri ayaḳda yatdı
Dirīġā iltifātuñ yoḳ sipāha

63. **yoḳ:**
Gazel 345
Mısra: **14**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Niyāzum Ḥaḳḳadur müstaġniyin efrād-ı ʿālemden
Ḳabūlī iḫtiyācum yoḳ Ḫudādan ġayrı bir ferde

64. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 345
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Çıḳar tācı şeref isterseñ ey ṣūfī-i efsürde
Şeref ya serdedür ya erde ʿizzet yoḳdur efserde

65. **yoḳ:**
Gazel 365
Mısra: **4**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Devr ise pür-cevr ü ḥāl-i ʿālem ise bī-s̱ebāt
Çarḫ ise ġaddār u mihr ü raḥm ise yoḳ yārda

66. **yoḳ:**
Gazel 365
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḳalb ise pür-inḳılāb u ḫāṭır ise bī-ḳarār
Rāḥat ise yoḳ bedende cism ise āzārda

67. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 367
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Mesīḥāsā leb-i cān-baḫşı eyler mürdeler iḥyā
Otursa niçeler yoḳdur naẓīri gökler altında

68. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 367
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Semend-i ṭabʿuma hem-ser geçer yoḳdur bu meydānda
Ḳabūlī raḫş-ı Düldüldür ṣanasın Ḥayder altında

69. **yoḳ:**
Gazel 370
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Sözüñ üstine söz yoḳ düşmen-i bed-ḫᵛāhdan ḳorḳma
Ṭarīḳuñ ḳurdı sensin ḥīle-i rūbāhdan ḳorḳma

70. **yoḳ:**
Gazel 373
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Teberrādan müberrā vü tevellā üzredür ʿālem
Gürūh-ı rāfiżīden ḥarf atar yoḳ sünniyān üzre

71. **yoḳ:**
Gazel 376
Mısra: **3**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ol yār-ı bī-vefādan yoḳ çāre derd-i ʿışḳa
Derd öyle çāre böyle ʿışḳ öyle yār böyle

72. **yoḳ:**
Gazel 379
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Bezme ṣūfī varamaz yoḳ aña destūr orada
Bir ʿaceb yirdür o kim mest ola mestūr orada

73. **yoḳ:**
Gazel 393
Mısra: **2**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür-dāġdur ḳolı
İle yoḳ iḥtiyācı elde vāfir aḳçesi pulı

74. **yoḳ:**
Gazel 399
Mısra: **7**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

İldür bu ilüñ öñüne geçmiş kimesne yoḳ
Uydurma ḫalḳı kendüñe terk it imāmeti

75. **yoḳ:**
Gazel 421
Mısra: **4**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Saña ʿāşıḳ olan dil-ḫastenüñ hep baġrı yanıḳdur
Derūn-ı lāle gibi yoḳ durur içinde bir ṣaġı

76. **yoḳ:**
Gazel 436
Mısra: **7**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Cemāli şemʿine pervāneāsā çünki şevḳuñ yoḳ
Göñül yanup yaḳılmaḳda murāduñ yā nedür şimdi

77. **yoḳdur:**-*dur*
Gazel 439
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Götürür ḳoltuġuña girüp seni bir gün veyā
Geydigüñ …… yoḳdur dime ḳoltuḳlığı

78. **yoḳ:**
Gazel 441
Mısra: **5**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Esīr-i bend-i hicrānem senüñ cānā vuḳūfuñ yoḳ
Ḳuluñı ḳayd-ı bend-i ġamdan āzād itseñ olmaz mı

79. **yoḳ:**
Gazel 454
Mısra: **3**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Eyünüñ raġbeti yoḳ ḫalḳ-ı cihān ḳatında
Ḫoş gelür ṣavt-ı zaġan bülbülüñ āvāzından

80. **yoḳ:**
Gazel 488
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yir yoḳ hevā-yı serde hevā serde ḳalmadı
Bu derde bir devāyise bu derde ḳalmadı

81. **yoḳ:**
Gazel 491
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Kim virür baña ḳażā il ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

82. **yoḳ:**
Gazel 491
Mısra: **2**
Var olmamak,

bulunmamak, mevcut olmamak.

Kim virür baña ḳażā il ḳadar altunum yoḳ
Elde iller gibi bir ḫaṭṭ-ı hümāyūnum yoḳ

83. **yoḳ:**
Gazel 491
Mısra: **4**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Manṣıb üstine muʿallaḳ döner oldı yārān
Nice ṣādılıḳ idem ṭāliʿ-i meymūnum yoḳ

84. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Elā ey ḥażret-i paşa-yı ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i aʿẕamısın pādşāh-ı Āl-i ʿOs̱mānuñ

85. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **47**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Didi ey ʿārif-i sırr-ı ḫafī pūşīde yir yoḳdur
Şeb-i muẓlim żiyāsın setr ider mi māh-ı tābānuñ

86. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 1
Mısra: **80**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ġaraż ʿarż-ı ʿubūdiyyet murād iẓhār-ı ḫıdmetdür
Ṣudūrından ġaraż yoḳdur vürūd-ı şiʿr ü inşānuñ

87. **yoḳ:**
Kaside 3
Mısra: **43**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoḳ z̤immetümde bāḳī illā ki ḥaḳḳ-ı ḫız̤met
ʿUhdemde ġayrı ḥaḳ yoḳ ṭālib ola muḥaṣṣıl

88. **yoḳ:**
Kaside 3
Mısra: **44**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoḳ z̤immetümde bāḳī illā ki ḥaḳḳ-ı ḫız̤met
ʿUhdemde ġayrı ḥaḳ yoḳ ṭālib ola muḥaṣṣıl

89. **yoḳ:**
Kaside 3
Mısra: **64**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Şimdi hüner saḳāmet ʿayb ancaḳ istiḳāmet
Çün sende bu hüner yoḳ pek ṣaḳla ʿaybuñ ey dil

90. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 5
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Elā ey ḥażret-i serdār-ı ekrem yoḳdur aḳrānuñ
Vezīr-i bī-naẓīrisin güzīn-i āl-i ʿOs̱mānuñ

91. **yoḳ:**
Kaside 7
Mısra: **72**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Gerçi z̤ātıyla zamānıyla irür kāma kişi
Yoḳ zamānum meger iḥsānı müreccaḥ ola z̤āt

92. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 7
Mısra: **75**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoḳdur āḫer ġarażum ʿarż-ı duʿādan ġayrı
Ḫıdmetüm medḥ ü

ş̲enādur degül iẕhār-ı nikāt

93. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 8
Mısra: **32**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Gelüp meydānuña baş ḳomayınca ḳomaduñ elden
ʿAdūyı kendüñe rām itmeyince yoḳdur ārāmuñ

94. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 8
Mısra: **35**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yanuñda ṣūreti yoḳdur ʿadū-yı nā-müselmānuñ
Zücāc-ı revnaḳın kesr itdi nāmuñ beyt-i eṣnāmuñ

95. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 9
Mısra: **33**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Vücūdı ẕerrece yoḳdur göñül ʿummān-ı ḥikmetdür
O ġavvāṣ-ı cevāhir kim ṭalar ʿummāna ʿışḳ olsun

96. **yoḳ:**
Kaside 11
Mısra: **23**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yanında gevherüñ ḫar-mühre deñlü ḳadri yoḳ birḳaç
Ḥar-ı murdār-ı bed-girdār u bed-gevherlerin gördüm

97. **yoḳ:**
Kaside 11
Mısra: **32**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yaramazlar yamanlar bī-amānlar pür-gümānlardur
Cihānda nefʿi yoḳ ḫırlar durur ben ḫarların gördüm

98. **yoḳ:**
Kaside 11
Mısra: **33**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ḫudāsından Resūlinden ḥicāb u ḫavf u ḥaşyet yoḳ
Nice Ḥakdan dönerler dīni yoḳ dūn erlerin gördüm

99. **yoḳ:**
Kaside 12
Mısra: **10**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Başını kessen kesilmez āstān-ı şāhdan
Ḥaḳḳı bilmez ḥaẕẕı yoḳ tesbīḥden taḳdīsden

100. **yoḳdur:**-*dur*
Kaside 14
Mısra: **5**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoḳdur aṣlā özinde noḳṣānı
Ḳatı kāmil-ʿayārdur altun

101. **yoḳ:**
Kıt'a 3
Mısra: **2**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Şimdi naẓm erbābı çoḳ ammā Ḳabūlī çoġınuñ
Rişte-i elfāẓınuñ maʿnālarına rabṭı yoḳ

102. **yoḳ:**
Kıt'a 3
Mısra: **4**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Sözleri mūḥiş-edā fāḥiş ġalaṭ her birinüñ
Bikr-i maʿnī beslenür beytinde ammā żabṭı yoḳ

103. **yoḳ:**
Kıt'a 20
Mısra: **1**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

ʿArż-ı ḥāl itmege mecālüm yoḳ
Ḫāk-i pāy-i şerīfe sulṭānum

104. **yoḳ:**
Kıt'a 25
Mısra: **2**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Āstān-ı devletüñde ben de bir kemter ḳulum
Dimezem anı ki bendeñ gibi bir maḳbūli yoḳ

105. **yoḳ:**
Kıt'a 25
Mısra: **4**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Lāyıḳ-ı luṭf u kerem bī-çāreñem ben de şehā
Şimdi bir ḫıdmetdeyem ġavġāsı çoḳ maḥṣūli yoḳ

106. **yoḳ:**
Mesnevi 2
Mısra: **71**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Daḫı bir kesb ü ġayrı kārum yoḳ
Vaṣlına aña iḳtidārum yoḳ

107. **yoḳ:**
Mesnevi 2
Mısra: **72**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Daḫı bir kesb ü ġayrı kārum yoḳ
Vaṣlına aña iḳtidārum yoḳ

108. **yoḳ:**
Mesnevi 2
Mısra: **73**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Varmaġa ḳudret ise yoḳ elde
Āteş-i ḥasreti yanar dilde

109. **yoḳ:**
Mesnevi 4
Mısra: **98**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

İnfiṣālüm zamānı sulṭānum
Yoḳ durur ṣorulursa noḳṣānum

110. **yoḳ:**
Mesnevi 5
Mısra: **36**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Baʿdehu geldi meclis-i şerʿe
Aṣlı bilmez vuḳūfı yoḳ ferʿe

111. **yoḳdur:**-*dur*
Mesnevi 5
Mısra: **97**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Bunlaruñ cell ü ḥürmeti yoḳdur
Ḫalḳ arasında ḥürmeti yoḳdur

112. **yoḳdur:**-*dur*
Mesnevi 5
Mısra: **98**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Bunlaruñ cell ü ḥürmeti yoḳdur
Ḫalḳ arasında ḥürmeti yoḳdur

113. **yoḳ:**
Mesnevi 6
Mısra: **16**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Nehc-i Ḥaḳ üzredür şehādetümüz
Ẕerrece yoḳ durur ʿināyetümüz

114. **yoḳ:**
Mesnevi 7
Mısra: **16**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Maḥallin bilmeyüp eyler nizāʿı
Şehenşāh emrine yoḳ ittibāʿı

115. **yoḳ:**
Mesnevi 7
Mısra: **20**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Görinür bir şaḳī vü bir tebehkār
Yanında ṭoġrı yoḳ herkes günehkār

116. **yoḳ:**
Mesnevi 7
Mısra: **22**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ne gelse diline söyler ʿale'l-fevr
Daḫı yoḳ çāre gördüm āḫirü'l-emr

117. **yoḳ:**
Mesnevi 7
Mısra: **25**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Dilüñde yoḳ muḳarrer ʿilm ü dāniş
Yüri bir ehl-i ʿilme bāri danış

118. **yoḳ:**
Mesnevi 7
Mısra: **43**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yanuñda ḥükmi yoḳ mı ḥükm-i şāhuñ
Neden yoḳlanmaya cürm ü günāhuñ

119. **yoḳ:**
Mesnevi 7
Mısra: **45**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Senüñ ammā günāhuñ yoḳ belā bu
Saña bir söz diyeyin diñle yā hu

120. **yoḳdur:**-*dur*
Mesnevi 7
Mısra: **10**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Hevā-yı nefsi ancaḳ muḳteżāsı
Żuhūr-ı Ḥaḳḳa hic yoḳdur rıżāsı

121. **yoḳdur:**-*dur*
Mesnevi 8
Mısra: **36**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Ṭoġrusı pādşāh-ı devrānuñ
Ṭoġrusu buña yoḳdur aḳrānuñ

122. **yoḳ:**
Mesnevi 9
Mısra: **10**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Gül-i bāġ-ı leṭāfetdür ʿiẕārı
Anuñçün yoḳ durur yanında ḫārı

123. **yoḳ:**
Müseddes 1
Mısra: **33**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yoḳ durur şān-ı şerīfinde anuñ kibr u menī
Tīġ-i ḫūnḫ∨ārına ḳarşu ṭuramaz şāh-ı denī

124. **yoḳdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **25**
Var olmamak,

bulunmamak, mevcut olmamak.

Luṭfına yoḳdur bahāne miṣli gelmez ʿāleme
Çoḳ şükür olsun Ḫudāya kim irişdük bu deme

125. **yoḳdur:**-*dur*
Müseddes 3
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Bu sözde kimsenüñ yoḳdur ḫilāfı
Degüldür mesʾele ḫod iḫtilāfī

126. **yoḳ:**
Müsemmen 1
Mısra: **14**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Bī-iḫtiyār irişdi bu ġamgīne ḥasretüñ
Nā-çāra geldi defʿine yoḳ çāre fürḳatüñ

127. **yoḳ:**
Tahmis 3
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

ʿĀşıḳ odur ki ḥarḳ ile baġrı kebāb ola
Daʿvā-yı ʿışḳ ider çoḳ olur līk maʿni yoḳ

128. **yoḳ:**
Tahmis 3
Mısra: **7**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

İṣbāta gelse ṣūret-i ẓāhirde daʿvi yoḳ
Daʿvī olur mı şāhid-i vāḥidle ġayrı yoḳ

129. **yoḳ:**
Tahmis 3
Mısra: **8**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

İṣbāta gelse ṣūret-i ẓāhirde daʿvi yoḳ
Daʿvī olur mı şāhid-i vāḥidle ġayrı yoḳ

130. **yoḳ:**
Tahmis 3
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Maʿnīde ehl-i ʿışḳ olanuñ miṣli ʿaynı yoḳ
Maʿnī odur ki ḳalmaya tāb anda tāb ola

131. **yoḳdur:**-*dur*
Tahmis 7
Mısra: **12**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Biz sipihr-i ʿilm ü fażluz maʿrifetdür bedrümüz
Feyż alan gelsün beri bir ferde yoḳdur ġadrümüz

132. **yoḳ:**
Tahmis 9
Mısra: **9**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Sitārem yoḳ felekden kime feryād ideyin bilmem
Yüri ey ḫāṭırum dāyim ḳasāvet eyleyen tāliʿ

133. **yoḳ:**
Tarih 21
Mısra: **6**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Fażl ile yoḳdur nihāyet ʿilmüñüñ
Ḥaddi yoḳ irmiş kemālüñ ġāyete

134. **yoḳdur:**-*dur*
Tarih 21
Mısra: **5**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Fażl ile yoḳdur nihāyet ʿilmüñüñ

Ḥaddi yoḳ irmiş kemālüñ ġāyete

135. **yoḳ:**
Terci-bend 4
Mısra: **27**
Var olmamak, bulunmamak, mevcut olmamak.

Yir yoḳ faḳīre ʿilm ile ʿaṣruñ vaḥīdi ol
Dehrüñ gerek Cüneydi gerek Bāyezīdi ol

<u>yoḳ yire:</u>

1. **yoḳ yire:**
Diğer 2
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok yere: Hiçbir neden bulunmadığı hâlde, bir gereği yokken, boşu boşuna.

Neyledüñ ey çarḫ-ı ẓālim neyledüñ ḳan eyledüñ
Bir vezīri yoḳ yire ḫāk ile yeksān eyledüñ

2. **yoḳ yire:**
Tahmis 12
Mısra: **23**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok yere: Hiçbir neden bulunmadığı hâlde, bir gereği yokken, boşu boşuna.

ʿÖmrüñi ḳılduñ Ḳabūlī gibi yoḳ yire hebā
Geçdi ġafletle muḳayyed olmaduñ aṣlā aña

3. **yoḳ yire:**
Gazel 125
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok yere: Hiçbir neden bulunmadığı hâlde, bir gereği yokken, boşu boşuna.

Ḫvābda būsemi alduñ diyü laʿlümden o meh
Ey Ḳabūlī saña ol yoḳ yire bühtān eyler

4. **yoḳ yire:**
Gazel 169
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok yere: Hiçbir neden bulunmadığı hâlde, bir gereği yokken, boşu boşuna.

Ṣāh-ı cihān oldum diyen yoḳ yire daʿvā itmesün
Almış cihān ġavġāların başına sulṭān olmamış

5. **yoḳ yire:**
Gazel 158
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok yere: Hiçbir neden bulunmadığı hâlde, bir gereği yokken, boşu boşuna.

Vāʿiẓā yoḳ yire niçün ṭırmalarsın beynümüz
Eskidendür zāhid-i zerrāḳ ile mā-beynümüz

6. **yoḳ yire:**
Gazel 365
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok yere: Hiçbir neden bulunmadığı hâlde, bir gereği yokken, boşu boşuna.

Naḳd-i ömrüñ yoḳ yire dünyā içün ḫarc eyleme
Ey Ḳabūlī çoḳ kişi aldandı bu bāzārda

7. **yoḳ yire:**
Gazel 386
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok yere: Hiçbir neden bulunmadığı hâlde, bir gereği yokken, boşu boşuna.

Ġamze-i ḫūn-rīz ile yoḳ yire ḳanum dökmege
Göz ḳarardursın ola mı ey gözi ala yine

<u>yoḳ yirlere:</u>

1. **yoḳ yirlere:**
Gazel 418
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yok yere: Hiçbir neden bulunmadığı hâlde, bir gereği yokken, boşu boşuna.

Ẕü’l-feḳār-ı ġamze-i ḫūnrīz ile yoḳ yirlere
Ḥayder-i kerrār-ı çeşmüñ dökmesün ḳanum ʿAli

<u>yokdan varlıġa getürüpdür:</u>

1. **yoḳdan varlıġa getürüpdür:**-*üp, -dür*
Gazel 374
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Âşığı başka bir hâle getirmek.

Dehenüñden umaruz kim ḳıla bir būse naṣīb
Ol ki yoḳdan getürüpdür bizi bu varlıġa

<u>yokla:</u>

1. **yoḳla:**
Gazel 215
Mısra: **5**
Yoklamak, aramak, araştırmak.

Ġam u ālāmı yoḳ bir gūşe yoḳla
Ḫalāṣ olmaġa ġamdan bir amān bul

<u>yoklan:</u>

1. **yoḳlana:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **123**
Yoklanmak, araştırılmak.

Yoḳlana maṣraf-ı īrād u mevācib senden
Ḳılalar ḳısmet-i rūziyyesini ḥaḳḳı ḳasām

2. **yoḳlanmaya:**-*ma, -y, -a*
Mesnevi 7
Mısra: **44**
Yoklanmak, araştırılmak.

Yanuñda ḥükmi yoḳ mı ḥükm-i şāhuñ
Neden yoḳlanmaya cürm ü günāhuñ

3. **yoḳlansa:**-*sa*
Tarih 3
Mısra: **20**
Yoklanmak, araştırılmak.

Dimişler pādşāh-ı kām-rānuñ tā murādınca
Bulınmaz ser-te-ser yoḳlansa ger iḳlīm-i ʿOs̱mānī

<u>yoḳlıġı varlıḳdan yeg sever:</u>

1. **yoḳlıġı varlıḳdan yeg sever:**-*er*
Gazel 439
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yokluğu varlıktan daha çok sevmek. II İlim ve irfan sahibi kişilerin dünya malına önem vermeyip yokluğu varlığa tercih etmeleri.

Yeg sever aṣḥāb-ı dāniş varlıḳdan yoḳlıġı
Eks̱eriyā sevmez erbāb-ı tecerrüd çoḳlıġı

<u>yol:</u>

1. **yol:**
Beyit 248
Mısra: **2**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet.

Rāh-ı miḥnetde sen ey dil bir avuc ḫāk olasın
Yol mıdur bād-ı ġudūr ile ṭarabnāk olasın

2. **yoldur:**-*dur*
Gazel 260
Mısra: **5**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet.

Hevā-yı ʿışḳ-ı mecāzī ḥaḳīḳate yoldur
Ḥaḳīḳate irişince mecāza başlayalum

3. **yolıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 270
Mısra: **3**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet.

Dil-i güm-rāha yolıyla ʿināyet mümkin olmazsa
Cenāb-ı Kibriyāya ṭoġru varan rāh içün olsun

4. **yoldan:**-*dan*
Gazel 363
Mısra: **9**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet.

Manṣıbuñ bir yolı vardur gel o yoldan varılur
Varma yolsuzluḳ idüp dest-i tehī ey güm-rāh

5. **yollar:**-*lar*
Kaside 1
Mısra: **38**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet.

Semādan ayaġuñ ṭopraġına yüz sürmek istermiş
Gelimez ke̲sretinden yollar üzre berf ü bārānuñ

6. **yol:**
Kaside 2
Mısra: **88**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet.

Kīmyā gibi ʿazīz olmaġa saʿy eyler iken
Yol mıdur ḫāk-i reh-i derd ile olmaḳ yeksān

7. **yolda:**-*da*
Kaside 3
Mısra: **66**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet.

Ser-tā-ḳadem egerçi ālūde-i günāhuz
Ammā bu yolda ḫāṭır olmışdı ḫayra māyil

8. **yolda:**-*da*
Kaside 6
Mısra: **62**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet.

ʿAdem diyārına ʿazm eyleyen baña uysun
Bugün bu yolda benem pīşvā-yı ehl-i sefer

9. **yol:**
Kıt'a 23
Mısra: **4**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

10. **yoldur:**-*dur*
Mesnevi 4
Mısra: **65**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet.

Ehl-i ʿirfānı gözlemek yoldur
Size de ṣoñra ḳalacaḳ oldur

11. **yol:**
Gazel 107
Mısra: **7**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet. II Sevgiliye giden yol.

Ey kūy-ı vaṣl-ı dil-bere yol ikidür diyen
Biz daḫı birisin bilürüz birisi nedür

12. **yol:**
Gazel 154
Mısra: **10**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet. II Sevgiliye giden yol.

Nigāruñ rāh-ı kūyın baġladı seyl-āb-ı eşk āḫir
Ḳabūlī geçmege aġyārı şimden girü yol ḳalmaz

13. **yola:**-*a*
Gazel 228
Mısra: **8**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet. II Sevgiliye giden yol.

Delīl-i rāh-ı devletsin nümūdār-ı saʿādetsin
Mürīd-i muḫliṣüñ ol yola irşād eyle sulṭānum

14. **yol:**
Gazel 360
Mısra: **5**
Bir amaç uğruna

aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet. II Hak yolu.

Ṭoġru yürürseñ yüri yol ṭoġrudur
Ṭoġrulugör yoluña ey merd-i rāh

15. **yoluña:**-*uñ, -a*
Gazel 360
Mısra: **6**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet. II Hak yolu.

Ṭoġru yürürseñ yüri yol ṭoġrudur
Ṭoġrulugör yoluña ey merd-i rāh

16. **yolı:**-*ı*
Tahmis 13
Mısra: **23**
Bir amaç uğruna aşmak istenilen mesafe, güzergâh, istikamet. II Hak yolu.

Güm-rāh imiş āḫir giderek añladı yolı
Dergāh-ı Ḫudā himmetine yüz ṭutdı Kabūlī

17. **yoluña:**-*uñ, -a*
Beyit 109
Mısra: **2**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Ey zülāl-i laʿli āb-ı selsebīl
Yoluña başum fedā cānum sebīl

18. **yolında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 18
Mısra: **7**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

19. **yolına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 54
Mısra: **12**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Varumı ḳıldum hebā yārüñ miyānı yolına
Yolına nem var ise hep der-miyāndur dostlar

20. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 57
Mısra: **4**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Kendüden bī-zār olup çoḳ zūr iderse ʿāşıḳa
Niçe bir çeksün yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-zār zūr

21. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 67
Mısra: **4**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Beni şemşīr-i ʿışḳa ser-fürū ḳılmaz ḳaçar dirseñ
Şehā yoluñda başum gibi boynum var kefīlüm var

22. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 102
Mısra: **9**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Senüñ yoluñda ölmekden ḳaçar diyü münāfıḳlar
Ḳabūlī ol şeh-i ḥüsne bizi öldürde yazmışlar

23. **yoluña:**-*uñ, -a*
Gazel 107
Mısra: **2**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Ḳasduñ egerçi cān u dilüñ birisinedür
İkisi de fedā yoluña birisi nedür

24. **yollaruña:**-*lar, -uñ, -a*
Gazel 149
Mısra: **6**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Dip düplü şular süprüdürüz ḫār-ı müjeyle
Yeller gibi yollaruña cārū çekerüz biz

25. **yolıyla:**-*ı, -y, -la*
Gazel 153
Mısra: **7**

(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Ḳalur yolıyla varmaz ser-menzil-i murāda
Rāh-ı fenāda ol kim terk-i tecemmül itmez

26. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 153
Mısra: **2**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Cānā marīż-i derd-i ʿışḳuñ taʿallül itmez
Cān isteseñ yoluñda virür teʾemmül itmez

27. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 153
Mısra: **3**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Başmaz ḳadem yoluñda ḫāk eyleseñ vücūduñ
Ey şehsüvār ey dil sākin tenezzül itmez

28. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 169
Mısra: **4**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Kim var Ḥalīlāsā varup nār-ı ġama atılmamış
Kim ḳaldı İsmāʿīlveş yoluñda ḳurbān olmamış

29. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 277
Mısra: **7**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ṣafā kesb iderin
Cān fedā eylemegi cānuma minnet bilürin

30. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 285
Mısra: **11**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ṣafā ʿadd iderin
Cān fedā eylemegi cānuma minnet bilürin

31. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 295
Mısra: **8**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Abdāl-ı Kerbelā gibi ser-pā bürehneyem
ʿĀşıḳ yoluñda böyle gerekmez mi yā Ḥüseyn

32. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 327
Mısra: **1**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

33. **yoluña:**-*uñ, -a*
Gazel 337
Mısra: **1**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Reh-i vefāda vücūdın ġubār iden yoluña
Ḳanı vefā vü mürüvvet ḳanı ʿaṭā ḳuluña

34. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 347
Mısra: **8**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Ayaġuña sürüp yüz pāy-būsuñ ārzū eyler
Gözüm yaşı yoluñda sāʾil oldı ḳurı gönderme

35. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 351
Mısra: **7**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Yoluñda ölünce çekerin bār-ı belāñı
Çökdüm şütür-i ner gibi iki dizüm üzre

36. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 396
Mısra: **5**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Geçdi serden yoluñda ʿışḳ ehli
Cānı terk itdi ḫānümānı ḳodı

37. **yolına:**-*ı, -n, -a*
Gazel 419
Mısra: **3**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Ne ṭurursuz yolına naḳd-i revān beẕl eyleñ
Mālik-i Mışr-ı vefā Yūsuf-ı Kenʿān geldi

38. **yolında:**-*ı, -n, -da*
Gazel 451
Mısra: **2**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Degüldür şerḥalarla tende dāġ-ı ḫūn-feşān yir yir
Şeh-i ġam geçmege yolında ḳalmışdur nişān yir yir

39. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Gazel 458
Mısra: **1**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Yoluñda neler çekdügüm añlar mısın ey şāh
Bir ben bilürüm çekdügümi bir de bir Allāh

40. **yolında:**-*ı, -n, -da*
Muhammes 1
Mısra: **5**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Vādi-i rāh-ı belāda ʿāşıḳ-ı bī-bākler

41. **yolında:**-*ı, -n, -da*
Muhammes 1
Mısra: **10**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Ḫāṭır-ı ġamnāklerde āh-ı āteşnākler
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

42. **yolında:**-*ı, -n, -da*
Muhammes 1
Mısra: **15**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum
Devr elinden bir zamān çekdüm nice derd ü belā

43. **yolında:**-*ı, -n, -da*
Muhammes 1
Mısra: **20**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Bu felāketler ihānetler ḥaḳāretler baña
Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

44. **yolında:**-*ı, -n, -da*
Muhammes 1
Mısra: **25**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Hep senüñçündür benüm yolında ḳurbān olduġum

45. **yoluña:**-*uñ, -a*
Muhammes 1
Mısra: **12**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Ṣabr idüp her derde ʿışḳuñ iḫtiyār itdüklerüm
Yoluña nem var ise cümle niṯār itdüklerüm

46. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Müseddes 4
Mısra: **19**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Terk-i ser ḳılmaġı yoluñda ben īcād itdüm
Nola ʿālemde añılsa bir eyü ad itdüm

47. **yolumda:**-*um, -da*
Şarkı 2
Mısra: **20**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Dimedüñ bir kerre şimdi benüm de
Yolumda cān virür bir ḳulum vardur

48. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Şarkı 2
Mısra: **18**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Maḥabbetüñ gizlü durur cānumda
Yoluñda ölmek saʿādet yanumda

49. **yolında:**-*ı, -n, -da*
Tahmis 10
Mısra: **24**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

ʿAcebdür cāna ḳalmaz pehlevānuñ
Yolında cān u baş oynar cüvānuñ

50. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Tesdis 2
Mısra: **19**
(Sevgilinin) Yoluna, uğruna.

Varup yoluñda ey sīmīn-semen yüz yire urmazsam
Kemīne bende-i fermān olup ḳapuñda ṭurmazsam

51. **yoldur:**-*dur*
Mesnevi 2
Mısra: **85**
Yol, yöntem, usul.

Ḳadr-i pīrānı gözlemek yoldur
Şehlere daḫı ḳalacaḳ oldur

52. **yolda:**-*da*
Mesnevi 7
Mısra: **35**
Yol, yöntem, usul.

Bu yolda şehlerüñ ḳānūnı vardur
Şehenşāh emrinüñ mażmūnı vardur

53. **yolı:**-*ı*
Şarkı 3
Mısra: **14**
Yol, yöntem, usul.

Güzeller ʿışḳına ḳaldurdı ṭolı
Pek güzel bilürler erkānı yolı

54. **yolda:**-*da*
Gazel 319
Mısra: **10**
Yoluna, uğruna.

Ṭarīḳ-ı ʿışḳı terk itmem
Ḳabūlī kesseler başum
Hevā-yı ʿışḳ serden gitmesün bu yolda ser gitsün

55. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Kaside 2
Mısra: **95**
Yoluna, uğruna.

Bir ḳuluñdur ki bir ağız söz ile yoluñda
Baş u cān terkin urur aña nedür kevn ü mekān

56. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Kaside 5
Mısra: **11**
Yoluna, uğruna.

Ḳara ṭopraġ ile birdür yoluñda kelle-i aʿdā
Reh-i miḥnetde ṭopraḳ başlarına ḳavm-i tersānuñ

57. **yolına:**-*ı, -n, -a*
Mesnevi 5
Mısra: **48**
Yoluna, uğruna.

Ol ki paşa içündür ol maʿḳūl
Ser fedā yolına degül maḥṣūl

58. **yoluñda:**-*uñ, -da*
Mesnevi 5
Mısra: **85**
Yoluna, uğruna.

Nīze gibi yoluñda ṭoġru olam
Beni oḳ gibi ṣanma uġru olam

59. **yolunda:**-*un, -da*
Şarkı 1
Mısra: **27**
Yoluna, uğruna.

Dost yolunda cān u başa
Ḳıyagör göñül böyl'olur

60. **yolında:**-*ı, -n, -da*
Tarih 11
Mısra: **13**
Yoluna, uğruna.

Bir ʿamel itdi ki yolında
ne ṣarf itse maḥal
Bir maḥal oldı maḥallinde
ki aḳrānı muḥāl

61. **yolmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 310
Mısra: **8**
Yolmak, bitki ve tüy gibi şeyleri çekerek koparmak. II Acı vermek, can yakmak.

Başuñ ḳanaduñ içre çek
ʿanḳā-ṣıfat bir gūşede
Bāl u perüñ dirseñ eger
ṣayyād-ı miḥnet yolmasun

yol bulur:

1. **yol bulur:**-*ur*
Gazel 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yol bulmak: Bir maksada erişmek için çare bulmak. II Sevgilinin eşiğine yüz sürmek isteyen âşığın bir yol bulması.

Yol bulur yüz sürmege
bāb-ı saʿādet-baḫşına
Devlet anuñ kim Ḳabūlī
ḫāk ile yeksān ola

yol gösterüp:

1. **yol gösterüp:**-*üp*
Gazel 191
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yol göstermek: Kılavuzluk etmek, bilmeyen bir kimseye yol göstermek.

Rāh-ı Mevlāda ḍalālet
ehline yol gösterüp
Nice güm-rāhı ṭarīḳ-ı
Ḥaḳḳa irşād eylemek

yol gözleyen:

1. **yol gözleyen:**-*y, -en*
Gazel 370
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yol gözlemek: Bir kimsenin gelmesini beklemek.

Ṭarīḳın añlayan yol
gözleyen rindāna nāẓır ol
Reh-i ādābdan ḫāric olan
güm-rāhdan ḳorḳma

yol olsun:

1. **yol olsun:**-*sun*
Gazel 449
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yol olmak. II Sevgiliyi görme uğruna onun yolunda toprak olmak. II Sevgiliyi tekrar görmenin bir yolunu bulmaya çalışmak.

Çignesin ḫāk-i rehüñ gibi
beni düşmen ü dost
Tek yüzüñ görmege bir
daḫı yine yol olsun

yol şorana:

1. **yol şorana:**-*a*
Gazel 360
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yol soran (kimse). II Allah yolunda gitmek isteyen kişi.

Yol şorana bunda şorutma ḳatı
Hep şorulur anda bu cürm ü günāh

yol vir:

1. **yol vir:**
Gazel 370
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yol vermek: Geçmesine izin vermek, imkân sağlamak.

Ḳabūlī müstemendüñ behremend eyle ṭarīḳinden
Ṭarīḳ ehline yol vir merdüm-i bī-rāhdan ḳorḳma

yol virme:

1. **yol virme:**-*me*
Gazel 402
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yol vermek: Geçmesine izin vermek, imkân sağlamak.

Şuʿāʿ-ı pertev-i ḫurşīd-i ʿālem gibi olursa
Sarāy-ı ḫāṣa yol virme araya girmesün nāşī

yola gel:

1. **yola gel:**
Gazel 360
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yola gelmek:
İstenilen şekilde davranışı kabullenmek, uslanmak, düzelmek.

Geç bu hevādan yola gel ey gönül
Niçe gele giçe bu sāl ü bu māh

yola gir:

1. **yola gir:**
Gazel 219
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yola girmek, yolculuğa çıkmak, yola düşmek. II Kendine çekidüzen vermek, gerektiği şekilde davranmaya başlamak.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli yola gir ḳaṭāra gel

yoldan azdurmasun:

1. **yoldan azdurmasun:**-*ma, -sun*
Gazel 47
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yoldan çıkarmak:
Bir kimseyi doğru yoldan çıkartıp azdırmak, saptırmak.

Uymazuz biz zāhide azdurmasun yoldan bizi
Ādemüz ādem olan iḍlāl-i şeyṭāndan ḳaçar

yoldan çıkardı:

1. **yoldan çıḳardı:**-*dı*
Gazel 218
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yoldan çıkarmak:
Bir kimseyi doğru yoldan çıkartıp azdırmak, saptırmak.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli ile uy ḳaṭāra gel

2. **yoldan çıḳardı:**-*dı*
Gazel 219
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yoldan çıkarmak:
Bir kimseyi doğru yoldan çıkartıp azdırmak, saptırmak.

Yoldan çıḳardı gitdi seni üştür-i emel
Şimden girü Ḳabūli yola gir ḳaṭāra gel

yolına bezl iderler:

1. **yolına bezl iderler:**-*er, -ler*
Kaside 2
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Yoluna saçmak, uğruna dağıtmak.

Kef-i erbāb-ı kerem gibi direm ṭutmazlar
Bezl iderler yolına her kim iderse güẕerān

yolında baş u cānı fedā eylemek:

1. **yolında baş u cānı fedā eylemek:**-*mek*
Gazel 424
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Yolunda can (ve baş) vermek, bir kimse uğruna ölümü göze almak, çekinmeden canını feda etmek.

Yolında fedā eylemek baş u cānı
Ḥayāt-ı ebed ʿömr-i sermed degül mi

yollara düşmişsin:

1. **yollara düşmişsin:**-*miş, -sin*
Gazel 314
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yollara düşmek:
Yola çıkmak, bir şeye veya bir kimseye ulaşmak amacıyla yola koyulmak.

Ayaġı tozına yüz sürmek içün ol sehī-ḳaddüñ
ʿAceb üftāde olmış sāyeveş yollara düşmişsin

yolları üstinde bekle:

1. **yolları üstinde bekle:**
Gazel 34

Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yolunu beklemek.

Tūtyā-yı ḫāk-i pāyin almaġ isterseñ eger
Yolları üstinde bekle ey Ḳabūlī gözüñ aç

yolların kesdüñ:

1. **yolların kesdüñ:**-*dü, -ñ*
Kaside 5
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yol kesmek: Engel olmak, durdurmak.

Mücedded ḳalʿalarla yolların kesdüñ ḳızılbaşuñ
Kesildi bir birinden begleri Īrān u Turanuñ

yollarumuz bağladı:

1. **yollarumuz bağladı:**-*dı*
Gazel 503
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yolunu bağlamak: Önünü kesmek, çıkar yol bırakmamak.

Bağladı yollarumuz pīşrev-i muṭrıb-ı ʿışḳ
Girüde ḳodı bizi naġmesinüñ bāz u pesi

yollaruñ gözedür:

1. **yollaruñ gözedür:**-*ür*
Terci-bend 1
Mısra: **27**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yolunu gözetmek/beklemek: Belli bir kimsenin gelmesini beklemek.

Rūz u şeb dīde yollaruñ gözedür
Olsa nergis gibi nola pür-nem

yollaruñı şularsam:

1. **yollaruñı şularsam:**-*r, -sa, -m*
Gazel 263
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yolları sulamak. II Sevgilinin yolunda gözyaşı dökmek, ağlamak.

Şularsam eşkle yollaruñı bir işkil añlarsın
Semend-i nāzuñı eşgil disem eşmez gil añlarsın

yolma şaḳal:

1. **yolma şaḳal:**
Kaside 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yolunmuş sakal.

Nedür ol aşma burun …… yüz dügme dudaḳ
Balta dil aġac aġız yolma şaḳal işleme ḳıl

yolsuzluḳ idüp:

1. **yolsuzluḳ idüp:**-*üp*
Gazel 363
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yolsuzluk etmek, usulsüzce davranmak.

Manşıbuñ bir yolı vardur gel o yoldan varılur
Varma yolsuzluḳ idüp dest-i tehī ey güm-rāh

yoluḳ nā-sāz meşreb:

1. **yoluḳ nā-sāz meşreb:**
Kaside 10
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Yolunmuş, edepsiz huylu (kimse).

Bir yoluḳ nā-sāz meşreb bir mücerred nā-tırāş
Bir yonılmadıḳ dıraḫt-āsār bir taşlaḳ dede

yoluñ bekle:

1. **yoluñ bekle:**
Gazel 350
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yolunu beklemek: Arzu edilen bir kimsenin veya bir şeyin gelmesini beklemek.

Çignerse her denī seni incinme ġam degül
Sen aġır ol Ḳabūli yoluñ bekle hem-çü kūh

yoluña izüñe:

1. **yoluña izüñe:**
Gazel 2
Mısra: **6**

Kelime Tipi: -
Yoluna ve izine. II Sevgilinin yoluna, onun uğruna.

Tevsen-i çarḫ-ı felek ḳavs-i kuzaḫ kāhkeşān
Yoluña izüñe vü ġurre-i ġarrāña fedā

yoluña serümi ḳodum:

1. **yoluña serümi ḳodum:**-*du, -m*
Gazel 240
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yoluna baş koymak: Belli bir şey uğruna tüm varlığını ortaya koymak.

Olsun naḳāreveş reh-i ʿışḳuñda iki şaḳ
Şemşīr-i ġamla çal serümi yoluña ḳodum

yoluñda ġubār oldum:

1. **yoluñda ġubār oldum:**-*du, -m*
Gazel 359
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yolunda toprak olmak. II Sevgili uğruna ölümü göze almak.

Yoluñda ġubār oldum aḥvālüme āgāh ol
Sensin bu güẕergāhuñ āgāhı Meḥemmed Şāh

yoluñda ölmek dirilmek:

1. **yoluñda ölmek dirilmek:**
Kaside 1
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Yolunda ölüp dirilmek. II Vezir Osman Paşa'nın uğruna can vermek.

Yoluñda herkesüñ ölmek dirilmek cānına minnet
Kimi bendeñ kimi cān ile ḳuluñ kimi ḳurbānuñ

yoluñda terk-i ser ḳılmaz:

1. **yoluñda terk-i ser ḳılmaz:**-*maz*
Gazel 404
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Yolunda başı terk etmek. II Sevgili uğruna can vermek.

Yoluñda terk-i ser ḳılmaz Ḳabūlī dirse kiẕb eyler
ʿAdū-yı seg-nihāduñ ḫoş çıḳar yalanı yalanı

yonılmadıḳ dıraḫt-āsār:

1. **yonılmadıḳ dıraḫt-āsār:**
Kaside 10
Mısra: **24**
Kelime Tipi: -
Yontulmamış ağaç. II Tıraş olmamış kimse.

Bir yoluḳ nā-sāz meşreb bir mücerred nā-tırāş
Bir yonılmadıḳ dıraḫt-āsār bir taşlaḳ dede

yort şavul:

1. **yort şavul:**
Beyit 227
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yoldan kaç! II Âşığın yerinde duramaması, bir yerde sebat etmemesi.

Niçe bir ey göñül bu ṣavul yort
Sen de şehr-i ʿademde ṭut bir yurt

yu:

1. **yusun:**-*sun*
Gazel 330
Mısra: **10**
Yıkamak, temizlemek, kirlerden arındırmak. II Gönlünü temizlemek, kötülük yapmamak.

Müttehemdür kākül-i dil-ber göñül almaġ ile
Söyle dil-dāra Ḳabūlī anı yusun ṭarasın

2. **yur:**-*r*
Gazel 57
Mısra: **10**
Yıkamak, temizlemek, kirlerden arındırmak. II Yok etmek, ortadan kaldırmak.

Araya çirk-i küdūret ṣaldı gerçi kim ʿadū

Ey Ḳabūlī tīġ ile pāk eyler anı yār yur

yukerremu'l-kerīm:

1. **yukerremu'l-kerīm:**
Beyit 193
Mısra: **1**
"*Cömert kişi onurlandırılır".*

Yukerremu'l-kerīm
Ve yusʾelu'l-leʾīm

yumrı:

1. **yumrı:**
Kaside 11
Mısra: **1**
Yuvarlak, şişkin.

Yoġun yumrı ḳara kürtül
Ḳaraman erlerin gördüm
Dürük yüzlü çürük sözlü
dürūġ-āverlerin gördüm

yumuş:

1. **yumuşa:**-*a*
Gazel 377
Mısra: **8**
Vazife, iş, hizmet, görev.

Egerçi yügrişür āb-ı sirişküm
Ṭıfıldur daḫı yüz yumaz yumuşa

yurt ṭut:

1. **yurt ṭut:**
Beyit 227
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Bir yeri kendisine yurt olarak kabul etmek, vatan tutmak.

Niçe bir ey göñül bu ṣavul yort
Sen de şehr-i ʿademde ṭut bir yurt

yuva:

1. **yuvasın:**-*s, -ı, -n*
Diğer 2
Mısra: **43**
Hayvanların ve özellikle kuşların yavrulamak, yumurtlamak, yavrularını büyütmek için yaptığı barınak, kuş yuvası. II Vezir.

Şāhbāzı ḳande uçurduñ yuvasın neyledüñ
ʿĀlem-i kevn ü fesāduñ muḳteżāsın neyledüñ

yuvasın tārumār itdüñ:

1. **yuvasın tārumār itdüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **46**
Kelime Tipi: -
(Düşmanın) Evini tarumar etmek.

Uçurduñ düşmen-i zāġuñ ḥużūrın bī-ḳarār itdüñ
Ḳaçurduñ āşyānından yuvasın tārumār itdüñ

yuy:

1. **yuy:**
Gazel 427
Mısra: **8**
Yıkamak, temizlemek, kirlerden arındırmak. II Gönülde Allah'tan başka hiçbir şeye yer vermemek, masivayı terk ederek her şeyden sıyrılmak ve yalnızca Allah ile bir olmak.

Āb-ı istiġfār ile çirk-i günāh-ı cismi yu
Naḳş-ı ġayrı levḥ-i dilden tīġ-i irfān ile yuy

yüce:

1. **yücedür:**-*dür*
Gazel 110
Mısra: **6**
Yüksek, yüce, ulu.

Pestdür saḳf-ı semā dergeh-i bālāña göre
Āstānuñ yücedür ṭāḳ-ı semāvāta naẓar

2. **yücedür:**-*dür*
Kaside 7
Mısra: **13**
Yüksek, yüce, ulu.

Ḳadrüñ andan yücedür kim irişe dest-i ḫayāl
Ẕātuñ andan ötedür k'anı muḥīṭ ola ṣıfāt

yüce bārgāh:

1. **yüce bārgāh:**
Gazel 422

Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüce makam.

Mecnūn başında ṣanma dilā āşyān-ı murġ
Ol pādşāh-ı ʿışḳa yüce bārgāh idi

yüce naẓargāh:

1. **yüce naẓargāh:**
Gazel 210
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Seyredilmeye değer yüce yer.

Her cānibi bir yüce naẓargāh Ḳabūlī
Her gūşesi bir pādşeh evrengi Gedūsuñ

yügriş:

1. **yügrişür:**-*ür*
Gazel 377
Mısra: **7**
Koşuşmak. II Akmak, dökülmek.

Egerçi yügrişür āb-ı sirişküm
Ṭıfıldur daḫı yüz yumaz yumuşa

yügrüge bin:

1. **yügrüge bin:**
Beyit 150
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Hızlı koşan ata binmek. II Alelacele davranmak, bir eylemi yapmak için bir an önce harekete geçmek, acele etmek.

İki ʿālemde eger ister iseñ ḳadr u revāc
Yügrüge bin yüzüñi al ele yüzsüzden ḳaç

yügrüklik:

1. **yügrüklik:**
Gazel 170
Mısra: **11**
Çeviklik, atiklik, hızlılık.

Yügrüklik ile aldı meydānı esb-i ṭabʿuñ
Şimden girü Ḳabūlī naẓm ehliyile yarış

yükin ṭutsun:

1. **yükin ṭutsun:**-*sun*
Gazel 373
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yükünü tutmak: Kâr elde etmek, çok kazanmak, zenginleşmek.

Yükin ṭutsun bulursa bācın alsun düşmen-i bed-ḫ∨āh
Çekilsün şarḳ u ġarbuñ kārbānı kārbān üzre

yükini ṭutdı:

1. **yükini ṭutdı:**-*dı*
Gazel 490
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yükünü tutmak: Kâr elde etmek, çok kazanmak, zenginleşmek.

Yükini ṭutdı nāz ile dil-ber
Reh-nişīnān-ı ʿışḳa bāc gerek

yükli:

1. **yükli:**
Kaside 4
Mısra: **154**
Yüklü olma.

Ṭoġmadın mihr-i cihāntāb neler ṭoġa daḫı
Ḫayliden yükli ṭurur māder-i pīr-i eyyām

yüküñi ṭut:

1. **yüküñi ṭut:**
Gazel 33
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yükünü tutmak: Kâr elde etmek, çok kazanmak, zenginleşmek.

Zevraḳ-ı meyden yüküñi şöyle ṭut
Tā belürsüz ola cānā baş u ḳıç

yüküñi yuḳarı yıġ:

1. **yüküñi yuḳarı yıġ:**
Gazel 180
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yükünü yukarı yığmak: Kendini naza çekmek, nazlanmak.

Pestsin āhuma göre ey çarḫ
Yüküñi sen gerekse yuḳarı yıġ

yümün:

1. **yümün:**
Kıt'a 23
Mısra: **3**
Uğur, bereket.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

yüreg:

1. **yüregüñ:**-*üñ*
Gazel 77
Mısra: **8**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Sevgilinin yüreği.

Elmās-ı dür-i eşküm göñlüñe eşer itmez
Pālūde-i tersin sen ammā yüregüñ mermer

2. **yüregüm:**-*üm*
Kıt'a 24
Mısra: **2**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Ben ne ġamlar yutduġum laʿlüñ ġamıyla ölicek
Ṣaġ olanlar göreler cānā yüregüm yaralar

yüregüm yanar:

1. **yüregüm yanar:**-*ar*
Gazel 179
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüreği yanmak: Büyük bir üzüntü içinde olmak, çok acı çekmek.

Güldügüme baḳma yanar yüregüm
Añladuñ mı yā neye yanar çerāġ

yüregüm yandı:

1. **yüregüm yandı:**-*dı*
Gazel 70
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüreği yanmak: Çok acı çekmek, büyük bir üzüntü içinde olmak.

Āteş-i ḥasret ile yandı ṭutuşdı yüregüm
Kim gelürse yanuma şimdi benüm o da yanar

yüregüm yaraladı:

1. **yüregüm yaraladı:**-*dı*
Gazel 382
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yürek yaralamak: İncitmek, gücendirmek, gönül kırmak.

Yüregüm yaraladı yār yine
Dimedük hecr-i ġamı yārāna

yüregümüz pür-yāre ḳıldı:

1. **yüregümüz pür-yāre ḳıldı:**-*dı*
Gazel 380
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
Yüreği yaralı olmak, büyük üzüntü yaşamak, kederli olmak.

Pür-yāre ḳıldı yüregümüz yara yara yār
Kim dir dili ki yara ile yāre yaraya

yürek:

1. **yürek:**
Gazel 171
Mısra: **9**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Yürek teʾsīr-i nār-ı ʿışḳı dāġ-ı sīneden ṭuymış
Ḫavāṣ-ı āteş-i Sīnāyı Mūsī Ṭūrdan görmiş

2. **yürekde:**-*de*
Gazel 443
Mısra: **6**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Âşığın gönlü.

Dehān u kākül ü ruḫsār u çeşmüñ ārzūsıyla
Yürekde derd ü dilde ʿışḳ tende bār u gözde nem

3. **yürek:**
Müsemmen 1
Mısra: **29**
Gönül, yürek, sine, kalp. II Kabûlî'nin gönlü.

Bu ḥasrete yürek mi döyer vāy ḥasretā
Kim ṣabr ider bu fürḳate ḥayfā vü fürḳatā

yürekde ḳaldı:

1. **yürekde ḳaldı:**-*dı*
Gazel 400
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yürekte kalmak, gönle tesir etmek.

Ol ḳaşı yānuñ yürekde ḳaldı peykān pāresi
Nice peykān pāresi dil vuṣlası cān pāresi

yüreklen:

1. **yüreklendüm:**-*dü, -m*
Gazel 200
Mısra: **2**
Yüreklenmek, cesaretlenmek, korkmamak. II Âşığın canını ortaya koyarak sevgiliyle göz göze gelmesi.

Ṭoḳunmaḳ ḳaṣdın itse ḫavf iderdüm tīr-i müjgānuñ
Yüreklendüm yine benden yaña gelmekle peykānuñ

yüri:

1. **yüri:**
Gazel 20
Mısra: **6**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Bāġa gel başuña yoḳ çāre der-i dil-berden
Yüri bīçāre göñül derdüñe bir dermān it

2. **yüri:**
Gazel 99
Mısra: **9**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Ten cāmesin çıḳar yüri ten cāmeyi ṭaġıt
Ṭurma Ḳabūli terk-i tecemmül zamānıdur

3. **yüri:**
Gazel 132
Mısra: **12**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Vāṣıl-ı bezm-i viṣāl-i yār olam dirseñ eger
Ey Ḳabūlī düş ayaġına yüri yalvar var

4. **yüri:**
Gazel 178
Mısra: **1**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Yüri hey ḳara baḫtum bī-saʿādet eyleyen ṭāliʿ
Murādum āftābın pür-kesāfet eyleyen ṭāliʿ

5. **yüri:**
Gazel 284
Mısra: **1**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Ey dil ara yüri ol serv-i dil-ārā seyrin
Eyle ol naḫl-i cemāl-i çemen-ārā seyrin

6. **yüri:**
Gazel 307
Mısra: **14**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Ḳavl idersin de yine gelmezsin
Yüri hey ʿahdi bütün ḳavli yalan

7. **yüri:**
Gazel 310
Mısra: **2**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Bād-ı fenādan güllerüñ pejmürde-ruḫsār olmasun
Gül gibi ḫandān ol yüri güler cemālüñ ṣolmasun

8. **yüri:**
Gazel 346
Mısra: **8**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Ser-firāz olmaḳ dilerseñ
bī-niyāza ḳıl niyāz
ʿİzzet isterseñ yüri yüz ṭut
cenāb-ı ʿizzete

9. **yüri:**
Gazel 349
Mısra: **2**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

İrmek dilerseñ evvel ü āḫir saʿādete
Dāyim müdāvim ol yüri ṭurma seʿādete

10. **yüri:**
Gazel 360
Mısra: **5**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Ṭoġru yürürseñ yüri yol ṭoġrudur
Ṭoġrulugör yoluña ey merd-i rāh

11. **yüri:**
Gazel 379
Mısra: **10**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Ey Ḳabūlī saña mescidde bulunmaz ise cāy
Yüri var mey-kede ṣadrına geç otur orada

12. **yüri:**
Gazel 432
Mısra: **13**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Düşmene ḳarşu Ḳabūlī gibi gögsüñ ger yüri
Ḫaṣma iẓhār-ı mehābet eyle şīr-i ner gibi

13. **yüri:**
Kaside 8
Mısra: **9**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Yüri şimden girü fursat senüñ virmek Ḫudānuñdur
Öñine ḳarşu ṭurmaz ḳavm-i aʿdā merd-i miḳdāmuñ

14. **yüri:**
Kaside 13
Mısra: **8**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Yüzüñ arduñ ʿaraba çarḫı gibi nā-maʿlūm
Kehle bāzārı yirüñdür yüri dingil dingil

15. **yüri:**
Kaside 13
Mısra: **32**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri boynuñ gibi irkenden üzil

16. **yüri:**
Mesnevi 7
Mısra: **26**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Dilüñde yoḳ muḳarrer ʿilm ü dāniş
Yüri bir ehl-i ʿilme bāri danış

17. **yüri:**
Mesnevi 7
Mısra: **53**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Yüri var ʿaḳluñı başuña cemʿ it
ʿAdālet şemʿini başuña şemʿ it

18. **yüri:**
Tahmis 1
Mısra: **10**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Çünki sırr-ı ʿışḳı fāş itdüñ dil-i nālān ile
Cānı terk eyle yüri Manṣūrveş dik dāruñı

19. **yüri:**
Tahmis 9
Mısra: **1**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Yüri ey meskenüm kūy-ı nedāmet eyleyen tāliʿ
Libāsum köhne-i şāl-ı felāket eyleyen tāliʿ

20. **yüri:**
Tahmis 9
Mısra: **10**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Sitārem yoḳ felekden kime feryād ideyin bilmem
Yüri ey ḫāṭırum dāyim ḳasāvet eyleyen tāliʿ

21. **yüri:**
Tahmis 9
Mısra: **25**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Haydi durma! Yürü!

Yüri ey baḫt-ı Adlīye ʿadāvet eyleyen tāliʿ

22. **yüridük:**-*dü, -k*
Gazel 196
Mısra: **3**
Adım atarak gitmek, yürümek.

Cūlar gibi gezdük yüridük berr ile baḥri
Āḫir giderek sāḥil-i ʿummāna yitişdük

23. **yürime:**-*me*
Gazel 308
Mısra: **8**
Adım atarak gitmek, yürümek.

At esb-i murāduñ ruḫ-ı cānāneye ḳarşu
ʿĀlemde piyāde yürime merd iseñ atlan

yürü:

1. **yürür:**-*r*
Gazel 317
Mısra: **5**
Adım atarak gitmek, yürümek.

Keşf içün ṣūfi keşef gibi ḥicāb ile yürür
Başını ḫırḳasına çekmegi görmiş baġadan

2. **yürüyemez:**-*y, -emez*
Gazel 454
Mısra: **2**
Adım atarak gitmek, yürümek.

Şāhbāz-ı çemenüñ olalı mümtāzından
Şalınur serv-i sehī yürüyemez nāzından

3. **yürüsem:**-*se, -m*
Müseddes 2
Mısra: **16**
Adım atarak gitmek, yürümek.

Ṭaşlarla sīneler dögsem nola cūlar gibi
Aġlasam gezsem sürünsem yürüsem ṣular gibi

4. **yürürse:**-*r, -se*
Kaside 1
Mısra: **61**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Bir arada bulunmak, birlikte yaşamak.

ʿAceb mi kurk ile eyyām-ı ʿadlüñde yürürse mīş
Yürür ʿadl ile aḥkāmuñ gezer dād ile fermānuñ

5. **yürüyüp:**-*y, -üp*
Gazel 426
Mısra: **16**
Adım atarak gitmek, yürümek. II Ortaya çıkmak.

Geçdi zer tāc ile şāhāne zümürrüd taḫtına
Mālikāne yürüyüp ḳapladı zīr ü zeberi

6. **yürüme:**-*me*
Gazel 45
Mısra: **6**
Allah yolunda yürümek, Allah'ın emir ve yasakları doğrultusunda yaşamak.

Ehl-i Ḥaḳ olma nedür bildüñ mi
Ḥaḳḳa yaḳīn yürüme çün teşdīd

7. **yürür:**-*r*
Gazel 115
Mısra: **1**
Akıp gitmek.

Bahār irişdi şular şalını bulanı yürür
Kenār-ı bāġa çıḳup gülşeni ṭolanı yürür

8. **yürür:**-*r*
Gazel 115
Mısra: **2**
Akıp gitmek.

Bahār irişdi şular şalını bulanı yürür
Kenār-ı bāġa çıḳup gülşeni ṭolanı yürür

9. **yürür:**-*r*
Gazel 115
Mısra: **4**
Akıp gitmek. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

ʿAceb mi keştī-i dil baḥr-i ʿışḳa ġarḳ olsa
Ġamuñla zevraḳ-ı çeşmüm ḳatı şulanı yürür

10. **yürür:**-*r*
Gazel 115
Mısra: **6**
Devam etmek.

Gil ü türāb ile deryā mükedder olmaz iñen
Erāzilüñ sözine göñlümüz bulanı yürür

11. **yürür:**-*r*
Gazel 115
Mısra: **8**
Devam etmek.

Ṭolansa rişte-i tār-ı zülüf-i yāre nola
Biri biriyle iki rişte dür ulanı yürür

12. **yürür:**-*r*
Gazel 115
Mısra: **10**
Devam etmek.

Ḳabūlī ʿasker-i ġam itdi mülk-i cāna hücūm
Ki żabṭ-ı mülke ḳamu ʿaskerüñ olanı yürür

yürüt:

1. **yürüt:**
Gazel 279
Mısra: **1**
Yürütmek. II Götürmek.

Sāḳī yürüt ayaġı ṭurma ḳadeh sürilsün
Şerʿ ile olmaz ise ḳānūn ile görilsün

Yūsuf:

1. **Yūsuf:**
Beyit 202
Mısra: **1**
Kardeşleri tarafından kuyuya atılması, Mısır'da köle olarak satılması, zindana düşmesi, rüya yorumlaması, Mısır'a sultan oluşu, Züleyha ile olan aşkı ve bilhassa güzelliğiyle klasik Türk şiirinde adından sıklıkla bahsedilen, Yakup peygamberin oğlu Hazreti Yûsuf.

Yūsuf gibi o yāri vezn eyleyince dīde
Cism-i laṭīf-i güldür bir ḳaṭre-i çekīde

2. **Yūsuf:**
Gazel 71
Mısra: **2**
Kardeşleri tarafından kuyuya atılması, Mısır'da köle olarak satılması, zindana düşmesi, rüya yorumlaması, Mısır'a sultan oluşu, Züleyha ile olan aşkı ve bilhassa güzelliğiyle klasik Türk şiirinde adından sıklıkla bahsedilen, Yakup peygamberin oğlu Hazreti Yûsuf.

Bu felek kim ādemi Yaʿḳūbveş nālān ider
Geh döner Yūsuf gibi Mışr ehline sulṭān ider

3. **Yūsuf:**
Gazel 169
Mısra: **2**

Kardeşleri tarafından kuyuya atılması, Mısır'da köle olarak satılması, zindana düşmesi, rüya yorumlaması, Mısır'a sultan oluşu, Züleyha ile olan aşkı ve bilhassa güzelliğiyle klasik Türk şiirinde adından sıklıkla bahsedilen, Yakup peygamberin oğlu Hazreti Yûsuf.

Bir göz mi var Yaʿḳūbveş ḥüzn ile giryān olmamış
Bir dil mi var Yūsuf gibi maḥbūs-ı zindān olmamış

4. **Yūsuf:**
Gazel 196
Mısra: **2**
Kardeşleri tarafından kuyuya atılması, Mısır'da köle olarak satılması, zindana düşmesi, rüya yorumlaması, Mısır'a sultan oluşu, Züleyha ile olan aşkı ve bilhassa güzelliğiyle klasik Türk şiirinde adından sıklıkla bahsedilen, Yakup peygamberin oğlu Hazreti Yûsuf.

Yaʿḳūb-ṣıfat milket-i Kenʿāna yitişdük
İnṣāf ide Yūsuf gibi sulṭāna yitişdük

5. **Yūsuf:**
Gazel 204
Mısra: **2**
Kardeşleri tarafından kuyuya atılması, Mısır'da köle olarak satılması, zindana düşmesi, rüya yorumlaması, Mısır'a sultan oluşu, Züleyha ile olan aşkı ve bilhassa güzelliğiyle klasik Türk şiirinde adından sıklıkla bahsedilen, Yakup peygamberin oğlu Hazreti Yûsuf.

ʿAzīz-i dil yine bir māh-peykere mālik
Degül ki Yūsuf anı göre cān vire Mālik

6. **Yūsuf:**
Gazel 222
Mısra: **2**
Kardeşleri tarafından kuyuya atılması, Mısır'da köle olarak satılması, zindana düşmesi, rüya yorumlaması, Mısır'a sultan oluşu, Züleyha ile olan aşkı ve bilhassa güzelliğiyle klasik Türk şiirinde adından sıklıkla bahsedilen, Yakup peygamberin oğlu Hazreti Yûsuf.

Mışra gelme yañılursañ sākin olma żāmin ol
ʿİzzet itmezler gerek Yūsuf gerek Bünyāmin ol

<u>Yūsuf Balinüñ ḫāli:</u>

1. **Yūsuf Balinüñ ḫāli:**
Gazel 511
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yûsuf Bali'nin hâli.

Göñlüm aldı ruḫlarınuñ alı Yūsuf Balinüñ
Āldür ʿuşşāḳa dāyim ḫāli Yūsuf Balinüñ

<u>Yūsuf Balinüñ leblerinüñ balı aḳsa:</u>

1. **Yūsuf Balinüñ leblerinüñ balı aḳsa:**-*sa*
Gazel 511
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yûsuf Bali'nin dudaklarının balının akması. II Yûsuf Bali'nin şeker gibi dudaklarıyla söz söylemesi, tatlı diliyle hoş kelam etmesi.

Ṭatlu dillü bir lebi şīrīn şeker-güftārdur
Leblerinüñ nola aḳsa balı Yūsuf Balinüñ

<u>Yūsuf Balinüñ ruḫlarınuñ alı:</u>

1. **Yūsuf Balinüñ ruḫlarınuñ alı:**
Gazel 511
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yûsuf Bali'nin yanaklarının kırmızısı.

Göñlüm aldı ruḫlarınuñ alı Yūsuf Balinüñ

Āldür ʿuşşāḳa dāyim ḫāli
Yūsuf Balinüñ

Yūsuf Paşa:

1. **Yūsuf Paşa:**
Kaside 4
Mısra: **213**
Kelime Tipi: -
Osmanlı döneminde beylerbeyi olmuş devlet adamı Yusuf Paşa.

Mīr-i mīrān olup iclāl ile Yūsuf Paşa
Pāye-i ṣadra gelüp ḫıdmete gösterdi ḳıyām

Yūsuf-cemāl:

1. **Yūsuf-cemāl:**
Gazel 515
Mısra: **7**
Güzelliği Yûsuf gibi olan (kimse). II Sevgili.

Ḥüsn ile mümtāz-ı ʿālemsin sen ey Yūsuf-cemāl
Kimse miṣlüñ göremez geşt eylese cānān elin

Yūsuf-ı cān:

1. **Yūsuf-ı cān:**
Gazel 228
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Can Yusuf'u. II Sevgili.

Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş
Yūsuf-ı cān oldı var ise esīr-i çāh-ı ġam

Yūsuf-ı cānı:

1. **Yūsuf-ı cānı:**-*ı*
Gazel 280
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Can Yusuf'u. II Sevgili.

Yūsuf-ı cānı Mıṣr-ı dilde ara
Hiç ʿazīzüm yabānda neylersin

Yūsuf-ı cānuñ yirini:

1. **Yūsuf-ı cānuñ yirini:**-*n, -i*
Gazel 208
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Can Yusuf'unun yeri. II Sevgilinin bulunduğu yer. II Âşığın gönlü.

Yūsuf-ı cānuñ zenaḫdānuñ ġamıyla yirini
Ḳaʿr-ı çāh iken ʿazīzüm ʿizz ü cāh itsem gerek

Yūsuf-ı Kenʿān:

1. **Yūsuf-ı Kenʿān:**
Gazel 419
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kenanlı Yûsuf, Hazreti Yûsuf. II Sevgili.

Ne ṭurursuz yolına naḳd-i revān bezl eyleñ
Mālik-i Mıṣr-ı vefā Yūsuf-ı Kenʿān geldi

Yūsufı ḳul idüp İsmāʿīli ḳurbān eyleyen:

1. **Yūsufı ḳul idüp İsmāʿīli ḳurbān eyleyen:**
Gazel 276
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Yusuf'u kul edip (Hazreti) İsmail'i kurban eden (şey). II Aşk.

ʿIşḳdur rāh-ı vefāda dost düşmen reşkine
Yūsufı ḳul idüp İsmāʿīli ḳurbān eyleyen

Yūsuf-ı maḳṣūdla:

1. **Yūsuf-ı maḳṣūdla:**-*la*
Gazel 168
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Yusuf'a ulaşılma isteği. II Sevgiliye ulaşma arzusu.

Yūsuf-ı maḳṣūdla vuṣlat müyesser olmadı
Giryeden aġardı çeşmüm dīde-i Yaʿḳūbveş

Yūsuf-ı Mışruñ mertebesi:

1. **Yūsuf-ı Mışruñ mertebesi:**
Gazel 14
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Mısır'a sultan olan Yusuf'un mertebesi.

Sulṭānlıġ iken mertebesi
Yūsuf-ı Mıṣruñ
Cübb-i ġama düşdigi ḳatı
cāy-ı taʿaccüb

yüz:

1. **yüzüñ:**-*üñ*
Beyit 16
Mısra: **1**
Yüz, suret, çehre, sima. II Sevgilinin yüzü.

Yüzüñ ḫurşīd işigüñ āsmānī
Ġam-ı ʿışḳet feżā-i āsmānī

2. **yüzinde:**-*i, -n, -de*
Beyit 270
Mısra: **2**
Yüz, suret, çehre, sima. II Sevgilinin yüzü.

Şemşīr-i pür-cilā durur ebrū degüldür ol
Anuñ yüzinde cevheridür mū degüldür ol

3. **yüzüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 23
Mısra: **3**
Yüz, suret, çehre, sima. II Sevgilinin yüzü.

Kimi gül dir yüzüñe kimi lāle
Efendi muḫtelif ancaḳ rivāyet

4. **yüzine:**-*i, -n, -e*
Gazel 70
Mısra: **7**
Yüz, suret, çehre, sima. II Sevgilinin yüzü.

Baḳamaz hergiz anuñ yüzine ol sīm-beden
Rūyını zerd idüben ʿāşıḳ olan eylese zer

5. **yüziyle:**-*i, -y, -le*
Gazel 78
Mısra: **10**
Yüz, suret, çehre, sima. II Sevgilinin yüzü.

Ne deñlü cevr iderse dil-berüñ yine Ḳabūlīsin
Yüziyle baḳmaduġı eylüki yüzine ṣuretdür

6. **yüzine:**-*i, -n, -e*
Gazel 182
Mısra: **14**
Yüz, suret, çehre, sima. II Sevgilinin yüzü.

Söylenür geldi diyü nāme-i ḫaṭṭı yārüñ
Ey Ḳabūlī yüzine biz anı çoḳdan oḳuduḳ

7. **yüzi:**-*i*
Gazel 236
Mısra: **4**
Yüz, suret, çehre, sima. II Sevgilinin yüzü.

Gice gündüz teveccühüm sañadur
Ey yüzi ḳıblegāhum İbrāhīm

8. **yüzüñ:**-*üñ*
Gazel 268
Mısra: **1**
Yüz, suret, çehre, sima. II Sevgilinin yüzü.

Semenāsā vücūduñ nāzük ü yüzüñ çerāġ olsun
Nihāl-i ḳāmetüñ bād-ı muḫālifden ırāġ olsun

9. **yüzi:**-*i*
Gazel 505
Mısra: **3**
Yüz, suret, çehre, sima. II Sevgilinin yüzü.

ʿĀrıżı Kaʿbe yüzi ḳıble ser-i kūyı maḳām
Ḳāmet-i mevzūnı bir sīmīn direkdür nūrdan

10. **yüzi:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **78**
Yüz, suret, çehre, sima. II Sevgilinin yüzü.

Gül-i al üzre ṭaʿn ider yañaġı
Yüzi gül gülbeşekkerdür ṭudaġı

11. **yüzi:**-*i*
Beyit 168
Mısra: **2**
Bir nesnenin üst kısmı, yüzey.

Öldürüben ayaġın alan bāde-i nābuñ
Ol ḳahve didükleri yüzi ḳara diñilse

12. **yüzi:**-*i*
Mesnevi 15
Mısra: **44**
Bir nesnenin üst kısmı, yüzey.

Kimi görürse kimisi sevinür
Yüzi bir yirde olsa biñ görinür

13. **yüzüm:**-*üm*
Gazel 208
Mısra: **9**
Yüz, suret, çehre, sima. II Âşığın yüzü.

Ey Ḳabūlī yüzüm üstünden nigārum geçmege
Reh-güẕārında vücūdum ḫāk-i rāh itsem gerek

14. **yüzi:**-*i*
Gazel 212
Mısra: **5**
Yüz, suret, çehre, sima. II Ateşin yüzü.

Yüzi gül dütüni sünbül ṣadāsı naġme-i bülbül
Ṣafā eyler göñül ġāyet esen bād-ı ṣabādan yeg

15. **yüzine:**-*i, -n, -e*
Gazel 78
Mısra: **10**
Yüz, suret, çehre, sima.

Ne deñlü cevr iderse dil-berüñ yine Ḳabūlīsin
Yüziyle baḳmaduġı eylüki yüzine ṣuretdür

16. **yüz:**
Kaside 13
Mısra: **11**
Yüz, suret, çehre, sima.

Nedür ol aşma burun …… yüz dügme dudaḳ
Balta dil aġac aġız yolma şaḳal işleme ḳıl

17. **yüzi:**-*i*
Mesnevi 5
Mısra: **64**
Yüz, çehre, surat, sima. II Çavuşun yüzü.

Ḳara kāfir ki dirler ol ḫar imiş
Yüzi ḳış aḫşamına beñzer imiş

yüz aġardamaz:

1. **yüz aġardamaz:**-*amaz*
Mesnevi 15
Mısra: **42**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü ağartmak: Beğenilir bir iş yapmak, davranışlarıyla yakınlarının övünmesini sağlamak.

Yüzin aġardur ādemüñ dirhem
Aḳçesüz yüz aġardamaz ādem

yüz aġardan:

1. **yüz aġardan:**-*an*
Kaside 1
Mısra: **51**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü ağartmak: Beğenilir bir iş yapmak, davranışlarıyla yakınlarının övünmesini sağlamak.

Çıḳup her yirde kimdür yüz aġardan bād-ı ṣubḥāsā
Ṣafaḳ gibi revān iden kim ola ḳanın aʿdānuñ

2. **yüz aġardan:**-*an*
Beyit 230
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü ağartmak: Beğenilir bir iş yapmak, davranışlarıyla yakınlarının övünmesini sağlamak.

Atadan oġlı ayırdan aḳçedür
Her ḳapuda yüz aġardan aḳçedür

yüz aġardur:

1. **yüz aġardur:**-*ur*
Gazel 306
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü ağartmak: Beğenilir bir iş yapmak, davranışlarıyla yakınlarının övünmesini sağlamak.

Yüz aġardur mı ġazā
yolında ġāzīler gibi
Ḫūn-ı sürḫ-ı düşmeni
icrāya muʿtād olmayan

yüz aġartdum:

1. **yüz aġartdum:**-*du, -m*
Kaside 5
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü ağartmak: Beğenilir bir iş yapmak, davranışlarıyla yakınlarının övünmesini sağlamak.

Yüz aġartdum ṣanurdı
ḳaraya atdı ḳara günlü
Daḫı bu çekdigi yüzi
ḳarasıdur ḳara ḫānuñ

yüz āl idüp:

1. **yüz āl idüp:**-*üp*
Beyit 285
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Yüzünü al etmek. II Hile yapmak, aldatmak.

Gülüñ her bergine bülbül
döker gözden birer jāle
Yine yüz āl idüp ḳondurur
anı daldan dala

yüz başıdur:

1. **yüz başıdur:**-*dur*
Mesnevi 15
Mısra: **46**
Kelime Tipi: **-**
Yüz başı.

Her ne isterse aḳçe ṭaşıdur
Altun aralarında yüz
başıdur

yüz çevirmez:

1. **yüz çevirmez:**-*mez*
Gazel 67
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz çevirmek: Gösterdiği ilgiyi kesmek, ilgilenmemek.

Vefā vü maʿdeletden yüz
çevirmez merḥamet ehli
Benüm bir ʿadle māyil
pādṣāh-ı bī-ʿadīlüm var

2. **yüz çevirmez:**-*mez*
Gazel 184
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz çevirmek: Gösterdiği ilgiyi kesmek, ilgilenmemek.

Yüz çevirmez gūsfendāsā
ölümden her biri
Günde ʿuşşāḳuñ biñin
ḳurbān ider ḳaṣṣāb-ı ʿışḳ

yüz döndürme:

1. **yüz döndürme:**-*me*
Gazel 65
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz döndürmek: Gösterilen ilgiyi kesmek, ilgilenmemek, vazgeçmek.

Cemālüñ ʿarża ḳıl gün
gibi yüz döndürme
ʿāşıḳdan
Ḳadīmī āşnādan yüz
çevirmek bī-vefālıḳdur

yüz döndürmez:

1. **yüz döndürmez:**-*mez*
Kaside 5
Mısra: **45**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz döndürmek: Gösterilen ilgiyi kesmek, ilgilenmemek, vazgeçmek.

Ḳılıc gibi ṣalarsañ nola
yüz döndürmez aʿdādan
Muḳarrer keskin erdür
mīr-i mīrānı Ḳaramanuñ

yüz elli yükde:

1. **yüz elli yükde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **-**
Yüz elli yük.

Yüz elli yükde ḳalmış
mensūḫa elli beş yük
Daḫı ziyāde idüp bī-fażl u
bī-feżāyil

yüz elliye:

1. **yüz elliye:**-*y, -e*
Mesnevi 2
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **-**
"Yüz elli" sayısı.

Yüz otuz aḳçeden olup
maʿzūl
Buldı yüz elliye vüṣūle
ḫuṣūl

yüz kez:

1. **yüz kez:**
Gazel 325
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yüz kez, yüz kere. II Pek çok kez.

ʿIşḳ ile ḥālüñ nic'oldı āḫir diyü Ḳabūlī yüz kez şorarlar
Derd-i derūnuñ taḳrīr idince ʿaciz ḳalursın yārān elinden

yüz otuz akçeden:

1. **yüz otuz akçeden:**-*den*
Mesnevi 2
Mısra: **57**
Kelime Tipi: -
Yüz otuz akçe.

Yüz otuz akçeden olup maʿzūl
Buldı yüz elliye vüṣūle ḫuṣūl

yüz sürdük:

1. **yüz sürdük:**-*dü, -k*
Gazel 336
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin dergâhına yüz sürmek.

Ḥācı Bektāş-ı Velī dergehine yüz sürdük
Bir gedā ḳābil imiş varmaġa sulṭān evine

yüz süreli:

1. **yüz süreli:**-*eli*
Gazel 277
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin kapısına âşığın yüz sürmesi.

Ḳapuña yüz süreli nola teraḳḳī bulsam
İşigüñ ṭaşını mirḳāt-ı riyāset bilürin

yüz süren:

1. **yüz süren:**-*en*
Gazel 50
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağına yüz sürmek.

Ḫüsrevā ḥāl-i Ḳabūlīden şuʿūruñ var ise
Ḫak-i pāye yüz süren eşʿār-ı pür-işʿārı gör

yüz sürmege:

1. **yüz sürmege:**-*meg, -e*
Gazel 327
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağına âşığın yüz sürmesi.

Ġubār olmış yoluñda gerçi kim bir derdnākem ben
Velī ayaġuña yüz sürmege lāyıḳ ne ḫākem ben

2. **yüz sürmege:**-*meg, -e*
Gazel 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek. II Sevgilinin eşiğine âşığın yüz sürmesi.

Yol bulur yüz sürmege bāb-ı saʿādet-baḫşına
Devlet anuñ kim Ḳabūlī ḫāk ile yeksān ola

3. **yüz sürmege:**-*meg, -e*
Kaside 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Vezir Osman Paşa'nın eşiğine yüz sürmek.

Gelüp işigüñe yüz sürmege müştākdur ʿālem
Ṭavāf eylerler anuñçün miṣāl-i Kaʿbe her yanuñ

4. **yüz sürmege:**-*meg, -e*
Tesdis 1
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek. II Sevgilinin eşiğine âşığın yüz sürmesi.

Çeşm-i cāna gün yüzüñ hecriyle ʿālem tar imiş
Pāyüñe yüz sürmege başumda devlet var imiş

5. **yüz sürmege:**-*meg, -e*
Kaside 5
Mısra: **67**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Ferhat Paşa'nın ayağının tozuna yüz sürmek.

Bahāne oldı izüñ tozına yüz sürmege şiʿrüm
Bahāneyle olur dirler ḳula iḥsānı sulṭānuñ

yüz sürmek:

1. **yüz sürmek:**-*mek*
Gazel 314
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağına âşığın yüz sürmesi.

Ayaġı tozına yüz sürmek içün ol sehī-ḳaddüñ
ʿAceb üftāde olmış sāyeveş yollara düşmişsin

2. **yüz sürmek:**-*mek*
Kaside 1
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Vezir Osman Paşa'nın ayağının toprağına yüz sürmek.

Semādan ayaġuñ ṭopraġına yüz sürmek istermiş
Gelimez kesretinden yollar üzre berf ü bārānuñ

yüz sürmesünler:

1. **yüz sürmesünler:**-*me, -sün, -ler*
Gazel 266
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin kapısına yüz sürmek.

Nice bāb-ı saʿādet-baḫşuña yüz sürmesünler kim
Ḳabūlī gibi nice bendegānuñ iftiḫārısın

yüz sürseler:

1. **yüz sürseler:**-*se, -ler*
Kaside 1
Mısra: **66**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Vezir Osman Paşa'nın ayağına yüz sürmek.

Şeh-i kişver-güşāsın vaḳtidür şimden girü bir bir
Gelüp ayaġuña yüz sürseler mīrānı Īrānuñ

yüz sürsem:

1. **yüz sürsem:**-*se, -m*
Gazel 198
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağına âşığın yüz sürmesi.

Nesīm-i bād-ı ṣubḥāsā saʿādetle ṣafā geldüñ
İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ

2. **yüz sürsem:**-*se, -m*
Muaşşer 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Hükümdarın ayağının toprağına yüz sürmek.

İzüñ tozına yüz sürsem
nola yüzüm başa geldüñ
Müşerref ḳılduñ aḥbābı
saʿādetle ṣafā geldüñ

yüz sürüp:

1. **yüz sürüp:**-*üp*
Gazel 347
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağına âşığın yüz sürmesi.

Ayaġuña sürüp yüz pāy-būsuñ ārzū eyler
Gözüm yaşı yoluñda sāʾil oldı ḳurı gönderme

yüz taḥsīn:

1. **yüz taḥsīn:**
Kaside 9
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Yüz tahsin, yüzlerce kez aferin.

Düşüp bir ocaġa teslīm olan aḥbāba yüz taḥsīn
Maḥabbetden ḥarāret kesb iden sūzāna ʿışḳ olsun

yüz ṭut:

1. **yüz ṭut:**
Gazel 346
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz tutmak: Olmak üzere bulunmak, yönelmek, meyletmek.

Ser-firāz olmaḳ dilerseñ bī-niyāza ḳıl niyāz
ʿİzzet isterseñ yüri yüz ṭut cenāb-ı ʿizzete

yüz ṭuta:

1. **yüz ṭuta:**-*a*
Gazel 381
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz tutmak: Olmak üzere bulunmak, yönelmek, meyletmek.

Sen ki şāhā idesin ḳaṣd-ı iḳāmet ol eve
Devlet ol cānibe yüz ṭuta saʿādet ol eve

yüz ṭutdı:

1. **yüz ṭutdı:**-*dı*
Tahmis 12
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz tutmak: Olmak üzere bulunmak, yönelmek, meyletmek.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

2. **yüz ṭutdı:**-*dı*
Tahmis 13
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz tutmak: Olmak üzere bulunmak, yönelmek, meyletmek.

Güm-rāh imiş āḫir giderek añladı yolı
Dergāh-ı Ḫudā himmetine yüz ṭutdı Kabūlī

3. **yüz ṭutdı:**-*dı*
Gazel 325
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz tutmak: Olmak üzere bulunmak, yönelmek, meyletmek.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

4. **yüz ṭutdı:**-*dı*
Beyit 130
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz tutmak: Olmak üzere bulunmak, yönelmek, meyletmek.

Żaʿfa yüz ṭutdı ḳuvvet-i bāzū
Şimdi bāzū-yı żaʿfda ḳuvvet

yüz ṭutup:

1. **yüz ṭutup:**-*up*
Gazel 92
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz tutmak: Olmak

üzere bulunmak, yönelmek, meyletmek.

Sen duʿa itseñ Ḳabūlī vaṣl-ı yāre baş açup
Yüz ṭutup bāb-ı niyāza ellerin yārān açar

yüz virme:

1. **yüz virme:**-*me*
Gazel 517
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz vermemek: İlgi ve yakınlık göstermemek, önemsememek.

Zülf-i şeb-rengini ṣarḳıtma ruḫ-ı rengīne
Ṣaḳın īmānum iñen virme yüz ol bī-dīne

yüz yumaz:

1. **yüz yumaz:**-*maz*
Gazel 377
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **-**
Yüz yıkamak. II Yüzünü gözyaşıyla yıkamak, ağlamak.

Egerçi yügrişür āb-ı sirişküm
Ṭıfıldur daḫı yüz yumaz yumuşa

yüze gelsün:

1. **yüze gelsün:**-*sün*
Gazel 195
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüze gelmek: Çekinmemek, utanmamak.

Beñzer geçinürken ḫaṭ-ı yāre siñivirdi
Varsun yüze gelsün mi benefşe gibi siñ siñ

2. **yüze gelsün:**-*sün*
Gazel 287
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüze gelmek: Çekinmemek, utanmamak. II Gözyaşının yüze akması.

Cūşa gel cūy-ı sirişküñ yüze gelsün yir yir
Ey göñül yir yüzinüñ cūları pür-cūş olsun

yüze gülici:

1. **yüze gülici:**
Mesnevi 9
Mısra: **81**
Kelime Tipi: **-**
Yüze gülen (sevgili).

Gül-i raʿnā gibi yüze gülici
Ġınā gibi kişiye gic gelici

2. **yüze gülici:**-*ici*
Gazel 307
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüze gülmek: Yalandan dost gibi davranmak, samimiyetsiz olmak.

A bre ʿaḳl alıcı yüze gülici
Bire göñüller idici tālān

yüze gülüp:

1. **yüze gülüp:**-*üp*
Gazel 307
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüze gülmek: Yalandan dost gibi davranmak, samimiyetsiz olmak.

Gül gibi bir iki gün yüze gülüp
Bire dil bülbülin iden nālān

yüze urma:

1. **yüze urma:**-*ma*
Gazel 356
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzüne vurmak: Bir kimsenin ayıbını veya kusurunu yüzüne söylemek.

Gül-i āle yiter kendü ḥicābı rūy-ı dil-berden
Ṣabā gibi varup sen de anuñ ʿaybın yüze urma

yüzi aḳdur:

1. **yüzi aḳdur:**-*dur*
Müseddes 1
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzü ak (olmak): Suçu veya utanılacak bir durumu olmamak.

Ṣubḥ-ı ṣādıḳ gibi ṣādıḳdur özi aḳdur yüzi
Ḫalḳ-ı ʿālem üzre açıḳdur güneş gibi gözi

yüzi ayını göstermek:

1. **yüzi ayını göstermek:**-*mek*
Gazel 517
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ay yüzünü göstermek. II Sevgilinin ay gibi parlak yüzünü göstermesi.

Yārüñ āyīni yüzi ayını göstermek ise
Degül āyīne anı görmek içün āyīne

yüzi gül:

1. **yüzi gül:**
Gazel 49
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Yüzü gül gibi olan (kimse). II Sevgili.

Feżāda daʿvi-i ḥüsn ü leṭāfet eylemiş lāle
Yanuñda ey yüzi gül şermsār olmaḳ muḳarrerdür

2. **yüzi gül:**
Gazel 349
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yüzü gül gibi olan (kimse). II Sevgili.

Ḥaşr olmaz isek ey yüzi gül bezm-i ……
Mā-beynümüzde ḳala bu ḥasret ḳıyāmete

yüzi ḳara:

1. **yüzi ḳara:**
Mesnevi 5
Mısra: **59**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzü kara: Utanmaz, arsız, yüzsüz (kimse). II Arsız ve utanmaz çavuş.

Bir yüzi ḳara ḳara cāhil imiş
Ḥaḳḳı bāṭıl idici bāṭıl imiş

yüzi ḳaradur:

1. **yüzi ḳaradur:**-*dur*
Mesnevi 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzü kara: Utanmaz, arsız, yüzsüz (kimse). II Arsız ve utanmaz çavuş.

Şeb-i muẓlim gibi yüzi ḳaradur
Şükr aña kim ne cīfeler yaradur

yüzi meh:

1. **yüzi meh:**
Gazel 469
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Ay yüzlü (sevgili).

Degüldür ey yüzi meh gökde cā-be-cā encüm
Göz açdı hep seni gözler felekler üzre melek

yüzi nā-şuste:

1. **yüzi nā-şuste:**
Kaside 10
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Yüzü yıkanmamış, kirli suratlı (kimse).

Bir yüzi nā-şuste bir bergeşte-ṭāliʿ bir ʿabūs
Beriki yaḳası bayraḳ dāmeni ṣaḳṣaḳ dede

yüzi serd dil-rübādan:

1. **yüzi serd dil-rübādan:**-*dan*
Gazel 212
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Sert bakışlı sevgili.

Şitāda ḳurb-ı āteş ṣaḥn-ı gülşende ṣafādan yeg
Yaḳınlıġında ʿālem var yüzi serd dil-rübādan yeg

yüzi şovuḳdur:

1. **yüzi şovuḳdur:**-*dur*
Mesnevi 15
Mısra: **37**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzü soğuk (olmak): Ürkütücü olmak.

Yüzi şovuḳdur aḳçenüñ ḫayli
Añadur herkesüñ yine meyli

yüzi yirde:

1. **yüzi yirde:**
Gazel 15
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzü yerde: Alçak gönüllü (kimse). II Âşıklar.

Issı yüzli ısıcaḳ sözlü güzeldür gerçi māh
Yüzi yirde meskenet ehli muḥibbüñdür türāb

yüzi yumşaḳ dede:

1. **yüzi yumşaḳ dede:**
Kaside 10
Mısra: **14**
Kelime Tipi: **-**
Yumuşak yüzlü dede.

Bir erenlerden ṣafā himmet irişmiş sīne-ṣāf
Ṣu gibi bir meşrebi ṣāfī yüzi yumşaḳ dede

yüzin aġardan:

1. **yüzin aġardan:**-*an*
Mesnevi 15
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü ağartmak: Beğenilir bir iş yapmak, davranışlarıyla yakınlarının övünmesini sağlamak.

Yüzin aġardan aḳçedür nāsuñ
Görme çirkin yüzini iflāsuñ

yüzin aġardur:

1. **yüzin aġardur:**-*ur*
Kaside 5
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü ağartmak: Beğenilir bir iş yapmak, davranışlarıyla yakınlarının övünmesini sağlamak.

Aġardıkca der ü dīvār düşmen ḳararur ġamdan
Sevād-ı ḳalʿa-i Lorī yüzin aġardur insānuñ

2. **yüzin aġardur:**-*ur*
Mesnevi 15
Mısra: **41**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü ağartmak: Beğenilir bir iş yapmak, davranışlarıyla yakınlarının övünmesini sağlamak.

Yüzin aġardur ādemüñ dirhem
Aḳçesüz yüz aġardamaz ādem

yüzin gördükde:

1. **yüzin gördükde:**-*dükde*
Gazel 29
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **-**
(Sevgilinin) Yüzünü görmek.

Yüzin gördükde cānā cān virürken üstine herkes
Nedendür ḫançerüñ böyle dil-āzār olmaġa bāʿis

yüzinden jāleler aḳsun:

1. **yüzinden jāleler aḳsun:**-*sun*
Diğer 2
Mısra: **55**
Kelime Tipi: **-**
(Gülün) Yüzünden çiy tanesi akmak. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Jāleler aḳsun yüzinden verd-i ḫandān aġlasun
Ḳaṭreler döksün gözinden bāġ u bostān aġlasun

yüzine baḳamaz:

1. **yüzine baḳamaz:**-*amaz*
Gazel 429
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Yüzüne bakmak. II Yüzüne bakamaz olmak, utanç vb. sebeplerden ötürü bir kimsenin karşısına çıkamamak.

Māh-peykerler ḥicābından yüzine baḳamaz
Olmadı ol āftāba kimse daḫı rū-be-rūy

yüzine baḳma:

1. **yüzine baḳma:**-*ma*
Kaside 5
Mısra: **34**

Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzüne bakmamak: Önem vermemek, umursamamak, ilgilenmemek.

Gürūh-ı ḫāricīdendür ḫarācın almaġa saʿy it
Yüzine baḳma Simon-ı laʿīnüñ dīv-sīmānuñ

yüzine urma:

1. **yüzine urma:**-*ma*
Gazel 378
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzüne vurmak: Bir kimsenin ayıbını veya kusurunu yüzüne söylemek. II Sabah rüzgârının yüze esmesi.

Utanduġı yiter güle ol ġonça-dehenden
Ey bād-ı ṣabā sen de varup yüzine urma

yüzini sürmedür:

1. **yüzini sürmedür:**-*me, -dür*
Tesdis 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağına âşığın yüz sürmesi.

Maḳṣad-ı aḳṣāsı mirʾāt-ı cemālüñ görmedür
Maṭlab-ı aʿlāsı tozuña yüzini sürmedür

yüzini sürse:

1. **yüzini sürse:**-*se*
Mesnevi 4
Mısra: **82**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sadrazam İbrahim Paşa'nın yoluna yüz sürmek.

ʿArż-ı ḥāl ile geldi dergehüñe
Nola ger sürse yüzini rehüñe

yüzler sürmege:

1. **yüzler sürmege:**-*meg, -e*
Gazel 197
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağına âşığın yüz sürmesi.

Ol boyı servüñ dilā pāyına yüzler sürmege
Rāh-ı ʿışḳ içre vücūduñ ḫāksār olmaḳ gerek

yüzler sürüp:

1. **yüzler sürüp:**-*üp*
Kıt'a 11
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağına âşığın yüz sürmesi.

Dergeh-i devlet-meʾābuñ ḫākine yüzler sürüp
Ḫāk-i pāyüñden teraḳḳīler recā ḳılsam nola

2. **yüzler sürüp:**-*üp*
Tahmis 9
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek.

Yıḳılmış ḫāṭırum yā nice ābād ideyin bilmem
Kimüñ ayaġına yüzler sürüp dād ideyin bilmem

yüzsüzden ḳaç:

1. **yüzsüzden ḳaç:**
Beyit 150
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Yüzsüzden kaçmak, arsız ve utanmaz kişilerden uzaklaşmak.

İki ʿālemde eger ister iseñ ḳadr u revāc
Yügrüge bin yüzüñi al ele yüzsüzden ḳaç

yüzüm başa geldüñ:

1. **yüzüm başa geldüñ:-**
dü, -ñ
Terci-bend 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz basa gelmek: "Hoş geldin, başımız üstünde yerin var!" anlamına gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

2. **yüzüm başa geldüñ:-**
dü, -ñ
Terci-bend 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz basa gelmek: "Hoş geldin, başımız üstünde yerin var!" anlamına gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

3. **yüzüm başa geldüñ:-**
dü, -ñ
Terci-bend 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz basa gelmek: "Hoş geldin, başımız üstünde yerin var!" anlamına gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

4. **yüzüm başa geldüñ:-**
dü, -ñ
Terci-bend 1
Mısra: **64**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz basa gelmek: "Hoş geldin, başımız üstünde yerin var!" anlamına gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

5. **yüzüm başa geldüñ:-**
dü, -ñ
Terci-bend 1
Mısra: **80**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz basa gelmek: "Hoş geldin, başımız üstünde yerin var!" anlamına gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

6. **yüzüm başa geldüñ:-**
dü, -ñ
Müsemmen 2
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz basa gelmek: "Hoş geldin, başımız üstünde yerin var!" anlamına gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

7. **yüzüm başa geldüñ:-**
dü, -ñ
Müsemmen 2
Mısra: **24**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz basa gelmek: "Hoş geldin, başımız üstünde yerin var!" anlamına gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

8. **yüzüm başa geldüñ:-**
dü, -ñ
Müsemmen 2
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz basa gelmek: "Hoş geldin, başımız üstünde yerin var!" anlamına gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

9. **yüzüm başa geldüñ:-**
dü, -ñ
Müsemmen 2
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz basa gelmek: "Hoş geldin, başımız

üstünde yerin var!" anlamına gelen ifade.

Merḥabā merḥabā ṣafā geldüñ
Devlet ile yüzüm başa geldüñ

10. **yüzüm başa geldüñ:**-*dü, -ñ*
Muaşşer 1
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz basa gelmek: "Hoş geldin, başımız üstünde yerin var!" anlamına gelen ifade.

İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ
Müşerref ḳılduñ aḥbābı saʿādetle ṣafā geldüñ

11. **yüzüm başa geldüñ:**-*dü, -ñ-düñ*
Gazel 198
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz basa gelmek: "Hoş geldin, başımız üstünde yerin var!" anlamına gelen ifade.

Nesīm-i bād-ı ṣubḥāsā saʿādetle ṣafā geldüñ
İzüñ tozına yüz sürsem nola yüzüm başa geldüñ

yüzüm sürmedüm:

1. **yüzüm sürmedüm:**-*me, -dü, -m*
Şarkı 3
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin ayağına yüz sürmek.

Ayaġına yüzüm sürmedüm diyü
Gözüm yaşı seller gibi bulanur

yüzüm sürmezsem:

1. **yüzüm sürmezsem:**-*mez, -se, -m*
Tesdis 2
Mısra: **21**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağına âşığın yüz sürmesi.

Yüzüm gözüm ayaġuñ tozına her bār sürmezsem
Cihānda ey perī-ṣūret seni bir ān görmezsem

yüzüm sürsem:

1. **yüzüm sürsem:**-*se, -m*
Tesdis 1
Mısra: **16**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek. II Sevgilinin eşiğine âşığın yüz sürmesi.

Serv gibi ḳāyim olsam ḫıdmete bil bağlasam
Pāyüñe düşsem yüzüm sürsem …… aġlasam

yüzüm üzre:

1. **yüzüm üzre:**
Gazel 351
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Yüzü üzerine. II Bir kişinin kendisi üzerine, kendisine.

Ben ḫāke nem-i luṭfuñ ile neşv ü nemā vir
Bārān-ı vefā yaġdur efendi yüzüm üzre

yüzüm üzre düşsem:

1. **yüzüm üzre düşsem:**-*se, -m*
Gazel 351
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yüzü yere gelecek şekilde düşmek, yere kapanmak.

Yirdeki yüzi kimesne başmaz diyü dil-ber
Başmaz ayaġın yolına düşsem yüzüm üzre

yüzüm zerdi:

1. **yüzüm zerdi:**
Tahmis 5
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Yüzümün altın rengi. II Âşığın sararmış yüzü.

Aḳan ḫūn-āb-ı dildür dīdeden ṣanma çıḳar nemler
Yüzüm zerdi benüm her demde hem-çün lāle āl oldı

yüzüme baḳmasa:

1. **yüzüme baḳmasa:**-*ma, -sa*
Beyit 275
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzüne bakmamak: Önem vermemek, umursamamak, ilgilenmemek.

Yüzüme baḳmasa dil-ber gönül kesb-i ṣafā eyler
Baña ol iltifāt-ı şāh-ı ālī-şāndan yegdür

yüzüme baḳmayup:

1. **yüzüme baḳmayup:**-*ma, -y, -up*
Gazel 119
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzüne bakmamak: Önem vermemek, umursamamak, ilgilenmemek.

Yüzüme baḳmayup geçdikce olur ḫāṭurum mesrūr
Ol iġmāż iltifāt-ı şāh-ı ʿālī-şāndan yegdür

yüzüme başmaduñ:

1. **yüzüme başmaduñ:**-*ma, -du, -ñ*
Gazel 206
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
(Âşığın) Yüzüne basmak. II Sevgilinin âşığı hakir görmesi.

Yüzüme başmaduñ ḫod pā-bürehne
Neden rencīdedür ol pāy-ı nāzük

yüzümüz sürsek:

1. **yüzümüz sürsek:**-*se, -k*
Gazel 143
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin kapısının toprağına yüz sürmek.

Yeridür ḫāk-i der-i dil-bere sürsek yüzümüz
Bizüm ey dil o ḳapuda açılupdur gözümüz

yüzümüze baḳmasa:

1. **yüzümüze baḳmasa:**-*ma, -sa*
Gazel 110
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzüne bakmamak: Önem vermemek, umursamamak, ilgilenmemek.

Baḳmasa yüzümüze vechi var ol rūḥ-ı revān
Eylemez ehl-i ṣafā ṣūret-i emvāta naẓar

yüzüñ añup:

1. **yüzüñ añup:**-*up*
Şarkı 3
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünün hatırlamak.

Dil-i nā-şādumı şād eyledikce
Yüzüñ añup güli ad eyledikce

yüzüñ arduñ:

1. **yüzüñ arduñ:**-*ñ*
Kaside 13
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Yüzünün ardı, öteki yüz.

Yüzüñ arduñ ʿaraba çarḫı gibi nā-maʿlūm
Kehle bāzārı yirüñdür yüri dingil dingil

yüzüñ gördük:

1. **yüzüñ gördük:**-*dü, -k*
Gazel 198
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünü görmek.

Bu ḫāristān-ı ʿālemde ḳatı dil-teng idük ammā

Yüzüñ gördük açılduḳ
āşnāya rūşenā geldüñ

yüzüñ gördüm:

1. **yüzüñ gördüm:**-*dü, -m*
Tarih 5
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünü görmek.

Güneş gibi żiyā-baḫş oldı ẕātuñ
Yüzüñ gördüm göñülde ḳalmadı ġam

yüzüñ gören ādem:

1. **yüzüñ gören ādem:**
Tarih 5
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünü gören kişi.

Şafā geldüñ şafā vü şıḥḥat ile
Şafā kesb itdi yüzüñ gören ādem

yüzüñ görmege:

1. **yüzüñ görmege:**-*meg, -e*
Gazel 449
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünü görmek.

Çignesin ḫāk-i rehüñ gibi beni düşmen ü dost
Tek yüzüñ görmege bir daḫı yine yol olsun

yüzüñ görmek:

1. **yüzüñ görmek:**-*mek*
Gazel 60
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünü görmek.

Der-i devlet-meʾābuñ maṭlaʿ-ı nūr-ı hidāyetdür
Cemālüñ neyyir-i aʿẓam yüzüñ görmek saʿādetdür

yüzüñ gözüñ sürme:

1. **yüzüñ gözüñ sürme:**-*me*
Gazel 356
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yüzünü gözünü sürmek, çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Sevgilinin ayağının toprağına âşığın yüz sürmesi.

Gözüñe tūtyādur çoḳdan ey dil ḫāk-i pāy-i yār
Ele girdikde cānuñ var ise yüzüñ gözüñ sürme

yüzüñ sür:

1. **yüzüñ sür:**
Gazel 217
Mısra: **10**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Hürmet edilen kişinin dergâhına yüz sürmek.

Kuḥl-ı erbāb-ı naẓar ile Ḳabūlī girdüñ
Dergeh-i ḥażret-i Monlāya yüzüñ sür ḫāk ol

2. **yüzüñ sür:**
Kaside 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek. II Vezir Osman Paşa'nın ayağının toprağına yüz sürmek.

Gözüñ aç gözi açıḳlardan ol ey baḫt-ı ḫ∨āb-ālūd
Yüzüñ sür ayaġı ṭopraġına ol ẕāt-ı dür-şānuñ

3. **yüzüñ sür:**
Tarih 13
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek.

Var yüzüñ sür pāyına gāh aġlayup gāh iñleyüp
Şu gibi tā kim ṭarīḳuñ idesin pāk ü naẓīf

yüzüñe kir getürme:

1. **yüzüñe kir getürme:**-*me*
Mesnevi 15
Mısra: **58**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzüne kir getirmek:

Kendini utanılacak bir duruma sokmak.

Aḳçe bir el kiridür ey meftūn
Yüzüñe kir getürme aḳçe içün

yüzüñi ele al:

1. **yüzüñi ele al:**
Beyit 150
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü ele almak: Utancını yenmeye çalışmak.

İki ʿālemde eger ister iseñ ḳadr u revāc
Yügrüge bin yüzüñi al ele yüzsüzden ḳaç

yüzüñi görmesek:

1. **yüzüñi görmesek:**-*me, -se, -k*
Kaside 13
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü görmek, suratına bakmak.

Ḥāṣılı çıḳsa gözüñ görmeseñ ʿālemde bizi
Ya geberseñ yüzüñi görmesek ey kelb-i muḍil

yüzüñi görmeyeli:

1. **yüzüñi görmeyeli:**-*me, -y, -eli*
Gazel 254
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **Deyim**
Yüzünü görmemek: Bir kimseyi uzun bir süre görmemek.

Yüzüñi görmeyeli ẕerrevār düşkündür
Dil-i fütāde eyā āftāb-ı evc-i kerem

yüzüñi görüp:

1. **yüzüñi görüp:**-*üp*
Gazel 123
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yüzünü görmek.

Yüzüñi görüp il ben ṭaşradan baḳmaḳ revā mıdur
Ki ben maḥrūm olam maḥrem ola iller ne lāzımdur

Z

żābıṭ-ı ḳāʿide-i bārgeh-i pādşehī:

1. **żābıṭ-ı ḳāʿide-i bārgeh-i pādşehī:**
Kaside 7
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Padişah sarayının kurallarıyla ilgilenen (kimse). II Kasidenin sunulduğu ağa.

Żābıṭ-ı ḳāʿide-i bārgeh-i pādşehī
Bāsıṭ-ı ḳāyime-i taḫt-geh-i heft cihān

żabṭ:

1. **żabṭı:**-*ı*
Kıt'a 3
Mısra: **4**
Zapt etme. II Akılda tutulma, kalıcı olma.

Sözleri mūḥiş-edā fāḥiş ġalaṭ her birinüñ
Bikr-i maʿnī beslenür beytinde ammā żabṭı yoḳ

żabt itmiş:

1. **żabt itmiş:**-*miş*
Kaside 1
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zapt etmek, tutmak, yönetimi altına almak.

Demürḳapu ki anı sedd ile żabt itmiş İskender
Oturduñ sedd-i İskender olup içinde sen anuñ

żabṭ-ı ʿasker:

1. **żabṭ-ı ʿasker:**
Mesnevi 3
Mısra: **44**
Kelime Tipi: -
Orduyu zapt etme.

İnhizām-ı ʿadū-yı kişver içün
Ḥıfẓ-ı iḳlīm ü żabṭ-ı ʿasker içün

żabṭ-ı mülke:

1. **żabṭ-ı mülke:**-*e*
Gazel 115
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Ülkenin zapt edilmesi, tutulması. II Âşığın/Kabûlî'nin gönlünün zapt edilmesi.

Ḳabūlī ʿasker-i ġam itdi mülk-i cāna hücūm
Ki żabṭ-ı mülke ḳamu ʿaskerüñ olanı yürür

zāde-i ṭabʿum:

1. **zāde-i ṭabʿum:**-*um*
Kaside 6
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
(Bir kimsenin) Mizacının ürünü. II Şiir yazma yeteneği, şairlik kabiliyeti.

Çü ṭıfl-ı yek-şebedür işbu zāde-i ṭabʿum
İçinde baʿżı kelāmum bu maʿniyi oḫşar

z'-ādem be-devr-i ḫātem:

1. **z'-ādem be-devr-i ḫātem:**
Gazel 38
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) Âdem'den son peygambere (kadar).

Ez-şarḳ u ġarb-ı ʿālem z'-Ādem be-devr-i ḫātem
Der-her zamān u her dem ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

zād-ı rāh-ı sefer:

1. **zād-ı rāh-ı sefer:**
Gazel 408
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Sefer yolunun azığı. II Âşığın hayatının sona ermesi için gerekli olan şeyler.

Dilde ġam dīdede nem ḳanda ise ḥāżırumuz
Zād-ı rāh-ı sefer āmāde şehā mā-ḥażarı

zād-ı reh-i vādi-i ġam:

1. **zād-ı reh-i vādi-i ġam:**
Gazel 216
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dert vadisinin yolunun azığı. II Dertler, kederler.

Yoḳ zād-ı reh-i vādi-i ġam yoḫsa Ḳabūlī
ʿAzm itmek olurdı elem-i rāḥ ile rāḥil

żaʿf:

1. **żaʿfum:**-*um*
Gazel 81
Mısra: **10**
Zaaf, zayıflık, düşkünlük. II Âşığın/Kabûlî'nin zayıf bedeni.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzündur baḫtum nigündur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebündur

2. **żaʿfa:**-*a*
Beyit 130
Mısra: **1**
Zaaf, zayıflık, düşkünlük.

Żaʿfa yüz ṭutdı ḳuvvet-i bāzū
Şimdi bāzū-yı żaʿfda ḳuvvet

3. **żaʿfa:**-*a*
Tahmis 12
Mısra: **2**
Zaaf, zayıflık, düşkünlük.

Āḫir oldı ʿömr çün geçdi hevā şimden girü
Żaʿfa yüz ṭutdı beden gitdi ḳuvā şimden girü

ẓafer tīġın diyār-ı şarḳa çeken:

1. **ẓafer tīġın diyār-ı şarḳa çeken:**
Kaside 1
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Zafer kılıcını Doğu diyarına çeken (kimse). II Doğu diyarında zafer kazanan kişi.

Çeken kimdür diyār-ı şarḳa berḳāsā ẓafer tīġın
Kimüñ destindedür

miftāḥı ḳufl-ı mülk-i Īrānuñ

<u>żaʿf-ı ten:</u>

1. **żaʿf-ı ten:**
Gazel 237
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Beden zayıflığı. II Âşığın vücut zayıflığı.

Żaʿf-ı ten eżʿaf u mużāʿafdur
Olalı dilde ḥarf-i müdġam ġam

<u>żaʿfın viren ḳudret vire:</u>

1. **żaʿfın viren ḳudret vire:**
Gazel 354
Mısra: **6**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Güçsüz hâle getiren kişi kuvvet versin!" anlamına gelen dua ifadesi.

Gerçi kim ḳalmaz şikest olsa keşīde iḳtidār
Çāresi ṣabr itmedür żaʿfın viren ḳudret vire

<u>zāhib-i rāh-ı hüdā-dil:</u>

1. **ẕāhib-i rāh-ı hüdā-dil:**
Tarih 11
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Allah yolunda giden (kimse). II Allah'ın emir ve yasakları doğrultusunda yaşayan Kazasker Monla Ahmed.

Ṣāḥib-i Nīl üʿaṭā ṣāḥib-i dil-i iḥsān
Ẕāhib-i rāh-ı Hüdā-dil hep yaġmā vü nevāl

<u>zāhid:</u>

1. **zāhidüñ:**-*üñ*
Gazel 48
Mısra: **6**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Bize gerçekden inandurdı bugün aʿmālin
Zāhidüñ yārın umarın nice yalanı çıḳar

2. **zāhid:**
Gazel 116
Mısra: **3**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Ḳatı güm-rāh idi zāhid ṭarīḳ-i ʿışḳa ṭoġrıldı
Şıġarsa vechi var şimdi ṣaḳalın yola gelmişdür

3. **zāhid:**
Gazel 133
Mısra: **7**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Semend-i ḫāṭırum ʿışḳa ṭutıldı dime ey zāhid
Ḫar-ı nā-pāydār u nā-pesendi ḫod ulaḳ ṭutmaz

4. **zāhid:**
Gazel 263
Mısra: **9**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

5. **zāhid:**
Gazel 272
Mısra: **1**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

İʿtimād eyleyeni sözine zāhid ṣınasın
Āteş-i ʿışḳa göre nār-ı caḥīme ṣınasın

6. **zāhidüñ:**-*üñ*
Gazel 296
Mısra: **6**
Devamlı ibadetle meşgul olan, dinin emir ve yasaklarına uyan, ancak İslamı hakiki manada kavrayamamış kaba sofu, zahit.

Dād-ı Ḥaḳdur kişiye behre-i ʿışḳ
Zāhidüñ yoḳ naṣībi neylersin

zāhidā:

1. **zāhidā:**
Gazel 47
Mısra: **5**
Ey zahit!

Zāhidā yābis-mizācuñ sözlerinden dīdeler
Yiridür yaş aḳıdursa ḳurı bühtāndan ḳaçar

2. **zāhidā:**
Gazel 50
Mısra: **8**
Ey zahit!

Fāyide virmez kişiye ṣoñra inkār eylemek
Zāhidā ḳālū belāda itdügüñ iḳrārı gör

3. **zāhidā:**
Gazel 220
Mısra: **7**
Ey zahit!

Zer gibi beñzüñ ṣararsa her ne deñlü zāhidā
Ẕerre deñlü nesne taḥṣīl idemezsin bī-ʿamel

zāhide uymazuz:

1. **zāhide uymazuz:**-*e-maz, -uz*
Gazel 47
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zahide uymak, onun yolundan gitmek.

Uymazuz biz zāhide azdurmasun yoldan bizi
Ādemüz ādem olan iḍlāl-i şeyṭāndan ḳaçar

zāhid-i ḫar-ṭabʿ:

1. **zāhid-i ḫar-ṭabʿ:**
Gazel 182
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Eşek yaratılışlı zahit.

Bizüm ile bile gitse gerek idi seyre
Uymadı zāhid-i ḫar-ṭabʿ bize anı ḳoduḳ

zāhid-i maġlūbveş:

1. **zāhid-i maġlūbveş:**
Gazel 168
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Mağlup olmuş, yenilmiş zahit gibi.

Ey Ḳabūlī ġalib ol her şaḥṣa keyf-i mey gibi
Yirüñ alçaġın gözetme zāhid-i maġlūbveş

zāhid-i münkir:

1. **zāhid-i münkir:**
Gazel 312
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
İnkâr eden zahit.

Nūr-ı ruḫsāruñ gören barmaḳ getürdi şemʿvār
Zāhid-i münkir müselmān olmasun ya neylesün

zāhid-i nā-rāst-rev:

1. **zāhid-i nā-rāst-rev:**
Gazel 160
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Doğru yolda gitmeyen (yolundan sapmış) zahit.

Diñle Ḳabūlī sözümüz rāstdur
Zāhid-i nā-rāst-rev ile çepüz

zāhid-i zerrāḳ:

1. **zāhid-i zerrāḳ:**
Gazel 158
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İkiyüzlü, riyakâr zahit.

Vāʿiẓā yoḳ yire niçün ṭırmalarsın beynümüz
Eskidendür zāhid-i zerrāḳ ile mā-beynümüz

zāhidüñ yalanı:

1. **zāhidüñ yalanı:**
Gazel 130
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zahidin yalanı.

Bize gerçek ṣatar aʿmālini şimdi ammā
Zāhidüñ bir gün olur kim nice yalanı çıḳar

<u>ẓāhir:</u>

1. **ẓāhirā:**-*ā*
Beyit 185
Mısra: **1**
Açık, belli, görünür.

Kim ki seng-i ḫāre gibi ẓāhirā bir ḫārdur
Hiç degül olʿāşıḳuñ ḳalbinde cevher vardur

2. **ẓahīrümüz:**-*ümüz*
Gazel 69
Mısra: **10**
Açık, belli, görünür.

Ẕuhūr itmek olurdı miṣāl-i Fāryābī
Velī Ḳabūlī cihānda ẓahīrümüz yoḳdur

3. **ẓāhirdür:**-*dür*
Gazel 224
Mısra: **3**
Açık, belli, görünür.

Gün gibi naẓīrüñ yoḳ dirsem ḳatı ẓāhirdür
Kim gördi kim işitdi aḳrānuñı sulṭānum

4. **ẓāhir:**
Gazel 262
Mısra: **8**
Açık, belli, görünür.

Perde itme meh-i ruḫsāruña ebr-i zülfüñ
Gün gibi ẓāhir iken Haḳḳı niçün örtersin

5. **ẓāhirde:**-*de*
Gazel 281
Mısra: **8**
Açık, belli, görünür.

Ölünce ḫayr ile yād eylemekdür ẕātuñı ancaḳ
Görünmez nesne ẓāhirde mesāʾilden resā'ilden

6. **ẓāhirā:**-*ā*
Kıt'a 33
Mısra: **8**
Açık, belli, görünür.

Bā-ḫuṣūṣ iḫtiṣāṣı fi'l-cümle
Göstere ẓāhirā muḳarrerlik

7. **żāhir:**
Mesnevi 5
Mısra: **55**
Açık, belli, görünür.

Żāhir egerçi sikke-ṣūretsin
Fehm-i maʿnīde pür-ḥamāḳatsin

<u>ẓāhir ola:</u>

1. **ẓāhir ola:**-*a*
Kaside 13
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, meydana gelmez, görünmek.

Var ise köhne ḫalādur deheni murdāruñ
Būy-ı bed ẓāhir ola aġzuñ açılsa bir mil

<u>ẓāhir oldı:</u>

1. **ẓāhir oldı:**-*dı*
Tahmis 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, meydana gelmez, görünmek.

Rū-be-rū oldı tercemānı ḳodı
Ẕāhir oldı ẓuhūra virdi mecāl

<u>ẓāhir olmadı:</u>

1. **ẓāhir olmadı:**-*ma*, -*dı*
Gazel 408
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, meydana gelmez, görünmek.

Ḫākden refʿe mecāl olmadı bu ḫāk-i deri
Ẕāhir olmadı nesīm-i himemüñ bir eṣeri

<u>ẓāhir olmış:</u>

1. **ẓāhir olmış:**-*mış*
Gazel 341
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, meydana gelmez, görünmek.

Ẓāhir olmış ḫaṭṭ-ı nev laʿl-i lebüñden ey perī
Mūrlar çıḳmaḳ neden taḫt-ı Süleymān üstine

<u>ẓāhir olur:</u>

1. **ẓāhir olur:**-*ur*
Mesnevi 4
Mısra: **106**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkmak, meydana gelmez, görünmek.

Nice yirden muʿīni ḥāżır olur
Üstüne bir ḳapucı ẓāhir olur

<u>ẓāhir ü bāṭın:</u>

1. **ẓāhir ü bāṭın:**
Gazel 45
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Açık ve gizli.

Ehl-i Ḥaḳ ẓāhir ü bāṭın Ḥaḳdan
Girü dönmez nitekim dīv-i ʿabīd

2. **ẓāhir ü bāṭın:**
Kaside 9
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Açık ve gizli.

Müberrādur erenler ġıll u ġışdan ẓāhir ü bāṭın
Erenler ẓāhir ü bāṭın ṣafādārāna ʿışḳ olsun

3. **ẓāhir ü bāṭın:**
Kaside 9
Mısra: **18**
Kelime Tipi: -
Açık ve gizli.

Müberrādur erenler ġıll u ġışdan ẓāhir ü bāṭın
Erenler ẓāhir ü bāṭın ṣafādārāna ʿışḳ olsun

<u>ẓāhir ü bāṭına:</u>

1. **ẓāhir ü bāṭına:**-*a*
Gazel 110
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Açık ve gizli.

Ḳāmetüñ bār-ı ʿibādetle iki ḳat eyle
Ẓāhir ü bāṭına baḳ eyleme bir ḳata naẓar

<u>ẓāhir ü bāṭında:</u>

1. **ẓāhir ü bāṭında:**-*da*
Gazel 94
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Açık ve gizli.

Cemāl-i pādşāhī āftāb-ı ʿālemārādur
Rıżā-yı ʿadl ü dādı ẓāhir ü bāṭında peydādur

<u>ẓāhirā:</u>

1. **ẓāhirā:**
Diğer 2
Mısra: **29**
Herkes tarafından görünen ve bilinen, açıkça.

Ẓāhirā aʿdāya ḳarşu çekdi gerçi şiddeti
Maʿnide aña naṣīb oldı şehādet şerbeti

2. **ẓāhirā:**
Terci-bend 3
Mısra: **19**
Herkes tarafından görünen ve bilinen, açıkça.

Ẓāhirā kendülerin eylediler ḫ∨ār u ḫaḳīr
Maʿnide her biridür mülk-i ḳanāʿatde emīr

<u>ẓāhirde vü bāṭında:</u>

1. **ẓāhirde vü bāṭında:**
Gazel 318
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Görünürde ve gizlide.

Ẓāhirde vü bāṭında hevā sen imişsin
Her gūşede pūşīde vü peydā sen imişsin

<u>ẓāhirini bāṭınına uydurur:</u>

1. **ẓāhirini bāṭınına uydurur:**-*ur*
Gazel 382
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Zahiri batına uydurmak. II Görünenin ve gizlinin bir olması, iki yüzlülüğün olmaması.

Uydurur ẓāhirini bāṭınına
Bī-riyā gūşesidür mey-ḫāne

zaḫm urursam:

1. **zaḫm urursam:**-*ur, -sa, -m*
Gazel 96
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Yaralamak.

Siper-i sīne-i ʿadūya yine
Zaḫm urursam nola ziyādum var

zaḫmet-keşīdegān:

1. **zaḫmet-keşīdegān-rā:**-*rā*
Gazel 38
Mısra: **9**
Zahmet çeken kişiler.

Ġurbet-guzīdegān-rā zaḫmet-keşīdegān-rā
Cān leb-resīdegān-rā ḫ∨ānīm sūre-i ḥamd

zaḫmetsüz:

1. **zaḫmetsüz:**
Müseddes 3
Mısra: **21**
Zahmetsiz, sıkıntı çekmeden.

Naʿīm-i ʿāḳıbet zaḫmetsüz olmaz
Dem-i vuṣlat ġam-ı fürḳatsüz olmaz

zaḫm-ı eser-i ʿışḳa:

1. **zaḫm-ı eşer-i ʿışḳa:**-*a*
Gazel 315
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Aşk eserinin yarası. II Aşk acısı, üzüntüsü.

Zaḫm-ı eşer-i ʿışḳa hele ey dil-i mecrūḥ
Laʿl-i leb-i dil-ber gibi merhem bulımazsın

zaḫm-ı fürḳat:

1. **zaḫm-ı fürḳat:**
Beyit 164
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ayrılık yarası.

Zaḫm-ı fürḳat elemin eyledi mātem tāze
Dāġ-ı dīrīne-i dilde o daḫı tamtāze

zaḫm-ı ḥadengüñden:

1. **zaḫm-ı ḫadengüñden:**-*üñ, -den*
Kaside 1
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Ok yarası. II Vezir Osman Paşa'nın attığı okun yarası.

Ḳızıl başlar çıḳar zaḫm-ı ḫadengüñden derūnında
Ḳızılbaşlar çıḳarsa rezme ceng itdikce merdānuñ

zaḫm-ı külüngi:

1. **zaḫm-ı külüngi:**-*i*
Gazel 85
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Kazma yarası. II Meşhur aşk kahramanı Ferhat'a telmih yapılmıştır.

Bir Rūmili dil-āverine bendeyem k'anuñ
Zaḫm-ı külüngi kellede perr-i külengdür

zaḫm-ı seng-i cefān:

1. **zaḫm-ı seng-i cefān:**-*n*
Gazel 420
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Eziyet taşının yarası. II Sevgilinin eziyeti, zulmü.

Zaḫm-ı seng-i cefān ile gögerüp
Ṣaḥn-ı sīnem benefşezār oldı

zaḫm-ı şemşīr-i każādan:

1. **zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan:**-*dan*
Gazel 293
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kaza kılıcının yarası.

II Sevgilinin yan bakışıyla âşığın gönlünde açtığı yara.

Devr elinden ey gönül āşüfte sen āzürde ben
Zaḫm-ı şemşīr-i ḳażādan mürde sen pejmürde ben

zaḫm-ı ten-i figāra:

1. **zaḫm-ı ten-i figāra:**-*a*
Gazel 51
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yaralı bedenin yarası. II Âşığın bedenindeki yaralar.

Zaḫm-ı ten-i figāra ne çāre oñılmaġa
Ey oñmaduḳ ṭabīb oñılursa ḥakīmdür

zaḫm-ı tīġ-i hecr-i dil-berle:

1. **zaḫm-ı tīġ-i hecr-i dil-berle:**-*le*
Gazel 258
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin ayrılık kılıcının yarası. II Sevgilinin ızdırap veren ayrılığı.

Zaḫm-ı tīġ-i hecr-i dil-berle ser-ā-ser yāreyem
Gerçi yāre yāreyem bāşed ki yāre yarayam

zaḫm-ı tīġuñ:

1. **zaḫm-ı tīġüñ:**-*üñ*
Gazel 64
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Kılıç yarası. II Sevgilinin bakışıyla âşığın kalbinde açtığı yara.

Bitmedi ḳaldı egerçi zaḫm-ı tīġüñ sīnede
Sen hemān ey dil beni ṣulḥ idegör ol da biter

2. **zaḫm-ı tīġuñ:**-*uñ*
Gazel 154
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kılıç yarası. II Sevgilinin bakışıyla âşığın kalbinde açtığı yara.

Eyü olmadı ḳaldı zaḫm-ı tīġuñ tende bilmezsin
Eger böyle ḳalursa bilmiş ol soñı eyü olmaz

3. **zaḫm-ı tīġuñ:**-*uñ*
Kaside 1
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Kılıç yarası. II Vezir Osman Paşa'nın kılıcının yarası.

Ḳılupdur ḍarb-ı gürzün kūh-ı Elbürzüñ vücūdın ḫāk
ʿAceb mi zaḫm-ı tīġuñ sīnesin çāk itse ṣaḥrānuñ

zaḫm-ı tīr-i ġamzeyle:

1. **zaḫm-ı tīr-i ġamzeyle:**-*y, -le*
Gazel 440
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bakış okunun yarası. II Sevgilinin bakışlarıyla âşığın gönlünde oluşan yara.

Kirpiye döndürdi zaḫm-ı tīr-i ġamzeyle dili
Ol ḳaşı yānuñ birer gizlenmiş oḳdur kirpigi

żaʿīf:

1. **żaʿīfe:**-*e*
Kıt'a 20
Mısra: **6**
Zayıf, güçsüz, zavallı. II Âşık.

Şimdi mi oldı ḳuvvet ehli olan
Yardım itmek żaʿīfe sulṭānum

żaʿīf ü bī-mecāl oldı:

1. **żaʿīf ü bī-mecāl oldı:**-*dı*
Tahmis 5
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zayıf ve güçsüz olmak.

Cefā vü cevri çekmekde gönül āzürde-ḥāl oldı
Beden bī-tāb u tāḳat ten żaʿīf ü bī-mecāl oldı

żaʿīf ü zelīl ü zār u nizār:

1. **żaʿīf ü ẕelīl ü zār u nizār:**
Mesnevi 4
Mısra: **80**
Kelime Tipi: -
Zayıf, güçsüz, ağlayan ve zavallı (kimse). II Kabûlî.

Dāʿi-i devletüñ Ḳabūli-i zār
Ol żaʿīf ü ẕelīl ü zār u nizār

żāʿifu'llāhi:

1. **żāʿifu'llāhi:**
Mesnevi 4
Mısra: **38**
Allah'ın zayıf bıraktığı kimse, gariban ve fakir.

Der-i aʿlāsı melce-i żuʿafā
Żāʿifu'llāhi ecruhu żuʿafā

Zāl Paşanuñ oġlı:

1. **Zāl Paşanuñ oġlı:**
Kaside 5
Mısra: **56**
Kelime Tipi: -
Zal Paşa'nın oğlu. II Ferhat Paşa.

ʿAdūnuñ biñine besdür birimüz diyü at ṣalmış
ʿAceb Rüstemlik itmiş dirler oġlı Zāl Paşanuñ

żaleme:

1. **żaleme:**
Mesnevi 5
Mısra: **99**
Zalimler, zulmeden kimseler.

Żaleme birbirine ḳarṭaşdur
Sözleri buña Yemenī ṭaşdur

zāl-i dehrüñ ḳonuḳlıġı:

1. **zāl-i dehrüñ ḳonuḳlıġı:**
Gazel 439
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
İhtiyar dünyanın misafirperverliği. II Dünya hayatı.

Her ne virse girü burnuñdan getürür rūzgār
Ey Ḳabūlī Zāl-i dehrüñ böyledür ḳonuḳlıġı

zāl-i dünyāya:

1. **ẕāl-i dünyāya:**-*y*, -*a*
Gazel 56
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İhtiyar dünya, yaşlı dünya. II Dünya, cihan.

Ẕāl-i dünyāya göñül bağlamadı üştür-i dil
Māʾil-i māye degüldür besirek nerdür ner

Zāl-i Kiyūmers-iḫtişām:

1. **Zāl-i Kiyūmerṣ-iḫtişām:**
Gazel 234
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Keyûmers gibi ihtişamı olan Zâl. II Sevgili.

Zāl-i Kiyūmerṣ-iḫtişām
Kāvus-ı Kisrā-iḫtirām
Behrām-ı Güderz-iḫtiram
Fīrūz-ı Efrīdūn-ʿalem

Zāl-i sipihrüñ ḳahrı:

1. **Zāl-i sipihrüñ ḳahrı:**
Beyit 97
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zâl'e benzeyen feleğin kahrı. II İhtiyar feleğin kahrı, cefası.

Öldürür ādemi derd ile sipihrüñ ḳahrı
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

2. **Zāl-i sipihrüñ ḳahrı:**
Beyit 98
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zâl'e benzeyen feleğin kahrı. II İhtiyar feleğin kahrı, cefası.

ʿĀḳıbet ʿarṣa-i ʿālemde ider zār u zebūn
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

zālim:

1. **ẓālim:**
Gazel 174
Mısra: **4**
Acımasız, zulmeden, gaddar (kimse). II Sevgili.

İle luṭf idersin bize cevr ü nāz
Behey ẓālim ancaḳ baña mı ġaraż

2. **ẓālim:**
Gazel 307
Mısra: **2**
Acımasız, zulmeden, gaddar (kimse). II Sevgili.

Bire āfet bire fettān-ı cihān
Bire ẓālim bire āşūb-ı zamān

3. **ẓālim:**
Gazel 327
Mısra: **4**
Acımasız, zulmeden, gaddar (kimse). II Sevgili.

Ölümlük olanı ḳorsın helāk eylersin aġyārı
Behey ẓālim nedür bu itdügüñ aña helākem ben

4. **ẓālim:**
Mesnevi 5
Mısra: **57**
Acımasız, zulmeden, gaddar (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Bir tehevvür idici ẓālim imiş
Bir nifāḳ ehli pür-meẓālim imiş

5. **ẓālim:**
Kaside 3
Mısra: **25**
Acımasız, zulmeden, gaddar (kimse).

Müşkil budur ki ẓālim maẓlūma ola ḥākim
Düşvār odur ki ḥaḳḳa ola ḥavāle bāṭıl

6. **ẓālim:**
Mesnevi 4
Mısra: **90**
Acımasız, zulmeden, gaddar (kimse).

İki ay anda olmadum ḥākim
Birine daḫı virmiş ol ẓālim

<u>ẓālim-i bī-dād:</u>

1. **ẓālim-i bī-dād:**
Diğer 2
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Adaleti olmayan zalim. II Felek.

Ẓālim-i bī-dād imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ cellād imişsin böyle bilmezdüm seni

2. **ẓālim-i bī-dād:**
Müseddes 4
Mısra: **28**
Kelime Tipi: -
Acımasız zalim (sevgili).

Bilmezin kime şikāyet ideyin senden dād
Senüñ ey ẓālim-i bī-dād elüñden feryād

<u>zamān:</u>

1. **zamāndur:**-*dur*
Gazel 54
Mısra: **8**
Vakit, zaman, an.

Şimdilik aʿdāyile ʿālemdesüz ʿālem sizüñ
Ḥal-i ʿālem böyle ḳalmaz bu zamāndur dostlar

2. **zamān:**
Gazel 75
Mısra: **6**
Vakit, zaman, an.

Geçer eyyām-ı ḥüsnüñ āyende
Böyle ḳalmaz şaḳın zamān dil-ber

3. **zamān:**
Gazel 361
Mısra: **4**
Vakit, zaman, an.

Şimdi egerçi şūḥ nedīm-i zamānesin
Ḳatlan efendi nādim olursın zamān ile

4. **zamāne:**-*e*
Gazel 414
Mısra: **8**
Vakit, zaman, an.

Şarāb-ı nāb ile ṭoldur ḳabāġı nūş idelüm

Zamāne ḫākle
ṭoldurmadın ḳabāġumuzı

5. **zamānıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 7
Mısra: **71**
Vakit, zaman, an.

Gerçi ẕātıyla zamānıyla
irür kāma kişi
Yoḳ zamānum meger
iḥsānı müreccaḥ ola ẕāt

6. **zamānum:**-*um*
Kaside 7
Mısra: **72**
Vakit, zaman, an.

Gerçi ẕātıyla zamānıyla
irür kāma kişi
Yoḳ zamānum meger
iḥsānı müreccaḥ ola ẕāt

7. **zamānı:**-*ı*
Mesnevi 4
Mısra: **97**
Vakit, zaman, an.

İnfiṣālüm zamānı
sulṭānum
Yoḳ durur ṣorulursa
noḳṣānum

8. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **5**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

9. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **6**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

10. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **11**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

11. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **12**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

12. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **17**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

13. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **18**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

14. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **22**
Vakit, zaman, an.

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl
ehli ḫān imiş
Ḥayfā vü ḥasretā ki
zamān ol zamān imiş

15. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **23**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

16. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **29**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

17. **zamān:**
Terci-bend 4

Mısra: **30**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

18. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **35**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

19. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **36**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

20. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **41**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

21. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **42**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

22. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **47**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

23. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **48**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

24. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **53**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

25. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **54**
Vakit, zaman, an.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

26. **zamānı:**-*ı*
Terci-bend 4
Mısra: **16**
Vakit, zaman, an.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma anuñ da zamānı var

27. **zamāndur:**-*dur*
Gazel 447
Mısra: **5**
Zaman, devir, çağ. II Talih, baht, kader.

Didüm ben daḫı aña bu zamāndur
Büyük söyleyenüñ başına ugrar

28. **zamāna:**-*a*
Gazel 405
Mısra: **6**
Talih, baht, keder. II Felek.

Merātib-i felegi gör ki māh-ı nev mānend
Zamāna ṣaff-ı niʿāl itdi pīşgāhumuzı

29. **zamān:**
Gazel 489
Mısra: **1**
Talih, baht, keder. II Felek.

Bizümle yaḫşı dirse yamān olur mı zamān
Zamāne yaḫşıya yaḫşı durur yamāna yamān

30. **zamān:**
Gazel 515
Mısra: **5**
Talih, baht, keder. II Felek.

Kesmezem dest-i ümīdi el vire şāyed zamān
Çekdi bizden gerçi kim ol bī-vefā cānān elin

31. **zamān:**
Kaside 2
Mısra: **84**
Talih, baht, keder. II Felek.

Āsmān-ı hünere mihr-i żiyā-güster iken
Ẕerreveş yirlere çalmaḳ beni lāyıḳ mı zamān

32. **zamān:**
Tarih 19
Mısra: **8**
Zaman, devir, çağ.

Açıldı rūy-ı ʿālem gül gibi güldi cihān ḫalḳı
Zamān ehl-i neşāṭuñ devr ise bir ḫoş-nihāduñdur

33. **zamān:**
Tarih 19
Mısra: **10**
Zaman, devir, çağ.

Bu devr içre Ḳabūlī bundan özge olmaya tārīḫ
Selīmüñ geçdi eyyāmı zamān Sulṭān Murāduñdur

34. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **22**
Zaman, devir, çağ.

ʿİlm ehli kām-rān u kemāl ehli ḫān imiş
Ḥayfā vü ḥasretā ki zamān ol zamān imiş

35. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **24**
Zaman, devir, çağ.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

36. **zamān:**
Terci-bend 4
Mısra: **37**
Zaman, devir, çağ.

Şimdi zamān edāniye minnet zamānıdur
Çıḳdı erāzil ortaya ẕillet zamānıdur

37. **zamānuñı:**-*uñ, -ı*
Terci-bend 4
Mısra: **31**
Zaman, devir, çağ.

Añma zamānuñı ṣaḳın ey aʿdel-i ḳużāt
Ẕātum ḳavī durur diyene olmaz iltifāt

<u>zamān ṭurduġınca pāydār ola:</u>

1. **zamān ṭurduġınca pāydār ola:**
Diğer 1
Mısra: **57**
Kelime Tipi: **Dua İfadesi**
"Dünya duruncaya kadar (sonsuza dek) daim olsun!" anlamına gelen dua ifadesi.

Pāydār ola ṭurduġınca zamān
Bu duʿāya diyen kişi āmīn

<u>zamāne:</u>

1. **zamānede:**-*de*
Gazel 51
Mısra: **1**
Zaman, devir, çağ.

Maḳbūl olan zamānede ṣaḫṣ-ı saḳīmdür
Ṭoġruya istiḳāmeti cürm-i ʿaẓīmdür

2. **zamānede:**-*de*
Gazel 403
Mısra: **7**
Zaman, devir, çağ.

ʿĀşıḳlıġ ile añılan ölmez zamānede
Mecnūnı gör ki zinde daḫı nāmı ḫay gibi

zamāne ḥalḳı:

1. **zamāne ḥalḳı:**
Mesnevi 5
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Zamane insanı, söz konusu dönemde yaşayanlar.

Ne ḳabāḥat miṣāl-i berd-i ʿacūz
ʿAcz iderler zamāne ḥalḳı henūz

zamāne yaḫşıya yaḫşı yamāna yamān durur:

1. **zamāne yaḫşıya yaḫşı yamāna yamān durur:**
Gazel 489
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Kelam-ı Kibar**
Felek, iyiye iyi kötüye kötüdür: İyi olan kişinin talihi de iyidir. Kötü insanın ise bahtı kendi gibi kötüdür.

Bizümle yaḫşı dirse yamān olur mı zamān
Zamāne yaḫşıya yaḫşı durur yamāna yamān

zamān-ı amān:

1. **zamān-ı amān:**
Terci-bend 4
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Korku devri, endişe zamanı.

Evvel zamān efendi zamān-ı amān imiş
Fi'l-cümle ʿilme mālik olanlar fülān imiş

zamān-ı ʿāṭıfet:

1. **zamān-ı ʿāṭıfet:**
Gazel 61
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Lütuf zamanı, cömertlik zamanı.

Zamān-ı ʿāṭıfet hengām-ı nuṣret vaḳt-i furṣatdur
Meded iḥsān idüñ fevt olmasun furṣat ġanīmetdür

2. **zamān-ı ʿāṭıfet:**
Gazel 109
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Cömertlik zamanı.

Riʿāyet idecek demler irişdi ehl-i ʿirfāna
Dem-i himmet zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿināyetdür

3. **zamān-ı ʿāṭıfet:**
Müseddes 5
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Cömertlik vakti.

Dem-i luṭf u zamān-ı ʿāṭıfet vaḳt-i ʿadāletdür
Bulup bir nā-murādı ber-murād itmek saʿādetdür

zamān-ı ʿazl:

1. **zamān-ı ʿazl:**
Müseddes 5
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Görevden alınma vakti.

Ḳarār u ṣabra şimdi yir bulunmaz ḳış ḳıyāmetdür
Zamān-ı ʿazl ise rūz-ı ḳıyāmetden ʿalāmetdür

zamān-ı devleti:

1. **zamān-ı devleti:**-*i*
Diğer 2
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Mutluluk zamanı. II Bir padişahın veya devlet yetkilisinin hüküm sürdüğü zaman.

Çoḳ kişiye devlet olmışdı zamān-ı devleti
Gün gibi āfāḳı ṭutmışdı şuʿa-ı şöhreti

zamānı geçdi:

1. **zamānı geçdi:**-*di*
Kaside 6
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Zamanı geçmek, vakti geçmek.

Zamānı geçdi anuñ devri döndi ol devrüñ
Cihān yine yeñilendi bahār irişdi meger

zamānı geçmedin:

1. **zamānı geçmedin:**-*me, -di, -n*
Gazel 226
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zamanı geçmek, vakti geçmek.

Beni aḳrān arasında ser-efrāz eyle sulṭānum
Zamānı geçmedin maʿhūdı ifrāz eyle sulṭānum

zamān-ı ḫilḳatde:

1. **zamān-ı ḫilḳatde:**-*de*
Diğer 1
Mısra: **29**
Kelime Tipi: -
Yaradılış zamanı.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā tekyesinüñ kemter gedāsıyın Ammā ʿināyet-i Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı ḫilḳatde ṭabīʿatumda ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir ẕerre eṣer ḳomış ve ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan bā-ḫaber eylemiş Bi-ḥamdi'llah ve'l-minneti Bināʾen ʿalāhāẕā

zamān-ı ḫüsne maġrūr olma:

1. **zamān-ı ḫüsne maġrūr olma:**-*ma*
Gazel 118
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Güzellik zamanına mağrur olmak. II Güzellikle övünmek, gururlanmak.

Zamān-ı ḥüsne maġrūr olma cānā bī-beḳādur bu Gül-i bāġ-ı fenā gerçi güler evvel ṣolar āḫir

zamān-ı ʿĪsden:

1. **zamān-ı ʿĪsden:**
Kaside 12
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
(Hazreti) İsa'nın devri.

Gelmemişdür böyle bir ʿifrīt-sīret ḫar-ṣıfat
Devr-i Deccāla gelince tā zamān-ı ʿĪsden

2. **zamān-ı ʿĪsden:**-*den*
Kaside 12
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
İsa'nın devri.

Gelmemişdür böyle bir ʿifrīt-sīret ḫar-ṣıfat
Devr-i Deccāla gelince tā zamān-ı ʿĪsden

zamān-ı nā-murādān:

1. **zamān-ı nā-murādān:**
Tarih 19
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Murada eremeyenlerin devri.

Münāsib demleridür ḳadr u rifʿat demleri geldi
Zamān-ı nā-murādān gitdi devrān ber-murāduñdur

zamān-i neşāṭ:

1. **zamān-i neşāṭ:**
Mesnevi 1
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Mutluluk zamanı.

Dem-i ʿişret āmed zamān-i neşāṭ
Basīṭ-i zemīn-rā besī inbisāṭ

zamān-i serīʿ:

1. **zamān-i serīʿ:**
Mesnevi 1
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Hızlı (geçen) zaman.

Be-men dih be-hengām-i faṣl-i rebīʿ
Ki ber-reftenest īn zamān-i serīʿ

zamān-ı seyr ü ṣafā:

1. **zamān-ı seyr ü ṣafā:**
Gazel 181
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gezme ve eğlenme zamanı.

Zamān-ı seyr ü ṣafā geçdi başa ḳış ḳondı
Ḳırardı dīde-i mūlar aġardı nite ki berf

zamānın bilürüz:

1. **zamānın bilürüz:**-*ür, -üz*
Gazel 263
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zamanını bilmek. II Nerede ve nasıl şekilde davranılacağını bilmek, vaktine göre hareket etmek.

Niyāzuñ vaḳti vardur biz zamānın bilürüz zāhid
Ṭarīḳ-ı Ḥaḳda ey mühmil bizi sen mühmil añlarsın

żamīme:

1. **żamīme:**
Beyit 271
Mısra: **2**
Sonradan ilave edilmiş, ek.

Ḳādir olan etbāʿına elṭāf-ı ʿamīme
Elṭāfa niçün ḳılmaya iḥsānı żamīme

żamīme ola:

1. **żamīme ola:**-*a-e*
Beyit 145
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Ek olmak, ilave olmak.

Bī-raġbet ider ādemi aḫlāḳ-ı ẕemīme
Ġılẓet gibi ḫissetden aña ola żamīme

żāmin ol:

1. **żāmin ol:**
Gazel 222
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kefil olmak, aracı olmak.

Mışra gelme yañılursañ sākin olma żāmin ol
ʿİzzet itmezler gerek Yūsuf gerek Bünyāmin ol

żamīr-i ʿāşıḳı:

1. **żamīr-i ʿāşıḳı:**-*ı*
Gazel 332
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âşığın gönlü.

Vāv-ı zülfüñ ʿaṭf ider saña żamīr-i ʿāşıḳı
İrtibāṭ olmaz bilürsin ʿatf içün olmazsa vāv

żamīrümüz açalum:

1. **żamīrümüz açalum:**-*alum*
Gazel 253
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Gönlünü açmak, içini dökmek. II Gönüldeki aşk sırrını açığa vurmak.

O nāz iderse eger biz niyāza başlayalum
Żamīrümüz açalum keşf-i rāza başlayalum

z’ān:

1. **z’ān:**
Gazel 188
Mısra: **5**
Bundan dolayı, bu sebeple.

Men z’ān ʿışḳ āmedem ü ʿışḳ z’ān men
Bād-āverān u cān u dil ü ten Ḫudā-yı ʿışḳ

2. **z’ān:**
Gazel 188
Mısra: **5**
Bundan dolayı, bu sebeple.

Men z’ān ʿışḳ āmedem ü ʿışḳ z’ān men
Bād-āverān u cān u dil ü ten Ḫudā-yı ʿışḳ

3. **z’ān:**
Mesnevi 1
Mısra: **91**
Bundan dolayı, bu sebeple.

Biyā sāḳi z’ān āb-i ḥikmet-nümā
Men-i ḫaste-dil-rā devā kun devā

ẓan eyledügüm:

1. **ẓan eyledügüm:**-*düg, -üm*
Kaside 4
Mısra: **169**
Kelime Tipi: -

Zannetmek, sanmak, varsayımda bulunmak.

Buñ deminde bulunurlar diyü ẓan eyledügüm
Virdiler başuma buñlar getürüp cāna melām

z'ānk:

1. **z'ānk:**
Gazel 500
Mısra: **3**
Öyle ki.

Dāġ-ber-dāġ zi īn ber-dil-i bīmārem z'ānk
Ber-varaḳhā-yı murādem ne-revī mühr-i ḳabūl

ẓann:

1. **ẓannum:**-*um*
Beyit 28
Mısra: **2**
Sanmak, zannetmek, tahminde bulunmak.

Cevr-i gerdūna taḥammül baḥsin itsem ṭaġ ile
Ḳorḳusından ẓannum oldur ki yirinden ṭāġıla

2. **ẓannum:**-*um*
Gazel 372
Mısra: **3**
Sanmak, zannetmek, tahminde bulunmak.

Ẓannum oldur ki temāşā içün anı yir yir
Her melek ṭāḳ-ı felekden çıḳa bir bir baḳa

3. **żann:**-*dür*
Gazel 509
Mısra: **1**
Sanmak, zannetmek, tahminde bulunmak.

Żann ile vāʿiẓ meye ḫuldür dise gelmez ḫalel
Öyle işitmişdür anı küllü men ……

4. **ẓannum:**-*um*
Müseddes 1
Mısra: **20**
Sanmak, zannetmek, tahminde bulunmak.

ʿAsker-i İslāma ol kim iki kez serdār ola
Ẓannum oldur kim iki ʿālemde ber-ḫurdār ola

ẓann eyleme:

1. **ẓann eyleme:**-*me*
Gazel 158
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zannetmek, sanmak, varsayımda bulunmak.

Bādenüñ raṭl-ı girānın sen tehī ẓann eyleme
Bize ögretme bize sen aġırumuz yeynümüz

ẓann itmez:

1. **ẓann itmez:**-*mez*
Kaside 4
Mısra: **142**
Kelime Tipi: -
Zannetmek, sanmak, varsayımda bulunmak.

Nīk ü bed her ne ise oldı vü bitdi ammā
Böyle ẓann itmez idi anı şehenşāh-ı hümām

zār:

1. **zār:**
Mesnevi 1
Mısra: **68**
Ağlama, inleme.

Be-zen tār-i şeş-ḫāne ez-heft-bend
Dil-i bī-ḳarārem be-yek zār bend

2. **zār:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Ağlayan, inleyen, feryat eden.

Ḫaṭ-ı ḫadd ü rūyuñ ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u gülzār zār

3. **zār:**
Gazel 79
Mısra: **6**
Ağlayan, inleyen, feryat eden.

Ḫaṭ-ı ḫadd ü rūyuñ ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u gülzār zār

4. **zār:**
Gazel 79
Mısra: **6**

Ağlayan, inleyen, feryat eden.

Ḫaṭ-ı ḫadd ü rūyuñ ġamıyla çemende
Çemen zār u gül zār u gülzār zār

5. **zār:**
Gazel 375
Mısra: **1**
Ağlayan, inleyen, feryat eden. II Âşığın gönlü.

Ḫār-ı ġamuñla ey gül dil murġı zār böyle
Her yirde ḫār elinden her murġ-zār böyle

6. **zār:**
Gazel 58
Mısra: **8**
Tavla vb. oyunlarda kullanılan, plastik, fil dişi, kemik gibi maddelerden küp şeklinde yapılan ve altı yüzeyinde birden altıya kadar noktalar bulunan oyun aracı. II Aşk.

Zār oyınıdur şuʿbede-i nerd-i maḥabbet
Sābāş aña kim anı dil zār ile oynar

7. **zārı:**-*ı*
Gazel 247
Mısra: **11**
Ağlayan, inleyen, feryat eden (âşık).

Ḳapuñda her ḳuluñ manṣıbda maḥrūm itme ben zārı
Cihānı ʿadl ile ṭoldur ʿadālet eyle sulṭānum

8. **zār:**
Terci-bend 1
Mısra: **68**
Ağlayan, inleyen, feryat eden (âşık). II Zar gibi ince olan, dayanıksız, dermansız (âşık).

Nice yıldur ġam-ı firāḳuñda
Nice döysün buña Kabūlī zār

9. **żar:**
Kaside 6
Mısra: **66**
Zarar, ziyan.

Pesend-i yār ola mı ṭaʿne-i ʿadūyıla bir
Muḥāldür begüm olmaz müsāvi nefʿle żar

zār olmaḳ:

1. **zār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 49
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, acı çekmek.

Alınmazsa ʿadū-yı ḫār elinden dāmenüñ ey gül
Dil-i şūrīde bülbül gibi zār olmaḳ muḳarrerdür

zār olmasun:

1. **zār olmasun:**-*ma, -sun*
Beyit 182
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, acı çekmek.

Zār u zūr ile nice zār olmasun cism-i nizār
Zordur her rūzgār u rūzgār u rūzgār

zār oluben:

1. **zār oluben:**-*uben*
Gazel 299
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İnlemek, sızlanmak, acı çekmek.

Ser-ā-pā merd-i dānā ictihādından ḫaṭā itmez
Bu rāzı keşf iden zār oluben çıḳdı ser ü pādan

zār oyınıdur:

1. **zār oyınıdur:**-*dur*
Gazel 58
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Zar oyunu. II Zar ile oynanan şans oyunu, tavla. II Aşk.

Zār oyınıdur şuʿbede-i nerd-i maḥabbet
Sābāş aña kim anı dil zār ile oynar

zār u bīmār u müstemend:

1. **zār u bīmār u müstemend:**
Gazel 192
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Ağlayıp inleyen, hasta ve çaresiz (kimse). II Âşık.

Serv-ḳad bir cüvāna ʿāşıḳ olan
Zār u bīmār u müstemend gerek

zār u bī-mecāle:

1. **zār u bī-mecāle:**-*e*
Gazel 501
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gözü yaşlı ve dermansız (kimse). II Âşık.

Bilmem nedür günāhum ben zār u bī-mecāle
Ġamzeñ olur ḥavāle zülfüñ ider iṭāle

zār u günehkāra:

1. **zār u günehkāra:**
Gazel 39
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zayıf ve günahkâr (kimse). II Âşık.

Ben zār u günehkāra şefāʿat demi geldi
Yandurma beni āteş-i hicrāna muḫalled

2. **zār u günehkāra:**-*a*
Gazel 39
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zayıf ve günahkâr (kimse). II Âşık.

Ben zār u günehkāra şefāʿat demi geldi
Yandurma beni āteş-i hicrāna muḫalled

zār u müstemend:

1. **zār u müstemend:**
Gazel 211
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
İnleyen ve zavallı (âşık).

Güzelde nāz u nezāket gerek velī ʿāşıḳ
Ġarīb ü ġam-zede vü zār u müstemend gerek

zār u nā-tüvān:

1. **zār u nā-tüvān:**
Gazel 7
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zayıf ve güçsüz (âşık).

Tu şudī ey Ḳabūlī hem-çü giyāh
Der-reheş zār u nā-tüvān şude'i

zār u nā-tüvān eyle:

1. **zār u nā-tüvān eyle:**
Tahmis 8
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Ağlamak ve çaresiz kalmak.

ʿAmriyem zār u nā-tüvān eyle

zār u nizār olmaḳ:

1. **zār u nizār olmaḳ:**-*maḳ*
Gazel 49
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Aciz ve inleyen biri olmak.

Ġam-ı zülfüñle dil zār u nizār olmaḳ muḳarrerdür
Hevā-yı kākülüñle bī-ḳarār olmaḳ muḳarrerdür

zār u ser-figendeñ:

1. **zār u ser-figendeñ:**-*ñ*
Mesnevi 5
Mısra: **82**
Kelime Tipi: -
Ağlayan ve başı önde olan (kimse).

Ben ki bir müstaḳīm bendeñ olam
Sāye-veş zār u ser-figendeñ olam

zār u ser-gerdān ḳaldı:

1. **zār u ser-gerdān ḳaldı:**-*dı*
Gazel 412
Mısra: **9**

Kelime Tipi: -
İnleyen ve perişan (bir hâlde) kalmak.

Ḳabūlī ḳaldı Kāşī kāse gibi zār u ser-gerdān
Cüvān-ı kāsebāz u şāhid-i Kāşānumuz gitdi

zār u zebūn ider:

1. **zār u zebūn ider:**-*er*
Beyit 98
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Ağlayıp inletmek, zayıf ve çaresiz bir hâle getirmek.

ʿĀḳıbet ʿarṣa-i ʿālemde ider zār u zebūn
Rüstem-i dehr ise de Zāl-i sipihrüñ ḳahrı

zār u zūr:

1. **zār u zūr:**
Beyit 182
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
İnleme ve sıkıntı.

Zār u zūr ile nice zār olmasun cism-i nizār
Zordur her rūzgār u rūzgār u rūzgār

zarāfet:

1. **ẓarāfet:**
Beyit 211
Mısra: **1**
Güzellik, letafet, nezaket.

Hemān yap yap ögürmekdür ẓarāfet
Şarābuñ içesin cāmın ṭolusın

2. **ẓarāfet:**
Gazel 12
Mısra: **2**
Güzellik, letafet, nezaket.

O nezāket o leṭāfet o ṭarāvet o ṣafā
O ẓarāfet o feṣāḥat o belāġat o edā

3. **ẓarāfet:**
Gazel 174
Mısra: **6**
Güzellik, letafet, nezaket.

Ḳadeḥ medḥ ü bādeyi ẕemm itmeden
Ẓarāfet mi ṣūfī riyā mı ġaraż

żarar:

1. **żararın:**-*ı, -n*
Gazel 58
Mısra: **2**
Bir bir olayın yol açtığı olumsuz durum, zarar, ziyan.

Dil ḫalḳa-i zülf-i siyeh-i yār ile oynar
Bilmez żararın ṭıfl durur mār ile oynar

2. **żararı:**-*ı*
Kaside 4
Mısra: **18**
Bir bir olayın yol açtığı olumsuz durum, zarar, ziyan.

Aḳçe taṣḥīḥi diyü eyledi bir bidʿat-ı ḫāṣ
Bidʿat-ı ḫāṣ velīkin żararı ʿāleme ʿām

żarar ṣāḥibinüñ ḳavī mesnedi:

1. **żarar ṣāḥibinüñ ḳavī mesnedi:**
Kıt'a 27
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zarar sahibinin güçlü dayanağı.

Żarar ṣāḥibinüñ ḳavī mesnedi
Kemāl ehlinüñ melceʾ vü meʾmeni

żarar-ı ḫāṣa:

1. **żarar-ı ḫāṣa:**-*a*
Kaside 4
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Hususi zarar.

Didi ol gitmek ile ḳābil ise defʿ-i żarar
Żarar-ı ḫāṣa rıżā vir ki şehā defʿ ola ʿām

żarar-ı maḥż olıcaḳ:

1. **żarar-ı maḥż olıcaḳ:**-*ıcaḳ*
Kaside 4
Mısra: **87**

Kelime Tipi: -
Zararın kendisi olmak.

Żarar-ı maḥż olıcaḳ defʿ-i żarar evlādur
Bāʿiṣ-i fitne ise defʿine olsun bu ḫiṭām

żarar-resīde belī:

1. **żarar-resīde belī:**
Gazel 91
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zarar görmüş bel. II Âşığın zarara uğramış ve iki büklüm olmuş beli.

Laṭīf ü nāzük olan dil ḫazīn ü ḫaste yatur
Żarar-resīde belī şīşedür şikeste yatur

ẓarf:

1. **ẓarf:**
Gazel 181
Mısra: **1**
Çanak, çömlek, kap. II Şarap kadehi.

Zihī ṣafā ki mey-i nāba müstaḳar ola ẓarf
Ṭaraf ṭaraf otura ḫūrān ḳāṣırātu't-ṭarf

żarūret:

1. **żarūretdendür:**-*den, -dür*
Gazel 1
Mısra: **8**
Zorunluluk, mecburiyet, çaresizlik.

Ṣafā-yı vuṣlatuñ var iken eglenmek ḫayālüñle
Żarūretdendür anuñla ḳanāʿat añlama cānā

zāt:

1. **ẕātuz:**-*uz*
Gazel 157
Mısra: **7**
Kişi, kimse, şahıs.

Biz ol ẕātuz ki ẕerrāt-ı vücūdı iʿtibārīdür
Türāb içre türābuz yā ġubār içinde gerdüz biz

2. **ẕātuñı:**-*uñ, -ı*
Tarih 21
Mısra: **2**
Kişi, kimse, şahıs.

Ḥamdü li'llah kim Ḫudā-yı ẕü'l-minen
Ẕātuñı ḳıldı sezā her niʿmete

3. **ẕāteş:**-*eş*
Diğer 1
Mısra: **97**
Kişi, bizzat kendi. II Yüce Allah'ın zatı.

Ġanī ẕāteş ez-midḥat-ı yāve-rā
Çe fażl āyed ez-midḥat-ı mā-verā

4. **ẕāt:**
Gazel 28
Mısra: **12**
Kişi, bizzat kendi. II Yüce Allah'ın zatı.

Ne saʿādet durur ey dil Cebel-i Ṭūr gibi
Her cihetden saña ʿaynıyla tecellī ḳıla ẕāt

5. **ẕāteş:**-*eş*
Gazel 493
Mısra: **3**
Kişi, bizzat kendi. II Yüce Allah'ın zatı.

Ġanī ẕāteş ez-midḥat-ı mā-verā
Çi fażl āyed ez-midḥat-ı mā-verā

6. **ẕātuñ:**-*uñ*
Gazel 22
Mısra: **1**
Kişi, şahıs. II Sevgili.

Ẕātuñ sezā-yı ḳaṣr-ı ḫurrem-sarāy-ı devlet
Şānuñ şeref-fezā-yı ṣadr-ı ṣafā-yı devlet

7. **ẕātuñ:**-*uñ*
Gazel 105
Mısra: **3**
Kişi, şahıs. II Sevgili.

Kemāl ehli kemālin vaṣf iderler ehl-i dil ẕātuñ
Ṣıfāt-ı ẕātuñ olmaḳ cümle maḳbūl-i ahālīdür

8. **ẕāta:**-*a*
Gazel 110
Mısra: **2**
Kişi, şahıs. II Sevgili.

ʿĀrıż-ı dil-bere baḳ
eyleme mirʾāta naẓar
ʿĀrıżīdür anuñ ol gösterişi
ẕāta naẓar

9. **ẕātuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 114
Mısra: **7**
Kişi, şahıs. II Sevgili.

Ẕātuñı rifʿatde mihr-i
dehre hem-serdür diyen
Rütbe-i ḳadrüñ ne bilsün
himmeti kūtāhdur

10. **ẕātuñuz:**-*uñuz*
Gazel 159
Mısra: **4**
Kişi, şahıs. II Sevgili.

Ekrem-i ehl-i kerem
eşrefisüz insānuñ
Ẕātuñuz zīnet-i faż̧l ile
müzeyyen bilürüz

11. **ẕātuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 259
Mısra: **9**
Kişi, şahıs. II Sevgili.

Medḥ idemez Ḳabūli gibi
kimse ẕātuñı
Erbāb-ı naẓm içinde
bugün üstād olam

12. **ẕātuñı:**-*uñ, -ı*
Gazel 281
Mısra: **7**
Kişi, şahıs. II Sevgili.

Ölünce ḫayr ile yād
eylemekdür ẕātuñı ancaḳ
Görünmez nesne ẓāhirde
mesāʾilden resā'ilden

13. **ẕāt:**
Gazel 28
Mısra: **10**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Fiʿl-i bed merd-i nigū-
kārdan olmaz ṣādır
Ẕāt pāk olsa dilā pāk olur
elbette ṣıfāt

14. **ẕātuñ:**-*uñ*
Kaside 7
Mısra: **49**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Biñde bir bulmaya ẕātuñ
gibi naḳḳād-ı felek
Eylemiş nāmuñ iḥāṭa
ʿaşrāt ile miʿāt

15. **ẕāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **6**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

16. **ẕāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **12**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

17. **ẕāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **18**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

18. **ẕāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **24**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

19. **ẕāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **30**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb
alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne
zamān ile

20. **ẕāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **36**

Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

21. **ẕāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **42**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

22. **ẕāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **48**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

23. **ẕāt:**
Terci-bend 4
Mısra: **54**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

24. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Terci-bend 4
Mısra: **5**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

25. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Terci-bend 4
Mısra: **11**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

26. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Terci-bend 4
Mısra: **17**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

27. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Terci-bend 4
Mısra: **23**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

28. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Terci-bend 4
Mısra: **29**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

29. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Terci-bend 4
Mısra: **35**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

30. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Terci-bend 4
Mısra: **41**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

31. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Terci-bend 4
Mısra: **47**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile

Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

32. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Terci-bend 4
Mısra: **53**
Kişilik, karakter, şahsiyet.

Ẕātıyla kişi manṣıb alurmış zamān ile
Şimdi ne ẕāt ile alunur ne zamān ile

33. **ẕātuñ:**-*uñ*
Kaside 2
Mısra: **67**
Kişi, şahıs. II 3. Murad.

Ḳanı ẕātuñ gibi bir ḫüsrev-i ʿālī-dil kim
Ola her teşne zülāl-i kereminden reyyān

34. **ẕātuñ:**-*uñ*
Kaside 5
Mısra: **73**
Kişi, şahıs. II Ferhat Paşa.

Özüñ devletle maʿmūr u muʿammer eylesün ẕātuñ
Ḫudā günden güne artursun iclāl ile ʿünvānuñ

35. **ẕātı:**-*ı*
Müseddes 1
Mısra: **38**
Kişi, şahıs. II Ferhat Paşa.

Ḳaṣdı açmaḳdur diyār-ı şarḳı İskender gibi
Ẕātı ġālibdür ʿadūya Ḥażret-i Ḥayder gibi

36. **ẕāt:**
Kaside 7
Mısra: **36**
Kişi, şahıs. II Kasidede ismi belirtilmeyen ağa.

Sensin ol mihr-i felek-ḳadr kim āṣarından
ʿĀleme feyż irişür ḳılsa tecellī ol ẕāt

37. **ẕāt:**
Kaside 7
Mısra: **72**
Kişi, şahıs. II Kasidede ismi belirtilmeyen ağa.

Gerçi ẕātıyla zamānıyla irür kāma kişi
Yoḳ zamānum meger iḥsānı müreccaḥ ola ẕāt

38. **ẕātıyla:**-*ı, -y, -la*
Kaside 7
Mısra: **71**
Kişi, şahıs. II Kasidede ismi belirtilmeyen ağa.

Gerçi ẕātıyla zamānıyla irür kāma kişi
Yoḳ zamānum meger iḥsānı müreccaḥ ola ẕāt

39. **ẕātuñ:**-*uñ*
Kaside 7
Mısra: **14**
Kişi, şahıs. II Kasidede ismi belirtilmeyen ağa.

Ḳadrüñ andan yücedür kim irişe dest-i ḫayāl
Ẕātuñ andan ötedür k'anı muḥīṭ ola ṣıfāt

40. **ẕātuñ:**-*uñ*
Kaside 7
Mısra: **16**
Kişi, şahıs. II Kasidede ismi belirtilmeyen ağa.

Ḥāṣılı ʿaḳl iricek mertebeden ber-terdür
Ẕātuñ ey ḫażret-i aġa-yı saʿādet-āyāt

41. **ẕātuñ:**-*uñ*
Tarih 5
Mısra: **3**
Kişi, şahıs. II Paşa hazretleri.

Güneş gibi żiyā-baḫş oldı ẕātuñ
Yüzüñ gördüm göñülde ḳalmadı ġam

<u>ẕāt-ı ʿālīdür:</u>

1. **ẕāt-ı ʿālīdür:**-*dür*
Gazel 402
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yüce zat, hürmetli kişi. II Odabaşı.

Şeh-i ʿālem-penāhuñ
bende-i maḳbūl ü sırdāşı
Aġalar içre ġāyet ẕāt-ı
ʿālīdür odabaşı

zāt-ı ʿālī-şānuña:

1. **ẕāt-ı ʿālī-şānuña:**-*uñ, -a*
Gazel 190
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Şanı yüce zat.

Ẕāt-ı ʿālī-şānuña lāyıḳ
durur serdārlıḳ
Ṭāliʿ-i mesʿūduña
mensūbdur bī-dārlıḳ

zāt-ı cemīl:

1. **ẕāt-ı cemīl:**
Mesnevi 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzel kişi. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ẕāt-ı ṣāḥib-cemāl ü ẕāt-ı
cemīl
Nāmdār-ı ḫalīl-i Rabb-i
celīl

zāt-ı dür-şānuñ ayaġı toprağına:

1. **ẕāt-ı dür-şānuñ ayaġı ṭoprağına:**-*n, -a*
Kaside 1
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
İnci kadar kıymetli zatın ayağının toprağı. II Kıymetli Vezir Osman Paşa'nın ayağının toprağı.

Gözüñ aç gözi açıḳlardan
ol ey baḫt-ı ḫ∨āb-ālūd
Yüzüñ sür ayaġı ṭoprağına
ol ẕāt-ı dür-şānuñ

zāt-ı ekremsin:

1. **ẕāt-ı ekremsin:**-*sin*
Müseddes 5
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Çok cömert, lütuf sahibi kişi.

Vezīr-i aʿẓam u şāh-ı
muʿaẓẓam ẕāt-ı ekremsin
Cenāb-ı Ḥażret-i Ḥaḳdan
müʾeyyedsin
mükerremsin

zāt-ı kāmil:

1. **ẕāt-ı kāmil:**
Mesnevi 9
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Bilgili zat, hünerli kişi. II Âşığa eziyet etmede bilgili ve hünerli olan sevgili.

Gözi āşūb-ı cān u fitne-i
dil
Özi fenn-i cefāda ẕāt-ı
kāmil

zāt-ı mükerremsin:

1. **ẕāt-ı mükerremsin:**-*sin*
Gazel 358
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Yüce kişi, saygıdeğer zat.

Sen ol ẕāt-ı mükerremsin
ki luṭfuñ ʿām u şāmildür
Ne erḳām-ı ḥisāb ister ne
evrāḳ-ı raḳam elde

zāt-ı nīkū-şıfāt u ḫūb-siyer:

1. **ẕāt-ı nīkū-şıfāt u ḫūb-siyer:**
Mesnevi 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Güzel ahlaklı ve iyi vasıflı kişi. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Manẓar-ı pādşāh-ı pāk-
naẓar
Ẕāt-ı nīkū-ṣıfāt u ḫūb-
siyer

zāt-ı nīkū-şıfateş:

1. **ẕāt-ı nīkū-şıfateş:**-*eş*
Gazel 431
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Güzel sıfatlı zat. II Hazreti Muhammed.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfateş
mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl
Ḫāṣa der-fenn-i fürūʿ
āmede çün evzāʿī

2. **ẕāt-ı nīkū-şıfateş:**-*eş*
Gazel 499
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -

Güzel sıfatlı zat. II Hazreti Muhammed.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfateş
mecmaʿ-ı envāʿ-ı uṣūl
Şān-ı pür-maḥmideteş
vāye-dih-i evzāʿī

zāt-ı nīkū-ṣıfatuñ:

1. **ẕāt-ı nīkū-ṣıfatuñ:**-*uñ*
Müseddes 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Güzel sıfatlı zat. II İyi özelliklere sahip olan sevgili.

Ẕāt-ı nīkū-ṣıfatuñ
maʿdelete ḳābil iken
Bu ʿacebdür ki özüñ
pādşeh-i ʿādil iken

zāt-ı nīkū-sīretet:

1. **ẕāt-ı nīkū-sīretet:**-*et*
Tuyuğ 1
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Güzel ahlaklı zat.

Ẕāt-ı nīkū-sīretet pür-cūd bād
Her çi ḫ∨āhī ḥāżır u mevcūd bād

zāt-ı pāki:

1. **ẕāt-ı pāki:**
Mesnevi 14
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Temiz yaradılışlı zat. II Kötülüklerden arınmış olan Hazreti Muhammed.

Lākin ol ẕāt-ı pāki kim anı
Medḥ idüp ögmiş ola Sübḥānı

zāt-ı pākīze-ṣıfat:

1. **ẕāt-ı pākīze-ṣıfat:**
Tarih 11
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Tertemiz huylu kişi. II Kazasker Monla Ahmed.

Ẕāt-ı pākīze-ṣıfat ḥażret-i Monlā Aḥmed
Şems-i evc-i ʿaẓamet mihr-i sipihr-i iclāl

zāt-ı pāküñ şerefine:

1. **ẕāt-ı pāküñ şerefine:**
Gazel 104
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Tertemiz yaratılışın şerefi için. II Sevgilinin şerefine, onun uğruna.

Nola ger ṭabʿ-ı Ḳabūlī gibi tezyīn itse
Ẕāt-ı pāküñ şerefine nice dīvān defter

zāt-ı pāküñde:

1. **ẕāt-ı pāküñde:**-*üñ, -de*
Kaside 1
Mısra: **19**
Kelime Tipi: -
Temiz zat, tertemiz kişi. II Vezir Osman Paşa'nın kusursuz kişiliği.

ʿAdālet ẕāt-ı pāküñde
saʿādet āb-ı ḫāküñde
Cebīn-i tābnāküñde
ʿayāndur ṣunʿı Mevlānuñ

zāt-ı pāküñden:

1. **ẕāt-ı pāküñden:**-*üñ, -den*
Gazel 477
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Temiz zat, tertemiz kişi. II Sevgilinin kendisi.

Ey sipihr-i keremüñ mihr gibi meşhūrı
Ẕāt-ı pāküñden umar mihr-i münevver nūrı

zāt-ı pāküñdür:

1. **zāt-ı pāküñdür:**-*üñ, -dür*
Gazel 73
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Temiz yaradılışlı, saf (kimse). II Hüseyin Ağa.

Vücūh-ı ḫayra māyil ḫaḳḳa ḳāyil zāt-ı pāküñdür
Saḳāmetden müberrādur ṭarīḳ-ı istiḳāmetdür

zāt-ı pür-cūd-ı bā-kemālüñ:

1. **ẕāt-ı pür-cūd-ı bā-kemālüñ:**-*üñ*
Mesnevi 2
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Mükemmel (ve)

ihsanı bol kişi. II Devrin lütufkâr padişahı.

Ẕāt-ı pür-cūd-ı bā-kemālüñ içün
Ṭabʿ-ı maḥmūdetü'l-ḫiṣālüñ içün

zāt-ı ṣāḥib-cemāl:

1. **ẕāt-ı ṣāḥib-cemāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Güzel yüzlü kişi. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Ẕāt-ı ṣāḥib-cemāl ü ẕāt-ı cemīl
Nāmdār-ı ḥalīl-i Rabb-i celīl

zāt-ı şerīf:

1. **ẕāt-ı şerīf:**
Gazel 159
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Şerefli zat, hürmetli kişi. II Sevgili.

Ey Ḳabūlī ḳanı anuñ gibi bir ẕāt-ı şerīf
Bize dirseñ biz anı eşref ü aḥsen bilürüz

zāt-ı sütūde-ḫaṣletsin:

1. **ẕāt-ı sütūde-ḫaṣletsin:**-*sin*
Mesnevi 4
Mısra: **69**
Kelime Tipi: -
Övülmeye layık yaradılışlı kişi. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Sen ki ẕāt-ı sütūde-ḫaṣletsin
Pāk-ṭīnet hümā-ṭabīʿatsın

zātum ḳavī durur diyene:

1. **ẕātum ḳavī durur diyene:**-*e*
Terci-bend 4
Mısra: **32**
Kelime Tipi: -
"Ben kuvvetliyimdir" diyen (kimse).

Añma zamānuñı ṣaḳın ey aʿdel-i ḳużāt
Ẕātum ḳavī durur diyene olmaz iltifāt

zātuñ zamānuñ:

1. **ẕātuñ zamānuñ:**-*ñ*
Terci-bend 4
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Kişinin devri, dönemi.

Devlet anuñ ki bir aġaya iḳtirānı var
Ẕātuñ zamānuñ añma anuñ da zamānı var

żāyiʿ iderin:

1. **żāyiʿ iderin:**-*er, -in*
Kıt'a 32
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Ziyan etmek, boşa harcamak.

Ḫarca gelicek şöyle ṣıḳar pençe-i ḥırṣı
Żāyiʿ iderin malı diyü bir pula degmez

zāyil ola:

1. **zāyil ola:**-*a*
Kaside 3
Mısra: **72**
Kelime Tipi: -
Yok olmak, kalkmak.

Ḳaldum tehī ʿamelden māl ise çıḳdı elden
Şarṭ-ı kerem degüldür meşrūṭum ola zāyil

zāyil olmadı:

1. **zāyil olmadı:**-*ma, -dı*
Gazel 237
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yok olmak, ortadan kalkmak.

Dehen-i yār ḥarf-i mübhemdür
Zāyil olmadı anda şübhem hem

zebān:

1. **zebānuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 36
Mısra: **4**
Konuşmayı sağlayan insan vücudunun en güçlü kası; dil. II Sevgilinin dili.

Dehānuñ ḳufl-ı ṣandūḳ-ı maḥabbet
Zebānuñdur aña zerrīn miftāḥ

2. **zebānuñ:**-*uñ*
Gazel 206
Mısra: **4**
Konuşmayı sağlayan insan vücudunun en güçlü kasıdır; dil. II Sevgilinin dili.

Lebüñ sükker velī ḳand-i mükerrer
Zebānuñ ṭūṭi-i gūyā-yı nāzük

3. **zebān:**
Gazel 430
Mısra: **4**
Konuşmayı sağlayan insan vücudunun en güçlü kasıdır; dil. II Âşığın dili, sözü.

Ḫalḳa derd-i dil-i mecrūhumı taḳrīr idemez
Ġam-ı hecrüñle zebūn oldı zebān sen gideli

4. **zebān:**
Diğer 1
Mısra: **73**
Konuşmayı sağlayan insan vücudunun en güçlü kasıdır; dil.

Be-s̱enā-yı tu ḳās̱ırend zebān
Ente aʿlem ve şāneke aʿẕam

5. **zebān:**
Tahmis 6
Mısra: **18**
Konuşmayı sağlayan insan vücudunun en güçlü kasıdır; dil.

Ġayrı ḥālet ṭuydı şimdi gūş-ı cān
Ehl-i ḥāl olduḳca lāl oldı zebān

6. **zebān:**
Terci-bend 2
Mısra: **18**
Konuşmayı sağlayan insan vücudunun en güçlü kasıdır; dil.

Ḥāle tebdīl oldı aḳvāl ü beyān
Ehl-i ḥāl oldukca lāl oldı zebān

zebānī:

1. **zebānīdür:**-*dür*
Gazel 53
Mısra: **10**
Cehennem bekçisi, cehennemde azap etmekle görevli meleklerden biri. II Zahit.

Cehennemdür ʿadūnuñ ṣoḥbeti ḳaṭʿā dili ṭurmaz
Maḥabbet ehline zīrā ʿaz̲āb iden zebānīdür

zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından:

1. **zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından:**-*lar, -ı, -n, -dan*
Diğer 1
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Beyanı açık bir dil, anlaşılır bir lisan.

Ḥamd ü şükr ü sipās ol Ḫālıḳ-ı cinn ü nāsa ki efrād-ı ādemiyānı kemāl-i faẓlla ārāste ḳılup
zebān-ı faṣīḥü'l-beyānlarından yenābiʿ-i ḥikmeti revān ve aṣdāf-ı dehānlarından

zebān-ı ʿışḳı bilmez:

1. **zebān-ı ʿışḳı bilmez:**-*mez*
Gazel 302
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Aşkın dilini bilmek. II Aşkı bilmek, aşkı anlamak.

Zebān-ı ʿışḳı bilmez ehl-i ẓāhir
Anı dil bilmeyen bī-dil ne bilsün

zebān-ı lā-raybdan:

1. **zebān-ı lā-raybdan:**-*dan*
Diğer 1
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Şüphe bırakmayan lisan. II İlham.

ḳaviyyü'l-erkān u feṣāḥat-beyānuñ ʿünvānı kimüñ nāmı ve tevḳīʿi kimüñ nişānı olsun diyücek hemān sāʿat
hātıf-ı ġaybdan ve zebān-ı lā-raybdan gūş-ı hūşa bir

āvāz-ı bülend ve ṣadā-yı ercümend irişdi ki

zebānı uzun:

1. **zebānı uzun:**
Mesnevi 5
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Dili uzun (olmak): Çok fazla konuşmak. II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Bir zebānı uzun zebāni-şekil
Seg gibi gördügin murādı ekil

zebānına gelen:

1. **zebānına gelen:**
Mesnevi 7
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Ağzına gelen (laflar).

Zebānına gelen nīk ü eger bed
Ḳabūl olmaḳ gerek bī-menʿ ü bī-red

zebāni-şekil:

1. **zebāni-şekil:**
Mesnevi 5
Mısra: **11**
Cehennem zebanisine benzeyen (kimse). II Kabûlî'nin şikâyetçi olduğu çavuş.

Bir zebānı uzun zebāni-şekil
Seg gibi gördügin murādı ekil

zebūn:

1. **zebūndur:**-*dur*
Gazel 81
Mısra: **10**
Zayıf, güçsüz, kuvvetsiz, aciz. II Âşığın/Kabûlî'nin bahtı, talihi.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzūndur baḫtum nigūndur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebūndur

zebūn eyler:

1. **zebūn eyler:**-*r*
Gazel 232
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zebun etmek, güçsüz bırakmak, çaresiz bir duruma getirmek.

Ṭarīḳuñ cevr ü ḳahrı üştür-i mesti zebūn eyler
Bize çekdürme bārī ġayret-i aḳrānı sulṭānum

zebūn oldı:

1. **zebūn oldı:**-*dı*
Gazel 430
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Güçsüz olmak, takati kalmamak.

Ḫalḳa derd-i dil-i mecrūhumı taḳrīr idemez
Ġam-ı hecrüñle zebūn oldı zebān sen gideli

zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere:

1. **zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere:**-*e*
Gazel 443
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin kahrı, ayrılığı ve eziyeti.

Olaldan zecr ü hecr ü ḳahr u zehr-i dil-bere hem-dem
Ciger pür-ḫūn u dil pür-derd ü göz pür-āb cān pür-ġam

zed:

1. **zed:**
Rübai 2
Mısra: **1**
Vurulmuş, vurgun.

Çīzī zed ü pergār-ı ḳażā ḫāric nīst
V'ez dāyire-i cism ḳażā ḫāric nīst

zeheb:

1. **ẕeheb:**
Gazel 16
Mısra: **6**
Altın.

Muḫalleṣ olmaġa ḫāliṣ ʿamel gerek ḫ∨āce

Ḫalāṣ iden seni ġamdan ne fiżżadur ne ẕeheb

zehr:

1. **zehri:**-*i*
Gazel 325
Mısra: **1**
Vücuda girdiği takdirde kimyasal etkisiyle fizyolojik bozukluklara sebep olan ve ölçüsüne göre canlıyı öldürebilen madde, zehir.

Kāseyle zehri nūş itmek ey dil cāna ṣafādur cānān elinden
Minnetle içmem dil-teşne olsam āb-ı ḥayātı nādān elinden

2. **zehrüñi:**-*üñ, -i*
Gazel 167
Mısra: **10**
Vücuda girdiği takdirde kimyasal etkisiyle fizyolojik bozukluklara sebep olan ve ölçüsüne göre canlıyı öldürebilen madde, zehir. II Üzüntü, keder, elem, acı, sıkıntı.

Tiryāḳ-ı laʿl-i yār olur ancaḳ ʿilāc aña
İçdi Ḳabūli zehrüñi ey çarḫ tās ṭās

3. **zehre:**-*e*
Müsemmen 2
Mısra: **18**
Vücuda girdiği takdirde kimyasal etkisiyle fizyolojik bozukluklara sebep olan ve ölçüsüne göre canlıyı öldürebilen madde, zehir. II Üzüntü, keder, elem, acı, sıkıntı.

Semm-i fürḳat helāhil ü ḳātil
Zehre çāre bulunmaz ey ʿāḳil

zehr aḳar:

1. **zehr aḳar:**-*ar*
Kaside 13
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Zehir akmak. II (Suratından) Pislik dökülmek.

Zehr aḳar sem dökilür çehre-i murdāruñdan
Meger olur yidigüñ içüñe zehr-i ḳātil

zehr-āb:

1. **zehr-āb:**
Kaside 7
Mısra: **20**
Zehirli su, acı su. II Elem, acı.

Reşeḥāt-ı keremüñ nite ki ebr-i nīsān
Ḫaşma zehr-āb içürür dostlara āb-ı ḥayāt

zehr-i ḳahr-ı ġam:

1. **zehr-i ḳahr-ı ġam:**
Beyit 49
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kederin kahredici zehri. II Dert, acı, keder.

Zehr-i ḳahr-ı ġam mizācum bozdı çekdüm çoḳ taʿab
Miʿdesin bozar görüp olursa da miʿdeli kerb

zehr-i ḳahr-ı hecr:

1. **zehr-i ḳahr-ı hecr:**
Tahmis 5
Mısra: **23**
Kelime Tipi: -
Ayrılık kahrının zehri. II Ayrılık acısı.

Nice bir zehr-i ḳahr-ı hecr ile kendin helāk itsün
Kabūlī nice bir derd ile āh-ı sūznāk itsün

zehr-i ḳātil:

1. **zehr-i ḳātil:**
Diğer 1
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Öldürücü zehir. II Söz.

Ṣadef aġzına düşse dür olur pāk
Dehān-ı māra düşse zehr-i ḳātil

2. **zehr-i ḳātil:**
Kaside 3
Mısra: **52**
Kelime Tipi: -
Öldürücü zehir.

Efʿīveş iki ʿāmil dünyāyı yaḳdı yıḳdı
Birisi semm-i mühlik birisi zehr-i ḳātil

3. **zehr-i ḳātil:**
Kaside 13
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Öldürücü zehir.

Zehr aḳar sem dökilür çehre-i murdāruñdan
Meger olur yidigüñ içüñe zehr-i ḳātil

4. **zehr-i ḳātil:**
Terci-bend 1
Mısra: **39**
Kelime Tipi: -
Öldürücü zehir. II Ayrılık, hicran.

Ḥasretüñ cāna zehr-i ḳātil idi
Vuṣlatuñ anuñ oldı tiryāḳı

zekāt-ı ḥüsnüñ:

1. **zekāt-ı ḥüsnüñ:**-*üñ*
Mesnevi 9
Mısra: **65**
Kelime Tipi: -
Güzelliğin zekatı. II Sevgilinin güzelliği.

Zekāt-ı ḥüsnüñ iḥsān it faḳīre
Kerem ehli odur k'ehline vire

zelzele:

1. **zelzele:**
Kaside 4
Mısra: **44**
Deprem, sarsıntı. II Kargaşa, gürültü.

Ḳul ḳula düşdi diyü ġulġule düşdi ḫalḳa
Ehl-i dīvāna ʿaceb zelzele virdi evhām

zelzele düşdi:

1. **zelzele düşdi:**-*di*
Gazel 339
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zelzele düşmek, deprem olmak.

Naʿra-i āhum çıḳup eflāke ṣaldı velvele
Ḫavfdan düşdi zemīn ü āsmāna zelzele

ẕem:

1. **ẕem:**
Diğer 1
Mısra: **14**
Kötüleme, yerme, çekiştirme.

Biri manẓūm nite kim Pervīn
Ve şiʿri daḫı iki ḳısm itmişlerdür Birine medḥ ü birine ẕem dimişler Eger kemāl-i ʿışḳ u maḥabbetden

2. **ẕem:**
Diğer 1
Mısra: **16**
Kötüleme, yerme, çekiştirme.

fāyiż u lāyiḥ olmış kelimāt ise ol medḥdür Ve eger māde-i şehvet ü ġażabdan ṣādır u mütebādir olan kelām ise aña ẕem diyü tesmiye itmişlerdür

zemīn:

1. **zemīn:**
Gazel 128
Mısra: **6**
Yer, zemin, arz.

Bir şerer düşse yire āteş-i āhumdan eger
Ol zemīn anuñ ile niçe zamān oda yanar

2. **zemīne:**-*e*
Tarih 23
Mısra: **9**
Yer, zemin, arz.

Dizildi āsmānīler zemīne Öñünde bir şeh-i rūşen-żamīrüñ

3. **zemīni:**-*i*
Gazel 13
Mısra: **3**
Yer, zemin, arz. II Yeryüzü, dünya.

Zemīni ser-be-ser geşt ü güẓār itdüm ṣabā-mānend
Yine ārāmgāhum āstānuñdur türābāsā

4. **zemīne:**-*e*
Müseddes 5
Mısra: **32**
Yer, zemin, arz. II Yeryüzü, dünya.

Cihāna sāye ṣalan naḫl-i ḳadd-i ser-bülendüñdür
Zemīne pāye-i devlet ise pāy-ı semendüñdür

zemīn ü āsmān:

1. **zemīn ü āsmān:**
Tahmis 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yer ve gök. II Her yer.

Ṭolsa emvāc-ı ẕevāhirden zemīn ü āsmān
Cūşa gelse ḳatresi olur biḥār-ı bī-kerān

zemīn ü āsmāna:

1. **zemīn ü āsmāna:**-*a*
Gazel 339
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yer ve gök.

Naʿra-i āhum çıḳup eflāke ṣaldı velvele
Ḫavfdan düşdi zemīn ü āsmāna zelzele

zemīn ü zamān:

1. **zemīn ü zamān:**
Gazel 309
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Yer ve zaman. II Herkes ve her şey.

Ḳaçan ḳaddi ben ḫāke sāye ṣala
ʿAyānen görinür zemīn ü zamān

zemīne dökildükçe:

1. **zemīne dökildükçe:**-*dükçe*
Gazel 178
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Yere dökülmek. II Gözyaşı dökmek, ağlamak.

Dökildükçe zemīne kevkeb-i eşki Ḳabūlīnüñ
Şeb-i miḥnetde bī-nūr-ı hidāyet eyleyen ṭāliʿ

zemīnüñ reng-i rūyı:

1. **zemīnüñ reng-i rūyı:**
Gazel 323
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Yeryüzünün rengi.

Ayaġuñ başduġı yirlerde güller lāleler bitsün
Zemīnüñ sürḫ-ser ḳanıyla reng-i rūyı āl olsun

zemistān:

1. **zemistān:**
Kaside 1
Mısra: **87**
Kış mevsimi. II Zor ve çetin zamanlar.

Nitekim geh zemistān ola ʿālem gāh tābistān
Hevā geh serd ü gāhī germ ola luṭfıyla Mevlānuñ

zemm itmeden:

1. **ẕemm itmeden:**-*meden*
Gazel 174
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kötülemek, ayıplamak, yermek.

Ḳadeḥ medḥ ü bādeyi ẕemm itmeden
Ẓarāfet mi ṣūfī riyā mı ġaraż

zemmi unut:

1. **ẕemmi unut:**
Kaside 13
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Hakareti unutmak, yermekten vazgeçmek.

Kimse ḥaḳḳında nifāḳ itme ṣaḳın ẕemmi unut
Ya hemān var yüri boynuñ gibi irkenden üzil

zemzeme:

1. **zemzeme:**
Gazel 426
Mısra: **13**
Uğultu, gürültü, yüksek ses.

Zemzeme düşmezdi zemzemesinden felege

Kevkebe irmese ger kevkebe-i taẖt-ı deri

2. **zemzemesinden:**-*s, -i, -n, -den*
Gazel 426
Mısra: **13**
Gök gürültüsü.

Zemzeme düşmezdi zemzemesinden felege
Kevkebe irmese ger kevkebe-i taẖt-ı deri

zen:

1. **zene:**-*e*
Gazel 326
Mısra: **7**
Kadın. II Sevgili.

Zene meyl eylemezin ḫāṣılı mecnūn degülin
Ben ne nāmūs u ne ʿārı ne vaḳārı severin

2. **zen:**
Mesnevi 1
Mısra: **44**
(Def) vurmak. II Def çalmak.

Be-ġam naḳd-i ʿömret nebāşed telef
Gehī def be-kef zen gehī kef be-def

3. **zen:**
Mesnevi 1
Mısra: **59**
(Tambura) Vurmak. II Tambur çalmak.

Muġannī be-zen tār-i ṭanbūr-rā
Be-dest ār u be-nvāz sanṭūr-rā

4. **zen:**
Mesnevi 1
Mısra: **66**
(Yol) Kesmek. II Engel olmak.

Biyā muṭrıb ey yār-i āgeh zi-rāh
Me-zen rāh-i mā vü me-şev ġadr-ẖ∨āh

5. **zenīm:**-*īm*
Mesnevi 1
Mısra: **13**
(Çadır) Vurmak. II Çadır kurmak, yerleşmek.

Çü gul ẖayme ber-deşt ü ber-der zenīm
Be-her gūşe çün lāle sāġar zenīm

6. **zened:**-*ed*
Mesnevi 1
Mısra: **16**
(Testi) Vurmak. II Şarap içmek.

Me-bād āgeh ey mest-i ẖūnrīz-i bed
Sebū ber-ser-i mā zened beşkened

7. **zen:**
Mesnevi 1
Mısra: **67**
(Çalgı aletinin tellerine) Vurmak. II Çalgı çalmak.

Be-zen tār-i şeş-ẖāne ez-heft-bend
Dil-i bī-ḳarārem be-yek zār bend

8. **zen:**
Mesnevi 1
Mısra: **40**
(Çalgı aletinin tellerine) Vurmak. II Çalgı çalmak.

Be-raḳṣ āver īn ḳaṣr-i gerdende-rā
Be-hem ber-zen īn deyr-i pāyende-rā

9. **zened:**-*ed*
Mesnevi 1
Mısra: **113**
(Üzerine) Vurmak.

Be-men dih ki ber-nār-i ābī zened
Be-raẖt-i ġam u ġuṣṣa nār efgened

10. **zened:**-*ed*
Mesnevi 1
Mısra: **151**
(Kadeh) Vurmak. II Şarap içmek.

H̱oşī ān dil-āgeh ki sāġar zened
Be-puşt-i dü pāyeş ḳadem der-zened

11. **zenīm:**-*īm*
Mesnevi 1
Mısra: **14**
(Kadeh) Vurmak. II Şarap içmek.

Çü gul ḫayme ber-deşt ü ber-der zenīm
Be-her güşe çün lāle sāġar zenīm

12. **zened:**-*ed*
Mesnevi 1
Mısra: **152**
(Ayak) Vurmak. II Adım atmak, yürümek.

Ḫoşī ān dil-āgeh ki sāġar zened
Be-puşt-i dü pāyeş ḳadem der-zened

13. **zen:**
Gazel 254
Mısra: **13**
(Kılıç) Vurmak.

Çü āb-gīne-i seng-i ʿadū küteh be-zen
Be-reh-guẕār-ı ḥasūdān çü ẕerre kem ez-kem

zen gibi:

1. **zen gibi:**
Beyit 120
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Kadın gibi / karı gibi: Kadına benzeyen, sürekli ağlayan, korkak erkek.

Er midür ol ki ġamla zen gibi şaġı şaġa
Mānend-i ebr-i bārān sen şaġı şolı şula

zenaḥdān:

1. **zenaḫdānı:**-*ı*
Mesnevi 9
Mısra: **24**
Çene. II Sevgilinin çene çukuru.

Cemāli gülşen-i firdevse beñzer
Zenaḫdānı çuḳur-ı ḥavż-ı kevs̱er

zenaḫdānuñ ġamıyla:

1. **zenaḫdānuñ ġamıyla:**-*y, -la*
Gazel 208
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Çenenin kederi. II Sevgilinin çenesinin derdi, kederi.

Yūsuf-ı cānuñ zenaḫdānuñ ġamıyla yirini
Ḳaʿr-ı çāh iken ʿazīzüm ʿizz ü cāh itsem gerek

zencīr:

1. **zencīr:**
Gazel 183
Mısra: **8**
Birbiri içine geçmiş metal halkalardan oluşan bağ, zincir, pranga. II Sevgilinin saçı.

Ey perī-rū dil-i dīvāne ʿaceb uṣlana mı
Gerdeninde ser-i zülfüñ gibi zencīr olıcaḳ

zencīr çeker:

1. **zencīr çeker:**-*er*
Gazel 100
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zincir çekmek, zincir vurmak, esareti altına almak. II Sevgilinin saçlarıyla âşığı kendisine bağlaması, esir etmesi.

Dil-i dīvāne esīrüñdür esirge şāhum
Niçe yıldur ġam-ı gīsüñ ile zencīr çeker

zencīrden ḳurtar:

1. **zencīrden ḳurtar:**
Gazel 120
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Zincirden kurtarmak. II Sevgilinin saçlarına bağlanan âşığı kurtarmak. II Sevgiliye gönülden bağlanan âşığı kurtarmak.

Ḳabūlīnüñ dili bağlandı ḳaldı tār-ı zülfüñde
Efendi gel ʿināyet ḳıl anı zencīrden ḳurtar

zencīr-i cünūn:

1. **zencīr-i cünūn:**
Gazel 76
Mısra: **1**

Kelime Tipi: -
Delilik zinciri, delilerin ellerine ve ayaklarına vurulan zincir. II Sevgilinin saçı.

Şaçuñ fikriyle zencīr-i cünūn eglencem olmışdur
Bu sevdāyile eşnāf-ı fünūn eglencem olmışdur

zencīr-i ġama bend olan:

1. **zencīr-i ġama bend olan:**-*a*
Gazel 306
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Keder zincirine bağlanan (kimse). II Kederden kurtulamayan âşık/Kabûlî.

Bend olan kimdür Ḳabūlī gibi zencīr-i ġama
Ġamdan āzād olmayandur ġamdan āzād olmayan

zencīr-i ser-i zülf-i dü-tā:

1. **zencīr-i ser-i zülf-i dü-tā:**
Tahmis 13
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Büklümlü saç ucunun zinciri. II Sevgilinin büklüm büklüm olan ve zincir gibi âşığı kendine bağlayan saçları.

Zencīr-i ser-i zülf-i dü-tā istemez oldı
Dīvāne-ṣıfat ṣīt u ṣadā istemez oldı

zencīr-i ser-i zülf-i perīşānı:

1. **zencīr-i ser-i zülf-i perīşānı:**-*ı*
Gazel 209
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dağınık saçların zinciri. II Sevgilinin hem şekil itibariyle hem de âşıkları kendine bağlaması sebebiyle zincire benzeyen dağınık saçları.

Dīvānesiyüz bend olalı gerden-i cāna
Zencīr-i ser-i zülf-i perīşānı ʿAlinüñ

zencīr-i zülf-i yāre bağlandı:

1. **zencīr-i zülf-i yāre bağlandı:**-*dı*
Gazel 153
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçının zincirine bağlanmak. II Sevgiliye tutkuyla bağlanmak.

Zencīr-i zülf-i yāre bağlandı daḫı bilmez
Dīvānedür Ḳabūlī anı taʿaḳḳul itmez

zeneb:

1. **zeneb:**
Kıt'a 23
Mısra: **3**
Kuyruk.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

zen-i dünyā:

1. **zen-i dünyā:**
Gazel 255
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünya kadını. II Dünya, âlem.

Zen-i dünyā Ḳabūlī gördi kim semtiyle ḳullanduḳ
Dimiş dünyā sarāyında daḫı ben şimdi er buldum

2. **zen-i dünyā:**
Gazel 428
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Dünya kadını, kadına benzeyen dünya. II Dünya, cihan.

Ḳabūlī mā'il-i dünyā degüldür ey göñül ammā
Zen-i dünyā içün birḳaç düzen düzdi ṭaḳan ṭakdı

3. **zen-i dünyā:**
Gazel 389
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Dünya kadını,

kadına benzeyen dünya. II Dünya, cihan.

Zen-i dünyā ṭolu bir cāma beñzer
Naẓar ḳılma Ḳabūlī boşa boşa

zen-i naġme-sāz:

1. **zen-i naġme-sāz:**
Mesnevi 1
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Çalgıcı kadın. II Sevgili.

Biyā ey be-rīşem zen-i naġme-sāz
Tu bī-çāre sāzem be-dest ār sāz

zer:

1. **zer:**
Beyit 33
Mısra: **1**
Altın. II Para.

Dilde himmet elde zer olmayıcak er neylesün
Ser ki bī-devlet ola ol serde efser neylesün

2. **zer:**
Gazel 56
Mısra: **1**
Altın. II Para.

Cāhilüñ ḫar gibi göñlin büyüden zerdür zer
Zer ile faḫr idinüp ġırre olan ḫardur ḫar

3. **zerdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **1**
Altın. II Para.

Cāhilüñ ḫar gibi göñlin büyüden zerdür zer
Zer ile faḫr idinüp ġırre olan ḫardur ḫar

4. **zer:**
Gazel 363
Mısra: **7**
Altın. II Para.

Zer ki bir kār-güẕār ehl-i kemāl āfetdür
Bitürür maṣlaḥatuñ bī-meded-i mīr ü sipāh

5. **zer:**
Kıt'a 23
Mısra: **3**
Altın. II Para.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

6. **zer:**
Gazel 68
Mısra: **9**
Altın.

Eline ḫāk-i siyeh alsa Ḳabūlī zer olur
Var ise mālik-i iksīr-i ġam-ı zergerdür

7. **zer:**
Gazel 106
Mısra: **9**
Altın.

Zer gibi ḳāl eyleyen nār-ı maḥabbetdür bizi
Ḳara ṭopraġı Ḳabūlī her ʿamel cevher m'ider

8. **zer:**
Gazel 131
Mısra: **1**
Altın.

Zerd iden rūyumuzı zer gibi zer yoḳlıġıdur
Bizi ayaḳda ḳoyan elde güher yoḳlıġıdur

9. **zer:**
Gazel 220
Mısra: **7**
Altın.

Zer gibi beñzüñ ṣararsa her ne deñlü zāhidā
Ẕerre deñlü nesne taḥṣīl idemezsin bī-ʿamel

10. **zer:**
Gazel 221
Mısra: **5**
Altın.

Zer gibi kāmil-ʿayār ol nāḳış olma vezne gel
Çekme ḳahrın her denīnüñ ehl-i dünyādan çekil

11. **zer:**
Gazel 238

Mısra: **5**
Altın.

Niçe mevzūn u rengīn olmasun zer gibi eşʿārum
Eritdüm pūte-i miḥnetde naḳd-i ḳalbi ḳāl itdüm

12. **zer:**
Gazel 243
Mısra: **9**
Altın.

Ṣararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

13. **zere:**-*e*
Gazel 243
Mısra: **10**
Altın.

Ṣararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

14. **zer:**
Gazel 340
Mısra: **7**
Altın.

Çehre-i rūyīn-i ʿāşıḳ ṣāf olurdı zer gibi
Sīne-i sīmīnüñi bir kerre sürseñ rūyına

15. **zer:**
Gazel 340
Mısra: **9**
Altın.

Sīne-i bī-kīneñi ṣāf it Ḳabūlī zer gibi
Şāhid ol mihrüñ ile ḳoynuña gire ṣoyına

16. **zer:**
Gazel 411
Mısra: **5**
Altın.

Nice altun nice zer māha beñzer māhdan enver
Żiyāda māt ider her birisi mihr-i dıraḫşānı

17. **zer:**
Gazel 470
Mısra: **3**
Altın.

Zer gibi rūyumı zerd iden anuñ yoḳluġıdur
Manṣıb almaḳ ne idi olıcaḳ altun elde

18. **zer:**
Gazel 487
Mısra: **1**
Altın.

Ṣararsa ey güneş zer gibi ġamdan çehre-i zerdüñ
Bilürdüñ çekdügüm derdi baña fi'l-cümle beñzerdüñ

19. **zeri:**-*i*
Gazel 133
Mısra: **5**
Altın. II Değerli olan her şey.

Zeri bir sīm-ten maḥbūba ṣarf it yoḫsa ey ḫ∨āce
Seni ol rūz u şeb ḳoynuñda yatsa ısıcaḳ ṭutmaz

20. **zer:**
Gazel 426
Mısra: **15**
Altın. II Güneş.

Geçdi zer tāc ile şāhāne zümürrüd taḫtına
Mālikāne yürüyüp ḳapladı zīr ü zeberi

zer duḫterini:

1. **zer duḫterini:**-*n, -i*
Beyit 106
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Altın (renkli) asma, üzüm asması. II Şarap.

Zer duḫterini ümm-i ḫabāʾiṣ oḳur ey dil
Vāʿiẓ sözin işitmeyelüm ḳarı getürme

zer eylese:

1. **zer eylese:**-*se*
Gazel 70
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Altın etmek. II Sarartmak, âşığın yüzünün sararması.

Baḳamaz hergiz anuñ yüzine ol sīm-beden
Rūyını zerd idüben ʿāşıḳ olan eylese zer

zer ile faḫr idinüp:

1. **zer ile faḫr idinüp:**-*üp*
Gazel 56
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Para ile övünmek, kibirlenmek.

Cāhilüñ ḫar gibi göñlin büyüden zerdür zer
Zer ile faḫr idinüp ġırre olan ḫardur ḫar

zer külāh:

1. **zer külāh:**
Gazel 422
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Altın taç.

Mecnūn Ḳabūli peyk-i şeh-i ʿışḳ-ı yār iken
Farḳında tāb-ı āteş-i ġam zer külāh idi

zer ü sīm:

1. **zer ü sīm:**
Kaside 4
Mısra: **135**
Kelime Tipi: -
Altın ve gümüş.

Bedre vü kīse ile çıḳdı miyāna zer ü sīm
Ḳıldılar seng-i meder birine ferş-i aḳdām

zer ü sīme iltifāt itmem:

1. **zer ü sīme iltifāt itmem:**-*me, -m*
Gazel 62
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Maddiyata önem vermek.

Ben zer ü sīme Ḳabūlī iltifāt itmem faḳīr
Raġbet-i dīnār u dirhem aġniyā yanındadur

zer ü sīmüñ vücūdı vü ʿademi:

1. **zer ü sīmüñ vücūdı vü ʿademi:**
Mesnevi 5
Mısra: **77**
Kelime Tipi: -
Altın ve gümüşün varlığı ve yokluğu.

Zer ü sīmüñ vücūdı vü ʿademi
Bir olan böyle nā-sezā ide mi

zer yoḳlıġıdur:

1. **zer yoḳlıġıdur:**-*dur*
Gazel 131
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Altın yokluğu. II Paranın ve maddi gücün olmayışı.

Zerd iden rūyumuzı zer gibi zer yoḳlıġıdur
Bizi ayaḳda ḳoyan elde güher yoḳlıġıdur

zer zer:

1. **zer zer:**
Gazel 77
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Altın altın. II Para.

Ḫālī ḳomaz ol yāri māniʿ olur aġyārı
Didüm ne umar ol ḫar bizden didiler zer zer

zerd:

1. **zerd:**
Gazel 7
Mısra: **5**
Altın renkli, sarı renk. II Solgun, sararmış yüz.

Zerd şud ez-firāḳ rü'yet-i gül
Hem-çü berg-i ḫazān ez-ān şude'i

2. **zerd:**
Gazel 243
Mısra: **9**
Altın renkli, sarı renk. II Solgun, sararmış yüz.

Ṣararup zer gibi zerd oldı Ḳabūlī ammā
Daḫı ben çehre-i zerdüm zere beñzer diyemem

3. **zerd:**
Gazel 42
Mısra: **4**
Altın rengi, sarı.

Nīst ān ḳavs-i ḳuzaḥ peyveste bā-çarḫ-ı berīn

Şuʿle-i āhem nümāyed
gāh sürḫ u gāh zerd

4. **zerd:**
Kaside 2
Mısra: **25**
Altın rengi, sarı.

Şāhid-i bāġ gehi sebz ü gehi zerd geyer
Yaʿni bu reng ile āşüfte ola ḫalḳ-ı cihān

zerd olsa:

1. **zerd olsa:**-*sa*
Gazel 167
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Sarı renge dönüşmek, sararmak. II Yüzü sararmak, solgun yüzlü olmak.

Zerd olsa derd-i yār ile çehrem ʿaceb degül
İksīr-i ʿışḳ-ı pāk ile altun olur nüḥās

zer-i ḫāliṣ:

1. **zer-i ḫāliṣ:**
Gazel 93
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Halis, saf altın.

Ḳo vāʿiẓ ḳīl ü ḳāli ehl-i ḥāl ol yoḫsa ḥāl ehli
Zer-i ḫāliṣ gibi ḳāl oldılar hiç ḳāl bilmezler

zer-i ḫurşīd-i felek:

1. **zer-i ḫurşīd-i felek:**
Gazel 2
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün altın güneşi.

Zer-i ḫurşīd-i felek pāşide başuña ne dür
Ṭabla-i ḳurs-ı ḳamer ṭalʿat-ı zībāña fedā

zer-i nāb:

1. **zer-i nāb:**
Gazel 188
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saf altın.

Der-pūte-i belā çe ġam ez-tāb-ı nār-ı ġam
Ḥākem çü zer-i nāb kuned kīmyā-yı ʿışḳ

2. **zer-i nāb:**
Mesnevi 1
Mısra: **121**
Kelime Tipi: -
Saf altın. II Şarap.

Be-men dih ki gerded misem zer-i nāb
Ki men ẕerreem z'ū şeved āftāb

zerkār-ı serīr-i felege:

1. **zerkār-ı serīr-i felege:**-*e*
Gazel 426
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Felek tahtının altın işlemelisi. II Güneş.

Leşker-i şebden alup taḫtgeh-i keyvānı
Ṣaldı zerkār-ı serīr-i felege naṭʿ-ı zeri

zer-keş:

1. **zer-keş:**
Beyit 103
Mısra: **1**
Altından yapılmış, altın işlemeli. II Sevgilinin elbisesi.

Atı ser-keş ṭonı zer-keş yār-ı ʿālī-şāna baḳ
Ata baḳma ṭona baḳma cāna baḳ cānāna baḳ

zerrān-ı nücūm:

1. **ẕerrān-ı nücūm:**
Gazel 426
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Altın gibi (parlak) yıldızlar.

Rezm ẕerrān-ı nücūm üzre hücūm eyleyicek
Ṭaġılup her biri ceng itmege ḳalmadı feri

ẕerrāt:

1. **ẕerrāt:**
Kaside 7
Mısra: **32**
Zerreler.

Ḥāṣıl ey ḥażret-i aġa-yı der-i ʿadl-ārāy

Söylemem söylemem illā
ki güneşden ẕerrāt

zerrāt-ı ʿālem:

1. **ẕerrāt-ı ʿālem:**
Gazel 256
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âlemin zerreleri.

Ġarīḳ-ı ʿışḳdur emvāc-ı
yem ẕerrāt-ı ʿālem hem
Degül ẕerrāt-ı ʿālem belki
ẕürriyyāt-ı ādem hem

2. **ẕerrāt-ı ʿālem:**
Gazel 256
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Âlemin zerreleri.

Ġarīḳ-ı ʿışḳdur emvāc-ı
yem ẕerrāt-ı ʿālem hem
Degül ẕerrāt-ı ʿālem belki
ẕürriyyāt-ı ādem hem

zerrāt-ı kāyināt:

1. **ẕerrāt-ı kāyināt:**
Gazel 213
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Kâinattaki zerreler.

Ẕerrāt-ı kāyināt u ẓuhūrāt-
ı mümkināt
Bir şeyʾ mi var Ḳabūli ki
emr-i Ḫudā degül

zerrāt-ı vücūdı:

1. **ẕerrāt-ı vücūdı:**-*ı*
Gazel 157
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Vücut zerreleri.

Biz ol ẕātuz ki ẕerrāt-ı
vücūdı iʿtibārīdür
Türāb içre türābuz yā
ġubār içinde gerdüz biz

zerre:

1. **ẕerre:**
Diğer 1
Mısra: **29**
Bir arpanın yüzde bir cüzü, ufak parça, şey.

şuʿārā zümresinüñ ḫāk-i
pāsı ve büleġā vü fuṣeḥā
tekyesinüñ kemter
gedāsıyın Ammā ʿināyet-i
Ḥaḳ ve feyyāż-ı muṭlaḳ
āvān-ı fıṭratda ve zamān-ı
ḫilḳatde ṭabīʿatumda
ḳuvvet-i şāʿiriyyeden bir
ẕerre eşer ḳomış ve
ḳābiliyyet-i naẓmiyye ile
sebaḳ u siyāḳ-ı kelāmdan
bā-ḫaber eylemiş Bi-
ḥamdi'llah ve'l-minneti
Bināʾen ʿalāhāẕā

2. **ẕerredür:**-*dür*
Gazel 129
Mısra: **10**
Bir arpanın yüzde bir cüzü, ufak parça, şey.

Üştür-i ser-mest olan
çekmez Ḳabūlī çekdügin
Ẕerredür miḳdārda ammā
ki ġam ṭaġın çeker

3. **ẕerre:**
Gazel 196
Mısra: **7**
Bir arpanın yüzde bir cüzü, ufak parça, şey.

Dün ẕerre gibi ḫāk ile
yeksān idük ammā
Rifʿatle bugün mihr-i
dıraḫşāna yitişdük

4. **ẕerre:**
Gazel 254
Mısra: **14**
Bir arpanın yüzde bir cüzü, ufak parça, şey. II Zerre kadar az.

Çü āb-gīne-i seng-i ʿadū
küteh be-zen
Be-reh-guẕār-ı ḥasūdān çü
ẕerre kem ez-kem

5. **ẕerre:**
Gazel 384
Mısra: **6**
Küçük toz parçacığı, genellikle güneş açtığı vakit ortaya çıkan küçük tozlar.

ʿĀşıḳ ki anda ẕerre ḳadar
sūz u tāb ola
Ḫāk-i vücūdı ẕerre ise
āftāb ola

6. **ẕerreler:**-*ler*
Kaside 5
Mısra: **14**
Küçük toz parçacığı, genellikle güneş açtığı vakit ortaya çıkan küçük tozlar.

Alınmazsañ ʿaceb mi
ẕerre deñlü cünd-i aʿdādan
Gelür mi ẕerreler hīç
ʿaynına ḫurşīd-i raḫşānuñ

7. **ẕerreñi:**-*ñ, -i*
Gazel 198
Mısra: **5**
Küçük toz parçacığı, genellikle güneş açtığı vakit ortaya çıkan küçük tozlar. II Âşık.

Nola refʿ eyleseñ biz
ẕerreñi ḫāk-i meẕelletden
Ṭoġup burc-ı saʿādetden
güneş gibi çıḳa geldüñ

8. **ẕerre:**
Gazel 337
Mısra: **7**
Küçük toz parçacığı, genellikle güneş açtığı vakit ortaya çıkan küçük tozlar. II Âşık.

Sen āftāb-ı keremsin
yanuñda ben ẕerre
Ṭarīḳ pertev-i ḫurşīd ü
ẕerre de yoluñ a

9. **ẕerreem:**-*em*
Mesnevi 1
Mısra: **122**
Küçük toz parçacığı, genellikle güneş açtığı vakit ortaya çıkan küçük tozlar. II Âşık.

Be-men dih ki gerded
misem zer-i nāb
Ki men ẕerreem z'ū şeved
āftāb

<u>zerre deñlü:</u>

1. **ẕerre deñlü:**
Beyit 46
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zerre kadar: Çok az miktarda, ufacık bile.

Yoḳdur ilden ẕerre deñlü
ʿāʾide
Rabbenā enzil ʿaleynā
māʾide

2. **ẕerre deñlü:**
Beyit 128
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zerre kadar: Çok az miktarda, ufacık bile.

Muʿaşşir-i ṣabır ṣabr-ı
muʿaşşir-i ʿuşşāḳ
Ḳomadı mezraʿa-i dilde
ẕerre deñlü vifāḳ

3. **ẕerre deñlü:**
Gazel 220
Mısra: **8**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zerre kadar: Çok az miktarda, ufacık bile.

Zer gibi beñzüñ ṣararsa
her ne deñlü zāhidā
Ẕerre deñlü nesne taḥṣīl
idemezsin bī-ʿamel

4. **ẕerre deñlü:**
Kaside 5
Mısra: **13**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zerre kadar: Çok az miktarda, ufacık bile.

Alınmazsañ ʿaceb mi
ẕerre deñlü cünd-i aʿdādan
Gelür mi ẕerreler hīç
ʿaynına ḫurşīd-i raḫşānuñ

5. **ẕerre deñlü:**
Tahmis 7
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zerre kadar: Çok az miktarda, ufacık bile.

Tengnā-yı ʿālemi ṣu gibi
gezdüñ sū-be-sū
Ẕerre deñlü ḳalmaġā yir
ḳalmadı şimden girü

<u>zerre ḳadar:</u>

1. **ẕerre ḳadar:**
Gazel 384
Mısra: **5**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zerre kadar: Çok az miktarda, ufacık bile.

ʿĀşıḳ ki anda ẕerre ḳadar
sūz u tāb ola
Ḫāk-i vücūdı ẕerre ise
āftāb ola

2. **ẕerre ḳadar:**
Tahmis 2
Mısra: **25**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zerre kadar: Çok az miktarda, ufacık bile.

Ḳand-i ʿışḳuñ leẕẕetin
ẕerre ḳadar ṭuyduñsa gel

3. **ẕerre ḳadar:**
Gazel 72
Mısra: **7**
Kelime Tipi: **Deyim**
Zerre kadar: Çok az miktarda, ufacık bile.

Sīneñde ṣūfi ẕerre ḳadar
ġıll u ġış ḳomaz
Bir ṣāf-meşreb ister iseñ
cām-ı bādedür

ẕerre miḳdārı:

1. **ẕerre miḳdārı:**
Beyit 147
Mısra: **2**
Kelime Tipi: **-**
Zerre kadar, çok az (bile).

Ṣabā gibi güẕer ḳılsañ
cihānı ser-te-ser şimdi
Bulınmaz ẕerre miḳdārı
ḥaḳīḳatden eẕer şimdi

ẕerre miḳdārı degül:

1. **ẕerre miḳdārı degül:**
Kaside 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: **-**
Zerre kadar yok.

Ḳatı şāhānedür tertībüñ ey
İskender-i devrān
Yanuñda ẕerre miḳdārı
degül dārātı Dārānuñ

ẕerrece:

1. **ẕerrece:**
Gazel 19
Mısra: **1**
Zerre kadar, çok az.

Ne şāh olmaḳ murād eyle
ne dilde ẕerrece ġam ṭut
Elüñde sāġaruñ cām
ittiḫāẕ it kendüñi Cem ṭut

2. **ẕerrece:**
Gazel 59
Mısra: **9**
Zerre kadar, çok az.

Ẕerrece mihr ü vefā
gelmez güzellerden görüñ
Giderek ʿuşşāḳdan dil-
berden istiġnā gelür

3. **ẕerrece:**
Kaside 9
Mısra: **33**
Zerre kadar, çok az.

Vücūdı ẕerrece yoḳdur
göñül ʿummān-ı
ḥikmetdür
O ġavvāṣ-ı cevāhir kim
ṭalar ʿummāna ʿışḳ olsun

4. **ẕerrece:**
Mesnevi 6
Mısra: **16**
Zerre kadar, çok az.

Nehc-i Ḥaḳ üzredür
şehādetümüz
Ẕerrece yoḳ durur
ʿināyetümüz

5. **ẕerrece:**
Terci-bend 3
Mısra: **14**
Zerre kadar, çok az.

ʿİzzet isterseñüz ol
fırḳaya ʿizzetle baḳuñ
Ẕerrece ġayretüñüz var
ise ġayretle baḳuñ

ẕerre-i ʿāliye-i baḥr-i vücūd:

1. **ẕerre-i ʿāliye-i baḥr-i vücūd:**
Diğer 1
Mısra: **116**
Kelime Tipi: **-**
Varlık denizinin yüce zerresi. II Hazreti Muhammed.

ʿİllet-i ġāye-i kevn ü
mekān
Ẕerre-i ʿāliye-i baḥr-i
vücūd

zerrevār:

1. **ẕerrevār:**
Diğer 1
Mısra: **51**
Zerre gibi.

Çünki hātıf-ı ġayb ve lā-
raybdan bu işāret vāḳiʿ
oldı ol şevḳden ẕerrevār
raḳṣa girüp
Şevḳle destüme alup
ḫāme

2. **ẕerrevār:**
Gazel 254

Mısra: **9**
Zerre gibi.

Yüzüñi görmeyeli ẕerrevār düşkündür
Dil-i fütāde eyā āftāb-ı evc-i kerem

zerre-veş:

1. **ẕerre-veş:**
Müseddes 2
Mısra: **19**
Zerre gibi, çok az miktarda, küçücük.

Āstān-ı devletüñden ẕerre-veş düşdüm cüdā
Gird-bād-ı ġamla ser-gerdān u zār olsam nola

zerreveş:

1. **ẕerreveş:**
Gazel 178
Mısra: **4**
Zerre gibi.

Güneş gibi felekde menzil-i rifʿat umarken ben
Mekānum ẕerreveş ḫāk-i meẕellet eyleyen ṭāliʿ

2. **ẕerreveş:**
Gazel 214
Mısra: **7**
Zerre gibi.

Ẕerreveş raḳḳāṣ-ı bezm-i şevḳ-ḥāletsin yine
Mihr-i ʿışḳ-ı yārdan bir ẕerre ger ṭuyduñsa gel

3. **ẕerreveş:**
Kaside 2
Mısra: **84**
Zerre gibi.

Āsmān-ı hünere mihr-i żiyā-güster iken
Ẕerreveş yirlere çalmaḳ beni lāyıḳ mı zamān

zerrīn cibinlik:

1. **zerrīn cibinlik:**
Gazel 126
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Altın tül. II Güneş.

ʿArūs-ı dehre gök zerrīn cibinlik
Şafaḳ bir al vālādan ṭuvaḳdur

zerrīn ḥavāşī:

1. **zerrīn ḥavāşī:**
Tarih 23
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Altın havası. II Kıymetli ve asil insanlar, üst sınıf.

Bisāṭ-ı zerkeşi zerrīn ḥavāşī
Döşendi şaṭḥına zerrīn serīrüñ

zerrīn iki cāmuñdur:

1. **zerrīn iki cāmuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 88
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Altın renkli iki kadeh. II Güneş ve Ay.

Sımāṭ-ı bezm-i ʿişretdür bisāṭ-ı çarḫ yanuñda
Döner bezmüñde mihr ü māh zerrīn iki cāmuñdur

zerrīn miftāḥ:

1. **zerrīn miftāḥ:**
Gazel 36
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Altın anahtar. II Sevgilinin dili.

Dehānuñ ḳufl-ı şandūḳ-ı maḥabbet
Zebānuñdur aña zerrīn miftāḥ

zerrīn otaġ:

1. **zerrīn otaġ:**
Gazel 268
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Altın çadır.

Varup gün gibi ey meh indigüñ menzilde her aḫşam
Ḫıyām-ı ṭārem-i çarḫ üstüñe zerrīn otaġ olsun

zerrīn resen ṭaḳdı:

1. **zerrīn resen ṭaḳdı:**-*dı*
Gazel 428
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Altın ip takmak. II Güneşin çevresinde sarı ışık oluşması.

Meh-i nev keşti-i deryā-yı gerdūna dümen ṭaḳdı
Şuʿāʿ-ı āftāb eṭrāfına zerrīn resen ṭaḳdı

zerrīn serīrüñ ṣaṭḥına:

1. **zerrīn serīrüñ ṣaṭḥına:**-*n, -a*
Tarih 23
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Altın tahtın tarafı. II Padişahın bulunduğu yön.

Bisāṭ-ı zerkeşi zerrīn ḥavāşī
Döşendi ṣaṭḥına zerrīn serīrüñ

zer-taḫt-ı süreyyādan:

1. **zer-taḫt-ı süreyyādan:**-*dan*
Gazel 63
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Süreyya yıldızının altın tahtı.

Ḥażīż-i ḫāk-i devlet evc-i rifʿatden baña yegdür
Ki zer-taḫt-ı süreyyādan ʿārife taḫt-ı serā yegdür

zevāhir-i bisyār-sermāyemi:

1. **zevāhir-i bisyār-sermāyemi:**-*m, -i*
Diğer 1
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Oldukça fazla olan sermaye. II Kabûlî'nin şiirleri.

ü tezyīni mühim ve lāzım olmaġın ol cevāhir-i girān-māyemi ve zevāhir-i bisyār-sermāyemi silk-i kelāma
münselik ve rişte-i suṭūra muntaẓam ḳılmaḳ murād olındıḳda ḫāṭır-ı ḳātıra ber-ḫuṭūr eyledi ki bu dīvān-ı

zevāle irmesün:

1. **zevāle irmesün:**-*me, -sün*
Gazel 323
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zevale ermek, yok olmak, sona ermek, tükenmek, bitmek.

Ṭulūʿ itsün saʿādet maṭlaʿından āftābāsā
Zevāle irmesün mihr-i cemālüñ pür-kemāl olsun

zevāyā-yı ʿadlinde:

1. **zevāyā-yı ʿadlinde:**-*i, -n, -de*
Tarih 4
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Adalet köşeleri. II Adalet, hak.

Zevāyā-yı ʿadlinde āsūde ḫalḳ
ʿAdāletle ḫalḳı ḳul itse ne var

zevāyā-yı sarāy-ı dil:

1. **zevāyā-yı sarāy-ı dil:**
Gazel 413
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Gönül sarayının köşeleri. II Âşığın gönlü.

Zevāyā-yı sarāy-ı dil ḫarāba müşrif olmışken
Müşerref ḳıldı teşrīf eyledi sulṭānumuz geldi

zevāyā-yi şeşgāne-rā:

1. **zevāyā-yi şeşgāne-rā:**-*rā*
Mesnevi 1
Mısra: **48**
Kelime Tipi: -
Altı yön. II Her taraf.

Be-cünbān be-rīşīm şeş-ḫāne-rā
Be-cūşān zevāyā-yi şeşgāne-rā

zevḳ:

1. **ẕevḳi:**-*i*
Gazel 100
Mısra: **14**
Zevk, sefa, neşe, eğlence.

Dīde aġardı bükāyile Ḳabūlīdil şād
Ẕevḳi dervīş ider ammā elemin pīr çeker

2. **ẕevḳ:**
Gazel 187
Mısra: **4**

Zevk, sefa, neşe, eğlence.

Ẕevḳümüz gūşesidür gūşe-i laʿlüñ ammā
Şimdi ḫ∨ān-ı ġam-ı hecr oldı maʿāşum bu da ẕevḳ

3. **ẕevḳ:**
Gazel 330
Mısra: **3**
Zevk, sefa, neşe, eğlence.

Ẕevḳ odur yārüñ senüñle geh küse geh barışa
Nāz ide ol gelmeye sen varasın yalvarasın

4. **ẕevḳe:**-*e*
Gazel 413
Mısra: **9**
Zevk, sefa, neşe, eğlence.

Ġamı şādīye tebdīl it
Ḳabūlī miḫneti ẕevḳe
Sürūr eyyāmıdur cānānumuz yārānumuz geldi

ẕevḳ ehline:

1. **ẕevḳ ehline:**-*n, -e*
Gazel 397
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Zevk ehli, eğlenceye düşkün kimseler. II Âşıklar.

Mey bir leb-i şīrīn ile nūş olmadıġıyçün
Ẕevḳ ehline ḫoş gelmedi telḫ itdi meẕāḳı

ẕevḳ eyleyicek demdür:

1. **ẕevḳ eyleyicek demdür:**-*dür*
Gazel 437
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Keyif edilecek zaman, eğlenilecek vakit.

Yār ile Ḳabūlī dil ẕevḳ eyleyicek demdür
Fevt itme ġanīmet bil furṣat demidür şimdi

ẕevḳ idecek yerdür:

1. **ẕevḳ idecek yerdür:**-*dür*
Gazel 56
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Zevk edilecek, eğlenilecek yer. II Meyhane köşesi.

Gūşe-i mey-kedeyi ḳoyma Ḳabūlī elden
Ḳoyacaḳ gūşe degül ẕevḳ idecek yerdür yer

ẕevḳ ü şādīden:

1. **ẕevḳ ü şādīden:**-*den*
Gazel 228
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zevk ve mutluluk.

Ẕevḳ ü şādīden Ḳabūlī yoḳ gibi nām u nişān
Cān u dilden mā-ḥaṣal eksük degül her gāh ġam

ẕevḳ u ṣafā vü maḥabbetüñ:

1. **ẕevḳ u ṣafā vü maḥabbetüñ:**-*üñ*
Müsemmen 1
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zevk, sefa ve muhabbet.

İḥsān u luṭf idi baña her demde ʿādetüñ
Ḳaldı göñülde ẕevḳ u ṣafā vü maḥabbetüñ

ẕevḳ u ṣafādan berīyüz:

1. **ẕevḳ u ṣafādan berīyüz:**-*y, -üz*
Gazel 160
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zevk ve sefadan uzak (olan kimse).

Ẕevḳ u ṣafādan berīyüz gerçi kim
Cām-ı mey-i ṣāf ile leb-bā-lebüz

ẕevḳ u ṣafādur:

1. **ẕevḳ u ṣafādur:**-*dur*
Tahmis 13
Mısra: **12**
Kelime Tipi: -
Zevk ve sefa.

Her ẕevḳ u ṣafānuñ ötesi derd ü belādur

Sen renc ü ʿanā añladuġuñ
ẕevḳ u ṣafādur

zevḳ u şevḳe:

1. **ẕevḳ u şevḳe:**-*e*
Tarih 23
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Zevk ve coşkunluk.

Bu zīb ü zīnete bu ẕevḳ u şevḳe
Nedür bāʿiṯ olan bilsem faḳīrüñ

zevḳ u sürūr:

1. **ẕevḳ u sürūr:**
Gazel 254
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Zevk ve sevinç.

Ne serde bellü hevā vü neşāṭ u ẕevḳ u sürūr
Ne dilde ārzu-yı ʿişret-i dem-i ʿālem

zevḳe ṭālib olur:

1. **ẕevḳe ṭālib olur:**-*ur*
Mesnevi 15
Mısra: **35**
Kelime Tipi: -
Zevke talip olmak.

Gāh olur aḳçe ẕevḳe ṭālib olur
Ehlinüñ şerri ḫayra ġālib olur

zevḳümüz gūşesidür:

1. **ẕevḳümüz gūşesidür:**-*dür*
Gazel 187
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zevk köşesi. II Âşığın zevki, eğlencesi.

Ẕevḳümüz gūşesidür gūşe-i laʿlüñ ammā
Şimdi ḫ∨ān-ı ġam-ı hecr oldı maʿāşum bu da ẕevḳ

zevraḳ-ı çeşmüm:

1. **zevraḳ-ı çeşmüm:**-*üm*
Gazel 115
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Göz kayığı. II Âşığın gözü.

ʿAceb mi keştī-i dil baḥr-i ʿışḳa ġarḳ olsa
Ġamuñla zevraḳ-ı çeşmüm ḳatı ṣulanı yürür

zevraḳ-ı çeşmüñ:

1. **zevraḳ-ı çeşmüñ:**-*üñ*
Gazel 298
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Göz kayığı. II Sevgilinin gözü.

Ġarīḳ-ı lücce-i ḫüsn oldı zevraḳ-ı çeşmüñ
Ḳaşuñ kenāra çıḳup ālet oñarur ḳaradan

zevraḳ-ı cism-i pür-efgārı:

1. **zevraḳ-ı cism-i pür-efgārı:**-*ı*
Tahmis 9
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Efkâr dolu bedenin sandalı. II Âşığın bedeni.

Gözümüñ yaşı kānın ḫāk-i ẕillet eyleyen tāliʿ
Yaşum eşk içre ṣalup zevraḳ-ı cism-i pür-efgārı

zevraḳ-ı dīdeme:

1. **ẕevraḳ-ı dīdeme:**-*m*, -*e*
Gazel 284
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Göz sandalı. II Âşığın gözü.

Gözlerüm yaşı ġam-ı hecrüñ ile baḥr oldı
Ẕevraḳ-ı dīdeme gel itmege deryā seyrin

zevraḳ-ı meyden:

1. **zevraḳ-ı meyden:**-*den*
Gazel 33
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Şarap sandalı. II Şarap şişesi, kadehi.

Zevraḳ-ı meyden yüküñi şöyle ṭut
Tā belürsüz ola cānā baş u ḳıç

zevraḳ-i pür:

1. **zevraḳ-i pür:**
Mesnevi 1

Mısra: **128**
Kelime Tipi: -
Dolu kayık. II Şarap dolu kadeh.

Biyā sāḳi ān keşti-i çün hilāl
Ki ān zevraḳ-i pür zi-āb-i zülāl

zevraḳ-ı zerḳ:

1. **zevraḳ-ı zerḳ:**
Gazel 241
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hile sandalı. II Hile, aldatma.

Ey Ḳabūlī çıḳalum biz de kenār-ı ʿayşa
Zevraḳ-ı zerḳ ile gel baḥr-ı miḥenden geçelüm

Zeyd:

1. **Zeyd:**
Mesnevi 7
Mısra: **37**
Eski metinlerde erkeği temsil etmek için kullanılan isimlerden biri.

Gerek Bekr ü gerek Zeyd ü gerek ʿAmr
Kişi olmaḳ gerekdür tābiʿ-i emr

zeyl-i himmetlerine:

1. **zeyl-i himmetlerine:**-*ler, -i, -n, -e*
Diğer 1
Mısra: **26**
Kelime Tipi: -
Yardım etme, himmet.

kemāl ü maʿrifete rāġıb olup ḫalḳun ekseri fünūn-ı şiʿr ü inşāya heves itmek ile şāʿir-i māhir olup zeyl-i
himmetlerine dest-res naṣb olmaġ ile bize daḫı bir miḳdār ḳudret ve şiʿr söylemege ḥālet-i ruḫṣat virildi Ammā

zeyl-i iḥsānuñdan:

1. **zeyl-i iḥsānuñdan:**-*uñ, -dan*
Gazel 231
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
İhsanın ziyadesi. II Sevgilinin ihsanı, lütfu.

Çekilmem işigüñden zeyl-i iḥsānuñdan el çekmem
Ḳabā-yı luṭfuñuñ destümdedür dāmānı sulṭānum

zeyl-i serā-perdeye iremez:

1. **zeyl-i serā-perdeye iremez:**-*emez*
Kaside 7
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Saray perdesinin eteğine erişmek. II Yüce makama ulaşmak.

Dāmen-i ʿişmetüñe irmez eyādiyy-i ʿuḳūl
İremez zeyl-i serā-perdeye her süfliyyāt

zeyn olsa:

1. **zeyn olsa:**-*sa*
Gazel 434
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Bezenmek, süslenmek. II Âşığın gönlünün yaralarla bezenmesi.

Dāġlarla nola zeyn olsa sarāy-ı sīnem
Tāze güllerle olur ḫānelerüñ tezyīni

Zeynī:

1. **Zeynī:**
Tarih 17
Mısra: **17**
-*Özel isim*-.

ʿAdū kīst Zeynī Ferrīn be-Behcet
Zi-nāmūs u ʿārī vü meslūb-ı üslūb

zeyn-i dīvāndur:

1. **zeyn-i dīvāndur:**-*dur*
Mesnevi 5
Mısra: **117**
Kelime Tipi: -
Divanın süsü, ziyneti. II Paşa hazretleri.

Ne söz anlara zeyn-i dīvāndur
Ḫādimān-ı cenāb-ı sulṭāñdur

zıll-i ʿadlüñde:

1. **ẓıll-i ʿadlüñde:**-*üñ, -de*
Gazel 323
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Adaletin gölgesi. II Adalet devri.

Muʿanber tellerüñ ẓıll-i hümā-yı evc-i ʿizzetdür
Ḳabūlī ẓıll-i ʿadlüñde biraz āsūde-ḥāl olsun

zıll-i hümā-yı evc-i ʿizzetdür:

1. **ẓıll-i hümā-yı evc-i ʿizzetdür:**-*dür*
Gazel 323
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Şeref göğünde bulunan Hüma'nın gölgesi. II Şerefli zatın en tepesinde bulunan saçları.

Muʿanber tellerüñ ẓıll-i hümā-yı evc-i ʿizzetdür
Ḳabūlī ẓıll-i ʿadlüñde biraz āsūde-ḥāl olsun

zıll-ı İlāh:

1. **ẓıll-ı İlāh:**
Mesnevi 7
Mısra: **62**
Kelime Tipi: -
Allah'ın gölgesi. II Allah'ın yeryüzündeki halifesi olan padişah.

Ḳo ʿişyānı muṭīʿ-i pādşāh ol
İṭāʿat gösterüp ẓıll-ı İlāh ol

żıll-ı Yezdān-ı lā-yezālīsin:

1. **żıll-ı Yezdān-ı lā-yezālīsin:**-*sin*
Mesnevi 3
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Ezelî Tanrı'nın gölgesi. II Dönemin halifesi, padişahı.

Żıll-ı Yezdān-ı lā-yezālīsin
Mīve-i maʿdilet-nihālīsin

zırıh göginden geçdi:

1. **zırıh göginden geçdi:**-*di*
Gazel 426
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zırh göğünden geçmek. II Gökyüzünden geçmek.

Ṭīre-i şaʿşaʿası geçdi zırıh göginden
Hedef-i tīri şuʿāʿ oldı sipihrüñ siperi

zīb:

1. **zībed:**-*ed*
Beyit 265
Mısra: **1**
Süslü, gösterişli, ziynet.

Tu-rā zībed ḳabā-yı pādşāhī
Ḳabā-yı pādşāhī-rā tu şāyī

zīb ü ferle:

1. **zīb ü ferle:**-*le*
Tarih 23
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Süs ve gösteriş.

Ṣafā vü zīnet ile zīb ü ferle
Görüp pīrāyesin māh-ı münīrüñ

zīb ü zīnete:

1. **zīb ü zīnete:**-*e*
Gazel 346
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Süs ve güzellik. II Dünyanın aldatıcı süsü ve güzelliği.

Māʾil olma sen ʿarūs-ı Zāl-i dehrüñ āline
Merd-i ʿālī-himmet ol aldanma zīb ü zīnete

2. **zīb ü zīnete:**-*e*
Tarih 23
Mısra: **17**
Kelime Tipi: -
Süs ve ziynet.

Bu zīb ü zīnete bu ẕevḳ u şevḳe
Nedür bāʿiṣ olan bilsem faḳīrüñ

zībak:

1. **zībak:**
Kıt'a 23
Mısra: **3**
Cıva.

Zer yümün zībak emel üsrüb zeneb erzīz ezel
Fıżża cān āhen veled mis hem şebeh ṣıfr oldı yol

zih bağlamış:

1. **zih bağlamış:**-*mış*
Gazel 492
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Çizgi bağlamak. II Allah'ın sevgilinin ayva tüylerini yaratması.

Dest-i ḳudret iki yā çekmiş dü ebrū ḳomış ad
Bir muṭarrā tārdan zih bağlamış mū ḳomış ad

zihī:

1. **zihī:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Ne güzel, ne hoş!

Ne bih müşābih olur ġabġab-ı ḥabībe ne sīb
Zihī leṭāfet-i ġabġab zihī ḥabīb-i nesīb

2. **zihī:**
Gazel 18
Mısra: **2**
Ne güzel, ne hoş!

Ne bih müşābih olur ġabġab-ı ḥabībe ne sīb
Zihī leṭāfet-i ġabġab zihī ḥabīb-i nesīb

3. **zihī:**
Gazel 171
Mısra: **6**
Ne güzel, ne hoş!

Göñül yazmaġı ḫaṭṭından taʿallüm eylemiş dil-ber
Zihī kāmil ki semt-i ṣanʿatı muzdūrdan görmiş

4. **zihī:**
Gazel 181
Mısra: **1**
Ne güzel, ne hoş!

Zihī ṣafā ki mey-i nāba müstaḳar ola ẓarf
Ṭaraf ṭaraf otura ḥūrān ḳāṣırātu't-ṭarf

5. **zihī:**
Gazel 309
Mısra: **6**
Ne güzel, ne hoş!

Ḳarār itdi göñlümde şāh-ı ġamuñ
Zihī imtizāc-ı mekīn ü mekān

6. **zihī:**
Muaşşer 1
Mısra: **30**
Ne güzel, ne hoş!

Şeref ol şehre kim anı gele teşrīf ide cānı
Zihī devlet ki ol mülki müşerref ide sultānı

7. **zihī:**
Tarih 15
Mısra: **16**
Ne güzel, ne hoş!

Görüp luṭf-ı hevāsın āb-ı zībāsın didüm tārīḫ
Zihī ḥammām-ı zībā-āb u zī-germābe-i rūşen

zikr eylesem:

1. **ẕikr eylesem:**-*se, -m*
Gazel 47
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Zikretmek, anmak, yâd etmek.

Ḫātem-i laʿl-i lebüñ ẕikr eylesem durmaz ʿadū
Dīv ṭurmaz ey perī mühr-i Süleymāndan ḳaçar

ẕikr-i leb-i dil-ber:

1. **ẕikr-i leb-i dil-ber:**
Gazel 284
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin dudağının hatırlanması.

Mürdeler ẕikr-i leb-i dil-ber ile cān buldı
Ḫalḳa-i ẕikre gelüñ itmege iḥyā seyrin

ẕikru'llāhdan geçme:

1. **ẕikru'llāhdan geçme:**-*me*
Beyit 68

Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Allah'ı anmaktan vazgeçmemek.

Geçme ẕikru'llāhdan īmān ile ṭopraġa düş
Saʿy ḳıl ihmāli ḳo gün var iken ḳonaġa düş

zillet:

1. **ẕilleti:**-*i*
Gazel 51
Mısra: **7**
Zelillik, hakirlik, alçaklık.

Ṣāḥib-kemāle ẕilleti ʿizzet durur velī
Cāḥ u celāli cāḥile çāh-ı caḥīmdür

2. **ẕilletdür:**-*dür*
Gazel 346
Mısra: **4**
Zelillik, hakirlik, alçaklık.

Rifʿat isterseñ türāb-ı rāh-ı kūy-ı ẕillet ol
Çünki ẕilletdür sebeb iḳbāl ü ʿizz ü devlete

3. **ẕillet:**
Kaside 3
Mısra: **23**
Zelillik, hakirlik, alçaklık.

Ehl-i kemāle ẕillet müşkil degül mi ġāyet
Bu ʿuḳde ḥall olunmaz ḳalursa ḫayli müşkil

4. **ẕilletde:**-*de*
Kaside 3
Mısra: **17**
Zelillik, hakirlik, alçaklık.

Rifʿātde şimdi nādān ẕilletde ehl-i irfān
ʿAksine döndi çarḫ-ı dolāb ḳadr-i fāżıl

zillet zamānıdur:

1. **ẕillet zamānıdur:**-*dur*
Terci-bend 4
Mısra: **38**
Kelime Tipi: -
Zillet zamanı, alçaklık devri.

Şimdi zamān edāniye minnet zamānıdur
Çıḳdı erāzil ortaya ẕillet zamānıdur

ẕillet-i pāküñ recāsı:

1. **ẓillet-i pāküñ recāsı:**
Gazel 226
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Değersiz kişinin ricası. II Âşığın sevgiliden ricası.

Vefādur ẓillet-i pāküñ recāsı çāre ġamnāküñ
Eger cevr iḥtimāli var ise az eyle sulṭānum

zimām-ı iḫtiyārı:

1. **zimām-ı iḫtiyārı:**-*ı*
Gazel 404
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Seçme iradesi.

Zimām-ı iḫtiyārı şimdi dest-i ġayra ṭapşurdı
ʿİnān-ı himmeti eylerdi irḫā ḳanı Ḫāḳānī

zimām-ı raḫş-ı furşat:

1. **zimām-ı raḫş-ı furşat:**
Müseddes 5
Mısra: **25**
Kelime Tipi: -
Fırsat atının yuları. II Fırsat, şans.

Zimām-ı raḫş-ı furṣat elde iken ṭurma iḥsān it
Çerāġ uyarıgör kendü elüñle yaḳ fürūzān it

zimmet:

1. **ẕimmetümde:**-*üm, -de*
Kaside 3
Mısra: **43**
Himaye altına alma, sahiplenme.

Yoḳ ẕimmetümde bāḳī illā ki ḥaḳḳ-ı ḫıẕmet
ʿUhdemde ġayrı ḥaḳ yoḳ ṭālib ola muḥaṣṣıl

zinde:

1. **zinde:**
Gazel 403
Mısra: **8**
Canlı, diri. II Ünlü aşk kahramanı olan Mecnun'un hâlâ

yaşıyormuş gibi hatırlanması.

ʿĀşıḳlıġ ile añılan ölmez zamānede
Mecnūnı gör ki zinde daḫı nāmı ḥay gibi

2. **zinde:**
Beyit 12
Mısra: **2**
Sağlam, canlı, diri.

Luṭf be-nümā ez-kerem ey behr-i Ḫudā
Tā zinde şeved bā-ġam-ı ʿışḳet Yaḥyā

3. **zinde:**
Gazel 18
Mısra: **8**
Sağlam, canlı, diri.

Yolında baş ile cān vir ḳazan hemān bir nam
Cihānda zinde durur nām ile hümām edīb

4. **zindedür:**-*dür*
Gazel 82
Mısra: **14**
Sağlam, canlı, diri.

Sensüz Ḳabūli mürde vü ḳalbi füsürdedür
ʿIşḳuñla zindedür nite kim cānı tendedür

<u>zinde vü mürde-ten:</u>

1. **zinde vü mürde-ten:**
Gazel 415
Mısra: **11**
Kelime Tipi: **-**
Canlı ve ölü beden.

Zinde vü mürde-ten yekī pīrehen ü kefen yekī
Cān u dil ü beden yekī yār yekī suḫan yekī

<u>zīnet ü zīb:</u>

1. **zīnet ü zīb:**
Gazel 387
Mısra: **3**
Kelime Tipi: **-**
Süs ve ziynet. II Güzellik.

Meh kim bu deñlü zīnet ü zīb aña fer virür
Ḳābil midür ki ṭalʿat-ı zībāña beñzeye

<u>zīnet-i faẕl ile müzeyyen:</u>

1. **zīnet-i faẕl ile müzeyyen:**
Gazel 159
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **-**
Fazilet süsü ile bezenmiş (kimse). II Faziletli ve cömert sevgili.

Ekrem-i ehl-i kerem eşrefisüz insānuñ
Ẕātuñuz zīnet-i faẕl ile müzeyyen bilürüz

<u>zinhār:</u>

1. **zinhār:**
Gazel 300
Mısra: **3**
Sakın, asla, katiyen!

Nihān itsün niyazdan ġayra zinhār açmasun rāzın
Raḳībinden ḥaẕer ḳılsun ʿadūdan iḥtirāz itsün

2. **zinhār:**
Gazel 347
Mısra: **6**
Sakın, asla, katiyen!

Başuñ üzre degirmen yüridürse çenber-i gerdūn
Sözüñden dönme zinhār itdügüñ peymāna döndürme

3. **zinhār:**
Gazel 374
Mısra: **5**
Sakın, asla, katiyen!

Ḫalḳa-i ṭurra-i dil-dāra ṭolaşma zinhār
İḥtirāz eyle güẕār itme dilā mārlıġa

<u>zīr:</u>

1. **zīr:**
Gazel 256
Mısra: **4**
En düşük ve en ince ses.

Neye feryād ider gūş eyledüñ mi nāle-i nāyı
Kimüñ destinde iñler diñledüñ mi zīr ile yem hem

2. **zīr:**
Mesnevi 1

Mısra: **62**
En düşük ve en ince ses.

Berā-rāz dilem ġam ber-āver naġam
Çe ʿālī çe sāfil çe zīr ü çe bem

zīr ü zeberi ḳapladı:

1. **zīr ü zeberi ḳapladı:**-*dı*
Gazel 426
Mısra: **16**
Kelime Tipi: -
Yeri ve göğü kaplamak.

Geçdi zer tāc ile şāhāne zümürrüd taḫtına
Mālikāne yürüyüp ḳapladı zīr ü zeberi

zīrā:

1. **zīrā:**
Beyit 70
Mısra: **2**
Çünkü.

Lāʾubālī-meşrebüz naḳş-ı ṣuverden sādevüz
Ġuṣṣadan āzādeyüz zīrā esīr-i bādevüz

2. **zīrā:**
Gazel 37
Mısra: **7**
Çünkü.

Āh eylemeden çāre bulınmaz saña zīrā
Yoḳ sende eyā ḫaste-dil āgāh-ı Meḥemmed

3. **zīrā:**
Gazel 48
Mısra: **3**
Çünkü.

Ḳorḳar oldum ile vaṣf itmege yāri zīrā
Her kime añar isem ʿāşıḳ-ı nālānı çıḳar

4. **zīrā:**
Gazel 53
Mısra: **10**
Çünkü.

Cehennemdür ʿadūnuñ ṣoḥbeti ḳaṭʿā dili ṭurmaz
Maḥabbet ehline zīrā ʿaẕāb iden zebānīdür

5. **zīrā:**
Gazel 78
Mısra: **4**
Çünkü.

Çenār ile çemende daʿvi-i ḥüsn eyler imiş serv
Kimesne daʿvisin faṣl idemez zīrā özi leddür

6. **zīrā:**
Gazel 78
Mısra: **8**
Çünkü.

Şehā seng-i cefāyile ne deñlü ḫāṭırum yıḳsañ
Ḫalel gelmez esās-ı ʿışḳa zīrā ḳatı müşteddür

7. **zīrā:**
Gazel 81
Mısra: **9**
Çünkü.

Yoḳdur Ḳabūlī ölmekden özge ben derdmendüñ dermānı zīrā
Derdüm füzūndur baḫtum nigūndur żaʿfum ḳavīdür ṭāliʿ zebūndur

8. **zīrā:**
Gazel 231
Mısra: **8**
Çünkü.

Cüdā düşdi cenābuñdan diyenler kiẕb-i maḥż eyler
Ki zīrā diñlenilmez düşmenüñ yalanı sulṭānum

9. **zīrā:**
Gazel 427
Mısra: **4**
Çünkü.

Ol teẕerv-i ḫoş-ḫırāmuñ şimdi ey şeh-bāz-ı dil
Ṣaydınuñ eyyāmıdur zīrā raḳībi daḫı ṭoy

10. **zīrā:**
Gazel 429
Mısra: **10**
Çünkü.

Ey Ḳabūlī arada ḳābil degüldür ittiḥād
Yār zīrā telḫ-gūy u kīne-cūy u tünd-ḫūy

11. **zīrā:**
Kıt'a 8
Mısra: **5**
Çünkü.

Mülāzımīne ḳarışdurma bendeñi zīrā
Ḳarışmaz āb u türābum gürūh-ı Etrāke

zīr-i felekde:

1. **zīr-i felekde:**-*de*
Tahmis 9
Mısra: **20**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün altı, yeryüzü, dünya.

Ṣalup girdāb-ı baḥr-ı fürḳate fülk-i dil-i zārı
Beni zīr-i felekde pür-felāket eyleyen tāliʿ

2. **zīr-i felekde:**-*de*
Tarih 23
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
Gökyüzünün altı, yeryüzü, dünya.

Didüm āyā nedür zīr-i felekde
Sebeb cemʿine bu cemm-i ġafīrüñ

zīr-i ḫāk:

1. **zīr-i ḫāk:**
Gazel 175
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Toprağın altı.

Sen güneş fevḳ-ı s̱üreyyāda olasın zīr-i ḫāk
Evce olur mı berāber mertebeyle her ḫażīż

zīr-i ḫāk itsün:

1. **zīr-i ḫāk itsün:**-*sün*
Tahmis 5
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Toprağın altına sokmak, yok etmek, ortadan kaldırmak.

Murādī nice bir hicrān elinden yaḳa çāk itsün
Mekānın gūşe-i fürḳat ṭuraġın zīr-i ḫāk itsün

zīr-i penbede:

1. **zīr-i penbede:**-*de*
Gazel 393
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yamanın altı. II Âşığın elbisesinin altı.

Ol abdāluñ ki zīr-i penbede pür-dāġdur ḳolı
İle yoḳ iḫtiyācı elde vāfir aḳçesi pulı

zīr-i rān:

1. **zīr-i rān:**
Gazel 385
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Hükmü altına almak.

Şeh-süvār-ı ʿarṣagāh-ı ʿadl ü dād olduḳca sen
Raḫş-ı himmet zīr-i rān u esb-i devlet rām ola

zīr-i sāyeñde:

1. **zīr-i sāyeñde:**-*ñ, -de*
Kaside 4
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Gölgenin altı. II Padişahın adaletli yönetimi.

Uyusın sāye-i ʿadlüñde uyandurma anı
Zīr-i sāyeñde cihān ḫalḳı daḫı ola niyām

zīr-i seng-i āsyāb-ı tengnā-yı çarḫda:

1. **zīr-i seng-i āsyāb-ı tengnā-yı çarḫda:**-*da*
Gazel 293
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Felek çukurundaki su değirmeninde bulunan taşın altı. II Değersiz dünya, yeryüzü.

Zīr-i seng-i āsyāb-ı tengnā-yı çarḫda
Dāne-i gendüm gibi ser-ḫurde sen ġam-ḫurde ben

zīr-i zānūya:

1. **zīr-i zānūya:**-*y, -a*
Gazel 289
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Dizin altı, aşağısı.

Ḳanı bir mey ḳabaġı gibi ḥarīf
Zīr-i zānūya ala dāmānın

zīr-i ẓıll-ı cihān-penāhīde:

1. **zīr-i ẓıll-ı cihān-penāhīde:**-*de*
Mesnevi 8
Mısra: **66**
Kelime Tipi: -
Sığınılan gölgenin altı. II Beylerbeyi Mehmet Paşa.

Mesned-i ḳurb-ı pādşāhīde
Zīr-i ẓıll-ı cihān-penāhīde

zirve-i eflāk:

1. **ẕirve-i eflāk:**
Terci-bend 3
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Feleklerin zirvesi, göğün en yüksek noktası.

Gelüñ ey ehl-i baṣīret sözüm idrāk eyleñ
Ḫāk iken menzilüñüz ẕirve-i eflāk eyleñ

zirve-i eflākden:

1. **ẕirve-i eflākden:**-*den*
Gazel 274
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Feleklerin zirvesi.

ʿIşḳdur murġ-ı hümāyı ẕirve-i eflākden
Tūde-i ālūde-i ḫāk-i zemīne ḳonduran

zişt-i dürüşt:

1. **zişt-i dürüşt:**
Mesnevi 1
Mısra: **165**
Kelime Tipi: -
Sert vücutlu (şey).

Ki īn Türk-i ḫūn-rīz ü zişt-i dürüşt
Ki bisyār perver ü bisyār küşt

zīver ü zerle:

1. **zīver ü zerle:**-*le*
Gazel 191
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Süs ve altın.

Ey dīde ḳābil midür bir Kaʿbe bünyād eylemek
Zīver ü zerle der ü dīvārın ābād eylemek

żiyā:

1. **żiyāda:**-*da*
Gazel 411
Mısra: **6**
Işık, parlaklık, aydınlık.

Nice altun nice zer māha beñzer māhdan enver
Żiyāda māt ider her birisi mihr-i dıraḫşānı

żiyā ṣaldıkça:

1. **żiyā ṣaldıkça:**-*dıkça*
Kaside 7
Mısra: **41**
Kelime Tipi: -
Işık salmak, aydınlatmak.

Sensin ol aḫter-i neyyir ki żiyā ṣaldıkça
Ḫāne-i dilden iden gün gibi defʿ-i ẓulümāt

żiyā-baḫş ol:

1. **żiyā-baḫş ol:**
Gazel 348
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Işık saçmak, aydınlatmak.

Şitāb idüp şitāda rıḥlet itme ḫāneden çıḳma
Żiyā-baḫş ol otur āteş gibi kāşāneden çıḳma

żiyā-baḫş oldı:

1. **żiyā-baḫş oldı:**-*dı*
Tarih 5
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Işık saçmak, aydınlatmak.

Güneş gibi żiyā-baḫş oldı ẕātuñ
Yüzüñ gördüm göñülde ḳalmadı ġam

ziyād:

1. **ziyādum:**-*um*
Gazel 96
Mısra: **10**

Ziyade, fazlalık, çokluk.

Siper-i sīne-i ʿadūya yine
Zaḫm ursam nola ziyādum var

ziyād idüñ:

1. **ziyād idüñ:**-*üñ*
Terci-bend 4
Mısra: **45**
Kelime Tipi: -
Ziyade etmek, artırmak, çoğaltmak.

Kim arturursa manṣıb anuñdur ziyād idüñ
Ṭurmañ ʿināds ḳoñ sözüme iʿtimād idüñ

ziyāde:

1. **ziyāde:**
Gazel 507
Mısra: **2**
Fazlasıyla, oldukça çok.

Himmetüñ ʿadl u dāda sulṭānum
ʿÖmr ü devlet ziyāde sulṭānum

2. **ziyāde:**
Müsemmen 2
Mısra: **13**
Fazlasıyla, oldukça çok.

Dil-i şeydā ziyāde ḫurrem olup
Didi dil-dārı ṣıḥḥat ile görüp

ziyāde idüp:

1. **ziyāde idüp:**-*üp*
Kaside 3
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Ziyade etmek, artırmak, çoğaltmak.

Yüz elli yükde ḳalmış mensūḫa elli beş yük
Daḫı ziyāde idüp bī-fażl u bī-feżāyil

ziyāde olmada:

1. **ziyāde olmada:**-*mada*
Kaside 6
Mısra: **88**
Kelime Tipi: -
Artmak, fazla olmak.

Sürūr ile geçe rūzuñ saʿādet ile şebüñ
Ziyāde olmada ḳadrüñ ola ḳarīn-i ḳamer

żiyā-güster:

1. **żiyā-güstersin:**-*sin*
Kaside 2
Mısra: **73**
Işık saçan, aydınlık veren (şey). II 3. Murad.

Sen ki ḫurşīd-i cihān gibi żiyā-güstersin
Pertev-i luṭfuñ ile cümle-i ʿālem tābān

ziyān:

1. **ziyān:**
Gazel 373
Mısra: **4**
Bir kimsenin veya bir olayın sebep olduğu zarar.

Yiridür bulsa her yirde revācın silʿat-ı İslām
Metāʿ-ı düşmen-i dīne ziyān oldı ziyān üzre

ziyān getürür:

1. **ziyān getürür:**-*ür*
Mesnevi 15
Mısra: **40**
Kelime Tipi: -
Ziyan getirmek, zarar vermek.

Senüñ ile ṭurur senüñle yatur
Ne saña kendüden ziyān getürür

ziyān oldı:

1. **ziyān oldı:**-*dı*
Gazel 373
Mısra: **4**
Kelime Tipi: **Deyim**
Ziyan olmak: Zarar görmek, boş yere harcanmak.

Yiridür bulsa her yirde revācın silʿat-ı İslām
Metāʿ-ı düşmen-i dīne ziyān oldı ziyān üzre

ziyān olmaz:

1. **ziyān olmaz:**-*maz*
Gazel 373
Mısra: **1**
Kelime Tipi: **Deyim**

Ziyan olmak: Zarar görmek, boş yere harcanmak.

Ziyān olmaz çekerseñ tīġüñi Tebrīziyān üzre
Şuʿa-i tīġüñ āzer ṣalsun Āzerbaycan üzre

zor:

1. **zordur:**-*dur*
Beyit 182
Mısra: **2**
Kolay olmayan, güç, meşakkatli, çetin.

Zār u zūr ile nice zār olmasun cism-i nizār
Zordur her rūzgār u rūzgār u rūzgār

żuʿafā:

1. **żuʿafā:**
Mesnevi 4
Mısra: **38**
Zayıf, güçsüz kimseler, fakirler, garibanlar.

Der-i aʿlāsı melce-i żuʿafā
Żāʿifu'llāhi ecruhu żuʿafā

ẓuhūr eyledi:

1. **ẓuhūr eyledi:**-*di*
Kaside 4
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Görünmek, meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Bu ʿacebdür ki daḫı dilde ṭururken bu ġumūm
Bir belā daḫı ẓuhūr eyledi mānend-i ġamām

ẓuhūr eyler:

1. **ẓuhūr eyler:**-*r*
Kaside 6
Mısra: **76**
Kelime Tipi: -
Görünmek, meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Cefā-yı ḫār yirüm ġonca gibi teng itdi
Bu tengnā-yı cihānda neler ẓuhūr eyler

2. **ẓuhūr eyler:**-*r*
Gazel 225
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Görünmek, meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Kemāl iẓhār ider her kimde olsa gül gibi kendin
Ẓuhūr eyler deminde herkesüñ āṣārı sulṭānum

ẓuhūr itdi:

1. **ẓuhūr itdi:**-*di*
Gazel 411
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Görünmek, meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Ne ḳaftān ḫilʿat-i devlet ne ḫilʿat ḥulle-i cennet
Ẓuhūr itdi bugün şānuñda nūr-ı faẓl-ı Sübḥānī

ẓuhūr itmek:

1. **ẓuhūr itmek:**-*mek*
Gazel 69
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Görünmek, meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Ẓuhūr itmek olurdı miṣāl-i Fāryābī
Velī Ḳabūlī cihānda ẓahīrümüz yoḳdur

ẓuhūr itmeye:

1. **ẓuhūr itmeye:**-*me, -y, -e*
Kaside 4
Mısra: **79**
Kelime Tipi: -
Görünmek, meydana gelmek, ortaya çıkmak.

Ḫayra varmaz ṣoñı gitdükce ẓuhūr itmeye şer
Ḫayr u şer her ne ki dirlerse iderler nā-kām

ẓuhūra gelen:

1. **ẓuhūra gelen:**
Diğer 1
Mısra: **33**
Kelime Tipi: -
Ortaya çıkan, meydana gelen (şey).

cüvānī ve eyyām-ı şebāb-ı kām-rānīde ṭabʿ-ı gevher-bārdan ebr-i nīsān-ı fikret ile ẓuhūra gelen dürer-i manẓūmuñ ve ġurer-i mersūmuñ sicilli mānend-

i evrāḳ-ı ḫazān perīşān-ı rūzgār idi Tertīb ü tedvīni ve terkīb

zuhūra gelen āsār:

1. **ẓuhūra gelen āṣār:**
Gazel 318
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Görünen eserler.

Her şebde ẓuhūra gelen āṣār senüñdür
Ṣuretger-i māhiyyet-i eşyā sen imişsin

zuhūra virdi:

1. **ẓuhūra virdi:**-*di*
Tahmis 4
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Açığa çıkarmak.

Rū-be-rū oldı tercemānı ḳodı
Ẓāhir oldı ẓuhūra virdi mecāl

zuhūrāt-ı mümkināt:

1. **ẓuhūrāt-ı mümkināt:**
Gazel 213
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yaratılan her şey.

Ẕerrāt-ı kāyināt u ẓuhūrāt-ı mümkināt
Bir şeyʾ mi var Ḳabūli ki emr-i Ḫudā degül

żuhūr-ı Haḳḳa:

1. **żuhūr-ı Haḳḳa:**-*a*
Mesnevi 7
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Hakk'ın nazarı. II Allah'ın kullara nasip ettiği şeyler.

Hevā-yı nefsi ancaḳ muḳteżāsı
Żuhūr-ı Ḥaḳḳa hic yoḳdur rıżāsı

ẓulm:

1. **ẓulm:**
Beyit 218
Mısra: **1**
Kötülük, fenalık, eziyet, cefa.

Ẓulm ile yaḳdı şehri bir baḫtı ḳara nāyib
Nāyib nicesi nāyib nāyil be-her nevāyib

2. **ẓulm:**
Kaside 3
Mısra: **36**
Kötülük, fenalık, eziyet, cefa.

Ḳavm-i piyādegānuñ mensūḫ olan ʿaḳārın
Gördüm yıḳup gezerler ẓulm ile iki ʿāmil

3. **ẓulme:**-*e*
Kaside 3
Mısra: **47**
Kötülük, fenalık, eziyet, cefa.

Ḥāṣā ki pādşāhuñ ẓulme ola rıżāsı
Ḥāṣā ki ʿadl-i şāhī cevre ola muʿādil

4. **ẓulm:**
Mesnevi 5
Mısra: **112**
Kötülük, fenalık, eziyet, cefa.

İşleri ḫayrı şerre döndürmek
Şer işi ẓulm ile begendirmek

ẓulm ü kiẕb ü buġż u nifāḳ:

1. **ẓulm ü kiẕb ü buġż u nifāḳ:**
Mesnevi 5
Mısra: **102**
Kelime Tipi: -
Zulüm, yalan, kin ve nifak.

Bunlar anlar durur ʿale'l-ıṭlāḳ
İşleri ẓulm ü kiẕb ü buġż u nifāḳ

ẓulm ü sitemdür:

1. **ẓulm ü sitemdür:**-*dür*
Gazel 263
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Zulüm ve sitem.

Ḳabūlī ʿādeti ẓulm ü sitemdür saña dil-dāruñ
Sen ol sulṭān-ı ḥüsni ġāyet ile ʿādil añlarsın

ẓulme māyil sulṭān:

1. **ẓulme māyil sulṭān:**
Gazel 325
Mısra: **6**
Kelime Tipi: -
Zulme meyleden, zulmeden sultan. II Sevgili.

Evvel metāʿ-ı ʿışḳ alınurdı cān ṣatılurdı bir şehr idi dil
Şimdi ḫarāba yüz ṭutdı yir yir bir ẓulme māyil sulṭān elinden

zulmet-i hecr:

1. **ẓulmet-i hecr:**
Gazel 301
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Ayrılığın karanlığı. II Ayrılık acısı.

Ẓulmet-i hecr ü ümīd-i vaṣl imiş ʿāṣıḳlaruñ
Ṣubḥını şām eyleyen imrūzını ferdā ḳılan

zulmet-i ẓulmi:

1. **ẓulmet-i ẓulmi:**-*i*
Gazel 191
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Zulmün karanlığı.

Ẓulmet-i ẓulmi güneş gibi cihāndan refʿ idüp
Şehriyār-ı mülk-i ʿadl ü dād olup dād eylemek

żulmi çoḳ mekkār:

1. **żulmi çoḳ mekkār:**
Diğer 2
Mısra: **63**
Kelime Tipi: -
Zulmü çok (fazla olan) hilekâr. II Felek.

Żulmi çoḳ mekkār imişsin böyle bilmezdüm seni
Raḥmi yoḳ ḫūnḫ∨ār imişsin böyle bilmezdüm seni

zulmi çoḳ sulṭān:

1. **ẓulmi çoḳ sulṭān:**
Gazel 30
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zulmü çok (olan) padişah. II Zulmeden sevgili.

Raḥmi yoḳ cānān elinden el-ġıyāṣ
Ẓulmi çoḳ sulṭān elinden el-ġıyāṣ

zulmi defʿ eyleyelüm:

1. **ẓulmi defʿ eyleyelüm:**-*y, -elüm*
Kaside 4
Mısra: **112**
Kelime Tipi: -
Zulmü defetmek.

Defʿ idüñ defʿi anuñ daḫı levāzımdandur
Ẓulmi defʿ eyleyelüm tā ki ola defʿ-i ẓalām

żulmi gör:

1. **żulmi gör:**
Mesnevi 5
Mısra: **105**
Kelime Tipi: -
Zulmü görmek, eziyete şahit olmak.

Żulmi gör ʿār neyler anlarda
Ki hüner bir olur erenlerde

ẓulm-i maḫż:

1. **ẓulm-i maḫż:**
Kaside 3
Mısra: **60**
Kelime Tipi: -
Esas zulüm.

Yirden biter cihāna düşdi iki maṣiyyet
Birisi ẓulm-i maḫż u birisi küfr-i ḫāyil

ẓulm-i ṣarīḥ eylemege:

1. **ẓulm-i ṣarīḥ eylemege:**-*meg, -e*
Kaside 4
Mısra: **14**
Kelime Tipi: -
Açıkça zulmetmek, eziyet etmek.

Pādşāh aña naẓar eyleyeli ve'l-ḥāṣıl
Başladı ẓulm-i ṣarīḥ eylemege ol bed-nām

ẓulüm:

1. **ẓulüm:**
Şarkı 2
Mısra: **12**
Kötülük, fenalık, eziyet, cefa.

Diñlemez ḥayfumuz ol ḳanlu ẓālim
Şimdi ʿışḳ ehline pek ẓulüm vardur

zübde-i muḳbilān u maḳbūlān:

1. **zübde-i muḳbilān u maḳbūlān:**
Mesnevi 8
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Kabul edilmişlerin en seçkini.

Ḥabbeẕā ey muḳārin-i sulṭān
Zübde-i muḳbilān u maḳbūlān

zübde-i nesl-i āl-i ʿOsmānsın:

1. **zübde-i nesl-i āl-i ʿOsmānsın:**-*sın*
Mesnevi 2
Mısra: **100**
Kelime Tipi: **-**
Yüce Osmanlı neslinin en seçkini. II Devrin padişahı.

Şāh bin şāh u ḫān bin ḫānsın
Zübde-i nesl-i āl-i ʿOsmānsın

zübde-i pāk-i nesl-i ʿOsmānsın:

1. **zübde-i pāk-i nesl-i ʿOsmānsın:**-*sın*
Mesnevi 2
Mısra: **17**
Kelime Tipi: **-**
Temiz soylu Osmanlı'nın en seçkini. II Devrin padişahı.

Zübde-i pāk-i nesl-i ʿOsmānsın
Şāh bin şāh ḫān bin ḫānsın

zücāc:

1. **zücāc:**
Gazel 34
Mısra: **6**
Cam şişe, sırça.

Eyleme seng-i ġamuñla şīşe-i ḳalbüm şikest
Çün dürüst olmaz bilürsin kim şikest ola zücāc

zücāc-ı ḳalbüñi kesr it:

1. **zücāc-ı ḳalbüñi kesr it:**
Tahmis 3
Mısra: **18**
Kelime Tipi: **-**
Kalp şişesini kırmak. II Gönül kırmak, incitmek.

Keşf-i ḥaḳāyıḳa irişem dirseñ aç gözüñ
Kesr it zücāc-ı ḳalbüñi gösterme kendözüñ

zücāc-ı revnaḳın kesr itdi:

1. **zücāc-ı revnaḳın kesr itdi:**-*di*
Kaside 8
Mısra: **36**
Kelime Tipi: **-**
Parlak şişeyi kırmak. II Putları kırmak. II Dinsiz düşmanı mağlup etmek.

Yanuñda ṣūreti yoḳdur ʿadū-yı nā-müselmānuñ
Zücāc-ı revnaḳın kesr itdi nāmuñ beyt-i eṣnāmuñ

zühhāduñ ḥālin:

1. **zühhāduñ ḥālin:**-*n*
Gazel 151
Mısra: **9**
Kelime Tipi: **-**
Zahitlerin hâli, vaziyeti.

Ṣorma ḥālin Ḳabūli zühhāduñ
Bī-riyā olmayanda ḥāl olmaz

Zühre:

1. **Zühre:**
Kaside 6
Mısra: **8**
Çoban yıldızı, Venüs, Zühre (çalgıcı özelliği ile).

Felek semāʿ ile raḳṣa girerdi şevḳinden

Bezimde sāza ser-āġāz ideydi Zühre eger

zülāl-i kereminden:

1. **zülāl-i kereminden:**-*i, -n, -den*
Kaside 2
Mısra: **68**
Kelime Tipi: -
Lütuf suyu. II 3. Murad'ın lütfu, ihsanı.

Ḳanı ẕātuñ gibi bir ḫüsrev-i ʿālī-dil kim
Ola her teşne zülāl-i kereminden reyyān

zülāl-i laʿli āb-ı selsebīl:

1. **zülāl-i laʿli āb-ı selsebīl:**
Beyit 109
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
(Cennette bulunan) Selbebilin saf ve halis suyu. II Sevgilinin selsebil suyuna benzeyen dudağı.

Ey zülāl-i laʿli āb-ı selsebīl
Yoluña başum fedā cānum sebīl

zülāl-i laʿlüñ:

1. **ẕülāl-i laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 46
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dudağın hoş suyu. II Sevgilinin dudağı.

Nola cān virse ẕülāl-i laʿlüñ içün teşneler
Anlara ol sidre-ḳad ol āb-ı kevs̱erden leẕīẕ

zülāl-i leb-i laʿlüñ:

1. **zülāl-i leb-i laʿlüñ:**-*üñ*
Gazel 246
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Lal dudağın suyu. II Sevgilinin lal taşına benzeyen kıpkırmızı dudağının suyu.

Şerbet-i āb-ı dehānuñ dil-i mecrūḥa şifā
Cān-ı bīmāra zülāl-i leb-i laʿlüñ emsem

zülāl-i pāk-i laʿli:

1. **zülāl-i pāk-i laʿli:**-*i*
Mesnevi 9
Mısra: **21**
Kelime Tipi: -
Lal taşı (gibi) dudağın tertemiz suyu. II Sevgilinin lal gibi kıpkırmızı dudağının suyu.

Zülāl-i pāk-i laʿli āb-ı ḥayvān
Dehān-ı ābdārı çeşme-i cān

zülf:

1. **zülfin:**-*i, -n*
Gazel 257
Mısra: **1**
Yüzün iki yanından dökülen saç. II Sevgilinin saçı.

Eyleyüp dil murġına zülfin o sīm-endām dām
Dāne-i ḫāliyle itdi virmeyüp ārām rām

2. **zülfüñe:**-*üñ, -e*
Gazel 328
Mısra: **1**
Yüzün iki yanından dökülen saç. II Sevgilinin saçı.

Dil virelden zülfüñe
Leylāyı bildüm nidügin
Ḳaysı Mecnūn eyleyen
sevdāyı bildüm nidügin

3. **zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 341
Mısra: **1**
Yüzün iki yanından dökülen saç. II Sevgilinin saçı.

Zülfüñ ayaḳ ṣarḳıdur ol ḫaṭṭ-ı reyḥān üstine
Kāfire lāyıḳ mıdur kim ṣala Ḳurʾān üstine

4. **zülfüñle:**-*üñ, -le*
Gazel 463
Mısra: **3**
Yüzün iki yanından dökülen saç. II Sevgilinin saçı.

Muḳayyeddür göñül zülfüñle cānā
Saña maḥṣūṣdur muṭlaḳ degüldür

5. **zülfüñ:**-*üñ*
Gazel 501
Mısra: **2**
Yüzün iki yanından dökülen saç. II Sevgilinin saçı.

Bilmem nedür günāhum ben zār u bī-mecāle
Ġamzeñ olur ḥavāle zülfüñ ider iṭāle

zülf ü ruḫuñ āşüftesidür:

1. **zülf ü ruḫuñ āşüftesidür:**-*dür*
Gazel 2
Mısra: **13**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçının ve yanağının tutkunu. II Sümbül ve lale.

Sünbül ü lāle ki zülf ü ruḫuñ āşüftesidür
Birisi dāyeñe vü birisi lalaña fedā

Ẕü'l-feḳār:

1. **Ẕü'l-feḳāra:**-*a*
Gazel 316
Mısra: **10**
Hazreti Ali'nin ucu çatallı meşhur kılıcı.

Ḳabūli Düldül-i ṭabʿa ʿaceb süvār olmış
Elinde ḫāmesini Ẕü'l-feḳāra beñzedeyin

Ẕü'l-feḳār u lā-fetādan:

1. **Ẕü'l-feḳār u lā-fetādan:**-*dan*
Kaside 10
Mısra: **47**
Kelime Tipi: **Hadis**
"Zülfikâr'dan başka kılıç, Ali'den başka yiğit yoktur" hadisine işaret edilmektedir.

Ẕü'l-feḳār u lā-fetādan dem ururdun rūz u şeb
Çār-yāruñ himmeti olmaḳ gerek mülḥaḳ dede

zü'l-feḳār-ı ġamze-i ḫūnrīz:

1. **ẕü'l-feḳār-ı ġamze-i ḫūnrīz:**
Gazel 418
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Kan döken bakışın Zülfikarı. II Zülfikar: Hazreti Ali'nin ucu çatallı meşhur kılıcı. II Sevgilinin bakışlarıyla âşığın canına kast etmesi, âşığı perişan etmesi.

Ẕü'l-feḳār-ı ġamze-i ḫūnrīz ile yoḳ yirlere
Ḥayder-i kerrār-ı çeşmüñ dökmesün ḳanum ʿAli

zülf-i ʿanber-bārdur:

1. **zülf-i ʿanber-bārdur:**-*dur*
Beyit 104
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Amber kokulu saç. II Sevgilinin saçı.

Revnaḳ-ı bāzār-ı ḫūbī zülf-i ʿanber-bārdur
Āb-rūyı mülk-i ḥüsne āb-ı rūy-ı yārdur

zülf-i ʿanber-bārınuñ bağın:

1. **zülf-i ʿanber-bārınuñ bağın:**-*n*
Gazel 129
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Amber kokulu saçın bağı. II Sevgilinin amber kokulu saçı.

Ḳadd-i dil-ber zülf-i ʿanber-bārınuñ bağın çeker
Mülk-i ḥüsnüñ bir dil-āverdür ki sancāġın çeker

zülf-i dil-ārādan çekil:

1. **zülf-i dil-ārādan çekil:**
Gazel 221
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Gönlü süsleyen sevgilinin saçlarından çekilmek. II Sevgiliden vazgeçmek.

Tār-ı ʿanberbār-ı yāre ṭolaşan ber-dār olur
El çek aradan dilā zülf-i dil-ārādan çekil

zülf-i dil-berden:

1. **zülf-i dil-berden:**-*den*
Beyit 99
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -

Gönül alan, gönül çelen sevgilinin saçı.

Zülf-i dil-berden elüñ çek
ṣaḳın ey dil gözüñ ac
Ṭoġru söz isterseñ işte
saña benden bir ḳulac

2. **zülf-i dil-berden:**-*den*
Gazel 34
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gönül alan, gönül çelen sevgilinin saçı.

Zülf-i dil-berden elüñ çek
ṣaḳın ey dil gözüñ aç
Ṭoġrı söz isterseñ işte
saña benden bir ḳulaç

zülf-i ḫam-der-ḫamuñ:

1. **zülf-i ḫam-der-ḫamuñ:**-*uñ*
Gazel 246
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Kıvrım kıvrım saç. II Sevgilinin saçları.

Mūy-ı pīçīde-ṣıfat nola olursam pür-tāb
Zülf-i ḫam-der-ḫamuñ itdi dili derhem derhem

zülf-i kemendüñ boynuma ṭaḳ:

1. **zülf-i kemendüñ boynuma ṭaḳ:**
Mesnevi 9
Mısra: **51**
Kelime Tipi: -
Saç bağını boyna takmak. II Sevgilinin saçlarını ip hâline getirip âşığın boynuna geçirmesi. II Sevgilinin âşığı kendine tutsak etmesi.

Getür zülf-i kemendüñ boynuma ṭaḳ
Murād ise eger ʿuṣṣāḳı boġmaḳ

zülf-i nigāra kendüñi beñzetme:

1. **zülf-i nigāra kendüñi beñzetme:**-*me*
Gazel 310
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Sevgilinin saçına kendini benzetmeye çalışmak.

Zülf-i nigāra kendüñi beñzetme bāġ içre diyü
Sünbül ile bād-ı ṣabā ṭurmaz ider ṣaç yolmasun

zülf-i nigārı:

1. **zülf-i nigārı:**-*ı*
Gazel 316
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Resim gibi güzel sevgilinin saçı.

Görince zülf-i nigārı cünūnum arturdı
Bahār-ı ʿārıżın evvel-bahāra beñzedeyin

zülf-i pür-ḫam:

1. **zülf-i pür-ḫam:**
Gazel 237
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
Kıvrım dolu saç. II Sevgilinin saçları.

Mū gibi nola pīç pīç olsam
Ḳıldı ḳaddüm o zülf-i pür-ḫam ḫam

zülf-i şeb-rengini şarḳıtma:

1. **zülf-i şeb-rengini şarḳıtma:**-*ma*
Gazel 517
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Gece renkli saçı sarkıtmak. II Sevgilinin siyah saçlarını salması.

Zülf-i şeb-rengini ṣarḳıtma ruḫ-ı rengīne
Ṣaḳın īmānum iñen virme yüz ol bī-dīne

zülf-i semen-būyuñdur:

1. **zülf-i semen-būyuñdur:**-*uñ, -dur*
Gazel 101
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Yasemin kokulu saç. II Sevgilinin yasemin kokulu saçı.

Dili dīvāne ḳılan silsile-i mūyuñdur
Bizi mecnūn iden ol zülf-i semen-būyuñdur

zülf-i semen-sāña:

1. **zülf-i semen-sāña:**-*ñ, -a*
Gazel 387
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Yasemin kokulu saç. II Sevgilinin yasemin çiçeği gibi kokan saçı.

Sünbül nedür ki zülf-i semen-sāña beñzeye
Mümkin midür ki serv-i semen saña beñzeye

zülf-i siyāh-ı dil-bere:

1. **zülf-i siyāh-ı dil-bere:**-*e*
Gazel 59
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Gönlü kendine çeken sevgilinin siyah saçı.

Çoḳ dolaşma ey göñül zülf-i siyāh-ı dil-bere
Çoḳ perīşānluḳ çekersin başuña ġavġā gelür

zülf-i siyāhuñ:

1. **zülf-i siyāhuñ:**-*uñ*
Gazel 58
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Siyah saç. II Sevgilinin siyah saçı.

Nār-ı ruḫuña el uzadur zülf-i siyāhuñ
Tersā-beçe-i āteşidür nār ile oynar

zülf-i sünbül-sāña:

1. **zülf-i sünbül-sāña:**-*ñ, -a*
Gazel 173
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Sümbül gibi kokan saç. II Sevgilinin sümbül kokulu saçı.

Ṭarāvet zülf-i sünbül-sāña maḫṣūṣ
Leṭāfet ḫod ezelden saña maḫṣūṣ

zülfin rakṣ ider:

1. **zülfin rakṣ ider:**-*er*
Gazel 267
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saçlarını oynatmak. II Saçları salmak, dağıtmak.

Rakṣ ider zülfin perīşān eyleyüp her cānibe
Nāz ile cevlān ider mānend-i ṭāvūs-ı cinān

zülfini zencīr eylesün:

1. **zülfini zencīr eylesün:**-*sün*
Gazel 275
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Saçını zincir etmek. II Sevgilinin zincire benzeyen saçlarıyla âşığı deli gibi tutsak etmesi.

Ol dehen-beste dil olmaġa ne tedbīr eylesün
Varsun ol dīvāneye zülfini zencīr eylesün

zülfüñ añılsa:

1. **zülfüñ añılsa:**-*sa*
Gazel 324
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Saçından bahsedilmek. II Sevgilinin saçını anmak, yâd etmek.

Zülfüñ añılsa içinde biledür nāfe-i çīn
Var ise dest-i taṣarruf bile kesmiş nāfın

zülfüñ girihlerin çözüp:

1. **zülfüñ girihlerin çözüp:**-*üp*
Beyit 44
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Dağınık saçların düğümünü çözmek. II Sevgilinin dağınık, örülmüş veya toplanmış saçlarını açması.

Zülfüñ girihlerin çözüp arturma nāzişi
Nāz olma ceyş-i fitene çoġ itme az işi

zülfüñ hevāsına düşüp:

1. **zülfüñ hevāsına düşüp:**-*üp*
Gazel 169
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -

Saçın hevesine düşmek. II Sevgilinin saçına kapılmak, onun arzusuyla yaşamak.

ʿIşḳuñla kimdür ʿaḳlını cemʿ eyleyüben başına
Zülfüñ hevāsına düşüp ḫāṭır-perīşān olmamış

zülfüñ vaṣf ider:

1. **zülfüñ vaṣf ider:**-*er*
Gazel 166
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Yüzün iki yanından dökülen saçtan bahsetmek. II Sevgilinin saçlarını anlatmak.

Ṭurmayup vaṣf ider ey ġonça Ḳabūlī zülfüñ
Niçe yıllardur aña çalışur itmām idemez

zülfüñe taḳarrüb ideli:

1. **zülfüñe taḳarrüb ideli:**-*eli*
Gazel 14
Mısra: **8**
Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Saçına yaklaşmak.

İʿcām-ı meşāḥifden iken noḳṭa-i ḫālüñ
Zülfüñe taḳarrüb ideli ḳıldı taʿarrüb

zü'l-ḳadr ola:

1. **ẕü'l-ḳadr ola:**-*a*
Gazel 515
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Kıymet sahibi olmak, değerli olmak.

ʿĀşıḳam öpsem baña lāyıḳ durur cānān elin
Bende kim ẕü'l-ḳadr ola lā-büd öper sulṭān elin

zümre-i aʿdāya:

1. **zümre-i aʿdāya:**-*y*, -*a*
Gazel 433
Mısra: **11**
Kelime Tipi: -
Düşman topluluğu, düşmanlar.

Ayaḳ mı başdururlar zümre-i aʿdāya bir daḫı
Meger kim başmaya ʿOsmāniyānuñ atı oynaġı

zümre-i aḥbāb:

1. **zümre-i aḥbāb:**
Gazel 358
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Dostlar topluluğu. II Âşıklar.

ʿAceb mi ḫūşe-çīn-i ḫ∨ānuñ ola zümre-i aḥbāb
Kemāl-i luṭf dilde kāse-i ḫ∨ān-ı niʿam elde

zümre-i aṣḥāba:

1. **zümre-i aṣḥāba:**-*a*
Kaside 2
Mısra: **55**
Kelime Tipi: -
Dostlar topluluğu.

Gösterür rūy-ı vefā zümre-i aṣḥāba velī
Görinür dīde-i aʿdāya çü şīr-i ġurrān

zümre-i ʿāşıḳ:

1. **zümre-i ʿāşıḳ:**
Gazel 266
Mısra: **7**
Kelime Tipi: -
Âşık topluluğu, âşıklar.

Nice pervāne olmaz ḫıdmetüñde zümre-i ʿāşıḳ
Şebistān-ı vefānuñ sen ki şemʿ-i tābdārısın

zümre-i cühhāl:

1. **zümre-i cühhāl:**
Mesnevi 4
Mısra: **50**
Kelime Tipi: -
Cahiller topluluğu.

Ḳaldı ayaḳda cümle ehl-i kemāl
Ayaġa bitdi zümre-i cühhāl

zümre-i ehl-i ṭabʿa:

1. **zümre-i ehl-i ṭabʿa:**-*a*
Kıt'a 20
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Yaradılış ehlinin zümresi, insanlar.

Zümre-i ehl-i ṭabʿa şām u seḥer
Derd ü ġamdur vażīfe sulṭānum

zümre-i kirāmuñ:

1. **zümre-i kirāmuñ:**-*uñ*
Diğer 1
Mısra: **31**
Kelime Tipi: -
Kerem sahipleri.

ḳuvvetüm olduḳça ve ṭāḳatüm yitdükçe ol ṭāʾife-i ʿiẕāmuñ ve zümre-i kirāmuñ raḥima'llahu emvātehüm
ve lehina'llahu aḥyā'ehüm ilā-yevmi'l-ḳıyāmuñ ʿaḳablarınca üftān u ḫīzān pūyān u devān olup ʿunfuvān-ı

zümre-i maḳtūle:

1. **zümre-i maḳtūle:**-*e*
Gazel 371
Mısra: **10**
Kelime Tipi: -
Öldürülenler topluluğu. II Aşk sebebiyle ölen âşıklar.

Geçdi Ḳabūli küşte-i şemşīr-i ʿışḳ olup
Kim virdi anı zümre-i maḳtūle ḳat ile

zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı:

1. **zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı:**
Diğer 1
Mısra: **22**
Kelime Tipi: -
Âlimler topluluğunun kirli toprağı. II Kabûlî.

Pes bu faḳīr-i derdmend ü müstemend melālet güşesinüñ ʿuzlet-güzīni ve melālet kūçesinüñ mesned-nişīni
zümre-i ʿulemānuñ ḫāk-i pāsı ve ʿumde-i fużalānuñ engüşt-nümāsı şikeste dil-rīş aʿni Ḳabūlī dervīş

zümre-i ʿuşşāḳ:

1. **zümre-i ʿuşşāḳ:**
Gazel 404
Mısra: **9**
Kelime Tipi: -
Âşıklar topluluğu.

Seg-i kūyuñdan ayrılmazlar ey meh zümre-i ʿuşşāḳ
Belī her ḳanda olsa gözledür yārānı yārānı

2. **zümre-i ʿuşşāḳ:**
Gazel 16
Mısra: **1**
Kelime Tipi: -
Âşıklar topluluğu.

Efendi zümre-i ʿuşşāḳ ḳullaruñdur hep
Velī bu şarṭ ile kim lā-yubāʿ u lā-yūheb

3. **zümre-i ʿuşşāḳ:**
Gazel 300
Mısra: **5**
Kelime Tipi: -
Âşıklar topluluğu.

ʿIrāḳ-ı kūy-ı dil-dāra çekilsün zümre-i ʿuşşāḳ
Dirilsün bī-nevālar muṭrıb āheng-i ḥicāz itsün

zümürrüd taḫtına geçdi:

1. **zümürrüd taḫtına geçdi:**-*di*
Gazel 426
Mısra: **15**
Kelime Tipi: -
Zümrüt tahta geçmek. II Çimenliğe ulaşmak.

Geçdi zer tāc ile şāhāne zümürrüd taḫtına
Mālikāne yürüyüp ḳapladı zīr ü zeberi

zünnāresin kesmiş:

1. **zünnāresin kesmiş:**-*miş*
Kaside 9
Mısra: **67**
Kelime Tipi: -
Rahibi kesmek. II Küfrü terk etmek, Hak yoluna girmek.

Çelīpāsın şımış zünnāresin kesmiş bütin başmış
Ḥacın kesr eylemiş rindān-ı pāk-īmāna ʿışḳ olsun

zü'n-nūn-ı vaḳt:

1. **ẕü'n-nūn-ı vaḳt:**
Gazel 76
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zamanın Zün-Nûn'u.

Büküldüm ḥasret-i ebrūñ ile Ẕü’n-nūn-ı vaḳt oldum
Dilümde anuñ içün ḥarf-i nūn eglencem olmışdur

zūr çeksün:

1. **zūr çeksün:**-*sün*
Gazel 57
Mısra: **4**
Kelime Tipi: -
Sıkıntı çekmek, zorluk çekmek, yokluk ve sıkıntılar içinde yaşamak.

Kendüden bī-zār olup çoḳ zūr iderse ʿāşıḳa
Niçe bir çeksün yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-zār zūr

zūr iderse:

1. **zūr iderse:**-*er, -se*
Gazel 57
Mısra: **3**
Kelime Tipi: -
Zorluk çıkarmak.

Kendüden bī-zār olup çoḳ zūr iderse ʿāşıḳa
Niçe bir çeksün yoluñda ʿāşıḳ-ı bī-zār zūr

zūr itdi:

1. **zūr itdi:**-*di*
Beyit 183
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Zorluk çıkarmak.

Kūhken kendü geçerken rūzgār-ı zūrkār
Aña da zūr itdi kār-ı rūzgār-ı zūrkār

zūr-ı tu:

1. **zūr-ı tu:**
Beyit 255
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
Senin kuvvetin, senin gücün.

Der-dest-i melāz-ı ġarībān nā-murādānest
Kesī ki zūr-ı tu ber-tāft nā-murād ānest

zūrmend ü mücāhid ü ġāzī:

1. **zūrmend ü mücāhid ü ġāzī:**
Mesnevi 4
Mısra: **42**
Kelime Tipi: -
Güçlü, savaşçı ve gazi. II Sadrazam İbrahim Paşa.

Vüzerā cemʿinüñ ser-efrāzı
Zūrmend ü mücāhid ü ġāzī

zürriyyāt-ı ādem:

1. **ẕürriyyāt-ı ādem:**
Gazel 256
Mısra: **2**
Kelime Tipi: -
İnsan nesli.

Ġarīḳ-ı ʿışḳdur emvāc-ı yem ẕerrāt-ı ʿālem hem
Degül ẕerrāt-ı ʿālem belki ẕürriyyāt-ı ādem hem

SONUÇ

TEBDİZ projesi kapsamında ele alınan çalışmada; *Gedizli Kabûlî Dîvânı* etraflıca incelenerek şairin edebî şahsiyeti, dili, üslubu ve *Dîvân*'ının sözvarlığı hususunda birtakım neticelere ulaşılmıştır:

XVI. yüzyılda Anadolu sahasında yetişen Kabûlî İbrahim Efendi, dönemin önemli kültür merkezlerinden biri olan Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğup büyümüştür. İleride kadılık gibi ciddi görevlere getirilen Kabûlî, saray erkânına mensup mühim şahsiyetlerle de yakın ilişkiler içerisinde olmuştur. Bu bağlamda şairin; *Sultan III. Murâd, Vezir Osman Paşa, Ferhad Paşa, Mustafa Bey* gibi devlet adamlarından övgüyle bahsettiği ve hatta onlara ithafen yazdığı manzumelere rastlanmaktadır. Kabûlî'nin devlet yönetimiyle ilgili konulardan bahsetmesi, eserinin sadece edebî yönden değil, tarihî açıdan da incelenmeye değer bir yapıt olduğunu göstermektedir. *Dîvân*'da '*Kasîde-i Hikâye'* başlığı taşıyan 4 numaralı kasidede 1589 yılında gerçekleşen isyanın detaylıca anlatılması, bu edebî ve tarihî değere sadece bir örnektir. Ayrıca Kabûlî, görevi sebebiyle yönetimdeki birçok usulsüzlüğe ve liyakatsizliğe şahit olmuş, bu vahim hadiseleri de şiirlerinde anlatmaktan çekinmemiştir. Yine *Dîvân*'da yer alan son tercî-bentte Kabûlî, ilmiye sınıfındaki bozulmalara değinmiş; artık iş bilmeyen, cahil ve tecrübesiz kişilerin belli referanslarla veya rüşvetle göreve getirildiğinden söz etmiştir. Bu muhteva ve ifadeler göz önüne alındığında, Kabûlî'nin gözü kara ve korkusuz bir şair olduğunu söylemek mümkündür.

Kabûlî'nin bilinen tek eseri olan *Dîvân'*ı, muhtelif nazım şekillerinden oluşmuş hacimli bir divandır. *Dîvân,* Kabûlî'nin şiirle ilgili görüşlerinin yer aldığı bir dibaceyle başlamaktadır. *Dîvân'*da; 16 kaside, 1 terkîb-bent, 4 tercîb-bent, 1 muaşşer, 2 müsemmen, 5 müseddes, 2 tesdîs, 1 muhammes, 13 tahmîs, 3 murabba, 519 gazel, 16 mesnevi, 60 Kıt'a, 2 rubâi, 5 tuyuğ, 286 beyit olmak üzere toplamda 936 adet manzume bulunmaktadır. Bu manzumeler şekil ve muhteva yönünden çeşitlilik göstermektedir. Söz konusu şiirler, çalışmada ilgili başlıklar altında incelenerek açıklanmıştır.

Kabûlî Dîvânı dil ve üslup yönünden incelendiğinde şairin farklı dillerde yazdığı manzumeler göze çarpmaktadır. Kabûlî, 63'ü Farsça ve 13'ü Arapça olmak

üzere toplam 76 adet farklı dilde şiirler kaleme almıştır. Bu şiirler, Kabûlî'nin Farsça ve Arapçaya -en azından şiir yazabilecek kadar- vâkıf olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır. Şairin, muhtelif dillerde şiirler yazmasının yanı sıra Türkçe şiirlerinde de Arapça ve Farsça ifadelere sıklıkla yer verdiği görülmektedir. Kabûlî, manzumelerinde özellikle manayı güçlendirmek ve sanatını ortaya koymak için Farsça ve Arapça tamlamaları fazlaca kullanmıştır. '*Gedizli Kabûlî Dîvânı'nın Dil ve Yazım Özellikleri'* başlığını taşıyan bölümde *Dîvân'*da yer aldığı tespit edilen; 'Tamlamalar, İkilemeler, Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler, Dua ve Beddua İfadeleri, Ayet ve Hadisler, Atasözleri, Özdeyişler ve Deyimler' ayrı ayrı tasnif edilerek ele alınmıştır.

*Kabûlî Dîvânı'*nda tamlamaların fazlaca kullanıldığı görülmektedir. Şair; Türkçe, Farsça ve Arapça yapılardaki pek çok tamlamaya şiirlerinde yer vermiş, belli gramer kurallarına göre ayrı başlıklar altında sınıflandırılan (belirtili/belirtisiz isim tamlaması, sıfat tamlaması gibi) farklı tamlamalardan da yararlanmıştır.

*Dîvân'*da istifade edilen kelime gruplarından biri de ikilemelerdir. *Kabûlî Dîvânı'*nda birbirinden farklı 96 adet ikileme grubu tespit edilmiştir. Bu ikilemeler, bazen aynı sözcüğün tekrarıyla ortaya çıkmış bazen de zıt anlamlı sözcüklerin bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Yine sayıların bir araya gelerek oluşturdukları ikileme gruplarına da rastlanmaktadır. Ayrıca *Dîvân'*da yansıma seslerden oluşan tekrar grubunun da bir hayli kullanıldığı görülmektedir. Özellikle 195 numaralı gazelde redif olarak yansıma seslerinin kullanılmış olması, şiire farklı bir ahenk ve söyleyiş güzelliği katmıştır.

Edatlar ve bağlaçlar, Kabûlî'nin şiirlerinde sıkça başvurulan söz öbeklerindendir. Şair; 'vasıta, beraberlik, denklik, benzerlik, olumsuzluk, miktar, zaman, neden-sonuç' gibi farklı mana ilgisi oluşturan pek çok edata şiirlerinde yer vermiştir. Ayrıca 10 farklı gazelde redif olarak edatları kullanmıştır. Bu gazeller şunlardır: 'degül' (G. 213), 'gibi' (G. 391, G. 392, G. 398, G. 403, G. 410), 'ile' (G. 361, G. 371), 'üzre' (G. 351, G. 373).

Cümle ve sözcükleri biçim ve mana yönünden birbirine bağlayan bağlaçlar ise *Dîvân*'da en fazla rastlanan kelime grubudur. Eserde, görevleri ve okunuşları birbirinden farklı 52 adet bağlaç tespit edilebilmiştir. En fazla kullanılan bağlaç ise

‘ve’ bağlacıdır. Yine cümleler arasında bağlama fonksiyonuna sahip olan ‘ki’ bağlacı da metinlerde en fazla ele alınan bağlaçlardan biridir.

Kabûlî, manzulemelerinde ünlem grubundan da istifade etmiştir. Seslenme, sevinç, acıma, korku, şaşkınlık gibi farklı ruh hâllerini yansıtan bu söz öbeklerine *Dîvân’*da sıkça rastlanmaktadır. Metinlerde farklı görev ve okunuşlara sahip 46 adet ünlem tespit edilebilmiştir. Bunlardan en fazla kullanılanı, bir varlığa seslenme ünlemi olan ‘ey’dir. Bu ünlem, *Dîvân’*da 517 yerde geçmektedir.

Belli söz öbekleri ve sözcük gruplarının haricinde *Dîvân’*da muhtelif ifade ve söylemlere de başvurulmuştur. Bunlar: Dua ve beddua ifadeleridir. Kabûlî, sevdiği ve saygı duyduğu kişiler için samimiyetle dualarda bulunmuş ve bu tarz ifadeleri şiirlerinde çokça kullanmıştır. Şair, ayrıca hoşlanmadığı ve nefret beslediği kişiler için de beddularda bulunmuş ve bazen de onların ölmelerini dilemiştir.

Ayetler, *Dîvân’*da göze çarpan önemli ifadelerdendir. Kabûlî, ayetler üzerinde titizlikle durmuş ve 399 numaralı gazelinde Allah kelamı olan ayetlerin dikkatle okunması gerektiğini vurgulamıştır. Şair, doğrudan iktibas veya mealen iktibas yaparak toplam 9 farklı ayeti zikretmiştir. Ayrıca *Dîvân’*da 2 farklı sureden de söz edilmiştir. Bunlar: Fatiha ve Kevser sureleridir. Kabûlî, 38 numaralı gazelinde redif olarak ‘*sūre-i ḥamd’* ifadesini kullanmış ve bu manzumesinde Fatiha Suresini kimler için okuduğunu dile getirmiştir. 102 numaralı gazelinde ise Kevser Suresinden bahsetmiştir. Söz konusu beyitte dinî bir muhteva yoktur. Beyitte Kevser Suresinden bahsedilmesi, cennette var olduğuna inanılan Kevser şarabının sevgilinin dudağına benzetilmesi sebebiyledir.

Hadisler, Kabûlî’nin üzerinde durduğu önemli söylemlerdir. *Dîvân*’da doğrudan veya mealen iktibas yapılan muhtelif 16 hadise rastlanmaktadır. Bu hadislerin bazısı Diyanet İşleri Başkanlığının gerek internet ortamında gerekse yayımlanmış kitaplarında tespit edilmiş ve sahih hadis olarak kabul edilmiştir. Bazı hadisler ise muteber hadis kaynakları arasında tespit edilememiş ve bu görüşler dipnotta belirtilmiştir.

Atasözleri ve özlü sözler, *Kabûlî Dîvânı* ele alındığında en fazla göze çarpan söz öbeklerindendir. Eserde, farklı ifade ve kullanımlarla 95 adet adet atasözü ve özlü söze yer verilmiştir. Şair, bazı beyitlerde bu ifadeleri Türkçe kullanımıyla

vermiş bazen ise -vezin gereği- sözcüklerin yerlerinde ve yazılışlarında değişiklik yapmıştır.

*Dîvân'*da birkaç adet özdeyiş bulunmaktadır. Bu özdeyişler, Kabûlî'nin hangi edebî ve tarihî şahsiyetlerden etkilendiğini göstermesi bakımından önemlidir. *Dîvân'*da doğrudan veya zımnen sözlerine rastlanılan şahsiyetler şunlardır: Hazreti Ömer, Hazreti Ali, Ebu Hâşim el-Sûfî, Yunus Emre, Şah Hatâyî, Mevlânâ.

*Kabûlî Dîvânı'*nda fazlaca kullanılan söz öbeklerinden biri de deyimlerdir. Deyimler; atasözleri gibi kalıplaşmış ifadelerdir. Bu bağlamda aynı manada olsa bile deyimlerdeki sözcüklerin yerleri veya ekleri değiştirilemez. Ancak klasik şairler, çoğu kez deyimlerdeki sözcükleri veya bu sözcüklerin yerlerini -vezin ya da kafiye gereği- değiştirmek mecburiyetinde kalmışlardır. Kabûlî de bu değişikliklere başvuran şairlerden biridir. Kabûlî'nin şiirlerinde muhtelif ifadelerle söylenmiş toplam 380 adet deyim tespit edilebilmiştir. Bu deyimlerin *Dîvân'*da kaç kez zikredildiği ilgili başlık altında bulunan tabloda gösterilmiştir (Tablo 7).

Çalışmanın sonunda yer alan temel bölümde ise *Gedizli Kabûlî Dîvânı'*nın bağlamlı dizini ve işlevsel sözlüğü verilmiştir. Prof. Dr. Mustafa ERDOĞAN'ın doktora tezi olarak hazırladığı *Gedizli Kabûlî ve Dîvânı* esas alınarak hazırlanan bu sözlük, TEBDİZ projesi kapsamında oluşturulmuştur. Öncelikle *Dîvân*, TEBDİZ'in elektronik altyapısına bağlı olarak internet ortamına aktarılmıştır. Ardından eserdeki kelime kadrosu tetkik edilmiş ve bu ifadeler; 'deyim, atasözü, kelâm-ı kibar, dua ifadesi' şeklinde sınıflandırılmıştır. Sözcük tasnifinin ardından her bir kelimelerin ek ve kök ayrımı yapılmıştır. Kelime grubu olan veya kalıp ifade olarak birleştirilen yapılarda yalnızca son ek ayrılmıştır. Yine Arapça ve Farsça ifadelerde ön ek almış sözcüklerin başındaki ek sözcükten çıkarılmış ve sadece köke anlam verilmiştir. *Dîvân*'da yer alan sözcükler tek tek incelenerek diğer sözcüklerle ilişkisine bakılmış ve sözcüğün gerek temel gerekse bağlamsal anlamı sisteme işlenmiştir. Sözcüğün bağlamsal anlamı *"II"* işaretinin akabinde gösterilmiştir. Bağlamın ardından gerekli görülen açıklamalar parantez içerisinde gösterilmiştir.

Çalışmanın son aşamasında ise bağlamlı dizin hâline getirilen tez, alfabetik olarak microsoft word sistemine aktarılmış ve bu sistem üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak doktora tez çalışması tamamlanmıştır.

Sonuç olarak; *Gedizli Kabûlî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]* adlı doktora tez çalışmasında Kabûlî'nin tek eseri olan *Divân*'ı ayrıntılı olarak incelenmiştir. Her sözcüğün bir bir ele alınarak tetkik edildiği bu çalışma, sözlük özelliği taşımasının yanı sıra Kabûlî'nin dil ve üslup özelliklerinin de incelendiği bir eser niteliğindedir. Bu çalışmayla -Kabûlî'nin şiirlerinde kullandığı sözcüklerin yanı sıra- belli bir çerçeve içerisinde kaleme alınan klasik edebiyat geleneğiyle yazılmış manzumelerdeki sözcüklerin de genel olarak hangi manayı taşıdığı ortaya konmuştur. Bu bağlamda çalışma; hem *Kabûlî Dîvânı*'nın şerh edilmesine kolaylık sağlayacak hem de tahlil ve sözlük çalışmalarına bir nebze de olsa katkı sağlayabilecektir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Abdülaziz Bey, **Osmanlı Âdet, Merasim ve Tabirleri** (Haz. Kazım Arısan-Duygu Arısan Günay), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, C. I, İstanbul 1995.

Aclûnî, İsmail b. Muhammed, **Keşfü'l-hafâ ve Müzîlü'l-ilbâs 'ammâ iştehera mine'l-ehâdîsi 'alâ elsineti'n-nâs,** Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut 1998.

Ahmet Cevdet Paşa-Muallim Mâhir İz, **Peygamber Efendimiz**, (Haz. M. Ertuğrul Düzdağ), KTB Yayınları, İstanbul 2002.

Ahterî Mustafa Muslihuddin el-Karahisarî, **Ahterî-yi Kebir.** (Haz. H. A. Kırkkılıç, Y. Sancak). TDK Yayınları, Ankara 2017.

AKBAYAR, Nuri, **Osmanlı Yer Adları Sözlüğü,** Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 2002.

AKSAN, Doğan, **Anlambilim,** Engin Yayınevi, Ankara 2009.

AKSAN, Doğan, **Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim,** TDK Yay, Ankara 2000.

AKSOY, Ömer Asım, **Atasözleri Deyimler Sözlüğü (1-2),** İnkilap Kitabevi Yayınları, İstanbul 2016.

AKÜN, Ömer Faruk, **Divan Edebiyatı,** İsam Yayınları, İstanbul 2013.

ALTUNTAŞ, Halil vd., **Kur'an-ı Kerim Mealî,** DİB Yayınları, Ankara 2006.

AND, Metin, **16. Yüzyılda İstanbul [Kent-Saray-Günlük Yaşam],** Yapıkredi Yayınları, İstanbul 2011.

ARSLAN, Mehmet, "Divan Şiirinde Satranç ve Satranç Istılahları" **Osmanlı Edebiyat-Tarih Kültür Makaleleri**, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2000.

ASLAN, Üzeyir-TAŞ, Hasan vd., **Vakıf İnsan Prof. Dr. Hikmet Özdemir Armağanı,** Kriter Yayınevi, İstanbul 2019.

AYNUR, Hatice-ÇAKIR, Müjgan vd., **Eski Metinlere Yeni Bağlamlar: Osmanlı Edebiyatı Çalışmalarında Yeni Yönelimler,** Klasik Yayınları, İstanbul 2015.

AYVERDİ, İlhan, **Misalli Büyük Türkçe Sözlük,** Kubbealtı Yayınları, İstanbul 2016.

BALTACI, Cahit, **Tasavvuf Lügatı,** Gelenek Yayınları, İstanbul 2011.

BANGUOĞLU, Tahsin, **Türkçenin Grameri,** TDK Yayınları, Ankara 2007.

CANBULAT, Mehmet, **Dinî Kavramlar Sözlüğü,** DİB Yayınları, Ankara 2015.

CANIM, Rıdvan, **Latîfî-Tezkiretü"ş-Şuara ve Tabsıratü"nNüzemâ**, AKM Yayınları, Ankara 2000.

CANIM, Rıdvan, **Divan Edebiyatında Türler,** Grafiker Yayınları, Ankara 2014.

ÇAĞBAYIR, Yaşar, **Ötüken Türkçe Sözlük I-V,** Ötüken Neşriyat, İstanbul 2017.

ÇELEBİOĞLU, Âmil, **Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları,** MEB Yayınları, Ankara 1998.

DEVELİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat,** Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 1993.

DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat,** Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2015.

DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi,** TDK Yayınları, Ankara 2009.

DİLÇİN, Cem, **Yeni Tarama Sözlüğü,** TDK Yayınları, Ankara 2009.

DİLÇİN, Dehri, **Edebiyatımızda Atasözleri,** TDK Yayınları, Ankara 2000.

Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail el-Buhârî, **Sahîh-i Buhârî I-II,** (Çev. A. Feyzi Kocaer), Hüner Yayınları, İstanbul 2004.

Ebû Hâmid el-Gazzâlî, **İhyâu Ulûmi'd-Dîn,** Beyrut 1992.

Ebu Kâsım Mansûr bin Hasan Firdevsî, **Şahnâme,** (Çev. Necati Lugal), Kabalcı Yayınları, İstanbul 2009.

EDİSKUN, Haydar, **Türk Dilbilgisi,** Remzi Kitabevi, İstanbul 2019.

ELÇİN, Şükrü, **Türk Edebiyatında Tabiat,** AKM Yayınları, Ankara 1993.

ELÇİN, Şükrü, **Halk Edebiyatına Giriş,** Akçağ Yayınları, Ankara 2004.

ERDOĞAN, Kenan, **Niyâzi-i Mısrî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni,** Akçağ Yayınları, Ankara 1998.

ERDOĞAN, Mehtap, **Osmanlı Türkçesinde Benzer Yazılışlı Kelimeler Sözlüğü,** Grafiker Yayınları, Ankara 2014.

ERDOĞAN, Mustafa, **Gedizli Kabûlî ve Dîvânı,** Gediz Belediyesi Kültür Yayınları, Gediz 2013.

ERGİN, Muharrem, **Türk Dil Bilgisi,** Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2019.

ERKAYA, Mahmud Esad, **Kur'an Kaynaklı Tasavvuf Kavramları,** Otto Yayınları, Ankara 2017.

FEYİZLİ, Hasan Tahsin, **Feyzü'l-Furkân (Açıklamalı Kur'ân-ı Kerîm Meali),** Server Yayınları, İstanbul 2012.

GÖLPINARLI, Abdulbaki, **Mesnevi ve Şerhi,** Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı Kültür Yayınları, İstanbul 1973.

GÖLPINARLI, Abdülbaki, **Tasavvuftan Dilimize Geçen Deyimler ve Atasözleri,** İnkılap Kitabevi Yayınları, İstanbul 2017.

GÜNGÖR, Şeyma, **Hadikatii's-sü'edâ,** KTB Yayınları, Ankara 1987.

GÜZEL, Abdurrahman, **Dinî-Tasavvufî Türk Edebiyatı El Kitabı,** Akçağ Yayınları, Ankara 2015.

HATİPOĞLU, Vecihe, **Türk Dilinde İkileme,** Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1971.

İbn Asâkir, Ebü'l-Kāsım Alî b. el-Hasen, **Târîẖu Medîneti Dımaşk,** (thk. Muhibbuddin Ebî Saʿîd), Dâru'l-Fiker, Beyrut 1995.

İbn Cevzî, **Kitâbu'l-Mevdûât mine'l-Ehâdîsi'l-Merfûât,** (Haz. Nurettin Boyacılar)**,** Riyad 1997.

İbrahim Cûdî Efendi, **Lügat-ı Cûdî,** (Haz. İ.Parlatır-B.Tezcan Aksu-N.Tufar), TDK Yay., Ankara 2006.

İSEN, Mustafa, **Latifi Tezkiresi,** KTB Yayınları, Ankara 1990.

İSEN, Mustafa, **Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı,** AKM Yayınları, Ankara 1994.

KANAR, Mehmet, **Büyük Sözlük Farsça-Türkçe,** Birim Yayıncılık, İstanbul 1998.

KANAR, Mehmet, **Örnekli Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü,** Derin Yayınları, İstanbul 2003.

KANAR, Mehmet, **Eski Anadolu Türkçesi,** Say Yayınları, İstanbul 2011.

KANAR, Mehmet, **Arapça-Türkçe Sözlük,** Say Yayınları, İstanbul 2012.

KARTAL, Ahmet, **Lügât-ı Nâcî/ Muallim Nācî,** TDK Yayınları, Ankara 2009.

KAZAN NAS, Şevkiye, **Celîlî Divanı Sözlüğü Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük,** Palet Yayınları, Konya 2018.

KESİK, Beyhan, **Mahmud Rıfkî, Hayatı-Edebi Kişiliği ve Divançesi,** Salkımsöğüt Yayınları, Erzurum 2009.

KILIÇ, Filiz, **Âşık Çelebi Meşâ'irü'ş-Şu'arâ, [İnceleme-Metin],** İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, C.1, İstanbul 2010.

KOÇU, Reşad Ekrem, **Tarihte İstanbul Esnafı,** Doğan Kitap, İstanbul 2016.

KORKMAZ, Mehmet, **Zerdüşt Dini İran Mitolojisi,** Alter Yayınları, Ankara 2010.

KORKMAZ, Zeynep, **Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi,** TDK Yayınları, Ankara 2003.

KORKMAZ, Zeynep, **Gramer Terimleri Sözlüğü,** TDK Yayınları, Ankara 2007.

KORKMAZ, Zeynep, **Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi,** TDK Yayınları, Ankara 2019.

KÖKSAL, M. Âsım, **Peygamberler Tarihi I-II**, TDV Yayınları, Ankara 2012.

KURNAZ, Cemal, **Hayâlî Bey Dîvânı'nın Tahlili,** MEB Yayınları, İstanbul 1996.

LEVEND, Âgâh Sırrı, **Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler Mazmunlar ve Mefhumlar,** Enderun Yayınları, İstanbul 1984.

MACİT, Muhsin, **Divan Şiirinde Ahenk Unsurları,** Kapı Yayınları, İstanbul 2005.

Mehmed Süreyyâ, **Sicill-i Osmanî,** (Haz. Nuri Akbayar), Tarih Vakfı Yurt Yayınları, C. 1. İstanbul 1996.

MENGİ, Mine, **Divan Şiiri Yazıları,** Akçağ Yayınları, Ankara 2010.

MERMER, Ahmet-KOÇ KESKİN, Neslihan, **Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü,** Akçağ Yayınları, Ankara 2011.

Muallim Naci, **Lûgat-ı Nâcî,** Çağrı Yayınları, İstanbul 1995.

Mütercim Âsım, **Burhân-ı Kâtı Tercümesi,** (Haz. Mürsel Öztürk-Derya Örs), Türk Dil Kurumu Yayınları, İstanbul 2009.

Nazîmâ, Ali Faik Reşad, **Mükemmel Osmanlı Lügati,** TDK Yayınları, İstanbul 2009.

ONAY, Ahmet Talât, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı,** (Haz. Cemâl Kurnaz), TDV Yayınları, Ankara 1992.

ÖZKAN, Ömer, **(Divan Şiirinin Penceresinden) Osmanlı Toplum Hayatı,** Kitabevi Yayınları, İstanbul 2007.

ÖZTUNA, Yılmaz, **Türk Musikisi Kavram ve Terimleri Sözlüğü,** AKM Yayınları, Ankara 2000.

ÖZYAŞAMIŞ ŞAKAR, Sezer, **Eski Türkiye Türkçesinin Deyimler Sözlüğü,** Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul 2021.

PAKALIN, Mehmet Zeki, **Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü,** MEB Yayınları, İstanbul 1993.

PALA, İskender, **Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü,** Kapı Yayınları, İstanbul 2004.

PARLATIR, İsmail, **TDK Yazım Kurallarına Uyumlu Deyimler,** Yargı Yayınevi, Ankara 2007.

REDHOUSE, Sir James, **Turkish and English Lexicon,** Çağrı Yayınları, İstanbul 2015.

SARAÇ, M. A. Yekta, **Klasik Edebiyat Bilgisi Belagat ve Biçim-Ölçü-Kafiye,** TDK Yayınları, Ankara 2019.

SARAÇBAŞI, M. Ertuğrul, **Örneklerle Büyük Deyimler Sözlüğü I-II,** Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 1997.

SEFERCİOĞLU, M. Nejat, **Nev'î Dîvânı'nın Tahlili,** Akçağ Yayınları, Ankara 2001.

SELÇUK, Bahir, **Ahenk Unsurları Bakımından Nef'î Divanı'nın Tahlili,** Özserhat Yayıncılık, Malatya 2004.

SELÇUK, Bahir-KESİK Beyhan-ŞENÖDEYİCİ, Özer vd., **Söz ve Sihir Arasında Edebi Sanatlar,** Kesit Yayınları, İstanbul 2015.

SERDAROĞLU COŞKUN, Vildan, **Zati Divanı'na Göre 16. Yüzyılda Sosyal Hayat,** Sedir Yayınları, İstanbul 2017.

SOLMAZ, Süleyman, **Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâsı (İnceleme-Metin),** AKM Yayınları, Ankara 2005.

ŞAHİN, Hatice, **Eski Anadolu Türkçesi,** Akçağ Yayınları, Ankara 2003.

Şemseddin Sami, **Kamusu'l-Alam,** Mihran Matbaası, İstanbul 1889.

Şemseddin Sami, **Kâmûs-ı Türkî,** Çağrı Yayınları, İstanbul 1995.

ŞENÖDEYİCİ, Özer, **Nâilî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük],** Kitap & Cafe Serüven Yayınları, İstanbul 2015.

ŞENÖDEYİCİ, Özer-KESİK, Beyhan-SELÇUK Bahir vd., **Osmanlı Edebi Metinlerini Anlama Kılavuzu,** Kesit Yayınları, İstanbul 2015.

Şeyzerî, Ebü'n-Necîp Celâleddin, **Nehcü's-Sülûk fî Siyâseti'l-Mülûk,** (Çev: Nahîfî Mehmed Emin Efendi-Haz. Ensar Köse), Büyüyenay Yayınları, İstanbul 2013.

ŞİMŞEK, M. Sait-UZUN, Tacettin, **Arapça-Türkçe Deyimler –Kalıp İfadeler-Atasözleri Sözlüğü,** Beyan Yayınları, İstanbul 1991.

ŞİMŞEK, Selami, **Tasavvuf Edebiyatı Terimleri Sözlüğü,** Litera Yayıncılık, İstanbul 2017.

ŞİŞMAN, Bekir-KUZUBAŞ, Muhammet, **Şehnâme'nin Türk Kültür ve Edebiyatına Etkileri,** Ötüken Neşriyat, İstanbul 2017.

TANYERİ, M. Ali, **Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler,** Akçağ Yayınları, Ankara 1999.

Tarama Sözlüğü I-VIII, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.

TATCI, Mustafa, **Yunus Emre Dîvânı,** MEB Yayınları, İstanbul 2005.

TATCI, Mustafa, **Dîvân-ı Yûnus Emre,** Kültür Bakanlığı, Ankara 2013.

TAVUKÇU, Orhan Kemal vd., **Yûnus Emre Kitabı,** Aksaray Valiliği Kültür Yayınları, Aksaray 2017.

TOLASA, Harun, **Ahmet Paşanın Şiir Dünyası,** Akçağ Yayınları, Ankara 2001.

TOPALOĞLU, Ahmet, **Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü,** Ötüken Yayınları, İstanbul 1989.

Topbaşzâde eş-Şeyh Ahmed Kudsî el-Kadınhânî, **Ashab-ı Kiram ve Faziletleri,** (Haz. Erol Ayyıldız), Erkam Yayınları, İstanbul 2018.

TÖKEL, Dursun Ali, **Divan Şiirinde Mitolojik Unsurlar,** Akçağ Yayınları, Ankara 2000.

TÖKEL, Dursun Ali, **Divan Şiirinde Şahıslar Mitolojisi,** Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2016.

ULUDAĞ, Süleyman, **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü,** Marifet Yayınları, İstanbul 1995.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, **Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı,** Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988.

ÜMİTLİ, Mehmet, **Diyanet-Yeterlik MBST Hazırlık Kılavuzu**, Bizim Büro Basımevi, Ankara 2011.

VARDAR, Berke, **Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü**, Multilingual Yay., Ankara 2007.

YEĞİN, Abdullah vd., **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lugat,** Sebat Yayınları, İstanbul 2006.

YILDIRIM, Ahmet, **Tasavvufun Temel Öğretilerinin Hadislerdeki Dayanakları,** Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 2020.

YILDIRIM, Nimet, **Fars Mitolojisi Sözlüğü,** Kabalcı Yayınları, İstanbul 2008.

YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslâmî Kaynaklı Sözler,** Enderun Kitabevi, İstanbul 1992.

YILMAZ, Mehmet, **Edebiyatımızda İslami Kaynaklı Sözler (Ansiklopedik Sözlük),** Enderun Kitabevi, İstanbul 2002.

YILMAZ, Mehmet, **Kültürümüzde Ayet ve Hadisler,** Kesit Yayınları, İstanbul 2013.

ZAVOTÇU, Gencay, **Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü,** Kesit Yayınları, Ankara 2013.

Makaleler ve Bildiriler

AĞARI, Şerife, "Bir Övgü Unsuru Olarak Şehnâme Kahramanlarının Klasik Türk Şiirindeki Dönüşümü: Bâkî-Nedîm Karşılaştırması", **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,** (39), 2018, s. 233-250.

ALBAYRAK, Nurettin, "Cem", **İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, C.7, 1993, s. 279-280.

BAHADIROĞLU, Diba, "Bir Dil Uğraşırı Gözünden Tebdiz", **Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature**, 3(1), 2017, s. 38-43.

BATİSLAM, H. Dilek, "Divan Şiirinin Mitolojik Kuşları: Hümâ, Anka ve Simurg", **Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi,** 7, 2002, s. 185-208.

BATİSLAM, H. Dilek, "Divan Şiirinde Toprak ve Toprakla İlgili Unsurların Kullanımı", **Folklor/Edebiyat**, 25(99), 2019, s. 457–470.

BİLEN, Osman, "Mevlânâ ve Ahlâkî Kişilik", **Mevlânâ ve İnsan Sempozyumu**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İzmir, 2007, s. 45-64.

BOZ, Erdoğan, "Yunus Emre Dîvânı"nın Bağlamsal Sözlüğü ve Dizini Üzerine Bir Deneme", **X. Uluslararası Yunus Emre Sevgi Bilgi Şöleni,** Eskişehir, 2011**,** s. 91-97.

CEYHAN, Adem, **"**Hz. Ali'ye Ait Bazı Güzel Sözlerin Mensur Bir Tercümesi: Tercemet-i Kelâm-ı Alî Radıya'llâhü [Anh]", **Osmanlı Araştırmaları Dergisi**, 16, 2022, s. 37-86.

CUNBUR, Müjgân, "Klâsik Edebiyatımızda Ehl-i Beyt Sevgisi", **Erdem,** 8(24), 1996, s. 909-960.

ÇAKIR, Cemal, "Anlamın Bağlam Açısından İncelenmesi: Kök Anlambilim ve Art Anlambilim", **Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 24(3), 2004, s. 245-255.

ÇAKIR, M. Sefa, "Aşk Meydanında Canını Ortaya Koymak Yahut Klasik Türk Şiirinde Bir Deyim: Baş Oynamak", **Cumhuriyet Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 45(1), 2021, s. 49-66.

ÇELEBİOĞLU, Amil, "Elif Harfi ile İlgili Bazı Edebî Hususiyetler", **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi,** 24, 1986, s. 45-64.

ÇÜRÜK, Yasemin, "İkilemelerin Kapsamı", **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 4(29), 2016, s. 426-429.

DUYAR, Hidayet, "On Altıncı Yüzyıl Şairlerinden Kabûlî'nin Şiirleri", **Turkish Studies**, 4(2), 2009, s. 307-362.

DÜZBAKAR, Ömer, "İslam-Osmanlı Ceza Hukukunda Rüşvet ve Bursa Şer'iyye Sicillerine Yansıyan Örnekler", **e-Journal of New World Sciences Academy**, 3(3), 2008, s. 532-550.

ERDOĞAN, Mustafa, "Divan Şiirinde Ortak Mahlas Sorunu ve Kabûlî Örneği", **Erdem,** (53), 2009, s. 55-82.

GÜLTEKİN, Hasan, "Firdevsî, Şeh-nâme, Şeh-nâmecilik ve Meşâhîr-i İslam'da Firdevsî Maddesi", **International Journal of Social Science**, C.6. S.3. 2013, s. 239-261.

GÜNDÜZ, Emrah, "Mi'râciye Türünde Yeni Bir Örnek: Lebîb Efendi'nin Mi'râciye'si", **Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi**, 5(2), 2021, s. 1258-1293.

GÜNER, Osman, “Erdem ve Esaret Arasında Yoksulluk -İslam Geleneğinde Yoksulluk Söyleminin İzdüşümleri-”, **Marife Dini Araştırmalar Dergisi**, 2(2), 2002, s. 101-113.

KANAR, Mehmet, “Şehnâme”, **İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, C.38, 2010, s.289-290.

KARAKÖSE, Saadet, "Bir Elif Çekmek: Klasik Edebiyatımızda Elif", **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi,** 2(1), 2013, s. 199-228.

KESİK, Beyhan, “Usûlî Dîvânı’nda Ehl-i Beyt Sevgisi”, **I. Uluslararası Hacı Bektaş Velî Sempozyumu,** C.1, 2010, s. 344-357.

KESKİN, Ahmet, “Hakk-Muhammed-Ali Dedim: Şah Hatâyî Şiirinde Estetik Bir Dinamik Olarak Niyaz ve Kaynakları”, **Alevilik–Bektaşilik Araştırmaları Dergisi**, 15, 2017, s. 121-147.

KÜLTÜRAL, Zuhal, “Şehnâme”, **İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, C.38, 2010, s. 290-292.

ÖRS, Derya, “Siyâvuş”, **İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, C.37, 2009, s. 308-309.

ÖZTÜRK, Furkan, “İşlevsel Sözlük ve Osmanlı Şiirinde Bağlam”, **Turkish Studies**, 3(1), 2008, s. 326-334.

ÖZÜNLÜ, Ünsal, “Dilbilim ve Edebiyat Konusu Olarak Yinelemeler”, **I. Dilbilim Sempozyumu,** Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1987, s. 44-51.

SAĞLAM, İbrahim, “Arap Şiirinde Hadis ile İktibâs”, **Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,** C.21, 2022, s. 111-141.

SEKMEN, Kadir, “Hadis İlminde ‘Manası Sahihtir’ Denilen Hadisler Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, **Kocaeli İlahiyat Dergisi,** 6(1), 2022, s. 277-320.

SELÇUK, Bahir, “Divan Şiirinde Ses ve Ahenkle İlgili Sanatlara Genel Bir Bakış”, **Adıyaman Üniversitesi Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu,** Adıyaman, Adıyaman Üniversitesi Yayınları, 2009, s. 483-491.

TABAKOĞLU, Mehmet-MADEN, Şükrü, “Nokta Metaforu ve Vahdet Üzerine Eklektik Bir Metin: Noktatü’l-Beyân Risalesi”, **AİBÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 7(13), 2019, s. 61-93.

TEFAZZÜLÎ, Ahmet, "Enûşirvân", **İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, C.11, 1995, s. 255.

YAVUZ, Yusuf Şevki-ÇETİN, Abdurrahman, "Âyet", **İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, C.4, 1991, s. 242-244.

YAZAR, Nurullah, "Devlet Adamlarına Örneklik Teşkil Etmesi Yönüyle Siyasetnâmelerde Hz. Ömer", **Uluslararası Hz. Ömer Sempozyumu**, Sivas, Cumhuriyet Üniversitesi Rektörlük Matbaası, 2018, s. 219-234.

YAZICI, Tahsin, "Efrâsiyâb", **İslam Ansiklopedisi**, TDV Yayınları, C.10, 1994, s. 478-479.

YAZICI, Tahsin, "Ferîdun", **İslam Ansiklopedisi,** TDV Yayınları, C.12, 1995, s. 396.

YEKBAŞ, Hakan, "Klasik Türk Şiirinde Bazı Halk İnanışları", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,** 20(1), 2010, s. 155-184.

YENİTERZİ, Emine, "Klasik Türk Şiirinde Ülke ve Şehirlerin Meşhur Özellikleri", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 3(15), 2010, s. 301-334.

YILDIRIM, Seyfullah, "Alpamıs Destanının Kaynarklarda Masal Olarak Adlandırılan Varyantları", **21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum Eğitim Bilimleri ve Sosyal Araştırmalar Dergisi,** 4(12), 2015, s. 117-131.

YILDIZ, Ayşe, "Klasik Türk Şiirinde 'Zehri Yedi Tastan Geçmek' Deyiminin Kökeni Üzerine", **Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi**, (Tebdiz Özel Sayısı), 2018, s. 43-50.

YILMAZ, Ozan, "Toprak Başa, Baş Toprağa" Tarihî Bir Türk Kargışının Klasik Türk Şiiri'ne Yansımaları", **Millî Folklör,** 13(101), 2014, s. 171-181.

YÖRÜR, Ali, "Gedizli Kabûlî'nin Rüşvet Gazeli", **Turan-Sam,** 11(43), 2019, s. 330-336.

Tezler

ACAR, Serper, **Necati Bey Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük),** Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2009.

AKBULUT, Dursun Ali, **Arap Fütuhatına Kadar Maveraünnehir ve Horasan'da Türkler (M.Ö. II – M.S. VII. yy.),** Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 1984.

ALİBAZ, Ebru, **Fennî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük),** Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale 2021.

ALICI, Gülcan, **Nef'î Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük],** Doktora Tezi, Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adıyaman 2019.

ANKA, Banu, **Şehnâme'nin Mitolojik Bölümü ve İran-Turan İlişkisi,** Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2018.

AYDIN, Gamze, **Bosnalı Sâbit Dîvânı'nın Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü,** Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019.

BAKA TELLİ, Şermin, **Cenâbî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük),** Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli 2021.

DEĞER, M. Bülent, **Mezâkî Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü],** Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2018.

DİNÇER ARSLAN, Sedanur, **Nev'i Divanı Sözlüğü (Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlük),** Doktora Tezi, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan 2017.

DİNÇER, Zeynep, **Şeyhülislâm Yahyâ Divânı'nın Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü,** Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2018.

ERDOĞAN, Mustafa, **Kabûlî İbrahim Efendi, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin),** Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2008.

ERSOY, Ersen, **XVI. Yüzyıl Kaynaklarına Göre Kütahyalı Şâirler ve Kütahya'da Edebî Muhit,** Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya 2003.

GÖK, Selim, **Hayretî Divânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük,** Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2017.

KARAKOÇ KAYGUSUZ, Özge, **Heşt Behişt Tezkiresinin Bağlamsal Dizini ve İşlevsel Sözlüğü,** Yüksek Lisans Tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2019.

KARDAŞ, Mehmet Şirin, **Türk Halk Şiirinde Pınar Motifi,** Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 2012.

KILIÇARSLAN, Orhan, **Hayali Bey Divanı Sözlüğü-Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük,** Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2016.

KOCAMAN, Kaan, **XVII. Yüzyılda Osmanlı Devletinde Rüşvet,** Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Hacettepe Üniversitesi, Ankara 2019.

KOLA, Fatma, **Usûlî Dîvânı Tahlili.** Yüksek Lisans Tezi, Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun 2017.

ÖZDEMİR, Meryem, **Revânî Divanı (İnceleme-Metin Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük),** Yüksek Lisans Tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde 2019.

ÖZTÜRK, Furkan, **Bâkî Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük),** Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2007.

PEKŞEN, Süreyya, **Taşlıcalı Yahya Divanı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük],** Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2017.

ŞENÖDEYİCİ, Özer, **Nâilî Divanı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük),** Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2011.

TAŞDEMİR, İpek, **Seyyid Vehbî Divanı'nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü,** Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir 2020.

TIRAŞ, Yusuf Can, **Fehîm-i Kadîm Divânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük],** Doktora Tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uşak 2019.

ÜNSAL TOPÇU, Gamze, **Fasîh Ahmed Dede Dîvânı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü,** Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya 2020.

YEŞİLYAPRAK, Yakup, **Adlî Dîvânı"nın Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü,** Yüksek Lisans Tezi, Ardahan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ardahan 2017.

YILDIRIM, Serpil, **Şahnâme'de Aşk Hikâyeleri,** Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.

YURTTAŞ, Nilüfer, **Şâhnâme'de Metafizik,** Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.

Elektronik Kaynaklar

Açıklamalı Türkçe Deyimler Sözlüğü. www.dersimiz.com [Erişim Tarihi: 8.11.2021]

DergiPark. http://dergipark.gov.tr [Erişim Tarihi: 21.03.2021]

Diyanet İşleri Başkanlığı, Hadis Kitaplığı. https://hadis.diyanet.gov.tr/ [Erişim Tarihi: 24.10.2021]

Eski Eserler. https://www.eskieserler.net/ [Erişim Tarihi: 30.10.2022]

Hadis Kütüphanesi. https://hadiskutuphanesi.blogspot.com/ [Erişim Tarihi: 30.10.2022]

Hadislerle İslam. https://hadislerleislam.diyanet.gov.tr/ [Erişim Tarihi: 24.10.2021]

İslam Tarihi Ansiklopedisi. https://www.ehlisunnetbuyukleri.com [Erişim Tarihi: 30.10.2022]

Kubbealtı Lugatı. http://www.kubbealti.org.tr/ [Erişim Tarihi: 13.05.2021]

Lügatim. http://www.lugatim.com/ [Erişim Tarihi: 29.10.2022]

Ötüken Sözlük. http://www.otukensozluk.com/ [Erişim Tarihi: 14.11.2021]

Sahih Hadisler. https://www.sahihhadisler.com/ [Erişim Tarihi: 30.10.2022]

TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü. http://sozluk.gov.tr/ [Erişim Tarihi: 19.11.2021]

TDK Derleme Sözlüğü. http://sozluk.gov.tr/ [Erişim Tarihi: 07.10.2021]

TDK Güncel Türkçe Sözlük. http://sozluk.gov.tr/ [Erişim Tarihi: 18.06.2021]

TDV İslam Ansiklopedisi. https://islamansiklopedisi.org.tr [Erişim Tarihi: 26.12.2021]

Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com [Erişim Tarihi: 12.02.2022]

Ulusal Tez Merkezi. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/ [Erişim Tarihi: 15.09.2021]